

ಸಾಕ್ಷಿ

ಸಂಪುಟ- ೧

ಮುನ್ನುಡಿ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ತನ್ನತನದ ಅರಿವು ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಲಿ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಟ್ಟ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬ ಪರಿವೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಭಾಗ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿರುವಾಗ ಅದರ ಯಾವುದೋ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ ದೂರ ನಿಂತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲದೆ, ನಾವು ತೊಡಗಿರುವ ಯೋಚನೆ, ಮಾತು ಅಥವಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ತೂಕಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ದೇಹವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿರುವ ನೆರಳಿನ ಹಾಗೆ ಈ ಸಾಕ್ಷಿಯೂ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ “ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ” ಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಬಹುದಾದರೂ ನಿಶೇಷಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ವಿಶೇಷಲಕ್ಷಣವಾದ ಈ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ನಿಜವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಇದು ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಆದರೂ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇದು ಸಮಾನ ಎಚ್ಚರ, ಶುದ್ಧಿ, ಸಾಮಾರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಪರಿಶ್ರಮ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇದು ಕುದುರಿ, ಬೆಳೆದು ಬಿಡುಗಡ್ಡಾಗಿ ನಿಂತಿರಲಾರದು. ಅಸ್ತ ಬುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾತ್ರ ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ. ಒಳಗೆ ಆಗುವುದನ್ನು ಓರೆಗಣ್ಣಿಂದ ನೋಡುತ್ತದಷ್ಟೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ನಿಷ್ಕಷ್ಟವಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಸಲ ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ತೀರ್ಮಾನಕೊಡುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಒಳಅರಿವಿಗೆ ಅಂಗಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸಿ ಚೇತನ ತುಂಬಿ ಅದರ ಕಣ್ಣು ಸದಾ ತೆರೆದಿರುವ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಲೆಸುಳಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಸ, ತಾನು ಗಮನಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಆಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು, ಇದು ಸರಿ, ಇದು ತಪ್ಪು; ಇದು ನ್ಯಾಯ, ಇದು ಅನ್ಯಾಯ; ಇದು ಚೆನ್ನ, ಇದು ಚೆನ್ನಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಪುಗೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಎರಡನೆಯ ಕೆಲಸ. ಈ ಎರಡೂ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಬಲ್ಲದೋ ಅಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವುಂಟು.

ಈ ಸದಸದ್ವಿವೇಕಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಂಕು ಕವಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಂಥದು ಅಹಂಕಾರಜನ್ಯವಾದ ಬಹುಮುಖವಾದ ರಜ : ಭಾವ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಸ್ವಾರ್ಥ; ತನ್ನದು, ತನ್ನವರದ್ದು ಎಂಬ ಮೋಹದ ಧೂಳು, ಮನಸ್ಸಿನ ಕನ್ನಡಿಯ ಮೇಲೆ ಈ ಧೂಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಕವಿಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮುಖವೇ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೂ ಕಾಣಿಸಬಹುದು : ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿರುವ ಅಭಿಮಾನ ರೂಪುಗೊಳಿಸುವ ಕಲ್ಪನಾ ಚಿತ್ರ, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದು ನೀನೇ ಎಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ತೊಡಗುವ ಅಪಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಎಷ್ಟೇ ತೊಳೆದರೂ ಈ ಸದಸದ್ವಿವೇಕಬುದ್ಧಿ ಸದಾ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂಬುದು ನಿಜ, ಏಕೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಕೊನೆಗೂ ಭಾವನಾವಶ; ರಾಗದ್ವೇಷದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದುಃಸಾಧ್ಯ, ಆದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಯಶಸ್ಸು ಸಿಕ್ಕುವುದೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮಾತುಕೃತಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಾವು ವಿವೇಚಿಸಬಲ್ಲೆವೋ ಅಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಾತುಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ನಾವು ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಯಾರು ಎನ್ನುವ ಮನಕಾರ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತದೆ, ನಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನನ್ನ ಮಗ, ಬಂಧು, ಜಾತಿ, ಪಕ್ಷ, ದೇಶ, ಕೊನೆಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕ-ಇವುಗಳವರೆಗೂ ಅದು ಹಬ್ಬ ಬಲ್ಲುದು. ಅಂಥ ಅಹಂಕಾರ ಕವಿದಾಗ ಸತ್ಯ ಅಥವಾ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ನಮ್ಮ ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮರೆತು ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಗಮನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ತನ್ನ ಮಾತುಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ನಿಂತು ಗಮನಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸುವ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕೆಲಸ, ಆಮೇಲೆ ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ತೂಗುವ ಕೆಲಸ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರದ್ದು ಎಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತೇವೋ ಅದನ್ನೇ ಆದರೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ವಿವೇಚಿಸಬಲ್ಲರೇ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಗಮನಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಹಲವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದುರ್ಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಡಿದ್ದನ್ನಾಗಲೀ, ಮಾಡಿದ್ದನ್ನಾಗಲೀ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಗಮನಿಸದೆ ಅದರ ವಿವೇಚನೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಗಮನಿಸಿಯೂ ಕೂಡಾ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ವಿವಿಧಾಂಗಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಅಂತಃಸೂತ್ರ ಹೊಳೆಯದೆ ಹೋಗಿ ಅಖಂಡನಾದ ಅರಿವೂ ವಿವೇಚನೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗಬಹುದು, ಆದ ಕಾರಣ ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಬಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ ಅಗತ್ಯ, ಅಲ್ಲದೆ ತಪ್ಪು ಸರಿ, ಉತ್ತಮ, ಸಾಧಾರಣ, ಅಥವಾ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವಿವೇಕ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ದೃಢವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅವಶ್ಯ. ಆದರೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುವಂಥ ಕೇವಲವೋ ಅಥವಾ ಕಾಲ ದೇಶಾವಲಂಬಿಯಾದ ಸಾಪೇಕ್ಷವೋ ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಯ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸರಿ- ತಪ್ಪು, ನ್ಯಾಯಅನ್ಯಾಯಗಳ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತೇವೆ; ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯಮಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ರೂಪಿಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ತೀರ್ಪು ಸರಿ ಇರಬಹುದು, ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು-ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಕೊಡುವ ನಿರ್ಣಯ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದ್ದೂ, ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ಣಯ ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗ ಅದು ಸರಿಯೆಂದು ಅರಿತು ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕಾದ್ದೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಅಂತರಂಗದ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಬಹುಜನಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ತಾಳ್ಮೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸತ್ಯವೊಂದನ್ನೇ ಗಮ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲ ಮೋಹಗಳನ್ನೂ ಬದಿಗೊತ್ತಿ, ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವವರು ಕೆಲವರಾದರೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜ ನಿಜವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದೆಂದರೆ ಅಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುವುದು, ಅಂಥವರ ಕೆಲಸ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು ಎನ್ನಬಹುದು, ಅಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ, ಅವರು ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹೀಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ವಾತಾವರಣ ಅವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅಂಥವರ ಕೆಲಸ ತುಂಬ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈಗ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಜಾತಿ, ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬೀದಿ ಕೂಗುಗಳು; ವಿಚಾರ, ವಿಮರ್ಶೆ ಇಲ್ಲದೆ ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡುವ ವಾತಾವರಣ; ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪುರಾತನ ಜೀವನಮೌಲ್ಯಗಳ ಕಟ್ಟು ಸಡಲಿ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನಿರ್ಬದ್ಧನಾದ ಧನಕನಕವಸ್ತು ವಾಹನಗಳ ಆಶೆಯೇ ಆದರ್ಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸಮಾಡುವವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಅವರ ಕೆಲಸವೂ ವರ್ಷವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದುಃಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಬುದ್ಧಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾದ ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ಅನಿರ್ಬದ್ಧ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗ ಜೀವನದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವವರೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮವಾಗಿದೆ.

– ಇದು ಒಟ್ಟು ಅಂತರಂಗ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾದುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾನವನ ಸಮಗ್ರಜೀವನದ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಮಹತ್ವದ್ದೂ ಆದ ಅಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವವರೆಲ್ಲರೂ ಉತ್ತಮವರ್ಗದ ಮನುಷ್ಯರೆಂದಾಗಲೀ, ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಈ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿರುವುದೆಂದಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಎನ್ನಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಹಿತಿಯ

ಒಳಗಣ್ಣು ಉಳಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕುರುಡಾಗಿರುವುದು ಅಸಂಭವವಲ್ಲ. ಅಂಥ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಉಂಟು, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವಿ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೃತಿರಚನಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪ್ಯಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ನಿಜ, ಅಂಥವನು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಾಕ್ಷಿತ್ವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಈ ಅಂಗ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ; ಬಳಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತು ಉಪಮೆ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತೂಗಿ ತೂಗಿ ಬಡಿಬಡಿದು, ಒರೆಗಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಅವುಗಳ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮ ಶಾವ್ಯ ರಚನೆಯಾಗಲೀ ಕೃತಿಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆಂಬ ಮಾತು ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಕವಿ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ-ಅಂತೂ ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಮೇಲಾದರೂ ಹರಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನಬಹುದು ಎಂದರೆ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ; ಅಥವಾ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವಂಥವು ಅಲ್ಲ, ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವಂಥ ಕೆಲಸ ಎಂಬ ಮಾತು ಮಹತ್ವದ್ದು. ಅಥವಾ ವಿಮರ್ಶಕ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ಮದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಶ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಚಾರ.

ಆದರೆ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಿಮರ್ಶ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ, ಅವನ ಕೃತಿಯ ವಿಮರ್ಶನ ಕಾರ್ಯ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಜನ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ, ಕೃತಿಕಾರನಿಗೆ ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ರೂಪುಕೊಡುವಾಗ ನೆರವಾಗುವ ಈ ಶಕ್ತಿ ಸಹೃದಯನಿಗೆ ಆತನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ನೆರವಾಗುವಂಥದು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಕಂಡಿತು, ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಅದಕ್ಕೂ ಅದು ಯಾವುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವುದೋ ಅದಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಮರ್ಶಕನ ಬುದ್ಧಿ, ವಾಂಡಿತ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಜ್ಞಾನ, ನೈತಿಕ ವಿವೇಕ- ಇವುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಮೂಲಕೃತಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ನೆಪವಾಗುತ್ತದೆ.-ಎಷ್ಟೋ ಸಲ, ವಿಮರ್ಶಕ ಬಹುಶ್ರುತನಾಗಿಯೂ ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅಸಮರ್ಥನಾದಾನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಗಳುಂಟು, ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಕೃತಿಯೇ ಏಕಮಾತ್ರವಾದ ಮೂಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವುದು, ವಿಮರ್ಶನದ ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಸ ಕೃತಿಯ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ; ಆ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಶಕ್ತಿ, ಭಾಷಾಜ್ಞಾನ, ವಿನಯ ಮತ್ತು ತಾಳ್ಮೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮರ್ಮ ಮರ್ಮವನ್ನೂ ಅರಿತು ಅದರಿಂದ ಬರಬಹುದಾದ ಮನಃಸಂಸ್ಕಾರ ಪಡೆಯುವುದು ಪ್ರಥಮ ಹಾಗೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸ, ಈ ಕೆಲಸ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕೃತಿ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಸ್ತು ಎಂಬ ಅರಿವೂ ಬರೆದವನೊಡನೆ ತನಗಿರಬಹುದಾದ ಭಾವಾತ್ಮಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ, ಸಾಂಘಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಮುಕ್ತಿಯೂ ಅವಶ್ಯ, ಅದರೊಂದಿಗೇ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಅಧಮ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಅಭಿರುಚಿಯೂ ಅಗತ್ಯ. ಈ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಳಹದಿಯಾಗಿ, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಭೆ ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲ ಬಲ, ಈ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆದ ಮೇಲೇ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನಿಲ್ಲಬಹುದು, ಓದಿದರೆ ಸಾಲದೇ? ವಿಮರ್ಶೆ ಏಕೆ? ಎನ್ನುವವರೂ ಉಂಟು.

ಆದರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ತಾನು ಕಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಾನು ಹೊಂದಿದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅನುಭವವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇದು ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ವಿಜ್ಞಾನಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತಕರಿಗೂ ಸಹಜವಾದ ಧರ್ಮ ಇಂಥ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದದ್ದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡುವುದೂ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸ, ಇಂಥ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂಗವೇ ಆದ ಸಮಾಜಬುದ್ಧಿಯ ದೊಡ್ಡ ಅಂಥ ಸಮಾಜಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಚಿಂತಕ ವಿಮರ್ಶಕನಾಗಬಹುದು, ಅಂಥವನು ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆಸುವಾಗ ಮೊದಲು ಕ್ಷತ್ರಿಯೊಂದನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದೇ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಹಾಗೇ ತೂಗುತ್ತಾನೆ. ಕೃತಿ ತನ್ನ ಕರಗತವಾದ ಮೇಲೆ ಅದೂ ಕೂಡಾ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಕೃತಿ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದರ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ಈ ರೀತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಲಾಭದಾಯಕ.

ಆದರೆ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥ, ಇದು ಗದ್ಯವೇ ಇರಲಿ ಪದ್ಯವೇ ಇರಲಿ, ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ತರ್ಕನಿಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸದಿಂದಲ್ಲ, ಹೊಳೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ 'ಹೊಳೆಯುವುದು' ಎಂಬ ಈ ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಏನೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ, ಎಂಥ ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕನಿಷ್ಠಾತನೇ ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಯದೆ ಹೋಗಬಹುದು, ಆದಕಾರಣ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿಜವಾದ ಬೆಲೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಹೃದಯರ ಸಹಕಾರದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವಂಥದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿ, ಯೋಚಿಸಿ ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಬರೆದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಾಸಾಹಿತ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಈಗ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಾತು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವೂ ಹೌದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಮರ್ಥರಾದವರು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಲ್ಲ, ಅಂಥ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಬೇಕಾದ ನೈತಿಕ ಧೈರ್ಯ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದು, ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಒಂದು ಮಾತು ಬಂದರೆ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಚಕಾರ ಬಂದೀತು ಎಂಬ ಆತಂಕ, ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳಿದರೆ ಅವರಿಂದ ಬರಹುದಾದ ಪ್ರತೀಕಾರದ ಭಯ-ಇವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದುವು, ಆದ ಕಾರಣ ಈವರೆಗಿನ ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಸ್ನೇಹಿತರ ಬಗ್ಗೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ದೊಡ್ಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಭಯ, ಮೂರನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಔದಾಸೀನ್ಯ ಅಥವಾ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವಿರೋಧ- ಇವುಗಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಲಿನವಾಗಿದೆ, ಎಂದರೆ ವಿಮರ್ಶನಕಾರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠವಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಕೃತಿನಿಷ್ಠವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಅಮೂರ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಗೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗದೆ ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೂ, ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರ, ವಾಗ್ವಾದ, ಚರ್ಚೆ ಮುಂತಾದ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ತಕ್ಕ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕದೇ ಹೋಯಿತು, ಏಕೆಂದರೆ, ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠ ಯೋಚನೆ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಕೃತಿನಿಷ್ಠವಾಚನ ವಿಮರ್ಶನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವನ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೃದಯ ಶುದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಹೃದಯಕಾರ್ಪಣ್ಯ-ಇವು ಹಬ್ಬುತ್ತವೆ.

ಆದ ಕಾರಣ ಕೃತಿನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆಗೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯಾಗುವ ಹಾಗೆ - ಸಾಕ್ಷಿ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರನ್ನು ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ, ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆತಂಕಗಳು ಎರಡು: ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ನಡೆಸಿ ಕೊಂಡು ಬರಲು ತಕ್ಕ ಅರ್ಥಾನುಕೂಲದ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲಾರದ ಈ ಸಾಹಸದಿಂದ ಬರುವ ಅರ್ಥನಷ್ಟವನ್ನು ಭರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಾವ; ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೊಡನೆ ತಕ್ಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಲೇಖಕರ ಸಹಕಾರದ ಅಗತ್ಯ, ಇಂದು ಪ್ರಥಮ ಸಂಚಿಕೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಈ ಎರಡು ಆತಂಕಗಳ ಪರಿಹಾರ ಆಗಿದೆ ಎಂತಲ್ಲ, ಅವುಗಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಇದನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮೋಹವನ್ನಾಗಲಿ ನಾವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲ.

ಕೊನೆಗೂ ಉಳಿಯುವುದು ಸತ್ಯವೊಂದೇ ಎಂಬ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವೇ ಈ ಸಾಹಸದ ಮೂಲಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ, ಗುಂಪಿನ ಅಥವಾ ಪಂಥದ ಮುಖವಾಣಿಯಾಗಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮಂಡನೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಕಾಶವುಂಟು, ಆದರೆ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಆಗಲಿ ಅದನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ

ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೊಡನೆಯ ವಸ್ತು ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದಲೂ ಮಂಡಿಸಬೇಕು, ಲೇಖನದ ಮೂಲಸ್ಕೂರ್ತಿ ಸತ್ಯಶೋಧನೆಯಾಗಿರಬೇಕು, ಅಂಥ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳಿಗೂ ' ಸಾಕ್ಷಿ' ಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತವುಂಟು. ಆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯಲು ಸಮರ್ಥರಾದವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಲೇಖನಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಉಳಿದವರದ್ದು ಇನ್ನು ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿವೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಲೇಖಕರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಾವು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲಸ ಅಗತ್ಯವೆನ್ನಿಸಿದರೆ ತಕ್ಕ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವರೆಂಬ ಭರವಸೆ ನಮಗಿದೆ, ಲೌಕಿಕವಾದ ಯಾವ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಋಜುತ್ವವನ್ನೂ ಬಲಿ ಕೊಡಬಾರದೆಂಬುದೇ ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಮೂಲೋದ್ದೇಶ. ಈ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಯಾಗುವುದು ಸತ್ಯ ಪ್ರಿಯರೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ ಆದ ಕನ್ನಡಬಂಧುಗಳ ಸಹಕಾರದಿಂದ, ಬೆಂಬಲದಿಂದ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಜ್ಞಾನ ತತ್ವಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ' ಸಾಕ್ಷಿ' ಒಂದು ಅಂಗಕ್ಷೇಪ-ಅಷ್ಟೆ, ಇದರಿಂದ ಮಹತ್ತಾದ ಫಲ ದೊರೆವುದೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಅರಿವು ನಿರರ್ಥಕ ಎಂದು ಈ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದೇವೆ, ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿರಮಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ' ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ರೂಪ ಅದರ ಅಂತಿಮ ಸ್ವರೂಪವಲ್ಲ. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ತಕ್ಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಗಲಿದೆ, ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಲೇಖನಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು ಆದರೂ ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಲ್ಲ: ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ರಾಜನೀತಿ ಮುಂತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೂ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಮೇಲೂ, ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂಥವಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತವುಂಟು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೌಢವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಗಾಢವೂ ಆದ ವಿಚಾರಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಈ ' ಸಾಕ್ಷಿ' ಮಾಸಲು. ಕಾವ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪಾತ್ರ - ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಸುಬಿನ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಶ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಅದರ ವಿಮರ್ಶನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ (ಪದಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ, ಬೆಸೆಯುವ ಕಟ್ಟುವ ಹೊಡೆದು ಹಾಕುವ, ತಿದ್ದುವ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕಾರ್ಯ: ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ಈ ಪರಿಶ್ರಮ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವೋ ಅಷ್ಟೇ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ, ನಾನು ಇನ್ನೂ ಸಮರ್ಥಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ನುರಿತ ಹಾಗೂ ಕುಶಲ ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನೆ ಕುರಿತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಮರ್ಶೆ ಸತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ; ಮತ್ತು (ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೆಲವು ಸಾಹಿತಿಗಳು ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಕಾರಣ ಅವರ ವಿಮರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಯ ಹಿರಿಮೆ.

-T, S. Eliot,

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಶಿಬನಾರಾಯಣ ರೇ

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡುವ ಮೊದಲು, ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಹದಿಮೂರು ಭಾಷೆಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿಯವರು 1957 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ "ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ" ಎಂಬ ಪರಿಸಂವಾದ (Symposium) ದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತದ ಹದಿಮೂರು ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹದಿನೈದು ಲೇಖನಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಜನ್ಯವಾದರೂ, ಒಂದೇ ಮೂಲವುಳ್ಳ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದೋ ಅಷ್ಟು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾದುದರಿಂದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ತುಲನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಭಾಷೆಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನವಾದರೂ ಬೇಕು. ಇದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಬೇಡಿಕೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗೇ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

ಕುರಿತು ಒಂದು ಕರಡು ಭಾವನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಯತ್ನವೂ ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸುವ ಚರ್ಚೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವೂ ಆಳವೂ ಆದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯಾಗಬಹುದು.

* * * *

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೂ ನಡುವೆ, ದೊಡ್ಡ ಕಂದರ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಏಕಾಂತತೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಯುಗ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು, ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಏಳೆಂಟು ಶತಕಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ವಯಸ್ಸಂಧಿಕಾಲ (adolescence) ದಿಂದ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮ ಮಾತೃ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತು. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಫಲ; ಲೇಖಕನಾಗಿ ಅವನು ತೋರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜೀವನ ಆದ ಮೇಲೆ ಕಂಡು ಬಂದಂಥವು, ಅವನ ಕೆಲಸ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಗಹನವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ.

ಈ ಎರಡು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಭಾವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆ. ಹೀಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದ ಒತ್ತಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಭಜನೆಯ ಗತಿಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈ ಒತ್ತಡದ ಫಲವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಈ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಭಜನೆ ಮೊದಮೊದಲಿನ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾದವು, ಹೊಸ ಲೇಖಕ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಋಣ-ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಯಾವ ರಾಜನ ದರ್ಬಾರಿಗಾಗಲಿ, ಯಾವುದೇ ಸಭ್ಯಗುಂಪಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಬರೆದು ತೃಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಲ್ಲ ನಿಜ, ಇದು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜಾ ಸತ್ತೆಗಳ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಜನತೆ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ದೊಡ್ಡ ತೊಡಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಮೇಲೂ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದೆ. ಕಳೆದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ತನಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ (individuality) ಮತ್ತು ಅದರ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಜನರಿಗಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹೊಣೆಗಾರ ಲೇಖಕನ ಮುಖ್ಯ ಚಿಂತೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠೆ ಭಾರತೀಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಗುಣ, ಅವಗುಣ ಎರಡೂ ಹೌದು, ಇದು ಅನೇಕ ಲೇಖಕರನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ಆತ್ಮಸರ್ವಸ್ವವಾದದಿಂದ (aesthetic solipsism) ಪಾರುಮಾಡಿದೆ; ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ (ಯಾವುದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ) ಹೊಸ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಗಳಿಗೆ ತಡೆಹಾಕಿದೆ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಕಾಣುವುದು ಭಾಷೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಹೆಚ್ಚು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಭಾಗದ ಆಡುಮಾತುಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆರಕೆ ನಡೆದಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಆರಾಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ತಟ್ಟೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಫಲದಾಯಕವಾದ ಮಿಶ್ರಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಪದರಗಳ ಸ್ತರೀಕರಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಭಾಷೆಯ ಈ ಸ್ತರೀಕರಣವನ್ನು ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತಿಯ ಮೊದಲ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅವನ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವನನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಡುಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಎಳೆದಿದೆ. ಆಡುಮಾತಿನ ನುಡಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಭಾಷೆಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ದೊರಕದ ಸಿದ್ಧಿ

ದೊರಕಿದೆ, ಈ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಲೆಯನ್ನು ತೆರದಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಜನತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ, ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಿಂಡಿದರೂ, ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಆಧುನಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿ (insights) ಗಳನ್ನೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಸಾಕಾಗಲಾರವು. ಭಾರತದ ಜನತೆ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಆ ಸ್ವಾವಲಂಬನವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಈ ನಡುವೆ ಆಡುಮಾತಿನ ಮೇಲಿರುವ ಈ ಘಾತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಛಾಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಸಾಂದ್ರೀಕೃತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ (condensed expression) ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಡೆದಿದೆ. ಲೇಖಕನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಂಕೀರ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಂದಾಗಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅದು ಭಯಂಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಗದ್ಯದ ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆ (ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ) ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಜೊತೆಗೇ ಇರುವುದು ವಸ್ತುವಿನ ಸಮಸ್ಯೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿದ ಭಾರತೀಯ ಬರವಣಿಗೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಅವರ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಥವಾ ರಾಜರು ಮತ್ತು ಯೋಧರನ್ನು ಕುರಿತೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ (Secular) ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ್ದು, ಇದು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಂದದ್ದೂ ಅಲ್ಲ; ಬರುವಾಗ ಕೆಲವು ಉನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಂದದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಲೇಖಕರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವರು, ಅಲ್ಲದೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು, ಅವರಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಓದುಬರಹಬಾರದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೊತೆಗೆ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಹೊರಗಿನವರಂತೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವರನ್ನು ಕಾಡಹತ್ತಿದಾಗ ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅತಿಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಹೊರನಿಲ್ಲುವ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ (detachment) ಅವರಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಭಾವಾತಿರೇಕ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಿಡುಗಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಅಸಮವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹುದೀರ್ಘಕಾಲದ ನಾಟಕಪರಂಪರೆಯಿದ್ದರೂ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಅಭಾವವಿದೆ, ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ನಡುವೆ ಆಲೋಚನೆ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ನಿಕಟತೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ನಿಕಟತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಕಳೆಗುಂದುತ್ತದೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರರು ಈ ಕುಂದಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯಭಾಗವಿದೆ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವವರು ಆಯ್ದು ಶ್ರೋತೃಗಳು ಮಾತ್ರ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ, ಅವರ ನಾಟಕಗಳು ಆಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪಠಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಗ್ಗುತ್ತವೆ.

ನಾಟಕದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ಭಾರತೀಯ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಸುಗ್ಗಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆ ಶುದ್ಧ ಕಲೆ (pure art)ಗೆ ತುಂಬ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಮಾಧ್ಯಮದ ಅಥವಾ ತಿಳಿಸುವಿಕೆಯ (communication) ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅಯಾತ್ಮಕ ಭಾಷೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತಃಸ್ಫುರಣೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ವಸ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ನಿರಂತರವಾದ ಅನುಭವಗಳು – ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಪ್ರೇಮ, ಒಂಟಿತನ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಭಯ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದಿಂದ ನಿರ್ಬಂಧಿತವಾದರೂ, ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಏಕಾಂತದ ನೋವಿನ ಉದ್ದೇಗದಲ್ಲಿ, ಅಚ್ಚರೂಪಗಳ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುಂಜಗಳನ್ನು (constellations of pure form) ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ, ನಾಗರಿಕತೆ ಸೋಕದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ, ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸಪೂರಿತ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಪಾತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಛಾಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಚ್ಚರ ಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ, ಆದರೆ ಮಾನವೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ

ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿವೇನೂ ಅವಶ್ಯವಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿಯ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ, ರುದ್ರಕರುಣಾತ್ಮಕ ನಾಟಕಕ್ಕೆ (tragedy), ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸಂಪದ್ಧರಿತವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಭಾರತದ ಇಂದಿನ ಲೇಖಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜನತೆಯ ಸಮಗ್ರ ನೋಟ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು, ತಾನು ಹೊಸದಾಗಿ ಪಡೆದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತವೇ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವಾಗ ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಅಂತಹ ಶೋಧನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಚುರುಕನ್ನು ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದೆ. ಆತ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲದೆ, ಮಾನವ ಗುಣಗಳ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಫಕ್ಕನೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ, ಇದು ಅವನನ್ನು ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳೆಯೇನೂ ಹುಲುಸಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು (ಬಂಕಿಮ್, ಶರಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮಚಂದ – ಸತ್ತವರ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವುದಾದರೆ) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ, ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನೀಳತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ನಡುವಿನ ಗೆರೆಯನ್ನಿನ್ನೂ ದಾಟಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಮನ್ವಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದಿದ್ದರೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

* * * *

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಂದರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಳಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿದೆ. ಉಳಿದ ದೇಶಗಳ ಲೇಖಕರಂತೆ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರೂ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಮತಾವಾದದ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಭಾವನೆಯ ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದದ ಮೂಲವನ್ನು 1860-70ಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಬಹುದು. ಪರರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ರೋಷವೂ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಫಲವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ತನ್ನ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಬೇರಾಗಿ ದೂರಹೋದದ್ದೂ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಐಕ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟ ಗುರುತ್ವ ಲೇಖಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು.” ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಕಲಿತ ಉದಾರಮನಸ್ಕ ಲೌಕಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಂಕುಚಿತ ರೀತಿನೀತಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದೇ ಅವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕಂಡಿತು, ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ದಶಕದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದ ಉಳಿದೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಕಂಡಿತು. ಈಗಲೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷವಾದ ಮೇಲೂ, ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತಕರ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಲಿಬಿಲಿಗೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು ಅದರ ಭಯಂಕರ ಮೋಡಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದದ ಒತ್ತಡದ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ 1920ರ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಸಮತಾವಾದದ ಒತ್ತಡವೂ ಬಂತು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕಟ್ಟಡವೂ (the structure of liberal Civilization) ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವಿಘಟನೆಯ ನೋವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಲೇಖಕರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಅದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರನ್ನೂ ತಟ್ಟದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಮತಾವಾದದ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ದೊರಕಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರದ ಹೊರ ರೂಪ ಅದು ತಾನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಯ ಪರ ಎಂದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಂಡಿತು. ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದದ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಹೊಸ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು.

ಆದರೂ ಯಾವುದೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದ ಎಷ್ಟು ಮಾರಕವೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಾರಕವಾದದ್ದು ಸಮತಾವಾದ, ಈ ಎರಡೂ ವಾದಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪೂರ್ಣವಾದೊಂದು ಘಟಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಮೂಹದ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಎರಡೂ ಏಕಾಂತವನ್ನೂ ಮತ್ತು ‘ಪಾಪ’ (guilt) ವನ್ನೂ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಏಕಾಂತ

ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕ, ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂತಲೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರೂ ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಲೇಖಕರು ಸಮತಾವಾದ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದ ಅಥವಾ ಎರಡೂ ವಾದದ ರೋಣಗಲ್ಲಿನಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಆತ್ಮನಾಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಂಡರೂ, ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರ ಮೇಲೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಆಶೋತ್ತರಗಳೂ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿಂದೀಚೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕನ ಮೇಲಿನ ಭಾರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ. ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳು ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ; ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕುತ್ತಿರುವುದು.

ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಗತಿ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬಹುದು, ಲೇಖಕನ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಜೀವನೋಪಾಯ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಓದುಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕದಿರುವುದೂ ಒಂದು. ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಲೇಖಕರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಪ್ರತಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರು ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈಗ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿ ತಾರತಮ್ಯ ವಿವೇಕವನ್ನಾಗಲೀ ನಿರ್ಣಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಉದಾರ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಬೆಳಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟ (ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಏರಿರಲಿಲ್ಲ) ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳದ ಕೆಲಸವಾದ ಪಾರಹೇಳುವುದು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಆಸೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಓದುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈ ಹೊಸ ಬೇಡಿಕೆಯ ಒತ್ತಡ ಉತ್ತಮ ಕಲಾಕೃತಿಗೆ ಉತ್ತೇಜಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಈ ಎರಡನೆ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಲೇಖಕನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತಗುಲಿದೆ. ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಶಕ್ತಿ ಸರ್ಕಾರದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಂತೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೂ ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನೇ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ನಿರಂಕುಶಪ್ರಭುತ್ವವೇನೂ ಅಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅದು ಮೂಡಿ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭ ಅದನ್ನು ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಈಗಿನ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ, ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಕಾಡಮಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದರಿಂದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಗಟ್ಟಲೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ (ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರೂ) ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೇರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಕಾಡಮಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಪ್ರಯೋಜನದ ಪ್ರಭಾವ ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಹದಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರಪೀಠಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಲೇಖಕರು ಅತಿಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಂತೂ ಸರ್ಕಾರದ ಈ ಬಗೆಯ ಪರೋಕ್ಷ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವೂ ಅನಿಷ್ಟಕರ.

ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕನ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಕರುಬುವಂತಹದಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದ ಸಮಾಜದ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಡೆ ಪುನರುಜೀವನ ನಿಷ್ಠೆ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದದಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸಮತಾವಾದದಿಂದ ಮರ್ದನಗೊಂಡು, ಲೇಖಕ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪದರವಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾರದ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಉಪವಾಸದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಬದುಕು, ಮತ್ತು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಪ್ರಯೋಜನದ ಆಚೆ-ಈ ಆಘಾತಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ, ಈ ಹೋರಾಟದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದದ್ದು.

(ಮೂಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖನವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದವರು : ಶ್ರೀ ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗಿ)

ಪ್ರತಿಭೆ

[ಕವಿ] ಒಂದು ಸಮನ್ವಯ ಹಾಗೂ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಒಂದನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವ, ಮತ್ತು ಸಂಯೋಜಿಸುವ, (ಹಾಗೆ ಕಾಣುವ), ಒಂದುಗೂಡುವಿಕೆಯ, ಭಾವ ಮತ್ತು ಧಾಟಿಯೊಂದನ್ನು ಪಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೇನೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂಬ ಸರ್ವಥಾ ಅನ್ವರ್ಥವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಇದು ವಿರುದ್ಧವಾದುದನ್ನು ಅಥವಾ ವಿಸಂಗತವಾದುದನ್ನು : ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಭಿನ್ನತೆಯೊಂದಿಗೆ, ಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದೊಂದಿಗೆ; ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದಿಗೆ: ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾದದ್ದನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಸತನ ಹಾಗೂ ತಾಜಾತನವನ್ನು ಹಳೆಯದರ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಾದದ್ದೊಂದಿಗೆ: ವಾಡಿಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ವಾಡಿಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ಸದಾ ಜಾಗೃತವಾದ ನಿರ್ಣಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಆತ್ಮಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು, ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರ ಅಥವಾ ರಭಸ ಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮತೂಕಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ತರುವ ಶಕ್ತಿ.

-S, T, Coleridge.
end

ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಬಿ. ದಾಮೋದರ ರಾವ್

ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು : ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯ ಒಂದು ನೋಟ

'ಗೀತಾಂಜಲಿ' ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳ ಒಂದು ಸಂಕಲನ, ಟಾಗೋರರು ತಾವು ಪಡೆದಿರಬಹುದಾದ ನೇರ ಅನುಭವದ ದೃಢ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಬದುಕಿನ ವೈಭವವನ್ನೂ ದೈವ-ಮಾನವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಕೀರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೈವಮಾನವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಧೀರ ಕಂಠದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಕವಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರುವುದು ಆ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಗೆ ಇರಬಹುದಾದ ಅತ್ಯಂತ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯ. ಹೀಗೆ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವದ ಅಂಶವು ಮೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಗಣಿಸಬಹುದು, ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ ಗೀತೆಗಳು ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ, ಇದು ತೀರಾ ಸಹಜವೂ ಹೌದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. "ಗೀತಾಂಜಲಿಯೂ ಸಹ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ಅನುಭಾವದ ಅಂಶ ಮತ್ತು ಕೃತಿಯ ಕಾವ್ಯಗುಣದ ಮೇಲೆ ಅದು ಬೀರಿರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿರುವ ಗೌರವವೂ ನೊಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಿಕದಿಂದ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ' ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಅಪಾರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯೂ ಅದರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾನುವಾದವನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಹದಗೆಡಿಸಕೂಡದು. ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಗೆ ತೊಡಗುವ ಮುನ್ನ ನನ್ನ ಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಬಂಗಾಳಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ' ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಗದ್ಯವಾಗಿ ಅನುವಾದಿತವಾಗಿದೆ, ಈ ಕಾವ್ಯ ಗದ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೂ ತುಂಬ ದುಷ್ಕರವಾದುದು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ರೂಪಾಂತರವು ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಕಾವ್ಯ ಗುಣವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಮೂಲದ ಗುಣವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯ ಬಾಹ್ಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲಕ್ಷಿಸಿ ಹೋಗದೆ ಅದನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಕಾವ್ಯವೆಂದೇ ಗಣಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯವಿರುವವರಿಗೂ ಸಹ 'ಗೀತಾಂಜಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮೋಹಕತೆಯೇನೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟವನ್ನೂ ಮರೆ ಮಾಡಿ ಮೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಪುರಂದರದಾಸರಂಥ ಭಕ್ತಿಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಗೀತಾಂಜಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಂಥ ಸ್ಥಾನ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನುಭವ ಶೋಧನೆ (exploration of experience)ಯಾಗಲೀ ಅಂತರ್ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಕೆಚ್ಚಾಗಲೀ ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಕವಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬಸವಣ್ಣ ಉತ್ತಮವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅನುಭಾವ ಕವಿ. ಅವರ ಅಂತರ್ಮುಖತೆ ಎಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವೋ, ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವೂ ಅಷ್ಟೇ ಆಳವಾದುದು.

ಗೀತಾಂಜಲಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಮನ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತೋರುವ ಮಾನವಾನುಭವದ (human experience) ಕೊರತೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಕಾರಣ, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವೂ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಆದ ಮಾನವನ ದಾರುಣಾನುಭವವು ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಹಿರಿತನದ ಕೊರತೆ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗೀತಾಂಜಲಿಯು ತನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಬದುಕಿನ ನಿಗೂಢ ರಹಸ್ಯಗಳ ಮಿಣುಕು ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರುವ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ : ನನ್ನೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ತೀರಿ, ಈ ಪಯಣ ಅದರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿತೆಂದು ಬಗೆದೆ; ಮುಂದಿದ್ದ ದಾರಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಯಿತೆಂದೆಣಿಸಿದೆ ನನ್ನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಇನ್ನು ಕಾಲ ಮೌನಾಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಲಿದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ.

ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆ ಅನಂತವಾದುದೆಂದು ಅರಿವಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಹಳೆ ಸುಡಿಗಳು ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಹೊಸ ರಾಗಗಳು ಎದೆಯಿಂದ ಪುಟಿಯ ತೊಡಗಿವೆ: ಹಳೆದಾರಿ ಕಳೆದಂತೆ ಹೊಸನಾಡು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಅದ್ಭುತಗಳೊಡನೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಭಗವತ್ಯಪೆ ಹೇಗೆ ಅಗೋಚರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ಟಾಗೋರರು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿರುವ ಜಯ ತೀರಾ ಅಲ್ಪವಾದದ್ದು, ಬದುಕು ಇನ್ನೇನು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತೆಂಬ ವಿಷಮ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೋ ಅದೃಷ್ಟ ಪಥವೊಂದು ತೆರೆದು ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಕಣ್ಮುಚ್ಚುವವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಟಾಗೋರರು, ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಸಂಧಿಕಾಲವನ್ನು, ವಿಷಮ ಗಳಿಗೆಯನ್ನು, ಜೀವನಪಥವನ್ನೇ ಹೊರಳಿಸುವ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮೂಹೂರ್ತವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದರೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಮ ಸಂಕಟಾನುಭವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗದೆ, ಭಗವತ್ಯ ಮೈದೋರುವ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪರಿಯ ಸ್ತುತಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆದಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಇದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಭಾಗ ಪೇಲವವಾಗಿದೆ, ತಾವು ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಬಾಳಿನ ಕ್ಷಣದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ರಮಣೀಯ ಕೃತಿಯನ್ನೀಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕ್ಷಣದರ್ಶನಗಳೂ ಸಹ ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವೆಡೆ ಇಣಕಿ, ಲಯಬದ್ಧ ಗದ್ಯದಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವ ಭಾವಭಂಗಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಟಾಗೋರರ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷಾಶೈಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿದ್ದು (literary) ಭಾವ ನಿವೇದನಕ್ಕೆ ವಾಹಕವಾಗಿ (vehicle), ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅನುಭವದ ತಳಕ್ಕಿಳಿಯುವಂಥಾದ್ದಾಗಲೀ ಅದನ್ನು ಶೋಧಿಸುವಂಥಾದ್ದಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ, ಭಾಷೆಯ ಈ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕವಿಯ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಜೊತೆಯಾಗಿದೆ. ರವೀಂದ್ರರು ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಭಕ್ತಿಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಯಾವುದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಥವೊಂದಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಅವರು 'ಬಲಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ (ಅವರ ಪರಮಾತ್ಮ ಕೃಷ್ಣನಾಗಲೀ, ಶಿವನಾಗಲಿ ಆಗಿರದೆ ಸರ್ವನಾಮರೂಪಿಯಾದ ಅವನು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ) ರವೀಂದ್ರರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆಲೋಚನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪರಂಪರಾಗತ ಕ್ರಮವನ್ನು ಭಂಗಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡದ ಮತ್ತು ಜೀವನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪಥವೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಪೇಕ್ಷಿಸದ ಅವರ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಆದಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಂದಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಜೀವನದ ಸಂಧಿಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು, ಮೇಲೆ ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ, 'ಸಿದ್ಧ ಶೈಲಿ' ಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಯದೆ ಆ ವಿಷಮಾನುಭವವನ್ನೇ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿದ್ದರೆ, ಅದರಿಂದುದ್ಭವಿಸುವ ದಾರುಣ ಸೆಳೆತ (tension)ಗಳಿಗೆ ಉಚಿತಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಾವ್ಯಭಾಗ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಉಚ್ಚತರವಾದ

ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಳಸುವ ಜೀವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ, ಅನುಭವಿಸುವ ಏಳುಬೀಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮರ್ಥನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಕವಿ, ಇಚ್ಛಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ರೂಪಕ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ (concrete poetry) ಪರಿವರ್ತಿಸಬಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ “ಗೀತಾಂಜಲಿ” ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಅತಿರೇಕವೆಂದು ತೋರಬಹುದಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ತಮ್ಮ ಅನುಭಾವ ಜೀವನದ ದೀರ್ಘಪಥದುದ್ದಕ್ಕೂ ಲಭಿಸಿದ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಸಾಮರಸ್ಯಗಳ ಮಹಾದಾನದದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾವಸಾಯಿಯಾಗಿರಬಹುದಾದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲೊಪ್ಪದ ಟಾಗೋರರ ನಿರ್ಧಾರ ಅವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿದೆ. ತಮ್ಮ ಅನುಭಾವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಒಳ್ಳೆಯತನದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯಗಳೆಲ್ಲ ಅಳಿದು ಅವನ ಅನಂತ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕುರಿತು ತುಂಬಿದೆಯಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಮೇಲೆ ‘ಗೀತಾಂಜಲಿ’ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ತನ್ನತನದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಘರ್ಷಣೆಗಳನ್ನೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಬಿಡುವಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಕ್ತಿ. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಘರ್ಷಣೆಗಳೂ ಸಹ ನಿರ್ಜೀವವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವೂ ಆದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ: ಈ ಭೇಟಿಯ ಸಂಕೇತಸ್ಥಳಕ್ಕೆಂದು ಒಬ್ಬನೇ ನನ್ನ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಬಂದೆ, ಆದರೆ ಆ ನೀರವ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುವನಿವನಾರು? ಅವನಿಂದ ಮರೆಯಾಗಲೆಂದು ನಾನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ಅವನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ, ತನ್ನ ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಧೂಳೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅವನು. ನಾನುಸುರುವ ಪ್ರತಿ ನುಡಿಗೂ ತನ್ನ ಉಚ್ಚಸ್ವರವನ್ನು ಬೆರೆಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನನ್ನ ಕುಟ್ಟ ಅಹಂ ರೂಪಿಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಪ್ರಭು, ಸಾಚಿಕೆಯೆಂಬುದೇ ಆವನಿಗಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವನೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರಲು ನಾನು ನಾಚುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುದಲ್ಲದೆ ಅವು ಕಂಡು ಬರುವ ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ತಾನು ‘ದೈವೀಕೃಪೆಗೆ ದಿನ ದಿನ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಕೃತಜ್ಞತೆ ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ, ಕಡಿಮೆ, (ದಿನೇ ದಿನೇ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸರಳವೂ ಮಹತ್ವವೂ ಆದ, ಕೇಳದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ.)’ ಮಾನವೀಯ ಸಂಘರ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಇರದೆ ಅದರಡೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಅನುಭಾವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಹಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅನುಭಾವಕವಿ ರವೀಂದ್ರರು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸದಿರುವುದು, ದೈವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಸಾಧನೆಯ ದೀರ್ಘಪಥದಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವನ್ನೇ ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷಣೆ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಕವೋ, ಅನುಭಾವ ಮಾನವೀಯವೋ, ಮೂರ್ತರೂಪವೋ, ಯಾವುದು ವಿಭಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಂಧಿಭೂಮಿಯೋ ಅಂತಹ ಭಾಗವೇ ಕಳಚಿಕೊಂಡಿದೆ, ಸಾಧಕನನ್ನು ದಿಗ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣಾನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಅದ್ವಿದಂಧ ಪ್ರಥಮ ಹಂತವೂ ಸಹ ಜೀವನಾರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಪೈರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಅಂತಿಮ ಹಂತದಷ್ಟೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು.” ಸತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾನವೀಯ ಹೋರಾಟದ ಕೊರತೆಯೇ ‘ಗೀತಾಂಜಲಿ’ಯ ಹಿರಿಯ ದೋಷವೆಂದು ನೋಡಿದೆವು, ಆದರೆ ಶಾಂತಿ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನೇ ತನ್ನ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಅನುಭಾವಿಯೊಬ್ಬನು ಕವಿಯಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಭವ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ನೀಡುವುದು ಅಗತ್ಯವೇ ಎಂಬುದನ್ನಷ್ಟು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು, ಈ ವಿಚಾರ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರ್ಚೆಯನ್ನೊಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಮೊದಲನೆಯದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಅನುಭಾವಿಯಾಗಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು; ಮತ್ತೊಂದು ಅನುಭಾವಾನುಭವದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು.

ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅನುಭಾವಿಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಮುನ್ನ ಅನುಭಾವಿಗಳನ್ನು ಎರಡು ಗುಂಪಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಪಾರ್ಟ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಯಾವ ಪೂರ್ವ ಸೂಚನೆಯನ್ನೂ ತೋರದೆ ಇದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳಗಾದವರದು ಒಂದು ಗುಂಪು, ಅವರಿಗೇ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಒದಗುತ್ತದೆ ಈ ಅನುಭಾವ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಪೆಂದರೆ ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ದುಸ್ಸಹ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಬಹುದೂರ ನಡೆದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂದ ಟಾಗೋರರಂಥವರು:

ನನ್ನ ಪಯಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕಾಲ ಬಹು ದೀರ್ಘವಾದದ್ದು, ಪಥವೂ ಸಹ ದೀರ್ಘವಾದುದೇ, ನಿನಗೆ ಬಹು ಸಮೀಪವಾಗುವ ಅತಿ ದೂರದ ಪಥವದು, ಅದರ ಶಿಕ್ಷಣವೋ ಬಹು ಕ್ಲಿಷ್ಟ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಚರ್ಚೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು ಮೊದಲನೆ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಗಳಾಗಿರದೆ ಟಾಗೋರರಂಥ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧಾರಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅನು ಭಾವಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು: ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಅನುಭಾವ ಪಥಕ್ಕೆಳೆದೊಯ್ಯುವುದಾವುದು? ಅವನು ಅನುಭಾವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಹಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾವುದು? ಅನುಭಾವಿಯಾಗಲಿರುವಂತೆ ತುಂಬ ಸಂವೇದನಾಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು ಬದುಕಿನ ತುಡಿತಗಳಿಗೆ ಬಹು ತೀವ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಡಿದಿಡಿಯು ತಾನೆ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವನಿರುವ ರುಚಿ, ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಕೃಶವಾಗಿರುವ ಈ ತುಡಿತಗಳು ಅನೇಕ ವಿಧದ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಅವನುಂಡ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತವೆ. ತಾನು ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ಜೀವನಕ್ಕೂ, ಸಂದರ್ಭಗಳ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತಾನು ನಡೆಸುವ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ದಾರುಣ ಅಂತರದ ಅರಿವು ಅವನಿಗಾಗಬಹುದು, ಅಥವಾ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಅವನಿರುವ ಸಂಬಂಧದ ಫಲವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಅತ್ಯಪ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು, ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯವರೇ ಆಗಿದ್ದೂ ಅವರ ಸ್ನೇಹ ಕುಸಿಯ ಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಸ್ವಸುಖದೃಷ್ಟಿ ಈ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆಯೂ ವಿರಸದ ಕಂದರ ಬಾಯ್ತೆರೆದುತ್ತದೆ. ಈ ದುರದೃಷ್ಟ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವರು ಭಿನ್ನಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರಂತೂ, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಗಳ ನಡುವಿನ ಮೂಲ ಭಾವನೆಗಳು ಪ್ರಬಲವಾದವುಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಬಯಸುವ ತೃಪ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹಿರಿದಾದುದರಿಂದ, ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ಜನಿಸುವ ತಳಮಳದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಹಿರಿದಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ಅಂಶ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಟಾಗೋರರೂ ಸೇರಿ ಅನೇಕ ಅನುಭಾವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ದೈವಶಕ್ತಿಯ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪ್ರಣಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ (Sexual terms) ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕಡೆಯದಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಕೈ ಮೀರಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಒಳಸಂಚಿನಿಂದಾಗಿ ಸಂಭವಿಸ ಬಹುದಾದ ಮರಣದಂಥ ಇತರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದುರಂತಗಳೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಅನುಭಾವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳೂ ಸೇರಿ ಸಂವೇದನಾಶಾಲಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಯಾವುದೋ ಮೂಲದೋಷವೊಂದಿದ್ದು ಅದು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಭಂಗಿಸುತ್ತ ಅಸುಖಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೆಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅರಿವಿನ ಫಲವಾಗಿ ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಘರ್ಷಣೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯದ ಅನ್ವೇಷಿಯಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ರೂಪಸಹಿತವಾದ ಅಥವಾ ರೂಪರಹಿತವಾದ ಅಂಥ ಸತ್ಯವೊಂದರೊಡನೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನಿಗೆ ತೀರಾ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಆ “ಸತ್ಯ” ಶುದ್ಧವೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಆದುದರಿಂದ ಅದರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ‘ನೀಚ’ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಗೊಟ್ಟು ಉಚ್ಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಉದಾತ್ತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಸತ್ಯದ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ಆರಾಧನೆಯ ಫಲವಾಗಿಯೂ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ದೃಢ ಸಂಬಂಧವೊಂದು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದ ನೇರ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರಾನುಭವವೇ ಅನುಭಾವಾನುಭವ (mystical experience) ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುಭವದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಆನಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ; ಅಸುಖಕರವಾದ ಬದುಕಿನ ವಿಷಮ ಸೆಳೆತಗಳೆಲ್ಲ (tensions) ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪ (positive quality) ಸಮರ್ಥಿತವಾಗಿ ಈ ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆ ಮಾಸಿದ ನಂತರವೂ ಉಳಿಯುವಂಥ ದೃಢ ಅರಿವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ತನ್ನೊಡನೆ ಅಥವಾ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಅನುಭಾವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಮಾನವನಾದವನು ಸದಾ ಉಳಿದವರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಹಜ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಟಾಗೋರರು ಅನುಭಾವಿ ಭಗವಂತರ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮೂಲಕವೇ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕವಿಯಾದ ‘ತಾನು’, ಭಗವಂತನಾಗಿ ಬರುವ ‘ಅವನು’; ರಾಜಪ್ರೇಮಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತ ಭಿಕ್ಷುಕ ಹುಡುಗಿ; ಕಾತರತೆಯಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ವಧು- ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಕವಿಯಾದವನು ತಾನು ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿನ ಅನುಭವ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕೇ, ಇಲ್ಲವೆ, ಘರ್ಷಣಮುಕ್ತವಾದ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅನುಭಾವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಣೆಯಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾವಿನ್ನೂ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅನುಭಾವಾನುಭವದ ಸ್ವರೂಪ ಎಂಥದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಮೆರಿಕದ ಹಿರಿಯ ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ, ದರ್ಶನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಆದ ವಿಲಿಯಂ ಜೇಮ್ಸ್‌ವರು ಅನುಭಾವಾನುಭವದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆರಡನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ : ಮೊದಲನೆಯದು ಅದರ ಅನಿರ್ವಚನೀಯತೆ, ತನ್ನ ಅನುಭವ ನೇರವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಿಗದೆಂಬುದನ್ನೂ ಅದರ ಯುಕ್ತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನೂ ಅನುಭಾವಿ ಬಹು ಬೇಗ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯೇನಿದ್ದರೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಿಲುಕುವಂಥದ್ದೇ ಹೊರತು ಮಾತಿಗೆ ಬಗ್ಗುವಂಥದಲ್ಲ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅನುಭಾವಿಗೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನಸಂದೇಶವೊಂದನ್ನು ತಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನೆಂಬ ಅರಿವಿರುತ್ತದೆ. ಅನುಭಾವ ಜೀವನದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬುದ್ಧಿ ಗೆಟುಕದ ಜ್ಞಾನ ಸೋಪಾನಗಳಾಗಿ, ಸತ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಅಂತರ್ದರ್ಶನದ ಸೆಲೆಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ, ಅನುಭಾವಿಯ ಜೀವನ ಜ್ಞಾನದೀಪಗಳಿಂದಲೂ, ದರ್ಶನಗಳಿಂದಲೂ ಇಡಿಕಿರಿದ ಪ್ರಾಂತ. ನೀಡಬೇಕಾದ ಹೊಸ ಸಂದೇಶವೊಂದರ ಅರಿವು, ಆದರೆ ಮಾತಿಗೆ ಮಣಿಯದ ಅದರ ವಿಲಕ್ಷಣತೆ-ಅನುಭಾವಾನುಭವದ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ- ಕವಿಯಾಗಲಿರುವ ಅನುಭಾವಿಯನ್ನು ಬಹು ವಿಚಿತ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ, ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಪರಮಾನಂದದಾಯಕವಾದ ಸಾಮರಸ್ಯ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದು, ಅದನ್ನೇ ತಾನು ತಿಳಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರೆ ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೆಲ್ಲಿ? ಅನುಭಾವ ಕವಿ ತಾನು ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಬದುಕಿನ ದಾರುಣ ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ನೀಡ ಬೇಕೇ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಈಗ ಸಂದೇಹವುಳಿ ದಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಆತ ಕ್ರಮಾನುಗತವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಕ್ರಮದ ಎಳೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದಲ್ಲಿ ತಾನು ತಿಳಿಸಲಿರುವ ಅಂತಿಮ ಅನುಭವ ಎಷ್ಟೇ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದಾದರೂ ಅದು ಅನುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಕೊರತೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಅನುಭಾವಿಯ ಜೀವನದ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಕ ಮುಖವನ್ನೇ ಅಲಕ್ಷಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದು, ಅನುಭಾವಿಯ ಅನುಭಾವಪಥದ ಕಡೆಯ ಹಂತದಿಂದ ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ಆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕವಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾನುಭವವನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲ್ಲೋ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಅದೂ ಕೂಡಾ ಅನುಭಾವಿಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಒಂದು ಅಗತ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲೆಂದಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಾಡುವ ಕವಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲನೆಂದು ನೋಡುವುದಷ್ಟೇ ಈಗ ಉಳಿದಿರುವುದು, ಟಾಗೋರರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚು, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ, ಜೊತೆಗೂಡಿ ಹರಿಯುವ ಅನುಭಾವಭಾವಗಳಾದ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಆನಂದಗಳು ಉಚ್ಚ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಅನುಭಾವಿಯು ತಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅನುಭವಿಸುವ ಹಾಗೂ ನೈಜ ಆರಾಧನೆಗೆ ಪಡಿಸುವ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯದೆಡೆಗೆ ಪ್ರೀತಿಗೌರವಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಆನಂದವನ್ನೂ ಜೀವನದ ವೈಭವವನ್ನೂ, ದೇವರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಹಾಡುತ್ತ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಟಾಗೋರರು ಅನುಭಾವಪಥದ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಾವು 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೈವಮಾನವ ಸಂಬಂಧವು 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ಕಾಣುವ ಪ್ರಣಯಸಾದ್ಯಶ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು; ಮನ ಸೆಳೆದಿರುವ ಪ್ರಿಯನೆ, ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಲಿಯುವ ಹೊಂಬೆಳಕು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಮಂದಗಾಮಿ ಮೇಘಗಳು, ನನ್ನ ಹಣೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿ ಹರಿಯುವ ಗಾಳಿ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಒಲವಿನ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಬಲ್ಲೆ. ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪ್ರಿಯ? ನಾನು ಭಿಕ್ಷುಕಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖಮುಚ್ಚಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿರುವೆ. ನನಗೇನುಬೇಕೆಂದು ಅವರು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಕಣ್ಣು ತಗ್ಗಿಸಿ, ಉತ್ತರಕೊಡದೆ ಮೌನದಿಂದಿರುವೆ. ಅಲ್ಪತೃಪ್ತರಲ್ಲದ ಓದುಗರಾದ ನಮಗೆ

ಈ ಪ್ರಣಯ ಸಾದೃಶವು ಎಷ್ಟು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಚಪಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗೀತಾಂಜಲಿ”ಯ ಪ್ರಣಯವನ್ನು ಅತಿ ಆದರ್ಶೀಕೃತ (idealised) ಹಾಗೂ ಅನಂತ. (defleshed) ವಾಗಿದೆ, ಟಾಗೋರರು ಕೈಬಿಟ್ಟ ಅನುಭಾವ ಮಾರ್ಗದ ಮೊದಲ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಹಾಗೂ ಅಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಭಿಕ್ಷುಕ ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತವಳ ಪ್ರಿಯರು ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕತೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟು ದೂರವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಣಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಪ್ರೇಮ-ದ್ವೇಷ, ಉತ್ಸಾಹ-ನಿರುತ್ಸಾಹಗಳ ಏರಿಳಿತದ ಅನುಭವವು ಸತ್ವದಾಯಕ ಸಾಧನವಾಗಿ ಗೀತಾಂಜಲಿ ‘ಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆಯೊಂದನ್ನು ನೀಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೀತಾಂಜಲಿಯಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾದ ಪ್ರಣಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬಾಹ್ಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಹಜಗುಣದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಕಟ್ಟಿದಾಗ ಅದು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದ್ದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೆನಿಸುವುದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ದೈವ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ದುರ್ಬಲವಾದ ಸಾದೃಶ್ಯವೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಟಾಗೋರು ಪ್ರಾಯಶಃ ತಮಗಾಗಿರಬಹುದಾದ ಅನುಭಾವಾನುಭವದ ಮತ್ತು ಆ ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆ ಮಾಸಿದ ಮೇಲೂ ಉಳಿಯುವ ಅಧಿಕಾರದ ಛಾಯೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ದೈವೀಕರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ದೈವೀಕರಣದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆ ಬಲಿಯಾಗಿದೆ. ಟಾಗೋರರ ಸೋಲಿಗೆ ಅವರ ಪರಂಪರಾಗತ ಪ್ರತೀಕ ಅರ್ಥ ಕಾರಣ, ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವ ಸತ್ಯವಾದುದೆಂದಾಗಲೀ ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ದರ್ಶನ ನಂಬಲರ್ಹವಾದುದೆಂದಾಗಲೀ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದು, ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಸ್ತವವೆಂಬುದರಿಂದ, ಆದರೆ ಟಾಗೋರರು ಅವರ ಅನುಭವದ ಭಾಗವೊಂದನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಮಿತಿಯನ್ನೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಸೋಲಿನ ಇನ್ನರ್ಥ ಕಾರಣ ತನ್ನ ಓದುಗರು ಅನುಭಾವಿಗಳಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅನುಭಾವಿ ಕವಿ ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಅವನು ಬಳಸುವ ಪರಿಕರಗಳು ಕವಿ ಓದುಗರಿಬ್ಬರೂ ಒಪ್ಪುವಂಥಾದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರ್ಶವು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಅವಗಣಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ, ”ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಳಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ವಾಸ್ತವತೆಯೇ ಆದರ್ಶ ” ಎನ್ನುವುದು ಕಲಾದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸೂತ್ರ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕವಿ ಬಳಸುವ ಸಾದೃಶ್ಯಗಳು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥವೂ ನೈಜವೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಅವನ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಕ್ರಮಾಗತ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರೇಮಸಾದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಟಾಗೋರರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಪರಮಾತ್ಮ ನೆಡೆಗೆ ಬೆಳಸಿದ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅವರು ಕೊಡುವ ಇತರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಯೇಟ್ಸ್ ಕವಿ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ:

ಧೂಳು ಕವಿಯದಿರಲೆಂದು ಹಳದಿಗಂಪು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಪ್ರಯಾಣಿಕ, ರಾಜ ಪ್ರಣಯಿಯಿತ್ತ ಹೂದಂಡೆಯೆಂದುರಿದುಹೋದ ದಳಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗಿ, ಬರಿದಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಗೃಹಾಗಮನವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವ ಸೇವಕಿ ಅಥವಾ ವಧು – ಇವು ಹೃದಯ ಭಗವದಭಿಮುಖವಾಗುವುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು; ಹೂವುಗಳು, ಹೊಳೆಗಳು, ಶಂಖಧ್ವನಿ, ಆಷಾಢದ ಬಿರುಮಳೆ ಅಥವಾ ಬೇಯುವ ಬಿಸಿಲು – ಇವು ಆ ಹೃದಯದ ಸಮಾಗಮ, ವಿರಹಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂಥವು. ಚೀನಾಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ಗೂಡಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳಲೂಡುತ್ತಾ ಹೊರಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಬೇರಾರೂ ಅಲ್ಲ, ಭಗವಂತ. ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೆಲ್ಲ ದೃಢ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬೆಳೆದ ಅನಂತರದ ಅನುಭವವನ್ನು ತೋರುವಂಥ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಶ್ರದ್ಧೆ ಬಲಿಯುವ ಮುನ್ನಿನ ತೊಳಲಾಟಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಅನುಭಾವದ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರದ್ಧಾ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಭಾಗವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಕೆಳಗಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳೆಲ್ಲ ಕಳಚಿಹೋಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿವಾಣಿ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಿರುವ ಬರಿಯ ಮೇಲು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಏಣಿಯಾಗಿದೆ. ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಅನುಭಾವ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಉಳಿದವು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಜಾಡುಹಿಡಿದು ಶಕ್ತಿಹೀನವಾಗಿವೆ, ಪ್ರಭಾವ ಶೂನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಚಿತ್ರ ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಸಾವನ್ನು ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಸುಖಕರ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಡುವಿನ ಸಂಧಿಸ್ಥಿತಿಯೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಈ ಚಿತ್ರ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ: the child cries out when from the right breast the mother takes it away, in the very next moment to find in the left one its Consolation.

ಈ ಸಂಕೇತ ಟಾಗೋರರ ಸ್ವಂತ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಇರಬೇಕು, ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಸಹಜ ಘಟನೆಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕ್ರಮವೊಂದರ (universal process) ಬಗ್ಗೆ ಇದು ಯುಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದದರಿಂದಾಗಿ ಮಗು ಮಾಡುವ ನೋವಿನ ಆಕ್ರಂದನ, ಮಗುವನ್ನು ಒಂದು ಸ್ತನದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ತನಕ್ಕೆ ದಾಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇಮ – ಇವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಭಾವ ಕವಿಗಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ತುಂಬ ಪಕ್ಕವೂ ಸಹಜವೂ ಆದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಸಾವು ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯಾಗಿರದೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ದರ್ಶನ ಜೀವರಹಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ಪಡೆದ ದರ್ಶನದ ನಿವೇದನೆ ತನ್ನೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯ, ನೀತಿಕಾರ್ಯ ಎಂಬರಿವು ಅನುಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಎಚ್ಚರಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ದರ್ಶನನಿವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತೋರುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಮೇಲೆ ಆ ದರ್ಶನದ ಸತ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕವಿಯ ಅನುಭವದ ಸತ್ಯ ನಿರ್ಧರಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಭಾವಾವರಣವೊಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಸುಲಭ ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತೇವೆ; ಹಳೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ; ಆದರೆ ಸ್ವಶಾಸನಮೇಯವೂ (Concrete) ನಂಬಲರ್ಹವೂ ಆದ ನೂತನ ಸಂಕೇತಗಳು ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುವು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವೀನ್ಯ ಕಾವ್ಯರಸಾಸ್ವಾದನೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾದ ಗುಣ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವ ಮಾಸಿದ ಸಂಕೇತಗಳು ತಿರುತಿರುಗಿ ಮಾಡಿದ ಹಳೆಯ ಜೋಕು' ಗಳಂತೆ, ಪ್ರೌಢ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಇದರಿಂದ ಏನೂ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ನೂತನ ಸಂಕೇತಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಕವಿಯ ದರ್ಶನ ಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಆಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವನ * ಸಂಕೇತ ಸೃಷ್ಟಿ' ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೂಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಉನ್ನತ ದೃಷ್ಟಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಅನುಭಾವಿ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುವ ಬದುಕಿನ ಹೊಸ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಸ್ತಾರ ಅವನು ಕೊಡುವ ನವೀನ ಸಂಕೇತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಹೊಸ ಸಂಕೇತವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ನವೀನವೂ ವೈಯುಕ್ತಿಕವೂ ಆದ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಆ ಮಾನಸಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೋಲುವಂಥ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನ ವಸ್ತುಗಳ ಪರಿಚಯವಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂತಲೇ ನವೀನ ಸಂಕೇತವೊಂದು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಾಗ ಅದು ಕವಿಯ ಮಾನಸಿಕಾನುಭವಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಹೊರಜಗತ್ತಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಕೇತರಚನೆ ಸಂಬಂಧಕಾರಕ ಕ್ರಿಯೆ. ತನ್ನ ನೂತನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಒಂದೂ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ ಅನುಭಾವಕವಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಾಧ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಕವಿಯ ಅಭಿನ್ನಮನೋದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ತರ್ಕ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುವ ನಮ್ಮ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತನಗೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಅನೇಕ ಅಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಭಾವಿಯು ತನಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಎಳೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನವೀನ ಸಂಕೇತವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಅನುಭಾವಿಯು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆ ಸಂಕೇತ (ಈಗ ಟಾಗೋರರಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ) ಯಶಸ್ವಿಯಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದರ್ಶನದ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಲಿಯಂ ಜೇಮ್ಸ್ ಅನುಭಾವಾನುಭವದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನಂತರ ನೀಡುವ ಮೂರು ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು:

- (1) ಅನುಭಾವ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಗೊಂಡಾಗ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.
- (2) ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿರುವ ಜನರು ಅನುಭಾವಿ ತೋರಿಸುವ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ.
- (3) ಅದು ಕೇವಲ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಒಂದು ಭಾಗಮಾತ್ರವೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ನಿರಾಂತಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಇಂದ್ರಿಯೇತರ ಸತ್ಯಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಲಿಯಂ ಜೇಮ್ಸ್ ಈ ಮೂರು ನಿರ್ಣಯಗಳೂ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿವೆ. ಅನುಭಾವ ಕವಿ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳದೆ-ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ-ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುಭವ ನಿವೇದನೆಯ

ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ದರ್ಶನ ಸಮರ್ಥಿತವಾಗುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ದೊರಕುವ ಯಶಸ್ಸು ಅವನಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆಯೆನ್ನಲು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಿಂತ ಹಿರಿದನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯಲ್ಲಿನ ಯಶಸ್ವಿ ಸಂಕೇತದ ಅಧ್ಯಯನವು ಕವಿಯು ತನ್ನ ಅನುಭಾವಕತೆಯನ್ನೂ, ದರ್ಶನದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾದುದೆನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವಶದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ, ನೈಜವೂ, ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆದ ಸಂಕೇತ ಟಾಗೋರರಲ್ಲಿ ಇದೊಂದೇ ಉಳಿದ ಪ್ರತಿಮೆ ಮತ್ತು ಉಪಮೆಗಳು ಹಳೆಯವಾಗಿದ್ದು ಪರಿಣಾಮರಹಿತವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೀತಾಂಜಲಿಯಲ್ಲಿನ ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಸುಲಭ ಸಂಕೇತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅನುಭಾವ ಕವಿಯಾಗಿ ಟಾಗೋರರ ಸ್ಥಾನ ಅಭದ್ರವಾಗಿದೆಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಕೇತಸೃಷ್ಟಿ ಅನುಭಾವಕವಿಯ ದರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವುದಾದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನಾಸಕ್ತ ಓದುಗರಿಂದ ರೂಢ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ (Stock responses) ಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತರಾಗುವ ಟಾಗೋರರು ಹಿರಿಯ ದೃಷ್ಟಾರರಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಡೆಯದಾಗಿ, ಅತಿದಿಟ್ಟತನದ್ದೆಂದು ತೋರಬಹುದಾದ ನನ್ನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ, 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯು ಅನುಭಾವ ಪಥದ ಸಂಘರ್ಷ ಕಾರಕವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅದು ನೀಡುವ ಭಕ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಕೂಡಾ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ 'ಅರೋಚಕತೆ' (heresy) ಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮುನ್ನ ಟಾಗೋರರ ಹಿರಿಯ ಶಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ನಿರಾತಂಕ ಚಲನೆಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ಅಂಶ ಅದು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ಒಪ್ಪುವ ಟಾಗೋರರ ಈ ಶಕ್ತಿ ಅವರ ನಾದಪ್ರಜ್ಞೆ. ಎಜ್ರಾ ಪೌಂಡ್ ಕೂಡಾ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯ ಕಾವ್ಯಗದ್ಯ ಸುಂದರವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಪರಿಪಕ್ವ 'ಲಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೋರುವುದೆಂದೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಬಂಗಾಳಿ ಮೂಲ ಓದಿದವರಂತೂ ಟಾಗೋರರಿಗೆ ಅಮಿತ ಪ್ರಶಂಸೆ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಗೀತಾಂಜಲಿ'ಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಿ ಮೂಲಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಅರವಿಂದರ ಮಾತು ಇದು : ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರ ಸುಂದರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಮೂಲದ ಜ್ವಾಜ್ಜಲ್ಯ ಅದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿದೆಯೆನ್ನಲು ಎರಡನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು, ಲುಪ್ತವಾದುದಕ್ಕೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಪರಿಹಾರವೇನನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಓದುಗರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದೇ ಹೊರತು ಗೀತಕಾರನ ತಾಯ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಕ ಮಾಂತ್ರಿಕ ನಾದಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಅದನ್ನು ಆಲಿಸಿದ್ದವರ ಕಿವಿಮನಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾರದು. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಟಾಗೋರರ ನಾದಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವುದಲ್ಲ. (ಆ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಅರ್ಹತೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ), ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನಿದ್ದರೂ ಕವಿಯಾದ ಅನುಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಯುಕ್ತತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮೂಡುವ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅತೀಂದ್ರಿಯ ದೈವಶಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಲಭಿಸಿದ ತಮ್ಮ ಸಮಾಗಮದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ಎವೆಲಿನ್ ಅಂಡರ್ ಹಿಲ್ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಂಥ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅತಿ ಒರಟೋ, ಅಸಮರ್ಪಕವೂ ಆದ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಅವರು ಬಲ್ಲರು, ಆದರೆ ಇದನ್ನುಳಿದು ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯೆಂದರೆ ಅಂತರ್ದರ್ಶನದ ಫಲವನ್ನು ಆ ಮೂಲಕವೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಾವು ಉಪಾಧಿರಹಿತ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು (uncreated light) ಕಾಣುವುದಾಗಿಯೂ, ಸ್ವರ್ಗಿಯ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳುವುದಾಗಿಯೂ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಅನುಭಾವಿಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಾರುತ್ತಾರೆ. 'ಸೂಸೊ ' ಕಂಡ ಬೆಳಕು - 'ರೋಲ್' ಕೇಳಿದ ಸಂಗೀತ, ಸೇಂಟ್ ಕ್ಯಾಥರಿನಳು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿದ ದಿವ್ಯ ಪರಿಮಳ, ಸೇಂಟ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಮತ್ತು ಸೇಂಟ್ ಥೆರೆಸಾ ಅನುಭವಿಸಿದ ಶಾರೀರಕ ವ್ರಣಗಳು-ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಅನುಭವಗಳು ಆತ್ಮ 'ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತವೆ, ಇಂಥ ಅನುಭವಗಳು ತಾನು ಪಡೆದ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೇಲಿನ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ನಿವೇದಿಸಲು ಅನುಭಾವಿ ಅಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಗಳ ನಾಟಕೀಯ ನಿದರ್ಶನಗಳು. ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ನಡೆದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಅರಿವಿನ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸತ್ವಶಾಲಿಯಾದ ಕವಿಯ ಒಂದು ಹೊಣೆ. ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ

ಸಂವೇದನಾಶಾಲಿಯಾದ ಇಂದ್ರಿಯದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಅವನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅದು ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಟಾಗೋರರಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಟಾಗೋರರು ಸದಾ ಅಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರವಣಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟತೆ-ಸತ್ಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವರು ತೋರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ (temperamental reaction) ಅಡಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯ ವಹಿಸುವ ಹಿರಿಯ ಪಾತ್ರ ಉಳಿದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತಂದಿಲ್ಲ. ವ್ಹಿಟ್‌ನ ಸ್ಪರ್ಶ ಶಕ್ತಿ (touch)-ಅಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ- ಟಾಗೋರರಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ: “ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಗಳ ಅಮೃತ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಹೃದಯ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಮಿತಿಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಉದ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಸೂಸುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಟಾಗೋರರೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಪಾತ್ರವಹಿಸುವಂಥ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ ಇವೆ: ಬೆಳಕೆ, ಓ ನನ್ನ ಬೆಳಕೆ, ಜಗತ್ತನ್ನೆ ತುಂಬುವ ಬೆಳಕೆ, ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುವ ಬೆಳಕೆ ಎದೆಗೆ ಸವಿಯೊಡುವ ಬೆಳಕೆ.” ಬೆಳಕಿನ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬಿರಿಯುವ ಕಮಲದ ಮಧುವಿನ ರುಚಿ ನೋಡಿದುದನ್ನೂ ಟಾಗೋರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಟಾಗೋರರ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿದ್ದು ಎಂದು ನಾವು ಊಹಿಸಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗಲೀ, ನೋಟ (sight)ವಾಗಲಿ ಅಲ್ಲ ಅವರ ಪ್ರಬಲ ಸಾಧನ, ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅವರು ನಾದಲೋಲರಾದ ಅನುಭಾವಿ. “ಗೀತಾಂಜಲಿ” ಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಕೇತವೆಂದರೆ ಕೊಳಲು. ಭಗವಂತನು ಕೂಡಾ ಅಲ್ಲಿ ಗಾಯಕನಾಗಿ ಮೈದೋರಿದ್ದಾನೆ: “ನಿನ್ನ ಗಾನದ ಪ್ರಾಣದುಸಿರು ಆಗಸದಿಂದಾಗಸಕ್ಕೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.” ಸ್ವತಃ ಕವಿಯೂ ಭಗವಂತ ಕೈಗತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ದುರ್ಬಲ ಗೀತವಾದ್ಯ : “ಈ ಬಿದಿರುಗೊಳಲನ್ನು ಗಿರಿಕಂದರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವೆ. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಿರಂತರ ಗಾನವನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತಿರುವೆ.” ಟಾಗೋರರಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯನೇ ಅತ್ಯಂತ ಸಂವೇದಕ ಇಂದ್ರಿಯವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಗೀತಾಂಜಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕಬೀರನಂಥ ಗಾಯಕ ಅನುಭಾವಿ (musical mystic) ಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು. (ಅವರು ಕಬೀರನ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು). ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಯ ಉದ್ದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಕಾವ್ಯಗುಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾವ್ಯದ ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಭಾಗವಾದ ಅನುಭಾವಕತೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾದದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

‘ಸತ್ಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಏಕಮೇವ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಂಗೀತ? ಎಂದು ಶೋಪೆನ್‌ಹಾವರನ ಹೇಳಿಕೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ರೂಪದಾನಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇತರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿರುವ ಮಿತಿ ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಅನುಭಾವಾನುಭವವನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಹಂಗಿಲ್ಲದ ಸಂಗೀತವು ಎಂಥ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವನ್ನಾದರೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿವೇದಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಎಂತೇ ನಾದಶಕ್ತಿ ಅನುಭಾವ ಕವಿಯ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಾಧ್ಯಮ. ಟಾಗೋರರ ನಾದಪ್ರತಿಭೆಯು ತಾಯ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದುದೇ ಅವರು ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ ಕವಿಯಾಗಿ ಗಳಿಸಿದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ನಾದದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂಗಾಳಿ ಮೂಲವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅರವಿಂದರ ಮೂಲಕ್ಕಿಂತ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಚಿಂತನಾಂಶವು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಾಲುಗಳಿವು: “ ಕವಿಯ ತಾಯ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿದ ಜನರ ಕಿವಿಮನಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲೇ ಆರದು. ಆದರೆ ಚಿಂತನಾಂಶವೂ, ಆಲೋಚನೆಯ ಖಚಿತತೆಯೂ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಭಾಷಾಂತರವು ಹೆಚ್ಚು ಮನಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆ ಆಲೋಚನೆಗಳು ತೀರಾ ಮಿತವಾಗಿವೆ; ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾದದೊಡನೆ ನುಸುಳಿ ಬರುವ ಧ್ವನಿತರಂಗಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ನುಂಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನುಡಿಗಿಂತ ನಾದವೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿಜೃಂಭಿಸಿ ಮೆರೆದು ಆಲಿಸುವವರ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅನಂತದತ್ತ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ; ಅದರ ಹಿರಿಮೆಯೆದುರು ಚಿಂತನಾಂಶ ತುಂಬ ಕಳಪೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.” ಅರವಿಂದರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಅನುಭಾವಿಯ ಉನ್ನತ ದರ್ಶನಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ ನಡುವಿನ ಅಂತರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಲು ಟಾಗೋರರಿಗೆ ಅವರ ನಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು, ಆದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಚಿಂತನಾಂಶವನ್ನೇ ಅದು ಹೀಗೆ ಕಬಳಿಸುವುದು ದೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯ, ಬುದ್ಧಿ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ಅಂಶವು ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತು ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತಮ್ಮನ್ನು ವಾಸ್ತವ ಲೋಕದಿಂದ ವಂಚಿಸಿ

ಕರೆದೊಯ್ದು ಯಾವುದೋ ದೂರದ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅನುಭಾವ ಸ್ವಪ್ನಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಲೆಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಚಿಂತಾನಾಂಶವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೆನ್ನುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಚಿಂತನಾಂಶ ತುಂಬ ಕೃಶವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಂಗಾಳಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಆದರೆ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುವಾಗ ಉಹೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಿಲುವೇನಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಕ್ಕಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ನಾದ ಕಾವ್ಯದ ಉಸಿರು; ಸತ್ಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಗೀತಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಬಯಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಎಲಿಯಟ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಎಲ್ಲಿ ನಾದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಘರ್ಷಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ನಿಲ್ಲಬೇಕು : “ ನಾವು ಎಂದಿಗೂ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕಾವ್ಯದೊಡನೆ ಸಮಾನಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಗೀತಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಕಾವ್ಯವು ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ನಾದಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದೇ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಂಬಲರ್ಹವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಾನು ದರ್ಶಿಸಿದ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವನ್ನಾದರೂ ನೀಡುವುದು; ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನತೆ, ಸ್ಥಿರತೆ, ಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು, ಅನಂತರ ವರ್ಜಿತನು ಡಾಂಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಯಾರೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಲಾಗದ ಪ್ರದೇಶದತ್ತ ಸಾಗಲು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು-ಇವಿಷ್ಟು ಕಲೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳು.” ಒಂದೆಡೆ ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಮಾತಿಗೆ ನಿಲುಕುವ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಅಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ – ಇವೆರಡರ ಸಂಧಿ ಭೂಮಿಯೇ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯದ ಸೀಮಾರೇಖೆ.

ಅನುಭಾವಿಯ ಮೊದಲ ಸ್ಥಲದಂತೆ ಅವನ ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವೂ ಉತ್ಕಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಜೀವನದ ಹೊಯ್ಯಾಟಗಳ ಅರಿವಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಯ್ಯಾಟದೊಂದಿಗೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಅಂತಿಮ ಹೊಯ್ಯಾಟ ಅವನ ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು – ಅದೇ ನಾದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ನಡುವಣ ಘರ್ಷಣೆ, ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತವಾದ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನನ್ನು ಬೇಸರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಬಿಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಅವನು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಆದ ಅನುಭವಗಳ ‘ಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ, ತಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದುದನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂಬ ತೃಪ್ತಿ-ಅನುಭಾವ ಕವಿಯಾಗಿ ತಾನು ಹೊರಬೇಕಾದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದನೆಂಬ ತೃಪ್ತಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ, ಅಮೂಲ್ಯವೂ ಆದರೆ ಅತಿಮಾನುಷವೂ ಆಗಿರುವ, ಹೋರಾಟವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಿಂತ, ಹೊಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಘರ್ಷಣೆಯೇ ಮೇಲು. ‘ಗೀತಾಂಜಲಿ’ಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ, ಯೇಟ್ಸ್ ಕವಿಯು ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯದ ಕೊರತೆಗಳೇನೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ನಿಜವೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ : “Conflict, more Conflict-that is what you Want.” ಆತ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಬೋಸರೊಂದಿಗೆ ಟಾಗೋರರ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಬೋಸ್ ಪೌರ್ವಾತ್ಯರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ “ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದು ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವ ಮುನ್ನ ಘರ್ಷಣೆಯಿಂದರೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಭಾರತೀಯರಾಗಿ ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಪಾಪಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಪುಣ್ಯ ಲೋಕದೊಳಗೆ ನುಸುಳಲೆತ್ತಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಉಚ್ಚಾಟನೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಯಾತನೆ ಸಂಕಟಗಳೂ ಅವನವನಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ತೀವ್ರತೆಗಳೇ (intensities) ದುರಂತ ಮುಖದಾಚೆಗಿರುವ ಭ್ರಮಮುಕ್ತ ಜ್ಞಾನದತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಆಗ ನಮಗೆ ಮೀರಿದುದೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಾವುದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತೋ ಅದರ ಇರುವಿಕೆಯ ಅನುಭವ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯಾಗಿ ಟಾಗೋರರು ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲಾಗದೆ ಹೋದರೂ, ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಕೊನೆಯ ಗೀತವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು: ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ನಿನ್ನನ್ನೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದೆ, ಅವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, ‘ ಯಾರಿವನು ‘ ಎಂದು ಏನುತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು, ‘ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ ’ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ, ನಾನು.

ನನ್ನನ್ನು ತೆಗೆಲಿ, ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ ಅವರು. ಆದರೆ ನೀನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ನಗುತ್ತಿರುತ್ತೀಯೆ?”
(ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಲ ಲೇಖನವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದವರು: ಎನ್.ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣ ಭಟ್, ಎಂ.ಎ.)

ರಾವಬಹಾದ್ದೂರರ 'ಗ್ರಾಮಾಯಣ'

ಎಂ. ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

‘ರಾವ ಬಹಾದ್ದೂರ’ರ ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’

ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದಾಕ್ಷಣ ಅದರ ‘ಸೌಂದರ್ಯ’ದ ಬಗ್ಗೆ ಗದ್ಯ ಕವನ ಬರೆಯಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜವೊಂದರ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಂಗವಾಗಿ ಗಣಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಅಲ್ಲ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ತುಲನೆಮಾಡುವ ಸಾಧನವಾಗಬಲ್ಲದು, ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ ದಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ವಿಮರ್ಶಕ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಮಾಜ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ ಸಮಾಜವಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಸಮಾಜ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಾಳಿನೊಂದಿಗೇ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬೆರೆತ ಚೌಕಟ್ಟು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನ ಇಮ್ಮೊಗವಾದದ್ದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರೋಗ್ಯ ಸಾಹಿತಿ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕುಶಲತೆ ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದು ಬದುಕಲಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸತ್ಯ ಹೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಅಂತೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತತ್ವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಜೀವನದಿಂದ ಉಗಮವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಉಪನ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಘಟನೆಯೆಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾವಯವ ಸಮಾಜವೊಂದು ಒಡೆದುಹೋಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಆರಂಭವಾಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿ ಅಂತಃಕಲಹದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂತಃಕಲಹದ ನಾನಾ ಮುಖಗಳು, ವಿವಿಧ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯವಸ್ತು, ಅದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ತುಲನೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ನಂತರ ವಾಡೆಗೆ ಬಂದಾಗ “ ಯವ್ಯಾ ಈಗ ವಾಡೇದ ನೆಪ್ಪಾತೇನು ನಿಮಗೆ? ಹಬ್ಬದಾಗ ವಾಡೇ ಹಾಳುಗಡವಿ ಹೋಗಿ ಈಗ ಬಂದರ ಯಾರು ಕೇಳಬೇಕು? ದೇವರು ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಗ ಇದ್ದಾ ಅಂತ ಚಿಕ್ಕ ಅವ್ವಾ ಅವರು

ನಾವು ಕರ್ಯಾಣ ಬಂದರು. ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬದಾಗ ವಾಡೇದಾಗ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲಧಾಂಗ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಇಲ್ಲೇನು ದಗದ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋದಿನ್ನು” ಎಂದು ತಿಪ್ಪ ಹೇಳುವುದು ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಠ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಈ ಸಮಾಜದ ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅಪ್ಪಾ” “ ಹಾಳುಗಡವಿ “ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲಧಾಂಗ – ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಪದಗಳು ಈ ಸಮಾಜ ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆಯೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಒತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಕೌಟುಂಬಿಕ. ಹಳ್ಳಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಸಮಾಜ. ಇಂತಹ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ ವಾಡೆಗೆ ಬರದಿದ್ದು ಕರ್ತವ್ಯವಿಮುಖತೆ. ಆದರೆ ಆ ಮಾತನ್ನಾಡುವವನು ತಿಪ್ಪ-ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿಗಿಂತ ಕೀಳು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ ತಿಪ್ಪನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ತಾಗುವ ಮಾತನ್ನಾಡಿದಾಗ ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇಂತಹ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ಜನ

ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವವರು, ಅಂತಃಕರಣವಿಲ್ಲದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಅಮಾನುಷವಾದರೂ ಕೇವಲ ಅಂತಃಕರಣದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಕೆಲ ಜನರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ, ಆದರೆ ಈ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳು ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವರಾದಾಗಲೇ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೂ ಬಹು ಜನರು ಬಾಳುವ ಬಾಳೆಗೂ ಹೋರಾಟ ಸಂಭವಿಸದೆ ಇರುತ್ತದೆ, ಜನರ ಬಾಳೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳು ಬದುಕಲಾರವು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆ, ಪಾಟೀಲರ ವಾಡೆ ಮತ್ತು ಮಠ ಪಾದಳಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತ್ರಿಮುಖಗಳು-ಸಂಕೇತಗಳು, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸಂಕೇತ, ನಾಡೆಗಳ ಮತ್ತು ಮಠದ ವರ್ಚಸ್ಸು ಕುಗ್ಗದೆ ಇರುವವರೆಗೂ ಈ ಸಮಾಜ ಒಂದು ಸಾವಯವ ಸಮಾಜ.

ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಆರಂಭವಾಗುವುದೇ ಅಂತಃಕಲಹದಿಂದ ಈ ಅಂತಃಕಲಹ ಪಾದಳಿಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದವರಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ಈ ಸಮಾಜ ಅಂತಃಕರಣದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತದ್ದೇ ಹೊರತು ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲಲ್ಲ, ಈ ಅಂತಃಕರಣ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವರಿಗೇ ಸಾಧ್ಯ, ಪಡದಯ್ಯ, ಬಾಳಾಸಾಹೇಬ ಅಥವಾ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದು. ಗೌಡರಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದು.

ಹಳ್ಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿರಬೇಕಾದ ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯಲ್ಲೇ ಅಂತಃಕಲಹ ಆರಂಭವಾದಾಗ ದೈವದವರ ಸಭೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲಿಬ್ಯಾಟಿ ಹಳಬರು ತಾವು ಪುತಳಾ ಬಾಯಿಗೇ ವಿಧೇಯಿರುವವರೆಂದು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಳಬರು ದರೋಡೆಗಾಗಿ ಮರಾಠಾ ಸರದಾರ ಸಾಕಿದ್ದ ತಂಡ, ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತಾವೇ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸೂಚಕ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉರ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದವರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೀಳುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರು ಮೇಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಚಕ. ಅದು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮೇಲಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಒಂದು ಮನೋಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ ಮೇಲಾಗುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕೋಲರಿಜನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಾದರೆ ಇದು 'ಶುದ್ಧೀಕರಣ' (plebification), ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಖಿಲೇದಾರ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವುದು ಸಾಂಕೇತಿಕ.

ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅವನತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಮೌಲ್ಯಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊರೆ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಿರುವ ವರ್ಚಸ್ಸು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಇರುವುದು ಅಸಂಭವ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಹಳ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ದರಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಶರೀರ ಕೊಡುವುದರಿಂದಲೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ವರ್ಚಸ್ಸಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ವರ್ಚಸ್ಸು ಗೌಡರ ವರ್ಚಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತಿದೆ. ಗೌಡರ ಸಾವಿನ ಅನಂತರ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ವರ್ಚಸ್ಸು ಕುಗ್ಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ.

ಚಿಮಣಾಳ ಕೌಮಾರ್ಯಭಂಗವಾದ ಅನಂತರ ಸೇರುವ ದೈವದ ಸಭೆ ಈ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೆ ಶಾಸನ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಎಲ್ಲರ ಕೈತಡೆಯುತ್ತದೆ, ಸಂಕೇತಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಾಜ ಅಸಹಾಯ.

ನಾನಾನ ಕೊಲೆಯೂ ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ತರುತ್ತದೆ. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಉರ ಹಿರಿಯರು ಆ ಮಠದ ಹೊರೆಯನ್ನು ತಾವರಿಯದಂತೆಯೇ ಹೊತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿಮಣಾಳ ಅವಮಾನ, ನಾನಾನ ಸಾವು ಇವು ಈಗ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಈ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯದ ಕಳಂಕವಿದೆ. ಅನ್ಯಾಯವೇ ಈ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಮುಂದೆ ತಂದಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಲ್ಲರು?' ಉತ್ತರ ಹೇಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಾಜ ಬದುಕಿರಲಾರದು. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸರಿತಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಭಾವ, ಅಸಹಾಯಕತೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಬೇಕಾದವರೇ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಾಗ 'ಮುಂದೇನು' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಾಜ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದು.

ನಾನ್ಯಾನ ಹೆಣವನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಗೌಡರ ವಾದ ಕೇವಲ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ, ವಾಡೆಗಳ ನಡುವಿನ ತಿಕ್ಕಾಟ ಈ ಅಭಿಲಾಷೆಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜಿಡ್ಡಿನ ರೂಪಕೊಡುತ್ತದೆ; ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಜಟಿಲಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ದೈವದ ಸಭೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುರು (Spiritual director) ಆಗಬೇಕಾದವ ಬಣವೊಂದರ "ಗುರು" ವಾದಾಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಅವನತಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಮತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಲ್ಲ. ಮರ ಮಾಡದೇ ಹೋದುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದಾಗ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಗೌಡರ ಬೆಂಬಲವಿರುವವರೆಗೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳುವ " ಗೌಡ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇದು ಉರಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಜಾಗೀರದಾರರು ಅಂದರ ಉರ ಧೊರಿ ಇದ್ದಾಂಗ, ಅವರ ಮಾನಾ ಕಳದರ ಉರ ಮಾನ ಕಳದ್ದಾಂಗ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಕರಣ ಇಲ್ಲೇ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡೂದ ಒಳ್ಳೇದು, ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬ್ರ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಲ್ಲ, ಹೋಗಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿರಿ," ಮಾತು ಈ ಸಮಾಜದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಮಾನವೀಯತೆ, ಆತ್ಮೀಯತೆ ಇದ್ದರೂ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ; ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಎರಡನೆಯದು, ಉರಮಾನ ಅನ್ಯಾಯದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಅಪಮಾನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಮಾನ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಲಂಚವನ್ನು ಹಂಚಬೇಕಾದಾಗ ಬರುವ " ಇದು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ರೂಢಿ " ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಾಕ್ಯ, ಈ ಪರಂಪರೆಗೆ ಅನ್ಯಾಯದ ಕಲಂಕವಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಚ ತಿಂದಿದ್ದರೂ ಈಗ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ 'ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ತೋಚಿತ್ತು'. 'ಅಂತೆಯೇ' ಮನಸ್ಸು ವೈರಾಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತ್ತು'. ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತೆಯೇ ' ಮುಖ್ಯವಾದ ಪದ. ಕಾದಂಬರಿ ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಮೋಗುಣಗಳ ತುಲನೆಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಪದ, ಈ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಿರುವವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಭಲವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಾಳುಬಿಟ್ಟು ನಿಂತ ಮೌಲ್ಯ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಏನೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಬಾಳಿನ ಸಫಲತೆಯಲ್ಲ, ಬಾಳಲು ಭಲವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಬಾಳುಬಿಟ್ಟು ದೂರನಿಲ್ಲಲು ಕೊಟ್ಟ ಅವಕಾಶ ಅಷ್ಟೆ.

ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಅನ್ನೋಕ್ತಿ (allegory) ಅಲ್ಲ, ಅನ್ನೋಕ್ತಿಯ ಮನೋಭಾವ ಜೀವನಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಹೊರತಾದುದು. ಅನ್ಯಾಯ ಅಥವಾ ಪಾಪ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅನ್ನುವಂತೆ, ರಕ್ತಬೀಜಾಸುರನ ರಕ್ತದಂತೆ. ಉರಲ್ಲಿ ಬಣಗಳಾದೊಡನೆಯೇ ಸಾಂಘಿಕ ಕಾರ್ಯ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ, ಬಡವರಿಗೆ ಕಾಳು ಹಂಚಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. " ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ತಿಕ್ಕಾಟದೊಳಗೆ ಬಡವರು ಸತ್ತಿರಬಾರದು. ಏನಂದರೂ ಉರ ತಂದೆ ತಾಯಿ ನೀವ- ಅನ್ನೂದು ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿ ಗೌಡರ' ಎಂದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅಂದಾಗ ಈ ಮಾತು ಗೌಡರ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ' ಅಂತಃಕರಣ' ಮುಖ್ಯವಾದ ಪದ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತು ಹೊಗಳಿಕೆಯಲ್ಲ, ಈ ಸಮಾಜದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ. ಜನರು ಬದುಕಿದರೆ ಮಾತ್ರ ತಾನು ಬದುಕಿದಂತೆ ಎಂಬ ಮನೋಭಾವ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿತ್ತು.' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಚಿತ್ರಣ ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವೆಂದು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗೌಡರು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಪರಂಪರೆಯೊಂದರ ಫಲ-ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಉದಾತ್ತತೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು ಆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ. ಗೌಡರ ಉದಾತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೂವಯ್ಯನ (ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ) ಉದಾತ್ತತೆಯೊಂದಿಗೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಗ್ರಾಮಾಯಣ' ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. " ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ" ಕೇವಲ ಸುಸಂಘಟಿತ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿ (chronicle organised), ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುವ ರೀತಿಯದು (nostalgic); "ಗ್ರಾಮಾಯಣ" ಅದಕ್ಕಿಂತ ನಿಷ್ಠುರ (tough), ಪಾದಳ್ಳಿಯ ಅವನತಿ-ಅವನತಿಯಾದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯ, ಈ

ಬಾಳನ್ನೆದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯ 'ತತ್ವ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಕೊಟ್ಟಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತಿ ಕೇವಲ ಅನುಭವಮಾಧ್ಯಮ ಅಲ್ಲ. ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ತೂಗಿ ನೋಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಯಾಗಲಾರದು, ಲಕ್ಷಣ, ಪಾದಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದನಂತರ ಅನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ. ” ಹಾಗಾರ ನಮ್ಮಂತ ಬಡಜನರಿಗೆ, ಬಾಳೇ ಮಾಡೋದು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ ಉರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಂತಾ ಹೇಳಬಾರದು ಎಪ್ಪಾ’ ಎಂದು ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರಿಲ್ಲ. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಾಗಿರುವ ಮಾರ್ಪಾಡು ಯಶವಂತರಾಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆ ಈಗ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೇಂದ್ರವಲ್ಲ: ಗುಂಪೊಂದರ ಕೇಂದ್ರ: ‘ಉಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಜನ್ಮ ವೈರಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೂ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಉಣ ಬಡಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಶವಂತರಾಯರದಾಗಿತ್ತು’, ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಪರಂಪರೆಯ ಅವನತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಣೆದು ಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ವಾಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಮರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಕಾರಣ, ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೂಚಕ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ ನಗ್ನತೆ (preoccupation) ಸಮಾಜದ ಅವನತಿ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆಯ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಉಪಮೆಗಳು, ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನಾಣ್ಯಡಿಗಳು ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದುವು. ಈ ಭಾಷೆ ಜನಜೀವನದೊಂದಿಗೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಭಾಷೆ, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪದಸಮೂಹ (poetic diction) ಅಲ್ಲ. (ಅ.ನ.ಕೃ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಗೌಡರು”ಗಳ ಭಾಷೆಯಂತೆ!) ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗೌಡರಿಗೂ ಶೇಷಪ್ಪನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವಾಕ್ಯ. “ಶೇಷಪ್ಪ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಹೋಳಿಗೆ ತಿನ್ನುವವನಲ್ಲ. ಬಣಿವೆ ಸುಟ್ಟು ಅರಳು ತಿನ್ನುವ ಸ್ವಭಾವದವ- ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಮದುವೆ’ ‘ಹೋಳಿಗೆ’ ಬಣಿವೆ’ ‘ಅರಳು’-ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಜನಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ಬೆಂಬಲವಿದೆ. ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದಾಗ ಆ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಮದುವೆ’ ಹೋಳಿಗೆ ಈ ಪದಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಾತ್ಮಕ. ಅರಳು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪದಾರ್ಥ (ಲಾಜಾ ಹೋಮ). ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅರಳು ಬರುವುದು ಬಣಿವೆ ಸುಡುವುದರಿಂದ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಭಾಗ ಗೌಡರ ಸಾವಿನೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗೌಡರ ಸಾವಿನಿಂದ ಉದ್ಭವವಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಲಕುತ್ತವೆ. ಜಹಗೀರದಾರರ ವಾಡೆ ಸರಹಸ್ಯವಾದಂತೆಯೇ ಗೌಡರ ವಾಡೆಯೂ ಪರಹಸ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾದಳಿಯ ಅವನತಿಯ ಕಾರಣ ಈ ವಾಡೆಗಳಿಂದ ತಡೆಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕಟ್ಟು ಮೀರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌಡರ ಸಾವು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾವಲ್ಲ, ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ಮುಖದ ಅವನತಿ. ಎಷ್ಟು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ತಪ್ಪು ಸರಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಿರುವವರೆಗೂ ಬಾಳುವೆಗೆ ಉತ್ತಮವಾಗುವ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಗೌಡರಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು, ಊರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿತ್ತು. ಗೌಡರ ಸಾವಿನ ಅನಂತರ ಪಡದಯ್ಯನವರು ಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪಾದಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಬೇರು ತೀರುವುದಕ್ಕೂ ಗೌಡರ ಸಾವಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಸಾಂಕೇತಿಕ, ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಬೇರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತರಿಸಿಕೊಡದೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಮತಗಳ ಹಿಂದಿದ್ದ ಮಾನವೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರು ತೀರಿದಂತೆ ಗೌಡರು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಪಾದಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ಬೇರೊಂದು ತೀರುತ್ತದೆ. ಪಾದಳಿಯ ಅಧಿಕಾರ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರಿಲ್ಲದವರದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗಪ್ಪ, ಕುರುಬ - ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಬೇರಿಲ್ಲ, ಪಡದಯ್ಯ ಬೇರೆ ಊರಿನವ-. ಸಂನ್ಯಾಸಿ. ಶೇಷಪ್ಪ ಬಣಕಟ್ಟಿ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿಸುವವ. ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹತ್ತರ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಸಂಗ ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. “ಈ ರೀತಿ ಬಳಕುವ ತೆನೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದು ಜನರ ಗೋಣ ಮುರಿದು ಚೆಲ್ಲುವ ದೃಶ್ಯದಂತೆ ದಾದಾನಿಗೆ ತ್ವೇಷಹುಟ್ಟಿಸಿತು”. ಅವರ ಕಾರ್ಯದ ಹಿಂದಿರುವ ಮೌಲ್ಯ, ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕಷ್ಟ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಡೆದ ಮೌಲ್ಯವಲ್ಲ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬಾಳಿನೊಂದಿಗೇ ಬಂದ ಮೌಲ್ಯ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅಳಿದು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. “ಪಡದಯ್ಯ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ

ಸಿಕ್ಕುವ ಸಹಕಾರ ಈ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತೊಂದು ಮೂಲಭೂತ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಹಕಾರ ಸಿಕ್ಕುವುದು ನೆಲವಿಲ್ಲದವರಿಂದ, ಈ ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಒಕ್ಕಲಿರುವವರ ಮೌಲ್ಯಗಳು. ಇಂತಹ ವರ್ಗೀಕೃತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಘಟನೆ (disruption) ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಅವು ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು, ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗೌಡರು ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರ ವರ್ಚಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿರುವವರೆಗೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅವನತಿ ಸಮಾಜದ ತಳಹದಿಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.

ಅಂತೆಯೇ ಮರದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಪರಿವರ್ತನೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ. ಬಾಳುವೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪರಿಪೋಷಣೆ ಮರದ ಕರ್ತವ್ಯ, ಆದರೆ ಈ ಮೆಟ್ಟಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಾಡೆ, ಮರ, ಗೌಡರು-ಇವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾದ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮರವೇ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮರ, ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವವರು ಹೊಲೆಯರು ಮತ್ತು ಕಾಟಕರು, ಹಾಗೆಂದಾಗ ಕೇವಲ ಜಾತೀಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮರ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ. ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮರ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳ ವರ್ಗ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮರದ ಇಂದಿನ ಪಡದಯ್ಯನಿಗೂ ಹಿಂದಿನ ಪಡದಯ್ಯನವರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವುದರ ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇಂದಿನ ಪಡದಯ್ಯನಿಗೆ ಇರುವುದು ವರ್ಚಸ್ಸಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಶಕ್ತಿ, ಅವನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿರುವುದು ಕುಹಕ (ಶೇಷಪ್ಪನ) ಮತ್ತು ಹುಂಬ ಶಕ್ತಿ (ಹೊಲೆಯರದ್ದು, ಕಾಟಕರದ್ದು), (ಈ ರೋಗನಿದಾನ ಜಾತೀಯತೆಯಲವೆಂಬುದು ಶೇಷಪ್ಪ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ.) ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು ಸಾವಯವ ಸಮಾಜದ ವಿಘಟನೆ. ಈ ಸಮಾಜ ಜಾತೀಯತೆಯ, ಅಸಮತೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಸಮಾಜವೆಂಬುದೂ ನಿಜ, ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ವರ್ಗಗಳ ಯುದ್ಧ (class war) ಅಥವಾ ವರ್ಗಗಳ ಹೋರಾಟ (class struggle) ಅಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು ವಿಘಟನೆ, ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಘಟನಶಕ್ತಿಗಳು ಕಟ್ಟು ಹರಿದಂತಾಗಿ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಪಾದಳಿಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತವೆ. (ಹೊಳೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ.)

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಗ್ರನವರೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಉರೊಟ್ಟಿನ ಹಬ್ಬ, ಕಾಮದಹನ ಪಕ್ಷಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಪಡದಯ್ಯನ ನಾಯಕತ್ವ ನಿಷ್ಠೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಹೊಲದಿಂದ ಓಡಿಬಂದುದರ ಕಾರಣ ಕೊಡುತ್ತ ರುದ್ರ ಹೇಳುವ “ಹೊಂಡೂ ಮುಕ್ಕಟ್ಟ ಅಪ್ಪನವರು ಏನ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲೇನ ಗೌಡರ? ‘ಮುಕ್ಕಟ್ಟ, ನಾಕ ಮಂದಿಗೂಡ ಇರಬೇಕು’ ಅಂತ. ಉಳಿದವರು ಓಡಿದಾಗ ನಾವು ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಎಲ್ಲಿ ಅವನವರು ನಡಾ ಮುರೀತಿದ್ರೋ ಅಂತ ನಾವು ಓಡಬೇಕಾತು’ ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ಜನ ಪಡದಯ್ಯನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಸ್ವಾನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ. ಆತ ಮರದ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಅಲ್ಲ.

ದಾದಾನನ್ನು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಡುವ ಪ್ರಸಂಗದ ಲಘುಹಾಸ್ಯ ಕಾದಂಬರಿ ಹಲವಾರು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೋ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉಗ್ರಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರಬಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗರು ಚಾತುರ್ಯ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ತಮ್ಮ ಕರ್ಮರತನದ ಸೋಲಿನಲ್ಲೇ ಆಚಾರ್ಯರು ದಾದಾನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆರೆ ಸಮೇತ ದಾದಾನನ್ನು ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂಶಯ ಯಾರಿಗೂ ಬರದಿರುವುದು ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಯಾರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಕರ್ಮರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರೂ ಮಾನವೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವರು, ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದವರು.

ಚಿನ್ನಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹ ‘ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ಸರಕಾರೀ ಕಟ್ಟಡ,’ ಪಾದಳಿಯ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಆತ್ಮೀಯತೆ’ಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತವು. ವ್ಯಕ್ತತೀತ ಅಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೇವಲ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ. ಅಂತೆಯೇ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕಂಡು ಬರುವ ಚಿನ್ನಪ್ಪನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಕೂಡ ಸೂಚಕವಾದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲ. ಪಟ್ಟಣ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದು. ಆದರೆ ಈ ವಿಮರ್ಶೆ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ,

ಕಥೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವ ವಿಷಯ. ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣುವುದು ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಬಣಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳು ಒಕ್ಕಲಿಗನ ರೂಢಿಮೂಲ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕುವಂತಹವು. 'ಬರಗಾಲದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿದರೆ ಕಾಳು ತಂದು, ತಿಂದು ಬದಕತಾನ. ಮೂಕ ಜಾನವಾರ ಕಣ ಇಲ್ಲದೆ ಉಪಾಸ ಸಾಯಾಕ ಹತ್ಯಾವು ಅಂತಾ ಹೊತ್ತಿನ್ಯಾಗ ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಣಿವಿ ಸುಡೋದಂದರ, ಇವಕ ಮನಶ್ಯಾರನಬೇಕೊ ಏನ ದನಾ ಅನಬೇಕೋ?'

ದೈವದ ಮುಂದೆ ಚಿನ್ನಪ್ಪ, 'ಆದಿಬುನಾದಿಲಿದ್ದ ನಡದು ಬಂದ ಮರ ಕುಡುಕನ ದಡ್ಡಿ ಆಗೇತೀ' ಅನ್ನುವ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರಕ್ಕೂ ದಡ್ಡಿಗೂ, ಆದಿಬುನಾದಿಗೂ ಕುಡುಕನಿಗೂ ಇರುವ ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾದಳಿಯ ಬದಲಾವಣೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ, ಪಡದಯ್ಯ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ ಊರಿನ 'ಉದ್ದಾರ' ಹೊರಗಿನವರಿಂದಲೇ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದೆಂದು ಯಶವಂತರಾಯರು ಯೋಚಿಸುವುದರಿಂದ ಊರು ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಊರ ದೈವದವರಿಗೆ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರ ಕಾನೂನು ಬದ್ಧ ಅಧಿಕಾರವಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದರ ಮೂಲಕ ಊರ ಹಿರಿಯರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬುಡಮೇಲಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ಹಿರಿಯರ ಅಧಿಕಾರವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಊರಿಗೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ಯಾಮರಾಯ ಊರಿನವ ನಿಜ, ಆದರೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಡೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದವ, ಊರವರೆಲ್ಲ ಅವನಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗಬಹುದೆಂದು ನಂಬುವುದು ಊರವರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆ ೨೦೨ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಾಕ್ಯಗಳು ರಾವಬಹಾದ್ದೂರರ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನೆಲ ಬರಡು ಬಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಬರುವ ವಾಕ್ಯಗಳು ಇವು. "ರೋಹಿಣಿ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಹೋಯಿತು, ಮೃಗ ಹೂಡಿತು. ತೆಳುಮೋಡ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡವು. ಜಡಿಮಳೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು; ಪಡುಗಾಳಿಯ ತಂಪುಹನಿ ಚೆಲ್ಲಿದಂತಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಕೆನ್ನೆ ನವಿರೇರಿತು. ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೆಲ ಹಸಿರು ಮುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಬಂದಿತು. ಹದಗಾಲದ ರಹಸ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರಿತು, ನೆಲ ಒಡಮುರಿದದ್ದಿತು; ಆಕಳಿಸಿತು; ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು, ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕಾದಾಟದಲ್ಲಿ ನೆಲ ಸೆರೆಯಾಗಿತ್ತು, ಮುಗಿಲು ಕರೆದರೂ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಗು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಭೂಮಿ ಬಂಜೆ-ನೆಲವಾಗಿ ಮರುಗತೊಡಗಿತು".

"ಮೃಗ ಹೂಡಿತು' ಮಳೆಯ ನಕ್ಷತ್ರವೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದು "ಮುಗಿಲು ಕರೆದರೂ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದಾಗುವ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ, ಬೆದೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಕೆ ಆಗದುದರ ಸೂಚನೆ ಕೂಡ ಇದೆ, ಇದು ಅನ್ಯೈಸರ್ಗಿಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅನಾಗರೀಕತೆ ಕೂಡ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಆಕಾರ ಕೊಡುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ, ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಕಡೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಹೊರಳುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಘಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ತಡೆದು ತಡೆದು ಸಾಗುವ ರೀತಿ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣ ಇತ್ಯಾದಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಈ ಬೇರ್ಪಡೆ ವಿವೇಕಹೀನತೆ ಮತ್ತು ಮೌಢ್ಯದ ಪರಿಣಾಮ. ಪಾದಳಿಯ ನಾಶ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಎರಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಒಂದು ಸಂಘಟನೆ-ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಘಟನೆ. ಪಾದಳಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಬರದ ಮಹಾರಾಜರಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಶ್ಯಾಮರಾಯನಿಂದಾಗಲೀ ಆಗದು. ಹಾಗೇ ಮಾಮಲೇದಾರರಾಗಲೀ, ಕಲೆಕ್ಕರರಾಗಲೀ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರರು, ಹೊರಗಿನವರ ಸಹಾಯ ನೆಚ್ಚುವುದು ಕರುಣಾಜನಕ, ಕೇವಲ ನಿಸ್ಸಹಾಯತೆ.

ಕಾರಹುಣ್ಣಿಮೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಘಟನೆ ಊರಿನ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಬಹುದೂರ ಹೋಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಮಲೇದಾರರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಬರುವ ಲಘು ಹಾಸ್ಯ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಮಾಮಲೇದಾರರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಬರಿಯ

ರೂಢಿ, 'ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಆಸ್ತಿಕತೆ ಅದು. ಇಂದು ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಾಳೆ ಕಲೆಕ್ಕರನೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕಾದೀತು.' ಅವರು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ, "ಸ್ವತಃ ಮಾಮಲೇದಾರರೇ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುವಂಥ ಪ್ರವಾಹವಿರುವಾಗ ಅವರ ಪಾಪಗಳು ಉಳಿಯಬಹುದೆ?" ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗೂ ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗೂ ಬಹಳ ಅಂತರವಿದೆ. ತಾವು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅದಲು ಬದಲಾದಂತೆಯೇ ಆಚಾರರೂ ವಿರಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. "ಮಹಾರಾಜರು ತಮಗೆ ತೋರಿದ ಗೌರವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಸಚ್ಚೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಮಗೆ ಆ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಂದಿತ್ತು. ' ಅಂತೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಭಾವ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಊರಿನಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸೂಚಿಯಾಗಿದೆ, ಕಥೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಅವರ ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂರನೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಮನೆತನದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಯುವುದಾಗಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು, ಲಿಂಗಪ್ಪ ವಾಡೆಗೆ ನುಗ್ಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ದಾರಿ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ, ಅವರು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ, ಇರುವ ದಾರಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾದಿ : ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುವುದು, ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ ನಿರಾಶೆ, ಪರಾಜಯವಾದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಮಠದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಬಂದಾಗ " ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡೋದರ ಅಯ್ಯನೋರ? ಪ್ರವಾಹ ಕೊಚ್ಚಿಗೊಂಡು ಹೋಗೂ ಮುಂದೆ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಎಷ್ಟಂತ ಈಸಬೇಕು? ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗೇದ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕೂಡೊಂದೆಂದ ಹಾದಿ." ಈ ಉದಾಸೀನತೆ ಅನಿವಾರ್ಯ, ಅವರಿಗೆ ತೋರುವ ದಾರಿ ಒಂದೇ ಜಗತ್ತಿನ ಕೈ ಬಿಡುವುದು.

ಶಿವಯೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಊರು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಪಡದಯ್ಯ ಲಿಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಕಬಜಾ ಕೊಡಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಿತ್ತಿದ್ದ ನೆಲವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವುದು ರೈತರಿಗೆ ಪಾಪವೆಂಬ ಭಾವನೆ, " ಬಿತ್ತಿದ್ದ ಭೂಮಿ ಮುರದು ಬಿತ್ತಿ ತಾಯಿಗ್ಗಂಡತನಾ ಮಾಡಾಕಿಲ್ಲರಿ, ಅದು ರೈತನ ಧರ್ಮ ಅಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬೇಕಾದ್ದು ಹೇಳಿ; ನಡೆಸಿಕೊಡತೇವು," ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದವರು ಪಡದಪ್ಪನ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಆಚಾರರಿಗೆ ತಮಗೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಊರಲ್ಲಾಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಕಲಕುತ್ತವೆ. 'ಮನಸ್ಸು ಹೊಳೆಯಂತಾಗಬಾರದು.' ವಿಪರೀತ ಮಳೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ, 'ಗಿಡಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ಬೀಳುವಂತೆ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿರುವ ಗಾಳಿ ದೃಶ್ಯವಾಗುವಂತಾಯಿತು'. ಪಾದಳಿಯ ಬೇರು ಕೀಳುವ ಬಿರುಗಾಳಿ ಇದು. ಮನೆ ಬೀಳುವುದು, ಪತ್ನಿ ಸಾಯುವುದು-ಇವೆಲ್ಲ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಿಚಲಿತ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರ ಬಾಳುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ, ೪೭ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪಡದಯ್ಯನ ವಶಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡ ಲಿಂಗಪ್ಪ ಚಿಮಣಾಳನ್ನು ತನ್ನವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿವರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕುಶಲತೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗದ ಹಾಗೂ ಭಜನೆಯ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ'ದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಮಾಯಪ್ಪನ ಹಾಡು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ವ್ಯಂಗ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, °: ಪಾಪ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು'.

ಚಿಮಣಾ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ, ಆಚಾರ್ಯರು ಚಿಮಣಾಳ ಅಳುವ ಮಗುವನ್ನು ಆಡಿಸತೊಡಗುತ್ತಾರೆ, ಇದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಬೆಳಸಲು ಪತ್ನಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಚನ್ನನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ 'ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆ', ಮರವು, ಎಲ್ಲವೂ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅವು ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಾಗುವ ಅಗಾಧ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮದ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಪಾದಳಿ ನಿರ್ನಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ್ಯರು ನದಿಯ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಲ್ಲವೂ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ 'ಮೇಳ'ದಂತಿದೆ. ಊರು ನೋಡಲು ಬಂದ ದಾದಾನಿಗೆ ಕಾಣುವುದು ನಿರ್ಜನ ಊರು. ಉಳಿದಿರುವವನು ಕರಿಯಪ್ಪ ಒಬ್ಬನೆ. ದಾದಾನಿಗೆ ಬದುಕುವ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ. ಕರಿಯಪ್ಪನ ಉತ್ತರ ಕೇವಲ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಾಣುವ ಮೌಲ್ಯ. "ಆಚಾರಪ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು 'ದೇವರು ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟಾಗ ನಮ್ಮಿಂದ ಏನೋ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಾಗಿರತೈತಿ ಅಂತ

ಕೊಟ್ಟರತಾನು. ಉರ ಕೆಲಸಾನೂ ದೇವರಿಗೆ ಬ್ಯಾಡಾಗೂದಿಲ್ಲ. ಸಾಯಾಕ: ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಈಟ ದಿನಾ ಬಾಳೇ ಯಾಕ ಮಾಡಬೇಕೆ?" ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು ವಿನಾಶದಲ್ಲಿ, ಉರನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಹಾಕಿದ ನದಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಕುಶಲತೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗಗಳೂ, ಘಟನೆಗಳೂ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ವಾಚ್ಯವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಸಂಯಮ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಪಾದಳಿಯ ಕಥೆ, ಬರುವ ಜನರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಪಾದಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಾದಂಬರಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. 'ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಲೀ, ಭಾವಾತಿರೇಕವಿಲ್ಲದ ಮೌಲ್ಯ ವಿವೇಚನೆ ಆಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಾಕಾರ ಶಿಲ್ಪ ಇಲ್ಲಿದೆ, ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ತಂತ್ರದಿಂದ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರಬುದ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು.

ಮೂಕ ಬಲಿ

ಪಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾವ್

“ಮೂಕಬಲಿ”

‘ಜಡಭರತ’ ರ ಒಂದು ನಾಟಕದ ವಿವೇಚನೆ - ಈ ಶತಮಾನದ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲೇ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದ, ಅನೇಕ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮೂಲಕಾರಣ ವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿ ಹಾಗೂ ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನೇ ಇರಲಿ, ಬಂಗಾಲಿ ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾಯಿಸಿದವು. ಯಾವ ಯುಗಾಂತರ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಜೀವಾಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೊಸಚೇತನದ ಜೀವನಾಡಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಮೂಡಿ ಬರುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿತನದ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ, ಮೂರ್ತವಾಗುವುದು ‘ಆಯ್ಕೆ’ಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ. ವ್ಯಕ್ತಿತನದ ಅರಿವು ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ನಿಯಮಿತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆದು ಆಧುನಿಕ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಅನುಕರಣೆ, ಪದ್ಯಗಳ ಭಾಷಾಂತರ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂತಹ ಸ್ವಪ್ರತಿಭೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಕವಿಗಳು ಇವರನ್ನು ಬೆರಳ ಮೇಲೆಣಿಸಬಹುದು - ಕನ್ನಡತನ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮತನಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ವಿದೇಶೀ ಪ್ರಭಾವದ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದು ಹಲವಾರು ಉತ್ತಮ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರು, ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸ, ಶೃಂಗದ ಬೆನ್ನೇರಿ, ಸೈಚ್ಛಿಯಿಂದ ಹಾರಾಡಿತು, ಈ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯ ಗುಣದೋಷಗಳೆರಡೂ ನಮ್ಮವಾದವು.* ಈ ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ-ಗೌರವ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ನಿಷ್ಠೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಅಷ್ಟೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತನದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ದೇವರು, ಮಹಾರಾಜರು ಹಾಗೂ ದಾತರ ಕಡೆಗಿದ್ದ ಲೇಖಕನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ

* ಈಗ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದ ತನ್ಮಯತೆಯ, ರೂಪಾರಾಧಕ, ಅಭೀಮು ಕಾವ್ಯ ರೀತಿ ಹಳಸಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಬದುಕು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ,

ಮಾಡಿದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜಸಂಬಂಧಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿತು, ವ್ಯಕ್ತಿವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಡಂಬನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಂಗರ, ಕೈಲಾಸಂರವರ ಹಲವು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೆಂದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ

ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಎರಡು ಮಾತು. ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ, ಕೇವಲ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಕು ಜೀವ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಎಣಿಸುವುದು, ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿಯೂ ಕಷ್ಟ, ಭಾವಾತಿರೇಕ, ಅಸಂಭವನೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಕೃತ್ರಿಮ ವೇಷಭೂಷಣ, ಕೀಳು ಹಾಸ್ಯ, ಕೆಟ್ಟ ಅಭಿನಯ, ಅಸಂಬಂಧ ಸಂಗೀತ-ಇವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದ ಈ ನಾಟಕಗಳ ಭೂತ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ, ಆಗಾಗ, ಈಗಲೂ ಈ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಮಹಾಜನತೆ ಉತ್ಪುಕತೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತದೆ, ಕನ್ನಡ ರಂಗವನ್ನು ಈ ಗೋಳಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದವರು ಕೈಲಾಸಂ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರಂಗ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಮತ್ತೆ ಮರುಕೊಳಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವರು ಇವರು. ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಮಾಜಗಳ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಇದರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ವಿಷಮತೆ-ಇವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಲವು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಪಯುತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗ ಜೀವನ, ಅದರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸೆಳೆತ ಹೊಯ್ದಾಟಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಚಿತ್ರಣದ ಅವಸರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ಈ ಯೋಗ್ಯ ಸಮರ್ಥ ನಾಟಕಕಾರರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ.* ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ ಇದು-ಕವಿಗಳು ಅಂತರ್ಮುಖತೆಯ ಕಡೆ ವಾಲಿದರು, ಇವುಗಳ ಸಮ್ಮಿಳನ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದದ್ದು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ, ಇದರ ಮಧ್ಯೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪೂಜೆಗೆ, ಅನುಕರಣೆಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಈ ನಾಡಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸ್ಥೂಲ ಅನುಕರಣ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. “ಕನ್ನಡಕೊಬ್ಬನೆ ಕೈಲಾಸಂ” ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೂಗುತ್ತ ಅನೇಕ ಕೈಲಾಸೋಪಜೀವಿಗಳು ಬೇರೆ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಕಂಟಕವಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್, ತೀರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಮೌಢ್ಯ ಜಾರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು

* ಶ್ರೀರಂಗರ ಇತ್ತೀಚಿನ ನಾಟಕಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, “ಕೇಳು ಜನಮೇಜಯ” “ಸಂಜೀವನಿ” ಹಾಗೂ “ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹೊಲೆಯರು” – ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಈ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಶ್ರೀರಂಗರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮುಖ್ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾದ “ಬೆಳವಣಿಗೆ”, ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರು ಇಂದು ತೃಪ್ತ ನಿವೃತ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ತಮ್ಮ ಚೇತನವನ್ನು ಎಂದಿನಂತೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಕೆಲವು ಉತ್ಸಾಹೀ ತರುಣ ನಾಟಕಕಾರರು, ಎದೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ.* ಇಷ್ಟಾದರೂ ಹಾಸ್ಯವೇ ಸರ್ವಸ್ವ ಎನ್ನುವ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರೆದಸೆಯ ಬಲ್ಲವರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡ ಜನ ನೋಡಲು ಶಕ್ತರು, ಅಲ್ಲದೆ, ಇವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಗ ಶೀಲತೆಯಿಲ್ಲದ ವಿಲಾಸಿ ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹದಗೆಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸಂಗೀತವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಜನರ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವಾಗ ಇನ್ನೇನನ್ನು ತಾನೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ಅಂತೂ ಶ್ರೀರಂಗರಿಗೆ ಕಂಪನಿ ಕೊಡಲೂ ಯಾರೂ ನಾಟಕಕಾರರು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ತರುಣ ಲೇಖಕರನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟರೆ-ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ನಿರಾಶೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದ ಜಡಭರತರ “ಮೂಕಬಲಿ” ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀರಂಗರ ನಾಟಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ “ಮೂಕಬಲಿ” ಹೊಸ ಆಸೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ” ಮೂಕಬಲಿ ” ಓದುಗರ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು-ನಾಟಕ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು, ಒಳಿತು-ಕೆಡತು, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ, ಹೀಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದುವು. ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಹತ್ತಾರು ಅಲ್ಪಾಯು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಪಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ನಾಟಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಲೇಖಕ-ವಿಮರ್ಶಕ-ಓದುಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಬೇರಿನ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸುವ “ ಮೂಕಬಲಿ “ಯಂಥ ನಾಟಕ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದೆ, ವಿಮರ್ಶಾಯೋಗ್ಯ. ಎರಡು – ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತವಾಗಿರುವ ಅಪರೂಪ ಭಾಷಾಶ್ರದ್ಧೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದು, ಅದರಲ್ಲ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾನವನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಶಕ್ತಿಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕಾದ ನಾಟಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಂತೂ, ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಅನೇಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಗದೆ ನಿರ್ವಹವಿಲ್ಲ,

ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ, ವಾತಾವರಣ, ವಸ್ತುವಿನ ನಾಟಕೀಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ (dramatic realisation) ಇವೆಲ್ಲದರ ಯಶಸ್ಸಿಗೂ ಭಾಷೆಯೇ ಜೀವಾಳ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ, ಜೀವನಾನುಭವಕ್ಕೆ ಸಮತೂಕದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಲು ಮಾಡುವ ಭಾಷೆಯ ಪದರು ಪದರುಗಳ, ಹಾಸುಹೊಕ್ಕುಗಳ ಅನ್ವೇಷಕ ಉಪಯೋಗವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಈ ಮಾದರಿಯ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷಾ-ಕಾಳಜಿ ಜಡಭರತರಿಗೆ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಇವರ ಪರಿಮಿತ ಉದ್ದೇಶದ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಹೇಗೆ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅನಂತರ ನೋಡೋಣ.

* ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ “ಆ, ಮನಿ” ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಾಟಕ, ಇದು ಸಂಕೇತನಿಷ್ಠ ಕೃತಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಿ. ಸಿ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಶರ್ಮ, ಜೆ. ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಇವರೂ ಹೊಸ ಗುಂಪಿನವರು.

‘ಮೂಕಬಲಿ’ ಯ ಒಟ್ಟು ನೋಟದ ಬಗ್ಗೆ, ಇದರ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಿರುವ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಅದು ಅಪೂರ್ಣ ಎಂದೆನಿಸದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಟಕ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಾಕೃತಿ ಎನ್ನುಲು ಯಾವ ಶಂಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇದರ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಜೀವನ-ದರ್ಶನ ಪ್ರಾಚೀನ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ (classical), ಸನಾತನತೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪರಂಪರೆ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಜಡಭರತರಿಗೆ ಅವಾಸ್ತವವೆನಿಸುವಷ್ಟು ಭದ್ರವಾದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ, ಆದರೆ ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯನಿಷ್ಠ ನಾಟಕದ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ. ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ಇಷ್ಟು: ಹಾಲಳ್ಳಿ, ನಾಗರ ಕ್ಯಾಟಿಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ನದಿ. ಹಾಲಳ್ಳಿಯ ರಾಮಣ್ಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಗಂಡು ಮಗುವಾಗಿ ಇನ್ನೇನು ನಾಮಕರಣವಾಗಬೇಕು, ನಾಗರಕ್ಯಾಟಿಯ ಒಬ್ಬ ನತದೃಷ್ಟ ಗಂಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಗಳು, ಸುಶೀಲ, ಈ ಶುಭಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಬರಲೆಂದು, ಈ ಸಂಸಾರದ ಮತ್ತು ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವರೆಲ್ಲರ ಆಸೆ. ಆದರೆ ನಾಗರಕ್ಯಾಟಿ ತನ್ನ ಹೆಸರ ಗೌರವವನ್ನು ಎಂದೂ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲಾರದು, ವಿಷಪೂರಿತ ಮನಸ್ಸಿನ ಜನ-ರಾಮಣ್ಣನ ಬೀಗರು-ಕ್ಯಾಟಿಯ ನಾಯಕರು, ಅವರಿಗೆ ರಾಮಣ್ಣನ ತೋಟ ಹಾಲಳ್ಳಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರ ತೋಟವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ, ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಈಗ ಗಂಡು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿ, ಇನ್ನೇನಾದರೂ ತೋಟ ರಾಮಣ್ಣನಿಗೆ ವಾಪಸು ಬಂದರೂ, ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ನೇರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಿಚ್ಚು ಏರುತ್ತಿದೆ. ಇವರ ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಗೆ – ಬದುಕಿನಲ್ಲೇ ರೂಢವಾಗಿರುವ ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ಇದು-ಬಲಿಯಾಗಿ ಮಗು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ರೋಗಪೀಡಿತ. ಈ ನಿರ್ಣಾಯಕ ರಾತ್ರಿ ಜಡ್ಡಿನಿನ ನರಳಿ ಮಗು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹಾಲಳ್ಳಿಯ ಜನಕ್ಕೂ, ಕ್ಯಾಟಿಯವರಿಗೂ ತೋಟದಲ್ಲೇ ಹಣಾಹಣಿ ಕಾದಾಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ ಉರುಳುತ್ತದೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರು ಯಾವುದೋ ಮದುವೆಗೆ ಹೋಗಿರುವ ಈ ಸಮಯವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿ, ಸುಶೀಲ ಅಂತಃ ಕರಣಕ್ಕೆ ಸೋತು ತವರಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯ ತಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಕಬಲಿಯಾದುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಕ್ಯಾಟಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾಳೆ, ಮೂಕಬಲಿ ಮಗುವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ; ಹಾಲಳ್ಳಿಯ ತೋಟ, ರಾಮಣ್ಣನ ರೈತ ರುದ್ರಪ್ಪನ ಮಗ ನೀಲ, ನಿಂಗವ್ವನ ಮಗಳು, ಗಂಗಿ, ನಾಗ್ಯಾ ಅಲ್ಲದೆ ಸುಶೀಲೆಯೂ ಹೌದು.

ನಾಟಕದ ಕ್ರಿಯೆ ಇಷ್ಟೇ: ಮಗು ಜಡ್ಡಿನಿಂದ ನರಳಿ ಸಾಯುವುದು, ಹುಟ್ಟಿ, ಬದುಕಿ, ಸತ್ತು ಹೋಗುವ ಈ ಮಗು ಜೆಟ್ ಏರೋಪ್ಲೇನ್ ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹೊಗೆಮೋಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೋಡುವಂತೆ, ಸಾವು-ನೋವುಗಳ ಕಪ್ಪನ್ನು ಹರಡಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಎರಡು : (೧) ಬದುಕಿನ ಚೊಕ್ಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅನಂತತೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಚಲ ನಂಬಿಕೆ, (೨) ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಯಾವುದೋ ಅಮಾನುಷ ಬಲದ ಇರವಿನಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವಾಸ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕುಗಳನ್ನು, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದ್ಧರು ಹೇಳಿಬಿಡಬಲ್ಲರು, ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ತತ್ವ ಸರಣಿ ಸಾಹಿತಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕಂಟಕವಾಗಬಹುದು, ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಬರಿಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಫಾರ್ಮುಲ (ಸೂತ್ರ) ದ ಹಾಗೆ “ಸುಲಭದರ್ಶನ”ದಲ್ಲಿ ಈ ಆಲೋಚನೆ, ಬಹಳ ವೇಳೆ, ಸರಳಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಕಪ್ಪು-ಬಿಳಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಾಪಾಡುವ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಹೇಳುವುದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೇಳುವ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲೇಖಕ ನಿರರ್ಥಕನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಜಡಭರತರ ಕುಶಲತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿ, ಅವರ

ಸರಳವಾಡಿದ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಾಟಕ ಓದುವ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುವಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಭವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವೇ ಆದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಬರುವ ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ನೋಟ, ಚಿಂತನೆ-ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯೂ ಅವಶ್ಯಕ. ಅಲ್ಲದೆ, ನಾಟಕವನ್ನು ಜರಡಿ ಹಿಡಿಯುವ ಜಡಭರತರ ಹಳವಂಡ, ಮೊಕಾಶಿಯವರ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪದ ಮುನ್ನುಡಿ ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಲಳಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಕೂಸು, ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಹಾಲೇ, ನಗೀಮನಿ ಇದರ ಬೆನ್ನಿಗೆ. ನಾಗರಕ್ವಾಟಿಯಲ್ಲಿ ತದ್ವಿರುದ್ಧ. ಈ ಎರಡು ಹಳಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹರಿಯುವ ನದಿ ಹಾಲಳಿಯ ಒಳಿತನ್ನು ಕ್ಯಾಟಿಯ ಕೆಡಕಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದೆ. ಆದರೂ ಆಗಾಗ ನಾಗರಕ್ವಾಟಿಯ ಹೆಡೆ ಹಾಲಳಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ನೆರಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತದೆ. ಹುಡುಕಿದರೂ ಒಬ್ಬ ದುರಾತ್ಮ ಹಾಲಳಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಕಿದರೂ ಒಬ್ಬ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಕ್ಯಾಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕುಗಳ ನಡುವಿನ ಎಲ್ಲೆ ಬಹಳ ಅಸಹಜ ಅಲ್ಲದೆ ತೀರ ಸರಳ, ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿ ಹೋಗಿರುವ ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಕಗ್ಗಂಟು, ಆದರಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ, ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯದ ಎಲ್ಲೆಯ ಹೊರಗೇ ನಿಂತು, ಹೆಡೆಯಾಡಿಸಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಾಯಮಾನವಿದ್ದರೂ ಇದು ಸಹಜವೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಓಮ್ಮೆಯೂ ಒಬ್ಬ ಪಾಪಿಯಾದರೂ ಕಾಲಿಡುವುದಿಲ್ಲ, ಇದು ವಿಚಿತ್ರ, ಕೆಡಕನ್ನು ಉರ ಹೊರಗಿಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜೀವನ ಚೊಕ್ಕವಾದೀತೇ, ಸ್ವಚ್ಛವೆನಿಸೀತೇ? ಜಡಭರತರು ಸಾಮಾನ್ಯ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಲೇಖಕನ ಹಾಗೆ ಕೆಡಕು, ಕೊಳಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದವರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವನ್ನು ತೀರ ಹತ್ತಿರ ತಂದು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಪೂರ್ಣತೆ ಇವರ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಮೊದಲು ಕಾಣುವ ದೋಷ.

“ವಿಧಿ”ಗೆ “ಮೂಕಬಲಿ” ಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ, ಗ್ರೀಕ್ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಬಹಳ ಮಂದಿ, ಮೂಕಬಲಿಗಳು “ವಿಧಿ” ಯ ಕ್ರೂರ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ, ಈ ಅವ್ಯಕ್ತ ಶಕ್ತಿ ನಾಗರ ಕ್ಯಾಟಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಲಳಿಯ ಆದರ್ಶವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪೂರ್ವ ನಿಶ್ಚಿತ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವೂ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮನೋಭಾವದ ಮಾತನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ, ಷೇಕ್ಸ್ ಪಿಯರನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ವಿಧಿಲಿಖಿತ ಜೀವನ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ, ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಇಂಡಿಯಾದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ-ಗ್ರೀಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ-ವಿಧಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯ, ಇಂಡಿಯಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಇಂಡಿಯನ್ನರೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಾದ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ್ದು. ಕಾರಣ, ಇಂಡಿಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾದದ್ದರಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಜೀವನದ ವಿಷಮ, ರುದ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂಚೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗುವ ಮಾನವಸಹಜ ತಳಮಳ, ಒಳತೋಟಿ, ದಾರುಣ ಸಂವೇದನೆ ಇಂಡಿಯದ ಜನಕ್ಕಿಲ್ಲವೆನ್ನಲಾದೀತೇ? ಮಾನಸಿಕ ಸಂದಿಗ್ಧ, ಸ್ವಭಾವ-ಘರ್ಷಣೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿ ಬರುವ ದುರಂತದ ಅಥವಾ ಅನಾಹುತದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಉತ್ತಮ ನಾಟಕದ ಜೀವಾಳ. “ಮೂಕಬಲಿ”ಯಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಬಣಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಅದೂ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಲಳಿ ಒಳಿತನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ರೈತ-ಸಮಾಜ, ನಾಗರ ಕ್ಯಾಟಿ ಕೆಡಕನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ತಲೆತಿರುಕ-ಸಮಾಜ, ಈ ಎರಡು ಬಣಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹೋರಾಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಈ ಗುಂಪು-ಧೋರಣೆಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳೆಂದರೆ ಸುಶೀಲ ಮತ್ತು ರುದ್ರಪ್ಪ. ಗುಡುಗು-ಮಿಂಚುಗಳ ಭಯಂಕರ ರಾತ್ರಿ, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬಳೇ ಮನಸ್ಸು ಕೇಳದೆ, ತವರು ಮನೆಗೆ ಓಡಿಬರುವ ಸುಶೀಲ ಜೀವಂತವೆನಿಸುತ್ತಾಳೆ, ತನ್ನ ವಾತಾವರಣದ ಜೊತೆ ಹೋರಾಡುವ ಸೈರ್ಯ ಇವಳದ್ದು, ರುದ್ರಪ್ಪ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಜೀವಂತವೆನಿಸುತ್ತಾನೆ ನಾಟಕದ ಶುರುವಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕವಿಯುತ್ತ ಬರುವ ಯಾವುದೋ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಇವನ ಮನಸ್ಸು, ತಳಮಳದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನಮಗೇನಿಸುತ್ತದೆ, ಹದಿನೈದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಗಲೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹದಿನಾರನೆಯ ಮಗ ನೀಲನನ್ನು ಬಲಿಹೊಡುವ ಮುಂಚೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೇಲೆ ಹೇಳುವ ರುದ್ರಪ್ಪನ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು-ನೋವಿನ ಮಾತು ಶುಷ್ಕ ವೇದಾಂತವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಜನಪದ ಗೀತೆ, ಒಗಟು, ಕವಿತ್ವ ಎಲ್ಲ ಯಾವುದೋ ರಾಕ್ಷಸ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಚತುರವಾಗಿ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಯಾರನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತರು, ಧೀರೋದಾತ್ತರು ಎಂದು ಮೊಕಾಶಿಯವರು ಕರೆಯಬಲ್ಲರೋ ಅಂತಹ ಶೀನಪ್ಪ, ರಾಮಣ್ಣ ಸಪ್ಪೆ. ಅವರ ವೇದಾಂತ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ್ದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ದೈವೀ ಪರಿಪಾಕದತ್ತ ಹೊರಟಿವೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣರ, ಸುಲಭ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗೋಸ್ಕರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸ ಬಲ್ಲವರ ಒಣ

ವಾದ, ರಾಮಣ್ಣ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಲ, ಮಾನವ ಸಹಜ ಮಮತೆ, ವಾಂಛಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದು. ಆದರೆ, ಪಾಪ, ರಿಪೇರಿ ಶೀನಪ್ಪನ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾತು ಅವನನ್ನು ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿಸುತ್ತದೆ, ತನಗೆ ರೌರವ ನರಕವಾಗಲಿ ಎಂದು ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಮಕ್ಕಳು, ತಂದೆಯ ಕಣ್ಣಂಜಿಕೆಗೆ ಹೆದರಿ ಮೂಲೆ ಸೇರುವಷ್ಟು ಹಾಸ್ಯಸ್ವದವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡು, ಮನುಷ್ಯ, ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳೊಡನೆ ಸೆಣಸುತ್ತ ಬಾಳುವುದು ತಪ್ಪೇ? ಆದರ್ಶಗಳಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಲವಾದ ಶಂಕೆ, ಸಂಶಯಗಳು ಅಥವಾ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಭಾವೋದ್ವೇಗಗಳು ಬರದೆ ಇದ್ದಾವೇ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಲೇಖಕರನ್ನಾಗಲೀ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಯಾವಾಗಲೂ ತೊಂದರೆಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜಡಭರತರ ಪ್ರಾಚೀನ ನಿಲವು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾಟಕ ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳಂತೆಯೇ ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಶುರುವಾಗಿ ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಗಳು ಕಳೆದದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿ ಹಳಹಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತದೆ. ದುರಂತದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ವಿಚಾರಸರಣಿ, ಇವತ್ತು ಜಡಭರತರ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮೂಕಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಈ ಯುಗದ ನನ್ನಂತಹವರಲ್ಲಿ ಕೆರಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಜೀವನಾನುಭವದ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೆ ನಂಬುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ನನ್ನಂತಹ ಸಂಶಯ-ಪೀಡಿತರಿಗೆ ಜೀವಮೂಲವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಅಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟದೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಕಾಲಗಳು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರವು. ನಾಗರಿಕತೆ ಮಾನವ-ನಿರ್ಮಿತ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಮಾನವಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಅದು ದೈವದತ್ತವಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ತಡಕುತ್ತ ಇಡುವ ಅರ್ಥ ಹೆಜ್ಜೆಯೇ ಪ್ರಗತಿ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ನನ್ನ ಮೇಲೂ ಉಜ್ವಲ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. “ಮೂಕಬಲಿ” ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದರ ಗುಣ ವಿಶೇಷವೇನು?

(೧) ಈ ನಾಟಕದ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಉತ್ಕಟತೆ.

೧) ಲೇಖಕರ ಅನುಭವ ತಕ್ಕ ಪಾಕವಾಗಿಳಿದು ಬಂದಿರುವ ಭಾವಸಾಂದ್ರತೆ

(೨) ರುದ್ರತೆಯನ್ನು ಪಲಕುವ ಭೀಕರ ವಾತಾವರಣ.

ಈ ಮೂರು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಲೇಖಕರ ಧೋರಣೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ಸನಾತನವಾದರೂ ಬರೆಯುವ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ನವ್ಯವಾದದ್ದರಿಂದ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಎಲ್ಲರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾವು-ನೋವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ನಾಟಕದ ದುರಂತದ ತೂಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ, ನಾಟಕಕಾರರು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸುಶೀಲೆ, ರಾಮಣ್ಣ, ಸೀತಕ್ಕ, ನತದೃಷ್ಟ ಮಗು-ಇವರು, ಪೋಷಕವಾಗಿ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ. ಸುಬ್ಬಕ್ಕನ ಮಗಳನ್ನಾದರೂ ನಾಗರಕ್ಕಾಟಿಗೇ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕಾಟ ತಾಳಲಾರದೆ, ತವರಿಗೆ ಓಡಿಬಂದಿದ್ದಾಳೆ, ಇಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದು ಕಾಡುತ್ತಾರೆ ಬೀಗರ ಜನ. ಕ್ಷಾಣಿಗೌಡರ ಮನೆ ಗಂಗಿ, ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರು ದಿವಸಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಬ್ಬಲಿ, ಅಜ್ಜಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದವಳು ಈಗ, ಇಷ್ಟು ದಿನ ಎಲ್ಲಿದ್ದನೋ, ಎಳೆದೊಯ್ಯಲು ಅಪ್ಪ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನಿಂಗವ್ವಳ ಮಗಳ ಗಂಡ, ಕ್ಷಾಟಿಯವ-ಜೂಜುಗಾರ, ಪುಂಡ, ಹೆಂಡತಿಯ ಹೊಲವನ್ನೇ ಕ್ಷಾಟಿಯ ದೇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕೆಡಕಿನ ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪ. ರಿಪೇರಿ ಶೀನಪ್ಪ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನೆಜನ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರವಾಹನಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ, ನಗೀಮನೆಯಿಂದ ಹಾಲಕ್ಕಿಗೆ ಬಂದು ಹಾಲಕ್ಕಿಯ ಬದುಕೇ ತನ್ನ ಬದುಕೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕಾಲ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರುದ್ರಪ್ಪ ಹದಿನೈದರ ಮೇಲೊಂದು ಬಲಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಅಪರಾತ್ರಿಯ ಕದನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಣಿಜೀವನದಲ್ಲೂ ಬದುಕು ಭಯಂಕರ, ಕರು-ನಾಗ್ಯಾ ಚಿರತೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೇಗೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಲು, ಮತ್ತೆ ಉಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಾಣದಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಗಿಳಿ ಇಲ್ಲ, ಸುಶೀಲಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಇವಳು ಸಾಕಿದ ಗಿಣಿ, ಚಿಗರಿ, ಕೋಗಿಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂತಸವಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಜಾರಿಹೋದ ಸುಖ, ಈಗಿನ ನೋವು, ವಿಫಲತೆಗಳನ್ನು ಜಡ ಭರತರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಭೂತ ಗಾಜಿನ ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಅನುಭವದ ಪಾಕ ತಯಾರಾಗುವುದು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸಂಕೇತಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಶಾಖದ ಮೂಲಕ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಉರ ಹೆಸರುಗಳು. ಹಾಲಕ್ಕಿ, ನಾಗರಕ್ಕಾಟ-ಸಾಂಕೇತಿಕ. ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭ ಒಂದು ಭಯೋತ್ಪಾದಕ ಸಂಜೆ. ಮೊದಲಂಕವೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಾಟಿಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಪ್ಪು ಮೋಡದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಅಂಕ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದ ಮಧ್ಯೆ, ರಾತ್ರಿ, ಗುಡುಗು, ಮಳೆ- ಇವು ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿಯೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಕಾಶಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಸುಶೀಲೆಯನ್ನು ಬಲಿಯ ಪೂರ್ವ, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ

ಹೋಗಗೊಡದಿರುವ ಅಡ್ಡಿ, ಅಲ್ಲದೆ ರಾತ್ರಿಯೇ ರುದ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯ. ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುವುದು ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನಿಸರ್ಗ ಶಕ್ತಿಗಳು, ಈ ಕರಾಳ ರಾತ್ರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತುಂಬಾ ಕಾಳಜಿ, ಈ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದೀತೇ ಎಂಬ ಭಯಂಕರ ದುಗುಡ, ಷೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ “ ಮ್ಯಾಕ್ಬೆತ್ ” ನಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯೈಸರ್ಗಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವ ರೀತಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯ ಕತೆ, ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಇದರ ಉಪಯೋಗ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಕರುವಿನ ವೃತ್ತಾಂತವೂ ಸಾಂಕೇತಿಕ, ಮುಗ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ, ಸಾವಿನ ಭೀತಿಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ನೆಗೆದು, ನಲಿದಾಡುವ ಈ ಪ್ರಾಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕರು ಭಾವಪೂರಿತರಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸುಶೀಲಳೇ ನಾಗ್ಯಾ ಭೀಕರ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಬರಿದಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ವಿಧಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಕೈ ಚಾಚಿ ಬಲಿಯಾಗುವ ಜೀವ ಮಾತ್ರದ ಸಂಕೇತ, ಈ ಘಟನೆ. ತೀರ ಸಹಜ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಹಿಂಡುವ, ಅವುಗಳ ಸುತ್ತ ನಿಗೂಢತೆಯ ಮೋಡಿಯನ್ನು ಹರಡುವ ಜಡಭರತರ ಕಲ್ಪಕತೆಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ರಂಗದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಡೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದು ಒಂದು ಅರ್ಥವಾದರೆ, ಗೋಚರವಾಗದೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು, ಹತ್ತಾರು. ತೋಟದಲ್ಲಾಗುವ ಹೊಡೆದಾಟ, ಬೆಳಗಿನ ಝಾವ ಕಪ್ಪಲಿ ಹೊಡೆಯುವುದು ಅಥವಾ ಹೊಡೆಯದಿರುವುದು, ಇದರಿಂದ ಕಾಲಮಾಪನ, ನದಿದಾಟುವಿಕೆ, ಕ್ವಾಟಿಗೆ ಹೋಗುವ ರುದ್ರಪ್ಪನ ಮಾವಿನ ಕಾಯಿ ಗಾಡಿ, ಕ್ವಾಟಿಯ ನಾಯಕರ ಮನೆಯ, ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ಹುಚ್ಚು ಮಗ, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಕಾಮವೈಪರೀತ್ಯ, ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಮೂಕ ಮಗುವಿನ ದಾರುಣ ಸಾವು-ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ, ಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಜಡಭರತರ ಜೀವನಾನುಭವದ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಂಕೇತಗಳ ಉಪಯೋಗ ಪೂರ್ತಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಗಿಣಿ-ಪಂಜರ, ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಎಡವುವ ಹೊಸ್ತಿಲು, ಶೀನಪ್ಪನ ವಿಚಿತ್ರ ರಿಪೇರಿ, ಕಂದೀಲು, ಬಾಣಂತಿಕೋಣೆ ಇವು ನಾಟಕದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಭಾಗಗಳೆಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲೂ ಪಂಜರ-ಗಿಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಳಸು, ಕೃತಕವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದ ಸಂಕೇತಗಳು ಲೇಖಕರ ಸುಪ್ತಚೇತನದಿಂದ, ಸ್ವಪ್ನ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದೆನಿಸಿದರೆ, ಇವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ನಿರ್ಮಾಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತವೆ, ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಂಕೇತಾರ್ಥವನ್ನು ಜೀವಂತ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರಸುತ್ತಾರೆ ಜಡ ಭರತರು, ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೇರಿಳಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಪ್ರತಿಭೆಯ (imagination) ಉಪಯೋಗ ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆದಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಾಲೂ ನಾಟಕದ ದುರಂತದ ಕಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ ಕವನದ ಸಾಲು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ, ಈ ಘಟನಾತ್ಮಕ ರಾತ್ರಿ ಏನೋ ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಳವಳವನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ರುದ್ರಪ್ಪನಂತೂ ಮಾತಾಡಿ, ಹಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೇನೋ!

“ ಅಲೆಲೆಲೆ! ಏನ್ ಇಳದೈತಂದೀ, ಅತ್ತಾಗ ಕರೆವ್ವನ ಕಲ್ಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಮಾಡ! ಅಂತ ಈಟು ಕತ್ತಲಿ ಬಿತ್ತಲೆ...” ಜೀವನ “ ಅತ್ತರ ಅಳತೈತಿ ನಕ್ಕರ ನಗತೈತಿ

ಕಂಡ್ಯಾಗ ಕಂಡ ಗೈತಣ್ಣ

ಇಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಬರೆ ಗುಮ್ಮೆ ಗುಮ್ಮಿದರೆ

ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಯ ಬರಿ ಮಣ್ಣಾ”

ರಾಮಣ್ಣ ರಾತ್ರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತು : ಅಬಾಬಬ! ಎಂಥಾ ಕಪ್ಪು ಅವ ಅವೂ! -.... ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತ ತೇಲಿ ಬಂದ್ಯಾಗ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ಯಾವ ... ಅದು ರಾಕ್ಷಸ ನಾಗರಕ್ವಾಟೀ ಮ್ಯಾಲೆ ನಿಂತು, ಹಾಲಳ್ಳಿ ಹಿಚಕಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಚಾ ಚಿದ್ವಾಂಗ ಕಾಣತದ ನೋಡು! ಸರಿ-ತಪ್ಪು, ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು, ಪಾಪ- ಪುಣ್ಯ, ದೇಹ-ಆತ್ಮ- ಈ ಗಹನ ವಿಚಾರ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿಯೂ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಇಳಕಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಗಾಡೀ ದನಾ ಏಟು ಜಗ್ಗಿದರೇನಿ”- ಒಬ್ಬ ಗೌಣ ಪಾತ್ರ. ಅತ್ತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಸೆ “ ಬಾಯಿದ್ದು ಮೂಕ್ಕಾಗಿರಬೇಕು;

ಕಿವಿಯಿದ್ದು ಕಿವುಡ್ಯಾಗಿರಬೇಕು , ಕಣ್ಣಿದ್ದು ಕುರುಡ್ಯಾಗಿರಬೇಕು – ಇದನ್ನು ಸುಶೀಲೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರತೀಕ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಾವಯವವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ, ಆ ಮೂಲಕ ಭಾವವನ್ನು, ವಿಚಾರವನ್ನು, ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾಗಿ, ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆದಿದ್ದರೂ ವಿಮರ್ಶೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವೂ ಜಡಭರತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಅವರ ಧೋರಣೆ ಅವರ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ನೆಲದ ಜೊತೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳಸಿ, ಗ್ರಾಮದ ರೈತಜನ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡವರು, ಈ ಭಾಷೆಗೆ ಅವರ ಸರಳ ಜೀವನರೀತಿ ಹಾಗೂ ಸರಳ ಚಿಂತನೆಗೆ ಸರಿ ತೂಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮಾತ್ರ ಉಂಟು, ಜಡಭರತರಿಗೂ ಈ ನಾಟಕದ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ- ಬದುಕು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ, ಬಿಚ್ಚಲಾಗದ ಕಗ್ಗಂಟಲ್ಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ, ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಆಳಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರೌಢಭಾಷೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ತಯಾರಾದ, ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯೇ ಸಾಕು, ಅದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾಧ್ಯಮ, ಈ ಶೈಲಿಯ ವ್ಯಾಪನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ನಾಟಕದಿಂದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬಹುದು. ಸೀತಕ್ಕ, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಶೀಲೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಗೋಳಿನ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದ ಅನಂತರ ಸುಶೀಲೆಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತು : (ಇದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಸಂಗ). “ಛಿ! ಅಂಥಾದೇನು ಬಂದದ! . ನಾವಿದ್ದೀವಿ ಏನು ಬಂದದ್ದಕ್ಕೂ....ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕು, ಅದರ ಶೂಲಿಬ್ಯಾಡ ಅಂದರ ಹ್ಯಾಂಗ ತಪ್ಪಿತು? ಇಷ್ಟು ಸುಖ ಇಷ್ಟು ದುಃಖ ಅಂತ ಉಡ್ಯಾಗ ಕಟಗೊಂಡು ಬಂದಿರತೀವಿ.... ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಉಣಬೇಕಾಗತದ....ನಿನಗಿನ್ನೂ ನಾ ಇದ್ದೇನಿ, ನೋಡಿ ಅತ್ತೇನಂದರ.....ನನಗ್ಯಾರಿದ್ದಾರ? ಮದಿವ್ಯಾಗಿ ಈ ಮನಿಗೆ ಬಂದ ಮ್ಯಾಲ, ಹುಟ್ಟಿದೂರಿನ ಮಾರಿ ಸುದ್ದಾ ನೋಡಿಲ್ಲ... ಆದರೆ ದೇವರು ತವರುಮನಿ ನೆನಸಬೇಕು ಅಂಬೋ ಹಾಂಗೇನು ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ... ಮಲ್ಲಗಿ ಹೂ ಏರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೆ ಅಂತ ಇಂಥವರು ಸಿಕ್ಕಾರ.... ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು ನಮಗ? ನೀ ಒಂದು ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಿರಾತು...ಏನೋ ಒಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದೆ, ನನ್ನಿಂದ ಈ ಮನಿ ದೀಪ ನಂದಿದ್ದಾಂಗ ಆಗಬಾರದೂ ಅಂತ.... ದೇವರು ನನ್ನ ಹರಕೇನೂ ಕೈಗೂಡಿಸಿದ.....” ಸೀತಕ್ಕ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಭಾವ-ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಾ ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳದ್ದೂ ಹೌದು, ಸುಲಭವಾಗಿ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಾರಹಾಕಿ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಸಮಾಜ ಜೀವನದಿಂದ ಬಂದ ಸಹಜ, ಆದರೆ ಪರಿಮಿತ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜನರನ್ನು ಈ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವವಿಸಿ ಪಡೆದದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಡಭರತರಿಗೂ ಆ ಮಾದರಿ ಅನುಭವದ ಅನೇಕ ಹಂತಗಳನ್ನು, ಅದರ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಸೆಳೆತಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ರೂಪಿಸುವ ಗೋಜಿಲ್ಲ.

- ೧) ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕು, ಆದರೆ ಶೂಲಿ ಬ್ಯಾಡಾ ಅದರ ಹ್ಯಾಂಗ ತಪ್ಪಿತು,
- ೨) ಇಷ್ಟು ಸುಖ, ಇಷ್ಟು ದುಃಖ ಅಂತ ಉಡ್ಯಾಗ ಕಟಗೊಂಡು ಬಂದಿರತೀವಿ.
- ೩) ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಉಣಬೇಕಾಗತದ.
- ೪) ಹುಟ್ಟಿದೂರಿನ ಮಾರಿ ಸುದ್ದಾ ನೋಡಿಲ್ಲ,
- ೫) ಮಲ್ಲಗಿ ಹೂ ಏರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೆ ಅಂತ ಇಂಥವರು ಸಿಕ್ಕಾರ.
- ೬) ನನ್ನಿಂದ ಈ ಮನಿ ದೀಪ ನಂದಿದ್ದಾಂಗ ಆಗಬಾರದೂ ಅಂತ.

ಸೀತಮ್ಮ ಹೇಳುವ ಈ ಒಂದು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಕಿವಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಜಾನಪದ ತಾನ, ಆಡುಭಾಷೆಯ ಏರಿಳಿತದ ತಾಳ, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ಪರಿಷೆ ಸುಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪದಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುವ ಸತ್ಯಗಳು ಯಾವರೀತಿ ಪರಿಮಿತ, ಆದರೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನದ ಭ್ರಮೆ ತರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿವೇಕ (collective wisdom), ಎನ್ನುವ ಅರಿವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹಡೆಯುವ ಹೆರಿಗೆ ಮನೆ-ಅಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಬೇನೆ-ಇದು ಶುರು. ಅಂದರೆ ಹುಟ್ಟು, ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ತಟ್ಟುವ ಕಷ್ಟ ಸುಖ-ಈ ಅಮೂರ್ತ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತವಾಗಿಸಲು ಹೆಣ್ಣಿನ ಉಡಿಯ ಚಿತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳ ತಿನಿಸು, ಮುಂದೆ ಈ ತಿನಿಸನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕುಳಿತು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವ ಆಪ್ತ ಚಿತ್ರ, ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಕೌಟುಂಬಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳ ಏಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು, ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಜಾನಪದ ಮಟ್ಟದ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲದ ಸಮಾಜ ಜೀವನ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. “ಊರು” ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಊರಿನ ಮಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಇನ್ನೂ ಸತ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಮಾತಿನ ವೈಖರಿ, ಮಲ್ಲಗಿ ಹೂ ಏರಿಸಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಸೀತಕ್ಕೆ, ‘ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿ’ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಮನಿ ದೀಪ ನಂದದ್ದಾಂಗ’ – ಇಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕವೇ ಅರ್ಥ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಯತ್ನ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೆಲ್ಲ ಸರಳ, ನಿಯಮಿತ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಾಗೂ ಪರಿಮಿತವಾದ ಜಡ ಭರತರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ವರ್ಚಿಸ್ಸು, ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

ಈ ಪ್ಯಾರಾ ಹೇಳುವ ಬುದ್ಧಿವಾದ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳೆರಡೂ ಬರುತ್ತವೆ, ಅನುಭವಿಸಬೇಕು-ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ದೇವರೇ ಮೂಲ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಆಸರೆಯಾಗಿರಬೇಕು, ನೆರೆಹೊರಕೆ ಇರಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಮಾನವ ಸಮಾಜ ತನ್ನ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಇರುವಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು, ಇವು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ತಲೆತಿರುಕತನಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ- ಈ ತತ್ವಗಳು, ವಿವೇಕವಾಣಿ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ಭೇಟಿಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಆಗು ಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತವೆಯೇ? – ‘ಮೂಕಬಲಿ’ಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ದಾರ್ಶನಿಕರಂತೆಯೇ ಹೇರಳವಾಗಿ ತತ್ವಗಳ ಅರಳನ್ನು ಸಿಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಔಷಧಿ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ರೋಗಗಳ ತೀವ್ರ ಅನುಭವವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಔಷಧಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಇನ್ನು ವಾತಾವರಣದ ವಿಷಯ. ವಾತಾವರಣ ಭಾಷೆಯ ಕಾವ್ಯಮಯತೆ, ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ, ಭಾವಸಾಂದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ನಾಟಕದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಜೀವಂತ, ಗಿಳಿ, ಮೊಲ, ನವಿಲು, ಚಿಗರಿ, ಬಳ್ಳಿ, ಕಬ್ಬು, ಭಾರವಾದ ಕತ್ತಲು, ನೆಲತಾಕುವ ಮೋಡ, ಮಳೆ, ಸೆಕ್ಸ್ ಮಾವಿನಕಾಯಿ, ಎತ್ತು, ದನ, ನಾಣ್ಯ, ಗಿಣ್ಣದ ಹಾಲು-ಇವುಗಳ ನೆಯ್ಯೆ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ಅಪ್ರತಿಮವಾದದ್ದು.” “ಏನ್ ನೆಚ್ಚಿಗೀದು ಮನಸ್ಯಾನ ಬಾಳೇವು ” ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರಲೇಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ, ತನ್ನ ಭೌತ ರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

‘ಮೂಕ ಬಲಿ’ ಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಮಾತು ಇಷ್ಟು: ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ನಾಟಕ ಕಟ್ಟುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ – ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ, ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಘಟನೆಗಳ ಯೋಜನಾಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ-ಕಂಡುಬಂದರೂ, ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ, ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. “ ಈ ಅರಸನ್ನ ಕಂಡು ಪುರಸನ್ನ ಮರೀಬೇಕು – ಇದು ರಿಪೇರಿ ಶೀನವ್ವನ ಬಗ್ಗೆ ರುದ್ರಪ್ಪನ ಮಾತು. ಈ ಪುರುಷತ್ವವಾಗಲಿ, ತನ್ನ ಪುರುಸನ್ನ ಮರೆಯುವ ಹೆಣ್ಣಾಗಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಷಂಡ ಗಂಡನನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಲ ಹಾಕುವ ಸುಶೀಲೆ ನಾಟಕಕಾರರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದೇವರು, ಗುರುಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಭಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಸುಶೀಲೆ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ತವರಿಗೆ ಬರುವುದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರ್ಮಿಕ ಘಟನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾಟಕಕಾರರು ಈ ಘಟನೆಯ ಹಿಂದೆ, ಮುಂದೆ ಇರಬಹುದಾದ ಸೆಳತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೊರತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರವೂ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಹೀರಾತಾದ ಇಂಡಿಯದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಕಮಲ ಪತ್ರದ ಮೇಲಿನ ನೀರಿಗಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವರೇ, ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೆವೆಯನ್ನೂ ಮಿಟುಕಿಸದೆ, ಒಂದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ, ಮನಃಸ್ಥೈರ್ಯದೊಡನೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವವರೇ. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಇದು ಜೀವನ ವಿಮುಖತೆ. ಸದ್ಯ, ಇವರು ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಪಲಾಯನ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಜೀವನವನ್ನೆದುರಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಷಯ ಇಷ್ಟು-ಜೀವನವಿಮುಖತೆಯಿಂದ ಬರುವ ಸುಲಭ ದೈವಿಕತೆ ಯಾವುದಾದರೂ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದಲ್ಲಿ ಆ ದುರಂತ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾಟಕಕಾರ ವಿಧಿಯ ನೆರವನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಅಂದು ತೋರಿಸುವ ಪಾತ್ರಗಳ ದಟ್ಟ ಚಿತ್ರದ ಹಿಂದೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಒಳಿತು ಕೆಡಕಿನ ನಡುವಿನ ಕದನ, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಅರ್ಥವತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ರುದ್ರಪ್ಪನ ಇರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿ, ಅರ್ಥ ಇನ್ನೂ ಮೊಟಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಳುವುದೇನೋ ನಿಜ, ಆದರೆ ವಿಧಿ ತನ್ನ ವಿಲಾಸ

ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದರೊಳಗೇ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರರು ತಮ್ಮ ಅತೀವ ವೇದನೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೊರಗೆಡಹುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಏರಬಹುದೋ ಅಷ್ಟೂ ಏರಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ : ‘ಮೂಕ ಬಲಿ’ ಯಲ್ಲಿ ರಾಮಣ್ಣನ ಪತ್ನಿ ಸೀತಮ್ಮ, ಸುಶೀಲಳಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ, ರುದ್ರಪ್ಪನಷ್ಟು ಕಲಾಮಯವಾಗಿ ತನ್ನ ವೇದನೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೂ, ಸಾಕಷ್ಟು ನೈಜವಾಗಿ-ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಾದರೂ-ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಡಭರತರ ಹೆಣ್ಣು ಜೀವಿಗಳು ಗಂಡುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕ “ಮೂಕಬಲಿ” ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ, ಆಡಬೇಕಾದ, ನಾಟಕ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಡಭರತ, ಈ ನಾಟಕ ಆಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡ ವಿಲಾಸಿ ನಾಟಕಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತೋರಿಸದಿರುವುದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ, ನಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಚಿತ್ರ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಆಡುತ್ತಿರುವಾಗ – ‘ಮೂಕಬಲಿ’ ಯ ಯಶಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ – ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟರೆ-ನನಗೆ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಯಾವ ಮಟ್ಟದ್ದೆ, ಇರಲಿ, ಅದು ಸಫಲವಾದ ನಾಟಕ “ಮೂಕಬಲಿ,”

ಗವನ

ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ : ಎಲ್ಲ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ

ಸದಾಶಿವ ಸಣ್ಣ ಕತೆ

(Dedicated to the memoried loveliness of the past)

ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ....ಎಲ್ಲ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು, ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತು, ಪುಸ್ತಕದ ಕ್ಯಾಟಲಾಗನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ರಂಗನಾಥ ಎದ್ದು ಕಿಟಕಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಳ್ಳಿದರು, ಹುಕ್ಕನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿದರು, ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದರು, ಕೆಮಿಷ್ಟ್ರಿಯ ದಿವಾಕರ್ ಭತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ವಾಚನ್ನು ನೋಡಿದರು, ಬೆಲ್ಲ ಹೊಡೆಯಲು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರ, ಲ್ಯಾಬಿನಿಂದ ಹುಡುಗರು ಹೋಗಿದ್ದಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಹೋಗಿದ್ದರೆ... ಚೆಲುವನನ್ನು ಕೂಗಿದರು, ಸಾರ್ ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನು ಓಡಿ ಬಂದಾಗ ಹುಡುಗರು ಇನ್ನೂ ಇದಾರೇನಯ್ಯ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಒಂದಿಬ್ಬರು ಇದಾರೆ ಸಾರ್ ಎಂದು ತತ್ತರಿಸಿದ. ಅವರು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಬಾಗಿಲೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ, ಲೈಟ್ ಆಫ್ ಮಾಡಿದೆಯಾಂತ ನೋಡು, ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನ ಲೈಟು ಉರೀತಿ ತಂತೆ, ವಾಚ್ಮನ್ ಹೇಳಿದ. ಆಗಲಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನು ಹೊರಟಾಗ, ನರಹರೀನ್ನ ಬರೋಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆಯೇನೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಹೌದು ಸಾರ್. ಲಾಸ್ಟ್ ಪೀರೀಡು ಬರ್ತೀನೀಂತ ಹೇಳಿದರು, ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಮಾಸ್ತರು, ಪೀಟರ್ ಮಾರು ಹೋದ್ರೋ ಇದಾರೋ ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವರೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಚೆಲುವನಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೀರುವಿಂದ ಯಾವುದೋ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾವು ಹೋಗ್ತೀವಿ ಸಾರ್ ಎಂದರು.

ಹುಂ, ನಾಳೆ ಪ್ರಾಕ್ಟಿಕಲ್ಸ್ ಗೆ ಲೀಚಸ್ ಇದೆಯಷ್ಟೆ, ಎನ್ನುತ್ತ ಪ್ರೊಫೆಸರು ಕುರ್ಚಿಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮುಳ್ಳರನ್ನು ಕತ್ತಿಗೆ ಸುತ್ತಿ, ಕೋಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. ಮಳೆ ಬರಬಹುದು ಎಂದರು.

ರಾಮಮೂರ್ತಿ, ಹೌದು ಸಾರ್ ಬರೋ ಹಾಗಿದೆ, ಆದ್ರೆ ಹೇಳೋಕ್ಕೂ ಆಗೋಲ್ಲ ಸಾರ್, ಗಾಳಿ ಜೋರಾಗಿದೆ ಎಂದ ನೀವಿನ್ನು ಹೊರಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಸಾರ್ ಎಂದವನು ಸುಮ್ಮನಾದ. ಏನು ಎಂದರು.

ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ...ಎಲ್ಲ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ ೪೧

ತಕ್ಷಣ, ಓ ಆ ಹುಡುಗನ ವಿಷಯವಲ್ಲವೇ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಬರೋಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೀನಿ. ಬರಬಹುದು ವಿಚಾರಿಸೋಣ ಎಂದರು. ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಮಧ್ಯೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ: ಇದು ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನ ಪ್ರೆಸ್ಟೀಜು ವಿಷಯ ಸಾರ್, ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೇ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು. ಮುಂದೆ ವಿಪರೀತಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅದು ಸರಿ, ಆದರೆ ಅದು ಅವನ ಪರ್ಸನಲ್ ಮ್ಯಾಟರು. ಹ್ಯಾಗೆ ಕೇಳೋದು ಹೇಳಿ.

ಪೀಟರ್ ನಡುವೆ, ಹಾಗಲ್ಲ ಸಾರ್, ಅವನು ಹೊರಗೆ ಏನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನಮಗೇನು? ಆದರೆ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಿಮಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ.....

ಪ್ರೊಫೆಸರಿಗೆ ನಗು ಬಂತು, ಇಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಅವನು ಮಾಡಬಾರದ್ದೇನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಮನಸ್ಸಯ್ಯೆ ನಿಮ್ಮದು ಎನಿಸಿತು.

ಕಾಂಕ್ರೀಟಾಗಿ ಏನು ಅಂಥ ವಿಷಯ ಇದೆ ಹೇಳಿ ಕೇಳೋದಕ್ಕೆ. ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಣನಾಗಿ, ಅಂದ್ರೆ ಹೀಗೆ ಸಾರ್, ಇಡೀ ಸ್ಟಾಫೇ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡವಳಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದೂ ನಮ್ಮ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನ ಕಾರಿಡಾರಿನಲ್ಲೇ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಅವಳೊಡನೆ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿರೋದೊಂದ್ರೆ..

ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಕಣ್ಣು ಯಾಕೋ ಸಣ್ಣದಾಯಿತು. ಜೇಬಿಂದ ಸಿಗರೇಟು ಪ್ಯಾಕು ತೆಗೆದು, ಒಂದನ್ನೆಳೆದು ಹಚ್ಚಿ ಹೊಗೆ ಉಫ್ ಎಂದು ಉರುಬಿ, It is all right, Anyhow he is expected now ಎಂದರು. ಥಂಡಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು, ರೂಮು ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಎದ್ದು ಲೈಟು ಹಾಕಿದರು.

“ಹೋಗೋಣವೇ, ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ಮಳೆ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು, ಎನ್ನುವಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರ ಮುಖ ಒಬ್ಬರು ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರೊಫೆಸರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೀವು ಹೋಗಿ ಎಂದರು.

ಗುಡ್ ಈವನಿಂಗ್ ಸಾರ್

ಗುಡ್ ಈವನಿಂಗ್

ಗುಡ್ ಈವನಿಂಗ್ ಸಾರ್

ಗುಡ್ ಈವನಿಂಗ್

ಅನ್ಯಮನಸ್ಕರಾಗಿ, ಯಾವುದೋ ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಳೆ ತಿರುವು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತಿದ್ದವರು ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಒಮ್ಮೆ ಉಸಿರನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡರು, ಮಣ್ಣಿನ ತಂಪು ವಾಸನೆ, ಹೌದು, ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿರಬೇಕು, ಕುರ್ಚಿಯಿಂದೆದ್ದು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು, ಅಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್, ಅದಕ್ಕೂ ಆಕೆ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯ ಹೊಗೆಕೊಳವೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಆಚೆ ಸಣ್ಣದೊಂದೆರಡು ಗುಡ್ಡಗಳ ಅಂಚು, ಅದಕ್ಕೂ ಆಚೆ ಬದಿ ಬಣ್ಣದ ಪರದೆ, ಮಳೆ.

ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಇತ್ತ ಕಡೆಯೇ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ, ಇಲ್ಲ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ಥಂಡಿ ಕೊರೆಯುವ ಗಾಳಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಮೊಗ್ಗು ವಾಸನೆ, ಮಳೆ, ಏನೇನೋ ನೆನಪು, ಎಲ್ಲ ನೆನಪು, ಯಾಕೆ? ನೆನಪು, ಸಾಕಿದ ನಾಯಿ, ಬೇಡವೆಂದರೂ ತೊಡೆಯೇರುವ ಸಾಹಸ, ಜೋರು ಮಾಡಿದರೆ. ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ, ನರಳಿ, ಕಾಲನ್ನು ನೆಕ್ಕಿ, ಕೋಲು ಕಂಡೊಡನೆ ತೊಡೆಸಂದಿ ಬಾಲ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ದೂರ ಹೋಗಿ, ಕಿವಿ ಮಡಿಸಿ, ಕತ್ತು ಓರೆಮಾಡಿ, ನಿಷ್ಕರ ಕಣ್ಣಿಂದ .. ನನ್ನದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ ಏನಾದರೂ ಇತ್ತೆ? ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ? ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿ ಕತ್ತನ್ನು ಕೊರೆದದ್ದರಿಂದ ಮಫಲನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ವಾಚು ನೋಡಿ ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅವನು, ಮರೆತನೋ ಏನೋ. ಬಂದರೆ ಹೇಗೆ ಮಾತೆತ್ತಲಿ? ಈ ಥರ ಆದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಕ್ಯಾರಿಯರೇ ಹಾಳುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಹೇಳಲೇ, ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯ ಇದು, ನಾನು ಮಾತಾಡಬಹುದಷ್ಟೆ ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ಇದರಿಂದ ದೂರವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಲೆ? ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ, ಅವನ ಬದಲು ಸುಧಾಳನ್ನೇ

ಕರೆಸಿ, ಆದರೆ ಅವಳು ಎದುರು ನಿಂತಾಗ ನನ್ನ ನಾಲಗೆ ಯಾಕೆ ತಡವರಿಸುತ್ತದೆ ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲ? ಮಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯರೊಂದಿಗೆ ರೂಢಿಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಮಾತಾಡಿದರೂ, ಅವರ ನಡುವೆ ಅವಳೊಬ್ಬಳಿದ್ದರೆ ಯಾಕೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುತ್ತೇನೆ? ಎಲ್ಲ ಹಾಳು ವಿಚಾರಗಳು, “ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದವು, ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚು, ಸುಧಾಗೆ ಈಗ ಹದಿನೈದು ಹದಿನಾರು ಇರಬೇಕು, ಲಂಗ ದಾವಣಿಯುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಬೊಂಬೆ. ನನ್ನ ಮಗಳಂತೆ, ನನ್ನ ಮಗಳು? ಕುಮಾರಿ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಇವಳು ನನ್ನ ಮಗಳೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲ? ಹಾಗೆ ಆಗಿದ್ದರೆ, ನರಹರಿಗೆ ಕರೆದು, ತಂದೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಅವಳಿಗೂ ಕೇಳಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ನಡಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ? ಈಗ? ಅವತ್ತು ಅವಳು ಬಿಳಿ ಸಿಲ್ಕು ಸೀರೆಯುಟ್ಟು, ಅಬ್ಬ, ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಳ ಹಾಗೆ ಕಂಡಳು? ಗುರುತೇ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್ ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದೆ, ನಕ್ಕು oh, you look so beautiful ಎಂದೆ, ತಕ್ಷಣ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ ಎನಿಸಿತು, ಯಾಕೆ? ಆಗ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ಮುಖ ಕೆಂಪು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಎನ್ನುತ್ತ ಮಿಕ್ಕವರೊಡನೆ ಓಡಿ ಹೋದಳು. ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಥೇಟು ನಿನ್ನದೇ ರೂಪು ಕುಮಾರಿ, ಮುಖ ಕೆಂಪಾದಾಗಂತೂ. ಕಿಟಕಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿ ಕಡೆ ಸರಿದರು, ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡರು, ಗಾಳಿಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ಕ್ರಾಪು ಕೆಟ್ಟಿತು, ಕೋಟನ ಒಳಜೇಬಿಂದ ಬಾಚಣಿಗೆ ಎಳೆದು ಬಾಚಿ ಕೂದಲು ಕೂರಿಸಿದರು, ಮುಖ ಆಚೆ ಈಚೆ ಓರೆಮಾಡಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ನನಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ, ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿ, ನಿಜ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡಿ ಮೋಸಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ, ಇಲಿನಾಯಿಸ್ ನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ರಂಗ ನಾಯಕಿ ನನ್ನ ಸರ್ವಿಸು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಇಷ್ಟಗಲ ಮಾಡಿ What! ಎಂದವಳು, But you look so young ಎಂದು ತುಟಿಯ ತುಂಬ ತುಂಟನಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. ದೇಹಕ್ಕೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ವಯಸ್ಸು ಕಮ್ಮಿ, ಈ ಮಾತು ನನಗೆ ಅನ್ವರ್ಥವೆ? ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ತುಟಿಯ ಒಂದು ಪಕ್ಕ ಇದ್ದ ಕಪ್ಪು ಕಲೆಯನ್ನು ಬೆರಳಿಂದ ಸವರಿದರು, ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗೆಲ್ಲ, ತಾನು ಆಗಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವನು, ಮಡುವೆ, ಜೋಪಾನ ಉಗುರು ತಗಲಿಸಿಯಾ ಜೋಕೆ ಎಂದು ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ತೀರ ಸಿಡಿತವಾದಾಗ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ರಣರಂಪ ಆದದ್ದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯಿತು, ಬಾತು ಒಡೆಯಿತು. ಇಂಗಿ ಉಳಿಯಿತು ಕಲೆ, ಏನೇನೋ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಮಾಸದೇ ಇದ್ದ ಕಲೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮುಖ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ, ಪ್ರೌಢವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯಾರದು ಹೇಳಿದ್ದು?

ಕೋಟಿನ ಮೇಲು ಜೇಬಿಂದ ಕರ್ಚಿಪು ತೆಗೆದು ‘ಮುಖವನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಒರಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಸೆಂಟನ್ನು ಹೀರಿ,

ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಯಾರೋ ಕಮ್ಮಿದ್ದು ಕೇಳಿ ತಿರುಗಿದರು. ನರಹರಿ ಗುಡ್ ಈವನಿಂಗ್ ಸಾರ್ ಎಂದ, ಕೆಲಸ ಕೆಟ್ಟಿತು, ಹೇಗೆ ಶುರು ಮಾಡುವುದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಾನು ಯೋಚಿಸಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ, ಬಾ ಎನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಯಾಡಿಸಿದರು.

ನನ್ನ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಿರಂತೆ ಸಾರ್, ಸ್ವಲ್ಪ ಲೇಟಾಯಿತು. ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಸಾರ್, ಡೋಂಟ್ ವರಿ, ಕೂತುಕೊ.

ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ಸಾರ್.

ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕತೆ ಅವನಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವರು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಕರೆಗೂ ತನ್ನ ಕತೆಗೂ ಮಿಲಾಕತ್ತು ಮಾಡಿ ಹೆದರಿದ್ದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥಾದ್ದೆ, ಇವರು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದರೆ? ಇನ್ಯಾರ ಮುಂದಾದರೂ ಹೌದೆಂದು ಹೇಳುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ತನಗಿದೆ, ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಹೌದು, ಗೌರವವೂ ಹೌದು, ದೇವರಾಣೆ ದೊಡ್ಡವರಯ್ಯೆ ಇವರು ಎಂದು ಹುಡುಗರು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ: ನಾನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮಾತದು ನೋಡೋ ಎಷ್ಟು ಟ್ರಿಮ್ ಆಗಿದ್ದಾರೆ ವಯಸ್ಸಾದ್ರೂ ಹುಡುಗೀರನ್ನ ಅಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಮಾಡ್ತಾರೆ ಎಂದು ಯಾವನೋ ಹೇಳಿದ್ದು ಇವರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದು, ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ನೆವದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರ ಬುದ್ಧಿ ತುಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆದರೆ ಪಾರದ ಬಗ್ಗೆಯೋ ಹಾಗೇ ಇದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ ಎಂದಾಗ ಗೊಳ್ಳೆಂದು ನಕ್ಕ ಹುಡುಗರು ಪೆಟ್ಟಾಗಿದ್ದರು, ಯಾವುದನ್ನೂ ತುಂಬಾ ಈಸಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ತೂಕದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಛೇ! ಇದೆಲ್ಲ ಎಂಥ ಯೋಚನೆ, ಯಾಕೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ. ಅನುಮಾನದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ. ಹೆದರಿಕೆ ಕೂಡ, ಕೂತುಕೊಂಡರು. ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಟೇಬಲಿನ ಆಚೆ ಕಡೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ, ಥಂಡಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದೆಂದು ಪೇಚಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಯಾವುದೋ ಮಾತಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಲೇ ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ನೆನಪು, ಹುಚ್ಚರು ಎನಿಸಿತು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡವರು ತೋರಿಸಿದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೇಮ ಎನ್ನುವ ನಿಮಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಯ್ಯ, ಇದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದಿರಿ, ಹೌದೆ? ನಾನು ಹೂಂ ಎಂದದ್ದು ಕರ್ತವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಅಥವಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥವಿತ್ತೆ?

ಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು, ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ಮತ್ತೆ ರವ್ವೆಂದಿತು, ನರಹರಿ ಅದನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಲು ಎದ್ದಾಗ, ಯಸ್ ಪ್ಲೀಸ್, ಎಂದರು.

ಮಳೆ ಬರಿದೀಯಾ ನರಹರಿ.

ಬರುವ ಹಾಗಿದೆ ಸಾರ್,

ನಿನಗೆ ಲೇಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ಸಾರ್.

ನಿನ್ನ ಹೆಲ್ತ್ ಈಗ ಸುಧಾರಿಸಿದೆಯಾ ನರಹರಿ,

ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾರ್.

ಹೋಟಲಿನಲ್ಲೇ ಊಟ ಮಾಡಿದೀಯಾ.

ಹೌದು ಸಾರ್.

ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇರ್‌ಫುಲ್ ಆಗಿರಬೇಕು, ಹೆಲ್ತ್ ಅಪ್ಪೆಂಟ್ ಆಗಬಾರದು, ಓದಿಗಾಗಿ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ, ಅಲ್ಲವಾ (ಎಂಥ ಸುತ್ತು ಮಾತು ಇದು?)

ನರಹರಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ.

ಊರಿಂದೂರಿಗೆ ಬಂದು ಇಷ್ಟು ಹಣ ಪೋಲು ಮಾಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಸು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡರೆ ನಿನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲ, ಅಲ್ಲವೇ ನರಹರಿ.

ಹೌದು ಸಾರ್.

ಪರೀಕ್ಷೆ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಹೌದು ಸಾರ್.

ಪ್ರೊಫೆಸರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಈ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನ ತಗ್ಗಿದ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡಿದರು. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಡುವೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಹುಡುಗ ತೆಳ್ಳಗೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮಡುವೆಗೆ ಜರ್ಮನ್ ಒಳ್ಳೇದು. ಆ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಗು ಬಂತು, ನೇರ ಮಾತೇ ಸರಿ ಎನ್ನಿಸಿ,

ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಕಂಪ್ಲೆಂಟ್ಸ್ ಬಂದಿದೆ ನರಹರಿ, ಎಂದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸೆಟೆದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಎನಿಸಿತು.

ಅವನು ತಲೆ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆಗಿ, ರಂಗನಾಥನಾಗಿ, ಅದೇ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಅವನ ನಾಲಗೆ ಒಣಗಿ ಬಂತು. ನಿನಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ, (ನನಗೂ ಅವಳಿಗೂ?)

ಅವಳ ಹೆಸರು ಅವರು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ, ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಯೇ ಹೇಳಿದ, ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು, ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ಫ್ರೆಂಡೋ ಎಂದರು. ಅಲ್ಲವೆಂದ.

ನೀನು ಅವಳೊಡನೆ ಬಹಳ ಮಾತಾಡುತ್ತಿ ಅಲ್ಲ.

ಅವನು ಸುಮ್ಮನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ,

ಮಾತಾಡುವುದು ತಪ್ಪೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ.

ಅವರು ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು, ಬೆಂಕಿಪೊಟ್ಟಣ ಸಿಗರೇಟು ಪ್ಯಾಕಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಗೆ ಎಳೆದು, I am sorry, do you smoke ಎಂದರು.

ಇಲ್ಲ ಸಾರ್ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್.

ಅವನು ಸಿಗರೇಟು ಸೇಡುವುದು ತಾವೆಷ್ಟು ಸಾರಿ ನೋಡಿಲ್ಲ?

ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಸಣ್ಣ ನಗುವಿನ ಗೆರೆ ಮೂಡಿತು.

ಹಿಂದೆ ತಾನಿನ್ನೂ ಲೆಕ್ಚರರ್ ಆಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಯಾವುದೋ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಬೈದು ಕ್ಲಾಸಿನಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಸಾವಿರ ವಿಷಯಗಳು ಮರೆತು ಹೋದರೂ, ತನ್ನ ಈ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೊಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ಹಚ್ಚ ಹಸಿರಾಗಿ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿವೆ, ಬೆಲ್ಲ ಹೊಡೆಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಅದೇ ಹುಡುಗ ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಗೆ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದ್ದು ಕಂಡು ತನಗೆ ಕೋಪ ಬಂತು, ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ಕ್ಲಾಸಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ, ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಸಿಗರೇಟು ಸೇಡಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿದಿಯಾ? ಅದು ನಿನ್ನ ನೀಚತನ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಸಿಗರೇಟು ಬೇಕಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಾ, ನಾನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನ ಬೆಲೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವವರೆಗೆ (ನಾನು ತುಂಬ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಎಂದು ನೀನೇ ಹೇಳಿದ್ದಿಯಲ್ಲ ಕುಮಾರಿ?) ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ನನಗೇನೂ ಮಾಡಲಾರಿರಿ, ಅನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು ಎಂದ, ಮುಂದೆ ಅವನಿರುವಷ್ಟು ದಿನ ಹೇಗೆ ಇದ್ದ? ಎಂಥ ಬದಲಾವಣೆ? ಒಳ್ಳೆ ಹುಡುಗ, ಕಾಲೇಜು ಬಿಡುವಾಗ ಕೂಡ ಬಂದು, ನನ್ನ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸಾರ್ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನಲ್ಲ? ನನಗೆ ನಗು ಬಂತು ಆಗ.

ಅವರ ಮುಗುಳು ನಗು ಕಂಡು ನರಹರಿಗೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಯಾಕೋ ಆಗ ನಡೆದಂಥ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲದರ ನೆನಪು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಜನ ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಹೌದ. ಮೊನ್ನೆ ನಾವು ಗ್ರೀನ್ ಪಿಕ್ಚರ್ ಹೌಸ್ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಸಾರ್, ಸ್ವಲ್ಪನೂ ಟೀಚರ್ ಅಂತ ಭಯನೇ ಇಲ್ಲ. ಫೀಲಿಂಗ್ ಆಫ್ ಗಿಲ್ಟ್ ಆದ್ರೂ ಬೇಡವೆ ಸಾರ್, ರಾಮಮೂರ್ತಿಯ ಮಾತು ನೆನಪಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. ತನ್ನ ಮಾತು ಇನ್ನು ಬಳಸಿ ಬಳಸಿ ಬೆಳಸಬಾರದು, ನಾನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಹೊಣೆ ಸಣ್ಣದೋ ದೊಡ್ಡದೋ, ಸರಿಯೋ ತಪ್ಪೋ, ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂದೂ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆ? ಎಂಥ ಸಂಬಂಧ ಅದು? ಅವಳು ಬೀಯಿಸ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಲಾಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ, ಎಲ್ಲರ ಮುಖ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರ ಕಡೆಯೂ ನೋಡುತ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ಲೇಡಿಸು ಗುಂಪಿನ ಕಡೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುವಾಗ ತಟಕ್ಕನೆ ಅವಳ ಕಡೆ ಒಂದೆರಡು ಸೆಕೆಂಡು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಟ್ಟಿತಲ್ಲ, ಎಂದೋ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಂತೆ, ಅವಳು ನನಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತಳಂತೆ ಅನಿಸಿ ನಾನು ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ದಿಗ್ರಮೆಗೊಂಡೆ ಎಂದು ಬಹಳ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. (ಆದರೆ ನೀನು ಕಾಲೇಜು ಡೇಗೆ ಅವಳೊಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದಾಗಲೇ ಅವಳು ನಿನ್ನ ಮಗಳೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹಠಾತ್ತನೆ ಬೆವರಿದೆ ಕುಮಾರಿ, ನೆನಪಿದೆಯಾ ಸಾರ್ ಎಂದು ಕೇಳಿದಿ, ಎಂಥ ನೋವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯದು ನನಗೆ? ನೀನು ಎನ್ನಬೇಕೋ ನೀವು ಎನ್ನಬೇಕೋ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೇ ಹೇಗಿದ್ದೀಯಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ನಕ್ಕು ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿದೀನಿ ಸಾರ್ ಎಂದೆಯಲ್ಲವೆ?) ಹಾಗೆ ಅವಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಎದುರಿಗೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅರವತ್ತು ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ನಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಮುದುಕನಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತ್ತು? ಅವನು ಸುಮ್ಮನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದರು. ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಭಯ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಹೇಳು. ಹೇಳು ಎಂದು ಕೇಳಲು ತಾನು ಯಾರು? ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ತಾನು ಇವೆಲ್ಲದರೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತೆ? ನಿಮಗೆ ಹೇಳಲು ಹಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಕಲೀಗ್ನು ಹೇಳಿದರು, ಯಾವ ಅರ್ಥ ಇತ್ತು ಅವರ ಮಾತಲ್ಲಿ? ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನ ಘನತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಂತೆ, ಯಾವ ಘನತೆ? ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ? ಇವೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದವನು ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನಾದೆ? ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನಾದೆ, ನಿನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಡು ನರಹರಿ, ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದು

ಹೇಳಬೇಕೆನಿಸಿದಾಗ ಉರಿದು ಹೋದ ಸಿಗರೇಟಿನ ಬೂದಿ ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು. ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿ ಉದಿದರು. ನರಹರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅರ್ಧ ಮುರಿದ ಬ್ಲೇಡನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಗ್ಗಿಸಿದಾಗ ಟಕ್ ಎಂದು ಮುರಿಯಿತು. ಮುಖ ಎತ್ತಿ ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಕೌದನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಯಾಡಿಸಿದ. ಬೇಕಿದ್ದ ಉತ್ತರ ಬಾರದಿರುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು, ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಅದು ಬಂದ ಮೇಲೆ? ಆಷ್‌ಟ್ರೇಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟು ಬೂದಿ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಆಕಾರ ನೆಲಸಮವಾಗುವಂತೆ ಅಮುಕಿದರು. ಅವನು ಇಲ್ಲವೆಂದಿದ್ದರೆ ತಂಟೆಯೇ ಕಳೆಯಿತೆಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು, ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಎರಡು ಬುದ್ಧಿವಾದದ ಮಾತು ಆಡಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದಿತ್ತು.”

Are you really Concerned with the girl? ಇದು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮಾತೆ? ಮಳೆಯ ಗಾಳಿ ಮಣ್ಣು ವಾಸನೆ ಹೊತ್ತು ತರುವಾಗ, ಅಲ್ಲ, ಎನಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲೆ ಕೈ ತಂದು ಹೆಬ್ಬರಳು ಕಿರಿಬೆರಳಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರು, ಅದೇ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಹೊಗೆ ಗಾಳಿಗೆ ಕರಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯೆ? ಮತ್ತೆ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದರು. ಅವನ ಪೇಚನ್ನು ನೋಡಿ ನಗು ಬಂತು.

ಕುಮಾರಿ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಗಳಂತೆ ಲಂಗ ದಾವಣಿ, ಸೀರೆ ಉಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವಲ್ಲವೆ ಅದು? ನನ್ನ ಬಾಸ್ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಳಿದ್ದರಲ್ಲವೆ? ನನಗೆ ಆಗ ಕೋಪ ಬಂತು. ಕೌದಲ್ಲ? ಮುದುಕರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಇದು ನಿಮ್ಮ ಪರ್ಸನಲ್ ವಿಷಯ, ನೀವಿನ್ನೂ ಯುವಕರು, ನೂರು ಜೊತೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ, ಮತ್ತೇನೇನನ್ನೋ ಹೇಳಿದರು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಲೇಡಿ ಸ್ಕೂಡೆಂಟ್ಸ್‌ನ್ನು ಹಾಗೆ ಮೇಲೇರಿಸಿ ಮೆರೆಯಕೂಡದೆಂಬುದೇ ಅವರ ವಾದ, ನನ್ನದೂ ತೀರ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ I mean, do you love her? ಕೌದನ್ನುವಂತೆ ಅವನು ತಲೆಯಾಡಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಕಪಾಲಕ್ಕೆರಡು ಬಿಗಿಯಬೇಕೆನಿಸಿತು. What? ಎಂದು ದಪ್ಪ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರು, ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಅದು ತನ್ನ ಧ್ವನಿಯೇ ಎನಿಸಿ, ಅಬ್ಬಾ ಒಂದು ಸೆಕೆಂಡಿನೊಳಗೆ ತಾನೆಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವನಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಪಾಠ? ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೇ ಹೇಸಿಗೆಯಾಯಿತು. ಹುಡುಗ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರತಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಕಾಣತಾನಲ್ಲ ಯಾಕೆ? ಎಲ್ಲ ಮೋಹವನ್ನೂ ತೊರೆದಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವ ಅಹಂಕಾರ ಎಷ್ಟು ಸಣ್ಣದು?

You really mean what you say? ಸಿಗರೇಟು ಬೇಕಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಬೇಡವೆಂದೆ ಕೇಳಿದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ. ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ ನರಹರಿ, Sir, if you don't mind, ಎಂದು ಸಿಗರೇಟು ಪ್ಯಾಕಿನ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. Oh yes, Take it, ಎಂದು ಅವರು ಪ್ಯಾಕನ್ನು ಅವನ ಕಡೆ ತಳ್ಳಿದಾಗ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಟೆನ್ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಆರಾಮಾದ ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಅವಳ ಚಿತ್ರ ಅವನ ಮುಂದೆ ಹಾದು ಹೋಯಿತು, ಯಾವ ಯುವಕನ ಹೃದಯದಲ್ಲಾದರೂ ನಡೆಯಬಹುದಾದಂಥ ದಾಂಧಲೆ. Sir, I love her very much. ಅಯ್ಯೋ, you are certainly a challenge to me in this respect, ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೀಯೆ, ನಿಜ, ಒಬ್ಬ ಯುವಕ, ಒಬ್ಬ ಯುವತಿ; ಇದು ಲೋಕದ ಸಹಜ ಧರ್ಮ, ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದ ಒಂದು ಗುಟ್ಟನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನಯ್ಯೋ, ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾಕೆ, ನಿನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೆ? ನಾನು ಮುದುಕನೆಂದೆ? ನಿನಗೂ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದಾ ಕುಮಾರಿ: ಪ್ರೀತಿಯ ಕೊರತೆ ನನಗಿಲ್ಲವಯ್ಯೋ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇದೆ. ನೂರು ಜನಕ್ಕೆ ಹಂಚಬಲ್ಲೆ, ಇನ್ನೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ನೀನು ಪ್ರೀತಿಯ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದೇನೆ, ಪ್ರೀತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಸಾವಿರ ಸರಕು ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮಾತಿದೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು ಯುವ ಧರ್ಮಕ್ಕಿರಬೇಕಾದ ಆವೇಶದ ಪ್ರೀತಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು ಆ ಉದ್ದೇಗ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದದ್ದು, ಅಪ್ಪಟವಾದದ್ದು, ನೀನು ಅಲ್ಲ ಎಂದರೆ ನಾನು ಒಪ್ಪುವವನಲ್ಲ. ನಾನೂ ಹೀಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಅಂದಿನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಇಂದಿನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಾರಯ್ಯೋ. ನೋಡು ಈಗ ನಿನಗೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಹೇಳುವ ಉತ್ತರವೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. Does the girl love you? ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ನರಹರಿಗೆ ನಗು ಬಂತು. ಇವರಷ್ಟು ಪೆದ್ದರು? ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀಯಾ? ಅವಳು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಓಡಿ ಹೋದಳು. ನೀವು ನನ್ನ ಯಾಕೆ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ, ನೀವು ಎಲ್ಲಿ ಎಂತ ಸುತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ, ಆ ನಿಮ್ಮ ಸಣಕಲ ಸ್ನೇಹಿತ ಚಕ್ರರು ಎಂದು ಚುಡಾಯಿಸಿದ. ನಂಗೆ ತುಂಬಾ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು, ಕೋಪವೂ ಬಂತು, ಆಮೇಲೆ ಜಂಬಾನೂ ಆಯಿತು. ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಎಂದು. ಅವನು ತಣ್ಣಗಾದ ನಿಮಗೆ ದಮ್ಮಯ್ಯಾಂತೀನಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಚಕ್ರರು ಹಾಕಬೇಡಿ.

ಅವಳು ಬರೆದ ಕಾಗದ ಪ್ಯಾಂಟನ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿತ್ತು, ತೊಡೆ ಸವರುತ್ತ ನಕ್ಕು ಹೌದೆಂದ. You want to marry her? ಹೌದು ಸಾರ್. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದಾಗದಿದ್ದರೆ? ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಸಾರ್. ಹಾಗೇ ಆಯಿತಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಯೂ ನನಗೆ ಹಾಗೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು ಅವರಿಗೆ, ಮಿ|| ನರಹರಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು, ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ ಪ್ಯಾಕನ್ನು ಅವನ ಕಡೆ ತಳ್ಳಿದರು. ನನಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ಘಟನೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀನು ಚಿಕ್ಕವನಲ್ಲ, ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಅದರ ಎರಡು ಮುಖಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಲ್ಲ ನರಹರಿ? ಅವನು ಹುಂ ಎನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಯಾಡಿಸಿ ಹೆಬ್ಬರಳಿನ ಬೆಳೆದ ಉಗುರಿನಿಂದ ಟೀಬಲಿನ ಅಂಚನ್ನು ಗೀರುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರೊಫೆಸರು ಏನನ್ನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾದರು. ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿ ಮತ್ತೆ ತೂರಿ ಬಂತು. ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಇಲ್ಲೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿರಬೇಕು.

ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ತುಂಬಾ ಹತ್ತಿರದ ಸ್ನೇಹಿತನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ನಿನ್ನ ಹಾಗೇ ಯುವಕ, ನಿನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮಡುವೆ ನೋಡಿದಾಗ ಥಟ್ಟನೆ ಅವನ ನೆನಪು ಬರುತ್ತಿದೆ, ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನರಹರಿಯ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಯಿತು, ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನಕ್ಕ. ಅವನೂ ನನ್ನ ಹಾಗೇ ಒಂದು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮೇಷ್ಟ್ರಾಗಿದ್ದ.

ಸಿಗರೇಟಿನ ಬೂದಿಯನ್ನು ತೋರುಬೆರಳಿಂದ ಕೊಡವಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದವರು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ.

ನರಹರಿ ಮುಖವೆತ್ತಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಅರ್ಧ ಸುಟ್ಟ ಸಿಗರೇಟಿನ ಮೇಲಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸ್ತೂಡೆಂಟನ್ನೇ ಸಾರ್! Why not? ಅವನೇನು ಮನುಷ್ಯ ಅಲ್ಲವೇನು? They used to move So intimately, ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದ್ದ. ಅದರೆ ಈ ಲವ್ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ? ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರೋದನ್ನು ಹೇಳದೇ ಇರುವುದೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ? ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ, ನನಗೆ ನೆನಪಿರೋ ಹಾಗೆ, ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿ, ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತಾನೆಂತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿತು. ನಾನು ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀನೆಂಥ ಹುಡುಗಾಟವಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ಕುಮಾರಿ? ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ, ಯಾವುದೋ ನೆವದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿಯಾದವಳಂತೆ ನಗೆ ಬೀರಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ? ಯಾವುದೋ ಸಬ್ಜೆಕ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಿ ಮಾರ್ಕು ಬಂತೆಂದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತೆಯಲ್ಲ? ಒಮ್ಮೆ, ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಿನಿಂದಲೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಸರಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಉದ್ದ ಜಡೆ ನನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಪ್ಪೆಂದು ಬೀಸಿದಾಗ ಹೆದರಿ ಸಾರಿ ಸಾರ್ ಎಂದವಳು ಅನಂತರ ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು, ಏಟು ಜೋರಾಗಿ ಬಿತ್ತ ಸಾರ್ ಎಂದು ನಕ್ಕು ಓಡಿಹೋದಿಯಲ್ಲ? ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ಕಾಲೇಜು ಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಕೇಳಿ ನೀನು ಬರೆದ ಕಾಗದ? ಅದನ್ನು ಓದಿ, ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿದ್ದ ಭಾವನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ, ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬರೆಯದೇ ಬಿಟ್ಟ, ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ನಂಬಿ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಹೀಗೇ ಇದೆಯಲ್ಲವೆ, ನನಗೂ ಅದನ್ನು ಅನ್ನಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇ ತಪ್ಪಾಯಿತಲ್ಲ ಕುಮಾರಿ? ಮುಂದೆ ಆದದ್ದಕ್ಕೆ ನೀನು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ನಾನಂತೂ ಸಂಕಟಪಟ್ಟದ್ದು ಖಂಡಿತಾ ಕುಮಾರಿ.

He was loved and respected by all the students. He was Something more than a teacher to them, ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿ ನಿಜವೇ ಸಾರ್ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು, ಈ ಗೊಂದಲದ ನಡುವೆಯೇ ಅವನಿಗೊಂದು ಕಾಗದ ಬಂತು, ಓ, ಅವನ ಆ ಸಂತೋಷ, ಆ ಉದ್ದೇಗ, ಈಗಲೂ ನೆನಪಿರೋಂತೆ ನನಗೆ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ ನರಹರಿ, Poor fellow. ನನಗೆ ಆ ಕಾಗದ ತೋರಿಸಿ ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದ, ಓದಿದಾಗ ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸೂಯೆ ಆಯಿತನ್ನು, See, it is really a great thing to be loved, ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಬರೆದ, ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ತರುಣನಿಗಾದರೂ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವಂಥ ಕಾಗದ ಅದು, ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀರೆಂದು ಕೇಳಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಅತ್ತೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡಿ, ನೀವೇನಾದರೂ ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಓದು ಮುಂದುವರಿಸಲಾರೆ, ಇದು ಖಂಡಿತ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿಯ ಹುಡುಗು ಮಾತೆಂದು ಅಲಕ್ಷಿಸಬೇಡಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನೆಷ್ಟು ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ, ಹೀಗೇ ಇನ್ನೇನೇನನ್ನೋ ಬರೆದಿದ್ದಳು ಆ ಹುಡುಗಿ, ಯಾರಿಗೆ ನೆನಪಿದೆ ಹೇಳು, ಏನೇ ಆಗಲಿ ಆ

ಕಾಗದದ ಅರ್ಥವೇನು ನರಹರಿ? ಅವನು ನಾಚಿದವನಂತೆ ಮುಖಮಾಡಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ. Perhaps, the girl loved him very much, sir. You are right. ನೋಡಿದಿಯಾ ಕುಮಾರಿ? ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರವೂ ಜನ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹುಡುಗನೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಎಲ್ಲಿತ್ತು ಕುಮಾರಿ? ನಾನೂ ಅವನಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆ. ಯಾಕೆ, ಕುಮಾರಿ? ನಾನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದಿಟ್ಟಾಗ ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಿಯಲ್ಲ? ಮುಟ್ಟಾದವರ ನೆರಳು ಬಿದ್ದ ತುಳಸಿ ಗಿಡ ಬಾಡುವುದಂತೆ, ಹಾಗೇ ಬಾಡಿದೆಯಲ್ಲ? ಎಷ್ಟು ದಿನ ನಾನು ನರಳಿದೆನೆ ನಿನಗಾಗಿ? ಉರಿಯುವ ಸಿಗರೇಟು ಬೆರಳನ್ನು ಬಿಸಿಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ನನಗೆ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಬಿಟ್ಟ. ಶುದ್ಧ ಹುಡುಗು, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಅವನು ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಮದುವೆ ಮಾತು ಎತ್ತಿದನಂತೆ, ಅವಳು ಏನೂ ಹೇಳದೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳಂತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಅವಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದಾಗ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸಾರ್, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿರಿ ಎಂದಳಂತೆ.

She was a fool, sir, – No, no, ಅದನ್ನು ಹೀಗೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ ನರಹರಿ ಮದುವೆ ಎಂದರೆ ಸೋಷಿಯಲ್ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ, ಸಮಾಜ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಮಣ್ಣು ಮಸಿಯೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹುಡುಗರೂ ಅಷ್ಟೆ, ಹುಡುಗಿಯರೂ ಅಷ್ಟೆ, ಹಣಕಾಸಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕುಲದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಕುಮಾರಿ? ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಒಂದು ಕುಲ, ಹೇಳಿ ಬದುಕಿದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಕುಲ, ನಾನು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ವಿಧಿ ಹೂಡಿದ ಆಟ, ಅದು ನನ್ನ ತಪ್ಪಲ್ಲ, ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕನ್‌ಫೆಸ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಮೋಸಸಿನ ಕತೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದಾಗ, ನೀನು, ಅದು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗಬಹುದು ಬಿಡಿ ಎಂದವಳು, ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಿನ್ನ ನೈತಿಕ ಬೆಂಬಲವೊಂದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಪಡಿಸಬಲ್ಲೆ ಎನ್ನುವ ವೇಳೆಗೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದಿಯಲ್ಲ, ಯಾಕೆ? ಘಳಿಗೆ ಘಳಿಗೆಗೆ ಬದಲಾಗುವ ಬೇಸಿಗೆಯ ಸಂಜೆ ಆಕಾಶದಂತೆ, ಕೆಂಪಾಗಿ, ಮರೆಯಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕತ್ತಲಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಕಂಡು ನಿನಗೆ ಹೇಸಿಗೆಯಾಯಿತು? ಯಾವ ಕೊರತೆ ಕಂಡು ಭಯವಾಯಿತು? ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಸರಿ ಪಡಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ ಕುಮಾರಿ?

ಆದರೆ ಅಂಥೆಲ್ಲ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದುನಿಲ್ಲುವವರೂ ಇರಬಹುದು, ನರಹರಿ, ಹೇಳೋದಕ್ಕಾಗೋದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಅವನಿಗೆ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತನ ಬಗ್ಗೆ ಅಯ್ಯೋ ಎನಿಸಿತು. ಅವರು ಆ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ್ರ ಸಾರ್,

ಇಲ್ಲಾಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. I think, he was a trifle sentimental, ನನಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವನ ಸುದ್ದಿ ಯೇ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೇ? ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಬಂತು, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಕೋಪ ಬಂತು, ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು, ವ್ಯಥೆಯಿಂದ, ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ಸಾಯಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು, ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಸೇಡಿಗೆಂದೋ, ನನ್ನ ಮೈಯು, ಬಯಕೆಗೆ ಸೋತೋ, ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೋ, ಎಷ್ಟು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ತೊಡೆ ಮಾಟ ಕಾಮವೆಬ್ಬಿಸಿದೆ ಗೊತ್ತ ಕುಮಾರಿ? ಆದರೆ ಅವರಾರಲ್ಲ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಶುದ್ಧ ಲಘಂಗ ಎನ್ನುತ್ತೀಯಾ?

ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ತುಂಟ ನಗೆ ಕಂಡು, ನರಹರಿಗೆ, ಯಾಕೆ ಎನಿಸಿತು. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು, ಯಾವುದೋ ಕತೆ, ಅಂದ ಹಾಗೆ, ಮದುವೆ ಮಾತು ಎತ್ತಿದೆಯಾ? ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೀಯೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಅಥವಾ ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದರೂ, ಅವಳು, ಈಗ ಯಾಕೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ. ತನ್ನ ಓದು ಮುಗಿಯಲೆಂದೋ, ತನ್ನ ಪೇರೆಂಟ್ಸ್‌ನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದೋ ಏನೋ ಹೇಳಿರಬೇಕಲ್ಲ. ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಮುಖ ಪೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೋಡಿದರೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೌದು ಸಾರ್, ಅವಳು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾಳೆ ಸಾರ್, ಅವರ ಮನೆಯವರು ಕೂಡ... ಟೇಬಲಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೀಗದ ಗೊಂಚಲು ಅವರ ಕೈ ತಾಕಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿದರು. ನನ್ನ ಕನ್ನಡಕವೇನೋ ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾದೆ ಎನ್ನುತ್ತ ಗೊಂಚಲನ್ನು ಆರಿಸಿ ಮೇಲಿಟ್ಟರು. ಮತ್ತೆ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದಾಗ, ಈ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದಲೇ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆನಿಸಿತು.

ಅಯ್ಯಾ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರೇಮಿಗಳು, ಅದರ ತೀವ್ರತೆ ನಿಮಗೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅದು ಸಹಜ, ನಿಮ್ಮ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ನಾನ್ಯಾರು, ನನ್ನ ಹಕ್ಕು ಇದ್ದದ್ದು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕುಮಾರಿ, ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಖಂಡಿತಾ ಅಲ್ಲ. ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಯ್ಯ. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಅನುಭವದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನಗಿಂತ ಬಹಳ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆನೆಂದು ತಿಳಿದೆ, ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ನನಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಪ್ರೀತಿಕೊಡುವ ಹಂಬಲ ನನಗೆ ಇತ್ತು. ಈಗಲೂ ಇದೆ, ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿ ಪಡೆಯುವ ಮಹಾಶಕ್ತಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿದೆ, ಅಲ್ಲವೇ ಕುಮಾರಿ?

Good, I am very glad. ಆದರೆ ಮದುವೆ ಆಗೋ ತನಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವುದು ಇಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಅಲ್ಲವ ನರಹರಿ? Take this as my advice.

ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಎದ್ದರು, ಅವನೂ ಎದ್ದ. ಕನ್ನಡಕವನ್ನು ಕೋಟಿನ ಜೇಬಿಗೆ ತುರುಕಿ, ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರೂಮಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಚೆಲುವ ಒಳಗಿಂದ ವಾಕಿಂಗ್‌ಸ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ತಂದು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ರೂಮಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ, ಕೀಗೊಂಚಲನ್ನು ಅವರ ಕೈಗಿತ್ತ. ಅವರು ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಬೀಗವನ್ನು ಎಳೆದು ನೋಡಿ ಮಹಡಿ ಮೆಟ್ಟಲು ಇಳಿದರು. ಆಗ ತಾನೆ ದಪ್ಪ ಹನಿ ಎರಡು ಗಾರೆ ಮೆಟ್ಟಲು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹರಡಿ ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು.

ಮೆಟ್ಟಲಿಳಿದು ರಸ್ತೆ ಸೇರಿ ನರಹರಿಗೆ you can go ಎಂದವರು, ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಕೂಗಿ ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೇನಾದರೂ ಸಹಾಯ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಸು ಎಂದರು. ಅವನು ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಸಾರ್ ಎಂದವನು, ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಡಿ ಸಾರ್ ಎಂದದ್ದಕ್ಕೆ, ಅವನ ಭುಜ ತಟ್ಟಿ, not at all Go ahead. You have my best wishes ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅನುಭವದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಗ ವಿವೇಕವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿವೇಕ ಪಡೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅನುಭವಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆಯೋ ಏನೋ, ಅಲ್ಲವೆ? Wisdom is the property of the dead ಎಂದೋ ಏನೋ ಯಾವ ಕವಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತದು? ಯಾರಾದರೂ ಆಗಿರು ನೀನು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೀಯಯ್ಯ. ವಾಚು ನೋಡಿಕೊಂಡರು, ಐದೂವರೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ. ಅವನೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದನೆ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪಿನವರೆಗೆ ಬಂದರು, ಪೇಟೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗೋಣವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಯಾವುದೋ ಬಾಲ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಬಡಕಲು ನಾಯಿ ಅದೇ ಕಂಭಕ್ಕೆ ಕಾಲೆ ಉಚ್ಚಿ ಹೊಯಿತು, ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಕಿಂಗ್ ಸ್ಟಿಕ್‌ನಿಂದ ಅದರ ಬಾಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಹಚ್ಚಿ ಎಂದರು. ಅದು ಅವರ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ ಗೊರ್ ಎಂದು, ಓಡಿಹೋಯಿತು. ನಾನೂ ಒಂದು ನಾಯಿ ಸಾಕಬೇಕು, ಒಳ್ಳೆನಾಯಿ ಸಾಕಬೇಕು. ಹೌದು ಎನಿಸಿತು. ಮಳೆ ಹನಿಯೊಡನೆ ಚಳಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಕೋಟಿನ ಮೂರು ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಸ್ಸು ಬಂದು ನಿಂತಿತು, ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೋಗಿ Bravado ದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೀರು ಕುಡಿಯೋಣ ಎಂದು ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿದರು.

ಧಾಟ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆ.

ಒಂದು ಕವಿತೆಯ ಧಾಟಿ ಆ ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತದೆ. [ಧೋರಣೆ ಅಂದರೆ ಕೃತಿಕಾರ ತನ್ನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವು ತನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಹಾಗೆ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ.] ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು. ಸ್ವರದ ಧಾಟಿಯಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇವೆ, ನಾವು ಗೌರವ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ; ಅಥವಾ ಅಸಹ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಪೂಜ್ಯಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇವೆ, ಒಂದು ಕವನದಲ್ಲಿ ಈ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಕವಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ರೂಪುಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ತೋರಿಸಬೇಕು: ಸರಿಯಾದ ಧಾಟಿ ಓದುಗನಿಗೆ ಕವಿತೆಯ ಮೂಲಕವೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಅವನು ತನ್ನ ಪದಗಳನ್ನು ಅರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಧಾಟಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು, ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಅಂತರ್ಗತ ಮೌಲ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ : ಕವಿತೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಬರುವುದು

ಅದು ಒಂದು ಅನುಭವವೆಂಬುದರಿಂದ, ಆದಕಾರಣ ಇದು ವಸ್ತುವಿನ ಮತ್ತು ಓದುಗರ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಯ ಧೋರಣೆಯಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದರ ಪರಿಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಧಾಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅದನ್ನು ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಭಂಗಪಡಿಸದೆ ತೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯನ್ನು ನಾವು ಹೊಗಳುತ್ತೇವೆ; ಅಥವಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ಧಾಟಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ದಾಟಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತೇವೆ.
-Cleanth Brooks & Robert Pen Warren,

ಪಾಪು-ಪುಟ್ಟು

ಶ್ರೀಕಾಂತ ಸಣ್ಣ ಕಥೆ

ಪಾಪು- ಪುಟ್ಟು

ಅಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅಮ್ಮ

ಮಗ ಪಾಪು

ಅವನ ತಂಗಿ ಪುಟ್ಟು

ಕುರ್ಚಿಯ ಎದುರುಗಡೆ ಟೇಬಲ್, ಟೇಬಲ್‌ನ ಮೇಲೆ ಮೈ ತೆರೆದು ಮಲಗಿದ ಪುಸ್ತಕ, ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಮೈಮುದುಡಿ ಕುಳಿತ ಪಾಪು.

‘ಪೋಲಿ ಬಿದ್ದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಅಂದ್ರೆ’

.....’ ಹೌದೇನೋ?)

‘ ಕಳ್ಳ ತಪ್ಪಿಸ್ಕೊಂಡು ತಿರಗ್ತಾನೆ ಅಂದ್ರೆ?’

(ಕಳ್ಳ, ಮೈ ಮುರೀತೀನಿ ತಾಳು.”

‘ಓದಿ ದೊಡ್ಡೋನಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕರ್ತಾನೆ ಅಂಡ್ಕೊಂಡಿದ್ರೆ ಮುಂಡೇದು ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಲ್ಲ.’

‘ಲೋ ಪಾಪು, ಈ ಪಾಠ ಪೂತ್ರಿ ಬರ್ದು ಮಲಕ್ಕೋಬೇಕು, ನಾಳೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ಬೇಕಾದ್ರೂ, ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ್ನ ಕೇಳೊಂಡು

ಹೋಗೋಕು, ಅವಳ ಕೈಲಿ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿಸ್ಕೊಂಡು, ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಬಂದಾಗ ತೋರಿಸ್ಸಿಯೋ ಸಮ; ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ರೆ ಕಾಲು ಮುರ್ದು ಕೈಗೆ ಕೊಡ್ತೀನಿ.’

“ ತಿಳೀತೇನೋ ಕತ್ತೆ, ನಂ ಪುಟ್ಟನೇ ವಾಸಿ ಅಂದ್ರೆ, ಆಗಲೆ ಎಷ್ಟು ಜಾಣೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸ್ತಾಗ್ಲೆಲ್ಲಾ ‘ ಉಂಗಾ’.... ‘ ಉಂಗಾ ಅಂತ ಕೂಗುತ್ತೆ. ಬಾ ಮರಿ.... ನನ್ನಾಣ....ಬಾ ಪುಟ್ಟು.”

ಎದುರುಗಡೆ ಪುಸ್ತಕದ ಪಾಠ ಭೂತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪಾಠ, ರಾಮನು ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಅವನ ತಂಗಿ ಕಮಲ. ಒಂದು ದಿನ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತೋಳವೊಂದು ಆಡಲಾಗಿ ಬಂತು. ರಾಮನು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ, ತಂಗಿಗೆ ಅಡಲಾಗಿ ನಿಂತ.’

ಬಳಪದ ವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿಯಿತು, ನಿನ್ನೆ ಸುತ್ತಿತು. ಒಳಗೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣು ಕೊರೆಯಿತು. ಕೆಳಗೊಂದು ಗುಂಡನೆಯ ಮೂಗು, ಅಡಲಾದ ಗೆರೆಯ ಬಾಯಿ, ಪುಟ್ಟುವಿನ ಚಿತ್ರ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಈ ಪುಟ್ಟು?

ಬಂತು ಈ ಪುಟ್ಟು?

ಈ ಪುಟ್ಟು?

ಪುಟ್ಟು?

ಪ್ರಶ್ನೆ ಭೈರಿಗೆಯಂತೆ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಕೊರೆಯಿತು.

ಪುಟ್ಟುವಿನ ಚಿತ್ರ ಅವನನ್ನೇ ಕೆಕ್ಕರುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿತು. ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಕಾಲುಗಳು ಜಾರಿದವು ಕೋತಿಯಂತೆ, ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟವು

ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ, ಕಳ್ಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಏಟಿನ ಟಪ್ ‘.... ‘ಟಪ್’.

ಮತ್ತೆಗೆ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ತಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಒಳಗಡೆಗೆ ನೋಟ, ಎರಡು ಎಳೆಕಣ್ಣುಗಳ ಸಿನೆಕ್ಯಾಮರದ ಕೆಲಸ, ಒಳಗಡೆ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಅಮ್ಮನ ಕೈಲಿ ಪುಟ್ಟು, ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹೊಕ್ಕಳ ಬಳಿ ಮೂತಿ ಅಮ್ಮನದು. ‘ಟುರ್....ರ್....ರ್....ರ್ ‘ ಶಬ್ದ.

ಪುಟ್ಟುವಿನ ಕೇಕೆ ನಗು, ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮನಿಗೂ ಅದರ ನಗುವಿನ ಕಚಗುಳಿ.

“ ಛೇ ಕಳ್ಳಿ.. ಇಚ್ಚಿಚ್ಚಿ ಕಳ್ಳಿ...ತುಂಟಿ ಎನ್ ನಗುತ್ತೆ ಅಂದ್ರೆ, ಬಲು ಬುದ್ಧಿವಂತೆ, ಪಾವೂಗಿಂತ ಜಾಣೆ ಆಗ್ತಾಳೆ.’

ಮತ್ತೆ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹೊಕ್ಕಳ ಹಳ್ಳದ ತುಂಬ ಅಮ್ಮನ ತುಟಿಗಳ ಮುತ್ತು, ಟುರ್....ರ್....ರ್...ರ್. ಅಮ್ಮನ ಸೆರಗು ಜಾರಿತು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಒದ್ದೆ ಮಣಿಗಳ ಸಾಲು, ಎಡಗೈ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ಒರೆಸಿತು. ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂತಿರುಗಿತು, ಕಾಲು ಕುರ್ಚಿ ಹತ್ತಿತು.

ಕೈಲಿದ್ದ ಬಳಪ ಕೋಲಾಯಿತು. ಕಪ್ಪಾಗಾಯಿತು, ಕತ್ತಿಯಾಯಿತು, ಚುಚ್ಚಿತು.

ಪಾಪು ಬೀಸತೊಡಗಿದ ಎಂಟರಾಕಾರದಲ್ಲಿ, ಪುಟ್ಟುವಿನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತಿಯ ಏಟು, ವೀರಾಧಿವೀರರೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಕತ್ತಿಯ ಏಟಿಗೆ ತುಂಡು ತುಂಡು, ಚೂರುಚೂರು, ಇನ್ನು ಪಾಪದ ಪುಟ್ಟು ಏನು ಮಹಾ!

ಪುಟ್ಟುವಿನ ಚಿತ್ರ ಕಲಸಿಕೊಂಡಿತು, ಕಣ್ಣು ಚುಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಂಡಿತು, ಸುಣ್ಣವಾಯಿತು, ಬಿಳಿಯ ಬೋಳಾಯಿತು.

ಸುಂಟರಗಾಳಿ-ಬಿರುಗಾಳಿ-ತೆಳುಗಾಳಿ-ಮೆಲುಗಾಳಿ.

ಕಟ್ಟೆಯೊಡೆಯಿತು, ನೀರು ಹರಿಯಿತು.

ಎದೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಳ ಉಬ್ಬರವಿಳಿತ

ಪಾಪುವಿಗೆ ಅಳು ಬಂತು.

ಸ್ವೇಟಿನ ಮೇಲೆ ಉಗಿದು, ಎಡಗೈನಿಂದ ಒರೆಸಿದ. ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿಂದ.

“ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪಾಠ, ರಾಮನು ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ.....

‘ಮಲಗು ಮಲಗಲೆ ಕಂದ

ನಿನ್ನಂತವರು ಬಲು ಚೆಂದ’

ಒಳಗಿನಿಂದ ಅಮ್ಮನ ಹಾಡು ರೋಕಾಲಿಯಾಡುತ್ತಾ ಬಂತು.

” ನಿನ್ನಂತವರು ಬಲು ಚೆಂದ? ಬ....ಲು.... ಚೆಂ....ದ

.ಚೆಂ...ದ

...ದ

ಆ..... ಆ.....ಆ.....ಆ

ಹಾಡು.... ತೂಗಿತು....ತೂಗುತ್ತಾ.... ತೂಕಡಿಸಿತು.

ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷವನ್ನು ತಬ್ಬಿತು.

ಮುಸುಕು ಮುಸುಕು ಕರಿಯ ಗುಬುರು.

‘ಟಪ್’....ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಹಣೆ ಗಟ್ಟಿಸಿತು.

‘ಹಾಯ್’.... ಎಂದು ಬಾಯಿ ನೋವನ್ನು ಕೂಗುವ ಮೊದಲೇ ಎದುರುಗಡೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪಾಠ.

ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೋ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಬಳಪ ಹುಡುಕಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭ.

ಸರ....ಸರ, ಝಣಕ್.... ಝಣಕ್. ಅಮ್ಮನ ಕೈ ಬಳೆಗಳ ಶಬ್ದ, ‘ಸರ್ರಕ್’ ಎಂದು ಸಿಂಬಳ ಸೀದಿದಳು.

ಹೊರಗಡೆಯ ವರಾಂಡದಿಂದ ಅಪ್ಪನ ಇರುವಿಕೆ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾ ಬಂತು. ವಿಚಿತ್ರ ಶಬ್ದ ಮೇಳ, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಕೊಯಕಲು ರೇಡಿಯೋವಿನಂತೆ.

ಮತ್ತೆ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ, ಕೋತಿಯಂತೆ, ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ.

ಹೆಜ್ಜೆಯ ಟಪ್.... ಟಪ್....ಟಪ್.... ಟಪ್..

ರೂಮಿನ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ.

ಒಳಗೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟು, ಒಂದೇ ಒಂದು, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಕಾಲುಗಳು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಸರಿದವು, ಕೈಗಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದವು, ಕಿರ್.... ರ್....ರ್ ಎಂದು ಬಾಗಿಲಿನ ಹೆದರಿಸುವಿಕೆ, ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ, ಅದರ ಕಂಬಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ.

ದೃಷ್ಟಿಯ ಓಟ ...ಅಳೆದು ಸುರಿಯುವಿಕೆ.

ಮೆತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟು. ಅದರ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬೊಟ್ಟು, ಕೆಂಪು ಕೆನ್ನೆ, ಕಪ್ಪು ಹುಬ್ಬು.

ತಾನು ಬರೆದ ಚಿತ್ರದಂತಲ್ಲ, ಇದರ ಬಾಯಿ ಅದರ ಹಾಗಲ್ಲ, ಎಷ್ಟು ಚಂದದ ತುಟಿ! ಟೊಮ್ಯಾಟೋ ಬಣ್ಣ, ತುಟಿಯ ಒಳಗೆ ಹಲ್ಲಿದೆಯೇ? ತನಗೆ ಹಲ್ಲಿದೆ. ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಸಿಗಿದಿದ್ದು, ಪೆಪ್ಪರಮೆಂಟು ಅದರ ನಡುವೆ ಚೂರು, ಚೂರು.

ಆದರೆ ಪುಟ್ಟುವಿಗೆ ಹಲ್ಲು?

ಇವನ ಬೆರಳೊಂದು ಪುಟ್ಟುವಿನ ಎರಡು ತುಟಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸೇರಿ ಕಿರುಚಿತು. ಪುಟ್ಟು ಮುಖ ಮುದುಡಿತು. ಅದರ ಮೂಗಿನ ಕೊಂಕು, ಮೈ ಹೊರಳು, ತಿರುಚು, ಅದರ ಒದ್ದಾಟ.

ಮತ್ತೆ ನಿದ್ರೆಯ ಅಲೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿತು.

ಹೊದ್ದಿಕೆ ಸರಿಸಿ ನೋಡಿದ.

ಎಷ್ಟು ಪುಟ್ಟ ಕಾಲುಗಳು! ಪುಟಾಣಿ ಬೆರಳುಗಳು, ಟ್ರಂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಗೊಂಬೆಯದರಂತೆ.

ಇವನ ಬೆರಳುಗಳು ಅದರ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಅಮುಕಿದವು. ಕಾಲು ಸವರಿದವು. ತೊಡೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನಡೆದವು. ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡಿದವು. ಮುಚ್ಚಿದ ರೆಪ್ಪೆ ಬಿಚ್ಚಿದವು. ತೀಟೆ ಮಾಡಿದವು.

ಕ್ಯಿರೋ....ಕ್ಯಿರೋ...ರೋ.... ರೋ ಪುಟ್ಟುವಿನ ಬೊಮ್ಮಡ, ತಾರಕದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭ

ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಪಾತ್ರೆಯಶಬ್ದ; ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಗದ ಆಕಳಿಕೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ತಬ್ಧ:

“ ಅಯ್ಯೋ....ಮಗು ಯಾಕೋ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಅಳ್ತಾ ಇದೆ ಬನ್ನಿ ಅಂದ್ರೆ.” “ ಯಾಕೋ... ಏನಾಯ್ತು?”

• ಬಂದೇ ಮರಿ, ಬಂದೇ ನನ್ನ ಚಿನ್ನ, ಏನಾಯ್ತುಮ್ಮ ಏನಾಯ್ತು.’

ಓ!....ನೀನಿದೀಯೇನೋ ಇಲ್ಲಿ ಕತ್ತೆ.”

“ ಏನೋ ಮಾಡ್ಡಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಅಂದ್ರೆ, ಕಣ್ಣೋ ಗಿಣ್ಣೋ ತಿವಿದ್ದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಅಂದ್ರೆ, ಬೊಗ್ಗೆಯೋ ಇಲ್ಲೋ?”

“ ಎರಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಗೀರಿ ಅಂದ್ರೆ..... ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನಿನ್ನ.. ನನ್ನರಿ..... ಇಚ್ಚಾರೆ ಕಳ್ಳಿ ... ಹೊಳ್ಳೊಳ್ಳಾಯಿ ಮರಿ ಸುಮ್ಮಿರು.’

ಅಮ್ಮ ಎದೆಗೊತ್ತಿಕೊಂಡಳು.

ಅಪ್ಪ ಬೆನ್ನು ಸವರಿದರು.

ಪುಟ್ಟುವಿನ ಅಳು ಮಾಯವಾಯಿತು.

ಅಮ್ಮ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮೊಲೆಯೂಡಿಸ ತೊಡಗಿದಳು.

ಅಪ್ಪನ ಕೈ ಇವನ ಕಿವಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು.....“ ಪಾಠ ಬರಿಯೋ ಅಂದ್ರೆ, ತಂಗಿ ಜಿಗಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೋನೋ?

ಮತ್ತೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಜೈಲು.... ಎದುರುಗಡೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ಕಿವಿ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು.

ಕಣ್ಣು ಕೆಂಡವಾಗಿತ್ತು.

ಮನಸ್ಸು ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೃದಯ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಾಠದ ಗತಿ ಗೋವಿಂದ, ದಿಕ್ಕು ಬದಲಾಯಿಸಿತು.

ನೆನಪಿನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬರೆದಿದ್ದು.

ಅಮ್ಮ, ಅಮ್ಮನ ತೊಡೆ, ಆ ಮೆತ್ತನೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟು, ಎದುರುಗಡೆ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಪಾತೂ ' ಅಜ್ಜಿ, ಅದರ ಕೈಲಿ ಹೂಬತ್ತಿ. ಅಮ್ಮ ಸೆರಗು ಸರಿಸಿ, ಕುಬಸದ ಗುಂಡಿ ಬಿಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮೊಲೆಯ ತುದಿಯನ್ನು ಪುಟ್ಟುವಿನ ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟರು.

ಪುಟ್ಟು ತಬ್ಬಿತು ಅಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು,
ಲೊಚ್...ಲೊಚ್... ಚ್.ಚೌ....ಚೌ.....

ಅಮ್ಮನ ಅದರೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಾಲಿರಬಹುದು! ಏನು ಹಾಲು ಕುಡಿಯು ಇದೆಯಪ್ಪ ಈ ಪುಟ್ಟು!
ಅಮ್ಮನ ಕೈ ಪುಟ್ಟುವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು.

* ಎಷ್ಟು ಚಂದ ಅದನ್ನು ನೋಡಲು.

ಅಜ್ಜಿ ಕೇಳಿದರು. "ಏನ್ ಹಾಗೆ ನೋಡ್ತಿದ್ದೀಯೋ ಪಾಪು; ನಿಂಗೂ ಆಸೆನೇನೋ?"

* ಇಸ್ಸ್...ಸ್ಸ್! ಹೋಗಿಜ್ಜಿ, ನಾನೇನು ಪುಟ್ಟು ಪಾಪಚ್ಚನೇ? ನೋಡು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡೋನಾಗಿದ್ದೇನೆ?"

* ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಬೆಳಕು, ಹಿಂದುಗಡೆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ನೆರಳಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು.

– ಅಮ್ಮನ ಮುಖ, ಅಜ್ಜಿಯ ಮುಸುಡಿ, ಎರಡರಲ್ಲೂ ನಗು ಅರಳಿತು.

• ಹೋಗೋ ಕತ್ತೆ, ನೋಡ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ನಾಚ್ಚಿ ಇಲ್ಲೆ'–ಅಮ್ಮ ಬೈದಳು.

“ ಯಾಕೆ ಬಯ್ಯಿಯಮ್ಮ ಅವನ್ನ. ನಮ್ಮಗು ಇಲ್ಲೆ ದೊಡೋನು. ನಂಗೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕ ಇದೆ. ಇವನ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೂ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಅಲ್ಲೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ಹಾಲು ಕುಡಿತಾನೇ ಇರಲಿಲ್ಲಲ್ಲಾ. ಈಗ ನೋಡು ಪಾಪ ಅವನ್ನೂ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು.”

ಅಜ್ಜಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯವರು.

‘ಹೋಗೋ ಅಂದ್ರೆ, ಅಜ್ಜಿ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ್ರೂ ಅಂತ ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.’

* * * * *

‘ಅಮ್ಮಾ ನಂಗೆ ಹಾಲು.’

... ..?

‘ಅಮ್ಮಾ... ಆ... ಆ... ಆ...ಆ ‘-ಧ್ವನಿ ಏರಿತು.

“ ಏನೋ ಅದು, ಹೀಗೆ ಹೊಡ್ಕೊಳ್ಳಿದೀ, ಪುಟ್ಟು ಮಲ್ಲಿದೆ ಈಗ್ತಾನೆ.’

(ಪುಟ್ಟು, ಪುಟ್ಟು, ಪುಟ್ಟು)

ಅಮ್ಮ ನಂಗೆ ಕೊಡೋ ಹಾಲು.’

(ಇವತ್ತು ಹಾಲ್ನೋನು ಯಾಕೋ ಬಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕಣೋ ಪಾಪು.’

‘ನಂಗದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಲು ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡ್ಬೇಕು.’

ಹಾಲ್ನೋನು ಬಂದಿಲ್ಲೋ ಅಂದೆ. ಏನಾದ್ರೂ ಏನೋ ಮುಂದೇಮಗನೆ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ಡ ಇದ್ರೆ, ಅವನಿಗೆ ಉಟಾನೇ ಸೇರೊಲ್ಲಾ ಅಂತ ಕಾಣಿಸ್ತೆ.’

ಹಾಲೂ .. ಉ...ಉ.... ಉ.... ಉ.’ ಧ್ವನಿವೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಲವಾಯಿತು. – ಲೋ ಕೂಗೋಡೋ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ತಿರುಗಾಡ್ಕೊಂಡು ಬರೋಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಕಾಣಿಸ್ತೆ, ಅವರ ಕಿವಿಗೇನಾದ್ರೂ ನಿನ್ನ ರಾಗ ಬಿದ್ರೆ ಆಯ್ತು ನಿನ್ನತಿ.’

“ ನೀನು ಪುಟ್ಟುಗೆ ಹಾಲಿಟ್ಟಿಲ್ಲಾ??

“ ಎಲ್ಲೋ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಇದೆ. ರಾತ್ರಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದ್ರೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ಪಾಪ.’

“ ನಂಗೇ ಕೊಡು ಅದನ್ನ.’

– ನಿಂಗಂತೆ ಕತ್ತೆ, ಸುಮ್ಮ ಪಾರ ಬರೆಯೋ, ಮೂಳೆ ಮುರಸ್ಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಆಸೆ ಅಂತ ಕಾಣಿಸ್ತೆ.’

‘ಕೊಡ್ತಿಯೋ, ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಕುಡಿದ್ ಬಿಟ್ ಬರೋ.’

‘ಬೇಡ ಕಣೋ ಪಾಪು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲತ್ತ ತಿಂತಿ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಬಂದ್ರೆ.’ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ, ಪಡಸಾಲೆಯ ದ್ವಾರದಲ್ಲೇ ಅಪ್ಪನ ದರ್ಶನ, ಬೃಹದಾಕಾರ.

* * * *

ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾಪು, ಬಿಕ್ಕು ಬಿಕ್ಕು, ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೋಲಿನ ನೋವಿನ ನೆನಪು, ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಹಾಲಿನ ಉಕ್ಕು ಉಕ್ಕು ಬಂದ ನೆರಳು, ಕೊತ ಕೊತ ಕುದಿತ.

‘ಊ ..ಊ ... ಊ .. ಊ...ಊ ...ಹಾಲೂ ಊಂ.. ಊ...ಊ ... ನಂಗೆ ಹಾಲೂ’ (ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು) ಓ ಬಿಳಿಯ ಮೋಡ ನಂಗೆ ಹಾಲೂ, ಹಾರುವ ಕೊಕ್ಕರೆ ನಂಗೆ ಹಾಲೂ, ಚಂದ ಮಾಮ ನಂಗೆ ಹಾಲು!

– ಚಂದ ಮಾಮ ನಕ್ಕ, ಅವನ ನಗುವಿನಿಂದಲೇ ಇಳಿದು ಬಂದಳು ಅವಳು. ಬಿಳಿಯ ಸೀರೆ, ಬಿಳಿಯ ಕುಬಸ, ತುಂಬು ಎದೆ, ಹಾಲಿನ ಬಣ್ಣದ ಹಲ್ಲು, ನಗು, ಅಕ್ಕರೆ, ಪ್ರೀತಿ.

ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು ಮೆತ್ತಗೆ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಅವಳ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಅವನು ಅವಳ ಮೃದು ಹೊಟ್ಟೆ ತಬ್ಬಿದ, ಸೆರಗು ಸರಿಸಿ,

ಕುಬಸ ಬಿಡಿಸಿ, ತನ್ನ ತುಂಬಿದ ಮೊಲೆಯನ್ನು ಅವನ ಬಾಯಿಗೆ.....

ತುತ್...ತ್.....ತ್.... ತ್; ನಾನು ಉಂಗ ಕುಡಿಯಲು ಪುಟ್ಟೋನೇ? ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವ, ಸೆರಗು ಕಿತ್ತೆಸೆದ,

ಮುಸುಕು ಕಿತ್ತೆಸೆದಿದ್ದ. ಮೇಲಿದ್ದ ಹಾಲು ಬಲ್ಲು, ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಪ್ಪನ ಬಾಯಿ ಅರ್ಧ ತೆರೆದಿತ್ತು, ಆ ಬಾಯಿಯ ಗವಿಯೊಳಗೆ ಗಾಳಿ ನುಗ್ಗುತ್ತಿತ್ತು, ಗೂರ್.... ಗೂರ್...ರ್....ರ್... ರ್....ಅವನ ಬತ್ತಲು ಎದೆ ಹೊಟ್ಟೆ. ಮೇಲೆ ಕೂದಲು ಸಾಲು, ಉಸಿರಿನ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆಗೆ ಅವುಗಳ ತಲೆದೂಗುವಿಕೆ. ಬೃಹದಾಕಾರದ ಕೈ ಸೋತು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಉರುಳಿತ್ತು.

ಅಮ್ಮ ಇವನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದ್ದಳು. ಸೆರಗು ಸೊಂಟದ ಕೆಳಗೆ ಸರಿದಿತ್ತು. ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಕುಬಸ ತನ್ನನ್ನೇ ಎರಡಾಗಿ ಸೀಳಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನ ಮಾಂಸದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮೃದುವಾದ ಮೊಲೆಯೊಂದನ್ನು ಪುಟ್ಟು ತನ್ನ ಪುಟಾಣಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಜಗ್ಗುತ್ತಿತ್ತು, ಪುಟ್ಟ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಚೇಪಿ ಚೇಪಿ ಲೊಚ್ ಲೊಚ್ ಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

“ಪಾಪುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದವು, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಅರಳಿದವು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಪ್ಪನ ಕೂದಲು ಕೈ ಚಲಿಸಿತು. ಅವನ ದಪ್ಪ ಶರೀರ ಅಮ್ಮನ ಕಡೆ ಹೊರಳಿತು. ಅವನ ಎಡಗೈ ಅಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ‘ಧಬಕ್’ ಎಂದು ಬಿದ್ದಿತು.

– ಅಮ್ಮ ಬೆಚ್ಚಿದಳು. ಅಲ್ಲಾಡಿದಳು , ಪುಟ್ಟುವಿನ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳಿಗೆ ಆಸರೆ ತಪ್ಪಿತು. ಕೈ ಸರಿಯಿತು, ಪುಟ್ಟ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೊಲೆ ಜಗ್ಗಿ ಜಾರಿತು.

* ಅಪ್ಪನ ಕೈ ಚಲಿಸಿತು. ಅಮ್ಮನ ಸೊಂಟದ ಸುತ್ತ, ಅಪ್ಪನ ಕೂದಲಿನ ಎದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಅಮ್ಮ ಹೊರಳಿದಳು.

ಅಬ್ಬ! ಅಮ್ಮ, ಅಪ್ಪ ಬಲವಾಗಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಹಿಡಿದರು, ತಬ್ಬಿದರು. ಅಮುಕಿದರು, ಕಚ್ಚಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಪುಟ್ಟು ಗತಿ!

ಅದಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲಲ್ಲ!!

ನಡೆಯೋಕ್ಕೇ ಆಗಲ್ಲಲ್ಲ!!!

ಪುಟಾಣಿ ಕಾಲು; ಪುಟಾಣಿ ಬೆರಳು!!!!

ಬಾ ಪುಟ್ಟು, ಬಾ ಮರಿ, ಬಾ ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಕಚ್ಚಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರು ತಿನ್ನಿದ್ದಾರೆ.’

ಅವನ ಕೈ ಸಹಾಯವಾಗಿ, ಸ್ನೇಹವಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ, ಹೊದಿಕೆಯೊಳಕ್ಕೆ, ಹೃದಯದ ಬಳಿಗೆ.

ಒಂದು ಕೈ ಅದರ ತಲೆ ನೇವರಿಸಿತು.

• ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರೋ ನವಿಲುಗರಿ ಮರಿ ಇಟ್ಟಾಗ ನಿಂಗೇ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ನಿಂಗೇ ಪಾಠ ಹೇಳಿ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ರಾಮನ ಪಾಠ, ಪೆಪ್ಪೆಂಟು ಕೊಡ್ತೀನಿ, ನಮ್ಮ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಕರೊಂದು ಹೋಗ್ತೀನಿ.’

ಅವನ ತುಟಿಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ಪುಟ್ಟುವಿನ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಆಸರೆಯ ಅಕ್ಕರೆಯ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿದವು.

ಪುಟ್ಟು ನಿದ್ರೆಯ ಮರುಳುನಗೆ ನಕ್ಕು ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು.

ವಸ್ತು ಪ್ರತಿರೂಪ

ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗ ' ವಸ್ತು ಪ್ರತಿರೂಪ ' ಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು; ಬೇರೆ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರ ಪ್ರಾಯವಾದ ಒಂದು ವಸ್ತು ಸಮುಚ್ಚಯ, ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ, ಒಂದು ಘಟನಾವಳಿ; ಅದರಿಂದ, ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಬಾಹ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಆ ಭಾವ ಕೂಡಲೇ ಮೈದೋರುತ್ತದೆ. ಶೇಕ್ಸ್ ಪಿಯರನ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಾರ್ಥಕ ಟ್ರಾಜೆಡಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಈ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಸಾಮ್ಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ; ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ ಲೇಡಿ ಮ್ಯಾಕ್ ಬೆತ್ಸ್‌ಲೆ ಚಿತ್ರ ಸ್ಥಿತಿ ಕೆಲವು ಕಲ್ಪಿತ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮನಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ; ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತಾಗ ಮ್ಯಾಕ್ ಬೆತ್ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು, ಆ ಘಟನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳು ಆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಕಡೆಯ ಘಟನೆಯಿಂದ ಸ್ವಯಂ. ಚಾಲಿತವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ - 'ಅನಿವಾರ್ಯತೆ' ಇರುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ, ಭಾವಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನ ಅನುರೂಪವಾದ ಬಾಹ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ.

T, S. Eliot.

ಬಿಚ್ಚಿದ ಗಂಟು

ಜಿ. ಎಂ. ಗಿರಿ

ನಡೆದೂ ನಡೆದು ಕಾಲಿನ ನರಗಳೆಲ್ಲಾ ನೋವಿನಿಂದ ಕಿರುಚಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅನುಸೂಯಾಗೆ ಹೇಳಿದ : “ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕೂತ್ಕೊಂಡು ಕಾಫಿನಾದ್ರೂ ಕುಡಿಯೋಣ ಅಲ್ಲಾ?” ಅನುಸೂಯ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಿಪರೀತ ಆಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಒಳ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಒದ್ದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ, ಒಂದು ಕಡೆ ಹಾಯಾಗಿ ಕುಕ್ಕರಿಸುವುದೇ ಪರಮಸೌಖ್ಯ ಎನ್ನುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಹೋಟಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಇದಿರು ಬದಿರಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ಅನುಸೂಯ ಸೀಟಿನಲ್ಲೇ ಮುದುಡಿದಳು, ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಆಚೆ ಈಚೆ ನೋಡಿದಳು, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಕಾಫಿ ಹೇಳಿ ಕರ್ಚಿಪು ತೆಗೆದ, ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ಅವಳಿಗೆ ಕರ್ಚಿಪು ಕೂಡಲೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಅನುಸೂಯ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯುವಾಗ ಬಟ್ಟಲಿನ ಅಂಚಿನಿಂದಲೇ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ನೋಡಿದಳು, ತಲೆಯ ಕೂದಲಿನ ಗೊಂದಲದ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಶಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಳು, ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಳಿಯುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಹೊಸದೊಂದು ಸಂಸಾರದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಒಳಗೆ ಇಣಕಿ ನೋಡಿದಳು. ಪುಟ್ಟ ಮಗು ಒಂದು ಚೆಂಡೊಂದನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಆಚೀಚೆ ನಗೆ, ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಗಂಡ ಕಪ್ಪಿಗಿಲ್ಲ; ಗಬ್ಬು ಪಂಚೆಯೊಂದನ್ನು ಉಟ್ಟು ಅದರ ಕೆಳ ಅಂಚನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮೇಲೆ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಬಾಚಲೂ ಬರದ ಕ್ರಾಪು ಅಲ್ಲ. ಮೈಲಿ ಮುಖ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ, ನಗುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ನಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ತುಟಿಗಳ ಕಾಣದ ದಾರದಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಮನೆ ನಕ್ಕು ಗೋಡೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ಮಾಡು ಹೊಮಳೆಗೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು, ಮಳೆ ಹನಿಯನ್ನಲ್ಲ.... ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಉಟ್ಟ ಹೊಸ ಸೀರೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡದ ಹಾಗೆ ನೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊಸ್ತಿಲನ್ನು ದಾಟಿದಳು, ಬಲಗಾಲೇ ತಾನೇ?... ಯಾವ ಕಾಲಾದರೇನು, ಈಗ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ....ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವನು ಎದ್ದು ಹೋ ಅನು!” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

“ಅದೇನು ಅಷ್ಟು ಯೋಚನೆ ಮಾಡ್ತ ಇದೀರಿ?” ಕಾಫಿ ಮುಗಿಸಿಟ್ಟು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಕೇಳಿದ. ಬಟ್ಟಲು ನಡುಗಿ ಕೊಂಚ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿತು, ಅವಳು “ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೇ? ಎಂದಳು. ಮತ್ತೆ ಬಟ್ಟಲು ನಡುಗಿ ಚಡಪಡಿಸಿತು. * ನೀವೇನೂ ಅಷ್ಟು ಯೋಚನೆ ಮಾಡ್ಬೇಡಿ. ಹೇಗಾದ್ರೂ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕೋಣ, ಅದೇನು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ.” ಶೇಷಾದ್ರಿ ಘಟ್ಟತನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. “ಸದ್ಯ ನೀವು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ. ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿದ್ರೆ ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬಳೇ ಏನು ಮಾಡ್ಬಿಲ್ಲ.” “ಏನು ಬಿಡಿ, ಯಾರಾದ್ರೂ ಹೀಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಸಿಕ್ತಾರೆ.” ಅಷ್ಟೇನೇ? ಕಾದ ಹೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಹನಿ ನೀರು, ಅವರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಇರಬಹುದು, ಮತ್ತೆ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡಿದಳು. ಹೆದರಿಕೆ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿದಳು, ಜಾರುಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು, ಇದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ? ಇದರ ಆಳದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾದರೂ ಏನು?.. ವಿಮಾನವನ್ನಾದರೂ ಹತ್ತಬಹುದಿತ್ತು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಆಯಿತಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಏನು? ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕೋದು? ” ಅನುಸೂಯ ಕೇಳಿದಳು. ಇದೇನು ಇವಳ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಸರವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ನನಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು ಹಾಗಾದರೆ. ಆದರೂ ಪಾಪ, ಏನು ಅನ್ನಿಸುತ್ತೋ, ಎಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯಾಗಿದೆಯೋ.

” ಹುಡುಕೋಣ ನಿಲ್ಲಿ. ಆದ್ರೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯೇ ಸರಿ, ನಿಮಗೆ ರಸ್ತೆಯ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ!”

ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಳು : “ ಬೆಳಗಿನ ನಸುಕಿನಲ್ಲೇ ಸ್ವೇಶನ್ನಿನಿಂದ ಜಟಕಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದೆವು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮವರ ಸ್ನೇಹಿತರ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡೆವು, ರಸ್ತೆಯ ಹೆಸರು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಿತ್ತು. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲ.” ತಡೆದು, ತಡೆದು ಮಾತು ಬಂತು.

‘ಉಸ್ಸಪ್ಪ’-ಎಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ. ಬೆವರಿದ ಹಣೆ, ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ ಹುಬ್ಬು, ಕುಂಕುಮ ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ ಅದನ್ನು ಒರಸಿಕೊಂಡಾಗಿತ್ತು. ಹೇಗೆ ಈ ಇವಳನ್ನು ತಲುಪಿಸೋದಪ್ಪ... ಯಾಕೋ ಈ ದಿವಸ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ಘಳಿಗೆಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ, ಮನೆಯಲ್ಲಂತೂ ವಿಪರೀತ ಬೇಜಾರು, ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೂ ಹಿಂದೆ ಗಳದ ಮೇಲೆ ಒಣಹಾಕಿದ ಅನುಸೂಯಳ ಸೀರೆ ಒಣಕಾಗಿ ಧೂಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲದ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆಗ ಈಗ ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಈ “ಮಗು ತುಂಬಾ ಮುದ್ದಾಗಿದೆ, ನಿಮ್ಮದೇ ರೂಪ ಸ್ವಾಮೀ, ನನ್ನ ಗುರುತು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂತೋಷ ತಾನೇ?” ಎಂದು ಪತ್ರವೇನೋ ಬರತ್ತಾ ಇದೆ. ಸಾಯಲಿ-ಪತ್ರವೇನು ಬಂದು ರಾತ್ರಿ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿತು ತಲೆಬುರುಡೆ. ಸಂಜೆಯಾದರೂ ಬೇಜಾರು, ಬೆಳಗಾದರೂ ಬೇಜಾರು. ಈ ದಸರ ಬೇರೆ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಗಜಿಬಿಜಿಯೋ ಗಜಿಬಿಜಿ, ಮನೆ ಬೇಜಾರಾಯಿತೆಂದು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾರೋ ರಾಮಾ-ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗುವ ಸೀರೆಯನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದರೆ, ಎಗ್ಗಿಬಿಶನ್ನಿಗೆ ಹೋದರೆ-ಫತ್. ಅನುಸೂಯಳಿರುವಂತಹದೇ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಇವಳಿಗೆ ಅಂತಹದೇ ಬಾಯಿ, ಓ ಅವಳ ನಡಿಗೆ ಅನುಸೂಯಳ ಹಾಗೇ. ಅದೇ ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕಟ್ಟಿದ ಮುಡಿ-ಫೇಟ್ ಅನುಸೂಯ, ಎಷ್ಟು ದಿನ ಮಹರಾಯಿ, ನೀನು ಮಗನ್ನ ಪೊಡ್ಯೂಸ್ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಬರೋದು? ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಚಪ್ಪಲಿ ಇಂಚು ಜಾಸ್ತಿ ಸವೆದಿತ್ತು.

“ ಹೊರಡೋಣವಾ? ” ಅನುಸೂಯ ಕೇಳಿದಳು.

“ ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿರೋಣ, ತುಂಬಾ ಸುಸ್ತು ಅಲ್ಲವ?”

“ ಆಗಲಿ ” ಎಂದಳು. ನಾನು ಹೇಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ, ಬೇರೆಯವರ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನು ತಿರುಗುವವರು- ಇವರು ಒಬ್ಬರೇ – ಇಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವರು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೇ ದೊಡ್ಡದು.... ಅವರು ಸಿಗದೇ ಹೋದರೆ ಗತಿ? ಎಷ್ಟು ಅಂತ ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕೋದು, ಈಗಲೇ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗಿ ಹೋಯಿತೋ ಏನೋ, ಪಾಪ, ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಚಡಪಡಿಸಿದಾರೋ, ಎಷ್ಟು ಘಾಬರಿಯಾಗಿದಾರೋ....ಅಬ್ಬ-ಎಷ್ಟು ಜನ ಅಲ್ಲಿ! ಅಷ್ಟು ಜನರಲ್ಲೂ ಈ ಇವರು ಒಬ್ಬರು ಶೇಷಾದ್ರಿ-ಅನುಸೂಯ ತಡೆದಳು.

ಯಾಕೆ ಇವಳು ನನ್ನ ನೋಡಿ ಮುಗುಳು ನಗಿದಾಳೆ ಎಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಯೋಚಿಸಿದ. ಕೇಳೋಣವೇ’ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದ. ಕೇಳಿದರೆ ‘ಸುಮ್ಮನೇ’ ಅಂತ ಉತ್ತರ ಬರಬಹುದು, ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳೋದೂ ಹಾಗೇ ತಾನೆ? ಅನುಸೂಯಳೂ ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೇ ನಗ್ತಾಳೆ, ನನ್ನೇ ನೋಡ್ತ, ಕಣ್ಣು ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಗ್ತಾ ಘಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಬೇಕಾದ್ರೆ ಕೂತಿರುತ್ತೆ, ಮಾತಾಡದೇ, ಸುಮ್ಮನೇ, ಮುದ್ದಾಗಿ ... ಆದರೆ

ನಾನು?-ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಅಂತ ನಾವು ಕುಳಿತಿರೋಕಾಗುತ್ತೆ ಅದೂ ಎದುರೇ ಅವಳು ಅಷ್ಟು ಚೆಂದವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಬೇಕಾದ್ರೆ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿನವವಪ್ಪಾ ಇದು?... ಅದಿಲ್ಲಿ ಈಗ, ಸದ್ಯ ಇವಳನ್ನ ಇವಳ ಗಂಡನ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಆ ಆಸಾಮಿ ಹೇಗೋ ಏನೋ ಎಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡದ್ದು ಗೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೇ ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಅದರಲ್ಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಂಡತಿ- ಇಂಥವಳು, ಪಾಪ, ಪಾಪ.

“ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಫಿ ಹೇಳೇನೆ.” ಹೇಳಿದ, ಈ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಬಿಡಬೇಕು, ಗಂಟೆ ಎಷ್ಟಾಯಿತೆಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಕಪ್ಪು ರೋಮ ತುಂಬಿದ ಮುಂಗೈ ಮೇಲೆ ಥಳಥಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಾಚನ ಮುಖವನ್ನು ತಾನೇ ಬಾಗಿ ನೋಡಲು ಇಷ್ಟವಾದರೂ “ ಘಂಟೆ ಎಷ್ಟು ಆಯ್ತು ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಎಂಟೂ ವರೆ”

ಓ-ಒಂದುವರೆ ಘಂಟೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಿದ್ದಾಯ್ತು, ಭೀ-ಎಷ್ಟು ದಡ್ಡತನ ಇದು, ಇಳಿದು ಕೊಂಡ ಮನೆ ಇರುವ ರಸ್ತೆಯ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವಳಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಎನ್ನಿಸಿತು, “ ಮನೆ ನಂಬರು? ಹೋಗಲಿ-ರಸ್ತೆಯ ಹೆಸರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ?” ಎಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಲೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು:

“ ಸ್ವೇಶನ್ನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಸರ್ಕಲ್ವರೆಗೂ ಬಂದ್ವಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಜಟಕಾ ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು, ಆ ಮೇಲೆ....” ಎಡ ಆಯ್ತು, ಬಲ ಆಯ್ತು.

– “ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡೋಣವಾ?” ಅನುಸೂಯ ಕೇಳಿದಳು. ಶೇಷಾದ್ರಿ “ ಓ ಎಸ್ ” ಎಂದ.

ಈ ಆಸಾಮಿ ಮತ್ತೆ ಘಾಬರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದೆ, ಯಾರಾದರೂ ಘಾಬರಿಗೊಳ್ಳೋದೇ ನನ್ನ ಅನುಸೂಯ ಆದ್ರೂ ಅಷ್ಟೆ, ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರು ಸ್ವಲ್ಪ, ನಾಳೆ ಅರಮನೆ ನೋಡೋಕೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರೋ ಪೋಲೀಸನ್ನ ಕೇಳೊಂಡು ಬರೇನೆ’-ಎಂದು ಹೋಯಿತಂತೆ ಆ ಬೆಪ್ಪು, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾಗಿತ್ತೋ, ಈ ಹಳ್ಳಿ ಕಡೆ ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಓದಿರೋರು ಬಂದರೆ ಆಗೋದೇ ಹೀಗೆ. ಈಗ ಇವಳಿಗೆ ಗೋಳು, ನನಗೆ ಸಹಿತ.

“ಬೇಗ ಕುಡೀರಿ ಹೋಗೋಣ” ಶೇಷಾದ್ರಿ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕೈಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಅನುಸೂಯ ಕಾಫಿ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಳು, ಧಾಂಡಿಗ ಪೋಲಿಸಿನವನು ಬಂದ, ದೊಡ್ಡ ಕೋಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು : ‘ ಸರೀರಿ, ಸರೀರಿ, ಆಚೆ-ಹ್ಲಾ-ಇನ್ನೂ’- ಹೆದರಿ ಹೆದರಿ ಬೆವರಿ ಬೆವರಿ ಅವಳು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಳು, ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ಜನ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹೊಲಸು ಕಾಗದದ ಚೂರುಗಳಂತಾದರು, ಈಚೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಗಂಡ ಹೋದ ಕಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು : ಸೊನ್ನೆಗಳು ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗಿದವು, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ದೀಪದ ಕಂಭವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಳು. ಕತ್ತಗಳ ಹಾಗೆ ನುಗ್ಗಿದಾರೆ ಜನ, ಅನುಸೂಯಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಬಳ್ಳಿನ ಅರಮನೆ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿತು, ಅರಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಖಂಡಿತಾ ಘೋರ ಕತ್ತಲೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ಜನ ಬಂದು ನುಗ್ಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು, ದರ್ಬಾರು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು, ಕುರಿಗಳು-ಕುರಿಗಳು- ಅನುಸೂಯ ಬೈದೇ ಬೈದಳು, ಭೀತಿ ಎದೆಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯನ್ನೂ ಉತ್ತು ರಕ್ತ ಬರಿಸಿತ್ತು.... ‘ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ-ಸ್ವಲ್ಪ ನನಗೆ...’ ಶೇಷಾದ್ರಿಯಂತೆ ಹೆಸರು? ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯವರು, ಯಾವುದಾದ್ರೂ ಫಟಿಂಗನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ-

“ಹೋಗೋಣ, ಏಳಿ”

“ರಸ್ತೆಗಳಿರುವನೇ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಉಸಿರೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಕೇಳಿದ: “ ಹ್ಲಾ, ಎಲ್ಲಿ ಈಗ? ” ಅನುಸೂಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಎತ್ತಿದಳು, ದೃಷ್ಟಿ ನಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಕುಂಟಿ ಎಡವಿ ಬಿತ್ತು.

– “ ನೀವು ಘಾಬರಿಯಾಗೋದೇನೂ ಬೇಡ, ಮನೆ ಖಂಡಿತಾ ಸಿಗುತ್ತೆ. ಸ್ವೇಶನ್ನಿನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಬಂದು ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಿರಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ....ಹೋ- ಇನ್ನೊಂದಿದೆ, ಆ ರಸ್ತೆನ ನೋಡೋಣ, ನೋಡೋಣ, ಬನ್ನಿ” ಶೇಷಾದ್ರಿ ಮುಂದಾಗಿ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದು ನಿಂತ.

“ಆದ್ರೆ ಜಟಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋದೇ ಸರಿ.”

ಅನುಸೂಯ ಮಾತನ್ನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸಿಲ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ- ಪದ್ಯವೇ- ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು, ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಜಟಕಾ ಹತ್ತಿದರು.

“ ನೀವು ಇಳಿದುಕೊಂಡ ಮನೆಯವರ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಇಲ್ಲ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇದಾರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರೂಮಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೂರಿನವರು ಒಬ್ಬರು ಇದಾರೆ. ಅವರ ರೂಮಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಳಿದುಕೊಂಡದ್ದು.”

“ ನೋಡಿ ಈ ರೋಡ್ನಲ್ಲೇ ಹೋಗಿದೀರಾ?”

‘ಹೌದೇ’ ಎಂದು ಕ್ಷಣ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು, ಏನೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. “ ಹೌದಂತ ಕಾಣಿಸುತ್ತೆ.”

ಶೇಷಾದ್ರಿಗೆ ನಗುಬಂತು. ಆದರೆ ನಗಲಿಲ್ಲ. “ಯಾವ ರಸ್ತೆ ನೋಡಿದ್ರೂ ಹೀಗೇ ಹೇಳಿರಿ?” ಎಂದ. ಅನಸೂಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖ ಒರಸಿಕೊಂಡಳು. ನಗೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅದು. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಒಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ: ಈ ನಗೆಮಾತಿನ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲ.

ರಸ್ತೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಮನೆಮನೆಯನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ಅರ್ಧ ಮೈಲಿ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಅಂಜುತ್ತಾ ಅನಸೂಯ ಹೇಳಿದಳು.

“ ಇದು ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.”

ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಬಹಳ ಭಾಗ ಸತ್ತು ಹೋಗಿತ್ತು, “ ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಈ ದಿವಸ ಹುಡುಕೋದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಘಂಟೆ ಹನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಬಂತು.”

ತಳಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಧ್ವನಿ ತೆವಳಿ ಮೇಲೇರಿ ಬಂತು: “ಮತ್ತೆ?”

“ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ. ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ವೆಶಲ್ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೋಗೋಣ, ಹೇಗಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಕಂಪ್ಲೆಂಟ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಿಳಾಸ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ.”

ಅನಸೂಯ ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದಳು. ರಾತ್ರಿ ಇಡೀ ಅವರು ಹೇಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಳೆಯಬಹುದು?.. ಆದರೆ ಈಗ ತಾನು? ಇದು ಯಾರೋ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಯ ಗುರುತಿನವರೊಡನೆ-ರಾತ್ರಿ ಅಪರಿಚಿತರ ಮನೆಗೆ.....ನಿರ್ಜನ ಬೀದಿಯ ದೀಪದ ಕಂಭಗಳು ಕರೀ ಕಂಬಳಿಯ ಕೊಪ್ಪೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತಾ ರಸ್ತೆಯ ತುಂಬಾ ತಿರುಗಾಡಿದವು. ಸಾಲು ಮರಗಳ ಹರಕು ನೆರಳುಗಳು ರಸ್ತೆಯ ಈ ತುದಿಯಿಂದ ಆ ತುದಿಯವರೆಗೆ ತೂಗಾಡಿದವು, ಆಧುನಿಕ ಮಾರಿಯಂತೆ ಲಾರಿಯೊಂದು ಧಾವಿಸಿತು, ಎದುರು ನಿಂತ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಬಾರದ

ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿ ಅವನ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪಾಯಿತು, ಕಾದು ಕೆಂಪಾಯಿತು. ತಿರುಗಿ ಕಪ್ಪಾಯಿತು.

“ಏನು ಮಾಡೋಣ ಹೇಳಿ.” ಶೇಷಾದ್ರಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಕೂಗಿದ.

“ಈಗ್ಗೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೋದ್ರೆ ಹೇಗೆ?”

“ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೂರು ಮೈಲಿ ಆಗುತ್ತೆ, ಜಟಕಾ ಸಹಿತ ಸಿಗೋ ಹೊತ್ತಲ್ಲ.”

ಬಿಳುವು ಕಪ್ಪಾಗಿ, ಸಾಲು ಮರದ ನೆರಳು ತೂಗಿ ತೂಗಿ....ಅನಸೂಯ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಶೇಷಾದ್ರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು : ಥತ್ ಎಲ್ಲಾ ಭ್ರಮೆ, ಎಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು, ಕಣ್ಣನ್ನು ಉಜ್ಜಿಕೊಂಡಳು, ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹರಡಿತು. ಗಾಳಿ ಮರದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ ಸದ್ದು ಮಾಡಿತು, ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸೆರಗು ಹಚ್ಚಿದಳು.

“ ನೀವು ಅಷ್ಟು ಯೋಚನೆ ಮಾಡೋದು ಖಂಡಿತಾ ಬೇಡ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ.”

ಕತ್ತಲೆಯ ಗರ್ಭ ಸಾಣಿಗೆಯಾಗಿ ಬೆಳಕು ಜಿನುಗಿತು, ಕಣ್ಣು ಬಿಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ : “ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ”.

” ಹಾಗಾದ್ರೆ ಬನ್ನಿ.”

ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು, ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಪಳಕ್ ಪಳಕ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಸೀನರಿ. ಚೆಲುವು ಕ್ರಾಪಿನ ಧಷ್ಟ ಪುಷ್ಟ ನಗುಮುಖದಿಂದ ಒರಟು ಕೂದಲಿನ ಮೈಲಿ ಮುಖ. ಮತ್ತೆ ಬುಡದಿಂದ ಕೊನೆ. ಯಾರ ಜೊತೆಗೆ ಇದು? ಅನಸೂಯ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಳು : ನಿಶ್ಚಲ, ಗಂಭೀರ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧಾಂಡಿಗ, ಮತ್ತೆ ಸಂಶಯ, ಮತ್ತೆ ನಿಶ್ಚಯ.

“ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ನೋಡಿ”

“ಏನು”?

“ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರೂ ಅನಸೂಯ ಅಂತ!”

“??” ಕ್ಷಣ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ ಆದರೂ ಕಾಲನ್ನು ಎಳೆದಳು, ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಉಸಿರು ಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿ “ ಹೌದು ” ಎಂದಳು.

“ ಹೌದು, ಆದರೆ ಈಗ ತೌರಿನಲ್ಲಿ ಇದಾಳೆ, ಸದ್ಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬನೇ.” ಶೇಷಾದ್ರಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡಿದ.

“ ಓಹೋ ” ಎಂದಳು.

ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಅನಸೂಯ, ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು, ಎರಡು ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬರು ಸಾಧ್ಯವೇ-ಅಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ? ಅನಸೂಯಳ ತಲೆಯ ಒಳಗೆ ಬಾವಿಯೊಳಗಿನ ಸೈಕಲ್ ಯಾತ್ರೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು, ಆ ಅನಸೂಯ, ಆ ಅನಸೂಯ, ಆ ಅನಸೂಯ, ಇವಳು? ಇವಳೂ ಅನಸೂಯ,

“ ಎಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲಾ?”

“ಬಂತು ನೋಡಿ-ಓ ಅದೇ. ಆದರೆ ಒಂದು ನೋಡಿ. ಔಟ್ಲೈಸು. ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದು, ಇರೋದು ಎರಡೇ ಕೋಣೆ. ಒಂದು ಅಡಿಗೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಲಗೋದು ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳೋದು ಎಲ್ಲಾ.”

“ ಓ ಬಿಡಿ, ನಮ್ಮ ಮನೆ ಅಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲ ” ಅನಸೂಯ ವ್ಯಥೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿದಳು. “ಅದೇ ತಾನೇ” ಎಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿಗಿಂತ ಮುಂದಾದಳು.

“ ಹೋ ಹೋ ನಿಧಾನ!

ಅವಳಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು, ನಿಧಾನವಾದಳು, ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಅವನಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ, ತಾಯಿ ಕಂಡ ಮಗು. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅನಸೂಯ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಎರಡು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ತಿರುಗಾಡಿದಳು, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಇದೇನಿದು ‘ ಎಂದು ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಕೊರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ, ಅವಳು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿನ ಪುಟ್ಟ ಫೋಟೋ ತೆಗೆದು ಮುಖದ ಹತ್ತಿರ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಾ,

“ ನಿಮ್ಮದು! ” ಎಂದಳು.

ಶೇಷಾದ್ರಿ ನಕ್ಕ, ಅನಸೂಯ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಫೋಟೋವನ್ನು ಒರಸಿದಳು, ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟಾಗಿ ಇಟ್ಟಳು. “ ಅಯ್ಯೋ ಮನೆಯಲ್ಲಾ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಗಲೀಜಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ ” ಎಂದು ಕಸಬರಿಗೆ ಹುಡುಕಿದಳು. ಭರಭರನೆ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಕಸಹೊಡೆದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ಗೂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದಳು, ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಇಟ್ಟಳು, ಚಾಪೆಯ ಹಾಸಿದಳು.....ಶೇಷಾದ್ರಿ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅವನ ಎದುರಿನ ಶುಭ್ರವಾದ ಬಿಳಿಯ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ಎರಡು ದಪ್ಪನೆಯ ಕುಂಚಗಳು ಕೆಂಪು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಎಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ದಪ್ಪ ಪಟ್ಟಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು; ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಸಿರು ಪಟ್ಟಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು, ಮತ್ತೆ ಕೆಂಪು, ಮತ್ತೆ ಹಸಿರು, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಆಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ, ತೌರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಹಿಂದಿನ ದಿವಸ ಶೇಷಾದ್ರಿ ತಂದ ಹಸಿರು ಸೀರೆಯನ್ನು ಅನಸೂಯ ಮನೆ ತುಂಬಾ ಓಡಾಡಿದಳು, ಇಂದು ಅನಸೂಯ ಕೆಂಪು ಕೃತಕ ರೇಷ್ಮೆಯ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದಡಬಡ ಗುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು, ಕೆಂಪು ಹಸಿರು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು, ಅವು ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡಿದವು, ನಿದ್ಧೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಅನಿಸುವವರೆಗೂ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಆಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೂ ಆಟ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆಟ ಬಿಡುವ ಹಾಗೆ ಕಂಡರೂ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

“ಈಗ ನಿಮಗೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಏನು?”

ಅನಸೂಯ ಬಂದು ಕೇಳಿದಳು, ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿದರೆ ಜೋರು ಜೋರಾಗಿ. ಕಣ್ಣು ಉರಿದು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪು ಹಸಿರು ಆಟ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕುಣಿಕೆ ಎಸೆದ : “ ಏನು? ”

“ ನಿಮಗೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಏನು ಅಂತ.”

ಶೇಷಾದ್ರಿಗೆ ಇವಳ ಈ ರೀತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ನಗೆ ಬಂದರೂ ತಡೆದುಕೊಂಡು, “ ಆ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಬೇಕು. ನೀವು ತಾನೇ ಈಗ ಅತಿಥಿಗಳು?” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಅನಸೂಯ ತುಂಬಾ ಪೆಚ್ಚಾದಳು. ಅಲ್ಲೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಮಾತನಾಡಲು ಏನೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

“ ಹೌದಲ್ಲ! ಈಗ ಏನು ಮಾಡೋಣ?” ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದ. “ ನನಗೇನೂ ಹಸಿವೆ ಇಲ್ಲ, ನಿಮಗೆ ಇದೆಯೋ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ ಅಷ್ಟೆ.”

“ ನನಗೂ ಹಸಿವಿಲ್ಲ ಹಾಗಾದರೆ, ಮಲಗೋಣ, ನಿದ್ರೆ ಬರಿದೆ.” ಶೇಷಾದ್ರಿ ಊಟವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದ, ಆಟದ ಹೊರತು ಏನೇನೂ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು.

“ಹೌದು, ತುಂಬಾ ಸುಸ್ತು ಬೇರೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗ...”

“ಹೋ- ಬೇಗನೇ ಹೋಗೋಣ, ಒಂಭತ್ತು ಘಂಟೆಯ ಒಳಗೇ, ನೀವೇನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗುತ್ತೆ, ಈಗ ನೀವು ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ನಾನು ಇಲ್ಲೇ ಮಲಗ್ತೇನೆ ” ಶೇಷಾದ್ರಿ ಹೇಳಿದ.

“ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ?” ಎಂಬ ಮಾತು ಬಾಯಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಬಂತು, ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಈಗ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಮಲಗಬೇಕು? ಅವರೊಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನು ಯಾರು? ಅನಸೂಯ ಮೂಗು ಮುರಿದಳು, ಸದ್ಯ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಅವರ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿತು.

ಅಡಿಗೆಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಮಲಗುವ ಮುಂಚೆ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು: ಏನೇನೂ ಭದ್ರವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿತು, ಆಚೆಗೇ ಅವನು ಹಾಸಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದು ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲೇ ಇಲ್ಲ! ಬಾಗಿಲು ಇರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಆ ಜಾಗವನ್ನು ನೋಡಿದಳು: ಅಳುವೇ, ನಗುವೇ, ಕಲ್ಲೆ- ಏನು? ಸಮುದ್ರ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮೂಗುಬೊಟ್ಟಿನ ಹರಳು, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಳು.

ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಧೂಳು ಇಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿಗೆ ಕಂಡಿತು, ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡವಿ, ಕೊಡವಿ ಇಷ್ಟು ಧೂಳು ಇತ್ತೇ ಎಂದು ಬೇಜಾರುಪಟ್ಟುಕೊಂಡ, ಮಲಗದೇನೇ ಬೆಳಗಿನವರೆಗೂ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. 12×12' ಯ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಂತಹದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು

ತನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಯೋಚನೆಗೆ ತಾನೇ ನಕ್ಕು, ಬಾಗಿಲ ಬೋಲ್ಡನ್ನು ಹಾಕಿದ.

“ ನಾನು ಮಲಗತೇನೀ ” ಅನಸೂಯ ಹೇಳಿದಳು.

“ಆಗ್ಲಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕಾದವು ಮಾತ್ರ ನೀವೇ, ಯಾಕೆ ಅಂದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ದಿನಾ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಂದ್ರೆ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಏಳೋದು ಅಭ್ಯಾಸ ಆಗಿಟ್ಟಿದೆ.” ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಏನು ಹೇಳಿದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ.

“ ಎಬ್ಬಿಸ್ತೇನೆ” ಹೇಳಿ ಅನಸೂಯ ಲೈಟು ಆರಿಸಿದಳು. – ಅನಸೂಯ ದೀಪ ಆರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತು ನೋಡಿದ, ಮೆದುಳೆಲ್ಲಾ ನೋಯಲು ಶುರುವಾಯಿತು. ಮಲಗದೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ದೀಪ ಆರಿಸಿದ.

ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಬಂಡೆಯನ್ನು ಉಳಿಯೊಂದರಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ಕುಟ್ಟಿ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಹಾಗೆ ಗಡಿಯಾರ ಟಿಕ್ ಟಿಕ್ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ಇವತ್ತು ಯಾಕೆ ಈ ಓಬೀರಾಯನ ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವ ತಲುಬು ಎಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ. ಯಾಕೋ ಈ ದಿವಸವೇ ಹಾಗಿದೆ, ಒಂದು ಥರಾ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ವಕ್ರ ಎಂದು ಮಗ್ಗುಲಾದ, ಇಂದು ಅನಸೂಯ ಬರೆದ ಪತ್ರ ಬರಬೇಕಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಪತ್ರ ಹೋಗಲಿ. ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಬರಬಾರದೇ? ಎಷ್ಟು ದಿನ ಅಂತ ಇವಳು ಬಾಣಂತಿ ಎಂದು ಕೌಂಚಿ ಮಲಗಿದ. ಹಾಸಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದ ರಾತ್ರಿ ಏನೋ ಒಂದು ಘಂಟೆಗೆ ಬಂತೋ ಏನೋ, ನಿದ್ರೆನಾದರೂ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು.... ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಮುಖದ ತುಂಬಾ ಎಳೆದುಕೊಂಡ, ಒದ್ದೆಯಾದ ಪೊಳ್ಳು ನೆಲದೊಳಗಿನಿಂದ ಯಾವುದೋ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಕೃತ ಸ್ವರೂಪ ಒಂದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೈಯ್ಯಿಂದ ಒತ್ತಿಹಿಡಿದ ಶಕ್ತಿ ಜೋರಾಗಿ ತಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ತಳ್ಳಿದ. ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಯೇ ನಿಂತ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಡಿದು ಹಾರಿದ.

* * * * *

ಶೇಷಾದ್ರಿ ಆಚೆ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಲೈಟು ಆರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅನಸೂಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಮುದುಡಿದಳು, ಕರಡಿ ಬರಬಾರದೆಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂಗೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ವಾಚಿನ ಹೊರ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ಅಮುಕಿ ಒಳಗಿನ ಮುಳ್ಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು, ಬಾಗಿಲೂ ಇಲ್ಲ- ಎಂದು ಮೋಟು ಗೋಡೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು, ಅದರ ಆಚೆ....! ಒರಟು ಮೈಲಿ ಮುಖವಲ್ಲ. ಅಕ್ಷರ ಬರದ ತಲೆಬುರುಡೆ ಅಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯ ನಯವಾದ ಕ್ರಾಪು ತುಟಿ.. ಗೋಡೆಯ ಆಚೆ

(ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರೂ ಅನಸೂಯ ಅಂತೆ!) ಯಾರೋ 'ಅನಸೂಯ' ಎಂದು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಚುರುಕಾಗಿ ಆಲಿಸಿದಳು. ಇಲ್ಲ ಗಡಿಯಾರ ಮಾತ್ರ ಬೇಡದ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿತು, ಆಗಾಗ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಶಬ್ದ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರೋ ಅನಸೂಯ' ಎಂದು ಕಿವಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತುಟಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅಲುಗಿಸಿದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು, ಕಿವಿಯನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಮುಖವನ್ನು ಹೊದಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಳು. ಬ್ರೇಸಿಯರ್ ಥಟ್ಟನೆ ಎದೆಯನ್ನು ಬಿಗಿದಂತಾಗಿ ಗಂಟನ್ನು ಸಡಲಿಸಿಕೊಂಡಳು, ಸೈಡ್ ವಿಂಗ್ಸ್ ನಿಂದ ನೂರಾರು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಪಾತ್ರಗಳು ಈಚೆ ಬಂದು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾಲಿನ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯ ತೊಡಗಿದವು, ಈ ಗೆರೆಯ ವಿನ್ಯಾಸದ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ; ಆ ಗೆರೆಗಳ ಗೊಂಚಲ ಅರ್ಥವೇ ಬೇರೆ, ಅನಸೂಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಸರಿದು ಡಮರಿನ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಗೊಂದಲ, ಈಶ್ವರನೇ- ಪಾರ್ವತಿಯೇ- ಎಂದು ಹಣಕಿದಳು. ಬರೇ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ತಣ್ಣನೆಯ ರೂಮು ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅನಸೂಯ ಮಲಗಿದ್ದಳು, ಯಾವ ರೂಮು ಇದು-ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಇದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಇದೇ ಈ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಮನೆಯ ತಾನು ಕಂಡ ರೂಮೇ ಸರಿ, ಆದರೆ ಬಲವಾದ ಬಾಗಿಲು ಅದಕ್ಕೆ ಇತ್ತು ಅನಸೂಯ ಭದ್ರವಾಗಿ ಬೋಲ್ಡು ಹಾಕಿ ಮಲಗಿದ್ದಳು, ಹಾಗೇ ದಿಂಬಿನ ಸಂದಿಯಿಂದ ಗೋಡೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು `ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೇ ಗೋಡೆಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಸಿಮೆಂಟ್ ಪ್ಲಾಸ್ಟರಿಂಗು ಗಂಡಸು ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಎಸೆದಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಉದುರಿದವು, ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಬೆತ್ತಲೆನಿಂತವು, ಆ ಮೇಲೆ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗೋಡೆಯ ಒಂದೊಂದೇ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಟುಣುಕ್ ಟುಣುಕ್ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳತೊಡಗಿದವು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಡುಬುಡುಬು ಬೀಳಲು ಶುರುವಾಗಿ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆ ಬಯಲಾಯಿತು. ಬಿದ್ದ ಆ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳೂ ಮಾಯವಾದವು: ಶೇಷಾದ್ರಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಎದೆ ಮಾತ್ರ ಮೆಲ್ಲನೆ ಏರಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅನಸೂಯ ಮಗ್ಗುಲಾದಳು, ಥತ್ ಏನೇನೋ ಹಾಳು ಎಂದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜೊಲ್ಲನ್ನು ನುಂಗಿದಳು.

ಬಂಡೆಯನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಕುಟ್ಟಿ ಗಡಿಯಾರ ತೆಗೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಯಾರೋ ತನ್ನ ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಡಿದ ಸದ್ದಾಯಿತು, ಅನಸೂಯ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಏಳದೆ “ ಯಾರು ” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು, “ ನಾನು”-ಗಂಡನ ಧ್ವನಿ!

ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ಆದರೆ ನೋಡಿದರೆ-ಶೇಷಾದ್ರಿ! ಇಲ್ಲ-ಗಂಡ, ಅರೇ-ಶೇಷಾದ್ರಿ, ಛೇ-ಗಂಡನೇ ಸರಿ, ಗಂಡನೇನೋ ಹೌದೇ ಹೌದು. ಆದರೆ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಹಾಗೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಇದಾನೆ? ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಹಾಗೇ ನಗುತ್ತಿದಾನೆ! ಅದೇ ಕಣಪ್ಪ, ಅದೇ ಬಾಯಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಇವನು ತನ್ನ ಗಂಡ ಹೇಗಾದ? ಏನೋ, ಅದೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದು, ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಂಬದೇ ಇರಲು ಅವಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಹೇಗೆ ಅವನು ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಎಂದು ಅನಸೂಯ ಯೋಚಿಸಿದಳು, ಅವಳ ಕಣ್ಣೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಇವನೇ ಅವರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇತ್ತವು, ಒಮ್ಮೆ ಗಂಡನ ಹಾಗೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಹಾಗೆ ಅವನು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ, ಅನಸೂಯಾಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಮುದುಡಿದಳು, ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು: ಅಯ್ಯೋ ಮೋಸ! ಇದು ಖಂಡಿತಾ ಶೇಷಾದ್ರಿಯೇ! ಚೂರಿ ಬೆಂಕಿ ವಿಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅನಸೂಯ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಳು, ಹಾಸಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಿಕ್ಕೋ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು, ಅವನು ಅವಳ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಎಸೆದಾಗ ಯಾಕೆ ತಾನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅನಸೂಯ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು.

* * * * *

ನಿದ್ದೆ ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ ಶೇಷಾದ್ರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಬೇಜಾರು ತಳಮಳ ಎಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕೈ ಕಾಲು ಝಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಳ್ಳೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡಲು ತೊಡಗಿದ, ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಐದು ಘಂಟೆಗೆ ಹೊರಟವನೇ ಮೂವತ್ತು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೂ ಸರಕ್ಕನೆ ಇಳಿದು ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದ, ಏನೇನೋ ಕೊಂಡು ಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಕಡೆ ನುಗ್ಗಿದ ಬಂದವನೇ ಹೊರಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಮು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಬಗ್ಗಿದ, ಒಳಗೆ ಅನಸೂಯ ಇದ್ದಳು, ಅದನ್ನು ಅವನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ, 'ಇದ್ದಾಳೆ' ಎನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಇವಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು? ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಏನೇನೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ, ಅನಸೂಯ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದ ನೆನಪಿಲ್ಲ, ತಾನು ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೋ ಸ್ವಾಂಡಿಗೋ ಹೋದ ನೆನಪಿಲ್ಲ, ತಾನೇ ಹೋಗಿಯಂತೂ ಖಂಡಿತಾ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ಏನೇ ಇರಬಹುದು, ಅನಸೂಯ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಒಳಗೆ ಇದ್ದಾಳೆ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಮೂಸಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ, ಮನೆಯ ಗಾಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೊದಲ ಉಸುರಿನಲ್ಲೇ ಅನಸೂಯ ಒಳಗೆ ಇದ್ದುದು ತಿಳಿದು ಹೋಗಿತ್ತು, ಪಾತ್ರಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಸೂಯ ಏನೋ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ಹೌದು; ಆದರೆ ಮಗು ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಆಚೀಚೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ ನೋಡಿದ, ನಿಜ.

ಮಗು ಇಲ್ಲ. ಹ್ಲ-ಏನಾದ್ರೂ ಇರ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲ, ಸದ್ಯ ಸದ್ಯ ಅನಸೂಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ, ಅದು ಬೇಕಷ್ಟೇ ಸರಿ, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಹಿಗ್ಗಿದ, ಅಷ್ಟು ಸಾಕು.

ಕುಳಿತವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಒಳಗೆ ಇಣುಕಿ, "ಅನೂ" ಎಂದು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ. ಇದೇನು-ಒಳಗೆ ಕಾಫಿ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಇವಳು ಮಲಗಿದಾಳೆ, ಆರಾಮು ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆದರೂ ಏನನ್ನೋ ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಡೆದುಕೊಂಡವರ ಹಾಗೆ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದಾಳೆ! ಶೇಷಾದ್ರಿ ಎದ್ದು ಅವಳ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ, ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಏನೋ ಕೆಟ್ಟ ಮುಖದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಂದು ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತ, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅವನನ್ನು ದೂಡಿ ತಳ್ಳಿದ. ಅನಸೂಯಳ ಕಡೆ ನುಗ್ಗಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಬಂದ ತಡೆಯಲಾರದೇ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅವನ ಹಲ್ಲಮೇಲೆ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಗಿದ, " ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕಣೋ, ಭೋಸಡಿ ಮಗನೆ" ಎಂದು ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಗುದ್ದಿದ. ಹೋಗಿ ಅನಸೂಯಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ. - ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿದೇನೆ ಎಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ.

ಗಡಿಯಾರ ಚಕ್ಕಳಿಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

'ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಎಂದುಕೊಂಡು ತಾನೇ ನಕ್ಕ. ಕಣ್ಣು ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ. ಹಾಗಾದರೆ ಅನಸೂಯ ಬಂದಿಲ್ಲ?

" ನನ್ನ ಹೆಸರು ಅನಸೂಯ"

" ಹೌದಾ? ಅನಸೂಯ?"

" ಹ್ಲ"

ಬಂದಿಲ್ಲವೆ ಅನಸೂಯ? ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲಾ?

ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಎಳೆದ ತಲೆ ದಿಂಬನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಮಲಗಿದ, ಬಂದಿಲ್ಲಾ ಅನಸೂಯ?-ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯ ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಲಗಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು, ಇವನ ಕಡೆ ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವಳು ಮಲಗಿದ್ದಳು, ಪಾದದಿಂದ ಏರುತ್ತ ಏರುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಸೊಂಟದ ಬಳಿ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಇಳಿಜಾರು, ಕೊಂಚ ಉಬ್ಬು, ಆ ಮೇಲೆ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಮುಖ, ಮೈ ತುಂಬಾ ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ ಆ ಆಕಾರ ಮತ್ತನೆಯ ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಮೈಗೆ ಶಾಖ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಪೂರ್ಣ ಶೇಷಾದ್ರಿಗಿಂತ, ಅವನ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೋಗಿ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿತು. ಆ ಆಕೃತಿಯ ಏರು ಇಳುವಿನಲ್ಲಿ ಶಿಖರ ಕೊರಕಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ತೆವಳಿ ತೆವಳಿ ಹೊಸದಾದುತ್ತಾ ತೆವಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಶಿಖರದಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಕೊರಕಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತು ಹೋಯಿತು.

ಎದ್ದು ಕುಳಿತ.

ಈ ಗಡಿಯಾರ ದರಿದ್ರಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊಣಗಿದ. ರಾತ್ರಿ ಮೂರು ಘಂಟೆ ಆಗಿಯೇ ಹೋಯ್ತೋ ಏನೋ ಎನ್ನಿಸಿ, ಆ ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿರುಪಿ ಎಸೆಯಲೇ ಎಂದು ನೆಲವನ್ನು ಗುದ್ದಿದ. ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಎಸೆದ. ಸತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ಇತ್ತು, ವಾಪಸ್ಸು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಮತ್ತು ಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ ಮಲಗಿ ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೇ, ಅನಸೂಯ ಎರಡು ಕೈ ಎತ್ತಿ ಏನನ್ನೋ ವಿರೋಧಿಸುವಂತೆ ಕಂಡಿತು, ಆದರೆ ಕೈ ಬೇಗ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಲಗಿತು. ಅವಳು ಮಗ್ಗುಲಾದಳು. ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದಳು. ಅಲ್ಲೇ ಮಿಡುಕಿದಳು, ಹೊದಿಕೆಯನ್ನೂ ಸೆರಗನ್ನೂ ಸರಿಸಿದಳು.

ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಮೆದುಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರಕ್ತವೂ ಧಾವಿಸಿತು, ಅಲ್ಲಿ ನೋವು ಶುರುವಾಯಿತು, ಸೊಂಟದ ಬಳಿ ಉರಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು, ಏನಾದರಾಗಲಿ ಎಂದು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ರಕ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಶೇಷಾದ್ರಿ ತನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಕಷ್ಟನೆಯ, ಉದ್ಧನೆಯ ಆಕೃತಿ ಎದ್ದು ಅನಸೂಯಳತ್ತ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಅನಸೂಯಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಆಕೃತಿ ಕಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆದರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು, ನೆರಳು ಮುಂದಾಯಿತು. ಶೇಷಾದ್ರಿಗೆ ಇನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಧಡಲನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ. ಆ ಆಕೃತಿಯ ಕುತ್ತಿಗೆಗೇ ನೇರವಾಗಿ ಕೈ ಹಾಕಿದ. ರೊಯ್ಯನೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಈಚೆಗೆ ಎಳೆದು ಬಿಟ್ಟ, ತಾನು ಮುಂದಾಗಿ ನುಗ್ಗಿದ; “ಅದಕ್ಕಿಂತ ತಾನೇ ವಾಸಿ” – ನುಗ್ಗಿದ. ಅನಸೂಯ ಆಗ ಅವಳ ಒಳಗೆ ಎದ್ದು ಬೋಲ್ಡು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ನುಗ್ಗಿದವನೇ ಅನಸೂಯಳನ್ನು ಬಾಚಿ ಹಿಡಿದ. ಅವಳಿಗೂ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಕತ್ತನ್ನು ಚಾಚಿ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಎಚ್ಚರವಾಗಿತ್ತು.

* * * *

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಎದ್ದಾಗ ಗಂಟೆ ಎಂಟುವರೆಗೂ ಮಿಕ್ಕಿತ್ತು, ಎದ್ದವನೇ ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೊರಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ತೊಳೆದು ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು: ಒಂದೇ ಟೊಂಗಿಗೆ ಅಂಟಿ ಎರಡು ಹೂವು, ಹೂವುಗಳು ಚನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿದವನೇ ಶೇಷಾದ್ರಿ ‘ಎಲ್ಲಿ ಇವಳು ‘ ಎಂದು ಈಚೆ ತಿರುಗಿದ, ರೂಮುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಧಳಧಳ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒರಸಿದ್ದಳು. ಒಳಗೆ ಅಡಿಗೆಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನ ಸಣ್ಣಗೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ಪುಟ್ಟದೊಂದು ದೇವರ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಂಗಳಿನ ಹಳೆಯ ಹೂವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ನಾಲ್ಕು ಹೊಸ ಹೂವನ್ನು ಏರಿಸಿದ್ದಳು. ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ

ಹಿತ್ತಲು ಎನ್ನುವ ಇಷ್ಟಗಲದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಇಳಿದ : ಒಣಕಲಾಗಿ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಪುಟ್ಟ ತುಳಸೀ ಗಿಡಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು.

“ ಆಗ್ಲೆ ಸ್ನಾನ ಆಗಿಟ್ಟಿದೆ! ತಣ್ಣೀರೇ ಮಾಡಿದ್ರಾ? ” ಶೇಷಾದ್ರಿ ಕೇಳಿದ. – “ ಹೌದು, ಮತ್ತೆ ಬಚ್ಚಲು ಒಲೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದೇನೆ, ನೀವು ನೀರು ಬಿಸಿಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ನೀವು ದಿವಸಾ ತಣ್ಣೀರು ಸ್ನಾನಾನೇ ಮಾಡ್ತಿದ್ರಾ? ” ಅನಸೂಯ ಕೇಳಿದಳು.

“ ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಕಾಯಿಸ್ತಾ ಕೂತ್ಲೋತಾರೆ ಹೇಳಿ. ” ಅನಸೂಯ ನಕ್ಕಳು. “ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿದೇನೆ, ತಿಂಡಿ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ! ” “ ಹೋಟೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಸರಿ, ಈಗ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯೋಣವಾ? ”.

ಕಾಫಿಯನ್ನು ಲೋಟಕ್ಕೆ ಎರಸಿ ಅನಸೂಯ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದಾಗ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಣ್ಣದ ಪಟ್ಟಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು

ನಿಂತಿತ್ತು.

ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಶೇಷಾದ್ರಿ “ ಹೊರಡೋಣವಾ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಧೀನವಾಗಿ “ ಹ್ಲೂ ” ಎಂದಳು, ‘ ಪಾಪ ’ ಎಂದುಕೊಂಡು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ, ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಳೇ ಹೇಳಿದಳು “ ಹೊರಡೋಣ. ”

“ ನೋಡಿ, ಒಳಗೆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟಿದೇನೆ, ನಿಮಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉಟಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಿನ ತೊಳೆದು ಇಟ್ಟಿದೇನೆ. ಸ್ವಪ್ನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡರೆ ಆಯ್ತು, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಬರುವವರೆಗೆ ಬಟ್ಟೆ, ಪಾತ್ರೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ ” - ಅನಸೂಯ ಹೇಳಿದಳು, ಶೇಷಾದ್ರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೈಗೆ ಬೀಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ.

ಮನೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಧಟ್ಟನೆ ಅನಸೂಯ

“ ನನ್ನ ಕೊಠಳಿನ ಸರಾನ ನಿಮ್ಮ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಮರೆತು ಇಟ್ಟು ಬಂದಿಟ್ಟಿದೇನೆ, ತರ್ತೇನೆ ಕೀ ಕೊಡಿ ” ಎಂದಳು, ಬೋಳಾದ ಕೊಠಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೈಗೆ ಕೀ ಕೊಟ್ಟು, ಬಹು ಬೇಗ ವಾಪಸ್ಸಾದಳು. ಸರ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದ್ದಳು.

“ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಮರೆತಿಲ್ಲ ತಾನೇ? ”

ಅನಸೂಯ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ದೂರದವರೆಗೂ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದಳು. ಶೇಷಾದ್ರಿಗೆ ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೇಳಿದ :

“ “ ರೀ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ವಧಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾ ಇಲ್ಲಾರೀ. ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು

ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ.” ಅನಸೂಯ ಆಚೆಗೆಲ್ಲೋ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದಳು.

ಸೈಷಲ್ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗಂಡ ಕಾಯುತ್ತಾ

ಕುಳಿತಿದ್ದ. ನಿಮಿಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. “ಸ್ವಾಮೀ ಪೋಲೀಸರು ಹುಡುಕ್ತಾ ಇದಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರಿ ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತಣ್ಣಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

ಅನಸೂಯ ರೂಮನ್ನು ಹೊಕ್ಕ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ‘ಆ’ ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ರೂಮಿನ ಹೊರಗೇ ನಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಗಂಡ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದ.

“ ಇನ್ನು ನಾನು ಹೊರಡ್ತೇನೆ.”

“ಅನಸೂಯ, ಇವರು ಹೊರಡ್ತಾರಂತೆ ನೋಡು ” ಎಂದು ಅವನು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನಿಂತು ಕೂಗಿದ, ಅನಸೂಯ ಇವರಿಗೆ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಿಟಕಿಯ ಆಚೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು, “ ಆ, ಹೋಗ್ಬನ್ನಿ”-ಎಂದಳು, ಮುಖವನ್ನು ಈಚೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಡೆ ನೋಡುವಳೇನೋ ಎಂದು ಶೇಷಾದ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತ, ಆ ಬೆನ್ನು, ಇಳಿಬಿದ್ದ ಸೆರಗು, ಉದ್ದನೆಯ ಜಡೆ, ಜಡೆಯ ತುದಿಯ ಎತ್ತರದ ಪೀಠ....ನೋಡಿದ. ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ : “ ಬರ್ತೇನಿ.” ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಯದೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ.

ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಾಗ, ಅದುವರೆಗೂ ದ್ರಾಯನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯ ಫೋಟೋ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಫೋಟೋದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಹ್ಯಾಂಗರ್ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಶೇಷಾದ್ರಿಯ ಟೈ ಯ ಜೊತೆಗೆ ರೇಶ್ಮಿಯ ರಿಬ್ಬನ್ನು ಒಂದು ಜೋಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

೮, ೨೦, ೫೦

ಪಿ. ಲಂಕೇಶಪ್ಪ

೮, ೨೦, ೫೦,

ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಭೂತವಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಜನ ಆಡಿಕೊಂಡರು, ಹೆಂಡತಿ, ನನ್ನ ಹದಗೆಟ್ಟ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿಯ ಭೂತ-ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಮನೆಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಇದ್ದು ಬಿಡೋಣ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಗೆ ಬಂದದ್ದಾಯಿತು, ಭೂತ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಜನಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಏನೋ ವಿಷಯಗಳು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೆ? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಂಥ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಮೂಗು ಬಾಯಿ ಎರಡೂ ಚುರುಕು ಮನೆಗೆ ಬಂದವರ ಹತ್ತಿರ, “ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಓನರ್ ಇದಾರಲ್ಲಾ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ವಿಚಾರ ಗೊತ್ತೆ?” ಅಂದಳು, ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿ ಮಾತಾಡಿದಳು, ಐವತ್ತು ವರ್ಷದ ಲಾಯರನ್ನು ಎರಡನೆ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಅಂಥ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ತೋರಬೇಕು? ಹೆಂಗಸರು ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಕೇಳಿದರು. ಲಾಯರ ಮಗಳು ಗೌರಿಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು, ವಿಷಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಜೂನ್, ಜುಲೈ ಎರಡೂ ತಿಂಗಳ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಆಗಸ್ಟ್ ಹದಿನೈದರವರೆಗೆ ಕಾಲತಳ್ಳಿದ್ದ ಲಾಯರನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಂಡೆ, ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಗ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ ಲಾಯರು, ಬಾಡಿಗೆ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ, “ ನೋಡೋಣ ಹೋಗಿ” ಅಂದರು, ಅವರ ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು, ಈ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಾಗಿರಬೇಕು ವಿಷಯ, ಎಂದಷ್ಟೇ ಅಂದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಈ ತಲೆನೋವು ಎಂದು ಉಗಾದಿಯ ದಿನ ನಾನು ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ, ಆವೊತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಜ್ವರ ಬಂತು, ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತಂತೆ, ಆಗ ಗೌರಿ ಕಾಫಿ ತಂದು ಕೂಗಿದಳಂತೆ ಎಚ್ಚರ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಗೌರಿ ಹೇಳಿದಳು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಮೈ ಹಗುರಾಗಿತ್ತು, ಬೆಳಗಿನ ಸೂರ್ಯನೆದುರು ಓಡಾಡಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಪ್ರಪಂಚ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. - ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಮೇಲಿವೆ, ಹಸುರು ಕಣ್ಣು ತುಂಬುತ್ತಿದೆ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯ

ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು “ಗೌರಿ” ಎಂದು ಕರೆದೆ, ಕಿಲಾಡಿ ಹುಡುಗಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿವೆಯೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ‘ ಗೌರಿ ‘ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದೇ ತಡ “ ಓ ” ಅನ್ನುವ ಉತ್ತರ ಕಿವಿಗೆ ತಾಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಗೇಟು ಬಳಸಿ ಬರುವ ಬದಲು ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಧಡ್ ಅಂತ ಧುಮುಕುವ ಪೋಲಿ

ಹುಡುಗಿ, ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಲಂಗ ಗುಲಾಬಿಯ ಮುಳ್ಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಎರಡಾಗುತ್ತದೆ. ಮಲತಾಯಿಗೆ ಪತ್ತೆ ಸಿಗದ ಹಾಗೆ ನಾಲ್ಕು ಚಿಟಕು ಹಾಕುವ ಫಟಿಂಗತನ ಜೊತೆಗೆ.

ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಅವರಪ್ಪ ಲಾಯರು ನಮ್ಮ ಮನೆ ಸೇರಿ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದಾಗ ನಾನಾಗಿಯೇ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನ, ಬಾಡಿಗೆ ಮೊಬಲಗಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. ಜೊತೆಗೆ ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ, ಎಂದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನನಗಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಮೂಕನಾಗಿದ್ದೆ, ಗೌರಿ ಒಂದು ದಿನ ಬಂದು “ಚಂದ್ರ ಲೇಖ”ದ ಕತೆ ಹೇಳಿದಳು, ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು, ಮನೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟು ಚಂದ ಅನ್ನಿಸಿತು, ಅವಳು ಕತೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಕೂಡ ಚಂದ-ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಕತೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಒಂದೊಂದೇ ಚಿತ್ರ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಹಾದು ಬಾಯಿ ಮೂಲಕ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ, ಅವಳು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳತಿಯಾದಳು. ಕೆಲವು ಸಲ ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ನ ಹೊತ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವಳು, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹುಷಾರಿಲ್ಲದಾಗ ಒಂದು ಷರ್ಟು ಒಂದು ಕೊಡುವಳು, ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ, ಅನ್ನುವಳು, ಕಾಫಿ ಆಯಿತೆ ಅನ್ನುವಳು, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ತುಂಟ ಹುಡುಗಿ, ಕುಣಿದಾಡುವಳು, ನನ್ನ ಟೈಂಪೇಸಿಗೆ ಕೀ ಕೊಡಲು ಹೋಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿ, ಪೆನ್ಸಿಗೆ ಇಂಕ್ ಹಾಕಲು ಹೋಗಿ ಹೂಕುಂಡವನ್ನು ಒಡೆದು ಪೇಪರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಲೀಜು ಮಾಡಿ, ಕ್ಯಾಲೆಂಡರುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕಿತ್ತು ಬಡಿದು ಮುದ್ದು ಮುಖದ ತಾರೆಯಿರುವ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಷ್ಣುವಿರುವ ಸಾಚಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸುವಳು, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ಬಿಡುವಳು, ಹಾಗೆ ತೂರುವುದು ಚಂದ, ಎಂಟರ ಮಕ್ಕಳು ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಮೈಯಿನ ಹಲವು ಹನ್ನೊಂದು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕು ನಡೆಸುವುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬ, ನನ್ನ ಸೈರಣೆಯ ಪರಿಚ್ಛೆ ಕೂಡ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು, ನೋಡಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಬಾರದು-ಅಂದರೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಅರ್ಥ ಆಕೆಗೇನು ಗೊತ್ತು? ನನ್ನ ಪಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನನ್ನಂತೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ-ಆದರೆ ಈ ಎಂಟರ ಹುಡುಗಿಗೆ ನನ್ನ ಕೋಪ ವಿವರಣೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಗುದ್ದಿ ಕೈ ನೋಯಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ, ಒಂದೊಂದು ಸಲ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗುವೆ, ಆದರೆ ಆಕೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; ಕೆಲವು ಸಲ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕೇಳುವಳು: “ಯಾಕ್ರೀ ಇವರೇ ನೀವು ಒಬ್ಬರೇ ಇದೀರಾ?” ಅಂತ. ಅಂದರೆ ಅರ್ಥ, ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಎಲ್ಲಿ-ಅಂತ. ಅವಳ ಮಲತಾಯಿ ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಇವಳು ಕೇಳಿರಬೇಕು. ಹುಡುಗಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು ವಿಷಯ ಅಂದುಕೊಂಡೆ, ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕಡಕಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದು ನೋಡಿದೆ, ನನಗೂ ರೇಗಿತು, ಇದೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ಅವಳೇ ಮೊನ್ನೆ ಲಾಯರಿಂದ ಕೊಳ್ಳಿಯ ಏಟು ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಹಿತ್ತಿಲ ಕಡೆ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಆಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವ ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆ ಎಂದು ನಾನು ಲಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ? ನನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಬದುಕು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕುರೂಪವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬೇಸರವಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೇನು ಹೊರಡುವುದೊಂದು ಬಾಕಿ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಈ ಚೋಟುದ್ದದ ಹುಡುಗಿ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಏನು ಹೇಳುವುದು?

ಆವೊತ್ತಿನಿಂದ ನನಗೆ ನಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ : ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಚೋಟು ಹುಡುಗಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಷಾರಾಗಿರೋದನ್ನು ಕಲೀಬೇಕು, ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷವಾದ ಮೇಲೆ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಇವಳಿಗೆ ಸಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಈಗೇನೋ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವಾಗ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದಳು, ಸ್ನೇಹಿತರು ಹರಟುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಏನಿ ನಿಮಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಂತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳಂತೆ-ಅಂದರೆ? ಅನ್ನುತ್ತಾಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ನನ್ನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ

ಹೀಗೆಲ್ಲ ಚಿಂತಿಸಿ, ಗೌರಿಯೊಂದಿಗೆ ದೊಡ್ಡವನ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದೆ. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಕಡಮೆಯಾಯಿತು.

ಒಂದು ಸೋಮವಾರ ಮೈ ಘಮಘಮಿಸುವಂತೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಂದಳು. ನೋಡಲು ತುಂಬ ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದಳು, “ ನೋಡ್ತೀ, ನಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಗುಲಾಬಿ ಅರಳಿತ್ತು ಅಂತೀರಾ- ನಮ್ಮ ಸೋಮು ಮುಖದಷ್ಟು ಅಗಲ ಇತ್ತು!” ಅಂದಳು.

ಅವಳು ಇನ್ನೇನು ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಬೇಕು, “ ಹ್ಲೂ?” ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಅವಳ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಿದೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಗೌರಿ ಈ ರೀತಿ ಮುದ್ದಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದರೆ, “ ಓಹೋ, ಯಾಕಮ್ಮ ಹಾಗಾದರೆ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ? ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಏನೋ ಗೌರಿಯ ಉತ್ಸಾಹ ಇಮ್ಮಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಅವಳ ಧ್ವನಿ ತುಂಬುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌರಿಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅರ್ಥವಾಗಿರಬೇಕು, ಅವಳು ಕೂಡ ಗಂಭೀರವಾದಳು. ಎಂಟರ ಆಕೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ನನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಗುದ್ದಿದ ಹಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಸಲ ನಾನು ಕೂಗಿದೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದರೂ ಮುಂಚಿನ ಹಾಗೆ ಊಟವಾಯಿತೆ, ಕಾಫಿಯಾಯಿತೆ, ನಿನ್ನೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಟಾಕಿಸಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಜವರಣ್ಣ ಹೇಳಿದ-ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಗಡಿ ಯಾರವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಲ್ಲಿಯ ಹತೋಟಿಗೆ ದಕ್ಕದ ಆ ಜೀವನದ ಸಂತೋಷ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೋ ಎಂದು ನನಗೆ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು, ಮನೆ ಬಿಡೋ ಅನ್ನಿಸಿತು, ನಾನು ಕೊಲೆಗಡುಕ ಅನ್ನಿಸಿತು. ನನ್ನ ಬಳಿ ನಿಂತ ಗೌರಿ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿ, ಕೇವಲ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿ, ಕಂಡಳು. ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಲಿ ಮಾಡಿದನೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಒಂದನೆಯ ತಾರೀಖು ಯಾವುದೋ ಋಷಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರಿಗೆ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ನೈಲಾನ್ ಟೀಪು ತಂದೆ, ಗೌರಿಯನ್ನು ಕೂಗಿದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕೊಡುವುದು - ಸುಮ್ಮನಾದೆ, ಈಗ ಬಂದಾಳು ಆಗ ಬಂದಾಳು ಎಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡು ಘಂಟೆ ಕಾದೆ, ಅವರ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸಿ ಸಾಕಾಯಿತು, ಅವಳ ತಾಯಿಯೋ ತಂದೆಯೋ ಹೋಗಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅನುಮಾನವಾಯಿತು, ಹೇಳಿದರೆ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೋದದ್ದೇನು ಎಂದು ಟೀಪುಗಳನ್ನು ಟೈ ನೇತು ಹಾಕುವ ಹತ್ತಿರ ನೇತುಹಾಕಿ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತುಕೊಂಡೆ. ರೇಡಿಯೋ ಕೇಳಿ ಸಾಕಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಹೆಂಗಸು ಮಾಯೆಯೆಂದೂ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೂ ಹೇಳಿತು, ಅದೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದೇನು ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ಮಗುವಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಅಲಂಕಾರ ಎಂದು ಜೀವ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌರಿಯ ಆಕಾರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿತು. ಗೌರಿಯ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯು” ಚಿಟ್ಟೆ ಸಾಯಿಸ್ಕಿಟ್ಟೆ ” “ ನಾಯಿ ಬಿಸ್ಕಿತ್ ತಿನ್ನುತೆ” ಗಳೂ ಭುಜದ ನರ್ತನ, ಕೇಕೆಗಳೂ “ ಓ ನಿಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಕೂದಲು ‘ಗಳೂ ಹೊಸ ಹತ್ತಿಕ್ಕದ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದವು. ಹುಡುಗಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮನೆ ಸ್ಮಶಾನವಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕೇಕೆ ಹಾಕುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿದರೂ, ಹಿಡಿತ ಹೊಡೆತ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಿಗದ ಆಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕುಣಿದಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಭೂತದ ನೆಲ ಅದುರಿಬಿಟ್ಟಿತು, ನನ್ನ ತಳಪಾಯಕ್ಕೆ ಗೆದ್ದಲು ಹಿಡಿದೀತು, ಎಂದು ಭಯವಾಯಿತು, ನಮ್ಮ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಏನೆಲ್ಲ ಬೆಲೆ, ಎಷ್ಟೊಂದು ತ್ಯಾಗ-ಎಂದು ಬೇಸರವಾಯಿತು, ಹೀಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಮೈ ಬಿಸಿಯಾಗತೊಡಗಿ ತಲೆನೋವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು, ನನ್ನ ಎದೆ, ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅಟ್ಟಲಿನ ಹಾಗಾಗಿತ್ತು. ಹೇಳುವವರು ಕೇಳುವವರು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ಒಂದು ದಿನ ಮಲಗಿದೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅನುಮಾನ ಬಂದಿರಬೇಕು, ಗೌರಿಗೂ ಅನುಮಾನ ಬಂದಿರ ಬೇಕು ಲಾಯರ ಪತ್ನಿ ನನಗೆ ಕಾಫಿ ಕಳಿಸಿದಳು, ಛಾಯರ ಹೆಂಡತಿಯ ವರ್ತನೆ ನನಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಕಡೇ ಮಾತೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಕಾಫಿ ಕುಡಿದೆ, ನಿನ್ನೆ ತಲೆನೋವು ಇತ್ತೆಂದೂ ಈಗ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ನಾನು ಗೌರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡಿರಬೇಕು, ಗೌರಿ ಆವೊತ್ತು ಮಾತಾಡಿದಳು, “ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ತಲೆನೋವು ಹೋಯಿತು! ನಮ್ಮ ಮನೆಗೊಂದು ಮುದುಕಿ ಬಂದಿತ್ತೋರಿ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಒಂದು ವಾರದ ತಂಕ ತಲೆನೋವೂ ಅಂತ ಮಲಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟೋಳು!” ನಾನು ನಕ್ಕೆ. “ ಅವಳು ಕೆಟ್ಟೋಳಲ್ಲಮ್ಮ- ಬೇಕಂತ ತಲೆನೋವು ಮಾಡ್ಕೊತಾರೆಯೆ? ಮುದುಕರಿಗೆ ತಲೆನೋವು ಬೇಗ ಹೋಗಲ್ಲ.” “ಹ್ಯಾಗಿರುತ್ತೆ ಹಾಗಾದರೆ ತಲೆನೋವು ಇವರೆ?” ಅವಳ ಆರೋಗ್ಯ ತುಂಬಿದ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ, ಕೆಂಡದ ಹಾಗೆ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಆಕೆಯ

ಆರೋಗ್ಯದ ಮುಖ ಕಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚಾಯಿತು, ನನ್ನ ತಲೆನೋವಿನ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಕಥೆಯೇ ಇತ್ತು. “ಹಾಗಾದರೆ” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕೇಳಿದಳು ಗೌರಿ, “ನಿಮ್ಮ ಹಾಗಾದ ಮೇಲೆ ನನಗೂ ತಲೆನೋವು ಬರುತ್ತಾ?”

ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಬಿಳಿಯ ಕೂದಲು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡಂತೆ ತಲೆನೋವು ಬರುವುದೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನ ವಯಸ್ಸು ಕೇಳಿದರೆ ಕೆಟ್ಟೆ – ಎನ್ನಿಸುವುದು ನಿಜವಲ್ಲವೇ ಅನ್ನಿಸಿ, ಹುಡುಗಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕಲು ನೋಡಿದೆ. ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತೆ.

ಗೌರಿ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ನನ್ನ ಜ್ವರ ಇಳಿಮುಖವಾದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಗೌರಿಯ ಆರೈಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು, ಬಿಸಿ ನೀರುಬೇಕೆಂದಾಗ ಬಿಸಿನೀರು, ಗಂಜಿಯಾದರೆ ಗಂಜಿ, ಕಾಫಿ ಕೇಳಿದರೆ ಕಾಫಿ ತಂದು ಕೊಡುವಳು, ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡದೆ ಶುಶೂಷೆ ಮಾಡುವಳು, ನಾನು ಇನ್ನೇನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡೆ ಎನ್ನುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಲಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲವಾದಂತೆ ತೋರಿತು, ಯಾರೋ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತರಿಸಿ ಮಾತಾಡಿದರು. ಯಾರೋ ಏರು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು. ನನ್ನ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕೂತುಕೊಂಡೆ, ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ಅಳುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಏನೋ ಹಗರಣವಾಗಿರಬೇಕು, ಸಂಸಾರವೆಂದ ಮೇಲೆ ಅದೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲವೇ ಅಂದುಕೊಂಡೆ, ಆ ದಿನ ಗೌರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಹೋಟಲಿಗೆ ಕಾಫಿಗಂದು ಹೋದಾಗ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಸಿಕ್ಕರೆಂದು ಅದೂ ಇದೂ ಮಾತಾಡಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದೆ, ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕರೆದರೆ ಗೌರಿಯ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾಲೈದು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿ, ಹತ್ತಾರು ಸಲ ಕೇಳಿದ್ದೆ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡುಗಳನ್ನೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ.

ಕೇಳಿ, ಕಾಂಗೋದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಯಿತಲ್ಲಾ ಪಾಪ-ಎಂದು ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮರುಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದೆ. ಮರುದಿನ ಗೌರಿ ಬಂದಳು, ಅವಳು ಬಂದೊಡನೆ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೆ, ಏನಾದರಾಗಲಿ ಹುಡುಗಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದು ಮನೆ ಅವಳ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅವಳ ಮೇಲೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೇರಿ ಎಂಟರ ಹುಡುಗಿ ಹದಿನೆಂಟರವಳಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಏನು ಚೆಂದ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ, ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ “ಯಾಕಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನೇಲಿ ಗಲಾಟೆ ಆಗಿತ್ತು?” ಅಂದೆ. “ನಮ್ಮಪ್ಪ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಬೈದ್ದು. ಅಮ್ಮ ಏನೇನೂ ಮಾತಾಡಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಡ್ಕೊಂಡು ಹೊಡದ್ದು.”

“ಯಾಕೆ?”

ಗೌರಿಗೆ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ದೊಡ್ಡವರ ದೇಶದೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಇಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಆಕೆಗೆ, ಇಲ್ಲೊ ಉಂಟೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಎನ್ನಿಸಿತು, ನನಗೆ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು, ಐವತ್ತು ದಾಟುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಈ ಲಾಯರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಘಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೂ ದೇವರು – ಬುದ್ಧಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದರ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕಂದಾಚಾರದ ಈ ಗೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಪ್ಪಿರಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕೋಪಗೊಂಡೆ, ಗೌರಿಯ ಕಣ್ಣು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೈಲಾನ್ ಟೇಪುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುವು, ಕಣ್ಣು ಸಂತೋಷಗೊಂಡವು. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಅಂಕೆ ಅಂಕುಶಗಳಿಲ್ಲದೆ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಜೀವನ ಸಂತೋಷ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು, ಕಣ್ಣು ಬೆಳಗಿಸಿ, “ನಂಗ್ ಕೊಡ್ರಿ ಆ ಟೇಪು ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪಯ್ಯನಿಂದ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಿಸ್ತೇನೆ-” ಅಂದಳು, ಹಾಗೇ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಸೊಂಟದತ್ತರ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದ ಈ ಪೋರಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು ಕಂಡು ನನಗೆ ರೇಗಿತು, ಮಗು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಸಾಕ್ರಟೀಸನ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಸಿಗೆ!

“ಅದಕ್ಕೇ ಅಂದೆ: “ಅಪ್ಪಯ್ಯನಿಂದ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಿಸ್ತೀಯಾ? ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಮನೆಬಾಡಿಗೆ ಕೋಡೋಕೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ-ಇನ್ನು ಇದು ಬೇರೆ!” ಅಂದುಬಿಟ್ಟೆ.

ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಹುಡುಗಿ ನಕ್ಕು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆ ತಪ್ಪಾಯಿತು, ಅವಳು ಮರುಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ‘ಏನಮ್ಮಾ ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನಾದೆ, ಅಂದೆ. ಬಿಸ್ಕತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತೀಯಾಮ್ಮಾ ಅಂದೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಅವಳ ರೀತಿ. ಹೆದರಿಕೆ ನಿಜವಾಯಿತು, ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಗುವ ಹಾಗೆ ನಾನು ಹೀಗಂದೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಬಳಿ ಹೇಳಿದಳು, ಅಮ್ಮನ ಬಳಿ ಹೇಳಿದಳು, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಹುಡುಗತನ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ, ಯಾರು ಯಾವ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ ಅನ್ನುವುದಂತೂ ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ, ಮರುದಿನ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೆಲಸದವಳ ಹತ್ತಿರ ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿ, “ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ ಒಂಟೆ ಬೆಳೆದ ಹಾಗೆ ಹೀಗೂ ಅನ್ನಬಹುದೆ? ” ಅಂದಿದ್ದಳು.

ಹುಡುಗಿಯ ಹತ್ತಿರ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡವರು ಅದನ್ನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೆ? ಎಂದುಕೊಂಡು, ಆವೊತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಹಿತ್ತಿಲ ಕಡೆ ಲಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ಪಾತ್ರ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಏನಮ್ಮ ಏನೂ ತಿಳೊಬೇಡಿ, ಹುಡುಗಿ ಹತ್ರ ಹಾಗೆ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದೆ ಅಷ್ಟೆ-ಏನೂ ಭಾವಿಸಬೇಡಿ ” ಅಂತ ಅಂಗಲಾಚಿದೆ.

ಲಾಯರ ಎರಡನೆ ಹೆಂಡತಿ ತಾನೇ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅದೇ ಮೊದಲ ಸಲ-ಸೊಕ್ಕು ತೋರಿಸಿದಳು : “ಎಷ್ಟೊಂದು ಓದಿದೀರಾ ಬೆಳೆದಿದೀರಾ ಯಾರ ಹತ್ರ ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕುಂತ ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ? ಗೌರಿಯ ಹತ್ರ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ವಿಚಾರ ಯಾಕೆ? ದೊಡ್ಡೋರನ್ನ ಕೇಳಬೇಕು. ಇಸಕೋಬೇಕು, ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡೋಕೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರ್ತಾ ಇದ್ದೆವೆ? ” ಅಂದಳು. “ಗತಿಯಿಲ್ಲ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲಮ್ಮ” ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲು ಭಗೀರಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿ, ”ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗಿ ಏನೆಲ್ಲ ಅಂದಿದಾಳೆ. ಅದೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಏನಂತೀರೋ? ” ಅಂದೆ.

“ಹುಡುಗಿ, ಏನೂ ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ” ಅಂದು, ಗಂಡ ನೋಡಿದರೆ ಕಷ್ಟ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಪುಟಪುಟನೆ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು, ಐವತ್ತು ವರ್ಷದ ಆ ಗೊಡ್ಡಿನ ಪರವಾಗಿ ನೀನು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆವತ್ತು ನಿನಗೆ ಏನು ಬಿದ್ದದ್ದು ನನಗೆ ಗಂಜಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಬೈದೆ.

ಬೇಸರವಾಗಿತ್ತು ನನಗೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬೇರೆ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಮಾನದಂಡ.

ಲಾಯರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು, ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸೋಕೆ ಇವನು ಯಾರು, ಬಾಡಿಗೆ ವಿಚಾರ ಎತ್ತಬೇಕಾದ್ದು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ, ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಯಾಕೋ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಾಲ ಬಿಟ್ಟೋಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿದ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಲಾಯರು ಕಿಳ್ಳಿಕ್ಕಾತರ ಹಾಗೆ ಬೈದಾಡಿದ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸದಾಕೆ ಹೇಳಿದಳು, ನನಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು, ಹೀಗೂ ಉಂಟೇ ಪ್ರಪಂಚ, ಗೌರಿಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದೇ ತಪ್ಪಾಲ್ಲಾ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ, ಅದೇ ದಿನ ಗೌರಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತುಕೋ ಅಂದೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಇದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡೆ, ಆದರೆ ಈ ಸೌಜನ್ಯದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ-ಆಕೆಯನ್ನು

ಹಿಡಿದು ಕೆನ್ನೆಗೆರಡು ಸಲ ಫಟೀರನೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು, ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ಹಿಸುಕಿ ಬಿಡಬೇಕು, ಅನ್ನುವಷ್ಟು ಕೋಪ ಬಂದು ನನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿದರೂ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಅಂದಿತು : ನಾಳೆ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಹತ್ತಿರ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಗೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕಾರು ಕಣೋ ಮೂರ್ಖ, ಹುಡುಗಿ ಹತ್ತಿರ ಜಗಳ ಆಡಿದೆಯಾ ಅಂತ; ನಿನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿನಗೆ ಬೇಡವೆ?

ಗೌರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಗೆ ಬೈಯಬಾರದು, ಹೊಡೆಯಬಾರದು, ಇಷ್ಟೊಂದು ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ ಈಕೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಸಾಮಾನು ಕದ್ದಳಂತ ಯಾಕೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡಬಾರದು? ಯಾರಾದರೂ ನಕ್ಕಾರು, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲವೇ ಎಂದುಕೊಂಡು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದೆ.

ಗೌರಿ ಜೇಬಿನಿಂದ ದುಡ್ಡು ತೆಗೆದಳು. ಯಾವ ದುಡ್ಡು ಎಂದು ಕೇಳದೆ ಇಸಿದುಕೊಂಡು ಎಣಿಸಿದೆ, ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ, ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆ, ರಸೀದಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಬೇಡ, ದುಡ್ಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಎಷ್ಟು ಸಣ್ಣವನಾಗುವೆ ನೋಡಿಕೊ ಅನ್ನಿಸಿತು, ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, “ ನೋಡಮ್ಮ: ‘ಆ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದರೆ ಕೊಡಬಹುದಂತೆ, ಪರವಾಗಿಲ್ಲವಂತೆ ಅಂತ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಕೊಡು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ದುಡ್ಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಗೌರಿ ತುಟಿ ಬಿರಿಸದೆ ಇಸಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅನ್ನಿಸಿತು, ನಾನು ಹೀಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಲಾಯರ ಹತ್ತಿರ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದು ಆತ ರೇಗಬಹುದು, ಹುಡುಗಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಬಹುದೇ ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡು, “ ಕೊಡಮ್ಮಾ ಇಲ್ಲಿ ” ಎಂದು ದುಡ್ಡು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಸೀದಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದೆ. ಅವಳ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಯಿತು, ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು ಎಂದು, ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ನೀರು ತಣಪಣ ಕುಣಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಾಗ ಆ ನೀರಿನ ಹೊಳಪು ಕಾಣದಾದರೆ-ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ

ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಧ್ರೆ ಹೋದೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಹೊರಗಡೆ ಸಣ್ಣ ಮಳೆ, ಗಂಟೆ ಎಂಟಾದರೂ ಬೆಳಕು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಂತೂ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ದೂರ. ಲಾಯರ ಮನೆಯ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಕ್ಷಿದಾರರೊಂದಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಲಾಯರು ಯಾರನ್ನೋ ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದೆ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಬೈದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಕಕ್ಷಿದಾರ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದ: “ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಏನೋ ಹುಡುಗ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ, ಈಗ ಸುಮ್ಮನೇ ಜಗಳ ಬೆಳಸಿದರೆ ಜನ ನಿಮಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲದೇ-ಆತ ಹುಡುಗ ಅಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.” ಮಳೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸುರಿಯ ತೊಡಗಿತು, ಮಾತು ಕೇಳಿಸದಾದವು.

ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು

ಸದಾಶಿವ, ಜಿ. ಎಸ್.

ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು

ನೆನಪು ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದ್ದು; ದಟ್ಟ ಕತ್ತಲೆಯೊಳಗೂ ಕಾಣದೇ ಉಳಿಯುವ ನೆರಳು.

ಚಂದ್ರ ಯಾಕೆ ಬಂದ? ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಅವನನ್ನ ನೋಡಿದರೂ ಯಾಕೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಹೊಸಬನಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನ ಬಂದವನೆ ಕಲ್ಪಿಸೆದ.

ಮುಸರೆ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತೊಳೆಯುವವಳಿಗೆ ಕೊಡಲು ಬೇರೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಕೈ ತೊಳೆದು ಸೆರಗಿಗೆ ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕಸವನ್ನು ಉಜ್ಜಿ, ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕೂದಲನ್ನು ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು, ಶಶಿ. ಈ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಮಲಗಿ ಬಿದ್ದಾರೆ, ತುಂಬ ಸುಖಿಗಳು, ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಾ ಏನೂ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ, ಅವರೂ ಮಲಗಿ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ, ಚಂದ್ರ... ಅವರು ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಮಖಾನೆಯನ್ನು ಕೊಡವುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಲಗಿರಬಹುದು.

ಗಂಡನಿಗೋಸ್ಕರ ಇಟ್ಟ ಹಾಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಲೈಟ್ ಆರಿಸಿ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತವಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ-

ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಈ ದಿನ ಯಾಕೆ ಬಂದ, ಅನುಮಾನದವರ ನಾಲಗೆಗೆ ಉಪ್ಪು ಹುಳಿಯಾಗಿ,

ಬರುವಾಗಲೇ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತು, ಸದ್ಯ, ಅವರು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು, ಪುಷ್ಪಳ ರಾದ್ಧಾಂತದಿಂದಾಗಿ, ದೂರದಿಂದ ಕಂಡಾಗ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವರೇ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರು-ಅವರು ಈಗ ಆರು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವನನ್ನ ಅಲ್ಲೇ ನೋಡಿದ್ದರಂತೆ ಬಂದವನು ‘ಇಲ್ಲಿದಾರೆಂತ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಹೇಳಿದರು-ಬಂದೆ’ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋವಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಮುಲುಕುತ್ತಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಳನ್ನು ನೋಡಿ,

‘ಇವಳು ನಿನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲವೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

” ನೀನು ಹೇಗಿದ್ದೀಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ, ತಾಯಿಯಂತೆ-ಮಗಳು? ಎಂದು ಆ ಒಣ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಗೆ ಹಾಯಿಸಿದ.

ಯಾಕೋ ತುಂಬ ವಾಚಾಳಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಅದು ಸುಳ್ಳು, ಬಂದವನೆ, ಅಷ್ಟು ಅವಸರದಿಂದ, ಉದ್ದೇಗದಿಂದ- ಜ್ವರ ಬಂದವನಂತೆ

ಮಾತನಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ. ಆಮೇಲೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಅವರ ಎದುರೇ, ಆ ಕೊನೆಯ ಮಾತನ್ನಾಡಿ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ನನಗೆ ಚಂದ್ರವಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕಿತ್ತು-ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಫಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆ-ಕುಡಿದ, ನಮ್ಮವರು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ ಅವನ ಕಡೆ ತಳ್ಳಿದರು, ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಎರಡು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿದ, ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ-ಕತ್ತಲಾಯಿತು’ ಎಂದರು ಅವರು-‘ಹೂಂ’ ಎಂದೇ ಬಿಟ್ಟ-ಚಂದ್ರ.

ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ?

ಯಾಕೋ, ಶಶಿಗೆ ಅದಕ್ಕೇನೂ ಉತ್ತರ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಿಚ್ಚಿನ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ-ಕತ್ತಲೆಯೇ ಒಳ್ಳೆದು ಎಂದುಕೊಂಡು-ಲೈಟ್

ಹಾಕದೆ-ಯೋಚಿಸಿದಳು-ಅವನು ಉಳಿಯಬಾರದಿತ್ತು ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ-ಆದರೆ ಉಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತೇನೋ-ಅದು ಯಾಕೆ ಎನ್ನುವುದು ಶಶಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ,

“ಅದೇನಾದರೂ ಇರಲಿ, ತನ್ನ ಗಂಡ ಅವನಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಯಾಕೆ? ಅಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನ ನೋಡಿ, ಇವನು ಸಾಚಾ ಎಂದುಕೊಂಡಿ ದ್ದರಿಂದಲೆ, ಅಥವಾ ನನಗೂ ತೀರ ಗೊತ್ತಿದ್ದವನು, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವನು, ಅವನನ್ನ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೆ?... ”

“ಶಶಿ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ದೀಪ ಹಾಕಿದಳು, ರಾಮರಾಯ ತಟ್ಟನೆ ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆದ್ದ, ಕೇವಲ ಅಂಡರ್‌ವೇರ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಧಡೂತಿ ದೇಹ, ಮಾಂಸ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ತೋಳುಗಳು, ವಿಶಾಲವಾಗಿ ರೋಮ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಎದೆ, ಸುಖ ತೃಪ್ತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಶಶಿ-

ಚಂದ್ರ ತುಂಬಾ ಇಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಮೇಷ್ಟ್ರುಂತೆ ಇನ್ನು ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಆದರೂ ದೇಹದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಬೇಡವೆ? ಅವನ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತಹ ಕೈಗಳು, ಬತ್ತಿ ಹೋದ ಕೆನ್ನೆ-ಅವನಿಗೆ ಯಾಕೆ ಅದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ದೇಹ ದಂಡಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಅವನಿಗೆ.

‘ಹಾಲು?’ ಎಂದು ಹಾಲಿನ ಲೋಟವನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡಿದಳು,

‘ಹೂಂ ...’ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು,

‘ನಿಮ್ಮ ಚಂದ್ರ ಮಲಗಿದರಾ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆವರು, ಅನುಮಾನ ಸುಳಿದು, ಅಲ್ಲೇನಾದರೂ ಕಟಕಿ ಮಾತು ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು, ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದ ರಾಮರಾಯನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದುವು.

‘ಹೂಂ’ ಎಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ದನಿ ಎಳೆದಳು. ‘ಅವರಿಗೆ ಹಾಲು ಕೊಟ್ಟಿದೀಯೆ?’

ಅವನಿಗೂ ಹಾಲು ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಇದ್ದ

ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಹಾಲನ್ನು ಪಾಲು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಅದು ಸರಿ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಪುಷ್ಪಳಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ, ಇನ್ನು ಇಷ್ಟೇ ಇತ್ತು, ನಿಮಗೆ ಅಂತ ತಂದ್ವಿಟ್ಟೆ ‘

“ ಛೇ-ನನ್ನ ಹಾಲಿನಲ್ಲೇ ಅರ್ಧ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದಿತ್ತು’ – ಬರಿದಾದ, ತಳದಲ್ಲಿ ಗುಟುಕು ಹಾಲು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದ, ಲೋಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

ಛೇ! ಯಾಕಪ್ಪ ಇವರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಆದರೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಗೆಳೆಯ ಎಲ್ಲೋ ಬಂದವನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚಂದ್ರ ಬಂದದ್ದು ಇವರಿಗೆ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲವೆ?

ಶಶಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ, ಮಂಚದ ಅಂಚನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. “ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು, ಆಗಿದ್ದಾಯ್ತು... ಕೂತ್ಕು ಶಶಿ.

ಬೇಡವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.

”ಶಶೀ-”

ಹೀಗೇ, ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ, ಚಂದ್ರ.

‘ಚಂದ್ರ ಒಳ್ಳೆಯವರ ಹಾಗೆ ಕಾಣ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲ?’

ಹೌದು, ಒಳ್ಳೆಯವನೇ ಸರಿ, ‘ಕಾಣ್ತಾರೆ ಏನ್ವಂತು.

“ ಹೂಂ’-ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಹಳೆಯ ರಾಗ.

“ ಯಾಕೆ ಶಶಿ, ಅವರನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಅಂದದ್ದು ನಿಂಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲವಾ?’

ಝ-ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಡ್ತಾರೆ, ಇವರಿಗ್ಯಾಕೆ ಅದೆಲ್ಲ.

“ನಿಂಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ಇದ್ದೆ ” ಎಂದು, ಕೈಯನ್ನು ಅವಳ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಅಂದ.

‘ನಂಗೆ ಯಾಕೆ ಸಂತೋಷವಾಗೇಕು?’ ಅವನಿಂದ ಕೊಸರಿ ದೂರ ಸರಿದುಕೊಂಡು, ಖಾರವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಮರಾಯ ಪೆಚ್ಚಾದ.

‘ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವರು, ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರು ಅಂತ ಅಂದುಕೊಂಡು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ, ಬೇಡವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾ ಯಾಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ?’

ಧಡಿಲ್ ಎಂದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಂಚ ನೂರಾರು ಧ್ವನಿ ತೆಗೆಯಿತು,

ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡ್ಲಿ, ನನ್ನ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಹಿಂಸಿಸುವುದು ಯಾಕೆ? ಹೋಗ್ಲಿ, ಚಂದು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ಆದ್ರೆ ನಾನು ಉಳಿಯಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ, ಇವರ್ಯಾಕೆ ಹೇಳಿದ್ರೆ? ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಗಳಿಸಲಿಕ್ಕಿ....ಶಶಿಗೆ ಆ ಭಾವನೆ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು, ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು,

‘ಮಲಕ್ಕೂ, ಶಶಿ’ ಮತ್ತೆ ಸಂಧಾನದ ಧ್ವನಿ.

‘ಪುಷ್ಪಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಲಕ್ಕೂತೀನಿ, ರಾತ್ರೆ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟಾಳು.’ ಆದಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದಳು.

‘ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸಾಯಿ’ ಎಂದು ಅರಚಿ ಮಗ್ಗಲಾದ.

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಅಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೆ? ಅನುಮಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಏನೋ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿ ರಾಧಾಂತವೆಬ್ಬಿಸಿದರೆ ... ಇಲ್ಲ-ಇವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನದೇ ವಿಕಾರಗಳೇ! ಅವರು ಎಂದಾದರೂ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡದ್ದುಂಟೆ, ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಬೇಸರ ಅವರ ಮೇಲೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಓಟ-ಸಿಕ್ಕ ಕಡೆ ಹರಿಯುವ ಹುಚ್ಚು ನೆರೆ....

ಪುಷ್ಪ, ತೊಡೆಗಳ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಲಂಗ ಸೊಂಟದವರೆಗೂ ಸರಿದು ಬಿದ್ದಿತ್ತು, ಜೊಲ್ಲು ಹರಿದು ಕರೆಗೆಟ್ಟಿತ್ತು, ಪ್ಲಾಸ್ಟರನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡ ಗಾಯದ ಜಾಗವನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದಳು, ಶಶಿ. ಪುಷ್ಪ ಕುಮಟಿ ಬಿದ್ದು

‘ಆಂ....ಅಹಂ...’ ರಾಗ ತೆಗೆದಳು. ಶಶಿ ಅವಳನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಸಂತೈಸಿ ನಿಧ್ಧೆ ಹೋಗಿಸಿದಳು.

ಬೇಡಾಂದು ಕೇಳೋದಿಲ್ಲ, ಈಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ರಸ್ತೆಲಿ, ಸೈಕಲ್ ಕಲೀತೀನೀಂತ ಹೋಗಿದಾಳೆ, ತುಂಬ ತುಂಟೆ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಾ? ‘ಯಾಕೆ ಬೇಡ?’ “ ಹುಡುಗಿ ಯಾಕೆ ಕಲಿಯಬಾರದು?” ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಲಲಿತ ಕಲ್ಪಿದಾಳೆ-ಎಂದು ಅವಳ ವಾದ.

‘ಅವಳು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವವಳು’ ಎಂದರೆ,

‘ನಾನೂ ಹೋಗೀನಿ’ ಅಂತ ಇವಳು.

ಕೊನೆಗೆ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ‘ಅವಳು ಗಂಡುಬೀರಿ, ನೀನು ಆಗ್ರೀಯಾ?’ ಎಂದರೆ,

‘ಹೂಂ .. ಆಗ್ರೀನಿ’ ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಮುಖ ಎತ್ತಿ, ಗಂಟಲುಬ್ಬಿಸಿ ಹೇಳುವ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲೋ ಕರಗಿ

ಹೋಗುತ್ತದೆ, ‘ಏನಾದರೂ ಸಾಯಿ ‘ ಎಂದರೆ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪುಷ್ಪ ಹಾರಿ ಬಂದು ಕೊರಳ ಸುತ್ತ ಕೈ ಹಾಕಿ ಕೆನ್ನೆ ಕಚ್ಚಿದರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಅಸ್ತೆ!.

ಅದೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉರಿಬಿಸಿಲು.

ಯಾಕಾಗಬಾರದು?....

‘ಶಶೀ ..’ ಹೊರಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸೈಕಲ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಣ್ಣಗೆ ಕರೆದ.

‘ಚಂದ್ರೂ-’ ಪುಟ್ಟ ಲಂಗ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು – ರಣರಣ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿಗಿಳಿದಳು.

ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಂಡ್ಲು, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೀಟು ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಚಂದು ‘ ಹೀರೊ, ಸುರಿದ ಬೆವರನ್ನು ನಿಕ್ಕರಿಗೆ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ,

‘ಬಡ್ತೀಯಾ’ ಎಂದು ಸನ್ನೆಮಾಡಿದ.

‘ಕಲಿಸಿಕೊಡ್ತೀನಿ ಅಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲ’ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೇಳಿದಳು.

‘ಹೂಂ-ಬಾ-’

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಸೈಕಲ್ ಅಭ್ಯಾಸ ಆರಂಭವಾಯಿತು.....

ಅದೂ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಸುರೇಶನ ಸೈಕಲ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಒಬ್ಬಳೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಳಂತೆ, ನನಗಾದರೆ ಚಂದ್ರವಿದ್ದ, ಬೀಳುವಂತಾದರೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ಪುಪ್ಪಳಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬಿದ್ದು ಗಾಯ ಮಾಡೋತೀಯೆ ಅಂದರೆ, ಆ ಭಾಷೆ ಈ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನಗೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು.... ಚಂದ್ರ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸೀಟಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಬೆಲ್ ಮಾಡುತ್ತಾ, ರೊಯ್ಯನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ....

ಛೇ • ನಾನಾಕ್ಕೆ ಕಲಿಯಬಾರದು, ಅಮ್ಮಿಗೆ ಬರೋದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ.....

“ಅಲ್ಲೋ ಚಂದ್ರ-ಇದು ಯಾಕೋ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಹತ್ತೋಕಾಗೋದಿಲ್ಲೋ?”

‘ನೀ ಕತ್ತಿರಲ್ಲ ನೋಡು, ಅದಕ್ಕೆ’

‘ಎಲ್ಲ ಕಲ್ತುಗೊಂಡೇ ಮಾಡೋಕಾ?’

‘ಇಲ್ಲಾ ಮತ್ತೆ?’

‘ಊಟ?’

ಚಂದ್ರ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದ, ಅದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಆದನೋಪ್ಪ, ನಮ್ಮಣ್ಣ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ. ನೀನು ಎಲ್ಲ ಕಲ್ತೊ ಲೇಕು ಅಂತಿದ್ದೆ.?’

” ಅದು ಹೋಗ್ಲಿ. ನಾ ಸೈಕಲ್ ಕಲೀಬಾರ್ದು ಅಂತ ಅಮ್ಮ ಹೇಳ್ತಾಳಲ್ಲ ಯಾಕೋ ಚಂದ್ರ....’

” ನೀ ಹೆಂಗಸು ಅಂತ.’

” ನಾ ಹೆಂಗಸಾ?”

“ ಮತ್ತೇನು?”

‘ ಹುಡುಗಿ.’

ಅರೆ ...ಹುಡುಗಿ... ಹೆಂಗಸು. ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ? ಚಂದ್ರವಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

‘ನಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಕೇಳೊಂಬಂದು ಹೇಳಿಯಾ?’ ಹಂಗಿಸಿದಳು.

ಚಂದ್ರ ಗೊಗ್ಗರು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ “ ನೀ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ರೆ ನಾ ನಿಂಗೆ ಸೈಕಲ್

ಕಲ್ಪಿ ಕೊಡೋಲ್ಲ.’

“ ಇಲ್ಲ ಕಣೋ ಸುಮ್ಮೆ....ತಮಾಷೆಗೆ ಹೇಳಿದೆ....ಈಗ ನಾ ಒಬ್ಬಳೇ ಹತ್ತುತೀನಿ... ನೀ ಹಿಡ್ಕೊಬಾರ್ದು.’

ಬೇಡವೆಂದರೂ ಆಗೀಗ ಕಾಡುವ ನೆನಪುಗಳಿಗೆ ಏನೆನ್ನಬೇಕು, ಚಂದ್ರನ ಯಾಕೆ ಇನ್ನೂ ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ, ಎಂದೋ, ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗೆ ಆಡಿದ್ದು, ಜಗಳಾಡಿದ್ದು, ಹಂಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಎಲ್ಲ ಯಾಕೆ ನೆನಪಿರಬೇಕು ...ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಚಂದ್ರ ನನಗೇನಾಗಿದ್ದ, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ಶಶಿ ನೋಡಿದಳು, ಏನಾದರೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬರಬಹುದೆ?...ಕೆದಕಿದಳು, ಇಲ್ಲ.... ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವನು ಅಷ್ಟೆ, ಮತ್ಯಾಕೆ ಅವನು ಇವತ್ತು ಬಂದ. ನನಗ್ಯಾಕೆ ಅಷ್ಟು ಯೋಚನೆ?... ಕೈ ಹಿಸುಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತೇ ಹೊರತು, ಇನ್ನೇನೂ ದಾರಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ, ನಾನು ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಎಂದಾದರೂ ಬಯಸಿದ್ದೆನೆ.... ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಬಂದಂತಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಕೈ ಊರಿಕೊಂಡಳು. ಎಂದೂ ಇಲ್ಲಹಾಗೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ...ಅವನು?..ಅವನು?..... ಆದರೆ ಈಗ ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು....

ನಾನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಬಾರಿ.. ತುಂಬಾ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ್ದ, ಸೈಕಲ್ ಕಲಿತೆಯಾ ಎಂದು ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಆದರೂ.... ಯಾಕೋ ಇಂದು ತುಂಬ ಕಲಕಿಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲವೆ? .. ನಾನು ಕೊನೆಗೆ ಸೈಕಲ್ ಕಲಿತೆನೆ ...

ಚಂದ್ರ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಒಂದು ಕಾಲ ನೆಲದ ಮೇಲೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲನ್ನು ಪೆಡಲೈಲೂ ಇಟ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಾಂತ, ಎರಡೂ ಕಾಲನ್ನು ಪೆಡಲ್ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದುರಿನ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರು 'ಹಾರನ್' ಮಾಡುತ್ತ ಬರ್ರನೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ಗೊಂದಲವಾಯಿತು, ಸಮತೋಲ ತಪ್ಪಿ ಶಶಿ ಸೈಕಲ್ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಳು, ಚಂದ್ರ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಓಡಿ ಬಂದ.

'ಚಂದ್ರ' ಹೌದೂ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಅಳು ಬಂದಿತ್ತು.

"ಶಶಿ....ನಿಂಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ-ನಿಂಗೆ ಇನ್ನೂ ಬರೋಲ್ಲ ಅಂತ ...ಅಳಬೇಡ್ಲೇ.. ಅಪ್ಪಂಗೆ ಹೇಳಿಲೇಯಿ.... ಹೇಳಬೇಡ್ಲೇ ...ಶಶಿ....ಶಶಿ" ಸೈಕಲ್ ಎತ್ತುತ್ತಾ-ಅರ್ಧಂ ಬರ್ಧ, ಗಾಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ. ಅವಳು ಕುಂಟುತ್ತಾ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದಳು, ಅವಳ ಲಂಗ ಸೈಕಲ್ ಚೈನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹರಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಮಂಡಿ ತರಿದು ರಕ್ತ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಸೈಕಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೋ ಭಾಗ ಅವಳ ತೊಡೆಯನ್ನು ಗೀರುಮಾಡಿ ಕೆಂಪು ಬರೆ ಎಳೆದಿತ್ತು. ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ಒಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ಅವಳ ಗಾಯ ನೋಡಿ ಚಂದ್ರ ಗಾಬರಿಯಾದ; ಚಂದ್ರವಿನ ಗಾಬರಿ, ಭಯ ನೋಡಿ ಅವಳು ಅಳಲಿಲ್ಲ.

'ನನ್ನ ಕರ್ಚಿಪಿದೆ ಕಣೆ... ಒರೆಸಿಬಿಡೋಣ' ಎಂದು ನಿಕೃರಿನ ಜೇಬಿನಿಂದ ಕೊಳೆಯಾದ ಬಟ್ಟೆ ತೆಗೆದ.

ಶಶಿ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು, ಅನಾಥ್ಯ ನೋವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಶಶಿ ಅಳಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿ ಎಂದೋ, ಚಂದ್ರವಿನ ಪೇಚಾಟ ನೋಡಿಯೋ, ತನ್ನದೇ ತಪ್ಪು ಎಂದೋ...ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ!

'ಚಂದ್ರ . ತುಂಬ....ತುಂಬಾ ನೋವು ಕಣೋ....?'

'ನಾ ಏನ್ ಮಾಡ್ಲಿ -ಶಶಿ ...ಶಶಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ ಅಲ್ವ?' ಅವಳು ಮಂಡಿಗೆ ಕೈಯೊತ್ತಿಕೊಂಡು ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು, ಅವನ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬೆಂದ ಮುಖ, ಕೆಂಪು ಕಪ್ಪಾದ ಕೊರಳು, ಬೆವರು ಹನಿಯುವ ಮೂಗು, ಹಣೆಯ ಬೆವರಿಗೆ ಅಂಟಿನಂತ ಕ್ರಾಸಿನ ಕೂದಲು, ಮಣ್ಣಾದ ಶರ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾ ಮೆದುವಾಗಿ ನಕ್ಕಳು. ಅವನು ಇನ್ನೂ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅವಳ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಾದ ಗೀರನ್ನು ಕರ್ಚಿಪಿನಿಂದ ಒರೆಸಿದ 'ಹಾಯ್' ' ಎಂದಳು ಅವಳು, ನೋವಿನಿಂದ ಚಂದ್ರ ತಟ್ಟನೆ ಕೈ ತೆಗೆದ.

ಶಶಿ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ- "ಚಂದ್ರ-" ಎಂದಳು.

"ಆಂ " ಎಂದ.

'ನೀನು ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯವನು ಚಂದ್ರ .. ಇನ್ನೆಲೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆಡೋಣ ಅಲ್ವಾ?'

ಅವನ ಕಣ್ಣರಳಿತು, ಏನೋ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ,

'ಚಂದ್ರ, ವಿಶಾಲಿ ತುಂಬಾ ಕೆಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಅಲ್ವಾ?'

'ಹೂಂ' ಅನುಮಾನ ಯಾಕೆ? "

ಆಯ್- ತುಂಬಾ ನೋವು ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ್ಣು?'

'ಹೂಂ'

'ಮತ್ತೆ ಅವಳು ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಹೆಂಡ್ತಿ ಅಂತ ಹಂಗಿಸ್ತಾಳೆ'

ಅದೇನು ಅಂಥ ವಿಷಯವೆಂದು ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ, ಚಂದ್ರಗೆ

'ನೀನು ದಡ್ಡ ಚಂದ್ರ'

ಶಶಿ ಮತ್ತೂ ಕೆಂಪಾದಳು.

'ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಳಿ ಬಿಡು-ನಮಗೇನಾಯಿತು ...

'ಚಂದ್ರೂ...'

'ಆಂ'

'ಅಪ್ಪ ಬರಿದಾರೆ ಕಣೋ...'

ಚಂದ್ರ ಸುಸ್ತಾದ. ಶಶಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತಳು.

...ಪಾಪ, ಚಂದ್ರಗೆ ಹೊಡೆದೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು, ಅಪ್ಪ, ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ

ನಿಂತಿದ್ದೆ.... ಚಂದ್ರ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಸೈಕಲ್ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು, ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ, ನೋಡುತ್ತ ನಡೆದ.

ಅವಮಾನಿತನಾದವನಂತೆ, ಬೇವಾರ್ಸಿಯಂತೆ ಸೈಕಲ್‌ನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಶಶಿಗೆ ಅಳು ಬಂತು, ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು....ಅಪ್ಪ ಹೊಡೆದರು .. ತಾನು ಇನ್ನೂ ಜೋರಾಗಿ ಅತ್ತಿದ್ದೆ, ಮತ್ತೆ ಏಟು ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ದರದರನೆ ಮನೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಆಗಿನಿಂದಲೂ ಕೈಯೂರಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಕೈ ಜೋಮು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು.” ಪಾಪ-ತುಂಬಾ ಗಾಯ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುತ್ತ ಪುಷ್ಪ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಉರುಳಿ – ಉಷ್ ‘ ಎಂದಳು, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸೀರೆಯ ಒಳಗಿಂದ ಕೈ ಸರಿಸಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡಳು.... ಭ್ರಮೆ, ಆ ದಿನ ಆದ ಗಾಯ ಇವತ್ತೂ ಇರುವುದುಂಟೆ. ಆ ಎಲ್ಲದರ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಕೆದಕಲು ಅದು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಒಂದು ಗೀರು ಇರಬಹುದು, ಅದು ಹಗಲು ಮಾತ್ರವೇ ಕಾಣುವಂಥದು.... ಮನೆಯ ಗಡಿಯಾರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ಹೊಡೆದು, ಇರುಳನ್ನು ಕಲಕಿತು. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಣಿಸಿದಳು. ಕೊನೆಯದನ್ನು ಎಣಿಸಿ ಯಾಕೋ ನಿಧ್ರೆ ಬರೋದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಾಯಿಸಿದಳು, ಚಂದ್ರ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಧ್ರೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆ? ಚಂದ್ರ ಇನ್ನೂ ಯಾಕೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಥತ್ ಏನೇನೋ ಯೋಚನೆಗಳು ಇಂದು ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗದಿದ್ದುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು, ಪುಷ್ಪ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಅವಳ ಗಾಯಕ್ಕೆ ನೋವಾಗಬಹುದೆಂದು ಮತ್ತೆ ಕೈ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಒಂದು ಸ್ಮಿ ನಿನ ಆಚೆ ಮಲಗಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಗೊರಕೆ ಹೊಯ್ಯುವ ಗಂಡ, ಛೇ-ಇವತ್ತು ಯಾಕೋ ಎಲ್ಲವೂ ಅಸಹ್ಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯೋದಿಲ್ಲ. ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ, ಎಂದಾದರೂ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಬೇಕೇ ಬೇಕಾಗುವ ಗಂಡು ದೇಹ-ಬೆವರು, ಸಿಗರೇಟು, ಬೀಡಾ ಎಲ್ಲದರ ಮಿಶ್ರಿತ ವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ ಬೇಕಾಗುವ ದೇಹ, ಇವತ್ತು ಮಾತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ತಿರಸ್ಕಾರ, ಅಥವಾ ಇಷ್ಟು ದಿನ ತನಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೆ? ಏನೋಪ್ಪ....ಎಲ್ಲ ಚಕ್ರ ಚಕ್ರವಾಗಿ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತದೆ, ಕಲಬೆರಕೆ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ತೊಳಸಿ...ಛೇ ನಿಧ್ರೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ....ಗಂಟಲಾರಿದಂತಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕು, ಅವರ್ಯಾಕೆ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನಲ್ಲೇ ಅರ್ಧ ಹಾಲು ಕೊಡು ಎಂದರು...ಛೇ. ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯದೋ ಮತ್ತೆ ಸುಳಿದು ಕಾಡುತ್ತದೆ.

ಶಶಿ ಎದ್ದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದು ದೀಪ ಹಾಕಿದಳು. ಚಂದ್ರವೂ ನಿಧ್ರೆ ಬರದೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

‘ಯಾರು’?

‘ನಾನು, ಚಂದ್ರ.’

‘ನಿಧ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಶಶಿ.’

ಬಂದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಕರೆಯದೆಯೇ ಮಾತನಾಡಿದ್ದ.

‘ಇಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ, ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಯಿತು, ನೀರು ಕುಡಿಯೋಣಂತ ಬಂದೆ.’

‘ನಂಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕೊಡು, ಶಶಿ.’

ಶಶಿ ಅಡಿಗೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ....ಚಂದ್ರೂಗೂ ಯಾಕೆ ನಿಧ್ರೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೂ ಹೀಗೆ ಕಾಡುತ್ತಿದೆಯೆ?... ಇದು ಏನು ಯಾಕೆ ಅಂತ ಅರ್ಥವೇ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರನ ಕೇಳಬೇಕು-ಕೇಳಿಬಿಡಬೇಕು, ಅವನು....ಅವನು ಏನಾದರೂ..... ಛೇ ಚಂದ್ರ ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ... ನೀರು ತಂದಳು, ಅವನಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ತಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು.

‘ಮತ್ತೇನು ವಿಷಯ, ಚಂದ್ರ....ನಿಂಗಿನ್ನೂ ಲಗ್ನ ಆಗಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಪ? ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ಕೊಬಾರ್ದು...’

(ಛೇ- ತಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳ ಬಾರದಿತ್ತು)

ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ, ‘ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೆ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳೋದು ಸಾಕಾಗಿದೆ ... ಅದು ಹೋಗ್ಲಿ, ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀಯ, ಶಶಿ.’

(ಯಾಕೆ ಅನುಮಾನವೆ ಅವನಿಗೆ- ನನ್ನ ನೋಡಿದರೆ ನಾನು ತುಂಬ ದುಃಖಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತೇನೆಯೆ?)

‘ಸುಖವಾಗೇ ಇದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ, ಮನೆ, ಮಠ, ಗಂಡ, ಮಗಳು ಎಲ್ಲ ಇದ್ದು-ಸುಖ ಇಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ ಹ್ಯಾಗೆ?’

‘ಅಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಸುಖ ಆದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿಯಾ?’

‘ಸುಖ ಅಂದರೆ ಏನೂಂತ ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಚಂದ್ರ, ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ.’

‘ನಿನ್ನ ನೋಡಿದರೆ ಯಾಕೋ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಅನಿಸೋದಿಲ್ಲ, ಶಶಿ.’

ಚಂದ್ರ ಯಾಕೋ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವವನಂತೆ ತೋರಿತು. ಶಶಿಯ ಮನಸ್ಸು ರೋಸಿತು. ಸುಖ ‘ದ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ‘ ಸುಖ ‘ದ ಇರುವಿಕೆಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರವಾದದ್ದು ದಿನದಿನವೂ ಗೊತ್ತಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಮದುವೆಯಾದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸುಖ, ಈಗ ಪುಷ್ಟ ಕೊರಳ ಸುತ್ತ ಕೈ ಹಾಕಿ ‘ ಮಮ್ಮಿ’ ಎಂದರೆ ಸುಖ-ಒಡಲಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ‘ಪಾಪ’ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೆನಸಿದರೆ ಸುಖ.... ಆದರೆ ಚಂದ್ರ ಯಾಕೆ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕೇಳಾನೆ. ಆ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದರೇ ಯಾಕೋ ಎದೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಚಂದ್ರ ಬಂದದ್ದು ನನಗೆ ಸುಖವೆ?....??....

‘ಬೇಸರವಾದರೆ ಕ್ಷಮಿಸು, ಶಶಿ.’

‘ಉಹೂಂ, ಹಾಗಲ್ಲ ಚಂದ್ರ ..ನನಗೇ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವಳಾಗಿದ್ದೇನೆ ನಾನು ಈಗ ಏನೂ ಹೇಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ, ಏನು ಹೇಳಬೇಕು?..’

‘ನಿಮ್ಮವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಾರ-ಅಂತ ಅಷ್ಟೆ, ಶಶಿ.’

ಯಾಕೋ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು ಹೆದರಿಕೊಂಡವನಂತೆ-ಕೇಳಿದ.’

ಯಾಕೆ ಚಂದ್ರ-ಪದೇ ಪದೇ ಅದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತು ಸಾಗಿಸಿಯೆ....

‘ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಾರಲ್ಲ, ಚಂದ್ರ-’

ಧ್ವನಿ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಒಡೆಯಿತು.

‘ನನ್ನ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ಚಂದ್ರ, ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ, ಸುಖ ಇಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ ಅದು ಬೇರೆ ಮಾತು, ನೀಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಇದೀಯ?’

” ನಾನು ಹೀಗೇ ಇರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಶಶಿ “

ಯಾಕೆ?

“ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗುವಂತಹ ಹುಡುಗಿ ಸಿಕ್ಕೋದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾಗೋಲ್ಲ. ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ.

‘ಸರಿಯಾದ ಹುಡುಗಿ ಅಂದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಇರಬೇಕು?’

ಅವನು ಥಟ್ಟನೆ ಮುಖ ಎತ್ತಿ ಅವಳನ್ನು ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ.

ಶಶಿ ಗಾಬರಿಯಾದಳು, ತಲೆ ಸುತ್ತು ಬಂದಂತಾಗಿ ಒತ್ತಿಕೊಂಡಳು (ನಿನ್ನಂಥವಳು! -ಅಂದನೇ ಹಾಗೇ ಅಂದನೆ... (ನಾನೇನೂ ಎಂದೂ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ...., ಆ ಭಾವನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.....)

‘ಶಶಿ..’

‘ಆಂ’-

‘ಯಾಕೆ ಏನಾಯ್ತು....’

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲ...’ ಎಂದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

‘ಶಶಿ, ಬೇಸರ ಪಟ್ಟುಕೊಬೇಡ, ಒಂದು ಮಾತು’

(ಎದೆ ಡಡಡವ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ... ಇಂದು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ, ಚಂದ್ರ ಭಂಡನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ...)

‘ನಾನು ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಿಂಗೆ ಬೇಸರವೆ?’

ಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವನು ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

‘ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ನೀನು ಧಡ್ಡನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ಚಂದ್ರ’

‘ಅದು ಹಾರಿಕೆಯ ಮಾತು.’

(ಚಂದ್ರ ಹಾಗೆ ಯಾಕೆ ಕೇಳಿಯಾ? ಚಂದ್ರೂ)

‘ ಚಂದ್ರ, ನೀ ಯಾಕೆ ಬಂದೆ?’

‘ಏನೂ ತಿಳಿಯಬೇಡ ಶಶಿ, ಮೊನ್ನೆ ಯಾಕೋ ತುಂಬ ಬೇಸರವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ, ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಫೋಟೋ ನೋಡಿದೆ, ನಿನ್ನ ನೋಡಲೇ ಬೇಕೆನಿಸಿತು, ಅದ್ರೆನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಓಡಿ ಬಂದೆ... ಶಶೀ, ನಾನು ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು.’

(ಅಯ್ಯೋ ಚಂದ್ರೂ, ನನ್ನ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಗಿಸ್ತಿದೀಯಾ)

‘ಚಂದ್ರ, ನಾನು ಈಗ ಯಾವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇನೆ ಅನ್ನೋದು ನಂಗೇ ಗೊತ್ತಾಗ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಬೇರೆಯವರ ತಪ್ಪು-ತಡೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ....ಅದು ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಚಂದ್ರೂ.... ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತೋ ಏನೋ ಅನಿಸಿದರೆ, ಬಂದದ್ದೇ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ’.....

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನ ಮಾತಿಲ್ಲದ ಮಾತು, ನೂರು ವ್ಯಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳೆಯಿತು.

‘ಹಾಗೇ ಅನಿಸುತ್ತೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ.....ಶಶಿ, ಬಂದು ಹೋದರೆ ಏನಾದ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ. ಇದ್ದವರಿಗೆ, ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅಂತ ಅನುಮಾನ-ನಿಂಗೂ ತೊಂದರೆ...’

‘ಹ್ಯಾಗೆ ಹ್ಯಾಗೋ ಮಾತನಾಡಿದಾನೆ ಚಂದ್ರ, ಎಲ್ಲ ಎದೇಗೆ ಬಂದು ತಗಲುತ್ತದೆ. ಈ ಚಂದ್ರ ಎಂದಾದರೂ ಸುಖಿಯಾಗ್ತಾನೆಯೇ?

ನನ್ನದು ಮುಗಿದ ಹಾಗೆ,

ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಸೆ ತೀರಲಿಲ್ಲ.....

‘ಅದೂ ಸರಿಯೆ, ಚಂದ್ರ, ನಂಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು- ನೀನು ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು- ಬಡತನದಲ್ಲೂ ಸುಖವಾಗಿ ಇರೋಕಾಗೋದಿಲ್ಲಾ, ಚಂದ್ರ.’

‘ಆಗಬಹುದೋ ಏನೋ, ನಂಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ’

ಇದು ‘ ತಿದ್ದಲಾರದ್ದು’ ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು

‘ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು, ಮಲಗು ‘ ಎಂದು ಎದ್ದಳು.

‘ನಿನಗಿಂತಲೂ ಬೇಗ ಎದ್ದು ನಾನು ಹೋಗಿಬಿಡಬಹುದು, ಶಶಿ.... ಆದ್ದರಿಂದ ...ಬತ್ತೇನೆ ಅನ್ನಲೆ?’

ಶಶಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವಳು ನಿಂತು, ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ-ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು, ಕಣ್ಣು ಒದ್ದೆಯಾಯಿತು, ಚಂದ್ರೂಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಒರಟಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದಾನೆ, ನಿರ್ದಯಿ- ಕರುಣೆ ಅನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ....

ಪುಷ್ಪ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು- “ ಸೈಕಲ್...ಮಮ್ಮಿ... ನಾನೂ ಕಲೀಲೇನಮ್ಮ, ಮತ್ತೆ ಲಲಿತ ...

ಶಶಿ ಅವಳನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಾ- ನಿಂಗೇ ಸೈಕಲ್ ಕಲ್ಲಿ ಕೊಡೋಣ ಸುಮ್ಮಿರು ಪುಷ್ಪಾ.... ಚಂದ್ರ ಬಂದಿದಾನೆ. ಕಲ್ಲಿ ಕೊಡ್ತಾನೆ.

ಮಗು ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋಯಿತು.

ತುಂಬಾ ಸೆಖೆ- ಮಲಗಿದರೂ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಕತ್ತಲೆ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಮಾಳಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಯೋಚಿಸಿದಳು : ಚಂದ್ರ ನಂಗೇ ಸೈಕಲ್ ಕಲಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನೆ?...

ತುಂಬಾ ಸೆಖೆಯಾಗಿ ಸೆರಗನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿದಳು. ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿ ಕೊಂಡಿರೋಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತೆ ಎಂದು ತುಂಬಾ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಕೊಂಡು, ರವಿಕೆಯ ಗಂಟನ್ನು ಕಳಚಿ ಸಡಿಲಿಸಿ ತೆಗೆದಳು ಕಿರುಗಾಳಿ, ಎದೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸವರಿದಂತಾಗಿ, ಈಗ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು, ಹೊರಳಿ ಮಲಗಿದಳು.

ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವರಿಗೆ

ಅನವಶ್ಯಕವಾದ ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನಾಗಲೀ, ಏನನ್ನಾದರೂ ತೆರೆದು ತೋರದ ಒಂದು ವಿಶೇಷಣವನ್ನಾಗಲೀ ಬಳಸಬೇಡ.

ಅಮೂರ್ತವಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಯವಿರಲಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಗದ್ಯಕಲೆಯ ಅವರ್ಣನೀಯವಾದ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ನೀನು. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ ವಿಚಾರವಂತ ಮನುಷ್ಯ ಮೋಸ, ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಈ ದಿವಸ ಯಾವುದು ತಜ್ಞನಿಗೆ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೋ ಅದು ನಾಳೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಬೇಸರ ತರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಜನ ಉತ್ತಮ ಕಲೆಗಾರರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೂ ಜನರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗು. ಆದರೆ ಅವರ ಋಣವನ್ನು ಮುಕ್ತ ಕಂಠದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಸಭ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸು. ಒಂದೋ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಬಳಸು, ಇಲ್ಲವೋ, ಅಲಂಕಾರವೇ ಬೇಡ, Ezra Pound

ಸತ್ಯ

ಟಿ. ಜಿ. ರಾಘವ

ಸತ್ಯ

ನನಗೀಗ ವಯಸ್ಸು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದಕ್ಕೆ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೇನೆ-ನೈತಿಕವಾಗಿ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದ, ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಭ್ರಷ್ಟ ನಾನು, ಎನಿಸುತ್ತದೆ ಆಗಾಗ. ಭವಿಷ್ಯ ನನ್ನದಿರಬಹುದು, ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು, ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ತುಂಬಿದ ದೇಹದ ಬದುಕು, ಭೂಮಿಯ ಬಯಕೆ, ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ, ಅಂತಲೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಆರಾಮ ಬಿದ್ದಿರುವ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೋ, ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿರುವ ಪಶುವನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆ ಮನಸ್ಸು ಉಲ್ಲಾಸವಾಗುತ್ತದೆ; ಕರುಬುತ್ತದೆ. ಪಶುಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಕಾಲದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕದೆ, ಬೇಡದ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಬದುಕಿದವನು ಧನ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾ ಬೆಳೆದ ರೀತಿ-ದೇಹವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟೂ ಆತ್ಮ ಗಗನಗಾಮಿಯಾಗುತ್ತದೆಂಬ (ಅ) ಜ್ಞಾನೀಭಾವ-ದೇಹವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಪಶುಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬದುಕಲಾರದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಏನೊಂದೂ ಮೌಲ್ಯವಿಲ್ಲದ, ಉದುರಿ ಹೋದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಬಾರದ, ನಂಬಿದ ಹೊರತೂ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದೂ ನಂಬಲಾರದವನು ನಾನು. ಕ್ರಿಸ್ತನ ಕಾಲದಲ್ಲೋ, ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲೋ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಆನಂದದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದೆ; ಅವರಿಗಾಗಿ ಜೀವತೆತ್ತು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬೇಡ, ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸು ಗಾಂಧಿಯಾಗಿ ಸತ್ತು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೆ; ಈಗ ಬದುಕಿಯೂ ಸತ್ತಿದೇನೆ, (ಇಲ್ಲಾ, ಆಗಲೂ ಅನುಮಾನ ಮಿಂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೇ?)

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜನದ ಬಾಳುವೆ ಅಸಹ್ಯ-ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಒಂದೆಡೆ ತಿರುಗಿಸಿ, ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ, ಫಲ ದೊರೆತೊಡನೆ ಮನಸ್ಸು ತೆರನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರುವ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಯಾವೊಂದು ಧೈಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಖಾಲಿ.

ಅಲ್ಲದೆ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭಾವ ಅಪಾರ, ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿ ಇಡೀ ಬದುಕನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿಬಿಡು ಇದೆ. ಅದೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ-ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಜೀವನವಿಮುಖತೆಯನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ನಿಜ ಜೀವನವೇ ಕಾಣದಾಗಿ ದೂರದ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಸರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯನ್ನೇ ವಿಮುಖ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು ಸತ್ತ ಉಸುರಿನ ಬೊಂಬೆಗಳಾಗಿ, ಇಲ್ಲ, ದೇಹ ಬುದ್ಧಿಗಳೆರಡೂ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳಾಗಿರುವ ಬದನೇಕಾಯಿ ಆಚಾರರಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಇದೇವೆ.

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ- ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಬದುಕು ಗೊತ್ತು ಗುರಿಯಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವಾಗಿರುವುದು; ಸತ್ತಿರುವುದು, ಅವರು ಸತ್ತು ಬದುಕಿದರೆ ನಾನು ಬದುಕಿಯೂ ಸತ್ತಿದೇನೆ. ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಜೀವನವಿಮುಖ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆತುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಬದುಕು ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹದೊಂದಿಗೆ ಸಂಘಟಿಸಿದೊಡನೆ ಆತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿಹೋಗಿ ಬದುಕು ಬೆಂಟಾಗಿ ತೇಲಿಹೋಯಿತು; ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಹಜ, ಸ್ವಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಕೋಮಲ ಭಾವವೊಂದು ನನಗಿ ಹೋಯಿತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ, ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗವನ್ನಾದರೂ ಅವರಿಂದ ಉಳಿಸಬೇಕೆನಿಸುವ ಆಸೆ ಮಿಂಚಿಯ ಮಿಂಚದಂತೆ ಮಿಂಚಿ, ಯೋಚನೆಯ ಬಗೆಗೆ ನಗೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನಜ್ಜಿಗಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಬಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಆಸಕ್ತ, ನನಗೆ ಈ ವಯಸ್ಸಿಗೇ ಹೀಗೆ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರ, ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಬಂದರೆ ಐವತ್ತರ ವೇಳೆಗೆ ಹೇಗಿರಬಹುದೆನಿಸಿ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಬಹುಶಃ ಈ ನಿರಾಸಕ್ತಿ, ಬೇಸರಗಳ ಭೂತ ಆ ವೇಳೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೆದುಳನ್ನು ಮೈ ಕೊಡಹುವಂತೆ ಕೊಡಹ ಬಹುದಾಗಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು!

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಮುದ್ದಿನ ಮಗನಾಗಿ ಬೆಳೆದವನು; ಬೆಣ್ಣೆ ಯಂತಿದ್ದವನು, ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡವನು, ದೇಹ ಬುದ್ಧಿ, ಆತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದ ಕಾಣದವನು. ಆದರೆ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೇಹ, ಬುದ್ಧಿ, ಆತ್ಮ ಮೂರು ಬೇರೆ, ದೇಹ ಶೋಷಿಸಿದಷ್ಟೂ ಆತ್ಮ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮ ನಿತ್ಯ. ಮಾಯೆಯ ಮುಸುಕನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂಬ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಭೇದಿಸಿ, ಆತ್ಮ ಹೊರಬಂದಾಗಲೇ, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂತು. ನಾನು ಈ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ಘಟನೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಘಟನೆಯ ಸುತ್ತ ನನ್ನ ಇಡೀ ಬದುಕೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿರಬಹುದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಘಟನೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಟ್ಟು, ಅದರ ಸುತ್ತ ಕಾರಣ ಬೆಳೆಸುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವ, ಹಾಗೆ ಆ ಘಟನೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಟ್ಟು, ನಾನು ಅದರ ಸುತ್ತ ಅದನ್ನೇ ಜಗ್ಗಿಸುವಷ್ಟು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರಬಹುದೆ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವೂ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ನನಗಾಗ ವಯಸ್ಸು ಹದಿನೇಳು. ಆ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗರು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಮುತ್ತಿಯಾಡಿ ಕಣ್ಣಿಸಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾನು ಶಂಕರನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, (ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥವಾಯಿತೆನ್ನುವುದು ಬೇರೆಯ ವಿಷಯ.) ಯಾವುದನ್ನೇ ಓದಲಿ, ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಗಾಢವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾಯೆ, ಸಂಸಾರ ಕಾಲೊಡಕು, ಸತ್ಯ ನಿತ್ಯ, ಸತ್ಯವೇ ದೇವರು, ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಿ ಎಲ್ಲ ತೊರೆದು ಹೊರಡಬೇಕು-ನೇರ, ನೇರ ತನ್ನ ಗುರಿಗೆ ಮಾತಾಪಿತ, ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರಿಂದಾಚೆಗೆ, ಯಾವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯೂ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯದು, ಅವನು ಅನಂತ ಪ್ರವಾಹ, ಪ್ರವಾಹ ಭೋರ್ಗೆಯುತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮೌನವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಸೀಳುತ್ತದೆ, ಅವನು ಸಾಧಕ, ಅಡ್ಡ ಬರುವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು, ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಂಧುಬಾಂಧವರ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಡಿದೊಗೆದು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಾನೆ; ಸತ್ಯ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ....

ದೇವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮಲಗಿದ ದಿನವಿಲ್ಲ, ಜೊತೆಗೆ, ಬೇರೇನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಾಗ, ಓದು ಬೇಸರವಾದಾಗ, ಶಾಲೆಯ ಪಾಠ ಬೋಧಿಸಿದಾಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ಜಪ, (ಈಗ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.) ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಹಿರಿಯರೂ ಸಹಾಯಕರೇನೂ-ತಂದೆ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು, ತಾಯಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಉರು ಹಚ್ಚಿದ್ದ ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾತನೂ ಅಷ್ಟೆ-ಪಾಪ. ಆತ ತನಗೆ ದೇವರು ಇಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಮರಣ ಕೊಡುವನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರಂತೆ, ದೀವಳಿಗೆಯ ದಿನವಿರಬೇಕು-ನನಗೆ ಈ ದಿನ ಸಂಜೆ. ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗೆ ಮರಣ ಬರುತ್ತದೆ, ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಕೊಠಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರಂತೆ. (ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಿದ್ದುದರಿಂದ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.) ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದರೂ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ; ಮನೆಯವರು ಬೆದರಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕೂಗಿದರೂ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಬಾಗಿಲು ಒಡೆದು ಒಳಗೆ ನೋಡಿದರೆ ತಾತ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ; ಗರಗರ ಸದ್ದು, ಪ್ರಾಣ ಎಳೆಯುತ್ತಿರ ಬಹುದೆ? ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಮುಸುಕೆಳೆದು ನೋಡಿದರೆ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಮಲಗಿದ್ದ ತಾತ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟರಂತೆ! ಇವತ್ತಿಗೂ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಇದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ನಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಪನೆ ಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಡೆದದ್ದುಂಟು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಉಳಿದವರು.

ಬದುಕು ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನ, ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ದೇವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು, ದೇವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮೂಗು ಹಿಡಿದರೆ ಸಿಗಲಾರ, ರಮಣನಂತೆ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ನಂತೆ ಹುಡುಕು-ಸಿಗುತ್ತಾನೆ, ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಜ್ಞಾನವಿರದಿದ್ದರೂ ಮನೆ ಮಠ, ಶಾಲೆ ಗೆಳೆಯರು, ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲರಿಂದ ದೂರ ದೂರ ಸಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು, ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತ ಬೇಕು, ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಸತ್ಯ ಹುಡುಕ ಬೇಕು, ಎಂಬ ಆನೆ ಬಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೂ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ, ಮಾಯೆ ಹಿಂದೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಮ್ಮ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ತಿಂಡಿ ನನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮನಸ್ಸು ಮೃದುವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಅಸಮಾಧಾನವೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಿದರೆ ಮಾಯೆಯ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಒರಟು ಜವಾಬು ಕೊಟ್ಟು ದೂರವಿರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಎಂದರೆ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಿತ್ತು, ಹತ್ತಿರದವರೆಂಬ ಬಂಧನ ಕಳೆದೊಗೆದಾಚೆಗೆ ಸಾಗಬೇಕು, ಆಗಲೇ ಮುತ್ತಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪುಟಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನನಗಿಂತ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಿರಿಯವನಾದ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಉಟವಾದೊಡನೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ-

(ಮನೆಯ ಬಂಧನ ಕಳಚಿ ಹೊರಡುವೆ, ವಿಕ್ರಮ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಿದೆ, ಗಟ್ಟಿ ಗಟ್ಟಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲವೂ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತರೂ ಮೆಟ್ಟಿಕ್ಕಿ ನನ್ನ ಗುರಿ ಸೇರಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ, ಅದನ್ನು ಅಳಿಯಲಾರದು, ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಾರದು, ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ, ಎತ್ತಲಿಂದಲೋ ಬೆಳಕು ಬಂದು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಎದೆ ಹಗುರಾಗುತ್ತಿದೆ....)

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕುದಿ ಬಂದಿತ್ತು, ನೇರ ತಮ್ಮನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋದೆ, ಜನವರಿ ತಿಂಗಳು, ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಎಸ್. ಎಸ್. ಎಲ್. ಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ, ನಾನು ಅವನ ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೊಡನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ನಾನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನತ್ತ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಅವನು ನಗು ಚೆಲ್ಲಿದ, ನಾ ನಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಆವೇಶದಿಂದ ಈ ವಿದ್ಯೆಯೆಷ್ಟು ಬರಡು, ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಜೀವನವೆಷ್ಟು ಹೊಲಸು, ನಮ್ಮ ಗುರಿ ಸತ್ಯ, 'ಕಸ್ತಂ? ಕೋಹಂ? ಕುತ ಆಯಾತಃ? ಕಾಮೇ ಜನನೀ ಕೋಮೇ ತಾತಃ,' ಎಂದೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿದೆ, ಅವನಲ್ಲಿ ಆವೇಶ ತುಂಬುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ತೆಳ್ಳಗೆ ಸಂತಸ ಹರಿಯಿತು ಸಂಸ್ಕಾಹೇ ಸನ್ನಿಹಿತೇ ಕಾಲೇ ನಹಿ ನಹಿ ರಕ್ಷತಿ ದುಕೃಷ್ಣ ಕರಣೇ' ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟೆ. ಅವನು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತೇ ಇದ್ದವನು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದ. ನಡಿ, ಹೋಗೋಣ, ಎಂದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗರಿಯಂತೆ ತೇಲಿದಷ್ಟೇ ಆನಂದವಾಯಿತು, ನನಗೆ, ಇಬ್ಬರೂ ನೇರ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದೆವು. ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ ಎಲ್ಲ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಮ್ಮತ್ತ ನೋಡಿದರು, ನಾನು ತಮ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ, ಅವನು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ಬಿಡುವರೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ಎದೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ತುಂಬಿ ಅಮ್ಮನತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿ, ತಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

-ನಡಿಯೋ, ಹೋಗೋಣ.

-ಎಲ್ಲಿಗೆ, ಎಂದರು ಅಮ್ಮ.

-ಸತ್ಯ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು.

ಅಕ್ಕ ನಕ್ಕಳು. ಅಮ್ಮ ದಿಟ್ಟಿಸಿದರು, ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಹೇಳುವ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಆಸ್ವದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಜೀವನ ಬರಡು, ಪ್ರಪಂಚದ ಜನ ದುಡ್ಡು, ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾರೆ, ದೇವರಿಗಾಗಿ ಅಳುವವರಾರು? ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದರು-ನಿಮಗೇನು ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲವೇನೋ?

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಘಾಸಿಯಾದರೂ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದವನಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ, ಶಂಕರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿತ್ರ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ-

ಯಾಕಮ್ಮ, ಹೀಗೇನಿತ್ತಾಯಾ? ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುವಾಗ- ಬಿಸಿಲು ಸುಮ್ಮೆ ಹೋಗಿದೆ, ಅಂತಾನಾ? ಅಲೆದು ಬಂದು ಖಾಯಿಲೆ ಮಲಗಿದರೆ ಮಾಡೋಲ್ಯಾರು?

ತಿರುಗಿ ಬಂದರೆ ತಾನೆ? ದೇವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುವವರನ್ನು ದೇವರು ಕಾಪಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇನಮ್ಮ?

ಅಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ತಮ್ಮನತ್ತ ತಿರುಗಿ, ಹೊರಡೋಣವೆಂದು ತಲೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೊರಟೆ.

ಸಾಯಂಕಾಲದ ತಿಂಡಿಯವರೆಗಾ? ಅಕ್ಕ ಕೇಳಿದಳು.

ನಾನು ತಿರುಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ-ದೇವನಿಂದೆ! ಮನಸ್ಸು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು : -ಬಲಕಲ್ಲ, ಎಡಕಲ್ಲ, ನೇರ, ನೇರ ನಿನ್ನ ಗುರಿಗೆ, ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಕುರುಳು ನಲುಗಾಡಿತ್ತು, ಮನಸ್ಸು ಅವ್ಯಕ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು, ತುಂಬ ಹೊತ್ತು ತಡೆದಿಟ್ಟು ಉಚ್ಚೆಯನ್ನು ಹುಯ್ಯಂತ ಸ್ಥಿತಿ, ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ನೆಗೆದವು; ದಡದಡನೆ ನಡೆದವು; ಒಬ್ಬರ ಮುಖದಿಂದೊಬ್ಬರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮೆಲುನಗೆ ಹರಿಸಿದವು; ಕುಣಿದು ನಡೆದವು, ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೆ ಕಣ್ಣು ನವಿಲಾಡಿತ್ತು, ನಡೆನಡೆದು ಗೊತ್ತಿದ್ದ ರೈಲು ದಾರಿಯ ಹಾದಿಗೆ ಬಂದವು. ಮುಂದೆ ನಡೆದವು; ನಡೆದವು; ನಡೆದವು.

ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿ ದೂರ ನಡೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಕಾಲ್ಪುಡ ತೊಡಗಿತ್ತು, ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಿತ್ತು ಅನಿಸಿತು. ತಲೆ ಕಾಯ್ದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಸುತ್ತ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಂಡೆಗಳು, ಹಾಳು ಪೊದೆಗಳು, ಬೋಳಾದ ಬರಡು ಮರಗಳು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೇಸರ ತರಿಸಿದವು. ಮುಂದೆ-ನೀಳ ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಸಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ ರೈಲುಕಂಬಿಗಳು, ಬೆಣಚು ಕಲ್ಲುಗಳ ನಡುವೆ, ತಮ್ಮ ಜೋರಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟಿ.

-ಕಾಲ್ಪುಡಿದೆ ಅಲ್ಲಾ, ಎಂದ.

-ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಿತ್ತು, ಎಂದೆ.

ಬಹಳ ದಾಹ ಕಣೋ, ಊಟ ಆದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಕುಡಿಯೋದೆ ಮರೆತ್ತಿಟ್ಟೆ.

ನಾನು ಸುತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಬಂಡೆ, ಇಲ್ಲ, ಬೋಳು ಮರ, ಗೆದ್ದಲು ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಕಟ್ಟಿದ ಹುತ್ತ, ಬೆಣಚು ಕಲ್ಲಿನ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಗಿಹೋಗಿದ್ದ ರೈಲುಗಳು, ಬಿಸಲಿನ ಝಳ, ಬಾಡುಕಣ್ಣರಿ.

-ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದರೆ ನಾಗನ ಹಳ್ಳಿ ಸಿಗುತ್ತೆ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನೇಲಾದ್ಯ ಕೇಳೋಣ, ಎಂದೆ.

-ಕಾಲು ತುಂಬ ಸುಡ್ಡಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುತ್ಕೊಳ್ಳೋಣ?

ನಾನು ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಪಾಪ, ಎನಿಸಿತು. ಅವನು ತೋರಿಸಿದ ಮರಕಾಂಡದ ನೆರಳಿಗೆ ಹೋದವು. ಕೂತವು, ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಿಸುಕ ತೊಡಗಿದ, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬೆಣಚು ಕಲ್ಲಿನ ಚೂರರಡನ್ನು ಕುಟ್ಟುತ್ತ ನಾನು ಕುಳಿತೆ, ಬಿಸಲಿಗೆ ಬೆಂದು ಕಾಲುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನೇರ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ, ತೂಕಡಿಕೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು, ತಮ್ಮ ಎಳುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣಗೆ ತಲೆನೋವು ಬೇರೆ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು.

- ಹೋಗೋಣವಾ?

-ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಣೋ, ಎಂದ.

ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತೆ. ಅವನ ಕಣ್ಣು ಕೂಡ ಬಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಎಂಜಿನಿನ ಕೂಗಿನೊಡನೆ ಟೈನು ಬರುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು, ಅತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತೆವು. ದೂರದಿಂದ ಹಾವಿನಂತೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ. ಹೊರಟೇ ಹೋಯಿತು. ತಟ್ಟನೆ ಮನಸ್ಸು ಪಿಚ್ಚಿನಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟೆ, ಬಿಸಲಿನ ಝಳಕ್ಕೆ ಮೈಗೆ ಹತ್ತಿದ ಷರಟನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಳೆದು ಗಾಳಿಯಾಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ, ಮೇಲೊಣಗಿದ ತೊಪ್ಪೆಯನ್ನು ಕೆದಕಿದಂತಹ ಅನುಭವವಾಗಿ ಮೂಗೊರೆಸಿದೆ, ಬೇಸರ ಹೋಗಿಸಲು, ಅಮ್ಮ ಎನು ಮಾಡ್ತಿರಬಹುದೀಗ, ಎಂದೆ.

-ತಿಂಡಿ ಮಾಡ್ತಿದಾರೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. -ನಮ್ಮ ವಿಷಯ ಯೋಚಿಸ್ತಿರೋಲ್ಲವಾ?

-ತುಂಬ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಕಣೋ, ನಾವು ಬರುವಾಗ ಅಳು ಮುಖ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು, ಎಂದ ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ.

ನನಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಅನಿಸಿತು, ಹೊರಟಾಗ ಇದ್ದ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಬಂಧನ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಯೆ ಕಳಚಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಸತ್ಯವೇಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ? ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ,

ಅವಮಾನ, ಎನಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಮ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ.

-ನಾನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗ್ತಿನಪ್ಪಾ, ಎಂದ.

-ಯಾಕೊ?

-ಹೀಗೆ ಹೋದರೆ ಎಂತ ಸತ್ಯ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೋ, ನನಗಂತೂ ತಲೆನೋವು ಬಂದ್ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಅಂತಿದ್ದರೆ ಟೈನಿನಲ್ಲೇಕೆ ಹೋಗಬಾರದು?

“ಹೌದು ಟೈನಿನಲ್ಲೇಕೆ ಹೋಗಬಾರದು? ಉಹು, ಸರಿಯಲ್ಲ. ಬುದ್ಧ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂದೇಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟ? ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬುದ್ಧನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ತಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಹೋದರೆ ಹೇಗೆ? –

-ಟೈನಿನಲ್ಲೇನೂ ಹೋಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಈಗ ಹೊರಟು ಬಂದ್ಬಿಟ್ಟಿದೀ

-ಬಂದರೇನು? ವಾಪಸ್ಸು ಹೋಗೋದು ಅಷ್ಟೆ.

-ಎಲ್ಲಾ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡ್ತಾರಲ್ಲೋ. -ಏನಾದರೂ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಲಪ್ಪ, ನಾನಂತೂ ಹೋಗ್ಲೀನಿ.

-ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗು ನಾನು ಬರೊಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ಎದ್ದ. ನಾನೂ ಎದ್ದೆ.

-ನೀನು ಬರೊಲ್ಲವಾ? ಎಂದ.

ನಾನು ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದವನಂತೆ, ಇಲ್ಲ, ಎಂದೆ, ಮನಸ್ಸು ಪೂರಾ ಪೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು, ಅವ್ಯಕ್ತ ಹೆದರಿಕೆಯೊಂದು ಪುಟಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ತಮ್ಮ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ನಾನು ಅಲ್ಲೆ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟೆ, ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ತಮ್ಮ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನೂ ನಿಂತೆ, ಅವನು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಹೇಳಿದ,

-ನೀನೂ ಬಂದ್ಬಿಡೋ, ಹೀಗೆ ಹೋದರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಲ್ಲ ಕಣೋ, ನನಗೂ ಹಾಗೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೂ ಹೇಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದು? ಹಿಂತಿರುಗಿದರೂ ತಮ್ಮನ ಬಲವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದಂತಿರಬೇಕು, ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತೇ ಇದ್ದೆ, ಅವನು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು, ಬಾರೊ, ಹೋಗೋಣ, ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟ. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು, ಇಲ್ಲಾಸ್ಸ, ನಾ ಹೋಗ್ಲೀನಿ, ಎಂದೆ. ಕೈ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.

-ನಾ ಹೇಳೀನಿ ಕೇಳು, ನಾಳೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನ ಕೇಳೋಣ, ಅವರೇನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡೋಣ ಬಾ, ಹೋಗೋಣ ಎಂದ.

ಅವನ ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವನಂತೆ, ಆದರೂ ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತು ಹೇಳಿದೆ -ನಾಳೆ ಖಂಡಿತ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಬರಬೇಕು,

ಅವನು ಹೂ, ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಅವನ ಜೊತೆ ಹೊರಟೆ, ತಟ್ಟನೆ ಬೇಸರ ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಉಲ್ಲಾಸ ತುಂಬಿತು, ನನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂತೆ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಮನೆಗೆ ಹೋದೊಡನೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು. ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವರೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಆಗಾಗ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

“ಬಹಳ ಬೇಗನೆ ಮನೆ ಸೇರಿದಂತಾಗಿತ್ತು, ವೆರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಫಕ್ಕನೆ ನಗುವರೆಂದಿದ್ದೆ. ನಗಲಿಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಅಳುಕು ಮುಚ್ಚಲು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತಲೇ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆವು, ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ, ಅಮ್ಮ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರು, ದೃಷ್ಟಿ ಕೂಡಿದೊಡನೆ ಮುಖ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದರು, ಅವರ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಪೊರೆ ತಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯುಜ್ಜುತ್ತ,

-ತುಂಬ ತಲೆ ನೋವಮ್ಮ, ಎಂದ.

-ನಾನು ಹೋಗ್ಬೇಡ ಅಂದ್ರೆ ಕೇಳಿದ್ದಾ, ಅವನು ಕರೆದ, ಇವನು ಹೋದ. ನಂಗೊತ್ತಿತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರ್ತೀರೀಂತ.

-ಇಲ್ಲಮ್ಮ ಬರ್ತಾನೆ ಇರಲ್ಲ, ಇವನೆ ಅಳುವೋರೆ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ವಾಪಸ್ಸು ಕಂಡು ಬಂದ್ಬಿಟ್ಟ, ಎಂದೆ ಕಣ್ಣುಜ್ಜುತ್ತ, ಕಣ್ಣರಿ, ತಲೆನೋವು, ಮಲಗಿದರೆ ಸಾಕೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಮ್ಮ ಅವರಲ್ಲಿ ಬರ್ತಾರೆ ಇನ್ನು ಅಂತಿದ್ದರು, ನಾನು ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಾಜರಾಗ್ತಾರೆ, ಯಾಕೆ ಯೋಚ್ಚೆ ಮಾಡ್ತೀಯೆ, ಅಂದೆ ಎಂದರು

ಅಕ್ಕ.

ಕಾಫಿ, ತಿಂಡಿ ಕೊಡಮ್ಮ, ಎಂದ ತಮ್ಮ.

-ನೀವು ಬರೋಲ್ಲ ಅಂತ ಅಮ್ಮ ತಿಂಡಿನೂ ಮಾಡ್ಲಿಲ್ಲ-ನನಗೂ ಹಸಿವು, ಎಂದಳು ತಂಗಿ.

ನಾಲ್ಕು ಕವನಗಳು

ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್

ನಾಲ್ಕು ಕವನಗಳು

೧ ಬಣ್ಣ

ಈ ನಿಮಿಷ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸಿ

ಗೆ ಆಕಾಶನೀಲವೆ ಕಣ್ಣು.

ಎರಡು ಬೆಟ್ಟದ ನಡುನಡುವೆ ಕಡುದೂರದಾಳದಲಿ

ಹಣ್ ಬಿಟ್ಟ ಅಡಿಕೆ ಮರ,

ಮಾಗಿ ಕತ್ತಲೆ-

ಯೊಳಗೆ ಕಾರ್ತಿಕೆ-

ಯ ಬಲ್ಲಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ

ಕಿತ್ತಲೆ-

ಯ ಮಾಲೆ.

ಗಾಯಗಳ ಬಾಯ್ತುಂಬ

ರಣ ರಕ್ಕಸಿ-

ಯ ತಾಂಬೂಲ. ಅರಿಸಿನದ ಮುತ್ತೈದೆ ಕೈ ತುಂಬ

ಎಲೆ

ಹಸಿರು ಬಳೆ.

ಹಾಲು

ಬಿಡಿಸುವ ಮೊದಲು

ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ

ಮೊಲೆಬೇವು

ಒಣಗಿದ ಕರಿಹಸಿರು.

ಮಳೆದಿನದ ಮುಸುಕು ಕಂಬಳಿ

ಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಮನಸ್ಕರ ಚೌಕುಳಿ;

ಪಿಸುಮಾತಿನ ಬಿಳಿ

ಯಕ್ಷರದಕ್ಷತೆ: ಕನ್ನಡಿಯೊಳಗಿನ ಗಿಳಿ-

ಹಿಂಡಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಟ್ಟಿಗೆ ಮದುವೆ,

ಬಿರು ಬೇಸಗೆ -

ಯ ರೆಂಬೆ

ಗೊಡ್ಡಿಗೆ

ಈ ಗೊಂಬೆ ರಂಭೆ-

ಯರ ಕಸಿಮೊಗ್ಗಿ ನೊಸಗೆ.

ಹಳದಿ ಮದೆಯೊಳಗಿಟ್ಟ

ಹಳೆಬೀಜದ ಮೊನೆ ಬಿರಿದು ಹತ್ತು ಹಸಿರನ ಚೇಳುಬಸಿರು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣ

ಕಣ್ಣಿಗೆ.

ಬುದ್ಧಿಗೆ

ಎರಡೇ ಬಣ್ಣ:

ಕಪ್ಪು,

ಬಿಳಿ,

೨ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ

ಮೊನ್ನೆ ಮೂಲೆಯ ಗಾಳಿ

ಗಯ್ಯಾಳಿ!

ಮೊನ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ,

ಇಂದು ಕಿಕ್ಕಿರಿದ, ನೂಯಾರ್ಕಿನಲ್ಲು ನೆನ್ನೆ-ಮೊನ್ನೆ

ಆಚೆ ಮೊನ್ನೆ

ಅದರಾಚೆ ಮೊನ್ನೆ

ಯ ಗಾಳಿ!

ಗಾಳಿ ಮೈ ಗಯ್ಯಾಳಿ! ಅಮೆರಿಕದ ಲವಂಗಿಯರ ಲಂಗಕ್ಕು

ಲಿಮರಿಕ್ಕು

ಹೊಸೆದು, ಕಣ್ ಹೊಡೆದು, ಬೆದರಿಸುವ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್-

ನೀರ್ಗೂಳಿ, ಮೂಳಿ,

ಈ ಪೋಲಿ ಗಾಳಿ!

ಇಲ್ಲ ಸಲ್ಲದ ನೆನಪು

ಹೊರಳಿಸೀಯೆ, ಒನಸಿನೋರೆದೇಹದ ಗಾಳಿ!

ಪರದೇಶಿ ನಾನು, ಕೆರಳಿ

ಸೀಯೆ, ಗಯ್ಯಾಳಿ

ಗಾಳಿ!

ಕೆಡಿಸಬೇಡಲೆ ನನ್ನ, ಬಜಾರಿ!

ಜಾರಿ-

ದರೆ ಪಾತಾಳ ಮುಟ್ಟುವ ವರೆಗು

ನೆನಪ ತಡೆಯುವ ಸೆರಗು

ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. || ೨ ||

ಎಲೆ ಮಿಕ

ವೆ ಇದು ಅಮೆರಿಕ :

ಕಾಕ

ಶುಕ

ಪಿಕ

ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ ಚಪ್ಪಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ

ದ ಕಂಚುಕ,

ಕಡೆಗೆ ಜಿರಳ ಭಕ್ಷಕ

ಹಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲ ಮೈಸೂರು ಹೆಂಚಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ.

ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಿ! || ೩ ||

ಭಿ ಗಾಳಿ

ತರಬೇಡವೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ

ಆ ನೆನಪಿನೆಂಬ್ರಾಯಡರಿ ಕಮಟು ಮತ್ತೆ!

“ ಮೈಸೂರು ಮೊಲ್ಲೆ ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿ

ಆ ಒಲ್ಲೆ -ಮಲ್ಲಿ :

ಅವಳ ಕೊರಳಿನ ಕರಿಹಂಸದೆದೆಪುಕ್ಕ

ದಂತಹ ನವಿರು,

ಬೆವರು

ಮೊನ್ನೆ ಬಾಚಿದ ಸೊಟ್ಟ ಹೆರಳು

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದುಮಿಟ್ಟ

ನಾಲ್ಕೇ ನಾಲ್ಕು ಸೊಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ

ಚಿಕ್ಕ

ಹೊಸಕಿದೆಸಳು!”

ಭಿ ಗಾಳಿ

ಪಿಸು ನೆನಪಿನ ಗಯ್ಯಾಳಿ!

ಇದು ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್.
ಅದೊ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪಾರ್ಕ್,
ಅಲ್ಲಿ ಜೂ ನಲ್ಲಿ |
ಇದೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಕಾಗೆ,
ಏಳೂರರವತ್ತು ತರಹದ ಹಲ್ಲಿ || ೪ ||

೩ ಅಗೋ, ನಾನು!

ಅದೊ
ಹುಳು ಹೊಕ್ಕಿತು.
ತಬ್ಬಿ
ಮುಕ್ಕಿತು.
ಉಬ್ಬಿ
ಉರಿಯಿತು.
ಎತ್ತರದ ಹಸುರು ಹಗೇವಿನಾಳ,
ಭ್ರಾಂತಿಯಾಳ-
ಬಿಸಿಲಬೇಗೆಗೆ ಮುರಿಯಿತು
ಕೇಸರದ ತಲೆರಂಬೆ.

ನಾ ಹುಟ್ಟಿ
ಬಂದೆ.
ಒಳಗು ಹೊರಗನು
ಮುಟ್ಟಿ

ಹೊರಗು ಒಳಗನು
ಹಿಂಗಟ್ಟು ಮುರಿಕಟ್ಟೆ,
ತಾಯಿಬೇರಿನ ಹೊಕ್ಕುಳ್ಳಿಲ್ಲದೆ
ತಂದೆ, ತಾತ, ಸವತಿ, ಅಜ್ಜಿ, ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ
ದಳ
ಮೊಳ-
ಕೆಯಿಲ್ಲದ ಮಮ್ಮಿಗೋಧಿಯ ಹಾಗೆ
ಒಟ್ಟಿಗೆ
ನನ್ನ ನಾನೇ ಅಜ್ಜಿ
ಗುರಿ ತಪ್ಪಿ
ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದೆ.

೪ ಕೆಲವು ರೀತಿಯ ನೆರಳು.

ನೆರಳ ಜ್ವಾಲೆ.

ಹೊಕ್ಕುಳಿನ ಹಿಂದೆ

ಅವರಿವರ ಕರುಳ ಮಾಲೆ.

ಇದೊ ಒಂದು ಗುಟುಕು, ಸಾಕು, ಒಂದೆ

ಗುಟುಕು. ದಾಹಶಿಲ್ಪದ ಭ್ರಮೆ

ಕೊರೆಯುತ್ತಿದೆ

ಮೊರೆ ಹೊಳೆಯ

ದಡಗಳನ್ನು, ರಾತ್ರಿ ಹಗಲಿನ

ಸೆಳೆವ

ಹೊಳೆಸುವ

ಎಂಥ ಶಿವಗಂಗೆಯಾದರೇನು?

ಒಂದೆ ಗುಟುಕು.

ಆದರೂ

ಜಠರಾಗ್ನಿ,

ಬಡಬಾಗ್ನಿ,

ಎಂಥ ಖಾಂಡವ-ಕಿಚ್ಚಿನ ಬೆಂಕಿ ತಾನೆ

ಒಂದು ಎಳೆ-ಮೊನೆ-

ಯ ನೆರಳನ್ನು ಅರಗಿಸೀತು? ಕುಡಿದು

ಮುಗಿಸಿದ ಮೊಗೆನೀರಿನೊಳಗೂ ಆಡುವುದು

ಮರುಳ ದಂಡು : ನದಿದಡದ,

ಆಚೆ ಮೊನ್ನೆಯ ಆಲದೆಲೆ

ರುಂಡಮಂಡದ ರೆಂಬೆ ಕೊಂಬೆಯ ಜನ್ಮಾಂತರ ಛಾಯೆ.

ಅಗಸ್ಯ

ಕುಡಿದ ಸಮುದ್ರದ ಬೊಗಸೆ

ಅವನ ದೊನ್ನೆ

ಕಿವಿಯಿಂದ ಬಂತಂತೆ.

ಆ ನೀರಿನಲ್ಲರಗಿದ್ದ

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಆಕಾಶದ

ಬಿಂಬ, ಛದ್ಮವೇಷದ

ಒಂದನರಸುವ

ಸೊನ್ನೆಸೇನೆಯ

ಹದಿನೇಳು ಅಹಿಣೀ ನೆರಳು

ಕುಣಿಯಲಿಲ್ಲವೆ ಅವನ ಜಂಬದ

ಹೊಕ್ಕುಳಿನ ಹಿಂದೆ?

ಮೂರು ಕವನಗಳು

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

ಮೂರು ಕವನಗಳು

೧, ಶ್ರಾವಣದ ಒಂದು ದಿನ
ಮುಗಿಲ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಕರಿಮೋಡ ಚಾಣಿಸಿತು
ನೆಲದ ಚಿವ್ವೋಳು ಬಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ-ಇಲ್ಲಿ.
ಧರೆಯೆದ್ದು ಹಸಿರು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿತೊ ಬಯಲಿನಲಿ
ಬೀಳು-ಆ- ಈ-ಕಂಟ ಟೊಂಗೆಗಳಲಿ.

ಮನೆಯ ಕೈತೋಟದಲಿ ನಂದನವು ತೊದಲಿತೋ
ಮಳೆಬಿಲ್ಲು ಅರಳಿದವು ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ.
ಹಸಿರೆಯ ತುದಿಗೆ ಹೂ-ಬಣ್ಣ-ಬತ್ತಿಯ ಬೆಳಕು
ಜೋಕಾಲಿ ಜೀಕಿತೋ ದೀಪಾವಳಿ!

ತೊಯ್ಯ ಗದ್ದೆಯ ತಲೆಯ ಬಾಚಿ ಹೆಣೆಯಿತು ಗಾಳಿ
ಕುಣಿದಾಡಿತೋ ಬಿದಿರ ಮೈಯ ತುಂಬಿ.
ಹರೆ ಬಂತು ಝರಿ ತೊರಗು-ಹರಿಗೂ-ಚರಂಡಿಗೂ
ಬಿಳಿಮೋಡ ನಕ್ಕವೋ ಬುರುಗು ತುಂಬಿ.

ಗುಳ್ಳವ್ವ ಉರುಳಾಡಿ ಉರೊಳಗೆ ಬಂದಳೋ
ಹುಲುಸು ಕನವರಿಸಿಹುದು ಹೊಲವ ತೂಗಿ
ಒರಟು ಮೂಗನು ತಿರುವಿ ರಂಗೋಲಿ ಬಿಡಿಸಿತೋ
ಚದುರಂಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು-ಹಳದಿ!

ಬದಿಯ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಅಳುವ ತೊಟ್ಟಿಲವೇಕೊ
ಚಿಗುರುನಗೆ ನಕ್ಕು ಚಿಲಿಪಿಲಿಸಿತಂದ!
ಮಲೆಯೂಡಿ ಅಂಗಾಲು ತೊಳೆದ ತಾಯೆಯೊಲವು
ಜೋಗುವ ಹಾಡಿತ್ತು ಕುಡಿಯೊ ಕಂದ.”

೨, ಉಮರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ

ಬದಿಯ ಹಸಿಗೋರಿಯನು ಹರಿಯದಿರು ಗೀಸದಿರು
ಬಂದೀತು ಹಲ್ಕಿರಿದು ಅಳಿದ ಭೂತ

ವರ್ತಮಾನದ ತೋಳಿನೊಳಗಾನು ಪರಮಸುಖಿ
ಇರಲಿ ಎಂಥದೆ ಎಷ್ಟೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ.
ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳನು ಇಕ್ಕು- ಅಗಳಿಯ ಹಾಕು
ಆ ಸೂರ್ಯ ಕ್ರೂರ ರವಿ ಇಣಕಿಯಾರು!
ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಅಮವಾಸೆಗಳ ಹಚ್ಚು
ಬರಲಿ ಕಿರಣಿಸಿ ಕರಿಯ ಕಪ್ಪು ಬೆಳಕು!
ಬಾಗಿಲಿನ ಆ-ಈ-ಬದಿಗೆ ಕಾವಲಿಗಿರಲಿ
ಫಾಲ್ಗುಣ ಚೈತ್ರ ಮಾತ್ರ..
ಬಾ ಇತ್ತ-ಇನ್ನು ತುಸು
ನಿನ್ನ ಬತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹುಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತೋಳಿನಲಿ
ನವಿರ ಸಾಲಿನ ಗುಂಟ ಸುಖದ ಮುಂಗಾರಿ ಬೀಜವ ಬಿತ್ತು!
ಆಹ!!

(ಕೋಗಿಲೆಯ ಕಂಠದಲಿ ಕುಳಿತ ಬೇಸಿಗೆಯೊಮ್ಮೆ
ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ತುಸು ನೆರಳಿತು)
ಭೀ ಖೋಡಿ ಮತ್ತೇಕೆ ಹೀಗೆ ಕುಲು ಕುಲು ನಕ್ಕಿ?
(ಹೊಡೆ ಹಾಯ್ದು ಶ್ರಾವಣದ ನವಿರು ಜೋಲಿಯ ಹೊಡೆದು
ಹಾಗು ಹೀಗೂ ತೂಗಿ ತುಸು ನಕ್ಕಿತು!)

೩. ನೀನು-ನಾನು

ಆಣೆಯಲಿ ಮಾತಾಡಿ ಭರವಸೆಯನುಸಿರಾಡಿ
ತೆಕ್ಕೆಗೆಟುಕದ ತೆರೆಯ ನೆರಳು ನೀನು.
ನಂಬಿರುವ ಬರಿ ತೋಳ ಹುಂಬ ನಾನು.

ಗೀಸಿ ಅಗಲಿಸಿದ ತುಟ ಅದರೊಳಚ್ಚೇರು ಬೆಳ-
ದಿಂಗಳನು ಸುರಿವ ಹುಸಿನಗೆಯು ನೀನು,
ಎರಡು ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಬಿಕನೇಸಿ ನಾನು,
ಮಲೆನಾಡ ಸಿರಿಮೈಗೆ ಹಸಿರೊರಸಿ ಹೂಮೆತ್ತಿ
ಮುದ್ದಿಡುವ ಮನ್ನೂನ ಮಳೆಯು ನೀನು.
ಬೆಳವಲದ ಉಸುಬಿನ ಮಸಾರಿ ನಾನು,

ಬ್ರಹ್ಮ ಮಗುವಿದ್ದಾಗ ಥೇಟು ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ
ಪಾಟಿಯಲಿ ಬರೆದ ಹುಸಿ ಚಿತ್ರ ನೀನು.
ಅಂಕಲಿಪಿ ಓದಿರುವ ಜ್ಞಾನಿ ನಾನು

ಇದ್ದಿಲ್ಲ-ಈಗಿಲ್ಲ-ಹಗಲೆಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸಿದ
ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳ ಕವಿಸಮಯ ನೀನು.
ಏನೆ ಆದರು ಹೌದು ರಸಿಕ ನಾನು,

ಈಗಿದ್ದ ನದಿ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕುಂಟೆ?
ಓ ಅದರ ಜೀವಂತ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ನೀನು,
ಆದ ಬರೆದ ಇಷ್ಟಗಲ ಹಾಳೆ ನಾನು.

ತುಟ ನೀಡಿ ಮೈ ಸವರಿ ನವಿರು ನವಿರಿಗೆ ಹೊಸೆದು
ಮಾತಾಡಿ ಮಟಾಮಾಯ-ಕನಸು ನೀನು.
ತುಟಿ ನೆಕ್ಕಿ ತುರುಸುತಿಹ ಪ್ರಾಯ ನಾನು,

ನೀ ಯಾರೊ-ಎಂತೊ-ಹೆಸರೇನೊ-ಸರಿ ಇತ್ತೀಚೆ
ನಾನೂನು ಅರಿತೆ- ಮೃತ ಸ್ಮರಣೆ ನೀನು.
ಅದ ಹುಗಿದು ಕಟ್ಟಿರುವ ಗೋರಿ ನಾನು!

ಶ್ರಾವಣ ಪ್ರತಿಭೆ

ನಾನು ಯಾವುದನ್ನು ' ಶ್ರಾವಣಪ್ರತಿಭೆ ' ಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೋ ಅದು ಆಲೋಚನೆ ಹಾಗೂ ಭಾವನೆಗಳ ಪದರಗಳ ಕೆಳಗೆ ಬಹಳ
ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವನ್ನೂ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ, ಪುರಾತನವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮರೆತು ಹೋದದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮೂಲಕ್ಕೆ
ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಏನನ್ನಾದರೂ ತರುವ, ಮೊದಲನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯನ್ನೂ ಹುಡುಕುವ, ಶಬ್ದಾವಯವದ ಮತ್ತು ಲಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ
ಭಾವನೆ, ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅದು ಅರ್ಥಗಳ ಮೂಲಕ (ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಹಳೆಯ ಹಾಗೂ
ಅಳಿಸಿಹೋದ, ಬಹಳ ಬಳಸಿದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೊಸತಾದ, ಕುತೂಹಲಜನಕವಾದ, ಅತಿಪೂರ್ವದ ಮತ್ತು ಅತಿನಾಗರಿಕ
ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ.

-T, S, Eliot

ಕುಂಕುಮ ಭೂಮಿ

ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಕುಂಕುಮ ಭೂಮಿ

೧

ಅಗೆದಾಗ ನಕ್ಕದ್ದು ನುಣುಪು ಕುಂಕುಮ ಭೂಮಿ;

ಗುಡ್ಡಲಿಯ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಪಂಚಾಂಗದಂತೆ ಮಳೆಯೂ ಬಿತ್ತು ಹತ್ತು ಹನಿ;

ಬೆವರಿಳಿದು ಬೊಗಸೆ ಹಾಗೂ ತುಂಬಿದೆ,

೧

ಸರದಿ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಕುದುರೆಯಾಳಿನ ನೆರಳು;

ಮುರಿದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ- ರೀವಿ;

ದೇಗುಲದ ಗೋಪುರದ ತನಕ ಹಬ್ಬಿದ ಮರಳು;

ಹೂತ ಕಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ಸೊನ್ನೆ-ಬೀದಿ.

೨

ಚೆಲ್ಲಿದಷ್ಟೂ ಕಾಳು ಪಯಿರಾಗಲಿಲ್ಲೆನುವ

ಚಿಂತೆ- ಚಪ್ಪರದೊಳಗೆ ಚಿನ್ನದ ಕಿಡಿ;

ಬಿತ್ತ ಚಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದ ಹಳೆಯ ಮಾತಿನ ಭೂತ.

ಯಾರ ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ನುಡಿ?

೪

ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನೆ ಒರಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರೆಳೆದು

ಹಳದಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ನಾಳೆ-ಬಸಿರಿ.

ಒಂದಿರುಳ ಹಿಗ್ಗು, ಏಳೆಂಟು ತಿಂಗಳ ನೋವು,

ಒಡಲ ತುಂಬುವ ಸಮಯ ಕಿರಣಲಹರಿ.

೫.

ಹೆಣೋ, ಗಂಡೋ?-ಹೆತ್ತ ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಡಬಹುದು.

ಹುಟ್ಟಬಾರದು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಮಾತು, ಧೃತಿಗೆಟ್ಟ ಮಾತು ಬೆಳೆಯಲಿ ತನ್ನತನದ ಮಗು,

ಕಣ್ಣು ಮಿಂಚಲಿ, ತಾಯಿ-ಹಾಲ ಕುಡಿದು.

೬

ಇಲ್ಲಿದ್ದರಂತೆ ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ರುಜುವಿಟ್ಟವರು,

ಕಾಡುಕೋಣನ ಬೇಟೆಯಾಡಿದವರು,

ಬೆಳೆದುಗುರಿನಿಂದ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತ ಬಗೆದವರು,

ಎತ್ತರದ ಹದ್ದುಗಳ ಕೆಡಹಿದವರು,

೭

ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿರದೆ ಬಾಳಿದ ಪೂರ್ಣಜೀವಿಗಳು,

ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ತೇಜಸ್ವಿ ಕಲೆಗಾರರು,

ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ಬೀಸುಗಾಳಿಗೆ ಮೈಯ ತೆರೆದವರು

ಉಪಶಾಂತರಾದಿವಂದ್ಯರು, ಸಹಜರು.

೮

ಎಲ್ಲ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವುಟವ ನಟ್ಟವರು,

ಮೊದಲ ಬೆಳಗಿನ ಧ್ವನಿಯನೆತ್ತಿದವರು,

ಕೆಂಡ ಚೆಲ್ಲಿದ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟವರು,

ಎಷ್ಟು ಬೆಳಗಾದರೂ ಬಾರದವರು.

೯

ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅವರಂತೆ.

ತುಂಬು ರಕ್ತದ ಹಾಡು ಕೇಳಿ ಬರಲಿ.

ನೆಲದೊಡಲ ಕೆಂಪು ನೀರೊಡಲ ಹಾವಿನ ಹೊಲಿಗೆ

ಬಾನ ತಳಮಳ ಹೆತ್ತ ನೋವ ಸ್ಮರಿಸಿ,

೧೦

ಹಸಿರೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಸದ ಕಣ್ಣು ಧಳಧಳಿಸಿ

ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲಿ,

ನೆಲದಾಳದಲ್ಲಿ ಬೇರಿಳಿದ ಮರಗಳು ಬದುಕಿ

ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವ ತೊಡಲಿ.

ಗಂಧವೃತ

ಕೀರ್ತಿನಾಥ

ಗಂಧವೃತ

ಯಾವುದೋ ಜನ್ಮದಲಿ ಗಿಡವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು

ಈಗ ಬರಿ ಗಂಧಕೊರಡು.

ನೂರು ಮಧುಮಾಸಗಳು ತಿರುತಿರುಗಿ ಹೋದರೂ

ತಳಿರನಲುಗಿಸದ ಬರಡು.

ಕಣಕಣವ ಮಸಿದರೆ ಗಂಧ ಭಾರ

ಉಳಿದಿಹುದೊಂದೆ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರ.

೧

ಇದರ ವಂಶದ ಬೀಜ ಯಾವ ನೆಲದಲೋ ಬಿದ್ದು

ಒಂದು ನೂರಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವದು.

ಹಸಿರು ರಕ್ತವ ಚಿಮ್ಮಿ ಯೌವನದಿ ವೃಕ್ಷಕುಲ

ಗಂಧವಹನೊಳು ಸರಸವಾಡುತಿಹುದು.

ಈ ನಿಪುತ್ರಿಕ ಕುಡಿಯು ಒಣಗಿ ಕೊರಗಿ

ಸವೆಯಬೇಕಿದೆ ಕರ್ಮ ಕಲ್ಲು ತಾಗಿ.

೨

ಗಂಧವತಿಯನು ಸೀಳಿ ಮುಗಿಲ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು

ಒಳಗೆ ಇಳಿಯುವ ಆಸೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೊರಡು ಹೇಳಿತೆಂತು ಗಿಡವು ನುಡಿಯುವ ಭಾಷೆ?

ದುಷ್ಯಂತ-ಸ್ಯತಿ ಕೊನೆಗು ಮುಸುಳಲಿಲ್ಲ!

ಭೂತದೊಲು ಬೆನ್ನಟ್ಟುತಿಹುದು ಗಂಧ.

ಬಿಟ್ಟೆನೆಂದರು ಬಿಡದ ಬಾಳ ಬಂಧ.

ಳ

ಮಲಯವನಿತೆಯರೆಲ್ಲ ಗಿರಿಯ ತಪ್ಪಲದಲ್ಲಿ

ಮದನನುತ್ಸವವನ್ನು ರಚಿಸುತಿರಲು

ಕಾಮದಿಂಧನದಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹೋಗುವ ಆನೆ

ನರಗಳುದ್ದೇಗದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತಿರಲು,

ಸಾರ್ಥಕದ ಗಂಧರತಿ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ.

ಕೊಡಲಿ-ಬಾಯಿಗೆ ಕರುಣೆ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ.

- ಶ್ರೀ

ಎದೆನಾಡಿ ನಿಂತರೂ ಮೈ ಯು ಮಗಮಗಿಸುತಿದೆ

ಗೋರಿಯೊಳಗಿನ - ಮಮ್ಮಿ' ಯಂತೆ,

ಬನವಾಸಿ ನಂದನದ ಗಂಧಯುಗೆ ಬರಲೆಂದು

ಆ ಕ್ಷಣಕೆ ಕಾಯುವಂತೆ,

ಕಡಿದರೂ ತೇಯ್ದರೂ ಒಂದೆ ವ್ರತವು.

ಕಣಕಣದಿ ತೆರೆದಿಹುದು ಗಂಧಪಥವು.

ಪಾಂಡು -- ಮಾದ್ರಿ

ರಾಮಚಂದ್ರ ಶರ್ಮ

ಪಾಂಡು-ಮಾದ್ರಿ

ಕವು ಕತ್ತಲ ಕಡೆಗೆ ಮೈಯೆತ್ತಿ ಮಲಗಿತ್ತು ನೂರು ನಾಲಗೆ ಬಯಕೆ ನೆಲದ ಬೆಳಕು;

ದಡದ ಸೆರೆಯಿರುಕಲ್ಲಿ ಮೈ ಮುದುರಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾವು-ನದಿ ಮಿಲುಗಾಡುತಿತ್ತು.

ಆಚೆ ದಡದಾಚೆ ಸಂಜೆಯ ಹರವನೊಡೆದ್ದೆ ನೆಲದೆಯುಬ್ಬು

ಎದೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ತರವ-ಮಬ್ಬು, ಮಬ್ಬು.

ಬೆಳಕಿಗೇಕೋ ಏನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಆನೆ

ಬೆಳಕಿನೊಗಟಿನ ಗುಟ್ಟು ಕತ್ತಲಾಳದ ಮುತ್ತೆ?

ಹೆಗ್ಗಡಲ ಬಸಿರಲ್ಲಿ ನೀಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವನು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವ ಹುಚ್ಚು ನದಿಗೆ-

ಬಯಲೆ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯ?

ಸೊನ್ನೆ ವಾಸನೆ ಜಾಡ ಹಿಡಿದು ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತ ನಡೆಯುವುದೆ ಬೆಳಕು-ನದಿ-ಬೀದಿ

ಬಾಳಿನ ಧರ್ಮ?

ಕತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿ ನಡೆದವನ ನೆರಳು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗುತ್ತರವಾಗಿ, ಕಡಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಬತ್ತಲೆ ಒಡಲನೆಡವಿತು ಕಣ್ಣು:

ಅರೆಬಿರಿದ ತುಣಿ; ಉಬ್ಬಿದೆದೆ; ಸುಖದ ಮಡುತೊಡೆಯ ಮಾಯೆಯಾಚೆಯ

ಮಾಯೆ-

ಬಾನಂಚ ಬೆಳಕು ನದಿಯಾಗಿ ಮೈಯನು ತುಂಬಿ ಕಡಲ ಕರೆ ಸೆಳೆದೆಡೆಗೆ ಚಿಮ್ಮಿತ್ತಾಗ
ಅವ್ಯಕ್ತದಾಳದಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕರಗಿ ಲಯವಾಗಿ ಮಸಣದ ಬೂದಿರಾಶಿಯನೊಡೆದು |
ಕುಡಿಪ್ರಾಣ ಕಣ್ಣೆರೆಯಬೇಕು.

ಬಣ್ಣ ದರಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕಾದಿದೆ ಸಾವು-ಆದರೂ ಬಾಗಿಲನು ತಟ್ಟಬೇಕು.

ಅವನ ಕೈ ಅವಳೆದೆಯ ಹಿಡಿದು ಅವುಕಿದ ಹಾಗೆ

ಮಾದ್ರಿಗಚ್ಚರವಾಯ್ತು ಜಿಂಕೆಗಣ್ಣರಿ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪದ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸಿನಿಂದ

ಭೀತಿ ಭುಗ್ಗನೆ ಎದ್ದ ಹಾವಾಗಿ ಹೆಡೆಬಿಚ್ಚಿ ಎರಗಿ ಬಡಿಯುವ ಮೊದಲು ತೂಗಾಡಿತು.

ಬೇಡವೆನ್ನುವ ಮೊದಲೆ, ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಮೊದಲೆ

ಅವನ ಕಣ್ಣಿನ ಮಾತು- ಸತ್ತು ಬದುಕುವ ಬಯಕೆ- ಅರಿವಾಗಿ ತೊಡಕೆಲ್ಲ

ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಕಡಲು ಮಲಗಿದ ಹೆಣ್ಣು; ಒಡೆದೊಗಟ ಒಡಲು;

ಅವನ ತಲೆಗವಳೆದೆಯೆ ದಿಂಬಾಯಿತು,

ಎದೆಯೊಡೆದ ಕಿರಿಟೊಂದು ಆಕಾಶದತ್ತರಕೆ ಛಂಗನೆಗಬದ ಹಾಗೆ.

ನೆಲದ ಬೆಳಕೆದ್ದು ಫಕ್ಕನೆ ಕಪ್ಪು ಕಂಬಳಿಯ ಮುಸುಕೆಳೆದು ಮಲಗಿತ್ತು.

ನದಿಯು ನೆಮ್ಮದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಬಿಟ್ಟಂತೆ

ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ಕೊನೆಗಳೆದ್ದು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ವರ್ತುಲ ಪೂರ್ಣ

ಮಿಂಚು ಹರಿಯಿತು; ಬುಗುರಿ ತಿರುಗತೊಡಗಿತು ಮತ್ತೆ :

ಗದೆಯ ಬೀಸಿದ ತಲೆಯ ಸುತ್ತ ಧಾಂಡಿಗ ಹುಡುಗ;

ದೂರದಾವುದೊ ಹಳ್ಳಿ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ

ಬೆಳಗಿನುಪದೇಶಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮದ ಮಾತ

ಉರುಹಚ್ಚುತಿದ್ದ ಶತಪಥ ತಿರುಗಿ ಪಾದ್ರಿಯೊಬ್ಬ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಪೂಜಂತೇ

ಎರಡು ಕವನಗಳು

೧ ಬೃಹನ್ನಳ ಸೋಮುವಿನ ಸ್ವಗತ ಲಹರಿ

I

ಸದ್ದಿರದ ತಮದ ಹೊದ್ದಿಕೆಯೊಳಗೆ ಹಳ್ಳ, ಹೊಳೆ,

ಮರ, ಕಾಡ ನಿಜ ಧನಕ್ಕನೆ ಕುಸಿದ ಸರಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ.

ಕರಿ ಬಿಳಿ ಕವೆಯ ತೆರ ಬಂದೀತು ನಾಳೆ; ಕನಸಿನಲ್ಲಿ

ಇದೂ ತಮಾಷೆ :

ಬೆಂದರೆ ಮಸಾಲೆಯ ತೆರ ತೋರುವೀ ಚಂದ್ರಮುಖದಲ್ಲಿ

ಬರಲಿಲ್ಲೇನಿವತ್ತಿಗೂ ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕಳೆ ತರಿವ ತಾಪತ್ರಯ?

ಬಳ್ಳಿ ಬಳುವ ಗಾಜುಮನೆ ಚಮುಕು ಚಕಮುಖಿ
ಸುತ್ತಾನಸುತ್ತ ನಿಂತ ವಿದ್ಯುದ್ವಿಪದೋಡೋಲಗದಿ ನಿಂತೆ ನಾ
ನಿರಂತರ ಬಹನ್ನಳೆ :

II

ಅಮೃತ ಶಿಲೆ ಚಕ್ಕೆ ಹೊಚ್ಚಿದ್ಧ ಗಾಜುನೆಲ
ಬಿಂಬಿಸಿತ್ತು ನನ್ನೆದೆಯ ಛಿದ್ರ ಛಿದ್ರ.
ಬೇಸಿಗೆಯ ಗೋದಣಿಗೆಯಲ್ಲು ಹುಲ್ಲೆಲ್ಲಿ
ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ; ಗೋಲಿಯೊತ್ತಿದ್ದ ತಡ
ಗುಳ್ಳೆಗರೆವ ಶರಬತ್ತಿನಂತೆ, ಉಕ್ಕಿ ಬಹ
ಮುಗ್ಧ ಮೇನಕೆಯ “ ತಾಜ ’ತನ ಸುತ್ತ
ದೂಡಿ ಇವನ್ನು ಕೀಲಿಸಿದ್ದರು ನಾನಾಗಸಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣ
ನೆನೆಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರ, ಪದೇ ಪದೇ ಅದೇ ಕೊಳಕು ಕನಸ.
ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದವರೆ ತಾನೆ ಹುಡುಕಿ ತಂದಿದ್ದರಿಂದನ್ನೂ-
ಮುದ್ದೆ ಮೋಡದ ಆಚೆ ಎಳೆತಂದು ಬಿಗಿದ ಕಡಸು

ಅತ್ತಿತ್ತ ಕವೆಮಿಂಚು, ಬರಸಿಡಿಲ ಬಾಣ ಬಿರಸು.
ನಾ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ ಹಿಡಿದು ಮಂತ್ರಘೋಷದ ಜಾಡು
ಬೀಗಿದಹಂಕಾರಕ್ಕೆರಡು ಮೊನಚು ಕೋಡು.
ಹೊಳೆವ ಬಾಸಿಂಗದಂಥ ಪಟ್ಟೆಹುಲಿ ಡೌಲು,
ಅಂಬಾರಿಕಡೆ ಸರಿವ ರಾಜಪ್ರಮುಖ ರೀವಿ,
ಏರಬೇಕು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ ಹೊತ್ತ ಬೋವಿ

ಅನಂತ ಒಲವಿಗೂ ಉಂಟು ಮೂಗುದಾರದ ಗಂಟು
ವಿಜ್ಞಾನಿ ವೈದ್ಯರುದ್ದಿಶ್ಯಕ್ಕೆ ನನಗೂ ನಿರುದ್ದಿಶ್ಯ ನಂಟು.

ಗೋದಣಿಗೆಯೊಳಹುಲ್ಲು ಶ್ಯಾವಿಗೆಯ ತೆರ ಮುಕ್ಕಿ
ನಗುವ ನಾನಾಸ್ವತ್ರೆ ಗೂಳಿ, ದರಿದ್ರ.
ಅಮೃತಶಿಲೆ ಚಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ಧ ಗಾಜು ನೆಲ
ಬಿಂಬಿಸಿತ್ತು ನನ್ನೆದೆಯ ಛಿದ್ರ ಛಿದ್ರ.

III

ಸಾಲು ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಮುಕಿಸಿದ ನೆರಳು
ತೂರಿ ತಂಗಾಳಿ ಸರ್ವತ್ರ ಹೂವರಳಿನುರುಳು.
ಮುಂಗುರುಳ ತರಂಗದಂಗನೆಯರವರು!
ಹರಟಿತ್ತು ನಿಂತು ಅಧಟರ ಬಳಗ
ಆಗ.
ನಿಂತಿಲ್ಲ ನಾನೀ ಫಟಿಂಗರ ಕೂಡ ಅಲ್ಲೇನು ಮುಲಾಜು
ಕರಿನೆರಳ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದವನಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲ ನಾನವರಂಜಿ

ಸಾಚಿ, ಸಾಚಾನುಸಾಚಿ.

ಕೈ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು ಭಾಷೆ ತಟ್ಟುತ್ತೇನೆ

ಆವತ್ತು ನಡೆದದ್ದಿಷ್ಟು:

ಧಿಗ್ಗನೆ ಪಂಚೆ ತುದಿ ಕೆದರಿ ನೆರಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿದ ನವಿಲ ಥರ

ಸಾವಿರಾಲಿಯ ಇಂದ್ರ ನಿಂತೆ ನಾನಹಲ್ಯಯ ಮುಂದೆ

-ಏ ಸುಭದ್ರ, ತಡಿಯೇ; ನಿಲ್ಲಲಿ

ಪುಸ್ತಕಾ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿರುಕಿ ಹೊರಟಿದ್ದೆತ್ತ?

(ಹರಟೋಣ ಸಾಲ್ಮರದ ನೆರಳೇ ಹಿಗ್ಗಿ ತಿರೆತಬ್ಬುವನಕ)

-ಸುಭದ್ರ, ನಾ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದೆಯೆ,

ಪರೀಕ್ಷೆ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ನೆಯ್ದಿದ್ದೇನೆ ನಾಕು ಮೊಳ ಸದ್ಯ!

(ಸುತ್ತ ಸುತ್ತವರು ಕ್ಲಾಸು ದೋಸ್ತಿಗಳು, ಆಗೀಗ ಮಾಸ್ತರು,

ಹರಟಿದ್ದೇವೆ ನಾವೂ ಬಿಚ್ಚಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ದಪ್ಪರು.

ಈ ಗೃಧ್ರ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಕೊನೆ ಮುದುಕ ತೊಲಗಲಿ ತಡಿ

ಎದೆ ತಳಕ್ಕಿಳಿದು ತೋರುತ್ತೇನೆ ಅನರ್ಥ್ಯ ರತ್ನ ಶರಧಿ

ಕೈ ಬಳೆ ಬೃಹನ್ನಳೆಯಾದರೂ, ನಾನೊಳಗೊಳಗೇ

ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ಪಾರ್ಥ

ತಿಳಿಯದಿರು ಅನ್ಯಥಾ)

ಮಂದೆ ಮೋಡವನಟ್ಟಿ ಸಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿತ್ತು ಗಾಳಿ

ಮರ ವಿರಾಟರ ಮ್ಲಾನವನದಲ್ಲುಗುನೆಲೆಯ ಪುಳಕ.

ಮುದ್ದು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಝಳಪಿಸಿತ್ತು ಮುಂಗುರುಳ ಧಾಳಿ.

ಬಾಚಿ ದಿಗಂಗನೆಯ ರಾಚೆಗಳ ಬರಸೆಳೆವ ಕಬಂಧ ಚಪಲ.

ತಾರೆ ತೂರಿ ತೆಳುಮೋಡದಲ್ಲಿ

ಕತ್ತಲ ಭಯ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲಿ

ಕಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಬೇಲಿ

ನಸುಕಿನಲ್ಲಲೆನ ತಂಗಾಳಿಯಾಗಿ

ಮರದ ಬಿಳಿ ಮುಗುಳ ತುಂತುರಾಗಿ

ಬಾಳ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕವಳ ಕೈ ಕರೆದಾಗಲೂ

ನಾ 'ನುತ್ತರ' ನಿರುತ್ತರ ಹರಟಿದ್ದೆ ನಿರಂತರ.

IV

ಮಿಲನವಿಲ್ಲದ ವಿರಹವೇದನೆ ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯಕ್ಕೆ

ರೈಲು ನಿಲುಮನೆಯಂಚು ವೇದಿಕೆ.

ಅಮರಪ್ರೇಮ ತೊದಲಿದ್ದ ಮರದ ತಳ, ಅತೀ ಎಂದರವತ್ತು

ಪೆನ್ ಕೊಡುವಾಗ ಕೈಕೈಯ್ಯು ತಾಗಿಸಿದ್ದು, ಹೆಂಕುಳಿಯ ಸ್ಮೃತಿಬುತ್ತಿ

ಹೊತ್ತ ನಾವೂ ಬೀರಿ ಬಡಿವಾರ ಹಾಕುತ್ತೇವೆ ನಾಕು ಕ್ಷಣ
ಉರ್ವಶಿ ಪುರೂರವರ ದಿರಸು.

“ಸೆರಗ ಸರಿಸಿ ಪರದೆ ತೆರೆದೆದೆ
ಹರಾಜಿಗಿಟ್ಟವಳು ಕಚಡಾ ಹುಡುಗಿ
ಥತ್ತೇರಿ ಪದ್ಯಕ್ಕು ನಾಲಾಯ್ತು” ಎಂದಂದು ಒಂದು ಸಲ
ಶರಾಯಿ ಜೇಬೊಳಗೈದು ಬೆರಳಿಟ್ಟು
ಉದಲೇ ನೀಳ ಶಿಟ್ಟು.
ತೂರಿಯಾವೆ ಬಾಳ ಜೊಳ್ಳು?

೨, ಬಚ್ಚಲ ಜಗತ್ತು

೧.
ಮಂಜಿಳಿವ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ
ನಮೂರ ಬಚ್ಚಲ ಸ್ನಾನ ಎಂಥ ಸುಖ ಅಂತಿ
ಆವಿ ಬಹ ಬಿಸಿನೀರ ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ
ಕೆಂಪು ತಾಮ್ರದ ಚಂದ್ರಮುಖ ಚೊಂಬು
ಹಲ್ಲ ಕಿರಿವುದುರಿವ ಬೆಂಕಿ ಕಡೆಗೆ.

ಹದನೀರ ಮೊಗೆಮೊಗೆದು ಸುರಿದಾಗ
ಬಾಳು ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸಿ
ಅಟ್ಟಕ್ಕೇರುವುದು ಬೋಧಿವೃಕ್ಷದ ಪಿತ್ತ
ನಸುಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರ ಬಾಲೆ
ನನ್ನ ಬೆತ್ತಲು ಮೆಯ್ಯು ತಬ್ಬಿದ್ದರೂ
ಕಾಣದಂತೆ ಹೊರ ಜಗ ಮುಸುಕಿದ್ದರೂ ಮಂಜು
ಮುತ್ತುವುದನ್ನಷ್ಟ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ
ಈ ಚೆಂಬು ಬಿಂದಿಗೆ ಹಂಡೆ ನಡುವೆ.

೨
ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಏನಾಯ್ತು ಒಮ್ಮೆ
ಈ ಬಚ್ಚಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ-
ತಲೆಗೆರಿದ ಸೋಪು
ಉಜ್ಜಿದಾಗುಕ್ಕಿ ಆವರಿಸಿತ್ತು ಕಣ್ಣ
ನಾನಾದೆ ತಡವರಿಸಿ ಗೋಡೆ
ಮುಕ್ತಿ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವ ಚಿಣ್ಣ.
ನನಗಾಗ ಎರಡೇ ಎರಡರರಿವು
ಮೇಲಾಕಾಶ ಕೆಳಗೀ ತಾಯಿ ಪ್ರಥಿವಿ.

ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೆಲ್ಲೆಲ್ಲೆ ಕೈ ಚಾಚಿ
ತಡವರಿಸಿದಾಗ ಸುಟ್ಟಿತ್ತು ಬಿಸಿ ಹಂಡೆ
ಚೀಕು ಹೊಕ್ಕಿತೊಡಗೈಗೆ ತಡವಿ ತಂಬಿಗಿ ಎಂದು ಕುಂಟೆ.

೩

ಅವತಾರ ಪರಂಪರೆಯ ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿ
ನಾ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ ಕ್ರಿಸ್ತ ಬುಧ್ಧರೆಲ್ಲ
ಕ್ಯೂ ಹಚ್ಚಿ ಕಾದಿದ್ದಾರೆಂದು,
ಎತ್ತಲಿದ್ದಾನೆಂದಧಃಪಾತಾಳಕ್ಕೆ
ಧುಮುಕಬೇಕೆ?
ಮಾರಾಯ, ಬದಲು ಪೈಸೆಂಟಿನ್ನುವವಿದ್ಯಾ
ಪಾರಂಗತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಮುಕ್ಕಿದರು ಮಣ್ಣು.
ನಾ ಹೆಳವನಾದದ್ದ ಕವ ಕುಂಟಲಾರ ಕಣೋ
ನಾ ಹೆಳವನಾದದ್ದಕ್ಕವ ಕುಂಟಲಾರ

ಎಲ್ಲಿಗೋ ಬಂದೆ, ಅದಿರಲಿ
ಆ ಮೇಲೆ ತಂಬಾಳಿಗೆ ತುಂಬ ನೀರ
ಸುರಿದು ತಲೆಮೇಲೆ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡೆ.
ಆ ಬದಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೇರೇ ಇತ್ತು ಹೊಗೆ.
ತಿಳಿಹಸುರ ಕೆಸುವಿನೆಲೆ
ಥಂಡಿಕೊಚ್ಚೆಗೆ ಬಾಗೆ
ಲೋಚ್ಚೆಂದ ಹಲ್ಲಿ ಸರಿದಿತ್ತು
ಮಾಡ ಮರೆಗೆ.

ಮೂರು ಕವನಗಳು

ಎಸ್, ಚನ್ನಯ್ಯ

ಮೂರು ಕವನಗಳು

೧ ಪಿಡುಗು

ಹೇಳಿ ಸುಳ್ಳು, ಏಕೆ ಪಡೆಯಲಿ ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುವ
ಬಿರುದು; ಪಾಪಾಸುಕಳ್ಳಿ ಜೋಡ ಮೆಟ್ಟಿ
ನಟ್ಟನಡೂ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಟೀನು ಹಿಡಿದು
ಕಾಲಜ್ಞಾನ ನುಡಿದ ಗಂಟೆ ಅಯ್ಯ
ನನಗಂತೂ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ
ಪಕ್ಕಾ ಗಂಟುಕಳ್ಳೆ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೂತ ಹೊನ್ನ

ಹೊಂಚಿ ಕಿತ್ತು ಕದ್ದು ತಂದ ಕದೀಮ,
ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿ ಹೊತ್ತು ಬೆಳೆದೊಕ್ಕಿದ ಬೆಳೆಮೆದೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ
ಹಿಗ್ಗಾಮುಗ್ಗಾ ಎಳೆದು ಕದ್ದು, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗಿ
ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಮುಗ್ಗ ಮಗು, ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ ಈಗ
ಇದೆಲ್ಲ ಪರರ ಸೊತ್ತು, ಇದರಿಂದ ದೊರೆಯುವ
ಪಠ್ಯ ವಿಪತ್ತು, ಸಾಕಯ್ಯಾ ಬಂದಳಿಕೆಯಾಗಿ ಬದುಕುವ ದಾಸ್ಯ.
ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೇರೂರಿ ಭೂಮಿಯ ಚಿಗಿದು
ರಸ ಹೀರಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಗುರಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು.

(ಆದರೆ ಆಗಬೇಕು ಬಂದಳಿಕೆಗೊಂದು ಮರ.)

ನಾಳ ನಾಳದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ರಸ ಹರಿದು
ಮೂಲಾಧಾರ ಆಕಾಶ ವಿಶುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡುಗಬೇಕು;
ನುಗ್ಗಿಸಿ ಮಗ್ಗದಲ್ಲೋಗ್ಗಿಸಿ ಅನುಮಾನಲಾಳಿಯಾಡಿಸಿ
ನೇಯಬೇಕಿದೆ ಟೊಂಗೆ ಟಿಸಿಲುಗಳಲ್ಲಿ
ಸತ್ಯದ ಹಸುರೆಲೆಯ ಬಲೆಯ;
ಬಿಸಿಲಿಗೆ ದಿಗಂಬರ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ, ಮಳೆಗೆ ತಲೆಗೊಟ್ಟು,
ಚಳಿಗೆ ಥರಥರ ನಡುಗಿ, ಸೆಟೆದು ನಿಲ್ಲ ಬೇಕಿದೆ.

ಆಗ ಅನಿಸಿತು,

ಹಣೆಬೆವರ ಸೀಟಿ ನೆಲಕ್ಕೆಪ್ಪಳಿಸಿ ನಾನು ಬೆಳೆದದ್ದು,
ಎಂದು.

ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಈ ಪಿಡುಗು,

೨ ಸಿಂಡರೆಲಾ

ಕೂರುತ್ತ ಕುರುಕುತ್ತ ಸದ್ದಿಲ್ಲದಿರುಳಿನಲಿ ಉರುಳುತಿರುವೆನು ನಾನು;
ಇನ್ನೂ ಕಾಲುದಾರಿಯು ಕೂಡ ಸವೆದಿಲ್ಲ
ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಲಾರದ ಕಣ್ಣು ಕುಡಿನೋಟ ಹೊಡೆದ ಕರೆ ತುಟಿ ಬಿರಿದು
ಕರೆದ ಕರೆ ಕೈ ಬೀಸಿ ಕರೆದ ಕರೆ.

ಕರೆ ಕರೆ

ಬಾ ಮಗ

ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆನು ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಾಸೆ ನಾಲಗೆ ಚಾಚಿ ಬೇಡಿದ ಸವಿಯ
ರವೆಯ ತೊವೆಯ,

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಸುರ ಬಯಕೆಯ ಬೆದಕಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ತಂಗಳನ್ನವ ತಿನಿಸಿ
ನೋವನುಣಿಸುವ ಆಸೆಯೇ ನಿನಗೆ?

ಆಕೆ ಮೈ ಆಕಾಶ ಭೂಮಿಯ ಕಿಸಿದು ತೋರಿದ ನೋಟ

ಮುಗಿಲೆತ್ತರಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಜ್ವಾಲೆ ಮಾಲೆಮಾಲೆ

ತೋಳ್ಳೀಸಿ ಕರೆದ ಕರೆ

ಉರಿಯ ಕರೆ
ನಾ ತಾಳಲಾರೆ,

ನೋಡುವುದು ಬಹಳವಿದೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ
ಬುತ್ತಿ ಸವೆಯುವ ವರೆಗೆ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲ;
ಒರತೆ ಬತ್ತುವ ವರೆಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ.

ಇದ್ದ ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಆಗಿದೆ ಚಿನ್ನ ರನ್ನದ
ಹಾವು ಮೈಯ ಬೆಳ್ಳಿಬಳ್ಳಿ ಸುತ್ತಿದ
ಚಕ್ರವಿಲ್ಲದ ರಥ
ಪಚ್ಚೆದೋರಣ ಕನಕದುಯ್ಯಲೆ ರನ್ನ ವೇದಿಕೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಚಂದ್ರಕಿರಣದ
ಹಾಸಿಗೆ
ಕಪ್ಪು ಬಿಳಿಕೆಂಪು ಕೇಸರದ ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಯ ಹಿಡಿದು
ಕುಳಿತಿರುವ ರಾಗರಂಜಿತ ಚಾಲಕ.
ಒಳಗಿರುವೆ ನಾ ಕಿನಕಾಸಿನ ದೊರೆಮಗ.
“ಹೋಗಿ ಬರುವೆಯ, ತಮ್ಮ,
ಜೋಕೆ,
ಅವಳೊಡನೆ ಕುಣಿವಾಗ ಹನ್ನೆರಡು ಹೊಡೆದೀತು,”

೩ ನೀನು, ನಾನು

ನೀನು ನನಗೆ ಬೇಕು
ನಿನ್ನದೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಬೇಕು,
ಆ ನಿನ್ನ ಉಬ್ಬು ತಗ್ಗಿನ ನುಣುಪು ದೇಹ
ಒಳಗಿರುವ ನಿನ್ನಾತ್ಮ, ಆ ಮನಸು-
ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಬೇಕು;
ನನ್ನದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಬೆಸೆದು ಒಂದಾಗಬೇಕು,
ಕರಗಿ, ಲೋಪದಲ್ಲೆ ಲೋಹ ಬೆರೆಯಬೇಕು.

ನೀನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನಲಿಲ್ಲ
ನಿಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಜೀವ,
ನನ್ನದೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಮಗೇ,
ನಿಮ್ಮ ದಾಹಕ್ಕೆ,
ನಿಮ್ಮ ಆನಂದಕ್ಕೆ
ಎಂದೆ.

ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟ ನನ್ನ ಕೈಗೆಲ್ಲ ತಡೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.
ಮುತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನಿಂದ ಬಡ್ಡಿ ಸಹಿತವೆ ಬಂತು.

ಅರಿವೆಯಲ್ಲವ ಕಳೆದು
ದುಂಡಗೆ ನಿಂತ ನಿನ್ನ
ಎದೆಮೊಗ್ಗುಗಳ ಮಿಡಿದು
ಮುತ್ತಿಟ್ಟೆ.

ನನ್ನ ರಾಣಿ, ನನ್ನ ಚಿನ್ನ, ಎಂದು ಗೊಣಗಿದೆ.
ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕೆ?

ನನ್ನ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಕಾವು
ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ನಾಳದಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರು ದುಡಿಬಡಿದಾಗ
ತೇಜಿಯನೇರಿ

ಬೇಕು ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಎಂದಾಗ, ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ
ಆ ನೋವು ಆ ಕಾವು

ತಂಬೂರಿ ತಂತಿ ಮೀಟ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲಿನ ಜುಮು ಜುಮು ನಾದದಲ್ಲಿ
ಬೆಳಕ ಬಟ್ಟೆಯ ಬಿಚ್ಚಿ ಬೆತ್ತಲಾಯಿತು ಕತ್ತಲು.
ಓಹ್, ಬೆಳಕಿಗಿಂತಲು ಚಿನ್ನ ಈ ಮಹಲು.

ಮೃದುಹಾಸಿನಲಿ ಬೆಚ್ಚನೆ ಹೊಚ್ಚಿ ತಣಿಸಿ ಮಲಗಿಸಿ ತೂಗಿದಾಗಲೆ ನಿಡ್ಡೆ
ಈ ಮರದ ಮರವೆ
ಮತ್ತೆ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು ಗೆಡ್ಡೆ.

ನಾನು ಮಗುವಾಗಿ ಮಲಗಿದೆ ನಿನ್ನ ಮೊಲೆಮೇಲೆ;
ತಲೆಕೂದಲ ಮೂಸಿ ನೇವರಿಸಿ
ನನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಾಡಿದೆ.
ದೇಹ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಂಟಿತ್ತು
ಆದರೂ ಅನಿಸಿತ್ತು ಲೋಹ ಬೇರೆ ಬೇರೆ.

ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕ

ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳು ಮೂರು : ತಾನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲಾಕೃತಿಗೆ ಸಂಗತವಾದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು,
ಏನೊಂದೂ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿರಬೇಕು, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು,
ಅವುಗಳ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರಬೇಕು, ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಅವನು
ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತೂಗಿ ನೋಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು,
ಐ. ಎ. ರಿಚರ್ಡ್ಸ್

ಆರು ಕವನಗಳು

ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ

ಆರು ಕವನಗಳು

೧

ಮೂರ್ಕ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಕುಟ್ಟಿ ಹೋಗುವ ಸದ್ದು.

ಬೇಲಿಗೆ ನಿಂತ ಹಲಸಿನ ಮರದ ರೆಂಬೆ ಕವಲೊಡೆದಲ್ಲಿ, ಹಕ್ಕಿ ಗೂಡನ್ನಮುಕಿ

ಬೆಳೆದ ಹೆಬ್ಬಾವು ಗಿಡ, ಬಳ್ಳಿಯೊ ಏನೊ, ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದು, ತನ್ನೆರಡು

ವಕ್ರ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಹರಿದು ಬತ್ತಲೆಗೊಳಿಸಿ ತೆಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು.

‘ತಣ್ಣನೆ ಹೊಟ್ಟೆ ನುಣುಪಿದ್ದರೂ, ಬಿಗಿತ ಬೆಂಕಿ, ಹೆಣಿಗೆಯ ಹಾಕಿ ಬಿಗಿದೂ

ಬಿಗಿದು,

ಹೊರಳಾಡಿ, ಸೋತ ನನ್ನನ್ನು ನಾಲಗೆ ಚಾಚಿ ನೆಕ್ಕಿ, ಮತ್ತೆ ಮರವನ್ನು

ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮೊನ್ನೆ ಕನಸಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯನ್ನೆಳೆದು ಹೆಬ್ಬಾವು,

ನಿಧಾನ ನುಂಗುವುದ ನೋಡಿ, ಬೇಡಿ, ಗದರಿಸಿ, ಕಾಡಿ, ಕಡೆಗದರ

ಸೋಟೆ ತೆರದಲ್ಲಿ ಚೂರಿಯ ತೂರಿ ಸಿಗಿದು, ತಂಗಿಯ ತೆಗೆದೆ. ಲೋಳೆಮೈ

ತೊಳೆದಾದ ಮೂರು ಗಂಟೆಯ ಮೇಲೆ, ಮೈಮುರಿದು, ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು

ನನ್ನ ಮುದ್ದು ತಂಗಿ.

೨

ಸಾಲದು ಸನಿಹ, ಬರಿ ಮಾತು, ಬಯಕೆ, ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಳಕೆ;

ಬಯಕೆ ಮೈ ದುಂಬಿದರೆ ಅನಂಗನಿಗೆ ಅಂಗ ದೊರಕಿದ ಹಾಗೆ.

ಮಾತು ಕೆಂಡದ ಕೆಂಪು, ಬಿಸಿಯಿಲ್ಲ; ಅಗಲಿಕೆ ಬೂದಿ,

ಬೂದಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದು ಕಡೆಗೆ, ಮೂರ್ಖರ ಹಾದಿ

ಬಿಸಿಯನುಣ್ಣದೆ ಬೂದಿ ಬೆಳೆವುದ ಕಂಡು ಸುಯ್ಯುವುದು, ತೂರುವುದು

ಮನೆಯ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾದಿಹೋಕನ ಕಂಡು ಮರು ಮುತ್ತು.

ಸಂಭಾಷಣೆಯ ತುಂಬ ಪ್ರೇಮವೆಂದರೆ ನಾನು ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ?

ಬರಿಮಾತು ಸನಿಹ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಚುಂಬಿಸುವ ಬದಲು ಓದುವ ಹಾಗೆ.

ವಸ್ತುವಿದೆಯೆನ್ನುವುದು ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳಿಂದ :

ಗೋಧಿ ತರಲಾರದವ ಮನಸಲ್ಲೇ ಮಂಡಿಗೆಯ ತಿಂದ.

ಮೈಯೊಳಗೆ ಮಿರುಗುತಿಹ ಮುತ್ತುರತ್ನದ ಹೊರೆಯನೆಲ್ಲಿಳಿಸಲಿ?

ಕಣಕಣದಿ ಹುಯ್ಯಿಡುವ ಬಿರುಗಾಳಿಗಳನೆಲ್ಲ ಯಾವ ದಾರವ ತಂದು

– ಬಿಗಿದು ಬಿಡಲಿ?

ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳಿಟ್ಟು, ಯಾವ ಪಾಪವ ನಾನು

– ಹೊತ್ತು ಕೊಳಲಿ?

ಇಂಥ ಭಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಬೀಜ ಮೊಳೆಯುವ ನೋವು, ಚಿಗುರು ಕೆರಳುವ

ನೋವು,

ಮೊಗ್ಗೆಯರಳುವ ನೋವು, ದೋರಗಾಯಿಯ ಬಣ್ಣ ತಿರುಗುವಾಗಿನ

ನೋವು;

ನೋವಿನಲಿ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಇರದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಾವಿನಲಿ
ತೆಂಗು ಅಡಿಕೆಯ ತುಂಬ ಹಿಂಗಾರ;
ನನ್ನ ಗಣಿಯೊಡಲಲ್ಲಿ ಪದರಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿತ ಬಂಗಾರ.
ಬಿರುಗಾಳಿ ಬಲೆಯಿಂದ ನಾನು ತರಗಲೆ ಮೀನು ಹೊರಗೆ ಬರಲೆ?
ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಹೃ ಗುಟ್ಟದಿರಲೆ?

೪

ಕತ್ತಲೆಯ ನಾಚಿಸುವ ಮಿರುಗುಕೂದಲ ನುಣುಪು ಮೃಗದ ಮೇಗಾಳಿ;
ಬಳುಕಿ ಬಾಗಾಡಿ, ಅಕ್ಕರೆಯ ಧಗಧಗದ ಆಹ್ವಾನ
ಮತ್ತೇರಿಸಿ, ಮರುಕ್ಷಣವೆ ಧಾಳಿ
ನೀ ಕೊಡುವ, ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕೆ ಕರೆವ ಮೋಹಕ ಮುತ್ತು,
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೀರಿ ಜಗಿದ ಕಬ್ಬನ್ನುಗಿದ, ನಿನ್ನ ಸವಲತ್ತು.

ಮೈವೆತ್ತ ವೈಭವದ ನಾಶಕಾರಕ ಸೊಬಗು
ಸೂಸುತಿಹ ಗಂಧಗಳ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ;
ಕೆರಳಿಸುವ, ಕೋಮಲ ಗೋಣಿನಿಳಿಜಾರು,
ನಳಿದೋಳು, ಬಿಳಿಮಡಿಲ ಎದುರುಂಟೆ ಮಡಿವಂತಿಕೆ?

ಕಾಡುವ, ತೂಗಾಡಿ ನಿಲ್ಲುವ, ಪರಿಮಳದ ಸೆಳವು.
ಮೆತ್ತನ್ನ ಬಾಗು ಕಂಡೆಡೆಯಲ್ಲಿ, ಜಾರು ಬಂಡೆಯ ಕಣ್ಣು
ಏರಿಳಿದು, ಬಳಲಿ ಕುಸಿಯುವುದುಂಟು ನಿನ್ನ ಅಡಿಗೆ

ಮುಗುದೆ ಎಂಬರೆ ನಿನ್ನ,
ನನ್ನ ಕೈಗೊಂಬೆ ಮಾಡಿರುವ ರಂಭೆ;
ನೀನು ಸುಗ್ಗಿ ಸಾರವೆ ಸೊಕ್ಕಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವ ಉದ್ರಿಕ್ತ ಪುಷ್ಪಗಳ ರೆಂಬೆ!

೫

ಕೊಡು ನನ್ನ ಹೃದಯ ಹುಳ ಹಿಡಿಸದೆ,
ನೀನು ತುಂಬುವ ಮುನ್ನ ನಿನಗಿರುವ ಪೊಳ್ಳುಗಳ ಸೊಪ್ಪುಸದೆ,
ನನ್ನದೇ ತಪ್ಪನ್ನು,
ನಿನ್ನ ಮೂಗಿನ ನೇರ ಕೊಡು ನನಗೆ ಅಳ್ಳೆದೆಯ ಸನದನ್ನು
ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ನುಡಿಹೊನ್ನು
ನೀನು ಹೆಣ್ಣು.

ಸುಳ್ಳು ಹೂದಂಡೆಗಳ ಹೆಣೆವುದನ್ನು, ನನ್ನೆದೆಗೆ
ಕಲಿಸದಿರು, ಒಲಿಸದಿರು ಕವಟವಿದ್ಯೆಯ ಕಂಬನಿಯ ಕಲೆಗೆ.
ಕಾಳನಾಗರ ಕಪ್ಪು
ಕಣ್ಣ ಕಾಡಿಗೇಗೆ, ಜಡೆಗೆ, ನಿನ್ನೆದೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಪ್ಪು

ಕಂಬನಿಯ ತುಟಿಯುಪ್ಪು

ನಿನ್ನ ತಪ್ಪು.

ಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳು ಮೊದಲ ಪಾಠ ಕಲಿಯುವ ಮುಂಚೆ,
ಕಲಿಯುಗದ ದಮಯಂತಿ, ಕಟ್ಟದಿರು ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಬಿಳಿಯಂಚೆ,
ಹೊನ್ನಪಂಜರ ಬೇಡ,
ನಿನ್ನ ಮೈ ಮಾಮರದ ರೆಂಬೆ ರೆಂಬೆ ಪವಾಡ
ಸಾಕಿನ್ನು ನನ್ನ ಕೂಡ;
ನೀನು ಬೇಡ.

ಎಲೆ ಬೇಡ ಹೆಣ್ಣೆ, ಕೊಡು ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಮರಿ
ಈಗಲೇ ಎಷ್ಟು ಸುಲಿದಿಹೆಯೇನೊ ತುಪ್ಪಳದ ಮೈಸಿರಿ
ಕೊಡು ನನ್ನ ಮರಿಹಕ್ಕಿ,
ತ್ವರೆಮಾಡು, ತಂದುಬಿಡು, ಸಾಕು ಉಸಿರು ಸಿಕ್ಕಿಸುವ ತೆಕ್ಕಿ.
ಮೊದಲೆ ತಿಳಿದರೆ ನಿನ್ನ ಕಾಡುಸುಳಿ
ಮರಿಯನಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ.

೬

ಹೆಣ್ಣು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವ ಬಣ್ಣಗಳ ಪವಾಡ,
ಕಷ್ಟಕೋಟಲೆಗೆಲ್ಲ ನಗೆ ಮಂತ್ರದಂಡ,
ಇಂಥ ರಂಗುರಂಗು ಭಾವನೆಯ ಯೌವನದ ಮೂಡಲಿನಲ್ಲಿ
ಅರಿವು ಮೂಡಲೆ ಇಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೇಗ.
ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ, ಇವು ಎಲ್ಲ ಬರಿಯ ಮುಖವಾಡ.
ಆಗ.

ಕಾಮಣ್ಣ ಮಹರಾಯ ಕಚಗುಳಿಯನಿಟ್ಟು ನಾಡಿಗಳ ನಗಾರಿ ಬಡಿದಿದ್ದಾಗ
ಎಲ್ಲಿದ್ದೆ ಅಡಗಿ,
ಎಲೆ ನನ್ನ ಹುಡುಗಿ!
ನಿನ್ನ ನೆನಪಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ,
ಮನೆಮನೆಗಳ ಕೋಣೆಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾತರದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಹುಡುಕಿ
ಭ್ರಮೆಯ ಗಾಳಿಬೆನ್ನನು ಏರಿ ಬಂದೆ ತಿರುಗಿ,
ಈಗ.

ಯಾವುದೋ ಘಾಸಿಪಟ್ಟಿರುವ ಬೇರು ಹೂಗೊಂಚಲಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ
ನಕ್ಕಂತೆ,
ದುಃಖದ ಮಡುವಿನ, ಅಲೆಮುಗುಳು ನಗುವಿನ, ನಿನ್ನ ಕಂಡೆ.
ನೀನು

ಇರಬೇಕಿತ್ತು ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾಗೆ ಪಂಜರದಾಚೆ,
ಇರಬೇಕಿತ್ತು ಹಸಿರು ಹಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಬದುಕಿನುಯಾಲೆ.

ಇನ್ನಾದರೂ ನೀನಾಗಬಾರದು ನೋಡು
ಕುಲುಮೆಝುಳ ಬಾಡಿಸುವ ಬದಿಯ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ,
ಒಪ್ಪವಾಡುವೆ ನಿನ್ನ ಒಲುಮೆ ತೋಟದೊಳಿಟ್ಟು
ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದೆ ರಾಜ್ಯ, ಮಿಕ್ಕ ಚಿಲ್ಲರೆ ಒಲವ ದೂರತಳ್ಳಿ,

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ

ಎರಡು ಕವನಗಳು

೧ ಇರುಳು

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದುರಿಯಲ್ಲಿ ರಂಪ ಮಾಡಿದ ಮಗುವ
ಒಲುಮೆ ತೊಟ್ಟಿಲದಲ್ಲೆ ತೂಗಾಡಿಸಿ,
ಲಾಲಿ ಹಾಡುತ, ಮೈಗೆ ಶಾಲನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೇ |
ತಾಯಿ ಎಳೆದಳು. ಆಗ ಬಂತು ಸಂಜೆ.

ತಂತಿಗುಂಟವೆ ಬಂದ ಈ ಸುದ್ದಿಯನು ಕೇಳಿ,
ದಾರಿ ದೀಪವು ಫಕ್ಕೆಂದು ನಗಲು,
ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯ ಹಣತೆ ಇಷ್ಟುದ್ದ ಕುಡಿ ಚಾಚಿ
ಇಣುಕಿ ನೋಡಿತು ಕೋಣೆ-ಕಿಡಕಿಯಾಚೆ.

ನಸುಗಂಪು-ನಗೆ ತಳೆದು ಮೈಯ ಚಾಚಿದ ಮರಳು
ಬಾ ಎಂದು ಕರೆದಿರಲು ಕೈಯ ಚಾಚಿ,
ಮೋಡ-ಜಹಜುಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ಷಿತಿಜ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು
ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ.

ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಕಳ್ಳ-ಮುಂಜಾವು
ಪಡುವಣದ ಕಿಂಡಿಯಲಿ ಹಣಕಿ, ನಕ್ಕು,
ನುಸುಳಿ ಹೋಯಿತು ಮತ್ತೆ, ಆದ ಕಂಡು ಹಕ್ಕಿಗಳು
ಕೇಕೆ ಹೊಡೆದವು ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ಬಡಿದು.

ಮನೆಯ ಅಂಗಳ ಗುಡಿಸಿ, ಮುಂಚೆ-ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ
ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸಿ, ಒಳಗೆ ದೀಪ ಮುಡಿಸಿ,

ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮ ಬೊಟ್ಟು ಧರಿಸಿ, ಬಂದಳು ಗರತಿ
ಹೊರಗೆ, ನಲ್ಲನ ದನಿಯನಿರುಗೊಳಲು.

ಇರುಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಂದು, ನೆಲದ ಎದೆಯನು ತಟ್ಟ
ಉಸುರಿಗುಸುರನು ಬಿಗಿದು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು
ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಡುತ್ತ, ಮೆಲ್ಲಗೇ ಉರುಳಿತ್ತು,
ಮೌನವಾಗಿಯೆ ಏನೂ ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತ.

ದಣೆದು ತೇಕುತ್ತಿದ್ದ ನೆಲದ ಒಣ ನಾಲಗೆಯು
ಏಕೇನೂ ತುಟಿಗಳನು ಸವರುತ್ತಿತ್ತು.
ಮುಗಿಲ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಿದ್ದ ಸವಿಯಾದ ನೊರೆಹಾಲು
ಚಿಕ್ಕ ತೂತುಗಳಿಂದ ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು.

೨ ಶುಭವಾಗುತ್ತೈತಿ

ಇರುಳ-ಕೋರೋಫಾರ್ಮು ನೆತ್ತಿಗೇರಿರುವಾಗ
ಒಳಗು ಹೊರಗೂ ಬರಿಯ ನಸುಗತ್ತಲೆ.
ಮೂಲೆಯಲಿ ಉರಿಯುತಿಹ ಮುದಿ ಬಲ್ಬಿನಾ ಜೋಲು-
ಮುಖದಲ್ಲಿ ರೋಗಿ-ಕಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಕ್ಷಿತಿಜದಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೊಳ್ಳಿಯ ದೆವ್ವ
ಯಾರಿಗೋ ತೋರುತ್ತಿದೆ ಕೆಂಬಾವುಟ.
ಮುಖವು ಬಿಳುಚಿದ ಚಿಕ್ಕೆ ವಿಕಟನಗೆ ನಗುತ್ತಲಿದೆ
ಕಣ್ಣುಗಳ ಬೆಳ್ಳಗೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು.

ಮಾಡದಲಿ ಗುಬ್ಬಿಗಳು ಮುದುಡಿ ಕುಳಿತಿವೆ; ಹೊರಗೆ
ಗೂಗೆ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದೆ.
ತುಟಿಯ ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಿಗಿದು ಮೌನದಾ ನೆಲಗುಮ್ಮ
ಸುಮ್ಮನೇ ಸೋಬಾನ ಹಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡಿ ಜೋತಾಡಿರುವ
ಬಾವಲಿಯು ಹಾರುತ್ತಿದೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದು.
ಮನದ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲಿ ಕನಸ ತುಡುಗುದನ
ಸಿಕ್ಕಲಿ ಸಿಕ್ಕದ್ದು ಮೇಯುತ್ತಿವೆ.

ಕದದ ಬಿರುಕೊಳಗಿಂದ ಇರುಳ ಗಾಳಿಯ ಬಾಣ
ಸೊಂಯ್ ಎಂದು ನುಗ್ಗುತ್ತಿದೆ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ.

ಆಚೆ ಗೋಡೆಯ ಬದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ನರಳುತಿದೆ;
ಒಡೆಯನಿಲ್ಲದ ಮನೆಗೆ ಕನ್ನ, ಎಲ್ಲೋ.

ಮೂಡುತಿದೆ, ಅಂತ್ಯವೇ ಗೊತ್ತಿರದ ಸಿನೆಮಾ
ಗಳಿಗೆ ಗಳಿಗೆಗೆ ಸೀನು ಬದಲಾಯಿಸಿ,
ಕಂಗಳಲಿ ರೇಡಿಯಂ – ನಗೆ ಬೀರಿ, ಟೈಂಪೀಸು
ಕಾಲ ಹೊಳೆಯಲಿ ಮಾರು ಹಾಕುತ್ತಿರ,

ಹೆರಿಗೆಯಾಯಿತು ಅಲ್ಲಿ, ಮೂಡಣದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ,
ನೆಲದ ಮೈ ತುಂಬೆಲ್ಲ ರಕ್ತ ಸಿಡಿದು,
ಗೋಣು ಪಟಪಟ ಕೊಡವಿ ಸಾಯಿ ಬಾರಿಸಿತದೋ
ಬುಡುಬುಡಿಕೆ : “ ಶುಭವಾಗುತ್ತೈತಿ ” ಎಂದು.

ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ

ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸದ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಅರ್ಥ, ಕವಿ ತನ್ನ
ಕವನದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಖಾಸಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಧೋರಣೆ ತಳೆದಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ
ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಆ ಕವನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುವ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೂ ಈ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು,
ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿದ್ದೂ ತುಂಬ ಕೆಟ್ಟದೂ, ಭಾವಾತಿರೇಕದ್ದೂ ಆದ
ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು ಈ ಶಬ್ದದ ಎರಡನೆಯ ಅರ್ಥ ಕವಿ ಒಂದು ಕವಿತೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಂಗಳ ಸಮಗ್ರೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ
ಮಟ್ಟಿನ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು, ನಾವು ಒಂದು ಕವಿತೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ” ಎನ್ನುವಾಗ
ನಮಗೆ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೇನೆಂದರೆ ಅದು ತನ್ನ ಹೃದಯ ಮೀರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು
ಭಾವಾತಿರೇಕವುಳ್ಳದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಬಗೆಯ ತೀರ್ಪಿಗೂ ಆ ಕವಿಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ,

ಕ್ಲಿಯಾಂಕ್ ಬ್ಯೂಕ್

ರಾಬರ್ಟ್ ಪೆನ್ನಾರೆಸ್

ಕೊಳ್ಳಿ ದೆವ್ವ

ಪಿ. ಲಂಕೇಶಪ್ಪ

ಕೊಳ್ಳಿ ದೆವ್ವ

(ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬ ಮದುವೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭ)

ಪಿಚಕ್ಕನುಗಿದುಬಿಡು, ಬಾಯಿ ಚೊಕ್ಕ.

ಬೆನ್ನಿಗೊದೆ, ತಳ್ಳು, ತೊಲಗಿಸು, ದಬ್ಬು, ದಮ್ಮನು ಕಟ್ಟಿ

ಅಟ್ಟು ಆತನ ಆ ಅವನ, ಆ ಕೊಳ್ಳಿ ಹಿಡಿದವನ;

ಮುರಿ ಅವನ ಸೊಕ್ಕ, ಶೌರ್ಯವ, ಎಗ್ಗ,

ಭಟ್ಟ ಭೈರವ ಭಕ್ತ ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದ

ಎಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೆದೆಗೊಡ್ಡಂಥ
ಬುದ್ಧ ಹೀನಾಮಾನ ಉಗಿದಂಥ
ಕೊಳ್ಳಿದೆವ್ವನ ಅಟ್ಟಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡು.

ಅಂದೊಬ್ಬ
ಕೊಂದು ನಿದ್ರೆಯ ಕೊಂದ-ನೀ
ಕೊಲ್ಲದಿರೆ ಥಡಿ ದಂಡ; ರೆಪ್ಪೆ ಮುಚ್ಚಿದೆ,
ನಿನ್ನ ಮುಚ್ಚಿಸದ ಈ ಭಂಡನೀತನ
ಕೊಲ್ಲ ಇಲ್ಲವೆ ಅಟ್ಟು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕೊಲೆ;
ನಿನ್ನ ಸೌಖ್ಯದ ತಾವು
ಇವನ ಸಾವು.

ಹದಿನೈದೊ ಹದಿನಾರೊ- ನಡುರಾತ್ರಿಯೊಡಲಲ್ಲಿ
ಕೊಳ್ಳಿ ಕುಣಿಸಿದ ಜಡಿದ ನೀರ ಚೆಲ್ಲಿದ ನಿನ್ನ
ಇಳಿಸಿದ ಕೆಳಗೆ, ಪೇದೆ ದರ್ಜೆಗೆ
“ಪೋಲಿ ಪೋಕರಿ ಪುಂಡ ಪಕ್ಕಾ ಲಘಂಗ”
ಹೀಗೆ.

“ನರಕವಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಸ್ತು ನೇತರ ಲೆಕ್ಕ”
ಇತ್ಯಾದಿ
“ನಾಯಿಕೊಡೆ ಶ್ವಾನಸಿಂಹಾಸನ ಭದ್ರಪಟ್ಟಿ”
ಮುಂತಾಗಿ
ತಳ್ಳು, ಆ ಕಡೆ, ಅತ್ತ, ಅತ್ತತ್ತಾ-
ಇಕೋ, ಹಿಡಿದುಕೊ, ಹಾಗೆ ಓದಿಕೊ ಮಿತ್ರ
ಇವನ ಕೆಲಸದ ಮೊತ್ತ.

ಆಗ ಆ ಆತ ನಿಂತ;
“ಈ ಗೆಳೆಯ ಮಾರೀಚಿ :
ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಗೆರೆ ತುಳಿದು ಅತ್ತ ಹೋದರೆ, ಆಗ,
ಓ ಲಕ್ಷಣಾ ರಾತ್ರಿ-ರಾಮ-ರಾವಣ ಯುದ್ಧ
ಪ್ರೇಮ ಧರ್ಮದ ಗೀತ ಜಗತ್ಪಸಿದ್ಧ”.

ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕ

ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕ ಎಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಾಚಕ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಆದರ್ಶ ವಿಮರ್ಶಕನೆಂದರೆ ಆದರ್ಶ ವಾಚಕ, ಕಾವ್ಯ ಬಯಸುವ ವಾಚನ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಬಯಸುವ ವಾಚನಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ರೀತಿಯದು.....ತತ್ವಜ್ಞಾನ ‘ಅಮೂರ್ತ’ ಕಾವ್ಯ ‘ಮೂರ್ತ’ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ತೀರ್ಪುಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ; ‘ಭಾವತಾದಾತ್ಮಕ್ಕೆ’ ‘ಆಗುವುದಕ್ಕೆ’-ಆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಕೀರ್ಣಾನುಭವಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ..... ವಿಮರ್ಶಕ-ಕಾವ್ಯವಾಚಕ.- ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವನು ಕೃತಿಯ ಬಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದೊಂದು

ಮಾನದಂಡವನ್ನು ತಂದು ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ವಿಮರ್ಶನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ವಿಮರ್ಶಕನ ಗುರಿ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ತನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅದನ್ನಾಗಲೀ ಇದನ್ನಾಗಲೀ ಎಷ್ಟು ಸಂವೇದನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಎಷ್ಟು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಅನುಭವ ಪಕ್ಷವಾದ ಹಾಗೆ ಅವನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಅಥವಾ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. “ ಇದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ? ಉಳಿದುದಕ್ಕೆ ಇದರ ಸಂಬಂಧವೇನು? ಉಳಿದವುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಕೃತಿ? ಅಲ್ಲದೆ, ಇದರ ‘ಸ್ಥಳ ಇದು’ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಈ ಕೃತಿ ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಘಟಕವಾಗುತ್ತದೋ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೀಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಇತರ ಕೃತಿಗಳ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ; ಈ ಕೃತಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಂಥವು, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವು ಕೇವಲ ತತ್ವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲೀ ಅಮೂರ್ತ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ.

ಎಫ್. ಆರ್. ಲೀವಿಸ್.

ಸಂಪುಟ- ೧ a

ಮುನ್ನುಡಿ

ಇಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳು ಸಂದುವು ಎಂಬುದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಳಿಯದಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಅನಿಯತಕಾಲಿಕ ‘ ಸಾಕ್ಷಿ ’ ಯ ಪ್ರಥಮ ಸಂಚಿಕೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ, ಅನಂತರ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರತರಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಕೇಳಿದರೆ ಒಲ್ಲೆನ್ನಲಾರರೆಂದು ನಂಬಿದ ಸಂಭಾವ್ಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಬರೆದು, ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಕೆಲವು ಸಲ ರೇಗಿ ನೀವೂ ಕೂಡಾ ನನ್ನ ಹಾಗೇ ಶೋಂಭೇರಿಗಳಾದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಬಯ್ಯು ಎಗರಾಡಿ, ಆ ಬಳಿಕ ನಾನೇ ಸ್ವತಃ ‘ ಸಾಕ್ಷಿ ’ ಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಏನೋ ಸಾಧಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ಅನುಚಿತ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಪುರುಷ ಕಾರ ಭ್ರಾಂತಿ ನಿನಗೇಕೆ ಎಂದು ನನಗೆ ನಾನೇ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ, ಒಂದೇಸಮನೆ ಏನೇನೋ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಯೋಗಗಳು ಸಂಘಟಿಸಿ ಈಗ ಈ ‘ ಸಾಕ್ಷಿ ’ – ‘ಅನಿಯತ ಕಾಲಿಕ’ ವಾದದ್ದರಿಂದ ಅನಂತ ಕಾಲದ ಹೊಸದಿಗಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೂರ್ತಗೊಳ್ಳಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಟೀಕೆಗಳ ಸಮಂಜಸತೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೊಸ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಹೊಸ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ನಿಯತಕಾಲಿಕ ತೈಮಾಸಿಕವಾಗಿ, ಆದರೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಅಕ್ಷೋಬರನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತು ಈಗ ಈ ಡಿಸೆಂಬರಿನ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದೇತೀರುತ್ತೇನೆಂದು ಹಠ ತೊಟ್ಟುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಕಂಗೆಟ್ಟು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ದೈವಲೀಲೆಯ ಮರ್ಮ ಗುಹ್ಯಾತಿಗುಹ್ಯನಯ್ಯ ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತುತ್ತ, ಅಚ್ಚು ಶುರುವಾದಾಗ ಇದ್ದದ್ದು ಕೇವಲ ಎಂಟು ಪುಟಗಳಾಗುವಷ್ಟು ಒಂದೇ ಒಂದು ಲೇಖನವಾದರೂ ಈಗ ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಂಬತ್ತು ಪುಟಗಳ ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತರವರೆಗೂ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೀಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಆಕ್ಷವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಒಂದು ಪವಾಡವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತದೆ.

ಪವಾಡಗಳು ಕೆಲವು ಸಲ ಆಕಸ್ಮಿಕಗಳೆಂಬಂತೆ ಆಸ್ಪೋಟಿಸಿದರೂ ವರ್ಷವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಂತರ್ಗತವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಹರಿದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಲ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮೈದೋರುವಂಥವು, ಪವಾಡ ಎನ್ನುವುದರಿಂದಲೇ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದೋ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದೋ ಆಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಎರಡೂ ಆಗಬಹುದು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಒಂದಾಗಿ ಅನಂತರ ಇನ್ನೊಂದಾಗಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೋಧಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಅಂತರ್ ಮುಖಿಯೂ ಅಂತರ್ಗತವೂ ಆಗಿದ್ದು ಅಂತ ಸತ್ವವನ್ನು ಬೆಳಸುತ್ತ ಸ್ವತ್ವದ ತಪಶ್ಚರ್ಮಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನ ಈಗ ಬಹಿರ್ಮುಖ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಪವಾಡ ತರಬಹುದಾದ ಸಮಾಧಾನದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಭೀಕರ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬೀಜವೂ ಅಡಗಿದೆ: ತೆಂಗು ಬಾಳೆ ನೆಲ್ಲಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಅಂತಸ್ಸು ಜೀವನ

ನೀರಾವರಿ ನಡೆದು ಕಳ್ಳಿ ಈಚಲು, ಜಾಲಿ ಕಾರಿ ಕಿಸುಗಾರುಗಳ ಕಿಸುಬಾಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಉಸುಬಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಬಹುದು; ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತ ಇರುವುದೂ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿದೆ. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ವಲ್ಯಗಳ ಸಂಗೋಪನದಲ್ಲಿ ಆಸರಾದವರು ಗುಂಪುಗೂಡುವುದು, ಒಂದು ಗುಂಪಾಗಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಚಿಂತನ ಭವನ ವ್ಯಂಜನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಒಯಿಸಿಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯೊಳಗೇ ಜೀವ ಹಿಡಿದುನಿಂತು ಬಿರುಗಾಳಿ ಮಳೆ ಮಿಂಚು ಸಿಡಿಲುಗಳ ಧಾಳಿ ಮುಗಿಯುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವುದೂ ಅತ್ಯಂತ ಜರೂರಿನ ಕೆಲಸಗಳೆಂದು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಪವಾಡದ ಮೂಲವೂ ಇರಬಹುದು.

ಅಂಥ ಭಾವನೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗುವುದು “ಸಾಕ್ಷಿ” ಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಉದ್ದೇಶದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇರುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ, ಆತ್ಮತಮವಾದದ್ದರ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ, ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ, ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ. ಇದು ಜಗದುದ್ಧಾರ ಭಾವ ರೋಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಮೂಲ ವಿನಯವನ್ನು ಕಾಡಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡವನ್ನು ರಾಜಭಾಷೆಯಾಗಿ ಜೋಧಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮೂಹಿಕ ಒತ್ತಡಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವಂಥ ನಮ್ಮಂಥ ಜನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಇಂಥ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಯಸುವ ಜನ ಒಂದು ಗುಂಪಾಗುವುದೂ ಗುಂಪಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೂ ಅನಿವಾರ್ಯ -ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕೆಲಸವೇ ಅಲ್ಲ. ಗುಂಪು ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪೂ ಆಗಬಹುದು, ಒಳ್ಳೆಯವರ ಗುಂಪೂ ಆಗಬಹುದು ಅದು ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ಅದರ ಕೆಲಸದಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಣಯವಾಗಬಲ್ಲುದು.

ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಬೆಳೆಯಲಾರದು. ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು ಒಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನ ಕೆಲಸ. ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಭವಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಳೆಗಳೂ ಮೂಡುವಂತೆ, ಮಾನವ ಲೋಕದ ಜ್ಞಾನಸಾರನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಂತರಂಗದ ವಿಕಸನ, ಸಂಸ್ಕರಣ, ಸ್ವಂಜೀಕರಣ; ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಬಹುಮುಖ ಬಹು ಪದರುಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಾನುಭವ ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ತದ್ರೂಪಾಗಿ ಪಡಿ ಮೂಡುವಂತೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಿದಿಯುವ, ಕುದಿಸುವ, ಕುಟ್ಟುವ, ತಟ್ಟುವ, ಹಿಂಡುವ, ಹಿಂಜುವ, ನಾದುವ, ಲಟ್ಟಿಸುವ ಕೆಲಸ, ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ನಡೆದರೆ ಅಷ್ಟು ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲೆಳಸುವ ಅಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನವಿದು.

ಆದ ಕಾರಣವೇ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೂ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯ ಬಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಗುಂಪೊಂದನ್ನು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸುವುದರ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಾದುದು; ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುಃಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನಲೂಬಹುದು. ಈ ಕೆಲಸ ಕೇವಲ ಐದೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಲಿದೆ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ವೀರರ ಹೂಂಕಾರ ಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಇದುವರೆಗೂ ಕೂಡಾ ಬುದ್ಧಿಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯದ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಞಾನ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತು ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾದೀತೆಂಬ ಸಹಜ ಅಳುಕಿನ ಜೊತೆಗೇ ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಕೊನೆಗೂ ಮುಟ್ಟಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಏನೋ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ನಾವು ವಿನಯದಿಂದ ಆದರೆ ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ, ಜ್ಞಾನ ಸಂಚಯದ ವಾಣಿಯಾಗಬಲ್ಲುದಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿ ಕೃತಾರ್ಥವಾಗುವ ದಾರಿ ತೆರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಅದು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದಾಗುವುದು. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರತೆ ಬರುವ, ಭಾವ ವಿಶಾಲವೂ ಆಳವೂ ಆಗುವ ದಾರಿ ಅದು. ಆ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯೋಪಜೀವಿಯಾದರೆ ತನ್ನ ಬಾಲವನ್ನೇ ತಾನು ತಿಂದು ಬದುಕ ಬಯಸುವ ನಾಯಿಯ ಕಥೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣವೇ ವಿಜ್ಞಾನ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಗಂಧ ಗಾಳಿ ಇಲ್ಲದ ಸಾಹಿತ್ಯೀ ಆಗಲೀ ವಿಮರ್ಶಕನೇ ಆಗಲಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಾಫಲ್ಯ ಪಡೆಯುವುದು ಆಗದ ಮಾತು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಸಾಕ್ಷಿ' ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಳಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾದರಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ, ತೀರ ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಈ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದರೆ ಇದು ಹೊರ ಬರುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ, ಯೋಚಿಸಿ ಬರೆಯುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, 'ಸಾಕ್ಷಿಗೆ' ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡಬಲ್ಲವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯದು, ಹಾಗೆ ಬರೆಯ ಬಲ್ಲವರಲ್ಲ ಕೂತು ಬರೆಯುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬಲ್ಲವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ, ಕ್ರಮಶಃ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇದು. ಹಾಗಾಗಿ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ನಿಜವಾದ ರೂಪರೇಖೆ ಇನ್ನೂ ಮೂಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು, ಈ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಂಥದೇ ಆದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯೋಗ, ಓದಿ, ಮಢಿಸಿ, ಚಿಂತಿಸಿ ಲೇಖನ ಬರೆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಇದೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ತಕ್ಕ ಲೇಖಕರ ಬಳಗವನ್ನು ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆಯದೇ ಬೇರೆ ದಾರಿ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಗಿಲ್ಲ.

ಯಾವ ಲೇಖನವೇ ಆಗಲಿ, ಅದನ್ನು ಯಾರೇ ಬರೆದಿರಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ, ಪರಪಕ್ಷಗಳ ಖಂಡನೆ ಮಂಡನೆಗಳ ಅಸಿಧಾರೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ನಿರಂತರವಾದದ್ದು. ಆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಕೂಡಾ ಇಷ್ಟೇ ಗಂಭೀರವಾದುದೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಅಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ರಾಗದ್ವೇಷ ವಿರಹಿತವಾದ ಸತ್ಯ ಸಂಶೋಧನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾಗತವುಂಟೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ-'ಸಾಕ್ಷಿ' ಯ ಪರವಾಗಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾದುದು ಇನ್ನೊಂದು ಇದೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರದು. ಲೇಖಕರ ಆಸರೆ ಹೇಗೆ ಅಗತ್ಯವೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಕೊಂಡು ಓದುವವರ ಬೆಂಬಲವೂ ಇಂಥ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಒಮ್ಮೆ ಓದದೆ ಇದ್ದರೂ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ, ಇಂಥ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕಾದದ್ದು ಎಂಬ ಅರಿವು ಮೂಡಿ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೆಂಬಲ, ಎಂದರೆ ಈ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಇದು ಮುನ್ನಡೆಯಲು ನೀಡುವ ಸಹಕಾರವಷ್ಟಾದರೂ ದೊರೆತರೆ ನಾವು ಕೃತಾರ್ಥರು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರಿಂದ ಬರುವ ಲಾಭ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ನಿಯತಕಾಲಿಕ ತ್ರೈಮಾಸಿಕವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯೇ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಇರುವಾಗ ಅದರ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ನಿಮ್ಮದಾಗುತ್ತದೆ. ಉದ್ದೇಶಘೋಷಣೆಗಿಂತ ಅದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾವೂ ನೀವೂ ನೋಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ.

ಸಾಗರ ೩-೧೧-೧೯೬೭

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ರಸಾನುಭವ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ

ಪಿ. ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ

ಭಾರತೀಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಕಲ್ಪಿತ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ "ರಸ", ಈ ಪದವು ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಉಹಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಅತಿ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ "ರುಚಿ", ಷಡ್ರಸಗಳು ಪಾಕ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಪ್ರಥಮತಃ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವುದು.

ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯು ಬೆಳೆದುದರಿಂದ ಈ ಪದವು ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಸೇರುವಂತಾಯಿತು, ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಅಥವಾ

ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಕ. ಅದರಲ್ಲೂ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೇ ಲಕ್ಷವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕರ್ತರು ಇದರ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಅತಿ ಸಮರ್ಥವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಭರತನ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಧಿಸಿದಾಗ ರಸದ ಬಗ್ಗೆ ಬರುವ ಅಂತಿಮ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೂರು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು :- (1) ಅಲೌಕಿಕತ್ವ (2) ಸಾಧಾರಣತ್ವ (3) ಸುಖಪರ್ಯವಸಾಯಿತ್ವ.

ಅಲೌಕಿಕವೆಂದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದೆಂಬ ಅರ್ಥ. ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವವು ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಭೇದವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ: (1) ಜಾಗ್ರತೆ (2) ಸ್ವಪ್ನ ಮತ್ತು (3) ಸುಷುಪ್ತಿ. ಇವುಗಳ ಭೇದವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಾದರೆ, (1) ಜಾಗ್ರತದ ಅವಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣ. ಈ ಅನುಭವಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಚೋದನೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. (2) ಸ್ವಪ್ನಾನುಭವವೆಂದರೆ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಉಪರತವಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ಅನುಭವ. ಆದರೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಈ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಪ್ನಪ್ರಪಂಚವೂ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಒಂದೇ (3) ಸುಷುಪ್ತಿಯ ಅನುಭವವು ಇವೆರಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪರತಿ, ಅನುಭವಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂಬ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷ. ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ರಸಾನುಭವವು ಈ ಮೂರರ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಕಲೆಯ ಜಗತ್ತು ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಭಿನ್ನ, ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವಾಸ್ತವ ಅನುಭವದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನುಭವವು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಕಾರನು ಚಿತ್ರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸವಾರನೂ ಅದನ್ನೇರಲು ಉದ್ಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲೆಯ ವಸ್ತುಗಳು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಈ ವಸ್ತುಗಳು ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ಅನುಭವವಾಗಲೀ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳೆಂಬ ಅನುಭವವಾಗಲೀ ರಸಾನುಭವದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೇ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ, “ಇದು ಕುದುರೆಯ ಚಿತ್ರ”ವೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ಆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಅನುಭವ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಪ್ನದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ “ಇದು ಸ್ವಪ್ನ”ವೆಂಬ ಅನುಭವವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಉಪರತಿಯಿಂದ ನಾಶವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರಚೋದಿತವಾಗುವುವು. ಇಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಲ್ಲ. (ಪ್ರಚೋದನೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಏನೋ ದೋಷ ಇರಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಅದು ರಸಾನುಭವದ ಸೂಚನೆಯಾಗದು.)

ರಸಾನುಭವದಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವು ಮರವೆಯಾಗುವುದೂ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಾವೇ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸ್ತಂಭನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಉಪರತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಸುಷುಪ್ತಿಯ ಅನುಭವದ ಹಾಗೆ ಇದು ಏಕರೂಪ ಅನುಭವವಲ್ಲ, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುಭವ.

ಹೀಗೆ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯ ರೂಪವಾದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇದೇ ಅನುಭವದೊಡನೆ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಲುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವವೇ “ಅಲೌಕಿಕ” ಅಥವಾ “ಲೋಕೋತ್ತರ,” ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ರಸದ ಅನುಭವವು ಅಲೌಕಿಕ.

ರಸಾನುಭವದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೆಂದರೆ ಸಾಧಾರಣತ್ವ, ಸಾಧಾರಣವೆಂದರೆ ಅನೇಕರಿಂದ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವಂಥಾದ್ದು ಎಂಬ ಅರ್ಥ. ಈ ಅನೇಕರು ಯಾರು? ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪದವಾದರೂ ಇದರ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ

ವಿವರಣೆಯು ಕಂಡುಬರುವುದು ಕಲೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಬರೆದ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ನೋಡಿರುವೆವು. ಆದುದರಿಂದ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಧಾರಣತ್ವದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭವಾಗುವುದು.

ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿರುವರು : (1) ಕವಿ, (2) ಅನುಕಾರ್ಯರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ದುಷ್ಯಂತ ಮೊದಲಾದವರು, (3) ಅಭಿನಯಿಸುವವರು ಅಥವಾ ನಟರು, (4) ಸಮಾಜಿಕರು ಅಥವಾ ಸಹೃದಯರು, ಸಾಧಾರಣವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸಾಮಾಜಿಕರಿಗೂ ರಸಾನುಭವವು ಸಾಧಾರಣ (= ಏಕರೀತಿಯ ಅನುಭವ) ಎಂಬುದು ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅರ್ಥ. ಅಂದರೆ, ದುಷ್ಯಂತ ಮೊದಲಾದವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುಂದರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿರುವರೋ ಅಷ್ಟು ಮಂದಿಯೂ ಅದೇ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅಲೌಕಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಈ ರೀತಿಯ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವವು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಆಳಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬಹುದಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಅನುಭವ ಸಾಧ್ಯ. ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಗುಣವನ್ನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಸಂಸ್ಕಾರವೆಂದು ಕರೆಯುವರು, ಈ ಗುಣವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಸಮರ್ಥ ಸಾಮಾಜಿಕರನ್ನು ಸಹೃದಯರೆಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಸಹೃದಯವೆಂದರೆ ಸಮಾನವಾದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನೆಂದರ್ಥ. ಕವಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿ ನಟರಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುವ ಮಾನಸಿಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪಾಲುಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಹೃದಯವೇ ಸಮಾನ ಹೃದಯ. ಈ ಸಹೃದಯತೆ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸವು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಈ ರಸವನ್ನು ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಿಸಲಾರರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುವಂತಿದ್ದು ಇಂತಹ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು; ಇಂಥವರು ಸಾಮಾಜಿಕರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವರು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

ಸಾಮಾಜಿಕರೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಈ ದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಉಳಿಯುವವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ರಸವು ಸಾಧಾರಣ. ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ವಿವೇಚಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವ ಅನುಭವದಲ್ಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಪುನಃ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ, ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಮಾತಿಗೆ ಸಿಗದಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಸಾನುಭವವು ಅನುಕಾರ್ಯರಿಗೂ ಸಾಧಾರಣ, ಅಂದರೆ ಅನುಕಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ (ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂವೇದ್ಯ) ವಾಗಿರುವ ಅನುಭವವು ಸಾಮಾಜಿಕರಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕವಾಗುವುದು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದುಷ್ಯಂತ ಮೊದಲಾದ ಅನುಕಾರ್ಯರಿಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕರಿಗೂ ಅಲೌಕಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಶಕುಂತಲೆ ಮೊದಲಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಅಂದರೆ, ಈ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ (ಅನುಕಾರ) ದುಷ್ಯಂತನಿಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕನಿಗೂ ರತಿಯು ಸಾಧಾರಣ ಭಾವವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದಲೇ ದುಷ್ಯಂತನ ರತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದ ಶಕುಂತಲೆಯು ಸಾಧಾರಣ ರತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಾನೂ ಸಾಧಾರಣತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವಳು, ಇಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆಯು ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗುವಳೆಂದಾಗಲೀ, ರಾಮನ ರತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಸೀತೆ ಅಥವಾ ಅರ್ಜುನನ ರತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ದೌಪದಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೂ ಇವಳಿಗೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಲೀ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಅರ್ಥವಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಸವು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ನಂತರ ಅದೇ ರಸದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾವ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಂತಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಶಕುಂತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದುಷ್ಯಂತನ ರತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಅಥವಾ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ರಾಮನ ರತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ - ಇವುಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕನಲ್ಲಿ ಪರದಾರಾಭಿಲಾಷೆಯಂತಹ ದೋಷಗಳ ಆರೋಪಣೆಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು ಎಂದರ್ಥ.

ಸಾಧಾರಣತ್ವವು ಸಂಧಿಸುವ ಇನ್ನೆರಡು ಬಿಂದುಗಳೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕವಿ, ಅನುಕಾರ್ಯನಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕವಾಗಿದ್ದ ರಸವು ಸೃಷ್ಟಿ ಸಮರ್ಥನಾದ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದಾಗ ಕಾವ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕವಿಯ ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವದ

ಅಂಶಗಳು ಇಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಹೊರತು ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವದ ಪ್ರಭಾವವಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಈ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವವು ಸಾಮಾಜಿಕನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅನುಭವರೂಪವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಲೌಕಿಕತೆಯು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಸಾಮಾಜಿಕನ ಹಾಗೆಯೇ ಕವಿಯ ಅನುಭವವು ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದುದರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಅನುಭವವು ಸಾಧಾರಣ. ಆದರೂ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರೇರಕವಾಗಿರುವ ಅನುಭವ ಸಾಮಾಜಿಕನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅನುಭವವಾಗುವುದರಿಂದ ಅಲೌಕಿಕತೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

ಇನ್ನುಳಿದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ನಟ ಇವನು ದ್ವಿಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟನಲ್ಲಿ ರಸಾನುಭವಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಇರ ಬೇಕೆಂದೇ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರ ಶಕ್ತಿಗೇ ಪೂರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಸದಲ್ಲಿ ಇವನು ತಲ್ಲೀನನಾದರೆ ಅಭಿನಯವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಇದರಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಉದ್ಯೋಧನನ್ನು ತಡೆದು ಬೇರೆಯವರ ಆನಂದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನುಕಾರ್ಯನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಇವನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು, ಅಂದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇವನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕನೂ ಇವನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಸಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಲಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗ ಸಾಧಾರಣತ್ವವು ಇವನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರವ್ಯಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಿಷಯವಾಗಿಟ್ಟು ರಸಾನುಭವದ ಈ ಮುಖವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಆಗ ನಟನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಮೂರು ವರ್ಗದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸಂಬಂಧವೇ ಉಳಿಯುವುದು. ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ನಟನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಶ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿನ ನಟನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿರುವನು. ಕಾಳಿದಾಸನ ಕುಮಾರ ಸಂಭವದಿಂದ ಉದಾಹರಿಸುವುದಾದರೆ, ಪಾರ್ವತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗಿದ್ದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗುವ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಿವನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವವು ಕವಿಗೆ ಉಂಟಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ಕಾವ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಗೂ ಕಾವ್ಯದ ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬನ ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿರುವುದು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ. ಅಂದರೆ, ಶಿವನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಪಾರ್ವತಿಯು ಇಂತಹ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕವಿಯ (ಅಲೌಕಿಕ) ಪ್ರೇಮಕ್ಕೂ ವಿಷಯವಾಗುವುದೇ ಸಾಧಾರಣತ್ವದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಕವಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಯ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೂ ವಿಷಯವಾಗುವುದು ಸಾಧಾರಣತ್ವದ ಅಂತ್ಯ. ಅಭಿನಯದ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಶ್ರವ್ಯಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆಯೇ ಶಿಲ್ಪ ಸಂಗೀತ ಮೊದಲಾದ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಮೇಲೂ ಈ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ (1) ಶಿಲ್ಪಿ (2) ಅವನಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೊಡುವ ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತು (3) ಶಿಲ್ಪ (4) ಪ್ರೇಕ್ಷಕ -ಸಾಧಾರಣತ್ವಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಯಗಳು. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ (1) ಹಾಡು ರಚಿಸಿದವನು (2) ಲೌಕಿಕ ಸ್ಫೂರ್ತಿ (3) ಹಾಡುಗಾರ (4) ಶ್ರೋತೃ ಈ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಯಗಳು.

ರಸದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೆಂದರೆ ಸುಖಪರ್ಯವಸಾಯಿತ್ವ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪ್ರಪಂಚವು ಸುಖದುಃಖಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸುಖಮಯ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದುಃಖಮಯ, ಅಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಧಾರಣವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ರಸ ಪ್ರಪಂಚವು ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖಮಯ ಅಂದರೆ, ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಸುಖಮಯವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಕವಿಯು ಕೃತಿಯಾಗಲೀ ದುಃಖಮಯವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನ ಕೃತಿಯಾಗಲೀ ಅಭ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲುಂಟುಮಾಡುವುದು ಸುಖವನ್ನೇ ಹೊರತು ದುಃಖವನ್ನಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಕರುಣರಸಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ರಾಮಾಯಣದಂತಹ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಲೌಕಿಕ ದುಃಖದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಕವಿಗಳಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳು ದುಃಖವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರು ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ, ದುಃಖಮಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ರಸದ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಆದರೂ, ಕರುಣಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದಿಂದಲೂ

ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುವ ಸುಖಾನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಮಾನತೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ರಸಪ್ರಭೇದಗಳೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೇ ಎತ್ತಿ ಉತ್ತರಿಸಿರುವರು, ಕರುಣ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದಿಂದಲೂ ಸುಖವೇ ಉಂಟಾಗುವಲ್ಲಿ ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತದಂತಹ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕರು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವುದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ? ಸುಖದಿಂದಲೂ ಕಣ್ಣೀರು ಬರಬಹುದೆಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಇದು ಸುಖದ ಕಣ್ಣೀರೇ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರಮಾಣ? ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ತರ್ಕವನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಪರ್ಯವಸಾನವೂ ಸುಖವೆಂದೇ ಊಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವಾಗ ರಸದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಎಷ್ಟು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ರಸವೆಂಬುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಕಲ್ಪನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅಳೆಯುವಾಗ ಈ ಮಾನದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಬರುವ ಫಲವು ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಮೂಲತತ್ತ್ವವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಶ್ರವ್ಯಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಮರೆತಿರುವವರಂತೆ ನಿವೇಚಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡುದರ ಪರಿಣಾಮವು ಒಳ್ಳೆಯದಾದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ರಸದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದೂ ಕೆಲವರು ಎಲ್ಲಾ ರಸಗಳೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದೇ ರಸದ ಪ್ರಭೇದಗಳೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವುದು, ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದ ಅತಿ ಪ್ರಭಾವವು ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದರ ದ್ಯೋತಕಗಳೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ತಾನು ಮೂಲತಃ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡುದೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಗಳೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುದೂ ಕಂಡುಬರುವುದು.

ಸಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಾದರೆ, ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯು ವೇದಾಂತ, ತರ್ಕ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾನು ನಿಂತು ತನ್ನದೇ ಆದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮುಂದೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೂಲಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೇ ತಾನೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ತನಗೂ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನವು ದೊರಕುವುದೆಂದೂ ಇದೇ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಾಧನೆಯೂ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳೊಳಗೆ ಚೆದರಿಹೋದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ರಸ ಅಥವಾ ರಸಾನುಭವ, ಇದನ್ನೇ ಏಕಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಾಗೆ ಇಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯು ಮರೆತು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಹಾಗೆ ತಾನೂ ಜೀವನವನ್ನೇ ಅರ್ಥೈಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ರಸದಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಅಗತ್ಯ. ಆದರೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ನನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಭಾಷೆ ಎಂಬ ಆಟ

ಎಚ್ ಎಸ್, ಬಿಳಿಗಿರಿ

ಯಾವ ಆಟವೇ ಆಗಲಿ, ಅದನ್ನು ಆಡುವಾಗ ಎರಡು ಬಗೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು, ಎಂಥ ಆಟಗಾರನೇ ಆಗಲಿ, ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು, ಮುರಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಬಾರದೆಂದಿಲ್ಲ, ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು ಎಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಟಗಾರ ತಾನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ, ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳು ಇವು.

ಚದುರಂಗದ ಆಟವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈ ಆಟದಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಾಯಿಗಳುಂಟಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ಕಾಯಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ನಡಿಗೆ ಉಂಟು. ಮಂತ್ರಿ, ಒಂಟಿ, ಕುದುರೆ, ಕಾಲಾಳು ಮುಂತಾದ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಸಬಹುದು. ಈ ನಿಬಂಧಗಳು ಚದುರಂಗ ಆಟದ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು. ಈ ರೀತಿಯ ನಿಯಮಗಳು ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯವು. ಎಂಥ ಆಟಗಾರನೇ ಆಗಲಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಲಾರ.

ಎದುರಾಳಿಯ ಕಾಲಾಳಿರುವ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಗೆ ತನ್ನ ರಾಜನನ್ನು ನಡೆಸಬಾರದು ಎಂಬುದು ಚದುರಂಗದಾಟದ ನಿಯಮವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ಸೋತಂತೆಯೇ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಈ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿದು ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ನನ್ನದೊಂದು ಕಾಲಾಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಪ್ರಲೋಭನೆಯನ್ನು ಎದುರಾಳಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲುಂಟುಮಾಡಿ ಅವನ ಒಂಟಿಯನ್ನು ನಾವು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬಹುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಷ್ಟೆ : ಚದುರಂಗದಾಟದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ನಿಯಮಗಳುಂಟು. ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮ ಆಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುರಿಯುವಂತಿಲ್ಲ, ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮ ಆಟಗಾರ ತನ್ನ ಗೆಲವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಸಲ ಪಾಲಿಸಿ, ಕೆಲವು ಸಲ ಮುರಿದು ಹಾಕುವಂತಹುದು.

9

ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವಾಗಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ. ಎರಡು ಬಗೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು, ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು, ಮುರಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕನ್ನಡ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃಪದಕ್ಕೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯಾಪದಕ್ಕೂ ಪುರುಷ-ಲಿಂಗ-ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. “ನಾನು ನೆನ್ನೆ ಬಂದೆ”, “ಅವಳು ನಾಳೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ”, “ಆ ಹಸು ಮುಂದೆ ಬಂದವರನ್ನು ತಿವಿಯುತ್ತದೆ, ಹಿಂದೆ ಬಂದವರನ್ನು ಒದೆಯುತ್ತದೆ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಈ ಸಾಂಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು, ಈ ಸಾಂಗತ್ಯದ ನಿಯಮವನ್ನು ಯಾರೂ ಮುರಿಯುವಂತಿಲ್ಲ ಮುರಿದರೆ ಕನ್ನಡದ ರಚನೆಗೆ ಏಟು ಕೊಟ್ಟಂತೆ. “ಅವಳು ನಾಳೆ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಯಮ ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯದು.

ಈಗ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ : ‘ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಇರುವೆ ನುಂಗಿತು’, ‘ಆನೆ ‘ತನ್ನ ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ಸಾಸಿವೆಯ ಕಾಳೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕಿತು.’ ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ್ದರೂ, ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಈ ರೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಡಬಾರದು ಎಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಯಾರೂ ಇಂಥ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಯಾರೂ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದರೂ ಯಾರೂ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ.

ಈ ಅಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ :’ — ಅನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕಿತು.” ಗೆರೆಗಳಿರುವ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮ ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ? ಎರಡು ಗೆರೆಗಳಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಗಳೇ ಬರಬೇಕು. ಬೇರೆ ಯಾವ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದುವರಿದು ಮೊದಲ ಗೆರೆ ಇರುವಡೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನಪುಂಸಕ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳೂ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಲ್ಲು , ಹುಲ್ಲು ‘ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ, ‘ಹುಲಿ’, ‘ಹಸು’ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಬರಬಹುದು, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬರಬಲ್ಲ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೊದಲು ‘ಹುಲಿ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಆರಿಸಿದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಹಸು’, ‘ ಕರು ‘ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಬರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು, “ಒಬ್ಬಟ್ಟು” “ಹುಲ್ಲು” ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ, ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮೊದಲು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವಿರುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿದರೆ, ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ, ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿದರೆ, ಕನ್ನಡವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚದುರಂಗದಾಟದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ಕೆಲವು ಸಲ ಮುರಿದು ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತೇವೆಯಷ್ಟೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯ, ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೇ ಕವಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಭಾಷೆಯ ಸಾಧಾರಣ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೂ, ಕವಿಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಇಲ್ಲ, ಕವಿಯಾದವನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದೇ ಕಸಬು, ಈ ನಿಯಮೋಲ್ಲಂಘನೆಯಿಂದಲೇ ಆತ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು, ನನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯವುಳ್ಳ ಓದುಗರೇ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅಪ್ರಯೋಜಕ (ನಣ್ಣ ಕಥೆ)

ಹೆಚ್. ಜಿ. ನಣ್ಣಗುಡ್ಡಯ್ಯ

ಯಾವ ಯಾವುದೋ ವಿಚಾರದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅಲೆದು ಬೇಸತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಜೊತೆಗೂ ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕದೆ ಮೈಪರಚಿಕೊಳ್ಳೋ ಹಾಗಾಗಿ, ನಿಂತು ನಡೆದು ಎಂಟು ದಿಕ್ಕನ್ನೂ ಹದಿನೆಂಟು ಸಲ ಅಳೆದು ಕಡೆಗೆ ಹಜಾರದ ಕಲ್ಲುಚವ್ವಡಿ ಮೇಲೆ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಒರಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ಕಂಡದ್ದು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಯ ಕೆಂಪು ಎಳೆದ ಪರದೆಯ ಮುಂದೆ ಸುಟ್ಟಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿದ ಕಾಗದದ ಹಾಳೆಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಹದ್ದು ಕಾಗೆಗಳು ಅಷ್ಟೆ. ಈ ಸುಟ್ಟ ಕಾಗದದ ಚಿತ್ರ ಆರು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೆ ನಾನೇ ಬರೆದಿದ್ದ ಹನುಮಂತನ ಮಾದರಿ ಪ್ರೇಮಪತ್ರ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿತು. ಅದರ ಹಾಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕೆಗೇಗಾಗಲೆ ಇದ್ದ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಓಡಾಡತೊಡಗಿದಾಗ ತನಗಿನ್ನೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗೋವಳು ಯಾರು ಅಂತ ಕೂಡ ತಿಳಿದಿರೋ ನಾನೆಂಥ ಶುಂಠ ಅಂದುಕೊಳ್ಳೋವಾಗ್ಗೆ ಮನಸು ಭಾರವಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೇನೂ ಹೊಳೆದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಕ್ಕರಿಸಿದೆ. ಎದುರುಗಡೇನೇ ಬೀದಿಲಿ ಉಗುಳು ಗಂಜಳ ಧೂಳು ಯಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಗೋಲಿ ಆಡುತ್ತಾ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಮೊಣಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪೆಗಳ ಹಾಗೆ ಎಗರಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕಾರು ಹುಡುಗರ ಕೇಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದಾಗ “ಎಲಾ ಭೂಪತಿಗಳಾ! ನಿಮ್ಮ ಸುಖವೇ ಸುಖವೋ” ಅಂದುಕೊಂಡು ನಾನೂ ಕೂಡ ಹತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದೇ ಕೇರೀಲಿದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಗೋಲಿ ಆಡಿದ್ದು ಗೊತ್ತೇನೋ ಮುಂಡೇವಾ ಅಂತ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನೋದರಲ್ಲಿ ಊರು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನಿಮಗೂ ಮುಂಚಿನಿಂದ ಗೋಲಿ ಆಟ ನಡೆದೇ ಇದೆ ಅನ್ನೋದು ನಿಮಗೂತ್ತೇನಿ ಎಂದು ಕುಂಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದು ನಿಗುರಿ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡಿತ್ತು, ತಥ್ ಅಂದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ಹೊಸದಾದಿ ಎದುರು ಗೋಡೆ ಮೇಲಿನ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಲು ನೋಡುತ್ತಾ ನೋಡುತ್ತಾ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅವು ಕೂಡ ಕಾಣಿಸದೇ ಏನೋ ಒಂದು ತರ ಬಯಲು

ಹಾರುಹೊಡೆದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಗನ್ನಸ್ತಿಯೋವಾಗ-ಪಾತ್ರ ಬರೋದಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಖಾಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ನರ್ತಕೀ ಹಾಗೆ ಕೇರಿ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಮೂಲೆ ಮನೆಯ ಹದಿನೇಳರ ಹುಡುಗಿ ಬಗಲಿಗೊಂದು ಹೆಗಲಿಗೊಂದು ಬಿಂದಿಗೆ ಏರಿಸಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅವಳ ಸೆರಗಿನ ಜೊತೆಗೇ ಬಂದ ಗಾಳಿ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಇಳಿದು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿದ್ದ ಖಾಲಿ ಬಿಂದಿಗೆಗೂ ಧುಮುಕಿ ಗುಂಯ್ ಗುಂಯ್ ಅಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಿಯೋವಾಗ - ಹಿಂದಿನಿಂದ, ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಅವಳ ಕಟಿಮಂಡಲದ ಮೋಜು ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನನಗೆ ಮತ್ತೇನೋ ನೆನಪು ಬಂದು ಹಿಂದಿನ ಯಾವುದೋ ದಿನಕ್ಕೆ ವಾಪಸ್ ಓಟ ಕಿತ್ತೆ ...

ಅವರ ಮನೆಮುಂದೇ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಹುಶಃ ಆಗತಾನೆ ತಲೆಬಾಚಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದ ಆಕೆ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೈಮೇಲೆ ಉದುರಿದ್ದ ಕೂದಲು ಕೊಡವಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೋ ಏನೋ (ಪಾಪ!) ಸೆರಗು ತೆಗೆಯೋವಾಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಾನು ಅತ್ತ ನೋಡಿ ಕವಚ ಧರಿಸೋ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ, ಮೊನಚಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ಎದೆ ತಟ್ಟನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಟ್ಟಿ ಆ ವಿಸ್ಮಯದ ಜೋಡಿಯ ಸವಿಜೊಂಪಿಗೆ ವಿವಶನಾಗಿ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳು ಒಳಗೊಡಿದ್ದಳು.

.....ಅವರ ಮನೆಯವರಿಗೂ ನನಗೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಈಗ ಅವಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಮಧುರವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಎದ್ದು ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು.

ಎಲಾ ಇವಳ, ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಹುಡುಗಿ ಹೆಂಗೆ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನಂಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟು! ಅವಳ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ದುಂಡು ಪವಾಡ ನಡೆದದ್ದು ಯಾವಾಗ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆರಂಭದ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದ ತಕ್ಷಣ ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಜಿಲೇಟರ್ ತಾರಾಡೋ ಹಾಗೆ ತಾರಾಡ್ತಿಯೋವಾಗಕೆರೆ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು ದೂರ ಸಾಗಿದ್ದ ಆಕೆ ಸಣ್ಣಾಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಅತ್ತಲಿಂದ ಗೋಲಿ ಆಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಹುಡುಗರ ಆಚೆ ಬತ್ತಾ ಇದ್ದ ಒಂದು ಬಿಳಿ ಎಮ್ಮೆ ಕರುವಷ್ಟೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಪಾರಿವಾಳವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಎಳೆಯ ಕಣ್ಣು, ಮುದ್ದು ಮುಸುಡಿ, ನಿಶ್ಚಳ ಸೂರೆಪಾನದಂಥ ಕಿವಿ, ಅರೆಗಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ ತುಂಬು ಗಂಭೀರ ನಡಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದವರ ಎದೆ ಹತ್ತಿ ತುಳಿಯೋ ಮಗುವಿನ ಹಾಗೆ ಎದೇ ಮೇಲೆ ಏನೋ ನಡೆದ ಹಾಗಾಗಿ ಒರಗಿದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ನಾನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಿಯೋವಾಗ ಹಸುರು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲೊಂದು ಕಣ್ಣು ಕಾಣೋವರೆಗೆ ಮೈಚಾಚಿ ಬೇಲಿಯಂಚಿಗೆ ನಗುವ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ನೂರು ಬಗೆಯ ಹೂವರಳಿ ಕುರಿಮರಿ ಮೇಕೆಮರಿ ಹಸುವಿನ ಕರುಗಳ ಹಿಂಡಿಗೆ ಹಿಂಡೇ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟು ಟುಮು ಟುಮು ಓಡಾಡುವ ನೂರು ಕೋಳಿಮರಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಚೆದರಿ ಸುತ್ತುವರಿದು ಮನದ ಚಿಂತೆಯ ಘಾಟು ಧೂಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಡಿಸಿಕೊಂಡು ತೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಂದಾನಿಲದಲ್ಲಿ ನಿಡ್ಡೆ ಬರಿಸುವ ಓಲಗದ ಸದ್ದು ಹಬ್ಬಿ..... ನನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎದೆ ತುಂಬಿ ಕೋಡಿಹರಿದು ಈಗ ತಾನೆ ನೀರಿಗೆ ಹೋದ ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣಗಾತಿಯ ಸಣ್ಣ ನಡುವಿನ ಸುತ್ತ ತೋಳು ಬಳಸಿ ಮುಖದ ಪೂರದಲ್ಲಿ ತೇಲತೊಡಗಿದ್ದೆ.....

ಈ ಬಾಲಚೆಲುವೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಊರ ನೆರೆಯ ಹೊಳೆಯ ತೀರದ ಹೊಂಗೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನ!

ಇಂಥ ತರಳತರ ಆದರ್ಶದ ಅಣಬೆಗಳನ್ನು ಹಲವು ಬಾರಿ ಕಾಲಲ್ಲಿ ತುಳಿದು ಗಿಜಿಬಿಜಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೆನಾದರೂ ಈ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಂಮೋಹನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗ್ರಾಮಜೀವನದ ಒಲವು ನನ್ನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಪನೆಯ “ ಮೆರ್ರಿ-ಗೋ-ರೌಂಡಿ ” ನ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿತು.

.....ಮರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆಪ್ತರೊಬ್ಬರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗ್ತೇನೆ ಎಂದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವಳ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕೆಂದೆನಿಸಲು ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾದ ಅವಳ ಅಪ್ಪನ ಮುಖ ನನಗೆ ನಗೆ ಬರಿಸಿತು. ಒಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಅವರ ಮನೆಗೆ ನಾನೇ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿ ಬೀಳಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಯೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ತಿಳಿದು ಸೀದಾ ಒಳಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಹೋಗಿ ಎದುರು ನಿಂತು “ನಿಮಿಷವನ್ನು ಮನೇಲಿಟ್ಟೆ?” ಎಂದಾಗ ಗಾಬರಿಬಿದ್ದ ಅವಳು ಇಲ್ಲ....” ಎಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗ ಕೈಚಾಚಿ (ಅವಳ) ಕೆನ್ನೆ ಚಿವುಟ ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೊರಬಂದು ಅದೇ ದಿನವೇ ಅವರ ತಂದೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೇ ಕಂಡು ಮಾತಾಡಿ, ಮರುದಿವಸ ಆತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳಾದಿಯಾಗಿ ಹರ್ಷೋನ್ಮಾದದಿಂದ

ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟು....ಸಂಭಾವಿತ ಪದವಿಧರ (ಅದೂ) ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ಬಡವರಾದ ತಮ್ಮ ಹುಡುಗೀನ ಮದುವೆ ಆಗಿ ನಿ ಅನ್ನೋದು ಎಂದರೇನು?

ಮನೆತನ ವಿದ್ಯೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಗಳ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಯಾಗೋ ವರನೇ ಬಂದು ಇಂಥ ಕೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಅವರ ಆನಂದ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಮೇರೆವರಿದು ಮನೆಯ ಕಷ್ಟ ಸುಖದ ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದು ದೇವರ ಮುಂದಿಟ್ಟಂತೆ ನನ್ನ ಕಾಲಬಳಿಗರ್ಪಿಸಿದಾಗ..... ನಗುನಗುತ್ತೆದ್ದು ಒಳಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಣ್ಣೆ ದೀಪದ ಮಂದಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಗರಬತ್ತಿಯ ಪರಿಮಳದ ಪರಿವೇಷದೊಳಗೆ ಬಿಳಿಸೀರೆಯುಟ್ಟ ನನ್ನ ಮೋಹದ ಬಾಲೆಯ ಕೈಹಿಡಿದಾಗ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಕೆಂಪೇರಿ ನಾನಾನು ನಕ್ಕು.....ಗೋಲಿ ಆಡ್ತಾ ಇದ್ದ ಹುಡುಗರಾಚೆ ಬಾರ್ತಾ ಇದ್ದ ಎಮ್ಮೆ ಕರು ನನ್ನನ್ನೇ ಸಮೀಪಿಸ್ತಾ ಇತ್ತು.

ಬಾಯಲ್ಲೊಂದು ಹಸಿ - ಕತ್ತಾಳೆ ಮುಟ್ಟಿ ಅಗೀತಾ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಬೆಳ್ಳನೆ ನೆರೆ ಸುರಿಸ್ತಾ ಬರಿದೆ, ಬಾಯಿ ಹೊರಗಿರೋದು ಇನ್ನು ಎರಡೇ ಮೊಳದುದ್ದ, ಕತ್ತಾಳೆ ತಿಂದರೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕರುಗಳು ಸಾಯುತ್ತೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ, ನೋಡಿದರಲ್ಲ. ಎದ್ದು ಬಾಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಬಹುದಲ್ಲ? ಕೆಸರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಲಗಿ ಎದ್ದು ಬಂದಿದೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ಕೆಸರು; ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಯೋ ಜೊಲ್ಲು. ಅಗಿದು ಅಸಹ್ಯವಾದ ಕತ್ತಾಳೆ.ಆಗತಾನೆ ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದ ಇಸ್ರಿ ಮಾಡಿದ ಗರಿಗರಿ ಬಿಳಿ ಷರಟು ಪಂಚೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತೆ....ಪೂರ್ತಿ ನುಂಗೋದಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಮೊಳ ಉಳಿದಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನ ಜೊತೆಗೆ ಕೈಯೂರಿ ಕೂತಿತು.

ಕರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕ್ತಾ ಒಂದೊಂದೇ ಇಂಚು ನುಂಗುತ್ತೆ ಇತ್ತು.

ಏಟುತಿಂದ ಎರೆಹುಳುವಿನ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒದ್ದಾಡುತ್ತೆ ಇತ್ತು.....ಕಿತ್ತರೂ ಅದು ಕತ್ತಾಳೆನ ಬಿಡದೇ ಚಿತಾಯಿಸಬಹುದು, ತುಂಬ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಮುಂದೇ ಅದು ಗ್ರಹಚಾರವಶಾತ್ ಸತ್ತರೆ? ಯಾರ ಕರುವೊ .ಏನೋ? ನನಗೇಕೆ? ಯಾರದೊ ಕೈಯ ಕೋಲು ತಾಕಿದ ಆಕಸ್ಮಿಕದಿಂದ ಕಾಲು ಮುರಿದ ಕೋಳಿಮರಿಯ ನೆಪಕ್ಕೆ ಕೂದಲು ಕೆದರಿ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ಮನೆಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಜಗಳಕ್ಕೆ ನಿಂತದ್ದನ್ನ ನಾನೇನು ಕಾಣೆನೆ? ಉರ ತುಂಬ ಕಕ್ಷಿ ಪಕ್ಷ.....

ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಕೆ ಕಂಕುಳಲ್ಲೊಂದು ತಲೆಯ ಮೇಲೊಂದು ಬಿಂದಿಗೆ ಏರಿಸಿ → ಎದೆಯ ಮೇಲೆಳೆದು ಸೆರಗು ಬಿಗಿದದ್ದರಿಂದ ಸಣ್ಣದ ಸೊಂಟ, ನೀರು ತುಳುಕಿ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲು ತೊಯ್ದಿ ವಕ್ಷ, ನಿರಿಗೆ, ಭಾರಹೊತ್ತು ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಸೆಟೆದ ದೇಹದ ನಿಲವುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸನ್ನಾಹಗೊಂಡ ಹೊಸ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಿರೋದನ್ನ ಕಂಡ ಮನಸ್ಸು ಒಡೆಯನ ಆಗಮನವನ್ನು ಕಂಡ ನಾಯಿಮರಿಯಂತೆ ಅವಳ ಬಳಿಗೋಡಿತು. ಇತ್ತ ಎಮ್ಮೆಯ ಕರುವೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಪಂಚೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡೋಡಿ ಹಸೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಹುಡುಗಿಯ ಕೈಹಿಡಿದಾಗ ದೂರ ನಿಂತು ಕಣ್ತುಂಬ ಕಂಡ ದೀನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಬ್ಬರೂ ಹಿಗ್ಗಿ ಹಿಮಾಚಲವಾಗಿ, ಲಭಿಸಿದ ಅಪೂರ್ವ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞಳಾದ ಹುಡುಗಿಯೂ ಮನೆಯ ಮುದ್ದು ಗೌರಿಯಾಗಿ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಿಂದ ಅಡಿಗಿಮನೆಗೂ ಅಡಿಗಿಮನೆಯಿಂದ ಆಂಗಳಕ್ಕೂ ದುಡದುದನ ಓಡಾಡಿದಳು.....

ಹುಡುಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಾಟಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಹಾಳು ಎಮ್ಮೆ ಕರು ಮಾತ್ರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಾಳೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ದೂರವಾದರೂ ಹೋಗದೆ ನನ್ನೆದುರೇ ನಿಂತು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನುಂಗ್ತಾ ಇತ್ತು.

ಆಕೆ ಮನೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಾದಿ ನೀರಿಗೆ ಹೊರಟಾಳೇ ಎಂದು ಲೋಭದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣು ನೆಟ್ಟು ನಾಯಿಕುನ್ನಿಯಂತೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದು “ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?” ಎಂಬ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದರ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿದು ನೆನಪಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೋಡಿತು. ಅಂದು ಆಕೆ ನನ್ನ ಆಕಡೆ ಮಗ್ಗುಲು ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ ಜೊತೆ ನಿಂತು ಸರಸವಾಗಿ ಮಾತಾಡ್ತಾ ನಾನು ಬರ್ತಾ ಇರೋದು ಕಂಡು ತಟ್ಟನೆ ಮೌನ ತಾಳಿ ನಾನು ತೀರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಜೊತೆಯ ಹುಡುಗಿ ಏನೋ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟು ಈಕೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ, ನೆಲ ಬರೆದು ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕಡ್ಡಿ ಮುರೀತಾ ನಿಂತಿದ್ದು ನಾನು ಸಮೀಪ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವ

ಅವಳ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮೀರಿ ಆಗ ತಾನೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಡಿಲಾಗಿ ಹೆರಳು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಕವೋಲ ಗುಲಾಬಿಯಂತೆ ವಿವರ್ಣವಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಉಲ್ಲಸಿತನಾದ ನಾನು “ ಎಲೆಲೆ ಹೆಣ್ಣೆ ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನುಡಿಸಲು ನನಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದನಾದರೂ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಯಾವುದೋ ಗಾರಾದ ಹಕ್ಕಿ ಬಹಳಹೊತ್ತು ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು.....

ಎಮ್ಮೆಕರು ಕತ್ತಾಳೆಯನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು.....ಮತ್ತೆ ಬಂದಳೆ ಎಂದು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬಿಂದಿಗೆಯೊಡನೆ ಆಗಲೆ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ನನ್ನ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಎದೆ ಹಿಗ್ಗಿದರೂ ನಾನು ಅತ್ತ ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಕುಳಿತ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ಈ ಕೊನೆಯಿಂದ ಕಿಳ್ಳೆಕ್ಕಾತರ ಗಿಡ್ಡ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಎರಡು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಜಿಡ್ಡಿ ಹಾಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸು ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಬಂದದ್ದರ ಹಾಗೆ ಹೊರಳತೊಡಗಿತು.

ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಅಕ್ರಮ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದು ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಆ ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕನ ಅಸ್ಥಿಲ ಪಾಕ್ಷುತ್ವಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಅಸಹ್ಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಮನಸ್ಸು ನಾನು ನನ್ನ ಭಾವೀ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೋವಾಗ ಅವನೇಕೆ ಗಮನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ತ ನೋಡದೆ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಸಾಗುಹಾಕಿ ಬಿಡೋದು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರತೀಕಾರ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸೆಡೆತು ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ದೂರದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಬಾಯಿತೆಗೆದು “ಏನಪ್ಪ, ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟು” ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಸಬೇಕೆ ಮುಟ್ಟಾಳ, “ಏನೂ ಇಲ್ಲೋ.... ನೋಡು ಆ ಎಮ್ಮೆ ಕರಾ, ಯಾರದೋ ಕಾಣೆ, ಆ ಕತ್ತಾಳೆ ಪೇಡು ನುಂಗ್ತಲ್ಲೋ! ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದಾದ್ರೂ ಹಾಕೋ” ಎಂದು ಅತ್ತ ತೋರಿಸೋಕೆಂದು ತಿರುಗಿದಾಗ ಕತ್ತಾಳೆ ಮಟ್ಟೆ, ಪೂರಾ ಬಾಯಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಗಂಟಲಿಗಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯಾಸ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕರು ನನ್ನನ್ನು ಈಗ ಮಾತ್ರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಲೋಕದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕರು ನಾಲ್ಕು ಕಾಲನ್ನು ಅಗಲವಾಗಿ ಊರಿ ನಿಂತು ತಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಆ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಈ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನಸು ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಿಡ್ಡ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ನೆಲಕ್ಕೂಗದು ಕರುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕರು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು, ತವಕದಿಂದ ಅದರ ಬಾಯಿ ಬಿಡಿಸಿ ತುಸುವೇ ಹೊರಗುಳಿದಿದ್ದ ಕತ್ತಾಳೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಎಳೆದು ತೆಗೆದ ಗಿಡ್ಡನ ಲಗುಬಗೆಯ ನಿರಾಳರೀವಿ ವೀರೋಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿ ನನ್ನ ಎದೆಗೆ ಯಾಕೋ, ಯಾರೋ ಕವೆಗಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ಹಾಕಿ ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆನಿಸಿತು. ಆದರೇನು ಕರು ಆಗಲೇ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲು ಚಾಚಿ ನೆಲಕಚ್ಚಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿತು, ತೋಳು ಉದ್ದದ ಕತ್ತಾಳೆ ಮುಟ್ಟಿ ಅರೆ ನುರಿದು ಹೊಸೆದ ಹಗ್ಗವಾಗಿ ಅದರ ಅನ್ನನಾಳವನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ ಮಲಗಿದ ಕರು ಮತ್ತೆ ಉಸಿರು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ದುರಂತದ ಸೂಚನೆ ತಿಳಿದೂ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕರುವನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದೂ ನಾನು ಬಡತನದ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಕವಚಿಕೊಂಡು ಮಗಳಿಗೆ ವರವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಕುಟುಂಬದ ತಳಕ್ಕೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಎತ್ತಿದ ಗಿರಿಧಾರಿಯಂತೆ, ಪಾದಕ್ಕೆ ಹೂವಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ‘ಉಘ, ಉಪಕಾರೀ’ ಎಂದು ಗಣಗಣ ಘಂಟೆ ಭಾರಿಸುವುದನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ.

ಈಗ ಗೌನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಡೆದಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಹೆಗಲಿನ ಬಿಂದಿಗೆಯೊಡನೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು ಆಕೆ. “ ಅಲ್ಲ: ನೀವು ನೋಡಿದವು ಮೊದಲೆ ಕಿತ್ತಾರಾ ಹಾಕಾಕಿಲುವೋ? ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಂತೆ ಒದೀರ” ಎಂದು ಕಿಳ್ಳೆಕ್ಕಾತರ ಗಿಡ್ಡ ಅಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಳೋ ಬಿಟ್ಟಳೋ ಎಂದು ನೋಡದೆ ಸುಳ್ಳೊಂದನ್ನು ತಡಕಾಡಿ “ “ಇಲ್ಲವೋ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೂ ಈಗ್ಗೇನೆ” ಎನ್ನುವಾಗ ನನ್ನ ಒಳಕರುಳಿನ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಹರಿತವಾದ ಚೂರಿಯೊಂದು ಗರಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿತು.

ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಕರುವನ್ನು ಮಾಲೀಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದರು. ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕ ಗಿಡ್ಡ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದ; ನಾನು ಉಪಕರಿಸಿ ಕೈಹಿಡಿಯಲೆಂದಿದ್ದ ಬಡವರ ಹುಡುಗಿ ಬಿಂದಿಗೆ ಇರುಕಿ ನನ್ನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲೇನಾದರೂ ಆದರವಿತ್ತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಲು ಧೈಯ್ಯಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ-ಮತ್ತೆ ನೀರಿಗೆ ಹೋದಳು; ಸಂಭಾವಿತನಾದ ನಾನು ಮೋರೆ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಟೆ.

ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ – ಸಾಹಿತ್ಯ

ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್

ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಂಥ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ನನ್ನಂಥವನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ: ನಿಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಯಾವುದು? ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡದ ಯಾರಾದರೂ ಲೇಖಕ ಗೊತ್ತೆ? ಇಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಯಾವುದು? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮಿಳು, ಹೊರಗಡೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಯಾವುದನ್ನು ಓದಬಲ್ಲೆರಿ? ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲೆರಿ? ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳೇ ಪೆದ್ದುತನವೆಂದು ಗೊತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಏನೂ ತಿಳಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೂಲ, ಯಾಕೋ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಇವರಿಗೆ ತಾಕುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಯ. ತಾಕಿದರೆ ತಾಕಲಿ, ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಿಡಲಿ ಎಂಬುದಾದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒದ್ದಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ: ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕ ತಾನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂಬ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಗುರಿ ತಲುಪಿದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಬದುಕು ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದ ಸಂಗತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಂದು ನಾನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಲು ಹೊರಡುತ್ತಿಲ್ಲ, 'ಮಾತೃ ಭಾಷೆ' ಎಂಬ ಮಾತೇ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆಯದು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹುಸೇನನ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಉರ್ದು- ಹಾಗೆಂದು ಆತ ಅದನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಆತನ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ, ಆದರೆ ಈ ಕನ್ನಡದ ಹುಡುಗ ತಮಿಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಆತನ ಭಾಷೆ ತಮಿಳು, ಒಂದು ಭಾಷೆ ನಮ್ಮದಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬೇಕಾದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಶರತ್ತುಗಳು ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡಾಗ ಕೊಂಚ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೊಡೆದ ಮೊಳೆಯಂತೆ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ: ನಾನು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಂಡಿತನಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಲೇಖಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಪರಿವರ್ತನ ಗುಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಮಾತು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ : ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಚರಿತ್ರೆ, ಭೂಗೋಳ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವಾತ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಆದಷ್ಟೂ ಹಿಡಿತದಿಂದ, ಹದದಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ; ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಾರ ವ್ಯವಹಾರದ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕು ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯವಿದೆ; ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದರ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಓದದ ಕಾವ್ಯವಿದೆ, ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸರಳಗೊಳಿಸಿ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಅಂಶವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದು; ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗದಿರುವ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುವಾತ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಲಾರ; ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಯ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದಾತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಯೋಚನೆಮಾಡಲಾರ, ನಾವು ಇವತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಾಂತದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನುತ್ತೇವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾವ್ಯದ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಬೆಂಬಲವಿದೆ; ನಾವಿವತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಒಬ್ಬನ ಕೃತಿ ಅನ್ನುತ್ತೇವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಭಾಷೆಯ ಒತ್ತಾಸೆಯಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಭಾಷೆಗಿರುವ ಭೂತದ ಆಧಾರವಾಯಿತು: ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಗೋ ಬದುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಈ ಭಾಷೆಗೆ ಇವತ್ತು, ಅಂದರೆ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಕಾವ್ಯದ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸಗಳ ಅಭಿಷೇಕವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಈ ಭಾಷೆ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ ಸತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ಅರ್ಥ ಜನಾಂಗವೇ ಸತ್ತಿದೆ.

ನಾವು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ: ಹರಟುವುದಕ್ಕೆ, ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ, ಕಾಫಿ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ, ಪ್ರೇಮ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ, ಜಗಳ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ, ವಾಗ್ವಾದ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಕರಾರುಗಳಿಗೆ; ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ, ಶಾಪ ಹಾಕುತ್ತೇವೆ; ಸಂಧಾನ, ಪಿತೂರಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದರ ಭಾಷೆ ಸತ್ತಾಗ, ನಮ್ಮ ಶಾಪ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸದಾಗ ನಮಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಿಟ್ಟು ಕೂಡ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಾದಾಗ ನಾವು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಸತ್ತಿರುವುದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿ, ಕ್ಲಿಷೆಗಳ ಅವತಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಲಿಷೆ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ

ಸ್ಥಿತಿ, ಕೊಳೆತ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸತ್ಯ ಪದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಸಿಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ದೃಶ್ಯ ಕಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕೆರೆಯುತ್ತಾ ಖುಷಿಪಡುವ ದೃಶ್ಯ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ವೀರೈವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಲು ಜೀವಂತ ಮನಸ್ಸು ಬೇಕು. ಸತ್ತ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಮಾತುಗಳು ಸತ್ತಿರುತ್ತವೆ. “ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪುರಾತನವಾದವು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪುನರುತ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು.” ಯಾವ ಪತ್ರಿಕೆ ತೆಗೆದು ನೋಡಿದರೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಲಾಪ, ಅದೇ ಹರಿಕಥೆ, ಅದೇ ಹಿತವಚನ, ಅದೇ ಗಿಳಿಪಾಠ : ಹೀಗೇ ಆದರೆ ಮದುವೆಯ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಸಂದೇಶಗಳಂತೆ ಈ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕಕ್ಕುವ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬನ್ನಿ : ಮಾರ್ಕೆಟು, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಲು ಸಂಕೋಚಪಡುವ ಎಳೆಯರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಗುಟ್ಟುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರಿ; ಮಾರ್ಕೆಟು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆರಾಮಾಗಿ ಹರಟಬಲ್ಲ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಕ್ಲಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ತಿಣುಕುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರಿ; ಆ ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಮತ್ತು ಈ ತಿಣುಕಾಟದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ-ಯಾಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸುಳ್ಳಿನ ವಾತಾವರಣವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಾಠ ಮಾಡುವಾತನನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ, ಈತ (ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾದರೂ) ಒಂದು ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆಧುನಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕಾವ್ಯವಾಗಲಿ, ಪದಸಂಪತ್ತಾಗಲಿ ಆತನಿಗಿಲ್ಲ. ಇವನ ಸ್ಥಿತಿ ಅವಾಸ್ತವಿಕವೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬ ವಿಜ್ಞಾನದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಸ್ಥಿತಿ ಅಧ್ಯಾಪನ, ಆತನ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಹೇಳಿದ್ದು, ಅಥವಾ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಆತ ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ಬದಲಿಸಿದರೆ ಅರ್ಥ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಯಾವ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಇವನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾವ್ಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತ ಯಾವ ಖಚಿತ ಬರವಣಿಗೆಯೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ, ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೆ? -ಎಂಬ ಭಯದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಗುತ್ತದೆ, ಒಬ್ಬ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಆತನದ್ದು ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಕನ್ನಡ. ಅವನು ಅನೇಕ ಸಲ ಹೇಳಿ ‘ಕ್ಷೇಮ’ ಎಂದು ಕಂಡದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪದ ಅಥವಾ ಉದಾಹರಣೆ ಅಥವಾ ಹೋಲಿಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ಅವನಿಗೆ, ಹಾಗೆ ಹೆದರದವರು ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಇವರದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಅತಿರೇಕ-ಫಲವಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಹತೋಟಿ ಮೀರಿದ ಅನರ್ಥಗಳ ವಾಂತಿ, ಹೀಗೇಕೆ? ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಹಾಲಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಭೇಟಿಯಿಂದ ಬರಬೇಕು; ಮಾತಾಗಿ ಬರಬೇಕು, ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ಉಪಯೋಗದ ಸಂಪರ್ಕ ಇರಬೇಕು.

ಒಂದು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಕವಲುಗಳಿಗೆ ಜೀವಂತ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಎಲಿಯಟ್ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೊರತಂದ ಕೂಡಲೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುವ ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಕ್ರೋಧ; ಕ್ರಮೇಣ ಆತನ ಪ್ರಭಾವ ಜನತೆಯ ಬದುಕಿನ ಹಲವಾರು ಪದರಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ರೀತಿ; ಗೊತ್ತಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾವ್ಯ ಇಡೀ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕೊಡುವ ತೇಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಖಚಿತತೆ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಾಪಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ತನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಎಲಿಯಟ್‌ನ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಜನಾಂಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಸಬಲ್ಲದು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆಂದಲ್ಲ, ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ, ಅಂದರೆ ಒಂದು ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸುತ್ತ, ಅಂಥ ಬದಲಾವಣೆಗೊಳಗಾದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ, ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ, ಚಿಂತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಸಮಾಜದ ಮೂಲ ರೋಗವೆಂದರೆ, ಅದರ ವಿವಿಧ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಥದು? ಭಾರತದ ಈ ಸಂದರ್ಭದ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಎದುರಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಿನ್ನೂ ನನ್ನ ಭಾಷೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ, ಒಬ್ಬ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವ, ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿಲ್ಲ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಜೀವಂತವಾದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ಭಾಷೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವಂತವಾದ ಯೋಚನೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಇದ್ದ ಭಾಷೆ ಕ್ಲಿಷೆಗಳಿಂದ ಸೊರಗಿ ಹೋಗಿದೆ-ನಮ್ಮ ಹಳೇ ಕಾಲದ ನೇಗಿಲುಗಳ ಹಾಗೆ, ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಗಳ ಹಾಗೆ, ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಬೈಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸರಿಯಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನಾಚಾರಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಮಾತಾಡಿದ್ದಲ್ಲ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೇಂದ್ರವಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಜನಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾದಾನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ-ಸತ್ತ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ, ಸತ್ತ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲದ ಈ ಜನರ ಯೋಚನೆಗೆ ಷಂಠತ್ವ ಹೊಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂಬುದು ನನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಮರೆತು ಹೋಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರೇಕೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು? ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಬೀಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಶರಾದ ನಾಯಿಗಳ ಹಾಗೆ ಯಾಕೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು? ಯಾಕೆ ಈ ಜನ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಮಾರ್ಗ ಬಿಟ್ಟು ಉಪವಾಸ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು? ರೈಲುಗಳನ್ನು ಬೀಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ, ಸದಾ ಅಹಿಂಸೆಯ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು?

ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ-ಸಮಾಜ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಹಿಂದುಗಟ್ಟಲೆ ಜನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ, ಮೌಲ್ಯ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ – ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸಜೀವವಾಗಿ, ತೀವ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿದೆಯೋ ಅದೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಭಾವನೆ ಮತ್ತೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಎಚ್ಚರಕ್ಕೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ, ಅಥವಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವ ಜನಾಂಗ ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಭಾಷೆ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹುಷಾರಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಲಿಷೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇವತ್ತೇ ಒಡೆದು ಬೇರೆ ಥರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ 'ಹೊಸ' ಸಾಹಿತ್ಯ ತರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೊರಡುವಾತ ಮೂರ್ಖ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಬರಬೇಕು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಲೋಹಿಯಾ ಮುಂತಾದವರು ಸ್ವಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಪರಮೌಷಧವೆಂದು ತಿಳಿದದ್ದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತೀರ ಸರಳಗೊಳಿಸುವ ರೀತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಹೊಸ ಅನುಭವವೆಂಬುದು, ಕ್ಲಿಷೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಒಂದು ಮನಸ್ಥಿತಿ; ಅನುಭವದ ಪರಿಪಾಕ. ಇದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಓದಿದ್ದರಿಂದ ದೊರಕಿರಬಹುದು; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲಕವೇ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ಈ ಅನುಭವ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡವಾಗಿರಲಿ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಭಾಷಾ ವ್ಯಾಪೋಹಕ್ಕೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿದ ರೀತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಅರಿತೇ ನಾನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ಅಂಥ ಮನಸ್ಥಿತಿ, ಯಾವುದರಿಂದಲೇ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ನಾನು ಬಲ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದಾಗ ಅರ್ಥವತ್ತಾದೀತು.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಏನು? ಭಾಷೆ, ಭಾವನೆ, ಚಿಂತನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ? ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು, ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅಗಾಧತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು, ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ನಮ್ಮ ಮೊದಲ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಚಿಂತನಾಶಕ್ತಿ. ಅದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಭಾಷೆಗೆ ಬಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿಂತನಾಶಕ್ತಿಯ, ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯ ಹೆಗ್ಗುರುತು ಜೀವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅಥವಾ ಜೀವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ರಮೇಣ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ತಾಣವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತಾಗಬೇಕು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಬೆರಕೆ ಕಲೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಂತೆ ನೇರವಲ್ಲ, ಸಂಗೀತದಂತೆ ಶುದ್ಧವಲ್ಲ; ಈ ಕಲಬೆರಕೆ ಗುಣ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕೂಡ-ತತ್ವ, ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆ, ಚಿಂತನೆ, ವೇದನೆ, ರಾಜಕೀಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಎಲ್ಲದರ ಸಾರದಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗಂಧವಿಲ್ಲದ, ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪೆದ್ದು ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ : ವಿಜ್ಞಾನದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಎಲ್ಲೋ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸಾಮರಸ್ಯದ, ನಿಜವಾದ ಚಿಂತನೆಯ ಆಭಾವ, ಈ ಬದುಕನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಏನಿದೆ? ಈ ಜಾತೀಯತೆ, ಈ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಈ ಸಣ್ಣತನ,

ಈ ದೊಡ್ಡತನ, ಈ ಗುರಿರಾಹಿತ್ಯ, ಈ ಅಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಈ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಈ ಬೋಳೆ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರೇರಣೆ. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಎಲ್ಲಿದೆ? ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗೆ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗೆ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಜನತೆಗೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ತರುವ ರೀತಿ ಯಾವುದು? 'ಭಾರತ ಜನನಿ' ಯ ಹಿರಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಮತ್ತು ಕೊಲ್ಲುವ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಗುಣಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಭವ ಸಜೀವಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಭಾಷೆಗಳು ಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೂಡ ಹರಹು ಗಳಿಸುತ್ತದೆ; ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ವಚನಕಾರರು ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಲೇಖಕರು

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

ಹಾಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗಿನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮನಗಂಡರೆ ೧೨ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರ ಹೋರಾಟ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಇತಿಹಾಸ ಈಗಲೂ ಬಣ್ಣದ ಉದ್ಧಾರಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಸತ್ವರಹಿತ ವಿವರಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರಿವು ಇರಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ಸಾಧಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲಾರೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ವಚನ ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಪಂಪನ ಕಾಲದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ಆದರೆ ಈಗ ಮಡುಗೊಂಡ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುವುದರ ಮೂಲಕವೆ. ಪಂಪಯುಗದ ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ, ಆಚರಣೆ, ಸಮಾಜಜೀವನ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಪಂಪನ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೆ ಅಂದಿನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಅನುಭವ ಬಹುಶಃ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭೀಮನಂತೆ, ಅರ್ಜುನನಂತೆ ತಮ್ಮ ನಾಯಕರಿದ್ದರೆಂಬಂಥ ವರ್ಣನೆಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆಗಮಿಕ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕರು ಕೂಡ ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಬಾಳಿಯೇ ಅಲೌಕಿಕವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಪಂಪನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪದ್ಯಗಳಾದ “ಚಾಗದ ಭೋಗದಕ್ಕರದ ಗೇಯದ ಗೊಟ್ಟಿಯ ಲಂಪಿನಿಂಪುಗಳಾ ಗರಮಾದ ಮಾನಸರೆ ಮಾನಸರ್ ” “ಧರ್ಮಂ ಪ್ರಧಾನಂ, ಅರ್ಥ ಧರ್ಮಾಂಘ್ರಿಪ ಫಲಂ, ಅದರ್ಕೆ ರಸವುದು ಕಾಮಂ” ಎಂಬಂಥ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಆಲೌಕಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೆಂದೂ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದಿದ್ದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಒಳಹೊರಗಿನ ಬದುಕು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಇಂಥ ಕಾಲದ ಕವಿ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಅದರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಕವಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟದಿಂದಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಚನಕಾರರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಿಗಡಾಯಿಸಿ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಬದುಕು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೋಲಾಹಲದಿಂದ ತುಂಬಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೂಲಭೂತ ನಂಬಿಕೆಗಳೇ ಅಭದ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಂತರಿಕ ಚೇತನ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಬಾಹ್ಯಜೀವನಕ ಜಾತಿಕಲಹ ಸಮಯಾಭಿಮಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಜೀವಂತ ತನಕ್ಕೆ ಎರವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮನ್ವಯ ಸಂಬಂಧ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ, ಅರ್ಥವಾಗದ, ಮೌಲ್ಯರಹಿತವಾದ ವಿಧಿ, ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ ಇಂಥ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಇಂಥ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನೆಷ್ಟೋ ತಾನೊಳಗೊಂಡ ಜೀವನವೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನೆಂತೋ ಅಂತೆ ಜೀವನವನ್ನೂ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ, ಎದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮರವರ ಮಥನಿಸುತ್ತಾನೆ, (ಶರಣರ ಸಾಧನೆ ಸಂಸಾರ ಹೇಯಸ್ಥಲದಿಂದ ಅಂದರೆ ನಿಕೃತ ಜೀವನವನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಮೂಲಕವೇ ಆರಂಭವಾಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.)

ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಭದ್ರ ಮತ್ತು ಸಾವಯವವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸದೆ, ಮತ್ತು ಇಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒಬ್ಬನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥಾದ್ದಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸಾಮೂಹಿಕವಾದ ಒಂದು ಚಳುವಳಿಯನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪಲಾಯನ ವಾದಿಗಳನ್ನು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಜಿರಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗದ ಶರಣರಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಸೇರಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಂತರಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಶರಣರು ಹಿಂದಿನ ಅಂದರೆ ಸಮಕಾಲೀನವಲ್ಲದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಒಪ್ಪದೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಶರಣರ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. (ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಸೂಚ್ಯದಿಯನರೆಗಳಿಗೆ ಇತ್ತರೆ ನಿಮ್ಮನಿತ್ತೆ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ) ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಾನ ಹಂಬಲದ ದೂರದೂರದವರೆಲ್ಲ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಬೇಕಾದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತೆಂಬ ಮಾತಿನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹೇಗೆ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿದ್ದವೆಂಬುದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾದ್ದರಿಂದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧನೆ ನಡೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಅನುಭವದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಸಮರಸವೆಂಬಂಥ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದ ಈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. (ಸಮರಸವೆಂಬಂಥ-ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳಿದೆನೆಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯತೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ. ಭಾಷೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದೆಂದಿಗೂ ಮಿತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಾಗಲೇ ಅದನ್ನು ಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಯತೋ ವಾಚೋ ನಿವರ್ತಂತೇ, ಶಬ್ದದ ಲಜ್ಜೆಯ ನೋಡಾ-ಎಂಬಂಥ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಈಗಲೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ.)

ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಲೇಖಕ ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೆದುರಿಸುವಂತೆ ಅಂದಿನ ಕವಿಯೂ ಭಿನ್ನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದು ಇಂಥ ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಳುವಳಿಗೆ ಅದು ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಪಂಡಿತರ ಹಸಿ ಅಥವಾ ಓಣ ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು ದಿನಬಳಕೆಯಿಂದ ಎಂದೋ ದೂರ ಸರಿದದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೇಶೀಭಾಷೆಗಳಾಗಲೇ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಹಾ ಕಾವ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ, ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತುಸುಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಪಂಪ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಂದಿನ ಅವಸ್ಥೆಯೆಂಬಂತೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಈಗಲೂ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳೇ ಆದರ್ಶ ಮಾದರಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಅಳತೆಗೆ ಸರಿಬರುವ, ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುವ ಎರಡುಮೂರು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷಪದ್ಯ ಬರೆದು ಕಾಳಿದಾಸನಿಗಿಂತ ಇನ್ನೂರು ನಾನ್ನೂರಡಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಯಸಿದರು. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಕಾಲಕ್ಕೇ ಇದ್ದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪಂಪ ಮಾರ್ಗದೇಶ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಿಂದ ಎದುರಿಸಿದ್ದರೆ ಅನಂತರದ ಉಳಿದ ಆ ಪರಂಪರೆಯ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶ್ರೀಮಂತ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ರಸನಿರ್ಮಾಣದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಬಹುಸುಲಭವಾಗಿ ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪಂಪನಂಥವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅನೇಕ ಚಂಪೂಕವಿಗಳ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಯಸೇನ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದರೂ ನಯಸೇನನಂಥವರ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಆ ಹಸಿವಿನ (freshness) ಕೂಡ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. (ನಯಸೇನನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಸುಖಿಸುವುದು ಅದರ ಜಾನಪದದ ಉಪಯೋಗದಿಂದಾದ ಭಾವಭೂಮಿಕೆಯನ್ನೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನಲ್ಲ.) ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶರಣರ ತಕ್ಷಣದ ನಂತರ ಬಂದ ಹರಿಹರನ ಮಹತ್ವದ ಸೋಲನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅವನೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೆಲ ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ಕೆಲ ಧ್ವನಿಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ರಿಪೇರಿಗಳೊಂದಿಗೆ 'ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ' ನನ್ನು ಚಂಪೂರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ತರುವುದು ಅಸಂಭವವೆಂದು ಅವನಿಗೇ ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ಈ ಸೋಲಿನ ಅರಿವಿನಿಂದಲೇ ಅವನು ನೂರಿಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ರಗಳೆ ಮಾಡಲು ಸುರುಮಾಡಿದ್ದು, ಆದರೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಶರಣರ ಋಣಭಾರವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಕಭಾಷೆ ಶರಣರ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಅಂದರೆ - ಆಗಿನ ಪ್ರಬುದ್ಧರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ದಿನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದಂಥ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮೇಕಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ

ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನೇ ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನ ಭಾಷೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿಘಟಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸಬೇಕಾದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯು ಕಾರ್ಯ ಶರಣರ ಎದುರಿಗಿತ್ತು.

ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂವೇದನೆಯ ಬದುಕಿಗೂ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಿರುವ ಭಾಷೆಗೂ ನಡುವೆ ಕಂದಕ ಬಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಪಕ್ಷ ಒಂದು ಅತಿಶಯದ ಒಪ್ಪಂದವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಕವಿ ಎರಡು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಧ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಧ್ವಂಧ್ಯ ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾದ (committed) ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಶರಣರೆಂದೂ ತಾವು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂಬ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಅರಿವಿನಿಂದ ವಚನ ರಚನೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಅದು ಅವರ ಆಂತರಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡದ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ-ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂವೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಛಲದ ಫಲವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡುದಾಗಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆದ್ಯರ, ಪ್ರಮಥರ ಅನುಭವವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ (ಆದ್ಯರ ವಚನ ಪರುಷ ಕಂಡಯ್ಯ; ಹಾಲ ತೊರೆಗೆ ಬೆಲ್ಲದ ಕೆಸರು, ಸಕ್ಕರೆಯ ಮುಳು, ತವರಾಜದ ನೊರೆತೆರೆಯಂತೆ ಆದ್ಯರ ವಚನವಿರಲು, ಬೇರೆ ಬಾವಿಯ ತೋಡಿ ಉಪ್ಪನೀರನುಂಬುದನ ವಿಧಿಯಂತೆ ಆಯಿತ್ತೆನ್ನ ಮತಿ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ.....) ಉಪನಿಷತ್ತಿನಂಥ ಅನುಭವವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದ, ಪದಬಂಧಗಳನ್ನು ತತ್ಸಮಿಸಿ, ತದ್ಭವಿಸಿ, ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಅರಿವು, ಬಯಲು, ಮರೆವು, ಕಾಯಕ ಮುಂತಾದ ದೇಸೀ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ದೇಸಿಪದಗಳ ಭಾವಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿದರು. (ಉದಾ : ನಡೆದು ನಡೆದು ನುಡಿ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು, ನುಡಿದು ನುಡಿದು ನಡೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು; ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗುಹೇಶ್ವರನಿರ್ಪ ಇ, ಇ.) ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕವಿಯೆಂದರೆ ಹರಿಹರ. ವಚನಕಾರರಿಂದ ಹುರಿಗೊಂಡ ಭಾಷೆಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅದರ ಕಾವ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ, ಕಾವ್ಯೋದ್ದೇಶ, ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಿಟ್ಟು, ಸಮಕಾಲೀನ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಶರಣರ ಚಳುವಳಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಭಕ್ತವೃಂದದವರು ನಿರೂಪಿಸುವ ಹೊಸಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನು.

ಶರಣರ ಚಳುವಳಿಯ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮತ್ತು ನಾನಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ-ಅದು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದು; ಸಮಾನ ಹಂಬಲದ ಹಲವರು ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡುವ ಅನುಕೂಲ ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿದ್ದುದು ಆದರೆ ಈಗ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬದುಕು ಅಂದಿಗಿಂತ ಜಟಿಲವೂ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ, ಅಸಾಧ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡುದೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಿರಲೇಬೇಕಾದ ಸಹಜ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಗೌರವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಂಥದೂ ಆಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೇಗ ಕೃತಕವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಸುರಿಯುವ ಜೊಲ್ಲಾಗಿ, ಸಣ್ಣ ನಾಣ್ಯವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೃಗವಾಗಿ, ಆದ್ದರಿಂದ ಶೋಷಕ ಜಿಗಣೆಯಾಗಿ, ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಏನಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅದರ ಅಸಹ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಇರುವ ಘೋಷಣೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಂಥ ಉದಾತ್ತ ಹಂಬಲಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈಗ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಾಸ್ಮಾಸ್ ಪ್ರಯೋಗ, ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಣುವಿಗೂ ಅಣುವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಮತ್ತು ಜೀವವಿಮೆ, ಉಳಿತಾಯ ಯೋಜನೆಗಳಂಥ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕೂಗಿದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಹಾಲಿ ಹಾಜರಿರುವ ಯಾರೋ ಓಗೊಡುವ, ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅವನದಾಗಿರದ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಹೆಸರಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಸಂತೆಯೊಳಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾದ ಲೇಖಕರಿಗೆ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಇದು ಇನ್ನೂ ಭಯಂಕರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆತ್ಮಶೋಧನೆ ವಚನಕಾರರಂತೆ ಈಗಲೂ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕು; ಭಾಷೆಗೂ ಭಾವನೆಗೂ ಇರುವ ಕಂದಕವನ್ನು ತುಂಬಿಯೇ ಆಗಬೇಕು.

ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಯ ಹಸಿನ್ಸರ್ಶ ನಮ್ಮ ರೊಮಾಂಟಿಕ್ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾದಾಗಲೂ ಭಾಷೆಯ ಈ ಕಂದಕ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೂ, ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಜಾನಪದಕ್ಕೂ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕರು, 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ' ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪುರವರ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು

ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದವೆಂದರೆ ಅಂಗಾಲಿನಿಂದ ನೆತ್ತಿಯತನಕ ಎಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ ಅವರಿಗವರೇ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದಲೇ ಹೂವು ಕಾನು ಬಾನು ಋತುಮಾನಗಳೆಂದು ಅವರು ವಜಾ ಮಾಡಿದರು.

ಅವರ ನಂತರದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನ ನಾನಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬದಲಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಅಡಿಗರು ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರು ಆಗಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದರು, “ವಿಶ್ವಮಾನವ” ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಶ್ರೀ ಗೋಕಾಕರು ಹೊರಟರೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಅಡಿಗರು ಸಿದ್ಧರಾದರು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇಂದಿನ ಕವಿ ಹೊಸ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಏನೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿ ಏನೇನೂ ಆಗಿರದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಆಡುವ ಭಾಷೆಯೊಳಗಡೆಯಿಂದ “ಇವನು ಇವನೇ? ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಶೈಲಿ, ತಂತ್ರವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಅಡಿಗರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ತಲೆಮಾರಿನವರ ಶೋಧನೆ ಸಾಧನೆಗಳು ನನಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ ವಿಜ್ಞಾನ, ವಿಚಾರಧೋರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಹಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟು ನಗರವಾಸ-ಮುಂತಾದವುಗಳ ಒಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ ನಿಲುವಿಗೂ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಂದಕಬಿದ್ದಿದೆ. ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯ ಸಂವೇದನೆ ಮಿತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅದರ ಭಾವಪ್ರಪಂಚ ನಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೇಳವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂತರ ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿಯವನಿಗೂ ನನಗೂ ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಡ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ಒಣ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದ್ದಾಗಿರಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣಗಳೆರಡೂ ತಮ್ಮ ಜೀವಂತತನಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇತ್ತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮೇಕಪ್ ಆಗಿದ್ದು ಸಾವು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಹಂಡಬಂಡ ಕನ್ನಡವನ್ನು, ಇಂಥ ವಿಪರೀತದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತೋರಬಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ, ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡದ, ಜಾನಪದದ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ವಿಘಟಿಸದೆ ಧ್ವನಿಸಬಲ್ಲ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರುಗಳಾದ ಶಂಕರ ಮೊಖಾಸಿ, ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ, ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್. ಪೂಜಂತೇಗಳ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

“ಗಂಗೆ ಮತ್ತು ಗಂಗಾಮಾಯಿ” ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾದ ಮತ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಕಾದಂಬರಿ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನವೀನ ಸಂದರ್ಭದ ಭಾಷೆಯ ಒಡಪನ್ನು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಿಡಿಸಿದ ಕೃತಿ ಆದು. ಲೇಖಕರ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಪಾತ್ರಗಳ ಸ್ವಭಾವವಾಗದೆ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯಾಗಿ ಹೊರಗೇ ಉಳಿಯುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ವಿವರವೂ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವನವ್ಯಾಪ್ತಿಯೇ ಕಾಲಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಮಿತವಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ, ಅಥವಾ ಜೀವಮಾನದ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳೂ ದುಡಿಯುವ ಸಮಗ್ರ ಅನುಭವ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ‘ಮುಕ್ತಿ’ಯ ದಿಕ್ಕು ಬೇರೆ. ಕನ್ನಡದ ಇಂದಿನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ “ಮುಕ್ತಿ”ಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಭಾಷಾಂತರದಂತಿದೆ” ಎಂಬ ಇದರ ಬಗೆಗಿನ ಹೇಳಿಕೆ ಅರ್ಥರಹಿತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅಂದಿನ ಮಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಯಕನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಯಾಗಿದ್ದು ಜಾಗೃತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದರಿಂದ ಜಟಿಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ, ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಂವೇದನೆಯ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಸಮಕಾಲೀನ ಒಟ್ಟು ಸಂದರ್ಭದ ಅನುಭವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದಿಟ್ಟವಾದ ಹಟ ಇದರಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯಿಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರಾದರೆ ಶ್ರೀ ಲಂಕೇಶ ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮದಂತೆ ಅದನ್ನೂ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಜಗಳವಾಡಿ, ಮೈಪರಚಿಕೊಂಡು ಬಲು ತೀವ್ರವಾದ, ಅರ್ಜೆಂಟಾದ, ತುರ್ತಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಆ ತೀವ್ರತೆಗೆ ಎಷ್ಟು ವೇಗವಿರುತ್ತದೆಂದರೆ : ಇದು ನಗರದ ಇದು ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂವೇದನೆಯೆಂದು ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಗುರುತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಆಗದಷ್ಟು. ಶ್ರೀ ಪೂಜಂತೆಗಳ ‘ಸ್ವರೂಪ’ ದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವರೂಪದ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಹೋರಾಟವಿದ್ದರೂ ವಿಧಾನ ಮಾತ್ರ ಇವೆರಲ್ಲರಿಗಿಂತ

ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ವ್ಯಾಕರಣದ ಮೈಯನ್ನೇ: ಗುದ್ದಿ ಹಣ್ಣು ಮಾಡುವ ಅವರ ಚೆಂದುಳ್ಳ ಭಾಷೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ತುಂಬ ಬೇರುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅದರ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿ ಉಳಿದವರ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವೂ, ಶಕ್ತವೂ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಸಹಜ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ, ಶ್ರೀ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಗಳ “ಸಂಸ್ಕಾರ” ಮೇಲಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ, ಒಟ್ಟು ಆಶೋತ್ತರಗಳ, ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೌಲಿಕತೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆತ್ಮಶೋಧನೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರರು ಇಂಥ ಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಬದುಕಿ ಅದರ ಅಂದಿನ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿದ್ದವರು, ಒಂದು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದ ರಕ್ತಮಾಂಸದ ವಿದ್ಯುತ್‌ಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೆಕೆಂಡ್‌ಹ್ಯಾಂಡ್ ಬದುಕಿನ ಹುಸಿ ಬೆಲಾನು ಒಡೆದುಹೋಗುವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂತರ್ಮುಖರಾದವರು, ಅಂದರೆ ಒಳಗನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟು ವಿವರ ವಿವರವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ, ಬಿಡಿಸಿಟ್ಟುದನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹುಡುಕಾಡುವಂಥವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡ್ಡೆತಿ, ಗ್ರಾಮಾಯಣಗಳಂತೆ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಯಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ, ಕಥೆಯ ಕ್ರಿಯೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನದಾಗಿದ್ದು ನಾಯಕನ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಇಂದಿನದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಗಳ ತಲೆ ಕೂಡಿಸಿದಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಆ ಪಾತ್ರದ ಸ್ವಭಾವ ಧರ್ಮವಾಗಿ ಮೂಡಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಈ ಅಸಾಂಗತ್ಯ ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ತೋರದಿರಲೂಬಹುದು, ನಾನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂತರ್ಮುಖತೆ ಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆಯ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ನಾಟಕವಾಡಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ಧೈರ್ಯ ವಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಳಗಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಹೊರಗಿಗೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯಂಥ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಸಬೇಕಾದವನ, ಹೀಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದವನ ನೋವು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸೋತರೆ ಅಂಥ ಸೋಲು ಕೂಡ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಎದುರಿಸೊಂದಿಗೆ ಬರೀ ಸಂಭಾಷಿಸುವ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಹಳವಾದರೆ ನಾನು ಇದ್ದೇನೆಂದು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾದೀತೆ ಹೊರತು ಏನಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಮುಖವಾದ ಭಾಷೆಯೂ ಆಗಬೇಕು. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ರೂಢಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಕ್ಷಣತೆಯ ತಾಕತ್ತನುಳ್ಳ, ತನ್ನನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಸಂಶೋಧಿಸುವ (ವಚನಕಾರರ ಭಾಷೆಯಂತೆ) ಸ್ವಂತ ಉಪಭಾಷೆ (dialect) ಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಭಾಷೆಯೂ ಒಂದು ಸೋಲು.

ಮೇಲಿನ ಲೇಖಕರನ್ನೇ ನಾನು ಯಾಕೆ ಗಮನಿಸಿದೆನೆಂದರೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರನ್ನು ಯಾಕೆ ಬಿಟ್ಟೆನೆಂದರೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರಾದ್ದರಿಂದ; ಶ್ರೀ ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ. ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದರೂ ಕನ್ನಡದ ತುಘಲಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವ (ಆ ಮನಿ ಮೂಕಬಲಿಗಳಂತೆ) ಕೃತಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಆದ್ದರಿಂದ. ಭಾಷೆಯ ದೇಹವನ್ನೇ ಹೊರತು ಅದರ ಭಾವ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ – ಆ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆ ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೂ ಶೇಷ ಉಳಿಯದಂತೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದಾದರೆ, ಆ ಕೃತಿ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದರೆ ಆ ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆಸರು: ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರತಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು ಎಂಬುದಷ್ಟೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಪರಕೀಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಕತೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸುವ ಅರ್ಥಧಾರಿ ಮಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮತ್ತು ಶ್ರೀಯುತರುಗಳಾದ ಮೊಖಾಸಿ, ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ನಾಡಿಗ, ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ಲಂಕೇಶ್, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಪೂಚಂತೇಗಳ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಇವರ ಒಟ್ಟು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸುವ ಕಾರ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದ ಈವರೆಗೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇವರ ಬಗೆಗೆ ಯಾರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಹುಂಬ ಕುತೂಹಲವಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಬಹುಶಃ ನಾನು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೇಖಕರು ಭಾಷೆಯ ಒಂದೊಂದು ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಗುಂಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿಯಾದರೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ

ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಲೇಖಕರ ಭಾಗಶಃ ಹೋರಾಟದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಎಂಥ ಭಾಷೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಸನೂರ ಮಠರು ವಚನಕಾರರನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಅರ್ಥೈಸುವಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ, ಅನೇಕ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾವ್ಯಾರು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಕುರ್ತಿಕೋಟಿಯವರ 'ಆ ಮನಿ'

ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ್

ಸಾವಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾದ ಮನೆಯೊಂದರ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಆಡುವ ಮಕ್ಕಳಾಟ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಧಾರವಾಡದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಆಡುಮಾತಿನ ಲಯದ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಂಪದ್ಧರಿತವಾದ ಜೀವಂತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ. ಇದು ಶ್ರೀ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಿಕೋಟಿಯವರ 'ಆ ಮನಿ'ಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಮೊದಲು ಮೂಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಕಂಡ ಮದುವೆಯ ಆಟವನ್ನು ಆಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಒಪ್ಪುತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಮಗರಿವಿಲ್ಲದೆ ತೊರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅವರ ಆಟ ಜೀವನದ ವಿಮರ್ಶೆ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯವರು "ಯುಗಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಕಸನ" ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು : "ಕೇವಲ ಜೀವನದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಾರದು. ತಲೆ ತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಇಳಿದು ನಮ್ಮ ಜನರ ಇರುವಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲೇ ಅಡಗಿರುವ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನೂ ಸಾಹಿತಿಯಾದವನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ." ಈ ಮಾತು "ಆ ಮನಿ"ಗೆ ತುಂಬ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೈಕಟ್ಟನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಆಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಜೀವನದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಇದ್ದರೆ, ಈ ಆಟದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ನೋಡುವ, ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವ, ಆಟವನ್ನು ಟೀಕಿಸುವ ಮುದುಕನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜನರ ಇರುವಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲೇ ಅಡಗಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಪದರಪದರ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವ ರೀತಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. ಗೌಡನ ಮಗ ಆಟದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಕಸ ಉಡುಗಲು ಹಿಂಜರಿದಾಗ ಕಾಶಿ ಎನ್ನುವ ಹುಡುಗಿ "ಇಲ್ಲು ಗೌಡ ಅಂತ, ತಿಳಿದೀಯೇನು, ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ದಂಡು-ದೌರ್ಬಲ ತೊಗೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ? ಅಪ್ಪ ಬಾಜೀರಾಯನ ರೀವಿ ಇಟ್ಟಾನೆ" (ಪುಟ 41). ಮತ್ತೆ ಎರಡನೆ ಅಂಕದ ಮೂರನೆ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರೂ ಸೇರಿ ಆಟದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಾಡಿದಾಗ, ಆಟದವರ ಕಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತಿತರರ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ರಾಗೋದ್ದೇಗದ ಒಂದು ಪಲುಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ: (ಪುಟ 76)

ಕಿಟ್ಟಿ : ಏ ನನ್ನ ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಬ್ಯಾಡ ಅಂದೆ, ಕೊಂದೇನು ನಿನ್ನ.

ರಂಗ : ಕೊಲ್ಲಪಾ ಕಲ್ಲು, ನಿಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಅದು, ಅದೂ ಒಂದು ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪಾ, ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನ್ನ ಹೊದಿಸಿ ಕೊಂದಿದ್ದಂತ..ನೀ ಅಷ್ಟು

ಮಾಡು ಆ ಶೌರ್ಯ.....

ಕಿಟ್ಟಿ : ಬಿಡುತಾರ ಮತ್ತೆ, ಮಂದಿ ಹೊಲದಾಗಿನ ಬೆಳೆಯೆಲ್ಲ ಕದ್ದರ?

ರಂಗ : ಇಕಾ ಕಿಟ್ಟಾ, ನಾ ಇಷ್ಟೊತ್ತನಕ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ನೀ ಏನು ಒದರಿಕೊಂಡರೂ ನಾ ಪಿಟ್ಟಂದಿಲ್ಲ, ಇನ್ನ ನಮ್ಮ ಮನೀ ಸುತ್ತ ಬಂತೆಂದರೆ

ಮಾತ್ರ ನನಗೂ ತಡಿಯೊದಿಲ್ಲ...

ಕಿಟ್ಟಿ : ಮತ್ತೆ ನೀ ಯಾಕ ಬಂದಿ ನನ್ನನೀ ಸುತ್ತ?

ರಂಗ: ಸುಳ್ಳೇನು ಅದು? ಖರೇ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರಪ್ಪನ ಅಂಜಿಕೆ?

ಕಿಟ್ಟಿ : ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮದು ಸುಳ್ಳೇನು?

ರಂಗ : ಹಂಗಾದರ ಆಗಿ ಬಿಡಲಿ ಯಾರದು ಸುಳ್ಳು, ಯಾರದು ಖರೆ.

ಭೀಮ : (ತಡೆದು) ಹೋಗಲಿ ಬಿಡ ರಂಗ್ಯ, ಏನು ಮಾಡತಿ ತೊಗೊಂಡು? ಅದೇನೋ ಹಿಂದಿನ ನ್ಯಾಯ ನೆನೆಸಿ ಹಿತ್ತಲದಾಗ ಅತ್ತರಂತ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭೀಮ ವರನ ತಂದೆ ಅಂತ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ದೊಡ್ಡವರ ಹಾಗೆ ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಣ್ಣ ಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣ ತುಂಬ ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ರಾಮ : “ಇಕಾ ಗಂಗು, ಎಷ್ಟು ಅಂದರೂ ಏನು ಅಂದರೂ ಅವರು ಅಂದದ್ದು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಇರಬೇಕಾಗತದವಾ, ಅತ್ತಿಮನಿ ಅದು! ಗಂಡನ ಮನಸ್ಸು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.” (ಪುಟ 69)

ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಗಂಗು ವರನನ್ನು ಆರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ, “ನಮಗೇನು, ನಾವೆಷ್ಟಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ಕೊಟ್ಟ ಮನಿಗೆ ಹೋಗತೀವಿ, ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ ಇತ್ತಂದರ ಛಲೋ ಗಂಡನ್ನ ಕಾಣತೇವಿ. ಇಲ್ಲಾದ್ರೆ ನಮ್ಮವ್ವನ ಹಾಂಗ ಭಾವಿ ಪಾಲಾಗತೇವಿ,”

ಈ ಮಕ್ಕಳ ಆಟ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತ ಅನ್ನಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆ ಜೀವನದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತುನೋಡುವ ಸಕ್ಕರೆಗಿಣಿಮಾರುವ ಮುದುಕನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿದೆ : (ಪುಟ 27) “ಇದ ನಡವೈತಿ ನೋಡು ತಂಗಿ, ಹುಡ್ಡು ಬರತಾವು, ಬಡದಾಡತಾವು, ಯಾಪಾರ ಮಾಡತಾವು, ಆಟಾ ಆಡತಾವು; ಎಲ್ಲಾ ಮುಗದ ಮ್ಯಾಗ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಮನಿಗೆ ಹೊಕ್ಕಾವು, ಬಾಳೇವೂ ಹೀಗು ನೋಡು ತಂಗಿ; ಹೌದಲ್ಲೋ?”

“ಬಾಳೇವೂ ಹೀಗು ನೋಡು ತಂಗಿ” ಎನ್ನುವಲ್ಲಿನ ಭಾವೋದ್ದೀಪಕತೆ, ರಾತ್ರಿ ಕಾಣುವ ಸಾವಿನ ಮನಿಯ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲೂ ಇದೆ, “ರಾತ್ರಿ ನೋಡು ತಂಗಿ, ನಿದ್ದೀನ ಇಲ್ಲ.... ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆಂತೂ ಆ ಮನ್ಯಾಗ ಹಿರೇಗೌಡರು, ಅವರ ಮನಿ ಮಂದೆಲ್ಲ ರೇಚಿಟ್ಟಾಂಗ ಕಾಣತೈತಿ... ದೀಪ ಝುಗಾ ಝುಗಾ ಉರಿತಿರತಾವು, ಸನಾದಿ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳತಿರತೈತಿ, ದೊಡ್ಡ ಮದವೀನ ನಡದಾಂಗಿರತ್ತೆ. ಹಾಡೇನು, ನಾಚೇನು, ಮಂದೇನು, ಮಕ್ಕಳೇನು, ಜಂಗೀರಂಗ ನಡದಿರತೈತಿ, ಇದೇನು ಕರೆನೋ ಸುಳೋ, ಏನ್ ನಂದ ಹಳವಂಡೋ ಅಂತ ಕಣ್ಣು ತಿಕ್ಕೊಂಡು ನೋಡೀನಿ.... ಕರೇನ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ಮನ್ಯಾಗಿಂದ ಚೀರಾಟ, ಒದರಾಟ ಕೇಳತಾವು. ಬಡಕೊಂಡು ಅತ್ತಾಂಗ ಕೇಳತೈತಿ... ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ಬಾವ್ಯಾಗಿಂದ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿದ ದನಿ ಕೇಳತೈತಿ.... ಬಗಲಾಗ ಕೂಸಿನ ಕರಕೊಂಡು, ಕೂದಲಾ ಹರವಿಕೊಂಡು ಬೆಳ್ಳಾಗ ಯಾರೊ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಆ ಮನಿ ಬಾಕಲದಾಗ ನಿಂತಿದ್ದನ್ನ ಇದು ಕಣ್ಣು ಕಂಡೈತಿ.... ದೋಸರ ಸೊಸೀನ ಇರಬೇಕು. ಪಾಪ, ಇನ್ನೂ ಇರಬೇಕು ಅಂತ ಆಸೇವು ಇತ್ತೊ ಏನೋ!” ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾವೋದ್ದೀಪಕತೆ ಜಿ. ಬಿ. ಜೋಶಿಯವರ “ಮೂಕಬಲಿ” ಯಲ್ಲಿಯ ನಾಗರಕ್ವಾಟ ಮನೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ.

“ರಾವಣಾಸುರ ಬಾಣಾಸುರನ ಹಾಗೆ” ಬಂದ ಸಾವಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮನೆ ಬರಿದಾದ ಕತೆಯನ್ನು ಮುದುಕ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಾರುವವಳು “ಈ ಜಾಗಾ ಬಿರುಸನ್ನು ಹಾಗಾರ” ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ, ನೆಲದ ಗುಣ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೂ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗರು ಬರುತ್ತಲೆ ಜಗಳವಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಕ್ಕರೆಗಿಣಿ ಮುದುಕ “ಈ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡ್ಲಿ ಏನಾಗಿದ್ದೀತಿವಕ್ಕೆ” ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. (ಪು. 15)

ಅಂಥ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಆಟವಾಡಲು ಮಕ್ಕಳು ಹೆದರಬೇಡವೆ ಎಂದೇಳಬಹುದಾದ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಮುದುಕನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿದೆ “ದವ್ವನ ಹೆದರಿಕಿ ನಮಗ ನಿಮಗ ಸಾವಿಗೆ ಅಂಜುವವರಿಗೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೆವ್ವ ಏನೂ ಮಾಡೂದಿಲ್ಲ ನೋಡು,” ಈ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಅದರ ತಾರ್ಕಿಕ ಫಲವಾಗಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿದೆವ್ವವೊಂದು ಹಾಡು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುವ ದೃಶ್ಯ, ಸಂಜೆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಸಾವಿನ ಆಟದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುವ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಈ ನಾಟಕದ ಶಿಖರ. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳುದಿಂಗಳಿನ ರಮ್ಯತೆ, ಮಕ್ಕಳತನದ ರಮ್ಯತೆ. ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇತವೊಂದು ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಹರಸಿ ಮಾಯವಾಗುವುದು ಅದ್ಭುತವೂ ಅಲ್ಲ, ರಮ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವವರೆಗೆ, ಬಂದು ನಿಡ್ಡೆ ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಈ ದೆವ್ವವನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ಲೇಖಕರು “ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬಾ ನೋಡೋಣ? ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ! ಈ ನಾಟಕ ಆಡಿದಾಗ ಬಹುಶಃ ಈ ಭಾಗ ಅತೀ ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾವಿನ ಆಟದ ಶಿಖರ ಗಕ್ಕನೆ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಪ್ಪೆತನವನ್ನೂ ಮರೆಸುತ್ತದೆ, ಜೀವಂತ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುವ ತಂದೆ, ತಾಯಿ,

ಮುಡುಕಿ, ಆಳುಕಾಳಿನ ಮಾತು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾವಲಗಾರನಾಗಿರುವ ಸಕ್ಕರೆಗಿಣಿ ಮುಡುಕನ ಹಾಡು. ಆ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಅವನ ಬದುಕಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಇದರ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯತೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಈ ನಾಟಕದ ಕೀಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ಸಾವಿನ ಮೇಲೆ ಸಾವು ಕಂಡ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಸಕ್ಕರೆಗಿಣಿಯ ಮುಡುಕನನ್ನು ಸಾವು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. [ಬಿರುಸು ಜಾಗಾ ನನ್ನರೆ ನುಂಗತೈತೇನೊ ಅಂತ, ಇಲ್ಲೇ ಬಂದು ಬಿದ್ದರೂ, ಮುಟ್ಟವಲ್ಲದು ನನ್ನ, ಉಗುಳಿ ಬಿಟ್ಟೈತಿ...."] ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಣ್ಣು ಮಾರುವ ಹೆಣ್ಣು, ಸಾವಿನ ಮೇಲೆ ಸಾವಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಅವನಿಂದ ಕೇಳಿ “ಒಬ್ಬರಾದ ಮ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಮೂರುಮಂದಿ ಗಂಡು ನುಂಗಿ ನೀರು ಹಿಡಿದಾಕಿ ನಾ, ಸಾವಂದರ ಉಂಡು ತಿಂದಾಂಗ ದಿನನಿತ್ಯದ ಮಾತಾಗೇತಿ ನನಗ; ನೀನರೆ ಸಾವು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಸಾವಿನ ಎದುರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ನಿರ್ಭಯರಾದ ಜನರನ್ನ ನೋಡಿ ಅವರ ಜೀವನ, ಅವರ ಜೀವನದಿಂದ ಕಲಿತ ಪಾಠ ಅದ್ಭುತ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ವರ್ಣಿಸುವ ಸಾವಿನ ಮನೆ : “ನೋಡಪಾ ಒಳಗ ನೋಡಿದರ ಒಂದು ಯೇಳು ತೊಡಿ ಸರ್ವ ಕಂಡಿತು ನೋಡು ನನಗ! ಖಟ್ ಖರೆ ಮತ್ತ. ನಮ್ಮೂರ ಗೌಡರು ಆ ಕ್ಯಾಣ್ಯಾಗ ಯೇಳುಕೊಪ್ಪರಿಗಿ ಹೊನ್ನ ಹುಗದಾರಂತವಾ! ಅದನ್ನ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೇ ಆ ಸರ್ವ ಇರತದಂತ! ಏನ್ ಇತ್ತಂದೀ ಅದೂ! ಅಬಬ! ನೋಡಿದರ ಮೈ ಜುಮ್ ಅಂತಿತ್ತು, ಅದರ ಮೈಮೇಲೆ ನೋಡು, ಗೇಣ ಗೇಣದ್ದಾ ಕೂದಲಾ ಏನವಾ! ಸಲ ನೋಡಿದವನ ಮುಂದ ನೋಡಲಾರದ ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿದೆ! ದೇವರಾಣಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರ.” ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಮತ್ತು ನಿಜದ ನಡುವೆ ತೂಗಾಡುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿನ ವಿವರಗಳಿಂದ ಸತ್ಯದ ನೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸಾವಿನ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಮುಡುಕ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ:

“ರಾವಣಾಸುರ ಬಾಣಾಸುರ ಕೂಡೇ ಬಂದಾಂಗಾಗಿತ್ತು ನೋಡು... ಏನ್, ಸುಡುಗಾಡಕ ಮನೀಗೆ ಎಡತಾಕೋದರಾಗ ಜನ ಗೋಳಿಟ್ಟಿತು. ಅದರಾಗ ನೋಡು ಹಂತ್ಯಾಕ ಬಂದವರಿಗೆ ಬಡುಕೊಂತಿತ್ತು ಆ ಬ್ಯಾನಿ, ಅಂದಮ್ಯಾಗ ಹೊರಾಕ ಬರುವರು ಯಾರು? ಸತ್ತರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣಾ ಸುಡಗಾಡ ಕಾಣದೆ ಬಿದ್ದಲ್ಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು ನೋಡು...”

ಹೀಗೆ ಸುತ್ತುವರಿದ ಸಾವಿನ ನಡುವೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪುಟಿಯುವ ಜೀವನ, ಜೊತೆಗೆ ಅಂಥ ಸಾವಿನ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಡುವ ಸಾವಿನ ಆಟ ಇವು ಅದ್ಭುತ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು. ಈ ಸಾವಿನ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ, ಜಾರುದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಕುಸಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಏರುವ ನಿರಂತರವಾದ ಜೀವನದ ಸಾಹಸ ಇಲ್ಲಿನ ರಮ್ಯತೆಯ ಬೆನ್ನುಹುರಿ.

ಆ ನಾಟಕದ ರನ್ನು ಗುಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದು ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ನಾಲಿಗೆ ತುದಿಯಲ್ಲಿನ ಕಾವ್ಯ, ಗಾದೆಗಳ ಹಾಗೆ, ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳ ಹಾಗೆ ಬಿಗಿಯಾದ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. “ಮುಷ್ಟಿನಾಗ ನೆಪ್ಪ ಉರುಗೋಲು,” “ಕುದುರಿ ಒಂದು ಜೀಪುಕೊಟ್ಟು ಓಡಾಕಹತ್ಯ ನೋಡು.... ಮಿಂಚಿನಂತಾ ಮಿಂಚು ಅದಕ ಹಿಂದಾಗಬೇಕು...ಗಾ ಕೂಡ ಜಿದ್ದು ಕಟ್ಟಿ.”

ಮಕ್ಕಳು ಮದುವೆಯ ಆಟ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಒಂದು ಅಂತರದೃಶ್ಯ, ಆ ಮನೆ ಇರುವ ರಸ್ತೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಾರುವಯ್ಯನ ಒಂದು ಹಾಡಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತಹವರಿಗೂ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಆ ಮನೆ, ಸಾವಿನ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಟದ ಜಾಗವಾಗುವುದು ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯತೆಯ ಒಂದು ಅಂಶ. ನಾಟಕ ಆಡುವಾಗ, ಈ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಆ ಮನೆಯ ಸಾವಿನ ವಾತಾವರಣದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಈ ದೃಶ್ಯ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಎನ್ನಿಸೀತು.

“ಆ ಮನೆ” ಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಯಥಾರ್ಥತೆಯನ್ನೂ, ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಲೇಖಕರು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಯಥಾರ್ಥತೆ, ಮುಡುಕನ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹುಡುಗರ ಆಟದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯತೆ ಆ ಮನೆಯ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ, ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ, ಆವರಣ (atmosphere) ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ನಾಟಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಭಾಷಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಒಟ್ಟು ಕೃತಿಯೇ ಒಂದು ನೆನಪಿದ್ದ ಹಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕಿದಾಗ ಮುಡುಕನ ಹಳವಳಿಕೆ (nostalgia) ಮತ್ತು ಹುಡುಗರ ಅನುಕರಣೆಯೆಕಡೆ

ಗಮನ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹಳವಳಿಕೆಯಂಥ ನೆನಪನ್ನೂ, ಅನುಕರಣಾತ್ಮಕ ನೆನಪನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ನೆನಪು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಿನ ಕ್ರಿಯೆಯೇ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ತನ್ನತನವೊಂದಿದೆ. ಈ ತನ್ನತನ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ರೀತಿಯದು. ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಒತ್ತನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಾಗ ಇದು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾರವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇದರಲ್ಲಿ ರಮ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣವಿದೆ. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ, ಏಳೆಡೆ ಹಾವಿನ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಹೌದು, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ “ಜೋಗಿ” ಯ ಆವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಧರ್ಮ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಕಾಣದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ, ಈ ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕ ಏನು ಮಾಡಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿ, ಜನಜೀವನದ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಜನರ ನಡುವೆಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದು ಅವರ ಮಾತಿನ ಲಯ, ಅವರು ಉದ್ದೇಶಗೊಂಡಾಗ, ತಳಮಳದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸುವಾಗ ಆಡುವ ಕಾವಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಕಿವಿಯಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಕಲೆಗಾರ, ಪಟ್ಟಣದ ನಿರ್ಜೀವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿಸುವ ಕಲೆಗಾರನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಸವತ್ತಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಈ ಕೃತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹದೇ ಕೆಲಸ ಐರೋಪಿಯದ J. M. Synge ಮಾಡಿದ್ದು, ಜಿ. ಬಿ. ಜೋಷಿ, ಆರ್. ಪಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಆರ್. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು ಸಹ ಈ ಆಶಾವಾದವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇಂತಹ ಕೆಲಸ ಉಳಿದ ಕಡೆಯೂ ನಡೆಯಬಹುದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಸಿಯ ಮಾರ್ಗ ಪಂಪನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನ ಲೇಖಕರ ವರೆಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದು ಕನ್ನಡದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಚಿಟ್ಟೆಯಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಯಾದ ಮೇಲೆ, ‘ಆ ಮನಿ’ಯಂತಹ, ಅದರದೇ ಜಾತಿಯ ನಾಟಕಗಳು “ಜೋಗಿ” ಯಂಥ ಕವನದಂತೆ ಏಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಹವೊಂದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ, ಅಂತಹ ಕೃತಿಗಳು ಒಂದೊಂದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಾನಪದ ಕಲ್ಪನೆಯೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರು, ಅಪರೂಪವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ತಾತ್ವಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬದಲಾಗಿರುವ, ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಮೂರ್ತ ಕಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಇಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಅಮೂರ್ತ ಕಣದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಲೇಖಕನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಂತಹದೇ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಕೃತಿಗಳಿಗಿರುವ ‘ಸೌಂದರ್ಯಪಕ್ಷಪಾತ’ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಂಡಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಳಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಸರಳಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅನುಭವದ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಇಡೀ ರಾಮಾಯಣದ ಅಥವಾ ಮಹಾಭಾರತದ ಕತೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳ ಶ್ಲೋಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತಾಗುವುದು, ಅಥವಾ ಕಾಪಿ ಬುಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ‘ಸತ್ಯಂವದ’-‘ಧರ್ಮಂಚರ’ ರೀತಿಯ ಹೋಲಾಟು ಮಾತುಗಳಾಗಬಹುದು; ಅಥವಾ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಂಬಿಸುವ ರೀತಿಯಾಗಬಹುದು; ಅಥವಾ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಡುಗೂಲಜ್ಜಿಯ ಪ್ರಪಂಚ ಜ್ಞಾನವಾಗಬಹುದು-ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಡುಗೂಲಜ್ಜಿಗೆ ಹಾಸ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇದ್ದರೆ, ಆಕೆಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತಹ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ, ಆಕೆ ಬದುಕಿನಿಂದ ರಕ್ತಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಒರೆಗೆ ಅವಳ ಅನುಭವವನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಹೇಳಿದರೆ ಅದೂ ಕೂಡ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬಲ್ಲದು. ಬಹುಶಃ ಅದನ್ನು ಬರೆದು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲೂ ಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಕೃತಿ ಕೇಳುವವನ ಅಥವಾ ಓದುವವನ ಅನುಭವದ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪದರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ “ಆ ಮನಿ” ಯ ಮಕ್ಕಳಾಟದಿಂದ ದೊಡ್ಡವರು ಕಲಿಯುವ ಪಾಠಗಳು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ದೊಡ್ಡವರ ‘ಆಟ’ ದಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಪಾಠಗಳ ಗಹನತೆಗೆ ಏರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ‘ಆ ಮನಿ’ ಮತ್ತು ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರ ‘ತುಘಲಕ್’ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಓದಿದಾಗ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಂದು ‘ಆ ಮನಿ’ ಸಾಧಾರಣ ನಾಟಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಅದರ ಬೆಲೆ ಅವರ ಅಪೂರ್ವತೆಯಲ್ಲಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಹೊರಟದ್ದು ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ.

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಎಂ. ಜಿ. ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿ

ಭೂಮಿಕೆ : ಸನ್ನಿವೇಶ

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಬರೆದರು :

“ನಮ್ಮದು ಮೂಲಭೂತ ಸಂಕಲ್ಪಶೀಲತೆಯೇ ಇಲ್ಲದ, ದೇವರು ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವ ದುರದೃಷ್ಟವಂತ ದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವ, ಭಾವಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕ್ಷಯಗ್ರಸ್ತವಾಗಿವೆ. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಜವಾಗಿ ಬದುಕುವ ಸಾಹಸದ, ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟದ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಬರೀ ತಿನ್ನುವ, ಕುಡಿಯುವ, ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ, ಸಿಗರೇಟು-ಬೀಡಿ ಸೇದುವ, ನಿಧ್ಧೆ ಹೊಡೆಯುವ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದೇ ಕಿಚಗುಟ್ಟುವ ನೆರಳುಗಳಂತೆ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಶೈಲಿ ಬಾಲಿಶ; ಭಾವನೆಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಭಾವಾತಿರೇಕದ ಕೀಳುಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರೌಢ ಹೋರಾಟದ ಮತ್ತು ತುಂಬು ಜೀವನದ ಎಂತಹ ಅಭಾವವಿದೆ!”*

ತಮ್ಮನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ ಈ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ರವೀಂದ್ರರು ಮಾಡಿದ ದೋಷಾರೋಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ತೇಜ್ಜೆ ಇರಬಹುದೆಂದೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಸಹ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಠಾಕೂರರೇ ಹೀಗೆ ಬರೆದರು :

* Quoted in Krishna R.Kripalani, Rabindranath Tagore, A Biography, New York : Grove Press, 1962, p 161.

“ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಮನಸ್ಸೆಂಬುದೊಂದು ಇತ್ತು, ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿತ್ತು; ಅದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು, ಅದು ತೀವ್ರ ಗ್ರಹಣ ಶೀಲ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವೂ ಆಗಿತ್ತು.”

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಯಾವನೇ ಆದರೂ, “ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಇಂತಹ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರವೀಂದ್ರರನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ ಈ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಧಿಕಾರ ವಿಸ್ತರಣದಿಂದಂಟಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವಂತೆ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತವು ತೀರಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಒಳನಾಡಿಗೆ ಹಬ್ಬುತ್ತಾ “ಮಾನವೀಯವಾದ, ವಿಚಾರಪರವಾದ, ಹಾಗೂ ಸಮದರ್ಶಿಯಾದ ಸರಕಾರ”ವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದರೂ, ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ವಿದ್ಯಾವಂತ ಭಾರತೀಯರ ವಿಚಾರಗಳ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಭಾರತದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದೆಂದೂ ಜಗತ್ತಿಗಾಗಲೀ – ಅಥವಾ ತಮಗೇ ಆಗಲೀ, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಪರಂಪರಾಗತ ಬೌದ್ಧಿಕ ವರ್ಗಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕಾಯಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಭದ್ರಲೋಗ್ ಇಲ್ಲಿನ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂಚೆಯೇ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದರು. ಈ ವರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ”ಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಉಪಯುಕ್ತವೆಂಬುದು ಭಾರತದ ಹೊಸ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾದದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಳುವ ವರ್ಗದೊಂದಿಗೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಹೊಸ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಭಾಷೆಯಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಕಲಿಯುವುದರ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಈ ವರ್ಗಗಳು ಮೊದಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯರ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟಿಷರೇ ಹೇರಿದ್ದು ಎಂಬ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಂಬಿಕೆಯು ತಪ್ಪೆಂದು ನೆನಪಿಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಾದ ರಾಜಾ

ರಾಮ್‌ಮೋಹನರಾಯಮ್ (1772 – 1833) ಅವರ ವಿವಾದಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ನಾವು ಓದಿದರೆ, 19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಾತು ಬಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರು ಗತಕಾಲವನ್ನು ಒಂದು ಬೂದಿಯ ಗುಡ್ಡೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ರಾಮ್ ಅವರ ಇತರ ಬರಹಗಳನ್ನೋದಿದರೆ ಅವರು ಸ್ವವಾದ ಸಮರ್ಥನೆಯ ತಂತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಬರಡುತನವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ, ಡೇವಿಡ್ ಹೇರ್ ಮತ್ತು ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾದ ಸರ್ ಹೈಡ್ ಈಸ್ಟ್ ಅವರುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ 1816 ರಲ್ಲೇ ರಾಮ್ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ತರುಣರಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೀಯಲು ವಿದ್ಯಾಲಯವೊಂದನ್ನು ತೆರೆದರು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ-ನಿರ್ದೇಶಿತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೀಯುವ ಇತರ ಕಾಲೇಜುಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಆದರೂ ಸಹಾ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು ಲಾರ್ಡ್ ಮೆಕಾಲ್. ಓ ಮಾಲೀ ಅವರು ಬರೆಯುವಂತೆ

“ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಅವರು ಮೆಕಾಲೇಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವರದಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ನಂತರ 7-3-1835ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದುದು ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.”*

ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದಂಗೆಯ ಅನಂತರ ತಕ್ಷಣವೇ 1857 ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಬೊಂಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಮದರಾಸಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಂದುಂಟಾದ ದೂರ ವ್ಯಾಪಕ ಪರಿಣಾಮಗಳ ತುಲನೆ ಇನ್ನೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಸ್ವತಃ ಮೆಕಾಲೇಯೇ ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ಣ ಉತ್ಸುಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಸಹಾ, ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಯೂರೋಪುಗಳನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ವಿವಾದಾಂಶಗಳನ್ನು ತೀರಾ ಸರಳಗೊಳಿಸಿದರು :

* L. S. S. O'Malley, (1:1) Modern India and the West, London, Oxford University Press, 1961. 1, 62

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ [ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದ ಸುಮಾರಿಗೆ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ] ಓದಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದರಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕರ ಮತ್ತು ರೋಮನರ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿತು, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಇದುವರೆಗೂ ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಮಿತಿಯು ನಡೆದಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಸಿಸೆರೋ ಮತ್ತು ಟ್ಯಾಸಿಟಸ್‌ರ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ದ್ವೀಪದ ಭಾಷಾರೂಪಗಳಿಗೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ.... ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಇಂದಿರುವಂತೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತೇ? ಮೋರ್ ಮತ್ತು ಆಸ್ಕಾರ್ ಸಮಕಾಲೀನರಿಗೆ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳಿದ್ದಂತೆಯೇ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯು ಆಗಿರುತ್ತದೆ.”*

“ಪಶ್ಚಿಮ ಯೂರೋಪಿನ ಭಾಷೆಗಳು ರಷ್ಯಾಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಿದವೋ ಅದನ್ನೇ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಮಾಡುವುವು. ಭಾರತದ ಜನರು ರಷ್ಯನ್ನರಂತೆಯೇ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಿಂದ ಹೊರ ಬಂದು ನಾಗರಿಕ ಜನಾಂಗಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು” ಎಂದೂ ಸಹ ಅವರು ಬರೆದರು. ಮೆಕಾಲೇಯವರ ಸದುದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರೂ ಸಹಾ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಟ್ಯೂಡರ್ ಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೂ 19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಇದ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮರೆತರು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆಳುವವರ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು; ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ವಿದೇಶಿ ಮತವ್ಯಚಾರಕರ ಭಾಷೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಮತ್ವದ ಸಂಬಂಧ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಭಾರತದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಒಂದು ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಶ್ಚಿತತೆ ಇದ್ದ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲದು. 18 ನೇ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು 19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿತ್ತು; ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿಷ್ಠೆ (Traditionalism) ಮತ್ತು ರೂಢಿಶೀಲತೆ (Conventionalism) ಗಳಿಗಿರುವ ಅವಶ್ಯಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕಾರ ಸಿಗುವುದು ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು. ವರ್ಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸೂಚಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಭಾರತೀಯರ ಜಾಣ್ಮೆ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಓದುಗನಿಗೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ-ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯಂತೆಯೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಮೆಕಾಲೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಅರಬ್ಬಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿದುದು ಅಸಂಬಂಧವೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿಯಮಗಳಾವುವೂ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರ್ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ (Re-evaluation) ಮತ್ತು ಪುನರ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ (Reinterpretation) ಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ, ವಿಮರ್ಶಾಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಲ್ಲದ ಪರಕೀಯರು ಕೆಲವು ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ ಅನುಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೊಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಕನಿಕರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಂಪರ್ಕ ತಪ್ಪಿಹೋದದ್ದಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕಾರಣವಾದದ್ದು, ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿನವರಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬಹುದಾಗಿದ್ದಂಥ ಒಂದು ಜೀವಂತ ವಿಮರ್ಶಾ ಪರಂಪರೆಯ ಅಭಾವ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಬರಹಗಾರರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದುದರಿಂದಾಗಿ ಓದುವ ಜನರಿಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆಬಾರದಿದ್ದ ಹೊಸ ಗಣ್ಯವರ್ಗದ ಬಗೆಗಂತೂ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸತ್ಯ. ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಓಗೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವೇದನಾ ಶಕ್ತಿಯು ಸಂಘಟಿತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಎಂತಹುದಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನೂ ಬಹುಶಃ ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲೆರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಬರಹಗಾರರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖಕರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಾದವನು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಯ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಮರುಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ನಿಜವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸರ್ ವಾಲ್ಟರ್ ಸ್ಕಾಟ್, ಥಾಮಸ್ ಹುಡ್ ಮತ್ತು ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಡೂಮಾ ಇವರ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯರು ತೋರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವಂತಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪರಕೀಯ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾರತೀಯ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸುರಕ್ಷಿತ ಮಾರ್ಗ ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕವಾದದ್ದು ಸಹಜ, ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ “ಶ್ರೇಷ್ಠ” ರು ಅವನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿನ “ಫ್ಯಾಷನ್”ಗಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಭಾರತದ ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿಯಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹಾ, ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು (evaluation) ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಡೆದ ಅಲ್ಪ ವಿದ್ಯತ್ಯಾಯವು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾರತೀಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕನು “ಪಂಡಿತ” ನಾಗಿ ಬಿಡುವ ನಿಜವಾದ ಅಪಾಯವಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದುದರಿಂದ ಭಾರತೀಯರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಚೂರುಚೂರಾಯಿತು.

ಈ ರೀತಿಯ ಚೂರುಚೂರಾಗುವಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಜವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ವಿದೇಶೀ ಮತಪ್ರಚಾರಕರು ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ

ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ ಅರೆ ತಿಳಿವಿನ ಟೀಕೆಗಳಿಂದ ಏನೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು “ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಆಲೋಚನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಫಲ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ತಂದು..... ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬೇರೂರಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಲು”* ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ನಂಬಲಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯತ್ತ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹೊಂದಿದವರ ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ (scheme of values) ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಸಂಬಂಧವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ತಪ್ಪಿಹೋದಂತಾಯಿತು, ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದುದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನಿಸಿಕೆಗೆ (feel) ಈ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಕಾರಣ, ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಸಹಾ (Conservatives) ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋರಾಗಿಯೇ.

Muhammad Sadiq, A History of Urdu Literature, London, Oxford University Press, 1964, p. 215

ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಮರ್ಥನೆಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ನಿಲುವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ವಾಗ್ದಾದದ ಬದಲು ಈಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿವಾದವಂತೂ (Pleading) ಈ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತೀವ್ರ ಅರಿವಿಗೂ ಮತ್ತು ಈ ಧರ್ಮ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ವಾದಮಾಡಿದುದಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಈ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅರಿವು ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಕಠಿಣವಾದ ಅಡ್ಡಿಯಾಯಿತು, 19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಇಬ್ಬರು ಮಾದರಿ ಭಾರತೀಯರ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮಾದರಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಅಡ್ಡಿ ಎಂತಹುದೆಂಬುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ದಯಾನಂದರು ಭಾರತೀಯ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ಅರ್ಥನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಮಾರ್ಕ್ ಮುಲ್ಲರ್ ಹೀಗೆ ಬರೆದರು :

“ಅವರು ವೇದದಲ್ಲಿದ್ದುದೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ತೀರಾ ನಂಬಲಸಾಧ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ, ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೆಲ್ಲವೂ-ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೂ ಸಹಾ-ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಯೆಂದು ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಇತರರ ಮನವೊಪ್ಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾದರು. ಹಬೆಯ ಯಂತ್ರಗಳು, ರೈಲುಗಳು, ಹಬೆಯ ದೋಣಿಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಹಾ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಾದರೂ ವೇದಕಾಲದ ಕಪಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದುವೆಂದು ತೋರಿಸಿದರು.”

ಇದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು :

“ಹಿಂದೂ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದೂ, ಸುಂದರವೂ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವೂ ಆಗಿದೆ. ವಿದೇಶೀಯರು ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಯೂರೋಪಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರ ಟೀಕೆಗಳೂ ತಪ್ಪು; ಮತ್ತು ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿದೇಶಿ: ಮತಪ್ರಚಾರಕರು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲವೂ ದುಷ್ಪ ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದ (Slander), ಭಾರತವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೇಶ, ಅದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದೆ, ಮತ್ತು ಪುನಃ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಬೋಧಿಸುವುದು.

ಯೂರೋಪಿನ ದೇಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಗರಿಕತೆಗಳೂ ಪಾರ್ಥಿವ ಸ್ಥೂಲ, ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಹಾಗೂ ವಿಷಯಾಸಕ್ತವಾದುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದ ಹಿಂದೂಗಳ ಮೇಲೆ ಹೀನ ಪ್ರಭಾವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಹಿಂದುವೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವವೆಂಬ ವಿಷದಿಂದ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಕೈಲಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವುಳ್ಳ ಕೆಲಸ. ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಲು ಮತ್ತು ಭರತ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಶಕ್ತ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಹಿಂದುವು ತನ್ನ ಸನ್ಯಾಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಯಾಗಬೇಕು; ಗೋಮಾಂಸಹಾರಿಯೂ ಆಗಬಹುದು.”*

ಇಂತಹ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನ ಮಾತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಭಾರತೀಯನಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಗತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಯಾವುದು ಈಗಲೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನಿಂದೆಯಿಂದಾಗಲೀ, ಸ್ವಯಂ ಸಮೋಹನ (self-hypnosis) ದಿಂದಾಗಲೀ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಕಸಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪರಿಸರದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಹಿಂದೂ ಶಿಲ್ಪ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳು “ಅನೀತಿಯುತ”ವೆಂಬ ಆಪಾದನೆಯ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯೂ ಆಯಿತು. ಯಾರೂ ಸಹಾ ಇಂಥ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ನೈತಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸದಿದ್ದು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯ (Sensuality) ಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಯಾರೂ ಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ, ಕಾಮವನ್ನು ಜೀವನದ ಒಂದು ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಾದೆಡೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಕೇತ ಪದ್ಧತಿಗಳ (symbolism) ಅರ್ಥಾಂತರೋಕ್ತಿ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು (allegorical nature) ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯಿತು; ಕಾಮ ಸಂಬಂಧವಾದುದೆಲ್ಲ ಹೇಳಬಾರದಂಥದ್ದು ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ನಾಚಿಕೆ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂಥದ್ದು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನುಳ್ಳ ಧರ್ಮಶುದ್ಧಿವಾದಿ (puritanical) ಜಾಡ್ಯವು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು, ಭಾರತೀಯ ಕಲೆಯ ಕೆಲವು ಅಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗಿನ ಈ ಲಜ್ಜಾ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಿಂದೂಗಳು ಬೃಹದಾರಣ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಎರಡನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನೂ ವಿಶ್ವದ ಕಾರ್ಯಗತಿಯನ್ನೂ ಸಂಬಂಧಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸೀ ಯತ್ನವನ್ನು ಮರತಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಯತ್ನದ ವಿವರ ಇಲ್ಲಿದೆ : (ಬೃ, ಉಪನಿಷತ್ ಅಧ್ಯಾಯ 6 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ 2,11-14)

“ಓ ಗೌತಮ, ಈ ಲೋಕವೇ ಒಂದು ಹೋಮಾಗ್ನಿ. ಈ ಪೃಥ್ವಿಯೇ ಆ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮಿತ್ತು; ಅಗ್ನಿ ಹೊಗೆ; ರಾತ್ರಿಯೇ ಜ್ವಾಲೆ; ಚಂದ್ರನೇ ಕೆಂಡ; ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕಿಡಿಗಳು, ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಳೆಯನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಹುತಿಯಿಂದ ಅನ್ನ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಓ ಗೌತಮ, ಪುರುಷನೇ ಒಂದು ಹೋಮಾಗ್ನಿ, ಅವನ ತೆರೆದ ಬಾಯಿಯೇ ಸಮಿತ್ತು; ಪ್ರಾಣವೇ ಹೊಗೆ; ಮಾತೇ ಜ್ವಾಲೆ; ಕಣ್ಣೇ ಕೆಂಡ; ಕಿವಿಗಳೇ ಕಿಡಿಗಳು, ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಅನ್ನವನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಹುತಿಯಿಂದ ವೀರ್ಯ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಓ ಗೌತಮ, ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಒಂದು ಹೋಮಾಗ್ನಿ. ಭಗವೇ ಸಮಿತ್ತು; ಕೇಶಗಳೇ ಹೊಗೆ; ಯೋನಿಮುಖವೇ ಜ್ವಾಲೆ; ಪುರುಷೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರವೇಶವೇ ಕೆಂಡ; ಆನಂದಾನುಭವವೇ ಕಿಡಿಗಳು, ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ವೀರ್ಯವನ್ನು ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಈ ಆಹುತಿಯಿಂದ ಪುರುಷನು ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಬದುಕಿದ್ದು, ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಅಗ್ನಿಗರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಅಗ್ನಿ ಅಗ್ನಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಿತ್ತು ಸಮಿತ್ತಾಗುತ್ತದೆ; ಹೊಗೆ ಹೊಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಜ್ವಾಲೆ ಜ್ವಾಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಕೆಂಡ ಕೆಂಡವಾಗುತ್ತದೆ; ಕಿಡಿಗಳು ಕಿಡಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಪುರುಷನನ್ನು ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಹುತಿಯಿಂದ ದೀಪ್ತಿವಂತ ಮನುಷ್ಯನು ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ.”*

ಈ ಮಂತ್ರದ ಹಾಗೂ ಕಾಮಸೂತ್ರದ ಕರ್ತ ವಾತ್ಸಾಯನನ ನಾಡು ವಿಕೋರಿಯ ನಿಸಂನ (ವಿಕೋರಿಯಾ ರಾಣಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ರೂಢವಾದ ಜಡನೀತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ) ಸುಭದ್ರ ನೆಲೆಯಾದದ್ದು ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಬಂಗಾಳಿ ಕವಿ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ಎರಡು ಭಾವಗೀತಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರ ಗೀತೆಯೊಂದನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಈ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಕೋರಿಯನಿಸಂನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ತೋರಿಸಬಹುದು. (ಠಾಕೂರರು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಬಂಗಾಳದ ವೈಷ್ಣವ ಕವಿಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.) ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ಪದ್ಯವೊಂದು ಇಲ್ಲಿದೆ:

ಕೇಳು ಓ ಚೆಲುವಿನ ಪ್ರಿಯತಮೆ,

ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಡು.

ರತ್ನ ಕುಂಭಗಳಂಥ ನಿನ್ನ ಸ್ತನಗಳಾಣೆಗೂ,

ಈಗ ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿರುವ ನಿನ್ನ

ಈ ರತ್ನಹಾರ-ಸರ್ಪದಾಣೆಗೂ

ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರಾರನ್ನಾದರೂ

ನಾನು ಎಂದಾದರೂ ಮುಟ್ಟಿದರೆ

ನಿನ್ನ ಈ ಕಂಠಾಭರಣ-ಸರ್ಪವು ನನ್ನನ್ನು ಕಚ್ಚಲಿ;

ನನ್ನ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ

ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡು ನನಗೆ.

ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸು; ನಿನ್ನ ತೊಡೆಗಳಿಂದ ಹೊಡೆ;

ನಿನ್ನ ಕ್ಷೀರಭರಿತ ಸ್ತನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸು;

ನಿನ್ನ ಹೃದಯಪಂಜರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಬಂದಿಯನ್ನಾಗಿಡು.*

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಇಂತಹ ಗೀತೆಗಳು ದೇವರಿಗಾಗಿ ಆತ್ಮದ ಹಂಬಲದ ಅರ್ಥಾಂತ ರೋಷಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಈ ಗೀತೆದಲ್ಲಿರುವುದು ಆತ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರ ಹಂಬಲ, ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ಒಂದು ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಕವಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರಕಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರತಿಮೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ತೋರುವ ವಚನವೀಯುವುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಣಯ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುವು. ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ದೇವರು ವಿರಕ್ತಿಪಂಥದ ಭಯಂಕರ ದೇವರಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರಿಯತಮನು ಗುರಿಯಾಗಲು ಒಪ್ಪುವ ಶಿಕ್ಷಾ ವಿಧಾನವು ಪ್ರಣಯ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಲಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಗೀತೆದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ನಿರ್ಲಜ್ಜ ಇಂದ್ರಿಯಾಸಕ್ತಿಗೂ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಕೃಷ್ಣ ಕಥಾನಕದ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆಗೂ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಈ ಕಥಾನಕವು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯಂಥ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಜೋಡಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದಂಥ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಅರ್ಥಾಂತರೋಕ್ತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು (allegorical framework) ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಕೃಷ್ಣನ ಕೊಳಲು, ಅವನಿಗೂ ಅವನ ವೇಣುಗಾನಕ್ಕೂ ಮರುಳಾಗಿ ಸ್ನೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶರಣಾದ ಗೋಪಿಯರು – ಇದರ ವಿವರವಾದ ಸಶರೀರ ಚಿತ್ರಣವನ್ನೇ ಆ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೈಸ್ತ-ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟೆಂಟರ -ಧಾರ್ಮಿಕ-ಪ್ರೇಮ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ “ಬಿಗಿತ” ಈ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಕೂರರು ಈ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಇಂಥ ತರ್ಕಸಮ್ಮತ ವಲ್ಲದ ಕಥಾನಕಗಳನ್ನು ನಿರುಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಬಗೆಯುವ ಸುಧಾರಣಾವಾದೀ ಪಂಥವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಗತಕಾಲದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಥಾನಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿಮೆಹೋದುದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ರಾಕೂರರ ಈ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು :

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಮಿಲನವಾಗುವುದರಿಂದ

ಆಕಾಶವೆಲ್ಲ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ತುಂಬಿದೆ;

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಮಿಲನವಾಗುವುದರಿಂದ

ಜಗವೆಲ್ಲ ಹಸಿರುಮಯವಾಗಿದೆ.

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ವಿಲನವಾಗುವುದರಿಂದ

ರಾತ್ರಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಎಚ್ಚರಾಗಿದೆ;

ಬೆಳಗೋ, ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುವ ಗೀತದೊಂದಿಗೆ
ಮೂಡಣದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತವೆ.

ಕೂಟದ ಆಸೆಯ ಕಿರುದೋಣಿ
ಅನಾದಿಯಾದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ;
ಸುಸ್ವಾಗತದ ಕೈತಟ್ಟಿಯಂತೂ
ಯುಗಯುಗಗಳ ಹೂಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ.
ನನ್ನ ನಿನ್ನ ವಿಲನವಾಗುವುದರಿಂದ
ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ಮದುವಣಗಿತ್ತಿಯ ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ
ವಿಶ್ವ ಚಕ್ರದ ಪರಿಭ್ರಮಣೆಗಳಲ್ಲಿ
ಮದುವಣಿಗನನ್ನಾಸುವ ಪರಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಸುತ್ತುತ್ತಿದೆ*
*Rabindranath Tagore: The Bridegroom

ಈ ಗೀತದಲ್ಲಿನ ಮದುವಣಗಿತ್ತಿ ಮದುವಣಿಗನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಮೆಯು ರೂಢಿಗತವೇ ಆದರೂ ಠಾಕೂರರು ಜಾಗೃತವಾಗಿಯೋ, ಅಜಾಗೃತವಾಗಿಯೋ ಈ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಗೀತವು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಬಂಗಾಳದ ವೈಷ್ಣವ ಕವಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಕೂಟವನ್ನು ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಅನುಭಾವಿಯ ಕೂಟದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಂಕೇತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಠಾಕೂರರ ಗೀತದೊಡನೆ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ಗೀತದ ಹೋಲಿಕೆಯು ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಠಾಕೂರರ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯತಮೆ (ಭಕ್ತ) ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ: ಭಕ್ತನೇ ಪ್ರಿಯತಮೆಯನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ, ಆದರೆ ಇಂಥದೇ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾಪತಿಯು ರಚಿಸಿದ ಗೀತೆಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ :

ನದಿಯು ಬಿರುಸಿನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ
ದೋಣಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣ ಚಿಕ್ಕವನು,
ಅವನಿಗೆ ನಡೆಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ.
ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಈಜಿ ಹೋದೆ,
ನನ್ನ ತೋಳುಂದಿಗಳು ಲಟ್ಟನೆ ಮುರಿದುವು,
ನನ್ನ ಕಂಠಹಾರ ಕಡಿಯಿತು.
ಗೆಳೆಯಾ! ಓ ಗೆಳೆಯಾ,
ಕಟುನುಡಿಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬೈಯಬೇಡ,
ನನ್ನ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವು.
ನಾನು ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವವರೆಗೂ ಅವನ್ನು ಹುಡುಕಿದೆನು.
ನನ್ನ ವೇಷಾಲಂಕಾರವೆಲ್ಲಾ ತೊಳೆದು ಹೋಯಿತು.
ನನ್ನ ಮುಖ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ
ಮುಳ್ಳುಗಳು ನನ್ನ ಸ್ತನಗಳನ್ನು ತರಿದವು.

ವಿದ್ಯಾಪತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ;

ನೀನು ಹೇಗೆ ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿ, ಜನರು ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಲೂಬಹುದು,

* Deben Bhattacharya (tr) Love Songs of Vidyapati, W, G, Archer (ed)

London : Allen and Unwin, 1963

ಠಾಕೂರರ ಗೀತವು ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ಗೀತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅರ್ಥಶಃ ಹೆಚ್ಚು “ಭಾವನಾತ್ಮಕ” (lyrical) ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ (tone) ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ಗೀತಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಠಾಕೂರರ ಗೀತವು ತೀರಾ ಪರಿಮಿತವಾದುದು, ಎರಡು ಗೀತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಿಯತಮೆಯೇ ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದರೂ ಠಾಕೂರರ ಗೀತದ ಆಸ್ಪಷ್ಟ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯು ಕವಿಯ ಸಂವೇದನಾ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅತಿಶಿಷ್ಟತನವನ್ನು (prudery) ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಿಯತಮೆ, ಪ್ರಿಯಕರರು ಠಾಕೂರರ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಮದುವಣಗಿತ್ತಿ, ಮದುವಣಿಗರಾದದ್ದು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ. ಬಂಗಾಳದ ವೈಷ್ಣವ ಕವಿಗಳ ನೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೇಮವು ಪರಕೀಯ”, ವ್ಯಭಿಚಾರೀ ರೀತಿಯದು; ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯಭಿಚಾರೀ ಪ್ರೇಮಾವು ಮಾತ್ರ ದೇವರ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಯ ನಡುವಣ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಸಂಬಂಧದ ಸರಿಯಾದ ಸಂಕೇತವಾಗಬಲ್ಲದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಗತವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅಂತರ್ಭಾವವೂ ಠಾಕೂರರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಠಾಕೂರರ ಗೀತವು ಮದುವೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸಿದರೆ ವಿದ್ಯಾಪತಿಯದು ಕೂಡುವಿಕೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಠಾಕೂರರ ಗೀತವನ್ನು ಅನುಭಾವಿ ಕಾವ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಭೋಗಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭಾವಿಯ ಹಂಬಲ ಹಾಗೂ ಅನುಭವಗಳ ಸಂಕೇತವನ್ನಾಗಿ ಠಾಕೂರರು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗದಿದ್ದುದು ಅಥವಾ ಉಪಯೋಗಿಸ ಬಯಸದಿದ್ದುದು ಇದಷ್ಟೇ ಅವರ ಗೀತದಲ್ಲಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಸಮರ್ಪಕ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸಲು ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿವನು ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ವಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ 12 ನೇ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಶಿವಶರಣರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಭೋಗಸಂಬಂಧಿ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರು ಅನುಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಂಡರು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ 12 ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣ ಅಕ್ಕಮಾದೇವಿಯ ಈ ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ :

ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಅಗ್ನಿ ಹುಟ್ಟಿದು;

ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೀಜ ಮೊಳೆದೋರದು;

ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ದೇಹವಾಗದು;

ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಸುಖದೋರದು;

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಯ್ಯ

ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಂಗದಿಂದ

ಆನು ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿದೆನಯಾ ಪ್ರಭುವೆ.

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಐದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಕ್ತಿಗಳು ಸಂಗದಿಂದಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತವಾಗಿವೆ, ಈ ವಚನವು “ಸಂಗ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಧ್ವಂದ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮೊದಲನೇ ಉಕ್ತಿಯು ಬೆಂಕಿಯು ಹುಟ್ಟುವ ಎರಡು ರೀತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ : ಸೌದೆಗೆ ಕಿಡಿಗಳು ತಾಗುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಿರುಸಾದ ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲಿನ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ. ಈ ಎರಡನೇ ರೀತಿಯು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮರದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡುವ ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ಸಂಭೋಗವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ಮವೆಂದೂ, ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ “ಸಂಗ” ಶಬ್ದದ ಲೈಂಗಿಕ ಅಂತರಾರ್ಥಗಳು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸತತ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೂ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಘರ್ಷಣೆಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೊದಲನೇ ಉಕ್ತಿಯು ಬೀಜ ಮೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ

ಮುಂಚೆ ಉಂಟಾಗುವ ಒಳನುಗ್ಗುವಿಕೆ, ನೆಡುವಿಕೆ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುವ ಎರಡನೇ ಉಕ್ತಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ “ಸಂಗ” ಶಬ್ದದ ಲೈಂಗಿಕಾರ್ಥಗಳು ಆ ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇವೆ. ‘ಸಂಗ’ ಶಬ್ದದ ಲೈಂಗಿಕ ಇಂಗಿತ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಮೂರನೆಯ ಉಕ್ತಿಗೆ ಈ ಎರಡನೆಯ ಉಕ್ತಿಯು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮಶಃ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಈ ಲೈಂಗಿಕ ಅನುಸ್ವರಗಳು ಈ ವಚನದ ಬಗ್ಗೆ ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲದೇ, “ಸರ್ವ ಸುಖ” ಮತ್ತು “ಪರಮ ಸುಖಿ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇದೆ. ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದ “ಸುಖ”ಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ “ಪರಮ ಸುಖಿ”ಗೂ ಇರುವ ವೈಪರೀತ್ಯದಿಂದಾಗಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ “ಸಂಗ” ಶಬ್ದವು “ಪರಿಚಯ” ಅಥವಾ “ಸ್ನೇಹ”ವನ್ನೇ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯ ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ? ಮತ್ತು “ಅನುಭಾವ” ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಾಗಿ “ಸಂಗ” ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಈ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಹಿಂದಿನ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಧ್ವಂದ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತ ಸೂಚನೆಗಳಲ್ಲೇ ಆಗಿದೆ, ನಾವು ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ “ಸಂಗ” ಶಬ್ದದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಒಂದು ಸಮಾಂತರ ಪ್ರಗತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಥಟ್ಟನೆ ಉರಿದೇಳುವ ಬೆಂಕಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆವ ಬೀಜ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆ, ಶಿಶುಪ್ರಸವ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾದ ಆನಂದ. ಅಲ್ಲದೆ “ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಾಗಿ “ಸಂಗ”ದ ಲೈಂಗಿಕ ಅರ್ಥ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದನ್ನೂ ನಾನು ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಶಿವನಿಗಾಗಿ ಆರಿಸಿದ “ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ” ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಸೌಂದರ್ಯಾಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸೌಂದರ್ಯಾಭಿರುಚಿ ಪ್ರಣಯಾಭಿರುಚಿಯನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸದೇ ಇಲ್ಲ.

ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಿಯತಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ಅವನು ತಪಸ್ವಿಯೆಂಬ ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯು ಅಡ್ಡಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನಭಾಷೆಯ ಧ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಶಾರೀರಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವುದು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. 20 ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಶಕಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕವಿ ರಾಕೂರರು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಬಂಗಾಳೀ ವೈಷ್ಣವ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಣಯ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಕವಿಸಮಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದುದಲ್ಲದೇ ಬಹುಶಃ ತಮಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ತಮ್ಮ ಗೀತವನ್ನು “ಸಂಭಾವಿತ” ವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಗೀತೆಗಳ ಸಂವೇದಗುಣದಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಲೈಂಗಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬದಲಾದ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಅಂಶತಃ ಭಾರತದ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೀತಿ” ಇದೆಯೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಮಾಡಿದ ಟೀಕೆಯ ಅರಿವಿನಿಂದ ಜನಿಸಿರಬಹುದು.

ಇದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗೀತೆಗಳೂ ಪ್ರಣಯಪರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳನೇಕರು ಶಾಯಿ ಮುಗ, ತಂದೆ ಮುಗ, ಪ್ರಭು ಕೃತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಗೀತದ ಯಶ ಅಪಯಶಗಳು ಆ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಮತ್ತು ದೇವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಲು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯಶ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಗೀತೆ ಸಫಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ವೈಷ್ಣವ ಕವಿ ಪುರಂದರದಾಸರಿಂದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಅವರು ಒಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಕೃಷ್ಣನ ತಾಯಿಯೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಒಂದು ಮೂರ್ತ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿವೆ. ತಾಯಿ ಬೆಳಗಿನ ತಿಂಡಿಯ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ಏಳುವಂತೆ ಪುಸಲಾಯಿಸುವುದು. ರಾಕೂರರ ಗೀತದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಧ್ಯಶ್ಯದ ಅಭಾವ. ಬಹುಶಃ ಇದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ-ಆಧ್ಯರಿಯಿಂದ ಮಾನವೀಯ ಅನುಭವದ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತ ರೂಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಭಾವವಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೂ ಯಾವುದೋ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕತೆ

ಗದ್ಯವು ಒಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಂಪರ್ಕಸಾಧನವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎಂದು ಅನೇಕವೇಳೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ, “ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ” ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಗದ್ಯವನ್ನು 19-20 ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಬಹುಶಃ ಉತ್ತಮನಾಗಬಹುದು, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಸಾಧನಗಳಾಗಿ ಬಳಸುವಾಗ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬ ವಾದವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪದ್ಯವೆಂದರೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸುವುದು; ಇಂತಹ ಜೋಡಣೆಯ ಕೇವಲ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅಥವಾ ಅಭಾವವು ಗುಣಸಂಬಂಧವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೇನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪದ್ಯಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕರ್ತೃಗಳೂ ಸಹಾ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಸಹಾ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯವೆಂದೂ ಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೂ ಕರೆದು ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಧ್ವನಿ ಅಥವಾ ಅಲಂಕಾರ ಅಥವಾ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅಥವಾ ಅಭಾವಗಳೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಇದ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಸಲುವಾಗಿ “ನಾಟಕೀಯ ಕಾವ್ಯ ರೂಪದ ಕಾದಂಬರಿ”* ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅವರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಹಾ ಅವರಿಗೆ ಬರವಣಿಗೆಯ ಗದ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅರಿವಿತ್ತು.

*

ಈ ರೀತಿಯ ಅರ್ಥಭೇದ ಉತ್ತಿಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು F. R. Leavis ಅವರು ಡಿಕ್ಸನ್‌ನ “ಹಾರ್ಡ್ ಟೈಮ್ಸ್” ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು Scrtiny XY Cambridge

ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯವು ಬರವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ರೀತಿಯ ಜೋಡಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತವಿದ್ದಿತು : ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳು ಗದ್ಯವು ಭಾಷೆಯ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಬಳಕೆ ಎಂಬ ಅರಿವೂ ಇದ್ದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳು ವರ್ಣನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಗದ್ಯವನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾದ ಭಾವನಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದುವು. ಈ ಕಾವ್ಯಗಳ ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಬರಹಗಾರರ ಗದ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸ್ವರೂಪ ಸಂಬಂಧೀ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು (formal differences) ಕೇವಲ ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣದ ಬಳಕೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಜನರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಭೋಗವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಪಠನದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧ್ವನಿಯ ಏರಿಳಿತಗಳೇ ಇಂದು ನಾವು ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸುವ ವಿರಾಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲವಾಗಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲೇಖಕ ಮತ್ತು ಓದುಗರ ನಡುವಣ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಗದ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ತುಂಬಾ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳೀಯ ಗದ್ಯಶೈಲಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ವಿದೇಶೀ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕರು ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ತ್ವರಿತಗೊಂಡಿತು, ಬೈಬಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಅನುವಾದಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಗದ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಮಾದರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಬೈಬಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಗಳು ವಿದೇಶೀ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕರು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದುದೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ಗದ್ಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೇ ಆದರೆ, ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಅವಿಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಓದುಗ ವರ್ಗದ ಅವಿಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಗದ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು.

“ಕಾದಂಬರಿ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಿಕ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ರೂಢಿ.

ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಕಾಫ್ಕಾನ ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಪ್ರಪಂಚ

ಕೆ. ಆರ್. ಎಚ್. ಆಚಾರ್

“ಹತಾಶನಾಗಬೇಡ : ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಾನಿನ್ನೂ ನಿರಾಶನಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಕೂಡ ಕೈ ಚೆಲ್ಲಬೇಡ. ಇನ್ನೇನು ಎಲ್ಲವೂ ಹುಡುಗೊಡಿತು, ಎಲ್ಲವೂ ಬರಿ ಬಯಲು ಎಂದು ಕಂಡಾಗ ಕೂಡ ಯಾವುದೋ ಕಾಣದ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ನಿನ್ನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ನೀನಿನ್ನೂ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ್ದೆ ಎಂದು ನಂಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದೊಂದೇ ಸಾಕು.” ಓದುಗರಿಗೆ ಜರ್ಮನ್ ಸಾಹಿತಿ ಕಾಫ್ಕಾನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಆತನ ದಿನಚರಿಯ ಒಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದೊಂದೇ ಅವತರಣಿಕೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಫ್ಕಾನಿಗಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಚೈತನ್ಯಪೂರ್ಣ ಪಾತ್ರ, ಜೀವನವೆಂದರೆ ಮಾನವ ಬಾಳಿ ಬದುಕುವ ಒರೆಗಲ್ಲೇ ಹೊರತು ಅದರಿಂದ ಹೇಡಿಯಂತೆ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಬೇಕಾದ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುವಲ್ಲ, ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಗೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರ ಕೊಡಬಲ್ಲದು. ಕಾಫ್ಕಾನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಉಸಿರಿಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋರಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಹತಾಶನಾಗಿ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ, ಬಾಳೆಂದರೆ ಕುರುಡ ಹೊತ್ತ ಕೂಡ ಎಂದು ತನ್ನ ಗುರಿಯಿಂದ ಪಲಾಯನ ಹೇಳಿದವನು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಹಲವರಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಮೀಪ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಲುಕದ ದೇವನ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಫ್ಕಾ ಚಿತ್ರಿಸಿದುದರಿಂದ ಆತ ನಾಸ್ತಿಕನೆಂದೂ ಹಲವಾರು ಜನ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲ ತಾಂತ್ರಿಕ ನಿಗೂಢ ಸಂಕೇತಗಳು, ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿ ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಆ ಸಂಕೇತಗಳ

ಗೂಢಾರ್ಥ

ಹೊಳೆದೀತು.

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷವೂ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಒಂಟತನಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡ ಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವೇ ಸಂಕೇತಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿವೆ. ಏಕಾಂತದೊಲವು, ಸಹಜೀವನದ ಎದುರು ಶಕ್ತಿಗಳ ಹೋರಾಟವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಏಕಾಂತದೊಲವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ಸಮಾಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸತ್ವಯುತವಾಗಿ ಬೆರೆಯ ಬೇಕೆನ್ನುವ ಅಭಿಲಾಷೆ ಕಾಫ್ಕಾನಿಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನರಿಯದೆ ಆತನ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅರ್ಥವಾಗಲಾರವು. ಈ ತರಹದ ಗುರಿಯನ್ನೆದುರಿಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೇ “ದುರ್ಗ” (The Castle) ಎನ್ನುವ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ‘ಕೇ’? ಜೀವನ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. “ಏಕಾಂಗಿ ಜೀವನದ ದಂಡನೆಗಿಂತ ಇನ್ನೇನೂ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು” ಎಂದು ಕಾಫ್ಕಾ ತನ್ನ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆಸ್ಕರ್ ಫೋಲಾಕ್‌ಗೆ (Oscar Pollak) ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳೊಂದರಲ್ಲಿ “ಅವಡುಗಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬಾಳನ್ನೇ ಕಚ್ಚಿಹಾಕುವುದು ಲೇಸು” ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ತುಂಬು ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಲವಾರು ಸಾಹಿತಿಗಳ, ದಾರ್ಶನಿಕರ ತಲೆತಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಕಾಫ್ಕಾನನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿವೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉದ್ದೇಶ, ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ, ಅಡೆತಡೆಗಳೆದುರು ಮಾನವನ ಅನಂತ ಹೋರಾಟ, ಮತ್ತು ದೇವನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ತಳಮಳಗಳ ಚಿತ್ರಣವೇ ಕಾಫ್ಕಾನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು. ಕಾಫ್ಕಾ ಒಬ್ಬ ನಿರಪೇಕ್ಷ ತಾಪಸಿ ಎನ್ನುವುದು ಶುದ್ಧ ತಪ್ಪು. ಜೀವನದಿಂದ ಆತ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ಇದ್ದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಇರಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ತಿ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ವಿಚಾರದಿಂದಲೇ ಕಾಫ್ಕಾ ಗಂಭೀರ ಬರೆಹಗಾರನಾದದ್ದು. ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ವಿಚಾರ ಭಾವನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಾಟ ಹಿಡಿಸದು ಅವನಿಗೆ. ಎಂತಲೇ ತನ್ನ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಸರಸ್ವತೀ ಪೂಜೆಯ ಒಂದು ಅಂಶ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಸಾರಸ್ವತ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಸಂಚಯವನ್ನು ಮುಡಿಸಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಗೂ, ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ನಡೆದ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಫ್ಕಾ ಜರ್ಜರಿತನಾದ. ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಸಮಾನವೆನ್ನುವ ಆತನ ಭಾವನೆಗಿಯೇ, ಆತ ಬರೆದುದೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ, ಓದಲಸಾಧ್ಯವಾದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಓದುಗರು ತಿಳಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬರೆದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ತಕಬೇಕೆನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಾಫ್ಕಾನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ

ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಮನುಷ್ಯ, ದೈವ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತು ಇವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಕಾರ್ಥಕಾಗೆ. ಆತನ ಸ್ವಾಭಾವವೇ ಈ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿತ್ತು. ಕಲಾವಿದನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಸಂದೇಶ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ರಭಸದಿಂದೋಡುವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಸಾರಲು ಕಾಫ್ಕಾ ಹೆಣಗಿದ್ದಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲು, ಇಲ್ಲವೇ ತಾತ್ವಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸಾರಲು ಯತ್ನಿಸುವ ವಾಸ್ತವವಾದಿಗಳ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಫ್ಕಾ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕತೆಗಾರ ಅವಲಂಬಿಸುವ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿಯಮ ಕಟ್ಟಳೆಗಳಿಗೂ ಆತ ವಿಧೇಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುವ ಯಾವ ವಿಚಾರ, ವಸ್ತುವಿಗೂ ಆತನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಆತನ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗಲೇ ಆತ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಶೈಲಿಯ, ರೂಪಕಗಳ, ಪುರಾಣಕಥೆಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಸಮಂಜಸತೆ ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. 'ರೂಪಾಂತರ'ದಲ್ಲಿ (Metamorphosis) ಬರುವ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗುಮಾಸ್ತನೊಬ್ಬ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಒಂದು ಮುಂಜಾನೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಹುಳುವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರುವಿಕೆ; ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪ್ರಚಲಿತವಿಲ್ಲದ (ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಬಾರದ) ಕಟ್ಟಳೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತನೊಬ್ಬನ ಬಂಧನ; ಇಡೀ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವಿರುವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಭೇದ್ಯ ದುರ್ಗ; ಸ್ವತಃ ತಂದೆಯೇ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸಾಯಲು ಮಗನಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ತೀರ್ಪು - ಇಂಥ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಕಾಫ್ಕಾನ ನಿರ್ನಿರ್ಗ ಚಿತ್ರಗಳ, ಪಾತ್ರಗಳ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಗೆ, ಮನೆ-ಮರಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಆತಮ ನೀತಿಪಥದ ಮೇಲೆ ದೈವದಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಗಳು. ಅಜ್ಞಾತ ದೈವದಾಟವೊಂದು ಆತನಿಗೆ ದುಃಸ್ವಪ್ನ, ಕುರುಡು ವಿಧಿ. ಆ ಅರ್ಥಹೀನ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಮಾನವನ ಅಸಹಾಯತೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಫ್ಕಾನನ್ನು ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಕಾಡಿದವು. ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಭೀಕರವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಗೆಗೆ ಬರೆಯಲು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಿಂತ ಕಲ್ಪಕತೆಯೇ' ಸರಿಯಾದ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ಕಾಫ್ಕಾ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಈ ತರಹದ ಕಲ್ಪನೆ ನಿರಂಕುಶವಾದುದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ, ಅರ್ಥಸೂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಕಲ್ಪನೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಉದ್ದೇಗದ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿದೆ. ಕಾಫ್ಕಾನ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ತೊಂದರೆಯೆಂದರೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದಂಟಾಗುವ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ. ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪಕೊಡುವ ಮಹದುತ್ಸಾಹವೇ ಆತನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಶೈಲಿಯ ಮೂಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲೂ ಆತನ ಅನುಭವದ ಆವರಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಿರಾಶೆಗೊಂಡ ಕರುಳಿನ ಕೂಗು ಎಂದೆನಿಸಿದರೂ ಸಹ ಕಾಫ್ಕಾನ ಕತೆಗಳೆಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಗುರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಆ ಗುರಿ ಸೇರುವ ದಾರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ತನಗೊಂದು ಗುರಿ ಇದೆ ಎಂತಲೂ ಗೊತ್ತಿರಲಾರದು. ಅಥವಾ ಅದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸೇರುವ ಹಾದಿ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಪರಾಧವೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ದಂಡನೆ ವಿಧಿಸುವವರೂ ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಥಕಾ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಭೀಕರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಭಾವತೆಯಿದೆ. ನಾಟಕೀಯತೆಗೆ, ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಚಿತ್ರಣ ಭಯಾನಕವಾಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗುಮಾಸ್ತ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಹುಳುವಾದನೇಕೆ? ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಂತುವಿನ ಪಾಡುಪಟ್ಟಿರಬಾರದೇಕೆ! ಕಾಫ್ಕಾನ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವೆಂದರೆ ಆಸೆ ಮತ್ತು ಹೆದರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವಸ್ತು. "ನನ್ನ ಕಥೆಗಳೆಂದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು" ಎಂದು ಒಂದು ಕಡೆ ಕಾರ್ಥಕಾ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, " ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿದೆ. ಆ ಭಾವನೆಗಳು ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಆಳದಿಂದ ಮೊಗಬಂದು ಬರೆಹದಾಳಕ್ಕೂ ಹೋಗಬೇಕು" ಎಂದೆಂದೆಂದೇ ಆತ ಲೇಖನಿ

ಹಿಡಿದವನು.

ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಥಕಾ ಪ್ರೇಗ್ನಲ್ಲಿ ೧೮೮೩ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ಆತನ ತಂದೆ ಸಿರಿವಂತ ಯಹೂದಿ ವರ್ತಕ. ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿಗೆ ಕೂಡ ಕಾರ್ಥಕಾ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಏನೋ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಮಮತೆ ಕಾತರಗಳಿಂದ ಕಾಫ್ಕಾ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ದೂರವಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ಜರ್ಮನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾಯದೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ. ಜೀವವಿಮೆ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ದುಡಿದ. ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಬರೆಹದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ತಂದೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವ ಕಾರ್ಥಕಾನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಆಗಿತ್ತು.

ಆದರೂ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದ್ವೇಷ. ತಂದೆಗೂ ಮಗನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಭಿರುಚಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ೧೯೧೪ ರಲ್ಲಿ ಫೆಲಿಕ್ ಬೇನರಳ (Felic Baner) ಕೂಡ ಮದುವೆಯ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಯ ಮುರಿಯಿತು. ಅಸಹ್ಯವಾದ ಅಂತರಂಗದ ಹೋರಾಟ, ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನದ ಬಗೆಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಮದುವೆಯ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಕೊನೆಗೆ ೧೯೧೭ ರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಕ್ಷಯರೋಗವಿದೆ ಎಂದರಿತು ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟ. ಅನಂತರ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಏಕಾಂಗಿ ಜೀವನವನ್ನೇ ಸಾಗಿಸಿದ. ಆಗಲೂ ಸದಾ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಬಗೆಗೆ, ಬಾಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳಕಿನ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹಲವಾರು ಸಲ ಯಾವುದೋ ಆಳವಾದ ಚಿಂತೆ-ನಿರಾಶೆಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಬಳಲಿ ಕೊನೆಗೆ ೧೯೨೪ ರಲ್ಲಿ ವಿಯನ್ನಾದಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡ. ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿದವಳು ಪೋಲಂಡದ ಡೋರಾ ಡಾಯಮಾಂಟ್ (Dora Diamont) ಎಂಬ ಯೆಹೂದಿ ಹೆಣ್ಣು. ಅವನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಇದಿಷ್ಟು ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾಫ್ಯಾನ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಆತ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮೊತ್ತಮೊದಲು, ತಂದೆತಾಯಿಯರ ಮಮತೆ - ಆರೈಕೆಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದ. ತನಗೂ ತನ್ನ ತಂದೆಗೂ ಇದ್ದ ಅಂತರವನ್ನು ಸದಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾಫ್ಯಾ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ನೂರು ಪುಟಗಳ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ನಿರೋಗಿಯಾದ, ಬಲಶಾಲಿಯಾದ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಹಸಿವಿನ, ಎತ್ತರ ಧ್ವನಿಯ ವಾಕ್ಯತುರನಾದ, ಸ್ವಸಂತುಷ್ಟಿಯ, ಪ್ರಭಾವಿ ಯಾದ, ಸಮಯೋಚಿತ ಬುದ್ಧಿಯ, ಯಾವ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡರೂ ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯುವ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ತರಹದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದಾಗಿಯೇ ಕಾಫ್ಯಾಕನನ್ನು ತನ್ನ ಅಲ್ಪತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಂದೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮಮತೆಯು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿದ್ದ ಆಳವಾದ ಭಯಭಕ್ತಿ, ದ್ವೇಷದಿಂದುದ್ಭವಿಸಿದ ಈ ತರಹದ ತಿಕ್ಕಾಟದ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿಯೇ ಆತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧದ ಚಿತ್ರಣವೇ ಒಡೆದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ತರಹ “ತಂದೆಯ ಪ್ರಭಾವ” ದ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕಾಫ್ಯಾ ಬರೆದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕತೆ “ತೀರ್ಪು” (The Judgement). ಈ ಕತೆಗೆ ಮೂಲಾಧಾರ ಆತ್ಮದ ಉದ್ವೇಗದ ಒತ್ತಡ. “ತೀರ್ಪು” ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಬೆಳಗಿನಜಾವ ಆರು ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂತರಂಗದ ಆಗ್ರಹದ ಅಂಕಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಭ್ರಾಮಕ ಕಲ್ಪನೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂತರಂಗದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾ ನಿರ್ವಹಣೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಭ್ರಾಮಕ ಕಲ್ಪನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾತಳಿಯ ಕೆಳಗೇ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜಾರ್ಜ್ ಬೆಂಡೆಮನ್ ಮತ್ತು ಅವನ ತಂದೆಯ ವೈಮನಸ್ಸು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವುದೇ “ತೀರ್ಪು” ಕತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕ್ರಿಯೆ. ಈ ಇಬ್ಬರ ಸುತ್ತಲೂ ಆ ತರುಣನ ತಾಯಿ. ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕಾದ ಹುಡುಗಿ, ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಅಯಶಸ್ಸು ಪಡೆದು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ರಷ್ಯಾಕ್ಕೆ ಹೋದ ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತ-ಇಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಜಾರ್ಜ್ಗೆ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಮನಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಹಿಂತಿರುಗಿಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತನಗಾದ ಲಾಭವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ : ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಸೇಂಟ್ ಪೀಟರ್ ಬರ್ಗನಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯವಾದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಾದರೂ ತಿಳಿಸಿವೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ಮಾನಸಿಕ ಅಂತರ್ಗತ ಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿಯಾದ ಚರ್ಚೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಂದೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು, ತನ್ನ ಅಸಹಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮಗನನ್ನು “ಮುಳುಗಿ ಸಾಯಿ” ಎಂದು ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಹುಟ್ಟು ತಂದೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತನ್ನನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು ಅಡ್ಡ ಬಂದರೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸೋತು ತಂದೆಯ ತೀರ್ಪನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಕತೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದದ್ದು, ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು, ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದದ್ದು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಡೀ ಕಥಾನಕದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದ ಜಾರ್ಜನ ಪಾಪ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಅವನಿಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗುರಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಾದ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅನುಮಾನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯದಿಂದ ಅವನು ಮಗನೇ ಆದ್ದರಿಂದ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಗಳಿಗೆ ಕಾಯುತ್ತಾನೆ. (ಕಾಫ್ಯಾ ಇಂತಹದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ) ಅವನ ಸ್ವತಂತ್ರ ವರ್ತನೆಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಮೇಲಿರುವ ಅವನ ಹಿಡಿತ ತುಂಬ ಸಡಿಲವಾದದ್ದು. ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಾಪರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಅವನು ಚಕಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳ ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಆ ತೀರ್ಪು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ತಂದೆ ಮಗನ ಘರ್ಷಣೆ ಎರಡು ಪ್ರಪಂಚಗಳ ಘರ್ಷಣೆಯಾಗಿ

ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ, ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವ, ಜೀವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನುಳ್ಳ ತಂದೆಯ ಪ್ರಪಂಚ; ಇನ್ನೊಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಲ್ಲದ, ಟೊಳ್ಳಾದ, ಲೋಲುಪ ಅಸ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ, ಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿಲ್ಲದ ಮಗನ ಪ್ರಪಂಚ. ಕತೆಯ ಮುಕ್ತಾಯ ಭಯಂಕರವಾಗಿದೆ. ಜಾರ್ಜ್ ಮುಳುಗಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಧಡಧಡನೆ ಇಳಿಯುತ್ತ, ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನೇರುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸದವಳಿಗೆ ತಾಕಿ, ಆಕೆ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ “ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾಳೆ. ಮೇಲ್ಮುಖವಾದ ಮತ್ತು ಕೆಳಮುಖವಾದ ಈ ಎರಡೂ ಚಲನೆಗಳಿಂದ ಅವಳ

ಕೂಗು

ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆಂದು ಕೆಲವರು ಕಾರ್ಪಕಾನನ್ನು ದೂರುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಕಾಫ್ಕಾನಿಗೆ ಅದು ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಿಯಾನೆ? ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಿಯಾನೆ? ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಬೇಸರ ಮತ್ತು ಭಯಂಕರವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟ, ನೋವು, ಅಸಂತೋಷ ಇರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಉಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಕಾತರ ಮತ್ತು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಕಾಫ್ಕಾನ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಓದಿದಾಗ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಸಮರ್ಥನೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರುವುದೇ. ಉತ್ತರಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕಾಫ್ಕಾನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವುದು ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ನಷ್ಟ, ಅವನತಿ, ರಾಕ್ಷಸವೃತ್ತಿ, ಸಾವು ಮತ್ತು ಭಯಂಕರವಾದದ್ದರ ಪ್ರೀತಿ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಕಾಫ್ಕಾನ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಪಾತಾಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊಳೆಯುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಲೋಲುಪತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಕತೆಗಳು ಮೈ ನಡುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನು ಅಸಾಧಾರಣ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು, ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಅವನ ಉದ್ದೇಶ ಭಯಪಡಿಸಬೇಕೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. “ರೂಪಾಂತರ” (Metamorphosis) ಎನ್ನುವ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಮಕ ಕಲ್ಪನೆ “ತೀರ್ಪು” ಕಥೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವನ್ನನುಭವಿಸಿದ ತಂದೆಗೆ ಅಂತರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಗ್ರಿಗರ್ ಸ್ಯಾಂಸನೆ (Gregor Samsa) ಅದರ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ತಾಯಿ ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆ. ಸ್ಯಾಂಸನ ತಂಗಿಗೆ ಪಿಟೀಲು ನುಡಿಸುವುದೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ. ತನ್ನ ಮನೆಯವರ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸಲು ಗ್ರಿಗರ್ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯವರೆಂದರೆ ಏನೋ ಒಂದು ದೂರ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಅಭಾವ ಅವನಲ್ಲಿ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಬಗೆಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಸಮಾಧಾನ. ಇದು ಹುಳದ ಹಾಗಿನ ಅವನ ದುಃಸ್ವಪ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ, ತಾನೊಂದು ರಾಕ್ಷಸಗಾತ್ರದ ಹುಳುವಾಗಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರ, ಚಿಂತೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿವೆ. ತನ್ನ ಮನೆಯವರ ದನಿಗಳನ್ನೂ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಸದ್ಯದ ರೂಪ ವ್ಯಾಪಾರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಧ್ವನಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸ ಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಅಗುಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು, ತಂಗಿ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತೆ ಹೆದರಿ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಹೆದರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹುಳವನ್ನು ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಾದ ನಂತರ ಯಾವಾಗಲೂ ಬೀಗ ಬಿದ್ದ ಗ್ರಿಗರನ ಕೋಣೆಗೆ ಕ್ಷಿಪ್ಪಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವನ ತಂಗಿ ಆಹಾರವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಅವನ ಅಮಾನುಷ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯತನವೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನೊಡನೆ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಂಗಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಗುಡಿಸುವಾಗ ಗ್ರಿಗರ್ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಹೇಗೋ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ತಂದೆ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹುಳವನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವನ ತಾಯಿ ಹೊರಗೋಡಿ ಬಂದು ಗ್ರಿಗರ್‌ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಿಗರನ ಜೀವನ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಅವನ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿಡುತ್ತಾರೆ. ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ತನ್ನ ಮನೆಯವರನ್ನು ಕೋಣೆಯ ಕತ್ತಲಿನಿಂದ ಗ್ರಿಗರ್ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ತಂಗಿ ಗ್ರಿಗರ್‌ನನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಮೂವರು ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಸತಿಗೋಸ್ಕರ ಬಂದಾಗ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ತಂಗಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಊಟ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಅನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಪಿಟೀಲು ನುಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಹುಳ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದವರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ; ಗ್ರಿಗರ್‌ನನ್ನು ಕೋಣೆಗೆ

ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಕೊರಗುತ್ತಾ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಗ್ರಿಗರ್ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಹುಳುವಾಗಿ ಆದ ರೂಪಾಂತರ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ-ಸದಾಕಾಲ ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಕಾತರಪೂರ್ಣ ಕೆಲಸದಿಂದ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ದೈನಂದಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಬರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಏಕಾಕಿತನ ಗ್ರಿಗರನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಳಿಸಿಹೋಗುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಳಗಿನ ಒಂಟಿತನಕ್ಕೆ ಅವನ ಹೊಸರೂಪ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಯವರು ಅವನಿಂದ ಬಯಸುವುದರ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯೆ. ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಹುಳದ ರೂಪವನ್ನು ಅಜಾಗೃತ ಆತ್ಮದಂಡನೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕಾಫ್ಕನಿಗೆ ಅನಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹುಳದ ರೂಪ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯವನ್ನೂ, ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಿಗರನ ದೈಹಿಕ ಆಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ರೂಪಾಂತರ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತೀರ್ಪು. ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಪಾತ್ರವಾದ ಮಾಂಸದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಫ್ಕನಿಗಿರುವ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಅದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಕಾಫ್ಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ದೇವರ ಜೊತೆ ಹೋರಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಕುರ್ಚಿಗಳಿವೆ, ತೀರ್ಪುಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಪರಿಪೂರ್ಣ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಾಫ್ಕನು ಹುಳದಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದೇವರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಏರಲಾರದ ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಿರುವ ಅಥವಾ ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕುಗ್ಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಿಗರನ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿರದಿದ್ದ ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಸೆಗಳು ರೂಪಾಂತರದಿಂದಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತವೆ. ಇದು ನಕ್ಷತ್ರಗ್ರಹಗಳ ಸಂಗೀತದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿದ ಅವನ ತಂಗಿಯ ಸಂಗೀತದ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಿಗರನ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರೂಪಾಂತರ ಅವನ ಮುಕ್ತಿಯ ಹಾಗೆ, ಏಕೆಂದರೆ ವ್ಯಾಪಾರವೃತ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಒತ್ತಾಯಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಅವನನ್ನು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊಸತೊಂದು ಅರಿವಿಗೆ, ಆಳವಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿದಿನದ ಬದುಕಿನಿಂದ ಈ ಆಂತರಿಕ ವಿರಹದಿಂದ ಗ್ರಿಗರನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪೂರ್ಣಬೆಳೆಯದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ, ಅತ್ಯಪ್ತಿ ಆಸೆಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವನು ಕುಸಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕತೆ ದುಃಸ್ವಪ್ನದ ವಸ್ತುವನ್ನೂ, ಪ್ರಹಸನದ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತದೆ. ಗ್ರಿಗರನ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಕಹಿಯಾದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಬಹಿರಂಗ ಜೀವನದ ಒಂದು ಹಾಸ್ಯನಾಟಕ ಅಷ್ಟೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದ ಜಂತು ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಹುಳ. ಇಂತಹ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯೇ ವೈಭವಪೂರ್ಣವಾದ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ದುರಂತಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತೆ ಹಾಗೂ ತಾನೇ ಗಣ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಆ ಮೂವರು ಅತಿಥಿಗಳೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಜೀವನದ ಪ್ರಹಸನದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಮನೆಯ ಜನ ಗ್ರಿಗರನ ಹುಳದ ಹೊದಿಕೆಯ ಒಳಗಿಳಿಯಲಾರದೆ ಅವನನ್ನು ಮನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಹೊರಗಾದ ಕಾಫ್ಕನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗ್ರಿಗರನ ತಾಯಿ ಅವನ ಹತ್ತಿರದವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಫ್ಕನ ತಾಯಿಯ ಕೂಡ. ಆದರೆ ಗಂಡನ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ತಡೆಹಿಡಿದವಳು. ಗ್ರಿಗರನ ತಂದೆ ಈ ರೂಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮೊಸವಿದೆಯೆಂದು ಸಂಶಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಹುಳದ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದೂ ಆಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಿಗರನ ದುಃಖ ಹಾಗೂ ಅವನ ಏಕಾಕಿ ಆತ್ಮದ ಹಂಬಲಗಳು ಅವನ ತಂಗಿಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಸಂಗೀತ ಹಾಗೆ ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವನು ಹುಳವಾಗಿದ್ದನೇ? ತನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಯಾವುದೋ ಅವ್ಯಕ್ತ ಘೋಷಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ದಾರಿ ತೆರೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗನಿಸಿತು. ಕಾಫ್ಕನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಆ ಸಂಗೀತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ಕಾಫ್ಕನ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಅವನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಪಂಚ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾದದ್ದು. ಅವನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಟ್ಟಣದ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ವಿಕೃತಿಗಳೇ ಆ ನಗರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಅವಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಕುತೂಹಲಪೂರ್ಣವಾದ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ವೃದ್ಧನಾರಿಯರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಅರ್ಧ ತಿಂದುಹೋದ ಮೂಗುಳ್ಳ ಹುಡುಗ ಬರುವವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಅಸಂಬದ್ಧ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿರುವ, ಗಾಳಿ ಇಲ್ಲದ, ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಪಂಚ ಅದು; ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ಅನಾಮಧೇಯರ ನಗರ ಅದು. ಕಥೆಯ ನಾಯಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ನೆರಳಿನ ರೂಪಗಳು. ಲಿಫ್ಟುಗಳು ಸುಯ್ಯೆಂದು ಏರಿಳಿವ, ಸದಾಕಾಲ ಯಾರೂ ಕೇಳದ

ಗ್ರಾಮಾಫೋನುಗಳು ಹಾಡುವ, ತಮ್ಮನ್ನು ಚುನಾಯಿಸುವ ಜನಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಹಾದಿ ತಪ್ಪವ ದೇಶವೆಂದು ಅಮೆರಿಕವನ್ನು ಕಾಫ್‌ಕಾ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉದ್ದವಾದ ಮಹಡಿ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬಳು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ ಅಳುತ್ತಾಳೆ, ಮತ್ತೆ ಏದುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ಸರನೆ ಮಹಡಿ ಏರುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಫ್‌ಕಾನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಃಸ್ವಪ್ನಗಳದ್ದೇ ಪ್ರಪಂಚ. ಕಾರಣಬದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಅಸಹಜವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಸಜ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕಾರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಬಲ್ಲ. ಈ ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮುಗ್ಧ ಹಾಗೂ ವಿಧೇಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ದಬ್ಬಿ, ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಪ್ರಪಂಚ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಪ್ರಪಂಚದ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಗದ ಮಹಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಜನರು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಶ್ವವೇಗದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕುದುರೆಗಾಡಿಗಳು ಹುಚ್ಚು ವೇಗದಿಂದ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವಿಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಓಡುವ, ಪಂದ್ಯದ, ಹುಡುಕಾಟದ, ತ್ವರಿತಗತಿಗಳ, ಮೇಲಕ್ಕೇರುವ ಪ್ರಗತಿಯ ಹಾಗೂ ವಿಗತಿಯ ಪ್ರಪಂಚ ಅದು. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅದು ಅನಿಶ್ಚಿತ, ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದ, ಹೆದರಿಕೆಯ ಮತ್ತು ದುಃಸ್ವಪ್ನದ ಪ್ರಪಂಚ. “ಹಿರಂಗು” (The Trial) ಮತ್ತು “ದುರ್ಗ” ದ (The Castle) ತುಂಬ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿಸದ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಗಳು, ವಿಶದವಾದ ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಚರ್ಚೆಗಳು, ಮತ್ತು ಬಂಜೆ ಉತ್ತರಗಳೇ ತುಂಬಿವೆ. ‘ಹಿರಂಗು’ ಎನ್ನುವ ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಜೋಸೆಫ್ ಕೇಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಗುಪ್ತನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನವೊಂದು ಆಪಾದನೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಯಾವ ಅಪರಾಧವೂ ಅವನ ಮೇಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣ ಅಳತೆ ಗೋಲಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಮುಗ್ಧ. ಅವನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಏನೋ ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಬದುಕಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. ಗುಪ್ತ ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನವೊಂದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಜೋಸೆಫ್ ಕೇಗೆ ಕರೆಬರುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ತೀರ್ಪುಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂವತ್ತನೆಯ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಮುಂಚೆ ಅವನನ್ನು ಕೈದುಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ಮುಂಚೆ ಅವನು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೇ ಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ನ್ಯಾಯವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅನೇಕ ಲಾಯರುಗಳನ್ನೂ, ಅಡ್ಡೋಕೇಟರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ; ಒಂದು ಕೊಳಕು ಗಲ್ಲಿಯ ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಲಂಪಟರು, ಲಂಚಕೊರರು, ಈ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೇ ಕೆಲವು ಹೆಂಗಸರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಸಾಮೀಪ್ಯ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕೇ ತನ್ನ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಮತ್ತು ಆ್ಯಕ್ಟಿಂಗ್ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಇವರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಘಟನೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅವನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾನೆ.

ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನದ ಈ ಹಿಂಸೆ ಕೇ ನ ಜೀವನ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಜೋಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಜೀವನದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಸರಿಪಡಿಸುವ ವರ್ಣಹಿತ ಉದ್ದೇಶ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮನಸೇಚ್ಚಿಯಾದ, ಹೀಗಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದ ಸಂಗತಿಗಳ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ ಇದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವು ಅರ್ಥವಾಗದ್ದಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಜಾಗೃತ ಚೇತನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇ ದಂಗೆಯೆದ್ದರೂ ಸುಪ್ತಚೇತನದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಾನೆ. ನ್ಯಾಯ ಕೈಗೆಟಕದ್ದೆಂದು ಕೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚ ಅಕ್ರಮವಾದದ್ದು, ಕುರುಡು ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವಾಗದ ಬದುಕಿನ ಅಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿಗಳು. ಪ್ರಪಂಚದ ಹೊರೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಆತ್ಮದ ಹೊರೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊರುವುದರ ನಿರಾಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸೋಲಿದೆ. ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನದ ಆಳ ಅಳೆಯಲಿಕ್ಕಾಗದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಲಂಪಟ, ಲಂಚಕೋರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಈ ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ಸತ್ತುಹೋದ ಅಥವಾ ಸಾಯಿಲಿರುವ ಹಾರುಸುದ್ದಿ. ದೈವಿಕವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ತನ್ನದಾವುದೋ ತಪ್ಪಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಡೆಗೂ ಕೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ‘ನಾಯುಗ ಮುಂದೆ’ ಎನ್ನುವ ದಂತಕತೆಯ ಮೂಲಕ ದೇವರ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಾಫ್ಯ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ದಂತಕತೆ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಬಯಸುವ ಒಬ್ಬನ ಕತೆ. ನ್ಯಾಯದ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವ ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಆತ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೊಡಬಹುದು. ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಬೇಕಾದರೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಒಳಗಿನ

ಭಯಂಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮನುಷ್ಯ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಕಾಯುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಮಂದವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ “ನ್ಯಾಯಸ್ವರದಿಂದ” ಆರದ ಬೆಳಕೊಂದು ಜ್ಞಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುವುದನ್ನು ಅವನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ನ್ಯಾಯದ ಕಡೆ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯಲು ನಾನೊಬ್ಬನೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?” ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ: “ನೀನೊಬ್ಬನ ಹೊರತು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಹೇಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ? ಈ ಬಾಗಿಲು ನಿನಗಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದ್ದು, ನಾನೀಗ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತೇನೆ.” ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಭೇದಿಸಲಾಗದ, ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಿಮಿಷವೂ ನ್ಯಾಯದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಗುರಿ ಇದೆ, ಆದರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೊರತೆ ಶ್ರದ್ಧೆ; ಈ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದೇವರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ದೇವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು. ಒಂದು ಕಡೆ ಕಾಫ್ಯ ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ : “ಕಡಿವಾಣವಿಲ್ಲದ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗಲೆ ಪ್ರವಾದಿ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಮನುಷ್ಯನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಹೆದರಿಕೆ. ಯಾರು ಒಳಿತು, ಕೆಡಕುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗಾಗಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗವೆಂದರೆ “ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರತಿಬಂಧನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ; ಭಾರ ಮನಸ್ಸು, ಪುಂಡತನ, ಅನಾರೋಗ್ಯಭಾವನೆ, ಖೈದಿಯ ಜ್ವರವೇರಿದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತವೆ; ಯಾವ ಸಾಂತ್ವನವೂ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಶವೀ ಸಂಗತಿಯಾದ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ತಲೆಸಿಡಿಸುವ ಸಮಾಧಾನ, ಕೇವಲ ಹಗುರವಾದ ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಬೇಕಾದದ್ದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಆತ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲಾರ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಅವನ ಘಟ್ಟಿಯಾದ ತೀರ್ಮಾನ.” ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾಫ್ಯನ ಕತೆಗಳ ನಾಯಕ; ಆದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನು ಗುಲಾಮತನದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವುದು. ಅವನು ಹುಡುಕುವುದು ದೇವರ ದಯೆ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನಲ್ಲ, ಆದರೆ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಚೌಕಶಿಯನ್ನು. “ಹಿರಂಗು” ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಾಂದ್ರ ವಾತಾವರಣ ಮುಖ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತೆಯೊಬ್ಬನ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷವೂ ಹೊರಗಿನ ಜೀವನದ ಶೂನ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ನಾಯಕನ ಒಳಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬರೆಯುವ ಕಾಫ್ಯನ ನಿರೂಪಣೆಯ ಕ್ರಮ. ಯಾರ ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ನಾವು ಉಳಿದ ಜನಗಳನ್ನು ಆಗೀಗ ನೋಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದ ನಾಯಕ ಒಬ್ಬಂಟಿ, ಬೇಟೆಯ ಪ್ರಾಣಿ. ಶಕ್ತಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾದವು. ಹೆಂಗಸರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನೆಂದೂ ಸಲೀಸಾಗಿ ಇದ್ದವನಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನಿಗೆ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ. ಆದರೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು, ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗಳು. ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಯಾವುದು ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರಸುವವನು. ಸಾರ್ತ್ರ (Sartre) ಪೇಳುವ ಹಾಗೆ “ನಾವು ಅಜ್ಞಾತದ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿದ್ದೇವೆ, ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಪುನಃ ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆ; ಆ ಪ್ರಾಣಿ ನಾವೇ ಆಗಿದ್ದೇವೆ.” ಕಾಫ್ಯನಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಮಕ ಕಲ್ಪನೆ ಉದ್ದೇಶಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಧನಗಳ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ತನ್ನನ್ನೇ ಸಾಧನವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕೌರ್ಯಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಸುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಸದಾಕಾಲ ನಾವು ಕೊನೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತವಾದ ಇನ್ನೂ ಒಂದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಗುವಾಸ್ತೆಗಳು, ಅಡ್ಡೋಕೇಟರು, ನ್ಯಾಯಾಧಿಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗರು ಎಲ್ಲರೂ ನಾಯಕ ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು, “ಹಿರಂಗು”ವಿನ ನಾಯಕ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ನಗರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಮನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂದಿಗೂ ಅವನಿಗೆ ಕಾಡುಗಳ, ಹೊಲಗಳ ನೋಟನೇ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಪಟಾಂಗಣದ ವ್ಯೂಹಗಳು, ಬಾಗಿಲುಗಳು, ಸೋಪಾನಗಳು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಒಯುವುದಿಲ್ಲ : ಕೈಮರಗಳು ಶೂನ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಗಣಿತ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. “ದುರ್ಗ” ಕಾಫ್ಯನ ಬರವಣಿಗೆಯೆಲ್ಲ ತುಂಬ ತೀವ್ರವಾದದ್ದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ, ದೃಷ್ಟಾಂತವೂ ಕೂಡ. “ಹಿರಂಗು”ವಿನ ನಾಯಕ

ಜೋಸೆಫ್ ಕೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಬರೀ ಕೇ (K). ಅದರ ಅಸರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಹೆಸರು ಅಮೂರ್ತವಾದ, ಅನಾಮಧೇಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಯಕರಿಗೆ ರಾವು ಯಾರು, ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಯಾರು ಎನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಮುಖವಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಂಕಿತನಾಮವೂ ಇಲ್ಲ, ಇವರು ನಾಯಕರಲ್ಲ, ಪ್ರತಿನಾಯಕರು. ಕತೆಯ ವಸ್ತು ಬಹಳ ತೆಳುವಾದದ್ದು. K ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಹೆಸರು ಆರಂಭವಾಗುವ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ-ಅವನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೆಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅವನ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿ ಏನಿತ್ತೆಂದಾಗಲಿ, ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ-ಒಂದು ದುರ್ಗದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಸರ್ವೆಯರಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಅವನ ನಂಬಿಕೆ. ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಪರೋಕ್ಷವಾದ ಕೆಲವು ಸಂಬಂಧಗಳು ಅವನಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಕಾಗದಗಳು ಮತ್ತು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಕರೆ ಅವನಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದಾದ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯ ಅಳತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಇಬ್ಬರು ಕೆಳಗಿನವರು ಅವನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು K ನ ನೌಕರಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೂ K ಗೆ ಪೂರ್ಣನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಗದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಪುರಾವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಳ್ಳಿಯವರು K ನನ್ನು ಸರ್ವೆಯರ್ ಆಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. “ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವೆಯರ್ ಆಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ನನಗೆ ಸರ್ವೆಯರ್ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.....ನಮ್ಮ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಜಮೀನುಗಳ ಮೇರೆಗಳು ಗುರುತಾಗಿ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.....ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವೆಯರನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನು?” ಎಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ K ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾಫ್ ಈ ಸಂಧಿಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಸ್ತವತೆಯಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. K ಎಲ್ಲ ತರಹ ವಾಸ್ತವತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನೊಂದು ದುಷ್ಟವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. “ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಹೊರತು ಅವನು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರ : ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ ಹೊರತು ನಿಶ್ಚಿತವಾದದ್ದನ್ನು ಕಾಣಲಾರ.” ಆದರೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸಂಬಂಧವೂ ಅವನ ಹುಡುಕಾಟದ ಅಣಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದುರ್ಗದ ಜೊತೆಗೆ K ನ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅವನ ಕಲ್ಪನೆಯ ತುಣುಕುಗಳು ಎಂದು ಹಳ್ಳಿಯವರ ಎಣಿಕೆ. “ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಂದು ಸಾರಿಯೂ ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧಗಳೆಲ್ಲ ಭ್ರಮೆ. ನಿನ್ನ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ನೀನು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ.” ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, K ಯ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ದುರ್ಗದವರು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಎಂದೂ ಕಾಣದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿ ಕ್ಲಾಮ್‌ನಿಂದ (Klamn) ಅವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಾಗದಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಕ್ಲಾಮ್ ಭೂಮಿ ಅಳೆಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲದಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು K ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದ ಹಾಗೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ಅನಂತವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಮುಟ್ಟಿದರೂ K ಯ ಸ್ಥಿತಿ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡುತ್ತದೆ. ಅವನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾರೂ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಳಗೊಳಗೇ K ಲಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದವನ ಹಾಗೆ ನಿರಾಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲು ಕ್ಲಾಮ್ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಫ್ರೀಡಾಳನ್ನು (Frieda) ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಕ್ಲಾಮ್‌ನಿಗೆ ಫ್ರೀಡಾನ್ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಬಹುದೆಂದು ಅವನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಅವಳ ಮೂಲಕ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕ ಬಹುದೆಂದು ಅವನು ಅಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಒಂದು ಭ್ರಮೆ, ತನ್ನ ಮುಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಫ್ರೀಡಾನ್ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುಂಡಿಗುಂಡಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಬೀರ್ ನಡುವೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಾನಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರೇಮ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಲಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಲಿ ಕಾಣದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕಾಫ್‌ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ದಯೆ ಇಲ್ಲದ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವವನು ದುರ್ಗದ ಒಳಗಿರುವವರು ಯಾರೆನ್ನುವುದು ಈಗ ಏಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಾತ್ಸರ. ಅವರ ಸೇವಕರು ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಪಿಡುಗಿನ ಹಾಗೆ. ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಆ ದುರ್ಗ ದೈವಿಕ ದಿಗ್ಗರ್ಶನವನ್ನಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಲೀ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. Kಗೆ ತಾನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದ ಒಂದು ವಸ್ತು, ಇನ್ನೊಂದು ಶುದ್ಧ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅವನ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಿರುವ ಅಡ್ಡಿ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಶತ್ರುಭಾವವುಳ್ಳ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದ ಹೋರಾಟ, ಸುತ್ತಲೂ ಹಬ್ಬಿರುವ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳ ಎದುರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಾಜಯದ ವಿಷಾದ. “ದುರ್ಗ” ದ ಸಂದೇಶದ ಪ್ರಧಾನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಒಂದು ಸಂದೇಶವೆಂದರೆ ಕಳಿಸುವವನೊಬ್ಬ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನೊಬ್ಬ ಮತ್ತು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೊಬ್ಬ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. “ದುರ್ಗ”ದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಂತರಾರ್ಥವಿಲ್ಲದ,

ಕಳುಹಿಸುವವನಿಲ್ಲದ ಸಂದೇಶಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಬಾರ್ನಬಸ್ (Barnabas) ಎನ್ನುವ ದೂತ ಕ್ಲಾಮನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಷ್ಟೊಂದು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೆ K ಗೆ ಆದ ಮುಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಪ್ರಯಾಣದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶ ಬದಲಾಗಲೂಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ಖಾಸಗಿ ಸೇವಕರನ್ನು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು, ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಕಾನೂನು ಸಂದಿಗ್ಧವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಹೀನವಾದದ್ದು. ಆದರೂ ಯಾರೂ ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಅದನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಏನೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಯಾರಿಗೂ ಅದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ಊಹೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಓದುಗ ನಾಯಕನ 'ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತ, ನಾಯಕ ಅರಿವಿನಿಂದ ಅರಿವಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. "ದುರ್ಗ"ದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನೇ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ಭೂಮಿಮಾಪನದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೇನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆ ಅಸಹನೀಯ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಂಡುತನದಿಂದ ಅವನು ಉಳಿಯುವುದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಮಾಹಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಎಲ್ಲ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧ. ಅಷ್ಟು ತ್ಯಾಗ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೆ ಎಂದು ಅವನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಫ್ಲೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. K ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಓದುಗನನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದ ಯಾವುದೋ ಒಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕತೆ ಗೂಢವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾಫ್ಲೆನ ಭ್ರಾಮಕ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಗೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಏಕಾಂಗಿ, ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ತಾನೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು, ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕಾನೂನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗುವವನು ತಾನೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನಗೆ ಹೊಸಬನಾಗಿ, ಬಲಿಯ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ, ತಲೆಗಡುಕನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾನವೀಯ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸುಮ್ಮನೇ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಾಫ್ಲೆ ನಮ್ಮ ಮಾನವೀಯ ಜೀವನ ಅನಂತವಾಗಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ದೈವಿಕವಾದದ್ದರಿಂದ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ದೈವಿಕವಾದದ್ದರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವುದೇ ಕಾರಣ. ಅದು ನಮ್ಮ ಕೈಮೀರಿದ್ದು ಅಷ್ಟೆ. ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಸಂಬಂಧದ ಮೂಲಕ ಬರಬಹುದಾದ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೂ ಕಾಫ್ಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. 'ಹಿರಂಗಿ' ನಲ್ಲಿ K ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕುಮಾರಿ ಬರ್ಸ್ತನರ್ (Burstner), ಶ್ರೀಮತಿ ಗ್ರುಬಾಕ್ (Frau Grubach) ಮತ್ತು ಕುಮಾರಿ ಮಾಂಟಾಗರ್ (Fraulein Montag) ಮೂಲಕ ಭೇಟಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಒಬ್ಬಂಟಿತನದಿಂದ, ವಿಫಲತೆಯಿಂದ ಕ್ಷಣಿಕ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವ ನಿಜವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಅವನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. "ದುರ್ಗ"ದ ನಾಯಕನದ್ದೂ ಇದೇ ತರಹದ ಪ್ರಯತ್ನ. ಅವನು ದುರ್ಗದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಫ್ರೀಡಾ ಮೂಲಕ ಭೇಟಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಕ್ಲಾಮ್ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವಳು. ಆತ Kಯ ಕಾಣದ, ಸಿಗದ ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರಿ. K ಮೊದಲ ಸಾರಿ ಬಾರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆಕೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು K ಉಳಿದುಕೊಂಡ ಹೋಟಲಿಗೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಫ್ರೀಡಾಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಗದ ಗುಪ್ತಸಂಬಂಧಗಳು ತೆರೆಯುವುದನ್ನು K ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ದೇವರಿಲ್ಲದ ಆಧುನಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತಹ ಬದುಕಿನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫ್ಲೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ. ಕರಾಳ ಚಿತ್ರಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಭಯ ಭ್ರಾಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರಿಂದ ನಾವು Joseph K, K, Karl Rossman, Gregor Samsa, George Bendemann ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆ? ಕಾಫ್ಲೆನ ಉತ್ತರ ಖಚಿತವಾದದ್ದು : K ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದಂತೆ ಕಾಳಜಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ, ಮತ್ತು ದೇವರ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವವನಿಗೆ ಕೂಡ ಮುಕ್ತಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.[ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಶ್ರೀ ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ವನಮಾಲಾ ಆಚಾರ್ ಇವರ ನೆರವಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದು.]

ಸಂಪುಟ- 9

ಪರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಬದಲು

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

ಹೊಲಸು ದಾರಿ ಹಿಡಿದಂತಿದೆ ನಾವು. ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಸಿವು ಮಾನವ ಕುಲದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಾಟ ಹಲವಾರು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತರೂಪ ತಾಳಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡುದರ ಫಲವಾಗಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಕ್ರಾಂತಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಜಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಪುರೋಹಿತರು, ನಿರಂಕುಶ ವೀರರು, ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಜನತೆಯ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು, ನಿಸ್ಸಹಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ಬಲೆಯನ್ನು ಬೀಸಿದರು; ಅವರ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡನ್ನು ಆಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು, ತೀರ ಹಿಂದಿನವರು ಜನತೆಯ ಆತ್ಮ ಕಾಯಲು ಹೊರಟರು; ನರಕದ ಭಯ ತೋರಿಸಿದರು, ಅದರಿಂದ ನಂಬಿದವ ರನ್ನು ತಾವು ಕಾಯುತ್ತೇವೆಂದು ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಸತ್ತಮೇಲೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಭರವಸೆ ಉಳಿಯಿತೇ ಇಲ್ಲವೇ-ಎಂದು ಯಾರು ಕಂಡುಹಿಡಿಯ ಬೇಕು- ಹೇಗೆ? ಹೀಗಾಗಿ ಮಠಗಳು, ಚರ್ಚುಗಳು ವಿಮರ್ಶೆಯಿಲ್ಲದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿ, ಜನಗಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಆಳಿದರು. ಅನಂತರ ಜನರ ದೇಹ ರಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲಸ ಬಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಭುಜಬಲ ಶಸ್ತ್ರಬಲ ಬೇಕಾಯಿತು, ಮಂತ್ರ, ಮಾಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಾಯಿತು, ಶಸ್ತ್ರವೀರರ, ಅರಸರ ಕುಲ ಹುಟ್ಟಿತು – ಅಂಥವರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲ ನುಚ್ಚು ನೂರಾಯಿತು. ಅರಸರೂ, ಪುರೋಹಿತರೂ ಕೂಡಿಯೇ ‘ರಾಜಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವತಾ’ ಎಂಬ ಹೊಸ ಧರ್ಮ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಲವಾರು ಶತಮಾನಗಳ ತನಕವೂ ನಡೆಯಿಸಿದರು. ಫ್ರೆಂಚ್ ಕ್ರಾಂತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ತಂದಿತು; ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೂ 1947ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವ ಕಳಚಿತು “ಭಾರತದ ಜನ ಪ್ರಭುಗಳು” ಎನಿಸಿದರು.

ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರನ; ಸ್ವಂತ ಜೀವನ ನಡೆಯಿಸಲು ಹಕ್ಕುಳ್ಳವನು; ಅವನ ವಾಕ್ಯಾತಂತ್ರ್ಯ, ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ನಿರ್ಭಾಧಿತವಾದುವೆಂಬುದೇ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲ. ವಸ್ತುತಃ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವುದೆಂಬುದು ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತಾದರೂ, ಈ ತತ್ವವನ್ನೊಪ್ಪಿ, ಪ್ರಜೆಯಿಂದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಆಳಲ್ಪಡಬೇಕೆಂಬುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವ. ಯಾವ ಸೋಗಿನಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಲಿ, ಅವರ ಆದೇಶದಂತೆ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಸರ್ಕಾರವಾಗಲಿ ಪ್ರಜೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಸಿಯದೆಯೆ ಅಂಥ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ನಡೆದಿರುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ರೀತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಹೊಣೆ. ಈ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಮರೆತಂತೆ, ಮಾರಿಕೊಂಡಂತೆ, ಪ್ರಜೆ ಗುಲಾಮಗಿರಿಗಿಳಿಯಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಪಂಗಡವೇ ಆ ಮೊದಲು ಭಾರತೀಯ ಘಟನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಶಕ್ತಿ. ವಿವಿಧ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ದೇಶಗಳ, ರಾಜ್ಯ ಘಟನೆಗಳ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಘಟನೆಯನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಅನಂತರ ಏನಾಯಿತು? ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತಂದೆವು-ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ-ಒಂದು ವಿಚಾರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ: ಆಳುವ ಚಪಲ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನಾವು ಆರಿಸಿದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ-ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ಬೇಡವಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆದು, ದಿನೇದಿನೇ ಪ್ರಜೆಯ ಹಕ್ಕು ರಾಷ್ಟ್ರ ಕಲ್ಯಾಣದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಮೊಟಕಾಯಿತು. 19 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟಿನ ತೀರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದ ಕೋಕ ಸುಬ್ಬರಾಯರವರು ಈವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ಸಾಕು, ಇನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಕೊನೆ” ಎನ್ನಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಾಸಕರು ಸಹಿಸಲಾರದರು. ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಜೆಯು ಇಲ್ಲವೆ ಘಟನೆಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡದೇ ಇದೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೂ, ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷಗಳೂ ತುಳಿದ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಇತರ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷಗಳು ತುಳಿಯತೊಡಗಿವೆ. ಪ್ರಜಾಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷದ ಧೈಯ ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಯಾವತ್ತೂ ಜನತೆ ಅದರ ಪಾಲಿಗೆ ಪ್ರಜಾ ಸಮೂಹವಲ್ಲ; ‘ಪ್ರೋಲಿಟೇರಿಯಟ್’ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಜನತೆ! ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರು ನಿರಕ್ಷರರು ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳು-ಎಂಬುದರಿಂದ, ಅಧಿಕಾರ; ಅವರಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಈ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು-ಸಮತೆ, ಸತ್ಯ, ಮೂಲ ಭೂತ ಹಕ್ಕು- ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾರವು.

ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರ ಇಂದಿನ ಬುದ್ಧಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮೈ ಬೆವರಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಲಾರದು. ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಸೈಗುಡಲೇ ಬೇಕಾದ ಜೀವಿಗಳು; ಅಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಉಪಾಯಗಾರ, ಪಂಗಡ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲ ನೇತಾರರು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರರು. ಈ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭಾವವು-ಪ್ರಜೆಯ ಪಾಲಿನ ಕೊಡಲಿಯೇಟು! ಪ್ರಜೆಗೂ ಅವನಿಂದ ಅಧಿಕೃತನಾದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ತಲೆಕೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಷ್ಟು ಉಳಿದೀತು?

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹಿನ್ನಡೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ-ಮತದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಗೂ, ರಾಜಕೀಯ ಪಂಗಡಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. 480 ಮಿಲಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಹತ್ತು ಮಿಲಿಯ ಆಗುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ! ಅದರಲ್ಲಿಯೂ 'ಷೋಟಾ' ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಅಧಿಕ. ರಾಜಕೀಯ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆ.

ಈಗ ನಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಪಕ್ಷಗಳು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಆರಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರಾದರೂ ಎಂಥವರು? ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಗೆದ್ದು ಬರುವುದಕ್ಕೇ ಆಗಲಿ, ವಿರೋಧಿ ಪಂಗಡವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಆಗಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರೂ, ನಿಷ್ಠಾವಂತರೂ ಇರಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ನಿರೀಕ್ಷೆ. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಯಾವ ತೆರನದಿರಬೇಕು! ಸರ್ಕಾರ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ತಿಳಿದು ತಿದ್ದಿ ನಡೆಯಿಸಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅದು ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ...ವಾಣಿಜ್ಯ, ಉದ್ಯಮ, ಶ್ರಮಗಾರಿಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ವಿದ್ಯೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿದೇಶ ನೀತಿ, ಸೇನಾನೀತಿ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಅರಿವಿನಿಂದ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಒಂದೇ ಒಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಿಲ್ಲದವರೂ ಇವತ್ತು ರಾಜ್ಯ ನಡೆಸುವುದನ್ನು, ಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ - ಇದು ನಂದೂರಾಯನ ರಾಜ್ಯಭಾರವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ರಾಜಕೀಯವೇ ದಂಧೆಯಾಗಿರುವ ಜನರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂಥಿಂಥ ತಜ್ಞ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇಂದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಆರಿಸಿಬರಬಹುದು-ಎಂದು ಎಣಿಕೆಹಾಕಿ ಅಂಥವರನ್ನು ಪಕ್ಷದಿಂದ 'ನಾಮಿನೇಟ್' ಮಾಡುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಗಿಂತ ಇನ್ನೊಂದು ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟೆ?

ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿರುವುದರಿಂದಲೇ- ವೈಮರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಭೂಪತಿಗೂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗುವ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತಿಳಿವು, ತಜ್ಞತೆ ತನಗಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಆರಿಸಿಬಂದವರು ಎಂಥ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಿಂದಾಗಿ ತಜ್ಞರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಜನಕ್ಕೆ 'ದೇಶ ಕಲ್ಯಾಣ' ಸ್ವಾರ್ಥದ ಬೇಳೆ ಬೇಯಿಸಲು ಒಂದು ನೆಪ. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಲಾಭ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿತ್ಯ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಆಗ ಶಾಸಕರೆಲ್ಲರೂ ಅಂತಹ ಕನಸಿನ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗವೇನು?

ಪ್ರಜೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನಾರಿಸುವ ತನಕ ಸಾರ್ವಭೌಮ; ಅನಂತರ ಗುಲಾಮ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಕ್ಷದ ವತಿಯಿಂದ ನಾಮಕರಣವಾಗುವ ತನಕ ಒಬ್ಬ ಅದರ ಭಕ್ತ. ಆರಿಸಿ ಬರುವ ತನಕ ಅವನ ಪಕ್ಷನಿಷ್ಠೆ, ಅನಂತರ ಅದು ಹೇಗೆ ಉಳಿಯಬೇಕು? ಅವನನ್ನೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಆಯಿತು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವನು ಪಕ್ಷವಿರೋಧಿ, ಯಾರು ಅವನನ್ನು ಗದ್ದುಗೆಗೆ ಎರಿಸುತ್ತಾರೋ ಆ ಪಂಗಡ ಅವನದು! ಕಳೆದ ಚುನಾವಣೆಯ ಬಳಿಕ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಉಲ್ಬಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವಷ್ಟು ದಿನ ಅವರ ಜನಕ್ಕೆ ಈ ಚಪಲ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸೋಲು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡ. ಆದರೆ ಎಂದು 'ಗೆಲುವು' ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗುತ್ತದೋ ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಲಾಭ-ನಷ್ಟ ತೂಗುತ್ತದೆ; ಗೆಲುವವರನ್ನು ಕೂಡುವ ಚಪಲ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂದು ದೇಶನಿಷ್ಠೆ ಹೇಗೆ ಬರಿಯ ಬಾಯಿಮಾತೋ, ಪಕ್ಷನಿಷ್ಠೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಪೊಳ್ಳು ಮಾತು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಇದರಷ್ಟು ಗಂಡಾಂತರಕಾರಿ ಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಕಲಿಸಿದ ತಿರುಮಂತ್ರವನ್ನು ಇಂದು ಅದೂ, ಅನ್ಯಪಕ್ಷಗಳ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ-"ಪಕ್ಷದ ಹೆಸರಿಂದ ನಾವು ಆರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ, ಅದಿಲ್ಲವಾದರೆ ನಾವು ಆರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಅಳುಕು ನಮಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದೆ. ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುವ ಜಾತೀಯತೆ, ಹಣದ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಓಟನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ - ನಮ್ಮ ಶಾಸಕರಿಗೆ ಈ ಧೈರ್ಯ ಬರುತ್ತಿದೆ; ಪಕ್ಷದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಆರಿಸಲ್ಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಡುವವರು ಹೊರತು, ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಚುನಾವಣೆಗಳೆಂಬುವು- ಆಯ್ಕೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಳೆಯಲಾರದ ಮಾಪಕಗಳು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಭಯಂಕರ ಸ್ಥಿತಿಪ್ರಲೋಭನೆ, ಗವರ್ನರು, ಗವರ್ನರುಜನರಲುಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳು ಆಳುವವರು ಕೊಡುವ ಭಕ್ಷಿಸುಗಳು! ಎಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ನಿಯಂತ್ರಣ ನಡೆಯಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಈ ದುರಾಸೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಏರುವವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನೂ ಶ್ರಮವಹಿಸಲಾರದ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥಕ್ಕಷ್ಟೇ ತಕ್ಕವರಾದ ಜರ್ಜರಿತರು, ಅವರಿಗೂ ಅಂಟಿರುವ ವೈಭವದ ಲಾಲಸೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಇನ್ನೂ ಬೇಸರ ಪಡಬೇಕು.

ಈ ತನಕ ನಾವು ದೇಶದ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಉಳ್ಳವರೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ, ಆದರೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಳುವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಂಡಾಗ-ಜನಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಇರುವ ಗೌರವ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಉಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮುಂದೆ ಇತರ ಪ್ರಲೋಭನಗಳನ್ನು ತೊಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಮಂಕಾಗುವ ತನಕವೂ ಮೆರೆಯುವ, ಲಾಭಗಳಿಸುವ ಚಪಲವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ನಿರ್ದುಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ನಂಬಿಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಉಳಿಯಲಾರದು.

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೂಚ್ಯಂಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅರ್ಥನೀತಿ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬೆಲೆಯೇರಿಕೆ, ಅಭದ್ರತೆಗಳು-ಎಂತಹ ಮೂರ್ಖ ಪ್ರಜೆಗೂ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡಲು ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಅವನು ರಾಷ್ಟ್ರರಥವನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲದೆ, ಹುಲ್ಲುಮೆಂದು, ಎಳೆಯಬೇಕಾದ ಹೇಸರಗತ್ತೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ! ಅವನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೇರುವ, ಎಳೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ-ಅವನು ತ್ಯಾಗಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖತೆಗೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಕಾಣಿಸದು ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

೧೦

ಭಾಗ ೧

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬುದು ಏನು, ಅದು ಏಕೆ, ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಯೂಂಗರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈಗ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ಯೂಂಗ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾಯ್ಡರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಕಾರಣಗಳು ಎರಡು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದವರು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಇವರು ಮೊದಲಿಗರು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಲ್ಲಿ ಇವರ ವಿಚಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಮತ್ತು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್-ಯೂಂಗರ ಬರಹಗಳೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಹೊರತು ಇವರ ಬರಹಗಳು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಲ್ಲ.

ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲಕೋಸ್ಕರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆ, ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯ ಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಕಾರ್ಲ್ ಯೂಂಗ್

ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯೂಂಗನ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಕ್ರಿಯಾ ಪರಿಸರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ-ಜಾಗೃತ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಷ್ಯ ಚೇತನ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನ. ಜಾಗೃತವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅರಿವು, ಅದು ಸದಾ ವರ್ತಮಾನದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಲೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕ್ಷಣದ ಘಟನೆಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವ ಸಂಬಂಧ ಜಾಗೃತದ ಕ್ರಿಯೆ. ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸುಪ್ತಚೇತನವೆಂದು ಕರೆದನೋ ಯೂಂಗ್ ಅದನ್ನೇ ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಾಗೃತಕ್ಕೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರವಾದದ್ದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನ, ಇನ್ನೂ ಆಳದ ಪದರು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನವು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತ ಗಳಿಕೆ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದ ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ. ಜೊತೆಗೆ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೇರುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಿನ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರದ ಸಂವೇದನೆಗಳೂ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಮರೆತು ಹೋದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳು, ಅಶ್ಲೀಲ, ಅನೀತಿಕರ, ಸಮಾಜ ವಿರೋಧ-ಎಂದು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟ ಆಸೆ, ಒತ್ತರ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ಅನುಭವಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಹಂಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಯೂಂಗ್ ಇದನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಒತ್ತರಗಳು ಜಾಗೃತವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಲುಪಬಲ್ಲವು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಇವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಮನಸ್ಸಿನ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾದ ಪದರವೆಂದರೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನ ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಅನುಭವಗಳ ಶೇಖರಣೆ ಅಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ದೇಹದ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆನುವಂಶಿಕತೆಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತೀತ ಹಾಗೂ ಕಾಲಾತೀತ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಗುಣವೆಂದರೆ ಇದು ಇಡೀ ಮನುಷ್ಯ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನ ಸ್ವಯಂನಿಷ್ಠ ಮನಸ್ಸಾದರೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಮನಸ್ಸು. ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯವರ್ಗದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ದಿನಗಳಿಂದ ಇದುವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಾನವಾನುಭವಗಳ ಶೇಖರಣೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯೂಂಗ್ ಆದಿಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅನುಭವಿಸುವ ಅನುಭವಗಳಿಂದ (ಸೂರ್ಯೋದಯ, ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು) ಉಂಟಾಗುವ ಆದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನದ ಅನುಭವಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವಾದರೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನವು ಎಂದೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜಾಗೃತಕ್ಕೆ ಸೇರಿರಲಿಲ್ಲ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನವು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೇರೆಯಾದರೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನವು ಇಡೀ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಒಂದು.

ಕೆಲವೊಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಗುಣದ ಒತ್ತಡದಂತೆ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆದಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು (ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನದ ಸಂಕೇತಗಳು) ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಜಾಗೃತವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ಅನುಭವಗಳು ಭಾವಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಸಂಕೇತಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಯೂಂಗನ ಪ್ರಕಾರ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪುರಾಣಗಳು, ಕಟ್ಟುಕತೆಗಳು, ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ- ಇವುಗಳು ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು.

ಯೂಂಗ್ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ, ಇನ್ನೊಂದು ದಾರ್ಶನಿಕ. ಮಾನಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಬರಹಗಾರನ ನೈಜ ಅನುಭವಗಳು ಮಾನಸಿಕ

ಆಘಾತಗಳು, ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳು ಈ ತರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲವು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವುದನ್ನೇ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ ಲೇಖಕ ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅಸಾಧಾರಣ ಆಳವನ್ನು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ; ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅವುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಬರಹಗಳನ್ನು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಕೃತಿಗಳ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಹು ಪಾಲು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು, ಅಂತಹ ಕತೆಯಾಗಲಿ, ಕವನವಾಗಲಿ, ನಾಟಕವಾಗಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಲಿ, ಅದು ಕವಿಯ ಜಾಗ್ರತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುವುದೆಂದರೆ, ಇವು ಎಂದೂ ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಾನಸಿಕ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ. ತೋರಿಕೆಗೆ ಕೂಡ ಅಸಂಬದ್ಧ, ವಿಚಿತ್ರ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರಹಗಳು ಈ ಮಾನಸಿಕ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತವೆ. ಅವು ಓದುಗರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತೀರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದಂತೆ ತೋರುವ ಈ ಬರಹಗಳ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಜಾಗ್ರಗಾವಸ್ಥೆ ಯ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಅಪಾರವಾದ ಅಂತರವಿದ್ದಂತೆ, ಯುಗ ಯುಗಾಂತರಗಳ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಂತೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅತಿಮಾನವ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿರೋಧಾಭಾಸದ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಅನುಭವ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಈ ಕ್ಷಣದ ಅರಿವಿನ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ್ದಾಗಿ ಈ ಬರಹಗಳ ವಸ್ತುಗಳು ಕಾಲಾತೀತ ಆಳವೊಂದರಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದಂತೆ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕಿರುವ ವೈಚಿತ್ರದಂತೆ, ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಅಪಾರವಾಗಿ ವಿಕೃತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರಹವು ಇಂದಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದಂತೆ, ಹೊರತಾದಂತೆ ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮಾನಸಿಕ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತವೆ. ಅವು ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ, ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರಹಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಕಂಡು ಕೇಳಿರಿಯದ ಬಹುಶಃ ಇನ್ನೂ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರದ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಮೀರಿ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಓದುಗ ಗೊಂದಲ ಗೆಡುತ್ತಾನೆ, ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಕೂಡ ಆಗಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರು ಟೀಕೆ ವಿವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಹಲವು ಓದುಗರು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಮುಜಗರ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರಹಗಳಿಗೂ ಬರಹಗಾರನ ವೈಯ್ಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಯೂಂಗ್ ಕಲಾವಿದ ಬೇರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಾವು ಬರೆದದ್ದು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆಂದು ಕವಿಗಳು ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಜಾಂಶವಿರದೆಂದು ಯೂಂಗ್ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಯೂಮ್ ಗಯತೆಯ 'ಫಾಸ್ಟ್' ಕೃತಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದೆ ಎಂತಲೂ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಾರ್ಶನಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದೆ ಎಂತಲೂ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಅನುಭವಗಳು ವಿಚಿತ್ರ, ಅಪರಿಚಿತ, ಆದರೆ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಅನುಭವಗಳು ಹೆಚ್ಚು ತರ್ಕ ಬದ್ಧ, ಸಾಧ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯ, ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದರೆ : ಡಾಂಟಿಯ The Shepherd of Hermas, ನೀಷೆಯ Dionysian Exuberance, ವ್ಯಾಗ್ನರನ Neibelunging, ಭೇಕನ ಪದ್ಯಗಳು, ರೀಡರ್ ಹೆಗಾರ್ಡ್‌ನ She ಮೊದಲಾದವುಗಳು.

ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಯೂಂಗ್ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ವಿವರಣೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಇರುವುದು ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರಹಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ. ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರಹಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಇಂತಹ ಬರಹಗಳ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮಾನವ ಜೀವದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅನುಭವಗಳ ಸಾರ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಾರ್ಶನಿಕ

ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ, ಆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ಇರದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಅನುಭವದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು. ಈ ಅನುಭವಗಳು ಕಾಲಾತೀತವಾಗಿ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಮೀರಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವು ಮಾನವಕುಲ ಅನುಭವಿಸಿದ ಆದರೆ ಮರೆತು ಹೋದ ಅನುಭವಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಭಾವನೆಗಳು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ದಾರ್ಶನಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಅದನ್ನು ಮೀರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಆಗಲೇ ಗೊತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅಂತರ್ ದೃಷ್ಟಿಯು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ, ಹುದುಗಿರುವ ಜ್ಞಾನದತ್ತ ಕೈ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಹುದುಗಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ನಾವು ಕೂಡಲೇ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ, ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಈ ವಿಷಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತರ್ಕ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕೂ ಕೆಳಗೆ ಹುದುಗಿ ಹೋದ, ಮನುಷ್ಯವರ್ಗ ಆದಿಯಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಂತರು, ದಾರ್ಶನಿಕರು, ಮುಂದಾಳುಗಳು ಕೂಡ ಈ ಅನುಭವಸ್ತರಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಇಂತಹ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಶಿಲಾಯುಗದ ಕೆತ್ತನೆಗಳು, ಪುರಾಣಗಳು, ದಂತಕತೆಗಳು, ಅನೇಕ ಶಿಲ್ಪಕೃತಿಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಇಂತಹ ಆದಿಭೂತ ಅನುಭವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಕವಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಉಗಮ ಈ ಅನುಭವಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪುರಾಣಗಳ, ವಿಧಿಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮಾನವ ಜೀವಿಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಅನುಭವಗಳ ಶೇಖರಣೆಯೇ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನ. ಇದು ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಹೊರತಾದ, ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಸರಣ. ಮಾನವನ ದೈಹಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿಹೋದ ಹಂತಗಳ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ. ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಈ ತರದ ಜೀವವಿಕಾಸ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮಂಪರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನೋರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ವೇಷಧರಿಸಿದ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಂಕೇತಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಸಮಷ್ಟಿ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವು ಒಮ್ಮುಖವಾದ ಜಾಗೃತಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಒಮ್ಮುಖವಾದ, ವಿಕೃತವಾದ, ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮತೋಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನೋರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನೇತೃತ್ವವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಮನೋರೋಗಕ್ಕೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ.

ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದರೆ ಅದು ತೀರ ದೊಡ್ಡ ದೋಷ, ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕೃತಿ ರಚನೆಯನ್ನು ಲಘು ಮನೋರೋಗದ ಚಿಹ್ನೆಗಳೆಂದು (ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಪರಿಗಣಿಸಿದಂತೆ) ಹೇಳಬಹುದು. ನಿಜವಾದ ಕೃತಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಎಲ್ಲ ಮಾನವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿಜವಾದ ಕಲಾವಿದನಲ್ಲಿ, ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಹೊರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಚೇತನ ಸಾಮೂಹಿಕ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಲೆ ಒಂದು ತರದ ಸಹಜ ಶಕ್ತಿ; ಅದು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿದ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇಚ್ಛೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಬದಲು, ಅವನು ಕಲೆ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತನ್ನ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡುವವನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳು ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಕಲಾವಿದನಾಗಿ ಆತ “ಸಾಮೂಹಿಕ ಮಾನವ”. ಮಾನವಕುಲದ ಸುಪ್ತ ಚೇತನವನ್ನು ರೂಪಿಸುವವನು. ಕಲಾವಿದನ ಜೀವನವನ್ನು ಆಳುವುದು, ರೂಪಿಸುವುದು ಜಾಗೃತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲ, ಸುಪ್ತ ಚೇತನ. ಅವನ ಜಾಗೃತ ಚೇತನ ಅಸಹಾಯಕ ಸಾಕ್ಷಿ ಮಾತ್ರ. ಗಯತೆ ಫಾಸ್ಟ್ ನ್ನು ರೂಪಿಸಲಿಲ್ಲ, ಫಾಸ್ಟ್ ಗಯತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ – ಎಂದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಅರ್ಥವೇ ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಚೇತನವು ಜೀವಂತ ಅನುಭವವಾಗಿ ಒಂದು ಕಾಲದ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ರೂಪುಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದಲ್ಲಿ “ಪರವು ವಿವೇಕಿಯ” ಅಥವಾ ರಕ್ಷಕನ ಸಂಕೇತ ಶಕ್ತಿ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಿನಿಂದ ಹುದುಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತರದ ಆದಿಭೂತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ಜನರ

ಕನಸಿನಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕಲೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಂಡಾಗ, ತೀರ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪದ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಇಂತಹ ಸಂಕೇತಗಳು ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತವೆ. ಜನರು ಗೊಂದಲಗೊಂಡಾಗ ಅವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನ, ಉಪದೇಶಕನ ಕೊನೆಗೊಬ್ಬ ವೈದ್ಯನ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರು ಸತ್ತಹೀನರಾದಾಗ, ಜಾಗೃತ ಜೀವನ ಒಮ್ಮುಖವಾಗಿ ಅಸತ್ಯ ನಡತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದಾಗ ಈ ಸಂಕೇತಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಕಲಾವಿದರ ಮತ್ತು ಸಂತರ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಕಾಲದ ಮಾನಸಿಕ ಸಮತೋಲವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವುಳ್ಳ ಘಟನೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೇ ಅದು ಒಂದು ಸಂದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಫ್ರಾಯ್ಡ್

ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗೆಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಒಂದೆರಡು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಸುಪ್ತಚೇತನ ಮತ್ತು ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್-ಈ ಎರಡು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಸುಪ್ತ ಚೇತನದಲ್ಲಿ ನಾವು ನುಂಗಿಕೊಂಡ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದು ದಮನಕ್ಕೀಡಾದ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಲೈಂಗಿಕ ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸೆನ್ಸಾರ್ ಎಂದು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಕರೆಯುವ ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಒತ್ತಡಗಳು ಜಾಗೃತವನ್ನೆಗೆ ಬರದಂತೆ ತಡೆ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಶಕ್ತಿ ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿ ಕುಂದುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆಸೆ ಒತ್ತಡಗಳು ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಏರಿ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ, ಇವು ಕನಸುಗಳ ವಿಧಾನಗಳು, ಸುಷ್ಯ ಚೇತನದ ಒತ್ತಡಗಳು ಅತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ, ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಶಕ್ತಿ ಕುಂದಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಜಾಗೃತನಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವು ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗೆ ತೊರುವ ಆಸೆಗಳೇ ಮನೋರೋಗದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು, ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಲೈಂಗಿಕ ಒತ್ತಡಗಳು ದಮನಕ್ಕೀಡಾಗುವುದು ಸಮಾಜದ, ಅದರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ತಂದೆಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಿಂದ.

ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಯನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಲ್ಪನೆಯೆಂದರೆ ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್. ಇದು ಅನೇಕರು ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ರೋಗ ಚಿಹ್ನೆ ಅಲ್ಲ, ಬದಲು ಇದು ಎಲ್ಲ ಮಾನವರಿಗೂ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಹಂತ. ಲೈಂಗಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗದೆ (ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ) ಭಾವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಗೋಜಲಾಗಿ ಮನೋವಿಕೃತಿಗಳು ಉಂಟಾಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ, ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸಿನ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು ಇಷ್ಟು : ಕಾಮು ಎಂಬುದು ತಾರುಣ್ಯದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಲೆ ದೋರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಮವೆಂಬುದು ಬೆಳೆದ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. (ಜೀವದ ರಕ್ಷಣೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸುಖ, ಸಂತೋಷ, ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವ ಏನಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನೂ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಕಾಮವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಸುತ್ತಾನೆ). ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧರೆಂದು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು (ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ನಿಜವಾಗಿ ಮುಗ್ಧರಲ್ಲ. ಕಾಮ ಎಂಬುದು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಿಧವಾದ ರೂಪ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವದ ಒಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಒಂದು ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಜೀವಶಕ್ತಿ, ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಎಂಬುದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಈ ಹಂತಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಐದಾರು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಚಿಕ್ಕ ಗಂಡು ಮಗುವಿಗೆ ತಂದೆಯನ್ನು ದೂರ ತಳ್ಳಿ, ಅವನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಬಯಕೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವೇಳೆ ಈ ತನ್ನ ಆಸೆ ತೀರ ತಪ್ಪೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದ್ದು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತಂದೆಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ತನ್ನನ್ನು ನಪುಂಸಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಹ ತೀವ್ರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಪಾರವಾಗಿ ಮಗು ಭಯ ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಭಯ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಆಸೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಸುಪ್ತ ಚೇತನದೊಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಬಯಕೆ, ಕ್ರಮೇಣ ತಾನು ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ಮಗುವಿನ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ, (ಅದೇ ತರದ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ.) ಹೀಗೆ ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಎಲ್ಲರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬಂದು ಸುಗಮವಾಗಿ ಬಗೆ

ಹರಿದು (ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟು) ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಯದೆ ಮಾನಸಿಕ ತೊಂದರೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಒಂದು ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಬಯಕೆಗಳು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ವಿಧಾನಗಳು. ಹಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಇದಿಷ್ಟು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ತೀರ್ಮಾನ.

ಅತಿ ಪ್ರಮುಖವೂ ಮೂಲಭೂತವೂ ಆದ ಕೆಲವೊಂದು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ದೊಡ್ಡವನಾದಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಈ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯವು; ಎಲ್ಲ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಪ್ತ ಬಯಕೆಗಳು; ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅತ್ಯಪ್ತ ಲೈಂಗಿಕ ಬಯಕೆಗಳು, ಈಡಿಪಸ್ ಒತ್ತಡಗಳು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಆಟಗಳಿಗೂ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಟದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಆಸೆಗಳನ್ನು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಟದಲ್ಲಿ ಆ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಅತ್ಯಪ್ತ ಆಸೆಗಳು. ಬರಹ ಆಟದಂತೆ. ಕವಿ ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಬಲು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಅನುಭವಗಳ ಅಂಶಗಳು. ಎಲ್ಲ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು ನಿಜವಾಗಿ ನಾಯಕನ ಅಹಂ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಹಗಲುಗನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಉಹಾನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಕವಿಯ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಅನುಭವ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವವೊಂದರ ನೆನಪನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಯಕೆಯೊಂದನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಆಗ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಆ ಆಸೆ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳು ಹಗಲುಗನಸುಗಳಂತೆ ಬಾಲ್ಯದ ಆಟಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವರೂಪ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಮೂಲ ಚೇತನ ಬಯಕೆಗಳು.

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಈ ಬಯಕೆ ಮೂಲತಃ ಈಡಿಪಸ್ ಸ್ವರೂಪದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ವಿಶ್ವದ ಮಹಾ ಕೃತಿಗಳಾದ ಸೊಫೋಕ್ಲೀಸನ ಈಡಿಪಸ್ ರೆಕ್ಸ್, ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್, ಮತ್ತು ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಬ್ರದರ್ಸ್ ಕರಮರೋವ್- ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಮೂರರ ಮೂಲಭೂತ ವಸ್ತು ಪಿತೃವಧೆ. ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಈ ಪಿತೃವಧೆ ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತ ವಾಗಿರುವುದು ಸೊಫೋಸನ ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ (ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್) ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದು ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಯಕನೇ ಪಿತೃವಧೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಅಂತಹ ಕೊಲೆ ನಡೆದಾಗ ನಾಯಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಭಾವನೆಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅಂತಹ ಆಸೆಯೊಂದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಂದು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ವಾದ. ರಷ್ಯನ್ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಿತೃವಧೆಯನ್ನು ನಾಯಕ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಆತನ ಸೋದರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದೆಂದರೆ ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿ ತನ್ನ ಮೂರ್ಛರೋಗವನ್ನು ಆ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯಲ್ಲೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಲೇಖಕ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಅನುಕಂಪ, ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಅರ್ಥ ಲೇಖಕ ತನ್ನನ್ನೇ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದು. ಅಂದರೆ ಬ್ರದರ್ಸ್ ಕರಮರೋವ್‌ನಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನ ಪಿತೃವಧೆಯ ಬಯಕೆ, ಅಥವಾ ಬಗೆಹರಿಯದ ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿ ಮೊದಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದವನು (ಕ್ಯೆಮ್ ಎಂಡ್ ಪನಿಶ್ಮೆಂಟ್) ತನ್ನ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ತನಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಪಾಪಕ್ಕೆ-ಪಿತೃವಧೆಗೆ-ಮರಳಿ ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ರೀತಿ ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆ ಆ ಮೇಲಿನ ಅವನ ಬಲು ಮುಖ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಕಾರಣಾನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ತನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳು ಇಷ್ಟು : ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿಗೆ ಮೂರ್ಛ ರೋಗವಿತ್ತು. ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿ ಮತ್ತು ಅವನ ತಂದೆಯ ಸಂಬಂಧ ಹಿತಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ತಂದೆಯನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ

ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಮಿಯ ಮೂರ್ಛಾರೋಗ ಮನೋರೋಗವೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂರ್ಛಾರೋಗವು ಮಾನಸಿಕ ಅಥವಾ ದೈಹಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಇದರ ಮೂಲ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಅತ್ಯಪ್ತ ಬಯಕೆ ಇರಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಅನುಪಯುಕ್ತ ಅಭ್ಯಾಸವೊಂದರ ಕಲಿಕೆ ಇರಬಹುದು. ಇವು ಮಾನಸಿಕ, ಅಥವಾ ಅದರ ಮೂಲ ಮೆದುಳಿನ ಜೀವಕಣಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿದ ಪೆಟ್ಟು. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಆಗಬಹುದು. ಇದು ದೈಹಿಕ. ಸಾಮಾನ್ಯ 'ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ರೋಗಗಳೂ ಒಂದೇ ತರ ಕಂಡರೂ ಅವುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಮಿಯದು ಮನೋರೋಗ (ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ). ಈ ರೋಗದ ಮೂಲಕಾರಣ (ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ) ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂಭೋಗಿಸುವ ಬಯಕೆ. ಅಂತಹ ಬಯಕೆ ಅನೀತಿಕರವಾದ್ದರಿಂದ ಭಯ; ಇಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ಬಯಕೆಯುಳ್ಳ ತಾನು ಕಠಿಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಅರ್ಹನೆಂಬ ಪಾಪ ಮನೋಭಾವ. ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಭಯಂಕರ ರೋಗ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಧಾನ. ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಮಿ ತಂದೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸಿನ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಕ್ಷಿ. ಅಲ್ಲದೇ ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಮಿ ಜೂಜಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೂಡ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಧಾನ. ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ ಇದ್ದ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಉಟ ಬಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೆಂಡತಿಯೆದುರು ತನ್ನನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆಕೆಯೂ ತನ್ನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕೂಡ ತಾನು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ಮರ್ಚೆಂಟ್ ಆಫ್ ವೆನಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಸೀಸದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಆರಿಸುವುದು, ತನ್ಮೂಲಕ ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಕವಿಯ (ಹಾಗೇ ಎಲ್ಲ ಮಾನವರ) ಸಾವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಈ ನಾಟಕದ ನಾಯಕಿಯ ಪ್ರಶಾಂತ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪ ಸಾವಿನ ಸಂಕೇತವೆಂದು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಸೀಸವೂ ಕೂಡ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಆದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಇತರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ "ಸಿದ್ಧಾಂತ" ದ ಪ್ರಕಾರ ಇನ್ನಿತರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಫ್ಕನ ಬರಹಗಳು ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆಯನ್ನೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಫ್ಕ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಬರೆದಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಪತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ "ನನ್ನೆಲ್ಲ ಬರಹವೂ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಪಟ್ಟ ದುಃಖದ ಬಗ್ಗೆ"-ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಫ್ಕ ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಫ್ಕ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ "ತಂದೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನಂತೆ! ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕಾಫ್ಕನ ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ಹೀಗೆ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಾಯ್ಸ್‌ನ, ಲಾರೆನ್ಸ್ ಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟೂ ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು.

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ನನ್ನ "ಸಿದ್ಧಾಂತ" ವನ್ನು ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ನಾಟ್ಯ ಯಾವುದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಲಿಯನಾರ್ಡೊ ಡಾ ವಿನ್ಸಿಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ವಿಚಾರಗಳ ಸಾರಾಂಶ : ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳು, ಕೃತಿಗಳು ಹಗಲುಗನನಿನಂತೆ. ಅವು ಮೂಲತಃ ಮನುಷ್ಯನ ಬಯಕೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಬಯಕೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ, ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಇದು ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದ ಮಹಾಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಈ ಮೂಲಭೂತ ಅನುಭವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯತೆಯ ಚಿಹ್ನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಯೂಂಗ್ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯೂಂಗ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಅಲ್ಲ; ಬಯಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ; ಲೈಂಗಿಕವಂತೂ ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾನವ ಜನಾಂಗ ಅನುಭವಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳ ಸಾರದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಒಂದು ಕಾಲದ ಜನತೆಗೊಂದಲಗಿಟ್ಟಾಗ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನದ ಈ ಅನುಭವಗಳು ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಜನರ ಮಾನಸಿಕ ಸಮತೋಲವನ್ನು ಪುನಃಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಯೂಂಗ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯೇ ತಪ್ಪೇ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವರು ಅಂತಹ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರು ಎಂಬುದೇ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಬಹುದು ಈಗಿನ ಮನೋ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವುದು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಯೂಂಗರು ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ ಕ್ರಮ ಅಥವಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು, ಇವರ ಮುಖ್ಯ ತಂತ್ರವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ಇದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂಬುದು ನಿಜವೇ, ಆದರೆ ಅದೊಂದೇ ಆದರೆ ಅದರ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನಾವು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಉಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಈ ಉತ್ತರ ಇರಬಹುದೇ ಎಂದು ಅನುಮಾನಪಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಅನುಮಾನವನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಮುಖ್ಯ ಘಟ್ಟವನ್ನು ನಾವು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಯೂಂಗರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಂದು ಮಂಡಿಸಿದರು. ವಿಜ್ಞಾನ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ವಿಧಾನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಯೂಂಗರು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಅಥವಾ ಯೂಂಗರ ಅನುಮಾನಗಳನೇಕವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಗ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಗ್ಗದ ಇವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು (ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನ) ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯೇ ತಪ್ಪೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಹೇಳಿಕೆಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆಂದು ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಇಬ್ಬರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತವೆ. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆ ಇದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ, ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರೂ ಅದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಪ್ರಕಾರ ಹೌದು, ಅದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ದಮನಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿದೆ; ತುಂಬಾ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು, ಆಗಲೂ ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಉತ್ತರ ಇದ್ದೇ ಇದೆ-ದಮನಕ್ಕೀಡಾದ ಭಾವ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೇರದಂತೆ ಪ್ರತಿರೋಧವಿದೆ! ಹೀಗೆ ಈ ಅನೇಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕೊಡದಿರುವುದೇ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ!

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಯೂಂಗ್ ತಮ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ವಿಷಯಗಳು ಫ್ರಾಯ್ಡಂತೂ ತುಣುಕು ತುಣುಕಾಗಿ ಮೊರೆತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ. ಆಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅವರಿವರು ಹೇಳಿ ಕೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳು, ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿ, ಲಿಯನಾರ್ಡೊ ಡಾ ವಿನ್ಸಿ-ಮೈಖೆಲೆಂಜಲೋ-ಇವರೆಲ್ಲರ ಬಗ್ಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮಾಡಿದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಎತ್ತಬಹುದು. ಯೂಂಗ್ ಕವಿಯ ಬದುಕಿಗೂ ಅವನ ಕೃತಿಗೂ ಯಾವ ಗಮನವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಹೇಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿವೆಯೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಇವುಗಳಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಅಥವಾ ಯೂಂಗ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ-ಎಂದು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಮನೋರೋಗಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ತಾವು (ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಧಾನದಿಂದ) ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಕಲ್ಪಿತ “ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅನ್ವಯವಾಗುವುದೆಂದು ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು.

ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಅಥವಾ ಯೂಂಗ್ ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ “ಸಿದ್ಧಾಂತ” ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಘಟನೆಯ ವಿವರಣೆಯು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಬೇಕಾದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಆ ವಿವರಣೆಯು ಆ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇವರ “ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು

ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಯಾವೊಂದು ಅಂಶವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಕವಿಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶ, ಏಕೆ? ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದರೆ, ಕಾವ್ಯ ಕೇವಲ ಇದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದರೆ, ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏಕೆ ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು? ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಗೂ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆ? ಅಸಾಧಾರಣ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಲ್ಲ ಕವಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲವಾದರೂ ತೀರ ಪೆದ್ದರು ಅಸಾಧಾರಣ ಕವಿಗಳಾದದ್ದು ಬಹುಶಃ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಯೂಂಗ್, ಫ್ರಾಯ್ಡರ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಪಾತ್ರ ಏನೇನೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಇಬ್ಬರ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆಗಳು ಈ ತರದವು. ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯಂತಹ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ, ಮಹತ್ತರವೂ, ಅಮೂರ್ತವೂ ಆದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಪಾತ್ರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಟಿಸುವುದು ನನಗಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಸಂಬಂಧ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮಗಳು ಕೂಡ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಲ್ಲವು. ಹೇಗೆ? ಈ ತರದ ಅನೇಕ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳನ್ನು ಇವರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಗಣನೆಗೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಯೂಂಗ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾಯ್ಡರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕರ ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೊಂಚ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಯೂಂಗನ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತಚೇತನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎತ್ತಬೇಕಾದ ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು; ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಅಂಶಗಳು ಇದ್ದರೆ ಅದು ಬಲು ದೊಡ್ಡ ದೋಷ-ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು. ಯಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದ ತೀರ ಪರಿಮಿತವಾದ, ಗೌಣವಾದ ಖಾಸಗಿ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಬೆಲೆ ಬರಲಾರದೆಂಬುದು ನಿಜವೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾವ ಒಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲೂ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಸಂವೇದನೆಯ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ವಸ್ತು-ಯೂಂಗ್ ಹೇಳುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೇ ಹೊರತಾದ ವಸ್ತು ಹೇಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಬಹುಶಃ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಜವಾದ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಅನುಭವವೇ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ, ಸಮಾಜದ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಥವಾ ಆ ಕಾಲದ ಅನುಭವದ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಭಾಗವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು - ಎಂಬುದು ರೋಮಾಂಚಕವಲ್ಲದ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ, ಆದರೆ ಬಹುಶಃ ಹೆಚ್ಚು ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯೂಂಗ್ “ಮಾನಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದರಿಂದ ಈ ಆಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತಲಾಗಿದೆ.

ಕಲೆ ಒಂದು ಸಹಜ ಶಕ್ತಿ, ಅದು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ-ಎಂಬುದು ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದ ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದವ, ಕಲೆ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವವ ಎಂಬ ಯೂಂಗನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಕಾದು ಕುಳಿತು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತದೆ ಕಲೆ; ಮುಂದವನು ಕಲಾವಿದನಾಗುತ್ತಾನೆ-ಎಂಬ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿಯುವ ಈ ಹೇಳಿಕೆ ತೀರ ಅವಾಸ್ತವಿಕ, ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ. ಕಲೆ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ-ಎಂಬುದು ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಮೀರಿದ್ದು. ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವ ಪ್ರಪಂಚದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಯೋಚಿಸುವ, ಉದ್ದೇಶಿಸುವ, ಸೆಳೆದು ಹಿಡಿದು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಕಲೆ - ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಏನೇ ಆದರೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಫಲವಲ್ಲ. ಮುಂದೆ, ದಾರ್ಶನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲದು, ಅದು ಏಕೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೂಂಗ್ ಹೇಳುವಾಗ “ಯದಾ ಯದಾಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ”ದ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಾಲದ, ಸಮಾಜದ ಜನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಂಡಾಗ, ಸತ್ವಹೀನರಾದಾಗ, ಅಸತ್ಯ ನಡತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದಾಗ, ಗೊಂದಲ ಗೆಟ್ಟಾಗ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ “ಪರಮ ವಿವೇಕಿ”ಯ ಅಥವಾ ಆರಕ್ಷಕನ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಇತರ ಸಂಕೇತಗಳು “ತಾವಾಗಿಯೇ” ಜಾಗೃತಗೊಂಡು ಆ ಕಾಲದ ಮಾನಸಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ತರದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಅನೇಕರಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಬುದ್ಧಿವಾದ ವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಬಲು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು, ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹವಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ, ಯೂಂಗನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅರಿವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೆ? ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಅರ್ಥವಾಯಿತೆ?

ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ; ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ...ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಅನುಭವಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದವು ಎಂಬುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವರೂಪದವು (ಈಡಿಪಸ್) ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲ. ಯೂಂಗನದು ಪೂರ್ತಿ ಉಹೆಯಾದರೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರದುರಿರುವ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ ಆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನೇ ಪರಿಕ್ಷಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ನಮ್ಮ ತೀವ್ರವಾದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಬಗ್ಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆಯೇ ಇರಬಹುದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ?

ದಾಯ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ದಾಯ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಗೆ ಪಿತೃವಧೆ ಮಾಡುವ ಬಯಕೆ ಇತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಕೊಡುವ ಮುಖ್ಯ ಸಮರ್ಥನೆಯೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಇದ್ದ ಮೂರ್ಛರೋಗ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಬಗೆಹರಿಯದ ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆ, ಅದರಿಂದಂಟಾದ ಪಾಪ ಮನೋಭಾವ ಈ ರೋಗದ ಮೂಲ. ಮೂರ್ಛ ರೋಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ತಾನು ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಿದ ಪಾಪಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ-ಇದಿಷ್ಟು ಆಧಾರವುಳ್ಳ ಅಂಶಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಬಹುಶಃ ಮಾಡಿದ ಮೂಲಭೂತವಾದ ತಪ್ಪೆಂದರೆ ದಾಯ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯದು ಮನೋರೋಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದು, ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮೂರ್ಛ ರೋಗವನ್ನು ಹೋಲುವಂತಹ ಮನೋರೋಗವೊಂದು ಇದೆ (ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾದ ಒಂದು ರೂಪ) ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಮೂರ್ಛಗೂ ದೈಹಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಮೂರ್ಛಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೇ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಆಗತಾನೇ ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ ಎಂಬ ಮನೋರೋಗದ ಕಲ್ಪನೆ ರೂಪು ತಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು, ಪ್ರಾಯ್ಡ್‌ನೇ ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಮೂರ್ಛರೋಗಗಳನ್ನೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ನಡೆದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈಗ ನನಗೆ ಕೆಲವು ಖಚಿತವಾದ ಅಂಶಗಳು ಗೊತ್ತಾಗಿವೆ. ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈಗ ದಾಯ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ ರೋಗಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಅದು ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಂದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಮೂರ್ಛ, ಅದರಿಂದಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದೈಹಿಕ ಆಘಾತಗಳು, ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು, ಕೊನೆಗೆ ದಾಯ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾದದ್ದು-ಇವೆಲ್ಲ ಅದು ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ (Idiot, Brothers Karamazov) ಮೂರ್ಛ ರೋಗವನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಬಲು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ದಾಯ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಅನುಭವ ನಿಜವಾದ ದೈಹಿಕ ಮೂರ್ಛರೋಗ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಾವಿಂದು ಮೂರ್ಛರೋಗಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ದಾಯ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿ Idiot ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಚಿತ್ರ ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾವನ್ನು ಎಂದೂ ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂಶಗಳು ಕೂಡ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ ಎಲ್ಲಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಧ್ರೆ ಹೋದಾಗ ಅದು ಉಂಟಾಗುವುದು ಬಲು ಅಪರೂಪ, ಅದರಿಂದ ದೈಹಿಕ ಆಘಾತಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ತರ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ದೈಹಿಕ ಮೂರ್ಛ ರೋಗಕ್ಕೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆಸಕ್ತರು ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಯಾವುದೇ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ Dotoevsky and Parricide ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಕೂಡ, ಈ ಲೇಖನ ಬರೀ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧರಿತ ಕಲ್ಪನೆಗಳ, ಬುಡವಿಲ್ಲದ ಉಹೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ.

ಹೀಗೆ ದಾಟ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯದು ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅದು ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ ಆಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳೂ ನಮಗಿವೆ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಒಂದು ಅನುಮಾನದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ತತ್ಕ್ಷಣ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತವೆ, (ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ) ದಾಯ್ಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಯದ ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆ ಇತ್ತೆಂಬುದು, ಬ್ರದರ್ಸ್ ಕರವಯೇನ್‌ನಲ್ಲಿ ಆತ ಅದನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡನೆಂಬುದು-ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆ

ಎಂಬುದು ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮರ್ಥನೆ ಇಲ್ಲದ ಬರೀ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿ, ಅನುಮಾನವಾಗಿ, ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ಉಳಿದಿದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗೂ ಮನೋರೋಗಗಳಿಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಗೆಹರಿಯದ ಈಡಿಪಸ್ ಅನುಭವದಿಂದ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಮನೋರೋಗಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊಯ್ದರೆ ಅವುಗಳೆರಡರ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯೂ ಒಂದು ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಮನೋರೋಗಿ ಏಕೆ ತನಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಘಾತಕನಾಗಬೇಕು ಇಲ್ಲ ಅಪ್ರಯೋಜಕನಾಗಿ ಇತರರಿಗೆ ಭಾರವಾಗಬೇಕು, ಅದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೋಗಿ ಏಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಅಥವಾ ಕವಿಯಾಗಬೇಕು? ದಾಯ್‌ಸ್ಟೋವ್‌ಸ್ಕಿ ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಏಕೆ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಬೇಕಿತ್ತು? ನಾವು ನೋಡುವ ಇನ್ನಿತರ ಸಾವಿರಾರು ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ ರೋಗಿಗಳಂತೆ ಅವನೇಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ? ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾದಿಂದ ಮೂರ್ಛಾರೋಗ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮೂರ್ಛೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಜಗತ್ಪಸಿಧ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ! ಹೇಗೆ? ಏಕೆ? ಇಂದಿನ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಮನೋರೋಗದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ “ಮನೋರೋಗಗಳು” ಎಂದು ಕರೆಯುವುದೇ ತಪ್ಪು, “ರೋಗ” ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಕೈಬಿಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಯೂಂಗರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಅನೇಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ತಪ್ಪೇ ಇರಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮತ್ತು ಯೂಂಗರ ಬರಹಗಳು ಸಾಹಿತಿಗಳ ಮೇಲೆ, ವಿಮರ್ಶಕರ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. ಈ ಪ್ರಭಾವ ತೀರಾ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳ ಕಂತೆ. ಬಹುಶಃ ಬರೀ ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣ ಬರಹಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಕೆಲವೆಡೆ ಬೇಕೆಂದೇ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಜಾಯ್ಸಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಬರಹಗಳನ್ನು ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೀ ಭಾವಾತಿರೇಕದಿಂದ ವಾದಿಸಹೊರಟ ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನವರೆಗೆ ಈ ಪ್ರಭಾವ ಬಹುಮುಖವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಉತ್ತೇಕ್ಷಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಬರಹಗಾರರು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬರೆದದ್ದಕ್ಕಿಂತ, ಬರೆದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸ ಹೊರಟ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಂತಹ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಬುದ್ಧಿ ವಿರೋಧವಾದ, ನಿಗೂಢ ಸ್ವರೂಪದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಎನ್ನಿಸಿದ ಈ ರೋಮಾಂಚಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹೇಗೋ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತಿಗಳ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಹಲವರಿಗೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಭೂತ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯದು.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

FRUED, S. :Character and Culture, Collier Books, New York, 1963
HOFFMAN, F.: Freudianism and the Literary Mind, Louisiana State University Press, 1957
JUNG, C. G.: Modern man in Search of a Soul, Routledge and Kegan Paul Ltd., London, 1959

ಬಹುಲಗ್ರಹಣ

ಎಚ್, ಎಸ್, ಬಿಳಿಗಿರಿ

ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ 'ಬಹುಲ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದೇ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಉದ್ದೇಶ.

'ಬಹುಲ' ಎಂಬ ಪದ ಎರಡು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಬಹುಲ' ಮತ್ತು 'ವಿಕಲ್ಪ' ಎರಡೂ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳು. "ಬಹುಲ' ಎಂದರೂ ಒಂದೇ "ವಿಕಲ್ಪ' ಎಂದರೂ ಒಂದೇ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವು ಬರುವುದು ಕೆಲವೇ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಹುಲ' ಎಂಬುದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗಾದರೆ, ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದ ಇತರ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಇತರ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವು ಬರದೇ ಇರಬಹುದು, ಅಥವಾ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬರಬಹುದು, ಅಥವಾ ವಿಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಮತ್ತಾವುದೋ ಕಾರ್ಯ ಬರಬಹುದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗದ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯ ಕಂಡು ಬರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಐದು ಅಂಶಗಳಿವೆ : ವಿಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವು (೧) ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವುದು, (೨) ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರದಿರುವುದು, (೩) ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬರುವುದು, (೪) ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಕಾರ್ಯವು ಬರುವುದು, (೫) ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗದ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಬರುವುದು 'ಬಹುಲಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಈ ಐದೂ ತೆರದ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದು ಒಂದು ಇರಲೇಬೇಕಷ್ಟೆ (ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸೂತ್ರವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ!) ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಒಂದಾಗಲಿ, ಯಾವ ಎರಡಾಗಲಿ, ಯಾವ ಮೂರಾಗಲಿ ಇದ್ದರೂ ಸಾಕು, ನಾಲ್ಕೂ ಇದ್ದರೆ ಸರಿಯೇ ಸರಿ.

ಒಂದು ಕೃತಕ ಉದಾಹರಣೆ : X ಎಂಬುದರ ಪರದಲ್ಲಿರುವ Y ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬಹುಲವಾಗಿ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅರ್ಥದ ಪ್ರಕಾರ, X Y ಎಂದಿರುವಾಗ, Y ಎಂಬುದಕ್ಕೆ Z ಎಂಬುದು ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದಾಗಬಹುದು. ಎರಡನೆಯ ಅರ್ಥದ ಪ್ರಕಾರ, (೧) ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆದೇಶ ಕಂಡು ಬರದಿರಬಹುದು : X Y ಎಂದೇ ಉಳಿಯಬಹುದು; (೨) ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆದೇಶವು ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರಬಹುದು : X Y ಎಂದೇ ಉಳಿಯಬಹುದು; (೩) ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ X Y ಎಂಬುದಾಗಲಿ, X Z ಎಂಬುದಾಗಲಿ, ಅವೆರಡೂ ಆಗಲಿ, ಬರದೆ X W ಎಂದಾಗಬಹುದು; (೪) ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ Y ಎಂಬುದು X ಎಂಬುದರ ಪರದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ V ಎಂಬುದರ ಪರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, V Y ಎಂಬುದು V Z ಎಂದಾಗಬಹುದು.

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕವಾದವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದರೂ ಆಗಾಗ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಂಡು ಬರುವುದುಂಟು. ಕ್ಷಚಿತ್ತಾದರೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿರುವ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು! ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರನಿಗೆ ಕೆಲವು ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪಗಳು ಬಹಳ ತೊಂದರೆಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರನು "ಬಹುಲ' ದ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ 'ಬಹುಲ ಗ್ರಹಣ' ಎನ್ನುವುದು!

ಆದರೆ, ಈ ಬಹುಲಗ್ರಹಣ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಾಗಲೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಆಗದೆಯೋ, ಅಥವಾ ಸೋಮಾರಿತನದಿಂದಲೋ, ಬಹುಲ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದರೆ ವ್ಯಾಕರಣವು ದೂಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಸೂತ್ರಗಳಿರುವ "ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಲ ಬಹುಲಗ್ರಹಣ ನಡೆದಿದೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು, ಕೆಲವು ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಂದವುಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದರೆ, ಬಹುಲಗ್ರಹಣದ ಸಂಖ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾತಂತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಬಹುಲಗ್ರಹಣ ನಡೆದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೆ ಒಂದೆರಡು ದೊರಕಬಹುದೇನೋ. ಕೇಶಿರಾಜ ಮಾತ್ರ ಬಹುಲಗ್ರಹಣವನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರ್ಶವಾದ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ, ಬಹುಲಗ್ರಹಣ ನಡೆದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪವುಂಟು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಿಲ್ಲದೆ, “ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊ” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ, “ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಯಾಕೆ ಓದಬೇಕು?” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟಿರುವ ವ್ಯಾಕರಣವೇ ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕಡೆಗೇ ಬೆರಳು ತೋರಿದರೆ ಏನು ಗತಿ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಣಿನಿಯೂ ಎಡವಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಪಾಣಿನಿಯಂಥವನೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಆದರ್ಶವಾದ’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಯಿತು. * * ಕೇಶಿರಾಜನ ‘ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ’ ದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಒಂದು ಖಂಡವೇ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಾಗಿದೆ.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'

ಪಾ. ಲ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ಈಗಾಗಲೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದೆ. ಕೆಲವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂದು ಬರಹಗಾರರ ಮೇಲೆ ಕ್ರುದ್ಧರಾದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬರಹಗಾರರನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಿಯ ಸಮಾಗಮದ ದೃಶ್ಯವಂತೂ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಗೊಂದಲವನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿದೆ. ಇಂತಹದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎಂದು ಘಾಬರಿ ಗೊಂಡವರು, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನಗ್ನಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಸಡಿಲಗೊಂಡವರು ತಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮೇಲೂ, ಬರಹಗಾರರ ಮೇಲೂ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀತಿಯ ರೂಪ ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಅದರ ಮಟ್ಟ ಎಷ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಓದಿ, ಸೋಜಿಗಾಗೊಂಡು ಕಥೆ ರುಚಿಯಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇವೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಚರ್ಚೆ* ನಡೆದು

* “ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ’ ದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮೇ, 1967 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚರ್ಚಾಕೂಟದಲ್ಲಿ.

ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳು ಹೊರಬಂದಿವೆ. ನನ್ನ ಈ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳೂ ಒಂದಲ್ಲದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿವೆ.

“ಸಂಸ್ಕಾರ”ದ ಕಥಾವಸ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ನೇಮ, ನಿಷ್ಠೆ, ವಿದ್ಯೆ, ಸೌಜನ್ಯ, ಚಾರಿತ್ರಬಲ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಹೀನರಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಒಂದು ಸಜೀವ ಕಲ್ಯಾಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಅಗ್ರಹಾರದ ಉಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅದರ ಸ್ವಲ್ಪಾಂಶವನ್ನಾದರೂ ಧಾರವೆಂದು ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ತೊಳಲುತ್ತಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ದುರ್ವಾಸಪುರದ ಉಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲಾ ‘ಪರಮ ಪಾಪಿಗಳು, ಅನ್ನಮೂಲವಾದ, ಕಾಂಚನಮೂಲವಾದ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದವರು.? ಇವರಿಗೆ ಧರ್ಮ, ವಿದ್ಯೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಇವು ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಸೆ, ಅಸೂಯೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಅನುಕೂಲ ವಸ್ತುಗಳು. ನಾರಣಪ್ಪ ಇವರ ಸುಳ್ಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ, ಕುಟಿಲತೆ, ಮತ್ತು ಅಲ್ಪತನದ ವಿರುದ್ಧ ಚಳುವಳಿ ಹೂಡಿ ನಿಂತವನು. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಧೈಯವಾದಿ ಜೀವನವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಹ ದುರಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವನು. ದುರ್ವಾಸಪುರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಾರಣಪ್ಪನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾತ್ರರೆನಿಸಿದರೂ,

ನಾರಣಪ್ಪನ ಉದ್ದೇಶ, ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಗದೇ, ಬರಿಯ ಬಂಡುಗಾರತನವಾದ್ದರಿಂದಲೇ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ದುಃಖಿತರಾಗಿ “ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಲಗೆ ಇಲ್ಲವು, ಪಾಪಕ್ಕೆದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಧೋರಣೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಾರಣಪ್ಪನ ಮೃತ್ಯು ಅವನ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ವೈಚಾರಿಕ ತುಮುಲ, ಆತ್ಮವಿವೇಚನೆ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಯುವ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಜೀವ, ಸತ್ವಪೂರ್ಣ, ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿ ಸಂಸ್ಕಾರದ ರೂಪ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಮಾತು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಜಾತಿಯ ಅರಿವು ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ಅದು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಮಾತೂ ಇದರಲ್ಲಡಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಚಿಂತನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಹದಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಆಗಲಾರದು. ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವಾಗಲಿ, ಎಂತಹದೇ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಲಿ ಅದು ವ್ಯಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಮಷ್ಟಿ ನೆಲೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಕ್ರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ನಿಂತ ನೀರಿನ ಹಾಗೆ, ದುರ್ವಾಸಪುರದ ಹಾಗೆ ಕೊಳೆಯುವ ಮಡುವಾಗಿ ಉಳಿಯುವವು. ಆದರೆ ಕಥೆಯ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇದರ “ಅರಿವು” ಅಷ್ಟೇ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದು. ಈ ಅರಿವಿನ ಪರಿಣಾಮರೂಪ ಕಥೆಗೆ ಹೊರತಾದ್ದು. ಯಾವುದೇ ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ರೂಪವನ್ನು ಕೇವಲ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಉದ್ದೇಶ ಈ ಕಥೆಯ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ.

“ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವನ ಶವದ ಸುತ್ತ ಬೆಂಕಿ ನೆಗೆದಾಡಿದರೆ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನ. ಹೇಳುವಾಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಸೋಂಕಿರಕೂಡದು, ತಾನು ಪಾಪಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟೆನೆಂಬ ದುಃಖವಿರಕೂಡದು, ಇಲ್ಲವೇ ದ್ವಂದ್ವ ಕಳೆಯದು ಮಹಾಬಲನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವರೂಪ ಮಾತ್ರ ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. “ಲಲಿತಲವಂಗಲತಾಪರಿಶೀಲನಕೋಮಲ ಮಲಯ ಸಮೀರೇ” ಎಂಬುವುದಾದರೂ ನಿಜವೇ, ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗೇನೂ ಈಗ ದೇವರ ಹಂಬಲವೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು” (ಪುಟ 142) ಎಂದರೆ, ತನ್ನ ವಿಚಾರ, ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಮಹಾಬಲನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ಅವನ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ತುಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ಥಿತಿ ಈಗ. ಇನ್ನೂ ಯಾವುದೂ ಖಚಿತವಾದ ರೂಪ ತಾಳಿಲ್ಲ. ದ್ವಂದ್ವ ಕಳೆದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುವ ಅನುಭವದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮಿತಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ, ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೈದು ಘಂಟೆಗಳ ಪ್ರಯಾಣ ಇದೆ ಎನ್ನಿಸಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ‘ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ, ಆತಂಕದಲ್ಲಿ, ಕಾದರು.’

ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮಾರ್ಗ ಸುಳ್ಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅದು ಅನುಭವದ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ, ಆಚಾರಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಗೌರವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹರದ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಸಕ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವ ಅವಕಾಶ ಹೊಂದಿಲ್ಲ.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಚಂದ್ರಿಯೊಡನೆ ಆಗುವ ಸಮಾಗಮ ಇಂತಹ ಒಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಘಳಿಗೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಅವರಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉರಿಸಿ ಆತ್ಮ ವಿವೇಚನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಕಥೆಯ ಶಿಲ್ಪದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು: ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾರಣಪ್ಪನ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಅವನ ಶವದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಬರುವ ವಿಷಯ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಾತನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು, ಆ ಮಾತೆಂದರೆ, ಆಚಾರ್ಯರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಡುವ ವಿಧೇಯಕವನ್ನು, ಆಪದ್ಧರ್ಮದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು, ಹುಡುಕಲಾರದೇ ಹೋದದ್ದು.

ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದ ಅನುಮತಿ ಸಿಕ್ಕುವುದು ನಿಜ. ಪಾರಿಜಾತಪುರದವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಚಾರರಂತಹವರು ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಾಗ ತಾವು ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆವು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ದುರ್ವಾಸಪುರದವರ ಬಂಗಾರದ ಮೋಹ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕತನ ಇವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ.-

ಉಡುಪಿ ಮಠದ ಗುರುಗಳು ನಾರಣಪ್ಪನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ - ದಾಸಾಚಾರ್ಯ ತನ್ನ ಹಸಿವು ತಡೆಯಲಾರದೆ.-

ಹೀಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಇವೆಲ್ಲ ತಪ್ಪಾದರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ವಿಮೋಚನಾಮಾರ್ಗ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಮಾರ್ಗವಿದ್ದೂ ಅದು ಆಚಾರ್ಯರ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆ ಎಟುಕದೇ ಇತ್ತೆ? ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಾದರೂ ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಿ, ಸಿಗದೇ ಇರಲಿ, ಇವು ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತರುತ್ತವೆ, ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, (ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವನ ಶವದ ಸುತ್ತ ಬೆಂಕಿ ನೆಗೆದಾಡಿದರೆ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನ' ಪುಟ 142) ಪ್ರಾಯಶಃ ಅಷ್ಟೆ. ಅದೂ ಸಮಾಧಾನರೂಪವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರರೂಪವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವಂತ ನಾರಣಪ್ಪ, ಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಒಟ್ಟು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೌಲ್ಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ನಾರಣಪ್ಪನ ಶವದ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಜೀವಂತ ನಾರಣಪ್ಪನಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮೂರ್ತವಾದ ಬಲಯುತವಾದ ಪ್ರೇರಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಮಷ್ಟಿ ನೆಲೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ, ಸಕ್ರಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯೇ ಸಾರ್ಥಕ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲವಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಾಧನೆಯಾಗಿಲ್ಲ, ಸಾಹಸಮಯ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಮಷ್ಟಿ ನೆಲೆಗಳೆರಡರ ನಡುವೆ ಭೇದ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತನ್ನತನವನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ("ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಅಧಿಕಾರ ನಾಶವಾಗಿ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದೆ ಎಂದು ಹಗುರೆನ್ನಿಸಿತು...., ಪುಟ 81) ಮತ್ತು ("ನಾನು ಸೋತೆ.... ನನಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು ಈಗ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ." ಪುಟ 82)

ಇದು ಕತೆಯ ಒಟ್ಟು ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿರುಕು, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡರೂ, ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಉತ್ತರ, ದುರ್ವಾಸಪುರದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರವಲ್ಲ.

ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಆಚಾರ ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ಎಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಅದು ಜೀವನವನ್ನು ಗೊಡ್ಡಗಾಸಬಾರದು, ಬರಡು ಮಾಡಬಾರದು. ಅಥವಾ ಬರಿಯ ನಾಮಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿಯೂ ಉಳಿಯಬಾರದು, ಅದು ನೈಜವಾದ, ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾದ, ಸಫಲ, ಆರೋಗ್ಯಕರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಬೇಕು. ನಾರಣಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ಒಂದು ವಿಷವು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಮೂಢ, ಸತ್ಯಹೀನ, ಸ್ವಪ್ರಯೋಜಕ ಡಂಭಾಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಿಗೂ ಸೇರದೆ ಉತ್ತಮರಾದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಇದು ಬಂಧಿತ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದ್ದರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ಮಾನವತೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಚಾರ, ಧರ್ಮ ಇವು ಸಂಸ್ಕಾರಬಲವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ನಂಬಿಕೆ, ನಿಷ್ಠೆ ಇವುಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಬೆಳೆದರೆ ಸಾಲದು, ಜೀವನಾನುಭವದಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇದು ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಒಂದುಕಡೆ ನಾರಣಪ್ಪ, ಶ್ರೀಪತಿ ಇಂತಹವರು ಸಕ್ರಿಯಸತ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆಚಾರ್ಯರೆದುರಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ, ಮಹಾಬಲ, ನಿಂತಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಭವ ಆಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವನು, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ವೇಶ್ಯೆಯ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ಗುಡಿಗುಡಿ ಸೇಡುತ್ತಾ ಕೂರುತ್ತಾನೆ.

ಇವೆಲ್ಲಾ ತುಮುಲದಿಂದ ಮಂಥನಗೊಂಡು ಬರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ಧೋರಣೆಯ ಆದರ್ಶವಾದದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ, ಮತ್ಯಾವ ಮಾರ್ಗ ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶವಾದೀತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದು.

ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಆಪದ್ಧರ್ಮವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ. ಮಹಾಬಲನೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದವನು. ಆದರೆ ಜೀವಂತ ನಾರಣಪ್ಪ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಮಷ್ಟಿ ನೆಲೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ, ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಂದೆ ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾದವನು ನಾರಣಪ್ಪ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಪತಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನೈಜವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ, ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಲೆದೋರುವ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೂ, ಆಚಾರ್ಯರು ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲರೇ?

ವಿವಾಹಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರದೆ, ವಿವಾಹಾನಂತರ ತಲೆದೋರಬಹುದಾದ, ಇಂತಹ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದರೂ, ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ, ದೇಹಾತೀತ ಪ್ರೇಮ, ಕರುಣೆ, ಅಥವಾ 'ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಧೋರಣೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಮೋಚನಮಾರ್ಗ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕೀತೆ?

ಪುರಾಣದ ಋಷಿಗಳಂತೆ ಮತ್ಸಗಂಧಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಮಲಗುವ ಧೋರಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಬಲ್ಲುದೇ?

ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಪಾತ್ರ ಸತ್ಯಶಃ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠವಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಥೆಯ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಾರದು.

ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಚಂದ್ರಿಯೊಡನೆ ಸಮಾಗಮವಾದಮೇಲೆ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಇಡೀ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೊಸದಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ, ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹೊಸದು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲೂ ಅವರ ಹಳೆಯ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಈ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ತುಮುಲ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಈ ತುಮುಲ ಸಾತ್ವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. "ಸ್ವಭಾವತಃ ಸುಖಿಯಾದ ಚಂದ್ರಿಗೆ ಆತ್ಮಾವಹೇಳನದ ಪದ್ಧತಿಯ ಮಾತುಗಳ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲ" ಆದರೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ? ಪುಟ್ಟನಂತೆ ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನವರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರೇ ಸ್ವತಃ "ಚಕ್ರ, ಕರ್ಮಚಕ್ರ, ಇದು ರಜಸ್ಸು, ಕಾಮವನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಕಾವು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ" ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿ ಸಾತ್ವಿಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ್ಯರು ತುಮುಲ ಧ್ವಂದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಮತ್ತೆ ಸಾತ್ವಿಕತೆಗೆ ಮರಳುವುದು ಸಹಜವೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಧ್ವಂದ್ಯ ಇನ್ನೂ ಕಳೆದಿಲ್ಲ. ("ಧ್ವಂದ್ಯ ಕಳೆಯದು." ಪುಟ 142) ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಸೋಂಕು, ತಾನು ಪಾಪಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನೆಂಬ ದುಃಖ ಇರಕೂಡದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಇವೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಭಾವನೆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಘಟನೆಗಳಿಂದಾದ ವೈಚಾರಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ತುಮುಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೂ, ಸಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದು ಅಸಹಜ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ತುಮುಲದ ತೀವ್ರತೆ, ಅವರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗೆ ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಂತೆ ಕಾಣದೆ, ಪೂರ್ವಗೃಹೀತ ದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಮೋಚನೆಗೊಂಡ ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಮ್ಮಿಂದ ಹೊರತಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಅನುಭವ ಆಗುವುದೇ ತಡ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

ಕಥೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತಂತ್ರ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ನಾರಣಪ್ಪ ಮತ್ತು ಮಹಾಬಲ, ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ಅದಕ್ಕೆ, ತಮ್ಮ ಪರೋಕ್ಷ ಇರುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಅರ್ಥತುಂಬುವಂತೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮಂಜಯ್ಯನವರ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕುರುಹಾದ (antiseptic, clinical ಧೋರಣೆ) ಪ್ಲೇಗಿನ

ಬಗೆಗಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಒಂದು ಕಡೆ; ಮುಗ್ಧವಾದರೂ, ಉದ್ದೇಶಿತವಲ್ಲದ, ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಇಲ್ಲದ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಚಂದ್ರಿಯರ, ಒಟ್ಟು ಹೊಲಗೇರಿಯ ಶುಭ್ರತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ; ಇವು ದುರ್ವಾಸಪುರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅವರು, ಎಷ್ಟೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದರೂ ಕಳೆಯಲಾರದ ಹೊಲಸು ದುರ್ನಾತದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಗ್ಗೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಕೋಪ ಪ್ರಕಟವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದಾಸಾಚಾರ್ಯನ ಹಸಿವು, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರನ ಹೊಟ್ಟೆ, ಕುಚೇಲತನ, ಒಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜಿಹ್ವಾಚಾಪಲ್ಯ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕತನ ಇವೆಲ್ಲಾ, ಕೆಲವೆಡೆ, ಕಥೆಯ ಮೂಡಿಗೆ ಬೇಕಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ತಿಳಿಸುವ ವಿಷಯವನ್ನು, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವ್ಯಂಗ್ಯದಿಂದ ಆಡಿ, ರೊಚ್ಚಿನ ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಗಾರಿ ಬಾರಿಸಿದ ಹಾಗಾಗಿದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗಳೆಯುವ ಚಿಂತನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.*

ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಕಥೆ ಬಿಗಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದುರ್ವಾಸಪುರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೌಢ್ಯ, ಕುಲ್ಲಕತನ ಆಳದಿಂದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಂತೆ, ಇಲಿಗಳೂ ಹದ್ದುಗಳೂ ಬಂದು ಅವರನ್ನೂ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನೂ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೂ ಆವರಿಸುತ್ತವೆ. ದುರ್ನಾತ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಡರುತ್ತದೆ. ಹದ್ದುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಬಾರಿಸಿದ ಜಾಗಟೆಯ ಶಬ್ದದಂತೆ, ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾರಣಪ್ಪನ ಸಾವಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಗೊಂದಲ, ಗುಂಯ್ಗುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ವಿಧವೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮ, 'ಹೇಮ್' ಎಂದು ತೇಗುತ್ತಾ ಅಸಹ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ, ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಕಠೋರ ಸತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಉಪಯೋಗ ಬಹಳ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಕಥೆಯಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪ್ರತೀಕಾರ್ಥ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರದೇ ಆದ 'ಕಾರ್ತಿಕ' ದಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ತಿಕ ಹಬ್ಬದಂತೆ, 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಯಲ್ಲಿಯ ಹುಲಿಯ ಭಯದಂತೆ, ಅಡಿಗರ ಕವನ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಯಲ್ಲಿಯ ದೊಂದಿಯಂತೆ, "ಸಂಸ್ಕಾರ" ದಲ್ಲಿಯ ಊರ ಹೊರಗಿನ ಹೊಲೆಯರ ಗುಡಿಸಲುಗಳಂತೆ, ಆ ಪ್ರತಿಮೆ ಕಥೆಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಅದರ ಪ್ರತೀಕಾರ್ಥ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಥೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಳೆಯಬೇಕು.

* ಪುಟಗಳು : 14, 35, 37, 54, 61,

ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಫ್ಲೇಗಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ, ಅವರು ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವುದು, ಅವರ ನಗ್ನತೆ, ಬೆಳ್ಳಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಪತಿಯ ಜೊತೆ ಮಲಗುವುದು, ಇವೆಲ್ಲ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಇವುಗಳ ಪ್ರತೀಕಾರ್ಥ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಆ ಪ್ರತೀಕಾರ್ಥ ಓದುಗರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ, ಅದು ಕಥೆಗಾರನ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹುಂಜಗಳ ಕಾಳಗ ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟು ಜಾತ್ರೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ವಿಹ್ವಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಓಗೊಡದ, ಸಹೃದಯತೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂತಸ, ಗದ್ದಲ; ತನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಗಾಬರಿ ಇದ್ದರೂ, ಒಂದು ತರಹ ಕಠೋರ ಒಂಟಿತನ; ಹುಂಜಗಳ ಕಾಳಗ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ; ಇವೆಲ್ಲಾ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ.

ತಾಂತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ ಬಹಳ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳ ಹೆಣಿಕೆ ವೈಚಾರಿಕ. ಇಲ್ಲಿಯದು ನಾಟಕೀಯ. ಇಲ್ಲಿಯ ಶೈಲಿ, ಮಾಲೇರ ಪುಟ್ಟನ ನಡಿಗೆಯ ತೀವ್ರತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಓಡುತ್ತದೆ. ಮಾಲೇರ ಪುಟ್ಟ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅವರ "ಬೆನ್ನಹತ್ತಿದ ಶನಿಯಾಗಿ," ಜಾತ್ರೆಯ ಗೊಂದಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಾಟಿ,

ಕೊನೆಗೆ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವಯುತವಾಗಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯರು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಟಮಾಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ. ಘಟನೆಗಳು, ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗಿಂತ “ವಿಚಾರ”ದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಧೋರಣೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಭಾಗ ಸಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಾನದ ಮಾದರಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ “ಸಂಸ್ಕಾರ” ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದೇ ಇದ್ದರೂ, ಸಾರ್ಥಕ ಕೃತಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಲ್ಪನೆಯ ವೈಶಾಲ್ಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಿಲುಕಿದುದರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ “ಸಂಸ್ಕಾರ” ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೊಡುಗೆ.

ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳು: ಅಲಂಕಾರಿಕರ ಸಮಸ್ಯೆ

ಪಿ. ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ

ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತಿತೊಡಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳ ವಿವೇಚನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಅನೇಕ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಈ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಸ್ಥಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಗಳು ಹೊರಟಿವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಸರಣಿಗಳು ತೀರಾ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದೂ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಅರ್ವಾಚೀನವೆಂದೂ ಕರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಇತರ ಕೆಲವು ಕಲ್ಪನೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಂತೆ ಅರ್ವಾಚೀನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಮೂಲೆಗೆ ತಳ್ಳಲು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳೆದಿರುವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಆವರಣ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಸರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಗುಣಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುವುದು (Defining) ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ “ಗುಣಗಳು” ಮತ್ತು “ದೋಷಗಳು” ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. ವ್ಯವಹಾರದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪದಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಯಾವ ಯಾವ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಕರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಿರುವ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಸರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದನ್ನೇ ಮೊದಲು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಖಂಡತೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಆಧುನಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದರ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದೇ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ವಿಷಯ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ತೊಡಕೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ, ಜಟಿಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಎರಡನೆಯ ಸರಣಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವೂ ಅನುಕೂಲವೂ ಆಗಬಹುದು.

೧

ಈ ಸರಣಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ದೇಹ-ಆತ್ಮವೆಂದು ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಸ್ವರೂಪ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ದೇಹವು ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಧಾನ. ಆತ್ಮವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ. ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅದರ ರೂಢಿಮೂಲವಾದ ಅರ್ಥ ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಕಾವ್ಯದ ದೇಹ. ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳ ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುವ ಸುಂದರವಾದ

ಅರ್ಥವೇ ಆತ್ಮ ಈ ಅರ್ಥವು ಅಲೌಕಿಕವೂ ಸಾಧಾರಣವೂ ಆನಂದಮಯವೂ ಆಗಿದ್ದು ವಸ್ತುಜ್ಞಾನ-ವಸ್ತುಮೂಲವಾದ ಜ್ಞಾನ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದಾಗ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ. ಇಂತಹ ಸುಂದರವಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯವೇ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗುವುದು ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅಂತಿಮ ಆಶ್ರಯನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸಹೃದಯ-ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿದರೆ ಮಾತ್ರ “ನರಸ್ವತೀ” ಎಂಬ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಶಬ್ದ-ರೂಢಿಮೂಲವಾದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ-ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ವಿಸ್ತಾರ ರೂಪವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ-ಇವಿಷ್ಟೂ ಕಾವ್ಯ ಶರೀರ. ಈ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಕಾವ್ಯದ ಆತ್ಮ. ಈ ಅರ್ಥದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತನ ವಸ್ತುವೇ ರಸ. ಕಾವ್ಯ ಶರೀರದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವ ಅಕ್ಷರ ವಿನ್ಯಾಸವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ. ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದಂಗವಾದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವ ಉತ್ತಿವ್ಯಚಿತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ. ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ರಸದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಈ ಎರಡು ವರ್ಗದ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಉದ್ದೇಶ. ಅಂದರೆ, ಇವುಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧಿಗಳು; ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ರಸಸಂಬಂಧಿಗಳು. ರಸದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಹೃದಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪಾತ್ರ ಮುಂದೆ ಬರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಪಾತ್ರದಷ್ಟು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂಥದಲ್ಲ. ರೀತಿ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಗಳು ರಸದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯ. ರೀತಿಯೆಂದರೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆ. ವೃತ್ತಿಯೆಂದರೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಗಳ ಜೋಡಣೆ. ರೀತಿ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ರಸಗಳ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಹೆಸರಿಸುವ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು : ಕೆಲವು ರಸಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉದ್ರೇಕಗೊಳಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವಂತಹವು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಅಥವಾ ಕರಗಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವಂತಹವು. ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಲಾಲಿತ್ಯವೆಂದೂ ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಔದ್ಧತ್ಯವೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದು. ಇಂತಹ ರಸಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಹೃದಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು ಕಾವ್ಯವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಸಾಧನೆ. ಈ ಸಾಧನೆಯು ಸಫಲವಾಗಬೇಕಾದಾಗ ರಸಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪದರಚನೆ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥರಚನೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಪದರಚನೆ ಪ್ರತೀತವಾಗಲಿರುವ ರಸಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಕವಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ರೀತಿ ಸಿದ್ಧವಾದಂತಾಯಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ಅರ್ಥರಚನೆ ರಸಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಸಿದ್ಧವಾದಂತಾಯಿತು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರಸವಿವೇಚನೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ರೀತಿ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೂ ವಿಭಜನೆ ಇರುವುದು. ರಸವು ಅತಿಶಯದಿಂದ ಉದ್ಧತವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ರೀತಿಯ ಔದ್ಧತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ “ಗೌಡೀಯಾ” ಆಗಿರಬೇಕು. ರಸವು ಅತಿಶಯದಿಂದ ಲಲಿತವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಲಾಲಿತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ “ವೈದುರ್ಭೀ” ರೀತಿಯಿರಬೇಕು. ಉಳಿದ ರೀತಿಗಳು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು. ಅಂದರೆ, ಈ ಎರಡು ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರ ಕಡೆಗೆ ವಾಲುವಂತಹವು ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೂ ಅತ್ಯುದ್ಧತ ರಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂಥಾದ್ದು “ಆರಭಟೀ” ವೃತ್ತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಅತಿ ಲಲಿತರಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂಥಾದ್ದು ಕೌಶಿಕೀ ವೃತ್ತಿ. ಉಳಿದ ವೃತ್ತಿಗಳು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು. ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸುವಂತೆ ಗುಣಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ರೀತಿ ವೃತ್ತಿಗಳು ರಸಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳೆಂಬುದು ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗುವುದು. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವ ಈ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳು ರಸದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾಡುವ ಸಹಾಯವನ್ನು ಏಕರೂಪವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ವಸ್ತುವೇ ಗುಣ ಎಂಬುದು ಮೇಲಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಂಶ. ಅಂದರೆ, ಶಬ್ದ-ಶಬ್ದಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಣೆ, ಅರ್ಥ-ಅರ್ಥಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಣೆ ಮತ್ತು ಶಬ್ದ -ಅರ್ಥಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಣೆ ಇವಿಷ್ಟೂ ರಸದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವು ಬೇಕಾದ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅರ್ವಾಚೀನ ಸರಣಿಯಿಂದ ಗುಣವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಗುಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮೂರು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಇವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಪ್ರಸಾದ, ಮಾಧುರ್ಯ ಮತ್ತು ಓಜಸ್ಸು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದವು ಎಲ್ಲಾ ಯೋಗ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರಬಹುದಾದ ಗುಣ. ಮಾಧುರ್ಯ ಮತ್ತು ಓಜಸ್ಸುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಲಲಿತ ಮತ್ತು ಉದ್ಧತ ರಸಗಳೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳು. ರೌದ್ರ, ವೀರ, ಅದ್ಭುತ, ಶೃಂಗಾರ ಮತ್ತು ಕರುಣ-ಇವಿಷ್ಟು ಪ್ರಧಾನ ರಸಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಉದ್ಧತ ಸ್ವರೂಪದ ರಸಗಳು. ಉಳಿದವುಗಳೆರಡು ಲಲಿತ ಸ್ವರೂಪದವುಗಳು. ಹಿಂದಿನ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಿದ್ದರೆ, ರೌದ್ರ ವೀರ ಮತ್ತು ಅದ್ಭುತರಸಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಗುಣವು

ಓಜಸ್ಸು. ಹಾಗೆಯೇ ಶೃಂಗಾರ ಮತ್ತು ಕರುಣರಸಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಗುಣವು ಮಾಧುರ್ಯ. ಗುಣ ಮತ್ತು ರಸಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ ಕರಗುವುದು, ಉರಿಯುವುದು ಮತ್ತು ವಿಶಾಲಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬ ಮೂರು ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲದು. ಈ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣಗಳು. ಮಾಧುರ್ಯ ಗುಣವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ, ಓಜೋಗುಣ ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಸಾದಗುಣವೆಂದರೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ. ಮನಸ್ಸು ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಈ ಮೂರು ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಗಿ ದ್ರುತಿ, ದೀಪ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯುವರು.

ಈ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ತಮ್ಮ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವರು: “ಗುಣಗಳು ರಸಧರ್ಮಗಳು.” ಇದನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “ರಸವೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಂಗಿ (ಆತ್ಮ) ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದು. ಈ ಆತ್ಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂಥವುಗಳೇ ಗುಣಗಳು. ಇವುಗಳು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಹೇಗೆ ದೇಹದ ಧರ್ಮಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯದೇಹವಾಗಿರುವ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಧರ್ಮಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಅಲಂಕಾರ’ಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯದೇಹವಾಗಿರುವ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವು – “ಬಳಿ, ಹಾರ ಮೊದಲಾದ ಆಭರಣಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ” ಎಂದೂ ವಿವರಿಸುವರು. ಈ ವಿವರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವರು : “ಗುಣವು ರಸದ ಧರ್ಮವು ಮಾತ್ರ ಆಗಿರುವಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವು ಮಧುರವಾಗಿದೆ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವೇನು?” ಇದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಪಕ್ಷದವರ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ, ವಸ್ತುತಃ ಗುಣವು ರಸದ ಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದರೂ ರಸವ್ಯಂಜನೆಗೆ ಕಾವ್ಯವು ಮೂಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಸದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಧರ್ಮವೆಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸಬಹುದು. ಹೇಗೆ ದರೆ, ಧೈರ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹವೇ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬಹುದು.”

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಗುಣಗಳನ್ನು ರಸಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದ ಅತಿಸಾಕ್ಷ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಈ ಸರಣಿಯನ್ನು

6* ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಪರಮ ಧ್ಯೇಯ. ಅಲಂಕಾರ, ರೀತಿ, ವೃತ್ತಿ, ಗುಣ ಇವಿಷ್ಟನ್ನೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿವೇಚಿಸಿ ಸ್ಥಾನನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ ಸರಣಿಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಇವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

9

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಆಲಂಕಾರಿಕ ಸರಣಿಯಿರುವುದು. ಈ ಸರಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಣುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಈ ಯುಗದ ಆಲಂಕಾರಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಾರ್ಗಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಕಾವ್ಯಗಳಿಗಿದ್ದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಆವರಣ. ಈ ಉಹೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು ಈ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ “ವೈದರ್ಭೀ”* ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ, ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶದವರು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಉಹೆಯನ್ನು ಬಾಣನ ಹರ್ಷಚರಿತದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವೂ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾರ್ಗಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡೇ ಆಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಾಧಮತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆದ್ದು ಆಲಂಕಾರಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಮಾರ್ಗದ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಪಕ್ಷಪಾತವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಸಮಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು ಎಂಬ ನ್ಯಾಯಪಕ್ಷಪಾತವು ಬೆಳೆದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಉಪಲಬ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೇ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುವು. ಹೀಗೆ ಮಾರ್ಗ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಪಕ್ಷಪಾತಗಳೊಳಗೆ ಹೋರಾಟವು ನಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ಉತ್ತಮಾಧಮತೆಯ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯು ಹೋಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾರ್ಗವೂ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದೂ ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ (* ಅವಾಚೀನ

ಸರಣಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಪದಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಅರ್ಥಗಳು ಬಂದಿರುವುವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.) ಹೆಚ್ಚಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಹೆಸರಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸಿರುವುದೂ ಕಂಡು ಬರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಮಾರ್ಗವಿಭಜನೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುವುಗಳು ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳು. ಮಾರ್ಗಗಳು ಎರಡೇ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯುಳ್ಳ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುಣವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದರ ವಿಪರ್ಯಾಸವೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗದ ಗುಣವೆಂದೂ ಉಲ್ಲಿಖಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಅಂದರೆ, ಒಂದು ಮಾರ್ಗದವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದೋಷವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗದವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಸರಣಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಆಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕಾಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗುಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ “ಹತ್ತು” ಆಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳೇ ಕಾವ್ಯವೆಂಬುದು ಈ ಯುಗದ ಆಂತರಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಗುಣಗಳು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವಂತೆಯೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವಂತೆಯೂ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯು ವಿವೇಚನೆಯಾಗಲೀ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಗುಣ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗುಣಗಳೆಂಬ ವಿವೇಚನೆಯಾಗಲೀ ಪ್ರಜ್ಞಾವೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ

ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ವಿವೇಚನೆ ನಡೆದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೆಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥವೂ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಲ್ಲುದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗಿ ಶಬ್ದಗುಣಗಳಷ್ಟೇ ಅರ್ಥಗುಣಗಳನ್ನೂ ಹೆಸರಿಸಿ, ಲಕ್ಷಿಸಿ, ಉದಾಹರಿಸಿರುವುದು ಈ ಯುಗವು ಸಾಧಿಸಿದ ತಾರ್ಕಿಕ ಪ್ರಗತಿ. ಇದರಿಂದಲಾಗಿಯೇ ಗುಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹತ್ತಾಗಿದ್ದು ಇಮ್ಮಡಿಸಲೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಗಳೊಳಗಿನ ಉಚ್ಚನೀಚತಾಭಾವನೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾರ್ಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಆಲಂಕಾರಿಕರು

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ

ಗುರುತಿಸಿದರು.

ಈ ಯುಗದ ಒಟ್ಟು ಸಾಧನೆಯ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಿದ್ದರೆ, ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಈ ಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾರ್ಗಗಳೊಳಗಿನ ಉಚ್ಚನೀಚತಾಭಾವನೆಗಳು ಹೋಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಣಗಳು ಒಂದೊಂದು ಮಾರ್ಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾದುದೂ ಈ

ಯುಗದ

ಇನ್ನೊಂದು

ಸಾಧನೆಯೆಂದು

ಹೇಳಬಹುದು.

ಎರಡು ಯುಗಗಳ ಸರಣಿಗಳನ್ನೂ, ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಹೊಳೆಯುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಾಚೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ ಅದು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳು ಕಾವ್ಯ ಶರೀರ. ಈ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಎಲ್ಲವೂ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಎಂಬುದು ಈ ಯುಗದ ವಿಶಾಲ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಲಂಕಾರ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಕುಚಿತ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕಾವ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಕಟವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಗುಣಗಳೆಂಬ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿರದೆ ಈ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಕೊಡುವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳು ಅಲಂಕಾರಗಳು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಈ ಯುಗದ ಕೊನೆಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. “ಸ್ತ್ರೀಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಯೌವನ, ಅಂಗಸೌಷ್ಠವ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕಾವ್ಯಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಗುಣಗಳು. ಈ ಸುಂದರ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಧರಿಸುವ ಆಭರಣಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕಾವ್ಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ “ಅಲಂಕಾರಗಳು” ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆ ಅವಾಚೀನಪಕ್ಷವು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಮೇಲಿನ ಕೆಲವು ಆಲಂಕಾರಿಕರಿಂದಲೂ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಅವಾಚೀನ ಪಕ್ಷದವರು ಕೊಡುವ “ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಶೌರ್ಯಾದಿಗುಣಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಗುಣಗಳು. ಹಾರಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳಿದ್ದಂತೆ ಉಪಮಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳು” ಎಂಬ ಉಪಮೆಗಿಂತ ಮೇಲಿನ ಉಪಮೆಯಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಶೌರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಅವನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮುಂದುವರಿದಾಗ ರಸಧರ್ಮಗಳಾದ ಗುಣಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ರಸವೇ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಉದ್ಭವಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಮಾಧಾನವು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರಬಹುದು. “ರಸವು ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯ ನಿಷ್ಠವಾದರೂ ಅದರ ಲೌಕಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು ಕಾವ್ಯ, ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ರಸ-ಆತ್ಮನಿಗೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ರೂಪವಾದ ಕಾವ್ಯವು ಶರೀರ. ಲೌಕಿಕ ರಸದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅಲೌಕಿಕ ರಸವನ್ನು ಸಹೃದಯನಲ್ಲಿ

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಗುಣಗಳೇ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳು.* * ಅಭಿನವಗುಪ್ತನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವುದು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಸದ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಅಲೌಕಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಸಹೃದಯನಿಷ್ಠ ಅಲೌಕಿಕ ರಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ರಸಕ್ಕೂ ಇವರು ಹೇಳುವ ದೇಹ-ಆತ್ಮ ಸಂಬಂಧವೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

೨

ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಚಾರಸರಣಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಗುಣವೆಂದರೇನೆಂಬ ಪರಿಚಯವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಈ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೆಲವು ಅರ್ವಾಚೀನ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಮಾಡಿರುವರಾದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಫಲತೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ವಾಚೀನರ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ರಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳೆಂದು, ಪ್ರಾಚೀನರ ಹತ್ತು ಅಥವಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ಗುಣಗಳು ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದುವೆಂದು ಇಡೀ ಶಾಸ್ತ್ರವು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಈ ಎರಡು ಸರಣಿಗಳಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಗುವ ಒಂದು ಮುಖವು ಗುಣಗಳಿಗಿರುವುದು. ಅದು “ಔಚಿತ್ಯ”. ಯಾವುದೇ ಗುಣವನ್ನು ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಗುಣವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ದೋಷವನ್ನೂ ಕೂಡ. ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೋಷವೆಂದು ಕಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗಬಲ್ಲದು. ಇಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವೆಂಬ ವಿಶಾಲತತ್ವವನ್ನು ನಿಯಾಮಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಗುಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕೊಟ್ಟ ಹೊಸ ವಿಚಾರವೇನು? ಎಂಬುದು ಈಗ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಪಕ್ಷದವರು* ಹೇಳುವ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆ-ದೇಶಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವುಳ್ಳವುಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅವರು ಹೇಳುವ “ಪ್ರಸಾದ” ವೆಂಬ ಗುಣ. ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಪದಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥ.

* ಇಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಿ “ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ”ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿಟ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಕಾವ್ಯಗುಣವಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ, “ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿ”. ಅರ್ಥವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಅಂದರೆ, ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಪದಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ ರೀತಿಯೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಈ ಪಕ್ಷದವರ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳು ಬಂಧಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶ್ಲೇಷ ಗುಣ, ಅನೇಕ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವಂತಿರುವ ಅಕ್ಷರವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಗುಣಗಳು ಅನಂತರದ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಹೇಳುವ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವಂಥವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, “ಉದಾರತ್ವ”ವೆಂಬ ಗುಣ. ಒಬ್ಬನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನ ಗುಣವು ಕೇಳುವವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಹೀಗೆ, ಈ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕೇವಲ ಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತಹವು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅನಂತರದ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಛಾಯೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡವು. ಈ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಗುಣಗಳೂ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯದ ಪರಿಮಿತಿ, ಅತಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಬಹಳ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾಗಿದ್ದು ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಕನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂಧಗುಣಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಪರಿವಿತವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇವು ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಮತ್ತು ಒಂದು ಆವರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನುಳಿದ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳು ಕೇವಲ ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ತರ್ಕದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಈ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅತಿವ್ಯಾಪಕಗಳಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಅವ್ಯಾಪಕಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಸಮರ್ಥ. ಹೀಗೆಯೇ ಅರ್ವಾಚೀನ ಪಕ್ಷದವರು ವೇದಾಂತದಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಅವರು ಮಾಡುವ ದೇಹ-

ಆತ್ಮವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಈ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಗುಣವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಗುಣಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನಾರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತರ್ಕಸರಣಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದು ಈ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಹಸ. ಈ ಸಾಹಸವು ಎಷ್ಟು ಗಮನಾರ್ಹವೋ ಇವರ ವಿಚಾರದ ಪರಿಮಿತಿಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟೇ ಗಮನಾರ್ಹ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ದೇಹ-ಆತ್ಮಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಪಾಯಕರ. ದೇಹವೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸ್ಥೂಲದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸುವುದು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿವೇಚನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಮರೆತು ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ದೇಹ-ಆತ್ಮಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅವೆರಡರ ಅಖಂಡತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶಮಾಡುವ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಪಾಯಕ್ಕೂ ಅದರ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈ ಅಪಾಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಗುಣಗಳ ಸ್ಥಾನನಿರ್ಣಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಮಾಡಿದ ದೇಹ-ಆತ್ಮವಿವೇಚನೆ. ಈ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ರಸಕ್ಕೂ ಗುಣಕ್ಕೂ ಹೇಳುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಇವರು ಹೇಳುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾವು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಯಾವುದನ್ನು ಅತಿಬೌದ್ಧಿಕತೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಜಯವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೋ ಅದೇ ಅನುಭವ ಸಂವಾದಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪರಾಜಯವಾಯಿತು.

ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ

ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ವಾದ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇದು : ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ಏರ್ಪಡುವ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ ಒಂದು ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಅದರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದು ಅದರ ತಳಪಾಯದಂತಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸಂಪಾದನಾ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ -ಮೂಲಭೂತವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆದಾಗಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಎಲ್ಲ ಇತರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳು ಆಗುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಮೂಲಭೂತ 'ಕಾಮ'ದಂತೆಯೇ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಳಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಸುಖ-ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜವನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಒಟ್ಟು ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಯ ಸನಾತನ ತತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ವಸ್ತುವಾದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಭಾರತೀಯನೊಬ್ಬನ ಒಟ್ಟು ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೂ, ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಒಬ್ಬನ ಮನೋವೃತ್ತಿಗೂ-ಆದ್ದರಿಂದ ಇಬ್ಬರ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಗೂ-ನಡುವೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅಂತರ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾಕ್ರಾಂತಿ ಒಂದು ಘಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅದು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ. ಯೂರೋಪ್ ಭಾರತಗಳಷ್ಟು ದೂರದ ದೇಶಗಳ ಅಂತರದ ಮಾತಿರಲಿ-ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಮನೋಧರ್ಮ ಹಳಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಸೃಷ್ಟಿತವಾಗುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಒಡೆಯ-ಒಕ್ಕಲು ಸಂಬಂಧ ನಡೆಯುವ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧದ ತಳಪಾಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಉಳಿದೆಲ್ಲ

ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ರೂಪಿತವಾಗುವ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಬೇರೆ; ಮಾಲಿಕ-ನೌಕರ ಸಂಬಂಧವೇ ಅಡಿಗಲ್ಲಾದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಬಾಳಿನ ಸ್ವರೂಪ ಬೇರೆ. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಾಗಲಿ, ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತವಾದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಲಿ, ಅವಯವಸಾಮರಸ್ಯದ ಗ್ರಾಮಜೀವನದ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಾಗಲಿ ಬೃಹತ್ ನಗರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಜನರ ನಡುವೆ ಬಹಳಕಾಲ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಕಷ್ಟದ ವಿಷಯ (ಹಳ್ಳಿಗಳೂ ಈಗ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ : ಜೀವನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ.) ಯಾವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಗಂಟುಬಿದ್ದು, ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾಗುವುದೋ, ಅದು ಕೊನೆಗೆ ನಿತ್ಯ ಬದುಕಿನ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ನಶಿಸಿ ಸ್ಮೃತಿರೂಪವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ : ನಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗ- ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮಗಳು, ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನಮ್ಮ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ - ಈ ಮೂರೂ ಸದಾ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ, ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ವಿಷಯಗಳು. ಯಾವೊಂದರಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ (ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಗಳು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ) ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರರ ನಡುವೆ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಭಾರತದ ಜೀವನಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಂದೆ ಗತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ-ಯೂರೋಪಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ- ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಈ ತನಕ ಕುಂಟುತ್ತ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು; ನಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಯೂರೋಪಿನವರದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿ ಎಂಬುದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು *7 ನೋಡುವಾಗ ನಮ್ಮ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತೀರಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದದ್ದು ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ವರೂಪವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಸಾಧಾರಣ ರೂಪುರೇಷೆಗಳು ನಿರ್ಧರಿತವಾಗುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಏರ್ಪಡುವ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮಥನದಲ್ಲಿ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಪ್ಪಿಯೋ, ಅಥವಾ ವಿರೋಧಿಸಿಯೋ ಬಾಳುವುದರಲ್ಲಿ; ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪಾರಮಾರ್ಥದ ತನಕ ನಾವು ತೊಡಗುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಾಲಾತೀತವಾದ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಸ್ಪರ್ಶ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ, ನಾವು ಸ್ವಯಂಭೂವಿನಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಪದಾರ್ಥಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತನ್ನಂತಹ ಇತರರು ಇರುವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ, ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಮೀಕರಣದಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಮಾಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಸುಲಭ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಾನ್ವಯಮಾಡುವ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಗಳು ಹೆಚ್ಚೆ ತಪ್ಪುವುದು ಇಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ತಳಪಾಯ, ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭೌತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲ ಈ ತಳಪಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕಟ್ಟಡ ಎಂದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಅಂದಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಯುವಕ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಎಂಗೆಲ್ಸ್‌ನಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗುವುದು ಶಕ್ಯ ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸೂಚನೆ ಮಾತ್ರ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಒಟ್ಟು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವುದು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೇ; ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವವರಿಗೆ ನಿಶಿತವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಸಿಕ್ಕಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ, ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಘಟಿಸುವ ಅನುಭವವೆಂದು ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥಾಂತರದಲ್ಲೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥಾಂತರಗಳನ್ನೂ ಕಾಣುವ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿಅತ್ಯಪ್ತಿಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರವಾಹದೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಘಳಿಗೆಯೂ ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಂದು; ಹುಟ್ಟು -ಸಾವು-ಸಂಭೋಗಗಳ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯೆಂದೋ, ಸಫಲತೆಯ ಹೊಯ್ಯಾಟವೆಂದೋ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿ ಘಳಿಗೆಯೂ ಚಿರಸತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಗರ್ಭಿಸಿಕೊಂಡ ಮುಹೂರ್ತ. ಅಜಂತದ ಚಿತ್ರಗಳು ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿದ ಕಾಲ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ವಶವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದರೂ, ಇವಕ್ಕೆ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈಗ ನಶಿಸಿದ್ದರೂ ಚಿತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಗತಕಾಲದ ಕುರುಹುಗಳಂತಲ್ಲದೆ, ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಒದಗುವಂತಹ ಅನುಭವಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಬದಲಾಗುವ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಜೀವನಾನುಭವದ ಸ್ವರೂಪವೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾರ್ಪಡುವಂತಿದ್ದರೆ, ಪುರಾತನನಾದ ಹೋಮರ್ ಇವತ್ತಿಗೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾಕೆ ಕಲಕಬೇಕು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುವಾಗ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕರ್ತೃ ಮತ್ತು ಕಾರಣ ಎನ್ನುವ ಆದರ್ಶವಾದವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಕೇವಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊರತಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಲದಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ-ಐತಿಹಾಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ನಿರ್ದರಿಸುವ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಕೂಡ ದಲಿತನಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬೀಜವನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮೀರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಗಳು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಈ ಪ್ರಭಾವಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಸದಾ “ಆಗು”ತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸಿ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವುದು ಬರೀ ಪರಿಸರವೇ ಅಥವಾ ಬರೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವವನ್ನು ವರ್ತಮಾನ-ತ್ರಿಕಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಗ್ರಹಿಸುವ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಒಂದಿಷ್ಟು ಆದರ್ಶವಾದವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆ ಬೆಸೆಯುವ ಸುವರ್ಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ರಾಜಿಯಿಂದಲೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಡವನ್ನೂ , ತನ್ಮಧ್ಯೆಯಿದ್ದೂ ‘ಮೀರ’ಲೆತ್ತಿಸುವ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಶಾಶ್ವತ ಹೋರಾಟವನ್ನೂ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ-ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವದ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಷ್ಟಿಯ ಸಾಧಾರಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವಾದ್ದರಿಂದ-ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪರಿಸರಗಳ ಧ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿನ ಸೆಳೆತವನ್ನು ವಿಚಾರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಡಿಲಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸಾರ್ವಭೌಮ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಮುಖ್ಯವಾದಾಗ ಸಮಾಜದ ಸಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ, ಸ್ವಂತ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಹೊರನಿಲ್ಲುವುದಾಗಲಿ, ಪರಕೀಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪನಾಗುವುದಾಗಲಿ, ಇರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಾಗಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಸಂದಿಗ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಏರುತ್ತ ಹೋಗುವ ಸಮನ್ವಯವಾದಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಚಿತ್ರವಾಗಲಿ; ಅಥವಾ ತನ್ನ ಅತಿಯಿಂದ ತಾನೇ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬದಲಾಗುತ್ತ, ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲಿ ಅನುಭವದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದವು. ಇತರರೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಚಿತ್ರ ಯರೋಪಿಯನ್ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅರವಿಂದರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿ ಲೇಖಕ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ-ಈಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಸರಳಮನಸ್ಕನಾದ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗರೆ ಮೀರಲಾರದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಚಿತ್ರದಂತೆಯೇ, ಈ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಒಂದು ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸ. ದೇಹ ಮಣ್ಣು, ಸಮಾಜ, ಪರಿಸರ, ಆತ್ಮ-ಈ ಯಾವೊಂದರಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಗಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸೆಳೆತಕ್ಕೊಳಗಾದುದನ್ನು ಕೃತ್ರಿಮವಾಗಿ ಸಡಿಲಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪರೀತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿವಾದ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದಂತಿದ್ದ ಸಮಾಜ ಒಡೆದು ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನ್ನೋನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ ಕಳೆಯುತ್ತ ಹೋದುದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಗುರು-ದೇವ-ವಿಷ್ಣು ಋಣಭಾವಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯನ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಯೋಚನೆಗಳು ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುವುದಕ್ಕೂ, ಅವನು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಬರುವ ಸಮಷ್ಟಿ ಕುಟುಂಬದ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಆದ ಕಾರಣವೇ ನಮ್ಮ ಸಮಷ್ಟಿ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿವಾದ ತಲೆಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಾಗಲಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಾಗಲಿ ಸಮಷ್ಟಿಗೂ ತನಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿವಾದ ವಾಸ್ತವದ ನಿಜ ಚಿತ್ರಣವಲ್ಲ. ತಾನು ‘ಪರಕೀಯ’ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತಪ್ಪ ಅನುಭವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಪೆಡಂಭೂತದಂತೆ ಬೆಳೆದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಪರಕೀಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ಷುಬ್ಧ ಸವಾಲೂ ಹೌದು.

ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಉದ್ದೇಶ : ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅವನ ಅಂತರಂಗದಿಂದ ಹೇಗೂ ಹಾಗೆ ಅವನ ಪರಿಸರದ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೂ ಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಸಾಲದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಸಲ್ಲದು – ಎಂಬುದು. ಇಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ : (ಒಂದು) ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳು ಬರಿಯ ತತ್ವಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಕೃತಕ ಸಮನ್ವಯ;

(ಎರಡು) ಯೂರೋಪಿನ ಕೆಲವು ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ಹೋದ ನವ್ಯತೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಅನುಕರಿಸಬಹುದಾದ ಅಪಾಯ; (ಮೂರು) ಮೇಲಿನೆರಡಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದ ಸರಳ ಮಾರ್ಗವಾದ.

ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ತಾನು, ತನ್ನದು, ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಹಜ. ಆದಕಾರಣ ಅದು ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭಿಮಾನ ಎಂಬ ಈ ಮನಸ್ಥಿತಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಅಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲ; ಸಮಯ, ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಆಗಬಹುದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಆಗಬಹುದು. ಸದಭಿಮಾನ, ದುರಭಿಮಾನ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ನೆನಪಿಡಬಹುದಾದ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮೇಲುಗೈ ಆದಾಗ ಅದು ಕೆಡುಕಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದೇ ರೀತಿ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಒಳಕೊಂಡು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮತೂಕ ಸಿದ್ಧವಾದರೆ, ಆಗ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ದ್ವಂದ್ವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದ್ವಂದ್ವದ ಎರಡೂ ಪಡಿಗಳನ್ನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಅಭಿಮಾನ ಎಂಬ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ, ಆತ್ಮಗೌರವದ ಕುರುಹಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ, ಸಮಾಜದ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಆತ್ಮಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವಾದಿಯಾಗಿ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿನಯ: ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಗಳ, ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ, ಅಸಹಾಯತೆಯ ಅರಿವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಸಂಕೋಚ, ತನಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುವ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ, ಆತ್ಮಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ, ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಗೆ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುವ, ಹೇಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಅಭಿಮಾನ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅದು ತಾನು ಕಂಡದ್ದೇ ಸರಿ ಎನ್ನುವ ಮೂರ್ಖತ್ವಕ್ಕೂ, ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ದುರಹಂಕಾರಕ್ಕೂ, ತಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೂ, ತನ್ನದಲ್ಲದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧೀಕರಿಸುವ, ಕೀಳ್ಮೆಗೈಯುವ, ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವಿನಯವೂ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತನಗಿಂತ ಹೀನರಿಲ್ಲವೆಂಬ ದೈನ್ಯಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಏನೂ ಸಾಧಿಸಲಾರದು ಎಂಬ ಕರ್ಮವಿಮುಖತೆಗೂ ತನ್ನನ್ನು ತುಳಿದರೂ, ಬಯ್ಯರೂ, ಒದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ನಪುಂಸಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ಒಂದರೊಡನಿನ್ನೊಂದನ್ನು ತೂಗುತ್ತ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಮಾಜದ ಸುಸ್ಥಿತಿಗೂ ಪ್ರಗತಿಗೂ ಅಗತ್ಯ. ಅಭಿಮಾನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮೂಲತಃ ವಿನಯವೂ ಕೂಡ. ಈ ಎರಡನ್ನೂ ತೂಕದಲ್ಲಿಡುವಂಥದು ಬುದ್ಧಿ, ಸಂಸ್ಕಾರ. ಆದ ಕಾರಣ ಎಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಸಮತೂಕವೂ ಸಾಧಿಸಲಾರದು. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಸುಲಭವೋ ಅಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದು. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಆಚರಣೆ ಕಂಡು ಬರಬಹುದಾದರೂ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಈ ಸಮತೂಕವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕಾದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಕೆಲಸ. ಈ ಎರಡು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದದ್ದು ಅಭಿಮಾನ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಮಾನವ ಜೀವಿತದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸತ್ಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಅಭಿಮಾನ ಕುದುರಿದರೆ ಸಾಕು, ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅತಿರೇಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲದು. ವಿನಯವೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುವುದಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಒಂದು ಕಡೆ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತು. ಈ ಅನಂತ ವಿಶ್ವ, ಈ ಎರಡರ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಾಮುಖಿ; ಆ ಮುಖಾಮುಖಿಯ ಜ್ವಲಂತ ಅರಿವು. ಆದಕಾರಣ ಅಭಿಮಾನದಂತೆ ವಿನಯ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೇರೂರುವಂಥದಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆ ವಿನಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಸಮಾಜದಲ್ಲಾಗಲೀ ಆತ್ಮಗೌರವ ಬೆಳೆಯದಿರುವಾಗ ಈ

ವಿನಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕೇವಲ ಭಯವಾಗಿ, ಅಂಜುಬುರುಕುತನವಾಗಿ, ಜೀವನ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಹೊಸ ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಗೌರವ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಅಂತಃಸತ್ವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯವಿವೇಚನಸಾಧನವಾಗಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ್ಗದ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟು, ಜಾತಿ, ಮತ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಭಾಷೆ ಇವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿವೇ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಒಡೆದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪಿನ ಅಹಂಕಾರವೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸೆಟೆದುನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಯಸಹಿಷ್ಣುತೆಗಳನ್ನೇ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹದಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಜೀವನವೇ ಏಕೆ ಗ್ರಾಮ ಜೀವನವೂ ಕೂಡ ಅಸಂಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ತರುವ ನಿಷ್ಠಲ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಅಂತರಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನೇ ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದದ್ದನ್ನೂ ಅದು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಅಂತರಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸೂತ್ರವೇ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ತಾರಕವಾಗಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ಈ ದೇಶವನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒಂದಾಗಿಸುವ, ಏಕರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುವಾಗ ಈ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತರೆ ಸೋಲು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದೇ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ನಾವು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಪಾಠವನ್ನೇ ಕಲಿಯುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ತೂಕತಪ್ಪಿ ಪರಕೀಯರು ಧಾಳಿ ನಡೆಸತೊಡಗಿದಾಗ ನಪುಂಸಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ವಿನಯದ ನಿರೀಕರಣೆ ಹೋದವು ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ತಾರುಣ್ಯಭರಿತವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಘಟನೆ ನಡೆಯದೆ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಜಾಗ್ರತವಾಗುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಗಡ ನಮ್ಮ ಸಂಘರ್ಷಣೆ ಶುರುವಾಗುವವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದದ್ದಕ್ಕೂ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯೇ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದದ್ದಕ್ಕೂ ಅನಂತರವೇ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಕುದುರಿದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನವೋದಯ ಸಾಹಸಗಳು ತಲೆದೋರಿದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮರೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಪಾಠವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಜನ ಕಲಿತ ಹಾಗೆ ಬಹುಶಃ ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಲಿತಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಜನವೆಲ್ಲ ಒಂದು, ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ, ಈ ಕನ್ನಡ ನಮ್ಮದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕುದುರಿಸಲು ಅನೇಕ ದಶಕಗಳ ಸತತ ಪರಿಶ್ರಮವೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ದೇಶದ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜನರ ಸ್ವಭಾವಾಭಿಮಾನ ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಜಾಗ್ರತ ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಸಹಜ ಮುಂದಡಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡು ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಈ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಎನ್ನಲೂಬಹುದು. ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ನಾವು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿತೆವೆಂದರೆ ನಮ್ಮಮನೆಯೂ ನಮಗೆ ಭದ್ರದ ಹಾಗೆ ಕಂಡಿತು; ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲೇ ನಾವು ಪರಕೀಯರಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಬಂತು. ಅಭಿಮಾನಶೂನ್ಯತೆಯ ಈ ಭೀಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವರು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯತನ ಅಥವಾ ಸಹಜ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಭೌಗೋಲಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇ ಕಾರಣ. ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಮಾರ್ಪಾಟಾಗುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ವಿನಯ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ನಾವೂ ಕೂಡಾ ಬಂಗಾಳಿಗಳು, ತಮಿಳರು, ಮರಾಠಿಗರು ಇವರ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಈಗ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವ ಜನರಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಜನ, ತಮಿಳರು, ತೆಲುಗರು, ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು, ಕೊಂಕಣಿಗರು, ಮರಾಠರು ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಗೇಲಿಮಾಡಿ ಆ ಮೂಲಕ ನಾವು ನಮಗೆ ಅವರ ಬಗೆಗಿದ್ದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಹನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದು, ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವೊಂದೂ ವಿಶೇಷ ತಿಕ್ಕಾಟವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳುವುದನ್ನು ಕ್ರಮಶಃ ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಬಂದವು. ತಮಿಳುನಾಡು, ಕೇರಳ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಭಾಷೆಯ ಜನಸಮೂಹ ಹೋಗಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ನೆಲಸಲಿಲ್ಲ. ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಅಗತ್ಯ ಪಾಠವನ್ನು ನಮ್ಮಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜನ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಲಿಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಕನ್ನಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಭಿಕ್ಷ ಇದ್ದದ್ದು.

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ದಟ್ಟಣೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಉಣ್ಣಲು ತಿನ್ನಲು ಹೇರಳ ಇರುವಾಗ ದಾನಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ; ಯಾರು ಬಂದರೂ ಬರಲಿ, ಒಂದು ತುತ್ತು ಉಂಡು ಹೋಗಲಿ ಅಥವಾ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಗುಡಿಸಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡರೂ ಒಂದು ನೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ *8 ಅನುಕೂಲ ಬಹುಶಃ ದಕ್ಷಿಣ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇರುವ ಜನಕ್ಕೆ ಜಾಗವಾಗಲೀ, ಕೆಲಸವಾಗಲೀ, ಅನ್ನವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ ಹೊಸಬರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದಂತಿರಲಿ, ಬಂದವರನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ದೊರಕುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಅಂಥ ಕಡೆ ಬಹುಬೇಗ ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ವಿಷವೇರಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇ ವಿಷ ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಏರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಮೂಲತಃ ನಾವು ಉಳಿದ ಭಾಷಾಸಮೂಹಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರು, ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು, ಸಹಿಷ್ಣುಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಭಾಷಾರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುರಭಿಮಾನವನ್ನು ನಾವು ಟೀಕಿಸುತ್ತೇವೋ ಅದು ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಉಂಟು-ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ. ಈ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಧಾರಾಳವಾಗಿರುವಾಗ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ ಎಂಬ ಅರಿವು ಈಗ ಮೂಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅಭಿಮಾನಶೂನ್ಯತೆ ಎಂದು ಕಂಡಿತ್ತೋ ಅದು ಮೂಲತಃ ಈ ನಮ್ಮ ಭಾರತದ ಧಾರಣೆಗೂ, ಸುಸ್ಥಿತಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲ ಏಕಮಾತ್ರ ಸೂತ್ರವಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಪರ್ಯಾಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ತಮಿಳರು, ತೆಲುಗರು, ಮರಾಠರು, ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಇವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಜನ ಅಲ್ಲವೋ? ಅವರನ್ನು ಸಹಿಸದೆ, ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಹಕರಿಸದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ನಾವು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯ? ಕನ್ನಡಭಾಷೆ ನಮ್ಮದು; ನಮ್ಮ ಜನ ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಪ್ರಕಟನಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು; ತಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಲು ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ತಿದ್ದಿ, ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ, ಹದಗೊಳಿಸಿದ್ದು; ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ತಮ್ಮ ನಲವು ಒಲವು ನೋವು ನೋಂಪಿಗಳಿಗೆ ರೂಪುಗೊಡುವ ಬಯಲಾಟ, ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತ, ಲಾವಣಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಈ ಭಾಷೆ ಹರಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಇತಿಹಾಸವಿದೆ, ಸತ್ಯವಿದೆ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಇರುವುದು ಸಹಜ. ಈ ಅಭಿಮಾನ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ನಿಷ್ಕಾರಣ ದ್ವೇಷ, ಅಸಹನೆ, ದೃಷ್ಟಿಮಾಂದ್ಯಗಳಿಗೆ ನಾವು ತುತ್ತಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅಗತ್ಯ. ವಾಸ್ತವಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಕೃತ್ಯವಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಯಾವುದೇ ಭಾವನೆಯಾಗಲೀ ವಿಚಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಬೆರೆತು ಪಾಕಗೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅದು ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು ಭಾವನೆಯಾದರೆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಸಫಲವೂ ಸತ್ಫಲವೂ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ವಿಚಾರ, ಯೋಜನೆ, ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ವಿಚಾರ ರಹಿತವಾದ ಉದ್ದೇಗವೊಂದೇ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನ ಬೀದಿಕೂಗಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಾಗ ಏನೆಲ್ಲ ಆಗಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿರುವುದಾದರೂ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬೀಳ್ಕಳಿಯುವ ಶಿವಸೇನೆ, ಹಿಂದೀಸೇನೆ, ದ್ರಾವಿಡಸೇನೆಗಳ ಭ್ರೂಣ ನಮ್ಮೊಳಗೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಜಾಗೃತವಾಗಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣ, ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಗಳ ವಿನಯವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಾವು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಪ್ರಗತಿಗೂ ತಕ್ಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದುರಭಿಮಾನದ ಅಂತ್ಯಪರಿಣಾಮವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಹಿಟ್ಟರನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದಯಿಸಿದ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನದ ಅತಿರೇಕ ಹೇಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಘಾತಕನಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಸಾಕು. ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ, ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಈ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚನೆ ನಡೆಸುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ : (೧) ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಅದನ್ನು ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬೆಳೆದ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆಗೋ, ಅಷ್ಟೇ ಬೆಳೆದ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆಗೋ ಅಥವಾ ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಆಧುನಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆಗೋ? ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನಿಟ್ಟು ತೂಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನರಿತು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಾವು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವೋ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲ? ಎಂದು ದುರಹಂಕಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವೋ? (೨) ನಾವು ಬದುಕಿರುವ ಈ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆಯೋ? ಅಂಥ ರಾಜ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದು

ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬಹುದೋ? ಹಾಗಾಗುವುದು ವಾಂಛನೀಯವೋ? (೨) ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಘಟಕವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಈ ದೇಶ, ಭಾರತರಾಷ್ಟ್ರ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಅನೇಕಾನೇಕ ಭಾಷಾರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಘಟನೆಗೊಳ್ಳಬಹುದೋ? (೪) ಈಗಿನ ಜಗತ್ತಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವ, ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಪಾರವೂ ಅಗಾಧವೂ ಆದ ಜ್ಞಾನಸಂಚಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಈಗ ಈ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಾನು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೋ, ಸಾಧ್ಯವೋ ನಮಗೆ ಅದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೋ? (೫) ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಆಕರಗಳುಳ್ಳ, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ವರ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾವು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಬಾಧಕವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ? -ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ನಾವೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ತಕ್ಕ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಲಿ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ನಾನಾ ಮುಖವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಲಿ, ಆಧುನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಲಿ ಇನ್ನೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯೂ ಕೂಡ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಂತೆಯೇ ತುಂಬ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಕೇವಲ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಾಗಲಿ ಅಭಿಮಾನದಿಂದಾಗಲಿ ಯಾವ ಬೆಳೆಯು ಬೇಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ರಾಜ್ಯಭಾಷೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ದರ್ಜೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಕ್ಷಣದವರೆಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಹೇರಿದರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ಅಂದರೆ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಜನವೇ ಬೆಳೆಯುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲವೆ? ಜನ ಬೆಳೆಯುವುದು ಎಂದರೆ ಜನರ ಮನಸ್ಸು, ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಭಾಷೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಆಳವೂ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚಿದ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸವಾಲು ಅಗತ್ಯ. ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿರುವ ಯಂತ್ರಯುಗ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನನಗೆ ತಕ್ಕ ಸವಾಲನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡೂ ಸವಾಲುಗಳ ಸನ್ನಿಹಿತವಲ್ಲೇ ನಾವು ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ಅವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನಾವು ಈಗ ಇರುವಂಥ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಈಗ ಇರುವಂಥ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ಮೆರೆಸುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಡಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತೀರ ಕೆಳಗಿರುವ ನಾವು ಆ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲದೆ ಆ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮರೆತು ಜಡವೂ ವಿನಾಶಕಾರಿಯೂ ಆದ ಆತ್ಮಸಂತ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾವು ಪಂಪನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನ ತನಕವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೆಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ವಿಚಾರಗಳ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ಕಾವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಬುದು ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಇದ್ದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ವಿಚಾರಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಗದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ ಬೆಳೆಯದೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಗಳ ಸರಿಸಮಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಗದ ಕಾವ್ಯವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯದೆ ಹೋಯಿತು. ನಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಇದ್ದದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ : ನಮ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಆಯುರ್ವೇದ, ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಗಣಿತ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಈ ಎಲ್ಲವೂ. ಕೇರಳದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಾಗಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಯಣಾಚಾರರಾಗಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನಲ್ಲದೇ ಮಲೆಯಾಳಿ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡವನ್ನಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಬುದ್ಧಿಯ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಂಡದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ಚಿಂತನಕ್ಕೆ ರೂಪುಗೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ. ಇಡೀ ದೇಶದ ಧೀಮಂತರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಸಾಧನವಾದ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದೂ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿ, ಅದರ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಐಕ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲು ಕಾರಣವಾದುವು. ಇದು ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ. ಅನಂತರ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಸಂಪರ್ಕವಾದ

ಬಳಿಕ ಅದೇ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಭಾಷೆಯ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಭಾರತದ ಬುದ್ಧಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಭಾಷೆಯೂ ಆಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡ ತೊಡಗಿತು. ಇದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಇತಿಹಾಸ. ಈ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ನಾವು ಯಾವ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು? ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಪ್ರಬುದ್ಧವೂ ಆದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಲೀ, ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗಾಗಲೀ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳ ಕೊರತೆಗೇ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ತುಂಬುವಂಥದಲ್ಲ. ಇದು ಭಾಷಾಂತರಗಳಿಂದ ತುಂಬುವಂಥದೂ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಇಡೀ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಪಾಕಕ್ಕೆ, ಅದರ ವಿಕಸನ ಶಕ್ತಿಗೆ, ಆ ಶಕ್ತಿಯ ಈಗಿನ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟದ್ದು. ಇಂದು ಈಗ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಇಂದಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ ನಾವು ಇಂದಿಗೆ ಸಲ್ಲವಂತೆ ಯೋಚಿಸಿದ್ದನ್ನು, ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿದ್ದನ್ನು, ಅನುಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂಥ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ವರ್ಗದ ಬುದ್ಧಿ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕ್ರಮೇಣ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಬುದ್ಧಿಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಆಗುವುದು ಯಾವ ಯೋಜನೆಯಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಹಣವನ್ನು ನೀರಿನಂತೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಸತತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ, ಮೂಲಭೂತ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯವನ್ನು ವಿಚಾರದ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಬಳಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಕೂಡಾ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ, ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ, ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ-ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಚ್ಚ ಮಟ್ಟದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡದೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಜೀವನವನ್ನು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿಯೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ, ನಾವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಲೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಇಂದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಈಗ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ “ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿನೇನು, ಸಂಸ್ಕೃತದಲಿನ್ನೇನು?” ಎಂದು ಹೇಳುವಂಥವರೆಲ್ಲರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಬೇಕಾದಾಗ ಥಟಕ್ಕನೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಕೋಶಗಳನ್ನೂ, ವಿಶ್ವಕೋಶಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು. ಇಂಥ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಜನ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಹೊರದೂಡಿ ಕೇವಲ ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕವೇ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ. ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ, ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯ ದುರಂತ ಅಭಾವವನ್ನು ಈ ಧೋರಣೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಾಗೃತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ಷ ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಹೊಸಹೊಸ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ, ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತ, ಹೊಸಹೊಸ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು. ಅವರಿಂದ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಅಪಾರ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಇರುವಾಗ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸ ಆರಂಭದಶೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವಾಗ, ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ನಾವು ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸರಿಸಮಕ್ಕೆ ಏರುವುದು ಹೇಗೆ? ಯಾವಾಗಲೂ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನಷ್ಟಾದರೂ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಅನುವಾದಗಳಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೋ? ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೇವಲ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುವಷ್ಟು, ಕಸಬುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಲಿತರೆ ಸಾಕೆ? ಆಗ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ನಡೆಸುವುದು-ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ನಾವು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು- ಇದೇ ನಮ್ಮ ಹಣೆಯ ಬರಹವೋ? ಹೊಸ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಧರ್ಮವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯದೆ ಹೋದರೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿಯೂ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿಯೂ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ನಾವೇ ಸ್ವತಃ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಲು ತಕ್ಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಪಡೆಯಲು ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ, ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಅವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಓದಿ ಮನನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ದಾರಿ ಇದೆ? ನಮಗೂ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಅಂತರವಾದರೂ ಇದೆ. ಈಗೀಗಂತೂ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವಲೋಕದ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತು ದ್ವಿಗುಣವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಹೊರದೂಡಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಇಂದಿನ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುವಂಥ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಬಿಡುವುದೋ? ಇಂಗ್ಲಿಷು ಬೇಡ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ, ಅದರ

ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಜೀವಧಾತುವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಅದು ಪರಕೀಯ ಅಂತಲೋ? ಹಾಗಾದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷೊಂದೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯವಾದುದೋ? ನಾವು ಒಪ್ಪಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿ, ನಾವು ನಮ್ಮದೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಕಾನೂನು, ನ್ಯಾಯ ವಿತರಣ ವಿಧಾನ, ನಾವು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ವೈದ್ಯ ವಿಧಾನ, ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ವ್ಯೂಹರಚನೆ, ಯುದ್ಧ ವಿಧಾನ, ಆಯುಧಗಳು, ವಿಮಾನಗಳು-ಇವೂ ಅಷ್ಟೇ ಪರಕೀಯವಲ್ಲವೋ? ಯಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಬೃಹತ್ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗೊಳಿಸುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ-ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನ ಪರಕೀಯರಿಂದ ಬಂದದ್ದಲ್ಲವೋ? ನಾವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ, ಸವಾರಿಮಾಡುವ ಕಾರು, ಬಸ್ಸು, ರೈಲು, ವಿಮಾನ; ಬಳಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ತು, ತಂತಿಟಪ್ಪಾಲು, ರೇಡಿಯೋ, ಟೆಲಿವಿಷನ್, ಫಿಲ್ಮ್-ಇವೂ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬಂದುವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ದುರಸ್ತಿಮಾಡಲು, ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತಂತ್ರನೈಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯೊಂದೇ ಪರಕೀಯ ಎಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಬಂದಂಥದಲ್ಲ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದಂಥದಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಸಂಪರ್ಕದ ಮೂಲಕ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ, ಆ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪಡೆದದ್ದು. ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾವು ನಿಜವಾದ ಭಾರತೀಯರೂ ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಆಗಬಹುದೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಈ ಎಲ್ಲ ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಬದುಕಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇವೋ? ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸರಳ ಮುಗ್ಧ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ, ನಮ್ಮ ಕನಸುಗಳನ್ನೂ ಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಪರಿಧಿಗೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಭೌತಿಕವಾದ ಎಲ್ಲ ಆಸೆ-ಆಮಿಷಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಪರಮಾರ್ಥವೊಂದನ್ನೇ ಗಮ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಂಭೀರವಾದ ಶುದ್ಧ ಸಾಧು ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ-ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವತ್ವವನ್ನು ಅದು ಏನಾದರೊಂದು ಮೆರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂದು ಇದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಆ ಬಗೆಯ ಸರಳ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾರೆ? ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬರುವ ಫಲವೆಲ್ಲವೂಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಎನ್ನಲಾದೀತೆ? ಅಲ್ಲದೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರಸಾರಗಳಿಂದ ಇಡೀ ಮಾನವ ಪ್ರಪಂಚದ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಬದಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿಕಟವೂ ಗಾಢವೂ ಆಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಾನವ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಒಂದು “ನೀಡ”ವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೆಲ್ಲ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಒಂದು ಹೊಸ ಮಾನವತೆಯ ಉದಯಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ರವಿಶಂಕರರ ಸಂಗೀತ ಅಮೆರಿಕನರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮಹೇಶಯೋಗಿಗೆ ಅಮೆರಿಕದ ಅನೇಕ ತರುಣತರುಣಿಯರು ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ನಾವು ಈ ಹೊಸ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ. ಶುದ್ಧ ಕಾವಿಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು, ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರವಚನ ನೀಡುವ ಮಠಾಧೀಶರೂ ಈಗ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಮೆರಿಕದ ಗೋಧಿ ಬಾರದೆ ಇದ್ದರೆ ಕ್ಷಾಮಗ್ರಸ್ತ ಭಾರತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜನ ಸಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ದಾನದ ನೆರವಿನಿಂದ, ಸಾಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆ ಕುಂಟಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಂತ್ರಗಳ ಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳೂ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕು-ಇಲ್ಲೇ ತಯಾರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಪರಕೀಯರ ದುಡ್ಡು ಬೇಕು, ಹೊರಗಿನ ತಂತ್ರಜ್ಞರ ಸಲಹೆ, ನೆರವು ಬೇಕು. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಅಮೆರಿಕಾ, ಜರ್ಮನಿ ಮುಂತಾದ ಪರರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದು ಬರಬೇಕು. ಇಂಥ ಈ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಅರಿತು ಅದರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡದೆ ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯುದಯ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ; ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳತನಕ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಡವೂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವೂ ಸೃಜನಕಾರ್ಯಶೂನ್ಯವೂ ಆದ ಜೀವನ್ಮೃತಾವಸ್ಥೆಗೆ ನಾವು ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೇವಲ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸುವ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಒಂದು ಹೊಸ ಜೀವನ ವಿಧಾನದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಸಂಕೇತವೂ ಹೌದು. ಅದನ್ನು ಬಿಡುವುದೆಂದರೆ ನಾವು ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನೇ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬಿಡಲೂ ಆಗದೆ ಹಿಡಿಯಲೂ ಆಗದೆ ಇರುವ

ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೇ ಸರಿ. ಆಧುನಿಕತೆಯೆಂಬುದು ಇಂದಿನ ಜೀವನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಮೂಲ ಧಾತು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾರ್ಥಕವಾದ ತುಂಬು ಜೀವನವೇ ಅಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನದರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಜೀವವುಳ್ಳದ್ದು ಇದ್ದರೆ ಅದು ಇಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ; ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲ ಬರೀ ಕನಸು, ಹಳವಂಡ. ಈ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೂಲಮೂಲೆಯಲ್ಲೂ ಹೊಸಜೀವನ ಮಿಡಿಯತೊಡಗಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ; ಅದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ಈ ಹೊಸ ಜೀವ ಸ್ವಂದನವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆತ್ಮಘಾತಕವೇ ಸರಿ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಪ್ರಭಾವ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿದೆ, ಹಾಕುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾದದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲ, ಕನ್ನಡ ನಮ್ಮದು ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ದುಡಿದವರೆಲ್ಲ

— *9 ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲಕವೇ ವಿದ್ಯೆ ಪಡೆದವರು. ಈಗಲೂ ಕೂಡಾ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ದಿಗಂತವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲೂ, ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಂಜನಶಕ್ತಿಗೆ ಆಳವನ್ನೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನೂ ತರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಓದಿದವರು. ಬಹುಶಃ ಉಳಿದೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿದವರು. ಇಂಥ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲ, ಯಶಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಭಾಷಾಸೇವೆ ಎಂಬ ತ್ಯಾಗ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ-ಸಹಜವಾಗಿ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮತನದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಬಯಸುವಂಥವರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾವ ಯಾವ ಕನ್ನಡಿಗ ತನ್ನತನವನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೋ ಆತ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೇ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಜರೂರನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವಂಥವರು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಅನಂತರ ಇತರ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು. ಏಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗ ಜೀವನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆವಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಬಯಸುವವನೇ ಸಾಹಿತಿ. ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗುಳಿದು ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಯಾವುದು ಇರುವುದೋ ಅದೇ ನಿಜವಾದ ಜೀವವುಳ, ಜೀವ ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಅಂಥ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದೇ ಭಾಷೆ. ಅಂಥ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವ ಕೆಲಸವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಜೀವಂತ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗದು. ಆದ ಕಾರಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಯಾವ ಸಾಹಿತಿಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ನಿಜವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾರ: ಏಕೆಂದರೆ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಹಾಗೆ ಭೂತಕಾಲದಿಂದ ಬಂದು ಮುಂದೆ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೇ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಇರುವ ಈ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಅದರ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಇಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬದುಕುತ್ತ ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಪರಿವರ್ತಿತ ಸಂವೇದನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಾಹಿತಿಯ ಕೃತಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಲು ಇನ್ನೂ ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಈಗ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಅದನ್ನು ಅದೃಶನ ಅನುಭವ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದೇ ನಾವು ಇಂದು ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾರ್ಗ. ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಜೀವನ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯಾವ ಸಾಹಿತಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿರೂಪವನ್ನು ಬಯಸಲಾರ. ಈ ರೀತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಭಾಷಾಂತರದಿಂದಲ್ಲ. ಇದೇ ರೀತಿ ನಿಜವಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಲೀ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಯಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗ ಕನ್ನಡದ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಚಾರಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ-ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟಿ ವುದರಿಂದಲ್ಲ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹೇರುವುದರಿಂದಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಭಾಷಣ ಬಿಗಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವರ್ಷಕಾಲ ನಾವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏನು ಕಲಿಯಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಮೂಲಕವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಕಲಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ. ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ನಿಜ. ಆದರೆ ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು? ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಾದರೂ ಸಾಲುವಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿರುವಾಗ

ಪ್ರೌಢಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ದಾರಿ ಇದೆ? ಅಧ್ಯಾಪಕ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೋ? ಎಷ್ಟು ಜನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತಾವು ಓದಿದ್ದನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವವಿದೆ? ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಬೋಧನಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಬರುವವರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅಲ್ಲದೆ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಶಿಕ್ಷಣದವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಕಲಿಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಜವಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಓದಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದೇ. ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೂರುವೇನು; ಅಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಕೇವಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುವುದು ನಿಜವಾದ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ. ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಒಂದು ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು; ತಾನು ಕಲಿಯುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಓದುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕು; ಆ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ ಉಳಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕು? ಆದ ಕಾರಣ ಕಾಲೇಜಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಬಿ.ಎ., ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ, ಎಂ.ಎ., ಎಂ.ಎಸ್.ಸಿ. ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಮೆಡಿಕಲ್, ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಮುಂತಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲಕವೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲ. ಇದು ನಿಷ್ಕರವಾದ, ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗಲಾರದ ಸತ್ಯ. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಾವು ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೂ ನಮಗೆ ಘಾತಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಒಂದು ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕವೇ ಅರಿಯಲಿ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುವನಲ್ಲದೆ, ತಾನು ಕಲಿಯುವ ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾರ. ಹಾಗೆ ಅವನು ತನ್ನ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದದೆ ಇದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ ತೀರ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ. ಅದೇ ರೀತಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೇವಲ ಲೈಬ್ರರಿ ಭಾಷೆಯಾಗಲಿ ಎಂಬ ವಾದವೂ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬರೇ ಓದುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ, ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬರಬೇಕು; ಸಾಮಾನ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಅನೇಕ ಭಾಷಾರಾಜ್ಯಗಳುಳ್ಳ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಬಳಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ರಾಜ್ಯರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಂಪರ್ಕವೇ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿ ದೇಶ ಒಡೆದುಹೋಗುವುದು ಸಹಜ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಸಂದಿಗ್ಧ: ಕನ್ನಡ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲೇ ನಾವು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಮಂಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಬೇಕು; ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದಿಗ್ಧದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ನಾವು ಕ್ರಮಶಃ ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಉಪಾಯ ಇದು : ಕಾಲೇಜಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಉಳಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲೂ ಉತ್ತರ ಬರೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಕ್ರಮೇಣ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ತಕ್ಕ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಮೂಲಕವೇ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ವಾದದ ಒಂದೆರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಹಾಗೆ ವಾದ ಮಾಡುವಾಗ ಜಪಾನಿನಂಥ ಏಕಭಾಷಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಥವಾ ರಷ್ಯದಂಥ ಏಕಭಾಷಾ ಪ್ರಭುತ್ವವುಳ್ಳ ದೇಶಗಳ ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕವೇ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಹಜವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆ; ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜಪಾನಿಯರು ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಸಂಪರ್ಕವಾಗುವ ಮೊದಲು ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ನಡೆದದ್ದು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರೌಢ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ನಡೆದದ್ದು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಇಡೀ ದೇಶದ ಧೀಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಫುರಣ ಸಂಚಯನ ಸಂವರ್ಧನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಆದಕಾರಣ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ನೂತನ ಜ್ಞಾನದ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪುಗೊಳಿಸಲು ಇಡೀ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಮನಸ್ಸುಗಳೂ ಕೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೂ, ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ

ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಆ ಜನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶಕ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಾತಾವರಣ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಇವು ಅಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಸವಾಲನ್ನು ಹಾಕುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಯೊಂದರ ಸತತ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದದ್ದು, ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ತಕ್ಕ ಒರೆಗಲ್ಲಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ನಿಕಟ ಸಾಹಚರ್ಯ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದದ್ದು ಕಾರಣ. ಇದೇ ಮಾತು ಒಂದೇ ಒಂದು ಭಾಷೆಯುಳ್ಳ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆ ಅಂಥ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಡಿಪಾಗಿಡುವುದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಆಗದ ಮಾತು. ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಈ ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದಂಥವಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಂದದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲ ಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಾದೀತಲ್ಲದೆ ಸರಿಯಾದ ವಾದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಷ್ಯಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಹಿಂದುಳಿದ ಮುಗ್ಧ ಭಾಷೆಗಳಿದ್ದರೂ ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆಯೊಂದೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೌಢವಾದ, ತಲತಲಾಂತರಗಳಿಂದಲೂ ವಿಚಾರದ, ಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಭಾಷೆ, ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯವರು. ಆ ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಪೈಪೋಟಿ ನಡೆಸಲು ತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಯಾವ ಭಾಷೆಗೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ರಾಜ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ದೇಶದ ಆಧ್ಯಂತವೂ ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಎರಡನೆಯ ತರಗತಿಯಿಂದಲೇ ಕಡ್ಡಾಯವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೂ

ಅಲ್ಲಿ

ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಜಾರರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು ಉಳಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆ ಸರಿಸಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಭಾಷಾ ಸಮಸ್ಯೆಗೂ ಯಾವ ಸಾಮ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದಿಯನ್ನು ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆಗೂ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ರಷ್ಯಾದೇಶದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸಿ ಹಿಂದಿಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾಗಲಿ ಆಗ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾದ. ಆದ ಕಾರಣ, ತರ್ಕಬಾಹಿರವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಈ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವಲ್ಲದೆ ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂಥ ಸಾಲ್ವಭೌಮ ರಾಜ್ಯವಲ್ಲ; ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜ್ಯವಾದ ಭಾರತರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಂದು ಅಂಗ, ಘಟಕ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಈ ಭಾರತದೇಶ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಇರಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಇದು ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಾಲ್ವಭೌಮ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಘಟಿಸಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಛಿನ್ನವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಒಂದೊಂದೂ ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಬೇಕೇ? ಎಂಬ ಮಾತು. ಇದು ಏಕರಾಷ್ಟ್ರ ವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಭಾವೈಕ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಆದರೆ ಈ ಏಕರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾವನೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ದೇಶ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಒಂದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಂಧನದಿಂದ ಇದು ಒಂದು ದೇಶ, ಭಾರತವರ್ಷ, ಭರತಖಂಡ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನ್ನಬಹುದಲ್ಲದೆ ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಈ ಇಡೀ ದೇಶ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿದ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ದೇಶವೂ ಒಂದೇ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ. ರಾಜಕೀಯವಾದ ಐಕ್ಯ ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಏಕರಾಷ್ಟ್ರ ಕಲ್ಪನೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಲಗೊಂಡಿತು. ಹಿಂದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಈ ದೇಶದ ಧೀಮಂತ ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಈಗ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಅದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂತು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ಸಮಾನತೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಧರ್ಮ ಮುಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ, ಧೋರಣೆಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೇಶದ ಆಧ್ಯಂತವೂ ದೇಶಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಉದ್ದೀಪಿಸಿ ಈ ದೇಶ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಸಂಗ್ರಾಮದ ನೇತೃಗಳೂ ಆಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥ ರಾದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನುಕರಣ ಬುದ್ಧಿ ದಾಸ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ತಲೆದೋರಿದುವೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಚಿಂತನೆಗಳೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು

ಮರೆಯಬಾರದು. ಈ ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ಹಾಗೆ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಬೆಸೆದು ಐಕ್ಯಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಈ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಧೀಮಂತರಾದವರನ್ನು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಞಾನ ಸಂಚಯದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿತು. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ವೈಚಾರಿಕ ವಾತಾವರಣ ಹಬ್ಬಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅತ್ಯಂತ ಜಡವೂ ಕರೋರವೂ ಆಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜಾತಿಭಾವನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿತು. ಶತಶತಮಾನಗಳ ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತು. ನಮ್ಮ ಕಲೆ, ಕಾವ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆ-ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತು ಹೊಸ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಒರೆಗಲ್ಲೂ ಆಗಿ ಉಪಕರಿಸಿತು. ಇಷ್ಟು ಸತ್ಪಲದಾಯಕವಾಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಪರಕೀಯವೆನ್ನುವುದು ಕಷ್ಟ. ಈಗ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಅದು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಧುನಿಕ ಗುಣಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅಂಶವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಂತೂ ಕೃತಘ್ನತೆಯ ಪರಮಾವಧಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾವು ಈಗ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಾಳೆಯೇ ನಾವು ಈ ಬಸ್ಸು-ರೈಲು-ವಿಮಾನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಇದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ತಟಸ್ಥರಾಗಿ ಕುಳಿತಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ನಮ್ಮದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ರಾಜ್ಯಗಳೊಡನೆ ಯಾವ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ನಮ್ಮದೇ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಇತರ ಅನೇಕ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಆಗುವುದು ನಮಗೆ ಬೇಡವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ, ಈ ದೇಶದ ಭಾಷಾ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವನ್ನಾಗಲೀ ಅನಾನುಕೂಲವನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ ವಿದ್ಯಾಸಾಧನವಾಗಿ ಇರಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಇರಬೇಕಾದ ಭಾಷೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಭಾರತದೇಶ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಅಗತ್ಯ. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನೇ ನಾವು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಬಳಸುವುದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಕುಂದು, ನಮಗೆ ಅವಮಾನ ಎಂಬ ವಾದವಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಮಗೆ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವಲ್ಲವೋ? ಆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಮಾನ ಹೇಗಾದೀತು? ನಮ್ಮದು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ದೇಶದ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಮತ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು, ಒಂದೇ ಜಾತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು, ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಮಾನವೇ ಸರಿ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ ನಾನಾ ಭಾಷೆಗಳಿರುವುದು ಮಾನವಕುಲಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ ಅಲ್ಲವೋ? ಏಕತೆಯೇ ಮಾನದ ಚಿಹ್ನೆ, ವೈವಿಧ್ಯ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅಭಿಮಾನದ ಅತಿರೇಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಸಮವಸ್ತ್ರಪರ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಶುದ್ಧ ಸ್ವದೇಶೀ ಭಾಷೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ನಮಗೆ ಕನ್ನಡವಿದೆ. ಅದೇ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ. ಅದನ್ನೇ ನಾವು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ ವಿಚಾರ ರಾಜ್ಯಭಾರಾದಿ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೂ ಬಳಸಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಮೂಲಕ ಇತರರೊಡನೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯವನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅವಮಾನವಿದೆ? ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ತಾನು ಮೇಲು ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಸುಮಾರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವುದು ಮಾತ್ರವೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ; ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಮರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಈಗ ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಮಸಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಭಾಷಾಭಿಮಾನವೂ ಕಾರಣ. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾಷಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಈ ದೇಶದ ಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಫಲಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೂ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಇವು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ರೀತಿ, ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪದವು. ಆದ ಕಾರಣ ಕನ್ನಡದವರಾದ ನಾವು ಸಂಸ್ಕೃತವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನು ಯಾವ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತರೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಉಪಯೋಗವೂ ಆಗದು. ಹಿಂದಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕಲಿಯದೆ ಬೇರೆ

ದಾರಿ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸಿದರೂ ವಾಂಛನೀಯವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಕಲಿಯಬಹುದು-ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ, ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗಬೇಕು. ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿ ಮಾತನಾಡುವವರೇನೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯವರಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಸಿದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಿಂದಿ ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳುಗಳಷ್ಟು ಪುರಾತನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳುಳ್ಳದ್ದಲ್ಲ; ಬಂಗಾಳಿಯಷ್ಟು ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡುದಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ತೀರ ಕೃತಕವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಮುಗ್ಧವಾದ ಭಾಷೆ, ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ತಮಿಳು ಕನ್ನಡ ಹುಡುಗರು ಕಲಿತದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಂಚ ದೊರೆಯಬಹುದೋ ಏನೋ. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಬುದ್ಧಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ, ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಭಾಷೆ ಅಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ನಾವು ಕಲಿಯಲಾರದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಅದು ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದದ್ದು, ಅದು ಈಗ ಇರುವುದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮೂಲತಃ ಹಿಂದಿಯೂ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಕ್ಕಿರುವಂಥವೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿ ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿದರೆ ಆಗ ಆ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಭಾಷೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯ ಮರ್ಯಾದೆ, ಸರಕಾರದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮೂಲೆಗೆ ತಳ್ಳಿ ತಾನೇ ಪ್ರಭುವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಸಹಾಯವೂ ಆಗಲಾರದು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಲೀ, ನಾನಾವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ, ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸ್ವತ್ವಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೋರುವ ಸವಾಲಾಗಲೀ ನಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ, ಕಲಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಒರೆಗಲ್ಲಾಗಲೀ ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಖಂಡಿತ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿ ಕೇವಲ ಕೇಂದ್ರದ ವ್ಯವಹಾರ ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯೇ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೂ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದ ವರೆಗೂ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆ ಆಗುವುದರಿಂದ ಈ ದೇಶಕ್ಕೊಂದು ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಾಗ, ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೊಡೆದಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನೇ ಇಡೀ ದೇಶ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗುವುದೆಂಬ *10 ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವೂ ಹಿಂದಿವಾದಿಗಳಲ್ಲಿದೆ ಎಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ನಮ್ಮಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ, ಈ ದೇಶವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಬೇರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ವ್ಯರ್ಥ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿ, ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕಲಿಯದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಈ ದೇಶ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಂತ ಸಕಾರಣವಾದ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನ. ಹಿಂದಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಯಾವ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗೂ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ದೇಶದ ಐಕ್ಯವನ್ನೇ ಗಂಡಾಂತರಕ್ಕೊಡ್ಡಿದಂತೆ.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಮಾತು ಎಂದರೆ ಈ ದೇಶದ ಮೂಲಗುಣ ವೈವಿಧ್ಯಮಯತೆ; ಈ ಬಗೆಯ ಈ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸುವ ವೈವಿಧ್ಯ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಇನ್ನು ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಇದರ ಒಂದು ಶತಾಂಶದಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಯಾವ ಧೋರಣೆಯೇ ಆಗಲೀ ಯೋಜನೆಯಾಗಲೀ ಈ ಮೂಲ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮರೆತರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಪಜಯ, ಅಪಯಶಸ್ಸು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು. ಫೆಡರಲ್ ಮಾದರಿಯ, ಎಂದರೆ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯವೂ ತನ್ನ ಒಳಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದಂಥ ಬಾಬುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವ, ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಮಾತ್ರವೇ ಈ ದೇಶದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೂ, ವಲಗುಣಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಗುವಂಥದು. ಇವತ್ತೆಲ್ಲ ನಾಳೆ ಈ ರೀತಿಯ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ನಾವು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ-ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡದ ಮೂಲಕ. ಇಂಥದೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷಾರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಮೊದಲ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು ಸ್ವಭಾಷೆಗೆ, ಸ್ವರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಇದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಈ ಯಾವೊಂದು ರಾಜ್ಯವೂ ಇಂದಿನ ಈ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಸಾರ್ವಭೌಮವೂ ಆಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಆತ್ಮನಾಶಕವಾಗುವ

ಭಯವಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭಾರತರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಲ್ಪನೆ ಅವಶ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಭಾವನೆಯ ಪೋಷಣೆಯ ಅಗತ್ಯ, ಈ ಬಗೆಯ ಫೆಡರಲ್ ಮಾದರಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಾತ್ರವೇ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಕ್ರಮೇಣ ಸಮರ್ಥವಾಗಬಹುದು. ಇಂಥ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಹೇರುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಡೆದರೆ ದೇಶ ಛಿದ್ರಛಿದ್ರವಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ. ಭಾಷಾರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ತಲೆದೋರುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಭಾಷಾಭಿಮಾನದ ಅತಿರೇಕ ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷಾರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಏಟು ಬೀಳದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ದೇಶ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ನಾವು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಬಡತನಗಳ ನಿವಾರಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಆಹಾರ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಪ್ರಗತಿಪರ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನ ಅರಿತೇ ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅರಿಯುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಅರಿವು ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನವಾಗಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಪರಿಣಮಿಸಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಹೇರುವುದಲ್ಲ. ದೇಶದ ಆದ್ಯಂತವೂ ಸುರಾಜ್ಯ ಇರುವ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ನ್ಯಾಯಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಈ ದೇಶದ ಯಾವ ಪ್ರಜೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಅವನ ಜಾತಿ, ಮತ, ಕುಲ, ಭಾಷೆ, ಪಕ್ಷ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ದೊರತೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಅನಂತರ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕಾಲಕಳೆದು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳು, ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡವೂ ಸೇರಿ, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನದ ಭಾಷೆಯೂ ಆಗಿ ಪರಿಪಾಕಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ಈ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳ ವಿವೇಕಕ್ಕೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದೇ ಕ್ಷೇಮ. ನಾವು ಸದ್ಯ ಕನ್ನಡವನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಡೆಯ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೂ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಯೋಚಿಸಿ, ಸಂಶೋಧಿಸಿ, ಚಿಂತಿಸಿ ಅದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಪರಿಣತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ; ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ತುಲನೆಗೆ, ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾರಾಜ್ಯಗಳೊಡನೆಯೂ, ಪರದೇಶಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬರುವುದೊಂದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಲೀ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾವನೆಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಲಿ ಯಾವ ಧಕ್ಕೆಯೂ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ನಡುವೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಿತರೂ ಆಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಬೇಡ. ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಮಲೆಯಾಳಿ, ಮರಾಠಿ ಮೊದಲಾದ ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಳಿ ಮುಂತಾದ ಉತ್ತರಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಟು ನಡೆಯಲಿ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಡ್ಡಾಯವೂ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಅಗತ್ಯವೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅವು ಅಗತ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಮೂಲಕವೇ ಪಡೆಯದೇ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಯುವುದು ತುಂಬ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಭಾರ ಎಂಬ ವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಂಗತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಗತ್ಯವೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ. ಅಗತ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕು -ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಲಿಯಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಅಕ್ಷರಮಾಲೆ, ಕಾಗುಣಿತ ಕಲಿಯುವುದೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೇ? ಬೆಳಗ್ಗೆದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಮುಖ ತೊಳೆಯಬೇಕು, ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗ್ಗಿ ಕಲಿಯುವುದೂ ಎಷ್ಟು - ಕಷ್ಟ! ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಅದೇ ರೀತಿ ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಏಕೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯೂ ಕೂಡಾ ಕಷ್ಟವಾಗುವಂಥ ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಇದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡೋಣವೋ? ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯದಿರುವುದೊಂದೇ ನಿಜವಾಗಿ ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗ. ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ವಿದ್ಯೆ ಬೇಕಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದು ಇಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವೂ ಸಾರ್ಥಕವೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಉದ್ದೀಪನಕ್ಕೆ, ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಗೆ ಸಾಧಕವೂ ಆಗಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಈಗ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮಟ್ಟ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದಿದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೇಡ ಎಂಬ ವಾದವೂ ಸರಿ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಟ್ಟ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದಿರುವುದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಭ್ಯಾಸವೊಂದರಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲ ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ ಆಗಿದೆ. ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಜೀವನದ ವಿಚಾರದ, ಆಚಾರದ

ಮಟ್ಟ ತುಂಬ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಆಚರಣೆಗೆ ತರಬೇಕು - ಅಷ್ಟೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಅಸಮರ್ಥರಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳದ ಹಾಗೆ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಳವಾದ, ದೇಶಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂಥ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿದ್ಯೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನಮ್ಮ ಸರಕಾರಗಳೂ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳೂ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನಿಗೂ ದೇಶಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಒಂದು ಕ್ರಮವನ್ನು ನಾವಿನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕೈಕೊಂಡೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಬಲ್ಲ ತರಬೇತಿ. ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಂಶೋಧನ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಆಗ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಷ್ಟ ಎಂಬ ಸೊಲ್ಲು ಖಂಡಿತ ಏಳಲಾರದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೇರವಾದ ಸಂಪರ್ಕ ಆಗದೆ ಇರುವ ಜನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಲಾಭ ಪಡೆದ ಜನ ಕೆಲವು ವರ್ಗದವರೂ, ಜಾತಿಯವರೂ ಮಾತ್ರ. ಈಗ ತಾವೇ ಉನ್ನತಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಯಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಕಲಿಯತಕ್ಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಬಾಹಿರರಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನ ಸಹಜವಾದರೂ ಅದು ಕುರುಡು ಪ್ರೀತಿ ಅಥವಾ ದುರಭಿಮಾನವಾಗದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಅಂಥ ಪ್ರೀತಿ ಅಭಿಮಾನಗಳಿಂದ ನನಗೇ ಆಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೇ ಆಗಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಹಾನಿ ಆಗದಂತೆ, ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಾಧಕ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡವೊಂದೇ ಈ ದೇಶದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ, ಈ ದೇಶವೂ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆಯಬಾರದು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ಇಂದಿನ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಕನ್ನಡ ಜನದ ಸತ್ತ್ವ ಬೆಳೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯ ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದಲೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದರೂ ಆಧುನಿಕ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ ಬೀಗದ ಕೈ ಹಾಗೆ ಇರುವ, ಈಗ್ಗೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ, ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ, ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜೀವನದ ಅಂಗವೇ ಆಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಮೂಲಕವೇ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ನಾವು ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೂ ನಾವು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸರಿಸಮಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿಯಿಂದ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುಂಠಿಸುವುದು ಖಂಡಿತ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಬಹುದಾದ ಸವಾಲೂ ನಮ್ಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಒಂದು ಒರೆಗಲ್ಲೂ ಹಿಂದಿಯ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಮೂಲತಃ ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರವೇ ಫೆಡರಲ್ ಮಾದರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಏಕತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಇತರ ಭಾಷಾವರ್ಗಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ತೀರ ಅಸಂಭವವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈವರೆಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೂಡಾ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನೇ ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೂ ಸಂಪರ್ಕಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕ್ರಮ-ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಕಲಿತರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕು ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದೊಂದೇ ನಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಮಾರ್ಗ.

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿ

ಟಿ. ಜಿ. ರಾಘವ

ವಿಚಾರವಂತರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ನಾದವೊಂದನ್ನು ಇಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ : ಒಂದು ದೇಶದ ಜನರ ಏಳಿಗೆ ಅವರು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ: ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಜೀವಂತತೆಯೂ ಕೂಡ ಪರಭಾಷಾ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಈ ಮಾತು ತೋರಿಕೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಷಯ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರ ಗ್ರಾಸವನ್ನು ಕಸಿದು, ಜನರ ಭಾವಗಳನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಅವರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಮೊನ್ನೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ವಿರುದ್ಧ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗುಂಪೊಂದು ಸಭೆ ಸೇರಿ, ಸಭೆ ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಕೆಲವು ರಾಜಕೀಯ ಪುಠಾರಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿರುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಈ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ದೇಶಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇರೆಯದು. ಈಗ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಚಳುವಳಿ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆ ಯಾವುದಾಗಬೇಕೆಂಬುದರ ಸಲುವಾಗಿ ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವು ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡದಿದ್ದುದರಿಂದ; ಪುಠಾರಿಗಳಿಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ದುರುಪಯೋಗವಾದುದರಿಂದ; ಇರಲಿ. ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾನು ದೇಶಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ: ನಾನು ನನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರ, ಭಾವ, ಸಂವೇದನೆ, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮತ್ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಲಾರೆ; ನನ್ನ ಭಾಷೆಯಿಂದರೆ, ನಾನು ನನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ವರೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಷೆ. ನನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆ ತಮಿಳೆಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ನಾನು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಆಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ; ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ. ಒಬ್ಬ ಕನ್ನಡಿಗ ಕನ್ನಡದ ಮುಖಾಂತರ ಕಲಿಯುವಷ್ಟನ್ನು ಮತ್ಯಾವ ಭಾಷೆಯ ಮುಖಾಂತರವೂ ಕಲಿಯಲಾರ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಏಳೆ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ನಾವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಜನ; ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನಷ್ಟೇ ಏನನ್ನೂ ಕಲಿಯಲು ಸಮಾನಾವಕಾಶವನ್ನು ಕೇಳುವ ಜನ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ನಮ್ಮ ದೇಶಭಾಷೆಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಪರಭಾಷಾ ಸಿದ್ಧಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಲ್ಲ; ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಕನ್ನಡ ದರಿದ್ರ ಭಾಷೆಯೇನಲ್ಲ, ಇಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಚರಿತ್ರೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತಿತರ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಬೋಧನೆಸಾಧ್ಯ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನನ್ನ ನನ್ನಂತಹವರ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪದದಾರಿದ್ರವಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದದಾರಿದ್ರತೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳೂ 'ಹೊಸತು' ಯಾವ ವಿಭಾಗದಿಂದಲೇ ಬರಲಿ, ಅನುಭವಿಸುವಂತಹುದು. ಆದರೆ ಹೊಸದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ, ಪದಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಪದಸಂಪತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಲೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ (ಮೂಲ ಪದ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ); ಹೊಸ ಪದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತೇವೆ; ಎರವಲು ಪಡೆದು ನಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ; ಇರುವ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈಚೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿರುವ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳುವುದು ಅಪ್ರಕೃತವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ : ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಹತಾಶನಾಗಿ, ಈಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಯಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಅಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟಿ ಹರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ (ಈಗಾಗಲೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದೆ) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿಯ ನಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲದೆ ವಿಚಾರಶೀಲತೆಯೂ ಕೂಡ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ; ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಧುರೀಣರು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತರೆ ಅಷ್ಟೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕನ್ನಡದ ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಷೆಗಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಉನ್ನತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಆಯಾ ದೇಶಭಾಷೆಯಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಕಲಿತರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು; ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಒಳಾಡಳಿತವೂ

ದೇಶಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯವೂ ಸ್ವಯಮಾಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಬೇಕು. ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಾಳಲಾರದು; ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಭಾಷೆಗಳು ಯಾವುದೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಪರಭಾಷೆಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಅತಿಮುಖ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗನಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದರೆ, ಆತ ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪತ್ತಿನ ವಾಹನವಾಗಿರುವ ಪರಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲೇಬೇಕು; ತನ್ನ ಭಾಷೆಗೆ ಜೀವರಸ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಎಚ್ಚರವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಗೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯವಿರುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಭಾಷೆ ಬದುಕಿರುತ್ತದೆ; ಆ ಮೌಲ್ಯ ಹೊಂದೊಡನೆ ಆ ಭಾಷೆ ಸಾಯುತ್ತದೆ (ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿಗೆ ಇರುವ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ). ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನಾದುವ ಜನ ಜಾಗೃತರಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಭಾಷೆ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. (ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅತಿರೇಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕನ್ನಡ ಚಳುವಳಿಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ.) ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ಆಗಲಿ, ಬೇರೆ ಒಂದು ಜನಾಂಗದವರೇ ಆಗಲಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೇರುವ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಸದಾ ಜಾಗೃತರಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸರ್ಕಾರ ವಿವಿಧ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಭಾರತೀಯರ ಮೇಲಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಲೋಭನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳು ಇಷ್ಟತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯವರೆಗೆ ನಶಿಸಿ, ಅಳಿಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಭಾಷೆಯ *11 ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕಾಳಜಿ ಬೆಳೆದು ನಾವು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದೆವು. ಈಚೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ಭಿಲಾಷೆ ಬೆಳೆದಿರದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಗುಲಾಮರಾಗಿಯೇ ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈಗ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ : ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಂತಹ ಮೇಧಾವಿಗೂ ಹೊರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವ್ಯಾಮೋಹ ಹೋಗಿ, ಈಗ ನಾವು ಆ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಮುಖ ಉನ್ನತಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಸಾರವನ್ನೂ ಹೀರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ; ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನೆಂದೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವ್ಯಾಮೋಹ ನಮ್ಮ ದೇಶಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರದು; ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರವು. ಕಾರಣ ಅದರ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದೇಶದ ಸರ್ಕಾರ, ಮತ್ತೊಂದು ಜನಾಂಗ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯು ನಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಈಗ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಪ್ರಲೋಭನೆಯಿಂದ ನಾವು ಎಚ್ಚತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಲೋಭನೆಯೇ ಆಗಲಿ ವಾಮನನಾಗಿ, ಏನೂ ಅರಿವುಕೊಡದೆ ಬಂದು, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಂತೆ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆ ಯಾವುದಾಗಬೇಕೆಂಬ ಗೊಂದಲವೆದ್ದಿದೆ. ಉತ್ತರದ ಹಿಂದಿಯನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇರಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಭಾರತದ ಹದಿನಾಲ್ಕೂ ಭಾಷೆಗಳಾಗಲಿ ಎನ್ನುವ ಕ್ಷೀಣಧ್ವನಿಯೂ ಇದೆ. ಮೊನ್ನಿನ ರಾಜ್ಯಾಂಗ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತನ್ನ ಗಾರುಡಿಗ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಜ್ಞಾನ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಗಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾರವು. ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕಸ್ಥನ ಸಂಪರ್ಕದಂತೆಯೇ ಭಾಷೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಜ್ಞಾನವಾಹಿನಿ ಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಆವಶ್ಯಕ. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವಾಹಿನಿ ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರಾಷ್ಟ್ರ ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರಲೋಭನೆಯನ್ನೂ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಒಡ್ಡಲಾರದು. ಭಾರತದ ಸೋಷಲಿಸ್ಟರು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ : ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ: ಮೇಲಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಲ್ಲ ವರ್ಗದ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ವರ್ಗದವರು ಸಿಕ್ಕಿ ಕೀಳರಿಮೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಸ್ನಾಬ್ ಮೌಲ್ಯ (Snob Value) ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ವರ್ಗಪ್ರಭೇದ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವಂತಹುದು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಲ್ಲವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಹಿಂದಿ ಬಲ್ಲವರು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಿಟ್ಟವನು ಸೈಕಲಿನವನ ಬಗ್ಗೆ, ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವವನು ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ

ಇಲ್ಲದವನ ಬಗ್ಗೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ನೌಕರ ಪ್ರಾಂತ ಸರಕಾರದ ನೌಕರನ ಬಗ್ಗೆ, ಟೆರಿಲಿನ್ ಧರಿಸಿದವನು ಹತ್ತಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕುವವನ ಬಗ್ಗೆ, ಪಟ್ಟಣದ ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡುವವನು ಹಳ್ಳಿಯ ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡುವವನ ಬಗ್ಗೆ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್ ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್ ಅಲ್ಲದವನ ಬಗ್ಗೆ ಸುಂದರಿ ಕುರೂಪಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಎರಡನೆ ಇಯತ್ತೆಯವನು ಒಂದನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯವನ ಬಗ್ಗೆ ತಾಳುವ ಮನೋಭಾವ ಇಂಥದು. ಇದರ ಉಗಮ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಉಗಮದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಥವಾ ಉದ್ಧಾರವೆನ್ನೋಣವೇ - ಸರಕಾರವೇ ಕೈಕೊಂಡಿದೆ. ಭಾಷೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳನ್ನು ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯರಿಗೆ ಒಡ್ಡುತ್ತಿದೆ: ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆ ಆವಶ್ಯಕ, (ರಾಷ್ಟ್ರಪಕ್ಷಿಯಂತೆ) ಎಂದು ನಮ್ಮ ಭಾವಲೋಕದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ; ಇದು ಭಾರತದ ಭಾಷೆಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಭಾಷಾ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಮಾತಾಡುವ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ; ಕಲಿಯಲು ಅತಿ ಸುಲಭ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಂತೆಯೇ ಇಂಡೋಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದುದು, ಅಂದರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡುವ ಜನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿ ಕಲಿಯುವುದು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಭಾಷೆ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಹಿಂದಿಯೂ ಆಗಲಾರದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. (ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾತಾಡುವವನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸುಲಭ.)

ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : ಹಿಂದಿಯ ಅಕ್ಷರಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಂತಲ್ಲ, ಉಳಿದ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಂತೆ, ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಧ್ವನಿಮಾ, (phonemes) ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಧ್ವನಿಮಾಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಅಲ್ಲದೆ ಧ್ವನಿಮಾ ಎಂಬುದು ಒಂದೇ ತರಹದ ಶಬ್ದಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರು, ಹಿಂದಿಯ ಉಪಧ್ವನಿಗಳು (allophones) ಕನ್ನಡದ ಉಪಧ್ವನಿಗಳಿಗಿಂತ ತೀರಭಿನ್ನ. ಆದುದರಿಂದ ಹಿಂದಿ ಕಲಿತ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯವನ್ನು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಆಶನ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈತ ಬೇರೆ ದೇಶಭಾಷೆಯವನು ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಬಿಡಬಹುದು. ಇದು ತರುವ ಕೀಳರಿಮೆ ನಮಗೇ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುವಂತಹುದು : ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತ ಭಾರತೀಯನೊಡನೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತ ಭಾರತೀಯ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿದಾಗ ಬರುವಂತಹ ಕೀಳರಿಮೆ ಇದು. ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದಮೇಲೆ ಒಂದು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಭಾವಾತೀತ ಮೌಲ್ಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಿಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮೌಲ್ಯವಾಗಲೀ, ಸ್ಥಾನಮಾನವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ; ಸರಕಾರ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದಿ ಭಾರತದ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಒಡ್ಡುವ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಹಿಂದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಡಿದ್ದು ಇದನ್ನೇ, (ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗಾದರೇ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ಹಾಕುವ ಶಕ್ತಿಯಾದರೂ ಇತ್ತು.) ಹೀಗಾಗಿ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಆಶಿಸುವ ಮನುಷ್ಯ ತನಗೆ ಯಾವುದು ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೋ ಅದಕ್ಕೆ ತನಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆಯೇ ಅಥವಾ ತಿಳಿದೂ- ತೀರ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಆದರೆ ಅವರು ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರು- ಮಾರು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; ಅದನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಿಯ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಲೋಭನೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಳಿದ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ, ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ದೇಶಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಉಪೇಕ್ಷಾಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ದೇಶಭಾಷೆ ತನ್ನ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ನಾಶವಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತಿತರ ದಕ್ಷಿಣದ ದೇಶಭಾಷೆಗಳು ಸಾಯಲಿ ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಮತ್ತಿತರ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯರು ಹಿಂದಿಗೆ ಒಡನೆ ಸುಖಾಗಮನ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬಯಸಬೇಕು. ಅಂಥವರು ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರರಿಂದ ಸತ್ಯಹೀನ ಬದುಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಥವಾ ಇದು ಉತ್ತೇಜ್ಜೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೇ ತಳ್ಳಿಹಾಕುವ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸರಿ. ಅಂಥ ಕೆಲವು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : ಹಿಂದಿ ಬರಲಿ, ಅದು ದೇಶಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. (ಇದೇ ಜನ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಬೆಕ್ಕು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಧರ್ಮ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು; ತಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಪಡೆದ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಉಪಯೋಗ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಬೇಡ ಎನ್ನುವ ವಂಚಕರು; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹರಾವೋ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದ ಕಲಿತಿರುವವರು, ಇರಲಿ), ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಉಳಿವು ಇಂಥ ಕೆಲವರ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿಲ್ಲ, ಅದರ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಚುಕಿ ಕೊಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಲೆಯಾಯಿತೆಂದು ತಕ್ಷಣವೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನ ಇವರು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ದಿನದಿನವೂ ದೇಹದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವೇ ಜೀವಕಣಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತ ಬರುವವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ,

ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಹೊರತೂ ಅಪಾಯದ ಅರಿವನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಒಡ್ಡಿದ ಈ ಅಪಾಯದಿಂದ ದೇಶಭಾಷೆಗಳು ಪಾರಾಗಿವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ, ಇದೇ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸೂತ್ರ ಹಿಂದಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ವಿತಂಡವಾದ. ದೈಹಿಕ ದಾಸ್ಯದ ಅರಿವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇಗನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ದಾಸ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದಿಯಿಂದ ನಾವು ಏನನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಾರವು; ಇದು ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂಟೆ ಮತ್ತು ಸವಾರನ ಕತೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ದೃಷ್ಟಾಂತ, ಮಳೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂಟೆ ಕೇಳಿದ್ದು, ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಡೇರೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಮಾತ್ರವಿಡಲು ಅವಕಾಶಕೊಡು, ಎಂದು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಡೇರೆಯಿದ್ದು ಒಂಟೆಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಲೋಭನೆಯೊಡ್ಡುವ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಈ ಮಾತು ನಿಜ; ನಿಮಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೇಕೆ? ಸರಿ, ಉತ್ತರದವರಿಗೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾದ ಹಿಂದಿ ಬೇಕು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಎರಡನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸೋಣ, ಉತ್ತರದವರಿಗೆ ಹಿಂದಿಯಷ್ಟೇ ಆದರೆ ಸಾಕು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಸರಕಾರ, ನಂತರ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಒಂದೆರಡು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಬೇಕಾದರೆ ಹಿಂದಿ ಕಲಿತರೆ ಉತ್ತಮ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಲೋಭನೆ, ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವವರು ಹಿಂದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುವ ಸೂಚನಾ ಪತ್ರಗಳು; ನಂತರ ಇದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಈಗಾಗಲೇ ಸರಕಾರ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ- ಗಗನಸಖಿಯರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಎರಡೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕೆಂದು, ಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಭಾಷೆ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಕಲಿತರೆ ಚೆನ್ನಲ್ಲವೇ, ಉತ್ತರದವರು ನೋಡಿ, ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ದುರುಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೂ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಹೌದೆನಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಲೋಭನೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳ, ಹೆಚ್ಚಿನ ತುಟ್ಟಿಭತ್ಯೆ- ಸೇಟ್‌ಗೋವಿಂದದಾಸ್ ಹೇಳಿದಂತೆ) ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲೊಂದು ಹಿಂದಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಉತ್ತೇಜನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಸಾಶನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ; ಕೆಲಸ ಬೇಗ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೂಡಾ. ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು, ಕನ್ನಡ ಕಲಿತು ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ದುಡಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಹಿಂದಿ ಕಲಿತು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ? (ಹಣ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗಮನರುಜನೆಯ ತುಡಿತವೂ ಹೆಚ್ಚು; ಸರಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಕಚ್ಚಾಫಿಲ್ಮ ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗಾಗಿ ಒದಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತು ಸರಿ; ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾಗಳೇ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ). ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರದ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ನಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಾವು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮನಿಯಾರ್ಡರು ಫಾರ್ಮುಗಳು ಸರಕಾರದಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಗೀಕಾರ ಸೂಚಕ ಮೌನ ಧರಿಸಿಲ್ಲವೇ? ಅಲ್ಲದೇ ಸರಕಾರ ಈಗ ದಕ್ಷಿಣದವರ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಇವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸುತ್ತಿದೆ; ಮುಂದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಫಾರ್ಮುಗಳ ವಿತರಣೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.; ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಫಾರ್ಮುಗಳು ತೀರ ವಿರಳವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷು ಫಾರ್ಮುಗಳ ಚಲಾವಣೆ ನಿಂತು ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಎಚ್ಚಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಬಲೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ ದೇಶಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಅರಿವು ಮೂಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಆಗ ಯಾರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಬೇಕು ನಾವು? ಉತ್ತರದವರಿಂದಲೇ? ಆಗ ಭಾರತ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಲ್ಲವೆ ಹಿಂದಿರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲವೇ, ರಾಷ್ಟ್ರದ್ರೋಹಿ ವರ್ತನೆ ಸಲ್ಲ ಅಂಥ ತಿಳಿಯ ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ಬಂದೀತು? ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಭಾಷೆಯ ಉಳಿವಿನ ಬಗ್ಗೆ ದಕ್ಷಿಣದವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕಾಳಜಿ ಬಂದೀತು?

ಸಂಪುಟ- ೨

ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾವೈಕ್ಯ

ರಾಮದಾಸ್

ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿದ ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೀಯಬೇಕೆಂಬ ಸಲಹೆಯನ್ನು ತತ್ಪಶಃ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. ಬೊಂಬಾಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿ ಶ್ರೀ ಗಜೇಂದ್ರಗಡ್ಕರ್ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಪಂಜಾಬು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಗುಣಾವಗುಣಗಳೇನೇ ಇರಲಿ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೆಚ್ಚರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಘಟಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯದೆಂದೂ ಭಾರತದ ಐಕ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಒಡೆದು ಆಳುವ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ನಿಜ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಭಾರತೀಯರು ಏನುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಅಂತಃಕಲಹದಿಂದ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಆಡಳಿತಗಾರರ ದುರ್ಬಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು ಅಷ್ಟೆ. ಭಾರತ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಅಧೀನವಾದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನೊಂದು ಇಡೀ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದರು ಇಂಗ್ಲೀಷರು. ರಾಜಾರಾಮ ಮೋಹನರಾಯರಂಥವರ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅವರು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಗಾಂಧಿ, ಪಟೇಲ, ನೆಹರೂ ಅವರಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕರ ಪರಿಚಯವಾಗಲೀ, ಪ್ರಭಾವವಾಗಲೀ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಬಹುಶಃ ಸಾವಿರದ ಒಂಭೈನೂರ ಅರವತ್ತೇಳರಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದ್ದು ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲ. ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯಂತೂ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ; ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಅಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ, ನಡೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ, ಉಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ, ತೊಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ! ಭಾರತೀಯರ ಈ ಎಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯದ ನಡುವೆಯೂ ಏಕತೆ ಉಂಟೆಂದು ನಾವು ವಾದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉಂಟೆಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಬೀಗುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ “ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ” ಉಂಟೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕಾದಾಗ ನಾವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಈಗಿನ ಎಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾದ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ, ಪುರಾಣ ಇತಿಹಾಸಗಳೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳೂ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಆ ಪರಂಪರೆ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಈ ಪರಂಪರೆ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಈಗ ನಾವು ಭಾರತೀಯ ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒತ್ತಡ ಎಷ್ಟೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘ ಕಾಲಾವಧಿಯದಾಗಿದ್ದರೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ‘ದ್ರಾವಿಡ’ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು ಈಗಲೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳು ಬೆಳೆದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯೋದಯ ಆಗುವ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಣಾಮ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. “ಭಾರತೀಯತ್ವ” ತಲೆದೋರಿತ್ತು. ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ, ನಿರಸಂದೇಹವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ವಿಚಾರವಂತರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತರ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಭಾಷೆ ಆಗಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಂಸ್ಕೃತ ಆಗಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನುಳ್ಳ “ಭಾರತೀಯ” ಎನ್ನುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಇದ್ದ ಏಕೈಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ, ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಬೇಕಾದವರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಲಿತರು. ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ‘ಪ್ರಾಂತೀಯ? ಅಲ್ಲದ, ‘ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ’ ಆದ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಲಿತರೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಬೆಳೆದುವು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ದ್ರಾವಿಡರಲ್ಲೂ ರಕ್ತಗತವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರ ಗುರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಆಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾಧ್ಯಮ ಅಥವಾ ಸಾಧನ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಗುರಿ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿತವಾದಾಗ ಉಪವಸ್ತುವಿನಂತೆ “ಭಾರತೀಯತ್ವ”ದ ಜನನವಾಯಿತು. ಕಲಿತ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರಾಂತದ ಬಂಧನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಂತೀಯ ರಾಜರುಗಳಿಗಿಂತ ವಿದ್ವಾಂಸ ಮೇಲೆನಿಸಿದ್ದ. ರಾಜನಾದವನಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗೌರವವಾದರೆ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಗೌರವವಿತ್ತು.

ಬೌದ್ಧ ಜೈನ ಮತಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಸಾರದ ಉದ್ದೇಶ ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಗ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಬೇಕಾಯ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ, ಈಗ ಹೇಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅನುವಾದಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಹಿಂದೆ ಆಗಿಹೋದ ನಮ್ಮ ಮಹಾಕವಿಗಳೂ, ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ, ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ ಕಾರರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪಾಕೃತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು’ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ, ಸೊಪ್ಪು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾದ, ಅನುವಾದಕರು ಕಾವ್ಯವೇಕೆ, ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, ಅಲಂಕಾರ, ರಸ, ವ್ಯಾಕರಣ, ವೈದ್ಯ, ತತ್ವ, ಜ್ಯೋತಿಷ, ಗಜಾಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಅನುವಾದಗೊಂಡವು. ಬಹುಶಃ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯನಾಗಿದ್ದ ಭಾಸ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ, ದಂಡಿ ಕಾವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಬರೆದದ್ದು. ಬಹುಶಃ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡದ ‘ಸ್ವಂತಿಕೆ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಯಾರದ್ದಿದೆ? ಏನಿದೆ? ಎಷ್ಟಿದೆ? ಎಂದು ಕೇಳುವದು ಧಾಷ್ಟ್ಯವಾಗಲಾರದು.

ಕನ್ನಡದ ರನ್ನನನ್ನೂ, ಪಂಪನನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸುವಾಗೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ, ವ್ಯಾಸರನ್ನೂ, ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನನ್ನೂ, ಭವಭೂತಿಯನ್ನೂ, ಭಾಸನನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಆತ್ಮದ್ರೋಹ ಆಗದಿದ್ದೀತೆ? ಹಾಗೆನ್ನುವಾಗ ಪಂಪ ರನ್ನರ ಸ್ವೋಪಜ್ಞ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಜ್ರಸನ್ನಿಭವಾದ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಭೂ ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಹೊಳಪು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಮಲವಾದವಾಗಿ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಎಂದಷ್ಟೇ ನನ್ನ ವಾದ.

ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾಧ್ಯಮ ಕ್ಷೀಣಿಸಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಬಂದುವಲ್ಲ, ಹಾಗಾದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಎಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಿತು? ಭರತ, ಭಾಸ, ಕಾಲಿದಾಸ, ಆನಂದವರ್ಧನ, ಕೌಟಿಲ್ಯ, ಶುಕ್ರ, ಮನು ಮೊದಲಾದವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದಾದ ಹೆಸರುಗಳೆಷ್ಟಿವೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ಶತಮಾನ ಹದಿನೇಳು ಹದಿನೆಂಟರಲ್ಲೇ ರಸೆಲ್, ಸಾತರ್, ಫ್ರಾಯ್ಡ್, ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್, ಎಲಿಯಟ್ರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ?

ಬರ್ನಾಡ್‌ಷಾನ ಕಟುಮಾತು ಕಂಡವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂಥದು ಬೆಳೆದು ಬರಲಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದಾರು. ಆದರೆ ಅದು ಸುಳ್ಳು, ಭಾರತೀಯ ತತ್ವ, ತರ್ಕ, ಧರ್ಮ, ಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಖಂಡನ ಮಂಡನೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ ನಮ್ಮವರ ವಿಚಾರಶೀಲತೆಗೆ, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಆಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಿಂದೆ ಬಿತ್ತು. ಜಾಗತಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ, ರಸ, ಧ್ವನಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಆಗಿ ಎಂಟುಹತ್ತು ಶತಮಾನಗಳು ಆಗಿಹೋಗಿವೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಇನ್ನೂ ಅಂಬೆಗಾಲಿಡುವ ಹಸುಗೂಸು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಶತಮಾನ ಕೂಡ ಕಳೆದಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನ ಹಿಂದುಳಿಯಿತಲ್ಲ ಅದು ಸತ್ಯ. ಅದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆದ ದೊಡ್ಡ ನಷ್ಟ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಹತ್ವದ ಹಿರಿಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಈಗ ಮರೆತುಹೋದ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳು ಮರೆಯಲಾಗದ ಮರೆಯಬಾರದ ಚರಿತ್ರೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಭಾಷಾನೀತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ “ಅದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಏಕಮೇವ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಡಾ|| ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್, ಜಗದೀಶ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್, ಡಾ|| ಹೋಮಿ ಬಾಬಾರಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾಗತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೆಳಗಲು ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಷಡಕ್ಷರಿ, ಕೆಂಪುನಾರಾಯಣರ ಬಳಿಕ ಯಾರ ಹೆಸರು ಹೇಳಬೇಕು?

ಬಸವವೃಶಾಸ್ತ್ರ, ಬೇಂದ್ರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ, ಗೋವಿಂದ ವೈ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಕುವೆಂಪು, ಅಡಿಗ, ಪು, ತಿ, ನ, ಹೀಗೇ ಈಗ ಹತ್ತಾರು ಜನರ ಹೆಸರು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಈಗ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವೈವಿಧ್ಯ ಬಂದಿದೆ. ಜೀವಂತ ಲಾವಣ್ಯ ಬಂದಿದೆ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ? ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ.

ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿದು ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಆ ಅಮೃತಕ್ಕೆ ಕೈ ನೀಡಿದಾಗ, ಅಥವಾ ಕೈನೀಡದಿದ್ದರೂ, ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರು ಕೊಡುವಾಗ ಅದೇ ಅಮೃತವನ್ನು ಪೂತನಿಯ ಹಾಲೆಂದು ಜರಿಯುವುದು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಅದು ನಿಷ್ಕಾರಣ ಸ್ವಾರ್ಥ.

ಜಡವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷು. ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕವಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ದೇಶಭಕ್ತರು, ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದ್ದು, ಸತ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದದ್ದು, ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ.

ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹರಡಿದ್ದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹರಡಿದ್ದು, ಹರಡುತ್ತಿರುವುದೂ ಒಂದು ಸತ್ಯ. ಪೂರ್ಣಕುಂಭ ಗೌರವದಿಂದ ಕಳಶಕನ್ನಡಿ ಸಹಿತ ಆಹ್ವಾನಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿದ್ದು. ಅದು ಈಗ ಕೃತಕ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾರ ತುರಾಯಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಕೈಕುಲುಕಿ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಹೋಟೆಲಿನವರು ಅಂದವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟ ಖಾದ್ಯಪೇಯಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯ : ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪರಂಪರೆಯದಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಸಂಸ್ಕಾರದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ 'ಗುಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್', 'ಗುಡ್ ಇವಿನಿಂಗ್', ಕಂಗ್ರಾಜುಲೇಷನ್ಸ್, ಥಾಂಕ್ಸ್' ಮೊದಲಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು (ನಲ್ ಬೆಳಗು, ನಲ್ಲಿರುಳು, ಶುಭಾಶಯ, ಧನ್ಯವಾದಗಳೆಂದು ಕೃತಕವಾಗಿ, ಪುಸ್ತಕೀಯವಾಗಿ ಅನುವಾದವಾಗಿದ್ದರೂ) ವಿದ್ಯಾವಂತ ಭಾರತೀಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಉಡುಗೆಯ ವೈವಿಧ್ಯ ಇತ್ತು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ, ನೋಡಿ ಆತ ಪಂಜಾಬಿ, ಕನ್ನಡಿಗ, ತಮಿಳ, ಮಲೆಯಾಳಿ, ರಾಜಸ್ಥಾನಿ, ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲಿ ಈ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರಗೂ ಇದೆ ಶರಟು, ಪ್ಯಾಂಟು, ಕೋಟು, ಟೈ, ಇಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು ಅಭಿನ್ನ ಅಂಗ.

ಹಿಂದೆ ಜ್ಞಾನದ ಗುರಿಮುಟ್ಟಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಧನ ಆಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟೆವು. ಮೃತಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರದ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆವು. ಈಗ ಅದೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರಿ ಡಾ. ತ್ರಿಗುಣ ಸೇನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿ ಎಂದು.

ಅಧಿಕಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ, ಕಂಡ ಕನಸು ನನಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ರೂಢಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಭಾವೈಕ್ಯಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಧಕ್ಕೆ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾ ಭೇದದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಂತಗಳ ರಚನೆ ಆದಾಗಲೇ ಭಾರತೀಯತ್ವ ಶಿಥಿಲಗೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರ ದಿನೇ ದಿನೇ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮೂರ್ತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇದೆ. ಇದು ಇಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ, ಪ್ರಭಾವ ಅಧಿಕವಾದರೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮೂರ್ತಿ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಈಡಾಗುತ್ತದೆ, ಭಾರತೀಯ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಸುಲಭವಾಗಿ ಭಾವೋದ್ರೇಕಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾಭಿಮಾನ ಅತಿರೇಕವಾಗದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಶಿವಸೇನೆಯನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂಥ ಸೇನೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. (ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೇ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಎನ್ನುವ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ, ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ, ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ, ಭೂಪಾಲಿನಲ್ಲಿ, ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕನ್ನಡ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿನೋಡಲಿ; ಆಗ ತಿಳಿದೀತು. ಶಿವಸೇನೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ; ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಶ್ವಾಸಕೋಶ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ! ಕನ್ನಡ ಚಳುವಳಿಗಾರರ ಸ್ಲೋಗನುಗಳಲ್ಲಿ! ಈ ಮಾತು ಕೋಪ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ, "ನಮ್ಮ

ಬೆನ್ನು ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಮಾತು ಸತ್ಯವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೆ.) ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾಭೇದಗಳ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿಹೋಗಿರುವ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಪೀಡೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ಗೌರವವಿದೆ ಎಂಬ ನಾಣ್ಯದಿಗೆ ಅವವಾದಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನದ್ರೋಹ’ ಆದರೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಧೋರಣೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದು ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದರೂ ಇನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅವತಾರ ಬಲವಂತ ಮಾಘಸ್ನಾನವಂತೂ ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ನಾವಾಗಿಯೇ ಆ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬೇಡಿ ಬಯಸಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಆರಂಭವಾದರೆ ಶೇಕಡಾ ನೂರರಷ್ಟು ಗ್ರಾಂಟ್ ಕೊಡಲು ತಯಾರಿದೆ ಎಂದು ಕೇಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಪಾತೆಯ ಸಚಿವರಾದ ಡಾ|| ಷೇರ್‌ಸಿಂಗ್ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಪ್ರಲೋಭನೆ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ಪ್ರಾಂತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಾಗಲೀ, ಸರ್ಕಾರಗಳಾಗಲೀ ಅದಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇತ್ಯರ್ಥವಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಒಂದೊಂದು ಹಿಂದಿ ಮೀಡಿಯಂ ಕಾಲೇಜು, ಆಮೇಲೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಖರ್ಚನ್ನೂ ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಬಹುಶಃ ಹಿಂದಿ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶುಲ್ಕ ವಿನಾಯಿತಿಯನ್ನೂ ನೀಡಬಹುದು. ಪ್ರಾಂತಭಾಷೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಕಲಿತರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ (ಇಂಥದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗಾಂಧಿ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು). ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಕಲಿತರೆ ಶುಲ್ಕ ವಿನಾಯಿತಿ! ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಪುಕ್ಕಟೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ವಿತರಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಿಯಾರು!

ಇಂಥ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗದವರು ಯಾರು? ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರವಂತೂ ಹೌದಪ್ಪನ ಸರ್ಕಾರ. ಹಿಂದಿ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕಾಲೇಜೊಂದು ಆರಂಭವಾದರೆ ಆಶ್ಚರವಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಡೆದಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವಂತರಿಗೆ ಕೇಂದ್ರದ ನಿಧಾನದ್ರೋಹ ಅರ್ಥವಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿ ಹೋಗಿ ಗಂಜಿ ಆದಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಆರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮೊದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯ ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕಿ ಲೂಟಿಮಾಡಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಭದ್ರವಾದ ಕೋಟೆಗಾಗಿ ಅಡಿಪಾಯ ಅಗೆಯತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

ಇದನ್ನೀಗ ಕನ್ನಡ ವಿಚಾರವಂತರು, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ದೂರಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಈಗ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇರುವುದು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಕನ್ನಡಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷು ಬೇಡವೆಂದು ಹೊರದೂಡಿದರೆ ನಾಳೆ ಹಿಂದಿ ನಮ್ಮ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವುದು ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ; ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪರಸ್ಪರ ಮಿಲನ, ಚರ್ಚೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೈಗಾರಿಕಾ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬೇಕು. ಅದು ಕನ್ನಡ ಆದೀತು ಎಂಬುದು ಸುಖಸ್ವಪ್ನ. ಧಾಷ್ಟ್ಯ ಮಾತು. ಹಿಂದಿ ಆಗಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಔತ್ತರೇಯರು. ಒಂದು ಭಾಷೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಎರಡು ಗುರಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು. ಈ ಗುರಿಗಳು ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯಂಥ ಸುಲಭ ಸಾಧನ, ಮಾಧ್ಯಮ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರಚಲಿತ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೊಸತಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕಲಹಗಳಾಗಲೀ, ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಲೀ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ಮೂಲ ತತ್ವ. ಆದರೆ ಈಗ ರೂಢಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರಾಂತಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೮೨೬ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ. ಮೊದಲು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳು ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದವು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಸಿಂಧಿ ಭಾಷೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಿತು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನಿ, ಮೈಥಿಲಿ, ಭಾಷೆಗಳು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಪರಿಷತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ತುಳುವರು ದನಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಕೊಡಗರು ಯಾಕಾದರೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಾರು! ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿ ಎಂಬ ಬೇಡಿಕೆ ಮೊದಲು. ಆ ಮೇಲೆ ಕೂಗು, ಮತ್ತೆ ಕ್ರಾಂತಿ, ಲೂಟಿ; ಕಡೆಗೆ

ಮಾನ್ಯತೆ. ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಪುಂಖಾನುಪುಂಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸರಮಾಲೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಬಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಆಗದ ಸರ್ಕಾರ ಜನತೆಯ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆಯೆ ಕಡೆ ಸೆಳೆಯಲು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವುದು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಲ್ಲ, ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಧಾನದ್ದು.

ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯೊಂದು ಇರಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರ ವಾದ. ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಗಳೇ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಪ್ರತಿವಾದ. ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದಘೋಷ್ ಮೊದಲಾದವರು ಹೊರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಭಾರತೀಯರು ಪರಸ್ಪರ ಕಲೆತಾಗ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಜನ “ನಿಮಗೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದೇಶಭಾಷೆ ಇಲ್ಲವೇ???” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರಂತೆ ಆಗ ಅವರಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಯಿತಂತೆ.

ಯಾಕಾಗಬೇಕು ನಾಚಿಕೆ?

ಭಾರತದ ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕತೆ ಇದೆ ಎಂದು ತಾನೇ ನಮ್ಮ ವಾದ? ಅದು ತಾನೇ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ?

ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದಾಗ, “ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೮೨೬ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ. ಭಾರತೀಯರು ಪರಸ್ಪರ ಕಲೆತಾಗ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಒಂದು ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆ, “ಸೇವಕಭಾಷೆ” ಬೇಕು, ಅದು ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಭಾರತೀಯವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷು,” ಎಂದು ಹೇಳಬಾರದೆ?

ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಿಳಿ, ಒಬ್ಬ ಕಪ್ಪು, ಒಬ್ಬ ಕೆಂಪು ಆದಾಗ ಸಹಜವಾದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಬಹುದು “ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ?” ಎಂದು “ಯಾಕೋ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಸತ್ಯ” ಎನ್ನಬೇಕೋ. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಬೇಕೋ? ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಲು ಇಂಥ ಕತೆಗಳು ತುಂಬ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಕಿಲುಬು ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ|| ವಿ. ಕೆ. ಗೋಕಾಕರು ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ತರುವಣದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವವರಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹ ನಡೆಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಯಾರೂ ಬೇಕೆನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬಂತು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ.

ಮದರಾಸಿನ ಕಾಲೇಜೊಂದರಲ್ಲಿ ತಮಿಳು ಮಾಧ್ಯಮ ತೆರೆದರು. ಮೂರು ಸಾವಿರ ಅರ್ಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಮಿಳು ಮಾಧ್ಯಮ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆ? ಉದ್ಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ಅವಕಾಶಗಳ ವೈಪುಲ್ಯ.

ಇನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಇಂದಿನ ಗತಿಯೇ ಕಾದಿರಿಸಿದ್ದು. ಈಗ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಬಯಸುವ ಜನ ಆಗ ಹಿಂದಿ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಹೊರಬಂದರೆ ಆಗ ಅವಕಾಶ ವೈಪುಲ್ಯ.

ಹೋಗಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಬರಲಿ ಕನ್ನಡ, ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ ಹಿಂದಿ.

2*

ಭಾರತೀಯ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯ ಮೂರನೇ ಬಣ್ಣ ಬೆರೆತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯ ಎರಡು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಒಡೆಯುತ್ತ ಸಾಗಿ, ಕೂಡಿದರೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೂಡಬಹುದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಚರಿತ್ರೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆತಿದ್ದೇವೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಹಿಂದಿಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ಅಷ್ಟೋ ಇಷ್ಟೋ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಆದರೆ ನಷ್ಟ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಧಾತುಗಳ ರಚನಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಡಿ. ಎನ್. ಶಂಕರಭಟ್ಟ

ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಕ್ರಿಯಾಧಾತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಚಮತ್ಕಾರಿಕವಾದೊಂದು ನಿಯಮಾವಳಿ ಅಡಗಿದೆ.

ಕ್ರಿಯಾಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಈ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಾವುವೂ ಈ ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳ ಚಿಂತಾಜನಕ ಏಷಯವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಧಾತುಗಳಿವೆ: ಉಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವವು, ಎಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವವು ಮತ್ತು ಇಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವವು. ಎಕಾರ ಮತ್ತು, ಇಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಧಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವುಗಳು. ಎಂದರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರವಿಲ್ಲ. ಒತ್ತಕ್ಷರ (ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ)ವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಸ್ವರವಿಲ್ಲ. ಉದಾ : ನಡೆ, ಬರೆ, ಅಗಿ, ಕಡಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಉಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳು ಐದುತರ : (1) ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳವು (ಬಿಡು, ಬರು ಇತ್ಯಾದಿ). (2) ಒಂದು ಅನುಸ್ವಾರ ಉಳ್ಳವು (ತುಂಬು, ಹಂಚು ಇತ್ಯಾದಿ) (3) ಒಂದು ಒತ್ತಕ್ಷರ ಉಳ್ಳವು (ಕಟ್ಟು, ಸಿಕ್ಕು, ಗೆಯ್ಯು ಇತ್ಯಾದಿ). (4) ಒಂದು ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಉಳ್ಳವು (ಓಡು, ತೇಲು, ನೇಯು ಇತ್ಯಾದಿ) ಮತ್ತು (5) ಮೂರು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳವು (ತಿರುಗು, ಗುಡುಗು, ಹೂಗು ಇತ್ಯಾದಿ.).

ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಧಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಏಳು ಗುಂಪುಗಳೊಳಗೇನೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಧಾತುವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆಯಾದರೆ ಅವು ಮೂರೂ ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಧಾತುವಿನ ಕೊನೆಯ ಸ್ವರ ಉಕಾರವಾಗಿರಬೇಕು; ಎರಡಕ್ಷರಗಳಿದ್ದು ಕೊನೆಯ ಸ್ವರ ಉಕಾರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಅಕ್ಷರಗಳ ನಡುವೆ ಅನುಸ್ವಾರವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಅನುಸ್ವಾರ ನಡುವೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಸ್ವರ ಇಲ್ಲವೇ ಒತ್ತಕ್ಷರವಿರಲಾರದು; ಒತ್ತಕ್ಷರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರ ಇಲ್ಲವೇ ದೀರ್ಘಸ್ವರವಿರಲಾರದು ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಸ್ವರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಕ್ಷರ ಇಲ್ಲವೇ ಅನುಸ್ವಾರವಿರಲಾರದು; ಎಕಾರಾಂತ, ಇಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಮೂರೂ ಇರಲಾರವು ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಧಾತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಅತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ನಿಯಮಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಗಮನೀಯವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಕನ್ನಡ ಧಾತುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಂಜನ ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರ (ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ) ವಾಗಲಾರದೆಂಬುದು ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಸ್ವರವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಪ, ಬ, ಮ, ವಗಳು ಬರಲಾರವೆಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸ್ವರವಾಗಿ ಅ, ಇ, ಉ ಗಳು ಮಾತ್ರ ಬರಬಲ್ಲವೆಂಬುದು ಮಗುದೊಂದು. ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯ ಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದ ವೈಯಾಕರಣಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರತ್ಯಯ “ದ” ಎಂಬುದು. ಆದರೆ, ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುಗಳೆದುರೂ “ದ” ಎಂದೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೆಡೆ “ಟ” ಆಗುತ್ತದೆ, ಕೆಲವೆಡೆ “ಕ” ಆಗುತ್ತದೆ, ಕೆಲವೆಡೆ “ಇದ” ಆಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾರೂ ವಿವೇಚಿಸಿಲ್ಲ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಭಾಷಾರೋಧಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಸಿಬಿಡುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಧಾತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವಾದರೆ, ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಎಕಾರಾಂತ ಮತ್ತು ಇಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳ ಮುಂದೆಲ್ಲ ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರತ್ಯಯ “ದ” ಎಂದೇ ಇರುತ್ತದೆ; ಬರೆದನು, ಕುಡಿದನು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳಿವೆ. ಅವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದವಶ್ಯ. ಉದಾ : ಕಲಿತನು, ಮರೆತನು. ನವುಂಸಕ ಏಕವಚನದ “ತು” ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಎಕಾರಾಂತ, ಇಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳೆದುರು ಭೂತಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ “ಯಿ” ಎಂಬ ರೂಪವಿದೆ : ಕುಡಿಯಿತು, ನಡೆಯಿತು ಇತ್ಯಾದಿ. ಉಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಧಾತುಗಳಿಗೂ ಉಳಿದವಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರತ್ಯಯದೆದುರು ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಉಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಸ್ವರವನ್ನು ಕಳಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರ ಡು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಟ್ ಆಗುತ್ತದೆ, ಗು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕ್ ಆಗುತ್ತದೆ, ಳು ಇಲ್ಲವೇ ರು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ತ್ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಬರು, ಇರು ಮತ್ತು ತರು

ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದಗಳು). ಹಾಗೂ, ಭೂತಪ್ರತ್ಯಯ ಟ್ ದ ಮುಂದೆ ಟ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ : ಕೊಟ್ಟನು, ನಕ್ಕನು, ಅತ್ತನು, ಹೊತ್ತನು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೊದಲಿನ ಅಕ್ಷರ ಗುರುವಾಗಿರುವ ಧಾತುಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಧಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಭೂತ ಪ್ರತ್ಯಯದೊಂದು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಉಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಭೂತ ಪ್ರತ್ಯಯ ಅವುಗಳೆದುರು “ಇದ” ಆಗಿರುತ್ತದೆ. (ನಪುಂಸಕ ಏಕವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯದೊಂದು “ಇ” ಮಾತ್ರ.) ಉದಾ : ಮಾಡಿದನು ಅಂಜಿದನು, ಕಟ್ಟಿದನು, ಹೊಗಳಿದನು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಲ್ಲೂ ಕಂಡನು, ಹೊರಟನು, ಆದನು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳಿವೆ. ವ್ಯಾಕರಣ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಧಾತುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಡುವುದು ವಶ್ಯ. ಹೇಳಿ, ಅತ್ತು ಕೊಟ್ಟು, ಹೊಡೆದು ಮೊದಲಾದ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯ ಕೆಲವೆಡೆ “ಇ” ಎಂದಿದೆ, ಕೆಲವೆಡೆ “ದು” ಎಂದಿದೆ, ಕೆಲವೆಡೆ “ಋ” ಎಂದಿದೆ. ಧಾತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತು ಕೊಂಡವಾದರೆ, ಈ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಕೂಡ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಎಕಾರಾಂತ ಮತ್ತು ಇಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳ ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯ “ದು” ಎಂದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಉದಾ : ಬರೆದು, ನಡೆದು, ಕುಡಿದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಉಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳವಾದರೆ, ಮೇಲೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವುಗಳ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳು ಬ್, ಕ್ ಮತ್ತು ತ್ ಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಮತ್ತು ಭೂತ ಪ್ರತ್ಯಯ ಅವುಗಳೆದುರು “ಋ”, “ಕು” ಮತ್ತು “ತು” ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಉಕಾರಾಂತ ಧಾತುಗಳ ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯವು “ಇ” ಎಂದೇ ಇರುತ್ತದೆ. (ಹೇಳಿ, ಅಂಜಿ, ಕಟ್ಟಿ, ಹೊಗಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ). ಇಲ್ಲ ಹಲಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇರಲಾರದಾದ್ದರಿಂದ, ಅಪವಾದಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಡಲು ವೈಯಾಕರಣಿಕ ಕಷ್ಟವಾಗದು.

ಕ್ರಿಯಾ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಾಮಧಾತುಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅವುಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಂತಹ ನಿಯಮಗಳು ಕೆಲವಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಉಕಾರಾಂತ ನಾಮಪದಗಳಿಗೆ ಷಷ್ಠಿ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ “ಇನ” ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುತ್ತದೆ ಯಷ್ಟೆ? ಈ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬಂದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಾಮಪದಗಳೂ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಉಕಾರಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಉದಾ : ಕಾಡಿನ ಕಲ್ಲಿನ, ಹಗಲಿನ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಉಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವುಗಳೆದುರು ಷಷ್ಠಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರತ್ಯಯ “ವಿನ” ಎಂದಿರುತ್ತದೆ (ಮಗುವಿನ, ಗುರುವಿನ) ಈ ಪದಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ವಿವೇಚಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನವರೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ವಕಾರ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬರುವುದೆಂದೂ ಅಂತಹ ವಿಕಾರ ಬರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಭಾಷಾರೂಢಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಜಕ್ಕೂ ಈ ವಕಾರ ಬರುವ ಮತ್ತು ಉಕಾರ ಲೋಪವಾಗದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಉಕಾರಾಂತ ನಾಮಪದಗಳೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಗುರು, ನಗು, ವಧು ಇತ್ಯಾದಿ. ನಾಮಪದಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ರಚನಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಇವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ಕೊಡುವುದೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಶಾಲಾ ವ್ಯಾಕರಣಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು.

ಹೊರತು (ಸಣ್ಣ ಕತೆ)

ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ

ಕಾಲಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಪಾದವನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಪ್ಯಾಂಟಿನೊಳಗೆ ತೂರಲು ನೋಡಿದ ಜಿರಳೆಯನ್ನು ಗೋವಿಂದ ಕಾಲಿನಲ್ಲೇ ಕೊಡವಿದ. ಮತ್ತೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ಗರ ಗರ ತಿರುಗುವ ಅಸಹ್ಯವನ್ನು ಬೆನ್ನುಮೇಲಾಗಿಸಿದ. ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನು ಚಿಪ್ಪಿನ ಮೇಲೂ ತಿರುಗಲು, ಮೇಲೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಜಿರಳೆಯ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುವ ಒಂದೆರಡು ಹುಳುಗಳು ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿದವು. ಹುಳು ಮುಟ್ಟಿದ

ಜಿರಳ ತನ್ನ ಕಡ್ಡಿ ಕಾಲನ್ನು ಪಟಪಟ ಬಡಿದು, ಹುಳುವಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿತು. ಗೋವಿಂದ ಸಮಾಧಾನದ ಧ್ವನಿ ಹೊರಡಿಸಿ, ಕತ್ತಲು ಕಬಳಿಸಿದ ಬೀದಿ, ಅದರಾಚೆ ಮನೆಗಳ ಸಾಲು, ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಆಕಾಶದ ಅಂಚು ನೋಡಿದ.

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ಕೂತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಿಗರೇಟು ತೆಗೆದು ಹೊತ್ತಿಸಿದ. ಗೋವಿಂದ ಕೂತ ಕುರ್ಚಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಶಾರದ ನರಳಿದಳು”

ಅದು ಸ್ವಪ್ನ ಸೂಚನೆ. ಸಿಗರೇಟಿನ ವಾಸನೆ ಬಂದರೆ ನರಳುತ್ತಾಳೆ, ಮೂಗು ಹಿಂಡುತ್ತಾಳೆ, ಆದರೆ ನನಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಸಲೀಸಾಗಿ ಓಡಾಡುವ ಹಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎದ್ದು ಜಾಗ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಡ್ಡಿಯಾದ ದೇಹ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಹುಶಃ ಅವಳು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆಫೀಸು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಮೇಲೆ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲೇ ನೋಡುತ್ತ ಕೂರುತ್ತೇನಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ಎದ್ದ.

ಜಿರಳಯನ್ನು ಪೊರಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲೇ, ಹುಳುವಿಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲೆ, ಬೆನ್ನು ಮೇಲಾದರೆ, ಕಡ್ಡಿ ಕಾಲಿಗೆ ತ್ರಾಸು ಬಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಸಿಗೆ ಸೇರಬಹುದು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಿಂದ ವೆರಾಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಕೂತು ಸಿಗರೇಟು ದಮ್ಮು ಎಳೆದು ಕೆಮ್ಮಿದ.

ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹರಡಿದ ಎಲ್ಲ ತರದ ವಾಸನೆಯ ಮಿಶ್ರಣ, ಹಸಿ ತರಕಾರಿ, ಹೆಚ್ಚಿದ ಈರುಳ್ಳಿ, ಡಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಅರೆತೆರೆದ ನಸ್‌ಕಾಫೆ ಡಬ್ಬಗಳು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಶಾರದೆಗೆ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಗಂಜಿ, ನೆಲ ಒರೆಸಿದ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆ, ‘ಬೀಟ್ಸ್’ ಪುಟ ತೆಗೆಯುತ್ತ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯ ವಾಸನೆಗಿಂತ ಇದು ಹಿತವೇ, ಅಹಿತವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಟಾನಿಕ್ಯು, ಮಾತ್ರ, ಪೌಡರ್, ಸ್ನಾನಮಾಡದ ಬೆವರಿನ ಕಾಹಿಲೆಯ ದೇಹ, ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸದ ಹಾಸಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ, ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟ ಕೊಳೆತ ಹಣ್ಣು.

ಹಿತ, ಅಹಿತವೆನ್ನುವ ಭೇದವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಸುಮ್ಮನೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಸಿದ. ಮಣ್ಣು ಬೆರೆತ ಗಾಳಿ ಬೇಕಾದರೆ ವೆರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒರಗಬೇಕು. ಆದರೆ, ತನಗೆ ಪೇಪರ್ ಓದಲು, ಕಾದಂಬರಿ ಓದಲು, ಅಥವಾ ಏನಾದರೂ ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯೇ ಸರಿ. ಆಫೀಸು ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಹಣ್ಣು, ಟಾನಿಕ್ಯು, ಮಾತ್ರ, ಹತ್ತಿ ಉಂಡೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮರೆಯದೆ ತಂದು ಶಾರದೆಯ ಹಾಸಿಗೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಲೆದಿಂಬಿನ ಬಳಿ ಒಂದೊಂದೊಂದಾಗಿ ಚೇಲದಿಂದ ತೆಗೆದಿಟ್ಟರಾಯಿತು. ಮಲಗಿದಲ್ಲೇ ಕತ್ತು ಹೊರಳಿಸಿ, ಒಂದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಗೋಡೆಯ ಕಡೆ ಮಗ್ಗುಲಾದಾಗ ಮುಖ ಕಿವಿಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ‘ದೈಹಿಕ ಕಾಹಿಲೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಅಂತಾರೆ, ಡಾಕ್ಟರ್’ ಎಂದರೆ ನಿನ್ನೇಜವಾದ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ರೋಷ ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಮಲಗಿ ಮುರುಟಿದ ದೇಹ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡು, ಉಸಿರಿನ ರಭಸಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ ಅದುರುತ್ತದೆ. ‘ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಈ ಔಷಧ, ಹಣ್ಣು ಅಂತ ಖರ್ಚು’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಸೋತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ, ‘ಆದರೂ... ಔಷಧ ತರೋದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಹುಷಾರಾಗಬೇಡವಾ ನೀನು?’ ಆಸೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಬಾಡುತ್ತದೆ, ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುತ್ತದೆ. ‘ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟವಾ?’-ಕಾಯಿಲೆಯ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತೆ. ‘ನನ್ನ ಇಷ್ಟ ಅನಿಷ್ಟದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಹಾಗಂತ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾ?’ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ, ಸೋತ ಕೈಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದಳು. ಗೊಗ್ಗರು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ‘ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ. ನನಗೇನೂ ಆಸೆ ಇಲ್ಲ.

ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ನನಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆಯವರಿಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ನನಗೆ ಏನೂ ಅರ್ಥ ಆಗೋದಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಸನ್ನಿಹತ್ತಿದವರಂತೆ ಮಾತು ಶುರು ಮಾಡಿದಾಗ ಗೊತ್ತು: ತನ್ನ ಪುಂಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು. ‘ಮೊನ್ನೆ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ಬಂದಿದ್ದನಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ದಿನ ಇದ್ದು ಹೋಗು ಎನ್ನಬೇಕಾಗಿತ್ತು’ ಎಂದರೆ ಹಿಸ್ಟರಿಕ್ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. “ಅಣ್ಣನೂ ಬೇಡ, ಗಂಡನೂ ಬೇಡ, ಯಾರೂ ಬೇಡ, ದಯವಿಟ್ಟು ನೀವು ಸುಮ್ಮನೇ ಇರಿ. ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಉಸಾಬರಿ ಬೇಡ, ನಿಮ್ಮ ಟಾನಿಕ್ಯು ಬೇಡ” ಎಂದು ಅರಚಿ, ಅರ್ಧ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಮತ್ತೆ ದೊಪ್ಪನೆ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ.

ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕು ಸ್ಕೂಲ್ ಎಳೆದು ಕೂತರಾಯಿತು.

ರಾತ್ರಿ ಬರುವುದು ತಡವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೊರಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ, ಜಗ್ಗಿ ನೋಡಿ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ಪ್ರಾಂಟಿನ ಜೇಬಿಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ. ಮರದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೇರಿ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ತಡೆದ. ಎತ್ತರದ ಸ್ಕೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು. ಬೀರು ತುಂಬಿದ ಮಗ್ಗನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಕತ್ತು ತಿರುಗಿಸಿ ಬಂದವರು ಯಾರು ಎಂದು ನೋಡಿದರು. ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣು

ಕಿರಿದುಗೊಳಿಸಿ, ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೌಂಟರಿನ ಆಚೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಎಂದೋ ಬಣ್ಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತ ಮುರಿದು ಕೂತರೆ ಅಂಡಿಗೆ, ಮೊಣಕೈಗೆ ಚುಚ್ಚುವ ಬೆತ್ತದ ಕುರ್ಚಿಗಳು ಕಾಲು ಏರುಪೇರಾದ ಮೇಜು, ಕಿಮಟು ಹತ್ತಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕ್ಲಾತ್, ಭಾವಣಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸಿದ ಸಿಗರೇಟು ತುಂಡುಗಳು, ಕೌಂಟರಿಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತ ತಾನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೋಡಿದ ಮೂವರು. ಎಲ್ಲಿ ಕೂರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಾಗ 'ಹಲೊ' ಎಂದ ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಒಬ್ಬ. ಆಗಲೇ ಅಷ್ಟು ಬೀರು ಬಿದ್ದು ಮನಸ್ಸು ಉದಾರ, ಸ್ನೇಹಾಕಾಂಕ್ಷೆ 'Join us' ಎಂದ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ. ಖಾಲಿ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಾಗ ಒಂದು ಕಣ್ಣಿನ ಬೇರರ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ. 'ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿ.....ವಿ.....ವಿ.....ವಿ.....ವಿ.....ವಿ.....ವಿ.....ತೀತೀರಲ್ಲ' ಎಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬ. ಕುಡಿದ ಬಿಕ್ಕೂ, ಸಹಜವೋ ಎಂದು ಗೋವಿಂದ ಯೋಚಿಸಿ 'ಹೌದು' ಎಂದ. ಬಿಕ್ಕನಿಗೆ ಒಂದು ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸಿದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಈ ಸತ್ಕಾರ ಏಕೆ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಗೋಜಿಗೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. 'ವಿಕ್ಕಿ' ಹೇಳಿ ತಿರುಗಿದಾಗ ಒಬ್ಬ ಭಾವಪರವಶತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. 'ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ. ಸ್ವಿಚ್ ಆನ್ ಆಗಿದ್ದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದೇ ಸರಿ- ಅಯ್ಯಬ್ಬ, 3*

ಸುಯ್ಯ - ಅಂತ ಜೀವ ಹೋಯಿತು ಅಂತ ಇದ್ದೆ. 'ಹೌದು - ಹೌದು, ಆ ಥರ ಕೈ ಹಾಕೋದು ಭಾರೀ ಅಪಾಯ. ಫ್ರೀಜ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀನು ಫ್ರೀಜ್ ಆಗಿಬಿಡಬಹುದು? ಎಂದ ಜಿರಳೆಯಂತೆ ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಆಕಳಿಕೆಯನ್ನು ನುಂಗುತ್ತ. ಷಾಕ್ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಡವನು ಜಿರಳೆಯ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ಅವನ ಸಹಾನುಭೂತಿ ನಾಲಗೆಯ ತುದಿಯದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ನೊಂದುಕೊಂಡ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಭಾವನೆಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಅವನು, ಅಷ್ಟೆ ನಿರುತ್ಸಾಹದ ಜಿರಳೆಯ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಅನುಭವವನ್ನು ಭಾಷೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಿಕ್ಕನ ಪರದಾಟ. ಬೇರೆ ಟೇಬಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎಂದುಕೊಂಡ ಗೋವಿಂದ. ಐಸ್ ಕರಗಿದ ತಣ್ಣಗಿನ ವಿಕ್ಕಿ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗಾಗುವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬಿಕ್ಕನ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. "ನಿಮಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಅನುಭವ ಯಾವುದು?" ಎಂದ ಜಿರಳೆ. "ನನಗೆ ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆಯಿತ್ತಲ್ಲ, - ಆ ಥರದ್ದು" ಎಂದ ಷಾಕ್ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವ.

ರಣರಣ ಬಿಸಿಲು, ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಜಯನಗರದ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಬಸ್ಸಿಗೆ ನಾಲ್ಕುಣೆಯ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆದೂ ನಡೆದೂ, ಲಾಲ್‌ಬಾಗಿನ ಹತ್ತಿರ - ಕುಕ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಆದ್ದು. ಮತ್ತೆ ಎದ್ದಾಗ ಕಾಲು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಎಳೆಯುವಂತೆ ಆದ್ದು. ಬೇಗೆಗೆ ಬೆಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬೆವರಿನ ಸ್ನಾನ. ತಲೆ ಅಂಟುಗಟ್ಟಿತ್ತು. ಒಳಗಿನ ಬನಿಯನ್ ತೊಯ್ದು ಮೈಯ್ಯೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕಾಚ ಕೂಡಾ ಒದ್ದೆಯಾಗಿ ನಡೆದಾಗ ತೊಡೆಯ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಅನುಭವ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಕುಸಿದು ಬೀಳುತ್ತೇನೆನ್ನುವಂತೆ, ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಸತಾಯಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಾಗ ಒಳಗಿನ ತಂಪು ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲುಗಟ್ಟಿಸಿ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಉಂಡೆ ಉಂಡೆಯಾಗಿ, ಒತ್ತಿ ಬಂದು, ಕೈ ಬೀಸಿ ರಪ್ಪನೆ ಶಾರದೆಯ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬೀಸಿ ಬಡಿದದ್ದು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯ ನಂತರ ತುಟಿಯ ಕೊಂಕಿನಲ್ಲಿ ವಕ್ರವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಬೆರಳು ಮೂಡಿದ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಕೈ ಆಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು.

"ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲ ಅಂದರೆ ನೀವು ಆಟೋಮೇರ್ಷ ಅಂತ ಲೆಕ್ಕ. ನನಗೆ ಕುಡಿದಾಗ ದುಃಖ ಆಗ್ತದೆ (ಬಿಕ್ಕ ಕುಡಿದು ಬಿಕ್ಕಿದ.) ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಹುಡುಗಿಯ ನೆನಪಾಗ್ತದೆ. ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ತೊಡೆಗೆ ತೊಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಳೆದ ಸಂಜೆಯ ನೆನಪಾಗಿ, ಸಿನೆಮಾದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಎದೆ ಅಮುಕಿದ ನೆನಪಾಗಿ, ಪೆಪ್ಪರ್‌ಮಿಂಟನ ಅವಳ ನಗು ನೆನಪಾಗಿ...."

ಬಿಕ್ಕ ಬೀರು ಗ್ಲಾಸೆತ್ತಿ 'ಸ...ಸ.....ಸಾಕು' ಎಂದ. 'ರೀ....ಮೀ....ಮಿ....ಸ್ಮರ್, ನೀವು ಏನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಬೀ....ಬೀ....ರ್ ಯಾಕೆ ಕು....ಕುಡಿಯೋಲ್ಲ' ಎಂದ. ಅವನ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಗೋವಿಂದ ತಳಮಳಗೊಂಡ.

'ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳ, ಬೀಸಿ ಬಿಗಿದ ಕೈಯಿ. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಜ್ವರದ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಬಡಬಡಿಸಿದ್ದು. ಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ತುಂಬಿ ನಿಂತ ಹಲಸು, ಫಣತದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿದ ಹಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಜ್ವರ ಇಳಿದು ಡಿಸೆಂಟ್ರಿಗೆ ತಿರುಗಿದ್ದು. ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿದ ಮೇಲೆ ದೂರದ ಗುಡಿಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲು ಬೆಚ್ಚಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು 'ಆಹ್' ಎಂದು ನರಳಿದ್ದು. 'ಸ...ಸ....ಸಾವಿನ ಅನುಭವ ನಿನಗಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದ ಬಿಕ್ಕ. ಅವನು ಟೈಟ್ ಆಗಿದ್ದಾನೆಂದುಕೊಂಡ ಗೋವಿಂದ. ತನಗೂ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಎಂದೂ ನಾಲಗೆ ಸಡಿಲಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹುಡುಗಿಯ ನೆನಪಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ನಕ್ಕ. 'ಸಾಯ್ತಾ ಇರೋರನ್ನ ನೋಡಿದ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲ?' ಎಂದ ಜಿರಳೆ. 'ಷಟ್ ಅಪ್' ಎಂದ ಗೋವಿಂದ. 'ಮಿಸ್ಮರ್, ನಿಮ್ಮಿಂದ ಬಂತು,

ತಣ್ಣಗೆ ಹಾಲಿನಂತೆ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಸಾಯ್ತಾ ಇರೋರನ್ನ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ. Must be a terrible thing to watch some one dying,' ಗೋವಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಟುಕು ವಿಸ್ತೃ ಕುಡಿದು ಹಿಂದಿನ ಶಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದ. 'Certainly' ಎಂದು ಕಾಲು ಕತ್ತರಿ ಹಾಕಿ ಕುರ್ಚಿಯ ಬೆನ್ನಿಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಿಕ್ಕ ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಜಿರಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಕ್ಕ. ಬಿಕ್ಕ ಇನ್ನೂ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿದ. ಷಾಕ್ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಷಾಕ್ ಹೊಡೆದಂತೆ ಜಗ್ಗನೆ ಕುರ್ಚಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡ.

ಕೌಂಟರಿನ ಹಿಂದಿದ್ದ ಕಪ್ಪನೆಯ, ಎತ್ತರದ, ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾದ ಯಜಮಾನ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾರಿಕೊಂಡ. ಪಕ್ಕದ ಇನ್ಸ್ಟೇಟ್ ಕ್ಲಬ್ಬಿನಲ್ಲಿದ್ದವನಾರೋ ತುಂಟತನಕ್ಕೆ ಮೈನ್ ಸ್ಟಿಚ್ ಆಫ್ ಮಾಡಿದ. ಕತ್ತಲು ರಾಚಿದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ 'Bastards' ಎಂದು ಯಜಮಾನ ಅರಚುತ್ತ ಇದ್ದ. ಎತ್ತರದ ಸ್ಫೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದವರು ಯಾರೋ ಇಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಸಿಮೆಂಟಿನ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಜಾರಿಬಿದ್ದು, ಬೀರ್ ಗ್ಲಾಸ್ 'ತಳ್' ಎಂದು ಒಡೆದ ಶಬ್ದ.

ದೀಪ ಬಂದಾಗ ಗೋವಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪೋಸ್ಟ್ ಕವರ್ ತೆಗೆದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿದ ವಾಂತಿಯ ಹನಿಗಳನ್ನು ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕನ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಅದೇ ತರ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಕೂತಿದ್ದ. ಯಾರೋ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದರು 'ಲೈಮ್ ಜೂಸ್ ಕೊಡಿ' ಎಂದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು 'ಟೊಮ್ಯಾಟೋ ತಿನ್ನು' ಎಂದರು. ಥಟ್ಟನೆ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡು 'No No, I...I. I wa...wa...want Whi...Whi...Whiskey' ಎಂದ ಬಿಕ್ಕ. ಸೂರು ಹಾರಿಹೋಗುವಂತೆ ಅವನು ಕಿರುಚಿದಾಗ ಜಿರಳ ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕ. ವಾಂತಿಯನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಹುಡುಗ ಬಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೀರು, ಫೆನಾಯಲ್ ಹಿಡಿದು ಬಂದಾಗ ಗೋವಿಂದ ಬೇರೆ ಟೇಬಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ.

ಬಿಕ್ಕನನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋದರು. "ಛೇ, ಛಿ" ಎಂದುಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ, ತನ್ನ ನೆರವಿಗೆ ಒಬ್ಬರೂ ಬರದೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಆ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಗೆ ರೋಸಿ ಬಾಗಿಲಿನತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. 'ಏಯಮ್, ಬಿಲ್ಲುಕೊಡ ಬೇಕೋ' ಎಂದ ಜಿರಳ. 'ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಕೊ....ಕೊ....ಕೊಡ್ತಾನೆ' ಎಂದು ದಪ್ಪ ದೇಹವನ್ನು ಹೊರಸಾಗಿಸಿದ.

ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯ ವಾಸನೆ, ಅಡಿಗೆಮನೆಯ ವಾಸನೆ, ಬಿಚ್ಚಿದ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು, ಬಿಕ್ಕ ಬಿಕ್ಕಿದ ಮಾತು, ವಾಂತಿ, ತೊಳೆದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ಫೆನಾಯಲ್, ಬಾತ್ ರೂಮಿನಿಂದ ಬರುವ ಮೂತ್ರದ ವಾಸನೆ. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೊಂಡಿಹಾಕುವ, ಹಾಕಿದಂತೆ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವ, ಹೊರತಾಗುವ, ಹೊರತಾಗಿರುವ ಬೇಡುವ, ಬೇಡಿದ್ದವನ್ನುವ, ಚಡಪಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ, ಉದ್ರೇಕವಿಲ್ಲದ, ಅಸಂಬದ್ಧತೆಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ತಾಳದ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳದ ಬಾಗಿಲಿನ ಬೀಗ ತೆಗೆದು ಒಳಗೆ ಸರಿದಾಗ ಗವ್ವೆಂದು ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಚಿದ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಬ್ಬಿಬ್ಬು. ಶಾರದೆ ದೀಪ ಹಾಕಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ವಿಚ್ಚಿಗೆ ಕೈಯೊತ್ತಿದ. ಕತ್ತಲೆಯಷ್ಟೇ ಬೆಳಕೂ ತಬ್ಬಿಬ್ಬು. ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ ಹಣೆಗೆ ಕೈಯುಜ್ಜಿದ.

ತಾನು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ ಮಲಗಿದ್ದಳು ಶಾರದೆ. ಗಂಜಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಲೋಟದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜಿರಳ ಒಳಗೆ ಬಗ್ಗಿ ಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೀಸೆ ಮುಳುಗಿಸಿತ್ತು. ಸಂಜೆ ತಾನು ಆಟ ಆಡಿಸಿದ ಜಿರಳೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ನೋಡಿದ. ಆದನ್ನು ಹುಳುಗಳು ಅರ್ಧ ಮುಗಿಸಿದ್ದವು. ಶಾರದೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬೆತ್ತದ ಕುರ್ಚಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು, ಕೂತು, ಸಿಗರೇಟು ಹೊತ್ತಿಸಿದ. ಶಾರದೆ ಮುಲುಕಲಿಲ್ಲ, ಹೊರಳಲಿಲ್ಲ. ನಿಡ್ಡೆ ಇರಬಹುದು; ಮಂಪರು ಇರಬಹುದು. ಶಾರದೆ ಎಂದು ಕರೆದ. ತನ್ನ ಧ್ವನಿ ತನಗೆ ದಿಗಿಲು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಿಗರೇಟು ಮುಗಿಸಿ, ಕಾಲಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೊಸಗಿ ಹಾಕಿ ಶಾರದೆಯ ತೋಳು ಹಿಡಿದು, ಗೋಡೆಯ ಕಡೆ ಇದ್ದ ಮುಖವನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಿಡ್ಡೆ ಹೋದಂತೆ. ಮೂಗಿಗೆ ಬೆರಳು ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದ, ಹೊದಕಲನ್ನು ಸರಿಸಿ ಕೈ, ಕಾಲು, ಹಣೆ, ಕುತ್ತಿಗೆ, ಎದೆಯ ಬಳಿ ಕೈಯಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ.

ನಾಲಗೆ ಒಣಗಿ, ಅಂಗೈ ಬೆವತ್ತು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಒಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಕವರನ್ನು ತೆಗೆದ.

ಶಾರದೆ ಖಂಡಿತ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನೊಬ್ಬ ಭಾವನೆ ಸತ್ತವನು. ಅವಳು ಸತ್ತರೆ ಅದು ಸಾವಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ರೋಗ ಎಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸಿರಬಹುದು. ರೋಗ ನಿನಗೆ.

ಶಾರದೆಯ ಅಣ್ಣ ಊರಿಗೆ ಹೋದವನು ಬರೆದ ಪತ್ರ. ತಲೆ ಚೆನು ಚೆಮು ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡ.

ವಿಸ್ಮಯ ಪ್ರಭಾವ ಈಗ ಏರುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ ಗೋವಿಂದ. ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನು ಒರಗಿಸಿ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ತಲೆ ಗಿರಗಿರ ಎಂದು

ಎಡಕ್ಕೆ, ಬಲಕ್ಕೆ ಪಾತಾಳದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ, ನೆಲದಿಂದ ಆ ಗೋಡೆಗೆ ಈ ಗೋಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ, ಬೆಳಕಿನ ಹುಳುಗಳ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆಯ, ನೀಲಿಯ ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿ, ಕಕ್ಕಸು, ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯ

ಬಾಗಿಲು, ವೆಂಟಿಲೇಟರಿನ ಗಾಜು ಬಡಬಡ ಬಡಿದಂತಾಗಿ, ಕೋಣೆಯೆಲ್ಲ ಖಾಲಿಯಾದಂತಾಗಿ, ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಗಕ್ಕನೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ. ಗಾಳಿ ಸೂಯ್ಯನೆ ಬೀಸಿ ಹಸಿ ತರಕಾರಿಯ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಎರಚಿದಂತೆ. ಟಾನಿಕ್ಯು, ಮಾತ್ರ ಅಣಕಿಸಿದಂತೆ. ಕಣ್ಣು ಬಿಚ್ಚಿದರೆ ಚುಚ್ಚಿದಂತೆ, ಜಗಳವಾಡಿದರೆ ಮಂಜಿಗಿಂತಲೂ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಡುವಂತೆ. ನೀವು ಎಂದಂತೆ.

ವಿಸ್ಮಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೋ ಏನೋ, ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡ. ಬಿಕ್ಕನ ಹಾಗೆ ವಾಂತಿಯಾಗಿಬಿಡಬಹುದು. ಕೂತಲ್ಲಿಂದ ಏಳದೆ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ, ಬಿಚ್ಚಿ, ಮುಚ್ಚಿ, ಬಿಚ್ಚಿ-ಸಾಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡ. ಸತ್ತರೂ ಸತ್ಯ. ಅರ್ಥವಾಗದ ಅವಳು ಸತ್ತು ಬದುಕಿದಳೆ, ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಸತ್ತಳೆ, ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ರೊಯ್ಯನೆ ತಲೆ ಬೀಸಿದಾಗ-ಬಿಚ್ಚಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಾನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೋರಲಾಗಿ ಬೀಳಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ.

ಮೈತುಂಬ ಹೊದಕಲು ಹೊದೆಸಲು ಬಗ್ಗಿದಾಗ ಗಾಳಿಗೆ ಅವಳ ತಲೆಕೂದಲು ಹಾರಾಡಿತು. ಥಟ್ಟನೆ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಕೂತ, ಉಸಿರು ಹತೋಟಿ ತಪ್ಪಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಭೀತಿಯ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ, ಈ ಮನೆ ಬರಿ ಹಸೀ ತರಕಾರಿ ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥ, ಟಾನಿಕ್ಯು ವಾಸನೆ ಎನ್ನುವ ಅನಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಾರದ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ವಾಸನೆಯ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಮನಸ್ಸಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯುಂಡೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆನ್ನುವ ಅನಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಣ್ಣಗೆ ನಡುಗಿದ. ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಎಲ್ಲೋ ಎದ್ದು, ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಇಳಿಯುವ ಬೆವರು. ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಮಿಸುಕಲಾಗದೆ ದೇಹ ಅಪಾರ ಭಾರ. ಶಾರದೆಯ ಜತೆ ಸಂವಾದ, ಸಂಭೋಗ, ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಡಿಮೆಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ.

ತುಂಬಿದ ದೇಹ ವಸ್ತ್ರ, ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ ಬತ್ತಲೆಯ ಮೊಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಉಗುರಿನಿಂದ ಉಂಗುರ ಬರೆದು, ಬೆನ್ನಿನಿಂದ ಬೆನ್ನು ಹುರಿಯ ಕೆಳಮಣಿಯವರೆಗೂ ಬೆರಳಾಡಿಸಿ, ನವಿರು ನವಿರಬ್ಬಿಸಿ, ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುವ ಹಿತದ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿದ ಗರ್ವವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ತಟ್ಟನೆ ಕಳಚಿಕೊಂಡು, ದಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ ಹುಗಿದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳು. ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಅಸಮಾಧಾನದ ಕಿಡಿ ಸಿಡಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಆರಿ ತಣ್ಣಗಾದ. ರಕ್ತ ಮತ್ತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು.

ಯಾಕೆ? ಎಂದಳು. ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು ಈ ತರ ಅಲ್ಲ ಎಂದಳು. ಎಷ್ಟು ದೂರ, ದೂರ ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಳು. ಕಳಚಿಬಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯ ಗೋಜಿಗೂ ಹೋಗದೆ, ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ಗಾಢನಿದ್ರೆ. ಗಾಢನಿದ್ರೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ: ಅದರ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ

ಗಿರಿ

ಅಭ್ಯಾಸದ ಮುಖ್ಯ ವಿಧಾನ; ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ವಿ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಲ್ಲದವರು

ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆ ಅಳೆಯಲು, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಅದು ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಿರಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ನಂಬಿಗೆ. ಮನುಷ್ಯ ವರ್ತನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಳೆದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸಾಂಖ್ಯತೆಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅನುಮಾನಗಳು ಗೆದ್ದರೆ ಸರಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವೂ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಇಷ್ಟ ಪಟ್ಟವರು

ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಅದೇ ರೀತಿ ಪರಿಕ್ಷಿಸಿ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಂದುವರಿದರೆ, ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಮಾನ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯ ಗುರಿಗಳಲ್ಲೊಂದು.

ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಅಮೆರಿಕಾ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ವರ್ತನೆಯ ಕೆಲವು ಅಮೂರ್ತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಂಕಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಅಳೆಯಲು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಮಾದರಿಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿರುವವರನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಪ್ರಗತಿ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಔದ್ಯಮಿಕ ಕೆಲಸಗಳ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಸೇನಾಪಡೆಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಯಿತು.

ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕಲಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದರ ಸೂಚಿಯಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇವು ಅಳೆದರೂ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷತರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಇವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೋ ಅದನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಲು ಇವು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ವಿದಿತವಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆ, (ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ), ಅಪೂರ್ವತೆ, ಕುಶಾಗ್ರತೆ, ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಯೋಚಿಸುವಿಕೆ-ಇವುಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಬೇರೆಯೇ ತರಹದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಆಸಕ್ತಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಇತ್ತೀಚಿನದಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಜವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಎರಡನೇ ಪ್ರಪಂಚ ಯುದ್ಧದಿಂದೀಚೆಗೇ ಸರಿ.

ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಬಂದ ಹಾಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತೋರಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿನೊಡನೆ ಹೋಲಿಸುವುದೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ-ಅಭಿರುಚಿಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳೂ ರಚಿತವಾಗಿ ಕಲೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ತನೆಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಒಂದೊಂದೂ ಗುಂಪಿನ ಗುಣಗಳೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವು. ಸೃಜನಕ್ರಿಯೆಯ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲರ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ವಿಧಾನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದೇ. ಅಂದರೆ ಸೃಜನಶೀಲರು ಸೃಜನಶೀಲರಲ್ಲದವರಿಗಿಂತ ಯಾವ ಥರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ? ಸೃಜನಶೀಲರು ಹಾಗಲ್ಲದವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿವಂತರೆ? ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆಯೇ? ಮಹಾಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ? ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಶೇಷ ಗುಣಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳದ್ದು? ಎಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಲು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು-ಎಂಬುದೂ ಈ ವಿಧಾನದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂದಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಅಥವಾ ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೇ ಕಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ನಮಗೆ ಸೃಜನಶೀಲರು ಹಾಗಲ್ಲದವರಿಗಿಂತ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ಅನುಭವ ವೇದನ, ಗ್ರಹಣ, ತುಲನದಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾವಾವೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ

ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸೃಜನಶೀಲರಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಗುಣವೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಆದರೆ ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಿಗೂ ಅಲ್ಲದವರಿಗೂ ಒದಗಿಸಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನಂತರ ಅಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಚೋದನೆಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು

ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ವಿಧವಿಧವಾದ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಕಲನ ಒಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಸೃಜನಶೀಲರಿಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ) ಅವರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಶೀಲರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನೀವು ಯಾವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೀರಿ ಯಾವುದನ್ನು ಇಲ್ಲ - ಎಂದು ಕೇಳಲಾಯಿತು. ಈ ಸರಳ ವಿಧಾನ ಕೆಲವು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿತು. ಚಿತ್ರಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಗುಂಪು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾದವು. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಶೀಲರಲ್ಲವರು ಆರಿಸಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ, ಅದರ ತದ್ವಿರುದ್ಧ ಕೂಡ. ಈ ಎರಡು ಗುಂಪು ಆರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಮಹಾಜನತೆ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ ಚಿತ್ರಗಳು ತುಂಬಾ ಸುಸಂಬಂಧವಾಗಿ, ಸಮತೋಲವಾಗಿ, ಭೂಮಿತಿಯ ಸರಳ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಅವು ತುಂಬಾ ಮುದ್ದಾಗಿ, ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿದ್ದವು. ಸೃಜನಶೀಲರು ಆರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳು ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿ, ಸುಲಭ ತತ್ವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ಸಮತೋಲರಹಿತವಾಗಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಚಟದ-ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದವು. ಅವು ತುಂಬಾ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ, ರಾಡಿ ಕೂಡ ಆಗಿ, ಗೊಂದಲಗಟ್ಟ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಸರಳ-ಸಮತೋಲ-ಸುಂದರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿದವರು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧರು, ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತರು, ಆಚಾರಪರರು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸದ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳವರು, ಎಂದೆಂದೂ ಬದಲಾಗದ ಎರಕಹೊಯ್ದು ಗಟ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರು. ಅದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣ - ಅಸಮತೋಲ - ಗೊಂದಲಮಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿದವರು ಆಚಾರ ವಿರೋಧಿಗಳೂ, ಅಪೂರ್ವತೆಯುಳ್ಳವರೂ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರೋಧಿಗಳೂ, ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳೂ, ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕವಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣ-ಅಸಮತೋಲ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೇ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನೊಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಆಯ್ಕೆಯೊಂದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆತ ಸೃಷ್ಟಿ ಶೀಲನೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ಖರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮೇಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರು ಶೀಘ್ರಮನಸ್ಕರೂ, ಕೊಂಚ ದುಡುಕು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರೂ, ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಿಡಿತವುಳ್ಳವರೂ, ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲವರೂ- ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿವೆ.

ವಿಚಾರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ, ಅಪೂರ್ವತೆ

ಹಲವು ಬಾರಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ವಿಚಾರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಹುಜನಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಒಮ್ಮತವಾಗಿರುವಾಗಲೂ ಇವರು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇಶ, ಶಿಸ್ತು, ಅಧಿಕಾರ, ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಕೆಲವರನ್ನು ಬಹುಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರು. ಈ ಬಹುಜನರು ಬೇಕೆಂದೇ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮತವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ದನಿಯಲ್ಲಿ (ಹಲವು ಬಾರಿ ತಪ್ಪು)ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಸೃಜನಶೀಲರು (ಹಲವು ಬಾರಿ ಸರಿಯಾದ)ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧೋರಣೆಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಲು ಅಪೂರ್ವವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ಮತ್ತು ಅವರ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮೂಹ-ಸಮಾಜದ ಸಂಬಂಧ ಸರಳವಾದದ್ದಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಸಮಾಜಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಹೋಗುವುದು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅವರಿಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಸದಾ ಇರಬಹುದಾದ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರು ಅನೇಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಹ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರನೇಕರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು, ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಅದರ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಕಟುವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಬ್ಬ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಬಹುಮತವಾದಿಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅರಿವು, ತಿಳುವಳಿಕೆಗಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ವತೆಗೆ ಬಲು ಮುಖ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಲ್ಲ ತರದ ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಮತೀಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯುವುದೇ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವಾದಷ್ಟು ಬಹುಶಃ ಇನ್ನೂ ಯಾವ ವರ್ಗದಲ್ಲೂ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಕೂಡ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಿಗೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಸಂಭವವುಂಟು.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಮೊದಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಹಿಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಕಲಾವಿದರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದಿ, ಅವರು ಯಾವ ತರದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿರುವುದು ಒಂದು. ಎರಡನೆಯದು, ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿವಸ ಅವರು ಇರುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಅವರ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವದ್ಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದು. ಮೂರನೆಯದು, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು. ಈ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ವಿಧಾನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗಿರುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಬಹುದು.

ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಅಪೂರ್ವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಮೂಲತಃ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು. ಅಂದರೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏಕಾಂತವನ್ನು ಬಯಸುವವರು. ಸುಲಭವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ನಂಬದವರು. ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ನಿಮಗ್ನರು, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕರು. ಈ ಅಂತರ್ಮುಖತೆಯ ಅರ್ಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವುದೆಂದಲ್ಲ. ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಏಜಂಟರಾಗಲಾರರೆ ಹೊರತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಾರೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ ಇವರು ಮುಂದಾಳುಗಳು ಕೂಡ ಆಗಬಲ್ಲರು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಲು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವವರೇ ಸರಿ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ಅಂತರ್ಮುಖತೆ ಮಾನಸಿಕ ಉದ್ದೀಪನತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹಿರ್ಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತ ಅಂತರ್ಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಲ್ಲ; ಬಹುದೀರ್ಘಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಉದ್ದೀಪನತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳು. ವಾತಾವರಣದ ಮೇಲಾಗಲಿ, ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲಾಗಲಿ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಇವರು ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿಗಳಾಗಿರಲು ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಾರವಾದ ಹತೋಟಿ, ಹಿಡಿತವನ್ನು ತೋರುವವರಾದರೂ ಭಾವಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಇಷ್ಟ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಳಜಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸ್ವಂತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತುಂಬಾ ಬೇಗ ತಿರುಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಅತಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಷಾಶಕ್ತಿ ಇದ್ದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿ, ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗೋಚರಿಸಲು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದೇ ಪದೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ತಾತ್ವಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರು-ಜೀವನದ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಮೌಲ್ಯ, ಅರ್ಥ, ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಕರು. ಆದರೆ ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ, ಹಾಗಿದ್ದೂ ಕೂಡ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳುಳ್ಳವರು; ಬಲು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಲೌಕಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವವರು; ಬಲು ತೀವ್ರವಾದ ಆಸೆ, ಒತ್ತರ, ಘರ್ಷಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವರು. ಜೊತೆಗೆ ಅಂತಹ ಒತ್ತರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮನಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವವರು. ಈ ತೀವ್ರ ಹಾಗೂ ಉನ್ನತ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಮಹಾ ಜನತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದೇಗ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಘರ್ಷಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವರು.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗೂಡಿಸುತ್ತಾ, ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲರು. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ನೋಡಿದರೆ ಥಟ್ಟನೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ನೇರವಾಗಿ, ಫಟ್ಟನೆ ಚುರುಕಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲವರು; ಆದ್ದರಿಂದ

ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು; ಅಂತೆಯೇ ಕೊಂಚ ದುಡುಕು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರು; ಭಾವವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವರು; ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಶಿಖರಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಹಾಗಲ್ಲದವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾವುಕರು!

ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೆಲಸ ತೆಗೆಯುವುದರಲ್ಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಗಟ್ಟಿಗರೇ. ಬೇರೆಯವರೆದುರು ಇವರು ತುಂಬಾ ದೃಢವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರು; ಸುಲಭವಾಗಿ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಆಗದವರು; ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟರೆ ತಾನೇ ಮುಂದಾಳಾಗ ಬಲ್ಲರು. ಇವರು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಲು ಖಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿರುವವರು ಹಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಕೂಡಾ ಹೌದು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು; ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಇದು ಸ್ವಪ್ರದರ್ಶನದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಎಂದೂ ಅಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಲಾರರು. ಹತ್ತು ಜನರ ದೃಷ್ಟಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ (ನಟನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೆ.) ತಮ್ಮ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಜಾಗೃತರು. ಅಭಿಮಾನಿಗಳು, ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಸ್ವ-ಕೇಂದ್ರೀಕೃತರು. ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಯೋಚಿಸುವವರು; ಬಲು ಸಾರಿ “ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುವವರು. ತಾವು ಸರಿಯೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವವರು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ, ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಷ್ಟ ತಾಪತ್ರಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗುಟ್ಟು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಬಿಚ್ಚುಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡುವವರು; ಯಾವಾಗಲೂ ತಾವು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಒದ್ದಾಡದೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವವರು! ತಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲವರು; ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯುಳ್ಳವರು.

ಇದಿಷ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಯಾವ ಥರ ಎಂದಾಯಿತು. ಅವರು ಯಾವ ಥರ ಅಲ್ಲ? “ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲೂ ಒಂದೊಂದು ಕ್ರಮವಿದೆ” ಎಂಬುದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಶೀಲರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒತ್ತಡಗಳು ಇವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ನಿಜವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರನ್ನು ತೀರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕರೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಸರಿತಪ್ಪು, ನೈತಿಕ, ಅನೈತಿಕವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.(ಉದಾ: ಕುಡಿತಕ್ಕಿಂತ ಹೇಡಿತನ ಅನೈತಿಕ ವರ್ತನೆ ಎಂದು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಭಾವಿಸಬಹುದು.) ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇನೂ ಇವರು ತಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತೀವ್ರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೊರಕಲುಬಿದ್ದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಲ್ಲ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ, ಕರುಣೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ವಿನಯಶೀಲ ರಾಜೀ ಭಾವನೆಯೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಲು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವ ಇವರು ಕೆಲವು ಸಾರಿ ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲರು! ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ನಾಳಿನ ವರ್ತನೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಹಾ ತಾಳ್ಮೆಗೇನೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಗಳಲ್ಲ.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ತುಂಬಾ ಖುಷಿಯಾಗಿ, ನಿರಾಳವಾಗಿ, ಆರಾಮವಾಗಿ ಇರುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪರೂಪವೇ (ಅದು ಹೇಗೋ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು; ಕವಿಯಾಗ ‘ಬಯಸು’ ವವನ ಕರುಣಾಜನಕ ಮುಖ!) ಅದರ ಬದಲು ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಆಗಿಲ್ಲದೆ ಬೇಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು (ಉದಾ: ಹೆಚ್ಚು ಬರೆದವರು, ಬರೀ ಸಂಖ್ಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ಖುಷಿಯಾಗಿ, ಆರಾಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ನಗುನಗುತ್ತಾ ಇರಬಲ್ಲರೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕರ್ಮ ಯೋಗಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾನುಭೂತಿಪರರು; ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕಸ್ಥ : ನೀತಿ ವಾದಿಗಳು; ವಾಸ್ತವಿಕರು; ಕರುಣಾರ್ಥರು; ಹೆಚ್ಚು ಶಿಸ್ತುಳ್ಳವರು; ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವರು; ತಾಳ್ಮೆಯುಳ್ಳವರು. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಹಾಗಲ್ಲದವರಿಗಿಂತ ಇನ್ನೊಂದು ಬಲು ಮುಖ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ. ಇಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಬಲ್ಲದು : ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆಂದರೆ ಅವನು ಎರಡು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರಚೋದನೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾಪರನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಆತ, ಆ ವಿಷಯ-

ಪ್ರಚೋದನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ತಿರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡೂ ಕ್ರಿಯೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಲವರಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಲ್ಲದವರು ಸಂವೇದನೆಗಳು ಬರಲು ತೊಡಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ 'ತಿರ್ಮಾನ'ಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಹೀಲರು ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವುದು, ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಜ್ಞಾಪರರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು. ಒಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತೀರ್ಪಿಗೆ ಬರಲೇ ಬೇಕಾದರೆ ಬಹಳ ತಡೆದು ಬರುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಹಚ್ಚಿ ಹಳೆಯ ಅನುಭವಗಳ ಅರ್ಥದ ನೆರಳಿಗೆ ನೂಕುವುದಿಲ್ಲ. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಳೆಯ ಅನುಭವದ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಹೊಸದು ಅಂತಹ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೇ ಮಾಡದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಬರುವವರು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸದನೆಗಳನ್ನು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸರಳ ಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಇವೆಡೆನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ತಿರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವ ನಡತೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ, ಒಳ್ಳೆಯ ಹತೋಟಿಗೊಳಪಟ್ಟ, ಬಲು ಶಿಸ್ತಿನ ಮತ್ತು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅನುಭವವನ್ನು ಒಂದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಗೊಡುವುದರಿಂದ ತಾಪತ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಧ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೇ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಜ್ಞಾಪರನಾಗಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಸ, ಭಿನ್ನ, ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು, ಹೊಸದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಾಕುವ ಮೊಂಡು ಒರಟುತನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯವಂತರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ತರದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಚ್ಚರೇ, ಅವರ ತಲೆ ಹನ್ನೆರಡಾಣೆಯೇ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ, ಕಲಾವಿದರು ಪಿರ್ಕಿಗಳು, ತಿಕ್ಕಲು ಎಂಬುದಂತೂ ಸರ್ವವಿದಿತ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಕೂಡ ಜನರ ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಬೇಸರಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು ಅದನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾ) ಅಂತಹ ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಅಂತಹ ಆಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯತೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬೇರೂರಲು ಸಹಕರಿಸಿದವು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯರೇ? ಉತ್ತರ- ಹೌದು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲ, ಹೌದು ಏಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂತ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಷೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು ನಿಜವೇ. ಮಾನಸಿಕ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಕಲಾವಿದರು, ಬರಹಗಾರರು ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು- ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ, ಎಲ್ಲ ತರದ ವಿಷಮತೆಯಲ್ಲೂ ಇವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯತೆಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯತೆಗೂ ಇರುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯತೆಗೂ ಅಹಂ ಶಕ್ತಿಗೂ ಖಚಿತವಾದ ಋಣ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಈ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು ಅಹಂ ಶಕ್ತಿ ಕುಂದುತ್ತಾ, ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದ ಹಾಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಅಹಂ ಶಕ್ತಿಯೆಂದರೆ (ತುಂಬಾ ಸರಳವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ತನ್ನ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು, ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನೊಂದು ಗಟ್ಟಿ ಘಟಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಪರಿಸರ. ಈ ಅಹಂಶಕ್ತಿ ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸತ್ವವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವಿಪರೀತ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೋಳಾಗದಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ತನ್ನ ಅಹಂಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆನ್ನಬಹುದು. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈ ಶಕ್ತಿ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದಂತೆ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಒತ್ತರಗಳು, ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳ ಒಂದು ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಬರದೆ, ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಗ್ಗದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಂಶ ಅಂಶಗಳು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು.....ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಹಂಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪೂರ್ತಿ ನಾಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಷ್ಟು ಖಚಿತವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಹಂಶಕ್ತಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಅಸಂಬಂಧ ಸಮ್ಮೇಳನ ಬಲು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು! ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಮಹಾಜನರಿಗಿಂತ

ಹೆಚ್ಚು ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಹಂಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅರ್ಥದ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದು ತಪ್ಪೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಶೀಲರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದೇಗ, ಕಳವಳ, ಕಾತರಪರರು, ಖಿನ್ನ ಮನಸ್ಕರು; ಹಲವು ವಿಧವಾದ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವವರು; ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತರು; ಯಾರನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ನಂಬದವರು; ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಮನೋ-ದೈಹಿಕ ತೊಂದರೆಗಳುಳ್ಳವರು ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ನಿಜವೇ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಬಹುಶಃ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆಗೆ, ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದವರು; ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತಹ ಘರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಹಂಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವವರು ಎಂದು ಊಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾನಸಿಕ ತೊಂದರೆಗಳಿದ್ದೂ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ರೋಗಿಗಳಂತೆ ವಿಕೃತವಾಗಿ, ಹಾನಿಕರವಾಗಿ, ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ, ಅಭಿಮಾನಶೀಲರಾಗಿ, ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಘರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಎಂತಹ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದ ಮೊದಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಘರ್ಷಣೆಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಂಡು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯವೆಂದರೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕ್ಷೇಶ, ಘರ್ಷಣೆ, ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಅಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಮತೋಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಂತಹ ಬಂಜೆತನ ಬೇರೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬದಲು, ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸಮತೋಲವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾದ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸಂವೇದನೆ-ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ-ಎಂಬುದೇ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆ ಕೆಲವರಲ್ಲಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಬಹುಶಃ ಈ ಕೆಲವರು. ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ನಿಜವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಬೇಕಷ್ಟು ಬರೆದವರು, ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತಹ ಸಮತೋಲತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದು! ಈ “ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ” ಬರಹಗಾರರು, ಚಿತ್ರಕಾರರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾಜನತೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರು. (ಹಾಗೆಯೇ, ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರು!) ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಹ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ. ಅವರು ತುಂಬಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತರು; ಅದೇ ವೇಳೆ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದಲೂ ವರ್ತಿಸುವವರು. ಅನುಭವಗಳ ತುಲನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಡುಕನ್ನೂ ತೋರಿಸದೆ ಅಸಾಧ್ಯ ತಾಳ್ಮೆ ತೋರಿಸುವ ಇವರು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ದುಡುಕು, ಅಸಹನೆ, ಸಿಡಿಮಿಡಿತನಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿ. ಚಿಂತನಶೀಲರಾದರೂ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಮಹಾ ಆಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಷ್ಟು ಇನ್ನು ಯಾರೂ ದುಡಿಯದಿದ್ದರೂ, ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ಪರಂಪರೆಯ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯದವರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವವರು. ತುಂಬಾ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳು, ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡುವವರು. ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಕಳಕಳಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಬಾರಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವವರು. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತರದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾನಸಿಕ ಘರ್ಷಣೆಯ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ (ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಇದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಪಾತ್ರ ಗಣನೀಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಪಾತ್ರವೇನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಏಳುತ್ತದೆ. ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮುಖ್ಯ ವಿಧಾನವೆಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳೆದು ಅದನ್ನು ಒಂದು ಅಂಕಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು (ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 67 ರಷ್ಟು) ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವೂ ಸಹಜವೂ ಆದ ಈ ಮಟ್ಟದ ಅಂಕ ಸೂಚಿ 100 ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಉಳಿದ ಶೇಕಡಾ 33 ರಷ್ಟು ಜನರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜನರ ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಿ 100 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೂ ಇನ್ನರ್ಧ ಜನರ ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಿ 100 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ತರದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ 150 ಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ 170 ರವರೆಗೂ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚೆಂದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಲಾವಿದರು ಎಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯವರೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಿ ಕನಿಷ್ಠ 130 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಒಂದು ಏಕ ಘಟಕವಲ್ಲ. ಅದು ಅನೇಕ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ, ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಇತರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೆಂಬುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ, ಅಮೂರ್ತವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಸಾಧನವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಲ್ಲರು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು, ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರೆಲ್ಲ ತುಂಬಾ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗ ಅತಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಿರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಇದು ತಪ್ಪೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಿ 150 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದೂ ಯಾವ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಏನೊಂದೂ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡದಿದ್ದವರು ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದದ್ದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟೇ ಹೊರತು ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಆಗ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಅಂಶಗಳು ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶೇಷಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದಿತು. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ರಿಯಾ ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯ ಕ್ರಮಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಕ್ರಮಗಳು ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ- ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದು, ಒಂದೇ ಒಂದು ಸರಿಯಾದ, ಬದಲಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ಖಚಿತವಾದ ಉತ್ತರವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದಾದರೆ ಆತನ ಆಲೋಚನೆಯು ಏಕಮುಖವಾಗಿರಬೇಕು; ಒಂದೇ ನೇರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆ ಹರಿದು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಏರಿ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸರಳವಾದ ಉದಾಹರಣೆ: “ಮೇಲೆ? ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ವಿರುದ್ಧ ಶಬ್ದ ಯಾವುದು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಖಚಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯೋಚನೆ ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬೇಕು. ಇದರ ಬದಲು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವೆನ್ನಿಸಬಹುದಾದ ಉತ್ತರಗಳು ಹಲವಾರು ಇದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಯೋಚನೆಯ ಕ್ರಮ ಮೊದಲನೆಯದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಹತ್ತಾರು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯೋಚನೆ ಹತ್ತಾರು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಬಹುಮುಖ ಯೋಚನಾಕ್ರಮ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. (ಉದಾ: “ಕೀಳು” ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವ ಎಷ್ಟು ಶಬ್ದ ಗಳಿವೆ?) ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಹಲವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದರೆ ಆತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಹುಮುಖ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಕೆಲವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ ಕ್ರಿಯಾ ಪರಿಸರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಮೊದಲನೆಯದು ನಿರರ್ಗಳತೆ. ಮಾತಿನ ನಿರರ್ಗಳತೆಗೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಎಡೆತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ರಭಸದಿಂದ, ಸುಲಭಸಾಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಸಾಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಪರಿಸರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ; ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದು ಎಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಿರರ್ಗಳ ಯೋಚನೆ ಶಬ್ದಗಳ ವಿಚಾರಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಗಳ, ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿರರ್ಗಳತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಬಲು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊಸ ಹೊಸ ಪುಂಜಗಳಾಗುವುದು, ವಿಚಾರಗಳು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಯೋಜನೆಗಳಾಗುವುದು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಬಹುಮುಖ ಆಲೋಚನೆಯ ಎರಡನೆಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸನ್ನಿವೇಶ-ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವಂತಹ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿ. ಅಂದರೆ ಯೋಚನೆಯ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಧಾನ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ತುಳಿದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸೆಟೆದು ಸಾಗದೆ ತರತರವಾಗಿ ಬಗ್ಗುವ, ಒಗ್ಗುವ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶ-ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ “ಮಿದು”ತನ. ಈ “ಮಿದು”ತನವಿಲ್ಲದವರು ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದು ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಮುಖ ಆಲೋಚನೆಯ ಮೂರನೆಯ ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅಪೂರ್ವತೆ, ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಬಲು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು. ಅಪೂರ್ವತೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಠಿಣವಾದದ್ದಾದರೂ ಸಂಖ್ಯಾರೂಪದ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅವನ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಪರೂಪದಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಅಪೂರ್ವತೆಯ ಚಿಹ್ನೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು. ಅಪರೂಪತೆ ಅಥವಾ ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಇತರ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಾದರೂ ಇದು ಒಂದು ಸುಲಭ ಕ್ರಮವನ್ನು (ಅಪೂರ್ವತೆಯನ್ನಳೆಯಲು) ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಅಪೂರ್ವತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಮುಖ ಆಲೋಚನೆಯ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ಎದುರಿಸಿದಾಗ ಆ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಂದ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳದೇ ಅದನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದು; ಇದುವರೆಗೆ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವುದು; ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳ ಕಡೆ ಗಮನಕೊಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವಿಷ್ಟು ಬಹುಮುಖ ಆಲೋಚನೆಯ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಈ ರೀತಿ ಆಲೋಚನೆಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೇ ಅಳೆಯುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಶೀಲರನ್ನೂ, ಅಲ್ಲದವರನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಖಚಿತವಾಗಿ ಇವು ಈ ಎರಡೂ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದವು. ನಿಜವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಬಹುಮುಖ ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರೆ ಅವರ ಯೋಚನೆಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲೂ, ಗುಣದಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಈ ಬಹುಮುಖ ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತುಂಬಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಿದ್ದೂ ಈ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಒಬ್ಬನು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲನಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೆಂದರೆ, ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ, ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿ, ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಗ್ರಹಿಕೆ-ವೇದನೆಗಳನ್ನು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ “ಅದೂ ಆಗಬಹುದು ಇದೂ ಆಗಬಹುದು” ಎಂಬ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಅರ್ಥ ಖಚಿತವಾಗಿಬಿಡಬೇಕು. ಸಂಕೀರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸಂದಿಗ್ಧ ಅನುಭವಗಳನ್ನು (ಅರ್ಥ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಆಗುವುದರಿಂದ) ಆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಾಮಾನ್ಯರು ವಿರಳಗೊಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂತಹ ಅನುಭವಗಳಿಗೊಂದು ಸುಳ್ಳು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಅದರ ಮೂಲಕ ಕೊರಕಲು ಬಿದ್ದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ತಳೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಹಳೆಯ ಅನುಭವಗಳ ತಿರುಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕುವ ಮತ್ತು ಇದರ ಅಗ್ಗವೇನೆಂದು ಗೊಂದಲಗಡಿಸುವ ವಿಚಾರಾನುಭವಗಳನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಚಡಪಡಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಷ್ಟದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಮಾತ್ರ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲವರಾದ್ದರಿಂದ ಅನುಭವಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನವರು ತೋರಿಸಬಲ್ಲರು.

ಕಲಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ

ಈ ತಲೆ ಬರಹ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕಲಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ ಕೆಲಸವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿ ಇರುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕವಿಯಾಗುತ್ತಾನೋ ಅಥವಾ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತಾನೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಇರಬೇಕೆನ್ನಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದರಿಗೂ (ಸಾಹಿತಿ, ಕವಿ, ಚಿತ್ರಕಾರ, ಶಿಲ್ಪಕಾರ) ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಶೀಲರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗಿಂತ ಹೋಲಿಕೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು! ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರು; ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವುಕರು; ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದೇಗಪರರು; ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿಸಲು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸದವರು. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಲಾವಿದರ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚಿತ್ರಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರು ಸಾಮಾಜಿಕ (ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದಲ್ಲ) ಗಡಿಬಿಡಿಗಳಿಂದ ದೂರಸರಿದ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು; ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿವಂತರು. ಬಹುಮುಖ

ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು; ಚಿಂತಕರು; ತಾತ್ವಿಕರು; ಆಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು; ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರೋಧಿಗಳು, ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವವರು; ತೀವ್ರಗಾಮಿಗಳು; ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ಣರು. ಹೀಗೆ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಬ್ಬರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಯಾರು ಯಾರೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ, ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಿ, ಮೂಲತಃ ಒಂದೇ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವು ತೀರ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತೀರ್ಮಾನಗಳು.

ಈ ಲೇಖನದ ಪರಿಮಿತಿ

ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅಮುಖ್ಯವಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಬಲು ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯಾಪರಿಸರ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಸಂವೇದನೆಗಳು, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ವರ್ತನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾರಣ, ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯಾಪರಿಸರವನ್ನು ಅಳೆದು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ರೂಪಕ್ಕೆಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಾಗಿರುವುದು. ಆದರೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ, ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆಗೂ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೂ, ಆನುವಂಶಿಕತೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ, ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ, ಪರಿಷ್ಕರಣ, ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಮನೋರೇಚಕ ರಾಸಾಯನಿಕ ದ್ರವ್ಯಗಳು (LSD ಇತ್ಯಾದಿ) ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ವಿಮರ್ಶೆ, ಮುಕ್ತಾಯ

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಲೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಕೆಲವೊಂದು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಧಿಸುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ಕೆಲವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಳತೆಗೊಳಪಡಿಸಬಹುದೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನಮಗಿಂದು ಗೊತ್ತಿರುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಗಾಗದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸರಳವಾದ ಅಂಶಗಳು -ಅಳತೆ-ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಒಳಗಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಅಮೂರ್ತವಾದ ಅಂಶಗಳು ಹೊರತಾಗುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೊದಮೊದಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಉಂಟಾದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಳತೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಅದುವರೆಗೂ ಅಳತೆಗೊಳಪಟ್ಟಿರದ ಕ್ರಿಯಾಪರಿಸರಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಬಹುದು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಮಾಪನ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಿತ್ತು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮೇಲೂ ಬಹಳಕಾಲ ಯೋಚನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮೇಣ ಇಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ರಚನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಇದುವರೆಗೂ ಅಳೆಯಲ್ಪಡದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯಾ ಪರಿಸರಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಸ್ವಲ್ಪ ಇತ್ತೀಚಿನದೇ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲರಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು ಎಂದು ಬಹಳ ಜನರು ಅಂದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ನಿಜವಾಗಿ, ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಸತ್ಯವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸರಿಯೇ, ತಪ್ಪೇ-ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಅದರಲ್ಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಅಂತಿಮ

“ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದೇವೆಂದು ಯಾರೂ ನಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆದ್ದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ; ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಸರಿ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಅಂದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವರು ಸದಾ ಅದರ ಕೊರತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗ್ರತರಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಹಂತ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ತಿದ್ದಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಎನ್ನುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ತಪ್ಪು ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಬಂದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬಹುಶಃ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರೇ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಗಾಢವಾದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ, ಪ್ರಮುಖವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಬಲ್ಲರೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಈ ಲೇಖನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪುಸ್ತಕ, ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

Frank Barron : "Psychology of Creativity" in New Directions in psychology, II. Holt, Rinehart and Winston Inc, New York, 1965.

5*

2. Guilford, J.P.: "Creative abilities in the Arts". Psychological Review, LXIV, 1957.

3.—"Traits of Creativity in H. H. Anderson (Ed.) Creativity and its cultivation. New York: Harper 1959.

4. Taylor, C.W. and Frank Barron : Scientific creativity. New York: John Wiley and Sons, Inc, 1966.

ಭಲ [ಸಣ್ಣ ಕತೆ]

ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ

ಈಗಾಗಲೇ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೂರು ಸಲ ನೆನಸಿದ್ದೇನೆ. ನೆನಸಿದಷ್ಟು ಸಲ ಕಂಡದ್ದೆಲ್ಲ ನಿಜವೋ ಬರಿ ನನ್ನ ಭ್ರಮೆಯೋ ಎಂದುಕೊಂಡು ತಲೆಯನ್ನು ಗಲಗಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಬರಿ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಇದೆಲ್ಲದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಪ್ಪ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆಗೆಂದು ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು : ಧಾರವಾಡದಿಂದ ನಾನು, ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು. ಪುರೋಹಿತ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯ ಕೆಳಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ವಿರಾಮ ಋರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ್ದೆ. ಏನನ್ನೋ ಕರಿದ ಹಾಗೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆ ವಾಸನೆ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಜಗಲಿಗೂ ಇಡುಗಿತ್ತು. ಕೋಟೀರ್ಥದ ದಡದಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನದ ಪಿಂಡಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಬಂದ ನಂತರ ಭಟ್ಟರ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದ ಉಟವಿತ್ತು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಅರಿಸಿಣ ಬಣ್ಣದ ಬಿಸಿಲು; ನೀರ ಹಲಸಿನ ಮರದ ದಟ್ಟ ಎಲೆಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂಟಿ ಕಾಗೆಯ ಕೂಗು; ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಅರಿವೆ ಒಗವ ಸದ್ದು ನೆನಪುಗಳ ಬೇರುಗಳನ್ನೇ ಕೆದಕುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಹೋದ ಅಣ್ಣ ಇನ್ನೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಿಯ ಋರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ ತಮ್ಮನ ಬಾಡಿದ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮೇಲ್ಮ ಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಪುರೋಹಿತರ ಲಕ್ಷವೆಲ್ಲ ನನ್ನತ್ತವೇ. ಕತ್ತಲು ಕತ್ತಲಾದ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಮಡಿಸೀರೆ ಉಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ನೆನಪು: ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಚಹದಂಗಡಿಯ ಇದಿರಿನ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಹಂಚು ಹೊದಿಸಿದ್ದ ಮನೆಯ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ದುರ್ಗಸೆಟ್ಟಿಯ ಅರ್ಧನಗ್ಗದೇಹ ಕಂಡಂತೆ.

ಜಳಕ ಮುಗಿಸಿ ಭಟ್ಟರು ಕೊಟ್ಟ ಒಗದ ಪಂಜಿಯನ್ನುಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಅಣ್ಣನ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದುವು. ನೀನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಜಳಕ ಮುಗಿಸಿ

ಬಾ; ಬಿಸಿಲು ಕಾಯುವ ಮೊದಲೇ ಹೊರಡುವಾ ಎಂದು ಭಟ್ಟರು ಹೇಳಿದಾಗ ತಮ್ಮನು ಖುರ್ಚಿಯಿಂದ ಎದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ಧರ್ಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಸತ್ಯ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಪಿಂಡಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ನಡುವಿನವನಾದ ನನಗಿಲ್ಲವಂತೆ. ಎಂತಲೇ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಧಿಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಗೌಣ. ಅಪ್ಪನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಹಾಗೇ. ಅವರು ಸಾಯುವಾಗ ನಾನು ಅವರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಬಯಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿ ನಾನು ಧಾರವಾಡ ತಲುಪಿದಾಗ ನೋಡ ಸಿಕ್ಕದ್ದು ಉದಿನ ಕಡ್ಡಿ ಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟ ಅವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಖಾಲಿ ಮಂಚ ಮಾತ್ರ. ಹಾಗೆಂದೋ ಏನೋ ಅವರ ಸಾವು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆ ಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಮಾಡಿದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜೀವದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಏನೋ ದ್ರವಿಸಹತ್ತಿದ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಭಟ್ಟರ ಇದಿರಿಗೆ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಚಂದನ ತೇದು ಎಂದೋ ಮರೆತು ಹೋದ ನಾಮ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಣ್ಣನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಕೋಟೀರ್ಥದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹೀಗೇ ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಿಗಳು ನಡೆದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕರಿಯ ಕಲ್ಲುಗುಂಡಿಗೆ ದರೈಯ ಪವಿತ್ರದಿಂದ ಕರಿ ಎಳ್ಳು ನೀರು ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತ 'ಶಂಕರ ಶರ್ಮಣ: ಪ್ರೇತಸ್ಯ' ಎಂದಾಗ ಜೀವ ಜುಮ್ ಎಂದಿತ್ತು. ಅಣ್ಣನ ಬರಿ ಮೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ನಿಂತದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ತನಕ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಪ್ಪನಾದವನು ಈಗ ಪ್ರೇತವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಟ್ಟರ ಮಂತ್ರಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವುದೇ ಆದಂತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹೋಮಕ್ಕೆಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಸಿ ಬೆಂಕಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ "ಎಂತೆಂತಹ ಜನ ಇರ್ತಾರೆ ನೋಡಿ," ಎಂದರು. "ನಿಮಗೇನು ಇದರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲರಯ್ಯ. ಆದರೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ಆಡಿತೋರಿಸಲು ಒಂದು ರೀತಿಯೆಂಬುದಿರಬೇಡವೇ? ಹಿಂದೆ, ಇದೇ ಕೋಟೀರ್ಥದಲ್ಲಲ್ಲವೇ ನಿಮ್ಮ ವಾಮನ ಮಾಮ ಜೀವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು?....." ನನಗೆ ಕರಳು ಝಲ್ ಎಂದು ಮೈತುಂಬ ನವಿರೆದ್ದು ಸಾವಿರ ನೆನಪುಗಳು : ಹಾವಸೆ ಗಟ್ಟಿದ ಹಸಿರು ನೀರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲುಬುಗೂಡಿನಂತಹ ಕಲ್ಲುಮಂಟಪ. ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ತಗಡಿನ ಮಾಡುಗಳ ಕಾದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಭಟ್ಟರ ಮಂತ್ರದ ಗಲಾಟೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಕಾಲದ ಜೀರ್ಣ ಮನೆಗಳು: ಕಪ್ಪು ಡಾಂಬರಿನಲ್ಲಿ ದಮ್ಮಿನ ರೋಗಕ್ಕೆ, ವೀರ್ಯನಾಶಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಗಳ ಜಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಕೆಂಪು ಧೂಳಿ ಮೆತ್ತಿದ ಮುರುಕಲು ಗೋಡೆಗಳು. ಗರಿ ಬೀಸುವ ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ ಗಿಡಗಳು: ತೀರ್ಥದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಡುಗುವ ಹಸಿರು ನೆರಳುಗಳು. ತೇಲುವ ಬಾಳೆ ಎಲೆ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿದ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳು, ಪಿಂಡದ ಅಗಳು; ಕಾಗೆಗಳ ಕಲರವ; ಈಜುವ ಕಚ್ಚಿ ಉಟ್ಟ ಹುಡುಗರ ತಂಡ; ಬೆತ್ತಲೆ ತೊಡೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಅರಿವೆ ಒಗೆವ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯರು. ಭಟ್ಟರ ಹೆಂಗಸರು, ಕೆಂಪು ಸೀರೆಯ ಬೋಳಿಗಳು; ಹಿಂದೆ ಎಂದೋ ಒಮ್ಮೆ ತಳದ ಅರ್ಲುಮಣ್ಣು ತೆಗೆಯಲು ಪಂಪು ಹಚ್ಚಿ ತೀರ್ಥದ ನೀರನ್ನು ಬತ್ತಿಸಿದಾಗ ಹೊಟ್ಟೆ ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಕವ್ವೆಗಳು, ಸತ್ತು ಬಿದ್ದೂ ತಕವಳನೆ ಹೊಳೆವ ಮೀನುಗಳು; ತೀರ್ಥದ ನೀರಿನ ಸೆಲೆಗಳಾದ ಸಾವಿರ ಕುಂಡಗಳು : ಸಾವಿರ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದದ್ದು ವಾಮನ ಮಾಮನ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೆಳಗಾಗಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ!

"ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದನಲ್ಲ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರರತ್ನ," ಭಟ್ಟರು ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದರು. "ಬಿಝಿನೆಸ್‌ಮನ್‌ನಂತೆ, ಆಗಿರಬಹುದಯ್ಯಾ.. ಹಣ ಗಳಿಸಿದರಾಯಿತೆ? ನಮ್ಮ ಕೆಳಗಿನ ಕೇರಿಯ ಸೂಳೆ ಗಳಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ಹಣವನ್ನು? ಇದೇ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಕೂತಾಗ ಏನೆಂದ ಗೊತ್ತೇ-ಸ್ವತಃ ತನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತು ಸಲಹಿದ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕುರಿತು? ಇದರಲ್ಲೆ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ ಭಟ್ಟರೇ, ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಬೀಳದ ಬೇಸರಕ್ಕಲ್ಲವೇ ಅಪ್ಪ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ನಮ್ಮನ್ನು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವುದು ಬರೀ ಅಮ್ಮನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಎಂದನಲ್ಲ." ಅಣ್ಣ ಒಮ್ಮಿಗಲೇ ಎದ್ದು ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವನ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ಅರಿತವರ ಹಾಗೆ ಭಟ್ಟರು, "ಓ ಹೌದೌದು ಈ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತುವ ತನಕ ನೀನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ಬಾ," ಎಂದಿದ್ದರು..... ಬಾವಿಯ ಗಡಗಡೆ ಹಗ್ಗದ ಭಾರದ ಕೆಳಗೆ ಕಿರುಚಿತು. ಆ ಸದ್ದಿನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದ ಕಂಚಿನ ಕಂಠದ ಹೆಣ್ಣು ದನಿ, 'ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಕೋಟೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಯಾಯಿತೋ ನೋಡ್ತೆ,' ಎನ್ನುತ್ತ ಹೊರಗಿನ ಪೂರ್ವಾಹ್ಲದ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ನೆನಪುಗಳ ತೆರೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಹತ್ತಿತು. "ಅದು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಿತೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿ ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿದ ಭಟ್ಟರು ತಾವೇ ಉತ್ತರಿಸಿದರು, "ನಿನ್ನ ವಾಮನ ಮಾಮನ ಹೆಂಡತಿ, ಪದ್ಧಕ್ಕ."

ನನಗೆ ದಿಗಿಲು : ಇದೀಗ ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿತ್ತು : ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಹೊಸ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು

ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾಳಂತೆ. ಮಗನಿಗೆ ಗೃಹಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗದ್ದರಿಂದ ಗೃಹಪ್ರವೇಶವಾಗಿರದ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಲು ಬಂದಾಳಂತೆ.

ಹನೇಹಳ್ಳಿಯ ತನ್ನ ಹಳೆಮನೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನನಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದಾಳಂತೆ. ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನಕ್ಕೆ ಸಾಲುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಇರುತ್ತಾಳಂತೆ. ಹಿತ್ತಲ ಬಾವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀರಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಭಟ್ಟರ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ನೀರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳಂತೆ.

“ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದರೂ ಬಂದಳೇ,” ಭಟ್ಟರು ಅಂದರು. “ನೀವೆಲ್ಲ ನಾಳೆಗೇ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ, ವೈಕುಂಠಸಮಾರಾಧನೆ ಉಳಿದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗಲೇ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಅಂದಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬನು ಅವಳ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ!” ತಮ್ಮನೂ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ, “ಕೋಟೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ಇವರಿಬ್ಬರದೂ ಇಲ್ಲಿ ತುಸು ಕೆಲಸವಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಬಾ. ನಾಮ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಕೋಟೀರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಸುವಿಯಂತೆ,” ಎಂದು ಭಟ್ಟರು ಹೇಳಿದಾಗ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ. ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ, ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಉರಿಯುವ ಕೆಂಡದ ರಾಶಿ : ಕನಸಿನ ನೆನಪು, ಹಂಡೆಯೊಳಗಿನ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ನೀರನ್ನು ತಂಬಿಗೆಯಿಂದೆತ್ತಿ ಮೈಮೇಲೆ ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಾಯೆನಿಸಿದ ನರಗಳೊಳಗಿಂದಲೇ ಎದ್ದು ಬಂದಿತೆಂಬಂತೆ ಎಂದೋ ಕಳಕೊಂಡ ತಾಯಿ ನೆನಪು ಒಮ್ಮಿಗಲೇ ಮುತ್ತಿನಿಂತು ಸುಖಕೊಟ್ಟಿತು. ಮರುಗಳಿಗೆ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ನೆನಪು :

ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣದಿಂದ ಹನೇಹಳ್ಳಿಗೆ ದಾರಿಸಾಗಿದ ಆ ಸಂಜೆ. ಹಾದಿಯ ತುಂಬ ಬೆಂಕಿಯ ಬಣ್ಣದ ಬಿಸಿಲು; ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಮನೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಫಲಾಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಸಲರ ಗೋರಿಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಲಗಡೆಯ ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿಯ ಸುರಗೀಮರದ ಹೊದರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಹೆಡೆ ಎತ್ತಿ ತೂಗಿದ ಹಾವು : ಎದೆ ಧಸ್ ಎಂದು ನಡುಗಿದಾಗ ಹೆದರಬೇಡ ಎಂದು ನನ್ನ ಕೈ ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದಾಗ, ಇವಳು ತುಂಬ ಧೈರ್ಯದ ಹೆಂಗಸು ಎನ್ನಿಸಿದ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಕೈಯ ಸ್ಪರ್ಶ; ಹಾವು ತನ್ನ ಮಾರುದ್ದದ ಮೈಯನ್ನು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಮಿರಮಿರನೆ ಮಿಂಚಿಸಿ ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದದ್ದು-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೆನಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಆಗಿನ ರೂಪ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿತು : ಕೆಂಪು ದಡಿ ಕೆಂಪು ಸೆರಗಿನ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಇಳಕಲ್ ಸೀರೆ. ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಖಣದ ರವಕಿ. ಮುಡಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕೂದಲ ಮೇಲೆ ತಲೆತುಂಬ ಅಬ್ಬಲಿಗೆ, ಸೇವಂತಿಗೆಯ ಜಡೆ : ನಾಲವತ್ತು ದಾಟಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮದುವಣಿಗಿತ್ತಿಯ ಹಾಗೆ;

ತುರುಬಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಲಕಲಕಿಸುವ ಬಂಗಾರದ ಹೂವು; ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಣಿಗಳುಳ್ಳ ಕರಿಮಣಿಯ ಸರ; ಕೈಗೆ ಹಸಿರು, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಗಾಜಿನ ಬಳೆಗಳ ಜತೆ ಎರಡೆರಡು ಬಂಗಾರದ ಬಳೆಗಳು; ಉಳಿದವರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲು ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟ ಬೆರಳಿನಂತೆ ತೋರುವ ಬಂಗಾರದ ಮೂಗುತಿ ಎರಡೂ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಏರಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಇವಳು ಬಹಳ ಮಾತನಾಡುವವಳಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು. ಉಮೇದು ಉತ್ಸಾಹದ ಹೆಣ್ಣು... ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ತಂಬಿಗೆ ಹಂಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಾಗ ಎಚ್ಚರ ಬಂದು ಹೊರಗೆ ನಾನು ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸುವುದರದೇ ಹಾದಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದವರ ನೆನಪಾಗಿ ದಡಬಡಿಸಿದೆ. ಬೇಗ ಬೇಗ ಮೈ ಒರಸಿ ಮಡಿ ಪಂಜಿಯನ್ನುಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಪುರೋಹಿತರು ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಭಟ್ಟರೊಂದಿಗೆ ಕೋಟೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ಕೋಟೀರ್ಥದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಊಟ ಮುಗಿದು, ಭಟ್ಟರಿಂದ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಪಡೆದು ವಿರಮಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೂರು ಗಂಟೆ. ಅಣ್ಣ ತುಸು ಅಡ್ಡವಾಗಲೆಂದು ಅಟ್ಟವನ್ನು ಸೇರಿದ. ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಹೊರಗೆ ನಡೆದ. ನಾನು ಆಗಿನದೇ ವಿರಾಮ ಖರ್ಚಿಯಲ್ಲೊರಗಿದೆ. ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಪುರೋಹಿತರು ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಇತರ ಭಟ್ಟರೊಂದಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ಇದ್ದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರ ತಾಯಿ, ಕೆಂಪು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟ ಮುದುಕಿ ಕುಟ್ಟೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕವಳದ ಸಾಮಾನು ಕುಟ್ಟುತ್ತ

ನನ್ನನ್ನೇ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಿತ್ತಲ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ನಾಯಿ ಕಾಗೆಗಳ ಗುಲ್ಲೋ ಗುಲ್ಲು : ಎಂಜಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಊಟದ ಭಾರ; ಕಳೆದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸನ್ನಾವರಿಸಿದ ಸೂತಕದ ಭಾವನೆ; ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಳ ಹಳೆ?; ಎಂದೋ ಕಳಕೊಂಡ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣ-ಅಮ್ಮಂದಿರ ನೆನಪು. ಜೊಂಪು, ಎಚ್ಚರ. ಜೊಂಪು : ಪದ್ಧಕ್ಕ, ಹನೇಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆ. ಹಿತ್ತಿಲು, ಹೂವು, ಹಸಿರಿನ ಗುಲ್ಲು. ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ, ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ, ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ : ಜಾಗ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೂವೇ ಹೂವು : ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಗೋಟಕೀ, ಕರ್ಪೂರಗೊಂಡೆ, ರಾಜಗೊಂಡೆ, ವಿಲಾಯತೀ ಗೊಂಡೆ ನಿತ್ಯಪುಷ್ಪ, ಸದಾನಂದ, ಕರವೀರ, ಸಬದೂಲಿ, ದಾಸಾಳ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದೇ ಎರಡೆ?- ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಉಮೇದು ಉತ್ಸಾಹಗಳಂತೆ; ಯಾವ ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲೂ ಆ ಹಂಗಾಮಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ : ಮನೆಯ ದೇವರಿಗೆಂದು;

ಮರಕ್ಕೆ, ಊರ ದೇವತೆಗಳಾದ ದೇವತೀ, ಮುಕುಂಡೀ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆಂದು; ಚಕ್ರಖಂಡೇಶ್ವರ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರರಿಗೆಂದು.... ಬಾಳೆ, ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ ಗಿಡಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಿತ್ತಿಲು ತುಂಬ ಹಸಿರು ನೆರಳು: ಕೆಸುವಿನ ಓಳಿಗಳು; ಸುವರ್ಣಗಡ್ಡೆಯ ಹಿಂಡುಗಳು; ಬಸಲೆ, ಕೆಂಪು ಹರಗಿ; ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲೇ ಸವತೆ, ಹೀರೇಕಾಯಿ, ಪೆಟ್ಟ ಕಾಯ ಓಳಿಗಳು; ಮನೆಯ ದನಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಮಾಡುಗಳ ಮೇಲೂ ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಕರಿ ಕುಂಬಳ, ಹಾಲುಗುಂಬಳ ಬಳ್ಳಿಗಳು... ಚರ್ ಮುರ್.... ಚರ್ ಮುರ್... ಯಾರ ಮೆಟ್ಟಿನ ಸದ್ದು?.... ಯಾವ ಈ ದಾರಿ?.... ಹಾವು ಕಂಡು ಹೆದರಿದ ದಾರಿಯ ಕೊನೆ ಅಲ್ಲವೇ? : ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳೆ ಹಾಕಿದ ತೊಗಲಿನ ವಾಸನೆ ಗುಮ್ ಎಂದು ಮೂಗಿಗೆ ಹೊಡೆದು ನಾವು ಸಮಗಾರರ ಕೇರಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸಾರಿತು. ಮಣ್ಣಿನ ಗುನ್ನದ ಏರಿಯಲ್ಲಿ ಗೇರು ಮರಗಳ ನೆರಳಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಹುಲ್ಲು ಹೊದಿಸಿದ ಗುಡಿಸಲಿನ ಮಾರಗಲದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಯ ಇದಿರಿಗೆ, ಕಾಲ ಉಗುರಿನಿಂದ ಕಿವಿ ಕೆದರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ನಾಯ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮೆಟ್ಟನ್ನು ಹೊಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವೋಮೂ (ಮೆಟ್ಟನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಯರೇ : ಒಂದೊಂದು ಮಿಷ್ಣೇಕು ಇಲ್ಲ. ಗಂಡು ಎತ್ತಿನದೇ ಚರ್ಮ, ಇಡೀ ಚರ್ಮದ್ದೇ ಮತ್ತೆ : ಒಂದೂ ಚೂರು ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಕಾಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೆ ಬರಬೇಕು ನೋಡಿ. ಒಮ್ಮೆ ಮೆಟ್ಟಿ ನೋಡಿ.....). ಕಪ್ಪು ಪಾಷಾಣದ ನುಣುಪಾದ ಸಾಣೆಯ ಮೇಲೆ ಚರ್ಮಕೊಯ್ಯುವ ಉಳಿಯನ್ನು ಚಕಮ್ ಕಚಮ್ ಎಂದು ಮನೆಯುತ್ತ ಪದ್ಧಕ್ಕನನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿ, “ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ನೆಂಟರ ಹಿಂಡೇ ಬಂದಿತಲ್ಲ,” ಎಂದ. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಕೂಡಲೇ ತಡೆದು, “ನಮ್ಮ ಮನೆಗೋ?” ಎಂದು ಅಶ್ಚರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಳು. ವೋಮೂ, “ಗೋಕರ್ಣದ ಸಾವುಕಾರರೂ ಇದ್ದರು. ಇದೀಗ ಹೊರಟುಹೋದರು. ನಿಮಗೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಸೀದ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಂಕಿಕೋಡ್ಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೋ ಏನೋ,” ಎಂದುದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಲ್ಲದೇ, ಪದ್ಧಕ್ಕ ಮನೆಯತ್ತ ತುರುತುರು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಳು. ಮನೆಯ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯ ಮಗ್ಗಲನ್ನೇ ಸಣ್ಣ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯ ಮಗ ಪದ್ಮನಾಭ ಅಂಗಡಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ. ನಾವು ಮನೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂಗಡಿಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮುತ್ತ ನಿಂತ ಬಡಕಲು ಮೈಯ ಪದ್ಮನಾಭ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಪೆದ್ದು ನಗೆ ನಕ್ಕ. ಮರುಗಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಮೋರೆ ನೋಡಿ ಕುಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದವನ ಹಾಗೆ ಅಂಗಡಿ ಹೊಕ್ಕ. ಪದ್ಧಕ್ಕ ದಣವೆ ದಾಟಿ ಅಂಗಳ ಹೊಕ್ಕು ಯಾರಿಗೋ ತಾನು ಬಂದು ತಲುಪಿದ್ದರ ಇಷಾರೆ ಕೊಡುವವಳಂತೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಕೆಮ್ಮಿ ಗಂಟಲು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜಗಲಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಏರಿದ್ದೇ ಒಳಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಗಂಡನ ಇದಿರು ಕೆರಳಿದ ಹೆಣ್ಣು ಹುಲಿಯ ಹಾಗೆ ಸೆಟೆದು ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಳು. ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿದ್ದುದನ್ನು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಉಹಿಸಿರದ ನಾನು ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಹಿಂದೆಯೇ ಜಗಲಿ ಸೇರಿಯಾಗಿತ್ತು. ವಾಮನ ಮಾಮ ಕೂತ ರೀತಿ, ಪದ್ಧಕ್ಕ ಅವನಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ನಿಂತ ರೀತಿ ನೋಡಿ ಗೊಂದಲಿಸಿ ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋಚದೇ ಜಗಲಿಯ ಬಲಗಡೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ವಾಮನ ಮಾಮ ಗೋಡೆಗೆ ಬೆನ್ನು ಒರಗಿಸಿ ಕುಕ್ಕುರು ಕಾಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಪಂಜಿಯ ತುಂಡೊಂದನ್ನು ಹಗ್ಗದಂತೆ ತಿರುಪಿ ಸೊಂಟ ಮೊಣಕಾಲುಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೊಳಕ್ಕೆ ಎರಡನ್ನೂ ಮೊಣಗಂಟುಗಳ ಮೇಲೆ ಉಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಂಡತಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು, “ಗೋಕರ್ಣದವರು ಬಂದಿದ್ದರಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಒದರಿ ಕೇಳಿದಾಗಲೂ ತೂಗುತ್ತಲೇ ಉಳಿದರು. “ಗೋಕರ್ಣದ ಜಾಗ ಮಾರಿದಿರಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಪದ್ಧಕ್ಕ ಚೀರಿದಾಗ ತೂಗುವುದನ್ನು ಗಪಕ್ಕನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. “ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತು ಬರೀ ಕಸಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಯಿತಲ್ಲವೇ? ಹಿರಿಯರಿಂದ ಬಂದ ಅಂತಹ ಪವಿತ್ರ ನೆಲವನ್ನು ಈ ಕೃತಘ್ನ ದಾಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಿದಿರಲ್ಲವೇ? ಹೆಂಡತಿ ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದರೂ?... ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬೇಡಾದವರಿಗೇ?... ಅದನ್ನು ಮಾರಿದರೆ ಈ ಮನೆಯ ಅನ್ನ ಸೇವಿಸಲಾರನೆಂದು ಆಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗಲೂ?..... ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಲು ಪಣ ತೊಟ್ಟವರಿಗೇ ಮಾರಿದಿರಲ್ಲವೇ?... ಯಾಕೆ ಮಾರಿದಿರಿ?” ಪದ್ಧಕ್ಕನಿಗೆ ಉಬ್ಬಸಹತ್ತಿತು.

“ಆ ನೆಲ ನಮಗೆ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲ ಪದ್ಮಾವತಿ.”

“ಯಾಕೆ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲ?” ಪದ್ಧಕ್ಕ ಭಾರ ಬಂದವಳಂತೆ ನಡುಗಹತ್ತಿದಳು. “ಉಪಯೋಗದಲ್ಲ, ಉಪಯೋಗದಲ್ಲ. ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದಾಗಲೂ ಅದೇ ರಾಗ. ಅದೇ ಅಳುಬುರುಕರ ಹಾಡು ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಜ ಮುತ್ತಜ್ಜರಿಂದ ಬಂದ ನೆಲ ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಬೇಡವೇ? ನಿಮ್ಮಂತಹ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಾ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ, ಗಿಳಿಗೆ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ನೆಲದ ಋಣಾನುಬಂಧವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಳಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ ಎಂದೆ. ಅವರಿಗಾದರೂ ಈ ನೆಲದ ಗರಜು ಅಷ್ಟೊಂದಿತ್ತೇ? ನಮಗೂ ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದಿದೆ ಎಂದ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಲೆಂದೇ ಆ ಮೂವರು ಚೌಡಿಗಳು ಗಂಡಸರ ತಲೆ

ಕೆಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಈ ಉಪದ್ವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ.....”

“ಹಾಗೆ ಯಾಕೆ ಅನ್ನುತ್ತೀ ಪದ್ಮಾವತಿ, ಮೂವರೂ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಕೂಡಿ ಇರಲು ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಮನೆಗೆ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ನೆಲ.....”

6*

“ಸಣ್ಣದಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ಅದಕ್ಕೇ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ನೆಲವೇ ಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗಿದ್ದ ಶೇಷ ಪೈ ಅವರ ಜಾಗ ಸಾಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ? ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದರಕ್ಕಿಂತ ಐದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಡಿಮೆ ಹಣಕ್ಕೇ ಮಾರಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯೇ ಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲವೇ?”

ಪದ್ಮಕ್ಕನ ಮೋರೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೋಡಲಾಗದೇ ನಾನು ಅಂಗಳದತ್ತ ಮೋರೆ ತಿರುವಿದೆ.

“ನನಗೂ ಹಣದ ಗರಜು ಇತ್ತು ಎಂದಿದ್ದೆನಲ್ಲ.” ವಾಮನ ಮಾವನ ದನಿ ಮನುಷ್ಯರದಂತೆ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

“ನಿಮಗೂ ಹಣದ ಗರಜಿತ್ತೇ? ಯಾಕೆ? ಅವರ ಸಾಲವನ್ನೇ ತೀರಿಸಲಲ್ಲ? ಎಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಮುಳುಗಿಸುವರೋ ಎಂಬ ಭಯಕ್ಕೇ ಈ ಅವಸರ : ಸಾಲದ ಹಣವೂ ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು, ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ನುಂಗಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ಎಂದು. ಗರಜು ಬಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬಂಗಾರ ಮಾರಲು ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವೇ?...ಎಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾರಿದಿರಿ?”

ಸರಕ್ಕನೊಮ್ಮೆ ಪದ್ಮಕ್ಕನತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ಬಾಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬುರುಗಿನಂತಹದೇನೋ ಕಂಡಂತಾಗಿ ಹೇಸಿದೆ. ಪದ್ಮಕ್ಕನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಾಮನಮಾಮ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಒದರಿ ಕೇಳಿದಾಗ ‘ಮೂರ ಸಾವಿರ’ ಎಂದರು. “ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ಹೆಚ್ಚೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಲದ ಹಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೋಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಿಷ್ಟು ಬೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ತಕ ತಕಾ ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಿ, ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿತು ನಿಮ್ಮ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ, ಅಬ್ಬಾ ಅದೆಂತಹ ಗಂಡಸರೇ ನೀವು! ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದವರು, ನೀರಿಲ್ಲದವರು, ಷಂಡರು.” ಗಡಗಡ ನಡುಗುತ್ತ ಪದ್ಮಕ್ಕ ಅಡುಗೆಮನೆಯತ್ತ ನಡೆದಳು. ಒಳಗೆ ಹೋದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ “ಯಾರಲ್ಲಿ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಗಂಡಸರೂss. ಗಂಡಸರಾದರೆ ಬನ್ನಿ ಇಲ್ಲೇ,” ಎಂದು ವಿಚಾರವಾಗಿ ಒದರಿದಳು. ವಾಮನಮಾಮ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರ ಹಾಗೆ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪಂಜಿಯ ತುಂಡನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಧಡಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ನನ್ನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಒಳಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಪದ್ಮನಾಭನೂ ಓಡಿಬಂದ. ನಾವೂ ವಾಮನ ಮಾವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಡುಗೆಮನೆ ಸೇರಿದೆವು. ಒಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಚಿಮಣಿಎಣ್ಣೆ ಸುರುವಿ ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ ಬೆಂಕಿ ಮಾಡಿರಬೇಕು: ಚಿಮಣಿ ಎಣ್ಣೆಯ ವಾಸನೆ ಮೂಗಿಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು “ಇದೋ ಈ ಬೆಂಕಿಯ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ : ನೀವು ಈಗ ಮಾರಿದ ನೆಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಂಡು; ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿಯ ಜಾಗ ಕೊಂಡು ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ತನಕ ಈ ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ಬೇಯಿಸಿದ ಅನ್ನ ಉಣ್ಣಲಾರೇ,” ಎಂದವಳೇ ‘ಕೀಂ’ ಎಂದು ಕಿರುಚಿ ಮೂರ್ಛಾರೋಗ ಹತ್ತಿದವಳ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ನೆಟೆದು ಧಡಾರ್ ಎಂದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಳು....

ಪದ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾಧಿಸ ಹೊರಟ ಈ ವೈರ ಬರಿಯೇ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರಿವಿನಿಂದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿದಲ್ಲೇ ಮೈ ನಡುಗಿ; ಭಡಕ್ಕನ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು; ಕಣ್ಣೆರೆದು; ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ-ಕಣ್ಣುಚ್ಚುವ ಮೊದಲಷ್ಟೇ ಇದಿರಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು ನೆನಸೋ ಕೆಂಗನಸೋ ಎಂದು ಬೆಚ್ಚಿ; ತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣೆರೆಯಲೂ ಅಂಜುತ್ತ ಅಂಜುತ್ತ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ತೆರೆದಾಗ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಈ ರೂಪ ಯಾವ ಲೋಕದ್ದು? ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು? ಎಂದು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಂತೆ ನೆನಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, “ಗುರುತು ಹತ್ತಿತೇನೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ದನಿ ಪರಿಚಯದ್ದೆಂದು ಹೊಳೆದು ಪೂರ್ತಿ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಕುಳಿತಾಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನಾನೇ ನಂಬದಾದೆ. ಗುರುತು ಹತ್ತಿತೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳಲ್ಲ.

ತಲೆತುಂಬ ಹೂ ಮುಡಿದು ಹಣೆತುಂಬ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮದುವಣಗಿತ್ತಿಯ ಹಾಗಿದ್ದ ಪದ್ಮಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಂಪು ಸೀರೆಯ...“ಏನೋ ಇನ್ನೂ ಗುರುತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ವೇನೋ?”, ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಮಾಡಿ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ಸೆರಗನ್ನು ಹೊದ್ದು, ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ (ಭಯಾನಕವಾದ) ಮುಗುಳು ನಗೆ ಮೂಡಿಸಿ, ಜಗಲಿಯ ಕಂಬಕ್ಕಾನಿಸಿ ನಿಂತು (ನರಸಿಂಹ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕಂಬದಂತಿದ್ದ ಆ ಕಂಬ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದೂ ಇದೇ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ) ನನ್ನನ್ನೇ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, “ಸಿಗದೇ ಏನು?” ಎಂದಾಗಿನ ನನ್ನ ದನಿಗೆ ನಾನೇ ಬೆಚ್ಚಿದೆ. “ಯಾಕೆ? ನನ್ನಲ್ಲೇನೂ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅಂತಹದೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ನಾನು ಗೋಣು ಹಾಕಿರಬೇಕು, ಅವಳಲ್ಲಿ ‘ಏಕೈತಿ’ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಾದ ಬದಲನ್ನು ನನಗೆ ನಾನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೂ

ಆದ ಅನುಮಾನವೋ, ಇಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವಳ ಆರೋಗ್ಯ ಮಾತ್ರ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ಎಂಬ ಆಳದ ಅನಿಸಿಕೆಯೋ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಹಚ್ಚಿರಬೇಕು. “ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಅನ್ನುತ್ತೀಯಾ? ನೀನು ಈ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ತಲೆತುಂಬ ಕೂದಲಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೂವು ಮುಡಿಮುಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕುಂದುಕಡುಪು ಬಟ್ಟು ಇತ್ತು. ಈಗ ಹೀಗೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪುಸೀರೆಯ ಬೋಳಿಯಾದ ಮೇಲೂ ಏನೂ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತೀಯಾ?...” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಯಾವ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರಲೂ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಅದನ್ನವಳು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿ ಹಾವ ಭಾವಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದಾಗ: ತಲೆಯನ್ನು ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹಜಾಮನ ಕತ್ತಿಯ ವೈಖರಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಬೆರಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ ನನಗೆ ಬಾಯಿ ಬತ್ತಿ ಬಂದಂತೆನಿಸಿ ನೆಲದತ್ತ ಕಣ್ಣು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ. ತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಅವಳತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದಳು. “ನಾಳೆಗೇ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀರಂತಲ್ಲವೇ? ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮನೆಯತ್ತ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತೀಯಲ್ಲವೇ?” ಎಂದಳು. ನಾನು ‘ಹೂಂ’ ಎಂದೆ, “ಯಾವಾಗ, ಈಗ ಬರುತ್ತೀಯಾ?” ಎಂದಳು. “ಸಂಜೆಯ ಕಡೆ ಬರುತ್ತೇನೆ,” ಎಂದೆ. “ಹಾದಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದವಳೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ನಿರ್ಜನವಾದ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿದಲ್ಲೇ ದಣಿವು ಬಂದಂತೆನಿಸಿತು. ತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದು ವಾಮನಮಾವನನ್ನು ಕೊನೆಯ ಸಲ ಕಂಡದ್ದರ ಚಿತ್ರ : ಪದ್ಧಕ್ಕನು ಅಣೆ ಮಾಡಿದ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು, ವಾಮನಮಾಮ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕಾಣಲು ಓಡೋಡಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು. ಆಗ ನಾನದೇ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿದ್ದೆ, ವಾಮನಮಾಮನ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಅಪ್ಪ ಬಹಳ ಕಳವಳ ಪಟ್ಟರು. ಬರಿಯೇ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಮುಪ್ಪನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಹೆಂಡತಿಯ ಜತೆ ಇವರೂ ಅನ್ನ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಇತ್ತು. ಅಪ್ಪನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತ ಮಗುವಿನ ಹಾಗೆ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟರು : “ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಹೋದೀತೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಶಂಕರಾ. ಇವಳಿಗೆ ಆ ನೆಲದ ತುಂಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮೋಹವಿತ್ತೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಭಾನಗಡಿಗೇ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನೋಡು.....ಹನೇಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಾದರೂ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಮನೆ ಇದೆ. ಇನ್ನು ಗೋಕರ್ಣದ ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ನಾವು ಮನೆ ಕಟ್ಟುವದಿದೆಯೇ. ಈಗ ಹಟ ಹಿಡಿದರೂ ನಾಳೆ ತಾನೇ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಳು ಎಂಬ ಭರವಸೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾರಿದೆ ನೋಡು, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಣ್ಣ ಅದನ್ನು ಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಇವಳು ವಿಪರೀತ ಆರ್ಥ ಮಾಡಿದಂತಿದೆ. ಜಾಗ ಮಾರಿದ ದಿನ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಾದ ರಾಧಾಂತ ನಿನ್ನ ಮಗ ತಿಳಿಸಿರಬೇಕು. ಆ ದಿನವೇ ಅವನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಇವಳು ಅನ್ನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಣೆಗೆ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಹೋಗಿ ಕಂಡೆ : ಅವನು ಬರಿ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟ. “ಇಂತಹ ಅಣೆ ಭಾಷೆಗೆಲ್ಲ ಹೆದರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ” ಎಂದ. “ಇವಳು ಎಷ್ಟು ಜಿದ್ದು ಮಾಡಿದರೇನು? ಹೊಟ್ಟೆ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ. ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿಯಾಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಸರಿಯಾದ ನೆಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ” ಎಂದ. ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ನಂಬಿದೆ. ಆದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹದಗೆಡುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ನನಗೆ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗೆ ಅನ್ನ ಬೇಯಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ ಹೊರತು ತಾನು ಮಾತ್ರ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೇಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನಲಾರಳು. ಅವಲಕ್ಕಿ, ಅರಳು, ಹಣ್ಣು, ನೀರುಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಕಂಟಕನಾದೆನಲ್ಲ ಎಂದು ಕಳವಳ ಪಟ್ಟು ತಿರುಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಣ್ಣನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದೆ. ಅವನು “ಹಾಗೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ಮಾರಿದ ಜಾಗ ತಿರುಗಿ ಕೊಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೆಂತಹ ಹುಡುಗಾಡಿಕೆ ಎಂದ.” ಎಂತಲೇ ವಾಮನಮಾಮ ಅಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಅಪ್ಪನ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಡೆದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗೋಕರ್ಣದವರಿಗೆ ಇವಳ ಅಣೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಉಪವಾಸ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಅವರಿಂದಾದ ಅಪಹಾಸ್ಯದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಂತೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕನಲಿದಳು. ಮುಂದೆ ದಾಯಾದಿಗಳ ಹೊಸಮನೆಯ ನೆಲಗಟ್ಟು ಏರಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹುಚ್ಚಿಯಂತಾದಳು. ವಾಮನಮಾಮನಿಗೆ ಜೀವಂತ ನರಕ ಕಾಣುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಪದ್ಮನಾಭ ಟೀಬೀಯಿಂದ ಸತ್ತ. ಆಗ ತಾಯಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ : ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಕಾಣಲು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳಂತೆ. ಮುಂದಿನ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ವಾಮನಮಾಮನ ಆತ್ಮಘಾತ.....

ಅಣ್ಣ ಅಟ್ಟದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ಮೋರೆ ತೊಳೆಯಲು ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದ. ಪದ್ಧಕ್ಕ ಜಗಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಂತಿದ್ದ ಪುರೋಹಿತರು, ಅವರ ತಾಯಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಚಹದ ಸರಂಜಾಮನ್ನು ತರುತ್ತ ‘ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ?’ ಎಂದು ಭಟ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಿದಳು. ಚಹದ ಹೊತ್ತಿಗೆ, “ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾತುಕತೆಯಿಲ್ಲದೇ ಸಂದರ್ಶನ ಮುಗಿದುಬಿಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ. ಮುಂಬಯಿಯ ಮಗನ ಪುರಾಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚುತಾಳೋ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನಾವೇ

ಒಳಗೆ ಹೋದವು” ಎಂದರು ಭಟ್ಟರು. ನನ್ನನ್ನೇ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುತ್ತ ಅಣ್ಣನತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಅವನು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಭಟ್ಟರು, “ನಾನಾಗ ಅಂದಿರಲಿಲ್ಲವೇ?” ಅಂದರು. “ಅಂತಿಂತಹ ಹೆಂಗಸಲ್ಲ ಅವಳು.” ಎಂದರು. ಭಟ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ, “ಬೇಗ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಮೊದಲೇ ಹೋಗಿ ಬಾ. ಸುಮಾರಿನ ಜನ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಲೂ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ.” ನಾನು ಸುಮ್ಮನುಳಿದೆ. “ನೀನು ಹೋಗಲೇಬೇಕೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಅಣ್ಣ. ನಾನು ‘ಹೂಂ’ ಎಂದೆ. “ಹೋಗಿಬರಲಲ್ಲ. ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೇ ಆಗ ಬಂದಿರಬೇಕು. ‘ಹೆದರುವಂತಹದೇನಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ? ದೊಡ್ಡ ಮನೆ, ಒಬ್ಬಳೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಭಣ ಭಣ ಅನಿಸುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಕೆಳಗೆ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಕೋಣೆಗಳಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ದಾಯಾದಿಗಳು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮನೆಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಹಟ ಮಾತ್ರ ಕೊನೆಗೂ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ನೋಡು. ಓ! ತುಂಬ ಜಿಡ್ಡಿನ ಹೆಣ್ಣು. ಅವಳು ಅನ್ನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ ಶಪಥವೋ : ಈ ವರೆಗೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡು. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಯಾದ ಮೇಲೂ ಬೇಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ, ಬರಿಯೇ ದೇವರ ತೀರ್ಥ ಕುಡಿದು ದಿನ ಕಳೆದದ್ದನ್ನು ನಾನೇ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಮೊದ ಮೊದಲು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕ ದಾಯಾದಿಗಳೂ ಈಗ ಚಕಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೇಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಟ ಅವಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದೆಯೋ ದೇವನೊಬ್ಬ ಬಲ್ಲ. ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಮುಂಬಯಿಯ ಮಗ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಹಟ ಸುಳ್ಳಾಗಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಏಳೆಂಟು ವರುಷಗಳೇ ಹಿಡಿದಿರಲಿ : ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನಲ್ಲ. ಥೇಟು ತಾಯಿಯದೇ ಅವತಾರ. ಅಣ್ಣ ಸತ್ತಾಗ, ಅಪ್ಪ ಸತ್ತಾಗ ಕೂಡ ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಪ್ಪನ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ನೀರಿನಂತೆ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ” ಎಂದರು ಭಟ್ಟರು. ಭಟ್ಟರ ಹೆಂಡತಿ, “ತಾಯಿ ಆ ಮನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಒದ್ದಾಡಿದರೇನು? ಅವನು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಿದೆಯೇ? ದಾಯಾದಿಗಳ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ತಾಯಿ ಹಟವಾದರೆ ಊರವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಂಬಯಿಯ ವೈಭವ ಮೆರೆಯಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಮಗನ ಖಟಪಟಿ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗಲೆ ನೋಡುವಿಯಂತೆ, ಆ ಮನೆಯ ವೈಭವವನ್ನು. ದೇವರ ಕೋಣೆಯಂತೂ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ದಿನವೂ ಸಂಜೆ ಕೇರಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯತನಕವೂ ದೇವರ ಪದ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ” ಎಂದಳು. “ಈಗ ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ತಲೆ ಹೊಕ್ಕಿದೆ. ಮನೆಯ ದೇವರ ಇದಿರಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗಂಟೆ ತೂಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮಗನಿಗೆ ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳ ಈ ಕಟಕಟೆಗೆ ಬೇಜಾರು ಪಟ್ಟೆ ಏನೋ ಮಗ ಊರಿನ ಕಡೆಗೇ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಗೃಹಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಕೂಡ” ಎಂದರು ಭಟ್ಟರು. “ಈ ಹೆಂಗಸೂ ಎಂತಹಳು. ಗೃಹಪ್ರವೇಶವಾಗಿರದ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಲು ಬಂದಳಲ್ಲ” ಎಂದರು. ಆಗಿನಿಂದಲೂ ಸುಮ್ಮನುಳಿದ ಭಟ್ಟರ ತಾಯಿ, “ಚೌಡಿ! ಚೌಡಿಯದೇ ಅವತಾರ, ಅವಳ ದೇವರ ಭಕ್ತಿಯೇ! ಮಗ ಸಾಯಲು ಬಿದ್ದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳೇ? ಗಂಡ ಪಾಪ ಇವಳ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿ ನೀರಿನ ತಳ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೇ? ಅದೆಂತಹ ಪಾಪಾಣದಂತಹ ಮನಸ್ಸಪ್ಪಾ. ಗಂಡ ಸತ್ತು ವರ್ಷವೂ ಕಳೆದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಮೈಮೇಲಿನ ಬಂಗಾರ ಮಾರಿ ಈಗ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದ ಜಾಗ ಕೊಂಡಳಲ್ಲ. ಮಗನನ್ನು ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಕುಂಟುತ್ತ ತಡವುತ್ತಲಾದರೂ ಗಂಡಸಿನ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತಾನೇ ಎಲ್ಲ ದೇಖರೇಖಿ ನಡೆಸಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದಳಲ್ಲ!”

“ಈಗ ಹೊಸ ಬಾತ್ತಿಯೊಂದು ಊರ ಕೆಲವರ ಕಿವಿಗೆ ಬಂದಿದೆಯಪ್ಪಾ. ಈ ಮನೆ ಕಟ್ಟಲು ಮಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹಣ.....” ಏನೋ ಹೇಳ ಹೊರಟ ಭಟ್ಟರು ಹೆಂಡತಿಯ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇ ‘ಗಪಕ್’ ಆದರು. ಅಣ್ಣ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದ. ನನಗೂ ಹೇಗೋ ಆಯಿತು. ಭಟ್ಟರು “ಹೌದಲ್ಲಾ, ಆ ಮಾತು ಈಗ ಯಾಕೆ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು.

* * * * *

ಕೊನೆಗೂ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಮನೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿಬಂದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ ನಿಂತಂತಿದ್ದ ಕೆಲವೇ ಸಂಗತಿಗಳು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮಸುಕುಗೊಳಿಸಿವೆ : ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಯ ಹೂಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಮೈಚಾಚಿದ್ದ ಬೇಲಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ನೆರಳು; ಸುತ್ತಲಿನ ಮನೆಗಳ ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳು ಬಾಗಿಲು ಕಿಡಕಿಗಳಿಂದ ಕದ್ದು ಕದ್ದು ನೋಡಿದ್ದು; ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಹಾಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ನಿಂತ ಉದಬತ್ತಿಯ ಉಗ್ರವಾಸನೆ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಸತ್ತ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂತಹದೇ ವಾಸನೆ ಇದ್ದುದರ ನೆನಪು ತಂದು ಮೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ನಿಂತದ್ದು; ಈ ವರೆಗೂ ಬೆಂಕಿ ಮಾಡಿರದ ಒಣ ಒಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಬಾಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊರಟಂತೆ ಕೇಳಿಸಿದ್ದು; ಆ ಕೋಣೆ, ಈ ಕೋಣೆ, ಅದರಾಚೆಯ ಕೋಣೆ ಎಂದು ಮನೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೊತ್ತು ಹೋದ ಹಾಗೆ ಭಣಗುಟ್ಟುವ ಆ ಮನೆ ಯಾರೋ ಕೆಟ್ಟ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ ‘ಬಿಟ್ಟ’ ಮನೆ, ಅದರಲ್ಲಿ

ನಾನೊಬ್ಬನ ಹೇಗೋ ಬಂದು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬಂತಹ ಭಾಸವಾಗಿ; ಕೆಳಗಿನ ಕೋಣೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತಾಡಿ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲೆಂದು ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಧಕ್ಕನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವಾಗ ಅರ್ಧ ಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಲ್ಲ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆಯಿಂದ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ 'ಕಲ್' ಅನಿಸಿ ಕಾಲಡಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ತೋಲ ತಪ್ಪದಂತೆ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಟ್ಟ ಸೇರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆ ನೋಡಲು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಇಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಶಿಸಿತ್ತು. ಆಗಿನಿಂದಲೂ ವಟವಟ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಧಕ್ಕ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಹಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದೇ ಮೌನ ತಳೆದಿದ್ದಳು. ನಾನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆದರಿದೆ. ತುಸು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ, ಈ ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಟ್ಟಂತಿದ್ದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಕೂಡಲು ಹೇಳಿ ತಾನೂ ಚಾಪೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬರಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಗೋಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇಟ್ಟ ತಲೆದಿಂಬಿಗೆ ಒರಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬರಲಿದ್ದುದರ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದೆಂಬಂತೆ ಕೈ ಕಾಲು ಸೋತು ಬಂದವು : ನನ್ನನ್ನೇ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ ಅವಳನ್ನು ಇದಿರಿಸಲಾಗದೇ ನಾನು ಮಾಡಿನತ್ತ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸವಾಗಿರುವ ಹಂಚುಗಳಿಂದಲೋ, ಗಿಲಾಯಿ ಮಾಡಿಸಿರುವ ಗೋಡೆಗಳಿಂದಲೋ ಸುಣ್ಣದ ಗಬ್ಬು ವಾಸನೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಿಡಕಿಯೊಂದರಿಂದ ಒಳಗೆ ಬಂದ ಸೂರ್ಯನ ಕೊನೆಯ ಕಿರಣಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿದ ಸರಳುಗಳ ಗಿಡವಾಗುತ್ತ ನಡೆದ ರೇಖಾಚಿತ್ರ, ಮಗ್ಗಲು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಗುಲ್ಲು, ಯಾವುದೋ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮುದಿನಾಯಿಯೊಂದು ಪಿತ್ತು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯಂತೆ "ಕುಯ್ಯೋ" ಎಂದು ಒದರಿತು: ನನಗೆ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಮೌನದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಅರಿವು ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಪದ್ಧಕ್ಕ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಳು; "ನಿನಗೆ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾನಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಗೆಳೆಯನವ. ಬರುವಾಗ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನೇ?" ನಾನು 'ಇಲ್ಲ'ವೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೆ. ಹೊರಡುವ ದಿನವೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಬಂದು ತಾಯಿ ಮಾತನಾಡಬಹುದಾದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟಾರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. "ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ" ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ತಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ ಅನುಭವವಾಯಿತು. "ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಗೊತ್ತಾಗಿದೇ ಎಂದೆ. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಧಂದೆಯೇನು?" ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. "ನನ್ನ ದಾಯಾದಿಯ ಮಗನಲ್ಲೇ ಕೆಲಸವಂತೆ. (ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಬಾಪ್ಪಾನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಂದ ಈ 'ದಾಯಾದಿ'ಯಲ್ಲಿ 'ವೈರಿ' ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು) ಹೌದೇ? ನನಗೇಕೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ? ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ನಮಗೆ ಮಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಅಪ್ಪಂತನಿಗೆ ಈಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆಯಂತೆ. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಲು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಕಳಿಸಿದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಇವನದಂತೆ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗಂಟೆಗಂದು ಮೊನ್ನೆ ಕಳಿಸಿದ ಹಣ ಕೂಡ ಇವನದೇ ಆಗಿರಬಹುದು ಅಲ್ಲವೇ?" ನಾನು ಈಗಲೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಇವಳ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾರು ಹಾಕಿದರಪ್ಪಾ ಎಂದು ದುಗುಡಪಟ್ಟೆ. ಆಗ ಚಹದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಟ್ಟರು ಏನೋ ಹೇಳ ಹೊರಟು ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ತಡೆದದ್ದರ ಅರ್ಥ ಈಗ ಹೊಳೆಯಿತು. ನನ್ನ ಮೌನದಿಂದಲೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆರಳಿದವಳ ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮಿಗೇಲೇ ದನಿ ಏರಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ಕೇರಿ ಒಂದು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಒದರಾಡಿದಳು : "ನೀನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಿಗೆ ಹೇಳು, ನಾನೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳು : ಈ ಬಿಕನಾಸಿಗಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಹಣದ ಗರಜು ನಮಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳು. ಈ ದರವೇಸಿಗಳ ಬಿಟ್ಟೇ ಹಣದಿಂದ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದರ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನಾಯುವಾಗ ಕಾಣದೇ ಇದ್ದೆಲ್ಲ. ಗಂಡನನ್ನು ನೀರಿಗೆ ದೂಡಿ ಬೋಳಿಯಾದೆಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಈಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಹುಟ್ಟಿತೇ... ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದ ಮೇಲೆ? ಬೆಂಕಿ ಬೀಳಲಿ ಈ ದರಿದ್ರರ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ. ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ನಾನೇ ಖುದ್ದಾಗಿ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಿಗೆ. ಕಿವಿ ಹಿಂಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೋ, ಅವನ ಕಾಲ ಬುಡಕ್ಕೆ ಮೂಗು ಜಜ್ಜಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ: ಎಂತಹ ಮೋಸ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೀಯೋ ಅಪಾ ತಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ ಅಣ್ಣ ಸದ್ಗತಿ ಕಾಣದೇ ದೆವ್ವಭೂತಗಳಾಗೇ ಅಲೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ ತಾಯಿಯ ಮಾತು ಮುರಿ. ಇಲ್ಲ, ಕೇಳು : ನೀನು ಅವನಿಂದ ಪಡೆದ ಹಣ ಬರಿ ಸಾಲಾ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಬೆವರಿನಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಹಣದಿಂದ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಪೈಸೆ ಬಿಡದಂತೆ ತೀರಿಸಬೇಕು. ಅಭಿಮಾನ ಬಿಡಬೇಡವೋ. ನೀರಿಲ್ಲದವನಾಗಬೇಡವೋ. ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ : ಅದು ಅವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ಆದರೆ ಸಾಕಿದ ನಾಯಿಯಾಗಬೇಡವೋ ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿದನೇ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ : ಅವನ ಸಾಲ ತೀರುವತನಕ ಈ ಮನೆಗೆ 'ಗೃಹ ಪ್ರವೇಶ' ಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿ ಒಲೆ ಹೂಡುವುದು ಬೇಡ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ಅವಲಕ್ಕಿ ಮುಕ್ಕಿ ನೀರು ಕುದಿದು ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೋ, ಆ ದಾಯಾದಿಗಳ ಕಾಲ ಧೂಳಿ ನೆಕ್ಕುವದೇ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವೆಂದನೋ, ಇದೋ! ಸರಿಯಾಗಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳು : ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಅಟ್ಟ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಎರವಾದೆನೋ ಅದೇ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತ ನನ್ನನ್ನೂ ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ: ನನ್ನ ಹೆಣ ಸುಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಹ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ."

ಮುಂದೇನಾಯಿತೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮನೆಯ ಅಟ್ಟದಿಂದ ಯಾವಾಗ ಹೇಗೆ ಇಳಿದುಬಂದೆ; ನಡುವಿನ ಆ ಸೀರಾದ ಓಣಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಹೇಗೆ ಭಟ್ಟರ ಮನೆ ಸೇರಿದೆ? ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನೆನಪಿಲ್ಲ : ಎಲ್ಲವೂ ಅರನಿದ್ದೆಯ ಹಾಗೆ. ಕನಸಿನ ಹಾಗೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ನೆನಪಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ನಡುವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದು ತಿಳಿಯಿತು. ತಲೆ ಮಾಡುವ ಬದಿಯ ಕಿಡಕಿಯ ದಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಕಂದಿಲಿನ ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಅಣ್ಣ, “ಸಂಜೆ ಏನೂ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತೀಯಾ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನಾನು (ಇಲ್ಲವೆಂದೆ. ಸಂಜೆ ನಡೆದದ್ದರ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಂತೆ ಅಣ್ಣ “ಈಗ ಸ್ವಸ್ಥ ಮಲಗು, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತ ದೀಪವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಹೊರಟಾಗ ಅದು ‘ಫಕ್’ ಎಂದು ಅರಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಮನೆ ತುಂಬ ಕತ್ತಲು, ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟಾಗಿದೆಯೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಸುತ್ತಲಿನ ಕೇರಿಯಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಮೌನ. ಹಿತ್ತಿಲ ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಚೆಯ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹುಳಗಳ ಜಿಣಿಕ್ ಜಿಣಿಕ್ ಕಿರ್ ಕಿರ್ ಹರಾತ್ತನೆ ಸಂಜೆಯಿಂದಲೂ ಮರೆಯಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಂತಾಗಿ ಬೆನ್ನಹುರಿಯಲ್ಲೇ ತಣ್ಣಗಿನದೇನೋ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವಾಗಿ ಮಲಗಿದಲ್ಲೇ ನಡುಗಿದೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದವಳ ಹಾಗೆ ಗಡಗಡ ನಡುಗುತ್ತ ‘ನನ್ನ ಹೆಣ ಸುಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಹ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಕಿರುಚಿದ್ದೇ ಪದ್ಧಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಾದಂತೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಮಾತನಾಡಿದ ರಭಸಕ್ಕೆ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗು ಕೆಳಗೆ ಜಾರಿತ್ತು. ಹೊತ್ತು ಹೋದ ಹಾಗೆ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡ 7* ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಗಲೇ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಮೋರೆಯ ಛಾಯೆ, ಸಣ್ಣಗೆ ಕೂದಲು ಬೆಳೆದ ಅವಳ ಬೋಳುತಲೆ ಹೇಗೋ ಕಂಡು; ವಾಮನಮಾವ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ... ಮುಂದೆ ಕುಳಿತವಳು ಪದ್ಧಕ್ಕನು ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಟಕಿತ್ತಿದ್ದೆ... ಅವಳನ್ನು ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಈಗ ಕಳವಳ ಪಡುತ್ತ ಹೆದರುತ್ತ ಹೆದರುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ.....ಕೋಟಿತಿರ್ಥದ ನೀರು ಒಮ್ಮಿಗಲೆ ಗಿರಗಿರನೆ ಸುತ್ತಹತ್ತಿ ಸುಳಿಯಾದ ಹಾಗೆ; ಹನೇಹಳಿಯ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿಯೂ ಹೂವು ಹಸಿರು ಹುರಪಳಿಸಿ ಹೋದ ಹಾಗೆ; ಪದ್ಧಕ್ಕನ ಮನೆಯ ಅಟ್ಟದ ಮಾಡಿನಿಂದ ಕಪ್ಪು ಉರುಳಿನಂತಹದೇನೋ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆ; ಪದ್ಧಕ್ಕೆ ಸತ್ತು ಹೋದ ಹಾಗೆ ಕನಸಾಗಿ ಅಳು ಬಂದಂತಾಗಿ ‘ಅಣ್ಣ’ ಎಂದೆ. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಇಬ್ಬರೂ ದಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಏನಾಯಿತು?” ಎಂದರು. ದೂರ ಶೂದ್ರರ ಕೇರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಬೆಳಗುಜಾವದ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು.

© ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ, ೧೯೭೮

ಪಿ.ಲಂಕೇಶರ ‘ಬಿರುಕು’ [ಪುಸ್ತಕ ವಿಮರ್ಶೆ]

ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ

ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ನಂತರ ನಾಟಕದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಜೊತೆಗೆ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಯಶಸ್ವಿಯಾದ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತೇಜಕವಾದ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಲಂಕೇಶರು ಕನ್ನಡ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಟ, ಹಟದ ಜೊತೆಗೆ ಧೈರ್ಯ, ಧೈರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳಂಥ ಲಂಕೇಶರ ನಿಷ್ಠುರ ಪ್ರತಿಭೆ ಈಗ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಸ್ತೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಿದ್ದು ಅನಪೇಕ್ಷಿತವೇನಲ್ಲ. ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಬಿರುಕು ಅತ್ಯಂತ ನವೀನವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನವೀನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿಯಾದ್ದರಿಂದ, ಅದರ ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದರೆ ಸದ್ಯ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಬಿಡುವೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಓದುವಾಗ, ಓದಿಯಾದನಂತರ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ : ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ನನಸೆಷ್ಟು ಕನಸೆಷ್ಟು? ಲಂಕೇಶರು ‘ಅರಿಕೆ’ಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮೊದಲು ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ: “ಅದನ್ನು ಓದಿದ ಗೆಳೆಯರು ಅದು ಕನಸೇ, ವಾಸ್ತವವೇ; ಸತ್ಯ-ಅಸತ್ಯಗಳಿಗೆ, ಸುಳ್ಳು-ನಿಜಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯರೂಪವೇ ಅಂದೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದರು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಉತ್ತರಿಸಿದೆ....”

ಲಂಕೇಶರ

ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯ ('ಬಹುದು') ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ನಮಗೆ ಪೀಡಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸುವದೇ ವಿನಾ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶೋಧಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ತಂತ್ರದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕತೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಥಾನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ, ಆ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ, ಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದಲ್ಲ-ಅಂದರೆ ಕಥಾನಾಯಕನ ಅನುಭವವೆಲ್ಲ-'ಸತ್ಯ'ವೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ, ನಮಗೆ ಪೀಡಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ "ಬಾಹ್ಯ" ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಿದೆ ಎಂಬುದು. ಇನ್ನು, ಪು. ೫೭ ರ ವರೆಗೆ ಘಟನೆಗಳ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಗೊಂದಲವೇಳುವದು ಪು. ೫೭ರ ನಂತರ : ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ವಪ್ನ ಸದೃಶವಾದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸತ್ಯವೆಷ್ಟು, ಕಥಾನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಂಶವೆಷ್ಟು ಅಥವಾ ಅದೇನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಥಾನಾಯಕನ 'ಹುಚ್ಚ' ಮನಸ್ಸಿನ ಭ್ರಮೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದು ಕಥಾನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಸತ್ಯ-ಭ್ರಾಂತಿಗಳ ವಿಶ್ರಣವಾದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಶ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರು ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಸರ' ಎಂದು ಕರೆದು ಅಲ್ಲಿ ಕಥಾ ನಾಯಕನು ('ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿ' ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಓದುಗನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ-ಈ 'ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಸರ'ದ, ಅಂದರೆ ಕಲ್ಪನಾಜನ್ಯ ಸ್ವಪ್ನ ಸದೃಶವಾದ ಪರಿಸರದ, ಅರ್ಥವೇನು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ನಾಯಕನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೇನು? ಕಾದಂಬರಿಯ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಮೊದಲು ಪು. ೧ ರಿಂದ ಪು. ೫೭ ರ ವರೆಗಿನ ಕತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ರಿಸರ್ಚ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ ಬಸವರಾಜ ಚಳಿಗಾಲದ ಒಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು, ಮನೆಯ ಮಾಲೀಕ ಕಂತ್ರಿ ಗಂಗಪ್ಪನ ಜೊತೆ ಬಾಡಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಾದ-ವಿವಾದವಾದ ನಂತರ, ರೂಮು ಬಿಡಬೇಕು ಇಲ್ಲವೆ ಗಂಗಪ್ಪನ ಮೋಟು ಜಡೆಯ ಇಜ್ಜಲಿನ ತುಣುಕಿನಂಥ ಕುಮಾರಿಗೆ ಪಾರ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂಬ ಧ್ವಂಧಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ರಂಗಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೊ. ರಂಗಯ್ಯನ ಜೊತೆ ಮಾತು-ಕತೆ, ಪಾರ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದ ಎಂ.ಎ., ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೂಡ ಪಾರ್ಟಿಗೇಮ್ಸ್‌ಗಳಾದ ನಂತರ, ಪ್ರೊ. ರಂಗಯ್ಯನ ಮಗಳು ಶಾಂತಾ ಬಸವರಾಜನನ್ನು ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಶಾಂತಾ ಹಾಗೂ ಅವಳ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆ ಹೋಗುವಾಗ ನಡುವೆಯೇ ಶಾಂತಾ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯಿಂದ ಇಳಿದು ತನ್ನ ಮಿತ್ರ ವಸಂತ (ರೆವಿನ್ಯೂ ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗ) ನ ಜೊತೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಶಾಂತಾಳ ತಾಯಿ, 'ತಿಮಿಂಗಿಲ' (ರಾಜ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರು), ತನ್ನ ಗೆಳತಿ, ಸುವರ್ಣಳಿಗೆ ರಾಜನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ರಾಜ ತಕ್ಕ ವರನಾಗಬಹುದೇ ಎಂದು ಸುವರ್ಣ ರಾಜನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಿಗರೇಟು ತರುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕುತ್ತಲೆ ರಾಜ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸಂಬಳದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಲೆಂದು ರಾಜ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ವಸಂತ, ಶಾಂತಾ, ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಬುಳ್ಳಪ್ಪ ಇವರುಗಳ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವರೊಡನೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾದ ನಂತರ, ತನ್ನ ಸಂಬಳದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುವದನ್ನೇ ಮರೆತು ರಾಜ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಅನಂದು ಪರಮರನ್ನು ಸಂಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂದು ರಾಜನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅವನ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಗಂಗಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ, ರಾಜನ ಬದಲಾಗಿ ತಾನೇ ಗಂಗಪ್ಪನ ಮಗಳಿಗೆ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಕೊಡಲು ಸುರು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೊ. ರಂಗಯ್ಯ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಿತ್ರರೆಂದು ತಿಳಿದಾಕ್ಷಣ ಗಂಗಪ್ಪ ರಾಜನನ್ನು ಪ್ರೊ. ರಂಗಯ್ಯನಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಲು ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಪಂಡಿತರಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್ ಬಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ 'ಬಂಡ್ವಾಳಿಲ್ಲದ ಬಡಾಯಿ'ಯನ್ನೋದಿ ಗಂಗಪ್ಪನಿಂದ ೫೦ ರೂಪಾಯಿ ಗಿಟ್ಟಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ ಪ್ರೊ. ರಂಗಯ್ಯನವರಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಫೋನಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಾಳ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ ಕಾಯಿಲೆಬಿದ್ದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಗಂಗಪ್ಪನ ಜೊತೆ ಬಾಡಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಗಳವಾಗಿ, ರಾಜ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಏನೇನೋ ಬಡಬಡಿಸಿ ಸಾಮಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಜೊತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅನಂದುವನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ ಥಳಿಸಿ, ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಡೆದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ; "ರಾಜ ಭವನ್" ಎಂಬ ಹೋಟೆಲನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮಹಡಿ ಹತ್ತಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆವರೊರೆಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕತೆ ಸರಾಗವಾಗಿ, ವಿಡಂಬನೆಯ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ : ಸಮಾಜದ

ಗೀಳು ಹಿಡಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮುಖಗಳು ಘಟನೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ಮುಖಾಂತರ, ಜೊತೆಗೆ ರಾಜುವಿನ ಟೀಕಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ, ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಗಂಗಪ್ಪ ಹೊಸದಾಗಿ ಏನಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲೇಪನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. “ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದರೆ ಮಿಕ್ಕದ್ದೆಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗುತ್ತೆ” ಎಂಬುದು ಅವನ ಧರ್ಮಸೂತ್ರ. ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್, ಎಲಿಯಟ್, ಕೈಲಾಸಂ ಅಂತ ಮಾತನಾಡುವಾಗಲೂ ಅವನ ಲಕ್ಷವೆಲ್ಲ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ, ಯಾರ ಯಾರ ವಶೀಲೆ ಹಚ್ಚಿ ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿಸಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಬೇಕು, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಧರ್ಮಗಳ ಅಭಿಮಾನ ಬೇಕು, ಅತ್ತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವೆಸ್ಟ್ ಎಂಡ್ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಅವರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರವೀಣತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಣದ ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿ ಬೇಕು ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸುವವ. ಆ ಒಂದು ಗುರಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದುದಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಾಯವಾಗದಿದ್ದುಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ತೊಡೆದುಹಾಕಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರದ ಮನುಷ್ಯನಾತ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಪ್ರೊ. ರಂಗಯ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಚೇಷ್ಟೆಯ ವಿಷಯವಾದ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನಾಸ್ಥೆ, ಸಿನಿಕತೆ ಬೆಳೆದು, ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ, ಸಮಯಸಾಧಕನಾಗಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ‘ಸುಶಿಕ್ಷಿತ-ಸುಸಂಸ್ಕೃತ’ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನಾಗುವದೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡಸ್ತನವೆಂದು ತೋರಿಸುವ, ಬೀಚ್ಚು ಸಾಂಗ್ಸು ಹಾಡುತ್ತ, ಹುಡುಗಿಯರ ಜೊತೆ ತಿರುಗಾಡುವ, ಅವನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾಗುವ, ವಸಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ - ಅಧಿಕಾರಗಳ ಪ್ರಭಾವದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವರಲ್ಲದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೊಳ್ಳು ಅಭಿಮಾನ ತೋರಿಸಿ, ಅಧಿಕಾರದ ಬಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಹಿತಿಯೆಂದು ಮರೆಯಲೆತ್ತಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಚಂದಾಗಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವ, ಮಾತಿನ ಬಲದಿಂದಲೇ ಜನರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಜವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ತೋರಿಸುವ ಸಮಯಸಾಧಕ ಆನಂದು; ಎಲ್ಲರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಸಿನಿಕ್ ಪರಮ; ಜನರ “ಉಪಯೋಗ” ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೊ. ಬುಳ್ಳಪ್ಪ- ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲರೂ ವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ತ ಸಮಾಜದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮುಖಗಳು. ಇಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ರಾಜುವಿನಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ, ತನ್ನ ನೈಜತೆಯನ್ನು (genuineness) ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಾಡುವ ಮನುಷ್ಯ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಲಾರ ಹಾಗೂ ಅವನ ಬಂಡಾಯವೆಲ್ಲ ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ಅವನ ತಲೆ ಕೆಡಿಸುವ ವಿಪರೀತ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿಬಿಡಬಹುದು-ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಈ ಪರಿಸರದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಬೇರೊಂದು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರು ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾಟ್ಯೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ: ಸಮಾಜ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಮ್ಮದಿಗಿಟ್ಟಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೆಂದರೇನೇ ಸತ್ಯಹೀನವಾಗುವುದು, ಜೊಳ್ಳಾಗುವುದು, ಪೊಳ್ಳಾಗುವುದು, ‘ಪೋನಿ’ಯಾಗುವುದು, ಕೃತಕವಾಗುವುದು; ಹಾಗೂ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುವುದೆಂದರೇನೇ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ತನ್ನತನವನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತಃಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಂತೆ. ಅಂತಃಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ neurosis, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ‘ಬಿರುಕು’, ಮಾನವೀಯ ಮೂಲ್ಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮನಸ್ಸಿನ ಆಂತರಿಕ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ Eric Fromm ತನ್ನ The Fear of Freedom ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದೆನಿಸುವುದು :

“If we differentiate the two concepts of normal and neurotic, we come to the following conclusion : the person who is normal in terms of being well adapted is often less healthy than the neurotic person in terms of human values. Often he is well adapted only at the expense of having given up his self in order to become more or less the person he believes he is expected to be. All genuine individuality and spontaneity may have been lost. On the other hand, the neurotic person can be characterized as somebody who was not ready to surrender completely in the battle for his self. To be sure, his attempt to save his individual self was not successful and instead of expressing his self productively he sought salvation through neurotic symptoms and by withdrawing into a phantasy life. Nevertheless, from the standpoint of human values, he is less crippled than the kind of normal person who has lost his individuality altogether.”

ಬಸವರಾಜ ತನ್ನ ಅಂತಃಸತ್ಯವನ್ನು, ತನ್ನ ಮೂಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ: ಹಾಗೆ “ಹೋರಾಡುವಾಗ” ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಆತ ಸಮಾಜದ ಸುಳ್ಳುಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆತನನ್ನು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಲು ಹಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆತ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಆತನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಅಪರಾಧಭಾವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪರಾಧ

ಭಾವವೇ ಕೊನೆಗೆ ಕ್ರೋಧಿಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಆ ದಿನ ಸಂಜೆಗೆ ಕಂತ್ರಿ ಗಂಗಪ್ಪನ ಮಾತಿನಂತೆ ಪ್ರೊ. ರಂಗಯ್ಯನ ಕೂಡ ಪೋನಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗಪ್ಪನ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡಲು ಒಪ್ಪದೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಆ ಇಡೀ ದಿನ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟ ಸಿಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಆನಂದುವಿನ ಮೇಲೆ ಕಾರಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ (ಪು, ೫೫). ಈ ಸಮಾಜವೆಂದರೆ ಒಂದು ಕಾಡು (ಹಣ, ಪ್ರಭಾವ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆನಾನು ನುಗ್ಗಲಾರದ ಕಾಡು' – ಪು, ೫೨) ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಈ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಡಲು ತನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯ? ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಕನಸಿನೂರಿಗೆ- ಬಿರುಕಿನ ಭ್ರಾಂತಿಪುರಕ್ಕೆ. ಆದರೆ ಈ ಕನಸಿನೂರಿನಲ್ಲಾದರೂ ಬಸವರಾಜನಿಗೆ ಸೌಖ್ಯವಿದೆಯೇ, ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿದೆಯೇ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆಯೇ? ಈ ಕನಸಿನೂರು ಕೂಡ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ಇನ್ನೊಂದು, ವಿಕಟವಾಗಿ ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿ ಬೃಹತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಯಂಕರ ರೂಪವೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದಲ್ಲ. ಲಂಕೇಶರು ಅರ್ಪಣೆಯ ಪುಟದ ಹಿಂದಿನ ಬದಿಗೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಎಜ್ರಾ ಪೌಂಡನ ಎರಡು ಪಂಕ್ತಿಗಳು ಬಿರುಕಿನ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ :

The age demanded an image of its accelerated grimace ಪು, ೫೭ ರ ನಂತರ ಬರುವ ಸ್ವಪ್ನಪುರವೆಂದರೆ ಪು. ೧ ರಿಂದ ಪು. ೫೭ರವರೆಗಿನ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ 'accelerated grimace' ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೊದಲು ಆ ಕನಸಿನೂರಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನಾಗುವದೆಂಬುದನ್ನು

ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ

ನೋಡೋಣ.

ಬಸವರಾಜ ಕೂತ "ಹಾಟೇಲಿ"ನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಾಯಕ ತನ್ನ ಗ್ಯಾಂಗಿನ ಹತ್ತು ಜನ ಅನುಚರರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತನ್ನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಸುರುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಸವರಾಜ ಕಂಡೊಡನೆ ನಾಯಕ ಆತನನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಶಾಂತಾಳಂತೆ ಕಾಣುವ, ಹೆಣ್ಣೊಂದನ್ನು ಒದ್ದು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಬ್ ಇನ್ ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಮುತ್ತಣ್ಣ ರಾಜನನ್ನೂ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನೂ ಒಂದು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನ್ಯಾಯಲಯ-ಸೆರೆಮನೆ ಎಂದು ರಾಜನಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸವರಾಜ ಶಾಂತಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಆ ಕಟ್ಟಡದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನನ್ನು ಸಂಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಜೊತೆ ಇರಲು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕನಿಂದ ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನ ಅಂಗಿ ನಾಯಕನ ಕೈಯಲ್ಲಳಿದು ಆತ ಅರೆಬತ್ತಲೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಓಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಕಾಂತರ ಬಂಗಲೆ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾರ್ಟಿ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವರಾಜ ಕಂಪೌಂಡ ಜಿಗಿದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತರಿಂದ ಒಂದು ಸ್ಪಾಕ್ ದೊರಕಿಸಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆ ಪಾರ್ಟಿಯಲ್ಲಿ (ಅಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಳೂ ಇರುತ್ತಾಳೆ) ಚಂದ್ರಕಾಂತರ ಪದ್ಯ ಓದುತ್ತಾನೆ. ಭಾಷಣಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾಷಣ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬೈಗಳವಾಗಿ

ಪರಿವರ್ತನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಸವರಾಜ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಆನಂದು-ಪರಮರ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಕೂಡ ಏನೇನೋ ಒರಟು-ಒರಟು ಚರ್ಚೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಇನ್ನೇಟ ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಬ್ ಇನ್ ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಮುತ್ತಣ್ಣನ ಧರ ಕಾಣುವ ಒಬ್ಬ ಪೋಲೀಸ ಬಂದು ಬಸವರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆನಂದು-ಪರಮ ನಿಧ್ಧೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ ನಡುರಾತ್ರಿ ಎದ್ದು ತರಕಾರಿ ಬುಟ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಚೂರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಪರಮನ ಕೋಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಕು ಹರಿದ ನಂತರ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೈಲಾಸಂ ಪಂಡಿತರ ಬೆಟ್ಟಿಆಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಪ್ರೊ. ರಂಗಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ರಾಜ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತ ರಂಗಯ್ಯನ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಜಾರಿಕೊಂಡು ಶಾಂತಾಳ ಜೊತೆ ಹೊರಗೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಲಾಲ್‌ಬಾಗಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಹವಾಸ ತೀರ ನಿಕಟವಾದಾಗ, ರಾಜ "ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಾಗೆಲ್ಲ ತಂಗಿ ಅನ್ನೋ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ 'ತಿಮಿಂಗಲು' ಇವರ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸುರುಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆತನ ಮೇಲೆ ಏನೇನೋ ಆಪಾದನೆ ಹೊರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಳಗೆ ಮುತ್ತಣ್ಣ ರಂಗಯ್ಯನ ಜೊತೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕೂತಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ ಅವರ ಕೂಡ ದೇಶದ ಘನತೆ-ಗೌರವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುತ್ತಣ್ಣ 'ನೀವು ಹೇಳಿದ ನಿಮ್ಮ ಉರೇ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಂತರ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತಿಮಿಂಗಿಲ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಸದ್ದಾಗುತ್ತಲೆ ರಾಜ ಚೂರಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಚೂರು ಚೂರಾಗಿಸಿ, ತಿಮಿಂಗಿಲಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಉಗುಳಿ, ಹೊರಗೆ ಓಡುತ್ತಾನೆ. 'ಏನನ್ನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಎಂಥದನ್ನೋ ಗೆದ್ದಂತೆ' ಆತನಿಗೆ ಅನುಭವವಾಗಿ ಎಲ್ಲದರ ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ತಡಕಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಶಾಂತಾ

ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ

ನಗೆ

ತುಂಬಿಕೊಂಡು

ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿ

ಬರುತ್ತಾಳೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಜಗತ್ತು ಕ್ರೂರ, ವಿಕೃತ, ಕೃತಕ, ಅಸಂಬದ್ಧ, ಭಯಾನಕ. ಆದರೆ, ಈ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಜದ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ತೀರ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪಾತ್ರಳಿಯ ಮೇಲಿನ ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ಅದರ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕನ 'ಹುಚ್ಚು' ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂಕುಡೊಂಕಾದ ರಾವುಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು

ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿ

ತೋರದ

8* ವಿಷಯಗಳು ರಾವುಗನ್ನಡಿಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ತಮ್ಮ ಒಳಗಿನ ಶಕ್ತಿ-ವಿಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಸದ್ಯದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಳುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಪುಂಡರ ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಯಕ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ (ಜನತೆಯನ್ನು ಪುಂಡರಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ಇದ್ದಂಥ ಪೋಲೀಸರನ್ನು ಕೂಡ) ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಸವರಾಜನಿಗೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವು ಸದಾ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅವನ ಕನಸಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯವೂ ಕಲಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಫಲವೂ ಆಗಿದೆ. ಚಂದ್ರಕಾಂತ, ಅನಂದು, ಪರಮ, ಪೂ. ರಂಗಯ್ಯ, ತಿಮಿಂಗಿಲ ಇವರೆಲ್ಲ ಮೊದಲಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರಕಾಂತ ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳಲು ಬಸವರಾಜನಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಅನಂದು ಪರವರು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಪೂ. ರಂಗಯ್ಯ ಕೂಡ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಬಸವರಾಜನನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ; ಕೊನೆಗೆ ತಿಮಿಂಗಿಲ ಆತನನ್ನು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಾವು ಮುಖ್ಯ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಈ ಕನಸಿನೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ; ಆತ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತೊಂದರೆ, ಅನ್ಯಾಯ, ಜುಲುಮೆ, ಹಿಂಸೆ; ಆತನನ್ನು ಸದಾ ಕಾಡುವ ಭಾವನೆಗಳೆಂದರೆ ಭೀತಿ, ಜುಗುಪ್ಸೆ, ನಿರಾಶೆ, ಅಪರಾಧಭಾವ, ಪಲಾಯನಬುದ್ಧಿ, ಅಸಹಾಯತೆ, ದೀನತೆ, ಸಿಟ್ಟು, ರೋಚು, ಬಂಡಾಯ.... ಬಿರುಕಿನ ಈ ಕತೆ ತನ್ನ ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣ ಹೇಗೆ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ನಿರೀರ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗಿ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರತೀಕಗಳು ಹಾಗೂ ಬಸವರಾಜ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ 'ಅನಾಥ' ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರತೀಕ. ಈ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹರಿತವಾದ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ, ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನೈತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಶೀಲನೆ ಹಾಗೂ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇವು ಬಿರುಕನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಾಗಿಸಿವೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾಕೋ ಅನುಮಾನ. ಲಂಕೇಶರು 'ಅರಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಪರಿಸರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾತ ತನ್ನಿಂದ ತಾನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಕತೆ.'

ಎಂದು

ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ "ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ" ವಿಷಯ ಅಥವಾ ಜಾಕೇಟನ ಹಿಂಬದಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ತನ್ನಲ್ಲೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ' ವಿಷಯ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕನಸು ಎಲ್ಲಿ ಮುಗಿದು ಸತ್ಯ ಎಲ್ಲಿ ಸುರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಯೇನೋ. ಕೊನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ "ಎಂಥದನ್ನೂ ಗೆದ್ದಂತೆ" ಅನುಭವವಾಗುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಾಂತಳ ಜೊತೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಮರಸ್ಯವಾದ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಯಾವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ? ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಕನಸಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೋ? ಬಿರುಕಿನ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಯೆಂದರೆ ಅದರ ಭಾಷೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಭಾಷೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಕತೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗದ್ಯದ ಭಾಷೆ, ಗದ್ಯದ ಪಾತ್ರಳಿಯ ಮೇಲೆಯೇ, ಈ ಬಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನೂ, ಸೂಚಕತೆಯನ್ನೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನೂ, ಹರಿತವನ್ನೂ ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ನಾವು ಬಿರುಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. "ವಾದಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವದು ಸರಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳಬಹುದಿತ್ತು-ಅದೆಲ್ಲ ಸೋಮಾರಿಗಳು ಕೂತು ಹಾಕುವ ಲೆಕ್ಕ,

ಬೆಳಕಿದ್ದ ಕಡೆ ಚಿಟ್ಟೆ ಸೇರುತ್ತವೆ, ಮೈ ಬಗ್ಗಿಸಿ ದುಡಿದರೆ ದೇವರ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಬದಲಾಗುತ್ತೆ-ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ. ದಟ್ಟಿ ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟು ಬನೀನು ತೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಕಪ್ಪನೆಯ ದೇಹದ ಕಾಲುಭಾಗ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದ. ಅದೇಕೋ ಆತನ ಮೊಣಕಾಲಿನಿಂದ ಅವನ ಪಂಚೆ ಜಾರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಕನಿಕರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ನಾನೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಕಾಯಿಲೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಈ ಅನ್ನೋನ್ಯತೆಯಲ್ಲೇ ನನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೆ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರದಿದ್ದ ಆ ತಪ್ಪು ತೀರ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸತೊಡಗಿತು.” (ಪು. ೭)

ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾಗಿ, ಭಾವನಾಮಯತೆಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಎಡೆಗೊಡದೆ, ಹಿಡಿದಿಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ಈ ಸಹಜ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯ ಗಹನತೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕತೆಗಾರಿಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಗುಣವೆಂದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಿಗಿಯಾದ ತಾಟಸ್ಥ್ಯ: ಈ ತಾಟಸ್ಥ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದ ವಿಡಂಬನೆಗೂ, ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಸ್ವಪ್ನ ಕಥನಕ್ಕೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಲಕ್ಷಣ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ಬಂದಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ತನ್ನ ಪ್ರಚೋದಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಈ ಗುಣದಿಂದಲೇ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ, ಲಂಕೇಶರ ಬಿರುಕು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾದಂಬರಿಯಾದರೂ ತುಂಬ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕನಸು-ನನಸುಗಳ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಲಂಕೇಶರ ಪ್ರಯೋಗ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಉಳಿದು, ಕಾದಂಬರಿ ಕೊಡುವ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕಲಾತ್ಮಕ ಪೂರ್ಣತೆ ಹಾಗೂ ಐಕ್ಯ ಬರದೆ ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತ್ಯುತ್ತಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯ ಈ ವಿಷಯ ಗೌಣ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣತೆ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೆಳೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ-ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಜೀವಂತ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ, ‘ಪಕ್ಕಾ ಆಗಿ’ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಈ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹವೂ ಆಗಿದೆ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು

ಎಂ. ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹುಶಃ ಹೆಚ್ಚು ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗೆ ರೂಪು ಕೊಟ್ಟ ಹಿರಿಯರು; ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವರು ಅವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ;- ಇವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯಗಳು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಇಂತಹ ಹಿರಿಯರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ, ಅವರ ಕೃತಿಗಳ, ಅವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಯೋಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಸಾಹಿತಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಗೆ ನಾವು ಕೊಡುವ ಗೌರವ ಅವರು ಬರೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಹೊನ್ನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಗರ್ಭಗುಡಿಗೇ ನೂಕುವುದಕ್ಕಿಂತ, ನಾವು ಗೌರವಿಸುವ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಆಚೆಗಿಡುವ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯ. ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಆ ಕೃತಿಯ ಗುಣ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಫಲವಾಗಿವೆ, ಕೆಲವು ಆಗಿಲ್ಲ. ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, ಸಾಹಿತಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯ ಇತಿ ಮಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವುದು.

ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತು : ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಅಗಾಧ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಣ್ಣ ಕತೆ ನಮಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಆಮದಾಗಿ

ಬಂದುದಾದರೂ, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಫಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಕಾಣಬರುವುದು ಅವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ, ಅವರ ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ನಿಕಟಸಂಬಂಧ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಅವರು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ವಿಷಯಕ್ಕೆ, ಅನುಭವಕ್ಕೆ, ರೂಪುಕೊಡುವ ಸಂವೇದನೆ, ಆ ಸಂವೇದನೆಗೆ ರೂಪುಕೊಟ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳು-ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಾರ್ಥಕ ಕತೆಗಳ “ಶಕ್ತಿ” (Power) ಸಂಪ್ರದಾಯದ “ಶಕ್ತಿ”ಯಿಂದ ಬಂದುದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಏನೋ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಸಲಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕತೆಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಕತೆ ಸಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಹೊಸದಾದರೂ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಅದಕ್ಕೆ ತಂದ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಸದಲ್ಲ. ವಿಷಯ ಏನೇ ಆದರೂ ಉದ್ದೇಶಗೊಳ್ಳದೆ ಕತೆ ಹೇಳುವುದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಅವರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೀರಿರುವ ಪ್ರಭಾವವೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ, ಕತೆಗೂ ನೈಜ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ನೇರ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡಿಸದೆ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧ್ಯ. ಕತೆ ಮತ್ತು ನೈಜ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ “ದೂರ” (distance) ವೇರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕೆಲವು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು : (೧) ಕತೆ “ನಡೆದ” ಕಾಲ ಮತ್ತು ಕತೆ ಹೇಳುವ ಕಾಲಗಳನ್ನು ದೂರ ದೂರವಿಡುವುದು. (೨) ಕತೆ ಹೇಳುವ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವುದು, (೩) ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ನೋವಿನ ಗೂಢತೆಯನ್ನು (mystery) ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಓದುಗ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು (೪) ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೋವಿನ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸದೆ, ನೋವನ್ನು ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವಾದರೆ, ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ತಂತ್ರಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕತೆ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು : ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕತೆಗಳ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಮೂರುನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಕತೆಗಾರರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ “ವಸ್ತು”(subject) ಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಲ್ಲ. ಆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು : (೧) “ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ”ಗಳ ಭೇಟಿ (East-West encounter), (೨) ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ನೋವು ಮತ್ತು (೩) ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಬದ್ಧತೆಯ (order) ಸಮಸ್ಯೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಕತೆಗಾರರು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಧ್ವನಿ (tone) ಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವವನ್ನು ಕೆದಕುವ (explore) ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ರೂಪುಕೊಡುವ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವರೆಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ.

ನಮ್ಮ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಾಗಿ ‘ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ’ಗಳ ಭೇಟಿಯನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಆ ಭೇಟಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಕೋನವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತ ಭಾರತೀಯರು ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೋ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ರಾಜಕೀಯವಾದಾಗ ಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಕರುಣೆ ಕತೆಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಧ್ವನಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಕತೆಗಾರ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತು ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ದೂರವಾದ ಭಾರತೀಯನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ದೊರಕುವುದು ಇಂತಹ ದೂರವಾದುದರ ಫಲವಾದ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ಹಾನಿಗಳಿಗೆ. ಎರಡು ತರಹ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಬರಹಗಾರನ ಮತ್ತು ಓದುಗನ ಸಮಾಜಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರಹಗಾರನ ಅಥವಾ ಕತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲು ನೇರವಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಹಿಂಬಾಗಿಲಿನಿಂದಲೋ ಕತೆಗಾರ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟು ಕೇವಲ ತಾತ್ವಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬೆರೆತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟು ಕುಸಿದು ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಇಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ಚೌಕಟ್ಟು ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದಲೋ ಕತೆಗಾರನ ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಅತಿ ತಾತ್ವಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಬರಹಗಾರರಾದ, ಆದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈಚಿನವರಾದ ಎಂ.ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರಂತಹ

ಬರಹಗಾರರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾ-ನ್ಯಾಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗೂ, ಕೇವಲ ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕವಲ್ಲದ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಅತಿ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು. ಈ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನ್ಯಾಯಾ-ನ್ಯಾಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಒಂದು ಇಡೀ ಸಮಾಜವೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಬೇರಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಲೌಕಿಕವಾದಂತೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ಇರಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಮ್ಮಿಯಾದಂತೆ, ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗೆ ಬಾಹ್ಯರೂಪು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು (forms) ಕಲೆಗಾರ ಹುಡುಕಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಬಹುಶಃ ಸಾಹಿತಿಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ನಡುವೆ ಬಿರುಕುಂಟಾದುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ಕಾರಣ ಏನೇ ಆದರೂ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳಿಗೂ ಈಚಿನ ಬರಹಗಾರರ ಸಾರ್ಥಕ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಇಂದಿನ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಸಿಗದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದು. ೧೯೨೦ ರಿಂದ ೧೯೫೨ರ ವರೆಗೂ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ಓದಿಗಾಗಿ ಈ ಶತಮಾನದ ಎರಡನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಬರೆದ ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆದ ಕತೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುವ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಒಂದೇ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಸಮಾಜದ ಚೌಕಟ್ಟು ಬದಲಾದರೂ ಬದಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದೇ?, ಅವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದೇ? ಅಥವಾ ವಿಷಯ ಯಾವುದಾದರೂ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗೆ ಒಗ್ಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆಗಾರರು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಎಂದೇ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಂದೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ “ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್” ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮದೇ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದುದು. ೧೯೨೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ “ರಂಗನ ಮದುವೆ”, “ರಂಗಪ್ಪನ ದೀಪಾವಳಿ”, “ರಂಗಪ್ಪನ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್” ಮತ್ತು “ರಂಗಸಾಮಿಯ ಅವಿವೇಕ”-ಈ ಕತೆಗಳಿಗೂ, ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಬೇರೆಯವರು ಬರೆದ ಪ್ರೇಮವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ಕತೆ ಕವನಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಕಲೆಯೇ ಜೀವನವಾದಲ್ಲಿ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಕತೆಗಳು ಕಲೆಗೂ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತವೆ. ತಾನೇ ಮೆಚ್ಚಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವ ರಂಗನ ಬೆಳವಣಿಗೆ “ಗಂಗನ ಮದುವೆ”, “ರಂಗನ ದೀಪಾವಳಿ” ಮತ್ತು “ರಂಗಪ್ಪನ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್”ಗಳ ವಿಷಯ., ಮೊದಲ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕತೆ “ನಡೆದ ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಕತೆ ಹೇಳುವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರವಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ; “ಆಗ ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಓದುವರು ಬಹುಜನ ಇರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕತೆ ಹೇಳುವವ ಹೇಳುವುದು ಹೊಸ ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಂಗನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೂ ತನ್ನವರೇ ಆದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೂ ಏನೇನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿ, ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಲಘು ಧ್ವನಿ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಂಗನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೂ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ. “ರಂಗನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವವ ರಂಗನಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. “ರಂಗಪ್ಪನ ದೀಪಾವಳಿ”ಯಲ್ಲಿ ರಂಗ ತನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೈಜ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೊಂಚ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮದುವೆಯ ದಿನ “ನಾವು ಏನನ್ನು ಹೇಳುವುದು? ಈ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ? ನಿಮಗೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲವೆ? ನಾವು ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?”² ಎಂದಿದ್ದ ರಂಗ, ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ “ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದವರು ನನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಬರುವುದು?”³ ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. “ರಂಗಪ್ಪನ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್”ನಲ್ಲಿ ರಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಪ್ರೇಮಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂರು ಕತೆಗಳ ವಸ್ತು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗ ತನ್ನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಮೂರು ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವನು ರಂಗನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾದವನು ಮತ್ತು ತಾನು

ಮತ್ತು ರಂಗನಿಗಿರುವ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಿಯಾದುದು ಎಂದು ನಂಬಿದವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ರಂಗನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸಮಾಜದ ಸರಿ ಒಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಡ್ಡ ಹರಿದಂಥವು (deviations) ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಕತೆಗಳ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. “ರಂಗಸಾಮಿಯ ಅವಿವೇಕ” ದಲ್ಲಿ “ಅವಿವೇಕ” ರಂಗಸಾಮಿ ತಾನು ಓದಿದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಮಣಿಯರಿಗೂ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ “ರಮಣಿ” 9*

ಯರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು. ತಾನು ಓದುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದ ರಂಗಸಾಮಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಮಣಿಯರಂತಲ್ಲ ಎಂದು ಕೊರಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ. ಇದು ನೇರ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿ ಬರದೆ ರಂಗಸಾಮಿ ಇಂದಿರಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯ ವರ್ಣನೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. 4 ಆ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಆ ವರ್ಣನೆಯ ಭಾಷೆಗೂ, ಕನ್ನಡ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಮಣಿಯರ ವರ್ಣನೆಗಳ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ನೇರ ಸಂಬಂಧ ಅತಿ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ರಂಗಸಾಮಿ ಸಂಗೀತ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕೂದಲನ್ನು ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮೊದಲಾದ “ಅವಿವೇಕ”ಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಮೂಲ ಅವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಕತೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಓದುಗನಿಗೆ ಆಗುವ ಅರಿವು ರಂಗಸಾಮಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಕತೆ ರಂಗಸಾಮಿಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅಪರಿಪೂರ್ಣತೆ, ಅಂದರೆ ಅವನ “ರೋಮಾಂಟಿಕ್” ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಓದುಗನಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ ರಂಗಸಾಮಿ ಅಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕಿಯರ ಸಾಧಾರಣ ಗುಣಗಳಾದ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕತೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅವಿವೇಕವಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅವಿವೇಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿ ಇವುಗಳ ಬಗೆಗೂ ಚಿಂತನೆಯಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಫಲ ಕತೆಗಳನ್ನು ಅವು ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ “ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ನಾರಿ”ಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯ ಇತಿಮಿತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ನನಗಾಗುತ್ತದೆ. ಕತೆ ಸುಂದರವಾದ, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಹಾವಭಾವಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ಆಕೆಯನ್ನು ಸುತ್ತವರೆಯುವ ಗಂಡುಗಳ ವರ್ತನೆಯ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಕತೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಒಬ್ಬ ಸೂಳೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಓದುಗನಿಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ “ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ” ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನಿಗೆ ಆ ಅರಿವು – ಆಗುವುದು ಓದುಗನಿಗಾದ ಬಹಳ ಕಾಲದ ನಂತರ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕತೆಯ ವಸ್ತು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಹಾಸ್ಯಕತೆಯದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನ “ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ” ಬಗೆಗೆ ಕತೆಗಾರರಿಗಿರುವ ಭಾವನೆ ಕತೆ ಹಾಸ್ಯಕತೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ; ಕತೆ ಬಹು ಭಾವುಕ (Sentimental) ವಾಗುತ್ತದೆ. ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವೆಂದರೆ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದೇ.

ಆ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನ ಸುಗುಣಕ್ಕೂ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೂ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಸುಗುಣದ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಡ ತಾತ್ವಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕತೆಯ ಸೋಲಿಗೆ ಕಾರಣ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗೆ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೂ ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಬಿಡಿ ಎಳೆಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು (ಕತೆಯ ವಿಷಯ ಹಿಂದೆ, ಪುರಾಣ ಯುಗದಲ್ಲೇ ಅಥವಾ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೂ “ನಡೆ”ದದ್ದಾದರೆ ಮಾತು ಬೇರೆ : ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಆಚಾರ್ಯರ ಪತ್ನಿ” ಎಂಬ ಕತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ). ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ (“ವಸುಮತ್ತಿ” ಯಂತಹ ಕತೆ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ಕೊಡಲು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಕತೆಗಳು ಸೋಲುತ್ತವೆ. “ವಸುಮತ್ತಿ”ಯ ಮೊದಲು ಕೆಲವು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿರುವ “ಬಿಗಿತ”ಕ್ಕೂ ಕತೆಯ ಕೊನೆಯ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳ ಅತಿಭಾವುಕತೆಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಖ್ಯ, ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾವನೆ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವಂತೆಯೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೂಡ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂಬುದು ಈ ಭಾವನೆಯ ಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕತೆಗಾರರು ಮಸುಮತ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ನೈಜತೆ (reality) ಮತ್ತು ಪುರಾಣ (myth) ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ನಿಕಟವಾಗಿವೆ. ನೈಜತೆಗೂ ಪುರಾಣಕ್ಕೂ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಕೇವಲ ತಾತ್ವಿಕವಲ್ಲ. ಅದು ಮಸುಮತ್ತಿಯ

ಜನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಅಗಾಧ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮುದುಕನೊಂದಿಗೆ ಕೋಟೇಸಾಹೇಬ, ಫರ್ಕುವರ ಮತ್ತು ಎಮಿಲಿ ಮಾತಾಡಿದಾಗ ಓದುಗನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕತೆ ಬೆಳೆದಂತೆ, ಎಮಿಲಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದಂತೆ, ಕತೆ ಅತಿಭಾವುಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕತೆಯ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ಪುಟಗಳು ಸಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಅತಿಭಾವುಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ನಸುಮತ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಮಿಲಿಯ ಉದಾತ್ತತೆಗೆ ದೇಹ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯದ ಚೌಕಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ಮುದುಕನಿಗೂ ಅವನು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಎಮಿಲಿಗೂ, ಆಕೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಎಮಿಲಿ ಕೆಲವು ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಗಳ ಧ್ವನಿ (voice) ಯಾಗುತ್ತಾಳೆ; ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉದಾತ್ತಭಾವನೆಗಳ ಮೂರ್ತೀಕರಣ (Symbolization) ವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುಕನಿಗೂ ಎಮಿಲಿಗೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಏನೋ, ಮುದುಕನ ಭಾಷೆಗೂ ಎಮಿಲಿಯ ಭಾಷೆಗೂ ಅಗಾಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಮುದುಕನ ಭಾಷೆಯ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿದರೆ, ಎಮಿಲಿಯ ಭಾಷೆ ಅತಿ ಸರಳವಾದ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾದ ಭಾವುಕ ಭಾಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೇರೆ ದೇಶದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಡುವ “ಸೋರಲೀ ಪ್ರಸಂಗ” ಕೂಡ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ: ತಮ್ಮ ದೇಶದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮತನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ಲಾಂಟರುಗಳು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಅವರನ್ನು ಒರಟಾಗಿ (Coarse) ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಜನಾಂಗದ ಗಂಡಸರು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾರದುದನ್ನು ಆರಾಬೆಲ್ಲಾ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ; ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಓದುಗ ಕೇಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ತನ್ನ ಜನಾಂಗದ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು ಆರಾಬೆಲ್ಲಾಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂಬುದು. ಆರಾಬೆಲ್ಲಾ ಗೌಡರಿಗೆ “ನನಗೆ ಬಿಳಿಯ ಜನ ನಮ್ಮವರು, ನೀವು ಹೆರವರು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ಥಿಯಾಸಫಿ ಬಲ್ಲೆ. ಚಾರ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾದೀತು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ರೀತಿ ನೀತಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂದರೆ ನನಗೆ ಗೌರವವಿದೆ. ನಾನು ಹಿಂದು ಜನರನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ”5 ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಥಿಯಾಸಫಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ, ಅವಳಿಗೆ ಬರುವಂತಹ ಅರಿವು ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಗಂಡಸರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಂಗಸರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕತೆಗಳಲ್ಲೇ ಉತ್ತರ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಬೇಗ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ನಂಬಿಕೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಕತೆಯ ಅನುಭವವೇ ತಳಹದಿಯಾದ ಹೊರತು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಓದುಗನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು, ಆಧಾರ ಕೊಡದೆ ಕತೆಗಾರರು ಕತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಓದುಗನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಬೇರೆ ದೇಶದವ ಕೇವಲ ಕತೆ ಹೇಳುವವನಾದಾಗ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ “ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಪು” ಮತ್ತು “ರಂಗನ ಹಳ್ಳಿಯ ರಾಮ” ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಎರಡು ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವನು ಕೊಟ್ಟೇ ಸಾಹೇಬ. ಆದರೆ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನದು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಲ್ಲ; ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವವರು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಇಲ್ಲಿಯ “ತೀರ್ಪು” ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಟೇಸಾಹೇಬನ ಅರಿವು ವಿಸ್ತಾರವಾದರೂ, ಆ ವಿಸ್ತರೀಕರಣ ಎಮಿಲಿಯಾದಂತದಲ್ಲ; ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ತೀರ್ಪಿಗೂ ದೇವರ ತೀರ್ಪಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಅರಿವು ಕೋಟೇಸಾಹೇಬನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದುದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಅರಿವು ಕತೆಗೆ ಹೊರೆ ಆಗದೆ, ಕತೆ ಓದುಗನಿಗೆ ತರುವ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕತೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆದ ಧರ್ಮಾಂತರದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪದರು ಪದರುಗಳನ್ನು ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವುದರಿಂದ, ಓದುಗ ಕೂಡ ಕೋಟೇಸಾಹೇಬನಂತೆ ಕತೆಯ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ “ವಸುಮತಿ” ಯಲ್ಲಿ ಎಮಿಲಿಯ ಭಾಗ ಮುಖ್ಯವಾದಂತೆ ಓದುಗ ಕತೆಯ ಒಟ್ಟು ಅನುಭವದಿಂದ ದೂರಾಗುತ್ತಾನೆ.

“ರಂಗನಹಳ್ಳಿಯ ರಾಮ”ನಲ್ಲಿ ಫರ್ಕುವರನಿಗೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋದ ರಾಮದೇವರ ಗುಡಿಯ ಅರಿವು

ಜಾನಪದ ಕವನದ ಮೂಲಕ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಜಾನಪದ ಕವನ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕವನದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ರಂಗನ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮಾಜದ ಹೊರಗಿರುವ, ಆದರೆ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಫರ್ಕವರನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧ್ಯ. ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮದೇವರನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ರಂಗನಾಥ ದೇವರನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಗುಡಿಯ ಅರ್ಚಕನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ರಂಗನಾಥ ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತು ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅವನು ಗುಟ್ಟನ್ನು ರಟ್ಟು ಮಾಡಲಾರ. ಜೊತೆಗೆ ರಾಮದೇವರ ಗುಡಿ ಹೂತುಹೋಗಿರುವ ತಿಟ್ಟು ತಿಟ್ಟೇದೇವರ ದೇಹದಂತೆ ಪಾವನ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಯಿಟ್ಟವನಿಗೆ ರೌರವನರಕ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ, ತಿಟ್ಟನ್ನು ಏರಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಮಡಿಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಂಡಿಯೂರಿಯೇ ತಿಟ್ಟನ್ನು ಏರುವ ಅರ್ಚಕ-ಇವು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ತಾವಾಗಿಯೇ ಅಗೆದು ದೇವರ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಫರ್ಕವರ ಕತೆಗೆ ಬೇಕು; ಆತ ಭಾವನೆಯೊಂದರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಅಥವಾ ಧ್ವನಿಯಾಗದೆ ಬೌದ್ಧಿಕ (intellectual) ಮನೋಭಾವದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮತ್ತು ಕತೆ ಹೇಳುವವ ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಕತೆಯ ವಸ್ತು ಫರ್ಕವರನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದೆ ರಂಗನಹಳ್ಳಿಯ ಜನರ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕತೆಗೂ ಒಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಉಳಿದು ಕತೆ ಸಫಲವಾಗಿದೆ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಫಲ ಕತೆಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಅಂಗವಾದ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಕತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಸಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕತೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ “ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಹೆಂಡತಿ” ಮತ್ತು “ಮೇಲೂರಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ” ಸ್ಪಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಈ ಎರಡು ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಹುಚ್ಚು ಮತ್ತು ಹುಚ್ಚಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನೋವು ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. “ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಹೆಂಡತಿ”ಯ ವಸ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾದ ಬಾಲವಿಧವಾಸಮಸ್ಯೆ, ತನ್ನ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಕತೆ ಹೇಳುವವನ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಅವರಿಗಿರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೇಳಿದ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾಯಿ ತನ್ನಿಂದ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾತ್ರದಷ್ಟೇ ಆಕೆಯ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯ. ಮಗಳಂತೆಯೇ ತಾಯಿಯೂ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ; ಎರಡು ಸಾವುಗಳ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತವಳು ಮಗಳ ಸಾವಿನ ಹೊರೆಯನ್ನೂ ಹೊರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕತೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಏಕಾಂಗಿನಿ, ಆಕೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕತೆ ಇಂತಹ ನೋವಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಡದೆ, ಆಕೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಓದುಗನನ್ನು ರೊಚ್ಚಿಬ್ಬಿಸದೆ, ಸತ್ತ ಹುಡುಗಿಯ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇವಲ ಅನುಕಂಪ ಹುಟ್ಟಿಸದೆ, ಒಬ್ಬಂಟಿ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಒಂಟಿತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ (main action) ನಡೆದ ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕತೆಯ ಕೊನೆಯ ಪ್ಯಾರಾ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ : “ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಇಂದು ಬಂದರು. ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದಳು. ಆಕೆ ನಿನ್ನ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಗ ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷದಷ್ಟು ಮುದುಕಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ‘ಅಮ್ಮ ನೀನೇ ನನಗೆ ಗತಿ. ನಿನ್ನ ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳು, ನೀನು ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖವಾಗಿರಿ, ತಾಯಿ, ನನಗಿನ್ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಮ್ಮ, ನೀನೇ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂದರು.’”⁶

ಈ ಪ್ಯಾರಾ ನೋವಿನಿಂದಾಚೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ; ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೇಗೆ ಸಾವುನೋವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ, ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ.

“ಮೇಲೂರಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ”ನಲ್ಲಿ ನೋವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಕೊಡುವುದು ಹಿಂದೂ ಸಂಸಾರ ಮತ್ತು ಆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಂಗವಾದ ನಿಯಮಿತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ (limited responsibility) ಕಲ್ಪನೆ, ಕತೆ ಹೇಳುವವ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೂ, ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಣೆ ಆಕೆಯ ಅಣ್ಣನದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಂದು ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಕತೆ ಹೇಳುವವನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಏನೋ ಕತೆ ಹೇಳುವವನಿಗೆ

ನೋವಿನ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹುಡುಕದೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನೋವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಹಂತಗಳ (gradations of responsibility) ಅರಿವು ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ಹೆಂಡತಿ ಹಣೆಯ ಬರಹ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ನೋವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದರೂ, ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ನೋವಿನೊಂದಿಗೆ ರಾಜಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ಅಪನಂಬಿಕೆ (Scepticism) ಕೂಡ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು (“ಇದೆಲ್ಲ ವೇದಾಂತವೆಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ”7) ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಾಗಿ, ಆಕೆ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡದೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದಾಗಿ, ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗದೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೋವಿರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವ ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಗೆ ಕೊಡುವ ಅಸಂಪೂರ್ಣ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಾರಣವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ; ಕಾರಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋವಿನ ಅರಿವು, ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನೋವಿನ ಗೂಢತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸದಿರುವುದು ಸಮಾಜದ ಸರಿ ಒಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗುವುದನ್ನೇ ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ಕತೆಗಳ ಮೇಲೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು “ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಣಯ”, “ಜಕ್ಕವ್ವ” ಇಂತಹ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. “ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಣಯ” ನಡೆಯುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕತೆ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಸಾವಿನಿಂದ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಹೊರತೂ ಕತೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕತೆಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕತೆಗಾರರು ತಾವು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದೆ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯನ್ನು ಸಾಯಿಸಿ ಪಾರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಲ ಓದಿದರೂ ಹಾಗನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಕತೆಯ ವಸ್ತು ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಣಯವಾದರೂ, ಕೇವಲ ಪ್ರಣಯವೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರ ವಹಿಸದೆ, ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಣಯಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಗಳ, ಚೌಕಟ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ಕತೆ ಹೇಳುವವನಿಗೆ ಆಗುವುದು ಕತೆಯ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ. ಕತೆಯ ವಿಷಯ ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದಾದ ಅತಿಭಾವುಕತೆಗೆ ಕತೆಯ ಮೂರನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಕತೆಹೇಳುವವನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು (ಆ ದೊಂಬರ ಹುಡುಗಿ ಏನಾಯಿತು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಹೇಳುವುದು “.....ಈಗಾಗಿದ್ದರೆ ತೋರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಅಥವಾ ನನಗೆ ತೋರದೇ ಇದ್ದರೂ ನೀನು ಕತೆ ಬರೆಯುವ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ, ನಿನಗೋಸ್ಕರ ವಿಚಾರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆಗ ನನಗದೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ’ 8 ಎಂದು. ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ಆಸಕ್ತಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿಯವರ ಆಸಕ್ತಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ವಯಸ್ಸಾದ ಗೌಡನ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡಿದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕತೆಹೇಳುವವನು “ಪಾಪ ಅವನು ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಏನು ಸುಖಪಡಬಹುದಾಗಿತ್ತೋ? ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಹೋದ, ನಿನಗೆ ಯಾರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಏನು” ಎಂದಾಗ ಗೌಡ “ಅದೆಲ್ಲ ಬೆಂಗಳೂರ ಮಾತು ಸ್ವಾಮಿ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಂಗನ್ನೋಕಾಗ್ತದೆಯೇ, ನಮ್ಮೂರಿನ ಮಿರಾಸಿಗೆ ಬೇರೆ ಉರಿನೋರು ಹೆಚ್ಚಡ ಹೆಚ್ಚೂ ಹಂಗಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ನಾಯಿಂದನಾದ್ರೆ ಯಾಕೋ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಬೇರೆ ಉರೋರ ಮಾತಾಡ್ತಾಕಿಲ್ಲ’9 ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕತೆಗಾರ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ: “ನನಗೆ ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಕತೆ, ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ ಔದಾಸೀನ್ಯ, ಗೌಡನ ಗ್ರಾಮ ಪ್ರೇಮ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುರುಳಿಸುತ್ತಿದವು.” ಆದರೆ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯ “ಔದಾಸೀನ್ಯ10 ಮತ್ತು ಗೌಡನ “ಗ್ರಾಮ ಪ್ರೇಮ”ಗಳಿಗೆ ಅವರ ಪರಿಮಿತ ಅರಿವು (limited awareness) ಕಾರಣವಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವು ಒಂದು ನಿಷ್ಕರ ಜೀವನ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಬಂದುವು. ರಾಮಸ್ವಾಮಿಗೂ, ಗೌಡನಿಗೂ, ಕತೆ ಹೇಳುವವನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಕಲ್ಪನೆಗಳತ್ತ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. (“ಜಕ್ಕವ್ವ” ಅತಿ ಭಾವುಕ ಕತೆಯಾಗದಿರುವುದರ ಕಾರಣ ಕೂಡ ಕತೆ “ನಡೆದ” ಕಾಲವನ್ನು ಕತೆ ಹೇಳುವ ಕಾಲದಿಂದ ದೂರ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ದುಃಖ ಮತ್ತು ನೋವಿನ ಗೂಢತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ.)

ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ನೀತಿಯ ಕಟ್ಟುಗಳಿಗೂ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುವಂತಹ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಕೂಡ ಆ ಹೋರಾಟ ಕೇವಲ ಹೋರಾಟವಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಕತೆ ದುರಂತವಾಗದೆ, ಕೊನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಂಗ್ಲ ನೌಕಾ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್” ಮತ್ತು “ವೆಂಕಟಗನ ಹೆಂಡತಿ” ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಈ ಎರಡು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ “ವೆಂಕಟಗನ ಹೆಂಡತಿ” ಸಫಲವಾದುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಮಿಕ್ಕು ಸಾರ್ಥಕ ಕತೆಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ವೆಂಕಟಗ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಇರುವ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ. ಈ ಎರಡೂ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ

ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಅಥವಾ ನೀತಿ ಕಟ್ಟಲೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದ ಹೆಣ್ಣು, ಆಕೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಒಪ್ಪಿ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗಂಡು ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ಸೇರಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜಕ್ಕಿಂತ ಕಮ್ಮಿ ನಿಷ್ಠರವಾದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶ ಉದ್ರೇಕಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಕತೆಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟಿಗ ತಂತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವವ ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರ-ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮತ್ತು ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದವರು; ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡುವ ರೀತಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವವನು ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕತೆ ಹೇಳುವವನಿಗಿಂತ ಕೀಳು ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ವೆಂಕಟಿಗ ಕತೆ ಹೇಳುವವನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಇದರ ಅರ್ಥ ಈ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೇ ಇರಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮಾಜಕ್ಕಿರುವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಿಂತ ವೆಂಕಟಿಗ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಎರಡು ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಓದಿದಾಗ ಸಮಾಜದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದಾತ ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವನಿಗಿಂತ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಕತೆಗಳ ಹಿಂದಿರಬಹುದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೂ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ಬಹುಶಃ ವ್ಯತಿೇತವಾದ ಒಂದು ಸರಿತಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಕತೆಗಳ ಹಿಂದಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಸ್ಥಳವಂತ (settled) ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ಕಟ್ಟಲೆಗಳ (norms) ಅತಿರೇಕಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಆ ಅತಿರೇಕಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಸಮತೂಕ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮತೂಕ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುವುದನ್ನೇ ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. “ಬೈಚೇಗೌಡ” ಇಂತಹ ಒಂದು ಕತೆ. ಶಾನುಭೋಗ ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುವುದು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮತ್ತು ಸುಮಾರು 90-95 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೇಲಿ ಎದ್ದು ಹೊಲ ಮೇದಂತೆ, ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ 10* ಬೈಚೇಗೌಡ ಪೇಚಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕತೆ ದುರಂತವಾಗದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಶಾನುಭೋಗನ ಹೆಂಡತಿಗಿರುವ ಮತ್ತು ಅವಳು ಮತ್ತು ಬೈಚೇಗೌಡ ಸೇರಿದ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪುವ ಸರಿತಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ. ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಬಿಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ಬೈಚೇಗೌಡ ಶಾನುಭೋಗನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಕಾರಣ ಅವನ ಸಮಾಜದ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ: “ನೋಡಪ್ಪ, ಈಸು ದಿನ ಸತ್ಯಮಂತಾ ಅಂತ ಇದ್ದಿನಿ. ಆ ಮೊಗ ನಿನ್ನ ನೋಡಲೀ ಅಂತ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಿನಿ..... ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಇದ್ದನಲ್ಲ ಆ ನನ್ನಪ್ಪ ಇಂತಾ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತನ್ನೋ ತಾವಿನಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಗಾವುದ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೋ ಅನ್ನೋನು. ಹನ್ನೆರಡು ಗಾವುದ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ, ಹನ್ನೆರಡು ಪರ್ಲಾಂಗಾದರೂ ಹೋಗತೀನಿ, ಜೇಲ್ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟನಿ ಅಷ್ಟೆ. ಬೆಂಗಳೂರಾಗೆ ಇರತೀನಿ. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಕಾಣತೀನಿ. ನೀ ಜಾಣನಾಗಿರು.”¹¹ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಬೈಚೇಗೌಡನ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕತೆ. ಎರಡು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಅಂತಹ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿ “ಆಯ್ಕೆ” (choice) ಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ “ಅಸಹಾಯಕತೆ” ಕತೆಯ ವಸ್ತುವಾಗದೆ ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಕತೆ ಬೈಚೇಗೌಡನ ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗದೆ, ಆದರೆ ಆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಓದುಗನಿಂದ ಮರೆಮಾಡದೆ, ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡಲಾರದ ಕತೆಗಾರರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನೇ ಕತೆಯ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದುದರಿಂದಾಗಿ ಕತೆ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ “ಜೋಗೋರ ಅಂಜಪ್ಪನ ಕೋಳಿಕತೆ” ಕೂಡ ಓದುಗನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕಿಂತ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಜಟಿಲತೆ (Complexity) ಯ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿನಾಕಾರಣ ಜುಲ್ಮಾನ ತೆತ್ತ ಅಂಜಪ್ಪನ ಕತೆ ನ್ಯಾಯವಿವರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗಿಂತ, ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕಿಂತ, ಜೀವನದ ಅನುಭವ ಅಂಜಪ್ಪನಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವ ವಿವೇಕ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಬಹುಶಃ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕತೆಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು

ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ತಾವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜದ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಆ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಉಳಿಯುವಂತಹವುಗಳು ಎಂಬ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಅವರ ಸಾರ್ಥಕ ಕಥೆಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗೆ ಕಾರಣ. ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳೇ ಅವರ “ಬುದ್ಧಿ” (Intelligence) ಒಂದು ಅವರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು : ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಪುರಾಣಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಪುರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕತೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಬರೆದಿರುವ ಕತೆಗಳು ಕೇವಲ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವರು ನಂಬಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸರಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂವೇದನೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿತ ಅವರಣ ಇಂತಹ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸರಳ ತಂತ್ರ ಅವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗೂ ಮತ್ತು ಅವರು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಇರುವ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ಕತೆಗಳನ್ನು ಸರಳ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅನ್ವೇಷಕರಲ್ಲ; ಅವರ ಸಫಲ ಕತೆಗಳು ಅವರ ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು “ನಾಟಕೀಕರಣ” (Dramatization) ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಫಲ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಫಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸಮಾಜ ಇಂದು ಸಫಲ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕತೆಗಾರರು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸಮಾಜವಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಇಂದಿನ ಸಮರ್ಥ ಬರಹಗಾರರ ಮೇಲೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕತೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೂ, ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೂ, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗೂ ಇರುವ ಅತಿ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಬದಲಾದಂತೆ ಈ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

- 1 ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು (ಬೆಂಗಳೂರು, 1920), ಪುಟ 3
- 2 ಅದೇ ” 17
- 3 ಅದೇ ” 23
- 4 ಅದೇ ” 98-99
- 5 ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು, 2 (ಬೆಂಗಳೂರು, 1947), ” 63
- 6 ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು, (ಬೆಂಗಳೂರು, 1924), ” 63
- 7 ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು, 4 (ಬೆಂಗಳೂರು, 1934), ” 12
- 8 ಅದೇ ” 41
- 9 ಅದೇ ” 42
- 10 ಅದೇ ” 42
- 11 ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು, ೯(ಬೆಂಗಳೂರು, 1949). ” 54

ಸಂಪುಟ- ೪

ಮುನ್ನುಡಿ

“ಸಾಕ್ಷಿ”ಯ ಮುನ್ನೋಟ :

ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮೈತಳೆದ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟದ ಈ ಕೊನೆಯ ಸಂಚಿಕೆ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಕೈ ಬಿಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ, ಚಂದಾದಾರರ ಹಣಕ್ಕೆ ಸಂಚಕಾರ ತರುವಂಥ ಯಾವ ಅಪಘಾತವೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಯಾದರೂ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ಯ ಬಂಟರಿಗೆ ಉಂಟು. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದದ್ದನ್ನೇ ಆದರಿಸಬೇಕು, ಆಧರಿಸಬೇಕು, ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಸಂದೇಹಗಳು ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯುವುವಾದರೂ ನಾವು ಕೆಲಸ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಸದಾ ತುಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷವಾದರೂ ತನ್ನ ಮೂಲಸ್ವರೂಪ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಗರ ಮುದ್ರಣದ ಗೆಳೆಯರ ಅದಮ್ಯ ಉತ್ಸಾಹ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ಯ ಮಿತ್ರವೃಂದದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ಅಗಾಗ್ಗೆ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರವೃತ್ತಿಲೀಲೆಗೆ ಒಲಿದು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ ಕಾರಣ. ಕಷ್ಟ ಇದು : ಯಾರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚನೆಮಾಡಿ ಆಳವಾಗಿ ಬರೆಯ ಬಲ್ಲರೋ ಅವರು ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿವೃತ್ತಿ ಪರರು, ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟು ಸೋಮಾರಿಗಳು; ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ಹೇಳುವುದು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿದ್ದು ನಿಜವಾದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರು; ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ; ಬರೆಯುತ್ತೇನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಬರೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ; ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರಿಗೂ ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆದು ಒಂದು ಕಾರ್ಯಸೂತ್ರ ತಿಳಿದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕೂಲ.

ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ, ನಿರಂತರ ಚಿಂತನೆ, ಮೌಲ್ಯ ವಿವೇಕ, ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥನಿಷ್ಠೆ, ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಅನುಸಂಧಾನ-ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಲೇಖನಗಳು ದೊರೆಯಬಲ್ಲವು. ಇದು ಕೇವಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ, ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೇ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಿಜವಾದ ಕಾತರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೀರಬಲ್ಲ ಸಂವೇದನೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಲ್ಲ ಅವಧಾನ-ಇವು ಯಾರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರಿಂದ ಬೆಳಕು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಹರಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕೆಲಸ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಈಗ ನಡೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪರಂಪರೆ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಹರಡುತ್ತಲೂ ಇದೆ-ಪ್ರಭಾವರ್ಗ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ವಲಯದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಬುದ್ಧಿ, ವಿವೇಚನೆ, ನಿರಂತರ ಚಿಂತನದ ಜೊತೆಗೇ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಪರಮೋಚ್ಚ ಮೌಲ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಮೂಲಸತ್ಯ, ಅದರ ಸತತ ಸಂಶೋಧನಪರಿಶೋಧನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಗುಣಗಳು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ಇಂಥ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವರನ್ನು ಗುಂಪು ಸೇರಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅದರ ಮೂಲಕ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದಾಗಲೀ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೂ ಗುಂಪಲ್ಲದ ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜನ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲರು; ಒಬ್ಬರ ಹೃದಯದ ಮಾತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವುದು; ಒಬ್ಬನ ಕನಸು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇವರೆಲ್ಲ ಆಡುವ ಭಾಷೆಯೊಂದೇ : ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲದ ಮೂಕ ಭಾಷೆ ಅದು : ಮಾನವ ಭಾಷೆ. ಈ ರೀತಿ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡಿ ಗುಂಪಾಗಿ ಕಲೆತು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರದ ಜನ ಇವರು. ಪರಸ್ಪರ ಭೌತಿಕ ಯಶಸ್ಸಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಜನ್ಮತಃ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಜನ ಇವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತದಕಿಹಾಕಬಹುದಾದರೂ ಈ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ: ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿಗೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ; ಹಿಟ್ಟರ್ ಸ್ಪಾಲಿನ್ನರ ಬೇಳೆಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇಯಲಿಲ್ಲ.

ಇಂಥವರು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು ಇದ್ದರೇ, ಇರುವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಪರಮಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ; ದಿನದಿನದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾದ ಅಲ್ಪ ಸಂತ್ಯಾಪ್ತ ಸಮಾಜಕ್ಕೊಂದು ಸವಾಲು. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಸಮಾಜದಿಂದ ಸಹನೆಯೊಂದನ್ನಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಈ ಜನ ಬಯಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥವರ ಇರವನ್ನೇ ಅಸಂಭಾವ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಬುದ್ಧಿ ಇರುವೆಲ್ಲ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ, ಈಗಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲೇ ಹಣತೆಯ ಅಗತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದು ಆಗಲೇ ಅದು ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದೂ ಕೂಡ. ಅಂಥವರು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಯಾವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅನಾಸಕ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲುವಷ್ಟು ಸಹಾಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿ ಇಷ್ಟೆ : "ಸಾಕ್ಷಿ" ಯ ಅಳಿವು ಉಳಿವು ನಿಮಗೆ ಸೇರಿದ್ದು , ಮರೆಯಬೇಡಿ.

'ಸಾಕ್ಷಿಯ ಮುಂಬರುವ ಸಂಪುಟದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಬಹಳವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪರಮಾರ್ಶ್‌ಗೆ ತಕ್ಕ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ, ಬಹುಶಃ ಅವು ಸಫಲವಾಗಲೂಬಹುದು. ಇದು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು, ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಉಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಈ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಎಷ್ಟೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಲಿ, ಅದು ಸಫಲವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ಮಧ್ಯಮ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ಅಥವಾ ಸರಳವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೋ ಅದರ ಸಹಕಾರ ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಮಣ್ಣು, ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಿತ ಏರುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಶಿಖರ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ಮಟ್ಟ ನನಗೆ ನಿಲುಕದು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂಥವರೂ ಕೂಡಾ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಜೊತೆಗೆ ಚಂದಾದಾರ ಸಂಬಂಧವನ್ನಾದರೂ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಗೂ ಅಗತ್ಯ : ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೂ ಕೂಡ.

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಕಾಲೇಜ್,

ಉಡುಪಿ

೩೧-೮-೧೯೭೮

ಸಂಸ್ಕೃತ ರಂಗಭೂಮಿ

ಶ್ರೀರಂಗ

ಸಂಸ್ಕೃತ ರಂಗಭೂಮಿ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ತರುವಾಯದ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ರಂಗತಂತ್ರಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಕೆಲವೆಡೆ, ನೃತ್ಯ-ಸಂಗೀತಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಈ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಸ-ಕಾಳಿದಾಸ, ಭವಭೂತಿ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೋ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ- ಎಂಬುದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾಟಕದ ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ : ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇವು ಇತ್ತೀಚಿನವಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳ ಭೇದವನ್ನು ಕೂಡ ಎಣಿಸದೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯ ತಜ್ಞರು ಕೂಡ ನಾಟಕಕಾರನ ದೇಶ-ಕಾಲ (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿತವಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲ), ಶೈಲಿ- ಮೂಲ ಇವನ್ನೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಶೋಧವನ್ನು ನಡೆಸಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನದ ಒಂದು ಮಾದರಿ ಈ ಲೇಖ.

ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಈ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎಂಬುದು. ತನ್ನ

ಮಾಳವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾಳಿದಾಸನು 'ಪ್ರಯೋಗಪ್ರಧಾನಂ ಹಿ ನಾಟ್ಯ, ನಾಟಕಕ್ಕೆ

ಪ್ರಯೋಗ ಮುಖ್ಯ' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದರೆ ನಾಟಕವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆಗಲೂ ಇದ್ದಿತೆನ್ನಬಹುದು. ನಾಟಕಕ್ಕೆ 'ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಡೆಯುವ ಪ್ರಯೋಗ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅಂದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು. ಅದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ವಿಷಯ.

ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಅಂದಿನವರು ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ವಿವರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪೋಷಕ ಆಧಾರಗಳು ಅಗತ್ಯವಿವೆ. ಅಭಿನಯಿಸುವವರು ಯಾರು? ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು? ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರವೇಶ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದ್ದಿತೆ? ಕೆಲವರಿಗೇ ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ಕರಾರುಗಳ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ? ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗದ ಸಮಯ ಯಾವುದು? ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿಯೆ? ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿಯೆ? ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ? ಇಲ್ಲವೆ ರಾತ್ರಿ ಕೃತಕ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೆ? ನಟರು.....ಬಣ್ಣ -ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ? ರಂಗಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಪರದೆ-ದೃಶ್ಯಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದುವೆ? ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿತೆ? ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಪುರುಷರು ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ತ್ರೀಯರೆ?

ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯದೆ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯ ದೊರೆಯದು. ಮೇಲೆ ಕೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಈ ಲೇಖಕಿಲ್ಲ. ವಿಷಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸದ ದಾರಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಾಸನ ಪ್ರತಿಮಾ ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ' ಮತ್ತು 'ನಾಟಕೀಯ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿವೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಕ್ಕೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ 'ಪ್ರಯೋಗ' ಮತ್ತು "ನಟ" ಎಂದೇ ಅರ್ಥವಿದೆ. ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಶಬ್ದವೆಂದರೆ 'ರೂಪಕ'; ಇದು ಬರೆದಿಟ್ಟ ನಾಟಕ. ರೂಪಕವು ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವಾದಾಗ, ಎಂದರೆ ರಂಗಸ್ಥಲದ ಮೇಲೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅದಕ್ಕೆ 'ನಾಟಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರು; ಅದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವವರು 'ನಾಟಕೀಯ'ರು, ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನಟರು. ಭವಭೂತಿಯು ತನ್ನ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸೂತ್ರಧಾರನಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾನೆ : ಕವಿ: ನಿಸರ್ಗಸೌಹೃದೇನ ಭರತೇಷು ಸ್ವಕೃತಿಂ ಏವಂತ್ರಾಯುಗುಣ ಭೂಯಸೀಂ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಆರ್ಷಿತನಾನ್, ಕವಿಯು ನಟರಿಗಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಹಜ ಸ್ನೇಹಕ್ಕಾಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.' ಇಲ್ಲಿ ನಟರಿಗೆ 'ಭರತ' ಎಂದು ಹೆಸರು; ಕುಶೀಲವ, ಶೈಲೂಷ ಮೊದಲಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ ನಟರಿಗೆ. ಇದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸುವವರು, ನಟರು ಇದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. ಅದರಂತೆಯೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ "ಪರಿಷತ್" ಎಂದೂ, 'ಸಾಮಾಜಿಕ' ಎಂದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದುವು. ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿದ ಪ್ರತಿಮಾ ನಾಟಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ನಾಟಕೀಯ'ರು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ನಾಟಕ (ಕಾಲ ಸಂವಾದಿನಾ ನಾಟಕೇನ) ದಿಂದ ರಂಜನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಪ್ರಯೋಗದ ಸೂತ್ರ ಸಂಚಾಲಕ. ಎಂದರೆ ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕುರಿತೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತೆನ್ನ ಬಹುದೇ? ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ನಾಟಕಕಾರರು ಹೀಗೆಯೆ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೇ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಭಗವತಃ ಕಾಲಪ್ರಿಯ ನಾಥಸ್ಯ ಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಸಂಗೇನ ನಾನಾದಿಗಂತವಾಸ್ತವೋಽಯಂ ಮಹಾಜನಸಮಾಜ ಸಂನಿಪತಿತಃ, ಕಾಲಪ್ರಿಯನಾಥದೇವನ ಉತ್ಸವದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ?', ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಮಾಲತೀಮಾಧವ ನಾಟಕದ ಸೂತ್ರಧಾರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಹರ್ಷನೂ ತನ್ನ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ವಸಂತೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಮಾ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಒಂದು ಸಂತೋಷದ ಪ್ರಸಂಗ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭ, ಜನರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ನೆರೆಯಿಸುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾರಂಭ, ದೇವರ ಜಾತ್ರೆ, ರಾಜರ ಸಂತೋಷಕೂಟ ಇಂತಹ ನಿಮಿತ್ತಗಳಿಗಾಗಿಯೆ ನಾಟಕ (ಪ್ರಯೋಗ) ಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳು ರಾಜನಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ದೇವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅರಮನೆಯ ಇಲ್ಲವೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆವಾರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಭಿರೂಪ ಭೂಯಿಷ್ಠಾ ಪರಿಷದಿಯಂ' ಎಂದು ಕಾಳಿದಾಸನು, "ಪರಿಷದಪ್ಯೇಷ ಗುಣಗ್ರಾಹಿಣೀ? ಎಂದು ಶ್ರೀಹರ್ಷನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ-ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜನರ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೆನ್ನಬಹುದೆ? "ನಾನಾದಿಗಂತ ವಾಸ್ತವ್ಯ' ಜನರೆದುರು, ಕಾಲಪ್ರಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ

ನಾಟಕಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಭವಭೂತಿಯ ಅನುಭವವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಉತ್ತೇಜಕವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಟಕವು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರುಚಿಯುಳ್ಳ ಜನರಿಗಾಗಿ ಎನ್ನುವ ಕಾಳಿದಾಸನೂ ರುಚಿ ಭಿನ್ನವಾದರೂ ಗುಣಗ್ರಾಹಕತೆ ಬೇಕೇಬೇಕು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹಟ ತೊಡುತ್ತಾನೆ; ಮೂಢಃ ಪರಪ್ರತ್ಯಯನೇಯಬುದ್ಧಿಃ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ನಡೆಯುವವನು (ಪ್ರೇಕ್ಷನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹೇಳುವುದು) ಮೂರ್ಛನು' ಎಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಭವಭೂತಿಯ ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತ ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದಿದೆ; ಎಂದರೆ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಸ್ಥಲಕ್ಕಿಂತ ಗುಣಗ್ರಾಹಿಯಾದ, 'ಅಭಿರೂಪಭೂಯಿಷ್ವ 'ರಾದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಅಂದಿನ ನಾಟಕಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಮಿಕ್ಕ ವಿವರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲಿಖಿತರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಯಾವ ಆಧಾರಗಳೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ರಂಗಸ್ಥಲವು ಎತ್ತರದ ಜಾಗವಾಗಿದ್ದಿತೆ? ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಎದುರು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸುತ್ತಲು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದರೆ? ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳ ತರುವಾಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಲಾಗದು. ಉಪಲಬ್ಧವಿದ್ದ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸೂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇಕೆ? ಇಂತಹ ದೃಶ್ಯ ಯಾವ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಈ ನಾಟಕಗಳು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಲಿಖಿತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಳಿರುವುವು. ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಕ ಮುಗಿಯಿತು, ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು? ಅಂಕಪರದೆ ಎಂಬುದೇ ಆಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ, ಯಾವ ಪರದೆಯ ಏರಿಳಿತ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೇನಿದ್ದಿತು? ಅಥವಾ ಲಿಖಿತಪ್ರತಿ ಬೇರೆ, ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರತಿ ಬೇರೆ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿತೆ? ಭಾಸನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಯೌಗಂಧರಾಯಣ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಕಗಳಿವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದೃಶ್ಯ ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಒಂದು ಕಡೆಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ ನಾಟಕಕಾರ. ಮೊದಲ ಅಂಕದಲ್ಲಿ, 'ತತಃ ಪ್ರವಿಶತಿ ಯೌಗಂಧರಾಯಣಃ ಸಾಲಕೇನ ಸಹ' - ಎಂದಿದೆ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ? ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ? ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ? ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯೇ? ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದ ಮುಖ್ಯ ದೃಶ್ಯ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು, 'ತತಃ ಪ್ರವಿಶತಿ ರಾಜಾ ಸಪರಿವಾರಃ, ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ರಾಜನ ಪ್ರವೇಶ.? ಯಾವ ರಾಜ? ಎಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ? ನಾಟಕಕಾರ ತನ್ನ ಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ, 'ತತಃ ಪ್ರವಿಶತಿ ಡಿಂಡಿಕವೇಷೋ ವಿದೂಷಕಃ' ಎಂದು ಮೂರನೆಯ ಅಂಕವು, ತತಃ ಪ್ರವಿಶತಿ ಭಟಃ' ಎಂದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಕವು-ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿವರದ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ತಾನು ಬರೆಯುವ ದೃಶ್ಯ ಯಾವ ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೆಂಬುದು ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಅವನು ಅರಿತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ; ಆದರೂ ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಕಾರಣ : ಸೂಚಿಸಿದರೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಟಕಕಾರನು ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಕೃತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳ ಮುಖದಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಮೊದಲ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ವತ್ಸರಾಜನ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸೇನ ರಾಜನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಮೂರನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅರಸನ ಆಯುಧಾಗಾರ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕರ ಪಾನಗೃಹಗಳಿದ್ದ ರಾಜಬೀದಿಯ ಮೇಲೆ ದೃಶ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು.

ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಆದರೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಸರಿ ಏನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಅದೂ ಒಂದು ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು. ಒಂದೇ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿಯಂತೆ.. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ತೋರಿಸಲು ಪಾತ್ರಗಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಸುಲಭವಾಗಿದ್ದಿತು. ಯಾವ ಅಡೆ-ತಡೆ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಯುವಾಗ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ಶಕ್ಯವಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಸೂತ್ರಧಾರನನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಕೆಲವು 'ಮಧ್ಯಮ' ಇಲ್ಲವೆ "ನೀಚ ಪಾತ್ರಗಳು, ಪ್ರವೇಶಕ-ವಿಷ್ಣುಂಭಕ ಎಂಬ ಸಂದರ್ಭದೃಶ್ಯಗಳು ದೃಶ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯೌಗಂಧರಾಯಣ ನಾಟಕದ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು : ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ನಾಟಕಕಾರನು ಬರೀ 'ಕಾಂಚುಕೀಯನ ಪ್ರವೇಶ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕಾಂಚುಕೀಯನು ತನ್ನ ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾಸೇನರಾಜನ ಅರಮನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಮೂರನೆಯ ಅಂಕದ

ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ವಿದೂಷಕ ತಾನೀಗ 'ದೇವಕುಲ' (ದೇವಸ್ಥಾನ)ಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆಂದು ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ತಾನು "ಅಗ್ನಿಗೃಹ"ಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವುದೆಲ್ಲ ಅಗ್ನಿಗೃಹ'ದಲ್ಲಿ ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು! ಅದರಂತೆ ಕೊನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ 'ಸೇವಕನು ಸುರಾಪಾನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು, ಪರಿಕ್ರಮಣ' ಮಾಡಿ, 'ಇದು ಸುರಾಪಾನಗೃಹ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಮೊದಲು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಭಟನು. 'ಪರಿಕ್ರಮ್ಯ', 'ನಿರೂಷ್ಯ', 'ನಾಟ್ಯೇನ ನಿರೂಪ್ಯ' ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳಿಂದ ದೃಶ್ಯದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳು ಸೂಚಿಸುವುವು.

ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರದು. ನಾಟಕದ ದೃಶ್ಯಗಳ ಸ್ಥಲ ನಿಯತವಾಗಿರುವುದು. ಅರಮನೆ, ಅರಮನೆಯ ಯಾವುದೆ ಭಾಗ, ಆಶ್ರಮ, ರಸ್ತೆ-ಇವುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ದೃಶ್ಯದ ಸಂನಿವೇಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ; ವೇಣೀಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ರಣಭೂಮಿ, ನಾಗಾನಂದದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ತೀರ ಇವೆರಡು ಅಪವಾದಗಳು. ಆದರೆ ಯಾವ ದೃಶ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ಖಂಡಿತ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಎನ್ನಿ ರಂಜನೆಗೆ ಎನ್ನಿ ಪಾತ್ರಗಳ ಮುಖದಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುವುದು. ಅರಮನೆ ಇಲ್ಲವೆ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿದೂಷಕನ ಬಣ್ಣಿಸುವನು; ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿದೂಷಕನು ಅರಮನೆ-ಉದ್ಯಾನಗಳ ತಜ್ಞ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವೆವು. ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ ವಸಂತಸೇನೆಯ ವಿಶಾಲ ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ವಿದೂಷಕನು ಬಣ್ಣಿಸುವನು. ಅರಮನೆಗೆ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಒಂದು ಪೀಠ, ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಬಳ್ಳಿಗಳ ತುಂಡುಗಳು-ಹೆಚ್ಚಂದರೆ ಇದಿಷ್ಟೆ ಅಂದಿನ ರಂಗಸಲಕರಣೆಯಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರಗಳು ರಂಗಸ್ಥಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಅಡ್ಡ ಪರದೆ ಇರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ 'ತತಃ ಪ್ರವಿಶತಿ-ಆಸನಸ್ಥೋರಾಜಾ, ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ರಾಜನ ಪ್ರವೇಶ' ಮುಂತಾದ ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅಂಕ ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದು ಘಟನೆಯ ಕೊನೆ; ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಕದ ಇಲ್ಲವೆ ಘಟನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ. ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆವಾಗ ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಂಕಪರದೆಯೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕಕಾರರು ಕ್ರಮೇಣ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ತಂದರೆನ್ನಬಹುದು. ಅದೆಂದರೆ-ಒಂದು ಘಟನೆ, ದೃಶ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ ಅಂಕ ಮುಗಿದಾಗ ಒಂದು ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಶ್ಲೋಕವನ್ನಿಡುವುದು. ಬೆಳಗನ್ನೊ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನವನ್ನೊ, ಸಾಯಂಕಾಲವನ್ನೊ ಅಂಕದಕೊನೆಗೆ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ರಾಜರಾಣಿಯರ ಪ್ರೇಮದ ಕತೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳುಳ್ಳ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಶಕ್ಯವಾಗದ ಕೆಲವೇ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ಥಲದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲವೆ ನೇಪಥ್ಯ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಒಂದು ಘಟನೆಯ (ಅಂಕದ) ಕೊನೆಯನ್ನು, ಇನ್ನೊಂದರ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಚೂಲಿಕಾ, ಅಂಕಾಸ್ಯ, ಅಂಕಾವತಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾಟಕವು ಲೋಕಾನುಚರಿತ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಎಂದು ಹಟತೊಟ್ಟರೂ ಪ್ರಯೋಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಂನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇಕೆ? ಶಕ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದುದನ್ನು ರಂಗಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ 'ವಿಕಾರ' (ಎಂದರೆ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ)ವಾಗಿ ತೋರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳೂ ಸಾರಿದುವು. ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಇಪ್ಪತೊರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ :

ಪ್ರಾಸಾದ-ಗೃಹ-ಯಾನಾನಿ ನಾಟ್ಯೋಪಕರಣೌನಿ ಚ |

ನ ಶಕ್ಯಾನಿ ತಥಾ ಕರ್ತುಂ ಯಥೋಕ್ತಮಿಹ ಲಕ್ಷಣೈಃ ||

ಲೋಕಧರ್ಮೀ ಭವೇತ್ಯನ್ಯಾ ನಾಟ್ಯಧರ್ಮೀ ತಥಾಪರಾ |

ಸ್ವಭಾವೋ ಲೋಕಧರ್ಮೀತು ನಾಟ್ಯಧರ್ಮೀ ವಿಕಾರತಃ ||

(ಶ್ಲೋಕ ೧೯೧-೧೯೩)

ವಾಸ್ತವಿಕ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸ, ಆದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ ಭರತಮುನಿ ಇದರ ಮುಂಚಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ :

‘ನಾಸ್ಮಾಕಂ ಸಂಮತಾ ನಾಟ್ಯೇ ಗುರುತ್ವಾತ್ ಖೇದದಾ ಹಿ ಸಾ’ ಆದರೆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವಿವರಗಳು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಅಂಗಾಭಿನಯದಿಂದ ಸೂಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ (ಅಭ್ಯಾಯ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು, ಶ್ಲೋಕ ೨೭ ರಿಂದ) ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಭ್ಯಾಸ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬರೆದ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಿವೇಚನೆಗೆ ಎಡೆ ಇಲ್ಲ. ವಿವೇಚನೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇನೆ.*

*ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶ್ರೀರಂಗರ ‘Drama in Sanskrit Literature’ನ ಎರಡನೆ ಸಂಪುಟ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಗುರು, ಲಘು, ಅಕ್ಷರ

ಎಚ್. ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿ

ಗುರು, ಲಘು, ಅಕ್ಷರ

“ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲದ ಲಘು, ಎರಡು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲದ ಗುರು-ಇವೆರಡೇ ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಹೊಸ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದರೆ ಒಂದು ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಎರಡು ಮಾತ್ರೆಯಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ಬರುವುದುಂಟು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಗಣದ ಲಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಒಂದು ಗುರುವಿಗೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಒಂದು ಗಣವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಔಚಿತ್ಯವರಿತು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಇದು ವಿಶೇಷ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು :

೧ ಹಿಂದೆ ಸೆರೆಗೆ ಸಿಲುಕುತ

ಕಂಸಭಯಕೆ ನಡುಗುತ

“ಹಡೆದ ಕೂಸು ಬಾಳ್ವದೆಂತು” ಎನುತ | ತಲ್ಲಣಿಸು | ತ ಇಲ್ಲಿ “ತ” ಎಂಬುದನ್ನು ಮರು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಪಲುಕಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ತಲ್ಲಣದ ನಡುಕವೂ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುತವನ್ನು “ತಃ” ಎಂಬಂತೆ ಗುರುತಿಸುವುದು ಈಚೆಗೆ ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. (‘ಮಾತ್ರ, ಮುಡಿ, ಪದ್ಮಗಣ’ ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ನೋಡಿ : ತೀ ನಂ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ‘ಸಮಾಲೋಕನ’, ಪುಟ ೨೦೫-೨೧೧). ಮೇಲಿನ ಉದ್ಧರಣದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರಕೃತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯ, ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಪಲುಕಿಸುವುದು ಯಾವುದನ್ನು ಎಂಬುದೇ. ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓದಿ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದರೆ, “ತ” ಎಂಬುದನ್ನಲ್ಲ ನಾವು ಎಳೆಯುವುದು “ತಲ್” ಎಂಬ ವರ್ಣಶ್ರೇಣಿಯ “ಲ್” ಎಂಬುದನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಳೆತದಿಂದ ಮರು ಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆ ಬರುವುದು “ತ” ಎಂಬುದಕ್ಕಲ್ಲ, “ತಲ್” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಎನ್ನುವುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿಷಯ ತಿ. ನಂ. ಶ್ರೀ ಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಇದರ ಅರಿವಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅದೇ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೨೦೭) ಆಧಾರವಿದೆ : “ಈ ಕೆಳಗಿನ ಚರಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ :

ಮಿಂಚು ಮಿಂಚನು ಸೆಣಸುವ ತೆರದಿ

ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿಲನು ಸೆಣಸುವ ತೆರದಿ.

ಇಲ್ಲಿರುವುದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ನಡೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಗಣವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, “ಮಿಂ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕು; ಸ್ವರದ ಮುಂದಿನ ಅನುನಾಸಿಕವನ್ನು ಎಳೆದು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ.....” ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇಳುತ್ತದೆ : “ತಲ್ಲಣಿಸುತ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ “ತ”-ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುವೆನ್ನಬೇಕೋ, “ತಲ್” ಎಂಬುದನ್ನೋ? ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ “ತಲ್” ಎಂಬುದೇ ಗುರು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಕೈಪಿಡಿಗಳಲ್ಲಿ “ತಲ್ಲಣಿಸುತ” ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ “ತ” ಎಂಬುದು ಗುರು, “ಲ್” ಎಂಬುದು ಲಘು

ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಇದು ಸರಿಯೇ? “ತಲ್” ಎಂಬುದು ಗುರು, “ಲ್” ಎಂಬುದು ಲಘು ಎಂದಲ್ಲವೇ ಹೇಳ

ಬೇಕಾದುದು? 'ಗುರು' ಮತ್ತು 'ಲಘು' ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಘಟಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ.

'ತರು' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ 'ತ' ಎಂಬುದು ಲಘು; 'ತಲ್ಲಣಿಸು' ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 'ತ' ಎಂಬುದು ಗುರುವೇಕಾಯಿತು? ಒತ್ತಕ್ಷರದ ಹಿಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಎಂದು ಹೇಳುವುದು, ಚಾಕ್ಷುಷರೂಪಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಸರಿಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಉತ್ತರ ಅಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಒತ್ತಕ್ಷರದ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರ ಹೇಗೆ ಗುರುವಾಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ, ಒತ್ತಕ್ಷರದ ಮೊದಲ ವ್ಯಂಜನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಒಂದು ಘಟಕವಾಗುವುದರಿಂದ ಎಂಬುದು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯ ಭಾರತದ ಪುರಾತನ ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಹೊಳೆದಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿವರವಾಗಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಬರೆದೂ ಇದ್ದಾರೆ.

'ಸ್ವರ' ಮತ್ತು 'ಅಕ್ಷರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡೋಣ, ಅಕ್ಷರ ಎಂದರೆ syllable. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡು ಅಕ್ಷರವಾಗಬಲ್ಲ ಧ್ವನಿಯೇ ಸ್ವರ. ಸ್ವರದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಂಜನಗಳಿದ್ದರೆ, ಅದೂ ಆ ಸ್ವರವೂ ಕೂಡಿ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅ, ಇ, ಉ; ಆ, ಈ, ಊ : ಕ, ಕಿ, ಕು; ಕಾ, ಕೀ, ಕೂ; ಕ್ಷ, ಕ್ಷಿ, ಕ್ಷು; ಕ್ಷಾ, ಕ್ಷೀ, ಕ್ಷೂ- ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷರಗಳೇ. ಆದಿವ್ಯಂಜನ ಅಥವಾ ಆದಿವ್ಯಂಜನಗಳಿಂಹ ಕೂಡಿದ ಸ್ವರವೇ ಆಗಲಿ, ಕೇವಲ ಸ್ವರವೇ ಆಗಲಿ, ಪರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನವಿದ್ದು ಆ ವ್ಯಂಜನದ ಪರದಲ್ಲಿ ಮೌನವಿದ್ದರೆ, ಆಗಲೂ ಆ ಅಂತ್ಯವ್ಯಂಜನವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಅಕ್ಷರವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಪ್, ಆಪ್, ಕಿಪ್, ಕೀಪ್, ಕ್ಷಪ್, ಕ್ಷೂಪ್ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅಕ್ಷರಗಳೇ. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಅಕ್ಷರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿರುವುದರಿಂದ, ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಅರ್ಥವಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿ ಹೇಗೆ ಒಡೆಯುವುದು? ಒಂದು ಶಬ್ದ ದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸ್ವರಗಳಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಕಷ್ಟ, ಆಪ್ತಮಿತ್ರ, ಮನೋರಂಜನೆ, ರಾಜನ್ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎರಡು, ನಾಲ್ಕು, ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಸಮಸ್ಯೆಯಿರುವುದು ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚುವುದರಲ್ಲಿ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಾತಿ ಶಾಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಿಯಮ ಹೀಗಿದೆ : ಸ್ವರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಂಜನ ಮೌನಕ್ಕೆ ಪರವಾಗಿರುವ ವ್ಯಂಜನ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನಗುಚ್ಛ- ಇವೆರಡೂ ಪರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರವಾಗುತ್ತವೆ. ಶಬ್ದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವ್ಯಂಜನ ಗುಚ್ಛದ ಮೊದಲನೆಯ ವ್ಯಂಜನ, ಮೌನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಂಜನ-ಇವೆರಡೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳ ಅಕ್ಷರವಿಭಜನೆ ಹೀಗೆ : ಕಷ್ಟ-ಟ, ಆಪ್-ತ- ಮಿತ್ರ, ಮಿತ್-ರ,ಮ-ನೋ-ರಂ-ಜನೆ, ರಾ-ಜನ್.

ಸ್ವರವಿಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಷರವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, 'ಅಕ್ಷರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ 'ಸ್ವರ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗತೊಡಗಿತು. 'ವರ್ಣ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲೂ ಪ್ರಯೋಗವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲದೆ, ವರ್ಣಗಳ ಚಾಕ್ಷುಷರೂಪಗಳಾದ ಲಿಪಿಸಂಕೇತಗಳಿಗೂ 'ಅಕ್ಷರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಬಳಕೆಯಾಯಿತು. ಅಕ್ಷರ ರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವರಗಳ ಹ್ರಸ್ವತ್ವ ದೀರ್ಘತ್ವಗಳಿಗೆ ನಾವು ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರು ಇದಕ್ಕೆ "ಮಾತ್ರ" ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಬಳಸಿದರು. ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಗಳಿಗೂ ದೀರ್ಘ ಸ್ವರಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಉಚ್ಚಾರದ ಕಾಲಮಾನ. ಈ ಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಘಟಕವೇ ಮಾತ್ರ. ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರ ಎಂದರೆ ದೀರ್ಘಸ್ವರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯ ಕೌಲ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವಂತಹುದು. ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೂ ದೀರ್ಘಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟು ಗಳಿಗೆಗಳು ಅಥವಾ ಇಷ್ಟು ಸೆಕೆಂಡುಗಳು ಎಂಬ "ಕೇವಲ" ವಾದ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕೇವಲ ಕಾಲಮಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಯತ್ನ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಮಾತ್ರ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಅರ್ಥವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಅ ಎಂಬ ಸ್ವರದ ಉಚ್ಚಾರ ಕಾಲಾವಕಾಶವುಳ್ಳ ಸ್ವರ ಹ್ರಸ್ವ; ಅದರ ಬೆಲೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ; ಆ ಎಂಬ ಸ್ವರದ ಎರಡರಷ್ಟು ಉಚ್ಚಾರ ಕಾಲಾವಕಾಶವುಳ್ಳ ಸ್ವರ ದೀರ್ಘ; ಅದೇ ಸ್ವರದ ಮೂರರಷ್ಟು ಕಾಲಾವಕಾಶವುಳ್ಳ ಸ್ವರ ಫಲಿತ."- ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು "ಮಾತ್ರ" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೇವಲವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನಾವು ಗಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದೆವು. ವ್ಯಂಜನಗಳ ಉಚ್ಚಾರ ಕಾಲಾವಕಾಶಕ್ಕೂ 'ಮಾತ್ರ' ಎಂಬುದನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲು

ಹೊರಟಾಗ ತಲೆನೋವು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆ ಇದೆ. “ಮಾತ್ರ”ಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದು ಉಚಿತ ಪಾಗಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ಆದರೆ ಆ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳ ಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಉಚಿತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೇಕೋ ಆ ರೀತಿಯ ಉಪಯೋಗ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹ್ರಸ್ವ-ದೀರ್ಘವೆಂಬ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲದೆ ಲಘು-ಗುರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳೂ ಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಲಘು-ಗುರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಅಕ್ಷರಮಾಪಕಗಳು. ಹ್ರಸ್ವ-ದೀರ್ಘ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ವರೋಚ್ಚಾರ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಮಾಪಕಗಳು ಲಘು-ಗುರು ಎಂಬವುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುದು ಛಂದೋಬದ್ಧ ರಚನೆಯ ವಿವಕ್ಷೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಅಕ್ಷರ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸ್ವರ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲೂ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅಕ್ಷರಗಳ ವಿವಕ್ಷೆಯಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗವಾಗಬೇಕೆಂದೆ ಲಘು-ಗುರು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ವರಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಪ್ರಯೋಗವಾಗತೊಡಗಿತು. ಲಘು-ಗುರು ಮತ್ತು ಹ್ರಸ್ವ-ದೀರ್ಘ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಗಿರುವ ಭೇದವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವ್ಯಾಕುಲತೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಕಡಿ -ಕಡಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಎರಡರಲ್ಲೂ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ವರ ಹ್ರಸ್ವವೇ. ಆದರೆ ಕಡಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಅಕ್ಷರ (ಕಡ್) ಗುರು, ಕಡಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಅಕ್ಷರ (ಕ) ಲಘು. ಕೇಶಿರಾಜನ ವ್ಯಾಕರಣದುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ನಾಲ್ಕು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳ ಅನುಚಿತ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ.

“ಮಾತ್ರ” ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಬರೆಯಬೇಕು. ಛಂದೋಬದ್ಧ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ವೈಯಾಕರಣಿಗಳು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ‘ಕ’ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಣಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಲ ಒಂದೂವರೆ ಮಾತ್ರೆಯಷ್ಟು; ‘ಅ’ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ವರ್ಣ; ಅದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಲ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯಷ್ಟು; ಆದರೆ ಎರಡೂ ಲಘುಗಳೇ. “ಕಾಪ್” ಎಂಬ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳಿವೆ; ಅವುಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಲ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯಷ್ಟು; ‘ಆ’ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ವರ್ಣ; ಅದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಲ ಎರಡು ಮಾತ್ರೆಯಷ್ಟು; ಆದರೆ ಎರಡೂ ಗುರುಗಳೇ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದರು. ‘ಮಾತ್ರ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರೆಂದೂ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಘಟಕವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ವರ್ಣಗಳ ಉಚ್ಚಾರಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು ವ್ಯಾಕುಲತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಅದೇ ಬೇರೆಯ ಕತೆ. ಈ ಲೇಖನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ್ದು. ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು? “ಮಾತ್ರ” ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗತೊಡಗಿತು. “ಲಘುಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ. ಗುರ್ವಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಛಂದೋನಿಯಮದಲ್ಲೂ, “ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ, ಧೀರ್ಘಸ್ವರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಾತ್ರ, ಫುಲತಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರ, ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ” ಎಂಬ ಸ್ವನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ನಿಯಮದಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುವ “ಮಾತ್ರ” ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳುಳ್ಳದು ಎಂಬುದು ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಕಟಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯಾಕುಲತೆ ತೋರಿದ್ದು ದುರ್ದೈವವೇ ಸರಿ.

ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ ವ್ಯಾಕುಲತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಅದು ಲಿಪಿಯ ಕೈವಾದ. ಭಾರತದ ಬಹುತೇಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿರುವ ಲಿಪಿಗಳಂತೆ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯೂ ಅಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾದುದು (Syllabic) ಎಂದು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲಾ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕವಾದುದು (Phonemic) ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತ. ಈ ಲೇಖಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಮತವೇ ಸರಿ. ಅಕ್ಷರಾತ್ಮಕ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಕ್ಷರಕ್ಕೊಂದು ಲಿಪಿ ಸಂಕೇತವಿರುತ್ತದೆ. ಕಾ, ಕೀ, ಕೂ, ಕೇ, – ಮುಂತಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಲಿಪಿಸಂಕೇತಗಳಿದ್ದು, ಅಕ್ಷರಗಳ ಭಾಗಗಳಾದ ವರ್ಣಗಳಿಗಿರಬಹುದಾದ ಏಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಅಂಶಿಕ ಸಾಮ್ಯವು (Partial similarity) ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ “ಕ್” ಎಂಬ ವರ್ಣ ವಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಈ ಅಂಶವು ಲಿಪಿಯಲ್ಲೂ ಸಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ. ಎಂದರೆ, ‘ಕೀ’ ಎಂಬ ಲಿಪಿಸಂಕೇತವನ್ನು, ‘ಕ್’ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಅಂಶ ಇಷ್ಟು, ‘ಈ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಅಂಶ ಇಷ್ಟು ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಅಕ್ಷರಾತ್ಮಕ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮತದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಒಂದು ಅಂಶವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. “ಒತ್ತಕ್ಷರ”ಗಳನ್ನುಳಿದು (ಅನುಸ್ವಾರ, ವಿಸರ್ಗಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನಾಗಿ ಬರೆದರೆ, ಅವುಗಳ ಒತ್ತಕ್ಷರದ ಭಾಗಗಳಾಗುತ್ತವೆ.) ಇತರ ಲಿಪಿಸಂಕೇತಗಳೆಲ್ಲಾ,

ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ, ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಮತದ ಪ್ರಕಾರ, “ಒತ್ತಕ್ಷರ” ಎಂಬ ಪದ ವ್ಯಂಜನಗುಚ್ಛಗಳನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರೂ, ಆ ಪದದ ಮೂಲಾಶಯ ಲಿಪಿಸಂಕೇತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒತ್ತನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದಾಗಿದೆ. “ರಕ್ತ” ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ”? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, “ಎರಡು” ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಉತ್ತರ ಲಿಪಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸರಿ, ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸರಿ. ಆದರೆ, ಆ ಎರಡಕ್ಷರಗಳು ಯಾವುವು? ” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯಾಗುತ್ತವೆ. ಓದುಬರಹ ಬಲ್ಲವರು “ ‘ರ’ ಮತ್ತು ‘ಕ್ತ’ ” ಎಂದು ಹೇಳಿಯಾರು. ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ “ ‘ರಕ್’ ಮತ್ತು ‘ತ’ ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ‘ಅಕ್ಷರ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ, ಒಂದೇ ಶಬ್ದ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರುವುದು, ಮೊದಲನೆಯ ಮತದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲೂ ಒತ್ತಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯುವ ರೂಢಿ ಇತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯೋಣ. “ತಲ್ಲಣಿಸು” ಎಂದು ಈಗ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು “ತಲ್‌ಲಣಿಸು” ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಬರಹವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ “ಯಾವುದು ಗುರು? ಯಾವುದು ಲಘು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ? ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ‘ತಲ್’ ಎಂಬುದು ಗುರು, ಮಿಕ್ಕೈರಡೂ ಲಘು ಎಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ.*

* ಈ ಲೇಖನದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಬರೆಯಲು, ನನಗೆ W. S. Allen ಅವರ “Phonetics in Ancient India” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯ ದೊರಕಿದೆ. ಈ ಲೇಖನದ ಎರಡನೆಯ ಹಾಗೂ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗಗಳು, ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ‘ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ’ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ತೆಗೆದವುಗಳು.

ಹಳದಿ ಮೀನು-ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ

ಗೋವಿಂದ ಅ. ಜಾಲೀಹಾಳ.

‘ಹಳದಿ ಮೀನು’- ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ.

“ಹಳದಿ ಮೀನು” ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಕಾದಂಬರಿ. ಇದರ ಹೊಸತನ ರಚನಾಬಂಧದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಅನಾಮಧೇಯತೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳ ಹಿಂಬರಿಕೆಯ ಓಟದಲ್ಲಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದ ಹಲವಾರು ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳು, ಕಸರತ್ತುಗಳು, ಈಗಾಗಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಇದರ ಹೊಸತನವಿರುವುದು ಕಥೆಯ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳ ಪೂರ್ತಿ-ವಿಚಾರಮಯತೆ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾ ಭೂಯಿಷ್ಠತೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು-ಅದರಲ್ಲೂ “ಅವನು” ಹಾಗೂ ‘ಅವಳು’ – ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಜೀವಂತ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳು (living Wonders) ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಡಿಮೆ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ (ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಪುಟಗಳು ೧೧೦) ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೆಚ್ಚು ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಯುತವಾದ ಮತ್ತು ಸತ್ವಯುತವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜಟಿಲವಾದ ಭಾವನಾ ಜಾಲವನ್ನು ಹಣೆದ ಉದಾಹರಣೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಬೇರೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಪಡೆನುಡಿಗಳು, ಜಾಣ್ಣುಡಿಗಳು, ರೂಪಕಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳು, “ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಧ್ವನ್ಯಾರ್ಥಗಳು” (ಶ್ರೀ ಕೆ. ಡಿ. ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಪದಪ್ರಯೋಗ), ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳು, ತೀವ್ರವಾದ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕವಿತ್ವದ ಕಾರಂಜಿಗಳು (ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯ ಈ ಎರಡೂ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ),- ಇವೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲುವರಿದಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾವು ಎಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ತಲೆಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗುವುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ – they are the very stuff the novel is made of.

ಈ ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನುಡಿ ಎಂಬ ಮುನ್ನುಡಿ (ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಹಿನ್ನುಡಿ ಕತೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಬಂದಿರದೇ ಮೊದಲೆ ಬಂದಿದೆ, ಮತ್ತು ನಿಜವಾಗಿ

ಹಿಂದುಡಿ ಮತ್ತು ಮುನ್ನುಡಿ ಇವೆರಡರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ) ಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಈ ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರು, “ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರ ವಸ್ತು-ಸಂಭವ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಾಚೆ ಬೇರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ, ಸಾರ್ಥಕವಿಲ್ಲ;” ಹಾಗೂ “ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ, ಕಾಲ-ಕಾಲಮಾನ ಸಂಭವ-ಸಂಗತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಗು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಮೊದಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ‘ನಾಯಕನ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಮುಂದೆ ಮತ್ತು ನಾಯಕಿಯ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಪ್ಪಬಹುದಾದರೂ ಎರಡನೆಯ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಶಬ್ದಶಃ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ, ಕಾಲ-ಕಾಲಮಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಗು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅಕ್ಷರಶಃ ಒಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಹಾಗೂ ಇತರರಿಗೆ ಅರ್ಥಹೇಳಬಹುದಾದ ಯಾವ ಮಾತೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಈ ಇಡೀ ಕೃತಿಯು ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣಾತೀತವಾದ ಮತ್ತು ಕಾಲ-ಕಾಲಮಾನಾತೀತವಾದ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಓದುಗರಿಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಒಂದು ನುಂಗಲಾರದ ತುತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಯುವದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಈ ಎರಡನೆಯ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದೇ ಈ ವಿವೇಚನೆಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಆದರೂ ಈಗಲೇ ಅದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕೊಡಬಹುದು: ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ, ಕಾಲ-ಕಾಲಮಾನ, ಸಂಭವ-ಸಂಗತಿಗಳು ಯಾವ ದೊಂಡು ಹೊರಗಿನ ವಸ್ತು-ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲ- they are not objective or external. ಆದರೆ ಪಾತ್ರಗಳ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾವನೆ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರ ತರಂಗಗಳ ಅವರ್ತ-ಪ್ರತ್ಯಾವರ್ತಗಳಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳ ಆಶೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸ-ನಂಬಿಗೆಗಳ, ರೋಚ್ಚು-ರೋಷಗಳ, ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಗಳ, ಜೀವನ.. ಮರಣ ತತ್ವಗಳ ಅನುರೋಧ-ಪ್ರತಿರೋಧಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಆಂತರಿಕ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ, ಆಂತರಿಕ ಲಯ-ತಾಳಗಳನ್ನೂ, ಆಂತರಿಕ ಸಂಗತಿ-ಸಂಭವ-ಸುಘರ್ಷಗಳನ್ನೂ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದೆ ಈ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ನಿಜ, ಇಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ? ಹಾಗೂ ‘ಅವಳ’ ಅಂತರಂಗದ ಮಾತುಗಳು, ಮಾತು-ಕತೆಗಳು, ಪೊರೆ-ಪೊರೆಯಾಗಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ ಏನೂ ಉಳಿಯದಂತೆ. ಕೊನೆಗೆ ಏನು ಉಳಿಯಬೇಕು? ಏನೂ ಉಳಿಯಬಾರದೋ? ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತ, ಬಿಡಿಸುತ್ತ, ‘ಅವನು’ ಕೊನೆಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವೆಂದು ಬಗೆದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. “ಅವನು’ ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕೊಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ‘ಅವಳು’ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಂತು ಅರಿತುಕೊಂಡ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಮುಖಾಂತರ ಸತ್ಯ ‘ಅವನ’ನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳೆಂದರೆ ‘ಶೌರಿ (ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು) ಅವರು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಒಳ್ಳೇ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಭಾಷ್ಯವಿದ್ದಂತೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸಿವ್ವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಲಿ-ಸುಲಿದು ಒಳಗಿನ ತಿರುಳನ್ನು ತಲುಪುವ ಹವ್ಯಾಸ-ಸಾಹಸಗಳು (ಅವನ’ ಮತ್ತು ‘ಅವಳ’ ಭಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳ ಅಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ‘ಅವನು’ ಹಾಗೂ ‘ಅವಳು’ ಇಬ್ಬರೂ ಹಳದಿ ಮೀನುಗಳೇ. ಅರ್ಥಾತ್, ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವಿಗಳೇ. ಎಂತಲೇ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಒಪ್ಪದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸೋಲಿಸಿಹೋಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ತಾವೇ ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ‘ಅವನು’ ತನ್ನ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ : “ನಾನು ಏರಲು ನಿನಗೊಂದು ಏಣಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ; ನೀನೇಕೆ ಅದನ್ನೇರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ?” ಅವನು ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಅವಳು ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ, “ಅನಂತವನ್ನು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟು ಹೋದ ಅವನು, ನಿಷ್ಕೃತಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿದ. ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಸರಪಳಿಯ ಉಂಗುರವನ್ನು ಛೇದಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿದ. ನನ್ನ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಭಯದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ನಾನು ನಿರ್ಭಯಳಾದೆ”, ಅವನು ಸತ್ತು ಅವಳ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಭಯವನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ ಭಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರವೇ ಕಾರಣ. ಅದು ಮುರಿಯದ ಹೊರತು ನಾವು ನಿಜವಾಗಿ ನಿರ್ಭಯರಾಗಲಾರೆವು. ಅವಳ ಭಯದ, ಅಹಂಕಾರದ ಸರಪಳಿಯ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಮತ್ತು ಸಾವಿನ ಕತ್ತರಿಯಲಗುಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕೊನೆಯ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಿಗಿತಗಳೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಸಡಿಲಾಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಅವನ ಸಾವು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೇನು ತೀವ್ರವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರದಿದ್ದರೂ ಬರಬರುತ್ತ ಅವನ ಸಾವು, ಅವನ ಸಾವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಇವು ಅವಳ ಮೈ-ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿ, ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಅವಳ ಮೈ -ಮನಗಳೆರಡರ ಸಮತೋಲವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಬುದ್ಧಿ ಮಂಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಅವನೇ-ಅವನ ಕಾವು-ಪ್ರೇಮ -ಸಂಕಲ್ಪಗಳೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳು

ಯುರ್ಯುರಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ, ಸೋಲನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ : “ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಪಡೆದ, ಗೆದ್ದ. ನನ್ನ ಸುತ್ತ ನೂರೇಂಟು ಕೈಗಳು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ, ನನ್ನ ಉಸಿರನ್ನು ಒತ್ತಿ-ಬತ್ತಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವನು ನನ್ನೊಳಗಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ದೇಹ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ.....” ಇತ್ಯಾದಿ, ಅವನ ಸಾವು ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ, “ಆಗ ತಿಳಿಯಿತು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ನನ್ನ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಅಸತ್ಯ, ನಾಟಕೀಯ, ಸಿನಿಮಾದೊಳಗಿನ ಸುಳ್ಳುಕತೆ ಎಂದು... .. ಹೊಳೆ ಕಟ್ಟಿಯೊಡೆದು ನನ್ನ ಮನೆ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಿದೆ. ನನ್ನ ದಂತದ ಗೋಪುರ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಗೊತ್ತು, ಗೊತ್ತು.” “ಹಳದಿ ಮೀನು” ಇದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ (ಪುಟ ೪೦) ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರದಿದ್ದರೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಇರುವ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಜಾತಿಯ ಒಂದು ಕೃತಿ. ಈ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪಂಥ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಕ್ಕಂತೂ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನದು. ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲ ಕೃತಿ ಎಂದರೂ ಸಲ್ಲುವದು. ಆದರೂ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಹೇಗೆ ಯುರೋಪಿಗೆ ಹೊಸದಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ ಕೂಡ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸೇಂಟ್ ಆಗಸ್ಟೀನ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಅನುಭಾವಿಗಳು ಸೋರನ್ ಕರ್ಕಗಾರ್ಡ್ (“Existentialism”ದ ಪಿತಾಮಹ) ನಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಅದೇ (ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಜ್ಞಾನಿಷ್ಠ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯವಾದ’ (ಇದು “Existentialism” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಾಣಾಯಮದ ಭಾಷಾಂತರ) ದ ಹಾದಿಯನ್ನು ತುಳಿದಿದ್ದರೂ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಅನುಭಾವಿಗಳು, ಸಂತರು, ದಾಸರು, ಶರಣರು, ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಕಾಲುದಾರಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮಿಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ಕ್ರಮಿಸಿಯೇ ಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೌದು, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಒಂದು ಕಾಲುದಾರಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಹನ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ನಡೆದೇ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವರವರ ಬೇಸರ, ಅವರವರ ಆಯಾಸ, ಅವರವರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು. ನಮ್ಮ ಅನುಭಾವಿಗಳೂ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಆಸ್ತಿಕರು, ದೈವವಾದಿಗಳು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಆಸ್ತಿಕರಲ್ಲ, ದೈವವಾದಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ, ಸ್ವ-ನಿಷ್ಠೆ, ಸಂಕಲ್ಪ-ನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವೆ. ಇರಲಿ, ಈ ಉಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಸಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಹೌದು, ‘ಹಳದಿ ಮೀನು’ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಜಾತಿಯ ಒಂದು ಕೃತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಸಾತ್ರ ಮತ್ತು ಕಾಮೂ (ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾಮೂನ) ಇವರ ಮಾದರಿಯದು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಮೇಧಾವಿಗಳು ಸ್ವಯಂ ಬಂದು ನನಗೆ ಜಾಣತನದ ಕಿವಿಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಈ ಕೃತಿಯ ಗುಣವೆಂದೂ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವ-ಗುಣವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹಳದಿ ಮೀನಿನ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಸರಣಿ, ಶೈಲಿ, ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮೇಧಾವಿಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಲೇಖಕರು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಮೇಧಾವಿಗಳ ವಿರಾಟ್‌ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಯೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ತಮ್ಮತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಮುಖ್ಯ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜನ್ ತಮ್ಮ ಹಿಂನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಮತ್ತು ವಿವೇಚಿಸಬಹುದಾದ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಸುಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ ಪ್ರವಾಹಗಳು, ವರ್ತುಲಗಳು; ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು, ಸಂಪರ್ಕ-ಸಂಘರ್ಷಗಳು; ವಿಚಾರ-ವಿಚಾರ ವಂತಿಕೆಗಳು; ಗಹನವಾದ ಗೂಢವಾದ ಭಾವನಾಸ್ತರಗಳು; ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪ್ರೇಮ, ಕಾಮ, ಅಧಿಕಾರ, ಕರ್ತವ್ಯ, ತಪ್ಪು-ಒಪ್ಪು ಮುಂತಾದ ಜೀವನದ ಮೂಲತತ್ವಗಳ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಮೊದಲು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಪ್ರೇಮ-ಕಾಮಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡೋಣ.

“ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳು ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಅವು ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತದ ಎರಡು ಟೊಂಗೆಗಳಿದ್ದಂತೆ” ಎಂಬ ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಅಥವಾ ಆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಸಮರ್ಥನೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಿರೂಪಿತವಾದಂತಿದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇಮ-ಕಾಮಗಳ ಸಂಬಂಧ. ಈ ಕಾಮ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ : “ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಇವನೇ, ನಿನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದರೆ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ನಗುತ್ತೀ. ಮತ್ತೊಂದು ನಿಮಿಷ ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಕ್ರೌರ್ಯ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತೆ. ಆಗ ನನಗೆ ಬಹಳ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾನು

ಬಿಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ.” ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪ್ರೇಮ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ : “ಅವನ ಮುಖ ಶಾಂತವಾಯಿತು, ದೂರದ ಮರ ನೋಡಿದಳು, ಅವಳು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಾಗ ಅವಳು ಯಾರು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು, ಅದರಿಂದ ತಾನು ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಮೀರಾ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ಮೀರಾ ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರೆಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣು, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಆಸೆಯ ಪ್ರತೀಕ ಮೀರಾ. ಕವಿಯಾದಳು. ಆಸೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ ಪ್ರೀತಿ, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಷ್ಟು, ಸತ್ತ ಹೆಣ.....” ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆರಡೂ ವಿಷಯಗಳ (ಎಂದರೆ, ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳ) ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಕಡೆ ಚರ್ಚೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನ ಮತ್ತು ನಾಯಕಿಯ ನಡುವಣ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇವುಗಳದೇ, ಇವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದೇ ಆಗಿದೆ. ಆಹಾ! ಇದಾವ ಹೊಸ ವಿಷಯ? ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಇದೇ ಇರುತ್ತದೆ” ಎಂದು ನೀವನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಥೆ – ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸಿನೇಮಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ, ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರು ಯಾವ-ಯಾವುದೋ ನಿಮಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೊದಲ ‘ಮುಲಾಖಾತ’ದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಆ ಪಾಶ ಪ್ರೇಮದೋ, ಕಾಮದೋ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೀರೋ-ಹೀರೋಯಿನ್‌ಗಳು ಹೋಗದೇ ತಮ್ಮ ಏಕಮೇವ ಗುರಿಯಾದ ಮದುವೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಧಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಡೆ-ತಡೆಗಳು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಂದ, ಕೆಲವು ಖಳನಾಯಕ ಅಥವಾ ಖಳನಾಯಕಿಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪಬ್ಲಿಕ್, ಯಾನೆ, ಸೊಸೈಟಿಯಿಂದ, ಇವೆಲ್ಲ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರು ದೈವ ಮತ್ತು ಅಪಘಾತಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯಾದ ಮದುವೆಯನ್ನು ತಲಪುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆ ಸುಖಾಂತವಾಗಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ನಾಯಕಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರು ನಾಯಕ ಅಥವಾ ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಕೊಂದು ಅದರ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಖಳನಾಯಕ ಅಥವಾ ಖಳನಾಯಕಿಯ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಅವರು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ದೇವರ, ಅಂದರೆ, ದೈವದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಒಳ್ಳೇ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ Tragedy’ ಯನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿಜ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ನಡುವೆ ಪ್ರೇಮವೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮದುವೆಯ ಮಾತು ಏಳುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗದೇ ಕೊನೆಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, “ನಾಕು, ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು? ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಹಿಂದಿ ಸಿನೇಮದ ಕಥೆಯಿದ್ದಂತೆ ಇಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ನೀವನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಕಥೆಯ ನಿಜವಾದ ‘ಹಕೀಕತು’ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಯಾವನಾದರೂ ಸಿನೇಪ್ರೋಡ್ಯೂಸರನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸಿನಿಮೀಕರಿಸಿದರೆ ಅವನು ಸಿನಿಮಾದ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ದಿವಾಳಿಯೇಳುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೊಂದು ಯಶಸ್ವೀ ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಘಟನೆಗಳ ನಾಗಾಲೋಟವಾಗಲೀ, ಕಾಮದ ಪ್ರೇಮೀಕರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮದ ಆದರ್ಶೀಕರಣ-ಕಂಬನೀಕರಣಗಳಾಗಲೀ, ಸದ್ಗುಣ ದುರ್ಗುಣಗಳ ನಡುವಣ ವಾಗ್ಯುದ್ಧ (ಕೋರ್ಟು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ) ಮತ್ತು ನಾಯಕ-ಖಲನಾಯಕರ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಗಳಾಗಲೀ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ಕಾಮದ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ‘ಇದಮಿತ್ಥಂ’ ಎಂದು ಸಿದ್ಧೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಹುಚ್ಚು ಸಾಹಸವಾಗಲೀ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣತೆಯಾಗಲೀ ನಮಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಜೀವನದ ಮೂಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಪ್ರೇಮ, ಕಾಮ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿ-ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಹಿಂಜಿ ಹಾಗೂ ಇಡಿ-ಇಡಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ಪರಿಕಿಸಿ ನೋಡುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಹವ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಕಲಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ-ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರನ್ನು ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಂದರೆ ಅವರ ಪ್ರೇಮದ ಮತ್ತು ಕಾಮದ “ಬೇಕು ಬೇಡಗಳು, ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆ, ಅವರ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬಲಿತ ಆತ್ಮ-ಪ್ರತ್ಯಯ, ತನ್ನತನವನ್ನು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾರಿಗಾಗಿಯೂ, ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರೆನೆಂಬ ಅವರಿಬ್ಬರ ಹಟ, ಅಹಂಭಾವ, ಮುಂತಾದವುಗಳು. “ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಸವಕಲು ನಾಣ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅವಳು. “ಏನಮ್ಮ ಹುಡುಗೀ, ಪ್ರೀತಿ ಎಂದರೇನು ಗೊತ್ತೇ?” ಎಂದು ಮುದುಕ ನಾಯರ್ ಕೇಳಿದಾಗ, “ಇಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿನ್ನ ಕೂಡ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸೋದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೂ ನನಗೆ ದ್ವೇಷವೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ನನ್ನ ಕಂಡರೂ ನನಗೆ ದ್ವೇಷವೇ” ಎಂದು ಅವಳು ಹೇಳಿರುತ್ತಾಳೆ, “ಪ್ರೀತಿ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಕಣಮ್ಮ” ಎಂದು ನಾಯರ್ ನುಡಿದಾಗ, “ಹಾಗೇನು? ನಾನು

ಅನ್ನುವದನ್ನೇ ಅಳಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕು” ಎಂದು ಅವಳು ಒಪ್ಪಿದರೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅವಳಿಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅವಳು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಇಲ್ಲಿನ ದುರಂತ. ಅವನ’ ಮತ್ತು ‘ಅವಳ’ ಅಳಿಸಲಾಗದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳೇ ಅವರ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಅವನಿಗೆ ತಾನು ಕ್ರೈಸ್ತ, ಶೆಲಿ ಮತ್ತು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರರಂತೆ ಮೂವತ್ತುಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಯಬೇಕೆಂಬ ಯೌವನದ ಹುಚ್ಚು, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ. ಹಾಗೆ ಸಾಯದೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಮೂವತ್ತೆರಡಕ್ಕೆ ತಾನೆಲ್ಲಿ ಹೇಡಿಯಾಗಿಬಿಡುವೆನೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ.

ಅವನು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು, ತನ್ನ ಕಾಮವನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೇ ಬೆದರುತ್ತಾನೆ, ಬೇಜಾರುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಸಾವಿನ, ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸಾವಿನ ಸಮಯದ ಒಡೆಯನಾಗುವ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆಳಿಯುತ್ತಾನೆ. “ ತಿದ್ದಿ ತಿದ್ದಿ ಬದುಕುವ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನ” ಅವನಿಗೆ ಬೇಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಅದನ್ನು “ಗದ್ಯದ ಗೊಡ್ಡು ಜೀವನ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಶೆಲಿಯ ಪದ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನ ಅಥವಾ ಟೀಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಹುಲಿ-ಜೀವನವನ್ನು ಅವನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಹದಿನಂತೆ ನೂರು ವರುಷ ಬಾಳಲು ಬಯಸದೇ, ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣ, ವಾಕ್ಯರಚನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಇಷ್ಟಪಡದೇ, ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಂತೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವರೆಗೂ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಒರಿಸಿಟ್ಟು, ಶಿಲುಬೆಗೇರಿದ ಕ್ರೈಸ್ತನಂತೆ, ಶೂನ್ಯದ ಗೋಡೆಯನ್ನೇರಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ “ಅವನನ್ನು ನಾವು ಏನನ್ನಬೇಕು? ಪಲಾಯನವಾದಿ ಯೆಂದೋ?. (‘ಅವಳು’ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು) ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನೆಂದೋ? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಾದಿಯೆಂದೋ? ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಂತೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ “ಅವನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದನೋ ಅಥವಾ ತ್ಯಜಿಸಿದನೋ ಅಥವಾ ಕಳೆದು ಕೊಂಡನೋ?

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ’ಯ ಅರ್ಥ ಜೀವನದಿಂದ, ಜೀವನದ ಸೆರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವುದು, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗುವುದು (ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಇದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ, ಇರದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ) ಎಂದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ‘ಅವನಿಗೆ’ ಜೀವನ ಕೆಲವೊಂದು ಸಲ ಸೆರೆಯಂತೆ ಬಂಧನಕಾರಿ, ಬೇಸರ-ಕಾರಿ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ಅವನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ನೌಕರಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದಾವ ಬಾಹ್ಯ ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನದಲ್ಲ ಅವನು ಸಿಲುಕಿಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿವಿಧ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅವನ ದಿನಚರಿಯ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಅದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕ್ಯಾಗಿಯೇ ಅವನು ಅವಳೊಡನೆ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ‘ಅಂಥವನು ಮತ್ತಾವ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕ್ಯಾಗಿ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ತೊರೆದ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಪಲಾಯನವಾದಿಯಂತೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನೇ? ಹಾಗೇನು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ (ಅವಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ) ಅವನಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು , ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು , ನಾವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂತಹ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದೇ ನಿಜವಿದ್ದರೆ, ಅವನು, ಅದನ್ನು , ತಾನು ಸಾಯದೇ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಅವಳು ಅದಕ್ಕೇನು ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡಲಾಗಿ, ಅವನು, ಕಾಮೂ ಹೇಳುವಂತೆ, ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು , ತನ್ನ ಆರಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು , (his choice), ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಿಸುವುದರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಿನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, “ಹಳದಿ ಮೀನಿ”ನ ನಾಯಕ ತನಗೆ ಮಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಹೀನವಾಯ್ತೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.” ಆದರೆ ಬಂಧನದಿಂದಲ್ಲ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ, ಕಾಮೂ ಹೇಳುವಂತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ನಿರರ್ಥಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಲ್ಲ ಯಾರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಯಾವುದೊಂದಕ್ಕೂ; ಯಾರಿಗೂ ‘commit’ ಮಾಡದೇ ನಿರರ್ಥಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ಅವನು ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ‘commit’ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ “Suicide commit’ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ. ಅವನು ಹೀಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು, ತನ್ನ ‘choice’ನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ‘commit’ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದಾಗಿ ಅವಳ ಇನ್ನೂ ‘commit’ ಮಾಡದ ಸುಪ್ತಚೇತನ ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ “Polarised’ ಪ್ರೇಮ ತತ್ವ. ಅವನು ಮತ್ತು ಅವಳು ಕೊನೆಗೆ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ‘commit

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ತಮ್ಮ ನೀರಸವಾದ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ - ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ 'ಪ್ರೀತಿ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಅದನ್ನು ತುಸು ಮೊದಲು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಅವನು ಹೋದ ನಂತರ ಮತ್ತು ಹೋದುದರಿಂದಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಮದ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮದ (ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ತೋರಿಸಿಲ್ಲ) ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ನಿರೂಪಣೆಯು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ, ಅದರಲ್ಲೂ "Developmental Psychology"ಯ, ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳೇ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ನಾಯಕನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿ ಕೆರಳಿಸಿ ಅವನ ಕೈಬಿಟ್ಟ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಹುಡುಗಿ ಲೀಲಾ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಪ್ರೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೇಡಿನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಾಳೆ. ಈ ನಿರಾಶೆಯ, ಈ ಸೇಡಿನ ಭಾವನೆ ಅವನ ಸುಪ್ತಚೇತನದಲ್ಲಡಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವನ ಜಾಗೃತ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಅಪರಾಧ-ಪ್ರೇಮಭಾವನೆಯು (Oedipus Complex) ಅವನಲ್ಲಿ (ಅವಳ) (ನಾಯಕಿಯ) ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಆಂತರಿಕ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮಹಾಶಯನಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಈ 'ಯುಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್' ತತ್ವವನ್ನು ಅಪಾರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡವರೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಆ ತತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ತತ್ವಕ್ಕೆ ತಳಹಗಿಯಾಗಿರುವ ಸುಪ್ತಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಬಹು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ 'ಕೆಲವೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದು ಈ ಲೇಖಕರ ಆಳವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮತ್ತು ಕಲಾಪ್ರೌಢಿಮೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.

"ಅವನು", "ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನನ್ನೆಂದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ", ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, 'ಅವಳು' ಹೇಳಿದ್ದಳು, ".....ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟ ಏನು ಗೊತ್ತೇ? ನೀನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಾಯಿ-ಮಗ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು, ನೀನೊಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೀ. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವು. ಏನೋ ಪಾಪಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಅಪರಾಧ ಬುದ್ಧಿ." ನಾಯಕಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗದ ಈ ಬಗೆಯ Developmental ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವಳ ಮತ್ತು ಮುದುಕ ನಾಯರನ ನಡುವಿನ ಹಾರ್ಡಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಾವು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ನಾಯರ್ ಅವಳಿಗೆ ತಂದೆಯ ಪಿತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಪ್ರತೀಕ (Father Image) ನಾಗಿದ್ದ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಳು ತನ್ನ ಆದಿಕಾವು (Libido) ದ 'Electra' ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಳು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಶಾಸ್ತ್ರ (Psychoanalysis) ದ ವಿಚಾರಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಅನ್ವಯ ಇಲ್ಲಿ ಅಸಂಗತವೆಂದಾಗಲೀ, ಕೃತ್ರಿಮವೆಂದಾಗಲೀ, ಅನವಶ್ಯವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ-ಪ್ರದರ್ಶನವೆಂದಾಗಲೀ ಅನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಅನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರರಚನೆಗೆ ಈ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸೂತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಅನ್ವಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ, ಸುಸಂಗತವಾಗಿದೆ; ಕೃತ್ರಿಮವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವು ಈ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸೂತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಆಂತರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ನನಗೆ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ, ಅವುಗಳ ವಿಕೃತಿತ್ವ, ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಕತೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪಾತ್ರಗಳ ವ್ಯವಹರಣೆಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯತೆಯ ನಿಜಸ್ವರೂಪ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶೈಲಿ, ಹಾಗೂ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳು. ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನೇನು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶ್ರೀ 'ಕೀರ್ತಿ'ಯವರು 'ಈ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಹಳದಿ ಮಿನು' ಪುಸ್ತಕದ ರಕ್ಷಾಕವಚ (Cover) ದ ಬೆನ್ನಮೇಲೆಯೇ, "ಬೆನ್ನಿಗೆ ಭೀಮನ ರಕ್ಷೆ" ಎಂಬಂತೆ ಬಹು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ, ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೌದು, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶೈಲಿ, ಶ್ರೀ 'ಕೀರ್ತಿ'ಯವರು ಹೇಳಿದಂತೆ, "ಅಕ್ಷರಶಃ ಸ್ಥಟಿಕದ ಶಲಾಕೆ"ಯಾಗಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಮಿತ್ರನ ಆಪ್ತವಚನದ ಆತ್ಮೀಯತೆ (ಇಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ'ರ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನ ಪಿಟೀಲುವಾದನದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ) ಯನ್ನೂ, ಸ್ನಿಗ್ಧ ಹೃದಯತೆಯನ್ನೂ, ಇನ್ನುಳಿದ

ಬಾಹ್ಯವಿಷಯ-ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯನ್ನೂ, ವಿಷಯ-ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ, ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವಾಗ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಕ್ಷ-ಕಿರಣದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರ್ಭೀಡೆಯನ್ನೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಶೈಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೇ ಬರುವ ಒಂದು ಮಾತು ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ; ಮನನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ (ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ). “ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲಿಸಿದೀನಿ, ಹಾಕ್ಲೋಕ್ ಮೈಯೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವನು ನುಡಿದಾಗ, ಅವನ ಗೆಳೆಯ ಸ್ವಾಮಿ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ, “ಅದು ನಿಜ, ಶೈಲಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ, ಹೇಳೋಕ್ಕೆ ಒಂದು ಖಚಿತವಾದ ವಿಷಯ ಇಲ್ಲ.” ಇಂಥ ಖಾಲಿ ‘ಶೈಲಿಯತೆ’ಯ ಖಯಾಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ನನಗೆ ಕಳೆದ ವರುಷದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ‘ಮನ್ವಂತರ’ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಾಗ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹೇಳಿದರು, “Once we read this novel, it continues to haunt us* ಎಂದು. ಇದು ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜ. ಈ ತರಹದ “haunting ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕೆಲವೇ ಲೇಖಕರು ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲರು. “ಎಡ್ಗರ್ ಅಲೆನ್ ಪೋ”ನ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ, ‘ಚೆಕೋವ್ಸ್ಕಿ’ನ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ, ನಾವು ಈ ಬಗೆಯ ‘ಗುಂಗು’ ಹಿಡಿಸುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿ ತನ್ನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಗುಂಗುಮಾಡುವ ಈ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿತಿಯನ್ನೇ ನಾವು ಕಲೆಯ, ಸಾಹಿತ್ಯದ, ಮಾದಕ.....ಅಲ್ಲ.....ಗಾರುಡಿ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ನನಗೆ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿ ಓದಿದಾಗ, ನಾನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ “The cabinet of Dr. Caligouri’ ಎಂಬ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಚಲಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಟಾಗೋರರ ಕಥೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ‘ಕ್ಷುದಿತ ಪಾಷಾಣ’ ಎಂಬ ಬಂಗಾಲಿ ಚಲಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ “haunting ಅನುಭವ ಉಂಟಾಯಿತು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಅಥವಾ ಇಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾದ “haunting’ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಅನುಭವ ಅವರವರ ಹೃದಯದ ಪ್ರತಿಫಲನದ ದೀಪ್ತಿಯನ್ನು, ಮಟ್ಟವನ್ನು, ಹಾಗೂ ಅವರವರ ಪೂರ್ವಾನುಭವ ಸ್ಮೃತಿ-ತರಂಗಗಳನ್ನು, ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಈ ಸು (?)-ದೀರ್ಘವಾದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ನಾನಿಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿಲ್ಲ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಕನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾದಷ್ಟನ್ನು ಕೂಡ ನಾನಿಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದೆಂದರೆ, ನಾನಿಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿವೇಚಿಸಿರುವೆನು; ದೋಷಗಳ ಮತ್ತು ಕೊರತೆಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬೇರೆಯವರೇ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಈ ವಿವೇಚನೆ ಕೂಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಅಲ್ಲ.

ಕಪ್ಪುದೀಪ (ಕಥೆ)

ರಾಮದಾಸ್

ಕಪ್ಪು ದೀಪ

(ನಣ್ಣ ಕಥೆ)

ಹಗಲು ಬಿಸಿಲ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಕಿರಣದ ಮೆದೆ ಹಾಕಿದೆ

ಕಪ್ಪು ದೀಪ

ನೂರು ಹಣತೆ ಅಂಥ ಇಂಥ ನೂರು ದೀಪ

ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ ಬೆಳಕು

ಕವು ಕಿರಣ ದೀಪ ಹಿಡಿದು

ಹುಡುಕು ಬುದ್ಧಿ ಹುಡುಕು.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆದದ್ದು ನನಗಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಳಕೆಂದು ನಂಬಿದ್ದು ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೇ. ಆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಎಡವಿ ಬಿದ್ದು ಮುಗ್ಧರಿಸಿ ಮೇಲೆದ್ದು ನಡೆದಾಡುತ್ತ ತಾವು ಏರಿದ್ದು ಸುಖದ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸುವ ಗೆಳತಿಯರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನನಗೆ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಗೆಳತಿಯರು ಹಾಡಿದಾಗ ನರ್ತಿಸಿದಾಗ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದಾಗ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ-Done well, Congraduations, marvellous, ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು, ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ರಮಾ ಮಮತಾ ತಾರಾ ಸುನೀ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷವೇ ಸಂತೋಷ. ನನಗಂತೂ ಇದೆಲ್ಲ ಹುಡುಗಾಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಜೀವನವೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಹೀಗೆ ಬಂದು ಹಾಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಮಾಸ್ಟರ್ ರಾಜುವಿನತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾಸ್ಟರ್ ರಾಜು ಕಳೆದ ವರ್ಷ ತಾನೇ ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಕುರೂಪಿಯಲ್ಲ. ಅವರ ಪಾಠ ಕೇಳಿದ ಮೇಲಂತೂ ಅವರು ತುಂಬ ಚಂದ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವರ ಪೀಠಿಯಡ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪಾಠ ಅರ್ಧ ಘಂಟೆ ಆದರೆ ಮಿಕ್ಕರ್ಧ ಘಂಟೆ ಜೀವನ ಪಾಠ. ಅವರದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಮಾನಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ವಿಚಾರಧಾರೆ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಾತು ಕತೆಗಳೆಲ್ಲ ನಿರುಪಯೋಗಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರ ವಿಷಯ ಚರ್ಚಾರ ಇಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಯ, ದೇವರ ವಿಚಾರಗಳು ನನಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಸ್ಟರು ಬಿಡುವಾಗಿದ್ದಾಗ ನಾನು ಅವರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತಿದ್ದವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೂತು ಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಏನೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀರಿ. ತೊಂದರೆ ಆಯಿತಾ ಸರ್? ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಮೊನ್ನೆ ಮಮತಾ ಹಾಡಿದ ಹಾಡು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು; ಅವರು ಹೊಸಬರಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಮಮತಾ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇವರೂ ಗೋಪಾಲನ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಅಸಹ್ಯ ಆಗಿ ಎದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ನಿಮಗೆ ಹಾಡಲು ಬರೋದಿಲ್ಲವೇ?

ಬರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ನಾನು ಕುರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಗಂಟಲಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ನಾನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅದು ನನಗಾಗಿ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ದೀಪ ಆರಿಸಿ ಮಲಗಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ತೋಟದಿಂದ ಬಯಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿಜಾರಾದ ಪಾದಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಯಾಗಿ ಮಯ್ ಚೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಬೇಸಗೆಯ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಸೀರೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರೇ ಲಂಗ ರವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವಾಗಿ ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಆಗಿದ್ದರಂತೂ ನನ್ನ ಇಡೀ ಜೀವ ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕದ ನಡುವೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಸೈಬ್ಯಾವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ನನಗೆ ನನ್ನ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ದೇಹದ ಬಗ್ಗೆ ಅದನ್ನು ಸುತ್ತಿದ ಲಂಗ ರವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಹರಿಹರಿದು ಮುತ್ತುವ ನೋಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ಭೂಮಿಯ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲ ಮೂಲವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಯ್ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಕಾಣದಾಗುತ್ತದೆ. ತಾರಾ ಸುರುಳಿಯೆಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸೂರ್ಯ ದಾರಿ ತಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಅಸಂಖ್ಯ ಆಕಾಶಗಂಗೆಗಳ ಬೃಹತ್ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಾಚೆ.....

ಅದರಾಚೆ ಏನಿದೆ ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು. ನನ್ನ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಆ ಆಚಿಂತ್ಯವಾದ ಕತ್ತಲೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ಹೊಂದಿಸಿ ನಾನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಹೃದಯ ಮರ ಗಿಡ ಗಾಳಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕುಣಿಕುಣಿದು ಮನೋಹರವಾದ ಹಿಮ್ಮೇಳ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೂ ಯಾವತ್ತೂ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿ ನನ್ನ ಗೀತದ ನಾದ ಮಾಧುರ್ಯ ಅನಂತ ತರಂಗಿತವಾಗಿ ವಿಶ್ವವೇ ತಲೆದೂಗುತ್ತಿರಲು ನಾನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಬರುತ್ತೆ. ಹಾಡು ನೃತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಆಗಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ನೀವು ಹಾಡಬಾರದು?

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ವೀಣೆಯ ತಂತಿ ಕಿತ್ತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉಲೈಯೊಂದು ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಮಾ

ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಹಾಡದ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಭೆ ಇಲ್ಲ. ಗೋಪಾಲ ರಮೆಯ ಯಾವ ಹಾಡನ್ನೂ ಕೇಳಲು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಸಭೆಗೆ ಮುಂಚೆ, ಸಭೆ ಆದ ಮೇಲೆ, ಸಭೆಯಲ್ಲೂ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.

ಮಿಸ್ ವೀಣಾ ನೀವೇನೋ ಒಂದು ಥರಾ ಬೇರೆ.....

ಹೌದು. ಇವರು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ. ನಾನು ಬೇರೆಯವರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸಾವಿರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಮತಗ್ರಂಥಗಳು ಪುರಾಣಗಳು ವಿಜ್ಞಾನ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರ ಉತ್ತರ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುಂಡಿ ಮೀನಿಗೆ

ನದಿ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಆಕಾಶ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮನೆ ಇಷ್ಟೇ ಪ್ರಪಂಚ, ಅದರಾಚೆ ಅವರು ಹೋಗಲಾರರು.

ನಾನು ಆಕಾಶಗಂಗೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತುಂಬಿದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಷ್ಟ ದೀಪ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಈ ಕಷ್ಟ ದೀಪ ಆರಿಹೋಗಬಹುದು. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ನಾನು ಈ ದೀಪದ ಕಷ್ಟ ಕಿರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಆಕಾಶ ಗಂಗೆಗಳ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇರಬಹುದು ಸರ್. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಇಲ್ಲ. ಸದಾ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಅಸಹನೆ. ನನ್ನಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಹಾಗಿರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಒಂದು ನಮೂನೆ ನಗುತ್ತಾರೆ.

ಮತ್ತೆ ಕತ್ತಲಾವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಕಾಶಗಂಗೆಗಳನ್ನಾವರಿಸಿದ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲಿನಾಚೆ ಏನಿದೆ? ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಷ್ಟಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆದು ವಿವರಿಸುವ ನನಗೆ ಆ ಕತ್ತಲನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯುವ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಚೈತನ್ಯಚಿತ್ರ ನನ್ನ ಸುಪ್ತ ಚಿತ್ರ ಆ ಅಚಿಂತ್ಯದೊಳ ಹೊರಗೂ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬರಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಬೆನ್ನಡಿ ಬಿದ್ದ ನನ್ನ ನೀಳ ಜಡೆ ಬೆನ್ನನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತದೆ. ಗೋಪಾಲ ನನ್ನನ್ನು ನಾಗವೇಣಿ ಎಂದು ಕರೆದ. ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ ಅಂದ. ಓಹ್....ನನ್ನ ದುಂಡು ಮೊಲೆ ಮೇಲೆ ಅವನ ಗಂಡುಗಯ್ ಹರಿದಾಡಿದರೆ... ನಾನು ಟ್ರಪ್ಪನೆ ಗುಂಡಿ ಬಿಡಿಸಿ ರವಿಕೆಯನ್ನೆಳೆದು ಸೀರೆಯ ಮೇಲಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಕತ್ತಲಿನಾಚೆ ಏನಿದೆ ಎಂಬ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ರಮಾ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ ಗೋಪಾಲ ಅದನ್ನು, ಅವಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಬಾಗಿಲನು ತೆರೆದು ಸೇವೆಯನು ಕೊಡೊ ಹರಿಯೆ....

ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲಿನಾಚೆ ಆಕಾಶಗಂಗೆಗಳನ್ನಾವರಿಸಿದ ಕತ್ತಲಿನ ಮೊತ್ತದಾಚೆ ಯಾವ ಹರಿ ಇದ್ದಾನು! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲನೂ ಬೆಪ್ಪುತಕ್ಕಡಿ. ನನ್ನ ಜತೆ ಅವನು ದೇವರ ವಿಷಯ ಚರ್ಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಈ ಚರ್ಚೆ ಬೇಡ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. ದೇವರೆ, ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕಿಡಿ ಕಾರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ತಲೆ ಬಾಗಿ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಂದು ಗಲ್ಲಕೆ ಮುದ್ದನಿಟ್ಟು ನಿಲ್ಲದೆ.....

ಮಮತಾ ಮಯ್ಯರೆತು ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣನ ಯೌವನ ವ್ಯಭಿಚಾರದ್ದು. ನಂದಗೋಕುಲದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಎಂಥ ಭಕ್ತಿ ಈ ಜನಕ್ಕೆ! ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಲ್ಲ. ದೇವರು ಇರಲಾರ. ಇಲ್ಲ, ಕೃಷ್ಣ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಎಗ್ಗಿಸ್ಟೆನ್ಸಿಯಲಿಸ್ಟ್. ಉಮರಖಯ್ಯಾಮ ಚಾರ್ವಾಕ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದವನು. ರಸಿಕ, ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಅವನದ್ದೇ ಕೆಲಸ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಮೋಸಗಾರ. ಆದರೂ ಬಲು ಗಟ್ಟಿಗ. ತನ್ನ ಕಾಲದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ತಾನು ಸತ್ತ ಮೇಲೂ ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಅರ್ಬುದಾರ್ಬುದ ಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೂ ಅವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಈಗ ಅವನು ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನೊಟ್ಟಿಗೆ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ. ಗೋಪಾಲನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಆದರೆ ಬೆಪ್ಪುತಕ್ಕಡಿ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವ. ಜಾಣ ಅಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾಕಂದರೆ ಅವನು ತನಗೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹಾನಿ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ

ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ ವಿರೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ವಿರೋಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನ ನಂಬಿಕೆ.

ಕೃಷ್ಣನ ಬದಲು ಗೋಪಾಲ ಆದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ಆಗಾಗ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹೊರ ರೂಪ ಇದೆ ಗೋಪಾಲನಿಗೆ. ಅವನ ಕೂದಲು ದಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಒರಟಾಗಿದೆ. ಅಚ್ಚ ಕಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಅವನ ಹುಬ್ಬು ಗಡುಸಾಗಿದೆ. ಮೂಗು ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ. ಕಣ್ಣು ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ. ಅವನ ತುಟಿಗಳು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿನ ಚಿಂತನಶೀಲತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅವನ ಅಂಗಾಂಗ ಸೌಷ್ಠವದ ಬಿಗಿತ ಹಿತವಾಗಬಹುದು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವನನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುವ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಅವನ ವಿಶಾಲವಾದ ಹಣೆ.....ಧತ್ತೇರಿ..... ಆ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದ. ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ಖ ಶತಮೂರ್ಖ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಗೋಪಾಲ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ.

.....ಆದರೆ ಅವನು ನಕ್ಕಾಗ....ಮಾಯೆ.

ಈ ಗಂಡೊಂದು ಮಾಯೆ. ಕತ್ತಲಿನಾಚೆ ಏನಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಕಳವಳವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಗಂಡು ಮಾಯೆಯಾಗಿ ಕಯ್ ಬೀಸಿ ಕರೆಯುತ್ತದೆ.

ಸರ್ ನಿಮ್ಮ ಜತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಾಡಬೇಕು.

ಮಾತಾಡಿ.

ನನಗೆ ಈ ಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ದೇವರ ಇರುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲ.....

ನಾನು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಅವರು ನಗುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನಿಮಗೇನು ವಯಸ್ಸು?

ನನಗೆ ಊಟ ತಿಂಡಿ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನಗೂ ನಿನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಆಯಿತು ಈಗ ನೋಡು ಅರ್ಧ ಸೇರಕ್ಕೆ ಅನ್ನ ಆ ಅನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸ್ತೇನೆ.

ನಾನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಸರೀ ಮತ್ತೆ...ಆದರ್ಶ ಅಶಾಂತಿಗಳ ತವರುಮನೆ. ಇಂಥ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ನಿಮಗಿರೋ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ನಾನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನಿಮಗೆ ಉಂಟಾಗಿರೋ ಆಸಕ್ತಿ ಕುತೂಹಲ ಕಂಡು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಹೆಮ್ಮೆ ಅನ್ನಿಸಿದೆ, ಆದರೆ....

ಆದರೆ?

ನಾನು ನಿಮಗೇನೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡೋಕಾಗೊಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿಷಯಗಳು. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಜೀವನವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಬಾರದು. ನನಗಂತೂ ಈ ಲೋಕದ ಬದುಕು ಸುಂದರ. ಇದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಆದಷ್ಟೂ ಸುಖ ಪಡಿಸಬೇಕು. ನನಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಇತರರಿಗೂ ಸುಖ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಿಗಲಿ, ಅದು ನನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮ.

ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಅಲ್ಲ. ಬೃಹತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದು ನನ್ನ ನಿಧೆ ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆ. ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದೆ. ಕಾಲೇಜಿನ ಓದು ಕೂಡ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಈ ಗುಣ ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಹರಿತವನ್ನ, ಸಂವೇದನೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನ ತೋರಿಸುತ್ತೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಂದೇಹಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಲವೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬಲ್ಲದು.

ಸರ್, ನಿಮಗೂ ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತೆ?

ಇತ್ತು.... ಇಲ್ಲ. ಅಶಾಂತಿ ಅಸಮಾಧಾನ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಿಂದ ನಿಧೆಗೇಡಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ ಒಬ್ಬಳಿದ್ದಳು.....

ಅವರು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಂತೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು ಮತ್ತೆ ತಟ್ಟನೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ನಾನು ರಾಜುವಿನ ಮುಖವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯರಾದವರು? ಸ್ನೇಹಿತರು?

ಇಲ್ಲ. ಆ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಸಹನೆ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗೌರವ ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿಗೆ, ವಿವೇಕಕ್ಕೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಗೌರವ ಇದೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಆದರ್ಶದ ಗಂಡು ಆಗಬಲ್ಲರಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅವರು ಚಕಿತರಂತೆ ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್, ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ನಾನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ್ದು ತುಂಬಾ ಇದೆ. ನಾನು ಸಾಯುವ ಮುಂಚೆ ನನ್ನ ಸಂದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಕ್ಕಾದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಂತ ನನ್ನಾಸೆ.....

ಯಾಕೆ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚನೆ ಇದೆಯಾ?

ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಸರ್.....ನಮ್ಮಪ್ಪ ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೃದ್ರೋಗದಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ತಾಯಿ ಮೆದುಳ ಬಳಿಯ ರಕ್ತನಾಳ ಒಡೆದು ಸತ್ತರು. ನನಗೊಬ್ಬ ಅಕ್ಕ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳಿಗೆ ಕ್ಯಾನ್ಸರಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಸದಾ ಚಿಂತೆ. ನಾನು ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಯುವ ಮುಂಚೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಅರ್ಥ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಆಸೆ.

ರಾಜು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ತಲೆದೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸಂಗ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದದ್ದು. ಸಾಧಾರಣ ಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ನಿಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟರೆ ಮಾತ್ರ ಜೀವನ ವೃಥಾ ಆಗುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಆಕೆ ಬುದ್ಧಿವಂತೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಷಣಕಾರಳು. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕಳು. ಅವಳು ಬಿ. ಎ. ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪಾಸಾದಳು. ಆದರೂ ಆಕೆ ತನ್ನ ನಡೆ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತೀಕ ಆಗಿದ್ದಳು ಎಂಥ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಾದರೂ ತಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅವಳಿಗಿತ್ತು. ಅವಳಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಅಶಾಂತನಾಗಿದ್ದೆ. ನಾನು ಭಾವಲಿಪ್ತತೆಯಿಂದ ಬಾಲಿಶವಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಪೂಜೆ ಮಾಡಿದೆ.

ನಿಮಗೆ ಆ ಭಾವಲಿಪ್ತತೆ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರದ ಔನ್ನತ್ಯ, ಸಂವೇದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ವಿವೇಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟಿದೆ ಅಂದರೆ.....

Yes Sir!

ನೊಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ನೀವು ಹೀಗೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಒಳ್ಳೆ ಹೆಂಡತಿ ಆಗಲಾರಿರಿ.

ನನಗೆ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ. ನಗುತ್ತೇನೆ.

ಸರ್ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಆದರ್ಶದ ಗಂಡು ಎಂದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಅಂದರೇ ನನಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಆಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಗಂಡನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿಯೂ ನಾನು ಬದುಕಲಾರೆ. ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ನಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಮದುವೆಯಾಗೆಂದು ಅಕ್ಕ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಡಾಕ್ಟರ್, ಎಂಜಿನಿಯರ್, ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆ, I, A. S., I. F. S; ಗಳೇ - ಯಾರು ಬೇಕು ಅವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ಇರಬಹುದಾದ ಕಷ್ಟ ನನಗಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಜಮಾಡಿಟ್ಟ ಆಸ್ತಿ ಎಷ್ಟಿದೆ ಅಂತ ಅಕ್ಕನಿಗಾಗಲೀ ಭಾವನಿಗಾಗಲೀ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಮದುವೆ ಗಿಡುವೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಯಾವುದೂ ಯಾವುದೂ ನನಗೆ ಬೇಡ. ಮನುಷ್ಯರೂಪದ ಈ ಕುರಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಲಾರೆ, ಪ್ರೀತಿಸಲಾರೆ.

ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ

ಬಿ. ದಾಮೋದರ ರಾವ್

ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ

ಒಂದು ಹಿನ್ನೋಟ

ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಸಾಧನೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರವಾದ ಪರಿಶೀಲನೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಕೈಗೊಂಡು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿದರೆ ಶಕ್ತಿವಂತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬನ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ವಿಮರ್ಶೆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದು ಅದರಿಂದ ಉಳಿದ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನ ವಾಗಬಹುದು.

ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಕಾರ್ಯ, ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ನನ್ನ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಇದರ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು 'ಕಾದಂಬರಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸದೆ "ಈ ಬರಹ" ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಯ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನೂ-ಈ ಲೇಖನದ ಮಿತಿಯನ್ನೂ-ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಅವರ ಮೊದಲಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೂ ಅನಂತರದ ಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೆಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ, 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ'ಗಳನ್ನು 'ಸಮೀಕ್ಷೆ' 'ಅಳಿದ ಮೇಲೆ' 'ಆಳ ನಿರಾಳ'ಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿರುವುದು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಹಜತೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕಾರಂತರು ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಜೀವನ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿ-ಅಂದರೆ-ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಹೊರಟ ಇನ್ನೊಂದು ಜಾತಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸತೊಡಗಿ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ.

"ಚೋಮನ ದುಡಿ"ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಬಂದ 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ' ಮೊದಲನೆ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದೆಯೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಪರಿಸರಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವ ವಿಕಟವಾದ ಒತ್ತಡ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ವ್ಯಂಗ್ಯ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಬದುಕಿನ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲೇ ಅನುಭವಶೋಧನೆ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಹಲವಾರು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಗೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಗಂಭೀರ ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಿಗೆ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತ ಸಾಮ್ಯವಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಕಾಮದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಆಧಾರ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ದರ್ಶನ. ವ್ಯಂಗ್ಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒಳನೋಟ ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿದೆ: ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಕಾಮ; ಮೈಸುಖದ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಗೂಳಿಯಂತೆ ಇದ್ದರೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಐಕ್ಯವನ್ನೂ ಬಯಸುವ ಮನುಷ್ಯಧರ್ಮ; ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡೂ ಕೂಡದಿದ್ದರೆ ವಿಸರವಾಗುವ ದಾಂಪತ್ಯ; ಸಂಸಾರದ ಒಡಕಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿರಿಸಲು ಸಮಾಜ ಹೇರುವ ಒತ್ತಾಯ; ಕೊನೆಗೆ ಇತರರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿಯಾದರೂ ಚಿಕ್ಕಿತ್ನೆ ದೊರಕಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡುವ ಅಸಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ-ಈ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಯು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಸತಿ ಸರಸಮ್ಮ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸಂಕೇತ. ವಿರಸ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದ ನೊಂದ ಜೀವಿಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುವರೋ ಆ ಮಾಸ್ತಿ ಸರಸಮ್ಮನೇ ಅತ್ಯಪ್ಪ ಕಾಮದಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇತ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಲ್ಲಿ ದೈವದ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರೆ, ಅನಾಥ ದೈವ ತನ್ನ ಕಾಮ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತದೆ.

ಸರಸಿಯ ಪ್ರೇತ ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಚಂದ್ರಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತದೆ :

"ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ನಾನು ಬೇಡವಾಗಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಬೇಕಾದವನೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಇರಲು ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಗಳೆರಡೂ

ಅಡ್ಡವಾದವು. ತೋರಿಕೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಾನೀ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದೆ. ಕೊನೆಯ ತನಕವೂ ನನ್ನ ಬಯಕೆಗಳು ಪತಿಯಿಂದ

ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲ.”

“ನಿನ್ನ ಗೆಳೆತನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ? ನನ್ನ ಗೆಳೆತನದ ಆಸೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೀಯಾ?”

ಪ್ರೇತದ ದಾರುಣ ಕತೆಯಿಂದ ಒಂದು ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ : ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಸಮಾಜದ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ವಿಷಮ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿನಾಶವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರೇತದಂತೆ ಪ್ರೇತದ ಗುಡಿಯ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ನೀಲಾಚಲಯ್ಯನ ಶರೀರದೊಡನೆ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕ (ಸರಸಮ್ಮ) ನನ್ನು ಉರವರು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸುಟ್ಟರು. ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಕೃತ್ಯ ಸಮಾಜದ ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಉರುಳಿ, ಅದರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪನಾ ಮಂದಿರ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸೀತಾದೇವಿಯಾಗಿ ಮಹಾಸತಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಹೋದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲೊಂದು ಮಾಸ್ತಿಕಲ್ಲು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯ್ತು : ಮಂದಿರ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಶಯ್ಯೆಯ ಮನೆಗೆ ಸಹಜವಾದಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಾಗಿ, ಒಪ್ಪಾಗಿ ಒಂದು ಗುಡಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು.”

ಗುಡಿಯನ್ನು ಶಯ್ಯೆಯ ಮನೆಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೋಲಿಸಿ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ದಾಂಪತ್ಯದ ಪುತಿನಿಧಿಯಾದ ‘ಸರಸಮ್ಮ’ನ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕಾರಂತರು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ವ್ಯಂಗ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಸಂಸಾರ ಒಡೆದಾಗ ವೇಶ್ಯೆಯ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ಗಟ್ಟಿಗಿತ್ತಿಯಾದರೆ ತಕ್ಷಣ ತನ್ನ ಬಲೆಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದುದರಿಂದ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನ ಮತ್ತು ಉರಿಯ “ಬೆಳ್ಳಮ್ಮ”ನ ನಡುವೆ ಕಾರಂತರು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಲ್ಲದ ಗಂಡನನ್ನು ಒಲಿಸಲು ಹೆಣ್ಣು ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನ ಗುಡಿಗೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋದರೆ, ಹೆಂಡತಿ ಕೈ ತಪ್ಪಿದಾಗ ಗಂಡ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನ ಪಾದವನ್ನೋ ಬೆಳ್ಳಮ್ಮನ ಪಾದವನ್ನೋ ಸೇರಬಹುದು. ದಾಂಪತ್ಯದ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ವಿನಾಶದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಗಂಡಿಗೆ ವೇಶ್ಯಾಗೃಹವೇ ಸಮಾಧಿಯಾಗಬಹುದು. ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನ ಸಂಕೇತದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇತದ ಸಂಚಾರ ಮತ್ತು ಸರಸಮ್ಮನ ಭಕ್ತವರ್ಗದ ಗುಪ್ತವಿಧಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಗೌಪ್ಯದ (Privacy) ರಕ್ಷಣೆ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. “ದಾಂಪತ್ಯ ಕ್ಲೇಶ ಹೇಗೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದೋ ಅಥವಾ ತಿಳಿಯಬಾರದೋ ಹಾಗೇನೆ.” ಇದಲ್ಲದೆ ನೀಲಾಚಲಯ್ಯನ ಪ್ರೇತ ಸರಸಮ್ಮನನ್ನು ಅವಳ ಗುಡಿಯ ಒಳಗೆ ಸರ್ಪಗಾವಲಿನಲ್ಲಿರಿಸುವುದು ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಳವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ವಿರಸದ ವಿಷ, ಅಸೂಯೆ, ಭೋಗದ ಅಧಿಕಾರ-ಇವು ದೇಹವನ್ನು ಸುಡುವ ಸ್ಮಶಾನದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮವಾಗದೆ ಪ್ರೇತರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಸೇರುತ್ತದೆ : “ಅದು ನನ್ನ ಮನೆ, ನನ್ನ ಪತಿ, ನನ್ನನ್ನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಇಳಿಸಿದವನು. ನೀಲಾಚಲಯ್ಯ ಮಲಗಿದ ಸ್ಥಳ, ಅವನ ಪ್ರೇತವು ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಅಂಕಯಲ್ಲಿರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಬೇಡವೆಂದು ರೋದಿಸಿದರೂ ಅವನ ರೋಗಿಷ್ಠ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟರು. ನರಘಾತಕರು ನನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಮಹಾಸತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಕಥಾನಾಯಕಿ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕ ಎರಡು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜೀವಿ. ಆದುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಪಾತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಸಿಯ ಪ್ರೇತ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ದೆವ್ವಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಇಹ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ, ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ದಗ್ಧರಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವ ಜೀವ ರೂಪಗಳು. ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನೂ ಇಹದೊಂದಿಗೆ ಈ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆ ಶ್ವೇತಾಂಬರಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾಮವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ತರದ ಅಸಹಜತೆಯಾಗಲೀ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕೃತಿ ಇದು ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದಾಗ ಕಾರಂತರು ‘ಧೀರ ಸಾಹಿತಿ’ ಎಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಒಳ ನೋಟದ ನೈತಿಕ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜ ಕಂಡರೂ ಕಾಣದಂತಹ ಭೀಕರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯ ಘನತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರಿಸುವುದು ಸಾಹಿತಿಯ ಒಂದು ಹಿರಿತನದ ಸೂಚನೆ. ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

“ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ”ಯ ಒಂದು ದೋಷ ಪಾತ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರೇತ-ಮಾನವ ಲೋಕಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸೇರಿದ ಧ್ವಂಸ ಗುಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಕೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ತರದ ಉಭಯತೆಯಿದೆ. ನಿಜವಾದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಮರೆತ ಸಮಾಜ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾ ಕಲೆಯಿಂದ

ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನಿಗೆ ದೈವಿಕತೆಯು ಮಿರುಗನ್ನೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಸರಸಮ್ಮ ವಾಸ್ತವಿಕ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ : ಕಥಾನಾಯಕಿಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಹದಿನಾರಾಣೆ ಮನುಷ್ಯನಾದ ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಪಾತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ನಿಲುಕುವಂತಹುದು. ಚಂದ್ರಯ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರೇತದ ಸಂಪರ್ಕವಾದರೂ ಅವನ ಉಭಯತೆ ಇರುವುದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಲೋಕದ ಪರಿಮಿತಿಯ ಒಳಗೆ : ಧರ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಉಪಾಸಕ ಈತ; ಅವುಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರವಾಗುತ್ತದೆ : “ಈಶ್ವರ ಭಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಭಟ್ಟರೇ ನಿಮ್ಮ ಅದ್ವೈತಕ್ಕೂ ಎನ್‌ಸೈನಿನ ರಿಲೆಟಿವಿಟಿ ಥಿಯರಿ ಅಂದರೆ ಅದೂ ಮಾಯವಾದವೇ-ಅದಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ..... ಚೌತಿಯ ದಿವಸ ಬಂದಿತೆ! ಆಳೆತ್ತರದ ಆವೆ ಮಣ್ಣಿನ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹರಳು ಪಂಚಕಜ್ಜಾಯವನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎಂಥಾ ಅಡಾಲುಡಿಯಾದರೂ, “ಅಪ್ಪ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಆರುನೂರು ಮುಡಿಗಳ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಆಸ್ತಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಊರವರು. “ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿಲ್ಲ. ಮುತ್ತಜ್ಜನ ಕಾಲದ ನೀಲಾಂಜನ, ಹಿರಿಯಜ್ಜ ಗದ್ದೆ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತೊಡುತ್ತಿದ್ದ “ಮುಟ್ಟುಹಾಳೆ” ಇವೆರಡೂ ಇವೆ. ಅವನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಸತಾಗಿ ಬಂದ ‘ರೇಡಿಯೋ ಸೆಟ್’ ಸಹಾ ಇದೆ.... “ಓ ಹೋಮ್ ಭಟ್ಟೆ, ಇದು ಪಿತೃಲೋಕದ ಸಂಗೀತ, ಪಾತಾಳದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಬರುತ್ತದೆ?” ಎಂದು ಬಿ. ಬಿ. ಸಿ. ಸ್ಟೇಷನಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡುವನು.

ಅರೆಬೆಂದ ವಿಜ್ಞಾನ, ಧರ್ಮಗಳು ಹಾಸ್ಯಕಾರಕವಾದರೂ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ದುರಂತ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಆತನ ಪಾತ್ರ ಘನತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಗಣನೀಯವಾದ ಅಂಶ. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾರಂತರು ಚಂದ್ರಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೂ ಅವನ ಪಾತ್ರದ ಪ್ರಗತಿಗೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ : “ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೆಸರೂ ಇರುತ್ತದೆ. ದೀಪವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತದೆ-ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಸರಸಮ್ಮನ ಗುಡಿ ಇರುವ ಊರಿನಲ್ಲೇ ಅಡಾಲುಡಿ ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಮನೆ ಇರುವುದು. ಸರಸಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲ ಕಾಯದಲ್ಲಲ್ಲ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಂಬೈಲಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಚಂದ್ರಯ್ಯನೂ ಯಾವ ಮೂಲೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟವನಲ್ಲ; ವಿಚಿತ್ರಪ್ರಾಣಿ. ಅವನ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದು. ಊರಿನ ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಾವು-ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸ್ಥೂಲ ಯಾವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಊರವರ, ದ್ವೇಷಿಕರದ್ದಲ್ಲ. ಅವನದೇ ಹಿತೇಚ್ಚುಗಳ ಮಾತನ್ನು ನಂಬುವುದಾದರೆ, ಅವನ ಯಾವತ್ತೂ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ರೀತಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥೂಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.” ಚಂದ್ರಯ್ಯನ “ಸ್ಥೂಲ” ದ್ವೇಷಿಕರ, ಹಿತೇಚ್ಚುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕಾರಂತರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಸಿದ್ಧ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ‘ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ’ಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಓದಿದಾಗ ಚಂದ್ರಯ್ಯನನ್ನು ಸ್ಥೂಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಕಾರಂತರ ಮೊದಲ ಮಾತುಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ‘ಅಡಾಲುಡಿ’ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಆ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳ ಆಭಾಸ ಅವನ ಪಾತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಅಥವಾ ವಿನೋದಾತ್ಮಕವಾದ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ದೈವದ ಶೋಧನೆಯ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿಜ್ಞಾನ ಅಲಂಬಾಡಿ ಭೂತದ ಘಂಟೆಗಳ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಯಲು ಮಾಡುತ್ತದೆ. (“ಇದೇನೆ ನಿಮ್ಮ ಘಂಟೆ. ಇದೊಂದು ಜಾತಿಯ ಹುಳು. ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಆಗುಂಬೆಗೆ ಹೋದರೆ ಕಾಡು ತುಂಬಾ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಹುಳು.”) ಆನಂತರ ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಬುದ್ಧಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನ ಪ್ರೇತದ ದುರಂತವನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ-ಪ್ರೇತದ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯಾದ-ವಿರಸ ದಾಂಪತ್ಯದ ಅರಿವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಪ್ರಗತಿ ರುದ್ರ ಸತ್ಯದ ದರ್ಶನದಡೆಗೆ-ವಿನೋದ ಪಥವನ್ನು ಅವನ ಪಾತ್ರ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳ್ಳಕ್ಕನ ಪ್ರೇತ ಆತನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದಾಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಗಂಭೀರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಶರೀರೆಯರಾದ ಜಲಜಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಸುನಾಲಿನಿಯರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಅನುರಕ್ತನಾದ ಚಂದ್ರಯ್ಯನನ್ನು ಪ್ರೇತದ ಪ್ರೇಮ ವಿವಿಧ ಸೆಳೆತಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವೇದನೆ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಬರುವ ಸಹಜವಾದ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಪಾತ್ರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ದರ್ಶನದ ಪರಿಧಿಯ ಒಳಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ತರದ ದುರಂತ ಘನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಆತನ ಪರಿಚಯಕ್ಕೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಇರುವ ವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನು ಎದ್ದು ತೋರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಖಚಿತವಾದ ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ. 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇತರ ಯಾವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಾರಂತರು ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆಸಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುವ ಶಿಥಿಲತೆ ಕೃತಿಯ ಅಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕನ್ನು ಒಡೆಯುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಕೈಹಿಡಿದವಳನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ತನ್ನದೆಂದು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿರುವ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ; ವ್ಯಾಪಾರದ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಮಡದಿ ಮನುಷ್ಯಳೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಕಮ್ಮಿ; "ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡನೇಕೆ? ನ್ಯೂಸ್ ಪೇಪರಿಲ್ಲವೇ? ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಉಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ಮಗನ ಕಡೆಗೆ ಸೇರುವ ಕಮ್ಮಿಯ ತಾಯಿ ರಾಜೀವಿ; "ಹೌದು ಎಲ್ಲಾ ಇದೆ. ಅದು ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಿಗೂ ಇದೆ." ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ಒಡನಾಟವಿಲ್ಲದ ದೈಹಿಕ ಸಖ್ಯ ಮೃಗಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಮನಗಂಡ ದುಃಖಿ ಸುನಾಲಿನಿ; "ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳೆಂದು ನಾಯಿಯ ಹಿಂದಿನ ಬಾಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೋ ಅದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೇನೇ ಚಂದ. ಕಾಲಿನದ್ದು ಕಾಲಿಗೆ; ತಲೆಗಲ್ಲ" ಎಂದು ಮಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿಸುವ ಅತಿಲೌಕಿಕ ವೆಂಕಟಮಣಿಯ್ಯ; ಇದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚಂದ್ರಯ್ಯನನ್ನು ಮೋಹಿಸುವ ಅಭಿಮಾನಿ ಭಾಗೀರಥಿ- "ಸಾಯಲಿ ಬದುಕಲಿ, ಭಾಗೀರಥಿಯೇ ಬೇಕು" ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುವ ಪತಿ ಹಿರಣ್ಯ-ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ರೂಪರೇಖೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿವಾಹ ಜೀವನದ ಸಮಾಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಈ ಪಾಡಿಗೆ ತುತ್ತಾದವರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿ ಸಜೀವ ಪಾತ್ರಗಳೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರ ಚಂದ್ರಯ್ಯನದು ಮಾತ್ರ.

ಪಾತ್ರ ರಚನೆಗೂ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ವಿಚಾರ. 'ಸೂಕ್ಷ್ಮ', 'ಸ್ಥೂಲ'ಗಳನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿ ನಗೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಾರಂತರ ಇಚ್ಛೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸ ಬಹುದು :

"ಚಂದ್ರಯ್ಯನಿಗೆ 'ಅಡಾಉಡಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಬೇರೆ ಬಂದಿದೆ.....ಈ ಚಂದ್ರನಾಥಯ್ಯನಿಗೂ ಸೋಮನಾಥ, ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯನವರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ ಬರೆ 'ನಾಥ' ಪದದ ಸಂಬಂಧ. ಆದರೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ನಾತ ಬಲು ದೂರ ಹಬ್ಬಿದೆ."

ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಪದಮೋಹ, ಶ್ಲೇಷಮೋಹಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯ ಆಟ ಮಿತಿ ಮೀರಿದಾಗ ಕೃತಿಯ ಘನತೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಬಹುದು : "ಆತನ (ಚಂದ್ರಯ್ಯನ) ಮನಸ್ಸಿನ ಓಟದ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಅದನ್ನು ಓಟ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹಾರಾಟ ಎನ್ನುವುದೇ ಲೇಸು." ಈ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದು ಕಾರಂತರು "ಸಂತಾನ ಸೋಜ" ಪಂಚಮ ಜಾರ್ಜ್" ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಾಗಿರಿಸಿ ಧ್ವನಿ ಎಬ್ಬಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಳನೋಟದ ಬಿಗಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಕಾರಂತರು ಶಬ್ದಗಳ ಹಿಡಿತವನ್ನೇಕೆ ಬಿಗಿದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿ ಮೊದಲಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ' ಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ವಿಸ್ತಾರ, ಪಾತ್ರಗಳ ಶಿಥಿಲತೆ-ಮಿತಿ; ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಮಟ್ಟ ಕೆಳಗಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಾರಂತರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಗಮನಾರ್ಹ. ಆದರೆ ಮಾಧ್ಯಮದ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವ, ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ನಿಷ್ಠೆ ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ನವ್ಯ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರನ್ನು ನವ್ಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ದೈವ ಭಕ್ತಿಯ ಭದ್ರ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವ ಜೀವನವನ್ನಾಗಲೀ, ಅಂತಹ ಜೀವನದ ಆನಂದವನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯಧರ್ಮವನ್ನಾಗಲೀ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ, ಕಾರಂತರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಳಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ

ಮನೋವೃತ್ತಿ ಅವರ ನವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ತೀವ್ರತೆ, ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಭಾಷೆಯ ಸಂಯಮ-ಇವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಂತರಿಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪಾತ್ರಗಳು ವಿರಳ. ಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಆಂತರ್ಯದ ಆಂದೋಲನ ಮತ್ತು ಅವನ ಇಡೀ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಮುಂದೆ ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಸರಳತೆ ಕಾರಂತರನ್ನು ಹೊಸ ಹಾದಿಯ ಲೇಖಕರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಮೌಲ್ಯವನ್ನೂ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಂತರು ಅಲ್ಪ ತೃಪ್ತರು. ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಯೊಂದಿಗೆ 'ಜಗದೋದ್ಧಾರನಾ'ದ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಈ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯ ಕೂಡಲೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಜಗದೋದ್ಧಾರನಾ'ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ದರ್ಶನ ಮಲಿನವಾಗುತ್ತದೆ-ಏಕೆ, ದರ್ಶನವೇ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯದ ವಿಷ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆಡಹುವ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನೂ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದು ಕಾರಂತರ ಮೆಚ್ಚಿನ 'ಹಾಬಿ'. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಮೀರಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಬರುವ ಅನುಕಂಪದ ಉದಾರತೆಯನ್ನು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಂತರು ತೋರಿಸಲಾರರು. ಬೇಟೆಯ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು, ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಜಿಲ್ಲು ಕಾರಂತರ ಅಪೂರ್ಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕುರುಹಾಗಿದೆ.

'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ' ಮತ್ತು 'ಜಗದೋದ್ಧಾರನಾ'ದ ನಡುವೆ ಕಾರಂತರ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರಕ ದೆಶೆ ನಡೆದು ತೀರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಿಸರ್ಗ ಮಾನವರ ಬಹುಮುಖದ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಬೃಹತ್ಕಾದಂಬರಿ "ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ", ದುರಂತವನ್ನು ಮೀರಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ನಲ್ಮೆಯಿಂದ ಮಣಿಸಿದ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನ 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ'-ಈ ಎರಡು ಶಿಖರಗಳನ್ನೇರಿದ ಕಾರಂತರ ಬೆಲೆ ಮತ್ತೆ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಿಗೂ 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಗೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲೇ ಮೌಲ್ಯತುಲನ ಹುದುಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮ ಮುಗ್ಧೆಯಾದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುದುಗಿ ನಾಗವೇಣಿಯನ್ನು ಹನಿಮೂನಿಗೆಂದು ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಕಡಲ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ದಾಂಪತ್ಯದ ಘೋರ ರಾತ್ರಿಯ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ- "ಕಡಲ ಅಲೆಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಬಡಿದು, ಸಿಡಿದು, ನೊರೆಯಾಗುವ ನೋಟವನ್ನು ಕಂಡು "ನೋಡು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ? ಎಂದನು ಸೀತಾರಾಮ. ನಾಗವೇಣಿ ಮೌನ. "ನೀನು ಮೂಕಿಯೋ?" ನಾಗಿ ಆಗ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕುಸಿದಳು....ಕಡಲ ನೀರು ಕುಣಿ ಕುಣಿದು ಬಂಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. "ನೋಡಿದೆಯಾ ಎಷ್ಟು ಚಂದವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಸೀತಾರಾಮ ಹೇಳಿದನು. ನಾಗವೇಣಿಯ ಎದೆಯೊಳಗೆ ಏನೋ ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ಸದ್ದು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು."

".....ಒಮ್ಮೆಗೆ ಚೀರಿದಳು.....ತಾನು ಗಂಡನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರುವೆನೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ನೆನಪರಿಕೆಯಾಯ್ತು ಜಿಗುಪ್ಪೆ, ಕೋಪ, ವ್ಯಥೆ, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ದೂರ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಕಡಲ ತೆರೆಯ ಉಕ್ಕುವಿಕೆಗೆ ಮೀರುವ ದುಃಖವು ಅವಳ ಎದೆಯಿಂದ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂತು."

ಅದೇ ಕಡಲ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ'ಯಲ್ಲಿ ನಾಗವೇಣಿಯ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮೆಳವಾಗಿ ದುರಂತದ ಆಚೆಗಿರುವ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸರಳ ಹೃದಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತದೆ. 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ'ದ 'ಕಾಟುಮೂಲೆ' ಸಫಲ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ನಲ್ಮೆ; ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತೆ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸರಸ-ಇವುಗಳ ದ್ಯೋತಕ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ವಿಕಟವಾದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ತೋರಿಸಬಹುದಾದ ಸಮರ್ಥ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ-ವಿರಸದಿಂದ ಸರಸದೆಡೆಗೆ ಕಾರಂತರ ದರ್ಶನದ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಶನಿವೆಶ ಕಾರಂತರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ವಿಶಾಲತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜಾತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಗಮನ ಉಚಿತ-ಎಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅವರು ಎದುರಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ಬರುವ 'ಜಗದೋದ್ಧಾರಕ'ರೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಿಗುವ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಧಾನತೆಯನ್ನು ಇತ್ತಿರುವ ಎರಡನೆಯ ತರದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯು ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಗಣಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ("ಬದುಕಿನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೊಟ್ಟದ್ದು

ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಭಾವನೆ-ಇದು ಬರಿಯ ಹಣದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಲ್ಲ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ.”) ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಅನುಕರಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುರಿ, ಮತ್ತು ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಸಾಧನವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಮಸ್ತ ಜೀವನದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಈ ಸೂತ್ರದೊಳಗೆ ಬಚ್ಚಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಕೋಟಿ ಜೀವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ-ಲಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬದುಕಿನ ಅಗಮ್ಯತೆಯನ್ನು- ಈ ವಿಶ್ವ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು -ಕಾರಂತರು ಅಲಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಸಂಕುಚಿತವಾದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ತನ್ನ ಅನುಭವ ಸಂಜೀವನವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ‘ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ’ಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಂಜಿಸಿದ ಕಾರಂತರು, ಸಮಗ್ರ ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ.

ಹಂಗಿನರಮನೆಯ ಹೊರಗೆ(ಕಥೆ)

ರಾಜಶೇಖರ ನೀರಮಾನ್ವಿ

೧

ನೋವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದೇ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೊರಳಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಅಪ್ಪ ಹೊರಗೆ ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತಿತ್ತು.

“ಏನನ್ನ ಅನ್ವಿ ಈ ಜಡ್ಡು ಇಷ್ಟು ಬಲಕೊಂಬೋತನಕ ಬಿಡಬಾರದಿತ್ತು” ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ “ನಾ ಇನ್ನ ಏನು ಮಾಡ್ತೀರಿ. ತನ ಬ್ಯಾನಿ ತನಗ ಗೊತ್ತಾಗ್ಲಾರ್ಡ ಇರುವಾತಗ ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಕಲತೋರು ನನಗಿಂತ ಶಾಷ್ಟೋರು ಅಂಬೋದೇ ತಲೆತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರೋರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬಹುದು? ಇವನ ಕಾಳಿಜ್ಯಾಗ ಇತ್ತಿತ್ತಾಗ ನಿಧಿನ ಇಲ್ಲ, ಊಟ ಇಲ್ಲ.....”

ಅಪ್ಪನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆತನ ಮೇಲಿನ ಮರುಕ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. “ಅಪ್ಪ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಂದಾತನೇ ನೀನು” ಎಂದು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನೇ ಮರೆಸುವ ಅಪ್ಪ, ನನಗೆ ಜಡ್ಡಾದ ಈಗಲೂ ಅದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಧೂಳಿಯ ಕಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾಗಿ ಕಂಡ ಅಪ್ಪ ಈಗ ಕೊನೆಯಂಕದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಡಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಶಹಬಷ್‌ಗಿರಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಯಾಕೋ ಏನೋ. ಅಪ್ಪನಿಗೂ ನನಗೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗನಿದ್ದಾಗ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಬಡಿದು, ಕಿವಿಹಿಂಡಿ, ಮೂಲದಂಡಿಗೆಗೆಹಾಕಿ ಓನಾಮ ಕಲಿಸಿದ ಅಯ್ಯನವರ ಚಿತ್ರ ನನ್ನ ಬಗೆಗಣ್ಣಿನೆದುರು ಬದಲಾದರೂ; ಅಪ್ಪನ ಚಿತ್ರ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅಕಾರಣ ಕೋಪ, ಯಾವುದು ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿ, ಯಾವುದು ಮಾಡಿದರೆ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದಮೇಲೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಈತನ ಮೇಲೆ ಇಂತಹುದೇ ಆಗುವದೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಲ ಹೊಗಳಿಕೊಂಡಾದಿದರೆ, ಬಹಳಸಲ ಬೈದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆದ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರೆ ಮೊದಲು ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಈಗ ಬೈಯುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪನ ಬಗೆಗೆ ಮಾಡುವದು ಕುಲ್ಮಕತನವಲ್ಲವೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗಲ್ಲ ನನಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಈ ಕುಲ್ಮಕತನದೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಗೆದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸೋತಿಲ್ಲ. “ಅಪ್ಪ ನಿನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೆಣ ಕಂಡಿದ್ದೆ” ಎಂದು ಯಾರೋ ಬರೆದ ಕವನ ಓದಿದಾಗ, ಈ ರೀತಿಯ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದವನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯ ನಾನು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ; ಯಾವದಾದರೂ ದೊಡ್ಡದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು,

ನನ್ನಲ್ಲಿಯವನನ್ನು ಸಣ್ಣವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅಪ್ಪ, ಅದಾವದೂ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದಾಗ ಯಾವದೋ ತಪ್ಪು ಹುಡುಕಿ “ಓದಿ, ಕಲಿತು ನಮಗಿಂತಲೂ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆದವರು ನೀವು” ಎಂದು ಮೂದಲಿಕೆ ತನಗಿಂತಲೂ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಓದಿದ್ದು ತಪ್ಪೇನು? ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಬುವದೇ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.....

ಜನರಲ್ ವಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾವನೋ ನೋವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಿರುಚಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ...

ನರ್ಮ ಬಂದು ಟೆಂಪರೇಚರ್ ನೋಡಿ ಚಾರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಮುಗುಳುನಕ್ಕು ಹೋದಳು. ಈ ಮುಗುಳುನಗೆಯೂ ಅವಳ ಡ್ಯೂಟಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ.

ಅವಳ ನಗೆ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ, ಯಾಕೋ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಿದಾಗಿನಿಂದ ದಿನಕ್ಕಿಷ್ಟು ಅಂಜುಗುಳಿತನ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಶತಮಾನ ತಡೆದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ,

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಜೀವ ಬದುಕಿದ್ದರೆಷ್ಟು, ಬಿಟ್ಟರೆಷ್ಟು, ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಯಾಕಿಷ್ಟು ಬಂಧನ? ತಾನು ತನ್ನದು, ತನ್ನವರು, ತನ್ನವರೆಂದುಕೊಂಡಿರುವವರು, ಒಂದೇ....ಎರಡೇ.....

ಹೊರಗೆ ಜನರ ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು, ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇನ್ನು ಎರಡು ತಾಸು ದಿನದ ಮಾಮೂಲು ಜಾತ್ರೆ. ಬಂದ ಜನ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ, ಅನುಕಂಪ ತೋರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಜ್ಜನಿಕೆಗೆ ತಾವೇ ಭೂತಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದು ಸಂತೋಷಪಡುವ ಸುಯೋಗ.

ಅಮ್ಮ ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಬಂದಳು. ತಮ್ಮ ಫ್ಲಾಸ್ಟು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಚಾರ್ಟ್ ನೋಡಿ “ಎಲ್ಲಾ ನಾರ್ಮಲ್ ಐತಲ್ಲಣ್ಣ” ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದ. ಅವನು ಫೈನಲ್ ಎಂ.ಬಿ.ಬಿ.ಎಸ್.

ಅಮ್ಮ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಒಂದು ಬಕೀಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು, ಅಪ್ಪ ಅದೇ ನೆಪದಿಂದ ಪ್ರತಿಡಿನದಂತೆ ಒಳಗೆ ಬಂದು,-

”ಆಪರೇಷನ್‌ಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಂಜಿಕೊಂತಾರೇನು? ಈಗ ಹೃದಯದ ಆಪರೇಷನ್‌ಗಳೇ, ನಡೀತಾವಂತ ಇದಲ ಏನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲೆತ್ತಿಸಿದ. ಆತನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗ ಸಾಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿತ್ತು.

“ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಎಂಟುಗಂಟೆಗೇನಣ್ಣ ಆಪರೇಷನ್” ಎಂದ ತಮ್ಮ,

“ಹೌದೆ”ನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಹಾಕಿದೆ.

ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿನ ನೀರಾವರಿ ಇನ್ನು ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು.

ಡಾಕ್ಟರ್ ದಿನದ ಭೆಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ, ನೀರು ಹಾಕಿದ ಕೂಡಲೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಹಾಲಿನ ಉಕ್ಕಿನಂತೆ, ಅಮ್ಮನ ಅಳು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

ಡಾಕ್ಟರ್ ಚಾರ್ಟ್ ನೋಡಿ, ಎದೆ, ಹೊಟ್ಟೆ, ಬೆನ್ನುಗಳ ಮೇಲಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸೈತಾ ಸ್ಕೋಪು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಖಾತ್ರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು,

“To-morrow by this time you will be all right Mr.....” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಧೈರ್ಯಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಅಮ್ಮನ ಅಳು ಹೆಚ್ಚಾದುದರಿಂದಲೋ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಆಸ್ವತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇಸರದಿಂದಲೋ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಇರಲು ಸೂಚಿಸಿ ಹೋದ.

(ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆ ಬಂದಾಳ” ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವವನಂತೆ, ತಮ್ಮ

“ಈಗ್ಯಾಕ ಬಂದ್ರು”

“ಇದೇನಣ್ಣ ಹಿಂಗ ಕೇಳಿದ್ಲೆ, ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲದಿದ್ರೆ ಮತ್ಯಾವಾಗ ಬರಬೇಕು?

“ಹೇಣ್ಣಿ, ಬಂಧು, ಬಳಗ ಅಂದ್ರೆ ಸಾಯುವಾಗ ಬೆಟ್ಟ ಕೊಡೋದರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಇರ್ತಾರೆನು? ನಾನು ಸತ್ತದು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಂತ.....”

ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಮಾತಿಗೆ ತಡೆ ಹಾಕಿದ ಅವನಿಗೂ ಹಿಂದಿನದೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಾಗಿರಬೇಕು, ಹೊರಗೆಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟ.

ಯಾಕೋ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂತೋಷದ ಭಾವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋಯಿತು. ತಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಿದ್ದರೂ “ನೋಡಿದೆಯಾ ಹೇಗೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡೆ” ಎನ್ನುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಕಟ ಸಂತೋಷವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಒಂದು ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿತು.

ಕೌದು ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನು ತಪ್ಪು? ನನಗನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಈರೀತಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದಂತೆ ಹೇಳಬಾರದು ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಹೇಗೋ ನುಸುಳಿ ಮಾತಾಗಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆ ನನ್ನ ಭಾವನೆಗಳು, ನಾನು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನನಗನಿಸಿದಂತೆ ನುಡಿಯಲು, ನಡೆಯಲು, ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿಯೇ ನಾನು ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ಅನರ್ಹ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು.

ಮನಸ್ಸಿನ, ಹೃದಯದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಓಗೊಡದೆ ಯಾರದೋ ಬಂಧನ, ಯಾವದೋ ಭಿಡೆಗೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ಅದುವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು; ಯಾರದೋ ನಾಲಿಗೆ ಯಾವದೋ ಕಣ್ಣು, ಎಂಥದೋ ಕಿವಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನತನವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವವರ ಘಟಕವಾದ ಈ ಜಗತ್ತು, ಸಮಾಜ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗಂತೂ ಎಂದೋ ಸತ್ತಂತಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಸತ್ತ ಜನ ಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದವನಾಗಿರುವದಕ್ಕಿಂತ, ಮುಂದೆ ಬದುಕಿರುವ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಾಯುವದು ಲೇಸು.

“ಅತ್ತಿಗೆ ಬಾರ್ತಾಳಂತೆ ಮತ್ತೆ ನನಗಂದಂಗ ಆಕೀಗೂ ಅಂದುಬಿಟ್ಟಿಯಣ್ಣಾ” ಒಳಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಹೇಳಿದ. ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಾ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ತನ್ನಣ್ಣ ಯಾವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರ ಎನ್ನುವ ಭರವಸೆ ಆ ನೋಟದಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟಿರಬೇಕು, ಯಾವದೋ ಔಷಧಿ ತರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಹೋದ.

ನನ್ನನ್ನು ಸಾಯಹಚ್ಚುವ ಕಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳು ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರಧಾರಿ. ಪ್ರೀತಿಸಿದವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ, ಇದ್ದವಳನ್ನಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡು ಲಗ್ನವಾದ ತರುಣದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಮುಂದೆ ಅದೇ ದೊಡ್ಡ ಗುಡ್ಡವಾಗಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದೆಂದುಕೊಂಡು. ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಯಿತವಳಿಗೆ, ಆಗ ಕೂದಲೆಳೆಗಿಂತಲೂ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಬಿರುಕು ಬರುಬರುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಪಾಶವೇ ಆಗಿ ಅವಳು ಆ ದಂಡೆ ನಾನು ಈ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಈಗ ಆಸ್ವತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಮರಣದ ಛಾಯೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿದೆ. ನೋಡಬೇಕು ಇವಳು ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುವಳೋ!

ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಕೊನೆಯ ಸಲ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ, ಮೊದಲು ಹೇಳಬಾರದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಈಗ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳದೆಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ, ಕೊನೆಗೂ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ತನ್ನ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದರ ಅರಿವು ಅವಳಿಗಾಗಲಿ.

“ಎಲೆಹೆಣ್ಣೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದದ್ದು ನಿನ್ನ ಮುಖ, ಅಂತಸ್ತು, ನೋಡಿಯಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ನೀನು ಈ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದು ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಸೊಸೆಯಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿಯೋ ನಿನ್ನ ಮಾವನನ್ನೇ ಕೇಳಿ ನೋಡು, ಗಂಡನಾಗಿ ನನ್ನೆಲ್ಲ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವೆಂದೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹಿಂದೆ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೆ, ಇವಳನ್ನು ಒಲಿದಿದ್ದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಗಂಟೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುವ ಫಾವೋವನ ನಾಯಿಯಂತೆ ಕುಂಯುಟ್ಟು ನೀನಾಗಿಯೇ ಮೈಪರಚಿಕೊಂಡರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ?.....”

ಅವಳು ಬಂದಳು. ಒಬ್ಬಳೇ ಬಂದರೆ ಮತ್ತೇನಾಗುವದೋ ಅನ್ನುವ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಗೆಳತಿಯರ ಹಿಂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಳು, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನನ್ನ ಕ್ಲಾಸು ಮೇಟುಗಳೂ ಇದ್ದರು, ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಶಕ್ಯಾನುಸಾರ ಅನುಕಂಪ, ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅವಳೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆಹೋದರು, ಅವಳೂ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರೈಸಲೆಂಬಂತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಹಣೆಮುಟ್ಟಿ, ಜ್ವರ ಅಳಿದಳು. ಹೊಟ್ಟೆಯಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತಾ,

“ನೋವು ಭಾಳ ಐತೇನು?” ಅಂದಳು ಬಸಿರಿಯರಿಗನ್ನುವಂತೆ.

“ಅಷ್ಟೇನಿಲ್ಲ” ನಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲೇ ರಸೀತಿಕೊಟ್ಟೆ.

ಮಲಗಿದ್ದ ನನ್ನ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನನಂತರ ಎದೆಯಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು, ನನಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು.

“ಬಹಳ ಅಳಬೇಡ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ಪೋರ, ಪೌಡರ್ ಹಚ್ಚ ಬೇಕಾದೀತು” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕೆನಿಸಿತು ಮುಖದತುಂಬ ಬಣ್ಣ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮೀನಾಕುಮಾರಿಯ ನೆನಪಾಯಿತು,

ಈ ಅಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ದೈವದತ್ತ ಕಲೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಫ್ಯಾಷನ್, ಇನ್ನುಳಿದವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ರೋಗ

ಅಮ್ಮ ಎರಡನೇ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವಳು, ಅತ್ತೂ, ಅತ್ತೂ ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಪ್ಪನೂ ಕರಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಈ ಅಮ್ಮ ಒಂದು ಕಿರಿ ಕಿರಿ. ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಲು ಅತಿ, ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಮುದ್ದು ಮಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿರದಿದ್ದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮೊಂಡುತನವೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು, ಅಮ್ಮನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಸರಾಸರಿ ತೆಗೆದರೆ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ, ಆದರೆ ಅಮ್ಮ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಪಿಟಲಿಸ್ಟ್, ಆಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಅಪ್ಪ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟನಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ವಿರುದ್ಧ ಚಳುವಳಿ ಹೂಡುತ್ತಾನೆ.....

ಎದೆಯಮೇಲಿನ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಎದೆಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅಳುವ ಸ್ವಾಕು ಮುಗಿದಿರಬೇಕು, ವಿಚಾರಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇವಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಆಕರ್ಷಣೆ ನನ್ನ ಎಣಿಕೆಗೆ ಮೀರಿ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಈ ಅಳುವ ಮುಖವಾಡ ಅವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಳೆತಂದಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವಳ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಕಣ್ಣೀರೊರೆಸಿದೆ.

“ಇವತ್ತೊಂದೇ ದಿನ, ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಆಪರೇಶನ್ ಆದ್ರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಹೋಗ್ತದೆ”. “ಈ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ನಾನೇ ಕಾರಣ, ನಾನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದಿದ್ದೆ ನಿಮಗೆ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ `ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ’ ಅಂದಳು ಅಳುತ್ತಾ.

ವ್ಹಾರ್ ಹುಡುಗಿ! ನಿನ್ನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆನ್ನುವ ಭ್ರಮೆ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು ನಿನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ? ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಳು ನೀನು ಎನ್ನುವ ಅಹಂಭಾವವಾದರೂ ಇದೆಯಲ್ಲ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ. ಈಗ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಎದೆಯೊಳಗಿಂದ ಬಂದಿರುವವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿಯೇನು? ಅದು ನಿಜವೇ ಇದ್ದರೆ, ಸಾವು ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಎಲ್ಲರನ್ನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವರನ್ನಾದರೂ ದಾರಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ

ಅಂದಂತಾಯ್ತು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಆಪರೇಶನ್ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಾನು ಬದುಕಿ ಉಳಿದು; ಈ ಪ್ರೀತಿ, ಈ ವಿಶ್ವಾಸ ಆಮೇಲೆಯೂ ಉಳಿಯುವಂತಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬದುಕಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಇವೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳು ನನ್ನ ನಿರಾಳವಾದ ಪ್ರಾಂಜಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದವೋ ಅಥವಾ “ಬದುಕಬೇಕು” ಎನ್ನುವ ಆಸೆಯುಳ್ಳ ನಾನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಗೂಢಚಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೋ? ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ತಲೆ ತಿನ್ನಹತ್ತಿತು.

“ನಿಮ್ಮನ್ನ ಬಿಟ್ಟು, ಈ ಎರಡು ವರ್ಷ ಹೆಂಗ ಕಳದೆ ಅನ್ನೋದು ಆ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು ನೀವು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಾಕ ಬರೀರಂತ ದಾರಿ ನೋಡದ ದಿವಸವೇ ಇರ್ಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಷ್ಟ ಯಾವ ವೈರಿಗೂ ಬರಬಾರದು” ಅಂದಳು ಅಳುತ್ತಾ.

ಈ ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಿಯೇ ಹೀಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ಇವಳಿಗಂತೂ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬೆಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು, ಜಿಪುಣ ಕೋಮಟಿಗನಂತೆ ಅತಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಾಗಲಷ್ಟೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಭಿನಯ. ಆ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಎದೆಯಾಳದಿಂದ ಬಂದಿವೆಯೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಅಭಿನಯಪರಿಣಿತಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಆದರೂ ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ ಒಬ್ಬಳಿದ್ದಳು. ಅಳುವ ಸರದಿ ಬಂದಾಗ ನಗುವವಳು. ಎಲ್ಲರೂ ನಗುವಾಗ ಗಂಭೀರವಾಗಿರುವವಳು. ಜೀವನದ ಒಂದು ತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ನನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟವಳು. ಆಗ ನನ್ನವರಿಗಾಗಿ, ನನ್ನ ಅಂತಸ್ತು ಗೌರವಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವವರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡವನೇ ನಾನು. ಜಗತ್ತು ಇದೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಿಯಾಯಿತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಎಂದೋ ಅದರ ಗುಲಾಮನಾಗಿ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ತಮ್ಮ ಬಂದ, ಇಷ್ಟರವರೆಗಿನ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮೇಕಪ್ಪನ್ನು ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಅತ್ತಿಗೆ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಳು. “ಅತ್ತಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಗೆಳತೀರು ಕರೀತಾರ, ವಿಜಿಟಿಂಗ್ ಹೊತ್ತೂ ಮುಗೀತು, ನೀವು ಮನೆ ಕಡೆ ನಡೀರಿ ನಾನೂ ಬಡ್ಡೀನಿ” ಅಂದ, ಅವಳು ಎದ್ದು –

“ಮುಂಜಾನೆ ಬರ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದಳು.

ಅವಳು ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅವಳು ಈ ಎರಡು ವರ್ಷ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಬಯ್ಯು. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಯಾರಿಂದ ಅನ್ಯಾಯವಾದರೂ ಸೆಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನೂ ಅವರ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದು ತಾನಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಎಂದೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎಷ್ಟೋಸಲ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿದಾಗ,

“ನಿನಗೇನಣ್ಣ ಸಮುದ್ರ ಇದ್ದಂಗಿದ್ದಿ. ಏನು ಎಷ್ಟು ಹಾಕಿದರೂ ಕಾಣದಂಗ ‘ಹೋಗೈತೋ ಹೊರ್ತು, ಅದರ ಸುಳಿವೂ ಹತ್ತಕೊಡೋದಿಲ್ಲ. ತಡಕಂಬೋದೂ ಅಂದ್ರೆ ಅದಕೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಮ್ಯಾರೆ ಇರಬೇಕು. ನನಕೈಲೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಂತ ಸುಮ್ಮೆ ಇದೋದಾಗೋದಿಲ್ಲ ನೋಡಪ್ಪ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದ.

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನು ಕಂಡಿದ್ದನೋ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರಮೇಲೂ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುವ ಇವನು ಮಾತ್ರ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬಲು ನಯವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮನ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿದೇ ಇತ್ತು. ವಿಷಯ ಬದಲಾಯಿಸಲೆಂದು,

“ರವಿ ಯಾವಾಗ ಬಾರ್ತಾನಂತ, ಇವತ್ತೂ ತಡ ಆಯ್ತಲ್ಲ”

“ಅಂದಂಗ ಹೇಳೋದೆ ಮರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ, ಅವರ ಮನೆಗೆ ಯಾರೋ ಬಂದಾರಂತ ಅದಕ್ಕೆ ತಡ ಆಗ್ತದ ಅಂತ ಹೇಳು ಅಂದಿದ್ದ ಈ ಬಾಜಾರದಾಗ”

ರಾತ್ರಿ ನನ್ನೊಡನೆ ರವಿ ತಪ್ಪಿದರೆ ತಮ್ಮ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಅಣ್ಣ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೆಲ್ಸ ಐತೆ ಹೋಗಿ ಎಂಟು ಎಂಟುವರೆಗೆ ಬಡ್ತೀನಿ” ನಮ್ಮತಿ ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಹೊರಟು ಹೋದ.

೨

ನನ್ನ ಇಷ್ಟ ವರ್ಷದ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನನ್ನಂತರಂಗದ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಈ ರವಿ ಮತ್ತು ಜನಕ್ಕಂಜಿ ನಾನು ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಪರದೇಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು.

ಈ ರವಿ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವನು. ಯಾವದೋ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಮನೆಯವರೊಡನೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿದ. ಈಗ ಅವನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಚರರ್.

ಅವನ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನವೆಲ್ಲ ತೃಣ ಸಮಾನ. ಆದರೆ ಅವಾವುಗಳನ್ನೂ ಅವನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ, ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಒಳ್ಳೆಯ ಮುಖವನ್ನೇ ಕಾಣುವನೇ ಹೊರತು, ಕೆಟ್ಟದು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿಯದು, ಜೀವನದ ಕಹಿಯನ್ನು ಸಿಹಿಯಷ್ಟೇ ತುಂಬು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸುಖ. ಅವನ ವಿಚಾರದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಸಂಭವಿಸಲೇಬೇಕಾದುದಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಬರುವದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ.

ನಾವು ಮಾಡಿದ ಒಳ್ಳೆ-ಕೆಟ್ಟವುಗಳಿಗೆ ನಾವೇ ಹೊಣೆ. ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ, ಬೇರೆಯವರು ಏನೇನನ್ನೋ ತಂದು ಹಾಕಿ ನಮಗೆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಪಟ್ಟವನ್ನೇಕೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು? ಎಂದು ನನ್ನ ಕೇಳಿಕೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಏನೇನೋ ಪುರಾಣ ಹೇಳಿ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತರ್ಕವನ್ನು ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಧೃವ. ಆದರೂ ಯಾವದೋ ಆಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇವನ ದಾರಿಯೇ ಬೇರೆ, ನನ್ನ ದಾರಿಯೇ ಬೇರೆ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದರೂ; ಡಾಕ್ಟರರ ಔಷಧದಂತೆ, ನನ್ನ ಕಣಕಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ, ನನ್ನ ಒಳಗಿನ ಕೋಟಿಯನ್ನು ನನಗರಿಯದಂತೆಯೇ ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಎಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿಚಾರ ಪ್ರವಾಹಗಳ ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನಾನು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುವೆನೋ ಎಂದು ಭಯಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಆದರೂ ಯಾಕೋ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ವಿಣ್ಣತೆ ತಲೆಹಾಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಾನೇ; ಇವನೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಜಾರುಬಂಡೆಯಿಂದ ಉಳಿಸುವರಾರು ಎನ್ನುವ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಯದಿಂದಲೋ ಏನೋ; ಅವನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಈ ಜೀವನವನ್ನು ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಮಣ್ಣು ಮರೆಯಾಗೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಏನೇ ಆದರೂ.....

ಹೊರಗೆ ಓಡಾಟ ಹೆಚ್ಚಾದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾದು ಹೊರಟಿದ್ದ ನರ್ಮಳನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದೆ. ಯಾರೋ ಹುಡುಗಿ Tik-20 ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆಂದು ಹೇಳಿದಳು,

“ಯಾರು ಆ ಹುಡುಗಿ?”

“ಶ್ರೀ.....ರ ಮಗಳು, ಕಾಲೇಜು ಓದಿದ್ದಂತೆ”

“ಅಂಥ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಗಳಿಗೆ ಏನಾಗಿತ್ತೋ ಸಾಯ್ಲಿಕ್ಕೆ?”

“ಏನಾಗಿತ್ತೇನಿ ಸಾರ್, ಈ ಕಾಲದಾಗ ಸಾಯ್ಲಿಕ್ಕೂ ಯಾಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಬೇಕಾಗ್ತಾವರಿ, ಅದೂ ಕಾಲೇಜಿನಾಗ.....”

“ಸಿಸ್ಟರ್, ಡಾಕ್ಟರ್ ಕರೀತಾರ” ಚಪರಾಸಿ, ನರ್ಮ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗಿಯರೆಂದರೆ ಮತ್ತೇನಿರುತ್ತದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಫೇಲಾಗಿರಬಹುದು. ಹುಡುಗರು ಸಾಯುವದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೆಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೆದರೂ ಪಾಸು ಮಾಡಿ ಸಾಯುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೆಳಗಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಯುವವರಿದ್ದಾರೆ! ಫೇಲಾದರೂ ಏನಂತೆ, ಅಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಗಳು ಈ ಇವಳಿಗೇನಾಗಿತ್ತು ಧಾಡಿ, ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಫೇಲುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಅವರೇ ಸತ್ತರೆ?

ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೀಗಿರಬೇಕು, ಇವಳು ಶ್ರೀಮಂತರ ಹುಡುಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ ಚಂದವೂ ಇರಬೇಕು, ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ, ಬಡವ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿ, ಡಿಬೇಟಿಂಗ್, ನಾಟಕ, ಓದುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ. ಇವಳ ಮದುಡು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅವನು ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಿರಬೇಕು, ಮುಂದಿನದಂತೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಪ್ರೇಮ.

ಇವರವ್ವ ಖಳನಾಯಕ.

ಯಾವನೊಂದಿಗೋ ಇವಳ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯ.

ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ್ನೇನು ಬೇಕು?

ಅಥವಾ ಇವಳೇನಾದರೂ.....

ತಾಯಿಯಾಗಲಿಧ್ವಳೋ ಏನೋ.....

ಛೇ! ಅದೂ ಅಲ್ಲ.

ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಇದರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ. ಶ್ರೀಮಂತ ಹುಡುಗ, ಬಡ ಹುಡುಗಿ; ಇವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೇಮ. ಆಗ ಆ ಹುಡುಗಿ ತಾಯಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಈಗ ಸರಿ.

ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮನಸೋಲಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೇನು ಗತಿ? ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ನನಗೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಹೇಡಿಯಲ್ಲ, ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ.

ನನಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಿದಂದಿನಿಂದ ಇಂಥ ನೂರಾರು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನನ್ನೆದುರು ಘಟಿಸಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ವಿರುದ್ಧ, ಈ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ವಿರುದ್ಧ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಚಳುವಳಿ ಹೂಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಶಿಲಾಯುಗದಲ್ಲಿಯಂತೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಲನವಲನವೂ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಸೂತ್ರಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಹೇಗೆ, ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿಸಲು, ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಾಳಲು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯೂ ಅಡ್ಡ ಬರಬಾರದು. ಈ ರೀತಿ ಅಡ್ಡ ಬಂದು ವಿಷಗಳು ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಕಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ಪ್ರಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಬಾರದು.

ಇವಳು ಅವನನ್ನು ಲಗ್ನವಾದರೆ ಜೀವನವನ್ನು ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಇವನು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆತನ, ಅಂತಸ್ತು, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕುಂದು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ಇವೆಯೆಂದು ನಮಗರಿವಾಗಕೊಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮತನಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿದೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಡ್ಡಿ. ಇಂತಹ ಇನ್ನಷ್ಟೋ ಸಾವಿರಾರು ಪೂರ್ವ ಗ್ರಹಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾವ್ಲೋವನ ನಾಯಿಯಂತೆ, ಕಂಡೀಷನ್ಡ್ ರಿಫ್ಲೆಕ್ಸ್ (Conditioned Reflex) ನಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದೆ.

ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಚಳುವಳಿ ಇಂಥ ಪಾವ್ಲೋವನ ನಾಯಿಗಳ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ. ನನಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನಂತೆಯೇ ಬಾಳಗೊಡಿರಿ. ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿ ಗಾಂಧಿ, ಲಿಂಕನ್ ರಂತೆ ದೊಡ್ಡವನಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕೆಟ್ಟವನಾಗಿ ಗೊಡ್ಡೆಯಾಗುವದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅದಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಇವರು ಇದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಇದೊಂದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಾನೇ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆಷ್ಟು ಧಾರಣೆ ನಿಜವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಕೊಡಿ.

ಅದೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಮಾಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ನನ್ನ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಅಣಕಿಸಿ, ಘಂಟೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುವ ನಾಯಿಗಳಾಗುವದು ನಿಮಗೆ ಸಲ್ಲದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂಥ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ನನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮನುಷ್ಯರಿದ್ದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ನೀವೂ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವದು. ಅಲ್ಲದೆ....

“ಆ ಹುಡುಗಿ ಸತ್ತುಹೋಯ್ತು ಸಾರ್, ಪಾಪ” ಆದೇ ನರ್ಸು.

“ಯಾಕೆ ಸಿಸ್ಟರ್ ಯಾಕೆ ಸತ್ತಳು, ಏನಾದರೂ ಲವ್-ಗಿವ್” ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸುಳ್ಳಾಗದಿರಲೆಂದು ಕೇಳಿದೆ.

“ಹೌದಂತೆ ಸರ್, ಆತಗೆ ಬ್ಯಾರೆಲ್ಲೋ ಲಗ್ನ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ.....”

“ಯಾಕ, ಆ ಹುಡುಗ ಇವಿಗಿಂತ ಶ್ರೀಮಂತನೇನು?”

“ಅಲ್ಲಂತ ಸರ್, ಪೂರ್ತಿ ಬಡವರಂತೆ”

“ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಹುಡುಗಿ ಅಪ್ಪ ಲಗ್ನ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅಂದಿರಬೇಕು?”

“ಅದೂ ಅಲ್ಲ ಸರ್, ಹುಡುಗಿ ಮನೆಯವ್ರ ಒಪ್ಪಿದ್ರಂತೆ?”

“ಮತ್ತೇನಂತ, ಬಂದದ್ದು ಅವ್ವಿಗಿ?”

”ಆದ್ರೆ ಈ ವಿಷಯ ಆ ಹುಡುಗ್ಗ ಗೊತ್ತಿರ್ಲಿಲ್ಲಂತ ಸರ್. ಈಕೆ ಆತಗ ಗೊತ್ತಾಗ್ಲಾರ್ದೆಂಗ ಮನೆಯವರ್ರ ಒಪ್ಪಿದ್ದು. ಅದನ್ನ ತಿಳಿಸುವಷ್ಟರೊಳಗ, ಆತನ ಮದಿವಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು.”

“ಅಂಥಾ ಅವಸರ ಏನಿತ್ತಮ್ಮ ಆತಗ”

“ಗುಪ್ತ ಪ್ರೇಮ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಸರ್ ಅದು ಒಬ್ಬಿಗೊಬ್ಬು ತಿಳಿಸೋದು ಆಗಿಲ್ಲ. ಮದಿವಿ ಆದಮ್ಯಾಲೆ ಆತ ಪತ್ರ ಬರದ. ಅದನ್ನ ನೋಡಿ ಈಕೆ ವಿಷ ತಗೊಂಡು ಬಿಟ್ಟು”

“ಹಿಂಗೈತೇನು ಸಮಾಚಾರ!”

ಮನುಷ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಾವನೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಈ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗಳು, ಯುದ್ಧಗಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಬುದ್ಧಿಯ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಹೃದಯವಿರಬೇಕು, ಈ ಜಗತ್ತು ಕೊಟ್ಟ ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತುವಷ್ಟೆ; ಆ ಪೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗದೆ ಉಳಿಯುವದಷ್ಟೇ ಬಾಳುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೇ ಡಾರ್ವಿನ್ Survival of Fittest ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು.

ಳ

ನರ್ರ ಯಾವಾಗಲೋ ಲೈಟುಹಾಕಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು.

ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಬೇಸರ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಚಪರಾಸಿಯನ್ನು ಕರೆದು, ಅವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಕ್ಕಸದತ್ತ ನಡೆದೆ. ರೂಮಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಯಾನು ಇದ್ದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜಿಸಲು ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ, ಕಕ್ಕಸದಿಂದ ತಿರುಗಿಬಂದು ಸ್ಕೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಚಪರಾಸಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಗ್ಗಲು ಹಾಸಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ಅವನು ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಈ ರವಿ ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಅವನ ಮನೆಗೆ ಅಂಥ ಬಂಧುಗಳು ಯಾರು ಬಂದಿರಬಹುದು? ಯೋಚಿಸಿ, ಯೋಚಿಸಿ ತಲೆ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಚಪರಾಸಿ ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಮಾತನಾಡಹತ್ತಿದೆ, ರವಿ ಬಂದಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲ ಅವನಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯದ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೋ ಮಹರಾಯ.

ಇವನು ಈ ಚಪರಾಸಿ ದಾರಿಯಲ್ಲೇಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಮಾತು ಮುಗಿದಂತಾದವು. ಇತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತಿದೆ.

“ಅಂತೂ ಬಂದೆಯಲ್ಲ, ಅವನ್ನೋಡಿ ಮಾತಾಡಿ ಹಂಗಿಂದಂಗ ಹೋಗಿ ಅಂತಿದ್ದೆ” “ಯಾಕೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಇವತ್ಯಾಕೆ?”
ನಗುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ.

“ಏನು ಮಾಡೋದು, ಈಗ ಕೊನಿಗೆ ನನ ಮ್ಯಾಲೇ ಇರುವ ನನ ನಂಬಿಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಹೋಗತೈತೋ ಅನಸ್ತದ. ಇಷ್ಟಾಕೆ ತಡ? ಮನಿಗೆ ಯಾರೊ ಬಂದಾರಂತ ಹೇಳಿದ ತಮ್ಮ. ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ತಡ ಆದದ್ದೇನು?”

“ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ನಿನ್ನಸಲುವಾಗಿ”

“ನನ್ನಸಲುವಾಗಿ ಯಾಕಪ?”

ಬಂದವು ಯಾರು ಗೊತ್ತಾ? ಕಿರಣ ಬಂದ ಬರತ್ತೇ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರೀನಿ ಅಂತ ಕುಂತಿದ್ದು ಆಕೆಗೆ ಅದೂ ಇದೂ ಹೇಳಿ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಗೊಳ್ಳಲಿ ಅಂತಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕಾದ್ರೆ ಸಾಕು ಸಾಕಾಯ್ತು.”

ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಳನ್ನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಪರದೇಸಿಯನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನೋ, ಅವಳು ಈ ದಿನ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಗರ ಹೊಡೆದಂತಾಯಿತು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ,

“ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಆಕೆ ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತೇನು?”

“ಹಂಗಲ್ಲ ರವಿ, ಆಕೆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋ ಅಧಿಕಾರವೇ ನನಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಕ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇ, ಇವೊತ್ತು ನನ್ನನ್ನ ಅತಿ ನೀಚತನಕ್ಕೆ ನೂಕಿ ಕೇಕೆ ಹೊಡೆದು ನಗತ್ತಿದ್ದಂಗ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟದ. ಆಕೆ ನನ್ನ ಕ್ಷಮಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅರ್ಹನೇ ಅಂತ ನನ್ನ ಮನಸೇ ಕೇಳಿದರೆ ನಾನೇನು ಹೇಳ್ಳಿ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೆ ನನಗೆ ನಾನೆ ಅಂಜುವಷ್ಟು ಇನ್ಯಾರಿಗೂ ಅಂಟೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ”

”ಅದರಾಗ ನೀನೊಬ್ಬಾತಂದೇ ತಪ್ಪು ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಂಡದ್ದೇ ನಿನ್ನ ಅಂಜಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ. ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಾ ನಿನ್ನಿಂದನೇ ಆಗ್ಯತಂತ ಯಾಕೆ ತಿಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಿ? ಈ ಅತಿ ನಿನ್ನತನವೇ ಒಳ್ಳೇದಲ್ಲ ಅಂಬೋದು?”

“ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತೆ ರವಿ, ನಾನು ಅದನ್ನ ಪಳಗಸೋದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೆ? ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರೋ ಗುಣ ಅಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನ ಪಡೆಯೋಕೆ ನನ್ನಿಂದಂತೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.....?”

ಸಂಜೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಧ್ವಂಧವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ “ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವನ್ನು ತುಂಬು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನುಭವಿಸ್ಸೇಕು ಅನ್ನೋದು ನನ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ನಿನ್ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಇಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದೂ ನೀನು ಪರದೇಸಿ, ಅಸುಖ ಅಂದು ಕೊಂತೀಯಲ್ಲ: ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪರದೇಸಿಗಳು ಹೆಂಗ ಬದುಕ್ತಾರ ಅಂತ ವಿಚಾರ ಮಾಡಾಕೆ ಎಂದನ್ನ ಹೋಗಿದ್ದೇನು?”

“ನೋಡು, ಯಾವಾಗ್ಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನ ಐತಿ ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳೋ ಮೂರ್ಖತನ ಎಂದೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನೀನು ಇಷ್ಟು ಹೇಳ್ತಿದ್ದೆಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು ಯಾಕೆ ಪಿತೃಸುಖ ಅನುಭವಿಸ್ಸಾರ್ದು?”

“ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೆತೋ ಇಲ್ಲೋ, ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸ್ಸಿಕ್ಕೆ ಬರೋದಿಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು. ನಾನು ಬ್ಯಾರೆ ಜಾತಿ ಹುಡಗೀನ್ನ ಮದ್ದಿ ಆದದ್ದು ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲಿದ್ದ ಅಪ್ಪನ ಸಿಟ್ಟನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಅವು ತಮ್ಮ ಮಗ ರವಿ ಅನ್ನುವವ ಇದ್ದಾನೆ ಅನೋದೇ ಮರ್ತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ”

“ಇರ್ಲಿ ಬಿಡು ಎಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿದರೂ ಅದೇ ಅಲ್ಲ. ಈಗ ಕಿರಣ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ್ರು? ಈ ನಾಲೈದು ವರ್ಷದಾಗ ಆಕೆ ಸುದ್ದೀನೇ ಕೇಳಿಲ್ಲ, ಆಕೆ ಮದ್ದಿ ಆಯ್ತು ಅನ್ನೋದು ಮಾತ್ರಗೊತ್ತು.”

ಅದಕ್ಕೆ ರವಿ ಹೇಳಿದ ಸಮಾಚಾರ ಇಷ್ಟು, ಅವಳ ಲಗ್ನವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಗಂಡನಿಗೆ ಅವಳ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ವಿರಸ ಹೆಚ್ಚಿ, ಈಗ ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದೀಚೆಗೆ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಯಾವದೋ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಮಾಸ್ತರಿಣಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈಗ ನನ್ನ ಬೇನೆಯ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ತಮ್ಮ ಬಂದಿದ್ದ, ಈ ರಾತ್ರಿ ರವಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟೆ.

ಕಿರಣಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಮನಸ್ಸು ಕಾತರಿಸಿತ್ತು, ರವಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂಗಿತ ತಿಳಿದವನಂತೆ ಕಿರಣಳನ್ನು ಕಳಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಈ ಕಿರಣ ಈಗಿನ ಬದಲು ಆರಂಭ ತಿಂಗಳು ಹಿಂದೆಯಾದರೂ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಆಸೆ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿ ನನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇತ್ತೇನೋ. ಆಟ ನೋಡುತ್ತಿರುವವರಂತೆ ತೆರೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಎಲ್ಲರೂ ಈಗ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದ್ದಾರೆ; ನನ್ನೆಲ್ಲ ಆಟಿಗೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಣಿಯಾದಾಗ.

ಈಗ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆಯೇ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು, ನನ್ನಲ್ಲಿಯ ರೋಗ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬಹಳಕಾಲ ಬದುಕಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು. ಆಗಲೇ Radio-Therapy ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕರುಳುಗಳು ಕೊಳೆತು ಹೋಗುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು ಜೀವನದಿಂದ ವಿಮುಖವಾದ ಮನಸ್ಸು, ಈ ರಾಕ್ಷಸ ಹುಣ್ಣು ಬೆಳೆದು ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಡನೆ, ನನ್ನ ಜೀವನದ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತ್ತು.

ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆದೊಡನೆಯೇ ಕಿರಣಳ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನಗೆ ಸರಿ ತೋರಿದುದನ್ನು ಅದು ಅಕಾರ್ಯವೆಂದು ಅನಿಸಿದರೂ, ಸಾಧಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದೆಯೆಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆಗಲೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾಲ್ಪೆಂಡಿನಂತೆ ಅತ್ತ ಒದ್ದು ಅವಳೊಡನೆ ಬಾಳುವೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಬಹುಶಃ ರವಿ ಹೇಳುವದು ನಿಜವಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಯೂ ಆಳವಾದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೇ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕಿರಣಳೊಡನೆ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸುವ ಸುಯೋಗ ಒದಗಿದಾಗ, ಈ ಜಗತ್ತನ್ನೆದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಾಗ ಕಿರಣಳಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಿರಣಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಲಿ? ನನ್ನಂಥವನ ಮುಖನೋಡಲು ಅವಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಹೇಗೆ ಬಂತೋ. ಮೋಹಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಕನಸುಕಟ್ಟಿ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಆ ಕನಸಿನ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟು, ಅದು ಬೂದಿಯಾಗುವಾಗ ಅವಳೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಪಾರಾದ ನನಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆನ್ನುವದಾದರೂ ಇದೆಯೇ? ಆ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸೆರಗಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಕಪ್ಪು ಕಲೆ ಈ ರೀತಿ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡಿ ಬಾಳುವೆಯನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡಿತ್ತು.

೫

ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಕಿರಣ ಮೃದುವಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು, ರವಿ ಮುಂಜಾನೆ ಬೇಗ ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಧೈರ್ಯ ವಹಿಸಿ,

“ನೀನು ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು ಕಿರಣ” ಎಂದು ನಾನೇ ಮೌನಮುರಿದೆ.

“ಯಾಕೆ, ಈ ಜಡ್ಡಿನಾಗ ನಿಮಗೇನನ್ನ ಆದ್ರೆ ಅದನ್ನೂ ನನ್ನ ತಲೆಮ್ಯಾಗ ಹೊರಸಬೇಕಂತೆ ಮಾಡಿದ್ರೇನು?” ನಗುತ್ತಾ ಕೇಳಿದಳು.

“ನೋಡು ಎಲ್ಲಾ ನಗುವಿನಾಗ ತೇಲಿಸಿ ಬಿಡಬ್ಯಾಡ, ಜೀವನದಾಗ ಇಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟದು ಮಾಡಿದ ಮ್ಯಾಗೂ ಒಬ್ಬನ್ನ ಕ್ಷಮಿಸ್ತಾರಂದ್ರೆ...”

ಮುಂದೆ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

“ಪಾರಾಗೋದು ಇದೂ ಒಂದು ರೀತಿ, ನನಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ನೀವು ನಿಮ್ಮನ್ನ ಬೈದುಕೊಂಡ್ರೆ ಪಾರಾಗತೀರಂತ ತಿಳಿದೀರೇನು?” ಮತ್ತೆ ಅದೇ ನಗು.

“ನೀನು ಹಿಂಗೆಲ್ಲಾ ನಕ್ಕು ನನ್ನ ಕೊಲ್ಲಬ್ಯಾಡ, ನನ್ನ ಬೈ, ನನ ಕೂಡ ಜಗಳಾಡು, ಏನಾದ್ರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲಿನ ಸಿಟ್ಟು ತೀರಿಸ್ಕೊ?”

“ಅದೇ ಹುಡುಗುತನ, ಅದೇ ಮೂಗಿನ ಮ್ಯಾಲಿನ ಸಿಟ್ಟು, ಈ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷದಾಗ ಏನನ್ನ ಬದಲಾಗೀರಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅತಿ ಭಾವುಕತನ ಒಳ್ಳೇದಲ್ಲ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ”

ಇವಳೂ ಅಷ್ಟೆ, ಎಷ್ಟು ವರ್ಷವಾದರೂ ಬದಲಾಗುವವಳಲ್ಲ. ಇವಳ ಮುಂದೆ ವಾದಿಸುವದು, ಒಂದು ಗುಂಡುಕಲ್ಲಿನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಒದರುವದು ಒಂದೇ. ಕೇಳುವವರೆಗೆ ಕೇಳಿ ತನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದನ್ನೇ ಮಾಡಿಯಾಳು ಕೊನೆಗೆ.

ನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆನಿಸಿ ಲೋಡಿಗಾತು ಕುಳಿತೆ. ನೀರು ಮತ್ತು ತಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ಬಂದಳು. ನೀರನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿ ಉಗುಳಿದ ಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಾಯಿ ಒರೆಸಿದಳು. ತಾನೇ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನಿಸಿ, ಫ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಲು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಳು. ಕುಡಿದೆ.

ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ಕುಟಿಲತೆ, ಚಂಚಲತೆ, ಅಸೂಯೆ ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಗಳು, ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಇವಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ಹೆಣ್ಣಿನ ಆ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಲು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು...

“ಹಂಗ್ಯಾಕ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡತೀರಿ?”

“ಹೆಣ್ಣಿನ ನೆಲೆ, ಕುದುರೆ ನೆಲೆ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ ಅಂತೈತೆ ಗಾಡೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನ ಹುದುಕುತಿದ್ದೆ”

“ಸಿಕ್ಕಿತೇನು?”

“ಅದೇನೋ ನಿನಗೇಗೊತ್ತು, ಹೊತ್ತಷ್ಟು?”

“ಒಂದು ಗಂಟೆ” ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಯಾಕೊ ಕಂದಿ ಭಾಳ ಆದಂಗೆ ಆಗಿ, ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿದಂಗೆ ಆಗೈತೆ, ಹೊರಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಿಯಾ?”

“ಇಷ್ಟು ಕತ್ತಲದಾಗ ಹೊರಗೆ ಹೋಗ್ತೀರೇನು, ಅದೂ ಈ ನೋವಿನ್ಯಾಗ?”

“ಇನ್ನು ನನಮ್ಯಾಗ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಏನು?”

“ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗಾಟ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬರ್ತಂತ ಮಾತಾಡ್ತೀರೇನು?”

ಮಂಚದಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು, ಆಸರೆಗಾಗಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ತೋಳು ಹಾಕಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ಅಲಮಾರಿನೊಳಗಿದ್ದ ಬ್ಯಾಟ್ರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬಂದೆವು. ಬ್ಯಾಟ್ರಿ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ಕೋಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಬಯಲು. ಬ್ಯಾಟ್ರಿ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತೆವು.

ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಹೋಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕತ್ತಲೆಯೋ ಕತ್ತಲೆ. ಆಕಾಶದ ತುಂಬಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟಂತಿತ್ತು.....

“ಹಾಂ”, ಎಂಥ ನೋವಿದು, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಗು ಆಡಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿದೆ.

“ನೋವು ಹೆಚ್ಚಾಯ್ತೇನು? ಒಂದಿಷ್ಟು ಆರಾಮಾಗಿ ಕೂಡ್ಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಿರಣ ನನ್ನನ್ನು ಎದೆಗೆ ಒರಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳೆದೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಹಾಗೆಯೇ ಆಕಾಶ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಅದೋ ಪಾಂಡವರ ದಾರಿ. ಅದೇ ಇರಬೇಕು ವರ್ಷವರ್ಷ ಕವಿ ಕಂಡ ಮಿಲ್ಕಿವೇ (Milky Way) ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿಯೂ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮೂಡಿ ಮುಳುಗುತ್ತವೆಯೋ ಏನೋ. ಕತ್ತಲೆಯೂ ಇಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೆಂದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಇದುವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲ. ನಿಜ,

ರವಿಯೆಂದಂತೆ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಬದುಕಲಿಲ್ಲ ನಾನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ವಿರುದ್ಧವೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಬಂಡು ಹೂಡುವ ದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆಯಿತು. ಕೋಟ್ಯಾನುಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಹೊಸತನದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಈ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ನಾನು ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸತನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ಚುಕ್ಕಿಗಳನ್ನ ನೋಡಿದೆಯಾ ಕಿರಣ”

“ಅವನ್ನ ನೋಡ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಸತ್ತವು ನಕ್ಷತ್ರ ಆಗ್ತಾರಂತ ಹೇಳಿದ್ದು ನಮ್ಮಮ್ಮ.

ಅದಕ ಈಗ ಅನಸ್ತೆತೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಸತ್ತು ಹೋಗ್ಯಾರಲ್ಲಾ ಅಂತ ಅಬ್ಬ! ಎಷ್ಟು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ತುಂಬ್ಯಾವ”

“ನಾಳೆ ಸತ್ತೆ ನಾನೂ ಒಂದು ಚುಕ್ಕೆ ಆಗ್ತಿನಿ ಅನ್ನು.....

“ನಾನು ಅನಬ್ಯಾಡಿ, ನಾವು ಅನಿ. ನೀವು ಸತ್ತೆ ನಾನು ಉಳಿಯಾಕ ಸಾಧ್ಯ ಅಂತ ಇನ್ನೂ ಅನಸ್ತೆತೇನು ನಿಮಗ?”

“ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟ ಕೊಟ್ಟು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನು ಕಂಡಿದ್ದಿ ಅಂತ ಇಷ್ಟು ಇದು ಐತೆ ನನಮಾಲೆ?”

“ಅದೇನು ಕಂಡೀನೋ ನನಗೂತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾನೂ ತಳದ ತನಕ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡ ಹೋದ್ರೆ ಕೊನಿಗೆ ಸಿಗೋದು ಶೂನ್ಯನ.” ನನಗ ನನ ಜೀವನದಾಗ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಏನರ ಗೊತ್ತಿದ್ರೆ, ಅದು ನೀವು ಒಬ್ಬೆ...”

“ಕಿರಣ”

“ಹೂಂ”.

.....

.....

ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದೆ, ಅವಳೆದೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮುಖವಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದೆನೋ,

“ಚಳಿ ಸುರುವಾಗ್ಯಂತೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡ್ರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದಳು,

“ಹಾಸಿಗೊಂಬಾಕ ರವಿ ಹಾಸಿಗೆ ಐದಾವ ಮಲಿಕೊಂಡು ಬಿಡು”

ಉತ್ತರಿಸದೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ, ಸ್ಕೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು.

“ನಿದ್ದೆ ಬಂದ್ರೆ ಮಲಕೊಂತೀನಿ”

ಜೀವನ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೀಗೇಕೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಮಾಡಿತು? ಹೇಡಿತನವಾಗಿ ಕಾಡಿ ಕಿರಣಳ ಬಾಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿತು. ಅದೇ ಹೇಡಿತನ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿತು. ಆದ ಈ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು, ಜೀವನವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಬರುವಂತಿದ್ದರೆ...

ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾಳಿನ ಆಪರೇಶನ್ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಾನು ಬದುಕಿ ಉಳಿದರೆ, ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ಯಾವುದಾಗಬೇಕು? ಕೊನೆಗೂ ಕಿರಣ ಸಿಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಎನ್ನುವವಳು ಹದ್ದಿನಂತೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆರಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇಲ್ಲ ಈ ಸಲ ಅವಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಹೆಂಡತಿಯ ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು, ಮುಂದೆಯೂ ನಾನು ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಅವಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಿ?.....

ನಾನು, ಕಿರಣ ಇಬ್ಬರೇ ಹೊರಟಿದ್ದೆವು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದೆವೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಅಡವಿ ಬಂದಿತು. ಒಂದು ಹಾವು ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಿರಣ ಅದರ ಹೆಡೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದಳು, ಅದು ಸೆಣಸಾಡ ತೊಡಗಿತು. ನಾನು ಅದರ ಬಾಲ ಹಿಡಿದೆ. ಬೀಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿಯಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನುಸುಳಿ ಹುಲಿಯಾಗಿ ಕಿರಣಳ ಮೇಲೆರಗಿತು. ಆ ಹುಲಿಗೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದೇ ಮುಖವಿದ್ದಂತೆನಿಸಿತು. ಅದರೊಡನೆ ಸೆಣಸಾಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ, ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಕೈಕಾಲು ಒಂದಿಂಚೂ ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಸಹಾಯನಾಗಿ ಕೂಗಿದೆ.

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಭಯದಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೆವೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ, ಅದೇ ಕೋಣೆ, ಸ್ಕೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಡ್ಡೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು ಕಿರಣ. ಅವಳ ಒಂದು ಕೈ ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿತ್ತು, ಎರಡೆರಡು ಸಲ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ಅವಳೆ ಎಂದು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ.

ದಣಿದಿದ್ದರೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತತೆ ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ನನ್ನವರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಜೀವನವಿಡೀ ನೀನೇ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಜೀವ ಇದೊಂದೇ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯತ್ವವಿದೆ, ನೀನೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ನನಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟವಳಿವಳು, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಸುಪ್ತಚೇತನವನ್ನು ಮನದಾಳದಿಂದ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಪಾತಳಿಯಿಂದ ಆಕಾಶದತ್ತ ಹಾರಿಬಿಡುತ್ತಾಳಿವಳು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ನಿಂತಳೆಂದರೆ ಜಗದಗಲ, ಮುಗಿಲಗಲ, ಮಿಗೆ ಯಗಲ, ವಿಶ್ವದ ಉದ್ದಗಲಗಳನ್ನು ಅಳೆಯ ಹಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ವೀಣೆ ರೇಂಕರಿಸಿ ಸಾವಿರ ರಾಗಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಹಾಡಹಚ್ಚುತ್ತದೆ. ನೂರು ಆಸೆಗಳ ಬುದ್ಧದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮನಸನುಕ್ತಿಸುವ ಇವಳು, ವಾಸ್ತವತೆಯು ನೀರು ಹಾಕಿ ಉಕ್ಕು ಹೊರಚೆಲ್ಲದಂತೆಯೂ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಬೆಳಗಿನ ಶುಕ್ರ ಮೇಲೇರುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರತಿದಿನ ಅವನು ನನ್ನಂತಹ ಎಷ್ಟು ಬಂದಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವನೋ. ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋದರೆ, ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಬಂಧನ ಕಾದಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಯಾರಿಗೂ ಈ ಹಂಗಿನರಮನೆಯ ಬಂಧನ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಹಂಗಿನರಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಕ್ಷಿತಿಜದಾಚೆ ಏನಿದೆ ಎಂದು ನೋಡುವ ಹಂಬಲ. ನೋಡಲಾಗದಿದ್ದರೂ ನೋಡಿದವರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ. ಈ ಭೂಮಿಯ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊದೆಸಿದ ಆಕಾಶದ ಪರದೆಯನ್ನು ಹರಿದು ಭೂಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಧೂಳಿಯ ಕಣವಾಗುತ್ತದೆ ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ದಂಡೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಈ ಇವಳ ಸಿರಿಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಸುವ ಕೈ ತೀಟೆ. ಕೈಗೆಟುಕದ ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಡಲು ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಯಾಕೋ ಏನೋ ಇವಳು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಬದುಕಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ ಬಲಿಯುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯ ಬರಹತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ಗಾಂಭೀರ, ಅದೇ ನಿಷ್ಕಪಟತೆ, ಪ್ರಶಾಂತತೆ, ಅಹುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಮುಗುಳು ನಗೆಯ ಮಿಂಚು ತುಟಿಯಮೇಲೆ, ಮಮತೆಯುಕ್ತಿ ಬಂತು, ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ಎದ್ದು, ಬಾಗಿ ನವಿರಾಗಿ ಚುಂಬಿಸಿದೆ. ಎಚ್ಚರವಾಗಿ, ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದಳು, ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡು, “ಘಂಟೆ ಐದಾಯ್ತು ಇನ್ನೂ ನಿಡ್ಡೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೇನು ನಿನಗೆ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಕಾವಲು ಕೂತಳು. ನನಗರಿಯದಂತೆಯೇ ನಿಡ್ಡೆ ನನ್ನನ್ನಾವರಿಸಿತು.

ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದಾಗ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಎದುರಿಗೆ ಕಿರಣ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಎಚ್ಚರಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ, ಮುಖ ತೊಳೆಸುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದಳು. ಹೊರಗೆ ರವಿ ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಮುಖ ತೊಳೆದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ ಅಮ್ಮ, ಅಪ್ಪ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರೊಡನೆ, ಹಾಜರಾದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರು. ಯಾಕೋ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ನೋಡಿದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾರಮೇಲೆಯೂ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳೂ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ.

ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಯಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಸತ್ತು ಹೋದರಂತೂ ನನ್ನ ಬಯಕೆ ಈಡೇರಿದಂತಾಯಿತು. ಇಲ್ಲ ಬದುಕಿದನೆಂದರೆ....ಇಷ್ಟೆ, ಜೀವನವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು. ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷಣವನ್ನು ಬದುಕಬೇಕು, ಅಂದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬದುಕಲೇಬೇಕೆನ್ನುವ ಹಠವಿಲ್ಲ. ಸಾವಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ಉಳಿದಿರುವ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಆಗುವುದಾದರೂ ಏನು?....

ಡಾಕ್ಟರು, ನರ್ಸ್‌ರೊಡನೆ ಒಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ, ಆಪರೇಷನ್ ಥಿಯೇಟರಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು, ನನ್ನನ್ನು ಬಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಲಾಯಿತು, ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಪ್ಪ

ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಹೆಂಡತಿ ಯಾವದೋ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮುಖದಮೇಲೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಎಳೆದು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕಿರಣ, ರವಿ, ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಆಪರೇಶನ್ ಥಿಯೇಟರಿನ ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಬಂದರು. ಆಯಿತು ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ಸಾವು ಬದುಕಿನ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಈ ಬಂಡಿ ನನ್ನನ್ನು ದೂಡುತ್ತದೆ.

ಕುಂತಕನ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ

ಕುಂತಕನ
ವಕ್ರೋಕ್ತಿ

ಎಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ

ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ತರದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯದಿಂದಾಗುವ ಅಲೌಕಿಕ ಆನಂದಾನುಭವಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪರಿಚಯ ಇರಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಲಕ್ಷ್ಯದ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಚಯವಾದೀತೆನ್ನುವ ಭರವಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಲೀ ಅಂತಃಸತ್ತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ ನಿರೂಪಿಸುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಸಾಮಾನ್ಯವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಅನುಭವವೊಂದು ಇಬ್ಬರು ಲಾಕ್ಷಣಿಕರಿಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತು ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು. ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ತಮ್ಮ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಎಳೆದುತಂದರು. ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, ಬಲಿಯಿತು, ಹಿಗ್ಗಿತು. ಒಬ್ಬನು ತನ್ನದೇ ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಣಯವೆಂದು ಸಾರಿದುದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಖಂಡಿಸಿದ. ಅವನ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ದೋಷಗಳು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯೇನಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದಿನವರ ಪರಿಷ್ಕಾರ, ನೂತನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ತಲೆದೋರಿದುವು. ಹೀಗೆ ಹೊಸ ಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಕುಂತಕನೂ ಒಬ್ಬ. ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅಲಂಕಾರ, ರೀತಿ, ರಸ, ಧ್ವನಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದವು, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಕುಂತಕ ಕಾವ್ಯದ ಅಂತಃಸತ್ತ್ವವು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯೇ ಎಂದು ಮಂಡಿಸಿದ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ಭಾಮಹನು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯ ಛಾಯೆಯವರೆಗೆ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ, ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯೇ ಸಕಲ ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಸಾರಭೂತವಾದುದು. ಇದಿಲ್ಲದೆ ಅಲಂಕಾರವೇ ಆಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ. ಕುಂತಕನು ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಪರಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾತ್ಮ. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯವೇ ಆಗದೆಂಬ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದ. ಆದರೆ ಅವನ ಪರಿಭಾಷೆಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಮರ್ಥನೆ ಸಾಲದುದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನ ಅನುಭವವು ನವೀನ ಮಾರ್ಗ ಶೋಧಕರಿಗೆ ದಾರಿದೀವಿಗೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕುಂತಕನು 'ವಕ್ರೋಕ್ತಿ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಕೊಂಕುನುಡಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಲಿಲ್ಲ, ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಬರೇ ಅಲಂಕಾರವೂ ಅಲ್ಲ; ಉಕ್ತಿಯ ಅತಿಶಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ "ವೈದಗ್ಯ ಭಂಗೀ ಭಣಿತಿ" ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ರೀತಿ-ಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ, ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ, ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ, ರಸದಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧದ ಸಮುದಾಯ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೇಗೆ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲದೆಂದು ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮೊದಲಿಗೆ ಕುಂತಕನು ಸರಸ್ವತೀ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಮುಂಗಲಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಕಾವ್ಯದ ಅಲೌಕಿಕತೆಗೆ ಅದರ ಧಾತುಶಕ್ತಿ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ವಂದೇ ಕವೀಂದ್ರ ವಕ್ರೇಂದು ಲಾಸ್ಯಮಂದಿರ ನರ್ತಕೀಂ |
ದೇವೀಂ ಸೂಕ್ತಿಪರಿಸ್ಪಂದ ಸುಂದರಾಭಿನ ಯೋಜ್ಯಲಾಂ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಕವಿವಾಣಿಯನ್ನೂ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದಂತೆ ಇದೆ. ಮುಂದೆ ಆತನೇ ಹೇಳುವ ಶಾಬ್ದಿಕವಾದ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣವು ಇದರೆದುರಿಗೆ ಸಪ್ತೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಸೂಕ್ತಿ' 'ಪರಿಸ್ಪಂದ' ಅಭಿನಯ' "ಉಜ್ವಲ' ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗುಣಗಳು. ಅದರಲ್ಲೂ ಪರಿಸ್ಪಂದ ಶಬ್ದವು ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಕುಂತಕನು ತನ್ನ 'ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಜೀವಿತ' ದಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಪಂದ ಮತ್ತು ಸ್ಪಂದ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಪಂದ ಎಂದರೆ (ಶಕ್ತಿಯ) ಸ್ವಭಾವ, ಧರ್ಮ, ವ್ಯಾಪಾರ, ವಿಲಾಸ, ಸ್ವರೂಪ..... ರಿಂದ ಅಭಿನ್ನ, ಸ್ಫುರಿತತ್ವ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದಾದರೂ ವಿಲಸಿತ ಎಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಲ್ಲುಡಿಗಳ ಸುತ್ತೋತ್ತಿನಿಂದ ಭಾವಾಭಿನಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಉಜ್ವಲವಾಗಿರಬೇಕು ಕವಿಯ ವಾಣಿ. ಕುಶಲಕಾದ ನರ್ತಕಿಯು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಭಾವವೊಂದನ್ನು ಅಂಗವಿಕ್ಷೇಪದಿಂದಲಾಗಲೀ ಪದ ವಿನ್ಯಾಸಮಾತ್ರದಿಂದಲಾಗಲೀ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ ವಿದಗ್ಧನಾದ ಕವಿಯ ವಾಣಿಯು ತನ್ನ 'ಪದವಿನ್ಯಾಸ' ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನವುರಾದ ಭಾವದ ಒಳಪದರಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಬಹುದು. ಅದು ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವತಳದ ಕಾವ್ಯದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು ಭಾವವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನ ವೈದಗ್ಧ್ಯ ದಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ಭಾವಾಭಿನಯ ಚಾತುರ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂತಲೇ ಇದಕ್ಕೆ 'ವೈದಗ್ಧ್ಯ ಭಂಗೀ ಭಣಿತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ವೈತರಿಕ್ತವಾದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವಿರಲಾರದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಏಕೈಕ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವಧಾನ ಪರನಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗಿಂತ ಕವಿಗೆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು. ಇದು ಒಳ್ಳುಡಿಗಳ ಪರಿಸ್ಪಂದದಿಂದ ಸುಂದರಾಭಿನಯ ಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ಭಾಷೆ. ಕಾವ್ಯದ ಈ ಗುಣಧರ್ಮವು ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದುದೆಂದು ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಸಹಿತೌ ವಕ್ರಕವಿವ್ಯಾಪಾರ ಶಾಲಿನಿ |
ಬಂಧೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ ಕಾವ್ಯಂ ತದ್ವಿದಾಹ್ಲಾದಕಾರಿಣಿ ||

ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಸಹ ಭಾವವೇ ಕಾವ್ಯ. ಕೇವಲ ಶಬ್ದವೂ ಅಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಅರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಎಳೆನಲ್ಲೂ ಎಣ್ಣೆ ತುಂಬಿರುವಂತೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ತ್ವ ವಿರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಂಫಿತವಾಗಿ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕಾವ್ಯದ ಗುಣ ಧರ್ಮ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ. ಇತರರು ಹೇಳುವ ಗುಣ, ಅಲಂಕಾರ, ರಸ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲಾ ಇದರಲ್ಲೇ ಅಡಗಿವೆ. ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳೆರಡೂ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಕವಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದರೂ ಕಾವ್ಯದ ಭಾವವು ಹದಗೆಡಬಹುದು. ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಅನೇಕ ಪದಗಳಿದ್ದರೂ ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪದ, ಸಹೃದಯರ ಚೇತಶ್ಚಮತ್ಕಾರ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲೇ ನಿರತವಾದ ಅರ್ಥ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕು. ಉದಾ :

ಕಲ್ಲೋಲ ವೇಲಿತ ದೃಷತ್ಪರುಷಪ್ರಹಾರೈಃ
ರತಾನ್ಯಮನಿ ಮಕರಾಕರ! ಮಾವಮಂಸ್ಥಾಃ|
ಕಿಂ ಕೌಸ್ತುಭೇನ ಭವತೋ ವಿಹಿತೋ ನ ನಾಮ
ಯಾಜ್ಞಾ ಪ್ರಸಾರಿತಕರಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮೋಪಿ||

ಸಮುದ್ರವೇ! ಅಲೆಗಳಿಂದ ಚಲಿಸುವ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ನಿನ್ನ ಈ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸದಿರು, ಆ ಒಂದು ಕೌಸ್ತುಭ ರತ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಕೈ ಚಾಚಲಿಲ್ಲವೆ!

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ರತ್ನಕ್ಕಾಗಿ' (ಏಕೇನ ಕಿಂ ನ ವಿಹಿತೋ ಭವತಃ ಸ ನಾಮ) ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳೆರಡೂ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾವವನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದವು. ರತ್ನಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಬದಲು ರತ್ನವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಅವಧಾನಪರನಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಥವು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಅರಳುತ್ತಾ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುಖ್ಯಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ಮೇಘದೂತದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಭರ್ತುರ್ಮಿತ್ರಂ ಪ್ರಿಯಮವಿಧವೇ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಮಂಬುವಾಹಂ
ತತ್ಸಂದೇಶಾತ್ ಹೃದಯ ನಿಹಿತಾದಾಗತಂ ತ್ವತ್ಸಮೀಪಂ |
ಯೋ ವೃಂದಾನಿ ತ್ವರಯತಿ ಪಥಿ ಶ್ರಾವ್ಯತಾಂ ಪೋಷಿತಾನಾಂ |
ಮಂದ್ರಸ್ವಿಗ್ಧರ್ಷನಿಭಾರಬಲಾವೇಣಿ ಮೋಕ್ಷೇತುಕಾನಿ!

'ಎಲೆ ಸುಮಂಗಲಿ! ನಾನು ನಿನ್ನ ನಲ್ಲನ ಪ್ರಿಯ ಸಖ, ಮೇಘ. ಅವನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ಪ್ರೇಯಸಿಯರನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೋದ ಪ್ರಿಯರು ಮಧ್ಯದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲುವಾಗ ಮೆಲ್ಲನೆ ಗುಡುಗಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೇಯಸಿಯರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಪರೋಪಕಾರಿ ನಾನು ಎಂದು ಭಾವಿಸು'

ಮೇಘದೂತದ ಮೇಘ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅಂದರೆ ಜಡಪದಾರ್ಥವಾದ ಮೇಘಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಾಳಿದಾಸ ಚೇತನವಿದೆಯೆಂದು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿದ ಬಳಿಕ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅದರ ಚೇತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮೇಘವನ್ನು ದೌತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯೋಜಿಸುವಾಗಲೂ ಅದರ ಯಥಾರ್ಥಸ್ವರೂಪವು ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಜಾರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಘವನ್ನು ಜಡವೆಂದೂ, ಚೇತನವೆಂದೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತೂ ಅವನ ಭಾವ-ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸುವಂತಿವೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಬದುಕಿರುವನು ಎನ್ನುವಂತ ಸಂಶೋಧನೆ, ಪತಿಯು ಮಿತ್ರನಾದುದರಿಂದ ತಾನು ವಿಶ್ವಾಸ ಪಾತ್ರ, ರಹಸ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ಎಂದು ಯಕ್ಷಿಯನ್ನು ಮುಖವೆತ್ತುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಮೇಘ. ಸಂದೇಶ ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವಾದುದು, ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೇ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಂತಪ್ತರಾದವರಿಗೆ ತಂಪನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ 'ಅಂಬವಾಹ' ನಾನು. ಯಾರು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಪೋಷಿತರಾದ ಫಾಂಥರನ್ನು ತಕ್ಕ ವೇಳೆಗೆ ಅವರ ಮನದನ್ನೆಯರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ನನ್ನ ಹೆಂಗರುಳನ್ನು ತಿಳಿದೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯ ನನ್ನೊಡನೆ ನಿನಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನು. ಇನಿದನಿಗೈಯುವ ನನ್ನ ಹೊರತು ಆತನಿಗೆ ಆ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರು ಆಪ್ತರು ದೊರೆಯುವರು? ಅದರಲ್ಲೂ ಅಬಲೆಯರಿಗಾಗಿ ಮರುಗುವವನು ನಾನು. ವಿರಹದಿಂದ ಬಿಳಿಚಿಹೋಗಿ ವೇಣೀಧರರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಪ್ರಿಯರನ್ನು ಚಾಟಾಕ್ತಿಯಂತಹ ಗುಡುಗಿನ ದನಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ಸಮಾಗಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮನಕರಗುವವನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗಾಗಿ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ ತರಲಾರೆನೆ! ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಂಬು ಎಂದು ಯಕ್ಷನಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನನಾದ ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಂಗಿಯಿದು.

ಜಡವಸ್ತುವಾದ ಮುಗಿಲು ಇಲ್ಲಿ ಸಚೇತನವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಕವಿ ಎಷ್ಟು ಎಚ್ಚರವಿದ್ದರೂ ಸಾಲದು. ಜಡಕ್ಕೆ ಚೇತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರೋಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಚೇತನವೆಂಬಂತೆಯೇ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಡನೊಡನೆಯೇ ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಜಡ ಎಂಬ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯೂ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತೂ ಆಯಾ ಭಾವಗಳನ್ನು ಸಜೀವವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದಾರ್ಥ ಪರಿಸ್ಪಂದವು ಮೇಘದೂತದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಪ್ರಾಣಭೂತವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಮೇಘವನ್ನು ಜಡವೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಇಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣವು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಭಾವದಿಂದ ಸಹೃದಯರು ಚಮತ್ಕೃತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಘದೂತವು ಒಂದು ಭಾವಗೀತೆ. ಕಾಳಿದಾಸ ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸದೆಂದು ಕಾಣುವ ಒಂದು ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಇದನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಹಳೆಯದರ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ತೊಡಕೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವನಿಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಜಟಿಲವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಅನುಭವವೂ ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನು ತನ್ನ ಮನೋಭಾವನೆಗಳ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಅವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹದವರಿತು ಕಾವ್ಯದ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮಾತಿನಲ್ಲೂ ಕವಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವಸ್ವಂದನವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕವಿಯ ಭಾವುಕತೆಯೂ ಅವಧಾನ ಪರತೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿನ್ನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಕವಿಯ ಎಲ್ಲ ಭಾವನೆಗಳೂ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಬರಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಸಹಭಾವವೇ ಕಾವ್ಯ. ಅದರ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಮೂಲವಾದವು. ಭಾವವನ್ನು ಏಕಮುಖವಾಗಿ ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅವು ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಕ್ರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಭಾವವು ಅಲೌಕಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ವೈದಗ್ಯ ಭಂಗೀ ಭಣಿತಿ'ಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಕಾವ್ಯಶೋಭಾದಾಯಕವಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಚ್ಛತ್ತಿವಿಶೇಷಗಳೂ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಮೂಲಗಳೇ ಸರಿ. ಈ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಅಲಂಕಾರವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸ್ವಭಾವ ರಹಿತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರಣವೇ ಕಾವ್ಯ. ಅದನ್ನು ಅಲಂಕಾರವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಅಲಂಕಾರ್ಯ (ಕಾವ್ಯ) ಯಾವುದು? ಸ್ವಭಾವ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಕುಂತಕನ ಆಶಯ.

ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಏಕಮುಖವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಣದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾಣವು ಸ್ಪುರಿತದಿಂದಲೂ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುವು ಹೊಸ ಜೀವ ತುಂಬಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಸುಂದರಗಳಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವು ನಿರ್ಜೀವವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವ ತುಂಬುವುದು ವಕ್ರೋಕ್ತಿ, ಈ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಪರಿಸ್ಪಂದ ಸುಂದರವಾದ ಕಾವ್ಯವು ಮಾತ್ರ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ತರುವುದು. ಕಾವ್ಯದ ಜೀವನಾಡಿಯಂತಿರುವ ಈ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರು ವಿಧವಾಗಿವೆ.

- (1) ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸ ವಕ್ರತಾ
- (2) ಪದಪೂರ್ವಾರ್ಥ ವಕ್ರತಾ
- (3) ಪ್ರತ್ಯಯಾಶ್ರಯ ವಕ್ರತಾ
- (4) ವಾಕ್ಯ ವಕ್ರತಾ
- (5) ಪ್ರಕರಣ ವಕ್ರತಾ
- (6) ಪ್ರಬಂಧ ವಕ್ರತಾ

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಭೇದದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಇರುವ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಂಜನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ವರ್ಣಗಳು ಹದವಾಗಿ ಅಳವಡಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಸುಕುಮಾರ ಭಾವವೂ, ಕಟುವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕಠೋರ ಭಾವವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾವಾನುಗುಣ ವಾದ ಉಚಿತ ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವೈದಗ್ಯ ವು ಕಂಡುಬರುವುದೆ ವಕ್ರತೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಹೇಳಿದ ವರ್ಣಾನುಪ್ರಾಸ, ಯಮಕ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಈ ಪ್ರಭೇದದಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರವೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸದೆ ಅದು ಕವಿಯ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದುವೆಂದು ಕುಂತಕ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲಿನದರಲ್ಲೇ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಾತಿಪದಿಕೆ ಮತ್ತು ಧಾತು (ಆಖ್ಯಾತ) ಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವಸ್ವಂದನಕ್ಕಾಗಿ ವಕ್ರತೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅದು ಪದಪೂರ್ವಾರ್ಥ ವಕ್ರತೆ. ರೂಢವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪದವು ಪ್ರಸ್ತಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸಬಹುದು.

ಉದಾ :

“ರಾಮೋಸ್ಮಿ ಸರ್ವಂ ಸಹೇ” (ನಾನು ರಾಮ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ). ಇಲ್ಲಿ ರಾಮ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ದಶರಥನಮಗ ಎಂಬಷ್ಟೆ ಅರ್ಥವಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವನು. ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವಕ್ರವ್ಯಾಪಾರವು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪರ್ಯಾಯಪದ (Synonyms) ಗಳಿದ್ದರೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪದವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಭಾವವನ್ನು ಥಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹವು ದಿಲೀಪನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಮಾತಿದು.

ಆಲಂ ಮಹೀಪಾಲ! ತವಶ್ರಮೇಣ ಪ್ರಯುಕ್ತಮಪ್ಯಸ್ತ ಮಿತೋವ್ಯಥಾಸ್ಯಾತ್|
ನಪಾದಹೋನ್ಮಲನಶಕ್ತಿರಂಹಃ ಶೀಲೋಚ್ಚಯೇ ಮೂರ್ಛತಿಮಾರುತಸ್ಯ ||

ಮಹೀಮಾ | ನಿನ್ನ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು, ನೀನು ನನಗೆ ಹೊಡೆದ ಅಸ್ತವೂ

ವ್ಯರ್ಥವಾದೀತು. ಮರವನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತುಹಾಕಬಲ್ಲ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಆ ವೇಗವು ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಏನೂ ನಡೆಯಲಾರದಷ್ಟೆ! ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಬಾಹುಬಲವುಳ್ಳ ರಾಜನಿಗೆ ಗುರುವಿನ ಗೋವಿನ ಜೀವವೊಂದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಅಸಂಭವ, ಅದಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಈಗ ರಾಜ, ಎಂಬ ಉಪಹಾಸವು ಇಲ್ಲಿ ‘ಮಹೀಪಾಲ’ ಎಂಬ ಸುಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ ‘ಮಹೀಪಾಲ’ ಎಂಬ ಪದವು ‘ರಾಜ’ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಹಾಸವನ್ನು ಗರ್ಭಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ.

ದ್ರವರೂಪದ ವಸ್ತುವಿನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೂರ್ತವಸ್ತುವಿಗೂ, ಮೂರ್ತದ ಧರ್ಮವನ್ನು ದ್ರವರೂಪದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸುವುದು ವಿಶೇಷಣ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವಕ್ರತೆಯನ್ನು ತರುವುದು ಮೊದಲಾದುವು ಈ ಪ್ರಭೇದದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷಣಾವ್ಯಾಪಾರ ಅರ್ಥಾಂತರ ಸಂಕ್ರಮಿತವಾಚ್ಯಧ್ವನಿ ಮೊದಲಾದುವು ಈ ವಿಧದ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ಸಾಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಭಾವವು ಹೊಳೆಯುವುದು.

ಮಾರನೆಯದು ಪ್ರತ್ಯಯಾಶ್ರಯವಾದ ವಕ್ರತೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾ, ಪುರುಷಕಾರಕ ಮೊದಲಾದುವುಗಳೂ ಸೇರುತ್ತವೆ.

“ಸೀತೆಯು ರಾಮನ ಪತ್ನಿ” ಎನ್ನಬೇಕಾದರೆ ‘ಮೈಥಿಲೀ ತಸ್ಯ ದಾರಾಃ? ಎನ್ನುವುದು, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣು ನೈದಿಲೆಯಂತೆಯೂ ಕೈಗಳು ತಾವರೆಗಳಂತೆಯೂ ಇವೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ‘ಫುಲ್ಲೋಂದೀವರಕಾನನಾಗಿ ನಯನೇ ಪಾಣೀ ಸರೋಜಾ ಕರಾಃ’ ಎನ್ನುವುದು ಇಂತಹ ಉಕ್ತಿವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಕ್ರತೆಯ ಕಾವ್ಯಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

“ನನಗೆ ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ” ಎನ್ನಲು ‘ಅಯಂಜನಃ ಪ್ರಷ್ಟುಮನಾಃ’ ಎನ್ನುವುದು (ಇದರಿಂದ ತಾನು ತಟಸ್ಥ ಎಂಬುದು ಧ್ವನಿ) ಇಂತಹವು ಸರ್ವನಾಮದ ಪುರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಕ್ರತೆಗಳು. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ನನಗೆ ಲಜ್ಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎನ್ನಬೇಕಾದರೆ “ಬದ್ಧ ಸ್ಪರ್ಧಸ್ತವ ಪರಶುನಾಲಜ್ಜತೇ ಚಂದ್ರಹಾಸಃ” ಎನ್ನುವುದು ಮುಂತಾದವು ಕಾರಕ ವಕ್ರತೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ನಾಲ್ಕನೆಯದು ವಾಕ್ಯ ವಕ್ರತೆ. ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ವರ್ಗವು ಇದರಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಭೂತವಾಗುವುದರಿಂದ ಇದರ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಅಲಂಕಾರದ ಜೀವವೇ ಚಮತ್ಕಾರ, ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಎಂಬುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಚಮತ್ಕಾರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಾಕ್ಯವೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭೂತವಾಗುತ್ತೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಕ್ರತೆಯು ಇಡೀ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ

ಲಕ್ಷಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಅವಳು ರಾಮನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಸಂದೇಶದ ಪದ್ಯವೊಂದನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದು.

ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ, ರಾಮಚಂದ್ರ ತನ್ನನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾರದ ಸಂಕಟ. ಉಕ್ಕಿಬರುವ ಕಂಬನಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಸಂದೇಶದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳೆ :

ಉಪಸ್ಥಿತಾಂ ಪೂರ್ವನಪಾನ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವನಂ ಮಯಾ ಸಾರ್ಥಮಸಿ ಪ್ರಸನ್ನಃ |

ತ್ವಾಮಾಶ್ರಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತಯಾನು ಕೋಪಾತ್ ಸೋಡಾಸ್ಮಿ ನ ತದ್ವವನೇ ವಸಂತೀ ||

“ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮೊದಲು ತಾನಾಗಿ ಬಯಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಲಿಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಆಕೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದಿರುವೆ, ಈಗ ನೀನು ಈ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆಯೆಂದರೆ ನಂಬುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಬಹುಶಃ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಿದ ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಈಗ ಮತ್ಸರದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಹೋದಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.” ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರದ ಧ್ವನಿಯಿದೆ. ಅದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೋಂಕಿನಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಾತಿನ ಕೊಂಕು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪದ-ಪದ್ಯಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕಾದ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದ ನೀನು ಈಗ ಸಾಮಾಜ್ಯ ಪಡೆದಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದುದು ಉಚಿತವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯವಹಾರ ಕುಶಲನಾದ ನೀನೇ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮೊನೆಯು ಹದವಾಗಿ ರಾಮನ ಮರ್ಮಕ್ಕೆ ನಾಟುವಂತಿದೆ. ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೇಕಾಯಿತು. ಸುಖಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಬೇಡವಾದೆ ಎಂಬ ನೋವೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾತಿಗೆ ಈ ಕೊಂಕು ಬಂದುದರಿಂದ ಸೀತೆಯ ಸಂಕಟ, ರಾಮನ ನಿಷ್ಕಾರ್ಯ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅವಹೇಳನ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಉದಾತ್ತ ಚರಿತೆಯಾದ ಸೀತೆ ರಾಮನ ಅಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂದಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ನೋವಿಲ್ಲವೇ? ಅದೂ ತುಂಬಿದ ಬಸಿರಿ. ಎಂತಹ ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಕೊಂಕುನುಡಿಯು ಅವಳ ಮಾತಿನ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಭಾವಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಸ್ತು ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಬಂಧದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲವಸ್ತುವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಬದಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರಕರಣ ವಕ್ರತೆ. ಪ್ರಬಂಧದ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಇತರ ಘಟನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿರುವು ಮುರುವು ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಂಡರೆ ಕವಿಯು ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಹೊಸ ಮೆರಗು ಕೊಡಬಹುದು, ಕಥೆ ಅಥವಾ ವಸ್ತು ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಉದಾ :

ಮಾಯಾಮೃಗವನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಬಹುದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೂ ರಾಮು ಮಾರೀಚನನ್ನು ಕೊಂದಾಗ ಅವನು, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸೀತೆ ಎಂದು ನುಡಿದು ಮಡಿದ. ಆ ಕರುಣಾಕ್ರಂದನವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸೀತೆ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೆ ಚುಚ್ಚುನುಡಿಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷಣನನ್ನು ಬೈದು ರಾಮನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು ಎಂದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲು ಸೀತೆಯ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತ್ರ ಇದೇ ಇರಬಹುದೇನೋ!

ಉದಾತ್ತರಾಘವನಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಇದು ಸರಿಯೆನಿಸದೆ ಇದನ್ನು ಬದಲು ಮಾಡಿದ. ಮಾಯಾಮೃಗವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋದುದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಅವನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೆದರಿದ ಸೀತೆ ರಾಮನನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನು ಅಸಹಾಯಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಪ್ರಕರಣವನ್ನೇ ಬದಲು ಮಾಡಿದ. ಸೀತೆ ಅಸಹಾಯಳಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಎರಡೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಕವಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಮೊದಲಿನದರಲ್ಲಿ : ಅನುಚರನಾದ ತಮ್ಮನಿರುವಾಗ ಮೃಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ರಾಮನೇ ಹೋದುದೇಕೆ? ಅದರಲ್ಲೂ ಮಾಯಾಮೃಗವೆಂದು ತಿಳಿದೂ ಆತ ಹೋದನಲ್ಲವೆ? ರಾಮಚಂದ್ರ ತ್ರಿಲೋಕೈಕವೀರ, ಬಿಲ್ಲಾರ, ಅಂತಹನಿಗೆ ಎಡರಡಸುವುದೆಂದರೇನು? ಅದರಲ್ಲೂ ಅವನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ

ಸಹಾಯಬೇಕಾಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಸಮೀಚೀನವಾದುದೆಂದು ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಘಟನೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ತಿರುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕರಣದ ರಸಪುಷ್ಟಿಯು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ, ಬೇರೆ ಬಣ್ಣ ಕೊಡುವುದು ಪ್ರಕರಣ ವಕ್ರತೆ. ಶಾಕುಂತಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ವಾಸರ ಪ್ರಸಂಗ ಮತ್ತು ಉಂಗುರದ ಕತೆ, ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದರ್ಶನ ಮೊದಲಾದುವು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ಪ್ರಬಂಧ ವಕ್ರತೆಯು ಕಾವ್ಯದ ಸಮುದಾಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದು. ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯೇತಿಹಾಸಗಳಾದರೂ ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಅವುಗಳಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧದ ಪಾರ್ಯಂತಿಕ ರಸಕ್ಕನುಗುಣವಾಗುವಂತೆ ಅವಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭವಭೂತಿಯ ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತೆ, ಮತ್ತು ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನ ವೇಣೀಸಂಹಾರ, ಈ ನಾಟಕಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣ – ಮಹಾಭಾರತಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆಯಾದರೂ ಅವುಗಳ ರಚನೆ – ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿದೆ. ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತದಲ್ಲಿ ಕರುಣರಸ ಇದ್ದೂ ನಾಟಕ ಸುಖಾಂತವಾಗಿದೆ. ವೇಣೀಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ವೀರರಸ ನೊರೆಗಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆ ಕವಿಗಳು ವಸ್ತುವನ್ನು ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕ ಹೆಣೆದುದೇ ಕಾರಣ. ಇಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳು ಪ್ರಬಂಧ ವಕ್ರತೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ಕಥೋನ್ನೇಷ ಸಮಾನೇಪಿ ವಪುಷಿವ ನಿಜೈರ್ಗುಣೈಃ |

ಪ್ರಬಂಧಾಪ್ರಾಣಿನ ಇವ ಪ್ರಭಾಸಂತೇ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ||

ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಕಾರ-ಗುಣಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನಾಧರಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಚಾರುತಾವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭಾವಿಲಸಿತವೇ ಉಪಾದೇಯವಾದ ಅಂಶ. ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳಿದ್ದರೂ ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಅದರಿಂದಲೇ ವಸ್ತುವನ್ನಾಯ್ದು ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಜನರೂ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಇಂದಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃಷಿ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಜನರೂ ಅದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಸದನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜನರ ಅಭಿರುಚಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಒಂದು ಕಡೆ. ಅವರ ರುಚಿ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಕೆಡದಂತೆ ಅವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. ಇವೆರಡು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳು ಕವಿಯ ಪಾಲಿಗೆವೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಕಾವ್ಯದ ಅಖಂಡ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಹುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಪಡಿಮೂಡುವುದರಿಂದ ಕೃತಿಯ ಸಮಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ, ಅದರ ಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಸಂಹತಿಯಲ್ಲಿ (texture) ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಕಾಣಿಸದಿರದು. ಪ್ರಾಚೀನರು, ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇದನ್ನು ವೈದರ್ಭೀ, ಗೌಡೀ, ಪಾಂಚಾಲೀ ಎಂದು ಮೂರಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದರು. ದೇಶ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ಕ್ರಮವು ಕುತಂಕನಿಗೆ ಹಿತವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಸಂಭವನೀಯ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿರುವಂತೆ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ಮೂರು ತರದ ಕಾವ್ಯಬಂಧಗಳು ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗಗಳು ಎಂದು ಕುಂತುಕ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುಕುಮಾರ, ವಿಚಿತ್ರ, ಮಧ್ಯಮ (ಉಭಯಾತ್ಮಕ) ಎಂದು ಕಾವ್ಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮೂರು ಬಂಧವಿಶೇಷಗಳು. ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯು ರೂಪುಗೊಂಡ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಈ ಬಂಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಸುಕುಮಾರಮಾರ್ಗ ಎಂದರೆ ದೀರ್ಘಸಮಾಸಗಳಲ್ಲದೆ, ಅರ್ಥವೈಮಲ್ಯವಿದ್ದು, ಮಧುರವಾಗಿರುವ ಶೈಲಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಯ, ಹಗುರು, ನವುರು ಇರುತ್ತದೆ. ಹೂವಿನ ಕಾನನದಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಗಳು ಸಾಲಿಟ್ಟಂತೆ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿ ಸತ್ಯವಿಗಳು ಸುಕುಮಾರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದವರು.

ಸಮಸ್ತ ಪದಗಳು, ಶ್ಲೇಷ, ಅರ್ಥವೈಚಿತ್ರ್ಯ, ಭೂಯಿಷ್ಯವಾದುದು ವಿಚಿತ್ರಮಾರ್ಗ, ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರೌಢಿ, ಬಿಗು ಇರುತ್ತದೆ. ಸುಭಟರ ಮನೋರಥಗಳು ಖಡ್ಗಧಾರೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದಂತೆ ವಿದಗ್ಧ ಕವಿಗಳು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಬಾಣ, ಭವಭೂತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಮಾರ್ಗದವರು.

ಮಧ್ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳ ಗುಣದ ಮೇಳವಿರುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕರು ವಿದಗ್ಧ ವೇಷಭೂಷಣಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗುವಂತೆ ಆರೋಚಕಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಈ ಮಿಶ್ರಶೈಲಿಯನ್ನೇ ಮೆಚ್ಚುವರು.

ಈ ಮೂರು ವಿಧದ ಬಂಧಗಳೂ ಕಾವ್ಯದ ಅಖಂಡ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಅದರ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವು. ಕವಿಯು ಲೌಕಿಕವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡಿಸುವಾಗ ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಅದು ಅಲೌಕಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಭಾವನೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪದರಗಳನ್ನು ಪದಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸುವಾಗ ಕವಿ ಹೊಸ ತರದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವತೆಯನ್ನು ತರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಕುಂತಕನ ಮತ, ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಪದ, ಪದ್ಯಕದೇಶ, ವಾಕ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅಂಶಗಳಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅಖಂಡ ಸ್ವರೂಪ ಬರಬೇಕು. ಕವಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಶಬ್ದ, ಅದರ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಭಾವಕೋಶ, ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ಅವು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳ ನೆಲೆ, ಅನುಭವವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ವಾಗ್ವಿಲಾಸ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಪಾರ್ಥಿವ ಪರಿಣಾಮ ಈ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲೂ ಅವನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಅವನ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಔಚಿತ್ಯದ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಿತವೆಂದು ಕುಂತಕನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೂ ಇದರ ಪರಿಧಿಯಿಂದ ಆಚೆಗೂ ಚಾಚಿರುವ, ಆಸ್ವಾದ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರಸ-ಧ್ವನಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನವು ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂಬುದು ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯು ಕಾವ್ಯದ ಚಮತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಚಮತ್ಕಾರನೇ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ವ್ಯಂಜಕವನ್ನೇ ವ್ಯಂಗ್ಯವೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಅಭೇದೋಪಚಾರದಿಂದ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಜೀವಿತವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯೆಂದರೂ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಾನುಭೂತಿಯ ಅಲೌಕಿಕಾನಂದದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಾವ್ಯದ ಸರ್ವಸ್ವ. ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕೂ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗೂ ಅಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಈ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಪ್ರಸ್ಥಾನವು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಧ್ವನಿಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಮನ್ನಣೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕವಿಯು ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಅದರ ಅಂಶಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಮ್ಯಕವಿತೆ ಅಥವಾ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾದ ಬೇರೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಈಗ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದಲಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದರ ಜೀವಸತ್ತ್ವ ಬದಲಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಭೆಯೇ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಜೀವಾತುಭೂತವಾದುದು. ಕಾವ್ಯವೆಂದರೆ ಬರೇ ಬೌದ್ಧಿಕ ವ್ಯಾಯಾಮವೂ ಅಲ್ಲ, ಹಗಲುಗನಸುಗಳ ರೋಮಂಥವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಸೃಷ್ಟಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ ಇರಬೇಕೆಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಈಗಲೂ ಕೈಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂತಕನು ಹೇಳಿದ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ಹಾದಿಯು ಜಾಡನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಬದಿಗಿರಿಸಿ, ಅದೇ ಭಾಷೆ, ಅದೇ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು

ಅನುಭವದ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ವಿನೂತನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವಾಗ ಕವಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವು ವಕ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ವ್ಯವಹಾರದ ಭಾಷೆಯಂತಲ್ಲದೆ ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕುನುಡಿಯ ಬಿಂಕವಿರುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ವಕ್ರತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಸಕ್ಕಾಗಿ, ಅರ್ಥಭಾರವಿಲ್ಲದ ಪದವಾದರೂ ಒಂದು ಬರಲೇಬೇಕೆಂಬ ಶ್ರಾದ್ಧ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾವು ಕೊಡಬೇಕಾದಾಗ ಪ್ರಾಸಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೃತ್ರಿಮವಾಗಿ) ಕಾಣಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಛಂದಸ್ಸಿನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಭಾಷೆಯು ಸಾಗದಿದ್ದರೂ ಭಾವವನ್ನು ಮಿಡಿಯುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಯ, ಧಾಟಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಭಾವವೇ ಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ವಕ್ರತೆಯಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಹೇಗೆ? ಪ್ರಕರಣಗಳ ವಕ್ರತೆಗಂತೂ ಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲ, ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳು ವಸ್ತುಗಳು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ರಂಜಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕುಂತಕನ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ದೂರದರ್ಶಕದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸಮುಖವು ಮೂಡಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗಬಹುದು.

ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಐಂದ್ರಿಯಕ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೂ ಸಂಘರ್ಷವುಂಟಾದಾಗ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ನೇರವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅನುಭವವು ಅದಮ್ಯವಾದಾಗ ಸಂವೇದನೆಯು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯು ಆಗ ಸರ್ಜನ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಅವನ ಭಾಷೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಕ್ರತಾ ರಂಜಿತವಾಗಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಕವಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದುದು. ಒಬ್ಬನ ಕೊಂಕು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗಿರಲಾರದು. ಆದರೆ ಕವಿ ಬರೇ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಲಾರ, ಅದನ್ನು ಬಳಸುವ ಹದವು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಬದುಕನ್ನು ಬೆದಕಿ ನೋಡಿ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಹಜತೆ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಕತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರಯಾಸಕರ. ಕವಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವು ವಕ್ರತೆಯು ಔಚಿತ್ಯದ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ಮೀರಿದಾಗ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕವಿಯು ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯು ತೊಡಕಿನಿಂದಾಗಿ ಕವಿಯು ಪ್ರಯತ್ನ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗದಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕವಿಯು ಭಾವನೆಗಳ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡುವುದು ಅಥವಾ ವಿಚಾರಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕವಿಯು ಋಷಿಯ ಹಾಗೆ, ಎಲ್ಲ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅವನಿಗೆ ಸಂಯಮವೇ ಹೊರತು ಸ್ವೈರತೆಯು ಒಳಿತಲ್ಲ. ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ವಕ್ರತೆಯು ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದಾಗ ಅದು ರಸಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಬದಲು ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸಿ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲವಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಹೊಸಮಾರ್ಗವನ್ನು ತುಳಿಯುವಾಗ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೈಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ, ಯಾವಾಗ ಬಿಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಔಚಿತ್ಯದಿಂದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು ಅದನ್ನೇ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಿತವೆನ್ನುವುದು ವ್ಯಾಮೋಹದ ಮಾತು, ಅವಿಚಾರಿತ ರಮಣೀಯ. ಅದರ ಕಾರ್ಯವು ರಸ ಆಧವಾ ಪಾರ್ಯಂತಿಕ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಾದುದೆಂದು ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಆದರೂ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಕವಿಗೆ ಲಾಭವಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಕುಂತಕನ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಪುಟ- ೫

ಮೊದಲಮಾತು

ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ತ್ರೈಮಾಸಿಕವಾಗಿ ಮೈತಳೆದು ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದ ನಾಲ್ಕು ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕೊಂಚ ವಿರಮಿಸಿ ಈಗ ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಷದ ಪ್ರಥಮ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕನಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ಮಂಕು ಕವಿಯುತ್ತ ಬಂದು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಪ್ರಕಟನವೂ ವಿಳಂಬವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಬದುಕನ್ನೇ ನಾಟಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದನ್ನೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ, ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮೂಡಿಬಂದ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳ ಎಲ್ಲ ಎತ್ತರಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳನ್ನೂ ಮೈತಳೆಯಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ತಳಮಳವಾಗದೆ ಇರದು: ಹೊಸ ಮುಖ ಬಂದು ಹಳೆ ಮುಖಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನ ಎಂಬುದು ಈಗ ಒಂದು ಲಾಭದಾಯಕ ಉದ್ಯಮವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಮೌಲ್ಯಗಳೂ ಅರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿಯೇ ಮಾರ್ಪಾಟುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯ ತಾರತಮ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ ಆರ್ಥಿಕದೃಷ್ಟಿಯ ತಾರತಮ್ಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಕಾಲದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ.

ಅದರಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೆಟ್ಟಗೆ ಬರೆಯಲು ಬಾರದ ಬಡಪಾಯಿಗಳೂ ಈಗ ಬರೆಯುವುದನ್ನೇ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸರಕು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಆರ್ಥಿಕ ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬಹುಮಾನಿತ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಆಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ದುರಂತ ಪ್ರಹಸನ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೇ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ : ಕಾವ್ಯವೇ, ನಾಟಕವೇ, ಕಾದಂಬರಿಯೇ, ವಿಮರ್ಶೆಯೇ ಯಾವುದು ಬೇಕು ಅದು; ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಾಲು, ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದರೆ, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಯಾರೂ ಏನೂ ಆಗಬಹುದು : ಆಚಾರನೇ, ಪಂಡಿತನೇ, ಮಹಾಕವಿಯೇ, ಸಂಶೋಧಕನೇ, ದಾರ್ಶನಿಕನೇ, ವಿಜ್ಞಾನಿಯೇ ಯಾವುದು ಬೇಕೋ ಅದು ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಹುಲುಸು ಬೆಳೆ ಬಂತು ಈಗ ಆ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಮಹಾಪೂರವೇ ಬಂದಂತೆ ತೋರುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಕಳೆ ಹಬ್ಬಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅಭಿಮಾನದ ಒಳಗೇ ಇರುವ ದುರ್ಬೀಜಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಅಭಿಮಾನ ಇರುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ? ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ, ಚಳುವಳಿಗಾರರ ಬೀದಿ ಕೂಗುಗಳಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ಕಲಿಗಳ ವೀರಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕಾಣದು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನದಿಯು ನೀರಲ್ಲ ಬತ್ತಿ, ತಳದ ಮಣ್ಣು ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟು ದಂಡೆಯ ಹುಲ್ಲು ಹುರುಪಳಿಸಿ ರಣರಣ ಗುಟ್ಟುವ ದೃಶ್ಯ, ಇದು ಕೇವಲ ಕನ್ನಡದ ಗತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಇಡೀ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದೇ ಕಥೆ. ಎಂದರೆ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಜನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಮರೆತು ದುಡ್ಡು ಕಾಸುಗಳ ಗೊಡ್ಡೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ದಂಡಕಾರಣ್ಯದ ಕಡೆ ಗುಳೆಯೆತ್ತಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದೆ : ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿರುವವರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪುರಾತನಮಂತ್ರಗಳ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯೇ.

ಕಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟವರಲ್ಲಿ ಹೊರಗನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಸೆಯ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು; ಬಯಲಲ್ಲೆಲ್ಲ ಡೇರೆಗಳು; ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪುಗಳುಳ್ಳ ಬುಡಕಟ್ಟು ಗಳವರದ್ದೇ ಕಾರುಬಾರು; ಗುಂಪುಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ ಲಟಾಪಟಿ, ಜಗಳ, ಹೊಡೆದಾಟ ಬಡಿದಾಟ, ಸರಿತಪ್ಪುಗಳ ಗಣನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾರು ಎಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಇರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ದೋಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ಗುಳೆಕಾರರ ಆಚಾರಸೂತ್ರ. ಈ ಅರಣ್ಯನ್ಯಾಯ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ಜಾಡ್ಯ ತಲೆದೋರುತ್ತಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ ವಾಗಿರುವ ತಾರತಮ್ಯಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಂಗತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ದೊರೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದ ಹಿರಿಯರನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಡದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ನಾವು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇವೆ;

ಇಲ್ಲಿ ಜಾತಿಪ್ರದೇಶಗಳ ದುರಹಂಕಾರವೇ ಶಿವಸೇನೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಈ ವಿಕಟಾಟ್ಯಹಾಸದ ವಿರಾಡ್ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಈ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವನ್ನೂ, ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಅಂತರಂಗಶುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುವುದೇ ಮೂರ್ಖತನವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿ, ನಿಷ್ಕಪಟವಾಗಿ ಬದುಕುವುದೂ ಇಹವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರೆತು ಪರವೊಂದನ್ನೇ ಗಮ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಕೆಲಸ, ಪ್ರವಾಹದ ವಿರುದ್ಧವೇ ಈಜುವ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಲೇಬೇಕು; ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾನದಂಡವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ, ಉತ್ತಮವಾದದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಈ ಕೆಲಸ ಮರೆಯಾಗಬಾರದು. 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಮೂಲೋದ್ದೇಶ ಇಷ್ಟೇ. ಇಂಥ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಬೆಂಬಲ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಭರವಸೆಯ ಸಂಗತಿ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಮುಡಿಪು ತೊಟ್ಟವರ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಂಪಾದರೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಬೆಳಕಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನಾದರೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಷ್ಟಗಳೂ ಹಲವಾರು; ತೊಡಕುಗಳು ಅನೇಕ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ನಡೆಯುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಮೂಹ ಸದಾ ಹಾಜರು. ಆದರೂ ಯಜ್ಞಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡಲಾರದವರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಈಗ ಮತ್ತೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದೆ-ಅನಿಯತ ನಿಯತಕಾಲಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತೂಗಾಡುತ್ತ.

ಈ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಇನ್ನೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದೇವೆ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರ ನೆರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಮೂರು ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು

ಪಿ. ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ

ವಿಕಾಸಗ್ಲಾನಿಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯ

ಕಾವ್ಯ ಎಂಬುದು ಸುಂದರವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ; ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೆ ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ; ವಿಶೇಷ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ದೃಢ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ಇವರು ಉತ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದ ಕೆಲವರು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಎಂಬ ಎರಡು ಆಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಇವೆರಡರ ಮೂಲಕವೂ ಕವಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ

ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗ. ಅರ್ಥದ ಮೂಲಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಬರುವುದೆಂದರೆ ಸಂದರ್ಭದ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾಗ ಅಪ್ರಕೃತ ವಿಚಾರವೊಂದನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಕೃತ ಅಪ್ರಕೃತ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪದಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ ಅನುಭವ ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಬೇರೆ ಪದಗಳಿಂದ ಅದೇ ಅರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅಭ್ಯಾಸಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವಂತಹ ಪದಗಳನ್ನೇ ಹುಡುಕಿ ಬಳಸುವುದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ "ಆಲಂಕಾರ". ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತರುವ ಅಪ್ರಕೃತ ವಿಚಾರದ ಸಂಗಮದಿಂದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ "ಆಲಂಕಾರ". ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರ ಈ ಸರಣಿಗೆ ("ಆಲಂಕಾರ ಪ್ರಸ್ಥಾನ" ಎಂದು ಹೆಸರು).¹

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವವರ ಪ್ರಕಾರ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಸೌಂದರ್ಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು ಕಾವ್ಯಶರೀರಕ್ಕೆ ತೊಡಿಸುವ ಆಭರಣಗಳ ಹಾಗೆ. ಆಭರಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯ

ಇರುವ ಹಾಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬಿಡಿ ಪದಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಜೋಡಿಸಿ ಕಾವ್ಯಶರೀರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಕವಿ ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕುಶಲತೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪದಗಳ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಜೋಡಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಣಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಣಗಳ ಸಮಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಆಖಂಡ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸೊಬಗು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಣಗಳ ನ್ಯೂನತೆಯಿಂದಲಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಮಟ್ಟ ಕೆಳಗೆ ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪದಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಸುವ “ರೀತಿ”ಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಣಿಯೇ “ರೀತಿಪ್ರಸ್ಥಾನ”.

ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಸರಣಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ತೋರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜೋಡಿಸುವುದು ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅಂದರೆ ಕಾವ್ಯತ್ವವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂಲವಸ್ತು ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಕಾವ್ಯತ್ವ ಬರುವುದು ಹೊರಗಿನಿಂದ. ಹೊರಗಿನ ಈ ಶಕ್ತಿ ಕವಿಯ ಕೌಶಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಸರಣಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕವಿಯ ಕೆಲಸ ಇರುವುದು

1. ಪ್ರಸ್ಥಾನ : ಈ ಪದವನ್ನು ವೇದಾಂತ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ ಬಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯೂ ಸೇರಿ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂರು ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು. ಅಂದರೆ, ಒಂದೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಸೇರುವ ಮೂರು ದಾರಿಗಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪದ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳ ಗುರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸರ್ವಾತ್ಮ-ಐಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪರಮಪ್ರಯೋಜನ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳದ್ದೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಒಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ “ಪದ್ಧತಿ” ಎಂಬ ಪದದ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕೆಲವರು “ರಸ”ದ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಧ್ವನಿಯ ಹೊರತು ರಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಕವಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವವೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು. ಇದನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಿ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದ ವಸ್ತುವಿನ ಸಹಾಯ ಇವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಾವ್ಯವಹನಕ್ಕೆ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವ ಇವೆರಡರ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲಾಗಿ ಕವಿಯಾದವನ ಹಿರಿಮೆ, ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದ ವಸ್ತು ಇವನ ಕೌಶಲದ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯವಾಹಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅದರಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಹೊಸ ಶಕ್ತಿಯೇ “ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿ”, ಕಾವ್ಯ ಮಾಮಾಂಸೆಯ ಈ ಸರಣಿಗೆ “ಧ್ವನಿಪ್ರಸ್ಥಾನ” ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪರಂಪರಾಗತ. ಈ ಮೂರು ಸರಣಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೂರು ವರ್ಗದ ಅಲಂಕಾರಿಕರ ಸಂವೇದನೆಗಳೇ ಕಾರಣ. ಈ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಹೀಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸರಣಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೇಳುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ.

ಅಲಂಕಾರಪ್ರಸ್ಥಾನದವರು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬಹುದಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಅನಂತ. ಆದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂಥವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಉದಾಹರಿಸುವುದರಿಂದ ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಉಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷಿಸಿ ಉದಾಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದವರು ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲ ಹೋದಂತೆ ಹೊಸ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾಗಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಕಲ್ಪನೆ ಒಂದೇ. (೧ ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಅಪ್ರಕೃತವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ೨, ಕೇಳಿಸುವಾಗಲೇ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು) ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ವೆಂದರೆ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರು ಅಲಂಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತುಗಳು.

ಎಲ್ಲಾ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಮೂಲ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದ ಇಬ್ಬರು ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಅಲಂಕಾರ” ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ (Synonym) ವಾಗುವಂತೆ “ವಕ್ರೋಕ್ತಿ” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವುದೂ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. “ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ”

ಎಂದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿಸಿ (ವರ್ಣಿಸಿ) ಹೇಳುವ ಒಂದು ವಿಧಾನ. “ವಕ್ರೋಕ್ತಿ” ಎಂದರೆ ಸರಳವಲ್ಲದ ಮಾತು ಎಂದರ್ಥ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಸರಳವಲ್ಲದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ (ಒಂದು ರೀತಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ) ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯತ್ವ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಸರಣಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ಸೂಚಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನೇ ಇವರು ಲಕ್ಷ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ “ಸರ್ಗಬಂಧ” ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಈ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ “ಮಹಾಕಾವ್ಯ” ಎಂಬ ಅಸಾಧಾರಣ ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವಸ್ತುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳು. ಈ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ವಿವೇಚನಾರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೂ ವರ್ಣನಾಪರತೆಯನ್ನು ಇವರು ಕಾವ್ಯದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷಣವಿವೇಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರು ಅನುಸರಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗೂ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ (ವರ್ಣನೆ) ಮೂಲ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಈ ಗ್ರಂಥಕಾರರಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದುಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪರಿಮಾಣಕ್ಕಿಳಿಸುವ “ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ”ಯಲ್ಲೂ ಕಾವ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುವ ಒಂದು ವಿಚಾರಸರಣಿ ಅಂಕುರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಧಾಟಿಯ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಧಾಟಿ ಬದಲುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ “ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ”ಯೂ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ಸರಳತೆಗಳ ನಡುವೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಈ ಪರವಶತೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಮರ್ಥ ಅಲಂಕಾರವೂ ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಅದಕ್ಕೇನೂ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವರ್ಣನೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎದ್ದ ಒಂದು ಹೊಸ ಲಹರಿ ಪುನಃ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿಹೋಗುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಕಸಿಸುವ ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಂಡರೂ ಪುನಃ ಬಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕುವಾಗ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಮೂಲಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿಗೆ ಇವರು ಎಷ್ಟು ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೂ ಇವರ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ವಿಕಾಸ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದವರು ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಜೊತೆಗೇ ವಸ್ತು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಅಂಶವೂ ಇವರ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ್ದು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ್ದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇವರು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಇವರು ಉಳಿದುದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇವೆರಡರ ನವೀನತೆಯ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಳೆದ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ವಸ್ತು ಎಷ್ಟೇ ಹಳತಾದರೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಸತಾದೊಡನೆ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸತೇ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ಇವರನ್ನಾವರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಇವರ ಇನ್ನೊಂದು ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕಾವ್ಯ ವಿರಾಮಾಂಸೆಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅಖಂಡ ಕಾವ್ಯದ ಪರಿಶೀಲನೆ ಕಾವ್ಯಾಂಶಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಸತ್ಯವೂ ಇವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರ ಗಮನ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಬರುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದ ಕಾರಣಗಳ ಹಾಗೆ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ವಿಕಸಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ಗ್ಲಾನಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣ.

ಅನಂತರದ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರನಿಗೆ “ಅಲಂಕಾರ” ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, “ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಭರಣಗಳು ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯ ಕೊಡುವ ಹಾಗೆ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಕಾವ್ಯದೇಹಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತವೆ” ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಇವನು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯ

ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಅವನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಸರಣಿ ಹೆಚ್ಚು ತಲಸ್ಥರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೇ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿದರೂ ಅದರ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಆ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೋಡುವವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗಲಾರದು ಎಂದು ಅವನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ದೇಹದ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾವುದು? ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುಣಗಳ ಪ್ರತಿರೂಪ ಯಾವುದು?

ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಸಹಜ ಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ದೇಹಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ದಯೆ ಸ್ನೇಹ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ. ಈ ಸೌಂದರ್ಯದ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಆಭರಣಗಳಿಂದ. ಹಾಗೆಯೇ ಪದಗಳ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಹೊಂದಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯ. ಇದರ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಕಾರಣ.

ಈ ರೀತಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ ಅನಂತರ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲೇ “ಗುಣ”ಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ, ಲಕ್ಷಿಸಿ ಉದಾಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲಂಕಾರಗಳ ಅನಂತತೆಯ ಹಾಗೆ ಗುಣಗಳ ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಇವನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಗುಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹತ್ತು. ಇವುಗಳನ್ನೇ ಪದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಈ ಗುಣಗಳ ಸಮಗ್ರತೆಯಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಂದರ್ಯ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ರೀತಿ” ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. “ರೀತಿ” ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಎಂಬರ್ಥ. ಒಂದೊಂದು ಊರಿನವರು ಒಂದೊಂದು ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಊರಿನ ಹೆಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲ ಹೋದಂತೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ “ವೈದಭೀರ್” ಎಂಬುದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ. “ರೀತಿ”ಗಳ ಭೌಗೋಲಿಕ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ ಹತ್ತು ಶಬ್ದ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಹತ್ತು ಅರ್ಥಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈದಭೀರೀತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಗಳ ನ್ಯೂನತೆಯಿಂದ ರೀತಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಆ ಕಾವ್ಯದ ಮಟ್ಟ ಈ ಕಾವ್ಯದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈಗ, ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರನ ಸಾಧನೆಯೇನು? ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರನ ಸಂವೇದನೆ

2

ಇವನು ತಿಳಿದಷ್ಟು ಸಲ ಅಲ್ಲ. ಆಭರಣಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದೇಹಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿಸುವುದು ಸಮರ್ಪಕ ಅಲ್ಲ. ಲೌಕಿಕ ಆಭರಣಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದ್ದು ಅವುಗಳದೇ ಆದ ಸೌಂದರ್ಯ ಇದೆ. ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದು ದೇಹವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಸ್ವತಃ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾಗಲೀ ಆಕಾರವಾಗಲೀ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಅಪ್ರಕೃತ ಜೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಲಂಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರಕೃತ ಸ್ವತಃ ಅಲಂಕಾರವಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಜೋಡಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವುದು ಪ್ರಕೃತವೂ ಅಪ್ರಕೃತವೂ ಅಲ್ಲದ ಹೊಸ ವಸ್ತು. ಇದೇ ಕಾವ್ಯಶರೀರ, ಇದೇ ಅಲಂಕಾರ, ಇದರಲ್ಲೇ ಸೌಂದರ್ಯ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರನ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಅಪ್ರಕೃತದ ಜೋಡಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಲ್ಲೂ ಸೌಂದರ್ಯದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಮಾತ್ರ. ಅಂದರೆ, ಅಲಂಕಾರಪ್ರಸ್ಥಾನದವನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ವರ್ಣನಾಪರವಶತೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಇವನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ. ಆಲಂಕಾರಿಕನ ಸ್ವಭಾವೋತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಇವನ ರೀತಿ ಸರಳತೆಯ ಪಕ್ಷಪಾತಿ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಕಸಿತ.

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ ಕಾವ್ಯಾಂಶಗಳಲ್ಲೇ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದರೆ ಇವನು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಗುಣಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲಿಕ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರ ವಸ್ತುವಿನದು. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇವನ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಗಳೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅಲಂಕಾರಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇಲೆ ಇವನು ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಭರಣಗಳ ಪರಿಚಯ ಹೇಗೆ ಸಾಲದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪರಿಚಯವಾಗಲೀ ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನು ಎಂಬಷ್ಟೇ ಪರಿಚಯವಾಗಲೀ ಸಾಲದು- ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಇವನಿಗೆ ಹೊಳೆದ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲೇ ಕಾವ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುವುದಾದರೆ ಜೋಡಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಮೂಲವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯತ್ವವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂಲವಸ್ತುವಿನ ಬಗೆಗೆ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ತಲಸ್ಥರ್ಶಿಯಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಮತ್ತೊಂದು ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ತೀರಾ ಅಸಮರ್ಪಕ

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಇವೆರಡರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಸಮಾಧಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆ ಉಳಿದ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕ. ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳ ಮಧ್ಯದ ಅಂತರ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಮೂರನೆಯದಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಂತರಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಕುಚಿತ. ಅಲ್ಲದೆ, ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನದವರ ಮೂಲಕಲ್ಪನೆಗಳ ಉಂಟಾಗುವಿಕೆಗೆ ಪ್ರೇರಕ ವಸ್ತುಗಳು ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕ. ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾದ ವಸ್ತು ಶುದ್ಧ ಅಲೌಕಿಕ. ಅಂದರೆ, ಹಾರ ಬಳೆಗಳಂತಹ ಆಭರಣಗಳು ಅಲಂಕಾರಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿದ್ದರೆ “ಮನುಷ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯವನು, ಸುಂದರ” – ಇತ್ಯಾದಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಗುಣಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗೂ, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ರೀತಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಮೂಲ. ಧ್ವನಿ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಇಂತಹ ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರೇರಕವಾಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸಿಗದಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ತರಂಗಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವ ಶಬ್ದವೇ ಇದರ ಲೌಕಿಕ ಪ್ರತಿರೂಪ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಪ್ರತಿ ರೂಪಗಳಿಗಿರುವಷ್ಟು ಲೌಕಿಕತೆ 1 ಈ ಪ್ರತಿರೂಪಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ರೀತಿಯನ್ನು ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಅಂಶಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಅಂಶಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂತರವಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಹಾಗಲ್ಲ. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಾಧಿಸಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸಿತವಾದ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಾ ಪದ್ಧತಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಾಧನೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗದೆ ಉಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನವೂ

1. ಅಲೌಕಿಕ : ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಮಾನ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರ, ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೋಚರ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾತ್ವಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ವಿವೇಚಿಸಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಶ್ಯಕ.

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳ ಮೂಲಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಮೂಲಕಲ್ಪನೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಂದು ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದು. ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಅನುಭವ ಎಂಬ ಒಂದು ಚಲಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೈಗೆ ಸಿಗುವಷ್ಟು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಸಿಗದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾಣ ಹೊಡೆದು ಅದರ ಚಲನೆಯನ್ನು ತಡೆದು ಹಿಡಿಯುವ ಕೆಲಸ ಇದಿಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಾಧಿಸಿದವನ ಹಾಗೆ ಅವು ಇವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅದು ಅನುಭವದ ಜೊತೆಗೇ ಚಲಿಸುವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನದವರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡೇ ಪದರು ಒಂದನೇ ಪದರು ಶಬ್ದ, ಎರಡನೆಯ ಪದರು ಅರ್ಥ. ಅರ್ಥದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶವೂ ಶಬ್ದದ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವಂಥದ್ದೇ. ಸಿಗದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದ ಒಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮೊನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಹಿಡಿಯಬಹುದೆನ್ನುವಷ್ಟೇ ಶಬ್ದಕ್ಕಿಂತ ದೂರ. ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪದರು. ಮೊದಲನೆಯದು ಶಬ್ದ; ಎರಡನೆಯದು ಶಬ್ದದ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಅಥವಾ ಶಬ್ದ ತಾನಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಆಯುಧಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಅರ್ಥ; ಮೂರನೆಯ ಪದರು ಶಬ್ದದ ಕೈಗೆ ಸಿಗದ ಹಾಗೆ, ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕವೇ ಹರಿಯುವ ಅರ್ಥ.

ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪದರುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಈ (ಮೂರನೆಯ ಪದರನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ) ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಪದರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ ಮೂರನೆಯ ಪದರು ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಜೀವಶಕ್ತಿ ಬೀಜವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಗಿಡವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ. ಹೀಗೆ ಎರಡನೆಯ ಪದರನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಪದರು ನಾಶ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಪದರು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಗಿಡ ಮೇಲೆ ಬರುವಾಗ ಬೀಜ ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾಗುವ ಹಾಗೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಪದರು ಸ್ವಲ್ಪ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿ ಮೂರನೆಯ ಪದರಿನ ಅಂಶವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೀಜದ ತೊಗಟೆಯೇ ಗಿಡದ ಕಾಂಡವೂ ಆಗುವ ಹಾಗೆ.

ಎರಡನೆಯ ಪದರು ನಾಶವಾಗದೆ ಉಳಿದು ಮೂರನೆಯ ಪದರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕಾರವೂ ಇದೆ. ಪಾರದರ್ಶಕ ವಸ್ತುವಿನ ಒಳಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತು ಕಾಣಿಸುವ ಹಾಗೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಪದರು ಸ್ವತಃ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂರನೆಯ ಪದರಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಿದೆ : ಪಾರದರ್ಶಕ ಅವರಣವೂ ಒಳಗಿನ ವಸ್ತುವಿನಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ. ಎರಡನೆಯ ಪದರು ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಮೂರನೆಯ ಪದರೇ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಪ್ರಕಾರವೂ ಇದೆ : ಪಾರದರ್ಶಕ ಅವರಣಕ್ಕೂ ಒಳಗಿನ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಬಣ್ಣ ಒಂದೇ ಇದ್ದು ಒಳಗಿನ ವಸ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಲನೆಯಿಂದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಹಾಗೆ. ಒಂದನೇ ಪದರಿನ ಸಹಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎರಡನೆಯ ಪದರು ಮೂರನೆಯ ಪದರನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವೂ ಇದೆ : ಪಾರದರ್ಶಕ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಒಳಗಿನ ವಸ್ತುವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಪಾರದರ್ಶಕ ವಸ್ತುವಿನ ಸಹಾಯ ಬೇಕಾಗುವ ಹಾಗೆ. ಇಂತಹ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಎರಡನೆಯ ಪದರು ಮೂರನೆಯ ಪದರನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಕಾರ ಇದೆ : ಪಾರದರ್ಶಕ ವಸ್ತುವಿನ ಶಕ್ತಿಯೇ ಒಳಗಿನ ವಸ್ತುವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವ ಹಾಗೆ.1

ಒಂದನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಪದರಿಗೆ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೂ ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ಅಂಶದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತಿದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವಿವೇಚನೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

1. ಧ್ವನಿ

ಆವಿವಕ್ಷಿತವಾಚ್ಯ ವಿವಕ್ಷಿತವಾಚ್ಯ

ಆತ್ಯಂತತಿರಸ್ಕೃತವಾ ಅರ್ಥಾಂತರ ಸಂಕ್ರಮಿತವಾಚ್ಯ ಸಂಲಕ್ಷ್ಯ ಕ್ರಮ ಅಸಂಲಕ್ಷ್ಯಕ್ರಮ

ಶಬ್ದ ಶಕ್ತಿಮೂಲ ಅರ್ಥಶಕ್ತಿಮೂಲ

ಮೂರನೆಯ ಪದರಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಲೌಕಿಕತೆ, ಲೌಕಿಕತೆ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕಾಲೌಕಿಕತೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೂರನೆಯ ಪದರನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. 1

ಹೀಗೆಯೇ ಮೂರನೆಯ ಪದರು ಎರಡನೆಯ ಪದರಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.2

ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ವ್ಯಾಪಕತೆ ಮತ್ತು ಅಲೌಕಿಕತೆಗಳು ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಿತಿ ಗುಣಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರು ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ “ಅಲಂಕಾರ್ಯ”ಕ್ಕೆ ಮತ್ತು “ಗುಣಿ”ಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧವಾದ ತತ್ವ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಗುಣಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗದೆ ಅಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶ ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅಲೌಕಿಕ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಈ ಅಲೌಕಿಕ ಆನಂದವೇ “ರಸ”. ಈ ರಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿ. ಇಂತಹ

1. ಧ್ವನಿ

ವಸ್ತುವನ್ನಿ ಅಲಂಕಾರವನ್ನಿ ರಸವನ್ನಿ

2. (i) ಎರಡನೆಯ ಪದರಿಗಿಂತ ಮೂರನೆಯ ಪದರು ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೆಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಧ್ವನಿಕಾವ್ಯ.
- (ii) ಮೂರನೆಯ ಪದರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎರಡನೆಯ ಪದರೇ ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಗುಣೀಭೂತವ್ಯಂಗ್ಯಕಾವ್ಯ.

ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರಗಳ ಕೆಲಸ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸತ್ಯ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲಂಕಾರದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ರಸದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಲ್ಲ. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅವುಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರಸದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯ. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಗಳೇ ರಸಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತೊಡಕು. ಅಂದರೆ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ದೋಷವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಇವೆ. ಗುಣಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಉದ್ದತ, ಲಲಿತ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಸ್ವಭಾವದ ರಸಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಮೂರು ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರಲ್ಲಿ ಮೂರು ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು, ವರ್ಣನೆಯನ್ನೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಭ್ರಮಿಸದೆ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ರಮದಷ್ಟೇ ವಸ್ತುವೂ ಪ್ರಧಾನ ಎಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು-ಈ ಮೂರು ದಿಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಈ ದಿಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲನೆಯ (ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ) ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನು ಸಾಕಷ್ಟು ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಧ್ವನಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ “ಪ್ರಬಂಧಗತ” ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಇವನು ಹೆಸರಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಪದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಿಕ್ಕ ಅಂಶವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯದಲ್ಲಿಯೂ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಇದೇ ಸಾಧನೆಯು ಮುತ್ತುಂದು ಮುಖ. ಎರಡನೆಯ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗಲೂ “ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ತುರುಕುವುದೇ ಕಾವ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಎಂದೂ ಕಾರಣವಾಗದು. ರಸಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಇವನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೇ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರ. ಒಂದು ಲೌಕಿಕ ಇನ್ನೊಂದು ಅಲೌಕಿಕ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ ಕಾವ್ಯದ ಪರಮಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರನ್ನು ಮುಸುಕಿದ ಮಾಯೆಯೇ ಇವನನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಿತ ಎಂಬ ಎರಡು ರೀತಿಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಸ್ತುವೇ ಅನುಕೂಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇವನಲ್ಲೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನವೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿಯೂ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರಿಗಿಂತ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರನ ಸಾಧನೆ ಎಷ್ಟೋ ಮಹತ್ವದ್ದು. ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲೇ ಪರವಶರಾಗಿ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುವ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ ಮತ್ತು ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪರಿಮಾಣಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಡಲಾರದ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ – ಇವರಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಇವನು ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇವನು ಉದಾಹರಿಸುವ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕ, ಗಾಥಾ ಶ್ಲೋಕ ಮೊದಲಾದುವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ವರ್ಣನೆಗೆ ತೀರಾ ವಿರುದ್ಧದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಗೀತೆಯಂತಹ ಗ್ರಂಥದ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿಸುವುದು ಇವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಇವನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ರಾಮಾಯಾಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಅಲಂಕಾರಿಕನೆಂದರೆ ಇವನೇ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸಗ್ರಂಥವೆಂದು ನಂಬಲಾದ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನೂ

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಇವನ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆ. ವರ್ಣನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಹಜತೆಯನ್ನೇ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯ ಮಾಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇವನಲ್ಲೇ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಇವನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಇವನು ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಘ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಇವನು ಉದಾಹರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಇವನ ಮಾಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಸ್ಥಾನ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಣನ ಮತ್ತು ಕಾಳಿದಾಸನ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಇವನು ಉದಾಹರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಿಂದಲೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವನು ಕೊಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಎರಡು ದಿಶೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಇವನು ಇನ್ನೊಂದು ದಿಶೆಯಲ್ಲೂ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಕುರಿತು ನಾವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲ ವಸ್ತು, ಕವಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವ, ಈ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತು ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯವೂ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭೇದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದನ್ನು ಇವನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೂ ಇವನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಒಂದು ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ ಇದರ ಮೂಲಕ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವದ ಅನಂತತೆಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗುವ ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವದ ಅನಂತತೆ ಇವನಿಗೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹಿಂದಿನವರು ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಹಾಗೆ ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರು ಹೇಳುವ “ರಸ” ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇವನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರ ಈ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಇಳಿದು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಸಗಳ ಅನಂತತೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಬಹುದಾದರೂ ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಕರು ರಸದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಎಂಟು ಅಥವಾ ಒಂಭತ್ತರಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಈ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವಗಳ ಒಳಗೇ ಹಿಡಿದಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವ್ಯ ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯಗಳ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಬೇರೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ರಸತತ್ವ ಅವರನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಆವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕಾಣಿಸುವಾಗಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಧಾನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರನಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರವ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿ ರಸದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವಂತೆ, ಗುಣ ಅಲಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. “ಔಚಿತ್ಯ” ಎಂಬ ಒಂದು ಹಿಡಿತ ರಸದ ಒಡನೆ ಸೇರಿ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರಧಾನ ವಿಷಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಹೊಸ ಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಹೊರಟ ಆಲಂಕಾರಿಕನೂ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ತತ್ವವೊಂದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಧಾನದಲ್ಲೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಖಂಡ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಇವನ ಸಾಧನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವನು ರಸವನ್ನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾ ಭಾರತದಂತಹ ಸಹಜ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗಲೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಶಾಂತರಸ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲೇ ಅವನ ಮಾಮಾಂಸೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬುದು ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಎಂಬುದನ್ನಷ್ಟೇ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಂದರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ವಸ್ತುವೂ ಸುಂದರವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಇವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಪ್ರಕಾರ ವಸ್ತುವೂ ಸುಂದರವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇವನು ವಸ್ತುವಿನ ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅಲೌಕಿಕ ಸೌಂದರ್ಯದ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಇವನು ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಲೌಕಿಕ ಸೌಂದರ್ಯವೆಂದರೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಸತ್ಯದೊಡನೆ ಏಕೈಕ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಈ ಸತ್ಯ ಜೀವನದ ಅನಂತಮುಖವೇ ಆಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲ

ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರ ಹೋದುದೇ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ವಿರಾಸಹೊಂದುತ್ತಾ ಹೋದಹಾಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಗ್ಲಾನಿ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

ವೇದವ್ಯಾಸರ ಸಮದೃಷ್ಟಿ

ಎ. ವರದರಾಜ ಬಲ್ಲಾಳ

ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶ, ಸಸ್ಯಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ ಆಶ್ರಮ, ಎಷ್ಟು ಬಳಲಿದ ಮನವನ್ನೂ ತಂಪಾಗಿಸಬಲ್ಲ ಶಾಂತ ವಾತಾವರಣ. ಈ ಪುಣ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿ ವೇದವ್ಯಾಸರು ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ರೂಪವೇನು? ಇದರ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನು ತೃಪ್ತಿ - ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ? - ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಬಹುಕಾಲ ಅವರು ಬಾಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ತನ್ನೊಬ್ಬನ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಈ ಚಿಂತನೆ ಸಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸೆಂಬ ಗೌರವದ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ವಿಚಾರವು ವಸ್ತುತತ್ವದರ್ಶಿಯಾಗುವುದೂ ಸಹ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನತನದ ಎಲ್ಲ ಛಾಯೆಗಳಿಂದಲೂ ದೂರವಾಗದೆ ಶಾಶ್ವತಸತ್ಯದ ಶುದ್ಧ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ನಿರ್ಮಲ ಚೇತನೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನಂತರಂಗದ ಎಲ್ಲ ಸಿಹಿಕಹಿ ವೇಗಗಳನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ “ಈ ಧ್ವಂದ್ವಗಳ ಮೂಲವೆಲ್ಲಿ? ಇವು ಹೀಗೇಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿವೆ?” ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಅವರು ಬಹುಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಸಂಯಮ, ನಿಷ್ಕಂಪವಾಗಿ ಬಾಳಿನ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ಕಣ್ಣು, ಅತಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಘಟನೆಗಳಂತೆ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಸ್ವಯಂ ಅನುಭವಿಸಿ, ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುವ ಸಂವೇದನಾಶೀಲವಾದ ಹೃದಯ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಒಳಹೊರ ವಿಶ್ವದ ಅನಂತ ಗತಿ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ನೋಡಬಲ್ಲ ಅವರ ನಿರ್ಮಲ ಚೇತನ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಅವರ ದರ್ಶನದ ಸಾರ ಮಹಾಭಾರತದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ : ಯಾವ ಬೆಳಕೂ ಇಲ್ಲದ, ವಿಶ್ವದ ವ್ಯಾಪಾರ (ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ) ರಾಶಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಇಲ್ಲದ, ಮಹಾಂಧಕಾರ ತುಂಬಿದ ಶೂನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ಶಕ್ತಿರಾಶಿ ಅಂಡರೂಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಸತತವಾಗಿ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವ. ಈ ಸತತ ಸ್ಪಂದನದಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ, ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳೂ ಉದಿಸಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಈ ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳೂ ಸ್ವಯಂ ಸಾವಿರಾರು ಸ್ಪಂದನಗಳ ಗೊಂಚಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ನಾಳಿನ ರೂಪರೇಖೆಗಳ ವಿದ್ಯಮಾನಕ್ಕೆ ಇಂದಿನ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಗದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಸತತ ಗತಿಶೀಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಆರ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಜಗತ್’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಸತತ ಸ್ಪಂದನದ ಅಪಾರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಮಾನವ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿರುವ ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ವದಿಂದಲೇ ಅನಂತ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ವಿಶ್ವ ಅರಳಿ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ನಿತ್ಯನವೀನವಾಗಿ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಅಪಾರ ಜಗದ್ವ್ಯಕ್ತದ ಬೀಜತತ್ವ ವಿಶ್ವದ ಕಣಕಣದಲ್ಲೂ ಸಮಭಾವದಿಂದ, ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ವ್ಯಾಸರು ಕಂಡರಂತೆ. ಯಾರಲ್ಲೂ ಪಕ್ಷಪಾತವಿರದೆ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ, ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭೋರ್ಗೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಾಳಿನ “ನಿಯತಿ”ಯ ಭವ್ಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಧನ್ಯತೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿದರಂತೆ. ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿ ಬಂದ ಈ ಬೆಳಕನ್ನು ತನ್ನ ಸಹಜೀವಿಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಬಯಸಿದುದರ ಪದಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು.

ಬಾಳಿನ ತತ್ವದ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ, ಎಂದೂ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂದೂ ಅರಳುತ್ತಿರುವ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಅಂತಿಮತೆ (finality)ಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿರುವ ಈ ಜೀವನ ವೃಕ್ಷ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗುವುದು ತುಂಬ ಅನುಚಿತವಾದ ಸಾಹಸ. ವ್ಯಾಸರೂ ಸಹ ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಅಚಿಂತ್ಯ, ಅಜ್ಞೇಯ, ಅಪಾರವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಋಷಿಗಳೂ ಸಹ

ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗದೆ ತುಂಬ ಸಂಕಟಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯ ನಮ್ಮ ಅಳತೆಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾವು ಸುಮ್ಮನಿರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತರಗೆಲೆಗಳಂತೆ ತೇಲಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾವು ಆ ಪ್ರವಾಹದ ಕ್ರಮನಿಯಮಗಳನ್ನರಿಯದಿದ್ದರೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತೇಲಾಡುತ್ತ ಸಾಗುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಳಿನ ನೋವು ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಸತ್ಯ'ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡಬಯಸಿ, ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗಿ ಬಂದ ನಿರಾಕಾರವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ವಿಶಾಲಗಾತ್ರದ ಕತೆಯ ಮೂರ್ತರೂಪ ಕೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಸರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸತ್ಯದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಯವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣ ಯಾ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನರಲ್ಲೂ ಈ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿತ್ತು. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದೆ. ಆಧುನಿಕರು ಭೌತಿಕ ಸತ್ಯದ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೂಗಿ, ಅಳೆದು, ಹೊಡೆದು, ಒಡೆದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಚೀನರು ಜೀವನತತ್ವದ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಠಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಚಿಂತನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಧುನಿಕರು ತಮ್ಮ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಿತದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಚೀನರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರಸತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಆಧುನಿಕರು ಸುಖಸೌಲಭ್ಯದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಚೀನರು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದ ಓಡಾಟದಿಂದ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಸಂಘರ್ಷ-ಸಾಹಸಗಳ ಸತತ ಗತಿಯೇ ಬಾಳಿನ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ಆಧುನಿಕರು ಭಾವಿಸಿದಂತಿದ್ದರೆ ಸತತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ವಿಶಾಲ ಜೀವನದ ಸಂವೇದನೆ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ ಇಂದಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಸಮಾನವಾದ ಅಂಶ 'ಸತ್ಯ'ದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮಾತ್ರ. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಅರಿವಿನಿಂದ ಕಾತರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ಅಸತೋ ಮಾ ಸಧಮಯ' ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಂತರಾಳದ ಕೂಗು.

ಯಾವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದೆ, ಅದನ್ನು ಸತ್ಯವೆನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್, ಸತ್ಯ, ವಸ್ತು, ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸತ್ಯವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಾಯಃ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳೂ ನಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಲ್ಪನಾಚಿತ್ರಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯದ ಅರಿವು ಪ್ರಾಯಃ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಒಳಹೊರ ವಿಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ನಿಯತಿಯನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮಿಷ್ಟದಂತೆ ತಿದ್ದಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ "ಸ್ವದೃಷ್ಟಿ-ಸೃಷ್ಟಿ"ಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಕಾಣುವ ಪ್ರಪಂಚ ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪ, ಕಾಣಲಾಗದ ಶಕ್ತಿ-ವೇಗ-ಪ್ರಭಾವಗಳು ಬಹುವಿಧ, ಅಪಾರ. ನಮಗೆ ಕಾಣಲಾಗದ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಅಪಾರವಾದುದರಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳು ನಮಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕ(ಅಕಾರಣ)ವೆಂದೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ, ಎಂದೂ, ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಜರಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ದೈವ, ಭಾಗ್ಯ, ಅದೃಷ್ಟ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೂ ಬದುಕಿನ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಸರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳೂ ತಟಸ್ಥವಾದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಿರುಪಾಯವಾಗಿ ಘಟಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು. ಮನಸ್ಸು ಚೈತನ್ಯಗಳೂ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಜಡವಸ್ತುಗಳಂತೆಯೇ ಕಾರಣಸಾಪೇಕ್ಷ (thing of inertia) ಗಳಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವದೇಶಗಳೂ ಸಹ ನಿಯತಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ತೆರೆಗಳಂತೆ ಜಡವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನ ನಿಯತಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಸಾಗುವ ಒಣ ಎಲೆಯಂತೆ ನಿರಧಿಕಾರವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಂತರಂಗದ ಯಾವ ಭಾವ ದೇಶಗಳೂ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾರಣಗಳ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಉದಿಸಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಾದ ವಸ್ತು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ರೂಪಾಂತರ ತಾಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅದು ತನ್ನ ಸ್ವ-ರೂಪನಾಶವನ್ನು ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕನ್ನು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಆವರಿಸಿ ಕುಣಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಯತಿ ಯಾವ ಯಾವ ರೂಪಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಿದೆಯೆನ್ನುವ ವಿಷಯವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ವಿಷಯ.

ಗತಿಶೀಲವಾದ ಸತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಸಹ ವಿವಿಧ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂಥ ವಿವರಣೆ ಸತ್ಯದ ಬೇರೆ

ಬೇರೆ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮೌಲಿಕವಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ಶಬ್ದ-ಸಮತೆ, ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವವೇ ತಟಸ್ಥ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರವಾಹ; ಮಾನವ ಸಭ್ಯತೆಯ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯಾ ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ 'ಸ್ವ-ಪರ' ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾವಿರಾರು ಧ್ವಂಧ್ಯಗಳು ಈ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಸತ್ಯ ಯಾ ಪ್ರಕೃತಿ "ಸರ್ವತ್ರ ಸಮ"ವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಸಮತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಣ್ಣ ಅಂಶವಾಗಿರುವ ಮಾನವನ ನಿಜರೂಪಜ್ಞಾನದ ಹೆದ್ದಾರಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ, ಸಮನಾಗಿರುವ ವಿಷಯ ಇಂದಿನ ಯುಗದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರವಂತರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ನಿಯಮವೇ ಶೂನ್ಯಾಕಾಶದ, ದೂರ ದೂರ ದಿಂಗಳಂತದ ನಕ್ಷತ್ರರಾಶಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆಯೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಇಂದಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ಜ್ಯೋತಿರ್ವರ್ಷ ದೂರದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಹಸ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. 'ಏಕಂ ಸತ್, ವಿಪ್ರಾಃ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ' ಮೊದಲಾದ ನೂರಾರು ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಅನಂತ ನಾಮರೂಪಗಳ ಕ್ಷಣಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿ, ಮಾಯವಾಗಿ ಸುತ್ತಿರುವ ಆಧಾರವಸ್ತು ಒಂದೇ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ದಿನದಿನದ ಅನುಭವವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಧ್ವಂಧ್ಯಗಳೂ ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದರೆನ್ನುವ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಭಾವದಿಂದ ಆವರಿಸಿರುವ ವಿಷಯ ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರಂತೆಯೇ ಮರಗಿಡಗಳೂ, ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಉದಿಸಿಬಂದ ಬಲದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಕ್ಷಯವಿಕಾಸಗಳನ್ನೂ, ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನಿತ್ಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳ ಕುರುಡು ಶೃಂಖಲೆ ತನ್ನ ಜಡ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ. ಮಣ್ಣು ನೀರು ಗೊಬ್ಬರ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳು ಕೂಡಿಬಂದಾಗ ಗುಲಾಬಿಯಾಗಲಿ ಮುಳ್ಳುಗಿಡವಾಗಲಿ ಚಿಗುರಿ ಬರಲೇಬೇಕು. ಜಠರದಲ್ಲಿ ಜೀರಕರಸ ಕಮ್ಮಿಯಾದರೆ ರಾಜನಾಗಲಿ ಭಿಕಾರಿಯಾಗಲಿ ದುರ್ಬಲನಾಗಲೇಬೇಕು. ರೋಗಾಣುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮಹಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಲಿ ಲಕ್ಷಾಧೀಶನಾಗಲಿ ಬಲಿಯಾಗಲೇಬೇಕು. ಆರೋಗ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಪುರದ ರಾಣಿಯಾಗಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೊಲತಿಯಾಗಲಿ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಅರಳಲೇಬೇಕು. ಮುಪ್ಪಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕೂಡಿಬಂದಾಗ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಲಿ, ಮೂರ್ಖನಾಗಲಿ ಶೂನ್ಯವಾದ ಬಾಳನ್ನು ಕಾಣಲೇಬೇಕು. ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ತಂಗಾಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿಕೊಂಡಿರುವ ನೂರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಶಾರೀರಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿದ್ದರೆ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ಆನಂದವುಂಟಾಗಲೇಬೇಕು. ಈ ಭೂಮಿ ಪಡೆದಷ್ಟೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ತೊಲೆಭಾರ ಒಂದು ತೊಲೆಯಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗಣಿತ ಸಹಜಸಿದ್ಧ. ಅದರ ಮೌನಸ್ಥಿತಿಯೇ ವಿಶ್ವದ ಅಪಾರ ಕೋಲಾಹಲಗಳು. ಅದರ ಇರುವಿಕೆಯಾದಿಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾವ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗೂ ಅದು ಹೊರಟಿಲ್ಲ. ಅದರ ಲೀಲೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಮಾನವ ಸಭ್ಯತೆ ವೈಭವದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಾಡಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇದೇ ನಿಯತಿಪ್ರವಾಹದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಾನವ ಸಭ್ಯತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಳಿದುಹೋದರೂ ಅದು ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಕಣ್ಣೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಿಂದೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಪಾರತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚುವ ಯಾವ ಜೀವಿಯ ಇರದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕ್ರಮದಂತೆ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಇರಬಲ್ಲದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಯಂ ಗಣಿತ, ಗಣಿತಜ್ಞ, ಗಣಿತಫಲ, ಮನುಷ್ಯನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗದ ಅನಂತಮುಖದ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉರಿ ಬಿಸಿಲಾಗಲೀ, ಬೆಳದಿಂಗಳಾಗಲೀ ಅರಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಗುಡಿಸಿಲನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಪ್ರಕೃತಿವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಸಮತೆ (impersonality) ಮನುಷ್ಯನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಭಾವಗಳಲ್ಲೂ ಏಕರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂಶವಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಾವಿರಾರು ನಿರಪೇಕ್ಷ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಸಂಘಾತದಿಂದ ಉದಿಸಿಬಂದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ತಾಳಿರದೆ ವೈಷಮ್ಯದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಸರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವೈಷಮ್ಯದ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಅಹಂತೆಯೇ ಜೀವನದ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಒಗಟು.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಣಕಣದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವ ಈ ಸಮತೆಯನ್ನು ನಮಗೇಕೆ ಓದಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಏಕೆ ಸೌಂದರ್ಯ - ವಿಕೃತಿ, ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯು, ಆಶಾವಾದ-ನಿರಾಶಾವಾದ, ಪ್ರಗತಿ-ಪತನ, ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ-ಆತ್ಮನಾಶ, ಸುಖ-ದುಃಖ, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ, ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ, ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯ, ಉತ್ಸಾಹ-ವಿಷಾದ, ಶಾಂತಿ-ಉದ್ದೇಗ, ಭಯ-ಧೈರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸಾವಿರಾರು ಧ್ವಂಧ್ಯಗಳನ್ನು

ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ? ನಮ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣನಾದ ಸೂರ್ಯನು ಆಕಾಶದ ಅನಂತ ಶೂನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡುವಾಗ ಭೂಪೃಷ್ಠದಿಂದ ಎಲ್ಲ ತರದ ಚೈತನ್ಯವೂ ನಂದಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳುವ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಚೈತನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಮೋಹವನ್ನೂ ಜಡತೆಯ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷವನ್ನೂ ಏಕೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಜಡ ಮತ್ತು ಚೇತನ ಒಂದೇ ಏಕೆ ಅಲ್ಲ? ವಿಶಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಜಡತೆಯ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಚೈತನ್ಯವಾದಂತೆ ಚೈತನ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ಜಡತೆ ಏಕಾಗಬಾರದು? ಸತತ ರೂಪಾಂತರದ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಮೃತ್ಯುಗಳೆಲ್ಲವೇ? ಐನ್‌ಸ್ಟೀನರ ಸಾಪೇಕ್ಷತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ದಾಟಿ ಸಾಗುವಾಗಲೂ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜೀವನದ ಆಧಾರ ವಸ್ತುಗಳು ನಮಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂದಿವೆ, ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯದ ಭಂಡಾರದಿಂದ ಬಂದಿವೆಯೆಂದು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಜಡ ನಿಯಮಕ್ಕನು ಸಾರವಾಗಿ ಜಡವಸ್ತುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಅರಳಿ ಬಂದ ಜಡವಾದ ಚೈತನ್ಯ ನಾವು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆವಾಗ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ 'ಅಹಂತೆ'ಯೆಂಬ ಶಕ್ತಿ (force) ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಸಭ್ಯತೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ದರ್ಶನ, ವೇದಾಂತಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಅಹಂತಾರ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು. ಈ ಅಹಂತಾರದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶ, ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸದ್ಗತಿ, ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳು, ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗುರುಗಳು, ನಮ್ಮ ರುಚಿಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕಲೆಗಳು, ನಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ನಮ್ಮ ಸುಖಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಧನ-ವ್ಯಾಪಾರ-ಸ್ಪರ್ಧೆ-ವಂಚನೆ-ದ್ರೋಹ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು, 'ನಮ್ಮತನ'ದ ಹಿರಿಮೆಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಗಳು, ಸಂಘರ್ಷ-ಕೋಲಾಹಲಗಳು ರೂಪುತಾಳಿವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಭ್ಯತೆಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದೆ. ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ನಮ್ಮೀ ಆತ್ಮಾಸಕ್ತಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ತಂದೊಡ್ಡಿದಾಗ ನಾವು ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಹುಲಿಯಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಆಕ್ರೋಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ವಿಶ್ವದ ತಟಸ್ಥ ಸ್ವಂದನಗಳು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಾಸಕ್ತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆ ಯಾರಿಗೂ ನಾಚಿಕೆ ತರುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಗ್ಗಲಿಕ್ಕಾಗಲೀ, ಕುಗ್ಗಲಿಕ್ಕಾಗಲೀ ಈ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವದ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ಹಿಗ್ಗಿದಿರಿ, ನೀವೇ ಕುಗ್ಗಿದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಹಿಗ್ಗು ಕುಗ್ಗಿಗೆ ನೀವೇ ಜವಾಬ್ದಾರರು. ವಿಶ್ವ ಸುಮ್ಮನಿದೆ. ಅದರ ಮೌನ ಅದರ ಅನಂತ ಅಪಾರ ಸ್ವಂದನ, ವಿಶ್ವದ ಮೌನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಅಹಂತಾರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖವೂ ಬರಲೇಬೇಕು, ದುಃಖವೂ ಬರಲೇಬೇಕು. ನೀವು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಾದರೆ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಂದು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಿಮಗೆ ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಅಗತ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತವಾದ ಕೇಂದ್ರದ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅಂತೂ ನೀವು ಬಯಸುವಿರಾದರೆ ಅಹಂತಾರ ಮುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಜೀವನದ 'ನಿರ್ಮಲತೆ' ನಿಮಗಾಗಿ ಕಾದಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ತೊಡಗುವಾಗ ಆರ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಸಮುದ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಎಷ್ಟು ಸರಳ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉದಾಹರಣೆ! ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಬದುಕು ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯದ ಅನಂತಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿರಣ. ಅಪಾರವಾದ ಶಕ್ತಿಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರಂಗ.

ಅನಂತಕೋಲಾಹಲದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರಂಗ ಏಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು, ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು, ಸಮುದ್ರದ ಯಾವ ಯಾವ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಸಮ್ಮಿಲಿತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ತರಂಗದಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಈ ತರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಇದು ಸಮುದ್ರದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನಿಯತಿರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿಕ, ಕುದ್ರ ವಸ್ತುವೇ-ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾರ. ಆದರೂ ಪ್ರತಿ ತರಂಗದ ಆಕೃತಿ, ವೇಗ, ಧ್ವನಿ, ಗತಿಯ ದಿಶೆ, ಶಕ್ತಿಮಾನ (momentum) ಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಸಮುದ್ರದ ದೂರ ದೂರದ ಮಲೆಗಳವರೆಗೆ ಹರಡಿ ತುಂಬಿದೆ. ತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರದ ನಿಯತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಯಸಲು ಯಾ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತರಂಗದ ಉತ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಪತನದಿಂದ ವಸ್ತುತಃ ಯಾವ ಲಾಭ ನಷ್ಟವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತರಂಗವೂ ಚೈತನ್ಯ ಪಡೆದು, ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಉತ್ಥಾನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಪತನವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿದರೆ, ಉತ್ಥಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದು ಪತನಕಾಲ ಬಂದಾಗ ಶೋಕಿಸಿದರೆ ತರಂಗದ ಮನದ ದುಗುಡಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರ ಕಾರಣವೇ? ತೋರಿಕೆಗೆ ತರಂಗ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಾಳಿಬಂದರೂ ಅದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಮುದ್ರದ ನಿಯತಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಮಾಯವಾಗತಕ್ಕ ಕ್ಷಣಿಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಘಟನೆ ಮಾತ್ರ. ಮನುಷ್ಯ-ತರಂಗವೂ ಸಹ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪದ ಯಾ ಪ್ರಕೃತಿಸಮುದ್ರದ

ನಿಯತಿಯನ್ನರಿತುಕೊಂಡರೆ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ದೂರವಾದರೆ ಈ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಉತ್ಥಾನಪತನದ ನೋವುಗಳು ಅದರ ಅಂತರ್ಮನದ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಲಾರವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯ-ತರಂಗ ಹೀಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದೆ, ಕೆಲ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೇ ಪತನದ ಸ್ವರೂಪನಾಶವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಲ್ಲ ಎಂದು ಕೊರಗುತ್ತಿದೆ. ಧರ್ಮ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವೇದಾಂತ ಮೊದಲಾದ ಸಾವಿರಾರು ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಏಕೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಧಾವಿಸಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ನಷ್ಟವೇನಿದೆ, ಲಾಭ ನಷ್ಟಗಳೆಂಬ ವಸ್ತುಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವೆಯೇ-ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ತರಂಗ ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಸಮುದ್ರದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬದಲಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ದೊರಕುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಜೀವಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡುದರಿಂದಲೇ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಲೋಭಗಳು ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯನ್ನು ಬಹು ಆಳದವರೆಗೆ ಆವರಿಸಿವೆ. ನಮ್ಮ ಮೈಮನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾವಸ್ಥಿತಿ ಬರಬಹುದಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಲೋಭ ಇನ್ನಾವುದೋ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ನೋವುಗಳ ಅರಿವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನೋವುಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಬಯಸಿ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆ, ಅಧ್ಯಯನ, ವಿವೇಚನೆ, ಚಿಂತನೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೇ ಅಡಗಿರತಕ್ಕ ಆಸೆ, ಲೋಭ, ಸ್ವಾರ್ಥ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಬದುಕಿನ ಸಂಕಟಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟೂ ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನನಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿ ಆಸೆಯಲ್ಲೂ, ಪ್ರತಿ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೂ, ಪ್ರತಿ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಒಂದೊಂದು ಹೊಸ ಸೆಳೆತ ಉದಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಹೀನ ಸೆಳೆತಗಳ ಹೊಯ್ಯಾಟದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟೂ ಜಟಿಲತೆಯನ್ನು ತರುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತನ್ನತನದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಸೆಳೆತಗಳು ಮಾಯವಾಗಲು ಸಾಧನ ಒಂದೇ : ಅದು ಸಹಸ್ರದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಸಹಸ್ರರೂಪಗಳಿಂದ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಉದಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಸೆಳೆತಗಳು ಸರ್ವಥಾ ಅಜೇಯ (irresistible) ಎಂಬ ಮೌನಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಇಂಥ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ - ತರಂಗವು ಪ್ರಕೃತಿ - ಸಮುದ್ರದ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುವ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಹಂತೆಯೇ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪ, ಪ್ರೀತಿ-ಲೋಭ, ಲಾಭ-ಹಾನಿ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರ ತಾಳುತ್ತ ಹೊಯ್ಯಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನಸ್ಸೇ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅಹಂತೆ-ಮಮತೆಗಳ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅಳಿಸಿಹೋಗುವ ಮೌನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ-ಸಮುದ್ರದ ಸೆಳೆತಗಳ ಅದಮ್ಯತೆಯ ಅರಿವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಅದಮ್ಯ ಮಹತ್ವದ ಮೌನ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮೌನ ಅರಿವೇ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿ. ಇಂಥ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ನಾವು ಹಣಕ್ಕಾಗಿ, ಕೀರ್ತಿಗಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಸುಖ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಯಾ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳುವ ಬದಲಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಳುವ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣತೆ ಇದೆ. ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಿದೆ ನೋವು ಇದೆ. ಆದರೆ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕತೆಯ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಚೇತನೆ ಸುಮ್ಮನೆ, ಸ್ವಯಂ, ಅರಳುತ್ತದೆ, ಬೆಳಗುತ್ತದೆ, ನಲಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಸಮುದ್ರದ ಎಲ್ಲ ಏರಿಳಿತಗಳೂ ನಮ್ಮ 'ಸಮ' ದರ್ಶನವನ್ನು ತೀವ್ರ ಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ-ಸಮುದ್ರದ ಸಮತೆ, ನಿರಪೇಕ್ಷತೆ, ಮುಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಂಶವಾಗಿರುವ ಮಾನವ ಚೇತನೆಯಲ್ಲೂ ಇರುವುದು ಯುಕ್ತ, ಉಚಿತ, ಹೀಗಿದ್ದರೆ, ಮಾನವ ಚೇತನೆ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಈ ವಸ್ತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಓಡಾಡುತ್ತ, ಆ ಈ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗಳ ಉಲ್ಲಾಸ-ವಿಷಾದಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುತ್ತ ಬಾಳುವ ಬದಲಾಗಿ ಮಾನವ ಚೇತನ ಸ್ವ-ರೂಪಲಾಭ ಯಾ ಆತ್ಮ-ಲಾಭದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಬಾಳಿನ ದಿವ್ಯ ಸಂಪತ್ತೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನರು ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವ ಆ ಈ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳ ಹಿಂದೆ ಓಡಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಸ್ವ ತಿ ಯಾ ಆತ್ಮನಾಶವಿದೆಯೆಂದೂ, ಈ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವಿರದ ಶುದ್ಧ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದ ನಿರ್ಮಲ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವಿದೆಯೆಂದೂ ಅವರು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ಏನೇನೋ ಆಗಿ ಬಾಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಅಶಾಂತಿ, ಉದ್ವೇಗ, ಕಾತರತೆ, ಭಯಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ತಾನಾಗಿ ಬಾಳುವುದರಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿದೆ, ಶಾಂತಿಯಿದೆ, ಆನಂದವಿದೆ, ನಿರ್ವಿಕಾರತೆಯ ಧೈರ್ಯವಿದೆ. ಇಂದು ಮಾನವನು ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು ಅಶಾಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆದುದರಿಂದ

ತಾನು ಧನ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನೂ, ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವೆನೆಂದು ನಂಬಿ ಓಡಾಡುತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಿ “ಓಡಾಟ” “ಹುಡುಕಾಟ” ಏನೆಂದು ಆತ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಈ ಓಡಾಟ-ಹುಡುಕಾಟಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಆತ್ಮವಿಸ್ಮರಣದ ದುರಭ್ಯಾಸ ಇನ್ನೂ ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆತ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಶೋಧನೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಧ್ಯಾಂಸನಿಗೆ ತನ್ನ ಶಾಬ್ದಿಕ ಚಿಂತನೆಯೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರದ ಗುಪ್ತ ಹುಡುಕಾಟವೆಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಶಾಬ್ದಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳೂ ಸಹ ಅಹಂತೆಯ ಗುಪ್ತ ಹುಡುಕಾಟಗಳು ಮಾತ್ರವೆಂದೂ, ಈ ಹುಡುಕಾಟದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸೆಳೆತ ಚಿತ್ತವಿಕ್ಷೇಪ(distraction)ವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೆಂದೂ, ಈ ನಿಕ್ಷೇಪ ದೂರವಾಗದೆ ಸಹಜ ಸಮಾಧಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಅರಳಿ ಬರಲಾರದೆಂದೂ, ಸಹಜ ಸಮಾಧಿಯ ಸ್ಥಿರತೆಯಿರದೆ ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಸತ್ಯ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಗೆಲ್ಲ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮನಃಸ್ತರವನ್ನು ದಾಟಿದ ಸಮಾಧಿಯ ಭಾವಭೂಮಿಯನ್ನು ಶಾಬ್ದಿಕ ಚಿಂತನದ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನಾವು ತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುವುದರಿಂದ, ಈ ಶಾಬ್ದಿಕ ಚಿಂತನದ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಅಹಂತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗುಪ್ತತರವಾದ ಆವರಣವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಹಜ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಡ್ಡ ತರುವಂತಾಗಿ ಸಹಜ ಸಮಾಧಿಯ ಶುದ್ಧ ದರ್ಶನ ನಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ನಮಗರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಾಳೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಹೋರಾಟ. ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನನುಸರಿಸಿದರೂ ಶಾಂತಿಯ ಪೂರ್ಣತೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಅಶಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಮಹಾ ಮಹಾ ವಿಧ್ಯಾಂಸನೂ ಕೂಡ ಕಡುಮೂರ್ಖನಂತೆಯೇ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತನಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಾವಿಚಾರಕನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರವಂತನಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಚಿತ್ತ ನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಈ ವಿಕ್ಷೇಪದಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಕಡುಮೂರ್ಖನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಅನರ್ಹತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೂ ತನ್ನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣದೆ, ತನ್ನ ನಿಜರೂಪದ ಸಮತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರದೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಮಗೇಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಪ್ರಥಮತಃ, ನಮ್ಮ ಜಡತೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ, ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಸ್ವಯಂಚಲನಶಕ್ತಿಯಿರದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ನಾವು ಜಡವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಾಚೀನರು ಆತ್ಮವನ್ನು ಚೇತನವೆಂದಾಗ ಅದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸ್ವಯಂ ತಿಳಿದು, ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ಆನಂದೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದ ನಲಿಯಬಲ್ಲ ಸ್ವಯಂಚಲನಶಕ್ತವಾದ (prime mover) ತತ್ತ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳೂ ಕಳಚಿ ಮಾಯವಾದಾಗ ಉಳಿಯುವ ಅಪಾರತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಯಂ ರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಅದು “ಆತ್ಮ” ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ಬದಲಾಗಿ ಮನಸ್ಸೆನ್ನಲಾಗುವ ಅಂತರಂಗದ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಶೇಷವು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹೊರಪ್ರಪಂಚದ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಜಡ ವಸ್ತುಗಳಂತೆಯೇ ಜಡವಾಗಿದೆ. ನಲ್ಲೆಯ ನಗುಮೊಗವನ್ನು ಕಂಡು ಅರಳುವ, ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹರಡಿ ನೋಡುವಾಗ ತನ್ನ ಖರ್ಚಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಕಾಣದೆ ಖೇದಗೊಳ್ಳುವ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕಾರಣನಿಯಂತ್ರಿತ (conditioned) ವಾದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಜಡತೆಯ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಖಜಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನೆ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇಂದು ಸಿಗರೇಟು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೂರಾರು ಶಾಬ್ದಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಇಂದೂ ಕಲ್ಪನಾಲೋಕದ ಸಂಚಾರವೇ ಪುರಸ್ಕಾರವಾದೀತೇ ಹೊರತು ಶಬ್ದಾತೀತವಾದ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಭಾವಭೂಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರವಾಗಲಾರದು. ಶೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶೋಧನೆಯ ಓಡಾಟದ ದಣಿವಿನ ಲಾಭವಾದೀತೇ ಹೊರತು ಶೋಧನೆಯಿರದ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶದ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ಅಹಂತೆಯ ಹಿತಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿ, ಅಹಂತೆಯ ಅಹಿತದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ಕಾರಣನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗಿ ಕುಣಿದಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಮಾಣಗಳೂ ಜಡತೆಯ ಪಿಂಡಗಳು. ವ್ಯಾಸರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಮಹಾಭಾರತದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚೈತನ್ಯದ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಶಾಬ್ದಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯವಾದ ಮಹಾಭಾರತ ಜಡತೆಯ ಒಂದು ಮಹಾಪಿಂಡ ಮಾತ್ರ. ಮನುಷ್ಯನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಜಡಲೋಕದ ಮಾಯಾಸ್ತೂಪಗಳು. ಜಡಲೋಕದ ಮಾಯಾಸ್ತೂಪಗಳ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಯಂ ಜಡವಾದುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಜಡಲೋಕದಿಂದ ಚೈತನ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದು ಹೋಗಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಭಾರತವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವದ ಯಾವುದೇ ಮಹಾಗ್ರಂಥವಾಗಲೀ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಡತರವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಚೀನರು ಅನೇಕ ವಿರೋಧಾಭಾಸದ

ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು : ಶಬ್ದದಿಂದ ಶಬ್ದಾತೀತವಾದ ಸತ್ಯ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಾತೀತವಾದ ನಿರಾಯಾಸಸ್ಥಿತಿ ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಪುಣ್ಯಪಾಪದೂರವಾದ ಜೀವನತತ್ವ ಕೈಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಪಭಯದಿಂದ ಸಂಪಾದಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪುಣ್ಯದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಿರ್ಭಯತೆಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಮಹಾಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಓದುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದಾಗುವ ಲಾಭವೇನು? ಹೊಸ ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಒತ್ತಿ, ಮನದ ಜಡತೆ (rigidity) ಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೆಚ್ಚು ದಣಿವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಮನದ ಜಡತೆ ಹೆಚ್ಚುವುದರಿಂದಲೇ ಮುಂದಿನ ದಿನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಬ್ದಗಳು, ಇನ್ನಷ್ಟು ಅರ್ಥಸೂತ್ರಗಳು, ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಕ್ಷೇಪ ವಿಸ್ತಾರಗಳು, ಇನ್ನಷ್ಟು ಚಿತ್ರವಿಕ್ಷೇಪ, ಇನ್ನಷ್ಟು ದಣಿವು, ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಡತೆ, ಜಡತೆಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಚೈತನ್ಯದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಟವೇ ಪುರಸ್ಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಜಡತೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಆದರ್ಶ, ಒಂದು ಉದ್ದೇಶ, ಒಂದು ಸದ್ಗತಿ, ಒಂದು ಧರ್ಮ, ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಒಂದು ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ ಯಾ ಇಂತಹದೇ ಮನದ ಒಂದು ಛಾಯಾಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಿರಾಧಾರವಾಗಿ ನಮಗೆ ಬಾಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕು ನಿರುದ್ದೇಶವೆಂದಾಗ ನಮಗೆ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಕತ್ತಲು ಕವಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮ, ಆಚಾರ, ನೀತಿ, ಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಬದುಕು ತುಚ್ಛವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕಲ್ಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗುವ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸ್ಥಿತಿ ನಮಗೆ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮೃತ್ಯು ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಬಳಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ಭವ್ಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ನಮ್ಮಾತ್ಮ ನಡುಗುತ್ತದೆ. ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಮೌನ ಶೂನ್ಯತೆ ನಿರುದ್ದೇಶವಾಗಿ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕೈಕಾಲು ಮುರಿದು ಬಿದ್ದು ಬಾಳುವ ಸ್ಥಿತಿ ನಮಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೃತ್ಯು, ಪಾಪ, ಅಧರ್ಮ, ಅನೀತಿ, ಅಸತ್ಯ, ಅನಾಚಾರ, ವಿಕೃತಿ, ರೋಗ, ಪತನ ಮೊದಲಾದ ನೂರಾರು ಶಬ್ದಗಳು ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೋರಂಗದಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳಿಲ್ಲದ, ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಿಲ್ಲದ, ಸೌಂದರ್ಯವಿಕೃತಿಗಳಿಲ್ಲದ, ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಗಳಿಲ್ಲದ, ಉತ್ಥಾನ ಪತನಗಳಿಲ್ಲದ, ನಿರಾಧಾರವಾದ, ನಿರ್ಭಯವಾದ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲದ, ಜಡಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಗುಣಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಯಂ ಅಪಾರವಾದ ಚೈತನ್ಯಲೋಕ ಹೇಗೆ ಸುಲಭವಾದೀತು? ಮಾನವನ ಪ್ರಗತಿ ಒಂದು ಜಡತೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಜಡತೆಯ ಕಡೆಗೆ, ಇದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಜಡತರಸ್ಥಿತಿಯ ಕಡೆಗೆ. ಮೊದಲ ಜಡತೆಯಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಜಡತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ, ಜಟಿಲತರ, ಬಲವತ್ತರ. ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮಾನವನು ಯಾವ ಲೋಕವನ್ನೇ ಪಡೆಯಲಿ, ಚೈತನ್ಯದ ಲೋಕವನ್ನಂತೂ ಆತ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರ. ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ವ್ಯಾಸರ ಸಮತೆಯ ಸಾಧಾರಣ ಪರಿಚಯವಾಗಬಹುದು. ವ್ಯಾಸರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹೊರ ಮುಖಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಳಗಿನ ಆತ್ಮ ಜಡ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿದ ಭಾವಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅಂತಹ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ಯಾವ ಸುಖದ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ದುಃಖದ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಮೃತ್ಯುವಿನ ರುದ್ರಮೌನದ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಜೀವನದ ಹಾಸ ವಿಲಾಸದ ಲೋಭವಿಲ್ಲ. ಆತ ಪುಣ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಓಡಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅಳುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವನ ಆಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕೈಚಾಚುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಇಲ್ಲದ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಧನೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಶೋಧನೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಶ್ರಮವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಬಣ್ಣವೂ ಇಲ್ಲದ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಬೇಡವೆಂಬ ಆಕ್ರೋಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂಕ್ಷೇಪತಃ, ಅವನ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರ ಅದ್ಯಂತಗಳಿಲ್ಲದ, ನಿರಾಧಾರವಾದ, ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ ಮೌನ.

ಇದೆಂಥ ಜೀವನ? ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯು, ಸುಖ-ದುಃಖ, ಸಂಪತ್ತು-ವಿಪತ್ತು, ಉತ್ಸಾಹವಿಷಾದ, ಮಾನ-ಅಪಮಾನ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವಾಗ ತಟಸ್ಥ ಭಾವದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸಹಿಸಿ, ನಿರ್ವಿಕಾರರಾಗಿ ಬಾಳಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರದ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೇ? ಮಿತ್ರನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ಆತ ನಗುಮೊಗದ ಸದ್ಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದುದು! ಸಂಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ಹಿಗ್ಗದೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ಕೊರಗದಿರಲು ಮಾನವನು ಮರದ ಕೊರಡೇ? ಜನ್ಮದಿಂದ ಸಂತೋಷ, ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಶೋಕವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವನೆಂಥ ಬಂಧು? ಸಮ್ಮಾನದಿಂದ

ಅರಳದೆ ಅಪಮಾನದಿಂದ ಬಾಡದೆ ಇರಲು ಮಾನವನು ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯೇ? ಕೆಲವನ್ನು ಬಯಸದೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸದೆ ಬಾಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಒಳ್ಳೆಯತನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಪಾಪವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದ ಪೌರುಷಹೀನನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆನು ಲಾಭ? ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಯಸದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬದುಕಿ ಏನು ಉಪಯೋಗ? ಯಾವ ಆಕಾರಕ್ಕೂ ಒಳಪಡದ ಬಾಳೂ ಅದೆಂಥ ಬಾಳ್ವೆ?

ನಿಜ. ನಮ್ಮ ಜಡಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳೂ ದಿನ ದಿನವೂ ನಮ್ಮ ಮೈಮನಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಉದ್ದೇಶ, ಒಂದು ಗುರಿ, ಇದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಧರ್ಮ, ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಒಂದು ಸಾಧನೆ ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. “ಬಾಳಿನ ಗುರಿಯೇನೆಂದು ತಿಳಿಯದಾಗ ಬಾಳಿನ ಗುರಿಯೇನೆಂದು ಹುಡುಕಾಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ಕರ್ಮ, ದೇವೀ ದೇವತೆಗಳು, ಧರ್ಮಪುಣ್ಯಗಳು, ನೀತಿ ಆಚಾರಗಳು, ತ್ಯಾಗ ಸೇವೆಗಳು-ಎಲ್ಲ ಸಂಸಾರವೂ ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕ್ಕಿ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಓಡಾಟ, ಹುಡುಕಾಟ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಸಾಧನೆ, ಪ್ರಯತ್ನ, ಸಾಹಸ, ಶ್ರಮ, ಸಂಘರ್ಷ, ಅಶಾಂತಿ, ಉದ್ವೇಗ ಮೊದಲಾದ ಅಹಂತೆಯ ಸಹಸ್ರ ಸೆಳೆತಗಳಿಗೆ ನಾವು ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಅನಂತ ಸೆಳೆತಗಳ ಗೊಂಚಲು. ಇದರಿಂದಲೇ ಬಾಳು ಒಂದು ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಕ್ಷೇಶ, ಅತಿ ಆಳದವರೆಗೆ ಹರಡಿದ ಒಂದು ನೋವು, ಹೆಚ್ಚೇಕೆ ನಮ್ಮ ಸುಖ-ಸಂತೋಷ, ಉತ್ಸಾಹ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳೂ ಸಹ (ಅಹಂತೆಯ ಸೆಳೆತಗಳಾದುದರಿಂದ) ಬಹುಮುಖಗಳಾದ ನೋವುಗಳೇ!

ಇದಲ್ಲದೆ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರ ಬೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತಃಕರಣದ ಸ್ಥಿರತೆಯ ಸಮತ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬ ಅಸಾಧ್ಯ: ಕಡು ಬಡತನ ಬಂದಾಗ, ಅಪಮಾನ ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಚುಚ್ಚುವಾಗ, ವಿವಿಧ ರೋಗಗಳ ನೋವು ನಮ್ಮ ಮೈಮನಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯುವಾಗ, ಬದುಕಿನ ಮಧುರ ಅಭಿಲಾಷೆ ನಮಗೆ ಸಿಗಲಾರದಾಗ, ಬಾಳಿನ ವಿವಿಧ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ-ಸಂಶಯ-ಭಯಗಳು ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯನ್ನೇ ಕಬಳಿಸುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ-ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ-ಸದಾಚಾರಗಳು ನಿಂದೆ-ಉಪಹಾಸಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದಾಗ, ಅಯೋಗ್ಯನಿಗೆ ಸುಖ-ಸಮಾನ-ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ದೊರೆಯುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬೇಕಾದಾಗ, ಒಬ್ಬನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲವನ್ನು ಸೋಮಾರಿಗಳಾದ ಚತುರ ಧೂರ್ತರು ಪಡೆಯುವಾಗ, ಸಂಪತ್ತು ತನ್ನ ದರ್ಪದಿಂದ ಅಸಹಾಯವಾದ ಬಡತನದ ಜೀವನನ್ನೇ ಹಿಂಡುವಾಗ ವಿಚಲಿತನಾಗದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾನೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ವೇದಾಂತ ವ್ಯವಹಾರ್ಯವಾಗಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಇದಕ್ಕೆ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಜಡವಾದ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಕ್ಷಣಿಕ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಅರಳಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದ ವಿಕೃತಿಯಿಂದ ಖೇದಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಬಹುಮುಖ ಜೀವನವನ್ನು ಬಹು ರೀತಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ ಮೌನದರ್ಶನದ ಗುಣಾತ್ಮಯವು (flexibility) ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಕ ಸತ್ಯದ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿದ್ದು ನಲಿದಾಡುವ ಚೇತನೆ ನಿರೀತ ಸತ್ಯದ (immediate fact) ಹೇಯ-ಉಪಾದೇಯ ಮುಖಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಗುಮೊಗದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ಗುಣಾತೀತನಾದ ಮಹಾಪುರುಷನು ಸಹ ಈ ನಗುವಿನ ಭವ್ಯಪ್ರಕಾಶ ನಿರಪೇಕ್ಷ ನಿಯತಿಯದೇ ಆದ ಹೃದ್ಯರೂಪವೆಂದರಿತುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಇದರ ಕುರಿತು ಯಾವ ದ್ವಂದ್ವಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಬಲ್ಲ, ವಸ್ತುತಃ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಜಡವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಂಧನ ಇರದಾಗಲೇ ಸಹಜವಾಗಿ, ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮನದ ಯಾವ ಸಂಕಲ್ಪವೂ ಇರದಿದ್ದರಿಂದ ಮಹಾಪುರುಷನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚೇತನೆ ಹೊರಗಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಲೀಲಾ ಮಯವಾದ (spontaneous) ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ರತಿ, ಹಾಸ, ಉತ್ಸಾಹ, ಕ್ರೋಧ, ಭಯ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಭಾವಗಳೂ ಕೂಡ ಉದಿಸಿಬರಬಹುದು. ಆತನ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳೂ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಅವಿವೇಕಿಯಿಂದ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ತಾಳುವ ಭಾವಗಳಾಗಿರದೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಸೇರಿಸುವ ಭಾವಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಉತ್ಸಾಹ ಕೊಡ, ಭಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ (personal) ವಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಜ್ಞನ ಅದೇ ಭಾವಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿರದೆ (impersonal) ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜ ವೇಗವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಬಲಿಷ್ಠ ಭಾವಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅರ್ಹತೆಯ ಸೆಳೆದಾಟದಿಂದ ಮೂಡಿಬರುವ ಹರ್ಷೋತ್ಸಾಹಾದಿ ಭಾವಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಯ, ಕ್ರೋಧ, ಜುಗುಪ್ಸೆ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳಂತೆ ದಣಿವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ನೋವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ದಿವ್ಯಜೀವಿಯ ಭಯ-ಕ್ರೋಧ, ಜುಗುಪ್ಸೆಗಳು ಅಹಂತೆಯ ಸೆಳೆದಾಟದ ಸ್ಪರ್ಶ

ಪಡೆದಿರದುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಸುಖ ರೂಪವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ರಸರೂಪವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಂದೂ ದಣಿವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನೇ ಶ್ರಮದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹೋರಾಟವನ್ನಾಗಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ ಭವ್ಯಲೀಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಮನದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೇ (concepts of duality, like good and bad etc) ಪಡೆಯದ ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಿನ ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೂ ತಿಳಿನೀರಿನಂತೆ ಹರಿದಾಡಬಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಕ್ರಟೀಸನ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ನೆನೆಯಬಹುದು. ಎಷ್ಟು ಉದಾತ್ತವಾದ ಸ್ವೀಕೃತಿ / ಪ್ರಾಯಃ, ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿವೇಕದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನತನದ ಬಂಧನ ಕಳಚಿ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನತನವಿರದಿದ್ದರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯನ್ನರಳಿಸುವ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಆತ ಯಾವ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಇರದೆ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದ. ಈ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟು ಆತನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುದಂಡ ದೊರೆತಾಗ ಆ ಮೃತ್ಯು ಬೇಡವೆನ್ನುವ ಒಳ ಬಂಧನ ಪ್ರಾಯಃ ಆತನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಶಿಥಿಲವಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬಾಳಿನ ಸನ್ನಿವೇಶ ಆತನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಾಗ ಆತ ಮೌನವಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಾಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಮೃತ್ಯು ಬಂದಾಗ 'ಬೇಡ' ಎನ್ನಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಆತನಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಃ, ತಾನು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ನೀರಿನಂತೆ ಹರಿದಾಡಿ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಗಾಳಿಯಂತೆ ಮೆದುವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗಲು ಆತ ಸರ್ವದಾ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದ. ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆನ್ನುವ ವ್ಯಾಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಾಯಃ ಹೀಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿರದ ಮೌನಜೀವನ ಅವ್ಯವಹಾರ್ಯವಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ನೀರಸವಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿನ ಮೊಗವನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ. ಅದು ಯಾವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಓದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಿತ್ತಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಈ ತನಕ ಮಾಡಲಿತ್ತಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಳೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇನ್ನೂ ರೂಪುಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆಯ ಕುರಿತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ, ನಾಳೆಯ ಕುರಿತು ಪೂರ್ವಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಅದೆಂದೂ ನಿಡ್ಡೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ, ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕ, ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕು, ಸ್ವೀಯ-ಪರಕೀಯ, ಪವಿತ್ರ - ಅಪವಿತ್ರ-ಇಂಥ ಯಾವ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳೂ (inhibitions) ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯಿಂದ ಅಹಂತೆಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ಪೋಷಣೆಯೊದಗಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದರಿಂದ ಆ ಅಹಂತೆ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆದು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಥವಾ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅದು ನಗು ಮೊಗದ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದೆ. ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಓದಿ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡ, ಯಾವುದನ್ನೂ ತಾನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಂಬಲಾರೆನೆಂದು ಅಭಿಮಾನ ಪಡುವ, ಮನದೊಳಗಿನ ಸಂಶಯ ಅವಿಶ್ವಾಸ-ಭಯಗಳಿಂದ ಬೆಂದು ಹಣ್ಣಾಗಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ, ಮನಃಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರತಕ್ಕ ಶುದ್ಧ ಜೀವನ ಸರಸವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ ಬಾಲವಿನೋದದಲ್ಲಿ ಅರಳಿಬರುವ ನಗು, ಅದರ ವಿವಿಧ ಅರ್ಥಹೀನ ಆಟ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಶುದ್ಧ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ, ಅದರ ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಮುಕ್ತ ಜೀವನಾಸಕ್ತಿ (open receptivity) ಬದುಕಿನ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷದ ಅಧ್ಯಯನ-ಚಿಂತನ-ಅನುಭವದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಜಡಶಿಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಆ ಮಗುವಿನ ತಂದೆಗೆ ಇಂಥದೇ ಭವ್ಯಜೀವನ ಈಗ ಏಕೆ ಅಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ? ತಂದೆ ಈ ತನಕ ಸಂಪಾದಿಸಿದುದು ಜ್ಞಾನವೇ, ಮೂರ್ಖತನವೇ? "ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಭವ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ತಂದೆಗೆ ಜೀವನದ ಮಧುರತೆ ಕೈಸೇರಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿದೆಯೇ? ಎಂಥ ವಿಕಟಸತ್ಯ! ಬದುಕಿನ ಭವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಹಾರೈಸದ ಮಗುವಿಗೆ ಈ ವರದಾನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಹಗಲಿರುಳೂ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಕಾಡುವ ತಂದೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಈ ವರದಾನವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮಗು ಜೀವನದ ಆನಂದದಿಂದ ಅಂಗಳದ ಧೂಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಆಡುತ್ತಿದೆ. ತಂದೆ ಒಳದಣಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿ, ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲೊರಗಿ, ಫ್ಯಾನಿನ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಲಿತ್ತಿಸುತ್ತ, ಸಿಗರೇಟಿನಿಂದ ತನ್ನ ಒಳನೋವನ್ನು ಮರೆಯಲಿತ್ತಿಸುತ್ತ, ನರಕಯಾತನೆಯ ನಗುವನ್ನು ಮೊಗದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೇಕೆ? ನಮ್ಮ ಅಹಂತೆಯ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪದ ದುರಭ್ಯಾಸ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಿದೆ?

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನದ ಮೂಲಕ ತಂದುಕೊಡುವ ಅನೇಕ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿವಶತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ತನ್ನತನದ ಬಂಧನವನ್ನು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗುರುಹಿರಿಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಶಾಲೆ-ಪುಸ್ತಕ-

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಮಗುವಿನ ತನ್ನತನವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಪುಸ್ತಕಾಧ್ಯಯನ-ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ-ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಚಪಲತೆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಯಾವ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳಿಗೂ ಮಾರಿಹೋಗದ ಸರಲ ಮಹಾಪುರುಷನೊಬ್ಬನ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಗು ಬೆಳೆದಿದ್ದರೆ, ಸಹಜ ವಿವೇಕದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸರಸವಾದ, ಸಕ್ರಿಯ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ತಾಯಿಯ ಹಿತವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಸಮಾಜವೂ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಜಡತನ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ಆ ಮಗು ಚಿರಂತನ ಬಾಲಭಾವದ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಿತ್ತೇ?

ಚಿರಂತನ ಬಾಲಭಾವದ ಇಂಥ ಮಹಾಪುರುಷನನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವ್ಯಾಸರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿನ ಯಾವ ಆಕರ್ಷದಿಂದಲೂ ವಿಚಲಿತನಾಗದೆ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲೂ ನೀರು-ಗಾಳಿಗಳಂತೆ ಹರಿದಾಡಿದ ಅಕಂಪಿತ ವಿನೋದಿ ಆತ. ಬದುಕಿನ ಯಾವ ಧ್ವಂಧಗಳನ್ನೂ ಎಂದೂ ಬಯಸದೆ, ತಾನೆಂಬ ಮೋಹವನ್ನು ಎಂದೂ ತಾಳದೆ, ಬದುಕಿನ ನಿಕಟ ಸತ್ಯವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಅನುಭವಿಸದೆ, ಮನದ ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಅರ್ಥಹೀನ ಹೊಯ್ಯಾಟಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು, ವ್ಯಾಪಕ ಸತ್ಯದ ದೂರದೂರದ ದಿಗಂತಗಳವರೆಗೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯ ನಿಷ್ಠುರ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಖಿನ್ನನಾಗದೆ, ಎಲ್ಲ ವೇದ-ವೇದಾಂತ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಸಾಪೇಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಬಾಳಿನ ಮಧುರ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಆಸೆಪಡದಿದ್ದರೂ ಉಪಸ್ಥಿತವಾದ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕಾಣದೆ, ಯಾವ ದೇವತೆಗಳ ವರಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಬಯಸದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಆತ ನಗುನಗುತ್ತ ಬಾಳಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ಣಮುಕ್ತನಾದ ಆ ಅನಂತಶಯನನು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಮೌನವಾಗಿ ಸಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ಣ ನಿರಪೇಕ್ಷನಾಗಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಳುಗಿರುವ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಆತ ತೋರಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಳಿನ ಯಾವ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೂ ಅಲಿಪ್ತನಾದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಭಕ್ತನಾಗಿ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿ, ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಗೆಳೆಯನಾಗಿ, ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ವಿನೀತ ಬಾಲಕನಾಗಿ, ಕಪಟಗಳಲ್ಲಿ ಧೂರ್ತಶಿರೋಮಣಿಯಾಗಿ, ವಂಚಕರಿಗೆ ವಂಚಕನಾಗಿ, ಅಬೋಧ ಹೃದಯದ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಜೀವಸಖನಾಗಿ, ಪ್ರೇಮಾರ್ಥ ಹೃದಯದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಾಳುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಆತ ತೋರಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಹೃದಯವೆಂದೂ ವಿಚಲಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಆತನೆಂದೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಸರು ಶುದ್ಧ ಜೀವನದ ಸಹಜಜ್ಞಾನ ಜಡತೆಗೆ ಆಹ್ವಾನವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೂ ಸಂಶಯ ಮಾನವ ಜಾತಿಯ ಹಣೆಬರಹ. ನಮಗೀ ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುತಃ ಗುಣಾತೀತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರೇಮ-ದ್ವೇಷ, ಉತ್ಸಾಹ-ವಿಷಾದ, ಸುಖ-ದುಃಖ, ಸಂತೋಷ-ದೈನ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಆತನೇನು ನಾಟಕದ ನಟನೇ? ಇಂಥ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವರ್ತನೆ (ಮನದಲ್ಲೊಂದು ಮುಖದಲ್ಲೊಂದು) ಅತ್ಯಂತ ಹೇಯವಲ್ಲವೇ? ಇಂಥ ಮುಖವಾಡದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆನಿಸುವನೇ ಅಥವಾ ನರಾಧಮನೆನ್ನಲು ಯೋಗ್ಯನೇ? ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರಾಕಾರನಾದ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ದಿನದಿನದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರನಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ವ್ಯಾಸರು ತಮ್ಮ ಶಬ್ದಜಾಲದಿಂದ ಏನೋ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮುಂದಿನ ಬಾಳಿನ ವಿಕಟ ನೋವು ಪರಿಹಾರವಾಗಬಹುದೇ?

ವ್ಯಾಸರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಗುಣ-ಗುಣಾತ್ಮಯಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯದುರಿನ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಅರಳಿ ಬಂದ ಗುಲಾಬಿ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸುಂದರ ನಿರ್ಮಿತಿ. ಆದರೆ, ಈ ಗುಲಾಬಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಧಾರವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸತ್ಯದ ಅನಂತ ಗುಪ್ತ ಸ್ವಂದನಗಳು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಗುಣಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆಧ್ಯಂತಗಳಿಲ್ಲದ ಕಾಲದ ಅಪಾರ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುವಾಗ ಯಾವ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಮೌಲಿಕ ಗುಣವಾಗಿ ಪಡೆದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಂತೆಯೇ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಪ್ತ ಸ್ವಂದನಗಳು ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಗೆ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸ್ಥಿರಸಂಗಾತಿಯಾದ ಗುಣ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ಗುಣಾತೀತ ಸ್ವಂದನಗಳು ಇಂದು ಗೊಬ್ಬರದ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ನಂತರ ಗುಲಾಬಿಯ ರೂಪ ತಾಳಬಹುದು, ಆಮೇಲೆ ಜೇನಿನ ರೂಪ ತಾಳಬಹುದು, ಅನಂತರ ಜೇನಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆರೋಗ್ಯ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಸ್ಥ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗುಣ ಗುಣಾತ್ಮಯಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ: ಪ್ರಕೃತಿ ಸಮುದ್ರದ ಜಲಬಿಂದುವಾದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಾಸರು ಭಾವಿಸಿದಂತಿದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಇದರಂತೆಯೇ ಸ್ವಯಂ ಗುಣಾತೀತನಾಗಿದ್ದು ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರೇಮ, ದ್ವೇಷ ಮೊದಲಾದ ಗುಣದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿ ಹರಿದಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕೌರವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿದುದು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ದ್ವೇಷದಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ದ್ವೇಷದ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥದ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಕೌರವರು ಪಡೆದುದರಿಂದ, ನ್ಯಾಯದ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅವರು ದ್ವೇಷಯೋಗ್ಯರಾದುದರಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಪ್ರಬಲ ಅಹಂಕಾರ ದರ್ಪಗಳ ವ್ಯವಹಾರ ತೋರಿದುದರಿಂದ, ಅಂತೆಯೇ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ತೋರಿದುದು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಸ್ವಯಂ ಸ್ನೇಹದಿಂದಲ್ಲ. ಪಾಂಡವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸ್ನೇಹ ಅನುಕಂಪಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದುದರಿಂದ, ನ್ಯಾಯದ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅವರು ಸ್ನೇಹಯೋಗ್ಯರಾದುದರಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ಪಾಂಡವರು ನಿರಭಿಮಾನರಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಅನುಕಂಪೆಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾದುದರಿಂದ, ವ್ಯಾಸರು ಸ್ವಯಂ ಗುಣಾತೀತನಾಗಿದ್ದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಸ್ವಯಂ ಅವಿಚಲಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ವಿಚಲಿತನಾಗುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾಗುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಲ್ಲದ, ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮದ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಸ್ಫುರಿಸುವ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳು, (impersonal love or hatred) ಮುಕ್ತಿಯ ರಸಾನುಭವದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದು ಅವರು ತೋರಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಕ್ತನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಮಗೇಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ? ಕಾರಣವಿಷ್ಟೆ : ಮುಕ್ತ ಯಾ ಅಲಿಪ್ತನೆಂದಾಗ ನಾವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ (tendencies) ಎಲ್ಲ ಪದ್ಧತಿಗಳ (patterns) ಎಲ್ಲ ಅಕೃತಿ (specific forms) ಗಳಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಜಡಚಿತ್ರ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ವ್ಯವಹಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದಾದ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ ನಮಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮುಕ್ತ ಜೀವನದ ಸರಲತೆ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಕ್ತ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಅಂತಶ್ಚೈತನ್ಯದ ಚಿತ್ರ ನಾವು ಮನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಜಡಚಿತ್ರಕ್ಕಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಮುಕ್ತನ ಅಂತಶ್ಚೈತನ್ಯ ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಶೇಖರಿಸದೆ, ಯಾವ ಅತೀತಸ್ಮೃತಿಯನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಯಾವ ದ್ವಂದ್ವಭಾವವನ್ನೂ ತಾಳದೆ, ಯಾವ ಕಾಮನೆ ಯಾ ಅಭಿರುಚಿಯ ಸೆಳೆತವನ್ನೂ ತನ್ನೊಳಗೆ ಅನುಭವಿಸದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಹಜ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಮೌನ ಸ್ವೀಕಾರವಿದೆ. ಆದರೆ ಲೋಭಪ್ರೇರಿತವಾದ ಪರಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ತನ್ನತನದ ಎಲ್ಲ ಸಂಕೋಚಗಳನ್ನೂ, ಎಲ್ಲ ಅಲ್ಪತನಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯದೆ ಸಹಜ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಅನಂತ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಸಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಮಗರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸರು ಏನು ತಾನೇ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ? ಕುರುಡನಿಗೆ ಕಾಣಸಿಗಲಾರದೆ ಹೋದುದು ವಿಶ್ವದ ಅನಂತತೆಯ ತಪ್ಪೇ?

ಅಂತೂ ದಿನದಿನದ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ದುರಭ್ಯಾಸದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಅನುಭವ, ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ನಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಗುಪ್ತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ನಮ್ಮನ್ನಾಳುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲಾ ಈ ಅನುಭವ-ಸಂವೇದನೆ-ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಜಡತೆಯ ಅಭಿಶಾಪ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಜಡತೆ ಬದುಕಿನ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಡುವೆ ನಮ್ಮ ಸಹಜ ಸ್ಫೂರ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಲಿಪ್ತತೆ ಯಾ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆ ಗುಣಾತೀತವಾದ ತರಲ ಚೈತನ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲದು. ಆದುದರಿಂದ ಸಮತೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಇಹಜೀವನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಲ್ಲ.

ಇಂಥ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಸರು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಧರ್ಮ, ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅವರು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಮತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ, ಬಾಳಿನ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡದೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗಾಗಿ ಅವರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮ-ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತಾವು ಸಮಭಾವದಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ, ದಾನಧರ್ಮ, ತಪಸ್ಸು, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರಗಳು, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ಅತಿಥಿಪೂಜೆ, ಆಪದ್ಧರ್ಮ, ನಾರೀಧರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಂತೆ ತಾನೂ ಸಹ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡು ಆ ಈ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳಲಾರದ ಜನರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಆಧಾರಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಮನಗಳು ಸಹಸ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಸಹಸ್ರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿ

ಸರಿ, ಉಳಿದವೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದು ಸರಿಯೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿರಬಹುದು. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ-ಶಕ್ತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಶಾಲ-ವ್ಯಾಪಕ ಸತ್ಯದ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಆತ್ಮವಿಸ್ತರಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಸರಿ, ಇನ್ನೊಂದು ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವೇನಿದೆ? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಲು, ತಮ್ಮ ರುಚಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ತಾವು ಮೆಚ್ಚಿದ ಮಾರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸಿಹಿ-ಕಹಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವಿರುವಾಗ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಎಲ್ಲಿದೆ? ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯ ಅವಾರ ನಿಯತಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತ ಸಾಗುವ ನೀರುಳ್ಳೆಯಾದ ಮಾನವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸತ್ತೆಯೆಲ್ಲಿದೆಯೆನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಸುಳ್ಳೇ ಆಗಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಅಕಾಟ್ಯವಾದ ಸತ್ಯ! ಅಂತರಿಕ್ಷಯಾನದಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾತ್ರಿಕನಿಗೆ ಸಮುದ್ರದ ವಿಶಾಲತರ ದರ್ಶನ ಲಭಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತೀರವಾಸಿಯಾದ ಅಂಬಿಗನ ಸಂಕುಚಿತ ದರ್ಶನ ತಪ್ಪಾಗಬೇಕೇ? ತಾವು ನೋಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಿತ್ರದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಪಡೆದರೂ ಎರಡೂ ಸಮುದ್ರ ದರ್ಶನವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅವರವರ ಅರ್ಹತೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಕುಚಿತ ಯಾ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ದರ್ಶನಾನಂದ ಪಡೆದರೂ ಎರಡೂ ಆ ಮಹಾದರ್ಶನದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲವೇ? ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುವ ಬದಲಾಗಿ ಅನ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ನೋಡತೊಡಗಿದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ಎಷ್ಟು ವಿವಿಧರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಬಲ್ಲದು! ಬೇರೆಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸ್ವದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಂಧನದಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಸರು ತುಂಬ ನಿರ್ಲಿಪ್ತಭಾವದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜೀವನಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತುಂಬ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಸಾಧುಷ್ಕಪಿ ಚ ಪಾಪೇಷು ಸಮದೃಷ್ಟಿ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ” ಎನ್ನುವ ವ್ಯಾಸರು ಅದಕ್ಕನುರೂಪವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಧರ್ಮವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದ ವಿಸ್ತೃತ ಲೋಕಧರ್ಮ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ನಾವು ವ್ಯಾಸರ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಯಃ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ. ಇಡೀ ಬಾಳು ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಮಾನಸ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ, ಅದರ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳನ್ನೂ, ಖೇದ ವಿಷಾದಗಳನ್ನೂ ನಾವೇ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತ ಸ್ವಯಂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತರಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ದುಃಖ-ದೈನ್ಯ ಯಾ ಕಾರ್ಪಣ್ಯ-ವಿಷಾದಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಕ್ಷೇಶಕೋಲಾಹಲಗಳ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಈ ವಿಶಾಲ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ನಾವೇ ಮನ ಬಂದಂತೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು, ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯ ಕುರೂಪಗಳನ್ನು ನಾವೇ ನೋಡುತ್ತ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನಗೆ ದಾರಿ ತೋರುವ ತನ್ನ ಅಂತರ್ವಿಶ್ವವನ್ನು ತಾನೇ ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿರಿ. ಒಬ್ಬ ಕಡು ಬಡವನ ಜೀವನ ಚಿತ್ರ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಂಪನ್ನನ ಜೀವನಚಿತ್ರದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಆರೋಗ್ಯವಂತನು ಕಾಣುವ ಚಿತ್ರ ನಿತ್ಯರೋಗಿಯ ಜೀವನ ಚಿತ್ರದಂತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರೊಫೆಸರರು ತಮ್ಮ ವಿಪರೀತ ಓದಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಶೂನ್ಯ ಬಾಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ನೆರೆಮನೆಯ ಮುದುಕಿ ರಾಮಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಎಂಥ ದಿವ್ಯ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ! ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್‌ನಿಗೆ ವಿಶ್ವ ಮೂರ್ಖ ಕತೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಮಿರಾಂಡಳಿಗೆ ದಿವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಭವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಆನಂದೋನ್ಮಾದವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಚಿತ್ರಕಾರನ ಅಂತರ್ವಿಶ್ವ ಒಬ್ಬ ಸಂಗೀತಜ್ಞನ ವಿಶ್ವಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟು ಭಿನ್ನ! ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಜೀವನಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ದಾರ್ಶನಿಕನ ಜೀವನಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟು ಅಂತರ! ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ತಾವೇ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ಶ್ರದ್ಧಾಮಯೋಽಯಂ ಪುರುಷಃ ಯೋ ಯಚ್ಛ್ರದ್ಧಸ್ಸ ಏವ ಸಃ”. ಎಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸಮರ್ಪಕತೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಯಾರಲ್ಲೂ ತಿರಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ವಿವಿಧ ಜೀವನದ ತಮ್ಮ ವರದಿಯನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೂ ಸಿಗಲಾರದ ವಸ್ತು-ವಿಷಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ನನಗೆ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖರು, ಜಡಬುದ್ಧಿಗಳು ಷಂಢರು, ಹೇಡಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಜನೀತಿ, ರಾಜನೀತಿ, ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಧೂರ್ತ ಪಾಪುಂಡಿಗಳ ದರ್ಶನ, ಕಳ್ಳ ದರೋಡೆಕಾರರ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ, ಪತಿತ ಚಂಡಾಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಚಿತ್ರ, ನೀಚ ಲಂಪಟರ ಹೇಯ ಜೀವನ, ಶಕುಂತಲಾ-ಯಯಾತಿ-ನಲರ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖನಾದ ತಂದೆಗೆ ಮಗನು ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜರ್ಷಿಯಾದ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ಸುಲಭಾ ಎನ್ನುವ ಹೆಂಗಸಿನೊಡನೆ ವಾದ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೀನಜಾತಿಯ ಧರ್ಮವ್ಯಾಧನು ಮಾಂಸವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಲೀನನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಮಾರ್ಗ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಚಲಾ ಎನ್ನುವ ಕನ್ನೆ ತನ್ನ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞಾಪರಿಪಾಕವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಎಷ್ಟೊ ತರುಣರನ್ನು ನಿರಾಶರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಶ್ವೇತಕೇತುವಿನೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಾಭಾರತದ ಕವಿ ವೇದವ್ಯಾಸನು ಇಲ್ಲಿ ತನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಶುಕನು ಪಡೆದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾಚಿಕೆ ಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಸುರೇಶ್ವರನಾದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆದುರು ದೇವೇಂದ್ರ ಬಾಲಿಶ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂರ್ಖನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯ ಪಿಂಗಲೆಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಮದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ವ್ಯಾಸರು ವಿವಿಧ ಜೀವನದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬ ತಟಸ್ಥಭಾವದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಗವಿಕಸ್ತಿನಿ! ಶುನಿ ಚೈವ ಶ್ವಪಾಕೇ ಚ ಪಂಡಿತಾಃ ಸಮದರ್ಶಿನಃ |

ವಿಶ್ವವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮತೆಯಿಂದಿರುವ ಅಖಂಡ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಅಖಂಡತೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ನಾಮರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚ ಎಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯ ಪಡೆದು ಬಂದಿದೆ! ವ್ಯಾಸರ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ವಿಚಿತ್ರಜೀವನದ ಅನಂತ ಮುಖಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ನಮಗೆ ಕಾಣಲಾಗದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಘಟನೆಗಳು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ವಸ್ತುತಃ ಅವು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡಲಾರ. ಹೀಗಾಗಿ ಬದುಕು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಸಮಸ್ಯೆ. ಇದರಿಂದ ‘ಬದುಕು ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ’ಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ತಾಳುವುದು ಕೇವಲ ಮೂರ್ಖತನವೆಂದು ಅವರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಬಡತನ ನಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಸುಖಸಂಪತ್ತಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು. ಸಂಪತ್ತು ದರ್ಪ-

ದುರಭಿಮಾನಪ್ರಮಾದಗಳ ಮೂಲಕ ಪತನಕ್ಕೆ ಪೀರಿಕೆಯಾಗಬಹುದು. ತುಂಟ ಬಾಲಕ ಕಹಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ವಿವೇಕಶಾಲಿಯಾದ ತರುಣನಾಗಬಹುದು. ಮೇಧಾವಿಯಾದ ಬಾಲಕ ಬಂಧುಮಿತ್ರರ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಉಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದು ಮೂರ್ಖ ಯುವಕನಾಗಬಹುದು. ಇಂದಿನ ರೋಗಿ ಪಥ್ಯಾಹಾರಗಳ ಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಿ ನಾಳೆ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಬಹುದು. ಆರೋಗ್ಯವಂತನಾದ ದೃಢ ತರುಣ ಅನುಚಿತ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛಾಚಾರಿಯಾಗಿ ಭಯಾನಕ ರೋಗ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಬುದ್ಧಿಬಲದೊಡನೆ ಸಂಪತ್ತೂ ಬರುವುದೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಸಂಪತ್ತಿದ್ದರೆ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳಿವೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಡತನ, ರೋಗ, ವಿಪತ್ತಿನ ಯಾತನೆಯಲ್ಲೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ತೃಪ್ತಿ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ ಬದುಕಿನ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಾರದೆಂದಿಲ್ಲ. ಸುಂದರಾಂಗಿನಿಯಾದ ಸುಕುಮಾರಿಗೆ ಶುಂಠ ಲಂಪಟನಾದ ಪತಿ ಗಂಟು ಬೀಳಬಹುದು.

ಕರ್ಕಶಾಕೃತಿಯಾದ ಕಾಳಿಗೆ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ನೇಹಾದರಗಳಿಂದ ಕಾಣುವ ಸಮರ್ಥ-ಸಂಪನ್ನ-ಸುರೂಪನಾದ ಪತಿ ಸಿಗಬಾರದೆಂದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಾದ ವಿದ್ವಾಂಸ ಕುಷ್ಠರೋಗ ಪಡೆದು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಋಷಿಯ ಪತ್ನಿ ದೇವೇಂದ್ರನೊಡನೆ ಸರಸವಾಡುತ್ತಾಳೆ. ವೇಶ್ಯೆಯ ಕುಮಾರ ಕಲಾವಿದನಾಗಬಹುದು. ಪಂಡಿತಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕುಮಾರ ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೆ ಮುಂದಾಳುವಾಗಬಹುದು. ವಿಕೃತರೂಪಿಯಾದ ತರುಣಿ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಸುಕುಮಾರಾಂಗಿನಿಯ ಕಣ್ಮನಗಳು ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಚಪಲವಾಗಿರಲೂಬಹುದು. ಬದುಕು ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಅನಂತ, ಅಜ್ಞಾತ ಶಕ್ತಿಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣ ಹೊಸ ರೂಪ ತೋರಬಲ್ಲ ನಿಯತಿಯ ಪ್ರವಾಹ.

ಶುಕನಿಗೆ ನಾರದರು ಕೊಡುವ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಾರದರು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ : ಎಲ್ಲ ಪರಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಯಾವ ಲೋಭದಿಂದಲೂ ವಿಚಲಿತನಾಗದೆ, ಎಲ್ಲ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ದ್ರಷ್ಟಾರನಾಗಿ ಮಾನವನು ಬದುಕಿನ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಸಾಗಬೇಕು. ಬದುಕಿನ ಧ್ವಂಧ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಕ್ಲೇಶ-ಕಷ್ಟ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಬಾರದು. ಪುರುಷನು ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಫಲ ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ವಿಫಲತೆಗಳಿಂದ ಖಿನ್ನರಾಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಲೋಕಜೀವನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡು. ಮೂರ್ಖರು-ವಿದ್ವಾಂಸರು – ಬಲಿಷ್ಠರು – ದುರ್ಬಲರು, ಸಮ್ರಾಟರು- ಭಿಕಾರಿಗಳು,

ಪಾಪಿಗಳು-ತಪಸ್ವಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ರೋಗ, ಮುಷ್ಕ, ಚಿಂತೆ, ಮೃತ್ಯು ಮೊದಲಾದ ತನುಮನಧರ್ಮಗಳಿಂದ ವಿವಶರಾಗಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ಪ್ರತಿದಿನ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಿತ್ರ-ವಿಚಿತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರು ತಂದು ತೋರಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಬಾಳೆಲ್ಲ ಬಯಕೆಗಳ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟುತ್ತ ಮನುಷ್ಯ ಬೆಂದು ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಅವನ ಎಲ್ಲ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡೆದು ರಾಕ್ಷಸೀ ಅಟ್ಟಹಾಸದೊಡನೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಸಂಯಮಿಗಳೂ, ದಕ್ಷರೂ, ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಾಳೆಲ್ಲ ಬಡತನದ ಬವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಸ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆಗೈದರೆ ಕುಟಿಲಬುದ್ಧಿಯ ನೀಚನೊಬ್ಬನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಬಹುಕಾಲ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ದರ್ಪ ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಾಳಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ನೆರೆಹೊರೆಯವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿಹೀನರನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತ ಸುಖಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಶ್ರಮಿಗಳೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೂ ಆದ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಿಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೆಲ ಜಡಬುದ್ಧಿಗಳ ಕಾಲಬುಡದಲ್ಲಿ ಸಿರಿಸಂಪತ್ತು ನೆರೆ ಬಂದಂತೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. 'ಮಕ್ಕಳಾಗಬಾರದು, ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲಿಂದ ತರೋಣ, ಅಯ್ಯೋ ಏಕಪ್ಪಾ ಈ ಮಕ್ಕಳು!' ಎನ್ನುವ ಕೆಲವರಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ ಪಡೆದ ಸಂತಾನವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ದಾನಧರ್ಮ ಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಯಸಿದವರಿಗೆ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ಗರ್ಭವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಪರಿಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಮೆಟ್ಟು ತೋರಿಸಿ ಮಾತಾಡುವ ಕುಲಾಂಗಾರ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ತುಂಬ ಸಂಪನ್ನರಿಗೆ ಘನವಾದ ರೋಗಗಳು. ಅವರ ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವೇ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಆತನ ಮೈಯ ಬೇನೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಿಗಳ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಸದಾಕಾಲ ಮದ್ದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಡಾಕ್ಟರರ ಸ್ವಂತದ ರೋಗಕ್ಕೆ ಈ ಯಾವ ಮದ್ದೂ ನಾಟುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಸಂಪನ್ನ ಮನುಷ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ರಸಾಯನಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಖಾಲಿ ಮಾಡಿದರೂ ಅವನನ್ನು ನೋಡುವಾಗ 'ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ' ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಮನೆಯ ಅನ್ನ ತಿನ್ನುವ ಭಟ್ಟ (ಗೋಮಟೇಶ್ವರನ) ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹದಂತೆ ದೃಢಕಾಯನಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ದರಿದ್ರರಿಗೆ, ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ, ನದಿನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಯಾರೂ ಮದ್ದು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆಗಳೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಪತ್ತು, ಅಧಿಕಾರ, ಅಧ್ಯಯನ, ತಪಸ್ಸು, ಮಿತ್ರ ಬಂಧುವರ್ಗ-ಯಾವ ಬಲದಿಂದಲೂ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಬಯಸಿದಂತೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಮೇಲೈಗಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ತಾವು ಬಯಸಿದ ಉತ್ಕರ್ಷ ಕೈಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಐಶ್ವರ್ಯಮತ್ತರಾದ ವಿವೇಕಿಗಳು ದೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ; ವಿವೇಕಿಗಳೂ ಸಚ್ಚರಿತ್ರರೂ ಅಪ್ರವಾದಿಗಳೂ ಆದ ಪುರುಷರು ಆ ದೋಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಬೇಕಾಗಿಬರುತ್ತದೆ. ಕಪಟ, ಮೋಸ, ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳ ಕಲಾವಿದನಾದ ರಾಜ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ; ಸದ್ಗುಣಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ ಅವನ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಂಥ ಬದುಕು! ಇದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ? ಇದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಪಂಚದ ಕ್ಷಣಿಕ ಮಾಯಾಸ್ತೂಪಗಳಿಗೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಮಾರಬಾರದು. ಅಂತರಂಗದೊಳಗಿನ ತ್ಯಾಗಮನೋವೃತ್ತಿಯೇ ಶಾಂತಿಗೆ ಸಾಧನ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯ ಬಂಧನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಮನದ ಬೇನೆಯ ಕಾರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳು. ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಅಧರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಡ, ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಅಸತ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಡ. ಇದಲ್ಲದೆ ಯಾವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಬಲದಿಂದ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬಲ್ಲೆಯೋ, ಆ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮುಕ್ತನಾಗು. ಸಮದೃಷ್ಟಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಅರಳಿಬಂದ ವಿಚಿತ್ರ ಲೋಕದ ವಿವಿಧಾನುಭವಗಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು ನಾವು ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ದರ್ಶನ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ-ವಾಚ್ಛಯದ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳೂ ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಪನಾಸೃಷ್ಟಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ ವ್ಯಾಸರು ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯದ ದೇಶಕಾಲ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸದೆ ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯ ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ತನ್ನ ಅರ್ಥಾಭಿವ್ಯಂಜನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲಿಕ್ಕಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪ ತಾಳತಕ್ಕ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ಯಾವ ರೂಪವೂ ಅದರ ಮೌಲಿಕ ಲಕ್ಷಣವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸತ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣತೆ ಎಂದೆಂದೂ ಶಬ್ದದ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗಲಾರದ ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ

ವಾಙ್ಮಯದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಸ್ತಾರಗಳೂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರೇರಿಸತಕ್ಕ ಸಾಧನಗಳೇ ಹೊರತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಸ್ವಯಂ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲ. ಮಹಾ ಮಹಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಪಾರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಠಿಸುವ, ಮನನ ಮಾಡುವ ಜನ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾಲೋಕ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದನ್ನೂ, ಕಲ್ಪನಾ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಅಹಂಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಸ್ತಾರ ಅಡಗಿದ್ದು ಸತ್ಯದ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾಧಕವಾಗುವುದನ್ನೂ ಅರಿಯರು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಲು ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ, ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದ 'ತಾನು' ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನೂ ದಾಟಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದೊಳಗಿನ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಮಾಯವಾಗದೆ. "ನಿನ್ನೆ" 'ನಾಳೆ'ಗಳ ಯೋಚನೆ ದೂರವಾಗದೆ, 'ತಾನು' 'ಪರ'ರೆಂಬ ತುಲನಾಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಳಿಯದೆ, ಬಾಳಿನ ಸಹಜ ಶುದ್ಧಿಯ ಸ್ಥಿತಿ (simplicity and innocence) ಅರಳದೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಶುಭ ಪ್ರಕಾಶ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯ ಆಳದವರೆಗೆ ತುಂಬಿ ಬರಲಾರದು. ಈ ಸಹಜ ಶುದ್ಧ ಸಹಜ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಧಾನದಿಂದ ಅರಳಿಬರುವ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ಚಿಂತನದಿಂದ, ಸಾಧನೆಯಿಂದ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಅಂತರಂಗದ ಸದ್ಗುಣ ಹೆಚ್ಚುವುವೇ ಹೊರತು ಮೌನಜೀವನದ ಶುದ್ಧ ಇದರಿಂದ ಬರಲಾರದು. ಬಾಹ್ಯ ವಿಶ್ವದ ಮಾಯಾರೂಪಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ, ಈ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳ ಹಿಂದೆ ಧಾವಿಸುವ ನಮ್ಮ ಅಭಿನಿವೇಶಪೂರ್ಣವಾದ ಚೇತನೆಗೆ ಈ ಶರ್ತವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದು ತುಂಬ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವಾತಾವರಣದ ಪ್ರತಿ ಅನುಭವವೂ ಈ ರೀತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಲಿಪ್ಪತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಬುದ್ಧಿ ನಮಗೆ ಅಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಚೇತನೆಯೊಳಗಿನ ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಆಧಾರತತ್ವವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ನಾವು ದಿನದಿನವೂ ಜಟಿಲಗೊಳಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಸತ್ಯವು ಎಷ್ಟು ಸಹಜಗಮ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ವಸ್ತುತಃ ಸತ್ಯ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಅರಳುತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಮಾತ್ರ ಅದರ ಶುದ್ಧ ಬೆಳಕನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅನರ್ಹರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಬೀಳಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಆದರೆ ಹೇಗಾದರೂ ಕೊಳೆ ತೊಳೆದುಹೋದರೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮನವೆಂಬ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಪ್ರೇರಿತವಾದ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಕೊಳೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಬೀಳಲು ವಿಲಂಬವಾಗಿದೆ. ಸರಳ ಶುದ್ಧವಾದ ಬಾಳಿನ ತತ್ವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಿಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾವು ದಿನದಿನವೂ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ರಚನೆಯನ್ನು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಲು ನಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯತ್ನದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಹೀನವಾದ ಅನಾಯಾಸ ಸ್ಥಿತಿ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ನಾವೆಂದೂ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಆತೀತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಭಾರ, ದೇಶ ದೇಶಾಂತರದ ಜನರ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯ ಭಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯ ಮೇಲೆ ಪರ್ವತದಂತೆ ಬಿದ್ದು ಅದು ಅಲುಗಾಡದಂತಾಗುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಸರು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಭ್ರಾಂತಿಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಚೇತನೆಯ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗುಣಾತೀತನಾಗಿ ಗುಣಾತೀತವಾದ ಸತ್ಯದೊಡನೆ ಕರಗಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಸಮತೆಯನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ನಾವೇಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಕಲ್ಪನಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ? ನಾವು ಓದಿದ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಮೆಲುಕಾಡುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವಿಕ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಳೆದು ನೋಡಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಆಸೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಅಭಿರುಚಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳನ್ನು ನಾವೇಕೆ ನಮ್ಮ ರುಚಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ತಿದ್ದಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೇವೆ? ನಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ತಾಗಿದ ಮುಳ್ಳು ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಬಂಗಾಲದ ಬರಗಾಲ, ಬಿಹಾರದ ನೆರೆ, ಕೊಯಿನಾದ ಭೂಕಂಪ ನಮಗೇಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ತಲೆನೋವು ನಮಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಉಪವಾಸಬಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ, ಘನರೋಗದಿಂದ ಬಳಲುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೋವು ನಮಗೇಕೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚಾರ, ನಡೆ-ನುಡಿಗಳ ಭವ್ಯತೆ ನಮಗರಿವಾಗುವಂತೆ ನೆರೆಮನೆಯವನ ಅಂತರ್ವಿಶ್ವದ ಅನೇಕ ಅಂತರ್ವೇಗಗಳು ನಮಗೇಕೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ, ಅಕಂಪಿತರಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲಾಗಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸತ್ಯ (=ಸುಳ್ಳು) ಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನದೊಳಗೆ ನಾವೇಕೆ ವ್ಯರ್ಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದೇವೆ? ಪುಸ್ತಕ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸತ್ಯ ಇಂದಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಅತೀತ (out of date) ವಾದುದನ್ನೂ, ಅತೀತವಾದ ಯಾವ ವಿಷಯವೂ ಇಂದಿಗೆ ಸತ್ಯವಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನೂ, ಅತೀತ ಭವಿಷ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ವರ್ತಮಾನವೇ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬಲ್ಲ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯೆಂಬುದನ್ನೂ ನಾವೇಕೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ

ಬಾಳಿನ ಯಾವ ವೇಗಗಳೂ, ಯಾವ ಸ್ವಂದನಗಳೂ (ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಇರದೆ ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಸ್ವಭಾವದ ಸ್ಫುರಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾವೇಕೆ ನಮ್ಮ ಆಸೆ, ನಂಬಿಕೆಗಳ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು ತಟಸ್ಥರಾದ ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿರಾಧಾರವಾದ ಬಾಳಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ? 'ಆ' 'ಈ' ವಸ್ತುಗಳಿಗಾಗಿ ಬದುಕುವ, ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ, ಹೋರಾಡುವ ಬದಲಾಗಿ ಸಾವೇಕೆ "ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಳುತ್ತಿಲ್ಲ? ನಾವೇಕೆ ಬದುಕಿನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಯಾ ಆರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಹವ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ನಿರುದ್ದೇಶವಾಗಿ, ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ? ಪುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯದ ಬೀಜ; ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಕೃತಿ, ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ; ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಗತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಮೃತ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅವಶ್ಯ ಪರಿಣಾಮ-ಇಂತಹ ನೂರಾರು ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ, ತಟಸ್ಥರಾಗಿ, ನಿರುದ್ದೇಶವಾಗಿ ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿದ ಜೀವನತತ್ವದ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ? ಸತ್ತೆಯ ಸ್ವಭಾವ ಸ್ಫುರಣದಿಂದ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಚಿಗುರುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಮೂಲತಃ ಇದು ಸತ್ತಾ ಮಾತ್ರವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ನಮಗೇಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ? ಮೋಕ್ಷ ಧರ್ಮ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರು ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಗುಣಾತೀತ ಜೀವನ ಸತ್ತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದವರಿಗೆ ಸಮತೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಚಿಂತನದಿಂದ, ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ, ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲ. ತನ್ನತನದೊಡನೆ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಎಲ್ಲ ಭ್ರಾಂತಿಗಳ ಭಂಗ (disillusionment) ವಾಗುವಾಗ ಮೌನವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುವ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರಕಾಶ. ಇದು ಅರಳಿಬರಲು ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯ ಕೇಂದ್ರದ ದನಿ ಕೃಷ್ಣನ ದನಿಯಂತಾಗಬೇಕು : ನ ಮೇ ಪಾರ್ಥಾಸ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಂಚನ. ನಾನವಾಪ್ತಮವಾಸ್ತವ್ಯಂ ವರ್ತ ಏವ ಚ ಕರ್ಮಣಿ.

ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಗುಣಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತವಾದ ಸತ್ತೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರಾಕಾರ, ಗುಣಾತೀತ, ಶುದ್ಧ, ಕೇವಲ, ಅಪ್ಪಕಾಮ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಶೂನ್ಯತೆ ಬಾಳಿನ ಆಧಾರ ವಸ್ತುವಿನ ಮೌಲಿಕ ಗುಣ. ಈ ಶೂನ್ಯತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವ-ರೂಪ, ನಿಜರೂಪ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿ, ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ಬಯಸದೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ನಿರೀಹಸ್ವಂದನಗಳ ಒಂದು ಗೊಂಚಲು ಮಾತ್ರ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 'ನಾನು' ಎಂಬ ಸಂಕುಚಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆದಾಗ, ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಭಿರುಚಿ, ಅಭಿಲಾಷೆ, ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅರಳಿ ಬಂದಾಗ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಿತ-ಅಹಿತ, ತ್ಯಾಜ್ಯ-ಸ್ವೀಕಾರ್ಯ, ಭವ್ಯ-ತುಚ್ಛ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಬಂದಾಗ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ 'ಆತ್ಮರಕ್ಷಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ' (instinct for self-security and security of selfish interests) ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಜಾಲವನ್ನು ಹೆಣೆಯುವಾಗ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಿಷ್ಕರ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯೆದುರು ನಮ್ಮ ಭಾವ್ಯಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕನಸು ಕಾಣುವಾಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶೂನ್ಯ ಸತ್ತೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮಾಸಕ್ತಿ ರಚಿಸಿಕೊಂಡ 'ಆ' 'ಈ' ಕಲ್ಪನಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಹೊಸ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಹೊಸ ರೂಪ ತಾಳಿರುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ನಿಜ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಯಾ ವಿಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಮನುಷ್ಯನ 'ತಾನು' ಪ್ರಜ್ಞೆ ಯಾ ಅದರಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವಾಚ್ಯಗಳಿಲ್ಲಾ ಅಪಾರ ವಿಕೃತಿಯ ರಾಶಿಗಳು. ಈ ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಚೇತನೆಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಆಕಾರವಿದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ (unique personality), ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದ ಮಾನವ ಜಡವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತೊಳಲಾಡುವ ಜಡತೆ (rigidity of personality) ಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಕೃತಿ ಕಳಚಿ ಮಾಯವಾಗದೆ, ಈ ಮನಸ್ಸು ಮಾಯವಾಗದೆ, ಈ 'ತಾನು' ಕರಗದೆ, ಶೂನ್ಯಭಾವ ದೊರಕದೆ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥನಾಗಲಾರ, ಸ್ವ-ಸ್ಥನಾಗಲಾರ, ಶುದ್ಧನಾಗಲಾರ, ಮುಕ್ತನಾಗಲಾರ. ಪ್ರಶ್ನೆಯೇಳಬಹುದು ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೇತಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಸರಳ : ನವಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಂಶ ನಾವು "ನಾವಾ'ಗಬೇಕು ಆದರೆ ಇಂದು ನಾವು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಏನೇನೋ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ಪಡೆದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ನಮ್ಮ ಅಂತಶ್ಚೇತನೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾವು ಏನೇನೋ ಆಗಿದ್ದೇವೆ. ಬಡತನದ ಸಂವೇದನೆ ದೊರಕಿದಾಗ ನಾವು ಬಡವರಾಗಿ ಕೊರಗುತ್ತ, ಹಿರಿತನದ ಸಂವೇದನೆ ಬಂದಾಗ ಹಿರಿತನದಿಂದ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವಿಕರೂಪ ಈ ಬಡತನ ಹಿರಿತನಗಳಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾದ ಸತ್ತೆ. ಈ ಶೂನ್ಯಸತ್ತೆ ದೊರಕಬೇಕಾದರೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಬರತಕ್ಕ ಸಂವೇದನೆಗಳ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಒದ್ದೊಗೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಬರಬೇಕು. ಗುಣಾತೀತವಾದ, ಸರ್ವದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾದ, ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ವಿಶಾಲಸತ್ತೆಯ ಅರಿವೇ ಸಂವೇದನಾ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು

ಒದ್ದೆಗೆಯಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ. ಇಂಥ ಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಮುಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋದುದರಿಂದಾಗಿ

ಮುಕ್ತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಶೂನ್ಯತೆ, ಇಂಥ ಸಮತೆ, ಇಂಥ ಮುಕ್ತಿ ವ್ಯಾಸರ ಸಾಧನೆಯ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯೆಂಬ ಲತೆ ಮಾತ್ರ ಚಿಗುರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಚರ್ಚಿಸಿ ಎಂಥ ನಿಷ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ! ಶೂನ್ಯವಾದ, ನಿರಾಕಾರವಾದ, ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ, ನಿರಾಧಾರವಾದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ? ವ್ಯಾಸರು ಶೂನ್ಯವಾದಿಗಳೇ?

ಶಾಶ್ವತ ನಿರೂಪಣೆ ಪ್ರಾಯಃ ಭ್ರಾಮಕವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶೂನ್ಯವಾದದ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತ ಕಷ್ಟಾನವಲ್ಲದೆ ಶಬ್ದಾತೀತ ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಶಾಶ್ವತ ಕಷ್ಟಾನ ಕಲ್ಪನಾವಿಶೇಷ ಮಾತ್ರ. ಶಬ್ದಾತೀತ ಜ್ಞಾನ ಬದುಕಿನ ದಿಗಂತವನ್ನೇ ಮುರಿದುಹಾಕಬಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಕಾಶ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ : ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಕುರಿತು ನೂರಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿರುತ್ತೀರಿ. ತಲೆ ತುಂಬ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು. ಒಂದು ದಿನ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಅವರ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವು ಮನದೊಳಗೆ ಅರಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೊಸ ಪ್ರಕಾಶವಿದೆ. ಶಾಶ್ವತ ಕಷ್ಟಾನದಿಂದಂಟಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳೂ ಮನ-ಹೃದಯಗಳಿಗೆ ಭಾರ, ಸಂಶಯಭ್ರಾಂತಿಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ. ಆದರೆ ಶಬ್ದಾತೀತವಾದ ಜ್ಞಾನ ಹೃದಯದ ಎಲ್ಲ ಭಾರಗಳನ್ನೂ ಕರಗಿಸುವ ಪ್ರಕಾಶ, ಶಕ್ತಿ. ಈ ಶಕ್ತಿಯೆದುರು ಸಂಶಯ ಭ್ರಾಂತಿಗಳು ನಿಲ್ಲಲಾರವು. ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲ ಛಾಯೆಗಳಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾದ ವಸ್ತು ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಭಯಾನಕವಾದ ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಾತೀತ ಸಹಜ ಭಾವದಿಂದ ತುಂಬಿದ ದ್ರಷ್ಟಾರನಿಗೆ ಕಾಣುವ ವಿಶ್ವ ಸರ್ವದ್ವಂದ್ಯಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲುಳಿದುಕೊಂಡ ಸತ್ತೆಯೇ ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ವಿಶ್ವಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಅಪಾರವಾದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ತೋರಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇಂಥ ಶೂನ್ಯತೆಯೇ ವ್ಯಾಸರ ಸಮತೆ. ಇಂಥ ಶೂನ್ಯತೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಶೂನ್ಯ ಸಮತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮೂಲ, ನಮಗೆ ಗಮ್ಯ.

ತುಂಬ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದೆ : “ನಾನು” ಎಂಬ ಮೂರ್ಖ ಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ (process) ಯಾ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತುಂಬಾ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಜೈ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುರಿತು ನೀವೇನು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ? ಅವರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಉತ್ತರ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು : ನಾನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯ ಎಲ್ಲ ರೂಪ-ರೂಪಾಂತರಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಬದುಕಿನ ಭಾವಭೂಮಿಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುವಾಗ ನನಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಶಬ್ದ ಜಾಲದಿಂದಲೇ ಮನವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತುಂಬ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಶೂನ್ಯಮೌನದ ನಿರಾಧಾರವಾದ ಭಾವಭೂಮಿ ತುಂಬ ಭಯಾನಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಭಯದ ಮೂಲವೆಲ್ಲಿ? ಶೂನ್ಯತೆಯ ಸಮಭಾವದಲ್ಲಿ ‘ನಾನೆ’ಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬರತಕ್ಕ ಧಕ್ಕೆಯೇ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ನಾನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬೀಜ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಜೀವನದ ಮಹಾವೃಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯ ಕಣಕಣಗಳು ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತುಂಬ ಮಮತೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅನುಕೂಲ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಂತೋಷ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ದೈನ್ಯ, ಇದರಿಂದ ಚಿಗುರಿದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜೀವನದ ಲೋಭ, ಮೃತ್ಯುವಿನ ಭಯ ಉಕ್ಕುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅರಿವಿನ ಲೋಭ, ಅಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ನೀತಿ, ಸದಾಚಾರ, ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೇಲೆ ಮೋಹ, ಅನೀತಿ, ಅನಾಚಾರ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷ ಉಮ್ಮಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ದೇವರುಗಳು, ಧರ್ಮಗುರುಗಳು, ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಬದುಕಿನ ಸಾವಿರಾರು ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳು ಬೇಕಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳೆ ಹುಡುಕಾಟ, ಶೋಧನೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ, ಚರ್ಚೆ, ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಹೋರಾಟವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ, ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ, ಎಂಥ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ತನು ಮನ ಸವೆಯಿಸಿದರೂ ತೃಪ್ತಿ-ಶಾಂತಿಗಳ ಕುರುಹು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಶಯ. ಕಾತರತೆ, ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ, ಭಯ, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಶೋಧಿಸಿದಷ್ಟು ವಿಶಾಲತರವಾದ Wasteland. ಆದುದರಿಂದ, ‘ನಾನೆ’ಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಭಯದ ಬೀಜ. ಸುಖದುಃಖ, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ, ಭಯ-ಧೈರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳೂ ‘ನಾನು’ ಎಂಬ ಭಯ ಬೀಜದ ವಿಸ್ಮೃತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಜೀವನದ ದೊಡ್ಡ ಭಯ. ಈ ಭಯ ಇಂದು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಾನವ ಸಭ್ಯತೆಯ ಚಾಲಕಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಭಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಜನ ಈ ಭಯದಿಂದ ದೂರವಾದ

ಹೊಸ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದುದರಿಂದ ಇದನ್ನೇ ಬಲವಾಗಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವ ದ್ರಷ್ಟಾರನೂ ಈ ಭಯವನ್ನು ದಾಟಿ ದೂರ ದಿಗಂತದ ಅನಂತ ವಿಸ್ತಾರದ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಲಾರ. ಹಳೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯ ಅನುಕರಣೆಯೇ ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ. ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿ, ಹೊಸ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಂಧನದಲ್ಲೇ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾವು ದಿನದಿನವೂ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಹೊಸ ಬಂಧನವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಬಿಗಿದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ 'ದೇವಾ' ಎಂದು ಯಾರನ್ನೋ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಶಾಬ್ದಿಕ ಚಿಂತನಗಳಲ್ಲೇ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವ ನಮಗೆ ಇಂದು (ಜ್ಞಾನ'ದ ಬಂಧನ, ನಾಳೆ 'ಮುಕ್ತಿ'ಯ ಬಂಧನ, ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ, ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಸಿಕ್ಕುಸಿಕ್ಕು ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಳೆಲ್ಲ ನಾವು ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂತರ್ವೇಗಗಳ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದದೆ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯು ಸಮತೆಯಿಲ್ಲ. ""ಅಭಯಂ.....""ಇತ್ಯಾದಿ ಗೀತೆಯ ಮಾತು ಈ ಭಯದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಅಹಂತೆಯಿಂದ ಚಿಗುರಿದ ಮನದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಗಳನ್ನರಿಯದೆ ಈ ಸಹಜ ಜೀವನ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೌನವಾಗಿ ಈ ಮನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದಾಟಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಆದರೆ ಆತ ಧನ್ಯ.

ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ

ಎಂ. ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

೧೯೬೨ ರಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ನನ್ನ "ರಾವ್ ಬಹದೂರ್ ಗ್ರಾಮಾಯಣ : ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ" ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ಓದಿದ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವೊಂದರಲ್ಲಿ ನಾನು 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಆಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನೆತ್ತಿದರು. ಆ ಭಾಷಣ "ಕನ್ನಡ ನುಡಿ"ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಅನೇಕ ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಆಗ ಹೊರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂತು. ನಾನು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು (೧) ಅಪ್ರಕೃತ, (೨) "ಮೂರನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಔದಾಸೀನ್ಯ ಅಥವಾ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವಿರೋಧ" ಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದವು ಮತ್ತು (೩) ಅವು "ಗುಂಪುಗುಳಿತನ"ದ ಸೂಚನೆ ಎಂಬುದೇ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳು. ಅವರ ಲೇಖನ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದು ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಬರೆದೆ. ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಆ ಲೇಖನ ಬರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಹೊರಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗೆಗೂ ನನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಅವಕಾಶ ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.

೧೯೬೨ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವು :

೧ "ಗೌಡರು [ಗ್ರಾಮಾಯಣದ] ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಪರಂಪರೆಯೊಂದರ ಫಲ-ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಉದಾತ್ತತೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು ಆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ. ಗೌಡರ ಉದಾತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೂವಯ್ಯನ (ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ) ಉದಾತ್ತತೆಯೊಂದಿಗೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, "ಗ್ರಾಮಾಯಣ" "ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ"ಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. "ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ" ಕೇವಲ ಸುಸಂಘಟಿತ ಕಾಲಾನು ಕ್ರಮಣಿ (Chronicle organised) ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದುದನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುವ ರೀತಿಯದು (nostalgic); "ಗ್ರಾಮಾಯಣ" ಅದಕ್ಕಿಂತ ನಿಷ್ಠುರ (tough)" (ಸಾಕ್ಷಿ, ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೬೨, ಪುಟ ೧೩೮.)

೨. "ಈ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಾದಂಬರಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. 'ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಲೀ, ಭಾವಾತಿರೇಕವಿಲ್ಲದ ಮೌಲ್ಯವಿವೇಚನೆ ಆಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಾಕಾರಶಿಲ್ಪ ಇಲ್ಲಿದೆ, ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ

ತಂತ್ರದಿಂದ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರಬುದ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು.” (ಪುಟ ೧೪೫)

ನನ್ನ ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶಿಲ್ಪದ ಕಲ್ಪನೆ, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಬಹುಶಃ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದು ಅಪ್ರಕೃತ ಎನ್ನಿಸಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೆರಡು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮರೆಯದಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದು. ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಗುಂಪುಗುಳಿತನಕ್ಕೆ ಜಾಗವಿಲ್ಲ; ಕೆಲವು ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಗುಂಪು, ಬೇರೆಯವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಅದು ತಪ್ಪೆಂದು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವೇನು ಎಂದು ಕೇಳುವುದು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕನ ಕೆಲಸ. ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡದ ವಿಮರ್ಶಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೀದಿ ಜಗಳವಾಗುತ್ತದೆ; ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೆಲಸವೊಂದು ನಿಂತುಹೋಗದಿದ್ದರೂ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಅಡಚಣೆಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲೋಪಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ‘ಸಾಹಿತ್ಯೋಪಾಸನೆ’ (ಮೈಸೂರು ೧೯೫೫) ಯಲ್ಲಿ ಡಾ| ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿಯವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ‘ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ’ಯ ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ (ಧಾರವಾಡ, ೧೯೬೦) ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಮೊದಲಿಗೆ ಡಾ| ಮುಗಳಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ;

“ ಈವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಮಹಾಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಕೆ. ವಿ.ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರದು. ಅವರ ‘ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ ಎಂಬ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಚರಾಚರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಾರವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸವು ಅದ್ಭುತವೂ, ರಮ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಜೀವನದ ವಿವಿಧತೆಯನ್ನು, ಜಟಿಲತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಹರವು ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾರಣ ಮಹಾಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಿಗೆ ಇದು ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳ ಸ್ವಭಾವದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯಿತ ಧೈಯವಾದವು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ವಾಸ್ತವನಿರೂಪಣೆಯ ಕಲಾತಿಶಯದಲ್ಲಿ ಈ ಆದರ್ಶದ ಆಭಾಸವು ಸೇರಿಕೊಂಡ ಕಾರಣ, ಮಹಾಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹತ್ತಿಗೆ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನಂದಾದೀಪವಾಗಿ ಬೆಳಗತಕ್ಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು” (ಸಾಹಿತ್ಯೋಪಾಸನೆ, ಪುಟಗಳು ೫೬ ೫೭). ಡಾ| ಮುಗಳಿಯವರು ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯನ್ನು “ಮಹಾಕಾದಂಬರಿ” ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು, ಅದರ “ಮಹತ್ತಿಗೆ ಬಾಧೆ”ಯುಂಟುಮಾಡಿರುವ “ಆದರ್ಶದ ಆಭಾಸ”ದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಈ ಪ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ.

ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯ ಬಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ಆರು ಪುಟಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು : (೧)

“ಅದಮ್ಯವಾದ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಿತಾಂತ ಪ್ರೀತಿ, ಅದ್ಭುತವಾದ ನಿರೀಕ್ಷಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಲೋಕಾನುಭವಗಳು,” (೧) “ನೆಲದ ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ” ಪಾತ್ರಗಳು, (೨) ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಸಮಗ್ರ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣ, (೩) ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣ, (೪) ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ದರ್ಶನ, (೫) ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, (೬) ಹೂವಯ್ಯ ಸೀತೆಯರ ಅನುರಾಗದ ಕತೆಯ ಅಲೌಕಿಕತೆ, (೭) ಹೂವಯ್ಯನಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉಳಿದ ಅಂಗಗಳೊಡನೆ ಸಮರಸವಾಗದಿರುವುದು, (೮) ಹೂವಯ್ಯನ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠತೆ, (೯) ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದ ನಂತರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಕೊಡುವ “ತೀರ್ಪು” ದು :

“ಇದೊಂದು ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕು.ವೆಂ.ಪು.ರವರ ಈ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಸಹಜಗತಿಯಲ್ಲೇ ವರ್ಣಿಸುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ

ಉಕ್ಕುವ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರವಾಹ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರೆ ಕಾನೂರು, ಮುತ್ತಳಿಗಳ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಭಾವಪ್ರಪಂಚ ಓದುಗರ ರಸಿಕಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಶೈಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಂಸ್ಕೃತಭೂಯಿಷ್ಯವಾದ ಭಾಷೆಯವರೆಗೆ ಶೈಲಿ ಪ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ವಸ್ತುವಿಗೆ ತೀರ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳ ನಡವಳಿಕೆಯ, ರಾಗವಿದ್ಯೇಷಗಳ ಆಳವಾದ, ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಪರಿಚಯ ಓದುಗನಿಗಾಗುತ್ತದೆ. ಕುವೆಂಪು, ಬರೆದ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಇದೊಂದೇ ಎನ್ನುವಂತಾಗುತ್ತದೆ” (ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ, ಸಂಪುಟ ೨, ಪುಟ ೧೩.೨೭).

ಡಾ| ಮುಗಳಿ ಮತ್ತು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಹಿಂದೆ, ಎಲ್ಲ ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಹಾಗೇ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಕಲ್ಪನೆಗಳಿವೆ. ಡಾ| ಮುಗಳಿಯವರು ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ ಒಂದು ಮಹಾಕಾದಂಬರಿ ಎನ್ನಲು ಕಾರಣ “ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಜೀವನದ ವಿವಿಧತೆಯನ್ನು ಜಟಿಲತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಹರಹು” ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಹಿಂದಿರುವ ಕಲ್ಪನೆ ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರಗಳ ವಿವಿಧತೆ, ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಅವರು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ “ನೆಲ”ಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ “ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರವಾಹ”, “ಶೈಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ” ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ನಮಗುಂಟುಮಾಡಿಕೊಡುವ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಆಳವಾದ, ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಪರಿಚಯ ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯನ್ನು “ಮಹಾಕಾವ್ಯ”ವೆನ್ನಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರಣಗಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. “ವಿವಿಧತೆ”, “ಜಟಿಲತೆ”, “ಚೈತನ್ಯ”, “ಶೈಲಿ”-ಇವೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣಗಳಾದರೂ, ಈ ಗುಣಗಳಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಕೂಡದಾದರೂ, ಕೇವಲ ಈ ಗುಣಗಳೇ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಗುಣಗಳಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಬೇಕು, ಕಾದಂಬರಿ ಒಂದು ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಗಳಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕೂಡ ಒಂದು ‘ಬಂಧ’ (form), ವಿಮರ್ಶಕ ತಾನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೂ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಅದರ ಅರ್ಥ ಅದರ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ, ಆ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಂತೆ ಭಾಷೆಯು ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರವಾದ್ದರಿಂದ, ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನು ಲೇಖಕ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಭಾಷೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಅತಿ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ, ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನು ಅದು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆಯೋ ಆ ಭಾಷೆಗೆ ರೂಪು ಕೊಟ್ಟ ಮತ್ತು ಆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ರೂಪಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇವು ನನ್ನ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳು.

‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಅದರ ಮುಖ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. (ಅದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ನಾನಂದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.) ಡಾ| ಮುಗಳಿಯವರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ “ಆದರ್ಶದ ಆಭಾಸ” ಮತ್ತು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರಿಗೆ ಕಾಣಬಂದ “ದುರ್ಬಲತೆ” ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯ ಮುಖ್ಯತೆಗೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳು. ನಾನು ಮುಂದೆ ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇದು : “ಆದರ್ಶದ ಆಭಾಸ” ಮತ್ತು “ದುರ್ಬಲತೆ” ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಇಡೀ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ರೂಪು ಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ ಎಂಬುದು. ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಓದುಗ ಕೇಳಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ -ಹೂವಯ್ಯ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳ ಜೊತೆ ಬರುವ ಒಂದು ಪಾತ್ರವೇ. ಅವನದು ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಜೊತೆ ಬರುವ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಅಥವಾ ಅವನು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವೆ ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಪಾತ್ರವೇ ಎಂಬುದು. ಹೂವಯ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಪಾತ್ರವಾದಲ್ಲಿ ಆತನ ಧೈಯವಾದ ಮತ್ತು ಅವನ “ಸ್ವಭಾವದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ (ಕಂಡುಬರುವ) ಅತಿಶಯಿತ ಧೈಯವಾದ” (ಮುಗಳಿ) ಮಹಾಕಾದಂಬರಿಯ “ಮಹತ್ತಿಗೆ ಬಾಧೆ” ಉಂಟುಮಾಡುವ ಒಂದು ಅಂಶ ಮಾತ್ರ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೂವಯ್ಯನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜೀವನವನ್ನು

ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಓದುಗರು ಆ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವನೊಬ್ಬನೇ “ವಿದ್ಯಾವಂತ.” ಅವನು ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಅವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಅವನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವ, ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ನಿಲುವು- ಇವೆಲ್ಲ ಅವನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅವನ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ, ಮಾನಸಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು- ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅವನು ಧೈಯವಾದಿ. ಕೆಲವು ಆದರ್ಶಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಮರ್ಶಕ ಅವನ ಧೈಯವಾದಕ್ಕೂ ಆದರ್ಶಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗೆ, ಆತನ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ತರಹ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಎದುರಿಸಬೇಕು.

ಹೂವಯ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಬಯಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಿಸಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೂವಯ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಮಯ್ಯನ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಪ್ಯಾರಾ ಹೂವಯ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಮಯ್ಯ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲ ಪ್ಯಾರಾಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ಎರಡನೆಯ ಪ್ಯಾರಾ ಹೂವಯ್ಯನ ವರ್ಣನೆ. ಈ ವರ್ಣನೆಯ ಭಾಷೆಗೂ ಕನ್ನಡ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕರ ವರ್ಣನೆಗಳ ಭಾಷೆಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕರುಗಳು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರುಗಳಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಮೇಲು ಮುಟ್ಟದವರು. ಅತಿಮಾನವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ನಾಯಕರುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಷೆ ಸರಳರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತವಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ನಾಯಕರುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಭಾಷೆ, ಅವರ ನಡವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟು, ಒಬ್ಬ ಅತಿಮಾನವನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಸಫಲವಾದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳು ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧಕ್ಕೆ

ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನೈಜಜೀವನಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಾದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ದೂರವೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ದೂರದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲದ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಅಥವಾ ಉಪಯೋಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಲಾರದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಾತು ಹೇಳುವಾಗ ನಾನು ಅಂತಹ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಉತ್ತಮ ಅಥವಾ ಅಧಮ ಎಂಬ ಸರಳ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ; ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಅಥವಾ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಕ ನೋಡಬೇಕು ಎಂದಷ್ಟೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಭಾಷೆ ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪಾತ್ರ (role) ದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ವರ್ಣಿಸುವ ಪ್ಯಾರಾ ದೊಡ್ಡದಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ :

“ಆ ನನುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕಡುಗಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಬಳ್ಳಿಗುರುಳು ರಮಣಿಯರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುವಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಮುಖಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಅಬಲತಾಭಾವ ಲೇಶವಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರಸಿಕತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವಂತಿತ್ತು....ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಷ್ಟೇನೂ ಅತಿಶಯ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ

ಉಜ್ವಲವಾಗಿ, ಮರ್ಮಭೇದಿದೃಷ್ಟಿಯುತವಾಗಿ, ಯೋಗಿಯ ನಯನಗಳಂತೆ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿ, ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಗೌರವಭಾವವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದವರಲ್ಲಿ ಮೋಹವನ್ನೂ ಉದ್ರೇಕಿಸುವಂತಿದ್ದವು. ಮಗು ಉದ್ಧವಾಗಿ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಶುಕಚಂಚುವಿನಂತೆ ಬಾಗಿತ್ತು; ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಟುಕಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು.... ಓಷ್ಣವು ಬಾಗಿದ ಧನುಸ್ಸಿನಂತೆಯೂ ಅಧರವು ಬಿಲ್ಲಿನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಶಿಥಿಲತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೌರುಷಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಹೆದೆಯಂತೆಯೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಒಂದನ್ನೊಂದು ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅವಲಂಬನವಾಗಿ ಅಪ್ರತಿಹತವಾಗಿದ್ದವು. ಎಂದರೆ, ಆ ಧನುಸ್ಸು ಸುರಚಾಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಚಾಪವನ್ನೇ ಹೋಲುವಂತಿತ್ತು.... ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪೌರುಷ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ಅಂತರ್ಮುಖತೆ,

ರಸಿಕತೆ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಇತರರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನಗೇ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಬಹುದಾದ ಹರಭಾವ, ಇವುಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆತನು ಭವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿರಿಯವನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಸರಳ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಭೋಗವಾಗಿತ್ತು.” (‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’, ಮೈಸೂರು, ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ, ೧೯೫೫, ಪುಟಗಳು ೧-೨.)

ಈ ವರ್ಣನೆ ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ರಾಮಯ್ಯನಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ಯಾರಾದ ಭಾಷೆಗೂ ಮತ್ತು ರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ಯಾರಾದ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ಈ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಿಕೆ ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ತಿಳಿದವನು ಎಂದುಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಓದುಗನಲ್ಲೂ ಹೂವಯ್ಯನ ಬಗೆಗೆ ‘ಗೌರವ ಭಾವ’ವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಕೂಡ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಣನೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಿಗೇ ಬರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ; ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಓದುಗನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಬರಹಗಾರರೂ ತನ್ನ ಓದುಗರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೂವಯ್ಯನ ವರ್ಣನೆ ಕೇವಲ ವರ್ಣನೆಯಾಗಿರದೆ ಆತನ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಕತೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ಓದುಗ ತನ್ನ ಒಟ್ಟು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೂ, ಈ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರದ ಔನ್ನತ್ಯಕ್ಕೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಓದುಗ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಅವಕ್ಕೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮುಂಚೆ ಹೂವಯ್ಯನಿಗೂ ಅವನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಹೂವಯ್ಯನ ನಗರದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ, ಆ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ನಗರ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿಮೆ; ಮತ್ತು ಈ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬಾಯಿಮಾತು ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಪದ್ಧತಿ (custom) ಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತದ್ದು. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಹೂವಯ್ಯನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ನೇರ ಸಂಬಂಧಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದಾಗಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಉದಾತ್ತತೆ’ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ರೂಪಿತವಾದ ಉದಾತ್ತತೆಯಾಗದೆ, ಬೇರೆಲ್ಲಿಂದಲೋ ತಂದ ಅಥವಾ ಓದಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮನೋಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮನೋಭಾವ ಅವನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಓದುಗ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೂವಯ್ಯನ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಓದಿಗಾಗಿ ಬಂದು, ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿದ್ದು, ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅಳೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸ ನಮ್ಮಲ್ಲನೇಕರಿಗೆ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಆಮದಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾದ್ದರಿಂದ, ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದಾತ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೋಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಈ ತರಹದ ಸೋಲಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಯಾವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಮುಖ್ಯ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮದ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ, ಇಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ‘ನಮ್ಮತನ’ದ ಅರಿವು ನಮಗಾದ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವರ ‘ಬೇರೆತನ’ವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಅರಿವಿನಿಂದ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಬಹುಶಃ ಹೂವಯ್ಯನ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಒಂದು ಮೂರ್ತ ಸಮಾಜಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಆ ಸಮಾಜದ ನಡವಳಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಅಮೂರ್ತ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಎತ್ತಿರಟ್ಟುವುದು ಅವನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ. ಅವನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಮೂರ್ತ ಸಮಾಜದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಬದಲಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನ

ತಳಹದಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಆದರೂ, ಅವನಿಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಲ್ಪನೆ (historical imagination) ಇಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಗ್ಗುವ ಹಾಗೆ ಆ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಹೂವಯ್ಯನಿಗಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶೀಲತೆ ಕಡಿಮೆ. ಇವೆರಡರ ಬದಲಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಭಾವುಕತೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಕೊಡುವ ಮುಂಚೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕು. ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಭಾವುಕತೆ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ಭಾವುಕತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜೀವನವನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ, ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಜೀವನದ ಬದಲಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವನಕಲ್ಪನೆ ಅಮೂರ್ತವಾದಾಗ, ಜೀವನದಲ್ಲಾಗಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಎದುರಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಹೂವಯ್ಯನ 'ಜೀವನ ತಿರಸ್ಕಾರ'ವನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಂತಹ ಶಿವಶರಣೆಯ 'ತಿರಸ್ಕಾರ'ದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಭಾವ ತಾಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಪರಿಮಿತ (limited) ಇಹದ ಎದುರಾಗಿ ಆಕೆ ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟುವ ಜೀವನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಾಗಿ ಆಕೆಯ ವಚನಗಳ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಕೂಡ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಕಲ್ಪನೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕಲ್ಪನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅರಿವು ಓದುಗನಿಗೆ ಆ ಪಾತ್ರದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕವೋ, ಆತ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಬಂಧದ ಸ್ವರೂಪದ ಮೂಲಕವೋ ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಆ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಓದುಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕವೋ ಆಗಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾಹಕಗಳನ್ನು (communicants) ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇವು ಮೂರೂ ನಿಕಟಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಬಹುಶಃ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲೇ ಓದುಗನಿಗೆ ಹೂವಯ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಐದನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಆರನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ಯಾರಾ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಹೂವಯ್ಯ ನೀಲಾಕಾಶ, ಅಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಬಿಳಿ ಮೋಡಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಅಂತಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಬರುವ ಮಾತುಗಳು ಇವು :

“ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಲೋಚನೆಗಳೂ, ಚಿತ್ರಗಳೂ ಸತತವಾಗಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದುವು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆ, ತನ್ನ ಧೈಯ, ತನಗೆ ಬರಲಿರುವ ಅಡಚಣೆಗಳು, ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ತಾಯಿ, ತನ್ನ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗಿರುವ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು-ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ಮನೋರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರಲು ಮರದ ಮೇಲೆ ಕೋಗಿಲೆಯೊಂದು 'ಕುಹೂ ಕುಹೂ' ಎಂದು ಕೂಗಿತು. ಹೂವಯ್ಯನು ಒಂದು ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಿದ್ದವನಂತೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ನೋಡಿದನು. ಕೋಗಿಲೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಹಸುರು ಎಲೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕರ್ರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕೂಗು ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ 'ನನ್ನಂತಾಗು' ನನ್ನಂತಾಗು' ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂರದ ಮನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೀದಿನಾಯಿಗಳು ಎಂಜಲೆಲೆಗಾಗಿ ಕಣ್ಣಾಡಿ ಗಲಭೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದುವು. ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಮುರಿದು ಓಡಿಸಿತು. ಅದು ಊರೆಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚರುವಂತೆ ಕುಯ್ಯೋ ಎಂದು ಕಿರುಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು.” ಈ ಪ್ಯಾರಾ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುವ ನೈಜ ಜೀವನ – ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಜೀವನದ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವುದರಿಂದ, ನಿಸರ್ಗದ ಬಗೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಧೋರಣೆಗೂ ಕೊಂಚ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗದ ಒಡನಾಡಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದವರಾದರೂ ಅವರು ಯಾರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹೂವಯ್ಯ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಟ್ಟ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ನಿಸರ್ಗದೊಡನೆ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಜೀವನೋಪಾಯ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವರು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಿಸರ್ಗ ಕೇವಲ ಮುದ್ದು ತಾಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ನಿಸರ್ಗದ ಬಗೆಗಿರುವ ಭಾವನೆ, ಅವನು ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅವನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅವನು ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಂವೇದನೆ ನಾಗರಿಕ (urban), ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದಾಗ ಬಹುಶಃ ಇನ್ನೊಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿ ಆತ್ಮಿಯತೆ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.) ಈ ತರಹದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ, ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ, ನಿಸರ್ಗ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಸೃಷ್ಟಿ, ಪಾಲನೆ, ವಿನಾಶಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾದರೂ ಅದರ ಎರಡೇ ಮುಖಗಳಿಗೆ (ಸೃಷ್ಟಿ, ಪಾಲನೆ) ಗಮನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಬಂದುದು. ಅದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ನಿಸರ್ಗದ ವಿನಾಶಶಕ್ತಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಉತ್ಕಟತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಸರ್ಗದೊಡನೆ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕಾದವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಪರಿಮಿತವಾದರೆ, ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕೂಡ ಪರಿಮಿತ. ಎಲ್ಲರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಪರಿಮಿತವಾದುವು ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜವಾದರೂ, ಎರಡು ಪರಿಮಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆಯುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿರಬೇಕು; ಆಯ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಭಾವನೆ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಯ ಆಯ್ಕೆಯಾಗದೆ ಈ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಕಾದಂಬರಿ ಆರಂಭವಾಗುವ ವೇಳೆಗೇ ಹೂವಯ್ಯ ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ, ಅವನ ಆಯ್ಕೆ ಬಲಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳೇ ನಮಗಿರುವ ಆಧಾರ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ (“ಸೀತೆ-ಹೂವಯ್ಯ”) ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯ ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಹೂವಯ್ಯ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ದಿಂಬಿಗೊರಗುತ್ತಾನೆ. “ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸೀತೆ ಮುತ್ತಳಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಕವನಗಳ ಕಲ್ಪನಾ ಜಗತ್ತಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ವೈಭವಗಳ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸತೊಡಗಿತು. ನಗರದ ದೃಶ್ಯವೆಂಬ ಸಂಚಾರಮಯವಾದ ಧೂಳಿ ಧೂಸರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಕವನಗಳೂ ಆ ಮಲೆನಾಡಿನ ಶ್ಯಾಮಲ ಶೀತಲ ಸುಂದರ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಂಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಭಾವಪುಂಜಗಳಾಗಿ ರಂಜಿಸಿದುವು. ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ತೂರಿ ಬಂದ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಹಸುಳೆಬಿಸಿಲೂ, ಹೊರಗಡೆ ಮರಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಚರಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ಪಿಕ್ಕಾರ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಸವಿದನಿಯೂ, ಸದ್ಯಃ ವಿಸ್ಮೃತವಾಗಿದ್ದರೂ

ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ಮೃತವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಯ ಲಲನೆಯೊಬ್ಬಳ ಮಧುರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೂ, ಅವನ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು” (ಪುಟ. ೧೫೮). ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಓದುವವನಿಗೆ ಈ ತರಹದ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಬರ್ಬರವಾದರೂ, ಆ ಭಾವನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಓದುಗ ಕೇವಲ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ನಾವು ಈ ವರ್ಣನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಅತಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ತುಂಬಿದ ಕನ್ನಡ ಹೂವಯ್ಯನ ಭಾವನೆಯ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಓದುಗನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಖ್ಯ. ಈ ವರ್ಣನೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ವಿಚಾರಗಳು ಮೂರು : (೧) ಹೂವಯ್ಯ ನಾವು ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. (೨) ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಕವನಗಳು ಬೇರೊಂದೆಡೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ. (೩) ಅವು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬೆಳಗಿನ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಡು ಮತ್ತು ಸೀತೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ಇರುವುದು ಕಾರಣಗಳು. ಈ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಅವನ್ನು ಓದುಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಭಾಷೆಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನು? ಈ ರೀತಿಯ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆ ಕೇವಲ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಅಥವಾ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೇ? ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನನ್ನ ವಾದದ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಲ್ಲಿ ಈ ಈ ವರ್ಣನೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓದುಗನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರೂ ಓದುಗರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ ಹೇಳುವ ರೀತಿಗೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗದೆ ಕೇವಲ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಈ ಮಾತನ್ನು

ಹೇಳುವಾಗ ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಮರ್ಶಕ ಎಫ್. ಆರ್. ಲೀವಿಸ್ ಬೇರೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ನನಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಔಚಿತ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು.) ನಾನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಮಹತ್ವವಿರುವುದರಿಂದ ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ರೀತಿಯ ಶೈಲಿಯ ಉಪಯೋಗದ ಬಗೆಗೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನಿಸರ್ಗದ ಮತ್ತು ಹೂವಯ್ಯನ ಆಂತರಿಕ ಭಾವನೆಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಬಹುದು : “ಹೂವಯ್ಯನ ಮುಖವು ಭಾವೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದಲೂ ಹರ್ಷದಿಂದಲೂ ಆಗ ತಾನೇ ಅಭ್ಯಂಜನ ಮಾಡಿದವನ ಮುಖದಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಸಲಿಲಾವೃತವಾಗಿ ಮಿರುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಎದೆಯುಬಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸೀತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೆ ಮೆಲ್ಲಲರು ಬೀಸಿದಾಗ

ಹೂವಿನಿಂದ ಹನಿಗಳುದುರುವಂತೆ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವಾರಿಬಿಂದುಗಳೂ ಸೂಸತೊಡಗಿದವು” (ಪುಟ-೧೫೯). ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ (ಪುಟ ೧೭೮-ಪ್ಯಾರಾ ಒಂದು, ಪುಟ ೧೮೧-ಕೊನೆಯ ಪ್ಯಾರಾ), ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ (ಪುಟಗಳು ೨೫೮-೨೫೯), ಮುವತ್ತಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ (ಪುಟ ೨೭೫-ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಪ್ಯಾರಾ) ಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. (ಈ ರೀತಿಯ ಶೈಲಿಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ವಿಮರ್ಶಕ ಕೆಲವೇ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗಾದರೂ ನಾನು ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಎನಿಸಿದರೆ ಉಳಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆ.) ಈ ಎಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲೂ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಆಡುಭಾಷೆಗೂ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಶಿಲ್ಪದ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯಿರುವವರು ವಿವಿಧ ಶೈಲಿಗಳ ಉಪಯೋಗದ ಔಚಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಆ ಶೈಲಿಗಳ ಪಾತ್ರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ವಿವಿಧ ಶೈಲಿಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಶೈಲಿಗಳು ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಲು ಶಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ “ಬುದ್ಧದೇವನ ಕೃಪಾಮಹಿಮೆ”ಯ ಎರಡು ಪ್ಯಾರಾಗಳನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಬಹುದು : “ರಾಮಯ್ಯನ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನೂ ದುಃಸ್ಥಿಯನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದ ಹೂವಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ದುಃಖ ಶೋಕ ಕನಿಕರಗಳಿಂದ ಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವವೂ ಎದೆ ಚುಚ್ಚಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಅದೃಢತೆ, ಅನಿಶ್ಚಯ ಬುದ್ಧಿ, ತೂಗುಯ್ಯಾಲೆಯ ಮನಸ್ಸು-ಇವುಗಳೇ ಕಾರಣವಲ್ಲವೇನು-ಎರಡು ಮೂರು ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಮತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ-ಎನ್ನಿಸಿತು. ಹೂವಯ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅತಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಕಠಿಣತೆಯಿಂದ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ-ತನ್ನೆದುರು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಬುದ್ಧದೇವನ ಧ್ಯಾನಸ್ತಿಮಿತ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡತೊಡಗಿದನು.

“ಆ ಮಹಾಪುರುಷನ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಔದಾರ್ಯ, ಕನಿಕರ, ಅಹಿಂಸೆ, ತೀಕ್ಷ್ಣಮತಿ, ಪರದುಃಖ ಕಾತರತೆ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಅವನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಘಟನಾಚಿತ್ರಗಳೊಡನೆ ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿ, ಮನೋಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಚರಿಸಿದುವು. ಆ ಭವ್ಯ ಭೈರವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಅಲ್ಪತೆ ದಯನೀಯವಾಗಿ, ನೀಚವಾಗಿ ತೋರಿ, ಹೂವಯ್ಯನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹನಿಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಉದುರಿದುವು. ಹೂವಯ್ಯ ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ಪಾದಪದ್ಮಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹಣೆಯಿಟ್ಟು ಗುರುದೇವ, ನನ್ನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿಕೊ, ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡು, ನಿನ್ನ ಮಹಾಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿನಿತನ್ನಾದರೂ ದಯಪಾಲಿಸಿ ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಮಾಡು’ ಎಂದು ಬೇಡಿದನು” (ಪುಟ- ೫೭೫).

ಹೂವಯ್ಯನ ಆಂತರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ “ಎರಡು ಮೂರು ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಮತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ” “ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಅದೃಢತೆ, ಅನಿಶ್ಚಯ ಬುದ್ಧಿ, ತೂಗುಯ್ಯಾಲೆಯ ಮನಸ್ಸು” ಕಾರಣಗಳಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಹೂವಯ್ಯನಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, “ಹೂವಯ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅನಾವಶ್ಯಕವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅತಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಕಠಿಣತೆಯಿಂದ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿಕೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವನ ಶಂಕೆ ಎಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತೋ ಅಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಶಂಕೆ ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಅವನ ದೈನ್ಯಭಾವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಭಾವಕ್ಕೆ ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಶಂಕೆಯಿಂದ ದೈನ್ಯಭಾವ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಭಾವಕ್ಕೆ ಹಾದಿಮಾಡಿಕೊಡುವ ಈ ಎರಡು ಪ್ಯಾರಾಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು.

ಬಹುಶಃ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೇವಲ ತಾತ್ವಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವುದರ ಬದಲು ಈ ರೀತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಈ ಎರಡು ತರಹದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ ಈ ರೀತಿಯ ವಿವೇಚನೆ ಬಹುಶಃ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ “ಉಳ್ಳವರು ಶಿವಾಲಯವ ಮಾಡುವರು” ಎಂಬ ವಚನ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತಮವಾದರೂ ಆ ವಚನವನ್ನು ನಾನು ಬೇರೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬೇರೊಂದು ವಚನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ :

“ಎನ್ನ ನುಡಿಯೆ ಎನಗೆ ನಂಜಾಯಿತ್ತು; ಎನ್ನಲಗೆ ಎನ್ನ ಕೊಂಡಿತ್ತು!

ಆನು ಪಾಪಿಯಯ್ಯಾ, ಆನು ಕೋಪಿಯಯ್ಯಾ;

ತರಳತನದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟನಯ್ಯಾ!

ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಿಯ ಹೊಲಬನರಿಯದೆ ಆನು ಮರುಳಾದನಯ್ಯಾ!

ಆಳು ಮುನಿದರೆ ಆಳೇ ಕೆಡುವುದು;

ನೀವು ಮುನಿದರೆ ನಾನೇ ಕೆಡುವೆನಯ್ಯಾ,

ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ.”

(ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂ : ಸ ಸ ಮಾಳವಾಡ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಹೊಸ ದೆಹಲಿ, ೧೯೭೩, ಪುಟ ೨೩.)

ಈ ವಚನದ ಭಾವನೆಗೂ ಹಿಂದೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಎರಡು ಪ್ಯಾರಾಗಳ ಭಾವನೆಗೂ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದರೂ, ಎರಡರಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಸಣ್ಣವ, ಅಪೂರ್ಣ ಎಂಬ ಅರಿವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದರೂ ಎರಡನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು. ಎರಡಕ್ಕೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ಯಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಪ್ಯಾರಾಗಳ ಸರಳತೆ. ಈ ಪ್ಯಾರಾಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಸರಳತೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಓದುಗನನ್ನು ತೊಂದರೆಗೀಡು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾವನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಹೂವಯ್ಯ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಲೇಖಕರ ನೇರ ಹೇಳಿಕೆ (“ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅತಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಕಠಿಣತೆಯಿಂದ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ”) ತನ್ನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ಅರಿವು, ಶಂಕೆ ಮತ್ತು ಹೂವಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ತಡೆ ಹಾಕುತ್ತದೆ; ಎಂದರೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬೇರೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಎನ್ನ ತಪ್ಪು ಅನಂತ ಕೋಟಿ, ನಿಮ್ಮ ಸೈರಣೆಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಸಾಲು ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಉತ್ಕಟ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ತಪ್ಪು”-“ಸೈರಣೆ” “ಅನಂತ”_ಲೆಕ್ಕ” ಈ ಪದಗಳು ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಲನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ). ನಾನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದ ಮೊದಲನೆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ “ನಂಜು”, “ಅಲಗು”, “ಕೊಲ್ಲು” ಈ ಪದಗಳು “ನುಡಿ” ಎಂಬ ಪದದೊಡನೆ ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ ಸಾಲಿನ ಅರ್ಥ ಅಮೂರ್ತ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗದೆ ಓದುಗನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಸ್ವಾಮ್ಯ (parallelism) ಮೂರನೆಯ ಸಾಲಿನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ “ಭಕ್ತಿ” “ಯುಕ್ತಿ” ಈ ಪದಗಳ ನಂತರ ಬರುವ “ಹೊಲಬು” (ದಾರಿ, ನೆಲೆ) ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ಅಮೂರ್ತ ಪದಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ “ಆನು ಮರುಳಾದನಯ್ಯಾ” ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಚನದಲ್ಲಿ “ನಾನು ದಾರಿ ತಿಳಿಯದೆ ಮರುಳಾದೆ” ಎಂಬ ಒಂದು ಅರ್ಥದ ಹಿಂದೆ “ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ದಾರಿ ತಿಳಿಯದೆ ನಾನು ಮರುಳಾದೆ (ಭೂತವಾದೆ) ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ನಂತರ ಬರುವ “ಆಳು ಮುನಿದರೆ ಆಳೇ ಕೆಡುವುದು” ಎಂಬ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ “ಆಳು” ಶಬ್ದದ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳೂ (ಜವಾನ, ಮನುಷ್ಯ) ಉಪಯೋಗವಾಗಿರುವ ಹಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆ ಸಾಲು ಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಕರ್ಮದ ಫಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ “ನೀವು ಮುನಿದರೆ ನಾನೇ ಕೆಡುವೆನಯ್ಯಾ” ಎಂಬ ಸಾಲು ಶಿವನಿಗೂ ವಚನಕಾರರಿಗೂ ಇರುವ ಅಗಾಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ಇಬ್ಬರೂ ಇರುವುದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ಆ ಲೋಕಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಚನಕಾರರಿರುವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಳ ಕೋಪ ಆಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದರೆ, ಶಿವ ಮುನಿದರೆ ವಚನಕಾರರು ಕೆಡುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರದು ವಚನ, ಕು.ವೆಂ.ಪು, ಅವರ ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ಅರಿವು ನನಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಈ ವಚನ ಭಾಷೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಭವವನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬುದು. ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ; ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾವು ಹೂವಯ್ಯನ ಆದರ್ಶಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಭಾವನೆಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಹಾಸ್ಯದ ಮಾತುಗಳು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ವಿಮರ್ಶೆಯ

ಆಚೆಗಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ 'ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಆ "ಮೂಢ" ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಜೋಯಿಸರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಹೂವಯ್ಯನ ಆದರ್ಶಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೂವಯ್ಯನ ಆದರ್ಶಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಓದುಗನಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಓದುಗ ಹೂವಯ್ಯನ ಆದರ್ಶಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಬೇಕೇ ಹೊರತು ಅವು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿದ್ದರೂ ವಸ್ತು (theme) ವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ "ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ"ಯ ವಸ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೂಢ ಎನ್ನಿಸಬಹುದಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಸಮಾಜ ಅವಕಾಂತ ಉತ್ತಮ ಎನ್ನಿಸುವ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದು; ಈ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೂವಯ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಎಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಹೂವಯ್ಯನ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ:

“ಹೂವಯ್ಯ ಮನೆಗೇನೋ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಹೂವಯ್ಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಮರಣವೂ, ಬಹುಕಾಲದ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಹೋದರನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಐದು ದಿನಗಳ ನಿರಂತರ ತಪಸ್ಸೂ, ಗಭೀರ ಧ್ಯಾನವೂ ಆತನನ್ನು ಆತ್ಮಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ದೂರ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದ್ದವು. ಆತನು ನಡೆದರೆ ಪರ್ವತವೆ ಚಲಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ನುಡಿದರೆ ಸಮುದ್ರವೆ ನುಡಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ನೋಡಿದರೆ ನೀಲಾಕಾಶವೆ ನೋಡಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು!” (ಪುಟಗಳು ೫೯೧-೫೯೨), ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅನರ್ಥಗಳು ನಡೆದರೂ, ಆ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹೂವಯ್ಯನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಓದುಗನಿಗಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಖ್ಯ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಅಪಕ್ಕ ಎನ್ನಿಸಬಹುದಾದ ನನ್ನ ಸಂವೇದನೆಯೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಒಪ್ಪಲಾರೆ. ಕಾರಣ : ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಗೌರವವಿದೆ. ನಾನು ಗೌರವಿಸುವ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ, ನಾನು ಅನುಭಾವಿಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಆಕಾರ ಕೊಡುವ ಅನುಭಾವವನ್ನು ನನ್ನ ಅನುಭವವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ; 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ'ಗೆ ಆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ನಾನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಪ್ಯಾರಾ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೂವಯ್ಯನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಇತರ ವಾಕ್ಯಗಳಂತೇ ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಓದುಗನ ಅನುಭವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವವರು ಅದು ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ - ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲೋಪಗಳಿವೆ, ಆದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಇತರ ವಿವರಗಳಿಂದಾಗಿ 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ' ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೂವಯ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ "ಲೋಪಗಳು" ತಳ್ಳಿಹಾಕಬಹುದಾದ ಲೋಪಗಳಲ್ಲ. ಈ ಲೋಪಗಳಿವೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧದಲ್ಲೂ ಲೋಪವಿದೆ, ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಅನುಭವದ ಸಾಚಾತನ, ಕಲೆ-ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಡಿ-ಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾದ ಗೌರವ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ನನಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಓದುಗನಿಗೆ ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಓದುಗನಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಅದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನೋಡದೆ ಹೋದಂತೆ.

ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಎಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಪ್ಯಾರಾ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಎಂಭತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಪ್ಯಾರಾ :

“ಸೀತೆಯು ಅನೇಕರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂತೆ ತನ್ನ ಎರಡನೇ ಜೀವವಾಗಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡಗೂಡಿ ಕಾನೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿದಳು.

ಆಕೆಯ ಮತ್ತು ಹೂವಯ್ಯನ ಬಾಳು ಓಡಲ ಸೋಂಕಿನ ಗೊಡವೆಯಿಲ್ಲದ ಪರಸ್ಪರಪ್ರೇಮದ ಎರಡು ಆತ್ಮಗಳ ಪ್ರೋಜ್ಜಲ ಜೀವನವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ರೂಢಿಯ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದ ಅವಲಂಬನೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು; ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪರ್ಕದ ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಪವಿತ್ರ ಮಧುರತರವಾದ ಆನಂದವೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು; ಅದು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಹೊನ್ನಿನ ಗಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾಳಿಕೆಯ ರೇಖೆ ಸುಳಿದುದಾದರೆ, ಒಡನೆಯೇ ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು : ಉರಿಯುವ ಬತ್ತಿಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ ದೀಪದ ಕುಡಿ ಮತ್ತುಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಲೆಸಗುವಂತೆ” (ಪುಟ ೫೯ ೨.) ಈ ಪ್ಯಾರಾವನ್ನು ಓದಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಪ್ರಭುದೇವರ “ಮಾತೆಂಬುದೆ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ” ಎಂಬ ಮಾತು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ಯಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವಾಗದೆ ಕೇವಲ ಮಾತಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಾತಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಓದುಗನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ. (ಇದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ನಾನು ಪ್ರಭುದೇವರ ಒಂದು ವಚನ ಹೇಗೆ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ: “ನಿಮ್ಮ ತೇಜವ ನೋಡಲೆಂದು ಹೆರಸಾರಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಶತಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರು ಮೂಡಿದಂತೆ ಇದ್ದುದಯ್ಯ. ವಿಂಚಿನ ಬಳ್ಳಿಯ ಸಂಚವ ಕಂಡಡೆ ಎನಗದು ಸೋಜಿಗವಾಯಿತ್ತು. ಗುಹೇಶ್ವರಾ, ನೀನು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗವಾದಡೆ, ಉಪಮಿಸಿ ನೋಡಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲಯ್ಯ.” (ಎಂ, ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ‘ವಚನಧರ್ಮಸಾರ’, ಮೈಸೂರು ೧೯೪೬, ಪುಟ ೬೮.) ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರು “ಉಪಮಿಸಿ ನೋಡಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲಯ್ಯ” ಎಂದರೂ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ, ಉಪಮೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವವೊಂದನ್ನು ಓದುಗನಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಯ ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಆ ಅನುಭವ ನಮ್ಮದಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಬಗೆಯ ಸೋಲಿನಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆ ಅತಿ ಸರಳ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹಗಲುಗನಸು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. “ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ನವಜೀವನ ಕಾಲಿಟ್ಟಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕಾನೂರು, ಮುತ್ತಳ್ಳಿ, ಸೀತೆ ಮನೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಣ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಯ್ಯನ ಪ್ರಭಾವವೂ ಗಣ್ಯವಾಗಿತ್ತು.” (ಪುಟ ೫೯ ೨). ಬುದ್ಧ ಜಯಂತಿಯ ಉತ್ಸವಕ್ಕೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಮೂಢಾಚಾರಗಳಿಗೂ ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕವನದಿಂದಾಗಿ, ಮಲೆನಾಡು ಕತ್ತಲಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಮುನ್ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಮೂಢವಾದರೂ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಜೀವನಕ್ರಮದ ಬದಲಿಗೆ ಸರಳವಾದ, ಹಿಂದೆಂದೋ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಆದರ್ಶ ಜೀವನವನ್ನು ಹೂವಯ್ಯ ಸೀತೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಕೂಡ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಇದನ್ನು ಓದುಗ ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಕಾದಂಬರಿಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ “ಅದು ಬಿಟ್ಟುಬಂದುದನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುವ ರೀತಿಯದು”, ಅಂದರೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಸರಳತೆಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯದು. ಹೂವಯ್ಯನ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೂ ನೈಜ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧ ಶಿಥಿಲ. ಅದರಿಂದಲೇ ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನಿಂದಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಓದಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ‘ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ’ ಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದೇ ಗಣಿಸಿ, ಅದರ ಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು.

(-‘ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು’ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಲೇಖ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು. ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಲೇಖದ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು)

ಜಾನಪದ

೧

ಕಾಲಿಲ್ಲದವನೀತ ಪಾಲಕ್ಕಿ ಬೇಕೆಂಬ

ಮಾಲೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಕೊಡಿರೆಂಬ - ದೇವರೆ

ಕಾಲಿದ್ದರೆಷ್ಟು ಉರಿತಿದ್ದ

೨

ಮಿಂಡಿ ಕುಟ್ಟಿದ ಭತ್ತ ತುಂಡು ತುಂಡಾದವು
ಮಿಂಡಿಯ ತಾಯಿ ಎಡಮುದುಕಿ - ಕುಟ್ಟಿದ ಭತ್ತ
ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಅರಳಾದೊ

೩

ಸರಿಗೆಯಿದ್ದಳಿಯ ಬಂದ್ರೆ ಕೊಲ್ಲೆಂಬಳು ಕೋಳಿನ
ಸರಿಗೆ ಇಲ್ಲವನು ಬಡ ಅಳಿಯ - ಬಂದರೆ
ಕೀಳೆಂಬಳು ಕಣನ ಹರಿವೆಯ

ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿ - ಅಳಿದ ಮನೆ

ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ

ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರರ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ “ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡ್ಡಿತಿ”, ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ ಮತ್ತು ‘ಅಳಿದ ಮೇಲೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ಯ ಜುಲೈ ೧೯೬೮ ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿ. ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ‘ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ, ‘ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ? ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ’ದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾರಂತರ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರಕ ದೇಶ ನಡೆದು ತೀರಿಹೊಯಿತೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಶನಿವೇಶ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಜಾತಕಫಲ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಶನಿವೇಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಿರುಕುಳಗಳಿದ್ದರೂ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯೂ ಆಗುವುದು ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರ ರಾವ್‌ರವರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲ್ಲವಾದರೂ, ಕಾರಂತರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ರಾವ್ ತಮ್ಮ ಲೇಖನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಹಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಷ್ಣಾತರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ‘ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ’ಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಅವರು ಬೆಲೆಗಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದು ‘ಅಳಿದ ಮೇಲೆ’ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಾಣದೆ ಹೋದುದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಮರ್ಥ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಅಪಾರ ಮೋಹ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆ ಎಂದು ಶಂಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

7

೧೯೬೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ‘ಅಳಿದ ಮೇಲೆ’ ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಸಹಜತೆ, ಅನುಭವದ ಘಟ್ಟಿತನ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಜೀವನ ವಿಮರ್ಶೆ-ಈ ಮೂರೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕೃತಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಶವಂತರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡದಿಂದ ತನ್ನ ನಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಜೀವನಕತೆ ಇದರ ನಿರೂಪಣೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿದೆ. ಯಶವಂತರು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕೆಲವು ಆಸೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹೊರಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಆ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಶವಂತರ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಾಗ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ, ಆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಅರ್ಥವೇನು ಎನ್ನುವ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕತೆ ಒಂದು ಬದುಕಿನ ಹಿನ್ನೋಟವಾಗಿ, ಇದು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಪಾತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

“ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ”ಯ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಲೈಂಗಿಕವಾದದ್ದಾದರೆ, ‘ಅಳಿದ ಮೇಲೆ’ ಯಲ್ಲೂ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಮೀರಿ-ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ; ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣದ ಸ್ಥಾನ; ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ದಾಂಪತ್ಯ, ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧ; ಬದುಕನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತುವುದು ಹೇಗೆ? ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಧರ ಧರ್ಮ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು? ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ-ಹೀಗೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಾಗ ಕಾರಂತರು ಪಂಡಿತ ತಾರಾನಾಥರಂತೆ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ‘ಧರ್ಮಸಂಭವ’ದಂತೆ ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯದೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂದರೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕ, ಜೀವಂತ ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಯಶವಂತರು ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಕತೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಕ ಯಶವಂತರ ಸ್ನೇಹಿತ, ಈ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಅವನನ್ನು ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಯಶವಂತರ ವಾರಸುದಾರನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಾರಸುದಾರತನ ಯಶವಂತರ ಆಸ್ತಿಗಲ್ಲ. ಯಶವಂತರ ಬದುಕಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಚಿತ್ರ. ಆದರೆ ಮಾನವೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ನೈತಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬದುಕಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಂಗ್ಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಸಾತ್ವಿಕ ರೋಷದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕಾರಂತರು ಇಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಚಿಂತನೆಯ, ಅನುಭವದ ಘಟ್ಟಿತನದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಕಾರಂತರ ಶನಿದಶೆಯೆಂದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ರೀತಿಯ ರುಚಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಬೇರೆಯ ರೀತಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹಿಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡವರಿಗೆ, ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಅಸಹ್ಯವಾಗುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಹುದು.

ಯಶವಂತರ ಬದುಕಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ನಿರೂಪಕ, ಆ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ, ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹೊರಡುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರವರಿತು ನಡೆಯಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ, ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಯಶವಂತರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೇ ಆಗಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಯಶವಂತರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಇದರಿಂದಲೇ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾರಂತರು ಚಿತ್ರಿಸಿಹೊರಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಲಾವಿದನೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಗೂಢ ದಿನಚರಿ, ಇನ್ನೂ ಗೂಢವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಿರೂಪಕ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಈ ಒಂದು ಪದರ ವಿಮರ್ಶಾಕ್ರಿಯೆಯ, ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಯ ಅದ್ಭುತ ಆವರಣವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯಶವಂತರ ದಿನಚರಿಯ ಒಂದು ಗುರುತು ಹೀಗಿದೆ : “ಕಾಂಡಾಲಾದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹಸನಾದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಹತ್ತಾರು ದನಕರುಗಳು ಮೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ, ಉಣ್ಣೆ ಹೆಕ್ಕುವುದಕ್ಕೆ ಊರಿನ ಮೈನಾಗಳು ಸಿದ್ಧ. ಕೊಕ್ಕರೆಗಳೂ ಹಾರಿ ಬರುವುದುಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಥಾ ಮೈತ್ರಿ! ಅವು ಪಕ್ಷಿಗಳು! ಇವು ಪಶುಗಳು. ಇವಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲು ಆಹಾರ; ಅವಕ್ಕೆ ಕೀಟ ಆಹಾರ. ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಈ ಉಣ್ಣೆ ಒಂದು ಪೀಡೆ. ಆ ಪೀಡೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಕಾಡು ಮೈನಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸ್ನೇಹಿತ. ಅನಾದಿಯಿಂದ ಬಂದ ಗೆಳೆತನ ಅದು.

ಒಂದು ದಿನ ನೋಡುತ್ತೇನೆ-ಉಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೋ ಏನೋ; ಹಸಿವಾದುದಕ್ಕೋ ಏನೋ; ಒಂದು ಮೈನಾ ಬಡ ದನವೊಂದರ ಬೆನ್ನನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ ಗಾಯ ಮಾಡಿತ್ತು; ಅದರಿಂದ ರಕ್ತ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ಭಾವನೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮೂಡಿದೆಯೋ ಹೇಳಲಾರೆ. ರೀಮಾ ಕಾಡು ಹಕ್ಕಿ; ಕಾಡು ಮೈನಾ. ಹಾಗೆಂದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯವಾದೀತೆ? ಯಃಕಶ್ಚಿತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಂಥ ಅಭಿಮಾನ ತೋರಿದವಳು ಹೆತ್ತ ತನ್ನ ಮುದಿ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಅವಳ ಕಷ್ಟವನ್ನೂ ಮರೆಯಬಲ್ಲಳಾದರೆ ಅವಳ ಮರುಕ ಮರುಕವೇ? ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಆದರ ಆದರವೇ? ನನಗಾದ ಗಾಯ ಗಾಯವಲ್ಲವೆ?”

ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಶವಂತರ ಆಲೋಚನೆಗಳು, ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಲೋಕಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮೇರಿಯ ಸಂಬಂಧ ಕಂಡು ಮೈನಾ ಮತ್ತು ದನದ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಲೆ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೇರಿಯ ಮುದಿತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮೇರಿಯ ಸಂಬಂಧ; ಮೇರಿ ಮತ್ತು ಯಶವಂತರ ಸಂಬಂಧ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮೇರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಬೆಲೆಗಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕಾಡು ಮೈನಾಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಲೆಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಾಡು ಪಕ್ಷಿಯಾದ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವವೆನ್ನಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸ್ವಭಾವದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಸೇರುವುದರಿಂದ ಮೇರಿಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಬೇರೆ ಮಾನದಂಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಖಾಸಗಿಯಾದರೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬೆಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೇಲಿನ ಉದ್ಭೂತದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಯಶವಂತರ ಗಾಯಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ದ್ವೇಷದಿಂದ ದುಡುಕದೆ, ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ

ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಯಶವಂತರ ಮಾನವತಾವಾದದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಸಂಕೇತಗಳು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಶವಂತರ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲಕರಣೆಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಮೇರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಶವಂತರು ಬರೆದ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಹೀಗಿತ್ತೆಂದು ನಿರೂಪಕ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ: “ಅದೊಂದು ಪೆಸ್ಟೆಲ್ ಚಿತ್ರ. ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳ ಮೇಲಣ ಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಮೈಕೈಗಳ ಎಡೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಂಸ ತುಂಬಿದ ಮುದ್ದೆಯಂತೆ ಇದ್ದವು. ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಪಿಕಾಸೊ ಬರೆದ ‘ದಿ ವೂಮನ್’ ಎಂಬ ಚಿತ್ರದಷ್ಟು ಜಡ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ, ಆ ಅರಿವೆಗಳ ಒಳಗೆ ಅಂಥದೇ ಕಾಯ ನೆಲಸಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಮೇರಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟು ದಪ್ಪನಾದ ಹೆಂಗಸಲ್ಲ. ಅವಳ ಆಕಾರ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಮಾಂಸದ ಕಾಮನೆಯೇ ಅವಳ ಪ್ರಧಾನ ಶೀಲವೆಂಬುದರಿಂದ ಯಶವಂತರು ಇಂಥ ಚಿತ್ರ ಬರೆದರೋ ಏನೋ! ಅವಳ ಗಾತ್ರವಾದ ಮೈಯ ಮೇಲೆ, ಕೇವಲ ಷೋಡಶವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಕನ್ಯೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರದ ಬಲಭಾಗ ಹಳದಿಯಾಗಿತ್ತು; ಎಡಭಾಗ ಹಸುರಾಗಿತ್ತು....ಆಕೆಯ ತುಟಿಗಳಿಗೆ ಹಸುರು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ್ದರು....ಬಲಗಣ್ಣು ನಗುಬೆಡಗುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಎಡಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕನೀನಿಕೆ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ....ಬರಿಯ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈಕೆ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದಳೋ ಏನೋ.”

ಇದನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಕಾರಂತರು “ಒಂದು ಸಂಕುಚಿತವಾದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ತನ್ನ ಅನುಭವ ಸಂಜೀವನವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ಹೇಳುವ ಮಾತು-ಅದೂ ಅವರಿಂದ! -ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕಾರಂತರ ಬರವಣಿಗೆ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭವೇ “ಜೀವನವೆಂಬುದು ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಯಾತ್ರೆ” ಎಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ, ಯಶವಂತರ ಸಾಂಕೇತಿಕ ದಿನಚರಿಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಯಶವಂತರು ನಿರೂಪಕನ ಬಗ್ಗೆ “ನೀವು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದಿರಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ಎರಡನೆಯ ದರ್ಜೆ ಎನ್ನುವಂತೆ “ಕಾರಂತರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಗಣಿತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಯಶವಂತರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ : “ಬದುಕಿನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಾರದೆಂಬ ಭಾವನೆ-ಇದು ಬರಿಯ ಹಣದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಲ್ಲ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ.” ಇಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಗಣಿತ ಭಾಷೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದದ್ದೆಂದು ಅವರಂಥವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದ್ದು ಶೋಚನೀಯ ವಿಷಯ. ಅವರೇ ‘ಬೆಲೆ’ ಮತ್ತು ‘ಮೌಲ್ಯ’ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಂತರು ಬಳಸಿದಾಗ ಅದು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಏಕೆ ಕಾಣಬೇಕೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಮೇರಿಯ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಪೆಸ್ಟೆಲ್ ಚಿತ್ರ ಯಶವಂತರು ಮೊದಲು ಬರೆದ ದನದ ಮತ್ತು ಮೈನಾ ಹಕ್ಕಿಯ ಚಿತ್ರ ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂಕೇತಗಳೂ ಮೇರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಒಟ್ಟು ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರೆ ಬದುಕಿನ ಅಗಮ್ಯತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದೇ ಪಾತ್ರವೇಕೆ, ಯಶವಂತರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ, ನಿರೂಪಕನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಯಶವಂತರು ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದ್ದರು, ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗಳಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಮುಖ್ಯ ಭಾಗವೆಂದು ಕಾರಂತರು ಕೈಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅದು ನಿರೂಪಕನ ಮಾನವೀಯ ಮಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ತಿಳಿದಷ್ಟೂ ಬದುಕು ಗೂಢವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ರಹಸ್ಯಮಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳ ವಿಷ್ಣುವಂತ ಘಾಟಿ, ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಸ್ನೇಹಪರರಾದ ಮಂಜಯ್ಯ, ಜೆಮ್‌ಷೆರ್‌ಜಿ, ಸಫಾಹಿತ, ಸರಸಿ, ಇಂದುಮತಿಯರು; ದುಡ್ಡನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಗಳಿಸಲು ಹೊರಟ ಶೀನ, ಶಂಭು, ರಾಮಹೆಗ್ಗಡೆ, ಸೀತಾರಾಮ ಮೊದಲಾದವರು; ಹಿರಿಯರ ಆಣೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಮೂಕಾಂಬು, ಶಂಕರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು; ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಮ್ಮ ಮೂಗಿನ ನೇರಕ್ಕೇ ನೋಡುವ ಕಮಲಮ್ಮ, ಮುರ್ಡೇಶ್ವರರು; ಯಶವಂತರ ಕಡೆಯ ಕಾಲದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರತೀಕವಾದ ನಿರೂಪಕ; ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲದ ದಾದಾ;

ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು- ಹೀಗೆ ಪಾತ್ರವರ್ಗ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಮೈಗೊಂಡಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕೇವಲ ಯಶವಂತರವಲ್ಲ; ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರವು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನ ದೈವಭಕ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಯಶವಂತರ ಪಾತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮೌಲ್ಯವೆಲ್ಲ ಮಾನವತಾವಾದವು. ಕಮಲ, ಶೀನ, ಅಂಚೆಯವನು, ಮುರ್ಡೆಶ್ವರ, ರಾಮಹೆಗ್ಗಡೆ, ಮೇರಿ ಮತ್ತು ದಾದಾ ಮಾನವತಾವಾದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳು. ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವತಾವಾದದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥವು. ಇದರ ವಾದಿಗಳು ಯಶವಂತರ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಕೊನೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ತಿಳಿಯುವವರಲ್ಲ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೇರಿ ಅವರನ್ನು ವಂಚಕರೆಂದು ಕರೆದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.) ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸತ್ಯವೂ ಸತ್ಯವಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಪರಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಉಳ್ಳವರು; ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡವರು; ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಬದುಕು ಉತ್ತಮವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕಳಕಳಿಯುಳ್ಳವರು. ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವವರು; ಕಲೆ, ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೀತಿ, ತಾಳ್ಮೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳವರು. ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲವು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗಿದ್ದರೂ ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ಅವರು “ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಕೋಟಿ ಜೀವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಲಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬದುಕಿನ ಅಗಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ವಿಶ್ವಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕಾರಂತರು ಅಲಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಸಂಕುಚಿತವಾದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ತನ್ನ ಅನುಭವ ಸಂಜೀವನವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಕಾರಂತರನ್ನು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಅವರಿಗೆ ಆಗಿದೆಯೆ ಎನ್ನುವುದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನು ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ? ಹಲವಾರು ಕೋಟಿ ಜೀವಿಗಳು ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೆ? (ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆ, ಕೋಣ, ಗಿಡ, ದನ, ಎತ್ತು, ಮೀನು, ಹಕ್ಕಿ, ಹುಲಿ, ಗಿಡ, ಮರ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತವೆ.) ಬದುಕಿನ ಅಗಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುವುದೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ದೇವರು, ಸಾರ್ಥಕತೆ ‘ಇತ್ಯಾದಿ ಗೂಢಗಳ ಅರಿವು ಎಂದಲ್ಲವೆ? ಈ ವಿಶ್ವಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎನ್ನುವಾಗ ರಾವ್ ಅವರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಜೀವನವಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಗ್ರಹಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯೇ? ವಿಶ್ವಜೀವನ ಎಂದರೇನು? ಹೀಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಲೀಸಾಗಿ ಬರೆಯುವಾಗ ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ಅವರನ್ನು ಪದಗಳು ಮೋಸಪಡಿಸಿದವೋ ಏನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯ ಆತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ಮೇರಿಯ ಪಾತ್ರ ಯಶವಂತರ ದಿನಚರಿಯಿಂದ, ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ, ಅವರ ಮಾತು ಕತೆಗಳಿಂದ, ನಿರೂಪಕನ ಅನುಭವದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವಳ ತಾಯಿ ಲೂಸಿಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ಎದುರು ಸಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತಿವೆ. ಇದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಆಡುವ ಮಾತಿನ ತಿರುವಿನಿಂದ, ಧಾಟಿಯಿಂದ ಪುಷ್ಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಯಶವಂತರ ಪಾತ್ರ ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ, ಅವರ ದಿನಚರಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ, ನಿರೂಪಕನ ಜೊತೆ ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ, ಅವರ ಶತ್ರುಗಳು ಮತ್ತು ಮಿತ್ರರ ಮಾತುಕತೆಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ನಿರೂಪಕನ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪಾತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೆದ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಈ ಕತೆ ಕಾರಂತರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕುರುಹಾಗಿದೆ.

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಿಂದ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ, ಭೂತದಿಂದ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ, ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವ ‘ಕಾಲ’ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾರಂತರ ಪರಿಣತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವಾಗಿದೆ.

ಪಾತ್ರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಸ್ಥಳದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಕುಮಟ, ಪೂನಾ, ಕಾಂಡಾಲಾ, ಬೊಂಬಾಯಿ, ಚೊಚ್ಚಿಲುಮನೆ, ಹೊನ್ನಗಡ್ಡೆ, ಧಾರೇಶ್ವರ-ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಳ್ಳಿ-ಊರು-ನಗರಗಳು ಈ ಕಥಾನಕಕ್ಕೆ ಘಟ್ಟ ನೆಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಯಶವಂತರ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಕನ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೇಮ, ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ಜನಗಳನ್ನು, ಸಮುದ್ರವನ್ನು, ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ-ಹೀಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಮತ್ತು ವಸ್ತುವಿನ ವಿಸ್ತಾರವಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾದ ಕೃತಿಯಾದರೂ ಕಾರಂತರ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಹಾಸ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮರಸವಾಗಿದೆ. ಶಬ್ದಗಳ ಜೊತೆ ಪದಗಳ ಜೊತೆ ಆಟವಾಡುವಾಗ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಿರುವಿ ಮುರುವಿ ನೋಡುವಾಗ ಸಾಹಿತಿಯ

ಲವಲವಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ : ೧. ನಿರೂಪಕನ ಹೆಸರು ಕಾರಂತ, ಜೆಮ್‌ಷೆಡ್ಡಿ 'ಕರ್ನಾತ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ೨. ಗೋವೆಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕುಟುಂಬವೊಂದನ್ನು ನಿರೂಪಕ 'ಕರಿಯ ದೊರೆಗಳ ಕುಟುಂಬ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ೩. ಯಶವಂತರನ್ನು ನಿರೂಪಕ ಅವರದ್ದು 'ನಿವೃತ್ತ ಜೀವನ'ವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರು "ಜೀವನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಲ್ಲ" ಎಂದು ನಗುತ್ತಾರೆ. ೪. ರೀಮಾ, ಸೀಲು ಎನ್ನುವುವು ಮೇರಿ ಲೂಸಿ ಎನ್ನುವುದರ ಅಕ್ಷರಪಲ್ಲಟಿತ ರೂಪಗಳು. ೫. ಮೊದಲು ಪೋಟೋಬಾ (ಹೊಟ್ಟೆ) ಆಮೇಲೆ ವಿರೋಬಾ. ೬. ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಮನಿಯಾರ್ಡರ್‌ನೂ 'ಮನಿಹಾಂಡಲು, ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ೭. ರಾಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಜನರಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿರೂಪಕ "ಮತ್ಸ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ೮. ಸಿಟ್ಟು ಅಬ್ಬರ ರೀವಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸೀತಾರಾಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರೂಪಕ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ "ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ತೊಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಚೊಚ್ಚಲ ಕೂಸು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡಿತು; ಮೆಲ್ಲನೆ ಉಪಹಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿತು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ೯. ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಸೀತಾರಾಮ ಹೆದರಿಸಿ, ಹೊಗಳಿ ಅನೇಕ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಬರೆದೂ ಬರೆದು ಸಾಕಾಗಿ ನೋಟೀಸ್ ಕೊಟ್ಟಾಗ ನಿರೂಪಕ "ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಸೀತಾರಾಮ ಎಂತ ಹೆಸರನ್ನು "ಶೀತಾರಾಮ" ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶೀತವೂ ಅಲ್ಲ, ಆರಾಮವೂ ಅಲ್ಲ" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ೧೦. ಧಾರೇಶ್ವರರ ಸೀನನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಒಬ್ಬರು ಹಲವಾರು ಶೀನರ ಜಪವನ್ನೇ ತೊಡಗಿದಾಗ ನಿರೂಪಕ ತನ್ನ "ಗಂಟಲನ್ನು ಬಗಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು" ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ೧೧. ಚಿತ್ರಕಾರರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಯಶವಂತರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ ಆತ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ 'ಇವರು ಎಲ್ಲಿಯವರು' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ನಿರೂಪಕ "ಸ್ವರ್ಗೂರಿನವರು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ 'ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ'ಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕೃತಿಯ ಘನತೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂತಹ ಭಾಷೆಯ ಆಟ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸರಸಿ ಮತ್ತು ಯಶವಂತರ ಸಂಬಂಧ ನೈತಿಕವಾದದ್ದೆ? ಮುರ್ಡೆಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕಮಲಮ್ಮನ ಸಂಬಂಧ ಅನೈತಿಕವಾದದ್ದೆ? ಎರಡೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳಾದಾಗ ಮೊದಲನೆಯದರ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರು ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಎರಡನೆಯದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಟುವಾಗುವುದೇಕೆ? ಇವುಗಳ ಮೌಲ್ಯ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾವುದು?. ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಇಚ್ಛೆ ಅನಿಚ್ಛೆಗಳೆ? – ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ೧೯೬೨ ರ ಮನ್ವಂತರ-೨ ರಲ್ಲಿ ಕುರ್ತುಕೊಡಿಯವರು ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಅಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಶವಂತರೇ ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು : ಹಣ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವೈರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿತು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಲೋಭಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು ಎನ್ನುವುದೊಂದು (ಪುಟ ೩೬) ಇನ್ನೊಂದು. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಳು ಎನ್ನುವುದು. ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಅನ್ನೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವೇಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಯಶವಂತರು ವಿಷಾದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ, ತಾವಾಗಿಯೇ ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಾಂತವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ (ಪುಟ ೭೩).

ಈ ಸಂಬಂಧದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಯಶವಂತರ ಅಳಿಯ ಮಂಜಯ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ: "ನಮ್ಮ ಮಾವನಿಗೆ ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳು ಇರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅವರು ಅವಳಿಂದ ಪಟ್ಟ ಸುಖ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಧಾರೇಶ್ವರ ಸರಸಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬಳು ಕಲಾವಂತಿಯನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಂತೆ....ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾದಾಗಲೆ ಊರಲ್ಲಿ ಈ ಪುಕಾರು ಇದ್ದಿತು. ಈ ಪುಕಾರಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರ ದಾಂಪತ್ಯ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತೋ, ಅದು ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?" ನಿರೂಪಕನ ಸ್ನೇಹಿತ ಸಭಾವಂತರು ಯಶವಂತರ ಹೆಂಡತಿಯದೇ ತಪ್ಪು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ನಿರೂಪಕನ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಿರೂಪಕನೇ ನೋಡಿದಾಗ "ಆ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ, ಅದೊಂದು ಸುಸಂಧಿ -ಎಂದು ಅನಿಸುವಂತೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ" ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆಯ ಮೊದಲ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಕೊಂಕು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಯಶವಂತರು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನಂಬದವರು. ದ್ವೇಷಿಸಿದವರು; ನಿರೂಪಕನನ್ನು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಎಂದು ದೂಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸತ್ತವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ನಿರೂಪಕ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರೆ, ಯಶವಂತರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಆತ ಅವರಿಗೇಕೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಯಶವಂತರು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ "ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ

ಬರಬೇಡವೇ?” ಎಂದು ದಬಾಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತೆ ಆಕೆ “ನೀವು ಚೊಚ್ಚಲಮನೆಯ ಒಂದು ಮುಂಡೆಗಾಗಿ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸಿದಿರಂತಲ್ಲ!” ಎಂದು ನಂಜಿನಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಗೂ ತಾಳ್ಮೆ ತೋರಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನನ್ನು ಮುಂಡೆ ಎಂದು ಬೈದು ನಿರೂಪಕ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ ಎಂದು ದೂರುತ್ತಾಳೆ.

ಇದೇ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುರ್ಡೆಶ್ವರನೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದ ಮೇಲೆ ಸಭಾವಂತರು ಮುರ್ಡೆಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕಮಲಮ್ಮನ ಸಂಬಂಧ ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಂಬಂಧದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿರೂಪಕ ಮೊದಲು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದಲೇ ಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಕಹಿಯಾದ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಟುವಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಯಶವಂತರ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮುರ್ಡೆಶ್ವರರ ಸಂಬಂಧ ಅನೈತಿಕವಾದದ್ದೆಂದು ನಿರೂಪಕನಾಗಲೀ ಬೇರೆ ಯಾರಾಗಲಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಸಿಯ ಮತ್ತು ಯಶವಂತರ ಸಂಬಂಧ ನೈತಿಕವಾದದ್ದೆಂದೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಸಿಯ ಕತೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಆಕೆ ಕಮಲಮ್ಮನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಹೆಂಗಸೆನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಸಿ ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿ ಕಹಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಮಲಮ್ಮ ಆಗುತ್ತಾಳೆ; ಕಮಲಮ್ಮನಂತೆ ಸರಸಿಯನ್ನೂ ಯಶವಂತರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ಕಮಲಮ್ಮ ಅವರನ್ನು ದೂರುತ್ತಾಳೆ. ಸರಸಿ ದೂರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಸಿ ತೋರಿದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಮಲಮ್ಮ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಸಂಬಂಧ ನೈತಿಕ ಅಥವಾ ಅನೈತಿಕ ಎನ್ನುವುದು ಕೇಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ.

ಲೇಖಕರು ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನೂ ಒಂದು ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನೊಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಒಬ್ಬನ ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ; ಇನ್ನೊಬ್ಬನದನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸು ಕಹಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನವನ ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಒಬ್ಬ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂತೋಷವನ್ನೇ ಹರಡುತ್ತಾನೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಹಿಯನ್ನೇ ಹರಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ವರ್ತನೆ ಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯ ಬದುಕು ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತನ್ನ ಗಮನದ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು, ಇದು ನೀತಿ ಇದು ಅನೀತಿ ಎಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಬದುಕಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ : ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಮಲಮ್ಮ-ಯಶವಂತ, ಕಮಲಮ್ಮ ಮುರ್ಡೆಶ್ವರ, ಸರಸಿ-ಯಶವಂತ, ಮೇರಿ-ಯಶವಂತ, ಜಲಜ-ಮಂಜಯ್ಯ, ಇಂದುಮತಿ-ಅವಳ ಗಂಡ ಶಂಭು ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಶವಂತ-ಘಟಿ-ಜೆವತ್‌ಷೆಡ್‌ಜಿ; ನಿರೂಪಕ-ಸಭಾವಂತ-ಮುರ್ಡೆಶ್ವರ-ಮಂಜಯ್ಯ-ಸೀತಾರಾಮ-ಶಂಭು ಮುಂತಾದವು. ಹೆಂಗಸರ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ಮೂಕಾಂಬು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತಮ್ಮ; ತಂದೆಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಶವಂತ-ಜಲಜ, ಇಂದುಮತಿ ಸೀತಾರಾಮ-ಶೀನ; ಮಂಜಯ್ಯ-ಯಶವಂತ-(ಅವರ ಮಗ) ಭಗವಂತ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬೇಕೆಂದೇ ವಕ್ರೀಕರಿಸಿ ಅಥವಾ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾರಂತರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ನಿಷ್ಠೆ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೃತಿರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ ಆಪಾದನೆ ರುಜುವಾತು ಇಲ್ಲದ್ದೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಅನೈತಿಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾವುದು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಇಚ್ಛೆ ಅನಿಚ್ಛೆಗಳೇ-ಎಂಬ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಯಶವಂತರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಸಾಮಾಜಿಕರು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಲೇಖಕನ ನೈತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು? ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮಹತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೊಂದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವರ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನೂ, ಅಂತರಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಒಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಬೇಕೆಂದೇ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠ ಉಪಾಯವಲ್ಲವೆ? ಅವನಲ್ಲಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇಳುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಅವನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಆಟದ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಗಮನ ಸಂವೇದನಾಶೀಲರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವನ ಜೀವನ ದರ್ಶನವೂ ಹೌದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ ಆಗಬಲ್ಲದು.

ಮಾನವತಾವಾದ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಪರಿಮಿತವಾದದ್ದು ಎಂದು ಕೆಲವರ ವಾದ. ಯಾವ ವಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ? ಅದೇನೆ ಇರಲಿ, ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಮಾನವತಾವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವತಾ ವಾದ ಬದುಕಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾದದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮಾನವತಾವಾದಿಗಳು ಕಲೆಗೆ, ಜೀವನದ ಸಹಾನುಭೂತಿಪರವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಪರಮತ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಉಳಿದವರು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಕಾರಂತರು ಮೋಕ್ಷ ಅಂದರೇನು, ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು ಎಂದು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅಪೂರ್ಣವೆಂದು ಹೇಳುವವರ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾನವತಾವಾದಿಗಳು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಸಾಲ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆ. ಇದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಶವಂತರು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಿರೂಪಕ ಅವರನ್ನು ಕೆಲವಾರು ಸಾರಿ ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಎನ್ನುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಯಶವಂತರು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರೂಪಕನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿತ್ತೇ ಹೊರತು, ಅವನನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಶವಂತರು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಕ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಹೊಣೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದಾಗಿನಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಯಶವಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಶವಂತರ 'ಶಕ್ತಿ' ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಅವನು ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಹಣದ ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ, ಅವರ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ, ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಕ ಯಶವಂತರಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಿರೂಪಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೆ.

ಈ ಆರೋಪಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಯಶವಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಯಶವಂತರು ನಿರೂಪಕನ ಆದರ್ಶ-ಅಹಂಕಾರ (alter-ego)ವಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಿರೂಪಕನ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೂ ಈ ಆದರ್ಶ-ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೂ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. "ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಅಷ್ಟೊಂದು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾಳಬಾರದಿತ್ತು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನನಗೂ ಬಂದಿತ್ತು" (ಪುಟ-೧೭೧), "ಸ್ವಾದಿಯಿಂದ ಶಿಶಿಗೆ ಬಂದ ಯಾರಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತಾರೆಯೆ ಎಂದು ದೂರದಿಂದಲೇ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮರಳುವ-ಎಂಬ ಮನಸ್ಸೂ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು" (ಪುಟ-೮೧). "ನಾನು ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಬಂದು ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳೇ ಸಂದಿವೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಔದಾಸೀನ್ಯದಿಂದಲೂ ನಾನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರ ಆದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತಿದ್ದೆ" (ಪುಟ-೭೫). ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಘರ್ಷಣೆಗಳಿದ್ದರೂ ಆರೋಪಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹರಡುವವರೆಗೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇದು ಬದುಕಿನ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನನ್ಯತೆಯು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವಾಗಿದೆ. 'ಶಬ್ದಗಳ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರಿಗೆ ನಿಷ್ಠೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದು ಅವರನ್ನು ನವ್ಯಪಂಥ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರನ್ನು ನವ್ಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು' ಎಂದು ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಂತರ ಅತ್ಯಂತ ಸಫಲ ಕೃತಿಯಾದ 'ಅಳಿದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದನ ಸಂಯಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಂಕೇತಗಳ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅನೇಕ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಾನವತಾವಾದದ ನಿರ್ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೇ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ನವ್ಯ' ಎನ್ನುವುದೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಕೃತಿ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಬಿ. ದಾಮೋದರ ರಾಯರು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ :['ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಸಂಪಾದಕರು ಮಿತ್ರ ನಾಡಿಗರ ಲೇಖನ ಅಚ್ಚಾಗುವ ಮುನ್ನ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಟಿಪ್ಪಣಿ :

೧. "ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ : ಒಂದು ಹಿನ್ನೋಟ,"ದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ'ದ

ನಂತರ ಕಾರಂತರು ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ -ವಿಷಾದ ಸೂಚಕವಾಗಿ-'ಶನಿವೆಶೆ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ. (ಜೋತಿಷ್ಯದ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಒಲವು ನನಗಿಲ್ಲ.)

೧. 'ಅಳಿದ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಒಟ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ : ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ -ಯಶವಂತರ ಜೀವನವನ್ನು ಅವರು ಅಳಿದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಯಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಶೋಧಿಸುವ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿಲ್ಲ.

೨. ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ 'ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ'ದ ಸೂತ್ರವನ್ನು 'ಅಳಿದ ಮೇಲೆ' ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (2) ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಅನುಕರಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಸಾಧನ; (b) ಆದರೆ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇತರರನ್ನು, ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಜೀವಿಗಳ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬದುಕಿನ ಅಗಮ್ಯತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಈ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸೂತ್ರ ಸಂಕುಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಬದುಕಿನ (ವಿಶ್ವಜೀವನ -ಒಟ್ಟು ಬದುಕು; life which includes but is not confined to the individual or to man) ಸಾರ್ಥಕತೆ-ಈ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಎರಡು ಮುಖಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ, ಎಂ, ಫಾಸ್ಟರನ A Passage to India ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧ (personal relationship) ಒಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೀರಿದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಈ ಸಂಬಂಧದ ಮೌಲ್ಯ ಪರಿಮಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಫಾಸ್ಟರನ ಕೃತಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವೀಯತೆಯೊಡನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಮಾಣ (ಇದನ್ನು extra-physical dimension ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು)-ವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ A Passage to India ಮಹತ್ವದ ಕಲಾಕೃತಿಯೆನಿಸಿದೆ. (ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.) ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳ ಆಂತರಿಕ ಆವರಣದಲ್ಲಿ, ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಅದರ ರಹಸ್ಯದ ಅಗತ್ಯತೆಯ ಅರಿವು (awareness) ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯಾಗಿ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಏಕಮುಖತೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ತುಲನೆ ಮಾಡುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ-ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ದೋಷವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿವಂತ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು (ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಒಬ್ಬರು) ಗಮನಿಸುವಾಗ ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಕೆಲವು ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ತೊಡಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ. -ಬಿ, ದಾಮೋದರ ರಾವ್].

ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ -- ನಾಲ್ಕು ಕತೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಜಿ.ಎನ್.ರಂಗನಾಥ ರಾವ್

ನಾನು ಈ ಕತೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆ : ಅವು ನನಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಸಂತೋಷ; ಇಲ್ಲಿನ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ' ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಭಾವ ಸ್ಪಂದನ. ಓದುಗನ ಭಾವಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಡುವ, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಶಸ್ಸು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕೃತಿ ಕೊಡುವ ಸಂತೋಷವೆಂದರೆ ಓದುಗನ ಅಂತಸ್ಥ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕೆದರಿ ಅದರ ಮೂಲರೂಪ ತೋರಿಸುವುದು, ಅರ್ಥೈಸುವುದು. ಅನುಭವದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹೊತ್ತಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲ ಘರ್ಷಣೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಜೀವಂತ ಬಾಳುವುದರಿಂದ, ದಾರುಣ ಅನುಭವದಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂಥ ಘರ್ಷಣೆ -ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತಿತರ ತುಯಿತಗಳ ಸಾವಯವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕೃತಿ ಕಲೆಯಾಗಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಕೇವಲ ವಿಚಾರಗಳ ಸಂತೆಯಾಗಬಲ್ಲದು ಅಥವಾ ಹುಚ್ಚು ಸ್ವಗತವಾಗಬಹುದು.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆ.ಸದಾಶಿವ ಅವರ "ಅಪರಿಚಿತರು", ಜಿ.ಎಸ್.ಸದಾಶಿವ ಅವರ "ಕಾರಣ", ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್ ಅವರ "ಪ್ರೇಮ-ಗೀಮ,

ಮದುವೆ-ಗಿದುವೆ ಇತ್ಯಾದಿ” ಮತ್ತು ರಾಘವೇಂದ್ರ ಖಾಸನೀಸರ ‘ತಬ್ಬಲಿಗಳು’ ಈ ಕತೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದಾಗ ಗೋಚರಿಸುವುದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ. ಸಂಬಂಧದ ಜಟಿಲತೆ. ಬಂಧುತ್ವ-ಆಪ್ತತೆಯ ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ ಈ ಕತೆಗಳು ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿನ ತೀವ್ರ ಅನುಭವ-ದಾರುಣ ಸೆಳೆತಗಳ ಹೊಯ್ಯಾಟದಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡುವ ನನಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕತೆಗಳೂ ಸಂತೋಷ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಕಾರಣ, ಈ ಕತೆಗಳ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಡಿಯುವ “ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ” ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಒಂಟಿತನ, ಇದರಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕತೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ. ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವೇ ಈ ಲೇಖಕರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕತೆಗಳೆಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣಬರುವುದು ಸಂಬಂಧ ಅಥವಾ ಬಂಧುತ್ವದ ಸಾವಯವ ಘರ್ಷಣೆ. ಇಲ್ಲಿನ ನಾಯಕರ ಹೋರಾಟ ‘ಸಿಕ್ಕಾ’ಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದ ಮೂಲಾರ್ಥ ಅರಿಯುವುದೇ ಜೀವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ಆಗಿದೆಯೇ ವಿನಾ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ನಿರ್ಣಾಯಕ ತತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅಂಗೀಕೃತ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ಇರಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧದ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಓಡುವ ಈ ಕತೆಗಳು ಮುಟ್ಟುವ ಗುರಿ, ಕಾಣುವ ಅಂತ್ಯ, ಅನುಭವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪೂರ್ವವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲ ಮೂರು ಕತೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧದ ಸೀಮೆಯೊಳಗಿಂದು. ರಾಘವೇಂದ್ರ ಖಾಸನೀಸರ ತಬ್ಬಲಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧ, ಅದು ಗಳಿಸುವ ಸಾಯುಜ್ಯ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತಟಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಂಬಂಧಶೂನ್ಯ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಕತೆಯ ಹರವು ತೋರ್ ಬೀಸಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದು. ಅಂತೆಯೇ ಅನುಭವಗಳು ಮಂಜಿನಂತೆ ಕೈಜಾರಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಅನುಭವಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಜೀವನದ ಹಲವು ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಕಾಗದಂತೆ ನಿರ್ವಿಕಾರದಿಂದ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು-ಬಾಳಿನ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಈ ಕತೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗ್ನನೆ, ಸಂಜು ಹೊತ್ತಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತದೆ. ಭೀತಿಯ-ನಿಷ್ಕರದ ಸತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ತುಮುಲಗಳ ಸಾಂದ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅಪರಿಚಿತರು”, ಪೇರಲೆಮರದ ಮೇಲಿನ ಮಂಗಗಳು ಜಲ್ಲೆ ಜಗ್ಗಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ಮೈಚಾಚಿರುವ ನೆರಳು ಗಾಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧನನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟ ನಾಯಕ ಬೆತ್ತಲೆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ಕತೆಯ ಮೂಲ ಎಳೆಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಬೆತ್ತಲೆ ಹುಡುಗಿಯ ಮೇಣದ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಂತೆ ನಾಯಕ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಅರಿಯಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನ ಮುಂದೆ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಯಮುನೆಯ ಸಂಕುಚಿತ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿದಾಗ “ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವೇ ಪ್ರಪಂಚವಂತೆ, ಗಂಡಿಗೆ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಅವನ ಹೃದಯವಂತೆ” ಎಂದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರು ಈ ಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ ‘ಬುದ್ಧನಾದರೇನು, ಬತ್ತಲೆ ಹುಡುಗಿಯಾದರೇನು ಮೇಣ – ಮೇಣವೇ ಎಂಬ ಉದಾಸೀನ ಮನೋಭಾವ ಇರಲಾರದೆ’ ಎಂದು ಹರಿಬರಿಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಂಡಿಸಿ ಪಲಾಯನ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರು ಮುಂದುವರಿದು (ಹೊಸಕ್ಷಿತಿಜ, ಪು. ೨೮೪) ‘ಕತೆಯ ನಿಜವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಅಪರಿಚಯದ ಸಮಸ್ಯೆ’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರು ಇಲ್ಲಿ “ನಿಕಟತೆ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಯಾವ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಘಟನೆ-ಘಟನೆಗೂ, ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೂ ದೂರ ಸರಿಯುವ ನಾಯಕ-ಯಮುನೆಯ ನಡುವಣ “ನಿಕಟತೆ” ಒಂದೇ ಛಾವಣಿಯ ಅಡಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಿರದು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ ದೂರವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಬದಲು ಬೆತ್ತಲೆ ಹುಡುಗಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆಗ ನಾಯಕನ ಒಳತೋಟ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ನಡೆಯುವುದು ಒಂದೇ ಕ್ರಿಯೆ : ಅದು ಬೆತ್ತಲೆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಂತೆ ಯಮುನೆ ಬೆತ್ತಲಾಗಿ ಅವಳ ಕ್ಷುದ್ರ ಮನಸ್ಸು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಆತ್ಮದ ನಂಟು ಕುದುರಿಸಹೊರಟ ನಾಯಕನಿಂದ ಕೊನೆಗೂ ಬೊಂಬೆಯ ಎದೆ ಭಾಗ ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೈಲಿದ್ದ ಬೊಂಬೆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮುದ್ದೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಸ್ಥ ಕ್ಯಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ನಾಯಕನಿಗೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ‘ತುಡಿತ’ ಕಡಿಮೆಯೇನಲ್ಲ. ಮಳೆಗೆ ಮುಂಚಿನ ಭೂಮಿಯ “ಬೆದೆ’, ಅನಂತರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭ್ರೂಣದ ಸ್ವಂದನ ಈ ಎರಡರ ಅನುಭವವೂ

ನಾಯಕನನ್ನು ಘಾಸಿಪಡಿಸಿವೆ. ಸಂಬಂಧ- ಸಾಯುಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಳ್ಳುವ ನಾಯಕ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಕಾಣಲು ತಡಕಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಂಧುತ್ವದ ಮೂಲಗಂಟನ್ನು ಹುಡುಕಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಘಾಸಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಭಾವನೆಗಳ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ ಈ ಭಾಗ ಭಾವಗೀತೆಯ ಪಲಕುಗಳಂತಿದೆ.

ಯಮುನ ದೂರವಾಗುತ್ತಾಳೆ. “ಪಾಣೆಮಂಗಳೂರಿನ ತುಂಬು ಹೊಳೆ” ನೇತ್ರಾವತಿ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನವೀಯ ಅನುಕಂಪ ಹೊರತು ಹೆಚ್ಚಿನದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಯಕ ಒಂದು ಅಸಾಧಾರಣ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನಾದರೂ ಕತೆಯ ಅಂತ್ಯ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೊಳ್ಳು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದೆ.

ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ ಅವರ ‘ಕಾರಣ’ ಕತೆಯಲ್ಲೂ ಅಂತ್ಯ ಮೊದಲಿನ ಅನುಭವದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಕಡವಿಬಿಡುತ್ತದೆ. “ಸರೂ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ....” ಎಂದು ಮುತ್ತು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೇ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಏಕಾಕಿತನದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಲ್ಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಸಮೂಹ ಕಂಡಾಗ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ನಾರಾಯಣ-ವಿಶ್ವನ ನಡುವಣ ಆಪ್ತತೆ. ಈ ಆಪ್ತತೆ ಸರೋಜಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಭದ್ರ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರು ದೂರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸು ಅಭಿರುಚಿಗಳ ಸಂಗಮವಾಗದಿರುವುದು. ವಿಶ್ವನ ಪುಸ್ತಕ ಸರೋಜಳಿಗೆ ಹಿಡಿಸದಿರುವುದು, “ದೇವರಕೂಸು” ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆನ್ನುವುದು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿದಂತೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಸರೋಜಳ ಮುಂದೆ ನಾರಾಯಣ ದುರ್ಬಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಾಣಹೊರಟ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸರೋಜಳ ಮೌನದ ಮುಂದೆ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಸರೋಜಳನ್ನು shock ಮಾಡಿ ಹೇಗಾದರೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೆಣಗುವ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸರೋಜ ತಾನೊಂದು ಅನುಭವ ನಿರೂಪಿಸುವುದಾಗಿ ನುಡಿದಾಗ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ತೋಲ ತಪ್ಪಿ, ವಿಶ್ವನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ರಾಡಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ.

ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಒಬ್ಬಂಟಿ. ನಾರಾಯಣನ ಸ್ನೇಹ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಗತಸ್ಮರಣೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾರಾಯಣ-ಸರೋಜ- ವಿಶ್ವ ಇವರ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ವಿಶ್ವನ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತ ನಾರಾಯಣನ ಕಾತರ-ಆತಂಕ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವನ ನಿರ್ಗಮನ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಬಂಧ ನಶಿಸಿಹೋಗಿರುವುದರ ಅರಿವಾಗಿ ನಾರಾಯಣ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅನಾಥನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಸದಾಶಿವ ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ‘ಹೊರತು’ ಕತೆಯಲ್ಲೂ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವಣ, ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನಬಹುದಾದ ನೇತ್ರಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ ತುಂಬ ಗಾಢವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ‘ಹೊರತು’ ಕತೆಯ ನಾಯಕ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತೀರ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಇಡೀ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗೇ ‘ಹೊರತಾಗಿ’ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ವಿಶ್ವನ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ ಆವರೆಗೆ ಆಧರಿಸಿದ್ದ ಮೌಲ್ಯಗಳು-ನಂಬಿಕೆಗಳು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅರ್ಥಹೀನವೆನಿಸಿವೆ. ನಾರಾಯಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನೆಲಸಮವಾಗಿ “ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಾದಿಗೆ ತರುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಸರೋಜ. ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸ್ನೇಹ. ಸಂಬಂಧ ಹುಸಿಯಾಗಿ ನಾರಾಯಣ ಏಕಾಕಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಸಂಬಂಧ ಸ್ನೇಹ ಅರ್ಥಹೀನವೆನಿಸಿ ನಾಯಕ ಗರಬಡಿದ ಮಗುವಿನಂತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅಂತ್ಯ?

ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತ ಒಳತೋಟಿಯ ಯಶಸ್ವೀ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಲಂಕೇಶರ “ಪ್ರೇಮಗೀಮ, ಮದುವೆ-ಗಿದುವೆ ಇತ್ಯಾದಿ”, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾಮೂಲು ಅಂಗೀಕೃತ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಹೊಸದೊಂದು ಮೌಲ್ಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ನಾಯಕನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ದೊಂಬಿಗಳ ತಾಕಲಾಟ ಈ ಕತೆಯ ಜೀವನಾಡಿ ದೊಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗಲಿಚ್ಚಿಸದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸು ತುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಪರಂತು ಅಸ್ತಿತ್ವ-ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೆಣಸಾಡುವ ನಾಯಕ ಆಸ್ವತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೂಹದ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲು ನಾಟಕವಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೋತಿ-ಕರು; ಕೊಲೆ-ಸಕ್ರಿಯಲು—ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಮಿಶ್ರಣ ಅವನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. Zoonಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕೋತಿಯ ಪ್ರೇಮ, ಗೂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕುರುವಿನ ಬದುಕು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿ ನಾಯಕನ ಬದುಕಿಗೆ ಸವಾಲಾಗುತ್ತವೆ. ಸಕ್ರಿಯಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ

ತನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಈರ್ಷ್ಯೆ ಮೊದಲಾದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಲಘುವಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ನಾಯಕನ ಹೃದಯ ಭಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗೊಂದಲಗಳ ನಡುವೆಯೂ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾಗೃತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ನಾಯಕನನ್ನು ಅಂಗೀಕೃತ ಸಂಬಂಧದ ತಿರುಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲು ಅಸಹಾಯಕನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಂಪಾ ವಿಷ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ನಾಯಕ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಗಂಡಾಂತರವನ್ನೆದುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಜೀವದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೊಂಬಿ ಸಮಾಜದವರು ಅಂಗೀಕೃತ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಾಪಿಸಹೊರಟು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಡಾಕ್ಟರು ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದೂತನಂತೆ, ಸತ್ಯ-ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುವ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೊಂಬಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಬಾಹ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ದಿಟವಾದ ಸಂಬಂಧ ನಗೆ ಪಾಟಲಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಬಂಧುತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲದಿರುವವರಿಗೆ ಲಂಕೇಶರ ಈ ಕತೆ mockery on marriage ಅನ್ನಿಸಿದರೆ ವಿಶೇಷವೇನಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದ ರಾಜರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ :

“ಹರಿತವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಲಂಕೇಶರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸವೇಗ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಹದ್ದು ಮೀರಿದರೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯೇ. ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ..... ಪ್ರೇಮ-ಗೀಮ, ಮದುವೆ-ಗಿದುವೆ ಇತ್ಯಾದಿ’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಲೇಖಕನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೇ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಈಡು ಮಾಡಿದೆ.....” (ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ಹೊಸ ಒಲವುಗಳು ಪು, ೬೬.)

ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಅಂಗೀಕೃತ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ತೀರ ಮಾಮೂಲು ಎನಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತಂದಿರುವ, ಸಂಬಂಧವಾಚಕದ ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರ ಬಂಧುತ್ವದ ಕಳಹೆತನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಲಂಕೇಶರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಈ ಕಳಹೆ-ತೋರಿಕೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥ ಕಾಣುವ ತುಡಿತವಿದೆ. ಗಂಟುಹಾಕಿದ ಬಂಧುತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೊರಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಿಜವೆಷ್ಟು -ಸೋಗೇಷ್ಟು?

ಖಾಸನೀಸರ ‘ತಬ್ಬಲಿಗಳು’ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಸ್ಸಿನಂತೆ ಒಬ್ಬರನೊಬ್ಬರು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಮನೋಭಾವಗಳ ದುರ್ಯವಿಗಳು, ಬಗೆಹರಿಯದ ಸಂಬಂಧ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮಹತಿಯನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದರ ಕತೆಯಾಗಿದೆ. ತಂದೆಯ ಹಿಂಗದ ಹಸಿವು, ತಾಯಿಯ ಛಲ, ತಮ್ಮನ ಈಡೇರದ ಬಯಕೆ, ಸೊಸೆಯ ಸಾವು, ತಂಗಿಯ ಹುಚ್ಚು ಎಲ್ಲ ಮೂರ್ತವಾಗಿ ಇಡೀ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಗೂಢಾರ್ಥದ, ಅಸಂಬಂಧ ಸಂಕೇಶದ, ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಳಬಯಸುವ ಅವನ ಪ್ರಭಾವವಲಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ತು ಬದುಕಿದ ಸೊಸೆ, ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರುವ ತಂಗಿ ಕತೆಯ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಸಂಬಂಧ-ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿರುವ ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲಿ ದಿಟವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಇವಳು ಎಲ್ಲರ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಬೆಸೆದಿರುವ ಕೊಂಡಿ. ಅವನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಸಂಬಂಧ, ಈ ಕೊಂಡಿ ಕಳಚಿಕೊಂಡರೆ ಹರಿದು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪ-ಅವ್ವನ ಸಂಬಂಧ ಎಂದಿಗೂ ಕೂಡಲೇಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಮಷ್ಟಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾದರೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಬ್ಬಲಿಗಳು. ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ತಂಗಿಯ ಹುಚ್ಚು ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತವಾದರೂ ಮುಕ್ತಿಯ ಹಂಬಲ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲಪ್ರೇರಣೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮನ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯುವ ಹೂವಿನ ಸುವಾಸನೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಪ್ರತಿರೋಧದಂತೆ ಕಾಣುವ ಹಸಿರು ಹಣೆಯ ಕನ್ಯೆ, ಎಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕೂತಾಗಲೂ ತಂದೆಯ ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿ ಸೇರದಾಗುವುದು-ಇವೆಲ್ಲ ಕೈಗೆಟುಕದ ಫಲವಾಗಿ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನೀಲಿಯ ನೀರು, ಕಪ್ಪು ಬಂಡೆಗಳು, ಜೇಲಿನ ಗೋಡೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಮರದ ಗೋಡೆಗಳು-ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸಂಕೋಲೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುದ್ದಿ ಗುದ್ದಿ ಹಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ವಿಸ್ಮೃತಿ ಬರುವ ತಂಗಿ ಈ ಆಂತರಿಕ ಹೋರಾಟದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಹಸಿವು ತಾಳಲಾರದೆ ಪೌಳಿಗೋಡೆಯ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ನೆಕ್ಕುವ ತಂದೆ, ರಾಯರ ದರ್ಶನ ಸಿಗದೆ ಕಂಗೆಡುವ ತಾಯಿ, ರಥದ ಕಳಶದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಕಾಣುವ ತಂಗಿ ಎಲ್ಲ ನೋವಿನ ಗಾಣಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು, ಜೀವ ಹೊಯ್ಯಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹದವರು ನಿನ್ನಹಾಯಕರಾಗಿ ತಬ್ಬಲಿಗಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಲೌಕಿಕ ಸಂಬಂಧ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಗೆ ತಬ್ಬಲಿ ಹೃದಯಿಗಳಾಗಿ ರಥೋತ್ಸವದ ಜನ ಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸಮೂಹವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಸಮೂಹ “ಜೀವನಯಾತ್ರೆ”ಯ ಪ್ರತೀಕ ವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಳ ರಥವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಪಥಕ್ಕಳಿಯಲೆತ್ತಿಸುವ ಸಮೂಹರಥ ಸಾಗದೆ ನಿಂತು, ಕಳಶದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ತಬ್ಬಲಿಗಳ ದೊಂಬಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಜಾಗೃತಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕತೆ ಜೀವನವ್ರವಾಹದ ಏರಿಳಿತಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ನೀಡಿದರೆ, ಸುಪ್ತಚೇತನದಲ್ಲಿ ಕತೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂಟಿತನ-ತಬ್ಬಲಿತನದ ರೋದನ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ ವಸ್ತುಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

ಮೊದಲ ಮೂರು ಕತೆಗಳ ಅಂತ್ಯ ಹೀಗಿದೆ :

“ರಸ್ತೆಯ ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಗೋಡೆಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದರೊಳಗೆ ಪೇರಲೆಮರದ ನೆರಳು-ಮಂಗಳ ನೆನಪು. ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಸಿಹಾಕಬೇಕು, ಬದಲು ಒಳ್ಳೆ ಗುಲಾಬಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡಬೇಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ”. (ಅಪರಿಚಿತರು- ಕೆ. ಸದಾಶಿವ)

“.....ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಅವಳು ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಹೊಸ ಬೆಡ್‌ಷೀಟ್‌ಗಳನ್ನು ಹಾಸುತ್ತಿದ್ದಳು”. (ಕಾರಣ- ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ)

“ಶಂಕರ ಯಾಕೋ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ರೇಡಿಯೋ ಹಾಕಿದ. ಗದ್ದಲವಾಗುವಂತೆ ಸದ್ದು ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿದ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಚಂಪು ಕಾಣಿಸದ ಹಾಗೆ ನಡುವಿನ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ”. (ಪ್ರೇಮಗೀತೆ, ಮದುವೆ ಗಿದುವೆ-ಲಂಕೇಶ್)

ಕೆ. ಸದಾಶಿವ ಮತ್ತು ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ ಇವರಿಬ್ಬರ ಕತೆಗಳ ಅಂತ್ಯ ಲಂಕೇಶರ ಕತೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಯಾವುದೋ ಅಗೋಚರಶಕ್ತಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಅದೇ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಿದಂತಿದೆ. ಲಂಕೇಶರು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲಯ ವಾಗುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ದೊಂಬಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಹೆಣಗಿದ್ದಾರೆ. ಕತೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಅನುಭವ, ಅರ್ಥ-ಸಂಬಂಧ ಕಾಣುವ ತುಡಿತವಿದೆ.

‘ಕಾರಣ’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸರೋಜ ಬೆಡ್‌ಷೀಟ್ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು, ‘ಅಪರಿಚಿತರು’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವ ನಿರ್ಧಾರ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನಿಸುವ ರಾಜಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಲಂಕೇಶರ ಕತೆಯಲ್ಲಿ, ಶಂಕರ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ನಾಯಕ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಶಂಕರ-ಚಂಪಾ ಇವರ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕುಬ್ಜನಾಗಿ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಸಹಿಸದ ನಾಯಕ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ಇತರರೊಡನೆ ತನ್ನ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿವಿಸಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಭಾವನೆ, ಅಭಿರುಚಿ, ನೋವು, ಆನಂದ, ಅನುಭವ, ಸಂಭೋಗ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವಣ ಕಂದರವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಮೂರು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು vs ನಾನು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ, ಬುದ್ಧಿ, ಆಲೋಚನೆ, ತೀರ್ಮಾನ, ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ನಾನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ವಿನಾ ಸಮೂಹವಾಗಿಯಲ್ಲ. ಗಂಡಾಗಲಿ-ಹೆಣ್ಣಾಗಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸೇರಿದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕುಸಿಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರಾದಾಗ ದೊಂಬಿಯಾಗಿ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಏಕಾಕಿತನದ ಭೀತಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತ ನೇತ್ರಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧದತ್ತ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಅಸಹನೀಯ ವೇದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಮುನ ನೇತ್ರಾವತಿಯನ್ನು, ಸರೋಜ ವಿಶ್ವನನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರರು. ಸಂಬಂಧ ಕುದುರಿಸಲು ಸತತ ಹೆಣಗುವ ನಾಯಕನಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಕಟ್ಟಲಾಗದ ಕಂದರ, ಅಪರಿಚಯದ-ಏಕಾಕಿತನದ ತೀವ್ರ ಅನುಭವ. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳಬಯಸುವ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ವಿಶ್ವನ ನಿರ್ಗಮನದ ನಂತರ “ಎಲ್ಲ” ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಆಟವಾಗುತ್ತದೆ. ರಕ್ತ-ಮಾಂಸದ ಉತ್ತೇಜನದಲ್ಲಿ, ಕಾವು ಕೂಡಿಸಿ ದಿಟವಾದ ಸಂಬಂಧ-ಆರ್ಥ ಕಾಣಲು ತವಕಿಸುವ ಲಂಕೇಶರ ನಾಯಕನಿಗೆ ದೊಂಬಿಯ ಮುಂದೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಏಕಾಕಿತನ. ಸಮಾಜ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅನೈತಿಕವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದಾಗ (ಚಂಪಾ ಕೂಡ ತಾನು ಬಸುರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾಳೆ) ಅವನು ತಬ್ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಭಾವ, ಒಬ್ಬರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಳಬಯಸುವ ಮೋಹಿನಿ ಮನಸ್ಸು, ಬಂಧುತ್ವದ ಚಡಪಡಿಕೆ, ಅಸ್ತಿತ್ವದ ತೀವ್ರಯಾತನೆ, ವಿಭಿನ್ನ ಸೆಳೆತಗಳ ತುಯಿತ, ಕೊನೆಗೆ ಮುಚ್ಚುವ ದುರಂತದ ಕಂದರ ಇವೆಲ್ಲದರ ಮೊತ್ತ: ಖಾಸನೀಸರ ‘ತಬ್ಬಲಿಗಳು’, ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಜನಜಂಗುಳಿ ಇಡೀ ಮನುಕುಲದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನೋವು, ಸಂಕಟ, ಭೀತಿ-ಬಳಲಿಕೆ, ತಬ್ಬಲಿತನದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೃದಯಕ್ಕೆ

ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಯಶಸ್ವೀ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ 'ತಬ್ಬಲಿಗಳು'.

ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಸೀಮೆಯೊಳಗೆ ಒಂಟಿತನದ ತೀವ್ರ ಯಾತನೆಯಿಂದ, ಕಗ್ಗಂಟೆನಿಸುವ, ಸೊರಗಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ನೇತ್ರಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ ವಿದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಬಂಧುತ್ವ, ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವ, ಮುತುವರ್ಜಿ ವಹಿಸಿರುವ ನನಗೆ ಮೇಲಿನ ಕತೆಗಳಿಂದುಂಟಾದ ವಿಡುಕು, ಅವು ಕೊಟ್ಟ ಸಂತೋಷ-ಸಂವೇದನೆ, ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.

ಬೂಟಿನ ಮಹಾತ್ಮೆ

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

ಗುರುತಾಗಲಿಲ್ಲ ಹೌದಲ್ಲೋ? ಸರಿ ಬಿಡು ನೀ ಪಟ್ಟೆ ಕುದುರೆ,
ಹುಸಿ ದಡ್ಡ ಹೆಂಡತಿಯಂತೆ, ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗೊಮ್ಮೆ ಬರ್ಧ್ ಸರ್ವಿಫಿಕೇಟ್
ತೋರಿ ಕಿಸಕಿಸಕ್ಕೆಂದು ರಗಟಾಬಂಧದ ಭಂದದಲ್ಲಿ ನಗಬೇಕು.
ಕಾ ನೋಡು ಹ್ಯಾಗಿವೆ ಬೂಟು? ನಿನ್ನ ತುಟ್ಟೇ ಬಾಟಗೀಟಾ ಈ
ಬೂಟಿನ ಮುಂದೆ ಜಕ್ಕಿದವು ಗೊತ್ತಾ? ಪಾಲಿಶ್ ಹಾಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಝಳಪಿ
ಸಿದರಂತು, ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದಡವಿಯ ಟೆಕ್ನಿಕಲರೆಲ್ಲಾ ಕರಿಬಿಳಿಯ
ಒಂದುವರೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ
ಅಳ್ಳಕಂಬಲಿಯಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ನೀ ಅಲ್ಲಿ
ನಿಂತು ಕೈಕಾಲು ಕುಣಿಸಿ ಮಾತಾಡೋ :
ಇಲ್ಲಿ ಈ ಬೂಟಿನೊಳ್ ನಿನ್ನ ಬೃಹದಾಕಾರ ತೃಣ
ವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಹೀಗೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಹಾಗೊಮ್ಮೆ ಚಲಿಸುವುದಷ್ಟೆ!

ಮೊದಲಿನ ಅನೇಕದ ಕಥೆಯನೇನು ಹೇಳಲಿ ಗೆಳೆಯ?
ಏಳು ಏಳರ ನೂರೆಂಟು ಬಣ್ಣ, ಒಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಅದರದರ ನೆರಳು,
ಆ ನೆರಳಿಗೇ ಬಿಸಿಲು, ಸರಳ ನೆರಳಿಗೇ 18 ಹಾದರ ನಮೂನೆ
ಯೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳು? ಈಗ ಬೇಕಾದ ರಾಮನ್ ರೇ ಕೊಡೋ,-
ಎರಡಂಕಿಯಲ್ಲೆ ಚಕಪಕ ಬಿಡಿಸಿ ಬೆರಗಿನ ನೇರಕ್ಕೆ ಎಳೆ
ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ?

ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಲ್ಲ-ಮೊದಲಿದ್ದ ಜುರುಕಿ ಕಾಲ್ಕುರಿ ಜೋಡು;
ಕಾಲ್ಕುರಿದರೆ ಯಾತದ ಹೆಣ್ಣಾಯಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಂಯೋ ಇಲ್ಲಿ ಕುಂಯೋ!
ಅಡವಿಯ ಮುಳ್ಳು ಹಾದಿಗೆ, ಹಾದಿಯ ಮುಳ್ಳು ಕಾಲಿಗೆ ಮುರಿದು,
ಮುರಿದ ಮುಳ್ಳಿಗೊಂದೊಂದು ಅಣೆ ಬೆಳೆದು
ಎಡಗಾಲಿಗೇಳು ಬಲಗಾಲಿಗೆಂಟು, ಕೊಯ್ಯರೆ ಅಣೆಗೊಂದೊಂದು ಗವಿ
ಗೊಬ್ಬೊಬ್ಬ ಗುಹೇಶ್ವರ.

ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರಂತು ಗವಿಯೊಳಗೆ ಹಿಂದು ಅಪಸ್ವರ
ಮಾರಾಯಾ ಬೆಳತನಕ ನಿಧ್ವೇಡು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಬಂದುಹೋದದ್ದು
ತಿಳಿಯದೆಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ, ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಪಾಯಿದಂಗೆ
ಕುಂಟುತ್ತಿದ್ದ ಹೌದೊ, ನಡೆದದ್ದು ಸುಳ್ಳೆ?

ಈಗ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಪಾ, ಮನೆ ಆಫೀಸಿನಟ್ಟ ಎರುವಾಗೆಲ್ಲ ಡೊಗ್ಗು ಸಲಾಮು
ಚಪ್ಪಾಳೆ ಕೇಕೆ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಮಲಗಿದರು ಬೂಟು ಕಳಚುವದಿಲ್ಲ
ವಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಏನಾಯ್ತಂತೆ : ಕಾಮಸೂತ್ರದಾರನೇ ಆಸನ ಹಾಕಿ
ದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ತಾಳಿ ಬೂಟಿಗೆ, ಬೂಟಿನ ಲೇಸು ತಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು
ಹರಿದು ಗೋಳೋಗೋಳು ಕೇಳಬೇಡ. ಹಾಗೆಂದು ನಿನ್ನೆ ಕಳಚಿಟ್ಟರೆ
ಬೂಟಿನ ಬದಲು ನನ್ನನ್ನೇ ಮೊಳೆಗೆ ತೂಗು ಹಾಕಿ ಬಿಡಬೇಕೆ
ಅರ್ಥಾಂಗಿ!

೩

ಹಾಕಿ ನಡೆದಾಡಿದರೆ ಏನುಸುಖ ಏನುಸುಖ ಏನುಸುಖ ಅಂತಿ!
“ಹಾಕಬೇಡೀ ಹಾಕಿದರೆ ಇದೇ ಜೋಡಿ”
ಬಸಿರಿಯರ’ ದಿಂಬುಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಇಂಬಾಗಿ ಕಾಲೂರಿ ಹೊರವಂಟಂತೆ!
ಬಸಿನ ಒಂದು ಸಿಸೈಪಸ್‌ವಾರಿಗೆ ಮೂರು ಸಲ ಮುಂಬೈ ಹಾರಿ ಬರಬಹುದು,
ದಂಗೆ ಧಾಂದಲೆ ಸಂಪು ಕುಸ್ತಿಪೇಚುಗಳಿಂದ ಕಾಲೆಣ್ಣೆ ಜರ್ರನೇ
ಜಾರಬಹುದು. ಇನ್ನೇನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಕರಾರು :
ನಡೆವಾಗ ಕೂಸು ಒದ್ದಾಡಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ ಚೀರಿದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.
ಅದೇನು ಬಿಡು ಕಿರುಚಿದ್ದನ್ನು ಸಂಗೀತವಾಗಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿದೆ.

೪

ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ಗೊತ್ತಾ? ಅಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟೇಯಿ;
ಯಾವನೋ ಪಾಪಿ, ಟ್ರೇನಿನ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು
ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯಲ್ಲಿತ್ತಲ್ಲ, ಅವನದ್ದು. ಪೋಲೀಸರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ
ಹೋದೆ. ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಾಲು ಹಳಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಇತ್ತು. ಕಳಚಿಕೊಂಡೋ
ಡೋಡಿ ಬಂದೆ. ಹ್ಯಾಗಿದೆ ನೋಡು : ಥಳಥಳಾ ಥಳಥಳಾ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ.
ಹೌದಲಾ?

ನಾಲ್ಕು ಕವನಗಳು

ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ

ನಾಲ್ಕು ಕವನಗಳು

೧. ಗಾಂಧಿ

ನಮ್ಮ ಈ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ

(ಭಾರತ ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ಕರೆಯುತ್ತಾರಂತೆ)

ಅಂಥ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಗಾಂಧಿ ಎಂದೊಬ್ಬ ಇದ್ದನಂತೆ

ಗೊತ್ತುಂಟಾ ಯಾರಿಗಾದರೂ ನಿಮಗೆ?

ಶೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ಗಾಂದಿಗೀಂದಿ ಎಂದು

ಕೆಲವರು ತೊದಲಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ

ಅಮಲು ಇಳಿದವರು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿ

ಈ ಸುದ್ದಿ ಹೌದಾ?

ಗಾಂಧಿಯ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದ

ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು

ನಾನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದುಂಟು

ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರಾ

ನಾನೂ ಅಪ್ಪಟ ಗಾಂಧಿವಾದಿಯೆ

ಏಕೆಂದರೆ

ನಾನೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಪೆಪ್ಪರಮಿಂಟೆಗೆಂದು

ಅಪ್ಪನ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಹಣ ಕದ್ದದ್ದುಂಟು

ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸುದ್ದಿ ನಿಜವಾಗಿ ಹೌದಾ?

ಅಲ್ಲ ಗಾಳಿಗೇ ಬಸಿರು ಬಂದದ್ದಾ?

ಇನ್ನು ನಮ್ಮೂರ ಮಂದಿಯ ಮಾತು

ಅದನ್ನಂತು ಕೇಳಲೇ ಬೇಡಿ

ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿ

ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ

ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ

ಸಿಲೋನು ಸ್ವೇಶನು ಹಚ್ಚಿ ಕುಳಿತವರು ನಾವು

ನೆರೆಮನೆಯ ಕಾವಲಿ ಕಾದಾಗ

ನಮಗೆ ದೋಸೆಯ ಪಾಲು

(ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭ)

ಈಚೆಯ ಮನೆಯವರು ದನ ಸಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ನಮಗೂ ಕೊಟ್ಟಾರು ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಾಲು

ನಾವು ಕೀಲುಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ

ಕಾಲೂರಿ ಕುಳಿತವರು

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುವವರು

ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೆ
ನಿಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣೆ ಬೇಕು
ಕೊಡಿ ಸ್ವಾಮೀ, ನಿಮಗೇನು ಧಾಡಿ
ಈ ಇಂಥ ನಮ್ಮೂರ
ಉಂಡಾಡಿಗಳ ಮನೆಯ ಬೆಕ್ಕು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ
ಹೆಡಮುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಾಲ ಹಿಡಿದೆಳೆದದ್ದು
ಆ ಮನೆಯ ಇಲಿಗಳೇ ಎಂದು
ಮೂರಾಣೆಯ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತ್ತು
ಒಳಪುಟದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಯೂ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ
ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಂಬುವವರು ನಾವಲ್ಲ
ಗಾಂಧಿ ಇದ್ದ ಎನ್ನುವುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಮುನ್ನ
ಗಾಂಧಿ ಸತ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ

೧. ಉತ್ಸವ

ಕುಡಿದು ಬಂದಿದ್ದೆ ಕಂಠಪೂರ್ತಿ
ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಕೈಕಾಲು ಬಡಿದು
ಉತ್ಸವದ ಮೂರ್ತಿ
ಒಮ್ಮೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ
ಬೆಳೆದು ಹಿಗ್ಗಾಮುಗ್ಗಿ
ಆ ಕಡೆಗೆ ಈ ಕಡೆಗೆ ಹಿಗ್ಗಿ-ಕುಗ್ಗಿ
ಗಾಳಿ ಬಂದೆಡೆಗೆ ಬಗ್ಗಿ
ಕಲ್ಲೆಸೆದ ನೀರಿನಲೆಯಂತೆ
ಕಳ್ಳು ತಲೆಗೆರಿದಂತೆ
ವರ್ತುಲಾಕಾರದಲಿ ತೊನೆದಿತ್ತು ರಥ
ಲಕ್ಷದೀಪೋತ್ಸವದ ಬೀದಿಯಿಕ್ಕಲದಲ್ಲ
ಉರಿಯುತಿಹ ಹಣತೆಗಳ ಜೋಡು ಮೇಳ
ಒಂದೊಂದು ಹಣತೆಯೂ
ನೂರು ಉರಿಯನು ಹಚ್ಚಿ
ಹುಡುಗಿಯರ ಪತ್ತಲದ ಕತ್ತಲೆಯನೂ ಕೊಚ್ಚಿ
ಎಸೆಬಿತ್ತು ಕಣ್‌ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಗಾಳ
ಡೋಲಿನ ಡೌಲು
ದುರುಸಿನ ಬಿರುಸು
ಗೌಜಿ ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಿ
ಜನದ ಮೇಲೆಯೇ ರಸ್ತೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿತ್ತು
ಕುಡಿದಿದ್ದೆ ಕಂಠಪೂರ್ತಿ

ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾಗಿತ್ತು : ಆದರೂ ಕಂಡೆ
ಪೂಜಾರಿ ಮುಡಿದಿರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದಂಡೆ
ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣರಳಿ ನಗುವುದನು ಕಂಡೆ
ಕಾಣಬೇಕಾದ್ದನ್ನು
ಕಾಣಬಾರದ್ದನ್ನು
ಕಾಣಲಾರದ್ದನ್ನು
ಏನೇನೋ ಕಂಡೆ

ದೇವರೊಬ್ಬನ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲವನು ಕಂಡೆ
ಏರಿದಮಲಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮಸಕಾಯಿತೆ?
ಇಲ್ಲ, ಹೇಳಿಕೆಯೆ ಹೋಗಿಲ್ಲವೆ ಕಡೆಗೆ ದೇವರಿಗೆ?
ಇಲ್ಲ, ಈ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕಿಂತ
ವೃಂದಾವನದ ಕತ್ತಲಲಿ
ರತೋತ್ಸವವೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಾಯಿತೆ
ಈ ಮೋಡಶ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಸ್ರೇಶನಿಗೆ?

.
೩, ಚೌತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ
ಓ ಬೆನಕ, ತಿಮ್ಮಂಡಿಗಳ ಜನಕ,
ಯಾರುಂಟು ನಿನ್ನಂಥ ರಸಿಕ
ಬೆತ್ತಲೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೈಯ ವಾಸನೆ ಮೂಸುವ
ಇಲಿ ಕೊರೆದ ಬಿಲದೊಳಗೆ ಸೆಜ್ಜೆಯನು ಹಾಸುವ
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೀನು ಅಧಿದೈವ
ಎಂಥ ನಾಚಿಕೆಗೇಡು
ನೀನು ಏನೇ ಹೇಳು – ನೀನೆನ್ನುವುದು ಸುಳ್ಳು
ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದವಳ ಬಾಳು ಭಗ್ನ
ಆ ಚಂದ್ರನೊಂದು ದಿನ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು
ನಕ್ಕದ್ದು ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತೆ?
ಇಷ್ಟು ಹುಣ್ಣಿವೆಯಿಲ್ಲ ಮಧುಚಂದ್ರ ಸಾಂಗ
ಬೆಳೆದದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನದೇ ಜರರ
ನಿನ್ನಾಕೆಗಂತು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ರಜೆ
ನಗದೆ ಮಾಡುವುದೇನು ಮತ್ತೆ!
ಮೋದಕದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ ತಂದೊಡ್ಡಿರುವ
ನಿನ್ನ ರಸಿಕತೆಗಿಷ್ಟು ಹಾಕು ಉಪ್ಪು
ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಮಂಡಿ ಹಾಕಿದೆಯಲ್ಲ
ಅಲ್ಲವಯ್ಯಾ, ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಷ್ಟು?

.
೪, ಜಾರುದಾರಿ

ಹೂ ಹಣ್ಣುಗಳ ತೋಟ ಮೇಲೆ
ನೈದಿಲೆ, ಸಂಪಗೆ, ತೊಂಡೆ, ದಾಳಿಂಬ
ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಕಡಲ ಬಾಳೆ ಕೂಡ
ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಆರಾಮ
ಕರ್ತೃಗಿನ ಬಳ್ಳಿ ಮಾಡ
ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ
ಗಿಡಗಂಟೆಗಳ ನೆಳಲ
ಕೊಡೆಯಡಿಯೆ ಸಾಗಿದರೆ
ಕಾಣುವುದು ಜೋಡು ದಿಬ್ಬ

ದೂರದಲಿ ಕಂಡಾಗ
ಪಾಚೆಗಟ್ಟಿದ ದಿಬ್ಬ
ಕಾಣಲಿಕೆ ಬಲು ಚಂದ
ಕಾಣತಿದ್ದಂತೆಯೆ
ಹತ್ತಬೇಕೆಂಬಾಸೆ
ಹತ್ತಿ ಗೆದೆಯಬೇಕೆಂಬಾಸೆ
ಆಸೆ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಿ
ಹತ್ತಿ ಇಳಿದವ ಬಲ್ಲ
ಜಾರು ಬಂಡೆಯೆ ಇದರ ಪಟ್ಟವರಸೆ
ಈ ಹಾಳು ಹಾವಸೆಯೆ
ಜಾರುಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ
ಕಾಲೂರಿ ನಿಂತವನು ಒಬ್ಬನೂ ಇಲ್ಲ

ಕಾಲು ಜಾರಿತೊ ಮುಂದೆ
ಜಾರಿದ್ದೇ ದಾರಿ
ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮೈ ನಮ್ಮ ಜೀವ
ಬೆವರಿದಿಡಿದ ಮೈ ತುಂಬ
ಮುಂಗಾರು ಮಳೆ ಹನಿದ
ನೆಲದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರೊಡವ
ಭದ್ರಮುಸ್ತೆಯ ತೆರನ ರೋಮಸಂಚಾರ
ಜಾರಿದ್ದ ರಭಸಕ್ಕೆ
ಕೆಳಗಿನಾಳವ ಕಂಡು
ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದು ಮೈ ತನ್ನ ಮರೆತಿತ್ತು
ಮರೆತಿತ್ತು ಕೂಡ
ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದದ್ದು
ಕೆಸರು ನೀರಿನ ಮಡುವಿನಾಳದಲ್ಲಿ

ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕೆಸರಿಡಿದು
ವಾಕರಿಕೆ ಎಸಿದರೂ
ಬಂಡೆಯಿಂದ ಜಾರಿಕೊಂಡು
ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಜೀವ
ಬದುಕಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡು
ಹಿಗ್ಗಿ ಹಿಗ್ಗಾಮುಗ್ಗಿ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತಿತ್ತು
ದಮು ಕಟ್ಟುವ ತನಕ
ಉಸಿರು ಏದುವ ತನಕ
ಇದು ರಕ್ತಬೀಜರು ಬೆಳೆವ ಕೆನ್ನೀರ ಮಡು ಕಣಾ
ಒಬ್ಬ ಮುಳುಗಿದರೆ ಸಾಕು
ಹತ್ತು ಜನ ಏಳುವರು
ಬದುಕಿದ್ದವರು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ
ಸತ್ತವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ
.
ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ
(ಕುಶಲವೇ ಅವಳು?) “ಬದುಕಿದ್ದಾಳೆ?”
“ಕುಶಲ ಕೇಳಿದ್ದು” “ಬದುಕಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದೆನಲ್ಲ”
“ಅದನೆ ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತೆ” ‘ಸತ್ತಳೆ’
ನ್ನುವುದೇನು ಉಸಿರಾಡುವಾಗ’
.

ಬೇರು

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

ಬೇರು

ತೆಗೆ ಹಾರೆ ಪಿಕಾಸು ಬಗೆ ಬಗೆ
ಸ್ವರೂಪದ ಅಡಿಪಾಯ ಬೀಣಲು ಬೇರು
ಬಿಟ್ಟಿದೆಯೋ ಇದೆಯೋ ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡು
ಇದೋ ನಿನ್ನ ಮೂರು ಕಾಸಿನ ಮುಖದ ಬೇರು
ನಿನ್ನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಈಳಿಗೆಮಣೆ ಬೇರು
ಮಂಡೆಯ ಬೇರು ಸೊಂಟದ ಬೇರು ಬೆನ್ನೆಲುಬಿನ ಬೇರು
ಇಂಡಿಯಾದವನೆ ನಿನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬೇರು
ಗಡ್ಡಮೀಸೆಯ ಬೇರು ಮನುವಿನ ಮಗನೆ

ಸ್ವಂತ ಅಪ್ಪನ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತೇಗಿದ ಬೇರು
ಬೀಗಿದ ಹೆಣ್ಣು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಬಿದ್ದ ಚೂರಿನ ತುರ್ತು ಬೇರು

ಬಗೆ ಬಗೆ ಅಗೆದು ತೆಗೆ ಇಳಿ ಆಳದಲ್ಲಿ
ಕುಪ್ಪರಲಾಗ ಹಾಕು ಅನ್ನೇಷಿಸು
ಕೆದಕು ಉಗುರ ಮೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಗಳ
ಕೆದಕು ಗಡ್ಡೆಗಳ ತಳ ಹಸಿ ಮಣ್ಣು ವಾಸನೆಯ ಹುಡುಕು ಬರಿ
ಇದ್ದಲಿ ನಾ ಗೆದ್ದಲಿದ್ದರೆ ಓಡಿಸು ಮತ್ತೆ
ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಗುದ್ದಲಿ

“ಯೂರೆಕಾ!” ಅಂದೆಯಾ “ರೂಟ್ಸ್” ಅಂದೆಯಾ
ಎಲಾ ಇಂಡಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ
ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದೆಯಾ ಬೇರೂ ಅಂದೆಯಾ
ಚರಂಡಿಯಿಂದ ತಂದೆಯಾ ಥೆವ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದೆಯಾ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಮೂರಳೆ ಜನಿವಾರಕ್ಕೆ ಗಾಯತ್ರಿ ತುಂಬಿದೆಯೆ
ಪುರಾಣ ಉಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಮತ್ತು
ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಷಾಯ ಅಭಿಮಾನದ ಒತ್ತಾಯದ ತುತ್ತು – ನುಂಗಿ

ಸೋಡಾ ಕುಡಿದು ಎಡಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಮಲಗಿ
ಅಮಲೇರಿತೇ ಏರಿತೇ

ಪಂಡಿತನೆ ಇಂಡಿಯಾದವನೆ
ಕತ್ತಲ ಹಜಾಮತಿಯಂತೆ
ಸಂಕೇತದ ವಂಚನೆ ಬೇಡವೋ
ಸುಮ್ಮನೆ ಲಾಗಾ ಹಾಕಿ ಒದರಬೇಡ ಭವಿಷ್ಯ
ಭೂತಕ್ಕೆ ಸಂದ ಮನುಷ್ಯಾ
ವರ್ತುಲದಿಂದ ಈಚೆ ಬಾ
ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಗೆ – ನೋಡು
ಪುಣ್ಯಾಹರ್ಮಕ್ಕೆ ನಟ್ಟ ನಿನ್ನ ಹೊಕ್ಕುಳ ಬಳ್ಳಿ
ಬಿಟ್ಟಿದೆಯೋ ಬೇರು
ಬಾ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರು
ದಹಿಸು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಂತೆ
ಹುಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯಂತೆ
ಏಳು ಎಚ್ಚರದಂತೆ

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ
ಕಾಲು ಸುತ್ತಿದನು ಇನ್ನವನು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಿ ಅದುಮಿಬಿಡಲಿ

ಇಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಓಡಿ ಕಾಣದೆಯೆ ಮರ್ಮ ಮೀಟಿ ಸುಡಲಿ
ಲಂಪಟನು ಅವನು ನನ್ನ ಬಳಸಿರಲಿ ಹೇಗೆ ಬೇಕೆನುವ ಹಾಗೆ
ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳ ಒಡೆಯ ಬೇರಿಲ್ಲ, ಅವನೆ ಅವನೆ ಅವನೇ

ಹಸಿವೆಂದು ವ್ಯಾಕರಣ ತಿನ್ನಲಾರೆ
ಬಾಯಾರಿ ಕಾವ್ಯರಸ ಕುಡಿಯಲಾರೆ
ಛಂದಸ್ಸಿನಿಂದ ಕುಲ ಉದ್ಧರಿಸಿದವರಿಲ್ಲ
ದುಡ್ಡು ದುಡಿ ಫಲವಿಲ್ಲ ಕಲೆಗಳಿಂದ

ಸಂಪುಟ- ೬

ಹಳೆಯ ಮಾತು ಹೊಸ ಅರ್ಥ

೧, ವರದರಾಜ ಬಲ್ಲಾಳ

ನಾವು ಓದಿ ಮರುಳಾದ ಜನಾಂಗ, ದುಡಿದು, ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿ, ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿ ಬಾಳುವ ಬದಲಾಗಿ, ನಿತ್ಯಜೀವನದ ನೂರು ನೋವುಗಳನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿರ್ದಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಓಜಸ್ವೀ ಚೇತನೆಯನ್ನು ಅರಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲಾಗಿ ಹಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಮರ್ಮವನ್ನರಿಯದೆ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತ, ಪೂಜಿಸುತ್ತ, ಭಜಿಸುತ್ತ ಮೂಢಭಕ್ತರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಜನಾಂಗ, ಯಾವ ವೇದವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯದಿದ್ದರೂ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ನಮ್ಮ ಮನ ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಮರ್ಮ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಮೂಕಜ್ಜಿಯಂತೆ ನಾವು ಭಾವ ವಿಹ್ವಲರಾಗುತ್ತೇವೆ, ವೇದ-ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಭಾರತ ರಾಮಾಯಣಗಳು, ಪುರಾಣ-ಉಪಪುರಾಣಗಳು, ವೇದಾಂತ-ಮೀಮಾಂಸೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ಅನೇಕ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವು ತುಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತೇವೆ, ಹಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥವರಿಯದೆ ಮೆಲುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲ ನಮಗೆ ಗೌರವಾದರಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ, ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವ ಧೂರ್ತತನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ನಾವು ಯಾರನ್ನೋ ವಂಚಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ವಾತಾವರಣದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದುರ್ಬಲವಾದ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಉಸಿರಾಡು ತಿದ್ದೇವೆ, ಹೊಸ ಯುಗದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಹಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬಲಿಷ್ಠ ಅಂತಶ್ಚೇತನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆ ನನ್ನ ಕೈಸೇರಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಆರ್ಯರಿಗೆ ಅಂದಿನ ಜೀವನಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವೆಂದೆನಿಸಿದ ಹಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುವ ಜಡ ಮನೋವೃತ್ತಿ ನಮ್ಮ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಯಾವ ಕ್ಷುದ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಲೂ ಅಳುಕದ ನಾವು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದರೆ ಆರ್ಯರ ಅಂತಃಕರಣ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಹಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ವಿಕೃತಿಯ ವಿವಿಧರೂಪಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾವೇಕೆ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ನೋಡಬಾರದು? ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಹೀನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಕಂಪಿತ ಕಣ್ಮನಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಪರಿಹಾರವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಒಳ ವಿವೇಕದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನಮಗೇಕೆ ಇಲ್ಲ? 'ನಿನ್ನೆ'ಯ ವಿಚಾರಗಳ ಚಿಂತನೆ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತ ಸಾಗುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಅನವಶ್ಯಕವಾದ ತೊಡಕೆಂಬ ವಿವೇಕ ನಮ್ಮಲ್ಲೇಕೆ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ? ದಿನ ದಿನವೂ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಉರುಳಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಸರಿ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಥಕತೆಗಳನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲಾಗಿ ನಾವೇಕೆ ದೇಶ ವಿದೇಶದ ಮೂರ್ಖಮಹಾತ್ಮರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ? ಅಧ್ಯಯನ, ಅಭ್ಯಾಸ ಯಾ ಚಿಂತನದ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸಾವಿರಾರು ಮೈಲು ದೂರದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅರಳಿ ಬಂದ ಯಾ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ, ಸದ್ಯ ಕೊಳೆತು ನಾರುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಅಮೂಲ್ಯ ಕಣಗಳು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಬಂದು ಜಾರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ? ಹಳೆಯ ಮಹಾಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದಂಟಾದ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರವಿಕ್ಷೇಪ (distruction) ಗಳು ಕರಗದೆ ನಮ್ಮ ಮನದೊಳಗಿನ ಪ್ರಕಾಶ ಹೇಗೆ ಬೆಳಗಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವೇಕೆ. ಗಮನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ? ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಬಲ್ಲ ಬೆಳಕು ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ಮಹಾತ್ಮರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಜೀವನ

ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ, ಬಾಳಿನ ಆಧಾರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ನನ್ನ-ನಿನ್ನ ಅಂತಶ್ಚೈತನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂಬ ಧೈಯ್ಯ ನಮಗೇಕೆ ಇಲ್ಲ? ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರೆ ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನ ತನಗಾಗಿ ತಾನು ನಾಚಿಕೆ ಪಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಇಂದು ನಮ್ಮ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ, ಎಲ್ಲ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲೂ ಅರ್ಥವಾಗದ 'ಅತೀತ'ಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದೆ, ಆದರೆ ಈ ಸೂಜೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವಾದ ನಂಬಿಕೆ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಅರ್ಥವರಿಯದೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಈ ಪೂಜೆ ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ಒಳಕೋಣೆಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ಜಪ-ಪೂಜೆ, ಭಜನೆ-ಭಕ್ತಿಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಡತೆಯ ಕತ್ತಲನ್ನು ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ, ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡತೊಡಗಿರುವ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನೂ ಸಹ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೂರ್ಖನಂತೆಯೇ ತಿಳಿಗೇಡಿಯಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ನಮ್ಮ ವಾತಾವರಣವೇ ಈ ರೀತಿ ಬದಲಾಯಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಾಗಬಲ್ಲ, ಶಬ್ದಾತೀತವಾದ ಅಂತರ್ಜೀವನ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠವಾದ ಬಾಳ್ವೆ ನಮಗೆ ಅರ್ಥಹೀನ ವೆಂದೆನಿಸಿದೆ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಒಂದು ಮಾತಿನ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಇಂದಿನ ಫ್ಯಾಷನ್ನಿಗೆ ಅದು ಸರ್ವಥಾ ಅನುಚಿತನಾಗಲಾರದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಲೇಖನ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬಹು ಹಿಂದಿನ ಮಾತು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬಂಧುಗಳು ಬಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಿಕಟ ಹೋರಾಟವನ್ನೆಸಗಿದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾತು. ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳೂ ಹೊಡೆದಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತು ಸೇನಾಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದ ಮಾತು, ಪಾಂಡವರ ಆಶಾಕೇತುವಾದ ಅರ್ಜುನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಾರಥ್ಯದ ಭಾಗ್ಯ ಪಡೆದು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿಳಿದು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳ ಸೈನ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಅನೇಕ ಬಂಧು ಗಳು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ : ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನ ಮನ "ಛೇ" ಅನ್ನುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮನ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ, "ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಬಂಧುಗಳ ರಕ್ತಪಾತ ಏತಕ್ಕಾಗಿ?" ಸಹೃದಯತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, "ಉಂಡು ತಿಂದು ಕೂಡಿ ಬಾಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬಂಧುಗಳು, ಹೊಡೆದಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ." ಮನಸ್ಸು ವಿಚಲಿತವಾದರೆ ಮೈಗೆ ಬಲವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು? ದೌರ್ಬಲ್ಯವಿದ್ದಾಗ ವೇದಾಂತಕ್ಕೇನು

ದಾರಿದ್ರ್ಯ? ಅರ್ಜುನ ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಏನೇನೋ ವೇದಾಂತ ಹೇಳತೊಡಗುತ್ತಾನೆ, ಯುದ್ಧ ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ತನ್ನ ಎಂದಿನ ದುರಭ್ಯಾಸದಂತೆ ಇಂದೂ ನಗುನಗುತ್ತ ರಥಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ ಮಾತಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆತ, ಮಾತಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಸಹ ಬರಿದು ನಗುವಿನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವುದು ಆತನ ಅಭ್ಯಾಸ, ಆದರೆ ಇಂದು ಅರ್ಜುನನ ಮೂರ್ಖ ಬುದ್ಧಿ ವೈರಾಗ್ಯ-ವೇದಾಂತಗಳ ರೂಪತಾಳಿ

ಬಂದಾಗ ಅವನ ಮಂದ ಹಾಸದ ಮದ್ದು ಹೇಗೆ ಸಾಕಾದೀತು? ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಾಳಿನಲ್ಲೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಿಹಿಕಹಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ, ಹಿನ್ನಡೆ ಬಾಳಲ್ಲ ಎಂಬ ಮರ್ಮವನ್ನು ಈ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಆತ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು? ಅತೀತದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ಪ್ರವಾಹವು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ವರ್ತಮಾನವಾಗಿಸುತ್ತ ನಾಗಲೇ ಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನಡೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.. ಎಂಬ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಾಳ ಗೆಳೆಯನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು? ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ನಿರಪೇಕ್ಷನಾಗಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಈ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದಾಗಿ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು, ಇದೇ ಭಗವದ್ಗೀತೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹೇಳತೊಡಗುತ್ತಾನೆ :- ಇದೆಂಥ ಅವಿವೇಕ! ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ? ದೇಹ ಹೇಗಾದರೂ ನಾಶ ಹೊಂದದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆತ್ಮ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇದಲ್ಲದೆ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯ ನೂರಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದಂಟಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದಾಗಿ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಾಗ, 'ತನ್ನಿಂದ ಇಂಥ ಹೇಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಬಾರದು' ಎಂಬ ಅರ್ಜುನನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವೇನಿದೆ? ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಆಗತಕ್ಕ ಘಟನೆಯನ್ನು "ತನ್ನಿಂದ ಹೀಗಾಗುವುದು" ಎಂಬ ಮೂರ್ಖ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ಅರ್ಜುನ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಏತಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದಂಟಾದ ವಿವಶತೆಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ ಶಬ್ದಾತೀತನಾಗಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ತನ್ನ ಮೈಮನಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಿತವಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಳ ಆಳ

ಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ದೂರ ದೂರದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಈ ವ್ಯಾಪಕ ವಿಶ್ವದ ಅನಂತಪ್ರಕೃತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲ ದಿಶೆಗಳಿಂದಲೂ ಆವರಿಸಿ ಕುಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ದುರಭಿಮಾನವೇತಕ್ಕಾಗಿ? ಅರ್ಜುನಾ, ನಮ್ಮನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು, ಸೆಳೆತಗಳು ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ ರೂಪಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿವೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡು, ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನಾಳತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀನು ಪಡೆದರೆ "ನನ್ನಿಂದ ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳ ಹತ್ಯೆ....." ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ, 'ನಾನು' ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನದ ಸಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಬೀಜದಿಂದ ಮೊಳಕೆ ಬರುವ ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪ, ಇಚ್ಛೆ- ದ್ವೇಷ..... ಮೊದಲಾದ ಧ್ವಂದ್ವಗಳು ತಾನಾಗಿ ಮಾಯ ವಾಗುತ್ತವೆ, ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಅದಮ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಷ್ಟೂ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕೇಂದ್ರ (ನಾನು) ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗಾಳಿಗೋಪುರ ಕುಸಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮನದೊಳಗಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕೋಲಾಹಲ ಮಾಯವಾದರೆ ನಿನ್ನ ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ (ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ) ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲದು, ಸ್ಥಿರವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಅದಮ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲದು, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಒದಗಿಬಂದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯಬಲ್ಲದು, ಇಂಥ ವಿನೋದದ ನಿಶ್ಚಿಂತ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಬಾಳಬೇಕು ಅರ್ಜುನಾ, ಸುಮ್ಮನೆ ವೈರಾಗ್ಯದ ವೇದಾಂತ ಹೇಳು ನಿನ್ನ ಪೊಳ್ಳು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ರಣರಂಗವು ಉಚಿತ ಸ್ಥಲವೇ?

ಇದೆಂಥ ಮಾತು? ಒಂದೆಡೆ "ಯುದ್ಧ ಸ್ವ ಭಾರತ" 1 ಎನ್ನುವ ಉತ್ತೇಜನ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅಹಂ, ಮಮತೆಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದು ಬಂದ ಮನದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆದೇಶ, ಸಂಕಲ್ಪ..ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರದಂತಾಗಿ ಬದುಕು ಜಡಶಿಲೆಯಂತಾಗಲಾರದೇ? ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯ ಜಡಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವೇದಾಂತವನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಬೇಕೇ? ನಮ್ಮ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತರಲಾಗದ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತಂದುದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ-ಶಾಂತಿ ಗಳನ್ನು ತುಂಬಲಾರದ ವೇದಾಂತದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? "ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮ? ಎನ್ನುವ ಗೀತೆಯ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಅಸಂಗತ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ! ಮನುಷ್ಯನು ನಿಷ್ಕಾಮನಾದರೆ ಆತನಿಗೆ ಧರ್ಮವೇಕೆ?

1-ಗೀತಾ : ಅ, ೨, ಶ್ಲೋ, ೧೮,

ಕರ್ಮವೇಕೆ? ಈಶ್ವರನೇಕೆ? ಸದ್ಗತಿಯೇಕೆ? ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಸಾಧನೆಗಳೇಕೆ? ಬಾಳ್ವೆಯೇ ಏಕೆ?

ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ, ನನಗೆ ನಿಷ್ಠಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಅಸಂಗತವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಾಮನಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಸಹಸ್ರ ಚಿಂತನಗಳಿಂದ ವಿಕಿತ್ತನಾದ (distracted) ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಲೀಲಾಮಯವಾದ ಅನಾಯಾಸ ಜೀವನದ ಕರ್ಮಕೌಶಲವು ಅಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಕರ್ಮವೆಂದ ಕೂಡಲೇ ಒಂದು ಅಭಿಲಾಷೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ದೃಢನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಸತತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಒದ್ದಾಡಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಧಿಸುವ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶವಿದೆ, ನೋವು ಇದೆ, ಅಂತರಂಗದ ಸಂಘರ್ಷವಿದೆ, ದಣಿವು ಇದೆ, ಮೈ ಮನಗಳ ಶಕ್ತಿಕ್ಷಯವಿದೆ, ಇದು ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ಕರ್ಮವೇ?: ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶ-ದಣಿವುಗಳು, ಸಂಘರ್ಷ ನೋವುಗಳು ಇರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೆಲ್ಲಿದೆ? ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ, ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ, ಇಂದೂ ನಿಮ್ಮದುರಿಗೆ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಬದುಕಿನ ಅನಂತ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ (possibilities) ಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅರಳಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಈ ಅನಂತ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಎಂದೆಂದೂ ಎಳೆಪಟ್ಟು ದಣಿಯದೆ ಇನ್ನೂ ಅನಂತ ಮುಖಗಳನ್ನು ತೋರಬಲ್ಲ ಈ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿ ನೋಡಿ, ಈ ವಿಶ್ವ ಎಷ್ಟು ಕೋಟಿ ವರ್ಷ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಆಸ್ತಿತ್ವದ ರೂಪಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಬಂದರೂ ಎಂದೂ, ಎಲ್ಲಾ ದಣಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೇಗ (forces) ಗಳಿಗೆ ದಣಿವಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಸಹಜ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲೂ ದಣಿವಿಲ್ಲ, ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೇಗಕ್ಕೊಳಪಡದ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಂತ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಆತನಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ, ಆತನು ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ವೇಗಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯವುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯ (ಬದುಕು) ದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ದಣಿವು, ನೋವುಗಳು ಏಕೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿವೆ? ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಮೌನವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ, ದಣಿವಿನ ಸಂವೇದನೆಯಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಮನದೊಳಗೆ, ದಣಿವು, ನೋವು, ವೇದನೆ, ಸಂಘರ್ಷಗಳು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಅರ್ಹತೆಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ತನ್ನ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸುಖ-ದುಃಖ ಗಳನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಪಂಚ ವನ್ನು ತಾನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ನೋವುಗಳನ್ನು ತನಗೆ

ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಇದ್ದಾಗ 'ದೇವ' ಎಂದು ಯಾರನ್ನೋ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಈ ಶೂನ್ಯ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಆತನ ಬೊಬ್ಬೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮೊಳಗಿ ಮಾಯ ವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬೊಬ್ಬೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿವಿಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೊಳಗು ತಿದ್ದರೂ ಎಂದೂ ಈ ಸಪ್ರಕೃತಿ ಈತನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮೌನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ, ದಣಿವು-ನೋವುಗಳು ತನ್ನ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡ ಪುರಸ್ಕಾರ, ಸ್ವಾರ್ಥದ ಭಾಷೆಯನ್ನರಿಯದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅಹಂಕಾರ ಹೊಸ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ದಣಿವು, ಮಾನಸಿಕ ಸಂಘರ್ಷ, ರೋಗ ಮೊದಲಾದ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಅವನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ, ರೋಗ ಪ್ರಬಲವಾದಾಗ ಡಾಕ್ಟರರು Forget all, take rest ಎಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಈ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಏಕೆ ಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯ ಪ್ರಾಯಃ ಡಾಕ್ಟರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ನೀವು ಎಲ್ಲ ನೋವು ಗಳನ್ನು ಮರೆತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವಾಗ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಬಾಳಲು ಬೇಕಾದ ಜೀವನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ, ನಿಮ್ಮ ವಿವೇಕ ದಿನದಿನವೂ ನಿರ್ಮಲವಾಗುತ್ತ ಬೆಳೆದರೆ, ನೀವು ನಿಮ್ಮದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯವು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತರೆ, ಈ ಅರಿವು ಬದುಕಿನ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲುದಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಒಳ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲಗಳೂ ಮಾಯವಾಗಿ ನೀವು ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆಯೇ ನಿಷ್ಕಾಮ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀರಿ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆಯೇ ನೀವೂ ಸಹ ಬಾಳನ್ನು ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ ಅನಾಯಾಸ ಸ್ಪಂದನಗಳ ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಕಾಣಬಲ್ಲೀರಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆಯೇ ನೀವೂ ಸಹ ಎಲ್ಲ ಸುಖ-ದುಃಖ ಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೀರಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಬಾಳೂ ಸಹ ಒಂದು ಲೀಲೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ನಿಷ್ಠಾವನೂ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠನೂ ಆಗಬಹುದು, ನಿಜವಾದ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲ, ಭೌತವಿಜ್ಞಾನದ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವ ಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಸಹ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಿಶ್ಚಿತ ಶಕ್ತಿಸಂಗ್ರಹ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾಮವಾದ ಸ್ಥಿರಚೇತನೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು

ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಭೌತಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾರಿದ ಶಕ್ತಿ, ಇಂಥ ಕರ್ಮಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬೆವರಿಳಿಸುತ್ತ ದುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ, ಜೀವ ಹಿಂಡಿ ಹೋರಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡತನವೇನು ಬಂತು? ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ಕರ್ಮ ಬರಿಯ ಒದ್ದಾಟ, ಹೊಯ್ಯಾಟಗಳಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಕರ್ಮ

ಹಾಗಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.

ಕೃಷ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ವಿವೇಕದ ಬಲದಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾದ, ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ, ಲೀಲಾಮಯವಾದ, ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾದ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಬೇಕು, ನಿರಹಂಕಾರ ನಾಗಬೇಕು, ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಾಗಬೇಕು, ಗುಣಾತೀತನಾಗಬೇಕು, ಆಗಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಕಲಾವಿದನಾಗುತ್ತಾನೆ, (ಯೋಗೇ: ಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲಂ), ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮುಕ್ತಹೃದಯ ತಾಳಿ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಬದುಕಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆ-ಎಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ, (ನಿರ್ಮಮೋ ನಿರಹಂಕಾರಃ ಯುದ್ಧ ಸ್ಥ).)

ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನವನ್ನೇ 'ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ'ಯಾಗಿ ಆಡಿ ತೋರಿದ ಬಾಳ್ವೆಯ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಂಗ್ರಾಮದ ೧೮ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭೀಕರವಾದ ಕದನದ ದಿನ, ಇಂದು ಸಂಜೆಯೊಳಗೆ ಜಯದ್ರಥನ ತಲೆಯನ್ನು ಉರುಳಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರೆ ತನ್ನ ಜೀವಿತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಅರ್ಜುನನು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯೂಹದೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಸುತ್ತಾಡಿದರೂ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಓಡಿಸಿದರೂ ಜಯದ್ರಥನ ಸುಳಿವು ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಕೆಳಗಿಳಿದಂತೆ ಅರ್ಜುನ ನಿರಾಶನಾಗತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ, ಮೈಮನಗಳು ಶಿಥಿಲವಾಗತೊಡಗಿವೆ, ಕುದುರೆಗಳು ಉರಿಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಓಡಿ ತುಂಬ ದಣಿದಿವೆ. ದಣಿದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಾಸ ಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಾಣ ಹೊಡೆದು ಅರ್ಜುನ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಸರೋವರ ಒಂದನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಿರಾಯುಧನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ಕುದುರೆಗಳ ಮೈಗೆ ತಗಲಿದ ಬಾಣದ ಗಾಯಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ, ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ತನ್ನ ಎಂದಿನ ಅಭ್ಯಾಸದಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ನಗುತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಶತ್ರುಗಳು, ಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಜಯ ನಿಶ್ಚಿತವೆಂಬ ವಿಷಯ ಕೌರವ ಸೈನ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮೂರುಕಾಸಿನ ಯೋಧ ನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ನಗುವಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಆತನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ದೃಢತೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ತಾವು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತರುಣಿಯರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೆರುಗು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮನವನ್ನು

ಅಪಹರಿಸಬಲ್ಲ ಚತುರ ವಿಲಾಸಿಯಂತೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಈ ಓಜಸ್ಸಿಗೆ ಏನು ಕಾರಣ? ವ್ಯಾಸರ ಉತ್ತರ-ಅಂತರಂಗದ ಅಪಾರ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ ನಿರ್ಮಲತೆ, ಸುದ್ಧಿ, ಪುರುಷೋತ್ತಮತ್ವ, ಇಂಥ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಇಂಥ ಅಂತಃಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಲು ಕೃಷ್ಣ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ಚೇತನೆಯ ಶುದ್ಧಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತ್ಯಗುಣ್ಯವಿಷಯಾ ವೇದಾಃ ನಿಶ್ಚೈಗುಣ್ಯೋ ಭವಾರ್ಜುನ, ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವೋ ನಿತ್ಯಸತ್ತ್ವಸ್ಥೋ ನಿಯೋಗ ಕ್ಷೇಮ ಆತ್ಮವಾನ್-ಇತ್ಯಾದಿ 1 ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳು ಮನುಷ್ಯನು ಇಂಥ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಗುಣಾತೀತನಾಗಿ ಬಾಳುವಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಇಂಥ ಗುಣಾತೀತನ ವರ್ಣನೆ ಗೀತೆಯ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ: ಪ್ರಕಾಶಂ ಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಚ ಮೊಹಮೇವ ಚ ಪಾಂಡವ | ನದ್ವೇಷ್ಟಿ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ ನ ನಿವೃತ್ತಾನಿ ಕಾಂಕ್ಷತಿ.2 ಪ್ರಕೃತ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ವಿವರಣೆಗಾಗಿ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿಬಂದ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ದಿನ ದಿನವೂ ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯೂ (State of being and the level of consciousness)

ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ, ಇದರಿಂದಲೇ ಬಾಳಿನ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಅನುಭವವು ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ವಿಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರರೂಪ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಗುಣಗಳನ್ನಲಾಗಿದೆ, ತಮ್ಮ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಆರ್ಯರು ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ : ಸತ್ಯ, ರಜಸ್, ತಮಸ್. ಈ ತ್ರಿಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕೆಲವರು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಜೀವನದ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣಕ್ಕೂ ಸಹ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರೂ ಗುಣಗಳು ಅಹಂತೆಯಿಂದ ಚಿಗುರಿ ಬಂದ ಮನದ ಮಲಗಳು, ದೋಷಗಳು, ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ಮಲ,

1. ಗೀತಾ-೨, ೨ ಶ್ಲೋ, ೪೫, 2...-ಗೀತಾ-೨. ೧೪ ಶ್ಲೋ, ೨೨,

ಗುಣಾತೀತ ಗುಣಾತ್ಯಯವೇ ಜೀವನದ ಸಹಜ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ, ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿ, ಈ ಗುಣಾತ್ಯಯದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ನಿಜವಾದ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹಿತವಾದ ನಿದ್ರೆಯ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಎಚ್ಚೆತ್ತ ನಾವು ಉಷಾಕಾಲದ ಹೊಂಬೆಳಕು ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡುತ್ತಿರುವ ಮಧುರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಂತರಂಗದೊಳಗೆ ಮೌನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಹೊಂಬಿಸಿಲು ದೂರದ ದಿಗಂತಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತೋರಿದಾಗ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಹಿತ ಸುಖವಾದ ವಾಯುಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾವು ಹೊಸತನದ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ, ಉರಿಬಿಸಿಲ ತಾಪದಿಂದ ಖೇದಗೊಂಡು ಮಹಾವೃಕ್ಷವೊಂದರ ವಿಶಾಲ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲೆತ್ತಿಸಿದಾಗ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಒಳ ತಂಪಿನ ಅರಿವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ, ನೆಚ್ಚಿನ ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧುಗಳ ಸಹವಾಸದ ಗಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಕ ಸೌಖ್ಯ ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತದೆ, ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೋದುವಾಗ ಕೆಲವೊಂದು ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಭಾವ ನಮ್ಮಂತರಂಗವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಮಹಾಕವಿಗಳ ಸರಸವಾಣಿಯನ್ನು ಆಲಿಸುವಾಗ ಮಾಧುರ್ಯವು ಇಷ್ಟು ಮಧುರವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಭಾವವಿಹ್ವಲವಾಗುತ್ತದೆ, ಇಂಥ ನೂರಾರು ತೆರನಾದ ಪ್ರಸನ್ನತೆ, ಸಂತೋಷ, ಆನಂದ, ಉಲ್ಲಾಸ, ಸತ್ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹಾದಿಗಳ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸತ್ತ್ವಗುಣವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಅಹಂಪ್ರಜ್ಞೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಹಜವಾದುದು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು (excellence) ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ದಿನ ದಿನವೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಾನೆ, ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಪೌರುಷ ಆತನನ್ನು ಜೀವನಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರ ಸ್ಪರ್ಧಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆತನ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪತ್ತು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಕೀರ್ತಿ-ಗೌರವಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿ-ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಅರಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅಹಂಕಾರ, ದರ್ಪ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಸ್ಪರ್ಧಾಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ರಜಸ್ಸಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳು.

ಆದರೆ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಈರ್ಷ್ಯೆಯಿದೆ, ದಾಹ ವಿದೆ, ಬಯಸಿದಂತೆ ಆಗದಿದ್ದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಿಡಿ ಕಿಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಯ-ಸಂಶಯ-ವಿಷಾದಗಳೂ ಸಹ ನಮ್ಮನ್ನಾವರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ, ನಮ್ಮ ನಿರಾಶೆಯ ನೋವು ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರರೂಪ ತಾಳಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆ ಆಲಸ್ಯ, ಜಡತೆ, ಪ್ರಮಾದಗಳ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ, ಇಂಥ ಅನೇಕ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ತಮೋಗುಣವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಗುಣಾತ್ಯಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಪ್ರಕೃತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ : ತನ್ನ ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಲದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ತ್ರಿವಿಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದೆ ಅಭೇದ್ಯವಾದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯ ಶುದ್ಧಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು, ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನಾಗಲೀ (ಬೆಳಕು, ಜ್ಞಾನ), ರಜೋಗುಣದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ (ಪರಿಶ್ರಮ, ಹೋರಾಟ), ತಮೋಗುಣದ ಮೋಹವನ್ನಾಗಲೀ (ಭ್ರಾಂತಿ, ಅಜ್ಞಾನ, ಭಯ), ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡದಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಾಗ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಾನಸಿಕ ಗುಣಧರ್ಮಗಳು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಮನದ ಭಾವ ಭಿತ್ತಿಯಿಂದ

ಮಾಯವಾಗಿ ದೂರ ಸರಿದಾಗ ಅವು ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿರಲೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗತಿಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ಮೂಡಿ ಬಂದರೂ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿ ಸಿಗಲಾರದೆ ಇಳಿದು ಸರಿದರೂ ಅದರ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲ, ಗುಣಾತೀತನಾದ ವಿವೇಕಿ ನಿಯತಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಂದ ಎಂಥ ಉತ್ತಾನ-ಪತನಗಳನ್ನೂ ಅಂತರ್ಮೌನದ ಸ್ವೀಕೃತಿ (complete, unconditional acceptance of all that actually is) ಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆ, ಇದು ವಾಸ್ತವಿಕತೆ (ಸತ್ಯ) ಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ, ಗೌರವಿಸುವ, ಭಜಿಸುವ, ಸೇವಿಸುವ ವಿಧಾನ, ಇಂಥ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಅರ್ಹತೆ ನವ ಚೇತನೆಗೆ ಇರದಿದ್ದರೆ ನಗಾರಿ-ಜಾಘಂಟೆಗಳ ಗದ್ದಲದಿಂದ ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಲು ನಾವು ಸಮರ್ಥರಾದೇವು? ಕೃಷ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ಶುದ್ಧಿಯೇ ಜೀವನದ ಆರಂಭ. ಸತ್ಯದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ, ರಜಸ್ಸಿನ ವಿವಿಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ, ತಮಸ್ಸಿನ ಮೋಹಭ್ರಾಂತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತೇವೆ, ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಾವು ತೋರತೊಡಗುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಆಂತರಿಕ ಏರಿಳಿತಗಳ ದುರಭ್ಯಾಸ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಸ್ವಭಾವದ ಅಂಗವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಅಂತರಂಗದ ಈ ಓಡಾಟದ ವಿಕಲತೆ ಮಾಯವಾಗದೆ ಬಾಳಿನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನದ (=ಸಮಾಧಿ, concentration, cessation of all dissipations) ಸ್ಥಿತಿ ಮೂಡಿ ಬರಲಾರದು, ಅಂತರಂಗದ ಚೈತನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಚದರಿಹೋಗದಂತೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೋದರೆ ತನ್ನ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಪಡೆಯಲಾರ ಮತ್ತು ಈ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ, ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಚೈತನ್ಯ ಶಕ್ತಿಗಳು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶ, ನೋವು, ಸಂಘರ್ಷ, ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗುಣತ್ರಯದ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕದಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ನಾವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ದುರಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದು ವೈಷಮ್ಯದ ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ, ಈ ವಿಷಮ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಮೌಸ್ತವಿಕತೆಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ನಿರ್ವಿಕಾರರಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದೇವೆ, ನಮ್ಮ ಅಂತರ್ಜೀವನದ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಒಳ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾವು ಯತ್ನ ಪಟ್ಟಷ್ಟು ಬದುಕು ಜಟಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ, ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಅಂತಃಶಾಂತಿಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೇಕೆ ವಿಫಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ನಾವು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದೇವೆ, ಆದರೆ ಹೀಗಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಗುಣತ್ರಯದ ಎಲ್ಲ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನೂ ಮೌನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಬಂದರೆ, 'ಪ್ರಕಾಶ'ದ ಯಾವ ಭವ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿಯು ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯದಿದ್ದರೆ, ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಏರಿಳಿತಗಳಲ್ಲೂ ಮೌನಜಾಗೃತ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು (silent receptivity) ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ಉಚಿತ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಸೇರಿ ಬಂದಾಗ ಚೇತನೆ ತಿಳಿಯಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : ನ ದ್ವೇಷಿ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ, ನ ನಿವೃತ್ತಾನಿ ಕಾಂಕ್ಷತಿ, ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಯಾವ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಾಜ್ಞ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ತನ್ನಿಂದ ದೂರಸರಿದ ಯಾವ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗೂ ಆತ ಲೋಭ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ವ್ಯರ್ಥ ಸ್ವಂದನಗಳ ಅಂತಃಕೋಲಾಹಲದಿಂದ ಮಾನವ ಚೇತನೆಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಯದ ಶುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಲು ತೊಡಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ನಾವು ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ಸೇವೆ, ಪುಣ್ಯ ಮುಕ್ತಿ..... ಇಂಥ ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳು ಸಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಕಾಶದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿ. ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅಂಥ ಸಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ತಾಮಸ ಮೋಹ ಭ್ರಾಂತಿಗಳ ಸಾಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಜ್ಞನ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಮೋಹ (ಭ್ರಾಂತಿಗಳನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನ-ಮುಕ್ತಿ ಗಳನ್ನೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲ, ತಮಸ್ಸೆಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾರಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೊದಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಮೋಹಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸಾಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮುಂದಿನ 'ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ' ಮತ್ತು 'ನಿವೃತ್ತಾನಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಇದೇ ಭಾವ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪುನಃ ವಿಭಾಗಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಈ ರೀತಿಯ ವಿಭಜನೆ

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತುಂಬ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು, ಆತ ಎರಡು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿ, ಆತ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾರಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ಆತನ ಮನ ಕಲ್ಪನಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಆತನೆಂದೂ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಆತ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ತನಗೆ ಸಿಗಲಾಗದ ವಸ್ತುವಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಮಡದಿಯಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಬೀದಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆತ ಕವಿಹೃದಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾದಿ (realists) ಗಳೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾ ಮಹಾ ಮೂರ್ಖ ವಿದ್ವಾಂಸರು ನಿಜವಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವಾಸ್ತವವಾದ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ನಿರಾಶಾವಾದಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಬದುಕು ಕೊಡಲಾಗದುದನ್ನು ತಾನು ಬಯಸಿ ನಿರಾಶನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿವೇಕವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲೆಷ್ಟು ನಿರಾಶ ವಾಸ್ತವವಾದಿಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ? ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಯಾವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯು ಸಾಗರದಿಂದ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ನೋವು-ನಲಿವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸಿಗಲಾರದ ಯಾವ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗೂ ಹಂಬಲಿಸದ ವಿವೇಕ ನಮ್ಮೆಲ್ಲೆಷ್ಟು ಜನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಈ ಹೊಸ ವಿಭಜನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲು ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನ ದ್ವೇಷಿ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ. ಪ್ರಾಜ್ಞನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಮೂಡಿಬಂದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಹೇಗೆಯೇ ಇರಲಿ, ಅದನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನ ನಿವೃತ್ತಾನಿ ಕಾಂಕ್ಷತಿ. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ತೇಲಿ ಬಾರದ ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಾಸ್ತವವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಕವಿರಲಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮನ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಥೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ : ‘ಹೀಗಾಗಬಾರದಿತ್ತು’ ‘ಹೀಗೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು’, ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳನ್ನು ನಾವು ದ್ವೇಷಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಹೀಗಾಗಬಾರದಿತ್ತೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಇದರಂತೆಯೇ ಅವಾಸ್ತವವಾದ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ನಾವು ಕಾತರರಾಗುವುದರಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ, ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವಾಸ್ತವದ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಮೂರ್ಖತನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆಮ್ಮದಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಯಾವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದೆ, ಅದು ತನ್ನ ಅದಮ್ಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿದೆ, – ಯಾವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ, (ನಾಸತೋ ವಿದ್ಯತೇ ಭಾವಃ ನಾಭಾವೋ ವಿದ್ಯತೇ ಸತಃ) -ಎಂಬ ವಿವೇಕ ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಷ್ಟು ಬಾಕ್ಸೆ ಸರಲವಾಗಲಾರದೇ? ನಾವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ತೀವ್ರ ವಾಗಿ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವೆವೋ, ಅವಾಸ್ತವಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವೆವೋ, ಅಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಜಟಿಲತರ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ, ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ನಾವೆಷ್ಟು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವೆವೆಂಬಂಶವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶನ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ನಿಜರೂಪ ನನಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅವರ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳು, ಅವರ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳು, ಅವರ ಸಂಸ್ಕಾರ-ವಿಕ್ಯತಿಗಳು, ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು, ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕ್ರಮ ನಿಯಮಗಳು..... ಇಂಥ ನೂರಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಗಳ ಬಣ್ಣ ಬಳಿಯದೆ ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಚಿಂತನ, ಶೋಧನೆ, ಸಾಧನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಗಳ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಬಲ್ಲೆಗಳು, ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದ ತಟಸ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ವಿಶ್ವದ ನಿರಪೇಕ್ಷಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಜಾಗೃತಪ್ರಜ್ಞೆ.

ಬಾಳಿನ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದರೆ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು, ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಪ್ರತಿ ಘಟನೆಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೂ ‘ಬೇಕು’ ‘ಬೇಡ’ ಗಳ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಬಳಿದು ನೋಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾವು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ, ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕೆಲವು

ಕಾರಣದಿಂದ ‘ಬೇಕು’ ಕೆಲವು ಕಾರಣದಿಂದ ‘ಬೇಡ’ವೆಂಬ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಿದು ನೋಡುತ್ತೇವೆ, ಒಥೆಲೊನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ಪ್ರೀತಿ ದ್ವೇಷಗಳ ಕಣ್ಣೀರು (cruel tears) ಪತ್ನಿ ಡೆಸ್ಸಿ ಮೋನಾಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ

ತೀವ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಜಗಲಾಡುತ್ತ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲ ಕಾಣಬಹುದು, ಈ ವಿರೋಧಿ ಒತ್ತಡಗಳು ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾದ ತಾಳಿದಾಗ ಜನರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಭಯಂಕರ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ (mental crises) ಗುರಿಯಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ ಮನದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನರಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ, ಈ 'ಬೇಕು' 'ಬೇಡಗಳ ಉಗಲಾಟದಿಂದಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಇರದ ವಿಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಉದಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ತಾಕಲಾಟದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಕೇಶಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳು ಸ್ವತಃ ನಿರಪೇಕ್ಷವೂ, ನಿರಾಕಾರವೂ, ನಿರ್ವರ್ಣವೂ ಆದ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಹೊಸ ಆಕಾರ, ಹೊಸ ಬಂಧನ, ಹೊಸ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿವೆ, ಈ ವಿರೋಧಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಶುಭ್ರವರ್ಣದ ಬಾಳು ಒಮ್ಮೆ ಬಿಳಿ (ಸತ್ಯ) ಯಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆ ಕೆಂಪು (ರಜಸ್) ಗಿ, ಒಮ್ಮೆ ಕಪ್ಪು (ತಮಸ್) ಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ, ಬಾಳಿನ ಅಪಾರವಾದ ಶುಭ್ರವರ್ಣವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ತಟಸ್ಥ ದ್ರಷ್ಟಾರರಾಗಬೇಕು.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈ 'ಬೇಕು' 'ಬೇಡ' ಗಳಿಲ್ಲದ ಗುಣಾತೀತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠನಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ತನಗೆ ಸೃಹಣೀಯವಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನಗಂಡು, ಅದನ್ನು ಬಯಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿ ದುಡಿಯುವುದು ಸಹಜವಾದ ಕ್ರಮ. (ಚಾನಾತಿ, ಇಚ್ಛತಿ, ಯತತೇ) ಬಯಕೆಯಿರದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಯತ್ನವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ? ಯತ್ನವಿರದ, ಶೋಧನೆಯಿರದ, ಸಾಧನೆಯಿರದ, ಪ್ರಗತಿಯಿಲ್ಲದ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿ, ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಏನಿವೆ? ವಿಶ್ವವೊಂದು ವ್ಯರ್ಥ ವ್ಯಾಪಾರವೇ? ಬಾಳೊಂದು ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ ಮೂರ್ಖ ಕತೆಯೇ? ನಮ್ಮ ವೇದವೇದಾಂತಗಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಶಾಬ್ದಿಕ ಪ್ರಪಂಚಗಳು ಸಂತೆಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲಗಳೇ? ಮೌದು, ಸೃಷ್ಟಿ ಯೊಂದು ವ್ಯರ್ಥವ್ಯಾಪಾರ, ಆದರೆ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ. "ವ್ಯರ್ಥವ್ಯಾಪಾರ" 'ಮೂರ್ಖ ಕತೆ' 'ಸಂತೆಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲಗಳು'-ಇಂಥ ಉದ್ಯೋಗಪೂರ್ಣ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ? ವಿಶಾಲವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನಂತೆಗೆ ಭದ್ರವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವೊಂದನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದೆ ವ್ಯಥೆಪಡುವ ನಮ್ಮ

ಸ್ವಾರ್ಥದ ವ್ಯರ್ಥ ಆಕ್ರೋಶ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇಂಥ ಅಹಂಕಾರದ ಒಳ ಬಂಧನ ನಮಗಿರದಿದ್ದರೆ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಚಂದಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ನಿರಾಯಾಸವಾದ, ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ, ಎಂದೆಂದೂ ರೂಪಾಂತರ ತಾಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಂದೆಂದೂ ನಾಶವಾಗದ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಆ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅನಂತಕಾಲದ ಲೀಲೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಮಿ, ಈ ಮಾನವ ಸಭ್ಯತೆ, ಈ ಸಭ್ಯತೆಯ ವಿಚಿತ್ರ ವಿವಿಧ ಸೌಂದರ್ಯ ವೈಭವಗಳು ಉದಿಸಿ ಬಂದಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೌಧದ ನಿರ್ಮಾಣ 'ಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಈ ಭೂಮಿ, ಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ನಮ್ಮ ಸಮೀಪದ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೀನರಾಗುವಾಗ (ಯಮಂತಕೋ ಪ್ಯೇತಿ ವಿನಾಶಕಾಲೇ) 1 ಆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇದು 'ಬೇಡ' ಎಂಬ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಈ ಸತ್ತ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ, ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸ ಬಹುದಾದ ಯಾವ ರೀತಿ, ಕ್ರಮ, ಪದ್ಧತಿ, ಗುಣಧರ್ಮಗಳೂ ಇದರ ಶಾಶ್ವತರೂಪ ವಾಗಿರದಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಇಂಥ ಯಾವ ಆಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಅಲಿಪ್ತವಾದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಸತ್ತ ಸ್ವಯಂ ನಿರಾಧಾರವಾಗಿದ್ದು ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ನಾಮರೂಪಗಳ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ, ಇಂದಿನ ಅಂತರಿಕ್ಷವಿಜ್ಞಾನ, ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಹೊಸ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳ ನಿಲುವೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ, ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯದಿಶೆ (space) ಎಷ್ಟು? ಭೌತಿಕ ಪದಾರ್ಥವೆಷ್ಟು? ಇವುಗಳಲ್ಲ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸರ್ವಥಾ ಅನುಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಪದಾರ್ಥವೆಷ್ಟು? ಜೀವನ ನಿರ್ಮಾಣೋಪಯೋಗಿ ಯಾದ ಸರಕುಗಳೆಷ್ಟು? ಇಂಥ ಸರಕುಗಳಲ್ಲ ಜಡವೆಷ್ಟು? ಚೈತನ್ಯವೆಷ್ಟು? ಈ ಚೈತನ್ಯದ ಒಳಲೋಕವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ, ಈ ಜಡತೆಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಮನುಷ್ಯ ಚೇತನವೆಂದು ಈ ತನಕ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ? ವಿಜ್ಞಾನಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ : ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಜಡಚೈತನ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂಘರ್ಷ-ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಬೆಂದ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಬೃಹದಾಕಾರದ ಜಡರಾಶಿ ಕಾಲದ ಆದ್ಯಂತಗಳಿಲ್ಲದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ಮುರಿದು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಅಪಾರ ಶೂನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿದೆ! ಅಪಾರ ಶೂನ್ಯತೆ-ಜಡತೆಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ ಇಂಥ ವಿಶ್ವದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೂರದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯದ ಮಿಂಚುಹುಳ ಕೆಲಕಾಲ ಮಿನುಗಿದರೇನು? ಮಿನುಗದಿದ್ದರೇನು? ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲ, ಜಡತೆಯ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲ. ಜಡತೆಯಿಂದ ಚೈತನ್ಯ ಅರಳುತ್ತಿದೆ. ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲೂ ಜಡನಿಯತಿಗಳೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ, ಶಕ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ರೂಪಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಂತೆ ಚೈತನ್ಯ ಜಡದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದು ಪುನಃ ಜಡದಲ್ಲೇ ಮಾಯವಾಗಬಹುದು, ಈ ವಿಶಾಲ 'ಅಸ್ತಿತ್ವ'ದ ಈ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶುದ್ಧಿ (impersonality) ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ, ನಾನು-ನೀವು ಈ ಅಸ್ತಿತ್ವ (ಸತ್ಯದ ಒಂದೊಂದು ಕಿರಣಗಳು, ಅಂಶಗಳು, ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ಹೊರ ರೂಪಗಳು ನಮ್ಮ ಬಾಳ ಮೂಲದ ನಿಜರೂಪಗಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬಾಳ ಮೂಲದ ನಿಜರೂಪ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ 'ಶುದ್ಧಿ'. ಈ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ನಾವು ಜೀವನದ ಆಳದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಸಮ್ಮತವಾದ 'ನಮ್ಮತನ'ವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ, ಇದೊಂದು ಹೊಸ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲ, ಅವಾಸ್ತವವಾದ ಸಾವಿರ ಮುಖವಾಡಗಳು ನಮ್ಮದಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡು ನಾವು ನಾವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಯಂತಹ ಅಪಾರ ಮೌನ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಇಚ್ಛಾ-ದ್ವೇಷಗಳಿರದ ಗುಣಾತ್ಮಯವನ್ನು, ಮೌನಭಾವದಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹೇಗೆಯೆನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಏನು ಪರಿಹಾರ ದೊರಕಿದಂತಾಯ್ತು? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗಿರಬಹುದು : ನಿರಪೇಕ್ಷನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಇಚ್ಛೆ, ನಿರಪೇಕ್ಷ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ತೋರಬಹುದು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ A ಯು a ಯ ಹೀನಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಇಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಿತಕಾರಿಯಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಹೀನಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತ ಹಿತಕ್ಕೆ ಘಾತಕವಾದುದರಿಂದಲೂ ಸ್ವಯಂ ವಿಚಲಿತನಾಗದೆ ತಿದ್ದಲು ಯತ್ನಿಸ ಬಹುದು, ಅಥವಾ ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿಚಾರವಂತನಾಗಿರದ B ಯು a ಯ ಹೀನಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿಕೊಡಬಹುದು, ಅಥವಾ ತುಂಬ ಅವಿವೇಕಿಯಾದ C ಯು a ಯ ಹೀನಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತ, ಆಕ್ರೋಶಿಸುತ್ತ ಹುಚ್ಚರಂತೆ a ಮೇಲೆ ರೇಗಿಬೀಳಬಹುದು, A, B, C ಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಡಾಕ್ಟರರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದರೆ A ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ B ಮತ್ತು C ತಮ್ಮ ನಾಡಿಯ ಬಡಿತ, ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು, ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸುತ್ತಲಿನ ನೂರು ಜನ ನೂರು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ, ಈ ನೂರು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇವರ ಚೈತನ್ಯದ ನೂರು ರೂಪಗಳನ್ನೂ, ನೂರು ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ

ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ-ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವಯೋಗ್ಯತೆ ಅವನ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ತೋರಿಕೆಗೆ ಕೆಟ್ಟವನಾಗಿ ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಸ್ತುತಃ ತುಂಬ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು, ತೋರಿಕೆಗೆ ಮಹಾಯೋಗ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಳಗಿಂದ ಮಹಾಸ್ವಾರ್ಥಿಯೂ, ಕಪಟಿಯೂ ಆಗಿರಬಹುದು, ತೋರಿಕೆಗೆ ವಿವಿಧ ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಂತರಂಗದೊಳಗೆ ನಿರ್ವೇಷನಾಗಿರಬಹುದು. ನಾವು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ ಅಮುಖ್ಯ, ಅನುಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ, ಕರ್ಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಲುವು ಯಾ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಕರ್ಮದ ಬೆಲೆಯ ಏರಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶ, (ತಪೋ ನ ಕಲ್ಯಾಣಧ್ಯಯನಂ ನ ಕಲ್ಯಃ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೋ ವೇದ ವಿಧಿರ್ನ ಕಲ್ಯಃ ಪ್ರಸಹ್ಯ ವಿತ್ರಾಹರಣಂ ನ ಕಲ್ಯಃ ತಾನೈವ ಭಾವೋಪಹತಾನಿ ಕಲ್ಯಃ 1) ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಯತ್ನ ಕೃತಿಗಳಂತೆ ಅಹಂತೆಯ ಲೇಪವಿಲ್ಲದ ಇಚ್ಛೆ-ಯತ್ನ-ಕೃತಿಗಳ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು, ನಿಷ್ಕಾಮನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕರ್ಮಶೀಲನಾಗಬಹುದು.

ಬದುಕಿನ ಮೂಲ ಭಾವಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮಹಾಕವಿಗಳ ಮಾತು ಸರಳವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನೊದಗಿಸಬಹುದಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ, ವ್ಯಾಸರ ವಾಣಿಯೂ ಸಹ ನಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ಚೈತನ್ಯವು ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೇ ತಿದ್ದಬೇಕಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯೆಂಬ ವಸ್ತು ಉದಿಸಿದಾಗಲೇ ದ್ವೇಷ ಹುಟ್ಟಿಬಂದಿದೆ, ನಾವು ಬಾಳನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದಲೇ ಮೃತ್ಯು ನಮಗೆ ದ್ವೇಷವಾಗಿದೆ, ನಾವು ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಅಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಹೂಡಲು ತೊಡಗಿದ್ದೇವೆ. ಪುಣ್ಯಲೋಭ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆತ್ಮದಂಡನ, ಅಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ವಿವಿಧ ಸಂಯಮಗಳು, ಪಾಪದ ಮೇಲೆ ಜುಗುಪ್ಸೆ, ಪಾಪಿಗಳ ಮೇಲೆ ರೋಷ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ, ಧರ್ಮದ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದಾಗಿಯೇ ನಾವು ವಿಧರ್ಮಿಯರ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷ, ಮತ ಮತಾಂತರಗಳ ಜಗಳ ಯಾ ಅಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಉಗ್ರ ಆವೇಶವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮೋಹವಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಬೇರೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು

ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿಯೂ, ಅವಿವೇಕದ್ದಾಗಿಯೂ ತೋರಿಬರುತ್ತಿದೆ, ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾವು ಚರ್ಚೆ, ಜಗಳ, ಕಂಠಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಧೋತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ಉಡುಪನ್ನೇ ಮೆಚ್ಚತೊಡಗಿದುದರಿಂದಾಗಿ ಬೇರೆ ಉಡುಪಿನ ಜನರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮನದೊಳಗೆ

1-ಮಹಾಭಾರತ : ಆದಿಪರ್ವ : ಅ. ೧ ಶ್ಲೋ , ೨೭೫.

ಹೇಸಿಕೆಯ ಭಾವ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ಧ್ವನಿಗಳು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮಗಳು-ಎಣ್ಣೆ ಕಾಣದ ಹಳ್ಳಿಯ ಗಾಡಿಯ ಚಕ್ರದ ಸ್ವಗದಂತೆ ಒರಗಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತವೆ, ಕಪ್ಪು ಚರ್ಮದ ಆಫ್ರಿಕಾ ವಾಸಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನಂತೆ ಸ್ಪುರದ್ರೂಪಿಣಿಯಾದ ಸ್ವದೇಶೀ ಯುವತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವವನಾದುದರಿಂದ ಬಿಳಿ ಚರ್ಮದ ಲೇಡಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅಸಹ್ಯಪಡುತ್ತಾನೆ, ಕ್ಯಾಪ್ ಧರಿಸುವ ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಭಾರತದ ಭಟ್ಟರ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅನುಕಂಪನವಾದ ಎಂಥ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು! ಎಷ್ಟು ಜನ ಭಾರತೀಯರು ಇಂದೂ ಸಹ ಆಧುನಿಕ ಅಮ್ಮಣ್ಣಿಗಳ ಬಾಬ್‌ಕಟ್ಟನ್ನು ಕಂಡು ಜುಗುಪ್ಸೆ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ರಮಣಿಯರ ಉದ್ದವಾದ ಹಿಂಬಾಲಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಬಾಲದ ಉದ್ದದ ಅನುಪಾತಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರೇಮದ ಆವೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ! ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಸ್ವರಪದ್ಧತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ಜನರಿಗೆ ಚೀನೀ ಭಾಷೆ ಎಂಥ ಅಪಸ್ವರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ, ತರಕಾರಿ ತಿನ್ನುವವನಿಗೆ ಮಾಂಸಾಹಾರದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ತಿರಸ್ಕಾರವಿದೆ! ಸದಾಚಾರಿಯಾದವನಿಗೆ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಎಷ್ಟು ಹೀನನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ! ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಸತ್ಯದ ಸೋಗು ಹಾಕಿರುವ ಸಭ್ಯರ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಖಚಿತವಾದ ದ್ವೇಷವಿದೆ! ಒಂದು ಇಚ್ಛೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷ, ಒಂದು ಲಿಪ್ಪತೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಅಸಹನೆ, ಒಂದರ ಮೇಲಿನ ಒಲವು ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗುತ್ತದೆ, ಲೋಭದ ಅಂತಃಸ್ವಂದನವು ನನ್ನ ಚೇತನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾರದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ದ್ವೇಷದ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನವು ಬರುತ್ತಿತ್ತೇ? ಸಾತ್ವಿಕತೆಯ ಬಂಧನಗಳಿರದಿದ್ದರೆ ತಾಮಸಭ್ರಾಂತಿ ನಮಗೆ ಗಂಟುಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : ನ ನಿವೃತ್ತಾನಿ ಕಾಂಕ್ಷತಿ. ನಮ್ಮ ಚೈತನ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಸ್ಪುರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಲೋಭದ ಸಹಸ್ರ ಕಂಪನಸ್ವಂದನಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ದ್ವೇಷದ ಪ್ರತಿಕಂಪನ-ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನಗಳು ಗಂಟು ಬಿದ್ದುದಾದರೆ ನಾವು ಬದುಕಿನ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವೆವೇ? ಹೌದು, ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉರುಳುತ್ತ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಬರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿ, ನಮ್ಮ ಲಾಭ, ನಮ್ಮ ಲೋಭ, ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಾಧ್ಯಯನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭಾವ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಭ್ರಾಂತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ “ಹೀಗೇಕೆ” ಎಂದು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ “ಹೀಗೇಕೆ” ಎನ್ನುವ ಅಸಹನೆಯೇ ನಮಗೆ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ನೋವು ಸಂಕಟಗಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ಒಂದು

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಲ್ಲಿದೆ? ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಏನು ಉಪಯೋಗ? ಮನುಷ್ಯನ ಅಸಹನೆ ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯತಿಯನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಏಕೆ ನಾವು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ? ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಹಣ್ಣಾದ ತಂದೆ ಉದ್ದಂಡತೆಯ ಮೋಜಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ತನ್ನ ತಿಳಿಗೇಡಿ ಮಗನನ್ನು ಸರಿ ದಾರಿಗೆ ತರಲೆತ್ತಿಸುವಾಗ ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗಪಡದೆ ಯತ್ನಿಸುವನೇ? ಪರಿಶ್ರಮಿಯೂ ಮಿತವ್ಯಯಿಯೂ ಆದ ತಂದೆ ಸೋಮಾರಿ ಮತ್ತು ದುಂದುವೆಚ್ಚದವನಾದ ಮಗನನ್ನು ಬೋಧಿಸತೊಡಗುವಾಗ ಸ್ವಯಂ ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ ಬೋಧಿಸಬಲ್ಲನೇ? ಮಗನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವ ತಂದೆ ಪುಸ್ತಕ ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಜ್ವರ ಬರುವ ಮಗನನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ? ತುಂಬ ಶಿಸ್ತು ಸಂಯಮಗಳ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉಚ್ಚಂಖಲ ಸ್ವಭಾವದ ಜನರನ್ನು ಸಂಧಿಸುವಾಗ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ? ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಸಾಧುವಿಗೆ ದುರಾಚಾರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ? ಬಾಳೆಲ್ಲ ದೈವಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸವೆಯಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಾಸ್ತಿಕರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹೊಟ್ಟೆ ಸಂಕಟವೇಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ? ಒಬ್ಬ ತುಂಬ ಸಭ್ಯ ವೇಷದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೀನ ಹುಂಬನೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ ಏಕೆ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? ಉಚ್ಚ ಜಾತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಂಡಾಲನೊಡನೆ ಏಕೆ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ? ಒಂದು ಧರ್ಮಸಂಪ್ರದಾಯದವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮ-ಸಂಪ್ರದಾಯದವನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಎಂಥ ಭಾವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ? ಅನ್ನ ತಿನ್ನುವ

ಜನರಿಗೆ ಹಂದಿ ತಿನ್ನುವ ಜನರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಈ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಬೇರೆ ದೇಶದ ಜನರ ಬಣ್ಣ, ಮಾತಿನ ರೀತಿ, ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳು, ಚಾಳಿಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ? ಇದೆಲ್ಲ ಏಕೆ? ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಭಾವಗಳೂ, ಎಲ್ಲ ಚಾಳಿಗಳೂ, ಎಲ್ಲ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ವಿಕ್ರಮಗಳೂ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯ ಸಹಸ್ರ ಕಿರಣಗಳು. ಈ ಸಹಸ್ರ ಮುಖಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪಾಂತರಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಕಾರಣರಾಶಿಗಳಷ್ಟೇ ಪ್ರಬಲವಾದ, ಅಪರಿಹಾರವಾದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ, ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಂತೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಸಹ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ (ಸತ್ಯದ) ಅಭೇದ್ಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ, ತಂದೆಯ ಪ್ರೌಢ ಅನುಭವ ಎಷ್ಟು ಕಾಲೋಚಿತವಾದುದೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಗನ ತಿಳಿಗೇಡಿತನವೂ ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿದೆ. ಐನ್‌ಸ್ಟೀನನಿಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಷ್ಟು ಸಹಜಗತವಾಗಿತ್ತೋ ಅಷ್ಟೇ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಡ್ಡನಿಗೆ ಹುಂಬತನವೂ ಸಹಜ ಸಂಗತವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಲ್ಯೆಯ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೈದಳೆದು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ದೌರ್ಬಲ್ಯ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚದ ಇಂಥ ಜನರ ವಿವಿಧ ಸ್ವರೂಪ-ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಇಂಥ ಜನರ ಜೀವನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲವು ಎಳೆಗಳನ್ನಾದರೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇಚ್ಛಾ-ದ್ವೇಷಗಳ ಕಂಪನಕ್ಕೊಳಪಡದ ಸ್ಥಿರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಾಳನ್ನು ನೋಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ನಮ್ಮದಾಗಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಬಾಳಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದಾರತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು, ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಬಾಳಿನ ಅಜ್ಞಾತ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಯಾವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ (=ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಯಾವ ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಯಾವ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನೂ.....) ಪ್ರಾಜ್ಞ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನ ದ್ವೇಷಿ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ

ಸಮಾಜದ ನೂರಾರು ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟು ದಿನ ದಿನವೂ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ವಿಕ್ರಮಿಯನ್ನೋ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೋ ತನ್ನ ಚೇತನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೂ ಸಮಾಜದ ಚಾಳಿಗಳ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿರುಪಾಯ ಜೀವಿ (helpless being) ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ವಿವೇಕವನ್ನು ತಾನೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತನೆಂಬ ಮಾತನ್ನೂ ನಾವು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ, ತನ್ನ ಸಹಜ ವಿವೇಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಂತೆಲ್ಲಾ ಬಾಳಿನ ನೋವುಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಆತ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿವೇಕದಿಂದ ಸ್ವಯಂ ರೂಪಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ, ನೋವು ನಲಿವುಗಳನ್ನೂ ತಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿ ನಡೆಯುವ ಶಿಲ್ಪಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಈ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಒಟ್ಟು ಲಾಭ ಹಾನಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಪ್ರತಿ ಜೀವಿಯೂ ಈ ರೀತಿ ಆತ್ಮವಿಸ್ತರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರಿಂದಲೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ಇವರಲ್ಲನೇಕರು ಈ ಆತ್ಮವಿಸ್ತರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆತ್ಮಘಾತಿಯಾದ (self-defeating) ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ತ್ಯಾಗದ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಶಸ್ತತೆಯನ್ನರಿತವರು ಸರ್ವಥಾ ಇಲ್ಲವೆನ್ನ ಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇಂಥ ಜನ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲೂ ಜೀವನ ತತ್ವ ತನ್ನಂತೆಯೇ ತುಂಬಿರುವುದನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಜ್ಞ ನಾದ ತಂದೆ ತಿಳಿಗೇಡಿಯಾದ ಮಗನನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಆತನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮಗನ ತಿಳಿಗೇಡಿತನವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನದ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದ ಮಗನ ಮೇಲೆ ತಂದೆಗೆ 'ತನ್ನವನು' ಎಂಬ ಬಂಧನವಿರದ ಕಾರಣ ಮಗನ ತಿಳಿಗೇಡಿತನ ತಂದೆಯ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಕೆರಳಿಸದೆ ಆತನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನರಳಿಸಬಹುದು, ಇಂಥ ನೂರಾರು ಸನ್ನಿವೇಶ ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಸ್ವಯಂ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗದೆ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಕರ್ತವ್ಯ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ಬಾಲ್ಯೆಯನ್ನು ವಿನೋದವಾಗಿ ಬಾಳಬಲ್ಲ. ನ ದ್ವೇಷಿ. ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸು ತಿರುವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಯಂ ಮಾನದಂಡವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಎರಡರೊಡನೆ ಇನ್ನೆರಡನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದಾಗ ನಾಲ್ಕೇ ಆಗುವಂತೆ ಬಾಹ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ತೋರುವ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಆತ ಸುಖವನ್ನೂ ದುಃಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಅರ್ಹತೆಗೆ ಮೀರಿದ

ಯಾವ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಉಂಡ ಅನ್ನದ ತುತ್ತು ಜೀರ್ಣವಾಗದೆ ನರಳುವ, ನಿದ್ರಾದೇವಿಯ ಆಹ್ವಾನದಲ್ಲೇ ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವ, ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಪಡುತ್ತ ಬೀದಿಯ ಬಣ್ಣದ ನಾಯಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ ಯಾ ಇಂತಹ ಇತರ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕೊರಗುವ ಲಕ್ಷಾಧೀಶನಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಎಕೌಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಡಾಲರುಗಳಿದ್ದರೇನು ಫಲ? ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ಗುಲಾಮಗಿರಿ, ಜಡಸ್ವಭಾವಗಳ ಆನಂದದಲ್ಲೇ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ರಸನಿಮಿಷವಾಗಿ ಬಾಳತಕ್ಕ ಜನ ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ವರದಾನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜಸಿದ್ಧ ಗಣಿತದಿಂದ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ (automatically) ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ, ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪ್ತಿ-ಅಶಾಂತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದುದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಅರ್ಹತೆಗೆ ದೊರೆತ ಪುರಸ್ಕಾರ, ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅರ್ಹತೆಯೇ ನಮಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರವಾಗಿರುವ ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿದೆ, ಪ್ರಾಜ್ಞ ಯಾವುದನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ನ ದ್ವೇಷಿ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಕತ್ತಲುಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿ ನೋಡಿದ

ಹೊರ ವಿಶ್ವದ ಮೌನಶಕ್ತಿಗಳ ವಿವಿಧಸ್ವಂದನಗಳು ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಗೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಬರುವಂತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆಗ ನಾವು ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ, ಈ ಆನಂದದ ಉಬ್ಬರದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗುಪ್ತ ಅಹಂತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಕೆಲವು ಜಾತಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬಾಯಿಬಿಡುವ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರ ರೂಪವಾದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಸಂತೋಷ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ ಪರಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳ ಗುಲಾಮಗಿರಿಗಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಲು ಸರ್ವದಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಪರಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ತೊಂದರೆಯಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಪರವಶನಾದ ಮೂರ್ಖನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖವೂ ಸಹ ಮುಂದಿನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನವಾಗಿದೆ, ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಮೌನವಾಗಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ದುಃಖವೂ ಸಹ ಅಹಂತೆಯ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಪಡದುದರಿಂದ ಆತನ ಹೃದಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುದುರಿಸುವ ಹಿತವಾದ ರಸಾನುಭವವಾಗಿದೆ, ಪ್ರಾಜ್ಞನ ಮುಂದಿರುವ ವಿಶ್ವ ನಿರೀಹಸ್ವಂದನಗಳ ನಿರಂತರ ಪ್ರವಾಹ ಮಾತ್ರ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೂ ತಿರಸ್ಕಾರ-ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರದ ಸಂಕುಚಿತ ಅಹಂತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ವ್ಯಾಪಕಸತ್ತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪಡೆದ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಹೇಗೆ ತೋರಬಲ್ಲ? ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಉಪಸ್ಥಿತವಾದ ಬಾಳ್ವೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿವಿಧ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಬೇಕಾದ, ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾದ ವಿವಶತೆ (inner Compulsion) ಆತನಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಸತ್ತ ಹೆಣ ಎತ್ತ ಬಿದ್ದರೇನು? ನಿರೀಹವಾದ ಆತನ ಬಾಳು ಹೇಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರೇನು? ಇಂಥ ಒಳ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಉಪಸ್ಥಿತವಾದ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದೆ, ತನ್ನ ನಿಕಟ (immediate) ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಸುಖವಾಗಿ ಹರಿದಾಡಬಲ್ಲ, ನ ದ್ವೇಷಿ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಾವು ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದ ದ್ರಷ್ಟಾರರೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ, ಆದರೆ ಇದು ನಿಜವಲ್ಲ. ನಾವು ವಸ್ತುತಃ ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನಂತ ಕುರುಡು ಸ್ವಂದನಗಳ ಪ್ರವಾಹವು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಬಂದ ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ....ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಮಗಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಅರ್ಹತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಇದೇ ಪ್ರಪಂಚವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನಾವು ಪಡೆದ ವೇದಾಂತವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲು ತೊಡಗುತ್ತೇವೆ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವ ಸತ್ವರಜಸ್ವಮೋರೂಪವಾದ ಭಾವದೇಶಗಳು ನಮ್ಮ

ಒಳ ಆಳದಿಂದ ಉಕ್ಕಿಬರುವ ಏರಿಳಿತಗಳು, ಇವು ಸುಮ್ಮನೆ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾತ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಈ ಗುಪ್ತ ಸತ್ತೆಯ ವೇಗಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ನಾವು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಸಹ ಬಿರುಗಾಳಿಯನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಕೈಚಾಚಿದಂತೆ ವ್ಯರ್ಥಸಾಹಸಗಳು, ಈ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಅವಿವೇಕ, ಮಣಿಯುವುದು ವಿವೇಕ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಸತ್ತವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ತಮಸ್ಸನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನಾವು ಸತ್ತದ ಶಾಂತಿ, ಪ್ರಸಾದ, ಉಲ್ಲಾಸಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಲೋಭವನ್ನೂ ಪಾಪ-ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳ ದ್ವೇಷವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ, ನಿಮಗೆ ತಾಮಸ

ಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂಶಯ, ಭಯ, ಚಿತ್ತಭ್ರಮಣೆ, ಮೋಹಗಳು ಬೇಡವಾದರೆ ಮೊದಲು ನೀವು ಸಾತ್ವಿಕತೆಗೆ ತಿಲತರ್ಪಣವನ್ನೀಯಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ-ಅಶಾಂತಿ ಗಳು ಬೇಡವಾದರೆ ನೀವು ತೃಪ್ತಿ ಶಾಂತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು, ನಿಮಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಬೇಡವಾದರೆ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು, ನೀವು ನಿಜವಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಬ್ಬುವ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ತಾಳದಿದ್ದರೆ ಅಳುವ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ನಿಮಗೆ ಗಂಟು ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, 'ಸುಖ ಮಾತ್ರ ಬೇಕು, ದುಃಖ ಬೇಡ' ಎನ್ನುವ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ನಿಮಗಿದೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೀನವಾದ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಈ ಜಾಣ್ಮೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಆದ್ಯಂತಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನನಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಸತ್ವವಾಗಲೀ, ತಮಸ್ಸಾಗಲೀ ಸಿಗಲಾರದಾಗ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಶಾಂತವಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಥ ಶಾಂತರೂಪ ತಾಳಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಅರಳುತ್ತ ಸಾಗಬಲ್ಲದು. ನಾವು ನೋಡುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೂ "ಒಳ್ಳೆಯದು-ಕೆಟ್ಟದು" ಎಂದು ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ, ಹೀಗೆ ನೋಡುವಾಗ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಕೋಲಾಹಲ ನಮ್ಮ ಮನದೊಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಹೊರ ಘಟನೆಗಳು ಸುಮ್ಮನೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ತಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ, ಈ ಅಸಹಾಯ ಹರಿದಾಟದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯದು 'ಕೆಟ್ಟದು' ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿರುವುದು ನಿಯತಿಯ ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ತರಗಲೆಗಳ ವಿವಶತೆಗಳು, There is nothing good or bad, but thinking makes it so: ಹೊರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡ ಹೊರಟಿರುವ ನಾವು ನಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹ, ದ್ವೇಷ, ಅಸಹನೆ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಾರ್ಥದ ನೂರಾರು ಅಂತಃಕಂಪನಗಳೊಡನೆ ನೋಡಹೋದರೆ ಏನನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ? ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ?

ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಮೂರ್ಖತೆಗಳ ಹೊಲಸು ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನೇ? ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಳಮೌನ ಬೇಕು, ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕೃತಿ ಬೇಕು, ಜಾಗ್ರತಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೇಕು, ನ ದ್ವೇಷಿ.....ನ ಕಾಂಕ್ಷತಿ.

ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ವಿಕಾಸದ ಆಧಾರ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು (our relationship with others), ಹೊರ ವಿಶ್ವದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಹತೆಗೆ ಒಪ್ಪತಕ್ಕಂತಹ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ (response) ತೋರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪ್ರತಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳೇ ನಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಸಹಜ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸುವ ಯಾ ಹೀನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಡಹುವ, ಸಂಸ್ಕಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು, ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೈಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ರೋಗ ರುಜಿನಗಳು, ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಚಾಳಿಗಳು, ಸಮಾಜದ ಕುರುಡು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು, ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ಪುಸ್ತಕ.....ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಭಾವಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ಭಾರಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ ರೂಪ ತಾಳಿವೆ? ಬಾಳಿನ ಹೇಯ ಭವ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಇಚ್ಛಾ-ದ್ವೇಷದ ವಿಕೃತ ಕಂಪನಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಸರ್ವದಾ ತೋಡುತ್ತ ಸಾಗಬಲ್ಲ ಮಹಾ ಪ್ರಭಾವನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾನೆ? ಸ್ಥಿರಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಬಲ್ಲನಾದರೆ ಆತ ಗುಣಾತೀತ.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಒಟ್ಟು ಸಾರಾಂಶವೇನು?

ಕೃಷ್ಣನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಷ್ಟೇ, ಗುರುಗಳು, ಆಚಾರ್ಯರು.....ಇವರನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಕೊಲ್ಲಲಿ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಜುನನ ವೇದಾಂತ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಮ ಪಾಂಡವನಾಗಿ ಆತ ತನಗೆ ತಿಳಿಯದೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಈ ಹಕ್ಕನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನ ಆಕ್ರಮಣ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಂಡವರು ದ್ರೌಪದಿ ಯೊಡನೆ ೧೩ ವರ್ಷ ವನವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಬಂದರೂ ದುರ್ಯೋಧನನ ಸ್ವಾರ್ಥ ತಣಿದಿಲ್ಲ. ಸಂಧಾನದ ಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿವೆ, ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಪಾಪಿ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿಂದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಾದಿಗಳೂ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ, ಹೀಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ಯುದ್ಧ 'ತನ್ನಿಂದಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಅರ್ಜುನ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವೇನಿದೆ?

ದುರ್ಯೋಧನನ ಸಂಹಾರ ಅವನ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಆಗುತ್ತಿದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನ ತೋರಿಕೆಯ ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ, ಅರ್ಜುನ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಳ್ಳೆ-ಕೆಟ್ಟ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡದೆ, ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪನಾಗಿ, ಬಾಣದ ಸುರಿಮಳೆಗೈದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತು ಈ ಕಾರ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಒತ್ತುತ್ತಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಸ್ವನನ್ನೂ ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ ಆತನಿಗೆ ಪುಣ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಪಾಪವೂ ಇಲ್ಲ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಕಾರ್ಯ ಹೇಗಾಗಬೇಕೋ ಹಾಗಾದಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಗುಣಾತೀತನಾಗಿ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನ : ಸು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೭೦೦

ಕಪ್ಪೆ ಅರಭಟ್ಟ

ಕಪ್ಪೆ ಅರಭಟ್ಟನ್ ಶಿಷ್ಯ ಜನಪ್ರಿಯನ್

ಕಷ್ಠ ಜನವರ್ಜಿತನ್ ಕಲಿಯುಗವಿಪರೀತನ್

ವರನ್ತೇಜಸ್ವಿನೋ ಮೃತ್ಯುರ್ನಡು ಮಾನಾವಖಂಡನಮ್

ಮೃತ್ಯುಸ್ತತ್ಕ್ಷಣಿಕೋ ದುಃಖಮ್ಯಾನಭಂಗಂ ದಿನೇದಿನೇ

ಸಾಧುಗೆ ಸಾಧು ಮಾಧುರ್ಯಂಗೆ ಮಾಧುರ್ಯಂ

ಬಾಧಿಪ್ಪ ಕಲಿಗೆ ಕಲಿಯುಗ-ವಿಪರೀತನ್

ಮಾಧವನೀತನ್ ಪೆಟನಲ್ಲ

ಒಳ್ಳೆತ್ತ ಕೆಯೋರಾರ್ ಪೊಲ್ಲದುಮದಱಂತೆ

ಬಲ್ಲತ್ತು ಕಲಿಗೆ ವಿಪರೀತಾ-ಪುರಾಕೃತ

ಮಿಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಕ್ಕುವುದು ಬಂದು

ಕಟ್ಟದ ಸಿಂಘವನ್ ಕೆಟ್ಟೋಡೆನೆಮಗೆಂದು

ಬಿಟ್ಟವೋಲ್ ಕಲಿಗೆ ವಿಪರೀತಂ-ಗಹಿತರ್ಕಳ್

ಕೆಟ್ಟರ್ ಮೇಣ್ಣತ್ತರವಿಚಾರಮ್

ಭ್ರಮೆ

ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಬಾರಿಸುವ ಗಂಟೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ ಆಕೆಗೆ. ದಿನವೂ ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದು, ಕೂಗಿ, 'ಬರ್ತೀರಾ ಹೊರಗೆ?' ಎಂದು ಕೇಳುವ ಮೇರಿ, ಇವತ್ತು ಯಾಕೋ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಮೂರು ದಿನ ಜ್ವರ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಔಷಧ ತಂದು ಕೊಟ್ಟವಳು ಇವತ್ತು ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೋ? ಮೈ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಇವತ್ತೇನೂ ಅಷ್ಟು ಜ್ವರವಿದ್ದ ಹಾಗಿಲ್ಲ, ಈ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೇರಿ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದವಳೆನ್ನಿಸಿತ್ತು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನಳಾಗಿ ಲಗ್ನ ನಾಗದೇ ಮೇರಿ ಯಾವುದೋ ಒಬ್ಬ ರೇಲ್ವೆ ಡೈವರನ ಸಂಗಡ ಇರುತ್ತಾಳೆಂದು, ರೇಲ್ವೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಸ್ತರತಿಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಆಕೆಗೆ ಹೇಸಿಕೆ ಎನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಲಗ್ನವಾದ ಒಂದು ವರುಷದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಬೇರೆ ಗಂಡಸಿನ ಹಂಗಿನಲ್ಲಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೇರಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸಮಾಧಾನವೆನ್ನಿಸಿತ್ತು, ತನಗೆ ಗಂಡಸಿನ ಹಸಿವಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ; ಇದೆ, ಆದರೆ ಮೇರಿಯ ಹಾಗೆ..... ಮಲಗಿದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿ, ನೋಡಿದ ಹೆಂಚನ್ನೇ ನೋಡಿ, ಕೆಂಪಾದ ಹೆಂಚು, ಕಪ್ಪು, ಹಸಿರು, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿದಂತೆ ಭಾಸ. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದಳು : ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲಾಗಿತ್ತು, ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಜನ, ಸಂಜೆ ವಾಕಿಂಗ್ ಹೊರಟ ಜನ, ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೆ

ಮುಂದೆ ಓಡಾಡುವ ಎಂಜಿನು ಆಗೀಗ ಬಿಟ್ಟ ಹೊಗೆ, ಎಂಜಿನಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗಿ ಕಾಣುವ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲುಗಳು-ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಡೈವರನಿಗಾಗುವ ಸೆಕೆಯ ಅನುಭವ-ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲನ್ನು ಕತ್ತಲಾಗಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮ, ಎಲ್ಲ ಕರಗಿದಾಗ ಓಡಾಡುವ ಎಂಜಿನಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಳಕು, ಸ್ಟೇಶನ್ ಪ್ಯಾಟಿಯ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಅಂಗಡಿ ಗಳಲ್ಲಿ ತೂಗುಬಿಟ್ಟ ಬಲ್ಲುಗಳು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇನೋ ಮುರಿದಂತೆ ಅನುಭವ. ಹೊಟ್ಟೆ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡಾಗ 'ಹಾ' ಎನ್ನಿಸಿತು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲಾವರಿಸುವ ಅನುಭವ ಬಂದು ಎದ್ದು ಸ್ವಿಚ್ ಕಡೆ ಸಾಗಿದಾಗ, ತಲೆ ಒಜ್ಜೆಯಾದದ್ದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ. ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಸುತ್ತಲಿನದೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿದಂತೆ ಭಾಸ.

ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಾದರೂ ಕೂಡೋಣ ಎಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮನೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಟಾರ್ ರೋಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದೆಲ್ಲ ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆಯ ದೀಪ ಹಾಕಿ ಹೊರ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಕುಳಿತಾಗ ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಹೊರ ಟವರು, ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬಂದಂತೆ ಭಾಸ. ಸಮೀಪ ಬಂದಾಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು : ಮೇರಿ— 'ಅಮ್ಮ, ಇವತ್ತು ಬರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ, ಇವರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ. ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದ್ದೆ.'- ಮೇರಿ ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರವೇ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ, ಹೋಗುವ ಆತುರದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ.

“ನನಗೀಗ ಆರಾಮವಾಗಿದೆ ಬಿಡೆ, ನೀನು ಹಾಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಾ.”

ಇಷ್ಟು ಆಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಮೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೇ ಅವನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಳು.

ಮನೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಬ್ರಿಡ್ಜಿಗೆ ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತ ಭಿಕ್ಷುಕರಲ್ಲ ಎದ್ದು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೋಲು ಹಿಡಿದು, ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಹಿಡಿದು, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿದರು, ರಸ್ತೆಯ ಆಚೆ ಬದಿಗೆ ಸ್ಟೇಶನ್ನಿನ ಬೇಲಿ, ಅದರಾಚೆ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ತೆವಳುವ ಎಂಜಿನು, ಅದರಾಚೆ ಚರ್ಚಿನ ಎತ್ತರವಾದ ಸಿಲುಬೆ, ಅದರಾಚೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪಾಗಿರುವ ದಿಗಂತ. ದೂರದಿಂದ ಗಾಡಿ ಕೂಗಿದಾಗ ಮಬ್ಬು ಹರಿದು ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು ಆಕೆಗೆ, ಅತ್ತೆ

ಇವತ್ತು ಈ ಗಾಡಿಗೆ ಬರಬಹುದು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ತನಗೆ ಜ್ವರ ಇಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆಂದು ಮೊದಲೇ ಅನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ತಾನು ತಾರು ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಎರಡು ವರುಷ ವಾಯಿತಲ್ಲವೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗದೆ!

ಇಂಥದೇ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆಯ ಮುಚ್ಚು ಮೂರುಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದವಳೆಂದು ಅತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ, ಇದರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೇನೋ ಇದೆ ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ಅಂದೇ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು, ಮಗ್ಗುಲು ಮನೆಯ ನಾರಾಯಣನೊಡನೆ ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಜೋಡಿಸಿ ಜನರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹುಬ್ಬಳಿಗೆ ತವರಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು ಆಕೆಗೆ. ಆದರೂ ಒಂದು ವರುಷದಲ್ಲಿ ತಾನು ಆ ಮನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ, ಇವರು ತೀರಿದ ಮೂರು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ, ಅತ್ತೆಯ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಕುಂಕುಮ ಹೋಗಿ, ತಲೆಯೆಲ್ಲ ಬೋಳಾಗಿ, ಕೆಂಪು ಸೀರೆ ಅವರ ಮೈಗೇರಿದಾಗ ಎಷ್ಟು ಹೆದರಿದ್ದೆ? ಎಷ್ಟು ಸಲ ಮೆಲಕು ಹಾಕಿ ಹಾಕಿ, ಆ ನೆನಪೆಲ್ಲ ಸ್ವಿಚ್ಚೊದೊಡನೆ ಹತ್ತುವ ಟ್ಯೂಬ್‌ಲೈಟ್ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇವರಿದ್ದಾಗಲೂ ಅತ್ತೆಯವರು ದರ್ಪ ತೋರಿದವರಲ್ಲ. ಇವರು ಹೋದ ಮೇಲೆಯೂ ಮಾತನಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಆ ಹೊಲಸು ನಾರಾಯಣನೊಡನೆ ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಸೇರಿದಾಗ ಅವರ ನೆತ್ತಿಗೆ ಪಿತ್ತ ಏರಿದ್ದು.

ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಸಿಡುಬೆದ್ದು, ಮೋರೆ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಕಲೆಯಾಗಿ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ನೀಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದ ಆ ನಾರಾಯಣನೊಡನೆ ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಜನ ಹೇಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೋ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯಲಾರದ ಒಗಟೆ. ಏನೂ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದವಳ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದ ಜನ, ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಮಲಾಪೂರ ಮಾಸ್ತರನೊಡನೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದರೆ..... ಅವ್ಯಾ!! ಏನೇನು ಅನರ್ಥವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತೋ?

ಹೆಂಡತಿ ತೀರಿದ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೇ ಕಮಲಾಪೂರ ಮಾಸ್ತರ ಬಂದು- 'ವಿಧವೆಯಾದರೆ ಏನಾಯಿತು? ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು ಲಗ್ನನಾಗಿ ಇರಬಹುದಲ್ಲ' ಎಂದು ಕರಕರ ಮಿಂಡೆಯರ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಹೆದರಿದ್ದಳು. ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹಂಚು ಕಿತ್ತಿ ಒಳಗಿಳಿದಾನೆಂಬ ಭ್ರಮೆ.

ಲಗ್ನವಾದರೆ ತಪ್ಪೇನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಹಾಕುವುದು....

ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದು ತನಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಶಾಂತಾ. 'ಬಾರೇ ಶಾಂತಾ- ಒಬ್ಬಳಿಗೇ ಕುಳಿತು ಕುಳಿತು ಬಹಳ ಬೇಜಾರು.

“ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇ ಹೋಗಿ ಬಾ ಅಂತ ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳಿದ್ದರು, ಮೇರಿಯಮ್ಮ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇ ಔಷಧ ತಂದುಕೊಡು ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಳು, ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟೆ, ಟೀಚರ್”- ಅಳುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು ಶಾಂತಾ.

“ಇರಲಿ ಬಾರೆ, ಅದಕ್ಕಾ ಕಿಷ್ಟು ಚಿಂತೆ? ನನಗೀಗ ಆರಾಮವಾಗಿದೆ ಬಾರೆ.’

ಶಾಂತಾ ಸಮೀಪ ಬಂದಾಗ ಬರಸೆಳೆದು ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟು-ಇವತ್ತು ಗಾಡಿಗೆ ನನ್ನ ಅತ್ತೆ ಬಾರ್ತಾರೆ, ಆಮೇಲೆಲ್ಲ ಕಾಳಜೀನೇ ಇಲ್ಲ.’ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮನೆಗೆ ಭೂಕಂಪನದ ಶಾಖವನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತ, ಸಂಜೆಯ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಗಾಡಿ, ತನ್ನ ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯನ್ನುಗುಳುತ್ತ, ಕಪ್ಪಾದ ದಿಗಂತ-ಹಾಗೂ ಚರ್ಚನ್ನು, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಇವಳಿಗೆ ಮರೆಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಪ್ಪುಹೊಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಉಗುಳಿ ಹೋಯಿತು. “ನಮ್ಮಪ್ಪನೂ ಇದೇ ಗಾಡಿಗೆ ಬಾರ್ತಾರೆ ಟೀಚರ್-ಹೇಳಿದಳು ಶಾಂತಾ. “ಉರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೇನೆ?” ‘ಇಲ್ಲ ಟೀಚರ್, ಈ ಗಾಡಿಗೆ ಇವತ್ತು ಅವರೇ ಡೈವರ್? “ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಡೈವರ್ನೆ? ಹೇಳೇ ಇಲ್ಲಲ್ಲೇ? “ಮೇರಿಯಮ್ಮನ ಗಂಡ, ನಮ್ಮಪ್ಪ ತುಂಬಾ ದೋಸ್ತರು ಟೀಚರ್, ಅವರೂ ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮಪ್ಪ ಬಂದು ಮೊದಲು ಅವರ ಮನೆಗೇ ಹೋಗೋದು.’ ಬಂದ ನಗುವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು : “ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಅಲ್ಲಿಗ್ಯಾಕೆ ಹೋಗೋದು?” “ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ ಮೇರಿಯಮ್ಮನ ಗಂಡನೂ ದೋಸ್ತಿ ಟೀಚರ್-ದೋಸ್ತಿ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು ಶಾಂತ. ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದು ಉರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ಜನಗಳ ಗಲಾಟೆ, ಟಾಂಗದವರ ಕೂಗು ಎಲ್ಲವೂ ಸಮೀಪ, ಸಮೀಪ

“ನನ್ನ ತಂದೆ ಮನೆಗೆ ಬಾರೆ, ನಾ ಹೋಗ್ತೇನೆ ಟೀಚರ್ “ಹೋಗು, ನಾಳೆ ಮತ್ತೆ ಬಾರೆ.’

ಶಾಂತಾ ಸ್ವೇಶನ್ನಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಗಿದಳು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿಯ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಶನ್ನಿನಿಂದ ಬರುವವರ ಆಕೃತಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು, ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಒಳಗೆ ಬಂದಂತೆ.

ಅತ್ತೆ ಅಲ್ಲ; ಗಂಡನು, ಓ! ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮಾಮಾ. ಈಗ್ಯಾಕೆ? ಅಕ್ಕ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಈ ಕಡೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾಕೆ? “ಏನು? ಈ ಕಡೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ?” ಕೇಳಿ ಕೆಮ್ಮುತೊಡಗಿದಳು.

ಇಲ್ಲಿ ನನಗೊಂದು ಕೆಲಸವಿತ್ತು, ನೋಡಿ ಹೋಗೋಣಂತ ಬಂದೆ.....ಯಾಕೆ? ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆರಾಮ ಇದ್ದಾಂಗಿಲ್ಲ.”

“ಹೌದು, ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಜ್ವರ, ಈಗ ಆರಾಮ ಆಗ್ಯೆದ, ಅತ್ತೆಯವರಿಗೆ ತಾರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಬರಬಹುದು.’

ಮಾಮಾ ಯಾಕೂ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ತನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಲೂ ಕೂಡ ಆಗದೆ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತೀರಿದ ನಂತರ ಇದೇ ಮೊದಲ ಸಲವಲ್ಲವೇ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು?

‘ಮಾಮಾ ನೀವಿಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತಿರಿ, ನಾನು ಒಳಗೆ ಅನ್ನಕ್ಕಿಟ್ಟು ಬರ್ದೇನಿ, ಮೈಯಾಗ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲಾಂತ ಅಡಗೀನೇ ಮಾಡಿಲ್ಲ.’

‘ಇಲ್ಲ ನೀನು ತ್ರಾಸ ತಗೋಬ್ಯಾಡ, ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ದೇನಿ..... ನಾನು ಉಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ ಬರ್ದೇನಿ.”

ಎಂದವರೆ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚೀಲವನ್ನು ಖುರ್ಚಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟರು.

ಮಾಮಾ ಯಾಕೋ ಬಹಳ ಸೊರಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದೆನಿಸಿತು. ಅದೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಲಗ್ನವಾದಾಗ ಎಷ್ಟು ಚೆಂದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ತನಗಾಗ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ. ಈಗ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಕೂದಲೆಲ್ಲ ಉದುರಿ ಹೋಗಿವೆ.

ಉರೊಳಗಿನ ತಮ್ಮ ತೋಟದ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಟಿಗೆ ಉರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಈಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಸಿದ್ದು ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಆರಾಮ ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು. ತಲೆ ಒಜ್ಜಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದಾಗ, ಗುತ್ತಾದ ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಗಾಯದಿಂದಾದ ರೂಪಾಯಿ ಅಗಲದ ಪೆಟ್ಟಿನ ಗುರುತು ಕೈಗೆ ಹತ್ತಿತು, ಯಾಕೋ ಖುಷಿ ಎನಿಸಿ ನಗು ಬಂತು.

ಈಸು ಕಲಿಸುವಾಗ ತನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ದಂಡೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಮಾ ತನ್ನನ್ನು ದೂಕಿಸಿದ್ದು, ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ತಿರುಗಿದಂತಾದದ್ದು, ಎರಡು ಸಲ ಕೈಕಾಲು ಬಡಿದು, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ದಂಡೆಗೆ ಬರಲು ಮೈ ಮುದುರಿ ಕೊಂಡಾಗ ಕಲ್ಲಿನ ಮೋಕು ತಲೆಗೆ ಬಡಿದು, ರಕ್ತ ಬಂದು ನೀರೆಲ್ಲ ಕೆಂಪಾದದ್ದು, ಮಾಮಾನ ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ಮುಖ -ಎಲ್ಲ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಗುರುತಿನ ಮೇಲೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ “ಹಾ!” ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಮಾತಾ ಹುಡುಗನಂತಿದ್ದವರು ಕುಡಿಮೀಸೆಯಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದವರು, ಇಂದು ಎಷ್ಟು ಹಿರಿಯರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲ! ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾದಾಗಲೂ ಮಾತಾನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ನನಗೆ, ಅವರ ಅದೇ-ಈಸು ಕಲಿಸುವಾಗಿನ ಮುಖವಷ್ಟೇ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸಿತು.

ಇವರು ಮಾತಾ ಕೂಡಿ ನಿಂತಾಗ, ಇವರು ಮಾತಾನಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವರಿದ್ದರೂ ಯಾಕೂ ಹಿರಿಯರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು, ನಕ್ಕಾಗೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಹುಡುಗರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವವರು.

ಖುರ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ, ಸ್ವೇಶನ್ನಿನಿಂದ ಹೋಗುವ ಜನರಲ್ಲ ಮುಗಿದು ಖಾಲಿ ಟಾಂಗಾಗಳು, ಕುಡಿದ ಕೂಲಿಗಳು ಬಂದ ಗಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಹೊಸ ಎಂಜಿನಿನ ಧಡ್, ಧಡ್ ಎನ್ನುವ ಸಪ್ಪಳ, ಬ್ರಿಡ್ಜಿನ ಹಿಂದಿರುವ ಹೊಲೆಯರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುವ ಹಲಗೆಯ ಸಪ್ಪಳ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಏಳು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯ ಮರವೆಂದು ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗಿಯರೆಲ್ಲ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬನ್ನಿಯ ಗಿಡದ ಮಬ್ಬು ಮಬ್ಬು ಆಕೃತಿ - ಇವೆಲ್ಲ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ನೀರವತೆಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮಾತಾ ಮರಳಿ ಬಂದಾಗ ಗಂಟೆ ಒಂಭತ್ತು, ಆರಾಮ ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ

ಮಲಗಿದ ಆಕೆಗೆ ಬಾಗಿಲ ಸದ್ದಾದಾಗಲೇ ಎಚ್ಚರ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಾದ ಮೇಲೆ ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತವರು ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯದವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೋ ಮನದಿಂದ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಂತೆನಿಸಿ ಆಕೆಯ ಕೇಳಿದಳು : “ಮಾತಾ, ಅಕ್ಕ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ?? “ಎಲ್ಲರೂ ಆರಾಮ ಇದ್ದಾರೆ, ನಿಮ್ಮಕ್ಕ ನಿನ್ನ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೇಳಿದಳು...? ಒಂದು ನಾಟಕೀಯ ನಗೆ (ಇದು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ) ತಂದು ಹೇಳಿದರು. “ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನೀನೇನೂ ಉಳಿಸೇ ಇಲ್ಲ..... ಎಷ್ಟು ಸೊರಗಿ

ಕಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿ.” ಎರಡು ಹನಿಗಳು ಅವರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಉದುರಿದವು. ಈಕೆಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾ ಮೌನವಾಗಿದ್ದಾಗ ತಡೆಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕಟ್ಟೆ ಒಡೆಯಿತು. ಈಕೆ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೀರಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಮಾತಾಗೆ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಯಿತು. ಕಣ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಡಿ, ನಾಲ್ಕು ಮೋಸಂಬಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊರಗಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ನೈಟ್ ಪೈಜಮ ತೆಗೆದು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. “ಸರೂ, ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿಬಿಡಿ....ತಪ್ಪು ತಿಳಿಬ್ಯಾಡ... ತಡವರಿಸಿದರು, ‘ಸರೂ, ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳತೇನಿ... ಹೀಗಂ ದುಡಿಯೋದು ಏನು ಹರಕತ್ತದ ನಿನಗೆ?’ ಬಾಗಿಲ ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ತನ್ನೆರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ದೋಷವಿಲ್ಲವೆಂತಲೇ ಹೇಳಿದಳು : ‘ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಗುರಾಗೋಹಂಗೆ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶ ಮಾಡಿಕೋಬೇಕಲ್ಲ, ಮಾತಾ.’ ಮಾತಾ ಈಕೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಹೇಳಿದರು : “ಅದೇ ಒಂದು ಭ್ರಮಾ, ನೀ ಇನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶ ಹುಡುಕತಾ ಇದ್ದೀ. ಅದು ನಿನಗಿನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿನಗೆ ಸಿಗೋಹಂಗೆಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು ನಿನಗೆ ಈಗ ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಹಣೇಬರಹ ನಿಂದು..... ನಾಳೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ನಡಿ ನನ್ನ ಜೋಡಿ.’ ಬ್ಯಾಡಾ ಮಾತಾ, ಅದು ಭ್ರಮಾ ಆದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ನಾನು ಯಾರ ಹಂಗಿ ನಾಗೂ ಸಣ್ಣಾಕಿದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಇಲ್ಲ, ಈಗ್ಯಾಕಿರಬೇಕು? “ಸುಮ್ಮನೆ ವಾದ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಬಂಧಂಗಳಾತು ಹೇಳು....

ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಯಾರನ್ನರ ಲಗ್ನಾಗಿಬಿಡು.’ ಮಾತಾನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಿಗಂತ, ಚರ್ಚಿನ ಸಿಲುಬೆ, ಗಾಡಿ, ಬನ್ನಿ ಗಿಡ, ರೇಲ್ವೆ ರಸ್ತೆಯ ಎಡಬದಿಗಿರುವ ಬೇಲಿ,

ಬೇಲಿಯ ಆಚೆಗಿರುವ ಹುಲ್ಲಿನ ಬಯಲು, ಬಯಲ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೇರಿಯ ಮನೆ, ಆಕೆಯ ಮೋರೆ, ಎಲ್ಲ....ಎಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಗಿಮಿ ಗಿಮಿ ತಿರುಗಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು ಆಕೆಗೆ. “ಅದನ್ನ ನೀವು ಹೇಳೋದಲ್ಲ ಮಾತಾ.....ನನಗೆ ಬೇಕಂದ್ರ ನಾನ ಮಾಡತೇನಿ.” ಮಾತಾ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪೈಜಮ್ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ, ಆಗ ಎದ್ದು ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದಳು. ಆಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿದಾಗ ಏನೋ ಕನಸು; ಇವರು ಬಂದು ಮೈ ಸವರಿದಂತೆ ಕನವರಿಕೆ ಎಚ್ಚರಾಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಹಳವಂಡವೆಂದು ಮೇಲೆದ್ದು ಬಚ್ಚಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವಾಗ ಮಾತಾನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ನಿರ್ದಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಶಪಿಸಿ, ಕಂದಿಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಬತ್ತಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿಸಿ ಹಚ್ಚಿ, ಮಾತಾನ

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಡ ಹೋದಾಗ ಕಾಲಿಗೇನೋ ತಾಗಿದಂತೆ; ಕಾಟಿನ ಮೇಲಿನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ (ಸೆಕೆಯಾಗಿರಬೇಕು), ಕಾಲು ತಾಗಿದರೂ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲ, ಕೈಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸವರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಕೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಕಂದಿಲು ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು, ಮನೆಯಲ್ಲ ಕಗ್ಗತ್ತಲು.

ಮುಂಜಾನೆ ಬೆಳಕಾದಾಗ ಚಹ ತಯಾರಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆ ಚಹ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ 'ಹೋಗಿ ಬರ್ದೇನಿ' ಎಂದೇಳಿ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯದೇ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅವರ ಗೈರು ಹಾಜರಿ, ರಾತ್ರಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಅನನ್ಯಳಾಗಿ ಉಳಿದ ಸುಖವನ್ನು ಆಕೆಗೆ ತಂದಿತ್ತು. ಮುಂಜಾನೆಯ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಬಂದಿಳಿದ ಜನ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಿಳಿಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಟಾಂಗಾವಾಲಾಗಳ ಹೊಸ ಹುರುಪಿನ ಧ್ವನಿ. ಗಾಡಿಯಿಂದ ಬಂದ ಜನರನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಶಾಂತಾ ಓಡೋಡಿ ಓಡೋಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು, ಶಾಂತಾ ಮಾತನಾಡುವ ಮೊದಲೇ ಈಕೆ ಎತ್ತಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು "ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಹೋದರೇನೇ?"- ಕೇಳಿದಳು. (ಇಲ್ಲ ಟೀಚರ್...ಮೇರಿಯಮ್ಮ ಭಾವಿ ಹಾರಿಕೊಂಡಾಳೆ'-ಹೇಳಿದಳು, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಶಾಂತಾಳನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ಮೈಮೇಲೆ ಖಬರಿಲ್ಲದವಳಂತೆ, ಮನೆಯ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟು ಓಡಿದಳು-ರಸ್ತೆ, ರೇಲ್ವೆಯ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯ ಬೇಲಿ, ಬೇಲಿಯಾಚೆ ಹುಲ್ಲು ಬಯಲು, ಬಯಲು ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೊಲೆಯರ ಕೇರಿ; ಆಮೇಲೆ ಮೇರಿಯ ಮನೆ. ಆಗಲೇ ಜನ ಸೇರಿತ್ತು. ಡೈವರ್ ಅವಳನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಒಲೈ' ಎಂದಿದ್ದರಿಂದ ಮೇರಿ ಭಾವಿ ಹಾಕಿ

ಕೊಂಡಿದ್ದಳಂತೆ. ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಈಕೆಗೆ ಮೇರಿಯ ಮುಖ ನೋಡುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ಮನೆ ತಲುಪಿದಾಗ, ಮುಂಜಾನೆಯ ಗಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಮನೆ ಹೊಕ್ಕು ಅತ್ತೆಯವರು ಎದುರಾದರು, ಅವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಈಕೆಗೆ ಯಾಕೋ ಸಂತೃಪ್ತಿಯ ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬುದಾರಿ ತಾನೆ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಂತನಿಸಿತು. 'ಮನಿ ಬಾಗಿಲಿಲ್ಲ ತೆರೆದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ ನಮ್ಮವ್ವಾ.....ರಸ್ತೆ ಮ್ಯಾಲಿನ ಮನಿ' 'ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುಟೋ ಮೇರಿ ಅನ್ನೋವಳು ತೀರಿದಳಂತೆ, ನೋಡಿ ಬಂದೆ, ಭಾವಿ ಹಾರಿದ್ದಾಳೆ.' "ಮುಂಜಾನೆದ್ದು ಸತ್ತ ಸುದ್ದೀನು. ಈಗ ಹ್ಯಾಂಗದ ಪ್ರಕೃತಿ. ಎಷ್ಟು ಸೊರಗಿದೆ ನಮ್ಮನ್ನಾ? "ನಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ದೇನಿ, ನೀವು ಮೈ ತೊಳಕೊಂಡಿರಿ? "ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾಡಬ್ಯಾಡ.'

ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ (ಸು, ೧೦ ಸೇ ಶ) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಗದ್ಯಮಾದರಿ

...ಹಳಮುಖನೆಂಬ ಪಾರ್ವತಿ ತನ್ನ ಮೂಡಣ ಕೆಯ್ಯನ್ ಉಟಲೆಂದು ಪೋಗಿ ಕೆಸಳಾದುದಂ ಕಂಡು ಉಟಲ್ ಪದನಲ್ಲು ಎಂದು ಬೆಟ್ಟದ ಪಡುವಣ ಕೆಯ್ಯನ್ ಉಳಿಲ್ ಪೋಗುತ್ತಂ ತನ್ನ ಕೆಯ್ಯನ್ ಸಾರೆ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆನಿಂದ ಭಟಾರರಂ ಕಂಡು ಇಂತೆಂದನ್-ಅಜ್ಜಾ, ಎನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕೂಳಿನಿಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡು ಬಂದೊಡೆ ಪಡುವಣ ಕೆಯ್ಯಮೋದ ನೆಂದು ಪೇಳ್ಳು ಅಟ್ಟಂ ಗಡಿಂ-ಎಂದು ಪಡುವಣ ಕೆಯ್ಯ ಮೋದನ್. ಅನ್ನೆಗಮಾತನ ಪಾರ್ವತಿಯುಂ ಪಗಲಪ್ಪಾಗ ಕೂಜಂ ಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೆಯ್ಯೋಳಗಲಂ ಅಟಿಸಿ ಕಾಣದೆ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆನಿಂದ ಭಟಾರರಂ ಬೆಸಗೊಂಡಲ್-ಅಜ್ಜಾ, ಎನ್ನ ಭಟ್ಟನ್ ಈ ಕೆಯ್ಯನುಳಲ್ ಬಂದಾತನೆವೋದಂ ಪೇರಿಂ-ಎಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ಆ ಭಟಾರರ್ ಮೌನವ್ರತಂಗೊಂಡು ನುಡಿಯದೆ ಕೆಮ್ಮಗಿದೊಡೆ, ಪಿರಿದುಂ ಬೇಗಮಿದುರ್ ಬೇಸತ್ತು, ಕೂಳಂ ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡುಪೋದಳ್. ಅನ್ನೆಗಂ ಇತ್ತ ಹಳಮುಖನುಂ ಕೆಯ್ಯಂ ಪಿರಿದು ಬೇಗಂ ಉಟ್ಟು, ಸೇದೆಗೆಟ್ಟು ಹಸಿದು ನೀರಡಿಸಿ ಬಸವಳಿದು, ಕೂಳಂ ತರ್ಪುದಂ ಪಿರಿದುಂ ಬೇಗಂ ಸಾರುತ್ತಿದುರ್, ತಾರದಿದೊಡೆ ಬೇಸತ್ತು ಮುಳಿದು, ಮನೆಗೆವೋಗಿ-ಎಲೆಗೆ, ಕೂಳಂ ತಂದೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪೆಂಡತಿಯುಂ ಸೊಪ್ಪು ನಾರಾಗಿ ಬಡಿಯೆ, ಆಕೆಯಿಂತೆಂದಳ್-ಎಕೆ ಬಡಿವೆಯ್, ಆಂ ಕೂಳಂ ಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಕೆಯ್ಯೋಳರಸಿ ಪಿರಿದುಬೇಗಮಿದುರ್ ಪಾರ್ವತಿ ನಿಮ್ಮಂ ಕಾಣದೆ ಮನೆಗೆ ಕೂಳಂ ತಂದೆನ್ ಎಂದೊಡೆ -ಎಕೆ ಅಲ್ಲಿದರ್ ಕ್ಷಪಣಕನಂ ಬೆಸಗೊಂಡೆಯಿಲ್ಲ ಆತಂಗೆ ಆಂ ಮೂಡಣ ಕೆಯ್ಯ ನೀಂ ಬಂದೊಡೆ ಪಡುವಣ ಕೆಯ್ಯ ಕೂಳಂ ಕೊಂಡು ಬರ್ಪಂತಿರೆ ಪೇಳ್ಳು ಪೋದೆನ್-ಎಂದೊಡೆ, ಆಕೆಯಿಂತೆಂದಳ್ ಎನಿತಾನುಂ ಸೂಳ್ ಆಂ ಬೆಸಗೊಂಡೊಡಂ ಪೇಳ್ಳನಿಲ್ಲ-ಎಂದೊಡೆ ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ನಿನಗೆನುಂ ದೋಷಮಿಲ್ಲ, ಎನ್ನನ್ ಆಶನ್ ಉಣ್ಣ ಪಡಿಸಿ ಕೊಂದನ್-ಎಂದು ಪೆಂಡತಿಯ ಮೇಗಣ ಮುಳಿಸ ನುಳಿದು ಋಷಿಯರ ಮೇಗೆ ಮುನಿಸಾಗಿ, ಭವಸಂಬಂಧಿಯಪ್ಪ ವೈರಂ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕ್ರೋಧಾಗಿ ಪೆರ್ಚಿ - ಎನ್ನಂ ಪಸಿವಿನಿಂ ಸುಟ್ಟೊನಂ ಕಿಚ್ಚಿನಿಂ ಸುಟ್ಟಲ್ಲದೆ ಉಣ್ಣೆನ್ -ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆಯ್ಯು, ಪುಲ್ಲ ಬೆಂಟೆಯಂ ಪೊಸೆದು, ಕಿಚ್ಚುಂ ಎಣ್ಣೆಯ ಕೊಡನುಂ ಬೆಂಟೆಯಮಂ ಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಭಟಾಗರ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಎಲವೋ ಸವಣಾ ನೀನೆನ್ನಂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸುಟ್ಟೆಯ್, ಅಂತೆಯಾನು ನಿನ್ನಂ ಕಿಚ್ಚಿನಿಂದಂ ಸುಟ್ಟಪ್ಪೆಂ, ಕಾವೊರಾರ್ ಎಂದು ಮುಟ್ಟಿ ಮೂದಲಿಸಿದಾಗಳ್ ಭಟಾರರಿಂತೆಂದು ಬಗೆದರ್-ಈತಂಗೆನುಂ ದೋಷವಿಲ್ಲ, ಎಮ್ಮ ಮುನ್ನಿನ ಗೆಯ್ಯ ಕರ್ಮದುದಯಕಾಲಂ ಬಂದಕ್ಕುಂ ಅದಮ್ಮಂ ಸುಟ್ಟಪ್ಪುದು, ಈತನೆಮ್ಮಂ ಸುಟ್ಟ ಪ್ಪೊನಲ್ಲಂ,

ಸುಡುವೊಡಂ ಕಿಡುವೊಡಲನೆ ಸುಡುಗುಂ, ಎಮ್ಮ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಂಗಳಂ ಸುಡಲ್ ನೆರೆಯನ್, ಈತನೆನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ರನ್-
 ಎಂದು ಬಗೆದು.....ಕ್ಷಮೆಯಂ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ಹಳ ಮುಖನುಂ ಬೆಂಟೆಯನೆಣ್ಣೆಯೊಳ್ ತೊಯ್ಯು, ನಪಾಗ್ರದಿಂ ತೊಟ್ಟು
 ನೆವರೆಗಂ ಬಳಸಿಯುಂ ಮೆಯ್ಯುಂ ಸುತ್ತಿ ಎಲ್ಲಾ ಎಡೆಗಳೊಳಂ ಕಿಚ್ಚಂ ತಗುಳ್ಳಿ ಎಣ್ಣೆಯಂ ತಳಿಯುತ್ತಿರಲ್ ಉರಿ ಕೊಂಡೇಕಜ್ವಾಲೆಯಾಗಿ
 ಸುಡೆ.....ಆ ಭಟಾರರ್..... ಕರ್ಮದ...ಕೇಡಿನಿಂದಮನಂತಚತುಷ್ಟಯಮನೊಡೆಯರ್ ಮುಂಡಕೇವಳಿಗಳಾ ಗಿದರ್...
 (ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್. ಸಂಪಾದಿತ ಗ್ರಂಥದಿಂದ)

ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು

ಎಂ. ಜೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

“ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ”ಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೂವಯ್ಯನ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಇದು: ಈ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧವನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ; ಜೊತೆಗೆ, ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಲೀ, ಎಲ್ಲ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಗತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಂಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯಾಗಲೀ, ಅರಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇವು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು, ಇದರಿಂದಾಗಿ “ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ” ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಯಾದರೂ, ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸೋಲಿಗೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಕಾರದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನೈಜತೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಚಿತ್ರಣದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಕುವೆಂಪು ಅವರ “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು” ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಕೂಡ ವಿಮರ್ಶಕ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಿಗೇ ಕುವೆಂಪು ಓದುಗನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ: “ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮುಖ್ಯರಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಅಮುಖ್ಯರಲ್ಲ, ಯಾವುದೂ ಯಃಕಶ್ಚಿತವಲ್ಲ!..... ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಇದೆ ಅರ್ಥ; ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ; ನೀರೆಲ್ಲ ಉ ತೀರ್ಥ!” ಅಂದರೆ, ಅನುಭವದ ಯಾವ ಮಟ್ಟವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ಅನುಭವದ ಅನೇಕ ಮಟ್ಟಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ- ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ

ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ”ಗೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ-ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿದ್ದರೂ, ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಪಾತ್ರವಿಲ್ಲ, ಜೊತೆಗೆ ಹರಹು ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ.

“ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು”ನಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರವಾದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅನೇಕ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಮಾಡದೆ ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಅನೇಕ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಸಮತೂಕವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವಿದೆ, “ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ” ಮತ್ತು “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು”ಗಳ ತಂತ್ರವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಈ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ವಸ್ತುವಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು, ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ನಾವು ಅತಿ ಸರಳ ಎನ್ನಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ : ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೈತಿಕ ವಿಕಾಸದೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ನೈತಿಕ ವಿಕಾಸ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಇತರ ವಿಮರ್ಶಕರು ಆಗಲೇ ಗಮನಿಸಿರುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗೆ

ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕೂಡಾ ಈ ಚಿತ್ರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದ ಚಿತ್ರಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರದಿಂದಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳ ಚಿತ್ರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಜೀವನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ (possibilities of life) ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಅನುಭವಗಳ ಸಾಚಾತನದಿಂದಾಗಿ ಅತಿಸರಳವಾದ ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಈ ರೀತಿಯ ಸರಳೀಕರಣ ಅಪಾಯಕರ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಾದುವುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಬಹುದು : ೧. ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ, ೨. ಐತ-ಪೀಂಚಲು

೩, ದೇವಯ್ಯ, ದೇವಮ್ಮ, ಕಾವೇರಿ ಜೀವರತ್ನಯ್ಯನ ಮಗಳು, ೪, ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ-ನಿಂಗಕ್ಕ ನಾಗತ್ತೆ, ೫, ಚೀಂಕ್ರ-ಪಿಜಿಣಿ-ಅಕ್ಕಣಿ, ೬, ಅಕ್ಕಣಿ-ರಂಗಪ್ಪ ಗೌಡರು, ೭. ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ ಐತಾಳನ ಹೆಂಡತಿ, ೮, ಕಾವೇರಿ-ಸಾಬರುಗಳು ಮತ್ತು , ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಚಿನ್ನಮ್ಮ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಲೈಂಗಿಕ ಜೀವನ ಮನುಷ್ಯರ ಲೈಂಗಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಲೈಂಗಿಕ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ ಮತ್ತು ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರುಗಳು ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲಿದ್ದರೆ, ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಜೀವನಸಾಧ್ಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಮಿಕ್ಕಲ್ಲ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಫಲ ಸಂಬಂಧದ ಚಿತ್ರಣಗಳು. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಹುಶಃ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ವಿಕಾಸದ ಕಲ್ಪನೆ ಇದೆ ಎಂದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ವಿಕಾಸದ ಏಣಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ ಮತ್ತು ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರ ಜೀವನ ದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರದು ಸರಳವಾದ ಜೀವನ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸರಳತೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅವರು ಅವರ ಪರಿಸರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವುದು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರದ ಅವರ ಸರಿ-ತಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೂ ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಇವರಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ, ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಇವರ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಈ ವಿಕಾಸದ ಏಣಿಯ ಕೆಳ ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಬಹುಶಃ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ ಮತ್ತು ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಇವರ ಜೀವನಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಕೆಲವು ಹೋಲಿಕೆಗಳಿವೆ. ಈ ನಾಲ್ವರೂ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವವರು ಒಪ್ಪದ ಕೆಲವು ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗುತ್ತಿ ತಿಮ್ಮಿಯನ್ನು “ಹಾರಿಸಿ”ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೇ, ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಚಿನ್ನಮ್ಮನನ್ನು “ಹಾರಿಸಿ? ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮರೆ ಕೂಡ ಒಂದೇ. ಈ ನಾಲ್ವರ ಆಯ್ಕೆಗೂ ಸ್ವೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯ ಬೇಕೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾದ ವಿಷಯ. ಈ ಎರಡು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ

ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಆ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಇವರು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ನಿರೂಪಣೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಿಗೇ ಗುತ್ತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದರೂ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಮ್ಮಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ಬಯಕೆಯನ್ನು “ಪ್ರೇಮ” ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಾನವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೊಂದರ ಪ್ರಬಲ ಕರೆಗೆ ಅವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗುವ ಅವನ ನಾಯಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಅದರ ಲೈಂಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು

ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ. ಗುತ್ತಿ ಮನುಷ್ಯ, ಆದರೂ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಕರೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಓ ಕೊಡಬಲ್ಲ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ವಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನು ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವುದು ಅವನಿಗೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯರು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಕೊಂಚ ಗಮನ ಕೊಡಬಹುದು. ಗುತ್ತಿ ತಿಮ್ಮಿಯ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಲು ಕಣ್ಣು ಪಂಡಿತರಿಂದ ಯಂತ್ರ ಪಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವುದು ಅವನ ಆಸೆಯ ಮತ್ತು ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಓಡುಹುಳು ಸೆಗೆಣಿ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ನೂಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಗುತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅವನ ಮನೋಧರ್ಮ ಎಂಥದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ತಿಮ್ಮಿಯೊಡನೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅವನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೂ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯರಿಗೂ ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಇವರಿಗೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ

ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯು ೧೫೬-೧೫೭ ನೇ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಘಟನೆ ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಲಗಿದಾಗ ಅವರು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಮಣಿಯದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರ ನೈತಿಕ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ, ಸನ್ನಿವೇಶ. ಆದರೆ, ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಅನೇಕ ದಿನಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಅವರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯರು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗಿಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುವು. ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು, ಎಂ. ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಅವರ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೆ, ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಆಗಲೇ “ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ (Sanskritization) ದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಅವರ ನೀತಿಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ ತಿಕ್ಕಾಟ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ, ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರುಗಳು ರೂಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದಾಗಿ ನಾವು ವಿವಿಧ ನಿರೂಪಣೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯರ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವರದು ಮಾದರಿ ಜೀವನ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಮತ್ತು ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಇವರ ಜೀವನಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಜೀವನಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಬಹುದು. ಮಿಕ್ಕಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳ ಜೀವನಗಳ ಸಫಲತೆ-ವಿಫಲತೆಗಳನ್ನು ಈ ನಾಲ್ಕು ಪಾತ್ರಗಳ ಜೀವನಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಐತ ಪೀಂಚಲು ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯರ ಜೀವನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಹೋಲಿಕೆ ಅವರಿಗೂ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ನೇರ ಸಂಬಂಧ. ಈ ಎರಡು ಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲ. ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ-ಪೀಂಚಲು ಮುಕುಂದಯ್ಯನೊಡನೆ ಕಾಮ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಐತ ಶಂಕಿಸುವುದು-ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿರುವ ಕಾಮ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಐತನ ಶಂಕೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವ

ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಮಗಿಂತ ಮೇಲು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಅವರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗಬಹುದು. ಅಥವಾ ಅವರು ಎದುರಿಸುವುದು ನೈತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎಂದೂ ಆಗಬಹುದು.

ಹೀಗಾದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಯ್ಕೆಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ನೈತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವವರು ಐತ-ಪೀಂಚಲು, ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ ಇವರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲ. ಅವರಿಗಿಂತ ಮೇಲು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರು ಎಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೀಂಚಲುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಹದಿನೇಳನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ (ಪುಟಗಳು ೧೬೭-೧೬೯) ಪೀಂಚಲುವಿನ ಸರಿ-ತಪ್ಪುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನೇರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ :

ಐತ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೆ ಅವಳು “ಇಲ್ಲ” ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ; ಒಲ್ಲೆ ಎನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ತನಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತಾದುದಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಳು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬಹುಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿರುವ ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಗೆ ತೋರುವ ಗೌರವವೆಂದೂ, ವಿಧೇಯತೆಯ ಅಂಗವೆಂದೂ, ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಭಾವದಿಂದಲೇ, ಸಂತೋಷವಾಗಿಯೇ, ಪಾಪಭಯ ಲೇಶವಿಲ್ಲದ ಆತ್ಮನೈವೇದ್ಯರೂಪದಿಂದಲೇ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡೂ, ಐತನಿಗೆ, ತನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡನಿಗೆ ವಂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಇನಿತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾವನೆಯಿದ್ದೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವಳು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅವಳು ಮೋಸಗಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು; ಜಾರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು; ಕುಟಿಲೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು, (ಪುಟಗಳು ೧೬೮-೧೬೯).

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ ಮತ್ತು ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರು ಒಪ್ಪದ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಪರಿಸರದ ವಿರುದ್ಧ ನಿಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರೇ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿ ಮತ್ತು ತಿಮ್ಮಿ ಉರುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಅವರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ ಮತ್ತು ಮುಕುಂದಯ್ಯ-ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಶ್ಯಗಳು, ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ

ಮುಕುಂದಯ್ಯ...ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯಿರಿಗಿಂತ ಶಕ್ತರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೂ ಅವರು ತಮಗಿಂತ ಕೀಳು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯರ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುವುದು ಅವರು ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಪ್ರಾಣಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ವವರಿಗಿರುವ ಅನುಕೂಲಗಳು ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಮತ್ತು ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ ಎಂದಿರಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಕಾದಂಬರಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಆಶಯ ಅನುಭವದ ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟಗಳಿಗಿರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಬಹುದು.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ, ಸಮಾಜದ ನೈತಿಕ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ತೃಪ್ತಿಕರ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವು ನೈತಿಕ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ; ಕಾದಂಬರಿಯ ಯಾವ ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಇಂತಹ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಬೇಕಾದಂತಹ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳೆಲ್ಲ ವೈದ್ಯಶ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡವು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತು “ಯಾವ ರೀತಿಯ ಜೀವನ ತೃಪ್ತಿಕರ” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಮುಖ್ಯ ಲೇಖಕರೆಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಏನೋ, “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದು ಮಗಳು” ಓದುವಾಗ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೂ, ಮನುಷ್ಯ-ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧದ ಇತರ ಮುಖಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೊಡುವ ತೃಪ್ತಿ ಅಥವಾ ಅತೃಪ್ತಿ ಕೂಡ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ದಾಂಪತ್ಯದ ಒಳಗಿನದೇ ಹೊರಗಿನದೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೀತಿ ಅನೀತಿಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳ ಹೊರಗಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾದರೂ, ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲೆಗಳ ಮೇರೆ ಮೀರದಿದ್ದರೆ, ಅಥವಾ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲೆಗಳು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡರೆ, ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮುಖ್ಯ

ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾದಂಬರಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅದನ್ನು ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ವಿಮರ್ಶೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೆಲವು ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಅವರದು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಸೆದಿರುವುದು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಮುಗ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಸರಳತೆ. ಅವರು ದಾಂಪತ್ಯದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಲೈಂಗಿಕ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕುವೆಂಪು ನೇರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೂ ಅದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟ ದಲ್ಲಿರುವ ಸಿಜಿಣಿ-ಅಕ್ಕಣಿ-ಚೀಂಕ್ರ ಇವರ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೂ ಇರುವ ವೈದ್ಯಶ್ಯ, ಐತ-ಪೀಂಚಲು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಂತಹ ಸಾರ್ಥಕತೆ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಹಂಬಲವನ್ನು (nostalgia) ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲೇ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರುಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟದ ಇತರರ ಜೀವನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಷ್ಟಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಇತರರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಮನೋಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆಂದು ಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನೇರ ವೈದ್ಯಶ್ಯದಂತಿರುವುದು ಅಕ್ಕಣಿ-ಸಿಜಿಣರ ಜೀವನ. ಅಕ್ಕಣಿಯ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಕೆ ಚೀಂಕ್ರನಿಗೆ ತನ್ನ ದೇಹ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ, “ಆಕೆ ಸೇರೆಗಾರನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸೋತು ಒಡಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ” (ಪುಟಗಳು ೭೭೩-೭೭೪) ಆಕೆ ಕಾಲು ಜಾರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಸಮಯ, ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ. ಆಕೆ ರಂಗಪ್ಪಗೌಡರಿಗೆ ದೇಹ ಒಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾವು ಆಕೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನವೆಂದು ಗಣಿಸದೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಘಟನೆಯೆಂದು ಗಣಿಸಿದರೆ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಿಜಿಣ, ಗುತ್ತಿ ಮತ್ತು ಐತರಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ

ಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಅಕ್ಕಣಿ ಕಾಲುಜಾರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಸಿಜಿಣ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್ಲದ್ದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯ, ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯರು ತಮ್ಮ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬರುವುದು. ನದಿ ದಾಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ತಿಮ್ಮಿಗೆ ಅವಳಿಗಿಂತ ಮೇಲುಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಡಸರು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಮತ್ತು ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪರಿಹರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಏಳುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಎಷ್ಟು ಅಸ್ಥಿರ ಎಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರ ಜೀವನ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಹುಶಃ ಈ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ನಾವು ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮತ್ತು ಲೇಖಕರ ನೇರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೇರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೂ ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ರಿಯೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಓದುಗನ ಗಮನವನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಓದುಗನನ್ನು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಹೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡುತ್ತದೆ :

ಮಟ್ಟಿನ ಹಿಂದೆ ಅವರನ್ನೇ (ಐತ-ಪೀಂಚಲು) ಗಮನಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಬೆರಗಾದನು : ಆ ಕಾಡಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ, ಆ ವಿರಳ ವನ್ಯ ಪಕ್ಷಿಕೂಜನದ ಸಮ್ಯೋಹಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗಟ್ಟಿದ ತಗ್ಗಿನಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯಲು

ಬಂದಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲವರ ಜಾತಿಯ ತಮ್ಮ ಬಡ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ತರುಣ ದಂಪತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೂ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಕ್ಕೂ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಬಿಲ್ಲವೇಷದ ಶಿವ-ಶಿವಾಣಿಯರಂತೆ ತೋರಿದರು! ಐಗಳು ಅನಂತಯ್ಯನವರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಮುಕುಂದಯ್ಯ.

ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವೋ? ಅಥವಾ ಮೇಲು ಕೀಳು ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದ ಅರಸು ತಿರುಕ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಡವಿ ನಗರ ಮಂಚ ನೆಲ ಚಾಪೆ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನಾಗಿ ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭೂತವಾಗುವ ರತಿ-ಮನ್ಮಥ ಪ್ರೇಮಾನುಗ್ರಹದ ಪ್ರಣಯ ಪರಿವೇಷದ ಮಹಿಮೆಯೋ? ಅಥವಾ ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ರತಿ-ಮನ್ಮಥರನ್ನೂ, ಹೆತ್ತಯ್ಯ-ಅಮ್ಮರನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಮೆರೆಯಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಶೃಂಗಾರ ಶೇಷನೊಂದು ಪ್ರಸ್ಥಾನಪೂರ್ವ ವೈಭವದ ನಿಗೂಢ ಪರಿಣಾಮವೋ? ಮುಕುಂದಯ್ಯ ತನಗೆ ತಾನೆ ಗೊಣಗಿಕೊಂಡನು “ಅಃ ಏನು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ!” (ಪುಟಗಳು ೧೫೯-೧೬೦)

ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಒಂದೇ ಸರಳ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯಿದ್ದರೂ ಅದು ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ. ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನದಿಂದಾಗಿ ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕವೇ, ಕ್ಷಣಿಕವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಐತ-ಪೀಂಚಲು, ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಮನೋಭಾವದ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಭಾಷೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ : ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧದ ವರ್ಣನೆ (ಪುಟಗಳು ೪೮೪-೪೮೫), ಇಂತಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗ ವಾಗಿರುವ ಭಾಷೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ವರ್ಣಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ತಾದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಉಚಿತವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ನಾವು ಎದುರಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಭಾಷೆಗೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಿರುವ ಕಸುವಿನ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದಾಗಿ, ಇಂತಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅವು ವರ್ಣಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮಹತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿ

ಸಿರುವ ಭಾ.ಜಿಗೆ ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅರಿವಾಗಬಹುದು :

೧. ಆದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ತಿಮ್ಮಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಅವಳು ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮೊದಲು ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟು, ಆಮೇಲೆ ಸೊಗಂಬಟ್ಟು, ಕಡೆಗೆ ಗುತ್ತಿಯ ಮೈಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಒತ್ತಿ ಹೊಕ್ಕು ಮಲಗಿದಾಗ, ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ, ಅವಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಿಗಿಯ, ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಟಿಸಿದ್ದನು! ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊನ್ನೆಯೇ, ತನ್ನ ಮೈಸೋಂಕಿನಿಂದ ಅವಳ ಮೈಗೆ ಹೇಗೆ ಸವಿ ಏಗತೊಡಗಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗತೊಡಗಿತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೂ! ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅದೇನು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲನೆಯದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ರಹಸ್ಯಾನುಭವ! ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಗಿತ್ತು, ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಾನೇ ಮೊದಲು ಮುಂದುವರಿಯಲಾಗದ ಸಂಕೋಚವೊಂದು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಣಯದ ಶಿಖರಕ್ಕೇರದಂತೆ ತಡೆದಿತ್ತು. ಅವಳು ಒತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ, ಅವನು ಅಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಗಿತ, ಎರಡೂ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಣಯಗಿರಿಯ ಪ್ರತ್ಯಂತ ಭೂಮಿಯವರೆಗೂ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದ್ದವು, ಹುಲಿಯ ಅಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ರತಿಮನ್ಮಥರು ಅವರನ್ನು ನಿಧುವನದ ಶಿಖರಾನುಭವಕ್ಕೂ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ?

(ಪುಟಗಳು ೨೫೭-೨೫೮)

೨. ಪೀಂಚಲು ದೀಪ ಆರಿಸಿ, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಸೀರೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು, ಐತನು ಹೊದೆದಿದ್ದ ಕಂಬಳಿಯಡಿ ನುಸುಳಿ, ತನ್ನ ಬತ್ತಲೆ ಮೈಯನ್ನು ಅವನ ಬತ್ತಲೆ ಮೈಗೆ ಒತ್ತಿ, ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ತನ್ನೊಂದು ಹರಕಲು ಸೀರೆಯನ್ನೇ

ಮಗ್ಗಲು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದಾಗ ಐತುವಿಗೆ ಅದು ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪ ವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು! ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವದಿಂದಲೂ ಅವಳ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತಬ್ಬುವಂತೆ ತನ್ನೆರಡು ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ, ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆನ್ನೆಯಿಟ್ಟು ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗಿ ಕರಗಿಯೆ ಹೋದಂತೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿಬಿಟ್ಟನು..... ನಾಲ್ಕು ತೊಡೆಗಳೂ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸೆಣಸುವಂತಿದ್ದವು, ಅವಳ ಮೆತ್ತನೆಯ ಕುಚಗಳು ತನ್ನ ವಕ್ಷಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿದಂತೆಲ್ಲ ಐತನ ಎಡದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಆಡುತ್ತಾ ಆಡುತ್ತಾ ಕೆಳ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಅವಳ ಮೃದು ಕಠಿಣ ನಿತಂಬಗಳನ್ನು ಸೊಂಕಿ, ಒತ್ತಿ, ಕೈಮುತ್ತನೊತ್ತಿ ಸೊಗಸಿದಾಗ ಅವನ

ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆಯಾಗಿ ಮುಳುಗಿ ಲಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಆನಂದಕ್ಕೆ, ಆ ರೋಮಾಂಚನಕ್ಕೆ ಪೀಂಚಲು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾನಸಮಸ್ತದ್ವಾರದ ರತಿಕವಾಟಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಗಲಿಸಿ ತೆರೆದು, ತನ್ನ ಇನಿಯನ ಮನ್ಮಥಾವಿಷ್ಟ ಪೌರುಷ ಪ್ರವೇಶನಕ್ಕೆ ಸುಗಮ ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಆತನ ಸಮಸ್ತ ಪುರುಷಕಾರವೂ ತನ್ನೊಳಗೆ ಸಂಮಗ್ನಲಗ್ನವಾಗುವಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು. (ಪುಟಗಳು ೪೮೪-೪೮೫)

೩. ಆ ಮಜ್ಜಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದ

ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡು ಹೃದಯ ಹಿಂಡಿದಂತಾಗಿ, ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಪಿಟಾರಿಯಿಂದಿದ್ದನು. ಚಿನ್ನಮ್ಮನನ್ನು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಒಂದು ಮಗುವನ್ನೆಂತೋ ಅಂತ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಚಿನ್ನಮ್ಮ ತನ್ನ ಇನಿಯನ ಬಲಿಷ್ಠತೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಶರಣಾಗತಳಾಗಿ ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಗಾತ್ರವನ್ನು ತನ್ನೆರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ತಬ್ಬಿ ಸೋತಳು. ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಅವಳ ಅಶ್ರು ಆದ್ರ್ವ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಮೃದು ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ತುಟಿಗಳನ್ನೊತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಸಂತೈಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳ ಬೆಣ್ಣೆ ಮಿದು ಚೆಂದುಟಿಗಳಿಗೆ ತುಟಿಯೊತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಮುಂಡಾಡಿದನು. ಆ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಅನುಭವದ ಸುಖಪ್ರಲಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ಚೇತನ ರಸಮೂರ್ಛೆಗದ್ದಿ ಮೈಮರೆಯಿತು. “ನನ್ನ ಮುಕುಂದ ಭಾವ ಇಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವರೆಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನನಗೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉಹಿಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ!” ಎಂಬುದು ತನಗಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಆ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅವಳ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷಾಪ್ರಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಮೂಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿತ್ತು!..

(ಪುಟಗಳು ೨೪೯-೨೫೦)

ಈ ಮೂರು ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಓದುಗನ ಅನುಭವಗಳಾಗಲು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾವು ಉತ್ತರ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಮೊದಲಿಗೆ ಮೂರು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು : ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿಯರಿಗೆ ರತಿಯ ಅನುಭವ ಹೊಸತಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಸಾಲುಗಳೇ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಐತ-ಪೀಂಚಲು ಇವರ ರತಿ ದಾಂಪತ್ಯದ

ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿಸುವ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ರತಿ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಇರುವ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಓದುಗನ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ಮುಗ್ಧತೆ. ಈ ಮೂರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲೂ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಮತ್ತು ಪದ ಪುಂಜಗಳ ಉಪಯೋಗ, ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ತುಂಬಿದ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೂ ಈ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶೃಂಗಾರ ವರ್ಣನೆಗಳು ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಕಾಲ ಮತ್ತು ಮಹತ್ತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂತಹ ಕಾವ್ಯದ ನಾಯಕ ನಾಯಿಕೆಯರು ನನ್ನ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂತಹ ವರ್ಣನೆಗಳ ಭಾಷೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯ ಮತ್ತು ಔಚಿತ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ನುಡಿಪಟ್ಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೆಲವು ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಈ ತರಹದ ಭಾಷೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠ ಭಾಷೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ವಾಸ್ತವಿಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಪ್ರಕಾರ, ಅಂದರೆ, “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು” ಅಂತಹ ಕಾದಂಬರಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಂತೆ “ಸಾಧಾರಣೀಕರಣ” ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೈಜ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಧು ಎನ್ನಿಸುವ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧುವಾಗಬಹುದು ಇದರಿಂದಲೇ ಏನೋ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಮತ್ತು ಪದಪುಂಜಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಉದಾಹರಣೆ “ರತಿ...ಮನ್ಮಥರು” “ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆಯಾಗಿ ಮುಳುಗಿ ಲಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು” “ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಗಾತ್ರವನ್ನು ತನ್ನೆರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ತಬ್ಬಿ ಸೋತಳು”-ಇತ್ಯಾದಿ.) ಜೊತೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪಾತ್ರ ವರ್ಣಿಸಲಾರದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಚಿನ್ನಮ್ಮನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಷಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ”. ಅದೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು, “ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಷಾಪ್ರಜ್ಞೆ” ಆ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡಲಾರದೇ? ಇದೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಉಪಯೋಗವಾದರೆ,

ಬಹುಶಃ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಕೆಡುಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ಕಟ ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭಾವಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಇಂತಹ ಭಾಷೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದೇವಮ್ಮ ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸುವುದರ ವರ್ಣನೆ:

..... ತನ್ನ ಜೀವನದ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವೇ ಬಹಿರ್ಭೂತವಾಗಿ ಮುದ್ದಿನ ಮುದ್ದೆಯಂತಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಂದನ ಮಿದು ತುಟಿ ತನ್ನೆದೆಯ ಪೀಯೂಷ ಕಲಶದ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೋತಿ ಅದನ್ನು ಚೀಪುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಸಾರದ ಯಾವ ಕೋಟಲೆಯೂ ಅವಳ ರಸನಿದ್ರಾಸಮಾಧಿಗೆ ಭಂಗತರಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ : ಸಣ್ಣ ಬೀರನ ಸಂಕಟವಾಗಲಿ, ತನ್ನ ಗಂಡನ ಬಹು ಪ್ರಣಯಾ ಶಂಕೆಯಾಗಲಿ, ತನ್ನ ಹಳೆಮನೆಯ ಅಕ್ಕಯ್ಯಗೆ ಒದಗಿದ್ದ ಮಹಾ ವಿಪತ್ತಾಗಲಿ! ತಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಳು; ಮಗು ಈಂಟಿತು : ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಂತಿದ್ದವು. ವಿಶ್ವಗೌರವಭಾಜನನಾದ ಆ ಜಗದ್ ಭವ್ಯ ಘಟನೆಯ ಮುಂದೆ!..... (ಪುಟ-೪೦೨)

ಈ ಪ್ಯಾರಾ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಕೋಟಲೆಗಳನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅನುಭವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಂತಿರುವ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಓದಿದರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸೂಚಿಸಲೇಕನು ಅನುಭವದ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ನೈಜದ ಅಜೆಗಿರುವ ಆದರೆ ಬಾಳಿನ ಗೂಢತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾದರೆ ಇಂತಹ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ರೀತಿಯ ಬಗೆಗಾಗಲೀ, ಅವುಗಳ ಮಹತ್ತಿನ ಬಗೆಗಾಗಲೀ, ಶಂಕೆ ಬರುವಂತಿರಬಾರದು. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡಲು ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪದಪುಂಜಗಳು ಕ್ಲಿಷೆಗಳು ಎನ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಪದಗಳು ಹಳೆಯವು, ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದವು ಎಂಬುದಲ್ಲ; ಇಂತಹ ಪದಪುಂಜಗಳು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಾವಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು. ಅಂದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಿ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ “ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಷೆಯಂತೆ ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ:

ತಿಮ್ಮಿ ಮಲೆಯ ಕಣಿವೆಗಳ ಕಡೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ, ಹಿಗ್ಗಿ,

ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು “ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ! ಅದೇನು ಬಾವ, ಅದೂ ‘ ನೊರೆ, ನೊರೆ, ನೊರೆ, ಹಾಲು! ಕಡ್ಡು ನಿಂತಾಂಗೆ ಅದೆಯಲ್ಲಾ?” “ಕಾವಣ ಕಣೇ, ಕಣಿವೆ ಕಾಡನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.” “ಏನು ಚಿಂದಾಗಿ ಕಾಣದೆ, ಬಾವ! ನಾನು ನೋಡೇ ಇರಲ್ಲ”.“ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ! ಬಾವ, ಬಾವ, ಬಾವ! ಅಲ್ಲೋಡು, ಅಲ್ಲೋಡು!” ಮುಂದೆ ಮಾತು ನಿಂತು, ಕೈ ಮುಗಿದು ಕೊಂಡು ಭಾವಪರವಶಳಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು, (ಪುಟಗಳು ೨೨೦-೨೨೧)

ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಷೆಗೂ, ಅದೇ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಒದಗಿಸುವ ಭಾಷೆಗೂ, ದೇವಮ್ಮ ಮಗುವಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸುವುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಬಹುಶಃ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ :

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ, ದಿನನಿತ್ಯದ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಹೊರಟಾಗ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆ ಸೋಲುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ, ಎಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕಾದಂಬರಿ ತನ್ನ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಯ ಗಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿ-ತಿಮ್ಮಿ ಐತ-ಪೀಂಚಲು, ನಾಗಕ್ಕ-ನಾಗತ್ತೆ ಮೊದಲಾದವರ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಭಾಷೆ ಜಯ ಗಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೋಲುವ ಭಾಗಗಳೆಂದರೆ ಚಿನ್ನಮ್ಮ-ಮುಕುಂದಯ್ಯರಿಗೆ ಮತಾಂತರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾಗಗಳು. ಈ ಸೋಲುವ ಭಾಗಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮೊದಲಿಗೆ ಜಯ ಗಳಿಸುವ, ಆದರೆ ಕೇವಲ ಘಟನೆಯಾಗುವ ನಿರೂಪಣೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ೫, ೬ ಮತ್ತು ೭ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೂ ಅವರಿಗಿಂತ ಮಡಿವಂತರಾದ ಶಂಕರಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಇತರ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ಗಮನಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇಳಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಈ ರೀತಿ ಬೆಳೆಯುವುದರ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆಯೇ? ಆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂಬುವು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ನಾನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳ ಭವ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲೆ. ಅಂತಹ ಭವ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಗೌರವವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕಾರಂತರ 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ'ವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ "ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು" ಹರಹು "ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ"ದ ಹರಹಿಗಿಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಾದ ಇತರ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೂ ಅವರ ಪರಿಸರದ ಇತರರಿಗೂ ಇರುವ ವೈದ್ಯಕೃಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಜೀವನ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಅನೇಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯತೆ ಸೂಚಿಸಿದರೂ ಒಂದು ಮಟ್ಟದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇತರ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಆಶಯ ಹೊಂದಿದೆ ಎನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಜೀವನ ಅನೇಕ ಜೀವನಗಳಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಘಟನೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನದ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ ಎಂದುಕೊಂಡವರು ಇಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೋದುವಾಗ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಬರಿಯ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲ. ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನೈಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡುಮಾಡಬಹುದಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಕೊಡಬಲ್ಲ ಕೃತಿಯ ಬಂಧ-ಎಂದು ಕೊಂಡವರು ಇಂತಹ ಕಾದಂಬರಿ ನಮಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡುವ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಭಿಮಾನ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ "ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು" ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡಲೇಕನವ ಅನುಭವಗಳು ಎಷ್ಟು ಸಾಚಾ ಆಗಿದ್ದರೂ, ವಿವಿಧ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಬಲ್ಲ ಚೌಕಟ್ಟು ಅಥವಾ ಬಂಧ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಹಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹರಹು, ವಸ್ತು, ಭಾಷೆಯ ಕಸುವು ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿ ಯಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ "ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು" ಏಕೆ ಸೋಲುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವುದು ವಿಮರ್ಶಕನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಸೋಲಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಬೆರಗು

ತರಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೂ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಸಡಿಲವಾಗಿರುವುದು, ನೈತಿಕ ವಿಕಾಸವಾದದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಕಾಸದ ಏಣಿಯ ಮೇಲು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ನಾವು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಈ ಏಣಿಯ ಮೇಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಮತ್ತು ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನಾವು ಕಾದಂಬರಿ ಏಕೆ ಸೋಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಚಿನ್ನಮ್ಮ-ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಇವರ ಸಂಬಂಧ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಅದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೊಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ:

ಆದರೆ ಆ ಘಟನೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮುಗುವುದಾದ್ದರಿಂದಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಗೋಚರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದ್ಭುತದ ಭೂಮಿಕೆಗೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿತ್ತು. ಕಾಗಿನಹಳ್ಳಿ ಅಮ್ಮ “ಇವ ಯಾರು? ಹೇಳು ನೋಡಾನ?” ಎಂದು ಮುದ್ದಿಗಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಮುಕುಂದಯ್ಯನನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಸಂಧಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆದಿತ್ತು : ಚಿಕ್ಕ ಮಗು ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ ಮುಕುಂದಯ್ಯನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಗಂಡನನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಳು! ಆ ಅನುಭವ ನೆನಪಿನ ರೂಪದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಕಾಣುವಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಮ್ಮ ತಾನೂ ಮುಕುಂದಯ್ಯನೂ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದುದನ್ನು “ಆಗಿ” “ಅನುಭವಿಸಿ” “ಕಂಡಿದ್ದಳು!” ಅವಳು ಆಲೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ; ನೆನೆದೂ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಆಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೇ “ಅವರು!” ಎಂದು ಉತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು.... ಒಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು, ಈಗ “ಕಂಡಿದ್ದೆ” ಎಂಬ ಅರಿವಾಗಲಿ ನೆನಪಾಗಲಿ ಲವಲೇಶವೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ಅಳಿಸಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಅದು ಎಂದೆಂದೂ ನಡೆಯದೆಯೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತೋ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಜನ್ಮದ ಮಾಯೆಯ ತೆರೆಯೆದ್ದು ಬಿದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು. ಒಂದರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಯಾವ ಚಿತ್ರವೋ ಸಂದರ್ಭವೋ ಸನ್ನಿವೇಶವೋ ಘಟನೆಯೋ ಸ್ಮಿತಿಯೋ ಮಿಂಚಣುಕಿ ನಿಷ್ಕೃತಿಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ಪಾತಾಳ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು.

(ಪುಟಗಳು ೮೩-೮೪).

ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು ಒಂದು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಘಟನೆ. ಇಂತಹ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಹೊಸದೇನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಓದುಗನನ್ನು ತೊಡಕಿಗೆ ಈಡು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆ ಘಟನೆಗಳು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಎಂಬುದಲ್ಲ; ಬಹುಶಃ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು, ಚಿನ್ನಮ್ಮ ಮುಕುಂದಯ್ಯನವರ ಸಂಬಂಧ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳೂ ಆ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಪಾತ್ರ ಇಂತಹ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಕುಂದಯ್ಯನಿಗೂ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಓದುಗನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೊಂದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು :

ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಶೈಶವಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲೂ ಗುರುತಿಸಲೂ ಕಲಿತಾಗಿನಿಂದಲೂ ಅವನ ಚಿತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ತುಂಬಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮಹದ್ ವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಮಲೆ, ಕಾಡು!.....ಮುಕುಂದಯ್ಯನಿಗಂತೂ ಕಾಡು ಎಂದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಭಯ ಮಿಶ್ರಿತ ಭಕ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿ. ಅವನಿಗೆ ಅದರ ಮುಳ್ಳು, ಕಲ್ಲು, ಕೊರಕಲು, ಏರು, ಇಳಿತ, ಹುಲಿ, ಹಂದಿ, ಹಾವು, ಚೇಳು, ನುಸಿ, ಇಂಬಳ ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದ ಒದಗುವ ತೊಂದರೆಯೂ ಅನುಭವವಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಕ್ಕಿ, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ಚಿಟ್ಟೆ, ಜೇನು, ಬೇಟೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಒದಗುವ ಆನಂದದ ಅರಿವೂ ಇತ್ತು. ಮಲೆಕಾಡಿನ ಭವ್ಯತೆಯ ಅವನ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೆದರಿಕೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಐತ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ಚಿಟ್ಟು ಬಿಲ್ಲು ಹಿಡಿದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ತರುಣನಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಕೋವಿ ಹಿಡಿದು ಒಬ್ಬನೇ ದಟ್ಟ ನಡುಗಾಡಿ

ನಲ್ಲಿಯೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೇ ಅಲೆದಾಡಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಅಲೆದಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.

(ಪುಟಗಳು ೧೪೬-೧೪೭)

ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳ ಪರಿಸರ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತರರ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಿಂತ ರಚ್ಚು ಹರಹು ಮತ್ತು ಆಳಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು, ಇಂತಹ ಆಂತರಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಅನುಭವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲೇಖಕರದ್ದು; ಇಂತಹ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಮೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ತಂತ್ರ ವಿಧಾನಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಓದುಗರ ಅನುಭವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಕುಂದಯ್ಯನಿಗಿಂತ ಕೀಳು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಓದುಗನ ಅನುಭವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಇಂತಹ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಬಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆ, ಪ್ರತಿಮೆ, ಭಾಷೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಈ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಆಂತರಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗು ಚಲುವಯ್ಯನಿಗೆ ಇತರರು, ಅದರಲ್ಲೂ ರಂಗಮ್ಮ, ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ವಿಧಾನದ ಬಗೆಗೂ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗುವ ಅಸಮಾನ ಘಟನೆಗಳ ಮಹತ್ತಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಕೂಡ ಸೋಲುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆ ಅವನು ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುವುದು (೪೧ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ), ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಭಾವ ದೇವಯ್ಯನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ರಂಗಮ್ಮ ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ದೇವಯ್ಯನ ಮಗನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ ಆತ :

“ನಾನು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಆಗ ತಿಳಿಸಿದೆನಲ್ಲಾ ಆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಂದ ಜಾಗ್ರತ ವಾಗುವ ಯುಗಧರ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಚೇತನಗಳು ನಿಮ್ಮ ಸಂತಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸಲಿವೆ! ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲವಾಗಲೆ ಸಂಭವಿಸಿಯೂ ಆಗಿದೆ!”.....

ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿಸ್ಮಯ ಏಕೆ? ಇದೆಲ್ಲ ನಿತ್ಯವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ.....ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು ಈಗ ತಾನೆ ಹೊರಟು ಹೋದರೆಲ್ಲಾ ಅವರ ಮಗನಾಗಿ.....”

(ಪುಟಗಳು ೫೧೫-೫೧೬)

ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕುಂದಯ್ಯನಿಗಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಓದುಗನಿಗೆ ಈ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಖ್ಯ. ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಗೂ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ನೇರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಸತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಹೊರಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೊರೆಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಾಗ ನಾವು “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು” ನೈಜದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಅಂದರೆ ಇಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆ “ಸಿದ್ಧ” (stylised) ಅಲ್ಲ. ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಭಾವ ಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪರಂಪರೆಯೊಂದರ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನೈಜ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ಇಂತಹ ಕಾದಂಬರಿ ಬಾಹ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಆಂತರಿಕ ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟ ಹೊರತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುಗ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹೀಗೆಂದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯ ಓದುಗನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ; ಆಶಯಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತು ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳ ಉಪಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ತೊಡಕುಗಳಿವೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿ ಸೋಲುವುದು ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಲ್ಲ, ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಎಂಬುದು ಧರ್ಮಾಂತರದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಗಮನಕೊಟ್ಟಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಾಂತರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರತವಾದ

ಸಮಾಜದ ಸ್ವಂತಿಕೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂಬುದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ವಿಮರ್ಶೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಂದು

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೈತಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡ ಬೇಕಾದವರ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇದೇ ಸಮಾಜವೇ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಿಸಿರುವುದರ ಚಿತ್ರಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ದೇವಯ್ಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಪಾದ್ರಿ ಜೀವರತ್ನಯ್ಯನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು : ೧, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳು ಆದನಂತಹವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವುದು, ೨, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಇಡೀ ಸಮಾಜವೇ ಕೇವಲ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಧರ್ಮ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ೩, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಗಳು ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯುವುದು, ಮತ್ತು ೪, ದೇವಯ್ಯ ಜೀವರತ್ನಯ್ಯನ ಮಗಳೊಡನೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ, ಕೊನೆಯ ಕಾರಣ ದೇವಯ್ಯನನ್ನು ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಲು ಪಾದ್ರಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಂತ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮೊದಲ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು, ೪೦ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೊದಲಿಗೇ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಕಾಡು ಇವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಯವರು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವು ಇತರರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೂ ಸತ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರ. ಉತ್ತಮರಲ್ಲಿರಬಾರದ ಅನಾಚಾರ, ಸೋಗು ಇವೆಲ್ಲ ಕಲ್ಲಳಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ೪೧ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಈ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ವೈದೃಶ್ಯದಂತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಾವು ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ೪೦ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಳಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂತಹವರು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಲಾರರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿದ್ದರೆ, ೪ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಮಾಜ ಪುನರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿದೆ. ಅಂದರೆ, ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯ ಸಮಾಜದ ದುಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರಣವಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಚಿತ್ರಣ, ೪೦ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ನಿಶ್ಚಿತ ಘಟನೆಗಳು, ಪಾತ್ರಗಳು, ಮೊದಲಾದ ತಂತ್ರಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆದರೆ, ೪೧ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ನೇರವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ದೂರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಇಂತಹವುಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಮುಂಬರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ್ದರಿಂದ, ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರಿಂದ, ಅವನ ಪಾತ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ, ಅವನಿಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಒಂದು

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ರೆವರೆಂಡ್ ಲೇಕ್ ಹಿಲ್ ಮುಕುಂದಯ್ಯನಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹೀಗಿದೆ:

.... (ಲೇಕ್-ಹಿಲ್) ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು : ಮುಕುಂದಯ್ಯ ದೇವಯ್ಯನಂತೆ ಕಾಪು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ಟೋಪಿಯ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಜುಟ್ಟು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಮವೂ ಇತ್ತು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಒಂದು ಸತ್ಯ ಪೂರ್ಣ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಸರಳ ಸುಂದರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನೂ ದರ್ಶಿಸಿದ ಲೇಕ್‌ಹಿಲ್‌ರಿಗೆ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿ, ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ಸುಪ್ರಸನ್ನತೆ ಸುಳಿದಾಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಜೀವರತ್ನಯ್ಯಗೆ ಬೆರಗಾಯಿತು. ತಾನು ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತೋ ಏನೋ ಎಂದು ಕರಿ ಪಾದ್ರಿಗೆ ಮುಖ ಭಂಗವೂ ಆಯಿತು. (ಪುಟ ೮೨೬.)

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ, ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಮುಕುಂದಯ್ಯನಿಗೂ ಇತರರಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೇವಯ್ಯ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಇಂತಹವರ ಪಾತ್ರಗಳಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ಪಾತ್ರ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಓದುಗನಿಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಕುಂದಯ್ಯ ಲೇಕ್‌ಹಿಲ್ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಬಲ್ಲ ಯಾವ ಮುಖ್ಯ

ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಓದುಗನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಮ್ಮೆ ಬರುವ ಪಾತ್ರದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಮುಕುಂದಯ್ಯನ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ವರ್ತನೆಗೆ ಜೀವರತ್ನಯ್ಯ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಲೇಕ್ಟಿಲ್ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಸರಳತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ :

ಜೀವರತ್ನಯ್ಯಗೆ ಮುದುಕ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ವರ್ತನೆ ಕಂಡು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು: ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಶೋಕಕಾತರನಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು, ಹತ್ತಲಾರದ ಗುಡ್ಡ ಹತ್ತಿ, ಆಯಾಸದಿಂದಲೆ

ಮೈಮರೆತು, ಅಷ್ಟೋ ಇಷ್ಟೋ ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿಗಿಳಿದು, ಈಗ ತಾನೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆತನು ಕಡು ಬಡತನದ ಬಾಳನವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಹಜವಾಗುವ ಜಿಪುಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟು ದೊಣ್ಣೆಗಳಂತಹ ಅಲ್ಪ ಬೆಲೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೋದ್ದಿಗ್ಗನಾಗಿ ಗೋಗರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು! ಜೊತೆಗೆ ಬೆಟ್ಟಳ್ಳಿ ದೇವಯ್ಯಗೌಡರ ವರ್ತನೆಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು: ಸ್ಕೂಲು ಜಾಗದಿಂದ ಬರುವಾಗ ಅಂತಕ್ಕನ ಅಂಗಳ ದೊಳಕ್ಕೆ ಬೈಸಿಕಲ್ಲನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪಾದ್ರಿ ಉಣುಗೋಲಿನ ಗಳುಗಳನ್ನು ಸರಿಸಲು ಹೋದಾಗ, ಹಿಂದೆ ಬೈಸಿಕಲ್ಲನ್ನು ನೂಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಯ್ಯನು ಬೇಡವೆಂದು ಸನ್ನೆಮಾಡಿ, ಬೈಸಿಕಲ್ಲನ್ನು ಹೊರಗಡೆಯೇ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಇತರರಂತೆ ತಡಬೆ ಹತ್ತಿ ದಾಟಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅಂಗಳದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆಯೂ, ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿದ ಮೇಷ್ಟರನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುವ, ತಪ್ಪುಮಾಡಿದ ಹುಡುಗನಂತೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗಿ, ಕುನುಗಿ, ಜುಣುಗುವಂತೆ ಹೆದಹೆದರಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಶರೀರದಾರ್ಡ್ಯದಲ್ಲಿ, ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ, ದಿಟ್ಟತನದಲ್ಲಿ ಇತರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೀರಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಇತರ ಯಾರ ಮುಂದೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಮುಂದೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾದ್ರಿ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾದನು. (ಫುಟಗಳು ೨೨೧-೨೨೨.)

ಲೇಕ್ಟಿಲ್ ಮುಕುಂದಯ್ಯನಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕಿಂತ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹೆಚ್ಚು ಜಯಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ ದಟ್ಟಣೆ, ಪಾದ್ರಿ “ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿ”ಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಮತ್ತು ದೇವಯ್ಯ ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ದೇವಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಅವನ ಪರಿಸರ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ, ಆ ಪರಿಸರ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ಜೀವರತ್ನಯ್ಯನಿಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಪರಿಸರದ ಹೊರಗಿರುವವರನ್ನು ಆಡುವ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮನೋಭಾವ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು “ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿ” ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಮತಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವವರು ಒಂದು ಮತ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಿಳಿಯದೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನೇಕ ನೇರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಸೋಲುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಂತಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಬಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿ “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು”ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಏನೋ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳ ಚಿತ್ರಣದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಯ ಗಳಿಸುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ, ಆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥ ಸೂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಒಂದರ್ಥದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಹರಹು ಮತ್ತು ಆಶಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾರ್‌ರವರ “ಆಯನ ಕೆರೆನಿನಾ” ಗಿಂತ ವಿಸ್ತಾರ ಹೊಂದಿರುವ “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು” ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾರ್ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಕೆ ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗ ಬಹುದಾಗಿದ್ದ “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು” ಸೋಲುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅನುಭಾವವಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬಂಧವನ್ನೊದಗಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲೇ ಬಿರುಕಿರುವುದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ

ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗೂ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ, ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜೀವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮಹತ್ತಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದು ಮಗಳು” ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾನು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯಿಂದ ಬಯಸುವುದು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನನಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು “ಸತ್ಯ”ಗಳನ್ನು ಅನುಭವಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಚಿತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಸತ್ಯದ ಹಿಂದೆ, ಅಥವಾ ಮೇಲಿರುವ “ಸತ್ಯ”ದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇವಲ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬಹುದು: ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಪ್ರಪಂಚದ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣಬರುವ ಅನುಭವದ ಹರಹು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ, ಭಾಷೆಯ ಕಸುವು, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೋಲು, ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವರೆಲ್ಲಾ ಎದುರಿಸಲೇಬೇಕಾದ, ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ; ಇಂತಹ ಸೋಲು ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶುರುವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಾವಿನ್ನೂ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನನ್ನ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಂಪ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೪೦) ಬತ್ತಲೆಗರ ಮಾತು

ಒಡಲೊಳೆ ಜೀವಮಿದು ಗಡ ಸಂಚಿಸುತಿರ್ಪುದು ಪುಣ್ಯಪಾಪವುಂ

ಗಡ, ಬಳಿಕ, ಅತ್ರ ಬೇರೆ ಪೆರತೊಂದೊಡಲೊಳ್ ಗಡ ತಾನೆ ನಿಂದು ಒಡಂ

ಬಡಿಪುದು ಧರ್ಮಕರ್ಮಫಲಮಂ ಗಡ; ಸತ್ತನೆ ಮತ್ತೆ ಪುಟ್ಟುವಂ

ಗಡ-ಪುಸಿ ಕಾಣ, ಡಂಬವಿದು-ಖೇಚರ, ನೀನಿದನೆಂತು ನಂಬಿದೋ

ತಲೆವರಿದು, ಉಟ್ಟುದ ಇಕ್ಕಿ, ಸುಲೋಕಸುಖಂಗಳನ್ ಉಣ್ಣೆವೆಂಬ ಬ

ತ್ತಲೆಗರ ಮಾತುಗೊಳ್ಳದಿರು, ಬಾಳ್ವಿನಂ ಇಂದ್ರಿಯವರ್ಗದಿಚ್ಚೆಯಂ

ಸಲಿಸಿ, ಬಸಂತದೊಳ್ ಕಕೆರ್ಚಿದ ಕೋಗಿಲೆಯಂತೆ ಬಿಚ್ಚತಂ

ನಲಿವುದು, ಕಂಡರಾರ್ ಮರು ಭವಂಗಳನ್ ಇಲ್ಲಿ ವಿಯಚ್ಚರೇಶ್ವರಾ

ಪರಲೋಕಮಿಲ್ಲ, ಪರಲೋಕವಿಲ್ಲದಂದು ತಲ್ಲೋಕಸುಖಾನುಭವಾಷೇಕ್ಷೆಯಿನ್ ಐಹಿಕಸುಖವಿಮುಖನಾಗಿ ಶರೀರಾರ್ಥವ್ಯಯಂ

ಮಾಡುವಾತಂ, ಕಯ್ಯದಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಲದರ್ಕ್ಕೆರಗುವಾತನಂ ಪೋಲ್ಕುಂ...

(ಆ. ಪು : ೧-೮, ೯)

ಆಕ್ಟೋಪಸ್

ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್

“But”, ಅಂತ ಸಂಜೀವ ಪನಾಮ ಸಿಗರೇಟ್ ಹಿಡಿದ ಎಡಗೈಯಿಂದಲೇ ಆದಿತಾಳ ಕುಟ್ಟುತ್ತ ಬಹಳ ಜೋರಾಗಿ ಅಂದ, “ನರಸಯ್ಯ is an honourable man, ಆದರೂ ಗಿಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಗುರು ತನ್ನ ಕೃಪೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹೌದೋ ಆನಂದ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲವಾದ್ರೂ ನಿನಗೆ ಇಂಥ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನೇನೋ? ಎಲ್ಲ ಸರಾಗವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಯಾವ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂತರೂ ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್. ಕೊನೆಗೆ ಕಷ್ಟವೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳೋದು ಸುಖದಲ್ಲೇ ಮರಿ. ಧೈರ್ಯ ಕಳಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನರಸಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಇದೆ...”

“ಇದೆ, ಇದೆ, ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ, ಆದರೆ ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು” ಅಂದ ಆನಂದ, ಕನ್ನಡದ ಹಿತಕರ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಾ.

“ಏನಿಲ್ಲ, ಇವತ್ತು ಹ್ಯಾಗೂ ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಸಿಗ್ತಾರಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹ್ಯಾಗೆ ವ್ಯೂಹ ರಚಿಸೋದು ಅಂತ ಯೋಚನೆ ಮಾಡು. ಪೆದ್ದನ ಥರ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಿಡಬೇಡ. ವೈಸ್ ಛಾನ್ಸಲರ್ ದೊಡ್ಡಗೌಡರ ತಲೆ ಇಲ್ಲೇವರೆಗೆ ತೆಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ ಅಂತ ತಿಳಿಬೇಡ, ಏನನ್ನಾದರೂ ಯೋಚಿಸಿರುತ್ತೆ, ಹ್ಯಾಗೂ ನಾಳೆ ಕನ್ನಡದ ಮಹಾನುಭಾವರನ್ನು ಕುರಿತು ಸೆಮಿನಾರಿದೆ, ನಾಡಿದ್ದು ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಇದೆ. ನಿನ್ನ ಭಾಷಣ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ, ಅವಕಾಶ ಕಳೆದುಕೊಂಡೋ-ಕೆಟ್ಟೆ....”

“ಮೂರ್ಖನಯ್ಯಾ ನೀನು. ನಾನು ಕನ್ನಡದ ಮಹಾನುಭಾವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡೋದು ದೊಡ್ಡ ಶಾಪ ಅನ್ನೋ ಥರ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದಿ. ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮಾತಾಡದೆ ಯಾರು ಮಾತಡಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಕೈವ್, ಕೀಟಿಂಗ್ ಬಂದು ಮಾತಾಡ್ತಾರಾ? ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ನಗಸಯ್ಯನಂಥ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರೇಮಿಗಳು, ನಿನ್ನಂಥ ಸಿನಿಕರು ಇರೋತನಕ ಕನ್ನಡದ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಆಗೋಲ್ಲ. ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನ ಥರ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದೀ, ಹೇಳು : ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಾದ್ರೂ ಏನು? ಕನ್ನಡ ಬೇಕು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕಡಿಮೆ ಆಗಬೇಕು ಅಂತ ಮಾತಾಡಿದ್ದೇ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪೇನು?” ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬಾರದು ಅಂತ ನೀನು ಹೇಳಬಹುದು, ಹಾಗಾದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಲ್ಲಿದೆ? ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಅಟಾನಮಸ್ ಅಂತಾರೆ-ಆದರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಅಟಾನಮಿ ಇದೆ? ನರಸಯ್ಯ ನನ್ನಂಥ ಜನರನ್ನ ಹಾಳುಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾನೆ....”

“ಸಿಟ್ಟಾಗಬೇಡ, ಅವನೇ ನಿನಗೆ ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು....”

“ಹೌದು, ಎಲ್ಲಿ ತಂಕ ನಾನು ವಿಧೇಯ ಶಿಷ್ಯ ಆಗಿದ್ದೆನೋ ಅಲ್ಲಿ ತಂಕ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಲಾಸನ್ನೂ ಕೊಡ್ತಿದ್ದೆ. ಕೊಟ್ಟ, ಈಗ ಹೆದರಿಕೆ ಅವನಿಗೆ, ತಾನು ಬೆಳೆಸಿದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಹಾಭಾಷೆ ನನ್ನಂಥ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಂದ ನೆಗೆದುಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತೆ ಅಂತ, ಆದರೆ....” ಎಂದು ಆನಂದ ತಾನೊಂದು ಪನಾಮ ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತೇಲುಗಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೂತ.

ಸಂಜೀವ ನಿಜಕ್ಕೂ ಏನನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕೇಳಿದವನ ಹಾಗೆ ತೋರ ಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ “ಮತ್ತೇನಪ್ಪಾ “ಆದರೆ?” ಅಂದ.

“ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಾದರೂ ಏನು? ತನಗೆ ಆಪ್ತರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡಬೇಕು ಅಂತ ನಾನು ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂಗೆ ಬರಕೂಡದು ಅಂದ. ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ನಾನು ಹೋದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂ ಕಮಿಟಿಯ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಕೆಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದರು. ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದರು....”

“ ಈಗ....”

“ಯಾರು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿದ್ದರೆ ಏನು ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನರಸಯ್ಯ ನಮ್ಮ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಯಜಮಾನ, ಆತ ಒಪ್ಪದೆ....”

“ಅವನು ಒಪ್ಪದೆ ಏನೂ ಆಗೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ.” “ನನಗೆ ಹಣ ಮುಖ್ಯ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದಾನೆ ಮೂರ್ಖ, ರೀಡರ್ ಅನ್ನೋ ಹೆಸರು ಮುಖ್ಯ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟು ಖದೀಮು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯೂ ತಾನೊಬ್ಬ ಮಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದಾನೆ!”

ಮಾತು ಮೀರಿದ ಸಿಟ್ಟು, ಆನಂದುವಿನ ಮುಖ ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿತು. ಸಂಜೀವ ತನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಅನುಮಾನ ಬೇರೆ ಬಂತು. ಸದ್ದಿಲಿಯಾದ; ಸಿಗರೇಟ್ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತ ಆನಂದಿಸಿದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಹಿತವಾದ ಘಳಿಗೆಗಳು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಹತ್ತಿದವು. ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವವರೆಗೆ ಕುಗ್ಗು, ಉಬ್ಬುಗಳ, ಹಸಿರು ಹಾಸಿದ, ಬೆಳಕು ಕಂಡೊಡನೆ ಅರಳಿ ನಿಲ್ಲುವ ದೇಶ ತನ್ನ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತವಿರಬಹುದೆಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹುಸಿನಕ್ಕು.

ಹೋಟೆಲಿನ ಜಗುಲಿಯಾಚೆ, ಬಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪಿನ ಮೂಲಕ ಕಾರಿನ ಸದ್ದು ತೂರಿ ಬಂತು. ಸಂಜೀವ, ಆನಂದ ಇಬ್ಬರೂ ನೋಡಿದರು :

ಬಳ್ಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ದೊಡ್ಡ ಗೌಡರ ಸ್ಪುಡಿಬೇಕರ್ ಕಾಣಿಸಿತು. ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲೇ ಖುದ್ದು ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಕೂತು ಇಬ್ಬರ ಕಡೆಗೂ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆನಂದು ಏಕ್‌ದಂ ಎದ್ದ. ಏಳುವುದನ್ನೂ ಬೀಳುವುದನ್ನೂ ನೋಡದೆ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ, ಸಂಜೀವ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಸಂಜೀವನ ಕಡೆಗೆ ಕೊಂಚ ಮುನಿಸಿನ ನೋಟ ಬೀರಿ, “ಆನಂದರಾವ್ ಹತ್ತಿರ ಕೊಂಚ ಮಾತಾಡಬೇಕು. ಹೀಗಂದೆ ಅಂತ ಕೋಪಿಸಿಕೋ ಬೇಡಿ” ಅಂದರು. ಸಂಜೀವನ ಮುಖ ಇಳಿಬಿತ್ತು; ನಿಂತಲ್ಲೇ ತಿರುಗಿ ಮೂಲಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂತ.

“ನೋಡಿ ಆನಂದರಾವ್, ಎಲ್ಲವೂ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಆಗಬೇಕು, ನೀವು ಹೀಗೆ ಹೋಟೆಲ್‌ಗೆ ಬಂದು ಕೂತರೆ ಆಗೋಲ್ಲ. ನಾಡಿದ್ದು ನಾನು ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಲ್ಲ, ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ....”
ಆನಂದು ದುಃಖ ತಡೆಯಲಾಗದೆ, “ನೀವು ಹೋದರೆ ನನ್ನಂಥವನ ಪಾಡೇನು ಸಾರ್? ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸ?”

“ನಾನು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ನನ್ನ ಉಸಿರು ಆನಂದರಾವ್, ‘ಎಲ್ಲಾದರು ಇರು’ ಅಂತ ಕವಿಗಳು ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಅದಿರಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ನನಗೆ ಬೇಸರ. ಎರಡು ಸಲದ ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಕಮಿಟೀಲೂ ನಾನು ಇದ್ದೆ-ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ನರಸಯ್ಯನ ಹಟಮಾರಿತನ ಅಡ್ಡಿ ಬಂತು-ನೀವು ಹೀಗೆ ಯಾವುದೋ ಕಾಲೇಜಲ್ಲಿ ಕೊಳಿಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು, Past is past, ಬಿಡಿ. to err is human, ಅದಿರಲಿ. ಈಗ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ನಿಮ್ಮ ನರಸಯ್ಯನ ಮುಂದೆ ಈ ವಿಷಯ ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನ ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸ್ತಾ ಇರ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ; ವಿಧೇಯರಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿ, ಒಂದು ಪರ್ಮಿಷನ್ ಕಾಗದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ನೀವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ರೀಡರ್ ಅಂತ ಆರ್ಟರ್ ಕೊಟ್ಟು ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೋಗ್ತೇನೆ, ತಿಳೀತೆ? ಇದು ಇವತ್ತೇ, ಈಗಲೇ ಆಗಬೇಕು....”

“ಸರಿ ಸಾರ್, ಆದರೆ...” “ಆದರೆ ಏನಿಬಿ ಬಂತು? ಅವರು ನಿಮಗೆ ಮೇಷ್ಟ್ರರಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲೇನಿ? ಕಾರ್ಯವಾಸಿ ಕತ್ತೆಕಾಲು ಹಿಡೀಬೇಕಪ್ಪ. ಆಯಿತೆ? ಏನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಬನ್ನಿ, ನನ್ನ ಕಾರಲ್ಲೇ ಅವರ ಮನೇಹತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ತೇನೆ.”

“ನಿಮಗೆ ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞ ಸಾರ್” ಅಂದ ಆನಂದು, ಕಾರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ, ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆನಂದು ಪೆಚ್ಚಾದ, ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಹಸನ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿ ಬಟನ್ ಒತ್ತಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು, “ಬನ್ನಿ, ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯೋದು ಗೊತ್ತೇ ಹೊರತು ಈ ಕಾರುಗೀರಿದಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆನಂದುವಿಗೆ ಬಹಳ ಉಲ್ಲಾಸವೆನಿಸಿತು. ಕುಡಿದ ನೀರು ಅಲ್ಲಾಡದಂಥ ಭವ್ಯ ಕಾರು, ಅದನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೋ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆಸುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡಗೌಡರು. “ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟಿದೆ! ಆದರೆ ಈ ಗದ್ದಲದಲ್ಲೇ ಕಾಲಹರಣ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತೆ, ನಾನು ಬೇಡ ಅಂದ್ರೂ ನಾಳೆ ಒಂದು ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ ಸಮಾರಂಭ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ವೃಥಾ, ಎಲ್ಲ ವೃಥಾ....”

“ಹೌದು ಸಾರ್, ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬೇಕು.”

“ಹೌದೆ!” ಅಂತ ತಮಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರ ಹಾಗೆ ಅಂದರು, “ಏನು ಮಾತಾಡ್ತೀರಿ?”

“ಒಂದು ವಾರದಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆ ಸಾರ್, ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತೆ, ಈ ಜನ ನಿಮ್ಮನ್ನ ತುಂಬ ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದಿದಾರೆ, ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದ್ರೂ ಕೆಲಸ ಆಗಿದ್ದೆ ಅದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ರ ಇದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಧೈರ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಸ ಬರುತ್ತೆ, ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ನವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯ, ನಿಷ್ಕರತೆ, ಸರಳತೆ ಬೇರೆ ಯಾರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ನರಸಯ್ಯನವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದೆ-”

“ಛೇ, ಛೇ, ಅವರಲ್ಲಿ? ನಾನಲ್ಲ?” ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಕಾರನ್ನು ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದರು.

ಆನಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ವಿನಯದ್ದೋ, ಹೆಮ್ಮೆಯದೋ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. ನರಸಯ್ಯನವರ ಮನೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಅವರೆದುರು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ವಾದ, ಬೇಡಿಕೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂಡಿಸುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ದೊಡ್ಡಗೌಡರ ಖುಷಿಗಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಹೇಳಿದರು: “ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮಂಥ

ಹತ್ತಾರು ಜನ ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ದುಡೀಬೇಕು, ನಾನು ಡೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಂದಿನ ವೈಸ್‌ಭಾನ್ಸಲರ್ ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇರುತ್ತೆ. I agree to disagree, ಒಂದು ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮಾತು ಮುಖ್ಯವೇ ಹೊರತು ಪ್ರಿಯವಾದ ಕೊಳಕಲ್ಲ.”

“ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮಾತು. ನನಗೆ ಲಾರೆನ್ಸ್ ಮಾತು ನೆನಪಾಗುತ್ತೆ” ಎಂದು ಯಾವ ಮಾತು ಎಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ರಾತ್ರಿ ಓದಿದ ಯಾವುದೋ ಮಾತನ್ನು ಆನಂದ ಹೇಳಿದ. ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಆನಂದಪರವಶರಾದರು.

ಇತ್ತ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ನರಸಯ್ಯನವರು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನ, ಜಪ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮಲಬದ್ಧತೆಗೆ ಔಷಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಮರುದಿನದ ತಮ್ಮ ಮುಂಬಯಿ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾರತೀಯ ರೀತಿಯ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಅಲಮೇಲಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಪತಿ ಎಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಎದ್ದು, ಅಡಿಗೆಯ ಆಳು ಇದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಒಲೆ ಹತ್ತಿಸಿ ಕಾಫಿ

ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಾಫಿ, ತಂದು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವರ ಹಣೆಯ ಕುಂಕುಮ ನೋಡಿ ನಗಸಯ್ಯನವರಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಯಾವ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಮುತ್ತೈದೆ ಗುಣವಿದೆ- ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ದೆಹಲಿಯ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಜೋಸರು ಬಂದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪಾಯಿತು. “ಅಲಮೇಲೂ, ಬೋಸರು ತಾವು ಭಾರತದ ಸ್ತ್ರೀ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲೇ ಬರೆದ ಕತೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಲ್ಲಾ, ಇದೆಯಾ?” ಅಂದರು. ಅಲಮೇಲು “ಇದೆ, ನಿಮ್ಮ ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್ ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದೇನೆ. ಮುಂಬಯಿಯ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ಅಂದಿರಲ್ಲ?” ಅಂದು ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ತೇಜಃಪುಂಜ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೋದರು.

ನರಸಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಹಾಲಿ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಬರಲು ಹೇಳಿದ್ದರು.

ನರಸಯ್ಯನವರು ಒಳಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅವುಗಳ ಭಾಷೆ,

ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಮಯ್ಯ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಕಂಠಶ್ರೀಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚು

ತಲೆದೂಗುತ್ತಿದ್ದ, ಶ್ಲೋಕಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ನಾಳೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಮುಂಬಯಿಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾದೀತೆಂದು ನರಸಯ್ಯನವರು ಪುಸ್ತಕ ನೋಡುತ್ತ ಒಮ್ಮೆ, ಪುಸ್ತಕ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದರಾಸಿನಿಂದ ಬರುವ ಶೆಲ್ವಪಿಳ್ಳೆಗೆ ಈ ಸಲ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಸೂಯೆಯಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ರಚನೆ, ಪದಗಳ ಖಚಿತತೆ, ಸಮಾಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಧರಿಸುವ ಕೋಟಿನ ಒಳಬೇಬಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮಯ್ಯ ತನ್ನ

ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಆತುರಪಡುತ್ತ ಕಾಲಿಂಗ್ ಬೆಲ್ ಒತ್ತಲು ಹೋದ. ಆದರೆ ನರಸಯ್ಯನವರ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ

ತೊಂದರೆಯಾದೀತೆಂದು ಹಿಂಜರಿದು ನಿಂತ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಒಬ್ಬ ದಾಸಯ್ಯ ಶಂಖ ಉದುತ್ತ, ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತ

ನರಸಯ್ಯನವರ ಜಗುಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದ, ಆತನ ಗಲಾಟೆಯಿಂದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದೀತೆಂದು ರಾಮಯ್ಯ “ನಿಲ್ಲಿಸಯ್ಯ”

ಎಂದು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ. ದಾಸಯ್ಯ ಆ ಪಿಸುಮಾತನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಹಾಡನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅರಚಿದ : “ಅಲ್ಲಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಮನೆ-

ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಸುಮ್ಮನೆ....” ಅವನ ವಾಕ್ಯ ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ರಾಮಯ್ಯ, “ಗಲಾಟೆ ಬೇಡ” ಎಂದು ಅರಚಿದ, ದಾಸಯ್ಯ

ತನ್ನ ಹಾಡು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಕ್ಕ, ಆದರೆ ಹಾಡು

ನಿಂತೊಡನೆ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಧಡ್, ಧಡ್ ಎಂದದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನರಸಯ್ಯನವರು ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ

“ಯಾಕೆ, ಯಾಕೆ? ಯಾರು ಹಾಡನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು?” ಎಂದು ಹುಳಿಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಾಸಯ್ಯನನ್ನೂ ರಾಮಯ್ಯನನ್ನೂ

ನೋಡಿದರು. ರಾಮಯ್ಯ ಕದ್ದು ಸಕ್ಕರೆ ತಿಂದು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಗುವಿನಂತೆ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತ “ತಮಗೆ ಗದ್ದಲವಾಗುತ್ತೆ, ತಮ್ಮ

ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ....” ಅಂದ, ನರಸಯ್ಯ ಕುಸಿತರಾದರು; ರಾಮಯ್ಯನ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪರಿತಪಿಸಿದರು “ಅಲ್ಲೇ,

ಪುರಂದರದಾಸರ ಹಾಡಿನಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತೆ ಅಂತೀರಿ, ಅದೆಂಥ ಭಾರತೀಯರಿ ನೀವು? ನಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು

ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಡಿನ ತಾಳವಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಾಣಬೇಡವೇ? ಏನೋಪ್ಪ, ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತೆ.”

“ತಾವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ ಸಾರ್, ಲೀವೀಸ್ ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ-ಜಾನಪದ ಭಾಷೆ, ಹಾಡುಗಳ ಶಕ್ತಿ, ಸೌಂದರ್ಯ”

“ಹ್ಲಾ! ಹ್ಲಾ! ಲೀವೀಸ್ ಕೂಡ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಅಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಕಳೆದ ವಿಂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರ ಹತ್ರ ಮಾತಾಡುವಾಗ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ನೆನಪಿದೆ.”

ಅಂದು ದಾಸಯ್ಯನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ನಿಲುವಂಗಿಯ ಆಳವಾದ ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ನಾಣ್ಯ ತೆಗೆದು ಕೊಡುತ್ತಾ “ಹಾಡು” ಅಂದರು, ಆತ ತನ್ನ ದರಿದ್ರಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕಿರಲಹತ್ತಿದ, ನರಸಯ್ಯ ತಲೆದೂಗುತ್ತಾ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದರು; ರಾಮಯ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ನೋಡಿ, ರಾಮಯ್ಯ, ‘ಅಲ್ಲಿದೆ ನಮ್ಮನೆ -ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮುಖ್ಯ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ದಾಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯ ಅಂದರೆ ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಯರ ಮುಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕೊಂಚ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ ಮಾಡಬೇಕು” ಅಂತ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ರಾಮಯ್ಯ ತನ್ನ ಪ್ಯಾಂಟಿನಿಂದ ಸೀಸದ ಕಡ್ಡಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಹತ್ತಿದ. ನರಸಯ್ಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ದಾಸಯ್ಯ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಗಿದೊಡನೆ, ತುಂಬ ಮಾನವೀಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ದಾಸಯ್ಯನಿಗೆ, “ನಿನ್ನ ವಾಸ ಎಲ್ಲಿ” ಅಂದರು, ಆತ “ಹಿಂಗೇ ಹೋಗಿರಲಿವೆ ಸ್ವಾಮಿ, ದಾಸಯ್ಯನಿಗೆ ಮನಿ ಯಾಕೆ, ಮರ ಯಾಕೆ?” ಅಂದ, ನರಸಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಆನಂದವಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಉರು ಹಚ್ಚಿದ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತ ಚಿಕ್ಕ ನೃತ್ಯ ಮಾಡಿದರು, “ಕೇಳಿದಿರಾ ರಾಮಯ್ಯ, ಇದು

ನಿಜಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಜನರ ಆಟಿಟ್ಯೂಡ್ : ಮನೆ ಯಾಕೆ, ಮರ ಯಾಕೆ-ಸರಳ ಜೀವನ, ಭಕ್ತಿಯ ಜೀವನ” ಅಂದರು, ದಾಸಯ್ಯ ಹೋದ. ಅವನ ಹಾಡು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಿಂದ, ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಆಚೆಯಿಂದ, ಕೇಳಿಬಂತು. ನಾಯಿಯೊಂದು ಅವನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ನರಸಯ್ಯನವರು ಬಹು ವಿಷಾದದಿಂದ ಹೇಳಿದರು, “ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ಯಾಕೆ ಅನ್ನುತ್ತೆ ರಾಮಯ್ಯ. ನಾವಿರೋರು ಮೂವರೇ-ನಾನು, ನನ್ನ ಮಗ, ನನ್ನ ಆಕೆ. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ, ಏಕಾಂತತೆ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ನಾನು ಬೋಸ್ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಆಗಲೇ ಚಿಕ್ಕ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಶಂಕರ, ಬುದ್ಧ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಇವರನ್ನು ಓದಿದಷ್ಟೂ ನನಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡಿದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ದಾನ, ಧರ್ಮ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಹದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಬಡವರಿಗೆ ತಂಗಲು ಹಾಕಬಾರದು-ಭಿಕ್ಷೆ ನಾನು ಹೇಳಿರೋದು-ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೆಡುತ್ತೆ ಅಂತ ಮೊನ್ನೆ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಫ್ರಿಜ್ ತಂದೆ. ನೀವು ನೋಡಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲವಾ? ಈ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಿಕಾರ್ಡ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಒಂದು ಟೇಪ್ ರೆಕಾರ್ಡರ್ ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಟೇಪ್ ಮುಗಿದಿದೆ. ಕೆಲವನ್ನ ತಗೊಂಡು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಫ್ಲೇ ಮಾಡ್ಲೇನೆ...”

ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ವಿಷಾದಯೋಗವನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ರಾಮಯ್ಯ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ, ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ತುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ಅವನ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದದ ಹನಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು. ನರಸಯ್ಯನವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ತೆರೆ ನಿಂತವು. ಆಗ ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಹೊರಗೆ ಕಾರೊಂದು ನಿಂತು ಆನಂದವನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೋಯಿತು. ಅದು ದೊಡ್ಡಗೌಡರ ಕಾರೆಂದು ನರಸಯ್ಯನವರು ಗುರುತಿಸಿದರು. ವೈಸ್‌ಭಾನ್ಸಲರ್ ದೊಡ್ಡಗೌಡರ ಕಾರಿನಿಂದ ಇಳಿದ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದಲೂ ಇವೊತ್ತು ನರಸಯ್ಯನವರನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದಲೂ ಆನಂದು ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಹೂವನಗೆ ಸೂಸುತ್ತ ಗೇಟುಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ನರಸಯ್ಯ ನವರತ್ತ ಬರಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ. ನರಸಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ಶಿಷ್ಯ ಆನಂದು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತು ವೈಸ್ ಭಾನ್ಸಲರ್ ಕಾರಿನಿಂದ ಇಳಿದದ್ದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ತೆರೆದ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ತೆರೆದಂತೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೇಟಿನವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಮುಖದ ತುಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡು ಆನಂದವನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಆನಂದು ಅವರ ಬಾಹುಗಳ ಬಿಸಿಯನ್ನು ಸವಿದು “ಹೇಗಿದ್ದೀರಿ ಸಾರ್? ನಿಮ್ಮನ್ನೋಡಿದ್ದು ಸಂತೋಷ ಸಾರ್” ಅಂದ. ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಮಗುವನ್ನು ತೊರೆದ ತಾಯಿಯಂತೆ ನರಸಯ್ಯನವರು ಆನಂದವಿನ ಭುಜ ತಟ್ಟುತ್ತ “ಹೀಗೇ ಇದ್ದೇನೆ ಮಗು, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಪ್ರವಾಸ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೀತು. ಅರವಿಂದರ

ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತು ಒಂದು ಪೇಪರ್ ಓದಿದೆ” ಅಂದರು. ಆನಂದು ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ; ರಾಮಯ್ಯ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು ನರಸಯ್ಯ ಆತನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆನಂದುವಿನ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಸೂಚಿಸಿದ. ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪುರಂದರದಾಸರ ಹಾಡಿನ ಪ್ರತಿ ಇತ್ತು. ನರಸಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಇನ್ನೂ ಮಾಸಿರಲಿಲ್ಲ. “ಏನಾಯ್ತು ಅಂತೀರಿ ಆನಂದ್-ಈಗ ತಾನೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ದಾಸರು ಬಂದಿದ್ದರು ಎಂಥ ಸೊಗಸಾದ ಹಾಡು ಹೇಳಿದರು!” ಅಂದು ರಾಮಯ್ಯನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ. “ಎಲ್ಲಿ ರಾಮಯ್ಯ, ಅದನ್ನ ಕೊಂಚ ಹಾಡಿ” ಅಂದರು. ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವ ಗೀಳಿನಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಲಿರುವ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹಾಡಹತ್ತಿದ.

ಆನಂದುವಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಕರಣದೋಷ, ಅಪಸ್ವರ ಗೊತ್ತಾಗಿ ನಗೆ ಬಂದರೂ ತಾನು ನರಸಯ್ಯನವರಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಿಫಿಕ್ಯೇಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತಲೆದೂಗಿದ. ರಾಮಯ್ಯ ಹಾಡುವ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬೆವತ್ತಿದ್ದ; ನರಸಯ್ಯ “ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡ್ತೀರೀ-ಹ್ಯಾಗೆ ಆ ದಾಸರ ರಿಧಂ ಹಿಡಿದಿದ್ದೀರಿ! ಆಶ್ಚರ್ಯ!” ಅಂದರು. ಆನಂದು, “ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ ಸಾರ್. ಕೇಳೋದಕ್ಕೆ ಕಿವಿ, ಸವಿಯೋದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಬೇಕಷ್ಟೆ” ಅಂದ.

“ನೀವು ಇವತ್ತು ಬಂದದ್ದು ಒಳ್ಳೇದೇ ಆಯ್ತು. ನಾಳೆ ನಾನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಗೊತ್ತಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೇರಳದಿಂದ ಎಲ್ ಪಿ ನಾಯರ್ ಬರ್ತಾರೆ; ಅವರು ಮಲೆಯಾಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಳುಮೂಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಹೇಳ್ತಾರೆ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಮಾಡಿದೇನೆ ಗೊತ್ತ- ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಹಾಡಿನ ಭಾಷಾಂತರ ಓದಿ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬೇಕು ಅಂತಿದೇನೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇದೆ ಅಂತ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ. ಇವೆಲ್ಲ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ-ಸುಮ್ಮನೆ ಈ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡದಂಥ ಭಾಷೆಲಿ ಕೊಳೆತುಬಿದ್ದಿವೆ. ನೀವು ದಯವಿಟ್ಟು, ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿ ಕೊಡಿ.... ನೀವು ಇಲ್ಲ ಅನ್ನೋಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾ-ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಏನನ್ನಾದ್ರೂ ಮಾಡ್ತೀರಿ, ಅಲ್ಲವಾ? ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಇಳಿದರೆ ಈ ಹಾಡುಗಳ ಖದರ್ ಹೇಗಿರುತ್ತೆ ನೋಡಿ, ರಾಜಾ ರಾಯರ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿದ್ದೀರಲ್ಲ? ಸಂಸ್ಕೃತ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಾಗಿದೆ-ಅಲ್ಲವಾ? The tendency is towards expansion, an inclusive consciousness. ನಾವು ಕಣ್ಣು ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡಬಾರದು. ಪುರಂದರ ದಾಸರು ಹೇಳಿರೋ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿರೋದು ನಮ್ಮನೇ...?”

ಇಷ್ಟು ಮಾತಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೂವರೂ ನರಸಯ್ಯನವರ ಭೇಂಬರಿನಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದರು; ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಸೋಫಾಗಳು ದೊಡ್ಡ ಹಾಲಿನ ಸುತ್ತ ಮಲಗಿ ಬಹಳ ಚೆಂದಾಗಿದ್ದವು. ನಡುವೆ ಬೆತ್ತದ ಗೋಡೆಗಳು. ಅವುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಚಿತ್ರವತ್ತಾದ ಕಂಬಳಿ-ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ, ವಿವೇಕಾನಂದ, ಅರವಿಂದ, ಎಲಿಯಟ್, ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು. ಪಶ್ಚಿಮದ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಮುಗುಳ್ಳಗುವ ಗುಲಾಬಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ, ನೆಹರೂ. “ಅದನ್ನೇ ಅರವಿಂದರು ಹೇಳೋದು, ‘ಸಾವಿತ್ರಿ’ಯನ್ನು ನೀವು ಓದಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲಾ? ಭಾರತೀಯರ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು, ಅದಕ್ಕಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೇಗೆ ಮಿಲ್ಟನ್ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿ ಸಿಗೋಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು ಕುತೂಹಲಕರ. ಅದೇ ನನ್ನ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಪ್ರಬಂಧದ ಬುನಾದಿ. ಒಂದು ಕಾಪಿ ಕೊಡ್ತೀನೆ ಓದಿ...”

“ಹೌದು ಸಾರ್, ನೀವು ಹೇಳೋದು ಸರಿ. ಒಂದು ರೀತಿ ನಿಜವಾದ ಎಪಿಕ್ ಕಾನ್‌ಷಸ್‌ನೆಸ್ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿರೋ ಹಾಗೆ ಹೊರಗಡೆ ಸಿಗೋಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕುವೆಂಪು ಅವರು...” ಅಂದ ಆನಂದು.

“ಗೊತ್ತೀ. ಹೇಳಬೇಡಿ, ನನ್ನ ಹತ್ರ ರಾಜಕಾರಣ ನಡೆಯೋಲ್ಲ, ತಿಳೀತೆ?” ಎಂದು ನರಸಯ್ಯ ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ, “Petty, my dear, petty, ಎಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ಪೆಟ್ಟಿ. ಒಂದು ಆತ್ಮದ ವಿವರಣೆ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅನುಭವ ಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖಕರಿಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು-”

“ಹೌದು ಸಾರ್?” ಅಂದು ಆನಂದು ತಾನು ಬಂದ ವಿಷಯ ಎತ್ತಲು ಹವಣಿಸಿದ : ಆದರೆ ನರಸಯ್ಯ “ಏಳಿ, ಏಳಿ, ನಮ್ಮ ಕಿಚನ್ ಗಾರ್ಡನ್ ನೋಡೀವ್ರಂತೆ, ಏಳಿ. ನಾನೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮಾಡಿರೋದು, ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನೂ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ, ಬದನೆಕಾಯಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ರಾಕೂರ್ ಪದ್ಯಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದರು; ಆನಂದು ಅವರ ಶ್ರಮ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ, “ಇವು ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ ಗೊತ್ತಾ ಆನಂದು? ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾದಿಂದ ತಂದ ಗೊಬ್ಬರ ಬಿದ್ದಿದೆ ಅವಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿ ಜನಕ್ಕೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಬೇಕು ಅಂತ ಗೊತ್ತು ನೋಡಿ..... ಬನ್ನಿ,

ಹೀಗನ್ನಿ. ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ಯಾನ್ಸಿ ಇಲ್ಲಿದೆ ನೋಡಿ-ಹೂ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ ಅಲ್ಲಾ. ನಗ್ತಾ ಇರೋ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ...poor things...”

ಆನಂದು ಹೇಗೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು; ದಣಿವಾಗಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದ, “ನಾನು ಎರಡು ಸಲ ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂಗೆ ಬಂದೆ, ಎರಡು ಸಲವೂ ಸೆಲೆಕ್ಟ್ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ರ ದೊಡ್ಡಗೌಡು ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಮಾತಾಡಿದ್ರಂತೆ....?”
“ಹೌದು, I’am Sorry, ಹೌದು, ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆನಲ್ಲ, ನೀವು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಆ ವಿಷಯ ಹೇಳಬೇಕಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಮರೆವು ನೋಡಿ ಈ ವಯಸ್ಸಿಗೇ...ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ ತುಂಬಾ...” ಎಂದು ನರಸಯ್ಯನವರು ಆನಂದುವಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತರು.
ಆನಂದುವಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ರಾಮಯ್ಯ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಯಾವುದೋ ಪೇಪರ್ ಓದುತ್ತಾ ಕೂತ. ಆನಂದು ಹೇಳಿದ,
“ತಮಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಸಾರ್, ನಾನು ಬಡವ. ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಿತೋನು. ಕನ್ನಡ ಅಂದರೆ ಇಷ್ಟ, ತಮಗೂ ಇಷ್ಟ ಅಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಸಾರ್. ನಾನೇನಾದ್ರೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡೀರಿ ಅಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಸಾರ್.”

“ಏನು ಆನಂದರಾವ್ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡೀರಿ? ನನಗೆ ಯಾರು ಏನು ಅಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ನಿಮಗೆ ನೆನಪಿದೆಯಾ-ನಿಮ್ಮ ಡಿಗ್ರಿ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ತುಮಕೂರಿನ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ‘most brilliant man’ ಅಂತ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್‌ಗೆ ಕಾಗದ ಕಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ನೀವು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಅಂತ ಯಾವುದನ್ನ ಕರೀಬಹುದು-ನನ್ನದನ್ನ, ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಾದ್ರೂ ಒಬ್ಬ ಈ ಮನೇಲಿ ಉಟ, ನಿದ್ರೆ, ಹರಟೆ ಯಾವುದನ್ನಾದ್ರೂ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು ಅಂತ ಇದ್ರೆ, ಅದು ನೀವು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿಯಾದ್ರೂ ಮನಸ್ತಾಪ ಆಗಿದ್ರೆ, ಮರೀರಿ, ನನಗೊತ್ತು ಆನಂದರಾವ್_”

“ಸಾರ್, ಈ ರಾಮಯ್ಯನೋರು ಕೊಂಚ ಹೋದ್ರೆ-” ಅಂದ ಆನಂದು, ರಾಮಯ್ಯ ತಳಮಳಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ.

ಆದರೆ ನರಸಯ್ಯ ಹೇಳಿದರು, “No, no, ಆತ ನಾನೇ ಅಂತ ತಿಳೊಳ್ಳಿ. Lovely boy, ನಮಗೇನೂ ತೊಂದರೆ ಆಗೋಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆದ್ದು -ನೀನು ಕೂಡಾ

ನನ್ನ ಹುಡುಗ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೇ ನಿಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಭವಿಷ್ಯ ಕಾದಿದೆ ಅಂತ ನಿಮ್ಮದೊಂದು ವಾಕ್ಯ ನೋಡಿದರೂ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮಂಥ ಹುಡುಗರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ತಯಾರಾಗಿದ್ದಾರೆ? ಬೆರಳ ಮೇಲೆ ಎಣಿಸಬಹುದು. ನಿಜ ಹೇಳೋದಾದ್ರೆ, ಈ ಕಾಮಯ್ಯನವರಿಗಿಂತ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚೋದು.” ಆನಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಸುಗಪ್ಪು ಬಣ್ಣ, ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಗಿಡಿದ ಮುಖ. ತಾನು ಬಂದ ಕೆಲಸ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆನಂದದ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುತ್ತ “ಥಾಂಕ್ಯೂ ಸಾರ್ ಥಾಂಕ್ಸ್” ಅಂದ, “ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆನಂದರಾವ್, ವೈಸ್ ಛಾನ್ಸಲರ್ ದೊಡ್ಡಗೌಡ್ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. He is all admiration for you, ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟನ್ನ ಸಾಧಿಸಿರೋರು ಅಪರೂಪ, ನಿಮ್ಮ ಕಥೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಅಲ್ಲಿಯ complexity ನಾನು ಮೆಚ್ಚೋದು- ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ದುರಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆ....”

“ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದಾರೆ, ಸಾರ್, ಥಾಂಕ್ಯೂ.”

“Local fellows? ಹೌದೆ? ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಕಡ್ಡೀದಾರೆ. ತಿಳೀತೆ, ಕಡ್ಡೀದಾರೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ಕದೀತಾರೆ. ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಏನು ಹೇಳೋದು. ಹಾಳಾಗಲಿ ಬಿಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಾರೆನ್ಸ್ ತತ್ವ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತೆ- ಪಾತ್ರ ಕೂಡ ಹಾಗೇ ಇವೆ. ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾನ ನಮ್ಮ ವರ್ನಾಕುಲರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾರು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ?”

“ಬಹಳ ಕಮ್ಮಿ ಜನ ಸಾರ್,”

“ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ risk ತಗೋತಿದೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ನಮ್ಮ local ಜೀವನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೀರಿ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಡಿಗ್ರಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೀರಿ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ನೀವು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರೂ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಇಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು ಅಂತೀರಿ. ಲೇಖಕ ಅಂದ್ರೆ ಹೀಗಿರಬೇಕು. ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದದ್ದನ್ನ ಪಡೀಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಾನೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ

risk ತಗೊಂಡಿರೋದು. ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಟೀಚರ್‌ಗಳು ಸೇರ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತೆ. ನನ್ನನ್ನ ಮೀನ್ ಅಂತಾರೆ, ಸ್ಪುಪಿಡ್ ಅಂತಾರೆ, ಆದ್ರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೇದಾಗಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇನೇ ನೀವು ಈ local ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಹಾಳಾಗಬಾರದು. ಆದಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆ ಕೆಲಸ ಇರೋ ಕಡೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಬೇಕೆಂದಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂದದ್ದು ಮಾತಾಡೋಕೆ ನಿಮಗೆ ಆಗಬೇಕು....”

“ಇದೇನು ಸಾರ್” ಅಂತ ಆನಂದು ತನ್ನ ಸೀಟಿನಿಂದ ಎದ್ದು ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ ನಿಂತ. ರಾಮಯ್ಯ ತನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಪೇಪರ್ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮುಸಿಮುಸಿ ನಕ್ಕ, “ನೀವು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಗಿಡೋಕೆ ಆಗೋಲ್ಲ.”

“ಕೋಪಿಸಬೇಡಿ, ಕೂಡೊಳ್ಳಿ, ನಿಮಗೆ ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೇದು, ಯಾವುದು ಕೆಟ್ಟದು ಅಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾನು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹುಡುಗರು, ಹುಡುಗಿಯರನ್ನ ಸೇರಿ ಸ್ಕೋಲೆಂಡು ಒಂದಿಷ್ಟು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಇಲಾಖೆನ ಬೆಳಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಿಮ್ಮಂಥ ಜೀನಿಯಸ್-ಬಂದ್ರೆ ಎಲ್ಲ ಹಾಳಾಗುತ್ತೆ, ನಾಳೆ ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕವನ್ನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವತ್ತು ನೀವು ದೊಡ್ಡವರಾಗೋದು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಎಷ್ಟು ನೋವು ಅನುಭವಿಸಿದೇನೆ ಗೊತ್ತಾ ಆನಂದರಾವ್? ನಿಮಗೆ ನಾನು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ರಾತ್ರಿ ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದ್ರೂ ನಿಮ್ಮ ಹಿತಚಿಂತಕರು ಇದ್ರೆ-ನಾನು ಅನ್ನೋದನ್ನ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ-”

“ನಿಮ್ಮ ಹಿತಚಿಂತನೆ ಗೊತ್ತಾದ ಹಾಗೆ ಆಯ್ತಲ್ಲ, ಬರ್ತೆನೆ” ಅಂತ ಆನಂದು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ಹೋಗಲು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ.

“Don't be foolish” ಎಂದು ನರಸಯ್ಯ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕರು. ಆ ವಿಚಿತ್ರ ನಗೆ ಕೊಂಚ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು, ಆನಂದು ನಿಂತ, “ಹುಚ್ಚನ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಡ, ಕೂತ್ಕೋ, ಎಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ, ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ, ಈ ನೌಕರಿ, ಚಾಕರಿ ಎಲ್ಲ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ನೀನು ಮೊದಲನೆ ಸಲ ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂಗೆ ಬಂದಾಗಲೆ ಬೋಸ್ ಅವರಿಗೆ ನೀನು ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ನಾನೂ ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ವಿಷಯ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಎಂಥ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನ್ನೋದನ್ನ ತೋರಿಸಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾನೇ ನನ್ನ ಧರ್ಮಸಂಕಟ, ಈ

ಸಂಕಟ ಸಣ್ಣದು ಅಂತ ತಿಳಿಬೇಡ” ಎಂದು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡಿ, ನೋವಿನ, ಸಂಕಟದ, ಕಂಬನಿಯ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆನಂದುವಿಗೂ ಅವರ ಸಂಕಟ ಕ್ರಮೇಣ ನಿಜವೆನ್ನಿಸತೊಡಗಿತು. ನರಸಯ್ಯ ಅಳುತ್ತ ಹೇಳಿದರು, “ಯಾರು ಏನೇ ಹೇಳಲಿ, ಆನಂದು, ನೀನು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಅಂತ ನಾ ತಿಳೊಂಡಿದೇನೆ. ನಿನ್ನಂಥವರು ಸರಳವಾಗಿ, ಸಾಚಾ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕು, ಲಾರೆನ್ನನ್ನ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಹೇಗೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿತ್ತು? ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥನನ್ನ ರೀಡರ್ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿತ್ತು: ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಲೆಕ್ಚರರ್ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಚಾರವಾಗಿತ್ತು ಯೋಚನೆ ಮಾಡು...ದುರಂತದ ಅನುಭವ, ಮಾನವಕೋಟಿಗಾಗಿ ಯಾತನೆ, ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ, ಹೇಳುವ ಅವಕಾಶ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಬೇಕು.... ನಾನೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಾನೇ ರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಬಿಡೋಣ ಅಂತ ಮಾಡಿದೇನೆ....”

ಮೂವರೂ ಎದ್ದು ಛೇಂಬರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಮೂವರ ಕಣ್ಣುಲ್ಲೂ ನೀರಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಆನಂದು ಗೇಟಿನವರೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದ. ಆಗ ನರಸಯ್ಯ, ರಾಮಯ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ ಎತ್ತರದ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತಾ “ಬೈ ಬೈ” ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೇಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರ ಮಂದಹಾಸಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮಂದಹಾಸ ಬೆರೆಸುವಾಗ ತಾನು ಮೋಸ ಹೋದದ್ದು ಆನಂದುವಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕಲ್ಲು ಬೀರಿ ಓಡಿಹೋಗಬೇಕೆಂದು ರೊಚ್ಚು ಬಂತು. ನಿಂತ, ನಿಂತು ಆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿದ, ‘ಢೂ’ ಎಂದು ನೆಲಕ್ಕೂದರೂ ಉಗಿಯಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡ, ಆದರೆ ಅವನು ಉಗಿದದ್ದು ದೂರ ಹೋದ ಮೇಲೆ.

ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಆನಂದುವಿನ ಬರವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೂತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮುಖ ಇಳಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನು ಬರುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೇನೂ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಕಾತರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸದೆ ಮರುದಿನದ

ತಮ್ಮ ಅಭಿನಂದನಾ ಭಾಷಣವನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿ ತಂದಿದ್ದ ಆತ್ಮೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಸರಸವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಹಲವಾರು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಭಾಷಣ ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು: ಸಮಸ್ತ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆನಂದು ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದು ವಿನಮ್ರವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಕೆಮ್ಮಿದ: quotation

ಗಳ ಕಾಗುಣಿತ ಸರಿಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಗೋಳು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುವುದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳ short and sweet ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೊಟ್ಟರು. ಆನಂದು ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಒಳಗೊಳಗೇ ನಗುತ್ತಾ, ಆದರೆ ಬಹಳ ಪ್ರಮಾಣಿಕವಾದ, ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ “ನರಸಯ್ಯನಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಭಾಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಸಾರ್” ಎಂದು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೇ ತಡ-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡ, ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಉದಾರ ಸ್ವಭಾವದವರು, ಖಂಡಿತವಾದಿಗಳು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು. ಅವರು ಆನಂದುವಿನ ಮುಖ ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ಅಂದರು : “ಎಷ್ಟಾದರೂ ನರಸಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಮೇಷ್ಟರು, ಆನಂದರಾವ್-‘ಅವನು’ ‘ಇವನು’ ಅನ್ನಬಾರದು. ಅದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು.” ಆನಂದು ಪೆಚ್ಚಾದ; ಅದನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ, “ಅಂತೂ ಅವರಿಂದ ಸರ್ವಿಫಿಕ್ಲೇಟ್ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಸಾರ್.”

“ಅದು ನನಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಆನಂದರಾವ್” ಅಂದರು ದೊಡ್ಡಗೌಡರು;

ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರು “ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದೂ ಇದೆಯೇ ಸಾರ್” ಅಂದರು.

“ಹಾಗಾದ್ರೆ ನೀವು ನನಗೆ ಮುಂಚೇನೇ ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದಿತ್ತು, ನಾನು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗೋ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿತ್ತು” ಅಂದ ಆನಂದು.

“ನೀವಿನ್ನೂ ತೀರಾ ಚಿಕ್ಕವರು, ರಾವ್, ಜಗತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಗೌಡರು ಮೋಹಕ ನಗೆ ಬೀರಿದರು. ಆ ನಗೆ ತಕ್ಷಣ ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರ ಮುಖಕ್ಕೂ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿ ಆನಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಭಯವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಯಿತು. ಗೌಡರು ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ “ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಈ ಅಂಗ್ರೇಜಿ ರೋಗ ಬಂದು ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷ ಆಯಿತು. ಹೀಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಈ ಸಮಾಜವನ್ನ ಈ ರೋಗ ಕಬಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೆ. ದೊಡ್ಡ ಮಾತು, ಸಣ್ಣ ಕೆಲಸ... ಇದೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅಂತ ನಾನು ಇವತ್ತು ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕಳಿಸಿದೆ. ಹೀಗೇ ಆದ್ರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬೆಲೆಯೇ ಉಳಿಯೋಲ್ಲ ತಿಳೀತೆ?”

“ಈಗ ಏನು ಮಾಡೋದು ಸಾರ್” ಅಂತ ಆನಂದು ಅತೀವ ವೇದನೆಯಿಂದ

ಉಸುರಿದ. ಗೌಡರು ತಕ್ಷಣ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಪ್ರಶಾಂತ ಮುಖಮುದ್ರೆ ತಳೆದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಈ ಪ್ರಶಾಂತತೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಸ್ಥಿತಿ ಆನಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟವು, ಐದು ನಿಮಿಷ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ ಗೌಡರು ಅಂದರು, “ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ. ಹತ್ತು ಜನ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಗಳು ಕೂಡ ಮಾಡಲಾಗದಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಇದೆ. ನನ್ನ ತರುವಾಯ ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮಂಥವರು, ಅವರ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು.”

“ಆಗಲಿ ಸಾರ್” ಅಂತ ಆನಂದು, ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರು ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಂದರು; ಕನ್ನಡ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಇತ್ತು.

ದೊಡ್ಡಗೌಡರು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಮೌನದ ನಾಲ್ಕು ನಿಮಿಷಗಳ ನಂತರ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದರು : “ಕನ್ನಡ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವಂತೆ ನಾವು ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆನಂದ ರಾವ್, ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ. ನೀವು ಓದಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲೀಷು. ನಾನು ಓದಿದ್ದು ಕನ್ನಡ. ನೀವು ಚಿಕ್ಕವರು. ನಾನು ವಯಸ್ಸಾದವ. ನಾನು ಎಂಥ ಖಂಡಿತವಾದಿ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಸೆದಿರೋದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ.... ಈ ಭಾಷೆಗಾಗಿ..”

ಆನಂದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ನಿರರ್ಗಳ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ದೊಡ್ಡಗೌಡರ ಖಡಾಖಂಡಿತ ಸ್ವಭಾವ ಕಂಡು ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟ.

ಗೌಡರು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು : “ಈ ಭಾಷೆಗಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮರೀಬೇಕು. ನಾಳೆಯ ಸಮಾರಂಭವನ್ನೇ ತಗೊಳ್ಳಿ, ಎಂಥೆಂಥ ಜನ ಬರ್ತಾರೆ ನೀವು ಕನ್ನಡ ಮಹಾನುಭಾವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಉಕ್ಕೊ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಆನಂದದ ನೀರು ಸುರಿತರಬೇಕು. ಹೀಗೇ ಮಾತಾಡಿ, ಇಂಥದನ್ನೇ ಮಾತಾಡಿ ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳೋಲ್ಲ, I am democratic-ಗೊತ್ತಾಯ್ತು?”

ನಾನೊಬ್ಬ ಡೆಮೋಕ್ರಾಟಿಕ್! ಕನ್ನಡದ ಸುಪುತ್ರರಾದ ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕೋದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ, ಕಷ್ಟವಾಗಕೂಡದು....”

“ಹೌದು ಸಾರ್” ಅಂದರು ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರು,

“ನಿಮಗೆ ಹಣ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಕೆಲಸದ ಹೆಸರು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಗೊತ್ತು. ನಿಮಗೆ ಕನ್ನಡ ಸೇವೆ ಮುಖ್ಯ. ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ-ನಿಮಗಾಗಿ ಚಿಕ್ಕೇಗೌಡರ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಕೆನ್ನಿ ಇದೆ.....ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಗುಮಾಸ್ತನಾದರೇನು ಮಂತ್ರಿಯಾದರೇನು?.....”

ಆನಂದು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲು ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದೆ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ, ಅಥವಾ ಆಗಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಗೌಡರ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾ ಕೂತ.

ಪಂಪಕವಿ

ಪಾನಗೋಷ್ಠಿ

ಆಗಳ್ ಅರಿಕೇಸರಿ.... ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಪೊನ್ಗೆ ಘಂಟೆಯಲುಗುವ ಕಿರುಕುಳ ಬೊಜಂಗರುಮಂ ಸುಣ್ಣ ದೆಲೆಯನೊತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ಮದದಾನೆಯುಮಂ ಮಾಣಿಕಮು ಮನ್ ಒವಿಡಿಸಲಟ್ಟುವ ಚಿಕ್ಕ ಪೋರ್ಕುಳಿ ಬೊಜಂಗರುನುಂ ಕತ್ತರಿ ಬಿಯಮಂ ಮೆರೆದು ಕತ್ತರಿಯೊಳ್ ಪೋಳ್ಳು ಕತ್ತರಿಮಿಗದಂತಿರ್ಪ ಕತ್ತರಿ ಬೊಜಂಗರುಮಂ ನೋಡಿ ಪೊಳಲ ಬೊಜಂಗರ ಬಿಯದಳವಿಗೆ ಮನದೊಳ್ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಂ ಬರ್ಪನ್ ಒಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಪಲರುಂ ಒಳ್ಳೆಂಡಿರ್....ಮೂನೂರುವತ್ತು ಜಾತಿಯ ಕಳ್ಳಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಧುಮಂತ್ರದಿಂ ಮಧುದೇವತೆಗಳನರ್ಚಿಸಿ ಪೊನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪದ್ಮರಾಗದ ಪಚ್ಚೆಯ, ಗಿಳಿಯ ಕೊಗಿಲೆಯ ಕೊಂಚೆ-ಅಂಚೆಯ ಕುಂತಳಿಕೆಯ ಮಾಳ್ಕೆಯ ಸಿಪ್ಪುಗಳೊಳ್ ತೀವಿ ಮಧುಮಂತ್ರಂಗಳಿಂ ಮಂತ್ರಿಸಿ ನೆಲದೊಳೆರೆದು ತಲೆಯೊಳ್ ತಳಿದು ಕಳ್ಳೊಳ್ ಬೊಟ್ಟನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲದರ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಂ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟು, ಕಿರಿಯರ್ ಪಿರಿಯರ್ ಅರೆದು ಪೊಡವಟ್ಟು ಧರ್ಮಗಳ್ ಕುಡಿವರ್ಗೆಲ್ಲಂ ಮೀಸಲ್ ಕಳ್ಳನೆರೆದು ಪೊನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸಿಪ್ಪುಗಳೊಳ್ ಕಿರಿಕಿರಿದನ್ ಎರೆದು ಕುಡಿಬಿದಿರ ಕುಡಿಯ ಮಾವಿನ ಮಿಡಿಯ ಮಾರುದಿನ ಮೆಣಸುಗಡಲೆಯ ಪುಡಿಯೊಳ್ ಅಡಸಿದ ಅಲ್ಲವಲ್ಲಣಿ ಗೆಯ ಚಕ್ಕಣಂಗಳಂ ಸವಿಸವಿದು.... ಕುಡಿದರ್ ಕಾಮಾಂಗನುಂ ಕಾಂತೆಯರ್.

ಪಂ. ಭಾ : ೪-೮೭ ವ.

ಕೆ.ವಿ.ತಿರುಮಲೇಶ್ ಅವರ ಮುಖವಾಡಗಳು

ಶಂಸ ಐತಾಳ

“ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಯಾವುದರ ಅನುಕರಣಗಳೂ ಅಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕವಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆಯನ್ನೂ ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗ ಸಿದ್ಧವಾದೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುವ ಕಿಸುಬಾಯಿಗಳ ಕಾಲ ಮುಗಿದು ಪುನಃ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸಹುಟ್ಟು ಆಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ “ಮುಖವಾಡಗಳು” ಒಂದು” ಎಂದು ಕವಿಗಳ ಕವಿ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರಿಂದ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದ ಕವಿ ತಿರುಮಲೇಶರ ಈ ಕೃತಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೆಲ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ದಶಕದ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಸಾರ್ಥಕ ಕವನಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ, “ನಿಜವಾದ ಕವಿವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯ ಈ ಕವಿ ತನ್ನ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ‘ಪ್ಯಾಟರ್ನ್ ಕಂಡು ಹುಡುಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಕಲನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಭೂತಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕೆದಕುತ್ತಾ ‘ಈಗ ನಾನೇನಾಗಿದೇನೆ? ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ ಕವಿ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಕವನಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವಸ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಇದಿರು ಕವಿಯ ಹೃದಯಸ್ಪಂದನ : “ಸೈತಾನ :

ಸಮರ್ಥನೆ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯದ ಕುರಿತು ವಿಷಾದಪಡುತ್ತಾ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಆರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಕೊನೆಗೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಮೋಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಪಡುತ್ತಾನೆ ('ನಾವು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಬೆರ್ಚ್‌ಪ್ಪ ನನಗೇ ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ ಪಂಗನಾಮ), ಆದರೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನತೆಗೆ ಇದು ಕೇವಲ ನಾಟಕ, ಇದಕ್ಕೂ ಕೊನೆಯ ಅಂಕವೊಂದುಂಟು' ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ (ಆದರೂ ಹೆದರಬೇಡಿ, ಇದು ಬರೇ ರಟ್ಟಿನ ಸೆಟ್ಟು-ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ). ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ನಗರ ಜೀವನ, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋಟೆಲುಗಳ ಬಣ್ಣವು "ನಗರ" ಕವನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಇಂದಿನ ಸಮಾಜಜೀವನದ ಒಳ 'ಹುಳುಕನ್ನು?' 'ಮುಖವಾಡಗಳು' ಕವನದಲ್ಲಿ ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು, (ಮುಖವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ, ಇದ್ದರೂ ಕಾಣಿಸದವರಿಗೆ ಬೇಕಲ್ಲ ಮುಖಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕಾಚಿ).

ಬದುಕಿನ ಕುರಿತು ಕವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ : ಇಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬದುಕಿನ ಪುಗ್ಗೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಒಳಗಿರುವ ಶೂನ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹುಡುಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ." 'ಹಾಸಿಗ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಮಿಲನವನ್ನು ಕುರಿತು 'ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದೂ ಅಲ್ಲಿ, ಆದರೆ ಬದುಕಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ 'ಅಭಿಸಾರ'ದ, 'ಜ್ವಾಲಾಗ್ನಿ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ತಪತಸನೆ ತೊಯ್ದು ತತ್ತರಿಸಿ, ನಡು ನಿಲ್ಲಲಾಗದೆಂತ ಕೆಂಪು ಕತ್ತಲ ಕಣಿವೆ ಯಿಳುಕಲಲ್ಲಿ ಜಾರಿಬಿದ್ದೆ,-ನಾದರೂ ಗೆದ್ದೆ. ಬದುಕೆಟ್ಟೆ' ಎಂಬ ಸುಗಟು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡಬಹುದಾದ 'ಮುಖವಾಡಗಳು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬದುಕಿನ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ಬೇರೆಬೇರೆ, ಆತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿವಿಧ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಒಳಗಿನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಅವನದೇ ಮುಖವಾಡದ ನೆರಳಿರಬಹುದಾದರೂ ಹೊರಗಿನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಅವನು ಖಂಡಿತ ಹೆರರ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮರುಗಿದ ಕವಿ ಕೊನೆಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಗಾಡಿ ದೂಡಲು ನಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲು ಅಭ್ಯಸಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೂ ಬದುಕು ಆತನಿಗೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಪದ್ಯ ಮತ್ತು ಮುಖಗಳು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಆತ್ಮಸಂಶೋಧನದ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹಲವನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲ ಹಿಡಿದುಹಾಕಲು ಹವಣಿಸಿ ಒಂದೂ ಸರಿಯಾಗಿ

ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಚಡಪಡಿಸುವ ಚೇತನ : "ಸಮರ್ಥನೆ: ಗುಂಡಿಯಿಲ್ಲದ ಪ್ಯಾಂಟು ಧರಿಸಿದವ", 'ಸಮರ್ಥನೆ : ಗಂಡ', 'ವಾಸ್ತವತೆ', 'ಬಾಗಿಲು' 'ಹಾಸಿಗ? ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ ಪ್ರಾಯದ ಅತ್ಯಪ್ತ ಅದಮ್ಯ ಕಾಮದ ತೊಳಲಾಟವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಬಹುದು. ಮುನ್ನುಡಿಕಾರರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿದ್ದರೂ ಇದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ತನ್ನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪಡಿ ಮೂಡಿಸಲು ಕವಿ ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಮೇಲಣ ಪ್ರತಿ ಕವನವೂ ಖಂಡತುಂಡವಾದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಣ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳಿಂದಲೇ ಕವಿ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಅಸಮರ್ಥನೆಂದು ನಾವು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು :

'ತುಟಿಗೆ ತುಟಿ ಸೇರಿಸಿ, ಬಂದ ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯದ ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವ ತಾಯಿ ಮೊಲೆಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಯನ ಜೀವ' (ವಾಸ್ತವತೆ)

'ಬೆಂಕಿಯ ಸೆಳೆಯಾಗಿ, ಸುಳಿಯಾಗಿ, ಸೊನ್ನೆಯ ಮಾಡಿ ನುಂಗು ನನ್ನನು' (ಬಾಗಿಲು)

'ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ನೆರಳಾಗಿ,

ನೆರಳೂ ಅಲ್ಲದಾಗಿ, ಅಗೋಚರವಾಗಿ, ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಅಲ್ಲದೆ, ತೊಟ್ಟು ಕಳಚಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶಂಕುವಾಗಿ ತೊನೆಯುತ್ತಿರುವ ಬದುಕಿ ಸತ್ತಿರುವ, ಸತ್ತು ಬದುಕಿರುವ ಸಾವು ಬದುಕಿನ ನಡುವೆ ಪ್ರೇತಾತ್ಮವಾಗಿರುವ, ಆತ್ಮವೇ ಇಲ್ಲದ-' ಇತ್ಯಾದಿ (ಮುಖಗಳು)

ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ ಬೇಕೆಂದೇ ಅರ್ಥದ ಸುತ್ತ ಶಬ್ದ ಸೈನ್ಯ ರಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕವಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಅಕ್ಷಯ ಜಿಡ್ಡುದಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಮೈಗೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

"ನನ್ನ ಕಥೆ", 'ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ' ಮತ್ತು 'ಸೆರಗು'ಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ತಾನು ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ

ದ್ದೇನೆಂದು ಮರುಗಿ ತನಗೇನೋ ಆಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತದ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೆ ಇಂದು ನಾಳೆಗಳನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ನುಂಗಿಹಾಕುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕುರಿತು ಚಡಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಕವಿಯ ಉನ್ಮಾದ, ಬೇಸರ, ಕ್ರೋಧ, ಜುಗುಪ್ಸಾಭಾವಗಳನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ

“ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಾಗ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುಂಟೆ?”

ಪ್ಯಾಂಟು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ, ಬಟನ್ಸ್ ಇರಿಸುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದೆಲ್ಲ? (ಸಮರ್ಥನೆ: ಗುಂಡಿಯಿಲ್ಲದ

ಪ್ಯಾಂಟು ಧರಿಸಿದವ) “ತಲೆಗೂದಲು ಕಿತ್ತು, ಮುಖ ಪರಚಿ,

ಲಂಗೋಟಿ ಹರಿದು, ಬೆಂಕಿಯ ಪಂಜು ಹಚ್ಚಿ ನಗರದ ಬೀದಿ ಬೀದಿಯಲಿ ಓಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.ಜೇಡನ ಬಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಿಂಡನಾಡಿ ನುಂಗಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ’ (ಕೆಸರು)

ಇನ್ನುಳಿದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ‘ಚದುರಂಗ ಪ್ರವೀಣೆ ರಂಗಿ’ ಜಾನಪದ ಧಾಟಿಯ ಕವನವಾಗಿದ್ದರೆ ‘ಸರ್ಕಸ್ಸು’ ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯ ತನಕ ದುಡಿಯುವ ಕೂಲಿಗಾರರ ಜೀವನದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ‘ಕ್ರಿಸ್ತನ ನಿಷ್ಕೃ ಮಣ’ದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಧರ್ಮದ, ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕುರಿತು ವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡಿದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ರೈಸ್ತನಿಗೆ-ನೀನಿನ್ನು ಬರಬೇಡ, ಬಂದರೆ ಈ ಜನ ರಾಜಕೀಯ ಖೈದಿಯೆಂದು ನಿನ್ನ ಮಿದುಳು ತೊಳೆದು, ಹುಚ್ಚನೆಂದು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಂದಾರು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಸಮರ್ಥನೆ: ಗಂಡ ಪದ್ಯದ ನಾಯಕ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿ ಕಂಡುಬಂದತೆ ವರ್ತಿಸಿದರೂ ಕೊನೆಗೆ, ತನ್ನಾಕೆಗೆ ‘ಆಯ್ತು ನಿನಗಷ್ಟು ಬೇಕಿದ್ದರೆ, ಕದ ತೆರೆ, ಈಗ ಬಂದೆ’ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಯಾವಾಗಲೋ ಓದಿದ ಶ್ರೀ ಬನ್ನಂಜೆಯವರ ಒಂದು ಕವನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ‘ಬಾಗಿಲು’ ಕೂಡ ನಾಯಕನ ಪ್ರಣಯಭಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಒಂದು ಸುಂದರ ಗೀತೆ.

ಇನ್ನು ಕವನದ ಶೈಲಿ ಅಡಿಗರೆಂದಂತೆ ಗದ್ಯದಲ್ಲೂ ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ ಸಲ್ಲಬಲ್ಲಂಥ ಉಭಯ

ಸಮಾನ ಶೈಲಿ, ಈ ಶೈಲಿಯ ಆರಂಭ ಈಗಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದು ಇದು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದ ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಣ ಸಾಲುಗಳು ಸದಾ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬಹುದಾದಂಥವು;

‘ದಾಸವಾಳದ ಹೂವು ಈಗ ತಾನೇ ಕೊರೆದಿಟ್ಟ ಮಾಂಸದ ಹಾಗೆ (ಸಮರ್ಥನೆ: ಸೈತಾನ)

“ನಾವೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಬೆರ್ಚಪ್ಪ ನಮಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ ಪಂಗನಾಮ (ಅದೇ)

(ಆದರೂ ನನ್ನ ಸೊಂಟದ ಸುತ್ತ ಹಣಕಿ ಹಾಕುವ ಕುತೂಹಲ ನಿನಗೆ’ (ಸಮರ್ಥನೆ : ಗಂಡ)

“ಒಂದೆ ತಾಳಿಯಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಗಾಳ ನಮ್ಮ ಜೈಲಿನ ಒಳಗೆ ನಾವು ಕುಳಿತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಲೀಗಲ್ ಪರ್ಮಿಟು’ (ಅದೇ)

“ಇವಳ ಕುದುರೆ ತೊಡೆಗಳೆಡೆಗೆ ಎಂಥ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಬೀಳಬೇಕು’ (ಚದುರಂಗ ಪ್ರವೀಣೆ ರಂಗಿ)

“ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮೈಚಾಚಿ,

ಹಾವಸೆಯಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಮರೆಯಾಗಿ ನಾ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ’ (ಹಾಸಿಗೆ)

“ನನ್ನ ಚಿಪ್ಪಿನ ಒಳಗೆ ಬಂಡೆಗಲ್ಲೆತ್ತಿ ಹಾಕಿದರೂ ಒಡೆಯದಂಥ ಚಿಪ್ಪಿಗೂಡು ಹೊತ್ತು ತಿರುಗಲೇ ಬೇಕು. ಡುಬ್ಬದ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇದೆಂಥ ಶಾಪ’ (ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ)

ಆದರೆ, ‘ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಕಾಲು ಮೇಲೆ, ಶೀರ್ಷಾಸನ ಹಾಕಿರುವ ಬಾವಲಿಗಳ ಗಂಟೆ’

(ಪುಟ ಆರು) ‘ಛಾವಣಿ ಬಿದ್ದ ಹಳೆ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಮುರಿದ ತೊಲೆಗಳು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ತೊನೆವ ಬಾವಲಿಗಳ ಹಾಗೆ’ (ಪುಟ

ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು) ಹೀಗೆ, ಒಂದೇ ವಿಚಾರ ದ್ವಿರುಕ್ತವಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಿತ್ತು.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಿನ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಸಮಾಧಾನಕರ ಅಂಶ. ಆದರೆ ಕವಿ,

‘ಇದು ಮನ್ವಂತರದ ಮಾನಸಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ನಿಶಾನೆ-ನಾನೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಕೃತಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಳೆ ಹೊಸ ಏಳುನೂರು ಬಂಧನದ ಏಕಾಧಿಪತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಿ (ಸಮರ್ಥನೆ : ಗುಂ, ಪ್ಯಾಂ, ಧರಿಸಿದವ) ಈ ರೀತಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಡುಮಾಡುವ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಅಂಟಿದರೋ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ- ಇತ್ತೀಚಿನ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹ ಕವಿಗಳಾದ ಲಂಕೇಶ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ರಾಮಾನುಜನ್ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಒಂದು ನೂತನ ಲಯದ ಕಡೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ತುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀ

ಅಡಿಗರು. ನನಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಲಂಕೇಶ ಮತ್ತು ತಿರುಮಲೇಶರ ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯಿರಬಹುದಾದರೂ ಭಿನ್ನತೆ ಯಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಲಂಕೇಶರ ಶೈಲಿ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ನೇರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತಿರುಮಲೇಶರ ಶೈಲಿ ಜಿಗುಟಾಗಿದೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಸುತ್ತುದಾರಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲಂಕೇಶರ 'ಬೇಸಿಗೆ' 'ಬಿಚ್ಚು' ಮತ್ತು 'ನಾನು ಬೇಕೇ?' ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತಾರುಣ್ಯದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಹಜ ಚಿತ್ರಣವಿದ್ದರೆ ತಿರುಮಲೇಶರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಾದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿ ಅಸಫಲರಾದುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇವರು ಮೊದಲಿನವರಂತೆ, 'ಅದು ಇದೂ' ಸತ್ತದ್ದು, ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಲಘು ಸುಖ ಪಟ್ಟು ಸನ್ಯಾಸಿ ಕೊಳೆತದ್ದು, ಅಂಗೈರೇಖೆ ಕ್ರಮೇಣ ಫಲಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ವೆಂಕಟಶಾಮಿ ದಶಕಂಠ ದುರ್ಯೋಧನ ಲಚ್ಚ ಪಾರ್ಥ ಇಂಥವರು ಸೀರೆಯ ಸುತ್ತ ಗಾಣಸುತ್ತಿದ್ದು' ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚಪಲಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಕವಿಯನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಸುಲಭದ ಮಾರ್ಗ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕವನದ ಕಷ್ಟ ತೋಡಿಕೊಂಡರೂ ನಂತರ ತಾವು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಸೆಕೆಂಡ್‌ಹ್ಯಾಂಡ್ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ತುಳಿದರು. ಕವಿಯೇ ಅನುಭವ

ವಾಗಿ, ಅನುಭವವೇ ಕವಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನರಿತು ತಮ್ಮದೇ ಆದ 'ಪ್ಯಾಟರ್ನ್' ಹುಡುಕಿಕೊಂಡರು. ಕವಿಯೇನೋ ಕವಿಸಹಜ ವಿನಯದಿಂದ 'ಇದು ಕೇವಲ ಯತ್ನ' ಎಂದಿದ್ದರೂ, ಈ ಸಂಕಲನದ ಸಾರ್ಥಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕವಿ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಇರದು.

ಪಂಪಕವಿ

ಸೋತ ಅಣ್ಣನಿಗೆ[ಆಗ್ ಬಾಹುಬಲಿ..... ನಾನ್ವೈ ನಿಂದ ಭರತನನೆಂದಂ-] ಚಕ್ರೇಶ, ಸಿಗ್ಗನು ಮುಳಿಸಂ ನೀ ನೆಂದಿಂಗಂ ಬಿಸುಡು ಈ ತಮ್ಮಂದಿರೊಳ್ ಇಂತಿಂತು ಕಟ್ಟುನರ್ಪುದು ಪೆಂಪೇ?.....

ನೆಲಸುಗೆ ನಿನ್ನ ವಕ್ಷದೊಳೆ ನಿಶ್ಚಲಂ-ಈ ಭಟಖಡ್ಗಮಂಡಲೋ ತೈಲವನವಿಭ್ರಮಭ್ರಮರಿಯಪ್ಪ ಮನೋಹರಿ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಭೂ ವಲಯಮನ್, ಅಯ್ಯನಿತ್ತುದುಮನ್, ಆಂ ನಿನಗಿತ್ತೆನ್, ಇದೇವುದಣ್ಣ, ನೀ ನೊಲಿದ ಲತಾಂಗಿಗಂ, ಧರೆಗಂ, ಆಟಿಸಿದಂದು ನೆಗು ಮಾಸದೇ?.....

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಯು. ಕೆ. ವಿ. ಆಚಾರ್ಯ

ಎರಡು ಕವನಗಳು

೧. ಗಾಂಧೀಸ್ಮೃತಿ

ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ ಹಾಗೆ ಬೆಳಕು ಮೂಡಿದ ಹಾಗೆ
ಲೋಕದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಪಂಜು ಹಿಡಿದವರು
ಆಕಸ್ಮಿಕದ ಬಲಕ್ಕೆ, ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಮುತ್ತಿ ಕಾಡುವ
ವಿಲಗ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಭುಜಕೊಟ್ಟು-
ಬಸಿದ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ನೆಲಕೆ ತಿಲಕದ
ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಣಕೆ ತೆನೆಯಾಗಿ ಕಣಜವನು
ತುಂಬಿದವರು.

ವಿಶ್ವದ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆದ ವಿಕ್ರಮದ ಸಾತ್ವಿಕ
ಹೆಜ್ಜೆ
ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಅರಳಿ
ದಿಕ್ಕುಗಳ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಬುದ್ಧನ ಸಿದ್ಧಿಗೆ
ಮಾನವತೆಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ
ಎತ್ತಿ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದವರು
ಏಳು ಚರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ ಆರನ್ನು ಕಳಚಿ
ಒಂದನ್ನು ನಗ್ನತೆಗೆ ಉಳಿಸಿದವರು.
ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿದೆ ಸ್ತುತಿಶಬ್ದಕೋಶ
ನಿಮ್ಮ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ನೀವು ಕಟ್ಟಿದ ಕಡತ-ದುಂದುವೆಚ್ಚದ
ಸ್ವಸುಖಾಯ ಗಾದಿಯ
ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರ ತಿಳಿಯದಪಾರ್ಥನ ಹಾದಿಯಲಿ
ಚೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದೆ ಇನ್ನು-
ಹುಡುಕಬೇಕು.

ಹದಮೀರಿದ್ದು ಹರಿದಾಗ
ಒಳಕಾಳಗದ ವೀಳೆಯಕ್ಕೆ ತೊಡೆತಟ್ಟಿ
ಅಪ್ಪನ ನೆತ್ತಿ ಚುರುಕಾಗುವಂತೆ ಹದಮುಟ್ಟಿಸಿದ
ಪಾಖಂಡತನದ ಈ ಬೇರಿನ ಕೊಂಬೆ
ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಬಿದ್ದ ತೋಳಿನ ಪದಾಘಾತಕ್ಕೆ-
ತಣೆದು ಸೊಕ್ಕಿದ ಗತ್ತು-ಯಾವುದಿದು
ಭೂಮಿ ಆಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಪಾತಾಳ?
ಮೂಡಿದ ಪರಿವರ್ತನೆಯಲಿ ಯಾವ ರಕ್ತದಲಿ
ಹರಿದು ಬಂದಿತು-
ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕಾಲ್ಪಡಿದು ಹುಡುಕಹೊರಟ
ಮಾಧ್ಯಮದ ತಂತು.
ತಿಕ್ಕಿ ನೋಡದೆ ಮುಟ್ಟಿ ತಿಂದದ್ದು ಕರಗದೆ
ತುರುಕಿದ ಗಾಳಿಯಾಗಿ ತಿರುಗುವ ರಭಸಕ್ಕೆ
ತೊಡೆಗಿಳಿದಾಗ ಗುಮ್ಮೆಂದು ವದ ಹೊದ್ದು ನಿಸ್ತಂತು ತಂತಿಯಲಿ ಮೇಲೇರಿ
ತಲೆ ಕಿತ್ತು-
ಕಣ್ಣಿನಲಿ ಬೆಳೆದ ಬಿಳಿಪರೆಯಾಗಿ ಸುತ್ತುವ
ಈ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು
ಅದ್ಧಿ ತೆಗೆಯಬಲ್ಲೆನೆ ಹಾಲಿನೆರಕದಲ್ಲಿ
ಮದುಗೊಂಡ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
ಗಕ್ಕನೆ ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲ ಇದರ ಮೇಲೇ ಹರಿದು
ಆವಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ-

ಇದರ ಮೂಲಕವೆ ಮುಂದೆ ಹರಿದು
ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ-
ಇದರ ಕಟ್ಟೊಡೆದು ಬಿಡಲೇ ಬರುವ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ
ಕಾದುನಿಂತು?

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ವಾಡಿ

ಎರಡು ಕವನಗಳು

೧. ಮೊದಲನೆಯದು

ಇಲ್ಲೆ; ಹೀಗೆ ಈ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಡೆದು ಬಂದದ್ದು

ಈ ತಮಾಲದ ತಂಪು; ಪಾರಿಜಾತದ ಗಂಧ

ಹಸುರಿನಾದರದ ಹಿತದಲ್ಲಿ

ಮೇಲೆ ಶೀತಮಾರುತ ಪ್ರಣಯದಲ್ಲೆ. ಕೈಬೀಸದೆಯೆ ನಡೆದದ್ದು ನಾನು

ಬೈಗಿನ ಹೊತ್ತು ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್ ಬೀದಿಯಲಿ ಕ್ಯಾಡಲಾಕಿನ ಹಾಗೆ ಸಲೀಸಾಗಿ.

ನಡೆದು ಬಂದವನೆ ಹೊಕ್ಕದ್ದು ದೇವಾಯತನ.

ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಅಮೃತಶಿಲೆ; ಕಂಬ-ಗೋಡೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಪಥ ಎಲ್ಲ[ಶ್ವಾಸವಾಡುವವನಿಗೆ ತಾನೆ ಮೃತಿಯ ಭೀತಿ] ಒಳಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ

ಘೋಷ 'ಅನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ.....?'

ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತಿ ಅಗೊ ಆ ಕಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿದೆ

ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಸೆಟೆಯಲಾಗದೆ ಬಾಗಿದಾಗಲೇ, ಬಾಗಿಯೇ ತ್ರಿಭಂಗಿಯನ್ನು

ನೋಡಿದಾಗಲೇ

ಬಂದ ಹಾದಿ ಸರಿಯಾದ್ದು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದದ್ದು.

ಹಾಗೆ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಹೊರಟವನು

ಸುತ್ತ ಹುಳಿ ಅನ್ನಗಳ ನಾತ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿದಾಗ

ಒಳಗಿನೊಂದು ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನುರಕ್ತನಾದಾಗ

ದೇಗುಲದ ಗೋಡೆ ನಿಷೇಧ ನುಡಿದದ್ದು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು

'ಇಲ್ಲಿ ಮಲಮೂತ್ರ ಮಾಡಬಾರದು'

ಕೇಳಿದವನೆ ಹೇಗೆ ಸೆಟೆದನೊ,

ಬಿಸಿಲ ಬೀದಿಗೆ ಚಿಮ್ಮಿ; ಬೆವರಿ ಮೈ ಮನೆಗೆ ಓಡಿದನಂತೆ,

ಮೈಮರೆತು ಒರಗಿದವನಿಗೆ ನನಗೆ ವಾತಪ್ರಮಿಯದೇ ಕನಸು ಬಿತ್ತಂತೆ.

೨. ಎರಡನೆಯದು

ದೇಗುಲದಿ ವೇದಾಂತಪ್ರವಚನವು; ವಿಶ್ರಾಂತ ಜನವೆಲ್ಲ

ದಟ್ಟಿಸಿ ಸೇರಿತ್ತು ಸಭೆ. ಒರಗಿದ್ದೆ ನಾನು ಮೂಲೆಯೊಂದರಲಿ.
 ಬಹುತಿಯುಳ್ಳವನ ಬಣ್ಣನೆಯ ಮಾಡಿದರು-ಅನಿಕೇತನೆಂದರು
 ಅನುವೇತನೆಂದರು-ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿ ಎಂದಂದು ಮುಗಿಸಿದರು.
 ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲು ನಾ, ಕಾಲುದಾರಿಯಲಿ
 ಆರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆಯೇ ಇಂಬಿಲ್ಲದೆಯೆ ಮಲಗಿದವರನು ಕಂಡೆನು.
 ಬುವಿ ಬಾನುಗಳೆ ಅವರ ಮನೆ ಮಾಡು ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆಗಳು
 ಇಂಥ ಅನುಸೇತರನು- ಅನಿಕೇತನರ ಕಂಡೆ.
 ವೇದಾಂತವನೆ ಬದುಕುವಂಥವರೆಲ್ಲ ಇವರೆಲ್ಲ;
 ಆದರಿವರನು ನೊಡಲೊಲ್ಲದೆಯೆ ಸಾಗಿದರು ಜನರು
 ಸುಖನಿಕೇತನರವರು-ಏಕೆ ಹೀಗಿದೆ ಬದುಕು?
 ಜಗವು? ತೇರುದಾರಿಯಲಿ ನಾಯಿಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತು.
 ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವರು ತೇರು; ಮರಮರಳಿಯುದ್ಯೋಷ
 ಕೇಳಿಬರುವುದು ಹರಿಯು. ಬಹಳ ಸಿಂಗರಗೊಂಡ ರಥ ಬೀದಿಯು.
 ಈ ಓಣಿ-ಆ ಗಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸಾವಿರದ ತಿರುವುಗಳಲೆಲ್ಲ
 ತೇರು ಬಾರದಲ್ಲ...ಮತ್ತಿವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಿಂಗರಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.
 ಮರುಬೆಳಗು ಒಂದು ಹರಿದ ಮಾವಿನ ಮರವು ಕರೆಯಿತು ನನ್ನ
 ಇಂತು ಕೇಳಿತು ಹರಿದುಕೊಂಡೊಯ್ದೊಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಸಂತಸವನೆಲ್ಲ
 ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರ. ಯಾರ ಇಷ್ಟಕ್ಕಂತೆ? ಕೇಳಿಸಿರಲುಗ್ಗಡಣೆ
 ದೂರದಲ್ಲ; ಸೀಳಿತ್ತು ನೆರಳನ್ನು ಬಿಸಿಲುಕೋಲು.
 ಹೀಗೆ ಮರಗಣ್ಣಿನಾಗಿರಲು ತೋರಿದನೆದುರು; ಹಿಡಿದು
 ಚೂತಪತ್ರದ ಗುಚ್ಚ-ಕುಣಿವ ಬೀದಿ ಹುಚ್ಚ
 ಉನ್ನತ್ತ ನರ್ತನದ ಲೀಲಾವಿನೋದ-ಆಮೋದ; ಈ ಇಂಥ
 ವಸಂತಲೀಲೆಯ ಕಲೆಗೆ ಮರಗಣ್ಣಿ ನಲ್ಲ ಹೂವರಳಿತು.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ವೀಚಿ

ಎರಡು ಕವನಗಳು

೧. ದಾರಿ.

ಬರಿ ಉಮೇದಿನ ಜಿಡ್ಡುದಾರಿಯಲ್ಲರುಗಾಗಿ
 ಅಡ್ಡವನ್ನಾಚೆ ತಳ್ಳಿ
 ದೊಡ್ಡ ಬುದ್ಧಿಯ ದಿಡ್ಡಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಣಕಿ
 ಹೊರಟಾಗ ರಾಜಮಾರ್ಗದ ಟಾರು ರಸ್ತೆಯಲಿ

ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದೆ.
ಎಲ ಇದರ ಮನೆ ಕಾಯವಾಗ
ನೂರು ಕೆಟ್ಟಾ ಪತ್ತು ಬಂದಿದನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯ
ಹಾಳು ಜನಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದ್ದು ಬರ ಎಂದು
ತಂತು ತಂತುವಿನಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಗಳ ತೆರಕೊಂಡು
ಸೈಕಲ್ ಸವಾರಿಯಲಿ ನಾ ಜರೂರಾಗಿರಲು
ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಗುದ್ದಿ ತೊಂದು ಕರಿ ಕಾರು.
ಹುರುಳವರ ಮನೆ ಊಟ ಕರುಳು ಬಿರಿಯ ಉಂಡು
ದಾರಿ ನಡೆವಾಗೆಲ್ಲ ಅಚಲವಾಗುವ ಆಸೆ
ಹೋದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಬಿಡಬಾರದೆಂದೆಷ್ಟೆಷ್ಟೊ
ಕಂಡ ಸಾಸೆಲ್ಲ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿಹುದು.
ಬಹಳ ಸಲ ರಸ್ತೆಯೇ ಐಬು ಮತ್ತೆಷ್ಟೋ ಸಲ
ತಾರಾಟ ಮಾಡುವವರದೆ ಐಬು ಮಿಕ್ಕಂತೆ
ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ, ಇಕ್ಕಲಕು ಹಳ್ಳ.
ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮದ ಎಚ್ಚರವ ಹೊತ್ತು ತಂದಲ್ಲಿ
ಇಲ್ಲಿ ಸಾಗೀತು ಸಜ್ಜನಿಕೆ ಪಯಣ.
ಊರ ಎದೆ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ದಾರಿ ಹಾಯುತಿವೆ
ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು;
ಇಲ್ಲವೇ ಅದನು ಬಿಟ್ಟು ಇದು ಇತ್ತ.

ನಿದ್ದೆ ನೀರುಗಣ್ಣಲ್ಲಿಯೂ ಗದ್ದಲಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ
ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ತುದಿಮೊದಲಿಲ್ಲ
ಉದ್ದಾರ ಮಾತ್ರ ಬರಿ ಚಿಣ್ಣಿದಾಂಡು
ಊರಿಗೇ ಉದ್ದಾರ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವವರೆಗೆ
ಒಬ್ಬಂಟ ಕೂಟದಲ್ಲಿ
ವ್ಯಕ್ತಿಗೇ ಅವ್ಯಕ್ತ ಮಯ್ಯ ಹಾಸುವವರೆಗೆ
ಶ್ರಮವು ನಡೆದಾಟದಲ್ಲಿ.

೧. ಅನಿಸಿಕೆಗಳು

ಹಸಿವು
ಹತ್ತಾರು ಬಗೆ
ಹರಿದು ಹಂಚುತ್ತಿಹುದು
ದಂಗ ದಾವರ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ
ಚಿಂದಿ ಎಬ್ಬಿಸುವ ನೂರಾರು ಬಂಧ.
ಮಾತ ಕುತ್ತಿಗೆ ತಳ್ಳಿ
ಬೆಳೆದು ಕರುಳಿನ ಬಳ್ಳಿ
ಇರುಳಲ್ಲಿ

ಹಳ್ಳಿ
ಸೊಳ್ಳೆ ಸೋವಿದ ಹಾಗೆ
ಕೆಲಸ ಹುಲುಸಿನ ಕಡೆಗೆ
ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುಬೀಸಾಗಿ ಎರಡು ಕಣ್ಣು.
ಒಂಟಿ ಹೇಳಿಕೆ
ಜಂಟಿ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿ
ತೂಕಡಿಕೆ ತಲೆ ಮಟ್ಟಿ
ಸರಿಸಮಾನರು ಎಲೆ ನಿಷೇಕ
ಪ್ರಸ್ಥವ ಮರೆಸುವಷ್ಟು ತನಿ-
ಯೆರೆಯುವರು ಸಾಕುಬೇಕೆನುವಷ್ಟು.

ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿದ ಯುವತಿ
ಯೌವನ, ವಿಶೇಷವನು
ಯಾಯಾವ ಆಕಾರ ಕೊಟ್ಟು
ಸಾಕಾರಕಿಳಿ ಎಂದು ತಿಳಿಹೇಳಿ
ಕಳವಳನಿವಾರಣೆ ವರುಷ ವರುಷ
ಯತ್ನವ ಮಾಡುವವನೆ ಪುರುಷ.
ಒಂದು ಎರಡಾಗಿ
ಎರಡು ಹತ್ತಾರಾಗಿ
ಸುತ್ತಲೂ ಕಿರಣಗಳ ಹೊತ್ತಾರೆ ಬಣ್ಣಗಳು
ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆಯುವ ಚಮತ್ಕಾರ
ಮುಷ್ಟಿಯ ಒಳಗೆ ಇಹಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿಡಿದು
ಬೆನ್ನ ತಟ್ಟುತ್ತಿರಲು
ಬರಲು ಬರಲೂ ಆರಲು
ಬಿಗಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ ಕೊರಲು
ಕಾಲ ಕೈ ಕುಲುಕುವುದು ಪರಿಣತಿಯ ಹೊರಲು.
ಕೂಗು ಕೇಕೆಗಳು
ಮರಿ ಜೀವಗಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ
ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯ ಹಾವ ಭಾವ ಎದೆತುದಿಯಲ್ಲಿ
ತಕ್ಷಣಕ್ಕಾದರೂ ಕಣ್ಣು ಬಣ್ಣದ ಮೇಳ
ನಿಲೆ ಹಾಕುವುದು ಬಹಳ.
ಒಂದೊಂದೆ ಕರಗತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭ
ಹಂಗೆಯಾಡುವ ಮಮತೆಯಲ್ಲಿ ಗಜಗರ್ಭ.
ಅಲ್ಲೋಲ
ಕಲ್ಲೋಲ
ಹಸಿವು ಒಡ್ಡುವ ಜಾಲ

ಹೊಕ್ಕು ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸ ಸಾಗದಿದ್ದರೆ ಕಷ್ಟ
ನಡೆವವಗೆ ನಡಿಗೆಯೇ ಕಳೆವುದೆಷ್ಟೋ ಅನಿಷ್ಟ.

ಸಂಜೆ ಐದರ ಮಳೆ

ಕೆ. ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

ಸಂಜೆ ಐದರ ಮಳೆ

ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಕಾಲೇಜಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಿನ ಒಂದೇ ಥರದ ಸಂಜೆ ಐದರ ಮಳೆ
ಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ ಅಟೆಂಡರನ ಮಾಸಲು ಪೇಟ;
ಬೈಗಲ್ಲಿ ನವಿಲು ಗಿಳಿ ಮೈನ ಹೆಸರಿರದ ಕಾಡು ಹಕ್ಕಿಗಳ
ಹೊರದೂಡುವ ಪಶ್ಚಿಮ ಕ್ಷಿತಿಜದ ರಗ್ಗು ಮುಸುಕಿನ ನೋಟ.
ತೀರ್ಥಳ್ಳಿ ಗೌಡ ಭಟ್ಟರ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳ ಬೇಲಿತಡಿಕೆ
ದಾಟ ಬುಡದಡಿಯ ಮೌನದ ಮಡಿಕೆ
ಗಳ ಮಡಿಗೊಳಿಸಿ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಕಬ್ಬು ಭತ್ತವ ಥಳಿಸಿ
ಬೆಟ್ಟಗಳನಳಿಸಿ
ಸೋಂಭೇರಿ ಬಿಸಿಲ ಹೊಡೆದಟ್ಟಿ
ಬಾನಗಲ ಬಿಡಾರಗಳ ಕಟ್ಟಿ
ಜಿಯಾಲಜಿ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ
ಬಟ್ಟಗಲ ಪಟಪಟ, ಕವ್ವು ಭೀತಿ
ಯಾಗುವ ಗಾಳಿ
ಹರಟುತ್ತ ಸಂಬಳ ಬಡತಿ
ಕಾರಿಡಾರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಷ್ಟರಿಗೆ
ಇರಿಚಲಾಗಿ ತಾಗಿ
ಶಾಪಕ್ಕೆ ಭಾಗಿ.
ಹಿಟ್ಟರರ ತಮ್ಮ;
ದನಕತ್ತೆ ಎಮ್ಮೆ ಕೊಡೆ ಮಳೆಯಂಗಿ

ಸ್ಕೂಟರು ಸೈಕಲ್ಗಳ ಗುಮ್ಮ;
ಬೇಗ ಉರು ಸೇರುವಾತುರದ ಹುಡುಗಿಯರ
ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಭಯೋದ್ದೇಗದ ಲಂಗರೆತ್ತಿಸಿ
ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ರಾಜಣ್ಣನ ಮೂಗಿಗೆ ಗೋಪಿಹೋಟಲಿನ ಒಗ್ಗರಣೆಯ ಚುರುಕು ಹೊತ್ತಿಸಿ

ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡದ ಬಿಕನಾಶಿ.
ಹೊಸದಾಗಿ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಹಸುಳೆಯಳುವಿನ
ಆಮೆನಡಿಗೆಯ ಬೇಸಿಗೆಯ ತುಂಗೆಗೆ
ಕನ್ನೆ ಕಾಲಿನ ಕಸುವು ಕುದುರಿಸಿದ
ಹೀಗೇ ಹಿಡಿದರೆ ಚಂಡಾಲ
ಮಳೆ ಕಟ್ಟುವುದೆಲ್ಲಿ ಮಾರಾಯರೆ ಪೆಂಡಾಲ
ಯೂನಿಯನ್ನಿನ ಉದ್ಯಾಟನೆಗೆ?
-ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಿಗೆ ನಿಂದೆ ಬರಿಸದ
ಚುನಾವಣೆಯ ಅನ್ಯಾಯ ಖಂಡಿಸಿ
ಆರಿಸಿ ಬಂದವನ ಉಚ್ಚಾಟನೆಗೆ
ಮುಷ್ಕರಕ್ಕೆಡೆ ಹೇಗೆ?
-ಭಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮುಖಂಡ
ಹಾಲೇಶಿಯ ಕೈಕೈ ಹಿಸುಕಿಸಿದ
ತರಳೆ
ಮಳೆ

ಮೂರು ಕವನಗಳು

ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಸನೂರ

ಮೂರು ಕವನಗಳು

೧. ನಾನು

ಈ ಯಶಸ್ವತಿ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ
ತೂರ್ಯ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಸಾಗುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ-
ಜಯಜಯವಂತಿ ದಾರಿಯ ಮೇಲೆ
ಹೊನ್ನಕಿರಣಗಳ ಹೊಳಪು-ಮತ್ತು
ನನ್ನೊಳಗೆ ಈ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಕಂಪನ ಏಕೆ?
ತಪಾಂತದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸುವ-
ನೀಲರೇಖೆಗಳ ಆಲಿಂಗನದಿಂದ ದೇಹಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ-
ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ.
ಹಿಮ ಮುಸುಕಿದ ನಿರ್ಜನ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ
ಕಲ್ಪಾಂತದ ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವ ಅದೃಷ್ಟ ಕೈಗಳು
ಯಾಕೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ?
ನನ್ನ ಯಾವ ಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯ-!

ತರಲ ಅನುಭೂತಿಯ ಪಾವನ ಹಿಮವಂತ
ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಾನೆ
ಮತ್ತು ನಾನು ಅಕಲ್ಪಿತವೇ-ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರ
ಕುಲದೀಪಕನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಇಂಥ ಗಂಭೀರ ಶಾಂತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ
ನನ್ನ ಅನಾದಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನೆನಪು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ
ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ.

ಹೌದು. ನಾನು ಎಷ್ಟು ಅರ್ವಾಚೀನನೋ
ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನನಿದ್ದೇನೆ.

೧. ಆನೆ

ಈ ಮೃಣಾಲ ಬಿಸಲಿನ ರಸವಂತಿ ಬೆಳಗು
ಮತ್ತು ಗೌರಾಂಗದೇಹದ ಅಮೃತ ಆಸೆಯೊಂದಿಗೆ-
ಸಮುದ್ರದ ವಿಶಾಲ ನೀಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬೇಕೆಂಬ-
ಹರೆಯದಾಸೆ ನನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದೆ.

ತರಲ ಆಕಾಶದ ವಿರಾಟ ಸಂಕಲ್ಪದ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ
ತರಂಗಗಳ ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಪ್ಪುಗಳ ಮುಖ ತೆರೆದು
ಹೊರಗೆ ಬರುವ ಹಂಬಲದ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು-
ನೋಡಿ, ಮಾತಾಡಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಅಂತೆಯೇ-

ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಮರತ್ವದ ಕವಚವನ್ನು ಹಾಕಿ
ನನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಕುಳ್ಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಡ
ನಾನಂತೂ ಸಕಲ ನಶ್ವರತೆಯಿಂದ-
ಅದರ ವೈಭವದೊಂದಿಗೆ-ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ-
ಇಳಿಯ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

೨. ಸಾಕು

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ-

ವಸುಮತಿ ರಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ-

ನಿನ್ನ ವಾಸಂತಿ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಂಪಿಸುವ
ಹಿಮದೇಹದ ಸ್ನೇಹಶಬ್ದ-ನನ್ನ ತುಟಿಗಳಮೇಲೆ-
ತೂಗಿಸುವ ಆಸೆ ನನ್ನದಿದೆ.

ಮಣ್ಣು ಗೋಡೆಗಳ ಕಂದಿರಂಗಿನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ-

ನಗುವ ಹಸಿರು ಗರುಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು

ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ಬಾಲತಲೆ ಇಲ್ಲದ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಿದ್ದೆವು-ನಾವು.

ನಿನ್ನ ಹಸ್ತರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ-ಆಗ.

ಆದರೆ ಈಗ ಆ ದಿನಗಳೆಲ್ಲವೇ?
 ಈಗ ಆ ಮಣ್ಣು ಗೋಡೆಯ ದೇಹ ಕಳಚಿಬಿದ್ದಿದೆ.
 ಅದರ ಕಂದಿರಂಗಿನ ನೆರಳು ಮುಕ್ಕಾಗಿದೆ
 ಮತ್ತು ಹಸಿರು ಗರುಕೆಯೂ ಕೂಡ ಮಾಯವಾಗಿದೆ.
 ರಾಸಿಗಟ್ಟಲೇ ದಿನಗಳ ಸಾವುಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ-
 ನೀನು ಈಗ ನಡುಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುವಿ-
 ಏನು ಕೇಳಲಿ ಹೇಳು?-ನಿನ್ನಿಂದ ಹಿಮದೇಹದ ಶಬ್ದ-
 ಮರಳಿ ಕೇಳಲೆ?
 ಆದರೆ-ನನ್ನ ಕವಿತೆಯ ಮೊದಲು-
 ನಿನ್ನ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಂತೆ-ನಾನು 'ಹೇಗಿರುವೆನೆಂದು'
 ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ- ನಾನೇನು ಹೇಳಬೇಕು?
 ಸಾಕು.

ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು

ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿ

ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು

ಧ
 ಸಂಜೆಯೂ ಆಯಿತು, ನೀನೂ ಬಂದೆ.-
 ಬಸ್ಸು ಸಿಕ್ಕಿತೆ ನಿನಗೆ ಸಂತೆಯ ದಿನ?
 ಇಷ್ಟು ಕತ್ತಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೆ ಹೇಳು?
 ನಿನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ?
 ಇವಳು ಹೇಗಿದ್ದಾಳೆ? ಎಂದು ಬರುವಳು? ಗೊತ್ತು
 ಬಂದೆ ಬರುವಳು; ಆದರೆಂದು? ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ
 ಬತ್ತ ಬಡಿದಿರಬೇಕು, ಬಂಡಿ ಸಿಕ್ಕಿರಬೇಕು,
 ಎತ್ತಿಗೇ ಕ್ಷಾಮವಿರಬೇಕು, ಕಾರಣವಿಷ್ಟೆ:
 ಈ ಸಲವು ತಂದೆಯವರದು ಬರುವ ಶನಿವಾರ;
 ಬತ್ತ ಬರದಿದ್ದರೂ, ಬಾಳೆಯಾದರು ಬರಲಿ!
 ನೀನೀಗ ಬಂದದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದು ,ಒಳ್ಳೆಯದು;
 ಊರ ಕಡೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ?
 ಹಿಡಿದ ಮಳೆ ಬಿಟ್ಟಿದೆ, ಈಗ ಚಳಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ;
 ಬಾ ಒಳಗೆ ಫ್ಲಾಸಿನಲಿ ಕಾಪಿ ಇದ್ದರೆ, ನೋಡು.
 ಸಾಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದಂಗಿ? ಅದರ ಮೇಲೂ ಶಾಲೆ?

ನೀನೇನು ಕೋಟಿಯೋ ಕರಡಿಯೋ ಮಹರಾಯ?
ಮೂಲೆಗಿಡು ನಿನ್ನ ನಕ್ಷತ್ರ-ಚತ್ರಿಯ ಮುದುರಿ;
ನಿನ್ನ ಚಪ್ಪಲಿಗಿಲ್ಲಿ ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ.
ಈ ಹಳೆಯ ಕುರ್ಚಿ, ಈ ಚಾಪೆ ಎರಡೂ ಕೊಳೆಯೆ?
ಇಲ್ಲಿರುವುದೂ ಕೊಳೆಯೆ, ಬರುವುದೂ ಕೊಳೆಯೆ!
ನನ್ನ ಮಾತೇ ನಿನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿಲ್ಲ;
ಬೀದಿಯಂಚಿಗೆ ನನ್ನ ಬಾಗಿಲಿರುವುದು ತಪ್ಪೆ?
ಬಾಗಿಲನು ತೆರೆದಿರುವುದೊಂದು ತಪ್ಪೆ?

ಸಾಕ್ಷಿ

ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು ನಾನು, ಸರ್ವಮತು ಬಂದರು;
ಹೌದು, ಮಹರಾಯ, ನೀನೀಗ ಬಂದದ್ದು ಸರಿ;
ಏನಾಗದಿದ್ದರೂ ಇಬ್ಬರಾದೆವು ಈಗ.
ಹೋಟಲಿನ ಉಟ ಇನ್ನರ್ಥ ಘಂಟೆಯ ಮೇಲೆ;
ಈಗ ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಕಥೆಯ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ-
ಕಥೆಯೇನು? ಈ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ
ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಾನು ಕಂಡದ್ದನ್ನೆ,
ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೆ;
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.
ಅಯ್ಯೋ, ಎಂಥಾ ಮಾತು!
“ಮನಸು ಅತ್ತಿಯ ಹಣ್ಣೆ ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರುವುದಕ್ಕೆ?”
ಆತ್ಮವನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರೆಂದವರು ಯಾರಯ್ಯೆ?
ಅದಕೆ ಸಾಯುವ ತನಕ ಕಾಯಬೇಕಾದೀತು.
ಅಂಗಿಯನು ಬಿಚ್ಚುವುದು ನಮ್ಮ ಕೈಯೊಳಗಿಹುದು,
ಕಳೆದುಕೋ ನಿನ್ನ ಹೊರೆಯನು, ಬಿಡು ಪೊರೆಯನು.

೨

ಬೆಳಗಾಗ ಪೂರ್ತಿ ಎದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ ನಾನು,
ಪತ್ರಿಕೆಯ ಹುಡುಗ ಬಂದಿದ್ದ, ನನಗೊಂದು ಸುದ್ದಿ ತಂದಿದ್ದ. ೪೦
ಮೂರನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಅಪಘಾತವಾಗಿತ್ತು;
ನನ್ನದೇ ಹೆಸರಿನವನೀ ಬೀದಿಯವನೊಬ್ಬ
ನಿನ್ನೆ ಲಾರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸತ್ತನಂತೆ!
(ಸುದ್ದಿ ಪೂರಾ ಗದ್ಯವೆಂದು ಟೀಕಿಸಬೇಡ, ಗದ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಂದಿ ಸಾಯಬಹುದು.)
ಅವನು ಇದ್ದದ್ದೇ ಅಷ್ಟಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ,
ಸತ್ತದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.
ನನ್ನ ಮೇಲಾಕಾಶ ಕಳಚಿಬಿತ್ತು,

ಸತ್ತವನು ನಾನಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತು;
ಆದರೂ ಕನ್ನಡಿಯಲಿಣಿಕಿನೋಡಿ, ೫೦

ಕಾಲು ಝಾಡಿಸಿ ಮೈಯ ಮುರಿದೆ, ಎದ್ದೆ, ನಡೆದೆ,
ಹೊಸಿಲ ಮೇಲಿನ್ನೊಂದು ಮೊಳೆಯ ಹೊಡೆದೆ.
ಪಾಪ! ಯಾರೋ ಸತ್ತು ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಂದ
ಈ ಕಳಂಕವ ತೊಡೆದು ಬಿಡುವೆನೆಂದು
ಬಿಗಿಹಿಡಿದ ಮುಷ್ಟಿಯನು ನೋಡಿಕೊಂಡೆ.
ಪಾಣಿಪಂಚೆಯನುಟ್ಟು ನೀರುಮನೆಗೋಡಿದೆ;
ನೀರು ನಿಲ್ಲುವ ಸಮಯ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ.
ಇದ್ದಷ್ಟೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಮಾಡಿ
ಸತ್ಯವನಿಗಾಗಿ ತುಪ್ಪದ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದೆ;
ಕದ್ದ ಹೂವಿರಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದೆ.
ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಿ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡಿತ್ತು ನನ್ನ;
ನಾನದರ ಶಕುನಕ್ಕೆ ಕಾಯಲಿಲ್ಲ.
ಸತ್ತನೋ ಕೆಟ್ಟನೋ ನೆರೆಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿದೆ;
ಟೆಲಿಫೋನಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರ ಕೊಡಿ' ಎಂದೆ.
ಆಯಮ್ಮನಿಗೆ ಉಗ್ಗು : 'ಇದ್ದಾರೆ, ಮಾತಾಡಿ.'
“ನಮಸ್ಕಾರ ದೇವರು, ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡು-
ಒಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿಮಗೆ, ಇನ್ನೊಂದು
ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ನೀವು ಕಾಣಿಸಿದ ಲೋಕಕ್ಕೆ!
ನಿಮ್ಮದೇನೂ ಇಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ, ಅದು ನಿಜವೆ.
ಆದರೂ ಸುದ್ದಿ ಸಂದಿಗ್ಗುವಾಗಿದೆ ಸ್ವಾಮಿ.
ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ- (ಇನ್ನು ಬೇಡ ಚಂದ್ರನ ಸಾಕ್ಷಿ)-
ಬರೇ ಸೂರ್ಯನೊಬ್ಬನಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ
ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದೇನೆ. ಕೃಪೆಮಾಡಿ ತಿದ್ದುವಿರೆ?”
“ಹೌದೇನು? ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಸರಿ, ನಾಳೆಯೇ ತಿದ್ದುವ;
ನೀವು ಬದುಕಿರುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ.’
ಎಷ್ಟು ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ! ಎಂಥಾ ಸಮಾಧಾನ! ರಾಮ ರಾಮ!
ಚಾಕು ಹೋಯಿತು, ಕಂದ, ಚೂರಿ ಬಂತು.
ಕಪ್ಪು ಸೀರೆಯನುಟ್ಟು, ಕಣ್ಣೀರ ಹೂಮುಡಿದ
ಸಂತಾಪ ಪತ್ರಗಳ ನೆನಪಾಯಿತು;
ವಿಪರೀತ ಭಯವಾಯಿತು.
ನೇರ ಓಡಿದೆ ಅಂಚೆಮನೆಗೆ; ನೋಡಿದೆ ಒಳಗೆ.
ಕಾರ್ಡು ಕವರಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹೊಡೆತಗಳನು.

ಒಬ್ಬ ಬಂದನು ಹೊರಗೆ ನಿರಪರಾಧಿ.

ನಾನವನ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ; ವಿಷಯವ ತಿಳಿಸಿ,

“ನಾಳೆ ಸಂಜೆಯ ತನಕ ನನಗೆ ಏನೇ ಬರಲಿ,

ಬಂದದ್ದು ಬಂದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರಲಿ;

ಬಳಿಕ ಬಂದೊಯ್ಯುವೆನು. ಅಷ್ಟು ಉಪಕಾರ

ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನಾನು ನನ್ನಾಕೆ

ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ನಿಮಗೆ ಋಣಿಗಳು’ ಎಂದೆ,

ಅವನಿಗೇನಾಯಿತೋ!

“ತಲೆ ನೆಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲ ನಿನಗೆಂದು ಓಡಿದನವನು

ತಲೆಯನಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ನಡುಬೀದಿಗೆ.

ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲಿ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿ

ರಕ್ತ ಸುರಿಯಿತು; ಇವಳ ನೆನಪಾಯಿತು.

ಇವಳು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಂಗಳು : ಬತ್ರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಇವಳೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ತವರುಮನೆಯಿರುವ ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾಡೇ ಹೀಗೆ;

ಎಂದಾದರೂ ಬರಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡೆ, ಆದರೆ;

ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೋ ಈಗ, ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರವನು

ಈ ದಿನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ತಿಳಿಯಿತೆ? ಅದಕೆ.

ನಾನು ಎಲ್ಲಕು ಮೊದಲೆ ಮೊದಲ ಬಸ್ಸಿನಲೆ

ಕಾಗೆ ಕರೆನುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಂತ ಮಟ್ಟನಲಿ

ಸುಬ್ಬುವನ್ನೋಡಿಸಿದ್ದು. ಬಂದಾರವರು

ಸರಿಹೊತ್ತಿಗಾದರೂ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ;

ನನ್ನ ಕೈಲಾಗುವುದನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ;

ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ.

‘ಸಪ್ತಮಂ ದೈವ ಚಿಂತನಂ.’

ನಿನಗವನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೆ ಹೋದದ್ದು,

ವಿಷಯ ತಿಳಿಯದೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದದ್ದು,

ನನಗೆ ಎರಡೂ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು; ಒಳ್ಳೆಯದೆ

ನಮಗೆ ಆಗುವುದೆಲ್ಲ.

೩

ಈಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು?

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಉರಿಬಿಸಿಲು;

ತಲೆಕೆಟ್ಟರೂ ನನಗೆ ತಲೆಯಿತ್ತು; ತಲೆನೋವು.

ಹಸಿವು ಹೊಟ್ಟೆಯ ತುಂಬ. ಆಗ ನೆರೆಮನೆಯಿಂದ

ಘಮಘಮ ಇಂಗಿನೊಗ್ಗರಣೆ; ಗಾಳಿಯ ಕರುಣೆ.

ಹೋಟಲಿನ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ವೇಳೆಯೂ ಮೀರಿತ್ತು.

ಯಾರು ಬಂದರು ಗೊತ್ತೆ?

ಮೂರು ಬೆಂಕಿಗಳಂತೆ ಮೂರು ಕಾಲಗಳಂತೆ
ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಸುಕೃತ ಮೈವೆತ್ತಂತೆ
ಮಡಿಯುಟ್ಟ ಹಸಿದ ಮೂವರು.

ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು, ನೋಡು, ನೇರ ಬಂದರು ಒಳಗೆ,
ಕೆಲಸದವಳಿಗೆ ಇಂದು ವಾರದ ರಜ; ಸರಿಯೆ,
ಇಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ರಂಗೋಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ,
ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಇತ್ತ ಬಂದರೇನೋ!
ಅಥವಾ ಈಗ

ಊರ ಬೀದಿಗಳನ್ನು ಚಂದಮಾಡಿದ್ದಾರೆ,
ದಾರಿಯೆರಡೂ ಕಡೆಗೆ ಸಸಿಯ ನಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ,
ವೃತ್ತಚೌಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವ ಬೆಳಸಿದ್ದಾರೆ,
ಹಳೆಯ ಬಚ್ಚಲುಗಳಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ;
ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.
ನೆಲದ ಚರ್ಮವ ಕಿತ್ತು ನೀರ ನಳಿಗೆಯ ಹೂಳಿ
ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆಯ ಕಟ್ಟ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.
ಬೀದಿ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಯಾರಿಗೂ ಸುಲಭ!
ತಪ್ಪು ಬೀದಿಗೆ, ತಪ್ಪು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೇನೋ?

ಇವು ನನ್ನ ಚಿಂತೆ; ಬಂದವರಿಗೂ ಅನುಮಾನ :

“ಬಂದುದೆಲ್ಲಿಗೆ ನಾವು? ಮುಂದೆಲ್ಲಿಗೆ?”

ಚಾಪೆಯನು ಮುಡಿದು ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರು;
ಜಿಂಕೆಗೂ ಹಸಿವು, ಹುಲಿಗೂ ಹಸಿವು. ನೋಡಿದರು
ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ, ತಡೆದ ನಾನು,
ಉಭಯಕುಶಲೋಪರಿಯ ಕಾಲಹರಣದ ಬಳಿಕ
ಬಾವಿಯೊಳಗಿದ್ದದ್ದು ಬಂತು ಮೇಲೆ,
ಆ ಮನೆಯ ನಂಬರೂ ಹನ್ನೊಂದು, ಇದರಂತೆ;
ಬೀದಿ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ, ಹಿಂದಿನದು ಮಹರಾಯ!
ಆ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಾಣಿಸಿದೆ.

ಕಿವಿಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರವರ ಹೇಳಿದೆ, ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದೆ. ಶತಾಯುವಾಗೆಂದು ಅಮೃತಮಂತ್ರಗಳಿಂದ
ಹರಸಿ ಹೋದರು, ನೋಡು, ಮೂರು ಬೆಂಕಿಗಳಂತೆ
ಮೂರು ಕಾಲಗಳಂತೆ ಒದಗಿದಭ್ಯಾಗತರು.

ಐವತ್ತು ಕಳೆದರೂ ಐವತ್ತು ಉಳಿದಿತ್ತು;

ನನ್ನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಸಾಕೆಂದೆದ್ದೆ.

ಶಾಂತವಾಯಿತು ಕಡಲು; ಶಾಂತವಾಯಿತು ಗಗನ; ಶಾಂತವಾಯಿತು ನಾನು ನಿಂತ ಭೂಮಿ.

ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲನವರು ದಾಟಿಹೋದುದ ಕಂಡೆ;

ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ.

ಶಾಂತಿ: ಶಾಂತಿ: ಶಾಂತಿ:

ಋಷ್ಯಶೃಂಗ

ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ

ಋಷ್ಯಶೃಂಗ

೧

ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಪರ್ಣಕುಟಿಯಲಿ ಎಲ್ಲ ಇಲ್ಲದ ಸಂಭ್ರಮ
ಮುನಿವಿಭಾಂಡಕ ಎತ್ತ ಹೋದನೋ ಏಕೋ ಏನೋ ವಿಭ್ರಮ

೨

ಜಾರುಬಂಡೆಯ ತುತ್ತತುದಿಯಲಿ ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಆಶ್ರಮ
ವೇದಮಂತ್ರದ ಶಾಂತಿಪಾಠದಿ ಇಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ವಿಶ್ರಮ

೩

ಪಾಚಿಕಟ್ಟದ ಎಲೆಯ ಮೆಟ್ಟಲು ಜಾರುಬಂಡೆಯ ಶಿಖರಕೆ
ಇಂದ್ರಚಾಪದ ಮೇಲುಕಟ್ಟಿದೆ ಮನೆಯ ಮಾಡಿನ ನೇರಕೆ

೪

ಬಂಡೆಯಡಿಯಲಿ ನಿಂತ ನೀರಲಿ ಅರಳಿಹುದು ಸೇವಂತಿಗೆ
ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕೊಡುವರಿಲ್ಲ ಕಾಮದೇವಗೆ ವಂತಿಗೆ

೫

ಎತ್ತಣಿಂದಲೊ ಯಾರೊ ಬಂದರು ಹೊಸತು ವೇಷಭೂಷಣ
ಏನೊ ಕಿಲಕಿಲ ಏನೊ ಪಿಸುಪಿಸು ಹಕ್ಕಿಯಂತೆಯೇ ಭಾಷಣ

೬

ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳು ಏನು ನಾಟಕ ನಡೆದಿದೆ
ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ಕೇಳದಂತಹ ಹೊಸತೆ ರಾಗವ ನುಡಿದಿದೆ

೭

ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಪಂಚೆ ಕೂಡ ಲಜ್ಜೆಯಲಿ ಕೆಂಪಾಯಿತು
ಉರಿವ ಬಿಸಿಲಲಿ ಸುಡುವ ಕಾವಲಿ ಬಂಡೆಯೂ ತಂಪಾಯಿತು

೮

ಜಿಂಕೆಯೊಡಲಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವ ಮಂಕು ಬಡಿದೊಲು ನಿಂತನು
ಮೀನು ಮಾರುವ ಬೆಸ್ತರವಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆದನೆ ಶಂತನು

೯

ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಶಬ್ದಮಂಜರಿ ರಾಮಶಬ್ದಕೆ ನಿಂತಿದೆ
ಏನು 'ರಾಮಾ'ಶಬ್ದ ಕೂಡಾ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲಿ ಬಂದಿದೆ!

೧೦

ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಜುಟ್ಟು ಕೂಡಾ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು ನುಣ್ಣಗೆ
ನಿಂತ ನೆಲವೂ ದಿಟ್ಟತನದಲಿ ಕಾಲ ಕೊರೆಯಿತು ತಣ್ಣಗೆ

೧೧

'ಯಾರು ಈ ಜನ ಏನು ಈ ತೆರ ನನ್ನ ತಪವೇ ಫಲಿಸಿತೆ
ವೇದರಾಶಿಯು ಈ ಪರಾತ್ ಪರ ತತ್ವವನ್ನೇ ತಿಳಿಸಿತೆ

೧೨

'ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂದರೆ ಇಂಥದೇ ಇರಬೇಕಲ
ಅಲ್ಲ ತಪ್ಪಿದೆ-ಬೇರೆ ಎಂಥದು ಇದುವೆ ತಾನಿರಬೇಕಲ

೧೩

"ನಮ್ಮ ತೋಟದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆಯೆ ತಲೆಯ ತುಂಬು ಹೂವಿದೆ
ಕೆಳಗೆ ಹೂವಿನ ಕಂಪನರಸುತ ಕಪ್ಪು ನಾಗರ ಹಾವಿದೆ

೧೪

'ಗಂಧ-ಅಕ್ಷತೆ ಒಂದು ಇಲ್ಲ ಹಣೆಯಲೇನೋ ಕೆಂಪಿದೆ
ಅಷ್ಟಮಿಯ ಚಂದ್ರಾಘ್ರಸಮಯದ ಚಂದ್ರನಂತೆಯೆ ತಂಪಿದೆ

೧೫

"ಅಪ್ಪ ಪೂಜೆಗೆ ತರುವ ಹೂವಿನ ಎಸಳಿನಂತೆಯೇ ಕಣ್ಣಿದೆ
ನನ್ನ ಸಾಮುದ್ರಿಕದ ಬಲದಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಇದು ಹೆಣ್ಣಿದೆ

೧೬

'ಈಚೆ ಕಿವಿಯಿಂದಾಚೆ ತನಕವು ಕಣ್ಣು ಕಣ್ಣೆ ಹರಿದಿದೆ
ಏಕೋ ಏನೋ ನನ್ನ ನೋಟವು ಅತ್ತ ಕಡೆಗೇ ಸರಿದಿದೆ

೧೭

"ಕಿವಿಯ ಮೇಲಣ ದಾಸವಾಳವು ತುಂಬ ಪುಣ್ಯವ ಮಾಡಿದೆ
ಹಿಂಡಿ ಕಿವಿಯನು ಹೂವ ಕೀಳಲೆ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆ

೧೮

'ಕಾಡುಗಿಳಿಯ ಕೊಕ್ಕೆ ಹೋಲುವ ಮಗು ಬಗೆಯನು ಕಾಡಿದೆ
ಗುಡಿಯ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಮಡಗಿದ ಸಂಪಗೆಯ ಹೂ ಬಾಡಿದೆ

೧೯

'ಮೊಗ್ಗೆ ತುದಿಯಲಿ ಚಿಟ್ಟೆ ಎರಗಿದೆ ಏನು ಇದು ಬಂಗಾರವೆ
ಪೇಟಿಯಲಿ ಬೆಳೆದಂಥ ಜನರಿಗೆ ಈ ತರದ ಸಿಂಗಾರವೆ

೨೦

"ಕೆಂಪು ಅಗಸೆಯ ಹೂವಿನಂದದಿ ಸೋನೆ ಜಿನುಗುವ ತುಟಿಯಿದೆ
ಒತ್ತಿ ಬಿಡಲೇ ತುಟಿಗೆ ತುಟಿಯನು ಏತಕೋ ತುಟ ಪುಟದಿದೆ

೨೦

“ನಮ್ಮ ಪೂಜೆಯ ಶಂಖಕಿಂತಲು ಈ ಕೊರಳು ನುಣುಪಾಗಿದೆ
ಪಾರದರ್ಶಕ ಚಿಗುರಿನಿಂದಲೆ ಇದನು ಮಾಡಿದ ಹಾಗಿದೆ

೨೧

“ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಯಿಬಿಟ್ಟ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತಿದೆ
ಉತ್ತರೀಯವಿರದ ಎದೆಗೆ ಜಾರ ಅಡ್ಡಿ ತಂದಿದೆ

೨೨

“ಏನು ಸೆಳೆತ ಎಂಥ ಕೊರೆತ ಪುಟವ ಚೆಂಡಿನಂತಿದೆ
ತುದಿಯ ಕಪ್ಪು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೆಟ್ಟಗೇನೆ ನಿಂತಿದೆ

೨೩

“ಜನ್ನದಾರವೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಥ ಜಾತಿ ಈ ಜನ
ಹಣ್ಣು ಕಿತ್ತು ಬಿಡಲೆ ಹೋಗಿ ಎಂಥ ರಸದ ಭೋಜನ

೨೪

‘ಕಿತ್ತಲೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಕೆನ್ನೆ ಕೆಂಪಾಗಿದೆ
ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ಏನೋ ಏನೋ ಮಾತು ಸುರಿವ ಸೋಗಿದೆ

೨೫

“ನಮ್ಮ ಕೆರೆಯ ನೀರಿನಂತೆ ಸೀರೆ ಪಾರದರ್ಶಕ
ಕೆರೆಯ ತಳದ ಮೀನಿನಂತೆ ನಾನು ರಸವಿಮರ್ಶಕ

೨೬

“ನಮ್ಮ ದಟ್ಟ ಪಂಚೆಯಲ್ಲ ಇವರು ಉಡುವ ಧಾವಳಿ
ಹೊರಗಿನಷ್ಟೆ ಒಳಗು ಸ್ಪಷ್ಟ ಏನು ಬಂತು ಹಾವಳಿ

೨೭

“ಇವರು ಉಣ್ಣುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ ನಡುವೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದೆ
ಒಡಲನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತು ಕೊರೆದು ಎದೆಗೆ ಮೆತ್ತಲಾಗಿದೆ

೨೮

‘ತಪದ ಪುಣ್ಯಫಲನೆ ಫಲಿಸಿ ಬಾಳು ಧನ್ಯವಾಗಿದೆ
ಉಟ್ಟರೂನು ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಯ ಊರು ಬತ್ತಲಾಗಿದೆ

೨೯

“ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ಜಪದ ಸಮಯ ಸುತ್ತ ಕತ್ತಲಾಗಿದೆ
ಮಂತ್ರವೊಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಚಿತ್ರವೆತ್ತ ಸಾಗಿದೆ

೩೦

‘ಕಾಲಿನಿಂದ ತಲೆಯತನಕ ಮೈಗೆ ಮೈಯ ತಾಗಿಸಿ
ಕೇಳಿಬಿಡಲೆ ಕ್ಷಮೆಯ, ತಲೆಯ ಕಾಲಿನೆಡೆಗೆ ಬಾಗಿಸಿ

೨೨

‘ಮೂಸಲೇನು ಮುಟ್ಟಲೇನು ಮೈಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯ
ಏರು-ಪೇರುಗಳನು ಅಳೆದು ಏರಲೇ ಹಿಮಾಲಯ

೨೩

‘ತೀರ ಮಸಕು ತೀರ ಹೊಸತು ಏನೋ ಒಂದು ಅನುಭವ
ಏನು ಬಣ್ಣ ಏನು ದಿಣ್ಣ ಏನು ಎಂಥ ವೈಭವ

೨೪

“ಉಟ್ಟ ಪಂಚೆ ಕೂಡ ಬಿಚ್ಚಿ ಬತ್ತಲಾಗಿ ಓಡಲೇ
ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಪುಕ್ಕ ತೆರೆದು ಹಾಡನೊಂದು ಹಾಡಲೆ

೨೫

“ಬಿಟ್ಟು ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡಲೇ ಯಾಚನೆ’
ಮುಷ್ಯಶ್ಯಂಗನ ತಲೆಯ ತುಂಬಿತು ಹೇಳಲಾಗದ ಯೋಚನೆ

೨೬

ರೋಮಪಾದನ ಉರೂಳಾಗಲೆ ಗಗನ ತುಂಬ ಮೋಡವೆ
ಮುಷ್ಯಶ್ಯಂಗನ ಗುಡಿಯ ಹೂಗಳ ತುಂಬಿಗಳು ತಡಕಾಡಿವೆ

೨೭

ಮುಷ್ಯಶ್ಯಂಗನ ಪರ್ಣಕುಟಿಯಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಂತಸ
ಎದೆಯ ತಂಬುರ ಶ್ರುತಿಯ ಹಿಡಿದಿದೆ ಒಳಗು ಸರಿಗಮಪದನಿಸ.

ಅಂತರಂಗ ವಿಜ್ಞಾನ

ಯದುಗಿರಿ ರಂಗ

ಪಿ. ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರ ‘ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಮೂರೂ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು : ವಿಕಾಸ ಗ್ಲಾನಿಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯ’ ಎಂಬ ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾದ
ಲೇಖನವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ (ಸಾಕ್ಷಿ, ಶರತ್ ಸಂಚಿಕೆ, ೯೯) ಧ್ವನಿಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಟೀಕೆಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
ಅಗತ್ಯವೆಂದು ತೋರಿಬರುತ್ತಿದೆ.

ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕುಸಿದಿದೆ (೧೯ ನೇ ಪುಟ, ೯ ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ) ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು
ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ: ‘ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗುವ ಲೌಕಿಕ ಅನುಭವದ ಅನಂತತೆ ಇವನಿಗೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಧ್ವನಿಯ ಅನಂತತೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕುಂಠಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ; ಜೊತೆಗೆ ಧ್ವನಿಗೆ ಒಂದು ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾದ ಅಡಿಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ
ಭಾವವಿದೆ. ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕಕರ್ತೃವಾಗಲೀ, ಅದರ ಆಲೋಚಕನಾಗಲೀ ಇಂತಹ ಟೀಕೆ ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸದೇ ಇಲ್ಲ.
ಅಂತೇ, ಮೂರು ಹಂತವನ್ನು ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ: ಭಾವ, ವಿಭಾವ, ಅನುಭಾವ, ವಿಭಾವ-ಭಾವ
ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭಾವವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಎಂದೋ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಧ್ವನಿಯ ಅರ್ಥ ಅಕಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತೇಲಾಡುವುದಲ್ಲ, ಲೌಕಿಕವಾದ
ವಿಮಾನದ ಸಹಾಯವೇ ಮೋಡದ ಮೇಲಿನ ಇದರ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲ.

ಅಲೌಕಿಕತೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಯತ್ನವೇ ಆದಿಯಿಂದ ಮಾನವ ನಡೆದು

ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳು. ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಭಗವಂತನ ಅಲೌಕಿಕತೆಗೆ ಮಾರುಹೋದ. ಜೀವನಚಕ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕಂಡು, ಜಡ-ಚೇತನವನ್ನು ಅರಿತು, ನಿತ್ಯ-ಅನಿತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು, ಆದಿ-ಅನಂತದ ಮಹಾ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಈಜಲಾರೆನೆಂದೇ ತಿಳಿದು, ಅವನು ಈ ಅಲೌಕಿಕತೆಗೆ ಮಾರುಹೋದ. ತನ್ನ ಭಾವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ನಿಲುಕಬಹುದೋ (ತಾನು ಎಷ್ಟು ದೂರ ಈ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಈಜಬಹುದೋ) ಅಷ್ಟನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಭಾವವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚೇತನ ಅವನಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿ ಬಂದಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲವೇ ಇದು. ಅಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶಬ್ದ ರೂಪ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ (ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ) ಅನಂತತೆಯ ಚೇತನವನ್ನು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ತೋರಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ದುಃಖಪಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಆದಷ್ಟೂ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಶ್ರಾವ್ಯ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಭಾವಕ್ಕೆ ಘಾಸಿ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಾದಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಸಮ್ಮತ. ಪ್ರಸಕ್ತ ಲೇಖಕರೂ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಹಮತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲಂಕಾರ ಹಾಗೂ ರೀತಿಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರು ಧ್ವನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಧ್ವನಿ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂಬ ಮಟ್ಟದ ಚಿಂತನೆ ಅವರದಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಕಾವ್ಯದ ಆತ್ಮ ರಸ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಅವರೂ ಬಂದರು. ಅನೇಕರು ಈ ಸತ್ಯವನ್ನರಿತು, ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಈ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಚ್ಯುತಿ ತರದಂತೆ ನೋಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರ ಹೆಸರುಗಳು ಕಾವ್ಯಮಾವಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಅಲಂಕಾರ, ರೀತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಘಾಸಿ ಮಾಡಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಅನುಭಾವವನ್ನು ಅವರು ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಗೇ, ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರ-‘ಸೌಂದರ್ಯಮಿಮಾಂಸಕರು ಹೇಳುವ ‘ರಸ’ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ’- ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಸದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿರುವುದಾದರೂ, ಪ್ರಸಕ್ತ ಲೇಖಕರು ಇಂತಹ ಅಗಾಧವಾದ ಭಾವವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಹೃದಯರಾಗಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವುದಾಗತ್ಯ.

ರಸಕ್ಕೆ ಒಂಭತ್ತು ರೂಪವುಂಟು ಎಂದು ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ಹೇಳುವುದು ‘ಮೂಲವಸ್ತು’ಗಳ ಬಗ್ಗೆಯ ಒಂದು ಸೂಚನೆ. ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಈ ರಸರೂಪವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಅನೇಕ ಭಾವಗಳು ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಬಂದು ವಿಧವಿಧ ರಸಜನಕವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಕಂಡೋ ಏನೋ ಪ್ರಸಕ್ತ ಲೇಖಕರು ‘ಸೌಂದರ್ಯ ಮಿಮಾಂಸಕರು ರಸದ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಂಟು ಅಥವಾ ಒಂಭತ್ತರಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ’ ಎಂದು ಅಪಹಾಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಮೂಲವಸ್ತು, ಸಂಯುಕ್ತವಸ್ತು; ಅಣು, ಪರಮಾಣು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಭಿನ್ನಭಾವ ಇಲ್ಲೂ ಸರಿಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಕೆಲವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟು, ಕೈಗೆ ಸಿಗಲಾರದ್ದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಮೂಲಕ ತಿಳಿದು ಹೇಗೆ ಉಹಿಸಿ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾನೋ, ಹಾಗೇ ಹಿಂದಿನ ಲಾಕ್ಷಣಿಕನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ‘ರಸ’ ಒಂದು ‘ಸಾರ’. ಸಾರವತ್ತಾದ ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆ ಒಂದರ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆ ರಸ ಕಾವ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದಿನವರು ಹೇಳಿದರು, ಅದನ್ನೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು ಇವರು ಎಂಬ ಆಪಾದನೆ ಇದೆ. ಹಾಗೆ ಕಂಡಲ್ಲಿ, ಧ್ವನಿಪ್ರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಅಡೆತಡೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕಾವ್ಯಮಿಮಾಂಸೆಯ ಮತ್ತಾವ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನೋ. ಸಂತಸದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಆ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬಲ್ಲ ಸಾಹಸಿಗಳು ಅಂದಿದ್ದರು. ರಸದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಪ್ರಸ್ಥಾನಕಾರರು ಮಾಡುವಾಗ ಕೇವಲ ಭರತನನ್ನೇ ಪೂರ್ಣ ಆಧಾರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಇಂದು ದೊರಕದೇ ಹೋಗಿರುವ ಅನೇಕಾರು ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಂದು ಅವರ ಮುಂದಿದ್ದವು. ಅದರ ನೆರಳನ್ನು ಆನಂದ ವರ್ಧನನ, ಅಭಿನವಗುಪ್ತನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಭರತನೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಸವಿವೇಚನೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ವಾದ-ಪ್ರತಿವಾದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಜಡನಾದನೇನೋ! ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಹೊಸ ಪ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡುವ ಚೈತನ್ಯ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು?

ಒಂದುವೇಳೆ ‘ರಸ’ದ ಮೂಲವನ್ನು ‘take it for granted’ ಅನ್ನುವ ಮನೋ ಭಾವನೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೂ ದುಃಖಪಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಮೂಲ ದೇವನ ಆಲಂಬನ ಪಡೆದೇ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯ ಅಟ್ಟಹಾಸ. ಮೂಲ

ವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನ ಮೂಲವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಭಕ್ತನಾದವನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ರಸ ಕವಿಯ ಮೂಲದೇವರು. ಈ ಭಕ್ತಕವಿ ಆದಿದೇವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಚೆನ್ನಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರಥಮದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಢಭಾವನೆ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಇದರರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇಡದ 'ಭಕ್ತ'ನ ಪೂಜೆ ಎಂತಹದು? ದೇವನಲ್ಲೇ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಇರುವಾಗ, ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರೂ ಅದು ಒಂದು ಕಪಟನಾಟಕ. ಹಾಗೇ ಕವಿಗೆ ಕಾವ್ಯರಸದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಇರಬೇಕು, ಒಲವಿರಬೇಕು, ಭಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು. ಅನೇಕಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೇವನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ಗಾಢತೆ ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಗಾಢವಾಗುವ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೇ ಕಾವ್ಯರಹಸ್ಯ ಅರಿಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಗಾಢವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ 'ರಸ' ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೂಲಮಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ದೋಷವೆಣಿಸಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.

ಬಾಹ್ಯ ಆಂತರಿಕ ತತ್ವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಎರಡು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ರತ್ನಾಕರನ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುವುದು ಸಾಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ

:

ಛಂದೋಲಂಕಾರ ಕಾವ್ಯನಾಟಕ ಶಾಸ್ತ್ರ | ಸಂದೋಹ ಬಾಹ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ |

ದಂದುಗವಳಿದಾತ್ಮ ತತ್ವವನರಿವುದ ದೊಂದಂತರಂಗ ವಿಜ್ಞಾನ ||

ತಮಟಕಲ್ಲು ಶಾಸನ (ಸು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೫೦೦)

ಪುರುಷಪ್ರವರ

ಬಿಣಮಣಿ ಅನ್ನು ಭೋಗಿ ಬಿಣದುಳ್ಳಣಿವಿಲ್ಮನದೋನ್

ರಣಮುಖದುಳ್ಳ ಕೋಲಂ ನೆರಿಯಕ್ಕುಮನಿನ್ವ ಗುಣನ್

ಪ್ರಣಯಿಜನಕ್ಕೆ ಕಾಮನಸಿಡೋತ್ಪಲವಣ್ಣನವನ್

ಗುಣಮಧುರಾಂಕ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷಪ್ರವರನ್

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೀವಾಳ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೀವಾಳ

ಸಮಾಜವಾದದ ಸಂತೆಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಹೂತು ಹೋಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮಾರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳು ಈಗ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಬಿರುಕಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಶುಭದ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ. ಸಮಾಜವಾದದ ಬಗ್ಗೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಅವಕಾಶ ಈಗ ದೊರಕಿದೆ. ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ದೇಶಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಯಾವ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆಯೇ ಈ ದೇಶದ ಭವಿಷ್ಯ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈಗ ಬಂದಿರುವುದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಕಾಲ. ಈ ಕಾಲದ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಚೈತನ್ಯ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಚಾರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುದುರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇಶಪ್ರೇಮದ ಕೆಲಸ ಬೇರೊಂದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಜೀವಾಳ ಯಾವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಅದು ಭಿನ್ನಮತ, ಅನ್ಯಮತ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಗೌರವಿಸಲೂ ಸಮರ್ಥವಾದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನಃಸಂಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವುದರ ಮೇಲೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಿಗೂಢ ರಹಸ್ಯವೊಂದು ಅಡಗಿದೆ ಎಂಬ

ಶ್ರದ್ಧೆಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಿದ್ಧವೂ ತರ್ಕಬದ್ಧವೂ ಆದ ಅಸಮಾನತೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲ ಮಾನವರೂ ಸಮಾನರು ಎಂದು ನಂಬುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯಲ್ಲೂ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ. ಇದು ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥವಾಗುವುದು ಬಹುಮತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಬಹುಮತವೊಂದೇ ಸಾರ್ವ ಭೌಮವಲ್ಲ, ನಿರ್ಣಾಯಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬಹುಮತವನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಅರಾಜಕತೆ, ಬೀದಿಗುಂಪುಗಳ ಕೇವಲ ಅಮಾನುಷ ವ್ಯವಹಾರ. ಆದಕಾರಣ ಬಹುಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದಾರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಅದರ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಯೇ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರಾಜ್ಯಘಟನೆ, ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ನ್ಯಾಯ, ಕೋರ್ಟು, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಪೋಲೀಸರು, ಸೇನೆ-ಇವು ಇರುವುದು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಜಟಿಲವೂ ಆದ ರಾಜ್ಯ ತಂತ್ರ. ಒಂದನ್ನೊಂದು ತೂಕದಲ್ಲಿದ್ದಬಲ್ಲ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು, ಸ್ವತಂತ್ರ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚಾವೇದಿಕೆಗಳು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತಾರು ಶಕ್ತಿಮೂಲಗಳ ಸಮತೋಲನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯವೂ ಸುರಾಜ್ಯವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುದನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಿಯೇ ನೋಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯಗುಣಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವನ್ನು ಕೇವಲ ಬಹುಮತರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಸರಳಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಎಂಥ ಅನಾಹುತಗಳು ಸಂಭವಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬರುವುದೂ ವಾಗ್ವಾದ ಜಗಳ ಹಣಾಹಣೆ ನಡೆಯುವುದೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದುದು. ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎನ್ನುವುದೇ ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಮುಂದೆ ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದ್ದ, ಈಗಲೂ ಇರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಕೈಕೈ ಮಿಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ಯುದ್ಧ ಕಾದಾಟಗಳ ಮೂಲಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒರೆಗಿಟ್ಟು ಗೆದ್ದವನು ಸೋತವನನ್ನು ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ಇದು ಒಂದು. ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದವಿರುವವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂತು ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ನಡೆಸಿ ಪರ ವಿರುದ್ಧ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆಸಿ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಗುವಂಥ ಒಂದು ತತ್ವವನ್ನು ಒರೆಗಲ್ಲಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲರೂ ಗೌರವಿಸುವ ವಿವೇಕಿಯೊಬ್ಬನ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು, ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಥವಾ ಬಹುಜನಕ್ಕೆ ಒಗೆಯಾಗುವಂತೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವುದು-ಇದು ಎರಡನೆಯದು. ಇಂಥ ಬಹುಮತ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಲಾರದವನಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದೆ ಅವನ ಮನವೊಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು; ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಅವನ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು; ತೀರ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರಾದವರೂ ಬಹುಮತದೊಡನೆ ಸಹಮತವಿಲ್ಲದವರೂ ಕೂಡಾ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ದಂಡನೆಗಾಗಲೀ ಶೋಷಣೆಗಾಗಲೀ ಹಿಂಸೆಗಾಗಲೀ ಒಳಗಾಗದೆ ತಮ್ಮ ಅಲ್ಪಮತವೇ ಕ್ರಮೇಣ ಬಹುಮತವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು-ಇದು ಎರಡನೆಯ ದಾರಿ. ಮೊದಲನೆಯದು ಪಶುಬಲ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಮಾರ್ಗ; ಎರಡನೆಯದು ಶುದ್ಧ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಮಾರ್ಗ. ಭೇದವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾದಾಟ ಅನಿವಾರ್ಯ; ಆ ಕಾದಾಟವನ್ನು ಅಸ್ತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಎಂದರೆ ಪಶುಬಲದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕೋ ಅಥವಾ ವಾದವಿವಾದಗಳ ಮಾನಸಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೋ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆ ಕಾದಾಟ ಬುದ್ಧಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾದ ಸಹಿಷ್ಣು ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವುದು ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮಾರ್ಗ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮಾರ್ಗವೂ ಹೌದು. ಹೆದರಿಕೆ ಬೆದರಿಕೆ ಹೊಡೆದಾಟ ಬಡಿದಾಟ ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಹೇರಬೇಕೆನ್ನುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬರ್ಬರ ವೃತ್ತಿ, ರಾಕ್ಷಸಮಾರ್ಗ. ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಗಳಿಸುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯವಾಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲ ಧೀಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ, ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಮರೆತು ಸರ್ವಜನಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ನೈತಿಕ ಬಲವುಳ್ಳವರೂ, ಅಷ್ಟೇನೂ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಜನಜಂಗುಳಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಲ್ಲ ನಾಯಕತ್ವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಸಮರ್ಥರೂ

ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿ ಬರಬೇಕಾದ್ದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ: ಹುರಿಯಾಳುಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಚುನಾಯಿಸಬಲ್ಲ ಮತದಾರರು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಅಧಿಕಾರಲಾಲನೆಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಅಜ್ಜರನ್ನು ವಾಗಾಡಂಬರದಿಂದ ಕುಸಿಬರವನೆಗಳಿಂದ ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿರುವ ಆಷಾಢಭೂತಿಗಳೂ ಸ್ವಾರ್ಥಪರರೂ ಅವಿವೇಕಿಗಳೂ ದೂರ ದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲದವರೂ ಜಾತಿ ಮತ ಹಣಗಳ ಬಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕೆಟ್ಟಿತು; ಸುಸ್ಥಿತಿ ಕುಸಿಯಿತು, ಈ ವರೆಗೂ ದೇಶ ಒಡೆದು ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಅನಾಯಕತ್ವ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ನೂತನ ಪ್ರಭುವರ್ಗದ ರಾಜ್ಯಭಾರದಕ್ಷತೆಯಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಜನದಲ್ಲಿ ರೂಢಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಬಹು ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಿಘಟಿತವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ನ್ಯಾಯಪಕ್ಷಪಾತ, ನೀತಿಪ್ರಜ್ಞೆ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಪಾರ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಶಾಂತಿಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೇ ಸರಿ. ಹೇಗಾದರೂ ಆರಿಸಿ ಬರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲೇ ಖಂಡಖಂಡವಾಗಿ ನಾನಾ ಜಾತಿವರ್ಗಗಳ ಗುಂಪು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಇದ್ದೂ ಹೇಗೋ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಳಲು ಕಲಿತು ಬಂದಿರುವ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ದೇಶಪ್ರೀತಿ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠೆ, ಕರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ ಇವು ಬೆಳೆಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಒಂದುವಳಿಕೆಯ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ ಆಗಲೇ ಇದ್ದ ಜಾತಿ ಮತ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಳಿಸಿ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಉದ್ದುದ್ದ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ತಾವು ನಿಜವಾದ ನಾಯಕರು, ಸರ್ವಸಮತಾಭಾವವುಳ್ಳವರು ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಬಾಳನ್ನು ಬದುಕಿ ಹಾಗೆ ಬದುಕುವುದನ್ನು ಉಳಿದವರಿಗೂ ಕಲಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಎಂದರೆ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ, ವಾದ ವಿವಾದಗಳ ಮೇಲೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿರುವ ಬಹುಮತ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅನಿಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಟವಾದುವಲ್ಲದೆ ಅದರ ನಿಜವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ ಅಂಶಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರನ್ನು, ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೂ ಇರಗೊಡದೆ, ಕೆಡಿಸಿ ಕೈಬಿಟ್ಟವರನ್ನು ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳೆಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಕರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವಾಗ ನಾವು ಒಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ : ಬಡಜನರೇ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿರುವಾಗ, ಅವರದ್ದೇ ಬಹುಮತವಾಗದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಬಡ ಜನರ ಹಿತವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವ, ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಮಾತಾಡದೇ ಇರುವ ಯಾವ ಪಕ್ಷವೂ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ

ವಾಗದು. ಆದಕಾರಣ ದಟ್ಟದಾರಿದ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಬಡವರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಭಿಕ್ಷ ನೆಲಸಲು ತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆಚರಣೆಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ಇರಲು ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಭಿಕ್ಷ, ಶಾಂತಿ ನೆಲಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಡಜನರ ಅಭ್ಯುದಯವೂ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಇರುವುದು ಈಗ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಬಡತನದ ನಿವಾರಣೆ ಹೇಗೆ, ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಅಥವಾ ಎಷ್ಟು ಕಾಲಾವಧಿಯ ಅನಂತರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇರೆ; ಅಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಇರುವುದು ಸಹಜ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಕ್ಷಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಇದು ಬಡಜನರ ವಿರೋಧಿ, ಶ್ರೀಮಂತರ ಪಕ್ಷಪಾತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲತತ್ವ ವಿರೋಧ. ಆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿ. ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು : ಜನರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿ ಕುದುರುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ ಜನಶಿಕ್ಷಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಚಾರ ಒಂದು ಬಗೆ; ಜನರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆ, ಪ್ರತೀಕಾರದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮುಂತಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಉದ್ರೇಕಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಗೆ ಮಂಕುಬೂದಿಯಿರಬೇಡಿ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕುರುಡುಗೊಳಿಸಿ ಗೊಂದಲವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ, ಭಿನ್ನಮತವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಹೊಸಕುವೆನೆಂಬ ಉನ್ಮಾದವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಪ್ರಚಾರ ವೈಖರಿ ಇನ್ನೊಂದು. ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಮಾರ್ಗ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮದಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಾದದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು, ಆದರೂ ನಿಜವಾದ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಇರುವ ಒಂದೇ

ಒಂದಾದ ದಾರಿ. ಎರಡನೆಯ ಮಾರ್ಗ ಬಹು ಸುಲಭವಾದದ್ದು : ಜನದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಇರುವ ಅಸಹನೆ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹ, ಹಿಂಸಾವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಉದ್ರೇಕಿಸುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ತಿದ್ದುವ ಕೆಲಸ, ಎರಡನೆಯದು ಉದ್ರೇಕಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸ, ಬಹಳ ಸರಳವಾದದ್ದು. ಆದಕಾರಣ ಈ ಎರಡನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವರ್ಗ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಸಹಜ. ಈ ದಾರಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಜನರ ಅಭ್ಯುದಯವೂ ಕೂಡಾ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿತು : ಕಲ್ಯಾಣರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಸ್ಟೇಟಿನಿಂದ ಸಮಾಜವಾದದ ಮಾದರಿಯು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ -ಹೀಗೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೀನದಳಿತರ ಉದ್ಧಾರ ನಡೆಯಿತು. ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ಹಂತ ಕಾದುಕೊಂಡಿದೆ : ಅದು ಶುದ್ಧ ಸಮಾಜವಾದ, 'ಬಡತನದ ನಿವಾರಣೆ-ಅದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಸಮಾಜವಾದ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವರ್ಗ, ಆ ವರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ತಂಡ ಸಾಮೂಹಿಕ ಭಜನೆಯಂತೆ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದು ಅಜ್ಜ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರ ನಾಟಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ, ಹಗಲುಗನಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಲ್ಲುವಂಥ ಕೃತಕವಾದ ಮಾನಸಿಕ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಈ ಸಮಾಜವಾದ ಎಂದರೇನು? ಅದು ಸರ್ವರೋಗನಿವಾರಕವಾದ ಏಕ ಮೂಲಿಕೆಯೇ? ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚವೇ? ಆ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಯಾವ ದೇಶ ಈ ವರೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಸುಭಿಕ್ಷವನ್ನು ಕಂಡಿದೆ? ಯಾವ ಜನಾಂಗ ನಿಜವಾದ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನ ಸೃಷ್ಟಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದೆ? ಅಂಥ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂದಿದೆ? ಈ ವಾದದ ಪರಿಮಿತಿಗಳೇನು, ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಷ್ಟು, ಅದರ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ ಯಾವುದು? ಎಂದು ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜವಾದವೊಂದೇ ಕಲ್ಯಾಣಮಾರ್ಗವೇ, ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವೇ, ಬೇರೆ ಯಾವ ದಾರಿಯೂ ಇಲ್ಲವೇ? ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ಅಮೇರಿಕಾ ಜರ್ಮನಿ ಜಪಾನುಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ದಾರಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏಕೆ ಅಲ್ಲ? ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕತೊಡಗಿದರೆ ತತ್ಕ್ಷಣ ಅವನನ್ನು ರಿಯಾಕ್ಷನರಿ, ಬಂಡವಾಳಗಾರರ ಪಕ್ಷಪಾತಿ, ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರೇತ ಮುಂತಾದ ಬಯ್ಯುಳಿಂದಲೇ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು, ಕೇವಲ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕೂಗಿನಿಂದಲೇ ಅವನ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅವನ ವಿಚಾರ ಏನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲೂ ಜನ ಇಷ್ಟ ಪಡದಂಥ ದುಷ್ಟ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಭಿನ್ನಮತದಲ್ಲಿ ಗೌರವ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಅದರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾತರ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಭಿನ್ನಮತವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವುದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಹೃದಯಭೂತವಾಗಿ ಇರುವ ತತ್ತ್ವ ಇದು : ಸತ್ಯದ ಗುತ್ತಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾದದಲ್ಲೂ ಸತ್ಯಾಂಶ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರಲೇ ಬೇಕು; ಜೀವನದ ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ನೂರಾರು ಸತ್ಯಾಂಶಗಳ ಸಹಜವೂ ನಿರ್ಭಯವೂ ಆದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ನಾನಾ ಪಕ್ಷ ಪಂಗಡ ಗುಂಪು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆಸಕ್ತಿ ಆದರ್ಶಗಳ ನಡುವೆ ಸಮತೂಕ ಏರ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಮೂಲ ಸೂತ್ರವೇ ಇದು. ಎಲ್ಲಿ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬೇರೂರಲಾರದು. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

ಭಿನ್ನಮತವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಾಗಲೀ ಗೌರವಿಸುವುದಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಕಲಿತು ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಅದು. ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಸಿದ್ಧವಾದ ಬಹುಮತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ದೇಶಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ, ಮರಣ ದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದ, ಜೀವಸಹಿತ ಸುಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಅನೇಕಾನೇಕ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಮತದ ದಮನ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನೂ, ಈಗಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಭಿನ್ನಮತವೇ ಕ್ರಮೇಣ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸ್ವೀಕಾರ್ಯವಾಗುವುದನ್ನೂ, ಅದೇ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಬಹುಮತವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದನ್ನೂ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಾಗ ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಈ ಪರಮತಸಹನೆ ಎಂಥ ದೊಡ್ಡ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾದೀತು. ಭಿನ್ನಮತವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದು ಬೆಳೆಯಲು ತಕ್ಕ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪವಾದ ಅಂಶ. ಅದು

ನಷ್ಟವಾದರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ. ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಷ್ಟೇ ದೃಢವಾಗಿದ್ದರೂ ಬೇರೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿ, ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅದನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುವುದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ವಿನಯ. ಇಂಥ ವಿನಯವಿಲ್ಲದ ಕಡೆ ಕಾಣುವುದು ತಾನೇ ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ, ತಾನು ಕಂಡ ಕುದುರೆಗೆ ಮೂರೇ ಕಾಲು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂರ್ಖವಾದ; ತನ್ನ ರಟ್ಟಿ ನೋಡು, ಹಿಡಿದ ಬಂದೂಕು ನೋಡು ಎಂದು ಹೆದರಿಸಿ ಬೆದರಿಸಿ ಪರರನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯ ಪಶುಬಲ ಪ್ರದರ್ಶನ.

ಸಮಾಜವಾದಿಯಾದವನು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿಯಾಗಿರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಅವನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮನಿಷ್ಠನೂ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಹಾಗೆ ಅವನು ಇರುವುದು ನಿಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಆತ ಬಯಸುವುದು ಸಮಾಜವಾದದ ಮಂತ್ರವನ್ನೇ ಜಪಿಸುವ ಹತ್ತಾರು ಪಕ್ಷಗಳನ್ನಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮನಿಷ್ಠನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಪಕ್ಷವನ್ನು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯ ಸಂಗತಿ ಎನ್ನಿಸಬಹುದಾದ ವಿಷಯವಾದರೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೆಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಷಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಎಷ್ಟೇ ಕಚ್ಚಾಡುತ್ತಿರಲಿ, ತಮ್ಮ ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರಪಕ್ಷ ಜನಸಂಘಗಳಂಥ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳು, ಬಂಡವಾಳಗಾರರ ಕಡೆಯವರು, ಜಾತೀವಾದಿಗಳು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಶಪಿಸುತ್ತ, ಬಯ್ಯುತ್ತ, ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅಗತ್ಯವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ, ಆ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ತಾವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮನಿಷ್ಠ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಿಷ್ಠರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹಚರರಲ್ಲಿ ಜನವಂಚನೆಯ ತಂತ್ರವಾಗಿರಬಹುದು. ಉಳಿದ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಇದು ಸರಿಯಾಗಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಯೋಚಿಸದೆ ಇರುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮನಿಷ್ಠತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾದಷ್ಟು ದೃಢವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಹುಶಃ ಸಮಾಜವಾದದ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ತಾರಕ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗದೆ ಹೋದರೆ ವೋಟುಗಳು ಸಿಕ್ಕಲಾರವು ಎಂಬ ಭಯವೂ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮನಿಷ್ಠವೆಂದೊಡನೆ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವ ಚಿತ್ರ ಎಲ್ಲೋ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಷ್ಟು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಅರಿತು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಯುಗಯುಗದ ದೀನತನದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತು ತಾವೂ ಉಳಿದವರ ಜೊತೆಗೆ ಸರೀಕರಾಗಿ ಎದೆಚಾಚಿ ನಡೆಯ ಬಯಸುವ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಹಜವಾದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಬಯಸುವ, ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಉಟ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮನೆ, ತನ್ನದೆಂದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತೋಟ, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಗದ್ದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಜನ ದೀನದಳಿತರ, ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದವರ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕಾದ್ದು ಅನುಕೂಲವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಬಡವರಿಗೆ ಅಲ್ಲ, ಎಂಬ ವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಜನರಿಗೆ ಇರುವ ಮೂಲ ಭೂತ ಅಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ತನಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಂಬುದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸೂತ್ರ; ಅದು ತನಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದವರಿಗಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಸೂತ್ರ. ಇದನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸಜ್ಜನರು ಇನ್ನೂ ಗುರುತಿಸದೆ ಇರುವುದು ಬಹಳ ದುಃಖದ ಸಂಗತಿ. ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ, ಯಾವ ವರ್ಗದಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದಕಾರಣವೇ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿರುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಬಹುಶಃ ಅನ್ನಬಟ್ಟಿಗಳಷ್ಟೇ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು

ತೃಪ್ತಿ ತರುವಂಥ ಸಂಗತಿ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಡಜನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ತಾವು ಬೆಳೆಯಲು ತಕ್ಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾತಾವರಣವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯಮಗಳ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸರಕಾರೀಕರಣ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಗೂ ಬಹುಶಃ ಈ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮಂತರ ಬಗ್ಗೆ, ಮಾಲಿಕರ ಬಗ್ಗೆ, ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾದ ಆದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾದ ದ್ವೇಷ, ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚು, ಪ್ರತೀಕಾರ ಭಾವನೆ ಇವೇ ಕಾರಣ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಜನ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಉತ್ತಮ ವರ್ಗದವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅವರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಲೆ ಬಾಗಿ ಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಲಿ ತಕ್ಕ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಅವಕಾಶ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ದೊರೆತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅವರಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಅವರನ್ನು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರ

ತೊತ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಈ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಬಡವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕೆಲವು ಜನರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನವೇ ಸರಿ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಬಡವರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಜವಾದ ಕಳಕಳಿ ಇರುವ ಸಜ್ಜನರು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಸಮಾಜವಾದದ ಆನಿರ್ಭಾವವಾಗುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಮೊದಲ ಹುತಾತ್ಮರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದೂ ನಿಜ. ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರೀಕರಣದ ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ವಿಜಯಿಗಳಾಗುವವರು ಸದ್ಯಾವನೆಯುಳ್ಳ, ಆದರೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡದ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲ; ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ನಿಷ್ಕರರೂ ಸ್ವಾರ್ಥಪರರೂ ಆದ ಸಮಯಸಾಧಕರೇ.

ಸಮಾಜವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಎರಡೂ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡು ವಾದಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಎರಡು ಸಮರ್ಥ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡುವ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗದೆ ಇರುವಂಥ ಸಮಸ್ಥಿತಿ, ಸಮತೂಕ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ದೇಶದ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತ್ಯಾರ್ಥವಾದ ಕಾತರ-ಇವು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರು ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ನಮಗೆ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಕಲಿಸುವ ಪಾರವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ನಾವು ಮುಟ್ಟುವ ತೀರ್ಮಾನವೂ ಇದೇ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ನೂತನ ಪ್ರಭುವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದದ್ದು ಅಧಿಕಾರ, ಅಧಿಕಾರದ ವೈಭವ, ರಾಜಭೋಗ, ನಿರಂತರ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಅಜ್ಜರೂ ದರಿದ್ರರೂ ಅವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಆದ ನಮ್ಮ ದೀನ ಜನಸ್ತೋಮದ ವೋಟು; ಅದನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಆ ಮುಗ್ಧ ಜನರಲ್ಲಿ ಬಡ ಜಾತಿ ಭಾವನೆ, ಶ್ರೀಮಂತ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಬಗ್ಗೆ ದ್ವೇಷ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಂಥ ಸುಲಭ ವಿಧಾನ; ಅವರಿಗೆ ಮಂಕುಬೂದಿ ಯಿರಬಹುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜವಾದದ ದಿಡಿಲರ್ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನಾಳೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ನಾಳಿದ್ದು ತಂದೇ ತೀರುತ್ತೇವೆಂಬ ಆಶ್ವಾಸನೆಯ ಘೋಷಣೆಯ ಹೆಂಡದ ನಿರಂತರವಾದ ಸರಬರಾಜು-ಇಷ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬ ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಪ್ರಭುಗಳು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಮೂನಿಸ್ಟರ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದನ್ನು ಗೊಂದಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೂ ಅರಾಜಕತೆಯ ಅಂಚಿಗೂ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇಡೀ ದೇಶವೇ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞವಾಗಿರಬೇಕಾದ್ದೂ ಮತ್ತೆ ಅವರನ್ನೇ ಚುನಾಯಿಸಬೇಕಾದ್ದೂ ಅಗತ್ಯವಲ್ಲವೆ? ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ, ಮೂಲಭೂತವಾದ ವಿವೇಕ ಇವೂ ಕೊನರದೆ ಇರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಂಥ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದದ ಬೀದಿಕೂಗು, ಸರ್ಕಾರೀಕರಣ ಇವುಗಳಿಂದ ಎಂಥ ಅನಾಹುತವಾಗಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಅದೇ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೂಗುತ್ತ, ಅದೇ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ, ಒಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಡುತ್ತ ಅದೇ ಅಪರಾಧಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೇ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲು. ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸುವವರೇ ಇಲ್ಲವೋ?

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದೊಳಗಡೆ ನಡೆದ ಯಾದವೀ ಕಲಹವೇ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ದುಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಮೆ. ಗೆಲ್ಲುವುದು ಮುಖ್ಯ, ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು, ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು, ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ರುಜುವಾತುಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಷ್ಟತ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಎಸಗಬಹುದು. ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಗಿದರೆ ಕೂಗಿದ್ದೇ ಸತ್ಯ, ನ್ಯಾಯ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಸಹಾಯಕವೋ ಅದೇ ನ್ಯಾಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ್ದೂ ಅದೇ ಎಂಬ ನೂತನ ತತ್ವ. ಈ ನೂತನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ ಧನ ಬಲಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು, ದೇಶಕ್ಕೆ ದೇಶವೇ ಪ್ರತಿಭಟಿಸದೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತ್ತು, ಈ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಉಳಿದೆಲ್ಲರೂ ಅನುಸರಿಸಲು ಹೇಗೆ ಮುಂದಾದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಎಂಥ ಗತಿ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಬಹುಮತಕ್ಕಾಗಿ ಪೈಪೋಟಿ, ಅದನ್ನು ಗಳಿಸಲು ನಡೆಸಿದ ಮಾರಣಹೋಮ, ಸ್ವರ್ಗಕಾಮೇಷ್ಟಿ ಇವುಗಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನಿಕೆ, ನೀತಿಪರಾಯಣತೆ, ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ನಾಚಿಕೆ ಇವು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿವೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಇರಲಾರದು. ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಯಾವ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು; ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಾದರೂ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತಬಹುದು; ನಂಬಿಸಿ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಬಹುದು; ದೇಶದ ಹಣವನ್ನು ತನ್ನ

ಬೆಂಬಲಿಗರಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಹಾಗೆ ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬಹುದು; ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಅಧಿಕಾರ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ: ಸತ್ಯ, ನ್ಯಾಯ, ಅಪವಾದ ಭೀತಿಯೂ ಕೂಡಾ ಅದಕ್ಕೆ ಅಡಿಯಾಳು. ಈ ನೂತನ ಕಾರ್ಯಸೂತ್ರ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲ ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಈಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ಎದ್ದು ಕಾಣತೊಡಗಿದೆ-ಅಷ್ಟೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಅಧಃ ಪತನದ ಮಹಾ ಸಂಕೇತ. ಅಭ್ಯುದಯದ ಪಥ ಯಾವುದು?

ಎಚ್ಚರ, ಕನಸು, ಪದರು ಪದರುಗಳುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸು, ಭೂತಕಾಲದ ಭಾರ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಮುನ್ನೋಟ- ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ವಿಚಿತ್ರವೂ ಅಪರಿಚಿತವೂ ಆದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಅನಂತರ ಎತ್ತಲೋ ಮಾಯವಾಗುವ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನಂತ ಮುಖಗಳನ್ನೂ, ಅದರ ಅಂತಸ್ಥ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನೂ ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಅದರ ಪದರು ಪದರುಗಳ ಮಟ್ಟ ಮಟ್ಟಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಅದರಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುವ ಮರ್ತ್ಯಜೀವನವನ್ನಾವರಿಸುವ ಅಜ್ಜೇಯದ ಅಜ್ಜಾತದ ಸ್ತರ ಸ್ತರಗಳನ್ನೂ ಸರಳಗೊಳಿಸುವ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗದು. ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಂದು ಯಂತ್ರದಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಯಂತ್ರದೊಂದು ಗೊಣಸಿನಂತೆ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಯೋಚಿಸುವ ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸುಖ ತರಲಾರದು, ಸ್ಥಾಯಿ ಆಗಲಾರದು. ನಮಗೆ ತಿಳಿದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು, ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆಚಿನದು, ನಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು ಇದೆ ಎಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಅಂಥ ಅರಿವಿನಿಂದ ಬರಬೇಕಾದದ್ದು ಅಪಾರವಾದ ವಿನಯ, ಆಗ್ರಹವಿಲ್ಲದ ನಿಷ್ಠೆ, ಸೇರುವ ಸ್ಥಳದಷ್ಟೇ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯೂ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರ-ಇವು ನಾಗರಿಕತೆಯ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಮೂಲಗುಣಗಳು; ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದಂಥವು. ತಮ್ಮ ದೇವರನ್ನು ನಂಬಿದರೆ, ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬ ಸ್ವಮತಾಂಧತೆಯಂತೆಯೇ ಸಮಾಜವಾದದಿಂದ ಮಾತ್ರ, ಸರ್ಕಾರೀಕರಣದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅಭ್ಯುದಯ ಎಂಬ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯೂ ಮನುಷ್ಯನ ನಿಜವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಸಮಾಜದ ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ, ಸುಭಿಕ್ಷಕ್ಕೂ ಮಾರಕ. ಅಪಾರವೆನ್ನಿಸುವಂಥ ಪರಮತ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಬಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಕಂಡು ಬರುವ ಭಿನ್ನಮತದ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ಸಾರ, ಪರ ಮತದ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹನೆ-ಇವು ದಿಗಿಲುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ತನಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವವನನ್ನು, ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನನ್ನು, ತನಗಿಂತ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವಂಥವನನ್ನು ತದಕಿ ಹಾಕುತ್ತೇವೆ, ಹೊಸಕಿ ಹಾಕುತ್ತೇವೆ, ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಈಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಕೆಲಸವೂ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಶಿವಸೇನೆ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಸೇನೆ ನಕ್ಷಲ್‌ಬಾರಿ ಸೇನೆ ಮುಂತಾದುವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಕಾರಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಮೇತ ಪಶುಬಲದ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಸುವುದು, ಅದರ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಪಶುಬಲದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರಾಗಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಸಮಾಜವಾದ ಇತ್ಯಾದಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಮಾನವತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಕೋಮಲವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮೂಲಾರ್ಕವೂ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಭಯದ, ಗೊಂದಲದ ಕರಾಳ ಪಶುಬಲದ ಪ್ರದರ್ಶನದ ರಾಕ್ಷಸನಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಯ ಶಾಂತ ಮಂದ್ರ ಧ್ವನಿ ಅಡಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಭಿನ್ನಮತದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದೇ ನಾವು ಈಗ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅತಿ ಜರೂರಿನ ಕೆಲಸ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾವು ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೆ ಈಗ ಇರುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹೊರಗೆರೆಯೂ ಮಾಯವಾಗಿ ದುರ್ಮದದ, ಅಧಿಕಾರಲಾಲಸೆಯ, ರಾಕ್ಷಸೀಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳಿಲ್ಲ.

ಸಂಪುಟ- ೭

ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯ

ಯದುಗಿರಿ ರಂಗ

ಪರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಾಗ ನಮಗೆ ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು, ಈ ಭಾವಕ್ಕೆ ಉಗಮವೇನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅದರ ವಿಸ್ತಾರ, ಅದರ ಸೊಬಗು, ಅದರ ಗಾಢತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮತ್ತಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಇಷ್ಟು ಹೊರನಾಗಿ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂ ಉದ್ಭವವಾಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸುಮಾರಿಗೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು ಚಂಪೂನಿಂದಲೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ (ಶ್ರೀವಿಜಯರ ಹಸ್ತಗತವಾಗದಿರುವ ಚಂಪೂ) ಉಳಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಸಂಶಯ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಯಿತೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಚಂಪೂವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿತು ಎನ್ನುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣದ ಇನ್ನಿತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಂಪೂವಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾರು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾವ್ಯಗಳು ಬಂದಿವೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರ ಪಂಪಭಾರತದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮುದ್ದಣನ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದವರೆಗೂ ಬೆಳೆದಿರುವ ಧಾಟಿ, ಬೃಹತ್ತತೆ-ಇದರದೇ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಂತೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಂತೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎನ್ನಿಸುವಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾವೊಂದು ನಿಲುವಿಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಿತು, ಬೇರೆಯವರು ಇದನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗದಷ್ಟು ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತೇ ಅಥವಾ ಕಲುಷಿತವಾಗಿತ್ತೇ-ಇವು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಎರಡು ಆಚೆಯೇಚಿನ ಲಕ್ಷಣರೇಖೆಯ ದಡಗಳು. ಎಂತೇ ಆದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಧ್ಯಾಯಿಗಳ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಇವೆರಡೂ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಇದರೊಡನೆ ಕನ್ನಡದ ಆರಂಭಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅದೊಂದು ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರ ಮಹಾಪೂರವೇನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳು, ಚಂಪೂ, ವಚನಗಳು, ಪದಗಳು, ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು-ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿರಚನೆಗೆ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದ. ಈ ಪೂರ ಹಟಾತ್ತನೆ ಕಡಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥವೂ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ. ನವೀನ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲ ನವೀನವಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಜನತೆಯ ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಸರ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಯುಗದ ಜನತೆಗೆ ಯಾವ ವಿಧದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರುಚಿಕರವಾಗಿತ್ತೋ, ಅದು ಇಂದು ನಮಗೆ ಬೇಸರದ ಖಾನೆಯಾಗಬಹುದು. ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸದ ಅತಿರೇಕದ ವರ್ಣನೆಯೊಡನೆ ಇಂದು ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಪುರಸ್ಕಾರ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಕವಿಸಮಯ ಕೂಡ ತುಂಬಾ ಬದಲಿಸಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದು ಹೊಸ ಹೊಸ ಭಾವವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದೆ. ಚಂದ್ರನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕವಿ ಈಗ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರಮುಖಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಯಸುವ ಸಾಹಿತಿ-ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತಿ. ಆ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಹುದು. ಅದು ಸದಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗೇ ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರುಂಟು. ಕವಿಯ ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಬೆಳಗಲು ಅವಕಾಶ, ಆ ದಾರಿದೀಪದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿತ್ವ ಇವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಅವಲಂಬವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ಕಾಲದ ಕೋಲಾಹಲದೊಳಗೆ ಕೃತಿ ಉಳಿದಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ನಂತರ ಉದಯಿಸುವ ಪೀಳಿಗೆ ಅದೇ ಕೃತಿಯನ್ನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂದು ಹೊಗಳಿ ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಸಕ್ತ ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರನ ರೂಪ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರದು. ಈ ಸಾಹಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಸಚೇತನಾಗಿರುವವ-ವಿಮರ್ಶಕ. ಭಾವ ಪರಮಾವಧಿಗೆ ಏರಿರುವ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೀವಾಳವಾಗಬಹುದು, ಇಲ್ಲ ವಿಷವೂ ಆಗಬಹುದು. ವಿಷವಸ್ತುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಹಿಂಡಿ, ಕುಡಿಯಬೇಕಾದ ನೀಲಕಂಠ-ವಿಮರ್ಶಕ. ಅವನು ದೋಷವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಜಾರಿದರೂ ಜಾರಿದನೆ. ಹಾಗೆ ಜಾರಿದರೆ ಅದೇ ವಿಮರ್ಶಕ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ವಿಮರ್ಶಕರ ಲೇಖನಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯೂರಿಪಿಡೀಸನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಅಂದಿನ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ತನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಇತ್ತು ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯಕಾರನ ಓಟವನ್ನು ಬೆಳಗಿದ್ದು ಯೂರಿಪಿಡೀಸಿನಿಗಿಂತ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು

ತರುವಂತಹದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅರಿಸ್ತಾಟಲ್ ಅಂದು ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಯೂರಿಸಿಟೀಸನ ಕಾವ್ಯಗಳು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದವೇನೋ; ಅಥವಾ ಒಮ್ಮೆ ಗುರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ - ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರದ ಅಂಧಕಾರದ ನಂತರ! ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯೇತಿಹಾಸ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರುವ ಪಾಠವೆಂದರೆ-ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದ ಕೃತಿಗಳು ಮುಳುಗಿ ಹೋದಂತೆಯೇ ಸರಿ, ಮತ್ತೆ ದೊರಕುವುದು ದುರ್ಲಭ. ಅಂತೇ ಏಮರ್ಶಕನ ಮಹತ್ವ ಇಂತಹ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯಕಾರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳಿಬರುವ ನಾವಿನ್ಯ, ಅದರ ಅರ್ಥವಾಗದಿರುವಿಕೆ, ಅದರ ಸಂದೇಶದ ಗೂಢತೆ-ಇವು ವಿಮರ್ಶಕನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಡವುತ್ತದೆ : 'ಸಂಕೇತಾರ್ಥ ಪ್ರಚೋದಿತನಾಗಿ ಲೇಖನಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಡುವ ಕವಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಬೆಂಬಲಿಸಲಿ? ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಆನಂದ ಎಂದಿರುವಾಗ ಆಧುನಿಕ ಕ್ಲೇಶ ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಯಾವ ಹಂತದವರೆಗೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ? ರಸದ ವಿವಿಧ ತರಂಗಗಳನ್ನು (ಪೂರ್ವದ ಮೀಮಾಂಸಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ) ಇವನ ಕಾವ್ಯ ಯಾವ ಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ?' ಆಧುನಿಕ ಯುಗವೇ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯದ ಯುಗವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಹೊಸತನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಳಿದಾಸ 'ಪುರಾಣಮಿತ್ಯೇವ ನ ಸಾಧು ಸರ್ವಂ, ನ ಚಾಪಿ ಕಾವ್ಯಂ ನವಮಿತ್ಯ ವಧ್ಯಂ' ಎಂದು ದುಃಖಪಟ್ಟ ಕಾಲದ ಬವಣೆ ಈಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ರಸ್ತೆ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿದೆ; ಜನಮನೋಧರ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಹಂತ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ವಾಹನವನ್ನು ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿಯಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ಓಡಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಸಾಹಿತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯ ಗಮನಾರ್ಹವೇ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಬಂದ ಒಂದು ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕಲಿತನ ಮರಳಿ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು- ಕಾರಂತರ ಚಿಗುರಿದ ಕನಸು, ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥರ ಕೃತಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಚಿಗುರಿದ ಕನಸಿನ ಗೆಲುವು, ಹಂಬಲದ ಸೋಲು ವಿಮರ್ಶಕನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳ ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷಾ ಚಿತ್ರ ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ. ಬಾಣನ 'ಕಾದಂಬರಿ' ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಾಗ ಆದ ಅಂದೋಲನ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಅವನ ಅನುಕರಣೆಗೆ ನಿಂತವರು ನೂರಾರು ಮಂದಿಯಿರಬೇಕು. ಆದರೆ 'ಕಾದಂಬರಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಾಗೇ ಹೇಗೆ ಉಳಿಯಿತು, ಸಾಗರಂ ಸಾಗರವಮಿವ- ಎಂಬ ಉಪಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಬಾಣಸೃಷ್ಟಿ ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ನಿಂತ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಒಂಟಿ ಹಡಗಿನ ಹಾಗೇ ಏಕೆ ಉಳಿಯಿತು?

ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಇದು ಬಹಳಷ್ಟು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ವಿಮರ್ಶಕ ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಜರಡಿ ಹಿಡಿದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ರೂಪವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ನಾವು ಇಂದು ಹೊಗಳಿರುವುವು ಉಳಿಯುತ್ತವೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ. ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ಸಂಶಯವಾಗೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಸತ್ಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವೇನೋ ಅಜರಾಮರ; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆ

ತುಂಬಾ

ಇದೆ.

ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕ ಅನೇಕಾರು ಬಾರಿ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಹತ್ವ ತೋರಿಸಲು ಹೋಗಿ ಕೈ ಸುಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಯಾವಾಗಲೂ ನಾವು ಅವನು ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ತಕ್ಕ ಒಂದು ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಮಹಾನ್ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಸಮಾನ ರೂಪದಿಂದ ತೋರಿಸಿರುವವರು ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಕವಿಗೂ ಅವನ ಭಾವಗರ್ಭಕ್ಕೂ ಒಂದು ಗಡಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನೋಭಾವವೂ ಈ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಗೇ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಸುಂದರಿಯ ಕೇಶದ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡವಿ ಕುಣಿಯಬಲ್ಲ ಕವಿ, ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಬರಡೆನಿಸುವ ವಿಮರ್ಶನ ತತ್ತ್ವದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲಾರ. 'ತೆರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ, ಮಾರ್ಗ ನಾಟಕದ ಕರ್ತೃ (ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಹೌದು), 'ಆಕ್ಟೋಪಸ್' (ಸಾಕ್ಷಿ ೬) ಬರೆದು ಸೋತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಲಂಕೇಶರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆಂಬುದು ಅರ್ಥ ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಯುಗ ಆರಂಭವಾಗಿರುವ ಈ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕ

ಈ ಮಾಗಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ, ಅವರ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ -ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ನೈಜತೆಗೆ (ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಗೆ) ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ನಡೆದ ಅಡಿಗರನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿದ ಕವಿಗಳು ಹಿಡಿದಿರುವ ದಾರಿ ಸರ್ವಕ್ಷೇಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬಾರದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಗುರಿ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆನಂದ; ದಿನನಿತ್ಯದ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಆದರ್ಶವನ್ನಷ್ಟೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿ ಕೊಡಬೇಕು-ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಆಲೋಚಕರು. ನಾವು ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಹಮತರಾಗದಿದ್ದರೂ, ಆನಂದದ ಗುರಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ, ಅದರೊಡನೆ 'ಆದರ್ಶ' ಎನ್ನುವ ಪದದ ಬದಲಾಗಿ 'ಜ್ಞಾನ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ವಿಹಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಹೇಗೂ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ, ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದ ನಂತರ ಮಿಕ್ಕಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರೀ ಆದರ್ಶವೇ ಉಳಿದು ಹೋದರೆ ಬಾಳಿನ ಕಠಿಣತೆ ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಹಾಗೇ ನವ್ಯತೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಜಾರುತ್ತಿರುವವರು ಸಹಜತೆಯ ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟರೇ.....?! ಈ ಎರಡೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ನಾವು ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಕವಿ'ಮಾರ್ಗ'ವನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನ ನುಡಿ;

'ಬಗೆಬಗೆದು ಕೇಳು ಬುಧರೊಲ |

ವೊಗೆದಿರೆ ಹೃದಯದೊಳೆ ತಾಳ್ಳ ಮಣಿಹಾರಂಬೋಲ್ |

ಸೊಗಯಿಸುವ ವಚನವಿರೇಚನೆ |

ನೆಗಳ್ಳಂ ಭಾವಿಸುವೊಡದರ ಪೆಂಪತಿಸುಲಭಂ ||'

ನಮಗೆ ಹೊಸತೇನನ್ನೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಕವಿಯೋರ್ವನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಬೆರಳುಮಾಡಿ ತೋರುತ್ತದೆ, "ಹೃದಯದೊಳೆ ತಾಳ್ಳ ಮಣಿಹಾರಂಬೋಲ್" ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನಿಕಟವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಇದೆ. ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರನ ಗುರಿ ಇದಾಗಬೇಕು. ಕೇವಲ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗ ಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಇರಬಾರದು. ಈ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದೇ ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏನು ಹೊಸತನ್ನು, ಯಾವುದನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಸುಲಭವಾಗಿ, ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲದು-ಎಂಬುದರ ಕಡೆ ಮಾರ್ಗಕಾರನ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಬೇಕು.

ಈಗಿನ ಭಾವಕಾರಿಣ್ಯತೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕ್ರಮಾನುಗತ ಕಾವ್ಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ಸರಿಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮೂಲೆಯನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಹುಡುಕಿ, ತಡಕಿ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಗುಪ್ತಭಾವವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಕವಿ ಆಧುನಿಕ ರೀತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದು ಸರಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ.

'ಕತ್ತಲಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣನೆಟ್ಟು ತಡಕುವ ನನಗೆ ಹೊಳೆವುದು ಹಠಾತ್ತನೊಂದೊಂದು ಚಿನ್ನದಗೆರೆ-ಗರಿಸುಟ್ಟ ತಾರೆ?' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅಡಿಗರ ಕವನ 'ಭೂತ'ವೇ ಈ ಮಾತಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಈ ಕವನವೇ, ಕವನದ ಗೂಢಾರ್ಥವು ಯಾವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನಿರ್ದೇಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಸಾಧಾರಣನಿಗಾಗೋ, ಇಲ್ಲ ಪಂಡಿತವರ್ಗಕ್ಕೋ ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕು-ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತಿ. ಪ್ರಥಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಈ ವಾಕ್ಯ ಅಪಹಾಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಇಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಂಡಿತರಿಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಹೊಗಳಲ್ಪಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯವುಂಟು-ಇಬ್ಬರಿಗಾಗಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಉಂಟು. ಪಂಡಿತ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಶ್ರುತವಾಗದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಅದು ಅಲಂಕಾರ, ರೀತಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ರಸಾಯನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಅಧಿಕ. ವಸ್ತುತಃ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಪದವಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯ ಆಂತರಿಕ ಇಚ್ಛೆ. ಅಂತೇ ಮಾರ್ಗಕಾರ ಏನನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ ಅದು ಅವನಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗಾಗಿ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಈ 'ದೃಷ್ಟಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗದ ಅರ್ಥ ವಿಶಾಲಕರವಾದುದು. ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಿರಿದು; ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಕಿರಿದಾದರೆ ನನ್ನ ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿಯೂ ಕಿರಿದಾಗುತ್ತದೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಅರಿತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂದಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ನೋಡುವಾಗ 'ಇನ್ನೊಬ್ಬ' ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರಾಗಿ ವಿಶ್ವದೃಷ್ಟಿಯ ರೂಪವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ

ಜನಪದವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಕವಿತೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆರು ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಅನುಭಾವದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ:

೧. ಪದಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಭಾವ – Visual Sensations.

೨. ಪದಗಳೊಡನೆ ಬಾಂಧವ್ಯವಿಟ್ಟಿರುವ ಬಂಧಿತ ಕಲ್ಪನೆಗಳು – Tied Imagery

೩. ಬಂಧಿತ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು – Free Imagery

೪. ನಿರ್ದೇಶನ ಕೊಡುವ ಭಾವಗಳು – References

೫. ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮಪೂರ್ಣ ಉದ್ವೇಗ – Emotions

೬. ಅನುಭಾವದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ – Attitudes

ಇವು ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರನಿಗೆ ವರವಾಗೂ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು, ಶಾಪವೂ ಆಗಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಈ ಹೊಸ ಭಾವವನ್ನು ಕಾಣದ ಓದುಗ, ಓದಿ ಅರಿತು ಪುಳಕಿತನಾಗಬಹುದು, ಇಲ್ಲ ಅರಿಯದೆ ಬೇಸತ್ತು ಅತ್ತ ಬಿಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯಂತೂ ನಿರ್ದೇಶನ ಕೊಡುವ ಭಾವಗಳು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿಸಲು, ವಿಮರ್ಶಕನೂ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಡಬೇಕು ಇದೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಬಹುದು. ನಿರ್ದೇಶನ ಕೊಡುವ ಭಾವಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪೂರ್ವ ಜೀವನದಿಂದ, ಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯಾನುಭವದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗುವವು. ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಫಲ್ಯ ಕೃತಿಯ ಅಲುಗಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವಂತಹ ಸಾಹಸವೂ ಹೌದು. ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲೇ, ಆಧುನಿಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಂದೋಲನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಪಕ್ಕಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲಗೊಂಡಿದೆ, ಎಷ್ಟು ಮಂದಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿದೆ, ಅರಿವಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕರಿಬ್ಬರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಹಚ್ಚುವಾಗ ಬಡ ಓದುಗ ಏನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಲ್ಲ! ವಿಮರ್ಶಕನೂ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಭಾವಗಳ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಅವಲಂಬಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೇ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಎಚ್ಚರ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ, ತನ್ನ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯನ್ನು ದೇವರ ಬಳಿಗೊಯ್ಯುವ ಅಂತಃಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಅನುಕರಣ ಕಲೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರೂ ಈ ಕಲೆಯ ಉನ್ನತ ಭಗವಂತನಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಾಗ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರೂ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆಂದರೆ, ಮೋಕ್ಷ, ತಪಸ್ಸು, ಅಪರಜ್ಞಾನ- ಇವುಗಳಿಲ್ಲದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಆಂಶಿಕವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದಾರಾದರೂ ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾವದ ಪೊರೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅವರಿಂದ ಸರಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಸಕಲ ಕಲೆಯೂ ಭಗವಂತನಿಗಾಗಿಯೇ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ವಾದ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ಆದರೆ ಅದೇ ಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಒಂದು 'ಭಾರ'ವಾಗಿ ಕೂರಬಾರದು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನ ಸದಾ ನೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ತೋರಲು ಭರತೇಶ, ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಪತ್ನಿಯರ ಜೊತೆ ಸಲ್ಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾವಸಮಾಧಿಯಲ್ಲೇರುವುದು. ಅವನ ಭಾವದ ಪರಿಪಕ್ವತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಾದರೂ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಈ 'ಭಾವ ಭಾರ' ಎಷ್ಟಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿದಾನಂದದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೊಂದಿರುವಾಗ, ಜೀವನದ ಗುರಿ ಭಗವದರ್ಶನ ಎಂಬುದನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದು-ನುಡಿದದ್ದನ್ನೇ ನುಡಿಯುವ ಗಿಳಿಯಂತಾಗುತ್ತದೆ. 'ಜೀವನ ಏನು' ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಲದಾಯಕ. ಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅದು ಅಗತ್ಯವಾದ ಜೀವನದ ವಿಷಯದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲೇ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಮತ್ತೂ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವೇ ಸಹಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕಷ್ಟವಾಗದು. ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವಿಫಲನಾಗಬಹುದು. ನಂತರ ಅವನನ್ನು ಅವನ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗ ಅವನ ರಚನೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕವಿ ನಿರಾಲಾರವರ ಕವಿತೆ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ

ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಭಾವವನ್ನು ಅವನು ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಓದುಗರನ್ನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಸುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವತ್ತೂ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಆಗರ. ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯಕಾರನ ಬಳಿ ಇರುವಷ್ಟು ಗೌರವ ಮತ್ತು ಬಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಲೇಖನಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆ ಮೂಡಿಸಿ, ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೋಡ ಹತ್ತಿ, ಕಿನ್ನರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಶೈಲಿ, ಭಾಷೆ, ಭಾವ, ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಸ ಜೀವ ಕೊಡುವ ಮಳೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಮಹಾಪೂರವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಹಾನಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣದ, ಕಡಿವಾಣ ಅವಶ್ಯಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸದಿರಲಾಗದು. ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಅದರಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಇನ್ನು ಬೇರೆ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಸ್ವಾಗತವಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯ ಹೀಗೆ ಬದಲಾಗುವುದಾದರೂ, ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಪ್ರಭಾವದ ವೈಪರೀತ್ಯ ಇಷ್ಟು ವಿಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯವೇನಾದರೂ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತವಾದರೆ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಅದು ಅನುವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆ ಮಾರ್ಗ ಹುಟ್ಟಿ ನಾಶವಾದರೆ ಓದುಗ ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಗಾಢವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರನ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಬೇಕು. ಅನೇಕರು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಭ್ರಮೆ. ಪಂಪನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಜನ ಹಾಗೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅದೇ ಭಾವವಿತ್ತು. ಆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂದಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣದೇ ಹೋಗುವಂತಹದೇ! ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರು ಭಾಷೆಯನ್ನು, ಕೃತಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಥಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂದೇ ಆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುವವನು ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಕಥನ ಶೈಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಅನುಕರಣೀಯ ಎಂದು ನಾವೇ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಗಣಿತದ ಉತ್ತರಗಳು ಎಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಅಂಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಪರೀಕ್ಷಕ ಹಾಕುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ಕೊಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಮರ್ಶಕನ ಮನೋಧರ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಮರ್ಶಕರು ಬೆಲೆ ಹಚ್ಚಿದರೂ, ಕಾವ್ಯದ ಬೆಲೆ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವವ ಈ ಸಮತೋಲನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಲೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯವೂ ವಿಮರ್ಶಕನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಹೊಸ ಲೆಕ್ಕ. ಅದಕ್ಕೇ ಪೂರ್ವಾನುಭವದ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಸಾಕ್ಷಿ ೬ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು, ಲೇಖನಗಳು, ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರ ಪಕ್ಷಿನೋಟವಾದೀತು. ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಸನೂರರ ಕವನ 'ಆಸೆ'ಯ ಈ ಭಾಗ,

....ನಾನಂತೂ ಸಕಲ ನಶ್ವರತೆಯಿಂದ-

ಅದರ ವೈಭವದೊಂದಿಗೆ-ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ-

ಇಳಿಯ

ಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ-

ಪದದ ನಾಟ್ಯವನ್ನು ಭಾವನಾಟ್ಯದೊಡನೆ ಸಂಗಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೃದು ಮನೋಭಾವಿ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕವನ 'ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು' ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿನ ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ 'ಭ್ರಮೆ' ಆಧುನಿಕ ಕಥಾಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಮೈಗೊಂಡ, ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ, ಭಾವದಲ್ಲಿ ಸೋತ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಲಂಕೇಶರ 'ಆಕ್ಟೋಪಸ್' ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಸಾಕ್ಷಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಕಾರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಹೋರಾಟ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಾದರೂ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹಸನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆಯೇ ನುಡಿದಂತೆ ಮಾರ್ಗದ ಹಸನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ. ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲವಾಯಿತು ಎಂದು ನಾವು ದುಃಖಪಡಬೇಕಾದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಮರುಪ್ರಯತ್ನ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸದಾಶಯವಿರಬೇಕು.

ಒರ್ಟೆಗಾ ಯಿ ಗಸೆಟ್

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸರಿಸಮನಾಗಿರುವಂಥ ಜೀವನವಿಧಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಡೆದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಉದಾತ್ತವಾದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿರುವುದು ಉದಾರವಾದಿ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವೇ (Liberal democracy). ತನ್ನ ನೆರೆಯವನ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪವಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಇದು ಅದರ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರೋಕ್ಷ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಮೂಲರೂಪ. ಉದಾರವಾದ ಎಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಂದು ಸೂತ್ರ : ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂಬುದು ತಾನು ಸರ್ವಸಮರ್ಥವಾದರೂ ತನಗೆ ತಾನೇ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತನಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಗಣಿಸದೆ, ತನ್ನ ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಬಹುಮತದ ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸದೆ ಭಾವಿಸದೆ ಇರುವಂಥವರಿಗೂ ತಾನು ಆಳುವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಉದಾರವಾದ-ಈ ಮಾತನ್ನು ಈಗ ನೆನೆಸುವುದು ಲೇಸು- ಔದಾರ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರೂಪ. ಇದು ಬಹುಮತದವರು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆಯವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಹಕ್ಕು. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಿ ಬಂದ ಘೋಷಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಉದಾತ್ತವಾದುದು. ಬದುಕನ್ನು ಶತ್ರುವಿನೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಇದು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ-ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುರ್ಬಲನಾದ ಶತ್ರುವಿನೊಡನೆ. ಇಷ್ಟು ವಿರೋಧಾಭಾಸವುಳ್ಳ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ನಯಶೀಲವಾದ, ಪ್ರಕೃತಿ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಮಾನವಕುಲ ಮುಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದಕಾರಣ ಮಾನವಲೋಕ ಇದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾತರವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಜಟಿಲವೂ, ಕಷ್ಟಕರವೂ ಆದ ಜೀವನಧರ್ಮ ಅದು-ಉದಾರವಾದಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ.

ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ

ಅನ್ನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಇರೋಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ

ಒಂದು ಪಕ್ಷ

ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೂ ಮುಂದೆ-

ಹಾಗೇ ಹೋಗೋಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ;

ಹೋಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ

ಯಾರಾರೋ ಸಿಗ್ತಾರೆ,

ಒಳಗೆ ಇರುವ ಜೀವ ಸುಮ್ಮನಿರೋಲ್ಲ-

ಹಾವಾಗುತ್ತೆ

ಹೆಡೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತೆ;

ಸಿಕ್ಕವರು ಕಣ್ಣರಳಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ

ಹೋಗುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಗತಿನೇ ಹೊರಳಿರುತ್ತೆ,

ಹೊರಳಿದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗೋಲ್ಲ.

ಸ್ವಾಮೀ: ಅ-ವಿವೇಕಾನಂದ

ಸ್ವಾಮೀ : ಅ-ವಿವೇಕಾನಂದ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಹೋಗುವುದು, ಅದೂ 'ಫಿಲಾಸಫಿ'ಯನ್ನು ಕಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದೊಡನೆ ಮೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ಬರತೊಡಗಿದವು. ಬೇಡ-ಬೇಡವೆಂದರೂ ಆ ಮಹಾರಾಯ ವಿವೇಕಾನಂದ (ಅವನ ಆತ್ಮ ತಣ್ಣಗಿರಲಿ!) ನೆನಪಿಗೆ ಬರತೊಡಗಿದ, ಬಂದು ಕಾಡತೊಡಗಿದ. ಉತ್ತಿಷ್ಠತ, ಜಾಗೃತ, ಪ್ರಾಪ್ಯವರಾನ್ನಿಬೋಧತ.... ಉತ್ತಿಷ್ಠತ, ಜಾಗೃತ, ಪ್ರಾಪ್ಯವರಾನ್ನಿಬೋಧತ..... ಉತ್ತಿಷ್ಠತ, ಜಾಗೃತ, ಪ್ರಾಪ್ಯವರಾನ್ನಿ ಬೋಧತ ಎಂದು. ಆಯು, ಎದ್ದೆ, ಎಚ್ಚತ್ತೆ ಮತ್ತು ಹೊರಟೆ ಏರ್ ಇಂಡಿಯಾದ ಬೋಯಿಂಗ್-707 ಏರಿ ಸೀದಾ ಪೆನ್ನಕೋಲಾ-ಫ್ಲಾರಿಡಾ- ಯು. ಎಸ್. ಎ-ದ ವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಹಾರಿಕೆಗೆ-ಯಾವ ಅರಬ್ಬೀ ರಾಕಣವೂ ನಾಚುವಂತೆ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಾರಿ, ಹ್ಯಾನಿಬಾಲನು ಕೂಡ "ಅಲಲ!" ಎನ್ನುವಂತೆ ಆಲ್ಪ್ಸ್ ಪರ್ವತಾವಳಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಡಬರ್ಗನನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಾಗರವನ್ನು ಹನುಮಂತನಂತೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ-ಪ್ರಾಪ್ಯವರಾನ್ನಿಬೋಧತ.... ಪ್ರಾಪ್ಯವರಾನ್ನಿಬೋಧತ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಪಿಸುತ್ತ. ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪೆನ್ನಕೋಲಾದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿವೇಕಾನಂದನ ಪ್ರಸ್ಥ ಅಷ್ಟೊಂದಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ-ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಥವಾ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಾಗೋ ಮುಂತಾದ ಕೆಲ ನಗರಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ, "Thank God! I do not have to contend with him—with his name and fame here" ಎಂದು ಬಿಡುಗಡೆಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಫಿಲಾಸಫಿಯಂಥ "ಗೊಡ್ಡು" (ಈ ಅತ್ಯಂತ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾದ ವಿಶೇಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಸಮೀಪದ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ) ವಿಷಯವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆ 'ಕುತ್ತಿಸಿರು' ಬಹಳ ಅದೂ 'ಸನಾತನ'ವಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ. ಫಿಲಾಸಫಿ (ಅರ್ಥಾತ್ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ 'ದರ್ಶನ') = ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು = ಭಗವದ್ಗೀತೆ = ಸಂನ್ಯಾಸ ಎಂಬ ಇಕ್ವೇಶನ್ (Equation) ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಜನರಿಗೆ (ಅವರು 'ಫಿಲಾಸಫಿ'ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಎಷ್ಟೇ ಕಡಿಮೆ ಓದಿರಲಿ ಅಥವಾ ಎಷ್ಟೇ ಹೆಚ್ಚು ಓದಿರಲಿ) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 'ರೆಡಿಮೇಡ್' ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ 'ರೆಡಿಮೇಡ್' ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಈ 'ರೆಡಿಮೇಡ್' ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ... ಕೇಳಿ ಸಾಕಾಗಿ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ "ಫಿಲಾಸಫಿ"ಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನಿತ್ತು "ತತ್ವ-ಸನ್ಯಾಸ" ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅನೇಕ ಸಲ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವದುಂಟು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ನಮ್ಮ 'National Monument' ಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ. 'ತಾಜ ಮಹಾಲ' ಒಂದು ಅತಿರೇಕವಾದರೆ "ವಿವೇಕಾನಂದ" ಮತ್ತೊಂದು ಅತಿರೇಕ. ಶ್ರೀಮಂತ, ಸುಂದರ ಅಮೇರಿಕನ್ ವಿಧವೆಯರು "India" ಎಂದೊಡನೆ "Oh, How wonderful-the magic-land of Snake-Charmer, jugglers, jungles, elephants, Maharajahs, of the Taj Mahal and the Himalayas, and of great and wonderful men like Vivekananda, Gandhi, Nehru and of beautiful women in their wonderful Sarees! Oh, I love India, I simply love it" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲ-ಅವರೆಲ್ಲ ಮೂರ್ಖರು ಎಂದು ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುವ ನಾವೇ ಮೂರ್ಖರು ಎನ್ನುವ ತಿಳವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ತಲುಪಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ತಿಳವಳಿಕೆಯನ್ನೇ "ತಿಳಿಗೇಡಿತನ" ಎಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಭಾವಿಸುವರೆಂಬುದರ ಅರಿವು ನನಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಮುದ್ದಾಂ ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ನಾನು ನನ್ನನ್ನು "ಅ-ವಿವೇಕಾನಂದ" ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಹಂಗು ಅಥವಾ ಹೆದರಿಕೆ ನನಗೀಗ ಇಲ್ಲ. ಅ-ವಿವೇಕಾನಂದ! ಅಹ, ಎಂಥ ಸಾರ್ಥಕ ನಾಮ! ಇದರ ಬದಲು ನನ್ನನ್ನು ನಾನು "ವಿವೇಕಾನಂದ-೧೯೬೯- ೨೦ ನೇ ಮಾಡೆಲ್ಲಿನ ವಿವೇಕಾನಂದ" ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆ, ತಿಳಿದುಕೊಂಡು "ಫಿಲಾಸಫಿ"ಯನ್ನು ಕಲಿಸಲು ನಾನು ಈ ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಎಂಥ ಪ್ರಮಾದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು-ಎಂಥ ಅವಿವೇಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು! Thank God! People of Pensacola have not much heard of Vivekananda-they do not seem to Care much for him, ನಾನೇ ನನ್ನ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದೆ ವಿವೇಕಾನಂದನ ಬಗ್ಗೆ -ಅವನ ಚಿಕ್ಕಾಗೋ ಯಾತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ. ಹೇಳುವಾಗ ಯಾವ ಉಪ್ಪು-ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು "Brothers and sisters of Armerica" ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರ ಮೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ಬರಿಸಿದ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತದ ಧ್ವಜವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು, "ಸ್ವಾಮೀ ವಿವೇಕಾನಂದ ಎಂಬ ತರುಣ ಹಿಂದೂ ಸನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬನು ಸುಮಾರು ೬೦-೭೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಹೇಗೋ ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಾಗೋ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ

ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ-ಅದರಲ್ಲೂ ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತದ-ಪರಿಚಯವನ್ನು ಬಿಳಿಜನರಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ಅವನ ವಿದ್ವತ್ತು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆ, ವಾಕ್ಶೃಂಗಾರ ಮತ್ತು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಸಾರ ಅಮೇರಿಕೆ ಮತ್ತಿತರ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಿನಿಂದ ರಭಸದಿಂದ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈ ತೊಳಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿವೇಕಾನಂದನೊಡನೆ ನನಗೆ ಯಾವ ಜಗಳವೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜಗಳವಿರುವುದು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿರುವ ಅವನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ (image) ದೊಡನೆ, ಮಾಡೆಲ್ಲಿ (model) ನೊಡನೆ. ಅವನ ‘ಮಾಡೆಲ್ಲ’ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ) ಅನೇಕರನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಿದೆ ಮತ್ತು ಅಡ್ಡದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಅದು ಹೇಗೋ ನಾನು ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ- ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಫಿಲಾಸಫಿಯನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಈ “ವಿವೇಕಾನಂದ-ಮಾಡೆಲ್”ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ (ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ) ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಬಿಸಿರತ್ತದ ಹಸಿ-ಬಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ತಮ್ಮ ರಕ್ತ ಇನ್ನೂ ‘ತಾಜಾ’ ಇರುವಾಗ ಯಾವುದಾದರೂ ಚಂದದ ಹುಡುಗಿಯ ಪೋಷಣೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡದೇ ಈ ಕಾವಿ ಧರಿಸಿದ ಧಷ್ಣ-ಪುಷ್ಣ ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಅವರು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಸಲ ತಮ್ಮ ವೃದ್ಧ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರು ಆರಿಸಿ ತಂದ ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೋಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಹಿಂದು-ಮುಂದು ನೋಡದೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮದುವೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ತಂದೆತಾಯಿಯರು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ, ‘ರಾಜಾರೋಷ್’ ಆಗಿ ‘ರಾಜಯೋಗ’ದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದೂಡಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರ್ಖರು! ಆ ಕಾವೀಬಟ್ಟೆಯ ಸನ್ಯಾಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಹುಚ್ಚಾಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಒಳಗೊಳಗೇ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದರ ಅರಿವೇ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ‘ನೌಕರೀ-ಗೀಕರೀ’ ಹಕ್ಕಿ (getting employed), ಅದರಲ್ಲಿ ‘ಬಡತೀ-ಗಿಡತೀ (promotions, etc.) ಸಿಕ್ಕು, ತಮ್ಮ ಕುದಿಯುವ ರಕ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಆರಿದ ಮೇಲೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ, ಎಲ್ಲಿಯೋ ಯಾವ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲೋ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣೊಂದನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲೇ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ, ಅಂತೂ-ಇಂತೂ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ವಿವೇಕಾನಂದನ ಆಶೀರ್ವಾದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೇ ‘ಡೊಗ್ಗು’ವ ಜನರಿವರು! ಅಂತೂ ಮದುವೆಯಾಗದಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಥರ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ಥರ-ಆದರೆ ಏನೇ ಆದರೂ ವಿವೇಕಾನಂದನ ಪೂಜೆಗೆ ಯಾವ “ಧೋಕಾ (ಮೋಸೆ) ನೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ! ಅಂತೂ ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾನು ಅವಿವೇಕಾನಂದನಾಗಿಯೇ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷೋಪವೃತ್ತಿ ನೆಲೆಸುವ ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಯುವ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಯುನಿಟೇರಿಯಂ ಫೆಲೋಶಿಪ್ಪಿನ (of the Unitarian Fellowship) ಸಂಠೇ-ಸಭೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಆ ಫೆಲೋಶಿಪ್ಪಿನವರ ಕೇಳಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ಒಂದು ಭಾಷಣವನ್ನು (ಭಾಷಣದ ಕೊನೆಗೆ ‘ಕಾಫೀ’ ಇತ್ತು) ನಾನು ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ (ಪುಕ್ಕಟೆ ಭಾಷಣಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾದರೂ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಳ) ಮಾಡಿದಾಗ (ಅದೊಂದೇ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ. ಸದ್ಯ ನನ್ನ ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾಷಣದ ‘ರೇಟು’ ಒಂದು ತಾಸಿಗೆ-ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು-ಕನಿಷ್ಠ ೨೫ ಡಾಲರ್ ಆಗಿದೆ)-ಆ ಭಾಷಣವು ಹಿಂದೂಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು (ಅವರ ಕೇಳಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ) ಇತ್ತಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿವೇಕಾನಂದನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಾರಾಮ ಮೋಹನರಾಮ್ ಮತ್ತು ಕೇಶವಚಂದ್ರ ಸೇನರು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಸುಧಾರಕ (Reformers) ರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂದೆನಿಸಿದರೆ, ಸ್ವಾಮೀ ವಿವೇಕಾನಂದನು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರಕರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅರವಿಂದ ಘೋಷರ ಬಗ್ಗೆ ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು-ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು-ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು, ಇಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಈ ಹೊಸ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ವಿಶೇಷ ಗೌಣಗದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಭಾಷಣದ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳು ನಡೆದಾಗ ಮಾತುಕತೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಜಾತಿ-ಭೇದಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅಮೇರಿಕನ್ನರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ (ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲನೇ ಸಲ ಜಾಗೃತವಾಗಿತ್ತು) ಮತ್ತು ವರ್ಣ-ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಗೊತ್ತಿದೆ, ಮತ್ತು ಆ ಕಡಿಮೆಯದೂ ತೀರ ತಪ್ಪು-ತಪ್ಪಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ‘ಎಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತೆ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ’ (ಅರ್ಥಾತ್ ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ವರ್ಣ-ಭೇದವಿದ್ದರೂ) ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ‘ಎಲೆಯಲ್ಲಿಯ ನೋಣ’ಗಳನ್ನು ಝಾಡಿಸ ಹೋಗುವ ಇವರ

ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು, ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಬಹುಶಃ ವಿವೇಕಾನಂದನ ಬಣ್ಣ ಕೆಂಪಾಗಿ (ಅರ್ಥಾತ್ ಭಾರತೀಯರ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು)ದ್ದಿರಬಹುದು. ಅವನ ಬಣ್ಣ ನನ್ನ ಬಣ್ಣದಂತೆ ಸಾದಗಪ್ಪಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು (ಅವನ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಸಹ) ಅಮೇರಿಕನ್ನರು-ಅದರಲ್ಲೂ ಅಮೇರಿಕನ್ 'ಸಹೋದರಿ'ಯರು ಇಷ್ಟೊಂದಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅವನಿಂದ ಅವನಂಥ ಒಂದು ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬಲವಾದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಆ ಮಹಿಳಾಮಣಿಯನ್ನು ಹೇಗೆಯೇ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿರಲಿ-ಅವನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಈ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೂ?) ಇಷ್ಟೊಂದು 'popular' ಅಥವಾ 'craze' ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದೇಹವು ಕುರೂಪಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ, ಬುದ್ಧಿಯ, ವಿಚಾರಗಳ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳ ಅಂದ-ಚಂದಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುವುದು ಅಷ್ಟೇನು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಏನೋ ಸಾಕ್ರೆಟೀಸನಂಥ, ಡಾ!! ಜಾನ್ಸನ್‌ನಂಥ ಅಥವಾ ಲಿಂಕನ್‌ನಂಥ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರಬಹುದು. ವಿವೇಕಾನಂದನೂ-ಅವನು ಯತ್ಯದಾಚಿತ್ ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ ಎಂದು ಬೇಕಾದರೆ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಜನರು ಅಂಥ ಕು-ರೂಪಿ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಳಾಗುವ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ ಮತ್ತು ಇಂಥ ಸುರೂಪಿಯಾದ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಳಾಗುವ ಮತ್ತು ಮರುಳಾಗಿರುವ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಮರುಳಾಗುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿವೆಯಷ್ಟೇ. ಮತ್ತು ವಿಧವೆಗಳು (ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು) ಮರುಳಾಗುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮರುಳಾಗುವವರು ಎಷ್ಟು ಜನ ಮತ್ತು ಎಂಥ ಜನ ಮತ್ತು ನಾನು ಮರುಳಾಗುವುದು ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ಎಂಥ ಜನರಿಗೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

೧. ವಿಶಾಲಿ : ಅಬ್ಬೆಶನ್

ಯಾಕೆ ವಿಶಾಲೀ, ಕುತಂತ್ರದ ರಗಳೆಯಾಗುತ್ತೀಯೆ?

ಸ್ವಸ್ಥ ನಿದ್ರಿಸುವಾಗ, ಬಾಗಿಲು ಕುಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತೀಯೆ?

ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಹೆಣ್ಣು ಜತೆ ಋಶಿಗೆ ಮಲಗಿರುವಾಗ

ಏಕೆ ತಟಕ್ಕನವತರಿಸಿ, ಎಳೆದು, ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತೀಯೆ?

ಊಟದಲಿ, ಕೂಟದಲಿ, ದಂಪತಿ ಮಿತ್ರರೊಡನಾಟದಲಿ

ಕುಳಿತಾಗ, ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಖಿಕ್ಕನುತ್ತೀಯೆ?

ವಿಶಾಲೀ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೇಕೆ ಬರುತ್ತೀಯೆ?

ಆಫೀಸಿನಲ್ಲೇಕೆ ತಲೆಮರೆಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೀಯೆ?

ಬೀದಿ, ಹೋಟೆಲು, ಸಭಾಭವನ, ಸಿನಿಮಾ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲೂ

ಏಕೆ ಗಕ್ಕನೆದುರಾಗುತ್ತೀಯೆ?

ವಿಶಾಲೀ, ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದವಳೆ ನೀನು?

ಅನಂಗಳೆ ನೀನು?

ನೆನಪೇ ನೀನು?

ಕನಸೇ ನೀನು?

ನಾನು ಗಾಳಿಗೂಳಿಯಲ್ಲ ಕಣೇ

ಗಾಳಿದರಬಾರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜತೆ ಕೂಡಲಾರೆ ಕಣೇ-

ಬೇಡ ವಿಶಾಲೀ, ಇದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗೋಲ್ಲ ಕಣೇ

ಇದು ಜಗತ್ತು ಕಣೇ, ಇದು ಸಮಾಜ ಕಣೇ

ಇದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಗೇಲಿಗೆ ವಸ್ತು ಕಣೇ

ಸ್ಥಾನ ಕಳಕೊಂಡ ಹಗುರ ಹತ್ತಿ ಕಣೇ.....

ವಿಶಾಲೀ,

ಸ್ವಸ್ಥಳಾಗುತ್ತಿಯಾ?

ಅಥವಾ ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡುತ್ತಿಯಾ?

ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನಂತೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಯಾ?

೧. ತೊಗಲುಗಳು

ಅನಿಸಿಕೆಗಳು, ಭಾವನೆಗಳು, ಒತ್ತಡಗಳು

ಮಿಡುಕುತ್ತಾವೆ, ಉಮ್ಮಳಿಸುತ್ತಾವೆ, ತಿಣುಕುತ್ತಾವೆ

ಪದರುಗಳಲ್ಲಿ-ಅಡಗಡಿಗೆ

ನುಸುಳಿದ ಹಾಗೆ

ತಿವಿದ ಹಾಗೆ

ಸರಿದ ಹಾಗೆ.....

ಅರ್ಥವಾಗದ ಕನಸು ನನಸು

ಯಾವುದೋ ದಿವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ

ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ ಹಾಗೆ

ಬಂಜೆ ನೆನಪುಗಳು.

ಅರಣಿಗಳಂತೆ

ತಿಕ್ಕಿಯೂ ಬೆಂಕಿ ಹುಟ್ಟಿಸದವರು

ವಾಸ್ತವದ ಕನಸಿನವರು

ಒಣಗಿದಂತಿರುವವರು

ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಚಡಪಡದವರು

ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಅವಸರದವರು

ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಕಾಯುವವರು,

ಕಂಪಿಸುವವರು

ನಾವು

ವಾಸವಾಗುವೆವು

ದಾಸರಾಗುವೆವು
ಮುದುಡಿ
ವಸ್ತು ಆಗುವೆವು.

ಬರಿನೆನಪು

ಎಚ್. ಜಿ. ಸಣ್ಣಗುಡ್ಡಯ್ಯ

ನಮರ ಆಲದ ಮರದ ಬುಡದ ಗುಡಿಯ
ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯ ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಪುಟ್ಟಾಣಿ ಪಾದಗಳು
ಕರ್ಪೂರ ಶಲಾಕೆಯಂಥ ಮೀನ ಖಂಡ
ನುಣ್ಣನೆಯ ತಣ್ಣನೆಯ ಬಿಳಿಸೌತೆ ತೊಡೆ, ನಿತಂಬ
ಹಿಡಿಕೆಗೆಟಕುವ ನಡು
ಬಿಲ್ಲಿನಂತಹ ಬೆನ್ನು
ನವಿರೆದ್ದ ಶಂಖ ಕೊರಳು
ಬಾಯಳತೆ ಬಟ್ಟ ಮೊಲೆ;
ಕೆಮ್ಮಣ್ಣನುಪ್ಪಿನೊಡನ್ನುರಿದು ಮೂಸಿದ ಹಾಗೆ ಮೈಬೆವರ ಕಂಪು.....

ಮುಟ್ಟಿದರೆ, ಮುದ್ದಿಸಿದರಿನ್ನಷ್ಟು ಬೇಕೆನಿಸುವಂಥ
ತುಟಿ
ಇಡಿಕಿರಿದ ದಾಡಿನದ ಪುಟಿಕೆ ಬಾಯಿ
ಗಲ್ಲ ರಸಗುಲ್ಲ,
ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ಕಿವಿ ಹಣೆ-ಎಲ್ಲವೂ
ಪಾರಿವಾಳದ ಹಾಗೆ ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪ.....

ಮಾತಾಡಿದರೆ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ
ನಕ್ಕರೆ, ಹರಣವನು ಸೆಳೆದು ಹೊರಗೆಳೆವ ನಗೆ
ಅವಳ ರೀತಿ-
ಪ್ರೀತಿ ಭೀತಿಗಳನೊಟ್ಟಿಗೆ ತರುವ ಜಾತಿ
ಈಗ ಬರಿ ನೆನಪು- ನನ್ನ ಗೆಳತಿ

ಹೊಯ್ಯು

ರಾಮದಾಸ್

ದೂರದರ್ಶಕವನ್ನಾಕಾಶಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ
ತೋರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಓಡುರೈಲಿನ ರಾತ್ರಿ ಕಿಟಕಿ ಮಿಂಚು.
ಪಾದಕಲ್ಲಿನ ಗುಡ್ಡೆ ಕೊರಕಲಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದೆದನೋವು
ಕಾಣಿಸಿ, ಸಂಭವಿಸಿದೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವತಾರ.

ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಾನು
ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸುತ್ತು
ಮುತ್ತಿದಿಳಿಜಾರಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಕ್ಕಲಾರದೆ ನಿಂತು
ನಿಲ್ಲ. ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಾರುದ್ದ
ಸರ ಹಾವು. ಕಾಲಿಗೆ ಕೋಳ
ಜೀಮತ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹಾವಿನೆಲುಬು.

ಮೂಳೆ ಮುರಿದು ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿತಂದರೆ
ನೆಲವಿರಲಿ, ಗಾಳಿಗೇ ಬೆರೆತ ವಿಷಸ್ನಾನ. ಹರಿವ
ನೀರಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡದಿದ್ದರಾಚೆಗೆ ಮರಳು. ಮರಳಲ್ಲಿ ಹೂತ
ಹಿಮ್ಮಡಿಗೇ ಕಾದ ಕಾವಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವೆ ಸಂತಾನ.

ಬಚಾವಾಗಬೇಕು ನೀರಲ್ಲಿ ನಡೆದು; ನಡೆಯುತ್ತ
ಮೀಯೋಣ, ಮೀಯುತ್ತ ಮಲಗೋಣ, ಮುಂದರಿಯೋಣ.
ಈ ಹೊಯ್ಲು ದಾಟಲಾರೆ. ನೀನಿನ್ನೂ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದು
ನೀರೊಳಗೆ ಮೊಲೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೀ ಕಿವುಡುಗುರುಡಿ.

ನನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ, ಹೊಕ್ಕಿರಿಯುವ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ
ಸಿಕ್ಕಲಾರದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ.
ಎದುರಿಸಲಾರದಕ್ಕೆ, ನಿನ್ನನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಲಾರದಕ್ಕೆ
ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ, ಹೊಸ ದಾರಿ.

“ಹೆರುವುದಕ್ಕೆ, ಹೆತ್ತು ಹೆತ್ತು ಸತ್ತು
ಸುಣ್ಣವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಇದೆ, ಗೊತ್ತು
ಎರಡಕ್ಕೂ ಇದೆ ಉಪಾಯ’

ಕುಂಜಾರುಗಿರಿಯ ಕೋಡಲ್ಲಿ
ಅದರೊತ್ತಿಗಿರುವ ಕಾಡಲ್ಲಿ
ಈ ಭೂಮಿ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೆ ಹುಟ್ಟಿ
ಬಾಡದೇ ಬದುಕಿರುವ ಬಳ್ಳಿ
ವಾಸನೆಯಿಂದ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವ ಕಳ್ಳಿ.

ಚಂದ್ರನಿಗೆ ರಾಹುಸ್ಥ ಶಫವಾದಾಗ
ಬೇರಿಗೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಚಿವುಟಬೇಕು
ಮೋಕ್ಷಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ
ಉಗುರುಗತ್ತರಿ ಹಾಕಿ ಕತ್ತರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು;
ಹಗಲಲ್ಲಿ
ನೋಡಬಾರದ್ದದರ ಹೆಸರಾಡಬಾರದ್ದು”

ಅಂದವನೇ ಮುದುಕ ಮುಗ್ಗರಿಸಿದ
ಕುಕ್ಕರಬಡಿದು ಕೆಮ್ಮಿದ
ಉರುಳುಸೇವೆಯ ತಾಯಿ ಕೋತಿಯನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

ಕಯ್ಯಂಬ ನಿಲ್ಲಿಸಿದವನೇ; ‘ಏ ಗಾಳಿ, ಮೆಲ್ಲನೀ ಕಡೆ ತೆವಳು’
ಅಂದಾಗ ಬುಡ ಅಲ್ಲಾಡಿ, ಬೇರು ಮೇಲಾಗಿ ತತ್ತರಿಕೆ.
ನಿನ್ನಿಂದಲ್ಲವೇ ನೆಲವೆಲ್ಲ ಹಾವಿನೆಲುಬು?
ಇರುವೆ?
ಪ್ರವಾಹ?

ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಡಹುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕೆಡದಿರದು
ನಂದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಈ ಹಾವು ಸತ್ತದ್ದು
ಕೊಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ. ಕೊಳೆತ ವಿಷವಾಸನೆ ಜಗತ್ತು
ಅಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ.

ಸ್ವೀವನ್ ಸ್ಟೆಂಡರ್

ಏಕಾಗ್ರತೆ

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಲೇಖಕರ ಸಮಸ್ಯೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿರುವ
ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಕವಿ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಗುಣಗಳು ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾತಂತ್ರಗಳು.
ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಗಣಿತದ ಒಂದು ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ಏಕಾಗ್ರತೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ತನ್ನ
ಕಲ್ಪನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಎಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ, ಅದರ ಅಂತರಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತಾನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ತನ್ನ
ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದೇ ಆ ಏಕಾಗ್ರತೆ-ಒಂದು ಗಿಡ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯದೆ,
ಅನೇಕ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಎಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಶಾಖದ ಕಡೆಗೂ ಬೆಳಕಿನ ಕಡೆಗೂ, ತನ್ನ ಬೇರುಗಳ ಮೂಲಕ ನೀರಿನ ಕಡೆಗೂ
ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೆರವೇರಿಸುವಂತೆ.

ಹೂಜಿ ಮತ್ತು ಕಾಗೆ

ಉದ್ಯಾವರ ಮಾಧವ ಆಚಾರ್ಯ

ಹಟಾತ್ತನೆ ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಖಾಯಂ ಗಿರಾಕಿ ಹೋಟೇಲಿನ ತನ್ನ ಜಾಗಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಆಸನವನ್ನೆಳೆದು ಕುಳಿತು “ನಾನು ಬಂದೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡಬೇಡಿ. ಏನೋ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬಂದೆ. ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ಒಂದು ಲೋಟ ನೀರು ಕೊಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಒಂದು ಸಾರಿ ನಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನಿಂತೇ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, “ಬೇಗ. ಹುಂ. ಬೇಗ. ನಿಂತು ನೋಡಬೇಡಿ; ಮಾತನಾಡಲಿಕ್ಕಿದೆ ಎಂದೆನಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ತನ್ನಿ” ಎಂದು ಗದರಿಸಿದಾಗ ನಾನು ಎಚ್ಚಿತ್ತವನಂತೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೂಜಿಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗಾಗಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಲೋಟಿಗೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ. ಗಟ ಗಟನೆ ನೀರು ಕುಡಿದ. ಕಾಗೆ ಕೂಗಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಅತ್ತ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ‘ಇನ್ನೂ ಬೇಕು’ ಎಂದ. ಲೋಟಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನಿ; ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿರುವ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಎಂಜಲಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಳೆದೇ ನಿಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಏನೋ ತಮಾಷೆ ಹೇಳಿದವನಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಕ್ಕು ಒಮ್ಮೆ ತೇಗಿ ಲೋಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕಿರಿಸಿದ. ಆಗಲೇ ನಾನು ಹೂಜಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ; ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಆಗಮನದ ಬಗ್ಗೆ, ಅವನ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ನಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆತ ಕರೆದುದು ಕೇಳಿ ಹೂಜಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದೆ.....

ಹೂಜಿಯ ನೀರೂ ಖಾಲಿಯಾಯಿತು.....ಮೌನ.....ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೂಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯನ್ನು ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ “ಆಹಾ! ಎಷ್ಟು ತಂಪು ಇದರೊಳಗೆ” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನೀವು Sex ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿದ್ದೀರಾ, ನಾಲ್ಕುಣ್ಣೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ. ನಾನು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಯಾಡಿಸುವಾಗಲೇ ಆತ “ಏನೂ ಹೇಳ ಬೇಡಿ. ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಂತೇ ಇದ್ದೀರಲ್ಲಾ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ನೀವೇನೂ ಓದಿಲ್ಲಾ ಅಂತ.....ಎಂದಾದರೂ ನೀವು ಹೀಗೆ, ಈಗ ನಾನು ಈ ಹೂಜಿಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದ್ದೀರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ, ಇಲ್ಲ ಎಂದುದು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಗತೊಡಗಿದ. ಹೂಜಿಯನ್ನು ಬದಿಯಲ್ಲಿಡುತ್ತಾ ಇದೂ ಒಂದು ಸೆಕ್ಸು ಎಂದು ನೀರಿನಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾದ ಕೈಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒರೆಸಿ ಕೊಂಡು ‘ನೀರು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಡ ಹೇಳಿ ಕಾಗೆಗೂ ಬೇಕು’ ಎಂದ. ಎದ್ದು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹುಣಿಸೆಯ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಕಾಗೆಯೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿ “ಓ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಗೆ. ಪಿಂಡ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ; ನಾನು ಪಿಂಡ ಹಾಕದೆ ವರುಷಗಳು ಕಳೆದವು” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ “ಇಗೊಳ್ಳಿ ನಾನು ಬುದ್ಧನ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲೆ...ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ, ದೇವರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲವೇ..... ಇದು ನನ್ನ ಫಿಲಾಸಫಿ; ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರಿದ್ದಾನೆ. ಮುಚ್ಚಿದಾಗ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ತೆರೆದಾಗ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; real tragedy ಅಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ದೇವರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನೇ ಕಂಡು ಅಹಂಭಾವದಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ತೆರೆದು “ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ದೇವರು, ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರೆ ಬದುಕು, ಬದುಕು ಎಂದರೆ ಸೆಕ್ಸು, ಸೆಕ್ಸು ಎಂದರೆ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಇದೂ ನನ್ನ ಫಿಲಾಸಫಿ” ಎಂದ ನಗುತ್ತ.....

ನಾನು ಬೀದಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಹಾವಾಡಿದಾಗನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಆತ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನ ಚಿತ್ರ ಒಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು “ದೇವರು ಎಂದರೆ ಪ್ರೇಮ ಇವರೇ. ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳಿದ್ದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಪ್ರೇಮ; ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರೆ ಕಾಮ.... ನಾವು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲೇಬಾರದು ಆಗ.....ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬದುಕಬಹುದು....ಈಗ ಹಾಗಲ್ಲ. ಸಾಕಾದೊಡನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತೇವೆ; ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಯೇ. ಅರ್ಥ ತಿನ್ನುವಾಗ ಹಲ್ಲು ನೋವಾಗಿ ತಿನ್ನದೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ತಿಂದದ್ದು ಎಂಜಲಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದ.

ನನ್ನ ಪರಿಚಯವಾಯಿತಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನಾನು ಉತ್ತರಿಸುವ ಮೊದಲೇ “ನಾನು ಆ ಕೊನೆಯ ಮನೆಯವ. ಇತ್ತಲಾಗಿ ಆ ಮನೆಗೆ ಬಂದುದಷ್ಟೆ; ಮಾರಾಮಾರಿ ಗಲಾಟೆಯಾಯಿತಲ್ಲ ಅದರ ಮರುದಿವಸ; ನಾನು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಈ ರಸ್ತೆಗೆ ಟಾರು ಹಾಕಿದರು. ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರಬೇಕಲ್ಲ... ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಚೆಲುವೆ....” ಎಂದು ನಕ್ಕು “ಅವಳ ಚೆಲುವಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕತೆ ಬರೆಯಬೇಕು ನೋಡಿ. ಆ ಚೆಲುವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾಳಾಗಿ ಕೊಳೆತು ನಾರಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದುರಂತ ಕತೆ ಬರಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಬರೆಯಲು ಸ್ಪಿರಿಟ್ ಬೇಕು. ಅವಳಿಗೇ ಒಂದು ಸಾರಿ ತುಂಬ ಕುಡಿಸಿ ಅವಳ ಚೆಲುವನ್ನೂ ಆ ಕುಡಿದುದನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೀರಿ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯ ಬೇಕು....ಅದು ಸ್ಪಿರಿಟ್” ಎಂದ.

ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ಬಳಿ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಆತ್ಮೀಯನ ಬಳಿಯೂ ಹೇಳಲಾರದಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ನನ್ನನ್ನು ನಡುವೆ ಮಾತನಾಡಲೂ ಬಿಡದೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಯದೆ, ನಿಂತ ಮೋಟರು ಮತ್ತೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾರಿ ಸ್ವಿಚ್ಚನ್ನು ಎಳೆದಾಗ ಹೊರಡುವಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದ. “ನನಗೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದ. ಕೈಗಳನ್ನು ಅಗಲ ಮಾಡಿ “ಅವಳ ಸೀರೆಯನ್ನು ನಾನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸುತ್ತಿ ಸತ್ತರೆ ಅವಳಿಗೇ ಲಾಭ: ಹೊಸತೊಂದು ಸೀರೆ ಬರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೇ” ಎಂದು ಕೇಳಿ “ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಒಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾರಣ, ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದ. ತನ್ನೆರಡೂ ಕೈಯನ್ನು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಂದು “ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ ನೀನೇ ನನ್ನ ಬದುಕು ಎಂದು; ನೀನು ಇವತ್ತು ದೊಡ್ಡ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದೆ. ಇವತ್ತು ನಾನು ಸೋತೆ ಆದರೆ ಇವತ್ತು ಮಾತ್ರ, ನಾಳೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಬೇಸರಿಸಬೇಡ” ಎಂದೆ. ನಾಳೆಯ ನಾನು ಸೋತಾಗ ನನಗೇ ಬೇಸರವಾದಾಗ ಅವಳೇ ನನ್ನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ ಎಂದಳು. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ಬೇಕು ಎಂದಳು. ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದೆ. ತಬ್ಬಿಕೊಂಡೆ, ಪ್ರೇಮ ಸಿಕ್ಕಿತೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಹೌದು ಎಂದಳು. ನೀನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳು ಎಂದೆ. ಇಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಬೇಕು ಎಂದೆ. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಸಾಕು ನನಗೆ ಬೇಕು ಇದಂಥ ದಾಂಪತ್ಯ ಎಂದೆ. ಅವಳು ಎಲ್ಲವೂ ನಿಮಗಾಗಿ ಎಂದಳು. ಆದರೂ ನಾನು ಸೋತೆ..., ನೀನು ಚೆಲುವೆ ಆದರೂ ನನಗೇಕೆ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ. ಏನಾದರೂ ಕೊಡು ಎಂದೆ. ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅತ್ತೆ. ಅವಳ ಕಾಲು ಹಿಡಿದೆ. ಆದರೂ ನನಗೆ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ....” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ. ಮೌನ. ಅವನಿನ್ನೇನಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಕಾದೆ. ಹೌದು. ಹೇಳತೊಡಗಿದ....

“ಪ್ರೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮಿಸಲಾಗದವರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ-ಈಗ ನೀನು ಹೇಳು ಪ್ರೇಮ ಎಂಬುದಿದೆಯೇ? ಆಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಪೋಲಗಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ ಕೇಳಿದೆ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡು ನಿನ್ನನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಹಿಡಿದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೋ. ನನ್ನ ತಬ್ಬಿಕೋ ಎಂದೆ. ಆದರೂ ನಾನು ಸೋತೆ. ಬೇಡ ನೀನು ಬತ್ತಲಿರುವುದು ಬೇಡ. ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೋ ನನಗಿದೆಲ್ಲ ಬೇಡ. ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹಾಗೆ ಇರು ಎಂದೆ. ಅವಳಿಂದ ಎಂಥ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಂತೆಂದು ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದೆ-ನನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಿಡು ಮತ್ತೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗು ಎಂದು....ಅವಳು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು..... ನಾವು ಮಲಗಿದ್ದ ಮಂಚದ ಕೀಲು ಯಾವಾಗ ಸಡಿಲವಾಗಿತ್ತೋ ಕಿರ್ರೆಂದು ಅಸಹ್ಯವಾದ ಸದ್ದು ಮಾಡತೊಡಗಿತು....”

ದರ್ಶನದ ಪಾತ್ರಿ ಆವೇಶ ಹಿರಿದು ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ತೆರೆದಿದ್ದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಹಿಂಬದಿಯ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಗುದ್ದಿದ....ನನ್ನ ಅಜ್ಜನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಇದ್ದಿದ್ದರಂತೆ; ಊಟ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕರಗಿಸಲು ಗೋಡೆಯನ್ನು ಗುದ್ದುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.... ಅವರೇ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆನನ್ನ ನೆನಪಿನ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ನಡುವೆ ಕಡಿಯುವಂತೆ ಆತ ಕೇಳಿದ, “ನಾನು ಗುದ್ದಿದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತೇ?” ಎಂದು. ಹುಂ ಎಂದು. ಅವನು ಹೇಳತೊಡಗಿದ, “ಈ ಶಬ್ದಕೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಿದೆ ಸ್ವಾಮಿ. ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರು ಯಾರು? ಬದುಕುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗಲ್ಲ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟರೆ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು! ಕೆಲವರು ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕಳ್ಳರು....ಅವಳು ಬಸುರಿಯಾದಳು. ನನಗೆ ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತುಂಬ ಸಂತಸವಾಯಿತು. ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದೆ.... ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದೆ....ಒಳಗೊಂದು ಮಗು ಅಲುಗುತ್ತಿತ್ತು....ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆ... ಮತ್ತೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಕೂಗಿದೆ....ನೀನು ಬತ್ತಲಾಗಬೇಡ ಎಂದೆ....” ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಜ್ಜಿ ಬಜ್ಜಿಯಾದ ಭಾಗವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಸರಿಮಾಡಿ ತುಟಿಗಿರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ. ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬೆಂಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತರುವಾಗಲೇ ಆತ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದ.... “....ಬಂದರು. ಅವಳು ಹೆತ್ತಾಗ ನಾನು ಅತ್ತೆ.... ಕಾರಣ ಹೆರಲಿಕ್ಕೆ ಅವಳು ತುಂಬ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದಳು....ಹೆರಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಸತೊಂದು ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಹುಡುಕಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ....ಮಗುವಾಗಲೂ ಹಾಗೆ ಹೊಸ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಹುಡುಕಬೇಕು....ಮಗು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದು ಅವಳು ಸತ್ತಿದ್ದರೆ...ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಬಂದು, ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಬಾಳೇ ಈ ಯೋಚನೆಯೂ ಬಂತಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖಪಟ್ಟೆ...” ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ

ಹಿಡಿಯುವವನಂತೆ ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದ “ಈ ದೇಹದೊಳಗೆ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸ ಇರುವುದರ ಬದಲು ಇಂಥ ಹೊಗೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ಸೆತ್ತು ಚೂರೂ ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ..” ಕೈ ಅಗಲ ಮಾಡಿ ಮೂಸಿ ನೋಡಿದ. ‘ಧೂ ಹೊಗೆಯೂ ವಾಸನೆ’ ಎಂದ.

ಆತ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಆತ ಬಂದಿರುವಾಗ ನಾನು ಏನಾದರೂ ಮಾತನಾಡಲೇ ಬೇಕು ಎಂದು ‘ಮಗು ಹೆಣ್ಣೆ ಗಂಡೇ’ ಎಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ. ಆತ ನನ್ನನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿ ತುಂಬ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ “ನಿಮಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಪರಿಚಯವೇ ನಿಮಗಿಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ನಿನ್ನೆ ಇವತ್ತು ನನ್ನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನೀವು ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆದೇ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಚೆಲುವೆ ರೀ...ಮುದ್ದು ಹುಡುಗಿ. ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದವಳು ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಹೌದು ಎಂದೆ. ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಗೊತ್ತಾಗೋದಿಲ್ಲ ಎಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನೋವಿದೆಯಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವಳು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ... ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದೆ.... ಮಕ್ಕಳು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗಾದವು? ಜಗತ್ತಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೇ... ಇದೂ ನನ್ನ ಫಿಲಾಸಫಿ. ಈ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ವೀರ್ಯ ಎಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನ್ಮದ್ದು.....ಆ ಅನ್ನದ ಮಕ್ಕಳು...ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು”.... ಹೇಳುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ....ಅಲ್ಲೇ ಮೌನಿಯಾದ...ಹಾಗೆ....ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವನ ದೇಹದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿನದಲ್ಲದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾಗ ಹೊರಟು ಹೋದ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ....ಅವನ ಹುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳ ಪ್ರಭಾವವೋ ಏನೋ.... ಅವನು ಹೆಣವಾಗಿದ್ದಾನೆಯೋ ಏನೋ ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು... ಅವನ ಮೌನ ನನ್ನ ಗಾಬರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು.... ಅವನು ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು “ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಬೇಸರ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೇ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.... ಅರ್ಧ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ತಲೆ ಅಡಿ ಹಾಕಿ....“ನಾನು ಮಗುವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದೆ, ಆಡಿಸಿದೆ ನಗಿಸಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ....” ಆತನ ಮಾತನ್ನು ತಡೆದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ, “ಮಗು ಹೆಣ್ಣೇ ಗಂಡೇ” ಎಂದು. ನನ್ನ ಸ್ವರ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಹುತ್ತದಿಂದ ಹಾವು ಹೆಡೆ ಎತ್ತುವಂತೆ ಆತ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಯಾವುದೋ ಕಡಿದು ಹೋದ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಾಣುವವನಂತೆ “ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ.....ವಿಷಯ ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲವೇ.....ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟೆ. ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮೈ ಬಿಸಿಯಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟೆ....ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು ಈ ಮಗುವಿಗೆ ಅಪ್ಪ ಯಾರು?... ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟೆ.....” ಎಂದು ಆತ ಸುಮ್ಮನಾದ....

ಮೌನ.....

ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಸಣ್ಣದುಸಣ್ಣದಾಗಿ ಈ ಭೂಮಿ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ, ಕಿತ್ತಳೆ ಹಣ್ಣಿನಂತಾಗಿದ್ದರೆ, ಹಿಚುಕಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವೋ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ....

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಏನೂ ಸದ್ದೇ ಇಲ್ಲ..... ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ರಣರಂಗ ಹೀಗೇ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಏನೋ....

ಮತ್ತೆ ನಿಂತು ಆತ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತ ಕೇಳಿದ :

“ಸಾರ್, ಸ್ವಲ್ಪ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗೆ ಬರುತ್ತೀರಾ? ಅವಳು ತನ್ನ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿದ್ದಾಳೆ....ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಾಳೆ...”

ಅವನ ಒಂದು ಕಾಲು ಹೊಸ್ತಿಲ ಹೊರಗಿತ್ತು....

ನಾನು

ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ರಾವ್ ಅಣತಿ

ಮುಂದಲೆ ಹಿಡಿದು ಪರಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತೆ.

ಮರುಗಳಿಗೆಯಲಿ ಸಿನಿಮಾಫೇಟರ ಮುಂದೆ

ಹುಡುಗಿಯರ ನೋಡಿ ಹಲ್ಲುಕಿರಿಯಬೇಕೆನಿಸುತ್ತೆ.

ರೂಂನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಸ್ಸು ಮಾಡಿ
ಗೋಡೆ ತುಂಬ ಮಳೆ ಜಡಿದು
ನನ್ನ ನೆರಳಿಗೆ ನಾನೆ ಢಿಕ್ಕಿ ಹೂಡೆದು
ರೂಡಿನಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ ಪಾರ್ಕಿನಲ್ಲೂ ಕಂಡದ್ದು
ಕಂಡು ಕೆಂಡದಂತಾಗಿ
ನನ್ನನೆ ನಾನು ಹೂತ್ತು
ಭಾರವಾಗಿದೆ ಬೆನ್ನು.
ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮಗನ ಪಡೆದು
ಕನೆಯಾಗುಲಿದವಳ ನೆನೆದಾಗ
ನಾಲ್ಕು ಗೂಡೆಗಳೂ ನನ್ನನ್ನೇ ನೂಡಿ ನಗುತ್ತವೆ.

ಕಿಟಕಿಯಾಚೆ ನೂಡುತ್ತ
ಬಿಸಿಲುಮಳೆ ಬಂದಾಗ
ಮಜಾ ಅನಿಸಿ
ಅನುಭವವ ಹುಡುಕಿ,
ನನ್ನಾಣೆ
ನಿನ್ನಾಣೆ
ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಅಣೆಯಿಟ್ಟು
ಬಳ್ಳ ಬಳ್ಳ
ಅಳಕೂಂಡು ಸುರಕೂಂಡು
ಥಳುಕಿನಾಕಾಶ ಕಂಡು
ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚದಲಿ
ವರಪುಟ್ಟನಾಗಿ
ನನ್ನಂಥವರ ಕಂಡಾಗ
ಹಗುರವಾಗುತ್ತೆ ಬೆನ್ನು.

ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲಾರೆ ಇನ್ನು,
ಒಡೆದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ
ನನ್ನನೆ ನಾನು ನೂಡಿಕೂಂಡು
ದಿಗಂಬರನಾಗಿ
ಬಟ್ಟಬಯಲಲಿ ನಿಂತು
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬೆಲೂನ ಬಿಟ್ಟು
ಮಿಣಕು ಹುಳ ಹೂಡ ಹಾದಿಯ ಹಿಡಿದು
ಹೆಮ್ಮರದ ಸಂದಿಯಲಿ
ಸತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರವಾದವರ ಕಂಡು
ನನ್ನ ಪ್ರೇತಗಳನ್ನೇ ಕಂಡಂತಾಗಿ;

ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿ

ಹಿಂದನಗಲಿದ ನಾನು

ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ನನ್ನದೊಂದು ಗೋರಿ.

ಟಿ. ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್

ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧಾರ

ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾನದಂಡಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಮಹತ್ವ'ವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾನದಂಡಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಅರೂಪ

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ಹುಡುಕುವುದು ನನಗೊಂದು ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಯಾವಾಗ, ಯಾಕೆ, ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯೇ ಅಥವಾ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವೇ ಎಂಬುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿದೆಯೇ, ಅಥವಾ ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಡುಕಾಟವೇ ಎಂಬುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ನೆನಪಿದೆ : ಇದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಮತ್ತು ಆಮೇಲೆಯೂ ಬೆಂಬತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಭಾವ: ಭಯ, ಇದರಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು ಹಿಂದುಮುಂದುಗಳಿಲ್ಲದ, ಕತ್ತಲುಗಳ ನಡುವಿನ ಅರ್ಥವಾಗದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪವಿಲ್ಲದ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಾನು ತೊಡಗಿರುವುದು. ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು-ಇದು ಕೂಡಾ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸೋಗಿರಲೂಬಹುದು.

ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೂ ತಮಾಷೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನುಭವಗಳು ವಿಶ್ವರೂಪದವುಗಳು. ಎಲ್ಲೋ ಹೇಗೋ ಅಚಾನಕವಾಗಿ ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ದರಿದ್ರ ಬೀದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತಡವುತ್ತಾ, ಎಡವುತ್ತಾ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಗರ್ವತುಂಬಿದ, ಕೆಟ್ಟಮುಖದ, ಟಿರಿಲೀನು ಶರ್ಟಿನ, ಸಿಲ್ಕು ಪಂಚೆಯ ಒಬ್ಬ ಎದುರಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದು ದುರು ದುರು ನೋಡಿ, "ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲವು, ಯಾರು ನೀನು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಯಾರು ನೀನು? ಹ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನನಗೂ ಅದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸಿತ್ತು. ಉತ್ತರ ಸುಲಭವಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಜತೆಗೆ, ಈಗ, ನನ್ನನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸುವವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಖುಷಿಯೂ ಆಗಿ, ಆ ಹೆಚ್ಚಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ "ಹೌದಾ?" ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ನಕ್ಕೆ. ಆತ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನನ್ನು ನೋಡುವ ಹಾಗೆ ನೋಡಿ, ನೆನಪಾದವನಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ, 'ಹೋ, ನೀನು ಗೋಪಾಲನಲ್ಲವೆ? ರಾಮ ಚಂದ್ರಯ್ಯನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು? ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಯ್ತು. ನೋಡು, ಆ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದನೆಕಾಯಿ ಇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡು ಏನು,' ಎಂದು ಹೇಳಹೇಳುತ್ತಲೇ ಯಾವುದೋ ಅಂಗಡಿಯೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅದೇ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ.

ಗಡಿಬಿಡಿಯ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಇವ. ಇವನ ಮತ್ತು ಇವನ ಬದನೆಕಾಯಿಯ ಕತೆ ತಮಾಷೆಯೆನಿಸಿತು. ಜೋಕಿಗಾಗಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದೆ. ಆತ ಸುರುವಿಗೆ 'ನಾನೇನು ಬದನೆಕಾಯಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೇ?' ಎಂದು ರೇಗಿ, ನಂತರ, 'ರಾಮಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯಾರೋ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೀಲ ಇರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಕೊಂಡು ಹೋಗಯ್ಯಾ. ನೀನೇನು ಅವರ ಮನೆಯ ಆಳೋ' ಎಂದು ಸ್ವಂತದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ. ಚೀಲವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ ನಾನು ಥಟ್ಟನೆ ಬಂದ ಯಾವುದೋ ಅನಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬೀಸಿ ಒಗೆದೆ. ನಂತರ ಮಾತ್ರ ಸಿಟ್ಟಿನ ಬದಲಾಗಿ ವಿಪರೀತ ಭಯವಾಗಿ ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಹೊರಕ್ಕೋಡಿದೆ.

ಯಾರಾದರೂ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೇನೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ

ನುಸುಳಿದೆ. ಆ ರಭಸಕ್ಕೆ, ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ನಡಿಗಿಗೆ, ಮಲವಿಸರ್ಜನೆಗೆಂದು ಕುಳಿತ ಮಕ್ಕಳು ಹೆದರಿ ಓಡಿದವು. ಹಣ್ಣು ಹೊತ್ತು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮುದಕಿಯ ಬುಟ್ಟಿ ಚರಂಡಿಗೆ ಮಗುಚಿತು. ಯಾವನೋ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕಪ್ಪು ನೆರಳು ಬಿದ್ದು ಆತ ಗೊಣಗಾಡಿದ. ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತೋರಿಸದ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಬೀದಿಗಳು, ಅಂಗಡಿಗಳು, ವಸ್ತುಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು-ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಾರರ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಹಾಗೆ. ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕುಂಚವನ್ನೆತ್ತಿ ಮಗುವಿನ ಹಾಗೆ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಸೀಟುಗಳನ್ನೆಳೆಯ ಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಬಸ್ಸಿನ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ, ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿ ರಸ್ತೆಯುದ್ದಕ್ಕೆ ಓಡಿದೆ. ಜನರೆಲ್ಲ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಸುಗುಸು ಅಂದು ನಗುತ್ತಿರಲೂಬಹುದು. ಸುತ್ತಣ ಈ ಬರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ತಾರು ಚೆಲ್ಲೆರಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ಯಾರಾದರೂ ಹುಚ್ಚು ಎಂದೋ ಕಳ್ಳ ಎಂದೋ ಬರೆದಿರಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಚೂರಿಯಿಂದ ಸಿಗದಿರಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೇ ಹುಟ್ಟು ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿರುವೆನೇ? ಅಥವಾ.....

ಈಗ ಥಟ್ಟನೆ ಗಲಿಬಿಲಿಯಾನಿ, ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನಿಂತೆ. ಮೈಕೈ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುವ ಈ ಎಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ನಾನು ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಲು ಕಾರಣ ಹುಡುಕುತ್ತ ನಿಂತೆ. ಬೀದಿಯಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೆರಳಿದೆ. ಯಾವುದೂ ಸುರಳಿತವಲ್ಲ. ಅರ್ಥ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೋ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು ಇಲ್ಲವೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದ್ದು. ಮನಸ್ಸು ಸ್ತಬ್ಧವಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು ಈ ತಿಣುಕಾಟದಲ್ಲಿ. ಸದ್ಯದ ನನ್ನ ಕೆಲಸವೇನು ಎಂಬುದೂ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಹಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆತು ಹೋಗಬಹುದು. ನಾನೂ ಮರೆತು ಹೋಗಬಹುದು.

ದೂರದ ಕ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸೊಂದು ಬಂದು ನಿಂತಾಗ, ಓಡಿಹೋಗಿ ಹತ್ತಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಬಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯಿತು ನನ್ನನ್ನು? ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಸವಾಲೇ ಇದು. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಗುರಿ ಇಲ್ಲದಾಗ ನನಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದೆಂದು ತೋರಿತು. ಹುಡುಕಾಟ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ. ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನ ಗುರಿ ಅದರ ಗುರಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾದರೂ ನನ್ನ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಗುರಿಗೊಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ರೂಪ ಬರಲಿ.

ಸೀದಾ ಹೋದೆ. ಬಸ್ಸು ಹತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಶರ್ಪ ಎಳೆದು, “ಓಯ್ ಶ್ಯಾಮರಾಯರೇ” ಎಂದಂತಾಯಿತು. ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ, “ನಮಸ್ಕಾರ ಅಂದ. ಖಾದೀ ಶರ್ಪ, ಪಾಯಿಜಾಮ, ಟೋಪಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುರುತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾತಿನ ಅಗತ್ಯ ತೋರದೆ, ಒಳನುಗ್ಗಿ ಸೀಟಿಗೆ ಒರಗಿದಾಗ, “ನಿಲ್ಲಿ ಸಾರ್, ನಾನೂ ಬರೇನೇ?” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆತ ಸಮೀಪ ಬಂದು ನನ್ನ ಬದಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಚಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಟೆರಲೀನು ಶರ್ಪಿನವನ ಜಾತಿಯಿರಬಹುದು. ಮಾತನಾಡುವುದು ಬೇಡವಾಗಿ, ಅಥವಾ ಶಬ್ದ ಸಿಗದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತೆ. ಆತ ಹರಟುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ : ಮಾರಾಯ್ತೇ, ಅವತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇ ಅಖೇರಿ. ಮತ್ತೆ ಸಿಗಲೇ ಇಲ್ಲಿ ನೀವು. ಎರಡು ವರ್ಷವಾದರೂ ಆಯ್ತೇ. ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದಿರಪ್ಪಾ. ಆದ್ರೂ ನನ್ನ ನೆನಪು ಶಕ್ತಿ ನೋಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಗುರುತು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟೆ....

ಇದೆಲ್ಲ ಏನು, ಯಾಕೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈತ ಯಾರು, ನಾನು ಯಾರು ಎಂಬುದು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಎಂಥದು ಎಂಬುದು ಒಗಟಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ನನ್ನ ಮೌನವನ್ನು ತುಂಬಲು ಆತ ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ-ಆತನಿಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದದ್ದು, ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಡುಗೆಯು ವೈಖರಿ, ಊರಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಒಡಕು, ನನ್ನ ಸ್ನೇಹದ, ಕೆಲಸದ ಪ್ರಶಂಸೆ.. ಎಲ್ಲ ಆಡಿ, ಆಡಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ‘ಹೌದಾ ಮಾರಾಯ್ತೇ, ಒಂದು ಹೆಲ್ಪು. ನನಗೊಂದು ಟೆನ್ ಥೌಸಂಡು ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಲೋನ್ ತೆಗೆಸಿಕೊಡ್ತೀರಾ?’ ಅಂದ.

ಭಪ್ಪರೇ ಮಗನೇ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಿದಾನೆ. ಹೊಸ ರೂಪ ಕೊಡಲು ತಯಾರಾಗಿದಾನೆ. ‘ಯಾವ ಬ್ಯಾಂಕು? ಯಾರು ತೆಗೆಸಿಕೊಡುವುದು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ‘ಒಳ್ಳೆ ತಮಾಷಿಯಪ್ಪಾ ನಿಮ್ಮದು. ಅಷ್ಟು ಉಪಕಾರ ನೀವು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು’ ಎಂದ. “ನನಗೆ ಬ್ಯಾಂಕೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲಸವೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡಿದ್ದೂ ವ್ಯರ್ಥ’ ಅಂದೆ. ಆತ ತಟ್ಟಕ್ಕನೆ ಮುಖ ಉಬ್ಬಿಸಿ, ಹೇಸಿಗೆ ಕಂಡವನಂತೆ, ‘ಹಾಗೋ’ ಎಂದು ಗೊಣಗುತ್ತಾ ಮೌನವಾಗಿ; ನಂತರ ತೆಪ್ಪಗೆ ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನ ಸೇಟಿನ ಸಮೀಪ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರೇಮಾಲಾಪದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ.

ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅನುಭವಗಳು. ಮೈಕೈ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಿಚೊತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಆದರೂ ಯಾವುದೂ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಟೆರಿಲೀನು, ಸಿಲ್ಕು; ಖಾದಿಜುಬ್ಬ, ಟೊಪ್ಪಿ-ಹೊರಗಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಒಳಗಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಿರುವಂತಿದೆಯೇ? ಸಂಶಯ. ಬಹುಶಃ ಒಂದೇ ಬಗೆ, ಒಂದೇ ಬಗೆ. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವರು ಹೊರಗಿನವರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದೇ? ಅಥವಾ ನಾನೇ ಹೊರಗಿನವನೇ? ಇವರಿಗೂ ನನಗೂ ನಡುವಿರುವ ಕಾರಣಗಳೇನು?

ಬಸ್ಸಿಳಿದು, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ನಿಂತೆ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಯಾಕೆ? ಮೊಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇದು. ಆದರೆ ಇದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನನ್ನಲ್ಲದಿತ್ತು. ಈ ಸಂಶಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಆಗೀಗ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಏನು ಆಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯೋ, ಹುಚ್ಚಾಟವೋ ಯಾಕೆ? ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಕಂಡು, ನನಗೀಗ ನಾನು ಇದ್ದೇನೆಯೇ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಸಂಶಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದ್ದೇನೆ-ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ನಡುವೆ ತಿಕ್ಕಾಟ ಸದಾ ಇದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೊಂದು ಸುಖ; ಇದ್ದರೊಂದು ಸುಖ. ಆದರೆ ನಾನು ಇದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಜಗತ್ತು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತದೆ; ನಾನು ಇಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡಾಗ, ಜಗತ್ತು ಇದ್ದೀಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ದುರಂತ. ಟೆರಿಲೀನು, ಖಾದಿ...ಬರುತ್ತಾರೆ, ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಸತ್ಯ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ದರ್ಶನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ರೂಪ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೂಲ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಬಹುಶಃ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಜಗತ್ತೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ದೂರದಲ್ಲೊಬ್ಬಳು ಅಂಗಡಿಯ ಎದುರು ನಿಂತದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಜಡೆ, ರವಿಕೆ, ಸೀರೆ, ಚಪ್ಪಲಿ...ಹೊರಗಿನ ಇವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಬಲ್ಲೆ. ಒಳಗಿನದನ್ನು, ಒಳಗಿನ ಒಳಗಿನದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸಲಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿ ತೋರುವುದರಲ್ಲೇ ಯಾವುದೋ ಗೂಢ ಅಡಗಿರಬೇಕು. ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲಾಗುವ ಈ ಹೊರಗಿನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತು, ಒಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನನ್ನೆದುರು ಸಾಲಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, 'ಗುರುತಿಸು, ಗುರುತಿಸು' ಎಂದು ಕೀಟಲೆ ನಗುತ್ತಾ, ಸವಾಲೆಸೆಯುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಸುಖದ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಪಾರ್ಕಿನಲ್ಲೆ ಯುತ್ಪಿದ್ಧ ಮೊದಲಿನ ದಿನಗಳ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆದ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಮಿಟುಕಿಸಿದ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಒಂದು ದಿನದ ನೆನಪು ಉರಿಯುತ್ತದೆ ಹಾ, ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮುಗುಳು ನಗೆ, ಬಿಳಿ ಸೀರೆ. 'ನಮಸ್ತೇ ಮೋಹನ ರಾವ್. ನೀವಿಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ನಲ್ಲಿ ಮೇಷ್ಟ್ರಾಗಿದ್ದೀರಂತೆ ಅಲ್ಲೇ?' ಎಂದು ಕುಲುಕುಲು ನಕ್ಕಳು. ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ನಿಂತೆ ಹೀಗೆ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವ, ಹೆಸರಿಡುವ ಈಕೆ ಯಾರು? ಯಾರೆಂದು ಕೇಳಲೇ? ಬೇಡ. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನದು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ-

ನನ್ನಂತೆಯೇ ಪಾರ್ಕಿನ ಸದಸ್ಯಳಾಗಿದ್ದ ಕೆಂಪು ಸ್ವರ್ಣನ್ನು ಕರೆದೆ. ಹಿಂದಿನ ನೋಟಗಳ, ನಗುಗಳ ಪರಿಚಯ. ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಬಂದಳು. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮರಗಳ ಗುಂಪಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ, ಸಂಗದಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಹುಟ್ಟಿಸಲು, ಸರ್ವಸುಖ ಕಾಣಲು ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂತು : ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು?" ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ?

ಹೇಗೋ ಆಯಿತು. ಎಲ್ಲೋ ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟಂತೆ. ಬಾವಿಯ ಆಳಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಬಿದ್ದು ಆಕರ್ಷಕ ಮೌನ ಕಲಕಿ ಹೋದಂತೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ್ದನ್ನು, ನನಗೆ ದಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಈಕೆ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಯೇ? ಸಿಡಿಮಿಡಿದು, 'ಹೇಗಾದರೇನು ನಿನಗೆ? x ಎಂದಿಷ್ಟು ಕೋ. ಗಂಡಸು ಹೌದಷ್ಟೇ?' ಎಂದೆ.

ಛಿನ್ನ ಕಳಚಿಕೊಂಡಳು. ಸ್ವರ್ಣ ಕೊಡವಿಕೊಂಡಳು. ಮುರಿದು ಹೋದವಳಂತೆ, ದುರುಗುಟ್ಟಿ, ಮುಖ ತಿರುವಿ ಹೊರಟೇ ಹೋದಳು.... ವ್ಯಾನಿಟಿಯನ್ನರಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಬಿಳಿ ಸೀರೆಗೂ ಕೆಂಪು ಸ್ವರ್ಣಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಈಕೆ, ಏನೋ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾ, ಒಂದು ಬೆನಿಫಿಟ್ ಡ್ರಾಮ ಆಡ್ಲೇವೆ. ಒಂದು ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ" ಅಂತ ಮುಂದೆ ಬಂದಳು.

'ಬೇಡ' ಅಂದೆ, 'ಯಾಕೆ?' ಅಂತ ಆಕೆ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ನನಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂಟರೆಸ್ಟ್ ಇಲ್ಲ; ಕೊಡಲು ಹಣವೂ ಇಲ್ಲ' ಅಂದೆ. 'ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಸಹಾಯಾರ್ಥ ಅಲ್ಲವೇ? ಇಂಟರೆಸ್ಟ್ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೋಗಿ. ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆಯಿ. ಅನುಕೂಲವಾದಾಗ ಹಣ ಕೊಡಿ' ಅಂತ ಪುಸಲಾಯಿಸುವ ಮಾತಾಡಿದಳು. "ಅಂತೂ ನಿಮಗೆ ಹಣ ಸಿಗಬೇಕಾದ್ದು ಮುಖ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತೇ ನಡೆಯಬೇಕಾದ್ದು ಮುಖ್ಯ-ಅಲ್ಲೇ? ಯಾರ ಉದ್ಧಾರವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇದೇ ಮುಖ್ಯ, ಹೊರಡಿ ಈಗ' ಅಂದೆ.

ಮುಖ ತಿರುವಿ ನಡೆದೇ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಕಾರಣಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಕೆಂಪು ಸ್ವರ್ಣ, ಬಿಳಿ ಸೀರೆ, ಟೆರಿಲೀನು ಶರ್ಟ್, ಖಾದಿ ಜುಬ್ಬ-ಎಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲದರ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾವುದೋ ಒಂದೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ನನಗೆ. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾರ್ಥ. ಈ ಕಾಮರೂಪಿ ಶಕ್ತಿ, ಬೇರೆಯಾಗುವುದು ನನ್ನನ್ನು

ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ. ನಡುವೆ ನೀಗದ ಅಂತರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ರೂಪ ಕೆಡುತ್ತದೆ-ದುರಂತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಗೊಂದಲದ ನಡುವೆಯೂ, ನನ್ನೆದುರೇ ನಡೆಯುವ ವಿಚಿತ್ರದೃಶ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ನಗು ಬಂತು ನನಗೆ. ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬೀದಿ ಅಲೆಯತೊಡಗಿದೆ. ನಾನು ಯಾರೆಂಬುದು, ಹೋಗಲಿ, ನನ್ನ ಹೆಸರೇನೆಂಬುದೂ ಇವರಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಶರ್ಫು, ಜುಬ್ಬು, ಸ್ಕರ್ಟ್, ಸೀರೆ-ನಾನು ಯಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದವರಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಯಾರು, ಗೋಪಾಲನೇ? ಶಾಮರಾಯನೇ? ಮೋಹನ ರಾವೇ? ಇರಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ಕ್ಷಣದ ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭ್ರಮೆ ಕಳೆದಾಗ ಮತ್ತೆ, ಇದಾರೂ ನಾನಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಯಾರು? ನನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸ್ಕರ್ಟ್‌ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇ ಸರಿ. ನಾನು X. ಶರ್ಫ್‌ಗೆ, ಜುಬ್ಬುಕ್ಕೆ ಸೀರೆಗೂ ತಿಳಿಸಬೇಕಿತ್ತು ನೇರಾಗಿ : ನಾನು x. ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೂ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಕಂಡು, ಭ್ರಮೆ ಹಿಡಿಸುವ, ಅರ್ಥವಾಗದ ಬಹುಶಃ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ x. ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಟೆರಿಲಿನ್ ಶರ್ಫು, ಖಾದಿ ಜುಬ್ಬು, ಕೆಂಪು ಸ್ಕರ್ಟ್, ಬಿಳಿಸೀರೆ, ಬದನೆಕಾಯಿ, ಲೋನ್, ಭದ್ರಪ್ರೇಮ, ಟಿಕೆಟ್, ಉದ್ದಾರ-ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯ ಬೇಕಿಲ್ಲ; ಕ್ರಿಯೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲ. ನಾನು x. ಗೋಪಾಲನಲ್ಲ, ಶ್ಯಾಮರಾಯನಲ್ಲ ಮೋಹನರಾವಲ್ಲ, ಆಳಲ್ಲ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕ್ಲರ್ಕ್‌ನಲ್ಲ, ಮೇಸ್ಟ್ರಲ್ಲ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲ; x. ಬೇರೆಯೇ ಎನ್ನುವ ನನಗೂ ಮೌಲ್ಯ ಬೇಕಿಲ್ಲ; ಕ್ರಿಯೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬೇಕಾದ್ದು ನಾನು ಸಾಧನನಾಗುವುದು. ನಾನು ಅಧೀನನಾಗುವುದು. ನಾನು x. ನಾನು ಬೇರೆ. ನಕ್ಕೆ. ಹೌದೇ? ಅಧೀನನಾಗಿದ್ದು ಬೇರೆ ಯಾದದ್ದಕ್ಕೇ? ಅಥವಾ ಬೇರೆ ನಿಲ್ಲಲಾಗದೆ ಅವೇ ನಾನು ಆದದ್ದಕ್ಕೇ? ನನಗೂ ಅವರು ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾರವರು? ಶರ್ಫು ಯಾರು? ಜುಬ್ಬು ಯಾರು? ಸ್ಕರ್ಟ್ ಯಾರು? ಸೀರೆ ಯಾರು? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ಬೇರೆ ಅವರು. ಅವರಿಂದ ಬೇರೆ ಅವರು. ಅವರು, ನಾನು, ಎಲ್ಲರೂ ಬಹುಶಃ ಅಪರಿಚಿತ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡು ತ್ತಿರುವ ಕುರುಡರು. ಭಯವೆನ್ನಿಸಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ ವರಿಷ್ಟ ಮಿತಿಯನ್ನೂ ದಾಟದ ಅನುಭವ. ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಅರಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಗುರುತೇ ಹತ್ತದೆ, ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಈ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅರ್ಥಹೀನವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಎಲ್ಲೋ ಏನೋ ತಪ್ಪಿದೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಗೋಜಲಿನಿಂದ, ಈ ತಳಮಳದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲು ಈಗ ಉಳಿಯುವ ದಾರಿ ಎಂದರೆ, ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನನ್ನ ಬೇರನ್ನು ತಡವಿ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಗುಂಟ ಸಾಗಬೇಕು. ಹೊರಟ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕು. ಹೊರಟಿದ್ದೆಲ್ಲೆಂದ? ಕಾರಣದು ಯಾರು?-ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಪರಿಚಯದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು.

ತಾಯಿ? ಥಟ್ಟನೆ ನಿಂತೆ. ತಾಯಿ? ತಾಯಿ? ಎಲ್ಲಿರಬಹುದು ತಾಯಿ? ಯಾರಿರಬಹುದು ತಾಯಿ? ಹೇಗಿರಬಹುದು ತಾಯಿ? ಬರಿಯ ಬಣ್ಣಗಳ ಕಲಬೆರಕೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು ನಿಂತೆ. ಆಹಾ ದುರಂತವೇ, ತಾಯಿಯ ಗುರುತೂ ಸಿಕ್ಕದಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದೇನೆಯೇ? ನಾನು ಹರಿಹಂಚಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ ಎನಡ ಭಾವಕ್ಕಾಗಿ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಏರಿಳಿತಗಳು ಹಿಂಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೋ ಆಲೋಚನೆ. ಎಲ್ಲೋ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆ. ಎಲ್ಲೋ ಚಲನೆ.

ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಚಲಿಸಿರುವ ಕಾಲುಗಳು. ಮುಗಿಯದ, ಗುರಿಮುಟ್ಟಿಸದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಕಾಲುಗಳು. ಈ ಕಾಲುಗಳಿಗೊಂದು ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಎಷ್ಟು ನಡೆದರೂ, ಎಲ್ಲಿ ಅಲೆದರೂ, ಸೀಮೋಲ್ಲಂಘನೆ ಮಾಡದೆ, ಕಾಡಿನತ್ತ ಹೋಗದೆ, ಅಪರಿಚಿತ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೊಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಮೂಲದಲ್ಲೇ ವಿಶ್ರಮಿಸಲೆಂದು, ಆಳದ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಾಗಲ್ಲ.

ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಕಟ್ಟಡಗಳ ಬದಿಗೆ, ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ, ಚರಂಡಿಯ ಮೇಲೆ, ಬೀದಿಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದೂ ನಡೆದೂ ಕೊನೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ.

ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತೆ. ಇದು ನನ್ನ ಮನೆಯೇ? ಭೂಮಿ ಉರುಟಾದದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿನೋ? ತರ್ಕದ ತಮಾಷೆಗೆ ನಗೆ ಬಂತು. ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಇದು ಯಾರ ಮನೆ? ನನ್ನದೇ? ನನ್ನದೆಂದರೆ ಯಾರದು? ಗೋಪಾಲನದೇ?

ಶ್ಯಾಮರಾಯನದೇ? ಮೋಹನರಾವ್ವೇ? ಅವರಾರೂ ನಾನಲ್ಲ. ನಾನು X. ಮನೆಯೆದುರು ನೋಡಿದೆ. ಯಾವ ಗುರುತೂ, ಸ್ಯಾನ್‌ಬೋರ್ಡ್ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನದೇ ಇರಬಾರದೇ ಈ ಮನೆ?

ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ನಿಂತೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಗುಹೆಯೊಳಗಿನ ಆಳದಿಂದ ವರ್ತುಲ ವರ್ತುಲವಾಗಿ ಏರಿ ಬಂದು ಕೇಳಿಸದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಒಳಗಿಂದೊಂದು ಗಂಡಸಿನ ದಪ್ಪದ್ದನಿ ಕೇಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ : ನೀನು ನನ್ನ

ಹೆಂಡತಿಯೇ ಅಲ್ಲ. ಹೊಲೆಸೂಳೆ ನೀನು. ಮಕ್ಕಳಾವುವೂ ನನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವಲ್ಲ...

ತಮಾಷೆಯೆನಿಸಿತು. ಯಾರಿಗೆ ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ನಿಂತೆ.

ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಹೊರಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆ. ದಪ್ಪ ತೋಳು, ದಪ್ಪ ದೇಹ, ದಪ್ಪ ಮೊಲೆ, ಯಾರೀಕೆ?

ಆಕೆ ಒಳಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ದಪ್ಪ ದೇಹ. ಕಪ್ಪು-ನನ್ನ ಮೈಯ ಹಾಗೆ. ಪಪ್ಪಾಯಿ ಹಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದ ದಪ್ಪ ಮೊಲೆಗಳು. ಯಾಕೋ ಅಸಹ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತೆ. ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮೊಲೆಗಳು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದು, ಬಂದು ನನ್ನ ಬಾಯನ್ನು ತುಂಬಿದವು. ಜುಮ್ಮೆಂದಿತು. ಪೂತನಿಯಿರಬಹುದೇ? ಭಯವಾಯಿತು.

ನಾನು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲ. ಖಂಡಿತ ಭಯದಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ-

ಢತ್, ಕನಸು ಕಾಣುವುದು ಕೆಟ್ಟದು ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕಣ್ಣು ಹೊಸಗಿ ಎಚ್ಚರಾಗಿ ನಿಂತೆ. ಉಹ್ನೂ, ನಿಲ್ಲಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಯನ್ನು ತುಂಬಿದವು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಾನು ಕುಸಿದು ಸಣ್ಣಗಾದೆ. ಎಲ್ಲ ಮರೆತು, ಹೊಸ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ದನಿಯೆತ್ತಿ ಅಳತೊಡಗಿದೆ. ಅಹಾ, ಮೊಲೆಗಳು ಹಾಲು ಸುರಿಸಿದವು. ದಪ್ಪ ತೋಳುಗಳು ಬೆಳೆದೂ ಬೆಳೆದೂ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟು ದೇಹವನ್ನೆತ್ತಿ ಆಡಿಸಿದವು.....

ಕ್ಷಣ ಕಳೆದಾಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಶೂನ್ಯ ಸುತ್ತಲೂ. ಬಯಲು ಸುತ್ತಲೂ, ಒಂಟಿ ಮನೆ ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕೆಯ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿದೆ ಎದುರು. ಅಹಾ, ತಾಯಿಯೇ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಮೂಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ನನ್ನ ಮನೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಆಕೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಮಸುಕಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ಹಳೆಯ ದಿನಗಳ ನೆನಪಿದೆ. ದಪ್ಪ ದನಿ ನೆನಪಿದೆ. ಅರ್ಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಿಸ್‌ಕೇಟುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಅಮ್ಮನನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ.

ಆ ದಪ್ಪ ದನಿ-ಅಪ್ಪನದ್ದೇ ಇರಬೇಕು-ಹೊಲೆಸೂಳೆ ನೀನು. ಮಕ್ಕಳಾವುವೂ ನನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವಲ್ಲ.....

ಯುರೇಕಾ, ಯುರೇಕಾ..... ಅಹಾ, ತಿಳಿಯಿತಯ್ಯಾ, ನಾನು ಯಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತಯ್ಯಾ-ಸೂಳೇಮಗ. ಸೂಳೇಮಗನಯ್ಯಾ ನಾನು. ಗೋಪಾಲನಲ್ಲ, ಶ್ಯಾಮ ರಾಯನಲ್ಲ, ಮೋಹನರಾವಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವರ್ತಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ x ಕೂಡಾ ಅಲ್ಲ. ಸೂಳೇಮಗನಯ್ಯಾ ನಾನು. ಟೆರಿಲೀನ್ ಶರ್ಟಿಗೆ, ಖಾದೀ ಜುಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಕೆಂಪು ಸ್ವರ್ತಿಗೆ, ಬಿಳಿ ಸೀರೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕು : ನೀವು ತಪ್ಪು ತಿಳಕೊಂಡಿದ್ದೀರೋ-ನಾನು ಆಳಲ್ಲ, ಕ್ಲಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲ, x ಅಲ್ಲ, ಮೇಸ್ಟ್ರಲ್ಲ-ಸೂಳೇಮಗನಯ್ಯಾ ನಾನು ಅಥವಾ ಯಾವ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಅಯ್ಯಾ, ಸೂಳೇಮಗನಯ್ಯಾ ನಾನು. ನೀವು ಬೇರೆ, ನಾನು ಬೇರೆ, ಪರಸ್ಪರ ಎಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಆದರೂ ನೀವೇ ಅಯ್ಯಾ ನಾನು. ಇಗೋ ಒಪ್ಪಿದನಯ್ಯಾ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನಯ್ಯಾ ನಿಮಗೆ.....

ಪ್ರಾಸಕ್ತೆ, ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಗೆ ನನಗೇ ಖುಶಿಯಾಗಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕೆ. ಒಳಗೆ ಖಾಲಿಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಫೋಟೋ, ನಗುವ ತರುಣನ ಫೋಟೋ ಇತ್ತು. ಸೂಳೇಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತಾನೆ ಕಳ್ಳ, ಆಹಾ, ನಾನೇ ಇರಬಹುದೇ ಅದು? ಇರಬೇಕು. ಒಳ ಹೋಗಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿತು. “ಸೂಳೇಮಗನೇ, ನಗ್ತಿಯಾ” ಅಂತ ಕೇಳಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿತು.

ನನ್ನ ನಗುವಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸದ ಒಳಗಿನ-ಹೊರಗಿನ ದರಿದ್ರ ಮೌನ. ಅಳುವ ವಾತಾವರಣ. ಈ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಳಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಅತ್ತೆ. ನನ್ನ ನಗು, ಫೋಟೋದ ನಗು, ಈಗ ನನ್ನ ಅಳು, ಫೋಟೋದ ನಗು, ನಾನು, ಫೋಟೋ.....ಭೇದವಿಲ್ಲವೆನ್ನಲೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು.

ಒಳಹೋಗಬೇಕು, ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಮೀಪ. ನನ್ನ ಫೋಟೋದ ಸಮೀಪ. ನನ್ನ ನಗುವಿನ ಸಮೀಪ. ಒಳಹೋಗಬೇಕು ಹೋಗಿ, ನಗಬೇಕು.

ಆದರೆ, ಸಂಶಯ. ಇದು ನನ್ನ ಮನೆಯೇ ಎಂದೇನು ಗ್ಯಾರಂಟಿ? ನಾನು ಅವಳ ಮಗನೇ ಎಂದೇನು ಗ್ಯಾರಂಟಿ? ಅದು ನನ್ನ ಫೋಟೋವೇ ಎಂದೇನು ಗ್ಯಾರಂಟಿ?

ಕನಿವಿಸಿಯಿಂದ, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಾ ನಿಂತೆ.

ಸುಳ್ಳುಗಳು

ಮೃಗಗಳು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರವು; ಆದುದರಿಂದ ಸುಳ್ಳನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರವು. ಮಾನವರು ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಲ್ಲರು; ಆದುದರಿಂದ ಸುಳ್ಳುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ಮೃಗಗಳಿಗೆ ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲ; ಮಾನವರಿಗೆ ಭಾಷೆಯುಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಇರುವ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಸುಳ್ಳುಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆ ಶಕ್ತಿ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಈ ಪುಟ್ಟ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಉದ್ದೇಶ. ಕುರುಬರ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ 'ತೋಳ ಬಂತು, ತೋಳ' ಎಂದು ಕೂಗಿ, ತನ್ನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಓಡಿ ಬಂದ ಊರಿನ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕ ಕತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅಪಾಯಕರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಒದಗಿದಾಗ ತನ್ನ ಗುಂಪಿನ ಇತರ ಮೃಗಗಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಕೆಲವು ಮೃಗಗಳೂ ಕೂಗುವುದುಂಟು. ಈ ರೀತಿಯ ಕೂಗನ್ನು ಮೃಗಗಳು ಕುರುಬರ ಹುಡುಗನಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾರವು. ಅಪಾಯದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಈ ಕೂಗಿಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿಕಟತಮ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವುಂಟು; ಎಂದರೆ ಈ ಅಪಾಯಕರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಕೂಗು ಹೊರಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ತೋಳಗಳಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ 'ತೋಳ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಈ ರೀತಿಯ ನಿಕಟತಮ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ : ಎಂದರೆ, ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ತೋಳವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತೋಳಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲೆವು. ತೋಳಗಳನ್ನು ನೋಡದವರೂ ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲರು. ಎಂದರೇನಾಯಿತು? ಮೃಗಗಳು ತಮ್ಮ ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕೂಗುಗಳಿಗೆ ಆ ಆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆ ಆ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋದಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳು ನಡೆದಿರಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೇ, ದೈಹಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳು ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಮಾನವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿಯ ಉಪಾಧಿಗಳಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇತರ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ನಾವು ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲೆವು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ನಾವು ಮಾತನಾಡುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ತೊಂಬತ್ತೆದು ಪಾಲು ಈ ರೀತಿಯವು, ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥಗಳು ಸೂಚಿಸುವ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಶಬ್ದಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಈ ರೀತಿ ಕಡಿಮೆಹೋಗಿ ಬಲ್ಲುದಾದುದರಿಂದಲೇ ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಕಾವ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು. "ಕಿವಿ, ಚರ್ಮ, ಕಣ್ಣು, ನಾಲಗೆ ಮತ್ತು ಮೂಗುಗಳೆಂಬ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯಗಳಾದ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳನ್ನು ಕಿವಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅಭಿವೇಶಗೊಳಿಸುವ ವಿಮಲಸ್ವರೂಪೆಯೂ ಭುವನಸ್ತುತೆಯೂ ಆದ ವಾಗ್ವೇದಿಗೆ ಶಬ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ" ಕೇಶಿರಾಜನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧ್ವನಿಭಿನ್ನವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಭಾಷೆಗೆ ಇರುವ ಅನೇಕ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಈ ಶಕ್ತಿ ಮೃಗಗಳ ಕೂಗುಗಳಿಗೂ ಉಂಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಕೂಡುವ ಬಯಕೆಯಿರುವ ಒಂಟಿ ಮೃಗವೊಂದು ಒಲವಿನ ಕರೆಯನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅದೇ ಜಾತಿಯ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಅದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಸದ್ಯಃಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ವಿಮೋಚನೆಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಮಾನವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಮೋಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಆಡಿದ ಒಂದು ಮಾತಿಗೂ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೂ ತಾಳೆಯಾಗದಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ 'ತಾಳೆಯಾಗದಿರುವಿಕೆ' ಯಾವಾಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ? ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೂ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿಮೆ ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದ್ದಾಗಲೇ ತಾನೆ? ಮೃಗಗಳ ಕೂಗುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚ್ಛೇದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಮಾನವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಾನವರು ಸುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಶಕ್ತರಾಗಿರುವುದು!

ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಸಾಕ್ಷಿಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ 'ಗುರು, ಲಘು, ಅಕ್ಷರ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನ ಸ್ಕೂಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇದು :

೧ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ ಅವರ ಲೇಖನದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ-ಗುರು ಲಘು – ಎರಡೇ ಕನ್ನಡ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಎಂದಿದೆ.

(ಅ) ಇಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ಭಂದಸ್ಸು' ಎಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ 'ಪ್ರಾಕೃತ ಭಂದಸ್ಸು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ದೇಶ್ಯ ಭಂದಸ್ಸು, ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಭಂದಸ್ಸು ಎಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದಾದ ದ್ರಾವಿಡ ಅಂಶ ಭಂದಸ್ಸು ಎಂದಲ್ಲ.

(ಆ) ಹರಿಣೀಫ್ಲತವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲೂ ಫ್ಲತ ಇದೆ ಮೂರಲ್ಲದೆ ಇತರ ಮಾತ್ರಾಲಯಗಳಲ್ಲ ಏತ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯ.1

1 ಇದೇ ಲೇಖಕನ 'ಹರಿಣೀ ಫ್ಲತ .ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ" : ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ ೪೫-೪.

೨. ಅದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು...' ಎಂಬ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 'ಮಿಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕು; ಸ್ವರದ ಮುಂದಿನ ಅನುನಾಸಿಕವನ್ನು ಎಳೆದು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ." ಎಂಬ ಮಾತು.

(ಆ) "ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ' ಎಂದರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಗೆ 'ಮಾಡುವುದು, ಎಂದರೆ "ಮಿಂ" ಎಂಬುದನ್ನು ಅಂತ್ಯದ ಅನುನಾಸಿಕವನ್ನೆಳೆಯದೆ, ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಮರು ಮಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಎಳೆಯಲೂ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲ. ಅನುನಾಸಿಕವನ್ನು ಎಳೆಯುವುದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ. ಆದುದರಿಂದ 'ಊ? ಎಂಬ ಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕು 'ಮಿಂಚು ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಎಳೆಯಬಹುದೆಂದರೆ ಅದು ಅರ್ಥದ, ಭಾಷೆಯ ಕೊಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತ ಅಧಿಕವ್ಯಸಂಗವೂ.

(ಆ) ಇಲ್ಲಿ ಫ್ಲತ ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ; ಐಚ್ಛಿಕ. ಫ್ಲತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯವೂ ಇರುತ್ತವೆ.

(ಕ) ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ :

೩

ಈ/ವಿಶ್ವ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದೆನದಕೆ ಮಿಡುಕು/ತ'

ಇಲ್ಲಿನ 'ಈ' ಅನಿವಾರ್ಯ ಫ್ಲತ, ಅಂದರೆ, ಫ್ಲತವಾಗದೆ ಲಯ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

(ಃ) ಎರಡನೆಯದಾಗಿ :

೩ ೫ - ೪ ೪

ಮಿಂಚು | ಮಿಂಚನು | ಸೆಣಸುವ | ತೆರದಿ

--

ಸಿಡಿಲು | ಸಿಡಿಲನು | ಸೆಣಸುವ | ತೆರದಿ

ಇಲ್ಲಿ ಫ್ಲತ ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲದೆಯೂ ಲಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಸಾಧ್ಯ, ೪-೪ ಕೈ ೩-೫ರ ಪರಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಫ್ಲತ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಐಚ್ಛಿಕ ಫ್ಲತ.

1 ಈ ಪಾದದ ಆಕರ ಪ್ರಕೃತ ಮರೆತುಹೋಗಿದೆ.

(ಗ) ಎರಡನೇ ಪಾದದ 'ಸಿಡಿಲು' ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ. ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ (ಮೂಲ ನೋಡಿ). ಎರಡನೇ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಪದ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲೆರಡು ಗಣಗಳನ್ನು ೩-೫ ಆಗಿಯೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಪಾದ ಅಭಿರುಚಿಗೆ

ಬಿಟ್ಟದ್ದು : ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು ಎನಿಸಿದರೆ ೩-೫ ಆಗಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ, ಇಲ್ಲ ಫಲಿತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೇ ರೋಮಾಂಚನವಾಗುತ್ತದೆ ಎನಿಸಿದರೆ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಕವಿಯ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಏನಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲಾಗದು.

೩ “ವೈಯಾಕರಣರು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆ”ಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ.

(ಅ) ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಲವನ್ನು ಅಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾನ ಮಾತ್ರೆಯೆ – ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿರುವ ವಿಚಾರ. ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ವ್ಯಂಜನ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದು ಎಂಬುದು ವೈಯಾಕರಣರೇ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು. ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದ ಮೇಲೆ ಅದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ”ಮಾತ್ರೆಯ ಮಾತೇ ಅಸಂಗತ, ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ. ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ದೋಸೆಯುಂಟೆ? ಆದುದರಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದ ವ್ಯಂಜನವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಕಾಲದ ಮಾನ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯೆ ಎಂಬ ವೈಯಾಕರಣರ ಮಾತನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬೇಕು.

(ಆ) ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ವೈಯಾಕರಣರು ಇಂಥ ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ನೀಡಿರಲಾರರು. ಮೊದಮೊದಲು ಈ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದವರಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ದೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದು ಭಾರತೀಯರ ಜಾಯಮಾನ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ತುಂಬ ಸಾಧ್ಯ. ವಿಕರಣದಿಂದ ವ್ಯಾಕರಣ ತಾನೆ. ಎರಡು ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸೋಣ :

(ಕ) ಅಕ್ಷರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ. ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅದರ ವಿಷಯಬೇಡ. ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಸ್ವರದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದು ಎಂಬುದು ನಿಷಯ. ನಿಜ. ‘ಕ್’ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವರವೊಂದನ್ನು ಹಿಂದೂ ಮುಂದೂ ಸೇರಿಸಿದಾಗ, ಅಕ್ ಎಂದೋ, ಕ ಎಂದೋ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದಾಗಿರುವಾಗ ‘ಕ್’ ಎಂಬುದರ ಸ್ವರೂಪ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು, ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆನಿಸುವಷ್ಟು ಸರಳವಾದ ರೂಢಿಯಿಂದ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಚಾರ. ಇದೂ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಂಜನಗಳ ಉಚ್ಚಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ಅವಶ್ಯವಲ್ಲ. ಸ್ವರದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ “ಶ್” ಮತ್ತು “ಸ್” ಗಳನ್ನು (ಇದರೊಡನೆ `ರ್’ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು) ಉಸಿರಿದ್ದಷ್ಟೂ ಇವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗಲೂ ಕೇಳತಕ್ಕವರಿಗೆ ಆ ವ್ಯಂಜನಗಳ ಖಚಿತವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಉಸಿರಿನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ವ್ಯಂಜನಗಳ ಉಚ್ಚಾರ ಸಾಧ್ಯವೆಂದಾಯಿತು. ಇಂಥ ಎಡೆಗಳ ಸುಳುಹು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವರದ ಸಂಸರ್ಗ ಹೇಳಲಾಗದೆ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದೋ ಏನೋ!

(ಋ) ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ದಾರಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ : ‘ಅ’ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯೆ. ಒಂದು ಹ್ರಸ್ವ, ಒಂದು ಲಘು, ‘ಕ’ ಎಂಬುದೂ ಒಂದು ಹ್ರಸ್ವ, ಒಂದು ಲಘು, ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯೇ, ‘ಕ್’ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡೂ ಅದು ಹೇಗೆ ಒಂದೇ ಮಾತ್ರೆಯೆ? ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ವೈಯಾಕರಣರನ್ನು ಕಾಡಿರಬೇಕು. 2 ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಅವೆರಡೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿವೆ. “ಕ್” “ಅ” ಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಮಾತ್ರೆಯಾದರೆ ‘ಕ್’? ಪ್ರಾಯಶಃ ಅದರ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವಂಥ ತರ್ಕದಿಂದ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಿ ಸ್ವರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಳತೆಯ ಪದ್ಧತಿ ಕಾರಣ ವಿರಬಹುದು, “ವತ್ಸ್ಯ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಂದೂ ಸ್ವರವಿಲ್ಲದೆ

1 ಇದು ಶಕಾರ ಸಕಾರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿದವರು ಗಮನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥದು (ಬುಶ್...ಮತ್ತು ಬುಸ್....ಗಳಲ್ಲಿ ಬು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಚ್ಚಾರ)

2 “ಕ್” “ಎಂಬುದು ಒಂದುವರೆ ಮಾತ್ರೆಯೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ‘ಕಾತ್ಸ್ಯ’ ಒಟ್ಟು ಮೂರೇ ಮಾತ್ರೆಯೆಗಳು,

ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ಮಾತ್ರಗಳು ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಿದ್ದು ನಾ ಕಾಣೆ. ಇವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳು.

‘ತ್, ಸ್’ ಎಂಬೆರಡು ವ್ಯಂಜನಗಳ ಉಚ್ಚಾರ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ? – ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆಯೇ ‘ಕಾರ್’ ಎಂಬುದು ಎರಡು ಮಾತ್ರಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ‘ತ್ ಆ ರ್?’ ಎಂಬ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿವೆ. ‘ಕಾರ್ತ್ವ್ಯ’ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ‘ಕಾರ್?’ ಎರಡು ಮಾತ್ರೆಯಾದರೆ ತ್ ಸ್ ನ್ ಮ್ ಅ-ಇವಿಷ್ಟು ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿವೆ. ಯಾವ ಯಾವ ವರ್ಣ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ? ಅ, ಕ, ಗ್ನ; : ರ್ಷ್ಯ, ರ್ಷ್ಯ, (ಕೊನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಲಗ್ನ ವರ್ಜ್ಯ, ವತ್ಸ್ಯ, ಕಾರ್ತ್ವ್ಯ, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿನಂತೆ; ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ವಿಹೀನ ಶಬ್ದದ ಆದಿಘಟಕವಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು) ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಆಕಾರಗಳು ಒಂದೇ ‘ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವಲ್ಲ, ಕ್ರಮಶಃ ಇಳಿವರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪಡೆಯುವ ಕಾಲಭಾಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಕಾಲವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತವೆ. ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಸ್ವರವನ್ನು, ಒತ್ತನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ವೈಯಾಕರಣರು ಸ್ವರದೊಡನೆ ಸೇರಿದಾಗ ವ್ಯಂಜನಗಳೂ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯಾಗಿ ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ಅರ್ಧಮಾತ್ರೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು.

೪ ‘ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಲವನ್ನು ಅಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾನ ಮಾತ್ರೈ’- ಎಂಬ ವಿಚಾರ.

(ಅ) ಒಪ್ಪಬೇಕಾದ್ದು. ಆದರೆ ಉಚ್ಚರಿಸದಿರುವ ಕಾಲವೂ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅದೂ ಅಳತೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೂ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರೈಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

(ಆ) ಫ್ಲತಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ವಿಲಂಬಗಳು, ಮೌನಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಫ್ಲತದಲ್ಲೂ ಅಂತ್ಯಭಾಗ, ಭಾಗಗಳು ಮೌನವಾಗಬಲ್ಲದು.

1 ‘ಅ’ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯೇ? ಎಂಬ ನನ್ನ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ‘ಅ’ ಎಂಬುದು ಅಂತ್ಯಾಘಾತವಿಲ್ಲದ್ದಾಗಿ ಹೇಗೂ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿರುವ ‘ಛಂದೋ ಮೀಮಾಂಸೆ’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದೆ.

ತಪ್ಪಿರಲಿ | ನೆಪ್ಪಿರಲಿ | ಒಲಿವುದು ನನ್ನಾನೆ

ಈ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತಪ್ | ಪಿರಲಿ, ನೆಪ್ | ಪಿರಲಿ- ಎಂಬ ವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್, ನೆಪ್ ಎಂಬಿವು ಮೂರು ಮಾತ್ರೈಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ‘ತ’ ಮತ್ತು ‘ನೆ’ ಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಸ್ವರಗಳಾದುದರಿಂದ ಒಂದು ಮಾತ್ರೈ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ‘ಪ್’ ಇನ್ನೆರಡು ಮಾತ್ರೈಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. “ಪ್” ಎಂದ ಮೇಲೆ ಉಸಿರೂ ಇಲ್ಲ, ಧ್ವನಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ‘ಪ್’ ಆದ ಮೇಲಿನದು ಮೌನ. ಅದೂ ಅಳತೆಗೆ ಸಿಗತಕ್ಕದ್ದೇ, ಅಂತೆಯೇ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಶಬ್ದ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಯಬ್ದ ವಿಲಂಬಗಳೂ, ಉಚ್ಚರಿಸದಿರುವ ಕಾಲ. ಉಚ್ಚರಿಸದಿರುವ ಕಾಲವನ್ನೆಳೆಯಲೂ ಮಾತ್ರೈಯೇ ಮೌನ.

೫ ಫ್ಲತಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರೈ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ –

(ಅ) ಫ್ಲತಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರೈ, ಮೂರು ಮಾತ್ರೈಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ಫ್ಲತ-ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೈಯಾಕರಣರಿಗೂ ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ.

(ಆ) ಕಂದ ಪದ್ಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ “ಹಾ ರಾಮಾ” ಎಂದು ಸೀತೆ ಬಾಯಳಿದತ್ತಾಗ ಆಗಲಿ, “ಕು ಕ್ಕೂ ಕೋ” ಎಂದು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಕೂಗಿಸಿದಾಗ ಆಗಲಿ “ಮಾ” ಮತ್ತು “ಕೂ” ಬರೆಹದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದೀರ್ಘವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದುವೆ ಹೊರತು ದೀರ್ಘವಾಗಿ, ಗುರುವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು, ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವಂತೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರೈಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ

ಫಲಿತಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಮಾತ್ರಗಳೇ ಆಗುವಂತೆ ಎಳೆದು ಹೇಳಿದರೆ ಲಯ ನೆಗೆದುಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಂದಸ್ಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಫಲಿತಗಳಲ್ಲ. 1

(ಇ) ಬೇಡ. ಗದ್ಯವೆಂದುಕೊಂಡು ಎಳೆದು ಹೇಳೋಣ. ಆಗಲಾದರೂ ಮೂರೇ ಮಾತ್ರ, ಅಂದರೆ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಲಘುವಿನ ಸರಿಯಾಗಿ ಮೂರರಷ್ಟು

1 'ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ'ಯಲ್ಲಿ ಫಲಿತ ಸ್ವರವನ್ನೂ ಗುರುವೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಕಾಲವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಏನು ಗ್ಯಾರಂಟಿ? ಆದುದರಿಂದ ವೈಯಾಕರಣರಿಗಾಗಿ ಭಂದಸ್ಸು ಬಿಟ್ಟರೂ ಅವು ಫಲಿತವಲ್ಲ.

(ಈ) ಭಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಕಾರರೂ ಗುರುವನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿದ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಬಂದರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಯತಿ ಹೇಳುವುದು ಉಂಟು.

(ಉ) ವೈದಿಕ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಾಲಯ ಕಾಣದಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯ ಫಲಿತವನ್ನು ಹುಡುಕುವಂತಿಲ್ಲ.

(ಉ) ಶ್ರೀತಕಮಲಾಕುಚಮಂಡಲ

ಧೃತ ಕುಂಡಲ ಏ

ಕಲಿತ ಲಲಿತ ವನಮಾಲಿ

ಜಯಜಗದೀಶಹರೇ ||

ಎಂಬ ಗೀತೆಗೋವಿಂದದ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಎರಡನೇ ಪಾದಾಂತ್ಯದ, ಆರು ಮಾತ್ರಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ 'ಏ' ತ್ವಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೊಂದು ಫಲಿತವನ್ನು ಆಲಾಪವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಗುರುವಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಫಲಿತ ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ 1

೨ ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ನಿಯಮದಲ್ಲೂ, ಭಂದೋನಿಯಮದಲ್ಲೂ 'ಮಾತ್ರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಎಂಬುದು ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ – ಎಂಬ ವಿಚಾರ:

(ಅ) ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅರ್ಥ ಹಾಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

(ಆ) ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಭಂದಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಭಂದೋವಿದರು ಸಂಗೀತದಿಂದಲೂ "ಮಾತ್ರ"ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ಅಕ್ಷರವೆಂಬ ಅರ್ಥವಿದ್ದು

1 ವಿವರಗಳಿಗೆ 'ಹರಿಣೀಫಲಿತ-ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ' ಲೇಖನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ವೈದಿಕ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಅಕ್ಷರ ಪಾಠದ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದಿರಬಹುದು.

೨. ಒತ್ತಕ್ಷರದ ವಿಚಾರವಾಗಿ-

(ಅ) ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಅಕ್ಷರ, ಒತ್ತಕ್ಷರ ಎಂದಾಗಿರಬೇಕು, ಆದುದರಿಂದ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಪದ ಒತ್ತಕ್ಷರವಿರಬೇಕು.

(ಅ) ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಂಜನ ಮಾತ್ರ ಎಂದೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಸೇರುವುದು ಎಂಬರ್ಥವಿರಬೇಕು. ಕೂಡು, ಸೇರು, ಒಂದಾಗು ಎಂಬರ್ಥದ ಒತ್ತು.

(ಇ) ಹೀಗೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ಅಂಥ ಸೇರಿಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರ ಗುರುವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಕನ್ನಡದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನಂತರ ಸೇರುವ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಕೇತಗಳು ಮೊದಲ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಕೇತದ ಕೆಳಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಕ್ಷರವೆಂಬುದು ಕೆಳಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡಿರತಕ್ಕವು ಎಂಬರ್ಥದ್ದಿರಲಾರದು. ಈ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಮಾತ್ರಾಪದ್ಧತಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ 'ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರದ ಹಿಂದಿನದು' ಎಂಬುದು ಒತ್ತಕ್ಷರದ ಹಿಂದಿನದು' ಎಂದು ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೆ.

೮ 'ತಲ್' ಎಂಬುದು ಗುರು ಇತ್ಯಾದಿ -

(ಅ) 'ತಲ್' ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಂಜನಾಂತ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಗುರುತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು, ವ್ಯಂಜನಾಂಗವೂ ಆಗಿರುವ ಬಿಂದು ವಿಸರ್ಗಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ಗುರುತ್ವ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

(ಆ) ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ವ್ಯಂಜನ ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಗುರುತ್ವಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರದ ವ್ಯಂಜನ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರಸ್ಪರದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಗುಣಿತಾಕ್ಷರವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಇ) ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರದ ಮೊದಲ ವ್ಯಂಜನ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರದ ಗುರುತ್ವಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೆಲಬಾರಿ ಗತಿಯ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಕೆಲಬಾರಿ ಓದುಗನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ಈ ಮೊದಲ ವ್ಯಂಜನ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವರವನ್ನು ಅದು ಲಘುವಾಗಿರಲಿ ಗುರುವಾಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಬಾಧಿಸದೆ, ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ವ್ಯಂಜನಗಳಲ್ಲೇ ಸೇರಿ ಗುಣಿತಾಕ್ಷರವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

“ಅರಸುಗಳಿಗಿದು ವೀರ ದ್ವಿಜರಿಗೆ” ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ರದ್-ವಿ' ಅಲ್ಲ; 'ರ-ದ್ವಿ. ದ್ ವ್ ಗಳೆಂಬಲ್ಲಿ 'ದ್' ಹಿಂದಿನದಕ್ಕೆ ಸೇರದೆ ಮುಂದಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ವಿವರ ಪ್ರಕೃತ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ದೀರ್ಘಸ್ವರದ ಮುಂದೆಯೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

೧೦ ತಲ್ ಲಣಿಸುತ ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಲ್' ಎಂಬುದನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತೇವೆ-ಎಂಬ ವಿಚಾರ.

(ಅ) ಇದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೀಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

(ಆ) 'ತಲ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಲ್' ಎರಡನೇ ವ್ಯಂಜನ ಅಲ್ ಎಂದಾಗ ಮೊದಲ ವ್ಯಂಜನವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲ ಸ್ವರದ ಅನಂತರದ ವ್ಯಂಜನ ಎನ್ನೋಣ.

(ಇ) ಈ ವ್ಯಂಜನವು ಅನುನಾಸಿಕಗಳೂ, ಪಾರ್ಶ್ವಿಕ ಘೋಷಗಳೂ (ಲ್, ಳ್) ತಾಡಿತ ಘೋಷವೂ (ರ್), (ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಶಕಟ ರೇಫೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರೋಣ) ನಿರಂತರ ಘೋಷಗಳೂ (ವ್, ಮ್), ರಳವೂ, ಹ್ರಸ್ವ ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಸಶಬ್ದ ಫುತ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣೆರೆದು, ಕಳ್-ಕುಡಿದು, ಕಳ್-ತಲೆಯು, ಒರ್-ಕುಡಿತೆ, ಅವ್-ವೆಯರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಂತೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಂಜನ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

(ಈ) ಸ್, ಶ್, ಷ್, ಹ್ ಗಳು ಹಾಗೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ವರಂಹಿತ ಫುತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್-ಸ್ಪುರಿತ, ಆಹ್-ಲಾದ, ಕಷ್-ಟಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

(ಉ) ಇತರ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಬಂದಾಗ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಫುತವಾಗುತ್ತದೆ, ತಪ್-ಪೆಸಗಿ, ಕೆಚ್-ಚನೆಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

(ಉ) ದೀರ್ಘಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಂಜನ ಬಂದರೂ ಆ ಸ್ವರವೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ತನ್ನ ಘಟಕದ ತೀರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾಲ್- ವಿಡಿದು (ಕಲ್-ವಿಡಿದು ಎಂಬುದರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ), ಪಾಲ್ ಮಸೆದು (ಪಲ್-ಮಸೆದು....), ಕಾರ್-ಮುಗಿಲು, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ.

(ಋ) 'ಉ' ನಂತಾಗದೆ ದೀರ್ಘವೇ ಫುತವಾಗುವುದೂ, ಮುಂದಿನ ವ್ಯಂಜನ ಇತರ ವ್ಯಂಜನಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ, ಸ್ವರವನ್ನೆದುರುಗೊಂಡು ಗುಣಿತಾಕ್ಷರವಾಗುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ. ಮಾ-ತ್ರಗಳು, ಸೂ-ತ್ರಗಳು (ಮಾತ್-ರೆಗಳು ಎಂಬಂತಲ್ಲ. ಮಾ-ತುಗಳು ಎಂಬ ಹಾಗೆಯೇ)

೧೧ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ-

ಶ್ರೀ ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರ ಲೇಖನ ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ 'ವ್ಯಾಕುಲತೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ, ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ- ಉಭಯತ್ರ ಕೃತಾರ್ಥನೇ ಆಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರ

ನಿಲುವು

ಉದಕದೊಳಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಬಯ್ಯೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನಂತಿದ್ದಿತ್ತು

ಸಸಿಯೊಳಗಣ ರಸದ ರುಚಿಯಂತಿದ್ದಿತ್ತು

ನನೆಯೊಳಗಣ ಪರಿಮಳದಂತಿದ್ದಿತ್ತು

ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ನಿಲುವು

ಕನ್ನೆಯ ಸ್ನೇಹದಂತಿದ್ದಿತ್ತು.

ಹಳದಿ ಮೀನು

ಗಿರಿ

ಶೌರಿ ಎಂಬುವರು ಬರೆದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕನ್ನಡ ರೂಪ 'ಹಳದಿ ಮೀನು', ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದೆ. ಮೂಲ ಪ್ರಕಟವಾಗದೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಬೆಳಕು ಕಂಡದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಕನ್ನಡದ ಕತೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಸಾಮಗ್ರಿ ಎರಡೂ, ಇದೊಂದು ಹೊರಗಿನ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡ ಕಾದಂಬರಿ ಎನ್ನುವಂತಹ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವಾದದ್ದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದು ಎಲ್ಲಿಯದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ನೇರವಾಗಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದ, ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನೂ ಅಲಕ್ಷಿಸುವ, ಸ್ವಯಂ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯವರ ನಿರೂಪಣೆಯ ತಂತ್ರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಹೊಸದೇನಲ್ಲ. ಆದರೂ 'ಹಳದಿ ಮೀನು' ಬಲು ಸುಲಭವಾಗಿ ಓದುಗನಿಗೆ ದಕ್ಕುವಂತಹದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತಂತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅನುಭವದ ಅಮೂರ್ತತೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಏನಿದ್ದರೂ 'ಹಳದಿ ಮೀನು' ೧೧೦೦ ಪುಟಗಳ ಒಂದು ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆ; ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ 'ಅವನ' ಕತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಎರಡೇ ಎರಡು: ಒಬ್ಬ 'ಅವನು' ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ 'ಅವಳು'. ಆಕೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಶುರುವಾಗುವ ಕತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನದು; ಅವನ ಬದುಕಿಗೆ ಅವಳು ಹೇಗೆ 'ಆದಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಆಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಳಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕತೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬಹುದು : ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಯಾದ 'ಅವನು' ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಳು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಶಿಷ್ಟರಾದ ಈ ಇಬ್ಬರು ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಭೇಟಿ ಒಬ್ಬರನ್ನ ಒಬ್ಬರು ಕಲಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಆಚೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮೂವತ್ತು ಮೂರಕ್ಕೆ (ಬಹುಶಃ) ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕತೆಯ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮತ್ತು ಅವಳ ಕಳೆದ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ವಿವರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವಾದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವುದು ಅವನ ಮತ್ತು ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಳ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ತುಮುಲಗಳು, ವಿಚಾರಗಳು.

ಅಂತಿಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ತಾತ್ವಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಇಂತಹ ವಿಪರೀತ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವನನ್ನು ತಳ್ಳುವ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿ, ಅವನು ಬದುಕನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕ್ರಮ, ಇಲ್ಲಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಅವನು' ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥಶೂನ್ಯತೆಯ ಭಾರದಡಿ ನರಳುತ್ತಿರುವವನು. ಜೀವನದ ನಿರರ್ಥಕತೆ, ಶೂನ್ಯತೆ ಇವನನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿವೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಇವನಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಕಾವು, ಲವಲವಿಕೆ ತಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ : "ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ, ನಾನು ಒಂದು ಸತ್ತ ಗೋರಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು" (ಪುಟ ೪೭). ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಶೂನ್ಯತೆಯ ಅನುಭವ ಇವನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಇತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಇತರ ಸೂಚನೆಗಳು ಇವನ ಬಾಲ್ಯ ಅನುಭವಗಳಿಂದಾಗುತ್ತಿವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಂದಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಅತ್ತೆಂದರು; ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರದ ತಾಯಿ; ಅತಿ ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಪ್ಪ; ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಪರ್ಕದ ಅರಿವು ಇಲ್ಲ. ದೇಹ ಬುದ್ಧಿಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಇವನ ಶೂನ್ಯಭಾವ, ಜೀವನದ ನಿರರ್ಥಕತೆ, ನಿರಾಸೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋದವು. ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಇವನಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು, ಜನರನ್ನು, ಅವರ ಅಭ್ಯಾಸ-ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು, ಭದ್ರತೆ, ಹಣ, ಮದುವೆ-ಮನೆ-ಸಂಸಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಸವಕಲು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ದ್ವೇಷ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಿಸರದಿಂದ, ಸಮಾಜದಿಂದ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ದೂರ ಸರಿದ ಇವನು ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ತನ್ನವರ ಮಧ್ಯೆ ಆಗಂತುಕನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಹೋರಾಟ ಬಲು ಜಂಜಡವಾಗಿ, ಸಂಕಟಮಯವಾಗಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವಾಗಿ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಅವನ ಬದುಕಿನ ಮೂಲದ್ರವ್ಯ ನಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇವನು ಜೀವನದ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು, ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವನಲ್ಲ, ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ಹೋರಾಟವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಇವನ ಸಂಕಟವೇ ಇವನ ಕಣ್ಣು ಬೇರೆಲೋ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ಇವನು ಉದ್ವಿಗ್ನ ವ್ಯಗ್ರ, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ "ಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವನು ಜೀವನದೊಡನೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಜೀವನದೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇನೆಂಬ ಭಯವಿದೆ, ಹಾಗೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ವಾಸಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ "ನಾನು ಮೂವತ್ತು ಮೂರಕ್ಕೆ (ಕ್ರೈಸ್ಟ್, ಷೆಲ್ಲಿ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್) ಸಾಯುತ್ತೇನೆಂದಾಗ, ಮೂವತ್ತೆದಕ್ಕೆ ಹೇಡಿಯಾದೇನೆಂಬ ಭಯ" (ಪುಟ ೮೬), ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕಿತೆಂದು, ಭಯ, ನಿರಾಸೆ, ನಿರರ್ಥಕತೆ, ಶೂನ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅವಳನ್ನು ಆತ ಕಂಡದ್ದು ಇಂತಹ ಹೋರಾಟದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ. ಆತ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಫೀಸಿಗೇ ಆಕೆಯೂ ಸೇರಿದ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಈ ಭೇಟಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಚಕಮಕಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಇವನು,

ಆಕೆ ಮದುವೆಯಾಗೆಂದು ಕೇಳಿದಳೆಂದು ಸಂಬಂಧ ಕಡಿಮೆ ಕೊಂಡಂದಿನಿಂದ ಈತ “ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಹವಾಸ ಬೇಡ” (ಪು. ೭೭), “.... ಹುಡುಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದರೆ ಒಂದೇ ಅಚ್ಚಿನ ಮುಳ್ಳು ಬೊಂಬೆಗಳು” (ಪು. ೧) ಎಂದುಕೊಂಡು ಇದ್ದವನು. ಆದರೆ ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ “ಈ ಹುಡುಗಿ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಡುಗಿ” (ಪು. ೭೦) ಎಂದು ಆಕರ್ಷಿತನಾದ. ಇವರಿಬ್ಬರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಳೆದ ಸಮಯ ಕೆಲವೇ ಘಂಟೆಗಳಾದರೂ ಒಬ್ಬರ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಕಲಕಿದಂತಹ ತೀವ್ರವಾದ ಮುಖಾಮುಖಿ ಅದಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯೊಡನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂತೆಂದು ಕಂಡುಬಂದ ಈ ಅನುಭವ ಅವನ ಶೂನ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೊಂಡುಮಾಡುವ, ಅವನನ್ನು engage ಮಾಡುವ, ತಡೆಹಿಡಿಯುವ, ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಒಂದು ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಸೂಚನೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು.

ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಳೆದ ಘಂಟೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಹೋದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಇವನ ಆತಂಕಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋದವು. ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ವೈಷಮ್ಯ ಇಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೂ ರಾಚತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವಣ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಶೂನ್ಯವಾದ ಅವನಿಗೆ, ಆಕೆಯ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ನೋಯಿಸಿದವು. ಅವನ ಮತ್ತು ಅವಳ ನಡುವೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮುಖಾಮುಖಿ ಸೋಲುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಬರುವ ತಿರುಗುವ ಸ್ವಟಿಕದ ಪ್ರತಿಮೆ ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಎಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ದೋಣಿಯವರಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಕಾಣುವುದು ಅಪರೂಪವೆನ್ನುವುದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು : “ನಾವಿಬ್ಬರೂ ತಿರುಗುವ ಸ್ವಟಿಕ, ಎರಡೂ ಸರಿಯಾದ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬರ ಮುಖ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಕಾಣಿಸದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ತಡಕಾಡುತ್ತೇವೆ” (ಪುಟ ೭೩), ಇವನಿಗೆ “ಕಷ್ಟ, ಸಂಕಟ, ದುಃಖ ಬೇಕು” (ಪುಟ ೯೪-೯೫); ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ “ಕಡೆಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಸುಖವೇ, ಅವಳದೂ ತಡಕಾಟ ಸುಖಕ್ಕೇ” (ಪುಟ ೮೧), ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಈತನದು ನಿರಾಸೆ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ; ಆದರೆ ಆಕೆ “..... ಕುಟಿಲ ಬುದ್ಧಿಯವಳು. ಭವಿಷ್ಯದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಇವಳಿಗೆ” (ಪುಟ ೫೬). ಎಷ್ಟೇ ವಿಶಿಷ್ಟಳಾದರೂ ಇವಳನ್ನು ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅವನು ಗುರುತಿಸದೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೂ ಆಕೆ ಮದುವೆಯ ಆಸೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಳಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು : “ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದರೆ ಏನೋ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡದೆ ತಪ್ಪಿದ ಹಾಗೆ ಜೀವನ ಕಳೆಯ ಬೇಕು” (ಪುಟ ೫೩).

ಹೀಗೆ, ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿ ಶುರುವಾದ ಈ ಮುಖಾಮುಖಿ ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗೊಂದಲವನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿತು; ಅವನಿಗಂತೂ ಈ ಸಂಬಂಧ ತಾನು ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮುಖಾಮುಖಿ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಸೋತಿತು; ಈ ಸೋಲಿನಿಂದಾಗಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದರೂ ಈ ಸೋಲಿನ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಅವನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅವಳು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ; ಆಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ; ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ತೀರಿಕೊಂಡನೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಅದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಎಂಬುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

೩
ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥಹೀನವಾದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಶುರುವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತುಯ್ಯುವ ತಂತ್ರ ಕಥಾನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ವಿಪರೀತ ಕ್ರಿಯೆ ಎನ್ನಿಸಬಹುದಾದರೂ ಇವನಲ್ಲಿ ಇದು ತಣ್ಣಗೆ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಪದೇ ಪದೇ ತಾನು ಮೂವತ್ತುಮೂರರವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೋರಾಡುವವನು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಅಂತಿಮ ಪರಿಹಾರ ಅವನ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರಾಸೆಯ ಕಳೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಪರಿಹಾರವೇ ಬೇರೊಂದು ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಒಂದು ಸಂಕಟ ಮತ್ತು ಗೊಂದಲದ ಕ್ಷಣದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ. ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದ ಗೊಂದಲ ಮತ್ತು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ತಾರ್ಕಿಕ ಪರಿಹಾರ ಆತಬೇಕೆಂದೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ, ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ

ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಸತ್ತಾಗ ತನ್ನ ಹೆಣ ನಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಣಕದ ನಗು ನಗುತ್ತಿರಬೇಕು” (ಪುಟ ೮೬) ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ತಾನೊಂದು ತಿರಸ್ಕಾರಪೂರ್ಣವಾದ ಜಯಭೇರಿ ಹೊಡೆದೇನೆಂಬ ಅವನ ಕಲ್ಪನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸಾವಿನ ಕ್ಷಣ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂಚವೂ ವಿಚಲಿತಗೊಳಿಸಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಆತ ತನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಾವಿನವರೆಗೆ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಒರೆಸಿದಹೊರಟವನು; ಹೀಗಾಗಿ, ಇವನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತವಾದ, ತಾರ್ಕಿಕವಾದ, ತಾಲೀಮು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ (rehearsed) ಮತ್ತು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಕೆಲಸ”ವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬದುಕನ್ನು ಎಂತಹ ಅಪಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರು ದುರ್ಘಟನೆಯೆಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಕೆಗೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಡೆದ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಲು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಬದುಕಿನ ಪರಿಸರ, ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೪

ಅಂದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಒಂದು ನೈತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ: ಬದುಕು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೈತಿಕವಾದ ತಾತ್ವಿಕವಾದ, ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಯಶಸ್ಸು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಯಾವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ :

ನನಗೋಸ್ಕರ ಬದುಕು, ನನಗೋಸ್ಕರ ಬದುಕು, ನನಗೋಸ್ಕರ ಬದುಕು (ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಇದೇ ವಾಕ್ಯ)...ನನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮುಖ ನನಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ: ಬದುಕು ಬದುಕು ಬದುಕು... ಬದುಕು ಬದುಕು ಬದುಕು (ಅಕ್ಷರ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತ ಹೋದವು)...ನಾನೇ ಶಕ್ತಿ, ಈ ಹೆಣಗಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸು, ಧೈರ್ಯವಾಗಿರು, ನಿನಗೀಗ ಧೈರ್ಯ ಬರುತ್ತಿದೆ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀ ನಾನು ನೀನು ಪ್ರೀತಿಸೋಣ. Thank you. ನಾವೀಗ ಸುಖವಾಗಿ | ಇದ್ದೇವೆ, (ಪುಟ ೪).

ಇದೀಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಉನ್ಮಾದಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಬದುಕು ಬದುಕು ಎಂದು ಹಲುಬಹೊರಟ ಈ ಉನ್ಮತ್ತಸ್ಥಿತಿ “ನಾನು ನೀನು ಪ್ರೀತಿಸೋಣ, Thank you ನಾವೀಗ ಸುಖವಾಗಿದ್ದೇನೆ” ಎಂಬ ವಿಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ಬಿಗಿ ತಪ್ಪಿರುವುದು, ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಿಂದ ವಿಭ್ರಮೆಗೆ ಓಲಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ, ಇವನ ಕೊನೆ ದಿನಗಳ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೋವಿಕಾರದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇವನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಅಥವಾ ಮನೋವಿಕಾರ-ಈ ಎರಡೂ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಗೋರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಆಗುವ ಭಾವ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರವೇ; ಬದುಕಿನ ನಿರರ್ಥಕತೆ ಇಂತಹ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಂದಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಅತ್ತೆಂದಿರು, ಬಹುಶಃ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕೊಡಕೊಂಡಿರದ ತಾಯಿ-ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವನ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳು ಅಸುಖದವು.

ಮುಂದೆ, ಹೈಸ್ಕೂಲು ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಆಕೆ ಮದುವೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಳೆಂದು ಅವನು ಅವಳನ್ನು ತೊರೆದಿದ್ದರೂ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ; “ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲ ಅವಳ ಮುಖ ಕಾಣುತ್ತೆ” (ಪು. ೫೫). ಈಗ ಇವಳನ್ನು ಕಂಡು ಇಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಾಗಲೂ ಇವನು ಅರಸುತ್ತಿರುವುದು ಅವಳ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೀರಿದ್ದೇ. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುವ ಇವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಇವನೂ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದವನೇ; ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ‘ಪ್ರೀತಿ’ ಅವನಿಗೆ ಸವಕಲು ನಾಣ್ಯ. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಸಂತುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವಣ

ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕುವ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಅಸಹಜವಾದದ್ದೇ : “ನನ್ನ ನಿನ್ನ ನಡುವೆ ಮಿಕ್ಕ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಬಂಧ (sex) ಸಾಗದು”. (ಪುಟ ೬೪). ಇವನ ಆತ್ಮಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಾಮದ ಒತ್ತಡಗಳು ಇವನಲ್ಲಿದ್ದವೇ ಎಂಬುದೇ ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಕಾರವಾದದ್ದೆಂದರೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಇವನು ಸುಖದ ಸುಳಿವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಅತಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ವಿಕಾರ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅಪಾರವಾದ ನಿರಾಶಾವಾದದ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೇ ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿರಾಸೆಯೇ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. “ನನಗೆ ಕಷ್ಟ, ಸಂಕಟ, ದುಃಖ ಬೇಕು” (ಪುಟ ೯೪, ೯೫); “ನನಗೆ ನಾನೇ ಚಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ನನಗೆ ಇಷ್ಟ” (ಪುಟ ೯೫) ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಈ ವಿಕಾರವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಕಷ್ಟ, ಸಂಕಟ, ದುಃಖವೇಬೇಕಾದ್ದಾದರೆ ಹಾಯಾಗಿರಬಹುದು. ಮಾನಸಿಕ ಸಂಘರ್ಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿ? ಜೀವನ ಇಷ್ಟೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ, ಮೌಲ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಬದುಕುವವನು ಖುಷಿಯಾಗಿರಬಹುದು; ತನ್ನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾನೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವನೂ ಬಹುಶಃ ಅಷ್ಟೇ ಖುಷಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ‘ಹಳದಿ ಮೀನು’ ನಾಯಕನ ಅವಸ್ಥೆ ಬೇರೆ : ಅಯ್ಯೋ ಬದುಕು ನಿರರ್ಥಕವೇ ಎಂದು ಆತ ತೋಳಲುತ್ತಾನೆ. ಆಗಾಗ ಅವನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಮೂವತ್ತುಮೂರರವರೆಗೆ ಹೆಣಗಾಡುತ್ತೇನೆ” (ಪುಟ ೯೧) ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಭಯಕರ ನಿರಾಶಾವಾದದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ಪಾಸಿಟಿವ್ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ಅರಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ, ಅದು ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಇವಿಷ್ಟು ಕತೆಯ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಸಂಭವನೀಯವಾದರೆ ಅವನ ಆಮೇಲಿನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನಿಂದಾಚೆ ಮೌಲ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಆತ ಬಂದಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಹೇಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಂದುಕೊಂಡನೆಂಬುದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವುದೇನೆಂದು ತಾಪದಾಯಕವಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟವನು ಅಂಥ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಸ್ತು ಕಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವುದು : (೧) ಅಸಾಧ್ಯ; ಇಲ್ಲವೇ ಇದು (೨) ಮನೋವಿಕೃತಿ. ಬಹುಶಃ ಇದು ಮನೋವಿಕೃತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಬದುಕಿನ ಒಟ್ಟು ಅಸುಖ, ಆಶಾಭಂಗ, ನಿರಾಶಾದಾಯಕ ವರ್ತನೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನಾತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇನ್ನೂ ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ; ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುಕೊಂಡದ್ದು ಹೋರಾಟದ ಸಂಕಟ, ಸೋಲು, ಅಸಾಹಾಯಕತೆ, ಗೊಂದಲ, ಉನ್ಮಾದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಹಿಂಸೆಯ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ; ಅಂದರೆ, ಈತ, ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಕೆಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಇವನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಪರಿಹಾರವೇನಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಜಂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಇವನು ತನ್ನ ಮೇಲೇ ತಾನು ತಿರುಗಿಕೊಂಡವನು. ಆದರೆ ಇವನು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಒಂದು ಅಂತಿಮ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಎಂಬುದು ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ’ಯ ಪ್ರಭಾವ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಅಸಂತುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಈ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ, ತೋರಿಕೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ತಾತ್ವಿಕ ತಳಹದಿ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅಸಂಗತವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಭಯಂಕರ ನಿರಾಶಾವಾದದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಹಿಂಸೆಯ ವಿಕೃತಿಗೊಳಗಾದ ಇವನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೆಂದರೆ ಹುಚ್ಚು; ವಿವೇಕಾನಂದ ಪರಮಹಂಸ, ಅರವಿಂದರು ಇವನ ಗುರುಗಳು, ಆದರೆ, ಬಹುಶಃ ಸನ್ಯಾಸವಾಗಲಿ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾಗಲಿ, ಆತ್ಮನಾಶಿಯಲ್ಲ. ಬದುಕು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇನ್ನಾವುದರಲ್ಲೂ ಕಂಡುಕೊಂಡವನು.

ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದೂ ನಿರಾಶಾವಾದಿಯಲ್ಲ, ಆತ್ಮಹಿಂಸಕನಲ್ಲ, ಅಣಕವಾಡುವವನಲ್ಲ. ಶೂನ್ಯದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಇವನ ಆಸೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಇವನ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಬಗ್ಗಿನ ಭಕ್ತಿಗೂ ಅಂತರ ಬಹಳವಿದೆ. ಅವನೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸುಸಂಘಟಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಗೀಳಿನಿಂದಲ್ಲದೆ ಅವನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಾದರೆ, ಕೈ, ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್, ಷೆಲ್ಲಿ ಅವರ ಧರ

ಮೂವತ್ತುಮೂರಕ್ಕೆ ಸಾಯುತ್ತೇನೆಂಬ ಇವನ ಕಲ್ಪನೆ ಒಂದು ಉನ್ನತ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನ ತಾತ್ವಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು ಹುಸಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದು ಅವನ ಗೊಂದಲ ಅಸುಖ ಮಾತ್ರವೇ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಓದುಗನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಇದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಪಾರ ನಿರಾಶಾವಾದ, ನಿರರ್ಥಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಕಟವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಈ ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲ ಭಾವುಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, transparent ಆಗಿ ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಗದ್ಯದ ತಿಳಿವಿನಲ್ಲೂ ಪದ್ಯದ ಕಾವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಭಾಷೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಹುಪಾಲು ನಾಯಕನ ವಿಚಾರಸರಣಿಯಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿದ್ದಾದರೂ ಇದು ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮೀರಿ ಅನುಭವವನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಯೋಗದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಗೋಪುರ ಕವಿತೆ

ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸೊರಬ

ನಾವು ಕೂಡ

ನೇರ

ನಿಂತಿರುವ

ಸ್ತಂಭ:

ಇರಬಹುದು ಕುತ್ಸಮೀನಾರ

ಐಫಿಲ್ ಗೋಪುರ

ಯಾವುದೋ ಪಗೋಡ

ಪಿರಿನಿಡ್ಡು.

ಉದ್ದೇಶ: ದೇಶಕಾಲ ಆಕಾಶ

ಗಳನರಿತು

ಅಳಿಯಬೇಕೆಂದು; ಕೂಡಿಸಿ

ಕೊಂಡು

ಹೊಂಡವನೆಲ್ಲ ಹೊಂಡುಹೊಯ್ದು

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಯ್ದು

ಆಯ ತಪ್ಪಿ

ಬಟ್ಟೆಯ ಬಿಚ್ಚಿ

ಕೊಳೆಯಬಾರದು ಇಲ್ಲ

ಹಣ್ಣಾಗಬಾರದು

ಹಾಗೆ

ಬಿರುಕು

ಛಿದ್ರ ವಿಚ್ಛಿದ್ರ ದರಿದ್ರ

ಮೈಕ್ಕೆ ನೋವು ಹರಿದಾಡಿ
ಹಾವುಗೆ
ಯ ಮೇಲೆ
ಮುಳ್ಳು ಮಟ್ಟಿದ
ಕದವ ತಟ್ಟದ
ನಾವು ಕೂಡ
ಪೀಸಾ ಗೋಪುರ
ಶೀಷಮಂಜಲಿನ ಗೋಪುರ
ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತಗಳ
ತುಂಬಿ ನಿಂತಿರುವ ಮಂಪರ.

೨

ಜಹಜುಗಳ ನಡೆಗೆ ಬೆಳಕು
ಬೀರುವ ಸ್ತಂಭ
ಲ್ಯಾಟ್ ಹೌಸು ಎನಿಸುವ ಜಂಬ.
ಆಕಾಶಯಾನದ
ನಿಮಗೆ
ನಮಗೆ
ಏತರ ಸಂಬಂಧ?
ಡೋಂಗು
ಹೊಡೆದೂ ಕೂಡ
ಒಂದೊಂದು ಸಲ
ನಂಬಿಕೆಸೆ
ನ
ಹಾಗೆ
ನಟಿಸಿ
ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಗಳಿಸಿ ವಿಶ್ವಾಸ
ನಿಷ್ಕಾರ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು
ಇರಬಹುದು.
ತೆರೆಚಿಮ್ಮುವುದು ತುಂತುರಿನ
ಮಳೆಗರೆದು.
ನನಗೆ ತಂಪು
ದಡದ ಸರಕಿನ ವಿವಿಧ
ಕರ್ಮಲೇಪದ
ಅನುಲೇಪನದ ಸ್ಪಿರಿಟ್ಟು!
ಗುಡ್ಡ ತುದಿ
ಯಲಿ ಉರಿವ

ಬೆಂಕಿಯ ಹಾಗೆ, ಹಾಗೆ
ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ
ತಲೆಯ ಮಣೆ
ಮಾಡಿ
ನಾನು ಬೆಳಕಿನ ಕಂಬ;
ಕಡಲ ಕುದಿತದಲ್ಲಿ
ಬಿಂಬ
ಕಾಣಲಾರೆ
ಮಣಿಯಲಾರೆ.
ಏ
ಈ ಮಿನಾರತ್ತು
ಹಗಲಿ
ಗಿಂತಲೂ
ಕಾಳಕಪ್ಪು
ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
ನಾಲ್ಕು ಮಡಿ ಬೆಳೆದಂತೆ
ಉದ್ದ
ಇನ್ನಷ್ಟು ಉದ್ದ.
ಬೆಳುದಿಂಗಳಿನ ಗಾಳಿ-
ತೇರಿನಲಿ.
ಬೀಡು
ಅಪ್ಪರಾವ್ಯಂದಕ್ಕೆ.
ಕೆಳಗೆ
ನಿಂತು ನೋಡುವ ನಮಗೆ
ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುವ
ಎದೆಯ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಸುವ
ಮೃದುನರ್ತನ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ವರ್ತನ-
ಆ ತುಡಿತ
ಶಹನಾಯಿ ಉಲಿತ
ಸಿಂಪಿನೊಳಗಿನ ಮುತ್ತು
ಕುಲುಕಿದ
ಸಂಭ್ರಮ
ಯಾರೊ? ಅವರಾರೊ?
ಬಂದು

ಹೋಗುವುದೇಕೆ?

ನಮ್ಮ ಶಿಖರದ ಬೆಂಕಿ

ಉರಿಸಿ

ಹೋಗುವುದೇಕೆ?

ಈ ಇದರೊಡನೆ

ಮಿನಾರತಿನಲಿ

ಉರಿಯುವ ದೀಪ

ನಮಗೆಲ್ಲ ಕರೆಕೊಡುವ

ಯಾವುದೊ

ನಿರೂಪ?

ಅಡಿಗರ ವರ್ಧಮಾನ

ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

‘ವರ್ಧಮಾನ’ ಕವನ ಜೀವನದ ಹಲವು ಮುಖ್ಯ ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗತಾನೇ ಅರಳಿದ ಹರೆಯದ ಕ್ರಾಂತಿಭಾವ, ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವ ವರ್ತಮಾನದ ಏಳುಬೀಳುಗಳಿಂದ ಇಡಿಕಿರಿದ ನಡೆ, ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಕಳವಳ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸಿದ ಕವಿ ಕವನದ ಕಿರೀಟಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕೈಚಾಚಿ ಕರೆಯುತ್ತ ಬಂದುದಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಸನಾತನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಿ ಹಾಕುತ್ತ ನಡೆದಿರುವ ಬದುಕಿನ ಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವು ಕವಿಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ವರ್ತಮಾನದ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳಿಂದ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳದೆ ಅದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಪರಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ಧಿಸುವುದಾದ ಕ್ರಾಂತಿಭಾವದ ಕಾಯಿ ಹರೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿನ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ರಸ ಕಳಿತು ಹಣ್ಣಾಗುವ ರೀತಿ ಕಡೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ, ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಅಕಾರಣ ಮಂಗಳಚೇಷ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅಜ್ಞಾನ ಆತ್ಮಪರಿವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ತೊಡಗಿ, ಹವ್ಯಕ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಹಲ್ಲುಗುರು ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಸವಿಸಿ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಸುರಿಸಿ ಹನುಮದ್ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಲ್ಲಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ ಕವನ ಕೊನೆಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಧನೆಗಳ (ಆರಂಭದಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ಮುಖ್ಯ ಮಜಲುಗಳ ಧ್ವನಿಶಿಲ್ಪವಾಗಿ ಈ ಕವನ ಅಡಿಗರ ಸಾರ್ಥಕ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕವನದ ಕಡೆಯ ಭಾಗ ಭೂತ-ಕವನವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ನುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ (ಕಡೆ ಕಡೆಯ) ಕವನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಒಂದೇ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅವರ ಹಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ತಿದ್ದಿದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಡುತ್ತ ಸಾಗಿ ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮುಂಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಕೆಲವು ಧ್ವನಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಡಿಗರು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆರೆಯಾಗಿ, ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ರೂಪಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಜಕಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ದುಡಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯ ಧ್ವನಿಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕವಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯೇಟ್ಸ್ ತನ್ನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಒಂದು ಕಲ್ಪಿತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

ಕವನದ ಮೊದಲ ಭಾಗ ಹರೆಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಾಣಿಯ ಮಗ ಶೀನಿಯ ಆಟಾಟೋಪದ ವರ್ಣನೆ, ಮುಟ್ಟಿದ ಜೀವವನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಜಕುಮಾರತನದ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಯೌವನ ಅವನಿಗೆ ಈಗಷ್ಟೆ ಬಂದಿದೆ. ಮೀಸೆಯ ಚಿಗುರು ನೆರೆದು ಅವನಿಗೆ ದೇಶ ಕಾಣದೆ ಹೋಗಿದೆ. ಹರಿದ ಕತ್ತಿನ ಕುಣಿಕೆ, ಮೊಳವ ಕೊಂಬು ಎಲ್ಲವನ್ನೆತ್ತಿ ಕುತ್ತಿ ತೀರದ ತುರಿಕೆಗಳು ಹುರುಪು ಹೊಕ್ಕ ಹೋರಿಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸಿ ಶೀನಿಯ ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹದ ಹುಚ್ಚಾಟಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಕಂಡಕಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ರೇಗುವ, ಕೂಗುವ, ರೋಪುಹಾಕುವ ಅವನ ಆಕ್ರೋಶ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭಕೋಶದಿಂದ, ನಂತರ ಅವಳ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇರೆಯಾದದ್ದು ಅವನ ಆಕ್ರೋಶದ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಅವನ ಕೋಪ ಅಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ಹರಿದದ್ದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬೇರ್ಪಡೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾದದ್ದಾಗಿದ್ದು ಆಕಾಶ ಕೈಗೆಟುಕದ್ದು ಎಷ್ಟು ಅನಿವಾರ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ನೆರೆದು' 'ಹರವೋಹರ'—ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. “ಮೀಸೆಯ ಚಿಗುರು ದೇಶಕಾಣದ ಹಾಗೆ ನೆರೆದು' ಎಂಬ ಮಾತು ಮೀಸೆ ಬಂದ ಶೀನಿಗೆ ದೇಶ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಜೊತೆಗೆ ಶೀನಿಯ ಮೀಸೆ ನೆರೆದದ್ದನ್ನು ದೇಶ ಕಾಣದೆ ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ತಾನು ಯುವಕನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸುತ್ತಲ ಲೋಕ ಗಮನಿಸಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಶೀನಿ (ಅದರ ಲಕ್ಷ್ಯ ಸೆಳೆಯಲು) ಎಗರಾಟಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದರಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. “ಹರವೋ ಹರ' ಎಂಬ ಮಾತು ಹರವೋ ಹರವು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನು ಹರನೇ ಗತಿ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಮೊನಚಾಗಿಸುತ್ತದೆ. “ನಾಣಿ ಮಗ ಶೀನಿ' ಎಂಬ ಮಾತು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅಬ್ಬರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶೀನಿ (ತನ್ನ ವಂಶದಿಂದಲೂ) ಎಷ್ಟು ಅಪ್ರಸಿದ್ಧ ಎಂಬುದನ್ನು ಗೇಲಿಗೈದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶೀನಿಯ ಅವಾಂತರಗಳ ವರ್ಣನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೊಡಗಿಸಲುಬೇಕಾದ ನಿಶ್ಚಿತ ವಿಚಾರ, ಉದ್ದೇಶಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು, ರೇಂಕಾರ ಅಹಮಹಮಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಿಲಾಡಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಿಲಾಡಿ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಲೀಸಾಗಿ ಸಾಗಿದರೂ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಮದಿಸಿದ ಈ ಹುಡುಗ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಬೋರ್ಡಿನ ಕೆಳಗೆ ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. 'ಹೆದ್ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೆದ್ದಾರಿ ಹಿಡಿವುತ್ಪಾತ, ಎಂಬ ಮಾತು ಶಕ್ತಿ ಸ್ವಭಾವ ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಂದ ಅವನು ಕಡೆಗೊ ಹೆದ್ದಾರಿಗೆ ಬರುವವನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವರಿವರ ಲಕ್ಷ ಸೆಳೆದು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಲೋಕದ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲು ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವಾಂತರಗಳೆಲ್ಲ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಮೆಸಬೇಕಾದ ಕರ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು 'ವರ್ಧಮಾನದ ವರಾತ' ಎಂಬ ಮಾತು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಗತಾನುಗತಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದು ತನ್ನೊಳಗೆ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಕೂತ ಭೂತಾನುಭವಗಳ ರಾಕ್ಷಸೀಬಲದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಅದರ ಸುತ್ತ ದಿಕ್ಕು ದೆಸೆ ತೋರದೆ ಎದ್ದದ್ದು ಬಿದ್ದು ಮೈ ಕೈ ತರಚಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶೀನಿ ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಪಮಾನ, ನೋವುಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಹರಿಯದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ಹಿಪ್ಪಿ ಗೆಳೆಯರು ದೂರ ಕೂತು ಮೋಜು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ಸುನೀತಿ”ವಂತರು ಇವನ ಅನೀತಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು 'ಸುರುಚಿ'ವುಳ್ಳವರು ಇವನ ಅವರುಚಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುನೀತಿಯ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರುಚಿಯ ತಿರಸ್ಕಾರಗಳು ಧ್ರುವನನ್ನು ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದಂತೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇವನನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಿದೆ. ಹಿರಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದ ಈ ಹುಡುಗ ಮಧುವನ ಕಂಡಾಗ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಮರೆತು ಕೇವಲ ಕಪಿಚೇಷ್ಟೆಗೆ ತೊಡಗಿದ ವಾನರ ವೀರರಂತೆ ಮಂಗ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮರೆತು ಕೂತಿದ್ದಾನೆ. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಇವನು ತನ್ನ “ಮಂಡಿ ಸಾಧನೆ' ಗೆ ತಾನೇ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾದರೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ಸರಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ತನ್ನ ಅಲ್ಪ ಸಾಧನೆಗೆ ತಾನು ಸೆರೆಯಾಗಿ ಅದರಿಂದ ತಾನೆಂದೂ ಪಾರಾಗದಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕಾವಲು ಕಾದುಕೊಳ್ಳುವ ದುರದೃಷ್ಟಕರವಾದ ಬಾಳನು ಬಾಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ತನ್ನ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ಸೆರೆಗೆ ತಾನೇ ಪಹರೆ? ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಿಷ್ಕಿಂಧ ಎಂಬ ಪದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನಷ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟು ವಿರಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸುಗ್ರೀವನ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ 'ಕಿಷ್ಕಿಂಧ' 'ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ' ಪದಗಳು ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪೌರಾಣಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವು ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕವನಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಲು ಕವಿ ಯೋಚಿಸಿರುವಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಕಿಷ್ಕಿಂಧ ಯಾರ ಪಾಲಿಗೂ ಸೆರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಋಷ್ಯಮೂಕ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸೆರೆ ರಕ್ಷೆ

ಎರಡೂ ಆಗಿತ್ತು. ನಾಲಿಯ ಭಯದಿಂದ, ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಪೌರಾಣಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ತೋರಿ, ನಿಜವಾಗಿ ಅಂಥ ಧ್ವನಿಯೇನನ್ನೂ ಸ್ಪರಿಸದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಪ್ಪಿ ಪದದ ಪ್ರಯೋಗ ಎಲ್ಲ ವರ್ತಮಾನಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇಂದಿನ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಭೂತವಿರಾಧ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಭೂತ ಪದ ಘಟಿಸಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿರಾಧನ ಭೂತ ಬಲವನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ವಿರಾಧ ರಾಕ್ಷಸನೇ ಹೊರತು ಭೂತವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಅದರ ಪ್ರಯೋಗ ಪೂರ್ತಿ ಸಮರ್ಪಕ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ತಂದೆ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ವರ್ತಮಾನದ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆದರಿ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಕಾಲ ಕೆಟ್ಟಿತೆಂದು ಕಸಿವಿಸಿಪಟ್ಟ ತನ್ನ ಹಿರಿಯರಂತೆ ಇವನೂ ಮಗನ 'ಅವ್ಯಾಪಾರ'ಗಳನ್ನು ಕಂಡು "ಕಿವುಚುವ ಕರುಳ ಹಿಡಿದು ಕೊರಗಿದ್ದಾನೆ. ನಡುವಯಸ್ಸು ದಾಟಿರುವ ಇವನು ಕೊರಕಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅದರ 'ದಂಡೆಯರೆ ಮೇಲೆ' ಕುಳಿತಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಯದ ಮಗ ಕೆಳಗೆ 'ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥ'ನಾಗಿ 'ಅಳಲುತ್ತಿ'ದ್ದಾನೆ. ಮಗನ ಬದುಕು ತನ್ನದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದದ್ದಕ್ಕೆ ಅವನು ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನವರೆಗೆ ಏಕಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದ ಪರಂಪರೆಗೆ ಮಗ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಸಿವಿಸಿಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಪುರುಷದ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಂದೆ ಕವಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ. 'ತೊಟ್ಟಿರಿವೆ ಹಸಿದು ಹರಕಲಾದ? ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಡಂಬನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಅವನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳುವ ಕವಿಯ ಧ್ವನಿಸ್ಥಿರತೆ ತಂದೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೊದಲ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೀನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ತೋರುವ ಕಳವಳವಿಲ್ಲದ ಅವನ ವಿಡಂಬನೆಯ ದನಿಗೂ ತಂದೆ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ತೋರುವ ಕಳಕಳಿಯ ದನಿಗೂ ತೀರ ಅಂತರವಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವನ ಮತ್ತೆ ಕವಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕವನ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ; ದನಿ ಆಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಮಂಗಿ ಶೀನಿಯ ಮಂಗಳೇಷ್ಟೆಗಳ ವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡುವಾಗ ದನಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೂ ಮಾನವನ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಇಲ್ಲಿನ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಜನರೆದುರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿದ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ತಾವೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರದ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆಯ ಚಿತ್ರವಿದೆ ಭೂತ ಕವನದ ಅರ್ಥವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೊದಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ಕತ್ತಲಗಹ್ವರದಲ್ಲಿ ತಡಕಿ ತಡೆದು ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ನಡೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆದಕಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಅರ್ಥೈಸುತ್ತ ಆ ಮೂಲಕ ತನಗೇ ಕತ್ತಲಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಅರಿವಿನ ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಸಾಗುವ ನಿಧಾನವಾದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪಯಣದ ನಿರೂಪಣೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅನುಭವಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಾಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ವರ್ತಮಾನ ಗತಾನುಗತಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತ ಸುಸ್ಥಾನುಭವಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅವನು ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಕವ್ಯ. ತನ್ನನ್ನೇ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಪಡೆದ ಬೆಳಕನ್ನು ಪಂಜು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಲ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಕ್ಕು ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುದೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕಾದ ಹವ್ಯ. ಸಾಧನೆ ಚಿಂತನೆಗಳ ಜೀವನಭಾಗವನ್ನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ತಾಳಿ, ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿ ಫಲಿಸಿದ ತಿಳಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದವರ ಬಾಳಿಗೂ ತಾನು ಸಲ್ಲುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ. ತನಗೆ ಮೂಲವಾದ 'ದೂರದ ಕಡಲ ಮರ್ಮರ ಲಾಲೀಲಯಕ್ಕೆ ಸರಿದೊರೆ'ಯಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತ ಬದುಕು ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರ, ದ್ವೇಷ, ಹಿಂಸಾಭಾವಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಿಷ್ಟೇ ಗೆಲ್ಲುತ್ತ ತನ್ನ ಅಂಶಾವತಾರವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬದುಕೆಲ್ಲ ಜ್ವಲಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಉರಿಯ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಕತ್ತಲ ಮಷೂ ಉರಿದು ಹೋಗಬೇಕು ಬಾಳಿನ ಏಳುಬೀಳುಗಳ ನೂರು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ನುಗ್ಗು ನುರಿಯಾದ ಮೇಲೇ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಸ್ಪರಿಸುವುದು.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಗಹ್ವರದ ಕೊನೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಆಚೆ ಬಯಲು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಹಸುರಿನ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ

“ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಬಲ್ಲೆ, ಬಲ್ಲೆ.

ಜೀವನ ನಿಧಾನ ಶ್ರುತಿಶುದ್ಧಿ ಮೊರೆವಕರಾವು

ಹನುಮದ್ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆ”

ಎಂಬ ಮಾತು ಭೂತ ಕವನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

“ಅಗೆದು ಗದ್ದೆಗಳ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯ ವರಣ

ಭತ್ತ ಗೋಧುವೆ ಹಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ ವೃಂದಾವನ

ಗುಡಿ ಗೋಪುರಗಳ ಬಂಗಾರ ಶಿಖರ”

ಎಂಬ ಚಿತ್ರ ಸೂಚಿಸುವ ಸಕಲ ಸಮೃದ್ಧಿ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಧ್ವನಿಯೂ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಜೀವನಾಧಾರವಾದ ಮೂಲ ತತ್ವ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗುವ ಚೇತನದ ಹನುಮದ್ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಹವ್ಯಕ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ, ಸ್ವರಿತ, ಉದಾತ್ಯ, ಅನುದಾತ್ತ, ಶತಪಥ-ಈ ಪದಗಳು ವೇದಸಂಬಂಧವಾದ ಮಾತುಗಳಾಗಿದ್ದು ಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಬಹಳ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ‘ಶ್ರದ್ಧೆ ಕೊಡುವನ್ನವರು ನೀರಿಲ್ಲದೆಯೆ ಉರುಳುವರು ಪಿತ್ರ ಪಿತಾಮಹರು’ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಮೆ ಭೂತ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನೀರುನೆಲೆಯಿಲ್ಲದಲೆವರು ಪಿತ್ರಪಿತಾಮಹರು ಎಂಬ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾದ ಪುನರುಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತದೆ.

“ಬಯಲು ಬರಾವು’ ಎಂಬ ಪದ ಕವನಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾದ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸಬಲ್ಲದು. ಬರಾವು ಎಂದರೆ (ಓದು ಬರಾವು ಎಂಬಲ್ಲಿರುವಂತೆ) ವಿದ್ಯೆ, ಬಯಲು ಬರಾವು ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬರವು ಎಂಬುದು ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರಾವು (ಬರುವಿಕೆ) ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಹ್ವರ ತುದಿಮುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಬಯಲ ಬರುವಿಕೆ (appearance of the field) ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಆ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತದೆ, ಹೀಗೆಯೇ ಕರಾವು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೂ ಎರಡು ಧ್ವನಿಮುಖಗಳಿವೆ. ಈ ಪದ ಹೈನು ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಟ್ಟು ಆಹಾರ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಚಿತ್ರ ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆ, ಆಹ್ವಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಡದ ಆಡುಮಾತಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ, ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳೂ ಕವನದ ಭಾವವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ದೀಪ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವೆಡೆ ಒಂದೇ ಪದ ಎರಡು ಅರ್ಥವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವುದನ್ನು ಶ್ಲೇಷೆಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಶ್ಲೇಷೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಚಮತ್ಕಾರ. ಅಂಥ ಚಮತ್ಕಾರ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರವಾಗಿ ಕವಿ ಪದದೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸರ್ಕಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಇಲ್ಲಿನದು ಶಬ್ದ ಶಕ್ತಿಮೂಲಧ್ವನಿ; ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳು ಕವನದ ಭಾವವನ್ನೆ ಪೋಷಿಸುವ ಧ್ವನಿವ್ಯಾಪಾರ. ಈ ಧ್ವನಿವ್ಯಾಪಾರ ಉತ್ತಮಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರು ಇದನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಡೀ ಕವನ ಮೊದಲಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಸಾಗಿದೆ. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಒಂದು ವಾಚ್ಯಶಿಲ್ಪವಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದು ರಾಮಾಯಣ ಭಾಗವತಗಳ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕವನಕ್ಕೆ ದುಡಿಸಿದೆ.

ಯೂಜಿನ್ ಐನೆಸ್ಕೋ

ಅರ್ಕಸ್ಥಿತಿ

ನಾನು ಮನುಷ್ಯನ ಪರ, ಮನುಷ್ಯನ ಅನನ್ಯವಾದ ಅರ್ಕಸ್ಥಿತಿ ನಾಗರಿಕನಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕನಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಮರ್ತ್ಯನಾಗಿ, ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮಾತಾಡಿದರೆ ಅದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಅದು ಬೂಜ್ಜಾನೂ ಅಲ್ಲ ಸೋಶಲಿಸ್ತ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಆಳದ ತಳಮಳ, ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಆಳದ ಭಾಗದಿಂದ ಬರುವ ಎಲ್ಲವೂ-ಅವು ಮಾತ್ರ-ಎಲ್ಲ ಜನರ ಸಂವಾದ ಪಡೆಯಬಲ್ಲವು.

ಟ. ಎಸ್. ಎಲಿಯೆ

ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಭಾವನೆ

ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವವರು ಬಹಳ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ; ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ತಂತ್ರನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬಲ್ಲವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಭಾವನೆ ಕವಿಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವುದಲ್ಲ. ಕವನದಲ್ಲೇ ಬದುಕಿರುವ ಭಾವನೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವರು ಅಪರೂಪ. ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತಿನಿರಪೇಕ್ಷ. ತನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ತಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರಣಾಗದೆ ಯಾವ ಕವಿಯೂ ಈ ಬಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿನಿರಪೇಕ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರ.

ವಸು

ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ

ದಿನವಿಡೀ ಬೆವರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಹೊಡ್ಡು ಬಂದಾಗ
ಟಸೆಸೆಂದು ಹಲ್ಲು ಕಿಸಿದು ನಿಂತು
ತಿಣುಕುತ್ತ ದಬ್ಬಿಕೊಂಡು
ರಿಕ್ಷಾ ನಡೆಸುವವನ ಮಗ
ಒಡ್ಡರ ದುಬಡಿ, ಮುರುಕ ಗುಡಿಸಲು, ಹಳಸಿದ ಅನ್ನ
ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆ, ಹರಿದ ಬಟ್ಟೆ :
ನಾನು.

ನಿನ್ನ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ
ಅವೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ
ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಳಚಿಬಿದ್ದು
ಮಾಯವಾಗಲು-ನಾ
ಮನುಷ್ಯನಾಗುವೆ, ಮಾನ್ಯನಾಗುವೆ
ಈ ದೇಶದ ದೊರೆಯಾಗುವೆ : ವಸು

ಮತ್ತೆ

ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ
ಈ ನೆಲ, ನೀರು, ಬಯಲು, ಆಕಾಶವೆಲ್ಲ
ನನ್ನೊಳಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಂತೆ
ನೀನೇ : ನಾನಾಗುವೆ
ವಸು.
ನೀನೇ : ನಾನಾಗುವೆ.

ಒಂದು ಕವನ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ವಾಡಿ

೧

ಮನೆಯ ಹಿಂಗಡೆಯೆ ಇದೆ ಎತ್ತರ ಬೆಟ್ಟ-ಕಲ್ಲೊರಟು
ಆ ಗಿರಿ ಬುಡದಲ್ಲೆ ಹಾಸಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಂಗಳ
ಹೋರಿಗರು ಗುದ್ದಿಡಲು ಕೆಚ್ಚಲು ಮುಖವೆತ್ತಿ ನಿಂತಿದೆ-ತುದಿಗಲ್ಲುಚಾಪು
ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಗಾಳಿಮರಗುವು-ಹಿಂಡುದರ್ಭೆಯಹುಲ್ಲು
ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಬಂಡೆ-ಹೆಬ್ಬಂಡೆಗಳದೇ ರಾಜ್ಯ-ಪರಾಕು ಕಾಗೆಯಕೂಗು
ನೆರಳಿನ ಜಾಲ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು.

ತಡೆ-ತಡೆ-ದಟ್ಟಣೆ ಬಹಳ-ನಿನ್ನ ಗಾಳಿಹೊಯಿಲಿಗೆ ಬ್ರೇಕನೊತ್ತು
ಅಂತು ನಡೆದಿಲ್ಲವಯ್ಯೆ ಅಪಘಾತ?
ಈ ಕಡೆಗೆಲ್ಲ ಮಳೆಗೆ ಹುಚ್ಚು
ಬಿಸಿಲು ಬೆಂಕಿಯ ಬಂಡೆಕಾವು
ಬೀಸುವಯ್ಯನಿಗಂತು ಭಾನುವಾರ
ಆದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೈಗಿಗೆ ಬೀದಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನಿವೃತ್ತರ ನಡಿಗೆ
ಅದರೂ ಹಿಂದೆಯೇ
ಮುಚ್ಚಂಜೆಯಲಿ ಹೀರಿ ಗಿರಿಧಾತುರನ ಕೊರಳೊಡೆಯುವುದು ಶಂಖ-ನಿಶ್ಯಂಕ

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧ
ಅಂದು ಅಜ್ಜ ಅನ್ನದಲೆ ಹೊರಗಿಟ್ಟು ತಟ್ಟಿದರು ಚಪ್ಪಾಳೆ
“ಅಜ್ಜ-ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಂತೆ; ಮೊದಲು ಕೊಕ್ಕಿಟ್ಟಿದ್ದು ನಿಮ್ಮದೇ
ಎಲೆಗೆ ಕಾಗೆ?
“ಛೇ-ವಾಯಸ ಎನ್ನೋ?-ನಾನು ಪೆಚ್ಚಾದರೂ
ಅಜ್ಜ ಮತ್ತಿದ್ದ ಗಂಧ ಪನೆಪನೆಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು-ಬೆವರು.
ಏರಿದ್ದುಂಟು ಆರಡಿಯ ಅಜ್ಜನ ಹೆಗಲು-ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದ ತಂಗಿ ತಮ್ಮದಿರಿದಿರು
ಅಥವಾ ಏರುವೆನು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ-
ಆ ಎತ್ತರದಲ್ಲು-ರೂಕ್ಷದ ಮಧ್ಯೆ ಬೀಸುವುದು ಹವೆ-ಹಿತ
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಗಂಧ-ಸೇವಂತಿಗೆಯ ದಳದಳದ ಚೆಲ್ಲು ನನ್ನ ಸುತ್ತು.

ಇಲ್ಲೆ ತಿರುಗೋಣ ಎಂದು ಎದ್ದರೆ ನಾನು
ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆ ಕೊಂಬೆಗೆ ಕುಳಿತ ಪುಟ್ಟ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಭುಕ್ತನೆ ಹಾರಿ
ಜುಟ್ಟಿನ ಹೂವು ನಜ್ಜುಗುಜ್ಜು.

೨

ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ‘ಜೂ’ ವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಹೊರಬಂದು ನಡೆಯತೊಡಗಿದ್ದೆ.

ನಿಷಾದಬಾಗಿನ ನೆರಳು

ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬೆರಳು

ಕಣೆಗೆ ಕೊರಳು

ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಏನೋ ಶಾಪಗೀಪದ ನೆನಪು ಬಂದು

ನಡೆ 'ಉದಯರವಿ' ಯ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಗೆ ಸಂದು-ಇರಲು

ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಬೆಳೆದಂತೆ ಹುತ್ರ ತೆರೆದಿದ್ದನೇನೋ ಕಣ್ಣು-

ನಯವಾದ ಪತ್ತಲದ ಬಣ್ಣ ಹೊನ್ನಿನ ಕನ್ನೆ

ಷೋಡಶಿ ಸುಕನ್ಯ

ಸುಳಿ ಸುಳಿದೆದುರು - ಚುಚ್ಚಿದಳು ಕೃಷ್ಣ ತಾರಾಗ್ರಕ್ಕೆ.

ನೆತ್ತರಿತ್ತಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗಿ-

ಇನ್ನು ಕತೆ ಬೇಡ.

ಈಗ ಕೂತು ಕನ್ನಡಿ ಮುಂದೆ ಸೋಪು ಹಚ್ಚಿದ್ದಾನೆ-ಕಾಯಕಲ್ಪ.

ಸಂಜೆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದ ಜತೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ಕಿಟಕಿಯ ಮಂದೆ ನುಗ್ಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ-ಅಸಡ್ಡಾಳ ಮಂದಿ;

ಸಿಗ್ಗಾಗಿರಲು

ಈಕೆಯ ನೋಡಿ-ಥಟ್ಟನೆ ನೀಟಾಗಿ ಬದಿಗೆ ಸರಿದರು-ಸಿಪಾಯಿ ಜನ

ಸಲೀಸಾಗಿ ಟಿಕೆಟ್ಟು,

ಮನೆಗೆ ಮರಳುವವರೆಗೆ ಈತ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟರೆ ಕೇಳಿ,

೩

ಬೆಳಗಿನ ಚಳಿಗೆ ಮುಸುಕಿಟ್ಟು ಮಲಗಿ-ಮುಲುಗುತ್ತಿದ್ದೆ

ದಿನವನ್ನೆ ಮರೆತು

(ಆದರೆ ಇವಳು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ)

ದೂರ್ಷಾಂಕುರದ ಹಸಿರು ಹೂ ಬನವ ಹಾದು ಬಂದಾಕೆ

ಕಂಕಣದ ಮಂಜುಲ ಘಲುಕು-ಪಾಥೇಯ ಪರಿಮಲವ ಕೂಡಿ

ದಿನದಿನದ ಆರೋಹಣದ ನೆನಪಾಗಿರಲು -

ಮುಸುಕೆಳೆದು-ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿ ಕೇಳಿದಳು-"ಏಳಿ-ಆಗಲಿಲ್ಲವೆ ಎಚ್ಚರ."

ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಶಿಕ್ಷಣ-ಆದರ್ಶ

ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆದರ್ಶಗಳು ವರ್ತಮಾನದ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ನಾವು ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದು ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವಾಗ ಮಾತ್ರ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಈಗ ಏನು 'ಇದೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆವು; ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಜಾಗೃತರಾಗಬಲ್ಲೆವು. ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುವುದಾಗಲಿ ಆದರ್ಶದತ್ತ ಶ್ರಮಿಸುವುದಾಗಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೋಮಾರಿತನವನ್ನು, ವರ್ತಮಾನದಿಂದ ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಳ್ಳ ಅಸೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಯೋಗ್ಯವಾದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ, ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಹೇಗಾಗಬೇಕು ಎಂದು ನಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೋ ಹಾಗಾಗಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅವನು ಹೇಗಿದ್ದಾನೋ ಹಾಗೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ ಆದರ್ಶವೊಂದರ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು

ಅಡಕಗೊಳಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಎರಕದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದಂತೆ. ಅದರ ಫಲ ಭಯ, ತಾನು ಏನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಏನಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಉಂಟಾಗುವ ಹೋರಾಟ, ಘರ್ಷಣೆ, ಮತ್ತು – ಈ ಎಲ್ಲ ಆಂತರ್ಯದ ಹೋರಾಟ ಸಂಘರ್ಷಣೆಗಳೂ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರೂಪುದೋರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ನಡುವಣ ದೊಡ್ಡ ಆತಂಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಆದರ್ಶ.

ಈ ಶತಮಾನದ ಹೊಸ ಭಾಷೆ ಸಿನೆಮಾ

ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ವಸ್ತುಗಳ ರೂಪವನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನೂ (ಮತ್ತು ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ) ತತ್ಪ್ರತಿ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಗೇ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವಂಥದು 'ಚಲನಚಿತ್ರ'ದ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂಥ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಉಗಮ ಪ್ರಾಯಃ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿಯ ತೀರ ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಯಿತು. ಆಗಲೇ ಆತ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಅನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿತ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಯ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಜೈವಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ "ಚಲನೆ"ಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಥ ಚಲನೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲು ಅಥವಾ ಸೂಚಿಸಲು ಬಂದಿರತೇ ಎಂಬ ಹಂಬಲ ಆಗಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಗುಹಾಮಾನವನ ಬೇಟೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಿತ್ತಿತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿನ ಚಲನೋದ್ಯುಕ್ತ ಅಂಗಾಂಗಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಂಬಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ನಾಗರಿಕತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಚಿತ್ರ ಒಂದು ಕಲಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಕಲಾವಿದರು ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ (ಚಲನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಸವಾಲು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಣಗಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಹಲವು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು, ಚಿತ್ರ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನೂ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮೇರಿ ಸೇಟನ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಚಿತ್ರತಜ್ಞೆ ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ: ಗುಹಾಮಾನವನ ಆದಿಯ ಅನಾಗರಕ ಚಿತ್ರಗಳು, ಗ್ರೀಕ್ ಕುಂಭಚಿತ್ರಗಳು, ನಮ್ಮ ಅಜಂತ ಸಾಂಚಿ ಮೊದಲಾದಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳು, ಮಧ್ಯ ಯುಗದ ಐರೋಪ್ಯ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು-ಇಂಥವುಗಳಿಂದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಫೋಟೋ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರು ಅದನ್ನು ಹಾಗೇ ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. Drawings that walk and talk (ಆಡುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ. ಚಲನ ಚಿತ್ರದ 'ಗತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿತ್ರಗಳು ಉಬ್ಬಿವೆ (animate) ಗೊಂಡಿವೆ, ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಕಲಾವಿದರ ಚಲನಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ತೀವ್ರ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಯುಗ ಕಳೆದು ವಿಜ್ಞಾನಯುಗ ಆರಂಭವಾದಾಗ ಮನುಷ್ಯನ ಕನಸುಗಳಿಗೆ ಹೊಸಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳೂ ಅವನ್ನು ನನಸಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಹೊಸ ಸಾಧನವೂ ಸಿಕ್ಕಹಾಗಾಯಿತು. ೧೭ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾಲಾಂಛನನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು; ೧೯ ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗ್ರಾಹಿ (ಕೆಮೆರಾ) ಸಂಶೋಧಿತವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅವುಗಳ ಜೊತೆ, ಕೊಳವೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಬಹುದಾದ ಚಿತ್ರ ಪರಂಪರೆಗಳ ಸಲಕರಣೆ, ವೃತ್ತಫಲಕದ ಮೇಲೋ ಪಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೋ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಇಲ್ಲವೆ ಎಳೆದು ಚಿತ್ರಗಳು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಬಂದವು. ಒಂದು ಕಡೆ, ಚಲನೆಯನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಬಂದಿರತೇ ಎಂಬ ಕುತೂಹಲವೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ಚಲನೆಯ ತತ್ತ್ವ ಏನು ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ದಾಖಲುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೂ- ಈ ಎಲ್ಲ ಶೋಧಗಳಿಗೆ ಮೂಲಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು. ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ನಡೆದ ಈ ಸತತ ಶೋಧ-ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಅವಸ್ಥೆ ಕಳೆದು ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ 'ಚಲನಚಿತ್ರ' ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

ಅಂತಿಮ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದವರು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಲೂಮಿಯೇರ್ ಸಹೋದರರು (ಲೂಯಿ ಮತ್ತು ಆಗಸ್ಟ್), ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಫ್ರೀಸ್ ಗ್ರೀನ್ ಮತ್ತು ಪಾಲ್, ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಥಾಮಸ್ ಎಡಿಸನ್-ಇವರು. ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಗೆದ್ದದ್ದು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಲೂಮಿಯೇರ್ ಸಹೋದರರು ೧೮೮೫ ರಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ 'ಸಿನೆಮಟೋಗ್ರಫಿ ಎಂಬ ಯಂತ್ರ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಚಲನೆಯ ಸಮೇತ ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುದ್ರಿಸಿ, ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯಿತು.

ತೀರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಚಿತ್ರಗಳು ತುಂಬ ಚಿಕ್ಕವು, ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಷ್ಟೇ ಓಡುವಂಥವು : ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು, ಹಾಳು ಗೋಡೆ ಕೆಡವುತ್ತಿರುವುದು, ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೀರೆರೆಯುತ್ತಿರುವುದು, ಮೋಜಿನ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಚಿತ್ರ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಕೆಲಸಗಾರರು ಕಾರ್ಖಾನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವುದು - ಮುಂತಾದವು. ಎಂದರೆ, ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದು ಆಗಿನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ವಿಲಕ್ಷಣ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಚಲನೆಗಳನ್ನು, ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಯಂತ್ರಚಾಲಿತಗಳ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಆರಂಭದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೇ 'ರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾಳ ಹರ್ಷೋತ್ಸವ' ಎಂಬುದೂ ಒಂದು. ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಕಡೆ ನಡೆದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ರೂಪಚಲನೆಗಳ ಸಮೇತ ದಾಖಲಿಸಿ, ಎಂದಾದರೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ತೋರಿಸಬಹುದಾದ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿತು.

ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳ ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿದ್ದ ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ವಸ್ತು ಸರಳವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಚಿತ್ರೀಕರಣತಂತ್ರವೂ ಸರಳವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವುದು ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕೋ ಅದರ ಎದುರು ಕೆಮೆರಾನೆಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಅದು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತೆಂದರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಅಪೂರ್ವ ಮನೋರಂಜನೆಯಾಗಿ ಜನಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಮೂಕಚಿತ್ರಗಳಾದ ಇವಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಲೀಸಾಗಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಕಾರಣ ದೇಶದೇಶಗಳ ಗಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಮಾಲಿಕರೂ ಪ್ರವರ್ತಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ಲೂಮಿಯೇರ್ ಸಹೋದರರು ಮಹಾಸಾಹಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗೆ ಲೂಮಿಯೇರ್‌ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಕೆಮೆರಾ ಮತ್ತು ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟರ್ (ಚಿತ್ರಗ್ರಾಹಿ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶಕ) ಎರಡೂ ಒಂದರಲ್ಲೇ ಕೂಡಿದ್ದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಸುತ್ತ (ಇಂಡಿಯಾವೂ ಕೂಡಿ) ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ. ಸಂಗೀತಭವನಗಳೋ ಬೇರೆ ವಿಶಾಲ ಚೌಕಿಗಳೋ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಿನೆಮಾಮಂದಿರಗಳಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ಜೊತೆಗೇ ಆಯಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷಗಳ ಚಿತ್ರೀಕರಣವೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. (ಉದಾ-೧೮೯೭ ರಲ್ಲಿ ವಾರಣಾಸಿಯ ಚಿತ್ರೀಕರಣ), ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ.

ಅನಂತರದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮುಂದಿನ ಘಟ್ಟ, ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಯೋಗ-ಪ್ರಗತಿಗಳು. ೧೮೯೬ರಲ್ಲಿ ಲೂಬುಕ್ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇಟಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಪ್ರೊಮಿಯೊ ಎಂಬಾತ ವೆನಿಸ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆಯಮೇಲೆ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆ ಕಾಲಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇದ್ದ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಾಸವಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ, ಸ್ಥಗಿತ ಕೆಮೆರಾ ಚಲದ್ವಸ್ತುಗಳ ಚಿತ್ರ ಹಿಡಿದ ಹಾಗೆ ಸ್ಥಗಿತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವ ಕೆಮೆರಾದ ಮೂಲಕ ಹಿಡಿಯಬಹುದಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲ ದೋಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಮೆರಾಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಟ್ಟ. ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕಂಡ ಪರಿಣಾಮ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೆಮೆರಾದ ಚಲನೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು; ಚಲಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವ ಕೆಮೆರಾದಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಹೊಸ ದ್ವಿಮುಖ ಚಲನೆಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಯಿತು. ತೀರ ಮೊದಲಿಗೆ ಇದೊಂದು 'ಯಕ್ಷಿಣೀ ಪ್ರದರ್ಶನ'ವೆಂಬ ಹಾಗೆ ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಚಿತ್ರೀಕರಣದ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತಯಾರಿ ತಾಲೀಮುಗಳಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯಿಂದ ಇದು ಹತ್ತಿರಹತ್ತಿರ "ನಾಟಕ"ವೇ ಎನಿಸಿತು. (ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಂಗಭೂಮಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಉನ್ನತಿಗೆ ಏರಿದ್ದು ರಂಜನೆಯ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವಾಗಿತ್ತು.) ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದಮೇಲೊಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಶ್ಯಗಳು ಬರುತ್ತವಲ್ಲ ಹಾಗೇ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಬರಬಾರದು ಎನ್ನಿಸಿ, ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರಕೆ(shot) ಯೇ ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರವಾಗುವ ಬದಲು ಹಲವು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿಸಿ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಮತ್ತೂ ಮುಂದೆ, ಕೆಮೆರಾವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕಾದ್ದಕ್ಕೆ

ತೀರ ಹತ್ತಿರವಿಟ್ಟು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ದೂರ ಇಟ್ಟು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೋನಗಳಿಂದ ಆರಿಸುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಉಪಾಯಗಳು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟವು.

೧೯೦೨ ರಲ್ಲಿ, ಪುನಃ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ, ಜಾರ್ಜ್ ಮೆಲೆಸ್ ಎಂಬಾತ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಿಳಿದ. ಆತನಕ ಅವನು ಯುಕ್ಲಿಡ್ - ಇಂದ್ರಜಾಲಗಳ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೈಚಳಕ ಕೃತ್ರಿಮಗಳನ್ನು ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎನ್ನಿಸಿತು ಆತನಿಗೆ. ಒಂದು ದೇಶದ ದೃಶ್ಯ ತೆಗೆದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ತೋರಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ಹಾಗೆ ಬೇರೊಂದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಲೋಕದ ದೃಶ್ಯವನ್ನೇ ಕೃತ್ರಿಮದಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬಹುದಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿರಬೇಕು ಆತನಿಗೆ. ಜೂಲ್ಸ್ ವೆರ್ನೆಯ Voyage to the Moon (ಚಂದ್ರಯಾತ್ರೆ) ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಆತ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಅದೇ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕಥಾಚಿತ್ರವಾಯಿತು. ಮುಂದಣ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಡ್ವಿನ್ ಪೋರ್ಟರ್ ಎಂಬಾತನ Great Train Robbery (ದೊಡ್ಡ ರೈಲು ದರೋಡೆ) ಎಂಬುದು. ಇದೇ ಪ್ರಥಮ ಕಥಾಚಿತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು ಗೊಂಡಿತು. ಚಲನೆಯ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಮೊದಲಿಗೇ ಸಿಕ್ಕಿದ ರೈಲು ಸಿನೆಮಾದ ಮೂಲಕ ಕಥೆ ಕಟ್ಟಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ, ಜನರನ್ನು ಸೆಳೆದು ರೋಮಾಂಚ ಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಹಸ. ಈ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೂ ಜನರ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೂ ಎರಡಕ್ಕೂ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಇಡಿಕಿರಿದ ತೀವ್ರ ಕ್ರಿಯಾಪರಂಪರೆಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಚಿತ್ರ ಇದು. ಉದ್ದದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೇ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಚಿತ್ರ ಈತನಕವೂ ಬರುತ್ತಿರುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ 'ರೋಮಾಂಚಕಚಿತ್ರ' ಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯೋ ಎನ್ನುವಂತೇ ಇದೆ.

ಚಲನಚಿತ್ರ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ, ಸರಿ. ಆದರೆ ಅದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು-ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಎಮಿಲ್ ಕೊಹ್ಲ ಎಂಬಾತ (ಮತ್ತೆ, ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನವನೇ) ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿತ್ರಗಳ ಉಜೀವನ (animation) ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿ ನಡೆಸಿ ೧೯೦೭ ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾರ್ನಿಮಿ (ವ್ಯಂಗ್ಯಚಿತ್ರ) ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ. ೧೯೦೯ ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ನಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಜೀವನಚರಿತ್ರ-ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಪೀಸ್ ಎಂಬ ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೇಡಿಯೊಬ್ಬನ ಜೀವನಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ. ಈ ಉದ್ದಕ್ಕೂ, ರೂಪ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬಲ್ಲ ಚಲನಚಿತ್ರ ವರ್ಣ-ಧ್ವನಿಗಳನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸಲಾರದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಮೊತ್ತಮೊದಲಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಪಂಚಮ ಜಾರ್ಜ್ ಕಿರೀಟಧಾರಣೋತ್ಸವವನ್ನು ತ್ರಿವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೧೨ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವೈಭವಪೂರ್ಣವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ತೊಡಗಿದ್ದರು (ಕೋವಾಡಿಸ್ ಇತ್ಯಾದಿ). ಇದೇ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಡನ್‌ನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಾರ್ತಿ ಸೆಲ್ಮಾ ಲಗರ್‌ಲೋಫ್ ಸಿನೆಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳಿ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಲು ಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತರಂಗ (set) ಗಳಿಗೆ ಬದಲು ನಿಜಸ್ಥಳ (locale) ಗಳನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು; ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಲಾದೃಷ್ಟಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆ ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಐರೋಪ್ಯ ಚಲಚಿತ್ರೋದ್ಯಮ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿತು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿ ಅಮೆರಿಕಾ ತನ್ನ ಚಿತ್ರೋದ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಮೆರಿಕಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಂತೂ ಸಿನೆಮಾ ನೂತನವಾದ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನವಾದ 'ರಂಗಭೂಮಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಉದ್ಯಮದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಇದು 'ಪರಿಷ್ಕೃತ ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಟನಟಿಯರಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ದೊರೆತ 'ತಾರಾಪದ್ಧತಿ' (Star System) ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಈ ಕಾಲದ ಅಮೆರಿಕನ್ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದವರು ಡೇವಿಡ್ ವಾರ್ಕ್ ಗ್ರಿಫಿತ್ ಮತ್ತು ಚಾರ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲಿನ್. ಗ್ರಿಫಿತ್ Birth of a Nation (ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹುಟ್ಟು) ಕೆಮೆರಾದ ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ರಕೆಗಳ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಗುಂಪಿನ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಗತಿ ತೋರಿಸಿತು. ಅವನದೇ ಆದ Intolerance (ಅಸಹನೆ) ಎಂಬುದು ಪೌರಾಣಿಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧುನಿಕ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಯುಗಗಳ ನಾಲ್ಕು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದೊಳಗೊಂದು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕು ನೆಯ್ದು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಚಿತ್ರ, ನಾಲ್ಕುರಲ್ಲೂ ಅಸಹನೆ-ಹಗೆ-ಕಾದಾಟಗಳ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, ಚಾರ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಹಸನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುತ್ತ, ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲೂ ಬಲ್ಲವರಲ್ಲೂ ಏಕಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಗಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ

ತಾರಾಪದ್ಧತಿಗೆ ಬದಲು ರಂಗನಟರು ಸಿನೆಮಾವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ನಿಜದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಚ್ಚಾ ಪಟ್ಟಿ (footage) ಯನ್ನು ಖರ್ಚುಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಯುದ್ಧಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದ ಆ ರಾಶಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಯುದ್ಧ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

೧೯೧೯ ರಲ್ಲಿ The Cabinet of Dr. Caligari (ಡಾಕ್ಟರ್ ಕಾಲಿಗಾರಿ) ಎಂಬ ಚಿತ್ರ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಯಿತು. ಒಬ್ಬ ಡಾಕ್ಟರ್ ನಿದ್ರಾಸಂಚಾರಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ವಶೀಕರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜನರ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಕಥೆ ಒಬ್ಬ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಚಿತ್ರದ ತುದಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಆ ಕಥೆ ಹೇಳುವಾಶ ಹುಚ್ಚ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಯೂರೋಪಿನ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಗ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ expressionist (ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದ ಅಂತರಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವ) ವಾದದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಗೊಂಡು ಈ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ರಾಬರ್ಟ್ ವೀನೆ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಾರ ಇದಕ್ಕೆ ದೃಶ್ಯ ನಿರ್ಮಾಪಕನಾಗಿದ್ದ. ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ expressionist ಶೈಲಿಯ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳು ಶೈಲೀಕೃತ (Stylised) ಅಭಿನಯ, ಪ್ರಕಾಶವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ಹೊಸತು ಇವುಗಳಿಂದ ಈ ಚಿತ್ರ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿತ್ತು. ಸಿನೆಮಾ ಕಲಾಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಬಲ್ಲುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರ ನಿರೂಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಕಲಾಚಿತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರಿಸುವುದುಂಟು.

೧೯೧೯-೨೦ ರ ದಶಕವನ್ನು 'ಮೂಕ ಚಿತ್ರದ ಸ್ವರ್ಣಯುಗ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಯುಗವೂ ಹೌದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು; ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲ ನಿಚ್ಚಳವಾದವು. ಇವೊತ್ತಿಗೂ ಸಿನೆಮಾದ ಮಹಾಕೃತಿಗಳೆಂದು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಮೇರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಯಾವತ್ಕಾಲಕ್ಕೂ ಚಲಚಿತ್ರದ ಮಹಾಶಿಲ್ಪಿಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಂಥ ಕಾಲ ಇದು. ಈ ಭರತದ ತುದಿಗೇ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರ ಬಂದು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪತನ ಕಾಣಿಸಿತು; ಮತ್ತೆ ಗೊಂದಲ ಹುಡುಕಾಟ ಚೇತರಿಕೆಯ ಯತ್ನ-ಇವೆಲ್ಲ ಒಗ್ಗೂಡಿ ಆ ಮುಂದಣ ದಶಕವನ್ನು ದಾಟಿಸಿದವು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ರಷ್ಯಾ: ಅಲ್ಲಿ ೧೯೧೭ ರ ಕ್ರಾಂತಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹೊಸ ಆಡಳಿತ ಬಂದಾಗ ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಹುರುಪು ಬಂದಿತ್ತು ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಈ ಹೊಸ ಬದುಕಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಹೊಸ ಬಾಯಿ ಪಡೆಯಲು ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳ ತವಕಪಟ್ಟವು. ಅಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತಗಾರರೂ ಸಿನೆಮಾದ ಅತ್ಯಪೂರ್ವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ೧೯೧೯ ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 'ಸತ್ಯಚಿತ್ರ' (Kino Provdva) ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ವಾರ್ತಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು; ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಒಂದು ಹೊಸ ಶೈಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೇ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಐಸೆನ್ ಸ್ಟೀನ್, ಪುಡೊವ್‌ಕಿ, ಡೊವ್‌ಯೇಂಕೊ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕಿಳಿದರು.

ಸೆರ್ಗಿಯ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್‌ನನ್ನು ೨೦ ನೇ ಶತಮಾನದ ಲಿಯೊನಾರ್ಡೊ ಡೆವಿನ್ಸಿ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಲಿಯೊನಾರ್ಡೊನ ಹಾಗೇ ಈತನೂ ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿ. ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿದ್ದಾತ, ನಿರ್ಮಿತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸವೆದವ. ಇವನಿಗೆ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನವಿತ್ತು. ಹಲವು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿನ ಪರಿಣತಿಯೂ ಇತ್ತು; ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಪ್ರವೇಶವಿತ್ತು; ಜಪಾನಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಹೋಗಿ ಜಪಾನಿ ಹಾಗೂ ಚೀನೀ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಹಲವೆಂಟು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಪಾರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದು ಈತ ಚಲಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಅನನ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬರಹ ಭಾಷಣಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಸುಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಈತ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಪಾರ, ಆದರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪೂರೈಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಕೆಲವೇ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು Strike (ಮುಷ್ಕರ: ೧೯೧೪), Battleship Potemkin (ಯುದ್ಧ ನೌಕೆ ಪೊಟೆಮ್‌ಕಿನ್ : ೧೯೧೫), Old and New (ಹಳತು-ಹೊಸತು : ೧೯೧೭. ೧೯), Que viva Mexico (ಮೆಕ್ಸಿಕೋದ ಜೀವಂತ ಇತಿಹಾಸ : ೧೯೨೦-೨೧), Alexander Nevesky (ನೆವೆಸ್ಕಿ : ೧೯೨೭), Ivan the Terrible (ಭಯಂಕರ ದೊರೆ, ಭಾಗ ಒಂದು ಮತ್ತು ಎರಡು : ೧೯೪೦-೪೨)-ಇವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೆವೆಸ್ಕಿ ಮತ್ತು ಇವಾನ್ ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಚಿತ್ರಗಳು, ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ಮೂಕಚಿತ್ರಗಳು. ಇವನ ಸಮಕಾಲೀನನೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸಹಕಾರ್ಯಕರ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ ವಿ. ಐ. ಪುಡೋವ್ ಕಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್‌ನಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ. ಆತನ ಮುಖ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳು : Mother (ತಾಯಿ, ಗೋರ್ಕಿಯ ಕೃತಿಯನ್ನು

ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು : ೧೯೨೫), Mechanics of the Brain (ಮಿದುಳಿನ ತಂತ್ರ : ೧೯೨೬), End of St. Petersburg (ಪೀಟರ್ಸ್‌ಬರ್ಗ್ ಪತನ: ೧೯೨೭), ಇವನೂ ತನ್ನ ಬರಹಗಳಿಂದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಮಾಂಸೆ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಪನ್ನಗೊಳಿಸಿದ.

ಈ ಇಬ್ಬರ ಚಿತ್ರಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ, ವಿಶ್ಲೇಷಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಬರಹಗಳು ಚಲನಚಿತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಚಲಚಿತ್ರ ವಿಶಾಲವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಹೊಸ ಸಂಪರ್ಕಮಾಧ್ಯಮ, ಹೊಸ ಭಾಷೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇವರು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದರು; ಚಲಚಿತ್ರದ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು : ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರ ಚೌಕ (frame) ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಖಂಡ-ಇವುಗಳ ದೂರ ಕೋನ ಪ್ರಕಾಶ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಘಟಕಗಳಾಗಿ ಒದಗುವ ಚಿತ್ರ ಖಂಡಗಳನ್ನು ಸಂಕಲಿಸುವ ತಂತ್ರ (montage) ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಈ ವ್ಯಾಕರಣ ಬಲದಿಂದ ಚಲಚಿತ್ರ ಭಾಷೆ ಸಮರ್ಥ ಸಂಪರ್ಕಮಾಧ್ಯಮವೂ, ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಸಮಸಮನಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಕಲಾಮಾಧ್ಯಮವೂ ಆಗಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವರ ಕೃತಿ-ಲೇಖನ-ಭಾಷಣಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಅಮೆರಿಕಾ ಯೂರೋಪ್ ದೇಶಗಳ ಚಿತ್ರೋದ್ಯಮದ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. ಇವರ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ನಿರ್ಮಿತಿಗಳು ಮೂಕಚಿತ್ರಯುಗದಲ್ಲೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಚಲಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು, ಉಪಯುಕ್ತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದರು.

ಇಲ್ಲೇ, ಸಮಕಾಲೀನ ಡೊವ್‌ಯಿಂಕೋನ ಕೃಷಿಕಜೀವನದ ಕಾವ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ Earth (ಭೂಮಿ : ೧೯೨೭) ಎಂಬ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬೇಕು.

ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ-ಚಾರ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲಿನ್ನಿನ ಪ್ರಹಸನರೂಪದ ಮಹತ್ತರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗತೊಡಗಿದ್ದವು, ಅವು 'ಶುದ್ಧ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಶುದ್ಧ ಅನನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಹೊಸ ಯಶಸ್ಸು ತೋರಿಸಿದ್ದವು. ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಅಂತ್ಯ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಅಮೇರಿಕಾದ ರಾಬರ್ಟ್ ಫ್ಲಾಹರ್ಡ್ ಎಂಬಾತ ಕೆನಡಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಶೀತಲಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಎಸ್ಮಿಮೊ ಜನಗಳ ಜೊತೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ಅವರ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೊಡಗಿದ್ದ; ಅನೇಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ೧೯೨೦ ರಲ್ಲಿ ಆತ Nanook of the North (ನಾನೂಕ್) ಎಂಬ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಇದು ಮೂಲತಃ ಸಾಕ್ಷಿ-ಚಿತ್ರ (Documentary) ವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಫ್ಲಾಹರ್ಡಿಯ ಅಳವಡಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಲೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಜ್ಞಾತ ಮೂಲೆಗಳ ಜೀವನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ ದಾಖಲು ಮಾಡುತ್ತ ಕೂಡ ಕಲೆಯ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಇದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಮುಂದುವರಿದು Man of Aran (ಆರಾನ್ ದ್ವೀಪದ ಒಬ್ಬ : ೧೯೩೪), Elephant Boy (ಮಾವಟೆಗರ ಹುಡುಗ : ೧೯೪೬; ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದು, ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಅಸೌಜನ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಪೂರ್ಣರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ), Louisiana Story (ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಬಾವಿಯ ಕಥೆ : ೧೯೪೮) ಮುಂತಾದ ಮಹತ್ವದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಜಾನ್ ಗೈಯರ್‌ಸನ್ ಎಂಬಾತ ಮತ್ತು ಆತನ ಸುತ್ತ ಕೂಡಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು Drifters (ತೇಲುವವರು : ೧೯೨೯), Night Mail (ರಾತ್ರಿಯ ಟಪಾಲುಗಾಡಿ : ೧೯೩೬), North Sea (ಉತ್ತರಸಮುದ್ರ), Coal Face (ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಮುಖ, Song of Ceylon (ಸಿಲೋನಿನ ಹಾಡು : ೧೯೩೪) ಮುಂತಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಕ್ಷಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು, ಈತನೇ ಮುಂದೆ ಕೆನಡಾ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಇಂಡಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ, ಹೋಗಿ ವಾರ್ತಾಚಿತ್ರ ಸಾಕ್ಷಿಚಿತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ.

ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಟೀಡನ್ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಜರ್ಮನಿಗಳಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ಕಲಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವು, ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ Avant Garde (ಎಚ್ಚರದ ಬಂಟರು) ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗನಿಷ್ಠರ ಒಂದು ಚಳವಳಿವೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಇದು ಒಂದು ದಿಕ್ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ಹಾಲಿವುಡ್ ಪ್ರಧಾನಕೇಂದ್ರವಾಗಿ, ಮನೋರಂಜನೆಗೇ ಮೀಸಲಾದ ಖಾರ-ಹುಳಿ-ಸಿಹಿ ತುಂಬಿದ ಕಥಾಚಿತ್ರಗಳು ವಿಫಲಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬರತೊಡಗಿದ್ದವು; ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಾರ್ತಾಚಿತ್ರ ಸಾಕ್ಷಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿದ್ದವು. ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಿತಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುತ್ತ ಹಬ್ಬತೊಡಗಿತ್ತು.

೧೯೨೫ ರಲ್ಲೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಬೆಲ್ಜಿಯಂ ಹಾಲೆಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರಸಿಕರ ಸಂಘಟನೆಗಾಗಿ ಕಲಾಚಿತ್ರಗಳ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಚಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮದ ಶ್ರದ್ಧಾ ಪೂರ್ಣ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ 'ಚಿತ್ರಸಮಾಜ'ಗಳು (Film Societies) ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ ತೊಡಗಿದ್ದವು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಜನ ಹಾಗೂ ಇತರ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಈ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳತೊಡಗಿದ್ದರು. ಚಲಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಎರಡು ಪ್ರೌಢ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿದವು : ಒಂದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿತವಾಗಿ ಸ್ಟಿಜರ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ Close Up, ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ Revue du Cinema.

ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರ Jazz Singer (ಜಾಸ್ ಹಾಡುಗಾರ) ೧೯೨೮ ರಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಯಿತು. ಇದೊಂದು ಸಂಗೀತಮಯ ಚಿತ್ರ. ಚಲಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಶಬ್ದ ಅಳವಡಿಸಿದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು, ನಿಜ. ಆದರೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಇದರ ಮೇಲೆ ಕೂಡಲೇ ಸುಲಭ ಹತೋಟಿ ಸಿಗದಾಯಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ತಾನು ರಂಗಭೂಮಿಯ ದಾಖಲಾಪ್ರತಿ ಎಂದು ಚಡಪಡಿಸಿದ್ದ ಸಿನೆಮಾ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತಾದರೂ, ಈಗ ಪುನಃ ಶಬ್ದ ಬಂದ ಮೇಲೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅನುಕರಣೆಯ ಕಡೆ ಬಿದ್ದಿತು. ರಂಗಸಹಜ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೇ ಚಿತ್ರಶಬ್ದದ ಜೀವಾಳ ಎಂಬಂತಾಯಿತು. ಅಗ್ಗದ ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ಸಿನೆಮಾವನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಂದಿಗೆ ಈ ಹೊಸ ವಿಚಿತ್ರ, ಜನರ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿ ಸಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನವನ್ನಿಸಿತು. ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಮುಂತಾದವರು ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದೇ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆಸಿದ್ದರೂ, ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಬ್ದಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿನೆಮಾ ಪುನಃ ತನ್ನತನಕ್ಕೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತೊಂದು ದಶಕ ಸುಮಾರೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ನಡುವೆ ರಷ್ಯಾದ ಆಡಳಿತ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೂ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಪ್ರಯೋಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತೊಂದರೆಪಡಬೇಕಾಯಿತು.

೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳು ಈ ಯುದ್ಧದ ಮುಖ್ಯ ರಂಗವಾಗಿದ್ದವು. ಸಿನೆಮಾ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಕೂಡ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲೇ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸಮಸ್ತ ಮುಖಗಳೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಮೀಸಲಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಕೂಡ ಯುದ್ಧರಂಗದ ವಾಸ್ತವಕ್ಕಿಳಿಯಿತು. ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಂತ ಗಂಭೀರ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾತೃಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಗಳೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿ ವಾಸ್ತವ ನೈಜಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಜನರ ನೈತಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಡಲು ಹೆಣಗಿದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಲಚಿತ್ರ ವ್ಯವಧಾನದ ಕಲಾದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಕಾಯಿತಾದರೂ ಸಮೂಹ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮರ್ಥಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬಲ್ಲ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತಾದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಮುಂದೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಭಯ ಬೀಭತ್ಯಗಳ ಮಡಿಲಲ್ಲೇ ಬದುಕಬೇಕಾದೀತೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಮರೆಯಲಾಗದೆ, ವಾಸ್ತವದ ಇಡಿಮುಳುಕಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ದುರಂತಗಂಭೀರತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ತಿಳಿವು ಪಡೆದ ಸಾಹಸ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು ಮನುಷ್ಯ. ಇಂಥದೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಯ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ, ಕಲೇತರವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಪ್ರಾಯಃ ಸಿನೆಮಾ ಸಮರ್ಥ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಒದಗಬಹುದೆನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇಟಲಿಯ ನವ-ವಾಸ್ತವ ಪಂಥ (Neo Realism) ರೂಪುಗೊಂಡಿತು; ಆ ಪಂಥದ ಮಹತ್ತ್ವ ತಿಳಿಗಾಗಿ ರೊಸಲಿನಿಯ Open City (ತೆರೆದ ನಗರ : ೧೯೪೫), ಡಿ ಸಿಕಾನ Shoe Shine (ಬೂಟಿನ ಹೊಳವು : ೧೯೪೬) ಮತ್ತು The Bicycle Thief (ಸೈಕಲ್ ಕಳ್ಳ : ೧೯೪೯) ಮುಂತಾದ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೊರಬಂದವು. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳೆಲ್ಲವಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯುದ್ಧದ ವಿಷವನ್ನುಂಟು ಪೌರಾತ್ಯ ಜಪಾನ್ ಯುದ್ಧಾನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇತರ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೇ ಚಲಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತು. ವಿಜೊಗುಚಿ, ಕುರೊಸಾನ ಮುಂತಾದ ನಿರ್ದೇಶಕರು ತಮ್ಮ ಮಹತ್ತರ ಸಾಮಯಿಕ - ಚಿರ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಗಮನ ಸೆಳೆದರು.

ಪ್ರಪಂಚದ ಮತ್ತರ್ಥ ಭಾಗವಾದ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಕೂಡ ಈಗಾಗಲೇ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂಡಿಯಾ ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತ್ತು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗ ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆ,

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಿಪಾಸೆ, ಸಮಾಜಸುಧಾರಣೆಯ ಕಳಕಳಿ-ಇವು ಇಲ್ಲಿನ ಚಲ ಚೈತ್ರದಲ್ಲೂ ಬಿಂಬಿಸಿದವು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೇ ಶೋಧಿಸಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತೂ -೧೯೨೯-೩೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಚಲಚಿತ್ರ ಶಬ್ದ ಲಗ್ನದಿಂದ ಅಡಿ ಕದಡಿ ಗೊಂದಲಗಟ್ಟಿತೋ ಎಂಬಂತಾದ್ದು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪುನಃ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿತು; ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ರೂಪ-ಗತಿ ಶಬ್ದಗಳ ನಿರ್ಭಿನ್ನ ಉದ್ಭವವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚಿನ ಸುಮಾರು ಕಾಲು ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ನಿಶ್ಚಿತ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ನೂರಂಟು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾಲು ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶೋಧಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿವೆ : ತ್ರಿಮಾನಚಿತ್ರ, ಸಿನೆಮಾಸ್ಕೋಪ್ ಮುಂತಾಗಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಆಳದ ಭಾಸ ಕೊಡುವಂಥವು; ಹಲವು ವಿಧದ ವರ್ಣನಿಯೋಜನೆಗಳು; ವೃತ್ತಚಿತ್ರ (Circorama), ವಿಶಾಲ ತೆರೆ (Wide-screen) ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಮೂಕಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಶಬ್ದ ಅಳವಡಿಸಿದಾಗ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮ ಕಂಡಿತೋ ಅಂಥ ಪರಿಣಾಮ ಇವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ, ಈ ಯಾವುದೂ ಚಲಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬದಲಿಸುವಂಥದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶೋಧಗಳು ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನಿಸಿ ಅಥವಾ ಅಭಿನ್ನವೆನ್ನಿಸಿ ಚಲಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರನ್ನಾಗಲಿ ಚಿತ್ರಭಾಷೆಯ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಪ್ರಯೋಕ್ತಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಆಕರ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮನೋರಂಜನೆಯೇ ಗುರಿಯಾದ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಇವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅದ್ಭೂತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿಂತವು, ಅಷ್ಟೆ.

ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಒದಗಿದ್ದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು.

ಈಗ ಒಮ್ಮೆ ಈ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಚಲಚಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ: ಒಟ್ಟೂ ಈ ತನಕ ತಯಾರಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯ ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು 'ಉದ್ಯಮ-ಚಿತ್ರ'ಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಜನಗಳನ್ನು ರಂಜಿಸುವುದು, ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಹಣ ಗಳಿಸುವುದು, ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಸುರಿಯಲಾಗಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಾವಿದರನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸಾಧುಮಾರ್ಗ ಅಸಾಧುಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಹೊಸತು ತೋರಿಸಿ ಆಕರ್ಷಿಸುವಂಥ ರಾಶಿರಾಶಿ ಚಿತ್ರಗಳು, ಇವುಗಳ ಪ್ರಸಾರ ಪ್ರಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಉದ್ಯಮವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಚಿತ್ರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ತಾಂತ್ರಿಕ ಪುಷ್ಕಳ, ತಾರಾಪದ್ಧತಿ-ಇವುಗಳಿಂದ ಸಂಘಟಿತವಾದ ಉದ್ಯಮ ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಸಿನಿಮಾದ 'ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಪ್ರಯತ್ನ'ಗಳು ಎನ್ನಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನಾವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿರುವ, ಸಿನೆಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಮತ್ತು ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನನ್ಯತೆಗೆ ನಿಷ್ಠವಾದ ಗಂಭೀರ ನಿರ್ಮಿತಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಿನೆಮಾದ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷಣಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಿನೆಮಾದ ಮೂಲಕ ಸಮೂಹ-ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲು ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಕಲಾಚಿತ್ರ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ನೆರವು ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಕಲಾ ಚಿತ್ರಮಂದಿರಗಳು (art-theatres), ಚಿತ್ರ ಸಮಾಜಗಳು, ಪ್ರೌಢಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರೇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ನಿಯೋಜಿತವಾಗಿ ಈ ವಿಭಾಗದ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿವೆ.

ಚಲಚಿತ್ರದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ, ಅದರ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ ಮಾತ್ರ. ಹಾಗಾದರೂ ಇಷ್ಟುದ್ದ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ-ಯಾಯಾವುದೋ ತೆವಲುಗಳಿಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹಲವು ಹತ್ತು ಹಂಬಲಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಯಾಯಾವುದೋ ರೂಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಕೊನೆಗೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಆಯ-ಆಕಾರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈಗ ನಾವು ನೋಡಿರುವ ಹಾಗೆ, ಚಲಚಿತ್ರ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ರೂಪಚಲನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ; 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ-ಇಂದ್ರಜಾಲ'ವಾಗಿ ಚೆಲ್ಲು ಮಾಡುತ್ತ ಮೋಹಗೊಳಿಸುತ್ತ ಇದು ತನ್ನ ಎಳವೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಿತು; ಆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಹೊಳಹೂ ಮಿಂಚಿದ್ದುಂಟು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ದಾಖಲುಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೈಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು; ಪ್ರೌಢರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನತನ ಕಾಣಿಸಿದರು. ವಾಸ್ತವದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಕೂಡ ಗಂಭೀರತರವಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಬಳಸಿದರು. ಕಲಾಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ

ಸಂಪರ್ಕಮಾಧ್ಯಮವೆನ್ನಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೂಕಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತು ಬಂದಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅದು ಗೊಂದಲಗಟ್ಟು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿತು; ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿರೂಪವಾಯಿತು, ತಾನೇ ಕಾಣದಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಅರ್ಧಶತಮಾನ ಸುಮಾರು ಕಳೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲದರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ಆಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಶಕ್ತವಾಯಿತು.

ಇವೊತ್ತಿಗೆ ಕೂಡ ಚಲಚಿತ್ರವನ್ನು 'ಅಗ್ಗದ ಮನೋರಂಜನೆ, ಬದುಕಿನ ಗಂಭೀರ ಮುಖದೊಡನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರೌಢರಿದ್ದಾರೆ; 'ಇದು ಕೇವಲ ಕಲಾಮಾಧ್ಯಮ, ಕಲೆಯಲ್ಲದ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಉದಾಸೀನವೇ ಮದ್ದು' ಎನ್ನುವ ಶುದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ; 'ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಮೂಹ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಹಲವರಿದು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ' ಎಂದು ಕನಲುಕ ಉದ್ಧಾರೋತ್ಸಾಹಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ವಾಸ್ತವ ನೋಡೋಣ: ಈ ಹಿಂದೆ ಗುರುತಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಕಾಣಿಸಿರುವ ಚಲಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವಾಗಿ ರಂಜನೆಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಉದ್ಯಮಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಉತ್ತಮ ಕನಿಷ್ಠಗಳ ನೂರಾರು ದರ್ಜೆಗಳಿವೆ. ಆ ರಾಶಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ನಮ್ಮ ಇತರ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳು ಯಾವ ಮಹತ್ತನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲದ ಮಹತ್ತು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಕಲಾಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದಾವೆ. ಕಲಾಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದೇ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಗಂಭೀರ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದಾವೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಸಹಾಯಕಗಳು ಪ್ರವಾಸಚಿತ್ರಗಳು ವಾರ್ತಾ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಮೀಕ್ಷಾ ಚಿತ್ರಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಚಿತ್ರಗಳು - ಮುಂತಾಗಿ. ಧ್ವನಿ ಮುದ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಬೇಕೆನ್ನುವ ಸಂಗೀತವನ್ನೋ ಭಾಷಣ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನೋ ದಾಖಲಿಸಿ ಇಡುವ ಹಾಗೆ, ರೂಪ-ಗತಿ-ಚಲನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಸಿನೆಮಾ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಹೋಲುವ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪುಸ್ತಕರಾಶಿ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಬರೆದು ಮುದ್ರಿಸಿದ ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಹಿತ್ಯವಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ದರ್ಜೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಡುವಂಥವಿರುತ್ತವೆ. ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ಕಾಲಸವನೆಲೆಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥ-ಚೊಕ್ಕವೋ ಕೊಳಕೋ-ದೊಡ್ಡ ರಾಶಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಚಲಚಿತ್ರವನ್ನು "ಭಾಷೆ" ಎಂದು ಕರೆದದ್ದು, ಅದು ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ.

ಚಲಚಿತ್ರ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಎಂದಾಗ ಇನ್ನಿತರ ಭಾಷೆಗಳ ಕಡೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಹರಿಯುವುದು ಸಹಜವೇ. ಮನುಷ್ಯನ ದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನಗಳು ಹಲವು. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ 'ಭಾಷೆ' ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪ ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಹಲವು ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಾಟಕ-ಇವೆಲ್ಲ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಕೂಡ ಇರುವ ಭಾಷೆಗಳೇ. ತೀರ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಗೋಪಾಂಗ ವಿಕ್ಷೇಪಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಅಭಿನಯಭಾಷೆಯೇ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು; ಚಿತ್ರ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನ ಆರಂಭದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು, ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡ ಹಾಗೆ ಇನ್ನಿತರ ಭಾಷೆಗಳ ಬಳಕೆ ಮಿತಗೊಂಡಿತು. ತಮ್ಮ ಮಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವು ಸಂಸ್ಕೃತಗೊಂಡು ಬೆಳೆದವು. ಎಂದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಅವು ಕೇವಲ ಕಲಾಮಾಧ್ಯಮಗಳಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡವು. ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯ ಲಿಪಿಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶೇಷ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಚಿತ್ರಭಾಷೆ ಮುಂದೆ ಕೂಡ ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಿತವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೆಮೆರಾ ಶೋಧಿತವಾಗಿ ಬಿಂಬಗ್ರಹಣ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರದ ಅಂಥ ಮಿತವಾದ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಮಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಶಾಬ್ದಿಕಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಪರ್ಕದ ಸಮರ್ಥಸಾಧನವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಾಬ್ದಿಕಭಾಷೆಯನ್ನು 'ಪೂರ್ಣಭಾಷೆ' ಎನ್ನಬಹುದು. ಚಲಚಿತ್ರ ಕೂಡ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಶಾಬ್ದಿಕಭಾಷೆಯ ಹಾಗೆ 'ಪೂರ್ಣಭಾಷೆ'; ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಬಳಕೆಗೂ ಬರುವಂಥದು. ನಮ್ಮ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಗೂ ಚಲಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯ ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಂಡೀತು.

ಶಾಬ್ದಿಕಭಾಷೆ ಮೂಲತಃ 'ಶ್ರವಣ', ಅಂದರೆ ಕೇಳುವಂಥದ್ದು. ಅನಂತರ ಅದು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆ 'ಚಾಕ್ಷುಷ'ವೂ ಆಯಿತು, ಲಿಪಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು. ಶಾಬ್ದಿಕಭಾಷೆಯ ಶ್ರವ್ಯರೂಪವನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ದೈಹಿಕಸಾಧನದಿಂದಲೇ ಹೊರಡಿಸಬಲ್ಲೆವು. ಅದು ಭಾಷೆಯ 'ಚರರೂಪ' ಎನ್ನಬಹುದು. ಲಿಪಿಬದ್ಧವಾಗಿ 'ದೃಶ್ಯ'ವಾದ್ದು ಭಾಷೆಯ 'ಸ್ಥಿರರೂಪ' ಎನ್ನಬಹುದು ಭಾಷೆ ತಾತ್ಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿ

ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗದೆ 'ಸ್ಥಿರರೂಪ' ದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೇ ಮುದ್ರಣ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೋ ಮುಂತಾದ ಬಾಹ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಬೇಕು. (ಭಾಷೆಯ ಶ್ರವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಕೂಡ ಈಗ ನಾವು ದಾಖಲು ಮಾಡಿ ಇಡಬಲ್ಲೆವು ಶಬ್ದ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಾಗಿ. ಅದಕ್ಕಾದರೂ ಬಾಹ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಬೇಕು.) ಅಂತೂ ಭಾಷೆಗೆ ದೈಹಿಕ ಸಾಧನದಿಂದಲೇ ಹೊರಡಿಸಬಲ್ಲ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ರೂಪವೂ ಬಾಹ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳಿಂದ ದಾಖಲು ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಳಸಬಹುದಾದ ಸ್ಥಿರರೂಪವೂ ಇದೆ. ಚಲಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಚರರೂಪವಿಲ್ಲ; ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿರರೂಪ ಮಾತ್ರ ಉಂಟು.

ಶಾಬ್ದಿಕಭಾಷೆ ಸಂಕೇತ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮ. ಮನುಷ್ಯ ಇದನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಕಾರಣ ಇದನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಜನ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಕೇತ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಳಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಒಂದೊಂದು ಸಂಕೇತ ಸಮೂಹವೂ ಒಂದೊಂದು ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಭಾಷೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಅಂಗಗಳು : ೧. ಶಬ್ದ ಕೋಶ, ೨, ವ್ಯಾಕರಣ. ಶಬ್ದ ಕೋಶವೆನ್ನುವುದು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಕೇತಗಳ ಸಮೂಹ. ಈ ಬಿಡಿ ಸಂಕೇತಗಳು, ಅರ್ಥಾತ್ ಶಬ್ದಗಳು, ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ ಘಟಕಗಳಾಗಿವೆ. ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಶಬ್ದದ ಕೆಲಸ. ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅಂಥ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಿಯಮ ಪ್ರಕಾರ ಜೋಡಿಸಿ ವಾಕ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ವಾಕ್ಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಆಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು (ಪದಸಿದ್ಧಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಅವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ವಾಕ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ 'ವಾಕ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವಾಕ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಹಲವು ನಿಯಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ನಿಯಮಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನೇ "ವ್ಯಾಕರಣ" ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಶಬ್ದಗಳ ಹಾಗೆ ವ್ಯಾಕರಣವೂ ಮನುಷ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು. ಕಲಿತು ಬಳಸಬೇಕಾದ್ದು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಭಾಷೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ಇರುವಂಥದ್ದು. ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಸಂಕೇತಗಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ; ಅವುಗಳನ್ನು, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವಾದರೂ, ಎಣಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಶಬ್ದಗಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ವ್ಯಾಕರಣ ಬಲದಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ಅನಂತ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಚಲಚಿತ್ರದ ಭಾಷೆಯ ಕಡೆ ನೋಡೋಣ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶ:

೧. ತರುಣ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆತುರಾತುರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ರಸ್ತೆ ಜನಗಳಿಂದ ವಾಹನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜನ-ವಾಹನಗಳ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

೨. ತರುಣಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಓದುತ್ತ ಕೂತವಳು ತವಕಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದೂರದ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಸದ್ದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ, ಗಡಿಯಾರದ ಟಿಕ್‌ಟಿಕ್ ಸದ್ದು ಮುನ್ನೆಲೆಯ ಮೌನದಲ್ಲೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ತರುಣಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮೇಜಿಗೆ ತಳ್ಳಿ ಗಡಿಯಾರದ ಕಡೆ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.

೩. ಈಗ ಗಡಿಯಾರವೊಂದೇ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ತೆರೆ ತುಂಬಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗಂಟೆ ಆರು. ಗಡಿಯಾರದ ಪೆಂಡುಲಮ್ ಈ ಕಡೆ ಬಂದಾಗ ಹೊಳೆದು ಮತ್ತೆ ಆ ಕಡೆ ಸರಿದಾಗ ಮಬ್ಬಾಗುತ್ತದೆ, ನಕ್ಕು ಹೋದ ಹಾಗೆ. ಟಿಕ್‌ಟಿಕ್ ಸದ್ದು ವೃದ್ಧಿಗೊಂಡು ಕೇಳುತ್ತದೆ.

೪. ತರುಣಿ ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಸದ್ದು ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

೫. ಕಿಟಕಿಯ ಸರಳುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಗಿನ ಹೂದೋಟ, ಅದರಾಚೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಾರಿ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ದೂಳೆಬ್ಬಿಸಿ ಓಡಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತರುಣಿ : "ಹುಂ, ಇವಿಗೆ ಕಾಯೋದಕ್ಕಿಂತ....." ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಆ ಕಡೆಗೇ ನೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಈ ಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ಐದು ತುಂಡುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಒಂದೊಂದು ತುಂಡನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಮೂಲ ಘಟಕ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ ಘಟಕಗಳು ಶಬ್ದಗಳು ಮಾತ್ರವೇ. ಆದರೆ ಚಲಚಿತ್ರ (ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರ)ದ ಮೂಲಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರವ್ಯ ಎರಡೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಎಂದರೆ, (ಅ) ಚಿತ್ರಖಂಡ (ಆ) ಶಬ್ದಖಂಡ ಈ ಎರಡೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ತುಂಡುಗಳೇ ಚಲಚಿತ್ರದ ಮೂಲ ಘಟಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

(ಅ) ಚಿತ್ರಖಂಡ : ಅಭಿನೀತ ಚಿತ್ರಗಳು, ಬದುಕಿನ ನೇರ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಗಳು, ಕೃತ್ರಿಮ ಅಥವಾ ಸಹಜ ದೃಶ್ಯಚಿತ್ರಗಳು ಇವುಗಳಿಂದಲೂ

(ಆ) ಶಬ್ದ ಖಂಡ : ಸಂಭಾಷಣೆ ಸ್ವಗತ ಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷಾಧ್ವನಿಗಳು, ಸಹಜ ಅಥವಾ ಕೃತ್ರಿಮ ಶಬ್ದಗಳು, ಸಂಗೀತವಾದ್ಯ ಮುಂತಾದವು ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

ರೂಪಧ್ವನಿಗಳು ಹೀಗೆ ಅವಳಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದೊಂದು ತುಂಡಿಗೂ ಒಂದೊಂದು 'ಚಿತ್ರಿಕೆ' (shot) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ತುಂಡಲ್ಲೂ ರೂಪ-ಧ್ವನಿಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ ಇರಬೇಕು; ಒಂದು ತುಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ತುಂಡಿನೊಡನೆ ಕೂಡುವಾಗ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ತುಂಡುಗಳು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಜೋಡಿಸುವುದನ್ನು, ವಿಶಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಸಂಕಲನ' (montage) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೋಲಿಸಿ ಹೇಳುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಕಾದರೆ, ಚಿತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರದ "ಶಬ್ದ ಕೋಶ"ವೆಂದೂ ಸಂಕಲನವನ್ನು ವ್ಯಾಕರಣ' ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. (ಇನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರಿಕೆಯೂ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಬಿಡಿ ಚಿತ್ರದ ಚೌಕ (Frame) ಗಳಿಂದ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನ್ನೇ ಮೂಲಘಟಕಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ, ಓಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವು ವಿವಿಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವು ಅವು. ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಉಂಟಷ್ಟೆ. ಆ ಒಂದೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿತ್ರಚೌಕವೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಗದೆ ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಬೆರೆತು ಓಡುವುದರಿಂದಲೇ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಲನೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲವೇ? ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಹೋಲಿಸುವ ಆಸೆಯಿದ್ದರೆ ಒಂದೊಂದು ಚೌಕವನ್ನೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ವರ್ಣ (ಅಕ್ಷರ) ಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಈಗ ನಾವು, ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ ಘಟಕಗಳಿಗೂ ಚಲಚಿತ್ರದ ಮೂಲ ಘಟಕಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಎರಡೂ ಸಂಕೇತಗಳೇ ಹೌದು. ಆದರೆ-ನಾವು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿವೆ. 'ಹಸು' ಎಂದಾಗ ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುವ ಜನಕ್ಕೆ (ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂಕೇತಸಮೂಹವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕಲಿತು ಬಳಸುವ ಜನವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅದು ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಬೇರೆ ಭಾಷಾವರ್ಗದ ಜನಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಈ 'ಹಸು' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಅದು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ "ಹಸು" ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೇ ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲಂಥ ಸಹಜ ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಅರ್ಥ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಕಲಿತು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ ಚಲಚಿತ್ರದಲ್ಲಾದರೆ ಹಸುವಿನ ಪ್ರತಿರೂಪವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ಕೂಗನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದಾದರೂ ನಿಜವಾದ ಹಸುವಲ್ಲ. ಹಸುವಿನ ಸಂಕೇತ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಕೇತ ಮೂಲವಸ್ತುವಿನ ಬಿಂಬವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ತನ್ನ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿಷ್ಪಂದಿಗ್ಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. [ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕುದುರೆ ಕುದುರೆಯಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ಕುದುರೆಯೆಂದೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನು 'ಚಿತ್ರತುರಗನ್ಯಾಯ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಟ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಎದುರಾಯಿತು. ವಸ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು, ಆದರೆ ವಸ್ತುವಿನ ಬಿಂಬ- ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮುಖ - ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲದ್ದು, ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುವಂಥದ್ದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೇ ಕಾಣುವ ಇಂಥದನ್ನು ಅವರು ಗುಣೀಭೂತ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ (Virtual image) ಎಂದು ಕರೆದರು.] ಹೀಗೆ, ಚಲಚಿತ್ರದ ಸಂಕೇತಗಳು (ರೂಪಸಂಕೇತಗಳಾಗಲಿ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಲಿ) ಬುದ್ಧಿಕೃತವಲ್ಲದೆ ಗುಣೀಭೂತ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಾಗಿವೆ.

ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣವಾದರೂ ಅಷ್ಟೆ : ಅದು ಬುದ್ಧಿಕೃತ; ಅದರಲ್ಲಿನ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಜನವರ್ಗ ಅದನ್ನು ಕಲಿತು ನೆನಪಿಟ್ಟು ಬಳಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಚಲಚಿತ್ರದ ವ್ಯಾಕರಣ, ಅದರ ಶಬ್ದಕೋಶದ ಹಾಗೇ, ಸಹಜವಾದ್ದು; ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ

ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೇ ಅದನ್ನೇ ಯಥಾವತ್ ಅನುಸರಿಸುವಂಥದು. ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೋ, ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ವಸ್ತುವಿಷಯಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೋ ಅದೇ ಸಹಜ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಸಂಕಲಿತವಾಗುತ್ತದೆ (ಸಂಕೇತಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಜೋಡಣೆ ಮೂಲದ ಗುಣೀಬಿಂಬವಾಗಿರುವ ಈ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಲಾಭಾಷೆಗಳಾದ ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪ ನೃತ್ಯ ನಾಟಕಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ-ಚಲಚಿತ್ರದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿರೋಣ.) ಚಲಚಿತ್ರದ 'ಶಬ್ದ ಕೋಶ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲೇ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶ : ಅದರ ಶ್ರವ್ಯಭಾಗ (ಧ್ವನಿಖಂಡ) ದಲ್ಲಿ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯೂ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಭಾಷಣೆ ಸ್ವಗತ ಗೀತ ಮುಂತಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೇ, ಅದರ ದೃಶ್ಯಭಾಗ (ರೂಪಖಂಡ) ದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪ ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಕಲಾಭಾಷೆಗಳೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. (ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚಲಚಿತ್ರ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿದೆ.)

ಈತನಕ ನಾವು ಶಾಬ್ದಿಕಭಾಷೆಯ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಚಲಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದಕ್ಕಿದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದೆವು. ಇಂಥ ಅತಿವಿವರವಾದ ಹೋಲಿಕೆ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿರೋಣ. ಇದರಿಂದ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸೆಲುಲಾಯ್ಡ್‌ಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ್ದೇ ಚಲಚಿತ್ರ ಎಂಬ ಒಂದು ಭಾವನೆ. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದ ಹಾಗೇ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿಬಿಡಬಹುದು, ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸುವಾಗ ನಾವು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಆಧುನಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಶುದ್ಧವಲ್ಲ. ಚಲಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯ ಸ್ತೂಲ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಗುರ ನೆಮ್ಮಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಶಾಬ್ದಿಕಭಾಷೆಯ ಹಾಗೆ ಚಲಚಿತ್ರವೂ ವಿವಿಧೋಪಯೋಗಿಯಾದ ಒಂದು ಸಂಪರ್ಕಮಾಧ್ಯಮ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಅರಿತುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು; ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಅಂಶಗಳು ಚಲಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಈ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನ.

ಈಗ, ಚಲಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸುವಾತನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನೋಡುವವನ ಗ್ರಹಿಕೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು, ಅಂದರೆ ಅದರ ಸಂಪರ್ಕ ತಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ. ಚಲಚಿತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ನಿರ್ದೇಶಕ (director) ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗೆ ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಕ್ಕ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ಈತ ಹಿಡಿದಿಡಬೇಕು. ಇವನಿಗೆ ತಕ್ಕದ್ದೆನಿಸಿದ ಆ ಸಂಕೇತಗಳು ನೋಡುವವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ, ಈತ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾನೋ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುವಂತಿರಬೇಕು. ಈತನಿಗಿರುವ ಸಂಕೇತಗಳೆಂದರೆ ರೂಪ-ಧ್ವನಿ ಖಂಡಗಳು; ಅವುಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಸಂಕಲನಕೌಶಲ. ನಿರ್ದೇಶಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಂಡದ್ದರಲ್ಲಿನ ಚಲನಾತ್ಮಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿನ ಧ್ವನಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಪುನಃಸಂಘಟಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಕಂಡಿದ್ದರ ಅಂಶ ದೃಶ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇವನಿಗಿರುವ ಸಾಧನ ಕೆಮೆರಾ; ಶ್ರವ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದಕ್ಕಿರುವ ಸಾಧನ ಮೈಕ್ರೋಫೋನ್, ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಮೆರಾ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಕಣ್ಣಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಕ್ರೋ ಫೋನ್ ಕಿವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕೆಮೆರಾಕ್ಕೂ, ಕಿವಿಗೂ ಮೈಕ್ರೋಫೋನ್‌ಗೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳುಂಟು. ಕೆಮೆರಾ ಮೈಕ್‌ಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮಿತಿಗಳಿವೆ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಇವೆ, ನಿರ್ದೇಶಕ ಅದರಡನ್ನೂ ಅರಿತವನಾಗಿ, ಆ ಮಿತಿಗಳಿಂದಲೂ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಈತ ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು (ನೇರ ಬದುಕಿನಿಂದ ಅಥವಾ ನಟರ ಅಭಿನಯದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಹಜ ಅಥವಾ ಕೃತ್ರಿಮ ದೃಶ್ಯಗಳಿಂದ) ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು (ಸಹಜವಾದ ಅಥವಾ ನಟನಿಂದ ಪಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಹಜ ಇಲ್ಲವೆ ಕೃತ್ರಿಮ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ) ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ತುಂಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ರ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಈಗ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಎದುರು ನಿರ್ದೇಶಕ ಆಯ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ರೂಪಧ್ವನಿ ಖಂಡಗಳು ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ನಿರ್ದೇಶಕ ಏನು ಕಾಣಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೋ ಅದೇ ಮತ್ತು ಏನು ಕೇಳಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೋ ಅದೇ-ಅವಷ್ಟೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುನಃ, ಕೆಮೆರಾ ಕಂಡಿದ್ದನ್ನೇ ಮೈಕ್ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಕಂಡು

ಕೇಳುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ, ಕೆಮೆರಾಮ್ಯೂಕ್‌ಗಳ ಹತೋಟಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ನಿರ್ದೇಶಕನೇ-ಸೂತ್ರಧಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೂಪಧ್ವನಿಗಳ ಸಂಕೇತದ ಮೂಲಕ ಸಹೃದಯನಾದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದಂಥ ಅರ್ಥ ಮೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕಲಾಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದೇ ರೀತಿಯ 'ಸಂವಾದ ಕ್ರಮ' ಕಾಣುತ್ತದೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ತಂತ್ರ ತೀರ ಜಟಿಲವಾದ್ದು, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ-

೧. ನಟ ದೃಶ್ಯನಿರ್ಮಾಪಕ ಸಂಗೀತಗಾರ ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿದರ ದೊಡ್ಡ ತಂಡದ - ಮೇಲೂ, ಚಿತ್ರಗ್ರಹಣ ಧ್ವನಿಗ್ರಹಣ ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಾಂತ್ರಿಕರ ದೊಡ್ಡ ತಂಡದ ಮೇಲೂ ಹತೋಟಿಯಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು;
೨. ಕೆಮೆರಾ ಮ್ಯೂಕ್‌ಗಳಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಯಂತ್ರಸಾಧನಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಮಿತಿ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನರಿತು ಸೂಕ್ತ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು;
೩. ಬದುಕಿನ ಸಹಜಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಸಹಜ ದೃಶ್ಯಗಳೂ ಈತನ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ದಾಖಲಿಸುವಾಗ ಬರುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಹತೋಟಿಗಳಿಂದ ಆತ ತನ್ನ ನಿರ್ಮಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರಣ ಇಡೀ ನಿರ್ಮಾಣ ಜಟಿಲವೂ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಲವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಬೇಕಾದ ಇಂಥ ಜಟಿಲತಂತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಸಹಜಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಸಹಜ ದೃಶ್ಯಗಳ ಅವಲಂಬನೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಮೆರಾ ಮ್ಯೂಕ್‌ಗಳಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ-ಇವು ಈ ಜಟಿಲತೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತವೆ, ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ, ಮತ್ತು - ೧. ನಾಟಕದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ (ನಾಟಕ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ) ಆಗಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ೨, ನಾಟಕದ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಅಂತಿಮದಲ್ಲಿ ಅದು ರಂಗವನ್ನೇರಿದ ಮೇಲೆ, ನಟ ಮುಂತಾದವರೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಪರಿಹಾರಗಳಿಲ್ಲ, (ನಾಟಕದ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗೆ ಹತೋಟಿಯಿಲ್ಲ; ಚಲಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾದು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕಂಡಾಗಲೇ ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವ್ಯವಧಾನವಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.)

ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ಕೆಮೆರಾ ಮ್ಯೂಕ್‌ಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳಾಗಿ ಒದಗುವ ಕೆಮೆರಾ ಮ್ಯೂಕ್ ಗಳು ಚಲಚಿತ್ರವನ್ನು ಸವ್ಯಸಾಚಿ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ಯಾಯಾವ ಮುಖ್ಯ ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನೋಡೋಣ. ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿತ್ಯ ಕೆಮೆರಾದ ಎದುರು ಅದರ ಕಣ್ಣುತೆಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ-ನಾಟಕದ ಹಾಗೆ ಏನಾದರೂ ನಡೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಚಲಚಿತ್ರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತಷ್ಟೆ. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ವಾಸ್ತವದ ದಾಖಲೆಯಷ್ಟೇ ಆಗಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಸವ್ಯಸಾಚಿ ರೂಪವಾಗಿರಲು ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತುಂಡುತುಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಉಪಾಯ ಕಂಡ ಮೇಲೆ ಚಲಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯ ರೂಪ ಬಂತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಚಲಚಿತ್ರದ ಮೂಲಘಟಕ ಚಿತ್ರಕೆ (shot) ಎಂದೆವು, ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಒಂದು ಸಲ ಕೆಮೆರಾ ಚಾಲನೆ ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ತನಕ ಅದು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಚಿತ್ರಗಳ ಒಂದು ತುಂಡು ಪಟ್ಟಿಯೇ ಚಿತ್ರಕೆ.

ಕೆಮೆರಾದ ಮಟ್ಟ :

೧. ಕೆಮೆರಾ ಸುಮಾರು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುತೆಯ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದು ಚಿತ್ರ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸಮಮಟ್ಟ (normal) ಎನ್ನಬಹುದು.
೨. ಕಣ್ಣುತೆಗಿಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಮೆರಾದ ಎತ್ತರವನ್ನು ಕೆಳಮಟ್ಟ (low camera) ಎಂದೂ,
೩. ಕಣ್ಣುತೆಗಿಂತ ಮೇಲಿನ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಮೆರಾವನ್ನು ಮೇಲುಮಟ್ಟ (high camera) ಎಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದು.

ಕೆಮೆರಾದ ಕೋನ : ಕೆಮೆರಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಅನುಸರಿಸಿ,

೧. ಅದು ಕೆಳಗಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಗೋಪುರದ ತುದಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಧಃಕೋನ (low angle) ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ;
೨. ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಉರ್ಧ್ವಕೋನ ಅಥವಾ ಹಕ್ಕಿನೋಟ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ;
೩. ಇವಲ್ಲದೆ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅದರ ಬದಿಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿಂದ ಸುತ್ತ ಹಾಗೂ ಮೇಲು ಕೆಳಗಿನ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕೋನಗಳಿಂದ ಕೂಡ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಕೆಮೆರಾ-ವಸ್ತು ನಡುವಣ ಅಂತರ: ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ತೀರ ಹತ್ತಿರದಿಂದ, ತೀರ ದೂರದಿಂದ ನಡುವಣ ಅನೇಕ ಅಂತರಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ-

೧. ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿ ತೆರೆ ತುಂಬ ಒಂದು ಮುಖವೇ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದು; ಇದೇ ಸಮೀಪಚಿತ್ರ (Close up).
 ೨. ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣೇ ತುಟಿಯೇ ಅಷ್ಟೇ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದು; ಅದು ಅತಿಸಮೀಪಚಿತ್ರ (Extreme or Big close up).
 ೩. ನಾಲ್ಕೈದು ಜನರ ಗುಂಪು ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಮೀಪ ಇಡೀ ಕಾಣುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸ ಬಹುದು; ಅದು ದೂರಚಿತ್ರ (Long shot),
 ೪. ದೂರದ ಹೊಲ ಆಕಾಶ ದಿಗಂತ ಮುಂತಾದ ವಿಸ್ತೃತದೃಶ್ಯವನ್ನೇ ಹಿಡಿಯಬಹುದು; ಅದು ಅತಿದೂರಚಿತ್ರ (Distant shot),
 ೫. ಒಬ್ಬ ತಲೆಯಿಂದ ಮೊಣಕಾಲು ತನಕ ಸುಮಾರು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಮಧ್ಯಚಿತ್ರ (Medium shot) ವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದು.
 ೬. ಸಮೀಪಚಿತ್ರ ಮಧ್ಯಚಿತ್ರಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರದಿಂದ ಸಮೀಪಮಧ್ಯ (Medium Close shot) ವನ್ನೋ,
 ೭. ಮಧ್ಯಚಿತ್ರ ದೂರಚಿತ್ರಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರದಿಂದ ದೂರಮಧ್ಯ (Medium Long shot) ವನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದು.
- (ಈ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲ ದೂರದ ಅಂದಾಜನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆಯಲ್ಲದೆ ಇಂಥಿಂಥ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ಅಡಿ ದೂರ ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಿತ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ.)

ಕೆಮೆರಾದ ಚಲನೆ: ಕೆಮೆರಾ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿತ್ತು ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ರೀತಿ, ತಾನೂ ಚಲಿಸುತ್ತಲೇ ಚಿತ್ರ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ. ಚಿತ್ರೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಮೆರಾ ಚಲಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ರೀತಿಗಳು ಇವು :

೧. ಒಬ್ಬ ಎದುರಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಗಜ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತೇವೆನ್ನೋಣ, ಕೆಮೆರಾ ನಡು ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಮೊದಲು ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ; ಆಮೇಲೆ ಆತ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವಂತೆ ಅವನ ನಡಗೆಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಕ್ರಮೇಣ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ (ತಾನು ನಿನ್ನ ಬಿಂದುವಿನ ಮೇಲೇ) ತಿರುಗುತ್ತ ಅವನ ಆ ಐವತ್ತು ಗಜದ ನಡಗೆಯನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಲಾಳದೃಷ್ಟಿ (Panning) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲಾಳದೃಷ್ಟಿ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕಾಗಬಹುದು, ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕಾಗಬಹುದು.
೨. ಗೊಮ್ಮಟನ ಬೃಹತ್ ಪ್ರತಿಮೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನೋಣ. ಮೊದಲು ಕೆಮೆರಾ ಅವನ ಪಾದಗಳು ಅವಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪುಷ್ಪರಾಶಿ ಇದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ; ಅನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲು ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಉರ್ಧ್ವಚಲನೆ (Tit up) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಮೆರಾ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಾಗುತ್ತ ಬಂದರೆ ಅಧಶ್ಚಲನೆ (Tilt down) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಇಲ್ಲಿ ಕೆಮೆರಾ ತನ್ನ ಎತ್ತರ ಬದಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಇದ್ದ ನಿಲುವಲ್ಲ ಇದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೋ ಕೆಳಕ್ಕೋ ಬಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ.)
೩. ನಡುರಾತ್ರಿಯ ಮುಸಕುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಕಾರ್ ಓಡುತ್ತಿದೆ. ಆಗ ಕೆಮೆರಾವನ್ನು ಒಂದು ಗಾಡಿಯಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಿನಲ್ಲೋ (ಚಿತ್ರೀಕೃತವಾಗುವ ವಸ್ತುವಿನ ವೇಗ ಅನುಸರಿಸಿ) ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಚಲಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನೇ ಅನುಸರಣ ಚಿತ್ರ (Track) ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥ ಅನುಸರಣೆ ಹಿಂದಿಂದ, ಬದಿಯಿಂದ, ಮೇಲು ಭಾಗದಿಂದ ಅಥವಾ ಮುಂದಿಂದ ಕೂಡ .(ಕೆಮೆರಾ ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತ) ಆಗಬಹುದು.
೪. ಕೆಮೆರಾವನ್ನು ಕ್ರೇನ್ (Crane) ಗೆ ಏರಿಸಿ ಅದು ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತ ವಸ್ತುವನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದುಂಟು; ಅದನ್ನು ಆಕಾಶಗರಡಿ (Crane shot) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಚಿತ್ರಕೆಗಳು ಸಿದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಬೇಕಷ್ಟೆ. ಹಾಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಿವೆ :

೧. ಒಂದು ಚಿತ್ರಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರ ಜೊತೆ (ಮಧ್ಯೆ ಯಾವ ದಾಟು ತಂತ್ರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಿಸಿಬಿಡಬಹುದು; ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಫತ್ಕನೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಶ್ಯ ಕಾಣಿಸುವ ರೀತಿ, ಇದನ್ನು ಛೇದ (Cut) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೨. ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಕ್ರಮೇಣ ಮಸಕಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿ ತುದಿಗೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕ್ಷಯ (Fade out) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೩. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಕತ್ತಲಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಮೂಡುತ್ತ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವೃದ್ಧಿ (Fade in) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೪. ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಶ್ಯ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುವಂತೆ ಬೆರೆಸಿ ಜೋಡಿಸುವುದನ್ನು ಮಿಶ್ರ (Dissolve) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೫. ಒಂದು ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಆಚೆ ಈಚೆ ಬದಿಗೆ ತಳ್ಳಿ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಶ್ಯ ಬರುವಂತೆ ಜೋಡಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಕ್ರಮಣ (Wipe) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಚಿತ್ರಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಾಗೇ ಧ್ವನಿಗ್ರಹಣದಲ್ಲೂ ಹಲವಾರು ತಂತ್ರಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮೂಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬಹುದು ಇಲ್ಲವೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದರ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಲಯ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಧ್ವನಿರಾಶಿಯಲ್ಲಿಬೇಕೆಂಬುದನ್ನಷ್ಟೇ ಆಯ್ದು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅನೇಕ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಿಶ್ರಮಾಡಬಹುದು. ಧ್ವನಿಖಂಡವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಧ್ವನಿಖಂಡದೊಡನೆ ಜೋಡಿಸುವಾಗ, ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಹಾಗೇ, ಛೇದ ವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷಯ ಮಿಶ್ರಣ ಮುಂತಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಚಿತ್ರೀಕರಣ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಕೇವಲವಾಸ್ತವದ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿಸಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಕೊಡಿಸುವಂಥ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡೋಣ :

೧. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಕೆಮೆರಾದ ಸಹಜಗುಣವೇ (ಅದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೆರಡೂ) ತಾನು ದಾಖಲಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಮೂಡಿಸಲು ಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ:

ಅ. ಯಾವುದೊಂದು ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಒಂದು ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ. ಯಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೋನದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇ. ಕೆಮೆರಾಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ವಸ್ತು ದೊಡ್ಡದಾಗೂ ದೂರದ ವಸ್ತು ಚಿಕ್ಕದಾಗೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. (ಉದಾ-ಚಾಚಿದ ಕೈಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆರಳುಗಳೇ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ದಪ್ಪ ಕಾಣುತ್ತವೆ.)

ಈ. (ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ) ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಎಲ್ಲ; ಶುದ್ಧ ಕಪ್ಪು-ಶುದ್ಧ ಬಿಳುಪುಗಳ ನಡುವಣ ನೂರಾರು ಬೂದುನೇಸಲುಗಳೇ ವರ್ಣವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಉ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಆಳ ದ್ವಿಮಾನದಾದ ಚಲಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಆಳ ಕುಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

-ಇತ್ಯಾದಿ,

೨ ಕೆಮೆರಾಕ್ಕಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಾಸ್ತವಿಕವಲ್ಲದ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೂ ಬರುತ್ತದೆ:

ಅ. ಈಗಾಗಲೇ ನೋಡಿದ ಕೆಮೆರಾದ ಚಲನೆ.

ಆ. ವಿಧವಿಧವಾದ ಲೆನ್ಸ್ (lens) ಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ತರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮತ್ತು ತೆರೆ (screen) ಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.

ಇ. ವಾಸ್ತವ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿನ ಗತಿಯನ್ನು ಮಂದಗೊಳಿಸುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಶೀಘ್ರಗೊಳಿಸುವುದು, (ಓಡುವವನ ಚಿತ್ರ ಹಿಡಿದು ಮಂದಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರೆ ಸಾವಧಾನ ನರ್ತನವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು; ಗುಲಾಬಿ ಅರಳುವುದನ್ನು ಶೀಘ್ರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪಟಪಟ ಅರಳಿದಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು.)

ಉ. ನಾಭಿಕೇಂದ್ರ (focus) ದ ಅಳವಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮ ಮಾಡಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಅಲ್ಪಸ್ಪಷ್ಟಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು

ಊ. ಸ್ಥಾವರಗಳು ಚಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ಜಂಗಮಗಳು ಸ್ತಬ್ಧ ನಿಂತಿರುವ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು.

ಋ. ನೀರು ಕನ್ನಡಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿನ ಬಿಂಬಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಎ. ತೆರೆಯನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಅರ್ಧಭಾಗ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಇನ್ನರ್ಧ ಇನ್ನೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು.

ಏ. ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಮೂಡಿಸಿ ಮಿಶ್ರಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಚಲಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ತಬ್ಧ ಚಿತ್ರ (Stilis) ಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪಾಸಿಟಿವ್ (Positive) ಚಿತ್ರಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವು ನೆಗೆಟಿವ್ (Negetive) ಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು, ಮಧ್ಯೆ ನಿಯತವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಚೌಕಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುವುದು (ಇದರಿಂದ ನಡೆದದ್ದು ಕುವೆಂಪು ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ) -ಇತ್ಯಾದಿ.

೨ ಇವೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಕೃತ್ರಿಮಗೊಳಿಸಲು, ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕೆ ಹದಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಇತರ ಕೆಲವು ತಂತ್ರಗಳಿವೆ:

ಅ. ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ ಸಂಕಲನತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ದೇಶಾಂತರ ಕಾಲಾಂತರಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಪುನಃಸಂಘಟಿಸುವುದು.

ಆ. ಚಿತ್ರಿಸುವ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೇಕೆಂಬಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಪರಿಣಾಮ

ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳ ನಿಲುವನ್ನು ಬೇಕೆಂಬಂತೆ ಹೊಂದಿಸಿ "ರಚನೆ" ಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

-ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕೆಮೆರಾದ ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿ ಈ ತನಕ ಗಮನಿಸಿದ ತಂತ್ರಗಳು ಇರುವ ಹಾಗೇ ಧ್ವನಿ ಗ್ರಹಣದಲ್ಲೂ ಹಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಿದಂಥ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ, ಹೊಂದಿಕೆಗೆ ಮೈ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಭಾಷಾಘಟಕಗಳಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಚಲಚಿತ್ರದ ಪ್ರದರ್ಶನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡೋಣ. (ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಗ್ರಹಿಕೆಗಿರುವ ಶಾರೀರಿಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕಿವಿ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಾವೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಈ ಎರಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಚಲಚಿತ್ರ ಈ ಎರಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಇಡೀ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.) ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಎದುರು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಉಜ್ವಲ ಬೆಳಗುವ ಚಲಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ; ಧ್ವನಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೂ ಕಾಣಲಾರ, ಅಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೂ ಕೇಳಲಾರ. ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಓದುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು, ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮೊದಲು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು. ಅನುಮಾನ ಬಂದರೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ತಾಳೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸ, ಆದರೆ ಚಲಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ತೆತ್ತು ಅಖಂಡ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಹಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಲೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಚರರೂಪವಾದ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯೂ (ಉದಾ-ಕಥೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು) ಹೀಗೇ ಅಖಂಡ, ಆದರೆ ಅದು ಮುಖ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಕಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ, ಭಾಷೆಯ ಸಂಕೇತಗಳು ಬುದ್ಧಿಕ್ವತವಾದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ ನೇರವಲ್ಲ, ಆ ಕಾರಣ ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರವಲ್ಲ. ಸಂಗೀತದಲ್ಲೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದರ ರೂಪವೇ ತೀರ ಅಮೂರ್ತ. ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಕಿವಿಗೆ ಬಿಡುವು. ಅಲ್ಲದೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಒಂದು ಅಂತರ ಉಳಿದಂತಿರುತ್ತದೆ; ಶಾರೀರಕವಾಗಿಯೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾವೂ ಇಡೀ ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಒಂದಾಗಿ, ಅದರ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬೇರೆಯಾಗಿ (ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅದು, ಅದರ ಎದುರು ಮತ್ತೊಂದು ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಂಬಂತೆ) ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡುವವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮರೆಯದೆ, ಆ ನೆನಪು ತಪ್ಪದೆ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದೆಲ್ಲವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಲ್ಲಿದ್ದಿ ಉಂಟು. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬೇರೆಯೇ

ಎನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ, ದೃಶ್ಯ ಕೋನ ದೂರ ನಿಲುವು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಬದಲಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆ (ಸಂಭಾಷಣೆ) ಅದರ ಜೀವಾಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂತಾಗಿ, ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿನಂಥ ವ್ಯಾಪಕ ತನ್ಮಯತೆ ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಾದರೆ ಚಂಚಲತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂಥ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳೆರಡೂ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ, ಕಂಡುಕೇಳುವುದು ವಾಸ್ತವವೆಂದೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರಗಳ ದೂರ ಕೋನ ನಿಲುವು ಚಲನೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಶಾರೀರಕವಾಗಿ ತಾನು ಕ್ರಿಯೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಅದೇ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲೇ ಇರುವಹಾಗೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕ್ರಿಯಾ ಕೇಂದ್ರ ದಲ್ಲೇ ನಿಂತು ನೇರ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅದರ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವೇ ಕಾಣುವ ದಿಕ್ಕು ದೂರಗಳಿಂದ ನೋಡಲು ಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದೂ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂದ, ಪಾತ್ರಗಳ ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ, ಪಾತ್ರಪ್ರತಿಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಆಚೆಯಿಂದೊಮ್ಮೆ ಈಚೆಯಿಂದೊಮ್ಮೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ; ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿ ಒಂದಾಗಿ ಆ ಮೂಲಕ ಮೂರನೆಯದನ್ನು ಕಾಣಲು ಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಚಿತ್ರದ ಅರ್ಥ ಈತನನ್ನೇ ವಾಹಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಸಿನೆಮಾ ತನ್ನಿಂದ ಹೊರಗಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಸ್ತು ಎಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಚಿತ್ರದ 'ಗತಿ'ಯೂ ಚಿತ್ರತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಧ್ವನಿತಂತ್ರವೂ ಮನೋಲಹರಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿದ ಸಂಕಲನ ತಂತ್ರವೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಚಿತ್ರದ ಕಾರ್ಯಪರಂಪರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇರ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಆಗುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಚಲಚಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮದ ಮೌಲಿಕ ಗುಣಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚಲಚಿತ್ರ ಸಾಟಿಯೇ ಇಲ್ಲದ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಾವು ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಚಲಚಿತ್ರದ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದಲೂ ನೋಡುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ, ಇಡೀ ಚಲಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಜೀವಜೀವಾಳವೆನ್ನಬೇಕಾದ ಕೇಂದ್ರವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕಿನೋ, ಕಿನೆಮಾ, ಸಿನೆಮಾ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಅಥವಾ ಚಲಚಿತ್ರ-ಎಂಬ ಎಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳೂ ಸೂಚಿಸುವ ಹಾಗೆ ಚಲಚಿತ್ರದ ಮೂಲಗುಣ 'ಚಲನೆ' ಅಥವಾ 'ಗತಿ', "ಸಿನೆಮಾ ಚಲನೆಯ ಭಾಷೆ" ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿದರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಿನೆಮಾದ ಈ ಚಲನೆ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರೀಕೃತವಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಚಲನೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಹಲವು ಚಲನೆಗಳು ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಹೊಂದಿ, ಒಂದರಲ್ಲೊಂದು ಲೀನವಾಗುವುದರಿಂದ ಮೂಡಿಬರುವ ಚಲನೆ ಅಥವಾ 'ಚಿತ್ರಗತಿ'.

ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವ ವಸ್ತುವಿನ ಅನಂತ ಚಲನೆಗಳು.

೧. ಕೆಮೆರಾದ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಚಲನೆಗಳು,

೨. ವಸ್ತು-ಕೆಮೆರಾ ಇವೆರಡರ ಜೋಡಿಯಾದ ಚಲನೆಗಳು,

೩. ಕೆಮೆರಾದ ನಿಲುವುಗಳು ಬದಲಾಗಿ ಮೂಡುವ ಚಲನೆ,

೪. ಶಬ್ದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಗೀತ ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಶ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಚಲನೆ,

೫. ಸಂಕಲನತಂತ್ರದಿಂದ ಮೂಡುವ ಚಲನೆಗಳು (ಹಸ್ತಚಿತ್ರೀಕೆಗಳನ್ನೇ ಜೋಡಿಸಿದ ದ್ರುತ ದೀರ್ಘಗಳನ್ನೇ ಜೋಡಿಸಿದ ವಿಲಂಬಿತ, ಎರಡನ್ನೂ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಕ್ರಮಮಿಶ್ರ, ಎರಡನ್ನೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಕ್ರಮಿಶ್ರ ಮುಂತಾಗಿ),

೬. ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಚಲನೆ,

೭. ಸ್ತಬ್ಧಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸೂಚ್ಯಚಲನೆಗಳು

-ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಚಲನೆಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿದ್ದು, ಈ ಹೊಸದಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರುವ ಚಿತ್ರಗತಿ' ಅಥವಾ 'ಚಿತ್ರಲಯ' (Cinematic Movement) ಎಂಬುದು. ಇದು ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಮೆರಾ ಕಂಡದ್ದು ಕಾಣುತ್ತ ಮೈಕ್ ಕೇಳಿದ್ದು ಕೇಳುತ್ತ ಅಖಂಡ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತ ಹೋಗುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ 'ಮನೋಗತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವಪಡೆದು ಪರಿಣಮಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣ 'ಸಹಜಗತಿ' ಎನ್ನಬಹುದು.

ಸಂಗೀತದ ಗತಿ ಅಥವಾ ಲಯ ಕೇವಲ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿತವಾದ್ದು; ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮತ್ತು ನಿಯತ, ಲೋಕದೂರ, ತೀರ ಅಮೂರ್ತ. ನೃತ್ಯದ ಲಯ ಕೂಡ ಹೀಗೇ ನಿಯತ ಮತ್ತು ಲೋಕದೂರ; ರೂಪಧ್ವನಿಗಳು ತೀರ ನಿಯಮಿತ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂಥದು. ನಾಟಕದ ಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದರೂ ಪುನಃ ಅದರ ಆವರಣ ಸಂಕುಚಿತವೇ, ಸಿನೆಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ. ಗದ್ಯದ ಲಯ, ಪದ್ಯದ ಲಯದಂತೆ ಲೋಕದೂರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇವೆರಡೂ ಬುದ್ಧಿಕೃತ ಸಂಕೇತವಾತ್ರವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು. ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಜಟಿಲವೂ ತೀರ ಸಹಜವೂ ಶಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವೂ ಆದ 'ಚಿತ್ರಲಯ' ಅನನ್ಯವಾದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯ ನೃತ್ಯಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಕಲೆಗಳೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವಾಗ ಅವು ಈ 'ಚಿತ್ರಲಯ'ದ ಅಂಗವೇ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಬರುವುದಿದ್ದರೂ ಅದು 'ಚಿತ್ರಲಯ'ದ ಅಂಗವಾಗಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ - ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಾಗದು.

ಚಲಚಿತ್ರ ಎನ್ನುವುದು ವಸ್ತುಬಿಂಬ ಧ್ವನಿಬಿಂಬಗಳೇ ಶಬ್ದ ಗಳಾಗಿರುವ, ಮನೋ ಕೃತಿಸಹಜವಾದ ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮಗಳಿರುವ, ಮನೋಗತಿಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಹಾಗೂ ಜಟಿಲ ಲಯವೇ ಜೀವಾಳವಾಗಿರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ; ಇದರ ಸಂಪರ್ಕತಂತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದು - ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಸಿನೆಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಚಲಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾತನಿಂದ ಚಲಚಿತ್ರದ ತನಕದ್ದು ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ, ಚಲಚಿತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ತನಕದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ, ಎರಡೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೇ ಆದರೂ ಅರಿತು ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಮೇಲಿನ ಸ್ವರೂಪನಿಶ್ಚಿತಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಯಾವುದೊಂದು ಚಿತ್ರ 'ಕಲೆ' ಇರಬಹುದು, ಕಲೇತರವಾದ ವರ್ಣನನಿರೂಪಣೆಗಳಿರ ಬಹುದು, ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅದು ತನ್ನ ಭಾಷಾಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟಗೊಂಡದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ (ಅದು ಸೆಲುಲಾಯ್ಡಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ ನಾಟಕವೋ ಕಾದಂಬರಿಯೋ ಸಂಗೀತನೃತ್ಯಗಳೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನೇನೋ ಆಗಿದ್ದರೆ) ಅದನ್ನು ಶುದ್ಧ ಚಿತ್ರ (filmic film) ಅಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣೆದುರಿನ ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ಚಿತ್ರರಾಶಿಗಳು ನಮಗೆ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆ ಕೂಡ ಹೀಗೆ ದುರುಪಯೋಗವಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಕಾಲ್ಪನಿಕಗಳ ರಾಶಿರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ಬೇಡ ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಆದರೂ ಎಷ್ಟನ್ನು 'ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂದು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾದೀತು? ಉಳಿದ ಕಲಾಭಾಷೆಗಳ ಹಣೆಬರಹವಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಶುದ್ಧ ಚಿತ್ರಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಸಹಾಯವಾದೀತೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತುಂಡು ಚಿತ್ರ (Short film) ಗಳ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆರಡೂ ೧೨ ನಿಮಿಷ ಅವಧಿಯ ಹ್ರಸ್ವಚಿತ್ರಗಳು, ಮೂರನೆಯದು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದು; ಮೂರೂ ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪು ಚಿತ್ರಗಳು.

೧. ನೀನು (You) : ನಿರ್ದೇಶಕ-ಇಸ್ಟವನ್ ಸಾಬೋ (Istavan Szabo) ಹಂಗರಿ ದೇಶದ್ದು.

ಚಿತ್ರದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಈ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ 'ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ'ಯಿದೆ : 'ಚಲಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾತ ಚಿತ್ರಕಾರನಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕವಿಯಲ್ಲ; ಆತ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾತನಷ್ಟೇ. ಅವನ - ಮಾಧ್ಯಮ ದೃಶ್ಯಗತಿಗಳು ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಗತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು. ನಾನು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಆ ನನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರೇಮ ಗೀತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಚಿತ್ರಭಾಷೆಯ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ...' ಸುಮಾರು ೧೫-೧೬ ವರ್ಷಗಳಿರಬಹುದಾದ ತುಂಬು ಚೆಲುವೆಯಾದ ತೀರ ಮುಗ್ಧೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಆ ಹುಡುಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಳಗಿನ ಸುಂದರ ಆವರಣ, ಹಾದಿಯ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಹೂಗಳು ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಎಲ್ಲ ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಹಾಗೇ ಮೀಸಲು ಮುರಿಯದ್ದು, ಬದುಕಿನ ಉಲ್ಲಾಸದ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ತುಳುಕು. ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಏನೋ ಗುಣಗುಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ. ವಾಹನ ತುಂಬಿದ ರಸ್ತೆಯ ಕೆಲದ ಕಾಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ನಿಂತು ಸಮಯನೋಡಿ ರಸ್ತೆಯ ಆಚೆ ದಾಟುತ್ತಾಳೆ, ಈಚೆ ದಾಟುತ್ತಾಳೆ, ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಿನ ಚೆಲುವು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದಿಷ್ಟೇ ಚಿತ್ರ. ಆಕೆಯ ಮೀಸಲು ಮುರಿಯದ ಮುಗ್ಧ ಮುಖದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಂಪನಗಳನ್ನು, ಅಂಗಭಂಗಿಗಳನ್ನು,

ನಡಗೆಯಲ್ಲಿನ ನರ್ತನವನ್ನು ಆವರಣದ ಹೂವು-ಬಯಲು-ಬೆಳಗುಗಳ ಸಮಾನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಗರ-ವಾಹನ ಜನಸಂದಣಿಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಕಮಕಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಈ ನಿರ್ದೇಶಕ.

೨. ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹ (Zoo) : ೧೯೬೧ : ನಿರ್ದೇಶಕ: ಬೆರ್ಟ್ ಹಾನ್ ಸ್ವಾ; ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ಸ್.

ಇದು ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹವೊಂದರ ಚಿತ್ರ, ಮೇಲೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಅವುಗಳ ಮುಖಭಂಗಿ ಚಲನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಬೆರಗೆನ್ನಿಸುವಂಥ ಭಾವವೈವಿಧ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕೋನಗಳಿಂದ ದೊರೆಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವ ಜೂ ನೋಡಲು ಬಂದ ನೂರಾರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಚಿತ್ರಕೆಗಳು: ಗಂಡುಗಳು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಎಳೆಯರು ಮುದುಕರು ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾಗಿ ಹಲವು ಅವಸ್ಥೆಯ ಜನ; ಆಟ ವಿನೋದ ಕುತೂಹಲ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮೋಜು ಊಟ ತಿಂಡಿ ಪರಸ್ಪರ ತೋರಿಸುವುದು ನೋಡುವುದು ಮುಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದವರು, ನೋಡಲು ಬಂದು ಅದು ಮರೆತಿತೋ ಎನ್ನುವಹಾಗೆ ತಂತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಕೂತವರು, ನಿರಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಏಕಾಂತ ಕೂತವರು; ಪುನಃ, ಲಕ್ಷಣ ವಿಲಕ್ಷಣ ಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ದೂರಗಳಲ್ಲಿ, ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತುಂಡುಚಿತ್ರ ಮುಗಿವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ ಭೇದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮುಖಗಳು, ಭಾವಗಳು, ಭಂಗಿಗಳು, ಗತಿಗಳು-ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಚೋದ್ಯವನ್ನೇ ಆ ಸಣ್ಣ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ; ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿಬಿಡುವ ಪ್ರಾಣದ ವಿಜೃಂಭಣೆ, ವರ್ಗವರ್ಗಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಮರೆಸಿ ಪ್ರಾಣದ ಅರ್ಕವನ್ನೇ ಉರಿಸುವಂಥ ಚಿತ್ರ ಇದು.

ಚಿತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಹಾನ್ ಸ್ವಾನೇ ಹೇಳುವ ವಿನಮ್ರವಾದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ಗಮನಿಸುವಂತಿವೆ :

“ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಜನರ ನಡವಳಿಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೇರ ಪರಿೀಕ್ಷಿಸುವ ಕ್ರಮವೇ ಈ ತುಂಡು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಇದು ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿ, ನನಗಂತೂ.

ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನೊಂದೂ ಅಭಿನೀತವಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ತಾವು ತಾವೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಕೆಮೆರಾ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪತ್ತೆದಾರಿ ನಡೆಸಿತು. ಕೆಮೆರಾವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಪತ್ತೆಯಾಗದ ಹಾಗೆ ಅಡಗಿಸಿಡಲಾಗಿತ್ತು, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಎದುರಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಯೇ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ತೆರದ ಕೆಮೆರಾ ಬಳಕೆ ತೀರಾ ಹೊಸದೇನಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ (‘ಸ್ಟೇಚ್ಯಾಚಿತ್ರ’ ಪಂಥ : Free Cinema) ಅಮೆರಿಕಾ ಹಾಲಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ

ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬಳಸಿರುವುದುಂಟು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಜನರನ್ನು ಅವರ ಸಹಜ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಹಿಡಿದುಬಿಡುವುದು ಕೊಂಚ ಅನ್ಯಾಯವೇ. ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭ.

ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ, ಸಂಕಲನವಾದಮೇಲೆ ಅದು ಯಾ ಥರದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು. ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಧೋರಣೆಯೆಂದರೆ ನನ್ನ ‘ಸಹಜೀವಿ’ಗಳ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆದುಬಿಡಬಹುದಾದ ಚಪಲವನ್ನು ಪೂರಾ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದೇ. ಚಿತ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕವರನ್ನು ಇದು ನೋಯಿಸಿತು ಎಂದು ತೋರಿದ ಚಿತ್ರಕೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ರಾಶಿಯನ್ನೇ ನಾನು ಬಿಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಎನ್ನಿಸುವಂಥ ತುಂಬ ಹಿತಕರವೂ ಆಸಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಸ್ಥಳ ‘ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹ’-ಎಂಬುದು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ.

ಮನುಷ್ಯರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಅವು ಇವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತವೆ, (ಎರಡೂ ಕಡೆಯವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರು ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಸರಳಿನ ಹಿಂದಿರುವುದೇ ಲೇಸು.) ಮನುಷ್ಯರು ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಖುಶಿಪಡುವಂತೆ ಅವು ಇವರನ್ನು ಕಂಡು ಖುಶಿಪಡುತ್ತಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಕಂಡಹಾಗೆ ಕೆಲವು ಅತಿಸಂದಣಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಂತೂ, ಬಂದ ಜನರೆಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟು

ಮಾಡಿ ನಕ್ಕು ಮನಸ್ಸಿ ಮಾತಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಚ್ಚಾಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ನಮಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸಾಮ್ಯವೇನೋ ಉಂಟು, ಆದರೆ ನಾವು ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ತಾನೆ.

೩ Skidoo-23 (ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಬೋರ್ಡ್, ಕೆನಡಾ)

ಇದೊಂದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ. ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾದ ಒಂದು ಭಯಾನಕ ಬಾಂಬಿನ ಶೋಧವಾಗಿದೆ. ಅದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತೃಣವನ್ನೂ ಕದಲಿಸದೆ, ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಇದ್ದುದಿದ್ದಂತೆ ಉಳಿಸಿ ಜೀವಕಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ – ಎಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಯ ಕಣವನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪ್ರಯೋಗವಾಯಿತೆಂಬುದು ಚಿತ್ರದ ವಸ್ತು. ಚಿತ್ರ : ಒಂದು ಬೃಹತ್ ನಗರ, ಅಂತಸ್ತು ಅಂತಸ್ತು ಮುಗಿಲಿಗೇರಿರುವ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಸಾಲುಸಾಲು ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಎಲ್ಲಿದೆಲ್ಲೆಗೂ ಕಟ್ಟಡಗಳೇ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಚೊಕ್ಕ ರಸ್ತೆಗಳು, ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ತಬ್ಧ, ಘೋರ ನೀರವ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ನೀರವವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸುವ ಸದ್ದು : ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತ ಬರುವ ಕಿವಿ ಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಸದ್ದು : ಬೃಹದಾಕಾರದ ಕಟ್ಟಡದೊಳಗೆ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಮುದ್ರಣಯಂತ್ರವೊಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ರಾಶಿ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆ: ಹೊಸ ಬಾಂಬಿನ ಶೋಧ; ಅದರ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಲಿದೆ', ಅರ್ಥಾತ್ ಈಗಾಗಲೇ ಆ ಬಾಂಬಿನ ಪ್ರಯೋಗ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಜಗತ್ತು ನಿಷ್ಪ್ರಾಣವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ತೃಣಕೂಡ, ಇದ್ದ ಹಾಗೇ ಇದೆ; ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಯಂತ್ರಗಳು ಅವಿರತ ದುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ; ಜೀವಕಣಗಳಷ್ಟೇ ನಾಶವಾಗಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಸಹಿಸಲಾಗದ ನೀರವ, ಘೋರ ಮೌನ; ನಗರ ಸುತ್ತುವ ಕೆಮೆರಾ ಸಾಲು ಸಾಲು ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನೇ ಚೊಕ್ಕ ವಿಶಾಲ ನೇರ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಘೋರ ಮೌನದ ನಡುವೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಏನೋ ಸದ್ದು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿತೇ? ದೂರ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಓಡೋಡಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಬಂತು, ಹತ್ತಿರ ಬಂತು, ಒಂದು ಕಾಗದದ ಮುದ್ದೆ ಅಷ್ಟೆ, ಗಾಳಿಗೆ ಉರುಳುರುಳಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಘೋರ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ತುದಿ ಮಜಲಿನ ಪ್ರತೀಕವೆಂಬಂಥ ಸುಂದರ ಆಕೃತಿಗಳ ಆದರೆ ಕಠಿಣವಾದ ಕಲ್ಲಾದ ಕಟ್ಟಡ-ರಸ್ತೆಗಳ ಚಿತ್ರಜಾಲದಲ್ಲೇ ಚಿತ್ರ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಶುದ್ಧ (filmic) ಚಿತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಅಥವಾ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಇಂಥ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಮಗೆ ಸುಲಭ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು, ಮೇಲಿನ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದಲೇ, ನಿಜವಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಶಾಬ್ದಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿನೆಮಾ-ಸುಲಭ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ವಾಸ್ತವವನ್ನಿಸುತ್ತದೆ (ಇವೆರಡೂ ಮತ್ತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸತ್ಯವಲ್ಲ), ಯಾವ ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಲು ಬರುತ್ತದೆ, ತಾಂತ್ರಿಕಗುಣಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಬಲ್ಲದು, ಭಾಷೆಯ ಅಂಶ ಕಳೆದೂ ಬದುಕಬಲ್ಲದು-ಈ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಮೊದಲಿಂದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯವೇ ಆಗಿದೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ತಾಂತ್ರಿಕವೈಭವಕ್ಕೆ, ಬಂಡವಾಳ ತೊಡಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಸಂಘಟನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರತಿಫಲ ಕೊಡಬಲ್ಲದ್ದೂ ಆಗಿ ಸಿನೆಮಾ ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯಮವೇ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ, ಅದನ್ನು ಉದ್ಯಮಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಂಶಗಳೇ ಅಶುದ್ಧವನ್ನಾಗೂ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಚಿತ್ರಗಳು ಉದ್ಯಮೇತರವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ.

* * * *

ಮಾನವಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಪಾಲು ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ; ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಲು ಹಾಗೂ ಮಾನವಕಾಲದ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರ ಭಾಷೆ-ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿಕೊಂಡಿದೆ, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ. ಈಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಸಿನೆಮಾ ಇವುಗಳ ಜೊತೆ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಿ ನಿತ್ತಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲೆಗಳಲ್ಲದರ ಕೂಡ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳಿದಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಲಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೂ, ಶಬ್ದ – ಪುಸ್ತಕ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿಯೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಮೈಬಣ್ಣ

ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ

ಮನುಷ್ಯನ ಮೈಬಣ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಅದು ಮತ್ತಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಚಂದವಾದ ಮೈ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂಬಂತೆ ನಾವು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಯೂರೋಪಿನ ಬಳಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಏಸ್ಯಾ ಅಥವಾ ಅಮೆರಿಕದ ಉಷ್ಣ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇದೇ ಭಾವನೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಈ ಅಪಮಾರ್ಗ ವಿವರಣೆಗೆ ನಿಲಕದಂಥದ್ದು.

ಕಪ್ಪು ಜನ ಯಾವಾಗಲೂ ಔದಾಸೀನ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ; ಕನಿಷ್ಠ ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಇದು ಸತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಶ್ಯಾಮಾ' (ಕಪ್ಪಾಗಿ ಇರುವವಳು ಎಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಚಂದವಾಗಿರುವವಳೇ, ಎಳೆಯವಳೂ ಚೆಲುವೆಯೂ(ಎಳೆತನ ಮತ್ತು ಚೆಲುವು ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ ಅನೇಕ ಸಲ) ಆಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಆಕೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಪ್ಪು, ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ 'ಶ್ಯಾಮಾ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮೂಕವಾದ ಮೇಘಕ್ಕೆ ತಾನು ಸಂದೇಶ ತಲುಪಿಸಬೇಕಾದ ಯಕ್ಷಸುಂದರಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಳಿದಾಸ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ, -ತೆಳುಮೈ, ಕೆಂಪು ತುಂಬಿದ ತುಟಿಗಳು, ಚಕಿತ ಹರಿಣಿಯದನ್ನುವಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮೆಲು ನಡೆ-ಇಂಥ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳ 'ಶ್ಯಾಮಾ' ಆಕೆ ಎಂದು.

ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣದ ಮಹಾಸ್ತ್ರೀ ನೀಲವರ್ಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು : ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಕೃಷ್ಣೆಯೆಂದೂ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಐವರು ಗಂಡಂದಿರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ರಹಸ್ಯ ಪ್ರೇಮದ ಸೂಚನೆ- ಇವು ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಗಂಡು ಜಂಬಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿನಿಸದಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಯಃ ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಔದಾಸೀನ್ಯ ಬೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಪತಿವ್ರತೆಯರೂ ಶ್ವೇತವರ್ಣಿಯರೂ ಆದ ಸೀತಾಸಾವಿತ್ರಿಯರು ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರ ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವವರು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿವೇಕ ಕುಂಟಿತು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳ ಸೂಸುವಂಥ ತುಂಬ ಚೆಲುವಾದ ಎರಡು ಪುಷ್ಪಗಳು ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣೆ: ಒಬ್ಬ ಗಂಡನು, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಹೆಂಗಸು; ಇಬ್ಬರೂ ಕಪ್ಪು.

ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಾಗಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಳೂ ಕುಶಲಳೂ ಆಗಿರುವ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೆಣ್ಣು ಪ್ರಾಯಃ ಬ್ರೌಪದಿ. ಆಕೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸದಾ ಕುಶಲಳೂ, ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವಳೂ ಆದ ಈಕೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯಳಾಗಿದ್ದಳು, ಜೊತೆಗಾರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆತನ ಲೀಲಾಜೀವನದಲ್ಲಿ ರಾಧೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕರ್ಮಜೀವನದಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದಿ ನಾಯಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಳು, ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣೆಯರು ಸಮಾನ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ನಾಯಕದ್ವಯರು, ಘರ್ಷಣೆಯ ಛಾಯೆಯೂ ಕಾಣದ ಸಹವರ್ತಿಗಳು. ಇಂಥ ದ್ರೌಪದಿ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಬಿಳಿ ಮೈಬಣ್ಣದವರು ಸುಂದರ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನೋಣವೇ? ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಕೂಡ ಮತ್ತೆ ಅಸತ್ಯವೇ ಆದೀತು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಒಂದು ಮನೋಹರ ಪದ್ಯ, ಕಪ್ಪು ಕೂದಲಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಸೊಗಸುವ ಆಕೆಯ ಹಣೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟಮೀ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಹಣೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚಂದದ್ದಿರಲೇಬೇಕು, ಮತ್ತು ಈ ಅತಿ ಕೋಮಲ ಪದ್ಯಸೂಕ್ತಿ ಕೂಡ ಸಂಸ್ಕೃತದ್ದೇ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತ ಮೈಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಚೆಲುವುಗಳನ್ನು ತೊಡರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೇರಾಗಿ ನೋಡಬಲ್ಲ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಪ್ರಾಯಃ, ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು; ಮತ್ತು- ಎಂಥಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಚೆಲುವನ್ನೂ ಕಾಣಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಉಹಿಸಲು ಬರುವಂತೆ ಕೆಲವು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಈ ದೇಶ, ಬಣ್ಣದ ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಬಿಟ್ಟು, ಅದರ ತೊಡಕಿಲ್ಲದೆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತೂಗಿನೋಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಳು ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವದ ಈ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಪೋಲುಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟವು.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜಾಹೀರಾಗುವ ಸಮಾಚಾರಗಳಿಂದ ಉಹಿಸುವುದಾದರೆ, ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಂಥ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಎದೆ-ಟೊಂಕ-ತೊಡೆಗಳ ಅಳತೆಗಳು ಮುಂತಾದವೇ ಸೌಂದರ್ಯ ನಿರ್ಣಾಯಕಗಳನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಹೇಗೂ ಕಪ್ಪು ಚೆಲುವೆ ಯೊಬ್ಬಳು ಈ ತನಕ ಆಯ್ಕೆಯಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದಿಂದ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಈ ಸೌಂದರ್ಯಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ, ಅದೂ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಪಾನಿನ ಒಬ್ಬಳು ವಿಶ್ವ ಸುಂದರಿಯ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವುದಕ್ಕಾಯಿತು. ವಿಶ್ವ ಸುಂದರಿಯ ಕಿರೀಟವನ್ನು ತಲೆಗಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಜಪಾನಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸುಂದರಿಯರಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು; ಈಗ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಅವರು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತ ಚೆಲುವೆಯರಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಇರಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಬದಲಾದದ್ದಲ್ಲ, ಬದಲಾದದ್ದು ಕಾಲಿಫೋರ್ನಿಯದ ಸೌಂದರ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರ ನೋಡುವ ಕಣ್ಣು. ಆಫ್ರಿಕಾ ಏಷ್ಯಾಗಳ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಮೇಲೂ ಮುಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸರದಿ ಸುಳಿಯಬಹುದು.

ಕೆಲವು ವಾರಗಳ ಮಾತಲ್ಲ, ಹತ್ತಿವತ್ತು ವರ್ಷಗಳೂ ಅಲ್ಲ, ಹತ್ತಾರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಈ ತನಕ ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೀಗೆ ಏಕಪ್ರಕಾರ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡುವುದು ಮನಸ್ಸು ಅವಕ್ಕೆ ನೋಡಲು ಏನನ್ನು ಕಲಿಸಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸೊಬಗಿನ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ತವರು ನೆಲ ಅಸ್ಸಾಂ. ಹೊರಗಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಹೊಸಬರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಚೆಲುವನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನ ಲೋಕಾರೂಢಿ ಹೊಗಳುವವರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಾವಾದರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದವರು. ಉಳಿದವರಲ್ಲೂ, ಮೃದುವಾಗಿ ಕರಗಿ ಇಳಿಯುವಂಥ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಚೆಲುವೆಯರ ಸೊಬಗನ್ನು ಹೊಗಳುವವರು ಎಷ್ಟು ಜನವೋ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣು ಸೆರೆಗೈಯುವ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಸೊಬಗಿಯರ ಲೋಕೋತ್ತರ ರೂಪ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುವವರಷ್ಟೋ, ಯಾರು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣದೊಡನೆ ತಳುಕೆ ಹಾಕಿ ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಅಸ್ಸಾಮಿನ ನಿಜವಾದ ಚೆಲುವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಟೀ ತೋಟದ ಹೆಣ್ಣುಗಳು, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಂತೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚತ್ತೀಸ್‌ಘರ್ ಮತ್ತು ಒರಿಯಾ ಕುಲದವರು-ಆಕಾರ ಸೌಷ್ಠವದಿಂದ ಮುಖದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಸೆಳೆದು ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು-ಈ ಕೆಲಸಗಾರ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮೈಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು, ಅನೇಕಾನೇಕರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದವೂ, ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪುಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಚೆಲುವಿನ ಈ ಮರ್ಮವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ತಟಕ್ಕನೆ ಹಾಯದೆ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವರು ತಾರುಣ್ಯ ಕಳೆದು ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪುರಾಣ ಕೂಡ ತರುಣ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶ್ವೇತ ಶುಭ್ರಯಾದ ರಾಧೆಯನ್ನು ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರದ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ರಾಜಕಾರಣಪಟುವಿಗೆ ಕೃಷ್ಣೆಯಾದ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಆತ್ಮೀಯಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ವಯಸ್ಸು ಬೆಳೆದಂತೆ ಉತ್ತರಕ್ಕಿಂತ ದಕ್ಷಿಣವನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸಲು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಕಡೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಗಂಡಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಚೆಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ. ಇದರಿಂದ, ಹೆಣ್ಣು ಚಂದದ ಗೊಂಬೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಒಮ್ಮೆ ಅದೇ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಿದ್ದರೆ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು - ಯಾವಳ ಅನುಪಮು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯೇ ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮೂಲನಿಧಿಯೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಅಂಥ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ಅಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಥವಾ, ಯಾರಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚೆಲುವು ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದೋ ಅಂಥ ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಟೀ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಚೆಲುವೂ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ನಾನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯಃ, ಗಂಡಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಗಂಡನು ಮೈಬಣ್ಣದ ಕಾರಣ ಹೆಂಗಸಿನಂತೆ ಆ ಮೊತ್ತದ ಕೀಳು ನೋಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇಮಟ್ಟಿಗೆ, ತನ್ನ ಚೆಲುವನ್ನೇ ಅಳೆದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇವೊತ್ತು ಚೆಲುವು ಎನ್ನುವುದು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದು ಗುಣ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಗಂಡಿಗೂ ಇಷ್ಟೇಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೆಲುವು ಅಗತ್ಯವೆನ್ನುವಂತಾದರೆ-ಆ ಕಾಲ ಬಂದೀತೆನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಸಂದೇಹ-ಆಗಲೂ ಈ ತನಕ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೇ ನಿಜವಾಗಿಯಾದರೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮಧುರೆ ವ್ಯಾಘ್ರೆ ನದಿ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಪಾಂಡ್ಯರ ಮಹಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿತ್ತು. ಈ ಪಟ್ಟಣ 'ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಇಂಡಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆನ್ನಿಸಿದ ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಅಧಿಷ್ಠಾತ್ರಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವ 'ಮೀನಾಕ್ಷಿ' ತಾನೊಬ್ಬಳೇ "ಮೀನಾಕ್ಷಿ" (ಮೀನಿನಂತೆ ಕಣ್ಣಿದ್ದವಳು) ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಘ್ರೆ ತೀರದ ಹೆಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯರಾಗಿ ಈ ಚೆಲುವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಹರಿಣಾಕ್ಷಿಗಳ ನಡುವೆ ಇದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರ ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ತೀರ್ಪು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳು

ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವುದೇ ಕೊಂಚ ಹೆಚ್ಚು; ದಕ್ಷಿಣವಾಹಿನಿಯ ಈ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆ ಕೊಂಚ ಹೆಚ್ಚನ್ನು ಜೀವದ ಕೂಡ ಆಡುತ್ತವೆ. ಮೀನಾಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಕರುಣೆಗಳ ತುಳುಕು ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಘ್ರೈ ತೀರದ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯರ ಮೈಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು; ಭಾರತದ ನಿಜದಕ್ಷಿಣವೆನ್ನಬಹುದಾದ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಹೆಣ್ಣುಗಳೇ ಕಪ್ಪು.

ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಮಿಳು ಚಿತ್ರಗಳೂ ಬೇಕಷ್ಟು ತಯಾರಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶ ತುಂಬ ಕುತೂಹಲದ್ದನ್ನಿಸುತ್ತದೆ: ಈ ತಮಿಳು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕರಾಗುವ ನಟರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮಿಳರೇ, ಆದರೆ ನಾಯಕಿಯರಾಗುವ ನಟಿಯರು ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಂಧ್ರರು ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಮುಂತಾದವರು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಅನೇಕ ಇದ್ದಾವು. ನನಗೆ, ಹೊಳೆದ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಮಿಳಿನವಳೇ ಆದ ತಾಂಬರಂ ಲಲಿತಳನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿತು. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದಳು. ತಮಿಳು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮಿಳೇತರ ನಟಿಯಿರುವ ಕಾರಣವೇನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸುಳಿವು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ನಾನು ತುಂಬ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ದಪ್ಪ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಪೌಡರ್ ಮುಚ್ಚಿದ ಆಕೆಯ ಮುಖ ತೆಳು ಬಣ್ಣದ ಹೊರಗೆ ತನ್ನ ನಿಜ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಮಾತು ಬೇರೆ ಇರಲಿ. ಆದರೂ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ಯಾವ ಯಾವ ಭಾಗ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊರಕಾಣುತ್ತದೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಣ್ಣ ಮೆತ್ತಿ ಉಗನ ಕಾಣದಂತೆ ಮುಚ್ಚಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ.

ನನಗೆ ಕಂಡಂತೆ, ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಯಾವುದೇ ಹೆಣ್ಣಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸುಂದರಿಯಲ್ಲ ಲಲಿತ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಆಕಾರಸೌಷ್ಠವ ಉಳ್ಳವಳೂ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯೂ ಆದ ನೀಲ ವರ್ಣೆಗೆ ಸಾಟಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ತಮಿಳರು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಸಹಜವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗಿಂತ ತೆಳು ಬಣ್ಣದ ಅಂಧರೋ ಮಲೆಯಾಳಿಗಳೂ ಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಮಿತ್ರನೊಬ್ಬ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ಅಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಥೆ ಹೇಳಿ, 'ಚಿತ್ರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಸೌಂದರ್ಯವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವ ಮೊದಲು ಈ ಕಪ್ಪುಹೆಣ್ಣುಗಳು ನಿರ್ಮಾಪಕನ ಅಥವಾ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಂದ ಪಾಡುಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂತೆ. ನಿಜ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೇನೋ ಬಣ್ಣ: ಸಾಲುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ನಿರ್ಮಾಪಕ ತುಸು ಹತ್ತಿರದಿಂದಲೇ ನೋಡಬೇಕಲ್ಲ.

ಸೌಂದರ್ಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಈ ಅಪಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ರಾಜಕಾರಣದ ಚೋದನೆಗಳೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಬೇಕು. ಯೂರೋಪಿನ ಬಿಳಿಯ ಜನ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಅಡಿಗಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೇ ಗೆದ್ದು ಆಳಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ಣೆಯರಿಗೆ ದೊರಕದೆ ಉಳಿದ ಸಂಪತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ತಾವು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಯೂರೋಪಿನ ಈ ಬಿಳಿಯರಂತೆ ಆಫ್ರಿಕಾದ ನೀಗ್ರೋಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ಆಳಿದ್ದರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳೇ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು, ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ. ಆಗ ಕವಿಗಳೂ ಲೇಖಕರೂ ನೀಗ್ರೋ ಚರ್ಮದ ಮೃದುವಾದ ರೇಸಿಮೆನುಣುಪನ್ನೂ, ಸತ್ಪ್ರೋದ್ರೇಕಗೊಳಿಸುವ ಅದರ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೂ, ಕಣ್ಣುಂಬುವ ಸೊಬಗನ್ನೂ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತುಟಿ ಮೂಗುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದವ ಕೋಮಲತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ರಸಕಲ್ಪನೆ ತುಂಬಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಕಾರಣ ಸೌಂದರ್ಯಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಬಲ್ಲದು; ಅಧಿಕಾರ ಕೂಡ ಚಂದವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಅಧಿಕಾರ.

ಪ್ರಪಂಚವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತವರ್ಣಕ್ಕೆ ಯಥೇಚ್ಛ ಅಧಿಕಾರ ದೊರೆತಿರುವಾಗ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಳನೆಯ್ನೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಲಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಮೈಬಣ್ಣದವರು ಅಥವಾ ಕಪ್ಪು ಕಡಿಮೆ ಇರುವವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೇಲು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಜಾತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿಯಲ್ಲಿ 'ವರ್ಣ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಪ್ರಾಯಃ, ಬಣ್ಣ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತವರ್ಣವನ್ನೇ ಆರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಇಂಡಿಯಾದ ನಿಸರ್ಗ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶಗಳು ಉಜ್ವಲ ವರ್ಣದವು. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಎದುರು, ಗರಿಗರಿಯಾಗಿ ಒತ್ತಿಡದೆ ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿರುವ ಅಚ್ಚ ಬಿಳಿಯ ಉಡುಪು ನೋಡುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹರ್ಷಕೊಡುತ್ತದೆ; ಧರಿಸಿದವನ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮೈಬಣ್ಣಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆ ಬಿಳಿಯರ ಮೇಲಾಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಕಾರಣ, ಅದಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಗೊಟ್ಟು ಇಂಡಿಯಾದ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಕಾರಣವಾಗಿ

ಶ್ವೇತವರ್ಣಕ್ಕೆ ನಿರೋಧ ಕಾಣದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ದೊರಕಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಬಣ್ಣ ತಾನೇ ಚೆಲುವಿಕೆಯನ್ನಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ ಬಹುಪಾಲು, ಇನ್ನಾವುದೇ ಸಹಗುಣಗಳನ್ನೂ ಬೇಡದೆ.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಮೈಬಣ್ಣ ಚೆಲುವಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲವೆ? ಹೊಸತು ಹೊಸತಾಗಿ ನೋಡುವವನನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಿಳಿ ಮೈಬಣ್ಣವೆಲ್ಲವೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಂಪೆರೆವ ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಗಳೂ-ಕಂದಿರಲಿ, ಮಣ್ಣು ಗಪ್ಪಿರಲಿ, ಗೋಧಿಗಂಪಿರಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕರೆಯಿಲ್ಲದ ಬಾಳೆಯ ತುಂಬನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಸತನ ಕಳೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಿಳುಪು ಹೊರಪೆದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಕಪ್ಪು ಏಕರಾಗವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ; ಎರಡೂ ಬೇಸರ ತರುತ್ತವೆ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಮೈಬಣ್ಣ ಸೌಂದರ್ಯದ ನಿರ್ಧಾರಕವಲ್ಲ. ಚರ್ಮದ ಯಾವುದೇ ಗುಣ ಸೌಂದರ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿದ್ದರೆ ಅದು, ಅದರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿದೆ – ಮೃದುವಾದ ಬಿರುಕಿಲ್ಲದ ಏಕರೀತಿಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ. ಅಂಥ ಚರ್ಮದ ಸೊಬಗು, ಅದರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಚೈನಾದಲ್ಲೂ, ಆಫ್ರಿಕಾ ಇಂಡಿಯಾ ಮತ್ತು ಇಂಥದೇ ದೇಶಗಳ ಎಣ್ಣೆಗಪ್ಪು ಗೋಧಿಗಂಪಿನ ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಾಯಃ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ – ಹೆಚ್ಚು ವಾಲಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಏನು ಮಾಡುವುದು, ಅನೇಕ ಸಲ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ, ಹಳೆಯ ವಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವಾಗ, ಕಪ್ಪು ಮೈಬಣ್ಣದವರಲ್ಲಿರುವಂತೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಳವಾಗಿಯಾದರೂ, ಬಿಳಿಯರಲ್ಲೂ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚು ಭೋರ್ಗರೆಸುವ ಅಂಥ ಚರ್ಮದ ಸೊಂಪು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಮೈಬಣ್ಣದ ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪುಗಳ ನಡುವೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಸ್ವಗತ ಮನೋಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಡಬಹುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲ ಚಂದವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆಲವರು ತುಂಬ ಚಂದವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ತುಂಬ ಚಂದವಾಗಿರುವ ಬಿಳಿ ಮೈಬಣ್ಣದವರು ಬಿಚ್ಚುಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನೂ ಸೂಸುವಂತಿರುತ್ತಾರೆ, ಆಪ್ಯಾಯಮಾನ ವೆನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸ್ವಟಕಜಲ ಅಲೆಯಾಡಿ ಜುಗುಳುವ ಹಳ್ಳದಂತೆ, ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪರ್ವತವಾಹಿನಿಯ ಪಾರದರ್ಶಕ ಆಳದಂತೆ, ಬೆಳುದಿಂಗಳಿನ ಲಘುಶಾಶಿಯಂತೆ, ತುಂಬ ಚಂದವಾಗಿರುವ ಕಪ್ಪು ಮೈಬಣ್ಣದವರಾದರೂ ಜೀವನದ ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಗೂಢವನ್ನು ತೇಲಿಸಿದಂತಿರುತ್ತಾರೆ; ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕೊಡುವ, ಹೆಣ್ಣಾನೆಗೆ ಮೆಲನಡೆ ಕೊಡುವ, ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವುಗಳ ರಹಸ್ಯಗರ್ಭಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ವಿಲಾಸ ಕೊಡುವ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಳಿಸಿದಂತಿರುತ್ತಾರೆ; ಆಳ ಆಳವನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವಂತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕತೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು. ಕಪ್ಪು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಮೆರೆವ ಗಂಡುಗಳ ಲೈಂಗಿಕತೆಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ನೈಟ್ ಕ್ಲಬ್‌ಗಳು ಇಲ್ಲವೆ ಎಲೆ ಮರೆಗಳು. ಇಂಡಿಯಾದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನಡುವೆ ಬದುಕಿನ ಭಾಷೆಯ, ನಡವಳಿಕೆಯ ರೀತಿಗಳೇ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ರೀತಿಗಳೆಲ್ಲ ಬೇರೆತನವನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಕ್ಕೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡವಾಗಿವೆ. ಕೆಳಜಾತಿಯ ಕಪ್ಪು ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯಃ, ಮೇಲುಜಾತಿಯವರ ಪ್ರೇಮತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸವಿಯಲಾರಳು, ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಳು. ಏನೆಂದರೂ ಲೈಂಗಿಕತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲ, ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲದೆ ಸೌಂದರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇಮಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಕಪ್ಪಿರಲಿ ಬಿಳುಪಿರಲಿ, ನಕ್ಷತ್ರ ತುಂಬಿ ಗೊಂಚಲು ಮಿನುಗುವ ಆಕಾಶದ ಚೆಲುವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡುತ್ತಾರೋ ಹಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಂಥವರೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಕಳೆದ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅಂಥ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ವಂಚಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ವಿಧವಿಧವಾಗಿರುವುದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪುಗಳ ಏರುಪೇರು, ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿನ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಅನುಷ್ಠಾನ – ಇವೆಲ್ಲ ಶ್ವೇತರು ವರ್ಣಿಯರುಗಳ ನಡುವೆ ಅಚಲ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿವೆ. ಈ ಆತಂಕಗಳೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಹೋಗಲು ಕಾಲಬೇಕಾದೀತು. ಆದರೆ ಈ ಆತಂಕಗಳೆಲ್ಲ ತೀರ ಮಹತ್ತಾದ್ದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ, ಮೈಬಣ್ಣವನ್ನೇ ಚೆಲುವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವ ತಪ್ಪಿನ ಮೇಲೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಮಹತ್ತರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಹಿಂಸೆ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಿಯೇ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದೆ. ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಥವಾ ಜನ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡದೆ ಮಾನವಕುಲ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ದರಿದ್ರವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ವರ್ಣೀಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ. ಕಾತರ ಮತ್ತು ನೈಚ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಅವರನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಒಬ್ಬ ಕಪ್ಪು ಹುಡುಗಿ-ಆಕೆ ಸಣ್ಣ ಮಗುವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಬಿಳಿಹುಡುಗಿಯ ತಂಗಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಕೂಡ-ಔದಾಸೀನಕ್ಕೆ ಕೀಳುನೋಟಕ್ಕೆ, ಕೀಳರ್ಜಿಗೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟ ಅಪಮನ್ನಣೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ ತನ್ನನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಗಂಡುಮಗುವಿನೊಡನೆ ಮತ್ತಾವದೇ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಹೊಲಿಸಿದರೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನಂತೆ ತನ್ನ ಸಹಜ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ, ಹುಡುಗಿ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದರಂತೂ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ, ಕೀಳನದ ಭಾರಕ್ಕೆ ನಲುಗುತ್ತಾಳೆ. ಕಪ್ಪು ಗಂಡಿಗೆ ಕೂಡ ಈ ಭಾರ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ, ಹೆಣ್ಣಿನಷ್ಟಲ್ಲದಿದ್ದರೂ.

ಮೈಬಣ್ಣವನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವಂಥ ಸೋಪುಗಳು ಶ್ರೀಮುಗಳು ಲೋಷನ್ನುಗಳು, ಮತ್ತು ಈಚೆಗೆ ಇಂಜಕ್ಷನ್‌ಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ವರ್ಣೀಯ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಪ್ಪು ಜನ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಬಿಳಿಯರೊಡನೆ, ಅವರ ಆಡಳಿತವನ್ನೇ ಹೊತ್ತು, ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕದಂಥ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಾನುಮತಿ ಪಡೆದು ಪ್ರಬಲಗೊಂಡ ವರ್ಣಹಿಂಸೆ ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಗ್ರ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಈ ವರ್ಣಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಯಜಮಾನರಿಗಿಂತ ಗುಲಾಮರೇ ಮುಂದಾಗಿ, ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿಷ್ಠೆ ತಾಳಿ, ರೂಢಿ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಈ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತೂ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಯಾವುದೋ ಮೌಲಿಕವಾದ ಒಂದು ತಪ್ಪನ್ನು ಆಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಹಿಂಸೆಗಳು, ಬೆಳೆದು ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದೂ ಆದ ಈ ವರ್ಣಹಿಂಸೆ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ಸಮೃದ್ಧ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಈ ವರ್ಣೀಯ ಮನುಷ್ಯವರ್ಗ ಬಿಳಿಯ ವಿರಲರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಆತುರಗೊಂಡು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಯಃ, ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೊಡ್ಡ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಇದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ವಾತಾವರಣ ಹದಗೊಳ್ಳುವ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಇವು ಶ್ರೀಮಂತರು ಬಡವರ ಮೇಲೆ, ಮೇಲುಜಾತಿ ಕೀಳುಜಾತಿಯ ಮೇಲೆ, ಪರಭಾಷೆ ಯಾಡುವ ಜನ ಸ್ವಭಾಷೆಯಾಡುವವರ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಹೇರುವಾಗ ಕಾಣುವಂಥದೇ ಆಗಿದೆ. ಕಪ್ಪು ಬಿಳಿಯದರ ನಡುವಣ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಡತನಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ತರಗತಿ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಕರಿಯ ಜನ ಎನ್ನುವವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿನಂತೆ ಅಪ್ಪಟ ಕಪ್ಪು ಇರಬಹುದು, ಮುತ್ತಿನಂತೆ ತೆಳುಹಳದಿ ಇರಬಹುದು ಮತ್ತು ಮಧ್ಯೆ ಗೋಧಿಗೆಂಪು, ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು ಕಂದು, ಕೌಲು ಮುಂತಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಣಭೇದಗಳಿರಬಹುದು, ಇದರಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಯಜಮಾನಿಕೆ ವಹಿಸುವ ಬಿಳಿಯರಿಗೆ ವರ್ಣೀಯರ ಗುಂಪಿನಿಂದಲೇ ಹೇರಳ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ದೊರಕುತ್ತಾರೆ, ಸುಲಭವಾಗಿ. ಕರಿಯರು ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯರ ನಡುವಣ ದೂರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಬಡತನಗಳ ನಡುವಣ ದೂರದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿವೆ, ಇದರಿಂದ, ಸೂಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಸೌಂದರ್ಯಮಟ್ಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಅತಿ ಕಠಿಣವೆನ್ನಿಸಿದೆ, ಸೂಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನೋ ನೈತಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನೋ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಕಠಿಣವೋ ಹಾಗೆಯೇ.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಸುಂದರಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠ ತಮ್ಮ ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯಾವಾಗ? ಅಥವಾ ಪ್ರಾಯಃ, ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಾಂತಿಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಂಸಕರೇ ಸವಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಏನೋ. ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೈಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ರಸಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅಂಥ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾತ್ರ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೊಸ ಗಾಳಿಯನ್ನೇ ತೂರಿಬಿಡಬಲ್ಲದು, ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿ.

ಮೂಲ : Beauty and skin-Colour : ಅನು : ಕೆ. ವಿ. ಸು.

ಹೆನ್ನಿ ಡೇವಿಡ್ ಥೋರೋ

ಆಡಳಿತ-ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿ

ಸಮಯೋಚಿತ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು 'ಬಹುಮತ'ವೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲಿ. ಆದರೆ ಮೂಲತಃ ತಪ್ಪು ಸರಿಗಳನ್ನು 'ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ'ಯೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆ? ಬದಲು ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಅಂಥ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲೊಪ್ಪುವ ಒಂದು ಆಡಳಿತ ಮಾರ್ಗ ಇರಲಾರದೆ? ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೇ ಆಗಲಿ, ಕೊಂಚಮಾತ್ರವೇ ಆಗಲಿ-ಒಬ್ಬ ಪ್ರಜೆ ತನ್ನ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಶಾಸಕನ ಕೈಗೆ ಒತ್ತೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೊರುವುದು ಸೂಕ್ತವೆ? ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಾಲು ಗಟ್ಟಿ ಹೊರಟ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನೋಡಿ. ಅವರ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿ ಯುದ್ಧಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತದೆಯೇ? ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ನಿರ್ಧಾರಿಯೆ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಬಹಳ ಮಂದಿ ಆಡಳಿತದ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಈ ಯಂತ್ರಗಳಾಗಿ, ಮಣ್ಣಾಗಿ, ಕಲ್ಲಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವವರು ತೀರ ಕಡಿಮೆ; ಅಂಥವರು ಕಾನೂನಿಗಿಂತ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವ ಕೊಡುವ ಅಪ್ಪಟ ಮನುಷ್ಯರು.

ಅನುಮಾನ

ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿ

ಯಾರೋ ಏನೋ ಅಂದರೆಂದು ಕುಣಿಯುವೆ ಏಕೆ?

ನಿನ್ನ ಸುದ್ದಿಯೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಮೊದಲು ಕಿವಿಯೇ ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಓಲೆಗೆ ಹೋದೆ!

ನಿನ್ನ ಅನುಮಾನವೇ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಡೆದದ್ದು ಬೇರೆ. ನಾನಿದ್ದೆ. ಪೀಠಿಕೆ ಅದೇ-

ಬೇಲಿಯೊತ್ತರಿಸಿದ್ದು, ಗೋಡೆಯೊತ್ತರಿಸಿದ್ದು,

ಈ ವರ್ಷ ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಿದ್ದದ್ದು,

ಮುಂದಿನ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು,

ಮುಂತಾದ್ದು. ಬಳಿಕ ಜೋಯಿಸರು (ಅವರದು ಸರದಿ)

ಸಲ್ಲಿಸಿದ ವರದಿ. ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಿನಗದು. ಕೇಳು,

ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಿರುವವರೆಂದೆ ಮಾಡಿಕೋ :

“ಕಳೆಯೆ ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿಯ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನಲಿ

ಪೂರಾ ನಿಡ್ಡೆ ನನಗೆ; ಇವಳು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು

“ಏಳಿ, ಹಿತ್ತಲಲಿ ಏನೋ ಸದ್ದು” ಎಂದಳು;

ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೆ? ಹೆಗ್ಗಣನೆ ಇರಬೇಕು!-

ಹೋಗಿ ಮಲಗೆಂದವಳ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಕಳಿಸಿದೆನು.

ಬೆಳಗಾಗ ಎದ್ದೆ, ಹಿತ್ತಲ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದೆ;

ನೋಡಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಲು ಸುರಿದುಕೊಂಡೆ!

ರಸಬಾಳೆಗೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಣ್ಣಿರಬೇಡ!
ಚಾವಿಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಶಿ ಸಿಪ್ಪೆ!

ಹಣ್ಣು ಹೊಂಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಿರಿದಿದ್ದರೂ
ಗೊನೆಯ ಕಿತ್ತರೆ ಗಿಡಕೆ ನೋವೆಂದುಕೊಂಡದ್ದು,
ಹಿತ್ತಲಲಿ ಸದ್ದೆಂದು ಇವಳು ತಿವಿದಾಗಲೂ
ಎದ್ದು ನೋಡದೆ ಮುಸುಕನಿನ್ನಷ್ಟು ಬಿಗಿದದ್ದು

ನನ್ನ ತಪ್ಪಿವು; ನನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದನು
ತಿನ್ನುವಷ್ಟನು ತಿಂದು ಉಳಿದದ್ದನೊಯ್ಯುವನು.
ನನಗವನು ಕರುಣಿಸಿದ ಸಿಪ್ಪೆಯೂ ಕಸವಲ್ಲ;
ಸುಟ್ಟು ಅಕ್ಷತೆಗದನು ಬಳಸಿದರೆ ಮುಗಿಯಿತು!

ಕಡೆಗುಳಿದ ಬೇನೆ ಎಂದರೆ: ಹಣ್ಣು ಕದ್ದವನು
ಓಡುವಾತುರದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ಬದನೆಯ ಮೇಲೆ
ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂಟಿ ಚಪ್ಪಲಿ-ಅದೂ ಈಗಿಲ್ಲ!
ನನಗಿರುವ ತಾಳ್ಮೆ ಗೆದ್ದಲಿಗೆ ಇರಬೇಕಲ್ಲ!

ನಡೆದದ್ದು ಇಷ್ಟೆ, ಕ್ಷಮಿಸುವುದೇನು? ಮರೆಯುವೆನು;
ಕದ್ದವನೆ ಇದನೀಗ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು,
ಅವನು ಹೊಸ ಚಪ್ಪಲಿಯ ಮೆಟ್ಟಿ ಈ ಬೀದಿಯಲಿ
ನಡೆದುಹೋದಂತೆ ಕಂಡಿತು” ಎಂದು ಮುಗಿಸಿದರು.

ನಡೆದದ್ದು ಇಷ್ಟೆ; ಬರಲಿಲ್ಲ ಯಾರದೆ ಹೆಸರು.
ಇರಲಿಲ್ಲ ನೀನಂದು ಊರಿನಲಿ, ಹೌದಲ್ಲ?
ನೀನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ನಿಧಾನ;
ನಿನ್ನ ಹೊಸ ಚಪ್ಪಲಿಯನೀಗ ನೋಡಿದೆನಲ್ಲ!

ರಾಕ್ಷಸರು

ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದು ಕೊಯಿಲು ಮುಗಿದು ಕೊಳೆಗದ್ದೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉತ್ತು ಹರಗಿ ಮಣ್ಣು ಪುಡಿಪುಡಿ ಮರಳಾಗಿ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಣಗಣ
ಮಿರುಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆರಾಮು ಭಾವನೆ ಮುಸುಕುತ್ತಿತ್ತು-ಇದು ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ನನ್ನ
ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪು. ಆಕಾಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಿಳಿಯ ಮರಿಮರಿ ಮೋಡಗಳು ಹಗಲಿನಲ್ಲೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೂ. ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ
ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಚುಕ್ಕೆಗಳು. ಶೆಖೆ. ತಂಪಾಗಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ; ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮರ್ಮರಿಸುವ ತೆಂಗಿನ ಗರಿಗಳು,
ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದೊಡನೆ ಕತ್ತಲು; ಕತ್ತಲಾದೊಡನೆ ಮಲಗುವ ಸನ್ನಾಹ; ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗಿ ಉಟ, ಉಜ್ಜಿ ಉಜ್ಜಿ ನುಣ್ಣುಗಾದ ಫಳಫಳ

ಹೊಳೆಯುವ ಮಣ್ಣು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಕೂಡಲೇ ನಿಡ್ಡೆ. ನಿಡ್ಡೆಗೆ ಮೊದಲು ನೆನಪುಗಳ ಗೊಂದಲ ಕುಣಿತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ; ಮಂಪರು : ಅರ್ಧ ಕನಸು ಅರ್ಧ ಎಚ್ಚರ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಚಂಡೆಯ ಬಡಿತ, ಗಾಳಿಯ ಅಲೆ ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೆವಳಿ ತೆವಳಿ ಬರುವ ಮೃದಂಗದ ದನಿ; ಭಾಗವತರ ತಾರಸ್ವರದ ಆಲಾಪಗಳ ಅಲೆಅಲೆಗಳ ಬಡಿತ: ಎಚ್ಚರಕ್ಕೆ ಚಡಿಯೇಟು, ನಿಡ್ಡೆಗೆ ಚೂರಿ, ಅನಂತರ ನಿಡ್ಡೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜಾಗಿರುವ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಕೋಡಂಗಿಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವ ಯಕ್ಷಗಾನದಾಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಆ ಸೆಳೆತದಿಂದ ಯಾರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ನನಗಂತೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ತ ಗದ್ದೆಗಳ ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ರಂಗಸ್ಥಳ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ತೆರೆ ಸರಿಸಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವ, ಹೊನ್ನೆಣ್ಣೆಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹಣತೆಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕೋರಯ್ಯುತ್ತ ಕುಣಿಯುವ, ನೆಗೆಯುವ, ಹಾರುವ, ಮಂಡಿಸಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಹೂಂಕರಿಸುವ, ಕೇಕೆ ಹಾಕುವ ಆರ್ಭಟಿಸುವ ವಿಚಿತ್ರವೂ, ಅಲೌಕಿಕವೂ, ಸ್ವಪ್ನಚಿತ್ರಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗಳೂ ಆದ ಪಾತ್ರಗಳು ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರುವ ಕಥೆಯ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೈಮರೆತು ಕುಳಿತಿರುವುದು-ಇದು ಈಗಲೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ನಿಂತಿರುವ ಎಳ ಹರೆಯದ ನೆನಪು.

ಭಾಗವತರಾಟ ಸುರುಳಿ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುವ ಆ ಅದ್ಭುತರಮ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಂತಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಅಚೊತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವ ನೆನಪು ಬಣ್ಣದ ವೇಷದ್ದು, ರಾಕ್ಷಸ ಪಾತ್ರದ್ದು. ತೆರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ದೂರದಿಂದಲೇ, 'ಚೌಕಿ'ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ಹೋ ಎಂದು ಅರಚು, ಕಿರಚು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ರಂಗಸ್ಥಳದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತ ಬರುವ, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಚಿಟ್ಟಿ ಕೂರಿಸಿದ ಅಕರಾಳ ವಿಕರಾಳ ಮುಖ, ಜೋಲುವ ಕೆನ್ನಾಲಗೆ, ಕೆಂಡಗಣ್ಣು, ಕೋರೆದಾಡೆ, ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣುಕುಕ್ಕುವ ಭುಜಕೀರ್ತಿ, ಕಿರೀಟ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೀಕರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ, ಹೃದಯವನ್ನು ಬಾಯ್ಲಿ ತರುವ ಆರ್ಭಟವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ರಾಕ್ಷಸನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನವಾಗಿ ಅವನ ರೂಪು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಿತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಬಯಲಾಟದ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಈ ಭೀಕರಾಕೃತಿ ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಡೆ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಯಾವಾವುವೋ ಅಜ್ಞಾತ ಅಳುಕು ಅದುರುಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭಾವಾತಿರೇಕ ವಿರೇಚಕವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮತೂಕಕ್ಕೆ ತರುವ ಸಾಧನವಾಗಬಹುದು. ನನಗೆ ರಾಕ್ಷಸನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಿಚಯ ಆದದ್ದು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಹೀಗೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಬಳಿಕ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಭಾಗವತಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರೆ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ, ನನಗೆ ಆಗಿತ್ತು. ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ, ಶಂಬರಾಸುರ, ತ್ರಿಪುರಾಸುರರು, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು, ಕಂಸ, ಮುರ, ನರಕ, ಮಹಿಷಾಸುರ ಮುಂತಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿ ನಿಂತರು. ಆದರೆ ಈ ಕಲ್ಪನಾ ಲೋಕದ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಡೆಯೇ ಇರುವ ಮೂಲಭೂತ ಆಸುರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಆಗ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲೂ ಈಗಲೂ ಇರುವವರು, ಕೇವಲ ಗತಕಾಲದ ಸ್ಮೃತಿ ಚಿತ್ರಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈಗಲೂ ಈ ರಾಕ್ಷಸರ ಬಿಸಿಯುಸುರು ನಮ್ಮ ಹೆಡತೆಲೆಗೆ ತಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಗ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲದೆ ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟದ ಕಲ್ಪನಾಲೋಕ, ಪುರಾಣಗಳ ಸಂಕೇತ ಲೋಕ-ಇವು ವಾಸ್ತವಿಕ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಚಲಿಸುವಂಥವುಗಳಲ್ಲದೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಂಥವುಗಳಲ್ಲವಾದದ್ದೇ ಬಹುಶಃ ಕಾರಣ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳಿಂದ, ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯತೆಯಿಂದ, ಅಮಾನುಷ ರೂಪಬಲಗಳಿಂದ, ಭಯೋತ್ಪಾದಕ ಭಾವಭಂಗಿ ಭಣಿತಗಳಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರು ನನ್ನ ಕಲ್ಪನಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೂಲಾಂಶವಾಗಿ ಉಳಿದರು.

ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿದು ಮನಸ್ಸು ವಿಚಾರ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ, ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ವರ್ಧಮಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸತ್ವ, ಅಥವಾ ಅಸುರ ಕವಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲದೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಸೃಷ್ಟಿ ತತ್ವವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ತೀರ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಥವಾ ತೀರ ಕೆಟ್ಟ ಜನ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳ, ದೈವಿಕ ಆಸುರಗಳ ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣಗಳೇ ಹೊರತು ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯವಾಗಲಿ, ಶುದ್ಧ ತಮಸ್ಸಾಗಲಿ ಮಾನವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸಂಭಾವ್ಯ ಎಂಬ ನಂಬುಗೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪಾತ್ರವಿವೇಚನೆ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂತು. ರಾವಣ ಸರ್ವಥಾ ದುಷ್ಟ, ರಾಮ ಸರ್ವಥಾ ಸಜ್ಜನ ಎಂಬ ಮಾತು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿತು. ನಾನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ

ಪುಷ್ಪಿಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬಂದುವು. ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಇಯಾಗೋವಿನಂಥ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಭಾವನೆ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವನಂದರೆ ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಸ್ತು ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಿಟ್ಟಿತು. ಮುಗ್ಧತೆ ಎಂಬುದು ಎಷ್ಟು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಾಲ್ತೆಗೆಯುತ್ತದೆ, ಎಷ್ಟು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಒಳಗಡೆ ತಳುವುತ್ತದೆ!

ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಕ್ಷಸರು ಕೇವಲ ಭೂತಕಾಲದ ಅಕರಾಳ ವಿಕರಾಳ ನೆರಳುಗಳಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದಿಗೂ ಸಲ್ಲುವಂಥ ಮಾನವಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತೀಕ ಎಂದು ತಿಳಿದದ್ದು ಬಹಳ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ, ನಾನು ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ – ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನಿದ್ದದ್ದು ಎರಡೇ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ೧೯೫೨ ರ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿಂದ ೧೯೫೪ ರ ಜೂನಿನವರೆಗೆ. ಈ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ಅನುಭವ ಅಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದು, ನಿಜವಾದ ಪ್ರೌಢತೆಗೆ ನಾನು ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ ಅದು. ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಯಾರ ರಾಕ್ಷಸತ್ವದ ಹಠಾತ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಾನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡೆನೋ ಅವನು ಕುಮಟಾದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನಲ್ಲ; ನನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿ, ಪರಮಹಿತೈಷಿ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದವನಾಗಿ ಬಂದವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನನ್ನ ಜೊತೆಗಾರನಾಗಿದ್ದು ವಿನಯಶೀಲನಂತೆ, ಅತ್ಯಂತ ಹಿತಭಾಗ್ಯನಾದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಪಂಡಿತನಂತೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಏಕಮಾತ್ರಪಾತ್ರನಾದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ಋಷಿಪುತ್ರನಂತೆ ಇದ್ದವನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹುದ್ದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಳ, ಕಿಂಚಿತ್ ಅಧಿಕಾರ ಇಷ್ಟು ದೊರೆತಕೂಡಲೇ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನನಗೆ ದಿಕ್ಕುತೋರದಾಯಿತು; ಇದೇನು ಕನಸೋ ನನಸೋ ಎಂದು ಮೈ ಪರಚಿಕೊಂಡು ನೋಡುವಂತೆ ಆಯಿತು ಅವನಿಗೆ ಕುಮಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೋರೆದಾಡೆ ಮೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ; ಕೆನ್ನಾಲಗೆ ಹೊರಚಾಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಕಣ್ಣು ಕೆಂಗೆಂಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೀಕರತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ ಇರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಆಗ ತಿಳಿಯಿತು. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ, ಕಾಣುವ ಭೀಕರ ರೂಪ ರಾಕ್ಷಸನ ಅಂತರಂಗದ ಕರಾಳತೆಯ ಭೀಕರತೆಯ, ಆದರೆ ನೂರಾರು ಗಂಟುಗಳ ಕೋನಗಳ ಬಹಿರಂಗ ಚಿತ್ರ, ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರತಿಮೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಆಗಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನವರಿಕೆಯಾದದ್ದು, ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗ ದೇವದಾನವರ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿ; ಅಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲವೂ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ನಿಜ ಈಗ ದೇವತ್ವಕ್ಕೆ ಮೇಲುಗೈ ಆದರೆ ಅನಂತರ ದಾನವತ್ವಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಧಾರಣ ಸತ್ಯ. ಮನುಷ್ಯನ ಚೇತನದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವುದು ನಿಜವೇ ಆದರೂ ಕೆಲವು ಅತಿರೇಕಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿರುವ ವಿಶೇಷ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂಭಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೊಸ ಸತ್ಯದ ಅರಿವು ಅಲ್ಲಿ ಕುಮಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸ್ವಾರ್ಥಪರನಾಗಿರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಬಹಳ ಬೇಗನೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಉಳಿದ ಪ್ರಪಂಚಗಳಿಗೂ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸ್ವಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾದುದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಸಲ ಅಂಥ ಸೇತುವೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ತನಗೆ ತಾನೇ ಆಗಿರುವ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೂ ಕಂಡುಬರಬಹುದು. ಆ ಮನುಷ್ಯನೇ ರಾಕ್ಷಸನಲ್ಲದೆ ಅವನು ಬೇರೊಂದು ಜೀವವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಲ್ಲ. ಅಂಥವನ ಜೊತೆಗೆ ನೇರವಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಏತಿ ಎಂದರೆ ಅವನದು ಪ್ರೇತಿಯೇ. ಹೃದಯದಿಂದ ಬರುವ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕಲ್ಪಕ ಶಕ್ತಿಯ ಭಯಂಕರ ಅಭಾವವನ್ನು ನಾನು ಈ ರಾಕ್ಷಸನಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ನ್ಯಾಯದೃಷ್ಟಿ, ಆರ್ತರಕ್ಷಣೆ, ಉದಾತ್ತ ಧೈಯಕ್ಕಾಗಿ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ ಇವು ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಗುಣಗಳಲ್ಲ. ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ : ತನಗೆ ಮೇಲ್ದೃಷ್ಟವರ ಮುಂದೆ ಅತಿವಿನಯ; ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದವರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಾಚಾರ; ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನವರಲ್ಲಿ ದರ್ಪ, ಅಹಂಕಾರ, ಲೇಂಕಾರ, ನಾಲ್ಕು ಜನರ ನಡುವೆ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನ; ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರ ಜೊತೆಗಿದ್ದಾಗ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪ, ಉಪಚಾರ, ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಮುಂದೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿ ಜೊತೆಗೇ ಬಂದು ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಬಡಪಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಪ್ರಕಟನ, ಸಲುಗೆಯ ಮಾತು, ಆದರೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈತ ರಾಕ್ಷಸತ್ವದ ಪರಿಪೂರ್ಣವತಾರ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥವೊಂದೇ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದವನಿವನು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬರುವುದೇ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳಿಗೆ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಂಬಿದವನು. ಇವನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಿತ್ತಾದರೂ ಅದು ಅಸಾಧಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಪಕಶಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ: ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಾವ ಕನಿಕರಪಡುವಷ್ಟು ಇವನಲ್ಲಿ. ಅವನೊಬ್ಬ ತೀರ ಗೌಣನಾದ ರಾಕ್ಷಸ ಎಂದು ಈಗ ತೋರುತ್ತದೆ, ದೇಶಕಂಟಕನಾಗುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಬಲ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂಥ ಬಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಲು ಆ ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆದು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನನಗಾದ ಅನುಭವವೇ ಕಾರಣ. ಈ ಅನುಭವ ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದು ಎನ್ನಬೇಕು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡ ಹೊರಟರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಹೊರಟವರಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಮೆ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎದುರಾದವನು ರಾಕ್ಷಸತ್ವದ ಪರಿಪೂರ್ಣವತಾರಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ. ಅವನು ನನಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದವನು. ಉತ್ತಮ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಕಂಡವನು: ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಧೀಮಂತ ನೀತಿವಿದ, ಆದರ್ಶವಾದಿ, ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣನಿರತ, ವಾಗ್ಮಿ, ಧೀರ-ಇತ್ಯಾದಿ, ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನವನಾದರೂ ಬಹಳ ತಿಳಿದವನು, ಯೋಚಿಸಿದವನು; ಬುದ್ಧಿವಂತ-ಜನಮನವನ್ನು ಮೋಹಿಸುವಂಥ ವಾಗಿತ್ವವುಳ್ಳವನು, ಎಲ್ಲರ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರನಾದವನು. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಕಂಗಾಲಾದವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬ. ಹೊಸ ತಾಗಿ ಬಂದ ಪದವಿ, ಅಧಿಕಾರ, ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಅವನು ಬದಲಾದನೆಂದು ಅನೇಕರು ಭಾವಿಸಿದರು, ಆದರೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಪರಿಚಯ ಆಗಲೇ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಇದ್ದ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದ್ದ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಕ್ಷಸತ್ವದ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಯಾರೂ ರಾಕ್ಷಸನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆಗಿ ಇರುತ್ತಾನೆ-ಅಷ್ಟೆ. ಅಂಥವನಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸತ್ವದಿಂದ ಒಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಮುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅವನೂ ನಿರುಪಾಯ. ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲಿ ದೈವಿಕತೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಆಸುರವೊಂದೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿತ್ತು. ಉಪದೇಶವೇ ಆಗಲಿ, ಅನುಭವವೇ ಆಗಲಿ, ಅಂಥವನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಬೀರಲಾರವು. ಈ ಆಧುನಿಕ ಶುದ್ಧ ಹೊಸಗನ್ನಡ ರಾಕ್ಷಸನ ಸ್ವರೂಪದರ್ಶನವಾದಾಗ ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ದಶಾವತಾರದ ಆಟದ ಬಣ್ಣದ ವೇಷದ ನೆನಪು ಬಂತು. ರಾಕ್ಷಸರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿದ್ದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನವೂ ದೊರೆತಂತಾಯಿತು. ಈ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನಡೆದ ಭಾವನೆಯ ಖರ್ಚು, ಹೃದಯದ ತುಮುಲ, ಬದುಕಿನ ವಿಘ್ನ-ಇವು ಈ ಹೊಸ ತಿಳಿವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾರ್ಥಕವೋ? ಹೇಳಲಾರೆ.

ರಾಕ್ಷಸ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಭೂತವಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಸದಾಕಾಲವೂ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವ ಜೀವತತ್ವ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಅದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲೂ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿರುವ ಆತನ ವಿರುದ್ಧ ರೂಪ. ಆ ವಿರುದ್ಧ ರೂಪವೇ ಮೂಲರೂಪವಾಗಿರುವ ಮೂಲರೂಪವನ್ನೇ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಅಪೂರ್ವ ಮಾನವರೇ ರಾಕ್ಷಸರು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ಮಾಡಿರುವ ರಾಕ್ಷಸ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ರಾಕ್ಷಸರ ಮೂಲ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಹಂಕಾರ, ವಿನಯದ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅಭಾವ. ಇಂಥ ಒಂದು ಮನೋಧರ್ಮ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸತ್ವ ಇದೆ ಎಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದು ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಹಂಕಾರವಲ್ಲ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪರಿಮಿತಿಗಳ ಅರಿವು ಎಂದೆಂದೂ ಮೂಡದೆ ಇರುವಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಇದು. ತನಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾದದ್ದು, ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಎಂದೂ ಎಲ್ಲಾ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ದೃಢಮೂಲವಾದ ಅಂಥಶ್ರದ್ಧೆ ಇದು. ರಾಕ್ಷಸ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಎಂದಿಗೂ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಲೆಬಾಗುವವನಲ್ಲ, ಒಮ್ಮೆ ತಲೆಬಾಗಿದಂತೆ ನಟಿಸಿದರೂ ಅದು ಕಾರ್ಯವಾಸಿ ಕತ್ತೆಯ ಕಾಲು ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ. ತನಗಿಂತ, ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ನ್ಯಾಯಧರ್ಮಸತ್ಯಗಳ ವಾಸ್ತವಿಕ ಲೋಕವಿದೆ ಎಂದಾಗಲೀ ಆ ಲೋಕದ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವೂ ಬದುಕೂ ಸಂಗತಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಾಗಲೀ ಎಂದೂ ಇವನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶೇಕ್ಸ್ ಪಿಯರ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಖಳರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಬಗೆಯವರೇ. 'ಕಿಂಗ್ಲಿಯರ್' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಡ್ಮಂಡ್ ಸೂಚಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ - ಇಂಥದೇ.. ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜಡಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು; ಆಡುವುದು, ಮಾಡುವುದು ಇವು ಆ ಆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಪ್ರೇರಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೇ ಹೊರತು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಜೋಡಿಸುವ ಯಾವ ಸೂತ್ರವೂ ಇವರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣದು.

ಯೋಚನೆ, ಮಾತು, ಕೃತಿ ಇವು, ಈ ತ್ರಿಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುವ ಉಪಗ್ರಹಗಳೇ ಹೊರತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವುಗಳಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಯಾರು ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅಂಥವನೇ ರಾಕ್ಷಸ ಎನ್ನಬಹುದು. ರಾಕ್ಷಸರ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದರೆ ತನ್ನ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅಡಿಯಾಳಾಗಬೇಕೆಂಬುದು, ಅದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ನಿರಂತರವಾದ ಶಕ್ತಿಸಂವರ್ಧಕ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಕೇವಲವಾಗುವ ತನಕ ವರಕೊಟ್ಟ ಪರಮೇಶ್ವರನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಭಸ್ಮಾಸುರ ಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟು ತಾನು ಅದ್ವಿತೀಯನಾಗುವ ತನಕ ಇವರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ತಣಿಯದು. ಅಂಥ ಶಕ್ತಿಯ ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಕಾಯಲ್ಲೂ ಎಂದರೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲೂ, ಎಷ್ಟು ಉಪವಾಸವನವಾಸಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲೂ ಇವರು ಸಿದ್ಧರು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ನಡುಗಿಸಿದ ಹಿಟ್ಟರ್ ಸ್ವಾಲಿನ್ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ಇದೇ ಜಾತಿಯ ಜನ ಅಹಂಕಾರದ ಈ ಅತೀರಕ ಬಲು ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ. ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೇ ಗೆದ್ದು ತಾನು ಹಿಡಿದ ಕತ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವಂಥದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸವಾಲೆಸೆಯುವ ಅವನ ತಾಖತ್ತಿನ ಮುಂದೆ ದೇವರೂ ನಿರುಪಾಯನೇ. ಕಾಲವೊಂದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಈ ದರ್ಪವನ್ನು ಖಂಡಿಸಲಾರದು. ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಿಯವಾದ ಭಕ್ತಿ, ವಿನಯ, ಅನುಕಂಪ, ಆತ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಇವನಿಗೆ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣಗಳ ಮೂಲ ಭೂತ ಅಭಾವವೇ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುತ್ವದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಆದಕಾರಣವೇ ಈ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ಭೌತಿಕವಲ್ಲದ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ವಿರೋಧಿಗಳು, ಯಜ್ಞ, ಧ್ಯಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಜಪ, ಪೂಜೆ ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿ ಇವರು ಲಗ್ನೆಯಿಡಲು ಸದಾಸಿದ್ಧ. ಉಳಿದೆಲ್ಲರೂ ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಯಂತ್ರದ ಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳು. ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಯೋಚನೆಯೂ ಸೂಚನೆಯೂ ತತ್ಕ್ಷಣ ಇವರ ರೋಷಾವೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡುವುದು.

ತ್ರಿಕರಣಸಾಂಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಮಾತು ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ಕಂಡರೆ, ಕೇಳಿದರೆ, ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಕ್ಷಸನ ಪರಿಯೇ ಬೇರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ಕಾಮರೂಪಿ ಎಂದು ಕರೆದರು: ಬೇಕಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಬಲ್ಲವರು ರಾಕ್ಷಸರು, ಇವನು ಇಂಥವನೇ ಎಂದು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಮುಖ ಚಹರೆ, ಮುಖಭಾವ, ನಡೆನುಡಿ-ಇವುಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಬದಲುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು. ಶೂರ್ಪಣಖೆ ಹದಿನಾರರ ಚೆಲುವೆಯಾಗಿ, ನಯನಮನೋಹರೆಯಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಗೃಹಣೀಯಳಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮುಂದೆ ನಲಿಯಬಲ್ಲವಳು, ದಶಕಂಠ ರಾವಣ ಶೃಂಗಾರ ರಾವಣನಾಗಿ ಸೀತೆಯ ಮುಂದೆ ಮನ್ಮಥನ ಅಪರಾವತಾರವೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವನು, ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಟನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ ನೈಪುಣ್ಯ. ಯಾವ ನಟನೇ ಆಗಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ, ಈ ರಾಕ್ಷಸ ಅಭಿನೇತೃಗಳು ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಪಾತ್ರವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಹಾಗೆ, ನಾಟುವ ಹಾಗೆ ಅಭಿನಯಿಸಲು ಸರ್ವದಾ ಶಕ್ತರು, ಅದು ಸೀತಾಪಹರಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಪಾತ್ರವಿರಬಹುದು; ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮಭಕ್ತನ ಪಾತ್ರವಿರಬಹುದು; ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಅಡಿಗೆ ಕೈ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಅಪ್ಪಚ್ಚಿಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಲಬಲಬೋ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ರಾವಣೇಶ್ವರನ ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ಪಾತ್ರವಿರಬಹುದು, ಎಲ್ಲವೂ ಆ ಆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ, ಆ ಆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸರಿ. ಈಗ ದೇಶಭಕ್ತನಂತೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ಭಂಗಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆ ಪರೋಪಕಾರ ಪರಾಯಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕೇಳಿದವರು ಸೈ ಸೈ ಎಂದು ತಲೆದೂಗಬೇಕು, ತಾನು ನಿಜವಾದ ಗಾಂಧಿಭಕ್ತ, ಸರಳಜೀವಿ, ಅತ್ಯಂತ ವಿನೀತನೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯ ಕಂಡರೆ ಕಾರಿದ್ದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಪಾದಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿ ಬಡ ಜನರನ್ನು ಮನೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾತಾಡಿಸಬಹುದು. ಸರಿಯಾದ ಜೊತೆಗಾರರು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೋ ಬೊಂಬಾಯಿಗೋ ಹೋಗಿ ಬಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ಸಿಗರೇಟು ಎಳೆದು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿ ಇಂದ್ರಭೋಗ ಅನುಭವಿಸುವಾಗಿನ ಸರಿಯೇ ಬೇರೆ. ನೀವು ಕಾಫಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕುಡಿಯದೆ, ಮುಖ ಸೊಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೀವು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದರೆ ಮೂಗು ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಇವನು ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣದ ಪವಿತ್ರ ಸಂಯಮ ಜೀವಿ. ಇವನ ಮುಂದೆ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಬಹುದೇ ನಾನೆಂಥ ಪಾಪಿ ಎಂದು ನೀವು ಮುದುರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತನ್ನ ಕೈ ಮೇಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಖಾತ್ರಿಯಾದಾಗ ಪ್ರಳಯರುದ್ರನ ಭೈರವರೂಪವನ್ನೂ ತಳೆಯಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಬಲಿಪಶು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಾಗ, ಕೈಯ ಕತ್ತಿ

ಮಸೆದಿರುವಾಗ, ಮನಸ್ಸಿನಾಳದ ರಕ್ತಪಿಪಾಸೆ ಅದಮ್ಯವಾದಾಗ, ಕೆಂಗಣ್ಣು, ಜೋಲುನಾಲಗೆ, ಕೋರೆದಾಡೆಗಳ ಬಣ್ಣದ ವೇಷ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಬಹುದು. ರಕ್ತ ಕುಡಿದು ಮಾಂಸವುಂಡು ತೃಪ್ತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಶುದ್ಧ ಖಾದಿ ಪೋಷಾಕಿನೊಳಗಿಂದ ಗಾಂಧಿಯ ನಕಲು ಅಸಲಿನಂತೆ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಚುನಾವಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಸದಾ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ, ಸದಾ ಭಯಭಕ್ತಿ; ಕತ್ತೆಯಿರಲಿ, ಕೋಣವಿರಲಿ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಓಟು ಇದ್ದರೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕಂದ ಉಳಿಸ್ತೀರೋ ಸಾಯಿಸ್ತೀರೋ ನೀವೇ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಗೋಗರೆಯಬಲ್ಲ ಅಸಾಧಾರಣ ವಿನಯಮೂರ್ತಿ. ಓಟುಳ್ಳ ಇಸಮ್ಮುಗಳಿಗೆ ವಸ್ತ್ರದಾನ, ಪಾನದಾನ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಡಬಲ್ಲ ದಾನಶೂರ ಕರ್ಣ. ದುಡ್ಡುಳ್ಳವರ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಓಡಾಡುತ್ತ, ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆರೆಸುತ್ತ, ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಗೆಳೆಯರೇ ಇಲ್ಲವೋ ಏನೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡಿ, ಅವರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹಂಚಿ, ಚುನಾವಣೆ ಮುಗಿದ ಅನಂತರ ಗೆಲುವಿನ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದ ಬಳಿಕ ಹತ್ತಿಬಂದ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒದ್ದು ಕೆಡೆದು ಕಂಭದಂತೆ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡು ಎಡಬಲಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ ಕೇವಲ ಗಗನೈಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ಆಕಾಶರಾಯನಾಗಿ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗತಿಯಂತೆ ಓಡಾಡಬಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅವರಿಂದಲೇ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕಾದಾಗ ಈ ಬಿಗುಮಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೊತ್ತಿ ವಿನೀತನಾಗಿ, ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯಬಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರಿಂದ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕಾದಾಗ ಇವರು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹುಟ್ಟುಸೂಳೆಯೂ ಕರುಬಬೇಕು. ಕೆಲಸವಾದ ಮೇಲೆ ಧೀಕರಿಸಿ ನಡೆವ ಅಂಬಿಗನ ಮಿಂಡತನವನ್ನು ಕಂಡು ನೀವು ಹೌಹಾರಬೇಕು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಬ್ಬನೆಯೋ? ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೋ? ಎಂದು ನೀವು ದಂಗುಬಡಬೇಕು. ಇದು ಈ ಕಾಮರೂಪಿತ್ವದ ಗುಟ್ಟು; ರಾಕ್ಷಸತ್ವದ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇದು. ಇಂಥವರು ಯಾರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನೀವು ಕೊಂಚ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಈ ರಾಕ್ಷಸರು ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಇರಬಹುದು, ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಗೇ ಈಗ ಇಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ದುರ್ಬಿನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದೊಳಗಿನ ಅತ್ಯಂತ ಗುಪ್ತವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗುಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಾಳೆ ನಾಡಿದ್ದು ಅವನ್ನೇ ನಿಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಲು ಈಗಲೇ ಅವನ್ನು ಮಸೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೋ? ಅವನು ಕಂಸನಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಸೋದರ ಮಾವನಿರಬಹುದು; ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನಂತೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯೂ ಆಗಿರಬಹುದು; ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಸೋದರನೂ ಇರಬಹುದು, ಅತ್ಯಂತ ಚಿಂತಾಜನಕ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸ ನೀವೇ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಪುರಾಣಕಾಲದ ರಾಕ್ಷಸರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೇಹಬಲ, ಯುದ್ಧಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಆ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಯುದ್ಧ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಂತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಸಾಧಾರಣ ಪಶುಬಲದ ಮುಂದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಶುಬಲದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಹಾಗೆ. ಅದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಶಕ್ತಿಯ ಹಾಗೆ : ಗುಡುಗು, ಸಿಡಿಲು, ಭೂಕಂಪಗಳ ಹಾಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ, ಬುದ್ಧಿ, ವಿವೇಕ ವಾಕ್ಯತತ್ವ, ಸಜ್ಜನಿಕೆ, ಅಹಿಂಸಾಪರಾಯಣತೆ, ಅನುಕಂಪ-ಈ ಯಾವುವೂ ಅದರ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವಂಥವಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಬದಲಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನವೂ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಭುತ್ವದ ನಿಗ್ರಹಶಕ್ತಿ ಈಗಿನಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠವಾದದ್ದಾಗಲೀ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದದ್ದಾಗಲೀ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪೋಲೀಸರು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಮಾರಕಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಸೇನೆ-ಇವುಗಳ ಮುಂದೆ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸನ ಕಾರುಬಾರು ನಡೆಯುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಈಗ ಬೇಕಾದ್ದು ದೇಹಬಲವಲ್ಲ, ಸಂಖ್ಯಾಬಲ. ಇದನ್ನರಿತ ಆಧುನಿಕ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಖ್ಯಾಬಲ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನ ಬೆಂಬಲಗಳಿಸುವ ಮೋಹಿನೀ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇವರು ಕಾಮರೂಪಿತ್ವದ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಕಾಮರೂಪಿತ್ವದ ಉಪಯೋಗ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು ದೇಹಬಲ ಶಸ್ತ್ರಬಲಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವೇ ಅತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಈಗ ಕಾಮರೂಪಿತ್ವವೇ ರಾಕ್ಷಸತ್ವದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಏನೇನು ಬೇಕು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಏನೂ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದರೂ ಹೆದರಿಕೆ ಬೆದರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಬಹಳ ಜನ ತನ್ನ ಹಿಂಬಾಲಕರಾಗುವರೆಂಬುದು

ಆಧುನಿಕ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ತನ್ನಂಥ ಆದರೆ ತನಗಿಂತ ಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಮರಿರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ದಳಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ನಾಯಕನಾಗಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈಗ ಬೇಕಾದ್ದು ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಮನ್ನಣೆ. ಅಂಥ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ಮನ್ನಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೇ ಶಕ್ತಿಯ ಆಶೆ ಪೂರೈಸುವಂತಿಲ್ಲ ಜನದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಸಜ್ಜನ ಪರೋಪಕಾರಿ ದೇಶಭಕ್ತ ಎಂಬ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆ ಮೂಡಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಈಗ ರಾಕ್ಷಸ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಏನೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಕುತಂತ್ರಗಳು ಬೇಕೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಇವನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಈಗ ಕಾಮರೂಪ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅನೇಕ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಭಾಷಿತ್ವವೂ ಒಂದು. ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವಿಚಾರಪರಿತ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡುವುದು ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಈಗ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಯಾವ ಯಾವ ಸಭಾಸದರಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಬಾಬತ್ತು ಬೇಕೋ ಆ ಆ ಬಾಬತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಮನೋರಂಜಕ ಉಪನ್ಯಾಸ. ಕನ್ನಡಪರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ರಾಜೇಶ್ವರಿಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಮೈನವಿರೇಳಿಸುವ ಮಾತು ಹಿಂದೀಪರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶಪ್ರೇಮದ ದೇಶೈಕ್ಯದ, ಭಾರತೀಯತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯ ಮಾತು ಬಡಜನರ ಮುಂದೆ ಸಮಾಜವಾದದ ಕಹಳೆಯ ಮೊಳಗು; ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಂದಿರು ಫ್ಲೇಟೋವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದವರೆಗಿನ ಸಮಾಜೇತಿಹಾಸದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರದರ್ಶನ. ಕುಡುಕರಿಗೆ ಪಾನಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತ ವಾಣಿ. ಪಾನ ವಿರೋಧಿಗಳಿಗಿರುವ ಮದ್ಯಸೇವನೆಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ ಕೂಲಂಕಷ ವಿಮರ್ಶೆ. ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದು ಮೋಹಕವಾಗಿ, ಮಾದಕವಾಗಿ, ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಅದರ ಪ್ರಚಾರದ ಧಾಟಿಗೆ, ಮೋಡಿಗೆ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ತಲೆದೂಗಲೇ ಬೇಕು, ಮರುಳಾಗಬೇಕು. ದೇಶ ಎಂದರೆ ಈ ನಾಯಕ. ಪ್ರಗತಿ ಎಂದರೆ ಈ ಕಾಮರೂಪಿಯ ಕಾಮಿತಾರ್ಥದಾಯಕ ವಾಗ್ ವೈಖರಿ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಶೈಲಿಯನ್ನೂ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು, ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು, ಓದಿದ್ದನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಲೆ ತುಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಅಂಕೆಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ತುರುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತಿಸರಳಗೊಳಿಸಿ ಕಳೆದ ಸಿಗುರಿನ ಕಬ್ಬಿನಂತೆ 'ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ' ಮಾಡಿ ನೀಡಬೇಕು; ಹುಳಿತ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಸದ ಬಟ್ಟಲುಗಳಂತೆ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಂಕುಗೊಳಿಸಿ ಅವರು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಾಲವಾಡಿಸುತ್ತ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವರ ಓಟುಗಳೆಲ್ಲ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ. ಓಟಿನ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕಾರ, ಆ ಅಧಿಕಾರ ಭದ್ರವಾಗಿರಲು, ಅದು ಕೇವಲವಾಗಲು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನ. ಎಲ್ಲಾ ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರತಿಮೆ ಮುಕ್ಕಾಗದಂತೆ ಮಾತ್ರ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಈ ಹೊಸಯುಗದ ರಾಕ್ಷಸರು ಬುದ್ಧಿಬಲದ ಮೂಲಕ ಜನಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಶಕ್ತಿ ಕೇವಲವಾಗುವ ತನಕ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅಧಿಕಾರ ಕೇವಲವಾಗುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಿಡಿತ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೋ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ತೀರ ದುಷ್ಟ ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಬೆಂಬಲ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಈಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನೂ ತನ್ನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ತೊಳೆದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ನವನವಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲೇ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ, ನಿರಂತರವಾದ ಪ್ರಚಾರ, ಪ್ರಚಾರಸಾಧನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ತನ್ನ ಹೆಸರು, ತನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ, ತನ್ನ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳು ಜನದ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ಸದಾ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಜನ ನೀತಿವಂತರನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ; ಸತ್ಯ ಧರ್ಮ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ತಾವು ಪಾಲಿಸಲಿ ಬಿಡಲಿ, ಪಾಲಿಸುವವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ, ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಷ್ಠೆ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಈ ರಾಕ್ಷಸ ತಾನು ನೀತಿಭ್ರಷ್ಟ ಅಧರ್ಮವೀರ, ನ್ಯಾಯಶೂಲ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ತತ್ಕ್ಷಣ ಜನದ ಬೆಂಬಲದ ಬುಡವೇ ಕಳಚುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಈ ಆಧುನಿಕ ರಾಕ್ಷಸರು ತಾವು ನ್ಯಾಯ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೌರವವಿಲ್ಲದವರು ಎಂಬ ಮಹಾರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮೆರೆಯದೆ ಇವರ

ರಾಕ್ಷಸತ್ವಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು. ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಎಂತ ಯಾರೂ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಂತೆಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರುಜುವಾತು ಪಡಿಸುವಂತೆಯೂ ಆಗಬಾರದು. ಈ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಕ್ಷಸರು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಶ್ಲಾಘವಾದದ್ದು, ಯಾವ ನೀತಿ ಭಯವಾಗಲಿ, ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಹೆಸರಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಅನಾಮಧೇಯ ಸ್ವಾರ್ಥಸತ್ತ ದುರ್ಜನರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರ ಮೂಲಕವೇ ಮಾಡಿಸಿ ತಮಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತ ನಟಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಹಸ್ತಕರನ್ನೆ ಬಯ್ಯುತ್ತ ಸಂದರ್ಭ ಸರಿಯಿದ್ದಾಗ ಅವರನ್ನೇ ಬಲಿಕೊಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನವೀನ ರಾಕ್ಷಸ ತಂತ್ರ-ಇದು ಬಹು ಪುರಾಣವೂ ಹೌದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ಆತ್ಮವೆಂಬುದೊಂದಿದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಉಂಟು. ಈ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೂ ಆತ್ಮವುಂಟೇ? ಇತರರು ಆತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿ, ನಾನು ಅದನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು ಹೀಗೆ: ಆತ್ಮವೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳನ್ನು ದೇಹದ, ಮನಸ್ಸಿನ ಬುದ್ಧಿಯ, ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಸೂತ್ರಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡಬಲ್ಲ ಅಂತರ್ಗತ ಕೇಂದ್ರ ಶಕ್ತಿ ಈ ಕೇಂದ್ರವೇ ನಮ್ಮ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರು 'ಆತ್ಮಹನ' ತಾದ ಜನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಆತ್ಮಹೀನರೂ ಹೌದು. ತಾನೊಬ್ಬನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಸತ್ಯ ಎಲ್ಲ; ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥದಲ್ಲೂ ಅವರಿಗೆ ನಂಬುಗೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಏಕಮುಖತೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದಲೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಸಂಚಯನ ಆಗುವುದು. ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ಮನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲೂ ಇರುವವರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ, ಧನ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅದರ ವಿನಿಯೋಗದ ಕಡೆಗೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ಶಕ್ತಿ ನಾನಾ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಶಕ್ತಿಯ ಉಪಾಸಕರಾದ ಈ ರಾಕ್ಷಸರ ಮುಂದೆ ಅವರು ನಿರುಪಾಯರಾಗಿ, ಹತಾಶರಾಗಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನುಷದ ಮಿಶ್ರಣವುಳ್ಳವರಿಂದ ಈ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಆಗದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಶುದ್ಧ ದೈವಿಕತೆ, ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ರಾಕ್ಷಸರ ಉಪಟಳ ಜಾಸ್ತಿಯಾದಾಗೆಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಮೊರೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದೂ, ಅವತಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದೂ.

ನಮ್ಮ ಈ ಪವಿತ್ರ ಭಾರತಭೂಮಿಯಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ರಾಕ್ಷಸರ ಬಾಧೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತ ತೋರುತ್ತದೆ. ದೇವರೇ ಖುದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಬಾರದೇ ತಗ್ಗಲಾರದ ರಾಕ್ಷಸತ್ವಕ್ಕೆ ಫಲವತ್ತಾದ ನೆಲ ಇದು. ಅವತಾರಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಆಗಿವೆ. ರಾಕ್ಷಸರ ನಾಶವೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಕ್ಷಸತ್ವದ ನಾಶ ಮಾತ್ರ ಆಗಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಆಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಇವಿಲ್' (Evil) ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿರುವ ಶಬ್ದ ಈ ಆಸುರ ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಅನಾದಿಯೂ ಅನಂತವೂ ಆಗಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಲು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ರಮ್ಯ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವುದು ಪರಶುರಾಮನದು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಳುವವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಕ್ಷಸರಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪ್ರಭುಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಲ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿ ಕೊಡಲಿಯಾಡಿಸಿ ಕಡುಕರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿದ ಆ ಮಹಾನುಭಾವ. ಅವನ ಕೋಪ ಎಷ್ಟು ಭವ್ಯವಾದದ್ದು; ಎಷ್ಟು ಜಿಗುಟಿನದು! ಅವನ ಶಿಷ್ಟ ಪರಿಪಾಲನ ದೀಕ್ಷೆ ಎಷ್ಟು ಕಠೋರ ಆದರೂ ಎಷ್ಟು ಅನಿವಾರ್ಯ! ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ನೆನೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮೈ ಜುಮ್ ಎನ್ನಿಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ರಾಕ್ಷಸರು ಎಂದು ಆತ ಬಗೆದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟು ಸರಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಅನಂತರ ಧಾನವಾಂತಕನಾಗಿ ಅವತಾರಗೊಂಡವನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೇ. ಆದಕಾರಣವೇ ಈ ರಾಕ್ಷಸತ್ವ ಯಾವ ಜಾತಿಗಾಗಲೀ ವರ್ಣಕ್ಕಾಗಲೀ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಇದು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಮೊಳತೀತು, ಬೆಳೆದೀತು, ಕಟಾವಿಗೆ ಬಂದೀತು. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೈಗೇ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ - ಜನ ನಿಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪರಶುರಾಮನ ಬರವು ಈಗ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಚಿತ್ರಕಲೆ

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

ಮೇಲಿನ ಶಿರೋನಾಮೆಯೇ ತುಸು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಒಂದು ದೇಶ : ಕರ್ಣಾಟಕ ಇಲ್ಲವೆ ಕನ್ನಡ ಅಲ್ಲಿನ ಬಹುಜನರ ಭಾಷೆ. ಆ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಯಾವ ಅಪಾರ್ಥವೂ ಕಾಣಿಸದು. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿಲ್ಲದ ಕಲೆಯಾದ 'ಚಿತ್ರ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ತುಸು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಸಂಗೀತ-ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಬದ್ಧವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ನಾವು 'ಕರ್ಣಾಟಕಿ' ಎಂದು ಕರೆದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಬದ್ಧವಾಗದ ಸಂಗೀತವನ್ನು 'ಕರ್ಣಾಟಕಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವಾಗ ಅದು ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ನಿವಾಸದ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ, ವಾಸ್ತುವಿಗೆ-ನಾಡಿನ ಇಲ್ಲವೆ ನುಡಿಯ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿಲ್ಲ; ಅದರಂತೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಸೀಮೆ; ಅದು ನಾಡು-ನುಡಿಗಳೆರಡರ ಸೀಮೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ಪಸರಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಕಲೆ. ಈ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಿಂದ, ಅದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ಜನವರ್ಗದೊಡನೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದವ. ಅವನಿಗೆ ಅದರ ಹೊರಗಣ ಜನರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆ-ಎಂಬುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ತಲೆ ಬರಹವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಇದು ನುಡಿಯು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡಿರದ ಒಂದು ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಮಾಧ್ಯಮ ರೇಖೆವರ್ಣಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡು ಭಾವ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ, ಪ್ರಚೋದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂಥ ಒಡವೆ, ಭೌಗೋಲಿಕವಾದ ಮಿತಿ ಅದಕ್ಕಿರಲಾರದು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಜನಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮಿತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮಿತಿ ಭಾರತದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೂ ಹಬ್ಬಬಹುದು. ಈ ಮಿತಿ ಚಿತ್ರಕಾರನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳ ವಸ್ತು ಇಲ್ಲವೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು; ಆತ ಇಲ್ಲಿನ ನೆಲ, ಇಲ್ಲಿನ ಗಿಡಮರ, ಮನುಷ್ಯರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅವರು ಆಡಿದ ಜೀವನ ನಾಟಕ, ಅವರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದರಿಂದ. ಆಗ-'ಕೃಷ್ಣ-ರಾಧೆಯರಂತಹ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪ್ರಣಯಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ, ಆ ಕಲ್ಪನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಭಾಗವತದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ - ಕೃಷ್ಣ ಗೋವಳನೆಂದೋ, ದೇವರ ಅವತಾರವೆಂದೋ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಉಡುಗೆ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಭಾರತದ ಮುದ್ರೆ ತಾಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಾಂಗ್ರಾದ ಒಬ್ಬ ಚಿತ್ರಕಾರನೋ, ಗುಜರಾತಿನವನೋ, ಬಾಂಶೋಳಿಯವನೋ ಆರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆತ ಕೃಷ್ಣ-ರಾಧೆಯರಿಗೆ ತೊಡಿಸುವ ವೇಷ-ಭೂಷಣ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ. ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಂತೆ ಅವರ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳು, ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಕಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅವು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ-ನಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದವರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಬಹುದು. ಇಷ್ಟು ಚಿತ್ರಕಾರನ ಭೌಗೋಲಿಕ ಆವರಣದ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆವರಣದ ಇತಿಮಿತಿಗಳು, ಇವು ಆತನ ಚಿತ್ರಗತ ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಆ ನಿರ್ಮಿತಿ-ಗಿಡಮರ, ಮುಗಿಲು, ಆಕಾಶ, ನವಿಲು, ಗಿಳಿಗಳಂಥ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಲಾರವು. ಭೌಗೋಲಿಕ ಮಿತಿ ಜನರಿಗೆ, ಜನರ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದಾವು. ಅವೂ ಕೂಡ ಶತಮಾನ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ರಜಪೂತ ಕೃಷ್ಣ ರಾಧೆಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದೀತು. ರಾಧೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಬೀಬಿಯಂತೆ ಸುರವಾಲು ಅಥವಾ ಲಂಗ ಧರಿಸಿ, ರವಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅರೆಮುಸುಕಿನ ಶಲ್ಯೆ ಸುತ್ತಿದರೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ನಮಗೆ ಹೀಗೇಕಾಯಿತು ಎನಿಸೀತು. ಅದೇ ರಜಪೂತಾನದ ಒಬ್ಬ ಚಿತ್ರಕಾರ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಅದೇ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುದ್ರೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ 'ಕಲೆ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕಾಲದೇಶಗಳಿಂದ ಸೀಮಿತವಾದುದು.

ಕಲೆ ಅದರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವಂಥದು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಉಡುಗೆ, ತೊಡುಗೆ, ದೇಶೀಯ ಜನಗಳ ಆಕಾರ ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದು-ಚಿತ್ರಗತರಾದ ಅದೇ ರಾಧಾ-ಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಾಗಿ ಬರುವ ಅನಿವಾರ್ಯ. ನನ್ನಂತೆ, ನಿಮ್ಮಂತೆ ಕಲಾವಿದನೂ ದೇವರನ್ನು ಕಂಡವನಲ್ಲ. ದೇವರು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡವ. ಆದುದರಿಂದ ಆತ ದೇವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಂತಿರುವ ಮನುಷ್ಯರ ಆಕಾರವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟ. ನಮ ನಿಮಗಿರುವ ಮಾನಸಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಆರೋಪಿಸಿದ. ರಾಧೆ-ಕೃಷ್ಣರ ಪ್ರಣಯ ಅದೆಷ್ಟೇ ಉದಾತ್ತ ಪ್ರಣಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಣಯದ ಕೋಟಲೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಲೇ ಬೇಕಿಲ್ಲದ ಅವರನ್ನು ಮಾನವೀ ಪ್ರಣಯಿಗಳಂತೆ ಶೃಂಗಾರ, ವಿರಹಗಳ ತೊಳಲಾಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದ. ಆ ಕೋಟಲೆ ನಲುಗಳಿಂದ ತೊಳಲಾಡುವ ಚಿತ್ರಕಾರ ತನಗೆ ಅದರ ಚೆಲುವು, ನೋವುಗಳ ಪರಿಚಯವಿತ್ತೆಂಬುದರಿಂದ, ಅದಿರಬಹುದಾದ ನಮ ನಿಮಗೂ ಅಂಥ ಅನುಭವವಾಗಲಿ ಎಂದು ಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ತೊಳಲಾಟ-ಅವನ್ನು ಆದರ್ಶ ದೈವಭಕ್ತರ ತೊಳಲಾಟವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ-ಅದು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ವ್ಯಾಪಕ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾರತದಂಥ ನುಡಿ ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಅದು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಗೆರೆ ಬಣ್ಣ ಛಾಯೆ ಬೆಳಕು-ಇವಕ್ಕಂತೂ ಕಾಲ ದೇಶಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಿಡುಕಬಲ್ಲ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ-ಕಲೆ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ವಸ್ತುವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪರಿಕರಗಳಿಗೆ ಮಿಡುಕಬಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳವರಿಗೆ ದೇಶಕಾಲಗಳನ್ನು ಮೀರಿದಂಥ ಭಾವ ವಿನಿಮಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ-ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಣ್ಣ ರೇಖೆ ಛಾಯೆ ಬೆಳಕು ಅಂತರ ಪ್ರತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶದ ಜನ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದ ಜನ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ. ಅವು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ತಮದೇ ಆದ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ -ವಿವಿಧ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಯಾರು ಏಕೆ ಬಳಸಿದರು, ಹೇಗೆ ಬಳಸಿದರು, ಒಂದೊಂದು ಶೈಲಿಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಕತ್ವ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂಬೆಲ್ಲ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

“ನನಗೆ ಈ ಚಿತ್ರ ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತೀರ್ಮಾನ ನಮ್ಮ ನಿರಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದೇ ಹೊರತು ಕಲೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಮಾಪಕವಾಗಲಾರದು. ಕರ್ಣಾಟಕದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವಾಗಲೂ ಇದೇ ಅಡಚಣೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರು ಚಿತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ, ಇದು ವಾಸ್ತವಿಕ ರೂಪವಲ್ಲ ಎಂಬ ಫೋಟೋಗ್ರಫಿ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ ನನಗೆ ಯಾವ -ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರವು. ಅಂಥವರು ಪ್ರತಿ ಬಾರಿಯೂ ಕಲೆ ಅನುಕರಣೆಯಲ್ಲಿ “ಸೃಷ್ಟಿ” ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು. ಕಲಾವಿದ ತನ್ನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವ; ಅವನ ಬದುಕಿನ ಯಾವುದೋ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅವನ ಚಿತ್ರ; ನಮ್ಮನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿ ನಮ್ಮಿಂದ ‘ಭಲೆ’ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅವನ ಕಲೆಯ ಉದ್ದೇಶವಿರಲಾರದು- ಎಂಬುದೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ ನೂರಾರು ದೇಶಗಳು ನೂರಾರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಜನಗಳ ಮುಂದೆ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಉಳಿದುಬಂದಿದ್ದರೆ, ಕಂಡು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಕೂಲತೆಯಾದರೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವವೇ ಸತ್ಯವೆಂಬ ಇವನಷ್ಟು ರುಚಿಹೀನ ಜನ ನಾವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಲ್ಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ತಲೆಯೆತ್ತಿದ ಈ ಕಲೆ ನಾಗರಿಕತೆ ಕಾಣಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತ್ತು. ಇಪ್ಪತ್ತು-ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಅದರದ್ದು. ಆದರೆ ಯಾವ ದೇಶವನ್ನೇ ನೋಡಿದರೂ ಈ ದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಶತಮಾನದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅದು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಉಳಿಯುಯಗಯ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಜನಗಳ ಗುಂಪು ಅದನ್ನು ಮರೆತೇ ಬಂದಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಮೇಲಾಗಿ ಕಾಲದ ಹಾವಳಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ-ಕನ್ನಡ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಎರಡೂ ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ಚಿತ್ರಕಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಉತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಬಂಡೆಗಳ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಮನುಷ್ಯರು ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥದು ಇದೆ ಎಂಬುದೇ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದರೆ, ಕನ್ನಡ ಸೀಮೆಯ ಒಳಗೆ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂಗಲೇಶ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಾದಾಮಿಯ ಮೂರನೆಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿನ ವಸಾರೆಯು

ಕಳಗಡೆ ಒಂದೆರಡು ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಉಳಿದಿವೆ. ಇವತ್ತು ಅವು ಏನೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಕಡುಪುಗೊಂಡು ನಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮುಂದಿನ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಗುಡಿ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನವೇ ಸರಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹದಿನೆಂಟು, ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಗಳು ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ದಿನಗಳು. ಆ ಕಾಲದ ಕೆಲವಾರು ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಿಜಾಪುರ ಕುಮ್ಮಟಗಿ ನಿಪ್ಪಾಣಿ ಸಿಬಿ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಎಂದರೆ, ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಿಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನವಶಿಲಾಯುಗದಿಂದ ಒಂದೂವರೆ-ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ನಿಸ್ತಬ್ಧತೆಯನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಾದಾಮಿಯ ಬಳಿಕ ತಿರುಗಿ ಏಳುನೂರು -ಎಂಟುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅಸ್ತಮಾನಕಾಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಈ ಅಸ್ತಮಾನ ತೀರ ನಿಜ. ಇನ್ನು ಪುಟ್ಟ ಚಿತ್ರಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಇಣಕಿ ಹುಡುಕುವುದಾದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಭಾವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮುಖ ಕೊಟ್ಟವರಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಆದರೆ ಬಲು ಬಲು ವಿರಳ. ಜೈನಧರ್ಮಗ್ರಂಥವಾದ ಮಹಾಧವಳದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೨೦ರ ಸುಮಾರಿನ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಾಡವಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ರೇಖೆಗಳು ಬಹುತ್ಶಿಲ್ಪ, ದಂತಗಳ ಕೆತ್ತನೆ, ಆಫಾನಿಸ್ತಾನದ ಬಾಮಿಯಾ ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು- ಇವುಗಳ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೇತರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ಅಜಂತದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ೬-೭ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಗಿ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಒಂದು ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಎಂದರೆ ಈ ನಡುವಣ ಕಾಲ ಬಂಜೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆ-ಹೇಗೆ? ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹದಿನಾರು-ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಿಗೇ ಕುಪ್ಪಳಿಸಬೇಕು, ಕಾಗದದ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದವರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ, “ಮಹಾಧವಳ”ದ ತಾಡವಾಲೆಯಲ್ಲಿನ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳ ಮಾದರಿ

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦ ಕೃಪೆ : ಶಿವರಾನು ಕಾರಂತ

ಆದಿಲಶಾಹಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲವದು. ಅವರಿಗೆ ಫಾರಸಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಬಂದಿತ್ತು. ವಿದೇಶೀ ಮೂಲದಾದ ಅದರ ಅತಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಾದರಿ-೧೨೫೦ ರದ್ದು - ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲೇ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ದಕ್ಷಿಣದ ಶೈಲಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಕಾರರ ಕೈಯಿಂದ ಹೊರಸೂಸಿತು. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿದೇಶದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಈ ಶೈಲಿ ಛಾಯಾತೇಜಗಳನ್ನು ಐರೋಪ್ಯರಂತೆ ಬಳಸಲು ತೊಡಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂತೂ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು ಕಿರಿಯಚಿತ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸಿಗುವಂಥವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೇನೋ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ. ಮೈಸೂರಿನ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಬೆಳಗೊಳ ಮತ್ತು ಸಿಬಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಮೂರು ಭಿನ್ನ ಶೈಲಿಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡು ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ ಹಲವಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನೇ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕೆಲವು ಮಾದರಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲವೂ ಮಾತ್ರ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ನೆನೆಯುವಾಗ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ತನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪರಕೀಯ ಬಣ್ಣಗಳು ಪರಕೀಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದು, ಇಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೇತನವಿಲ್ಲದವರಿಂದ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಕೊನೆಯ ಉಸಿರನ್ನೆಳೆದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತೂ ಕರ್ಣಾಟಕದ ವಿಸ್ತಾರ ಹೆಚ್ಚು, ಕಾಲದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಧಿಕ, ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ದೊಡ್ಡದು-ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಿಂತ ಬಡತನ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಬಡತನದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟಿರುವ ಸತ್ವ ಚೆಲುವು ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಲು ಕಲಿತರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಕವನಗಳು

ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಸನೂರ

ಹಾಯಕು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು

೧

ಚಂದ್ರನುಗುರಿಗೆ ತಾಕಿ ಸೀರೆ ನಿರಿ ಸರಿದಾಗ
ನನ್ನ ರಾತ್ರಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು.

ನೀಲಿ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪುಗೆರೆ ಎಳೆದಂತೆ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿತು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ.

೨

ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ನಡುವೆ ಹಸಿರು ಅಕ್ಷರದಂತೆ
ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್ ಗಿಡ ತುಂಬ ಲಕ್ಷ ಗಿಣಿಗಳ ವಾಸ.

೪

ಕೋಳಿ ಕೂಗಿಲ್ಲೆಂದು, ಬೆಳಕು ಹರಿದಿಲ್ಲೆಂದು
ಹಚ್ಚಡದ ಪದರಿನಲಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಾ-
ಹಗಲು ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ
ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ.

೫

ನಿನ್ನ ನಗು-
ಕಾರ್ತಿಕದ ಬಿಸಿಲು ಬಂದಂತೆ.

೬

ಕೇಸರಿಯ ಮೈಬಣ್ಣ
ಪುಚ್ಚ ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಕೊಕ್ಕೆಯದು-ತಿಳಿನೀಲ
ಇಂಥ ಲಾವಣ್ಯದಾ ಹಕ್ಕಿ ಬಂದಾಗೊಮ್ಮೆ
ನನ್ನ ಮನೆಯೊಳಹೊರಗೆ
ಬೆಳಕೇ ಬೆಳಕು

ತಟಸ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿ

೧. ವರದರಾಜ ಬಲ್ಲಾಳ

ವಿಶಾಲವಾದ ಸಭಾಭವನ. ದೂರದೂರದ ಉರುಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಾಜದ ನೇತಾರರೆನಿಸಿದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತುಂಬ ಆವೇಶದಿಂದ ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗದ ಉದ್ಧಾರದ ಕುರಿತು ಭಾಷಣಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಳಿಗೊಂದು ಬಲವಾದ ಆಧಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮನದೊಳಗಿನ ವಿವಿಧ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನಿತ್ತು ಬಾಳಿಗೊಂದು ಹೊಸ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ತೋರಬಲ್ಲ ಯಾವ ಆಧಾರವನ್ನೂ ಕಾಣದ ಜನತೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಕ ಆಸೆಯನ್ನು ತಾಳಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಭಾಷಣಗಳನ್ನಾಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಜನರ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಗೌರವವಿದೆ. ಇಂಥ ಭಾಷಣಗಳ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಆಸಕ್ತಿ-ಉತ್ಸಾಹಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇಷ್ಟು ಜನ ಇಂಥ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಾನೂ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಭವನದೊಳಗೆ ಭಾಷಣಗಳ ಗರ್ಜನೆ ತುಂಬಿದಂತೆಯೇ ನೆರೆದ ಜನರ ಮನದೊಳಗೆ ಮೂಕಭಕ್ತಿಯ ಲೀನತೆಯಿದೆ. ಇದ ರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಷ್ಕರ ಅನುಭವಗಳ ಒತ್ತಡದ ಬದಲಾಗಿ ಬರಿಯ ಅಭ್ಯಾಸದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಉರುಳಿಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಶಬ್ದ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜನ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ, ಕತ್ತು ಚಾಚಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಲೇಶಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ 'ಅಯ್ಯೋ! ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಪಾಡೇ!' ಎಂದು ಮನ ನೋಯುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಿದರೂ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ನಿಕಟ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳ ಅರಿವಿನ ಬೆಳಕು ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರಲಾರದೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಭವನದ ಹೊರಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೊರಗೆ ತೆರೆದ ವಾತಾವರಣ, ಸಂಜೆ ಆರರ ಹಿತವಾದ ಹೊಂಬಿಸಿಲು. ಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಮೆಚ್ಚಿಗೆ, ನಾಯಿಗೆ ಬೂದಿಯ ರಾಶಿ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ, ಅಂತೆಯೇ ಹೊರ ಹವೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಿತ್ರರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆವೇಶದ ಚರ್ಚೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೆ ನಾಲ್ಕು ಹೃದಯಗಳು ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಭ್ಯ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ. ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಅರ್ಥ ಸೇರಿದವನಾಗಿ, ಮೂಕ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಇದ್ದೇನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದಾನೆ. ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ಆತನಿಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಹೇಳಿದರು. ಆತ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿದ. 'ವ್ಯಾಸರ ಸಮದೃಷ್ಟಿ' ಯೆಂಬ ನನ್ನ ಬರಹದ ಕುರಿತು ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ಸಹಜವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ತಟಸ್ಥ ಶಕ್ತಿಗಳ ಅಪಾರ ಪ್ರವಾಹವೇ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ. ಈ ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವಾಹದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಮೂಡಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಕ್ಷಣಿಕ ತರಂಗವೇ ಈ ಮನುಷ್ಯ. ಈ ನಿರುದ್ದೇಶ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯ ನಿರುದ್ದೇಶನಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠನಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಯೊಡನೆ ಸಮರಸತೆಯನ್ನನುಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ-ಎಂಬ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ನಿರುದ್ದೇಶನಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಯಾರಿಗೂ ಎಟುಕದ ಈ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಏನು ಉಪಯೋಗ? ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಈ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿವೆ : ಈ 'ಸಮದೃಷ್ಟಿ' ವ್ಯಾಸರದ್ದಲ್ಲ. ಇದು ನಿಮ್ಮದೇ ಫಕ್ತನ ಬಿಸಿಯೇರುವ ಮೆದುಳಿನ ಕಲ್ಪನೆ. ಸ್ವಂತದ ಅಹಂಕಿಯ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ನೀವೇನೋ ಜೀವನದ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ, ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ, ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸರ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿ ತೆಗೆದ ವ್ಯಾಸರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹೊರಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಹೇಗೆ

ಸರಿಯಾದೀತು?

ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಖಚಿತವಾದ, ಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಈ ಲೇಖ ಬರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಬಾಳಿದ ತಪಸ್ವಿ ವೇದವ್ಯಾಸ. ಆಗ ಜನ ಹೇಗೆ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಆಗ ಸಮಾಜವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಆಸೆಗಳು, ಚಾಳಿಗಳು, ರೀತಿನೀತಿಗಳು ಯಾವುವು; ಇಂದಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯುಗದ ಅನೇಕ ಭೌತಿಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳಂತೆ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂದಿನ ಜನ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಅದ್ಭುತ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಕತೆಗಳು ನಿಜವೇ? ಅಥವಾ ಅವೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಕತೆಗಳೇ?; ಈ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ರಚನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಉದಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಜೀವನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಂತೆ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ ಅಂದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವುವು?; ಅಂದಿನ ವೇದ-ವೇದಾಂತಗಳು ಶುದ್ಧ ಚಿಂತನವೆಂಬ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ದೊರೆತ ಪುರಸ್ಕಾರವೇ? ಅಥವಾ ಬರಿಯ ಅನ್ನವನ್ನು ಅರ್ಥಹೊಟ್ಟೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪೋಷಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯದ ರುಗ್ಗಚೇತನದ ನರಳಾಟವೇ?-ಇಂಥ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉತ್ತರಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ತೋರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಈ ಕಾರ್ಯದ ಗಹನತೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವರೆಂದು ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಂದಿನ ವಿಶಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಆ ಕಾಲದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಜನತೆಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲುದೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡವರೂ ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂದಿನ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಇಂದಿನ ಪರಿಸರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ನಾವು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಆಳ-ಅಗಲದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆವೆಂಬ ಧೈರ್ಯ ನಮಗಿದೆಯೇ? ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳ ಕುರಿತು ನಮಗೆ ಇಂದು ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ? ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಮಹಾಭಾರತ, ಯೋಗವಾಸಿಷ್ಠ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ (=ಸತ್, ಆತ್ಮ, ಬ್ರಹ್ಮ ಯಾ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ)ವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ (ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರಾಧಾರ, ನಿರಂಜನ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ, ನಿಷ್ಕಲ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ, ಶಾಶ್ವತ, ಕೂಟಸ್ಥ, ಕೇವಲ, ಸನಾತನ ಅಪಾರ, ಆಕಾಶ, ಸಾಕ್ಷಿ, ಅಕ್ಷರ, ಸರ್ವಗ, ಅನಾದಿ, ಅನಂತ, ಅಮರ, ಧ್ರುವ ಮೊದಲಾದ) ಬಹು ವಿಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವರಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಅದು ನಮ್ಮ ಸತ್ಯದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗದಿದ್ದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏನೇನೋ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಗಗನ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹುಶಃ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಸಂವೇದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಲಾಗದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒದರಿಕೊಳ್ಳುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ನಮಗೇನು ಲಾಭ? ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿವರಣೆ ಸಮರ್ಪಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಸಾಹಸ ಯಾರೂ ಮಾಡಕೂಡದು. ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಇಂಥ ಸಾಹಸವನ್ನು ತೋರುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಸದ್ಯ ನಾನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿ ಬಹುಮುಖಿ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಪಾತ್ರಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಬದುಕಿನ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾಣುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಅನಾಥ ಬಡಪಾಯಿ ಎಂದೆಂದೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾದ ಸ್ವಸ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾಣುವ ಹಿತ-ಸುಖ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಚಂಚಲಚಿತ್ತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲೀ, ಸಂಶಯಸ್ವಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲೀ, ಭೀರು ಸ್ವಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಚೇತನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಅನಂತ-ಅಜ್ಞಾತ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಅಮೂರ್ತ ಗೊಂಚಲಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನನ್ನಾವರಿಸಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ವೇಗಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಾನೇ ಕಟ್ಟುತ್ತ, ತನಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಜೀವನಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಾನೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಾಸರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಂತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಸ್ತು-ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಗಳ ವಿವಿಧತೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದಷ್ಟು ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದೃಷ್ಟಿವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಮುಖ್ಯ. ಇನ್ನೊಂದು ಗೌಣ ಎಂದು ನಾವು ಮಾಡಬಹುದಾದ ತೀರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಮತಭೇದದ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ವ್ಯಾಸರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡ ಬೆಳಕನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನಂತೆ ಹೇಳತೊಡಗಿ ಹಿಂದಿನ ಲೇಖ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಹೆಚ್ಚಬಹುದೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು. ಆದರೆ ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲಿ? ಸೌಂದರ್ಯದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಉಬ್ಬುತ್ತ ವಿಕೃತಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಹೇಸಿಕೆಪಡುತ್ತ ಬಾಳುವ ಅಭ್ಯಾಸದ ನಮಗೆ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ, ಧ್ವಂದ್ಯಗಳ ಇಕ್ಕಡೆಯ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಂತಃಸ್ವೀಕೃತಿಯ ಮೌನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಾಳ ನಡುಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದು ಹೊರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಒಳ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ತೇಲಿ ಸಾಗುವ ಮೂಕ ವಿವೇಕದ ಜೀವನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಿ? ಎರಡು ನಾಯಿಗಳು ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇನ್ನೆರಡು ನಾಯಿಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿದರೆ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿದ ನಾಯಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನಾಲ್ಕು-ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾದಂತೆ ಅಂತಃಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದು ವಿಶ್ವಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನರೂ ಇಂಥ ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದದ್ದು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಯಾ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೂ ಕಂಡುಬರುವ ಇವರ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿರುದ್ದೇಶವಾದ ಶೂನ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರು ಸಹಜ-ಸ್ವಸ್ಥ ಜೀವನದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದರೆಂಬ ಮಾತು ನಂಬಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜ, ಯಜ್ಞ-ದಾನ-ತಪಸ್ಸು-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪೂಜೆ-ಭಜನೆ-ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೊಂಡರೆ ಧರ್ಮ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದೆಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ವಿಷವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯನ್ನು ವಿವೇಕದ ಯತ್ನದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಸತ್ಯರ್ಮದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕು. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದ ಒಳಕೋಣೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಬೇಕು-ಎಂದು ಅವರು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬದುಕಿಗೆ ಇಂಥ ನೂರಾರು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಬಹುಭಾಷಿಯಾದ ವ್ಯಾಸರು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ

ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ತುಂಬ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬದುಕು ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ನಿರಂತರವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ನಾವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಾತ್ಮದ ಉತ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಬದುಕಿನ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈಗ ಪಡೆದಿರುವ ಅಂತಃಸ್ಥಿತಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶ್ರೇಷ್ಠತರ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ನೂರಾರು ಹವ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳು ಗುರೂಪದೇಶಗಳು, ಜಪ-ತಪಸ್ಸುಗಳು, ದೇವೀ-ದೇವತಾ ಉಪಾಸನೆಗಳು- ಇವೆಲ್ಲ ನಾವು ಸ್ವಂತದ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹವ್ಯಾಸಗಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹಳೆಯ ನಂಬಿಕೆಗಳು ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಬಲವಾದ ಆಧಾರ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ಚಾಚುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಳೆಯ ಮಹಾಪುರುಷರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯದಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು latest ಮಹಾ ಪುರುಷರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಳೆಯ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಸ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವಾಗ ನಾವು ಹಳೆಯ ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಹೊಸಬಣ್ಣ ಬಳಿದಂತಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಯಾತ್ರೆಗಳು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಇಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗ ದಾಟಿ ಸಾಗುವುದು ಬಹುಶಃ ಅಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಹಿಂದುಗಳು ಈ ಸಭಾಭವನದೊಳಗೆ ಸೇರಿ ತುಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಳಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿರುವುದೂ, ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಟಸ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದ್ವಂದ್ವ ವೇಗಗಳನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಆವರಿಸಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ತಟಸ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆ ಸಮರಸರಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಅಸಮಾಧಾನ ತಾಳುವುದೂ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ವಿವಿಧ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಜನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನಾಗಲೀ, ಸಮಾಜ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದನ್ನಾಗಲೀ ನಾವು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಿತಿಯಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕ್ರಮಿಸಿದರೂ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಧನ್ಯಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರ.1 ಸಣ್ಣ ಮಗುವಿನಂತಹ ಸರಳತೆ,

1 ಕರ್ಮಣಾ ಬದ್ಧತೇ ಜಂತುವಿದ್ಯಯಾ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ
ತನ್ಮಾತ್ಮರ್ಮ ನ ಕುರ್ವಂತಿ ಯತಯಃ ಪಾರದರ್ಶಿನಃ
ಕರ್ಮಣಾ ಜಾಯತೇ ಪ್ರೇತ್ಯ ಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ಷೋಡಶಾತ್ಮಕಃ
ವಿದ್ಯಯಾ ಜಾಯತೇ ನಿತ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಂ ಹ್ಯವ್ಯಯಾತ್ಮಕಂ.....
ಕರ್ಮಣಃ ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ಸುಖದುಃಖೇ ಭವಾಭವೌ
ವಿದ್ಯಯಾ ತದವಾಪ್ನೋತಿ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚತಿ
ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಮ್ರಿಯತೇ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಜಾಯತೇ
ನ ಪುನರ್ಜಾಯತೇ ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ವರ್ತತೇ.
-ಭಾರತ, ಶಾಂತಿಪರ್ವ, ಅ. ೨೪೦, ಶ್ಲೋ, ೭, ೮, ೧೦ .೧೨.

ಸಹಜತೆ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕತೆ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಬಾಳಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೇನು ಬಂತು?1 ಹೀಗಾಗಿ, ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಮನ್ವಯ ತೋರುತ್ತ ವ್ಯಾಸರು ನಿರೂಪಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಈ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮ ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ: ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಅನಂತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ (ಅಪವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ) ಹೇಗೆ? ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಆತ್ಮದ ಮೇಲೆಗಾಗಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಹವಣಿಕೆಗಳೂ ನಂದುವ (ನಿರ್ವಾಣ) ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಯಾವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಆಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಒಳಪಡದೆ ಬರಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸ್ವಂದನ ಮಾತ್ರ (ಕೈವಲ್ಯ)ವಾಗಿ ಬಾಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ಸಾತ್ವಿಕತೆ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ-ಸಂಪತ್ತು-ಉತ್ಕರ್ಷಗಳಿಗಾಗಿ ಬಾಳ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ರಾಜಸತೆ, ಅವಿವೇಕ-ಪ್ರಮಾದಗಳ ತಾಮಸಿಕತೆ-ಈ ತ್ರಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಹರಿದಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಹೊರ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡಲು

ತಡೆಯೊಡ್ಡುವ ಯಾವ ಒಳ ಬಂಧನಗಳೂ ಇರದ ಮಗುವಿನಂತೆ ಹೇಗೆ ಆಗೋಣ? ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಂಕುಚಿತ, ಸೀಮಿತ, ಸಣ್ಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಇದರ ಮೇಲೆ ಹೇಗೋ ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಆಗುವುದೆಂದೂ, ಇನ್ನು ಹೇಗೋ ಆದರೆ ಇದರ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರತೆಂದೂ ವಿವಿಧ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದರಿಂದ; ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ನಾವು ಪಡೆದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಪುಸ್ತಕಾಧ್ಯಯನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳು.....ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸೀಮಿತ ಅಹಂತೆಯ ಅರಿವು ದಿನ ದಿನವೂ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಅತಿ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ; ಮೂಲತಃ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇರದ ನೂರಾರು ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಗುಲಾಮರಾಗಿ ಕುಣಿದು ದಣಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸೌಂದರ್ಯ-ವಿಕೃತಿಗಳು, ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪಗಳು, ಸಂಪತ್ತು-ವಿಪತ್ತುಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಆತ್ಮಾಸಕ್ತಿಗೆ ಕಾಣುವ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಹೊರತು ಈ ಅಪಾರ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಯಾವ ಮಾಲುಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಬೇಕಾಗಿದೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಬೇಡವಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ

1 ಅಕೃತ್ರಿಮಮಸಂಹಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಕೃತಂ ನಿರುಪಸ್ಕೃತಂ
ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಸುಕೃತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸುಖಮವ್ಯಯಮಶ್ನುತೇ
-ಭಾ. ಶಾಂತಿಪರ್ವ, ಅ. ೨೫೧ ಶ್ಲೋ, ೧೬

ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಹೋರಾಡಲು ತೊಡಗಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಯಾರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವೆವೋ, ಅವು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ, ಶಾಶ್ವತಸತ್ತೆಯ ತಟಸ್ಥ, ಮೂಕ, ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸ್ವಂದನಗಳು. ನಂತರ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾವು ನೋಡಿಕೊಂಡರೂ ಅಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿರುವುದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ತಟಸ್ಥ, ಮೂಕ, ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸ್ವಂದನಗಳು ಮಾತ್ರ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾವು ಬರಿಯ ನಿರ್ಗುಣಸ್ವಂದನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲಾಗಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭವ್ಯ ಬಲಿಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ನಾನು ದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರನಾಗಬೇಕು, ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಆಗಬೇಕು, ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕು, ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ-ಸಾಧು-ಸಂತನಾಗಬೇಕು, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಗಮ್ಮತ್ತು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಏನೇನೋ ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸ್ವಂದನಗಳು ನಮಗೆ ಇಂಥ ದೊಡ್ಡತನ ಬರಬಾರದೆಂದು ದ್ವೇಷ ತಾಳಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂದನದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ನಮಗೆ ಕೇಡು ಬಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ವಂದನ ಪದ್ಧತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಬುಡ ಮೇಲಾದರೆ, ನಾವು 'ಅಯ್ಯೋ' ಎಂದು ಸಂಕಟಪಡತೊಡಗಿದರೆ ನಮ್ಮ ಬೊಬ್ಬೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೀರು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಈ ಮೂಕ ತಟಸ್ಥ ಸ್ವಂದನಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಶಾಶ್ವತ ಕ್ರಮ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲಾಗಿ ನಿಷ್ಪರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರಪೇಕ್ಷ, ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಲಾಭ ಪಡೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲಾಗಿ ಈ ಅಪಾರ ಸೃಷ್ಟಿಯಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾದ ದೊಡ್ಡತನ ಯಾ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ತಟಸ್ಥ, ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸ್ವಂದನದ ನಿರ್ಗುಣಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಕೈವಲ್ಯ, ಮುಕ್ತತೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ನಮಗಾಗಿ ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ.

1 ತಥಾಹ್ಮಸೌ ಮುನಿರಿಹ ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾನ್ ಸ ನಿರ್ಗುಣಂ ಪ್ರವಿಶತಿ ಬ್ರಹ್ಮ
ಚಾವ್ಯಯಂ.

-ಭಾ. ಶಾಂತಿಪರ್ವ. ಅ ೨೦೬, ಶ್ಲೋ. ೩೧.

ನಿವರ್ಶಯಿತ್ವಾ ರಸನಾಂ ರಸೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಂ ಚ ಗಂಧಾಚ್ಚವಣೌ ಚ
ಶಬ್ದಾತ್

ಸ್ವರ್ಶಾತ್ಚ ಚಂ ರೂಪಗುಣಾತ್ಚ ಚಕ್ಷುಃ ತತಃ ಪರಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸ್ವಂ ಸ್ವಭಾವಂ

-ಭಾ. ಶಾಂತಿಪರ್ವ ಅ. ೩೦೩. ಶ್ಲೋ. ೫.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ವ್ಯಾಸರ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನರಿಯಲು ಈ ನಿರುದ್ದೇಶ, ತಟಸ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅರಿವು ಮುಖ್ಯ. ಆದರೆ ತಟಸ್ಥತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ? 1 ದಿನದಿನವೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳು ತೋರಿಕೆಗೆ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಮೂಲತಃ ಅನಂತ ಸ್ವಂದನಗಳ ಗೊಂಬೆಗಳು. ಇವು ಎಷ್ಟು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಎಷ್ಟು ವಿಧದ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಈ ಜಗಚ್ಚಕ್ರವನ್ನು ಉರುಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವ-ರೂಪದ ಉತ್ಪತ್ತಿ-ನಾಶಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ವೃದ್ಧಿ-ಕ್ಷಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಯಾವ ಇತರ ಯಾವುದೇ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನಾಗಲೀ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸರ್ವದಾ ಇರುವ ತತ್ವವಾದುದರಿಂದ ಸತ್, ಸತ್ಯ, ವಸ್ತುವೆಂದೂ, ಮೂಲತಃ ಯಾವ ಗುಣಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯದಿರುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರಾಕಾರ, ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಎಂದೂ, ಇದಲ್ಲದೆ ಇದರ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನಾದಿ, ಅನಂತ, ಅಚಲ, ಧ್ರುವ, ಸನಾತನ ಶಾಶ್ವತ, ಶುದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದಲೂ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭೌತಿಕ, ರಾಸಾಯನಿಕ, ಜೈವಿಕ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಮಾನವನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ನಿಯಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಆ ಶಾಶ್ವತ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ನಿಯಮಗಳು. ಈ ನಿಯಮಬದ್ಧ ಸ್ವಂದನಗಳಿರದಿದ್ದರೆ ವಸ್ತುವಿನ ಸತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬೆಳಕಿನ ನಿರಂತರ ಸ್ವಂದನಗಳಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ತಾರೆಯರ ಹಾವ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ನಾವು ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.2 ಈ ನಿಯಮಗಳು ತಾನೆಂಬ ಅಹಂತ-ಮಮತೆ, ಪರರೆಂಬ ದ್ವೇಷ-

1 ಅನಾದ್ಯಂತಮಜಂ ದಿವ್ಯಮಜರಂ ಧ್ರುವಮವ್ಯಯಂ ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮವಿಜ್ಞೇಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ರೇ ಸಂಪ್ರವರ್ತತೇ

ಭಾ. ಶಾಂ. ಅ. ೨೩೧. ಶ್ಲೋ. ೧೧

ಕಲಾನಾಂ ಪೃಥಗರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರತಿಭೇದಃ ಕ್ಷಣೇ ಕ್ಷಣೇ
ವರ್ತತೇ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ತ್ತು ನ ವಿಭಾವ್ಯತೇ |
ನ ಚೈಷಾಮತ್ಯಯೋ ರಾಜನ್ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಪ್ರಭವೋ ನ ಚ
ಅವಸ್ಥಾ ಯಾಮವಸ್ಥಾ ಯಾಂ ದೀಪವಾರ್ಚಿಷೋ ಗತಿಃ |
ತಸ್ಯಾಪ್ಯೇವಂ ಪ್ರಭಾವಸ್ಯ ಸದಶ್ವಸ್ಯೇವ ಧಾವತಃ
ಅಜಸ್ರಂ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಕಃ ಕುತೋ ವಾ ನ ವಾ ಕುತಃ |
ಕಸ್ಯೇದಂ ಕಸ್ಯವಾನೇದಂ ಕುತೋವೇದಂ ನ ವಾ ಕುತಃ
ಸಂಬಂಧಃ ಕೋ ಭೂತಾನಾಂ ಸ್ವೈರಪ್ಯವಯವೈರಿಹ |

ಭಾ. ಶಾ. ಅ. ೩೨೦. ಶ್ಲೋ. ೧೨೨-೧೨೫.

2

ಪಕ್ಷಪಾತಗಳನ್ನು ಅರಿಯದುದರಿಂದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಪಾರ ನಿಯತಿ ಸರ್ವದಾ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿದೆ. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಹಾಸಾಗರದಂತೆ ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಥವಾ ಸೌರ ಮಂಡಲದ ಮಹಾ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ; ನಿರೀಹ, ನಿರಪೇಕ್ಷ, ತಟಸ್ಥ, ಆಪ್ತಕಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ವಯಂಸತ್ತೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ನಿಯತಿ-ಸ್ವಂದಗಳಿಂದ ಬಾಹ್ಯವಾದ ವಸ್ತು- ಸತ್ತೆಯೇ ಉಹಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ವಂದ ಕಂಪಗಳೇ ವಸ್ತುಸತ್ತೆ, ವಸ್ತುಸತ್ತೆಯೇ ಈ ಸ್ವಂದಕಂಪಗಳು. ಇಂಥ ಸ್ವಂದ-ಕಂಪಗಳು ಸರ್ವದಾ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ, ಇದರ ಎಲ್ಲ ಕೋಲಾಹಲಗಳೂ ಸಂಭವಿಸು ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ಸತ್ತೆಯ ಇರುವಿಕೆಯ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಮೌನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ವಿಶ್ವದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೂ ಇಚ್ಛೆ-ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತಾಳಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇರದಿದ್ದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ದಣವು ಆಯಾಸಗಳೂ ಈ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಗಿಲ್ಲ. ಈ ಭೂಮಿ, ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳು, ಈ ರೀತಿಯ ಜನರು, ಇಂಥ ವೈಭವದ ಆಧುನಿಕ ಸಭ್ಯತೆ, ಇಂದು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು-ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ನಾವು ತಿಳಿದಂಥ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಮೂಕ ಪರಿಣತಿಗಳು. 1 ಈ ಸ್ವಂದಗಳೆಲ್ಲ ಸತ್ತೆಯ

ಇರುವಿಕೆಗೆ ಅಂತರ್ಗತವಾದುದರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಕೂಟಸ್ಥ, ವಿಭು, ಅಚಲ, ಧ್ರುವ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವದ ಶಿಲ್ಪವಿಧಾನ² ಸಹಜವಾಗಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಬರುವುದಾದರೆ ಅಂಥ ಸತ್ತೆಯನ್ನು 'ಭೂಮಾ ವೈ ಸುಖಂ' ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಿದುದು ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಸತ್ತೆಯ ಸಹಜ ಮೌನ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗತಿಪ್ರವಾಹಗಳೂ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಾಮರೂಪ

1 ಜಗಚ್ಛಿ ದಿಕ್ಷುಮಾಧುರ್ಯಂ ಚಿತ್‌ಕ್ಷೀರಸ್ನಿಗ್ಧತಾ ಜಗತ್

ಜಗಚ್ಛಿದ್ಧಿಮಶೀತತ್ವಂ ಚಿಜ್ಜ್ವಲಾಜ್ವಲನಂ ಜಗತ್...

ಜಗಚ್ಛಿತ್ಪುಷ್ಪಸೌಗಂಧ್ಯಂ ಚಿಲ್ಲತಾಗ್ರಫಲಂ ಜಗತ್

ಚಿತ್ಸತ್ತೈವ ಜಗತ್ಸತ್ತಾ ಜಗತ್ಸತ್ತೈವ ಚಿದ್ವಪುಃ

-ಯೋಗವಾಸಿಷ್ಠ

2 ಅನುತ್ಕ್ರೀಣ್ಯೈವ ಭಾತೀವ ತ್ರಿಜಗಚ್ಚಾಲಭಂಜಿಕಾ

ಚಿತ್‌ಸ್ತಂಭೇನೈವ ಸೋತ್ಕಿರ್ಣಾ ನಚೋತ್ಕರ್ತಾತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ

ಯೋಗವಾಸಿಷ್ಠ

ವಿಸ್ತಾರಗಳೂ ಅರಳಿ ಬರುವುದಾದರೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ-ರಮ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಯಾರ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ವಿಶ್ವವಿಸ್ತರಣ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ!¹

ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆ ನಿರುದ್ದೇಶವೆಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದು ನಿರುದ್ದೇಶವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಅಪೂರ್ಣತೆ, ಅಲ್ಪತೆಗಳ ಒಳ ನೋವಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಇದರ ನಿರುದ್ದೇಶತೆಯಲ್ಲೇ ಇದರ ಸ್ವಯಂ-ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಪೂರ್ಣತೆ ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಆತ್ಮಾಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಾಣದಂತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಶಾಂತಿ-ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಳ ಅನುಭವ ಮೂಡಿಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಜ್ಞಾನ, ಚೈತನ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದೆಂದು ನಂಬಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನವೂ ಒಂದು ವಿಧದ ಅಂತಃಸ್ಪಂದದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆದುದರಿಂದ ಇವೂ ಸಹ ಬೇರೆ ಸ್ಪಂದಗಳಂತೆ ನಿರಪೇಕ್ಷ (inert) ವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜಡ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ತಾಳುವ ಚೈತನ್ಯ ತನ್ನ ರಾಜಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯ ಜಡತೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿರದಿದ್ದರೆ ಜಡತೆಯ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿದ ದಿವ್ಯಲೋಕವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ

1 That man is the product of causes which had no prevision of the end they were achieving; that his origin, his growth, his hopes and fears, his loves and beliefs, are but the outcome of accidental collocations of atoms; that no fire, no heroism, to intensity of thought and feeling can preserve an individual life beyond the grave; that all the labours of the ages, all the devotion, all the inspiration, all the noonday-brightness of human genius, are destined to extinction in the vast detach of the solar system and that the whole tempol of Man's achievement must inevitably be buried beneath the debris of a universe in ruins—all these things, if not quite beyond dispute, are yet so nearly certain, that no philosophy which rejects them can hope to stand. -Bertrand Russell

ಜಾಡ್ಯ-ಚೈತನ್ಯಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಸಮರಸವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡುದರಿಂದಲೇ ಇದರ ನಿರುದ್ದೇಶತೆ-ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆಯಿದೆ.

ಆನಂದವಿದೆ; ಮೂಕ ಆನಂದದ ಇರುವಿಕೆಯ ಒತ್ತಡದಿಂದುಂಟಾದ ಸತ್ತೆಯ ಉಬ್ಬರ (ಭೂಮಾ) ವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಅರಳುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ-ವಿಕೃತಿ, ಉತ್ಥಾನ-ಪತನ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಧ್ವಂಧ್ಯಗಳೂ ಅಪಾರವಾದ ಶಕ್ತಿ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ 'ಅನಂತ' ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ, ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೂ, ಸರ್ವದಾ 'ಶಯನಗೈಯುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯ ಮೌನದ ಪರಿಣತಿಗಳು. ಇಂಥ ವ್ಯಾಪಕಸತ್ತೆಯ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪತೆ ಕರಗದೆ ಇರಲಾರದು.

ಸತ್ತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಪಂದಗಳು ಒಂದೇ, ಆದುದರಿಂದ ಸತ್ತೆಯ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವನಿರ್ಮಾಣದ ಅಪಾರ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂಬ ಮಾತು ಓದುಗರಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ

ಹರಿಸಿ ನೋಡೋಣ.

ಇದೀಗ ಮಳೆಗಾಲ. ಮಳೆಯ ತಂಪಿನಿಂದ ಗೆಲುವು ಪಡೆದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಗಳು, ಪಕ್ಷಿಪತಂಗಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಝೇಂಕರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಮೈದಾನಿನಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಕಿರುಚುತ್ತಿರುವ ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತೆ ಈ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳು ಆನಂದವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕೂಗಾಡುತ್ತಿವೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನವಿತ್ತು ಆಲಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟು ನಮೂನೆಯ ಸಣ್ಣ, ದೊಡ್ಡ ಸ್ವರಗಳು! ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ನಿರಂತರ ಧ್ವನಿಗಳು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದೆ ಇವು ಜೀವನದ ಆನಂದಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿವೆ. ೨೦ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಓದಿ ಮರುಳಾದ ಒಬ್ಬ ವಿಚಾರಕ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳು ನಿರರ್ಥಕವೆಂಬ ನಿರಾಶೆಯ ತೀರ್ಮಾನ ತಂದುಕೊಂಡು ವಿಷಣ್ಣನಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜೀವಿಗಳು ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ಎಲ್ಲ ಜೀವನಾನಂದಗಳೂ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ತಾನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜೀವನವನ್ನು ಯಾರು ಅರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಈ ಮಳೆ-ಗಾಳಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಬಿದ್ದ ನೀರು ಸಹಜವಾಗಿ ಪೋಷಕತತ್ವಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಧಾವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಸಸ್ಯಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಈ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಅಪಾರಶೂನ್ಯತೆಯ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸೂರ್ಯ ಸುಮ್ಮನೆ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವನಂತೆ. ಈ ಸೂರ್ಯನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನೂ ಭೂಮಿಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನೂ ಒಂದು ಸರಳರೇಖೆಯಿಂದ ಜೋಡಿಸಿ ಆ ರೇಖೆಯನ್ನು ಗರ್ರನೆ ತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ತಲ (plane)ಕ್ಕೆ 23 2/1° ಯಷ್ಟು ಮಾಲಿಕೊಂಡು ಈ ಭೂಮಿಯೇತಕ್ಕಾಗಿ ಉರುಳುತ್ತಿದೆ? ಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಾದರೆ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಗಳಾಗದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಈ ಅಯನಗಳಾದರೆ ನೇರವಾದ ಸೂರ್ಯಕಿರಣದ ಬಿಸಿ ಪಡೆದ ವಾತಾವರಣ ತನ್ನ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲಗೊಳ್ಳದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಶೈತ್ಯದ ಘನತೆ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳ ವಕ್ರಪತನದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳ ಒತ್ತಡದ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಇಂಥ ಅಂತರವುಂಟಾದರೆ ಅಧಿಕ ಒತ್ತಡದ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ಒತ್ತಡದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹವೆ ಧಾವಿಸದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಈ ಹವೆಯೊಡನೆ ಜಲಕಣಗಳು ತೂರಿಬಂದು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂದಾಗ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಬೇಡವೆಂದಾಗ ಮಳೆಬಾರದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಮಳೆಯ ನೀರು ತಗ್ಗನ್ನರಸುತ್ತ ಪಶುವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಸೆಳೆಯುತ್ತ, ಕೇರಿಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನೀರುಪಾಲು ಮಾಡುತ್ತ, ತೊರೆಯಾಗಿ, ಗರ್ಜಿಸುವ ನದಿಯಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ಸೇರದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಮಳೆಯ ತಂಪಿನಿಂದಂಟಾದ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಹರಡಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಬೀಜಗಳು ಕಳೆ-ಬೆಳೆಯೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಚಿಗುರಿಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ? ಸುಖವಾಗಿ ಉಂಡುತಿಂದು ಕಷ್ಟ ಕಾಣದೆ ಕೊಬ್ಬಿಬೆಳೆದ ಕುಮಾರ ಕಂಠೀರವ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಯಾರ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅನಾಥವ್ಯಕ್ತಿ ಆರೋಗ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದರೆ ಏರಿ ಶ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಗತಿಪಡೆಯದಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಬಡಪಾಯಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೆಲವೊಂದು ರೋಗದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಸೌಂದರ್ಯ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಅಧಿಕಾರ, ಕೀರ್ತಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪುಣ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಸಂತೋಷವನ್ನರಳಿಸಿ, ಅಹಂತೆಯನ್ನುಬಿಡಿಸಿ, 'ತಾಮಸ' ಸ್ಥಿತಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ? ರೋಗ, ಪಾಪ, ದುಃಖ, ವಿಕೃತ ಮೊದಲಾದ ತಾಮಸ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಹಸಗಳನ್ನರಳಿಸಿ ಹೇಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಉತ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ? ನಮ್ಮ ಹೊರ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಂತರ್ವಿಶ್ವದಲ್ಲಾಗಲೀ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಪರಿಣತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಯಾರ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅಹಂಕಾರಪ್ರೇರಿತವಾದ ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ, ಶ್ರಮ, ಚಿಂತೆ, ದಣಿವು ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಭವ್ಯತೆ ಉತ್ಕರ್ಷಗಳ ಶಿಖರಕ್ಕೇರಿಸಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೆಲಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿ ನೆರೆನೀರಿನಂತೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಳಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕುತ್ತಿರುವ, ತಟಸ್ಥ ಸ್ವಂದನಗಳ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಶ್ವ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದೆ. ಸರಿಯಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಇರುವಿಕೆಯೇ ದಹನಕ್ರಿಯೆ, ಸನ್ನಿವೇಶವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯ ಇರುವಿಕೆಯೇ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ತೆರನಾದ ಗಾಳಿ. ಸನ್ನಿವೇಶವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಇರುವಿಕೆಯೇ ನೀರಿನ ಹರಿಯುವಿಕೆ. ಸರಿಯಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅನಿಲಗಳ ಇರುವಿಕೆಯೇ ನೀರು. ಸರಿಯಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬೀಜದ ಇರುವಿಕೆಯೇ ಅಂಕುರ, ಮರ, ಫಲಪುಷ್ಪಗಳು, ಹುಟ್ಟಿಬಂದಾಗ ನಾವು ಪಡೆದಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ನಂತರ ಸೇರಿದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗನುಸಾರವಾದ ಫಲ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ,

ಸಹಜವಾಗಿ, ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿರಾಟ್‌ಲೀಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಪ್ಪದೆ ಗಮನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದಾದರೂ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಗತಿಗಳು ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವಿಧಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಅದು ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣಾಂತರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಿದುಳು ಬೆರಳ ನರಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತುದರಿಂದ ಆ ಬೆರಳುಗಳು ಪುಸ್ತಕದ ಯೋಚನೆ ಬಿಟ್ಟು ಸಿಗರೇಟ್ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ಟಿನ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿದರೆ ಕೈಯ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪುಸ್ತಕ ಬೀಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬೀಳುವಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಕ್ರಿಯೆಯೇ? ಅಥವಾ ಕೈಯ ಹಿಡಿತ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಇರುವಿಕೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ “ಬೀಳುವಿಕೆ”ಯಾಗಿದೆಯೇ? ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ಕಾರಣವೆನ್ನಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಆಕರ್ಷಣ ಮೊದಲೂ ಇತ್ತು, ನಂತರವೂ ಇದೆ. ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಗತಿ, ವಸ್ತುವಿನ ಸತ್ತೆಯಲ್ಲೇ ಸನ್ನಿವೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ನಿಯತಿಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಆ ನಿಯಮಗಳೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ, ವಸ್ತುವಿನ ಇರುವಿಕೆಯೇ ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅಪಾರ ಕೋಲಾಹಲಗಳು.

ಭೂಮಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸುತ್ತು ಬರಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್ ಅಣುವಿಜಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸೌರಮಂಡಲದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಬೆಳಕಿನ ತರಂಗ-ಕಣಗಳು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ 1,86,000 ಮೈಲು ವೇಗದಿಂದ ಶೂನ್ಯದ ದಿಗಂತಗಳಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಲಂಡನ್ನಿನಿಂದ ಬಿತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರೇಡಿಯೋ ತರಂಗಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಲು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯುಚ್ಚಕ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತವೇಗದಿಂದ ತಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಲು ತವಕಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ನೀವೆಲ್ಲಾದರೂ ಈ ತಂತಿಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವುದು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ. ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಭೌತಿಕ, ರಾಸಾಯನಿಕ, ಜೈವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಸನ್ನಿವೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಸ್ತುವಿನ ಇರುವಿಕೆಯ ಪರಿಣತಿಗಳು.

ಹೇಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಗಾತ್ರದ ಭೂಮಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಗಾತ್ರದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸತ್ತೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತ ವೇಗದ ಸುತ್ತುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೊತ್ತ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುವ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಸಹೊಸ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗಳ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ವಿಶ್ವ ಸುಮ್ಮನಿದೆಯೆನ್ನುವ ಮಾತು ವಿಶ್ವ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆಯೆನ್ನುವ ಮಾತಿನಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ‘ಕರ್ಮಣ್ಯಕರ್ಮ ಯಃ ಪಶ್ಯೇದಕರ್ಮಣಿ ಚ ಕರ್ಮಯಃ’ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಾಸರ ಮಾತು ತೋರಿಕೆಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಪೂರ್ಣ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಲೇ ಸತತ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯು ಅಚಲ, ಸ್ಥಿರ, ಧ್ರುವ, ಕೂಟಸ್ಥ, ಆಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ವಿವಿಧ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ತನ್ನತನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಂತರ್ಮೌನದ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನರು ಈ ತಟಸ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು, ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆಯನ್ನು, ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಥಾ ಅಭೇದ್ಯವಾದ ನಿಯತಿಗಳ ಮಹಾ ಸಾಗರದಂತಿರುವ ಜೀವನ ತತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಇದರ ಒಂದೊಂದು ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನಂತ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳ ಸಮಷ್ಟಿಯಾದ ಈ ಸತ್ತೆಯನ್ನು ಯಾವ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಅಚಿಂತ್ಯ, ಅಜ್ಞೇಯ, ಅವರ್ಣ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವರು ಬಳಸಬೇಕಾಯಿತು. ಯುಗ ಯುಗಾಂತರದಲ್ಲೂ, ಕಲ್ಪಕೋಟಿಗಳು ಸಂದರೂ ಇದರ ಇರುವಿಕೆಗೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸತ್ (=ಇರುವ ವಸ್ತು) ಎಂದೂ, ಸತತಗತಿ ಉಳ್ಳದಾದುದರಿಂದ ಆತ್ಮ ಎಂದೂ, ಅನಂತ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ ಯಾ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೂ, ಮನುಷ್ಯನ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗಲಾರದ ಒಳ-ಹೊರ ದೂರಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮನುಷ್ಯನ ಚಿಂತನದೃಷ್ಟಿ ಗಳ ಮಿತಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಮೀರಿ ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದೂ, ಇಂದಿನ ಅಂತರಿಕ್ಷ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡಂತೆ ಅನಂತ ಜ್ಯೋತಿರ್ವರ್ಷಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಸತ್ತೆಯಾದುದರಿಂದ ವಿರಾಟ್ ಎಂದೂ, ಇಂಥ ವಿಶಾಲ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಇದು ಸ್ವಯಂ ನಿಯತಿ, ಸ್ವಯಂ ನಿಯಾಮಕ, ಸ್ವಯಂ ನಿಯಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ-ಪರಿಣತಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಸ್ವರಾಟ್ ಎಂದೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಯಾರಿಗಾಗಿಯೂ ಇರದೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ, ಅರಳುತ್ತಿರುವ ನಿರುದ್ದೇಶ ತತ್ವ (ಭೂಮಾ). ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸತ್ತೆಯ ನಿಯತಿಗಳೇ

ತುಂಬಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೊರಗಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ನಿಯತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇದೇ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆ ಹೀಗೆಯೇ ನಿಜರೂಪ
ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ತತ್ವವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಮೌನವಾಗಿ ವಿಚಾರವಾಹಕಗಳಾಗಿ
ಮನದೊಳಗೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅಂತಃಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಶೂನ್ಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ತಟಸ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ನೀನೂ
ತಟಸ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಾಳಿದರೆ ತಟಸ್ಥ ಸತ್ಯದೊಡನೆ ಸಮರಸತೆ (ವಿಷ್ಣು ಸಾಯುಜ್ಯ) ಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲೆಯೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನರು
ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಛೇ, ಇದೆಂಥ ವೇದಾಂತ? ನಾವು ಜಗಿದು ಜೀರ್ಣಿಸಲಾಗದ ಬದನೇಕಾಯಿ ನಿಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಿದ್ದರೇನು ಫಲ?

ನೀವು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನರಿತಿರುವಿರಾ? ವಿಜ್ಞಾನ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ : 'What man can imagine, man can do'
(Reader's Digest).

ನಾವೇಕೆ ತಿಳಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಪಾರವಿಶ್ವವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆವೆಂದು ನಂಬಬಾರದು? What man can imagine, man can be.

ಟೈಮ್ ಪತ್ರಿಕೆ-

ಭಾಷಾಂತರ

ಉತ್ತಮ ಭಾಷಾಂತರ ಹೆಂಗಸಿನಂತೆ. ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದಿದ್ದರೆ ಸುಂದರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದರೆ (ಮೂಲಕ್ಕೆ)

ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾಂತರಕಾರನ ಸತ್ಯ ಫರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ - ಆಚರಣೀಯ ರಾಜಿ.

ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ

ವೀಚಿ

ಕುರುಡನ ಮಗ ಕಟ್ಟಬಂದಾಗ

ಕಂಬ ಕಂಬಕೆ ಬಿಂಬ ಬಿಂಬ ಮೂಡಿಸಿ ಧರ್ಮರಾಜದೂತ

ಬೇಸ್ತು ಬೀಳಿಸಿ ಮಾಯವಾದ ಹಾಗೆ :

ನಿನ್ನ ಹೊರದೂಡಬೇಕೆಂದು ಕಂಡದ್ದೆಲ್ಲ

ಖರ್ಚುಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ.

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಬೊಂಬಡಿ ಹೊಡೆವೆ

ಹೋಗಾಚೆ ಹೋಗಾಚೆ ಹೋಗಾಚೆಗೆ.

ಕಣಕಣದ ಒಳಗು ನೀ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ ಕುಳಿತು

ಈಚೀಚೆಗೆ.

ಕಾರೆಂಬೊ ಕತ್ತಲು ಒಂಟಗನ ಒಡನಾಡಿ

ಸಿಳ್ಳಿ ರೂಪಧಾರಿ ಸುಳುವು.

ಜೀರೆಂಬೋ ಜಡಿಮಳೆ ನೀನೆ ಎಂಬುವರು ಆ

ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾದಿ ಕಾಣದಿರಲು

ಎದುರಿಗಿರುವವರೆಲ್ಲ ನಟ್ಟ ನಡು ನೀರಿನಲಿ

ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಕಯ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲು

ಆಗ ಜೊತೆಗುಳಿವವನು ನೀನೊಬ್ಬನೆ.

ಅಂಬಕ್ಕೆ ಬಾಯ್ತೆರೆವೆ ನಾನೊಬ್ಬನೆ.

ಕಾಲನಡಿ ದೂಳಿಪಟ ನಿಷ್ಕರವಿಡೆಷ್ಟು ದಿನ
 ಊರೂರ ಬಾಬುಗಳ ಕೇಳಿ ಮುಂದಾಗುವುದ
 ತಿಳಿವ ಕುತೂಹಲ ಬೆಂಕಿಗೆದೆ ಹೊತ್ತುತಿರೆ
 ನಾನು ಬಲಗಡೆಗೆದ್ದು ನೀನೆನ್ನ ಭಾಗಕೆ ಇದ್ದು
 ಹಾಗಾಗುವುದು ತಜ್ಞ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು

ನಾನಾಗಿ ಮುಗಿದು

ನೆತ್ತಿಗೆನು ಒತ್ತಿಬಿಟ್ಟೆಯೋ ಕಾಣೆ.
 ಹತ್ತಿದೆನು ಬೆಟ್ಟ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮೆಟ್ಟಿಲು
 ಕಣ್ಣು ಸೋಲುವವರೆಗೆ ಗಗನಗೋಪುರ ಕಂಡು
 ಮತ್ತೆಗಾದೆನು ಗಳಿಗೆ ಒಂದರೊಳಗೆ.
 ಕಳ್ಳನ ಮನಸು ಹುಳ್ಳುಳ್ಳಿಗೆ
 ಕಷ್ಟ ಕುಂಬಳ ಎನಲು ಹೆಗಲ ತಡಕುವುದು
 ಎಷ್ಟೊಂದು ಯಶ್ಯಾಸು ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬುಡ-
 ಮೇಲುಗೊಳಿಸುವುದು.

೨

ಕಣ್ಣೀರ ಕರುಣಕಥೆ ಕರುಳ ಕತ್ತರಿಸುವುದು
 ಎಡಗಡೆಗೆ ಬಲಗಡೆಗೆ ಒಡಲು ಒಡಲೊಳಗೆ
 ನೋಡು ಹಂಪೆಯ ಪಾಡು ನಿತ್ಯ ಬಳುವಳಿಯಾಯ್ತು
 ಸತ್ತರೇನಿದ್ದರೇನೆಂಬ ನಡಿಗೆ
 ಎಂದಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯಗೆ.
 ದಂತಪುಷ್ಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದ ಜೇನಿನ ಬಳಗ
 ಹಗಲೆಂದರೆ ಹಗಲು
 ಇರುಳೆಂದರೆ ಇರುಳು
 ಬಿದ್ದ ಅಮೃತವೃಷ್ಟಿ ಸುವರ್ಣ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ
 ಎಲ್ಲ ಕುಂಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಪುನುಗು.
 ಚೆಂದಕ್ಕೆ ಬಳೆತೊಟ್ಟು ಕಯ್ಯೆ ಕೊಡವಿದರೇನು?
 ಊರೆಲ್ಲ ಹೋದಮೇಲೂರ ಬಾಗಿಲವಿಕ್ಕಿ
 ಆಗತಕ್ಕದ್ದೇನು?
 ತೀರ ಮುಳುಗಿರುವವಗೆ ಚಳಿಯೇನು ಮಳೆಯೇನು?

೪

ಚನ್ನಕೇಶವ ಸುತ್ತ ಮೈ ತೆರೆದ ಬಾಲೆಯರ
 ಹಾಗೆ ಮನವನು ತೆರೆ.
 ಉಕ್ಕಲಂತಃಕರಣ ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ತೊರೆ.

ಒಗೆದಿಸ್ತಿ ಮಾಡಿರುವ ನೀಲಿ ಚೂಕ್ಕಟ ಬಾನ
ಮಡಿವಾಳ ಶೆಟ್ಟಿ;
ತೋ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಬಿಸಿಲ ಬಂಗಾರ ಹೊಳೆಮೀಯ್ತು
ಮರ ಮಂಡಿ ಹೂ ಬೆಟ್ಟ ಚೆಲುವಿನುದಯ.
ಸೂರ್ಯ ಭೂಮಿ ಹಿಡಿದು
ಭೂಮಿ ಇರುವೆಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ ಹಿಡಿದು
ನಾ ನಿನ್ನ ಹಿಡಿಯೆ
ನೀ ಕಾಣಿಸಿದ್ದೇನು?
ಕಾಣಿಸದೆ ಇದ್ದದ್ದು?
ಪಟ್ಟಿ ಹಚ್ಚಲು ಇದು ಸಂತೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನೇಯ್ತು
ಮೂರು ಮೊಳವಲ್ಲ.
ಕಾಲನೊಡ ಸೆಣಸಾಡಿ ಒಳಗಿನಲಮಾರುಗಳ
ಬೀಗಮುದ್ರೆಯನೊಡೆದು ತರುವ ಕೊಳ್ಳೆ;
ತಟಪಟನೆ ಹೊಯ್ದು ಕೊಳುತಿರುವ ಅಳ್ಳೆ;
ಯಕ್ಕಾಸು ಯಕ್ಕಾಸು ಇರುಸು ಮುರಸು.

ಟೈಮ್ ಪತ್ರಿಕೆ

ಐರಿಷರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್

ಐರ್ಲೆಂಡ್ ಜನರ ಉತ್ತಮಿಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಹೊರತಂದಿದೆ. ಅವರು ಸುಂದರಿಯಂತೆ ಅದನ್ನು ಒಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಕತ್ತೆ ನಗುವಿನಿಂದ ಅರಚಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮಳೆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆಯಂತೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ; ವಸಂತದ ಮಸುಕು ಮಳೆ ಉತ್ತ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತ ಅಳುವಂತೆ, ಮಾನವನ ವಿಧಿಗೆ, ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಗೋಳರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಳಲು ಬಂದವರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮೋಹಕ ಮಂತ್ರವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಓರೆಯಾಗಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.

ವರ್ಣ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಜಾಗೋ

೧. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಕ್ಕೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಗೂ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲವೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ 'ಪುರಾವೆಗಳು (evidences) ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವುದಾದರೂ, ಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಇಂತಹ ಪುರಾವೆಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಅಶಿಸಬಹುದಾದರೂ, ನಾನು ಈ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ (general) ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ 'ದಾಖಲೆ' (records)ಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಕೆಲವು: ಮೂಲಭೂತವಾದ ಶಾರೀರ-ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ(Physio-psychological) ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಮೆರಿಕೆಯ (ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ದಕ್ಷಿಣ-ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಸ್ವಯಂ ಅನುಭವಿಸಿದ ವರ್ಣ

ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿ-ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ವೈದಿಕ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಕೇವಲ 'ವರ್ಣ'ಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ, ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಯಾವ ಮಹತ್ವದ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಮ್ಮ ವೇದಗಳಂತೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ (ಉದಾ : ಋಗ್ವೇದದ ಪರುಷಸೂಕ್ತ), ದೇವ ಸಂಜಾತವಾಗಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದೇವರು ವಿಧಿಸಿರುವ ಯೋಗ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಾರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಸಹ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಈ ಪ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ವೈದಿಕ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಾರ್ಯರ ನಡುವಿನ ವರ್ಣಭೇದ, ವರ್ಣಕಲಹ ಮತ್ತು ಆಮೇಲೆ ಉಂಟಾದ ವರ್ಣಸಂಕರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೇದ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕರ್ಮ-ವ್ಯವಸ್ಥೆ (social division of-labour) ಆಗಿದೆಯೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನನಗನಿಸುವಂತೆ, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸರಿಯಾದದ್ದೇ ಆಗಿರುವುದಾದರೂ ಪ್ರಾರಂಭದ ವರ್ಣಭೇದ ಮತ್ತು ವರ್ಣಕಲಹ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಶಾರೀರ-ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ, ನಾವು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಡಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬುವುದು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿಭಿನ್ನ ಮಾನವ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿನ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ಅನಿಸುವ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ. 'ಕೃಷ್ಣ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಆ ಹೆಸರಾಂತ ಅವತಾರೀ ಪುರುಷನಿಗೆ ಬಹಳೇ ಅನ್ವರ್ಥಕವೂ ಸಾರ್ಥಕವೂ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಜಾತ್ಯಾ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಅನಾರ್ಯ ವಂಶಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅವನು ಆರ್ಯ ವಂಶದ ದೇವಕೀ-ವಸುದೇವರ ಸುತನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಕಂಸನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ (ಅವನು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಂದು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ) ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ಎಂದು ಅನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಮಗುವು ಅನಾರ್ಯವಂಶದ್ದಾಗಿದ್ದು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು (ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆ ನಾದರೂ), ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣನು ಹೀನಕುಲದವರಾದ-ಗೋಪಾಲಕರಾದ-ನಂದ, ಯಶೋದೆಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಗೋಪಾಲನೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅವನು ದೊಡ್ಡವ (ವಯಸ್ಸು, ಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿ) ನಾದ ಮೇಲೆ ಸಹ ದುರ್ಯೋಧನ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಆಸುರೀ ಸ್ವಭಾವದ ಆರ್ಯರು (ಆರ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಅಸುರರಿದ್ದರು) ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸರಿಸಮಾನನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಯಃ ಕೃಷ್ಣನ ಅನಾರ್ಯವಂಶ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆ ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದಿರಲಿ ಅಥವಾ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಇದ್ದಿರಲಿ, ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದೆಂದರೆ, ಕೃಷ್ಣನ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಆರ್ಯಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದು.

ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವರ್ಣ-ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಇಂದು ನಮಗೆ ಅನೇಕ -ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು-ಕೃಷ್ಣರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೌದು; ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಕೃಷ್ಣರು! ಅಚ್ಚ ಕರಿಬಣ್ಣದ ಕೃಷ್ಣರು! ತಮ್ಮ ಮಿರಿಮಿರಿ ಮಿಂಚುವ ಕರಿಶರೀರದ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿ ಬಿಳಿ ಹೆಂಗೆಳೆಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ, ಮನ ಸೋಲಿಸುವ, ಕೃಷ್ಣರು! ಬಿಳಿಗಂಡುಗಳಿಗಿಂತ ಗಂಡುಗಳಾಗಿ, ಗಂಡುಗಲಿಗಳಾಗಿ, ಶುಭ್ರವಸನರಾಗಿ, ಶುಭ್ರಸ್ಮಿತರಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾ-ವರ್ಚಸ್ವಿಗಳಾಗಿ, ಸಭ್ಯತೀರೋಮಣಿಗಳಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಕರಿಬಣ್ಣದ ಕರಿತನವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ, ಅದು ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಿರಿ-ಮಿರಿ ಮಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಕೃಷ್ಣರು ಇಂದು ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಪರಿಹಾರಕರ್ತರು-ನಮ್ಮ ರಾಜಕಾರಣಿ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಗಳಲ್ಲ. ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ-ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜು, ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಗಳಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೂಟ, ಶಿಷ್ಟ ಮಂಡಲಗಳಲ್ಲ. ಹೌದು, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಮಾನವ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಇರುವಂತೆ -ನಿಜವಾದ, ಅಂತಿಮವಾದ

ಪರಿಹಾರವೆಂದರೆ ಗಂಡುಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಗಳು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅಂತಿಮವಾದ ಪರಿಹಾರವಾದರೂ, ಸಮಾಜಗಳು-ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಲ್ಲಿ ತಾರಕ ಅಥವಾ ಮಾರಕವಾಗಬಲ್ಲವು. ಉದಾ :-ಇಂದು ಯಾರಾದರೂ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ (ಅರ್ಥಾತ್ ಫೆಡರಲ್ ಸರ್ಕಾರದ; ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಮೇರಿಕೆಯ ಅರ್ಥಕ್ಕರ್ಥ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು; ಅಲ್ಲಿ 'ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಜ್ಯಗಳು' ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜ್ಯಗಳೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವು ವರ್ಣಭೇದ ಧೋರಣೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಿವೆ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ). ಅಂದರೆ 'ಸಿವಿಲ್‌ರೈಟ್ಸ್' ಕಾಯ್ದೆಯ ಸಹಕಾರವುಂಟು-ಅಮೇರಿಕೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಂಪರೆಯು ಇನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ. ಆದರೆ ಅದೇ ಯಾರಾದರೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು "ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕ"ದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಹೊರಟರೆ (ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಯಾವ 'ಇಮ್ಮಡಿ ಗಾಂಧಿ'ಯೂ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ) ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಬಿಳಿಯರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಇವೆರಡೂ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಆ ಸೌಧ್ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಬಿಳಿಯ ಪೊಫೆಸರನ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರುವಿರಲ್ಲವೇ? ಪಾಪ, ಅವನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಒಬ್ಬ ಕರೀ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೇ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದೆ ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಯ್ತು! ಈ ಬಿಳಿಯರಿಗೆ-ಈ ಬಿಳಿಯರ ಬಿಳೀ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿಗೆ-ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಬಿಳಿಯರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಮಗೆ ಕರಿಯರ ಆಕರ್ಷಣೆಯು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲರೋ? ನೂರಾರು-ಸಾವಿರಾರು ಬಿಳೀ ಗಂಡಸರು ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಏಶಿಯದಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು-ಸಾವಿರಾರು ಕರಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಸಂಭೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸಂಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಬಲಾತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಕಾಯ್ದೆಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಇವೆಲ್ಲ ಬಿಳಿಯರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಾನು ಇಂತಿಷ್ಟು ಕರೀ-ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಂಭೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ ಅಥವಾ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಅನೇಕ ಬಿಳಿಯ ಗಂಡುಗಲಿಗಳು ಇವತ್ತು ಕೂಡ ಬಡಾಯಿಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಕರಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಳಿಯರ (ಕರೀ - ಗಂಡುಗಳಿಗೆ ಬಿಳಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮತ್ತು ಕರೀ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬಿಳಿ ಗಂಡುಗಳ) ಆಕರ್ಷಣೆಯು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಅವರು (ಬಿಳಿಯರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ) ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ. ಅನೇಕ ಬಿಳಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಕರಿ ಗಂಡುಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇರುವುದು ಹಾಗೂ ಅನುಕೂಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು-ಇವು ಈ ಕರಿ-ಬಿಳಿಯರ ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಬಿಳಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕರಿ ಗಂಡುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಂಥ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇದೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಬಹುಶಃ ಯಾವ ಬಿಳಿ ಗಂಡೂ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಬಿಳಿ ಹೆಣ್ಣೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಆಕರ್ಷಣೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದೆ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪುರಾವೆಗಳಿವೆ. ಉದಾ : ಏಶಿಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತ-ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಿಳಿ ಹೆಂಗಸರು ದಿನನಿತ್ಯ ಅನೇಕ ಕರೀ ಗಂಡಸರ ಪ್ರೇಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ, ಯಾವುದೇ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಆಮಿಷಗಳಿಲ್ಲದೇ ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಆಫ್ರಿಕೆ, ಯೂರೋಪು ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಅನೇಕ ಬಿಳಿ ಹೆಂಗಸರು ಕರಿ ಗಂಡುಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ (ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುವ ಕೇಸು'ಗಳು ಕಮ್ಮಿಯಾದರೂ). ಇದರರ್ಥ ಕರಿ-ಬಿಳಿಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಶರೀರ-ಧರ್ಮದ ಮುಖವಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಆ ಮುಖ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಬಿಳಿ ಹೆಂಗಸರು ಬಿಳಿ ಗಂಡಸರಿಂದಲೇ ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಗಂಡಸರು ಬಿಳಿ ಹೆಂಗಸರಿಂದಲೇ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುವುದು ಅನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಶರೀರಧರ್ಮದ ಮುಖವಿರುವುದು ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಮುಖಗಳು (ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಮುಖಗಳು) ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಹಾರಗಳು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಜನಗಳು (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಿಳಿಯ ಜನಗಳು) ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳು- ಕೇವಲ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದೆಗಳಲ್ಲ-ಆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಬಯಸಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ ಹಾಗೆ ಬಯಸುವಂಥ ಕಾಲ, ವಾತಾವರಣ, ಬಿಳಿಯರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ

ಸಮಯ ಬೇಕು (ಅದು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಬರುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಜೋರಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ, ನನಗನಿಸುವಂತೆ, ನಿಜವಾದ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕುವುದು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಕರಿಯರು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಿಳಿಯರಷ್ಟೇ ಸ್ವತಂತ್ರರೂ (ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಎರಡೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ), ಬಲಾಡ್ಯರೂ ಆದಾಗಲೇನೆ. ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಸಾರದಿಂದ (ಅವು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದರೂ) ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಂತಸ್ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯುವುದು (ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ) ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎಷ್ಟೇ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಸಮಾಜದ ಕೆಲವೇ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದು; ಆದರೆ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಜನರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರದೇ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಅಶಿಕ್ಷಿತ (ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೂ) ಬಿಳಿಜನರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮುಖ್ಯ ತಲೆನೋವುಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಶದವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮೊದಲು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನವನ್ನು ಮಾಡೋಣ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯು ವೇದಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿರಬೇಕು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಆರ್ಯರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವರ್ಣಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಋಗ್ವೇದ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಸಂಹಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆರ್ಯಾವರ್ತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ಸಂಕರವು ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೧೦೦೦ ದಿಂದ ೨೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಮೊದಲಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೀಯ (ಮನು, ಪರಾಶರ ಮುಂತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಂದ) ಆಧಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ವರ್ಣಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಣ-ಸಂಕರವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವರ್ಣ ಸಂಕರವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ (ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ವರ್ಣಕ್ಕೆ) ವಿಧಿಸಿದರು. ಈ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದೆಂದರೆ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳು. ಭಿನ್ನ-ವರ್ಣೀಯ ವಿವಾಹವು ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾಯ್ತು. ಅದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸಹ ಅಸ್ತಂಗತವಾಯ್ತು. ಆದರೆ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧವಾದ ಅನೈತಿಕ ಭಿನ್ನವರ್ಣೀಯ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವು ಮಾತ್ರ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಂಗತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದೇ ಇದೆ. ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಎಷ್ಟು ಲಾಗ ಹಾಕಿದರೂ ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ-ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ-ವರ್ಣ ಸಂಕರವಾಗುವುದೇನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳಿಂದ ಆದದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಯಾವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ, ನೈತಿಕವಾಗಿ, 'ರಾಜಾಕೋಷ್' ಆಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೋ ಅದು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ, ಅನೈತಿಕವಾಗಿ, 'ಚುಪ್-ಚಾಪ್' ಆಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು. ಅಷ್ಟೇ. ಹೀಗೆ ಮೊದಲಾದ ವೈದಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ವರ್ಣ-ಸಂಕರವು ಭಾವೀ ಭಾರತದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯ್ಕೆಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಆಗ ಹಾಗೆ ವರ್ಣ-ಸಂಕರವು ಆಗದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಇವತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಅಮಿಶ್ರಿತ ವರ್ಣಗಳ (ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ವರ್ಣಗಳ) ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ಪ್ರತ್-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಆ ಗುಂಪುಗಳು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ವರ್ಣಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಸುದೈವವಶಾತ್ ಆಗ ಕಾಮದೇವನು ಕೃಷ್ಣದೇವರ ಅಣತಿಯಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ವಿಭಿನ್ನ ವರ್ಣಗಳ ಅನೇಕ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ವರ್ಣಭೇದವಿಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಸೆರೆಯಾಳುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾರತ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯ ಯಾವ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯೂ (ಜಾತಿ, ಭಾಷೆ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಭರ್ಜರಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿದ್ದರೂ) ಉದ್ಭವಿಸಿಲ್ಲ. ಇಂತು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಣಗಳ ಜನರ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಮನೋಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗತಿ-ಒಲವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಲವು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತವು ಮಿಶ್ರ ವರ್ಣೀಯವಾದ ಮತ್ತು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಸಮಾಜವಾಯ್ತು. ಈ ಮಿಶ್ರ ಮತ್ತು: ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸಮಾಜವುಂಟಾಗಲು ನಿಸರ್ಗದ ಸಹಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಮಹಾಪುರುಷರ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

೨ ಆಧುನಿಕ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆ

ಬಹುಶಃ ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ವರ್ಣ-ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು

ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ವರ್ಣ-ಸಮಸ್ಯೆಯಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಳಿಯರು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು (ಉದಾ : ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್). ಆದರೆ ಬಿಳಿಯರು ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರೂ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಅಧಿಕಾರ-ಪ್ರಾಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವರೆಲ್ಲ ಈ ವರ್ಣ-ಸಮಸ್ಯೆ ಉದ್ಭವಿಸಿಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ-ಉದಾ : ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಲ್ಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಸದ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕ ಮತ್ತು ರೊಡೀಶಿಯಾ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಮಾತೆಂದರೆ, ಈ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಮುಂದುವರಿದ, ಸುಧಾರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ ರಾಷ್ಟ್ರ (ಉದಾ : ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕೆ) ಗಳಿರುವುದು. ನನ್ನ ಇತ್ತೀಚಿನ ವಿದೇಶ ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ನನಗೆ ಖಚಿತವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಿಳಿ ಜನಾಂಗದವರೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಲ ಬಿಳಿ-ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜನರು (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಅಮೇರಿಕ ಮತ್ತು ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಾವು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಕರಿ-ಜನಾಂಗದವರಿಗಿಂತ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರಿದವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಅನ್ನುವುದು. (ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಿಳಿ-ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜನರು, ಸದ್ಯ, ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷರತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಕರಿಜನರಿಗಿಂತ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅವರು ಕರಿ ಜನರಿಗಿಂತ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ-ಅದರಲ್ಲೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದವರು ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಒಂದು ವರುಷದ: ಅಮೇರಿಕೆಯ ವಾಸವು ನನಗೆ ಇದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಬಿಳಿಯರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ:) ಬಿಳಿಯರ ಈ ಸ್ವಶ್ರೇಷ್ಠತಾ ಭ್ರಮೆ (superiority Copaplet)ಯು ನಮಗೆ, ಕರಿಯರಿಗೆ ಬಹಳ ನೋವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಪಮಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ವಿಷಯವಾದರೂ ಅವರ ಈ ಭಾವನೆಗೆ-ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಅಶಿಷ್ಟ ವಾದರೂ-ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸದ್ಯದ ನಮ್ಮ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಿರುವ (ಅರ್ಥಾತ್: ಭೌತಿಕವಾಗಿ) ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಯಾರವು? ಬಿಳಿಯರವು (ಜಪಾನವೊಂದನ್ನುಳಿದು), ಅಮೇರಿಕೆ ಯಾರದು? ರಶಿಯ ಯಾರದು? ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಯಾರದು? ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಯಾರದು? ಎಲ್ಲ ಬಿಳಿಯರವು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಯುಗದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಬಿಳಿಯರವು. ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು ಮಧ್ಯಯುಗದಿಂದೀಚೆಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ, ಈ ಕಠೋರ ಸತ್ಯವು ಈ ಕಹಿಸತ್ಯವು, ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮನ ದಟ್ಟಾಗತೊಡಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅತಿ ಪುರಾತನ, ಅತಿ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ತತ್ವಜ್ಞಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಕೆಲವುಟ್ಟಿಗೆ, ಗಣಿಶ ಜ್ಯೋತಿಷ, ಆಯುರ್ವೇದ ಮುಂತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಎಷ್ಟೇ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತಳೆದರೂ, ಈ ದಾರುಣ-ಸತ್ಯವನ್ನು, ಈ ಕಠೋರಸತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಕಾಣದೇ ಇರಲಾರೆ. ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರಲಾರೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸದೇ ಇರಲಾರೆ. ಭೌತಿಕವಾಗಿಯೇ ಅನ್ನಿ ನಾವು ಹಿಂದುಳಿದವರು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ನಾವು ಭಾರತೀಯರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸಹ (ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಮತ್ತು ದಿನನಿತ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಎಂದು ಬಗೆದಲ್ಲಿ) ಬೇರೆ ದೇಶದ ಜನರಿಗಿಂತ ಸದ್ಯ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಮುಂದಿಲ್ಲ (ಹಿಂದೆ ಕದಾಚಿತ್ ಇದ್ದಿರಬಹುದು) ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಹ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು “ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ” ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ಪುರಾಣ-ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ನಮ್ಮ ಋಷಿ-ಮುನಿ-ಮಹಾತ್ಮರುಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮ ವಂದ್ಯ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ “ಸದ್ಯದ-ನಮ್ಮ”, ‘ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ’ ಮತ್ತು ‘ದಿನಂಪ್ರತಿ-ನಮ್ಮ’ ಅರ್ಥಾತ್ ನಮ್ಮ ‘ಜಾಲೂ’ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪರಿಕ್ಷಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಇರಲಿ. ಈ ‘ನಿತ್ಯ’ವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಸ್ಯೆಯಾದ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಿರುವ (ಬೇಕಾದರೆ ‘ಭೌತಿಕವಾಗಿ’ ಎಂದಷ್ಟೇ ತಿಳಿಯಿರಿ) ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಬಿಳಿಜನಾಂಗದವರವು ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆನಷ್ಟೇ. ಈ ಸದ್ಯದ ಬಿಳಿಯರು ‘ಮುಂದುವರಿದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ’ಯಿಂದಾಗಿ ಬಿಳಿಯರು ತಮ್ಮ ಜನಾಂಗವು

ಕರಿಯರಿಗಿಂತ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ, ಅವರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಲ್ಲ ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಕರಿಯರಿಗಿಂತ ಸುಂದರವಾದ, ನಿರ್ಮಲವಾದ, ಶುದ್ಧವಾದ (ವರ್ಣ-ವಿಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೊಡದೇ ತಮ್ಮ ವರ್ಣ-ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ) ಹಾಗೂ ಅವರಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಶುಚಿ-ರುಚಿಗಳುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ಕಲೆಗಳುಳ್ಳ-ಒಟ್ಟಾರೆ ಕರಿಯರಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಜನಾಂಗ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಂತಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಬಿಳಿಯರೂ ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನೇಕ (ಅರ್ಥಾತ್ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ) ಬಿಳಿಯರು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲ ಬಿಳಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಬಂದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಹಲವಾರು ಬಿಳಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಒಂದು ಬಿಳಿ ದೇಶದ ಒಂದು ಬಿಳಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಜನರ ಮಧ್ಯೆ ವರ್ಷವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಸಿಸಿ ಮತ್ತು ಜೀವಿಸಿ ಬಂದಿರುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಯೂರೋಪಿನ ೨-೪ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ವಾಸಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡಿ ಬಂದಿರುವ ನನ್ನ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬ ಸನಿಹದ ಮಿತ್ರರ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಿಳಿಯ ದೇಶಗಳ ಬಿಳಿಜನರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರಿತಿರುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಖಂಡಿತಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ, ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಬಿಳಿ-ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ, ಆದರೆ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಇರುವ, ಪ್ರಾಜ್ಞ ಮತ್ತು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಬಿಳಿಯರ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ (ಅವು ಗಣನೀಯವಾದರೂ) ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ, ನನಗೆ ತೋರುವಂತೆ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಯು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಮುಂದುವರಿದ (ಅರ್ಥಾತ್ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕವಾಗಿ) ಬಿಳಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜಗತ್ತಿನ ಒಂದು ಬಹಳ ನಿಜವಾದ (ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ), ಬಹಳ ಮೂಲಭೂತವಾದ (ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನೋ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ) ಮತ್ತು ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾದ (ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ) ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ; ಅದು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ “ಸ್ವಂಟ್” ಆಗಿಲ್ಲ. ಅಮೆರಿಕ (U. S. A.) ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಅಮೆರಿಕದ ಕೇಂದ್ರ (Federal) ಸರ್ಕಾರವು ವರ್ಣ-ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಶೀಲವಾದ ಹಾಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾನವೀಯ (Humane)ವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಪ್ರಗತಿಪರವಾದ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ‘ಜ್ಯಾರಿ’ಯಲ್ಲಿ (In implementation) ತಂದಿದ್ದರೂ, ಅಮೆರಿಕೆಯ ಬಿಳಿಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು (ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಈ ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು) ವರ್ಣ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ (ಉತ್ತರದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಹುಂಬತನದಿಂದ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹುಂಬತನದಿಂದ), ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಅಶಿಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಬಿಳಿಯ ಜನರಷ್ಟೇ ವರ್ಣಭೇದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಅಮೆರಿಕೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅಮೆರಿಕೆಗೆ ಹೋದನಂತರ, ಬಿಳಿ ಸಮಾಜದ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ (?) ಬಿಳಿಯರಲ್ಲೇ ವರ್ಣ-ಭಾವನೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡೆ. ಬಿಳಿ ಸಮಾಜದ ಬಡಜನರಲ್ಲಿ-ರೈತರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಕಾರರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಭೇದ-ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ, ಅವರು ನನ್ನೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಕರಿಯ (ನೀಗ್ರೋ) ಜನರೊಡನೆ ವರ್ತಿಸುವಾಗ ಕೂಡ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಬಿಳಿಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಸರಳವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ (ನಾನು ಕಮ್ಯೂನಿಷ್ಟನಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನೊಡನೆ ಅವರ ವರ್ತನೆಯು ಮರ್ಯಾದೆ ತೋರಿಸುವಂಥದಾಗಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು (ಉದಾ :-ನನ್ನ ಬಿಳಿ ಡ್ರೆಸ್ಸು, ವಿದ್ಯೆ, ಕೆಲಸ, ನನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂತಸ್ತು, ಇತ್ಯಾದಿ). ಆದರೆ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಷ್ಟೇ ಅಥವಾ ತಮಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಅಂತಸ್ತಿನ ಕರಿಯರೊಡನೆ ಅವರು ತೋರುವ ಸೌಹಾರ್ದವು ಮಾತ್ರ ಕೇವಲ ಮಾನವೀಯ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತವಾದದ್ದೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ತಾವು ಬಿಳಿಯರಾದರೂ ಮತ್ತು ಅವರು ಕರಿಯರಾದರೂ, ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಡವರು, ದೀನರು ಮತ್ತು ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳು ಎಂಬ ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಹಾಗೆ ಸಮ-ಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ನನಗೆ ಅವರ ಈ ಸಮಭಾವನೆಯು ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರಣಗಳ ಪರಿಣಾಮವೆಂದೇನೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪೆನ್ನಿಲೋಲಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನನ್ನ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಶಹರಗಳನ್ನಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಉರುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸುಗಳನ್ನು ತೀರ ಬಡವರಾದವರು (ಸಾಧಾರಣ ಬಡವರಿಗೆ

ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದಾದರೂ ಸೆಕೆಂಡ್ ಹ್ಯಾಂಡ್ ಕಾರು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ) ಮಾತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರಾಗಿ, ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕರಿಜನರನ್ನು (ಅಮೇರಿಕೆಯ ಕಡು ಬಡವರಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ತೊಂಬತ್ತರಷ್ಟು ಜನರು ಕರಿಯರು) ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಬಡವರಾದ ಬಿಳಿ ಜನರನ್ನು ಅತಿ ಸಮೀಪದಿಂದ ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಸಾಕಷ್ಟು ದೊರಕಿತ್ತು. ಅದರಂತೆಯೇ, ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಣಭೇದ-ಭಾವನೆಯು ಬಿಳಿ ಜನಾಂಗದ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಯುವಕ-ಯುವತಿಯರು ಇವರಲ್ಲಿಗಿಂತ ಪ್ರೌಢರು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕರು ಇವರಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಲು ಹೋದ ಮೊದಲನೇ ದಿವಸ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು (ಅವರೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಳಿಯರೇ. ಬಿಳಿಯರ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೋ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆಂಬಂತೆ ಕೈ-ಬೆರಳ ಮೇಲೆ ಎಣಿಸಬಹುದಾದಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀಗ್ರೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯಿರುತ್ತಾರೆ) ಕರಿಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೊದಲು ನಾನು ಸೂಟು-ಟೈಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ನೀಗ್ರೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗದೇ ಸೀದಾ ವೇದಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನಾನು ನನ್ನ “ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ? (ನನ್ನ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಭಾರತೀಯ-ಉಚ್ಚಾರಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಆಡು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಅವರಿಂದ ಅನಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಸಹ-‘Strange English ಮತ್ತು ‘Foreigo English’ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು) ನನ್ನ ಇನ್ನೂ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಹೆಸರು” ಹೇಳಿ, ನಾನು ಇಂಡಿಯಾದವನೆಂದು, ಅವರ ಹೊಸ ಫಿಲಾಸಫಿ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗಂತೂ ಅವರ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮೆಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು

ಮೊದ ಮೊದಲು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ನಾನು ಕರಿಯನಾದ್ದರಿಂದ) ತುಸು ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರಾದರೂ ಕ್ರಮೇಣ (ಆದರೆ ಬಹುಬೇಗ) ನನಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಮರ್ಯಾದೆ ತೋರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಅದೇ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ನನಗೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸರಿಸಮಾನನಾದ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದರಿಂದ ನನಗೆ ತೋರುವುದೇನೆಂದರೆ, ವರ್ಣಭೇದ-ಭಾವನೆಯು ಬಿಳಿ ಜನಾಂಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ‘ಕಲಿಕೆ’ಯಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಬಿಳಿಜನರು ಅಲ್ಲಿಯ ಕರಿಜನರಿಗಿಂತ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ) ಹೆಚ್ಚು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೂ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಕರಿಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರರೂ (ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ) ಸಿರಿವಂತರೂ ಸಹ ಆಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು (ಈ ಮಾತನ್ನು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಬಿಳಿಯರು ಅಲ್ಲಿಯ ಕರಿಯರಿಗಿಂತ ಅಥವಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಕರಿಯರಿಗಿಂತ ತಾವು ಹೆಚ್ಚು ಸುಧಾರಿಸಿದವರು ಮತ್ತು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸರ್ವಥಾ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ). ಅಮೇರಿಕೆಯ ಕರಿಯರು ಅಲ್ಲಿಯ ಬಿಳಿಯರಷ್ಟೇ ಸ್ವತಂತ್ರರೂ, ಸಿರಿವಂತರೂ ಆದಾಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಸದ್ಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕನಿಷ್ಠ ಮುಕ್ತಾಯಪಾಲಿನಷ್ಟಾದರೂ ಮಟಾ-ಮಾಯವಾಗಿಬಿಡುವವು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಬ್ರಿಟಿಷರಾಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅವರ ದೇಶ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಈಗ ನಾವು ಅವರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡೇ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅವರ ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳ ನಡುವೆ ಉಳಿದಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಇನ್ನೂ ಬಡಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ, ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ಗೇದಾಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿ ಹಿಂದಿ ಹಿಪ್ಪೆಯಾದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಸಿಪ್ಪೆಯಂತಿದ್ದಿತಾದರೂ, ಈಗ ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಅವರ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಮೊದಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

ಕರಿಯರು ಬಿಳಿಯರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಕಡಿಮೆ ಶುಚಿ-ರುಚಿಗಳುಳ್ಳವರೂ, ಕಡಿಮೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೂ, ಕಡಿಮೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೂ; ಮತ್ತು ಅವರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಅನಾಗರಿಕರೂ, ಗಲಭೆಕೋರರೂ, ಹಿಂಸಾಚಾರಿಗಳೂ ಆಗಿರುವರೆಂದೂ, ನಾನು ನಿಜವಾದ ಕರಿಯರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಬೇಕಾದರೆ ಚಿಕ್ಕಾಗೋ ಮುಂತಾದ ನಗರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಘೆಟೋ (Ghettos) ಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದೆಂದೂ ನನ್ನ ಕೆಲ ಬಿಳಿ-ಮಿತ್ರರು (ನಾನು ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬಿಳಿ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯರ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಭಾರತೀಯ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಅವರು ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಾಬರಿಪಟ್ಟರು) ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ನನ್ನ ಬಿಳಿ ಮಿತ್ರರು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಚಿಕ್ಕಾಗೋ ಮೊದಲಾದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾಂಶ ನಿಗ್ರೋಗಳು ಹಾಗೆ

ಇರುವರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಎಲ್ಲ (ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ) ನಿಗ್ರೋಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವಭಾವತಃ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವರೆಂದಾಗಲೀ, ಅವರನ್ನು ಎಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟರೂ ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುವರೆಂದಾಗಲೀ ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು (ನನ್ನ ಬಿಳಿ-ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾಂಶ ಬಿಳಿಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಂತೆ) ತಪ್ಪು. ಕೆಲ ನಿಗ್ರೋಗಳ ಈ ಹಿಂಸಾಚಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ [ಇಲ್ಲಿ, ಬ್ಲಾಕ್ ಪ್ಯಾಂಥರುಗಳು (Black Panthers), ಕು ಕ್ಲು ಕ್ಲಾನ್ (Ku Klux Klan) ಗಿಂತ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನವರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು] ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ, ಸರಿಸಮಾನ ಅವಕಾಶ, ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಯೋಗ್ಯ ಅವಕಾಶ, ಅನುಕೂಲತೆ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳು ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಮಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಇತರ ಬಿಳಿಯ ನಾಗರಿಕರಂತೆ ಸಭ್ಯರಾಗಿಯೇ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು ಅಮೇರಿಕದ ಕೆಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವ ಜನಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಅವರ ಸ್ವಭಾವ, ಯೋಗ್ಯತೆ ಅಥವಾ ಸಭ್ಯತೆ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಎಂದು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆಯೇ ಅವರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿತ ಬೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನ, ಅವಕಾಶ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಧರಿಸುವುದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಅನ್ಯಾಯ. ಬಿಳಿಯರ ಈ ಪೂರ್ವಗ್ರಹದೂಷಿತವಾದ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವಿಕೆಯ ಅಸಂಬದ್ಧತನ ಮತ್ತು ಅಪದ್ಧತನ ಅವರು ಕರಿಯರಾದ ಭಾರತೀಯರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಅದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಬಿಳಿಯರು ಕರಿ-ಭಾರತೀಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ಅವರ ಕರಿತನವನ್ನಷ್ಟೇ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಕರಿಯ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ-ನನ್ನಂಥ ಕರಿಯ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ-ಅನಿಸುವುದು ಹೀಗೆ : “ಎಲ, ಈ ಬಿಳಿಮನುಷ್ಯ ನಾನು ಕರಿ ಆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ನನ್ನ ಕರಿತನವನ್ನಷ್ಟೇ ಗಮನಿಸಿ, ಕರಿಯನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಸಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು (ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ವೇಷ, ನಡೆ-ನುಡಿ, ಇತ್ಯಾದಿ) ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಗಮನಿಸದೇ ನನ್ನನ್ನು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ತನಗಿಂತ ಹೀನ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲ! ಮತ್ತು ತಾನು ಬಿಳಿಯನಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಆ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದಲೇ, ನನಗಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದವ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲ! ಇದರ ಅರ್ಥ ಏನು? ಇದರ ಕಾರಣ ಏನು?” ಕರಿಯರ ಬಗೆಗಿನ ಬಿಳಿಯರ ಈ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ನನಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಕಾರಣಗಳು ಇವು : ಇದುವರೆಗೆ ಬಿಳಿಯರು-ಅದರಲ್ಲೂ ಅಮೇರಿಕ ಮತ್ತು ಆಫ್ರಿಕಗಳಲ್ಲಿನ ಬಿಳಿಯರು-ಕಂಡ ಕರಿಜನರಲ್ಲಿ (ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನಿಗ್ರೋಗಳೇ) ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಬಿಳಿಯರಿಗಿಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಭ್ಯತೆ, ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ, ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದುಳಿದವರು. ಈ ಬಿಳಿಯರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು (ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಮೇರಿಕನ್ ಬಿಳಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ) ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಕರಿಯರಾದಂಥ ಭಾರತೀಯ-ಕರಿಯರನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅರಿತಿಲ್ಲ. ಉದಾ : ನಾನಿದ್ದ ಪೆನ್ನಕೋಲಾ ನಗರದಲ್ಲಂತೂ ಅಲ್ಲಿನ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ನಾಗರಿಕರು ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಮೊದಲನೆಯ “Indian Indian” ಎಂದರೆ (ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರು “American Indians “ರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಕೇವಲ “Indian” ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ಅವರು ಅದನ್ನು “American Indian” ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು) ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಅವರು ಮೊದಲನೇ ಬಾರಿ ನೋಡಿದಾಗ, “ಇದಾವ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಪ್ರಾಣಿ? ಇತ್ತ ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಬಿಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಆತ್ತ ನಮ್ಮ ನಿಗ್ರೋಗಳ ಹಾಗೆ ತೀರ ಕಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲ. ಆಕೃತಿಯೂ, ನಮಗಿಂತ ನಮ್ಮ ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಚಿಕ್ಕದು. ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಕುದ್ರ ಜಂತು?” ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡಿದ್ದರು. ಇವತ್ತಿಗೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಿಳಿಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರತೀಯರನ್ನು (ಏನೋ ಕೆಲವರು ಅತೀ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಭಾರತೀಯರು-ಅವರು ಎಷ್ಟು ಬೆಳ್ಳಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ “ಯುರೋಪಿಯನ್” ಎಂದು ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು- ಹೀಗೆ ಗಣಿಸಲ್ಪಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ) ಹೀಗೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಏನೋ ಹಲ-ಕೆಲವು ಸಲ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟ ಅಥವಾ ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಓದಿಕೊಂಡ ಸಭ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಬಿಳಿಯರು ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯರನ್ನು-ಅವರ ಕರಿತನವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ. ಇದು ಸತ್ಯ. ಈ ಸತ್ಯ ಕೇವಲ ಅಮೇರಿಕೆಯು ದಕ್ಷಿಣರಾಜ್ಯವಾದ ಫ್ಲಾರಿಡಾದ ಪೆನ್ನಕೋಲಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸಿಗುವ ಸತ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇದು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಅತ್ಯಂತ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಮತ್ತು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಧಾನಿ (ಯು. ಎನ್. ಓ. ದ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ) ಎಂದು ಅನಿಸುವ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಗುವ ಕಠೋರ ಸತ್ಯ.

ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕೆಲ ಭಾರತೀಯ ಮಿತ್ರರು ಅಲ್ಲಿ (ನ್ಯೂಯಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಬೇಕಾದರೆ ನೀವು ಸ್ವತಃ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಬಹುಶಃ, ಬಿಳಿಯರ 'ಸುಧಾರಿಸಿದ' ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಕೊಡುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರತೀಯ ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸುವಷ್ಟು ಅಥವಾ ಗಮನಿಸಿದ್ದರೂ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಪುರಸತ್ತು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಪುರಸತ್ತು ಸಿಕ್ಕರೂ, ತಮ್ಮ ಫಾರಿನ್ ಟ್ರಿಪ್ಪು-ಯಾವ ತಮ್ಮ ಫಾರಿನ್ ಟ್ರಿಪ್ಪು ತಮಗೆ "ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಲಭಿಸಿತ್ತೋ, ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಈ ಮೊದಲು ಅಷ್ಟೊಂದಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದರೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ತಮಗೆ ಲಭಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಲಭಿಸದ ತಮ್ಮ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶತ್ರುಗಳು, ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು 'ಖಾಲಿ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ' ('Just Colleagues' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ) ಗಳು ಅಷ್ಟೊಂದಾಗಿ ಅಸೂಯೆ ಪಟ್ಟಿದ್ದರೋ, ಆ ತಮ್ಮ ಫಾರಿನ್ ಟ್ರಿಪ್ಪು-ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಇಂಥ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಡವಿತು ಮತ್ತು ಮುಳುಗಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾರು? ಆದರೆ ನಾನು ಈ ಬಿಳಿಯ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು (ನಿಜವಾದ ಗೌರವಾದರಗಳು) ಸಹ ಪಡೆದಿದ್ದ ಕರಿಯನಾದ ನಾನು-ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿಯ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರಲಾರೆ. ಈ ಅಂತಸ್ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಜನಾಂಗಿಕ ಸತ್ಯದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ (ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಕಂಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದು ನನಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು) ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಭವಿಸದಂಥ ತೀವ್ರವಾದ ಮತ್ತು ಆಳವಾದ ನೋವನ್ನು-ಯಾತನೆ ಯನ್ನು-ಆರೆಂಟು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಒಳಗೊಳಗೇ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ನೋವನ್ನು, ಆ ಗಾಯವನ್ನು, ಆ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ-ಯಾವ ಆತ್ಮ ಗೌರವವುಳ್ಳ ಭಾರತೀಯನಿಗೂ ಇಂಥ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಾರದು. ಆದರೂ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ವರ್ಣಗಳ ಜನರು ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಭಾವನೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೂ ಅದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ-ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ -ತಕ್ಕದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಕರಿಜನರಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಿಳಿಜನರಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇಂಥದೇ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯೇಸುವು ಹೇಳಿದಂತೆ, "Lord, Forgive them, for they know not what they do" ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತಕ್ಕದೇ ವಿನಾ ಮಾರ್ಕ್ಸನು "Workers of the world, Unite" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದಂತೆ "The Blacks of the world, Unite" ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವುದು-ಹಾಗೆ. ಘೋಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಅನಿಸಿದರೂ-ತಕ್ಕದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕರಿಯರಾದ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಬಗೆಗಿನ ಬಿಳಿಯರ ಈ ಅಮಾನುಷ ಧೋರಣೆಯಿಂದಾಗುವ ಅಪಮಾನ-ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಅಥವಾ ಕ್ಷಮಿಸಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ, ಬಿಳಿಯರ ಈ ವರ್ತನೆಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶಾರೀರ-ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾರಣಗಳು ನನಗೆ ಹೊಳೆಯುವವು : ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಭಾರತೀಯರು (ಭಾರತೀಯ ಮಾನದಿಂದ ಗೌರವಾರ್ಥವರಾದ ಮತ್ತು ಎತ್ತರದವರಾದ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಹಿಡಿದು) ಬಿಳಿಯರಿಗೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಹೀನರಾಗಿ ಕಂಡರೆ (ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಅವರ 'ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ'ಯ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ) ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಈ ಬಿಳಿಯರ ಬಿಳಿಬಣ್ಣವು ನಮ್ಮ ಗೌರವಾರ್ಥಿಯರ ಗೌರವಾರ್ಥಿಯರಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಳಿ, ಅದರಿಂದ (ಬಿಳಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ) ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಎತ್ತರವೋ? ಬಿಳಿ ಜನರ (ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ವಂಶಜರಾದ ಅಮೇರಿಕನ್ನರ) ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರ ಕರಿಜನರ -ಅದರಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಯರ-ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರಕ್ಕಿಂತ ಅನೇಕ ಇಂಚುಗಳಿಂದ ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಅಮೇರಿಕನ್ನರಂತೂ ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರದವರು. ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಅಮೇರಿಕನ್ ಬಿಳಿ ಗೆಳೆಯನ ಪ್ರಕಾರ ಬಿಳಿ ಅಮೇರಿಕನ್ನರ ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರ ೫'-೮ ಅಥವಾ ೫-೯ ಆಗಿರಬಹುದು. ಅವನು ನನ್ನ ಎತ್ತರವನ್ನು, ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಕುಳ್ಳತನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, "ಭಾರತೀಯರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎತ್ತರ ನಿನ್ನಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. "ಇಲ್ಲ ಮಹರಾಯಾ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗಿಡ್ಡನೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಎತ್ತರದಿಂದ ಅಷ್ಟೇನು ಸಮಾಧಾನವಾದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ನೀಗ್ರೋಗಳ ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರ ಅಲ್ಲಿನ ಬಿಳಿಯರ ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು (ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಅವರ ಎತ್ತರದಷ್ಟೇ) ಆಗಿರುವುದು. ನನಗೆ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆನಂದವಾಯ್ತು (ಅಲ್ಲಿನ ಎತ್ತರದ ನೀಗ್ರೋಗಳು ಗಿಡ್ಡ-ಕರಿಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಅವರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಕಡಿಮೆ ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೋ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರದವನಾದುದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಸರಿಸಮಾನನೆಂದು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ) ಅವರ ಎತ್ತರವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನೆಂದುಕೊಂಡೆ : "ಎಲಾ, ಈ

ಎತ್ತರದ ಬಿಳಿಯರ ಸೊಕ್ಕು ಈ ಎತ್ತರದ ಕರಿಯರಿಂದ ಎತ್ತರದ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಮುರಿಯಿತಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಸದ್ಯ” ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗಗಳ ‘ಬಿಳಿ-ಕರಿ’ ಮತ್ತು ‘ಎತ್ತರ-ಗಿಡ್ಡ’ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸೆಣಸಾಟಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಷ್ಟು : ನನ್ನ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯರ ನಡುವೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಶಾರೀರಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಇದರ ಮನವರಿಕೆ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ನೀವು ಬಿಳಿಯರ ದೇಶವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಬಿಳಿಯರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿಯೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಕರಿ ಮತ್ತು ಗಿಡ್ಡ ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ-ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಎತ್ತರದ ಬಿಳಿಯನನ್ನು ಆಗೊಮ್ಮೆ-ಈಗೊಮ್ಮೆ ಕಂಡರೆ, ಈ ಮೂಲಭೂತ ಶಾರೀರಿಕ (ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಕಲ್ಪನೆ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಬಿಳಿಜನರ ನಡುವೆ ವಾಸಿಸುವ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಮುನ್ನ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಸರಿಯಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯನೊಬ್ಬನು, ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ, ‘Black Sheep’ ಎಂದು (ಅವನು ಬಿಳಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಆಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ) ಅನಿಸಿದರೆ, ಬಿಳಿಜನರ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾರತೀಯರು, ಕರಿಯರು, ಕರಿಯರಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರಿಗಿಂತ ಕುಳ್ಳರಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ‘black sheep’ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತೇವೆ-ಅವರಲ್ಲಿನ ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ (ಅವರಿಗಿಂತ ನಾವು ಕಡಿಮೆ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ) ‘black sheep’ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನೇ ನಾನು “ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ” ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದುದು. ಆದರೆ ಈ ಭೇದದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಭೇದ-ಭಾವಗಳು ಮೂಲತಃ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ, ಶಾರೀರಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅವು ಇಷ್ಟೊಂದು ದೀರ್ಘ ಕಾಲದವರೆಗೆ, ಇಷ್ಟೊಂದು ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಸಮಾಜ (ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿ ಸಭ್ಯ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಜನಾಂಗ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಿಳಿ ಸಮಾಜ) ದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡದ್ದು. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕರಿಜನರ ನಡುವಣ ಆರ್ಥಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅಂತರಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಸಮಾನತೆಗಳು, ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತರಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚದ ಬಿಳಿಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಬೇರೂರಿಸಿವೆ. ಈ ವಿಷ-ಬೇರುಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನವನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬ ಕರಿಯರು ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯರು ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕರಿಜನರ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರಸಾರಾಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯವೆಂದರೆ, ಪ್ರಪಂಚದ ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕರಿ ಜನರ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಸೈನಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಹೋಗಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆದಾಗಲೇ ಈ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಅಂತಿಮ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

ಆರ್ಸನ್ ಪೊಕ್ರಿಬ್ನಿ

ಸೊವಿಯೆತ್ ‘ಗುಪ್ತ’ ಕಲಾವಿದರ ಮನಸ್ಸಿನ ಪೋಲಿಸ್

ಈ ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲರ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರ : ಮನಸ್ಸಿನ ಪೋಲಿಸ್, ಬರಿಯ ಬಡತನಕ್ಕಿಂತ ಇದು ಉಗ್ರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ. ಈ ನೆರಳು ಅವರೊಡನೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಉಟದ ಮೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಟೆಲಿಫೋನ್ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕದ್ದು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವಾಗ, ಶಿಲ್ಪ ರೂಪಿಸುವಾಗ ಕದದ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಾಲಿನ್‌ನ ಭಯೋತ್ಪಾದಕ ದಿನಗಳಷ್ಟು ಬಹಿರಂಗ ಭೀಕರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅಲ್ಪತೃಪ್ತಿಕೊಡುವಂಥದು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಾಜರಿಯ ಈ ‘ಮನಸ್ಸಿನ ಪೋಲಿಸ್’ ಎದುರಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರೂ ಮತ್ತೆ ಅಳುಕುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕರು ತಲೆಬಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸದ್ದಿಲ್ಲದಂತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಮೂಲಿ ರಷ್ಯ ಪ್ರಜೆಯಂತೆ ಶಿಲಾಮುಖದ ಹಿಂದೆ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದುಮಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸದಾ ‘ಸೆನ್ಸಾರ್’ಗೆ ಹೆದರಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಓರೆಯಾದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳೇ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಕೆಲವರು ತಮಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂದರೆ ಪೋಲೀಸಿನವನನ್ನು ಮನೆಗೇ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅಧಿಕಾರದ ಎದುರು ಶರಣು, ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಯ ಅಂತಸ್ಸಾಕ್ಷಿ, ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಅಪರಾಧ ಮನೋಭಾವ, ಪೋಲಿಸ್ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನಗತ್ಯವಾದ, ಮಿತಿಮೀರಿದ ಭಯ-ಇವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ದುರಂತವೆಂದರೆ ಇಂಥವರು ಭೀತರಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ನೈಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಿಷ್ಠೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ,

ಅಧಿಕೃತ ದಮನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಒಂದು ಕವನ

ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಸನೂರ

ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಈ ಪ್ರಪಂಚ, ಆ ಸೂರ್ಯ, ಈ ಚಂದ್ರ
ಪಿಂಡ, ಅಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸುಡಗಾಡ
ಸಿದ್ದನ ಮಠ.

ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿದ್ದೆ ಕನಸುಕಾಣುತ್ತ ನಾ-ಆದರೆ
ಅವರ ಚಟದಿಂದ, ಹಟದಿಂದ ಬರಬೇಕಾಯ್ತು
ಈ ಮಾರ್ಗಾದಿ ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ನೆರೆದಿದ್ದ ಸಂತೆಯ-
ನಡುವೆ

ಇರಲೆಂದು, ಸುಮ್ಮನೆ ಸುತ್ತಾಡಿ, ನೋಡಿ
ಮಜಾಮಾಡಿ, ಕಡಲೆಪುರಿ ತಿಂದು ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೆ
ಉಪ್ಪುಮಾರುವನಿಂದ ಚಿನ್ನ ಮಾರುವನ ತನಕ
ಎಲ್ಲರೂ 'ನೆಂಟರೇ' ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲಂತೂ
“ಛತ್ ಇದರ ಮನೆ ಹಾಳಾಗಾ' ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಸರೆದು
ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬೊಗಳಿ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು
ಶಬ್ದ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆದಷ್ಟು “ಹಲಕಟ್ಟು' ಬೈದು ಸಿಟ್ಟು ಕಾರಿಕೊಂಡರೂ-
“ಪಾಪ! ಹುಡುಗ ಇನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿಲ್ಲ, ತಲೆಯಮೇಲಿನ
ಮಾಸ ಹಾರಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆ?
ಇವರ ಸಹನಶೀಲತೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೆಂಕಿಹಾಕಾ!
ಇನ್ನು- ಅಪ್ಪ ಗಪ್ಪಿದ್ದೇ ಮಾಡಿದ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಬಂದ
ಪಾಪ, ನಾನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು
ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಜೋಗತನದಿಂದ ಮಾರಿ ಹಾಯಾಗಿ
ಹೋರಿಯಂತೆ ಮರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಾಗ
ನನ್ನಂತೆಯೇ ಏಸೋ ಮಂದಿ, ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ
ಇದೇ ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ-
ಬೇಸತ್ತು, ಬೆಂಡಾಗಿ ಬೇಡವ್ವ ಎಂದು
ಬೇವುಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾ
ಲಿಳಿಸಿ ಕುಳಿತಾಗ
ಸೊಕ್ಕಿದ ಬಿಸಿಲಿನ ಬಲಿತ ಕೋಡುಗಳ ಮೇಲೇ-
ಕುಳಿತು
ಬರಬೇಕೆ ನಿನ್ನ ಸೆರಗಿನ ಗಾಳಿ

ಆಗ ಕಾರಂಜೆ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಹ...ನಿ

ಹನಿ

ಹನಿ ಬಿಚ್ಚಿ ತೋಯಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತೊಯ್ಯಬೇಕೆ!

ಮನಸ್ಸು- ನಿನ್ನ ನೆನಪಿನ ನೀರಿನಿಂದ ಛಂದ

ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ಸೀರಿ ಗಂಟಿಗೆ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ

ಅಂಟಿಕೊಂಡಾಗಂತೂ

“ಭಡಭಡಾ” ಮುಂಬರುವ ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳ

ನನ್ನ ಮನೆ ಬಳ್ಳಿಯ ಬೇರು ಆ ದಿಕ್ಕು ಈ ದಿಕ್ಕೆಂದು

ಹತ್ತು ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ನನ್ನ ಮೈ ಸುತ್ತ-

ಸುತ್ತಬೇಕೆ!

ಆಗ, ಅಯ್ಯೋ ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿ

ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೈಕಾಲು ಬಡೆದಾಗ-ಹತ್ತು ವರುಷಗಳ

ಹಿಂದೆಯೇ ಸತ್ತ ನಮ್ಮಪ್ಪ-ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು,

ನನ್ನ ಗತಿ ನೋಡಿ, ನಕ್ಕು, ಮೇಲಿಂದ

“ದಪ್ಪೆ”ಎಂದು ಹಾರಿ, ತಲೆ ಬುರುಡಿ

ಹೋ.....ಳು.....

ಮಾಡಿಕೊಂಡು-

ರಕ್ತ ಒಂಬಾಗಾಳಿ, ಸಾಯಬೇಕೆ?

ಆಗಂತೂ, ನನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ನೆತ್ತಿಗೆರೆ, ಸತ್ತವನ ಶ್ರಾದ್ಧವೇ

ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಠರಾಯಿಸಿ, ಸಿಗರೇಟು ಹೊತ್ತಿಸಿ

ಜುರೆಂದು ಬಿಗಿದು, ಕಣ್‌ಮುಚ್ಚಿ-

ಕಲ್ಪನೆಯ ರಂಗುರಂಗಿನ ಸೀರಿವುಟ್ಟು ಮೈ ‘ಜುಂಮ್-ಎನಿಸುವ

ರಸತುಂಬಿದ ಹರೆಯ ಹುಡುಗಿಯರ ನಡುವೆ-

ನಿಂತಾಗ

ನನ್ನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ

ಗೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದು

ಹ....ಗು...ರಾ.....ಗಿ... ಎದ್ದು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು

ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಿಟ್ಟಾಗ

ನನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ರಥಸಪ್ತಮಿಯ ಸೂರ್ಯ

ನಕ್ಕು ಬಿಡಬೇಕೆ?

ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ

ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ-ಇತಿಹಾಸ

ಇಂಡಿಯಾದ ಜನ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ-ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಕಾರಣ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಚಿರವಾದ ಕಥಾಕಾಲ್ಪಾನಿಕಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಇತಿಹಾಸ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ತನ್ನ ಸತ್ಯಸಾರವನ್ನು ದೀರ್ಘಬಾಳುವಂಥ ಕಲ್ಲಿನಮೇಲೆ

ಕೊರೆದುಕೊಂಡು, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಧರ್ಮ ಎತ್ತರ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿದ ಹಾಗೂ ಆಕಾಶಕಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು, ಶೂನ್ಯಧ್ಯಾನವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಧ್ಯಾನಚಿಂತನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಶೂನ್ಯಗತವಾದ ಹಾಗೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅವೇ ಕಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಭಾರದಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದವು. ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಈ ಇತಿಹಾಸದ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಧ್ಯಾನಚಿಂತನಗಳ ಆಕಾಶಶೂನ್ಯ; ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವೇ ಶೂನ್ಯಗಳ ಅದ್ಭುತವೂ ಚಿರವೂ ಆದ ಶಿಲಾರೂಪ. ಶಿಲ್ಪ ಸೌಂದರ್ಯ, ಘನಪ್ರತಿಮೆ.

ನಾಯಿ ನೆರಳು ಕಾದಂಬರಿ

ಎಸ್. ನಾಗರಾಜನ್

ವಿಫಲವಾದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಗಳಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿ 'ವಂಶವೃಕ್ಷ'ದ ಕರ್ತೃ ಶ್ರೀಯುತ ಎಸ್. ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪನವರು ಇದೀಗ "ನಾಯಿ ನೆರಳು" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮಗದೊಂದು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಯುತರು ಐದುನೂರು ಪುಟಗಳಷ್ಟಿರುವ 'ವಂಶವೃಕ್ಷ'ವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕೇವಲ ಮುನ್ನೆತ್ತು ದಿವಸಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಇನ್ನೂರ ನಲವತ್ತಯ್ಯು ಪುಟಗಳಿರುವ ಸದ್ಯದ ಕಾದಂಬರಿ ಮೂರು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನೆ. ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೃತಿರಚನೆಯ ಈ ವೇಗ ಒಂದು ನ್ಯೂನತೆಯಲ್ಲ ಅಥವಾ ಆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ವಿವೇಚನಾ ಶೂನ್ಯತೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ರಚಿತವಾದುವು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲ. ಶ್ರೀಯುತ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಅಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ; ಅದೆಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿ. ಅವರಿಗೆ 'ನಾಯಿ ನೆರಳು' ವಿನಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮನೋರಂಜಕ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಿದೆ. ತಿರುಮಲ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ, ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುವ ಕಾಲ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಮಗ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ ಚೀರಿಕೊಂಡ ಅವನ ತಾಯಿ, ಮುಂದೆ ಮೂರು ಎಚ್ಚರಾಗದಂತೆ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆ ಹುಡುಗ, ತನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ತನ್ನ ನೆರವಿಗೊಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನಿದ್ದಾನೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಬೆರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ನಾಯಿ ಅವನ ಎಡೆಬಿಡದ ಏಕೈಕ ಜತೆಗಾರನಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ನಾಯಿ ನೆರಳ ಲ್ಲೆಂಬಂತೆ ಅವನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಲ್ಲವೇನೂ ಅನ್ನಿಸುವಂಥ ಒಂದು ತೆರನ ವಿಚಿತ್ರ ತಾಟಸ್ಥ ಮತ್ತು ಅಲಿಪ್ತತೆಯ ಧೋರಣೆ ಆ ಹುಡುಗನಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದು ದಿನ, ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಯ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ ತಿರುಮಲ ಜೋಯಿಸರಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರವಾಸದ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಡನೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಆದ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಂದ ಆ ಹುಡುಗನ ಕಥೆಯನ್ನರಿತಿದ್ದ ಆ ಮುದುಕ, ಆ ಹುಡುಗನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದು, ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಸತ್ತು ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಗಿನ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಧವಾ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆತ ಪುನರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆದು ಬಂದ ಇಂದ್ರಜಾಲದ ಬಗ್ಗೆ, ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ಆಧುನಿಕ ಯುವಕನಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನಿಗೆ ಸಂಶಯವಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅಜ್ಜ-ಅಜ್ಜಿ, ತಾಯಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ರಕ್ತನಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದೇ ಆತ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ದೈವ, ಪೂಜಾರಿ-ಪಾತ್ರಿಯ ಮೂಲಕ ಆ ಘಟನೆಯ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿದಾಗಲೂ ಆತ ಅದನ್ನು ನಂಬಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಜವೇನೆಂದರೆ, ಹಳ್ಳಿಯ ಪೂಜಾರಿ ನಿಷ್ಕಪಟಿಗಳಾದ ಮುಗ್ಧ ಗ್ರಾಮೀಣರನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೂಡಿದ ಹೂಟವೇ ಹಳ್ಳಿಯ ದೈವ, ಎಂದವನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಾಯಿ, ಪುಟ್ಟ ವಿಧವೆಯೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಸಹಜ ಹಾಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನುವಂತೆ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ; ಆ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿನ ಸಾಕ್ಷಿ ಸೃಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವೇಳೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾಟಸ್ಥ ಮತ್ತು ಅಲಿಪ್ತತೆಯ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಅವನ ಬದುಕಿನತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೋ ಒಂದು ದಿನ ಆತ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳತ್ತ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ಅವಳ ಜತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅದು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ಅವಳು ಬೆದರಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ಜತೆ ಓಡಿಬರುವಂತೆ

ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಮಗ ಇದೀಗ ತಾನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲನಾಗುವ ಸಮಯ ಬಂತೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ವಂಚನೆಯ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಹೂಡಿ, ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ಆತನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೂ ಹೆಂಡತಿಯೂ ತನ್ನ ದೂರನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವನು ಓಡಿಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ, ಅವನಿಗೆ ಏಳು ವರ್ಷದ ಸಶ್ರಮ ಸೆರೆವಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಬಾಲ್ಯದ ಜತೆಗಾರನಾಗಿದ್ದ, ವಂಶದ ಕಡೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿದ್ದ ನಾಯನ್ನು ಪೋಲೀಸರು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ತಂದೆಯರಿಗೆ ನಡೆದದ್ದೇನು ಎಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾದಾಗ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ಆಘಾತದಿಂದ ಅವನ ಮುದಿ ತಾಯಿಯಂತೂ ಸತ್ತೇ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ತಂದೆ ಅವನ ತಪ್ಪು ಸಾಬೀತಾದ್ದರೆ ವಿರುದ್ಧ ಅಹವಾಲು ಮಾಡಲು ತುಂಬ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರೂ ಅವನು ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕರ್ಮವನ್ನವನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು, (ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳು ಅವನ ಕರ್ಮಗಳು; ಅವನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವುಗಳ ನೆರಳು ಅವನನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಬೆಳೆದದ್ದು ಅವುಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ.) ಅವನ ಹೆಂಡತಿ, ಬಹುಶಃ ಔರಸಪುತ್ರನಲ್ಲದವನ ಕೈಯ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ಮಗನು ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಬೇಸರಗೊಂಡು ತನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಗ, ಈಗ ತನಗುಚಿತವಾದಂತೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟರೂ ಕಾಲ ಮೀರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಆತ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಬಂಜೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಲೌಕಿಕವಾದ ನೆರವಿನಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ನೆರವಿನಿಂದಾಗಲೀ ಅವಳ ಬಂಜೆತನವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ತಾಯಿ ಗಂಡು ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಹಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಗಂಡನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಾಗ ಅವನೋ ಅಥವಾ ಅವನನ್ನು ತೀರ ಹೋಲುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬನೋ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅವಳನ್ನೂ ಅವಳ ಮಗನನ್ನೂ ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕೂಡಲೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿದ ಅವಳ ಹಿರಿಯ ಮಗ, ಅವಳನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ವಾಪಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಜತೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮರುಹುಟ್ಟು ಪಡೆದ ತನ್ನ ತಂದೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಗೋ ಅವನಿಂದ ನಂಬಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅವನ ಈ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಅವನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹಾದರಗಿತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಅವಳ ಎರಡನೇ ಮಗನನ್ನು ಹಾದರಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಅವನೊಡನೆ ಹೋಗಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. (ಆ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮರುಹುಟ್ಟು ಪಡೆದು ಬಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಯೇ ಎಂದು) ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇರುವುದೇ ಅವನಿಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಕಟ. ಇದು ಶ್ರೀಯುತ ಭೈರಪ್ಪನವರು ನೆಯ್ದಿರುವ ಗೋಜಲುನೂಲಿನ ಕಥೆಯ ರೂಪರೇಷ ಕಥೆಯು ಮುಂದರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಹಲವು ಉಪಕಥೆಗಳೂ ಅಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳೂ ನಡೆದ ಹಾಗೇ ಏಕೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಷ್ಟೇ ಬಂದಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಖಂಡನ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಪುರೋಹಿತರಾದ ತಿರುಮಲ ಜೋಯಿಸರು ಒಂದು ಕುಂಬಳಕಾಯನ್ನೂ ಒಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಟ್ಟಲ ತುಂಬ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ದಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವು ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇಂಥ ದಾನವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶರೀರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪವಾಡವೆನ್ನುವಂತೆ, ಮುಟ್ಟು ನಿಂತ ಬಹಳ ಕಾಲದ ಬಳಿಕ, ಜೋಯಿಸರ ಹೆಂಡತಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಾಗ, ಹುಟ್ಟಲು ಬಯಸುತ್ತಿರುವುದು ಆ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕರ್ಮವೇ ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ಆ ಮುಖಂಡನಿಗೆ ತೀಳು ಜಾತಿಯ ಸೂಳೆಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದು, ಆ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಸಂಬಂಧದ ಕರ್ಮವೇ; ಜೋಯಿಸರ ಮಗ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳೊಡನೆ ನಿಷಿದ್ಧ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದಾಗ, ಮುಂದಿನ ಅವನ ಸೆರೆವಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಆತನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಶ್ರೀಯುತ ಭೈರಪ್ಪನವರು, ಹಿಂದೂಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ, ಹಿಂದೂ ಜೀವನದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಿನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಅವರ ವಾದಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು. ಶ್ರೀಯುತ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಹೇಳುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾವಿನ ಬಳಿಕ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ದೇಹವು ಆತ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದೆ?

ಪುನರ್ಜನ್ಮವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ? ಅದರ ನಿಯಮಗಳು ಯಾವುವು? ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಈ ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿಗಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇರೆಯಾದ ಹೊಸ ಪ್ರಪಂಚಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕರ ಸತ್ಯಶೋಧನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಸ್ವಾನುಭವನಿದ್ದ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಲಯದಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿವೆ, ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಅರಿವಿಗೂ ಉಳಿದಿರುವುದು ಕೇವಲ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವೆ? ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರಪಂಚಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುಳ್ಳೇ? ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾವುದಾಗಿರಬೇಕು? ಅಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ತಾತ್ವಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಪ್ರಕೃತ ಸಂದರ್ಭ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ ಅರಿವಿನ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಶೋಧನೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನಗಳನ್ನೂ ಆಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ, ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ, ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಲ್ಲದಿರುವ ಸತ್ಯಗಳತ್ತ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಚಾಚದೆ ತನ್ನ ದೃಢವಾದ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ, ಇಂದಿನ ಲೇಖಕರ ಮತ್ತು ಓದುಗರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ, ಒಂದೇ ಜನ್ಮದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಬದುಕನ್ನುಳ್ಳ ಪಾತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಕರ್ಣನೇಕೆ ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಬರುವ ಉತ್ತರ ನಮ್ಮನ್ನು ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿದೆ. ಜಡವಾದದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಕವಿಗಳು ಜೀವಿಸಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲಿಗೆ ಕೂಡ ತನ್ನದೇ ಆದ ಬದುಕಿತ್ತು. ಪರಿಣಾಮತಃ ಕವಿಯಾದವನು ಕೇವಲ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಸ್ತು ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದಲೇ ಓದುಗರ ಭಾವಕೋಶಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಅನುಕೂಲ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಲೇಖಕ ತನ್ನನ್ನು ಈ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದೇನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಲ್ಲ, ನಾವು ತಿಳಿದಂತೆ ಬದುಕಿನಾಚೆಗೆ ಏನಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವಕ್ಕಾಗಲೀ ಸತ್ಯಶೋಧನಾತರ್ಕಕ್ಕಾಗಲೀ ನಿಲುಕದಾದ್ದರಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಓದುಗರು ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಜೀವನದಾಚೆಗಿನದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು, ಮಾನವತಾವಾದ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬದುಕಿನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ, ವಿವರಿಸಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವತಾವಾದ ಮತ್ತು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆರಡೂ ವಾಸ್ತವ-ಕಲೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಮಾನವೀಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವುದೇ ಮಾನವತಾವಾದದ ಗುರಿ. ಅಂದರೆ, ಮಾದರಿಯನ್ನೊದಗಿಸುವವನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ. ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳದ್ದರಿಂದ ಅದು, ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳ ಮಿತಿಯಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೌಲ್ಯ-ವಿವೇಚನೆ ಅದಕ್ಕೆ ವರ್ಜ್ಯ. ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕನ ಮಾನವತಾವಾದ ಮತ್ತು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗೆಗಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮ್ಮತಿ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಗೂಢತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಯತ್ತ ತುಯ್ಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಬೇಕು, ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಯವಾದರೂ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಪಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಡನೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕಾಗಲೀ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ಈ ಜೀವನದ ಮೊದಲು ಏನಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ನಮಗೆ ಬೇಕು.

ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀಯುತ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ, ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನರಿತು ಅದನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಧೀರಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ? ಮೊದಲಾಗಿ ಕಥಾನಾಯಕನಿದ್ದಾನೆ. (ಮೊದಲ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಎರಡನೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲನೆಂದೂ ಕರೆಸಿಕೊಂಡವನು.) ಬ್ರೋನಿಂಗನ ಲ್ಯಾ ಜರಸನ ಹಾಗೆ ಸಾವಿನಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸಾವಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವ ಅಂಥ

ಅನುಭವ, ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮಿತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿದ್ದು. ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್‌ನಲ್ಲಿಯ ಭೂತ, ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ, ಅನಾಧ್ಯನಂತತೆಯ ಗರಿಮೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಬಾರದ್ದೆಂದು ಅನ್ವಯಿಸಿ ತಾನು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಪೇಚಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಃ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್, ಬದುಕಿನ ಅನಂತರದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರವಾಸಿಯೂ ಎಂದೆಂದೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಾರದ ಮೇರೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಆ ರಾಜ್ಯ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೇಳಲು ಯಾವ 'ಕಥೆ'ಯೂ ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ಬ್ರೋನಿಂಗನ ಲ್ಯಾಜರಸ್ ಮತ್ತು ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲರು 'ಆ ರಾಜ್ಯ'ದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು. ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ (ಸಾವು ಹುಟ್ಟಿನ) ಮಧ್ಯಂತರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಲ್ಲವಾದರೂ (ಹಕ್ಲೆ ಯು 'ಟೈಮ್ ಮಸ್ ಹ್ಯಾವ್ ಎ ಸ್ಟಾಪ್' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ), ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಜೀವನವನ್ನು ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಲ್ಯಾ ಜರಸ್ಸನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಹೇಗೂ, ಸಾವಿನ ಅನುಭವ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಬ್ರೋನಿಂಗ್ ತನ್ನ ಲ್ಯಾಜರಸ್ಸನ ಬಗೆಗೆ, "ಈ ಬೆಳೆದ ಮನುಷ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಇದೀಗ ಒಂದು ಮಗುವಿನಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

Indeed the especial marking of the man
Is prone submission to the Heavenly Will
Seeing it, what it is, and why it is.
(Browning: "Epistle of Karshish")

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲ, ಅದೇನು ಅದೇಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ದೈವಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ವಶವಾಗಿವೆ.

(ಬ್ರೋನಿಂಗ್ : ಕಾರ್ಷಿಷನ ಕಾಗದ)

ಬ್ರೋನಿಂಗನ ಮತ್ತು ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಥಾನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನದರಷ್ಟೇ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ ಮತ್ತು ಆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಗ್ರವಾಗಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತದೆ.

ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಾವೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ನಿಯಮಗಳನ್ವಯ, ಜನ್ಮದಿಂದ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕರ್ಮಶೇಷದ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು 'ಪೂರ್ವಜನ್ಮವಾಸನೆ' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಕಥಾನಾಯಕ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನನುಭವಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಡಲೇಬೇಕೆಂದು ತಗಾದೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲನ 'ಎರಡನೆಯ' ತಂದೆ ಅವನನ್ನು, ಅವನ 'ಮೊದಲ' ತಂದೆಯೊಡನೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ತಂದೆ ತನಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿತನಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ತಾನು ಸಿದ್ಧ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ತೆರನ ತರ್ಕದಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಮೊದಲ ತಂದೆ ಅಥವಾ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮಾತ್ರವೇಕೆ, ಯಾವನೇ ತಂದೆ ಅಥವಾ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಿತನಾದವನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಯಾರೇ ಆದರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು.

“ಕಸ್ತಂ ಕೋ'ಹಂ ಕುತ ಆಯಾತಃ

ಕ ಮೇ ಜನನೀ ಕೋ ಮೇ ತಾತಃ....?”

(ನೀನು ಯಾರು? ನಾನು ಯಾರು? ನೀನು ಬಂದದ್ದಲ್ಲಿಂದ? ನಾನು ಬಂದದ್ದಲ್ಲಿಂದ? ನನ್ನ ತಾಯಿ ಯಾರು? ನನ್ನ ತಂದೆ ಯಾರು?)

ನಿಜವಾಗಿ ಸಾವಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿಲ್ಲ. ಸಾವಿನ ಮತ್ತು ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಅರಿವನ್ನುಳ್ಳ ಕಥಾನಾಯಕನನ್ನು ಭೈರಪ್ಪನವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಉದ್ದೇಶ-ನಾವು ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಈ ಬದುಕಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಿತಗೊಳಿಸಿದಾಗ ವಿವರಣಾತೀತವಾಗುವ ಬದುಕಿನ ಗೂಢತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಅರಿವಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಅರಿವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೃಢೀಕರಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಸ್ವೀಕೃತ ತತ್ವ'ದ ಭಯಂಕರ ತೊಡಕನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೋತಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮತತ್ವದ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಕೌಶಲವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮತತ್ವ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ಹಿಂದೂ ನಂಬಿಕೆಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇತ್ತು (ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ) ಮತ್ತು ಬಹುಶಃ ಈಗಲೂ ಇದೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಬಹುಶಃ ಕರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು

ತಿಳಿಸುವುದೊಳ್ಳೆಯದು (ಶುದ್ಧಾದ್ಯಂತದ ಬದಲಾಗಿ, ಎಂದು ಹೇಳೋಣವೆ?), ಆದರೆ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಥಾನಾಯಕ ಪುನರವತರಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗದು. (ನಾವು ಬಯಸುವುದು) ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯ ನಂಬಿಕೆಯೊಡನೆ ವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ-ನಾವೇನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನೊಳಗೊಂಡು ನಾವೇನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂಬ ಅಂತರಂಗದ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ-ಸೃಷ್ಟಿ. ಈ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳು ನಾವು ತಿಳಿದಿರುವ ಈಗಿನ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿನ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಕಾಲದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಮಿತವಾದದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಭೈರಪ್ಪನವರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ ಇದನ್ನೊಂದು ಸಾಧನೀಯ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಕೂಡಲೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಈ ಮೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೂಲಗಳ ಅರಿವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿನ ಆವಿಷ್ಕಾರದಂತಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಾಧಾರಣ ಸಹಯೋಗವೆಂಬಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅರಿವಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ನೇರವಾಗಿ ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯದೆ ಅಡ್ಡಗಲವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬ್ಲೇಕ್ ಅನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ :

To see a world in a grain of sand
And Heaven in a wild flower;
Hold infinity in the palm of your hand
And eternity in an hour.

ಮರಳ ಕಣವೊಂದರಲಿ ಜಗವ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ
ಕಾಡುಹೂ ಒಂದರಲಿ ಸ್ವರ್ಗ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ;
ಅನಂತತೆಯನಂಗಯ್ಯಲಿ ನೀನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ
ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯತೆಯ ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್ ಇಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ, ಆತನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೇಲೆ ನೆರಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಲೋಚನೆಯೂ ಅತನ ಅನಂತವಿಧಿಯತ್ತಣ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಮುತ್ತುವೆಯಲ್ಲದೆ; ಆ ಸತ್ಯದ ಅರಿವು, ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್‌ನಿಗೆ ಘನವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ನಾಟಕ, ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಾಂದ್ರಾನುಭವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

The fierce dispute,
Betwixt damnation and impassioned clay
Must I buron through.

ಈ ಉಗ್ರ ವಾಗ್ಯುಧ್ಧ :
ಅಧೋಗತಿಗೂ ಭಾವೋದ್ರಿಕ್ತ ಮೃತ್ತಿಕೆಗೂ ನಡುವೆ
ನಾ ಸುತ್ತುತ್ತ ನಾಗಬೇಕು.

ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್ ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದದ್ದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರೂ ಅಂದರೆ, ಕಲೆಯ ನಿಜವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗೂ ಕಲ್ಪಿತವಾದದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಹಿನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆರನ ಗೂಢಸಂವೇದನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರಾದರೂ, ಸೂಚನೆ ಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿದ ಕೆಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂವಾದದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ನಂಬಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಮುಖವಾದ, ಮಾಯೆಯ ಬಗೆಗಿನ ನಂಬಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಿನ್ನುಡಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಿರುವುದು

5

ಮಹತ್ವದ ಅಂಶ. ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ಯುಗಗಳು ಬದುಕಿನ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವೆಂದು ಅವರು ಆಲೋಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯ, ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಪರಮ ಸತ್ಯವೆಂದರಿತುಕೊಂಡಿರುವ ಸಂತರಿಗಲ್ಲದೆ, ಹಿಂದುವೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾಯೆ ಎಂಬುದು ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ಅರಿವಿಗೆ ನಿಲುಕದ್ದೆಂಬ ತಥ್ಯವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತರುವುದರಿಂದಲೇ ಬದುಕಿನ ಗೂಢತೆಯ ಸಂವೇದನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಾರ್ಗ, ಅದರ

ಮೂಲಾಧಾರವನ್ನು (ಉಪಪತ್ತಿಯನ್ನು) ನಾನು ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ, ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯ ದಯೆಯಿಂದ ನಾವದನ್ನು ಮೀರಿ ಮಾಯೆಯೆಂದು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ, ಅವುಗಳೊಡನೆ ಶಾಂತಿಯುತ ಸಹಚಾಲ್ವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಮ್ಮನ್ನು ಸಮರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲುದ್ದೇಶಿತವಾಗಿದೆ. ತಾವು ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳ ಹಾಗೂ ಘಟನೆಗಳ ಒಗಟು (ಸಮಸ್ಯೆ) ಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೆ, ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಓದುಗರು, ಎರಡಕ್ಕೇರದನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ನಾಲ್ಕೆಂದು, ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದಷ್ಟನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಭೈರಪ್ಪನವರಿಗಿರುವಂತಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಜೋಯಿಸರು ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಟ್ಟಲ ತುಂಬ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಕುಂಬಳ ಕಾಯನ್ನೂ ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯು ಶನಿಗೆ ಪವಿತ್ರವೆಂದೂ, ಕಬ್ಬಿಣವು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯು ಆತ್ಮದೂರವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದೆಂದೂ (ಈ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ ಮದ್ರಾಸಿನ ಪ್ರೊ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿ) ಬಲ್ಲ ಓದುಗರು ಕೂಡಲೇ ಆ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕೇವಲ ಕಲೆಗೆ ಹೊರತಾದ ಓದುಗರ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವಂತೆ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನೊದಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಅದು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ, ಕೇವಲ ಸಂಕೇತಗಳೆಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಕೇತಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದೋ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿ ವಾಸ್ತವವಾದ ವಿವಾದಾಸ್ಪದ ಸಂಗತಿ. ಅದರಂತೆ ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್ ಡಂಕನ್ನನ್ನು ಕೊಂದ ಬಳಿಕ ಡಂಕನ್ನ ಕುದುರೆಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಿಂದವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮನುಷ್ಯರೇನೇ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರನ್ನುಳಿದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಸಮಕಾಲೀನರು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್ ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯದ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕತೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕುದುರೆಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಿನ್ನುವುದು ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವಾದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಅದನ್ನೊಪ್ಪುತ್ತೇವೆ; ಏಕೆಂದರೆ, ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಾಟಕಕಾರರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗೊಳಿಸಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಲಿಯರ್ ನಾಟಕದ ಬಿರುಗಾಳಿಯೂ ಹಾಗೇ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿದೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಾನ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೂ, ಮಗುವಿನ ಹುಟ್ಟಿಗೂ ಅಂಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕೂಡಲೇ ಅರಿವಾಗಬಲ್ಲ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ನಂಬಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರು, (ಪರಂಪರೆಯ) ಸ್ವಾಮ್ಯ ತಪ್ಪಿದ ಹಿಂದುಗಳಂತೆ ಕೋಪಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ದುಃಖದಿಂದ ನಮ್ಮತ್ತ ತಲೆದೂಗುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನಾನು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿರುವುದೇಕೆಂದರೆ ಅವರು, ಇಂದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಢವಾದ ಕಳಕಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವ ಚಿಂತನಶೀಲ ಬರಹಗಾರರು ಎಂಬುದು. ಕೃತಿರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಯುತರು ಸಾಧಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂಲೋದ್ದೇಶ ಘನವಾದದ್ದು; ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೇನಾದರೂ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ಅವರ ಕೃತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿರುವ ಗೌರವದ ಸೂಚನೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

[Indian Writing Today ತ್ರೈಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖನದ ಅನುವಾದ. ಆನುವಾದಕ : ರಾಮದಾಸ] .

ಯುಜಿನ್ ಐನೆಸ್ಕೊ

ರಂಗಭೂಮಿ

ರಂಗಭೂಮಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೊಂದು ಕ್ರೀಡಾ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೇ ಮಾದರಿ: ಅದು ಕೇವಲ ಸಂಘರ್ಷ, ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಟಗರು ಕಾಳಗ, ಪಕ್ಷಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳ ನಿಷ್ಕಾರಣ ಉದ್ರಿಕ್ತ ಹೋರಾಟ.

ಮುಚ್ಚಿದ ಕಿಟಕಿ

ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಗೋಡೆಯಲ್ಲೊಂದು
ಕಿಟಕಿಯಿರುವುದೆ ನನಗೆ ಮೊದಲು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.
ಬಳಿಕ ಕಂಡದ್ದು : ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿದ ಕಟ್ಟು,
ಒಡೆದ ಗಾಜಿನ ಮೇಲೆ ವರ್ಷಾಂತರದ ದೂಳು.

ನಾನು ಈ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಆ ಕಿಟಕಿ
ಮುಚ್ಚಿತ್ತು... ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನೆರೆಯವನು
ಏನೆಂದ ಗೊತ್ತೆ?-"ಈ ಮನೆಯ ಕಟ್ಟಿಸಿದವನೆ
ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿಂದೆ; ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯವ, ದೃಢಕಾಯ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತವನು ಒಂದು ದಿನ ಕುಳಿತಲ್ಲೆ
ಸತ್ತ ಸಮ್ಮನೆ; ಕೆಟ್ಟ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲವನು
ಸತ್ತದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಜೀವ ಹೋದದ್ದೇನೇ
ಆ ಕಿಟಕಿಯಿಂದೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ತಂತಿ ತಲಪಿದ್ದೆ ತಡ, ಅಳಿಯ ಹದ್ದಿನ ಹಾಗೆ
ಆಕಾಶದಿಂದಿಳಿದ, ಬಂಜೆ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ;
ತಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅತ್ತ, ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ,
ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ;

ಸತ್ತ ಕೋಣೆಯ ಒಂಟಿ ಕಿಟಕಿಯನ್ನೆದುರಿಸಿದ;
(ಆನೆ ತೀರದೆ ಸತ್ತ ಮುದುಕ ಬರುವನು ಮತ್ತೆ
ಆ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಈ ಮನೆಗೆಂದು ವಾಹಕರು
ಸುಡುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದ);

ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಮೆತ್ತಿ, ಮೊಳೆಹೊಡೆದು, ಒದ್ದು
ಅಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಗುಡುಗುತ್ತ ಉರಿಗೆ ನಡೆದೆ;
ಸತ್ತಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇತ್ತು;
ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲೂ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆರೆದಿತ್ತು.

ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಈ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದೆ?
ನಿನ್ನ ಗ್ರಹಚಾರ! ನಿನ್ನಿಷ್ಟ. ಹೋಗಲಿ ಕಡೆಗೆ
ಇಷ್ಟಾದರೂ ಮಾಡು : ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದವರು
ಆ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೋ."

ಹೆಂಡತಿಯ ಗಂಟಲಿಗೆ ಹೆದರಿ ನಡೆಯುವ ಇವನ
ಹೇಳಿಕೆಗೆ ನಗೆ ಬಂತು. ಈ ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ
ಆ ಕಿವಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟೆ. ಅನುಮಾನ ಬಂದದ್ದು
ಇವನ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊರತು, ಸತ್ತವನ ಮೇಲಲ್ಲ.

ಸತ್ತವನು ಮತ್ತೆ ಬಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ:
ಈಗಲೇ ನಾವು ಹನ್ನೊಂದು, ತೊಟ್ಟಿಲು ಸೇರಿ.
ಸತ್ತವನು ಬರುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಬಂದರೆ ಕೂಡ,
ಕಿಟಕಿಯಿಂದಿಳಿದು ಬರುವಷ್ಟು ಸಣ್ಣವನಲ್ಲ.

ಇದು ಮನೆಯೇ ಹೊರತು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲ. ನಿತ್ಯವೂ
ನಾನು ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ದುಡಿದು ತಂದರೆ ತಾನೆ
ಇವಳು ಅಟ್ಟಿಕ್ಕುವುದು?-ನಮ್ಮ ಓಡಾಟಕ್ಕೆ
ಒಂದು ಬಾಗಿಲು ಸಾಕು. ಬೇಡ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಿಟಕಿ.

ಸಾಲದೆಂದರೆ, ಬೇರೆ ಕಿಟಕಿಗಳು ಇವೆಯಲ್ಲ,
ತೆರೆಯಬಹುದಲ್ಲ-ಗುಬ್ಬಿಗಳ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ
ಬೀದಿಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ, ಋತುಗಳುಪಚಾರಕ್ಕೆ,
ಬಾಗಿಲರಿಯ ದ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ!

ನಮಗೆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದೆ ಸಾಲದು,
ಕಿಟಕಿಯಿಂದಲು ಬೇರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬರಬೇಕು!-
ಇಲ್ಲೊಂದು ತತ್ತವಡಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು.
ಮುಚ್ಚಿದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಸುವುದೀಗಲೂ

ನೆರೆಯವನ ಹೆಂಡತಿಯ ತಡೆಯಿರದ ಗಂಟಲು.
ಮುಚ್ಚಿದ ಕಿಟಕಿಯನ್ನೆ ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ;
ಯಾರು ಮುಚ್ಚಿದರು ಏಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ.
ಈಗ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಯಾವುದೆ ಸಮಾಧಾನ.

ಇಲ್ಲುಂಟು ಅಗೆವ ಬುದ್ಧಿಗನಂತ ಅವಕಾಶ;
ಹೊಳೆದದ್ದೆ ತಾರೆ, ಉಳಿದದ್ದು ಆಕಾಶ.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ

ವಚನಗಳು

ಎನ್ನೊಡಲಾದರೆ ಎನ್ನಿಚ್ಚೆಯಲ್ಲಿರದೆ
ನಿನ್ನೊಡಲಾದರೆ ನಿನ್ನಿಚ್ಚೆಯಲ್ಲಿರದೆ
ಅದು ಎನ್ನೊಡಲೂ ಅಲ್ಲ ನಿನ್ನೊಡಲೂ ಅಲ್ಲ

ಅದು ನೀ ಮಾಡಿದ

ಜಗದ ಬಿನ್ನಾಣದೊಡಲು ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ

ಎಣ್ಣೆಯಿದ್ದು ಎಳ್ಳು ನೆನೆಯದ ಭೇದವ

ಕಿಚ್ಚಿದ್ದು ಕಲ್ಲು ಸಿಡಿಯದ ಭೇದವ

ಕಾಮವಿದು ಕನ್ನೆಯ(ದ)ನನುಭವಿಸದ ಭೇದವ

ಪರವಿದ್ದು ಪ್ರಾಣನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹರಿಯದ ಭೇದವ

ನರರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೈ ರಾಮನಾಥ

ಪ್ರತಿ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಎಚ್. ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿ

ಒಂದು ಪ್ರತಿ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

“ಸಾಕ್ಷಿ”ಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ‘ಗುರು, ಲಘು, ಅಕ್ಷರ’ ಎಂಬ ನನ್ನ ಲೇಖನವೊಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ “ಸಾಕ್ಷಿ”ಯ ಏಳನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳರ ‘ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ’ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಐತಾಳರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ‘ಶ್ರೀ ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರ ಲೇಖನ ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕವಾಗಿದೆ....’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮಾರು ಏಳು ಪುಟಗಳಷ್ಟಿರುವ ನನ್ನ ಲೇಖನ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಪುಟಗಳಷ್ಟಿರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದೆ. ಇದು ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನೇನೋ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ನನ್ನ ಲೇಖನಕ್ಕೂ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತಗುಲಿದಂತಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಾಧುವಾದವುಗಳು; ಕೆಲವು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಾಧುವಲ್ಲದವುಗಳು. ಸಾಧುವಾದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಬಾಧಕವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಾಧುವಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಯಾರ ಲೇಖನಕ್ಕೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ! ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮೂರನೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ‘ವೈಯಾಕರಣರು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಂಜನದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕಾಲದ ಬೆಲೆ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯ ಎಂಬ ವೈಯಾಕರಣ ಮಾತನ್ನು ‘ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿರ್ಧಾರ. ಈ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ವೈಯಾಕರಣರು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸರಿಯೇ ತಪ್ಪೇ ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸುವ ಬದಲು, ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಅವರ ಮೂಲ ನಿರ್ಧಾರವೇ ತಪ್ಪು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ

ನನ್ನ

ಕೆಲಸ

ತೀರಿದಂತೆ.

“ ‘ಮಾತ್ರೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದು ಉಚಿತವಾಗಲಿಲ್ಲವೇನೋ’ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ನನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೂ ಆ ಸಂದೇಹ ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಅವರಂತೆ ‘ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾರಣ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ‘ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ವ್ಯಂಜನಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದು’ ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ (ಈ ಮಾತು ವೈಯಾಕರಣದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದು ಅಪ್ರಸ್ತುತ) ಅವರ ವಾದ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನೊಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 1 ಆದರೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯೋಣ. ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ವ್ಯಂಜನಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದು ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ, ವ್ಯಂಜನಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಕಾಲ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಹೇಗೆ

ಹೊರಪಡುತ್ತದೆಯೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂದು ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ, ಅಕ್ಷರಗಳ ಭಾಗವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಕಾಲ ಬೇಕೇಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧವಲ್ಲವೇ? ಯಾವ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಲಿ-ಸದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಕೆಲಸ-ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಾಲ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಒಪ್ಪಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ತಾರ್ಕಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರದ ಒಂದು ಮಾತು ಅವರಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿರ್ಧಾರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಉಹೇಗಳು ಹಬ್ಬಿವೆ.

1 ಸ್ವರ ವ್ಯಂಜನಗಳ ನಿವೇಚನೆಗೆ ಇದೇ ಲೇಖಕನ 'ಆಲೋಕ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. (ಪು. ೧೦೭-೧೦೮).

ವೈಯಾಕರಣರ 'ಮಾತ್ರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ 'ಮಾತ್ರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವುಳ್ಳವುಗಳು ಎಂಬುದು ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರಿಗೆ ಹಾಗೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ವೈಯಾಕರಣರು ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಅವರೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವೈಯಾಕರಣರ ಮಾತು ಸರಿಯೇ ತಪ್ಪೇ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ. ವೈಯಾಕರಣರ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದರೆ ಕ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರದ ಬೆಲೆ ಒಂದೂವರೆ ಮಾತ್ರೆಯೇ.1 ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮಾತನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಒಂದೇ ಮಾತ್ರ. ಇವರಿಬ್ಬರ 'ಮಾತ್ರ'ಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೇಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು? ನನ್ನ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದಂದಿನಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೇನಾದರೂ ದೊರೆತೀತೆ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಿ ನಿರಾಶನಾದೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವರ ಲೇಖನದಿಂದ ಉತ್ತರ ಬಯಸಿ ನಿರಾಶನಾದುದು ನನ್ನ ತಪ್ಪಷ್ಟೇ ಹೊರತು, ಅವರ ಲೇಖನದಲ್ಲ.

ಸಮಸ್ಯೆಯಿದು : ಸಂವೃತಾಕ್ಷರಗಳೂ (closed syllables) ದೀರ್ಘಸ್ವರಯುಕ್ತ ವಿವೃತಾಕ್ಷರಗಳೂ (open syllables) ಗುರುವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನೇನೋ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಯುಕ್ತವಾದ ಸಂವೃತಾಕ್ಷರದ ಅಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಕ್ಕಿರುವ ಬೆಲೆ, ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಯುಕ್ತವಾದ ಸಂವೃತಾಕ್ಷರದ ಆದಿವ್ಯಂಜನಕ್ಕಿರುವ ಬೆಲೆ, ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಯುಕ್ತವಾದ ವಿವೃತಾಕ್ಷರದ ಆದಿವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಏಕಿಲ್ಲ?

ಕ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ಅಕ್ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡೋಣ. ವೈಯಾಕರಣರ ಪ್ರಕಾರ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಬೆಲೆ ಒಂದೂವರೆ ಮಾತ್ರೆಯಷ್ಟೇ, ಆದರೆ ಕ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರ ಲಘು; ಅಕ್ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರ ಗುರು. ಈ ಎರಡು

1. " 'ಕ' ಎಂಬುದು ಒಂದೂವರೆ ಮಾತ್ರೆಯೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. 'ಕಾರ್ತ್ವ್ಯ' ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯುಳ್ಳು. ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ಮಾತ್ರೆಯುಳ್ಳು ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಿದ್ದು ನಾ ಕಾಣೆ. ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವೈಚಿತ್ರಗಳು" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು. ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯೆಂದುಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದರೆ "ಕ" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದೂವರೆ ಮಾತ್ರೆಯೆಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಂಕಗಣಿತವನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ 'ಕಾರ್ತ್ವ್ಯ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಐದೂವರೆ ಮಾತ್ರೆಯುಳ್ಳು. ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವಾಗ ಸ್ವಂತ ವೈಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು?

6
ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಸ್ವರ, ಒಂದೇ ವ್ಯಂಜನ. ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಲಘು, ಮತ್ತೊಂದು ಗುರು-ಇದು ಹೇಗೆ? ಒಂದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನ ಸ್ವರದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರದಲ್ಲಿದೆ. ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಪರವಾಗಿರುವಾಗ ವ್ಯಂಜನದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬೇಕಾದೀತೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೂ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಉಪಕರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಳೆದು ನೋಡಬಹುದು. ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಇದು: ಉಪಕರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೊರಕುವ ಫಲಿತಾಂಶ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅದು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರಕುವುದು ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಓದಿಸಿದಾಗಲೇ.

ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ನಡೆದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು : ಕ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅಕ್ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾಲ ಒಂದೇ ಆಗಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ; ಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಕ್ ಎಂಬುದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಅಕ್ಷರವು

ಲಘುವೋ ಗುರುವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು, ಅದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ, ಅದು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಒಂದು ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಕಾಲಾವಕಾಶಕ್ಕೂ, ಅದು ನಮ್ಮ ಕಿವಿಯ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ 'ಕಾಲಾವಕಾಶ ಭ್ರಮೆ'ಗೂ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಒಂದು ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೂ, ಅದು ನಮ್ಮ ಕಿವಿಯ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ 'ಕಾಲಾವಕಾಶಭ್ರಮೆ'ಗೂ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವುಂಟು. 1

ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಕಾಲಾವಕಾಶಗಳು-ಒಂದು ಭೌತಿಕ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾನಸಿಕ ಉಂಟು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳು ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವಾಗ ವ್ಯಂಜನ-ಸ್ವರ ಎಂಬ ರಚನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ; ಸ್ವರ-ವ್ಯಂಜನ ಎಂಬ

1 ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರದ 'ಮಾತ್ರೈ' ಈ ಎರಡನೆಯ ರೀತಿಯ ಕಾಲಾವಕಾಶಕ್ಕೂ, ಸ್ವನನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಥವಾ ವೈಯಾಕರಣರ 'ಮಾತ್ರೈ' ಮೊದಲನೆಯ ರೀತಿಯ ಕಾಲಾವಕಾಶಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದೇ?

ರಚನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಅನಂತರ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ-ವ್ಯಂಜನ ಎಂಬ ರಚನೆಯ ಅಕ್ಷರವೇ ಇಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳುಂಟು; ಆದರೆ ವ್ಯಂಜನ-ಸ್ವರ ಎಂಬ ರಚನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ವ್ಯಂಜನ-ಸ್ವರ ಎಂಬ ರಚನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳು 'ಸಹಜ'ವೆಂದೂ, ಸ್ವರ-ವ್ಯಂಜನ ಎಂಬ ರಚನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳು 'ಅಸಹಜ'ವೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಲೇಖನವು 'ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳ ಉದ್ದೇಶ.

ಜೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಶಿಕ್ಷಣ-ತಂತ್ರ

ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ತಂತ್ರವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹೊಗಳುವಂಥದಾಗಿದೆ. ತಂತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೊಗಳುತ್ತ ನಾವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ತಜ್ಞರನ್ನೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತ ನಾವು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇವೆ. ಗಣಿತಜ್ಞರನ್ನು ಸೇತುನಿರ್ಮಾಪಕರನ್ನು ಆಕಾಶವಿಜಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಂದವಾಗಿ ಅರಿಯಬಲ್ಲರೆ? ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ತಜ್ಞ ಬದುಕನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲನೆ?~ ಅವನು ತನ್ನ ತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಹೊರ ನಿಂತಾಗ ಮಾತ್ರಸಾಧ್ಯ. ಬದುಕನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದೆ, ಯೋಚನೆ ಹಾಗೂ ಆಸೆಗಳ ಕವಲುದಾರಿಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಲ್ಲ ಸ್ಫೋಟವೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಶಕ್ತಿ, ದಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರುಣೆಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ. ಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಬೀಜವಾಗುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಬಹು ತ್ವರಿತವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದರೆ ಬದುಕನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಂಥ ಅರಿವು ಮಾತ್ರವೇ ಜೀವನದ ನಿತ್ಯವೃದ್ಧಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲದು. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ಆಂತರ್ಯದ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕವಾದ ಸಂಘರ್ಷಣೆ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲಾರದು.

ಕಾಮ

ಕೆ. ನಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

ಏನು ಹೇಳಲಿ ಹೆಣ್ಣೆ
ವೈಚಾರಿಕ ಅಭಿಚಾರವನ್ನೋ ವ್ಯಭಿಚಾರವನ್ನೂ
ನಿಮ್ಮ ತೆರೆ ನನ್ನ ಪರೆ ಎಲ್ಲ ಹರಿದು ತೆಗೆದೊಗೆದದ್ದೊ ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ
ಕೊರೆದು ಕರಗಿದ್ದೊ ಹಾಸಿಗೆಯೊಳಗೆ ಶಿಲಾಬಾಲೆ ಎಲೆಲೆ
ನಿನ್ನ ಘನ ನನ್ನ ಉಸಿರಿನ ಮೇಲೆ
ಕುಳಿತು ಕೂಗಲಾರದೆ ಕೂಗಿದೆ ಇದೋ
ಎರಡು ಜೀವಗಳ ಭಗ್ನಸ್ವರದ ವಿಷಾದ
ನಿಷಾಧ ಮಾ ನಿಷಾಧ

ಇದೀಗ ನೆನಪು ಅಲೈಹಾಲ್
ಕಾಮದ ಬುರುಗು ನೊರೆ ನೊರೆ ಕಿನಾರೆಯುದ್ದ
ಬೊಗ್ಗಿಸಿಕೊ ನಿನ್ನ ಪಾಲು ಬಾ
ಕುಡೀ ಕುಣಿದಾಡು ಈ ಖಾರ ಹಿಡೀ
ಮಿಡಿಯುವ ಒಳನಾಡಿ ಚಾಚು ಬರುವಷ್ಟು ಬರಲಿ ಹೊರ
ರಾಚು ಈ ಬಯಕೆ ಈ ವಾಕರಿಕೆ
ಸೆಕೆ ಆರುವ ಮೊದಲು ಕಾಲು ಕುಸಿಯುವ ಮೊದಲು ಬಾ
ತಿರುಗೋಣ ಕಷ್ಟ ಮುಸುಕು ನೃತ್ಯ
ಸೂತಕ ಪ್ರೇತಗಳು ಖಾಲಿ ಅಲೆಯುವ ಎಲೆಗಳು
ನಿರರ್ಥಕ ಎನ್ನಬೇಡ ಹೆಣ್ಣೆ
ಮಗ್ಗಿಗೆ ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲ
ನಿನ್ನ ಏರುತಗ್ಗಿಗೆ ಇಲ್ಲ
ರಹಸ್ಯ ಎಂದು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೊಂಡ ಗುಂಗು
ಎಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಶೂನ್ಯ ಬಿಚ್ಚುವ ತನಕ ರಿಂಗು ರಿಂಗು
ಶಬ್ದ ಗಳೊಡನೆ ಕಸರತ್ತು ಬೇಡ
ನಿರರ್ಥಕವೂ ಒಂದು ಧರ ಅರ್ಥ ಹೌದಾ
ಈ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಬಾಗು ಈ ಮೈ ಮೂಸಿನೋಡು
ಕಂಕುಳೆಡೆ ಹೊಕ್ಕುಳೆಡೆ ಎಡೆ ಎಡೆ

ಯಾಕೇ ಎಂಬಂತೆ ಮೈ ಮಾಡಬೇಡ
ಯಾಕೆ ಎಂಬುದೊಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪಿಂಡ
ಹೆತ್ತರೆ ಅದು ಶಿಖಂಡಿ ಪ್ರಸವ ಕೋಡಂಗಿ
ಬೆನ್ನು ಹುರಿ ತಟ್ಟಿದರೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ
ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಹಾಸ್ಯಭಂಗಿ
ಈ ಗೊಟ್ಟಿ ನೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಗೋಟುವಾದ್ಯಕ್ಕೆ
ಯಾವ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನೂ ತೂಗು ಹಾಕದಿರು
ನಮ್ಮ ಗುಪ್ತ ಮೈಲಿಗೆ ಪಿಡುಗು ಸಾರದಿರು

ಓ ನನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಸೂಳೆ
ಇದು ಅನುವಂಶಿಕತೆ ಕಣೇ
ಅಂಬೆ ಶಿಖಂಡಿಯರ ವ್ಯಥೆ
ತೊನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಒಳಗೇ ಮುದುಡಿ ಮುಳ್ಳಾಗಿ ಮೂಡಿ
ತುರಿಕೆ ತೀಡಿ ಟಳ್ಳನೆ ಒಡೆದು ಸೊನ್ನೆ ಹೋದರೂ
ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ವ್ಯರ್ಥ ಹೋರಾಡುವ ಹುಣ್ಣು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ
ಪಾಂಡು ಭೂಪಾಲನ ಕಥೆ ಕೇಳಿ ಗೊತ್ತೆ
ಶಾಪದ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತ ಪಾಪವ್ರತರು
ಬೆಂಕಿ ಪೊಟ್ಟಣದ ಮಕ್ಕಳು ಕಣೇ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ
ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ನಂದುವುದನ್ನು ಕಂಡೆವು
ನನ್ನ ನೆರಳುಗಳ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ

ಕೂಗಬೇಡವೇ ದುಃಸ್ವಪ್ನವೆಂದು ಇದ್ದೀತು
ಸ್ವಪ್ನವೂ ಒಂದು ಧರ ವಾಸ್ತವತೆ ಹೌದಾ
ನಿನ್ನ ಬೆವರಿಗೂ ಉಂಟಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಪರಿಮಳ
ಮತ್ತೆ ಹೆದರಬೇಡ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಪ್ರಸವ
ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು ಕುಡಿ
ಈ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತ ಬಾ
ತಿರುಗು ಮುರುಗು

ಸ್ಯಾಮುಯೆಲ್ ಬೆಕೆಟ್

ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

“WAITING FOR GODOT” ನಾಟಕದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಸ್ಯಾಮುಯೆಲ್ ಬೆಕೆಟ್ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಾನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರನೆಂದೂ, ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾಗಿ, ಖುಷಿಗಾಗಿ ತಾನು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಜಾಯ್ಸ್ ಮತ್ತು ಏಟ್ಸರಂತೆ ಬೆಕೆಟ್ ಐರ್ಟೆಂಡಿನವ; ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ಪಂಥವನ್ನು ತುಳಿದ ಅವರಂತೆಯೇ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾದದ್ದನ್ನು ಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವ; ಹೊಸದನ್ನು, ಕಷ್ಟವಾದದ್ದನ್ನು ಭಾಷೆ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನುಷ್ಯ ನೋಡಲು ಅಂಜುವ ಜೀವನಾನುಭವದ ಮೂಲರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು, ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಲೇಖಕ. ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ನಿಜದರ್ಶನ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಅವನ ನಿತ್ರಾಣ, ದೈನ್ಯ, ನಿಷ್ಕಹಾಯಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ಇವನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದು MOLLOY, MALONE DIES., KRAPP’S LAST TAPE ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ನಾಯಕರೂ ಒಂದೋ ವೃದ್ಧರು ಅಥವಾ ನಿರ್ಬಲರಾದ ತಪ್ಪರು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಯೌವನದ ಹುರುಪಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ನಿಜವಾದ ಪಾಡು ಅವನ ದುರ್ದಶೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬೆಕೆಟ್ ಭಾವಿಸುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಬೆಕೆಟ್ ಬಾದಲೇರ್ ಎಲಿಯಟ್ಸರಂತೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಲೇಖಕ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರಜನ್ಯವಾದ ಆದರ್ಶವಾದವನ್ನೂ ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಇವನು ಅನುಮಾನದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಬೆಕೆಟ್ಟಿನ ಹುಡುಕಾಟ ಮಾತೃಭೂಮಿ, ಮಾತೃ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ತನಕವೂ ಹೋಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ತೀರ ನಯವಾಗಿ, ಅಮೂರ್ತವಾಗಿ ಸತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಯುದ್ಧೋತ್ತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನು ಕಲಿತ ಭಾಷೆಯಾದ ಫ್ರೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಬೆಕೆಟ್. ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಲೋಕವನ್ನು ಬೆತ್ತಲೆಗೊಳಿಸಿ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಇವನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯ ಮೋಹಕವಾದ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಫ್ರೆಂಚಿನ ಮೂಲಕ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಬರೆದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ಅವನೇ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬೆಕೆಟ್ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ನವ್ಯ ಲೇಖಕನಾದರೂ ಯೂರೋಪ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪಡೆದವನು. ಇಟಲಿಯ ಪುರಾತನ ಡಾಂಟೆ, ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಅಧುನಿಕ ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಐರ್ಲೆಂಡಿನ ಕಟುವಾದ ಮಾತಿನ ಸ್ವಿಫ್ಟ್, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡಿದ ಲೀಲಾಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸ್ವರ್ಡ್, ಯೂರೋಪಿನ ತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು-ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಬೆಕೆಟ್ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಜಾಯ್ನನ ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಬೆಕೆಟ್, ೧೦೦ ದಶಕದ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಪರಂಪರೆಯ ಕೊನೆಯ ಬರಹಗಾರ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಜಾಯ್ನನಂತೆಯೇ ಯಾವ ತಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೂ ಬದ್ಧನಾಗದೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಸಾಹಿತಿ ಇವನು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದು; ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕಸುಬು ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುವ ಚಿಂತನೆ-ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಬೆಕೆಟ್.

ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಬೆಕೆಟ್ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಇವು : ಕಲೆ ಟೆಲಿಪಸಿಸಿನ ಈಟಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಟೆಲಿಪಸಿಸಿನ ಈಟಿ ತಿವಿದು ಗಾಯಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಗಾಯದ ನಿಧಾನ ಕೂಡ. ವಾಸ್ತವ ಮಾರ್ಗದ ಕಲೆ ಅನುಭವದ ನಿರ್ಜೀವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿತು; ಆದರೆ ವಕ್ರಮಾರ್ಗದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕಲೆ ಜೀವಂತ ಸತ್ಯವನ್ನು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ೧೯೩೯ರಲ್ಲಿ ಇವನು ಸಹಿ ಹಾಕಿದ ಒಂದು

ಮ್ಯುನಿಫೆಸ್ಟೊಕಲೆಯ ದರ್ಶನ ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧವೆಂದೂ, ಬದುಕಿನ ಬಹಿರಂಗ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಅಂತರಂಗ ಹೆಚ್ಚು

ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದದ್ದೆಂದೂ, ಕಲೆ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಉಕ್ಕಿ ಬರತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡಿ ಬಿಡಬಲ್ಲ, ಅನುಭವದ ಜಡ್ಡನ್ನು ಉತ್ತಬಲ್ಲ ಸುರಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಕಲೆ ಬೆಕೆಟ್ಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಯಿತು.

ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಜಾರಿ ಮತ್ತು ಆಂಟೋನಿನ್ ಆರ್ಮೊ ಅವರ ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಬೆಕೆಟ್ಗೆ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾದುವು. ಅಂದರೆ ಅಸಂಗತ ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ರೂಪುರೇಷೆಗಳು ಈ ಇಬ್ಬರು ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆರ್ಮೊ ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ THE THEATRE AND TTS DOUBLE ಎನ್ನುವ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ.

ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕಲೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕ ಇದು.

ಆರ್ಮೊನ ಒಟ್ಟು ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು : ಅಸಂಗತವಾದದ್ದು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ; ಜಾಡಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಹೊಸದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಪರಿಚಿತ ಸತ್ಯಗಳು ನಮಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ದೈವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲಭೂತ ತಾತ್ವಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತದೆ.

ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲು ಆಕ್ಟೋ ಹಿಂಸೆಯ ಚಿತ್ರಣ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಿಂಸೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬೆಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಹೊಯ್ದಾಟದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಕ್ರೌರ್ಯ ದ್ವೇಷರಹಿತವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು; ಅನುಭಾವಿಯ ಕಾಮುಕತೆಯಂತೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು.

ಆಕ್ಟೋ ರಂಗಭೂಮಿ ತನ್ನದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡಬಲ್ಲ ಜೀವಂತ ಸ್ಥಳವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಟಕಕಾರ ಅದರ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಬೂರ್ಶ್ವಾ ವರ್ಗದ ಮನರಂಜನೆಗೆಂದು ಇರುವ ರಂಗಭೂಮಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಅಂಜಿ ಸವೆದೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ರಂಗಭೂಮಿಯಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ರಂಗಭೂಮಿ ಕೂಡ ನಯನಾಜೂಕುಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಲ್ಲಿ ದಾರ್ಶನಿಕ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕು; ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾವಿನ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಲ್ಲಿ ಭಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದರ ಮುಖಾಂತರ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ರಂಗಭೂಮಿ 'ಕ್ಯೂರ'ವಾಗ ಬೇಕು : ಅಂದರೆ, ಇಂತಹ ಒಳಗುದಿಯನ್ನು ತಳಮಳವನ್ನು

ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಅಬ್ಬರ್ಡ್ ನಾಟಕಕಾರರು ಅಲ್ಪವಾದ ಹಾಸ್ಯ ಅಥವಾ ಮೆಲೋಡ್ರಾಮಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತಣಿಸುವ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ನಗುವೆಂದರೆ ಅರಾಜಕ, ನಿರಂಕುಶ ನಗು. ಭಯದಿಂದ ಹಿಂದೆಗೆಯದ ಜೀವಂತ ರಂಗಭೂಮಿ ಹೀಗೆ ಅರಾಜಕ ಋಷಿಯಿಂದ ನಕ್ಕು ನಗಿಸಿ ನಿಜವಾದ ಟ್ರಾಜಿಕ್ ಅನುಭವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರೋನ ಈ ತತ್ವಗಳು ಜೀನೆ, ಅಯನೆಸ್ಕೊ, ಅಡಮೊವ್, ಬೆಕೆಟ್ಟರ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಮಾಡಿವೆ. ಆರೋನಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ಬ್ರೌನ್ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ದೇಶಕ ಬೆಕೆಟ್ಟನ WAITING FOR GODOT ಅನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತಂದ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಬೆಕೆಟ್ಟನ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ಸಾಕು. WAITING FOR GODOT ನಾಟಕ ನಡೆಯುವುದು ರಸ್ತೆಯೊಂದರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ; ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ENDGAME ನಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಒಂದು ಖಾಲಿ ಕೋಣೆ, ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಗಳು ಮತ್ತು ಹ್ಯಾಮ್ ಕೂರುವ ಕುರ್ಚಿ. KRAPP'S LAST TAPE ನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಣ್ಣಾದ ಮುದುಕ ತನ್ನ ಯೌವನದ ಕಾಲದ ಟೀಪನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಟೇಪ್ ರಿಕಾರ್ಡರಿನ ಎದುರು ಕೂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಭೂಮಿ ನೈಜತೆಯ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಬೆಕೆಟ್ಟಿಗೆ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಣಕಾಟ, ಗೇಲಿ, ಇದು ರಂಗಭೂಮಿ, ಇವರು ಪಾತ್ರಧಾರರು ಎಂಬುದನ್ನು ಬೆಕೆಟ್ ಮರೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ; ಬೆಕೆಟ್ ನಾಟಕದ ನಟರೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ಲಿನ್ WAITING FOR GODOT ನಾಟಕವನ್ನು ಮೊದಲು ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣ : ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ರಂಗಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯ

7

ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಐದು ಜನ ಗಂಡು ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಬ್ಲಿನ್‌ನಿಗೆ ಮೊದಲು ಈ ನಾಟಕದ ಆಳವಾದ ಯಾವ ಅರ್ಥಗಳೂ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಆದರೆ ಬ್ಲಿನ್ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬೆಕೆಟ್ ನಾಟಕವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ. ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ಎಸ್ಟ್ರೆಗನ್ ಮತ್ತು ಲಾಡಿಮೀರರು ಅಲೆಮಾರಿ ಬೇವರ್ಸಿಗಳೆಂಬುದು ಬಿನ್ ಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆ.

WAITING FOR GODOT ಕಥೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ನಾಟಕ. ಘಟನೆಯಿಂದ ಘಟನೆಗೆ ಭಾವನೆಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಶಿಖರಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಲ್ಪ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ನಾಟಕದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ ಬೇಸರಿಕೆ; ಮನುಷ್ಯನ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಅಸ್ವಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿ. ತೆರೆಯನ್ನೊಡನೆ ಕಾಣುವುದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರಸ್ತೆ, ಎಲೆಯಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಮರ, ಬೂಟನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಕಳಚಲು ಒದ್ದಾಡುತ್ತ ಏದುಸಿರು ಬಿಡುವ ಒಬ್ಬ ಬೇವರ್ಸಿ. ದಾಪು ಕಾಲು ಹಾಕುತ್ತ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬೇವರ್ಸಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಲಾರದ ಗೋಳು. ಬಿಟ್ಟುಹೋದನೆಂದು ತಿಳಿದ ಸಂಗಾತಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಂತೋಷ. ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಾಯಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹೋಗುವ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇರುವ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ, ಕಾಯುವ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ, ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತ, ಪಾಪಿಗಳ ಉದ್ಧಾರ, ಕ್ಯಾರೆಟ್ಟು, ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ರಾಕ್ಷಿತೋಟ, ಯೌವನ, ಮುಪ್ಪು, ಷಂಡತನ-ಮಾತು ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೇಸರಿಕೆಯ ರಗಳೆಯಾಗಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆತುರ ಹೊಗೆಯಾಡುವ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯಾಗಿ ಸಂಗೀತದ ಪಲ್ಲವಿಯಂತೆ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಈಗ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆಮೇಲೆ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದು ನಿಜ, ಯಾವುದು ಸುಳ್ಳು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಾರದಂತೆ ಮಾತು ಗಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಗೋಜಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ತಾವು ಗೋಡೋಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗೋಡೋ ಯಾರು, ಅವನಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಕಾದಿರಬೇಕು, ಯಾವತ್ತು ಕಾದಿರಬೇಕು-ಎಲ್ಲವೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ನಿರರ್ಗಳವಾದ ಮಾತು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ತಮಾಷೆಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಘಟನೆಗಳ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತೀವ್ರವಾದ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ಬೇಸರಿಕೆ, ಬಳಲಿಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅಡ್ಡಾಡಿದೆಯಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಗ್ಗ ಬಿಗಿದಿದೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ, ಭಾರವಾದ ಬ್ಯಾಗು, ಮಡಿಸುವ ಒಂದು ಸ್ಕೂಲಿದೆ. ಇವನು ಮಧ್ಯದ ರಂಗಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಗ್ಗದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದವನೊಬ್ಬ-ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಾಟಿ ಹಿಡಿದವ-ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಚಾಟಿ ಒಡಿದಿರುವಂತೆ ಐರಿಷ್ ಜಮೀನುದಾರರ

ಅಪರಾವತಾರದಂತಿರುವ ದರ್ಪವಂತ. ಹೆಸರು ಪೋಸೊ. ಇವನ ಮಾತು, ನಡೆ, ನುಡಿ ಎಲ್ಲವೂ ಗತ್ತಿನದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲಕ್ಕಿ-ಪೋಸೋನ ಗುಲಾಮ. ಎಸ್ಟ್ರಗನ್ ಮತ್ತು ಲಾಡಿಮಿರ್ ಗೋಡೋಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಬೇವರ್ಸಿಗಳು-ಪೋಸೋನೇ ಗೋಡೋ ಇರಬಹುದೆ ಎಂದು ಕಾತರರಾಗಿ ಈ ಯಜಮಾನ ಗುಲಾಮರ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಕಿ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಪೋಸೋನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಕಿಯ ವರ್ತನೆ ಒಂದು ಅರ್ಥಹೀನ ಪ್ಯಾಂಟೊಮೈಮ್. ಸ್ಥೂಲನ ಮೇಲೆ ಆರಾಮಾಗಿ ಕೂತು ಪೋಸೋ ರಾವಿನಿಂದ ಕೋಳಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಕಿಗೆ ಎಲುಬಿನ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ. ಎಸ್ಟ್ರಗನ್ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಆಸೆಯಿಂದ ಚೀಪುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಕಿಯ ಕತ್ತಿನ ಸುತ್ತ ಹಗ್ಗದಿಂದಾಗಿ ವ್ರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಬೇವರ್ಸಿಗಳು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಲಕ್ಕಿ ಒಬ್ಬ ಬೇವರ್ಸಿಗೆ ಭೇಟಿರನೆ ಬಿಗಿಯುತ್ತಾನೆ. “ಏ ಹಂದಿ ಚಿಂತಿಸು” ಎಂದು ಯಜಮಾನ ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಲಕ್ಕಿ ಮಾತಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ನಿರರ್ಗಳ ದೀರ್ಘ ಭಾಷಣ ಬರೀ ಜಾರ್ಗನ್ನುಗಳ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರ. ಅದರ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಸಂದೇಶ ಮನುಷ್ಯನ ನಾಗರಿಕತೆ ಅವನತಿಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂದು ಪೋಸೊ ಮತ್ತು ಲಕ್ಕಿ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗೋಡೋನ ವಿಷಯವನ್ನು ಹುಡುಗನೂ ಎತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹುಡುಗ ಯಾರು, ಅವನು ತರುವ ವಾರ್ತೆಯೇನು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲೆ ಬೆಳಕು ಆರಿ, ಕತ್ತಲಾಗಿ, ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಬೇವರ್ಸಿ ‘ಹೋಗೋಣವೇ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ “ಆಗಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತೆರೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದರೆ ಮರದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಿದ ನಾಲ್ಕೈದು ಎಲೆಗಳು ಮಾತ್ರ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರುವುದು ಮರ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇದ್ದು. ಇಬ್ಬರು ಬೇವರ್ಸಿಗಳು ಮತ್ತದೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಪೋಸೊ ಮತ್ತು ಲಕ್ಕಿಯರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು ಯಾವುದೋ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಘಟನೆಯೆಂಬಂತೆ ಅವರು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇರುವ ವಿಚಾರ, ಹೋಗುವ ವಿಚಾರ, ಸಾಯುವ ವಿಚಾರ, ಗೋಚೋಗಾಗಿ ಕಾಯುವ ವಿಚಾರ ಮತ್ತೆ ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಪೋಸೋ ಮತ್ತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ದರ್ಪವಾಗಲಿ ಗತ್ತಾಗಲಿ ಪೋಸೊನಲ್ಲಿ ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಈಗ ಕುರುಡ; ಲಕ್ಕಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ಪಥ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಹುಡುಗ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬೇವರ್ಸಿಗಳು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಗೋಡೋನ ಮಾಹಿತಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನಿಗೆ ಗಡ್ಡವಿದೆಯೇ? ಅವನ ಬಣ್ಣವೇನು? ಒಳ್ಳೆಯ ಯಜಮಾನನೆ? -ಇತ್ಯಾದಿ. ಹುಡುಗ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲನೇ ಅಂಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ಈಗಲೂ ಒಬ್ಬ ಬೇವರ್ಸಿ “ಹೋಗೋಣವೇ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ “ಆಗಲಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತೆರೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ನಾಟಕ ಗಹನವಾಗಿಯೇ ಕೊನೆಗೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿವರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಸರಳವಾಗಿಬಿಡುವ ಒಗಟಿನಂತಲ್ಲ ಈ ನಾಟಕ. ತನ್ನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲು ಹಚ್ಚುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಕೆವಿಗೇ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಹೊಸದಾಗಿರುವ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಜಡ್ಡಾದ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸಿ ಎಚ್ಚರಿಸುವ, ಕಾಡುವ ಸತ್ಯ ಇದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಘಟನೆಗಳು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಈಗ ದರ್ಪದಿಂದಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಕುರುಡಾಗುವ ಪೋಸೊ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೋಸೊ ಸೊರಗಿದ ಗುಲಾಮನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಯಾದ ಸೋತ ಯಜಮಾನನಾದರೆ, ಲಕ್ಕಿ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಯ ದ್ರಾಪಿತನವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಇರಲಾರ. ENDGAME ನಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಮ್ ಮತ್ತು ಕ್ಲೋವರ್ ಸಂಬಂಧ ಈ ಬಗೆಯಿದೆ. ಹ್ಯಾಮ್ ನಿಲ್ಲಲಾರ, ಕೊವ್ ಕೂರಲಾರ. ಎಸ್ಟ್ರಗನ್ ಮತ್ತು ಲಾಡಿ ಮೀರರು ಕೂಡ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಿಸುವ, ಪ್ರೀತಿಸುವ, ಆದರೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರದ ಬಂಧಿತರು. ಒಬ್ಬ ತೋರ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಪುರ; ಒಬ್ಬ ಆಸೆಬುರುಕ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನವ; ಒಬ್ಬನ ಕಾಲು ನಾರುತ್ತದೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಬಾಯಿ ನಾರುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಬಫೂನು ತಾನು ನಗದೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ನಗಿಸಲೆಂದು ಮಾಡುವಂತಹ ನಟನೆಗಳು ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಲಾರೆಲ್ ಮತ್ತು ಹಾರ್ಡಿಯರಂತೆ ಹ್ಯಾಟುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಬೂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಲು ಒದ್ದಾಡುವುದು; ಪ್ಯಾಂಟ್ ಜಾರಿ ಬೀಳುವುದು; ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಿಡ್ಡೆ ಹೋಗುವುದು; ಥಟ್ಟನೆ ಎಚ್ಚರವಾಗುವುದು; ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಗಲಿಸಿ ನಡೆಯುವುದು; ಮೂತ್ರಶಂಕೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಸರದಿಂದ ಓಡುವುದು; ಈಗ ಜಗಳವಾಡುವುದು, ಮತ್ತೆ ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಿಡುವುದು; ಮುತ್ತಿಟ್ಟೊಡನೆ ಬಾಯಿವಾಸನೆಯಿಂದ ಹೇಸಿ ದೂರ ಸರಿಯುವುದು; ಹ್ಯಾಟಿನಿಂದ ಕೀಟವನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುವುದು- ಹೀಗೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಒಗ್ಗಿಹೋದದ್ದರ ಹಿಂದಿರುವ ಅಸಂಬಂಧತೆಯ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾರಿ ಕ್ರೌರ್ಯ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ದರ್ಪ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಫೋಸೋ ಲಕ್ಮಿಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ; ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಬಂದ ಬೇವರ್ಸಿ ಎಸ್ಪೆಗನ್ ಅನ್ನು ಗುಲಾಮ ಲಕ್ಮಿ ಧಳಿಸುತ್ತಾನೆ; ಬೇವರ್ಸಿ ಎಸ್ಪೆಗನ್ ಲಕ್ಮಿಯನ್ನು ಒದೆಯುತ್ತಾನೆ; ತುರುಡನಾದ ಫೋಸೋನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲೆಂದು ಲಾಡಿಮೀರ್ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಬಫೂನರಿಯಂತೆಯೇ ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಹಾಲಿನ ಮಾತಿನ ಚಕಮಕಿಯನ್ನೂ, ಕಾಮೆಡಿಗೆ ಮೂಲ ಆಕರವಾದ ಮೂಕಾಭಿನಯವನ್ನೂ ಬೆಕೆಟ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬಾಯಿತುಂಬ ಹರಟುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ-ಮಾತು -ಮೌನ ಬೆರೆತ ಈ ಹಾಸ್ಯ ಕರುಣ ಮಿಶ್ರಿತ ವಕ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪಾಡನ್ನು ಸಂಕೇಶಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಬೆಕೆಟ್ಟಿನದು ನಿಷ್ಕಮಣದ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದ, ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಪಂಚ. ENDGAME ನ ಹ್ಯಾಮ್ ಸಾಯಲಾರ, ಕ್ಲೂವ್ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರ. ಗೋಡೋ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಸ್ವಸಂತ್ಯಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಭ್ರಾಂತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೆಕೆಟ್ ವಿಷಾದದಿಂದ ನಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೇಮ ಅವನಿಗೆ ಒಂಟಿತನ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ದೂಷಣೆಯ ಮರುಭೂಮಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ನಗುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ, ನೋವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಬರಹಗಾರ ಬೆಕೆಟ್. ಸಿನಿಕನ ಸಂತ್ಯಪ್ತ ನಗುವಲ್ಲ ಬೆಕೆಟ್‌ನದು. ಬದುಕು ಅಸಂಬಂಧವೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಈ ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ಮೀರಲು ಮಾಡುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಬೆಕೆಟ್ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳಂತೆಯೇ ಇವನೂ ಅಸ್ವಸ್ಥವಾದ ಸಂವೇದನೆಯ ಬರಹಗಾರ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ನಮಗೆ. ಪ್ರವಾದಿಯ ನಿಶ್ಚಿತ ಧೋರಣೆ-ದಾಟಿಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಉಧಾರವಾದಿಯ ಸಂದೇಹ ಕಾತರಗಳಿಂದ ಬರೆಯುವ ಇವನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಪ್ತವಾಕ್ಯದ ಸಹೃದಯತೆ ಅಡಗಿದೆ. ಕಾಲದ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕನಸು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತ, ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಕೆಲವೇ ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಕಲೆಯ ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದ ಬೆಕೆಟ್ ಅಧುನಿಕ ಕಲಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಾಹಸಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

[ಕೃಪೆ : ಆಕಾಶವಾಣಿ, ಬೆಂಗಳೂರು]

ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ

ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿ

ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್-ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ನನ್ನ ಸಹೃದಯ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜನರ ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರ ಮುಖದ ತುಂಬಾ ವೃಶ್ಚಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮೂಡಿದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕವನಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಇವುಗಳನ್ನು 'ಹರಟೆ' ಎಂದೇಕೆ ಕರೆಯಬಾರದು? ಎಂದು ಅಂದರು. ಅವರ ಈ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ವಿಷಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಮಾನುಜನರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ರಾಮಾನುಜನರ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಬಂದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ (ಇದರಲ್ಲಿ 'ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ'ವೂ ಬಂತು) ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯದು ಎನ್ನುವುದೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸಶ್ವದ ಬಗ್ಗೆ, ಗುಣದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಾಚನಕ್ರಮವೇ ಕಾರಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. "...every author, as far as he is great, and at the same time ORIGINAL, has had the task of CREATING the taste by which he is to be enjoyed: so has it been, so will it continue to be" ಎಂದ ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥನ ಈ ಮಾತನ್ನು ರಾಮಾನುಜನರ ಕಾವ್ಯವನ್ನೋದುವಾಗ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು, ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನ ನಮೂನೆಯ ವಾಚನಕ್ರಮಗಳನ್ನು

ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಪದ್ಯದಂತೆಯೇ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ, ಛಂದೋಬದ್ಧವಾಗಿ ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಪದ್ಯವನ್ನೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಓದಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಗ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ: ಒಂದು ಹಾಡುವ ಪದ್ಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತಾಡುವ ಅಥವಾ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಪದ್ಯ. 'ಹಾಡುವ ಪದ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಶಬ್ದಗಳ "ಕೇವಲ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇಂಥಲ್ಲಿ 'ನಾದ'ವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯ ವ್ಯಂಜಕತೆಯನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಾಡುವ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗಿಸದ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಮಾತಾಡುವ ಧಾಟಿ, ಧ್ವನಿಯ ಎರಿಳಿತಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಕವಿ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಈ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಭೂ,

ಪರಾಕು ಪಂಪನ್ನೊತ್ತಿಯೊತ್ತಿ ನಡ ಬಗ್ಗಿರುವ ಬೊಗಳುಸನ್ನಿಯ ಹೊಗಳುಭಟ್ಟ ಖಂಡಿತಾ ಅಲ್ಲ,

ಇಲ್ಲಿ ಪಂಪು, ಸನ್ನಿ, ಭಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕವಿ ತನ್ನ ಧಾಷ್ಟ್ಯದ ಅಹಮಿಕೆಯನ್ನೂ, ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆಯೇ "ಒತ್ತಿಯೊತ್ತಿ", 'ಖಂಡಿತಾ ಅಲ್ಲ' ಇವುಗಳ ಮುಖಾಂತರವೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾನು ನೀವು ಸರ್ವಥಾ ಮಾತಾಡಲಾರೆವು. ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಶಬ್ದದಿಂದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಭಾಷೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಇದೆ. ಈ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಛಂದೋಬದ್ಧ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ಮಾತಿನ 'ಧಾಟಿ'ಗಿಂತ 'ನಾದ'ವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನನ್ನು 'ನಾದಲೋಲ'ನೆಂದು ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕರೆದದ್ದು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೇ ರೀತಿಯದಕ್ಕೆ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು :

ಇದೆಲ್ಲ ಯಾಕೋ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು

ಮಾತು

ಈಗ ತಲೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಕೂದಲಿನ ಜತೆಗೇ

ಬಿತ್ತು,

ನೋಡಿ

ನರೆ ಇಲ್ಲದ ನೆರಳು.

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಯ ಒತ್ತಡವೇ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. "ಯಾಕೋ...." ಈಗ....' 'ನೋಡಿ...?' ಇಂಥ ಆಡುಮಾತಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕವಿ ತನ್ನ ಬಗೆಗೇ ಇರುವ ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಅರ್ಥ ಯಾವದೊಂದು ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಶಬ್ದ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. 'ಪರಾಕು ಪಂಪು', 'ಬೊಗಳುಸನ್ನಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಧೋರಣೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಕವಿಗಳು ಭಾಷೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ.

ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತು. ನಾನು ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಕವಿಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನ ಎಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ಭಿನ್ನತೆಯೇ ಆಯಾ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದುವ ನಮ್ಮ ರೀತಿಯನ್ನು, ಅವುಗಳ ಬಗೆಗಿನ ನಮ್ಮ approach ನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಇಷ್ಟೆ : ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ತರಬಾರದು-ಎಂದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಂತರ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದೂ, ಒಟ್ಟು ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧಾರದ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದೂ ಇರಬಹುದು, ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ.

ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ-ರಾಮಾನುಜನರ ಪದ್ಯವನ್ನು ಮಾತಾಡಿದಂತೆಯೇ ಓದಬೇಕು -ಹಾಡಬಾರದು. ರಾಮಾನುಜನ್ ಒಬ್ಬರೇ ಈ

ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂದಲ್ಲ. ಪಂಪ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬೇಂದ್ರೆ, ಅಡಿಗರವರೆಗೂ ಈ ಕಾವ್ಯ ಹರಿದುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಮಾತಾಡುವ ಮತ್ತು ಹಾಡುವ ಪದ್ಯವೆರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಯೇ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಓದಿದರೂ ಪದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ಭಾಷಣದ, ಮಂತ್ರದ ಧಾಟಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ನೀವು ಕುಳಿತು ಸಹಜ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನರನ್ನು ಓದಿದರೇ ಅವರ ಪದ್ಯದ ಸವಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಅಥವಾ ಹರಟೆಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳ.

ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ಇಬ್ಬರು ಬೇಕಾಗುತ್ತಾರೆ : ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವವನೊಬ್ಬ, ಹೊಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವವನೊಬ್ಬ. ಹರಟೆಯ ವಿಷಯವು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿಯೂ, ಹಗುರಾಗಿಯೂ, ನಮ್ಮ-ನಿಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಿಗುವಂಥದೂ ಇರಬೇಕು. ಗೀತೆ ಅಥವಾ ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಬಗ್ಗೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಬೇಕಾದರೆ ಭಾಷಣ ಬಾರಿಸಬಹುದು. ರಾಮಾನುಜನರ ಒಂದೊಂದು ಕವನವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ತುಣುಕು ಹರಟೆಯೆಂದು ಓದಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಹರವಾಗುತ್ತ, ಅರ್ಥ ವಿಸ್ತಾರ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ ಎನ್ನುವ ಕವನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು :

ಹೀಗೇ ಒಬ್ಬ ಮುದಿತಾತ ಮುಂಜಾನೆ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಬಿಸಿಲು ಕಾಸುತಿದ್ದಾಗ ಗೊಟಕ್ ಅಂದ. ಅದು ಹೇಗೆ ಅಂದರೆ:
ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ.

ನೆರಮನೆಯ ಚಿಕ್ಕ ತಾತನ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಬಾಗಿಲ
ಬಿಸಿಲ

ಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕರೆದಾಗ
ಅಲ್ಲೇ ಮೂಲೆಯ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲೇ ಲೇವಾದೇವಿ ಲೆಕ್ಕ ಮುಗಿಸಿ
ಕೂತಿದ್ದ ನೆರಮನೆಯ ಚಿಕ್ಕತಾತ, ಮಾಗಿ
ರಾತ್ರಿಯ ಛಳಿ ಥಣ್ಣೆಗೆ ಕೊರೆದಾಗ
ಎಷ್ಟೋ ವರುಷದ ಸುಡುಗಾಡು ಲೆಕ್ಕ
ಫಕ್ಕನೆ ಸುಲಭವಾಯಿತು.

“ಸುಡುಗಾಡು ಲೆಕ್ಕ”ವೆಂದ ಕೂಡಲೇ ಕಿವಿ ನಿಮಿರುತ್ತದೆ ಏನಿರಬಹುದು? ಎಂದು.

ಆದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ, ಕಥೆ interesting ಇದೆ. ಮುಂದೆ?

ಬೆಳಗಿನ ಕೋಳಿ

ಯ ಬಿಂಕಕ್ಕೆ ಬಿಸಿ ತಾಗಿ

8

ಅದರ ಬುಗ್ಗೆ ಬುಗ್ಗೆಯ ಕೊರಲ ಸೆಲೆ ಒಡೆದು

ಹಗಲನ್ನು ಕ್ಕಿಸಿದಾಗ ಬಿಸಿಲ ಕೊಕ್ಕೊಕ್ಕೋ ಕೋಡಿ

ನೆಲವೆಲ್ಲ ಹರಿದಾಗ

ಆ ನೀರಿನ ಏರುಬೆಟ್ಟದ ಹಸಿರು ಬಿಳಿ ನೀಲಿ ಪುಷ್ಪರಾಗ

ದ ಬೆಳಕು ಮುಖವೆ ಕಾಣದ ಗಾಜಾಗಿ

ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿತು.

ರಾಮಾನುಜನ್ ತಾವು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ಯಾರಾ ಸಾಕ್ಷಿ. ತಾತ ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಸಿಲಿನ ಸಪ್ತವರ್ಣದ ವೈಭವ “ಏಕವರ್ಣದ ವರ್ಣನೀಯ ಶಾಂತಿ”ಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಸಿ ಮತ್ತು ತಂಪುಗಳ contrast ಕೂಡ.

ಟೆಲಿಫೋನು ಬಾರಿಸಿತು.

ಕೋಳಿಮರಿ ಪುಕ್ಕ ಒದರಿ ನುಚ್ಚಿನ ನಡುವೆ ಅಕ್ಕಿ ಮಣಿ

ಆರಿಸಿತು.

ಟೆಲಿಫೋನು ಮತ್ತೆ ಭಾರಿಸಿತು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳಿಲ್ಲ.

ಗಂಟೆಗಂಟೆಗು ಗಂಟೆ

ಈ ಅನಿಮಿಷ ದೇವನ ಮುಂದೆ ದಿನವೆಲ್ಲ

ಬಾರಿಸಿತು. ಸ್ನೇಹದ ಗಂಟೆ.

ಲಂಗೋಟ ಸ್ನೇಹಿತರ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಗಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಗಂಟೆ.

ಉಡಿದಾರವಿಲ್ಲದ ಗಂಟೆ.

ತಪ್ಪು ನಂಬರು.

ಕೆಪ್ಪ ಹುಂಬರು.

ಆಸೆಯ ದೂರದ ನೆಂಟರು

.....

.....

.....ಹಿಮಾಲಯ

ನಿದ್ರೆಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು

ಅಲ್ಲೇ ಕೂತಿದ್ದ.

ಈಗ ಸಂಶಯ ಸರಳವಾಯಿತು. 'ತಾತ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು. ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೇ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಸೆಟೆದ ಈ 'ಅನಿಮಿಷ ದೇವನ' ಎಷ್ಟೋ ವರುಷದ ಸುಡಗಾಡು ಲೆಕ್ಕ' ಹೀಗೆ 'ಫಕ್ಕನೆ ಸುಲಭವಾಯಿತು'. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಿವಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಬರೇ 'ಹೂಂ' ಗುಟ್ಟಿದರೆ ಸಾಲದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ತಪ್ಪು ನಂಬರು" ಮೊದಲಿನ ಪ್ಯಾರಾದೊಂದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ wrong number' ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಏಕೆಂದರೆ ತಾತನಿಗೆ ಈಗ ಬಂದ ಟೆಲಿಫೋನು ಆತನಿಗಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ಪ್ಯಾರಾದೊಂದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ : 'ಆಸೆಯ ದೂರದ ನೆಂಟರು' ಇತ್ಯಾದಿ ತಾತನ ಬಾಲ್ಯದ ಬಳಕೆಯವರೆಲ್ಲ ಅವನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಆತನ ಬೆನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲರು; ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಅವರು ಇನ್ನೂ ನಂಬಲೊಲ್ಲರು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ಈ ಸಾಲು ಸರಿಗೂಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ appearance ಮತ್ತು realityಗಳ ನಡುವಿರುವ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯೂ ಹೌದು. ಪದ್ಯದ ಮುಂದಿನ ಪ್ಯಾರಾ ಈ ಮಾತನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ವೈರೈದ ಕಂಚುಕಾಯಿಸಿ ದೇಹದಚ್ಚಿ

ನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗು, ಕಾಲುಗುರು ಕೈಬೆರಳು ಮೂಗು ತುದಿ

ಹಣೆ ಹುಬ್ಬು ಬಾದಾಮಿ ಕ್ರಾಸಿನ ಪಾತಿ

ಎಲ್ಲ ಹೊಯ್ದಿಟ್ಟ ಹಾಗೆಯೆ

ಅಲ್ಲೆ ಕುಡಿದ ಕಂಚಲ್ಲಾಡದೆಯೆ

ಕಿಟಕಿ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಮಿರುಗುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದ.

ಮಗಳ ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿ

ನ ಮಗಳು ಹಿಂದಿಂದ ಓಡೋಡಿ ಬಂದು

ತಾತನ ಕೈಹಾವ ತಂಪನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಚೀರಿದಾಗ

ಲು ಕೂಡ ಛೇ ಮೂದೇವಿ!

ಎಂದು ಬೆಚ್ಚದೆಯೆ

ಅವರಿವರು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿ ಮುಚ್ಚುವವರೆಗು

ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ ಮುಚ್ಚದೆಯೆ

ಅಲ್ಲೇ

ಕೂತಿದ್ದ.

ತಾತ ಜೀವಂತ ಇದ್ದಾಗ ಏನು ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತೋ ಅದೆಲ್ಲ ಈಗ ಅವನ ಸಾವಿನೆದುರು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರದ ಭಯಾನಕತೆಗೆ ಪದ್ಯದ ನಾಟಕದ ಧಾಟಿಯ ಕಾರಣ-ಅರ್ಥದ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವೂ ಜೀವಂತದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ್ದರ ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಅವರಿವರು ಬಂದು ಸತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಮುಟ್ಟಿ ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾತನ ಸಾವು ಜೀವಂತವಾಗಿತ್ತು! ಅಥವಾ ಜೀವನ, ಮರಣಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವ (ambivalent) ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ.

ಕವನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗಿದಿದ್ದರೂ ಏನೂ ಹಾನಿ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ : ನಾನು ನೀವು ಈಗ ಕೂತಿಲ್ಲವೆ? -ಹಾಗೆ

ಎಂದು ಓದಿದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಹೊಂಟುತ್ವ ಕತೆ ಕೇಳುತ್ತ ಕೂತ ನಮಗೆ ಸಟಕ್ಕನೆ ಪೃಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಗಿ ಎದ್ದು ಕೂಡುತ್ತೇವೆ! ಕತೆ ಕೇಳುವಾಗಿದ್ದ (ಸಾವಿನಂತಹ) ನನ್ನ ತನ್ಮಯತೆಗೂ ತಾತನ ಜೀವಂತವೆನಿಸುವಂತಹ ಸಾವಿನ ಪೋಷಿಗೂ ಬಹಳ ಫರಕು ಇಲ್ಲ. ತಾತನ ಸಾವಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನ್ಮೃತಾವಸ್ಥೆಯೂ ಅಕಲ್ಪಿತವೇ! ಈ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆದಾಗ ತಾತ ಪಟಕ್ಕನೆ ಹೋದ ಒಬ್ಬ ಮುದಿಯನಾಗದೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಕವನವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿದರೆ ಕತೆಯ ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಹೋದ ಕೆಲವು ಧ್ವನಿ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೇ ರಾಮಾನುಜನ್ ಯಾವ ಕವನವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸಲ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕಠಿಣವಿದೆಯೆಂದಲ್ಲ (ಹಾಗೆ ಇದೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿದರೂ), ಸಂಕೀರ್ಣವಿದೆಯೆಂದು.

ಈ ಕವನವನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಮಾತು ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು; ಕವನದ ತನ್ಮಯದ ಧಾಟಿ. ಓದುಗರನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಕವಿ ತನ್ನೊಳಗೆ involve ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ವಸ್ತು'ವನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ, "ಓದುಗ+ಕವಿ"ಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಇಡುವ ರೀತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗೆಗಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯ.

ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಪರದೆಯಿರುವುದು ತೆರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತೆರೆದ ಕೂಡಲೇ ಓದುಗ ಮತ್ತು ಕವಿ ವಸ್ತುವಿನ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಓದುಗನನ್ನು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಒಗೆದು ತಾನು ದೂರ ನಿಂತು ಕವಿ ಕಿಲಾಡಿ ನಗು ನಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದು : ವಸ್ತುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯತೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೆದಕಿ ಅವಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲು ಎಂದೂ ನೋಡಿರದ, ಕೇಳಿರದ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಮೂರನೆಯದು : ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿಸುವುದು-ಈ ಪ್ರತಿಮಾ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಪ್ರತೀಕೀಕರಣವೂ ಆಗುವುದು. ಈ ಮೂರೂ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದವು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಾನುಜನರ ಕಾವ್ಯದ ಗುಟ್ಟಿರುವುದು.

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನಗಳು 'ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ' ಕವನದ ರೀತಿಯವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ತೆಗೆದರೆ ಬಾಗಿಲು, ನಲವತ್ತು ನೆರಳು, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಸೌಂದರ್ಯ, ಒಂದು ಕೊಡೆ, ಒಂದು ವಾಚು, ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ, ತಿರುಗಿ ಬಂದೆ, ಎರಡು ಮೊಟ್ಟೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸೊಬಗೊಂದರೆ ಅನುಭವದ ಬಗೆಗೆ (ಅಂದರೆ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗೂ ಹೌದು) ಅವರಿಗಿರುವ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚ ದೃಢತೆ. ಅನುಭವ ಬದುಕಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ಅವರ ಶೈಲಿ ಹದನಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವರ ಕೆಲವು ಕಥನ ಕವನಗಳು-ಆ ಹಕ್ಕಿ ಬೇಕಾದರೆ, ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು-ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಯಂತಿದ್ದರೂ (ಮತ್ತು ಈ ಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಅವರು ಅಜ್ಜಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ತಂತ್ರವನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ) ಅವು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ರಾಮಾನುಜನ್ ನಮಗೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಸಿಗುವುದು ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲೇ. ಆದರೆ ಅದೇ, ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಲುವು ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಕೆಲವರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ, ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗದ ಇಡೀ ತಾತ್ವಿಕ ಧೋರಣೆಯೊಂದನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ references ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ವಿಮುಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕವನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ

ಆದರೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ

ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಗೀತೆಯ ಕೊಟೀಶನ್ ಕೂಡ

ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಗೀತೆ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು book of quotations ಮಾತ್ರ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ರೂಪಿಸಿದ ಕೆಲವು ತಾತ್ವಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಧೋರಣೆಗಳು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೈನಂದಿನ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿರುವುದು ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜನ್ ಒಬ್ಬರ ದುರಂತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಭಾರತೀಯ ಜೀವನವನ್ನೇ ಹಾದರಗೊಳಿಸಿದ ದುರಂತವಿದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಈ ಕವನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ರಾಮಾನುಜನ್ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೆಣಸಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಬಗ್ಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಿತಿಗಳು, ಅವರಿಗೆ cultural referenceಗಳು personal involvement ಆಗದೆ ಇರುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಏನೋ ನಲವತ್ತು ನೆರಳಿನಂತಹ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಅದ್ಭುತ ಅರ್ಥಸಾಂಗತ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ ಭೂತ ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜನ್ಗೆ ನಲವತ್ತು ನೆರಳುಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ time perspective ಮುಖ್ಯ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ space perspective ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಭೂತದ ಕೊನೆ ಒಂದು perpetual possibility ಯತ್ತ ನಿರುಕ್ತಿಸಿದರೆ ನಲವತ್ತು ನೆರಳು realised ಮತ್ತು realisable entity ಗಳತ್ತ ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನಲವತ್ತು ನೆರಳು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಮಾನುಜನ್ ರದು ಹುಂಕಾರದ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೋಪ, ರೌದ್ರಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವರು ಎಂದಿಗೂ (ಓದುಗನೊಂದಿಗಾಗಲಿ, ವಿಷಯದೊಂದಿಗಾಗಲಿ) ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲೆಲ್ಲ ತನ್ಮಯರಾಗಿ, ತಲ್ಲಿನರಾಗಿ ಬರೆಯುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ಬುದ್ಧ, ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂರ ಕೂಡ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಒದರಾಡುವ ಕವಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಡಿಗರೇ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ! ತನ್ಮಯನಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಕವಿ ತನ್ನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ರೌದ್ರ, ಭೀಕರತೆಯ ಧ್ವನಿಯಾಗಿಯೋ, ಇಲ್ಲವೆ ಅಳುಬುರುಕನಾಗಿಯೋ ಬರೆಯಬಲ್ಲಷ್ಟೇ ಗಂಭೀರ ಆತ್ಮಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅನುಭಾವಿಯೂ ಆಗಬಲ್ಲ. ಇಂಥ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ಓದಿ ದಡ್ಡು ಬಿದ್ದ ನಮಗೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಮಾಗಿಯ ಚಳಿಯಂತಹ ಕಾವ್ಯ ಒಗ್ಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ ಅಷ್ಟೆ. ಅವರ ಪ್ರೌಢ ಧೋರಣೆಗಳು, ಜೀವನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಸದಾ ಎಚ್ಚರ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ವ್ಯಂಗ್ಯ-ಇವು ಆತ್ಮರತಿಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುತ್ತವೆ.

ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಲಯ, ಧಾಟಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಲಯ ಧಾಟಿಗಳ ಹಿಂದೆ ವ್ಯಂಗ್ಯನಿಷ್ಠವಾದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅನುಕಂಪಕ್ಕೊಳಗಾಗಬಲ್ಲ ಪ್ರೌಢ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ. ಆ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ನಮ್ಮದಾಗದೆ ಅವರ ಲಯ, ಧಾಟಿಗಳೂ ನಮ್ಮನಾಗಲಾರವು. ರಾಮಾನುಜನ್ ರಿಂದ ನಮ್ಮ ಎಳಬರು ಕಲಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ಕಲಿಕೆಯವರಾರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

“ನಮ್ಮದು ಮೂಲಭೂತ ಸಂಕಲ್ಪಶೀಲತೆಯೇ ಇಲ್ಲದ, ದೇವರು ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವ ದುರದೃಷ್ಟವಂತ ದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವ, ಭಾವಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕ್ಷಯಗ್ರಸ್ತವಾಗಿವೆ. ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಜವಾಗಿ ಬದುಕುವ ಸಾಹಸದ, ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟದ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಬರೀ ತಿನ್ನುವ, ಕುಡಿಯುವ, ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ, ಸಿಗರೇಟು-ಬೀಡಿ ಸೇಡುವ, ನಿದ್ದೆ ಹೊಡೆಯುವ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದೇ ಕಿಚಗುಟ್ಟುವ ನೆರಳುಗಳಂತೆ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಶೈಲಿ ಬಾಲಿಶ; ಭಾವನೆಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಭಾವಾತಿರೇಕದ ಕೀಳುಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರೌಢ ಹೋರಾಟದ ಮತ್ತು ತುಂಬು ಜೀವನದ ಎಂತಹ ಅಭಾವವಿದೆ!”

“ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಮನಸ್ಸೆಂಬುದೊಂದು ಇತ್ತು. ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿತ್ತು; ಅದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ತೀವ್ರ ಗ್ರಹಣಶೀಲ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವೂ ಆಗಿತ್ತು.”
ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್

ರೀತಿ: ಮಿತಕಾಲಿಕ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ

ಪಿ. ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ

ಆಲಂಕಾರಿಕರ ವಿಚಾರಸರಣಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಸಾರಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಥ (approach) ಗಳು ಆರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದುದ್ದಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಪಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ವ(Spirit)ವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ; ಇನ್ನೊಂದು ಕಾವ್ಯದ ಶರೀರ(form)ವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಪಥಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು-ರಸ ಮತ್ತು ಅದರ 'ಪರಿಕರ'ಗಳು. ಎರಡನೆಯ ಪಥದ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಗಳು-ರೀತಿ (ಮಾರ್ಗ) ಮತ್ತು ಅದರ ಘಟಕಗಳು.

ಈ ಎರಡು ಪಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ತಲಸ್ಪರ್ಶಿ. ಅಂದರೆ, ಒಂದು ದೇಶದ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ (ಉದಾ : ರಸ) ಆ ದೇಶದ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ.

ಕಾವ್ಯದ ಶರೀರ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪಥ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲಾದ ಪಥದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೂ ಕಾವ್ಯರೂಪ ಬದಲಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ಪಥ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಾಪಕತೆ, ತಲಸ್ಪರ್ಶಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ಪಥ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂಬುದು ಖಚಿತ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಎರಡನೆಯ ಪಥವೂ ಇಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯಕ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪಥ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಸ್ವಂತ (exclusive) ಸಾಧನೆ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಸೌಂದರ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಇತರ ಕಲಾವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಪಥ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇತರ ಕಲಾವಸ್ತುಗಳು ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಪಥದ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ.

ಸತ್ವ ಮತ್ತು ಶರೀರ ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಅಖಂಡ ವಸ್ತು. ಒಂದರ ಹೊರತು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಜೀವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯ ಇಂತಹ ಒಂದು ಅಖಂಡ ವಸ್ತು. ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಈ ಎರಡು ಪಥಗಳಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಅಭ್ಯಾಸದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ. ಇದೇ ಸತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಆರಂಭದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಪಥಗಳ ನಡುವೆ ಕಾಣುವ ಅಂತರ ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಅವೆರಡೂ ಒಟ್ಟು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಸೇರುವಲ್ಲಿ ಶರೀರಪಥ ಸತ್ವಪಥದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ; ಸತ್ವಪಥವೂ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅನಂತರದ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಈ ಮಿಶ್ರಪಥವನ್ನು ಪುನಃ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಶಕೀರಪಥದ ಪ್ರಧಾನ ಕಲ್ಪನೆಯಾದ 'ರೀತಿ' ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುತ್ತದೆ.

'ರೀತಿ'ಯ ಪಥದ ಬಾಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಪುಟ್ಟ ಯುಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು : ೧ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಯುಗ ೨ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಯುಗ ೩ ಪರಿಷ್ಕಾರದ ಯುಗ ೪ ಪುನರ್ವಿಶೇಷಣೆಯ ಯುಗ.

ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ 'ರೀತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನೇ ವಿಚಾರಶೂನ್ಯವೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ

ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೆಲವು ಆಲಂಕಾರಿಕರಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನಲ್ಲ. ವರ್ಗೀಕರಣದ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಕಾವ್ಯ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ (in every respect) ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಅಂಗೀಕೃತ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇವರು ತಟುವಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಕ್ಷೇಪದ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಮಾನ್ಯತೆ ಇಡದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷವೂ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ, 'ವೈದರ್ಭ' ಮತ್ತು 'ಗೌಡ' ಎಂಬ ಎರಡು ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗ (ರೀತಿ)ಗಳಿವೆ. ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧ. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಮ್ಯ ಇದ್ದರೂ ಇವುಗಳೊಳಗಿನ ತೀವ್ರ ವಿರೋಧದ ಮುಂದೆ ಇದು ಕಾಣುವಷ್ಟಿಲ್ಲ. ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗ ಸರಳಸ್ವಭಾವದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಗೌಡಮಾರ್ಗ ಪ್ರೌಢ. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಹಿಂದಿನ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿಸಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಗುಣಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳೇ ಅತಿಯಾಗಿ, ದೋಷಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗ ಗೌಡ ಮಾರ್ಗದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ದೂರಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಗೌಡಮಾರ್ಗ ಸರಳತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕ್ಲಿಷ್ಟವೂ ಆಗಿ ಕಾವ್ಯ ಕೆಡಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಬೆರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಈ ವಿವಾದದ ಮೂಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಿದ್ದರೆ ರೀತಿತತ್ವದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಶೋಧಿಸಬೇಕು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದೇಶದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ದಕ್ಷಿಣ, ಉತ್ತರಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾವ್ಯಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಷ್ಟು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾದರಿಗೂ ಒಂದು ಸ್ವಂತಿಕೆ ಇತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾದರಿಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಉಳಿದ ಮಾದರಿಗಳಿಗಿಂತ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ (in every respect) ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲಹೋದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾದರಿಗಳು ಎರಡು (ವೈದರ್ಭ ಮತ್ತು ಗೌಡ- ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನವು) ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಕಡೆಗೆ ಅತಿ ಒಲವು ಬೆಳೆದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅತಿ ಒಲವಿನಿಂದ ಬರುವ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ಷೇಪ ಹೋರಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾರ್ಗ ವಿಭಜನೆ ಅಗತ್ಯವೆಂದಾಗಲೀ ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದಾಗಲೀ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಈ ಯುಗದ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಯುಗದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸಬೇಕು : ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳು ಅನಂತ; ಆದರೂ, ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ- ಇವೆರಡರ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿಭಾಗಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಈ ಯುಗದಲ್ಲೇ ಬಂದು ತಲಪಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿರ್ಧಾರ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಯುಗವನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಯುಗವೆಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ವಿವಾದ ಒಂದೇ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲ. ಈ ಯುಗದ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂಥಾದ್ದೆಲ್ಲವೂ 'ಆಲಂಕಾರ'. ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು 'ಗುಣ'. ಗುಣವೆಂದರೆ ಅಕ್ಷರ ವಿನ್ಯಾಸ, ಪದಸಂಘಟನೆ, ಅರ್ಥ, ಅನುಪ್ರಾಸ ಮೊದಲಾದ ಆಲಂಕಾರ, ರಸ, ಧ್ವನಿ ಇಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಘಟಕ. ಹೀಗೆ, ಇವರು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಣೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅವ್ಯಾವರ್ತಿತ (overlapping) ವಾಗಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬೆರೆಯುವುದರಿಂದ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೊಳಗೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬಾ ಪ್ರಯಾಸಕರ. ಮುಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಗುಣಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಧರ್ಮವಿದ್ದುದು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲಾಗಿ ಸಮಾನಸಂಖ್ಯೆಯ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಗುಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಗುಣಗಳು ಪದಬಂಧವನ್ನೇ ಜೀವಾಳವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಗುಣಗಳು 'ಅರ್ಥ' ಎಂಬ ಹೊದಿಕೆಯ ಒಳಗಡೆ ರಸದಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಸ್ತುವಿನ ವರೆಗಿನ ಕಾವ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ, ಅತಿಸ್ಥೂಲವಾದ ಪದಬಂಧದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ

ರಸದವರೆಗಿನ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳು ಗುಣಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ “ಇಂತಹ ಗುಣಸಂಪತ್ತನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸದರಚನೆಯೇ ರೀತಿ” ಎಂಬ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ಲಕ್ಷಣ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ‘ರೀತಿ’ಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ರೀತಿಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಆತ್ಮವೆಂದು ಈ ಯುಗ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಬೇಕು-ಬೇಡ ಎಂಬ ವಿವಾದಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಪನೆ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರಧಾನಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರೆ ಎರಡು ಅತಿರೇಕಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು ತಮ್ಮ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸರಳತೆ-ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಳ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರನ್ನು ಒಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗ ಗುಣಸಂಪತ್ತಿನ ಸಾಕಲ್ಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡಮಾರ್ಗ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಅಣಕಿಸುವಿಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ವೈದರ್ಭದಂತೆ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗವೇ. ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಮಧುರತೆ-ಮೃದುತ್ವಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಔದ್ಧತ್ಯ-ಕಠಿಣತೆಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ-ಅಷ್ಟೆ. ಹೀಗೆ, ಹಿಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಇವು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತವೆ; ಇವುಗಳ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗುಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ರೀತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿ ‘ಪಾಂಚಾಲ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸಮಾರ್ಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರದೇಶಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಳೆಯದಾಗಿದ್ದರೂ ಹೊಸತಾಗಿ ಬರುವ ಹೆಸರೂ ಪ್ರದೇಶ ಸೂಚಕವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕೃತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಇರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುವ ಎರಡು (ಓಜಸ್ಸು-ಕಾಂತಿ) ಪ್ರೌಢಗುಣಗಳು ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾರ್ಗಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಕಲ್ಪನೆ ತರ್ಕಬದ್ಧವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ಗುಣಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಯುಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ‘ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಘಟಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಲಂಕಾರ’ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಗುಣಗಳೂ ಅಲಂಕಾರಗಳು; ಉಪಮಾರೂಪಕ-ಅನುಪ್ರಾಸ ಮೊದಲಾದ ಉಕ್ತಿವಿಶೇಷಗಳೂ ಅಲಂಕಾರಗಳು. ಗುಣಗಳಿಗೂ ಉಪಮಾ ಮೊದಲಾದ ಉಕ್ತಿವಿಶೇಷಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಇವರು ವಿವೇಚಿಸಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ವಿವೇಚನೆ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಗುಣಗಳು ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯದ ನಿಯತಕಾರಣಗಳೆಂದೂ ಉಪಮಾ ಮೊದಲಾದವು ಈ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸುವಂತಹವು ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಈ ಯುಗದ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಅಲಂಕಾರ’ ಪದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಈ ಸಂಕುಚಿತವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ‘ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಅಲಂಕಾರ’ ಎಂಬ ವಿಶಾಲವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ‘ರೀತಿ’ಗೆ ಬಂದ ಈ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅನಂತರದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಗೆ ಬಂದೊದಗುವ ತೀವ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಇದುವರೆಗಿನ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಶ್ರವ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ‘ಅಲಂಕಾರ’ ಎಂಬ ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದದೊಳಗೆ ತುರುಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರವ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಅಭಿನಯ ಮೊದಲಾದ ಕಲಾಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವ ಮತ್ತು (ಶ್ರವ್ಯ) ಕಾವ್ಯಾನುಭವಗಳೊಳಗಿನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಶ್ರವ್ಯ-ದೃಶ್ಯಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮಿಲನಗೊಳಿಸಿ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವದ ಮೂಲವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಈಗ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನತತ್ವವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ‘ರಸ’ವನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮಗೂ ಮೂಲತತ್ವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಸದಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ವ್ಯಾಪಕವೂ ಆದ ಅನುಭವ ತತ್ವದ ಮುಂದೆ ‘ರೀತಿ’ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಹೊಸ ಪರಿಷ್ಕಾರ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೆಲೆಯೂರುವ ಮೊದಲೇ ‘ರೀತಿ’ಯ ಬಗೆಗಿನ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಸಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ವ್ಯಂಜನಾವ್ಯಾಪಾರ (ಧ್ವನಿ) ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ರಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವಂತೆ ‘ರೀತಿ’ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ರಸಗಳನ್ನು ಮಧುರ -

ಉದ್ಧತಗಳೆಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿಕೊಂಡು ಮಧುರ ರಸಕ್ಕೆ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗವೂ ಉದ್ಧತ ರಸಕ್ಕೆ ಗೌಡಮಾರ್ಗವೂ ಯೋಗ್ಯವಾದುವೆಂದು ಮುಖ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ರೀತಿ'ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮುಖ್ಯಗುಣಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಈ ಎರಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತಂದಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಗಳನ್ನೂ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಪರಿಷ್ಕಾರ ಯುಗದ ಪ್ರಭಾವ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ರಸದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ನೆರವೇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ವೃತ್ತಿ' ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ರಸವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ. 'ವೃತ್ತಿ' ರಸದ ಸ್ಪಷ್ಟ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದು ರೀತಿತತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು 'ರೀತಿ' ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರು 'ವೃತ್ತಿ'ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಕೋಚಪಡಿಸಿ ರೀತಿ-ವೃತ್ತಿ ಇವೆರಡನ್ನೂ ರಸದ ಎರಡು ನೆಲೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ವೃತ್ತಿ' ರಸದ ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ರಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ 'ಅರ್ಥಸಂದರ್ಭ'ವೆಂದು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ರೀತಿ' ರಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ 'ಶಬ್ದ ಸಂದರ್ಭ'ವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪುನರ್ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ನಂತರದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ 'ರೀತಿ'ಗಳೆಂದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧದ ಶಬ್ದಸಂಘಟನೆಗಳು ಮಾತ್ರ. ರೀತಿಗಳನ್ನೇ ಶಬ್ದ ವೃತ್ತಿಗಳೆಂದು ಕರೆದು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ವೈದರ್ಭ, ಗೌಡ ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಉಪನಾಗರಿಕಾ, ಪರುಷಾ ಮತ್ತು ಕೋಮಲಾವೃತ್ತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಆಚರಣೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಪುನರ್ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ 'ರೀತಿ' ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತು ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿತವಾಗುತ್ತದೆ. "ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳು ವಸ್ತುತಃ ಅನಂತ; ಸ್ಪಷ್ಟಭೇದವುಳ್ಳ ಎರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವೆವು" ಎಂಬ ಮಾತು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನರು ಹೇಳಿದುದು ಮಾತ್ರ. ಈ ವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಮುಂದುವರಿಸಿ ವಿವರಣೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಲಂಕಾರಿಕ (ವಕ್ರೋಕ್ತಿಜೀವಿತಕಾರನಾದ ಕುಂತಕ) ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕವಿಯೂ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳ ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಇವನಿಗೂ ಅವುಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಆಲಂಕಾರಿಕರಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇದೆ. ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಸುಕುಮಾರ, ವಿಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಇವನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳೊಳಗಿನ ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರ ಹಿಂದಿನ ವೈದರ್ಭ, ಗೌಡ ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲ ಮಾರ್ಗಗಳೊಳಗಿನ ಅಂತರಕ್ಕೆ ತತ್ಸಮ (Corresponding) ವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರೀತಿತತ್ವದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಇವಿಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹಂತಗಳು. ಇವೇ ನಿರೂಪಣೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಪಡಿಸಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಇದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಲೇಖಕರಾಗಿದ್ದು ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕೈಬಿಟ್ಟವರು.

ಕಾವ್ಯ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ವಿಧಾನಗಳು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನೂ ಸಂದರ್ಭದ ಹೊರತಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ಅಥವಾ ಅಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಹೃದಯತೆ ಅಲಿಪ್ತವೂ ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತವೂ ಆಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನವೂ ಕಾವ್ಯಸತ್ವದಷ್ಟೇ ಸಹಜವೂ ಅನುಪಮವೂ ಆದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬ ಅರಿವು ಮಸುಕಬಾರದು. ಇದು ರೀತಿತತ್ವದ ಮರ್ಮ.

ಆಲಂಕಾರಿಕರಿಗೆ ಈ ಮರ್ಮದ ಛಾಯೆಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೊಳೆಯದೆ ಇಲ್ಲ. ರೀತಿತತ್ವದ ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಹೆಸರಿಗೇ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅಂಟಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಾಸರಣಿಯನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಸಹೃದಯತೆ ಅರಳುವುದಕ್ಕಿರುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನೂ ಆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಇರುವಂತೆಯೇ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಣಕಿಸುವ ಗ್ರಂಥಕಾರರೂ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತರ್ಕ ಬಹಳ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ರೀತಿಯ ಜೀವಾಳ ನೆಲೆಸಿರುವುದೆಲ್ಲಿ? ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ? ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಒಂದನೆಯ ಯುಗದ ಆಲಂಕಾರಿಕರಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. 'ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಉತ್ತರವೂ ಇವರಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಲೇ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಉದಾಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಶಬ್ದದ ಕಡೆಗೂ ಕೆಲವನ್ನು ಅರ್ಥದ ಕಡೆಗೂ ಇವರು ವಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ರೀತಿಗೆ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳೆರಡೂ ಸಮಾನವಾದ ಮತ್ತು ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾದ ನೆಲೆಗಳು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಷ್ಟು ಇವರ ತರ್ಕಸರಣಿ ಮುಂದುವರಿದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರದ ಯುಗ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಆತ್ಮವೆಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲು ಹೊರಟುದರಿಂದ ಗುಣಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಗೌಡಮಾರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲವು ಆಲಂಕಾರಿಕರಲ್ಲಿದ್ದ ಅನಾದರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗದ ಕಡೆಗಿನ ಅತ್ಯಾದರ ಈಗಲೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಹಿಂದಿನ ಯುಗದ ಆಲಂಕಾರಿಕರಿರುವಂತೆ ಇವರಿಗೂ 'ರೀತಿ' ಎಂಬುದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆ. ಅದು ಬೇರೊಂದು ಗುರಿಯನ್ನು ತಲಪಲಿರುವ ಸಾಧನೆ ಅಲ್ಲ; ಅದೇ ಗುರಿ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕರ್ಷ-ಅಪಕರ್ಷ ಗಳಿರುವಂತೆ ಅವುಗಳ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಉತ್ಕರ್ಷ-ಅಪಕರ್ಷಗಳಿರಲೇಬೇಕು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎರಡು ಯುಗಗಳಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಉತ್ಕರ್ಷ-ಅಪಕರ್ಷಗಳ ಮೇಲಿನ ಅವಧಾರಣೆ (emphasis) ಎರಡನೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ಅಪಕ್ರಷ್ಟವಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ರೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಅಡಿಮೇಲಾಗುವಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. 'ರೀತಿ' ಎಂಬುದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ರಸದ ಅನುಯಾಯಿ. ರಸಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿರುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಮಾತ್ರ 'ರೀತಿ'ಯ ಉತ್ಕರ್ಷ-ಅಪಕರ್ಷಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಣಾಯಕ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆ 'ರೀತಿ'ಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳೆರಡೂ ಅವಿಭಕ್ತವಾಗಿ 'ರೀತಿ'ಯ ನೆಲೆಗಳೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗ 'ರೀತಿ' ರಸಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಸಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವಂತೆ 'ವೃತ್ತಿ' ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ತನ್ನ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ 'ರೀತಿ'ಯನ್ನು ರಸಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾಗಿಸುವಾಗ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸ್ಥಾನವೆಲ್ಲಿ? ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಹೊಸತಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವರ ತರ್ಕ ರೀತಿಯನ್ನೂ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ತರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಸಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾಗಿಸಿ ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಗಂಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ಮೂರನೆಯ ಯುಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಯುಗವನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಯುಗಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ಇದೆ. ಇದು ರೀತಿಯ ಪುನಃಪ್ರತಿಷ್ಠೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಸೌಂದರ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಇತರ ಮೂಲಗಳು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಸ್ವಂತ ಸಾಧನೆಯೇ ಎನ್ನಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡುವ ಆಲಂಕಾರಿಕರು. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ 'ರೀತಿ' ಸ್ವತಂತ್ರ. ಇದಕ್ಕೆ ನೆಲೆ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲ; ಕವಿಸ್ವಭಾವ. ಮನುಷ್ಯ (ಕವಿ) ಸ್ವಭಾವ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಿಗದೆ ಅನಂತವಾಗಿರುವಂತೆ ರೀತಿಗಳೂ ಅನಂತ. ಆದರೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವರು-ಕೆಟ್ಟವರು ಮುಂತಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವಂತೆ 'ರೀತಿ'ಗಳನ್ನೂ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಒಂದನೆಯ ಯುಗದಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಯುಗ ವಿಕಾಸಹೊಂದಿದಂತೆ ಕಾಣಲು ಕಾರಣವಾದುದು ಒಂದು ವಿಧದ ತರ್ಕ : ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ ರೀತಿಯ ಕೆಲವು ಅವಯವಗಳು ಶಬ್ದದ ಮೇಲೂ ಕೆಲವು ಅವಯವಗಳು ಅರ್ಥದ ಮೇಲೂ ನೆಲೆಯೂರಿ ರೂಪಿತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಯುಗದಲ್ಲಿ 'ರೀತಿ'ಯ ಎಲ್ಲಾ ಅವಯವಗಳಿಗೂ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳೆರಡೂ ಸಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ನೆಲೆಗಳಾದ ಎರಡು ಸ್ತರಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ತರ್ಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡ ಕಲ್ಪನೆ ಬುದ್ಧಿಯ ನೋಟಕ್ಕೆ ವಿಕಸಿತವೂ ಪರಿಷ್ಕೃತವೂ ಆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅನುಭವ ಇಲ್ಲಿ ಮೌಲಿಕವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೂ ಆದ ಪರಿಷ್ಕಾರವನ್ನಾಗಲೀ ವಿಕಾಸ ವನ್ನಾಗಲೀ ಗುರುತಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದರ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಆಲಂಕಾರಿಕರಿದ್ದ ಅತ್ಯಾದರದಲ್ಲಿ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯ ಯುಗ ಸ್ವತಂತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ರೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸತು. ಈ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಯುಗದ ಒಂದನೆಯ ಮುಖ. ಇದು ತರ್ಕದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯೋಗ. ಹಿಂದಿನ ತರ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ 'ರೀತಿ' ಎಂಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳು ಸ್ತರಗಳಾಗುವಂತೆ ಈ ತರ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ 'ರಸ' ಎಂಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ರೀತಿ-ವೃತ್ತಿಗಳು ಸ್ತರಗಳು. ಎರಡು

ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ; ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಸಮಾಧಾನಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಯುಗದ ಎರಡನೆಯ ಮುಖವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಅಸ್ವಷ್ಟತೆಯ ಯುಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾದ ಮತ್ತೊಂದು ತರ್ಕ. ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು ಅನಂತ ಎಂಬ ಸ್ವಷ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖ ಅಸ್ವಷ್ಟತೆಯ ಯುಗದಲ್ಲೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಯುಗದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕವಿಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳಿರುವಂತೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಒಂದು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸುವುದು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಹೊಸತಲ್ಲ. ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾತ್ರ. ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರ ಕವಿಯ ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧವಸ್ತುವಾಗಿರುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ 'ರೀತಿ'ಯೂ ಒಂದು ಸಿದ್ಧವಸ್ತು. ಸ್ವಭಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ 'ರೀತಿ' ವ್ಯತ್ಯಾಸಹೊಂದಬಹುದು. ಇದಿಷ್ಟು 'ರೀತಿ'ಯ ಘಟಕಗಳೊಳಗಿನ ಅಂತರಕ್ಕೆ ನೆಲೆ. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಇದಿಷ್ಟೇ ನೆಲೆಯಾದರೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಿಂದಿನ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. 'ರೀತಿ'ಗೆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿ ಆ ಗುಣಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥಗಳಂತಹ ಸ್ತರಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ನೆಲೆಯೂರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ 'ರೀತಿ' ತನ್ನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನವೆಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲಂಕಾರಿಕರೆಲ್ಲರೂ ರೀತಿತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರೂಪದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯವನ್ನು 'ಪಾಕ'ವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಘಟಕಗಳಿಗಿರುವ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕಾರದ ಪರಿಮಿತಿ ಇವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಲಾಗಿ ರೀತಿತತ್ವ ಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವಷ್ಟು ಮಿತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಮಿತಕಾಲಿಕವಾಗುವುದು ರೀತಿತತ್ವಕ್ಕೆ ಅಸಹಜ ಅಲ್ಲ. ನಾವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದಂತೆ ಕಾವ್ಯಶರೀರವನ್ನು ಮೊದಲಾಗಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯ ಸತ್ವವನ್ನು ತಲುಪುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗುವಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರಿಕರ 'ರೀತಿ'ಗೆ ಇರುವುದು ಇದೊಂದೇ ಪರಿಮಿತಿ ಅಲ್ಲ. ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲಿ ತರ್ಕದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಬಹಳ ಪರಿಷ್ಕಾರಗೊಂಡಂತೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲಿಕವಾದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ 'ಯುಗ'ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುತಃ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಿಷ್ಕಾರವೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಭಿನ್ನ ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಕಾವ್ಯಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಸ್ವರೂಪದ 'ಸೃಷ್ಟಿ ತತ್ವ'ವನ್ನು ಗುರುತಿಸದಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿ ತತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ರೀತಿತತ್ವ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಅನುಭವಸಂವಾದಿಯಾದ ಹೊಸರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ, ಒಂದು ವಿಷಯ ಗಮನಾರ್ಹ. ತರ್ಕದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ರೀತಿತತ್ವ ತನ್ನ ನೆಲೆ ಅರಸುವುದರಲ್ಲೇ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಕಳೆದರೂ ತನ್ನನ್ನು ನಿಸ್ಸತ್ವವಾಗಿಸಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ವ-ಶರೀರಪಥಗಳೆರಡರ ಸಂಮಿಲನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ರೀತಿತತ್ವ ತರ್ಕ-ಅನುಭವಗಳ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಕಾವ್ಯದ ಒಳತಿರುಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಮ

ಉರಿಯ ಲಿಂಗ

ಅರಗಿನ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಉರಿಯ ಲಿಂಗವ ಕಂಡೆ ದೇವರ ಪೂಜಿಸುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲ

ಉತ್ತರಪಥದ ದರ್ಶನಾದಿಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿದ ಮಾಲೆ ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತ್ತು

ಮರನೊಳಗಣ ಕಿಚ್ಚು ಮರನ ಸುಟ್ಟುದ ಕಂಡೆ.

ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ

ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್

ದೃಶ್ಯ ಒಂದು

ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮನೆ. ತೆರೆ ಏಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಅಳು. ತಾಯಿ ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಲು ಮಾಡುವ ಹಾಡು, ಚೀರಾಟ, ಗಂಟೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಪ್ಪಳ. ತೆರೆ ಎದ್ದಾಗ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿ ಗಿಲಕಿಗಾಗಿ ಕುರ್ಚಿ, ಟೇಬಲ್ ಕೆಳಗೆ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಳು, “ಸಿಗ್ನಾ ಇಲ್ಲಮ್ಮ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರ ಪ್ರವೇಶ.

ಗಂಡ : ಶಭಾಸ್, ಹ್ಯಾಗೆ ಅಳಿದಾನೆ ನನ್ನ ಮಗ! ಗಂಗೂ, ಪಾಪ ಯಾಕೆ ಅಳಿದೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನೇ?

ಹೆಂಡತಿ : ಹೇಳಿ.

ಗಂ : ಬಾ ಇತ್ತ. ನಿನ್ನ ಕುಮಾರನ ದರ್ಶನ ಆಗಲಿ.

ಹೆಂ : ಮಲಗುತ್ತೆ, ಸುಮ್ಮನಿರಿ.

ಗಂ : ಏನಂದೆ?

ಹೆಂ : (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಮಲಗುತ್ತೆ! ಸುಮ್ಮನಿರಿ!

ಗಂ : ಭಪ್ಪರೆ, ನನ್ನ ಮಗ ಮಲಗ್ತಾನೆ!

ಹೆಂ : ಕತ್ತೆ ಥರ ಒಟಗುಟ್ಟೋದೇ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ.

ಗಂ : ಬಾರೆ ಮತ್ತೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಗಾಯಿತ್ರಿ ಮಲಗಿಸ್ತಾಳೆ.

ಹೆಂ : ಸರಿ (ಬಂದು) ಬಂದೆ, ಅದೇನು ಹೇಳಿ.

ಗಂ : ನನಗೆ ಅದೇ ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ ಚಿನ್ನ :

ಬೀಜದಿಂದ ಮರವೋ ಮರದಿಂದ ಬೀಜಾನೋ-ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ನಿನ್ನ ಹಾಡಿನಿಂದ ಅತ್ತನೋ ಅವನು ಅತ್ತಿದ್ದಿಂದ ಹಾಡಿದೆಯೋ- ಹೆಂ :

ಮಹಾ ನಂಗೂ ಅದೇ ಕಣ್ಣೀ ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್, ಹುಡುಗು ಧಡು ಅಂತ ಪಾಠ ಹೇಳ್ತೀರೋ,

ನೀವು ಪಾಠ ಹೇಳಿದ್ದಿಂದ ಧಡ್ಡರಾದೋ-

ಗಂ : (ಮಗು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಳು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಕೇಳಿ) ಹ್ಲಾ! ನೋಡು ಯಾರು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ?

ಹೆಂ : ನಿಮ್ಮ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಹೆದಕೊಂಡಿರಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ-

ಗಂ : ಅಲ್ಲ!

ಹೆಂ : ಗಂಟೆ ಸದ್ದಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿರಬೇಕು.

ಗಂ : ಅಲ್ಲ!

ಹೆಂ : ರಿಪಿ ರಿಪಿ ಮಾಡೋದೇ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ, ಕೈಬಿಡಿ.

ಗಂ : ಕೂತ್ಕೋ, ಮಾತಾಡೋಣ.

ಹೆಂ : ಕೈ ಬಿಡ್ತೀ, ಗಾಯಿತ್ರಿ ಬರ್ತಾಳೆ.

ಗಂ : ಕೂತ್ಕೋ ಅಂದ್ರೆ ಕೂತ್ಕೋಬೇಕು. ಗಾಯಿತ್ರಿ, ನಾಳೆ ನಿಂಗ್ ಟೆಸ್ಟ್ ಅಲ್ಲಾ?

ಗಾಯಿತ್ರಿ : ಹೌದಪ್ಪ.

ಗಂ : ಅಲ್ಲೇ ಕೂತ್ಕೊಂಡು ಓದೋ ಮರಿ. ಈ ಸಲ ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಬರಬೇಕು.

ಹೆಂ : ಬಹಾಳ ಪ್ರೀತಿ ಮಗಳ ಮೇಲೆ. ಅವಳ ಕ್ಲಾಸ್ ಯಾವುದು ಹೇಳಿ?

ಗಂ : (ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ) ಗೊತ್ತು ಬಿಡೆ. (ಈ ಮಧ್ಯೆ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ತೋರುವನು.)

ಹೆಂ : ಏನು ಗೊತ್ತು, ಹೇಳಿ.

ಗಂ : ನಾವು ನಂದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಏಳು ವರ್ಷ.

ಹೆಂ : ಸರಿ, ಏಳರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೋದ್ದೆ ಐದು.

ಗಂ : ಉಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಾನೇ ಹದಿನಾಲ್ಕರ ಮಗ್ಗಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ.

ಹೆಂ : (ಅವನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ನಕ್ಕು) ಅದ್ದಾಗ ಪಾರ ಹೇಳಿ ಕೊಡ್ತೀ ನೀವು? (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುವಳು)

ಗಂ : (ತಾನೂ ನಗಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುನಿಸಿನಿಂದ) ನಿನಗೇನು ಹುಚ್ಚೇನೇ?

ಹೆಂ : ಹುಚ್ಚಲ್ಲ, ತಮಾಷೆ! ನಿಮ್ಮ ವಯಸ್ಸು ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಳಿರಲಿ, ಹೇಳಿ.

ಗಂ : ನನ್ನ ಸರ್ತಿಫಿಕೇಟಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಹೆಂ : ಅಲ್ಲ, (ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕು) ಹಾಗಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕೆಂ-ಪು ಶರ್ರು ಹಾಕೊಂಡು ಬೀದೀಲಿ ಹೋಗ್ತಿದ್ರು. ಸಾವ್ಕಾರ್ ಮುನಿಯಪ್ಪನ ನಾಯಿ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂತು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು-ಕಿತ್ತಿ- ಒಂದು ರಿಕ್ಷಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಥಿಕ್ಕಿ ಹೊಡಿದ್ರು-ಪೋಲೀಸ್ಸೋನು ಬಂದು....

ಗಂ : ಹಳೇ ಕತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಡವೇ (ಎಂದು ಅವಳು ನಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು.)

ಗಾ : (ಕೆಮ್ಮಿ) ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕತ್ತಲೆ ಕಣಪ್ಪ.

ಹೆಂ : (ನಕ್ಕು ಸುಸ್ತಾಗಿ ಸಿಕ್ಕು) ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ, ನಿಮ್ಮ ತಲೆ ನೋಡ್ಕೊಳ್ಳಿ-

ಗಂ : (ಅವಳು ಸಿಕ್ಕಿದಳೆಂಬಂತೆ) ಹೆಂಗಸರು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ತಲೆ ತಾವೇ ನೋಡ್ಕೊಡತಾರೆ-

ಹೆಂ : ತಲೆಹರಟೆ! ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮೈಲಿಗೇಲಿ-

ಗಂ : ಹೌದಲ್ಲ! ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ-ನಿನ್ನನ್ನು ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಕರೆದದ್ದು.

ಹೆಂ : ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡದಿದ್ದೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡರ್ಥ ಆಗುತ್ತೆ. ಅದೇನು ಹೇಳಿ.

ಗಂ : ಹೇಳ್ತೇನೆ, ಇರು. (ಎಂದು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈ ಕೆಲಸ ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವಳು.)

ಹೆಂ : ಇವತ್ತು ಒಂದನೇ ತಾರೀಖು (ಮೌನ) ಪಾಪ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ (ಮೌನ) ನೆನಪಿರಲಿ, ಜಯಾ ಸೀರೇಗೆ ಅಂತ ಕಳಿಸಿದ ದುಡ್ಡನ್ನೆಲ್ಲ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂತ್ಕೊಂಡಿರಿ.

ಗಂ : ಮುಗಿತಾ ನಿನ್ನ ಒಂದನೇ ತಾರೀಖಿನ ಪುರಾಣ?

ಹೆಂ : ನಿಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಹೇಳಿ.

ಗಂ : ಇದು ನನ್ನ ಹಜಾಮನ ಕತೆ (ತಲೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ) ನನ್ನ ಹಜಾಮನ ಕತೆ, ಅಂದೆ. (ನಗುವಳು) ನಗಬೇಡ. ಕೇಳು. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕ್ಷೌರದ ಕತೆ ಕೊಂಚ ಕಷ್ಟ. (ನಗುವಳು) ನಗು, ನಗು. ಹೆಂಗಸರಿಗೇನು, ತಲೆ ಮೇಲೆ ಕೂದಲು ಬೆಳೆತಿದ್ರೆ ಆರಾಮಾಗಿ ಹಾಡು ಹೇಳ್ತಾ ಇರ್ತೀರಿ; ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಹೂವಿನ ಘಮ ಘಮ ಕೊಟ್ಟು, ಬೆಳೆ ಬೆಳೆ ಅಂತೀರಿ; ಮೋಟು ಜಡೆ ಆದ್ರೆ ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಬಾಬ್ ಅಂತೀರಿ- ಉದ್ದ ಜಡೆ ಆದ್ರೆ ಅದನ್ನ ಗಂಡಸರ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸುತ್ತಿ

ಹೆಂ : ಹುಂ, ಸುತ್ತಿ?

ಗಂ : ಹೋಗ್ಲಿ ಬಿಡು, ಗಂಡಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಚೋಟು ಕೂದಲು ಸಾಕು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೀಟಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿರಬೇಕು; ಕತ್ತಿ ತಕೊಂಡು ಹೆರೆದು ಗಾರ್ಡಿನಿಂಗ್ ಮಾಡಿರಬೇಕು; ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕೂದಲಿರಬೇಕೋ ಅಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಚೆಂದ.

ಹೆಂ : (ತುಂಟತನದಿಂದ) ಕೂದಲೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ್ರೆ?

ಗಂ : ಕೂದಲೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ್ರೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ-

ಗಾಂಧಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ರಟ್ಟಿನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಗುಡಾಣದಂಥ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಕೆಳಗೆ ನಾಲ್ಕೇ ನಾಲ್ಕು ಕೂದಲಿದ್ದ್ರೂ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಹದ ಮಾಡೋಕೊಬ್ಬ ಹಜಾಮ ಬೇಕು (ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ-ನಕ್ಕು)

ನೀನು ಬೋಳಾಗಿದ್ದೆ ಹೇಗಿರಿದ್ದೆ ಅಂತ ನೆನೆದ್ರೆ ನಗು ಬರುತ್ತೆ.

ಹೆಂ : ಹೋಗ್ಲಿ-ಕೆಟ್ಟ ನಾಲಗೆ.

ಗಂ : ನಾನೆಷ್ಟೋ ನೋಡಿದೀನಿ, ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಬಕ್ಕತಲೆ ಆದದ್ದು ಕಮ್ಮಿ-ಈಚೇಚೆಗೆ ಗಂಡ ಸತ್ತಿದ್ದೋರೂ ಕೂಡಾ ಇಷ್ಟದ್ದ ಬಡೆ ಹಾಕೊಂಡು-

ಹೆಂ : ಅದೇನೋ ಕತೆ ಹೇಳಿನಿ ಅಂದಿರಲಿ, ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರೋಫೇಸರ್ ನೀವು!

ಗಂ : ಕತೆ ಅಲ್ಲೆ, ನಡೆದದ್ದು.

ಹೆಂ : ನಡೆದದ್ದು, ಕೂತದ್ದು ಎರಡನ್ನೂ ಹೇಳಿ.

ಗಂ : ಸರಿ ಕೇಳು, ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳು ಒಂದನೇ ತಾರೀಖು ಹೋಗ್ತೇನಲ್ಲ, ಆ ಹಜಾಮನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅಂದ್ರೆ ಇವತ್ತು ಹೋದೆ. ನೀನು, ಕೂದಲು ಎಷ್ಟದ್ದ ಆಗಿದೆ ಅಂದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಎದೆಗೆಲ್ಲ ಚುಚ್ಚುತ್ತೆ ಅಂತ-

ಹೆಂ : ಬರೀ ಹಲ್ಲಾನಪ್ಪ ನೀವು, ಕತೆ ಹೇಳಿ.

ಗಂ : ಆ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದೆ. ಹಜಾಮು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದ- ಗಿರಾಕಿಗಳೇ ಕಮ್ಮಿ ಅವನಿಗೆ. ಇಡೀ ತಿಂಗಳು ನನಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಕುರ್ಚಿಯ ಧೂಳು ಹೊಡೆದು ಸಜ್ಜಾದ. ಕನ್ನಡೀನ ನನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟ. ನಿತ್ಯದ ಹಾಗೇ ಇದ್ದ-ತುಟಿ ಪಿಟಕ್ಕನ್ನದೆ. ನನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಮಿಷನ್ ತಗೊಂಡು, ಚಕ್ ಚಕಾ, ಚಕ್ ಚಕಾ ಅಂತ ಪುರು ಮಾಡಿದ.

ಹೆಂ : ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಂದು ಮಾತೂ ಆಡೋಲ್ಲಾ?

ಗಂ : ಅವನು ಬೇರೆ ಥರಾ ಹಜಾಮ ಕಣೇ-ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಆಡಿರಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ.

ಹೆಂ : ನಾಲ್ಕು ಮಾತೇ? ಎಂಥಾ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು?

ಗಂ : ಸಿಸರ್ ಕಟ್ ಬೇಕೇ ಸಾರ್ ಅಂದ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೇ, ನಾನು 'ಹೂಂ' ಎಂದೆ-

ಹೆಂ : ಆ ಮೇಲೆ?

ಗಂ : ಮೀಸೆ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕೇ ಸಾರ್ ಅಂದ, ಒಂದು ಸಲ; ಪೂರ್ತಿ ಹೆರೆದು ಬಿಡು ಅಂದೆ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಹೆರೆದು ಬಿಟ್ಟ.

ಹೆಂ : ಆ ಮೇಲೆ?

ಗಂ : ಕೂದಲು ಕೊಂಚ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿದೆ ಸಾರ್, ಅಂದ. ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚೋಳ್ತೇನೆ ಅಂದೆ.

ಹೆಂ : ನೀವು ಯಾರು ಅಂತ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ?

ಗಂ : ಇಲ್ಲ, ಅವನು ಯಾರು ಅಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹೆಂ : ಸುಳ್ಳು, ಅವನು ಹಜಾವ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಗಂ : ಹಜಾಮರ ವಿಷಯ ಹೆಂಗಸರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು, ಹೇಳ್ತೇನೆ ಕೇಳು- ನೀನು ಷಾಸಿಗೆ ಹೋದೆ ಅಂತ ಇಚ್ಛೋ-

ಹೆಂ : ಥೂ!

ಗಂ : ನಾನೇ ಹೋದೆ ಅಂತಿಷ್ಟೋ-ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೂರು ಪಾಲು ಹಜಾಮರು ಒಳ್ಳೆ ಡಿಪ್ಲೊಮ್ಯಾಟ್ಸ್ ಥರ ಮುಗುಳಕ್ಕು ಬನ್ನಿ ಸಾರ್ ಅಂತಾರೆ. ನೀನು ರಾಜ ಆಗಿರು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ ಆಗಿರು, ಬನ್ನಿ ಸಾರ್ ಅಂತಾರೆ, ಕೂಡೊಳ್ಳಿ ಸಾರ್, ಅಂತಾರೆ. ನಾನು ಕೂತ್ಕಂಡೆ ಅನ್ನು-ಏನು ಸಾರ್, ಈಚೆಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ, ಅಂತಾರೆ-ನಾನು ಈಚೆಗೆ ವ್ಯಾನಿಟಿಂಗ್ ಕ್ರೀಮ್ ಹಚ್ಚೇನೆ ಅಂದ್ರೆ ಪೆದ್ದು ಪೆದ್ದಾಗಿ ನಗ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಒಳ್ಳೆ ಮಜಾ ಸಾರ್, ಏನು ಸಮಾಚಾರ ಅಂತಾರೆ-ನಂಗೆ ಸಮಾಚಾರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ'-ಸುಮ್ಮಿ ನಕ್ಕರೆ ಇವತ್ತು ಯಾವ ಕುದುರೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೆ ಸಾರ್, ಟ್ಯೂಡರ್ ಜೆಟ್ಟೋ, ಗೋಲ್ಡ್ ಬಾಂಡೋ ಅಂತಾರೆ; ಕುದುರೆ ಯಾಕಪ್ಪ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೆ ಅಂದ್ರೆ, ರೇಸಿನ ಮೇಲೆ ಭಾಷಣ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಹೆಣ ಹಾಕ್ತಾರೆ.

ಹೆಂ : ಅವರು ಹಜಾಮರು ಯಾಕಾದದ್ದು ಅಂತ ಹೇಳಬೇಕು ನೀವು-

ಗಂ : ರೇಸಿನಿಂದ ಹಜಾವರಾದರೋ, ಹಜಾಮರಿಂದ ರೇಸಾಯಿತೋ-

ಹೆಂ : ಸಾಕಪ್ಪಾ ಸಾಕು-

ಗಂ : ಆದರೆ ನನ್ನ ಹಜಾಮ ಸೈಲೆಂಟ್-ಅದಕ್ಕೇ ಅವನು ನನಗೆ ಇಷ್ಟ. ಕಪ್ಪನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಅವನ ಕೆಲಸ ಆಯ್ತು, ಅವನಾಯ್ತು.

ಹೆಂ : ಇಷ್ಟೇನಾ ಕತೆ?

ಗಂ : ಇಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ರೆ ನಾನ್ಯಾತಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್? ಇವತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡ್ತಿದ್ದ-ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದ.

ಹೆಂ : ಹೌದ? ಏನಂದ?

ಗಂ : ತನಗೆ ತಂದೆ ಇದಾರಾ ಸಾರ್ ಅಂದ- (ಮೌನ). ಹೌದು ಅಂದೆ, ಇದ್ದಾರೆ-ಊರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಅಂದೆ. (ಮೌನ) ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಮಕ್ಕಳಾ ಸಾರ್ ಅಂದ

ಹೌದು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಅಂದೆ. (ಮೌನ) ತಮಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಾರಾ ಅಂದ ಇಬ್ಬರು ಇದಾರೆ ಅಂದೆ.

ಹೆಂ : ಆಮೇಲೆ.

ಗಂ : ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸುಮ್ಮನಾದ-ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಕೇಳಬಹುದು ಅಂತ ನೋಡಿದೆ-ಆದರೆ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. (ಮೌನ) (ನಕ್ಕು) ವಿಚಿತ್ರ ಅಲ್ಲವಾ, ಮೈಲಿ ಮುಖದ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತೇ ಆಡ್ತೀರಲ್ಲ-ಈಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದ-ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತು. (ಮೌನ) ನಾನೂ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬೇಕು ಅಂದುಕೊಂಡೆ ಆದರೆ ಅವನ ಮೌನ ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆದ ಹಾಗಿತ್ತು.

ಹೆಂ : ಅವು ನೋಡೋಕೆ ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ?

ಗಂ : ಕಪ್ಪಿದ್ದಾನೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿರತಾನೆ.

ಹೆಂ : ಖುಷಿಖುಷಿಯಾಗಿರತಾನಾ?

ಗಂ : ಇಲ್ಲ, ಖುಷಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲ. (ಹೊರಗಡೆ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ, 'ಯಾರು ನೋಡು' ಅನ್ನುವನು. ಅವಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತ 'ಯಾರು ಬೇಕಿತ್ತು' ಎನ್ನುವಳು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ 'ಯಾರು ಬೇಕಿತ್ತು' ಅನ್ನುವಳು. ಈ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಗೆ ಗಂಡ ಎದ್ದು ಬಂದು ತಾನೂ ನೋಡುವನು. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ...)

ಗಂ : ಓ! ನೀನಾ, (ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಅರೆ, ಅವನೇ ಕಣೆ, ನಾನು ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾ, ಅವನೆ! ನೀನು ಒಳಗೆ ಹೋಗು. (ಅವಳು ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು.) ಬಾರಯ್ಯಾ, ಯಾಕೆ ಗೇಟ್ ಹತ್ತಿರಾನೇ ನಿಂತಿದ್ದಿ, ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ರೆ-ಯಾರು ಅಂತ ಹೇಳಬಾರದ? ಒಳಗೆ ಬಾ (ಎಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಒಳಗೆ ಬರುವನು, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪ್ರವೇಶ-ಅವನು ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೇ ನಿಂತಿರುವನು.) ಏನು ಬಂದೆ, ಯಾಕೆ ಸಪ್ಪಗಿದ್ದೀ, ಏನಾಯ್ತು? (ಮೌನ) ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಷಾಪಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ಇದೇ ಮೊದಲು! ಏನು ವಿಶೇಷ?

ವ್ಯಕ್ತಿ : ನನ್ನ ತಂದೆ ತೀರ್ಮಾಂಡು ಸಾರ್-

ಗಂ : ಹೌದ? ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತೀರ್ಮಾಂಡು? ಏನಾಗಿತ್ತು? ಯಾವಾಗ ತೀರ್ಮಾಂಡು? ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅದಕ್ಕೇ ಸಪ್ಪಗಿದ್ದೆ ಅಲ್ವಾ?

ವ್ಯ : ಎರಡು ದಿನ ಜ್ವರ ಬಂದಿತ್ತು ಸಾರ್, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ತೀರಿಕೊಂಡು.

ಗಂ : ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ? ಅಯ್ಯೋ ಹಾಳಾದವನೇ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಗಾಡ್ರೂ ಸೇರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು, (ಮೌನ)

ವ್ಯ : ಹೆಣ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದಿದೆ ಸಾರ್, ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಗಂ : ಮೂವತ್ತೆ? ಎರಡು ಗಂಟೆ ಬಿಟ್ಟೊಂಡು ಬಾ, ಇವತ್ತು ಮೊದಲನೇ ತಾರೀಖು, ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ತೇನೆ.

ವ್ಯ : ಆಗಲಿ ಸಾರ್- (ಮೌನ-ಹೋಗುವನು.)

ಗಂ : ಲೇ ಗಂಗೂ, ಬಾ ಇಲ್ಲಿ (ಬರುವಳು, ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹಿಂಡಿದ ಬಟ್ಟೆ) ಅವನು ಯಾರು ಗೊತ್ತಾ, ನನ್ನ ಮಾಮೂಲು ಹಜಾಮ!

ಹೆಂ : ಹೌದಾ, ಹ್ಯಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ! ಕಳ್ಳನ ಥರ!

ಗಂ : ಸಂಕೋಚ ಕಣೆ-ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯ-ಅವನ ತಂದೆ ಇವತ್ತು ತೀರ್ಮಾಂಡ್ರಂತೆ (ಹೋಗಲಿರುವಳು) ನಿಲ್ಲು-ನೋಡು, ಅವನಿಗೆ ಇವತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕಂತೆ, ತಂದೆಯ ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ.

ಗಾ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಇಪ್ಪತ್ತಲ್ಲಮ್ಮ, ಅವನು ಕೇಳಿದ್ದು ಮೂವತ್ತು ಅಲ್ಲವೇನಪ್ಪಾ?

ಹೆಂ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹೌದು ಮೂವತ್ತು-ನೀನು ಯಾಕೆ ಕದ್ದು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡೆ?

ಗಾ : ನಾನು ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ ಕಣಪ್ಪಾ, ಕೇಳಿಸ್ತು.

ಗಂ : ಒಳಗೆ ಓದೋ ಅಂದ್ರೆ ಯಾಕೆ ಕೇಳಿಸ್ಕೊಂಡೆ?

ಗಾ : ಓದುವಾಗೆಲ್ಲ ಕಿವಿಗೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟರ್ ಹಾಕೋಳ್ಬೇಕೇನೋ?

ಹೆಂ : ಹೋಗಿ ಬಿಡಿ, ನೀವು ಯಾಕೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳ್ಬೇಕು.

ಗಂ : ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗೆ ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೇಳಿದ್ದು ಮೂವತ್ತು-ನಾನು ಕೊಡಲೇ ಬೇಕು.

ಹೆಂ : ಮೂವತ್ತೇಕೆ, ಐವತ್ತು ಕೊಡಿ.

ಗಂ : ಕೊಡೇನೆ.

ಹೆಂ : ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಗಂ : ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಅಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು-ನೀನು 'ಕೊಡಿ' ಅಂತ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಹೆಂ : (ಕೃತಕವಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಸರಿಯಾಗೇ ಹೇಳಿದೇನೆ ಕೊಡಿ-

ಗಂ : ನೋಡು, ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ-ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಜನ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರೋರು ಇಷ್ಟತ್ತೋ, ಮೂವತ್ತೋ ಜನ. ಮಾತಾಡಿ, ಬರೆದು, ಗಿಲೀಟುಮಾಡಿ, ಜೂಜಾಡಿ ದುಡಿದು ತಿನ್ನೋ ಜನ-ಪೂಜೆಯ ಮಂದಿ, ಮಂತ್ರದ ಮಂದಿ, ಮಾತಿನ ಮಂದಿ, ಮೋಸದ ಮಂದಿ- ಬೀದಿಲಿ ಹೋಗ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ, ಇರುವೆಯ ಗುಂಪಿನಂತಹ ಜನ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ, ಹುಷಾರಾಗಿ ಬದುಕೋ ಜನ. ತಮ್ಮ ನೋವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದ ಜನ. ತಮ್ಮ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು, ಸೋಲನ್ನು, ಕಣ್ಣೀರನ್ನು-ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಜನ; ಇದ್ದ ಒಂದೇ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಒಗೆದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹಾಕೋಳ್ಬೇಕು ಜನ. ಇದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾದ ಜನ-ನೋಡು, ಗಂಗೆ, ನಾವು ಈ ಉರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ದಾನ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಾವು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೆಂ : ಅವನ ಹೆಸರೇನು?

ಗಂ : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹೆಂ : ಅವನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?

ಗಂ : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹೆಂ : ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಮನೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು?

ಗಂ : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹೆಂ : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸರಿ, ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ, ನನಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ-ನೀವು ದುಡಿಯೋರು, ನೀವು ಕೊಡೋರು, ನನಗ್ಯಾಕೆ? (ಹೋಗುವಳು-ಗಾಯತ್ರಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುವಳು. ಗಂಡ ಕೂತಿರುವನು, ಕೊಂಚ ಮೌನ)

ಗಾ : ಅವನು ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯವನ ಹಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಅಲ್ಲೇನಪ್ಪ? (ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುವನು)

ಗಂ : (ಕುತೂಹಲದಿಂದ) ಹೌದ? ಹ್ಯಾಗೆ ಒಳ್ಳೆಯವನು ಅಂತಿ?

ಗಾ : ಕೆಲವರನ್ನು ನೋಡಿದ್ರೆ ಒಳ್ಳೆಯವನು ಅನ್ನುತ್ತೆ.

ಗಂ : ಅವನ ತಂದೆ ಸತ್ತಿದ್ದು ನಿಜವಿರಬಹುದೆ?

ಗಾ : ಸುಳ್ಳು ಯಾಕಪ್ಪ ಹೇಳ್ತಾನೆ?

ಗಂ : ಯಾಕೆ ಹೇಳಬಾರದು?

ಗಾ : ಎಲ್ಲೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲ್ಲ.

ಗಂ : ಇಂಥವರೇ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳ್ತಾರೆ, ಇಂತಹವರು ಹೇಳಲ್ಲ ಅಂತ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಳೋದು? ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಇರೋ ಉರು ಇದು. ಏನನ್ನಾದ್ರೂ ಹೇಳಬಹುದು-ಏನನ್ನಾದ್ರೂ ನಂಬಿಸಬಹುದು.

ಗಾ : ಹಾಗಾದ್ರೆ ಯಾರನ್ನೂ ನಂಬೋಕಾಗೊಲ್ಲ?

ಗಂ : ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ.

ಗಾ : ಮತ್ತೆ?

ಗಂ : ಮೋಸ

ಗಾ : ಅಂದ್ರೆ?

ಗಂ : ಮೋಸ ಹೋದ್ರೆ ಅದೇ ಯೋಚನೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತೆ. ನನ್ನ ಆತ್ಮಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೆ.

ಗಾ : ಹಾಗಂದ್ರೇನಪ್ಪ?

ಗಂ : ಇದೊಂದು ಯುದ್ಧ ಗಾಯತ್ರಿ. ಶತ್ರುಗಳು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಾರ್ತಾರೆ. ನಾವು ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತರಬೇತಿ ಮಾಡಬೇಕು, ವ್ಯೂಹ ರಚಿಸಬೇಕು.

ಗಾ : (ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಕ್ಕು) ಹೌದ? ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯಾನಾ? ಕತ್ತಿ, ಬಂದೂಕು, ಫಿರಂಗಿ-

ಗಂ : ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ.

ಗಾ : ಅಂತೂ ಅವನಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬಾರದು.

ಗಂ : ಆದ್ರೆ ಈತ ಒಳ್ಳೆ ಮನುಷ್ಯ.

ಗಾ : ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊತ್ತು?

ಗಂ : ನೀನೇ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ-

ಗಾ : (ಗೆಲುವಿನಿಂದ) ಹ್ಲಾ! ನಾನೇ ಗೆದ್ದೆ (ಒಳಕ್ಕೆ) ಅಮ್ಮಾ, ನಾನೇ ಗೆದ್ದೆ-

ಗಂ : (ಅಷ್ಟೇ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ) ಆದ್ರೆ ಒಳ್ಳೇತನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ತಂದೆ ಶವ ಸುಡೋದಕ್ಕೆ ಅಂತ ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಕೂಡಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮುಠಾಳ-

(ಹೆಂಡತಿಯ ಪ್ರವೇಶ)

ಹೆಂ : ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ನಿಮಗೂ ಮುಠಾಳರು ಗೊತ್ತು.

ಗಂ : ಗೊತ್ತು, ಆದರೆ ಮುಠಾಳರಿಗೂ ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಇರ್ತಾರೆ-ಸ್ನೇಹಿತರಿರ್ತಾರೆ-ಅವರ ಹೆಣವನ್ನು ಸುಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ, ಪರಿಚಯ ಇರೋರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ.

ಹೆಂ : ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀವು ಯಾಕೆ-

ಗಂ : ಹಣ ಹೋಗುತ್ತೆ ಬರುತ್ತೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಗೋಳು, ನಮ್ಮ confusion ಉಳಿಯುತ್ತೆ. ಯಾರು ಕೆಟ್ಟವರು ಯಾರು ಒಳ್ಳೆಯವರು; ಯಾರು ಬೇಕು, ಯಾರು ಬೇಡ; ಯಾವುದು ಜಿಂಕೆ, ಯಾವುದು ಹುಲಿ; ಯಾವುದನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಬದುಕಿಸಬೇಕು- ಹೆಂ : ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು?

ಗಂ : (ಗಮನಿಸದೆ) ಹತ್ತು ವರ್ಷದಿಂದ ನಾನು ಬಲ್ಲ ಸ್ನೇಹಿತರು ನನಗಿನ್ನೂ ಸಮಸ್ಯೆ. ಹತ್ತು ಜನರ ಪರಿಚಯ ನನ್ನ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತೆ. ಅವರ ಚರ್ಮ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವ ದಾರಿ ನನಗಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗೋಲ್ಲ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹರಟದರೆ ಗೊತ್ತಾಗೋಲ್ಲ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಜಗಳ ಆಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗೋಲ್ಲ. (ಅವಳ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಗಮನಿಸಿ, ನಕ್ಕು) ಕೊಂಚ ಕಾಫಿ ಕೊಡು ಗಂಗೂ, ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ನೋಡ್ತಿದ್ದೀ? ನನಗೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಕಾಲುಚೀಲ ತೊಳೆದಿದ್ದೀಯ? ಶರ್ಟಿನ ಇಸ್ತ್ರಿ ಆಗಿದೆಯಾ?

(ಕತ್ತಲ ತೆರೆ)

ದೃಶ್ಯ ಎರಡು

(ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ ಸದ್ದು. ಗಂಡ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಿಸಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಟವಲ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.)

ಗಂ : ಬಾ, ಹೊರಗೇ ಯಾಕೆ ನಿಂತಿದ್ದೀ-ಬಾ. (ವ್ಯಕ್ತಿ ಬರುತ್ತಾನೆ). ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಿನ್ನನ್ನ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ? (ಮೌನ) ಕಿವಿ ಕೇಳಿಸೋಲ್ವಾ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?

ವ್ಯಕ್ತಿ : ಮುನಿಸ್ವಾಮಿ, ಸಾರ್.

ಗಂ : ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಹೆಸರೇನು?

ವ್ಯ : ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ, ಸಾರ್. ಗಂ : ಆತ ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತಿದ್ದ?

ವ್ಯ : ನನ್ನ ಹಾಗೇ ಸಾರ್.

ಗಂ : ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಆದಾಯ ಎಷ್ಟು? (ಮೌನ) ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದುಡೀತಿ?

ವ್ಯ : ಐವತ್ತೂ ಅರವತ್ತೋ ಸಾರ್.

ಗಂ : ನಿನ್ನ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ?

ವ್ಯ : ಎಡಿಯೂರ್ ಹತ್ರ, ಸಾರ್.

ಗಂ : ಬಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೊಡ್ತಿ?

ವ್ಯ : ಐದು ರೂಪಾಯಿ, ಸಾರ್.

ಗಂ : ಅಂತೂ ಒಂದು ಪೈಸ ಕೂಡ ಉಳಿಸಿಲ್ಲ? (ಮೌನ)

ತಂದೆಯ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ದುಗ್ಗಾಣಿ ಇಲ್ಲ? (ಮೌನ)

ನಿನಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಆದ್ರೆ ಗತಿ ಏನು? (ಮೌನ)

ನಿನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಆದ್ರೆ ಏನು ಮಾಡ್ತೀ? (ಮೌನ)

ನನ್ನ ಮಾತು ಕಿವಿ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಾ ಇದೆಯೋ? ನೀನು ಕೈ ಚಾಚಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಯಾರಯ್ಯ ನೀನಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡ್ತಾರೆ?

(ತನ್ನ ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಾಚಿಕೊಂಡು) ನೋಡು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಒಳ್ಳೆದಕ್ಕೇ ಹೇಳಿರೋದು. ಇಂಥ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹುಷಾರಿ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. (ಈ ಹಿತವಚನವೂ ಅಸಂಗತವೆನಿಸಿ) ಆಮೇಲೆ, ಒಂದರ್ಧ ಗಂಟೆ ಬಿಟ್ಟೊಂದು ಬಾ. ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಆಗಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೊಡಬಹುದು. (ಆತ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು, ಗಾಯತ್ರಿಯ ಪ್ರವೇಶ)

ಗಾ : ಯಾಕಪ್ಪ ಹಾಗೆ ಅವನ್ನ ಬೈತಿಡ್ಡೆ?

ಗಂ : ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರಮ್ಮ.

ಗಾ : ಅವನು ಮೋಸಗಾರ ಅಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತೆ.

ಗಂ : ಸರಿ, ಅವನು ಮೋಸಗಾರ ಅಲ್ಲ. ಗಾ : ಹಾಗಾದರೆ ಬೈದದ್ದು ಯಾಕೆ?

ಗಂ : ತಮಾಷೆಗೆ ಬೈದೆ.

ಗಾ : ಹೌದೆ? ತಮಾಷೆಗೆ ಬೈತಾರೆಯೇ?

ಗಂ : ಯಾಕೆ ಬೈಯೋಲ್ಲ? ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೈಯೋಲ್ಲವೆ?

ಗಾ : ನೀನು ಬೈದದ್ದು ತಮಾಷೆಗಲ್ಲ-ನನಗೊತ್ತು.

ಗಂ : ಹೌದು, ಸೀರಿಯಸ್ಸಾಗೇ ಬೈದೆ.

ಗಾ : ಯಾಕೆ?

ಗಂ : ತಮಾಷೆಗೆ-ಸೀರಿಯಸ್ಸಾಗಿ ಬೈದೆ.... (ಅವನ ಉತ್ತರದಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಬೇರೆ ವಿಷಯ ಎತ್ತುವಳು)

ಗಾ : ಅಪ್ಪಾ, ಇವತ್ತು ಏನಾಯ್ತು ಗೊತ್ತೆ?

ಗಂ : ಏನಾಯ್ತು?

ಗಾ : ನಮ್ಮ ಸ್ಕೂಲಲ್ಲಿವತ್ತು ಕಪ್ಪೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು-ಡಿಸೆಕ್ಷನ್‌ಗೆ.

ಗಂ : ಗೊತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೀನು ಕತ್ತರಿಸಿದೆ.

ಗಾ : ಥತ್, ಸಮ್ಮಿರಪ್ಪ ಅಂತೀನಿ....ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರೋವಾಗ ಸಾಯಿಸೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಗಂ : ಸರಿ, ನೀನು ಸಾಯಿಸಿದೆ.

ಗಾ : ಮಧ್ಯೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಬೇಡಪ್ಪ ಅಂದ್ರೆ-

ಗಂ : ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೇಳಿಬಿಡು.

ಗಾ : ಅದನ್ನ ನೋಡಿದೆ. ಹ್ಯಾಗೆ ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಡ್ತಿತ್ತು ಅಂತೀಯೆ. ಅದರ ಜೀವ ಎಲ್ಲಿರುತ್ತೆ, ಹ್ಯಾಗೆ ಹೋಗುತ್ತೆ ಅಂತ ನೋಡಬೇಕು ಅಂತ-ಕತ್ತರಿಸಿದೆ. ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಕತ್ತರಿಸಿದೆ. ನರಾನ್ಲ ಬಿಡಿಸಿದೆ.... ಆದ್ರೆ ಜೀವ ಹೊರಟೇ ಹೋಗಿತ್ತು.

ಗಂ : ಹಾಗೆ ಗೊತ್ತಾಗೋಲ್ಲ, ಜೀವ ಹ್ಯಾಗಿರುತ್ತೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗೋದು ಅದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ, ಕತ್ತರಿಸೋಕೆ ಮುಂಚೆ. ಗಾ : ಹಾಗಾದ್ರೆ

ಕತ್ತರಿಸದೇ ಇದ್ದದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಜೀವ ಇರುತ್ತಾ?

ಗಂ : ಹಾಗಲ್ಲ, ಜೀವ ಇದ್ದೆ ಒಂದು ಕಳೆ ಇರುತ್ತೆ.

ಗಾ : ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆ?

ಗಂ : ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದೆ-ಹೆಣ, ತಣ್ಣಗಿರುತ್ತೆ.

ಗಾ : ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದೆ?

ಗಂ : ಹೆಣವಲ್ಲದೇ ಇದ್ದೆ? ಉಸಿರಾಡುತ್ತೆ, ಬೆಚ್ಚಗಿರುತ್ತೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುತ್ತೆ, ಮರಿ ಮಾಡುತ್ತೆ.

ಗಾ : ಹ್ಲಾ! ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕೊಂಡೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡೋಲ್ಲ!

ಗಂ : ಪೆದ್ದಿ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಜೀವ ಇದ್ದೆ ಗೊತ್ತಾಗೋಲ್ಲ?

ಗಾ : ಗೊತ್ತು, ಉಸಿರಾಡುತ್ತಾರೆ, ಬೆಚ್ಚಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ, ಮರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಗಂ : ಸರಿ, ಇವತ್ತಿಗೆ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ ಇಷ್ಟು ಸಾಕು, ಹೋಗು.

ಗಾ : ತಮಾಷೆ ಮಾಡೋಲ್ಲ. ಹೇಳಿಪ್ಪ. ಮನುಷ್ಯರ ಜೀವ ಹ್ಯಾಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ?

ಗಂ : ಸುಖ, ದುಃಖ; ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ- ಎಲ್ಲಾ ಇರುತ್ತೆ.

(ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರವೇಶ)

ಹೆಂ : ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತು ಮುಗಿತ? ನೋಡಿ, ಖರ್ಚಿನ ಲಿಸ್ಟ್ ತಂದಿದೀನಿ.

ಗಂ : ತಂದೆಯಾ? ಬಾ, ಎಷ್ಟು? ಬೇಳೆ ಮೂರು ಕೆ. ಜಿ. ತಾನೆ?

ಹೆಂ : ಕೊತ್ತುಂಬರಿ ಅರ್ಧ ಕೆ. ಜಿ.

ಗಂ : ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ ಎರಡು ಕೇಜಿ, ರವೆ ನಾಲ್ಕು ಕೇಜಿ.

ಹೆಂ : ಬೆಣ್ಣೆ ಎರಡು ಕೇಜಿ, ಅಕ್ಕಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೇಜಿ.

ಗಂ : ಸರಿ, ಈರುಳ್ಳಿ ನಲವತ್ತು ಕೇಜಿ, ಸೀರೆ ಐವತ್ತು ಕೇಜಿ.

ಹೆಂ : ಸಿಗರೇಟು ನೂರು ಕೇಜಿ....

ಗಂ : (ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿ) ಹಹ್ಲಾ! ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ವರ್ತುಳ ವರ್ತುಳ

ಧೂಪ ಧೂಮ ಲೀಲೆ..... ವಿವಿಧ ರೂಪ ವಿಹ್ವಲ ವಿಲಾಸಗಳು

ವಿಕ್ಷತ ಚಿತ್ರಗಳು ಗಾಳಿಯಲೆಯ ಮೇಲೆ ತೇಲೆ.....

ಹೆಂ : ಅದೇನು ಆನಂದವೋ.....

ಗಂ : ತೇಲೆ, ತೇಲೆ, ತೇಲೆ..... ಹೊಗೆಯನ್ನು ಗಾಳಿಯಲೆಯ ಮೇಲೆ.....

ಹೆಂ : ನಾನಿನ್ನು ಬರ್ತೇನೆ. ಈ ಹುಚ್ಚು ನೋಡೋಕಾಗೋಲ್ಲ.

ಗಂ : ಹುಚ್ಚಲ್ಲ ಸಂತೋಷ. ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ರೆಡೀನ? ತಗೊಂಡು ಬಾ. ಹಲ್ಲು ಉಜ್ಜುತೇನೆ. ಬಾಯಿ ತೋಳೀತೇನೆ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ತಿಂತೇನೆ.

ಮಗು ಎಲ್ಲಿ, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದೆಯಾ? ಸರಿ. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನನಗೇ ಇಬ್ಬರೇ ಮಕ್ಕಳು. ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು, ಒಂದು

ಗಂಡು.... ಒಬ್ಬಳೇ ಹೆಂಡತಿ.... ಇವತ್ತು ಹವೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಲಾಲ್ ಬಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೂ ಈಚೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಳಿವೆ ಅಂತೀಯಾ?

ಅಲ್ಲೆ, ಆ ದರಿದ್ರ ಸೀರೇಲೂ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣ್ತೀಯಾ!-ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದೀಯೆ?

ಹೆಂ : ನಿಮ್ಮ ಪ್ಲಾನ್ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಿನ್ನ ಹಜಾಮ ಈಗ ಬರ್ತಾನೆ ತಾನೆ?

ಗಂ : ಹುಚ್ಚಿ, ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೈದು ಕಳಿಸಿದೀನಿ. ಮುಖ ಎತ್ತದ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿ ಕಳಿಸಿದೇನೆ.

ಹೆಂ : ಏನಂತ ಬೈದಿರಿ?

ಗಂ : ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು, ಅಂದೆ; ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಹೆಸರೇನು, ಅಂದೆ; ನಿನ್ನ ವಾಸ ಎಲ್ಲಿ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ;

ನೀನು ಎಷ್ಟಯ್ಯ ದುಡೀತಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ, ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ; ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನು ದುಡ್ಡು ಕೇಳೋಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಗೋಲ್ಲವಾ ಅಂತ

ಕೇಳಿದೆ-

ಹೆಂ : ಅಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನಾಚ್ಚೊಳ್ತಾನಾ? ನೋಡಿ, ಬಂದೇ ಬರ್ತಾನೆ.

ಗಂ : ಅವನು ಮಿಕ್ಕೋಲರ ಹಾಗಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಸಂಕೋಚದ ಮನುಷ್ಯ.

ಹೆಂ : ನಿಮಗಿನ್ನೂ ಅವನ ಮೇಲಿನ ನಂಬಿಕೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ?

ಗಂ : ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗೆ ನಂಬಿಕೆನ ಕೊಡಾಕಾಗೋಲ್ಲ, ಕೊಳ್ಳಾಕಾಗೋಲ್ಲ.

ಹೆಂ : ಸರಿ, ನಾನು ವಾದ ಮಾಡೋಲ್ಲ, ಆದ್ರೆ ಹೇಳಿ, ಆತ ಯಾಕೆ ದುಡ್ಡು ಕೇಳಬೇಕಿತ್ತು?

ಗಂ : ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸು, ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ರೇಸ್ ಆಡಬಹುದು-

ಹೆಂ : ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾವು ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು-

ಗಂ : ಸರಿ, ಆ ವಿಷಯ ಬಿಡು, ಪಾಪನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಾ. ಕಬ್ಬನ್ ಪಾರ್ಕಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ರೈಲಿದೆ. ಇವತ್ತು ಸವಾರಿ ಮಾಡ್ಕೊಣ.

ಹೆಂ : ಹಿಟ್ಟು ರುಬ್ಬಿದ್ದೇನೆ, ದೋಸೆ ಮಾಡ್ತೇನೆ ಹಾಗಾದ್ರೆ-

ಗಂ : ರೇಸ್ ಹ್ಯಾಗಿರುತ್ತಪ್ಪ?

ಹೆಂ : ತೆಪ್ಪಗಿರೆ, ರೇಸ್ ಹ್ಯಾಗಿರುತ್ತಂತೆ.

ಗಂ : ಅಥವಾ ನಂದಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಹ್ಯಾಗೂ ನಾಳೆ ರಜಾ. ಏನಂತೀ? ನಾವು ಈಚೆಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ನಾಳೆ ಬರಬಹುದು.

ಹೆಂ : ಹೌದಲ್ಲವಾ? ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ, ಚಳಿಯಾಗುತ್ತೆ-ಮಗೂಗೊಂದು ಸ್ವೆಟರ್ ತಗೊಳ್ಳಿ.

ಗಾ : ಅಪ್ಪ, ಒಂದೊಂದು ರೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕುದುರೆ ಇರುತ್ತಪ್ಪ?

ಗಂ : ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಮರಿ.

ಗಾ : ಅಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಏನು ಪೆದ್ದಪ್ಪ, ಅಪ್ಪ ನೀನು! ಮುನಿಸ್ವಾಮಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು!

ಗಂ : ಸರಿ, ಅವನ್ನೇ ಕೇಳು....

ಹೆಂ : ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಪಾಪಂಗೆ ಜಾರುಬಂಡೆ ಅಂದ್ರೆ ಎಷ್ಟು ಇಷ್ಟಾಂತ!

ಗಂ : ಹೂವು ಅಂದ್ರೂ ಅಷ್ಟೇ.

ಹೆಂ : ಮಕ್ಕಳು! ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡ್ರೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆಡುತ್ತೆ!

ಗಂ : ಅವನಿಗೊಂದು ಗೊಂಬೆ ಕೊಡಿಸ್ತೇನೆ.....

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ ಕಟ್ ಸದ್ದು. ಎಲ್ಲರೂ ಥಟ್ಟನೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದದಿಂದ ನಿಲ್ಲುವರು. ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದೊಡನೆ ಆಕೆ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬರುವಳು.)

ಹೆಂ : (ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ) ಅವನೇ-

ಗಂ : ಹೌದ?

ಹೆಂ : ಈಗೇನು ಮಾಡೋದು?

ಗಂ : ನಾನು ಮನೇಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳು.

ಗಾ : (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಯಾಕಪ್ಪ, ಪಿಸುಗುಟ್ಟೀರಿ?

ಹೆಂ : ಶೈ.....

(ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಳು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುವನು.) ಯಾರು?

ವ್ಯ : ನಾನಮ್ಮ.

ಹೆಂ : ನೀನು ಅಂದ್ರೆ ಯಾರಪ್ಪ?

ವ್ಯ : ಕೊಂಚ ಯಜಮಾನನ್ನ ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು.

ಹೆಂ : ನೀನು ಅಂದ್ರೆ ಯಾರಪ್ಪ?

ವ್ಯ : ಮುನಿಸ್ವಾಮಿನಮ್ಮ.

ಹೆಂ : ಯಾವ ಮುನಿಸ್ವಾಮಿ? ಏನು ಬೇಕಿತ್ತು?

ವ್ಯ : ನಾನು.... ಕ್ಷೌರದವನು ತಾಯಿ. ಯಜಮಾನ್ಯನ ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು.

ಹೆಂ : ಯಾಕೆ?

ವ್ಯ : ಕೊಂಚ ಕೆಲಸ ಇತ್ತು.

ಹೆಂ : (ಕೊಂಚ ರೇಗಿ) ಎಂಥ ಕೆಲಸ? (ಮೌನ) ಅವರು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ವ್ಯ : ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ರು.

ಹೆಂ : ಅವರು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? (ಮೌನ)

ವ್ಯ : ಏನಾದ್ರೂ ಹೇಳಿದ್ರಾ?

ಹೆಂ : ಇಲ್ಲ.

ವ್ಯ : ಕೊಂಚ ದುಡ್ಡು ಕೊಡ್ತೇನೆ ಅಂದಿದ್ರು-

ಹೆಂ : ಅವರು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ವ್ಯ : ಕೊಡಲಿಲ್ಲವಾ?

ಹೆಂ : ಒಂದು ಸಲ ಹೇಳಿದರೆ ಆಗೋಲ್ಲವೇನಯ್ಯ? ಅವರು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲ, ತಿಳೀತೆ? ಏನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ, ಏನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ; ನಾನು ಹೇಳೋದು ಕೇಳಿಸಿದೆಯಾ?

ಗಾ : ಅಪ್ಪಾ! (ಅವಳ ಮಾತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳಿಸಿದೆ. ಮೌನ)

ವ್ಯ : ಸರಿ, ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿ.

ಹೆಂ : ಆಗಲಿ.

ವ್ಯ : (ಸ್ವಲ್ಪವೇ ವ್ಯಂಗ್ಯದಿಂದ) ತಾವು ಆಗ.....ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿ,

ಹೆಂ : ಆಗಲಿ. (ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಅವನು ಹೋದನೆಂಬಷ್ಟರಲ್ಲೇ...)

ಗಾ : ಅಪ್ಪಾ, ಯಾಕಪ್ಪ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೆ? ಅಮ್ಮ, ಯಾಕಮ್ಮ ಬೈದೆ? ನಾನು ಹೇಳ್ತೇನೆ? (ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವೇ ಗಡುಸಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ

ಜಗತ್ತಿಗೇ ಸಾರುವವಳಂತೆ ಕೂಗುವಳು.) ಅಪ್ಪ, ಅವನಪ್ಪ ಸತ್ತಿದಾನೆ. ನನಗೊತ್ತು. ಅವನಪ್ಪ ಸತ್ತಿದಾನೆ. ಅವನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಲ್ಲ....

ಅಪ್ಪ ಇದಾರೆ. ನನ್ನಪ್ಪ ಮನೇಲೇ ಇದಾರೆ. ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ..... (ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ಅವನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾ)

ಅಪ್ಪ, ಸತ್ತವರ ಮುಖ ಹೇಗಿರುತ್ತಪ್ಪ?.....

ತೆರೆ

ಸಂಪುಟ- ೯

ಸಾಕ್ಷಿಯ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಷ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯಾಗಿ ಮೈದೋರತೊಡಗಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ನಿಯತವಾಗಿಯೇ ಈ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ತನ್ನೆರಡು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಮುಗಿಸಿರುವುದು ಈಗ ಸಹಜವೆನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು

ದಂಗುಬಡಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವೇ ಹೌದು, ಕಾಲ ಅನುಕೂಲ ಹೇಗೆ ಒದಗಿ ಕೂಡಿ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಬಂದು, ಸಂಚಾಲಕರ ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲವಾಗಿ, ಲೇಖಕರ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದರೂ ಅಲಭ್ಯವಾಗದ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕೊಂಡು ಓದುವ ಚಂದಾದಾರರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಕನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ 'ಸಾಕ್ಷಿ' ತನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟದ ಮೊದಲ ಕಂತಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಲು ಈಗ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಡೆದಿರುವುದು ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಂದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು : ಎಂಥ ದುರ್ಭರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯ ತೀರ ನಿರಾಶನಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ; ನಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ದಟ್ಟಡವಿಯ ಮಧ್ಯದ ಆರಣ್ಯರೋದನವೂ ಕೆಲವು ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಕೆಲವಾದರೂ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ-ಎಂದು, ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಈ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಸಂತೃಪ್ತರಾಗಬೇಕು.

ಆದರೆ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಸಂಪಾದಕನ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಎಂಥೆಂಥ ಲೇಖನಗಳ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆಯೋ ಅಂಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಇನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ-ಬಹುಶಃ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅಷ್ಟೇನೂ ಉತ್ತಮ ಎನ್ನಿಸಲಾರದಂಥ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಪ್ರಕಟಿಸಬಹುದೆಂದು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೂ ಚಡಪಡಿಸಿದ್ದುಂಟು. ನಿಯತಕಾಲಿಕದ ಗಂಡ ಇದಾದರೆ, ಅನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯದು ಬೇರೆ ಬಗೆಯದು : ಈಗ ಹತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ ಒಂದಾದರೂ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಸಿಕ್ಕಬಹುದಾದರೆ ಆಗ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಬದುಕೇ ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿರುವಾಗ ಅನಂತಕಾಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾರ್ಥವಾಗಬಲ್ಲ ಅನಿಯತಕಾಲಭಾವನೆ ಬರೀ ಅಹಂಕಾರವೇ ಆಗಬಹುದು. ಜೀವವಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲದೊಳಗೆ ಏನೇನು ಮಾಡೀಯೆ? ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗಿಷ್ಟೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೆ ವಾಲುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗೀಗಲಂತೂ ಕರ್ಮಸಂನ್ಯಾಸದ ಆ ಬೈರಾಗಿ ಭಾವನೆಯ ಜೊತೆಗೇ ಭೋಗಭಿಲಾಷೆಯ ವೃದ್ಧಿಯಾಗತೊಡಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡದೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ, ಏನೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಟ ಹೂಡಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ ಬಹುಮಾನ ಲಾಭಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಧಂಧೆ ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಓದದೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ಪಾಸಾಗಬೇಕು; ಕೇವಲ ಮಾತನಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ದೇಶಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಕನ್ನಡ ಕನ್ನಡ ಎಂದು ಘೋಷಣೆ ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಕನ್ನಡದ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಒಳ್ಳೋಳ್ಳೇ ಉದ್ಯೋಗ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾದ ಕಗ್ಗಗಳನ್ನು ಹೊಸೆದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕನ್ನಡಮೈನಿಗೆ ಉರುಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಅರಳಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಪರ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡ. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಅಸಂಗತ ನಾಟಕವಾಗಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಕೆಟ್ಟ ಕನಸಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಕಂಡರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಕೆಲಸವೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ ಎಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ನಿಜವಾದ ಕೆಲಸ ಎಂದರೆ ಫಲವನ್ನು ಮರೆತ ಕೆಲಸ. ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ದೇಶಸೇವೆ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಂಚಿತ್ ನಡೆಸುವುದೇ 'ಸಾಕ್ಷಿಯ ಉದ್ದೇಶ'.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಕೆಲಸ ಯಾವುದು? ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯರೆಲ್ಲರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು, ತೂಗಿ ನೋಡುವುದು, ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವುದು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೇವಲ ಸೃಷ್ಟಿ ನಿರಂತರವೇ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವ್ಯತ್ಯತಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾದದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವೇದಿಕೆಯಾದರೆ 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಕೃತಾರ್ಥವೇ. ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇಂಥ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರ ನೆರವನ್ನು ಪುನಃ ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಇಲ್ಲ; ಹೇಳಿದರೆ ಉಪಯೋಗವೂ ಇಲ್ಲ.

ತರ್ಕದಿಂದ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಎಷ್ಟೇ ದೋಷಗಳಿದ್ದರೂ, ಅದು ಪರಿಚಿತ ಪ್ರಪಂಚವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ, ಭ್ರಮೆಗಳೂ ಬೆಳಕೂ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಳಚಿಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಂಥ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ 'ಅಪರಿಚಿತ'ನಾಗಿ ನರಳುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಬದುಕು ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ -ನಟ ಮತ್ತು ರಂಗಪರಿಕರಗಳ ಮಧ್ಯೆ -ವಿಚ್ಛೇದವುಂಟಾಗುವಂಥದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಸಂಗತದ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.... ತಿಳಿದು ತಿಳಿಯಾದ ಕೆಲಕೆಲವು ಹೊತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯರ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದ ಅಂಗ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಅಣಕಾಟಗಳ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಪಧ್ಧವಾಗಿಸಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ಗಾಜಿನ ತೆರೆಯ ಆಕಡೆ ಟೆಲಿಫೋನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಾತು ಕೇಳಿಸದೆ ಆತನ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಷ್ಟೇ ಕಾಣುವಾಗ, ಈತ ಏತಕ್ಕಾದರೂ ಬದುಕಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಂತದ್ದೇ ಆದ ಈ ಅಮಾನುಷತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಮಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಇಂಥ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ - ನಾವು ಏನಾಗಿದ್ದೇವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡಾಗ ಬರುವ ವಾಕರಿಕೆ - ಇದು "ಅಸಂಗತ"ದ ಒಂದು ಮುಖ.

ನಾನು; ನೆಲ; ಗಡಿಯಾರ

ಆರ್ಯ

ಕಾಲ ಟಕ ಟಕಾಂತ
ಜೀವದ ಬಯಕೆ
ನೋವು ನಕ್ಕ ನಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಮೇಲಿಂದ
ಬಸುಬಸು ದಪ್ಪನೆ ಹರಿದೇ ಹೋಯಿತು
ತಿರುಗಣೆಗೆ
ಜೀವ ಅಕ್ಷ ಮಾಡಿದಂತೆ
ಅತ್ತ ದೂರ ದೂರ ಅಲೆದಲೆದು
ಮತ್ತೆ ಗೂಟದೆಡೆ ಬಂದು
ಕತ್ತಿಗೆ ಉರುಲು ತಾನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ
ಮುಂಚಿನಂತೆ
ಮುಂಚಿನಲ್ಲೆ
ಬೇಸರ.
ಭುಜ ಭುಜ ಹೊಸೆದು
ಲೋಕ ಎಲ್ಲದರ ಬೇನೆ ಬೇಸರಿಕೆಯ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ರಾಶಿ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು ಎಂದೆಂದು ಹೊರಲು ನೊಗ ಹೊತ್ತ
ನಾವು ಮೂವರೇ
ಪಾರ ನಾಯಿಡರು.
ನಾನು;
ಮುಡಿ ಮುಖದ ಸುಕ್ಕು ರೇಖೆಯಂತೆ
ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ನೆಲ;
ಮತ್ತು,

ನಾ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಗುಣಗುಣಿಸಿದ,
ನಾ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಾಗ ಗುಣಗುಣಿಸಿದ
ನಾ ಸತ್ತಾಗ ಗುಣಗುಣಿಸಿದ,
ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ಹಳೆ ಗಡಿಯಾರ.

ಉಕ್ತಿ (ವಕ್ರ): ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಥಾನ -- ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ

ಪಿ. ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಕಾವ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾದ ಒಂದು ವಿಷಯ ಅತಿಸ್ಥೂಲದೃಷ್ಟಿಗೂ ಗೋಚರಿಸುವಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದವರು ವಸ್ತುಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಮನ ಕೊಡದೆ ವರ್ಣನಾಪ್ರಕಾರಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೇ ಕಾವ್ಯ ತತ್ವದ ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಡಿಮೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಕಾರರು ಶ್ರವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಛಾಯೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳೊಳಕ್ಕೆ ತುರುಕಿ ವರ್ಣನಾಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅವಕಾಶ ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ವರ್ಣನಾಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ವಿಫಲವಾದ ಅವಕಾಶ ಒದಗುವಂತೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ರೂಪದ ಸತ್ವಕ್ಕೆ ಎಡೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ವರ್ಣನಾಪ್ರಕಾರಗಳು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿವೆ.

ಕೃತಿರಚನೆಯ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಈ ಗುಣಕ್ಕೆ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ವಿಚಾರಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ಸಮ ಕಲ್ಪನೆ ಇದೆ-ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವುದು ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಕೆಲಸ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದಾಗ, ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಹಿತಕರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಥೂಲವಾದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ : ರಸಧ್ವನಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ, ವರ್ಣನಾಪ್ರಕಾರಗಳ ಕಡೆಗಿನ ಅತಿ ಒಲವಿನಲ್ಲಿರುವ ದೋಷವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೂ ರಸದಂತಹ ಮೌಲಿಕತತ್ವಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣನಾಪ್ರಕಾರಗಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲೇ ಅಡಗಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ, ವರ್ಣನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೇ ಕಾವ್ಯತ್ವವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕೊನೆಯ ಹಂತದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು : ೧. (ವಕ್ರ) ಉಕ್ತಿ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಸ್ಥಾನ ೨. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವೇದಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ವಾಚ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ದೃಷ್ಟಿ ೩. ದರ್ಶನ-ವರ್ಣನಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಕವಿವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಕುರಿತು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಕೊಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ೪. ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತ್ಯ.

ವಕ್ರ+ಉಕ್ತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ. ಕವಿಯ ಮಾತನ್ನು ದಿನಬಳಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು ತಮಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವ ಗುಣ 'ವಕ್ರತೆ'. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆಲೆ. ಇಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮೂರ್ತರೂಪಗಳು 'ಅಲಂಕಾರ'ಗಳು. ಅಲಂಕಾರಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೆಲೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ. (ಹೀಗೆ ನೆಲೆಯಾಗುವ ಅರ್ಹತೆ ಉಳ್ಳ) ಶಬ್ದ ಅರ್ಥಗಳ ಕೂಡುವಿಕೆ ಕಾವ್ಯ. ದಿನ ಬಳಕೆಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ, ವಕ್ರತೆಯಾಗಲೀ ಅದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರುವ ಸೌಂದರ್ಯವಾಗಲೀ ಹಾಗೆ

ನೆಲೆಯೂರಿರುವ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಅಲಂಕಾರಗಳಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ವಕ್ರ+ಉಕ್ತಿಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಚೀನರು ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ.

ಮೇಲಿನ ವಿವೇಚನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವಕ್ರ+ಉಕ್ತಿ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಉಳ್ಳ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪಥ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರವೂ ಕವಿಯ ಮಾತು ದಿನಬಳಕೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೇ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವವರೆಗೆ “ಉಕ್ತವಕ್ರತೆ” ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಪಥದ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾದ ವಕ್ರತೆ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಸೌಂದರ್ಯದ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಪಥದ ತಂತ್ರವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಹೀಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲಾದ ಸೌಂದರ್ಯಾಂಶ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ವಕ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅಂಶ.

ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ ವಕ್ರತೆ ಎಂದರೆ ವಸ್ತು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಪರಿಮಿತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ವಕ್ರತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಉಕ್ತಿ ವಕ್ರತೆ ವಸ್ತು ವಕ್ರತೆಗೆ ತತ್ಸಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಸೌಂದರ್ಯಾಂಶದ ನೆಲೆಯನ್ನು (‘ವಕ್ರ+ಉಕ್ತಿ’ ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಈ ಎರಡನೆಯ ಪಥ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಉಕ್ತಿವೈಚಿತ್ರ್ಯ ವಸ್ತುಸ್ವಭಾವದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ‘ಸ್ವಭಾವ+ಉಕ್ತಿ’ ಎಂದು ಈ ಪಥ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ; ಸ್ವಭಾವ+ಉಕ್ತಿ-ವಕ್ರ+ಉಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಚೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ‘ಉಕ್ತಿ’ ಎಂಬ ತತ್ತ್ವ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆಲೆ. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲಾದ ಎರಡೂ ಪಥಗಳೊಳಗೆ ಈ ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ಕುರಿತು ಏಕಕಂಠತೆ ಇದೆ. ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಕ್ತಿಪ್ರಕಾರಗಳು. ಉಕ್ತಿವೈಚಿತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ ವಕ್ರತೆಯ ಅಂಶದ ಮಿತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ “ಉಕ್ತಿ” ಯನ್ನು ವಿಭಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಕ್ತಿ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳ ಪೈಕಿ ಮೊದಲನೆಯದರ ಮೂಲಕ ಎರಡನೆಯದನ್ನು ತಲಪುವುದು ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಅನುಸರಿಸುವ ಗ್ರಹಣ ವಿಧಾನ.

ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಗ್ರಹಣವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆ ‘ಧ್ವನಿ’, ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಂಬಂಧ ಇರುವ ವಸ್ತು ಅರ್ಥವಿಶೇಷ. ಅರ್ಥದ ಮೂಲಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಕಾವ್ಯತ್ವಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ. ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ಅನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆ ಕಾವ್ಯಶರೀರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ; ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮುಂದುವರಿಯುವಿಕೆಗೆ ತಡೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಉಕ್ತಿತ್ವ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರಿಕರ ವಿವೇಕ ಧ್ವನಿತತ್ವವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದು ಉಕ್ತಿತ್ವದ ಅಸಮರ್ಥತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನಂತರವೂ ಅವರ ಒಲವು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಉಕ್ತಿತ್ವದ ಕಡೆಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಒಲವಿನಿಂದಾಗಿ ಉಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪುನಃ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತವೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಗ್ರಂಥಕಾರರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಮುಖಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಂತಕ ಮತ್ತು ಭೋಜರಾಜ, ಇವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾದ ಎರಡು ಉಕ್ತಿ-ಪಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯದರ ಅನುಯಾಯಿ. ಅನಂತರದವನು ಎರಡನೆಯದರ ಪುರಸ್ಕರ್ತ.

ಪ್ರಾಚೀನರ ಮೊದಲನೆಯ ಪಥ ಸಾರುವಂತೆಯೇ ಕುಂತಕನ ಪ್ರಕಾರವೂ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ವಕ್ರತೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನರಂತೆ ಸ್ವಭಾವ+ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ವಕ್ರ+ಉಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಇವನ ತಾರ್ಕಿಕತೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಈ ಎರಡು ಉಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಪ್ರಭೇದವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವಕ್ರತೆ ಎಂಬ ಒಂದೇ ತತ್ತ್ವ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನರ ಎರಡನೆಯ ಪಥದಂತೆ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವುದು ಇವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವ+ ಉಕ್ತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವು

ಕಾವ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ಇವನ ಸಹೃದಯತೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಹೊರಟ ತತ್ವ ಉಕ್ತಿವಕ್ರತೆ ಆದರೂ ತತ್ವವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿ ವಕ್ರತೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಭಾವ + ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ವಸ್ತು ವಕ್ರತೆ ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇವನು ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿತತ್ವ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ತತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ಇವನ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಒಲವು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಡೆಗೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ತತ್ವದ ಸಾರವನ್ನು ಹಳೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಒಳಗೆ ಹುದುಗಿಸಿ ಇವನು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭೋಜರಾಜನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ರೀತಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ. ಪ್ರಾಚೀನರ ಎರಡನೆಯ ಪಥ ಇವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮ್ಮತ. ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರುವ ಪಥಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಇವನು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಉಕ್ತಿಭೇದದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಪಥದ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯ ಎರಡುವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಇವನ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ : ಸ್ವಭಾವ+ಉಕ್ತಿ, ವಕ್ರ+ಉಕ್ತಿ ಮತ್ತು ರಸ+ಉಕ್ತಿ. ಈ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವನು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ: ಸ್ವಭಾವ+ಉಕ್ತಿ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ (ಕಾವ್ಯ) ಗುಣ ಪ್ರಧಾನ; ವಕ್ರ+ಉಕ್ತಿ ಎಂಬ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ (ಉಪಮಾ-ಅನುಪ್ರಾಸ ಮೊದಲಾದವು) ಪ್ರಧಾನ; ರಸ+ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ರಸ ಪ್ರಧಾನ ಅಂದರೆ, ಸ್ವಭಾವ+ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ವ-ಶರೀರಗಳ ಸಮತೋಲನದಿಂದಲಾಗಿ ಸೌಂದರ್ಯ; ವಕ್ರ+ ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶರೀರದಿಂದಲಾಗಿ ಸೌಂದರ್ಯ; ರಸ+ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ವದಿಂದಲಾಗಿ ಸೌಂದರ್ಯ.

ಹೀಗೆ ಎರಡು ಪಥಗಳ ಪ್ರಾರಂಭ ಮತ್ತು ವಿಕಸಿತ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತಿ-ತತ್ವ ಪ್ರಧಾನತ್ವವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ಣನ (=ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ) ಪ್ರಕಾರಗಳು ಸೌಂದರ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಈ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವರ್ಣನ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂವಾದಿ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ದಿನಬಳಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ.

ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ 'ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ' ಆಲಂಕಾರಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನಬಳಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದಂತೆಯೇ ವೇದ-ಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ವಾಚ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಇವರು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವೇದದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ; ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ; ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ವೇದವನ್ನು ಪ್ರಭುವಿಗೂ ಪುರಾಣವನ್ನು ಮಿತ್ರನಿಗೂ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪತ್ನಿಗೂ ಹೋಲಿಸುವುದು ರೂಢಿ. ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆಯುವ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆದರಿಸುವುದು ಅವರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಬರೆಯುವ ಅವತರಣಿಕೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿವೇಚನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ವೇದ-ಪುರಾಣಗಳಿಗೂ ವಸ್ತು ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಮೂರು ವಿಧದ ವಾಚ್ಯಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದ. ವೇದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ತತ್ವರಾಶಿಯನ್ನು ರಸಮಯವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿ. ಇದರಿಂದಲಾಗಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ.

ಹೀಗೆ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗಳು ಕಾವ್ಯವೆಂದರೆ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ವರ್ಣನ ಪ್ರಕಾರ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೊಡನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಏಕಕಂಠತೆ ಬರುವಂತೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಉಕ್ತಿವಿಶೇಷ ಎಂದು ಲಕ್ಷಿಸುವ ಆಲಂಕಾರಿಕರನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೊರಗೂ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಭಟ್ಟತೌತನೆಂಬ ಆಲಂಕಾರಿಕನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದ ಸಾರಾಂಶ ಹೀಗಿದೆ : ಆದಿಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ (ಕಾವ್ಯವಸ್ತು) ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗಿದ್ದರೂ ವರ್ಣನೆ (=ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ). ಹುಟ್ಟುವ ತನಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯು ಉದಯ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಇದು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ದರ್ಶನ-ವರ್ಣನಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಮುಖಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮಾರ್ಗ. ಈ ಮಾರ್ಗ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬೀಜವಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವದ ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂಬುದು ಕವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಣ್ಣು. ಇತರರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ಕವಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಈ ವಿಶೇಷ ದರ್ಶನಶಕ್ತಿಯಿಂದಲಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವಗಳು ಕವಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ದರ್ಶನಶಕ್ತಿ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಣನಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಕವಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯ-ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕವಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಒದಗುವ ಮೂಲ ವಸ್ತು ಒಂದೇ. ಇದು ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಪಂಚ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವ ಉದ್ಭೋಧಗೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಅನುಭವ ಸ್ಥೂಲ. ಕವಿಯ ದರ್ಶನಶಕ್ತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಅನುಭವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಒಬ್ಬ

“ದಾರ್ಶನಿಕ”.

ಕವಿ ದಾರ್ಶನಿಕನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಅನಂತರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇವನ ಸ್ಥಾನ ದಾರ್ಶನಿಕನ ಸ್ಥಾನದಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ. ಇವನಲ್ಲಿ ಇರುವ ವರ್ಣನಶಕ್ತಿ ದಾರ್ಶನಿಕನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ಈ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಅನುಭವ ಎಷ್ಟೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಥೂಲಸ್ತರವನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ತರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಗ್ರಹಿಸುವವನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವದ ಅಂಶ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅಂಶ ಸಹ್ಯದಯತೆ.

ದಾರ್ಶನಿಕನಿಗೂ ಕವಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುವುದು ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದಲಾಗಿ ಕೇಳುವವನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ. ದಾರ್ಶನಿಕನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತತ್ವಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವವನಿಗೆ ತಿಳಿವು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ; ಕವಿಯ ಮಾತನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವವನಿಗೆ ತಿಳಿವು ಹೆಚ್ಚುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರುಚಿಕರವಾದ ಅನುಭವವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕವಿ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಇಟ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವಲ್ಲಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವದ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳ ಪೈಕಿ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುವುದು ಪ್ರತಿಭಾ ದೃಷ್ಟಿ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಈ ಮಾರ್ಗ ಕೈಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ವರ್ಣನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣತತ್ವದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಚಾರ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ಇದರಿಂದಲಾಗಿ ದಾರ್ಶನಿಕನಿಗೂ ಕವಿಗೂ ವಸ್ತುತಃ ಇರುವ ಮೌಲಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಗಮನ ಹರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕವಿಯನ್ನು ದಾರ್ಶನಿಕನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವ ಮಾರ್ಗ ಸಂವಾದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮೂಲವಸ್ತು ಒಂದೇ; ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ತರಗಳು. ಇಬ್ಬರು ಸಾಧಿಸುವುದೂ ಒಂದನ್ನೇ, ಕೇಳುವವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಟ್ಟ ದಾರಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಅನುಭವ ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಸಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಬೀಜಸ್ವರೂಪದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದಿರುವಿಕೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಚಾರ ವಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಂಠಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ಣನರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮದೆ ಕೇವಲ ಅನುಭವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕವಿಯನ್ನು ‘ಹೃದಯಕವಿ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿ ಅವನ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರ ಕೈಬಿಡುವುದು ಹೀಗೆ ಕುಂಠಿತವಾದ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಗೆ ದ್ಯೋತಕ. ಆಲಂಕಾರಿಕರು ದರ್ಶನಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬೆರಸಿಯೇ ನೋಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಧೀನಗೊಳಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

ಪ್ರತಿಭೆಯ ಒಂದು ನೆಲೆ ಕವಿ ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ನೆಲೆ ಸಹ್ಯದಯ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುವ ಉಲ್ಲೇಖ ಆಲಂಕಾರಿಕರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾಗಿ ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ‘ಕಾರಯಿತ್ರೀ’ ಎಂದೂ ಸಹ್ಯದಯದ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು “ಭಾವಯಿತ್ರೀ” ಎಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಲ್ಲಿ

ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೀಗಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಪ್ರಕಾರಗಳ ಕಡೆಗಿರುವ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುವುದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ.

ಸಹೃದಯತೆಯ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗುಣದೋಷಗಳು ಮುಖ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು. ಸಹೃದಯನಾದವನಿಗೆ ಗುಣದೋಷಗಳು ಥಟ್ಟನೆ ಗೋಚರಿಸಬೇಕು. ಗುಣದೋಷಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು: ಕಾವ್ಯತ್ವದ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂತಹುದೆಲ್ಲವೂ ಗುಣ; ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂತಹುದೆಲ್ಲವೂ ದೋಷ. ಗುಣಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಪಾದಿ ಸುವ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರಭಾಗದಲ್ಲೂ ಸಹೃದಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ತಾನು ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ನೆಲೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಭಂಗತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ದೋಷಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಸಹೃದಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ವಿರೂಪಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅಂಶಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ.

ದೋಷಗಳಿಗೆ ಎರಡು ನೆಲೆಗಳು; ಅಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. ಅಶಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಸಾಕಾಗದಿರುವುದು. ಅವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂದರೆ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ-ವ್ಯವಹಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಾಕಾಗದಿರುವುದು. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾದವು ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಅಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾದವು ಥಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ, ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಲಂಕಾರಿಕರಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಗುವ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. 'ಅನೇಕ ಗುಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಷ ಇದ್ದರೂ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ಕಾಳಿದಾಸನ ಮಾತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಸಹೃದಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇರುವ ದೋಷವನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಪರಿಭಾವಿಸುವುದು ಸಹೃದಯತೆಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಸಹೃದಯತೆಯ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ದೋಷ ಇಲ್ಲದಂತೆ ತೇಲಿಹೋಗಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ದೂಷಣ ಹೊರತು ಭೂಷಣ ಅಲ್ಲ. ಸಹೃದಯತೆಗೆ ಎಂದೂ ಗೋಚರವಾಗದ ದೋಷ ಇರುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ದೋಷ ಎಂದು ಯಾಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು? ಇಂತಹ ದೋಷವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಆಲಂಕಾರಿಕನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು?

ಈ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಆಲಂಕಾರಿಕರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಸಮಾಧಾನ ಹುದುಗಿರಬಹುದು: ಕಾವ್ಯದ ಬಿಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೋಷ ಇದ್ದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅಖಂಡ ಕಾವ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ದೋಷವಾಗದೆ ಇರಬಹುದು; ಹೀಗೆ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಕೂಡಿರುವುದು ಕಾರಣ.

ಈ ಸಮಾಧಾನ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಮಂಜಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊರಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೋಷದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇಡೀ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ವಿಚಾರ ಆಲಂಕಾರಿಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ 'ಸಹೃದಯ' ಎಂಬ ಪದವೇ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಕವಿಗೆ ಇರುವಂತಹ ಹೃದಯ ಇರುವವನು ಎಂಬುದು ವಾಚ್ಯ ಅರ್ಥ. ಇಬ್ಬರ ಹೃದಯವೂ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪು ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಸಹೃದಯನಿಗೂ ಕಾಣಿಸದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನು ಇದಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು 'ಸರಸ್ವತೀ ತತ್ತ್ವ'ದ ನೆಲೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ, ಅವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವುದು ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಧರ್ಮ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಗುಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಷ ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ಸಾಧು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಮುಚ್ಚುತ್ತದೆ' ಎಂಬ ಪದ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ಹೊರಸೂಸುತ್ತದೆ. ಕವಿತೆಯ ಅಂತಃಸತ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಆವರಣರೂಪವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಈ ಪದ. ವರ್ಣನಪ್ರಕಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಆಲಂಕಾರಿಕರಿರುವ ಅತಿ ಒಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕವಿತೆಯನ್ನು 'ಸೃಷ್ಟಿ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮಾತುಗಳು ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕವಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇರುವವನು. 'ಬ್ರಹ್ಮ ಚೇತನವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದನ್ನು ಕವಿ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಚೇತನವಾಗಿಸಬಲ್ಲ; ಅಚೇತನವನ್ನು ಚೇತನವಾಗಿಸಬಲ್ಲ'-ಇಂತಹ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಕವಿಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿಸಿದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಹೊಸ ಪಾಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಪಾಕ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ವಿವರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕವಿವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುವ ವಸ್ತು ಅವನ ಬದುಕಿನೊಡನೆ ಒಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನ ಬದುಕಿನಿಂದ ದೂರ ಇದು ಅವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶನ ಮತ್ತು ವರ್ಣನಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹೊಸ ರೂಪ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಸೃಷ್ಟಿತತ್ವ ಎಷ್ಟು ಸಂಕುಚಿತ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅವಾಚೇನರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರೂ ಆದವರು ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಸ್ಥಾನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿ ಕವಿವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಬಹುದು; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಕೆಡಿಸಲೂಬಹುದು. ಅಂದರೆ, ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯ ಉತ್ತಮವಾಗಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗುವ ಪ್ರತಿಭಾತತ್ವ ನಿತ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಇದು ಪ್ರತಿಭೆಯ ಒಂದು ಆಭಾಸ ಮಾತ್ರ. ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇದಿರಿಸದೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಹೀಗೆ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವ ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯದೆ ಮೊಟಕಾಗುವಂತಹ ವಸ್ತು ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದು ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆ ಕವಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾತ್ರ. ಅವನ ಜೀವನಾನುಭವದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದು ಅದು ತನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಬರಬಹುದಾದ ಲಾಭನಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನದಾಗಿಸಿ ವಿಶೃಂಖಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಸಹೃದಯ ಸಂವಾದಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಯುವಿಕೆ, ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಚೈತನ್ಯ ಕುಂದುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಲ್ಲ.

ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ ತತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಇದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧ : ೧, ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತಗಳಂತಹ ಉಪಜೀವ್ಯ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವವರು. ೨. ಇವುಗಳಿಂದ ಮೂಲ ವಸ್ತುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಜೀವಿ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವವರು. ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗದವರದು ಮೌಲಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ. ಎರಡನೆಯವರದು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ರೂಪದ ಸೃಷ್ಟಿ. ಈ ಎರಡನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಬಂಧವಕ್ರತೆ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಕುರಿತು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೌಲಿಕಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಸಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಲ್ಲದ ಅಂಶಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ರಸಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ನೂತನ ಕಾವ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಉದಾ : ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿನ ದುಷ್ಯಂತೋಪಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಾಕುಂತಲ.)

ಇಂತಹ ನೂತನತೆಯನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಬಹಳ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಸವನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯತತ್ವವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಕುರಿತಾದ ಉಲ್ಲೇಖ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಲವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಕವಿಗಳಿಗೆ ವಸ್ತು ಮುಗಿದುಹೋಗಿ ಕಾವ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುನರುಕ್ತಿ ಆಗಬಹುದು ಎಂಬ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಸಮಾಧಾನ ಇದು : ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಪುನರುಕ್ತಿ ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಇದ್ದರೂ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸ ಎಂಬ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಇದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಂದೇ ಲೌಕಿಕವಸ್ತುವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಸಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದಲಾಗಿ ಕಾಲ ಎಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿದರೂ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿದುಹೋಗುವ ಭಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲ.

ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ: ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತು ಮುಗಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಯಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಶ - ಕಾಲಗಳ ಭೇದದಿಂದಲಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತು ಅನಂತ. ಇದಕ್ಕೆ ರಸಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು. ಕವಿಗಳು ಪಣತೊಟ್ಟರೂ ಮುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಮೌಲಿಕ ಮತ್ತು ತಲಸ್ಪರ್ಶಿ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾದ ನಾಲ್ಕು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ, ಉಕ್ತಿತತ್ವದ ಮಾರ್ಗ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ ನುಂಗುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಒಂದು ಮುಖ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವಕ್ರರೂಪದ ಉಕ್ತಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಉಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಮರೆತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಅತಿಯಾದ ಒಲವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮಾರ್ಗ.

ಈ ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತು ಅಪ್ರಧಾನವಾಗುವುದು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವೇದಪುರಾಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು ಮೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೂತನ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವಿಧಾನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾರುತ್ತದೆ.

ದರ್ಶನ-ವರ್ಣನಗಳ ಕುರಿತು ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ವಸ್ತುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಸ್ತು ಎಂದರೆ ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳು. ಈ ಮಾರ್ಗ ಹಿಂದಿನ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂದುವರಿದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕಂಡಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕವಿತೆಯ ಉದಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಸುಂದರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬುದು ಈ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಸಾರ. ಇದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ತರಗಳ ಪೈಕಿ ಅನಂತರದ್ದನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಕಾವ್ಯ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯವಸ್ತು ಕವಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದರಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ತರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಆವಶ್ಯಕ ಇಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ತರಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸದಿರುವುದರಿಂದಲಾಗಿ ಈ ಮೂರನೆಯ ಮಾರ್ಗ ಹಿಂದಿನ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯದೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆಲಂಕಾರಿಕರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸೃಷ್ಟಿ ತತ್ವ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಇರುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ, ದೇಶ-ಕಾಲಗಳ ಭೇದಗಳಿಂದಲಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲಾ ಲೌಕಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ ಕವಿಯಾದವನು ಅರಗಿಸಿ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 'ಕಾವ್ಯಾಂಗವಾಗದ ವಸ್ತುವೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಕವಿಗಳ ಭಾರ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು!' ಎಂದು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಕ್ರಮೇಣ 'ರಸಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗುವಂತೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು' ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ತಲಪುತ್ತಾರೆ, ಲಕ್ಷ್ಯಗ್ರಂಥಕಾರರು ಇಷ್ಟನ್ನೇ ವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತಾದ ಸಾರಾಂಶ ಎಂಬಂತೆ ಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಣನತತ್ವವನ್ನೂ ಬಹಳ ಸ್ಥೂಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ರಸ ಮತ್ತು ಔಚಿತ್ಯ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನಿಯಾಮಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ

ವಸ್ತುವಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವರ್ಣನ ಪ್ರಕಾರದ ಸೃಷ್ಟಿಯಷ್ಟು ಅವಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವರ್ಣನಪ್ರಕಾರ ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕಾಲದ ಬಿಡುಗಡೆ | ಜೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವೆಲ್ಲ 'ಕಾಲ'ದಲ್ಲೇ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಎಂದರೆ, ನಿಮಿಷ ಗಂಟೆ ದಿನ ವರ್ಷ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವ ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಾಲದ ಮಾತಲ್ಲ; ಮಾನಸಿಕವಾದ ಕಾಲದ ನೆನಪುಗಳಿಂದ ಭಾಸವಾಗುವ 'ಕಾಲ'ದ ಮಾತು. ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆ. ಒಂದು ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಾಲ, ಇನ್ನೊಂದು ಮಾನಸಿಕವಾದ ಕಾಲ, ಗಡಿಯಾರ ಸೂಚಿಸುವಂಥ ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಾಲವನ್ನು ನೀವು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರಿರಿ. ಅದರಿಂದ ರೈಲು ತಪ್ಪಿಹೋದೀತು. ಅದು ಅಸಂಬಂಧ, ಆದರೆ ಮಾನಸಿಕವಾದ ಕಾಲ ಎಂಥದು ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ಮೂಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಆ ಅರಿವಿನಿಂದ ಅಂಥ ಕಾಲದ ಕಟ್ಟು ಕಳಚಿಹೋಗುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಬದುಕು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳ ಚೆಲ್ಲಿನ ಮಧ್ಯೆ ಉಜ್ವಲ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿತ್ತಾಗ, ಅಂಥ ತಲ್ಲಿನತೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಾಲ'ವಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವರ್ತಮಾನ - ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಹೊರಬಂದ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನ ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಹತಹಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ 'ಕಾಲ'ವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ 'ಕಾಲ'ವೆಂಬುದು ಆಸೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು, ಸಂಗ್ರಹದ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು, ವಾಸ್ತವದ ವಿಚ್ಛೇದದಿಂದ ಮೂಡಿಕೊಂಡದ್ದು.

ನಾವು ಪರಿವರ್ತನಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಕ್ರಾಂತಿ ಸಂಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ 'ಕಾಲ'ವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ನಾನು ದುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಆಸೆಬುರುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಇದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲ ಹುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿದೆ : ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಇದು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಸುಭಗನಾಗುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ತೃಪ್ತನಾಗುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪರಿವರ್ತನಗೊಳ್ಳುವುದು ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ. ನಾವು ಪರಿವರ್ತನಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುವುದಾದರೂ ಯಾತಕ್ಕೆ? ಇಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆಯುಂಟು ಸುಖವಿಲ್ಲ ಎಂಬುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ-ಇದು, ಈಗ ಇರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಇನ್ನೊಂದು ಏನೋ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದರಲ್ಲೇ, ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಅದು ಆಗಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಗೂ ನಡುವೆ ನಾವೇ ಘರ್ಷಣೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಈ ಕಾಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆದು, ಘರ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದ ನೆಲೆ ತಲುಪಲಾದೀತೆ?

ನಾನು ಲಂಡನ್ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ

-ಜಾಗೋ

ಪ್ರಪಂಚದ ನಗರಗಳೆಲ್ಲ ಲಂಡನ್ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಇವುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಇದ್ದಿತು, ಮತ್ತು ಈಗ ಅವೆರಡೂ ನಗರಗಳನ್ನು ನನ್ನ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ - ಮುಂಬೈ ಉಡ್ಯಾನದ ನಡುವೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ, ವಿಶೇಷ ಹೆಚ್ಚಿನ ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೆ ನೋಡಲು ಇಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯ ನನಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿದ್ದವು. ಆದರೂ ನಾನು ಆ ನಗರಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ನನ್ನ ವಿಮಾನದಿಂದ-ನನ್ನ ಎತ್ತರದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬ ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಾನು ಆ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡೆ, ಆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಹೌದು, ಈ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತುಂಬ ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು-ಸಾರ್ತ್ರನಿಗೆ ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ತುಂಬ

ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದಂತೆ. ಆದರೆ ಅವನು ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತೋ ಅಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಲಂಡನ್ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತು.

“ಲಂಡನ್ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು? ಇದೆಂಥ ಮೂರ್ಖ ವಿಚಾರ! ಪಾಪ, ಆ ನಗರಗಳೇನು ಅಂಥ ಅಪರಾಧಗೈದಿವೆ? ನಗರಗಳು, ಊರುಗಳು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಪ್ಪುಮಾಡುವುದುಂಟೇ? ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರೆಂದೆನಿಸುವುದುಂಟೇ? ಇದೆಂಥ ಮೂರ್ಖ ಕಲ್ಪನೆ? ಕಲ್ಲು-ಮಣ್ಣು-ಕಾಂಕ್ರೀಟುಗಳ ಕಟ್ಟಡಗಳಿರುವಂಥ, ರಸ್ತೆಗಳಿರುವಂಥ ಪಟ್ಟಣಗಳು ತಪ್ಪುಮಾಡುವುದೆಂದರೇನು? ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೆಂದರೆ ತಾನು ಎಡವಿದ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಒದ್ದು ತನ್ನ ಕಾಲನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ನೋವು ಮಾಡಿಕೊಂಡಷ್ಟೇ ಮೂರ್ಖತನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ನಾನೂ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ನನಗೆ ಕೆಲವು ಉತ್ತರಗಳು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಹೌದು, ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಊರುಗಳು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳು ಕೇವಲ ಜಡವಸ್ತುಗಳು ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ-ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳಲ್ಲಿ ರುಗರುಗಿಸುವ ಜಡವಸ್ತುಗಳು. ಆದರೂ ಈ ಜಡರೂಪವೇ ನಗರಗಳ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ-ಹೇಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳೇ, ಅಥವಾ ಇಂತಿಷ್ಟು ಭಾರವಾದ ಚಿನ್ನದ ಪದಕವೇ ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೋಷಕ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ “ನಗರಗಳು” ಮತ್ತು “ಪಾರಿತೋಷಕ” ಇವೆರಡೂ ಜಡವಸ್ತುಗಳೇ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ-ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ ಎರಡೂ ಜಡವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ವಸ್ತುಗಳು-ಪ್ರತೀಕಗಳು, ಯಾವುದರ ಪ್ರತೀಕಗಳು ನಗರಗಳು ಆಗಿರುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವುದರ ಪ್ರತೀಕಗಳು ಅಥವಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಲಂಡನ್ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಈ ಮಹಾ ನಗರಗಳು ಆಗಿವೆಯೋ-ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಆಗಿವೆಯೋ-ಅದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಖಂಡಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಲಂಡನ್ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಇವೆರಡೂ ಮಹಾ ನಗರಗಳು ಈ ಮಾನವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯ “ಅಗ್ರೇಸರರು” ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ (ಅಥವಾ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ) ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಬಿಳಿಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎರಡು ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ಕೇಂದ್ರಗಳು. ಈ ಎರಡೂ ನಗರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಮ-ಸಮಾನವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂಥವು. ರೋಮ್ ನಗರದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಳ್ಳುವುಗಳು. ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಅಂತೂ ಇವತ್ತಿಗೂ ಕೂಡ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ (ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಫ್ಯಾಷನ್ನು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯಗಳು) ರಾಜಧಾನಿ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದು. ಲಂಡನ್ ಕೂಡ ಏನು ಕಡಿಮೆಯ ನಗರವಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹಲವು ನೂರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಧಾನಿ ಎಂದು ಮೆರೆದ ನಗರ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಿಂದುಳಿದದ್ದಲ್ಲ.

ಅನೇಕ ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತ ಕವಿಗಳ, ಸಾಹಿತಿಗಳ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಆಗಿರುವ ಸ್ಥಳ. ವಿಶ್ವಕವಿ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ ಮತ್ತು ಆಡಿದ್ದ, ಮತ್ತು ಮಿಲ್ಟನ್ ಮಹಾಕವಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮತ್ತು ಬೆಳೆದದ್ದು ಇದೇ ಲಂಡನ್ನಿನ ಒಂದು ಬಡ ಇಲಾಖೆ (Bread street, Cheap side.) ಯಲ್ಲಿ. ಅವನು ತನ್ನ ಮಹಾಕಾವ್ಯ “Paradise Lost”ನ್ನು ಬರೆದದ್ದೂ ಇದೇ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ. ಷೆಲ್ಲಿ, ಕೀಟ್ಸ್, ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥರುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪೌಂಡ್, ಎಲಿಯಟ್‌ರವರೆಗಿನ ಮಹಾ-ಮಹಾ ಕವಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಫೂರ್ತಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯೇ-ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಜರುಗಳ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿಯೇ – ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವು ಮೊದಲು ಮೈದಾಳಿ ಬೆಳೆದು, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಅಮೇರಿಕೆ, ಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಇನ್ನಿತರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ‘ಎಂದೆಂದೂ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಂಗತನಾಗದ’ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮೈದಾಳಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲೆ-ಮೂಲೆಗೂ ಪಸರಿಸಿತ್ತು; ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಂಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಲಾಕ್, ಮಿಲ್ ಮತ್ತು ಬೆಂಥ್ಯಾಮರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸ್ವಾತಂತ್ರವಾದಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಬೋಧಿಸಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಲ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನು ತನ್ನ “Das Capital” ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಮೂನಿಸಮ್‌ನ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ಟಳಕರು ತಮ್ಮ ‘ಬಾಂಬ್

ಖಟ್ಟೆ'ಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯ ಕ್ರಾಂತಿಯ "ಶ್ರೀಗಣೇಶ'ವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಹೀಗಿದೆ ಈ ಎರಡು ನಗರಗಳ ಕತೆ (ಇಲ್ಲಿ ದಿ. ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಿಕೆನ್ಸನ ಕ್ಷಮೆ ಕೋರುತ್ತೇನೆ) ಮಹಾತ್ಮೆ. ಆದರೆ ಈ ಉಭಯ ನಗರಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಹತ್ವದ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಅವನ್ನು ನೋಡಲು ವಿಮಾನದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋಗಬಾರದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿಸಿದೆ.

ಈ ನನ್ನ ಹುಚ್ಚು ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಅವೆರಡೂ ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ-ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಗಳುಳ್ಳಂಥ ಲಂಡನ್ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಹಾನಿಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು, ಅಥವಾ ನಾನು ಯತ್ನದಾಚಿತ್ ಈ ನಗರಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ನನ್ನ ವಿಮಾನ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಗಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಈ ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಐದು ಪುಟ ಮೂರು ಇಂಚಿನ ಈ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಕರೀ ಬಡಕಲು ಶರೀರವನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿಸಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಚಂಡ ಬಿಳಿಯರ ಈ ಭವ್ಯ ರಾಜಧಾನಿಗಳಿಗೆ ಅಂಥ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಲಾಭವೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದೂ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಈ ಕರೀ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಶರೀರ ಅಂಥ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿತ್ತು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಎತ್ತರದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಕರೀ ಶರೀರ, ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ತಿಂಗಳಕಾಲ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅತೀ ಒಳ್ಳೆಯವು ಮತ್ತು ಅತೀ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕವಾದವುಗಳು ಎಂದೆನಿಸಿದ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳಕಾಲ-ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಭವ್ಯ ಮತ್ತು ಸೊಕ್ಕಿದ ಬಿಳಿ ಶರೀರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದು, ತನ್ನ ಅಶಕ್ತ ಕುಳ್ಳ ಕರೀ ಶರೀರವನ್ನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತು ತನ್ನ 'ಮೃದೂನಿ ಕುಸುಮಾದಪಿ'ಯಾದ ಆದರೂ 'ವಜ್ರಾ ದಪಿ ಕರೋರಾಣಿ'ಯಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು, ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಚೇತನಶಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳಗೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರವನ್ನು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತು ಹೃದಯವನ್ನು ಅಲ್ಲೋಲ-ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿಸುವ ಏನೆಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗತಿಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದವು ಈ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಕರೀ-ಶರೀರಿಗೆ! ಈ ಘಟನೆಗಳ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಅಸಹ್ಯತೆಯ, ಅಮಾನುಷತೆಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೂರತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಈ ಕರೀ ಶರೀರಕ್ಕೆ, ಅದು ತನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಡುವ ಮೊದಲು. ಅದು ತಿಳಿದಿತ್ತು ತಾನು ಮಾನವ ಸಭ್ಯತೆ (?)ಯ ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿಗಳೆನಿಸಿದ, ಅತ್ಯಂತ ಮುಂದುವರಿದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಮತ್ತು ಆ ಮುಂದುವರಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸುಖಾನುಕೂಲಗಳು ದೊರೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ-ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ-ಕೂಡ ಅನೇಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸುಖಾನುಕೂಲಗಳು ದೊರೆಯಬಹುದು, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕದ ಅನೇಕ ಸದವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ಸಂವರ್ಧನೆಯ ಸಾಧನಗಳು ದೊರಕಬಹುದು ಎಂದು. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಎಂಥ ಹುಚ್ಚು ಆಶಯಗಳಾಗಿದ್ದವು! ಈ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ರೀಮಂತ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತನ್ನ ಬಡದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಾರದ ಅನೇಕ ಯಂತ್ರ-ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಗಳು ದೊರಕಿದ್ದವೆಂಬುದು ನಿಜ. ತನಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ (ಬಿಳಿಯರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಿಕ್ಕ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ) ಟೆಲಿವಿಷನ್‌ನ್ನು ನೋಡುವ, ಟೆಲಿಫೋನಿನಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಾಗ ಬೇಕಾದವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವ ಕಂಡಿಶನ್ಡ್ ಏರಿನಲ್ಲಿ (Conditioned Air) ಉಸಿರಾಡಿಸುವ, ಮತ್ತು ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಳನ್ನು ಕಡೆದಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಟಮಾಡುವ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರಕಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ. ತನ್ನ ಮನೆಯ, ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅಂದಚಂದಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕಾನೇಕ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸೇವೆಯು ತನಗೆ ಲಭಿಸಿತು, ಎನ್ನುವುದೂ ನಿಜ. ಅದರಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಲ್ಲಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವೇಳೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಷ್ಟು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ Instant ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು (ಉದಾ : Instant Breakfast, Instant Lunch, Instant Brunch-Breakfast- Cum-Lunch, Instant Shave, Instant-Sleep ಇತ್ಯಾದಿ) ತನಗೆ ದೊರಕಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದೂ ನಿಜವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಈ ಹಿಂದುಳಿದ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಕರೀ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವೆನ್ನುವುದು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತೃಪ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಎನ್ನುವುದು ಲಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಹತ್ತಾರು-ನೂರಾರು ಬಿಳಿಯರ ವಿನಾ ಕಾರಣ ಬೆಂಕಿದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು, ತಾನು ಕರಿಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ, ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿದು, ಬೆಂದು, ಹೊತ್ತಿ, ಕರಕಾಗಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕರಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಮರಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಇದೇ ಹಾಡು-ಇದೇ ಪಾಡು, ತಾನು ಈ ಬಿದ್ದೇಬೀಳುವ ಬಿಳಿಯರ ಬೆಂಕಿದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕಬಾರದು, ಹೆದರಬಾರದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕುರಿತು

ಚಿಂತಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಅಂದುಕೊಂಡರೂ ಆ ಬೆಂಕಿದೃಷ್ಟಿ-ಆ ಬೆಂಕಿವೃಷ್ಟಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗೆಲ್ಲ ಈ ಐದು ಫೂಟು ಮೂರು ಇಂಚಿನ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಕರಿ ಶರೀರ ಸ್ವಯಂ ಜ್ವಲಂತ ಆಗಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು “ಎಲೈ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಚಂಡ ಬಿಳಿಯರೇ, ಪ್ರಪಂಚದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಅಣು, ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಮತ್ತು ಕೋಬಾಲ್ಟ್ ಬಾಂಬುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಮನುಕುಲವಿದ್ವಂಸಕರೆನ್ನಿಸಿದ ರಾಕ್ಷಸರೇ, ನೀವು ಈ ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಕಿದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಐದು ಫೂಟು ಮೂರು ಇಂಚಿನ ಈ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಕರಿ ಶರೀರವನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಇಂಥ ಕರಿ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡಲು, ಅವು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲವೇ? ಅದು ನಿಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣದೇವರ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ- ಏಶಿಯಾದಲ್ಲಿ, ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಕೋಟ್ಯಾವಧಿ ಕರಿ ಶರೀರಗಳಿರುವವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಆ ಕರಿ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನು-ಪ್ರಾಣದೇವನು-ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವವರೆಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವಡುಗಚ್ಚಿ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. “ಎಲಾ, ಕರಿಯರೆಂದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕೀಳು ಮಾಡುವಿರಲ್ಲವೇ? ಇಷ್ಟೊಂದು ತುಚ್ಛವೇ - ನಿಮ್ಮ ಈ ಸೊಕ್ಕಿದ ಕರಿನಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ತುಚ್ಛವೇ-ಈ ಕರಿ ಮಾನವರ ಶರೀರಗಳು? ಈ ಕರಿ ವಾನವರ ಜೀವಗಳು? ನೀವೇ ಅವರನ್ನು ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಏಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಈ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಭೌಗೋಲಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಕಸ್ಮಿಕಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಮೇಲ್ಮೈಗಳ ದುರುಪಯೋಗದಿಂದ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಕುಟಿಲಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಗುಲಾಮರಾಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅವರನ್ನು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ, ಆಮೇಲೆ ನೀವೇ ಅವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿಂತ ಜಾತ್ಯಾ-ಜನಾಂಗತಃ ಕೀಳು ಎಂದು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಎನ್ನುವುದು ನೆನಪಿರಲಿ. ಕರಿಯರಿಗೂ ಒಂದು ಕಾಲ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದು ಬರುತ್ತಿದೆ, ಇನ್ನೇನು ದೂರವಿಲ್ಲ. ನೀವು, ನೀವು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕರಿಯರಿಗಿಂತ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜಾತ್ಯಾ ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯವರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರಿಯರನ್ನು ನೀವು, ಬಿಳಿಯರು, ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಗೂ ಅವರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ಸಭ್ಯನು-ನಿಜವಾದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತನು-ಯಾರನ್ನೂ, ಅವರು ಎಂಥ ಅಸಂಸ್ಕೃತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಹೀಗೆ ಅಸಭ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಸಹ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲೈ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಈ ಕರಿ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಾರುವ ಬರ್ಬರ ಬಿಳಿಯರೇ, ಈ ಕಿರಿ ಕರಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಫಳಫಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಭ್ಯತೆಯ ಜ್ಞಾನದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿದ್ದರೂ, ಕಾಣದ ಕುರುಡರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ನಿಮ್ಮ ಸಭ್ಯತೆಯ, ನಿನ್ನ ಮಾನವತೆಯ ಕಿಮ್ಮತ್ತು. ಏನು? ಇಂತಿಷ್ಟು ಬಿಲಿಯ ಡಾಲರುಗಳೇ? ಅಥವಾ ಇಂತಿಷ್ಟು ಮಿಲಿಯ ಪೌಂಡುಗಳೇ? ಫ್ರಾಂಕುಗಳೇ? ಮಾರ್ಕುಗಳೇ? ಏನು? ಏನು? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದಿರಿ, ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಮೀರಿ ಚಂದ್ರನವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿರಿ. ಆದರೆ ಬಣ್ಣವೆನ್ನುವುದು ಮೂಲತಃ ಭೌಗೋಲಿಕ-ಮುಖ್ಯತಃ ಭೌಗೋಲಿಕ ಆಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಅನುವಂಶಿಕ ಅನ್ನುವ ಜೀವ-ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ-ಕಂಡರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ-ಅಲ್ಲವೇ? ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಮೌಲ್ಯ ಬಿಳಿತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಮಲಿನವಾಗದಂತೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಮಿಶ್ರವಾಗದಂತೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಾವು, ಕರಿಯರು, ಬೇಡವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕರಿಯರು, ಕರಿಯರಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾನವರಲ್ಲ, ಮಾನವರಾದರೂ ಬಿಳಿಯರಿಗಿಂತ ಹೀನ ಮಾನವರು. ಎನ್ನುತ್ತೀರಲ್ಲ- ಇದರ ಇತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ದೇವರು-ಕೃಷ್ಣದೇವರು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಕಾಮದೇವನು ಕೂಡ ಮಾಡಬಲ್ಲ, ನಿಸರ್ಗದೇವತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲಳು, ಜ್ಞಾನದೇವತೆ - ವಿಜ್ಞಾನದೇವತೆ ಶಾರದೆ ಮಾಡಬಲ್ಲಳು ಸಂಪದ್ದೇವತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಾಡಬಲ್ಲಳು, ಇತಿಹಾಸ ಮಾಡಬಲ್ಲದು, ಭವಿಷ್ಯ ಮಾಡಬಲ್ಲದು-ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಅದನ್ನು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಇದರ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗುವವರೆಗೆ ನನಗೆ ಈ ಯೆಕಶ್ಚಿತ ಕರಿ ಕುಳ್ಳ ಶರೀರಿಗೆ-ನಿಮ್ಮ ಮಹಾನಗರಗಳನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧ ಕಚೇರಿಗಳನ್ನು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮ್ಯೂಜಿಯಮ್‌ಗಳನ್ನು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನಾಲಯಗಳನ್ನು, ಆರ್ಥ ಗ್ಯಾಲರಿಗಳನ್ನು, ಸಾಳ್ವ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನೈಟ್ ಕ್ಲಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಈ ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಮಹಾಸಾಧನೆಗಳನ್ನೂ, ಯಾವ ಮಹಾ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮೆಚ್ಚಬಹುದಾಗಿದ್ದ (ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ) ಈ ಕರಿ ಶರೀರದ ಬಿಳೀ ಶುಭ್ರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೀವೇ, ನಿಮ್ಮ ಬಿಳಿತನದ ಕರಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದೀರಿ, ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಈ ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದ, ನಿಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದ್ಯೋತಕಗಳೆನಿಸಿದ ಮತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಯೆನಿಸಿದ

ಈ ಎರಡೂ ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ-ಮತ್ತು ನಾನು ನನ್ನ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ನೋಡಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ನಿಮ್ಮ ಆ ಮೂರನೆಯ ಮಹಾನಗರವಾದ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ಗೆ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ-ದೊಡ್ಡ ನಮಸ್ಕಾರ"-ಎಂದು ಈ ಯಶಸ್ವಿ ಕರೀ ಶರೀರವು ತಾನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಆ ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು.

ಮಹತ್ವದ ವಿವರಣೆ : ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿನ ಬಿಳಿಯರ ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ಆಕ್ರೋಶವೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲ, ಸಾತ್ವಿಕ ಸಂತಾಪವೆಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಆಸುರೀ ಸ್ವಭಾವದ ಬಿಳಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಥವಾ ಬಿಳಿಯರಲ್ಲಿನ ಆಸುರೀ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುರಿತು, ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ "ಆಸುರೀ ಸ್ವಭಾವ" ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಮಾನವರ "ಮಾನವತೆ"ಯನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ "ಮಾನವೀಯ ಸಮಾನತೆ"ಯನ್ನು ಕೇವಲ ಅವರ ಜನಾಂಗಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ (ಉದಾ: ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರ ಸ್ವರೂಪ ಎತ್ತರ, ತೂಕ, ಭಾಷೆ, ವೇಷ-ಭೂಷಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು) ಕಾರಣ ದಿಂದ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಆ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು "ಹೀನ" ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸ್ವಭಾವ ಅಥವಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಪಂಚದ (ಬಿಳಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಪಂಚದ) ದುರಾದೃಷ್ಟದಿಂದಾಗಿ ಇಂಥ ಆಸುರೀ-ಸ್ವಭಾವದ ಬಿಳಿಯರು ಬಿಳಿಯರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅವರೇ ಆ ದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೇ ಈ ಲೇಖಕನ ಅಭ್ಯಾಸಪೂರ್ಣ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಬಿಳಿಯರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ "ಒಳ್ಳೆಯ-ಬಿಳಿಯರೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರಾದರೂ ಅವರಿಗಾಗಲೀ, ಅವರ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧೋರಣೆಗಳಿಗಾಗಲೀ, ಇದುವರೆಗೆ, ಬಿಳಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿನ ವರ್ಣಭಾವನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರು ಮಾಡುವ ವರ್ಣಭೇದವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಉದಾ : ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿನ ಇಮಿಗ್ರೇಶನ್ (Immigration) ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿವಿಲ್ ರೈಟ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆಯ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಬಿಳಿಯರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿರೋಧ ಮತ್ತು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತಿರುವ ಘಟನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಅಘಟನಾತ್ಮಕ ಅಡ್ಡಿ-ಆತಂಕಗಳು ಮತ್ತು ಕುಂಟುನೆವಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಭಿನ್ನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ / ಡಾ. ಲೋಹಿಯಾ

ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾದ ಇವೊತ್ತಿನ ಸಮಗ್ರ ಸರ್ವತ್ರ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ ಭಿನ್ನತೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಭಿನ್ನತೆ. ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸತತ ಏಕೋದ್ಯಥ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಮರೆತ ಎಂಥ ಕ್ರಾಂತಿಯಾದರೂ ಈ ದೇಶದ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸದು. ಈ ಭಿನ್ನತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸತ್ವದ ಕೋಪ ಉರಿಯಬೇಕು. ಈ ಎರಡು ಭಿನ್ನತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ತವ್ಯ ಇವೊತ್ತು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸತ್ವ-ಕೋಪ ಕಹಿಭಾವನೆಗೆ ಇಳಿದು ಕುಲಗಡದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ರೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಅತಿ ನಾಜೂಕಿನವು. ಈ ನಾಜೂಕು ಕಳೆಯದಂತೆ ಒರಟಾಗದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಹೋರಾಟ ದುರ್ಬಲವಾಗದಂತೆ ಸತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವುದು-ಇಂಥ ಒಂದು ಹದದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಾಂತಿ ನಡೆಯಬೇಕು.

ಲಂಕೇಶರ ತೆರೆಗಳು

ಕೆ. ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ

ಸಂಸ ಕೈಲಾಸಂ ಶ್ರೀರಂಗೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರು ಪ್ರಮುಖರು. ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಸವಾಲನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಬರೆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವನ್ನುಳ್ಳವರು.

ಸಂಸ ಕೈಲಾಸಂರ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗರ ಬಹಳಷ್ಟು ನಾಟಕಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಒಂದೊಂದು ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳು. ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ನಾಟಕಕಾರರು ತೊಡಗಿದ್ದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಕಾರ್ನಾಡ, ಲಂಕೇಶ, ಕಂಬಾರ, ತೇಜಸ್ವಿ, ಪಾಟೀಲ-ಮುಂತಾದವರ ನಾಟಕಗಳ ಸಾಧನ, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ.

ತೆರೆಗಳು ಲಂಕೇಶರ ಮೂರನೆಯ ನಾಟಕ; ಅದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ, ಟಿ.ಪ್ರಸನ್ನನ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರವು, ನನ್ನ ತಂಗಿಗೊಂದು ಗಂಡುಕೊಡಿ-ಎಂಬ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಮತ್ತು ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದರು; ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ, ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ, ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಮತ್ತು ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಏನಿದ್ದರೂ ಅವರು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಾಟಕಕಾರರು; ಎಂದೇ, ಅವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಯ ಸತ್ವವನ್ನೇ ಪಡೆದಿವೆ.

ಲಂಕೇಶರ ಮೊದಲ ನಾಟಕ ಟಿ. ಪ್ರಸನ್ನನ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರವು ದೊಡ್ಡ ಆದರ್ಶಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇ ನಾಟಕ ನನ್ನ ತಂಗಿಗೊಂದು ಗಂಡು ಕೊಡಿ ಸತ್ಯ, ಪ್ರೇಮ ಮುಂತಾದ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಅಪ್ರಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನವನ್ನು ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸುವ ಆದರ್ಶ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆದಿದೆ.

ಲಂಕೇಶರ ಮೂರನೆಯ ನಾಟಕ ತೆರೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂವರು ಸಾಮಾನ್ಯರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಸಾಮಾನ್ಯನೊಬ್ಬನ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ದುರಾಸೆ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಒಯುವಂತೆ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈತನನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡುವ ಮೂವರು ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳ ಜೊತೆಗೇ.

ಈ ನಾಲ್ಕರ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ದುರಂತವನ್ನು ಮುಂದಿಡುವುದು ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶ.

ನಾಟಕ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ರಂಗದ ಮೇಲಿರುತ್ತಾನೆ: ಮೂವರು-ಒಬ್ಬ ಎತ್ತರ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕುಳ್ಳ-ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ತಾವು ಹಿಂದೆ ಅವನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಮತ್ತು ಆಗಿನ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳ ವೈಭವವನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ, ಪದರುಗಳು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ; ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಅವನ ಭೂತದ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಕ್ತಿ, ಮೊದಮೊದಲು ಅಲಕ್ಷ ತೋರಿಸಿದರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಈತನ - ಮನೆ, ಅದರ ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ಅವನ ಕೊಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡರೂ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅದು ಕ್ರೂರ ಹಿಂಸೆಯಾಗಿ ಆತನ ಪಾಲಿಗೆ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಸುಂಬೆತನವೇ ಆಗಿದೆ.

ಹೇಳಿದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬಯಸುವ, ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವ ಈತ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೈರಿಸಲಾರ. ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸೌದೆ ಹಾಕಿ ಸುಟ್ಟು ಬಿಡುವ ಗುದ್ದು ತೋಡಿ ಹೂತು ಬಿಡುವ, ಚರ್ಮ ಸುಲಿಸಿ ಸಾಯಿಸಿ ಬಿಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವನು. ಆದರೆ, ಹೆದಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬರುವ, ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವ, ಬಿನ್ನತ್ ಹಾಕಿದರೆ ಕೈ ನೆಕ್ಕುವ, ಚಿನ್ನದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದರೆ ಕಣ್ಣಲಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ, ಚಿನ್ನ ಇಲ್ಲದ ಹತ್ರ ಆತ್ಮ ಮಹಾತ್ಮ ನೋಡುವ ಜನಸ್ತೋಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಅಪಾರ ಕರುಣೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಸುಭಿಕ್ಷ

ನೆಲೆಸೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ಆತನ ಆಸೆ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಅವನನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಭಾವ, ಕಿಲ ಕಿಲ ನಗೆ, ಜನಪ್ರಿಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಶುರುಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಬಚಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟು, ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟು ಬಚಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ ರಾಜಕೀಯ. ಹೀಗೆ ಅವನ ಪತನದ ದಾರಿ ಕಡಿದಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದು ಕೇವಲ ಭಂಡತನ ಮಾತ್ರ.

ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ತಿ ಹೊಣೆಗಾರನಲ್ಲ; ಅವನಷ್ಟೇ ಅವನ ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರವೂ ಹೊಣೆ. ನಾಯಿಗಳ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ತಾನೆ ನಿಮಗೆ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿಯೋ ವಿದ್ಯೆ ಕರಗತವಾದದ್ದು? ಎಂದು ಆತ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಆದರೂ ಅವನು ಅಪರಾಧಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಮುಗುಳ್ಳುಗಲಾರ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತಾನು ಮಾಡಿದ ನಾನಾ ಬಗೆಯು ಕೊಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನೊಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲದರ ಹಿಂದಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಟೊಳ್ಳುತನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಬ್ಲಾಕ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಮಾಡಿದ್ದು, ಕುದುರೆ ಜೂಜಾಡಿದ್ದು ಹೇಗೆ ವ್ಯಾಪಾರವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾಜನತೆ ಆದರ್ಶವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ-ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ವಿಧೇಯತೆ, ಪ್ರೇಮ, ವಿದ್ಯೆ, ವಿದ್ಯಾದಾನ-ಎಂಬಿವೂ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ತನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಈ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಮತ್ತು ಗೊಂದಲದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಆತನನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ, ಅವನ ಅಕೌಂಟನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಪರಿಚಿತರು. ಇದು ಅವನನ್ನು ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ನಾನೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮೂವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾರೆ; ಕೂಡಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಚ್ಚರಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುತ್ತ ಮಾತಿನ ಬಲೆ ಹರಡಿದ ಅಪರಿಚಿತರು ಅವನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನೆ, ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಯಜಮಾನ, ಈತ ಯಜಮಾನನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದು, ತಾನು ಯಜಮಾನನಾದದ್ದು -ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವತ್ತೂ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅವನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೂವರ ವರ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಂದೇಹ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ತೆಗೆಯಲು ಅನುವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪತ್ತೆದಾರರಂತೆ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ಈಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನ್ಯಾಯ ವಿಚಾರಣೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳನೂ ಒರಟನೂ ಆದ ಕಿಟ್ಟ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗುತ್ತಾನೆ; ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೊನೆಯ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕುಷಾರಾಗಿ ಮಾತಾಡತೊಡಗುತ್ತಾನೆ; ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು, ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ, ತಾನು ಸಾವಿರ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇವನ ಮಾತುಗಳು ಮೂರು ಕಿವುಡ ಕಿವಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಆತನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ಚಿಕ್ಕ ಸ್ತೂಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ದುರ್ಬಲಜೀವಿಯೆಂದೂ, ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೇಣಿನ ಕುಣಿಕೆ ಆತನ ಕೊರಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ವಾಚ್ಯದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ನಾಟಕದ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಅದರ ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಕೇತಗಳು ಅನುಭವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಅನೇಕ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆಯಲು ನಾಟಕಕಾರರು ಯತ್ನಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನಾಟಕದ ರೂಪ ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಂಡು ಮಾತುಗಳ ಮಿತವ್ಯಯ ಸಾಧಿತವಾಗಿದೆ.

ಕಂಠಿ, ವಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕಿಟ್ಟಿಯರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯಜಮಾನ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ 1 ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಜಮಾನನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ ಮನೆಯೊಡೆಯನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆತ್ಮವನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಂಡ ದಿವಾಳಿತನದ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯೊಡೆಯನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೂವರು ಅವನ ಭೂತಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕಂಠಿ, ವಿಟ್ಟಿ, ಕಿಟ್ಟಿ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕಿಟ್ಟಿಯರು ತಾವು ಬಾಕ್ಸರ್ ಮತ್ತು ಬೂದುನಾಯಿಗಳೆಂದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಗೆ ಹೆಸರಾದ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನರೇನಾದರೋ ಎಂದು ತಲಾಸ್ ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕಿಟ್ಟಿಯರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ನಾಯಿಯ ವಿಚಾರವೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಯಿಯೂ ಆತನ ಭೂತಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತ. ಅದು ಅವನು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಆತನ ಸಂಜ್ಞಿತನವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈತ ಚಿಕ್ಕ ಪಿಳ್ಳೆಗಳ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ದೇಶ, ಜಾತಿ, ಮತ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಈ ಬುಲ್‌ಡಾಗ್ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಆವತರಿಸಿ 'ಎರಡು ಜಡೆ, ಮುದ್ದು ಮುಖ, ಫಳ ಫಳ ಕಣ್ಣುಗಳು' ಬಳಿ ನಿಂತು ಅರಚುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿವೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮನೆ ಮತ್ತು ಯಜಮಾನನ ಸಂಕೇತ ಹಾಗೂ ನಾಯಿಯ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು. ಮನೆ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅನುಭಾವಿಗಳು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಳಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ರಿಕ್ತಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ:

1 ಇಲ್ಲಿ 'ಆತ್ಮ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಮನೆಯೊಳಗೆ		ಮನೆಯೊಡೆಯನಿದ್ದಾನೋ		ಇಲ್ಲವೋ?	
ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ	ಹುಲ್ಲು	ಹುಟ್ಟಿ,	ಮನೆಯೊಳಗೆ	ರಜ	ತುಂಬಿ,
ಮನೆಯೊಳಗೆ		ಮನೆಯೊಡೆಯನಿದ್ದಾನೋ		ಇಲ್ಲವೋ?	
ತನುವಿನೊಳಗೆ	ಹುಸಿ	ತುಂಬಿ,	ಮನದೊಳಗೆ	ವಿಷಯ	ತುಂಬಿ,

ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮನೆಯೊಡೆಯನಿಲ್ಲ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮನೆ, ಯಜಮಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮೇಲಿನ ವಚನದೊಂದಿಗೆ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ಕಂಠಿ ಹೇಳುವ ಈ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಸಂದೇಹ ಮತ್ತಷ್ಟು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ: "ಆದ್ರೆ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾವು ಚಿಕ್ಕೋರಿದ್ದಾಗ ನೀವೇ ಹೇಳಿದ್ದಿ ಈ ಮನೆ ಇಂಥ ಒಬ್ಬ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರದು ಅಂತ, ಇದರ ಹೊಸಿಲು ಸಾರಿಸಿ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕಿದ್ದಿ. ಸಂಜೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ್ದಿ. ಒಂದು ಸಲ ನೀವು ಯಜಮಾನನನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನೆನೆಪು."

ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 'ಮನೆ' ಮತ್ತು 'ಯಜಮಾನ' ವ್ಯಕ್ತಿಯ 'ಬದುಕು' ಮತ್ತು 'ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾದಂತೆ, ನಾಯಿ ಮಾನವನನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ನೆರಳಿನಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕತೆಯಂತೆ ಧರ್ಮರಾಜ ಸಶರೀರನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಆತನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಮತ್ತು ಮಡದಿ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಒಂದು ನಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ "ಅಂತಿಮ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದಾಗ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ 'ದಾಖಲೆ'ಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಈ ನಾಯಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ; ತನ್ನ ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ತಾನೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಬಾಕ್ಸರ್ ತಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ನಾಯಿಯೆಂದು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಂಡ ಕಿಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನೇಣಿನ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಸಂಕೇತದ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ, ಕಂಠಿ: “ಹೌದು, ಭೂಲೋಕ ...ಡೆಲ್ಲಿ, ಲಂಡನ್, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ, ಕೆಂಪೇಗೌಡ ರೋಡು

1 ಈ ನಾಟಕದ ಮುಂಚಿನ ಹೆಸರು ‘ಮೃಗಗಳಿಗಂಜಿದೊಡಂತಯ’ ಎಂದಿತ್ತೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

...ಮಂಚೇಗೌಡ, ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ...ರೆಕ್ಸ್...ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ... ಹುಚ್ಚಾಸ್ವತೈ ಆದರ್ಶ ಸ್ತ್ರೀ” ಇತ್ಯಾದಿ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾ ಅಸಂಬದ್ಧ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಭೂಲೋಕದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಂತಾಗಿ ಸಂತೋಷಪಡುವುದು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಸಂಬದ್ಧ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ತಂತ್ರ. ಆ ಒಂದೊಂದು ಪದವೂ ಒಂದೊಂದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಬಗೆಯ

ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನರೂ ಒಂದೊಂದು ಪದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ, ವರ್ತುಲಾಕಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಆರಾಧಿಸು (ritual) ವುದನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ, ಅದರಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು, ಈ ತಂತ್ರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಸಂಗತ ನಾಟಕಕಾರ ಪಿಂಟರ್‌ನ ‘ಬರ್ತ್‌ಡೇ ಪಾರ್ಟಿ’ಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ಸಂಕೇತಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಟ್ಟಿ ಹೇಳುವ ಈ ಮಾತಿನ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥದ ಅನುಭವ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದದ್ದು: “ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ನೆನಪು ನಿಲುಕಲಾರದಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಸ್ನೇಹಿತರ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ; ಈ ಸ್ನೇಹಿತರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಸುತ್ತಕಾಡು. ಇಂಥ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಹಳೆಯದು.” ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಕೇತವೆಂದರೆ “ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಎರಡು ಜಡೆ ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಕಣ್ಣುಗಳ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಬೊಗಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಬುಲ್‌ಡಾಗ್” ಘಟನೆ. ಅತ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾದರಿಯ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಕೇತಗಳಿಗೆ ವಿವರಣೆ ಕೊಡುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವಾದರೂ, ಅವು ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಿಗೂಢ – ಆವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ನಮ್ಮ ನೆನಪುಗಳನ್ನೇ ಎಚ್ಚರಿಸಿದಂಥ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಕೇತದಂತೆ ಕಾಣುವ ಒಗಟಿನ ಮಾದರಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ, ಜನಸ್ತೋಮವನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು : “ಹೆದರೊಂಡ್ ಹೋದರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬರುತ್ತೆ, ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ್ರೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತೆ.....ಕನಸು ಕಟ್ಟುತ್ತೆ.... ನೆಲ ಅಗೆಯುತ್ತೆ.....ಎರಡು ಒಳ್ಳೆ ಮಾತಾಡಿದ್ರೆ ವಿಧೇಯವಾಗಿರುತ್ತೆ....ಚಿನ್ನ ಇಲ್ಲದ ಹತ್ರ ಆತ್ಮ ಮಾತ್ರ ನೋಡುತ್ತೆ.”

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಕೇತಗಳು ಒಂದೊಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿದಂತೆ, ಇಡೀ ನಾಟಕವೇ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಂಕೇತವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದಿರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಶೋಷಿತ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಶೋಷಕ ವರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ ಆಗುವ ಘರ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ.

ದುರ್ಬಲರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲು ಬಲಶಾಲಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದಂಡವೇ ಕೊನೆಯದೆಂದೂ, ಈ ಅಸ್ತ್ರ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟವರಿಗೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಬಡಿದಿರುವುದೂ ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೈ ಮೇಲಾಗಿದ್ದಾಗ ಕಂಠಿಯ ಮೂಲಕ ‘ಕಿಟ್ಟಿ’ ಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ; ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾದಾಗ ವಿಟ್ಟಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ; ಕೊನೆಗೆ ಮೂವರೂ ಸೇರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೇಣಿಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚತುರ್ವರ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಚತುರೋಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬಲ್ಲ ಈ ನಾಟಕದ ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇನ್ನಿತರ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಲೇ ನಾಟಕದ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

ಈ ನಾಟಕದ ಭಾಷೆ ಗಡುಸಾದುದು; ಕಾವ್ಯಮಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ರೀತಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನೂ ನಾಟಕಕಾರರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಲು ಹೋದಾಗ ಕಿಟ್ಟಿ ಅವನನ್ನು ತಡೆದು, ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳು-ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತಾನೆ; ಆಗ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಗದ್ಯಶೈಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಾಷೆ ಬೇರೆ ಮೂವರ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಂದರ ಮಾತುಗಳ ಹಂದರ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲವನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗನು ಸಾರವಾಗಿ ಅವನ ಮಾತು ಮತ್ತು ಶೈಲಿ, ಕಂಠಿ ಸಮಯಸಾಧಕ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆ ಅವನದು. ವಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕಿಟ್ಟಿಯರು ಅವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತೀರಾ ಒರಟಾದ ಉಪಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಹಾಸ್ಯದ ಚಟಾಕಿ ಹಾರಿಸುವುದು ಲಂಕೇಶರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ; ಅದು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಗೆಗಾಗಿ ನಗೆ ಎಂಬ ಚಪಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ನಾಟಕದೊಡನೆ ಅಗತ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆಯದ ಹಾಸ್ಯವನ್ನೂ ತುರುಕಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮಂತ್ರಿಯೊಬ್ಬರು ತರಕಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೈಚೀಲದ ಬದಲು ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಒಡ್ಡಿದ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದು; ಇಂಥ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ಅವರ ಮೊದಲ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳಿಂದ ಕೊಡಬಹುದು.

ತೆರೆಗಳು ದುರಂತ ನಾಟಕ. ಈ ನಾಟಕದ ದುರಂತತೆ ವಸ್ತುವಿನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೇ ಹುದುಗಿದ್ದು, ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಇದು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ದುರಂತ ನಾಟಕವಾಗಿರದೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ದುರಂತ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನ ಮತ್ತು ಕ್ರೂರತನಗಳು ಲಂಕೇಶರ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಅಂಶಗಳು. ಅವರ ಮೊದಲ ನಾಟಕದ ನಾಯಕ ಜಗನ್ನಾಥರು, ಈ ಗುಣಗಳ ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಕಿರುಕುಳವೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸನ್ನ, ಜಗನ್ನಾಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೇಣು ಹಾಕಿದ ಮೂವರ ನಂಬಿಕೆಗಳೇ ಪರನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಸಣ್ಣತನಗಳು ಮತ್ತು ಕಿರಿಕಿರಿಗಳಿಂದ ರೋಸಿದ ನಾಟಕಕಾರ ಈ ಬಗೆಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯುತ್ತಾರಾದರೂ ಸತ್ಯ ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆಯೆಂಬುದೂ, ವಿಡಂಬನೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರತನಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಾಹಿಲೆಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯಲವೆಂಬುದೂ ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ನನ್ನ ತಂಗಿಗೊಂದು ಗಂಡು ಕೊಡಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ : “ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯ-ಜಗತ್ತಿನ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಸಿಕ್ಕದೆ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ನೀನು ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಡುಕಿದೀಯೆ ಸತ್ಯಾನ? ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಂಬೋಕೆ ನಾನೇನು ಚಿಕ್ಕ ಪಿಳ್ಳೆ ಅಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಕೊಳಕನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನದೇಲಿ ಹಾಕಿ, ಅಪ್ಪನ ಹಕ್ಕನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಇಕ್ಕಿ, ನನ್ನ ಸುತ್ತ ಸಂಶಯದ ಚಿತ್ರವ್ಯೂಹ ಕಟ್ಟಿ ನನ್ನ ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಕ್ರಿಮಿ ಮಾಡಿದೆ ಅಣ್ಣ...ತಂದೆ ಅನ್ನೋ ಸುಂದರ ಭ್ರಮೇನ, ತಾಯಿ ಅನ್ನೋ ಅಂಶವನ್ನ, ಅಣ್ಣ ಅನ್ನೋ ಸಂಬಂಧವನ್ನ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ-ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಅನುಮಾನದಿಂದ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಸಾವು ನಮ್ಮ ತಲೆದಿಂಬಾಗಿದೆ....”

ಟಿ. ಪ್ರಸನ್ನನ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನು ಸಂಗೀತಗಾರ ಮತ್ತು ರಾಜನ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಇಲ್ಲಿನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣರು ಯಾರು? ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗಾರನನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸರಿತಪ್ಪಿನ ವಿಷಯವೇ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ತೆರೆಗಳು ನಾಟಕದ ವ್ಯಕ್ತಿ ‘ನಿನ್ನ ಕೊನೆಯ ಆಸೆ ಏನು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಕಿಟ್ಟಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ : ಕೊನೇ ಆಶೆಯಂತೆ, ಕೊನೇ ಆಶೆ! ಅಂಥದೊಂದು ಇದ್ದಿದ್ರೆ ಎಂದೋ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟು ತೊಲಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಳಗೊಳಿಸಿ ಜಡ್ಡ್ ಮಾಡ್ತಿದೀರ..... ಹಗಲು

ಗೊತ್ತು ನಿಮಗೆ, ರಾತ್ರಿ ಗೊತ್ತು ನಿಮಗೆ ಆ ಎರಡರ ನಡುವಿನ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಬಣ್ಣಗಳು, ಶಾಖಗಳು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು? ಹೇಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು?-

ಆದುದರಿಂದ ಲಂಕೇಶರ ದೃಷ್ಟಿ, ವ್ಯಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡುವಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದೊಂದು ನೀತಿಪಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ; ನಿಖರವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸೂತ್ರೀಕರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆತ ಸಿನಿಕನಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಅಸಂಗತ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಮಾರ್ಟಿನ್ ಎಸ್ಲಿನ್, ಅಸಂಗತ ನಾಟಕವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸೂತ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ : “ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವೊಂದಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ‘ಕತೆ’ ಇದ್ದರೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಕತೆಯಾಗಲಿ, ವಸ್ತುವಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವೊಂದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪಾತ್ರವಿಕಾಸ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕುಶಲ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೂಲಕ ಅಳೆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಗುರುತಿಸುವಂಥ ಪಾತ್ರಗಳೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆದುರಿಗೆ ಚಾಚಿರುವುದುಂಟು, ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಲ್ಲ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯಗಳೆರಡೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವೊಂದು ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ, ಇವುಗಳು ಭಯಂಕರ ಕನಸುಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಇರುವುದುಂಟು. ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವೊಂದು ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಚತುರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೊನಚಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅಸಂಬಂಧ ಒಟಗುಟ್ಟುವಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.”

ತೆರೆಗಳು ಈ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಅಸಂಗತ ನಾಟಕಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರ, ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಟಕಕಾರರು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. ನಾಟಕಕಾರರೇ ‘ಪ್ರದರ್ಶನ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ: “ಇಲ್ಲಿಯ ರೂಪು ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ; ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಮಿಕ್ಕ ಮೂವರ ನಡುವಿನ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ಣ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ವಿಷಮತೆ ನಾಲ್ಕರ ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನತೆ: ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಘೋಷಿತ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಆತನ ನಾಟಕೀಯ ಪತನ; ಮಿಕ್ಕವರ ಘೋಷಿತ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅವರ ನಿಜವಾದ ಸಣ್ಣತನ.”

ಅಸಂಗತ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯಿದೆ; ಮಾರ್ಟಿನ್ ಎಸ್ಲಿನ್ನಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ : “ಸಾವು ಮತ್ತು ಮುಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಾಮ್ಯೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಬಾಲಭಾಷೆಯಿಂದ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಡುತ್ತಿರುವ ಇಂದು, ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥ ‘ಯಾಂತ್ರಿಕ ನಗ್ನತೆ’ ತನ್ನ ಮಾಯಾಜಾಲದಿಂದ ‘ಸಮೂಹಕ್ಷಯ’ಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಬದುಕನ್ನೇ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆವರಿಸಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ‘ಮುಖಾಮುಖಿ’ ಎದುರಿಸಿ ತನ್ನ ‘ನೆಲೆ’ ಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಉದ್ದೇಶರಹಿತತೆಯೊಡನೆ ಎದುರಿಸುವುದರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ, ಯಾವ ಭ್ರಮೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು – ನಕ್ಕು ಬಿಡುವುದರ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ಘನತೆ ನಿಂತಿದೆ ”

ಲಂಕೇಶ ಮತ್ತು ಇತರ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಕಾರರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ “ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು” ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಲಂಕೇಶರ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳು-ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೆರೆಗಳು-ಈ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಬದುಕನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್

೧. ಗ್ರಸ್ತ

ಮರವೇ,

ಸನಾತನ

ಬೇರ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆ ಆಳ;

ಆ ತಾತನ ಈ ತಾತನ

ಬಿಳಲ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆ

ಬಹಳ;

ನಾನೂ

ಒಂದು ಬಿಳಲಾಗಲೇ?

ಅಥವಾ,

ಹಕ್ಕಿ ಬಂದಾಗ ಒಂದು,

ಕುಕ್ಕಿ ತಿಂದಾಗ ಹಣ್ಣು,

ಬೀಜವಾಗಿ,

ಹೊಕ್ಕು ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆ,

ದಾಟಲೇ ಈ ಕಟ್ಟಿ?

ದೂರ,

ನಿನ್ನ ಕಬಂಧ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ದೂರ,

ನಾನೇ ಒಂದು ಬೇರ

ಊರಿ,

ಚಿಗುರಿ, ನಿಗುರಿ

ಬೆಳೆಯಲೇ?

ಆದರೆ, ಬೀಜದಲ್ಲೂ

ನನ್ನ ಗೋತ್ರ;

ನಾ ಹೇಗಾದೇನು

ಸ್ವತಂತ್ರ?

೨. ನೆರಳುಗಳು

ಹೊರಳುತ್ತವೆ :

ನನ್ನ ಒಬ್ಬಂಟಿತನದ ಸುತ್ತ

ಸತ್ತೆಳೆ ಹಳದಿ

ಪ್ರೇತ

ನೆರಳುಗಳು;

ಕಲೆ

ಕಣಿವೆಯಾಳಕ್ಕಿಳಿದು

ಹೋದವರ

ಹೊರಟೇ ಹೋದವರ

ನೆರಳುಗಳು.

ನರಳುತ್ತವೆ :

ಗಂಟಲಾಳಕ್ಕಿಳಿದ

ಬಾಳಗುಂಡಿನ

ಭಗ

ಭಗದ ಸುಖ

ಉರಿ,

ಗೂಡು, ಮರಿ,

ಪ್ರೇಮ ಕತ್ತರಿ

ಬಿಟ್ಟು.

ಹೋಗಲಾರದೆ

ಹೋದವರ

ಕೊರಳುಗಳು;

ನನ್ನ ಬೆರಳುತ್ತವೆ.

ಅರಳುತ್ತವೆ :

ನಾನು ದೀಪಗಳೆಡೆ ನಡೆದಂತಲ್ಲ

ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಗೋಡೆ

ಯ ಮೇಲೆ

ಹೆಡೆ ಬಿಚ್ಚಿ, ಜಡೆ ಬಿಚ್ಚಿ, ಬಡಿದಾಡಿ, ಗಹಗಹಿಸಿ,

ನೂರೊಂದು ಕೈ ಚಾಚಿ,

ಮಡುಗಟ್ಟಿ,

ನನ್ನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ,

ಬಂದ ಭಯ

ದ ದೈತ್ಯ

ನೆರಳುಗಳು;

ನನ್ನ ಜೀವನಾಸಕ್ತಿಗೆ

ಉರುಳುಗಳು.

ವಚನ | ಅಲ್ಲಮ

ಅರಸಿ ಅರಸಿ ಹಾಹಾ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆನು

ಬೆದಕಿ ಬೆದಕಿ ಬೆದಬೆದ ಬೇವುತ್ತಿದ್ದನು
ಕಣ್ಣ ಮೊದಲಲ್ಲಿದ್ದವನ ಕಾಣೆನು.....
ಉಳ್ಳವರು ಹಗೆಯವ ತೆಗೆವನಕ್ಕರ
ಇಲ್ಲದವರ ಹರಣ ಹೋಯಿತ್ತೆಂಬ ಗಾದೆ ಎನಗಾಯಿತಯ್ಯ
ಮಾತು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಹೊತ್ತು ಹೋಯಿತಯ್ಯ
ಒಬ್ಬರ ನೋಡುವಾಗ ಅರುವತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ
ನೋಡುವ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ
ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನ ಬವರಿಗೊಡುತ್ತಿದೆ
ಪ್ರಾಣ ಹೆಡತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ
ಹಗಲೆಷ್ಟೋ ಒಳ್ಳೆಯದು ಬೇಡ ಈ ರಾತ್ರಿ
ರಾತ್ರಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯದು ಬೇಡ ಈ ಹಗಲು
ಎರಡೂ ಬೇಡ, ಸಾಯಲಿ ಸೊರಗಿ
ಪ್ರಿಯನ ಕೂಡದೆ ಯಾವುದೇತಕಾಗಿ?

ಹೊರಳುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎಸ್.ನ

ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

‘ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ’ಯಿಂದ ‘ಇರುವಂತಿಗೆ’ಯ ವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಸೆಳೆಯುವ ಬದಲಾವಣೆಯೇನನ್ನೂ ತೋರಿಸದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಸ್. ನ ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಭರನೆ ಬದಲಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಶಿಲಾಲತೆ’ಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆಕಾರಗಳಿಗೆ ತಡಕಿ ಪರದಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಯಶಸ್ಸುಗಳಿಸಿದ ಈ ಕವಿ ‘ಮನೆ ಯಿಂದ ಮನೆಗೆ’ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಟ್ಟನೆ ಬೇರೊಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಗೆ ಹೊರಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ಸಾಕ್ಷಿ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ಅವರ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಖಂಡಗಳು ನಿರಲಂಕಾರವಾಗಿ, ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ, ಮೊದಲಿಂದ ಕಡೆವರೆಗೆ ಘಟನಾದೇಹಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳಕುರಿಸಿದ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಹುಕಾಲ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಕವಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಲು ತೊಡಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಕಾವ್ಯ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದೆರಡು ವಿಶಿಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಲೇಖನ.

‘ಶಿಲಾಲತೆ’ಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಬರೆದ ಕೆಲವು ಕವನಗಳಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಅರ್ಥಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅವು ತುಂಬ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವರು ಪದವೀಧರ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಮೇಲಿನ ಮಾತೇನೋ ಸತ್ಯವೇ. ಆದರೆ ಒಂದು ಕವನ ಕವನವಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅದು ಸರಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗುವಂತಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಈ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯ ಹಿಂದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿವರಣೆಯ ಅಂಚಿನಾಚೆಗೂ ಹಾಯುವ ರಹಸ್ಯಗರ್ಭಿಯಾದ ಅನುಭವಬಂಧಗಳು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾವ್ಯವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದೇನೂ ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಕಾವ್ಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದುಂಟು. ಎಂದರೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತ ಸೋತ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅದರ ದೋಷಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನೇ ಹಳಿಯದೆ, ಅದು ಏಕೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಎಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದು ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ, ನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದೂ ಉಳಿದು ಎಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಷವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಬಹುದು.

ಕೆಲವು ಸಲ ಕವನದ ಹೊಸತನವೇ ಓದುಗನಿಗೆ ಕವನ ಅಸ್ಪಷ್ಟವೆನಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಉತ್ತಮ ಕವಿ ಪೂರ್ವಪರಿಚಿತವಾದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ಹೊಸಬಗೆಯ ನುಡಿಬಂಧಗಳಿಗೆ ಹೊರಳಿ ಅವೂರ್ವ ಪಲುಕುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರಬಹುದು. ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಗ್ಗಲು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಓದುವ ಕವನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆ ರೂಢಿಯ ಶೈಲಿಯನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಓದುಗನಿಗೆ ಅವನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಹೊಸ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವನ ಕಷ್ಟ ಎಂದೋ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಎಂದೋ ಅನ್ನಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ಎಂದರೆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿರುವ ಗುಣವೇ ಅವನಿಗೆ ಅವಗುಣವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂಥ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವನದ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಮೂಲ ಇರುವುದು ಓದುಗನ ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರತು ಕಾವ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಹಿಂದೆ ತಮ್ಮ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಸರಳ ಶೃಂಗಾರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದುದ್ದಾಗ ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಸಾಲೂ ಆ ಚಿತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ರೇಖೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಕ್ಕಿಯಾರಿಸುವಾಗ, ಕಾರಣ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು- ಇಂಥ ಕವನಗಳನ್ನು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ, 'ಗಡಿಯಾರದಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ', 'ಬರಿಗೊಡಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ?' ದಂಥ ಕವನಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ಕ್ರಮವೇ ಬೇರೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಉಜ್ವಲ ಚಿತ್ರ ಮೂಡುತ್ತ ನಡೆದು ಆ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದು ಅನುಭವ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ.

“ಬಾನ ಚೆಜ್ಜದ ಕೆಳಗೆ ಹೆಬ್ಬಾವಿನುಬ್ಬಸದ
ಹತ್ತಿ ಬಿಲ್ಲಿನ ಕಸದ ಕತ್ತಲೆ.”

“ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿರುವ ನೀಲ ನಗರಾವಳಿಯ
ಕೋಳಿಕೂಗು.”

“ಬಿಡುಗಣ್ಣ ನಿಮಿಷಗಳ ಹುಲಿಯಂಕಿ ತೋಟ.”

“ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಿದ ಬಳ್ಳಿ ಕಳೆದ ಬೆಳಗು.”

“ಜೇನು ತಲೆ ಹೊಕ್ಕಿರುವ ತನಿಗುದುರೆಯೋಟ;”

“ಸಂಜೆ ತೀರದ ಸಾಲ, ಹಡಗು ಮುಳುಗು.”

“ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಳಿಸಿದ ಮೂರನೆಯ ದಾರಿಮನೆ.”

“ಚೈತ್ರದ ಮಾವು ಜೂಲನಾಯಿಯ ಜೋಲಿ.”

“ಹುಚ್ಚಿ ಬೇವಿನ ತಲೆಗೆ ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿನ ಹೆಡಿಗೆ.”

“ಬಂಗಾರದಂಗಾಲು ಮೋಡದೊಳಗೆ.”

“ಜಿಂಕೆ ಚಕ್ಕಳದಂಚು ಕಾಡು ಹೊಳೆಗೆ.”

“ಸಂಜೆಗೊಬ್ಬಳು ಮುದುಕಿ ಕೊನೆಯ ಕೆಂಡವ ಕೆದಕಿ

ಎತ್ತಿ ಮುಡಿದಳು ಇದ್ದ ಗಂಟು ಜಡೆಗೆ.”

“ಹೊತ್ತ ಮೂಟೆಗಳೇನು ಹಿಡಿದ ಗಿಂಡಿಗಳೇನು

ಹೆಜ್ಜೆ ಸಾಲಿನ ಪಯಣ, ನಾರಾಯಣ.”

-ಹೀಗೆ ಕವನ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಚಿತ್ರಗಳ ರಾಶಿಯೇ ಸುರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಕವನದ ನಡುವೆ ಕುಳಿತು ತಾನೇ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಕವಿ-ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಥಟ್ಟನೆ ಮರೆಗೆ ಸರಿದು ಇಡಿಯ ಕವನದ ಅರ್ಥ ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಮೆಟ್ಟಲೇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಒಂದು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ಸೂತ್ರ ಕೂಡ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಓದುಗ ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ಜಾಜ್ಜಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾದರೂ ಅವುಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಧ್ವನ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮಂದಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಹುಕಾಲ ಒಗ್ಗಿಹೋದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೋರೈಸುವ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿದಾಗ ಆ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಣ್ಣು ಭರಿಸಲಾರದೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಓದುಗನ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಸಲ ಕವನವನ್ನು ಓದುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಅದು ತುಂಬ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾದ ರಚನೆಯೆಂದೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ ಹಲವು ಮಜಲುಗಳಿರಬೇಕೆಂದೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಓದುಗರೂ ಉಂಟು. ಇಂಥ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪನೆಯೊಡನೆ ಓದಲು ಹೊರಟು ಇಲ್ಲದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಸರಳವಾದ ಕವನ ತುಂಬ ತೊಡಕಿನದಾಗಿ ಭಾಸವಾಗಬಹುದು. 'ಬರಿಗೊಡಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ' ಮತ್ತು 'ರೂಪಕರಾತ್ರಿ' ಕವನಗಳೆರಡೂ ಒಬ್ಬನೇ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿ, ಒಂದೇ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರೂ ತೀರ ಭಿನ್ನರೀತಿಯ ಕವನಗಳು. 'ರೂಪಕರಾತ್ರಿ'ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪರವಾದ ಸರಳರಚನೆಗೂ ಮತ್ತೊಂದರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಾದ ರೂಪಕಶೈಲಿಗೂ ತುಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ಮೊದಲಿನದರಷ್ಟು ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾದ ಶಿಲ್ಪವಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋಗಬಾರದು. ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾವ್ಯಾಸ್ವಾದನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಕಾರ ಅಭಿನವಗುಪ್ತ "ನ ಸರ್ವತ್ರ ಧ್ವನಿರಾಗಿಣಾ ಭವಿತವ್ಯಂ" ಎಂದು ಸಹೃದಯರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಣತ ಸಹೃದಯನ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಲೆ ಪಚನವಾಗದ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ರವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಇಂಥ ಕವನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಕವನ ಅರ್ಥವಾಯಿತೇ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಅದೊಂದು ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಕೃತಿ ಎನ್ನಿಸಿತೇ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗದ ರಹಸ್ಯಶೀಲವಾದ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡವೆಂದು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದುಂಟು; ಅರ್ಥವಾಗದ ಬೆಳಕಿನ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿರುವುದುಂಟು. ನಮಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದು ಅರ್ಥಹೀನ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ; ಯೋಚಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಮಹಾದ್ಭುತವೆನಿಸಿ ಅರ್ಥಮುಕ್ತವಾಗಿ (ಅರ್ಥಮೀರಿದ್ದಾಗಿ) ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಪಷ್ಟವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುವ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದೇ ಸಮರ್ಪಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಕವನವೊಂದು ಅನೇಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದಷ್ಟೆ. ಕೆಲವು ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬಯಲಾಗಿಸಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಒಂದು ಹೊಳಹಾಗಿ ನಿವೇದಿತವಾಗಬಹುದು; ಓದುಗನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾನುಭವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮಿಂಚಿದರೂ ಬುದ್ಧಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕಗ್ಗಂಟಾಗಿ ಸವಾಲಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಎಷ್ಟೋ ಕವನಗಳು ವಿವರಣೆಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಬಗ್ಗದವು; ನಾಲ್ಕಾರು ಓದಿಗೂ ಜಗ್ಗದವು;1 ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು

1 The more seasoned reader, he who has reached in these matters a state of greater purity, does not bother about under-standing, not at least at first. I know that some of the poetry to which I am most devoted is poetry which I did not understand at first reading; some is poetry which I am not sure I understand yet. Eliot, T. S: Selected Prose, P 93

ಮಿಂಚಿ ಥಟ್ಟನೆ ಕತ್ತಲಾಗಿಬಿಡುವಂಥವು. ಅವುಗಳ ಸಂವಾದವೇನಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಆಳದ ಅನುಭವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಡನೆ. ಇಂಥ ಕಾವ್ಯ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ವಿವರಣೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಇರುತ್ತಲಾಗದ 'ಅರ್ಥಮುಕ್ತ' ಸೂಕ್ಷ್ಮಾನುಭವಗಳ ಅಪೂರ್ವ ಹೆಣೆಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಹೆಣೆಕೆಯ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಕವನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಅನುಭವದ ಚೆಲುವು, ನಿವೇದನ ಬಲ, ಬಾಗು, ಕೊಂಕುಗಳೆಲ್ಲ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ಕಸೂತಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಲು ಹೊರಡುವ ಕೈಗೆ ಬರುವುದು ಅರ್ಥ ಸತ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ದಾರವೊಂದೇ.

ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ಕಂಡುಂಡ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಆಯ್ದು ದೃಶ್ಯಗಳಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಘಟನೆಯಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಘಟನೆಯಾಗಿ ಆಗಲಿ ನಮಗೆ ಕಾಣದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿಯುವ ಬದುಕಿನ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ಕದಲದ ಬಂಡೆಗಳಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ; ಮುಳುಗಿದ್ದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಈಜುವಾಗ ಥಟ್ಟನೆ ಕಾಲಿಗೆ ಬಡಿದು ತಮ್ಮ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹಠಾತ್ತನೆ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಇವು (ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ) ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಅಲೆಯುವ ರಾಜಕುಮಾರನಂತೆ. ಪಟ್ಟ, ಭತ್ರ, ಆನೆ, ವಂದಿ, ಪರಿವಾರ ಮುಕ್ತನಾಗಿ, ಯಾರೆನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದರೂ ಕೇವಲ ನಿಲುವು ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೇ ನೋಡುವವರಿಗೆ ತಾನೊಬ್ಬ ಅಸಾಮಾನ್ಯನೆಂಬುದನ್ನು ಆ ರಾಜಪುತ್ರ ತಿಳಿಯಗೊಡುವಂತೆ ಈ ನೆನಪಿನ ಚಿತ್ರಗಳು, ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಉಳಿದೂ ತಮ್ಮ ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೂ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕದೆ, ನಮ್ಮ ಜಾಗೃತಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಳಿದು ನೋಡಲಾಗದ ಭಾವದ ಆಳಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ.1

“ಅಂತರಾಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತ ನೀರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂತಿ ಕೈಬಡಿದ (ಈ) ಬೀಜಾಣು

1 Why, for all of us, out of all that we have heard, seen, felt, in a life-time, do certain images recur, charged

with emotion rather than others? Such memories may have symbolic value but of what we cannot tell, for they come to represent the depths of feeling into which we cannot peer.

Eliot, T. S: Selected Prose, P 95

ಎಲಿಯಟ್ ಇಂಥ ನೆನಪಿನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು 'Faded poor souvenirs of passionate moments' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

'ಜಾಲ'ಗಳು ಸಮಾನ ಸಂಬಂಧದ ಯಾವುದೋ ವರ್ತಮಾನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಸಿ ಒಗೆದ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಜಾಗೃತಚಿತ್ತದ ವಲಯದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಉತ್ತಮ ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿ ಕಾಡುವ ಇಂಥ ರಹಸ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೋರದ, ಪಿಸಿಯದ, ಕಾಳುಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಮರ್ಶಕ ಈ ಕವನಗಳ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ಅದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಯಲು ಕವಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೇಳಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಕವನದ ಸಮಸ್ತಾರ್ಥವನ್ನೂ ಅದರ ಎಲ್ಲ ತೀವ್ರತೆಯೊಡನೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬಳಿದು ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆನ್ನುವುದು ಅಸಂಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆಗೆ ಸಿಗುವುದೇನಿದ್ದರೂ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯ ಉಳಿಗವೇ ಹೊರತು ಪಟ್ಟದ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ.

ಒಂದು ಅರ್ಥಮುಕ್ತ ಕವನವನ್ನು ಅರ್ಥಹೀನವಾದ ವೇಷಧಾರೀ ಪದ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಓದುವವರಿಗೆ, ಯಾವುದು ಕವನ ಯಾವುದು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲಾಗದ ಬಾಲಿಶಬುದ್ಧಿಗೆ ಒದಗಬಹುದಾದದ್ದು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿತೆಗಳ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಪಕ್ಕವಾದ ರುಚಿಗೆ ಇಂಥ ಸಂದಿಗ್ಧ ಒದಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಮೂಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಕೊರತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು, ಶಿಲಾಲತೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ತಡಕಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಕವಿಯೇ ಅದನ್ನು ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿಯೋ ಅದು ಬಂದಿದೆ. "ಬಿಳಿಯ ಹೂಗಳ ಕವಿತೆ ಗೋರಿಗಳ ಮೇಲೆ" ಕವನದ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕಡೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಿದೆ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವಿಚಾರದ ತಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರುವುದು ಒಂದು ದೋಷವೇ. 'ಗಡಿಯಾರದಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ' ಕವನದ ಕಡೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಬಂದಂತಿದೆ.

ಐದಾಗಿ ಬಿರಿದ ದಾಳಿಂಬೆ ನಗೆ ನೀರೊಡೆದು

ಹಳದಿಯಲಿ ಕೆಂಪರಳಿದೆ;

ಗೋರಿ ದೀಪದ ಕೆಳಗೆ ಹಲ್ಲಿ ಐದರ ಹರಕೆ

ತಳವಿರದ ತಟ್ಟೆಯಲಿ ಐದು ಗೆಜ್ಜೆ-

ಇತ್ಯಾದಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಕವನದ ಅನುಭವಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಸಂಪರ್ಕ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ದೋಷವೇ ಕಾರಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೊಸ ಕಾವ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿದ ಮೇಲೆ ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಮಾಡಿದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಗದ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಂಶಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕಸಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ತಾನು ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾವ್ಯ ಗದ್ಯದ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಹೋಗಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅದು ಮಾತನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮೈಮಾಡಿ ಅದರ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಗದ್ಯದ ಬಲ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿಗಳಾದರೂ ಅವೆರಡರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಭಿನ್ನ ಮೈಮನಸ್ಸುಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಅದರ ತೀವ್ರತೆ ಮೊಂಡಾಗದಂತೆ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಬಿಡುವುದೇ ಉತ್ತಮ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿ ಇದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾವ್ಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗದ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. (ಅಡಿಗರ 'ಕೂಪಮಂಡೂಕ' ವನ್ನೋ, ಕೆ. ಎಸ್. ಎನ್. ರವರ 'ಗಡಿಯಾರದಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ' ಕವನವನ್ನೋ ಅದರ ಬಂಧ ಕಳಚದೆ ಗದ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರೆ ಮೊದಲ ಸಲ ಓದುವವರಿಗೂ ಅದು ಗದ್ಯವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಗದ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ವಕ್ರತೆ ಬಿಗಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡೂ ಕಾವ್ಯ ಬೇರೊಂದೇ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತದೆ. ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿ, ನೇರ ನುಡಿಗಳೇ ಗದ್ಯದ ಗುರಿಯಾದರೆ ಕಾವ್ಯ ರಹಸ್ಯಶೀಲವಾದ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ಹತ್ತು ಆಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರು ಇಳಿಸಿ, ಅರ್ಥ ವಲಯದ ಆಚೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮೈ ಚಾಚಿ ಫಲಿಸುತ್ತದೆ; ಮೋಡದ ತೆರೆ ತೂರಿ ನಿಂತ ಗಿರಿಯಂತೆ ಸೃಷ್ಟಾಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಳ ನಡುವೆ ನಗುತ್ತದೆ. ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಶಿಲಾಲತೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಬಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಛಂದೋರೂಪಗಳ,

ಪ್ರಾಸಗಳ ಮತ್ತು

1 But poetry has as much to learn from prose as from other poetry; and I think that an interaction between prose and verse, like the interaction between language and language is a condition of vitality in literature.
Eliot, T. S: Selected Prose, P. 94

ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಪುಂಜಗಳ ಅಚ್ಚಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಆಡುಮಾತಿನ ವಕ್ರನಡೆಗಳಿಗೆ ತೀಡಿ ತಿದ್ದಿದರು; ಅದರ ಹಲವು ಲಯ ಅರ್ಥ ಭಂಗಿಗಳನ್ನು, ಧ್ವನಿಧಾಟಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಮೈತುಂಬ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು; ಆಳ ಪದರಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾನುಭವಗಳನ್ನು ಸುಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದತ್ತಬಲ್ಲ ಕಡಿಮಾತುಗಳ ಪಾತಾಳಗರಡಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯ (ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯ ಮುಂದಿನ ಅಡಿಗರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಉಳಿದವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮಾತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಎಂದೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಶಬ್ದ ಕೋಶಗಳಿಂದ ಕಲಿಯದೆ ಜನಮುಖದಿಂದ ಕಲಿತವರು. ಆದರೂ ಶಿಲಾಲತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ತಾಳಬದ್ಧವಾದ ಲಯವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಡೆ ಗಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಭರ್ತಿಪದಗಳನ್ನೂ ಅನಗತ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನೂ ಉಚ್ಚಾಟಿಸಿದರು ಇಂಥ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎತ್ತರಗಳು ನಿಲುಕುವವೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದವರು ಅಡಿಗರೊಬ್ಬರೆ. ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಕಾಲೂರಿ ಪಟ್ಟ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಇದರ ಮಹತ್ವ ಗಮನಿಸಿ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಾವೂ ಹೊರಳಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಆಗಲೇ ಕವಿಯತೊಡಗಿದ್ದ ಆತಂಕಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ

ಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲವಳು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಅವಳೆ

ಹಿಂದವಳು ಮುಂದೆಯೂ ಅವಳು

ಮಂಚದಲ್ಲವಳು ಹಾದಿಹಾದಿಯಲ್ಲವಳು

ತಪ್ಪಿಬಿಡುವಳೋ ಎಂದು ಕುದಿವ ನನಗೆ

ಹೋ ಜೀವ, ಬೇರೆ ವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲವೋ

ಕಾಣುವುದು ಅವಳೆ ಅವಳೇ

ಅವಳೆ ಅವಳೆ, ಮತ್ತವಳೆ ಅವಳೆ ಈ

ಲೋಕ ತುಂಬಿ ನಿಂತ

-ಎಂಥ ಅದ್ವೈತ ಪಂಥ

ಒಂದು ವಿವರಣೆ

ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳ

ಸಾಕ್ಷಿಯ ಏಳನೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ನನ್ನ 'ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ'ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎಂಟನೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿ ಅವರ 'ಒಂದು ಪ್ರತಿ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ'ಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. 'ವಸ್ತು'ವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿ ನೀಡಿದ ಒಂದು ವಿವರಣೆ ಇದು :

೧. ವ್ಯಂಜನದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕಾಲದ ಬೆಲೆ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ವೈಯಾಕರಣರ ಮಾತನ್ನು ಹೊಡೆದುಹಾಕಬೇಕು ಎಂಬ ನನ್ನ ಮೂಲ ನಿರ್ಧಾರವೇ ತಪ್ಪು -ಎಂಬ ವಿಚಾರ.

ಅ. ಇದು ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಅಷ್ಟೆ. ಮೂಲ ನಿರ್ಧಾರ ಎಂದರೇನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಾದ ನಿಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ.

ಆ. ವ್ಯಂಜನಗಳ ಉಚ್ಚಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ-ಸ್ವರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದಾದುದನ್ನೂ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ

ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದಾದ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕಾರ್ತ್ಯು ಎಂಬಂಥ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ತ್, ಸ್, ನ್ ಎಂಬ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಸ್ವಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವರಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದ ತಕಾರದ ಉಚ್ಚಾರ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಗಮನಯೋಗ್ಯ. ತ್ರಿ ಎಂಬಂಥಲ್ಲಿ ಆದಿಯಲ್ಲೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗೆ ಉಚ್ಚಾರವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅದು ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕಾಲಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಇ. ವ್ಯಂಜನೋಚ್ಚಾರ ಕಾಲ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯೇ ಇತ್ಯಾದಿ-

(ಯ) ವ್ಯಂಜನವೊಂದನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಅದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯೇ? ಸ್ವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ವೈಯಾಕರಣರು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

(ರ) ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ-ಆ ವ್ಯಂಜನವು ಸದ್ದು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ.

(ಲ) ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ಸ್ವರದಂತೆಯೇ, ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದಾದ ಸ್, ಶ್-ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಷ್ಟೇ ಕಾಲದ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉಚ್ಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವರ ಪಡೆಯುವ ಕಾಲವನ್ನೇ ಇವು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

(ವ) 'ರ'ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂಥ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಕ, ಅಕ್-ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯಂಜನವು, ಇಲ್ಲಿ 'ಕ್' ಎಂಬುದು, ಒಟ್ಟು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಕಾಲದ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕಾಲಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕ ಅಥವಾ ಅಕ್ ಎಂಬುವು ಒಂದೊಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ 'ಕ್' ಎಂಬ ಸದ್ದು ಸುಮಾರಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ (ಕಾಲಾವಕಾಶ ಭ್ರಮೆ) ತೋರಬಹುದು.

(ಶ) ಈ (ವ. ದ) ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಒಂದು ಸ್ವರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತ್ರ್ಯ (ತ್ ರ್ ಯ್ ಅ) ಎಂಬ ಉಚ್ಚಾರ ಕಾಲವನ್ನು ಮೂರು ವ್ಯಂಜನಗಳೂ ಒಂದು ಸ್ವರವೂ ಪಾಲುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕಾಲಾವಕಾಶ ಭ್ರಮೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿನ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಅರ್ಥದರ್ಥ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ ಆ ರ್ ತ್ ಸ್ ನ್ ಯ್ ಅ ಎಂಬುದರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಂಜನವೂ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹೇಳಲಾದ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ತ್ರಿತಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ತ್ರಿ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ತಕಾರವು 'ತ' ಎಂಬಲ್ಲಿನ ತಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ತ್ಯು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿನ ತ್ ವ್ಯಂಜನ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಉಚ್ಚಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಾಧುವಾದ ಸಂಗತಿ. ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯೆಂಬುದು ತೀರ ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೂ, ರೂಕ್ಷವೂ ಆದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಹೊಡೆದುಹಾಕಬೇಕು. ವೈಯಾಕರಣರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಇಂಗಿತ ಇದ್ದೀತು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅವರ ವಿಶ್ಲೇಷಣ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇನೆ.

೧. "ವೈಯಾಕರಣರ ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವುಳ್ಳವುಗಳು ಎಂಬುದು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ-ಎಂಬ ವಿಚಾರ.

ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬುದು ಅಸಮರ್ಥನೀಯವಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯವಾಗಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ವೈಯಾಕರಣರು ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬುದು ಹೇಳುವ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಅರ್ಥವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ೧. ಇ. ಶ. ದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೈಯಾಕರಣರ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅವರ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅವರ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬುದರ ಛಂದೋವಿದರ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯೇ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಿಲ್ಲವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ದುರ್ಬೋಧವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ವೈಯಾಕರಣರ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯ ಸಂಗೀತದ ಅರ್ಥಮಾತ್ರೆಯೆಂದು ಸಮನಾದುದರಿಂದ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಮಾತ್ರೆಯೆಂದು ಭಿನ್ನ ಎಂದು ವಾದಿಸಿಯಾರೋ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

೨. ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದು ಎಂದು ನಾನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಮಾತನ್ನು ನನ್ನ ಇಡೀ ವಾದಕ್ಕೆ

ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಆರೋಪಿಸಿ, ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಆಲೋಕ'ದ ಎರಡು ಪುಟಗಳ ಸ್ವರ ವ್ಯಂಜನಗಳ ವಿವೇಚನೆಯತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಿನ್ನವಿಸಬೇಕಾದ್ದು-

ಅ. ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅತಿಪ್ರಾಜ್ಞನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಲೋಕ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವನವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ನಿವೇದಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಛಂದಸ್ಸಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ "ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಚಾರ ಧಾರೆ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯು"ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಇನ್ನಷ್ಟು ತಗ್ಗಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ನಿಮಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಆಗದು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಾನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಆ. ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ನನ್ನ 'ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ'ಯಲ್ಲೇ (ಸಾಕ್ಷಿ 7 ನೇ ಸಂಚಿಕೆ ಪುಟ 49.3 ಕ್ಕೆ) ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಲೋಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಳೆಯ ವಿಚಾರ. ನಾನು ಛಂದೋಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ವಿವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಲೇಖನದ 1 ಆ. ಗಮನಿಸುವುದು.

ಇ. ಕ್, ತ್, ಛ್, ಪ್ ಎಂಬಂಥ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಸ್ವರದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ವ್ಯಂಜನ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಕ್ರ (ವಕ್ತ್‌ರ್‌ಅ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಕಾರದ ಆಚೆ ಈಚೆ ಸ್ವರವಿಲ್ಲ. ಓಷ್ಯ (ಓಷ್‌ರ್‌ಯ್‌ಅ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಲ್ ವ್ಯಂಜನದ ಉಚ್ಚಾರ ಹಾಗೆ. ಕಲ್ಯಾ ವತಾರ (-ಲ್‌ಕ್‌ಯ್‌-) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕ್. ಕಮ್ಮೂ ಟರ್ (ಮ್‌ಪ್‌ಯ್‌) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್. ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆ

1. ನನ್ನ ಹಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎಸ್. ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರು ದಾರಿ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಗತರ ವ್ಯಂಜನ ಒಂದಾದರೂ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಕ್ರ ಎಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ಹೇಗೆ ಉಚ್ಚಾರವಾಗಲಿ ಉಚ್ಚಾರವಾದರೆ ಸಾಕು ಕಾಲವನ್ನು ಪಡೆದೇ ತೀರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಿಳಿಯದೆ? ಹೀಗೆ ವ್ಯಂಜನ ಪರಿಸರದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡಬಹುದಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಸ್ವರವರ್ಣಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದು ಎನ್ನಲಾಗದು. ಈ ಸ್ವರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜ್ ಜ್ ಎಂಬ ಅನುಘರ್ಷಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆನ್ನುವಾಗ ಪೂರ್ವದ್ರಾವಿಡತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ, ಮೇಜ್‌ನ ಜವನ್ನಾಗಲೀ ನಾನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಈ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದು. ಸ್, ರ್ ಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಉಸಿರಿನ ನೆರವಿನಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದು.

ಆದರೆ ಮ್, ನ್ ಎಂಬ ಅನುನಾಸಿಕ ವ್ಯಂಜನಗಳು ನಾಸಿಕ್ಯ ಸ್ವರಗಳಾಗಿ (Syllabic nasals) ಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಯ್, ವ್, ರ್, ಲ್ ಗಳು ಅಂತಸ್ಥ ಅಥವಾ ಅರ್ಧಸ್ವರಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ವರದ ನಂಟು ಪಡೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಸ್ವರಿತ (Syllabic ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ರ್ ಉಚ್ಚಾರ ಹೀಗೂ ಸಾಧ್ಯ.

ಃ. ಕ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಅಕ್ ಎನ್ನಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕು. ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೂ ಕಾಲಾವಕಾಶಭ್ರಮೆಗೂ ನೇರಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಅಕ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಕ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಭ್ರಮೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಅನುಮಾನ-

ಅ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯ ಸಾಧು. ಎರಡನೆಯದು ಅಸಾಧು. ಮೂರನೆಯದು ಅನಗತ್ಯ.

ಆ. ಕಾಲಾವಕಾಶ ಭ್ರಮೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಬೇರೆ ಇವೆ.

ಕೆಲವು :

(ಯ) ಸದ್ದು ಎಂದರೆ ಸ್ಪಂದನ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಸ್ಪಂದನ. ವೀಣೆಯ ತಂತಿಯ ಒಂದು ಮಿಡಿತದ ಉಚ್ಚಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಕೇಳ್ಮೆಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಉಪಕರಣವು ಹೇಳ ಬಹುದಾದುದೂ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಕಾಲವನ್ನಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಚಾರದ ಕಾಲವನ್ನಲ್ಲ. ಒಂದು ಸದ್ದು ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದರೊಳಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಶಕ್ತಿ ಸದ್ದು ಕೇಳಿದಾಗ ಆ ಹಿಂದಿನ ಸದ್ದಿನ ಕಾಲ ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. [ಅನಂತರದ ಸದ್ದು ಮುಕ್ತಾಯದ

ಕೊಟ್ಟ ಕೊನೆಯ ಸದ್ಧಿನಂತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಲೇ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಗದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸದ್ದುಗಳ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸದ್ಧಿನ ಭಾಗವಷ್ಟನ್ನೇ ನಾವು ಕೇಳುವುದು.] (ರ) | ತರಿ | ತಕಿಟ 1 ತರಿಕಿಟ | ತಕತಕಿಟ |

ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಘಟಕ (ಯೂನಿಟ್)ಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಇವೆ. ಪ್ರತಿ ಘಟಕಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕದ ಕಾಲಮಾನವೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳು ಎಂದಿಷ್ಟು ಕೊಂಡರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಷರಗಳು 2, 1 1/3, 1, 4/5 ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಉಪಕರಣಗಳ ಹೇಳಿಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಭ್ರಮೆ.

‘ಆ ಈ’ ಎಂಬಷ್ಟೇ ಕಾಲವನ್ನು ‘ಕಾತ್ಸ್ವ್ಯ’ ಎಂಬುದು ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಂಜನಗಳೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಆದರೆ ಅದು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೆಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾ-ರ್ದ್ರ ಮ್ ಎಂದು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಕಾರ್-ತ್ಸ್ವ್ಯ ಮ್ ಎನ್ನೋಣ. ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಎರಡು ಭಾಗಗಳೂ ಎರಡೆರಡು ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆಈ | ಕಾತ್ಸ್ವ್ಯಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯಾಗಿದ್ದು ಎರಡನೆಯದು ಆರೋ ಏಳೋ ಮಾತ್ರಗಳಾದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಕಾಲವಲ್ಲ-ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಕಾಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲ-ಕಾತ್ಸ್ವ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಮೂಲಮಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆರು ಮಾತ್ರಗಳಷ್ಟೇ ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ತೋರಿಸಬೇಕು. ವೈಯಾಕರಣರೇ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಉಪಕರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಂಥ ಉಚ್ಚಾರ ಭಾಷೆಯ ಮಾತಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರೆ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.¹ ಉಚ್ಚಾರವಲ್ಲದೆ ಬರೆಹವನ್ನು ವೈಯಾಕರಣರು ಅಳಿಯುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ತಕರಾರಿಲ್ಲ.

(ಲ) ನಿನ್ನೆ, ಈಗ, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ-ನನ್ನೆ ಉಚ್ಚಾರದ ಮೂರು ‘ಕ’ಗಳು ಸಮಾನವಾದ ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುತ್ತೇನೆ. ಆ ಓದಿನಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ‘ಒಂದು ಮಾತ್ರ’ಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ನಿಜವೆಂದೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈಗೊಂದು ಗಂಟೆಯ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅದೇ ಪದ್ಯ ಓದಿದ್ದೆ. ಆಗಲೂ ಆ ಓದಿನಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ‘ಒಂದು ಮಾತ್ರ’ಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಆ ಓದಿನ ಆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ, ಈ ಓದಿನ ಈ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಸಮಾನವೆಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಸಮಾನವೆಂದು ತೋರುವುದು ಭ್ರಮೆ. ಇ,(ಯ) ಕ ಎಂದೋ, ಅಕ್ ಎಂದೋ, ಖ ಎಂದೋ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರವಾದ ಕ್ರಿಯೆ, ಪ್ರಯತ್ನ ಅಗತ್ಯ. ‘ಕ್ರಿಯಾನಂತರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ’ಯೇ ಪ್ರತೀತವಾಗುವುದು. ಕಾಲಪ್ರತೀತಿಗೆ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಧ್ಯಮ. ಆ ಕಾಲವನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಕಾಲದಂಡದಿಂದ ಅಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಪ್ರಾವೇಶಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸದೆ ಕೈಬಿಡುತ್ತೇನೆ.²

1. “ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಂಕಗಣಿತ” ನನಗೆ ಬಾರದೆ ಕಾತ್ಸ್ವ್ಯಕ್ಕೆ ಐದು ಮಾತ್ರ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದ್ದುಂಟು. ಶ್ರೀ ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರು ಐದುವರೆ ಎಂದು ತಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ವಸ್ತುತ ಅದು ‘ಕಾತ್ಸ್ವ್ಯ’ ಎಂದಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಆರಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಡ ಕಾತ್ಸ್ವ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಐದುವರೆ ಮಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೇ ವಾಸಿ, ‘ಅಂ’ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರೆಯಾಗುತ್ತದೋ ಸಂದೇಹ..

2. “The measurement of time is basically the counting of the repetitions of a recurring phenomenon. No measuring rod is required. The measurement of lengths always involves
ಕಾಲವು ಮುನ್ನಡೆಯ ಗತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಹಿನ್ನಡೆಯುತ್ತದೆ.¹

(ರ) ಲಘು ಗುರು-ಸಂಗೀತದ ತಾಳಾಂಗದ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಆಸ್ತಿ. ವರ್ಣಮಾಲೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವಾಗ ‘ಅ’ದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನಂತರವೇ ಅದರ ಉಪಧ್ವನಿಮಾಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದು, ಬಾಲಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅಂದರೆ ಬಾಲಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡಲಾಗುವ ‘ಅ’ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮೂಹವನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಯಾವೊಂದು ಉಪಧ್ವನಿಮಾವನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಛಂದಸ್ಸಿನ ಬಾಲ ಪಾಠದಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ, ‘ಅ’ ಏಕಮೇವ ಅಕ್ಷರವಾಗಿ ಖಚಿತವಾಗಿ ಅಳತೆಗೆ ಸಿಗಲಾರದ್ದಾದರೂ, ಸಿಕ್ಕುವ ಅಳತೆ ಎನ್ನುವಂಥದು ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಿತವಾಗಲಾರದ್ದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಮಾತ್ರ, ಲಘು ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ- ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ, ‘ಆ’ ಎಂಬುದು ‘ಗುರು’ ಎಂದಾಗ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಅಕಾರಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದು ಎನ್ನಬಹುದೇ

ಗುರುವಾಗಿದೆ ಎಂದಿರಬಹುದೇ ಹೊರತು ಅಕ್ ಗುರುವಾಗಲೇಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಉ. ಅಧಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಕಾಲ.

ಕ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಕ್ ಎನ್ನಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನಬೇಕು, ನಿಜ. ಆದರೆ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಭ್ರಮೆಯ

~~~~~

1. ಕಕಕಕ | ಅಕ್ ಅಕ್ (ಕ1 + ಅಕ್2)

ಕಾ ಕಾ| ಅಕ್ ಅಕ್ ಅಕ್ ಅಕ್' (ಕ2 + ಅಕ್1) ಏಕಮಾತ್ರಕ 'ಕ'ಕ್ಕೆ ದ್ವಿಮಾತ್ರಕ 'ಅಕ್'ಉ, ದ್ವಿನಾತ್ರಕ 'ಕಾ'ಕ್ಕೆ ಏಕಮಾತ್ರಕ 'ಅಕ್'ಉ ಸೇರಿವೆ.

2. ಪಾಟಾಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಅರಿವು ನನಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ನಾಟ್ಯಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಕೆ. ವಿಶ್ವನಾಥ್, ದಿವಂ. ಆ| ವಿ. ಎಸ್. ಸುಂದರಮ್ಮ, ದಿವಂ. ಶ್ರೀ ಎಂ. ಸಿ. ವೀರ್ ಅವರನ್ನೂ, ಲಯ ಪರಿಭಾವನೆಯನ್ನು ಖಚಿತಗೊಳಿಸಿದ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳಾದ ಆ| ವಿ. ಸ್ವರಮೂರ್ತಿ ವಿ. ಎನ್. ರಾವ್ ಅವರನ್ನೂ ನಾನಿಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು.

ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಣಾಮ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಅ' ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಕ ಎನ್ನಲೂ, ಕ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಖ ಎನ್ನಲೂ ಕ್ರಮಶಃ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪ್ರಯತ್ನಬೇಕು. ಆದರೆ ಉಚ್ಚಾರಕ್ಕೆ ಕಾಲ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಕಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತರಿ! ಕಿಟ | ತರಿಕಿಟತರಿಕಿಟ | ತರಿಕಿಟ |

ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಮಾನ ಕಾಲ ಘಟಕಗಳಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಒಂದೇ ಘಟಕದಲ್ಲಿ, ಸಮಾನ ಕಾಲಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಮೂರನೇ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ದುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಮಾನಕಾಲಭಾಗವನ್ನೇ ಪಡೆದಿವೆ ಎನ್ನಿಸುವುದು ಭ್ರಮೆಯೆನಿಸಿತು. ಈ ಮಾತು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕನೇ ಕಾಲಘಟಕ ಮೊದಲೆರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಲಮೊತ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಭ್ರಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಮೂರನೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾಲಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಸದ್ದುಗಳನ್ನೂ ಉಪಕರಣದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಡಗಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೂ ಕಾಲ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ. ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸದ್ದುಗಳು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಕಾಲಾವಕಾಶ ಭ್ರಮೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಒಂದು ಸದ್ದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಮೇಲಿನಂತೆ ಎಂಟೇ ಸದ್ದುಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕರಂತೆ ಸಮಾನಾಂಶ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಮತ್ತು ಐದನೇ ಸದ್ದುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬಲಗೊಳಿಸಬಹುದು, ಅಥವಾ ಆ ಎಂಟೇ ಸದ್ದುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ಸದ್ದುಗಳನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿ ಮೂರು ಐದರ ಪರಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೀತೆಂಬ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಭ್ರಮೆ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದುದು-ಸ್ವಂದನಗಳ, ಸದ್ದಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಲೀ, ಗಾತ್ರ (ವಾಲ್ಯೂಮ್) ಆಗಲೀ-ಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರೀಕ್ಷಿತ ವೇಗವೂ, ಅನ್ವಿತವೇಗವೂ ಒಂದಾಗದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾಲಾವಕಾಶ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.1 ಆಕ್ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಅ' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ

1. ಸಂಗೀತದ 'ಗ್ರಹಲಕ್ಷಣ' ಗಮನಿಸಿ,

ಸಮಾನವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತೀರೋ, 'ಆ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೀರೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉಚ್ಚಾರದ ಕಾಲ ಅಳೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. 'ಆ' ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ 'ಆ' ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡರೆ ಶುದ್ಧ ಭ್ರಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ.1

೫. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನನ್ನ ವಿನಂತಿ : ನಮನಮಗೆ ತೋಚಿದಷ್ಟು ನಿರ್ವಿಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳೋಣ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವೇ ವಾರಸುದಾರರು ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡ. ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ : ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಕೆಲಸ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

1. ಪುನರಸಿ ಆ ಅ ಅಥವಾ ಆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವೂ ಗತಿಯಿಂದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನಶೀಲತೆ

ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ

ಕಾಲದ ಕರೆ (೧೯೪೮) ಮನುಕುಲದ ಹಾಡು (೧೯೬೧) ಹರಿವ ನೀರಿದು1 (೧೯೭೦) ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ಕಾಲು ಶತಮಾನ ಕಾಲ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಹರಿದ ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನೀಯವಾದ ಒಂದು ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿದ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದೊಡನೆ ಸೇರಿಯೂ ಸೇರದಂತೆ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಹರಿದ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಈಗ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ, ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವನ್ನೂ ಮೌಲಿಕತೆಯನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಯತ್ನ ಈಗ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯ. ಈ ಯತ್ನದ ಅಂಗವಾಗಿ, ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಚಿಂತನಶೀಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧

ಕಾಲದ ಕರೆಯಿಂದ ಹರಿವ ನೀರಿನ ವರೆಗಿನ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಅದರ ಏಕಮುಖಗಾಮಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವಸ್ತು, ದೃಷ್ಟಿ, ಶೈಲಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ದೃಢವಾದ, ನಿರ್ಧರವಾದ, ಒಂದೇ ನಿಟ್ಟಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಹರಿವ ನೀರಿದು-ಪೊಪ್ಪುಲರ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮುಂಬಯಿ-೨೪, ೧೯೭೦.

ಬೇರಾವ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುವ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯಿಲ್ಲ, ಅಸ್ವಸ್ಥ ಭಾವನೆಗಳ ಪರಚಾಟವಿಲ್ಲ, ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳ ಚಂಚಲ ಚಲ್ಲಾಟವಿಲ್ಲ. (ಇದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ, ಉರ್ವರತೆ ಕಡಿಮೆ, ವಿಸ್ತಾರ ಕಡಿಮೆ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೆನಿಸುವುದು ಸಹಜ.) ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕೃತಿ ಮೂಲತಃ ಚಿಂತನಶೀಲವಾಗಿದೆ. ಅನುಭವವನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹರಿಯಬಿಡದೆ, ಅದನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ, ಆ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಹೃದಯಮಾಡಿ ಅದನ್ನೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿಸುವ ವಿಧಾನ ಚಿತ್ತಾಲರದು. ತನ್ಮೂಲಕ ಅನುಭವದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಿಂತನೆಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುವದು. ಉದಾ : ಕಾಲದ ಕರೆಯ 'ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತ' 'ಹೊಸಹುಟ್ಟು' ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯ ದುರ್ವಿಲಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆಯಿದೆ :

ಕರೆದ ದಾರಿ ಬೇರೆ, ಮತ್ತೆ

ತೆರೆದ ದಾರಿ ಬೇರೆಯೆ!

ಹಾತೊರೆದು ನಡೆವರನ್ನು

ಹಾದಿಗೇಡಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ?

ತೆರವೋ ತೆರವು ಈ ಜಗದ ಹರಹು, ತಾಯಂತೆ ಕಂಡ ನೆಲವೇ

ಜೀವಸಂಪದವ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ವಿಧಿಯಂತೆ ನಿಂತ ತಲವೇ!

ಇಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಒತ್ತಡವಿದ್ದರೂ ಆ ಅನುಭವ ಯಾವುದೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಜೀವನದ ಸ್ವರೂಪದತ್ತ ಕವಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಜೀಕಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ತಾಲರ ಚಿಂತನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯೆಂದರೆ ಜೀವನದ ಅನುಭವದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು; ತಾವು ಮನುಕುಲದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರದ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಿ ಅದರ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದು. ಚಿತ್ತಾಲರ ಈ ನಿಲುವು, ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಕಾಲದ ಕರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಅದೇ ನಿಲುವು-ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅನುಭವಿಸಿ, ಅದರ ಆಳ-ಎತ್ತರಗಳನ್ನು ಅಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲಂಬಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚಿತ್ತಾಲರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ವಿಸ್ತಾರ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಿದೆ; ಹನೇಹಳ್ಳಿ, ಧಾರವಾಡ, ಸಾಂಗಲಿ, ಮುಂಬಯಿ, ಅಮೇರಿಕ, ದಿಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್; ಅದರಂತೆ ಅನುಭವದ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಬಹಳವಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ವಿವರ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ನೋಡಿಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ

ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಆಸ್ಥೆ ಕೇಂದ್ರೀಭೂತವಾಗಿದೆ; ಅವರ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ, ಅನುಭವದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ರೂಪುರೇಷೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವ. ಕಾಲದ ಕರೆ, ಮನುಕುಲದ ಹಾಡು (ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನ ಕವಿತೆಯೇ ಇಲ್ಲ), ಹರಿವ ನೀರಿದು (ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು 'ಜೀವನ?' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿತ್ತು-ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳೇ ಸಾಕು ಅವರ ಕೇಂದ್ರ ಒಲವನ್ನು ಬೆರಳಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಲು. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತ್ಯಾತೀತವಾದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ತೀರ ಆತ್ಮೀಯ ಅನುಭವಗಳೂ ಮಾನವಕುಲದ ಅನುಭವಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಉದಾ : 'ಖುಶಿ'ಯಲ್ಲಿಯ ಇವರ ತೀರ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆನಂದ 'ಬದುಕ ಮೂಲಕಿಹ ಸುಖ'ವಾಗುವದು. ತಂದೆಯವರ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಿಂದಾದ ದುಃಖ ಜೀವನವೆಂದರೇನು ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎಡೆಗೊಡುವುದು. ಮಗ ಉದಯನ ಚಕ್ರಂದ ಮನುವಂಶದ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಹಾಡಹಚ್ಚುವದು. ಫೈಲು ಈ ಯಂತ್ರಯುಗದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಗಾಂಧಿಯ ಕೊಲೆ 'ನರನು ಕೆರಳುವ ಹುಂಬ, ಬಾಳು ಯೂಪಸ್ತಂಭ, | ಉತ್ತಮರ ಬಲಿ ಇಲ್ಲಿ.... ಇಂಥ ಬಲಿ ಇನ್ನೇನೋ?" ಎಂಬ ಬಾನ್ಯಾತನ್ನು ಸ್ಫುರಿಸುವದು. ನೂಯಾರ್ಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲ, ಮಾನವನ ಬಯಕೆಯ-ಅವನನ್ನೇ ಲಭುವಾಗಿಸುವ-ಮೇರು ಕೃತಿ, 'ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ ಕೃತಿ', ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಕವಿತೆ ಸೂರ್ಯಗೀತವಾಗಿದೆ, ಮಾನವಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಜೀವ ನೀಡುವ 'ನಮ್ಮ ಆರ್ಯ'ನ ಸ್ತುತಿಯಾಗಿದೆ.

9

ಚಿಂತನಶೀಲ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆಯೆಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು, ಬುದ್ಧಿಯ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನೂ ಹೃದ್ಯತೆ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯರೂಪ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಕಾವ್ಯ; ಎರಡು, ಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ಚಿಂತನೆಯ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ, ಚಿಂತನೆಯ ರೀತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬರೆದ ಕಾವ್ಯ. ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯ ಮೊದಲ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದರೆ, ಅಡಿಗರ 'ಭೂಮಿ ಗೀತ', 'ಭೂತ'ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕಾರದ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ತರ್ಕಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಬಹುದಾದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯ ವಿಚಾರನಿಷ್ಠವಾಗಿದ್ದು ಸಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ಎರಡನೆಯ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾನಿಷ್ಠವಾಗಿದ್ದು (ವಿಚಾರ-ಭಾವನೆ-ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸಂಗಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಪ್ರತಿಮೆ) ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಜಿಗಿತಗಳ ಮೂಲಕ ತೊಡಕು ತೊಡಕಾಗಿರಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಸುಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಎರಡನೆಯ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಎರಡನೆಯ ರೀತಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಮೊದಲನೆಯ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ತಾಲರು ಮಲತಃ ಬುದ್ಧಿವಾದಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮೊದಲ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಚಿಂತನೆ ಹೃದ್ಯತವಾಗಿ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ತೋಯ್ದು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಬೀಳುವ ಅದ್ಭುತವನ್ನೂ ಸೊಬಗನ್ನೂ ನಾವು ಚಿತ್ತಾಲರ ಪ್ರೌಢ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಕಾಲದ ಕರೆ, ಮನುಕುಲದ ಹಾಡು ಮತ್ತು ಹರಿವ ನೀರಿದು ಈ ಮೂರೂ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜೀವನ-ಮರಣಗಳ ವಿಷಯದ ಚಿಂತನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಕಾಲದ ಕರೆಯಲ್ಲಿ "ಈ ಮಣ್ಣು ಬಾಳು" ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಚಿಂತನೆ ಮೂಡಿದ ರೀತಿಯಿದು :

ಈ ಮಣ್ಣು ಬಾಳು ಮನಣಕ್ಕೆ ಕೂಳು

ಎದೆಯೊಡೆವ ಅಳುವು ಕೊನೆಗೆ

ಬದುಕಿನಾ ಸುತ್ತು ಸಾವಿನಾ ಕುತ್ತು

ಈ ಬಾಳು ಲೀಲೆ ನಿನಗೆ?

* * *

ಇದು ದಿವ್ಯಲೋಕ, ಇದು ಭವ್ಯಲೋಕ

ಇರಬಹುದು, ಆದರೇನು?

ಇಗೊ ನೆಲದ ತಾಯಿ ತೆರೆದಿಹಳು ಬಾಯಿ

ಪಯಣಿಗರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು!

ಕಣ್ ತೆರೆದವೇಕೊ, ಮಣ್ ಕರೆವುದೇಕೊ-

ಇದು ಒಡೆಯದಂಥ ಗೂಢ!

ಕಾದಿಹುದು ಗೋರಿ, ಬೇರಿಲ್ಲ ದಾರಿ-

ಎದೆ ನಡುಕವೇಕೋ ಮೂಢ?

ಇದೇ ವಿಚಾರವೇ ಮುಂದೆ ಮನುಕುಲದ ಹಾಡಿನ 'ದುಃಖಗೀತೆ'ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು;

ನಾ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವಾಗಲೇ ಪಿಂಡದಲಿ ಬಂತು

ಏನೋ ದುರ್ದೈವದೇಳೆ.

(ಶುಭ್ರ ಲೋಲಕದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕಿನತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗೆರೆ.)

ಅದುವೆ ಬೆಳೆಯಿತು ಬಂತು ಬಾಳಿಸುದ್ದಕು

ರಕ್ತಮಾಂಸಗತವಾಗಿ.

ಕುನಿಸಿಟ್ಟು ಕಾಯುವ ತೆರದಿ

ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೆಡೆನೆರಳ ಚೆಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಗವಿಸಿ

ಕಂಡು ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಮೈಮರೆಸಿ ಎದೆಗೆಡಿಸಿ,

ಈಗಂತೂ ದೇಹವನೆ ಸೀಳಿ ಬಂದಿದೆ ಕಣಾ

ಬುಸುಗುಡುತ ನಿಷನೀಲವಾಗಿ ತೂಗಿಸಿ ಫಣಾ

ಕ್ರುದ್ಧ ನಿರ್ದಯ ದಂಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಹಿಡಿದು

ಎಲ್ಲೊ ಒಡಲಲ್ಲಿಂದ ಸೇಡ ಸಾಧಿಸಲೆಂದು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿಂಸೆಯಲು ಜೀವ ಕೇಳುವದೊಂದೆ

ತಿರು ತಿರುಗಿ ಜೀವ ಕೇಳುವದೊಂದೆ.....

ಜನನ-ಮರಣದ ಮಧ್ಯೆ ಹರಿವ ಬಾಳಿನ ಪಾತ್ರ

ಎಲ್ಲಿ ಇದರುಗಮ, ಎಲ್ಲಿದರ ನಿರ್ಗಮ-ಸತ್ಯ?

.....

ಏಕೆ ಇದು, ಏನು ಇದು, ಎಂತು ಇದು ಎನಬೇಡ.

ಚೇರಿದರು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬಿರಿವಂತೆ,

ಬಾನ ತಳ ಚಿಪ್ಪೊಡೆದು ಸಿಡಿವಂತೆ ಕೂಗಿದರು ಒರಲಿದರು,

ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಕದ ಕದ ಬಡೆದು ನರಳಿದರು

ಅಹ! ನಿರುತ್ತರ ನಿರುತ್ತರ ನಿರುತ್ತರ ಸೃಷ್ಟಿ.

ಅದೇ ವಿಚಾರ; ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಗಹನತೆ ಪಡೆದಿದೆ, ಸಾಂದ್ರತೆ ಪಡೆದಿದೆ, ಭಾವನೆಯ ಕಾವು ಪಡೆದಿದೆ.

'ಈ ಮಣ್ಣು ಬಾಳಿ'ನಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಸತ್ಯ ಬೌದ್ಧಿಕದ ಅರಿವಿನ ಆನಂದದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಸತ್ಯ 'ದುಃಖಗೀತೆ'ದಲ್ಲಿ ಹೃದ್ಗತವಾಗಿ

ಉತ್ಕಟ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇವೇ ವಿಚಾರ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹತವಾಗಿ, ಗಹನವಾಗಿ, ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ, ಜೀವನದ ಒಂದು ದರ್ಶನವಾಗಿ 'ಹರಿವ ನೀರಿ'ನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ಜೀವನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನವೆಂದೂ, ವಂಶಜೀವನವೆಂದೂ, ಮಾನವಕುಲದ ಜೀವನವೆಂದೂ ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲ ಕೊಟ್ಟ ಮಿತಿಯ

ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಅಂತಿಮ ಗಡ್ಡದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಕವಿ ಒಂದು ಸ್ವೀಕಾರಭಾವದ ನಿಲುವು ತಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ತಡೆಯದೋ ಋತುಮಾನ

ತಡೆಯದೋ ಪ್ರಾಣಗತಿ

ತಡೆಯದವ್ಯಾಹತವು ಸರಿವ ಕಾಲ.

ಏರಿ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಬಹುದು ಬರಿ ಇಳಿಜಾರು

ಕವಿದು ಬಹು ನೆರಳುಗಳೆ

ಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ.

* * *

ಹಿಡಿಯಲಾರದ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಹಂಬಲವೇಕೆ?

ತುಂಬಲಾರವೆ ಅದನು?

ತುಂಬು ತುಂಬು

ಜೀವಂತವಿರುವನಕ ಜೀವನದೊಂದೆ ಗತಿ

ಕೊನೆಯೋರು, ತೊಂದಾಡು, ಮಾಗು, ರಸದುಂಬು.

ಕಾಲದ ಕರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಜೀವನಾನುಭವದ ಭಾರದಿಂದ ಮಾಗಿದೆ, ಪ್ರೌಢ

ಚಿಂತನಶೀಲತೆಯಿಂದ ಸಮತೂಕವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

೩

ಕಾಲದ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ 'ಕಾದಿಹುದು ಗೋರಿ ಬೇರಿಲ್ಲ ದಾರಿ' ಎಂದು ಜೀವನದ ಮಿತಿಯನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರೂ 'ಎದೆ ನಡುಕವೇಕೋ

ಮೂಢ?' ಎಂದು ತಾರುಣ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಹುಮ್ಮಸಿನಿಂದ ಆಹ್ವಾನವೀಯುತ್ತಾನೆ. ವಿಧಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಾದಿಗೇಡಿಸಿದರೂ, 'ಏಕೆ ಏನೂ

ಹೊಸ ಹುಟ್ಟಿನಂತೆ ಮುಂಜಾವು ಬೆಳೆದು' ಬರಬಹುದು ಎಂದು ಆಶಾವಾದಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತ,

ಮಹಾಸತ್ಯಗಳ ದಿವ್ಯ ಭವ್ಯ ಜೀವನದ ಕನಸು ಕಾಣುವವ. ಆತ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಜೀವನವನ್ನು ಚೈತನ್ಯಲೀಲೆಯನ್ನಾಗಿ

ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಕವಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಜೀವನಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಟಿಸಿಲಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಾಲದ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ

ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ', 'ಸುಲಿಗೆಗಾರ', 'ನೆಲದ ಮಗ', 'ಯುದ್ಧ', 'ಭಯದ ಗೀತ', 'ಶಾಂತಿಗೀತ' -ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶದ,

ಪ್ರಪಂಚದ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಚಿಂತನೆಯಿದೆ.

ತಾಯಾಗಿ ಬರಲಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದು ಬಂತೆ

ಹಣದ ಮಕ್ಕಳ ಮನೆಯ ಸೂಳೆಯಾಗಿ?

ಒಳಗೊಳಗೆ ಕುದಿದಿದ್ದ ಜೀವ ಕನಲುವದು 'ಈ ಮೋಸ ಮಾಟವ ಸುಡುವೆ ಹೋಳಿಯಾಗಿ?'

('ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ')

* * *

ಶತಶತಮಾನಗಳ ಬಸಿರೂ

ಬಂಜೇ ಬಂಜೆ!

ಹಗಲೇರುವ ಮೊದಲೇ ಬಂತೇ

ಸಂಜೆ ಸಂಜೆ!

('ಸುಲಿಗೆಗಾರ')

* * *

ಈ ಹುಡಿ ಹುಳುವಿಗೆ ನೆಲಬಾನಳವನು

ಬಂದೀತಾಳಲು ಗರುಡಗತಿ?

('ಬಿಡುಗಡೆ')

ಮನುಷ್ಯ ಬಗೆದರೆ 'ನೆಲದಲಿ ನಾಕವೆ ತೆರೆವುದು ಕಣ್ಣು'; ಆದರೆ ಆತನ ದುರಾಸೆ, ಆತನ ಹಸಿವೆ, ಆತನಲ್ಲಿಯ 'ದಾನವ', ಆತನ

ಮತಿಗೇಡಿತನ ಇವು ಆತನ ಸದ್ಯದ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಕಾಲದ ಕರೆಯ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ ಮುಂದೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ

ಹರಿವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಲವಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಮನುಕುಲದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ವಸ್ತುವಿಗೆ

ಕೊನೆಯ ಸಲಾಮು ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು-ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿರಾಶಾಭಾವದಲ್ಲಿ. 'ಮಾನವ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ 'ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ'

ಮನುವಂಶದ ಅಸುರತನವನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಖಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಮದಿರೆ ಕುಡಿಸಿಹರಯ್ಯಾ ಖಲರು ಕುಲಘಾತಕರು',
ಆದ್ದರಿಂದ;

ದೃಗ್ಬಂಧ ದಿಗ್ಬಂಧ. ಕಣ್ಣು ಇದ್ದೂ ಅಂಧ

ಬಲವಿದ್ದೂ ಹತಬಲ ಹತಾಶಬಲ

ಒಲವಿನೊರತೆಯೆ ಎದೆಯೊಳಿದ್ದರೂ

ಹಗೆಯ ಹಾಲಾಹಲವೆ ಮೈತುಂಬ ಹಬ್ಬುತಿಹ

ಅಸಹಾಯ. ಹಾಯ್ ಹಾಯ!

ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸಹಾಯತೆ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿ ಕನಿಕರ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇನೋ ದುವಿಧಿ, ಅಶುಭಗಳಿಗೆ ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾನೆ :

ವಿಶ್ವಾಂತ ವಿಷಚಕ್ರ ತಿರುಗುತಿದೆ

ತನ್ನ ಶುಭ ವೇದಭಾಯಿಯ ಚೆಲ್ಲಿ

ಲಯದ ಡಮರುಗ ಮತ್ತೆ ಬಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಹೊರಹೊಂಟೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಕಾದಿಹುದು ಬಲಿ

ಅಲ್ಲಿ ಯಾಜಿಯೂ ನಾನೆ, ಯಜ್ಞ ಪಶುವೂ ನಾನೆ.

.....

ದಿಜ್ಞೂಡ! ದಿಜ್ಞೂಡ!

ಎಂದೊ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಹಾರ?

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ತಾಲರ ರಾಜಕೀಯ-ಸಾಮಾಜಿಕ-ನೈತಿಕ ಚಿಂತನೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತೆಂದು ಕೊನರಲಿರುವದೋ ನೋಡಬೇಕು.

ಚಿತ್ತಾಲರ ಚಿಂತನೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಭೂತವಾದದ್ದು ಜೀವನದ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದ ಮೇಲೆ. ಕಾಲದ ಕರೆಯಿಂದ ಸುರುವಾದ ಈ ಚಿಂತನೆ ಕೊನೆಗೆ ಘನೀಭೂತವಾದದ್ದು ಹರಿವ ನೀರಿದು ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ 'ಹರಿವ ನೀರಿದು' ಕವನದಲ್ಲಿ. ಈ ಚಿಂತನೆಯ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳಿವು : (೧) ಜೀವನ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಪ್ರವಾಹ; ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ವ್ಯೂಹವೂ ಅಹುದು. ಅದಕ್ಕಿರುವುದು ಸದಾ ವರ್ತಮಾನದಂಗಳ, "ಏಸು ಹಗಲುಗಳೆದ್ದು ಹಗಲುಗಳು ಮುಳುಗಿದರು | ನಿತ್ಯ ಇಂದಿನ ಬಿಸಿಲು." (೨) ಮನುಷ್ಯ ಕಾಲಾಧೀನ : ಹುಟ್ಟು, ಬಾಲ್ಯ, ತಾರುಣ್ಯ, ಇಳಿವಯಸ್ಸು, ಮರಣ ಇದು ಅವನ ಪ್ರಾಣಗತಿ. (೩) ಮನುಷ್ಯನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಅವನ ಎಚ್ಚರ: 'ಈ ಎಚ್ಚರವೆ ಗೂಢವಿಧಿ'. ಈ ಎಚ್ಚರದ ಮೂಲಕ ಆತನಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ತನ್ನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿಂದ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಲು ಶಕ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ, 'ಸೈ, ಆಗು, ಆಕಾರ ತಾಳು;' 'ಈ ಜೀವಕ್ಷೇತ್ರದಲಿ | ಹೊಡೆತುಂಬಿ ನಿಂತಷ್ಟೆ! ಉಡಿತುಂಬಿ ಬಂದಷ್ಟೆ! ದಾರಿಯ ಫಲ'. ಕೊನೆಗೆ ಧನ್ಯತೆಯ, ಕೃತಾರ್ಥತೆಯ ಭಾವವೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಫಲ ('Ripeness is all') (೪) ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಒಂದು ಗೂಢವೇ : "ಮೈಯ ಹಿಂದೆ, ಮನದ ಹಿಂದೆ ಅನಾಮಿಕರಾಗಿ ಅಡಗಿಹರು! ಪಿತರು ಪಿತಾಮಹರು'; ಅವನಲ್ಲಿ 'ಬೆಳಕಿನ ತೃಷೆ'ಯೊಂದು ಸದಾ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಗುರಿಯನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ತವಕವಿರುತ್ತದೆ, ಜೀವನೀಯವಿದೆಂಬ ಅಭೇದ್ಯ ಭರವಸೆಯಿರುತ್ತದೆ. (೫) ಈ ಕಾಲಾತೀತವಾದ ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಧೀನನಾಗಿ ಚಲಿಸುವದೊಂದೆ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದ ಇತಿಮಿತಿ. ಇಲ್ಲಿ 'ಬೆರಗಿನರ್ಭಕ ದೃಷ್ಟಿ ಚಾಚಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ ತೆರದಿ ನೆಲಸುವದೊಂದೆ.' ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ, ಸತ್ವಯುತವಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಅನುಭವದ ಆಳದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಈ ದೀರ್ಘ ಕವನ ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಾವ್ಯಕೃತಿ.

ಚಿತ್ತಾಲರ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳೂ ಈ ಚಿಂತನೆಯ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತವೆ. ಉದಾ : (೧) ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ 'ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ', 'ಪುನರಾಗಮನ'ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೆರಡು

ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಕವಿ ತಮ್ಮ ಹುಟ್ಟೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಇಲ್ಲದ ಮನೆ, ಹಾಳಾದ ಹಿತ್ತಲು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ 'ಈ ಜಗದ ರೀತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ, ಅಂದು ಇಂದಿನ ನಡವೆ ಹರಿದ 'ಕರೋರ ನಿಷ್ಕರುಣ ಕಾಲನದಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. (೧) ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ತುಂಬುವುದು, ಸಂತ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನನುಭವಿಸುವುದು ತನ್ನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿಂದ. ಈ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ದೈಹಿಕ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಮವಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಭೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಅಂತೇ, ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕಾಮ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ : ಕಾಲದ ಕರೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಾಮೋದಯ', 'ಮಿಲನ' "ನಾನು ಯಾರೊ, ನೀನು ಯಾರೊ"; ಮನುಕುಲದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ 'ಸಮಾಗಮ', 'ಕನಸು ತಲೆಯಲಿ ತುಂಬಿದಂಥ ಹುಡುಗ', 'ನೀರಡಿಕೆ', 'ಹಿಗ್ಗಿನಲಿ ಮುಳುಗುವೆನು'; ಹರಿವ ನೀರಿದು ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ 'ಕಾಮಸೂತ್ರ'- ಈ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮವೆಂದರೆ 'ಪುರಾತನ ಪಿಸಾಸೆ', 'ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಬಂಧಿಸಿದ ಮೋಹನ', ಜೀವನದ ಮೂಲಕ್ಕೇ ಇಳಿದ ಬೇರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಕವಿ 'ಕಾಮಸೂತ್ರ'ದಂಥ ಬಿಚ್ಚು ಗಮನವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯ ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಾದ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ ಕಾವ್ಯನಿರ್ಮಿತಿ. ಅಂತೇ, ಕವಿ 'ಕವನ', 'ಇಂಥ ಹಾಡು'ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ, (೨) ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಚರಮ ಸ್ಥಿತಿಯಾದ ಮರಣದ ವಿಷಯ ಆತ್ಮೀಯರ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿ ಬರೆದ ಶೋಕಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. 'ತಾಯಿ'ಯಲ್ಲಿ ಮರಣದ ನಂತರ ಉಳಿಯುವದೇನು, ಬಹುಶಃ ನೆನಪು ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. 'ದುಃಖಗೀತೆ'ದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಜೀವನ-ಮೃತ್ಯುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆಯಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ತೊಡರುಗಳು ಬಂದರೂ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಬಂದರೂ ಅದು ಮುಂದೆ ಹರಿಯುವುದು ಬದುಕಿನ 'ದುರ್ದಮ್ಯ ಭರವಸೆ'ಯ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಜೀವನವೇ ಭಗ್ನವಾದಾಗ, 'ಜಗದ ನಡುವೆಯೆ ನಿಂತು ಜಗಕೆ ಬಾಹಿರ'ನಾದಾಗ, ದುಃಖದ ಬಾಧೆ ಅಸಹ್ಯವಾದಾಗ, 'ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ಅಂತದ ಗಳಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿ'ದಾಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಕರೋರ ಸತ್ಯವನ್ನ. ಇಲ್ಲಿ 'ನೋವನ್ನು ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ, ತತ್ವಗಳ ಮೂಲ ಗೆಲ್ಲುವ' (ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮುನ್ನುಡಿ, ಪು. ಹನ್ನೆರಡು) ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿರುವುದು ತಂದೆಯ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಕರೋರ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಉದ್ದಿಗ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ 'ದುಃಖದೊಡನೆ ಆದಷ್ಟು ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ', (ಮನುಕುಲದ ಪಾಡು, ಪು. ೫೮) ತನ್ನ ವೈಚಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಆ ದುಃಖವನ್ನೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ನಾಟಕೀಯವಾದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಗೆ ಅನಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳ ವಿಚಾರಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನನಿರಿಸಿ ತಾನು ಹೇಗೆ ಆ ವಿಷಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನನುಭವಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ತಾನು ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಕವಿ ಮಾಡಿದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾದ, ತೊಡಕಿನ ಪ್ರಯತ್ನವಿದು. ಅಂತೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳ ಹಂದರ ಕವಿಯ ಜೀವನದರ್ಶನದ ಸೇಂದ್ರಿಯ ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆಯಾದರೂ, ಇಲ್ಲಿಯ ಚಿಂತನಶೀಲತೆಗೆ ಭಾವನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ, ಉತ್ಕಟ ಒತ್ತಡವಿದೆ, "ನಾಟಕೀಯತೆ"ಯ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯಿದೆ. (ಈ ಕವನದ ದುರ್ಬಲತೆ ಇದ್ದದ್ದು ಅದರ 'ವಾಚಾಳಿತನ'ದಲ್ಲಲ್ಲ, ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಮೂರ್ತತೆ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿ, ಕಾವ್ಯ ಬರೀ ಅಮೂರ್ತವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿದೆ.) ಉಳಿದರೆದು ಶೋಕಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ-ಮರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂತ ಮೃತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಯತ್ನವಿದೆ. 'ಸುಧೀರ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಸುಧೀರನ 'ನೆತ್ತರವೇಗೆ ಈ ನೆಲದ್ದೇ ಅಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಜೀವನದ ಗೂಢಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕವಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ: 'ಈ ಆಕಾಶ ಪರವಶ ಜೀವ ಬಂತೆಲ್ಲಿಂದ ಹೋಯಿತೆಲ್ಲಿ?' 'ಅಣ್ಣ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಜ್ವಾಲೆಯಂಥ, ಮಶಾಲಿನಂಥ, 'ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಇರುವಷ್ಟು ಪ್ರಾಣದ ತೈಲ! ವೆರೆದು ಝಗುಝಗ ಬೆಳಗಿ ಬೆಳಕ ಸುರಿಸಿ'ದ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಮರಣದ ಗೂಢದ ಬಗ್ಗೆ ಕಸಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ:

ಕೊನೆಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲದವನಂತೆ ಓಡಾಡಿದನಲ್ಲ- ನೆರಳೆದ್ದು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದನೇ? ಹೊರಡಬೇಕಾದವನು ಒಬ್ಬಂಟಿ ಎನಿಸಿ ಎದೆಗುಂದಿದ್ದನೇ?

ಚಿತ್ತಾಲರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನಶೀಲತೆ ಒಂದು ಘಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಕಾಲದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕಾವ್ಯ ಸರಣಿ ಹರಿವ ನೀರಿದು ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉಚ್ಚಾಂಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕವಿ ತನ್ನ ವಸ್ತು-ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಮತ್ತೆ ಕಾವ್ಯ-ಚಿಂತನೆಯ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸಬೇಕು -ಅಂದಾಗಲೇ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೆನಿಸುವುದು. ಜೀವನವನ್ನು ವಿಹಂಗಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗಾಗಿ ನೋಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಅನುಭವದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದರೆ ಚಿತ್ತಾಲರು ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಶ್ರೀಮಂತಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲರು. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತವೆ : “ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳ ಮೇಲೆ”, ‘ಫೈಲು’, ‘ಕನಸು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದಂಥ ಹುಡುಗ’, ‘ಹರಿವ ನೀರಿದು’ ಕವನದಲ್ಲಿಯ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ, ‘ತಾಯಿ’, ‘ಸುಧೀರ’, ‘ಅಣ್ಣ’, ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಾಲರ ಚಿಂತನೆ ಅನುಭವದ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಸರಣಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಿತಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಚಿತ್ತಾಲರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಹಾದಿ ತೆರೆದೇ ಇದೆ.

ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದ ರೀತಿ, ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ರೀತಿಯದು. ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ದೃಢವಾದ ಹಿಡಿತ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ದಾಳಿ (ಘೇರಾವೋ), ಕೊನೆಗೆ ಸಫಲವಾದ ವಿಜಯ-ಇವು ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಗುಣಗಳು. ಅವರ ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಗೆ, ಕಾವ್ಯೋದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂಥ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅವರು, ಪರಿಶ್ರಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಸರಿ, ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಂಡೇ ತೀರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಚಿಂತನಶೀಲತೆ ತನ್ನ ರೀತಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸುವತನಕ ಅವರ ಭಾಷೆಯೆಂದರೆ ಅವರ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ‘ಜೀನಿ’ಯಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ದೃಢವಾದ ನಿರ್ದೇಶನದ ಕೆಳಗೇ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಅವರ ಚಿಂತನಶೀಲತೆ ಭಾಷೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಖಚಿತತೆಯನ್ನೂ, ಅಸಂದಿಗ್ಧತೆಯನ್ನೂ, ಸುಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಬಂಧದಲ್ಲಿ (ಉದಾ, ‘ಹರಿವ ನೀರಿದು’ ಅಥವಾ ‘ದುಃಖಗೀತೆ’ದ Symphonic ಹಂದರ ನೋಡಬೇಕು) ಸಯುಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನೂ ಸುಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನೂ ಅರಸುವದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ‘ಮಾಯಕಶಕ್ತಿ ಪಡೆದ ಭಾಷೆ ಚಿತ್ತಾಲರಿಗೆ ಒಲಿದಿದ್ದರೆ ಇವರ ದೃಷ್ಟಿ, ನಿಲುವು, ಧಾಟಿ ಎಲ್ಲವೂ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತೇನೋ’ ಎಂಬ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿದ್ದಂತೆನಿಸುವದು. (ಅಥವಾ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಒಡೆದು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರ ಅದರಲ್ಲಿರಬೇಕು.) ಚಿತ್ತಾಲರು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ, ನಿಲುವು, ಧಾಟಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾಷೆ-ಪ್ರತಿಮೆ-ಬಂಧಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಆಶಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇರಲಿ.

ಚಿತ್ತಾಲರು ನವ್ಯಪಂಥೀಯರಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರು ಜೀವನದತ್ತ ನೋಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಜೀವನವನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಎದುರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸ್ವಂತ ಅನುಭವವನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪರಿಕ್ಷಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಜೀವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವ ಚಿಂತನ ಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ, ಮೂಲತಃ ನವ್ಯರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಡಿಗರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಚಿತ್ತಾಲರಂಥ ಸಮಗ್ರಬುದ್ಧಿಯ ಚಿಂತನಶೀಲ ಕವಿ ಇನ್ನೂ ಅವತರಿಸದಿರುವದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ. ಕನ್ನಡ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಬರೇ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಹರಿದಾಟವಾಗಬಾರದೆಂದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಡಿಗತನದ ಅಥವಾ ಚಿತ್ತಾಲತನದ, ಅಂದರೆ ಚಿಂತನ ಶೀಲತೆಯ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕಾದದ್ದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ.

ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ-ಒಂದು

ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಎರಡು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು

ಒಂದು : ಪಿ. ಎಲ್. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ

ಈ ಲೇಖನ ಜುಲೈ ೧೯೭೦ ರ ಸಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯರು ರಾಮಾನುಜನ್ನರ 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಆಡಿರುವ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನನಗೇ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಗಂಭೀರ ರೂಪದ ತಪ್ಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಸುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆನ್ನಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮೊದಲು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ದೇಸಾಯರ ಮಾತುಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯರು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾಡಹೊರಟಿರುವುದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಇಂತಹುದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯವೋ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೋ ಅಥವಾ ವಿಮರ್ಶೆಯೋ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೆ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಾತಿಗೆ ಆರಂಭಿಸುವುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿ ಉಕ್ತಿಗಳು, ಅಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಚಾರಗಳು, ಆತುರದ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಲೇಖನದ ತುಂಬ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಕುಣಿಯುತ್ತವೆ; ವಿಮರ್ಶೆ ಒಂದು ಹರಟೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕವನದ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನುದ್ದರಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕವನಗಳ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅಡಿಗರು ಒದರಾಡುವ ಕವಿ ಎಂದು ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ, ಹಾಗೆಯೇ 'ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ' ಕವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ 'ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು' ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ಎಂಬ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ವಿಮರ್ಶೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡಲಾರದು. ಆದರೆ ನವ್ಯರು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭರದಲ್ಲೋ ಏನೋ, ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನೂ, ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಜಾರ್ಗನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಿದ ಕೂಡಲೇ ನನಗೇಕೋ "Willing to Wound and yet afraid to strike" ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಒದರಾಟದ ಕವನ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮತ್ತು ದೇಸಾಯರ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆಸಿರುವ -ಅಥವಾ ತೆಗೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವ-ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸಾರವೆಂದರೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಒದರಾಟಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅವಕಾಶವೀಯಬಾರದು ಎಂಬ ಮಾತು. ಕವಿಯ ಬಗ್ಗೆ Wordsworth ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು (ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು) ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗ್ಗೆ Eliot ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಪೂರ್ವಗೃಹೀತ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಇಷ್ಟು ಆಭಾಸವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ! ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ದೇಸಾಯರ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ- ರಾಮಾನುಜನ್ನರಿಂದ ನಮ್ಮ ಎಳಬರು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ಕಲಿಕೆಯವರಾರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರಿಂದ ಕಲಿಯಬಹುದಾದ ಎಳಬರು ಬಹಳ ಜನರಿರಬಹುದು. (ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಇಂತಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಹೇಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ದೇಸಾಯರು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.) ಆದರೆ, ರಾಮಾನುಜ ಮತ್ತು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿ ಸುವವರಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಲಿಕೆಯವರು' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹವರು ಯಾರು? ಎಷ್ಟು ಜನ : ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮುಂದಿರುವವರೆಲ್ಲ ಕಲಿಕೆಯವರು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹರಿಯಬಿಟ್ಟರೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಆಯ ತಪ್ಪುವುದು ಸಹಜ. ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಮಾತೆಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಮರೆತುಹೋಗುವುದೂ ಸಹಜ- "ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ತರಬಾರದು" ಎನ್ನುವವರು, ಆರಂಭದಲ್ಲೇ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ'ಯ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು' ಕವನದ ತಪ್ಪಾಗಿ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಆರು ಸಾಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ಇದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುವ ಅಡಿಗ-ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ನಡುವಿನ ತಾರತಮ್ಯ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತು ಈ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕೈಯನ್ನು ಚಾಚಿದ್ದಾರೆ: 'ನಾನು ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಕವಿಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ'- ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರೂ ಅಡಿಗರು ಒದರಾಡುವ ಕವಿಯಾಗುವುದೂ, ರಾಮಾನುಜನ್ನರು ಹರಟೆಯ ಕವಿಯಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಉಳ್ಳವರಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲೇ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರ 'ಮಾಗಿಯ ಚಳಿಯಂತಹ ಕಾವ್ಯ'ದ ಮುಖ್ಯಗುಣ, ದೇಸಾಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

"ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಒಂದೊಂದು ಕವನವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ತುಣುಕು ಹರಟೆಯೆಂದು ಓದಬಹುದು."

ಈ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರು ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವ ಮಾತೆಂದರೆ- 'ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಲಯ, ಧಾಟಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.' ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಇಂತಹ ಮರೆವು ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಮೆರೆಯುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ:

‘ಈ ಕವನವನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಮಾತು ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು; ಕವನದ ತನ್ಮಯದ ಧಾಟಿ. ಓದುಗರನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಕವಿ ತನ್ನೊಳಗೆ involve ಮಾಡಿಕೊಂಡು ‘ವಸ್ತು’ವನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆಗೆ, ಓದುಗ ಕವಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಇಡುವ ರೀತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗೆಗಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯ. ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಪರದೆ ಇರುವುದು ತೆರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೇ. ತೆರೆದಕೂಡಲೆ ಓದುಗ ಮತ್ತು ಕವಿ ವಸ್ತುವಿನ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ...?’

ಎಂದು ಒಂದು ಕಡೆ ಅಂದವರು, ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-

“ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಮಾನುಜನ್ನರದು ಹುಂಕಾರದ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೋಪ, ರೌದ್ರಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವರು ಎಂದಿಗೂ (ಓದುಗನೊಂದಿಗಾಗಲೀ, ವಿಷಯದೊಂದಿಗಾಗಲಿ) ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇದು ಎರಡು ಪುಟಗಳ ನಂತರ ಬರುವ ಮಾತು. ಮೊದಲು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ವಾಕ್ಯವೊಂದರಲ್ಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತಿದೆ. ಅದರ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ದೇಸಾಯರು ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ತಿಳಿಯಬೇಕು : “ತೆರೆದಕೂಡಲೇ (ವ್ಯಂಗ್ಯಪರದೆ) ಓದುಗ ಮತ್ತು ಕವಿ ವಸ್ತುವಿನ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಓದುಗನನ್ನು, ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೂರ ನಿಂತು ಕವಿ ಕಿಲಾಡಿನಗು ನಗುತ್ತಾನೆ.”

ಇದು ಬಹಳ ಮೋಹಕವಾದ ದೃಶ್ಯವೇ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ “ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೆ?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗದೆ ದೃಶ್ಯ ಕಣ್ಣಿಗೆಟುಕಲಾರದು. ‘ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ? ಒಂದು ದೂರ ನಿಲ್ಲುವ ಕವಿ ‘ಹೀಗೆ ನೋಡಿದರೆ’ ವಸ್ತುವಿನ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುತ್ತಾನೆಯೇ? ಹೀಗೆ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಹ ಮಾತುಗಳೂ ದೇಸಾಯರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಉದ್ಧಾರಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ : ‘ಅದಕ್ಕೇ, ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಯಾವ ಕವನವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸಲ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ’ - “ಅದಕ್ಕೇ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ- ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಪದ್ಯವನ್ನು ಮಾತಾಡಿದಂತೆಯೇ ಓದಬೇಕು-ಹಾಡಬಾರದು”.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ದೇಸಾಯರು ‘ಪಂಪ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬೇಂದ್ರೆ ಅಡಿಗರ ವರೆಗೂ ಹರಿದು’ ಬಂದ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕವನಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಓದಿಗೆ ಅರೆದು ಕುಡಿದಿರಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ವಿಮರ್ಶೆ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಯುವಕ ಪೀಳಿಗೆಯವರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ದೇಸಾಯರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗ, ಒಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕವೂ ಸರ್ವವಿದಿತವೂ ಆದ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಒಂದು ಕವನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಓದಬೇಕು, ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಓದಬೇಕು, ಹಾಡಬಾರದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು; ಸಕ್ರಿಯವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ಕವನಕ್ಕಾದರೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಹದು ಎಂಬ ಮಾತು. ಇದು ಇಂದಿನ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ತಿಳಿದ ಮಾತು. ಕಲಿಸುವವರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯರು ‘ode to a Nightingale ಮತ್ತು ‘Ode on a Grecian Urn’ ಕವನಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಓದಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ‘ಭೂತ’ ‘ಪ್ರಾರ್ಥನೆ’ ‘ಹಳೆಯ ಮನೆಯ ಮಂದಿ’ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಡಬೇಕೆ?

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಆಡುನುಡಿಯ ಬಗೆಗೂ ದೇಸಾಯರ ಸರಳತೆ ಸೋಜಿಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಹುದು.

ಪ್ರಭೂ

ಪರಾಕು ಪಂಪನೊತ್ತಿಯೊತ್ತಿ ನಡ ಬಗ್ಗಿರುವ ಬೊಗಳುಸನ್ನಿಯ ಹೊಗಳು ಭಟ್ಟ ಖಂಡಿತಾ ಅಲ್ಲ.

ಎಂಬುದನ್ನು ಧ್ವರಿಸಿ ‘ಇಂಥ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾನೂ ನೀವೂ ಸರ್ವಥಾ ಮಾತನಾಡಲಾರೆವು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಸಾಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ? ಆಕಾಶದವಕಾಶವನ್ನೇ ಯುಮ್ಮಂತ ದಾಟಿ ಹೊರಟಿದೆ. ತನ್ನ ಅವತಾರದಗತ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅನಂಗದ ಲಹರಿ.1 ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಕಾರಣ-ಅಡಿಗರನ್ನು involve ಮಾಡದೆಯೇ, ದೇಸಾಯರ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಷ್ಟು ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದು ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದೆಂದು ಆರಿಸಿದ ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೇ ಇವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗದೇ ಇದ್ದ ಮೇಲೆ, ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತೇನಿತ್ತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಸಾಲುಗಳ ನಡುವೆ ಓದದೆ ಇದ್ದರೂ, ದೇಸಾಯರೇ ಒಂದು ಕಡೆ-

‘ನಾನು ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಕವಿಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ’-

‘ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ತರಬಾರದು’ ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಎರಡು ಕಡೆ ಹಣಿಕೆ ಹಾಕಿ, ಮೂರನೇ ಕಡೆ ಉದ್ಧಾರವಾಗಿದೆ.

“ಇಲ್ಲಿ (ಅಡಿಗರ ‘ಪ್ರಾರ್ಥನೆ’ ಯಿಂದ ಆರಿಸಿದ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ) ಅರ್ಥ ಶಬ್ದದಿಂದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಭಾಷೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಇದೆ. ಈ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಛಂದೋಬದ್ಧ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ (ಗಮನಿಸಬೇಕು) ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಗಿಂತ ‘ನಾದ’ವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನನ್ನು ‘ನಾದಲೋಲ’ನೆಂದು ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕರೆದದ್ದು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.’ 1. ‘ನಲವತ್ತು ನೆರಳು’-ಆರನೆಯ ನುಡಿ ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯರು ಅಡಿಗರನ್ನು ನಾದಲೋಲರೆಂದು ಕರೆದರೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ, ಹೌದೇ? ‘ಇಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವ ಪದ ಛಂದೋಬದ್ಧ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥದೋ ಅಥವಾ ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೋ? ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟ (ಬಹುಶಃ) ಉಲ್ಲೇಖದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನಿತ್ತು? ಈ ಹೋಲಿಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮಾತೆಂದರೆ, ದೇಸಾಯರು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಆಸಿಸಿದರೂ, ಆ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ‘ಭೂತ’ ಮತ್ತು ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು’ ಕವನಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುತ್ತ (ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ) ಅವರಾಡುವ ಈ ಮಾತುಗಳೂ, ಇದೇ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. - ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ Time Perspective ಮುಖ್ಯ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ Space perspective ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು, ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ‘ಭೂತ’ದ ಕೊನೆ ಒಂದು Perpetual possibility ಯತ್ತ ನಿಲುಕಿದರೆ, ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು’ realised ಮತ್ತು realisable entity ಗಳತ್ತ ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ‘ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು’ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆ.-

ಎಂದರೆ, ‘ಭೂತ’ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ‘ಅಂಥ’ ದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ದೇಸಾಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂದಾಯಿತು. ಹೋಲಿಸುವ ಎರಡು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ, ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ನಿಶ್ಚಿತ ಪುರಾವೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವುದು ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯರ ಜಾಣ್ಮೆ. ಆದರೆ ಅಡಿಗರ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಖೇದವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಸೋತು, ಕೊನೆಗೆ ಹೀಗೆ ‘ಒದರಾಡುವ ಕವಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಡಿಗರೇ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಉದ್ಧಾರ ತೆಗೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಜಾಣ್ಮೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ದೇಸಾಯರ ವಿಮರ್ಶಾಧೋರಣೆಯ ಅಡಿಗಲ್ಲುಗಳಂತಿರುವ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದರೆ, ನನ್ನ ಚಿಂತನೆ ಹಿಡಿದ ದಾರಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಇವು ಇವರಿಗೆ ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಮೋಹದಿಂದ ಬಂದ ಮಾತುಗಳು. ಮೊದಲನೆಯದು. ‘ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಗ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹಾಡುವ ಪದ್ಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತಾಡುವ ಅಥವಾ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಪದ್ಯ’-

ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ಎನಿಸಿದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಇಂತಹ ಸರಳ ವಿಭಾಗದ ತಳಹದಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಪಾಯಕರ ಎಂಬುದು ಮುಂದೆ ದೇಸಾಯರು ಮಾಡುವ ಆತುರದ generalisation ನಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಡುವ ಪದ್ಯ ಅಲ್ಲದೇ ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡುವ ಅಥವಾ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಕಾವ್ಯವಾಗಲೇಬೇಕೆ? ಇದರ ನಡುವೆ ಬೇರೆ ಸ್ತರಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಇಬ್ಬರಾದರೂ ಬೇಕು. ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರೇ ಸಾಕು. ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ‘ಅಥವಾ’ ಎಂದದ್ದೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದ ಗುರುತು. ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇರಬಹುದು. (ಇಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾಗ, ಅಥವಾ ಇದ್ದವರೆಲ್ಲ ಆತ್ಮೀಯರಾದಾಗ ಅಥವಾ ದೇಸಾಯರೇ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವಂತೆ ಹರಟೆ, ಒದರಾಟಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ಇರಬಹುದು, ಇವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಧಾಟಿ, ಲಯಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಮಾತನಾಡುವ ಕಾವ್ಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಮೂಕವೂ ಇರಬಹುದು. 1 ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದರೆ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮರೆತದ್ದರಿಂದಲೋ ಅಥವಾ

1. ಉದಾ : Hopkins ಕವಿಯ Wreck of the Dentschland ಕವನದ ೪, ೮ ಮತ್ತು ೧೨ ನೇ ನುಡಿಗಳು.

2. ಅಡಿಗರ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ : ೧೯೫೮ರ ಪಾಠ' ಕವನದ ೧೪ ರಿಂದ ೨೬ ಮತ್ತು ೨೭ ರಿಂದ ೫೩ನೇ ಸಾಲುಗಳು.

3. Keats ಕವಿಯ Ode to a Nightingale ಮೊದಲನೇ ನುಡಿ. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು.

4. ಭೂತ ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನೆರಡು ನುಡಿಗಳು ಚಿಂತನೆಯ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಗೇ ಬರುವಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮಾತಿಗೆ ಧ್ವನಿಗೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ೨ ನೆಯ ನುಡಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದ 'ಇವು ಬಯಸದೆ ಹೊರಂಗಳದ ರಂಗುರಂಗಿನ ಬಳ್ಳಿ ಹೂವು ಹೊದರ?' ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಧ್ವನಿ ಬವಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯ ಮಾತುಗಳು ಬೇರೆ ತರಹ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ.

ಅದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೋ, ದೇಸಾಯರು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ, ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಎಲ್ಲ ('ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠ') ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿ ಮುಖ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

-ಇವರಿಗೆ (ಅಡಿಗ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ) ಭಾಷಣದ, ಮಂತ್ರದ ಧಾಟಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದರೆ, ರಾಮಾನುಜರ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ-

ಯಾವುದೇ ಕಾವ್ಯವಾಗಲಿ ಒಂದು ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಗಂಭೀರ, ಸಕ್ರಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಮತ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಇಂತಹ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಅನುಭವದಿಂದ, ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ, ಆದಾಗ್ಯೂ ಬೇರೆ ಸೆಳೆತಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕದೆ ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು, ಅದರ ನಿಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಮಾನಸಿಕ ನೆಲೆಯೆಂದರೆ, ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತ ಏಕಾಂತತೆ, ಹಾಗೂ ತನ್ನಿಂದ ಹೊರತಾದ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯ ಸಂವೇದನೆಯ ಭರವಸೆ. ಇವು ಹರಟೆಯ ಮೂಡಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಗುಣಗಳು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಕಾವ್ಯನುಡಿಯ ಧಾಟಿ ಮತ್ತು ಲಯ, ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಾದ ಅನುಭವ ಅಥವಾ ಸನ್ನಿವೇಶದ ನಿಜವಾದ ಮೂಡನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ಧಾಟಿ, ಲಯ, ಮೂಡು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಸಕ್ರಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದು. ಕವನ ಹರಟೆಯು ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡಿರುವುದೂ ಅದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಆದರೂ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲದೆ ದೇಸಾಯರು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ.

-ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಒಂದೊಂದು ಕವನವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ತುಣುಕು ಹರಟೆ ಎಂದು ಓದಬಹುದು-

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು, ಈ ಮಾತಿನ ಜೊಳ್ಳುತನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ :

ನಿಜವೇ.

ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಗೋಡೆ

ತೆಗೆದರೆ ಬಾಗಿಲು,

ಅರ್ಥ ಮುಚ್ಚಿ ಅರ್ಥ ತೆಗೆದರೆ

ಬೇಕು ಬೇಡದ ಉಯಾಲೆ,

ತೆಗೆದರೆ ಹೊರಗೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ, ಮುಚ್ಚಿದರೆ

ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮ; ಉತ್ತರದಕ್ಷಿಣ;

ಒಳಗು ಹೊರಗು;

ಮಾನ; ಸ್ವರತಿ; ಛಾವಣಿ ಬಿದ್ದೀತೆಂಬ

- ಭಯ; ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದು ತಗುಲಿಸಿದ

ದೇವರಿಗೆ ಕೂಡ ಎದುರು ಗೋಡೆಯ ಭಯ;

ಹೆಂಚಿನ ಗಳದಿಂದ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಭಯದ

ಉರುಲು; ನೇತಾಡುವ ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮದ ನಟಿ; ಕಾಮಸೂತ್ರದ ಎಂಟನೆಯ ಭಂಗಿ

ಯಲ್ಲಿ ಉಂಡು ಮಲಗಿದ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ

ಜಗಳ; ವಿಯಟ್ನಾಮಿಗೆ ನಾನು ಹೋದರೆ.

ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆ.

ಇದು ನಿಜವೇ” ಎಂಬ ಮಾತಿನ ನಂತರ ಬದಲಾಗುವ ಧ್ವನಿ. ಮನಸ್ಸು ತನ್ನೊಳಗೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುವ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಯೋಚನೆಯ ಗಳಿಗೆ. ಅದಕ್ಕೇ ನುಡಿ ‘ವಿಯಟ್ನಾಮಿಗೆ ನಾನು ಹೋದರೆ! ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆ’ ಎಂದು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೂಡು ಒಂದೇ ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ನುಡಿಯ ಧಾಟಿಯೂ ಹರಟೆಯ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ‘ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ’ ಕವನದಲ್ಲಿಯ ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹರಟೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ‘ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ’ ಕವನದ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಈಗಲೇ ಓದಿದರೆ, ಈ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದೀತು.

ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ

ನೆರೆಮನೆಯ ಚಿಕ್ಕ ತಾತನ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಬಾಗಿಲ

ಬಿಸಿಲ

ಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕರೆದಾಗ

ಅಲ್ಲೇ ಮೂಲೆಯ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲೇ ಲೇವಾದೇವಿ ಲೆಕ್ಕ ಮುಗಿಸಿ

ಕೂತಿದ್ದ ನೆರೆಮನೆಯ ಚಿಕ್ಕ ತಾತ. ಮಾಗಿ

ರಾತ್ರಿಯ ಛಳಿ ತಣ್ಣಗೆ ಕೊರೆದಾಗ

ಎಷ್ಟೋ ವರುಷದ ಸುಡುಗಾಡು ಲೆಕ್ಕ

ಫಕ್ಕನೆ ಸುಲಭವಾಯಿತು.

ಇದು ಪಕ್ಕ ಹರಟೆ ನಿಜ. ಈ ಕವನದಲ್ಲೇ ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯ ಧಾಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆ.

ಬೆಳಗಿನ ಕೋಳಿ

ಯ ಬಿಂಕಕ್ಕೆ ಬಿಸಿ ತಾಗಿ

ಅದು ಬುಗ್ಗೆ ಬುಗ್ಗೆಯ ಕೊರಲಸೆಲೆ ಒಡೆದು

ಹಗಲನ್ನು ಕ್ಕಿಸಿದಾಗ ಬಿಸಿಲ ಕೊಕ್ಕೊಕ್ಕೊಕೋಡಿ ನೆಲವೆಲ್ಲ ಹರಿದಾಗ

ಆ ನೀರಿನ ಏರುಬೆಟ್ಟದ ಹಸಿರು ಬಿಳಿ ನೀಲಿ ಪುಷ್ಪರಾಗ

ದ ಬೆಳಕು ಮುಖವೇ ಕಾಣದ ಗಾಜಾಗಿ

ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಉತ್ಕಟತೆ, ಒಂದು ತರಹ ಕಾವ್ಯಮಯತೆ ಇದೆ. ಇದು ಒಟ್ಟು ಸಂಕಲನದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಹರಟೆಮಯವಾಗಿರುವ ಕವನದಿಂದ ಆರಿಸಿದ್ದು.

ಇನ್ನು ‘ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು’ ಕವನದಿಂದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ :

.....ಬಿಸಿಲಿನ X-ray

ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು

ಅರೆ!

ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ ಗಾಳಿಮಗ್ಗದ ಬಿಳಿ ಸೀರೆ,

ಕಣ್ಣಿನ ಹಿಂದೆ

ಅವರಿವರೆ ಕಾಲು ಮೂಸುತ್ತ ಅಲೆಯುವ ಬೇಕು-

ಬುದ್ಧಿಯ ನಿರ್ಬಂಧ-

ಬಾಹು-

ಬಂಧನದ ಗುಹ ಕಾಮಕ್ಕೆ.

ಇಲ್ಲಿ 'ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ' ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗಿ 'ಗುಹ್ಯ ಕಾಮಕ್ಕೆ' ಎಂದು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಪದ-ಜೋಡಣೆಯೇ ಇದು ಮಾತಿನ ಲಯವಲ್ಲ, ಚಿಂತನೆಯ ಲಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಓದಿದಲ್ಲಿ 'ನಲವತ್ತು-ನೇರಳು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ನುಡಿ, ಎರಡನೇ ನುಡಿಯ ಮೊದಲಭಾಗ ಮತ್ತು ಏಳನೆಯ ನುಡಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿಯುವ ನುಡಿಯ ಮಾತನಾಡುವ ಅಥವಾ ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ದೇಸಾಯರು ಕವನದ ಹಿನ್ನುಡಿಯಂತಿರುವ ಏಳನೆಯ ನುಡಿಯ ಆರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ಆಡುನುಡಿಯ ಬಳಕೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಎರಡನೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಯಾಕೋ', 'ಈಗ', 'ನೋಡಿ' ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳಿರುವುದು, ಇವರಿಗೆ ಒಳಗಿನ ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

“.....ಎಂಬಲ್ಲಿ (ಏಳನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ-೬ ನೆಯ ಸಾಲು ತಪ್ಪಾಗಿದೆ; 'ಮರಿನೇರಳು' ಎಂದಿರಬೇಕಿತ್ತು.' ಅರ್ಥ

ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಏನೂ ಧಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೇನೋ!) ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಯ ಒತ್ತಡವೇ

ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ..... ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಅರ್ಥ ಯಾವದೊಂದು ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಶಬ್ದ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ-”

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗುತ್ತೆ. ಧಾಟಿಯ ಒತ್ತಡದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಇದು :

“-ಮಾತಾಡುವ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗಿಸದೆ, ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.-ಕವಿಯ ಧೋರಣೆ, ಕವನದಿಂದ ಓದುಗ ಪಡೆಯುವ ಅರ್ಥ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೇ ಅರ್ಥ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗುತ್ತೋ, ಅಥವಾ ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗುತ್ತೋ ಎಂಬುದು ಒಟ್ಟು ಕವನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ವಿಚಾರ, ಕವನದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳಿಗಾಗಲೀ, ನುಡಿಗಳಿಗಾಗಲೀ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಹುದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆ. (ಈ ರೀತಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಔಚಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನನಗಿನ್ನೂ ಅನುಮಾನವಿದೆ)”

ನನಗನ್ನಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾಟಿಗಿಂತ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ :

“ಇದೆಲ್ಲ ಯಾಕೋ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು

ಮಾತು.

ಈಗ ತಲೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಕೂದಲಿನ ಜತೆಗೇ

ಬಿತ್ತು,

ನೋಡಿ

ನರೆ ಇಲ್ಲದ ಮರಿನೇರಳು’.

ಇಲ್ಲಿ ಧಾಟಿಯಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುವ ಭಂಗಿ, ಮನದ ನೆಲೆ, ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಕಂಡ ಮೂಡಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು, ತಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗೆಗೇ ಇರುವ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಂಗ್ಯದಿಂದ ಆವೃತವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಅಂಶ ಕವನದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಅರ್ಥ ಯಾವುದೇ ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಶಬ್ದ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, 'ತಲೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಕೂದಲು' ಮತ್ತು 'ನರೆ ಇಲ್ಲದ ಮರಿನೇರಳು' ಇವುಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗದ ಹೊರತು, ಅರ್ಥ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆಯೇ,

ಪ್ರಭೂ,

ಪರಾಕು ಪಂಪನ್ನೋತಿಯೊತ್ತಿ ನಡ ಬಗ್ಗಿರುವ

ಬೊಗಳಸನ್ನಿಯ ಹೊಗಳುಭಟ್ಟ ಖಂಡಿತಾ ಅಲ್ಲ.

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸವಕಲಾಗಿರುವ

ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಜೀವಂತಗೊಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಎಂದು

ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಂಪು ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಮಿಳು, ತೆಲಗು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಆಂಗ್ಲ (ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ) ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ದೇಸಾಯರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ನಿತ್ಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಪಂಪು ಹೊಡಿ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಒತ್ತು' ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿರುವ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ 'ಪಂಪು ಹೊಡಿ' ಅಥವಾ 'ನಾನೇನೂ ಪಂಪು ಹೊಡೆಯುವವನಲ್ಲ' ಎನ್ನುವಾಗ ಅರ್ಥದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗದೇ ಇರುವ (ಸವಕಲಾದ್ದರಿಂದ) ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಭಂಗಿ ಈಗ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಭುಗಳ ಮುಂದೆ ಪರಾಕು ಹೇಳುವ ಹೊಗಳುಭಟ್ಟರ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ, 'ನಡ ಬಗ್ಗಿರುವ' 'ಬೊಗಳುಸನ್ನಿಯ' ಈ ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಲುಗಳು ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಸನ್ನಿ', 'ಭಟ್ಟ' ಮತ್ತು 'ಪಂಪು' ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಹೊಗಳುಭಟ್ಟ ಭಟ್ಟನಿಗಿಂತ ಬೇರೆ, ಬೊಗಳುಸನ್ನಿ ಸನ್ನಿಗಿಂತ ಬೇರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಾಕು ಪಂಪು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಷ್ಟೆ: ಆಗದೆ ಆ ಒಟ್ಟು ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಚಿತ್ರ, ಆ ಚಿತ್ರೀಕರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಧಾಟಿ ಮತ್ತು ಭಂಗಿ, ಅವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಷ್ಟೆ, ಯಾವುದೇ ಸಾರ್ಥಕ ಕವನದ ಅರ್ಥ ಬರೀ ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗುತ್ತೆ ಅಥವಾ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸರಿ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದಾದ ವಿಧಾನಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಸರಳೀಕರಣದ ಕುರುಹು.

ಈ ಅಡಿಗಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ದೇಸಾಯರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಚೈನಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

“-ಇಷ್ಟಾದರೂ ರಾಮಾನುಜನ್ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೆಣಸಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಬಗ್ಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಿತಿಗಳು, (ಯಾವುವು?) ಅವರಿಗೆ Cultural reference ಗಳು personal involvement ಆಗದೆ ಇರುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಏನೋ 'ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು'ನಂತಹ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಅದ್ಭುತ ಅರ್ಥಸಾಂಗತ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ-”

ಇಲ್ಲಿಯ ಅನಿಶ್ಚಯತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. 'ಕಾರಣವಿರಬಹುದು', 'ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಏನೋ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿವೆ, ಆದರೆ ತಾವು ಕಂಡ 'ಅದ್ಭುತ ಅರ್ಥಸಾಂಗತ್ಯ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಅನಿಶ್ಚಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಅದ್ಭುತ ಅರ್ಥಸಾಂಗತ್ಯ ಹೇಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ, ಯಾವುದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಕಾಡಿಸಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಾವು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಈ ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಹೊಣೆ ಎಂಬ ಮಾತೂ ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ, ಬಹಳ ಸರಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

“-ಅಡಿಗರ 'ಭೂತ' ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜನ್ನರ 'ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು'ಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೋಲಿಸಿನೋಡಬೇಕು. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ Time perspective ಮುಖ್ಯ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ Space perspective ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. 'ಭೂತ'ದ ಕೊನೆ ಒಂದು Perpetual possibility ಯತ್ರ ನಿರುಕ್ತಿಸಿದರೆ 'ನಲವತ್ತು -ನೆರಳು' realised ಮತ್ತು realisable entity ಗಳತ್ತ ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.....”

ಇಲ್ಲಿ 'space perspective ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ', 'ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ' ಮತ್ತು 'realised ಮತ್ತು realisable entity ಗಳತ್ತ ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ', ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, 'ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು' ಕವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ನಿಲುವೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ, ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯಲೋಪವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಚಿಂತೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯರ ವಿಮರ್ಶಾವಿಧಾನವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದರ ಮೂಲಕವೇ ನಾನು ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ನಾನು ಎಡೆಗೊಡಲಾರೆ.

'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು' ಕವನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೆರಳು-ಬೆಳಕುಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿರೋಧಗಳ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ

ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎನ್ನಿಸುತ್ತೆ.

ಕವನದ ಮೊದಲನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆರಳು | ಬೆಳಕು ರೊಮ್ಮಾಂಟಿಕ್ ಗೀತಕಾರರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತೀಕಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಕವಿಗೆ

ನೆರಳು ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣ

ಕಾರಣ ನೆರಳು | ಬೆಳಕು

instant ಪದ್ಯ.

ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ

ಕೃಷ್ಣ | ರಾಧೆ.’

ಇಲ್ಲಿ ನೆರಳು-ಬೆಳಕು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೂ, ಒಟ್ಟು ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಸೋಂಕಿದೆ.

ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ

ಕೃಷ್ಣ | ರಾಧೆ

‘ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶಪ್ರೇಮದ ಬಗ್ಗಿನ ಸರಳೀಕೃತ ದಾರ್ಶನಿಕ ಧೋರಣೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ‘ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ’ ಎಂಬುದು ವಾಡಿಕೆಯ ಮಾತೂ ಹೌದು. ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾವುಕತೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು. ಇದು ಒಂದು cult, ಇದರ ಬಗ್ಗೆ instant ಪದ್ಯ ಹೊರಡಿಸುವ ಕವಿಯೂ, ಅವನ ಕವನವೂ cultನ ಅಂಗಗಳು.

‘ನೆರಳು ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣ’

ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಈ ಜಾತಿಯ ಕವಿಗೆ ನೆರಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತೆ. ಬೆಳಕು ಗೌಣವಾಗುತ್ತೆ. ಬಹುಶಃ ನೆರಳಿನ ಜೊತೆಯ ಸಂಬಂಧ ಹೆಚ್ಚು ಸುಲಭವಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಬೆಳಕು taken for granted. ನೆರಳಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕಿನ ಕಲ್ಪನೆ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾವ್ಯನಾಯಕನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ‘ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಕವಿಗೆ’ ‘instant ಪದ್ಯ’ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ ‘ನೆರಳು | ಬೆಳಕು’ ಮತ್ತು ‘ಕೃಷ್ಣ | ರಾಧೆ’ ಯನ್ನೂ ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣ ಇದ್ದ ಮೇಲೆ ರಾಧೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯ ಮೊದಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ‘ಕತ್ತೆ ಕಿವಿನಿಮಿರಿಸಿ’ ತೋರಿಸಿದ ನೆರಳನ್ನು ಮೋಟುಗೋಡೆ ಮಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಒಂದು ತರಹ ಸ್ವಸಂತುಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತೀಕಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲ ಬೆಳಕಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಕತ್ತೆ, ಗೋಡೆ, ನೆರಳು, ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೆರಳು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ‘ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ’ ಎಂಬ ಮಾತು, ನೆರಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಕತ್ತೆ ಬಹುಶಃ ಕಾಮದ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಸಂಕೇತ.

ಈ ನುಡಿಯ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವೂ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವುದು ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವಿರೋಧ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮೋಟುಗೋಡೆ ಅಥವಾ ನೆರಳಿನಂತೆ ಸ್ವಂತ ಚೇತನವಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲಿನ ‘x-ray’ ಎಂತಹ ಪರೆಯನ್ನೂ ಭೇದಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು-ಬೆಳಕು. ಈ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ನೆರಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನೆರಳಿನಂತಹುದು-‘ಕಣ್ಣಿನ ಹಿಂದೆ, ಅವರಿವರ ಕಾಲು ಮೂಸುತ್ತ ಅಲೆಯುವ’ ಗುಹ್ಯ ಕಾಮ.

೧ ಮತ್ತು ೭ ನೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ನುಡಿಗಳೆಲ್ಲ quotes ನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ‘instant ಪದ್ಯ’ ಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದೋ ಏನೋ! ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ೨ ನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದ್ಯ ಏಕೆ?

ಈ ನುಡಿಯ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮುಖ್ಯ ಸಂಕೇತವೆಂದರೆ, ಬೆಳಕಿನ ಸಹಾಯ ಪಡೆದೂ (ಕತ್ತೆಯ ಹಾಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯ ಹಾಗೆ ಅರಿವಿದ್ದು) ನೆರಳಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು. ಮೂರನೆಯ ನುಡಿ : ಬಹುಶಃ ಕೆಂಡಸಂಪಿಗೆ ಮುಗಿಲಕೆಂಪು ನಿಜಪ್ರೇಮದ (passion) ಸಂಕೇತವಿರಬಹುದು. ಇದು ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ಕಾಲು ಮೂಸುವ’ ಗುಹ್ಯಕಾಮಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಈ ಬಣ್ಣವೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತ. ನೇರ ಬೆಳಕಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಮೋಡವೆ ಗೋಡೆಯಾದರೆ’ ಮೂರ್ತರೂಪ ತಾಳದೆ, ಬಣ್ಣ, ಮೋಡ ಎರಡೂ ಬೀದಿಯ ಗೂಳಿಯ, ಬಿರುಕು ಬಾಡಿಯ ಕಾರಿನ ಅಥವಾ ನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಕೊಳನೀರಿನ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗುತ್ತೆ. ಇದೂ ಒಂದು ತರಹ ನೆರಳೇ? ಬೀದಿಯ ಗೂಳಿ, ಬಿರುಕು ಬಾಡಿಯ ಕಾರು ಮತ್ತು ನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ನೀರಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ತರಹದ ಪ್ರತಿಮೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಉದ್ದಿಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬಣ್ಣದ

ಮೋಡಕ್ಕೆ ತೆರೆಯೇ? ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿ ಮೋಡಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೆ ತೆರೆಯಿದ್ದರೂ, ಅದು ಮುಗಿಲಕೆಂಪಿಗೆ ಗೋಡೆಯಾದರೂ, ಆ ಕೆಂಪಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೆರಳಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ? ನನಗನ್ನಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಮೂರ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ ಪಡೆಯದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ (ಮೋಡವೆ ಗೋಡೆಯಾದರೆ) ಅದು ವ್ಯರ್ಥ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಇದೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ದೃಶ್ಯ ಬಹುಶಃ ಕೆಂಡಸಂಪಿಗೆಯ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದದ್ದು.

ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚಿನ ನಲವತ್ತು ಕಿಟಕಿ, ನಲವತ್ತು ದಿಕ್ಕು, ನಲ್ವತ್ತು ಬೆಳಕು, ಬೆಳಕಿನ ಧನಾತ್ಮಕ (Positive) ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತು ನೆರಳು ಇದ್ದರೂ, ಈ ನೆರಳು – ಬೆಳಕಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ ಪರಿಣಾಮಕಾರತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಕಳೆಯುವ ಸೂಚನೆ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನೆರಳು negative ಶಕ್ತಿ ಅಲ್ಲ. ಇದು ಇದೆ ಅಷ್ಟೆ. ನೆರಳಜೊತೆ ರಮಿಸುವ, ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಇಲ್ಲ. ನಲವತ್ತು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳಕು ಬರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ,

ನಡುವಿನ ಕಿಟಕಿ ಎರಡು

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಚಕ್ರಾಕಾರದೊಳಗೆ

ಬಣ್ಣ ತೋಯ್ದು ಕುಸುರಿಗಾಜು

ಬಿಳಿ ಬೆಳಕಿನ ಸಪ್ತಾವತಾರಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ, ದೇವರನ್ನು ದಿಂಡರುಮಾಡಿ ಅನುರಾಗದಲ್ಲಿ ಅದ್ಧಿ ಅದ್ಧಿ ರಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಒಳಗೆ ಬಂದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಯಾರಿಗೂ ಏಳು ಬಣ್ಣದ ಕಣ್ಣು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಚರ್ಚಿನ ದೃಶ್ಯ ಬಹಿರ್ಮುಖ (extrovert) ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಸಫಲ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಯೇ?

ಹನುಮಂತನ ಗುಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರತಿಮೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಬೆಳಕೂ ಇಲ್ಲ.

ಗರ್ಭಗೃಹದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಪೂರಾರತಿ

ಪೂಜಾರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದಹಾಗೆ

ಭಕ್ತಾದಿಯ ನೆರಳು.

.....
.....

ನಲವತ್ತು

ಜನರಿಗೆ ನಲವತ್ತು ತಲೆಯ ಒಂದೆ ನೆರಳು.

ಅಂದರೆ, ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಬದಲು ಪೂಜಾರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುವ ಕರ್ಪೂರದಾರತಿಯನ್ನೇ ಕಾಣುವುದು. ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಮತ್ತು ದೇವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ (ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ, ಮುದ್ದಾಗಿ) ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ನೆರಳ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ, ಹೀಗಾಗಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಬಂಧ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊರಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನೆರಳು ಒಂಟಿತನವನ್ನೂ, ಬರಡುತನವನ್ನೂ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. (ಜೀವನ ನೆರಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದೇ?) ಇವೆಲ್ಲ ಸ್ವರತಿ ಧೋರಣೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚು ಸಾರ್ಥಕ ರತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೋ ಏನೋ.

ಮುಂದೆ ಐದನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಜಂತರವಂತರ ಗಡಿಯಾರ ಗುಡಿ-ಇದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ, ಸೂರ್ಯ ಎದುರೆದುರಾಗಿ ಹಲ್ಲು ಮಿಲಾಯಿಸುವ ಹಲ್ಲು ಗಾಲಿಯ ಚಕ್ರ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾತುಗಳು ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಇದೆ.

“ನೆರಳ ನಡೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಹೆಜ್ಜೆ.”

“ನಿಂತಲೆ ನಡೆದೂ ನಡೆದೂ

ಭೂಮಿಗಂಟ ಆಕಾಶದ ಸರ್ಕೀಟಲೆದರು ಕೂಡ

ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹುಲ್ಲು,

ಕಾಲ್ಬೆರಳ ನಡುನಡುವೆ ಆಳೆತ್ತರದ ಮುದಿ

ಹಳದಿ ಜೊಂಡು.”

ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕವನದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಇರದ ಕೆಲ ಹೊಸ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಗಳು ಈಗ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಒಂದು : ಕಾಲನ (ಸೂರ್ಯನ) ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ನೆರಳ ನಡೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಒಂದು ವಿರೋಧಾಭಾಸ.

ಎರಡು : ‘ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಡೆದೊ.....ಆಕಾಶದ ಸರ್ಕೀಟಲೆದರು’, ಎಂಬ ಮಾತು ಒಂದು stagnation point ನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದೂ ಒಂದು ವಿರೋಧಾಭಾಸ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಅಸಾಧ್ಯ. ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲಿ ಕೈಬಡಿದ ಕೆಲಸ. (‘ಇವಳೆದೆಗೆ ಬೇರಿಳಿದ ಕಾಲು ನನ್ನದು’, ‘ಬರಿದೆ ನಕ್ಷತ್ರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ರೈಲುಬಿಟ್ಟೆ’ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ.)

ಮೂರನೆಯದು :

‘ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೊಸ ಹುಲ್ಲು,

ಕಾಲ್ಕೆರಳ ನಡುನಡುವೆ ಆಳೆತ್ತರದ ಮುದಿ

ಹಳದಿಜೊಂಡು.’

ಎನ್ನುವುದು ಬಹುಶಃ ಜೀವಿಸದ ವ್ಯರ್ಥಗೊಂಡ (ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟ) ಯೌವನದ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಇಳಿದ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ.

ನೆರಳಿನಲ್ಲೇ ನಿರತವಾದ ಜೀವನ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನೂ, ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಜೊಂಡಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ :

ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ

ಗೋಡೆಗೆ, ಕಂಬಕ್ಕೆ, ಕಮಾನಿಗೆ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ನೆರಳು ವಾಲಿ

ಇಳಿದು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದು ಬೆಳೆದು,

ಬೆಳಗ್ಗೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ಹಗಲಿಗೆ ವಾಮನ;

ಹಗಲಿನ ವಾಮನ, ಸಂಜೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ;

ರಾತ್ರಿ ಅವನ ಮೂರನೆ ಹೆಜ್ಜೆ.

ನೆರಳಾದ್ದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿಯ ಚೇತನ ಅಮೂರ್ತ, ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಒಂದು ಭ್ರಮೆ. ಆದರೂ ಅದು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷಯದ ಒಂದು ವಿಷಮವೃತ್ತದ illusion ನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳಾದರೆ, ಈ ವರೆಗೆ ಬಂದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ೧ ಮತ್ತು ೨ ನೇ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕಾಮದ ಸಂಕೇತ ಮತ್ತು ಒಂಟಿತನ ಇವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾಗುತ್ತವೆ.

ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷ

ಈ ಭಾನುವಾರದ ಕುದುರೆ ರೇಸಿನ ನಿರಂತರ ನಿಶ್ಯಬ್ದ.

ಎಂಬ ಮಾತು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆದ ಚಿಂತನೆಯ ತಾತ್ಪರ್ಯದಂತಿದೆ ೬ ನೆಯ ನುಡಿ.

“ಆಕಾಶದವಕಾಶವನ್ನೆ ಝಮ್ಮಿಂತ ದಾಟಿ

ಹೊರಟಿದೆ

ತನ್ನ ಅವತಾರದಗತ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿ

ಅನಂಗದ ಲಹರಿ.

ತಡೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಳಕಿನಾವಾಹನೆ.

ಆದರೆ ಅನಂಗದ ಲಹರಿಯನ್ನು ತಡೆದರೆ ಬೆಳಕಿನಾವಾಹನೆಯಾಗುವುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಕವನದಲ್ಲೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಥವಾ

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬೆಳಕಿನಾವಾಹನೆಯಾಗದೆ ಇದ್ದದ್ದು ಅನಂಗದ ಲಹರಿಯನ್ನು ತಡೆಯದೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಕವನ

ಎಡೆಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಅನಂಗದ ಲಹರಿ ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಸರಳೀಕೃತ ಚಿಂತನೆಯ ಫಲ.

ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಇರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕವನದಲ್ಲೆಲ್ಲ Positive ನಿರ್ದೇಶನ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. (ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಇದ್ದರೂ, ಅದೂ inferred ಅಷ್ಟೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲೂ ಒಂದು stagnation point ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

‘ತಡೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಳಕಿನಾವಾಹನೆ

ತಡೆಯ ತೊಡೆಯಿಂದ

ನೆರಳು ಹೊಳೆ’

ಎಂದರೆ ನೆರಳಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು. ಇದು ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ : ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ | ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ.

(ಮೂರನೆ ನುಡಿಯ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗದೇ ಇದ್ದವು)

ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಳಕುಮಂಡಲ ಸೂರ್ಯಶಾಖದ ಗುಪ್ತಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆದಿಟ್ಟು ತಂದಿದ್ದರೂ, ಅದರಿಂದಲೂ ಒಂದು ವಿಷಮವ್ಯತ್ಯವೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ :

ರಚಿಸುತ್ತಿದೆ ತದಿಗೆ ತದಿ

ಗೆಗೆ ಕುಗ್ಗಿ ಹಿಗ್ಗುವ

ಪಕ್ಷಪಾತದ

ತಿಂಗಳುದ್ದದ ತಿದಿ

ಯನ್ನು.

ಈ ವಿಷಮವ್ಯತ್ಯದ ಕುಗ್ಗು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಗ್ಗು ಭ್ರಮೆ ಅಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದ್ದರಿಂದ ಐದನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸಾಧ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ

ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ನುಡಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು ನಿರಾಶೆಯ ಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿ: ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಚಂದ್ರಕ್ಷೇತ್ರವೆ

‘ರಾಹುಸರ್ವದ ಬಾಲಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತ, ಹುತ್ತ’.

ಈ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ :

‘ಇದೆಲ್ಲ ಯಾಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು

ಮಾತು.....

.....

ನರೆ ಇಲ್ಲದ ಮರಿನೆರಳು.’

ಕವನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಧೋರಣೆ ಸುಳವಾದದ್ದಾದರೆ, ಈ ಧೋರಣೆ ನಿಂತ ನೀರಿನದು. ಇದು ಬೇರೆ ತರಹ ಸರಳತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕವನ ಯಾವ ಸ್ತರದಲ್ಲೂ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲಾರದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಕವನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೂ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನಲ್ವತ್ತು ಕಿಟಕಿಗಳಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ನಲವತ್ತು ನೆರಳಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಹನುಮಂತನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನಲವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೆರಳು-ಬೆಳಕಿನ ವಿರೋಧಾಭಾಸದಲ್ಲಿ ನೆರಳಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಬರುವಹಾಗೆ ‘ನಲವತ್ತು-ನೆರಳಿ’ಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಡುವೆ ದೇಸಾಯರ realised, and realisable entity ಗಳು ಎಲ್ಲಿವೆಯೋ ಕಾಣದಾಗಿದೆ.

‘ನಲವತ್ತು ನೆರಳಿ’ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ಕೆಲವು ಕುಂದುಗಳೆಂದರೆ : ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲೂ, ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸದೇ ಇರುವುದು; ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಕವನದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಜೀವನದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು; ಇದರಿಂದಾಗಿ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯ ವಿಚಾರಜನ್ಯ, ಅನುಭವಜನ್ಯವಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಕೆಲವರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ’ ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವನದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಸಾವಿನಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಮೀರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನೂ ಅದರ ಮೌಲ್ಯವನ್ನೂ, ಮಿತಿಯನ್ನೂ ಅಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಮಾನವ

ಜೀವನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅದರ ಸಾಧನೆ ಏನು ಎಂಬುದರಿಂದ ಅಳೆಯುವುದೇ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಮಾರ್ಗ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದೂರವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಸಮರ್ಪಕವೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳು. ದೇಸಾಯರು ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. Space perspective ಮತ್ತು Time perspective ಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇವರ ನಡುವೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯ ಇನ್ನೂ ವಿಚಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಅವರ ವಿಚಾರವೇ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಪ್ರತಿಮೆ, ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು' ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚಿನ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಇಡೀ ಕವನದ ಕೇಂದ್ರ ಧೋರಣೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಮಾತಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಭವಗಳೂ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಗಳೂ ಪ್ರತಿಮೆ ಸಂಕೇತಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮೂರ್ತಗೊಂಡು ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಅನುಭವಗಮ್ಯ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರದು ದೃಷ್ಟಿ ಗಮ್ಯ, ವಿಚಾರಗಮ್ಯ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂವೇದನೆಯ ತೀವ್ರತೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಇದ್ದರೂ, ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ಅನಿಸಿಕೆಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು, ಕಾವ್ಯಭಾಷೆ ಚಿಂತನೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆ ಮಾತಿನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಘನೀಕರಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಉದಾ : 'ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ' 'ಒಂದು ಕೊಡೆ, ಒಂದು ವಾಚು', 'ಎರಡು ಮೊಟ್ಟೆ' ಎಂಬ ಕವನಗಳು. ಇದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣವಲ್ಲ, ಕೊರತೆ. ಅವರಿಗೆ 'cultural references' "personal involvement" ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹಾರಿಕೆಯ ಮಾತು. 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು'ರ ಆರನೆಯನುಡಿ 'ತಿರುಗಿ ಬಂದೆ' 'ತೆಗೆದರೆ ಬಾಗಿಲು' 'ಕೆಲವರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ' 'ಇದು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನದೇನಯ್ಯೆ' 'ಮತ್ತೊಂದು ಖಾಂಡವ ದಹನ' ಈ ಕವನಗಳು ಅವರು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಲಿಪ್ತರಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಧೋರಣೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಂದ ಅನುಭವದ ಕಡೆಗೆ, ವಿಚಾರದಿಂದ ಮಾತು ಸಂಭಾಷಣೆಯೆಡೆಗೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಕಾವ್ಯ ರಾಮಾನುಜನ್ನರದು.

ಇಲ್ಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು, ಈಗಾಗಲೇ ಬರೆದಿರುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಂಗ್ಲ ಕಾವ್ಯದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಕಾವ್ಯ, ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ. ಶ್ರೀ ನಾಡಿಗ, ಶ್ರೀ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀ ಎಂಜಿಕೆ, ಇವರುಗಳ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿದರೆ ಈ ಮಾತಿನ ಔಚಿತ್ಯ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಈಗ ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಅಥವಾ ಇನ್ನುಳಿದ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅಪಚಾರವೆಸಗಿದಂತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ; ಅಡಿಗೋತ್ತರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಕೈಹಾಕಬೇಕಾದರೆ ಉತ್ಸಾಹದ ಆತುರತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಎಚ್ಚರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ-ಎರಡು

ಎರಡು : ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬಂದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ನೋಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ, ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಈಗ ಇದ್ದ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳು ಭಿನ್ನ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ, ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ತನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಧಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಹಾಗೂ ಈ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅಪಚಾರ ಬಗೆಯುವುದು ಆಗಬಾರದೆಂಬ ಅರಿವು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಅಗತ್ಯ. ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು 'ಸಾಕ್ಷಿ-ಉ'ರಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನ್ 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ಕವನ

ಸಂಗ್ರಹದ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಈ ಅರಿವು ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಸಾಯಿಯವರ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳೊಡನೆ ನಾನು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಈ ಲೇಖನ ಬರೆಯಲು ಕಾರಣ. ದೇಸಾಯಿಯವರು, ಅಡಿಗರ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಕವನದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ 'ಇಂಥ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾನು, ನೀವು ಸರ್ವಥಾ ಮಾತನಾಡಲಾರವು.' ಒಂದು ಕವನದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಗಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನೀವು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಯಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಕವನದಲ್ಲಿಯೂ context ಹಾಗೂ ಮೂಡಿಗೆ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಲಯಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕವನದ ಯಶಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷೆಯ ಸಾಫಲ್ಯ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆಯಲ್ಲದೇ, ಒಂದು ತರದ ಭಾಷೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಒಂದು ಕವನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜರೂರ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆಯೇ, ಕವಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ವಿಮರ್ಶಕ ಭಾಷೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ; ಹಾಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಆಡುಮಾತು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ನಾಟಕದ ನಾಯಕರು ವಿಚಾರಿಸುವಾಗ, ತಮ್ಮೊಡನೆ ಸಂವಾದಕ್ಕೊಳಗಾದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಷೆ ಎಲಿಜಾಬೆತ್‌ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ನಾಯಕರು ಸಿಲುಕಿದ ದ್ವಂದ್ವ ಹಾಗೂ ನಾಟಕದ context ಆ ತರಹದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ತರಹದ ಭಾಷೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಪ್‌ಕಿನ್ಸನ್ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವದರಿಂದ, ಅವನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಭಾಷೆ ಎಷ್ಟೇ ಗ್ರಾಂಥಿಕವೆನ್ನಿಸಿದರೂ, ಕವನಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಭಾಷೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವನದ ನಾಯಕ ತನ್ನತನವನ್ನು ಸಾರುವ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ, ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಭಾಷೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ1 ಯಲ್ಲದೇ 'ಪ್ರಭೂ' ಎನ್ನುವ ಪದ ಅವನು ನಿಂತಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ಅಡಿಗರ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಕವನದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಿ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು' ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಉದಹರಿಸಿ_ "ಯಾಕೋ" 'ಈಗ....' 'ನೋಡಿ....?' ಇಂಥ ಮಾತಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಕವಿ ತನ್ನ ಬಗೆಗೇ ಇರುವ ಅವಿಶ್ವಾಸ, ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ"-ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು' ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ನಾವು ನೀವು ಆಡುವ ಮಾತು' ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕವನ ಕೊನೆಗೆ ಆ ತರಹದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ಪದ್ಯದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಬಹುದು : ಕವನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ :

'ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಕವಿಗೆ

ನೆರಳು ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಣ'

ಈ ಕವಿಗೆ 'ನೆರಳು | ಬೆಳಕು ಅಂದರೆ

instant ಪದ್ಯ'

ಇಲ್ಲಿ ಈ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ನೆರಳಿನ ಬಗೆಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಒಂದು ಜಾತಿಯ

1. ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಕವಿಗೆ ನೆರಳೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣವಾದರೂ, ನೆರಳು | ಬೆಳಕು ಒಟ್ಟಾದಾಗ instant ಪದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿರುವ ನೆರಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಈ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಆ ನೆರಳಿನ ನೆರಳು ತನ್ನ ಮೇಲಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಈ ಅರಿವು ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ- ತಲೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಕೂದಲಿನ ಜತೆಗೇ ನರೆ ಇಲ್ಲದ ನೆರಳು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಈ ಅರಿವು ಈ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವುದು ಕವಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮನಸ್ಸು ಗ್ರಹಿಸುವ ಕೆಲ ಮಾತುಗಳಿಂದ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಯಾರವು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸೂಚನೆ ಕವನದಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೂ, ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಮನಸ್ಸು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಕವನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆ ನಿರರ್ಥಕತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದರಿಂದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅರಿವು ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾಗ ೨ ರಲ್ಲಿ ಕತ್ತೆಯ ಕಿವಿಗಳೆರಡು, ಗೋಡೆಯ ಚರ್ಮವಾದ 'ಗಾರೆ'ಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿವೆ-'ಇದು ನೆರಳು | ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ.'

ಇಲ್ಲಿ ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ, ಬದಲಾಯಿಸಲು ಬಾರದ, ಭೌತಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ, 'ಗಾಳಿಮಗ್ಗದ ಬಿಳಿಸೀರೆ' 'ಕಣ್ಣಿನ ಹಿಂದಿನ ಗುಹ್ಯಕಾಮಕ್ಕೆ' 'ಬಿಸಿಲಿನ x-ray'ಯಲ್ಲಿ, 'ಹೆಣ್ಣು ಗಳ ಕಂಪಾಸುಕಾಲ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು' ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ಸೀರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ನೆರಳು ಬೀಳುವುದು ಕಣ್ಣು ಹಿಂದೆ. ಕತ್ತೆಯ ಕಿವಿಯ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಈ ಚಿತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಗಹನ; ಕತ್ತೆಯ ಕಿವಿಯ ನೆರಳಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಭೌತಿಕವಾದ ಗಾರೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಾದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಹೆಣ್ಣು ಗಳ ಕಂಪಾಸುಕಾಲದ ಶಿಲ್ಪ'ದ ನೆರಳು ಕಣ್ಣು ಹಿಂದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮುಟ್ಟಲು ಬಾರದ ಈ ಎರಡನೆಯ ನೆರಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕವಿಯ ಕವನದಲ್ಲಿ.

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಕೆಂಡಸಂಪಿಗೆ' ಹಾಗೂ 'ಮುಗಿಲ ಕೆಂಪಿನ' ನಡುವೆ ಮೋಡವೇ ಗೋಡೆಯಾಗಿದೆ. ಮುಗಿಲ ಕೆಂಪು ಬೆಳಕು ಈಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರದು, ಹೀಗಾಗಿ 'ಗೂಳಿ' ಬಿರುಕು ಬಾಡಿಯ ಕಾರು' 'ಕೊಳೆ ನೀರು ಯಾವುದಾದರನ್ನೂ ಆ ಮೋಡಕ್ಕೆ 'ತೆರೆ'ಯಬಹುದು. ಬೆಳಕು ತಬ್ಬಲಾರದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ಈಗ ನೆರಳೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಸ್ತು ನೆರಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಇದಲ್ಲ. (ನೆರಳು ರಹಿತವಾಗಿರುವ ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸತ್ಯದ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲವೆಂಬುದು ಮುಂದೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಭಾಗ ೪ ರಲ್ಲಿ

ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚೆಗೆ ನಲವತ್ತು

ಕಿಟಕಿ,

ನಲವತ್ತು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನಲವತ್ತು

ದಿಕ್ಕು, ನಲವತ್ತು ಬೆಳಕು.

ಒಳಗೆ ಬಂದ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಯಾರಿಗೂ

ನಲವತ್ತು ನೆರಳು.

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ವಂತ ನೆರಳಿದೆ. 'ದೇವರನ್ನು ದಿಂಡರಾಗಿಸುವ' ಇಲ್ಲಿಯ ಚಕ್ರಾಕಾರದ ಕುಸುರಿನ ಕಾಜು, ಬಿಳಿಬಣ್ಣ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಏಳು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ 'ನಿಮಿತ್ತ'. ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ಎರಡು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಚರ್ಚೆಗೆ ನಲವತ್ತು ಕಿಟಕಿಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಜನರ ಸ್ವಂತ ನೆರಳನ್ನು ಬೆಳಕು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ; ಇದೇ ಬೆಳಕಿನ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವ ಗಾಜು ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗಾಜು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನರಿಗೆ ಏಳು ಬಣ್ಣದ ಕಣ್ಣನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ: ಬೆಳಕು ಬೆಳಕಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಬೆಳಕಿನ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳ ಅರಿವನ್ನು ಗಾಜು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ- 'ನಮ್ಮ ಹನುಮಂತನ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಕಿಟಕಿಯೇ ಇಲ್ಲ'; ಹೀಗಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಜನ ನೆರಳು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಪೂಜಾರಿ ಕರ್ಪೂರಾರತಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಸುತ್ತುವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ನೆರಳು-

ಕಲ್ಲುಗೋಡೆ ಕಲ್ಲುಕಂಬ

ಕೋರೆಹಲ್ಲು ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತ

ಗಿರಿಗಿಟ್ಟಲೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ನೆರಳು ಪೂಜಾರಿಯ ಕರ್ಪೂರಾರತಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬನವಾದರೆ ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚಿನ ಜನರ ನೆರಳು ನಲವತ್ತು ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಬೆಳಕಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆರತಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುವುದು ನಂದಾದೀಪ ಒಂದೇ, ಆಗ :

'.....ನಲವತ್ತು

ಜನರಿಗೆ ನಲವತ್ತು ತಲೆಯ ಒಂದೇ ನೆರಳು.'

ಕವನ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದರೆ : ಎರಡು ಜನಾಂಗಗಳ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಜನಾಂಗದ ನಂಬಿಕೆಯ ಬಗೆಗೆ ತನಗಿರಬಹುದಾದ ರೋಷದ ಸೊಡರು ಕವನದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಎಡೆಬಿಡದೇ ಒಂದರ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದರ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಓದುಗನಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೆರಳು-ಬೆಳಕಿನ ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದಾಗ ಆ ವಸ್ತುವಿನೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಮುಟ್ಟಲು ಬಾರದ, ನೋಡಲು ಬಾರದ ನೆರಳೊಂದು ಕಣ್ಣು ಹಿಂದೆ ನೋಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ

ಬೆಳಕಿಲ್ಲದಾಗ ನೆರಳಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾದರೂ, ಬೆಳಕಿಲ್ಲದಾಗ ಏನು 'ತೆರೆ'ದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯೂ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮುಂದಿನ ಮಜಲು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ; ಅಂದರೆ : ನೆರಳು-ಬೆಳಕುಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಹಾಗೂ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾಗ ೫ರಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕೊಡುವ ಸೂರ್ಯ ಹಾಗೂ ಬೆಳಕು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಭೂಮಿ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು 'ಹಲ್ಲು ಮಿಲಾಯಿಸುವ ಚಕ್ರಗಳು.' ಇವು ಎದುರು ಬದುರು ಚಕ್ರಗಳಾದಾಗ ಭೂಮಿಯ ನೆರಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಒಂದು ಗಾತ್ರ (dimension)ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ-'ನೆರಳ ನಡೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಹೆಜ್ಜೆ.' ಆಗ, ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದೆಲ್ಲ ಧ್ವನಿವರ್ಜವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರ ಮಾತ್ರ : 'ಈ ಭಾನುವಾರದ ಕುದುರೆರೇಸಿನ ನಿರಂತರ ನಿಶ್ಯಬ್ಬ.'

ಈಗ ಕವನದಲ್ಲಿ ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮೂರು ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು : ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ನೆರಳು ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ (ಭಾಗ ೨)

ಎರಡು : ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸ್ವಂತ ನೆರಳಿಲ್ಲ (ಭಾಗ ೪)

ಮೂರು : ಬೆಳಕು ನೆರಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳತೋಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ.

ಮೂರನೆಯ ಮಜಲಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳು ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತವೆ :

'ಗೋಡೆಗೆ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಮಾನಿಗೆ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ನೆರಳು ವಾಲಿ ಇಳಿದು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾತಬಿದ್ದು ಬೆಳೆದು.....?'

ಈಗ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹುಲ್ಲು, ಆದರೆ ಬೆಳೆಯುವ ನೆರಳಿನಿಂದ 'ಕಾಲ್ಬೆರಳ ನಡುವೆ ಆಳೆತ್ತರದ ಮುದಿಹಳದಿ ಜೊಂಡು.'

ಸ್ವಂತ ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಜನರಿರುವ ಹನುಮಂತದೇವರ ಗುಡಿ ಇರುವ, ಸೊಫಿಯಾ ಚರ್ಚಿನಂತಹ ಸ್ಥಳವಿರದ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ, ದೆಹಲಿಯ ಜಂತರ ಮಂತರಿನಲ್ಲಿ 'ನೆರಳ ನಡೆ ಕಾಲದ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಬಹುದಾದ' ಸಾಧ್ಯತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಭಾಗ ಫಕ್ಕನೇ ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ (ಇದು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಧ್ವಂದ್ವದ ಸೂಚನೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿಬಿಡುವುದು, ಕವನವನ್ನು ಸರಳೀಕರಣ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು.)

ಈ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿದನಂತರ, ಭಾಗ ೬ ರಲ್ಲಿ :

ಆಕಾಶವನ್ನೆ ಝಮ್ಮಂತ ದಾಟಿ

ಹೊರಟಿದೆ

ತನ್ನ ಅವತಾರದಗತ್ಯವನು ಹುಡುಕಿ

ಅನಂಗದ ಲಹರಿ

ಈ ಲಹರಿಯನ್ನು ತಡೆದರೆ 'ಬೆಳಕಿನ ಆವಾಹನೆ' ಹಾಗೂ ಯಾವುದು ತಡೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಅದರ ತೊಡೆಯಿಂದಲೇ ನೆರಳು

ಹೊರಬರುತ್ತದೆ : ಬೆಳಕು ಬೆಳಕಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಲಹರಿ,

ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಳಕು ಮಂಡಲ

ತಡೆದಿಟ್ಟು ತಂದಿದೆ

ಸೂರ್ಯಶಾಖದ ಗುಪ್ತಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು.

ಹಾಗೂ 'ತಿಂಗಳುಧ್ವನಿ' 'ಪಕ್ಷಪಾತದ ತಿಡಿ'ಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಲಹರಿಗೆ 'ಚಂದ್ರಕ್ಷೇತ್ರವೇ ನಿಮಿತ್ತ' ಎಂಬ ಮುಂದಿನ ಮಾತು ಸೋಫಿಯಾ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಗಾಜು ಬೆಳಕಿನ ಸಪ್ತವರ್ಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ 'ಚಂದ್ರಕ್ಷೇತ್ರದ ನಿಮಿತ್ತ' (ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಬೆಳಕು ಪಡೆದು, ಸಪ್ತವರ್ಣಗಳನ್ನು ಏರಿದ ಬೆಳಕಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಪರಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀರುತ್ತಾನೆ) 'ಲಕ್ಷಾಂತರ ಯೋಜನೆಯ ಪರೆಬಿಟ್ಟ ರಾಹುಸರ್ಪದ ಬಾಲಕ್ಕೆ' 'ಹುತ್ತ'ವೂ ಹೌದು, ಮನಸ್ಸಿನ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಉಸುರಿದ ಮೇಲೆ, ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮನಸ್ಸು ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ :

ಇದೆಲ್ಲ ಯಾಕೋ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು

ಮಾತು

ಈಗ ತಲೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಕೂದಲಿನ ಜತೆಗೇ

ಬಿತ್ತು

ನೋಡಿ

ನರೆ ಇಲ್ಲದ ಮರಿನೆರಳು.

ಇದೆಲ್ಲ ಮಾತು ಯಾಕೋ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಎನ್ನಬೇಕಾದರೆ, ಈ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆರಳಿನ ಬೆಲೆ realised factor ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲದೇ ಅದನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಅರಿವೂ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯದೇ ಇದ್ದ ನೆರಳೊಂದು (ನರೆ ಇಲ್ಲದ ಮರಿನೆರಳು) ಹೊರಹೋಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೂ ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ-‘ಈಗ ತಲೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ಕೂದಲಿನ ಜತೆಗೇ, ಎಂಬ ಮಾತು ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸಿನ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಈ ಮಾತುಗಳು ಕವನದ ಮೂಡಿಗೆ (ಮೊದಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ) ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ; ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಮಾತುಗಳು ಆಡುಮಾತಿಗೆ ಸಮೀಪ. ಅಡಿಗರ ಕವನದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಅಡಿಗರ ಕವನದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಕಾಣುವದಕ್ಕಿಂತ, ‘ಪ್ರಾರ್ಥನೆ’ ಕವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಆ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಎಂತಹದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾರ್ಥಕವಾದೀತು.

ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ತರಬಾರದು’ -ಎಂದು. ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ ವಾದದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದಾದರೂ, ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್ ಕವಿಯ ಡೆಫೋಡಿಲ್ ಕವನ ಹಾಗೂ ಅಡಿಗರ ‘ಭೂತ’ ಕವನಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು (ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್ ಹಾಗೂ ಅಡಿಗರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಭೇದ ರಾಮಾನುಜನ್ ಹಾಗೂ ಅಡಿಗರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಭೇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದು). ಒಂದು ಕವನ ಕವಿಯ ಅನುಭವದ ಪುನರ್‌ನಿರ್ಮಿತಿ. (‘ಅನುಭವದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ’ 2 ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ವಲ್ಲ.) ಡೆಫೋಡಿಲ್ ಕವನದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಅನುಭವ. ಈ ಅನುಭವ ತನಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ, ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಕವನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವದರಿಂದಲೇ ಕವನ ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದೆ. ಈ ನೋಡುವ ಅನುಭವ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ, ಕವಿ ಮೊದಲು ನೋಡುವುದು ಡೆಫೋಡಿಲ್ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣವನ್ನು ನಂತರ ಅವುಗಳ ಅಲುಗಾಟವನ್ನು (dancing and fluttering), ಆಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ (thousands together). ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಡೆಫೋಡಿಲ್ ಹೂವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಅನುಭವವನ್ನು, ಅನುಭವ ತಾನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಕವಿ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇಂದು ಕವನ ನಮಗೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಅಡಿಗರ ‘ಭೂತ’ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ‘ಗುಡಿಗೋಪುರ ಬಂಗಾರ ಶಿಖರ’ಗಳತ್ತ ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಕವಿಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕ್ರಿಯೆ ಯಾವ ರೀತಿಯದಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು. ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಅನುಭವವನ್ನು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲಕ ತಾನು ಪಡೆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು-ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ವದವಾಗಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಮೂರ್ತವಾಗಿರುವದನ್ನು ಮೂರ್ತವಾಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದು ಕವನ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.3

ಯಾವುದೇ ಕವನವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಕಾವ್ಯದ ಈ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಓದಿದರೆ, ಅದು ಓದುವದಕ್ಕಿಂತಲೇ ಓದಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ, ಆರತಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಕವನಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅನುಭವದ ಪುನರ್‌ನಿರ್ಮಿತಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಓದುವದರಿಂದಲೇ ಆ ಕವನದ ಅರ್ಥದ ಹೊಳಪುಗಳು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವವಲ್ಲದೇ ಕವನದ ಸಾರ್ಥಕ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.

‘ನಲವತ್ತು ನೆರಳು’ ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ ಕವನ ‘ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ’ ಎಂಬುದು! ಆದರೆ ಆಡುಮಾತಿನ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ‘ನಲವತ್ತು ನೆರಳು’ ಪದ್ಯದ

2. 3. ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಕೊನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಸದ್ಯದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ!! 'ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ತೋರಿಸಿದ ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ಪದ್ಯವನ್ನು 'ಸವಿಯ ಬಲ್ಲರು'. ತಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : 'ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ಬುದ್ಧ, ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂರ ಕೂಡ ಹೊಡೆದಾಡಿ, ಒದರಾಡುವ ಕವಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಡಿಗರೇ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ!' ಎಂದು. ಅಡಿಗರ 'ನೆಹರೂ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವದಿಲ್ಲ'ವೆನ್ನುವಂತಹ ಕವನ ಈ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಕೇವಲ ಒದರಾಟವಾಗಿ ಕಂಡಿರುವುದು, ಕವನದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗಿರುವ ದಡ್ಡ ಸಂವೇದನೆಯತ್ತ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದಲ್ಲದೇ, ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರ ಸರೀಕದ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬದಲು (ಹೊಸಕೃತಿ ಬಂದಾಗ ವಿಮರ್ಶೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇದು) ಅಡಿಗರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ವಿಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಯಾಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಕಂಬಾರರ 'ತಕರಾರಿನವರು' ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ಇದೇ ಧೋರಣೆ ತಳೆದಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಧೋರಣೆಯೊಡನೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿದವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಅಗತ್ಯವೋ, ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರು ಇಂಥ ಧೋರಣೆಯ ಅಪಾಯವನ್ನು (ಎಲ್ಲ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿ ಮುಖವಿದ್ದಂತೆ ಅಪಾಯದ ಹೊಳಹು ಇರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ನಂಬಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ) ಅರಿತಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯ.

1. 2. ಪಾ. ಲ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅವರು 'ಪ್ರಜ್ಞೆ-೩'ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಹಾಗೂ 'ಸಂವೇದನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಅವರ 'ಭೂತ' ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾದ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಬರಬಹುದು.
3. ಮೇ ೧೭ ರ ಪ್ರಜಾಮತದಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರು 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿಹೂವಿಲ್ಲ' ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತ '... ಅನುಭವದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಚಿರಪರಿಚಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಲಾರದು' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಅನುಭವದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಪರಿಮಳ

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ

ನೆನಪಿದೆ ಪರಿಮಳ. ನನ್ನ ಚುಟಾ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತು ಈ ಊರ ಆಕಳಿಸುವ ಬೆಳದಿಂಗಳ
ನರಳುತ್ತ ಮೈಮುರಿವ ಬೆಳಗು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ
ಲಟಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತದ್ದು ನೆನಪಿದೆ.
ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಇಲ್ಲ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತರ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ
ಅಂಗಡಿಯ ಹಿಂದುಗಡೆ ಹಾದು ಆಚೆ ದೂರದ
ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗಡೆ ನೀನು ಆಗಾಗ
ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನೊಡನೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆದದ್ದು ನೆನಪಿದೆ.
ನೀ ಕ್ಯಾ ಕೀ ಹಾಕಿ, ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ನಡೆದು
ಐದೋ ಹತ್ತೋ ನಿಮಿಷ ಕುಳಿತು ಹರಟಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ
ಅವನ ಎದೆಗೊರಗಿ-ಯಾವನೋ ನನಗೇನು?
ಅವರನ್ನು ಎಷ್ಟಂತ ನೆನಪಿಡಲಿ?-ನೀ
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಸಿನೆಮಾ ನಾಟಕ ನೋಡಿದ್ದು ಮಾಡಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ.

ಒಂದು ಕೈ ತಪ್ಪಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹಿಡಕೊಂಡು
 ಈವ್ ತಿಂದ ಸೇಬಿನ ಹಾಗೆ ನೀ ನಾಚಿ ನಕ್ಕದ್ದು ಗುನುಗುನಿಸಿದ್ದು
 ನೋಡಿ ಒಂದು ಥರಾ ಅನಿಸಿತ್ತು ಪರಿಮಳ.
 ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಆ ಗಿಡದ ಕೆಳಗಡೆ ಸುಮಾರು
 ಒಂದು ತಾಸಿನ ತನಕ ನಿಂತು ನೀ ಕಾದಿದ್ದು
 ಮುಖ ಡಿಶಂಬರದ ದಿಲ್ಲಿಯ ರಾತ್ರಿಯಂತಾದದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ
 ಆ ನಿನ್ನ ಬಹುಶಃ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಿಯತಮ
 ಬಂದು ನೀನವನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತದ್ದು ಗಳಗಳ, ನೆನಪಿದೆ ಪರಿಮಳ.
 ನನಗೇಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಇಲ್ಲದ ಕಳವಳ
 ಅನಬೇಡ ಪರಿಮಳ. ಏನೋ ವಿಚಾರ ಬಂತು.
 ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತಪ್ಪದಂತೆ ನಡೆಸಬೇಕಲ್ಲ, ಹೀಗಾಗಿ
 ಏನೋ ವಿಚಾರ ಬಂತು, ನಾನು ನಾಲ್ಕನೆಯವನೊ
 ಐದನೆಯವನೊ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ .... ಛೀ,
 ಈ ಚಿಲ್ಲರೆ ದಿನಾ ಹೀಗೇ. ಲೆಕ್ಕ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ
 ಮತ್ತೆಣಿಸಬೇಕು ....

ಮಾರಲಾಗದ ನೆಲ - ಒಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗಲಾರದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಾಳೆಗಳು

ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್

ರಾತ್ರಿ ರೈಲಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದಳು. ಆಗಲೇ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲು. ನಾನು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದೊಡನೆ
 ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೇಸರದಿಂದ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತ ಹೆಂಗಸು. “ಯಾಕೆ ಕುಸುಮು, ಬೇಸರವಾ, ನನ್ನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ರೆಡಿ ಮಾಡಿದ್ದಿ
 ತಾನೆ?” ಅಂದೆ. ಅವಳು ಉತ್ತರಿಸದೆ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಹಳೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಓದಹತ್ತಿದಳು. ಅವಳ ಮುನಿಸು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ
 ವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು-ನಾನು ಅದಕ್ಕೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮೊದಲ ಶೋ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತೂವರೆಯ
 ರೈಲಿಗೆ ಹೊರಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರವೆನ್ನಿಸಿತು. “ಏಳು, ಬೇಗ ಹೋದರೆ ಸಿನಿಮಾ ಸಿಗುತ್ತೆ. ನ್ಯೂಸ್‌ರೀಲ್
 ಮಾತ್ರ ಮುಗಿದಿರುತ್ತೆ. ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವಾ?” ಅಂದೆ.

ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ “ಒಲ್ಲೆ” ಅನ್ನದ ಹೆಂಡತಿ. ಎದ್ದಳು, ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧವಾದಳು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿ ಹೊರಡಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ-
 ಅದಾವುದೋ ಕೆಟ್ಟ ಅಳುಬುರುಕ ಚಿತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು-ಊರ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ತುಡುಗು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.
 ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಅಮಲ್ದಾರ ಎಳನೀರು ಬೇಕೆಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ತೋಟವನ್ನೇ ಬೆಳೆದ ಗೌಡನ ಕಥೆ. ಅವನಿಗೆ ಕಷ್ಟ
 ಬಂದಾಗ, ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ವಿಧಿಯ ಕೈವಾಡಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಕುಸುಮ ಕಂಬನಿಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ನಕ್ಕು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ
 ತಲೆ ಉರಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪರದಾಡಿತು. ನನ್ನ ಗದ್ದೆ ಗೇಯುವ ದುರುಗನಿದ್ದ; ಆತನ ಸಂಸಾರ ಉದ್ಧಾರ
 ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಎಕರೆ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ.....ಆತ ಈಚೆಗೆ ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದ.

ಕಣ್ಣೆದುರು ಸಿನಿಮಾದ ಗೌಡ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗದ್ದೆ ಉಳುವ ದುರುಗ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಿತ್ತು. ದುರುಗ ನಮ್ಮ ಮನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಹಳೆಯ ಗಿರಾಕಿ; ನನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಮೊದಲ ಮಗನೆಂಬ ಗುಮಾನಿಯ ಊರಲ್ಲಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಗುಮಾನಿ ದೃಢವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಮಗಾಗಿ ದುಡಿದ ಆ ಬೇಡರ ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಅನುಕಂಪವಿತ್ತು. ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ವರ್ಷ ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ನೆಲವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅಕ್ಕಿ ಕಳಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆಗಾಗ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ನೆಲವನ್ನು ಉಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿದ ದಿನ-ಹಲವು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ-ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೆ.

ಭರಣಿ ಮಳೆ ತಡವಾಗಿ ಬಂದು ಹೊಳವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಡಿನ ಮರಗಳಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಬಂದು ತಿಳಿಹಸಿರು ‘ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಜನ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹರಗಿ ಕೊರಡು ಹೊಡೆದು ಬಿತ್ತಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಊರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ದುರುಗ ಹರಗಲಿಲ್ಲ; ಬಿತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ಭೂಮಿ ಹಸಿರಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ನೆಲ ಬಂಜೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ದುರುಗನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಿದೆ; ಊರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ; ಕೊನೆಗೆ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಸವ್ಯಾ ದುರುಗನಿರುವ ಸುಳಿವು ಕೊಟ್ಟೆ. ದುರುಗ ವಾರಗಳಿಂದ ಕುಮರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಭಟ್ಟೆ ಇಳಿಸುತ್ತಾ ಕುಡಿದು ತೂರಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬಂದೆ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದೇ ನಾನು ನನ್ನ ಗದ್ದೆಯ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವರ್ಷ ಅವನನ್ನು ಕಮರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹುಡುಕಿ ಹಿಡಿದು ಊರಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಬೈದೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಗಿದು “ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಗದ್ದೆ ಹೊಡೆಯೋಕೆ ಕೊಡೋಲ್ಲ” ಅಂದೆ. ಅವನು ಸಾರಾಯಿಯಿಂದ ಕೊಂಚ ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿ ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಅವನಿಗೆ ಏನುಮಾಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕುಡಿದಾಗ ಹುಚ್ಚು, ಕುಡಿಯದಿದ್ದಾಗ ವಿಧೇಯ, ಊರ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮಾದೇವಪ್ಪ, ಅಡ್ಡಮನೆಯ ವೀರಣ್ಣ ನನ್ನನ್ನು ಚುಡಾಯಿಸುತ್ತ “ನಿನ್ನ ಆಟ ಅವನ ಹತ್ರ ಸಾಗೋದಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಅವನ ಹಾರ್ಕಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು” ಅಂದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಹರ ಹಿಡಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಕರಿಯವ್ವನ ಗುಡಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮಾದೇವಪ್ಪನವರಿಗೆ ನನ್ನಂಥವನ ಐಲು ಹೊಸತಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹುನ್ನಾರ ಕೇಳಿ ನಕ್ಕರು, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದಿಂದ ಕಂಡ ದುರುಗನ ಬುದ್ಧಿ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸತೆ?

ಆದರೆ ನಾನು ಲಾಟೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ದುರುಗನಿಗೆ ಜೊತೆಗೆ ಬರಲು ಹೇಳಿದೆ. ಕತ್ತಲು ದಟ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ದಾರಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಲಾಟೀನು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ದುರುಗ ಮಾತಾಡದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಮದ್ಯದ ದುರಂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಯಾಕೋ ಬಾಯಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕರಿಯವ್ವನ ಗುಡಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ನಾವಿಬ್ಬರೇ. ಗುಡಿಯ ಎದುರು ವಿಶಾಲವಾದ ಕೆರೆ. – “ಕೊರ್ ಕೊಟ್” ಎಂದು ಕೂಗುವ ಕಪ್ಪೆಗಳು-ಗುಡಿಯ ಪಕ್ಕದ ಕಣಗಿಲೆ ಮರದ ಬೆಳ್ಳನೆಯ ಹೂಗಳು ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯದ ರೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕರಿಯವ್ವನ ಗುಡಿಯ ಕಡಪದ ಕಲ್ಲುಗಳು ತಣ್ಣಗೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ದುರುಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಳುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಲಾಟೀನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದರ ಬೆಳಕು ಮೂಗು ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವುಗಳ ನೆರಳುಗಳು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಹರಿದು ಆತ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅದು ಆತನ ಶಾಣ್ಯತನವಿರಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು, ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗಿದ್ದ ಭೀತಿಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಆಳುತ್ತಿರಬಹುದೆನ್ನಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಟ್ಟು ದೊರಕಿತೆಂದು ಹೊಸ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಬಂತು. “ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ದರಿದ್ರದವನೇ, ನಿನಗೇನು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ನೆದರು ಇಲ್ಲವಾ? ದೇವರ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದು ಇನ್ನು ಕುಡಿಯೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡು” ಅಂತ ಬೈದೆ. ಆತ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಕೊಳಕು ಟವಲನ್ನು ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೈಮುಗಿದು ಅದೇನನ್ನೋ ಗೊಣಗಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬಾರದೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಆತ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಗೊಣಗಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ನಿಂತು ಕೈಮುಗಿದು ಗೊಣಗಿದ. ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ “ಕುಡಿಯಾಕಿಲ್ಲ ನನ್ನವ್ವ” ಅಂದ. ನನಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಗೆ ಬಂತು. ಅದು ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವೋ ಎಂದು ದೇವರ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ತುಂಬ ಕತ್ತಲು. ಕರಿಯವ್ವನ ಮುಖ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.....

ಉರಿಂದ ಬಂದು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಕುಸುಮ ನನ್ನ ಚೀಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದಳು, ರಿಕ್ಷಾ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ, ಬೇಸರದ ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಕಂಡಳು. ಅವೊತ್ತು ನೋಡಿದ ಚಿತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ತಮಾಷೆಗೆ ಕೂಡ ಅದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಉರಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರ್ತೀರಿ ಅಂತ ಕೂಡ ಅವಳು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಈ ಸಲ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಂದುಬಿಡಬೇಡಿ. ಖಂಡಿತ ಮಾರಿ ಬರಬೇಕು” ಅಂದಳು.

“ಭೂಮಿ ಮಾರೋದು ಕಷ್ಟ ಕುಸುಮ, ಅವರು ಕೇಳಿದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುಬರೋಕಾಗುತ್ತೇನೇ?” ಅಂದೆ.

“ಮತ್ತೆ ಅದೇ ರಾಗ ನಿಮ್ಮದು. ಆ ದುರುಗ ಅದೇನು ಮಂಕು ಬೂದಿ ಎರಚಿರಬೇಕು. ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರ್ತೀರಿ. ಮಾದೇವಪ್ಪ ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯವರು ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ವ್ಯಾಪಾರ ಕುದುರಿಸಿ.”

“ಮಹಾದೇವಪ್ಪ! ಸರಿ. ಅವರಿಗೆ ಮಗನ ಮದುವೆ, ಉರ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ ಕೊಂಡು ತಲೆತಿನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತೆ, ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರೆ ಆಯ್ಕೆ.”

“ಸದ್ಯ, ಉರ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿ” ಅಂದಳು.

ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಕನಸು ಕಾಣತೊಡಗಿದೆ. ಉರ ಹತ್ತಿರ ರೈಲು ನಿಂತಾಗ ಚುಮು ಚುಮು ಬೆಳಕು ಹರಿದಿತ್ತು.

9

ಚಿಕ್ಕ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ಸ್ಟೇಷನ್ ಅದು. ಇಳಿದವರು ನಾಲ್ಕು ಐದೋ ಜನ. ಆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಈ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ನಾಲ್ಕು ಹೊಂಗೆಯ ಮರಗಳು; ಅವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಸಾಗಿದ್ದ ಮುಳ್ಳು ಬೇಲಿ; ನಡುವೆ ಎರಡು ತಗಡು ಹಾಕಿದ್ದ ಶೆಡು, ಅದೇ ಸ್ಟೇಷನ್ನು ಪುಟ್ಟ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಬದಿದಿದ್ದ ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲೆ “ಎಡಪಾಲ” ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ನನ್ನತ್ತ ಟಿಕೆಟ್ ಮಾರುವ ಮನುಷ್ಯ ರಾಜೀವ ಬಂದ. ಅವನ ಕೈಗೆ ಟಿಕೆಟ್ ಹಾಕಿ, “ಹ್ಯಾಗಿದ್ದಿರಾ ರಾಜೀವ್?” ಅಂದೆ. “ಸೌಖ್ಯ ಸರ್, ನೀವು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಾ? ಹೋದಸಲ ನೀವು ಬಂದಾಗ ಚೈನಾ ವಾರ್ ನಡೀತಿತ್ತು. ಈಗ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ್ದು ನಡೀತಿದೆ. ಹಹಹ” ಅಂತ ನಕ್ಕ, ನನಗೂ ಅದು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮೂರು ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ಆತ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತಾ “ದುರುಗ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದ-ಹಾ-ಅಗೋ ಬಂದನಲ್ಲ. ತುಂಬ ದಿಲ್ಲಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ! ನೋಡಿ! ನೋಡಿ!” ಅಂತ ರಾಜೀವ ಕೂಗಿದ.

ನಾನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಗುರುತಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇತ್ತೊಮ್ಮೆ ತೂರಾಡುತ್ತಾ ಸುಂಟರ ಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕವನ ಹಾಗೆ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ತೂರಿ ಕಾಲದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಗರಿಸಿ “ಸ್ವಾಮೀ, ನನ್ನ ಕಾಪಾಡಬಕು-ನೀನೇ ನನ್ನ ಕರಿಯವ್ವ” ಅಂತ ಅರಚಿದ. ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೆಂಡದ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಅವನು ನಿರರ್ಗಳ ಭಾಷಣದ, ನರ್ತನದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ. ನಾನು ಏಳು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ನಮ್ಮ ಸವ್ವಾರು ಬಂದು -ನಾ ಬದ್ದಿದ್ದವೋ ಬದ್ದಿದೆ” ಅಂತ ಉರ ಕಡೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಓಡತೊಡಗಿದ. ಜನ ಸೇರಿಕೊಂಡರು; ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ಕೂಗ ತೊಡಗಿದರು. ನಾನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲು ಹೋದೆ-ದುರುಗ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮೋಜಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಶುರುವಾಯಿತು. ಹಂಕಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಕೂಗುತ್ತಾ. ಹಾಡುತ್ತಾ ಆತ ನನ್ನನ್ನು ಉರ ಎದುರಿನ ಕರಿಯವ್ವನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು. ನನಗೆ ಆತನ ರಂಪಾಟ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ವಾಸನೆ ಮೂಗನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿತ್ತು. ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತೊಡನೆ ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದೆ. ಆತ ಅತ್ತ. ಜನರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಮುಂದೆ ಬಂದರು ಉರ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಅವರು; ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂಬ ಎಗ್ಗು ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಮುಗುಳು ನಕ್ಕು, “ನೋಡಿದೆಯಾ ತಮ್ಮ? ನಿನ್ನ ಆಸಾಮಿ ಕರಿಯವ್ವನ ಮೇಲೆ ಆಣೆ ಹಾಕಿದ-ಖರೆ, ಕಲಿತದ್ದು ಹೋದೀತಾ? ಕಲಿತದ್ದು ಬಿಡೆ ಕದ್ದ ಹಡಕಿ ಅಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇನು ಕಲ್ಲು ಬಡಕೊಳ್ಳಲಾ-ಅಂದಿದ್ದೆಂತೆ. ಈಗ ನಿಂಗೇ ಬಂತು ಇಷ್ಟತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಜುಲ್ಮಾನೆ ಅವನು ಆಣೆ ಮುರಿದ, ನೀನು ಕರಿಯವ್ವಗೆ ಕುರಿ ಕಡಿಸಬೇಕು!” ಅಂತ ಹೇಳಿ ಅವರು ನನಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತ ನೋಡಿದರು.

ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಒಂದು ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ದುರುಗನ ಚೇರಾಟ, ಜನರ ಗದ್ದಲದ ಮಧ್ಯೆ ನಾಯಿ ಬೊಗಳಿತು. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಗುಂಡೊಂದು ಹಾರಿತು. ಜನ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದರು. ಕೆರೆಗೆ ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗನ್ನು ತೂರಾಡುತ್ತಾ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಮಿತ್ರ-ವ್ಯವಸಾಯದ ಡಿಗ್ರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ, ನನ್ನತ್ತ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು” ಯಾವಾಗ್ ಬಂದ್ಯಲೇ ವಿಶ್ವ-ಮೈ ಕೈ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯಾ? ಹ್ಯಾಗಿದೆ ಬೆಂಗಳೂರು? ಇನ್ನೇನು ಮಾಡ್ತಿದ್ದೀ-ನಿನ್ನ ದುರುಗನಿಗೆ ಮುತ್ತು ಕೊಡ್ತಾ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಾ? ಸಾಕು ಸಾಕು ಬಾ” ಅಂದ.

“ಅದೇನೋ ಕುರಿಯನ್ನ ಕರಿಯವ್ವನಿಗೆ ಬಲಿಕೊಡಬೇಕಂತೆ ಕಣೋ, ಹ್ಯಾಗಿದೆ ನೋಡಿದೆಯಾ? ನಾನೇ ಇವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿದೆ- ಈತ ಅದನ್ನ ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಕುರಿ!” ಅಂದೆ.

“ಓ ಹೊ ಹೋ? ಬೇಕೂಫ-ನೀನೊಬ್ಬ ಬೇಕೂಫ. ಈ ದುರುಗನ ಸಮಾಚಾರ ನಿನಗಿನ್ನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡ ಹ್ಯಾಗೂ ಕಳ್ಳಭಟ್ಟಿ ಹತ್ರ ಹೋಗಿ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸಿದ್ರೆ ಸಿಗುತ್ತೆ-ಖಂಡ ಹ್ಯಾಗೆ ಸಿಕ್ಕೀತು ಹೇಳು? ಅದನ್ನೂ ಗಿಟ್ಟಿಸೋಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್ತಿದಾನೆ. ದರಿದ್ರ ಸೂಳೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಾವಾಸ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಾ ಹೋಗೋಣ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಕಣಯ್ಯ, ನಗಬೇಡ, ಇಂಟೆಲೆಕ್ಟ್ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ” ಅಂದ, ನಾನು “ಬರ್ತೆನೆ ನಡಿ, ಈಗ ಬಂದ್ಬಿಡ್ತೇನೆ” ಅಂದೆ.

ಎತ್ತರಕ್ಕೆ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಆರು ಮೈಲು ಆಚೆಯ ಗಬ್ಬೂರಿನ ಹುಡುಗ. ಅವನು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದ, ಎಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ, ಕುರಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುವುದಾಗಿ ದುರುಗನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹದೇವಣ್ಣನವರ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದೆ.

“ಮಗನ ಮದುವೆ ಆಯ್ತು?” ಅಂದೆ,

“ಇಲ್ಲ ತಮ್ಮ, ಇಗೋ ಇವನೇ ಮಗ-ಈ ವರ್ಷವೂ ಮುಂದಲ ಬಾರಿಗೋ ಮಾಡಬೇಕು” ಅಂತ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗನನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಧಡೂತಿ ಆಸಾಮಿ, ಅಪ್ಪನ ವಿವರಣೆ ಕೇಳಿ ಕೆಂಪಾದ, ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷವಿರಬಹುದು, ಸೊಗಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ. ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮೈ, ನಸುಗಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಲುಂಗಿ ಪಂಚೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಿಳಿಯ ಶರ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದ.

“ಹೆಸರು ಶೇಖರ ಅಲ್ಲವಾ” ಅಂದೆ.

“ಹೂ” ಅಂದ ಆತ.

“ಹೈಸ್ಕೂಲು ಮುಗಿಸಿದೆಯಾ?”

ಹುಡುಗ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ನಕ್ಕು “ಹೊಲಗದ್ದೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಸಾಕು. ವಿದ್ಯೆ ತಗೊಂಡು ಏನು ತಮ್ಮ ಮಾಡೋದು? ಅದು ಒಳ್ಳೆದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಡುಕನ್ನೇ ಮಾಡೋ ಹಂಗು ಕಾಣದೆ ಈಗಿನ ಹುಡುಗ್ರ ನೋಡಿದ್ರೆ” ಅಂದರು.

ನನಗೆ ತಕ್ಷಣ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ನಾಯಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ ಖಾಕಿ ನಿಕ್ಟರ್ ಹಾಕಿ ಹೊರಟ ಅಸಾಮಿ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯ ಹೊಸತೊಂದು ರೂಪವಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ನಾನಾಗಿಯೇ ಆ ವಿಷಯವನ್ನೆತ್ತಲು ಆತುರನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೇಖರ ತುಂಬ ಮೆದು ಮನಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗನಿರಬೇಕು. ಸಂಕೋಚದಿಂದ ನೆಲ ನೋಡುತ್ತಾ “ಅಕ್ಕ ಚೆನ್ನಾಗಿದಾರಾ ವಿಶ್ವಣ್ಣ?” ಅಂದ. ನಾನು ಅವನ ಧ್ವನಿ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಋಷಿಗೊಂಡು, “ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾರಯ್ಯ ನೀನು ಯಾಕೆ ಒಂದ್ಬಾರಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರಬಾರದು? ಸಿನಿಮಾ ನೋಡ್ಕೊಂಡು ಮಜವಾಗಿ ಇದ್ದು ಬರಬಹುದು” ಅಂದೆ.

ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಊರಿನ ಈಚಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಖೇದಗೊಂಡಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಮಾತಾಡಿದರು – ನಾನು ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಆತುರದಲ್ಲಿದ್ದೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಬಸವ, ಕೊಟ್ಟಿಗ್ಯಾರ ರಾಮಲಿಂಗ,

ಕುಂಬಾರ್ಯ ಮರಿಲಿಂಗ, ಕಲ್ಲೀಮೀಸೆ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ, ಇವರನ್ನು ಕುಶಲ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ, ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದೆ. ಸಂಕ್ರಪ್ಪ ನನ್ನ ಕಂಡೊಡನೆ, “ಏನು ಮೇಸ್ರಪ್ಪ, ಹ್ಯಾಂಗಿದೆ ಬೆಂಗಳೂರು? ಈಗಷ್ಟು ಪಗಾರ” ಅಂದ.

“ಮುನ್ನೂರೋ ಎಷ್ಟೋ ಬರತೈತೆ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ. ಮನೆಕಡೆ ಎಲ್ಲ ಸೌಖ್ಯವಾ?” ಅಂದೆ. ಸಂಕ್ರಪ್ಪ ತನ್ನ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದ. ನನಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಗಿ, “ಯಾಕೆ? ಯಾಕೋ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ?” ಅಂದೆ.

“ಅವನ ಕುಟುಂಬ ಹೊರಟು ಹೋದ್ದು” ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಹೇಳಿದರು.

“ಯಾಕೆ? ಏನಾಗಿತ್ತು?”

“ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಭಿಮ್ಮನ್ನಿ ಆಗಿದ್ದು. ತೀರೊಂಡ್ಲು.”

“ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಿಲ್ಲ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ. ದೇವರಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ, ನೋಡು” ಅಂದೆ.

ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟೆ.

* * * *

ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಪಂಚೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಿ ಭುಜ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮೀಸೆ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಡಿ ಮೊನಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಲ್ಲು ಕೆಂಪಾಗಿ ಪೇಸ್ಟ್ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಅವನಿಗೆ ಮರೆತಿರಬಹುದೆನ್ನಿಸಿತು. ಅಂದೆ, “ಹೌದೋ? ನೀನು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷವಾಯಿತು? ಇಲ್ಲೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ? ಏನು ಸಮಾಚಾರ? ಬೆಂಗಳೂರು ಕಡೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲವಾ?”

“ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸೋಲ್ಲವಾ? ಆ ಬಾವಿ ನೋಡು, ತೋಟ ನೋಡು, ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ಟು, ಕಾಲುವೆ ನೋಡು! ಇವೇ ನಿನಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ?”

“ಸರಿಯಪ್ಪ, ನೋಡಿದೆ, ಮಾಡರ್ನ್ ರೈತ ನೀನು ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ರಾಮನಗರ ಬಿಟ್ಟು ಈ ಊರಿಗೆ ಯಾಕಯ್ಯ ಬಂದೆ? ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದೆ? ಇದು ನಿನ್ನೂರಾಗೋಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಸಾಧ್ಯ?”

“ಬಾರೋ ಮಗನೆ’ ಬಾ. ಆ ದುರುಗನಿಗೆ ಕುರಿ ಕೊಟ್ಟೆಯಾ? ಬಾ. ಆತ ಕುರಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಕರಿಯವ್ವ ಆತನ ಸಂಸಾರಾನ ನಾಶ ಮಾಡ್ತಾಳೆ. ತಿಳೀತೆ? ಈಗಾಗಲೇ ಅವನ ಒಂದು ಮಗು ಗೋತಾ ಹೊಡೆದಿದೆ. ಹೆಂಡ್ತಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ. ಕುಡಿಯೋಲ್ಲ ಅಂತ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನ ಮುರಿದರೆ ಕರಿಯವ್ವ ಸುಮ್ಮನಿರ್ತಾಳೆಯೇ?”

“ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೋ ಇದೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು?”

“ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತು, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರೋದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ದರಿದ್ರವಾಗಿರ್ದಿಲ್ಲ. ಬಾ, ನೀನೂ ಕೂಡ ಕರಿಯವ್ವನ ಹತ್ರ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಲ್ಲ ತಾನೆ?”

ಒಳಗೆ ರೂಮಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ರೆಫ್ರಿಜಿರೇಟರಿನಿಂದ ಐಸ್, ವಿಸ್ಕಿ ತೆಗೆದು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟ. ಎರಡು ಗ್ಲಾಸು ತೆಗೆದು, ಒಳಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ “ಲೋ ಕರಿಯಾ ಕರಿಯಾ ಉಟಕ್ಕೆ ತಯಾರೇನೋ?” ಅಂದ. ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಕಪ್ಪನೆಯ ಮನುಷ್ಯ ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿ ನಗುತ್ತಾ ನಿಂತ. ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದೊಡನೆ ಗುರುತು ಹಚ್ಚಿದೆ. ನಾನು ರುದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ, “ನಾನೀಗ ಕುಡಿಯೋಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೆ. ನಾನು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

“ಗೊತ್ತಪ್ಪ, ನಿನ್ನ ಜಮೀನು ಮಾರಬೇಕು, ಹೌದೋ? ಅದನ್ನ ಕೊಳ್ಳೋರು ಯಾರೂ ಅಂತಾನೂ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು.”

ಈ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಲು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನಾನು ಬಲ್ಲ ರುದ್ರ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮನೆ ಆಳುಗಳು, ತೋಟ, ಗದ್ದೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ, ನಮೂರ ಜನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ನನ್ನ ಉರು, ನನ್ನ ಸುಂದರ ಉರು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

“ನೀನು ದೇವರ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ನಾನು ಕುಡಿಯೋಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆ ದುರುಗನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಿ. ಅಲ್ಲದೆ ನೀನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಇದನ್ನು ಕಲಿತಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ...”

“ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಕುಡೀತೇನೆ”-

“ಹಾಗಾದರೆ ತಗೊ” ಅಂತ ದೊಡ್ಡ ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ವಿಸ್ಕಿಯನ್ನು ನನ್ನತ್ತ ನೂಕಿ, “ತಗೊಳ್ಳಯ್ಯ, ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ನೀನು, ಎಷ್ಟೊಂದು ದಿನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡ್ತಿದೇನೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಡಿ, ನಿನ್ನ ಮಾಡಿ ಆಮೇಲೆ ಬೇಕಾದರೆ ಉರೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಕಾಡುಹರಟೆ ಹೊಡಿ. ಅದು ಬೇಡವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೇಕಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸೋಣ. ಆ ದುರುಗನ ವಿಚಾರ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡ....ಕೇಳು. ಹಲಗೆ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದೆಯಾ? ಡಣ್ ಡಣ್.... ಡಣಕು ಡಣ್.... ಈಗ ಕರಿಯವ್ವನ ಎದುರು ಕುರಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮನಸ್ಸು ಹಗುರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿದಾನೆ ದುರುಗ-”

“ಏನು? ಆಗಲೇ ಕುರಿ ಕಡೀತಿದಾನೆಯೇ?”

“ಹೌದು, ನಾನು ಕೊಟ್ಟೆ. ಒಂದು ಕುರಿಯೇನಯ್ಯ ಮಹಾ. ನಿನ್ನಂಥ ಸ್ನೇಹಿತನ ಪರವಾಗಿ ಒಂದು ಕುರಿಗೆ ನಲವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಾನು ಬಡವ ಆಗ್ತೇನೆಯೇ? ಇಲ್ಲ.”

ನನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ತೀರ ವೇಗದ ಘಟನೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಉರನ್ನು ಈತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹತೋಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. “ಹಾಗಾದರೆ, ರುದ್ರ, ನೀನು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಕರಿಯವ್ವನಿಗೆ ಕುರಿ ಕೊಟ್ಟೆ?”

“ಓಹ್! ನಿನಗೆ ಕಿವೀನೂ ಕೇಳಿಸೋಲ್ಲ!”

“ಕೇಳಿಸುತ್ತೆ. ಹೇಳು, ನಿನಗೆ ಇದರಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆಯಾ? ನಿಜ ಹೇಳು.

ಲಿಂಗಾಯಿತರ ಹುಡುಗ ನೀನು. ನಾನೂ ಅಷ್ಟೆ. ಕರಿಯವ್ವನಿಗೆ ಕುರಿ ಕೊಡೋದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಬರೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೆ?”

“ನಿನಗೆ? ದುರುಗನಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾಕೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕಿತ್ತು? ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆಯಾ?”

“ನನಗೇನೂ ತಿಳೀತಿಲ್ಲ, ನಾನಾಗ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ.”

“ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ ಮರಿ! ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ! ಎಲ್ಲ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ತಿಳೀಬೇಕು, ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ವಶವಾಗಬೇಕು. ಆಗುತ್ತೆ. ಈಗ ಕುಡಿ, ಉಟ ಮಾಡೋಣ. ಆಮೇಲೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾಡೋದಿದೆ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು!”

“ಈ ಉರಿಗೆ ಈಗ ಫೇಲ್ಯುನ್ ಯಾರು?”

“ಮಹಾದೇವಪ್ಪ”

“ನೀನು?”

“ನಾನು ಏನು ಅನ್ನೋದು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ತಿಳಿತಿದೆ. ಈ ಊರಿಗೆ ಕರೆಂಟು ಬಂದಿದ್ದು ಯಾರಿಂದ ಅಂಡ್ಕೊಂಡಿದ್ದಿ? ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿಸಿರೋರು ಯಾರು? ಆ ರಸ್ತೆಗಳೆಲ್ಲ ಯಾರಿಂದ ಸಮಕಟ್ಟಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೋಆಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿ, ಹಾಲಿನ ಸೊಸೈಟಿ ಬಂದದ್ದು ಯಾರಿಂದ?”

“ಹಾಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಬ್ಯಾಡ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕೆಲಸ ನಡೀತಿದೆ -ಗೊತ್ತು, ನೀನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿರಬಹುದು” ಅಂದೆ.

ಕರಿಯವ್ವನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹಲಗೆ, ವಾಲಗದ ಸದ್ದು ಜೋರಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಕಿವಿ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಲೊಲ್ಲವು. ನನ್ನೆದುರು ರುದ್ರ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಗಟ್ಟಿ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನೆಂದೆ, “ನೋಡು ರುದ್ರ, ಗುಡಿ ಹತ್ರ ಹೋಗೋಣ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಬಹಳ ದಿನ ಆಗಿದೆ.” ಅಂದೆ.’

“ರೈಟ್” ಅಂದು ಅವನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಪಕ್ಕದ ಶೆಡ್ಡಿನಿಂದ ಮೋಟಾರ್ಸೈಕಲ್ ತಂದ. ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಬುಲೆಟ್ ಗಾಡಿ, ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಎಡಗಾಲಿಂದ ಒದ್ದು ಸ್ಟಾರ್ಟ್ ಮಾಡಿದೆ. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹತ್ತಿ ಕೂತೆ. ವೇಗವಾಗಿ ಹೊರಡಿಸಿ ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕಾಲಿನಿಂದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒದ್ದ. ಕರಿಯ ಒಳಗಿನಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ಗೇಟ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡ. ಪರಗಿ ಮೆಳೆಯ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಗ್ಗು ದಿಣ್ಣೆ ನೋಡದೆ ಮೋಟಾರುಬೈಕು ಓಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸದ್ದಿನಲ್ಲೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಲಗೆ, ವಾಲಗದ ಗದ್ದಲ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು. ಪೂಜಾಗ್ರ ಹಲಗಯ್ಯ ಕರಿಯವ್ವನ ಎದುರು ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಗುಡಿಯ ನಡು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು, ಮಕ್ಕಳು ನಿಂತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾ, ಚೀರುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡ ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಹಾರಿ, ನಿಂತು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಜನ ತುಂಬಿದ್ದರು. ರುದ್ರ ಮತ್ತು ನಾನು ಮೋಟಾರುಬೈಕಿನ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಜನ ನಮ್ಮ ಬಂದು ಗುಂಪು ಸೇರಲಾರಂಭಿಸಿದರು, ನಾನು ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಜನರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ; ದುರುಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಡಿದು ಕುರಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದ; ಅವರ ಕೈಯಿನ ಹರಿತವಾದ ಕೊಡಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಬೈಕಿನಿಂದ ಇಳಿದು, “ಈ ಕಡೆ ಬಾ” ಎಂದು ಶೂದ್ರರಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟೆ. ರುದ್ರ ನಕ್ಕು, “ಯಾಕೆ ಲಿಂಗಾಯತರ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೆ ವಿಸ್ತೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಾ?” ಅಂದ. ಆದರೂ ಅವನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ದುರುಗನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆ. ನಾವು ಹತ್ತಿರ ಬರುವುದು ನೋಡಿದ ದುರುಗನ ಕಣ್ಣು ಹೊಳೆದವು. ಕುರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಲಗೆ ಇಸಿದುಕೊಂಡು ಬಡಿಯುತ್ತ ಕುಣಿಯ ಹತ್ತಿದ. ವಾತಾವರಣ, ಇದೇ ಕೇಕೆ, ಗಂಟೆ, ವಾಲಗ, ಹಲಗೆಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ರುದ್ರ ತನ್ನ ಜೇಬಿನಿಂದ ಎಂಟಾಣೆಯ ನಾಣ್ಯ ತೆಗೆದು “ದುರುಗ!” ಅಂದು ಎಸೆದ. ಆದನ್ನು ಕಂಡ ಜನರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದರು, ದುರುಗ ಆ ನಾಣ್ಯದ ಸುತ್ತ ಗಾಲಿ ಗಾಲಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಹತ್ತಿದ. ಅವನ ವೃತ್ತಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಾ ಹೋದವು. ಅವನ ಕೈಯಿನ ಹಲಗೆಯ ಸದ್ದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಹಲಗೆಯ ಲಯವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಾಣ್ಯದ ಹತ್ತಿರ ಸುತ್ತಿ ಹಲಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಲೇ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಕೂತ, ಕೈ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹಲಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವು; ಹಣೆಯನ್ನು ನಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಒತ್ತಿದೆ, ಎದ್ದು ಹಲಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಜನರತ್ತ ತಿರುಗಿದಾಗ ನಾಣ್ಯ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ವೃತ್ತವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಬಗ್ಗಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು, ನಾಣ್ಯ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಎದ್ದು ಗತ್ತಿನಿಂದ, ಗಾಂಭೀರದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಹಲಗೆ ಬಡಿದ, ಜನ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದರು. ದುರುಗ ಕುಣಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ, ಅವನ ಹಣೆ ಮತ್ತು ನಾಣ್ಯ ಒಂದೇ ಆದಹಾಗಿತ್ತು. ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದು ನಿಂತಿತು.

ವಾಲಗ ಮಂದವಾಯಿತು. ಪೂಜಾರಿ ಹಲಗಯ್ಯ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿದ. ಕುಂಕುಮ, ನೀರು, ಹೂವು ತಂದು ಕುರಿಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತ ಜನ ಕುರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದುರುಗ ಹಲಗೆಯನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಂದಲಿ ತಂದು ನಿಂತ. ಪೂಜಾರಿ ನೀರು, ಹೂವು, ಕುಂಕುಮ ಹಾಕಿದ. ದುರುಗ ಕಂದಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೊಡೆಯಲು ಹೋದ. ಆದರೆ ಕುರಿ ಕುತ್ತಿಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಒದ್ದಾಡಿತು. ಪೆಟ್ಟು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು. ದುರುಗ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಂದು ಕುರಿಯ ತಲೆ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಂದಲಿ ಎತ್ತಿ ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹೊಡೆದ. ತಲೆ ಕಡಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು. ಕಾಲುಗಳು ಒದ್ದಾಡಿದವು; ರಕ್ತ ಚಿರ್ರನೆ ಸಿಡಿಯಿತು. ತಲೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ದುರುಗ ಎದ್ದ, ನನ್ನತ್ರ ಬಂದ, ಫಜೀತಿಗೆ ಎಡೆಗೊಡಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ರುದ್ರನತ್ತ ಹೋದ. ಅವನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೆಗಲಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿದ. ಅವನ ಹೆಂಡದ ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹೆಂಡದ ವಾಸನೆ ಗೊತ್ತಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಜನರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಂಗಸರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಹೆಸರು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಸಂಕ್ರಮಣ ಮಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು; ದುರುಗ ರುದ್ರನನ್ನು ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ನಕ್ಕಳು, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಬಿಳುಪಾದ ಹಲ್ಲು; ತುಂಬಿ ರಸವುಕ್ಕುವ ತುಟಿಗಳು, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಕೊಂಚ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದಳು; ಬಿಗಿದ ಎದೆ ಸೀರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋಡಿ ಹಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೋಡಿದೆ; ಬಿಗಿಯಾದ ಗಂಡುತೋಳನ್ನು ಬಯಸುವ ಸೊಂಟ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಉಬ್ಬಿದ, ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವ ತೊಡೆ, ಕೊಂಚ ಕಪ್ಪಾದ, ಕಾದ ಉಕ್ಕಿನಂಥ ಹೆಣ್ಣು, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹದೇವಪ್ಪನವರ ಮಗ ಶೇಖರನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. “ಸಂಕ್ರಮಣ ಮಗಳ ಹೆಸರೇನೋ ಶೇಖರ?”

“ಸಾವಂತ್ರಿ ಅಂತ-ನೆನಪಿಲ್ಲವಾ?”

ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾದೆ, ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಸುಮ್ಮನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶೇಖರ ಯಾವ ಭಾವವೂ ಇಲ್ಲದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ, “ಯಾಕೆ ವಿಶ್ವಣ್ಣ?”

“ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೇ. ಅವರ ಅವ್ಯ ಸತ್ತು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಆತು?”

“ಹೋದ ವರ್ಷದ ಹಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಾರ ಇತ್ತು”

ನನಗೆ ವಿಸ್ತಿಯ ನೆನಪು ಮಾಸಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದೆ ಹೆಂಗಸರ ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆ. ಮಲ್ಲಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ ತಮ್ಮ? ಮನೇ ಕಡೆ ಬಾ” ಅಂದಳು.

“ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಂದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾರಾ? ಮಗಳು ಈಗ ಯಾವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?” ಅಂದೆ.

ಮಲ್ಲಕ್ಕ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಸೇವಕನಾದ ಅಳಿಯನ ನೆನಪಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕ ಹೆಂಗಸರು ಮುಸುಮುಸು ನಕ್ಕರು. “ಈಗ ಗಾಜನೂರಾಗೆ ಅದಾಳೆ, ಆಕೆಗೆ ನಾಕು ಮಕ್ಕಳಿಗ. ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡು” ಅಂದಳು ಮಲ್ಲಕ್ಕ. ತನ್ನ ಅಳಿಯ ಭಾಡ್ಯಾ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸಲು ಮಲ್ಲಕ್ಕ ತನ್ನ ಗಂಡು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಮಲ್ಲಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಂತ್ರಿ ಯತ್ತ ತಿರುಗಿ, ಯಜಮಾನನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ, ಯಾರೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ, “ಏನಮ್ಮಾ ಸಾವಂತ್ರಿ, ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ತೀರೋಂದ್ರಂತೆ, ಕೇಳಿ ತುಂಬ ಬೇಸರವಾಯಿತು” ಅಂದೆ. ಅವಳು ದುಃಖ, ನಾಚಿಕೆ, ಭಯ ಎಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆಗಿ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಮೊಣಕ್ಕೆ ಕಳೆಕಳೆಯಾಗಿತ್ತು; ನನ್ನ ಎದೆ ಅವಳ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಧವಗುಟ್ಟತೊಡಗಿತು. ಮಲ್ಲಕ್ಕನ ಎರಡನೆ ಮಗಳು, “ವರ್ಷಾತು ಹೊಂಟುಹೋಗಿ” ಅಂದಳು.

ರುದ್ರ ಮೋಟಾರು ಬೈಸಿಕಲ್ ತರುವಾಗ ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಎದೆ, ಗಲ್ಲ ನನ್ನ ಗಂಟಲನ್ನು ತುಂಬಿದಂತಿತ್ತು. ದುರುಗ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಾ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ; ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ನನ್ನ ಕಡೆ ಅವನ ಗಮನ ಹರಿಯದ್ದು ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನ ವಿಚಾರ ಯೋಚನೆಗೆ ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಜಾಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ರುದ್ರ ಸೈಕಲ್ ಹೊರಡಿಸಿದ; ಜನ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದರು; ಕುರಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಕುರಿಯ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಕೋಲು ತೂರಿಸಿ ಹೊತ್ತರು. ನಾವು ರುದ್ರನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟಾಗ ಹೇಳಿದೆ. “ಲೋ ರುದ್ರ, ನನ್ನನ್ನು ಮಹಾದೇವಪ್ಪನ ಮನೆ ಹತ್ರ ಇಳಿಸು” ಅಂದೆ. ಅವನು ಮರು ಮಾತಾಡದೆ ಗಾಡಿ ಓಡಿಸಿ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಧಬಧಬಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಮಹಾದೇವಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಇಳಿಸಿದ “ರಾತ್ರಿ ಉಟಕ್ಕೆ ಬಾ, ಮರೀಬೇಡ, ಮಾತಾಡೋದು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ” ಅಂದ.

ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಸಂಗ, ವೀರಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರ ಜೊತೆಗೆ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಬಂದದ್ದು ಕಂಡು ಎದ್ದರು “ಬೇ, ವಿಶ್ವನಾಥ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನೀರು ಕೊಡು” ಅಂತ ಕೂಗಿದರು. ಅವರ ಧ್ವನಿ ಅಡಗುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಧಳಧಳ ಹೊಳೆಯುವ ಚೊಂಬಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು. “ಹ್ಯಾಗಿದ್ದೀಯಾ ವಿಶ್ವಾ? ಎಲ್ಲ ಸುಕವಾಗಿದ್ದಾರಾ?” ಅಂದರು. ನಾನು ನಕ್ಕು “ನೀವು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದೀರಿ ಹೇಳಿ, ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತೆ” ಅಂದೆ.

ಶೇಖರ ಟವಲು ತಂದ, ಒರಸಿಕೊಂಡು ಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತೆ. ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಎಲೆಯಡಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ “ಇಲ್ಲೂ ಕಾಲ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೆ ಮಗು-ಹ್ಯಂಗ ಹೋಗುತ್ತೆ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಉರಿಗೆ ಲೈಟ್ ಬಂತು, ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಬಂತು, ಇಸ್ಕೂಲು ಬಂತು- ಆದರೆ ಸುಕ ಬಂತಾ? ಯಾವಾಗ ಏನಾದೀತೋ ಅಂತ ನನ್ನದೆ ಧವಗುಟ್ಟೈತಿ....”

“ಯಾಕೆ? ಯಾಕೆ ಹೆದರಿಕೆ?”

“ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಪ್ಪ ಹೆಂಗೋ ಆಗ್ತೆ ಹೋಗ್ತೆ. ಈಗ ನೀನು ನೆಲ ಮಾರಾಕ ಅಂತ ಬಂದೆ, ಅಲ್ಲವಾ?” ಅಂದರು.

ನಾನು ಹೇಳಿದೆ “ಹೌದು, ದುರುಗನ್ನ ನೆಚ್ಚಿ ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಇರೋಕೆ ಆಗೋಲ್ಲ. ಇವತ್ತಿನವರೆಗೆ ಆತ ನೆಟ್ಟಗೆ ಭತ್ತ, ದುಡ್ಡು ಒಂದನ್ನೂ ಕಳಿಸಿಲ್ಲ. ಹೀಗೇ ಆದರೆ ನನಗೆ ಜಮೀನು ಇದ್ದೇನು ಉಪಯೋಗ?”

ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಿದರು.

“ಹ್ಯಂಗಪ್ಪ ಕಳಿಸ್ತಾನೆ. ನಿನ್ನ ನೆಲಕ್ಕೆ ಆತ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾಕೆ ಅದನ್ನು ಬೀಳು ಬಿಟ್ಟು ಅಂಬೋದು ನಿಂಗೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆಗಲಿಲ್ಲ”.

“ಯಾಕೆ?”

“ಅದು ನಿನ್ನಪ್ಪ ಮಾಡಿದ ಮೋಸ, ಹಿಪ್ಪೆ ಮಾಡಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ ಮಾಡೋವಾಗ ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಆ ನೆಲ ಬರೆದರು. ನಿನ್ನಣ್ಣ ಅವನ ಪಾಲಿನ ಗದ್ದೇನೆಲ್ಲ ಸುಕವಾಗಿ ಮಾರಿ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಸೇರಿಕೊಂಡ. ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಪಾಲಿನ ನೆಲಾನ ಗೇದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನ ಗೇಯಾಕೆ ಹೋಗಿ ದುರುಗ ಮಗು ಕಳಕೊಂಡ. ದೆವ್ವದ ಗದ್ದೆ ಅಂತ ಅಲ್ಪಾ ಅದರ ಹೆಸರು?”

“ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರೇ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆಯಾ?”

“ಇಲ್ಲ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ?” ನನ್ನ ಗದ್ದೆನೇ ನಂಗೆ ಮನಾಮನಿ-ಅದನ್ನ ಉತ್ತು ನನ್ನಗೆ ತಿಂದರೆ ಸಾಕು. ಮಿಕ್ಕೋರಿಗೆ ಹ್ಯಂಗ ಅದನ್ನ ಹೊಡಿ ಅಂತ ಹೇಳಲಿ, ತಮ್ಮ. ನನ್ನ ಮಾತಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಬಂದಾತಾ?”

“ಈಗೇನು ಮಾಡೋದು ನೀವೇ ಹೇಳಿ. ಅದನ್ನು ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲೆ?”

“ಬಿಡೋದು ಅಷ್ಟು ಸಲೀಸಲ್ಲ, ದುರುಗ ಬಿಡ್ತಾನಾ?”

“ಇದೇನು ಹೀಗಂತೀರಿ? ಬಿಡೋಲ್ಲವಾ?”

“ನಂಗೇನೋ ಅನುಮಾನ. ನೋಡು, ನಿನಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳೋಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಬ್ಯಾಸರ ಪಡಿಸೋಕೂ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಈ ಉರಿಗೆ ಭೂತ ಹೊಕ್ಕಿದೆ-ತಮ್ಮ. ಈ ಭೂತದಿಂದ ಏನೇನು ಅನಾಹುತ ಆಗುತ್ತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ತಲೇಲೂ ಬರೀ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೊಂಚ ಮಜಿಗೆ ಕೇಳು ಗೊತ್ತಾಗ್ತೆ. ಆಣೆಗೆ ಸೇರು ಮಜಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದು ಈ ಉರಲ್ಲೇನಾದ್ರೂ ಇತ್ತಾ? ಪಟ್ಟಣ ಹತ್ತಕ್ಕೆ ಬರಿದೆ, ತಮ್ಮ.”

“ನೋಡಿ ಯಜಮಾನೇ, ದುರುಗ ನನ್ನ ಜಮಿನು ಬಿಡೋ ಮಾತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ. ಅವನು ಎಂಥೋನು ಅಂತ ನಂಗೆ ಗೊತ್ತು. ಈಗ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡೆ ಬೇರೆ ಯಾರಾದ್ರೂ ಆರಂಬ ಮಾಡಬಹುದಾ? ಹೇಳಿ. ಯಾರಾದ್ರೂ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾ? ಹೇಳಿ.”

ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕೂತರು. ಸಂಜೆಯಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಕರುಗಳು ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೆಂಗಸರು ಬರಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಂಗಳ ಗುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ಸಗಣೆ ತಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಉದ್ದನೆಯ ದಾರ ಕಟ್ಟಿ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಒದೆ ಕೊಟ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಗುಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಬುಗುರಿಯಾಡುತ್ತಾ ಗಿಚ್ಚಾ ಹೊಡೆದು ಕೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನು ಅವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ, “ನಿನ್ನ ಗದ್ದೇಲಿ ದೆವ್ವವೂ ಇಲ್ಲ ಭೂತವೂ ಇಲ್ಲ, ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ತಮ್ಮ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಜನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ನಂಬಿಸೋದು? ಹೀಗೆ ಮಾಡೋಣ. ಇವತ್ತು ಹನುಮಂತದೇವರು ಹೊರಡಿಸೋಣ....”

“ದೇವರು ಅಲ್ಲಿ ದೆವ್ವ ಇರೋದು ನಿಜ ಅಂದ್ರೆ?”

“ಅನ್ನದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಸಾಧ್ಯ.”

“ನಿಮಗೂ ದೇವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲವಾ?” ಅಂದೆ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ.

ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಕ್ಕರು. “ಹುಚ್ಚ, ದೇವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ನನಗಲ್ಲದೆ ಯಾರಿಗೆ ಇರುತ್ತೆ? ಹನುಮಂತ ದೇವರು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾ? ದೆವ್ವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಆಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿಗೆ ಇರುತ್ತಾ?”

ಅವರ ಮಾತು ಒಗಟಿನಂತೆ ಇತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಮೌನವಾಗಿ ಕೂತರು. ನಾನೂ ಅವರೆದುರು ಮಾತಾಡದೆ ಕೂತಿದ್ದೆ. ನೂರಾರು ಜನ ಬಡವರು, ಮೂರ್ಖರು, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವರು, ಕೊಳಕರು-ಅವರ ಜೊತೆಗೆಲ್ಲ ನಿತ್ಯ ಓಡಾಡಿದ ಅವರಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನವಿತ್ತು ನನ್ನ ಊರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗುಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು; ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಪರೋವಿಗೆ, ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಅವರ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಊರ ಪಟೇಲ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಅವನ ಸಚಿವರಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಎದುರು ನಾನು ಮಗುವಾಗಿದ್ದೆ.

ತಳವಾರರ ರಂಗನನ್ನು ಕರೆಸಿ ದೇವರು ಹಿಡಿಯುವ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆಸಿದರು. ಆಂಜನೇಯನ ಗುಡಿಯಿಂದ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತರಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಊರಲ್ಲಿ ಡಂಗುರ ಸಾರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬರಲು ಹೇಳಿದರು.

ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೀದಿ ಮಾತ್ರ ಕತ್ತಲಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಜನ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂದು ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಗಳೇವು ಸಾಮಾನುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂತರು. ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು. ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಎಲ್ಲರ ಮಧ್ಯೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ದೇವರೆದುರು ಹೆಚ್ಚಿದ ಕರ್ಪೂರ ಊದು ಬತ್ತಿಯ ಹೊಗೆ ಅಂಗಳವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿತ್ತು. ನಾನು ನನಗೆ ಪರಿಚಿತರಾದವರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಂಗಳದ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮುಖಗಳು ಮಬ್ಬಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ತಳವಾರ ರಂಗ ಹಿಲಾಲು ಹತ್ತಿಸಿದ. ಮೊದಲು ಮಂಕಾಗಿ ಬರುಬರುತ್ತಾ ದಪ್ಪನಾಗಿ ಉರಿದ ಹಿಲಾಲು ನೂರಾರು ಮುಖಗಳನ್ನು ತೋರಿತು. ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು ಜನರ ಗುಜುಗುಜು ಅಡಗಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. “ನೋಡ್ರಪ್ಪಾ, ನಮ್ಮ ಭರಮಪ್ಪನ ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥ ಇವೊತ್ತು ಬಂದಿದಾನೆ. ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಿಮಗೆ ನಾಲ್ಕು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕು ಅಂತ ಕೇಳೊಳ್ಳುವೆ.” ನಾನು ಬೆಚ್ಚಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹೇಳಿದೆ : “ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ್ದು ಸಂತೋಷ.”

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಕೂತುಕೊಂಡೆ. ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ದುರುಗನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದು, “ನೋಡೋ ದುರುಗ, ಆಂಜನೇಯ ಸ್ವಾಮಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಡೀಬೇಕು, ತಿಳೀತಾ?” ಅವನು ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ನಿಂತ.

ಇಬ್ಬರು ದೇವರ ಪೀಠದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದರು. ಹಿಲಾಲನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿದ. ಉದುಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಹುಡುಗ ಮುಂದೆ ಬಂದ. ದೇವರು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ನಿಂತು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿತು. ಉದು ಬತ್ತಿಯ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಓಲಾಡಿತು. ನಾನು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ - ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಚುಕ್ಕೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದವು; ಆಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ತನಕ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಹಬ್ಬಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅಯ್ಯನವರ ಹಿತ್ತಿಲು ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆಗಳು ಒಟಗುಟ್ಟಿದವು; ಹೊಂಡಕ್ಕೆ ನೇತುಬಿದ್ದ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಅನ್ನೋನ್ಯ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ದೇವರು ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರ ಎದುರು ನಿಂತು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿತು. ಅವರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲೇ. ಅಷ್ಟೇ ಗಂಭೀರವಾಗಿ, “ಸ್ವಾಮಿ, ಒಂದು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತೆ. ನೀನು ದಾರಿ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಇವರ ಮಾವಿನಮರದ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ದೆವ್ವ ಇದೆ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ದಾರಿ ತೋರಿಸಬೇಕು” ಅಂದರು.

ನಾನು ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕುತೂಹಲವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದೆ. ಹನುಮಂತ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದ. ಜನರು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಲಾಲು ತನ್ನ ಕೆಂಚು ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಹನುಮಂತ. ಜನ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹನುಮನ ಆಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ನೆಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮೌನ, ಕಗ್ಗತ್ತಲು, ಹಿಲಾಲಿನ ಎಣ್ಣೆ ವಾಸನೆ, ಹನುಮಂತ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ. ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಸಂತೋಷದಿಂದ “ಹೌದೇ? ಇಲ್ಲವೇ?” ಅಂತ ಕೇಳಿದರು. ದೇವರು “ಹೌದು” ಎಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಕ್ಕೆವಾಲಿತು. ಜನಕ್ಕೆ ಗೊಂದಲವಾಯಿತು “ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲಂತೆ ಕಣಲೇ” “ಐತಂತೋ” “ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣ್ಕೊಳ್ಳೋಲ್ಲ” ಎಂದು ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯಾದಂತಿತ್ತು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆಸಿ, ದೇವರು ಹಿಡಿದವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡಲು ಹೇಳಿದರು. ನನ್ನ ಭುಜತಟ್ಟಿ ಖುಷಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. “ಆ ಗದ್ದೇಲಿ ದೆವ್ವ ಭೂತ ಏನೂ ಇಲ್ಲಂತೆ” ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದರು.

ಜನ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ದುರುಗ ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಡಬಾರದು ಒಡೆಯಾ” ಅಂತ ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ನಾನು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಕಳಿಸಿದೆ. ಉಟಮಾಡಿ ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದೆ. ಅವರೂ ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದರು. ವಾತಾವರಣ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಮೈಸೂರಿನ ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದವು. ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂತು. ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ಹೆಸರೆತ್ತಲು ನನಗೆ ಆಶೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹಿಂಜರಿದೆ. ಅಂಜನೇಯನ ಅಪ್ಪಣೆ ನನಗೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಕೇಳಿದೆ:

“ದೇವರು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ಜನಕ್ಕೆ ಇನ್ನಾದರೂ ನಂಬಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಜನಕ್ಕೆ ದೆವ್ವ ಭೂತದ ಮೇಲೆ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆ ಯಾವಾಗ ಹೋಗುತ್ತೂ.”

‘ದೆವ್ವ ನಂಬಿದರೇನು, ದೇವರು ನಂಬಿದರೇನು-ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವಾ? ನಂಬಿಕೆ ಬೇಕಪ್ಪ. ಆದ್ರೆ ಒಳ್ಳೇದನ್ನ ನಂಬೋ ಒಳ್ಳೇತನ ಬೇಕು.’

“ಹಾಗಾದರೆ ದೆವ್ವ ಇದೆ ಅಂತೀರಾ?”

“ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ, ನೋಡದೇ ಇರೋದಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಹ್ಯಂಗ ಹೇಳೋದು? ತಗಡಿನ ಮನೆ ಪಾರಕ್ಕನ ಗತಿ ಏನಾತು ನೋಡು, ಅವಳ ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮ್ಯಾಲೆ ಅವನ ಸೈಕಲು ನಡುಮನೇಲಿ ಇರ್ತಿತ್ತು. ನಡುರಾತ್ರಿ ಅದರ ಗಾಲಿ ಗಿರ್ಗ್ ಅಂತ ತಿರುಗಿದ್ದವು. ದೀಪ ಮುಡಿಸಿದ್ರೆ ಯಾರೂ ಇರ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಆಕೆಯ ಮಗ ತಿಪ್ಪೆ ಹತ್ರ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದ.”

ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ.

“ಇದಕ್ಕೇನಂತೀ?”

ಕಗ್ಗತ್ತಲು, ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಾತು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಪಿಸುಮಾತು ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ಎತ್ತುಗಳು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಸರಸರ ಎಳೆಯುತ್ತ ತಿನ್ನುವುದು, ಕೋಡುಗಳಿಂದ ಮರಗೆಗೆ ಹೊಡೆಯುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಎತ್ತುಗಳು ಮಲಗುವಾಗ ‘ಹುಸ್’ ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವುದು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು, ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆಗ ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗೇ ತಲೆ ಎತ್ತಿದೆ-ದೂರದಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ಬೈಕು ಬರುವಂತೆ ತೋರಿತು; ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದ. ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತೆ. ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರನ್ನು ಕರೆದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿತ್ತು, ನನಗೂ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ರೆಪ್ಪೆಗಳು ಭಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಬಿತ್ತು-ಮೋಟಾರುಬೈಕು ಧಡಧಡ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. “ಬಾರೋ ವಿಶ್ವ-ಆಗಲೇ ಮಲಗಿದೀಯೆ? ನಾಚಿಕೆ ಆಗೋಲ್ಲವಾ, ಬಾ” ಅಂದ.

“ಎಲ್ಲಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ? ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರ್ತಿದೆ.”

“ನಿದ್ರೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೆ, ಹತ್ತು” ಅಂದ.

ಆಗ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಬಂದೂಕ ಇತ್ತು. ಬ್ಯಾಗಿನಲ್ಲಿ ಗುಂಡು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಟೋಪಿ, ಮೈಗೆ ಜರ್ಕಿನ್ ಹಾಕಿ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ. ನಾನು ನಗುತ್ತ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬೈಕ್ ಹತ್ತಿದೆ. “ಲೋ ರುದ್ರ, ನೀನು ತುಂಬ ರೂಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ನೋಡು-ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ, ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀ, ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಮೈ ಹಣ್ಣು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಷ್ಟೆ.” ಅಂದೆ.

“ಗುಬ್ಬಿ ಹೊಡೆಯುವ ಬೇಟೆಗಾರ ನೀನು-ಕಣಲೇ ಬೆಪ್ಪುಗ. ನನಗೇನು ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವಾ? ಬಾ, ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ಚಂದ್ರ ಮೂಡುತ್ತೆ, ಮಜಾ ಇರುತ್ತೆ ತಿಳೀತಾ?” ಅಂತ ಮೋಟಾರ್‌ಬೈಕ್ ಓಡಿಸಿದ.

“ಇವತ್ತು ದೇವರು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದೆವು. ನನ್ನ ಗದ್ದೇಲಿ ದೆವ್ವ ಭೂತ ಏನೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಒಂದು ಕೆಲಸ ಆದಹಾಗಾಯಿತು.” ಅಂದೆ.

“ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಂಬಿಯೇನೋ?” ಅಂದ ರುದ್ರ.

“ಜನಕ್ಕೆ ನಂಬಿಕೆ ಇರುತ್ತೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಹಾಳಾರಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಲ್ಲವಾ?”

“ಜನ, ಊರು ಇಂಥ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಡು. ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳು. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದೆ ನೀನು ದೇವರನ್ನ ಕೇಳತಾನೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಂಥ ದರಿದ್ರನೋ ನೀನು” ಅಂದ.

ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

“ಗೊತ್ತೇನೋ ವಿಶ್ವ? ಆ ಹುಂಬ ದುರುಗ ದೇವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಗದ್ದೆ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗೋಕೆ ಹೋಗಿದಾನೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಮಗನಯ್ಯ ಅವನು.”

“ಹ್ಲಾ! ಮಲಗೋಕೆ ಹೋದನೆ? ಎಲ್ಲಿ ಮಲಗ್ತಾನೆ? ಯಾಕೆ? ಈ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ?”

“ನೋಡು ನೋಡು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂತ್ಕೊ. ಮೋಟಾರು ಬೈಕು ರೈಲುರಸ್ತೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದೆ. ದುರುಗನ ಬುದ್ಧಿ ಕೂಡ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಹುಂಬ ಆತ. ಗದ್ದೆ ಹೊಡೆಯೋಕೆ ಆಶೆ ಇದೆ. ನಾಳೆವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೆ ಧೈರ್ಯ ಹೊರಟುಹೋದೀತು ಅಂತ ಇವತ್ತೇ

ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದಾನೆ. ಹಳೆ ಮಂಚಿಕೆ ಇದೆಯಲ್ಲ-ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬರ್ತಾನೆ. ಇವತ್ತು ಕುರಿ ತಿಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಡಿದ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.”

“ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದಿತ್ತು.”

“ನೀನು ಕಣಯ್ಯ ಉತ್ತರಕುಮಾರ. ಯಾರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂಥ ನಿನ್ನಂಥ ಪುಕ್ಕಲ ಹೇಳೋಕಾಗೋಲ್ಲ, ಈಚೆಗೆ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕ ಓದ್ತೆ ಹೇಳು?”

ಗುಡ್ಡದ ನೆತ್ತಿ ಗುಲಾಬಿಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚಂದ್ರ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮರ ಗಿಡಗಳ ನೆತ್ತಿಗಳು ಗೆರೆಕೊರೆದಂತೆ ಕಂಡವು. ರೈಲು ಹಳಿಗಳು ದೂರಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗಾಡಿ ಬೆಳಕು ಕೊರಕಲು, ಪೊದೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿತು. ನಾನೆಂದೂ ಇಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ಬೈಕಿನ ಮೇಲೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಮ್ಮೆ ಕಾಯಲು ಬಂದು ಕಬಳೆ, ಪರಗಿಹಣ್ಣು ತಿಂದದ್ದು, ಜೇನು ಇಳಿಸಿದ್ದು, ಜೇನುಹುಳ ಮುಖ ಕಚ್ಚಿದಾಗ ಉಬ್ಬಿದ ತುಟಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದದ್ದು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡೆ, ಬಳಪ ಕಲ್ಲಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೂತು ಅಗೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ-ದೊಡ್ಡ ನಿಧಿ ಪುಕ್ಕಟೆ ದೊರೆತ ಸಂತೋಷ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗಡಿ ನುಗ್ಗಿದಂತೆ ಗಿಡಗಳು ಒತ್ತರಲಾದವು, ಪೊದೆ ದಟ್ಟವಾದವು. ರುದ್ರ ಕತ್ತು ಅಲ್ಲಾಡಿಸದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ; ದಾರಿಯ ತಿರುವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಂಯ್ಯನೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅದರಿಂದಾದ ಪರಿಣಾಮ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಹನ್ನೊಂದರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗಾಡಿಕೊಪ್ಪ ಸಿಕ್ಕಿತು; ಅಟ್ಟಲು ಕಟ್ಟಿ ಆಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ರುದ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆ ರಂಗದ ಬಣ್ಣದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ. ನಾಲ್ಕು ನೆರೆಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಕೋಣೆ; ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಗಾಡಿಕೊಪ್ಪದ ಪ್ರಮುಖರು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರುದ್ರ ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದು ಎಳೆದೊಯ್ದು ನಸುಗಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಕೊಂಚ ದಪ್ಪಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ಅವಳ ಹೆಸರು ಶಾಂತವ್ವ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕುಕ್ಕುವ ಬಣ್ಣದ ಉಡುಪು ಧರಿಸಿದ್ದಳು; ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಕೃತಕ ಒಡವೆಗಳು, ತಲೆಯ ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಲೋಹದ ಹೂವುಗಳು; ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬುಗುಡಿ, ಕಾಲಲ್ಲಿ ಕಡಗ ರುದ್ರನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರಳಿದವು; ತನ್ನ ಬೆನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸಿ “ಚೆಂದಾಗ್ಯೆತಾ ಸಾವ್ಯಾರ್ರೇ?” ಅಂದಳು, ರುದ್ರ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅವಳ ಬೆನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ಎರಡು ಸಲ ತಟ್ಟಿ, “ಸೊಗ್ಗಾಗ್ಯೆತೆ ಶಾಂತಿ! ಸೊಗ್ಗಾಗ್ಯೆತೆ!” ಅಂದ.

* * * ನಾನಂದೆ, “ಹೋಗೋಣೋ, ಬೆಳಗಾಗ್ತಾ ಬಂತು. ನಿದ್ರೆ ಬರ್ತಿದೆ. ನನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಬೋರಾಗಿದೆ, ರುದ್ರ.”

“ಬೋರು? ಆಹಾ!” ಎಂದು ಕುಡಿದ. ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದ. ಕಟುವಾದ, ದುರ್ವಾಸನೆಯ ಗುಂಡು, ತುಟಿಗಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎತ್ತಿ ನಾಲ್ಕು ಗುಟುಕು ಕುಡಿದೆ. “ಮಗು ಕಣೋ ನೀನು, ಮಗು” ಅಂದ ರುದ್ರ, “ನಿನ್ನಂಗೆ ಬದುಕಿ ಏನಾದಂಗಾತೊ? ಕುಡಿ. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿ ಬೆಂಗಳೂರಾಗಿದಾಳೆ ಹೆದರಬೇಡ, ಕುಡಿ. ಕರಿಯವ್ವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಕುಡಿ ಇವತ್ತು ದುರುಗ ಕುಡಿದದ್ದು ನೀನು ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು.”

“ಹೌದ್ದೋ ರುದ್ರ. ಆ ಮುಕ್ಕನಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಸಬಾರದಿತ್ತು. ಕುಡ್ತೆ ಅಂದ್ರೆ ಮೈ ಪರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ”

ನನ್ನ ತಲೆಗೂ ಏರುತ್ತಿತ್ತು.

“ನಿನ್ನ ಪರಮಾಣಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯೋದನ್ನ ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ, ತಿಳೀತಾ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುರಿ ತಿಂದು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ದೆವ್ವ ಭೂತ ಅವನ ಹತ್ರ ಸುಳಿಯಾಕಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಗದ್ದೆ ವಾರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರ ಬೇಕು ಈಗ. ಮಣ್ಣಿನ ಮಗನಯ್ಯ, ಮಣ್ಣಿನ ಮಗ!”

“ಹೌದಪ್ಪ, ಮಣ್ಣಿನ ಮಗ”

ಎತ್ತಿ ಗಟ ಗಟ ಕುಡಿದು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದೆ. ಮರಗಳು ಕಪ್ಪಗೆ ಕದಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು; ಕಪ್ಪು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕುಂಟಬಿಲ್ಲೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು, ಗಾಳಿ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿತ್ತು; ದಾರಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕವಲೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮೋಟಾರುಬೈಕ್ ಹೊರಡಿಸಲು ಅಣಿಯಾದ ರುದ್ರ. ಕಾಲು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಲಗಾಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ, ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಗೊಣಗಿದ, ಬ್ಯಾಗಿನಿಂದ ಟಾರ್ಚ್ ತೆಗೆದು ಅದರ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹತಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮೊಳೆ, ಮರಡು ಕಿತ್ತು ಪ್ಲಗ್ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿದ. ಅಷ್ಟು ಕುಡಿದ ಮೇಲೂ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದು. ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಚೀಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಗಾಡಿ ಹೊರಡಿಸಿದ, ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಕತ್ತಲು ತನ್ನ ಗಡಿ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಮೂಡಲ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಬಿಳುಪು ಒಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಹಕ್ಕಿಗಳು ರಕ್ಕೆ ಬಡಿಯತೊಡಗಿದ್ದವು. ಪಶ್ಚಿಮದ ಬೆಳ್ಳಿ ಮಂದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಡಿ ಓಡಿತು-ತಗ್ಗು ದಿಣ್ಣೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತ; ದೂಳು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತ, ನನ್ನ ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು, ಮೈ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೈ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಭುಜ ಹಿಡಿದಿದ್ದವು.

ಮೋಟಾರುಬೈಕು ಅವನ ಮನೆಯ ಎದುರು ಬಂದಾಗ ಉರ ಕಡೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲ; ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕು, ಕರಿಯ ಓಡಿ ಬಂದು ಗೇಟು ತೆಗೆದ, ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭಯವಿತ್ತು, “ದುರುಗ ಲಗಾಟ ಹೊಡದ್ದುಟ್ಟ ಸಾವ್ಕಾರೆ” ಅಂದ.

“ಹ್ಲಾ! ಏನೋ ನೀನು ಅಂದದ್ದು?” ಅಂದೆ ನಾನು. ಮೋಟಾರುಬೈಕಿನಿಂದ ಹಾರಿ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಹೆಂಡದ ಉಯ್ಯಾಲೆಗೆ ಆಕರ್ಷಣೆಯಂತಿತ್ತು ಅವನ ಮಾತು. “ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಬೊಗಳೂ..”

“ಸತ್ತೋದ ಯಜಮಾನೆ, ಗದ್ದೆ ಹತ್ರ ಸೆಟಗೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ, ಈಗ್ತಾನೆ ನಾನು ಇದೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೋಡಿ ಬಂದೀನಿ.”

ರುದ್ರ ನಿಂತು ತನ್ನ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕರಿಯನ ಮೇಲೆ ನಟ್ಟು ಸೈಕಲನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೇಳಿದ, “ಏನಾರಾ ಆಗಿತ್ತೇನು? ಗಾಯ ಗೀಯ?”

“ಒಂಚೂರೂ ಗಾಯಾ ಇಲ್ಲ, ರಯ್ತು ಇಲ್ಲ.”

ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಗುಬಲಾಗಿತ್ತು; ಜನ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ರುದ್ರನನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು, ನಾನು ಸರಸರ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ, ನನ್ನ ಗದ್ದೆ ತವರೆಕೆರೆಯ ಏರಿಯ ಹಿಂದೆ ಇತ್ತು; ಅಲ್ಲಿಯ ಸೊನೆಗಡುಕ ಮಾವಿನಮರ, ಓರೆಯ ಮೇಲೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಇದ್ದ ಕಂಟಿಗಳು, ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಜೇನು, ಕಾರೇಹಣ್ಣು ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದುಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋದೆ. ಗೇಣುದ್ದ ನಿಂತ ಭತ್ತದ ಸಸಿಗಳು, ಕೆರೆಯ ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಕಬ್ಬು. ಸಂಕ್ರಮಣ ಗದ್ದೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ; ನಾನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ದುರುಗನ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ. ಅವನು ಹೇಳಿದ, “ಕುಡುಕ ಸೂಳೇಮಗ, ಏನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟನೋ” ಅಂತ ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಮಂಡಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಾಸಿದ ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಸಂಕ್ರಮಣ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಂಗುಲ ಕೂದಲ ಕೂಳೆ; ಕಪ್ಪು ಮುಖ, ದಪ್ಪಗೆ ಕೆಂಪಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಬಂಗಿ ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ. ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಚಿಲುಮೆ ಕೊಡಹಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಗಾಂಜಾ ತುಂಬುವುದು, ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಚಿಲುಮೆಯ ಮೇಲೆ ಮಡಿಸಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಅದರ ಮೂತಿ ತಿರುಹಿ, ಬಾಯಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಳೆದು ಎರಡು ಸಲ ಕೆಮ್ಮಿ ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕು ಮಾತಾಡುವುದು..... ಇದನ್ನು ಇಷ್ಟಗಲ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಆತ ದುರ್ಬಲನಾಗಿದ್ದ; ಅವನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಕಾರ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

ಅವನ ಮಗಳು ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ನಾನು ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದುರುಗನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ರೋದನ ಕೇಳಿಸಿತು. ಮಾವಿನ ಮರದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದ ಮಂಚಿಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಹೆಣ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ನಾಲಿಗೆ ಹಿರಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಂಗಿ ಹರಿದಿತ್ತು. ತೆರೆದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಯಲ್ಲವ್ವ ಅವನಿಗಿಂತ ಹತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕವಳು. ತಲೆಕೆದರಿ, ಸೀರೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಚಿಕ್ಕ ಮಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದವನು; ಕಾರಣಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ. ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತ ನಿಂತ ಜನ ಏನನ್ನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೆದರಿದಂತಿತ್ತು; ಗೊಂದಲಗೊಂಡಂತಿತ್ತು. ನಾನು ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ, ಕೆಮ್ಮಿ ಯಲ್ಲವನ್ನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ, “ನೋಡವ್ವ, ಅತ್ತು ಏನುಂಥಂಗಾತು ಹೇಳು, ಕೇಳುತ್ತಾ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ದೇವರಿದ್ದಾನೆ, ನಿನ್ನ ಕೈ ಬಿಡೋಲ್ಲ-“

ಅವಳು ಅಳುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. “ಆ ದ್ಯಾವರ ಮನೀಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬೀಳ! ನಿನ್ನ ಮನೀಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬೀಳಾ, ನಿನ್ನ ಮನೆ ಹಾಳಾಗ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಮುಳ್ಳು ಹಚ್ಚಿತ್ತೆ” ಎಂದು ಚೀರಿದಳು. ನನಗೆ ಅವಳ ಮಾತು ಶಾಪದ ಹಾಗೆ ಕಂಡಿತು. ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತೋಚದೆ, “ದುಡ್ಡು ಬೇಕಾ? ತಗೋ, ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕಳಿಸ್ತೇನೆ. ತಿಳೀತಾ? ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನಾಕೆ ಬೈತಿ ಯಲ್ಲಕ್ಕ?”

ಜನ ನನ್ನ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಅವಳನ್ನು ಬೈದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲು ಮುಂದಾದರು. ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ದುರುಗನ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದರು. ಕಂಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಊರಿನ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ನಾನು ಯಲ್ಲಕ್ಕನ ಶಾಪದ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಭರವಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಅವಳು ಶುದ್ಧ ಉದ್ಧಟ ರಂಡೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚಿನಿಸಿತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕೊಡುವ ಕಾರಣ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರು. ಶಾಲೆ ಹೊದ್ದು ಯಾವ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ತೋರದೆ ತಣ್ಣಗಿದ್ದರು.

“ಹೈಂಡಕ್ಕೆ ಯಾರೋ ತಮ್ಮ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು? ಆ ಹುಚ್ಚು ಮುಂಡೆಗಂಡ ಹೀಗೆ ಗೊಟಕ್ ಅಂತಾನೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.”

“ರುದ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ” ಅಂದೆ.

“ದೇವರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಆ್ಯಂಡ ಹಿಡಿಯುವ ಪೈಕಿ ಅವನು. ಅಂತೂ ಹೋದ. ಹನುಮಂತ ದೇವರು ಹೇಳಿದ ರಾತ್ರೀನೇ ಹೋಗಬೇಕಾ?”

ಸಂಕ್ರಮಣ ಮಧ್ಯೆ ಮಾತಾಡಿದೆ. “ನನಗಂತೂ ದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ಬಿಡು ಮಾದೇವಣ್ಣ, ‘ಹೂಂ’ ಅಂತತಿ ‘ಇಲ್ಲ’ ಅಂತತಿ, ಹಿರೇರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇರುಲ್ಲ ಅಂತಿಯೇನು? ನಲವತ್ತು ವರುಸದಿಂದ ಹೊಡೀದಿರೋ ಗದ್ಯಾಗ ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ ಹೈಂಗಪ್ಪ ನಂಬೋದು.”

“ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಲೇ ಸಂಕ್ರ, ಮಹಾ ತಿಳಿದೋನು-ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. ದೆವ್ವಾನೇ ಅವನ್ನ ಸಾಯಿಸ್ತು ಅಂತಿಯೇನಾ? ಕುಡದು ಸಾಯಾಕಿಲ್ಲ?”

“ಅಂತೂ ಸತ್ತ” ಅಂದೆ ನಾನು, “ಹೈಂಗ ಸತ್ತೆ ಏನಪ್ಪ ಈಗ, ಸತ್ತದ್ದು ಮುಖ್ಯ.”

“ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಾನೇ ಈ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು, ವಿಶ್ವಣ್ಣ, ನಿಂಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ರೆ ನೀನು ಇರುಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ?”

“ಅದೆಲ್ಲೋ ಆಟನಪ್ಪ-ಗಾಡಿಕೊಪ್ಪದಾಗೆ-ಅದನ್ನು ನೋಡೋಣಾಂತ ಹೋದ್ವಿ. ಹೊತ್ತಾಗಿಹೋಯ್ತು.”

“ಅರೆ! ನಾನೂ ನೋಡಾಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ, ತಮ್ಮ. ಗಡಗಡಾ ಬಂದ್ವಿಟ್ಟೆ. ಮನ್ಯಾಗ ಮಗಳು ಒಬ್ಬಳೇ, ಹುಡುಗಿ ಹೆದರಿಕೊಂಡರ” ಅಂತ ಸಂಕ್ರಮಣ ಬಯಲಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ.

ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಅವನಿಗೆ ಚುಡಾಯಿಸುವ, ಬಯ್ಯುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರು.

“ಹುಚ್ಚು ಸೂಳೇಮಗ ಕಣಲೇ ಸಂಕ್ರ ನೀನು. ಚಿಣ್ಣೇ ಕಟ್ಟಾಗೆ ಶಾಂತಿ ಕುಣಿದ್ವು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಮುದುವಾಲದಾಗೆ ಕುಣಿದ್ವು ಅಲ್ಲಿಗೊಂದೇ. ಯಾಕಪ್ಪ, ಅವಳ ಕಂಪ್ಲಿ ಸೇರೊಂಬಿಡು. ಹೆಂಡ್ತಿ ಸತ್ತೋರೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಂಗೆ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಆತು ತಗೋ.”

“ಆಟ ಅಂದ್ರೆ ಖಯಾಲಿ ಕಣಪ್ಪ. ‘ಸುಭದ್ರ ಪರಣ್ಯ’ ನೀನು ನೋಡೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಅದೇನು ಒಬ್ಬ, ಅದೇನು ಡ್ಯಾನ್ಸು.”

“ಮೊದಲು ಆ ಹುಡುಗೀಗೊಂದು ಗಂಡು ನೋಡಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಲ್ಪು-ಗಿಲ್ಪು ನೋಡೋ ಕಕವಾ” ಅಂತ ಮಹಾದೇವಣ್ಣ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಉರು ತಲುಪಿದೊಡನೆ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ ನನ್ನತ್ರ ಬಂದು” “ಚಾ ಮಾಡಿಸ್ತೇನೆ, ಬಾ ತಮ್ಮ, ಕುಡಿಕೆಂದು ಹೋಗು” ಅಂದ. ನನಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಉತ್ಸಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿರಾಕರಿಸುನ ಶಕ್ತಿ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದುರುಗ, ಹೆಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಚೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ ಮಗಳನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದ. ನನಗೆ ಚೊಂಬು ಕೊಡಲು ಹೇಳಿದ. ಸಾವಂತ್ರಿ ಒಳಗೆ ಒಲೆ ಉದುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಹಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಅವಳಿಂದ ಚೆಂಬು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, “ಏನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಜೋರು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ” ಅಂದೆ. ಅವಳು ನಕ್ಕು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು; ಅವಳ ಬೆನ್ನು ಮತ್ತು ಜಘನ ಘನವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವರ್ಷಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೆಣ್ಣುತನ ತುಂಬಿದ್ದವು; ಮಂತ್ರಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದವು. ಸಂಕ್ರಪ್ಪ ರುದ್ರನನ್ನು ಹೊಗಳಹತ್ತಿದೊಡನೆ ಕುತೂಹಲಗೊಂಡು ಕಿವಿ ನಿಮಿರಿದವು. “ಭಾಳ ಚಾಲೂಕು ಹುಡುಗ ನಮ್ಮ ರುದ್ರಪ್ಪ” ಅಂತ ಗಾಂಜಾ ಚೀಲ ಬಿಚ್ಚಿದ. ಗಾಂಜಾವನ್ನು ಹದಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೇಳಿದ, “ಆಟ ಕಣೋ, ಅವನ ಜೀವ, ಆಟ ಎಲ್ಲಾದ್ರೆ ಅಲ್ಲಿ ರುದ್ರಪ್ಪ. ಜನಬಳಕೆ ಹ್ಯಂಗೇ ಅಂತೀ, ಶಿಮೋಗ್ಗೇ ಹ್ವಾದ್ರೆ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅವನ ಗಣೆಕಾರರು. ಇದ್ಯಾವಂತ ಅಂದ್ರೆ ಹಂಗಿರಬಕಪ್ಪ.”

“ಹಂಗಾದ್ರೆ ರುದ್ರಪ್ಪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು ನಿನಗೆ.”

“ಅರೆ ನಾವಿಬ್ಬೂ ಹಿಂಗೇ ಕಣೋ” ಅಂತ ಎಡಗೈ ಬೆರಳೊಂದುನ್ನು ಬಲಗೈ ಬೆರಳಿಗೆ ಜಂಟಿ ಹಾಕಿ ತೋರಿಸಿದ ಗಾಂಜಾ ಎಳೆದ; ಕಣ್ಣು ತೇಲಾಡಿದವು.

ಟೀ ಬಂತು; ನಾನು ಕುಡಿದೆ.

“ಬಯಲಾಟದ ಶಾಂತವ್ವ ಈ ಊರಿಗೂ ಬರ್ತಾಳಂತೆ,” ಅಂದೆ ಸಂಕ್ರಪ್ಪನಿಗೆ ಮಾತಿಗೆ ವಸ್ತು ಕೊಡುತ್ತಾ.

“ಬರ್ತಾಳಂತೆ ಅಂತೀಯಲ್ಲೋ, ಜಾಣಪ್ಪ, ಬಂದೇ ಬರ್ತಾಳೆ ಬರದೆ ಏನು ಸಾಯ್ತಾಳಾ ಮುಂಡೆ? ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತೆತ್ತಿಲ್ವ? ಸಂಕ್ರಪ್ಪನ ಗಟ ಇರೋ ತಂತ ಶಾಂತವ್ವ ಇಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿರ್ತಾಳೆ. ಜಾಣ-ಆಟ ಆಡಿಕೊಂತ ಬಿದ್ದಿರ್ತಾಳೆ!”

“ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಹಾಗಂದ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ, ಅವನು ಅದೇನು ಇವತ್ತು ಕರೆದ” ಅಂದೆ, ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ.

“ಹುಡ್ಡ ಭಲೇ ಶಾಣ್ಯಾ ಕಣೋ. ಒಳ್ಳೆ ಮನಸ್ಸು. ಸಾಂತವ್ವ ಅವನ ಅವ್ವ ಇದ್ದಂಗೇ. ಹಡೆದವ್ವ ಕಣೋ” ಅಂದ ನಗುತ್ತ.

ಗಾಂಜಾ ತಲೆಗೆ ಏರಿತ್ತು, ಚಿಲುಮೆಯನ್ನು ಜೇಬಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ನಿಂತ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಗಣ ಬಂದವನ ಹಾಗೆ ಓಲಾಡಿದ. ನನಗೆ ಈತನನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎದ್ದು ನಿಂತೆ. ಆದರೆ ಆತ ನನ್ನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ; “ಬಾರೋ ನನ್ನ ಸರದಾರ, ಒಳಗೆ ಬಾ-ಲೇಡಿಯೋ ಕೇಳೊಂಬಿಟ್ಟು ಹೊಲ್ಲೋಗು, ಹೊಸಾ ಲೇಡಿಯೋ”

ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ತಯಾರಿರಲಿಲ್ಲ, ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲೇ ರೇಡಿಯೋ ಕೇಳದ ನಾನು, ಸಂಕ್ರಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. “ಇಲ್ಲ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ಇದೆ, ಬರ್ತೇನೆ. ಇವತ್ತೇನು ಬ್ಯಾಸಾಯದ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲವಾ?”

“ಐತಪ್ಪ ಐತಿ. ಬರಾ ಹೊಡಿಯೋದೈತಿ ಒಂಚೂರು. ಗದ್ದೆ ಕಡೆ ಬಾ ತಮ್ಮ, ಮಧ್ಯಾನ ನಮ್ಮ ಸಾವಂತ್ರಿ ಬುತ್ತಿ ತರ್ತಾಳೆ, ತಿಂದು ಅಡ್ಡಾಕೊಂಬರೋವಂತೆ ಬಾ”

“ಸರಿ ಸಂಕ್ರಪ್ಪ, ಹಾಗಾದ್ರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಗದ್ದೆ ಕಡೆ ಬತ್ತೇನೆ” ಅಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟೆ.

ಹೊರಗೆ ದುರುಗನ ಹೆಣದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟಿತ್ತು. ಓಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ದುರುಗನನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು; ದಾಸವಾಳದ ಹೂ ಮುಡಿಸಿದ್ದರು. ದುರುಗನ ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ದುರುಗ. ಅವನು ಅಷ್ಟು ನಿಚ್ಚೇಷ್ಟಿತನಾಗಿ ಕೂತದ್ದನ್ನೇ ನಾನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕುಣಿತ ನೆನಪಾಯಿತು; ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮೆರೆದದ್ದು ನೆನಪಾಯಿತು; ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ವಿಚಾರ ಮಾತಾಡುವಾಗಲೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನೆ” ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದ ನೆನಪಾಯಿತು; ಹಲಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಕೂತು ಲಾವಣಿ ಹಾಡಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಖುಷಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಅವನ ಪ್ರಮಾಣ...ನನ್ನನ್ನು ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ ಹೊತ್ತು ಕುಣಿದ ದುರುಗ.

ಹೆಣ ಭಾರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ಹೆಗಲು ಬದಲಿಸುತ್ತ ಹೊರುತ್ತಿದ್ದರು ಜನ. ಧಾರಿಯ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದ ಚುಕ್ಕೆಗಳಂಥ ಮಂಡಕ್ಕಿ. ಅದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಿನ್ನಲಾರದ ಆ ಮಂಡಕ್ಕಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ತುಳಿಯುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರು. ಅವು ಮಣ್ಣಾಗಿ, ಲಗ್ಗೆ ಆಟ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

ಯಾರ ಹತ್ತಿರವೂ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ನನ್ನ ನೆರವಿಗೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಎಷ್ಟು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಎಷ್ಟು ಭೂತಚೇಷ್ಟೆ ನನಗೆ ಬಗೆಹರಿಯುವ ಸಂಭವ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕಂಡ ಉರು ಬದಲಿಸುತ್ತೆ, ನಾನು ಬದಲಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ದಿಗ್ವಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಜನ ಗಳೇವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿಡಿದು ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು, ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಎಲ್ಲೆ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ವಿದ್ಯುತ್ ಕಂಬಗಳು ಗದ್ದೆ, ಹೊಲಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆರಳೆತ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಹಾಗೇ ಅಡ್ಡಾಡಬೇಕೆಂದು, ಪೂರ್ತಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಈ ಜಾಗವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆಶೆಯಾಯಿತು. ಇಲ್ಲೇ ನಾನು ಹಲಸೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು; ಅರಳಿ ಮರದ ದೊಗರು ಕಲ್ಲುಗಳು ತಕ್ಕ ಹಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ಇಟ್ಟು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮಿಕ್ಕನಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ತಾಗದೇ ಹೋದಾಗ ಪರಮೇಶಿ ಚನ್ನಯ್ಯ, ನಂಜ ಇವರ ಹಲ್ಲೆಗೆ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಲ್ಲೆಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು, ಅವರು ಕುಂಟಬೇಕು.... ಈ ಹುಣಸೆಯ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಲಗ್ಗೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಉಗಾದಿಯು ಹತ್ತಿರ ಬರುವಾಗ ಕಾವೇರುವ ಲಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಚೆಂಡಿನ ಗುಂಪಿನವರು ಬಾರಿಸುವ ಚೆಂಡು, ಕಟ್ಟುವವನ ಮೊಂಡುತನ. ಇಲ್ಲೇ ಪರಮೇಶಿಯ ಬುಗುರಿ. ನನ್ನ ಬುಗುರಿಗೆ ಗಿಜ್ಜೆ ಹೊಡೆದು ಹೋಳು ಮಾಡಿದ್ದು. ಸುತ್ತುವ ಬುಗುರಿ. ಹುರಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ನಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿ, ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಹೊಡೆಯುವ ಬುಗುರಿ.

ಪರಗಿ ಮೆಳೆಯ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ.

“ರುದ್ರ, ನನಗೆ ಒಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಏನಯ್ಯ ಇದೆಲ್ಲ? ಯಾಕೆ ದುರಂಗ ಸತ್ತ? ಅವನಿಗೆ ಏನಾಗಿರಬಹುದು?”

“ನೀವೇ ಇವನಿಗೆ ತಿಳಿಯೋ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ ಡಾಕ್ಟರೇ” ಅಂದ ರುದ್ರ, ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ.

ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಕ್ಕಿತು; ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬೊಕ್ಕವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ತಲೆ; ಡಾಕ್ಟರಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದು ತಾನೊಬ್ಬ ಅಳಲೆಕಾಯಿ ಪಂಡಿತ ಎಂಬ ಸಂಶಯ; ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಟೈಯನ್ನು ನೀವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆತ ಮಾತಾಡಿದ;

“ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್, ನನ್ನ ಹೆಸರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಅಂತ – ಪಕ್ಕದ ಊರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಾಪ್ ಇದೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು, ಸರ್. ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಷಯ ತುಂಬ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಬನ್ನಿ ಸರ್ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ”

ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು ಅಂದ, “ಅದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಸಾಹೇಬ್ರೇ – ರಾತ್ರಿ ನೆಗದು ಬಿದ್ದನಲ್ಲ ಆ ದುರುಗ, ಅವನಿಗೆ ಏನಾಗಿ ಸತ್ತಿರಬಹುದು, ಹೇಳಿ?”

“ಹೆಚ್ಚೆ ಕುಡಿದ್ರೆ ಹಾರ್ಡ್ ವೀಕಾಗುತ್ತೆ ಸಾರ್. ಚಟ ಬೇರೆ. ಗ್ಲಾಂಡ್ಸ್ ತಡೆಯೋಲ್ಲ. ತುಂಬ ಸಂತೋಷ ಆದಾಗ ನಮಗೆ ಅನ್ನಿಸೋಲ್ಲವೇ?”

“ಮುಂದೆ ಆಗೋದನ್ನ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಆದದ್ದು ಹೇಳಿ” ಅಂತ ರುದ್ರ ಮೂರ್ತಿ ನಕ್ಕು ಕೂಗಾಡಿದ.

ಡಾಕ್ಟರು ಕೂಡ ನಕ್ಕು ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದ.

ಆದರೆ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದ, “ನಮ್ಮ ಡಾಕ್ಟರು ಪರೀಕ್ಷೆಲಿ ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಬಂದೋರು ಕಣೋ ವಿಶ್ವ, ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್, ತಿಳೀತಾ? ಹಳ್ಳಿಯ ದೇಶಬಾಂಧವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹ್ಯಾಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡ್ತಿದಾರೆ ಅಂತೀ, ಈಚೆಗೆ ಇವರು ಕಷ್ಟ ಪಡೋದು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇವರನ್ನು ದನದ ಡಾಕ್ಟರು ಅಂತ ಕರೀತಾರೆ. ಅವನ್ಯಾವನು ಡಾಕ್ಟರೆ. ಅವತ್ತು ಎತ್ತು ಹಿಡಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ರ?”

“ದನ ಅಲ್ಲ ಸಾರ್, ಅವನಪ್ಪನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ನೀವು ಹಾಗಂದ್ರಿ”

ಇಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕರು, ನಾನೆಂದೆ :

“ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಜನ ದನದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಾರೆ ರುದ್ರ ಅಲ್ಲವಾ?”

“ದನ ಅಂದ್ರೆ ನೀನು ಕೀಳು ಅಂತ ತಿಳೊಂಡೇನು? ಮೂರ್ಖ. ಬಸವಜಯಂತಿಯ ದಿವಸ ಎತ್ತು, ಕರ ಎಲ್ಲ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೆ. ಕೊಂಬುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹಸರು, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ. ಅವಕ್ಕೆ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತೆ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ವರ್ಷ ಹೇಳಿದೆ-ಬಸವಜಯಂತಿ ಅಂದ್ರೆ ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿವಸ, ಎತ್ತುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ದಿವಸ ಅಲ್ಲಾ ಅಂತ, ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರ ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದ.....”

ಅವನ ಉದ್ಧಟತನದ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪುರಾಣ, ಕುಚೇಷ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವನ ಸದ್ದು ತಣ್ಣಗಾಗುವಂತೆ, ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೇಳಿದೆ; “ಸರಿಯವ್ವ, ಕೇಳು ದುರುಗನ ಕೊಲೆ ಆಗಿರಬಾರದೇಕೆ?”

ಇಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಾದರು; ಅಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರು ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿದರು; ರುದ್ರ ಯೋಚಿಸಿ ಕೇಳಿದ, “ಸರಿ, ಯಾರು ಅವನ್ನ ಕೊಲೆ ಮಾಡೋಕೆ ಹೋಗ್ತಾರೆ? ಯಾಕೆ?”

“ಸುಮ್ಮನೆ ತಮಾಷೆಗೆ.”

ನನಗೂ ನನ್ನ ಉತ್ತರ ಮೋಜೆನ್ನಿಸಿತು, ಡಾಕ್ಟರು ಹೇಳಿದರು, “ತಮಾಷೆಗೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡೋ ಕಾಲ ಮುಗೀತು ವಿಶ್ವನಾಥರೇ. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ದೂರವಿಲ್ಲ. ಪೋಲೀಸ್ ಇದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಇವತ್ತು ನಾನು ಅವನ ಶವ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ?”

“ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಯಾವುದು ಗೊತ್ತೇನೋ ವಿಶ್ವ. ನೀನು ಅಂಜನೇಯನನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ಗದ್ದೇಲಿ ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಖಾತ್ರಿ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ರಾತ್ರೀನೇ ಆತ ಪಲ್ಟಿ.”

“ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ದೇವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳ್ತಲ್ಲ.”

ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ರಾಜಕೀಯ ಮಾಡಿದ್ದಿ. ಆ ಮಾದೇವಪ್ಪನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ದೇವರು ಹೊರಡಿಸಿದೆ ದೇವರಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಿಸಿ ಏನನ್ನೋ ವಿವರಿಸಿ ದುರುಗನನ್ನು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದಿ. ಈಥರ ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ನಡೆಯೋಲ್ಲ ಮರಿ.”

“ಇದು ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಹ್ಯಾಗಯ್ಯೆ?”

“ಮತ್ತೇನೋ? ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನು? ಈ ಉರಿನ ದೇವರು ನಿನ್ನಂಥ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆನೆಲ್ಲ ಹೋಗಲಾಡಿಸೋಕೆ ಇದೆ ಅಂತಿಯೋ? ನೀನು ಆಧುನಿಕ ಮನುಷ್ಯ. ರ್ಯಾಶನಲ್ ಕ್ರೀಚರ್. ವಿಜ್ಞಾನ ನಿನಗೆ ಬೇಕು, ತರ್ಕ ಬೇಕು. ಉಳೋದಕ್ಕೆ, ಖಾಯಿಲೆ ಗುಣ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಸೈನ್ಸ್ ಬೇಕು. ಉರಿಗೆ ಬಂದು ದೇವರು ಕೇಳಿಯೇ! ದೆವ್ವದ ಗುಮಾನೀನ ನಂಬಿಯೇ! ದೇವರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಗೊತ್ತಾ” ಅಂತ ನಕ್ಕ

ಆತ.

“ಎಲ್ಲಿದಾನೆ?”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾನೂ ಆತ್ಮ ಪ್ರೇಮ ಅಂತ ಗಾಡಿ ಬಿಡ್ತಿದ್ದೆ. ಆಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು-ಬಯಲಾಟದ ಶಾಂತಿ ಅವೊತ್ತು ತೋರ್ತಿದ್ರು. ಆಕೆ-”

“ನಿನ್ನ ದೇವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದುರುಗ ಸತ್ತಿದ್ದು...”

“ಸತ್ತೇನಾಯ್ತು? ಹ್ಯಾಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡ್ತಿ ಯಲ್ಲಕ್ಕನಿಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡ್ತೇನೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದೀಯಲ್ಲ. ಆತ ಬದುಕಿದ್ರೆ ಇಡೀ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ದುಡೀತಿರಲಿಲ್ಲ, ಉದಾರಿಯಯ್ಯ ನೀನು.”

“ಓದಾರ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗೊಲ್ಲವಯ್ಯ. ಈ ಉರು ನಂದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದದ್ದು. ದುರುಗನ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನೆಗಾಗಿ ಜೀವ ತೇದ ಜನ ಅವನ ಮಾತು ಹೋಗಲಿ. ಈ ಜನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಏನೂ ಮಾಡೋಕೆ ಆಗೋಲ್ಲವಾ? ಇವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಏನೂ ಆಗಬಾರದಾ?”

“ಸರಿ ಹೋಯ್ತುಪ್ಪ, ನಿನ್ನಣ್ಣ ನೆಲ ಮಾರಿಕೊಂಡು ಶಿವಮೊಗ್ಗೆ ಸೇರಿದ. ಎಂಥಾ ಪ್ರೇಮ ಅವಂದು, ನೀನು ಎಂ.ಎ. ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೆಂಗಳೂರು ಸೇರಿದೆ, ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ, ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿ, ಸಿಕ್ಕದೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿ ದೇಶಸೇವೆ ಮಾಡೋಕೆ ಬಂದೆ. ನಾನು ಬಂದಾಗ ಈ ಜನ ನಗೋದು ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನ, ಮಹಾದೇವಪ್ಪನೇ ಹೇಳಿದ್ದನಂತೆ ಓದಿದೋರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ ಅಂತ, ನನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇರೋಕೆ ಸಾಧ್ಯ? ನನ್ನ ಭಾಷೆ ಅವರಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು? ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಲಾಜಿಕ್ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂಥವನ ಸೆಂಟಿಮೆಂಟ್ಯಾಲಿಟಿ ಆಗುತ್ತೆ. ಆ ವರ್ಷ ನೀನು ನನ್ನ ಗತಿ ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು. ಬದುಕೇನೇ, ಬಣವೆಯೇ ಮಾಯ! ರಾತ್ರಿ ಇದ್ದ ಕಲ್ಲ ಗಡಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲ! ಗದ್ದೇಲಿ ನೆಟ್ಟ ಸಸಿ ನೆಟ್ಟ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ನೀರು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಪರಾರಿ. ಆಗ ಬೇಲಿ ಹಾಕೋದು ಕಲಿತೆ. ನಿನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಾಗೋಲ್ಲ. ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳೋಕೆ ಕೇಳು. ನಾನು ಮೊದಲದಿನ ಬಯಲಾಟ ನೋಡಿದಾಗ ಅಸಹ್ಯ ಆಗಿತ್ತು. ಎರಡನೇ ಸಲ ಚನ್ನಾಗಿ ಕಾಣ್ತು. ಶಾಂತಿ ಆ್ಯಕ್ಟಿಂಗ್ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು, ಬಯಲಾಟ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿದ್ದು ಆ ರಾತ್ರಿ...ಹೇಳಿದ್ರೆ ನಾಚ್ಚಿ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಹೋಗಲಿ ಆ ರಾತ್ರೀನೆ ಕರಿಯವ್ವಗೆ ಮಾರಿಹಬ್ಬ ಆಗ್ಬೇಕು ಅಂತ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ನನಗೆ ಈ ಜನರ ಭಾಷೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ ವಿಶ್ವ. ರಕ್ತ ಗಂಟೆ, ವಾಲಗ, ರೋಮಾಂಚನ. ಅವತ್ತು ಶಾಂತಿ ಉರಲ್ಲಿದ್ದಳು ಕಣಯ್ಯ, ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಕರಿಯವ್ವ ಬಂದ್ರು....”

ಆಷಾಢದ ಮೋಡ ಕವಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಸಾಯಗಳು ರುದ್ರನ ತೋಟದ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯ ರೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ ಕುಚುಗುಟ್ಟಿತು. ನನಗೆ ಅವನ ಮಾತು ಅಪಾಯ ಸೂಚಿಸಿದವು. ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿದವು. “ಸಾಕಪ್ಪ” ಅಂತ ಎದ್ದೆ. ಅವನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕ. “ಪುಕ್ಕಲ ನನ್ನ ಮಗನೇ! ಕೇಳು! ಹೆದರಿಕೊ ಬೇಡ, ಕೇಳು!” ಪುಸ್ತಕ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು ವಿಶ್ವ. ಗನ್ನು, ನಾಯಿ, ಟ್ರಾಕ್ಟರ್, ಎಂಜಿನ್ನು ಬುದ್ಧಿ-ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮಹಾದೇವಣ್ಣ ತನ್ನ ಸೋಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಉರಿಗಾಗಿ, ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದೀನಿ. ಈಶ್ವರನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸೂರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕರಿಯವ್ವನಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಜನ ಓಟು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಯಾರಿಗೆ? ಮಹಾದೇವಣ್ಣನಿಗೆ!”

“ಭಯ ಕೊಂಚಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಒಳ್ಳೆಯದು. ವಿಶ್ವಾಸ ಬೇಕು.”

“ಸರಿ, ಭಯದಿಂದ ಆಗೋ ಕೆಲಸ ಮೊದಲು ಮಾಡೋಣ. ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ” ಅಂದು ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿ ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದ ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದೆಂದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ. ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹುಚ್ಚನಂತೆ, ಕೊಲೆಗಡುಕನಂತೆ, ಗಾಢ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಸನ್ಯಾಸಿಯಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಂದ ಯಾವ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೂ ಅಂಜಿಕೆ; ಆದರೆ ಸವಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದ ಹೇಡಿತನ ತೋರಲು ನಾಚಿಕೆ, ಅವನ ತೋಟದ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳ ಕಲಕಲ ಕೂಡ ಕೇಳುವ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆ. ಸಿಗರೇಟ್ ಎಳೆಯುತ್ತ ಹೇಳಿದ : “ದುರುಗ ಸತ್ತ. ನಿನ್ನ ಗದ್ದೆಯ ಸೋನೆಗಡಕಮರದ ಹಣ್ಣನ್ನು ನಿನ್ನಪ್ಪ, ಅಜ್ಜ, ನೀನು-ಯಾರೂ ತಿಂದಿಲ್ಲ. ದುರುಗ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗೆ ಎರಡೇ ದಿನ ಇರಬೇಕು. ವಿಶ್ವ, ನೀನಿವತ್ತು ನಿನ್ನ ಗದ್ದೆಯ ಮಾವಿನ ಮರದಡಿ ಮಲಗಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳಿಬೇಕು ತಿಳೀತೆ. ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬಾ, ನಿನ್ನ ನೆಲ ನಿನ್ನದಾಗುತ್ತೆ.”

ಎದೆ ತಕತಕ ಅಕ್ಕಿ ಕುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ, “ರಾತ್ರಿಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾನು ಕವಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಯಲಾಟದ ರಂಡೆ ಶಾಂತಿ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ ಅದು. ಅದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದೇನೆ. ಯೋಚಿಸು. ನಾಳೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಬರ್ತಾಳೆ. ಆಗ ನಿನಗೆ ಮರೆತ ಭಾಷೆ ಬರುತ್ತೆ.”

ನಿಂತೆ, ನೆನಪಾಯಿತು, ಮೋಡಿ ಹಾಕುವವರು ಆಗ ಉರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಸವಾಲು ಹಾಕುವವರಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲರಾದಲ್ಲಿ ನಿರ್ನಾಮವಾದ ದೊಡ್ಡಬಸವ ಆಗ ಒಬ್ಬನೇ ಗಟ್ಟಿಗ; ಅವನ ಮನೆಯ ಎದುರು ಬಂದು ಕೆಂಪುಪೇಟದ ಹಸಿರು ಅಂಗಿಯ ಆ ವಿಚಿತ್ರ ಮಂದಿ ಸವಾಲು ಕೂಗಿದಾಗ ಅವನು ಬೂದಿ ಹಾಕಿದ. ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವೋ ಹೆಜ್ಜೆನ ನೋಣ-ಅವರನ್ನು ಮುತ್ತಿದವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿದರು. ಕಾಳಗ ಶುರುವಾಯಿತು.

ರುದ್ರನ ಸವಾಲಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರು ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತ ಸತ್ತಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಾಡದೆ ಕೂತಿದ್ದ. ನಗಲಿಲ್ಲ; ಮಿಸುಗಲಿಲ್ಲ. ರುದ್ರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆ ಬಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ರುದ್ರ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ. ಹೊರಗೆ ಗಾಳಿ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಮರಗಳು ಸೊಂಯ್ ಸೊಂಯ್ಯನೆ ಬೈದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸೆಡೆಸಿ, ತನ್ನತನ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಗಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಸೊಕ್ಕಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ರುದ್ರ ಎದ್ದು ವಿಸ್ಮಿ ಬಾಟಲು ಓಪನ್ ಮಾಡಿದ. ಗ್ಲಾಸಿಗೆ ಸುರಿದು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಕುಡಿದು ಮುಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಬಾಯೊರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟೆ. ಗ್ಲಾಸನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟೆ. ಬಾಗಿಲುತನಕ ಬಂದು ತಿರುಗಿ ಕೂಗಿದೆ, “ಸಂಜೆ ಹೇಳ್ತೇನೆ.”

* * * *

ಬಿಸಿಲು ಕಟುವಾಗಿತ್ತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಿರಿಗೆರಿಯ ಕೊರಡು ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗಿ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹೊಡೆತ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ತಿಪ್ಪಾಳಿಯಲ್ಲೇ ಕೂತೆ. ಕಿರಿಗೆರಿ ಎತ್ತುಗಳ ಮೂಗುದಣ್ಣು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದೂರಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ಹೈಂಗದಿಯಪ್ಪ - ಬೇವಾರ್ಸಿ ಎತ್ತ ಕ್ಯಾಯ-ಬಿಡಾಕಂದ ಪೆಟ್ ಬಿದ್ದುಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವಾ?”

ಅವನಿಗೆ ನೋವು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಎದ್ದೆ. ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಲುಂಗಿ ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತ್ತು; ಅಂಡು ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಾರೆಯಿಂದ ಮಹಾದೇವಣ್ಣ ಮುಂತಾದವರು “ಏನಾತಲೆ ಕಿರಿಗೆರಿ?” ಅಂತ ಕೂಗಿ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಲು ಬರಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ರಂಪ ಆರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ಕೀಳಬೇಕೆಂದು “ಬರ್ತನಲೇ ಕಿರಿಗೆರಿ-ಇಲ್ಲೇ ಇರ್ತಿ ಅಲ್ಲಾ-ಐದು ರೂಪಾಯಿಯ ಕೆಲಸ ಏನೂಂತ ಹೇಳ್ತಿನಿ” ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಾಲು ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಕಿರಿಗೆರಿಯ ಕಣ್ಣು ಕುಂಟುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ನಟ್ಟಿದ್ದವು; ಹಾಳೆಯಿಂದ ಹಾಳೆಗೆ, ಮೇಲಾಳಿಯಿಂದ ಕಿಪ್ಪಾಳಿಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತ, ನನಗೆ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗತ್ತಿನಿಂದ ಕಾಲಿಕ್ಕುತ್ತ ಹೋದೆ. ಕಬ್ಬು ನಾನು ತಿಳಿದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರ ಬೆಳೆದಿತ್ತು; ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ನೆರಕೆ ಹಚ್ಚನೆಯ ಕಬ್ಬನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವವರೆಗೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸಂಕ್ರಮಣ ಗದ್ದೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು; ಆ ಗದ್ದೆಗಳ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಮಣ ಗದ್ದೆ, ಯಾವುದೆಂದು ಬಗೆಹರಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆರಕೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿಯೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಹತ್ತಾರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ-

ಒಂದನ್ನೊಂದು ಆಧರಿಸಿ ನೆರಕೆಗಳು ದೂರ ದೂರ ಸಾಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಹುಲ್ಲು ಕೊಯ್ದು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ವಾಲಿತ್ತು; ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿಕ್ಕರೂ ಬುಕ್ಕಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೂ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಯ ತಂಪು, ಹಚ್ಚನೆಯ ಬೆಳೆ, ನೆರಳು, ಜುಳುಜುಳು ನೀರು, ಮೊಣಕಾಲೆತ್ತರದ ಹುಲ್ಲು ತೀರಾ ಆಕರ್ಷಕವೆನ್ನಿಸಿತು. ನೆರಕೆಯೊಂದರ ದಬ್ಬೆ ಹಿಡಿದು ಹತ್ತಿದೆ. ಉದ್ದನೆಯ ಗರಿಗಳು ಸುಳುಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು; ಮೈಗೆ ತಾಗಿದರೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ತುರುಚಿ, ನೋಡಲು ತುಂಬ ಮೋಹಕ, ಕಾಲಿನ ತುಂಬ ಹುಲ್ಲು ಕೊಂಚ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ ನೀರು, ಕೆಸರು ತುಂಬಿದ ಗುದ್ದು, ಆದರೆ ಪಟ್ಟಿ ಪಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿದ ನೆಲದಲ್ಲಿ, ಸುತ್ತ ನೀರಿನಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಸೋಗೆಯುಟ್ಟು ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಬಿಸಿಲು, ಬೆಳಕನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿ ನಿಂತ ಕಬ್ಬು. ಹೊರಗಿನ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬೆಳಕು, ಶೆಖೆ. ಈ ಕಬ್ಬಿನಗದ್ದೆ ಅರ್ಧಂಬರ್ಧ ಕತ್ತಲು, ತಂಪು, ಹುಲ್ಲುಮಟ್ಟು, ಕೆಸರಿನ ವಾಸನೆ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೀರಬೇಕೆನಿಸುವ ವಾಸನೆ. ಹಳದಿಯ ಪುಟ್ಟ ಹೂ ಕಿತ್ತು ಮೂಸಿದೆ-ಕಟುವಾಗಿ ಮೆಣಸು, ಬೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿದಂಥ ವಾಸನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು “ಸಂಕ್ರಮ್ಣಾ” ಎಂದು ಕೂಗಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದು -ಇಲ್ಲದಂಥ ಅನುಭವ-ಸರಿಯೆನ್ನಿಸಿತು. ಕಬ್ಬು, ಹುಲ್ಲು, ನೀರು, ಹಸಿರು-ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು. ಯಾರೋ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಆಲಿಸಿದೆ, ಧ್ವನಿಗಳು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದವು. ನಾನು ಬದುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಸಿಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯವರ ನಿಂಗವ್ವ ಮತ್ತು ತಗಡಿನ ಮನೆಯ ಪಾರವ್ವ ಹುಲ್ಲು ಹೊತ್ತು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ನಿಂಗವ್ವ, “ಎಣಾಕಂದು ದೂರ ಬಂದೀದೀಯಲ್ಲೋ ತಮ್ಮ.... ಪ್ಯಾಟ ಮಂದಿ, ನಿಂಗೇ ಈ ಗದ್ದಾಗೆ ಹೆದರಕ್ಕಾಗಲ್ಲವಾ?” ಅಂದಳು. ಹುಲ್ಲು ಹೊತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. “ನಂಗ್ಯಾಕವ್ವ ಭಯ, ಗಂಡ್ಲಲ್ಲವಾ? ಭಾಳಾಕಂದು ಹುಲ್ಲು ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟಿ-ಎಷ್ಟು ಎಮ್ಮೆ ಅದಾವೆ ನಿಂಗವ್ವ? ಕರಾವ್ವ ಚೆಂದಾಗ್ಯೆತಾ?” ಅಂದೆ.

ಹುಲ್ಲು ಹೊರೆ ಹೊತ್ತ ನಿಂಗವ್ವ ಆ ಭಾರದಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತಾಡುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾರವ್ವ ಕೊಂಚ ಚಿಕ್ಕವಳು, ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು, “ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಮ್ಣನ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆ ಯೆತ್ತಲಾಗ್ಯೆತೆ ನಿಂಗವ್ವ? ಕಬ್ಬು ಕಟ್ಟಾ ಇದಾನಂತೆ-ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಕೊಂಚ ಹೇಳಿಯಾ?”

ನಿಂಗವ್ವ ಹುಲ್ಲಿನ ಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದ ಕುಡುಗೋಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಾರಿ ತೋರುತ್ತಾ “ಅಗೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಂಚಿಕೆ ಕಾಣಾಕಿಲ್ಲಾ, ಅಲ್ಲಿಂದ ನಾನು ಮಾರು ಅತ್ತಲಾಕೆ. ಸಂಕ್ರಮ್ಣ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವಾ- ನಾವು ಅಲ್ಲಿಂದಾನೇ ಬಂದ್ವು....ಸಂಜೀನಾಗ ಮನೇ ಕಡೆ ಬಾ ತಮ್ಮ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿಂಗವ್ವ ಪಾರವ್ವನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಹಾಗಾದರೆ ಸಂಕ್ರಮ್ಣ ಇಲ್ಲ ಗಾಂಜಾ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕೂತನೋ ಏನೋ ಅಂದುಕೊಂಡು ನಾನು ಗುಣಿಯಿಂದ ಕಲ್ಲು ಮುರಿದುಕೊಂಡೆ; ಮುರಿದ ‘ಟಕ್’ ಎಂಬ ಸವಳ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ತುಂಬಿತು. ಕೋರೆಹಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಸಿಗಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಮಂಚಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆ ನಡೆದೆ. ನೀರು ಹಾಳೆಯಿಂದ ಹಾಳೆಗೆ, ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಜುಳು ಗುಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಂಚಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸುತ್ತಾ ನೋಡಿದೆ, ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ನಾಲ್ಕು ಗೂಟ ನೆಟ್ಟು ಅವುಗಳ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಮಾನು ಹಾಕಿ, ಸೋಗೆ ಹೊಚ್ಚಿ, ಮಾಡಿದ ಪುಟ್ಟ ಮಂಚಿಕೆ; ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಕಬ್ಬನ್ನು ಮೊದಲು ಮಂಚಿಗೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಎಸೆದು, ಗೂಟದ ಕವೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತ ಹತ್ತಿ ಒಳಗೆ ಹೋದೆ. ಕಬ್ಬು ತಿನ್ನುತ್ತ ಸಿವ್ವೆಯನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ, ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ, ಅಗೋ ಅಲ್ಲಿದೆಯಲ್ಲ ಉದ್ದನೆಯ ಕಬ್ಬಿನ ಗರಿಗೆ, ಅದರಿಂದ ಆಚೆ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿ ಕೂತು ಕೂಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಗೆ-ಅಂತ ಎಸೆಯುತ್ತ ತಮಾಷೆಪಟ್ಟೆ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ, ಅರೆಗತ್ತಲ, ಹಸಿರು ತುಂಬಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಸೋಗೆಯ ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ. .... ಕನಸು.

ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ದುರುಗ ಬಂದ, ಹೆಣದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜನ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ ಝಗುಝಗಿಸುವ ಊರು, ಕಿವಿ ಕೊರೆವ ಸದ್ದು, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಸತ್ತರೆ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ನಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆಲ್ಲ ಈ ಜನ ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಪಡುತ್ತಾ ನಾನು ನಿಂತೆ. ಒಂದೊಂದೇ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋದೆ; ಎಲ್ಲ ನಾನು ಬಲ್ಲ ಮುಖಗಳು. ಅವರಿಗೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭಾವಪ್ರದರ್ಶನ ಇರಬೇಕೆಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಣ ಕೊಡುವ ಆಶೆಯಾಯಿತು. ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಎದುರು ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಗಂಟಲು

ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂಗಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದುರುಗನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡರು; ಅವರೂ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದುಃಖ ಅತಿಯಾದಾಗ ಈ ನಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿರಬಹುದೆಂದು ದಿಗ್ಧವೆಗೊಂಡು ನಿಂತೆ. ಮೆರವಣಿಗೆ ಬಂತು; ನನ್ನತ್ತ ಬಂತು, ದುರುಗ ಓಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ, ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳಗಳು ಬಾಡುವ ಬದಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಳೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ದುರುಗ ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಕೂತಲ್ಲೇ, ತಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗದ ನಗೆ. ಅವನ ಮುಖ ತುಂಬಿತ್ತು. ಮೆರವಣಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ, ಕ್ರಮೇಣ ಬಂತು. ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ನಾನು ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಬ್ಯಾಂಡ್ - ಸೆಟ್ ಆರ್ಭಟಿಸಿತು. ಓಲೆ ಮತ್ತು ದುರುಗ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಂದವು. ನುಗ್ಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದವು. ಯಾರೋ ಎತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ಓಲೆಗೆ ಹಾಕಿದರು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳು ದುರುಗನ ಕೊರಳ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು; ಕತ್ತು ತಣ್ಣಗಿತ್ತು. ದುರುಗ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಭಯದಿಂದ ಚೀರಿದೆ.

ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟೆ. ಯಾರೋ ಚೀರಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಹೆಣ್ಣು ಧ್ವನಿ, ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮಂಚಿಗೆಯ ಹಿಂದೆ, ಮುಂದೆ ಕಬ್ಬಿನ ಗರಿ, ಹಣ್ಣಾದ ಹಳದಿಯಾದ ಬಿಸಿಲು. ಹೆಣ್ಣು ಚೀರಿತು, ಗಂಡಿನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿತು, ಮಂಚಿಗೆಯಿಂದ ಹಾರಿ ಬರುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆ; ಗದ್ದೆಯ ಕಿಪ್ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ದಟ್ಟ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ, ಹುಲ್ಲಿನ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡಿನ ಬಟ್ಟೆ ಮೊದಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಗಂಡಿನ ಮುಖ ಆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೆಂಪು ಸೀರೆ, ಮತ್ತು ಬತ್ತಲೆ ತೊಡೆ ಕಣ್ಣನ್ನು ಎಳೆದವು. ಗಂಡಿನ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಕೊತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ತಲೆ ನನ್ನತ್ತ ನಿಮಿರಿತು. ಕೂಡಲೇ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದವಳು ಸಾವಂತ್ರಿ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಇನ್ನೇನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು- ಸಾವಂತ್ರಿ ಆ ಗಂಡನನ್ನು ನೂಕಿದಳು -ಚೀರಿದಳು-ಆತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೋಡದೆ ನೆಗೆದು ಕಬ್ಬಿನ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ಸಾವಂತ್ರಿ ಎದ್ದಳು; ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಸೀರೆಯಿರಲಿಲ್ಲ, ಕುಪ್ಪಸ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗದಿರಲೆಂದು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮಂಚಿಕೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟ ಪಟ್ಟೆ; ಆದರೆ ಕಾಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದವು. ಕಣ್ಣು ಅವಳ ಮೈ ಮೇಲೆ ನಟ್ಟಿದ್ದವು; ನಯವಾಗಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ಜೀವತುಂಬಿ ಏರಿಳಿದಿದ್ದ ಶರೀರ. ಹಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸೀರೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ತೊಡೆ, ಎದೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ನಾನು ಹುಚ್ಚನಂತೆ, ವೈದ್ಯನಂತೆ ನೋಡಿದೆ.... ಅವಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು. ಮೊಲೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಜಾರುತ್ತಿದ್ದ ಸೀರೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರಾಗ ತೆಗೆದಳು. ತುಂಬಿ ಉಚಾಯಿಸಿದ ಮೊಲೆಗಳು, ಅವುಗಳಿಂದ ಸಾಫಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಮೊನಚಾದ, ನಸುಗೆಂಪಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಸುವ ತೊಟ್ಟುಗಳು, ಸೀರೆಯ ಮೂಲಕ ಕೆಳ ಕಾಣುವ ಆರೋಗ್ಯದ ನಡು, ಹೊಕ್ಕಳು, ಮೊಲೆಗಳ ನಡುವಿನಿಂದ ನವಿರಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೊಕ್ಕುಳದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಸಾಗಿದ ಕೂದಲು, “ಏಳವ್ವ ಸಾವಂತ್ರಿ, ಏನಾಯ್ತು? ಏಳು, ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕೋ ಏಳು” ಅಂತ ನನಗೇ ಅರ್ಥವಾಗದ ಒಣಕಲು ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವಳು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅಳು ಸಾಗಿಸಿದ್ದಳು. ಅದೇನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಇದೊಂದು ಧರ್ಮಸಂಕಟದ ಪ್ರಸಂಗವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಬಣ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು “ಅತ್ತೆ ಉಪಯೋಗಿಲ್ಲವ್ವ - ಅನ್ಯಾಯ ಆಗಿದ್ದೆ ದೇವರು ನೋಡೋಳ್ತಾನೆ - ಆ ಪಾಪಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಗುತ್ತೆ” ಅಂದೆ. ಅನ್ನುತ್ತಾ ಹತ್ತಿರ ಬಂದೆ. ಅವಳು ಸೀರೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಎದ್ದಳು. ಅಳುತ್ತ “ಮಾದೇವಣ್ಣ ನ ಮಗ - ಜುಲೈ ಮಾಡಿ ಎಳೆದುಬುಟ್ಟು! ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಹುಳ ಮುಟ್ಟಾ!” ಅಂತ ಬಿಕ್ಕಿ ಸೀರೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದಳು.

“ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ” ಅಂತ ಅವಳ ಮಾತು ವಿರೋಧಿಸಿದೆ. “ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವನು ಮಾದೇವಣ್ಣನ ಮಗನ ಧರ ಕಾಣ್ಬಿಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲದವರ ತಲೆಗೆ ತರಬೇಡ” ಅಂದೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾ “ನಾನ್ಯಾಕಣ್ಣ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ. ಹುಲ್ಲು ಕೊಯ್ತಾ ಇದ್ದೆ ಹಿಂದಿಂದ ಬಂದು ಎಳೆದು ಬಿಟ್ಟ. ಕೈಯಿನ ಕುಡಗೋಲು ಬೇಲಿತಾಕೆ ಮುಂಚೇನೇ ಕಡೆವಿಬಿಟ್ಟೆ” ಅಂತ ಅತ್ತಳು. ಹುಲ್ಲಿನ ಹೊರೆ ಬರುವಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದು: ಕುಡುಗೋಲೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಸಾವಂತ್ರಿ ಕೆದರಿದ ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಳು; ಕುಪ್ಪಸ ಮಾತ್ರ ಎದೆಯ ಚಿಗರಿಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ ಬಿರಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. “ನೋಡು, ಸಾವಂತ್ರಿ, ನಾನಿದೇನೆ, ಹೆದರಬೇಡ, ಬಾ ಇಲ್ಲಿ, ಕುಪ್ಪಸದ ಗುಂಡಿ ಹಾಕ್ತೇನೆ” ಅಂದೆ. ಅವಳು ನಿಂತೇ ಇದ್ದಳು, ಹಿರಿಯನಂತೆ ಅವಳ ಬೆನ್ನಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಗುಂಡಿ ಹಾಕುತ್ತ, ಇದರಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಸಾವಂತ್ರಿ, ಊರೇ ಹಾಳಾಗಬಹುದು. ನೀನಿದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಪಿಟ್ಟೆನ್ನಬಾರದು, ಸಾವಂತ್ರಿ. ಮಾದೇವಣ್ಣನ ಮಗ ಹೀಲ್ಯಾಡಿದ ಅಂದ್ರೆ ದೊಡ್ಡ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಜಗಳ ಆಗುತ್ತೆ, ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹದಗೆಡುತ್ತೆ” ಅಂತ ಏನನ್ನೋ ಬಡಬಡಿಸಿದೆ. ಕೈ ಮಾತ್ರ ಗುಂಡಿ ಹಾಕಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದವು. ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪ ಬಂದಿತ್ತು; ನನ್ನೂರ ಮುಗ್ಧೆ, ಹರೆಯ ತುಂಬಿ ಕಣ್ಣು ಮಬ್ಬಾದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸಿನ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ನರಳಿದ ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಯ, ಆನಂದ, ಹಿಂಸೆ ಪಡೆದ

ಮುಗ್ಧೆ, ತತ್ತರಿಸಿಹೋಗಿ. ದಿಕ್ಕು ಕಾಣದ ಮುಗ್ಧೆ...ಗುಂಡಿ ಹಾಕಲು ಹಿಂಜರಿದ ನನ್ನ ಕೈ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬೆನ್ನನ್ನು ನೇವರಿಸಿದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನನ್ನ ಸೊಗಸಾದ ಮಾತುಗಳೊಡನೆ, ನನ್ನ ಹಸ್ತ ಅವಳ ಎದೆಯತ್ತ ಜಾರಿದವು, ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಸವರುತ್ತ ನಿಗುರಿದ ತೊಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮೆತ್ತಗೆ ಚೆವುಟಿದವು; ಅವಳು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಳು, ಸೆರಗು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ನೆದರಿರಲಿಲ್ಲ. “ನೀನು ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆ ಹುಡುಗಿ ಸಾವಂತ್ರಿ. ಅಳಬಾರದು. ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರ್ತಿಯಲ್ಲವಾ. ತುಂಬ ಮಜ ಇರುತ್ತೆ ಗೊತ್ತಾ-ತುಂಬ ಜೋಕಾಗಿರುತ್ತೆ” ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜಾಕೆಟ್ಟು ಪೂರ್ತಿ ಮೊಲೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಜಾರಿತ್ತು. “ವಿಸ್ವಣ್ಣ, ವಿಸ್ವಣ್ಣ” ಅಂತ ಬಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಳು. “ನೀನು ನನ್ನ ತಂಗಿ ಥರ ಸಾವಂತ್ರಿ, ನನ್ನ ಊರು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ನಿನ್ನದೇ ನೆನಪು ಗೊತ್ತಾ. ಅಳಬೇಡ, ಚಿನ್ನ.” ಅವಳು ಅರ್ಧ ಮಲಗಿ, ಅರ್ಧ ನನಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತೊಡೆಗೆ ತೊಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಒಯ್ಯೆ; ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಮೈ ನಡುಗಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವಳ ಧೋರಣೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅನುಮಾನವಿತ್ತು; ಈಗ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟಿ, ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು, ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ತುಟಿಯಿಂದ ನೇವರಿಸಿದೆ; ಮೊಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಮುಖ ಇಟ್ಟು ಕ್ರಮೇಣ ಹೊಕ್ಕುಳು, ಮೃದುವಾದ ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆ, ತೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆನ್ನೆ ಸವರಿದೆ..ದೇಹದುದ್ದಕ್ಕೂ ಮಲಗಿದೆ. ಕುಕ್ಕುರುಗಾಲಲ್ಲಿ ಕೂತೆ.

ಕತ್ತಲು ಅಡಿ ಇಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಳೆಗಳ ಆಚೆಯಿಂದ, “ವಿಶ್ವ, ವಿಶ್ವ,” ಎಂಬ ಕಾಗು ಬಂತು. ಸಾವಂತ್ರಿ ನನ್ನನ್ನು ಒತ್ತರಿಸಿ, “ರುದ್ರಪ್ಪಾರು” ಅಂತ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಬರುವಿನ ಗುಂಟ ಓಡಿದಳು; ನಾನು ಬಟ್ಟೆ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತೆ. ರುದ್ರ ಬಂದ, ಎತ್ತರವಾದ, ಖಾಕಿಬಟ್ಟೆಯ, ಮೀಸೆ, ಬಂದೂಕು ಧರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ನನಗೆ ನಡುಕ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ, “ಬಾರಯ್ಯ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಸಾಕಾಯ್ತು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಸವೀತಾ ಕತ್ತಲಾದ್ರೂ ಬಿದ್ದಿರೋದಾ?” ಅಂದು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿದ, ನಾನು ಕೆಮ್ಮಿ, ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅವನ ಮುಖದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಓದಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ “ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗೋಲ್ಲ. ರುದ್ರ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರಸುಖ ಇದೆ ನೋಡು ಅಂದೆ.

”ಅರೆ, ಇಲ್ಲ ಅಂದೆನೇನೋ ಮಾರಾಯ! ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ, ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಅವಳು ಹೋಗಿ ಅವಳಪ್ಪನ ಹತ್ರ ಹೇಳದಿದ್ದೆ ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯ!”

ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಜೋಲಿತಪ್ಪಿ ಬರುವಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಾರಿದೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ಹಾಗಾದರೆ. “ಭೇ” ಅಂದು ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ತಳಮಳ ತಿಳಿಯದಿರಲಿ ಅಂತ ಕೆಮ್ಮಿ ಬದು ಏರಿದೆ. ಅವನು “ಹಹ್ಹಾ! ಯಾಕೋ ವಿಶ್ವ ಕಟ್ಟಿರಿಸ್ಸಾಡ್ಡಿ? ಹುಚ್ಚ ಸೂಳೇ ಮಗನೆ, ಧೈರ್ಯ ತಕೊ. ಯಾರೂ ಮಾಡದೇ ಇರೋದನ್ನು ನೀನೇನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೂ ಅಂದ್ರೆ, ಬಯಲಾಟದ ಶಾಂತಿ ಬರ್ತಾಳೆ -ಅವಳನ್ನು ನೋಡಾಕೆ ತಿಳೀತಾ. ಅವಳಪ್ಪ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಾಕೆ ಶಾಂತಿ ಬರ್ತಾಳೆ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದಾನೆ, ಯಾತಕ್ಕೆ ಬರ್ತಾಳೆ ಗೊತ್ತಾ? ಆಮೇಲೆ ಹೇಳೇನೆ. ಈಗ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರ ಮಾತಾಡೋದಿದೆ. ತಿಳೀತಾ, ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರ...”

ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಗಿದ್ದವು. ರುದ್ರನ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರಗಳು ನನಗೆ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕೆನಿಸಿತು, ರುದ್ರ ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿ ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಚುರೊಂದು ನೀರಿಗೆ ಎಸೆದ. ಕಾವಳ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಬ್ಬುತ್ತಿತ್ತು; ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ತೇಲುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳು ಕಬ್ಬು ಮತ್ತು ಕಳೆಯ ನಡುವೆ, ಮಲೆತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಜೊಂಯ್ಯನೆ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಕಪ್ಪೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರಿಗೆ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬ್ಯಾಟರಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ರುದ್ರ “ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡ ಬೇಡಯ್ಯ. ಜಿಗಣೆ ಇರ್ತವೆ,” ಅಂದು ಸಿಗರೇಟ್ ಎಳೆದು ಕತ್ತಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಸಿದ. “ನೋಡು ವಿಶ್ವ, ಒಂದು ಕೆಲಸ ಆಗಿದೆ, ಹೀಗಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ನಾನು ಅಂದ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನಪ್ಪ ಮಾದೇವಣ್ಣ ಇದಾನಲ್ಲ-ಆತ ಪೋಲಿಸರನ್ನ ಕರೆಸಿದಾನೆ. ಬೆಚ್ಚಬೇಡ, ವಿಶ್ವ, ಪೋಲಿಸರು ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ, ಸಿಟಿಯಿಂದ ಬರ್ತಾರೆ. ಇವತ್ತು ಬಚಾವಾಗೋದು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ, ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು.” ಅವನ ಪೀಠಿಕೆ ಕೇಳಿ ದಿಗಿಲಾಯಿತು.

“ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳೋ ರುದ್ರ, ಯಾತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದಾರೆ ಪೋಲೀಸರು?”

“ದುರುಗನ ಕೊಲೆ ಆಗಿದೆ ಅಂತ ಫಿರ್ಯಾದಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ-ತಕ್ಷಣ ಹಾಜರ್ ನೋಡು ಪೋಲೀಸರು, ಈಗ ಏನ್ಯಾಡ್ತಾರೆ, ಹೇಳು”

“ನೀನೇ ಹೇಳು ಮಾರಾಯ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ.”

“ದುರುಗನ ಶವ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸ್ತಾರೆ. ನಿನಗೆ ಹೊಳೆ ಬೇಕಿತ್ತಯ್ಯ ಹೊಳೆಬೇಕಿತ್ತು ಈ ಹಾಳು ಶವಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕೋದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕ್ಷೇಮ. ಯಾಕೋ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ?”

“ನಾನೇನು ಮಾಡಿದೆ? ಏನು ಮಾಡಿಲ್ಲ? ದುರುಗನು ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೂ ನನಗೂ ಏನಯ್ಯ ಸಂಬಂಧ? ಅವನ್ನ ಹೂತರೆಷ್ಟು ಸುಟ್ಟರೆಷ್ಟು ಹಾಗೇ ಕೊಳೆಯೋದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರೆಷ್ಟು? ನೀನು ಮಾತಾಡೋದು ನೋಡಿದ್ರೆ ನಾನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರ ಅನ್ನೋ ಥರಾ ತಿಳಿಯೋದಿರೋ ಹಾಗಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಹೇಳು-ನಾನೇನಾದ್ರೂ ಮಾಡಿದ್ದೇನಯ್ಯ?”

“ಎಲ್ಲ ಗೊಂದಲ ಮಾಡಿದ್ದೀ ಅಷ್ಟೆ, ದೇವರು ಏನೂಂತ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ದೇವರನ್ನ ಕೇಳಿ ದೆವ್ವ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳಿಯೋದೆ. ನಿನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ನೆನಪಿನೆಲ್ಲ ನಂಬಿ ದೇವರು ಹೊರಡಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನೂರ ಅಂಜನೇಯ, ನಿನ್ನೂರ ಜನ ನಿನ್ನೂರ ದೇವರ ಸಂಭ್ರಮ ನೋಡೋಕೆ ಎಷ್ಟು ಚೆಂದವಿರುತ್ತೆ - ಅಂದ್ಯೋದು ದೇವರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದೆ. Exotic! Exotic! ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯೆ ನಿನಗೆ ಕಲಿಸಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳೋದನ್ನ ಅಷ್ಟೆ. ದುರುಗ ದೇವರ ಮಾತು ನಂಬಿದ, ಗದ್ದಿಗೆ ಹೋದ, ಸತ್ತ. ಸತ್ತದ್ದು ದೆವ್ವದಿಂದ ಅಲ್ಲ ಅಂತಾನೆ ಆತ.” “ಆತ-ಯಾರು?”

“ಮಹಾದೇವಣ್ಣ, ದೇವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಆತನಿಗೆ. ದೇವರು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ದೆವ್ವ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಅವನ ವಿಶ್ವಾಸ, ತಿಳೀತ. ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರೋದು ಒಂದೇ-ದುರುಗನ ಕೊಲೆಯಾಗಿರಬೇಕು ಅನ್ನೋದು”

“ಸರಿ” ಎಂದು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕವಾಗಿ, ಆದಷ್ಟೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ “ಸರಿಯಪ್ಪ, ಕೊಲೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಲ್ಲ. ದುರುಗನ ಶವ ತೆಗೆದು ನೋಡೊಳ್ಳಲಿ, ಬಿಡು.”

“ಅದೇ ಮರಿ ಪಾಯಿಂಟು! ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೂಂತ ಬಂದದ್ದು ಅದನ್ನೇ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ದುರುಗನ ಕೊಲೆಯಾಗಿದೆ ಅಂತ ಅವರಿಗೆ ಖಚಿತವಾಯ್ತು ಅನ್ನು, ಆಗ?”

ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಯ ಅಂಚಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ನನ್ನಿಂದ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಇನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು, ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ತಳಕ್ಕೆ, ತಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು ತಪ್ಪಾಗದೆ. ರುದ್ರ ಕೋವಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತು ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದ. ಸುತ್ತಣ ಗದ್ದೆಗಳು, ಅವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದ ರುದ್ರ, ದೂರದ ಕಂಕನರಿಗಳ ಕೂಗು ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ರೂರವಾಗಿ, ಗೂಢವಾಗಿ ಕಂಡವು.

“ಕೊಲೆ ಅಂತ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು ಅನ್ನು” ಅಂತ ಆತ ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿಯತೊಡಗಿದ, “ಮೊದಲು ಅನುಮಾನ ಬರೋದು ನಿನ್ನ ಮೇಲೇ,”

“ಹಾಗಾದ್ರೆ ನೀನು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳು” ಅಂತ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಕೂಗಿದೆ, “ನಾನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದೀನೇನು?”

“ಹೆದರಬೇಡ ಮರಿ, ಹೆದರಬೇಡ. ನಾನಿರೋ ತನಕ ನಿನಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನನ್ನ ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿದ. ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತೆ. ಅವನು ಬ್ಯಾಟರಿ ಬಿಡುತ್ತಾ “ಬಾ” ಅಂತ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ. ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದವು ಭಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮಂಜುಮಾಡಿತ್ತು.

“ಧೈರ್ಯ ಮುಖ್ಯ, ವಿಶ್ವ. ಧೈರ್ಯವಾಗಿ, ಯಾವ ಮೋಹವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಅದೇ ಥರಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೆದರಬೇಡಯ್ಯ. ನೀನು ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತ. ಈಗ ನಿನಗೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯ ತಿಳೀತಾ ಇವೆ. ಪೆರೇಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಗೀತೆ

ಕೇಳಿದಹಾಗಲ್ಲ ಬದುಕು. ನನ್ನ ಹಾಗೆ ನಾಸ್ತಿಕನಾಗು ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತನಾಗು. ಗೊಂದಲದಿಂದ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಗುತ್ತೆ. ಈ ಊರಿಗೆ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಇರುವುದು ಅದನ್ನೇ ಕತ್ತಲು ತೊಲಗಿ ಹಗಲು ಝಗ ಝಗಿಸಿಬೇಕು, ವಿಶ್ವ, ಈ ಊರಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗುಲ ನೆಲವೂ ಹಚ್ಚಗೆ ನಗಬೇಕು, ಅರ್ಥವಾಗಿದಿಯೇನು. ಭಯ ಬಿಟ್ಟು ಯೋಚನೆ ಮಾಡು. ಮೊದಮೊದಲು ಜನ ನನ್ನ ಪ್ಲಾನ್ ಕಂಡು ನಗ್ತಾರೆ ಹೆದರ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಖಂಡಿತ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ತಾರೆ. ಮೊದಲ ದಿನ ಈ ಊರಿಗೆ ಲಾರಿ ಬಂದಾಗ ನೀನು ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು, ದೇವರ ಥರ ಇತ್ತು ಅದು ಅವರಿಗೆ. ಅವರ ಭಕ್ತಿ ಅಪಾರವಯ್ಯ, ಅದನ್ನ ಬಳಸಿಕೊಬೇಕು.”

ನೇರವಾಗಿ ಅವನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದವು. ಊರು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ಹಲಗೆಯ ಜಡ್ ಜಡ್ಡಿ-ನಕನಕ ಸದ್ದು ಕಿವಿಗೆ ತಾಕಹತ್ತಿತು. ಕತ್ತಲನ್ನು ತೂರಿ ತಂಗಾಳಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಹಲಗೆಯ ಸದ್ದು. ಅದು ನನ್ನ ಎಳೆಯ ದಿನಗಳ ಸದ್ದು ಲಯ ಮಾತ್ರ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಜನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಣವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕೆನ್ನುವ, ದೇವರ ಮೇಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ವಿಲಕ್ಷಣ ಅಶ್ರದ್ಧೆಯ ಆ ಗದ್ದಲ ನನ್ನ ಗಂಟಲ ಕಟ್ಟ ಹತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಅಪ್ಪ ತೀರಿಕೊಂಡು ಅಣ್ಣ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಊರನ್ನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನೋಡಲು ಅದು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನೆಲದ ಹಂಗು ತೊರೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ನನ್ನ ವಂಶದ ಕೊನೆಯ ಜೀವನಾದ ನಾನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ, ಊರಿಗೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸೊಗಸಾದ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಅಣ್ಣ ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರಲಾರ-ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಪ್ನ, ಬುದ್ಧಿ ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ತಲೆ ಹಾಕದೆ ಮೋಹ ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸದೆ, ಆದರ್ಶ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಂಜುಗೊಳಿಸದೆ ಎಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿತ್ತು ಅವನಿಗೆ.

“ಹಲಗೆ ಬಡಿದು ಊರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ತಿದಾರೆ ನೋಡು, ವಿಶ್ವ. ಹೆದರಬೇಡ, ನಿನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ವಿಷಯಗಳು ಕಾದಿವೆ.”

“ಅದಿರಲಿ, ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ನೀನೇನು ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಚಾರವಂತ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಹೇಳು, ರುದ್ರ. ನೀನೇ ಯಾಕೆ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಬಾರದಿತ್ತು? ಅದು ದೆವ್ವ ಇರಲಾರದು, ಕೊಲೆ ಇರಬೇಕು ಅಂತ ನಿನಗೆ ಅನುಮಾನ ಬರಲಿಲ್ಲವಾ?”

ರುದ್ರ ಗಹಗಹಿಸಿದ, “ಸಾಯೋದಕ್ಕೆ ಕೊಲೆ ಅಥವಾ ದೆವ್ವವೇ ಬೇಕು ಅಂತ ಯಾರಯ್ಯ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು? ಹಾಗೇ ಸಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾ?”

“ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ಹಣ ತೆಗೀಲಿ”

“ಕೊಲೆಯೂ ಯಾಕಿರಬಾರದು?”

ರುದ್ರನ ಮನೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗಿತ್ತು, ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಣ ಮಣ್ಣಿನ ದಿಣ್ಣೆ ಕತ್ತಲೊಂದಿಗೆ ಸೆಣಸಿ ಬಣ್ಣ ತೋರಿತ್ತು. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ದೀಪ ಸುತ್ತಣ ಕತ್ತಲ, ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಯಿ ಗೇಟಿನವರೆಗೆ ಬೊಗಳುತ್ತ ಬಂದು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬಾಲ ಗುಂಡಾಡಿಸಿತು. ರುದ್ರ ಕರಿಯನನ್ನು ಕೂಗಿ ಟ್ಯಾಕ್ಟರು, ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ಟು ಮುಂತಾದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡ. ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಂದು ರುದ್ರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿತು. ಅರೆ ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಗುರುತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾತಾಡಿದೊಡನೆ ಸಂಕ್ರಣ್ಣ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು.

“ಪಂಚಾತಿಯೋರೆ ಊರಗೆಲ್ಲ ಸಾರಿಸಿದಾರೆ, ರುದ್ರಪ್ಪ. ನೀನೂ ಬರಬೇಕು, ಏನಾಗೇತಿ ಗೊತ್ತೇನಪ್ಪ, ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ಯಾಗೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗೀನ ಹಿಡಕೊಂಡು ಹಾದರ ಮಾಡಿದಾನೆ.”

“ಯಾರು ಸಂಕ್ರಪ್ಪ? ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಬಡಬಡಿಸ್ತಿದೀಯೆ? ಏನಾಯ್ತು?”

“ಏನಪ್ಪ ಹೇಳಿ? ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಮಾನ ಹೋಳಿಯಾಗೆ ಹ್ಯಾಮ ಮಾಡಿದಂಗಾತಪ್ಪೋ” ಎಂದು ಸಂಕ್ರಪ್ಪ ಅಳಹತ್ತಿದ. ಅಳುತ್ತಲೇ “ಅಳ್ತಾ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ ಕಣೋ, ರುದ್ರಪ್ಪ. ಮಾದೇವಣ್ಣನ ಹುಡುಗ ಸೇಖ್ರ ಕಣೋ ನನ್ನಪ್ಪ.”

ರುದ್ರ ಸ್ಟೇಟರ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಲೆಗೆ ಮಘ್ಲರ್ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕೂಗಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ: “ನನ್ನ ಮಗಳ್ಳ ಯಾರಪ್ಪ ಇನ್ನ ಮದುವ್ಯಾಗ್ತಾರೆ? ನನಗೆ ದಿಕ್ಕಾರು ಇನ್ನ? ನೀನು ತಂಗೀ ಥರಾ ಕಾಣ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ – ನೀನು ಗಾಡಿಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಆಕೀನ ಕರಕೊಂಡು ಹ್ಯಾದ್ರೂ ನಾನು ತುಟಿ ಪಿಟಕೆಂದನೇನು ಮಾರಾಯ? ಹಿಂಗಾದ್ರೆ ಹ್ಯಾಂಗೆ? ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳು ಗದ್ದೆಗೆ ಹ್ಯಾಗೋದೇ ಬ್ಯಾಡ್ಡೆ?”

ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಗಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ; ಮಂಡಿಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ; ಕಪ್ಪಿಗೆ ದೆವ್ವದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ, ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನ ಗಮನ ನನ್ನ ಕಡೆ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಅಂಗಿ ಬದಲಿಸಿ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಟೆ, ರುದ್ರ ಅಂದ: “ನೀನು ಎರಡು ಪಾರ್ತಿಗೂ ಬೇಕಾದೋನು, ವಿಶ್ವ, ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸು, ನಿನ್ನ ಧ್ವನಿ ಈ ಪಂಚಾಯಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತೆ, ನೆನಪಿರಲಿ.”

“ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಆಗಿದೆ ರುದ್ರ. ನನಗೆ ಯಾರ ಸಾವಾಸವೂ ಬ್ಯಾಡ್ಡೆ.”

“ಸರಿ, ಒಟ್ಟಿಗೇ ಎರಡು ಕೇಸುಗಳು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ದುರುಗನ ಹೆಣ ಗುದ್ದಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತೆ – ಮರೆತೀಯೆ.”

“ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಲೀಸು ಕಣಯ್ಯೆ, ನನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಬೇಡ.”

“ಬೇಡ ಅಂದ ಕೂಡಲೆ ಬಿಡೋಲ್ಲ-ಯಾವುದೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡೋಲ್ಲ, ನೆಲ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಿಟ್ಟಿತು? ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಂಟಿದ ದೇಹ ಬಿಡೋಕೆ ಆಗೋಲ್ಲ. ಕಾನೂನೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪೋಲ್ಲ.”

[ಮುಂದೆ ಊರ ಮುಖಂಡರು ಸೇರಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಯಕ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಡೆಸಿದನೆಂಬ ಗುಮಾನಿಯ ಮೇಲೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತೆ. ಆದರೆ ರುದ್ರ ನಾಯಕನ ಪರವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕ ಮತ್ತೆ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ನೆಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.]

ಸಂಪುಟ- ೧೦

ಸವಾಲು

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು : ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಸವಾಲು

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ಈಗ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಆಚರಿಸಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದಂಥವು. ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುವ ಜನರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು; ಕನ್ನಡದ ಪುರಾತನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದು; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಲೇಖಕರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದು; ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಜನವನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದೇ ಆಗ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕೆಲಸ – ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ

ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಗ್ರಂಥ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನ, ಕೃತಿಗಳ ತಾರತಮ್ಯ ವಿವೇಚನೆ ಮುಂತಾದ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಪರವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇನ್ನೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿ ಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲೂ ತಿರಸ್ಕಾರವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಗಳ 'ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಬಹುಶಃ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಾಣರೂಪಿ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ, ತುಲನೆ, ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧಾರ ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಸೇವಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಸ್ವತಃ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಗಳೇ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ವಾಂಸರೇ ಆಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದಲೂ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರವಶರಿಗಲ್ಲದೆ, ಲಾಭದಾಯಕವಲ್ಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ, ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಮೇಯವೂ ಆಗ ಇರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಹೀಗೆ ಮುಕ್ತದ್ವಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಅಭಿರುಚಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೂ ಆಗ ಅಷ್ಟು ಹಾನಿ ಸಂಭವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಲತಃ ಪ್ರಚಾರೋದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಘಟನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ತೆರುವ ಎಲ್ಲರೂ ಅದರ ಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದೆಂಬ ನಿಬಂಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕೋದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಖ್ಯಾಬಲವೂ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದದ್ದು. ಮೊದಮೊದಲು ಈ ನಿಬಂಧನೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗಲೂ ಕೂಡ ಸಾಹಿತಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅದಮ್ಯವಾದ ಆಸೆ ಇದ್ದರೂ ತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ 'ಕಿರೀಟ ಹರಣ ನಿಪುಣ'ರಿಂದ ತಕ್ಕಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ಆಗಾಗ ಸಂಭವಿಸಿರಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿನ ತೊಂದರೆ ಶುರುವಾಗುವುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿ ಎಂಬ ತಲೆಪಟ್ಟಿ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ರೂಪಾಯಿಗಳ ರೂಪದ ಲಾಭವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಬಹುಮತದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ದೃಢಮೂಲವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೇಗೆ, ಎಷ್ಟು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ, ವಿಘಟಿತವಾಗುತ್ತ ಬಂದುವು ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆಯದೇ ಕೇವಲ ಬಹುಮತವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತವೆಂಬ ವಿಚಾರಹೀನ ಪಶುಬಲದ ಮುಂದೆ ಇಡೀ ದೇಶದ ಮನೋಬಲವೆಲ್ಲ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ನಿಜವಾದ ಕಲ್ಪನೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿವೇಕ, ಸಾರಾಸಾರ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಇಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಪಶುಬಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಹಬ್ಬುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಾರೂ ತಕ್ಕ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕು. ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಈ ಬಲದ ಮುಂದೆ ಸಾಹಿತಿಯೂ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಇಡೀ ದೇಶದ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವನದ ಅವನತಿಯ ಸಂಕೇತ. ಈ ಬಗೆಯ ಬಹುಮತದ ಶಾಖ ತಟ್ಟುತ್ತ ಬಂದು ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ನಿಸ್ಸತ್ಯವೂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವೂ ಆಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಬದಲಾದ ಈ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಹುಮತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಲ್ಲ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಉತ್ತಮವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹುಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಘಟನೆಯನ್ನೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಗತಾನುಗತಿಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಹೀನ ಭಾವೋತ್ತೇಜಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ಪೋಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಕರ್ತವ್ಯಚ್ಯುತಿ ಎನ್ನದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಈಗ ಒಟ್ಟಿ ನಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಗೊಂದಲವುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾವುದು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು ಯಾವುದು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ಯಾರು ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಯಾರು ಆಷಾಢಭೂತಿಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಜನಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟ ವಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಕ್ಕ ಪ್ರಚಾರ ಪದವಿ, ಜನ-ಧನಬಲದ ರಾಜಕೀಯ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಯಾವ ಛಲವಾದಿಯೇ ಆದರೂ, ತನಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದು ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡು ಅಂಥ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಗೌರವವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾರು ಎಂಥ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವವರು ಯಾರು? ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳುವವರು ಯಾರು? ಇದು ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಅಂಥ ಸಂಸ್ಥೆ ಆಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಆಗಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ಈಗಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಅದರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವವರಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರೂ, ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ಮೌಲ್ಯ ವಿವೇಕವುಳ್ಳವರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಇಂದಿನ ಘಟನೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ

ರಾಜಕೀಯದ ವಿಷವಾಯು ವಲಯದಲ್ಲಿ ಅವರೂ ನಿಸ್ಸಹಾಯರಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ವರ್ಷದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ
 ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರಂಥ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಗೌರವಿಸುವುದು ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ? ಅವರು ಆಯ್ಕೆ ಆಗದಿರಲು
 ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು ಸಾಹಿತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯ.
 ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ, ಈಗ
 ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂಥ “ರತ್ನನ ಪದಗಳ
 ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕರ್ತೃವಾದ ಶ್ರೀ ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುವ ಅರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲವೋ? ಅವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ
 ಅರ್ಹತೆ ಅದು ಎಂಥದು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಜರತ್ನಂರವರ
 ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ರಾಜರತ್ನಂರವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ತೋರಿದ ಅನಾದರವಲ್ಲ; ಸಾಹಿತ್ಯದ
 ಉತ್ತಮ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಿದ ಸವಾಲು. ಇಂಥ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯೊಡನೆ ಸಾಹಿತಿ ಯಾದವನು ಹೇಗೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು
 ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯರೂ ಯೋಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.
 ಈಗ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಡದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಪರಿಷತ್ತು ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತ
 ಬಂದಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಗೌರವ ಸಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ
 ನಿರ್ಣಯವಾದದ್ದು ಹೊಸ ರಾಜಕೀಯದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಸಂಘಟಿತವಾಗುವ ಮೊದಲೇ. ಹಾಗಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು
 ತೊಡೆದುಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಯ್ಕೆಗೊಂಡರು. ಆದರೆ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುವವರು ಸ್ವತಃ
 ತನ್ನಿಂದ ತಾವೇ, ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಅರ್ಹರೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಎತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ
 ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ಯಾವ ಸೂತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದೇ ಸೂತ್ರವನ್ನೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
 ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಂಥ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ
 ನಿಜ. ಆದರೆ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾವ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ, ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು
 ಬರಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅಂಥ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಯೂ ತಪ್ಪು ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಅಂಥ ತಪ್ಪನ್ನು
 ಕ್ರಮೇಣ ತಿದ್ದುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು
 ಬರುತ್ತಿರುವುದೇ ಎಲ್ಲ ಗೊಂದಲಗಳಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣ. ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು
 ಹೊಂದಿವೆ. ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸುವುದು ಪ್ರಚಾರದ ಉದ್ದೇಶವಾದರೆ ಸ್ಪರ್ಧಾರ್ಥದ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವನ್ನು
 ಕುದುರಿಸುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದ್ದೇಶ. ಸಾಹಿತ್ಯದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಾನೇಷಣ ಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ
 ಸ್ವಾನುಭವವನ್ನೂ ಪ್ರಚೋದಿಸುವಂಥದು. ಆದಕಾರಣವೇ ಅದು ಪ್ರಚಾರದಂತೆ ಅಂತರಂಗದ ಮೇಲು ಭಾಗವನ್ನಷ್ಟೇ ತಟ್ಟಿ ಒಲಿಸಿ
 ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತವಾಗದೆ ಅಂತರಂಗದ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಇಡೀ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನವೀಕರಿಸುವಂಥದು : ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ
 ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಆದರ್ಶದ ವಿಕಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ದಾರಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವಂಥದು; ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ
 ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸ್ವಾನುಭವ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ನೆಚ್ಚಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸುವಂಥದು. ಸಾಹಿತ್ಯ
 ಕೃತಿ ರಚನೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆದರೆ ಪ್ರಭಾವವೂ ಕೂಡಾ ಒಬ್ಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೇ ಆಗುವಂಥದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯನ್ನು
 ಓದದ, ಆಳವಾಗಿ ತಿಳಿಯದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯದ ಬಹುಮತಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿ ತಿಳಿದು ತೂಗಬಲ್ಲವರ ಬಹುಮತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ
 ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆ. ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ವೋಟಿಗೆ ಹಾಕಿ ಆದರೆ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೋ? ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡದೆ ಹೇಳಿದ
 ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರ, ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ, ತೂಕಕ್ಕೆ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
 ಇನ್ನಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಗಲಾರದು. ಇದನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು
 ಆದರೆ ಇದು ಇಲ್ಲದೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲವೂ ವೃಥಾ-ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ.
 ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವೂ ಆಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತಿಗಳ ಗುಣ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ
 ಅದನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬುದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ
 ನಡೆದಿರುವುದೂ ಅವೆಲ್ಲ ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದರೆ ಆ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಸೋಲುವುದು ಖಂಡಿತ.

ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡಬೇಕಾದರೆ ರಾಜಕೀಯ ವಾಡದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭ್ಯಾಸ ಇರಲಿ ಬಿಡಲಿ, ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ ತರಬಲ್ಲಷ್ಟೆ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚುನಾವಣೆಯ ಕಣಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ರಾಜಕೀಯ ತಕ್ಕದ್ದೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಅವನು ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸೋಲುವುದು ಖಂಡಿತ. ತನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎದುರಿಸುವ ನಿಜವಾದ ರಾಜಕೀಯದವನಿಗೆ ಇವನು ತಲೆಬಾಗಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ಗೆದ್ದು ಬಂದನೋ ಆದೇ ರಾಜಕೀಯದಿಂದಲೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಹೊಕ್ಕವನು ರಾಜಕೀಯಪಟುವಾಗಿ ಹೊರಬರುವ ಅಪಾಯವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜನ ಬೆಂಬಲದ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಮೂಲಧಾತುವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಾಹಿತಿಯಾದವನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಕೃತಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೆಂಬಲಿಗರ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಈಗ ಸಂಘಟಿತವಾಗಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಣೆಗೊಳಿಸುವುದು ಆಗದ ಮಾತು. ಆದಕಾರಣ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಮುಂದೆ ಈಗ ಇರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ದಾರಿ ಎಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲಿಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಕೆಲಸವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಿರುವಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಿರುಪಾಯರು. ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೋಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬರಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೊದಲನೆಯದು. ಹಾಗಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆ ಬೇಕೇ ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯದು. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬಲ್ಲ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಯಾರ ಹಂಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಃ ಸಾಹಿತಿಗಳೇ ಕಟ್ಟುವುದು ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ನನಗೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪರಾಮರ್ಶೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕೃಪೆ : ಪ್ರಜಾವಾಣಿ

ಮೂರನೆಯ ಸಲಹೆ

ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಕೋರ್ಟುಮೆಟ್ಟಿಲ ಹತ್ತಿಹೋದ ಆಸ್ತಿಯ ವ್ಯಾಜ್ಯ
ಇತ್ಯರ್ಥವಾದಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ನನಗೆ
ಹಳೆಯೂರ ಮನೆಯ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ.

ನನಗೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದರೂ
ಸೋದರ ಮಾವನಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಾವನಾಗಿ
ಗೆದ್ದ ಲಾಯರಿಗಿದರ ಕೀರ್ತಿ ಸಲ್ಲಲಿ ಪೂರ್ತಿ!

ಎದ್ದೆ ಹಾಸಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ, ಹೆಂಡತಿಯ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ.
ಬೇಗ ಸಿಕ್ಕಿತು ಬಸ್ಸು; ತಳ್ಳಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತ
ಹಗಲ ಹನ್ನೆರಡಕ್ಕೆ ಹಳೆಯೂರಿನಲ್ಲಿಳಿದೆ.

ಪತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಣನೆಯಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದದ್ದು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣೇ ಹಾಗೋ!-
ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಕನ್ನಡಕ ಬೆವರಿತು.
ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮನೆಯ ಕಂದಾಯಕ್ಕೆ
ಕಡೆಗೊಬ್ಬ ತಲೆಮಾಸಿದವನು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು
ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದೆಂದು ಕೊರಗುತ್ತ,
ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು 'ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು' ಹೇಳಿ
ಕಾದೆ ಬಸ್ಸಿಗೆ, ಲಾರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ!-
ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡುವ, ಮಾರುವ, ನಾನೆ ಅಲ್ಲಿರುವ

ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ
ಒಂದಿಷ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದರೆ, ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ
ರಿಪೇರಿಯಾಲೋಚನೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಆಗಲೂ

ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗವೂ ಇತ್ತೆಂದು
ಕೆಲವರುಪದೇಶ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವುದೊಂದೆ!
ಇಲ್ಲದ್ದು ಎರಡು : ಕಾಂಚನ ಮತ್ತು ಅನುಭವ.

ರೊಕ್ಕಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡೋಣ? ಹುಟ್ಟಿದು ಸಾಲ,
ಕೋರ್ಡುವೆಚ್ಚದ ಹಳೆಯ ಸಾಲವೇ ಇರುವಾಗ.
ಲಾಟರಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಲಕ್ಷವೂ ತದರ್ಥವೋ

ಬಂದಾಗ ನೋಡೋಣ. ಇನ್ನು ನೇರ ಬರೋಣ
ಅನುಭವದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ. ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತಲ್ಲ
ಬೀದಿಯವರನ್ನೆಲ್ಲ; ಏಕಮತವಿರಲಿಲ್ಲ.

'ಹಳೆಯ ಮನೆಯ ರಿಪೇರಿಗಿಂತ ಹೊಸಮನೆ ಅಗ್ಗ'
ಎನ್ನುವವನೊಬ್ಬ; 'ಹೊಸಮನೆ ಹಳೆಯದರ ಒಂದು
ಕಂಬಕ್ಕೆ ಸಮವಲ್ಲ!' ಎನ್ನುವವನೊಬ್ಬ;

'ಹಳೆಯ ಮನೆಯ ರಿಪೇರಿಯೂ ಬೇಡ, ಹೊಸಮನೆಯ
ಕಟ್ಟಿಸುವುದೂ ಬೇಡ; ಬಾಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲೆ
ಮುಂಬರಿಯಬಹುದೆಂದು ಮೂರನೆಯ ಸಲಹೆ.

ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಯದ ಸುಖ

ಎ. ವರದರಾಜ ಬಲ್ಲಾಳ

ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರು 'ದ್ವಂದ್ವಾತೀತವಾದ ಸುಖ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಣೆ ನೀಡಲು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಮೂಕ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ರೂಪ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಲೇಖನ. ಸುಖದಿಂದ ಹಿಗ್ಗದ, ದುಃಖದಿಂದ ಕುಗ್ಗದ ಸ್ವಸ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರ್ಷದ ಉತ್ಕಟ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವನೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನರ ಹೇಳಿಕೆ.1 ಇದು ತೀರ ಅಸಂಗತವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿತವಾದ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಹಿಗ್ಗುವ, ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗದ ಘಟನೆಯಿಂದ ಕುಗ್ಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಸಹಜವಾದುದು. ಇಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿರದೆ ಹೋದರೆ ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಮಗೆ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿರಲು ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಅನುಭವಕ್ಕೊಗ್ಗದ ರುಗ್ಣಚೇತನದ ಕನಸನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ವಂಚಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನರ ಅಪರಾಧ ತೀರ ಹೇಯವಲ್ಲವೇ?

ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿ ಬಂದಾಗ ನಾವೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಲ್ಪ ದೇಶಕಾಲಗಳ

1. ಯೋ ನ ಹೃಷ್ಯತಿ ನ ದ್ವೇಷ್ಠಿ ನ ಶೋಚತಿ ನ ಕಾಂಕ್ಷತಿ

ಶುಭಾಶುಭಪರಿತ್ಯಾಗೀ ಭಕ್ತಿಮಾನ್ ಯಃ ಸ ಮೇ ಪ್ರಿಯಃ (ಗೀತಾ ೧೨-೧೭)

ಯುಂಜನೇವಂ ಸದಸ್ಯತ್ಯಾನಂ ಯೋಗೀ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ

ಸುಖೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಸ್ಪರ್ಷಮತ್ಯಂತಂ ಸುಖನಶ್ಚ ತೇ (ಗೀತಾ ೬-೨೮)

ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಒಂದು ತೀರ ಸಂಕುಚಿತ ಚೇತನೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆದು ಬರುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮುಂದೆ ಮೂಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರವೂ ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಚೇತನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ನಮ್ಮನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಈ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ನಮಗರಿಯದಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಹಂತೆಯ ಭದ್ರವಾದ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಬಲ್ಲ ಕೂಪ ತಾಳುತ್ತದೆ. ಈ ಆಹಂತೆಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಗ ನಾವು ಹೊರವಿಶ್ವವನ್ನು ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊರವಿಶ್ವದ ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ನಮ್ಮ ಸ್ವ-ಹಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ಎರಡು ರೂಪ ಪಡೆದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಆಹಂತೆಗೆ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೊದಗಿಸುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಹಿತ-ಸುಖ-ಸುಂದರಗಳಾಗಿಯೂ, ಈ ಆಹಂತೆಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ನೋಯಿಸುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಕ್ರೂರ-ಹೇಯ-ವಿಕೃತಗಳಾಗಿಯೂ ನಮಗನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು 'ಬೇಕು' ಇನ್ನೊಂದು "ಬೇಡ" ವೆಂಬ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ, ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲಗೊಂಡಾಗ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗುವ ಸಂಕಟ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಮಿತ್ರರು, ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ಅಡ್ಡಬರುವ ಕೆಲವು ಶತ್ರುಗಳು-ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನ್ಮತಃ ನಿರಾಕಾರವಾಗಿ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಗೆ ಬಾಳಿನ ಹೇಯ-ಭವ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಹೊಸ ಆಕಾರವನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿರಿಯರು, ಬಂಧುಗಳು, ಗುರುಗಳು, ಮಿತ್ರರು-ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಸುಳಿದು ಸಾಗುವ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ತಮಗರಿಯದಂತೆಯೇ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕನಸುಗಳ ಹೊಯ್ಯಾಟ ನಮಗೆ ಗಂಟುಬೀಳುತ್ತದೆ: ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕು, ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಬೇಕು, ಭವ್ಯ ಬಲಿಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪಡೆಯಬೇಕು, ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯಬೇಕು, ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡಬೇಕು, ಸುಖ ಭೋಗಿಸಬೇಕು, ಸಮಾಜಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೇಲ್ಮೈಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು, ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿ ಬೇರೆ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕು, ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡೆಯಬೇಕು.... ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ಕನಸಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಸಂಭವಿಸಲಾಗದ ನೂರಾರು 'ಬೇಕು'ಗಳು ನಮ್ಮ ಮನದೊಳಗೆ ಮೊಳಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸದಾಚಾರಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಕನಸು ಕಾಣುವ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅದರಂತೆಯೇ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವರ್ತನೆಯ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ; ಆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನಂತೆ ಚಾರಿತ್ರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಯಸುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ಸದ್ಯ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಹದಿನಾರರ ಆ ಕತ್ತೆಯ ಮೈಗಾಗಿ ಆಶೆಪಡುತ್ತದೆ; ತನ್ನ ಸಹಜೀವಿಗಳ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವ ಮಹಾಕಾರ್ಯದ ಯೋಜನೆ ಹಾಕುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾಗಿ ಹಣ ಶೇಖರಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಶಿಖರಕ್ಕೇರುವ ಕನಸನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಎಚ್ಚರದ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತನಕ ಕಂಡು, ಕೇಳಿ, ಅನುಭವಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಕೂಡಿಬಂದು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ, ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಬಲ್ಲಗಳಾಗಿ "ನಾವೇಕೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಹೊಯ್ಯಾಟಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ" ಎಂದು ನಾವೇ ಬೆರಗಾಗುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ದ್ವಂದ್ವ ಸಂಕಟಗಳ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗದ ಮೈ-ಮನಗಳ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಜಡಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನೋ ಪಡೆದಿದ್ದು ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಸಿಹಿ-ಕಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುವ

ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಅನೇಕರಿರುವರಾದರೂ ತಾವು ವಿಚಾರಶೀಲರೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ವರ್ಗ ಈ ಒಳ ಗೊಂದಲದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅನುದಿನವೂ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಪ್ರಯತ್ನ ಹೊಸ ಶೋಧನೆ, ಹೊಸ ಅಧ್ಯಯನ, ಹಳೆಯ ವೇದಾಂತಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಬಣ್ಣ ಕೊಡುವ ಹವ್ಯಾಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹಳೆಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹಳೆಯ ಅನುಭವ ಸರಳೀಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸಿ ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗದ ಹೊಸ ಸರಳೀಕರಣಗಳನ್ನು ನಾವು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಾಟದ ಪುರಸ್ಕಾರರೂಪವಾಗಿ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿ ನಮ್ಮ ಕೈಸೇರಿದೆ?

ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಇಡಿಯ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ನಮಗೆ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದ ಭೋರ್ಗೆಯುತ್ತ ಬರುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಿಂದ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದರಿ, ಬರಲಾಗದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಕಾತರರಾಗುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವುದು ಇಡಿಯ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಲ್ಲ; ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಒಂದು ಮುಖ, ಒಂದು ಖಂಡ. ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಇಡಿಯ ಸ್ಪರ್ಶ ದೊರಕಿದರೆ 'ಮಹತ್ತಿ'ನ ಸ್ಪರ್ಶ ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಆತ್ಮಾಸಕ್ತಿಯ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೆ 'ಅಲ್ಪ'ತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ನಮಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಈ ಅಲ್ಪಸ್ಪರ್ಶದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ತಾಕಲಾಟ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ಬಾಳು ಈಗ ಹೇಗೆ ಇದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವುದು ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಮಗೆ ಸಹಜವಾದ ಈ ಅಲ್ಪಸ್ಪರ್ಶದ ಚಾಳಿಯನ್ನು, ರಾಗ..ದ್ವೇಷಗಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಾವು ದೂಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯದ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅರಿವಿನ ಮೊದಲ ಕಿರಣ ಹೊಳೆದು ಬಂದಾಗ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದ 'ಸ್ವಲ್ಪ' ಚಿತ್ರಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ ಅನಿವಾರ್ಯ. ತನ್ನ ಸಂಕುಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭ್ರಾಂತಿ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಈ ಅರಿವು ಬಾಳಸೌಧದ ಪಂಚಾಂಗದ ಮೊದಲ ಕಲ್ಲು. ನಂತರದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷಣಗಳೂ ಮೊದಲ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ಗೊಂದಲವೂ ಅಪರಿಹಾರ್ಯ. ಉರಿಯುವ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ, ಅದೇಕೆ ಕೈ ಸುಡುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಾರದು.

ಈ ಮೊದಲ ಬಂಧನದ ಶಾಪವೇ ನಮಗೇಕೆ ಬಂತೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಾರದು. ಯಾರ ಯೋಜನೆಯಿಂದಲೂ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳದೇ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ವಸ್ತು 'ಸತ್ಯ', ಸತ್ಯದೊಡನೆ 'ಏಕೆ' ಯೆನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಬಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಹಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರ, ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣ, ಹೆಚ್ಚು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾಗುತ್ತ ಬೆಳೆದು ಬಂದಂತೆ ನಮ್ಮ ಒಳಸಂಕಟಗಳು ಬಿಗಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಒಳವಿಶ್ವದ ನೂರು ಬಿರುಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಹೊರಡುತ್ತಿಲ್ಲ. 'ಇದೇಕೆ'ಯೆಂದು ನಾವು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಡುಹಗಲಿನ ಉರಿಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಪೂರ್ಣ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಯ ಕತ್ತಲು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. 'ಹೀಗೇಕೆ' ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಬೆವರಿಳಿಸಿ ಹುಡುಕಾಡಲು ತೊಡಗುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ ತೀರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ದೂರದಲ್ಲಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹುಡುಕಾಟದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಒಳ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂಬುವುದನ್ನೂ ನಮಗೆ ಗಮನಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ, ಸದ್ಯ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮನದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮತರ, ಸಂಕೀರ್ಣತರ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಪ್ರಗತಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಮಹಾಪ್ರಮಾದದ ಕಡೆಗೆ. 1 ಈ ಅಲ್ಪತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನರು ಪರತತ್ವದ ಸ್ಪರ್ಶದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಂಡರು. ಅಳೆಯಲಾಗದ ಆ ಪರತತ್ವ (ಪರಬ್ರಹ್ಮ) ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ

1. ಪ್ರಮಾದಂ ವೈ ಮೃತ್ಯು ಮಹಂ ಬ್ರವೀಮಿ

ತಥೌಪಮಾದಾದಮೃತತ್ವಂ ಬ್ರವೀಮಿ.

ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ತಪ್ಪಿದೆ. ಈ ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಬದುಕೆಲ್ಲ ಬವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಸುತ್ತಲಿನ

ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊ ಆಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸುತ್ತಲಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ, ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಹೊರ ವಸ್ತುಗಳ ಅನುಭವಗಳು ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಹೊಯ್ಯಾಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತವಾದ ಸುಸ್ಥಿತಿ, ಸುಖ 1 ಅಥವಾ ಸಮತೂಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಈ ಲೋಕದ, ಬಾಳು ಹಿತವಾಗಿ ಸಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಾವೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ನೋಡೋಣ. ನಿರುದ್ದೇಶವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ

ಸ್ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ತೆ ನಮಗೇಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಆ ಈ ಆದರ್ಶಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಏಕೆ ನಾವು ಈ ತನಕ ಬಾಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ? ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಅನಂತ ಮುಖಗಳನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಒಳಿತು – ಕೆಡುಕೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ? ಒಂದು ಜಾತಿಯ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವೇಕೆ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ? ಒಂದನ್ನು ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಪಾಪವೆಂದು ದೂಷಿಸಿದ್ದೇವೆ? ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ಮೋಹವೇಕೆ? ಅಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವೇಕೆ? ಒಂದು ವಸ್ತು ನಮಗೆ ಸುಂದರವೇಕೆ? ಇನ್ನೊಂದು ಅಸುಂದರವೇಕೆ? ಜೀವನ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಿಯವೇಕೆ? ಮೃತ್ಯು ಭಯಾನಕವೇಕೆ? ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಪರಿಚಯವಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿ, ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾನಸ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳು? ‘ನಾನು’ ‘ಅವನು’ ಇಂಥ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ ನಾವು ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ಒಳಸೆಳೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವೆವೋ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹದ ನಿಯತಿಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುವ ನೂರಾರು ತೆರೆಗಳಂತೆ ಸಮುದ್ರದ

1. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸುಖಶಬ್ದವು “ಸು+ಖ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳ ಯೋಗದಿಂದಾಗಿದೆ,

“ಚೆನ್ನಾದ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸ್ಥಿತಿ”ಯೆಂಬ ಅರ್ಥಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಉದ್ರೇಕ ರೂಪದ ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ‘ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮತೂಕ ಯಾ ಅಂತರಂಗದ ಸುಸ್ಥಿತಿ’ಯೆಂಬುದು ಈ ಶಬ್ದದ ಮೌಲಿಕ ಅರ್ಥನಾಗಿದೆ.

ಇಡೀ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗದ ಕ್ಷಣಿಕ-ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ? ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಜವಾದ ಬಣ್ಣ ಯಾವುದು? ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದೇ? ಅಥವಾ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಜನರು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಬಣ್ಣಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ, ಮೂಲತಃ ಸ್ವಯಂ ಸರ್ವಾತೀತವಾದ ಬರಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ? ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನೂ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಇಕ್ಕಡೆಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯದ ಬರಿಯ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿರುವೆವೇ? ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಳುವ ಸುಲಭದ ಬಾಳ್ವೆ ನಮಗೇಕೆ ನಂಬಲಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ? ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಇಕ್ಕಡೆಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನಾಧರಿಸದೆ ನಮಗೇಕೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ?

ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಹುಶಃ ಓದುಗರು ಮೆಚ್ಚಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ನೋಡಬೇಕಾದುದು ಇಡೀಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಎಟಕಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಶಬ್ದಾತೀತವಾದ, ದ್ವಂದ್ವಗಳ ನಡುವಿರುವನ್ನು ಅಲುಗಾಡದೆ ಇಡೀಯಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರಾಗಬೇಕು. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ : ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯವನೆಂದು ನಾನು ಆತನನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಅದೇ ಮಿತ್ರ ಬರಿಯ ವಂಚಕನೆಂದು ರೇಗಿದಾಗ ನನಗೆ ಆತನನ್ನು ಇಡೀಯಾಗಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಆಕಾರಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಾಗ ನಾನು ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ನನ್ನ ಆ ಮಿತ್ರನ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲೂ ನಾನು ನನ್ನ ಆರೋಪಿತ ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ, ರೇಗುತ್ತೇನೆ. ವಸ್ತುತಃ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನೂ ಅಲ್ಲ, ಶತ್ರುವೂ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಆತನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸುತ್ತ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಆತ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬದಲಾಗಿ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಆತನ ಗುಪ್ತ ಲೋಭಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾದಂತೆ ಬಂದಾಗ ಅದೇ ನನ್ನ ಬಾಳ ಗೆಳೆಯ ಶತ್ರುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ದ್ವಂದ್ವ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಂದ ಅಲುಗಾಡುವ ವಿವಶತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಮಿತ್ರನನ್ನು ದ್ವಂದ್ವದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿಗೂ ಮೀರಿದ ಬರಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾಗಿ, ತನ್ನಂತೆಯೇ ಪರಿಸರದ ನೂರು ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಂದ ನೂರು ರೂಪ ತಾಳಬಲ್ಲ ಬರಿಯ ಒಂದು ಜೀವಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೂರು ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ನೂರು ರೂಪ ತಾಳಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನ ಆ ಆ ಕ್ಷಣಿಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನೋಡುವುದೇ ಮಿತ್ರನೆಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಇಡೀಯಾಗಿ ನೋಡುವ ಕ್ರಮ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ಅತಿಯನ್ನನುಭವಿಸದೆ, ಈ ದ್ವಂದ್ವತೀರ್ಮಾನಗಳ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ತಾಳದೆ, ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಭವ್ಯ-ಹೇಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವ ಚಪಲತೆಯ ಒಳಕಂಪನವನ್ನನುಭವಿಸದೆ ಈತ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಜೀವಿ, ನನ್ನಂತಹದೇ ಒಂದು ಬರಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ನನ್ನಂತೆಯೇ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಒಂದು ತೆರೆ, ನನ್ನಂತೆಯೇ ಸನ್ನಿವೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವ ಹೇಯ-ಭವ್ಯ ರೂಪವನ್ನೂ ತಾಳಬಹುದಾದ ಒಂದು ವಿವಶತೆಗಳ ಗೊಂಚಲು ಎಂಬ ಮೂಕ ಅರಿವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮಗುವಿನಂತಹ ಕುಹಕ-ಪಾಪಗಳ ಸೋಂಕಿರದ (innocent) ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರನ ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆಗೂ ತಾನು ತೆರೆದವನಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ತಿಸುವುದೇ ಆತನನ್ನು ಇಡೀಯಾಗಿ ನೋಡುವ ಕ್ರಮ. ಬದುಕಿನ ಯಾವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳನ್ನೂ ಒಳಿತು-ಕೆಡಕುಗಳ

ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ವಾಲಿಕೊಳ್ಳದೆ ನೋಡುತ್ತ ಬಾಳಬಹುದು. ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವನ 1 ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಒಳ ತೀರ್ಮಾನಗಳ ಗೊಂದಲ ಒಂದು ಅನವೇಕ್ಷಣೀಯವಾದ ಭಾರ, ಪ್ರಮಾದವಶಾತ್ ನಾವು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಬಹುರೂಪವಾದ ವಿಕೃತಿ. ಅನವಶ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಕಳಚಿಹೋದರೂ ನಾವು ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ, ಇಡಿಯಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಇಂಥ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳೂ 'ಮಹತ್ತಿ'ನ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾವ ತೀರ್ಮಾನಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎಳೆಯ ಮಗುವಿನ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ನಾವು ತೆರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೌನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಮೌನವಾಗಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ಸಸ್ಯಗಳೆದುರು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಮರೆಂಬಹುದು. ಯಾವ ಭಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಲಘುವಾಗಿ ಹಾರಾಡುವ ಕೀಟ ಪತಂಗಗಳನ್ನು, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೂಕ ಬಂಧುಗಳಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಯಾವ ಅಂತಃಶಬ್ದಗಳೂ ಇಲ್ಲದ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಆಳವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುಕನ ಅಲೆಮಾರಿತನದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ರೋಗಿಯ ನೋವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆವರಿಳಿಸುವ ರೈತನ ಲಯಬದ್ಧವಾದ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ನಾವು ಶಬ್ದಾತೀತನಾದ ತೆರವಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸನ ಶಾಬ್ದಿಕ ಅನುಭವಗಳ ಕುಸ್ತಿಯನ್ನು, ವಿಕೃತ

1. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಭವನ' ಎಂದರೆ ಇರುವಿಕೆಯೆಂದರ್ಥ. ವಸ್ತುವಿನ ಇರುವಿಕೆಗೆ ನಾವು ತೋರುವ ಪ್ರತಿ ಇರುವಿಕೆ ನಾವು ಪಡೆಯತಕ್ಕ ಅನುಭವನ, ಅನುಭವ, (Challenge & response) ಈ ಮೂಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ಹಾಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇದೊಂದು ಕಡೆ 'ಅನುಭವ'ವೆಂಬ ಪ್ರಚಲಿತ ಶಬ್ದದ ಬದಲಾಗಿ ಅನುಭವನವೆಂಬ ಪ್ರಚಲಿತವಲ್ಲದ ಶಬ್ದ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಯಾಮಗಳನ್ನು, ಶಾಬ್ದಿಕ ಗಗನಗೋಪುರಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ಶಹರಿನ ವಿವಿಧ, ವಿಚಿತ್ರ, ಅನವಶ್ಯಕ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳ ಹೊಯ್ಯಾಟವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಒಳತೀರ್ಮಾನಗಳಿರದ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೂ ಇಡಿಯಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಸರ್ವದಾ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಪಡೆದ ಬಾಳು ಒಂದು ತೆರ, ಪಡೆಯದ ಗೋಳು ಇನ್ನೊಂದು ತೆರ.

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಚರಾಚರ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಯಾವ ಗುಣಧರ್ಮಗಳೂ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳ ಶಾಶ್ವತ, ಅಂತಿಮ ಗುಣಗಳಲ್ಲವೆಂಬುವುದನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆಗ ನಮಗೆ ಸುತ್ತಲಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ದ್ವಂದ್ವ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನಾರೋಪಿಸದೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಹಜವಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಯಾವ ಗುಣವೂ ಅಂತಿಮವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಅದು ಬರಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಪ್ರಾಪ್ತವೆಂಬುದನ್ನೂ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸದ್ಯ ತೋರಿಸಿ ನಾವು ಮುಂದೆ ಸಾಗಬಹುದು. ಮಿತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬದಲಿಸಿದಾಗ ಶತ್ರುವಾಗಬಲ್ಲನೆಂದು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶ ಬದಲಾದಾಗ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಬಹುದು. ಕಡುಮೂರ್ಖ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರವಂತನಾಗಬಹುದು. ತಂದೆ ಮಗನ ಕೊಲೆಗಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದು. ತಾಯಿ ಮಗನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಬಹುದು. ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ವೇದಾಂತ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜತೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮೊದಲು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತಿ ಚದುರೆಯಾದ ಪತ್ನಿ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಯಿಲೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವೇಕ ಆರೋಗ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಸಹಜವಾದಂತೆ ಸುಖದಲ್ಲಿ ದರ್ಪವೇ ಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಭವ್ಯ ಬಾಳು ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ವ್ಯಾಸವಾಲ್ಮೀಕಿ-ವೇದ-ಉಪನಿಷತ್, ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಭಾವ ಮೂಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ತೀರ ವಿರಳ. ನಾನು ಚೈನಾದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ನನಗೊಂದು ಹೊಲಸು ಭಾಷೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಮ್ಮನೆ ಅಸಂಗತವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಗೀಚಿದ್ದೇನೆ. ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ತೋರಿಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಗುಣಧರ್ಮಗಳೂ ಸನ್ನಿವೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವಂಥವುಗಳು. ಆ ಗುಣಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ ಆಧಾರ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಪರ್ಶವಲ್ಲ. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಯಾವ ತೋರಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅವನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವಲ್ಲ. ಶಬ್ದದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವೇ ಹೊರತು ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಪರ್ಶದ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ದ್ವಂದ್ವಾತೀತವಾದ, ಗುಣಾತೀತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಪರ್ಶ ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡಿಯ ಬಾಳು ನಾವು ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬರಿಯ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲೆವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ವಸ್ತುವಿನ

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಚಿಂತನಗಳು, ಶಬ್ದಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳು; ವೇದ-ವೇದಾಂತಗಳು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು, ಅಲ್ಪತೆಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಪರತತ್ವವನ್ನಲ್ಲ. ಆಹಂತೆಯಿಂದ ಚಿಗುರಿದ ಮನಸ್ಸು-ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪ, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತ ಶಾಶ್ವತ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತರವಾದ ಅಲ್ಪತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಅಲ್ಪತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅಲ್ಪತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ. ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೋವು-ನಲಿವಿನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಟಿಲವಾಗುವವೇ ಹೊರತು ಸರಳತೆಯ ಶಾಂತಿ ಸೌಖ್ಯಗಳು ಅರಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಾಳಿನ ಸಹಜ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಸುಸ್ಥಿತಿ, ಸಮತೂಕಗಳು ನಮ್ಮ ಮೈಮನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಬಂದು ನಮ್ಮ ನಿಜಸ್ವರೂಪದ ಅರುಳುವಿಕೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಚೀನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ?

ನಾವು ಪರಶತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಎಲ್ಲ ಚಲನವಲನಗಳಲ್ಲೂ, ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲೂ ಪರತತ್ವದ ಸ್ಪಂದನವಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ, ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನೂ ದ್ವಂದ್ವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುವ ನೇರವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಒಳಹೊರ ಸ್ಪಂದನಗಳಿಗೆ ನಾವು ಬರಿಯ ಎಚ್ಚರದ ಶುದ್ಧ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಳಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಹೊರ ವಸ್ತುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ನಾವು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುತ್ತೇವೆ. ಹೊರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವರ್ತನೆಗೆ ನಾವು ಪ್ರತಿವರ್ತನೆ ತೋರುತ್ತೇವೆ. ಹೊರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾವು ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತೇವೆ. ವಿಶ್ವದ ಸ್ಪಂದನಗಳಿಗೆ ನಾವು ತೋರುವ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನದಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಜೀವಂತತೆಯಿದೆ. ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮ ಚಲನವಲನಗಳು, ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನಗಳು ಕೈಗನ್ನಡಿ ಯಂತಿವೆ. ಹೊರ ವಿಶ್ವದ ಸಂಪರ್ಕ ಬಂದಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನಗಳು ಮೂಡಿ

1. Challenge and response ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ, ವರ್ತನೆ- ಪ್ರತಿವರ್ತನೆ, ಸ್ಥಿತಿ- ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತಿಗಳೆಂಬ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತುಂಬಲು ಇಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

2 ಬರುವುದರಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜೀವನದ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಹೊಸ ಮೌನ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೊರವಿಶ್ವದ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದಾದುದರಿಂದ ಬೀದಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟು ಗಳ ವ್ಯವಹಾರ ಕೋಲಾಹಲಗಳೇ ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪತೆಯ ಭ್ರಾಂತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು. ಬರಿಯ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಅಂತರ್ಮುಖತೆ (introspection) ಗಿಂತ ಬದುಕಿನ ವ್ಯವಹಾರದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ನಡುವೆ ಒಳ-ಹೊರಗುಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುವ ಸರ್ವದರ್ಶಿಯಾದ (inclusive) ಏಕಾಗ್ರತೆ ನಮಗೆ ಹಿತವಾದುದು. ಬದುಕಿನ ಹೊಯ್ಯಾಟಗಳ ನಡುವೆ ನಮ್ಮ ಒಳ ಹವಣಿಕೆಗಳನ್ನು, ಒಳ ಆಟಗಳನ್ನು, ಒಳ ಅಲ್ಪತೆಗಳನ್ನು ಇಚ್ಛಾ-ದ್ವೇಷಗಳ ಇಕ್ಕಡೆಗೆ ಮಾಲಿಕೊಳ್ಳದ ಮೂಕ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ (ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಜ್ಞಾನ) ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ, ಕಂಡು ಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪತೆಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಹೀಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಅಂಹತೆಯ ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಮಾಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳ, ಗುರುಗಳ, ದರ್ಶನಗಳ ಕಡೆಗೆ ಓಡಾಟವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತನೆ, ಸಾಧನೆ, ಶ್ರಮಗಳು ಆಗ ಕರಗಿಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಆಹಂತೆಯನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆನಂದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲ ಆಧಾರಗಳೂ ಆಗ ಕಳಚಿಬೀಳುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಮಾನದ ಎಲ್ಲ ಭಾರಗಳೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮತನಗಳೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಿಂದ ಸರಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆಯೇ ಎಂದು ಆಗ ನಾವು ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ, ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ನಮ್ಮ ಒಳ ಶುದ್ಧಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಹಸ್ಯ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆಗ ನಾವು ಪರತತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಅಲ್ಪತೆಗಳೂ ನಿಜವಾಗಿ, ನಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರಗಿದಾಗ ಅಲುಗಾಡದ ನಮ್ಮ ಒಳಚೇತನೆಯಲ್ಲಿ ಪರತತ್ವದ ಇಡಿಯ ರಹಸ್ಯ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಪಂದನಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ನಾವು ಅರ್ಹರಾದಾಗ ಪರತತ್ವ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯೊಳಗೆ ನೆರೆ ನೀರಿನಂತೆ ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಳುಕಲಿನಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಲು ನೀರಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಳುಕಲಿನ ಪರಿಚಯ ನೀರಿಗಿದೆ. ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿನ ಇಳುಕಲಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಧಾವಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ತುಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು : ಜ್ಞಾನ, ಮುಕ್ತಿ, ಅಂತರಂಗಶುದ್ಧಿ-ಯಾವುದೂ ನಾವು ಬಯಸಿ ಪಡೆಯತಕ್ಕ ಮಾಲು ಅಲ್ಲ. ಪರತತ್ವವನ್ನು ಕರೆದರೆ ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಸಾಗಿ ಬರುವ ವಸ್ತು ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪತೆಯೇ ಹೊರತು ಪರತತ್ವವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ನಮ್ಮ

ಅಲ್ಲತೆಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ, ಇಡಿಯಾಗಿ, ಮೌನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದು.

ಹೀಗಾದಾಗ ವಿಶ್ವದ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ವಿಶ್ವ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದ ಕ್ರೂರ ನಿಯತಿಯಾಗುವ ಬದಲಾಗಿ ಮೂಕ ಇರುವಿಕೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಎಂಥ ತಟಸ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಯಿದು! ಇದು ಯಾರಿಗಾಗಿಯೂ ಇರದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದೆ! ಇದರ ಬರಿಯ ಇರುವಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದೆ! ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗಲಾರದ ಮಹತ್ವ. ಪ್ರತಿ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೂ ಹೊಸ ರೂಪತಾಳಿ ಮೂಲತಃ ಯಾವ ರೂಪವೂ ಇರದೆ ನೆರೆ ನೀರಿನಂತೆ ಮುನ್ನಡೆವ ಸ್ವಯಂ ಗುಣಾತೀತವಾದ ಸತ್ತೆ ಇದು. ಆ ಪರವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಅನಂತ ನಿಯತಿ (compulsion) ಗಳ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ನಿಯತಿ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತಯಾರಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನಾವು ಯಾರೂ ಇದರ ಕುರಿತು ಏನು ಹೇಳುವುದೂ ತರವಲ್ಲ. ಈ ನಿಯತಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆತ ಸಾವಿರ ಹಿಟ್ಟರಿಗಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ನಿಯತಿ ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಾವಿರ ರಾವಣರೂ ನಾಚುವಂತೆ ಹೇಯಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀವು ಅಳುಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅನಂತ ರೂಪದಿಂದ ಮಿಡುಕುತ್ತಿರುವ ಪರತತ್ವ ನಿರುದ್ದೇಶವಾದುದು, ನಿರಾಕಾರವಾದುದು, ನಿರ್ಗುಣವಾದುದು ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ನಾವೇಕೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಯ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು ಮರಗಿಡಗಳಿಗೂ, ಪಶು ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೂ, ಭೂಮಿ ಸೂರ್ಯರಿಗೂ, ನಕ್ಷತ್ರ ನೀಹಾರಿಕೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು-ನೀವು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವಂಥ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ನ್ಯೂಟನ್-ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್ “ನ್ಯೂ, ರೋಕ್‌ಫೆಲರ್ ಕಾರ್ನಿಗಿಗಳನ್ನೂ, ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಹಿಟ್ಟರುಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವಿನೋಜಾ-ಕಾಂಟರನ್ನೂ ಹದಮಾಡಿವೆ. ಯಾವ ಜೀವನ ಧರ್ಮಗಳೂ ಯಾರಿಗೂ ರಿಯಾಯತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮೊಳಗಿನ ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಡಾಂಟೆಯರನ್ನೂ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದೆ. ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮೊಳಗಿನ ಭಯ ವ್ಯಾಸ-ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಜನ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖಸಂಪತ್ತನ್ನೋ, ರೋಗ ಬೇನೆಗಳನ್ನೋ, ಹಿಗ್ಗು ಕುಗ್ಗುಗಳನ್ನೋ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಂದ ಜೀವನಾಧಾರಗಳ (Physiological, mental, hereditary, Social etc, basis) ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತದ ಪರಿಣತಿಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಈ ಗಣಿತದ ಹೆಜ್ಜೆ (steps) ಸರಿಯಾಗಿ ಗೋಚರಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧವಾದ ಗಣಿತ ಎಲ್ಲೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ನಾನು ಮತ್ತು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಎಂಬ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುರುತೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನಿಗೆ ವಿರಾಟ್ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದುದು ಮತ್ತು ನನಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಈಗ ಬೃಹದಾಕಾರವಾದ ತೆರೆ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಲಘುವಾದ ತರಂಗವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದಂತೆ. ಸಣ್ಣ ತರಂಗ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ? ಆ ತೆರೆಯನ್ನೇಕೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲೂ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇಡಿಯ ಬಾಳಿನ ಘೋರ ರೋಗವನ್ನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸ್ವಸ್ಥತೆಯ ಸಮತೂಕದ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿದುದು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷದಿಂದಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದಲ್ಲ. ಕೊಳೆಯು ಹೊಲಸಿನ ಅರಿವು ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಕೊಳೆಯಿಂದ ಮೂಡಿಬರುವ ಬೆಳೆಯ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯನ್ನು ಅದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮೂಡಿಸಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮಿದುಳಿನೊಳಗೆ ಭವ್ಯವಾದ ಅರಿವಿನ ಬೆಳಕು ಬರಲೆಂದು ಅದು ನಿರ್ಮಿಸಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಅರಿವಿನ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದೆ ಶೂನ್ಯ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹಾಳು ಬಿದ್ದಿದೆಯೆಂಬ ನೋವು ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನರಿತು ಮನುಷ್ಯನು ಚಂದ್ರಲೋಕದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಕೃತಿ ಆತನನ್ನು ತಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದ ಸುಖಭೋಗದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸುತ್ತಲೂ ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಚೇತನೆ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಧಾವಿಸತೊಡಗಿ, ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಅಸಂಬದ್ಧ ವಿಕಟರೂಪಗಳನ್ನು ತಾನು ಕಾಣುತ್ತ ಬದುಕೊಂದು ವಿಕೃತ ಭೇತಾಳನ ಅರ್ಥಹೀನ ಅಟ್ಟಹಾಸವೆಂದು ಚಿತ್ತಭ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕೂಡಿಬಂದ, ಮೂಡಿಬಂದ ವಿಶ್ವ ಚದರಿಹೋದೀತು. ಚದರಿಹೋದ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕೂಡಿ ವಸ್ತು ರೂಪತಾಳಿ ಬಂದಾವು. ಇಂಥ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ, ನಿಯತಿಯ ಮೌನ ಮುರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರ ಉಲ್ಬಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ತಟಸ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಬಹುದು.

ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನತನದ ಬಂಧನವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದ ಮೀರಿ ಬಾಳಿದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಉಲ್ಲೇಖ ನಮಗೆ ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಇಂಥ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕಲೆಯ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಕುಚಿತತೆಯನ್ನು ದಾಟಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಕ್ತಿಲೀನನಾಗಿ ಈ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಗಾಂಧಿ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯಲ್ಲೇ ತನ್ನತನವನ್ನು ದಾಟಿ ಬಾಳಿದ್ದರೆ ಒಬ್ಬ ಐನ್‌ಸ್‌ಟೀನ್ ಭೌತವಿಶ್ವದ ವ್ಯಾಪಕ ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ನೂರು ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬದುಕಿರಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇಂಥವರ ಸಿದ್ಧಿ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭ ತೀರ ಕಡಿಮೆಯೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ತಂತಮ್ಮ ಅರಿವು-ಎಚ್ಚರಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ವ್ಯಾಪಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂತರವಿರಬಹುದಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ಅರ್ಹತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಬೆಳಕನ್ನೂ; ಅಂತಃಶುದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬದುಕಿನ ಸಹಿಸಲಾರದ ಸಂಕಟ (crisis) ಗಳ ನಡುವೆ ಮಾನವ ಚೇತನ ಮಹತ್ತಿನ ಅರಿವನ್ನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಿಲ್ಲ.

ಅಂತೂ ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅಲ್ಪತೆಯ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಉದ್ದೇಶ ತನ್ನತನದ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವುದು. ಇಂಥ ಸಂಕೋಚ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದಾಗ ಪರತತ್ವದ ಸ್ಪರ್ಶ.

ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬಹುದಾದ ಪರತತ್ವ ನಮಗೆ ಎಂಥ ಸುಖ ಕೊಡಬಲ್ಲದು?

ಈ ಕುರಿತು ತುಂಬ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಉತ್ತರಕೊಡುವುದು ಹಿತವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಲು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ : ಪ್ರಥಮತಃ ಲೇಖಕ ಈ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದರೆ ಓದುಗರೂ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗ. ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೋದಿದರೆ, ಅವರ ಮೋಕ್ಷದ ವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿದರೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಈ ಭೂಮಿ ಬೇಡ, ಏನಾದರೂ ವೇಷ ಹಾಕಿ ಒದ್ದಾಡಿ ಆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಎನ್ನುವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಹಂತೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ಅಹಂಕೆಯ ಕುರಿತು, ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪತೆಯ ಕುರಿತು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾಪರಾಧದ ಕುರಿತು. ಇದರಾಚೆ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನು ಮೌನವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥ ಮನುಷ್ಯ ನಮ್ಮ ನೆರೆಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ಅವನ ಮೌನಯಾತ್ರೆ ನಮಗರಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆ ಅಂತಃಶುದ್ಧಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಮನುಷ್ಯನು ಪರತತ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆದುದುಂಟು. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿ, ಆ ಆವೇಶದಿಂದ ಮತಿಗೆಟ್ಟು, ಲೋಕದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿ, ಬೆಳಕಿನ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಕತ್ತಲಿನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ಮಹಾಪುರುಷರೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಹಂತೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಮನುಷ್ಯ ಅಹಂತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ದಾರಿತಪ್ಪುವ ಪ್ರಸಂಗ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಈ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮೀತ ಸುಖದ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ.

ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಒಳಮೌನ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಈ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಅರಿವಿಗಾಗಿಯೇ ನಾವು ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಆಶೆಪಡುತ್ತಿರುವೆವೆಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಒಳಮೌನದ ಉತ್ಕಟ ಅರಿವು ಸುಖರೂಪವೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೌನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚೇತನ ಅತೀತ ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಲು ಧಾವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಭವಿಷ್ಯದ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಪಡೆದ ಸಂವೇದನೆ ಎಂಥದೆಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸುತ್ತಲಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನತೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಇಡಿಯ ಚೇತನೆಯ ಈ ಲೀನತೆ ಸುಖರೂಪವಲ್ಲವೇ?

ಇಂದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ನೂರು ಆಸಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂಚಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ, ನೂರು ಭಯಗಳು ಇದನ್ನಾವರಿಸಿವೆ, ನೂರು ಸಂಶಯಗಳು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಗಾಡಿಸುತ್ತಿವೆ, ನೂರು ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಮಿಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯರ್ಥ ಚಲನಗಳು ಇಲ್ಲವಾದಾಗ ಒಳ-ಹೊರಗೆ ತುಂಬಿರುವ ತನ್ನಲ್ಲೇ ತಾನು ತಂಗುವ ಸ್ವ-ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸುಸ್ಥಿತಿಯೇ ಸಮತೂಕ, ಸಮಗ್ರತೆ (integration). ಇದೇ ಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಸಮಾಧಿ.2 ನಮ್ಮ ಚೈತನ್ಯ ಎರಡಾಗಿ, ನೂರಾಗಿ ಮನಸ್ಸಾಗಿದೆ

1. ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥ ಶಬ್ದ ಆರೋಗ್ಯವಂತನೆಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾತೀತನಾದ ಮುಕ್ತನನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥ (ಸಮದುಃಖಸುಖಃ ಸ್ವಸ್ಥಃ- ಗೀತಾ ೧೪-೨೪) ನಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಪಾರವಾದ ಪರತತ್ವದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಖಂಡಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬೇಕು, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬೇಡವೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವ ತಳೆದು, ಮನುಷ್ಯನ ಚೈತನ್ಯ ಎರಡಾಗಿ, ನೂರಾಗಿ ಹರಿದು ಧಾವಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ನಾವು ಸ್ವ + ಸ್ಥತೆಯನ್ನು ನೂರಾಗಿ ಹರಿದಾಡುವ ದೌರ್ಬಲ್ಯವಿಲ್ಲದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಒಂದಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡಾಗಿರುವಿಕೆಯೇ ಮನಸ್ಸು, ಒಂದಾಗಿರುವಿಕೆಯೇ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ. ಈ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಶಾಂತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಇದೆ. ಈ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅನಂತತೆ ನನ್ನ ಚೇತನೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹೊಸತನ ಯಾವಾಗಲೂ ಮೂಕ ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅನಾಯಾಸವಾದ ವಿಸ್ತಾರ ಲೀಲೆ ನಮಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನೀಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಇಡಿಯ ಚೇತನವೇ ತೆರವಾಗಿ ನಿಂತು ವಿಶ್ವದ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾವ ತನ್ನತನದ ನೋವುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಆನಂದ ರೂಪ. ಪ್ರಾಚೀನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಸುಖ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚೇತನೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನತನದ ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಭಾರದಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಚೇತನೆ ಲಘುವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಎರಡಾಗಿ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಸಂಗ್ರಾಮ ಹೂಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಶ್ವದಂತೆಯೇ ವಿಸ್ತಾರದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಸೆಳೆತಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನ ಸುಖವೂ ದುಃಖಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನರ ಮತ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೊರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಹಂತೆಯ ಸಮರ್ಥನವನ್ನು ಕಂಡು ನಾವು

ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರ + ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೋಳು ಬಾಳಿನ ಅವಿವೇಕದ ಅರಿವಾದಾಗ ಈ ಓಡಾಟ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಖಂಖಂಡವಾದ ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಖಂಡವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವ-ಸ್ಥತೆಯ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥ ಶಬ್ದವನ್ನು ಈ ಮೂಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

2 ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಒಂದರಲ್ಲಿ ಮನವನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವ (Concentration, exclusive) ಅರ್ಥವಿದೆ. ಆದರೆ ಮನದ ಚಿತ್ರಗಳ ಹಿಂದೆ ಓಡಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾದಾಗ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವು ಅಖಂಡವಾದ ಪರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದು (ಸಂ + ಆಧಾನಂ, ಸಂ + ಆಧಿಃ) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ, ಸಮಾಧಿಯೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ, ಇದು ಎಲ್ಲ ವಿಕಲ್ಪಗಳೂ ಮಾಯವಾದಾಗ ತೆರವಾಗಿ, ಉತ್ಕಟ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ತನ್ನೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗಳಿಗೂ ಮೂಕಸ್ವೀಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನರು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಕ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಋತಂಭರೆಯಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆಯೆಂದಾಗ ಇಂಥ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿರಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಕೃತ ಲೇಖಕನ ಭಾವನೆ.

ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖವಾಗಲೀ ಆಹಂತೆಯ ಆಘಾತವನ್ನು ಕಂಡು ನಾವು ಅನುಭವಿಸುವ ದುಃಖವಾಗಲೀ ಬರಿಯ ನರಮಂಡಲದ ಉದ್ರಿಕ್ತತೆಯಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ಉತ್ತೇಜನ ನಮ್ಮ 'ತನ್ನತನ'ದ ಕಲ್ಪಿತಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿವಶತೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ನಾಳಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡಿ ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಾರಣವಾದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಯಾ ನೋವಿನ ಗ್ರಂಥಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ದುಃಖರೂಪ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಉತ್ತೇಜನಾರೂಪವಾದ ಸುಖವನ್ನಾಗಲೀ ದುಃಖವನ್ನಾಗಲೀ ದೀರ್ಘ ಕಾಲದವರೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಮಗನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಖದಂತೆಯೇ ದುಃಖ, ಸಂಕಟ, ಕ್ಲೇಶ, ರೋಗ, ಭಯ, ಬೀಭತ್ಸ ಮೊದಲಾದ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳೂ ಆತನಿಗೆ ಜೀವನದ ಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗುತ್ತವೆ. ಮಗನು ತೀರಿಹೋದನೆಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡುವ ತಾಯಿಯೂ ಸಹ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟು ನಂತರ ಒಂದು ಲೋಟ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದು ಪುನಃ ಬೊಬ್ಬಿಡಲು ಆರಂಭಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಡದಿ ಎಷ್ಟೇ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯವಳಾಗಿರಲಿ ೨೪ ಘಂಟೆಗಳ ಕಾಲವೂ ಅವಳ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಮನದ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಎಲ್ಲ

ಉತ್ತೇಜನಗಳೂ ಈ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ಒಳತೂಕ ತಪ್ಪಿದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜನೆ ಹೆಚ್ಚು, ಸುಸ್ಥಿತಿ ಕಡಿಮೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮಂಥವರು ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖವೂ ದುಃಖರೂಪವೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನರು ಹೇಳಲು ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿವೆ : ನಾನು ಗೀತೆಯನ್ನು ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತಿಳಿಗೇಡಿ ಮಿತ್ರ ಗೀತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದಾಗ ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದುದಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಗೀತೆಯೊಂದು ಅವಿವೇಕದ ಪದರು ಪದರಾದ ಗೊಂಚಲೆಂದು ವಿವರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ನಾನು ಕೋಪದಿಂದ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೂ ದುಃಖಕ್ಕೂ ಕಾರಣ ಒಂದೇ : ಗೀತೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಜಾಡ್ಯ. ನಾನು ನನ್ನ ಅಂಕಕಾರದ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗೀತೆಯಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಗೀತೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ ನನ್ನ ಅಂಕಕಾರದ ಪುಷ್ಟಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಗೀತೆಯ ನಿಂದೆ ನನ್ನ ಅಂಕಕಾರದ ನಿಂದೆಯಾಗಿದೆ. ತೋರಿಕೆಗೆ ನಾನು ಗೀತೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರೂ ವಸ್ತುತಃ ಸಂತೋಷ ಅಹಂತೆಯ ಸಮರ್ಥನದಿಂದ, ತೋರಿಕೆಗೆ ಗೀತಾದ್ವೇಷಿಯೊಡನೆ ನಾನು ಕೋಪ ತಾಳಿದರೂ ನನ್ನ ಕೋಪ ವಸ್ತುತಃ ನನ್ನ ಅಹಂತೆಯ ದೂಷಣೆಯಿಂದ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಎರಡು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖದುಃಖವೆಂಬ ಎರಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದರೂ ಮೂಲತಃ ಆ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಒಂದೇ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳೂ ಒಂದೇ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ, ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯ, ಎರಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸುಖವೂ ಸಹ ಒಂದು ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಒಂದು ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ಒಂದು ದುಃಖ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಅನುಭವಿಸುವ ದುಃಖವೂ ಸಹ ಸುಖರೂಪವೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನರ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರತಿ, ಹಾಸ, ಶೋಕ, ಕ್ರೋಧ, ಉತ್ಸಾಹ, ಭಯ, ಜುಗುಪ್ಸಾ, ವಿಸ್ಮಯ, ಶಾಂತಿಯೆಂದು ೬ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಮೂಲಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನರು ಒಪ್ಪಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಾವು ವಿವೇಚಿಸಿದರೆ ಇದರಲ್ಲೂ ನೂರಾರು ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂಥ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಇರಲಿ, ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞ ತಾಳಬೇಕಾಗಿಬರುತ್ತದೆ, ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತುಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಹಂತೆಯ ಎಲ್ಲ ಒಳತೀರ್ಮಾನಗಳೂ ಕರಗಿದಾಗ ಉಳಿಯುವ ಚೇತನ ಅದರ ಮುಕ್ತತೆ ರೂಢಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಬದುಕಿನ ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನಾಗಲೀ, ಯಾವ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಾಗಲೀ 'ಬೇಕು', 'ಬೇಡ'ವೆಂಬ ಭಾವಗಳ ಒಳಬಂಧನವನ್ನೆಂದೂ ತಾಳದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತ, ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಸಿಗೆ ಪಡುತ್ತ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಭಯಪಡುತ್ತ, ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿಸುತ್ತ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯಪಡುತ್ತ ಹೊರ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತಿ ತೋರುವ ತರಲತೆ (flexibility) ಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು, ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲೂ ಒಳಗೆ ಅಲುಗಾಡದ ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಸ್ಯ, ಶೋಕ, ಭಯ, ವಿಸ್ಮಯಾದಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ದ್ವಂದ್ವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸದೆ ನೋಡುತ್ತ ಸಾಗುವ ಸ್ವಭಾವ ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳೂ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅಳುನಗುಗಳು, ಶೋಕ ಭಯಗಳು ಜುಗುಪ್ಸಾ-ವಿಸ್ಮಯಗಳು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಲು ತಡೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ನಾಟಕದ ಜುಗುಪ್ಸಾಭಯ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಗಳೂ ಸಹ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ತನ್ನತನದ ಆವರಣದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿದುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ರಸಾನುಭವಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುವವೋ ಅದರಂತೆಯೇ ಅಹಂತೆಯನ್ನು ದಾಟಿನಿಂತಿರುವ ಮಹಾತ್ಮನ ಜುಗುಪ್ಸಾ ವಿಸ್ಮಯ ಭಯಗಳೂ ಆನಂದರೂಪವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶವು ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು ತನ್ನ ಸಹಜ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಜ್ಞನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವುದೋ ಆ ಭಾವಗಳನ್ನು ಉದ್ರೇಕಿಸುವ ಅಥವಾ ದಮನ ಮಾಡುವ ಯಾವ ಅಹಂತೆಯ ನಿರ್ಧಾರವೂ ಅವನಿಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಭಯಾದಿಭಾವಗಳನ್ನೂ ಸಹಜವಾಗಿ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಸುಖದಂತೆಯೇ ದುಃಖ, ಸಂಕಟ, ಕ್ಲೇಶ, ರೋಗ, ಭಯ, ಬೀಭತ್ಸ ಮೊದಲಾದ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾವಗಳೂ ಆತನಿಗೆ ಜೀವನದ ಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಅವನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕತೆ (spontaneity). ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಯವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆದಾಗ ಬದುಕಿನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೇ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದೆಂದು ಗಂಭೀರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿಗಳು ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ನಮ್ಮ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಬಾಧಕಗಳಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಒಳತೀರ್ಮಾನಗಳು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊರತಾಗಿರಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. 'ತಾನು ಸಂಪನ್ನ'ನೆಂಬ ಒಳತೀರ್ಮಾನದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬಡ ಹಳ್ಳಿಗನೊಡನೆ ಕಲೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ತಾನು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ'ನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ ಪೊಫೆಸರನಿಗೆ ಅಶಿಕ್ಷಿತರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲು ತುಂಬ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾವು ಹಿಂದುಗಳೆಂಬ ಅರಿವು ಬಲವಾಗಿದ್ದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಮರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲು ಸಹನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವೇಷ ಉಡುಪು ಕೆಳಮಟ್ಟದ್ದೆಂಬ ಅರಿವು ಶಿಷ್ಟ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ನಾವು ಅಳುಕುವಂತೆ ಮಾಡುವ ವಿಷಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ; ಇಂಥ ನೂರಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಬದುಕಿನ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಒಳತೀರ್ಮಾನಗಳೂ ಇಲ್ಲದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಎಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೂ ನಾವು ನೇರ ಮತ್ತು ಇಡಿಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೇ ಬೆಳೆಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನಮಗೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ದಂದ್ಯಾತ್ಮಯವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ನಿತ್ತು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ತೆರವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗಳೂ ಸ್ವೀಕಾರ್ಯವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ ಲೀಲೆಯಾಗಿ ಬಾಳೊಂದು ವಿನೋದವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಆತ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತನಾದ, ಗುಣಾತೀತನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಂತೆ. ಆದರೆ ಆತನು ಜೀವನದ ಎಷ್ಟು ವಿವಿಧ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಹರಿದಾಡಿರುವನೋ, ಅಷ್ಟು ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪಾತ್ರವೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹರಿದಾಡಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ನೀರು ಗಾಳಿಗಳಂತೆ ನಾವು ಹರಿದಾಡಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೂ ಮೀರಿದ ಪರತತ್ವಸ್ವರ್ಶದಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪತೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕರಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಮೂಡಿಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಇದ್ದೇವೆ. ಯಾರಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಡದ ಇರುವಿಕೆಯ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಇರಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇದೇ ಇರುವಿಕೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದಲೇ ವಿಕೃತಿ, ಪಾಪ, ದೌಷ್ಟ್ಯ, ಭ್ರಷ್ಟತೆ, ದ್ರೋಹ, ಕೊಳೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು ಮೂಡಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸತ್ತೆಯ ಕಿರಣಗಳು. ನಮ್ಮ ಇರುವಿಕೆ ಬೇಕಾದರೆ ಅದೇ ಇರುವಿಕೆಯ ಪರಿಣತಿಗಳಾಗಿರುವ ಇವುಗಳಿಗೂ ಇರಲು ಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ತೆರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಪ್ರೇಮ. ಮನುಷ್ಯನು ನಿಷ್ಕಂಪನಾಗಿ ಸತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ತೆರವಾಗಿ ಹರಿದಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ಣ ತೆರವಾದಾಗಲೇ ಇಲ್ಲೇ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಸಹಸ್ರಮುಖದ ಏಕತತ್ವದ ಸ್ವರ್ಶ ನಮಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ನಾವು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆವೆಂದು ಇಂದಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರೂ ಸಹ ಭಾವಿಸಿದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಬರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದವರಲ್ಲ. ಸುಖ-ದುಃಖ, ದೈನ್ಯ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯ, ರೋಗ-ಬೇನೆ, ಸಂಕಟ-ವಿಪತ್ತು, ಮೃತ್ಯು-ಸ್ವರೂಪನಾಶ-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಜೀವನ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಾವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳುವೆನೆಂಬ ಕನಸುಗಾರನಿಗೆ ನಾವು ಏನೆನ್ನೋಣ? 'ನಮ್ಮತನ' ನಮಗೆ ಇಲ್ಲವಾದಾಗ ಎಂಥ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಬಾಳಲೂ ನಾವು ಭಯಪಡುವ ಪ್ರಸಂಗವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾರನ್ನು ನಾವೆಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆವೋ ಆ ನಾನು ಯಾರು? ಅದು ಇಡಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಆ ಈ ತುಣುಕುಗಳ ಮಿಲನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಸಮಷ್ಟಿ. ಅಮೇರಿಕಾದ ಗೋಧಿ, ಪಂಜಾಬಿನ ಜೋಳ, ರಂಗೂನಿನ ಅಕ್ಕಿ, ವಾಲ್ಟೀರನ ಕ್ರಾಂತಿಭಾವ, ಸ್ವಿನೋಜನ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿ, ಹೆಗೆಲ್ಲನ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ಭೌತವಾದ, ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಸಾಮ್ಯವಾದ ಇಂಥ ನೂರಾರು ಸಣ್ಣ-ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಸೇರಿ ನಾನು ಈ ನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಗಾಳಿಯಂತೆ ತೂರಿ ಬಂದು ನೀರಿನಂತೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾನು. ನನ್ನ ಹಿಂದು ಮತ್ತು ಮುಂದುಗಳು ಏನೆಂದು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯೋಚನೆಯೇ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನನ್ನ ಮೈ ಮನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಆ ಮಹತ್ತು ನನ್ನ ಇಂದನ್ನು ಭವ್ಯವಾಗಿರಿಸಿರುವಾಗ ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯೇ ನನಗಿಲ್ಲ ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಗಳಿರದೆ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಮಹತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದೇ ಸಹಜ. ಸ್ವಸ್ಥ ಜೀವನ, ಇದರಲ್ಲಿ ಲೀನತೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವುದೇ ಆಮರತ್ವ. ಬೇರೆ ಅಮರತ್ವವೆಲ್ಲ ಬಹುಶಃ ಅರ್ಥ ಹೀನವಾದ ಕನಸು.

ಆಧಾರ

ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ

ತಲೆಯ ಮೇಲೇ ಸದಾ ಬಾಗಿ ನಿಂತಿದೆಯಲ್ಲ
ಆಕಾಶದೀ ಶಿಖರ,
ಕೇಳಿದ್ದೆ ಇದಕುಂಟು
ಅಷ್ಟ ದಿಗ್ಗಜ ಹೊತ್ತ ಜಂತಿ-ತೊಲೆಯಾಧಾರ.
ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೈ ಮೈ ನಡುಗಿ
ತತ್ತರಿಸೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು :
ಇಲ್ಲದಿರೆ ದೇಹಯಷ್ಟಿಗೆ ಸೆಟೆವ, ಸುಟಿಯಾಗಿ
ಪುಟವ ಪುಷ್ಟಿಯ ಗತ್ತು,
ಆಕಾಶವೂ ಕೂಡ ತಲೆಕಳಚಿ ಆದೀತು
ಹೊರಲು ಬಾರದ ಭಾರ.

ಕಾಲಕಳಗೇ ಸದಾ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದೆಯಲ್ಲ
ಗಟ್ಟಿ ನೆಲವೆಲ್ಲೆಲ್ಲು,
ಕೇಳಿದ್ದೆ ಇದಕುಂಟು
ಆದಿಶೇಷನು ಕೊಟ್ಟ ಸಹಸ್ರ ಹೆಡೆಗಳ ತೋಲು.
ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಾಲ್ಬಲವುಡುಗಿ
ತಡಬಡಿಸೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು :
ಇಲ್ಲದಿರೆ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವ, ಒತ್ತಿ ನಡೆವ
ಸ್ಥಿರ ತಾಕತ್ತು,
ನಿಂತ ನೆಲವೂ ಕೂಡ ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ಆದೀತು
ಕುಸಿವ ಉಸುಕಿನ ಹುದಲು.

ಕಾಮಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು

ಜಿ. ಎಸ್. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ

೧

ಕಾಮಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಕಳ್ಳಸೂಳೆಮಕ್ಕಳು
ಏನೇನು ಕದ್ದರು? -
ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲ ಕದ್ದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಈಡನ್ನಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ
ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಎಲೆಮನೆಯಲ್ಲಿ
ವಿರಾಟನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕುದನೆಲ್ಲ ಲಪಟಾಯಿಸಲು
ಹುಚ್ಚಾಬಟ್ಟೆ ನುಗ್ಗಿದರು
ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡೆಯೇರಲು ಕರೆದರು

ಜಡೆಹಿಡಿದೆಳೆದರು
ಸೀರೆಯ ಕಿತ್ತರು
ಛಾಯಿಂದೀ ಲಂಕೆಯ ವರೆಗೂ
ಬೆಂಕಿ ಉರಿದಿರಲು
ಒನಕೆ ಬಂಡಿ ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಕುಣಿದರು
ಗಡಿಗೇಗಡಿಗೇಗಳ ಗಂಟಲಿಗಿಳಿಸಿ
ಬಾಗಿಲು ಕಿತ್ತು ಛಾವಣಿ ಕಿತ್ತರು
ರಾಶಿ ಹಾಕಿದರು
ತೊಟ್ಟಿಲ ಸುಟ್ಟರು
ಲೋಕಪಾಲಕನ ಮಗನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ
ಈ ಮಕ್ಕಳು ನೆಗೆದಾಡಿದರು.
ಈವಳ ಹಣ್ಣನು ತಿಂದಾಗಿಂದ
ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಾರಿವರಿದೆ ಅಮಲಿಂದ
ಅರಗದು ಬಿಡರು
ಸುಮ್ಮನು ಇರರು
ನಿಂತ ನಡೆದ ಕಡೆ ಕೊಂಡಗಳೆಬ್ಬಿಸಿ
ಸಿಕ್ಕುದ ಹಿಡಿದು ಬೆಂಕಿಗೇಸೆಯುತ್ತ
ಬೆಂಕಿಯ ಹಾಯದೆ ಕಬಂಧರ ಹಾಗೆಯೆ
ಸುಕ್ಕಲು ಕುಣಿವರು

೩

‘ಕಾಮಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಭೀಮಣ್ಣ ಬೆರಣಿ
ಅಡಿಕೆಗೋಟು ಎಕ್ಕಡದೇಟು’-
ಅಬ್ಬರಿಸುತ ನುಗ್ಗುವರಲ್ಲಾ
ಅಪ್ಪನ ಗುರಿ ಬೇರಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳು!
ಸುಟ್ಟರು ಬೂದಿಯ ಒಳಗಿಂದೇಳುವ
ಜೀವಬೀಜವೇ?
ಉರಿಸುವರು
ಕೂಳೆ ಕೂಡ ಸುಟ್ಟುಳಿಯದಂತೆ
ಎಲ್ಲರನೂ ಸುಟ್ಟುರಿಯುವರು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಟಿ. ಕೆ. ವಾಸುದೇವಭಟ್ಟ

ನಾನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಆಶಾಪೂರಿತ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ತತ್ವಜ್ಞಾನವೋ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರವೋ ಅಥವಾ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರವೋ ಏನೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಳ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಅವಾಂತರಗಳು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಅವನು ನಶಿಸಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಗುರುತುಗಳು ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯಲು ನನಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಈಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಮಾನವ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ. ಈ ಸೌಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದ್ದರೂ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಹಲವಾರು ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರೌಢಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಅವನು ದುಃಖನೋವುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಆಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೋಳಗಳಂತೆ ಕಾಡುವ ಇತರ ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀನ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡಿ, ತಾನು ಕೂಡಾ ಅಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ನಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ವಿಷಯ ಮತ್ತು ತುಂಬಾ ಕನಿಕರದ ಸಂಗತಿಯೂ ಹೌದು.

ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಮನುಷ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯ ದಾರಿಹಿಡಿದು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವಾಗ ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ : ಇಂದಿನ ಮನುಷ್ಯ ಹಿಂದಿನ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದ್ದು ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸರಬರಾಯಿ ಇದ್ದು ಕೂಡಾ ಅವನ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಜೀವಿಯೆಂಬುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಲು ಕಾರಣಗಳಿವೆಯೇ ಅಥವಾ ಇವೆಲ್ಲ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ಕಾರಣಜಗತ್ತನ್ನು ಮೀರಿದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆಯೇ ಎಂದು ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ನೋಡುವಾಗ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ಕಾರಣವಿದ್ದೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದರೆ ಈ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕಾರಣವೇನು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

ನಮ್ಮ ಜೀವನ ತುಂಬಾ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದೆ; ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿದೆ, ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸುವವರಿಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯ ಸತ್ಯವೆಂದು ಅನಿಸದು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯುತ ಬೌದ್ಧಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗದು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸುವವರಿಗೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಬೇರೆ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕೃತಿಬದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದ ನಶ್ವರ ದೇಹವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದ ದೈಹಿಕವಾಸನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಮೀರಿ ಹೋಗಲು ಅಸಾಧ್ಯ, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಾಣಿ ಬೇರೆ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಬರೇ ಆಹಾರದ ಹಿಂದೆ ಹೋಗದೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಉಪದ್ರವಕಾರಿಯಾಗಿ ಬರುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿ ಅವನ್ನು ಆಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಹೌದು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಆಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವಲ್ಲ. ದೇಹವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಡುವ

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು. ಪ್ರಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯಾಸಗಳೂ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ತೋರಬಲ್ಲ ಅಗಾಧವಾದ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸುಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಆತನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ; ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅವನ ಹೃದಯದ ಸ್ಪಂದನೆ ಅಥವಾ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಚಿಲುಮೆ; ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಅವನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಪಾಲಿಸುವ ನೀತಿನಿಯಮಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ. ಈ ಮೂರು ಸೋಪಾನಗಳ ಸರಬರಾಯಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯಂತಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ.

ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿಯೇ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಬೇಕು. ತಾನು ಪಶುವಿನಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂಬುದು ನಿರಾಶೆಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ದೈವತ್ವದೊಡನೆ ಹೋಗಲು ಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬೀಜಗಳು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಿಂತಲೂ ಹೀನಜೀವಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿ ನಶಿಸುವುದು ವಿಷಾದಕರವಾದುದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವುದು ಉಜ್ವಲ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಈ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಗಿಡವಾಗಿಸಿ, ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅವನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪರಿಸರದ ಕೆಲಸ. ಈ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಬೇಕಾದಂತೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮನುಷ್ಯನಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಸರಿಯಾದ ವಾತಾವರಣದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ಸುಪ್ತಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಾತಾವರಣದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೋಷಿಸಿ ಅದನ್ನು ದೇವತ್ವಕ್ಕೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಆಶಾವಾದಿಯ ನಿರ್ಣಯ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಭರವಸೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಿರೀಟವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಮನುಷ್ಯ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಘಟನೆ. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅನಂತರವೇ ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದಂತೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲದಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕನ್ನು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕದೊಡನೆ ಹರಡಿಸಿ ಅವನ ಜೀವಶಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಮನಃಶಕ್ತಿಯ ಸರಿಯಾದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಜೀವಕಣಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಯಾವ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದರ ಪರಿಚಯ ಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ಜೀವಕಣಗಳ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಘಟನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಭೂತ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅವನಿರುವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೇನೆಂದರೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ಘಟನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಸಿ ನೋಡುವುದು. ಹೀಗೆ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಈಗ ಪಂಡಿತರು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನುಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡಾ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ ಮನುಷ್ಯನೆಂಬ ಘಟನೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹೊರಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯ ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಎಷ್ಟರ ತನಕ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಷ್ಟರವರೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನವನ್ನು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿ ಅವನಿರಬೇಕಾದ ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವನ ಆವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಪರ್ಕ ಸಿಗುವಂತಾಗಿ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಸಫಲತೆಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಲಾರದು. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಯೋಜಿತ ವಿಜ್ಞಾನದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಶಾಂತ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖದ ಅನುಭವ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಿಗೂ ಕೊಡಬಹುದು.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾವು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಅವನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಎರಡನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏನೆಂದರೆ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಭಾವನೆಗಳು ಉಜ್ವಲವೂ ಸಮರಸವೂ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಸಮಾಜದ ದಾಸನಾಗದಂತೆಯೂ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯದಂತೆಯೂ ಇದ್ದು ಸಮಾಜವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸಲು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು. ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಮುಖ ಈ ಮೂರು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮ. ಬುದ್ಧಿ ಗಂಗೆಯ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದು ತೋರುವ ಶಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಶಕ್ತಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುವವುಗಳು. ಈ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕುಂತಿವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಂದರೆ ಇಷ್ಟೇ-ದೈಹಿಕ-ಕೊರಡು ಮತ್ತು ಈ ಮೂರು ಶಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ. ದೈಹಿಕ ಕೊರಡು ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದದ್ದಾದರೂ ವಾತಾವರಣದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕೂಡಾ ವಾತಾವರಣ ಪೋಷಣೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಗಿಡಗಳು, ದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ದಷ್ಟ ಪುಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಬೇಕಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳು ತುಂಬಾ ಇವೆ. ದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯವು ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಗತ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಆರೋಗ್ಯ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಾಜ ಜೀವಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಹತ್ತರ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಅತೀ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯು ಚೈತನ್ಯವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ವರ್ತನೆಯಾಗಿಯೂ, ಸೌಂದರ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂತೋಷದ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಿ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಮನುಷ್ಯನ ಪೂರ್ವಾಪರಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸದೆ ಇದ್ದುದು.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಸಿವು, ತೃಷೆ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಇತರ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅರಸಲು ಬೇಕಾದ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಅವನ ದೈಹಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಳವಡಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿ ಅವನ ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಬುದ್ಧಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಭಾವನೆಯ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನೀತಿಯುತ ಆಚರಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಬಹುದೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ. ಹೀಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದಾಗಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿತ್ವದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಉದಾತ್ತ ಜೀವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸುಖ ಪಡಬೇಕೆಂಬ ಕಾತರವು ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಡತೆಯನ್ನೂ ಕೆಡಿಸದಂತೆ ನೋಡಬೇಕಾದ್ದೇ ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ. ಹೀಗೆ ಆಗದಂತೆ ನೋಡಬೇಕಾದುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ನೆರವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಅತಿ ಅಗತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಉಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಿಗದಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದಾಗ ಅವನು ಪ್ರಾಣಿ ಶಿರೋಮಣಿಯಾಗಿ ಮೆರೆದು ಉಚ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಾಳಿ ಸಮಾಜದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ತನ್ನ ಕಾಮವಾಸನೆ ನಡೆಸಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದು ಬಾಳುವುದು ವಿಶೇಷವೇನಲ್ಲ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಸಿದ್ಧ ಅವನನ್ನು ಉದಾತ್ತ ಜೀವಿಯನ್ನಾಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಜೀವರಚನಾ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನ ಮೆದುಳಿನ ರಚನಾವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಉದಾತ್ತ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದರೂ ಇದೇ ವಿಷಯ ನಮಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸುವ ಸೋಗನ್ನು ಹಾಕಿದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಗತಿಶೀಲನಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು ಅತೀ ಅಗತ್ಯ. ಭೌತವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಭೌಶಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದ. ಆದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ

ಆಗುಹೋಗುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಸಮಾಜದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯ ಇನ್ನೂ ಕೀಳು ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಅಗಾಧ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೇ ಉಳಿದು ಕುಂಠಿತವಾಗಿ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿ ಅಳಿದುಹೋಗುವುದನ್ನು ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ದುರ್ವ್ಯಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ದುರ್ವ್ಯಯವೆಂದು ಕಾಣಬೇಕು.

ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸಮಾಜದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸತ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗುವಂತೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ತಾನು ಇತರರಿಂದ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಜೀವನ ಮಾಡುವುದೇ ಉದಾತ್ತ ಬಾಳ್ವೆ. ಈ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವು ಸಿಗದೇ ಹೋಗಲು ತುಂಬಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಇದೆ. ಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದಾಗ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬೆಳೆದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಸರಿಯಾದ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದಾಗ ಮತ್ತು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸದೆ ಇರುವಾಗ ಜೀವನ ಉದಾತ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುವುದು ಅಥವಾ ಇದಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಖಜೀವನ ಮಾಡುವುದೇ ಹೀನಬಾಳ್ವೆ. ಬಾಳ್ವೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಹೃದಯ ಪಕ್ಷವಾಗಬೇಕು. ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ನಡೆತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಸಿಗಬಹುದಾದ ವಸ್ತು ಎಂಬುದೇ ಆಶಾವಾದಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಇಂತಹ ಆಶಾದಾಯಕ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅದು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ತುಂಬಬಹುದಾದ ಚೈತನ್ಯ. ಒಮ್ಮೆ ನಾವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬೀಜದಿಂದ ವರವಾಗುವವರೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೆ ಅವನು ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿ ಅದರ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಕೊಂಡು ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೂ ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆಯಾದರೂ ಇಂದಿನ ಮನುಷ್ಯನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನೋಡುವಾಗ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲಾಗುತ್ತದೆ, ಆಶೆ ನಿರಾಶೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ದುರವಸ್ಥೆಯ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಿನ ಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲೋಪದೋಷಗಳು, ದೈಹಿಕ ಅನಾರೋಗ್ಯ, ಆಹಾರದ ನ್ಯೂನತೆಯಿಂದಾಗಿ, ಕಾಹಿಲೆಯಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಶೂನ್ಯಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿನ್ನೂ ದೇಹಾರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಬಗೆಹರಿಸಲಾಗದೆ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಜನರ ಜೀವನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಹಿಯಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಅವು ಅರಳುವ ಮುಂಚೆ ಬಾಡಿ ಉರುಳುತ್ತವೆ. ಬಡತನವೇ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ದೊಡ್ಡ ಕಾಯಿಲೆ. ಆದರೆ ಬಡತನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದು ಮನುಷ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನ, ಅಚಾತುರ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ರಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಆಗುವ ಹಾನಿಗಳು. ದೈಹಿಕ ಆರೋಗ್ಯದಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ. ದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನಾವಿನ್ನೂ ಮೊದಲ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸರಿಯಾದ ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾವು ಯಾವ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬೀ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸದೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯಾಗುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉದಾತ್ತ ಜೀವನವಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವ ಜೀವನವೂ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಗುರಿಯಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಚೈತನ್ಯದ ರಾಶಿ ಅಮೋಘವಾದುದು. ಅವನಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪ್ರಾಣಿ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸರಿಯಾದ ಅವಕಾಶ ಬಂದಾಗ ಅವನು ಮಾಡುವ ತ್ಯಾಗ, ತೋರುವ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಔದಾರ್ಯ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಬಲ್ಲ; ನ್ಯಾಯಶೀಲನಾಗಿ ಶಾಂತಿಯುತ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕೂಡ ಅವನಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಾವು ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಾಸಾಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಚ್ಚ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ

ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನವಂತನೂ, ಭಾವಜೀವಿಯ ನ್ಯಾಯಶೀಲನೂ ಆದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದೇ ಸಮಾಜದ ಗುರಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮಾಜ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜ ಸಮಾಜವಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಂತೆ ಕಾಣುವ ಜನರ ಸಮೂಹ ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಸಮಾಜವನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಮುಖ, ಇನ್ನೊಂದು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಮುಖ. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಮುಖದಿಂದ ಅವರು ಸಮಾಜವನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಅದರ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಬೇಳೆ ಬೇಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಮುಖ. ಆದರೆ ಈ ಮುಖ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತುಂಬಾ ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮುಖವನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬನಾವಟಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜ ಒಂದು ಬನಾವಟಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸಮಾಜದ ಘಟಕಗಳಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗುಂಪು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ತಂದು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸಡಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪರಿಹಾರ ಇಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ ಸರಿಯಾಗದೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸದೆ ಸಮಾಜ ಇರಲಾರದು. ಸಮಾಜದ ಬೆಂಬಲ ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ಗತಿಕನು. ಆದರೆ ಸಮಾಜವೆಂದರೆ ನಾವು ಇತರರಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಮತ್ತು ತೋರಿಸಬೇಕಾದ ಆದರ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಮುಖದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಬನಾವಟಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಸಮಾಜವಲ್ಲ. ಮೃಗಶಾಲೆಗಿಂತಲೂ ಹೀನವಾದದ್ದು. ಆಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ಗತಿಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಬೇಳೆ ಬೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಾಡು ಜೀವನ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಲೀ, ನೀತಿಯಾಗಲೀ ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಮಾಜವನ್ನೂ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನಡೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧ ಮಾಡದೆ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಯಾವ ನ್ಯಾಯವಾಗಲೀ, ನೆಲೆಯಾಗಲೀ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಫ್ರೀ ಸ್ಟೈಲ್ ಯುದ್ಧ. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಎದುರಾಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಬಹುದು. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದು ಈ ಯುದ್ಧದ ಮುಖ್ಯ ಅಸ್ತ್ರ.

ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸಮಂಜಸವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಗೆ ನಮಗೀಗ ಬೇಕಾದ್ದು ಕೆಲವು ಉದಾತ್ತವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು. ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆಯೂ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತರುವಂತೆಯೂ, ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಹರಡುವಂತೆಯೂ ಇರಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಮಾಜದಿಂದ ಭದ್ರತೆ ಸಿಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಗಳು ಹೊಸ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಟ್ಟು ಸಮಾಜವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಸಮಾಜ ಬೆಳೆಯುವಾಗ ನೀತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿಯೂ ಸ್ವಯಂಶಕ್ತಿಯವನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಆಸೆಗಳು ಸದಾಕಾಲ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಆಸೆಗಳು ಸಫಲವಾದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ವರ್ತನೆಯನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವನು ರಾಕ್ಷಸನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮಾಜವನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ರಾಕ್ಷಸರ ವರ್ತನೆಗೆ ಬಡಪಾಯಿಗಳು ಬಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಈ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯದೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಅವನ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಇಂತಹ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಪುರಸ್ಕಾರ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಟ್ಟಿರುವ ಯೋಜನೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು ತನಗೂ ಇತರರಿಗೂ ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಕಾಣಬೇಕು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಭಾವವಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಅನ್ಯಾಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ

ಬೆಳೆದು ಸಮಾಜವನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಂದಾಗ ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ನಡೆಯಲು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಸಮಾಜ ಜೀವನ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇವತ್ತು ಹೀನ ಜೀವಿಗಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಮೌಲ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ಜೀವನ ಮಾಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯ. ಅಂದರೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸಂಕುಚಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಯಾವ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಲೂ ಸಿದ್ಧ. ಯಾವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲೂ ಹಿಂಜರಿಯನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಕಷ್ಟವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ತಾಳ್ಮೆ ವಹಿಸಿ ಮೌಲ್ಯಯುಕ್ತ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತಾನು ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತೇನೆಂಬ ಭರವಸೆಯಾಗಲೀ ಧೈರ್ಯವಾಗಲೀ ಬರುವುದು ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಅಂತಹ ಧೈರ್ಯ ಬರಿ ಒಂದು ಹೃದಯದ ದೃಢತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ಇದು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಹೌದು. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡದಿರಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಮೋಘ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವುಗಳೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ತನಗಾಗಲೀ, ಇತರರಿಗಾಗಲೀ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಇದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವನ ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಅವನು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡಬೇಕು.

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಮಾಜವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಅದೂ ಹೊರತಾದಾಗಲೇ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಆದು ಜೀವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮನಃಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿಸಿ ಆಕಾರ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅದು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರಿತವಾದ ವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಹಿತಕರವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಂದು ಅವನ ಜೀವನವು ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ನಡೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಯುವಕರ ಮತ್ತು ಯುವಜನರ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ಇದು ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನಾವು ಮೌಲ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾವೀಗ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿಟ್ಟು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಜನರು ಹಣದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ ಹಣದ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡುವವರು ಬುದ್ಧಿವಂತರೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಣ ಆಧವಾ ಸಂಪತ್ತು ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸೂಚಕವಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಧನವಾಗಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಈ ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ಏನು ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳ ತಂತುಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ಸಮಾಜ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜವಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಸಮಾಜ ಇರುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಾಜವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸುಖ ಸಾಧನೆಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಮಾಜ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅವನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ತನ್ನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಂತೆ ರಚಿಸ ಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡತೆಯನ್ನು ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಬೇಕು, ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ನಾವು ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡರೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಶಕ್ತಿಗೂ ಗುಣಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುಖಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಸಮಾಜವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಿಹಾಕಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಆಸ್ಪದ ನೀಡಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸಲೂಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯ ಸಮಾಜವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಸೂರೆಮಾಡಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಕೂಡಾ ಹೀನ ಕೃತ್ಯ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಭೂತ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಪಕ್ಕಗೊಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ರಚಿಸಿ ಮತ್ತು

ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಗದಿದ್ದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆಸೆಗಳ ಪರಿಪಕ್ವತೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿ ಅವನು ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿ ಇರಬೇಕು. ಅದು ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಗಳಿಂದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದದ್ದಾಗಿರಬಾರದು. ಇದು ಮನುಷ್ಯನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ದೊಡ್ಡ ಘಟನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಗೌರವಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಬರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಆದರ ಮತ್ತು ಗೌರವ ಮೊದಲಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಂದು ಮನುಷ್ಯನು ಬದುಕುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರಚೋದಿತಗೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಬರೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯ ತತ್ವವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ದಂಡನೀತಿಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ, ಯಾವಾಗ ಗೌರವ ತೋರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ ಇನ್ನಿತರ ದಂಡೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಪ್ರೀತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಂಡನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುವ ಸಮಾಜದಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಂಡು ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅನುಭವದಿಂದಾಗಿ ಅದು ಪಕ್ವವಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಸದುಪಯೋಗಪಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸರಿಯಾದ ಹಿಡಿತ ಇಲ್ಲವೋ ಅವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಾರರಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಮಾಜದ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಸೆಗಳು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆ ಬರುವುದು ಸಹಜ. ಬುದ್ಧಿ ಹೀನತೆಯೂ, ಬುದ್ಧಿಯ ವಕ್ರತೆಯೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಘಾತಕವಾದುವುಗಳು. ಅಂತೆಯೇ ಆಸೆಗಳು ಪರಿಪಕ್ವಗೊಳ್ಳದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡುವುದು ಅಥವಾ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು ಕೂಡಾ ಯೋಗ್ಯರೀತಿಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಲಾಗದು. ಒಮ್ಮೆ ನಾವು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅನಂತರ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯ ಗಳು ಅನಗತ್ಯವೆಂದು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹೇಳುವವರು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಜನ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಸಂಘ ಜೀವನದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯ ಏಟು ಕೊಟ್ಟಂತೆ. ಅಂದರೆ ಮತ್ತೆ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ದೃಶ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಡ್ಡೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತಾರದಿರುವುದು, ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಅಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವಾಗ ಅದು ಸರಿಯಾದ ಕಾರಣವಿದ್ದೇ ಆಗಬೇಕು. ಹೊಸತಾಗಿ ಬರುವ ಮೌಲ್ಯ ಹಳೆಯದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಆಕಾರ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ಬದಲಾವಣೆ ಬಹು ಬೇಗನೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆಗುವುದಿದ್ದರೆ ಅದು ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಕೋಲಾಹಲ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ಸಮಾಜದ ರಚನೆಯ ನಡುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನಡುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಕೋಲಾಹಲ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನಡೆಯುವ ಕೋಲಾಹಲವಲ್ಲ. ಹೊಸ ಸಮಾಜದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಹೊರಟ ಮುಂದಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಇಂತಹ ನಡುಗಾಲದ ಕೋಲಾಹಲವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನಡುಗಾಲದ ಕೋಲಾಹಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರುವುದು ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳು ಈ ಕೋಲಾಹಲದ ಸಮಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಹಾಗೆ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಾಯಿಂದ ಬರುವ

ಮಾತಿಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬರಲು ಕಾರಣ. ನಡುಗಾಲದ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು
 ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಸಮಾಜದ ಧುರೀಣರು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ಅಸ್ತವೇನೆಂದರೆ ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ವಿದ್ಯೆಯ ಶೀಘ್ರ
 ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ನ್ಯಾಯಬಾಹಿರವಾದ ವರ್ತನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆ: ಇವೆರಡನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು
 ಸರಿಯಾದ ಗುರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ನಡುಗಾಲದ ಕೋಲಾಹಲ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಬರುವುದು ಕೂಡಾ
 ಸಹಜವಾದದ್ದು. ಆಗ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಮಾಜ ಕಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಚಾರ. ಯಾವಾಗ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ
 ಕೋಲಾಹಲ ಬರುತ್ತದೋ ಆಗ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ
 ಏಟು ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಆಳುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ
 ಎಂದರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು. ಇದು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅಥವಾ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ
 ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು ಬರೇ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾನ ತೀರ್ಮಾನ
 ಕೊಡಬಹುದು. ಬದಲಾಗಿ ಇದು ಮನುಷ್ಯರ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೂ ಸಮಾಜದ ಭದ್ರತೆಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾದಲ್ಲಿ ಇದು
 ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಸೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ
 ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಂದಾಗ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಶೋತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಂದಾಗ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
 ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬರುವುದು ಸಹಜ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಿನಾಶಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು
 ತರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಸಾಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅಂತಹ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಏನೂ
 ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರೇ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಅಂದರೆ ನಂಬಿಕೆಯ ಅಂಶ ಒಂದಿಷ್ಟು ಇಲ್ಲದೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಠಿಣ ಸಾಧ್ಯ.
 ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮೌಲ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಿಂತಲೂ ಜಟಿಲವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ
 ಹೇಳಬಹುದಾದ ಉತ್ತರವೇನೆಂದರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಒಂದನೆಯದಾಗಿಯೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಎರಡನೆಯದಾಗಿಯೂ
 ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ತರಬಹುದಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆದರ್ಶವಾಗಿ
 ಇಡಬೇಕು. ಆದರ್ಶಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೂ ತುಂಬಾ ಅಂತರ ಬಂದಾಗ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ
 ಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೇ
 ಮುಂದಿಟ್ಟು ಒಮ್ಮೆಯೇ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸೋಲುವುದಕ್ಕಿಂತ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಕೆಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಉತ್ತಮ.
 ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ಶಾಫಲನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬಳಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಭಾವ
 ಇರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಶೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಮಾನಸಿಕ ಗುಣ
 ಧರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಜೀವನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಜಟಿಲ
 ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
 ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಗುಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು
 ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾನಸಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬೇಕು. ಸಮಾಜವನ್ನು ಕೂಡಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅದರ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು
 ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಾವು
 ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೌಲ್ಯಗಳ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ತೋರಿಸಬೇಕಾದ ಕೈವಾಡ. ಬುದ್ಧಿಯಷ್ಟೇ ಸಮತೂಕದಲ್ಲಿ
 ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಅದರ
 ಪೂರ್ವಾಪರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಹಸನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸುವ ಯುಕ್ತರೀತಿಯ
 ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಸಹೃದಯತೆ. ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಗುವ ಮತ್ತು ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರುವ
 ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಮುಂಚೆ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರಲು ಆಸ್ಪದಕೊಡುವ,
 ಯೋಗ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾತು, ಕೆಲಸ, ರೀತಿ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಕೊಡಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ.
 ಇದು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಘಜೀವನದ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತುಲನೆ ಮಾಡಿ
 ಅವುಗಳ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು ಭಾವನೆಗಳು ಕೂಡಾ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಇಂತಹ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸಮಾಜ ಜೀವನದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಒರೆಗಲ್ಲ ಮೇಲೆ ತೀಡಿ ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ಬಾಳಿನ ಆಗು ಹೋಗುಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವಂತಹ ಹೃದಯ ಇಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ಜೀವನ ತಾಳವಿಲ್ಲದ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಹೇಳಬಹುದಾದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬಾಳಿನ ಅನುಭವದ ತಪ್ಪಲೆ ತುಂಬಿ ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಬಾಳನ್ನು ಸರಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವು ಬರೇ ಆದರ್ಶಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹೊರತಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮಹತ್ವಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡುವಾಗಲೂ ಸಮಾಜದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಸಮಾಜ ಎಂತಹದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಬೇಕು. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅಂತಹ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವಂತಿರಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆ ಹರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಬರೇ ಅನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಯಾವರೀತಿಯ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಾದರೂ ಈ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿವಿಧ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದರ್ಶ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆ ನಮಗೆ ಈರೀತಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತರಲು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಜನರು ಬೇಕು. ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಜನರು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕಾದೀತು ಮತ್ತು ಬರುವ ಘರ್ಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ತಯಾರಿ ಬೇಕು.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಹಾರಚನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಜೀವಿಯ ದೇಹ ರಚನೆಯಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅದು ವಸ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ರಚನೆಯಾಗಿರಲಿ ನಮಗೆ ಎತ್ತಿ ತೋರುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ರಚನಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಜೀವನ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಅದನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸಬೇಕು. 'ಪ್ರಕೃತಿ' ಇವನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾರದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಷ್ಟು ಯೋಜನೆಯನ್ನೂ, ಸೋಜಿಗವನ್ನೂ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಇಡಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅತಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಶಕ್ತಿಯ ನೆಲೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಶಕ್ತಿಯು ಜೀವಶಕ್ತಿಯಾಗಿಯೂ, ಜೀವಶಕ್ತಿಯು ಮನಃಶಕ್ತಿಯಾಗಿಯೂ, ಮನಃ ಶಕ್ತಿಯು ಸಮಾಜ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಶಕ್ತಿಯು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗುವ ಬಿಂದುಗಳೇ ಮನುಷ್ಯ. ಆದರೆ ಈ ಶಕ್ತಿಗಳ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ಬರೇ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅವು ಮನುಷ್ಯನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳೂ ಹೌದು. ಒಂದು ಸೀಸದ ತುಂಡು ಆವ್ಲದಲ್ಲಿ ಕರಗುವುದು ಒಂದು ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಹಾಗೇ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಆಹಾರವನ್ನು ಮೆಲ್ಲವಾಗ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ದುಃಖ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ದುಃಖವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮುಂದಿಟ್ಟಿರುವ ಗುರಿ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಬೇಕಾದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಅವಮಾನ.

ಶಂಭು ಮಿತ್ರ

ರಂಗಭೂಮಿ : ಸಂದರ್ಭಸೂತ್ರ

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ನಾಟ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಬಲಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪರಿಪುಷ್ಟವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ "ರಂಗಚಿಂತನೆ"ಗೆ ಒಂದು ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಡುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಇಂಥ ರಂಗಚಿಂತನೆಗೆ ವಸ್ತು-ಸಂಪತ್ತಲ್ಲ ಬೇಕಾದ್ದು : ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಪತ್ತು. ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ತರಿಗೆ- ನಮ್ಮಂಥ ಶ್ರದ್ಧಾಳು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಇಂದೇ ಒಂದು

ರಂಗಮಾಧ್ಯಮ ಬೇಕು. ನಾವು ಇಂಥ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ನಮ್ಮ 'ತಲೆಕೆರೆತ-ಎದೆಮಿಡಿತ' ಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂತಾಗಬೇಕು. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಇಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು, ಹಳೆಯ ಶಿಲ್ಪಹೀನ ನಾಟ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ನಗರದ ರೇಷ್ಮೆ ಹಚ್ಚಡ ಹೊದಿಸಿ-ಅದನ್ನು ಜನಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂದು ಘೋಷಿಸುವುದು. ಎರಡನೆಯದು : ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರಿಂದ ಕೆಲವು ದೊಂಬರಾಟಗಳನ್ನು ಕಲಿತು, ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯೆಂದು ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನನ್ನು ನಾವೇ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇಂಥ ರಂಗವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯೇ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ : ರಂಗಕರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಇಂಥ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ ರಂಗಕರ್ಮಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನ ಅಗತ್ಯ. ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಅಗತ್ಯ. ಭಾಷೆ-ಭಾಷೆಗೂ ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ಸೂತ್ರ ಅಗತ್ಯ: ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ "ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗ" ನಡೆದರೆ-ಅದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸೇರಿದ್ದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಈ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಶಕ್ತವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಮೂರು ಕವನಗಳು

ಮೂರು ಕವನಗಳು

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

೧. ಹೊರತು

ಈ ಸೆಲ್ಲಿನೊಳಗಿಂದ ನೋಟವೇ ಬೇರೆ-ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆರೆದ
ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲಾಗಿರಬಹುದು ಬೆಳಕಾಗಿರಬಹುದು
ಮೋಡ ಹಾಯುತ್ತಿರಬಹುದು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬೆಳಕು
ಬೀಳುತ್ತಿರಬಹುದು ಮುಖಗಳು ಮೂಡುತ್ತಿರಬಹುದು
ನೆನಪು ಹಣಿಕುತ್ತಿರಬಹುದು

ರಾತ್ರೆಯ ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಉಪ್ಪಿನ
ವಾಸನೆ ತರುವ ಕಿನಾರೆಗಾಳಿ ನಿಧ್ಧೆ ಜೊಂಪಿನ ಬೇಸಗೆಯ
ರಾತ್ರಿ ಗಾಳಿ ಗಾರೆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯರ್ಥ ಬಡಿದು
ಬೆಳಗಾದಾಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪುತ್ತಿರುವ ಧ್ವನಿಗಳೇ ಬೇರೆ
ಅವುಗಳ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ ಆ ಅಲೆಗಳೇ ಬೇರೆ
ರೇಲ್ವೆಯ ಹರಿತ ಧ್ವನಿ ಟ್ರಕ್ಕಿನ ಖಂಡಿ ಧ್ವನಿ
ಯಾವ ಜಗತ್ತಿಗೋ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಸ್ವೀಮರಿದನ
ಸೈರನಿನ ಧ್ವನಿ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ
ಮೂಕಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ
ಬಂದು ಬಡಿಯುವ ಶೈಲಿಯೇ ಬೇರೆ
ಈ ಗೋಡೆಗಳ ಒಳಗೆ

ಆ ಜಗತ್ತೇ ಬೇರೆ-ಎಂದಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರದ
ಮಣ್ಣು ಬೊಂಬೆಗಳ ಸಾಲು ನಿರ್ವಿಕಾರ

ಆಕಾರಗಳ ಸಾಲು ಈ ಗೋಡೆಗಳ ಬದಿಗೆ
ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಜನಗಳ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ತಾಗಿ ನಿಂತ ಈ ಕಲ್ಲುಗಳ
ಗೋಡೆ ಮೈಗಳ ಬೆವರು ಜಿಗುಟುಗಟ್ಟಿದ ಗೋಡೆ
ಬಿದ್ದರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಈ ಸ್ವಂತ ಮೈ
ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಸಮಾಧಿ
ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು
ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೊರತಾದ ನಿರ್ವಾತಕೋಶ

ಅದೃಶ್ಯಗಳೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿ ಅರ್ಥಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಲೆದಾಡಿ
ಗೇಣು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ದೂಳಿನ ರುಚಿ
ಅನ್ನದ ರುಚಿ ಕಾಮದ ರುಚಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲದ
ನೆನಪಿನ ಪರೆಯಂತೆ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತದ ನಡುವೆ
ಮೈ ಮತ್ತು ಮಾತಿನ ನಡುವೆ ಮೂರ್ಛೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಡುವೆ
ಮೊದಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ
ಕಾಯುವ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯೇ ಬೇರೆ
ಇರುವಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯ ಹೊರಗೆ

೧. ಹೇಳಬೇಕೆಂದದ್ದು

ಕ್ಷಣ ನೋಟದ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಆಗ ಎದ್ದ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಚಾಚಿ
ತಲುಪಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ ಆಗ
ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಹೆಲೋ ಎಂದು ಹಿಡಿದೆಳೆದರು
ಕುಶಲ ವಿಚಾರಿಸಿದರು
ಕೆಲಸ ಕ್ಯಾಂಪು ಸಂಬಳ ಮದುವೆ
ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜನ ಬಂದರು ಜನರ ಓಡಾಟದಲ್ಲಿ
ಮಾತಿನ ಕಪ್ಪು-ಸಾಸರಿನ ಸೀರೆಯ ಸಂಗೀತದ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ
ಹೇಳಬೇಕೆಂದದ್ದು ಹೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ

ಮಾತಾಡಿಸಬಾರದೆಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ಹೇಳಿದರು
ಮಾತಾಡಿಸಿದರೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು
ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿಸಲೆ ಇಲ್ಲ ಬರೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ
ಮಾತಾಡದೆ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ
ಹುಡುಕುತ್ತ ನಿಂತೆ
ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಆಕೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಾಗ
ತೆರೆಯುವ ಮೊದಲೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋದಾಗ
ಎಲ್ಲ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದಾಗ

ಹೊದಿಸಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಎಳೆದಾಗ
ಯಾರೋ ಎತ್ತರದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅಳತೊಡಗಿದಾಗ

ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತುಡಿದಿದ್ದ ಇದು ತನಕ
ಬದುಕಿ-ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಬದುಕಿ-ನನ್ನಲ್ಲಿ
ಉಳಿದಿದ್ದ ಮಾತು ಅನಾಥವಾಯ್ತು.

೨. ತೀರ್ಪು

ಹೊಟೇಲುಗಳಲ್ಲಿ ಥಿಯೇಟರುಗಳಲ್ಲಿ ಆಫೀಸುಗಳಲ್ಲಿ
ಅವರೇ ಇದ್ದರು
ಏಕಾಂತದಲ್ಲೂ ಅವರು ಬಂದರು ಪರಿಚಯದವರಂತೆ
ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಕರೆದರು ಕೈ ಕುಲುಕಿದರು ಅಮುಕಿದರು
ನಕ್ಕರು ವಿಚಾರಿಸಿದರು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು
ಮಾರ್ಗದ ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗಲೂ ನಿಂತೇ ಇದ್ದಾಗಲೂ
ನರನರ ಎಳೆದಾಗಲೂ ಕಣ್ಣು ಸುತ್ತಿದಾಗಲೂ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯೆ
ಕರಗಿದಾಗಲೂ ನಾನು
ಉದ್ದವಾಗಿ ಭಾರವಾಗಿ ಎಳೆದೊಡನೆ ಗರಗರಾ
ಉಪದೇಶಿಸಿದರು

ಅರ್ಥವಾದಂತೆ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ ಅನಿಸದೆ ಈಚೆಗೆ ಬಂದೆ
ಬಂದಾಗ ಅವರು ಕೆಕ್ಕರ ನೋಡಿದರು ನೋಡನೋಡುತ್ತ ಭಂಗಿ
ಬದಲಿಸಿದರು ಒಂದು ರೀವಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕರು ಹೊಕ್ಕು
ಬೇತಾಳ ನೆರಳು ಬೆಳೆದು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬಂದು ಹಿಡಿದು
ಕಟ್ಟಿ ಕೆಡವಿದರು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ದರು

ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು ಬೆರಳು ತೋರಿಸಿ ಆರೋಪಿಸಿದರು
ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರು ಉತ್ತರಿಸಿದರು ವಾದಿಸಿದರು
ತೀರ್ಪಿತ್ತರು ಕೊನೆಗೆ ಇಂಚಿಂಚಾಗಿ
ಕೊಂದರು.

ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಿ

ನಿರೀಕ್ಷೆ

ನೀರ ಹೊಳೆಯಲಿ ನಿಂದು ದಾರಿಯನು ನೋಡುವೆನು
ಬಾರದಿರೆ ಮನದೊಳಗೆ ಕರಗಿ ಕೊರಗಿ
ಹಿಂದುಳಿಯಿತಮವಾಸ್ಯೆ ಮುಂದೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಬಂತು
ಎಂದಿಗೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಬಹರೋ

ತರಗಲೆಯು ಗಿರುಕೆನಲು ಹೊರಗೆ ನಾನಾಲಿಸುವ
ಬರವಿಲ್ಲದಿರೆ ಮನದಿ ಸುಗ್ಗರಿವೆನು.

ಶಿಕ್ಷಣ-ಸಂವೇದನೆ

ಶಿಕ್ಷಣ-ಸಂವೇದನೆ

ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಗುಮಾಸ್ತೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ನಶಿಸಿ ನಾಡು ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಬೇಕಾದ ಜನರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅನಂತರ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿಲ್ಲದಿರುವ ಜನ ಕೂಡಾ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಹೋರಾಟಗಾರರೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದಾಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅನಂತರ ಈ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಜನರಿಂದ ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥ ಯುವಜನ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವೆಂದರೆನೆಂದು ಕೂಡಾ ಅರಿಯದ ಜನ ನಾಡಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋದ ಧೈರ್ಯಕ್ಕಿಂತ, ಅವರ ಆಟದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಾದ ಧೈರ್ಯ ಯುವಜನರಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಯುವಜನರ ಮೇಲಿದ್ದ ಈ ಜವಾಬುದಾರಿ ನಿಜವಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಹನವಾದ, ಆಳವಾದ ಆದರೂ ವಿಸ್ತಾರ ರೂಪದ ಒಂದು ಹೋರಾಟ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಹಿಂಸೆಯ ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗ ಗೋಚರವಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೊಂಡಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಈ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಚಳುವಳಿಕಾರನ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿಗಿಂತ ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡಾದರೂ ಮನಃಸ್ಥೆಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದಂಥ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮನಸ್ಸೊಂದು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟದ ಕೆಚ್ಚದೆಯ ವೀರರೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಮನುಷ್ಯರೋ ಅಥವಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಹೆದರಿದ ಭಾರತದ ಸುಮಾರು ಎರಡುನೂರು ವರುಷಗಳ ಕರಿಯರಿನ್ಸ್ ಧೋರಣೆಯ ಪ್ರತೀಕಗಳೋ ಆದದ್ದರಿಂದ, ಮಾನಸಿಕ ಸೈರ್ಯ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅರಸುವಿಕೆಗೆ ಚೇಕಾದ ಕೆಚ್ಚು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಯುವಜನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅನಂತರದ ಮೊದಲಿನ ಕೆಲ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ಬಗೆಗಿನ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಂದಲೇ ಮರುಳಾದ ಜನ ತಾವು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲೇಜು, ಕಲಿತ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಇವು ಪ್ರಶ್ನಾತೀತವೆಂದೇ ಬಗೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಅನಂತರದ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಬದಲಾದ ಹಾಗೆ, ತಾವು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ತಮಗೆ ಯಾವ ಬೆಳಕನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ, ಯುವಜನರು ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಇಂಥ ಶಿಕ್ಷಣ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಕೆಲವು ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಈಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಕರಿಯರಿನ್ಸ್ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಯುವಜನಾಂಗವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಯಿತಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಇರುವ ಆದರ್ಶದ ಕಡೆಗಿನ ಒಲವನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿತು.

ಕಂಠಪಾಠವೇ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಳತೆಗೋಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪದವಿ ಪಡೆದ ನಂತರ ಒಂದು ಸಲ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ತಾವು ಕಲಿತದ್ದೇನು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿದ ಶಬ್ದ ಜಾಲಗಳು, ವಾಕ್ಯಗಳು, ಆರ್ಥವರಿಯದ ಎಂದೂ ಹೃದಯವನ್ನು ತಟ್ಟಿ ರದ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳು ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳತ್ತ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ : ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಂಥ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಜರುಗುವುದಿಲ್ಲ;

ಕಲಿತದ್ದು ಹೃದಯವನ್ನು ತಟ್ಟದೇ, ಕಾಲೇಜು ಜೀವನಕ್ಕೂ ಹೊರಗಿನ ಬದುಕಿಗೂ ಇರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂಬಂಧದ ಬಗೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಅರಿವನ್ನು ಕೊಡದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಂಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಇರಬಹುದಾದ ಸ್ವಂತ

ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಂದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬ್ರಿಡ್ಜಿನ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ, ಬ್ರಿಡ್ಜನ್ನು ತಿನ್ನುವಾಗ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಿಡ್ಜಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಳಿಬಣ್ಣ ತಿನ್ನುವ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ, ಕೊಕೊಕೋಲಾ ಬಾಟಲಿಯ ಮೇಲಿನ ಅರೆನಗ್ಗ ಯುವಕ-ಯುವತಿಯರ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ಕೊಕೊಕೋಲಾ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಒಂದು ಸುಪ್ತವಾದ ಆನಂದ ಪಡೆಯುವ ಯುವಕನಂತೆ

ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಣದೊಡನೆ ಯಾವ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಬಹಳ ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ಆಸ್ತಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಹಣ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವಾಗ, ಅದು ಆನಂತರ ಹಣ ಗಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂಬ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯೆಗೂ ಹಣಕ್ಕೂ ಗಂಟು ಹಾಕಿರುವ ಯುವಜನರು, ನಿರ್ಜೀವವಾದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಡಿಯುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹಾದು ಬಂದ ಜನರ ಗುರುತ್ವ ಪಡೆದು, ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ದೇಶದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ನಾಗರಿಕರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಡುಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!

ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದವರು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅರಿವಿಲ್ಲದವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗುವದು, ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕಲಿಸುವ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಯಾವ ತರಬೇತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡದೇ ಇರುವದು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅಧ್ಯಾಪಕ ವರ್ಗವರ್ಧನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸುವಾಗ ಪಿ. ಯು. ಸಿಯಲ್ಲಿ ಎಲಿಯಟ್ ಬಗ್ಗೆ ಭಾವನಾವಶವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಪಿ. ಯು. ಸಿ.ಯಲ್ಲಿ ಖೋಲಾನಾರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವದು ಮುಂತಾದವು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಐಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜರರ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿರದವರು ಡಾಕ್ಟರರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಡಲು ಬರುವವರು ಪದವಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ, ಮೊದಲ

ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಾಸುಮಾಡಿದ ಎಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳು ಬೇರೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ 'ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಕಲರೂ ಸಮಾನರಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಕಲರೂ ಸಮಾನರಾಗುವುದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದ ವಿಷಯ. ಕಾಲೇಜ್ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಾಕ್ಷಣ ಅವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ವಸ್ತುಗಳಂತೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಗರಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿರರ್ಥಕ ಶಿಕ್ಷಣಪದ್ಧತಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಸಹಾಯಮಾಡಿರಬಹುದಾದರೂ, ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಂಥ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ರೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮವರ ಹೆಡ್ಡತನವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕ್ರಾಂತಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಹಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದ ಎಷ್ಟೇ ದೋಷಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿದರೂ, ಅದು ಅಲ್ಲಿಯ ಯುವಜನರಿಗೆ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿಫಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಮೂಲತಃ ಮಾನವರ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇಕೆಂತಲೇ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಬಹು ಜನರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಗಣನೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಅನಂತರದ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಬೇಡವೆನ್ನಿಸಿದರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ಜನ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು, ಸುರಕ್ಷಿತ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರಪಾಯಕಾರಿಯಾದದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಲಾಲಸೆಯುಳ್ಳ ಜನಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣರಂಗದ ಬದಲಾವಣೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕಂಡಿರಲೂಬಹುದು.

ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ಒಂದು ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಕಾಲೇಜ್ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ತುಳಿದವರು, ಅನಂತರ ಬಹುಜನ ಬಲದಿಂದಲೋ ರಾಜಕೀಯ ಬಲದಿಂದಲೋ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಪೀಠಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ನಿಜವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಮಾತುಗಳು, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿರುವುದು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸೋಜಿಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎನ್ನಬಹುದಲ್ಲದೆ, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಹತಾಶರಾಗಿ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದದ್ದು ನಡೆಯದೆ, ಈಗ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು, ಕರಿಯರಿಸ್ಟ್ ಆಲ್ಲದವರು, ಅಕ್ಯಾಡೆಮಿಕ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರು

ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಜನ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ನಗುವ ದೃಶ್ಯ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಸುಶಿಕ್ಷಿತರ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದು ಪರಿಧಿಯ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತುವ ರವದಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಮಾಜವನ್ನು ಚೇತನವುಳ್ಳ ಸಮಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದೇ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಚಾಲನೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಒಪ್ಪಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂಥವರು ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ತರಹದ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹೊರಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು ಯಾವುದೂ ಕಾಣದಾದಾಗ ಮೌನವಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ತಳ್ಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಅನಿಷ್ಟಗಳ ಅರಿವಿದ್ದು ಲಾಭಗಳಿಸುವ ಆಸೆಯಿದ್ದವನು ನರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತನಿದ್ದೂ ಕಪಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಲಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಗಳಿ ಆಧುನಿಕನಾಗಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಆಳವಾದ ಕೆಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಫ್ಯಾಷನ್ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ.

ಸಂವೇದನಶೀಲರಲ್ಲದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಿದ್ದ ಇಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಸ್ಥಾನವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವನೂ ಸಾಹಿತಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನೀತಿಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಸಮಾಜದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಅದೇ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದಾಗ ಬಂಡೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆ ಎಂಬುದೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ, ಇವರು ಎಂಥವನನ್ನೂ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಲ್ಲರು, ಎಂಥವನೂ ಇವರಿಂದ ಸಾಹಿತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಅಡಿಗರಿಗೆಲ್ಲ ಸಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆನ್ನಬಲ್ಲ ತನ್ನವೆನ್ನುವ ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಈ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಯಾವ ಕವಿಯ ನಿಲುವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪವಾದವು ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದವು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಅರಿವು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬರಹಗಾರರ ಒಂದು ಗುಂಪು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಕೂಡ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಜನರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬರೆಯುವ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆನ್ನುವ ಧೈರ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದರೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು

ಸಂವೇದನಶೀಲರಾಗಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯ. ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕನ ಸುತ್ತ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಉಪಸಂಹಾರವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಯೇ ಇಟ್ಟು. ನಿಂತ ನೀರಿನಂತಹ ಜನ ಇರುವಾಗ, ಒಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವ ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಇಡೀ ಸಮಾಜಕ್ಕೇಂದೇ ಬರೆಯುವ ಲೇಖಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಸಂವೇದನಾಶೀಲನಾಗಿರಲಾರ. ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕೆಡಕುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದಾದರೆ, ಅದೂ ಒಂದು ಗುಂಪಿನ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ, ಕೆಲವು ಸಲ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೇಂದೇ ಬರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆ ತರಹದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಇರಬೇಕಾದ

ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕಬೇಕಾದರೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು

ಸಂವೇದನಾಶೀಲರಾಗಬಹುದಾದ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು. ಅಂಥ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತಿಗಳು ಅರಿಯಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರಾಂತಿಯಾದರೆ ಸಾಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಇಂದು

ಮನಗಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಬರಬೇಕು. ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕವೋ ಅಥವಾ ತಾವು ಪಡೆದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕವೋ, ಇಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಡುವುದು ಕೂಡ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಎಂದು ಬಗೆಯುವವರು ಕೂಡ, ಈಗಿದ್ದ ಸಮಾಜ ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಸಮಾಜ ಎನ್ನುವ

ದೃಷ್ಟಿ

ಯಿಂದಲಾದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಲೇಸು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ

ಜಡಿಗಾಳಿ ಹಿಂಸರಿದು ಅಲುಗಾಟ ನಿತ್ತು

ತಿಳಿದ ನೀರಲಿ ಸ್ವಪ್ನ ನಕತ್ರ ಹೊಳೆದವು

ಮಳೆಯ ಜತೆ ಆಕಾಶ ಹರಿದು ಬಿತ್ತೋ ಚೂರು

-ಕೊಳ ಸೊಗಸಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು.

ಶಬ್ದಗಳು

ಶಬ್ದಗಳು

ಭ. ನಾಗರಾಜ್

ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ “ವಿಶ್ವ”ದ ಭಾಗವಾದ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತು ಶಕ್ತಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು, ಅವುಗಳ ಗುಣ, ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಇರುವಿಕೆ, ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ ಬೀರುತ್ತಿರುವುದು, ಭೂಮಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದು, ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದು, ಭೂಮಿಗೆ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಜಡ ನಿಯಮವನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಹೊರತು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಇಲ್ಲವೇ ಪೂರಕ ಅಲ್ಲ. “ಇದಕ್ಕಾಗಿ” ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶ, ಕಾರಣಗಳು ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಮೈಲಿ ಆಚೆ ಇರುವ ಸತ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಉರಿಯುವಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ, ಗುಣದಿಂದ, ಅಂತರದ ದೂರದಿಂದಾಗಿ ಬೆಳಕಾಗಿ ಬರುವ ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಗುಣಕ್ಕೂ-ಈ ಶಕ್ತಿಯ ನೆರವಿನಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾದ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳು-ಭೌತವಸ್ತುಗಳು-ಕಣ್ಣುಗಳು, ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ, ಯೋಜನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ತಾಯಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ‘ಬೆಳೆದು’ ಈ ನೋಟ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಈ ಅಂತರದ ಪೂರಕತೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, “ಇದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಇರಬಹುದೇ?” ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತೆ. ಇದೇ ರೀತಿ, ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿಗೂ ಒಳಗಿನ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳ ರಚನೆಯ ಗುಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯ ಸಂಬಂಧ, ಹೊರಗಿನ ದವಸ ಧಾನ್ಯ ಹಣ್ಣು ನಾರುಗಳ ಗುಣಕ್ಕೂ, ಒಳಗಿನ ಅನ್ನನಾಳ ಕರುಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಗ್ರಂಥಿಗಳ ಸ್ರವಿಕೆಯ ರಚನೆ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಪೂರಕ ಸಂಬಂಧ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪ್ರಮುಖವನ್ನಾಗಿಸುತ್ತೆ. “ಈ ಸಂಬಂಧಗಳು ಆಕಸ್ಮಿಕವೇ? ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವೇ?” ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ, “ದೇವರು” ಒಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಸ್ತುವಿನ (ಔಷಧಿಯ) ತಯಾರಿಕೆಗೆ, ಅದರ ಸಹಜ ಗುಣ ಕ್ರಿಯಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಯೋಜನೆ, ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶಾಖ ಪ್ರಮಾಣ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ತಯಾರಿಸುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಈ ಒಂದು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯ ಸಾಮ್ಯ, ಈ ಪೂರಕತೆ ಒಂದು ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇವಲ ‘ವೇದಾಂತಿಗಳ ಸ್ವತ್ತಾಗಿ, ‘ಹಗುರ’ವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಂಶ ಖೇದನೀಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಸಾಮ್ಯಗಳು ತೀರಾ ಸುಲಭವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮೊದಲೇ, ಅಡೆತಡೆ ಇಲ್ಲದೆ ದೊರೆತಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳ ಈ ಸಾಮ್ಯ ಅಷ್ಟು ಸಾಧಾರಣ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ. ‘ನಾನು’ ತೀರಾ ಸುಲಭವಾಗಿ ನನಗೆ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಆಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತುಗಳ ಒಂದು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಗುಣಧರ್ಮ ಆಂತರಿಕ ರಚನೆಗಳ ಗುಣಧರ್ಮ ಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಸುತ್ತುವಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಯುವ ಈ ನಾನು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡಷ್ಟೇ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾಗುವ ಅಂಶ ಕಡೆಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಭೌತಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶ, ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಇದು ಏನು? ಇದರ ಹುಟ್ಟು, ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೂ ಇದನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅಳಿಸಿಹಾಕುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಗುಣ, ಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತುವಿಕೆಗೂ ಸಂಬಂಧ

ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದು ಯಾವುದು? ಅದರ ಇತಿ, ಮಿತಿಗಳೇನು?- ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮನುಕುಲದ ಏಕೈಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ, ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಚಾರ, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಬಂಧಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಹೋರಾಟ ಕಂಡಾಗ ನಗು-ಅಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಬರುತ್ತದೆ.

ಬರೀ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಗೀತೆ, ಬೈಬಲ್, ಖೊರಾನ್‌ಗಳು, ಗಿಣಿ ಪಾಠದಿಂದಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣವೇ ಇಲ್ಲದ ಅಪಾರ ಮೊತ್ತದ ಚೆಕ್ಯುಗಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿವೆ.

“ನಮಗೇಕೆ ಈ ಜ್ಞಾನದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿಲ್ಲ?” ಮೂಲವಾಗಿ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಹೊಂದದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದೇ ಆದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಿದುಳಿನ ಈ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷ-ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ-ಶನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಋಣಾತ್ಮಕ (Negative) ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತರ ಕಾಣಿಕೆ ಸಂದಿರುವುದು ಯಾವ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ತೋ ಅದೇ ಶರೀರದ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರವೃತ್ತಿ (Natural instincts) ಗಳು ಎನ್ನುವುದು ‘ಚಮತ್ಕಾರ’ದ್ದು.

ಇಂತಹ ಅನಿಸುವಿಕೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ನಿರಂತರ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ತನ್ನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಭಾಷೆ ಯೋಚನೆ ಭಾವನೆಗಳ ನಾಣ್ಯ. ಯಾವ ರೀತಿ ನಾಣ್ಯ ತಾನೇ ವಸ್ತುವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾರದೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಭಾಷೆ ತಾನೇ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲಾರದು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಗಳೂ, ಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಬಡತನ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ಭಾಷೆ, ಅದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ Capital knowledge (ಧರ್ಮ, ಕಾನೂನು, ನಾಗರಿಕತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಕಲೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ) ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಏಕೆ, ಅವಶ್ಯಕವೇ ಅಲ್ಲ. ಬದುಕಿಗೊಂದು instincts ಪ್ರೇರಿತವಾದ immediate ಉದ್ದೇಶ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವುಗಳು, ಅಷ್ಟೇ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಟಿತ ಲಿಖಿತ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದರೂ, ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಮುಗಿದ ಗಾಡಿ ಸಮತಟ್ಟು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಜನರು ಮೂಕರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ‘ಬಣ್ಣ’ ಕಳೆದಿರತೇ ಹೊರತು ಬದುಕು ಕಳೆದು ಹೋಗುವಂಥ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಗಾಳಿ ತನ್ನ ರಚನೆಯ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದ range ನಲ್ಲಿ ಬದಲಿಸುತ್ತಾ ಬೀಸುತ್ತದೆಯೋ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭೂಮಿ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ (space) ತನ್ನ ಚಲನೆಯ ವೇಗ, ಸಂಬಂಧ Mass ಅನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆಯೋ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸಸ್ಯಗಳು ಈಗಿನ ತಮ್ಮ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತವೆಯೋ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ದೇಹದ ಪ್ರಕೃತಿ ಈಗಿನಂತೆ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಒಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ “ಧಕ್ಕೆ” ಮೇಲಿನ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, “ಭಾಷೆಯ ಅಗತ್ಯ ಏನು? ಏನಿರಬೇಕು? ಏನಿದೆ? “ಏನಿದೆ”? ಎಂದಾಗ ಮೈ ಪರಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅನಿಸುತ್ತೆ. “ಭಾಷೆ” ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ಆದದ್ದೇ? ಭಾಷೆಯಿಂದಾಗಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಿನಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿ ಬದುಕಬಹುದಾದರೂ ಅದರ ಪರಮ ಉದ್ದೇಶ ಅದಲ್ಲ. ಅದಾಗಿರಲೂಬಾರದು. ಹಾಗಾದರೆ ಏನಿರಬೇಕು? ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅದರ ಉದ್ದೇಶ ಇದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು : “ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅನಿಸುವಿಕೆ, ಭಯ (death Consciousness) ದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕೊಡುತ್ತಿರುವ “ತಾನು” ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ತನಗೇ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಈ “ಇದನ್ನು” ಮೊದಲು ಅರಿಯುವುದು. ಅನಂತರ ಇದಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳೊಡನೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಅರಿಯುವುದು.” ಈಗ ನಾವು ‘ಶಬ್ದ’ವನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ಶಬ್ದಗಳ ಈ ಅಧಿಕಾರಶಾಯಿಗೆ ಗುಲಾಮರಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಾವು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅಥವಾ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಬಂದರೂ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಹೊರಗಾಗುವ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿರುತ್ತೇವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಭ್ರಾಮಕ ಜ್ಞಾನದ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಿಸುತ್ತವೆ. ಬದುಕನ್ನು ಉತ್ತರಿಸದೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಹೀನವನ್ನಾಗಿರಿಸುತ್ತವೆ. ‘ಶಬ್ದ ಗಳು’ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ದೀಪದ ಭೂತಗಳು-ಚಿಂತನೆಯ ಕಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ “ದೇವಸಂಜಾತ” (ಇಲ್ಲಿನ ದೇವ ಆದರ್ಶದ ಪ್ರತೀಕವಷ್ಟೆ)-ಶಿಶುಗಳು. ಇಂತಹ ಶುಭ್ರವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತಗೊಂಡಿರುವ ಈ ‘ನವಜಾತ’ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ “ಕೊಲೆ” (ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯೂ ಸಾಲದು!) ಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಕೇವಲ ಈ ಶುಭ್ರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ, ಚಿಂತಿಸುವ, ಭಾವಿಸುವ ಮಿದುಳುಗಳಿಗಷ್ಟೇ ತಿಳಿಯುವ ಹೊಸ ಸಂಕೇತಗಳ

ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ದೂರ ನಿರ್ಜನ ತೀರದಲ್ಲೊಂದು ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮೂಡಿಸಬೇಕು ಅನಿಸುತ್ತೆ. ಜ್ಞಾನದ್ವಾರದ ಬಾಗಿಲುಗಳಾಗಿರುವ ಈ “ಶಬ್ದ”ಗಳು ಇಂದು ಬಳಸುವಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಮಿತಿ, ಸ್ವಾರ್ಥಗಳಿಂದಾಗಿ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲುಗಳಾಗಿರದೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲುಗಳಾಗಿರುವುದು ಇಂದಿನ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ “ದುರ್ದೈವ”. ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಅಗತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡದೆ, ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನೇ ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಿ ಹಣ ಸದೃಶವಾಗಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಖರತೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಭಾವನೆ, ಅನಿಸುವಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಸಾಮ್ಯ ಕೊಡಬಹುದು : ಮೂರ್ಖರ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತು, ಒಂದು ಮಗು ಸತ್ತಾಗ ಜೀವಂತವಿರುವುದನ್ನೇ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೊಯ್ಯುವ ಮೂರ್ಖರ ಕೈಯಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಸಹಜ ತೀವ್ರ ಹಂಬಲ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಚಿಂತನಶೀಲ, ಭಾವನಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಇದೆ. ಇಂದು ಜೀವಂತ ಹಾಗು ಮೃತ ಶಬ್ದಗಳ ವಿಂಗಡನೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವಂತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮೃತಗೊಳಿಸುವ ಈ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೆಣಗುವ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಹರಡಿರದೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಗೂ ಹರಡಿರುವುದು ನಮ್ಮ “ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ.” ಒಂದು ಕಡೆ ಓದಿದ್ದೆ : ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಿಣಿ ಸಾಕಿದ್ದರಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾತು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಒಮ್ಮೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹುಡುಗಿ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದಳಂತೆ. ಮನೆಯೊಡತಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಗಿಣಿ “ಯಾರು?” ಎಂದಿತಂತೆ. ಆ ಹುಡುಗಿ “ಕೆಲಸದ ಹುಡುಗಿ” ಎಂದಳಂತೆ. ಪುನಃ ಮೌನ, ಪುನಃ ಬಾಗಿಲು, ಪುನಃ “ಯಾರು”, ಉತ್ತರ “ಕೆಲಸದ ಹುಡುಗಿ”-ಪುನಃ ಅದೇ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾದಾಗ ಆ ಹುಡುಗಿ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಳಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಂತರ ಬಂದ ಯಜಮಾನಿ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಂಡು “ಯಾರು?” ಎಂದಾಗ ಆ ಗಿಣಿಯು “ಕೆಲಸದ ಹುಡುಗಿ” ಅಂದಿತಂತೆ! ರಾಜಕಾರಣ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹೀಗೆ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಗಿಣಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸದ ಹೊರತು, ತಿದ್ದದ ಹೊರತು, ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಗೂ ಕೆಲಸದವರಿಗೂ

ಕ್ಷೇಮವಿಲ್ಲ.

ಕಳೆದು ಹೋದ, ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜೀವಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುವ ತೀವ್ರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನಮಗಿದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ತಾವೇ ಗುರಿಗಳಾಗಿರದೆ ಮೂಲ ಏಕೈಕ ಗುರಿಗೆ ಪೂರಕವಾದಾವು; ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿಯಾವು. ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿ ಬರುವ ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಡಿದಾತನಿಗೆ ನೋವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೆಣವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೇ?

ಯೋಚನೆ: ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ

ಯೋಚನೆ : ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ

ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲಿಕಾರ

ಹಗಲೆಲ್ಲ ಮನೆ, ಆಫೀಸು, ಜನಗಳಿಗಾಗಿ

ಯೋಚಿಸಿದಷ್ಟೂ ತಲೆನೋವು

ವಾಕರಿಕೆ-ಸಂಜೆ

ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ

ಸೂಸುವ ಗಾಳಿ, ಮುಳುಗುವ ಸೂರ್ಯ

ಏಳುವ ತೆರೆ, ಹಸಿರು ಗಿಡ ಗುಡ್ಡ

ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಕಿಗಳ ಧ್ವನಿ

ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೊಯ್ಯಾಗ

ಸಮುದ್ರ

ಹಾಯಾಗಿ ತೋರುವುದು.

ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ :

ಪ್ರವಾಹ ಬಂದಾಗ ಬದಿಯ

ಊರು ಕೇರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ

ನೆಲಸಮ ಮಾಡುವ

ಆ

ಭಸ್ಮಾಸುರ ಕೆಲಸ;

ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾವಿರಾರು-ಜೀವಜಂತು

ಮೀನ, ಮೊಸಳೆ, ಹಾವು, ಹುಳುಹುಪ್ಪಡಿ

ರಾಡಿ ರೊಜ್ಜಿನ ಚಿತ್ರ

ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದಂತೆಲ್ಲ

ಮೈ-ಮುಳ್ಳೆದ್ದು

ಥೂ, ಹಾಳಾಗ ಈ ಸಮುದ್ರ,

ಎನಿಸುವದು,

ಮತ್ತೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ :

ಬಹು ದೂರದ ವರೆಗೆ ಹೋದ ಆ ಸಮುದ್ರದ

ಸುಂದರ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡಾಗ

ಯೋಚಿಸುವದೇ

ಬೇಡ

ಎನಿಸುವದು.

ರಫುವೀರ್ ಸಹಾಯ್

ಪ್ರಭುವಿನ ದಯೆ

ಬೆಕ್ಕು ದಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತೆ.

ಚಂದ ಚಂದ ಹೆಂಗಸರು ಹರಟುತ್ತೇ ಕೂತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬೆಳುದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ತೊಂಡುದನಗಳು

ಮೇಯುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾವೆ.

ಮತ್ತೆ- ಪ್ರಭೂ, ಇದು ನಿನ್ನ ದಯೆಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು,

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತಂತಮ್ಮೊಳಗೆ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು.

(ಹಿಂದಿಯಿಂದ)

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

೧. ಕೃಷ್ಣಸ್ಮೃತಿ

ನನಗೂ ಹಾಡಂತೀಯಾ ಕೋಣ

ಗೋಪಾಲಕನ ಜಾದೂಪುರಾಣ?

ಸಾವಿರವರುಷ ಜಿಡ್ಡು ಗಟ್ಟಿದ ಸ್ಮೃತಿ

ಕೆದಕೆದಕಿ ಜಾಳಿಸಿ ತೆಗೆಯಂತೀಯಾ

ಕಾಣದ ಮುತ್ತು ಹವಳ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಪಚ್ಚ

ಸರ್ಚಲ್ಯಾಟನು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಂತೀಯಾ ಹುಚ್ಚೆ?

ಕಳೆದ ತಿಂಗಳು ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದೆ

ದ್ವಾರಕೆ ಮಥುರಾ ವೃಂದಾವನ ಸುತ್ತಾಡಿದೆ.

ಎಷ್ಟು ಮಜವಾಯ್ತಂತೀಯಾ.

“ಉರ್ವಶಿ” ಹೋಟೆಲಲ್ಲಿ ಮೇನಕೆಕುಣಿತ

ಮಣಿತ. ಬಾರೊ ಸಮೀಪ.

ಶಂಡೂರಿ ಚಿಕನ್ನು ಹೊಡೆದದ್ದೂ ಹೊಡೆದದ್ದೇ.

ಸಂಜೆ ಯಮುನೆಯಲಿ ಆರಾಮು ನೌಕಾವಿಹಾರ.

ನೊರೆನೊರೆಯ ತರಂಗ

ಲಂಗವೆತ್ತಿದ ಗೊಲ್ಲತಿಯರ ಬೆಣ್ಣೆ ಮೋಣಕಾಲ

ಮುಕ್ತಿದಾಗೆಷ್ಟು ಚಂದವಂತೀಯಾ?

ಫೋಟೋ ನೋಡಿ ಹೇಳು ಮಗನೇ.

ಈ ಉದ್ಧೃತ ಪ್ರದೇಶವೆಷ್ಟು ಬೇಷಂತೀಯಾ

ಖುದ್ಧು ಕೃಷ್ಣನೆ ಬಂದು ಬೀದಿಗಿಳಿದರೂ

ಪೆಚ್ಚಾಗುವಂತಿದೆ ನೋಡು.

ಅವನ ಜಾದೂಗೀದೂ ಗೊಲ್ಲವಿದ್ಯೆ ಜೊಳ್ಳುಪೊಳ್ಳು.

ಇಲ್ಲಿ ಎಂಥೆಂಥ ಮಹಾಜನವಂತೀಯಾ

ಕಪ್ಪುಹಣದ ಗುಡ್ಡ ಬೆರಳಿತ್ತಿ ಸಲೀಸು

ಕುಪ್ಪಳಿಸುವ ಮಹಾಮಹಾಮಹಿಮರು.

ತುಂಗೋತ್ತುಂಗ ಪ್ರಾಸಾದಮಾಲಿಕರು.

ಋತಕಾಳಿಂಗನ ತಲೆ ಮೆಟ್ಟಿಮೆಟ್ಟಿ

ಕುಣಿವ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಲೋಕಹಿತಸಾಧಕರು ಬೋಧಕರು.

ಶ್ರದ್ಧಾಗೋವಿನ ಗೋಣ್ಮೂರಿವ ಉದ್ಭವವೀರರು ಸಾಚಾಪೂತನಿರಕ್ತ ಹೀರುವ ಬಾಲವೀರರು.

ನಿರ್ಮೀನ ಯಮುನೆಯ ಬಳಿ

ಕೊಕ್ಕೆತ್ತಿದ ಷಡ್ಗುಣ ಬಕಸೇನೆ ಮೋರ್ಛಾ ಗೇಲಿ

“ಅನ್ನ ಕೊಡಿ” “ಆಶ್ರಯ ಕೊಡಿ” “ಬದುಕ ಬಿಡಿ”
ಸುತ್ತೂ ಪೋಲೀಸು ಬಂದೋಬಸ್ತು.
ಹೋದಹೋದಲ್ಲೆಂಥ ಶಿಸ್ತು ಅಂತೀಯಾ?
ಆ ಪಾಂಡವ ಹುಲುಗೊಂಬೆಗಳನ್ನಿವರ ಬೂಟಿನಡಿ
ಬೋರಲಿಡಬೇಕು
ಆಗ ತಂತಾನೆ ಫರಾರಿ ಮುರಾರಿ.
ನಿಂತರೆ ಲಂಚಹೊಯ್ದು ಗದರಿಸಿ
ಪಾಂಚಜನ್ಯ ಗದಾಚಕ್ರ ಇಸಕೊಂಡು
ಕಾಡಿಗಟ್ಟುವರವನ ವ್ಯಾಧನಾತಿಥ್ಯಕ್ಕೆಂದು.
ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಒನಕೆತುಂಡು.

ನನಗೂ ಹಾಡಂತೀಯಾ ಕೋಣ
ಗೋಪಾಲಕನ ಜಾದೂ ಪುರಾಣ?
ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹರಿವುದೀ ಕಾಲಿಂದಿ
ಧಡಧಡ ಬದಲಾಯಿಸಿ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ನುಗ್ಗಿ ಹರಿಯುವೀ ನದಿ?
ನೆಗಸಿನಮಲಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃತಿಶಂಖಶುಕ್ತಿ
ಕಬಳಿಸಿ ಕಬಳಿಸಿ ಕೊಳೆಚೆಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೆ ಫೇನೋಲ್ಫಾಸದಿ ಹರಿವ ವೈಯಾರನಿಧಿ?
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದರೆಲ್ಲ.
ಈ ಸೂಟುಬೂಟಿನ ಸ್ಮಾರ್ತು ಸಾಹೇಬರಲ್ಲಿ
ಉತ್ತರಿಸುವವನಾರು ಗೊಲ್ಲ?
ಕೇಳುವವರೂ ಹೇಳುವವರೂ ಇಲ್ಲ.
ಗೆಜ್ಜೆಮುರಲಿ ಪಾಂಚಜನ್ಯ ನಿನಾದ
ರೋಕ್ ಎಂಡ್ ರೋಲ್ ಕಿವಿಗಲ್ಲ.
ಅದಕೆಂದೆ.
ವೃಥಾ ತಲೆಪರಚಿ ಕಿರಿಚುವದು ಬೇಡ.

ಇನ್ನೂ ಹಾಡಂತೀಯಾ ಕೋಣ
ಗೋಪಾಲಕನ ಜಾದೂ ಪುರಾಣ?

೨. ಪ್ರಪಾತ

ಪಕ್ಷಕ್ಕೊಂದೊಂದು ಪಕ್ಷ.
ಲಕ್ಷಪಕ್ಷಗಳುಳಿದರೂ
ನಡೆದಿದೆಯಲ್ಲ ಪಕ್ಷಪಾತ!

ಬಿದ್ದಲ್ಲೆ ಜಿಗಿದೆದ್ದು ಹೊಸ ಕೊಂಬು
ಕಹಳೆ ಭ್ರಮೆಸಮೇತ ತಯ್ಯಾರು ಜಂಬೂಸವಾರಿ

ಎಲವೋ ಸೂರ್ಯ ನೀನೆಷ್ಟು ದೂರಂಬ
ಪಕ್ಷಬಲ ಜಂಭಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು
ಬಾನ ತುಂಬ ಹಾರಾಡಿ ಚೀರಾಡಿ
ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರ ಕಡೆದು
ಒಡೆದ ಗಡಿಗೆಯ ಹಿಡಿದು ಧಾರೆ ತಕೋ ಎಂದಾಗ
ಪಕ್ಷಪಾತ.

ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಭೂಮಿಗಿಳಿದೀ ಪಕ್ಷಿ.
ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ ಬೇರೆ ವೃಕ್ಷ.
ಈ ಗತ್ತು ಕನರತ್ತು ಗೊತ್ತು ಅಂತೀಯಾ?
ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಖರೇ ಹೇಳುವೆಯಾ?

ಹಿಡಿದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಜೋತುಬೀಳುವ ಗ್ಯಾರಂಟಿ
ಬೋಂಡು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ ಈ ವೋಟುಕಿರೀಟ?
ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ
ಅವರಿಗೇಕಿದರೆ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿ
ಗರಿಗರಿ ಕಿತ್ತೆಸೆವ ಹಾಳುಚಲಾಕಿ?
ಅಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗೂಡು ಉರುಳುರುಳಿ
ಹರಡಿಬಿದ್ದಿವೆ ಪಾತಾಳ ತುಂಬ

ಆದರೂ ಈ ವೃದ್ಧ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಜಂಬ.
ಕೇರಿಕೇರಿಯ ರಾವಣಪೌತ್ರರೊಡನೆ ಸೆಣಸಾಡಿ
ಪಕ್ಷಕಳೆದೀ ಖೋಡಿ
ತೊಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಧೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದು
ಕಾಯುತಿದೆ ಯಾರದೋ ಬರವಿನ ಸದ್ದು.

ಎರಡು ಹಿಂದಿ ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಹಿಂದಿ ಕವನಗಳು

ರಘುವೀರ್ ಸಹಾಯ್

೧. ನಾನು ಇದೇ
ನಾನು ಇದೇ.
ಮತ್ತೆ ನಾನು,

ದಣಿದೋ, ಇಲ್ಲ ಅವರಂತೆ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೋ

ಇದೇ ಆಗಿದ್ದಾಗ

-ಅದೇ ನನಗೆ ಇಷ್ಟ ಕೂಡಾ-

ಇದೇ ಆಗಿದ್ದಾಗ ನೊಂದ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ

ಅಪ್ಪನ ಹೊಳಪು ನೆಳಲಾಡುತ್ತದೆ.

ಅವರಿಗೆ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಆ ಅಪ್ಪನ ಪ್ರತಿ ನಾನು

ಇದೇ ನಾನು.

೨. ಕರ್ಚಿಫ್

ಆ-ನನ್ನ ಕರ್ಚಿಫ್ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತು?

ಎಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯ್ತು?

ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ ನೋ?

ಎಷ್ಟು ಗಲೀಜಾಗಿತ್ತು-ಅದರಲ್ಲಿ

ಷೂ ಒರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ,

ಮೂಗು ಬೆವರು ಪೆನ್ನಿನ ನಿಬ್ಬು

ಎಲ್ಲಾ ಒರೆಸಿದ್ದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

ಗಂಗಾಧರ ಮೂರ್ತಿ

ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಆವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಕೃತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಲೆ, ಕಲಾವಿದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಘಟನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗುಣವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವಂತಿರಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದರೆ ತಾನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಅಥವಾ ಘಟನೆಯ ಆಂತರಿಕ ಗುಣವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ವಸ್ತುವಿನ ಅಥವಾ ಘಟನೆಯ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯಾಗಿ ಅದರ ಭೌತಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ-ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ತೀರ ಸಮೀಪವಾಗಿ-ಕಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ ಗೌಣವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಬಹಳಕಾಲ ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಗೂಡಿದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅವನನ್ನು ವೈಚಾರಿಕತೆಯೊಡನೆ ತೊಡಗಿಸುವಂಥ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗದೆ, ವೈಚಾರಿಕಭಾವ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಬಗೆಗಿನ ವಿವೇಚನೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದೀತೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಭಾವುಕತೆ, ಅವಾಸ್ತವ ಘಟನೆಗಳ ಬೆನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಚಟ, ಶೋಕೀವಿಲಾಸಗಳು, ಕೂಗಾಟ, ಚಿತ್ರದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಕುಣಿತ ಕುಲುಕಾಟ ಮತ್ತು ಹಠತೊಟ್ಟು ಬಂದೇತೀರುವ ಹಾಸ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದೃಶ್ಯಗಳು

ಅಲ್ಲದೆ ಆಮದುಮಾಡಿಕೊಂಡ-ನೆಲಮುಟ್ಟದ-ಚಿತ್ರಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಇಂಥ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಣದಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿರ್ಮಾಪಕ ತಾನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಥೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಎಂಥ ಕತೆಯಿಂದ ತನಗೆ ಹಣ ಗಿಟ್ಟುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತಾನು ಈ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಉದ್ಯಮದಾರನಾಗಿ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ನಿರ್ಮಾಪಕನಿಗೆ ಚಿತ್ರಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಕತೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಾಗಲೀ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತನಗೆ ಹಣ ತರುವಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಇಂಥ ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವು ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಕೇವಲ ಉದ್ಯಮಿಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯದೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಲೆ-ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಚಿತ್ರ-ಯ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಲವು ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕವೆನ್ನುವಂಥ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರು ತಯಾರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಪೂರ್ತಿ ಕಲೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಮುಖ್ಯತೆ: ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವಂಥ ದೃಶ್ಯಗಳಿದ್ದು, ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಭಾವ ಆತನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವಂಥದಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು, ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಚಿಂತನೆಗೆ ತೊಡಗಿಸುವಂಥವುಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪ್ಯಾಸಾ, ಸಾಹಿಬ್ ಬೀಬಿ ಬೆರ್ ಗುಲಾಮ್, ದೋ ಆಂಕೆ ಬಾರಾ ಹಾತ್, ಆಶೀರ್ವಾದ್‌ನಂಥ ಚಿತ್ರಗಳೂ, ಬದುಕಿನ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಿಖರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ರಾಜ್‌ಕಪೂರನ “ಶ್ರೀ 420”ಯಂಥ – ಒಂದೇ ಭಾರತೀಯ-ಚಿತ್ರವೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುವು. ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ, ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಕಲಾಸಕ್ತಿಗಳಬಗೆಗೂ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದುದರಿಂದ ಅವು ಇನ್ನುಳಿದ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲುಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೆಸರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಟ್ಟದ ಚಿತ್ರಗಳೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಮೇಲು ಮಟ್ಟದ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಣೆ ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತೆರೆಕಂಡ ‘ಚೆಮ್ಮಿನ್’ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂಥದೇ ಆಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ, ಬೋರ್ ಹಿಡಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ (ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೇಮ) ಈ ಚಿತ್ರವೂ ಹೊಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಇಂಥ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕುರಿತಾದುವೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ಸಿನೇಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಈ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಏನು ಭಾಷ್ಯ ಬರೆಯಬೇಕು? ಇದು ಪ್ರೇಮ ಭಾವಾವೇಶವೇ? ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಸಹಜ ಅರ್ಥದಿಂದ ಮರೆಗೊಳಿಸುವಂಥ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ದೊಂಬರಾಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ ಪ್ರೇಮಾಲಾಪವೇ? ಇಲ್ಲ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಮೈಮರೆತು ಹಾಡುಗಳ ಜತೆ ನೀಡುವ sex injection ಗಳೇ? ಇಂಥ ದೊಂಬರಾಟದಿಂದ (ಪ್ರೇಮ!) ತುಂಬಿಹೋದ ಚಿತ್ರರಂಗ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಹೊರಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರು ‘ಚೆಮ್ಮಿನ್’ಗೆ ಸೇರಬೇಕು. ಕಾರಣ : ಅಗ್ಗವಾಗಿ ಹೋದ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ, ನಿರ್ದೇಶಕನ ಕಲಾವಂತಿಕೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ವಸ್ತುವಿನ ಆಳವನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾ ಹೋಗುವಂಥದು.

ನಿರ್ಮಾಪಕ ಅಥವಾ ನಿರ್ದೇಶಕ ಸ್ವತಃ ಕಲಾವಿದನಾದಾಗ ತನ್ನ ಆಂತರಿಕ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಸಿನೇಮಾ ಉತ್ತಮ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆತ ತಾನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಅಥವಾ ಬರೆದ ಕತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸದ್ಯದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆಯಾಗಲೀ ಅಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳ ವಾಹಕಶಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಪ್ರಮುಖವಾಗದೆ, ಗಳಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಂಜನಾತ್ಮಕ ಕತೆ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯ ತಾರಾಗಣವನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಮಾಪಕ ತಾನು ಆರಿಸುವ ತಾರಾಗಣ, ತಾಂತ್ರಿಕ ವರ್ಗ, ನಿರ್ದೇಶಕ, ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕ-ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತನ್ನನ್ನು ಈ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗದಂತೆ ಉಳಿಸುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ : ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರದೆ ಉದ್ಯಮದ ತೊಡಗುವಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಜನಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ (ಎಂಥ ಜನ ಅನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇರೆ ಉಳಿಯಿತು) ತನಗೆ ಹಣ ತರುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ “ಜನಪ್ರಿಯ” ತಾರಾಗಣವನ್ನೇ ಆಯ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ “ಜನಪ್ರಿಯ” ಕಸುಬುದಾರ ನಟರು (ಕಲಾವಿದರು!) ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಕಲಾನಿಷ್ಠರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕಾರಣ : ಈ ನಟರುಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಗಳ ಮುಖ್ಯ ವಾಹಕಗುಣಗಳನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಇಲ್ಲವೆ ತನ್ನತನದ ಅಚ್ಚನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಬಹಳ ಮೇಲಾಗಿ, ನಿರ್ಮಾಪಕನ ಈ “ಸಾಹಸ” (ಕೆಲವು ಸಮಯ ಅದ್ಭೂತಿಯು) ಉದ್ದಿಮೆಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಈ ಕಲಾವಿದರು ಜನರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಗೆಗೆ ಮೂಡಬಹುದಾದ “ಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನೂ ಉದ್ದಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗ ಪೂರ್ತಿ “ಮಂಡಿ ಮನೋವೃತ್ತಿ”ಯಾಗಿ ಬದಲಾಗಿಹೋಗಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದುಃಖದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಇಂಥ -ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ-ಉದ್ದಿಮೆದಾರ ಕಲಾವಿದ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಕಲೆಯ ಬಗೆಗೆ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಉದ್ದಿಮೆ ಚಿತ್ರಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಷ್ಟೇ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ವಾದ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಲಿವುಡ್, ಜಪಾನ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗಳಲ್ಲ ಇದೆ.

ಭಾರತವು ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಬಗೆಗಿನ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಸತ್ಯಚಿತ್ರರೇ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು, ಉದ್ದಿಮೆ ಚಿತ್ರಗಳ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗಳಾಗಿರುವುದು ಅವುಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು. ರೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಿನೇಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡುದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಕಲಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ-ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಸರಾಂತ ಕಲಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ನಡೆಸಿದ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲದಿಂದ.

ರೇ ಅವರ ಖ್ಯಾತ ಚಿತ್ರಗಳ ನಾಯಕ ಆಪು ಯಾರು? ನಾನು; ನೀವು: ಬದುಕಿಗೆ ತೊಡಗಿದ ಎಲ್ಲರೂ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಪೂನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಪೂ ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ವಹಿಸುವ (Communicate) ಜೀವಂತ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿನ ರೇ ಅವರ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಸಂವೇದನೆ ಎಂಥ ಮಟ್ಟದ್ದನ್ನುವುದನ್ನು

ಕಾಣಬಹುದು. ೧೯೩೪ ರಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ವಿಭೂತಿ ಭೂಷಣ ವಂದ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರ “ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ” ಅನೇಕ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಪಕರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರೀಕರಣದ ಹಕ್ಕು ರೇ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತುದು ೧೯೫೨ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ. ರೇ ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಲೇಖಕರ ಪರಿಶ್ರಮ ಪೋಲಾಗದಂತೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಯಾವತ್ತೂ ವಿವರಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಭಾಗ (ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ) ವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದುದು ೧೯೫೫ ರಲ್ಲಿ. ಅಂದರೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿಯಂಥ ಚಿಕ್ಕ ಆದರೆ ಸಫಲವಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಭಾರತೀಯ committed ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಈ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಿಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. (ಬಂಗಾಳಿ ಸರ್ಕಾರ ರೇ ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದುದು ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹ.) ಅಲ್ಲದೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಕಸುಬುದಾರ ಸಿನೇಕಲಾವಿದರನ್ನಾಗಲೀ, ತಂತ್ರಜ್ಞರನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದಿರದ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಈ ಉತ್ಸಾಹ ಬಹುಬೇಗ ಅಳಿದು ಹೋಗುವಂಥದು ಎಂದು ಗುಲ್ಲುಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ರೇ ಅವರ ಕಲಾ ಭಿಜ್ಜತೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತು ಗುರುತಿಸಿತು. ರೇ ಅವರ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಮರ್ಥ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಎದೆಗಾರಿಕೆ “ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ”ಯನ್ನು ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಿತ್ರವೆನ್ನುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.

“ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ”ಯಲ್ಲಿನ ದುರ್ಗಾ ಮತ್ತು ಅಪೂ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ದೂರದೂರ ಸಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮುಗ್ಧ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೊಸತಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೋಡುವಲ್ಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು, ಅವರಿಬ್ಬರ ಮುಗ್ಧ ಸ್ವಭಾವದ ಆಸೆ-ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು, ಸಹಜವಾದ ಕೀಟಲೆಗಳನ್ನು ಭಾವಾತಿರೇಕವಾಗದಂತೆ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಬಹುಶಃ ಬೇರಾವ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳ ತೋರಿಸಲಾರವು. (ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ರೈಲಿನ ಚಿತ್ರ ಅಪೂ ಮಾಲಿಕೆಗಳುಳ್ಳದ್ದಕ್ಕೂ ಬರುವ ಶಕ್ತಿಯುತ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ.)

ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ರೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ಕಲಾಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಅವರ sketch book ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಯಾವ ವಸ್ತು ಎಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಅದು ಯಾವುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಆ

ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಒಂದೊಂದೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಳಜಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರೇ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಅಪರಾಜಿತೋ”ದಲ್ಲಿ ಹರೀರಾಮನ ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಬೋಜಯಾ, ಬಿಚ್ಚಿದ ಅವನ ಅಂಗಿಗೆ ಗುಂಡಿ ತೊಡಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅವಳ ಕುಂದುವನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಕಟ ಹಂಬಲದ ಪ್ರತೀಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಬಾಯಾರಿರುವ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಳದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಮಿಣುಕುಹುಳು-ಮಗನನ್ನು ಕಂಡೇ ತೀರುವೆನೆಂಬ, ನಂತರವೇ ತಾನು ಅಳಿಯುವೆನೆಂಬ ಆಶಾಭಾವನೆಯನ್ನು ಕತ್ತಿದ ಶಿಲ್ಪವಾಗುತ್ತವೆ. ರೇ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಇಂಥ ಕಲಾವಂತಿಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವಂಥದಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಅವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಕೈ ಆಡಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನೇಮಾವನ್ನು ರಂಜನೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ನೋಡುವ ನಮ್ಮ ರಸಿಕರಿಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.

“My films require that you read between lines and be attentive. You must listen to the words, watch the action carefully. Even background is important” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ರೇ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಆಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮೆದುರು ಇರಿಸುವ, ನಮ್ಮನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು. ಅಪೂ ಬದುಕಿನ ಮೂರು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ-ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ (ದಾರಿಯ ಹಾಡು), ಅಪರಾಜಿತೋ (ಸೋಲದವಳು) ಮತ್ತು ಆಪೂರ್ ಸಂಸಾರ್ (ಅಪೂನ ಜಗತ್ತು) ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಆದರೆ, ಚಿದಾನಂದ ದಾಸ್‌ಗುಪ್ತರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ “ಕೋನಾರ್ಕ ದೇವಾಲಯದಂಥ ಯಾ ಬನಾರಸಿ ಸೀರೆಯಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಕಲಾಕೃತಿ” ಗಳಾಗಿ ವಂದ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಣನೀಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಿನೇಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೂ ತಂದುಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಹಲವು ವೇಳೆ ಒಂದು ಕೃತಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಬಂದ ತೂಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಲೀ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥದೇ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದು ಗೊತ್ತಿದೆ. “ಸಂಸ್ಕಾರ” ಕಾದಂಬರಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಆದರೆ ಅದು ಸಿನೇಮಾವಾದಾಗ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಸುವಾಗಲೀ, ಅಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಾಗಲೀ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಗದೆ ಲೇಖಕರ ಪರಿಶ್ರಮ ಪೋಲಾಡನ್ನು ನೋಡುವಂತಾಯಿತು. ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ದುರ್ಗಾಭಟ್ಟಚಂದ್ರಿಯನ್ನು-ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಕೇಳಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸುವಾಗಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಕ ಎಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತರಲು ಸಾಧ್ಯ ಇತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಕಲಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ರಿಸ್ಕಿನಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಎಂಥವನಿಗೂ ಕೈ ಕೊಡುತ್ತದೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಕಲಾಚಾತುರ್ಯ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪೂರ್ವವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ’ಯಲ್ಲಿ ಅಪೂ ಮತ್ತು ದುರ್ಗಾ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ, ‘ಅಪರಾಜಿತೋ’ದಲ್ಲಿ ಮಂಗನಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ಬೀಳುವ, (‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ವಿರುದ್ಧ ಶಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಳಾಡುವ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ) ಸಹಜ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕಲಾಸಕ್ತಿಗೆ ಹೊರತಾದ ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗೆ ಯಾವ ಮೌಲ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಣಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ತುಂಬ ಚಿಲ್ಲರೆಯೆನಿಸುವ ಸಂಭವವೂ ಇತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ರಂಜನೆಯನ್ನು ಕೊಡದ ಈ ಸಹಜ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಅವನನ್ನು ಕೆದಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಆಸಕ್ತಿ ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಅವರ ಹೊಣೆ ಇಂಥ ಹೋರಾಟದಲ್ಲೂ ಸೋಲುವಂಥದಲ್ಲ. ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದ ರೆಡ್ಡಿಯವರ ಆಸಕ್ತಿ ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಚಿತ್ರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಕಾರ್ನಾಡರು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದಾಗಲೀ ನನ್ನ ವಾದವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಆಸಕ್ತಿಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ ಕೆಲವೊಂದು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಬಂದ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತೆರೆಯ ಮೇಲೂ ತರಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರ ತೋರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಅಲ್ಲಿನ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದ ಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಖ್ಯಾತಿಗಿಂತ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಥೆ-ಎರಡೂ ಸಾಲು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿನ ದೃಶ್ಯ ಉತ್ತಮ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನೀಡುವಂತಿದ್ದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಇಡೀ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಬಿಡುವ ಅಥವಾ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅದು

ಎಂಥ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಚಿಂತಿಸುವಂಥವನಾಗಿರಬೇಕು. 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿನ ಹಲವಾರು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾದಂಥ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿನ ಶಿಥಿಲತೆ ಮತ್ತು

ಕಾದಂಬರಿಯ ಧೋರಣೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವಂಥ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಆದರೂ "ಸಂಸ್ಕಾರ" ಮಾಮೂಲು ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ದೂರಸರಿದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡುದಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೇ ಹೊರತು, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ "ಸಂಸ್ಕಾರ" ಚಲನಚಿತ್ರ ಒಂದು ಸೋಲು ಎಂದು ನನ್ನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. "ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ" ಯಾಗಲೀ "ಸಂಸ್ಕಾರ" ವಾಗಲೀ, ಗಳಿಕೆಯ ದಾರಿಗುಂಟ ಸಾಗುವ ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ನವರಸ' ಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ "ಸಾಂಸಾರಿಕ" ಚಿತ್ರವಾಗಿಸಿ ಜೇಬು ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಬಹಳ ಇತ್ತು. ಬಂಗಾಳಿ ಯಾ ಕನ್ನಡದಂಥ ಭಾಷಾವಿಸ್ತಾರವಿಲ್ಲದ ಸೀಮಿತ ಭಾಗದಲ್ಲ. ಅವು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು "ಸಾಂಸಾರಿಕ" ಅಥವಾ "ನವರಸ" ಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ ಚಿತ್ರಗಳಾಗದೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ concerned ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ರೇ ಅವರ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಹಣವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ "I think I survived because I have a foreign market" ಎಂದು ಹೇಳಿದುದು ಬಂಗಾಳಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಾರತೀಯ ಸಿನೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ವರ್ಗದ ಕಲಾಭಿರುಚಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೇರಣೆ :

೧. ಕಲಾ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು (ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)

೨. " (ಎಂ. ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ್)

ಆಕಾಶವಾಣಿ ಬೆಂಗಳೂರು (ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಾರ)

ಸಹಾಯ :

೧. Indian Film (Burnouw and Krishnaswamy)

೨. People who make Movies (Theodore Taylor)

೩. Satyajit Ray (Span, Sept. '70)

೪. A Break With Tradition (Times Weekly, 23 Aug. '70) (Article on Samskara)

ಶ್ರೀರಂಗರ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕು

ಶ್ರೀರಂಗರ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕು ಅರ್ಥಾತ್

ನಾಟಕಕಾರನ ವಿಷಾದಯೋಗ.

ಗುರುರಾಜ ಆಮೂರ

ಶ್ರೀರಂಗರು ಸ್ವಭಾವತಃ ನಿರಾಶಾವಾದಿಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕು ಕಲೆ, ಜೀವನ, ವಿಮರ್ಶೆ-ಎಲ್ಲವುಗಳ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಹೊರಟಂತಿದೆ. ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿ ಹಿನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುವ ಮಾತುಗಳು ಬಂದಿವೆ. 'ಜೀವನದ' ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಂಚಕ ಪರವಂಚಕ ಪಾತಕಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿವೆ ಎನ್ನುವ ಭೀತಿ-ಭಾವನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕದ ಉಗಮವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕುಗಳ ಸಂಕೇತವೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಬೆಳಕಿಗಿಂತ ಕತ್ತಲೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಇದ್ದ ಬೆಳಕೂ ನಾಟಕಕರ್ತೃವಿನ ಸೊತ್ತಾಗಿ ನಾಟಕದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ

ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಕಲೆ ಬೆಳಕಿನ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು 'ನಾಟಕಕಾರ'ನ (೧ ನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ) ವಿಷಾದ ಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ. "ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೈಕೂಡ ಹಚ್ಚೋದಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುವ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ನಾಟಕ ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಅವನ ಆವೇಶಪೂರ್ಣ ಭಾಷಣದೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇಲ್ಲವೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರರು. ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕು-ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲತತ್ತ್ವ. ಅವೆರಡರ ಘರ್ಷಣೆ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಾಳ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದಾಗ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ದೊರಕೋದು ಹೇಗೆ?[ಪು. ೫೧] ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಈ 'ನಾಟಕಕಾರ'ನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಮೊದಲು ಶ್ರೀರಂಗರು ಮೃದುವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಬೆರೆಸಿದ್ದಾರಾದರೂ (ಉದಾ : ಪು. ೩೭) ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾಯವಾಗಿ ಆದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭಾವುಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. (ಇದು ಶ್ರೀರಂಗರ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ದೋಷವಾಗಿದೆ.) ಇದರಿಂದ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಂಗಬಂದು ಓದುಗನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವುಂಟಾಗುವುದಾದರೂ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ 'ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು (ಇವುಗಳನ್ನು Myths ಎಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದು) ಇಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ವಿಸಂಗತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಕಲೆಗಾರರಾಗಲಿ, ಕಲೆಯಾಗಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮೇಲೆ ಈ ನಾಟಕ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದೆ. 'ನಾಟಕಕಾರ'ನ ಕಲಾಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ನಾಟಕದ ಸ್ವರೂಪ-ಉದ್ದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೆ 'ನಾಟಕಕಾರ'ನಿಗೂ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇತರರಿಗೂ ಇರುವ ದೃಷ್ಟ್ಯಂತರ, ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಉತ್ತರ ರಂಗ ಮೊದಲಾದ ಅವರ ಉಳಿದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ವೃತ್ತಿರಂಗದೊಡನೆ ಯಶಸ್ವಿ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವನಿಷ್ಠ ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಆಶಕ್ಯ ಎನ್ನುವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಈ ನಾಟಕದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. "ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕ ಬ್ಯಾರೆ, ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ಬ್ಯಾರೆ" ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯ ನಾಟಕಕಾರನದಾದರೆ, 'ನಾಟಕ ಅಂದ್ರೆ ನಾಲ್ಕು ಜನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂತು ನೋಡಬೇಕು ಅಂತ ಅನ್ನಿಸಬೇಕು' ಎನ್ನುವುದು ಮಾಲಕ-ಮ್ಯಾನೇಜರರ 1 ನಂಬುಗೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿ

1 ೧ ನೆಯ, ೨ ನೆಯ ಮತ್ತು ೩ ನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಾಟಕಕಾರ, ನಾಟಕಕಂಪನಿಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಮನೇಜರ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದೇ ಗುರುತಿಸುವುದರ ಸಂಕೇತ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಿಂದಲೆ, ಅವರು 'ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಪೌರಾಣಿಕವಿರಲಿ, ಐತಿಹಾಸಿಕವಿರಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಿರಲಿ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ಸೀನು' ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಕಳೆಕಟ್ಟುವುದೆಂದು ತಾವು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ; 'ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಅನುಭವ ಸಾಲದು ಎನ್ನುವ ಕನಿಕರಭಾವದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಲಾಭಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಚು ಹೂಡುತ್ತಾರೆ. "ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?" "ನಾಟಕಕಾರನ ನೈತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಗತಿಯೇನು? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ತೀರ ಅಸಂಬಂಧ. ಅವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಟಕ ಒಂದು ಬಿಜಿನೆಸ್ಸು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೊಂದೆ ಅವರೆದುರಿಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆ. ಶ್ರೀರಂಗರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ನಾಟಕಕಾರ-ರಂಗಭೂಮಿಯ ಈ ಸಂಬಂಧದ ವಾಸ್ತವಿಕ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೂ ಶ್ರೀರಂಗರೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಕಾರ್ನಾಡ, ಲಂಕೇಶ್ ಮೊದಲಾದ ಉಳಿದ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರೇ ಆಗಲಿ ಅಮೇಟರ್ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದಿತವೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಲು ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕು ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗರು 'ನಾಟಕಕಾರ'ನ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆದ ಧೋರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯ stereotype ಗಳಂತೆ ರಂಗಭೂಮಿಯತ್ತ ನಾಟಕಕಾರ ತೋರುವ ದೃಷ್ಟಿಯೂ stereotyped ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗರಿಗೆ ಹೊಳೆದಂತಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ 'ನಾಟಕಕಾರನ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ, ಆತ್ಮ ಸಮರ್ಥನೆಯ

ಮಾತುಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದೋ, ಶಿಳಿಯದೆಯೋ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕಲಾಮೂಢತೆ-‘ನಾಟಕಕಾರನ ವೈಫಲ್ಯ ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕಲೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಂಬುಗೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ‘ನಾಗರಕನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಆಸ್ಥೆ, ಅಭಿರುಚಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನ ನೀರಸವಾಗಿಬಿಟ್ಟು ದುರದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸಂವೇದನೆಯ ಅಶಕ್ತತೆಯಿಂದಾಗಿಯೋ ಈ ‘ನಾಗರಕ’ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯ

8

ಮೂಲಕ ಮೆನೇಜರರು ‘ಸೀನು’ಗಳ ಕನಸು ಕಟ್ಟಿದರೆ, ಇವನು ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದವನು. ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ

ಹರಿಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ರೋಮಾಂಚಕತೆಯನ್ನೇ ಅರಸುವವನು :

“ನಗ್ಗೀರೇನು? ನೋಡಿದ್ದರ ತಿಳೀತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಖೂನಿ ಆಗೇದ ಖೂನಿ!”

“ಏನಂದಿರಿ?”

“ಮೈ ನವಿರೇಳುವಂಥಾ ದುರ್ಘಟನೆ! ಲೈಂಗಿಕ ದುರ್ಘಟನೆ” (ಪು. ೧೭)

ಶ್ರೀಮಂತ ಮುದುಕನ ಕೊಲೆ, ತರುಣ ದಂಪತಿಗಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಇವು ಈ ‘ನಾಗರಕ’ ನನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ವಿಷಯಗಳು. ‘ನಾಟಕಕಾರ ಹೇಳುವಂತೆ, “ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದ ಸುಪ್ತ ಭಾವನೆಗಳೇ ಅವನ ಪ್ರಪಂಚ’ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪುಟ ಕೊಡುವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ. ನಾಟಕಕಾರನ ಕಲಾಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ನಾಗರಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಮುಖಾಂತರ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ, ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡ ವಿಕ್ಯತ ಕಲ್ಪನೆ ಬಹು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣ.

“ಅಯ್ಯೋ! ನಿಮ್ಮೇನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ರಸಮಯ ಪ್ರಪಂಚ, ಹೆಂಡತಿ’ಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಗಂಡ ಸಂಶಯದಿಂದ ಆಕೆಯ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಗಂಡನನ್ನು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುವ ಹೆಂಡತಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದರೆ, ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಸುವ ತರುಣ ದಂಪತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ತೋಳ್ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದರೆ...”

“ಎಲ್ಲಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು, ಮಹಾರಾಯ, ಇಲ್ಲಿ”

“ಹಾಗೆ ನಡೆಯುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಸಮಯವಾಗಿದೆ. ಜೀವನಾನೂ ರಸಮಯ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ ಮಾಡಬೇಕು.”

ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನದ ತತ್ವವನ್ನನುಸರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಂಬುಗೆಯಾದರೆ ನಾಗರಕನ ತತ್ವವೇ ಬೇರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾಡೆಲ್ಲ (model)ಗಳನ್ನು ಜೀವನ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಅವನದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಪರ್ಯಯವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅವನು ಜೀವನದತ್ತ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. Facts ಗಳಿಗೆಯೇ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಪೋಲೀಸು ಕಾನನ್ಸೇಬಲ್ಲನನ್ನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಿರ್ಜೀವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಅವನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ಹರಿತವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನ ನಾಗರಕ ಒಂದು ಯಶಸ್ವೀ ಪ್ರತೀಕ. ರೇಡಿಯೋ ಸಿನಿಮಗಳಂತಹ mass media ಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ ಯಾರಿಗಾಗಿ ಎನ್ನುವ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆಹ್ವಾನವಾಗಿ ಆತಂಕವಾಗಿ ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ‘ನಾಗರಕ’ ನಾಟಕದ ಸಾಮಾಜಿಕನ ಪ್ರತಿರೋಧವಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನು ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಘಟಕವೂ ಅಹುದು. ನಾಟಕಕಾರನ ವಿಷಾದಯೋಗಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಈ ನಾಗರಕ ಮತ್ತು ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಇನ್ನಿತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಜೀವನದ ಸ್ವರೂಪ “ನಾಟಕಕಾರ’ ಹೇಳುವಂತೆ, ‘ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕು’ಗಳ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ಈ ಜೀವನ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಸಮಾಜವೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಜೀವನದ ಮೂರು ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗರು ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಂತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕಲೆಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಜೀವನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಎದುರುಬದಿರಾಗಿಟ್ಟು, ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬೆಳಕು

ಚೆಲ್ಲವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಕೆಗೆ ಅಸಂಬಂಧತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮೂಡಿಬಂದಾಗ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಕತೆಯನ್ನು ಸುಳ್ಳೆಂದು 'ನಾಟಕಕಾರ' ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಗ್ರಾಮ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ತೀರ ನೇರವಾದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬಂದ ಗ್ರಾಮ ಸಂವೇದನೆಯು ಕೂಡ ವಿಕೃತ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಮಳ್ಳ'ನ ಸೊಸೆ ತವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಾರದ ಗಂಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಅವಸರದಿಂದ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ (ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಯಾವುದು ಎನ್ನುವ Pirandello ಪ್ರಶ್ನೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಏಳುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸಬಹುದು.) ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸರಳವಿದ್ದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಭಾವುಕ "ಮಳ್ಳ" ತನ್ನ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಬದ್ಮಾಷನೊಬ್ಬ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ತನ್ನ ಮಗ ಅವನನ್ನು ಖೂನಿಮಾಡಲು ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಂಬಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಮಾಡೆಲ್ಲಿನ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ (ಇದೇ ಮಾಡೆಲ್ಲನ್ನೇ 'ನಾಟಕಕಾರ' ಪೌರಾಣಿಕ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ) "ಮಳ್ಳ" ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಾಹಿರನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ನಾವು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಅಂಶ. "ಮಳ್ಳ" ಭಾವುಕನಾದರೆ 'ಮಾವ' ಸಿನಿಕ. 'ಮಳ್ಳ'ನ ಸೊಸೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಆ ಬದ್ಮಾಷನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ತರ್ಕ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನುಭವವೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ದೂರ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ 'ಮಾವ'ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ. 'ಮಳ್ಳ' 'ಮಾವ' ಇಬ್ಬರೂ ತಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ "ಯುವತಿ" ಮತ್ತು "ಡೈವರ್" ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಅಳುಕಿನ, ಕುರುಡುತನದ ಜೀವನ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಆತ್ಮಗತ ಭಾವನಾ ಪ್ರಪಂಚ-ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸೇತುವೆಯ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀಮಂತ ಮುದುಕ ಸತ್ತದ್ದು (ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ) ಹಾರ್ಟ್‌ಫೇಲಾಗಿ, ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪೋಲೀಸ್ ಕಾನಸ್ಪೆಬಲ್‌ನ ಅಳವಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯದ ಅವನ ತರುಣ ಅತ್ಯಪ್ತ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ ರೋಮಾಂಟಿಕ್ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸೇ ಹರಿಬಿಟ್ಟು ಡೈವರನನ್ನು ಶೂರ ವೀರನನ್ನಾಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮುದುಕನನ್ನು ಅವನು ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬುಗೆಯಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ತನಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಡೈವರನ ಮೂರ್ತಿಯ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯತೆಗೂ ಮುದುಕನ ಸಾವಿನಿಂದ ಧೈರ್ಯವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಸುರಕ್ಷಿತತೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಧೃಢಪಡಿಸುವ ಅವನ ಸತ್ಯಜೀವನಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಜೀವನದ ನೀರಸತೆಯನ್ನು ನಾಟಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಸಂಬಂಧಶೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ಯತ್ನವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪೊಳ್ಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಜೀವನದೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ನಾವು ಕಾಣಲಾರೆವು. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಮಾಡೆಲ್ಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನದ ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಬಡತನ, ಪ್ರೇಮ, ಸಾವು ಇವುಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಎಂತಹ ನಾಟಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು, ನೋಡುಗರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕೋಡಿಯ Catharsisನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಕ್ಕಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನೇಜರ-ಮಾಲಕ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಅದರ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ದೊರಕುವ ನೋಟವೇ ಬೇರೆಯ ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾಡೆಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಯುವಕ-ಯುವತಿಯರ ಪ್ರೇಮ-ಬಡತನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿನ ಯುವಕನಿಗೆ ಸಾವೂ ಒಂದು ಹಾಸ್ಯದ ವಿಷಯ. ಜೀವನದೊಡನೆ ಹೋರಾಟ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ; ಅದರ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಅವನು ಈಗಾಗಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ; ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ಅವನಿಗಿದೆ. ಉಳಿದಿರುವ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಜೀವನವನ್ನೇ ಹಾಸ್ಯದ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು. ನಗೆಯನ್ನೇ ಜೀವನಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು. ಏನು? ಖುಷಿ ಇಲ್ಲ ನಿನಗೆ? ಸಾಯ್ಬೇಕು ಅನ್ನಿಸೋದಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ?..... ಇರಬೇಕು ಅಂತ ಅನ್ನಿಸ್ತದೆ? ಮೊದಲೇ ಹೇಳುತ್ತಾ! ಧೂ ಎಷ್ಟು ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿದ್ದೆ! ಕಿಸೇದೊಳಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಫೋಟೋ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ, ಯಾಕಂದ್ರೆ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಜೋತುಬಿದ್ದೆ pose ಉ ಚೆನ್ನಾಗಿರೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ. ಎಲ್ಲಾ ಪೇಪರ್‌ಗಳೊಳಗೆ ಹೆಸರು ಬರ್ತಿತ್ತು. 'ದೇಶದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭರಾದ ಯುವಕರು ಕೊಂಬೆಗೆ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡರು' ಅಂತ ದೊಡ್ಡ

ಅಕ್ಷರಗಳೊಳಗೆ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಅದೇ ಹೇಳಿದನೆಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಾಗ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ.[ಪು. ೪೬] ಹೀಗೆ, 'ನಾಟಕಕಾರ'ನ ಕಲಾಸನ್ಯಾಸ ಕ್ರಮಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ ಹೀನವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ, ಕಲಾಮೂಢವಾದ ರಂಗಭೂಮಿ, ಜೀವನದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅನ್ಯಸರ್ಗಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸುಳ್ಳು ಜೀವನ ನಡೆಯಿಸಿದ ನಾಗರಕ-ಇವರನ್ನಾವರಿಸಿದ ಕತ್ತಲೆಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು "ನಾಟಕಕಾರ"ನಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಉರಹೊರಗೆ ಅವನ ಮನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಬರೆಯುವ ಜಾಗೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕತ್ತಲೆಯೇ. ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಅವನು ನಂಬುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ತಾನು ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅವನ ಹಟ. ಆದರೆ, ಅ-ನಾಟಕೀಯವಾದ ಇಂಥ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನ ಉಗಮವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ ಮಾತು. ಕಳೆದ ದಶಕದ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ (೧೯೫೯ರಲ್ಲಿ) ಬಂದ ಈ ನಾಟಕದ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ "ನಾಟಕಕಾರ" ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ 'ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆಯುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನಂತಹ ಪ್ರತಿನಾಟಕ (anti-drama) ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಶ್ರೀರಂಗರಿಗೆ ಹೊಳೆದಂತೆ ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಹೊಳೆಯದೇ ಹೋಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗ ಮತ್ತು 'ನಾಟಕಕಾರ' ಇವರ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದು ಇಲ್ಲದಾದಾಗ- ಈ ಮೊದಲೇ ಉದ್ಗರಿಸಿದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆ-ಗೊಂದಲವೇಳುತ್ತದೆ. ಇದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಈ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನು ನಾವು ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಅರ್ಥಪರಂಪರೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ತಂತ್ರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೂ (ಈ ಮಾತು ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶ್ರೀರಂಗರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.) ಅರ್ಥಶೂನ್ಯತೆ ಆಕಾರಹೀನತೆಗಳನ್ನೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಇಂದಿನ ಅಸಂಬಂಧ (absurd) ನಾಟಕಗಳಿಗೂ ಬಹಳೇ ಅಂತರವಿದೆಯಾದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ನವ್ಯತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಂಗರ ನಾಟ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ, ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನ ಇದ್ದೇ ಇದೆ.

ಆಲೋಕಾವಲೋಕನ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಆಲೋಕಾವಲೋಕನ

[ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ]

ಎಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ

ಕನ್ನಡದ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥವಾದ 'ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ'ಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾಗಿ ಡಾ.ಎಚ್.ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರು ಬರೆದ 'ಆಲೋಕ'ವು ವ್ಯಾಕರಣದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮೇಯಾಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬೇಕು. ದರ್ಪಣವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ನೋಡದವರೂ 'ಆಲೋಕ'ದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು. ವ್ಯಾಕರಣದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯವಿರುವವರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವಿಷಯಗಳು ಸರಳವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಈಗ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಒಂದನೆಯ ಭಾಗದಿಂದಲೇ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳ ಮಹತ್ವವು ತಿಳಿಯುವಂತಿದೆ. ದರ್ಪಣದಂತಹ ಹಳೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಮೂಲೆಪಾಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಆಲೋಕ'ದಂತಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯ-ಶಿಕ್ಷಕ, ಪಂಡಿತ-ಪಾಮರ ಎಲ್ಲ ಜನರನ್ನೂ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಡಾ.ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರು ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದರಿಂದ ತೀರ ಪ್ರೌಢವೂ ಅಲ್ಲದ, ತೀರ ಸರಳವೂ ಅಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವು ಯಾವ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ, ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ, ಧ್ವನಿಮಾ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಈಗ ಯಾವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬೇಕೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ

ಪ್ರಮೇಯಗಳು ವಿಶದವಾಗಿ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿ, ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವನ್ನೂ ಖಂಡಿಸಿ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕ್ರಮ ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಪ್ರಾತಿ ಶಾಖ್ಯೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮತ್ತು ಅವರ್ಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ

ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ವಿಷಯದ ಮೂಲವನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸುವ ಕೆಲಸವೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಡಾ.ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರದು 'ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರನ ದೃಷ್ಟಿ.' ಪಾಠಾಂತರ, ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೊರತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ವಿಚಾರಗಳು ಗಲಿ-ಬಿಲಿ ಗೊಳಿಸುವಂತಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆ ಸಾಲದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದಾಹರಿಸುವುದಾದರೆ :

ಪುಟ ೨೬ : (ಅಕ್ಷರ) ಈ ಶಬ್ದದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವೇ. 'ಕ್ಷರ್' ಎಂದರೆ 'ನಾಶವಾಗು' ಎಂದರ್ಥ; ನಾಶವಿಲ್ಲದ್ದು ಅಕ್ಷರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅದರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯು 'ಅಕ್ಷರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಿಗೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ; ಲಿಪಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಬಹುದೇನೋ!

ಇಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ವರ್ಣವನ್ನು ಅಕ್ಷರವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪೆಂದೇ? ಅಥವಾ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದೇ? ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಿತ್ಯತ್ವವಾದವಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ಣಗಳು ನಿತ್ಯ, ಲಿಪಿರೂಪವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು ನಿತ್ಯವಲ್ಲ. ಲಿಪಿಯನ್ನು ಅಕ್ಷರವೆನ್ನುವುದು ಔಪಚಾರಿಕ ಪ್ರಯೋಗ.

ವರ್ಣಾಭಿವ್ಯಂಜಕರೇಖಾ ವಿನ್ಯಾಸವೇ ಲಿಪಿ ಹೊರತು ಅಕ್ಷರವಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ 'ಲಿಪಿರೂಪವಾದ ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಬಹುದೇನೋ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇನು?

ಪುಟ ೩೨ : ವರ್ಣಗಳ ಪಾರಕ್ರಮಮರ್ಣವವೃತ ಧಾತ್ರಿಯೋಳ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೇಶಿರಾಜ ದೀರ್ಘವಾದವನ್ನೂ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಪಾಣಿನೀಯ. (ವರ್ಣ ಸೃಷ್ಟಾದಶ, ತಸ್ಯ ದೀರ್ಘಭಾವಾತ್-ಸಿ. ಕೌಮುದೀ) ಕೇಶಿರಾಜನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಣಗಳ ಪಾರಕ್ರಮವು ಕಾತಂತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣದ್ದೇ, ಬೇರೆ ಕಡೆಯದೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಪುಟ ೩೫ರಲ್ಲಿ 'ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ತಾನೇ ಈ ಲ-ಳ ವಿಕಲ್ಪ ಕಂಡುಬರುವುದು?' ಎಂದರೆ ಈ ವಿಕಲ್ಪ ಕಂಡುಬರುವುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಹೊರತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.-ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಈ ವಿಕಲ್ಪವಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದಿದೆ. ಇದೂ ಅಷ್ಟು ಸಾಧುವಲ್ಲ. ಪಾಲಕ ಎಂಬುದು ಪಾಳಕ ಎಂದಾಗದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಲ-ಳಗಳಿಗೆ ಸಾವರ್ಣ್ಯವಿರುವುದೂ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ಬಹುಳ (ಲ), ದಳ (ಲ)"ಮೊದಲಾದ ರೂಪದ್ವಂದ್ವಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಳಕಾರವು ಪಾಣಿನೀಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ.

ಪುಟ ೧೭೨ರಲ್ಲಿ 'ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಋ ಕಾರವಿರುವುದು ಸಂದೇಹ' ಎಂದು ಹೇಳಿ "ಋವಿತ್ತಂ" ಎಂಬುದನ್ನು ವಿನೋದಮಯವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದುದೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಋ ಎಂಬ ಧಾತುವಿದೆ, ಭೈರವನೆಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಿತೃ+ಋಣ=ಪಿತೃಣ (ಸವರ್ಣದೀರ್ಘಸಂಧಿ) ಪಿತೃಋಣ (ಪ್ರಕೃತಿಭಾವ) ಎಂಬ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಋ ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಅದು ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಲಾರದಷ್ಟೆ! ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಕ್ಷರ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವೋ ಅದರ ಬಗೆಗೆ ತಾಟಸ್ಥ್ಯ, ಯಾವುವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವೋ ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಂದೇಹ ತೋರಿಸಿದುದು ಅಚ್ಚರಿ.

ಪುಟ ೫೬: 'ವರ್ಗದ್ವಿತೀಯ ಹಾಗೂ ವರ್ಗ ಚತುರ್ಥ ವರ್ಣಗಳು ಮಹಾ ಪ್ರಾಣಗಳು' ಎಂದಿದೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಕೇಶಿರಾಜನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧು ಎಂಬುದರ ವಿವೇಚನೆಯಿದ್ದರೆ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಮಹಪ ಭೇದದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ 'ಹ' ಕಾರವು ಮಹಾಪ್ರಾಣವಲ್ಲವೆ? (ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥ ಶಲಶ್ಚ ಮಹಾಪ್ರಾಣಾಃ : ಇತಿ-ತತ್ತ್ವಬೋಧಿಸಿ) ವಾಕ್+ಹರಿ : ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹ ಕಾರವು ಮಹಾಪ್ರಾಣವಾದುದರಿಂದಲೇ ಅದು ಘಕಾರವಾಗುವುದು.

ವಾಗ್ಕರಿ : ಇದಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಕೇಶಿರಾಜನಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ನಾಗವರ್ಮನೇ ಈ ಮಹಾಪ್ರಾಣಗಳ ಗೋಚಿಗೆ ಹೋಗದೆ "ನಾತ್ರಪ್ರಾಯೇಣ ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥ" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ಇನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಾರದ ಗತಿ ಏನು? ಅದೂ ಮಹಾಪ್ರಾಣವಲ್ಲವೇ?

ಪುಟ ೧೦೯ : “ವರ್ಣೇ ವರ್ಣಸಮಾಮ್ನಾಯೇ ಶುದ್ಧಕಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ” ‘ವರ್ಣೇ’ ಎಂದಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂದಿದೆ. ಏಕೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಪುಟ ೧೧೬ : ಪಟು + ಏಕವಾಕ್ಯಂ, ವಿಧು + ಇದು, ಮಡು + ಇದು..... ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಪಟು + ಏಕವಾಕ್ಯಂ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ತಪ್ಪಿರುವಂತಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಪ್ಪಿನ ಸ್ವರೂಪವೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ.

ಇವೆರಡೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಏಕವಾಕ್ಯಂ ಎಂದಾದೀತು. ಹಾಗಲ್ಲ, ಎರಡು ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು, ಒಂದು ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತೊಂದು ಕನ್ನಡ, ಎರಡೂ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು, ಇವುಗಳಿಗಾಗಬಹುದಾದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಕೇಶಿರಾಜ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಗೆ ಎಡೆಯೆಲ್ಲಿ?

ಪುಟ ೧೧೮ : “ಆದರೆ ಆ + ಅಡವಿ ಎಂದಿರುವಾಗ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಆಯಡವಿಯೆಂದೇ?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇಕೆ? ಹೌದು, ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ಆ+ ಆ ವಸ್ತುಗಳು ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳು. ಆಯೆರಡು. ಹೀಗೆ; ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾನೆ, ಆಯಾಡು ಎಂದು ಸಂಧಿ ವಿರೂಪಗೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮುಚಿತಮಾಗಿಬರ್ಪ ಶ್ರುತಿಸಹ್ಯಸಂಧಿಯೇ ಗತಿ.

ಡಾ| ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರು ವ್ಯಾಕರಣದಂತಹ ಜಟಿಲ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುಲಲಿತವಾದ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವ್ಯಾಕರಣದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪವಾದ ಈ ಉದ್ಯಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಕೈತಪ್ಪುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸೊಗಸು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು.

ಪುಟ ೫ ಬಗ್ಗೆಯೂ (ಬಗೆಗೂ) ೧೨ ಉದಿಸು (ಉದಯಿಸು) ೨೯, ೩೧, ೨೦೮ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ {ಬಹಳವಾಗಿ} ೩೭, ೧೫೫ ಪ್ರಸ್ತಾವ (ಪ್ರಸ್ತಾವ) ೭೫ ಮಾಹೇಶ್ವರೀ ಸೂತ್ರ (ಮಾಹೇಶ್ವರ ಸೂತ್ರ) ೭೭ ವೈಯಾಕರಣಿಗಳಿಗೆ (ವೈಯಾಕರಣರಿಗೆ) ೮೩ ವ್ಯಭಿಚಾರೀ ರೂಪ (ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ರೂಪ) ೮೯ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದ (ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ) ೧೨೮ ವಿಭಕ್ತೇತರ ಪ್ರತ್ಯಯ (ವಿಭಕ್ತೇತರಪ್ರತ್ಯಯ) ೧೨೮ ವ್ಯಭಿಚಾರೀ ಧಾತುಗಳು (ವ್ಯಭಿಚಾರಿಧಾತುಗಳು) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಡಾ|| ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರ ಸಾಹಸ ಸ್ತುತ್ಯವಾದುದು. ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರ ಗುಣಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ದೋಷಗಳು ನುಸುಳಿಹೋಗುವಂತಿವೆ. ಆದರೂ ಇವುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳಿತಲ್ಲವೇ? “ಆಲೋಕ”ದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗಗಳು ಬೇಗನೆ ಕೈಸೇರುವಂತಾಗಲಿ.

ವಿಚಾರ ಕೌರವ

ವಿಚಾರ ಕೌರವ

ಮುದೇನೂರ ಸಂಗಣ್ಣ, ಚಿಗಟೇರಿ

ಕನೈ ತನ್ನ ದೊಡಲ ಸುಪ್ತಸ್ನಿಗ್ಧ ಸ್ನೇಹವನು

ಮುಂದಲೆಯ ಹಿಡಿದೆಳೆದು

ನೆರೆದ ಸಂತೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಳೆತಂದು

ಸೀರೆಯ ಸೆಳೆದು

ತೋಳ ತೀಟೆಯ ಶಮನ ಗೊಳಿಸುವ ತುಡಿತ!

ತೊಟ್ಟಿಲದ ಶಿಶು ಕಾಂಬ ಹೂಗನಸ ನವ್ವಳಿಸಿ

ಪುಡಿಮಾಡಿ ನೋಡುವ ದೈತ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯ

ಕಂಸ ಮತ್ಸರದ ಮಿಡಿತ!

ನನೆಯ ನರೆದರೆದು ಪರಿಮಳದ |

ಸೆರೆಬಿಡಿಸಿ ಭರಣಿಯ ತುಂಬುವ ಕರುಣೆ!
ಮೊಗ್ಗು ಮಿಡಿಗಳ ತರಿದು ಸಿಡಿ ಬಾಂಬುಗಳ
ಹೊಗೆಯ ಕಾವಿನೊಳಿಟ್ಟು
ತನಿವಣ್ಣ ಪಡೆಯಲೆಳೆಸಿದ ಜಾಣತನ!
ಕತ್ತಲೆಯ ಬಯಲಾಟವನು ಜಗಕೆ ತೋರಿಸುವಂಥ
ಹೊಸ ಬೆಳಕ ಶೋಧನೆಯೊಳಿವ ಮಗ್ಗು!
ಕಾಲವನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು
ಹಗಲ ಬೆಳಕನು ಜಾಳಿಸಿ ತೆಗೆದು
ಕವ್ವು ಬಣ್ಣ ದೊಳದ್ದಿ
ಕಾರಿರುಳನರಳಿಸಿ ನೋಡಲು ದ್ವಿಗ್ನ!
ಈ ನೆಲಕೆ ಆ ಚಂದ್ರಮನ ನೆಳೆತಂದು
ಕಸಿಯ ಮಾಡುವ

ನರ್ಸರೀ ಪ್ರಯೋಗದ ಸಂಭ್ರಮ!
ಬತ್ತಲೆಗೆ ಬಯಲ ಹೊದೆಸುತ
ಮಾನರಕ್ಷಕ ನೆನಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮ!
ಸಪ್ತ ಸಾಗರದ ತಳದಡಿಗೇ
ಅಣುವಿನುರಿ ಗೊಳ್ಳಿಯ ನಿಕ್ಕಿ ಒದಗಿಸುವ ರೊಚ್ಚು!
ಅರಬ ದೇಶದ ಶುಷ್ಕ ಮರುಳುಗಾಡಿನ
ಮೃಗ ಜಲವ ಬೊಗಸೆಯಲಿ ಹಿಡಿತಂದು
ಜಗದ ಒಣ ಗಂಟಲಿನ ತೃಷೆಯ ತಣಿಸುವ ಹುಚ್ಚು!
ತತ್ವಗಳ ಗೊರಿಗಳ
ಗುಡಿಗಳೊಳಗಾರಾಧಿಸುವ ಉತ್ಕಟತೆ!
ಕೂಡು ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಿಕೆಯನೇರಿ
ಭೋದಿಸಲಿಹನು ಈ ಭಗವದ್ಗೀತೆ-
“ಕೈಬೀಸಿ ನಡೆವ ಓ ಬೆಪ್ಪೆ
ನಿನ್ನೆದುರೆ ನಿನಗಿಂತ
ಮುನ್ನೆಡವ ಪಯಣಿಗನ ಬೆ
ಬೆನ್ನಿಗೊದೆ, ಕೆನ್ನೆಬಾರಿಸು,
ಅವನು ಮಾತೆತ್ತುವ ಮುನ್ನವೇ
ಕತ್ತಹಾರಿಸು.....”
ಇನ್ನು ತಡಬೇಡ-
ಓ ಅಣ್ಣ, ತೆರೆಕಣ್ಣ,
ಅಂತರಂಗದ ಅಂತರಾಳದ
ವೈಶಂಪಾಯನ ದೊಳವಿತಿರುವ
ಈ ಕ್ರೂರ ಕೌರವನ

ಬೆವರಿಳಿಸು, ಹೊರಗೆಳೆದು
ಉರು ಭಂಗಕೆ ಭೀಮ ಗದೆಯೆತ್ತು,-
ತಡಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೇ ಕುತ್ತು :
ನೀನೇ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯು!

ನೀವು ಕೊಡುವಿರಾ?

ನೀವು ಕೊಡುವಿರಾ?

ಜಿ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್

‘ದಿಸಾಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಯಬೇಕು’-
ಮೊನ್ನೆ ಹಿಂದಿಕವಿಯೊಬ್ಬ ಧರ್ಮಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.
ಅರೆ! ನಾನಂತು,
ದಿನಾಲು ಪೂರ್ತಿ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ.
ಇನ್ನೇನು?
ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೋಯಿ ಆಗಲಿ
ಕುರುಳು ಸಿಗುವಂತಾಗಲಿ-ಎಂದು
ದಿನಾಲು-ಸತ್ತು ಬದುಕುತ್ತೇನೆ.
“ಈಚಲಿಸುವ ಚಿತ್ತೆಗೆ ಕೈಯಾರೆ ಬೆಂಕಿಯಿಡಬೇಕು”-
ಹೆಬ್ಬಯಕೆ.
ನಾನು ಸತ್ತಿರುವೆನೆಂದೇ
ಬೀದಿ ಬಾಜಾರು, ರಹದಾರಿ-ವಾಹನಗಳ ತಿರಿತಿರಿ
ಇಲಿಗಳ ವಿಲಿವಿಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಚಿಲಿಪಿಲಿ
ಹೊಲಗಳ ಹಸಿರು-ಆಸೆಗಳ ಬಸಿರು
ಬಿಳಿಕೆಂಡದ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳು-ಎಲ್ಲಿ
ಪೂಜಿ.
ರಾತ್ರಿ-ಕಣ್ಣೆಲ್ಲ ನಿಯಾನ್
ನನ್ನ ನೋಡಿದವ-ಹೈವಾನ್.
ಹಲ್ಲು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾವು
ಕಪ್ಪೆ, ಮೀನು ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೂ
ಬುಸೆನ್ನದೆ ಹುತ್ತದೊಳಗೆ, ಮತ್ತನೆ ಬಿದ್ದಿದೆ.
ಮಡದಿ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ
ಉಕ್ಕಿನ ಸ್ನಾಯುಗಳಲ್ಲಿ-ಉಸುಕಿನ ಪ್ರವಾಹ
ಮಕ್ಕಳು ಏದುತ್ತ “ಅಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಕೊರಳಿಗೆ
ಜೋತುಬಿದ್ದಾಗ-ಬೂದಿಸಂಚಾರ-ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ.

ಗೆಳೆಯರ ಕರೆಗೆ
ಧತೂರಿ ಮನವರಳಿ
ಕಣ್ಣಿನ ತುಂಟತನ-ಬೆರಳಿನ ಚಟುಚುಟು
ಕಾಲ್ಕೊಟ್ಟಿನಿಂದ ತಾಕಿಸುವ ಲವಲವಿಕೆ-
ಎಲ್ಲ, ಹರಿವ ನೀರಿಗೆ
ಮನೆವೊರೆಸುವ ಬಟ್ಟೆ.
ಫ್ರೆಂಚ್ ಪಾಲಿಷಿನ ಕಪೋಲಗಳಲ್ಲಿ
ಅಕ್ಕೋರಿಯಂ-
ಹಳದಿ, ಕೆಂಪು, ಕೇಸರಿಗಳಲಿ ಬದಲಾವಣೆ-ಆಗ
ಕ್ಯಾಬೆರಾ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲಿ ಆಸಾವರಿಯ ಹನಿ
ಹನಿ-ದನಿ.
ಕೇಕೆ, ನಗು, ಉಲ್ಲಾಸ-
ಮೂಲೆಗುಂಪಾದ ಸುಟ್ಟ ಪಟಾಕಿ.
ಜಪಾನಿನ ಆದಂ ಈವರ ಮದುವೆಗೆ
'ದೂರ್ವಾಸಪುರ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ'ರಿಂದ
ಅಂಗಿ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗುವಿಕೆ.
ನಯ, ನವಿರು, ಕೋಮಲತೆ
ಒನಪು, ಒಯ್ಯಾರಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆ
ಒಂಕು, ಕೊಂಕು, ಹಾಸ್ಯ- ಎಲ್ಲ
ಕಿಸೆಯ ತೂತಿನಿಂದ ಜಾರಿದವು.
ಹದ್ದು ನರಿಗಳು ಮುಟ್ಟಿದ ಈ
ಚಿತ್ರೆಯನು ಸುಡಬೇಕು
ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೋಯಿ ಆಗವದರೊಳಗೆ
ನಾಲ್ಕು ಹೆಗಲ ಹುಡುಕಬೇಕು
ನಾನು ಬೆಂಕಿ ಹಿಡೀಬೇಕು.
ಯಾರು ಕೊಡುವರು ಹೆಗಲನ್ನು!
ನೀವು ಕೊಡುವಿರಾ.....
'ಸತ್ತೇ ಇಲ್ಲ' ಎನುವಿರಾ?

ಪ್ರೇಮಿಸಿದ ಹುಡುಗಿ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು

ಪ್ರೇಮಿಸಿದ ಹುಡುಗಿ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು

ಯು. ಕೆ. ವಿ. ಆಚಾರ್ಯ

ಅಪ್ಪ,
ಮನೆಯ ಮಾಡಿನ ಮೇಲೆ ಕೆರೆದ
ಕಂಠದ ಮಾರ್ಜಾಲ ದಂಡೆಗೆ ಹಾರಿ
ನಿದ್ದೆ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಹಾಕಿದ ಡೇರೆ ಬಿಡಾರ
ತುರುಗು ತುಪ್ಪಳದ ಬಿಸಿಗೆ ಉದುರಿದ
ರೋಮ
ಎಡೆ ಎಡೆಗೆ ತಿವಿದ ಹಾಗೆ ಮಾರಿ, ಬಿಡದ
ಸವಾರಿ
ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾಲೇಜಿ, ಮನೆ, ಮಠವೆ?
ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸುಖವೆ.
ತರಗತಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಮಾಡು
ಶಾಕುಂತಲದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮುಗಿಯದ
ಪಾಠ, ಜೀವದಾನಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾವಂತನ ಚುರುಕು
ಉದಾಹರಣೆ ಬೇರೆ
ಗಲ್ಲಿಗೆರುವ ತಪ್ಪು ಶಿಕ್ಷೆಯ ತೀರ್ಪು
ನುಚ್ಚುನೂರು ಗಾಳಿಗೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ
ಭೂಕಂಪ, ಏರುತಗ್ಗಿನ ಡೊಂಕು ಬೆಂಚು
ತೂಗುಯ್ಯಾಲೆ

ಓಡಬೇಕು ಇಲ್ಲಿಂದ, ಉಪದೇಶಕೆಂದೆ
ಬಂದವರಿಂದ, ಈ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ
ದೂರಕ್ಕೆ, ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದಲ್ಲಿಗೆ
ಸೇರಿದರೂ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಜೀವಕ್ಕೆ,
ಬಿಗಿದ ಆಯಾಸಕ್ಕೆ
ತುಂಬಿದ್ದು ಹಗುರಾಗಿ ಇಳಿಸಿದರೂ
ಕಾಡುತ್ತದೆ ಉಬ್ಬಿಸ-
ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ವಾಸಕ್ಕೆ, ಮಕ್ಕಳ ಹಿಂದೆ
ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಅಕ್ಕನ ಬಸುರಿಗೆ
ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಕತೆ, ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರ
ಅರ್ಥೇಚ, ಕಾಮೇಚ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ
ಬಯಲಾದ ಬತ್ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ
ಸಿಕ್ಕಸಿಕ್ಕದ್ದು ರಗಳೆ ದಿಗಿಲು ಹೊದ್ದು
ಯಾರಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವುದು ಶರಣು?
ಒಬ್ಬರ ಭಾಷೆ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ
ಬಂದವರು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಿಲ್ಲ
ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನೆನಪು ಬಿಸಿಯಾಗಿ ನಾಲಗೆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ
 ಜೊಲ್ಲು ಮಿಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ, ರುಚಿ ನೋಡುತ್ತದೆ
 ಮಾತಾಡುತ್ತದೆ.
 ಯಾವುದು ವಿಕಾರ? ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ 'ಮಾ'
 ಎಂದರೂ
 ಆಳದಲ್ಲಿ ತಾಡುತ್ತದೆ.
 ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದೆ ತಪ್ಪು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಮಾನುಜನು ಕಾವ್ಯ

ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ

ಕೆ. ಡಿ. ಕುರ್ತಕೋಟಿ

'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಲ ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ. ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ಬರೆದಿದ್ದ "ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್: ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ." ಎಂಬ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ. ಪಾ. ಲ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈ ವಾದದ ಒಂದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಹೊಸ ಅರಿವೂ ಮೂಡದೆ ಇದ್ದದ್ದು. ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದೇ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಗೊಂದಲ ಹುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂರಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಹೋಲಿಕೆ ಅಸಮರ್ಪಕ ಎಂಬ ತೀರ್ಪನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ :
 "...ರಾಮಾನುಜನ್ ಅಥವಾ ಇನ್ನುಳಿದ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅಪಚಾರವೆಸಗಿದಂತೆ... ಇಂತಹ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಬೇಕಾದರೆ ಉತ್ಸಾಹದ ಆತುರತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಎಚ್ಚರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ."

ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಖಾರವಾಗಿದೆ :
 "...ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರು ಸರೀಕದ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬದಲು (ಹೊಸ ಕೃತಿ ಬಂದಾಗ ವಿಮರ್ಶೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಇದು) ಅಡಿಗರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ವಿಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಯಾಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ."

ಈ ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಹೋಲಿಕೆ ಕೂಡ ಒಂದು ಅಹ್ವಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದರಿಂದ ಹೊಸ ವಿಮರ್ಶಕರು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಡಿಗರ 'ನವ್ಯತೆ' ಒಂದು ಸಜೀವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಒಂದು ದಡ್ಡು ಬಿದ್ದ ಪಂಥವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗರೂ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿಗಳಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಈ ವಿಮರ್ಶಕರು ಮರೆಯಬಾರದಾಗಿತ್ತು. 'ಚಂಡಮದ್ದಳೆ' ಮತ್ತು 'ಭೂಮಿಗೀತೆ' ಪ್ರಕಟವಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಹೊಸಕಾವ್ಯ ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪುರವರ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ವಿಮರ್ಶಕರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೆಲ್ಲ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವದೇ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಜೀವಂತ ವಾಗಿರುತ್ತವೆಂದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತವೆಂದಲ್ಲ. ಅವುಗಳು ಶಾಶ್ವತ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಮುಪ್ಪಿನ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಯ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ದುರ್ಬಲತೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. 'ರಾಮಾನುಜನ್‌ರದು ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಪದ್ಯ, ಹಿಂದಿನವರದು ಹಾಡುವ ಪದ್ಯ' ಎಂಬ ಅವರ ವರ್ಗೀಕರಣ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ 'ಶಬ್ದಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾದ ಕಾವ್ಯ' ಮತ್ತು "ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾದ ಕಾವ್ಯ" ಎಂಬ ವಿಂಗಡಣೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಶುಭವಾಗಿದೆ. ವಿಮರ್ಶಕರ ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಅವರ ತವಕ, ಆಶಯಗಳನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಂದ್ರೆ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಾದಪ್ರಮುಖತೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿರುವುದು ನಿಜವೇ. ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದ ನಾದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನಾದದ ಹಂಗು ಇಲ್ಲ. "ಬಂದಾರೆ ಬಾರೆ ಬಂದಾರೆ ಸಾರೆ ಕಣ್‌ಧಾರೆ ತಡೆವರೇನೆ"- ಬೇಂದ್ರೆ, "ಏನು ಏನು ಜೇನು ಜೇನು ಎನೆ ಗುಂಗುಂ ಗಾನಾ"- ಬೇಂದ್ರೆ. "ಕಾಳನಾಗರನೇತ್ರ ಭೀತ ಪರವಶಪಕ್ಷಿ" - ಅಡಿಗ. "ಆಹ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ದಾಹ"- ಅಡಿಗ. "ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತೇರು ವರ್ಷವರ್ಷಕ್ಕೇರು | ಅಕ್ಕಿಮುಡಿ ವಾದಿರಾಜಗುಳ್ಳು" - ಅಡಿಗ.

ಇಂಥ ಕಾವ್ಯದ ತುಣುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಅಡಿಗರ ನಾದಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಷ್ಟು ಸಶಕ್ತವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ರಾಮಾನುಜನ್ ತಪ್ಪಿಕೂಡ ಇಂಥ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರರು; ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾಸಾನುಪ್ರಾಸಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ಒಂದು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಅವಳಿ ಜವಳಿ" ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಯವರ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ರಾಮಾನುಜನ್ ಉಪಯೋಗಿಸುವದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಇಂಥ ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ ನಾದದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಭಾಷೆಯ ವಿಪುಲ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸೂರೆಗೈಯುವದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಲಯ- ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ 'ಯಾಕೋ', 'ನೋಡಿ', ಮೊದಲಾದ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ-ಮತ್ತು ಶ್ಲೇಷ ಇವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ ಅವರ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ. "ಸಾವಿರದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಶ್ಲೇಷ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರಲ್ಲಿಯ "ಶಿಖೆ", "ಬಟ್ಟೆ" ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯ ಶ್ಲೇಷ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತರವೆಂದರೆ ಅಡಿಗರು ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. "ಸಹಜ" ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು :
 "ಬಿದ್ದಾಗ ಮೋಕ್ಷ ಸ್ವಾಮೀ
 ಎದ್ದಾಗ ಪುನರ್ಜನ್ಮ
 ನಡುನಡುವೆ
 ಜನ್ಮಾಂತರ"

ಮೋಕ್ಷವಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಬಂದಿರುವುದು ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಶಯವೇ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. "ಬಿದ್ದಾಗ", 'ಎದ್ದಾಗ' ಈ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ಆಡುಮಾತಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವಂಥದು. ಸಂಭೋಗದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ "ನಡು(ವಿನ) ನಡುವೆ" ಯಲ್ಲಿಯ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ತುಂಟತನ, ಅಶ್ಲೀಲ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ಈ ಅರ್ಥ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವರ್ಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ('ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಕವಿತೆಯ ರತಿವಿಷಯಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗಿರುವ ಗಂಭೀರಾರ್ಥವನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ) ಅಶ್ಲೀಲದ ಅನುಭವವನ್ನು ರಾಮಾನುಜನರ ಕಾವ್ಯ ಎಂದೂ ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿರುವುದೂ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವ ಹಟವೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಲ್ಲ. 'ಸಹಜ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ತಿನ್ನುವುದು, ಕುಡಿಯುವುದು, ಉಸಿರಾಟ, ಕಕ್ಕಸು, ಉಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ಯುವುದು, ಸಂಭೋಗ ಮೊದಲಾದ ಸಹಜಕ್ರಿಯೆಗಳ ವರ್ಣನೆ ಇದ್ದು, ಈ ಸಹಜಕ್ರಿಯೆಗಳೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಸಹಜ ಎಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರಭಾರತದ 'ಸಹಜ ಪಂಥ' ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಇನ್ನಷ್ಟು

ಹರಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಿ.ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರ ಇನ್ನೊಂದು ಹೇಳಿಕೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ವಾದಗ್ರಸ್ತವಾಗಿದೆ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ಬುದ್ಧ, ಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂರ ಕೂಡ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಒದರಾಡುವ ಕವಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಡಿಗರೇ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ,' ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಬಿಸಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆಶಯ ಸುಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. “ನನಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವದಿದೆ” ಎಂಬ ಜರೂರು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೇಳಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

“ಪ್ರಭೋ,

ಪರಾಕು	ಪಂಪನ್ನೋತ್ತಿಯೊತ್ತಿ	ನಡಬಗ್ಗಿರುವ		
ಬೋಗಳು	ಸನ್ನಿಯ	ಹೊಗಳುಭಟ್ಟ	ಖಂಡಿತಾ	ಅಲ್ಲ.”

ಕವನದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿಯ ಅವಧಾರಣೆ, ಒತ್ತು, ಆಕ್ರೋಶ ಓದುಗನನ್ನು ಗಂಭೀರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರದವನ ಉದ್ದೇಗ ಅದು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಆರೋಗ್ಯದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ದಂಗುಬಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಉತ್ಕಟತೆಯ ಅನುಭವ ಓದುಗನಿಗೆ ಆಗಲಿ ಎಂಬುದೇ ಕವಿತೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಕವಿತೆ ವಿಸ್ಪೋಟಕ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದೇ ರಾಮಾನುಜನ್ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು :

“ನಲವತ್ತನೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಮರದ ಕುರ್ಚಿ

ಮೇಜು

ನೋಡಿ

ನಿಪರೀತ

ಅಳು

ಡಾಕ್ಟರು

ಪಿರೈಗೆ

ಮೂರು

ಮಾಡಿ

ಉಂಗುರ

ದುಷ್ಯಂತನ

ಕಾರಣ

ಮರೆತುಹೋಯಿತು.”

ಈ ಕವಿತೆಯ ಅರ್ಥ ತಟ್ಟನೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಓದುಗನಿಗೆ ಇಂಥ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವಾಗಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥವಾಗುವದು ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಅಸಂಬದ್ಧವಾದ ಹೆದರಿಸುವ ಅಳುಬುರುಕುತನದ ಅನುಭವ ಇದು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನುಭವವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಹಜವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಅದರ ಕಾರಣ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅನುಭವವಾದದ್ದು ನಲವತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಡಾಕ್ಟರರು ಕೊಟ್ಟ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ ನಿಡ್ಡೆಯನ್ನು ತಂದಿತೇ ಹೊರತು ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಉಪಾಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಉಂಗುರ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ (ಅದೂ ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ!) ಹಳೆಯ ಕಥೆ ಮರೆತುಹೋದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವದ ಕಾರಣ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ನನಗೆ ಹೊಳೆದ ಆರ್ಥ. ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೂ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ತಕರಾರು ಮಾಡಲಾರದು. ಯಾಕಂದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಅಗತ್ಯ ಹೇಳುವದಷ್ಟೇ. ಅದೇ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖಭಂಗ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯ ಓದುಗನನ್ನು ಸಮೋಹಿಸಿ ಅವನು ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ “ಉರ್ಧ್ವಬಾಹುವಿರೌಮಿ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ ಶ್ರುಣೋತಿ ಮಾಂ” ಎಂದೆನ್ನುವ ಕಾವ್ಯ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ರದು “ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಮರೆತುಬಿಡು” ಎಂದು ಹೇಳುವ ನಾಗರಿಕ ಕಾವ್ಯ, ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ

ಬೇರೆಯಾದದ್ದೇ ಅಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅಡಿಗರ ನಿಷ್ಠೆ ಉಳಿದ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಒಂದು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಂದುಗಾರಿಕೆಗೆ ಸತ್ಯ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಡಿಗರು ವಿಡಂಬನದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ದನಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಗಡುಸಾಯಿತು.; ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಕುಚಿತವಾಯಿತು. ‘ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಾಂವಾ’ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಅಡಿಗರು ಬರೆಯುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಸೋದಿಶ್ಯವಾದ, ನೀತಿಪರವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಆದರೆ ನೈತಿಕತೆಯ ಶಿಲ್ಪದ ಮೂಲಕವೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಕಾವ್ಯ “ಕಾಲಾಯಸದಿಂ ವಿನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕಂಠಿಕೆಯಲ್ಲ”, ಅಪರಂಜಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ‘ಇಷ್ಟ ದೇವತಾವಿಗ್ರಹಕ್ಕೂಗಿಸುವ ಅಸಲು ಕಸಬು’. ಇದೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ಯ, ಇದೇ ದುರ್ಬಲತೆ. ದುರ್ಬಲತೆಗೆ ಕಾರಣ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಲಿಯಟ್‌ನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು. ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಉಳಿದ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು. ಸತ್ಯವಿರುವದು ಅನನ್ಯವಾದ ಜೀವನಶ್ರದ್ಧೆ, ಕಾವ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳಲ್ಲಿ. ಹಳೆಯ ತಂತ್ರ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು “ಕೂಪಮಂಡೂಕ”, ‘ಶ್ರೀರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ’, ‘ವರ್ಧಮಾನ’ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪಡೆದದ್ದು. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ಅದರ ನೈಜವಾದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಲುವು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವಂಥದು.

9

ಶ್ರೀ ಪಾ. ಲ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ “ನಲವತ್ತರ ನೆರಳು” ಕವಿತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅದು ಕಾವ್ಯವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬಂಥ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಂಥ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಾವ್ಯದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಬಲ್ಲದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಬಲ್ಲದು. ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ಯು ಇದೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಇದೇ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಮಾತ್ರ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೇವಲ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯಾನುಭವ ಜೀವನಾನುಭವದಂತೆ ದೈಹಿಕವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಹಾಗನಿಸುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳಿನ ಮೊನೆ ಇಲ್ಲ, ಸುಕುಮಾರ ಕಾವ್ಯದ ಪರಿಮಳ ಮೆಲುಪುಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ರಸಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಓದುಗನ ನರಮಂಡಲವನ್ನು ಉದ್ರೇಕಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ನಿರಾಶೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಓದುಗನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಕೊಡುವ ಜೀವನಾನುಭವದ ಕಡೆಗೇ ಇದ್ದರೆ ಕಾವ್ಯದ ಅಲಂಕರಣ ಅವನಿಗೆ ಅನವಶ್ಯಕ ರಗಳೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನಾನುಭವವನ್ನು ಉಂಡು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ನೀಡುವ ಕಾವ್ಯ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಕ್ಕಿಂತ ನಿರೂಪಣೆಯ ರೀತಿ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಕೂಡ ಒಂದು ಸರಳೀಕರಣ. ಯಾವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಯ-ರೀತಿಗಳೆರಡೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಆಶಯವನ್ನು ಓದುಗರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿಯೇಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಡ ಇಲ್ಲ. ಆದರಂತೆ ವಿಷಯ ಏನಿದ್ದರೇನು ಶೈಲಿಯನ್ನು ಮೆರೆದುಬಿಡೋಣವೆಂಬ ಹಂಬಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯ ತಮ್ಮದಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ಸಂಗ್ರಹದ ಮೊದಲನೆಯ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕವನದ ನಾಲ್ಕು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾವ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಎಳೆತವಿದ್ದೂ ಅವುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಂಬಲ ಇಲ್ಲಿಯ ಗೇಲಿಯ ಹಿಂದೆ ಇದೆ. “ತಿರುಗಿ ಬಂದೆ” ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯ ವಿಷಯ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಷ್ಟೇ ವಾಚ್ಯವಾಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡ ಬೇಕು. ಅದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ತುಂಬ ತುಂಬಿರುವ ಆಸ್ಮೋನಾ:ಟ್‌ನ ಉಪ ಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅನುಭವನಿರೂಪಣೆಗೆ ಈ ಬಳಸುದಾರಿ ಏಕೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಇಷ್ಟೇ: ನೇರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲುಬರುವಂತಿದ್ದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ನೇರವಾಗಿ, ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ರಾಮಾನುಜನರ ಕಾವ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸತ್ಯಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ದೂರವಿರುತ್ತದೆ. ಜೀವನಾನುಭವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಜೀವಂತತನಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒರಟಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರುವಂತಾದರೆ ಯಾವ ಕವಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದೀತು? ನೇರವಾದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಕೆಡುವ ಭಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

“ಕಾಡು ಮರಗಳ ಮಧ್ಯೆ

ಮನೆ.

ಸಿಮೆಂಟು ಬಿರುಕಿನ

ಹುಲ್ಲು.

ಅಮೇರಿಕನ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ

ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಯ್ಲು ಕೊತ್ತಂಬರಿ

ಸೊಪ್ಪು,”

ಈ ಕವಿತೆ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಂಶಗಳು ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಮನೆ ಬೆಳೆದರೆ ಕಾಡು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುತ್ತದೆ; ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದರೆ ಸಿಮೆಂಟಿನ ನೆಲಗಟ್ಟು ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧ ಅಂಶಗಳ ಸಹಜೀವನ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ‘ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಯ್ಲು’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಸಮುಚ್ಚಯ, ‘ಸೊಪ್ಪು’ ಶಬ್ದದ ನಿಸ್ಸಾರತೆ ಕವಿತೆಯ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾಡುತನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು, ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು, ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ಈ ಕವಿತೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತದೆ, ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ, ಬೆಲೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲ ಆಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಕವಿತೆಯನ್ನು ‘ಸಿಂಬಲಿಸ್ಟ್’ ಕವಿತೆಯೆಂದು ಕರೆದು ತೃಪ್ತರಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಸಂಕೇತ ನಿಷ್ಠವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ವರ್ಣ್ಯವಿಷಯ ಆಮೂರ್ತವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ಒಂದು ಮೂರ್ತಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕವಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೇ ವರ್ಣ್ಯವಿಷಯವನ್ನೇ ಪ್ರತೀಕವೆಂದು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಏನಿದ್ದರೂ ವರ್ಣ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತಾನೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಕವಿಯ ಶೀಲವಾಗಿ, ಮನೋಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕಲೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬಲ್ಲದು. (ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಎಂದರೆ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಅಲ್ಲ, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ) ಬಿ.ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ರಾಮಾನುಜನ್ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದದ್ದು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿದೆ. ಕವಿಗೆ ಇಂಥ ಮನೋಧರ್ಮವಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅನುಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಆದರೆ ತಾರತಮ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬೆಲೆಗಟ್ಟಬಲ್ಲ; ಜಾ:ಯ್ಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ ದೇವರಂತೆ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಬಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜನ್ ‘ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು’ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ‘ಗಂಗಾಮಾಯಿ’ ಈ ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳ ವಿಷಯ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ. ನಿರೂಪಣೆಯ ರೀತಿಯಂತೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ‘ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೀಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ಹೇಳಿ?’ ಎಂಬ ಸಾಲಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯ ರಾಮಾನುಜನ್ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ ಕಂಬಾರರ ಅನುಭವದ ಅಸಹಾಯತೆ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಂಬಾರರ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಮೈಯ ತೊಗಲಿನಂತೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ; ಕವಿಯ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಅದೇ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಯ ಸಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅನುಭವದ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಮತ್ತು ಪರಕೀಯತೆಗಳ ಸಂಘರ್ಷ ಕವಿತೆಯ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ಕಂಬಾರರ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕೀಳುಗಳೆಯಲು ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕವಿತೆ ಹೇಗೆ ಉಳಿದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ, ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಕಾವ್ಯದ ಹಲವು ಅಂಗಗಳೆಂದು ನೋಡುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. “ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ” ಎಂಬುದೇ ಆ ದೊಡ್ಡ ಕವಿತೆಯ ಹೆಸರು. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಕಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಹೆಸರು, ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ಅನುಭವದ ರೂಪ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು, ಶೈಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಎಂದೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವದ ಮೂರ್ತತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ಕಟತೆ, ಉದ್ರೇಕಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಹೊಕ್ಕುಳ-ಹೂವು ಅತಿಮಾನವತ್ವವನ್ನು, ಉದ್ವೇಗಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಡ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ ರಾಮಾನುಜನ್ ತಮ್ಮ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

‘ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ’ ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕವಿತೆಯ ವಸ್ತುವೂ ಕವಿ

ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಡಿಯಾಗಿ ಕೈಯುಳತೆಗೆ ಸಿಗುವದು 'ತೆಗೆದರೆ ಬಾಗಿಲ', 'ನಲವತ್ತರ ನೆರಳು', 'ಪತ್ತೆ', 'ಕಾರಣ', 'ತಿರುಗಿ ಬಂದೆ', ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಭಾರತೀಯನಾಗಿ ಈಗ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಕವಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವದು ಬಹಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಸುತ್ತಲಿನ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಸಜೀವ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಕವಿ, ಸುತ್ತಲಿನ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಸಮರಸನಾಗಿಯೋ, ಇಲ್ಲವೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬಂಡೆದೋ - ಒಟ್ಟು ತನ್ನ ಮತ್ತು ಜನಜೀವನದ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬಲ್ಲ. ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಬೇರಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಇವು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಮೂಲ ಅನುಭವಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಆ ಶಬ್ದಗಳು ಈಗ 'ಕ್ಲಿಷೆ'ಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಲು ಅನುಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಅನುಭವಗಳ ವಿಭಾವಗಳಾದ ಆಕ್ರೋಶ, ಅಳುಬುರುಕತನ, 'ಸಿನಿಕ'ತನಗಳು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಅನುಭವಗಳ ಅನೇಕ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಋತುಸಂಹಾರದ ಚಿತ್ರ ಕೂಡ ಈ ಕವಿಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ವಸಂತದ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾವಿನೆಲೆ ಚಿಗುರು ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ, ಶೋಕ, ಷಟ್ಪದಿ, ವೃತ್ತಗಳು ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದೊಳಗಿನ ವಸಂತಕ್ಕೂ ಅಮೇರಿಕನ್ ಮಾಗಿಗೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದು ಈ ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಅಂದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳ ಐಕ್ಯಸೂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವ 'ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ' ಎಂಬ ಕವನ ಸಾವು ಜೀವನಗಳ ವಿರೋಧಾಭಾಸದ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ. ಸಾವಿನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಸಲಿಗೆಯ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಜೀವನದ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದಲೇ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಾವಿನ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಯಾವ ತತ್ವಕ್ಕೂ ಜೋತುಬೀಳದ ಈ ಕವಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವು, ಅನುಭವವನ್ನು ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವ ರೀತಿ 'ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ' ಮತ್ತು 'ಕೆಲವರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ' ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ತಾತ್ವಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ವಿರೋಧವನ್ನು ಸಿನಿಕತನದಿಂದ ಕಂಡು ರಾಮಾನುಜನ್ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗೀತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದೊಂದಿಗೆ ಕೊಡುವಾಗ ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಸಾವಿನಿಂದ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾದಾಗ ಕವಿ ಗೀತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.

“...ರೂಮಿನಿಂದ ರೂಮಿಗೆ

ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆದೆ....

ಹೆಂಡತಿ ಬೇಜಾರು ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ

ಸೀರೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದಳು”

ಬೆಕ್ಕು ಸತ್ತಾಗ ಕವಿಗೆ ಗೀತೆಯ 'ಕೊಟೇಶನ್' ಕೂಡ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ಅನುಭವ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ನೋವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ. ಈ ಅಭಿನಯದ ನೈಜತೆ ಮತ್ತು ಅಸಂಬಂಧತೆಗಳು ಆಳವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ನಂಬಿಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅವುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೋವಿನದಾಗುತ್ತದೆ, ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೂ ಆಗುತ್ತದೆ,

ಮಂಗೋಲಿಯದ ರಾಜನ ಕತೆಯನ್ನೇ ಹೇಳಲಿ ಅಥವಾ ಅಸ್ಮೋನಾ:ಟನ ಸದೇಹ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣವನ್ನೇ ಕುರಿತು ಬರೆಯಲಿ ರಾಮಾನುಜನ್ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ಸ್ವೀಕಾರ ಹಾಗೂ ವಿತರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಗೋಲಿಯದ ರಾಜ ಹಾಡುವ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ದೇಶವನ್ನು ಹೋಗಲಿ, ತಾನು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹುಡುಕಾಟದ ಕೊನೆಗೆ ಅವನ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವದು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಅಸ್ಮೋನಾ:ಟ್ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ, ಅಣಕಿಸಿ, ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಭವ್ಯ ಅನುಭವದ ಪರ್ಯವಸಾನ ಸ್ವಂತ ಬೀದಿ, ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲುಮಟ್ಟದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಇದು ಆತ್ಮದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾಗಬಹುದು. 'ನನ್ನೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ನಿರಂತರ ತನಿಖೆ'ಯಾಗಬಹುದು.

ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಅನುಭವಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 'ಯಾವದೂ ಅಳಿಸಿ ಹೊಗುವುದಿಲ್ಲ', ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಕೊಡೆ, ವಾಚು, ಹಲ್ಲು, ಕೋಳಿಮೊಟ್ಟೆ ಇವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ ಇವೇ ನಿಜ, ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯ ಎಂಬ

ದನಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನೂ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲು

ನನ್ನೊಳಗಿರುವ ನನಗೆ

ನಾ ದನಿಯಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು

ಹೊರಟು

ತಿಳಿದ ಜನ ‘ಅದೋ ಬೋರು?’

ಎಂದು ಮೈಲಿಮೈಲಿಯಾಚೆ

ಗಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು

ಸ್ವಗತಚಕ್ರವರ್ತಿ

ಯಾದೆ.

ಹಾಗೆಂದು ರಾಮಾನುಜನ್ ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ವರಕ್ಷಣದ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಹಾಗೂ ವಿನೋದಪೂರ್ಣ ಕವಿತೆಗಳು ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿವೆ. ಅನುಭವದ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಮತೂಕವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಅನುಭವದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರವಾಗದಂತೆ ಇದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ರಾಮಾನುಜನ್ ತಾರ್ಕಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು, ಬೌದ್ಧಿಕಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ದೂರವಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಜೀವಂತ ಅನುಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲೋಲುಪತೆಯೂ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಜೀವನಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ಸಂಭವನೀಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಅದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭೌತಿಕವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಆಕೃತಿ, ರೂಪ, ರೇಖೆ, ಬಣ್ಣ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪರಿಣತಿಗಳ ಗತಿಚಿತ್ರವಿರುವದರಿಂದ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಹಂಬಲ ರಾಮಾನುಜನ್ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಕಲಾವಿದರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. “ತೆಗೆದರೆ ಬಾಗಿಲು” ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲಿನ ಆಕಾರ ಸ್ವಭಾವಗಳಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಕವಿತೆ ಸುಲಭವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಯಲಿನೊಳಗಿನ ಆಲಯವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ಕಾವ್ಯ. ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಕೂಡ ಅನುಭವದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸತನ ಬಂದಿರುವುದು.

ಬಹುಶಃ ಇದೇ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ಮಹತ್ವವೆಂದು ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಯವರಿಂದೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ನವೋದಯದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಯೆಂದರೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಛಂದೋ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನುಡಿಯತೊಡಗಿತು. ಮುಂದೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡಿಗರು ಹೊಸ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತು ಸರ್ವವಿದಿತವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಆಡುಮಾತಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ಐದು ಮಾತೃಗಳ ಗಣದ ಲಯವಿಧಾನ ಅಡಿಗರ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಮೂಲಘಟಕವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆ ನಿಂತು ಹೋಗಿ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದ ಗತಿ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಯಿತು. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಲಯ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಲಯ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಇಡೀ ಸಂಕಲನವೇ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನವೀನ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲ ಕವಿಗಳಾದರೂ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಅನುಭವವಾಗಿದ್ದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಕೃತಾರ್ಥವೆನ್ನಬೇಕು.

(೩)

ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಎಳಬರು ಕಲಿಯುವದು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಕವಿ ಹಳಬನೇ ಆಗಲಿ ಹೊಸಬನೇ ಆಗಲಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಅಡಿಗರ ನವ್ಯಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹಳೆಯ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ ಎಂದು ಹೊಸ ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಂಥ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕವಿಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುವದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಯೇಟ್ಸನಂಥ ಕವಿ ಕೂಡ ಸೌಂಡ್‌ನಿಂದ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತರುಣ ಕವಿಗಳಿಂದ ಕೂಡ ಕಲಿತೆನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪಾ. ಲ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಗೆ 'ರಾಮಾನುಜನ್ ಅಥವಾ ಇನ್ನುಳಿದ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿಗಳು' ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವೆಂಬುದು ನಿಜವೇ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವರೂ ಅವರನ್ನು ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತಮಿಳು ಕವಿತೆಗಳ ಭಾಷಾಂತರಗಳ ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕವನಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ ರಾಮಾನುಜನ್ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಕಾವ್ಯ ಇಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಯಾವದೇ ಭಾರತೀಯ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲು ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ತಮಿಳು ಸಂಗಂ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ವಚನಕಾರರ ಪ್ರಭಾವವೇ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾವ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯುಂಟಾಗಬೇಕು. ಇನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಈ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ಸಂಶಯವೂ ಹೋಗಬೇಕು. ಭಾರತೀಯನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಧನೆ ಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ರಾಮಾನುಜನ್ ಕನ್ನಡ ಬರೆಯಲು ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆ ಅಡಿಗರ ತರುವಾಯ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ನಿಷ್ಠೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಓದಿದರೆ ವಿಮರ್ಶಕರ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ ಕೂಡ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದಿಂದ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ ಕವನ ಸಂಕಲನ

ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ ಕವನ ಸಂಕಲನ

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

“ಆ ಒಂದು ನೆನಪಲ್ಲೆ ಏನು ಸುಖ ಇದೆ ಗೊತ್ತೆ:

ಮೊದಲ ದಿನ ಹುಡುಗಿ ತೊಡೆ ತೆರೆದ ಹಾಗೆ -”

– ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ 'ತೆರೆ' ಎಂಬ ಕವನಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ 1 ಒಂದೆಡೆ ಬರುವ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಇವರ ಒಟ್ಟು ಕಾವ್ಯದ ಮೂಡನ್ನು ಧ್ರುವೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರು ಕಳೆದ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ 'ತೆರೆ' ಅವರ ಮೊದಲ ಕವನಸಂಕಲನವಾದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲ ದಿನ ಹುಡುಗಿ ತೊಡೆ ತೆರೆದ' ಸುಖವನ್ನು ಅವರೂ ಅವರ ಓದುಗರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ.

ನವ್ಯದ ಮೂವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಕಾಮುಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಚನ್ನಯ್ಯ ಮತ್ತು ಆಲನಹಳ್ಳಿ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಮ ಇವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಧಾಟಿಯಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿಕಾಮಿಗಳು ಉಳಿದ ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಚನ್ನಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕಾಮ ಒಂದು ಅಬ್ಸೆಷನ್ (obsession). ಆದರಿಂದ ಅವರು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆಲನಹಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಮ ತಾನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಧೋರಣೆ. ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರಲ್ಲಿ ಕಾಮವೇ ಆದ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ.

1 ೧೯೭೦ : ಕಾರ್ತಿಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ದೊಡ್ಡ ತೋಟ, ಸುಳ್ಯ, ದ. ಕ. -ನಾಲ್ಕು ರೂ.

ಚನ್ನಯ್ಯನವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನಸಂಕಲನ “ಆಮೆ”ಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು 'ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಾಮ ಏಕೆ ಇದೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಮೊದಲಿಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪದ್ಧತಿ ಮಾನ್ಯವಾದ ಕೃತಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಕಾಮವನ್ನು ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ ತಿರುವಿಗೆ ಎಳೆದುಹಾಕಿದುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಮವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕವಿಯಲ್ಲ ಓದುಗನಲ್ಲ ಇರಬೇಕಾದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಇಂತಹ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ.

ಚೊಕ್ಕಾಡಿ, ಆಲನಹಳ್ಳಿ, ಚನ್ನಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮೂವರೂ ಕಾಮದಲ್ಲಿ involve ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಕಾಮ

ಒಂದು 'ಕಾವ್ಯವಸ್ತು'ವಾಗಿರದೆ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿ, ಧೋರಣೆ, ಪ್ರಜ್ಞೆ ಆಗಿದೆ. ಕಾಮ ಮತ್ತು ಕಾಮುಕತೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಚಿತ್ತಾಲರ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯ ಮೂರನೆ ಆಯಾಮವನ್ನು ಇವರು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಮುಕ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯವಸ್ತು ಕಾಮವಾಗಿರದೆ, ಕಾಮದಲ್ಲಿನ ಇವರ "involvement" ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ತೆರೆ" ಸಂಕಲನದ ಮಿಕ್ಕ ಕವನಗಳೂ ಕಾಮಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾಮಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳೂ ಇದಕ್ಕೆ tangent ಆಗಿ ನಿಂತವು. ಮೊದಲ ದಿನದ ಸಡಗರದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಭ್ರಮನಿರಸನ, ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕಿರುಕುಳಾನುಭಾವ, ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಾಗಿನ ಅಸಹಾಯಕತೆ, ಒಂಟಿತನ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಾತಾವರಣವೊಂದನ್ನು ಈ ಕವನಗಳು ಆವಿಷ್ಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಫಲವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಇಲ್ಲ. ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅದರ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.

“ವಿಶಾಲೀ,

ಸ್ವಸ್ಥಳಾಗುತ್ತೀಯಾ?

ಅಥವಾ, ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡುತ್ತೀಯಾ?

ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನಂತೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯಾ?”

-ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಆರ್ತತೆ ಚಿತ್ತಾಲರಲ್ಲಾಗಲೀ ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. “ವಿಶಾಲಿ : ಅಬ್ಬೆಶನ್”ನಂತಹ ಕವನಗಳು ಓದುಗರೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕವಿಯ involvementನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕಳಕಳಿ, ಜರೂರು, ತಾಜಾತನಗಳೂ, ಕವಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ನೇರ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. “ದ್ವೈತ”, “ತೆರೆ”, “ಬೆಂಕಿಮೈಯವಳೊಡನೆ ನಾನು”, “ಉತ್ತರ” ಇದೇ ರೀತಿಯು ಒಳ್ಳೆ ಕವನಗಳು.

ಕಾಮದ ಕಕ್ಷೆಯ ಹೊರಗೆ ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಮಂಕಾಗುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಮ ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಕ್ಷಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : “ಬದುಕಿಗಂಟಿದ ಹಾಡು” ಎಂಬ ಕವನ ತೀರ ತೆಳ್ಳಗೆ, ಬೆಳ್ಳಗೆ, anaemic ಆಗಿದೆ. “ನಾನು ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿ”, “ಹೋಗೋಣ ಬೊಗಳೂರಿಗೆ” ಹಾಗೂ “ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂಬ ಕವನಗಳ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಧಾಟಿ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿನ ಕವಿ ಅಡಿಗರ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಡಿಗರದು ಮೂಲತಃ ವ್ಯಂಗ್ಯಧೋರಣೆ. ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರದ್ದೇ ಬೇರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸೋಲನ್ನು ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಇತರ ಹಲವು ನವ್ಯಕವಿಗಳೂ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಂಬಾರರಂತೆ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ 'ಆಟ'ವಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಚನ್ನಯ್ಯನವರಂತೆ ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಜಗಳ ಹೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ ತಂತ್ರ ನೇರೆವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಖಾಯಸು ಮಾಡುವ ಜಿಗುಟುತನ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು 'ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳೂ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಳವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನೇ ಸರಳವೂ ಚೊಕ್ಕವೂ ಹೃದಯಂಗಮವೂ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳಿಗೂ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಲಯವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಕುರಿತಾಗಲಿ, ಕವಿತೆಯ pattern ಕುರಿತಾಗಲಿ ಜಾಗೃತ ಪ್ರಯತ್ನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವರು ತುಂಬ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ತೆರೆ' ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಶ್ಲೇಷೆಯನ್ನೆ ಗಮನಿಸಬಹುದು: ಲಂಕೇಶ್, ಪಾಟೀಲ, ನಾಡಿಗ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ ನವ್ಯಕವಿಗಳೂ ಬಳಸುವ ಈ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಪದಬಂಧಗಳನ್ನೋ, ಸಾಲುಗಳನ್ನೋ ಒಡೆದು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊಸ ನೀಕಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ಚೊಕ್ಕಾಡಿ ಬಳಸಿ

10

ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

“ತೆರೆ” ಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ ಈವರೆಗಿನ ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ಆತ್ಮಕಥೆಯಂತೆ ಓಡುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆ ಬಂದ ಕವನಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಓದಿ ಆಸ್ವಾದಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುವ ಪ್ರಶ್ನೆ “ಚೊಕ್ಕಾಡಿ ಇನ್ನೇನು?” ಎಂಬುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಕವನಗಳು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು.

ಜಾನಪದ

ಸಕ್ಕರಿ ಹೊತಗೊಂಡ ಸೊಗಲಕೆ ಹೋಗುವ ಜಾಣ
ಮರಿಬ್ಯಾಡ ತವರಿಗೆ ಕರಿಹೇಳ

ನಿನ್ನ ತವರವರ ಗುರುತಾ ನಾ ಏನ ಬಲ್ಲೆನ ತಂಗಿ
ಹೇಳಿಕೊಡವರ ಗುರತಾವ

ಆನಿಯ ಕಟ್ಟೇತಿ ಅಂಬಾರಿ ಬಿಗಸೇತಿ
ನಡುಗಂಬಕ ನವಲ ತಗಸೇತಿ | ಹಾದಿಕಾರ
ಆದ ನನ್ನ ತವರ ಮನಿ ಕಾಣ

ಮೂರು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಆರು ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಮೂರು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಆರು ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಎಚ್. ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿ

“ಸಾಕ್ಷಿ-೯’ ರಲ್ಲಿ’ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳರು ‘ಒಂದು ವಿವರಣೆ’ ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನಾನು ‘ಸಾಕ್ಷಿ-೪’ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ‘ಗುರು, ಲಘು, ಅಕ್ಷರ’ ಎಂಬ ಲೇಖನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ‘ಸಾಕ್ಷಿ-೭’ ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ‘ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿ ಕ್ರಿಯೆ’ ಎಂಬ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ನಾನು ‘ಸಾಕ್ಷಿ-೮’ ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ‘ಒಂದು ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ’ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬರೆದ ಲೇಖನ. ‘ಸಾಕ್ಷಿ-೮’ರ ಲೇಖನದ ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯವೃಂದವನ್ನು ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದು, 1 ನನಗೆ “ತೋಚಿದಷ್ಟು ನಿರ್ವಿಕಾರವಾಗಿ” ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

1. “ನನ್ನ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ನಿಮಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಆಗದು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಾನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು. ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳು ಸೀಳುಮಿಂಚುಗಳಿದ್ದಂತೆ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಿಟಲೆನ್ನುವ ಸೀಳುಮಿಂಚು ಬೆಳಕನ್ನೂ ಕೊಡಬಹುದು. ಜೀವವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನನಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಸೀಳುಮಿಂಚುಗಳಲ್ಲ, ಸೀಳುಮಿಂಚುಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದರ ಫಲ : ಯಾವಾಗ ಬೇಕೆಂದರೆ ಆಗ ಉರಿಯುವ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ವ್ಯಂಜನದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದಿನ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ವೈಯಾಕರಣರು (ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು) ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯ ಔಚಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಸಂದೇಹ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ವೈಯಾಕರಣರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ ಎಂದೂ ನಾನು ಹೇಳಿಲ್ಲ, ತಪ್ಪು ಎಂದೂ ನಾನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು ‘ಸಾಕ್ಷಿ-೭’ ರಲ್ಲಿ ವೈಯಾಕರಣರ ಮಾತನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬೇಕು” ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರೆ, 1 ‘ಸಾಕ್ಷಿ-೯’ ರಲ್ಲಿ (ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬೇಕು” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಯಾಕೆ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೊಸ ಕಾರಣಗಳನ್ನೇನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಾನು ‘ಸಾಕ್ಷಿ-೮’ ರಲ್ಲಿ ಈ ‘ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ವ್ಯಂಜನ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದು’ ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ (ಈ ಮಾತು ವೈಯಾಕರಣರದ್ದೇ

ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದು ಅಪ್ರಸ್ತುತ) ಅವರ ವಾದ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನೊಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯೋಣ. ವ್ಯಂಜನವನ್ನು ವ್ಯಂಜನ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದು ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ, ವ್ಯಂಜನಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಕಾಲ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಹೇಗೆ ಹೊರಪಡುತ್ತದೆಯೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು.” ಎಂದು ಬರೆದ ಮಾತಿಗೆ ಅವರು ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವವರೆಗೂ ಚರ್ಚೆ ಒಂದು ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. 3 “ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಂಜನ

2 “ಈ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ವಾದ ನಿಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು. ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. “ಈ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ವೈಯಾಕರಣರು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಕೆಲವು ಊಹೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಊಹೆಗಳು ಸರಿಯೇ ತಪ್ಪೇ ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸುವ ಬದಲು, ಈ ಊಹೆಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಅವರ ಮೂಲ ನಿರ್ಧಾರವೇ ತಪ್ಪು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸ ತೀರಿದಂತೆ” ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಅವರ ನಿರ್ಧಾರವು “ಇಡೀ ವಾದಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಆರೋಪಿಸಿಲ್ಲ. 3 ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಭಾಗವಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ: “ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡು ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ, ಅಕ್ಷರಗಳ ಭಾಗವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಗೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಕಾಲ ಬೇಕೇ ಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧವಲ್ಲವೇ?” ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರಬೇಕು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು “ಹೇಗೆ ಉಚ್ಚಾರವಾಗಲಿ ಉಚ್ಚಾರವಾದರೆ ಸಾಕು ಕಾಲವನ್ನು ಪಡೆದೇ ತೀರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು

ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ-ಆ ವ್ಯಂಜನವು ಸದ್ದು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂಬುದಿಟ್ಟರೆ ಸಾಲದು “ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂಬುದಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳದೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

೧. ವೈಯಾಕರಣರ ‘ಮಾತ್ರ’ಗೂ ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ‘ಮಾತ್ರ’ಗೂ ಇರುವ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸ:- ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಾನು ‘ಸಾಕ್ಷಿ-ಲ’ ರಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿದರೂ, ಅನುಸರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗ ಬಳಸಾಯಿತೇನೋ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ನೇರವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ವೈಯಾಕರಣರ ‘ಮಾತ್ರ’ ವರ್ಣಗಳ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವರಗಳ-ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಸಾಪೇಕ್ಷಕ ಕಾಲಾವಕಾಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು; ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ‘ಮಾತ್ರ’ ಎಂಬುದು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು; “ಲಘುವಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರ, ಗುರುವಿಗೆ ಎರಡು ಮಾತ್ರ” ಎಂಬುದು ಒಂದು convention ಅಷ್ಟೆ. “ಸಾಕ್ಷಿ-ಳ” ರಲ್ಲೇ ಈ ಮಾತು ಬಂದಿದೆ : ‘ಮಾತ್ರ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರೆಂದೂ (‘ಅವರು’ ಎಂದರೆ, ಸ್ವನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು) ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಘಟಕವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ವರ್ಣಗಳ ಉಚ್ಚಾರ ಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು ವ್ಯಾಕುಲತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.” 5

ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಿಳಿಯದೆ?” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಮೇಲೆ, ಅವರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಾದರೂ ಏನು?

4 *ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ‘ಸದ್ದು ಕೇಳುವಂತೆ ಧ್ವನ್ಯಂಗಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವುದು’ ಎಂದು ಒಂದರ್ಥ. ‘ಸದ್ದು ಕೇಳಲಿ ಬಿಡಲಿ ಧ್ವನ್ಯಂಗಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುವುದು’ ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದರ್ಥ; ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಕಾರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೃದುತಾಲು ಮೇಲೇರಿ ನಾನಾಸಾದ್ಧಾರ ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮೃದುತಾಲುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಶ್ವಾಸಕೋಶದಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಉಸಿರನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಸ್ವರತಂತುಗಳ ಕಂಪನವಿಲ್ಲ;

-ಈ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವುಂಟು. ಈ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಕಾರವೇ ಮುಂತಾದ ಅಘೋಷ ಸ್ವರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಬೇಕೇಬೇಕು.

ಕೆಲವು ಕೀಟಲೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು : ಅಕ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಕ್ ಎಂಬ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಒಂದೇಕೆ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ ಎಂಬುದು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆಯೇ? “ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದರೆ ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ? “ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದರೆ, ಅಪ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಅಕ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ?

5 ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ W. S. Allen ಅವರ Phonetics in Ancient India ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದ ೮೨-೮೭, ಪುಟಗಳನ್ನು

೨. “ಸಾಕ್ಷಿ-೮” ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದೆ : “ಸಂವೃತ್ತಾಕ್ಷರಗಳೂ (closed syllables) ದೀರ್ಘಸ್ವರಯುಕ್ತ ವಿವೃತ್ತಾಕ್ಷರಗಳು (open syllables) ಗುರುವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನೇನೋ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ಪ್ರಸ್ತಸ್ವರಯುಕ್ತವಾದ ಸಂವೃತ್ತಾಕ್ಷರದ ಅಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಕ್ಕಿರುವ ಬೆಲೆ, ಪ್ರಸ್ತಸ್ವರಯುಕ್ತವಾದ ವಿವೃತ್ತಾಕ್ಷರದ ಅದಿವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಏಕೆ? ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಏನು ಉತ್ತರವಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಉಹೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ‘ಪ್ರಯತ್ನ’ ಎಂಬ ನನ್ನ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಉಪಾಂತ್ಯ ವಾಕ್ಯವೃಂದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತಗಳನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು features) ‘ಸಹಜ’ (primary, natural) ಎಂದೂ “ಅಸಹಜ” (Secondary, acquired) ಎಂದೂ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ‘ಸಹಜ’ ಅಂಶಗಳಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ‘ಅಸಹಜ’ ಅಂಶಗಳಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳುಂಟು. ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲು ಕಲಿಯುವುದು ‘ಸಹಜ’ ಅಂಶಗಳನ್ನು; ಅನಂತರ ಕಲಿಯುವುದು “ಅಸಹಜ” ಅಂಶಗಳನ್ನು. (‘ಸಹಜ’ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಲಿಯುವುದು’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಅಷ್ಟು ಉಚಿತವಲ್ಲವೇನೋ.) ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ಅಸಹಜ’ ಅಂಶಗಳಾದ ಸಂವೃತ್ತಾಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಷ್ಟು ಸದ್ದುಗಳಿವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಸಂವೃತ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಬಹುದಾದ ಈ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೂ, ಅವುಗಳು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ನಮಗೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ನೇರವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ; 6 ಇದೊಂದು ಉಹೆಯಷ್ಟೆ. ನನ್ನ ಈ ಉಹೆ ತಪ್ಪೆಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ನೋಡಬಹುದು. “.....the metrical authorities Who employ matra in a quite different sense from that intended by the phoneticians.....” * .... the two uses of the term have in nothing Common.....” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಬಹುದು.

6 ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು “ಕಾಲವಕಾಶ ಭ್ರಮೆ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದೆ. ಈ ಶಬ್ದ ನನಗಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ತೋರಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಅದನ್ನು ಉದ್ಧರಣೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಐತಾಳರು ಪಾರು ಮಾಡಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಅವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗೊಂದಲ ತಲೆದೋರಿದೆ. ಇದು ಉಹೆಯಷ್ಟೆ, ಆರೋಪಣೆಯಲ್ಲ!

ಗಾಂಧಿ

ಗಾಂಧಿ

ಜಿ. ಪಿ. ಬಸವರಾಜು

ಆರೆ ಬತ್ತಲೆಯ ಫಕೀರ
ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿಯದ ವೀರ
ಸಮರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ –
ಕೋಳಿ ಇನ್ನೂ ಕೂಗಿರಲಿಲ್ಲ :
ಕತ್ತಲು, ಕತ್ತಲು, ಕಗ್ಗತ್ತಲು-
ಸುತ್ತಲು, ಎತ್ತೆತ್ತಲು.

ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ತಡಕಾಡುತ್ತ ನಡೆದಿರಬಹುದು

ಕೆಡೆದಿರಬಹುದು : ಮಡಿದಿರಬಹುದು

ಇವ ಮಾತ್ರ -

ಬಡಬಡಿಸಿ ನಡೆದ, ಕೋಲು ಹಿಡಿದು.

ಹಿಡಿದ ಹಲ ಸಾಧಿಸುವ ಮೊಂಡುತನ,

ಗಂಡುತನ.

ತಾಳ ತಪ್ಪದ ತಂ ತನನ ತಾನ.

ಅನ್ನ ಬಿಟ್ಟು, ನೀರುಬಿಟ್ಟು,

ಅಹಿಂಸೆಯ ಹಾವ ಹರಿಯ ಬಿಟ್ಟು

“ಬಿಳಿಯ” ಮಕ್ಕಳ ಹೆದರಿಸುವ ಗುಟ್ಟು

ರಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ.

ಊರು ಹೊಲಗೇರಿ ಎನ್ನದೆ

ಮನಬಂದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ

ಬಿತ್ತಿದ ಉತ್ತಮ ಬೀಜ;

ಮುಟ್ಟ ಬಾರದ ಮಡಕೆಯ ತುಂಬ

ನೀರನೆತ್ತಿ

ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಹಣಿಸಿದ ಈ ರಾಜ

ಫಲ ಬರಬಹುದೆಂದು.

ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯಿತು ಬೀಜ

ನಿಜ :

ಅಯ್ಯೋ ಆದರೇನು?

(ಮರುಗಳಿಗೆಯಲೆ ಬಿರುಮಳೆ

ಬಾನು ಬಿರಿಯಿತು;

ನೆಲ ಕೊರೆಯಿತು;

ನದಿ ಉಕ್ಕಿತು;

ವಿಧಿ ನಕ್ಕಿತು;

ಗಾಂಧಿ ಬಿದ್ದ

ಮೇಲೆದ್ದವನು ಬಿದ್ದ

ನೀರಿನಲಿ ನೀರಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋದ;

ಬಾನಿನಲಿ ಬರೆಯುತ್ತ- ತನ್ನ ಸಂದೇಶ;

ದೇಶ-ಇಂಥವನ ಮರೆಯುತ್ತಿದೆ

ಜನ ಮೈಮರೆತು ನಗುತ್ತಿದೆ

ಸಂದೇಶ

ಅವನಿತ್ತ ಸಂದೇಶ –
ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿ ಅಳುತಿವೆ.

ಉಳಿದೆ

ಉಳಿದೆ

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ನನಗೂ
ಉಳಿದ ಈ ಕಾಮಾಕ್ಷಿಗೂ
ನಡುವಿನ ಕಂದರವನ್ನು
ತುಂಬಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ತುಂಬುವ ಮಾತು
ಮಾತು ಮಾತುಗಳಿಗೆ
ಮೌನವಾಗಿ
ವಿಶಾಲ ನಗೆಗೆ, ನಗೆ
ಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ನಗದೆ
ಉಳಿದೆ.

ಏನು ಬಡಿಯಿತು ಮಾರಿ ಇವನಿಗೆ
ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪೆದ್ದ ಎನ್ನುವ
ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟರು.

ನಡುವಿನ ಪೊಳ್ಳು ಹಿಗ್ಗುತ್ತ ಹಿಗ್ಗುತ್ತ
ವಿಶ್ವವೇ ಆದಾಗ
ನಿಟ್ಟುಸಿರು, ಉದ್ಗಾರ, ಶೂನ್ಯದ ಅರ್ಥ
ತುಂಬುವ ಪ್ರಯತ್ನ
ದ ಯಶಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಅಳುವ ಬೋಗಾರು ಛಾಪಾಗಿ
ಉಳಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಸುರು
ವಿಂದ ಬಿಡುವೇ ಕೊಡದ ಮಾತಾದ
ಭಾರೀ ನಗೆಯ ಗುಲ್ಲೆಬ್ಬಿಸಿದೆ

ಬೇಕೆಂದೇ ಚಟ

ಚಟ-ಚಟಾಕಿಯಾದೆ.

ಮಾತಾಡಲೆತ್ತಿಸಿ, ನಗಲೆತ್ತಿಸಿ,

ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸೋತ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಏನಾಗಿದೆ ಇವನಿಗೆ ಎಂದು ಭೀತನೇತ್ರಗಳಾದರು.

ನಾನು :

ನಿರಾತಂಕ ಬೆಳೆದ ವಿಶಾಲ ಖಾಲಿತನದಲ್ಲಿ

ಕಳಕೊಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ

ತಿರುಗುಪ್ಪಿಯಾಗಿ ತಡವರಿಸುತ್ತ ನುಗ್ಗಿದೆ

ನನ್ನ ಬೆಡ್ ರೂಮಲೆ

ಅದೂ ದೀಪ ನಂದಿದ ಮೇಲೇ

ಎದುರಿಗೇ ವಿಶಾಲದಾದ್ಯಂತದಲಿ ಭ

ಭಕ ಭಕನೆ

ಉರಿದವು ನನ್ನವೇ ಭಯಾವಹ ನೇತ್ರಗಳು.

ಹತಪ್ರಭನಾಗಿ

ಉಳಿದೆ.

ಗುಡ್ಬೈ

ಗುಡ್ಬೈ

ಹಾ. ಮು. ಪಟೇಲ

ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರಲೋಭಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಿ,

ನೆರಿಕೇ ಕಟ್ಟಿ ಬಾಗಿಲು ಝಡಿದು,

ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರಗಳ ದನಗಾಲಿಟ್ಟು ತುಳಿದು,

ನನ್ನತನದ ನೆಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗುಂಡಿಗೇಡುವುತ್ತಿರುವ

ಅಪ್ಪಾ-

ಇರಬಹುದು,

ನಿನ್ನ ಕುರಿಮೈಯ ತುಪ್ಪಟವೇ ನಾನಾಗಿ

ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ,

ನಿನ್ನ ನೆಳಲಾಗಿ, ಬಾಲವಾಗಿ, ಕಾಲು ನೆಕ್ಕುವ ನಾಯಾಗಿ,

ಹಿಂಬರುವೆನೆಂದು ಕೊಂಡೆಯಾ ನೀನು
ನನ್ನತನವನ್ನು ಸುಟ್ಟು;
ತಡೆಯಲಾರದು ನಿನ್ನ ಯಾವ ಮೋಹಗಳ ಕಡ್ಡೂ.
ಹೊರಬರುತ್ತೇನೆ ಇದೋ ಕಿತ್ತು ಕತ್ತಾಳೆ ನಾರಿನ ಕಣ್ಣೆ.
ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ನಾನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿನ ರುಣ್ಣೆ.
ನಿನ್ನ ಬಂಧತ್ತದ ಕಣಜದ ಕಾಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು,
ಹುಳ ಹಿಡಿದು ಕೆಟ್ಟು ಹಿಟ್ಟಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ,
ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊಸ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹಸುರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ
ಬಿಡು-

ನೀ ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಕುಚಿತ ಬುದ್ಧಿಯ ಶಿವದಾರ ಬಿಚ್ಚಿ
ಆಳೆತ್ತರದ ಕನ್ನಡಿಗಚ್ಚಿ ಇಳಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಕೋಣೆಯಲಿ;
ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರತಿರೂಪವ ಕಂಡು ಕೊಂಡಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.
ಬೆಳ್ಳಿ ಕರಡಿಗೆಯೊಯ್ದು ಗುಜರಿಯಂಗಡಿಗಿಟ್ಟು'
ನೀನೆ ಕಲಿಸಿದ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನಾ ನಿನ್ನ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಿಗೆ
ಕೊನೆಯಸಲ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ;
ನ ನತನ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಹುಂ!
ಉಪ್ಪಡರಿ ಚೌಗಾದ ಹೊಲಸು ನೆಲದಲ್ಲೇಕೆ
ಮತ್ತೆ ಬಿತ್ತಿ ಹೊಸ ಪೈರು ಬೆಳೆಯುವ ಹುಚ್ಚು.
ಸಾಕು ಬರುತ್ತೇನಿನ್ನು ಅಪ್ಪಾ ಗುಡ್ ಬೈ.

ಸಂಪುಟ- ೧೧

ಡೊಂಕು ಬಾಲಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ನಳಿಗೆ

ಡೊಂಕು ಬಾಲಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ನಳಿಗೆ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ಡೊಂಕು ಬಾಲಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ನಳಿಗೆ ಕೊನೆಗೂ ತೊಡಿಸಿ
ದಂತಕ್ಷತಕ್ಕುಸುರು ಕಟ್ಟಿ ಪಟ್ಟಿ
ಜಗದುದ್ಧಾರ ರಕ್ತ. ಬಾಲಭಾರ ಜರ್ಜರಿತ ಕನಕದ್ವಜ
ಕೀತ ಸುಡತಕ್ಕೆ ತಲೆಕೆಟ್ಟೊಳಿದ.

ಇಂಜಕ್ಷನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದರು ಹುಚ್ಚಿಳಿಯದೇ ನಂಜು
ಕಾರಿ ಕಚ್ಚಿದನೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ.
ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಗೀಂಧಿ ವಿಗ್ರಹ ಭಂಗ, ಶಿರಚ್ಛೇದ;
ಅಂಕೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಮೊದಲಿಂದ ಲೆಕ್ಕ.

ಪಾರಣೆಯೆ ಇಲ್ಲದುಪವಾಸ ಊಹಾಭಾಸೆ;
ಹೊಡೆಸಿಕೊಂಡೂ ಹೊಡೆಯದವನ ಭಂಗ
ಗುರುಪೀಠ ರಾಜಪೀಠಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದ ಸುರಂಗ,
ಸಿಡಿಮದ್ದು ಕಿಡಿಗಾಗಿ ತಡೆದುಬೃಹ.

ಸರಳರೇಖೆಗಳ ಕೈವಲ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯಾಟ;
ಬದುಕು ತಿರಿಮುರಿ ಅಂಕುಡೊಂಕಿನ ಶರ;
ಹಗಲ ಬೆಳಕಿನ ವಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬಾನಿನ ನೀಲಿ
ಕರಗಿ ಆಗುವ ಚಕ್ರ ತಪದ ಪಾಕ.

ಸೇನಾನಿ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಸೆಟೆವ ಬೆನ್ನಿನ ಮಳೆ
ಕುಗ್ಗುವುದು ಕೂಚು ನಡೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ;
ತಕ್ಕಡಿಯ ಮುಳ್ಳಿನೇಕಾಗ್ರಕ್ಕೆ ಭಾರದಡೆ
ಇರಬೇಕು ಈಚೆಗಥವಾ ಆಚೆಗೆ.

ಹಿಂಸೆ ಕೂಡದು; ಹಿಂಸೆ ಬೇಕು; ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯಾ ನಿರತ
ಪರಶು ಮನೆಯಲಿ ಆರದ ಸಾಣೆಯಲ್ಲಿ;
ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಬಾಹು ಸಹಸ್ರದ ವಿಪಾಕ
ತಪೋವನ ಸಹಸ್ರದಾರೋಗ್ಯದ ಶಕ

ಕೊರಡು ತಡೆಯದು ಬಡಿವ ಸಿಡಿಲ ಸಂಘಟನೆಯ;
ಪಾತ್ರಿ ಮಾತಿನ ರೀತಿ ಕಲಿತ ಪಾಠ;
ಹಿಡಿದು ತಡೆದಿಟ್ಟು ತಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿಡಲು
ಹತ್ತಿದವ ನುರಿದಾರಿ ಗುಜ್ಜುಗಲ್ಲ.

ಅಂಕೆಯಿರುವುದು ಕಳೆವುದಕ್ಕಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಕೂಡುವುದಕ್ಕೆ;
ಕಳೆದು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿ ಗುಣಿಸಿ,
ನಿಶ್ಯೇಷವಾಗಿ ಭಾಗಿಸಿ ಲಬ್ಧ ಪೂಜ್ಯ ಬಿಟ್ಟೀರುವುದು,
ಚಿತ್ರಗುಪ್ತರ ಲೆಕ್ಕ ಸರಿದೂಗಿಸಿ.

ರಸೆಲ್ ವಿಚಾರಸರಣಿ

ಮ. ನಾ. ಹೆಗಡೆ

ಈ ಶತಮಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಬರ್ಡರಂಡ್ ರಸೆಲ್ (೧೮೭೨-೧೯೭೦) ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾಮೇಧಾವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ. ಅವನ ನೇರ ಹಾಗೂ ಹರಿತ ವಿಚಾರಗಳು ಕೆಲವರಿಗೆ “ದೀಡ್‌ಶಾಣ್ಯ” ತನವೆಂದೆನಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಜಗತ್ತಿನ ಮತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕಂಡರೂ ರಸೆಲ್ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನೆಂದಿಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನೊಬ್ಬ ಶಾಂತಿವಾದಿಯಾಗಿದ್ದ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ ರಸೆಲ್ ಕೆಲವರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದಾಸನಾಗಿ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಂದುವರೆದ ಇಂದಿನ ಭಯಂಕರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ಮಾನವಕುಲವೇ ನಾಶವಾದೀತು ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ಅವನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮಹಾ ವಿಚಾರವಾದಿಯ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ನೇರವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದೇ ನೈತಿಕತೆಯ ಮೊದಲ ನಿಯಮವಾಗಬೇಕು.

ದೇವರ ಕಲ್ಪನೆಯೆಂಬುದು ಪುರಾತನ ಪದ್ಧತಿಯ ಸ್ವಭಾವಮೂಲದಿಂದ ಬಂದ ಕಲ್ಪನೆ. ಇದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾನವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ.

ಒಳ್ಳೆಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಜ್ಞಾನ, ದಯೆ, ಹಾಗೂ ಧೈರ್ಯ. ಕೇವಲ ಹಿಂದಿನದನ್ನೆ ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತ ಅದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಮರುಗುತ್ತ ಕೂಡುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಜಗತ್ತು ಬೇಡುವುದು ನಿರ್ಭಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು, ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರವನ್ನು.

ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಲಿ ಸುಖಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಳದಾರಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಸುಖಜೀವನ ಪಡೆಯಲು ನಾವು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು, ಆತ್ಮಸಂಯಮವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ದುಃಖವಾಗಲಿ ತಪ್ಪಾಗಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ನನಗನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜಾಣತನ, ತಾಳ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಸ್ಥೈರ್ಯಗಳಿದ್ದರೆ ಮಾನವಕುಲವು ತಾನೇ ಹೇರಿಕೊಂಡ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು ಎಂದು ನನಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ಅಸುಖಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಅವರೇ ಇಚ್ಛಿಸಿ ಆಗಿದ್ದು. ಈ ಅಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಜನರಿಗೆ ಜೀವನ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ, ರೂಢಿ, ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮನೋವಿಕಾರಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವೆಂದು ತೋರಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ. ವಿಜ್ಞಾನ ನಾವು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಾವು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಮಾನವ ಕುಲವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಅಥವಾ ಇಡೀ ಮಾನವ ಕುಲವನ್ನೇ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅದು ಹೇಳಲಾರದು.

ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆದ ಹಾಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಬೋಧಕನು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿರಸತ್ಯಗಳನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬದಲಿಸುವವ ಆಶ್ಚರ್ಯತೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ? ನಿಶ್ಚಿತತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜ ಸ್ವಭಾವವಾದರೂ ಅದೊಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ದೋಷ.

ನಿಜವಾಗಿ, ಸುಖದ ತಿರಸ್ಕಾರವೆಂದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಸುಖದ ತಿರಸ್ಕಾರವೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅದು ಮಾನವದ್ವೇಷದ ವೇಷಾಂತರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾನವ ಸುಖವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಿಚ್ಛಿಸಬೇಕು, ಹಾಗೂ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಸರ್ವನಾಶವೇ ಸೈ.

ತರುಣ ತರುಣಿಯರ ನಡುವಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಿದ್ದು, ಅದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಡಸಿನ ಕ್ರೂರತೆಯನ್ನೂ, ಹೆಂಗಸರ ಹರವಾದಿತನವನ್ನೂ ಅಳಿಸಿಹಾಕುತ್ತದೆ. ಬದಲಾಗಿ, ಈ ಹೊಸ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರು ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಂತೆ.

ಆತ್ಮಸಂಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯಂಥ ಉದಾರ ಹಾಗೂ ವಿಶಾಲ ಭಾವನೆಯ ಸಂಯಮಕ್ಕಿಂತ, ಅಸೂಯೆಯಂಥ ಜೀವನ ವಿರೋಧಿ ಭಾವನೆಯ ಸಂಯಮ ಮಾಡುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಿಂದಿನವರ ನೈತಿಕಪದ್ಧತಿ ತಪ್ಪಿದ್ದು ಆತ್ಮಸಂಯಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕಲ್ಲ ಅದು ತಪ್ಪಿದ್ದು ಆತ್ಮಸಂಯಮವನ್ನು ಅಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ.

ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವದ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದ ರೂಢಿ ಎಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆಯೆಂದರೆ ಈ ರೂಢಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಿಲ್ಲಬಹುದು ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯೇ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೀತಿಗೆ ಹೆದರುವದೆಂದರೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದಂತೆ; ಯಾರು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಆಗಲೇ ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಸತ್ತಂತೆ.

ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದರೆ ಅದು ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮರಣವೇ ಸೈ.

ನಮ್ಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯುಗದ ಭಯಂಕರ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಮಾನವಕುಲದ ಕೊನೆಯ ಪೀಳಿಗೆಯೇನೋ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾದರೆ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ನಾಶಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಆರೋಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಬರುವ ಐವತ್ತು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿವೇಕ ಹಾಗೂ ನಾಶ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸಲೇಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ನಾಶವನ್ನೇ ಬಯಸಬಹುದು ಎಂದು ನನ್ನ ಸಂಶಯ. ನನ್ನ ಈ ಸಂಶಯ ಸುಳ್ಳಾಗಲೆಂದೇ ನಾನು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೂ ಆಗಬಹುದು. ಕೆಟ್ಟದಕ್ಕೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿಯ ಜೊತೆಗೆ ವಿವೇಕ ವೃದ್ಧಿಯ ಆಗದಿದ್ದರೆ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿಯನ್ನುವದು ದುಃಖವೃದ್ಧಿಯೇ ಆಗಬಹುದು.

ಹೊರಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ತರಲು ಶಕ್ಯವಾಗಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ, ಅದೇ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಶಕ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಜೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಪ್ರೀತಿ

ನೀವು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತೀರಿ-ನೀವು ಸುರಿಸುವ ಆ ಕಣ್ಣೀರು ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಇರುವ ಸ್ವಂತದ ಮರುಕಕ್ಕಾಗಿಯೇ? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಯಾದ ನಿಮ್ಮ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಅತ್ತಿದ್ದೀರಾ? ಯಾವನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಕ್ಕರೆತೆಯನ್ನು ಬಂಡವಾಳವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದೀರೋ ಅಂಥವನು ಕೈಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ ಎಂಬ ಸ್ವಂತದ ಮರುಕ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಿರೋ ಅಥವಾ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯಜೀವ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಅತ್ತಿರೋ? ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾದೆನೆಂದು, ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ ಎಂದು, ಬಲ

ಕುಂದಿಹೋಯಿತು ಎಂದು -ಅದೃಷ್ಟ ಹಳಿಯುತ್ತ ಅಳುವಾಗ ಆ ಕಣ್ಣೀರಿನ ತುಂಬ ನೀವೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೀರಿ, ನಿಜವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ 'ಚಿಂತೆ' ಇಲ್ಲ, ಇರುವುದು ನೀವೇ, ನಿಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರವೇ. ಇದನ್ನು ಅರಿತರೆಂದರೆ, ಆಗ, ನೀವು 'ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲರಿ - ಒಂದು ಮರ ಮುಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ, ಕಂಬ ಮುಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ, ಕೈಮುಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ.

ದಂಗೆಯ ಪ್ರಕರಣ (ಒಂದು ಕಥಾನಕವು)

ದಂಗೆಯ ಪ್ರಕರಣ (ಒಂದು ಕಥಾನಕವು)

ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ

ನೀವು ಈ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೀರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಅಂಥಾ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಊರೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಏನಾದರೂ ದೊಂಬಿ ಗಲಭೆ ಆಗಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಈ ಊರಿನ ಹೆಸರು ಕೇಳಬಹುದು ಎಂದರೆ, ಇದು ಗಲಾಟೆ ಎಂದರೆ ಹೆದರುವ ಜನರಿಂದ ತುಂಬಿದ, ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ಶಾಂತಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ಊರು. ಇಂಥಾ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರುನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಘಟನೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು, ಈ ಘಟನೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಲಾಟೆ ಎಬ್ಬಿಸಿತೆಂದರೂ ಸರಿಯೇ, ನಾನು ಈಗ ಹೇಳ ಹೊರಟಿರುವುದು ಆ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ.

ಈ ಊರು ಪುತ್ತೂರು-ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದ ಮಧ್ಯೆ ಬಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಒಂದು ಐದಾರು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಊರು ಎಂದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಊರುಗಳ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲ, ಈ ಊರಿಗೆ ಇದರದ್ದೇ ಆದ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳಿವೆ. ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಗಳಿವೆ. ಉಳಿದ ಊರುಗಳ ಹಾಗೇ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದವರು ಇಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಜನಗಳೂ ಹಾಗೇ-ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಪುತ್ತೂರಿನಿಂದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಬಸ್ಸು ಈ ಊರಿನ ಹತ್ತಿರ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿ, ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಾಗಿದ್ದು. ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಳಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾಗಿ ಬಂದು, ಒಂದು ತಾಣ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟರೆ ಈ ಊರಿನ ದರ್ಶನವಾಗಬೇಕಷ್ಟೇ. ಹಾಗೆ ನಗರದಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಒಮ್ಮೆ ಬರಬೇಕು. ಬಂದವರೂ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಈ ಊರಿನ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು ಕುರುಡನಿಗೆ ಆನೆಯ ದರ್ಶನವಾದಷ್ಟೇ ಸರಿ.

ಮೊದಲು ಈ ಊರು ಹೊಕ್ಕಾಗ ಯಾವುದೋ ನಿರ್ಜನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಊರನ್ನು ಆಳುತ್ತರ ಗೋಡೆಯೊಂದು ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿವರಿದಿದೆ. ದೂರದಿಂದ ಬರುವಾಗ ಗೋಡೆಯ ಯಾವುದೋ ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾವುದೋ ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಕಟ್ಟಡವಿರಬೇಕೆಂದೋ ಅದರ ಭದ್ರತೆ, ಎತ್ತರ ನೋಡಿ ಯಾವುದೋ ಜೈಲಿರಬೇಕೆಂದೋ ಅನ್ನಿಸುವುದುಂಟು. ಮೊದಲಿಗೆ ಊರಿನೊಳಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ ಯಾವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶೂನ್ಯ ನೀರವತೆ ಕವಿದಿರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉರಿಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲೂ ಈ ನೀರವತೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಉರಿಯುವ ಸೂರ್ಯ ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯತನಕ ಹಚ್ಚಿಬಿಡುವ ಬೆಂಕಿ ಎಷ್ಟು ಖಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದರೆ ಹುಡುಕುವ ವಸ್ತು ಎದುರಿಗೇ ಇದ್ದರೂ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಲಾರದಷ್ಟು ಕಿರಣಗಳು ಕಣ್ಣನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬಿಡುತ್ತವೆ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ, ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಒಂದು ಜನ ಸಿಗಲಾರದು, ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟು ಮನೆ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಯಾರಾದರೂ ಹೊಸಬರು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುವಾಗ ಅವರದ್ದೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಸಪ್ಪಳ, ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ದೀರ್ಘದನಿಯಲ್ಲಿ ಈಳಿಡುವ ನಾಯಿಯು ಪಾಂಕು-ಇವಷ್ಟೇ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಯಾರ ಜೊತೆಗಾದರೂ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸುವುದು ಈ ಊರಿನ ಗತವೈಭವವನ್ನು ಸಾರುವ ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡಗಳು. ನಿರ್ಜನ ಬೀದಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೆತ್ತರ ಎದ್ದುನಿಂತ ಗೋಪುರಗಳಷ್ಟೇ ತಲೆನಿಗುರಿಸಿ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ನಿರ್ಜನತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲೆಂದೋ ಏನೋ-ಗೋಪುರಕ್ಕೆ ತೂಗಿಕೊಂಡ ಬಾವಲಿಗಳು; ಇನ್ನೂ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಿರುವಾಗಲೇ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯಲು ಹೋಗಿ

ಗೋಪುರದ ಗೋಡೆಗೆ ಢಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯುವವು ಕೆಲವು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಕಾಲದ ಅರಸರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಭತ್ರವಿದೆ. ಈ ಊರಿನ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿ ಇದು ಇಂಥಾದ್ದೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಭತ್ರವೇ ಬೇಕಾದರೆ, ಕಮಾನಾಗಿ ಬಾಗಿದ ಬಾಗಿಲ ಚೌಕಟ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಿರುವ ಹಾಗೆ ಮುಗುಳಿ ಇರುವ ಮಾಡು ನೋಡಿ ಇದು ದೇವಸ್ಥಾನವೇ, ಇಲ್ಲಿ ಆಸ್ರಣ್ಣಿರುತ್ತಾರೆ, ಉಳಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೊಂದು ತಾಣ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆಂದು ಹೋದರೆ ಒರಲೆ ಹಿಡಿದ ನೆಲದ, ಜರಿದ ಗೋಡೆಯು ನಿರ್ಜನ ಭತ್ರ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಕಟ್ಟಿಸಿ ಎರಡು ಶತಮಾನ ಮಿಕ್ಕಿದರೂ ಬೀಳದೆ ಉಳಿದಿದೆ ಈ ಭತ್ರ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಿರುವ ಹಾಗೆ ಮುಗುಳಿ ಯಾಕೆ ಇದೆಯೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. -ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ತಂಥಾ ಊರ ಪ್ರಮುಖರಿಗೂ ಕೂಡಾ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಿದರೆ 'ಹಿರಿಯರು ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಇದೆ. ಇರಲಿ' ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ, ಕೆಲವರು ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಯಿತ್ತೆಂದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ದೇವಸ್ಥಾನವೆಂದು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿದ್ದವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಆದರೆ ಈಗ ಪಾಚಿ ಬೆಳೆದು ಕಪ್ಪಾದ ನೀರಿನ ಕೊಳ, ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಇನ್ನೊಂದು ಧರ್ಮಭತ್ರ, ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಹಸುವೋ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಒಂದು ಬಸವನ ಮೂರ್ತಿ, ಅದರಾಚೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ರಥ, ರಥದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮುಗುಳಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಹಳೆಯ ಒಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಊರಿನ ಜನರ ಜೀವನ ರೂಪಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರವೆಂದರೆ ಊರ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸೋಗೆ ಮಾಡಿನ ಒಂದು ದೇವರ ಗುಡಿ. ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಮುಖವಿಲ್ಲದೆ ಮುದ್ದೆಯಾಕಾರ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದ ಒಂದು ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯಿದೆ. ಊರಿನವರಿಗೆ ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಅವರು ಕಣ್ಣು ಅರೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ : ಹಿಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳ, ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಲು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ್ದ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬೀರಿದ, ಉಳಿದೆರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ, ಮಂದಹಾಸ-ಕೊರತೆ ಎರಡೂ ಬೆರೆತ ಸುಮನೋಹರ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಕಂಚಿನ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿತ್ತಂತೆ ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಈ ಮೂರ್ತಿ ಯಾವ ದೇವರದ್ದೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿರಾಕಾರ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹೆಸರೇನು, ಆಕಾರವೇನು, ಕುಲಗೋತ್ರಗಳೇನು? ಆದರೂ ಊರವರು ಅದನ್ನು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಊರಿಗೊಂದು ಸಲ ಫ್ಲೇಗು ಬಂದಿತ್ತಂತೆ. ನೆರೆಯೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಹುಳುಗಳಂತ ಪಟಪಟನೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಈ ಊರಿನ ಹಿರಿಯರು ಊರ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿ, ಫ್ಲೇಗು ಈ ಊರನ್ನು ಸೋಕದೆ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತೆಂದೂ ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ದೇವರಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಕಥೆ. ಜನರ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರ ಈ ಗುಡಿ. ಏನಿದ್ದರೂ ನಾನು ಈಗ ಹೇಳ ಹೊರಟಿರುವುದು ಈ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆಯೇ.

ಈ ಊರಿನ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ವಿವರಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಜನರಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಜನರಿಲ್ಲ ಎಂದರೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಜನಗಳನ್ನು, ಮನೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬೀದಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಈ ಬೀದಿಗಳು ವಕ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೊದಲಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ನೋಡಿದಂಥದ್ದೇ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು, ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯೂ ಕಂಡು ಮೊದಲಿದ್ದಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇವೆ ಎಂದು ತಲೆ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಊರಿನವರಿಗೆ ಇದು ತಮಾಷೆಗೆ ದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ, ಕೆಲವರು ಅಪರಿಚಯಸ್ಥರು ಬಂದವರು ಇಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸಿ, ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವರವರೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಂತೆ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ- ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜೀವನದ ಬಿಸಿಯ ಯುವಕ-ಬಂದವನು ಈ ಹಳೆಕಾಲದ ಗೋಪುರಗಳಲ್ಲಿ, ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಮಹಾ ಎಂದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ರೇಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಯವನಾದ, ಈಗ ಕೇಳಿದರೆ, ಅವನು ಈ ಊರಿನ ಅಂಗುಲಂಗುಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲನಂತೆ. ಅಲ್ಲೇ ಮದುವೆಯಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ನೋಡಿದರೆ ಮುದುಕನ ಹಾಗೆ ಕಂಡ.

ಮನೆಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಅವು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಿಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ ಒಂದು ನೆಲೆ ಕಾಣಲಿಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರ ಮನೆಗಳು ಗೋಪುರದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲೋ, ಧರ್ಮಭತ್ರದ ಅಡಿಮೈಯಲ್ಲೋ, ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮರದ ಸಂದಿಯಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬರ ಮನೆ ಆ ದೊಡ್ಡ ಗೋಪುರ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಗೋಪುರದ ಮಧ್ಯದ ಖಾಲಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂಬದಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಇದೆ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯ ಎನ್ನುವ

ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಹಳೆಯ ಧರ್ಮಭ್ರತದ ಕೆಳಗೆ, ಮೆಟ್ಟಲು ಇಳಿದು ಹೋಗುವಾಗ ಕಾಣಿಸುವ ಒಂದು ಬತ್ತಿದ ಒರತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ. ಶ್ಯಾಮಾ ಚಾರ್ಯದ್ದು ಬಸವನ ಮೂರ್ತಿಯು ಹಿಂದೆ ಇದೆ. ನೋಡಿದರೆ ಈ ಮನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದವುಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ಸಣ್ಣವು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಹಿಂದಿನ ರಾಜವೈಭವವನ್ನು ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಸುತ್ತಲಿನದ್ದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮೆರೆಯುವ ಗತಕಾಲದ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಎದುರು ಇವು ಕಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಮಾಡಿಗೆ ಸೋಗೆ ಹೊದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಇವು ಬಂಡೆಕಲ್ಲುಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಊರು ಗಲಭೆ ಗಲಾಟೆ ಎಂದರೆ ಹಿಂಜರಿಯುವ ಊರು ಎಂದು ಹೇಳಿದನಷ್ಟೇ - ರಾತ್ರಿ ಹೋಗಲಿ, ಮುಸ್ಸಂಜೆಗೇ ಇಲ್ಲಿನವರು ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಲಾಟೆ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪೂಜೆ ಮಂತ್ರದ, ಗಂಟಾ ಮಣಿಯ ನಾದ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲೊಳಗಿಂದ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಕಠೋರ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತಲೇ ಅವರು ಬಾಲಸಹಜ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ದೊಡ್ಡವರ ಹಾಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವತ್ತು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗರ ಮತ್ತು ಮುದುಕರ ಅಭಿರುಚಿಯ ವಿಷಯಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ತಲೆತಲಾಂತರಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ ಅಶ್ವತ್ಥಮರದ ಕೆಳಗಿರುವ ಐಗಳ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸರಕಾರಿ ಶಾಲೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಉಪನಯನವಾದದ್ದೇ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಣಾಧಿ ಪತಯೇ ನಮಃ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅವರು ಬರಹ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಐಗಳು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಅರಸರ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಊರಿನ ಗತವೈಭವವನ್ನೂ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಉಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಊರಿನ ಗತವೈಭವ ಹುಡುಗರು ದೊಡ್ಡವರಾಗುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರರ ಹುಡುಗ ಆಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಹೋದವನು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನಲಿಯುತ್ತಾ ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಹುಡುಗರು ಪೇಲವ ಮುಖದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವರು - ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಛೇದಿಯೇಟು, ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೋದಂಡ ತೂಗಿದ ಕಥೆ ಇಂದಿಗೂ ಹುಡುಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಜೊತ್ತಿದೆ. ಆ ಕಥೆ ಆದದ್ದು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಇಂದಿನ ಹುಡುಗರು ಅವರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ಬಾಲಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕಿಟ್ಟಣ್ಣನಿಗೆ ಆದದ್ದು ಮರೆತೆಯೋ ಎಂದರೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಓಡಿ ಬಂದು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರ ಹಾಗೆ ಮುದುರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದವರಿರುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬರಲ್ಲ ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ 'ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ಬದುಕುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಬದುಕು ಮುಖ್ಯ' ಎಂದು ಈ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ. ಯಾಕೋ ಏನೋ-ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಂದ. ಈ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಊರಿನ ಮಹಿಮೆ ವಿವರಿಸುವಾಗ ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ ಮುಖ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೀರೇ ಕಾಯಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸುಖ, ವೈಭವ ಎಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ ಹೇಳಿ. ಪ್ರಾಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಹುಚ್ಚು ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭ." ಈಗ ಅವನೂ ಕೂಡಾ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳಾಗಿ, ಊರಿನವರ ಜೊತೆ ಒಂದಾಗಿದ್ದಾನಂತೆ.

ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಗಲಾಟೆಯ ಹೊತ್ತು ಎಂದರೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಮೊದಲು. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಳೆ ಇದೆ. ಇದರ ಉಗಮ ಈ ಊರಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಗುಹೆಯಿಂದ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಇಲ್ಲೇ ತವಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದೂ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟ ಹನುಮಂತ ಜಾಂಬವಾದಿಗಳು ಈ ಗುಹೆಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು, ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡ ಬಳಿಕವೇ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ತಾನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಂಗಳಲ್ಲ, ಲಂಕೆಗೆ ಲಂಘಿಸಬಲ್ಲ ವೀರಾಧಿವೀರ ಎಂಬ ಅರಿವು ಸ್ಫುರಿಸಿದ್ದು. ಈ ಹೊಳೆ ಗಂಗಾನದಿಯ ಅವತಾರ ಎಂದು ಊರವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ಕೂಡಾ ಸಾಯುವಾಗ ಈ ಹೊಳೆಯ ಒಂದು ತಟಕು ನೀರು ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳಲೇ ಬೇಕು.

ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರು ಹೊಳೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುತ್ತಲೋ ಪಾತ್ರೆ ತಿಕ್ಕುತ್ತಲೋ ಮೀಯುತ್ತಲೋ ಇರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಹೆಚ್ಚು ಗಲಾಟೆಯಾಗಲೀ ಮಾತುಕಥೆಯಾಗಲೀ ನಗೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಹೊಳೆಯ ಸುತ್ತಾ ಆಳೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪು ಬಂಡೆಕಲ್ಲುಗಳು ಒಂದು ಕೋಟೆಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೆಂಗಣ್ಣು ಕಾರುವ ಸೂರ್ಯ, ಸುತ್ತೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಜನ ವನ, ಬಂಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅವರವರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಕರಿಮೈಯ ಜನರು ಬಂಡೆಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಬಂಡೆಗಳು ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆದು ಮುಗಿಸಿಯೋ ಸ್ನಾನವಾಗಿಯೋ ಇವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದ ನಂತರ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜನ ಸಂಚಾರವನ್ನೂ ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಊರಿನ ಮುಖಂಡರು ಎಂದರೆ ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ. ಊರಿನ ಹಳೆಯ ತಲೆ ಇವರು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಆದ ಮೇಲೆ ಜನ ಸಲಹೆಗಾಗಿ ಓಡುವುದು ಇವರ ಕಡೆಗೆ. ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಜನರು ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಅದನ್ನು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಅಜ್ಜನ ಅಜ್ಜ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದವರಂತೆ. ಭವದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಹಾಗೆ, ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಯ ಹಾಗೆ ಬದುಕಿದವರು ಅವರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ವಾರಗಟ್ಟಲೆ ಮೌನವಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮುದುಕರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ, ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಹಾಗೆ ನಿರಪೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟವರು. ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯಲ್ಲಾ ಆ ಗುಣಗಳಿವೆ ಎಂದು ಊರವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಡವಾಗಿ ಕೂತಿರುತ್ತಾರೆ. “ಈ ಜಗತ್ತು ದೇವರ ಸೃಷ್ಟಿ. ಅವನು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆ ಆಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಕೂತು ಅವನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು” ಎಂದು ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕುರುಗಾಲಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ಮೊದಲು-ನಾನ್ನೂರು ಐನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ - ಈ ಊರು ಅರಸರೊಬ್ಬರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತಂತೆ, ಅವರ ಕಾಲದ ಅರಮನೆಯ, ಅವರು ತಮ್ಮ ರಾಣೀವಾಸದೊಂದಿಗೆ ವಾಯುವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಜಾಗದ ಕುರುಹನ್ನು ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ತಮ್ಮ ಸುಕ್ಕು ಮುಖವನ್ನು ಸವರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಅಂತಃಪುರದ ವೈಭವವನ್ನು, ರಾಣಿಯರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು, ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಥಳಥಳಿಸುವ ವಜ್ರಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕುರಿತು - ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ, ಹರಿದ ಸೀರೆಗೆ ತೇಪೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಅಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ ಅಲ್ಲ, ಇತ್ತ ಎಚ್ಚರ ಅಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಕಂಗಾಲಾದ ಮುತ್ತೈದೆಯರು, ವಿಧವೆಯರು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರವನ್ನು ಒಬ್ಬ ರಾಜರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ದಿನ ನೆಟ್ಟದ್ದಂತೆ, ಅದರ ನೆರಳು ಈಗ ಊರಿನ ಅರ್ಧಾಂಶವನ್ನೂ ಮಿಕ್ಕಿ ತಬ್ಬಿದೆ. ಊರವರು ಅರಸರು ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದಾರಿಯನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುಹೆಯ ಮೂಲಕ ಗಂಗಾನದಿ ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವರೂ ಅವರೇ ಎಂದು ಊರವರು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಬರಗಾಲದಿಂದ, ನಿಶ್ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ ಅದು. ಒಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ; ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗುವಿಲ್ಲ; ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಲವಲವಿಕೆಯಿಲ್ಲ, ದೊಡ್ಡ ರಾಜಧಾನಿ ಸ್ಮಶಾನದ ಹಾಗೆ; ಜನಗಳು ಇತ್ತ ಬದುಕಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ಅತ್ತ ಸತ್ತೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈದಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕಾಲ, ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಪ್ಪಾಗಿ, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮೈ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ದೂರಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಜನರ ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಮನಗಂಡ ದೊರೆಗಳು ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಬರಿ ಮೈಯಾಗಿ ಆ ಗುಹೆಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಗಾದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂಟಿಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರಂತೆ. ಹಾಗೆ ನಿಂತವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರವಾದದ್ದು ತಮ್ಮ ಕಾಲನ್ನು ಸೋಕಿಕೊಂಡು ಗಂಗಾನದಿ ಹರಿದುಹೋದಾಗಲೇ. ಊರವರು ಹೊಳೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಸುಖಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಯ ಏನೆಂದು ನೋಡಲಾಗದ ಕನಸಿಗರ ಕಲ್ಪನೆ ಎನ್ನುವ ನೆರೆಯೂರವರು ಮಳೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಬರಗಾಲ ನೀಗಿತೆಂದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ದೊರೆಗಳು ಸುರಂಗ ತೋಡಿಸಿ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಜನರು ಕುಂಡ ತೊಳೆಯುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ತನಕ ಇದೇ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ನೀರು ಮಲಿನವಾಗಿದೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ನೀರಿನ ಉಟೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ

ಇಡೀ ಉರೇ ಧಗಧಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಮರಳುಗಾಡಿನ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಂಡೆ ಕಾದು, ಕೆಳಗಿನ ನೆಲ ಕಾದು ಕಾಲ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಳೆಯ ಮರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಹಸಿರು ಪಚ್ಚೆಯನ್ನು ಕಾಣಲಾರಿರಿ.

ಉರ ಸುತ್ತ ಹಬ್ಬಿದ, ಜೈಲಿನಗೋಡೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದೂ ಈ ಅರಸರೇ ಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ರಾಜಧಾನಿಯ ಸಾವಯವ ಬಲಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಅದು ಅಗತ್ಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆಗ ಉರಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು ಯಾರೂ ಆರಕ್ಷಿತತೆಯಿಂದ ಭೀತರಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಂದು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಗೋಡೆಯ ಸಾಲೇ ಈಗ ಉರಿಗೊಂದು ಗಡಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಗೋಡೆ ದಾಟಿ ಯಾರಾದರೂ ಹೋದರೆಂದರೆ ಉರಿನ ಪರಿಧಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲ, ಶ್ರಮ ಎರಡೂ ಹಿಡಿಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ನನ್ನ ವಿವರಣೆ ಕೇಳಿ ಈ ಉರು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕ ಉರಿನ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದಾದರೂ ಇದು ಅಂಥ ಚಿಕ್ಕ ಉರಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಉರೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ ಪ್ರಕಾರ, ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಲಿಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೊರಟರೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೀರಿ? ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ? ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿಗೇ? ಅದರಾಚೆ ಇರುವ ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರಕ್ಕೆ? ಹೊಳೆಗೇ? ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಎಂಥಾ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಒಳಗೊಂಡ ಈ ಉರು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಉರೆಂದು ನಾನು ಅಳೆಯಲು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿರುವಂಥದ್ದೇ ಜಾಗ ಗೋಪುರಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯೂ ಕಂಡು ಗೊತ್ತು ಗುರಿ ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗದಿರುವಾಗ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅಥವಾ ಇದು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಉರು ಎಂದು ಕಾಣಿಸುವುದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ. ಆದರೂ ಯಾವ ಕಡೆ ಹೋದರೂ ದೊಡ್ಡ ಗೋಡೆಯ ಸಾಲು ಎದುರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದರೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರು. ನಾನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವುದೂ ಈ ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟೇ. ಆದರೆ ಅದು ಇದು ಎಂದು ಹರಿಕಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾ ಸುತ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಗುವುದೇ ಹೀಗೆ-ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದದ್ದು ಒಂದು ಹೇಳುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ ಮತ್ತೊಂದೇ. ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳುವವನಿಗೂ ಕೇಳುವವನಿಗೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಸಂವಾದವೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದು. ನಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕತೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ: ದೇವರ ಜೊತೆ ಸಂವಾದಿಸಲು ಹೊರಟವನೊಬ್ಬನ ಬಗ್ಗೆ; ಸಂವಾದಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಫ್ಲೆಗು ಬಂದುಹೋದಂದಿನಿಂದ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಮೂರ್ತಿ ಈ ಉರಿನ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯಾಗಿದೆ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರನ್ನು ಕೇಳದೆ ಯಾರೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಉರಿನ ಸಮಸ್ತ ಸೂತ್ರವನ್ನೂ ಆ ದೇವರು ಹೊತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆ, ಭರ್ಜರಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಾರ ಕಾಲ ಉರವರೆಲ್ಲಾ ವೈಭವ, ವಿಜೃಂಭಣೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಕಡೆ ನೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳಾದಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಕೋಲಾಹಲ ಗೌಜುಗಳಿಂದ ಉರಿಡೀ ಗಿಜಿಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ರಥೋತ್ಸವ, ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ, ಮಹಾಪೂಜೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮ ಎಂದರೆ ಇದು. ಬಲ್ಲವರು ಈ ಉತ್ಸವ ಹಿಂದೆ ಆರಸರಿದ್ದಾಗ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ಸವದ ಸರಿಸಮ ಬರುವಂಥಾದ್ದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವಾರದ ಉತ್ಸವ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಈ ಉರು ತಣ್ಣನೆಯ ಬೀಡಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಜನರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಮೌನವಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆದು ಮನೆ ಸೇರಿ, ಮಕ್ಕಳು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕಿಟ್ಟಣ್ಣನ ಕತೆ ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಿಗಿರಿಸಿ, ಉಟ ಮಾಡಿ, ಪಾರಾಯಣ, ನಿದ್ರೆ-ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಉರಿಯುವ ಸ್ಮಶಾನ ಭೀಕರತೆಯಲ್ಲಿ. ಮುಸ್ಸಂಜೆ ನಾಯಿಯ ಪಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಉರು ಮುಳುಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಷವಿಡೀ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಮನೆ ಜನರು ಜಾತ್ರೆಯ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೋ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡದ್ದೇನನ್ನೋ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೋ ಕಾಣಬಹುದು. ಆ ಕನಸಿನ ಲೋಕ ಅವರ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಧುತ್ತೆಂದು ಎದುರಾಗಿ ದಿನಕ್ರಮದ ಜೀವನದ ಜಡತೆಯಲ್ಲಿ ಕನಸಿನ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕನಸಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವರು ವರ್ಷವಿಡೀ ಜೋಲುುತ್ತಾರೆ.

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರ ಕಾರಣಿಕವೂ ಅಂಥಾದ್ದೇ ಅಂತೆ. ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್‌ಗೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರಸಾದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ದೇವರ ದೀಪ ಆರಿಹೋಯಿತಂತೆ. ಒಂದೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ಮಗು ತೀರಿಹೋಯಿತು. ಶಾಮಾಚಾರ್ಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತಂತೆ ಅವರು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ

ಕೈಯೊಡ್ಡಿದ ಹಾಗೆ. ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವಾರ, ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರ, ಜನ್ಮತಿಥಿ ಒಂದೇ ದಿನ ಬರುತ್ತದೆ – ಆಗ ತೀರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದ ಹಾಗೆ. ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಅದೇ ದಿನ ಕೈಲಾಸವಾಸಿಗಳಾದರು. ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ದೇವರಿಗೆ ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಊರಿನ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟದ್ದೇ ಗೋವಿಂದನ ಕಥೆ. ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ಇಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಯಾರೋ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಾಕಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೇಗೆ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಊರವರು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದರು ಎಂದು ಯಾರೂ ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಈ ಊರಿನ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಅವನೂ ಈ ಊರಿನ ಹುಡುಗನಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಆದರೆ ಗೋವಿಂದ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಉಳಿದ ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದವನು. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರ ಜುಟ್ಟು ಬೋಳು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಹಲ್ಲಿಯ ಬಾಲದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಂದು ಇವನ ಜೊತೆಗೆ ತೆಪ್ಪಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಪೋಲಿ ಜೋಕುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಮನೆ, ಐಗಳ ಶಾಲೆ ಇವಷ್ಟೇ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿದ್ದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಇವನ ರೀತಿ ಹೊಸದಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೇ ಅವನಿಗೆ ಈ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ, ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಜೀವನ ನಾನು ಬದುಕಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಹದಿಮೂರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತಲೇ ಒಂದು ದಿನ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ. ಊರವರು ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಈಗಲೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು.

ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ಒಂದು ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ. ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿ ಅವನು ಬಿ. ಎ. ವರೆಗೂ ತಲುಪಿದ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲವರು ಗೆಳೆಯರಾದರು. ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಮನೋಭಾವವಿದ್ದ ಗೆಳೆಯರು, ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಮಭಟ್ಟ ಎನ್ನುವನೊಬ್ಬನಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ನಿಕಟಸ್ನೇಹವೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ರಾಮಭಟ್ಟ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವನು. ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದವನೇ ಅವನು ಜನಿವಾರ ಕಿತ್ತು ಬೆಂಕಿಕೊಟ್ಟ. ಮಾಂಸ ತಿಂದ; ಬೀರು ಕುಡಿದ, ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಗೋವಿಂದನಿಗಿದ್ದ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದವನೂ ಅವನೇ. ಗೋವಿಂದ ಮತ್ತು ರಾಮಭಟ್ಟ – ದೇವರು ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನುಂಗುವುದಕ್ಕೆ ಕೂತವನು; ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಏನಿದ್ದರೂ ನಾವೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಅವರು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋವಿಂದ ಮೊದಮೊದಲು ದೇವರೆಂದರೆ ಹೆದರಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದವನು. ದೇವರಿಗೆ ಹೆದರುವುದೇ ಹೇಗೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ದೇವರ ಮಾರಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿತ, ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಕನನ್ನೂ ಕಮೂನನ್ನೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಹಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬದಲಾಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಓದುವಾಗ, ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವಾಗ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ತನ್ನ ಊರು ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ದೇವರಿಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದು, ಹೆದರುತ್ತಾ, ಮೌಢ್ಯಹಿಡಿದ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ವೈಭವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೆನೆಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಹೊಸತು ಸಂಭವಿಸಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ಹಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎಳೆದಿದ್ದರೆ ಈಗ ಇರುವ ಹಾಗೇ ಎಲ್ಲವೂ ಚಕ್ರ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಏನೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ಗೋವಿಂದನಲ್ಲಿ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆಯಿತೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ಆಯಿತು. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು ಎನ್ನುವ ಒಂದು ರೂಪ ರೇಖೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ಅಷ್ಟೇ, ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದುಮುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಅವನು ಅವರ ಹೋಟೆಲಿನ ಯಜಮಾನರ ಜೊತೆ ಜಗಳವಾಡಿದ್ದು, ಅವರು ಉಡುಪಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಗುಲಾಮರಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಮುದ್ರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅವರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನದ ಎಂಟು ಘಂಟೆಯ

ಅವಿರತ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ, ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಊಟ. ಊಟ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ ಮಿತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಊಟ ಮಾಡದ ಹಾಗೆ ತಾವೇ ಬಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋವಿಂದ ಒಂದು ದಿನ ಮಿತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಯಜಮಾನರು ಬಂದು ಬೈಯುವುದಕ್ಕೆ ಸುರುಮಾಡಿದರು. ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಈ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ರೋಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಸಾರು ಹಾಕಿದ್ದ ಕಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದು ಯಜಮಾನರ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಪ್ಪೆಂದು ಬೀಸಿ ಒಗೆದ. ಹೋಟೆಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಗಲಾಟೆಯಾಯಿತು. ಹೋಟೆಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಇವನ ಹಾಗೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ರೂಢಿಯಿಲ್ಲದ ಈ ಹೊಸ ರೀತಿಯಿಂದ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಗೋವಿಂದನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದರ ಬದಲು ಯಜಮಾನರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಹೋಟೆಲ್ಲಿನಿಂದ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿದರು. ಕೆಲಸಗಾರರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅವನು ಏನು ಮಾಡುವುದೋ ಗೊತ್ತಾಗದೆ. ಅಪಮಾನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕುರುಡನಂತಾಗಿ, ರಾಮಭಟ್ಟನ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದ, ರಾಮಭಟ್ಟ, ಅವನನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸಂತೈಸಿದ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬದಲಿಸುವುದೆಂದೂ, ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಾರರು ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆಂದೂ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿದರು. ತಾನು ಇಷ್ಟು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೂ ಎಲ್ಲವೂ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ನಡೆಯುವುದು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗೋವಿಂದ ಬಿ.ಎ. ಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಈಗ ಅದನ್ನು ಹೇಗೂ ಬಿಡಲೇಬೇಕಷ್ಟೆ. ರಾಮಭಟ್ಟ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದ. ಮೊದಮೊದಲು ಅವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಆಯಿತು. ರಾಮಭಟ್ಟ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟ.

ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರವರೆಗೆ ಈ ಊರಿನಿಂದ ಹೀಗೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಹೊರಗಿದ್ದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ-ನಗರದ ಸಂಪರ್ಕವಂತೂ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಮದುವೆ ಮಕ್ಕಳು ಆಗಿ, ಅದೇ ಹೊಳೆಯ ನೀರು ಕುಡಿದು, ದೇವರ ಮಹಿಮೆ ಕೊಂಡಾಡಿ, ಅದೇ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಕಾಣುವವರು. ಗೋವಿಂದ ಬಂದಾಗ ಯಾರೂ ಏನೂ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ, ಜುಟ್ಟು, ವಿಭೂತಿ ಇವಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಏಗಳ ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗರು ಅವನ ಕ್ರಾಸನ್ನೂ ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನೂ ಕಣ್ಣು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನಿಗೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಊರವರ ಗೊಡ್ಡು ನೀತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು, ಸ್ವಾತಂತ್ರವೇ ಇಲ್ಲದೆ ತಾನು ಸದಾ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಬಂಧಿತನಾದ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗೋವಿಂದನ ತಂಗಿಗೆ-ತಂಗಿ ಅಂದರೆ ತಂಗಿ ಅಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಸಾಕಿದವರ ಮಗಳು-ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಕ ಕೂಡಿ ಬರುತ್ತದೋ ಎಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರ ಎಂದು ಹೂಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ನೋಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಬಿಳಿ ಹೂ ಬಂದರೆ ಅಸ್ತು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮದುವೆಯ ಹೀಗೇ ನಡೆದದ್ದು, ಗೋವಿಂದನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಹೀಗೇ ಜಾತಕ ನೋಡಿ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣಚಾರು ಎಂಬೊಬ್ಬರ ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೇ ರುದ್ರ ಜಟೆಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿ ತಪ್ಪದೇ ಹೇಳಲು ಕಲಿತವನೆಂದು ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮದುವೆಯಾದ ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಅವನು ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ತೀರಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ-ಹದಿಮೂರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿ-ಕೇಶಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪು ಸೀರೆ ಉಟ್ಟಳು. ಎರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತು. ಊರವರು ಇದು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರ ಶಾಪ ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವಳ ಅಪ್ಪ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಜಾತಿಯವನನ್ನು ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ. ಮಗಳು ಫಲ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಗೋವಿಂದ ಬಂದ ತಂಗಿಯ ಹುಚ್ಚು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಅವಳು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಓಡುತ್ತಾ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಮೆಟ್ಟು ಕಲ್ಲಿಗೆ ತಲೆ ಜಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೊದಮೊದಲು ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಊರವರು ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಮಾಮೂಲು ದೃಶ್ಯವೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಗೋವಿಂದ ಬಂದಾಗ ಯಾರ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಯಾರ ಮನೆಗಾದರೂ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಹೋದ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲ. ಊರವರು ಅವನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕರೆದರು. ಒಂದು ಸಲ ಅವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಾನೂ ಆ ಸ್ಥಾಪಿತ ಸಮಾಜದವನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಭಯವಾಯಿತು. ಮೊದಮೊದಲು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು ಆಮೇಲೆ ಇವನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚು ಎಂದುಕೊಂಡು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಿಸಿರಕ್ತದ

ಯುವಕರು ಹೇಗೆ ಮುದುಕರ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ, ಯೌವನದಲ್ಲೇ ಮುದುಕರಾಗುತ್ತಾ ಹೇಗೆ ಜಡ್ಡು ಬಿದ್ದ ಜೀವನ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು ಎದುರೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಡೀ ಉರೇ ಬದಲಾಗಿಬಿಡಬೇಕು. ಈ ಕಂದಾಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ತಂಗಿಯ ಯೌವನ ದೇವರ ಭಯದಲ್ಲಿ, ಕೆಂಪು ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ, ಬೋಳಿಸಿದ ಕೇಶದಲ್ಲಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಉರಿನಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲಾ ಹಳೆಯ ಗುಡಿಗಳಿಗೆ, ಕಂದಾಚಾರಕ್ಕೆ, ದೇವರಿಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದ ಗೊಡ್ಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಈ ದೇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿಗೆಸೆಯಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋವಿಂದನಿಗೆ. ಅವರವರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ದೇವರು ಪಡಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೊಣೆಯೇ? ಎಂದು ಉರವರು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಆಗಲೇ ನೋಡಿ ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದದ್ದು. ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಛೇದನ ಎಂದು ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುಗಂಟು ಒಡೆಯುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಏನೆಂದು ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ-ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರ ಗುಡಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಕ್ಕಾಲಂಶ ಆಗಲೇ ಉರಿದು ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಎಲ್ಲರೂ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ನಿಂತರು. ಕತ್ತಲೆಯೇ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳ ಭಿತ್ತಿಗಳು ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ದೇವರ ಗುಡಿಗೆ ಎಂದು, ಆಗತಾನೇ ಎದ್ದು ಕಣ್ಣು ಹೊಸಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಉರವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬೇಕಾಯಿತು. ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಡರಂತೆ ಆಚೇಚೆ ಪರದಾಡುತ್ತಾ ನೀರು ಹೊತ್ತುತಂದು ಆರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೋಡಿದರು. ದೇವಸ್ಥಾನ ಆಗಲೇ ಹೊತ್ತಿ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಗಳಗಳು ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಾ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮಸಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೆಂಕಿಯ ನಾಲಗೆಗಳು ಆಕಾಶ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು. ದೇವರ ಮುಖದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕರಗಿದ ಕಂಚಿನ ಮುದ್ದೆಯೊಂದಿತ್ತು. ಶಂಖ ಚಕ್ರಗದಾಪದ್ಮಗಳು ಬಿಸಿಗೆ ಕರಗಿ ಕಂಚಿನ ನೀರು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಂಗಿರಣಗಳು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅದು ಮಿರಿಮಿರಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿತ್ತು.

ಉರವರಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೋತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಂಭ್ರಮದ ಕನಸಿನ ಲೋಕ ಚೂರಾಗಿ, ದಿನನಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ ತಪ್ಪಿ ಅವರು ಬೋಳು ಬಯಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಉಳಿಯುವ ಕೊರೆಯುವ ರಾತ್ರಿಯ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಹಾಗೆ ವಾಸ್ತವತೆ ಎದುರು ನಿಂತಾಗ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಕಂಗಾಲಾದರು. ದೇವರು ವಿಕಾರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ, ಗಲಾಟೆ ಎಂದರೆ ಹೆದರಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಇನ್ನೇನು ವಿಪತ್ತು ಕಾದಿದೆಯೋ ಎಂದುಕೊಂಡರು. ತೊಡಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ, ದೇವರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹಾಕಿಯಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತಿದ್ದವರು ಈಗ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತೊಡಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡರು. ಯಾರೋ ಸತ್ತು ಹೋಗಿ, ಹೆಣ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಸುಡದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಆತಂಕಿತರಾದರು. ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ನೆರೆದಿದ್ದರು.

ಇತ್ತ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾರ ಇಳಿದಹಾಗಾಯಿತು. ಉರವರು ಆತಂಕದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡದ್ದು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು, ಇನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಯುವಕರ ಬದುಕು ಮುರುಟದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಳಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಆಗಲೇ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಕಳೆದವು. ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿದ ಉರವರು-ನಿತ್ಯಕ್ರಮ ತಪ್ಪಿ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಆಗದ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಕಂಗಾಲಾದರು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆದ್ದು ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಜೊತೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೇ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಹೀಗೆ ಅಲೆದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಹೋದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಎದುರು ಉರಮುಖಂಡರ ಸಭೆ ಕೂಡಿತು. ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಎದ್ದು ನಿಂತು. 'ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಆಗದೆ ಇದ್ದಂಥಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು, ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ನಿಜ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಏನು ಮಾಡುವುದೋ ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಅಲೆದದ್ದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ಈಗ ಶಾಂತವಾಗಿ ಕೂತು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಇದು ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರವಲ್ಲವೆಂದು ವಿಶದವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆದದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಮತ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅಷ್ಟು ವರ್ಷ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದವನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಯಾಕೆ ಉರಿಗೆ ಬರಬೇಕು? ಬಂದವನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪದ್ರವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು ಯಾಕೆ? ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿದವನೇ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಯಾಕೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಬೇಕು? ಗೋವಿಂದ ದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮತ' ಎಂದರು, ಈ ಮಾತಿಗೆ

ಉರವರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲವು ನಿರ್ಣಯಗಳಾದವು. ಒಂದು, ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡೆಂದು ಕನಸೇನಾದರೂ ಬಿದ್ದಿತ್ತೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದು, ದೇವರ ಗುಡಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಮೂರು, ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಈಗ ಇರುವ ಹಾಗೇ ಇರಬೇಕಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಬದಲಾಯಿಸಬಾರದು. ಈಗ ಇರುವಂತೆಯೇ, ದೇವರಿಗೆ ಮೊದಲಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಸಕಲ ಪೂಜೆ ಮರ್ಯಾದೆಗಳೂ ನಡೆಯಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ, ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಉರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಉರಿನವರಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿನಾಕಾರಣವಾಗಿ ಸೇಡಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಅವನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನೋ ಹೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ-ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವರು ಬಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ? ಈ ನಿರ್ಣಯವಾದ ನಂತರ ಉರವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಭಾರ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಿದಂತಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಬಹುದೆಂದು ತೃಪ್ತರಾದರು. ಅದೇ ದಿವಸ ಶ್ಯಾಮಾಚಾರಿಗೆ ಗೋವಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದ. ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಂತೆ ದೇವರು ಕನಸಿನಲ್ಲೇನಾದರೂ ಆದೇಶವಿತ್ತಿದ್ದನೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಗೋವಿಂದ ಅವರನ್ನೇ ಒಂದು ಸಲ ನೋಡಿ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಉರವರು-ಗಟ್ಟಿ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟು ಕೂಡಿ-ಎರಡು ಮೂರು ದಿನದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟಿದರು. ಈಗ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಉತ್ಸವವೂ ಭರ್ಜರಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ಜಡ ವರ್ತಮಾನದ ಮಧ್ಯೆ ಈ ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉರವರು ಮೈಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕನಸಿನ ಲೋಕವನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ಜೀವನದ ಮಧ್ಯೆ ಆಗಾಗ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಭ್ರಮಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ವಿಕಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದೊಂದು ಕುಂದಾಗಿ ಉರವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇಕೆ ಹಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ 'ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಇಚ್ಛಿಸಿದ ರೂಪ ಅದು' ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಗೋವಿಂದ ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡೆಂದು ಕನಸು ಬಿದ್ದಿತ್ತೆಂದೂ ಜನರೆಲ್ಲಾ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಈಗಲೂ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣನ ಹತ್ತಿರ ಜನ ಸಲಹೆಗಾಗಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಾರೆ; ದೇವರಿಗೆ ಜೋಲುುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ಈಗಲೂ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಉರ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ; ತಿದ್ದುತ್ತಾನೆ, ಅವನಿಗೆ ಜನ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ.

ಆ ಘಟನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಗೋವಿಂದ ಬಹಳ ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಲೆದ. ಶ್ಯಾಮಾಚಾರ್ಯ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಅವನು ಉರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇದ್ದು. ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಂತೆನ್ನಿಸಿತು. ಉರವರ ಜೊತೆ ಹೇಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕೋ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅವನು ಹೊಳೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಂಡೆಗೊರಗಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದ. ಕಂಗಾಲಾದ ಮುಖ. ಸೊರಗಿ ಬಾಡಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಸುಮ್ಮನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಬಂಡೆಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೂದು ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಆಕಾಶ ಭಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊಳಕಾದ ಹೊಳೆ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ, ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿಯದೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಗಿಡಗಂಟಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬೋಳು ಮರಳುಗಾಡಿನ ಹಾಗೆ ಉರು ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿತ್ತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪುರಗಳು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಗುಳಿ, ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಸವನ ಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೇ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ತಾನೂ ಉರಿನ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿಹೋದ ಹಾಗನ್ನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಯೌವನ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬತ್ತುತ್ತಾ ತಾನು ಏಳಲಾರದ ಮುದುಕನಾದ ಹಾಗೆ; ವೀರೈವೆಲ್ಲಾ ನೆಲದೊಳಕ್ಕಿಂಗಿ ಬತ್ತಿಹೋದ ಹಾಗನ್ನಿಸಿತು. ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ವಿಚಿತ್ರ ನಿರರ್ಥಕತೆ ಬಂಡೆಕಲ್ಲುಗಳಂತೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ. ಗೋಜಲಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಒದ್ದಾಡಿದ ಹಾಗೆ. ಹದ್ದೊಂದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉರ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ನೂರೆಂಟು ಕಾಗೆಗಳು ಪಿಂಡಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಿರಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಣಗುಟ್ಟುವ ಬೂದು ಆಕಾಶ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿದ್ದ ಧೂಳುಗೋವಿಂದನಿಗೆ ದಿಗಂತ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅರಸರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಗೋಡೆ ಉರನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಸುತ್ತುವರೆದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾದಂತಾಗಿ, ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ನಡೆಯುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದ ಹಾಗೆ, ತಾನು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಒದ್ದಾಡಿದ ಹಾಗೆ-ಹದ್ದು ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಅದರ ರೆಕ್ಕೆಯ ನೆರಳು ಗೋವಿಂದನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವೂ ಹದ್ದಿನ ಹಾಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ-

ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒಂದು ಸಲ ಥಳಥಳಿಸಿ, ಪಟಪಟ ರೆಪ್ಪೆ ಬಡಿದು ಮತ್ತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡವು. ಬಳಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ. ಕಾಗೆಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿವಸ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಕರ್ಕಶ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಅವನ ತಲೆ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒರಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಊರಿನಿಂದ ಯಾವ ಗಲಾಟೆಯೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಮ (ಕವನ)

ನಾಗೇಂದ್ರ

ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲೇಸತ್ತು

ಕೊಳೆತು

ಮೈಯಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಿ

ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡಿಸುವ ವಿಷಯಗಳು,

ಮುದಿಮಾಡುವ ಪೀಡೆಗಳು,

ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದು

ಹುಡುಕಿ

ತಲೆಮರೆಸಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ

ಯೌವನದ ಸತ್ಯಗಳು,

ಬಿಡುಗಡೆಯ ಹರವಿನಲ್ಲಿ

ಸಂದಿಗ್ಧ ತೆರವಿನಲ್ಲಿ

ಮುರಿದ

ರೆಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು,

ಬುದ್ಧಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೊಯ್ದು

ವಸ್ತು ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಇಳಿದು

ನರಳಿ

ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಕಾಡಿ ಕಾಪಾಡುವ,

ಜೋಕಾಲಿಯಾಡಿ ಸೈರ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ

ನನ್ನ, ನಿನ್ನವುಗಳು

ನಲಿಯುತ್ತಿವೆ,

ನುಲಿಯುತ್ತಿವೆ.

ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಕೆಲವು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ನಿನ್ನೆ (ಏ. ೨೭ ನೇ ಶನಿವಾರ) ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಸಿಕ್ಕು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಬರೆದು ಕೊಡಲು ಹೇಳಿದರು. ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ ಅಂದೆ, ಬರೆಯಲು ಏನೇನೋ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪೇಪರಿನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಪ್ಪೆಯಾಗುತ್ತವೆ; ಇದು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇರಬಹುದು; ಎಲ್ಲವೂ ಇನ್ನೂ ಗೊಂದಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇರಬಹುದು ಅನ್ನಿಸಿತು, 'ಈಚೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತಿದೆ-ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಬರವಣಿಗೆ ತೀರಾ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ' ಅಂದೆ. ಯಾಕೆ ಹೀಗಾಗಬೇಕು? ರಾಜಕೀಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೀರಾ ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಗೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆ? ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಸಣ್ಣ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದೆ? ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಕುರಿತು ಏನೇನನ್ನೋ ಹೇಳಿದೆ. ಬಾ. ಕೆ. ನ. ಮತ್ತು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ನಾನು ಮೂವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಘಟನೆಗಳು ಭಾರವಾಗಿದ್ದವು.

ನನಗೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ: ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತು ಹೆಚ್ಚಾದಷ್ಟೂ ನಾವು ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮದು ಮಾತಿಲ್ಲದ ರಾಜಕೀಯ. ಜನಸಂಘದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಅಡಿಗರು ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಆಶೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಸೋಲುತ್ತಾರೆಂದು ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಸೋತರು. ಪಣ ತೊಟ್ಟ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೇಳುವುದನ್ನೂ ಮರೆತೆ. ಹಣದಲ್ಲಿ ಸೋಲುವುದು ನನ್ನ ಜಾಯಮಾನವೆಂದುಕೊಂಡ ನನಗೆ ಈ ಸಲ ಗೆದ್ದರೂ ಅದು ದೊಡ್ಡ ನೋವು ಮಾಡಿತ್ತು. ಅದು ಹೋಗಲಿ. ನಮ್ಮದು ಮಾತಿಲ್ಲದ ರಾಜಕೀಯ, ಏಕೆಂದರೆ ಜನಸಂಘದ ಭಾಷಣಕಾರರು ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರೂ ಸೋತರು; ಪಿಸುಮಾತುಗಳ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸಿದವರು ಗೆದ್ದರು. ಪ್ರಚಾರ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೆಲ್ಲಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರಚಾರ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ದೊಡ್ಡ ಚರ್ಚೆಗೆ ವಿಷಯ ಆದರೆ ಚುನಾವಣೆಯ ಫಲಿತಾಂಶದ ಮೊದಲ ಕಂತು ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ-ಅವತ್ತು ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ವಿರೋಧಿಗಿಂತ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಓಟುಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿದ್ದರು-ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂಥ ಚಿತ್ರ ಒಂದಿದೆ: ಅದು ಜನಸಂಘದ ಹುಡುಗರ ಚಿತ್ರ. ನಾನೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಅಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇರಿ ಕೇರಿಗೆ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಮತ ನೀಡಲು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರು; ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲೆಳೆದುಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು; ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗರು; ವಿಚಿತ್ರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗರು; ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮತದಾನ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ ನೂರಾರು ಜನ ಹುಡುಗರು. ಅವರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದೊಡನೆ ನನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ನಾನು ತುಂಬ ಸಣ್ಣವನಿರಬೇಕು-ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಮೂಗು, ಹಲ್ಲು, ಕಣ್ಣು, ಹಣೆ, ದೇಹದ ರಚನೆ ನೋಡುತ್ತ, ಈತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿರಬಹುದೇ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಜನಸಂಘ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಕ್ಷ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸ್ವಯಂಸೇವಕನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಆತನೊಂದಿಗೆ ಮಾತು ಆರಂಭಿಸಿದೊಡನೆ ಆತನ ಭಾಷೆಯ ವೈಖರಿಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ. ಇದು ಕತ್ತೆ ಕೆಲಸ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಆ ಹುಡುಗರು ತೀರಾ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು, ತೀರಾ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ದುಡಿಮೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ ದೊಡ್ಡ ಸೋಲು. ಈ ಸೋಲು ಯಾವಾಗಲೂ ತುಂಟರಿಗೆ, ಸೋಮಾರಿಗಳಿಗೆ, ಕಿಲಾಡಿಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಹೊಡೆತ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ; ಮುಗ್ಧರನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರು ಸೋಲಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ-ಅಂದರೆ ಮತಗಳ ಎಣಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಅತ್ತ. ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿನ ಹುಡುಗರು 'ಸೋಲು ಗೆಲುವಿಗೆ ದಾರಿ' ಎನ್ನುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಆಶಾವಾದದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ನನಗೆ ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಕಾಣಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೇಸರ ಮತ್ತು ನೋವಿನದು, ಸೋಲಿನಿಂದ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ-ಜನಸಂಘದ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ತಪ್ಪಿತು; ಆದರೆ ಜನಸಂಘ ತೀರಾ ಕೆಟ್ಟದು ಎಂಬ ಸಿಟ್ಟು ಕೂಡ ನನಗೆ ಈ ಸಲ ಗೆದ್ದರೂ ಅದು ದೊಡ್ಡ ನೋವು ಮಾಡಿತ್ತು. ಅದು ಹೋಗಲಿ. ನಮ್ಮದು ಮಾತಿಲ್ಲದ ರಾಜಕೀಯ, ಏಕೆಂದರೆ ಜನಸಂಘದ ಭಾಷಣಕಾರರು ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರೂ ಸೋತರು; ಪಿಸುಮಾತುಗಳ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸಿದವರು ಗೆದ್ದರು. ಪ್ರಚಾರ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೆಲ್ಲಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರಚಾರ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ದೊಡ್ಡ ಚರ್ಚೆಗೆ ವಿಷಯ ಆದರೆ ಚುನಾವಣೆಯ ಫಲಿತಾಂಶದ ಮೊದಲ ಕಂತು ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ-ಅವತ್ತು ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ವಿರೋಧಿಗಿಂತ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಓಟುಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿದ್ದರು-ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂಥ ಚಿತ್ರ ಒಂದಿದೆ: ಅದು ಜನಸಂಘದ ಹುಡುಗರ ಚಿತ್ರ. ನಾನೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಅಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ, ಕೇರಿ ಕೇರಿಗೆ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಮತ ನೀಡಲು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರು; ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲೆಳೆದುಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು; ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗರು; ವಿಚಿತ್ರ

ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗರು; ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮತದಾನ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ ನೂರಾರು ಜನ ಹುಡುಗರು, ಅವರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದೊಡನೆ ನನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇನಾನು ತುಂಬ ಸಣ್ಣವನಿರಬೇಕು-ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಮೂಗು, ಹಲ್ಲು, ಕಣ್ಣು, ಹಣೆ, ದೇಹದ ರಚನೆ ನೋಡುತ್ತ, ಈತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿರ ಬಹುದೇ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಜನಸಂಘ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಕ್ಷ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸ್ವಯಂಸೇವಕನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಮತ್ತು ಆತನೊಂದಿಗೆ ಮಾತು ಆರಂಭಿಸಿದೊಡನೆ ಆತನ ಭಾಷೆಯ ವೈಖರಿಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಇದು ಕತ್ತೆ ಕೆಲಸ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಯಾಕೆಂದರೆ, ಆ ಹುಡುಗರು ತೀರಾ ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು, ತೀರಾ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿದ್ದರು, ಈ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ದುಡಿಮೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ ದೊಡ್ಡ ಸೋಲು, ಈ ಸೋಲು ಯಾವಾಗಲೂ ತುಂಟರಿಗೆ, ಸೋಮಾರಿಗಳಿಗೆ, ಕಿಲಾಡಿಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಹೊಡೆತ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ; ಮುಗ್ಗರನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ, ಅಡಿಗರು ಸೋಲಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಲಾಗ್-ಅಂದರೆ ಮತಗಳ ಎಣಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಅತ್ಯ, ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿನ ಹುಡುಗರು 'ಸೋಲು ಗೆಲುವಿಗೆ ದಾರಿ ಎನ್ನುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಆಶಾವಾದದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ನನಗೆ ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಕಾಣಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೇಸರ ಮತ್ತು ನೋವಿನದು, ಸೋಲಿನಿಂದ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ-ಜನಸಂಘದ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ತಪ್ಪಿತು; ಆದರೆ ಜನಸಂಘ ತೀರಾ ಕೆಟ್ಟದು ಎಂಬ ಸಿಟ್ಟು

ಕೂಡ

ಈಚೆಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರು ದುರ್ಬಲವಾಗಿ, ಹ್ಯಾಪಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಯಲಾಜಿಕಲ್ ಪರಿವರ್ತನೆ ಅಗತ್ಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶಿಸ್ತು ತರಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಶೂದ್ರರ ಶೂದ್ರತ್ವ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವ ಎರಡೂ ದೊಡ್ಡ ಮೊದ್ದು ಸ್ಥಿತಿಗಳು; ಮೊನ್ನೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಆತನ ದೈಹಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಆತನ ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಂಚ ಕೈ ಉನ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮದು ತುಂಬ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಮನೆತನ' ಎಂದು ನಕ್ಕ. ಅದನ್ನು ಆತ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ - ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಂಥ ಮಾತು ಆಡುವಾಗಲೆಲ್ಲ ನಾನು ದೊಡ್ಡ ಪೋಲಿಯೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಕಸಿ ಮಾವಿನ ಮರಕ್ಕೂ ಹುಳಿಮಾವಿನ ಮರಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಇದು ನನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಗಳಿಗೆಯಾದರೂ ಜನಸಂಘ ನನ್ನ ಮನಸಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ನಾನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಬೇಕಾದರೆ ನಾನೇನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ಶೂದ್ರನೇ ಎಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡೆ, ನಾನು ಬಲ್ಲಂತೆ ನನ್ನವ್ವ ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರದ ಥಿಯರಿಗಳನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸುವ ಪೈಕಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಮಗೆ ಕಾರಣರಾದವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವ ದಾರಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಜನಸಂಘದ ಮಿತ್ರರು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರೂ ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತಿಲ್ಲ, ತೀರಾ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ನಾಗರಾಜ-ಈ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕ್ಷೇಮ-ಒಂದು ಜನಸಂಘದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಂದಿದ್ದ ಜನ ಸಂಘದ ಮುಂದಾಳೊಬ್ಬರು ಇತರ ಪಕ್ಷಗಳ ಜನ ಚುನಾವಣೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಅವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಬಾಟ್ಟು, ಸೀರೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಹಣದ ಥೈಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಖಂಡಿಸಿದರು. ನಾಗರಾಜನಿಗೆ ಈ ಮೂರೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ರೇಗಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಮುಂದಾಳನ್ನು ವಾಚಾಮಗೋಚರ ಬೈಯುತ್ತ ನಡೆದ. ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು, ಆತನ ಭಾಷಣಕ್ಕಿಂತ ಈತನ ಖಾಲಿ ಜೇಬು ರೇಗಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಡಿಗರ ಅವ್ಯವಹಾರ ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕಮ್ಮಿ ಅಂದೆ, ಹೌದು, ನಾನೇನು ಖಂಡಿಸೋಲ್ಲವೇ ಅನ್ನುತ್ತ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ನಕ್ಕಲೈಟರೇ ಸರಿ ಎಂದು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಇವು ಇಂಥವೇ ಪದ, ಹೀಗೇ ಆಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ! ಮೇಲಿನ ಘಟನೆ ಓದಿ ನಾಗರಾಜ 'ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ' ಅನ್ನುವುದು ಖಂಡಿತ, ಚುನಾವಣೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಬಂದೊಡನೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಭರ್ಜರಿ ಸೂಟು ಹಾಕಿರುವುದು ಕಂಡು ನಾನು ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದಾಗ I had some official work' ಅಂದರು, (ಅದೇನೂ ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೇ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.) ಅವರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉಟಕ್ಕೆ ಭವ್ಯ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡದ್ದರಿಂದ 'ಬಡವನಿಗೆ ಫ್ಯಾಂಟ ಕುಡಿಸಿ ಹೋಗಿ' ಅಂದೆ. ಸರಿ, ಶುರುವಾಯಿತು ಮಾತು, ಇಬ್ಬರೂ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು

ಖಂಡಿಸಿದೆವು; ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಾಶವಾಯಿತು ಅಂದೆವು. (ಇವು ತೀರಾ ಅವಸರದ ಮಾತುಗಳಾಗಿ ಕಾಣಬಾರದಾದ್ದರಿಂದ ಸೂಚನೆ-ನೆಹರೂ ಮನೆತನದ ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ದರಿದ್ರ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಹಂದರ ನಾಶವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಎಂಥವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.) ಇರಲಿ, ಫ್ಯಾಂಟ ಆದಮೇಲೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಉಟದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಪ್ರಲೋಭನೆ ಒಡ್ಡಿದರು. ನನಗೂ ಮಾಡಲು ಅಂಥ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಬಿಯರ್ ಎದುರು ಕೂತು ಮಾತಾಡುವುದು ತೀರಾ ಅನೈತಿಕ, ಅನಗತ್ಯ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. “ನನಗಿನ್ನೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಲಂಕೇಶ್-ಅಡಿಗರು ಜನಸಂಘದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗುವ ಬದಲು ಪಕ್ಷೇತರರಾಗಿ ನಿಂತು ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿಯೇ fight ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತು. ಸೋತಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು”-ಅಂದರು. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ನಾನು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದೆ, “ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಂಬಾಲಿಕ್ ಹೋರಾಟಗಳು ತೀರಾ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಳುವವರು ಅಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸಿಂಬಾಲಿಕ್ ಸೋಷಲಿಸಂ, ಸಿಂಬಾಲಿಕ್ ಡಿಸೆಂಟ್ ನೋಟಕ್ಕೆ ಚಂದ. ಅಡಿಗರು ಗೆಲ್ಲುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹುಡುಕಿದ್ದು ಸರಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಹೀಗೆ ಹುಡುಕುವಾತ ಜನಸಂಘದಂತೆಯೇ ತೀವ್ರಗಾಮಿ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಬೆಂಬಲ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಹೇಡಿಗಳು-ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬದಲಾವಣೆ, alternative ಅಂದರೆ ನಮಗೆ ಹೆದರಿಕೆ” ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಕಳೆದ ತಿಂಗಳು ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದೆ. “ಎಲ್ಲ ಸ್ಲೋಗನ್‌ಗಳೂ ತತ್ವಗಳೂ ಸಿಂಬಾಲಿಕ್ ಮಾತ್ರ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸೋದು ವಾಸಿ”- ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದ ಗುಟ್ಟು ಹೊರಬಂತು. ಲೋಹಿಯಾ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಬಲಪಂಥಿ ಅಡಿಗರು ಕೇಳಿದರಂತೆ, “ಲೋಹಿಯಾರವರೇ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಲಪಂಥದಲ್ಲಿ ಇರುವುದೇ ಪಾಪವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ, ಸರಿಯೇ?” ಅದಕ್ಕೆ ಲೋಹಿಯಾ ಹೇಳಿದರಂತೆ, “ನೋಡಿ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಲ ಎಡ ಅನ್ನುವುದೇ ಅರ್ಥಹೀನ, ದಿಲ್ಲಿಯ ಸೆಕ್ರೆಟೇರಿಯಟ್ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನೋಡಿ-ಈ ದೇಶದ ಕೋಟ್ಯಾಧಿಶ್ವರರು ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ಮರ್ಜಿಗಾಗಿ ಕಾರಿಡಾರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ರಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೂ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ನಿಜವೇನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.” ಹೀಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಲೋಹಿಯಾ ಎಂಥ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ! ಈ ತುಂಟ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮರೆತು ಗಾಂಧಿ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದಾಗಲೂ ಈ “ಹೃದಯದ ವಿಚಾರ” ಅದೇ ರೀತಿಯದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಕಡೆಯೂ ಆದರ್ಶಮಯತೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವತೆಯ ತಿಳಿವು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಟೇಬಲ್ ಹತ್ತಿರ ಈಚೆಗೆ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ನಡೆದ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಭೇರಿ ಹೊಡೆದು ಬಂದಿದ್ದ ಕೆ. ಬಿ. ರಾಜಶೇಖರ್ ಬಂದರು. ಆತ ಕುಶಲ ವಿಚಾರಿಸಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಂದೆ, “ಬನ್ನಿ, ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ, ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಾಟಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರೋದರಿಂದ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಇದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ.” ರಾಜಶೇಖರ್ ಒಪ್ಪಿ ಕೂತರು; ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆದರೆ ರಾಜಶೇಖರ್ ಆಡಳಿತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸಾಹಿಯಾಗಿದ್ದರು, ನಾನು ಕಿಚಾಯಿಸಿದೆ, “ರಾಜಶೇಖರ್, ಇನ್ನೇನು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ನಿಂತು ಎಂಥೆಂಥವೋ ಗೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ನೀವೇ ಟಿಕೆಟ್ ಪಡೆದು ಅಸೆಂಬ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿ,” ಅದಕ್ಕೆ ಆತ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ನಾನು ಇನ್ನೂ ತುಂಟತನದಿಂದ “ಬಹಳ ದಿನದಿಂದ ಈಗ ಆರಂಭವಾಗಲಿರೋ stable ಸರ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜನ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. stable ಪದದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಲ್ಲ?” ಆತ ನಕ್ಕು, “ನೀವು ಹೀಗೇ ಮಾತಾಡ್ತಾ ಇರಿ... ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳ್ತಾರೆ? ಓಟು ತಗೊಂಡೋರು ಆಳ್ತಾರೆ” ಅಂದರು. ಹೌದು ಎಂದು ನಾನು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಒಪ್ಪಿ, “ಓಟು ಸರಿ; ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಸಮತೋಲನ ನಾಶವಾಗುತ್ತೆ” ಅಂದೆವು. ಮಾತು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಎರಡು ದಶಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಡತನ, ಮೌಢ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅವತಾರ ಸ್ಥಾನವಾದ ನೆಹರೂ ಮನೆತನದ ಬಗ್ಗೆ ಶುರುವಾಯಿತು. ಲೋಹಿಯಾ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಬಹಳ ಮನೋರಂಜಕ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದರು. “ಒಂದು ಸಲ ನೆಹರೂ ಲೋಹಿಯಾ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಮ್ಮ ಲೋಹಿಯಾ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತ ರಿಸಲ್ಟ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಂದರಂತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಲೋಹಿಯಾ, “ಹೌದು, ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮ ಉಡುಪು ಮೊಗಲ್ ಕಾಲದ ದೊರೆಗಳು ತೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೈಲಿಯದು ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ನನ್ನ ರಿಸಲ್ಟ್ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಮೊಗಲ್ ಆಸ್ಥಾನದ ಸಂಗೀತಮೇಳದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ತಬಲದವರ ಉಡುಪು...ಮತ್ತೆ, ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆ ಪ್ರಕಾರ ತಮ್ಮ ಮುತ್ತಜ್ಜ ಮೊಗಲ್ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇವಕನಾಗಿದ್ದ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಅಂತ ಅಲ್ಲ-ನಿಜವಾದ ವಿಚಾರ ತಮಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿ ಅಂತ, ಅಷ್ಟೆ” ಅಂದರಂತೆ.

“ಲೋಹಿಯಾ ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ” ಅಂದೆ ನಾನು, “ಆದರೆ ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬರೇ ವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಗೊಂದಲ ಅವರ ಜೀವನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ಗುರು ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣಿ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೇ ತಗೊಳ್ಳಿ, ಎರಡೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ನೋಡಿ-ಗುರುವಾಗಿ ಹೀರೋ ಆದಾತ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಲೋಹಿಯಾ ಉದಾಹರಣೆ, ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿ ಸದಾ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಗುರು ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದಾತ ನೆಹರೂ, ಲೋಹಿಯಾ ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ, ನೆಹರೂರನ್ನು ಅಧಿಕಾರ ಕೈಬಿಡಲಿಲ್ಲ.” ನಾನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಹೀರೋ ಆದಾತ ರಾಜಕಾರಣದ ಹೀರೋ ಆಗಬಾರದು. ಬೌದ್ಧಿಕ ಹೀರೋಗಳು-ಎಮರ್ಸನ್, ರಸೆಲ್, ವಿಟ್ಟ್ಮನ್ ಮುಂತಾದವರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದು ಕಂಡುಬರುತ್ತೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೆಹರೂ, ಲೋಹಿಯಾ ಅವರಂಥ ಜನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪೂಜೆಯು ಇಲ್ಲವೇ ಹಠಾಶ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ....

“ಹೌದು” ಅಂದರು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, “ಆದರೆ, ಲೋಹಿಯಾ ಎಂದೂ ಅಧಿಕಾರವೇ ಮುಖ್ಯ ಅಂತ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಕೂಡ. ಒಮ್ಮೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸೇರಲು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಲೋಹಿಯಾ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಆಫೀಸು ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಗೆರೆ ಎಳೆದರು. ಜನರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾರಿ ಪಡೆಯುವುದು ಅಧಿಕಾರ: ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೇವಲ ಆಫೀಸಿಗಾಗಿ....”

ಇನ್ನೇನು ಮೇಲಿನ ಈಸಿಫೇರ್ ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿ ಬಿಯರಿನ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ದೋಷ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಗುಡ್‌ಬೈ ಹೇಳುವ ಸಮಯ, ಸಂಜೆ. ನನಗಂತೂ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಗಾಳಿಗೋಪುರಗಳು ತೀರಾ ಭಾರವಾಗಿ ಕಾಣಹತ್ತಿದ್ದವು. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದರು, ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೊನ್ನೆ-ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲಿ -ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೇ ನೋಡಿದ್ದ ನನ್ನದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ನಾಟಕ “ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ” ಕುರಿತು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, “ಅದು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಹತ್ತಿರ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಲಂಕೇಶ್, You have really done something there” ಅಂದರು, ನಾನು ಏನು ಹೇಳುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತಾ “ಹೌದು” ಅಂದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಆಳದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಯಾವುದು, ಯಾವುದು, ಯಾವುದು ಎಂದು ದಿಗ್ರಮೆಗೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಇಳಿಯಲಿದ್ದ ಮಾವನ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ರಿಕ್ಷಾ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡು ರಿಕ್ಷಾದವನು ಬೀಡಿ ಸೇದಲು ಅಂಗಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ನಮ್ಮ ದಿನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ finishing touches ಕೊಡುತ್ತ “ಆ ಕವಿ ಬೈಕ್ ನೋಡಿ..... ಆಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಬರೆದ ಕಾವ್ಯ ಅವನದು. ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ದಾರಿ ಅವನದು. ಸುತ್ತ ತಡವರಿಸುತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತ ನಂಬುತ್ತ ಬರೀತಾನೆ. ಅವನ ಹುಡುಕಾಟ ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಆತ ಹೇಳುವುದು real ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ....” ಮತ್ತೆ ನಾನು “ಹೌದು” ಅಂದೆ; ಅವರ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು ನಾನು, ನನಗೆ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಭ್ರಮೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಆದರೆ ಸುತ್ತಾ ಹರಡಿದ್ದ ಉಗುರುಬೆಚ್ಚಗಿನ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನೆಟ್ಟು ರಿಕ್ಷಾದವನು ಬರುವುದನ್ನೇ ಕಾಯ್ದೆ...ಸರೋಜ ಕಣ್ಣು ಈ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ನಸುಹಳದಿಯೇ, ಈ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ಸುಖದ ಬಿಸಿಯೇ ಅಂತ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ....

೨೯-೨-೧೯೭೧: ನಿನ್ನೆಯ ಸೆಮಿನಾರ್-ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದವರು ಇದನ್ನು ‘ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ’ ಅಂದರು-ಇವರಿಗೆ ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಂಬಾರ, ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಸುಜನಾ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ತಮ್ಮ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿದರು. ಈ ಸಂಕಿರಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಂಶಯ ಇದೆ : ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಂಬಾರರು ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಇಲ್ಲ (ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ) ಅಂದರು, ಮತ್ತು ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡಲು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಅವರೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ತಿರುಳು. ಅಂದರೆ, ಈ ಭಾಷಣ ಓದುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವೇ ಮರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅಥವಾ ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇನ್ನೇನು ಕೇಳಬೇಕು ಅನ್ನುವಾಗ ಅವರ ಮಾತು ಇನ್ನೊಂದು ಘಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿರುತ್ತೆ. ಅಥವಾ ನಾವು ಶಿಸ್ತಿನ, ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರಾವಕರಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ನಮಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಗತ್ತು ಮೆಚ್ಚು. ನಿನ್ನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವರಿಂದ ಸಂಕಿರಣದ ಉದ್ಘಾಟನೆ ಇತ್ತು - ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟೂ ಕೇಳಿಬಿಡಬೇಕು

ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ; ಈ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕವಲುಗಳಿವೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂಥ ಹಳ್ಳಿಗ, ಗತ್ತಿನ ಗಟ್ಟಿಗ, ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಬರುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆದುರು ತೀರಾ ಹಳ್ಳಿಗರಾದ ನಾನು ಮತ್ತು ಕಂಬಾರ ಫ್ರೆಂಚ್ ನಾಟಕಗಳ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪ್ರೇಮಿಗಳಷ್ಟು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ...ಬೇಂದ್ರೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಮಾಸಲು ಕೋಟು, ಕೆದರಿದ ತಲೆ, ಐದಡಿ ಎತ್ತರದ ದೇಹ, ಕಪ್ಪು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ನೆಲ ನೋಡುವ ಮೀಸೆ; ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಬ್ಯಾಗು, ಒಂದು ಕೊಡೆ, ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳು. ವೇದಿಕೆಗೆ ಬಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕೊಡೆ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಗು ಇಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು-ಬ್ಯಾಗಿಗೆ ಟೇಬಲ್ ಪಕ್ಕ ಸರಿಯಾದ ಜಾಗವಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿ ಉರುಳಲೆತ್ತಿಸಿತು. ಎತ್ತಿ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ ಇಡಲು ಹೋದರು; ಅಲ್ಲಿರಲು ಅದು ತೀರಾ ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬಿದ ವಸ್ತುವೆನ್ನಿಸಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದರು, ಕೊಡೆ ಕೂಡ ಇದೇ ರೀತಿ ತರಲೆ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು, ಬೇಂದ್ರೆ ಎದ್ದರು. ಸಭೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದ, ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಭ್ಯತೆ ಕುರಿತು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಜೋಕು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಗೆ. ಉದ್ಯಾಟನೆ ಪದದ ಸಲ್ಲಾಪ. ತಾವು ನವೋದಯದ ಕವಿಯ ಅಲ್ಲ ನವ್ಯ ಕವಿಯನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ. ವಿಮರ್ಶೆ ಬೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಡಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶೆ-ಅಂದರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಧಾರ ಬೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡ್ಡಿ, ವೇದಗೀದ ಎಲ್ಲ ಚಪ್ಪಲಿ ಇಡೋ ತಾವ ಇಟ್ಟಿರತಾರಿ-ಆದರೆ ನಾವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಲೆಲಿ ಎಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೋತೀವಿ ಅಂಬೋದು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಮಾತು. ಅಂದರೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೇಕು ಎಂಬುದು; ಮುಂಚಿನ ನಿಲುವಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಬೇಂದ್ರೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಗೊಂದಲ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ? ನಿಜಕ್ಕೂ ಬೇಂದ್ರೆ ಎಂದೂ ಐದು ನಿಮಿಷ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲದೆ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಇದನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಗೊಂದಲ ಅನ್ನಬಹುದು. ಅಸಂಗತ ಗುಣ ಅನ್ನಬಹುದು, ಹುಚ್ಚಾಟ ಅನ್ನಬಹುದು, ಅವರ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೆ ನೋಡಿದರೆ-ಬೇಂದ್ರೆ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಚೀರಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗನ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪಶ್ಚಿಮದ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಸಾಫಾದ ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗಲ್ಲ; ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮೆರಗು ಕೊಡುವ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ” ಹಾಗಲ್ಲ. ಭಾಷಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೋಕು, ಇವತ್ತೆಷ್ಟು ತಾರೀಖು? ಎಪ್ರಿಲ್ ಒಂದು ಅಲ್ಲವಲ್ಲ - ಪೇಪರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಓದಿದ ಜನಕ್ಕೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಅವರ ಭಾಷಣ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತುಂಟತನದಿಂದ ನಾನೆಂದೆ, “ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ uneducated man ಬೇಂದ್ರೆ.” ಅವರ ಹುಚ್ಚು ಭಾಷಣ ಕೇಳಿದ ಗೆಳೆಯರು ಕೂಡ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಗುಂಡು ಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತೆ ಆ ಮಾತು ಬಂತು. ಮರುಳುಸಿದ್ಧಪ್ಪ ಅಂದರು, ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ಭಾವನೆ ತೆಳುವಾಗಿದೆ; ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಈ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಾಶಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ. “ಹಾಗೆ ನಾವು ಹೇಳುವುದೂ ತೀರಾ ಸರಳಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತೆ” ಅಂದೆ ನಾನು. “ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೆ ಅನ್ನುವುದು ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಿಜಕ್ಕೂ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ ಎಲಿಯಟ್ ಕಾವ್ಯ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಲಾಭ ಪಡೆಯೋದಕ್ಕೆ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷೆ. ಎಚ್ಚರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಸೇರಿದಾಗಲೇ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಕಾವ್ಯ ಬರುತ್ತೆ.”

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಮುಗಿಸುವಾಗ, ಇನ್ನೆರಡು ಅಂಶ ಕಾಣಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತು- ೨೯-೩-೭೧-ನನ್ನ ಲೇಖನ ಮಂಡಿಸಿದೆ. ‘ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ’ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಕುರಿತ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಿದ್ದೆ. ನನಗೇ ಕೊಂಚ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳು; ನನ್ನ ನಿರಾಶೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ. ಅದರ ಮುಖ್ಯವಾದ : ಬಡತನ, ಅವಿದ್ಯೆ, ಗೊಡ್ಡತನದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತ ತಾನು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದವನ ಭ್ರಮೆ; ಅವನಿಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ; ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ರೋಗಿಷ್ಠನಾಗುವಿಕೆ, “ಯಶಸ್ವಿ”ಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಬೇಂದ್ರೆ ಬಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತೆ, ಬೇಂದ್ರೆ ಸಮಾಜ, ರಾಜ ಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ ತೇಲಿಸಿ ಮಾತಾಡಿ ಭಾವನೆಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀರೋ ಆಗಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಇದು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗರು ಸಮಾಜ ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು; ಇದೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ.... ನನ್ನ ಮಾತು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಬೇಂದ್ರೆ ವೇದಿಕೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತರು, ಕೊಂಚ ಉದ್ದಿಗ್ನರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರು ಕೋಣ ಕುರಿ ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ, ಎಷ್ಟೋ ಲಂಕೇಶರು ಬಂದು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮೂರ ಕಡೆ ಲಂಕೇಶ ಅಂತ ಡಾಕ್ಟರೊಬ್ಬ ಇದ್ದ, ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇವತ್ತು ಮಾತಾಡಿದೀರಿ,

ನಾನು ನೆಹರೂಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು off the record ಮಾಡಿದರು ನೆಹರೂ, ನೆಹರೂ was a coward... ನಾನು ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಇವತ್ತಿನವರೆಗೂ ಪ್ರಾಣ ಸಹಿತ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸೋನಿಗೆ ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲ .... ನಾನೆಂದೆ, “ಅಲ್ಲ, ಸಾರ್, ಹಾಗಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು..... ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಹತ್ತು ದಿನ ಇದ್ದು ನೋಡಿ, ಮಾತಾಡಿ ನೋಡಿ..ನಾನೆಂದೆ, “ನನಗೆ ಮಾತೇ ಆಡೋಕ್ಕಾಗೊಲ್ಲ....” ನಾನೆಂಥ ಬದುಕು ಬದುಕೇನಿ ಅಂಬೋದನ್ನ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಿ ....“ನೀವು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಿದ್ರೆ ನಾನೂ ನೀವು ಮಾತಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮಾತಾಡೇನೆ” ಅಂದೆ...ಬೇಂದ್ರೆ ಕೊಂಚ ಹಾದಿಗೆ ಬರುತ್ತೆ ಅಂದರು. ನಾಟಕಾರೀ.... ನೀವು ನನ್ನನ್ನ ಕೊಂಚ ಹೊಗಳಿದ್ದೀರಿ, ನನ್ನದು ಬರೀ ನಾಟಕ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದದ ನಾಟಕ, ಅಷ್ಟೆ...ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಚಾರ ಮತ್ತೆ, ಗೆಳೆಯರು ಬಿಯರ್ ಎದುರು ಕೂತಾಗ, ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂತು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಆಗಲೇ, ನಾನು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದಾಗಲೇ, ನನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಚೀಟಿ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. “ಕೊಂಚ ಗೊಂದಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಿ, ಆದರೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಆ ಮಾತು-ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕುರಿತದ್ದು-ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.” ಸರಿ. ಪಾಟೀಲ, ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ, ಕಂಬಾರ, ಸುಮತಿ ನಾಗರಾಜ ಮುಂತಾದ ಗೆಳೆಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅಂದರು, ಆದರೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತಿಯ ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಧೈರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೇಳುವ ಹವ್ಯಾಸ ಕಡಿಮೆ ಆಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಸಂಕೇತ ಹುಟ್ಟುವುದು ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಅಲ್ಲ, ಅದರ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲವೇ?

“ಹೌದು, ನಾನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ಈ ಮಾತು ಹಳೆಯದೆಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ ನನ್ನ ನಿಲುವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಹೇಳುವ ಅವಕಾಶ ಅಂತ ನನ್ನ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು, ಹಾಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ-ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಯಾವ alternative ಅನ್ನೂ ಕಾಣದ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೇ? ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ..... ಅದಿರಲಿ, ಬೇಂದ್ರೆ ಹೇಳುವ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ನೋಡೋಣ. ವಾಕ್‌ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ವಾದ. ನಾವು ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ಸಾರ್ಥಕಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೋ ನನಗನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ, ಶೈಲಿಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೋ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಕರಗಳಿರುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ; ಅದಕ್ಕೇ ಎಲಿಯಟ್ ಕೂಡಾ ಹೇಳಿದ್ದು, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ದಂಡದಿಂದ ಅಳೆದಾಗಲೇ ವಿಮರ್ಶೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ನನಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೈಲಿ, ಛಂದಸ್ಸು ಎಲ್ಲವೂ ಅನುಭವ ಹೇಳುವ ಸಾಧನಗಳು, ದೇಹಗಳು ಆಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಶೈಲಿಗಾಗಿ, ಥೋರಣೆಗಾಗಿ, ಸಂಕೇತಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಕೃತಿ ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗಿರುವ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಗಾಗಿ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದ, ನೇರ ಚಿತ್ತಾರದ ಕೃತಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಅರ್ಥದ ಶೈಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದು ಮಾತ್ರ....”

೨೦-೨-೧೯೭೧, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದ ಕೊನೆಯ ದಿನ, ಛಂದಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕುರಿತ ಲೇಖನಗಳು, ಲೇಖನ ಓದಿದವರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳುತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು : “ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮ” ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಸಭಿಕರಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದ ಅಡಿಗರು, “ತಾವೇ” ಎಂದು ಗೊಣಗಿದರು, ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿಯವರು ನವ್ಯಕವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನು ತಮಾಷೆಯ ಮಾತಾಡಬಹುದೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತ ಈ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು : “ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರವರು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತ ಪಂಪ, ರನ್ನ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳು ಕೇವಲ ಸಜ್ಜನರು, ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಗಳು ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ ಎಂದರು.” ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅಡಿಗರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ತಿದ್ದಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನಾನು “ಆಮೇಲೆ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದರಾಯಿತು. ಈಗ ಬೇಡಿ, ಸರ್” ಅಂದೆ. ಅಡಿಗರು ಕೂತರು ಮೊಕಾಶಿಯವರ ಭಾಷಣ ಸಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಅಡಿಗರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತ್ತು. ಭಾಷಣ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿತೆಂದರೆ, ಅದು ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಅಡಿಗರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಗಿದೊಡನೆ, “ಈಗ ಕೇಳಿ” ಅಂದೆ, “ನೋ” ಎಂದರು; ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದೊಡನೆ

ಅಡಿಗರೆಂದರು, “ನೋಡಿ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು, ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಆ ಮೂಲಕೃತಿಗಳಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿದೆ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಂಪ, ರನ್ನ ಮುಂತಾದವರು ಸಜ್ಜನರಷ್ಟೇ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ, ಅದನ್ನು ಈತ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಳಿದರು ನೋಡಿ” ಅಂದರು. ಈ ಪ್ರಕರಣ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅಡಿಗರು ಮೊಕಾಶಿಯವರನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೇಳಿದರು, “ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದರ ಉದ್ದೇಶವಾದರೂ ಏನು? ಬೈಯುವುದಾದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಯಾಕೆ ಬೈಯಬಾರದಿತ್ತು?” ಮೊಕಾಶಿಯವರು ಏನು ಹೇಳುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ಮತ್ತೆ “ನನ್ನ ಭಾಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು? What was your intention?” ಅಂದರು, ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮೊಕಾಶಿ “ನೀವೇ ಹೇಳಿ” ಅಂದರು. ಆಗ ಅಡಿಗರು “ನವ್ಯರೆಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟವರು, ಮೂರ್ಖರು ಅಂತ ಸಾಧಿಸೋದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನೇನು ಉದ್ದೇಶ?” ಅಂದರು, ಅಲ್ಲಿಗೂ ಈ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ, ಮೊಕಾಶಿ ತುಂಬ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಕೆಲವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಮೂಲತಃ ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯ, ಬೇಗ ಗಲಿ ಬಿಲಿಗೊಳ್ಳುವ, ಬೇಗ ಖುಷಿಗೊಳ್ಳುವ, ಜೊತೆಗೆ ಪಾದರಸದಂತೆ ಚುರುಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಇವತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೊಕಾಶಿಯವರನ್ನು ಬಲ್ಲ “ಪ್ರಜಾವಾಣಿ”ಯ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ಸಿಕ್ಕಾಗ ತಮ್ಮ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಅಡಿಗರು, “ಇವತ್ತು ಬರಬೇಕಿತ್ತು, ಮೊಕಾಶಿಯವರ ಲೇಖನ ಕೇಳಬೇಕಿತ್ತು” ಅಂತಲೋ ಏನೋ ಹೇಳಿದರಂತೆ. “ಪ್ರಜಾವಾಣಿ”ಯ ಗೆಳೆಯ ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿದದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೇ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದರು; ನಾನು ಮೊಕಾಶಿಯವರ ನೋವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು “ಏನಿ, ನಿಮ್ಮ ಪೇಪರು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅಂತ ಅಡಿಗರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ” ಅಂದೆ, ಮೊಕಾಶಿ ತುಂಬ ಖುಷಿಗೊಂಡರು, ನಾನು ಸಂಜೆ ಅವರ ರೂಮಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಕೊಂಚ ಉಲ್ಲಾಸಗೊಂಡಿದ್ದರು, “ರೀ, ಹೊಡೀಬ್ಯಾಡಿ” ಅಂತ ನಗುತ್ತ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ನಾನೆಂದೆ, “ನಿಮ್ಮ ಪೇಪರಿನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯೆಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ತೀಟೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಯವಾಗಿದೆ, How I wish I could at least argue with you about it! ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ, ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಮಾತಾಡೋಣ. ನಾನು ನಿನ್ನೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜಗಳಗಳು ದೊಡ್ಡ bore.....” ಮೊಕಾಶಿ: “ಪಾಪ ಅಡಿಗರ ಕೆಲಸದ ವಿಚಾರ.....” ಇತ್ಯಾದಿ.

೪-೪-೧೯೭೧. ಇವತ್ತು ಅಡಿಗರು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದಾರೆ! ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು, ಮೈತುಂಬ ಕೆಲಸಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರದ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಹೇಗೆ ಹಗುರವಾಗಿ ನಗುತ್ತಾರೆ! ಜನಸಂಘದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಸೋತದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಡಿಗರ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕೇಳುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆ ವಿಚಾರ ಎತ್ತಿದೆ, “ಚುನಾವಣೆಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ತಮ್ಮ ಅಸಮ್ಮತಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ನಿಮಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದರಲ್ಲವೆ? ಈಗ ಏನಂದರು?” ಅಂದೆ, “ಏನಂತಾರೆ? ಜನಸಂಘದವರು ಅಡೋಲಸೆಂಟ್ಸ್ ಅಂದರು. ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅಡೋಲಸೆಂಟ್ಸ್ ಇದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೂ ಒಂದು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಡೋಲಸೆಂಟ್ಸ್, ಹಾಗೆಂದು ಅವರನ್ನು ದೇಶಾಂತರ ಕಳಿಸೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಏನು ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ನೋಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಜನಸಂಘದೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಸೇರಿದ್ದು ತೀರಾ ಸರಳ ಕ್ರಮ ಅಂದರು. ನಾನದಕ್ಕೆ, ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, ಹೊಂದಿಸಿ, ಹೋಲಿಸಿ, ತೂಗಿ ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಬರೋದು, ನಮ್ಮಲ್ಲನೇಕರಿಗೆ ಕ್ರಿಯೆಯಿಲ್ಲದೇ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿರುತ್ತೆ ಅಂದೆ” ಅಂದರು.

೫-೪-೧೯೭೧ : ಮೇಲಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಕಳಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಬೇಡಿಕೆ: ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡುವಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾಖಲು ಪಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಪದಗಳು ಕೊಂಚ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹಲವಾರು ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕವಿಮೇಳದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ಓದುವಾಗ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ‘ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತ’ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗದೆ ‘ಬೇಂದ್ರೆ’ ಎಂದು-ಕವಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಹೆಸರಾಗಿ-ಅಚ್ಚಾದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದು, ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್ ‘ನಿಮ್ಮೊಡನಿದ್ದೂ ನಿಮ್ಮಂತಾಗದೆ’ ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ನನ್ನ ಮತ್ತು ಅಡಿಗರ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಓದಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದು, ಪಾಟೀಲರು,ಬೇಂದ್ರೆ, ಲಂಕೇಶ್, ಗೋಪಾಲಗೌಡ ಮುಂತಾದವರ ಹೆಸರು ಕಾಣಿಸಿ “ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಾರೀ” ಎಂದು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಗೆಗಡಲಿಗೆ ಕಾರಣವಾದದ್ದು, ಎಲ್ಲರೂ ಕಾವ್ಯದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಗೆಳೆಯ ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ

ಆರಾಮಾಗಿ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳ ಜೊತೆ ಹರಟುತ್ತ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಸೋದರ ಕವಿಯೊಬ್ಬ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಇಣಕಿದಾಗ ಆ ಹುಡುಗಿ ಹೃದಯದ ಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹತ್ತಿರ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಸುಜನಾ ಅವರ ಲೇಖನ ಕೊಂಚ ಬೇಸರ ತಂದಾಗ ಕವಿವರೇಣ್ಯರು ಕೆಲವರು ವಿಡಂಬನೆಯೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಸುಜನಾ ಅವರಿಂದಲೇ ಓದಿಸಿದ್ದು, ಪಂಪನ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು “ಅಖಾಡಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಸುಜನಾ ಸವಾಲು ಹಾಕಿದ್ದು.....

ತಾಯಿ(ಕವನ)

ಮೈತ್ರಿ

ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ
ಚಿಕ್ಕಗಳ ನಡುವೆ ಆಕಾಶದ ರೆಕ್ಕೆ
ಬೀಸಿ ತನ್ನ ಮುಲಾಮು ಕಣ್ಣಿನ
ರೆಪ್ಪೆಯಾಲಿಸಿ ಹೂವಿನ ಸುತ್ತ
ಕೆದಕುವ ಮರಿ ಮೊಗ್ಗಾಗಿ
ಕೂಗುವ ಕಣೆ ಪೊದರು.

ಅಲ್ಲಿ ತೋಳಿಲ್ಲದ ಮುಳ್ಳು
ಬಿದಿರಿನ ತೊಡೆ
ಪ್ರೀತಿಯೊಳಗಡೆ ಸುಟ್ಟ ಹಸಿ ಹಂದಿ
ಬೂದಿ ಮುರುಕು ಬೋಗುಣಿ ಬೆಳೆದ
ಉತ್ತರ ಮಳೆ ರುಚಿ.

ಯಾರಿರಲಿ ಬಿರುಕು
ಹೊರಳಿನ ಸಾಮವೇದದ ಮಾನ
ಕೋಳಿ ಕೂಡುವ ಬುಟ್ಟಿ
ಇಲ್ಲ ಗಂಡಸೋ-
ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ವಯನು
ಮಣೆಯಲ್ಲಿ ಶರೀರ
ಜ್ಞಾನ
ಮಳೆ ಬಾಗಿಲು ಕಿಟಕಿ
ದಾರಿಯಾಗುವ ತಾತ
ಬೆರಳುಂಗುರ ತಾಯಿ ತಾ
ಕಸ ಹೊಡೆಯವರ
ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ತುಂಬಿದೆ ಕೊಳ

ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ-ಫಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕತೆ-ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ-ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ತೊಡಕಿನ ವಿಷಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸುಲಭವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಎಲಿಯಟ್ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ನಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ತತ್ವಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುವು ಎಂಬುದು ಈಗ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯ? ಎಲಿಯಟ್ ಕಾವ್ಯದ ಹಿಂದಿರುವ ತತ್ವಗಳು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು ಬರೆದ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವು. ಅಡಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಹೊಸ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಎಲಿಯಟ್‌ನ ಮೂಲಕ ನೋಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಭಾವನಾವಶರಾಗಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಾವು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಕ್ಷಣಿಕವಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಎಲಿಯಟ್‌ನ ಕಾವ್ಯದ ಹಿಂದಿರುವ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಧೋರಣೆ ಅಡಿಗರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೊರಗನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ನೆರವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ, ಆರ್ಷದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ ಸಂವೇದನೆ ಅವರದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯ, ನಿಯಮ, ನಿಷ್ಠೆಯ ಜೀವನದ ಮೂಲಕ ಬದುಕನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ ಎನ್ನುವ ಎಲಿಯಟ್ ಕಾವ್ಯದ ತತ್ವವೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಈ ಧೋರಣೆ ಅವರ ಸ್ವಾನುಭವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾದ ಹಾಗೆಯೇ ನೆಹರೂ ಯುಗದ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕಾರಣದ ಸುಳ್ಳು ಭಂಗಿಗಳನ್ನೂ ಪೊಳ್ಳು ಆದರ್ಶಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ತತ್ವವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಫೋಕಸ್‌ನಿಗೆ ತರುವುದು ಅಡಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಾತ್ವಿಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯ.

“ಮೇಜರ್” ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ‘ಮೈನರ್’ ಎಂದು ನಾವು ಕರೆಯುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ: “ಮೇಜರ್” ಕವಿಗೆ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಅವನು ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಶಿಲ್ಪವಾಗಿ ಕೊಡಲು ಸದಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಮೂರ್ತ ತತ್ವಗಳೆಂದರೆ ಇವನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ತತ್ವಗಳು ಇವನ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿಗಿಯಾಗಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಸಡಿಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ‘ಮೈನರ್’ ಕವಿ ತತ್ವಗಳೆಂದರೆ ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತಾನೆ; ಬರಿ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಮಂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈಚೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ತೀರ ಸರಳವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಕವಿಗಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು; ಅಥವಾ ಸೊಗಸಾಗಿ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಧೋರಣೆ ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಯಾವ ತೊಡಕುಗಳನ್ನೂ ತರಗೊಡದಂತೆ ಸಲೀಸು ಮಾಡಿರುವುದು.

ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಬರಿಯ ವ್ಯಾಘ್ರಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸದೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರಂದಿಯಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಯಾದದ್ದು ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಅಡಿಗರಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಬಂದ ಈ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಗೂ, ತಾತ್ವಿಕ ಒತ್ತಡವಿಲ್ಲದ ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆಯ ಈಚಿನ ಕಾವ್ಯದ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಲಾಭವಿದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಎಲಿಯಟ್ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎಲಿಯಟ್ ಪ್ರೇರಿತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು, ಅಥವಾ ಕಂಬಾರ, ಲಂಕೇಶ, ಪಾಟೀಲ, ಶರ್ಮ, ತಿರುಮಲೇಶ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕವಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಆ ವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೊಂದಷ್ಟು ಪುಟಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಯಾವ ಉಪಯೋಗವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಪೊಗದಸ್ತಾದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲೆಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಚರ್ಚಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ. ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಅನುಕರಣಶೀಲರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಥೇಚ್ಛ ತತ್ವಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?- ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಸೆಮಿನಾರ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಖಾರವಾಗಿ, ಆದರೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವ ವಿಷಯ. ಯಾವುದು ಬೇಕಾದರೂ ಅನುಕರಣೆಯಾಗಬಹುದು. ನಿನ್ನೆಯ ಹಾಗೆಯೇ ಇವತ್ತು ಬರೆಯುವುದು ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಅನುಕರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗಬಹುದು. ಪುರಾತನ ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಅಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ವಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಗೊಡ್ಡಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗುವುದು ಒಂದೇ ವಿಧದ ಅನುಕರಣಶೀಲತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಭಾರತೀಯವಾದ್ದು ಅಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ದಕ್ಕುವ ಅಪ್ಪನ ಆಸ್ತಿಯಿದ್ದಂತೆ ಎನ್ನುವ ಭ್ರಮೆಯೋ, ಅಥವಾ ನಾವು ಭಾರತೀಯರಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ತತ್ವಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಯಂತ್ರಯುಗದಲ್ಲೂ ನಮಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹತ್ತಿರ ಎನ್ನುವ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯೋ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ತತ್ವವನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಇವತ್ತಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನಿಜಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅರವಿಂದ ರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗಿಂತ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಕಮೂ ಅವರು ಏಕೆ ಹತ್ತಿರವರಾಗಬಾರದು?

ಆದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಆಡುವ ಚಪಲ ನನಗಿದೆ.

ಈಚೆಗೆ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಬಹಳ ಮಂದಿ ತರುಣರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದವರು. ನಾವು ಬಹಳ ಮಂದಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು. ಬಡ್ಡಿ ಗ್ಯಾರಂಟಿಯಾದ ನೌಕರಿ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಜೀವನ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳು, ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾಲಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಥವಾ ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಜವಾದ ಕೆಲವು ಅಡಾಲಸೆಂಟ್ ಉತ್ಪಾತಗಳು-ಇಷ್ಟು ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್‌ನಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ನಾವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಷ್ಟು ದಡ್ಡರಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇವೆಂದರೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾದ ಮನೋಧರ್ಮ ನಮಗೂ ಸಹಜವಾದ್ದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಷ್ಟು. ಅಮೂರ್ತವಾದ ತತ್ವಗಳಿಂದ ತೀರ ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಾಗರಿಕವಾದ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ ಎಂಬರ್ಥ ಬರುವ ಮಾತನ್ನು ವಾಲ್ಟರ್ ಫೇಟರ್ ಒಂದು ಕಡೆ ಆಡಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವತ್ತೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಮರೆಯದಿರುವುದು, ಅತಿಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ವಿವೇಕಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುವುದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾದ ಗುಣಗಳು. ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಮಾತ್ರ ಸಹಜವಾಗಿ ಈ ಮನೋಧರ್ಮದವರು. ಆದರೆ ರಷ್ಯನ್ ಲೇಖಕರ ಮರ್ಜಿಯೇ ಬೇರೆ. ಡಾಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿ ಸೈಬೀರಿಯಾದಿಂದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಬರೆದ ಒಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಹೆಗಲ್‌ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಕಳಿಸು, ನನ್ನ ಇಡೀ ಜೀವನ ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ.” ಜಾನ್ ಸ್ಮೂ ಆರ್ಟ್ ಮಿಲ್‌ನ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕವೊಂದರಿಂದ ಡಾಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿ ತುಂಬ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ “Notes from underground” ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ, ಸ್ವಹಿತಸಾಧನೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಧರ್ಮ; ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮನುಷ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ವಿವೇಕಶಾಲಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ತತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದೇ ಈ ಕೃತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವಾಯಿತು. ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆಂದೇ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಾದ ಇನ್ನೆಷ್ಟೋ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲು ಕಾರಣ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರಾದ ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಕಲಿಯಬಹುದಾದ್ದು ಬಹಳವಿದೆ ಎಂಬುದು. ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಲೀಸಾಗಿ ಸಿದ್ಧಕೈಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಲೇಖಕರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಭರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಮೂರ್ತ ತತ್ವಗಳಿಂದ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೊಂದು ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂಶಯ ನನಗಿದೆ.

ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೆದರಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಉಪಕರಣಗಳಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಧೈರ್ಯ ಅವನಿಗಿರುತ್ತದೆ. ಲೋಕಾಯತ ಮಾರ್ಗದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಲೋಕಾಯತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪೂನಾದ ಕನ್ನಡಿಗರೊಬ್ಬರು, “ನಿಮ್ಮ ನವ್ಯಕವಿಗಳಿಗೆ ಏಕೆ ಲೋಕಾಯತದ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲ? ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾಂ ಲೋಕಾಯತಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ

ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದಿತಂತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಬರಿಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುವ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ಭಯ ನನಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಸಿದ್ದೇನೆ. ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಮದಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಈಗ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ, ಲೋಹಿಯಾ, ಗಾಂಧಿ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಲೋಕಾಯತ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಾಧನಗಳಾಗಬಹುದು.

ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದು ಯಾಕೆ ಕಷ್ಟ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ತತ್ವ ಎಷ್ಟು ನಿಜವಾದ್ದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಗಾರ್ಕೆಗೆ ಬರೆದ ಒಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಲೆನಿನ್, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದದಂತೆ ಆದರ್ಶವಾದವೂ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಹಾಯ ವಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಲೆನಿನ್‌ನಂಥ ತತ್ವನಿಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತೆಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಳಗೆ ನಿಂತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ತತ್ವಗಳ ಮಹತ್ವವಿರುವುದು. ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಂದು ಫೋಕಸ್‌ಗೆ ತರಲು ಈ ತತ್ವಗಳು ಲೇಖಕನಿಗೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ. ಸಾಹಿತಿಯ ದ್ರವ್ಯ ಜೀವನದ ಅನುಭವ; ಆದರೆ ಈ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಸಾಹಿತಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಆದರೆ ಯಾವ ತತ್ವವೇ ಆಗಲಿ ಲೇಖಕನ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವದ ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಬಹುದು; ತನಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ತತ್ವದ ಜತೆ ಒಡನಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸೆಳೆಯುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತತ್ವದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅನುಭವದ ಶೋಧನೆ, ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತತ್ವದ ಪರಿಚ್ಛೇದ ಪರಸ್ಪರ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಮ ಇದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಅಡಿಗರ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ.*

ನಮ್ಮ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಈಚಿನ ಕವನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದೆ. ಯಾಕೆ ಐರನಿಯಿಲ್ಲದ ಕವನಗಳು ನಮಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ? ಗಂಭೀರವಾದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪದ್ಯಗಳು ನಮಗೆ ಕೃತಕ

* ನೋಡಿ, “ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಲೇಖಕ”, ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ, ಅಕ್ಷರಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ-೧೯೭೧

ಸಾಕ್ಷಿ/೪೬

ವೆನಿಸುತ್ತವೆ-ಯಾಕೆ? ನನ್ನ ವಾರಿಗೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅನುಭವವೆಂದು ನಾನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಉತ್ಸಾಹದ ಧಾಟಿ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದಂತಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಗತವಾದ ಭಾವಾತಿರೇಕತೆಯ ನಿಲುವಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಈ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಸ್ವಂತದ ಭಾವನೆ ತೀವ್ರವಾದಷ್ಟು ಅದನ್ನು ಘೋಷಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆಯಿರಬೇಕು; ವಕ್ರತೆ, ಐರನಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಕೂಡದು ಎಂಬ ನಮ್ಮ ನಿಲುವು ಕಾವ್ಯದ ವ್ಯಂಜಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉಪಾಯ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ತತ್ವ (ಪ್ರಾಯಶಃ ಸ್ವತಃ ಕವಿಗಳೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಹಿಸದೇ ಇರಬಹುದಾದ ತತ್ವ) ಇರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ, [ಲಘುವಾಗಿ ಈಚೆಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ, ನಿಜ, ಈ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಅನುದ್ವಿಷ್ಟವಾಗಿಯಾದರೂ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಕೂಡದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಈಚಿನ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಶಿಸ್ತಾಗಬಹುದು.]

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬರಲಾರದು; ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೊಡಗಿದ ಮನಸ್ಸು ಮುಕ್ತಾಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರವಾಹದ ರೀತಿಯದು, ಮೂಲತಃ ಅಜ್ಞಾತ ಸ್ವರೂಪದ್ದು ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಧಾಟಿಗೆ-ನೇರವಾದ ಧಾಟಿಗೆ-ಮನಸ್ಸಿನ ಲಹರಿಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ತಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ತಾತ್ವಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಯೇ, ಹೀಗೆ ಜೀವನದ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಹೇಳುವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನವ್ಯ ಲೇಖಕರು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಊಹೆ, ಗಂಭೀರವಾದ ಧಾಟಿ ನಿರ್ಣಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕವಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೇ ಗುದ್ದಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾರದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಅಂತಹ ಕವನಗಳನ್ನು ಅನುಮಾನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇವೆ(ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈಚೆಗೆ ನಡೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಂಗವಾದ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರ, ನಾಡಿಗ, ಚನ್ನಯ್ಯ, ತೇಜಸ್ವಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಯುವಕ ಕವಿಗಳು ಓದಿದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಐರಸಿ, ಹಾಸ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾಟಿಯನ್ನು ವಕ್ರವಾಗಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳು, ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ನೇರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ, ದೇಶಪ್ರೇಮಗಳ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.)

ಯಾವ ತತ್ವವೂ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲಾರದು, ವಿವರಿಸಲಾರದು, ಎನ್ನುವ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಈ ತತ್ವ-ಇದು ಕೂಡ ತತ್ವವೆ-ಹೇಳಿಕೆಯಾಗುವಂತಹ ವಾಕ್ಯರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು, ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಲಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವನಗಳು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ವಾದವಲ್ಲ. ಅನುಭವದ ಹಂತಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ತತ್ವಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅಮೂರ್ತ ತತ್ವಗಳು ಅನುಭವವನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯೇ ವಿನಾ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

* * * *

ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತತ್ವಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ತತ್ವಗಳು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವದ ಉದಾತ್ತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿವರಿಸಬಲ್ಲ ತತ್ವಗಳು ನಿಜವಾದ ತತ್ವಗಳು ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವ ತುಂಬಾ ಜಟಿಲವಾದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ತುಯುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿವರಿಸಬಲ್ಲಂತಹ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತತ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ (ಅಂತಿಮ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ತತ್ವಗಳು ಇವು) ಅಂಥವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಹಿಂದೆ ತಾತ್ವಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಮಪ್ರಯೋಜನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾದುದು ಎನ್ನುವ ವೇದಾಂತಿಯ ನಿಲುವನ್ನು ನವ್ಯಕವಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಪರಮೋದ್ದೇಶ ಪರಮಾರ್ಥಿಕವಾದ್ದು ಎನ್ನುವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಅವನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದವ್ಯಾಸರ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳು-ಇವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಳವಾದ ಧೋರಣೆ ಇದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್, ಡಾಸ್ತೊವ್ಸ್ಕಿ, ಕಾಫ್ಕಾ, ಕಮೂರಂತಹ ಲೇಖಕರು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ನೋಡುವ ಪಾತಾಳಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತವಾದ್ದು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರೋಧವಾದ ಹೀನತೆ ಎರಡೇ ನಮ್ಮ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಈ ತತ್ವಗಳು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನವ್ಯಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಜನಾಗಬೇಕಾಯಿತು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. (ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಿರುವುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನವ್ಯ ಕವನಗಳು.)

* * * *

ಸುಲಭವಾದ ತೀರ್ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಅನುಭವದ ಸಮಗ್ರ ಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತತ್ವಗಳ ಬದಲು ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಹಾಯವಾಗಬಲ್ಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಉಪಕರಣಗಳಂತೆ ನವ್ಯ ಕವಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ-ಎಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. “ಇದಮಿತ್ಥಂ” ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅವಸರವಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲವೇ ಪ್ರಮುಖವಾದ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ, ಜೀವನವನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಲ್ಲುವೆಂದು ಕಾಣುವ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ ಸರಳೀಕರಣವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನೋಡಬಹುದು. ಯಾವ ಸತ್ಯವೂ ಅನುಭವಿಸುವವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಗೆ, ಸತ್ಯದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಅದು ಅನುಭವಿಸುವವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಗೆ, ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬಂದಿತನ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು

ತೋರುವುದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯ ಈ ಧ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸಬಲ್ಲ ವಕ್ರತನದ್ದಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

* * * *

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬರುವುದು ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತ (transcendental ಆದ) - ಅನುಭವ ಇರುವ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಸಕ್ತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಗೆ (ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾತ್ರ ನಿಜವೆನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಗೆ, ಅಂದರೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಗೆ) ಈ ಧ್ವನಿ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕಾವ್ಯ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನನ್ನು ಅನೇಕಸಾರಿ ಬಾಧಿಸಿದೆ. ಅಡಿಗರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. (ರಾಮಾನುಜನ್ ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು.) ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದದ್ದು ಎನ್ನುವ ತತ್ವವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿದ ಕವಿಗೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗೆ ಅತೀತವಾದ್ದನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಧ್ವನಿ ಅನಗತ್ಯವೆಂಬುದು ನನ್ನ ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಹದಿನೆಂಟನೆ ಶತಮಾನದ ಆಂಗ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗದ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಿಜವಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿನ ಮುಖಾಂತರ ನೋಡಿದಾಗ ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಪಂಚವಿದೆ ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಕಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಬರೆದ ಬೈಕ್ಸ್‌ಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಷ್ಟತೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿ ಗದ್ಯ ಗುಣಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಲದೇ ಹೋಯಿತು. ಗೂಢವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ನವ್ಯಕವಿಗಳ ನಡುವೆ ಅಡಿಗರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಕೈಚಾಚುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವರು ತಮ್ಮ ಗಾಢವಾದ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ-ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಂಬಾರ, ಲಂಕೇಶ ಪಾಟೀಲ, ತೇಜಸ್ವಿಯಂಥವರು-ಕವನವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು, ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾವ್ಯ ಲಂಕೇಶ ಚಿತ್ತಾಲರಂಥವರು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಲಂಕೇಶ ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡಷ್ಟನ್ನು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಟೀಲರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಇದು ನಿಜ. ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದಲೋ, 'ಮೈನರ್ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಐರನಿ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕಿಲಾಡಿತನಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣವೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೋ* ಅಂತೂ ಕಾವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮ ಈಚೆಗೆ ತನ್ನ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ತತ್ವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಡುವ ದೃಶ್ಯದ ಬದಲು ಈಗಿನ ನವ್ಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಸಣ್ಣ ಅನುಭವದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಮಂಡನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ, ವಿಕಾರವಶವಾಗದ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ "ಅಡಾಲಸೆಂಟ್" ವಯಸ್ಸಿನ ಪರಿತಾಪಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಕಾವ್ಯ ಓದಲು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಕಲಕುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಎತ್ತಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇವು :

1 ಐರನಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾವ್ಯ ನಮಗೆ ಏಕೆ ಸಪ್ಪೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ? ಗಂಭೀರವಾದ

* 'ಅಕ್ಷರ ಹೊಸಕಾವ್ಯ'ದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರು ಈ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು ಏಕೆ ಕೃತಕವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ? ಇದು ಬರೀ ನಮ್ಮ ವಿಕೃತ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ನಿಜವೋ? ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವೋ, ಜನತೆಯ ಜೊತೆ ತಮ್ಮ ಕೊಂಡಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಳ್ಳಾಗಿಯೋ ಅಂತ sophisticated ಆಗುತ್ತಿರುವ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಈಚಿನ ಕವಿಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪಾಡೋ? ಅಥವಾ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರೆಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು establishment ಗೆ ಸೇರಿದವರಾದ್ದರಿಂದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೇರಿ ಹೆಕ್ಕಿ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವ ಕಪಟಿಗಳೋ? ಆದ್ದರಿಂದ ಕಪಟಿಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಕಿಲಾಡಿ ಕವಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತರಾದವರು ಎಂದು ನಾವು ಸಂತ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಕೂರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೋ? ಸಾಧುವೋ?

2 ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಕಿಲಾಡಿತನ ಈ ಎರಡು ಅತಿಗಳಿಗೇ ನಾವೆಲ್ಲ ಏಕೆ ಈಗ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಏಕೆ ಈಗ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ?

3 ಚಾತುರ್ಯವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾವ್ಯದ ಹಿಂದೂ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆ? ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಕವಿಗಳು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆಯುವ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಫ್ಯಾಷನ್ನಿಗಾಗಿ ಹಾಗೆ ಬರೆಯದೆ, ನಾನು ಜೀವನವನ್ನು ಬರೆಯುವುದೇ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕವಿ ತಯ್ಯಾರಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬೆಳೆಯುವುದು, ಬದಲಾಗುವುದು, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸಂವಾದಿಯಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆ?

4 ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ಪ್ರೇಮದಷ್ಟೆ ಕಾಮದಷ್ಟೆ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಯಾದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಜೊತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾದ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಲೇವಾದೇವಿ ನಡೆಸಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾದರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಬಿಡುವುದು ಒಳಿತಲ್ಲವೆ?

[೧೯೭೧ ಮಾರ್ಚ್ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ನಡೆಸಿದ ಸೆಮಿನಾರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಇವು. ಲೇಖನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿದೆ.]

ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಓದಿದಾಗ

‘ಸಂಸ್ಕಾರ’-ಮತ್ತು ಓದಿದಾಗ

ಎಸ್. ನಾಗರಾಜನ್

ಶ್ರೀ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶನೋತ್ಸಾಹ ಕುಗ್ಗಿರುವುದು ಕೃತಿಯ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆಗೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇದು ಜನತೆಗೆ ಸಾರ್ಥಕ ಮೌಲಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ಥೆಯ ದ್ಯೋತಕವೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿ ಈಚೆಗೆ ಚಲನಚಿತ್ರದ ರೂಪಾಂತರವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ.

“ಸಂಸ್ಕಾರ” ಮೊದಲ ಸಾರಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಪೊ|| ಎಂ.ಜಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಅದರ ತಂತ್ರವಿನ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪನೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಬರೆದ ವಿಸ್ತೃತ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಂದು ‘ಸಂಕ್ರಮಣ’ದ ೧೯ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದಿಯ ತೀಕ್ಷ್ಣವೂ ಆದ ಪೊ. ಜಿ. ಎಸ್. ಆಮೂರ ಅವರ ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ “ಸಂಕ್ರಮಣ” ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ (ಸಂ. ೨೮). ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ವಿಮರ್ಶಲೇಖನ ಈಚೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಪರಿಶಿಷ್ಟದೊಡನೆ ಪುನಃ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗೆಗೂ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗೆಗೂ ಮಾಡಲಾದ ಹಲವು ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಗ್ಗೋದಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಈಗ ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಚರ್ಚೆಗೆ ನೆರವಾದೀತು.

ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕೆ. ಡಿ. ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಆಮೂರರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರಪಾತ್ರವಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಕೇಂದ್ರಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲವೆಂಬುದು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ವಾದ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಲಬಂಧವೇ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಆದರ್ಶಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆಯೆಂದೂ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಅಷ್ಟೇನೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಆಮೂರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜೀವನ ರೀತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಟೀಕೆಗಳು ಪ್ರಮಾದಜನಿತಗಳನ್ನೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಾಬ್ದದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಪ್ರತೀಕ ಮಾತ್ರ. ಇದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ: ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಸಂಗತಿಯೇ ನಾಯಕಪಾತ್ರದ ಅಭಿನಯಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ನಾಟಕೀಯತೆಗೆ ಅವಲಂಬವಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು. [ನಾರ್ ಡ್ರಾಪ್ ಫೈ ಅವರು 'ದಿ ಅನಾಟಮಿ ಆಫ್ ಕ್ರಿಟಿಸಿಸ್ಟ್ (THE ANATOMY OF CRITICISM) ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 'ಮಿಮೆಟಿಕ್ ಮೋಡ್' (mimetic mode) ಎಂದು ಲಕ್ಷಣನಿರ್ದೇಶ ಮಾಡಿರುವುದು ಈ ನಾಟಕೀಯತೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ.] ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಪಾತ್ರವು ಹೀಗೆ ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಮನೋಭಂಗಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಪುಟ ೪) :

“ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಮುಗುಳಕ್ಕು ಎದ್ದು ಕೂರಲು ಯತ್ತಿಸುವ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ನಿಧ್ಧೆ ಮಾಡು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮ ಮಾಡು ಎನ್ನಲಿಲ್ಲವೆ ಭಗವಂತ? ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲೆಂದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟು ಇಂತಹ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅವ ತೊಡಗಿಸಿದ. ಪಂಚಾಮೃತದ ಸೇವನೆಯಷ್ಟು ಸುಖವಾದ ಧನ್ಯಭಾವ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು, ಇವಳು ರೋಗಿಯಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹದವಾದೆ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಪಾಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾರೆ.”

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ನಾಯಕನ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪವಿಲ್ಲದ ಬಾಹ್ಯ ವೀಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಾಯಕನನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಮೇಲಣ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ದೃಗ್ರೀತಿ ಮಾರ್ಪಡುವವರೆಗೂ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದಿರುವುದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿ. ಪಾತ್ರದ ಸ್ವರೂಪ ವಿಕಾಸವಾದಂತೆ ಕ್ರಮೇಣ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯದೃಷ್ಟಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. (ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು.) ವಿಕಾಸಗೊಂಡ ನಾಯಕ ಪಾತ್ರದೊಡನೆ ಲೇಖಕರು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಭೇದವೃತ್ತಿ ತಳೆದು ಸಾನುಕಂಪರಾಗುವುದೇ ಈ ಧ್ವನಿವ್ಯತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಸಂಬಂಧಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಾದರೆ, ಚಿತ್ರಣದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಅನುಕ್ರಮಿಕವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಹುದು.

ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದರ್ಶರೇಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗಿಯೇ, ಅಥವಾ ವಿವಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಈಗ ವಿಚಾರಮಾಡೋಣ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಕಳಚಿ ಬಿಸಾಡಿದ ಹೊರತು ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರಿವೇ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಪ್ರಾಪಕವಾಯಿತೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸೂತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಪುಟ ೧೩೮). ನಮ್ಮ ಸ್ವೀಯ-ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನೂ ಹಾರ್ದ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನೂ ಆಧರಿಸಿರುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನೈಜವಾದದ್ದು (ಪುಟ ೧೪೨, ಆದದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವೇ ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ತಿರಸ್ಕೃತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪೃಥಕ್ಕಾಲಿಕ ರೂಪವಲ್ಲ-ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಒಂದುಕಡೆ; ನೈಜಪ್ರೇರಣೆ ಆಶೋತ್ತರಗಳ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗುಳ್ಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇನ್ನೊಂದುಕಡೆ ಹೀಗೆ ದ್ವೈಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರುವರೆಂಬುದು ಅದಷ್ಟೇ ಕಾರಣದಿಂದ ದೂಷ್ಯವಾಗದು; ಈ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಪ್ರಾಚೀನರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರು ಒದಗಿಸಿರುವ ಕಾರಣಸಮೂಹವು ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆಡೆಗೊಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಅಸಮಾಧಾನವಷ್ಟನ್ನೂ ವೃಧಿಕರಣ ಮನೋಭಾವದೊಂದಾಗಲಿ ಮೌಢ್ಯ ಅಥವಾ ಶ್ರದ್ಧಾ ಜಾಡ್ಯದೊಂದಾಗಲಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕಲಾಗದು. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಅವನತಿ ದಶೆಯ ಸಂಕೇತವೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂ ಆದರ್ಶ - ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಸಂನ್ಯಾಸ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ, ಈ ಮಾರ್ಗದ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂ ಜೀವನರೀತಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಹೇತುಕವಾದ ತತ್ವಾಧಾರವುಳ್ಳದ್ದೆಂದೂ ಅದು ಮನುಷ್ಯನ

ಐಹಿಕಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನೂ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿರುವುದೆಂದೂ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥ-ಕಾಮಗಳ ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದೂ, ಆ ಅನುಸಂಧಾನವು ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣವೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳುವುದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂಮತ, ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ (ಈ ಮಾತು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಮರ್ಪಕವಾದದ್ದಲ್ಲ, ಅಪಾರ್ಥಕ್ಕೆಡೆ ಗೊಡಬಲ್ಲದ್ದು) ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಂಟೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ಮಾತು; ಆದರೆ-ವ್ಯಾವಹಾರಿಕದ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ-ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಖಚಿತವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡು ಪಕ್ಕವಾಗುವುದು ಜೀವೋತ್ಕರ್ಷಣೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯರು, ಹಿಂದೂ ಮತದ ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥಾನಾಯಕ ಕಾಶಿ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಅರಿವಾದಂತಿಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅವ್ಯಾಕೃತ ದಶೆ ಕಳೆದು ಆಕೃತಿವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವುಂಟಾದಾಗಲೆ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಉಗಮ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಸಿದ್ಧಿಯು ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅಂತ್ಯಾವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಹೀಗಾಗಿ, ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಲಿ ಅಕೃತಕ ಸಂವೇದನೆಯಾಗಲಿ ನೈಜ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾ ಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ತನೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ತೋರುವ ನಾರಣಪ್ಪನ ನಡವಳಿಯ ಬಗೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಹಿಂದೂಮತದ ಅವನತದಶೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವವರಾದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶುದ್ಧ ಹಿಂದೂಮತವನ್ನೇ ಏಕೆ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು? ಆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತವು ತತ್ವಾಧಾರದಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಆದರ್ಶಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವೂ ಆಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ('ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಸದೃಶವಾದ ಅಡಿಗರ ನಿಲುವನ್ನು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.) ಸ್ನಾನದ ನೀರು ಕೆಸರಾಗಿದೆಯೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ-ಅದು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಕೆಸರಾಗಿರುವುದೇನೋ ವಾಸ್ತವವೇ-ಮಗುವನ್ನೇ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಬಿಸಾಡಿರೆನ್ನುವುದು ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರವೆ? 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಈ ನಾನಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದೆ; ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧರಿಸಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಆದರ್ಶೀಕೃತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆನ್ನುವುದಾದರೆ (ಅದು ವಿವಕ್ಷಿತವೆಂದೇ ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ) ಅವರ ಚಿತ್ರಣ ಅಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಅಥವಾ ಅಸಹಜವೆಂಬ ಟೀಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ: ಲೇಖಕರು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಒಬ್ಬ "ಖೋಟಾ" ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೇ ಹೊರತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ನೈಜ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಕಾಂಡಪಂಡಿತರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎರಡೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗುವಂಥ ನಾರಣಪ್ಪನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಗಂಟಲಿಗೆ ಗಾಣವಾಗಿ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾದೇಶಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಒಬ್ಬ ಆಗರ್ಭ ರೋಗಗ್ರಸ್ತಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಲಾರಳಾದದ್ದರಿಂದ ಅಶಕ್ತಳನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಷೇಧವಿದೆ. (ವಿವಾಹಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳೇ ಹೊರತು ಕಾಯಿಲೆಯವರ ಔಷಧ ಅನುಪಾನಾದಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲ.) ಇಂಥ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಲಘುವಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಪಾತ್ರದ ನಾಟಕೀಯತೆ ಅಥವಾ ಅಭಿನಯಗರ್ಭವು ಮನಶ್ಶೋಧಕವಾಗಲಾರದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ಟೀಕೆಗೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಚಿತ್ರಣ ಪ್ರಬಲ ಆಧಾರವನ್ನೊದಗಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜನವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗೆಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ತಲೆದೋರಿರುವುದು ದೈತ್ಯ ಸದೃಶ ಶರೀರಬಲ ಅಪೇಕ್ಷವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ದೈತ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಬಳಸುವುದು ಘಾತಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ದೈತ್ಯಬಲವಿರುವ ಸಂಗತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಟೀಕೆ ಸಂಗತವಾಯಿತು. ಲೇಖಕರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೇಳಿರುವುದು ಈ ಶಕ್ತಿವಂತಿಕೆಗಾಗಿಯೇ. ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮೇಧೆಯೂ ಕವಿಸದೃಶ ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವವೂ ಹಾಸ್ಯಾವಕಾಶ ಗ್ರಹಣಪಟುತೆಯೂ ಅಡಗಿವೆ. (ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಯಾವ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಆದರ ಹಾಸ್ಯಪ್ರವಣತೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ.) ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವಾಸ್ತವಗ್ರಹಣ

ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಥೆಯ ನೀತಿವೃಷ್ಟಿಯ ಬಗೆಗೆ ಲೇಖಕರ ಆಸೆ ಆಳವಾದದ್ದು. ಜೀವನದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ, ಜೀವಿಗೆ ವಿಶ್ವಪರಿಸರಕ್ಕೂ [ಲಾರೆನ್ಸನು ಹೇಳುವ ಸರ್ವಮಾಂಬಿಯೆಂಟ್ ಯೂನಿವರ್ಸ್ (circumambient universe)] ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡಬೇಕಾದದ್ದರ ಮುಖ್ಯತೆ-ಇವು ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೃದ್ಭಾಗ. ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರಿಗಿರುವಂಥ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಲ್ಲದ ಬರಿಯ ವಿವೇಚನಶೀಲತೆಯ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವೂ ವೃದ್ಧನಾರಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಅನ್ಯೋಕ್ತಿ ಹೇಳುವಂತೆ:

You praise the firm restraint with which they write –

I'm with you there, of course;

They use the snaffle and the curb all right,

But where's the bloody horse?

[ಅವರು ಬಹಳ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆಂದು ನೀವು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ. ಅದು ನನಗೂ ಸಮ್ಮತವೇ. ಅವರು ಲಗಾಮು

ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನೇನೋ ಬಿಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಹಾಳು ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲಿ?]

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಹಾಳು ಕುದುರೆ' (ಆದನ್ನು ಭರ್ಜರಿ ತಳಿ ಕುದುರೆಯೆಂದೆ ಹೇಳಬಹುದು) ನಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೋ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಮಗೆ ಈ 'ಹಾಳು ಕುದುರೆ ಎಲ್ಲಿಗೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಸೋಚಿಗವಾದೀತು; ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ – ಪ್ರಾಣಿಯು ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ, ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾಗಿದೆ, ಭವ್ಯವಾಗಿದೆ.

[ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದ ಅನುವಾದ : ಎಸ್. ಆರ್. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ]

ಭೂತಕನ್ನಡಿ(ಕವನ)

ಭೂತ ಕನ್ನಡಿ

ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಕನ್ನಡಿಯ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ. ನಿಟ್ಟುಸಿರೆಳೆದೆ
ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಅರ್ಥವಾಗದೆ.'ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗದು
ದೂಳು ಮುಚ್ಚಿದ ಹಲಗೆ; ಇಂಥ ಕನ್ನಡಿಗಿಂತ
ಗೋಡೆ ಮೇಲೆಂದವನು, ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನದಲಿ

ಕನ್ನಡಿಯ ಕಣ್ಣ ಪೊರೆಯನು ತೆಗೆಯಲಾದೀತೆ
ನೋಡೋಣವೆಂದು, ಅರಿವೆಯ ತಂದು ಬಲವಾಗಿ
ತಿಕ್ಕಿ ತೀಡಿದೆ; ಕದಲಲಿಲ್ಲ ಒಳಗಿದ್ದದ್ದು!
ಸೋಲೊಪ್ಪಿ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡೆ, ಬಂದಿರಿ ನೀವು.

ಮೊದಲೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದದ್ದು ಈಗಂತು
ಇನ್ನಷ್ಟು ತೊಡಕಾಯಿತೆನ್ನುವಿರ? ಇಲ್ಲಿರುವ

ಗಡಿಯಾರದಚಲ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ,
ಹಳೆಯ ಪಂಚಾಂಗದಲಿ ಈ ದಿನವ ಹುಡುಕುತ್ತ,

ಚಿತ್ರಸ್ಥರಾದ ಹಿರಿಯರ ದೃಷ್ಟಿ ಗಂಜುತ್ತ,
ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿರುವ ಕಂದನ ತಲೆಯ ಸವರುತ್ತ,
ಕಾಲಭೇದದ ಬಿದ್ದ ಬೇಲಿಗಳ ದಾಟುತ್ತ
ಬೆಳಗಿನಂಚೆಯಲಿ ಬಂದದ್ದೇನು ಎನ್ನುವಿರ?

ಮರೆತ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ಈಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು;
ಬಂತು, ದಶಕದ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದ ಬೇಲಿಯ ಮೇಲೆ
ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ನನ್ನ ದಿನಚರಿ! ನನಗೆ
ಕೋಪ ಬಂದಿದೆ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ.

ಸುಳ್ಳು ಹಬ್ಬಿಸಬೇಡಿ ಭೂತಚೇಷ್ಟೆಯೆಂದು,
ಶಾಂತಿಯಾಗಿದೆ ಮನೆಗೆ, ನೀವು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೆ.
ಈ ಮನೆಯ ಯಾರಿಗೂ ತಿರುಗು-ಹಿಮ್ಮಡಿಯಿಲ್ಲ;
ನಾನೆ ಇದ್ದೇನಲ್ಲ!-ಮುಟ್ಟಿ, ಪರವಾಯಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭವೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ;
ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ! ಎಂಥ ಬೇಲಿಯ ಕಟ್ಟಿ,
ಕಲ್ಲು-ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ, ಮುಳ್ಳಿಟ್ಟು ಬಂದರೂ
ಬೀದಿ-ಹಸು ನಿಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ;

ಅಷ್ಟು ರುಚಿ ನಿಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲ ಸೊಪ್ಪು, ಎಲೆ-ಬಾಳೆ |
ನಾನೀಗ ಬೇಲಿಗಳ ವಿಷಯ ಬೆಳಸುವುದಿಲ್ಲ,
ಮರೆಯ ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲ ತಟ್ಟಿ
ದಾಳಿಮಾಡಿದರೆ ಏನಾಗಬಾರದು ನಿಮಗೆ?-

ಬೆಳಗಿನಂಚೆಯಲಿ ಬಂತೆಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ,
ನಾನದನು ಇಟ್ಟೆ ಕಿಟಕಿಯಲಿ ಕನ್ನಡಿಯೆದುರು;
ಮರೆತೆ. ನೀವೇ ನೋಡಿ ಈಗ : ಕನ್ನಡಿ-ತುಂಬ
ಇರುವುದದೆ ಅದರ ರಕ್ಷಾಕವಚ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ |

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಶ್ರೀ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮಹತ್ವದ ಕಥೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ-ಅಂದರೆ, 'ಖೋಜರಾಜ', 'ಪ್ರಕೃತಿ', 'ಪ್ರಶ್ನೆ', 'ಕಾರ್ತಿಕ', 'ಪ್ರಸ್ತ', 'ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ' ಮತ್ತು 'ಕ್ಲಿಪ್ ಜಾಯಿಂಟ್'-ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ:

ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಛಾಯೆ, ಸ್ವರ, ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದು, ಶೋಧಿಸುವದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ. ಈ ಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಒಡಲಿನಿಂದಲೇ ಕೃತಿಗೊಳ್ಳಲು ನೋಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಶೋಧನೆಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಮದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹೀಗೆ ಸೂತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು 1 ಅಗತ್ಯ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ

1 'ಎಂದೆಂದೂ ಮುಗಿಯದ ಕಥೆ' ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳೂ, ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಥೆಯಾದ 'ಮೌನಿ'ಯೂ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಳವಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನನಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ದಿಗಿಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಕಥೆಗಳು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಒಟ್ಟು ಕಥೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದನ್ನೇ ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುವದು-ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದು-ಸರಿಯೂ ಆಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಿಕರ ವಿಶೇಷಗಳು. ಆದರೂ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪರಿಶೀಲನೆ ಅಗತ್ಯವಾದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮಹತ್ವದ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಂಥ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ನಡೆಸಿದ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದ ತುಣುಕುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನುಭವದ್ರವ್ಯವೇ ಭಿನ್ನಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ದಲ್ಲಿ ಆಕಾರಗೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

9

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಕಲ್ಪಬಲದ ಭಂಗವೇ ಕೇಂದ್ರವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಸಂಕಲ್ಪಯ್ಯ ಬಂಜರು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಬೇರಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ-ಮದುವೆಯಾದ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವಿಧವೆ-ಬೆಳೆ ಬರಬಹುದಾದ ಫಲವತ್ತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಎಂಬ ನಿಷ್ಕರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರಡೂ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಅವನು ಸೋಲುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಯ್ಯನ ಸಂಕಲ್ಪಭಂಗ ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕಿತ್ತಳೆಯ ತೋಟದ ಬಂಜೆತನ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶ್ಯಾನುಭೋಗನ ಮಗ ಕಿಟ್ಟಿಯೊಡನೆ ಮಲಗಿದ್ದರ ಮೂಲಕ ಭಂಗ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಅವನ ಹೊರಗಿನ ಸತ್ಯ ಅವನ ಒಳಗಿನ ಸಂಕಲ್ಪದ ಹುಸಿಯನ್ನು ಫಟ್ಟಿನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿಯೆ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಕಲ್ಪ ಬಲದ ಭಂಗದ ವಸ್ತು ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅನುಭವದ ಆಳ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಭಂಗಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕರ್ತವಾಗಿಬಿಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನೊಳಗೇ ಇರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮೀರುವ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಆತ ಸೋಲುವದರಿಂದ ಸೋಲಿನ ಪರಿಣಾಮ ಸಂಕಲ್ಪಯ್ಯನ ಸೋಲಿನ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವೈಯಕ್ತಿಕವೂ, ಗಂಭೀರವೂ, ಗಾಢವೂ ಆದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಯ್ಯನಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಘನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳವನು ಎನ್ನುವದನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಈ ಗಾಢತೆಯ ಅನುಭವ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆದೀತು.

'ಪ್ರಕೃತಿ' ಮತ್ತು 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕಲ್ಪ ಬಲ ಹೊರದದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಾಧರಿತ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅಂದರೆ 'ಪ್ರಕೃತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವೈಧವ್ಯ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂಥದಲ್ಲ. "ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಯಕೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವಳೂ ಯಾಕೆ ನನ್ನಂತೆ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.....?" ಎಂದು

ಸಂಕಷ್ಟಯ್ಯನಿಗೆ ಅನಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಕಾರಣ. 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದವನು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸನ್ಯಾಸ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆದರ್ಶವಾದದ್ದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಆತನಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಯೇ ಆಗಿದೆ.¹ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿತ್ಯ ರೋಗಿಷ್ಯೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ಭಾಗೀರಥಿ ತನ್ನ 'ಯಜ್ಞಭೂಮಿ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನ ದುರ್ಬಲ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಯೊಡನೆ ಮಲಗುವದರ ಮೂಲಕ ಆದಮ್ಯ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾದ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಬಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದರೆ 'ಪ್ರಕೃತಿ?' ಮತ್ತು 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ಗಳಲ್ಲಿ, ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಾಧರಿತ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹೊರತು, ಸಂಕಲ್ಪ ಬಲದಿಂದ ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದ ಕಾಮ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯಂತೆ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ 'ಧುಸ್' ಎಂದು ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದು ಆ ವರೆಗೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಬಲದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿಬಿಡುವ ನಿಷ್ಕರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವದನ್ನು ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ ಕಥೆಗಾರ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಾದ ಕಾಮದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆಗೆ ಕಾಮವೊಂದನ್ನೇ ನಿಕಷವನ್ನಾಗಿ ಒಡ್ಡಿದಂತೆ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡದೆ ಆ ಶೋಧನೆಗೆ

1 "ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಾಗ ತನಗೆ ಹದಿನಾರು, ಅವಳಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ತ್ಯಾಗದ ಬಾಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಹುಳಿಭಲದ ಬಾಲಕ ಬೇಕೆಂದೇ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ರೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದೆ..... ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದ ಜೀವನಾನ್ನ ನಡೆಸಲಿಕ್ಕೆ ತನಗೆ ತಾಕತ್ತುಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಭಗವಂತ ಇಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ರೋಗಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಹರ್ಷದಿಂದ ಅವಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ," (ಪು. ೮೨ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)] ಬೇರೆ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಮವೇ ನಿಕಷವಾಗಿ ಇರುವುದಾದರೂ ಇತರ ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದ ಹಸಿವು, ಭಯ, ನಿದ್ರೆ¹ (ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಚಂದ್ರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದ್ದು 'ಕನಸಿನಲ್ಲೆಂಬಂತೆ' ಅಂದರೆ ಪೂರ್ಣ ಜಾಗೃತವಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ) ಗಳನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಹೊನ್ನನ್ನೂ ನಿಕಷವಾಗಿಸಿ ಶೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕೇವಲ ಪರೀಕ್ಷಾನಿಕಷ ಪರಿಕರಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆ, ಪರಿಸರಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಾಗ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆಯ ಮಿತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಅನುಭವದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುವ ಸವಾಲು ಅವರ ಕಥೆಗಳಿಗಿಂತ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಠಿಣವಾದುದು ಎನ್ನುವುದಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

೨

'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿಯೂ ಶಂಕರಯ್ಯ ಅಂಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಶಾರದೆ ಶಂಕರಯ್ಯನ ಅವನ ಮಗಳು_ತಕ ಅವನ ಸಾಕುಮಗಳು. ಕುರುಡ ಶಂಕರಯ್ಯನಿಗೆ ಈಗ ಶಾರದೆಯನ್ನುಳಿದು ತನ್ನವರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳೇ ಅವನ ಉರುಗೋಲು. ಆಕೆಯೂ

1 'ತನ್ನ ಕೈಗಳೆಂದೂ ಸ್ವರ್ಣಿಸದ ಪುಷ್ಪವಾದ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬವಳಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಕನಸಿನಲ್ಲೆಂಬಂತೆ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಚಂದ್ರಿ ಕಾಲು ಬತ್ತಿಬಂದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅವಚಿಕೊಂಡು ಮೆತ್ತಗೆ ಕೂರಿಸಿದಳು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಾರದಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಸಿವು ಜಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ಸಂಕಟವಾಗಿ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂದರು. ಚಂದ್ರಿ ಅವರನ್ನು ಎದೆಗಾನಿಸಿಕೊಂಡು ಮಡಿಲಿನಿಂದ ರಸಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಸುಲಿದು ತಿನ್ನಿಸಿದಳು...' (ಪುಟ 70) -ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದ ಕಾಮ, ಹಸಿವು, ನಿದ್ರೆ ಮೂರೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಭಯ ಹಾಗೂ ಹೊನ್ನುಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಮುದ್ರಣದ ಪುಟಗಳು-೧೦೧, ೧೦೬, ೧೧೦, ೧೧೧, ೧೧೬, ೧೨೧, ೧೨೩, ೧೨೪, ೧೨೮, ೧೩೧, ೧೪೧, ೧೪೨, ೧೪೫, ೧೪೬, ೧೪೭, ಇತ್ಯಾದಿ ನೋಡಿ. ಇದಲ್ಲ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ. ಜೊತೆಗೆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಹೆಂಡದಿರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬರುವ ಬಂಗಾರದ ಆಸೆಯ ಸಂದರ್ಭ, ದಾಸಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬರುವ ಸ್ಮಾರ್ತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂತಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಲಕ್ಕಿ ಮೊಸರು ತಿನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಬೇರೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಬೇರೆ.

ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಆತ ಅನಾಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಂಗನಾಥನಿಗೂ ಶಾರದೆ ಬೇಕು. ಆಕೆಯನ್ನು ಆತ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ; ಮದುವೆಯಾಗಲು

ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಾರ. ಶಂಕರಯ್ಯನೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ- ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಇರಬಹುದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ರಂಗನಾಥನ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಂಕರಯ್ಯನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಾತು. ಇದು ಪೇಚಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿಸಿದೆ. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಎಳೆತ ಇರುವುದರಿಂದ ಶಾರದೆ ತೀವ್ರ ಸಂಕಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂವರೂ ಸಂಕಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವವರೇ. ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ಶಂಕರಯ್ಯನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾತನೆಗೆ, ಅಸುಖಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಕಾರಣನೆಂಬ ತೀವ್ರದ್ವೇಷದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕುದಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ, ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಇತಿ ಮಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ, ಟೀಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಗೆ ಅವನೇ ಮರುಳಾಗುತ್ತಾನೆ; ಅದರಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಂಕರಯ್ಯನದು ತೀರಾ ಸ್ವಾರ್ಥವೆಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ತನ್ನದೂ ಅಂಥದೇ ಸ್ವಾರ್ಥವಿದ್ದಿರಲಾರದೆ, ಶಂಕರಯ್ಯ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವಂತೆ ತಾನೂ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಆಗಿದ್ದೇನೆಯೇ ಎಂಬ ನಿಜವಾದ ಸಂದೇಹ ರಂಗನಾಥನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ವೈಚಾರಿಕತೆ 'ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಸಿಸಂ' ನ ಒಂದು ಭಂಗಿ ಮಾತ್ರವಾಗುವಂತಾಗಿದೆ. ತಾನು ಮಾಡುವ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶೇಷ ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಶಂಕರಯ್ಯನೂ ಪಡುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ಯಾತನೆ, ಸಂಕಟದ ಅರಿವು ಇವನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಂಕರಯ್ಯನನ್ನೂ ಕುರಿತಂತೆ ಅನುಕಂಪೆ, ಮಾನವೀಯ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಬಹುದಾದಂಥ ಪಕ್ಕತೆಯೇ ರಂಗನಾಥನ ವೈಚಾರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ದೇಹಕ್ಕೂ ಆತ್ಮಕ್ಕೂ ಶಾರದೆ ಆಗುವಂತಾಗಬೇಕು, ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಲಚ್ಚಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಆಗುವವಳಾದರೂ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಆಗುವವಳಲ್ಲ. ಶಾರದೆ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಆಗುವವಳಾದರೂ ದೇಹಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡದ ಕಾಮದ ಬಗೆಗಿನ ಅಸಹಜ ಕಲ್ಪನೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಶಾರದೆಯಲ್ಲಿ ಲಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇಹಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಗುಣವೊಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ ರಂಗನಾಥನ ದೇಹ, ಆತ್ಮ ಎರಡರ ಹಸಿವೂ ಹಿಂಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಾಗುವುದಾದರೆ ಶಂಕರಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಗೂ ಶಾರದೆ ನಂಬಿರುವ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಣಾಮಗೊಂಡಿರುವ ಆಕೆಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುವ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ಕಳೆದು ಉಳಿಯುವ ಶಾರದೆಶನಕ್ಕೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ? ಶಂಕರಯ್ಯನಿಗೆ ಕಾಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲ, ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥನ ಆರೋಪಿತ ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸುವ ಹೊಸ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ ಮೂಲತಃ ಗಟ್ಟಿಯಾದದ್ದಲ್ಲ. ಆ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುವ ಅನುಭವವೇ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. ರಂಗನಾಥ ಪಾತ್ರ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಬರದೆ ಕಥೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ, ಅದರ ತಿರುಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಕೊಡುವ, ಕಥೆಗಾರನ ವಿವಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಪಾತ್ರ ಎಂಬ ಬೋಧೆ ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವುದೇ ಈ ತೊಡಕಿಗೆ ಕಾರಣ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೋಪಾಲನನ್ನು ರಂಗನಾಥನ ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿಯೇ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಅಥವಾ ರಂಗನಾಥನ ಒಟ್ಟು ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲಾಗಿಬಿಡುವ, ಆ ಮೂಲಕ ರಂಗನಾಥ ಕಥೆಗಾರನ 'mouth piece' ಆಗಿಬಿಡದಂತೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಗೋಪಾಲನಿಗಿಲ್ಲ. 'ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ'ದಲ್ಲಿ ನಾಣಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಶ್ವನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವುದು ಕಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. 'ಕ್ಲಿಪ್ ಜಾಯಿಂಟ್'ನಲ್ಲಿ ಕೇಶವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಸ್ವೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯದ ಶೋಧನೆಯ ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಡದೆ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ, ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಧೋರಣೆ, ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಎದುರು ಬದರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದುದೇನೂ ಆಗಬಹುದು. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಇದನ್ನು ಒಂದು ತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಬಳಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೊದಮೊದಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಾರಣಪ್ಪ ನಿಂತಂತೆ

ತೋರಿದರೂ ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ತನಗೆ ಎದುರಾಗಿ ತಾನೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ (ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲ) ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ನಾರಣಪ್ಪನನ್ನು ಎದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾರಣಪ್ಪ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ರೂಪಪರಿವರ್ತನೆ (metamorphosis) ಗೆ ಮಾಧ್ಯಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಚಂದ್ರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದ ಕ್ಷಣ ನಾರಣಪ್ಪತ್ವ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದ ಕ್ಷಣವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ನಾರಣಪ್ಪ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯತ್ವ, ನಾರಣಪ್ಪತ್ವ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಸತ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರೆಯುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಎರಡರ ಮಿತಿ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ ಎರಡನ್ನೂ ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ.

೪

ನಮ್ಮ ಯಾವ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಾರರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸದಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಕಾಣುವ ಘನೋದ್ದಿಶ್ಯ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಿಗಿದೆ. ಜೀವನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಬೇಕು, ಗುರುತಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವರ ಕಥೆಗಳ ತಳದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಏನೋ ಅವರ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಳವಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದೇನೋ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.¹ ಆ ಮೂಲಕ ಕಥೆಗಾರ ಆಹ್ವಾನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಸವಾಲೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ಅವರದು ಏಕ ಮುಖವಾದ ಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಸೀಮಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದ ಹಳ್ಳಿಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಅವರ ಕಥೆಗಳ ಕ್ರಿಯಾಕೇಂದ್ರ ಇರುವಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. 'ಕ್ಲಿಪ್‌ಜಾಯಿಂಟ್'ನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಥೆ ನಡೆಯುವುದಾದರೂ ಕೇಶವನ ಭೂತವೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ವರ್ತಮಾನ ಕೂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಗೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು-ಕಥೆಗಾರರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಸಂವೇದನೆ ಹೆಚ್ಚು 'ಪಕ್ಕಾ' ಆದ ಅನುಭವದ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದು. ಎರಡು-ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ

1 ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳು 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಕಥಾಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವಂತಾದುದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಇದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೇನೋ!

ಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಅದು ಅದರ ಗುಣ, ದೋಷಗಳೆರಡರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ಪರಿಸರವಾಗಿರುವುದು. ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು -ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶೂದ್ರ ಹೆಣ್ಣುಗಳು- ಬಂದರೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರ್ಥಹೀನತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲೆಂಬಂತ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಮ-ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ನೀತಿ ಅನೀತಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. 'ಪ್ರಶ್ನೆ'ಯ ಲಚ್ಚಿ, ನಂಜಿ; 'ಕಾರ್ತೀಕ'ದ ಅಬ್ಬಕ್ಕ; 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಬೆಳ್ಳಿ ಕೂಡ-ಇವರನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡಿರುವುದರಿಂದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಬಂದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಕಾವ ಒಂದನ್ನುಳಿದು ಬದುಕಿನ ಇನ್ನಾವ ಮೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬದುಕುವ ಪಾತ್ರಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಳವಾದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಹಜ ಕಾಮವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಜಡರ ಬದುಕಿನ ಬರಡುತನ, ಅಸಹಜತೆಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಲೆಂದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಶಂಸಾಭಾವದಿಂದೆಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಖೋಜರಾಜ ಮತ್ತು 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕವ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇವರನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಶೂದ್ರ ಹೆಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಮವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೀತಿ, ಅನೀತಿಗಳ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ ನಡೆಸುವವರು, ದೈಹಿಕವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವವರು.¹ ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ 'ಲಕ್ಷ್ಮಿ (ಪ್ರಕೃತಿ), ಪಾರ್ವತಿ (ಪ್ರಶ್ನೆ), ಯಮುನಕ್ಕ (ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ), ಇಂಥವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ 'ಮೋಟು ಜಡೆಯ ಸೊರಗಿದ ಮೋರೆಯ ಮುತ್ತೈದೆಯರು....' ('ಸಂಸ್ಕಾರ' ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ-ಪುಟ ೧೬) 'ಬಚ್ಚ ಗಲ್ಲದ, ಬತ್ತಿದ ಮೊಲೆಯ, ಬೇಳೆ ಹುಳಿ ವಾಸನೆ ಬರುವ ಬಾಯಿಯ....'ವರು ('ಸಂಸ್ಕಾರ' ಪುಟ ೪೦) '.....ಎಲ್ಲ ಪಿರಿ ಪಿರಿ ಮುಂಡೇರು....' (ಶ್ರೀಪತಿ, 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಪುಟ-೭೯), 'ಪ್ರಶ್ನೆ'ಯ ಶಾರದೆ ಮುಟ್ಟಿನ ದೋಷ

ಉಳ್ಳವಳು. 'ಪ್ರಸ್ತ'ದ ವೆಂಕಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಕಾಹಿಲೆಯೆಂದು ಸೋಗು ಹಾಕುವವಳು. 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿ ಭಾಗೀರಥಿ ನಿತ್ಯ ರೋಗಿಣಿ, 'ಬತ್ತಿದ ಎದೆ, ಗುಜು ಮೂಗು, ಮೋಟು ಜಡೆಯವಳು (ಪುಟ-೮೩), ನಾರಣಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಹಿಲೆಯವಳು, I i) "ಪ್ರಶ್ನೆ"-ಲಚ್ಚಿ ವರ್ಣನೆ (ಪುಟ ೫೫)

ii) "ಸಂಸ್ಕಾರ"-ಬೆಳ್ಳಿ ವರ್ಣನೆ (ಪುಟ ೪೦)

ಶ್ರೀಪತಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಲೀಲಾವತಿ 'ಮೋಟು ಜಡೆಯವಳು.1

'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಒಡ್ಡದೆ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರ-ಅಂದರೆ ಒಂದು ಅಗ್ರಹಾರದ ಬದುಕಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆಯ ಆವರಣದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅದೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಸರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರದಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿರುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಷ್ಟಿ ಚೇತನವಾಗಿರುವವನು. ಚಂದ್ರಿಯ ಸಮಾಗಮದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಅನಿಸಿಕೆಗಳ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈವರೆಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ತಯಾರಾದ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇದೆ. ಆಗಲೇ ತಯಾರಾದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ತಿರುಗಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ಮತ್ತೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವದ ಅಂಗವಾಗಿರುವುದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ನಾರಣಪ್ಪನೂ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಶೂದ್ರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾದ ಲಚ್ಚಿ (ಪ್ರಶ್ನೆ), ಅಬ್ಬಕ್ಕ (ಕಾರ್ತೀಕ) ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲವಿಧವೆಯರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ (ಪ್ರಕೃತಿ), ಪಾರ್ವತಿ (ಪ್ರಶ್ನೆ) ಯಮುನಕ್ಕ (ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ)-ಇವೆಲ್ಲವರ 'ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪ'ವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಲಚ್ಚಿ, ನಂಜಿ, ಅಬ್ಬಕ್ಕ-ಇವರೆಲ್ಲ ಶೂದ್ರರಾದರೆ ನಾರಣಪ್ಪ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹೊರಗಿನ ಕುತೂಹಲಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶೂದ್ರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮೂಲಕ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಶ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಸರದ ಒಳಗೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಆದ ನಾರಣಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಬಾಲವಿಧವೆಯರಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಸುಖದಿಂದ, ದೇಹ ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದ

1 ಚಂದ್ರಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸುವಾಗ :

"... ಎರಡು ಹೆತ್ತರೆ ಸಾಕು; ಬಚ್ಚುಗಲ್ಲದ ಗೋಳಿಕಣ್ಣಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸರಂತೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಜೋತುಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬತ್ತದ, ಬಾಡದ, ಬಳಲದ, ಜಳಜಳ ತುಂಗೆ" "ಸಂಸ್ಕಾರ" ಪುಟ ೪೮-೪೯.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಪಾರ್ವತಿ, ಯಮುನಕ್ಕನಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಧವೆಯರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನಂಬಿ ಬದುಕಿದವರೇ. ಆದರೆ, ಯಾವುದೋ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ- ಕಾಮದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ -ಅದನ್ನು ಮೀರುವವರು. ಹಾಗೆ ಅವರು ಮೀರುವದು ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ನಿಲುವೂ ಇಲ್ಲ; ದಿಟ್ಟತನವೂ ಇಲ್ಲ. ಲಚ್ಚಿ, ನಂಜಿ, ಅಬ್ಬಕ್ಕರೂ ಕಾಮದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಸಾರತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಂತಿರುವವರು. ಆದರೆ, ಆ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಿತಿಯನ್ನು ಇನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಸತ್ವ ಅವರ ಬದುಕಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಇರುವ ನೀತಿ, ಅನೀತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನೇರವಾಗಿ ಸವಾಲಾಗುವುದು ಆ ಶೂದ್ರ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಪಾರ್ವತಿ, ಯಮುನಕ್ಕನಂಥವರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಎದುರಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವರಲ್ಲ. ಅವರನ್ನೇ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸತ್ವ, ದಾರಿ ಆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ, ಯಮುನಕ್ಕನಿಗಾದ ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾರಣಪ್ಪ ಹಾಗಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಆಗಿದ್ದೂ ಇಡೀ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಅವನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ, ಕುಕ್ಕಿ ಕುಕ್ಕಿ ಕಾಡಿಸುವ ಸವಾಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಿಯನ್ನು ನಾರಣಪ್ಪ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡುದು ಮಾತ್ರವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕಾಡುವ ಅಂಶವಲ್ಲ.1 ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗಂಡಸರು ಶಂಕರಯ್ಯ (ಪ್ರಶ್ನೆ), ಶ್ಯಾಮಭಟ್ಟ (ಪ್ರಸ್ತ), ಪ್ರವೀರಾಚಾರ್ಯ (ಪ್ರಸ್ತ), ಶೀನಪ್ಪಯ್ಯ (ಪ್ರಸ್ತ) ['ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ದುರ್ಗಾಭಟ್ಟ (ಪು. ೪೯) ಕೂಡ!] ಮೊದಲಾದವರು ಕೀಳು ಜಾತಿಯ

ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ ನಾರಣಪ್ಪ ಕಾಮದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲದೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವನಾಗಿರುವುದು 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಸವಾಲನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಿಸುತ್ತದೆ.2

1 ಸ್ವಾರ್ಥ, ದುರ್ಗಾಭಟ್ಟ '... ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಲೌಕಿಕರು ಬಸರೂರು ಸೂಳೆಯರ...' ಎಂದಾಗ ಗರುಡಾಚಾರ್ಯ, '...ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಿ ಕಾಮ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲ...' ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು.

('ಸಂಸ್ಕಾರ' ಎರಡನೆ ಮುದ್ರಣ-ಪುಟ-6)

2 ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲದ, ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಗುರುತಿಸಿರುವ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಂಶಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕಿರುವ ಅವಕಾಶ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಅನುಕೂಲವೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ಬಹುಶಃ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಓದುಗನನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿಯೇ ಹೊಸ ಹೊಸದಾದ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಇಲ್ಲವೆ ಹೊಸ ಹೊಸದಾದ ಅನುಭವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಅನುಭವಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿವರಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಈ ಹೇಳಿಕೆ ನಿಜ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಜನ, ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಎದುರುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ :

1 ಕಾಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳ ಶೂದ್ರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು : 'ಪ್ರಶ್ನೆ'ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ನಂಜಿ; 'ಕಾರ್ತೀಕ'ದ ಅಬ್ಬಕ್ಕ; 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಬೆಳ್ಳಿ ಕೂಡ ಈ ರೀತಿಯವಳೆ.

2 (ಅ) ಕಾಮದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಂಪರಾಗತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮೀರುವ ಬಾಲವಿಧವೆಯರು: 'ಪ್ರಕೃತಿ'ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, 'ಪ್ರಶ್ನೆ'ಯ ಪಾರ್ವತಿ, 'ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ'ದ ಯಮುನಕ್ಕ.

(ಆ) ಹಾಗೆ ಕಾಮದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೀರಲಾಗದಿದ್ದ ಬಾಲವಿಧವೆಯರು ಮುದಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರೆಮರುಳು, ಮಾನವದ್ವೇಷಿ ಮುದುಕಿಯರಾಗಿರುವುದು : 'ಮೌನಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸೀತಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಥದೇ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಮ್ಮ ಬರುತ್ತಾಳೆ.1

ವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದವರೆಗೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದ ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಆ ಕುರಿತ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಪಕ್ಷತೆಯ ಗುರುತಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

1 ರಂಗನಾಥ ಶಾರದೆಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತು..

“ಮೈಯ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮೀರಿ ಬದುಕಿದರೆ ಮುದುಕಿಯಾದ ಮೇಲೆ ನೀನು ಶುದ್ಧ ಪಿರಿಪಿರಿಯಾಗುತ್ತಿ. ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯರ ಜೀವ ಹಿಂಡುವ ಪಿಶಾಚಿಯಾಗುತ್ತಿ... ಉಳಿದವರು ಮಾನವ ದ್ವೇಷಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ...” -'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಪು. ೫೩)

೨ ತಂದೆ-ಮಗನ ಸಂಬಂಧ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹಿತಕರವಾದುದಲ್ಲ :

“ಖೋಜರಾಜ”, 'ಪ್ರಕೃತಿ', 'ಪ್ರಶ್ನೆ', 'ಕಾರ್ತೀಕ,-ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಬಹುದು.

'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಣಪ್ಪ, ಗರುಡನ ಮಗ ಶ್ಯಾಮ ಇಂಥವರೇ.

ಅಪ್ರಕಟಿತ, ಆದರೆ ಪ್ರದರ್ಶಿತ ನಾಟಕ 'ಆವಾಹನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಅಂಶ ಬರುತ್ತದೆ.

೪ ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆಯರ ಸಂಬಂಧ ಮಧುರವಲ್ಲ :

'ಕಾರ್ತೀಕ', 'ಪ್ರಸ್ತ'-ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಬಹುದು.

'ಆವಾಹನೆ'ಯಲ್ಲಿಯಂತೂ ಈ ಅಂಶ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

೫ 'ಪ್ರಸ್ತ'ದಲ್ಲಿ ಶೀನಪ್ಪಯ್ಯನು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷದ ಅನಂತರ ತಿರುಗಿ ಬರುವವನು. ಎಮ್ಮೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ, ದೇವರೆದುರಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆರಳು ನೋಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುವವನು. 'ಆವಾಹನೆ'ಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥವನೇ ಒಬ್ಬ-ಸಣ್ಣಪ್ಪಯ್ಯ -ಬರುತ್ತಾನೆ.

೬ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತಿರುತಿರುಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು :

'ಪ್ರಕೃತಿ', 'ಕಾರ್ತೀಕ', 'ಪ್ರಸ್ತ', 'ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ'ಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆಂದು ನೋಡಿಬಹುದು.

'ಸಂಸ್ಕಾರ', 'ಆವಾಹನೆ'ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತವೆ.

-ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈವರೆಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳು, ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ, ಒಂದು ನಾಟಕ-ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ

ಸಾಮ್ಯ, ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ಒಂದೇ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಮೇಲಿನಂತೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಥೆಗಳ ಅನುಭವ ಸರಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ತಾಜಾತನ ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

೬

ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಶಾಪವಾಗಿರುವಂತೆ, ಅದೇ ಈ ಸಮಾಜದ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲರ ಬದುಕಿನ ನಿಸ್ಸಾರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವಂತಿವೆ, ಅವರ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಗುಂಪು ಅಥವಾ ಸಮಾಜ ಈ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯದ ಒತ್ತಡ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಅಚಾತುರ್ಯ, ಅತಿಭಾವುಕತೆ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯ, ಹಾಯಲಾರದ ಕಟ್ಟಲಾರದ ಬದುಕಿನ ಪೇಚು-ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವೂ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ದುಃಖ, ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸ ಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಂತೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಥೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶ ಒದಗಿ ಬಂದಾಗಲೂ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಅದನ್ನು ಗೌಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ-‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಚಂದ್ರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದ ಅನಂತರದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಭಾಗೀರಥಿಯನ್ನೂ ಲೇಖಕ ಸಾಯಿಸಿ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಅಂಥದೇ. ಧರ್ಮಪ್ರಜ್ಞೆ ಸೋತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶ (human situation) ವೊಂದು ಒದಗಿ ಬರುವ ಪೇಚೂ ಹೆಣೆದು ಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುವುದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ತಳದಲ್ಲಿರುವ ಘನೋದ್ದಿಶ್ಯ (purposefulness) ಈಗಿರುವ ತಿರುವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು! ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ನನಗೆ ‘ಮೌನಿ’ (ಅದರ ಕ್ರಿಯಾಕೇಂದ್ರವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಪರಿಸರವೇ ಆದರೂ) ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕಥೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆ ಅಥವಾ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಜೀವನಾನುಭವದ ಶೋಧನೆಯ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಂಥದಾಗಿದೆಯೆ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೂ ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಂಶ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈವರೆಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಜೀವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಕಾಮದ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬರಹವಾದ ‘ಆವಾಹನೆ’ಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಕ್ರ-ಸೊಸೆಯರ ವಿರಸ, ಪಿರಿಪಿರಿ (‘ಕಾರ್ತೀಕ’, ‘ಪ್ರಸ್ತ’) ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯುಕ್ತ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇರುವವಾದರೂ ಇಡೀ ನಾಟಕದ ತಳದಲ್ಲಿರುವ ಅನುಭವ ಕೂಡ ಕಾಮದ ಮುಖಾಂತರ ಪರಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾದದ್ದಲ್ಲ; ಕಾಮ ಕಾರಣವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ‘ಮೌನಿ’ ಮತ್ತು ‘ಆವಾಹನೆ’ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅನಿಸಿಕೆ ನಿಜವಾದುದಾದರೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಎರಡನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂತಾಯಿತು.

ಅದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಈವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದವರೆಗಿನ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ : ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಸರದ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಇತಿ ಮಿತಿಗಳ ಶೋಧನೆಯನ್ನು, ಪರಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಉಂಟಾಗುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಸರ ಅದರಲ್ಲೂ ಗುಣ-ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಖಚಿತವಾದ, ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಆವರಣವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದಾದರೂ ಅದೇ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಪರಂಪರೆ ಆಗಿಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಮಹಿಳೆಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಶಿಕಾಗೋವಿನ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭಾರತೀಯತೆಯನ್ನು ಅಂಶಮಾತ್ರವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರೂ ನಮ್ಮ

ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅಂಶಮಾತ್ರವಾಗಿಯೇ ಗಮನಿಸಿ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಸರದ ಹೊರಗಿನವರೂ-ಶೂದ್ರರೇ ಆಗಿದ್ದರೂ- ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲವೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಧರ್ಮ, ನೀತಿಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಜೊತೆ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಾರೆ; ಅದರ ಕಷ್ಟ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ವಾಸ್ತವವಾದ ಸಂಗತಿ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಅರಿತಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಹೊರಗಿನ ಪಾತ್ರಗಳು ಬಂದರೆ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶೂದ್ರರು ಬಂದರೆ-ಬದುಕು ಭಾಗವೆನಿಸಬಹುದಾದ ಕಟ್ಟು, ಕಟ್ಟಳೆಯ ಗೋಜಲು-(ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ) ಇಲ್ಲದವರಾಗಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಮೋಹಕತೆ, ಮಾದಕತೆ, ಜೀವನೋತ್ಸಾಹದ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ಒಂದು ಭ್ರಮಾಸ್ವರ್ಗವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಅನುಭವವನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಿ ನೋಡಿದಂತಾಗಿದೆ.¹ ಆ ಮೂಲಕ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಂವೇದನೆ ಸಮಗ್ರತೆಯಿಂದ ವಂಚಿತವಾಯಿತು.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಕ್ರಿಯಾಕೇಂದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಪರಿಸರ. ಆ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಶೋಧನೆಗೆ ಒಡ್ಡುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಹೀನವೆಂದು ತೋರುತ್ತಿವೆ. ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆ, ನಂಬಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ ಅಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆ ನಡೆಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇಂಥ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯ ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಸವಾಲು ತೀವ್ರವಾದುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಂತಿರುವ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಿಕಾರನ ಬೌದ್ಧಿಕ ನಿಲುವು ಕೃತಿಯೊಳಗೇ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಗಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಬಾಧಿತ ರಕ್ಷಣೆ ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರತಿಪಾದಕನ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ವಿವಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಕಗೊಳಿಸಬಹುದು; ಓದುಗರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

1 'ಹುಲಿಯ ಹೆಂಗರುಳು', 'ತಾಯಿ' ಕಥೆಗಳು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವ ಕಥೆಗಳು. ಆದರೆ ಅವು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ನಿಶ್ಚಿತ ಶೋಧನೆಯ ನಿಟ್ಟಿನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಎರಡು ಬಿಡಿ ಉತ್ತಮ ಕಥೆಗಳಾಗಿವೆ. 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬರವಣಿಗೆಯವಾದದ್ದು.

ಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕನು ಮೆಚ್ಚುವ, ಸರಿಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಪಾತ್ರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಅಥವಾ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರಹದಂಥ ಘನೋದ್ದಿಶ್ಯ ಪ್ರೇರಿತ ಬರಹದ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಅನಿನಾರ್ಯ ಮಿತಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ! 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಯನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅದರ ಶುದ್ಧ, ಸಾತ್ವಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಿಯ ಸಮಾಗಮದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹುಡುಕಾಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಮುಖಾಮುಖಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಸಮಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಲ್ಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಸೂತ್ರಗಳು ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲ; ಬದುಕಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನಿಷ್ಕರ ಸಂಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಫಟ್ಟೆಂದು ಬಿರಿದು ಹೋದಾಗ ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಅಳೆದು ಸುರಿಯುವ ಸದ್ಯೋಜಾತ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಅಥವಾ ತುರ್ತಿನ ಚಿಂತನೆ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ 'ಭ್ರಾಮಕ'

ಎನ್ನಬಹುದಾದಂಥದಾಗಿರುವುದು ಈ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ. ಈ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ಸದ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯನ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ನಿಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯಾಣವೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರದು ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಘನೋದ್ದಿಶ್ಯ ಪ್ರೇರಿತವಾದ

ಬರವಣಿಗೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಬಹುಶಃ ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಥೆಗಳ ಕ್ರಿಯಾಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಥೆಗಾರನ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನಿಕಟವಾಗಿ ಬದುಕಿ ತೋರಿಸುವಂತಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳೆಂದು ಅನಿಸುವ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಇರುವ ತೊಡಕು, ಸಮಸ್ಯೆ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಂಬಂತಾಗಿದೆ. ನಗರ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ಸಮಸ್ಯೆ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. (ಬಹುಶಃ ಈ ಮಾತಿಗೆ 'ಕ್ಲಿಪ್ ಜಾಯಿಂಟ್'ನ ಕೇಶವ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪವಾದವಾಗಬಹುದು!) ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ಕೃತಿಗೊಂಡ ಅನುಭವ ಇನ್ನಿತರ ಮೈಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ತರ-ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಬಹುದಾದ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಬಹುದಾದ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗುವಂತಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿನ ಅನುಭವ ಪ್ರಪಂಚ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಏಕಾಕಿತನದ ಸಮಸ್ಯೆ ಜಟಿಲವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಅನುಭವದ ಗುರುಮುರಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೇ ಇರುವಂಥ ಮೂಲಭೂತವಾದ ತೊಡಕು, ಪೇಚು -ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಿಲ್ಲ. 'ಖೋಜರಾಜ'ದಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಸ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆಯೆನ್ನಬಹುದಾದರೂ ಅದು ಪಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ತಲೆಮಾರಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ವಸ್ತು' ಹಳೆಯದು ಎನ್ನಬಹುದಾದಂಥದು. ಆದರೆ ಆ 'ವಸ್ತು'ವಿಗೆ ಈವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರದಂಥ 'ಅನುಭವ'ದ ಆಳ, ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯನ್ನು-ಅವರ ತಲೆಮಾರಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಾಗ-ಅವರ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದ ಘನೋದ್ದಿಶ್ಯ, ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಶಕ್ತಿ (power) ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿ (opulence) ಯಲ್ಲಿ... ಅವುಗಳ ಗುಣ, ದೋಷಗಳೊಂದಿಗೇ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

[ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಚಾರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕ ೧೧-೧-೧೯೭೦ ರಂದು ಮಂಡಿಸಿದ ಲೇಖನ.]

ಭೀತಿ(ಕವನ)

ಭೀತಿ

ಬುಧ್ಧಣ್ಣ ಹಿಂಗಮಿರೆ

ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಗಳಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟ

ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆ :

ತೆರೆದದ್ದೇ ತೂರಿಬಂದದ್ದು

ಹಳಸು ಕತ್ತಲು ನಾತ ಮತ್ಸ್ಯ

ಗಾಳಿ :

ಕೋಣೆಯಲ್ಲೊಂದು ಕೋಣೆ :

ಬ್ಯಾಟರಿ ಬಿಟ್ಟ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ

ಜೀವ ಬಂದಂತೆ

ತೂಗಾಡುವೆರಡು ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ.

ಇತಿಹಾಸಜ್ಞನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕು ತುಳುಕಿದ್ದು.

ಪ್ರಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರೇಮದೊಂದು ಫ್ರೀ ಸ್ಟೈಲ್

ಮಾದರಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಕ್ಕೆ
 ಪಿಳಾಸೊ ಚಿತ್ರಗಳದ್ದು ನೆನಪು.
 ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ರಾಜ
 ರಾಣಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು
 ಹಾವಿನ ಹಾಗೆ ಸುರುಳಿ
 ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದು,
 ಕೋಣೆ ತುಂಬ ಅಗರುಬತ್ತಿ ಧೂಮ್ರ ಅಡರಿ
 ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿತ್ತು.
 ದ್ವಾರ : ವಾಸನೆಯ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಬೊಗಳಿದುವು ನಾಯಿ.
 ಮೂಡಣ ಗೊಂಡೆಯೊಡೆಯುವ ಹೊತ್ತು
 ಸಾವ ಭೀತಿಯ ಕಥೆ ಹೊತ್ತ ಗಾಳಿ
 ಗಂಟೆಗಳ ತೂಗಿ
 ಎಚ್ಚರಿಸಿತ್ತು ನಗರವನ್ನು.
 ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ನೀತಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ
 ಇನ್ನೂ ತಣ್ಣಗಾಗಿಯೆ ಇದ್ದ
 ಏಕೆಂದರೆ-
 ಕೋರ್ಟಿನ ಕಟ್ಟೆ ಕಟಾಂಜನ ಹತ್ತಿ ನಿಂತು
 ಸತ್ತವರ ಪರ
 ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ

ಜಿ. ತಿಮ್ಮಯ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದುದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು
 ಮೈಲಿಗಲ್ಲೆನ್ನಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರು
 ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಅಭಿನಂದನೆಗೆ ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಎಂಟು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಬಹು
 ಕಾಲದಿಂದಿರುವ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವರೆಂದು ಆಶಿಸೋಣ.
 ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನವಿಕ (Humanities) ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಮತ್ತು ಆಗುತ್ತಿರುವ
 ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ
 ನಿಖರವಾಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೇ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಗುರಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ
 ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನವಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು
 ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಆದಷ್ಟು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ
 ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅತಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಸಹ ಅಂತಹ ಕಠಿಣ

ಶಬ್ದಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಸರಳ ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಅಂಥ ಅತಿ ಸರಳವಲ್ಲದ ಶಬ್ದಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ರೂಢಿಯಾಗಿ ಮೊದಲು ಪೆಡನಾಗಿ ಕಂಡ ಭಾಷೆಯೇ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಷಯದ ನಿಖರತೆ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಾಗಿರುವ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರಗತಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳು. ಈ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುದೇ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ಮಾನದಂಡಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೊದಲನೆ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದ್ದೇನೆ.

೧

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತೈದು ಸಂಗತಿಗಳು ಮಾತ್ರ, ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಮೊದಲನೆ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ “ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ”ದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವಸ್ತು. ಇವೆರಡನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾದರೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ವಸ್ತುಸಂಗತಿ (subject matter) ಯಾವುದು? ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Scope) ಯೇನು? -ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಲೇಖನವೇನೋ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಲೇಖಕರು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಲೇಖಕರು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಸಂಗತಿಗಳೇನು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಮೂರು ಪಂಥಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅವು ಆಡಮ್ ಸ್ಮಿತ್‌ರವರ ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಂಥ, ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಮಾರ್ಷಲ್‌ರವರ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಂಥ ಮತ್ತು ಲಯೊನಲ್ ರಾಬಿನ್ಸ್‌ರವರ ವಿರಳತ್ವಪಂಥಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಮೂರು ಪಂಥದವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ಪಂಥದವರು ಖಚಿತವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೂ ಲಯೊನಲ್ ರಾಬಿನ್ಸ್‌ರು ಹೇಳಿರುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಸಂಗತಿಯೆಂದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ನಿರೂಪಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಆಡಮ್ ಸ್ಮಿತ್ ಪಂಥದವರ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದೇ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಗುರಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಅನೇಕರು ಅಲ್ಲಗಳೆದ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಗುರಿ ಮಾನವನ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದು ಮಾರ್ಷಲ್ ಪಂಥದವರು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ರಾಬಿನ್ಸ್ ಪಂಥದವರ ಪ್ರಕಾರ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಗುರಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರುವುದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅನೇಕರು ಒಪ್ಪಿಲ್ಲ. ರಾಬಿನ್ಸ್‌ರ ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೊದಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವೊಂದನ್ನೂ ಲೇಖಕರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಲ್ಲ. ಇದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಡಮ್ ಸ್ಮಿತ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಷಲ್ ಪಂಥದವರ ಪ್ರಕಾರ ಅವರು ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ವಸ್ತುಸಂಗತಿಗಳೆ ಅದರ ಗುರಿಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುವು. ಆದರೆ, ರಾಬಿನ್ಸ್‌ರು ಅವೆರಡನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಖಚಿತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನೂ ಲೇಖಕರು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಲೇಖಕರು ಈ ಮೂರು ಪಂಥದವರಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ಅದರ ಅರ್ಥ, ವಸ್ತುಸಂಗತಿ, ಗುರಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ವಿವಿಧಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ತಾತ್ಪರ್ಯ ರೂಪವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಬರಿ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಖಚಿತವಾದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳೇನೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೂ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವಾಗ ಲೇಖಕರು ತಾತ್ವಿಕ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ, (economic theory) ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ (applied economics) ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇವೆರಡರ ಮಿಲನದಿಂದ ಹೇಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ (economic analysis) ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೇ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ೧೯೨೦ ರಿಂದೀಚೆಗೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಮಹತ್ತರ ಪ್ರಗತಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವು: ಸುಖಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ (Welfare Economics), ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ತತ್ವ (Monopolistic Competition),

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ತತ್ವ (National Income and Employment Theory), ಮತ್ತು ಗಣಿತೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ (Mathematical Economics), ಅದೇ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಿತೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಚಲನ ಶಾಸ್ತ್ರ (Economic Dynamics), ಚಟುವಟಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಶಾಸ್ತ್ರ (Activity Analysis), ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ (Games Theory), ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ಲೇಖಕರು ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಇನ್ನುಳಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಿಲ್ಲ; ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ವ್ಯಾಪಾರದ ಉಬ್ಬರವಿಳಿತಗಳ ತತ್ವ (Business Cycles Theory), ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳ (Economic Systems) ಅಭ್ಯಾಸ ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಅನಂತರ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ (Economic Growth), ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ (Economic Development) ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ (Economic Planning) ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿಗಳ ವಿವರಣೆಯಿಲ್ಲ. ಗಣಿತೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಹೇಳಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಲೀನಿಯರ್ ಪ್ರೊಗ್ರಾಮಿಂಗ್, ಇನ್ ಫುಟ್-ಔಟ್ ಫುಟ್ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸೈಮುಲೇಷನ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಪ್ರಗತಿ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇವುಗಳ ಪರಿಚಯ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ಬೇಡವೆ? ಮತ್ತೊಂದು ಶೋಚನೀಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಲೇಖಕರು ಆರ್ಥಿಕ ಚಲನಶಾಸ್ತ್ರವು ಗಣಿತೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಒಂದು ಶಾಖೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಏಕೆಂದರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಚಲನಶಾಸ್ತ್ರವು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದ ಅಥವಾ ತತ್ವಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಒಂದು ಕ್ರಮ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಇಡೀ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ವಿಧಾನ. ಈ ವಿಧಾನ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಇರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತತ್ವವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಚಲನಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ, ಲೇಖಕರು ಸುಖಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಲೇಖಿಸುತ್ತಾ, ೧೯೪೦ ರ ಒಳಗೆ ಆಗಿದ್ದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಖಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧುನಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ೧೯೪೦ ರ ನಂತರ ಆದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಜೆ. ಆರ್. ಹಿಕ್ಸ್, ಪ್ರೊ. ಕಾಲ್ಡರ್, ಪ್ರೊ. ಸ್ಕಿಟೋವ್‌ಸ್ಟ್ರಿ, ಪ್ರೊ. ಸಾಮುಯೆಲ್ ಸನ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಬರ್ಗ್‌ಸನ್ ಇವರು ಪ್ರಮುಖರಾದವರು. ಇವರ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ, ಇವರ ಕೃತಿಗಳ ಅಥವಾ ತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ ಯಾವ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು, ಅದರ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಸಂಗತಿ, ಗುರಿ, ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರ ನಿರೂಪಣೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಮಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳು, ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿಯಾಗಿದೆ. ಐದನೆಯದಾದ ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಲೇಖನ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಲೇಖಕರು ನಿಗಮನ ವಿಧಾನ (Deductive method), ಮತ್ತು ಅನುಗಮನ (Inductive), ಅಥವಾ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಧಾನಗಳು (Historical methods) ಪ್ರಮುಖವಾದುವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನೋ ನಿಜ, ಆದರೆ, ಈ ಎರಡು ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆಯ್ದು ಕೊಂಡು ಬಹುತೇಕ ಮಾನವಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಪ್ರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ, ಮೈಕ್ರೋ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಕ್ರೋ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು, ಸ್ಟ್ಯಾಟಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್, ಕಂಪ್ಯಾರಿಟಿವ್ ಸ್ಟ್ಯಾಟಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಡೈನಾಮಿಕ್ಸ್ (ಆರ್ಥಿಕ ಚಲನ ಶಾಸ್ತ್ರ) ಮತ್ತು ಕಂಪ್ಯಾರಿಟಿವ್ ಡೈನಾಮಿಕ್ಸ್‌ಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಇವುಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೇ ಮಾಡದ ಲೇಖನ ಆಧುನಿಕವಾಗಲಾರದು.

9

ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು, ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳು 'ಹಣ ಕೊಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದುವು' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಕುರುಡು ವಿಧಾನವೇ ಹೊರತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಕಾರ ತಪ್ಪಾಗುವುದು. ಕಾರಣ ಅನೇಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಅನೇಕರು ಹಣ ಕೊಡದೆಯೇ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದಾನ ಧರ್ಮವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸರಕುಗಳನೇಕವು ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳೆಂದರೇನು? ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು ಗಾಳಿ, ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು

ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ನೀಡಿದ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಸರಕುಗಳೆಂದು ಹೇಳಿ ಇವುಗಳು ಹಣದ ಬೆಲೆ ಪಡೆದ ಕೂಡಲೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಾಗುವವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ತಪ್ಪು. ಇವು ಹಣದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ, ಯಾವಾಗ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ, ಯಾವ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸೇವೆಯಾಗಲಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕಾಗ ಬೇಕಾದರೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಎರಡು ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯದು, ಆ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಸೇವೆ ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿದ್ದು ಮಾನವನ ಆಸೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಗುಣ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಅಂಥ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಸೇವೆ ಮಿತವಾಗಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ವಿರಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಸರಕಿಗೆ ಹಣದ ಬೆಲೆಯ ಮೂಲಕ ಬೇಡಿಕೆ ಉದ್ಭವಿಸುವುದು. ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ನೀಡಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ, ಗಾಳಿ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ನೀಡಿದ ನೀರು ಪ್ರಯೋಜಕ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹೇರಳವಾಗಿರು ವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ವಿರಳವಾಗಿರುವ ಕಡೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಬಂದು ಹಣದ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರುವರು. ಆದುದರಿಂದ, ಎರಡನೆಯ ಗುಣ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ತತ್ವಗಳು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತರ್ಕವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿವೆ. ಇವಾವುದೂ ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅದು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಕ, ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸರಕುಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಪ್ರೊ. ಜೆ. ಆರ್. ಹಿಕ್ಸ್ ರವರು ಹೀಗೆ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ : ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳ ಪ್ರಯೋಜಕ ಪರಿಮಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಏಕ ಪ್ರಯೋಜಕ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಬಹು ಪ್ರಯೋಜಕ ಸರಕುಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಅನುಭೋಗಿಕ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಏಕಾನುಭೋಗಿಕ ಮತ್ತು ಬಹಾನುಭೋಗಿಕ ಸರಕುಗಳೆಂದು ಪುನರ್ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ, ಏಕಾನುಭೋಗಿಕ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕ ಸರಕುಗಳು ಏಕಪ್ರಯೋಜಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳಾಗುವುವು ಮತ್ತು ಬಹಾನುಭೋಗಿಕ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕರ ಸರಕುಗಳು ಬಹು ಪ್ರಯೋಜಕ ಸರಕುಗಳಾಗುವುವು. ಇವುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖನವು ಈ ಸಂಬಂಧದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರಮ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೆಂದು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರಮಸಂಯೋಜನೆಯ ಫಲದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಪೂರಕಗಳಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಬದಲಾಗಿಯೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನ ಅಸಮಗ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರೌಢ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಆರ್ಥಿಕ ದಕ್ಷತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ತೇಜಕಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷಣೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಅನಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆದಾಯಗಳು-ಇವುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಆರ್ಥಿಕ ದಕ್ಷತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು “ಖರ್ಚು ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಕೆಲಸ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆದು ಲಾಭ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಜಾಣ್ಮೆಗೆ ಈ ಹೆಸರಿದೆ” ಎಂದು ಲೇಖಕರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಬಹಳ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಅರ್ಥ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆರ್ಥಿಕ ದಕ್ಷತೆ ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ, ಆರ್ಥಿಕ ದಕ್ಷತೆ ಎಂದರೆ, ಒಂದು ನಿಯಮಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಯಮಿತ ಉತ್ಪಾದನಾತಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪನ್ನ ಪಡೆಯುವುದು, ಅಥವಾ ಒಂದು ನಿಯಮಿತ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ನಿಯಮಿತ ಉತ್ಪಾದನಾ ತಂತ್ರದಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಪಡೆಯುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ತಂತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪನ್ನ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ದಕ್ಷತೆ ಎನ್ನುವರು. ಈ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದಾಗ ಬರುವ ಸಂಕುಚಿತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಆರ್ಥಿಕ ದಕ್ಷತೆ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಾಪಕ ಸಂಗತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಲೇಖಕರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಥ ಸಂಕುಚಿತವಾದುದು. ಕಾರಣ ಅದು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದು. ವಿವಿಧ ಸರ್ಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು

ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಲೇಖಕರು “ಈ ಮಾತು ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯಮಕ್ಕಿಂತ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಥ, ಯಾವ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯಮಗಳು ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯಮಗಳ ಬದಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಜೊತೆ ವೈಪೋಟಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಅವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಉದ್ಯಮಗಳಾದ ಸೈನಿಕ ಸೇವೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅರ್ಥ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಆರ್ಥಿಕ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಮಾನದಂಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಗತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಮಾನದಂಡ ಹಣದ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಿ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯದಿಂದ ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು. ಇದು ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾನದಂಡಗಳೊಂದನ್ನೂ ಲೇಖಕರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಲ್ಲ.

೩

ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೊದಲನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ೯೩೬ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಸೂಚಿಯ ಪ್ರಕಾರ “Economic Survey” ಎನ್ನುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದವನ್ನು “ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವ ಸಮೀಕ್ಷಣೆ” ಎಂದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಶುದ್ಧ ತಪ್ಪು. ಆರ್ಥಿಕ ಶಬ್ದದ ಸಮೀಕ್ಷಣೆ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ “Survey of Economic thought” ಎಂಬ ಮಾತು ಸಮಾನವಾದುದು. ಅಂದರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವ ಸಮೀಕ್ಷಣೆಯೇ ಬೇರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯೇ ಬೇರೆ. ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವ ಸಮೀಕ್ಷಣೆಯು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಉಗಮ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಆಗಿರುವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಮೀಕ್ಷಣೆ. ಇದು ಯಾವ ಯಾವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಾಟು ಅಥವಾ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ (ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ) ಒಂದು ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಸಂಶೋಧಕ ಅಥವಾ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆ ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಕೆಲವು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾಡುವ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಯು. ಎನ್. ಓ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುರೋಪು, ಏಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಆಫ್ರಿಕ ಖಂಡಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ, ಮುಂಬೈ-ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಡೆಕ್ಕನ್ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂಶೋಧಕರು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾಡಿವೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷಣೆಗೂ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವಸಮೀಕ್ಷಣೆಗೂ ಬಹಳ ದೂರದ ಸಂಬಂಧ. ಅಂದರೆ, ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಅಜಗಜಾಂತರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೊದಲನೇ ಸಂಪುಟದ ವಿಷಯ ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ “Economic Survey” ಎಂದಿದ್ದು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವಸಮೀಕ್ಷಣೆ” ಎಂದು ಲೇಖನದ ಹೆಸರಿದ್ದು, ಆ ಲೇಖನವು ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವಸಮೀಕ್ಷಣೆಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. (ಇದು ಯಾರ ತಪ್ಪೇ ಆಗಿರಲಿ), ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವಸಮೀಕ್ಷಣೆಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ, ವಿಷಯ ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ “Economic thought, survey of” ಎಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದೇ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅಸಮರ್ಪಕತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಉಗಮ ಕಾಲದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದವರೆಗೆ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ. ಬಹು ಶೋಚನೀಯ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ೨೦ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಮುಖ ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗಳ ವಿವರಣೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೊಡುಗೆಗಳ ವಿವರಣೆ ಅತಿ ವಿರಳವಾಗಿದೆ. ಲೇಖನ ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಮೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಬದಲು ಲೇಖಕರು ಪಕ್ಷಿನೋಟ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಅನಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು ಆ ಸಂಗತಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿರುವ ಒಂದು ವಿಧಾನವನ್ನು ಲೇಖನದ ಮೂರನೆ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ, ಇನ್ನುಳಿದ ಮೂರನೆ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆರ್ಥಿಕ ಅನಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಶದಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಪಂಥಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು “ಬಡತನದ

ವಿಷವೃತ್ತ (vicious circles of poverty)” ಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರೊ. ಗುನ್ನಾರ್ ವಿರ್ಡಾಲರ “ಬಡತನದ ವಿಷವೃತ್ತ” ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇವಾವುದರ ಪ್ರಸ್ತಾವವೂ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನಗಳು ಆದಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ (Economic Growth) ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ (Economic Development) ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಮಟ್ಟಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ತಲಾ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಜನ ಜೀವನದ ಮಟ್ಟದ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ನಿಯೋ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಜೋಸೆಫ್ ಶಂಪೀಟರ್‌ರವರ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾದ ಮತ್ತು ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಜನಕರಾದ ಪ್ರೊ. ಹೆರಾಡ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಡೋಮರ್‌ರವರ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಗೆಸ್ತೋರಾನಿಸ್ ಮತ್ತು ಫೈ ರವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಅವರ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರೊ. ಮಹಾಲನಾಬಿಸ್‌ರವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದ ಮಾದರಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನಾಗಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಲ್ಲ.

ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾವುದೆಂದು ಲೇಖಕರು ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರು ರಷ್ಯಾ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆಯೆ ಹೊರತು, ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಯ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಷ್ಯಾದೇಶದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲದಿರುವ ಒಂದು ತೆರನಾದ (?) ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಮತ್ತು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆಗಳು, ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪೂರ್ಣ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ಣ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ “ಇಂಡಿಕೇಟಿವ್” ಯೋಜನೆ ಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಲ್ಲ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆದಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆದಾಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಅದರ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಮತ್ತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆದಾಯದ ಬಗೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಗೆಗಳಾದ ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆದಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇತರೆ ಆದಾಯವು ಶುಲ್ಕ, ಜುಲ್ಮಾನೆ, ವಿಶೇಷ ಕಾಣಿಕೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯ, ಲಾಭೋದ್ಯಮಗಳಿಂದ ಬರುವ ಲಾಭ ಮತ್ತು ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಹಣ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಆದರೆ, ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆದಾಯಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ತೆರಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ವಸೂಲ್ಮಾಡುವ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರವು ತೆರಿಗೆ ಕೊಡುವವರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ ಹಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಯಾವ ತೆರನಾದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸೇವೆ ಅಥವಾ ಸರಕುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತರೆ ಆದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಇತರವು ಹಾಗಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆದಾಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸರ್ಕಾರವು ಅವುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ತೆರನಾದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸೇವೆ ಅಥವಾ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳಾವುವನ್ನೂ ಲೇಖಕರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಲ್ಲ. ಇನ್ನುಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದ್ರವ್ಯನಿಧಿ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನಗಳು ಆಧುನಿಕವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದ್ರವ್ಯನಿಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆ ದ್ರವ್ಯನಿಧಿಯಿಂದ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹೇಗೆ ದ್ರವ್ಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ, ಈ ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಕೊರತೆ ಹೇಗೆ ಆಯಿತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಮಾಡಿರುವ ಇತ್ತೀಚಿನ “ವಿಶೇಷ ವಾಪಸಾತಿ ಹಕ್ಕುಗಳು

(Special Drawing Rights)” ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ “ಕಾಗದ ದ್ರವ್ಯ (Paper Gold)”ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಪಂಥದವರ ಪೈಕಿ ಡೇವಿಡ್ ರಿಕಾರ್ಡೋ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಪಂಥದವರ ಪೈಕಿ ಬರಟೆಲ್ ಓಹ್ಲಿನ್ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು ಅವರು ಮಂಡಿಸಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು, ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಚಯವನ್ನು (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಗೆ) ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪನೆಯೇ ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರಗತಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪನೆಯೇ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವಾಗ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಒಂದೊಂದು ಸಂಗತಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಲೇಖನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಮಾಡಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅಧಿಕ ಲಾಭದ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಯ ಸಂಗತಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕುಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅನಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಧಿಕ ಲಾಭ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಲೇಖನ ಎರಡು ಪೂರ್ಣ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಇನ್ನೆರಡು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲಾ ಕಾಲು ಪುಟದಲ್ಲಿ ಅಡಕ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಏರುಪೇರಿನಿಂದ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಂಥ ದೋಷ ವಿಶ್ವಕೋಶದಂತಹ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದು. ಹಾಗೇ ಕೆಲವು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸುವಾಗ ಎಲ್ಲಾ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿರದೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬರಿ ಪದ-ಪದಾರ್ಥ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, “Economic Security” ಎನ್ನುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದವನ್ನು “ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆ” ಎಂದು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ, “Economic Stability” ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಏನೆಂದು ಅನುವಾದಿಸಬೇಕು? “Economic Security”ಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ವಿಮೆ, ಅವಘಟ ವಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದುದರಿಂದ *Economic Security” ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವನ್ನು “ಆರ್ಥಿಕ ರಕ್ಷಣೆ” ಎಂದೂ, “Economic Stability” ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವನ್ನು “ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆ” ಎಂದೂ ಅನುವಾದಿಸುವುದು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಆ ಲೇಖಕರು ಆರ್ಥಿಕ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆ ಎಂದರೆ, ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರುಗಳಾಗದ ಹಾಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಅನೇಕ ನೀತಿಗಳಿಂದ ಭದ್ರಪಡಿಸುವುದು. ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಿದರೆ, ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೊದಲನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖನವೇ

ಇಲ್ಲ.

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೊದಲನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗತಿಗಳು ನಿಖರವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಮ

ತುಣುಕುಗಳು

ತಪ್ಪಿ ನೋಡಿದರೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತೆ

ಇದ್ದಿತ್ತು.

ಇವ್ವೆಡೆಯ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಡೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತ್ತು.

ಲೆಪ್ಪದ ಜಲದ ಪಾದಾಘಾತದಂತೆ

ಕರ್ತೃತ್ವವೆಲ್ಲಿಯದೋ?

* * *

ಇಂದೆ ಇಂದೆಯೇ ಇಂದೆ ಮಾನವ.

ರಚ್ಚೆಯ ಮಾತಲ್ಲ

ಬೀದಿಯ ಮಾತಲ್ಲ

ಏಕೋರಾತ್ರಿಯ ಬಿಂದು ನೋಡಾ.

* * *

ಸಾವನ್ನಕ್ಕರ ಸರವ ಮಾಡಿದರೆ, ಇನ್ನು
ಕಾದುವ ದಿನವಾವುದು?
ಕಾದ ಬಾಳುವನ್ನಕ್ಕರ ಭಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ
ತಾನಹ ದಿನವಾವುದು?

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಒಬ್ಬಂಟಿ

ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್

ಜೀರುಂಡೆ ಚಿಂತೆ :

ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದರೂ
ಗುಂಡು ತಾಕದೆ ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿ ಹೋದಂತೆ;
ಆ ಗುಂಡು
ಮನೆ ಕಿಟಕಿ ಗಾಜನ್ನೆ ರಳೈದು
ಭಿದ್ರ ಭಿದ್ರಿಸಿದಂತೆ;
ಬುದ್ಧಿ ಬಂತೆ?

ರೊಚ್ಚು ಧಗೆ;
ಮೈ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೆಲ್ಲ
ಟರಸರ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಬಟ್ಟಬತ್ತಲೆ
ತಂಪಿಗೆ
ಕೆರೆಗೆ ಮೀಯಲು ಬಿದ್ದು
ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು
ಹುಚ್ಚು ನಗೆ.

ಕೊನೆಗೆ ಉರುಲಿಟ್ಟೆ;
ಆ ರಕ್ಕ ಹಕ್ಕಿಯ ಹಿಡಿದೆ;
'ಆಹಾ, ಮುದ್ದಿನ ಹಕ್ಕಿ
ಕೊನೆಗೂ ಈ ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ!'
ಎಂದು, ಕೈಕೊಟ್ಟ ತಪ್ಪಿಗೆ
ರೆಕ್ಕೆ ಪುಕ್ಕವ ಕಿತ್ತು, ಹಿಂಡಿ ಹಿಚುಕಿ
ಎಸೆದು ಬಿಟ್ಟೆ.

ಅಯ್ಯೋ, ಇದು ಕೆಸರಲ್ಲ!
ಉಸುಬಿನ ಮಸಾರಿ!

ಹೊರಬರಲು ತಿಣುಕಿದಷ್ಟೂ ಗಂಟಲಾಳಕ್ಕೆ
ನಾಲಿಗೆಯ ಚಾಚಿ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ
ಹಸಿದ ಹೆಮ್ಮಾರಿ;
ಮುಳುಗಿದೆ; ಗುಳುಗುಳೂ ನೊರೆಯೆದ್ದಿದೆ.
ಈಗ ಉಸಿರಿಲ್ಲ.

ಕೊಳೆತ ಹೆಣ,
ನನ್ನ ವಿಕಾರ ಉದಿದ ನಾರುವ ನಗ್ನ ಹೆಣ
ಹೊರಗಳೆದು
ಆಚೆ ಒಗೆದು ಹೋದರು ಜನ.
ವಾಕರಿಸಿತು ಅವರ ಮನ.
ಆಗ ಹದ್ದು ಕಾಗೆಗಳೆಲ್ಲ ಕುಕ್ಕಿ ತಿಂದವು ನನ್ನ.
ನಾರಾಯಣಾ....!

ಬೆಚ್ಚಿ ಧಿಗ್ಗನೆ
ಎದ್ದು, ಕನಸ ರಗ್ಗನ್ನೊಡ್ಡೆ!
ಮನ ಲೋಳೆ ಲೋಳೆ,
ಬಟ್ಟೆ ಹಾಸಿಗೆಯೆಲ್ಲ ಒದ್ದೆಮುದ್ದೆ;
'ಅಯ್ಯೋ, ಒಬ್ಬಂಟಿ ಬಾಳೆ!
ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಮಾಲೆ!'
ಕೊರಗು ಸುಮ್ಮನೆ.

ತೆಲಗು ಕವನ : ಕಾಸ್ಮಿಕ್ ಜಾತಿಗಾಗಿ
ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್
ಕೋಳಿ ಕಾಳಗಗಳಿಗೆ ಕುರಿ ಪಂದ್ಯಗಳಿಗೆ
ರುಂಡ ಚೆಂಡಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ
ಓ ಅಂಧ್ರ ದೇಶವೇ
ನಿನ್ನ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ದನಗಳನ್ನು ಲಾರಿಗಳನ್ನು ಮೈಕಾ ಗಣಿಗಳನ್ನು
ಟೆಂಡರುಗಳನ್ನು ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರುಗಳನ್ನು
ಕವಳಾ ತಾಯೀ ಮೇಧಾವಿಗಳನ್ನು ಸೆಕ್ಸ್‌ಪೀಲ್ ಸಿನಿಮಾಗಳನು
ಬಿಸಿಲನ್ನು ಹೆಂಡದಂಗಡಿಗಳನ್ನು
ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಹಣವನ್ನು ಅಡಿಗಮನೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು
ನೆರೆಹೊರೆಗೆ ಕಿಚ್ಚಿಡುವ ಸಹಜೀವನವನ್ನು
ಬೊಜ್ಜು ಬೆಳೆಸಿ ಮೆರೆವ ಸೆಂಟಿಮೆಂಟಲ್ ಗುಗ್ಗುಗಳನ್ನು
ಬೆಳಕಿನ ಮುಖ ಕಾಣದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು
ಓಹೋಹೋ ಅಖಿಲಾಂಧ್ರ ದೇಶವೇ
ಅಜ್ಞಾನಾಂಧ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸೀಮೆಯೇ

ಮಿರುಮಿರುಗುವ ನಿನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಕೋಟಿ ಜನತೆಯನ್ನು
ಯೋಜನೆಗಳ ಹುಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತುವ ನೋಣಗಳ ರಾಜಕೀಯಗಳನ್ನು
ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಸಚಿವರನ್ನು ಅವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಖೊಜ್ಜಾಗಳನ್ನು
ಕವಿ ಹಂದಿಗಳನ್ನು
ಅಕೆಡಮಿಗಳೆಂಬ ಅನಾಥ ಶರಣಾಲಯಗಳನ್ನು
ಬೆಜವಾಡ ಏಲೂರು ಕಾಲುವೆಗಳ ಸೂಳೆಗೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ಮುಂಜಾನೆಗಳನ್ನು
ಬಾರ್ ಗಳಲ್ಲಿನ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ಯನ್ನು
ನಿನ್ನ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಬಂಜೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು
ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೂ
ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ಹಾರೆಗಳಿಂದ
ಹಾಡೇ ಹಗಲು
ಸಂಭೋಗಿಸಬೇಕನ್ನಿಸುತ್ತೆ.
[ಇದು ನಗ್ನ ಮುನಿ ಅವರ ತೆಲುಗು ಪದ್ಯದ ಅನುವಾದ.]

ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ

ಪಿ. ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿ

೧

ವರ್ಣವಲ್ಲ ಜಾತಿ:

‘ಸಂಯುಕ್ತಕುಟುಂಬ-ಜಾತಿ-ಹಳ್ಳಿ’-ಯೆಂಬೀ ಮೂರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜಘಟಕದ ಮೂರು ಮೈಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಇವುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕ ಮತ್ತು ಪೋಷಕವಾಗಿವೆ. ಈ ಮೂರೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ಜನಾಂಗವು ಬಂದು ನೆಲಸಿ, ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮರೂಪವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಮುನ್ನವೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮೊಹಂಜದಾರೋ ಪಟ್ಟಣದ ಅವಶೇಷದಲ್ಲಿ ವಿದಿತವಾಗುವ ವೃತ್ತಿಮೂಲವಾದ ಕೇರಿಗಳ ವಿಭಜನೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಬಳಸುವ ಏಕೈಕ ಭಾಷೆ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆ ಮತ್ತು ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ-ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳು, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಆರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಥವಾ ಸಂತುಲಗಳು (Tribes) ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹರಿಸತೊಡಗಲು -ಅದರಿಂದ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರೂಪದ (Territorial) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರತಿ ಜಾತಿಯೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿನ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧದ ನಿಷೇಧವು ಇದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಜಾತಿಯ ಸದಸ್ಯತನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕ್ರಮವು, ಕಾಲಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಭದ್ರವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯೇಯುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದು ಬಿಟ್ಟು, ‘ವರ್ಣಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಕರದಿಂದಾಗಿ ಜಾತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದುವು’- ಎನ್ನುವ, ಮನುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರೆಗಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಕೆದಕಿ ನೋಡುವವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ವೀಯಲು ಸಮರ್ಥವಾಗದು. ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸರ್ವತ್ರ ಭಾಷಾ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಹಬ್ಬಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸೀಮೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವರ್ಣಸಂಕರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ವರ್ಣಗಳ ಸಂಕರದಿಂದ ಯಾವ ಜಾತಿಯು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು?- ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಏಳುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಮನುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಯಾರೂ ಇದುವರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಸದ್ಯ: ಮೂರು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜಾತಿಗಳುಳ್ಳ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳ ಪಿತೃತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ 'ಗುಣಾಕಾರ-ಭಾಗಾಹಾರ' ಪ್ರಯತ್ನವು ಕೇವಲ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾದೀತು!

ಅಲ್ಲದೆ, ಆರ್ಯಜನಾಂಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧವಾದ ವರ್ಣಪದ್ಧತಿಯು ವಾಸ್ತವಿಕ ಗ್ರಾಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾದುದು; ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಮಯದಾದ್ಯಂತ ಎಂದಿಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈ ಚತುರ್ವಿಧವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಆರ್ಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಆರ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಅನಾರ್ಯ ಜಾತಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. (ಅನೇಕ ಅನಾರ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಆರ್ಯೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಇವರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾರೆಯೇ) ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಮಗ್ರ ಭಾರತದ ಜನಾಂಗದಿಂದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಜನಾಂಗದ ತಾರತಮ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಇತಿಹಾಸದ ಶತಮಾನಗಳ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯವಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ವರ್ಣಚತುಷ್ಟಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಏಕಮೇವವಾದ ಮಾನದಂಡವಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ-ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಆ ತನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬಂಗಾಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಮೈಸೂರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ವಸ್ತುತಃ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವರ್ಣಚತುಷ್ಟಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವಾಗ, ಆಯಾಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ಅವರ ಉಪನಯನವೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ವ್ರತೋಪವಾಸವೇ ಮುಂತಾದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯು ತಲೆದೋರಿದಾಗ, ಅವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವರ್ಣವೊಂದೇ, ಮತ್ತು ತಾವೆಲ್ಲ ಸಮಾಜದ ತಾರತಮ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು -ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಗೆ ವಿರೋಧವುಂಟಾಗುವುದು. ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೀಳೆಂದು ಸಾಧಿಸಲು ತೊಡಗುವರು. ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವಸ್ತುತಃ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಸಮಗ್ರಜೀವನಕ್ಕೆ ವರ್ಣಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕೇ ವೃತ್ತಿಗಳು ಸಾಲದು. ಹೀಗಿರಲು, ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾವ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು?- ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ತಾನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಜಾತಿಯು ಬರುವುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯು ಜಾತಿಯಲ್ಲದೆ ವರ್ಣವಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ, ಸಮಾಜದ ವಾಸ್ತವ ರೂಪದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೇವಲ ಶಿಷ್ಟ ಜನರ ಮತ್ತು ಆರ್ಯರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸಮಾಜ ಪ್ರಕಾರವೇ ಹೊರತು, ನಿಜವಾದ ಭಾರತದ ಸಮಾಜವು ಜಾತಿಯ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿತ್ತು-ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿಮೂಲ ಜಾತಿ :

ಸಮಾಜವೊಂದು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೂ ಅದು ತನ್ನಲ್ಲೇ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ, ಆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ, ಹಂಚಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ವೃತ್ತಿಮೂಲವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿಭಾಗಗಳು ಏರ್ಪಡುವುದು. ಈ ವೃತ್ತಿಮೂಲವಾದ ಗುಂಪುಗಳು, ಕ್ರಮೇಣ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಗುಂಪು-ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭಿನ್ನತೆಯ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜ. ಈ ವೃತ್ತಿಗಳು ತಂದೆಯಿಂದ ಮಗನಿಗೆ, ಮಗನಿಂದ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ, ಹೀಗೆ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಬಂದು, ಕಾಲ ಸರಿದಂತೆ ಇದು ಅನುವಂಶಿಕತೆಯ ನಿಯಮವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ, ವೃತ್ತಿಮೂಲವಾಗಿ ಉಪಪಂಗಡಗಳಾಗಿ ಒಡೆದಿರಬಹುದು, ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಪಪಂಗಡವೂ ತಾನೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಾತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರಬಹುದು. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಹಲವು ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ "ಬಳಿ"ಗಳು ಅಥವಾ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು (totem) ಈ ಉಹೆಯನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.

“ಜಾತಿ”ಯೆನ್ನುವ ಪದದ ಅರ್ಥ-‘ಇಂತಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು’, ಮತ್ತು ‘ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವರ ಗುಂಪು’- ಎಂಬುದಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ೧. ವೃತ್ತಿ, ೨. ವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಕುಟುಂಬ, ೩. ಕುಟುಂಬವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ವೃತ್ತಿಯ ಆನುವಂಶಿಕತೆ-ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಒಂದೇ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಾತಿಗಳು ಇರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಕುಂಬಾರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಾತಿಗಳು (ಇವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳೆಂದು, ಶ್ರೀಮತಿ ಈರಾವತಿ ಕರ್ಣಿಯವರು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ) ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದೇ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೃತ್ತಿಯೊಡನೆ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಆನುವಂಶಿಕತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇ ಜಾತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು : “ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುವ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಉಪ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನನುಸರಿಸುವ, ಪರಸ್ಪರ ವಿವಾಹ ಮೂಲವಾದ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದಾದ, ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ಸೇರಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪೀಳಿಗೆ”.

ಜಾತಿ-ಗ್ರಾಮ-ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬ :

ಇಂತಹ ಜಾತಿಗಳ ವೃತ್ತಿ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಪದ್ಧತಿಗಳು ಕಾರಣ. ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿಸಿ, ಪರಿಣತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅಂದಿನ ಕುಟುಂಬಗಳೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಡಗಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾನು ಅನುಸರಿಸುವ ಕಸಬಿನ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನಾದರೆ, ಕುಂಬಾರನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಶಿಲ್ಪಿಯ ಮಗನೊಬ್ಬ, ಸದಾ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಿದ್ದು, ಕಲ್ಲು ತುಂಡೊಂದರಿಂದ ಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹವೊಂದು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಬರಬಹುದೆಂದು ಅರಿತು ಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಒಂದು ವಿದ್ಯೆಯು ಒಂದು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಇದರ ಲಾಭ ದೋಷಗಳನ್ನು, ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಿಂದಾಗಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುಟುಂಬ ಜೀವನದ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಆ ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ತಾವು ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬೆಳೆಯುವ ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಇಂದಿನ ತನಕ ಬದುಕಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿ, ಕುಟುಂಬದ ತಳಹದಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಬೆಳೆದ ವೃತ್ತಿಗಳ ಪರಂಪರೆ, ತನ್ನ ಬದುಕುವಿಕೆಗಾಗಿ ರಾಜಾಶ್ರಯ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವ ಆಶ್ರಯದ ದೊರಕುವಿಕೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬದ ಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ “ಜಾತಿಧರ್ಮ”ವೆನ್ನುವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಅರ್ಥದ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಬದುಕಿ ನಿಂತಿತು. ಇದರ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಹಾರಗಳು ಪದೇ ಪದೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈ ಪ್ರಹಾರಗಳು ನಮ್ಮ “ಜಾತಿ-ಕುಟುಂಬ-ಗ್ರಾಮ” ಪದ್ಧತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಜೀವನ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರದಾದುವು. ಮೆಸಪೋಟೇಮಿಯ, ಗ್ರೀಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಪುರಾತನ ಕಾಲವೊಂದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತುಂಗ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿದರೂ, ಅವುಗಳು ಕಾಲದ ವಶವಾಗಿ ಅಳಿದು ಹೋದುವು. ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಬಂದ ಪರಂಪರೆ ಭಾರತೀಯರದೊಂದೇ ಅನ್ನಬಹುದು. ಭಾರತೀಯ ಜೀವನದಾದ್ಯಂತ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬಹುತೇಕ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಜಾತಿಯ ಕೂಟದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಗ್ರಾಮಕೂಟದಲ್ಲಾಗಲೀ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ರಾಜಕೀಯತೆ ಅದರ ಸಂಬಂಧ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೋರ್ಟು ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೇರುವವರೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಷ್ಠವಾಗಿತ್ತು. ಮೊಗಲರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಒಳಗೆ ಅವರು ಕೈಯಿಕ್ಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ, ಜಾತೀಯ ಕೂಟದ ಸಕ್ರಿಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಭಾವವು ಬೆಳೆಯುವುದು ಅಶಕ್ಯವಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ, ತತ್ಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದ ಸಮಗ್ರ ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ಇದರ ಫಲರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಬಂದಿತ್ತು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯು ವೃತ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅದು ಪೂರಕವೂ, ಪೋಷಕವೂ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ

ಹೇಳಿದೆ. ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ “ಇಂತಹ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು” ಎಂಬ ನಿಯಮವಿತ್ತು. (ಉದಾ : ದ.ಕನ್ನಡ “ಅಜಲು” ನಿಯಮ.) ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಕುಟುಂಬವೂ ತನ್ನ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯದ ತಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉರಜನರಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಆಸ್ಪದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ತಮ್ಮ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉಳಿದ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಅವರಿಂದ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಈ ಕುಟುಂಬಗಳು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ಅನೇಕ ವೇಳೆ, ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಶಾಶ್ವತ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕೆಂದು ಅದು ಕೆಲವು ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಠ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಕ್ರಮವೂ ಇತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಪ್ರತಿ ಜಾತಿಯ ಕುಟುಂಬಗಳೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಕಸುಬಿನ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ, ಧಾರ್ಮಿಕಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಡಳಿತ ವಹಿಸಿದ್ದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭೂಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಕಾಲಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಕುಟುಂಬ ವಿಭಜನೆ, ರಾಜೋಪದ್ರವ ಮತ್ತಿತರ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಅವಘಟಗಳು-ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭೂಸ್ವಾಮಿತ್ವದ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನರೇ ಅನೇಕವೇಳೆ ಭೂರಹಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪತನಗೊಳ್ಳುವದೇನೂ ಅಸಹಜವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಭೂಸವಿತವಿಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಜಾತಿ ಕಸುಬನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಕುಟುಂಬಗಳು, ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಸುಬು ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಅವರ ಜೀವನಮಾರ್ಗವು ದುಸ್ತರವಾಗುವುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯಿರುವ ಉರನ್ನರಿಸಿಕೊಂಡು ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದು. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಸ್ವಾಮಿತ್ವ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕಲುತನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಜಾತಿಯ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಉಳಿದ ಕಸುಬಿನವರ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ತರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಅಧಿಕಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣದಡೆಗೆ ವಲಸೆಹೋದರೆ, ಇವರು ಭೂಮಿಯ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲದೇ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಉದ್ಯಮೀಕರಣವು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕಸುಬುಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೆ, ವ್ಯವಸಾಯದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅದು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯವಸಾಯವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಜಾತಿಯು, ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಭಾಗದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲೂ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯಾತ ಜಾತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬರುವಂತಾಯಿತು.

9

ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆ;

ವಿಶೇಷತಃ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಾತಿಯನ್ನುಳಿದು, ಉಳಿದ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಜಾತಿಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳು ಉದ್ಯೋಗೀಕರಣದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಬಡತನವನ್ನಪ್ಪಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮತ್ತು ಉಳಿದವುಗಳ ನಡುವೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಂತರವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಇದು ತನಕ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಕಸುಬನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನೂ ಸ್ವಯಂ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಂದೆಡೆ, ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಕಸುಬಿನ ಮೂಲಾಧಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಯೇ ಶರಣುಹೋಗುವಂತಾಯಿತು. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ವ್ಯವಸಾಯೇತರ ಜಾತಿಯ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಅನೇಕ ಭೂರಹಿತಕುಟುಂಬಗಳು, ಭೂಮಾಲೀಕರ ಕೆಳಗೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೆ ಇಳಿಯುವಂತಾಯಿತು. ಹೀಗೆನ್ನುವಾಗ, ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತಿನ್ನಿತರ ಕಸುಬುಗಳನ್ನನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಾತಿಗಳೇ ಒಕ್ಕಲುಗಳಾಗಿ, ಜೀತದಾಳುಗಳಾಗಿ ಬಾಳುವ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತೆಂದಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಇಂತಹ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲೀಕರು ಇರಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗಲೀ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯ ಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಗ್ರಾಮಜೀವನದಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದ ವರ್ಗಪದ್ಧತಿ (class-system). ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವವು,

ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪರಿಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅದರ ಬಹುಭಾಗವು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಕೈಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದು ಇನ್ನಿತರ ಜಾತಿಗಳು ಈ ಭೂಮಾಲಿಕ ಜಾತಿಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ವೈಷಮ್ಯ :

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಜಾತಿ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಬೆಳೆಯುವ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಡಿಲಪಡಿಸಿದ್ದು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗ್ರಾಮದ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರ ಮೇಲಿದ್ದ ಶಾಸಕ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಹಂಗಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒಂದೆಡೆ, ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ತಳಹದಿಯು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದ ಘಟಕದ ಶಕ್ತಿರೇಚನವಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಉದ್ಯೋಗೀಕರಣದ ಫಲವಾಗಿ ಜಾತಿ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅವಲಂಬನೆಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿಯ ದ್ವಿಮುಖವಾದ ಸಮಾಜಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ, ಗ್ರಾಮಸಮಾಜದ ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದು, ಜಾತೀಯ ಅಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗುವಂತಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೇಲಾಗಿ ಜಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತಳೆದ ವಿಚಿತ್ರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಸಲುವಾಗಿ, ನೇರವಾಗಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ವಿಚಿತ್ರ ಧೋರಣೆಯ ಮುಖಾಂತರ ತಂತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಉತ್ಸಾಹ ತಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಇದರ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಜಾತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ “ಸ್ವಜಾತಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ”-ಎನ್ನುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವೂ, ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸತೂ ಆದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು. ಯಾವುದೇ ಗುಂಪು ಅತಿರೇಕವಾದ ಭಾವೋನ್ಮಾದದಿಂದ ಸಂಘಟಿತವಾದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಉಳಿದ ಗುಂಪುಗಳೊಡನೆ ದ್ವಂದ್ವವೂ, ದ್ವೇಷವೂ ಬೆಳೆಯುವುದು ಸಹಜ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವು ಅದರ ಗ್ರಾಮಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿತು. ಇದರ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಿಣಾಮ, ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ಪೈಪೋಟಿ ವೈಷಮ್ಯ. ಗ್ರಾಮೀಣಜೀವನದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿಗೆ ಬಿರುಕುಂಟಾಗಿ ಜಾತಿ ಗ್ರಾಮ-ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಸಮಾಜ ಘಟಕವು ಒಡೆಯುವಂತಾಯಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯತೆಯ ವೈಷಮ್ಯ ಮತ್ತು ಜಾತಿಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಪೈಪೋಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೫೭ ರ ಸಿಪಾಯಿದಂಗೆಯ ಅನಂತರ, ಭಾರತದ ಸೈನಿಕರ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದ ಮತ್ತು ಒಗ್ಗಟ್ಟನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭಡ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜಾತಿಯವರೂ ಇಂತಿಷ್ಟು ಶೇಕಡಾ ಇದ್ದು, ಯಾವುದೇ ಗುಂಪು ಏಕೈಕ ಜಾತಿಯವರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಘಟಕವಾಗಿರತೊಡಗಿದಂಥ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸೈನಿಕರ ನಡುವೆ ನೇರವಾದ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಬಿಳಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಷ್ಟೇ ವಿಧೇಯರಾಗಿ ಇರುವಂತಾಗುವುದು.

ಅಲ್ಲದೆ ಸಿಪಾಯಿದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಭಡ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು. ಸಿಪಾಯಿದಂಗೆಯ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರ ಮರುಸಂಘಟನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಬಿಳಿಯರ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ ಮಾಡಿದ ಶಿಫಾರಸು ನೇರವಾಗಿ ಜಾತೀಯ ವಿಭಜನೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಸ್ವದೇಶೀ ಜನರ ಪೈಕಿ, ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಲ್ಲದ ಜನರನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿ ರೆಜಿಮೆಂಟಿನ ರಚನೆಯಲ್ಲೂ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಲೋರ್ಡ್ ಎಲ್ಲೆನ್‌ಬರೋ-ಎಂಬಾತನೂ ಇದೇ ಸಲಹೆಯನ್ನಿತ್ತನಲ್ಲದೆ ಇದು ಕೇವಲ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಸೈನ್ಯದ ದಕ್ಷತೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯಿಲ್ಲ-ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣವನ್ನಿತ್ತನು. ದಕ್ಷತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ರಚನೆಯು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸೈನ್ಯದ ವಿಧೇಯತೆಯು ಮಾತ್ರ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಈ ರೀತಿಯ ನಿಲುವೆಯು ಮುಂದರಿದು, ಸಿಪಾಯಿದಂಗೆಯ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕಿತ್ತೂಗೆಯುವ ಘಟನೆಗಳೂ ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಮುಂದರಿದಿದ್ದವು. ತಾನು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತವು ಇದರ ಫಲವನ್ನೂ ಅನತಿಕಾಲದಲ್ಲೇ

ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಭಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯ ತಳಹದಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲೇ, ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ “ಜಾತೀಯ ರಾಜಕೀಯ”ವು ಮೆಲ್ಲನೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ನಿಂತಿತು! ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ತನ್ನ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕೆಂದು ಸಂಘಟಿತವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯ ಹವಿಭಾಗದ ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸರ್ವಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಯಿತು. ಒಂದೆಡೆ ಉದ್ಯೋಗೀಕರಣ, ಮತ್ತು ಹೊಸ ನ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿನ ಅಧಿಕಾರರೇಚನವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ರಾಜಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಜಾತೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಘಟನೆಯು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿ, ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ಸಂಘಟನಾರೂಪದ ಗ್ರಾಮಜೀವನವು ಭಾರತದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬಿಡುವಂತಾಯಿತು!

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರವು ಜಾತೀಯ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜಾತಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ತಾವು ಸರ್ವಜಾತೀಯ ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯವರು, ಅಥವಾ ಜಾತ್ಯತೀತ ಧೋರಣೆಯವರೆಂದು ನಮ್ಮ ಜನತೆಗೆ ಮಂಕೆರಚಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ, ಅದು ಅವರ ಸ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಜಾತಿಗೆ ಜಾತಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕಟ್ಟುವ ಸೂತ್ರವು ಅವರ ಸ್ವಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದೆಂದವರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದರು-ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ವಿಭಜನಾ ಸೂತ್ರ ಚಾಣಕ್ಯರಾದ ಅವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೧೯ ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು, ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಅಧ್ಯಂತ ಬಿಳಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು “ಜಾತಿ”ಯ ಬಗ್ಗೆ ತಾಳಿದ ಅತಿರೇಕ ಆಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲ! ಇಷ್ಟೇಕೆ ಕುತೂಹಲವನ್ನವರು ತಾಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ಅದರಲ್ಲೂ ಅವರ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅಂಶವಿತ್ತೇ?- ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಜನಗಣನೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ (census Commissioner) ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಗಮನವೂ ಅನಗತ್ಯ ಪರಿಶ್ರಮವೂ-ಜಾತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಜನರ ಯಾದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಜಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಏಕೆ ವ್ಯಯವಾಗ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ಬಿಳಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ : ಈಲಿಯೆಟ್, ಡಾಲ್ಮನ್, ಶೆರಿಂಗ್, ನೆನ್ ಫೀಲ್ಡ್ ಮುಂತಾದವರು. ೧೯೦೧ ರಲ್ಲಿ ಜನಗಣತಿಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸರ್ ಹರ್ಬರ್ಟ್ ರಿಸ್ಲೆ (Sir Herbert Risley)ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಜಾತೀಯ ಗಣನೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯು ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಗೇರಿತ್ತು! ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೮೧ ರಿಂದ ಬಂದ ಜನವಿಭಜನೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ, ಆತನು ಅದನ್ನು ಜಾತೀಯ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ತಮಗೆ ಲಭಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಹವಿಭಾಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಜಾತಿಗಳನೇಕ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು “ನಾವು ಬೇರೆ ಜಾತಿ” “ನಾವು ಬೇರೆ ಜಾತಿ”-ಎಂದು ಸರ್ಕಾರದ ಮುಂದೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ರಿಸ್ಲೆಯವರ ಅಭಿರುಚಿಯು ಕೇವಲ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಷ್ಟೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. “ಯಾವ ಜಾತಿ ಮೇಲು?” “ಯಾವ ಜಾತಿ ಕೀಳು?” “ಯಾವ ಜಾತಿ ಯಾವ ಜಾತಿಗಿಂತ ಕೀಳು?”-ಎಂಬ ಕೂಲಂಕಷ ದಾಖಲೆಯು ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿತ್ತು! ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಇದರ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಜನರು “ತಾವು ಮೇಲು” “ಅವರು ಕೀಳು”-ಎನ್ನುವ ಅನವಶ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಿರಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ‘ನಾವು ಇಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ರೆಂದೋ, ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೋ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಂದೋ-ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಉದ್ಯುಕ್ತವಾಗುವಂತಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ, ವಿರಸ, ಘರ್ಷಣೆಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ಅವಲಂಬನ, ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾದ ಸೌಹಾರ್ದ ಮತ್ತು ಏಕತಾಭಾವದಿಂದಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಾಮಘಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಾವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಬಿರುಕು ಮೂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕಾವು, ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಘಟಕವನ್ನೇ ಒಡೆಯುವಂತೆ ಬಿರುಕನ್ನು ತಂದುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ಅವರೇ ಹೊಣೆಗಾರರು. ರಿಸ್ಲೆಯವರ ಅಭಿರುಚಿಯು ಕೇವಲ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ ಅಭಿರುಚಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರದ ಅಂಗವಾಗಿ ಅವರದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನ ಹಕ್ಕು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂದರಿದು, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ನೇರವಾಗಿ ಬಳಸಬಾರದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನಿಷ್ಟೇ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಯಸುವುದು. ೧೯೨೧ ರ ಜನಗಣನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಸರ್ ಮಿಡ್ಲೆಟನ್ ಎಂಬವರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಈ ರೀತಿಯ ಅನಗತ್ಯ ಕುತೂಹಲದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಳೆಯುವಂತಾಯಿತೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅನೇಕ ಹೊಚ್ಚ

ಹೊಸ ಜಾತಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರ ರಾಜಕೀಯವೆಂಬ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದುದು! ೧೯೨೧ ರಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ವೈಷಮ್ಯವು ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಪಂಜಾಬ್ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯ ವಾದವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಅಂತರವು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಅದುತನಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಆದ ಹೆಸರಾಂತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವೈಷಮ್ಯವು ಮೊಳಕೆಗೊಂಡಿತು.

ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಜಾತೀಯತೆ :

ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಜಾತೀಯತೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಗಮನಾರ್ಹ. ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಒಂದು ಸಮಾಜದ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ “ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯ”ನ್ನು ತಳೆದು ನಿಂತ ಒಂದು ಮಾನವ ಗುಂಪುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೆ, ಜಾತೀಯತೆಯು, ಏಕತೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಬೆಳೆಯುವ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಧೋರಣೆಯನ್ನಬಹುದು. ಹೀಗಿರಲು ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದರೆ, ಜಾತೀಯತೆಯು ಮಾನಸಿಕ. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯು ಒಂದು ಸಂಘ ಜೀವನದ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, ಜಾತೀಯತೆಯು ಒಂದು ಅನವಶ್ಯವಾದ ಹಾಗೂ ಸಂಘಜೀವನದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ನೀಡದ ಭಾವಾತಿರೇಕದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯತೆಯ ಕುರುಹುಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವೆನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಅಸ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಜಾತಿಗಳು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಉಳಿದ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ದಬ್ಬುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿತವಾದಾಗ, ಪ್ರತಿಭಟನಾರೂಪದ ಸಮಾಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಇದರ ಉಳಿದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಳಿಯದೆ ಉಳಿದು ಬಂತು. ಆದರೆ ೨೦ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ತಳೆದ ರೂಪ ವಿಶಿಷ್ಟ ತೆರನಾದದ್ದು. ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾರಾಜ ಸಾಹು ಭದ್ರಪತಿ ಜ್ಯೋತಾಂವ್ ಫುಲೆ ಮುಂತಾದವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿರೋಧಿ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರೆ, ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಯಸ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘರ್ಷಣೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ವಿರೋಧಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿರೋಧಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕಶಾವಿರೋಧಿ ದ್ರಾವಿಡ ಕರುಗಂ ಜನ್ಮತಾಳಿತು. ಈ ರೀತಿಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ ಬಹುಶಃ ಜನರು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ತಳಹದಿಯಲ್ಲೇ ಸಂಘಟಿತಗೊಂಡು ಚಳುವಳಿಯಾರಂಭಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಇವರದು ಜಾತ್ಯತೀತ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾರಾಜನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಾ ಜಾತಿಯವರೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದರಲ್ಲದೆ ಜಾತ್ಯತೀತ ಹಿಂದೂಗಳಾಗುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಲಿಲ್ಲ. ಜಾತೀಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಇವರು ಹೋರಾಡ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗುವ ಮೋಹವೇಕೆ ಇವರಿಗೆ? ಇದರರ್ಥವೇನೆಂದರೆ, ಇವರ ಉದ್ದೇಶ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಉನ್ನತಿಯೇ ವಿನಾ, ಜಾತ್ಯತೀತತೆಯಲ್ಲ. ಇವರು ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ವೈಷಮ್ಯ ಬೆಳೆಸತೊಡಗಿದರೇ ವಿನಾ ತನಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನೀಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೇ? ಸರ್ವಜಾತಿ ಸಮಾನತೆಯ ಸುಧಾರಕ ತತ್ವವು ಇವರಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ವಸ್ತುತಃ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಪತಾಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುನಿಂತ ಅನೇಕ ಜನರ ಮೂಲಪ್ರೇರಣೆಯ ಸ್ವರೂಪವು ಜಾತ್ಯತೀತ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿರದೆ, ಸ್ವಜಾತಿ ರಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ವಾರ್ಥವೇ ಆಗಿತ್ತೆನ್ನಬಹುದು. ಜಾತ್ಯತೀತ ಸಮಾಜ ಧೋರಣೆಯ ಅಂಶಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಾಜ ಆರ್ಯಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿಯೇ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವೇ ಮಂದಿ ಶಿಷ್ಟ ಧುರೀಣರಲ್ಲಿ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಜಾತೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತಗೊಂಡ ಯಾವುದೇ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಇವನ್ನು ವಸ್ತುತಃ ಬಯಸಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವಂತಿಲ್ಲ.

ಬಸವೇಶ್ವರ

ಎರಡು ವಚನಗಳು

ಭೂತಿಕನ ಸೀರೆಯ ಸಾತ್ವಿಕ ನೆರೆ ಉಟ್ಟೊಡೆ

ಭೂತಿಕ ಸಾತ್ವಿಕನಾದ, ಸಾತ್ವಿಕ ಭೂತಿಕನಾದ.

ಈ ಮಾತು ಬಿದ್ದುದು ನೋಡಾ, ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ-

ಅಯ್ಯಾ, ಭೂತ ಕೆಣಕಿದಡಿಲ್ಲ, ಮಾತು ಮುಟ್ಟದಡಿಲ್ಲ.

* * * *

ಉಡುವಿನ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಹಡೆದರೆಮ್ಮವರು,
ಉಸರವಳಿಯಂತೆ ಎನ್ನ ಇರವು;
ಬಾವುಲ ಬಾಳುವೆಯ ತೆರನಂತೆ.
ಹೊತ್ತಾರೆ ಎದ್ದ ಕುರುಡಂಗೆ
ಅಗುಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಮಾನದಂತೆ
ಆನು ಭಕ್ತಿಯ ಬಯಸಿದಡಹುದೆ?

ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ

ನಾನೇಕೆ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತೇನೆ?

ನಾನು ಯಾಕಾಗಿ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವುದು ನನಗೆ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೇ ಕಾರಣಗಳು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಲ್ಲ, ಕಾರಣಗಳು ಅನೇಕ ಇದ್ದಾವೆ ಎಂಬುದೇ.

ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿ-ಎಂಬುದೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಉತ್ತರ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣದ ಹಂತಹಂತದಲ್ಲೂ, ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ನನಗೆ ಸವಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನನ್ನದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಚಿತ್ರಲೇಖ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಸಂಭಾಷಣೆ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೇ ನನಗೆ ಖುಷಿ.

ರಚನೆ, ನಟರ ಆಯ್ಕೆ, ಅಭಿನಯ ನಿರ್ದೇಶನ, ಗ್ರಹಣ, ಸಂಕಲನ-ಈ ಒಂದೊಂದೂ ನಿಜವಾಗಿ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ; ಇವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಹೊಸದಾದ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ 'ಬದುಕು' ನಿರ್ಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಜವಾದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಕೂಡ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ದೇಶದ ನನ್ನ ಜನರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರವೂ ಆತ್ಮಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಬದುಕಿನ ಆಪರಂಪಾರ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ : ಈ ದೃಶ್ಯ-ಶಬ್ದಗಳ, ಈ ಪರಿಸರದ ತಲೆತಿರುಗಿಸುವಂಥ ವಿರೋಧ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು-ಯಾವ ನಿರ್ಮಾತನಿಗಾದರೂ ಇದೊಂದು ಸವಾಲು-ಇವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸಂಗತಗೊಳಿಸಿ ಹೊಸ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು.

ನನ್ನ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರ 'ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ'ಗೆ ಮೊದಲು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಬಂಗಾಲದ ಜೀವನ ಮೇಲುಮೇಲಿನದ್ದು. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ನನಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಗೊತ್ತು ಎನ್ನಬಲ್ಲೆ : ಆದರ ನೆಲ, ಋತುಗಳು, ಗಿಡಗಳು, ಕಾಡುಗಳು ಹೂಗಳು; ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ಗಂಡಸರು, ಬಾವಿಯ ಬಳಿ ಹರಟುವ ಹೆಂಗಸರು, ಮಳೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಮಕ್ಕಳು; ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಆಡುವ ಹಾಗೇ ಆಡುವ ಮಕ್ಕಳು. ಈಗ ನನಗೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಗೊತ್ತು, ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ನಗರದ ಹಾಗೆ ಇದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೂ ಜನ, ಲಂಡನ್ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ಟೋಕಿಯೋಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ, ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ, ಬದುಕುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಗತ್ಯ-ಇದು ನನ್ನನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬೆರಗನ್ನೇ ನನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಾನುಜನ್ಯ ಕಾವ್ಯ: ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ವಿಮರ್ಶೆ

ರಾಮಾನುಜನ್ಯ ಕಾವ್ಯ : ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ವಿಮರ್ಶೆ

ಪಾ. ಲ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನವನ್ನು (ಸಾಕ್ಷಿ-೧೦) ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆಕ್ಷೇಪ ಎತ್ತುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರೂ, ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೇ ಬೇರೆ.

೧ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದೋಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಎತ್ತಿದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರು ದೇಸಾಯರನ್ನು ನಡುನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ('ವಿಮರ್ಶಕರ ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ'-ಹೇಗೆ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ? ಇವರ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು!) ತಮ್ಮ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ 'ಸುರಕ್ಷಿತವಲ್ಲ', 'ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಶುದ್ಧ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಸುರಕ್ಷಿತತೆ' ಇವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿರುವುದು, ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಂತಹ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

೨ ನಾನು 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು' ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೆಲ ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕ ಮಾತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇವರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳದಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕವನದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಖೇದದ ಸಂಗತಿ. ನಾನು ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ತಪ್ಪುಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗದೇ ಉಳಿದಿವೆ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ, ಯಾವುದನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ಹೇಳುವ ವಿಮರ್ಶಾಶೈಲಿಗೂ, ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಲೇಖನದಿಂದ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗಲಾರದು ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕವನಗಳ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು, ಕಣ್ಣಿಗೆಟುಕಿಸುವ ಎರಡು-ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವುದು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳದೇ ಇರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುವುದು, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ವಿರೋಧವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು -ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದು ಇವೆಲ್ಲ ಲೇಖನದ ತುಂಬ (ಕೆಲವೆಡೆ ಸೋದ್ಧಿಶ್ಯವಾಗಿಯೂ) ಇರುವುದರಿಂದ, ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಉಲ್ಲಾಸಕರವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನೂ, ಕುಂದುಗಳನ್ನೂ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವೇಚನಾಯುಕ್ತ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ, ಖಚಿತವಾದ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದ ಶೈಲಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡಲು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಆರೋಪ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ, ಅಡ್ಡ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ದೀಪವಿಟ್ಟಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ರಾಜಕೀಯತನದ ಲಕ್ಷಣ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರೂ ಸಾಲದು. ಇಂತಹ ರಾಜಕೀಯತನದಿಂದಲೇ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರಿಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ 'ಸುರಕ್ಷಿತತೆ' ದೊಡ್ಡ ಮೌಲ್ಯವಾಗುವುದು. ಇವರ ಲೇಖನದ ಮೂರನೇ ಭಾಗದ ಮಾತುಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀ ದೇ. ಜ. ಗೌ. ರವರಿಗೂ, ಕರುಣಾನಿಧಿಯವರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಮಾತನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರನ್ನು ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ.

- 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವೆಂಬುದು ನಿಜವೇ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವರೂ ಅವರನ್ನು ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ-

ಪರಿಚಯಕ್ಕೂ, ಕಾವ್ಯದ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಒಂದು ಕಡೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ತಕರಾರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರು ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮಿಳು ಕವಿತೆಗಳ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕವನ ಬರೆದದ್ದು, ವಚನ ಕಾರರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದದ್ದು, ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳು ನಿಜವಾದ ಆಣಿಮುತ್ತುಗಳು.

-ಇನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕನ್ನಡದ ಈ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ಸಂಶಯವೂ ಹೋಗಬೇಕು, ಭಾರತೀಯನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಧನೆ ಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ರಾಮಾನುಜನ್ ಕನ್ನಡ ಬರೆಯಲು ಪಡುತ್ತಾರೆ-

ಇವರ ವಿಮರ್ಶಾಧೋರಣೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಂವೇದನೆ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದೀತು. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ 'ಸಮರ್ಥ' ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರಿಗೆ 'ಹೊಸ ಅರಿವನ್ನು' ಮೂಡಿಸದೇ ಇದ್ದರೂ, ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಇವರ ವಿಚಾರ ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ, ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಇವರು ಕೊಡುವ

ಹೇಳಿಕೆಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

-ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಬೇರೆಯಾದದ್ದೇ ಅಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅಡಿಗರ ನಿಷ್ಠೆ ಉಳಿದ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ (ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗಿಂತಲೂ 1) ಒಂದು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು-

ಎಂದರೆ, ಸಂದರ್ಭ ಒಂದೇ ಆಗಿಯೂ (ಹೌದೆ? ಹೇಗೆ?) ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಷ್ಠೆ ಇದ್ದು ಅಡಿಗರ ನಿಷ್ಠೆ 'ಒಂದು ತೂಕ' ಹೆಚ್ಚಾದ್ದರಿಂದ ಅವರದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಆಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರ ನಿಷ್ಠೆ ಒಂದು ತೂಕ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದದರಿಂದ, ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗದೇ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯ ಇಟ್ಟಿಂಗಿಗಳಂತೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಾಮಾನ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದವೇ?"

1 ಮಾತು ನನ್ನದು.

-ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಂಡುಗಾರಿಕೆಗೆ ಸತ್ಯ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಡಿಗರು ವಿಡಂಬನದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ (ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ? ಅಥವಾ ವಿಡಂಬನೆಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರಿಂದ?) ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ದನಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಗಡುಸಾಯಿತು; ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಕುಚಿತವಾಯಿತು-

ವಿಡಂಬನೆಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೂ, ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಕುಚಿತವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಇದ್ದದ್ದೇ ಕಾರಣವೆಂಬಂತೆ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಇದ್ದೂ, ವಿಡಂಬನೆಯ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆಗೆ ಇವರು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಬರೆದ ನಂಬಿಕೆಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಡಿಗರು ಬರೆಯಲಾಗದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಗಿನ ಜೀವನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಹೊರತಾದ ಮಾತು. ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭ ಪ್ರಚಲಿತ ಜೀವನ ಸಂದರ್ಭದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನೂ ಇವರು ಒಪ್ಪಲಾರರೇನೋ. ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹವೇ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳೂ.

- 'ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಾಂವಾ'ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಅಡಿಗರು ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಸೋದ್ದಿಶ್ಯವಾದ, ನೀತಿಪರವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಅದರ ನೈತಿಕತೆಯ ಶಿಲ್ಪದ ಮೂಲಕವೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಕಾವ್ಯ.....ಅಪರಂಜಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಇಷ್ಟ ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೊಗಿಸುವ ಅಸಲುಕಸಬು.' ಇದೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ಯ, ಇದೇ ದುರ್ಬಲತೆ.- ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ (ಇವರ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ, ಬಂಡುಗಾರಿಕೆಯ) ಧೋರಣೆಗೂ, ಅಪರಂಜಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟ ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೊಗಿಸುವ ನಿಲುವಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಕ್ರಮಿಸುವುದಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ಕೆಲಸ ಬೇಡವೆಂದೇ, 'ಇದೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ಯ ಇದೇ ದುರ್ಬಲತೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ಬಲತೆ ಹೇಗೆ, ಅದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ದುರ್ಬಲತೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಎಲಿಯಟ್ ಕವಿಯು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ತಂತ್ರಗಳ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲೂ, ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಉಳಿದ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಕವಿ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಉಳಿದ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಅವನ ಕಾವ್ಯ ದುರ್ಬಲಗೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಆ ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ಯ ಎನ್ನಿಡೀತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇವರನ್ನು ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಈ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರೇ ೧೯೬೮ ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾನಿಷ್ಠೆಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.

-ಸತ್ಯವಿರುವುದು ಅನನ್ಯವಾದ ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಕಾವ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಗಳಲ್ಲಿ. ಹಳೆಯ ತಂತ್ರ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ಕೂಪಮಂಡೂಕ', 'ಶ್ರೀ ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ', 'ವರ್ಧಮಾನ' ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪಡೆದದ್ದು -

ಎಂದರೆ, 'ಭೂತ' ಕವನದವರೆಗಾದರೂ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ 'ಸೋದ್ದಿಶ್ಯ'ವಾಗಿ-'ನೀತಿಪರ'ವಾಗಿ 'ದುರ್ಬಲತೆ'ಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಬಹುಶಃ 'ಹಳೆಯ' (ಎಲಿಯಟ್‌ನ ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠೆ?) ತಂತ್ರವಿಧಾನಗಳಿಂದಾಗಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅಡಿಗರು ತನ್ನ ತನವನ್ನು ಪಡೆದರು, ಎಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. 'ತಿರುಗಿ' ಪಡೆದರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಘಟ್ಟ, ತನ್ನತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನದು, ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ೧೯೬೮ರಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ, ಇವರ ವಿಮರ್ಶಾ

ನಿಲುವು ತಿಳಿಯುವುದು.

-ಅಡಿಗರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಹದ್ದು', 'ಭೂತ', 'ಕೂಪಮಂಡೂಕ'ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಅನುಭವ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹೊಸ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಷ್ಟೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

'ಭಾವತರಂಗ'ದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರೆದ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಬದಲಾಗಿ, ಹೊಸ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಒಗ್ಗುವಂಥ ಕಾವ್ಯ ತಂತ್ರದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಅಡಿಗರು ತೊಡಗಿದರು. ಈ ತಂತ್ರದ ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಅವರ 'ಭೂಮಿಗೀತ'ದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯ ತಂತ್ರದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕತೆಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಳ ಮುಂದೆ ತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತು.-1

1 'ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ' ಪುಟ ೨೨, ಮನ್ವಂತರ-೨, ಮನ್ವಂತರ ಪ್ರಕಾಶನ.

ಅಂದರೆ ಕಾವ್ಯತಂತ್ರದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಳ ತಪ್ಪಿದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು 'ತನ್ನತನವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪಡೆದದ್ದು' ಹೌದೆ?

ಇಂತಹ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಸಂವೇದನಶೀಲರಾಗದೇ, ಅದು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೋ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೋ ಅಥವಾ ಜೊಳ್ಳಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸದೆ, ಆ ಕಾವ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವ ಧೋರಣೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಕಾವ್ಯ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬಲ್ಲರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಬಲ್ಲರು. ರಾಮಾನುಜನ್ ಮತ್ತು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಾದಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಸೋಜಿಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧ ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಾಗದಿದ್ದರೂ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ತಕರಾರು ಮಾಡಲಾರದು.

೨ ಅದೇ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖಭಂಗಮಾಡಿದಂತೆ-

ಈ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಇಬ್ಬರ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಮುಖ್ಯ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವೆನ್ನಿಸುವ ಅಂಶಗಳೇ ಬೇರೆ. ೧ ಅಡಿಗರು 'ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಾವ'ದಂಥ ಕವನ ಬರೆಯಲಾರರು. ೨ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ. ೩ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಶ್ಲೀಲತನ (ಹೌದೇ?) ತುಂಟತನ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ದಲ್ಲಿಲ್ಲ..... ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು. ಇವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ, ಈ ತರ್ಕದ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.

೧ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರು ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂತೆ ಹಾಡಲಾರರು.

೨ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು 'ಭೂತ' ದಂಥ ಕವನವನ್ನಾಗಲೀ, 'ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕಿತು', 'ಗಾಜಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಯೋಗ' ಕವನಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಬರೆದಿಲ್ಲ.

ಇವೆಲ್ಲದರ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಕರ್ತವ್ಯ ಶೀಲರಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿರುವ ಒಟ್ಟು ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಹಿರ್ಮುಖ, ನಿಸ್ಸಂಕೋಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಧಾರವಾಡ, ಮತ್ತು ಆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಕವಿಗಳು, ವಿಚಾರಶೀಲರು, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದರಿಸಲಾರದೇ, ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ, ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಸಂವೇದನೆಯ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ನಿಲುವಿನ, ಸಂಕೋಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ನಾಗರಿಕ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವನ ಧೋರಣೆಯೆಡೆಗೆ ವಾಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆ? ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದು ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ? ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ, ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂವೇದನಶೀಲರಾಗುವ ಸೋಗನ್ನು, ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು; ಹೆಚ್ಚು ತುರ್ತಿನ ಕೆಲಸ. ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ, ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂವೇದನಶೀಲರಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥ, ಸೋಗು ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಕವನ ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ 'ಅದರಲ್ಲಿ ಇದು' ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತೋರಿಸಿರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಕವನದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗ, ಆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಇವೆ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರ ಇವರಿಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು

ಕವನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

-ಕವನದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿಯ ಅವಧಾರಣೆ, ಒತ್ತು, ಆಕ್ರೋಶ ಓದುಗನನ್ನು ಗಂಭೀರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ-

ಇವರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಧಾಟಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳ ಧಾಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇವರ ವಿಚಾರವೇನೋ?

ಅ) ಗಾಳಿಗಲ್ಲಾಡುವುದು ದೊಂದಿ. ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪವಾದರೂ

ಬೀಸುದೊಣ್ಣೆಗೆ ಬಂದಿ. ನಿನ್ನ ಗಾಳಿಯ ಬೆಟ್ಟ

ಘನಿಸಿ ಆಗುವ ಧಾತು ದುಡುಕಿ ಬಗೆವುದು ನೆಲದ

ತೊಡೆಯ; ಚೆಲ್ಲುವುದೆಲ್ಲ ಕಡೆಯು. ದ್ರಾವಣ ಸುಖಕ್ಕೆ

ವಿವಶ ಮುಳ್ಳು ಹುಲ್ಲು. ಕಣದ ಸಾರ್ಥಕ ರತಿಗೆ

ಮಾಸಗಳ, ವರ್ಷವರ್ಷ ಶತಮಾನಗಳ

ವಿರತಿ, ಸಮರತಿ, ವಿಕ್ಷತರತಿ. ತುಂಬಿ ನವಮಾಸ

ಬರುವ ಜೀವ ಪವಾಡ ಕೆಲಸ ಕಲಿಸೋ ತಂದೆ.

ಬ)	ವಾಸಿ	ಮಾಡಯ್ಯ	ಈ	ಜಲೋದರದ	ಭಾರದ	ಜಡ್ಡ.
ಕಮರು	ತೇಗಿನ	ಕಪಿಲೆ		ಹೊಡೆದು	ಹಗಲೂ	ಇರುಳು
ತೇಗಿಗೊಂದು		ಅಮೋಘ		ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೀತವ		ಕರೆವ

ರೋಗದ ಘನಲನಾದಷ್ಟು ಸವರೋ ತಂದೆ.

ಕ) ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ಒಂದು ತುತ್ತನ್ನು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಲ ಜಗಿದು, ನುರಿಸಿ

ಜೊಲ್ಲಿಗೆ ಮಿಲಾಯಿಸುವಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯ

ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೊದಲ ಪಾರ ಕಲಿಸು. ಕಲಿಸದಿದ್ದರು ಕೂಡ

ಕಲಿತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನೆನಪುಳಿಸು.

-ಕನ್ನಡದ ಅಡುಮಾತಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ಐದು ಮಾತೃಗಳ ಗಣದ ಲಯವಿಧಾನ ಅಡಿಗರ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಮೂಲ ಘಟಕವಾಗಿದೆ-

ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದೂ, ಇವರ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಅಡಿಗರು ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾಟಿಯ, ಭಂಗಿಯ, ಒಟ್ಟು ಮೂಡಿನ

ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಲಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿರುವುದು, ಎಷ್ಟುಕದೇ ಹೋಗಿದೆ. ಅಡಿಗರು ಆಕ್ರೋಶ, ಒತ್ತು ಇರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು

ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಮೌನದ ಮಾತನ್ನೂ (mute word) ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಆ' ಗುಂಪಿನ ಸಾಲುಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ.

ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವದಿಂದ, ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನಮ್ರ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತು ಮೌನವಾಗುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ

ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕವನ ಓದುಗನನ್ನು ಗಂಭೀರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕವನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೂಡು

ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೆ, ಅದು ಏಕೆ ಹೀಗಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಕವನ ನಮ್ಮನ್ನು

ಗಂಭೀರವನ್ನಾಗಿಸಬಾರದು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ಏಟ್ಸ್ ಕವಿಯ 'ಸೆಕಂಡ್ ಕಮಿಂಗ್' ಮತ್ತು ಹಾಪ್ ಕಿನ್ಸ್‌ನ

'ಸಿಬಿಲ್ಸ್ ಲೀಪ್ಸ್' ಕವನಗಳೂ ಹೀಗೆಯೇ ಗಂಭೀರವಾಗಿವೆ. ಅವರೂ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಹಾಗೆಯೇ ಬರೆಯಬೇಕಿತ್ತು ಎನ್ನೋಣವೇ.

ಕುರ್ತುಕೊಡಿಯವರು ಬಹುಶಃ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕವನಗಳಂತೆ, ಉಳಿದವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮೊದಲ ಕೆಲ ಸಾಲುಗಳ ಧಾಟಿಯೇ

ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ತಾವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕವನಕ್ಕೂ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಸಂವೇದನ

ಶೀಲರಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಇವರು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ.1 ಇಂತಹ ಎಚ್ಚರದ ಅಭಾವದಿಂದಲೇ ಇವರಿಗೆ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಕವನದಲ್ಲೇ,

‘ಸ್ವೀಕೃತ’ವಲ್ಲದ, ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗದ, ಶ್ಲೇಷ, ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗಳ ಸಫಲ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಅ) ಫರಂಗಿ ರೋಗ ತಗಲದ ಹಾಗೆ

ಉಳಿಸು ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತದ ರತಿ ವಿವೇಕದ ಶಿಖೆಯ.

(ಫರಂಗಿರೋಗ-ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ವಿಚಾರದಿಂದ, ಬಂದು ಅಂಟಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ)

ಬ) ಕಲಿಸು ಬಾಗದೆ ಸೆಟೆವುದನ್ನು, ಬಾಗುವುದನ್ನು;

ಕ) ಪುರೋಹಿತರ ನೆಚ್ಚಿ ಪಶ್ಚಿಮಬುದ್ಧಿಯಾದವೋ;

(ಕೊನೆಯದು ‘ಭೂತ’ ಕವನದಿಂದ)

ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗಿರುವ ಭಯ ಕಾರಣ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ!

1 ಇಂತಹ ಎಚ್ಚರದ ಅಭಾವದಿಂದಲೇ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲಯ ವೈವಿಧ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿಲ್ಲ.

ನಾದಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿ ಅಡಿಗರ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕವನಗಳಿಂದ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ರಾಮಾನುಜನ್ ತಪ್ಪಿಕೂಡ ಇಂಥ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರರು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳಿಂಹ ತೆಗೆದಿರುವ ಸಾಲುಗಳು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕವನಗಳ ಸಾಲುಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟು ಭಿನ್ನ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳ ಸಾಲುಗಳ ಜೊತೆ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು ಕೇವಲ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಜ್ಞೆ.

೧ .....ಬಿಸಿಲಿನ X-ray

ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು

ಅರೆ!

ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ ಗಾಳಿಮಗ್ಗದ ಬಿಳಿಸೀರೆ.

೨ ಬರುವ ಗೋಡೆಗಳ ನೀಲ ನಕ್ಷೆಯ ನಡುವೆ

ಹೂತಿಟ್ಟ ಹೊಸ ಮರದ ಹಸಿ ಬಾಗಿಲು.

ಇಂತಹ ಸಾಲುಗಳು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇವೆ.

-ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಂಥ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಾವ್ಯದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಬಲ್ಲದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಬಲ್ಲದು.-

ಇವರ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಸಮರ್ಥವಾದ ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇವರಿಗೆ ‘ಹೊಸ ಅರಿವನ್ನು’ ಮೂಡಿಸಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಇವರೇ ಮಾಡುವ ‘ಅದರಲ್ಲಿ ಇದು’ ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಇವರ ಮಾತನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇವರು,

ಹಚ್ಚಗೆ ಕೊಯ್ದು ಕೊತ್ತಂಬರಿ

ಸೊಪ್ಪು

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು, ಕವನದ ಸಾಲುಗಳು ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೂ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ಸೋಗು ಹಾಕಿ ಮಾತನಾಡ ಹೊರಟಿರುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

-ಮೂರನೆಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧ ಅಂಶಗಳ ಸಹಜೀವನ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ‘ಹಚ್ಚಗೆ ಕೊಯ್ದು’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸಮುಚ್ಚಯ, ‘ಸೊಪ್ಪು’ ಶಬ್ದದ ನಿಸ್ಸಾರತೆ ಕವಿತೆಯ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತವೆ-

‘ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ’ ಎನ್ನುವವರು ‘ಹಚ್ಚಗೆ ಕೊಯ್ದು ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು’ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ

ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಲಾರದೇ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಪರಿಚಯವಿದ್ದೂ (ಮೂರನೆ ಭಾಗದ

ಮಾತುಗಳು), ಅವರು ಮೈಸೂರಿನವರಾಗಿ ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪಿಗೆ ಯಾವ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಕೊತ್ತಂಬರಿಸೊಪ್ಪು ನಿಸ್ಸಾರತೆಯ ಸೂಚಕವಲ್ಲ. (‘ಹುಲಿ’ಗೂ ‘ಸೊಪ್ಪಿ’ಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.) ಅದು ತಾಜಾತನ

(freshness)ಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತ. ಈ freshness ಕಣ್ಣಿಗೂ, ಮೂಗಿಗೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಟುಕಿಸುವಂಥದು. (ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೂವಿನಂತೆ!)

ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರಿಗೆ ‘ಸೊಪ್ಪು’ ಶಬ್ದದ ನಾದ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಇಡೀ ಕವನವನ್ನು ಅಪಾರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ

ಮಾತನ್ನು ಹರಿಯಗೊಡುತ್ತಾರೆ :

-ಕಾಡುತನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು, ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು, ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ಆ ಕವಿತೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತದೆ, ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ, ಬೆಲೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲ ಆಟಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಜ್ವರತಪ್ಪನಾದವನ ಉದ್ದೇಗದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆಯೇ ಇದು? ಇಂಥವರು,

-ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ, ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಕಾವ್ಯದ ಹಲವು ಅಂಗಗಳೆಂದು (ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡದೇ!) ನೋಡುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ.-

ಎನ್ನುವಾಗ ಇದು 'ಸುರಕ್ಷಿತ ನೀತಿ' ಎಂಬುದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ನೀತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವರ ಈ ಲೇಖನ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳಿವೆ. ಕವನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗದೇ 'ನಲವತ್ತರ ನೆರಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ವಯಸ್ಸಿಗಷ್ಟೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ತಪ್ಪು ಇದು.)

9

ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನಾನು ಶ್ರೀ ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯರ ಮತ್ತು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು, ಚಿಂತನ ಶೀಲತೆಯನ್ನು, ಆಧಾರರಹಿತ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದರೂ, ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿಲ್ಲ, ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು 'ನವೀನ ಪ್ರಯೋಗ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು 'ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಕಾವ್ಯ' ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ.

-ಶ್ರೀ ಪಾ. ಲ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ 'ನಲವತ್ತರ ನೆರಳು' (ನಲವತ್ತು ನೆರಳು ಕವಿತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಅದು ಕಾವ್ಯವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ-

ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಒಕ್ಕಣೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

ಅ) -..ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ವಿಚಾರಜನ್ಯ, ಅನುಭವಜನ್ಯವಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಬ) ರಾಮಾನುಜನರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂವೇದನೆಯ ತೀವ್ರತೆ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಇದ್ದರೂ, ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಇಲ್ಲ.

ಕ) ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಂದ ಅನುಭವದ ಕಡೆಗೆ, ವಿಚಾರದಿಂದ ಮಾತು, ಸಂಭಾಷಣೆಯೆಡೆಗೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಕಾವ್ಯ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರದು- ಇದು ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯ ಬಂದಾಗ ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ತವಕ ನೈಜ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಏನು 'ಆಗಿದೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂಬ ಮಾತು ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ, ಅನಂತರದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಯಾವುದೇ ಕಾವ್ಯವಾಗಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವೆನ್ನುವ ಒಂದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. (ಅಥವಾ 'ದುರ್ಬಲ'ವಾಗಲಾರದು.) ಈ ಭಿನ್ನತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ನಾನು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಮತ್ತು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಗಳ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ.

ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತುರದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕರು ಒಡ್ಡುವ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಹೊಸತನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ outdated ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ತವಕವೇ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಧನಾತ್ಮಕ ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಋಣಾತ್ಮಕ ವಿಷಯಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದು ಆರ್ಭಟದ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ, ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಹೀರೋತನದ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ, ತಾತ್ವಿಕವಲ್ಲ, ಸಂಕೇತನಿಷ್ಠವಲ್ಲ; ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ನಾದದ ಹಂಗು ಇಲ್ಲ; ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೂ ತಕರಾರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ .....ಮುಂತಾದವು. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಕೆಲವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾದ, ಆಧಾರರಹಿತವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ನಂತರ ಉಳಿಯುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತೇನೆ :

-ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಮಾತ್ರ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಪ್ರತಿಭೆ ಕೇವಲ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯಾನುಭವ ಜೀವನಾನುಭವದಂತೆ ದೈಹಿಕ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಹಾಗೆನಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ.-

ಅಂದರೆ, ಇಂಥ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇರಬಾರದು ಅಂದಹಾಗೆ. ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ಇಂಥ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಅಂದಹಾಗೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಇವರೇ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳಿವು :

-ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಆಕೃತಿ, ರೂಪ, ರೇಖೆ, ಬಣ್ಣ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪರಿಣತಿಗಳ ಗತಿಚಿತ್ರವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಹಂಬಲ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಕಲಾವಿದರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ-

ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು 'ಕಾರಣ' ಕವನವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಹೇಳುವ ಮಾತು :

-ಓದುಗನಿಗೆ ಇಂಥ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವಾಗಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ-

ಅಂದರೆ, ಕಾವ್ಯಾನುಭವ ಜೀವನಾನುಭವದಂತೆ ದೈಹಿಕ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು (ಆಕೃತಿ, ರೂಪ, ಬೆಳವಣಿಗೆ?) ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಲೆಗೆ ಮಹತ್ವ ತರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಓದುಗನಿಗೆ ಇಂತಹ ಅನುಭವದ ವಾಸ್ತವತೆ ಇದ್ದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೊನೆಗೊಂದು ವಾಕ್ಯ :

-ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಕೂಡ ಅನುಭವದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸತನ ಬಂದಿರುವುದು-1

ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು, ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ, ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಇವರು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸೋಣ. ಇವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತುಂಟತನ, ಅಶ್ಲೀಲ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ಅರ್ಥ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಜ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

-ಅಶ್ಲೀಲದ ಅನುಭವವನ್ನು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ಎಂದೂ ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿರುವುದೂ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವ ಹಠವೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಲ್ಲ-

ಎನ್ನುತ್ತ, 'ಸಹಜ' ಕವನವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ, 'ಸಹಜಪಂಥದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರಗಳ ಇತಿಹಾಸ' ತಿಳಿದಿದ್ದೂ, ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಅಶ್ಲೀಲ, ತುಂಟತನವಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಸಹಜವಾದದ್ದನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸದೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಿ, ತಪ್ಪು ಎಂದು ಕೂಗಿ ನೋಡದೆ ಅದನ್ನು ಅದರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ ಆಶಯ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದು ಇವರ ಗಣನೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಧಾಟಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಬರುವ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲ.

1 ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೇ ನಾನು ನನ್ನ 'ನಲವತ್ತು-ನೆರಳು' ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತೋರಿಸ ಬಯಸಿದ್ದು. 'ವಲನೆ ಬಂದ ಕಾಡು' ಕೂಡ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ವಿಫಲಗೊಂಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇವು 'ಅನಿಸಿಕೆ'ಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಕವನಗಳೂ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿವೆ. 'ಅದರಲ್ಲಿ ಇದು' ಕವನವೇ ಒಂದು. 'ಕಾಮ' ಕವನವೂ ಒಂದು. 'ಕಾರಣ' ಜೀವನಾನುಭವಕ್ಕೆ, ದುಷ್ಯಂತನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ, ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುತ್ತೆ.

-ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೀಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ

ಮಾಡುವುದೇನು ಹೇಳಿ: -

ಎಂಬ ಸಾಲಿನಂತೆ, 'ಸಹಜ' ಕವನದಲ್ಲೂ

.....ಮುಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲ

ಹವಿಸ್ಸು ಸ್ವಾಮೀ,

.....

ಬಿದ್ದಾಗ ಮೋಕ್ಷ ಸ್ವಾಮೀ

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು, ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಅಲ್ಲ, ವ್ಯಂಗ್ಯ.

ರಾಮಾನುಜನ್ ಕೆಲ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿಲುವಿನ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತತೆಯನ್ನು ಬೇರೆತನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇದೆ. ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಒಂದು ನಿಲುವನ್ನು ನೋಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಜೀವನಾನುಭವಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ರೂಪಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಂಭೀರ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಮೋಜಿನ ನಿಲುವು ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ನಿಲುವು ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಪರಿಯನ್ನು ಇವರ ಕಾವ್ಯ ರೂಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಅನುಭವಜನ್ಯವಲ್ಲ, ವಿಚಾರಜನ್ಯ ಎಂದದ್ದು. ಈ ಮೋಜಿನ ನಿಲುವು ಇವರ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳ ಎನ್ನುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು', 'ತೆರೆದರೆ ಬಾಗಿಲು' ಮತ್ತಿತರ ಕೆಲ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನೆರಳಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಲುವಿದ್ದರೂ, ಅನಂಗ ಲಹರಿಯನ್ನು ತಡೆದರೆ ಬೆಳಕಿನಾವಾಹನೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಆಶಯ ಇರುವುದರಿಂದ ರಾಮಾನುಜನ್ ಆರೋಗ್ಯಕರ ವಿಷಯಗಳ ಸ್ವಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಮುಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವಣಿಗನಾಗುವ ವಿಚಾರವನ್ನಾಗಲೀ, ಅವರಿವರ ಕಾಲು ಮೂಸುವ ಬಾಹುಬಂಧನದ ಗುಹ್ಯಕಾಮವನ್ನಾಗಲೀ ಇವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಇಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅನಂಗ ಲಹರಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಕವನದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗಿತ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಇವರು ಅಸ್ಥಿಲವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಳೆಯುವುದು ತಪ್ಪು.

- 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕವಿತೆಯ ವಸ್ತುವೂ ಕವಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ-

ಎಂಬುದು ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ ಇನ್ನೊಂದು ಹೇಳಿಕೆ. ಈ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಸಂಕಲನದ ಕವನಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕವನವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಕವನಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. 'ವಲಸೆಬಂದ ಕಾಡು' 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು' 'ಅದರಲ್ಲಿ ಇದು' ಈ ಕವನಗಳ ವಸ್ತುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕವನಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ: ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಅಂಶ ಇದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಈ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ತಾಳುವ ನಿಲುವು, ಅವುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯತೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಒಂದು ಘಳಿಗೆಯ ಅನಿಸಿಕೆಯ ಮಾತು. ಮೂಡಿನ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಕವನಗಳು ಎರಡು ಗುಂಪಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. (ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿವೆಯೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. 'ತೂಕ', 'ಪ್ರಮಾಣ', 'ಕೈ ಅಳತೆ' ಇವು ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳು.) ಈ ಮೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿನೋದಪೂರ್ಣ. ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಭೀರ. ಈ ಮೂಡುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ,

-ಅನುಭವದ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಮತೂಕವನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ-

ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ, ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರು ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಮತೂಕವನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯ ತಾತ್ವಿಕ. ಸಮತೂಕವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ವಿಷಯ ಅನುಭವದ್ದು. ಒಂದು ಸರಳ ನಿಲುವು. ಎರಡನೆಯದು (ಸಕ್ರಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಾಗ) ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಭವ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಮೊದಲ ರೀತಿಯದು. ಅದಕ್ಕೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆರಹ finished ness ಇದೆ. (ಈ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸಲಾರದ ಕೆಲ ಕವನಗಳೂ ಇರಬಹುದು.) ಇದು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ನಾಗರಿಕ ನಿಲುವಿನ ಕಾವ್ಯ. ಇದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನ ರೇಶ್ಮೆನೂಲಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಬಹಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೂರುವುದು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಧೋರಣೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ

-...ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ಅನುಭವದ ರೂಪ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು, ಶೈಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಎಂದೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವದ ಮೂರ್ತತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ-

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆ, ಈ ಕವನಗಳು ಅತಿಮಾನವತ್ವ, ಉದ್ವೇಗಾಮಿತ್ವಗಳೆಡೆಗೆ ವಾಲುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೇಡವೇ ಬೇಡ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಲ್ಲ. ಇದು ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಜೀವನ

ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವದ ಕವಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. Robert Frost ನ ಕವನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾದೀತು.

ನನ್ನ ಒಟ್ಟು ನಿಲುವು ಇಷ್ಟು : ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಕವನಗಳೇ1 ಹೆಚ್ಚು. ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ತುರ್ತಿನಿಂದ ಬಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕವನಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇವೆ. ಇವುಗಳೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತತ್ಕಾಲದ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರು ಅಂಥ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಲಾರರೆಂದಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಬಹುಶಃ 'ನಲವತ್ತು ನೆರಳು' ಮತ್ತು 'ತೆರೆದರೆ ಬಾಗಿಲು' ಕವನಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಚಿಂತನೆ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬೀಜರೂಪವಾಗಬಹುದು.

1 ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲ ವಸ್ತುಗಳು ಕಾವ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ. ಉದಾ : 'ಗಾಜಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಯೋಗ' 'ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕಿತು' 'ಪತ್ತೆ' 'ಕೆಲವರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ'... ಯಾಕೆಂದರೆ, ಮಾತು ಸುಲಭವಾಗುವ ಅತಿ ಬಹಿರ್ಮುಖ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ಸಂಕೀರ್ಣ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಸರಳಗೊಂಡುಬಿಡುವ ಹಾಗೆ, ನಿಸ್ಸಂಕೋಚ ಮಾತು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದಾದ ಸರಳ ಅನಿಸಿಕೆಗಳೂ ಕೂಡ ಕಾವ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕವೆಂಬ ಭ್ರಮೆ ಬರುವುದು ಸಹಜ.

2

'ಅದರಲ್ಲಿ ಇದು' ಕವನವನ್ನು ನಾನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ರೀತಿ: 1

ಕಾಡು ಮರಗಳ ಮಧ್ಯೆ

ಮನೆ.

ಸಿಮೆಂಟು ಬಿರುಕಿನ

ಹುಲ್ಲು.

ಅಮೆರಿಕನ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ

ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಯ್ಲು ಕೊತ್ತಂಬರಿ

ಸೊಪ್ಪು.

ಇಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ (ಸಿಮೆಂಟು ನಾಗರಿಕತೆ) ಒಟ್ಟಾಗಿರುವ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ಈ ಮೂರೂ ಚಿತ್ರಗಳು ಮೂರು ಸ್ಥಿತಿಗಳು. ಕವನದ ಮೂಡು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು, ಅದರಿಂದ ಗೋಚರವಾಗುವ ಒಂದು ಬೆಲೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಪರಿಣಾಮ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇವು ಮೂರು ದೃಶ್ಯಗಳು.

೧ ಕಾಡುಮರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮನೆ : ಇದರ ದೃಶ್ಯಬೆಲೆ ರಮಣೀಯತೆ ಸಹಜವಾಗಿ, ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗೃಹೀತವಾದ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಹಾಗೇ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಬೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದದ್ದೇನಿಲ್ಲ.

೨ ಸಿಮೆಂಟು ಬಿರುಕಿನ ಹುಲ್ಲು : ಒಟ್ಟು ದೃಶ್ಯ ಒರಟು, ಕುರೂಪ. violence ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತೆ. ಸಮರಸತೆ ಇಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಈಗ ಮೊದಲನೆಯದು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಚಿತ್ರ, ಇದು ವಿರಸದ, ಸಂಬಂಧ ಸಾಧಿಸದ ಚಿತ್ರ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

1 ಪಿ. ಲಂಕೇಶರು 'ಪ್ರಸ್ತುತ'ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ 'ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ : 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೊವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ, ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವ ರೀತಿ, ನನ್ನ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ.

2 ಅಮೆರಿಕನ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ

ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಯ್ಲು ಕೊತ್ತಂಬರಿ

ಸೊಪ್ಪು.-

ಇಲ್ಲಿ ಥಟ್ಟನೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಅಂಶ, ಇದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಎಂಬುದು. ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು ಅಮೆರಿಕನ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು

ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಷಯ. ಅಸಂಗತ ಎನಿಸಿದರೂ ಒಂದು ತರಹ ಸಂತೋಷದ, ಉಲ್ಲಾಸದ ಮಾತು.

ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಬೆಲೆಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯ ಮೊದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೆಳೆಯುವುದು ಹಚ್ಚಗೆ ಕೊಯ್ದು ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು -ಹಚ್ಚಗೆ ಕೊಯ್ದು ('ಹಚ್ಚಗೆ' ಯಾವಾಗಲೂ 'ಹಸಿರು' 'ಹೊಸತು'ಗಳೊಡನೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ) ಕೊತ್ತಂಬರಿಯ ಹಸಿರುತನ, freshness ನ ಸದೃಶತನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ನಾಟಿ, ಘಮಕ್ಕೆ ಮನಸೆಳೆದು ಉಲ್ಲಾಸವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಕೂಡಲೇ ಮೈಲಿ ಮೈಲಿಗಳವರೆಗೂ ಹಸುರೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಬೆಳೆಯುವ ಸಿಮೆಂಟ್ ನಾಗರಿಕತೆಯ ನಡುವೆ ಹಸಿರು ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಅಮೆರಿಕ ಸಾಧಿಸಿರುವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಶಕ್ತಿಯ ಫಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಿಮೆಂಟ್ ನಾಗರಿಕತೆ ಎರಡೂ ನಾಗರಿಕತೆಯೆಡೆಗೆ ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞಾವರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆದು ಗಳಿಸಿರುವ ಸಾಧನೆಯ ಶಿಖರ ನೋಟಗಳು. ಈಗ ತಾರತಮ್ಯ ವಿವೇಚನೆ :

ಮೊದಲನೆಯದು: ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣಸ್ಥಿತಿ. ಇಂದಿನದೋ, ನೂರು ವರ್ಷದ್ದೋ- ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದ ಸುಖ ಕಾಣುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಂಕೇತಗೊಳಿಸಬಹುದು. ರೊಮಾಂಟಿಕ್ ಧೋರಣೆ ಇರಬಹುದು. ಮನೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕುರುಹಾದರೂ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಫಲವಾಗಿ, ಮಾನವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಡು. ಎರಡೂ ಕೂಡಿ Passive-set value.

ಎರಡನೆಯದು: ಒಡೆದ ಮನಸ್ಸಿನ, ಅರ್ಥಮರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನದ ಅಪೂರ್ಣ ಫಲ. ಸುಖ ಕೊಡಲಾರದು, freshness ಇಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯದು: ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಮತ್ತು ಸೊಪ್ಪು ಒಂದೊಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೂಡಿದಾಗಲೂ ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬೆಲೆ. ಮಾನವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಿಮೆಂಟು ನಗರವಾಗಿ, ನಿಸರ್ಗ ಇಂದ್ರಿಯಗಮ್ಯವಾಗುತ್ತೆ.

active- ವಿರೋಧದಿಂದ ಅಸಂಗತತನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಸುಖದ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು, ಸದೃಶತನವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಾಡುತನದ ಸೂಚನೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಮಾತುಗಳು ಅಸಂಬಂಧ ಎನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಮೂಡಿನಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ, ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಿಂತ ಸಾಧ್ಯತೆ, ಸಾಧನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.1 ಈ ಮೂಡಿನಲ್ಲಿ ಆಟಗಾರಿಕೆಯ ಸೂಚನೆ ಇಂಗಿತವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ರೂಪ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವ ಬೆಲೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಇದೆ. ಪರಂಪರೆಗೇ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಹೊರಟು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬದಲಿಸಿ, ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ಮನೋಭಾವದವರೆಗೆ ಮಾನವನ, ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೇನೋ?2 ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಹಚ್ಚಗೆ ಕೊಯ್ದು ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕೊಡುವ ತತ್ಕ್ಷಣದ ಸುಖದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾದ ವಿಚಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

1 ಹಾಗೆಯೇ, 'ಮನೆ ಬೆಳೆದರೆ ಕಾಡು ನಿನಾಮವಾಗುತ್ತೆ' ಎನ್ನುವುದಾಗಲೀ 'ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಂಶಗಳು ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿವೆ' ಎಂಬುದಾಗಲೀ ಈ ಮೂಡಿಗೆ ಹೊರತಾದ್ದು.

2 ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಅಮೆರಿಕೆಗಳ ನಡುವೆ ಭಾರತ ಎನ್ನೋಣವೇ?

ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ

ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ

ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ

೧

ಸಾಕ್ಷಿ-೧೦ ರಲ್ಲಿ, ಸಾಕ್ಷಿ-೯ ರ ನನ್ನ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಬರೆದ ಶ್ರೀ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಲೇಖನ ಎಷ್ಟೋ ವಿರೋಧ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆಂದೇ ಒಂದು ಲೇಖನ ಬರೆಯ ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಕೆಲಸ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಬಗೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಲ್ಲದ

ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿರೋಧಾಭಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸಾಕ್ಷಿ-೧೦ ರಲ್ಲಿ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಇದೇ ಕವಿತೆಯನ್ನು (ನಲವತ್ತು ನೆರಳು) ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಪುಟ ೧೦೫.)

ಇದೇ ಸಾಕ್ಷಿಯು ೯೯ ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ- 'ಈ ವಾದದ ಒಂದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಹೊಸ ಅರಿವು ಮೂಡದೇ ಇದ್ದದ್ದು.'

ಒಂದು ಕವನದ ಸಮರ್ಥ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಹೊಸ ಅರಿವನ್ನೂ ಮೂಡಿಸದೇ ಇದ್ದದ್ದು, ಹಿರಿಯ ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರಿಗ, ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವಿಧಾನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರದ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೆ ಅರಿವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ, ಅಡಿಗ ಹಾಗೂ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದರೂ, ಈ ಮೂರು ಕವಿಗಳ ಯಾವುದೇ ಮಹತ್ವದ ಕವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಲ್ಲ.

ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ- 'ಅದು (ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ) ಕಾವ್ಯದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡವ ಬಲ್ಲದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯ ಬಲ್ಲದು' (ಪುಟ ೧೦೫.)

ಒಂದು ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ ಇವರು ಕವನದ ಗುಣ, ವಿಮರ್ಶಕನ ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಗಮನಿಸಿರುವುದು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಇವರು ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ವಿಮರ್ಶಕ ತಾನು ಕವನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕವನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕವನದ ಗುಣ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಕ, ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕವನದ 'ಗುಣ ಹೊರಹಾಕಿ' ವಿಮರ್ಶಕನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳ ಮೇಲೂ ಒಂದೇ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಹಿರಿಯ ವಿಮರ್ಶಕನೊಬ್ಬ ಒಪ್ಪದಿದ್ದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನದ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೇಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಹಿರಿಯ ವಿಮರ್ಶಕ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಎಂದು ಬಗೆಯದೇ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥ ಎನ್ನಬೇಕೆ?

ಸಾಕ್ಷಿ-೯ರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕವನದಿಂದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಗುಣಾವಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; 'ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನಾದದ ಹಂಗು ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಹಾಗೂ ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಸರಳ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಸ್ತು ಮತ್ತು ತಂತ್ರ ಇವೆರಡೂ ಕಾವ್ಯದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆದರೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ತಿಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: '....ದುರ್ಬಲತೆಗೆ ಕಾರಣ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಲಿಯಟ್‌ನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು, ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಉಳಿದ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು.' ಕವನದ ಮೂಡು, ಕವನದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ-೯ರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿರದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ರೀತಿಯ ವಿವರಣೆ ನೀಡದೆ, ಕವನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೇ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಹಾರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಾಗುವದು ಖೇದದ ಸಂಗತಿ. ತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಲಂಕೇಶರು ತಮ್ಮ 'ಅಡಿಗರು, ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಪ್ರಜ್ಞೆ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ಹಾಗೂ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ 'ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು' ಎಂಬ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಡಿದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಂಬಾರರ 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ'ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಕೆಂಪಾನ ಕೆಂಪು ಗುಡ್ಡ, ಬೆಳ್ಳಾನ ಬಿಳಿ ಗುಡ್ಡ' ಎಂಬ ಪದಪುಂಜಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎದುರಿಗೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾನಪದ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. (ಒಂದಾನೊಂದು ಉರಿನಲ್ಲಿ ರಾಜನಿದ್ದ, ಅಟ್ಟಂಬಟ್ಟಂಬಾರಾಣದಲ್ಲಿ ದೆವ್ವವೊಂದು ಇತ್ತು- ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ತರಹದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನಬಹುದು). ಎರಡನೆಯ ಸಾಲಿನ ಕೊನೆ-'ಹೆಸರು ಗಂಗಾಮಾಯಿ'- ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಓಘವನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕವನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ವರ್ಣನೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಸುತ್ತಲಿರುವದು ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆ. ಈ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಗುಣಗಳೂ ಇವೆ : ಭಯ ಹಾಗೂ ಮೈಥುನ. ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ದಡದ ಗಿಡಗಳ ನೆತ್ತಿ (ತಲೆ) ಯೇ ಜೋತ ಬಾವಲಿ ಹಿಂದು. ಇಲ್ಲಿ ನೆತ್ತಿ ಪದದ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಜೋತ ಬಾವಲಿ ಹಿಂಡುಗಳ ವಕ್ರ ನೆರಳು, ತಲೆ ತಲಾಂತರದಿಂದ ತೇಲಿಬಂದ ಹೊಲಸಿನ ರಾಶಿ, ನೊಣ ಕೀಟ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಹಾಗೂ ಕೊಲ್ಲುವ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅದಕದಕ್ಕೆ ಅದರದರ ಪಾಲಿನ ಮೈಥುನಾದಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ. 'ಅದಕದಕ್ಕೆ ಅದರದರ ಪಾಲಿನ' ಎಂಬುದು ಈ 'ಚೌರ್ಯಾಂಸಿ ಲಕ್ಷ ಕೀಚು ಕಿರಚು'ಗಳ ಒಂಟಿತನವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಯ ನಿಲುವು ಗೈರು ಹಾಜರಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹದಿಮೂರು ಹಾಗೂ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಸಾಲುಗಳು ಕವಿಯ ನಿಲುವಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. 'ತಂಗಾಳಿ ಸುಳಿಯದ' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಉಪಯೋಗದಿಂದಲೇ ಕವಿ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವದಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ನೀರು ವರುಲಾಕಾರದ (ಗೋಲ) ಬಿಳಿ ಗುದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಪಿಸು ನುಡಿಯುವದು, ಇಲ್ಲಿ ಗೋಲ ಪದದ ಶ್ಲೇಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಗೋಲ : ೧ ವರುಲಾಕಾರದ ೨ ವಿಧವೆಯ ಮಗ. ಹರಿಯುವದಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ನೀರು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾಪವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪಿಸು ನುಡಿಯುವದು ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಕವನದ ಮೊದಲಿನ ಹದಿಮೂರು ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದಲ್ಲದೇ, ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಒಡಲಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಪವಿದೆ ಎಂಬ ಕವಿಯ ನಿಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಈ ಕವನದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು, ಕವನದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೂ ಇದೇ ಆಧಾರ.

ಕವನದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ ಮೊದಲ ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಹನ. ಇಲ್ಲಿ ಕವನ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ವಿವಿಧ ಪದರುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವದರ ಜೊತೆಗೆ, ಗಂಗಾಮಾಯಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕರೊಬ್ಬರು ಅನವಶ್ಯಕವಾದ ಬೀಭತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಪಾಪಪೂರಿತ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನ ವರ್ಣನೆ ಬೀಭತ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವದು ಅವಶ್ಯ. 'ಮೂಡಣದ ಮುದಿಕುರು ವೊಡೆದು ನೆತ್ತರು ಕೀವು ಸೋರಿತೋ...' ಎಂಬ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮೂಡಿ ಮೂಡಿ ದಡ್ಡು ಬಿದ್ದ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂಕೇತವಾದ ಸೂರ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭೂಮಿಯ ಪಾಪದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಈ ತರಹದ ಶಾಕ್ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದೇ, ಸೂರ್ಯನ ಮೂಡುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಬಗೆಯ ಭಾಷೆ ಯಾಕೆ- ಎಂಬ ದಿಗಿಲು ಒಂದೇ ಸಲ ಕವನ ಓದಿದಾಗ ಮೂಡುವದು ಸಹಜ. ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಕವಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಮೀಪವೋ ಅಷ್ಟು ಸಮೀಪ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ metaphysical. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪಾಪ ಅದರ ಗುಹ್ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಭೂಮಿಯಿಂದ ದೂರವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಮೂಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಬರುವ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಓದುಗನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು, ಶಾಕ್ ಮಾಡುವ ಹೇಸಿಗೆ ತರಿಸುವ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಜೀವನದತ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ, ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ನೀರು, ಹರಿಯುವದಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೇ ಗಟ್ಟಿಮಣ್ಣಿನ 'ಗೋಲ ಬಿಳಿಗುದ್ದಿನಲ್ಲಿ ಪಿಸುನುಡಿಯುವ' ಸಂದರ್ಭ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿದ್ದದ್ದು ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ 'ಮೂಡಣದ ಮುದಿಕುರು'ವಾಗಿದ್ದು ಬೆಳಕಿನ ನಿರರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಕು

ಹಾಗೂ ನೀರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕವನ ಪಡೆದಾಗ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯಂಥ ನೀರಿನ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿಯ ನೀರಿನ ಉಪಯೋಗವೆಲ್ಲ ಕೃತಕ ವೆನ್ನಿಸುತ್ತದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ನಿರರ್ಥಕವಾದದ್ದನ್ನು ಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡ ಮಾಯೆಯ ಆಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯ ಮೂಡಿದೊಡನೆ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಚಲನೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. 'ತೆರೆಯ ಮಿಡಿನಾಗರಗಳೇಳುತ್ತವೆ.' ನೀರಿನ ತೆರೆಗಳು ಮಿಡಿನಾಗರಗಳಂತೆ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ನೀರಿನ ಚಲನವನ್ನು ನೋಡುವ ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮಿಡಿನಾಗರಗಳು ವಿಷವನ್ನೊಳಗೊಂಡಂಥವು, ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ಅವು ನುಣುಪು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕ. ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ತೆರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅಳವಿನಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆಯೇ, ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕ ಕೂಡ. ಮಿಡಿನಾಗರಗಳಂತಿರುವ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ತೆರೆಗಳು ಮುರಿದಾಡುವದು, ಮಣಿಯುವದು, ಹೊಡೆ ಮರಳುವದು, ವಿಡಿನಾಗರಗಳ ಆಕರ್ಷಕ ಭಂಗಿಗಳನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ತೆರೆಗಳು ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಬಾವಲಿಯ ನೆರಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬಾವಲಿಯ ಹಿಂಡುಗಳು ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮಗಳೆಂಬ ಒಂದು 'ನಂಬಿಕೆ'ಯೂ ಕವನದಲ್ಲಿದೆ (ಭಾಗ ೪). ಮಿಡಿನಾಗರಗಳು ಬಾವಲಿಯ ನೆರಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿಸುವದು ಹಾಗೂ ಬಾವಲಿಗಳು ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮಗಳಾಗಿರುವದು-ಕವನ ಇನ್ನೂ ಜಾನಪದ ಕತೆಯ ಜಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

೧೬, ೨೦, ೨೧ ನೇ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಕಗಳು ಮೀನನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತಿನ್ನುವ ದೃಶ್ಯದ ಅರ್ಥ ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದರೆ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದ '.....ಒಂಟಿಗಾಲಿನ ಬಕವಾಗಿ, ಬಕದ ಬಾಯಾಗಿ ಬಾಯಿ ಜೋಲ್ಗಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ ಜನ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ' ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳು ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಬಕದ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಕದ ಪ್ರತಿಮೆ ಜೀವನದತ್ತ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಎಳೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕವನದಲ್ಲಿರುವ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಲೀ, ಸಂಕೇತವಾಗಲೀ, ಜೀವನದತ್ತ ತಾನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಎಳೆಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೊಳ್ಳದೇ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಸಂಕೇತವಾಗಲೀ, ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಲೀ ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಮೆ ಅರ್ಥದ ಹೊನಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದೇನೂ ಉನವಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯಕರ್ಮದ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಂತಿಸಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕವನ ಬರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ಬದಿಗಿರಿಸುವದರಿಂದ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೇನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಕಾವ್ಯ ಇನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗರ 'ಹದ್ದು' ಇದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. 'ನೀರ ಪಂಜರದಲ್ಲಿಯ' ಮೀನಿನ ಚಲನವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಕವನ 'ಕಾಗದ ಮುಗಿಲ ಮೇಲೆ' ಎಂಬ ಜೀವನದತ್ತ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಪದ ಪುಂಜವನ್ನೊಳಗೊಂಡೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ೨೨ ರಿಂದ ೨೬ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ನೀರಿನ ವಿವಿಧ ಉಪಯೋಗ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆರೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಟ್ಟವೊಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಗಂಗಾಷ್ಟಕ, ಶತಕ, ಲಹರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿವೆ. ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಆಳವಾದದ್ದು 'ಹಳೆ ದೇವರ ಜಡೆ ಜಿಡ್ಡಿ ನಿಂದ, ಮುನಿತೊಡೆ ಕಿಲುಬಿನಿಂದ.' ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕವೆಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಂದು ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರತೀಕಗಳ ಹೊಲಸಿನಿಂದ ಆಳಗೊಂಡವಳು ಗಂಗಾಮಾಯಿ. ಅದಕ್ಕೆ:

'ಬರುವಾಗ ಉಡಿತುಂಬ ತಂದಳು ತಾಯಿ : ಆ
ಸೀಮೆಯ ಪವಿತ್ರ ಕೆಸರುಸುಕು ರೋಗಾಣು
ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹಾವೆಂಬ ಭಯ,
ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಾಯದ ಕನ್ನಡಿಯ.'

'ಉಡಿತುಂಬಿ ತಂದಳು' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಮುತ್ತೈದೆಯೊಬ್ಬಳು ಉಡಿತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ದೃಶ್ಯ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಜಾದುವಿನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಿಕಾರವಾದ ಧ್ವಂಸ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡವಳೆಂಬುದನ್ನು ಕವನ ಹೊರಹಾಕಿದಾಗ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಮುತ್ತೈದೆತನದ ರಾಕ್ಷಸೀ ಮಟ್ಟದ ಅರಿವು ಬರುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಬರುವಾಗ ಗಂಗಾನದಿ ದಡದ (ಆ ಸೀಮೆಯ) ಪವಿತ್ರ ಕೆಸರುಸುಕು ರೋಗಾಣು ಹಾಗೂ ಅದ್ವೈತವಾದ (ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹಾವೆಂಬ ಭಯ, ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಾಯದ ಕನ್ನಡಿಯ) ವನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹೊತ್ತು ತಂದವಳು. ಅದ್ವೈತ ವಾದವೂ ಕೂಡ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆಂಬುದನ್ನು ಕವನ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುವದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದ ನೀರಿನ ಕೃತಕ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ, ನೀರಿನ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಸಂಕೇತವಾಗುವದರ ಜೊತೆಗೆ, ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಜೀವನದ ರೀತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆಂಬುದು ಗಂಗಾಮಾಯಿಯನ್ನು 'ನಮ್ಮೂರ ಕೆರೆ' ಎಂಬ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸದೇ 'ನಮ್ಮ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬ ವಿಷಯದತ್ತ ಓದುಗನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆಯಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ದಡದ ಗಿಡಗಳ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಮಿದಿನಾಗರಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ, ಈ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿಸುವ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಕವಿಯ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕೇತವೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ಕವನದಲ್ಲಿ ಇದು ಖಚಿತಗೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ.

೩೯ರಿಂದ ೪೩ನೇ ಸಾಲುಗಳು ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆಶೆ ಇಲ್ಲದೇ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಾಯದ ಕನ್ನಡಿ' ಹಿಡಿಯುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದ್ವೈತವನ್ನೂಳಗೊಂಡಿರುವ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಪಾದ್ರಿಯ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಮೂಕಸಾಕ್ಷಿ ಕೂಡ.

ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಚಿತ್ರಿಸುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಕೇತವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಪಾಪ ಭಾವನೆಯ ಗುಹ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕತೆಗಾರನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಖ್ಯಾತಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಹಿಂಬಾಲಕನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವದು (-ಹಾಗಂದವನ ಬಾಯಿಗೆ ಬುಚು ಬುಚು ಹುಳ ಬೀಳ) ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಕವಿಯ ಜೀವನದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವದು ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ನಟನೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸುಳ್ಳಿನ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಡುವ ನಾಟಕ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಹಾದರದ ಕೂಸು ಕರ್ಣರಿಗೆ', ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇರುವ ಭೇದವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ ಪುಕ್ಕರಿಗೆ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ. ಇವರು ಸತ್ತನಂತರ ಇವರ ಆತ್ಮ ಗಿಡಗಳಿಗೇರಿ ಜೋತು ಬಾವಲಿಯಾದರೆ 'ದೇಹ ಜಲಚರಗಳಿಗೆ'-ಇದು ಅದ್ವೈತದ ಕರಾಳ ರೂಪ. ಹೀಗೆಂದು ನಂಬಿದವನು ಧರ್ಮದ, ಅದ್ವೈತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಭಟ್ಟ!

ಈ ಕವನ ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೧ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಎಂಬ ಕೆರೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಜಾನಪದ ಕತೆಯಾಗಿ, ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣವಾಗಿ.

೨ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವನತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ.

೩ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಕವಿಯ ಸುಪ್ತಚೇತನೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ.

ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ ಖಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗದಿರುವದರಿಂದ, ಕವನ ಯಾವ context ನಿಂದ ಹೊರಟಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಈ ಕವನದ ಅಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಇದು ಮೂಲ ಕಾರಣ.

ರಾಮಾನುಜನ್ 'ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು' ಹಾಗೂ ಕಂಬಾರರ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: 'ಕವಿಗೆ ಇಂಥ (ನಿರ್ಲಿಪ್ತ) ಮನೋಧರ್ಮವಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅನುಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಆದರೆ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬೆಲೆಗಟ್ಟಬಲ್ಲ. ಜಾಃಯ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ, ದೇವರಂತೆ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಬಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜನ್ 'ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು' ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ಈ ಎರಡೂ ಕವಿತೆಗಳ ವಿಷಯ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ. ನಿರೂಪಣೆಯ ರೀತಿಯಂತೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಈ ಹೋಲಿಕೆ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸೂತ್ರಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದಾದರೂ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮನೋಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮನೋಧರ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುವದಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅನುಭವದ ವಿವಿಧ ಪದರುಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ತನ್ನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕವಿ ತೊಡಗುವಾಗ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಭಾವದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಅರಿವು ಕವಿಗಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಜೀವನದ ಬಗೆಗೆ concern ಹಾಗೂ ಕವನ

ಬರೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಜರೂರು (urge) ಬಹು ಮುಖ್ಯ. ಈ ಎರಡೂ ಗುಣಗಳೂ 'ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಕಂಬಾರರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಮೈಯ ತೊಗಲಿನಂತೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಾಕ್ಷಣ ಇದರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವಾಗಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ಹಾಗೂ 'ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು' ಕವನಗಳ ವಿಷಯ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ಎಂದು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯನರು ನಂಬಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶಗಳ ಸಾಧ್ಯ-ಅಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಚಿಂತನೆ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದರೆ, 'ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು ಹೀಗಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯ ತಿಳಿ ಹಾಸ್ಯದ ಮುಖಾಂತರ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಕವನದ ವಸ್ತು ಕವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೇ ಕವನ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿ, ಕವನದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಓದುಗ ಹಾಗೂ ಕವಿಯ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯೊಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯ ಮೇಲಲ್ಲ. 'ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು' ಕವನ ಒಂದು ನಿಮಿಷದ ತೆಳುವಾದ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರವಾದ ಕವನವಾದರೆ, ಗಂಗಾಮಾಯಿ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದವುಗಳು ಎಂಬ ಅರಿವು ಬಂದಾಗ ನಡೆಯುವ ತಾಕಲಾಟದ ಮೇಲೆ ಅವತರಿಸಿದ ಕವನ.

ಈ ಎರಡೂ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ತಳೆದ ನಿಲುವು ನೋಡಿದರೆ ಅವರು ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ನಿಲುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಅಡಿಗರ ನಂತರ ನಿಜವಾಗಿ Concern ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆಯುವವರ ಕಾವ್ಯವೆಲ್ಲ ಜೊಳ್ಳೆನಿಸಿ ಅಳ್ಳಕವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಗಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸರಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾವ್ಯವೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಾವ್ಯವೆಂಬ ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದು.

ಕಾಲಿದಾಸ

ರಾಜಚಿತ್ರಗಳು

ಒಬ್ಬ ದೊರೆ ಕೈಗಳಲಿ ದಂಟು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು

ಆಟ ತಾವರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ್ದ

ತೊನೆವ ದಳಗಳು ದುಂಬಿಗಳ ತಾಡಿಸಿರಲು,

ಒಳಗೆ ಹುಡಿ ಹಾರಿ ಮಂಡಲ ನಿರ್ಮಿಸಿರಲು

ಉದ್ದನೆಯ ಮಾಲೆ ಭುಜದಿಂದ ಕೆಳಜಾರಿ

ರತ್ನ ಕೆತ್ತಿದ ತೋಳುಬಳೆ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಗೆ

ಸಿಕ್ಕಿರಲು, ಚಂದ ಮುಖ ಕೊಂಚ ತಿರುವಿ

ಮತ್ತೊಬ್ಬ, ಅದನೆತ್ತಿ ಸರಿಯಿಟ್ಟು ಕೊಂಡ.

ಸಂಪುಟ- ೧೨

ನಮ್ಮ ಧೀಮಂ {ತ} ವರ್ಗ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

‘ಇಂಟಲೆಕ್ಚುಅಲ್’ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ‘ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆ ಶಬ್ದ ಅಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ‘ಧೀಮಂತ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದರೆ ಮೇಲೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅದರ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರದ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಶಕ್ತಿಗಳು ಭಾವನೆ, ಬುದ್ಧಿ. ಈ ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವ, ಆದರೆ ಮೂಲತಃ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವ ಅನುಭವ ಶಕ್ತಿಯ ಎರಡು ಮುಖಗಳು. ಕೇವಲ ಭಾವನೆ, ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿ ಇವು ವಿಚಾರಗಮ್ಯವೇ ಹೊರತು ಅನುಭವಗಮ್ಯವಲ್ಲ. ನಾವು ಅನುಭವಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಈ ಎರಡೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದರ ಪ್ರಭಾವ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆ ಅಸಮಗ್ರ, ತೂಕತಪ್ಪಿದ್ದು ಎನ್ನಿಸಬಹುದು. ಬುದ್ಧಿ, ಭಾವನೆ ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ತಕ್ಕ ತೂಕ ಏರ್ಪಟ್ಟಾಗ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದು ಹೃದ್ಯವಾದ ಸಾಮರಸ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಸದಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವವನೇ ಧೀಮಂತ. ಭಾವನಾವಶರಾಗಿ ಸದಾ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಸವಾಲನ್ನೂ ತೀರ ಸರಳಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಲಾಭ ಅಥವಾ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಇಂದ್ರಿಯಚೇಷ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇವರೇ ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲ ಬಹುಮತದವರು. ಭಾವನೆಗೆ ವಶನಾದರೆ, ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೆ ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಸಂಸ್ಕೃತನಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ತರಿಸುವಂಥದು, ಮೈ ಮರೆಸುವಂಥದು. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಧನ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಾಂಶ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ವಿಶೇಷಾಂಶದಲ್ಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಶೇಷ ಗುಣವೂ ಇರುವುದು. ಈ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಉಪಕರಣ ಬುದ್ಧಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಇದ್ದು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ಭೂತಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಸಮಷ್ಟಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನಮಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಸದಾ ಜಾಗೃತರಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವಂಥದು ಅದು. ಅಂಥ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾದ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಅಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಸುಶಿಕ್ಷಣ. ಅಂಥ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವಂಥದು ವಿವೇಕ. ಭಾವನೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಎಂದೂ ತಾರಕವಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಇರಬಹುದು, ದುಷ್ಟವಾದದ್ದೂ ಇರಬಹುದು. ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಕಡಾ ಅತಿರೇಕಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಬಹುದು-ಕುರುಡು ಪ್ರೀತಿಯ ಹಾಗೆ. ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಾರಥ್ಯದಿಂದ ಉತ್ತಾರಕವೂ ಆಗಬಹುದು- ಸ್ವಾರ್ಥದ ಹಾಗೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಯಾವ ಭಾವನೆಯೂ ತನಗೆ ತಾನೇ ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಅಲ್ಲ, ಕೆಟ್ಟದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಇರುವಂಥದಾದ್ದರಿಂದ ಅಗತ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥದೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಭಾವಗಳನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಗತ್ಯ. ಆದಕಾರಣ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಯಾವ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಕೂಡಾ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿವೇಕ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾದದ್ದು. ಕಾರ್ಯದ ಕಡೆಗೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರೇರಿಸುವುದು ಭಾವನೆ- ಬದುಕಿನ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅದು, ಆದಕಾರಣ, ಅಗತ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಗೆಯುವುದು, ಸೀಳುವುದು, ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದು, ಒಂದರೊಡನೊಂದನ್ನು ತೂಗುವುದು, ತೂಗಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸ. ನಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಅದೂ ಅಗತ್ಯ. ಯಾವುದನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಸರಳಗೊಳಿಸದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಇಡಿಯಾಗಿ ಕಂಡು, ಅದರ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಮುಂದಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಅನಂತರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವನು ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕ ಎಷ್ಟು ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರವೊಂದಿದೆ. ಅದು ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಜೊತೆಗೇ ಬರುವ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾವನೆಯ ಅತಿರೇಕ ದುರಹಂಕಾರವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಗೊಂಡು ಬುದ್ಧಿ ರಾಕ್ಷಸತೆಯ ಸಾಧನವಾಗುವ ರೀತಿ ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಹಂಕಾರ ಅಥವಾ ತನ್ನತನದ ಅರಿವು ತನಗೆ ತಾನೇ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಲೀ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ಈ ಅರಿವಿನ ಫಲವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಎನ್ನಿಸುವಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಾನುಸರಣೆ; ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಪರೋಪಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಒಂಟಿತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು

ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದರ ಜೊತೆಗೆ ಬೆರೆಯುವ, ಲೀನವಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ. ಈ ಎರಡೂ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆಂತ ಅಲ್ಲ. ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾನಾ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವುದು ಸಾಧಾರಣವಾದ ವಿದ್ಯಮಾನ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಸೆತದ ಮೂಲಕ ಬರುವ ದುರಹಂಕಾರದಿಂದ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿರಂಕುಶವಾಗಿ ಮೆರೆಯುವ ಅಪಾಯ ಹೆಚ್ಚು. ಇಂಥ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ನೀತಿಪಾಠಗಳ ಅರಿವು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿದ್ದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಇತರರನ್ನು ಮೋಸಪಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ತತ್ವಕ್ಕಾಗಿ, ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಸೋಗನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಬುದ್ಧಿ ಸಮಾಜಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಇದು ಕುರಿಗಳ ನಡುವೆ ಕುರಿಗಳ ವೇಷದಲ್ಲೇ ಬರುವ ತೋಳ. ಇಂಥ ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಸಂಖ್ಯೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದೂ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ದೇಶದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ, ತತ್ವದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯ ಧರ್ಮಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಬಡವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜವಾದದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪರಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತ, ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ ಭೋಗದ ತುತ್ತತುದಿಗೆ ಕೊರುವ ಈ ಬುದ್ಧಿವಂತರನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ತಿಂದು ಬದುಕುವ ಈ ದಾನವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಈಗ ಈ ದೇಶದ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳು ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಜನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ವೈರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮೂಕ ತಿರಸ್ಕಾರ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ತಂತ್ರಗಳಾದ ಚರ್ಚೆ, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ, ಚುನಾವಣೆ ಈ ಎಲ್ಲದರ ಮೂಲಕವೂ ಸಾಧಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಸ್ವಾರ್ಥವೊಂದೇ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಮನದಟ್ಟಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣವೇ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಶಾಂತ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏನೂ ಯಾವುದೂ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಟ್ಟಭದ್ರರ ಪೀಠ ಕಂಪಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹೆಗಲನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತ ಭೇತಾಳ ಕೆಳಗಿಳಿಯಲೊಲ್ಲ-ಎಳೆದರೂ ಕೂಡ. ಮೂರ್ಖರ, ದ್ರೋಹಿಗಳ, ದುರಹಂಕಾರಿಗಳ, ಲಂಚಗುಳಿಗಳ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ್ಯರ, ಶೋಷಕರ, ಸುಲಿಗೆಗಾರರ ಬೇರು ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಶಾಖೆಗೆ ಉಪಶಾಖೆ ಮೂಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಬುದ್ಧಿಯ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡಂಥ ಧೀಮಂತರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ - ತೀರ ತೀರ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕರಗದೆ ಉಳಿದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳಾಗಿ. ನ್ಯಾಯ, ಸತ್ಯ, ಜೀವಕಾರುಣ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶಾಶ್ವತ ಮಾನವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯಿರುವ ಧೀಮಂತರು, ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಬಲ್ಲವರು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬದುಕಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವವರು-ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಂಥದು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವಂಥ ವಾತಾವರಣ ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥವರು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯವರಾದರೂ ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂಥವರಿಗೆ ಗೌರವ ಬೆಂಬಲಗಳ ವಾತಾವರಣ ಇರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಧೀಮಂತರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾದರೂ ಆಸ್ಪದ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರು ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಧೀಮಂತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯಾದರೂ ಗೌರವ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕೇವಲ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಒಡೆದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ, ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲದೆ ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೂ ತಿಲಾಂಜಲಿಕೊಟ್ಟು ನೀತಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹೊಸ ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಥ ಮೋಸವನ್ನಾಗಲೀ, ಅಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡಲು ಹೇಸದಂಥವರ ಕೈಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವರ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಡೀ ದೇಶದ ಮಹಾಜನತೆ ಅನುಸರಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಅಧಿಕಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಅಜ್ಜ ಜನತೆಗೆ ಮಂಕುಬೂದಿಯೆರಚುವಂಥ ಘೋಷಣೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ, ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದು ಇಂದಿನ ನೂತನ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ, ರಾಜನೀತಿ. ಇಂಥ ವರ್ತನೆಯನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಜನ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಕಳೆದ ಮಹಾಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಜನದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಧಿಕಾರವೆಂಬ

ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾದಂಥವು ಎಂಬ ಒಂದು ನೂತನ ಮೌಲ್ಯವಿವೇಕ ರೂಪುಗೊಂಡಂತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ನಾಯಕ ಅಥವಾ ನಾಯಿಕ ಬೇಕು ಎಂದು ನಮ್ಮ ಒಳಮನಸ್ಸು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯ ರಾಜರನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಜನ ಈಗ ಹೊಸ ರಾಜರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜತ್ವ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ನೂತನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನಾಯಕತ್ವವೂ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಬೇಕೆಂದೇ ನಮ್ಮ ಜನರ ಆಸೆಯೇ ಏನೋ. ರಾಜ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದೇವತೆ, ಅವನು ತಪ್ಪು ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ? ಧೀಮಂತನ ಬದುಕು ಎಂದಿಗೂ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಸುಖಮಯವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಈತ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವೇ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬಹುಶಃ ಈತನಲ್ಲಿ ಅನಂತಕಾಲದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತತ್ಕಾಲದ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾಗಿರುವುದೇ ಇರಬೇಕು. ತತ್ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅನಂತಕಾಲದ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸಮತೂಕವನ್ನು ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಧೀಮಂತನ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟದ ಅರ್ಥ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಹುಜನ ತತ್ಕಾಲದ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದರೆ ಈತ ಹಿಂದು-ಮುಂದುಗಳ ಇಕ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರುವ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲೇ ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಯತ್ನ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಲೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯೆಯ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಣಕಾಸುಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಕೊರತೆ ಸದಾ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈತನಿಗೆ ಎಂದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಕ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಧನ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಯಿಸದೆ ಇವನಿಗೆ ನಿರ್ದಯೇ ಬಾರದು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಸುಖಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಏಕಾಗ್ರ ಅನುಸಂದಾನ ಅಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಇವನು ಈ ಜಗತ್ತಿನವನಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಬದುಕು ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸಾಧುಸಂತರು, ಭಕ್ತರು, ಕವಿಗಳು, ದಾರ್ಶನಿಕರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಸಂಗೀತಗಾರರು, ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ಚಿತ್ರಕಾರರು-ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆ ಇಹವನ್ನು ಪರದ ಸನ್ನಿಹಿತರಲ್ಲೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುವಂಥವರು. ಇವರು ಧೀಮಂತರು. ಈ ಲೋಕದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳೇ ಪರಮ ಎಂದು ತಿಳಿದವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಹುಚ್ಚರು ಅಥವಾ ವಾಸ್ತವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದ ಆದರ್ಶವಾದಿಗಳು; ಅಥವಾ ಮಹಾತ್ಮರು. ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತರು. ಸ್ಥಿರವೂ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವೂ ಆದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾನವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಭಾವಲಯದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ಧೀಮಂತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆಯಲು ಹೆಣಗುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯ ಪಡೆಯಲು ಹೆಣಗುವುದು ಸಹಜವಾದದ್ದೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ : ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಅವನದೇ ಆದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು; ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖಿ ಯಾರೆಂದರೆ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೇ ಸರಿ-ಎಂಬ ಈ ವಿಚಾರ ಧೀಮಂತರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಧೀಮಂತರು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವರು. ಈ ಲೋಕದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಜಮಹಾರಾಜರುಗಳಿಗೂ ಅವರ ಹಸ್ತಕರಿಗೂ ವಹಿಸಿ ದೂರದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅನಂತಕಾಲದ ಎದುರು ವರ್ತಮಾನದ ಹಗರಣಗಳು ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಅನಂತಕಾಲ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಈ ಕಾಲ; ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಅನುಭವಿಸಿ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅವಧಿ ತೀರುವವರೆಗೂ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತು, ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಈ ಕಾಲ, ಈ ಕಾಲವನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ರಾಜರಿಗೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು ಎಂಬುದು “ರಾಜಾ ಕಾಲಸ್ಯ ಕಾರಣಂ” ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ ಎಂದರೆ ಯಾರು ಪ್ರಭುತ್ವ ನಡೆಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು. ಆದರೆ ರಾಜ ಎಂಬುವನು ಧರ್ಮಬದ್ಧನಾಗಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಧರ್ಮ ಸನಾತನವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಮಾತು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮ್ಮತಿಯುಳ್ಳ ಸಮಾಜ ಜೀವನ ಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಧೀಮಂತನೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಸರಿಯೇ. ಅಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೆಟ್ಟು ಪ್ರಭುವರ್ಗ ಅಧರ್ಮನಿರತವಾದಾಗ ಧೀಮಂತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಭಾರ್ಗವರಾಮನಿಂದ ಹಿಡಿದು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಗಾಂಧಿಯವರ ತನಕವೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ನಮ್ಮ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಮುಖರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಹ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯವೋ ನಮ್ಮ

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರನ್ನೂ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕಾದ್ದೂ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಧೀಮಂತರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ತೋರದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಆ ಕಾಲದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು, ಜನದಟ್ಟಣೆಯ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಜಾಸ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದು ಮನುಷ್ಯಸಮಾಜದ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎಂದೂ ಈಗಿನಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಡಬಗ್ಗರ ಆಶನವಸನಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಅರಮನೆ ಗುರುಮನೆಗಳು, ಅನ್ನ ಸತ್ರಗಳು ಅನ್ನದಾನಿಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದ್ದು ಧರ್ಮದ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎಂದೂ ಅಪಾಯದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರಾದ ಧೀಮಂತವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಾಸಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಟೀಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಇರುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಧೀಮಂತರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ, ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಈ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಈಗ ಸಲ್ಲದು. ಹೀಗೆನ್ನಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು ಇವು; ಸಮಾಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಕ್ಷೀಣಿಸಿರುವುದು ಒಂದು; ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯ ಈ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಪರಮಾಧಿಕಾರದ ಒಂದಂಶ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇರುವುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಆಗಲಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ತೋರುವುದೆಂದರೆ ಕರ್ತವ್ಯಚ್ಯುತಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯದು; ನ್ಯಾಯ ಸತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಈಗ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವೇ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬಂದು ಪ್ರಜಾವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಭೇದ ಉಂಟಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಸಂಕರವಾಗಿ ಯಾವುದು ಸರಿ ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕ ವಿವೇಕಬಲ ಕುಗ್ಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಗೊಂದಲವೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಿದಾರಿ ತೋರುವುದು ತಿಳಿದವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಮೂರನೆಯದು. ಧೀಮಂತರು ಇಂದು ಈ ಸಂಕ್ರಮಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರಜಾಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಪೃಹರಾಗಿ ಧುಮುಕದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಶ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಪ್ರಜಾಕ್ಷೋಭೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು, ಕಂಸ, ರಾವಣೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿ ಧೀಮಂತರಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೇ ಬಾಧೆ ಬಂದು ಗಾಢಾಂಧಕಾರ ಈ ದೇಶವನ್ನು ತುಂಬುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಧೀಮಂತರು ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ? ಈಗ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವೇ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ, ಇಂಥವರು ಕಣ್ಣಿಗಂತೂ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಕಂಡರೂ ಅವನ ಕೆಲಸ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಗಳು ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅಧಮರ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಧೀಮಂತರು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲೂ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಅಂಥವರು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬೀರಬೇಕಾದ ಕಾಲ ಇದು. ಇಂಥ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗದ ಧೀಮಂತರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಬಾಳು ನಿರರ್ಥಕ; ದೇಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾದ್ರೋಹ. ಕಾಲದ ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲ ಧೀಮಂತರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೋ-ನೋಡಬೇಕು.

ಆನೆಮರಿ

ಆನೆಮರಿ

ಬರ್ನೋಲ್ಟ್ ಬ್ರೌಟ್ ಅವರ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದ

ಎನ್.ಎಸ್. ವೆಂಕಟರಾಂ

ಪಾತ್ರಗಳು :

ಪೋಲಿ ಬೇಕರ್

ಯುರಾಯಾ ಶೈಲಿ

ಜೆಸ್ಸಿ ಮಹೋನಿ

ಗ್ಯಾಲಿ ಗೇ

ಸೈನಿಕರು

[ಧಿಯೇಟರ್. ರಬ್ಬರಿನ ಮರಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಮೇಜು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಕೆಲವು ಕುರ್ಚಿಗಳು. ಈ ಧಿಯೇಟರ್ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಕಾಣಿಸುವಂತಿದ್ದು, ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ-ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವಂತಿವೆ.] ಪೋಲಿ :

(ಪರದೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಸ್ನೇಹಿತರೇ, ನಾಟಕದ ಅಮಲು ತಮ್ಮನ್ನು ಮೈಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವಿನಂತಿ : ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬೀಡಿ, ಸಿಗರೇಟು, ಸೇದಬಹುದು. ಇವತ್ತು ನಾವು ಆಡೋ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರಿದ್ದಾರೆ; ಮಾದಕ ಪಾನೀಯ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿದೆ; ಕುರ್ಚಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತನೆಯ ಕುಶನ್ ಹಾಕಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯೋ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಾಜಿ ಕಟ್ಟಬಹುದು; ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಷರತ್ತು ಹೂಡಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ನೀವು ಬೆಟ್ಟಿಂಗ್ ಕಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ, ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಪರದೆ ಎಳೆಯುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ : ಪಿಯಾನೋ ಬಾರಿಸುವವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೂ ಎಸೆಯಬಾರದು. ಪಾಪ, ಅವನು ಬಾರಿಸೋದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡ್ತಾನೆ!

ನಾಟಕ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಹೋದರೆ ಕೋಪ ಮಾಡ್ಕೊಬೇಡಿ. ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ಈ ನಾಟಕ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಅರ್ಥವಾಗೋ ನಾಟಕ ನೋಡೋದ್ರಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ಮಜಾ ಬರೋದಿದ್ದರೆ ಬಾತ್‌ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಿದೀರಿ? ಯಾಕೆ ರಾಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ಹಣಾನ ನಾವು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ವಾಪಸ್ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ.

ಇವರೇ ನಮ್ಮ ಕಾಮ್ರೇಡ್ ಜಿಪ್-ಮುದ್ದು ಜಾಕಿಯಾಗಿ, ಆನೆಮರಿಯಾಗಿ, ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಸುವರ್ಣ ಅವಕಾಶ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ನೀವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು : ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾದದ್ದು, ಹೇಗೆ ಮಾಡಬಹುದಂತ. ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಉತ್ತರ ಒಂದೇ : ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಭೆ ಇರಬೇಕು! ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರಬೇಕು!

ಸೈನಿಕ : (ಮುಂದಿನಿಂದ) ಶಾಭಾಷ್, ಚೆಂದಾಗೈತೆ ಕಣಯ್ಯೆ!

ಪೋಲಿ : ಆಮೇಲೆ ಜೆಸ್ಸೆ ಮಹೋನಿ, ಪುಟ್ಟ ಜಾಕಿಯ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಲಿದ್ದಾಳೆ. ಯುರಾಯ ಶೈಲಿ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಯುರಾಯಾ ಶೈಲಿ, ಚಂದಮಾಮನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಲಿದ್ದಾಳೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ, ಅಂದರೆ ಪೋಲಿ ಬೇಕರ್‌ನ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನ ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೆ. ಬಾಳಮರದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ನಾನೇ ಅಭಿನಯಿಸಲಿದ್ದೇನೆ.

ಸೈನಿಕ : ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸಯ್ಯೆ ನಿನ್ನ ಪುರಾಣ. ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಬಂದದ್ದು ಈ ಕಾಡು ಹರಟೆ ಕೇಳೋದಕ್ಕಲ್ಲ. ಇದು ಯಾಕೋ ಬಹಳ ದುಬಾರಿ

ಆಯ್ತು!

ಪೋಲಿ : ನೋಡಿ! ನಿಮ್ಮ ಬೈಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಹಾಂ, ನಾಟಕ ಆನೆಮರಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ನಾನು ಈ ವಿಷಯ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೀನಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾಟಕ ಶುರು ಆದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಿ ಬರಬಾರದು.

ಯುರಾಯಾ : (ಪರದೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ) ಅದೂ ನಿನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೇನು?

ಪೋಲಿ : ಗೊತ್ತಿದೆ! ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಾನೂ ನಾನೇ ಮಾಡ್ತಿರೋದ್ರಿಂದ ಅಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲವೇನು? ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೊಂದರೆ ಆನೆಮರಿ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಪುಟ್ಟ ಮರಿ.

(ಸೈನಿಕರು ಏಕಕಂಠದಲ್ಲಿ ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಡತೊಡಗುತ್ತಾರೆ)

ಪೋಲಿ : ಒಂದೇ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ತಡೀರಿ. (ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ) ಟಿಕೇಟಿನ ಬೆಲೆ ನಾವಿಟ್ಟಿರೋದು ಜಾಸ್ತಿ ಆಯಿತೇನೆ ಅನ್ನಿಸ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲವೆ?

ಯುರಾಯಾ : ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ ಅಲ್ಲ ಇದು.

ಪೋಲಿ : ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಇಲ್ಲದೆ ಇರೋದೇ! ಜೆಸ್ಸೆ, ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ ಇದೆಯೇನು? ನಾವು ಧಿಯೇಟರ್ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದೇ ನಾಟಕ ಆಡಿದಾಗ ಏನಾಯಿತು? ನೀನು ಮಾತು ಮರೆತು ಎಂಥಾ ಆಭಾಸ ಆಗಿಹೋಯಿತು ಅಲ್ಲವೆ? ಸ್ವಲ್ಪ ಇರು, ಒಂದು ನಿಮಿಷ

-ನಾನು ಬಾತ್‌ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ. ನಾನು ಬಾಳೆಮರ. (ಪರದೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.)

ಸೈನಿಕ : ಕಡೆಗೂ ಶುರು ಮಾಡೇಬಿಟ್ಟರು!

ಪೋಲಿ : ನಾನು ಬಾಳೆಮರ. ಈ ಕಗ್ಗಡಿನಲ್ಲಿರೋ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ನಾನೇ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್. ಈ ಒಣಗಿದ, ಸ್ಮಶಾನದಂತಿರುವ, ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೀನಿ. ಆನೆಗಳ ಪೂರ್ವಜ ಆದಮ್‌ನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹೀಗೇ ನಿಂತಿದೀನಿ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಚಂದಮಾಮ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ದೂರು ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ಬರ್ತಾನೇ ಇರ್ತಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆನೆಮರಿ ವಿಚಾರವಾಗಿ-

ಯುರಾಯಾ : ಅದು ಈಗಲೇ ಅಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಅರ್ಥನಾಟಕ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ನೀನು

-ಜನ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

(ಚಂದಮಾಮ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋಲಿ : ಚಂದಮಾಮ, ಏನು ಸಮಾಚಾರ? ರಾತ್ರಿ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರ್ತಿದೀಯೆಣ್ಣೆ?

ಯುರಾಯಾ : ಒಂದು ಆನೆಮರಿ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬಹಳ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ.

ಪೋಲಿ : ಅಂದರೆ ನೀನು ಅದರ ಮೇಲೆ ದೂರುಹೊರಿಸೋದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೇನು?

ಯುರಾಯಾ : ಹೌದು ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು?

ಪೋಲಿ : ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಆನೆಮರಿ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದೆ ಅಂತೀಯೇನು?

ಯುರಾಯಾ : ಖಂಡಿತವಾಗಿ. ನೀವು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿರಿ!

ವಾಕ್-ಎಂಥಾ ಜಾಣತನ ನಿಮ್ಮದು. ಏನು ಕತೆ! ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಚಾರ ಮುಚ್ಚಿಡೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇನು?

ಪೋಲಿ : ಆ ಮಾತಿರಲಿ. ನೀನು ಹೇಳೋದೇನು-ಆನೆಮರಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದೆ ಅಂತ ತಾನೇ?

ಯುರಾಯಾ : ಹೌದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ!

ಪೋಲಿ : ಇದು ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧ ಅಂತ ಅಲ್ಲವೇ?

ಯುರಾಯಾ : ಆಪರಾಧವೇ? ಅಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ಮಹಾಪಾತಕ ಅನ್ನಿಬೇಕಾದರೆ.

ಪೋಲಿ : ದಂತದ ಪ್ರೇಂನ ಕನ್ನಡಕ ಎಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ ನಾನು?

ಯುರಾಯಾ : ನೀನೂ ಸರಿ-ಬೇಕಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕನ್ನಡಕ ತೊಗೊಂಡು ನೋಡು. ನಿನಗೆ ಸರಿಹೋಗಬಹುದು.

ಪೋಲಿ : ಸೈಜೇನೋ ಸರಿಯಾಗಿದೆ-ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಗಾಜೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಯುರಾಯಾ : ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಪೋಲಿ : ನೋಡಿದೆಯಾ, ಈ ಜೋಕಿಗೂ ಜನ ನಗಲಿಲ್ಲ?

ಯುರಾಯಾ : ಹೂಂ. ಈಗ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಸರಿ, ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಚಂದಮಾಮ-ಅಲ್ಲ, ಆನೆಮರೀನೇ ಕಾರಣ.

(ಪುಟ್ಟ ಜಾಕಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.)

ಪೋಲಿ : ಇಗೋ ಬರ್ತಾ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಆನೆಮರಿ! ನಿನ್ನ ಉರು ಯಾವುದು?

ಗ್ಯಾಲಿ ಗೆ : 'ಪುಟ್ಟೂ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರೆನ್ನನು

ಮರಿಗಳಲೆಲ್ಲಾ ಮರಿಯಾನೆ

ಏಳು ರಾಜರು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರು

ಅಂದದ ತೊಟ್ಟಿಲು ಎನಗೆ.

(ಚಂದಮಾಮ ನಗುತ್ತಾನೆ.)

ಗ್ಯಾಲಿ : ಇದರಲ್ಲಿ ನಗೋ ಅಂಥಾದ್ದೇನಿದೆ?

ಯುರಾಯಾ : ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಮಾತು ಮುಗಿಸು.

ಗ್ಯಾಲಿ : 'ಜಾಕಿ' ಎಂದು ನನ್ನಯ ಹೆಸರು ನುಗ್ಗುತ ನಡೆದರೆ ತಡೆಯುವರಾರು?

ಪೋಲಿ : ನೀನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿನ ತುಂಡು-ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹಾಕಿದ್ದು ನಿಜವೇ?

ಗ್ಯಾಲಿ : ಇಲ್ಲ-ನಾನು ಅಮ್ಮನ ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆ ಜಜ್ಜಿ ಹಾಕಿದೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಯುರಾಯಾ : ಅದರಿಂದ ಆಕೆಯ ತಲೆಯೂ ಜಜ್ಜಿಹೋಯಿತು ಅಲ್ಲವೆ?

ಗ್ಯಾಲಿ : ಸುಳ್ಳು. ಅವಳು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು ಚಂದಮಾಮ.

ಪೋಲಿ : ಇದೆಲ್ಲಾನೂ ನೀನೇ ಮಾಡಿದ್ದು, ನಾನು ಬಾಳೆಮರ ಅನ್ನೋದು ಎಷ್ಟುನಿಜವೋ, ಈ ಮಾತೂ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ.

ಯುರಾಯಾ : ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಚಂದಮಾಮ ಅನ್ನೋದು ಎಷ್ಟು ನಿಜವೋ, ಇದೂ

ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ನಾನು ಇದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸ್ತೀನಿ. ನನ್ನ ಮೊದಲ ಸಾಕ್ಷಿ, ಈ ಹೆಂಗಸು.

(ಜೆಸ್ಸಿ ಜಾಕಿಯ ತಾಯಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ.)

ಪೋಲಿ : ಯಾರೀಕೆ?

ಯುರಾಯಾ : ತಾಯಿ.

ಪೋಲಿ : ಈಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ?

ಯುರಾಯಾ : ಏನು ಚೆನ್ನಾಗಿರೋದು?

ಪೋಲಿ : ಅದು ಸರಿ, ಆದರೆ ಈಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರೋದ್ರಲ್ಲಿ ಏನೋ ನಡೀಬಾರದ್ದು ನಡೆದು ಹೋಗಿದೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ-ಅಂದರೆ-

ಯುರಾಯಾ : ಅಂಥಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪೋಲಿ : ಇಲ್ಲವೇನು? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅವಳು ಇಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ನಮಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ, ಪುರಾವೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕೇಬೇಕು.

ಯುರಾಯಾ : ಬೇಡದೇ ಏನು? ನೀನು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಅಲ್ಲವೇನು?

ಪೋಲಿ : ಹಾಂ! ಆನೆಮರಿ, ಈಗ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದು ನೀನಲ್ಲ ಅಂತ ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸು.

ಸೈನಿಕ : (ಮುಂದಿನಿಂದ) ಆ ತಾಯಿ ಎದುರಿಗೇ ನಿಂತಿರುವಾಗ!

ಯುರಾಯಾ : (ಅವನೊಡನೆ) ಅದರಲ್ಲೇ ಇರೋದು ಸ್ವಾರಸ್ಯ.

ಸೈನಿಕ : ನಾಟಕ ಪ್ರಾರಂಭ ಆಗೋದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಶುರುವಾಯಿತು ಇವರ ರಾಮಾಯಣ. ಅವರಮ್ಮ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದಾಳೆ-ಇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ಇವರ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಷು ಬೆಂಕಿ ಬಿತ್ತು!

ಜೆಸ್ಸಿ : ನಾನು ಈ ಆನೆಮರಿಯ ತಾಯಿ. ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕಂದ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಲ್ಲಾಂತ

ಖಂಡಿತಾ ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತೆ, ಮಾಡಿ ತೋರಿಸ್ತೀಯೆ ಅಲ್ಲೇ ಪುಟ್ಟ?

ಯುರಾಯಾ : ನಾನು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಷರತ್ತು ಕಟ್ಟೋಕೆ ಸಿದ್ಧ. ಆನೆಮರಿ

ಸಾಬೀತು ಮಾಡೋಕೆ ಖಂಡಿತಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ- ಜಗತ್ತೇ ತಲೆಕೆಳಗಾದರೂ ಸರಿ.

ಪೋಲಿ : (ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ) ಕರ್ಫನ್!

(ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಬಾರ್‌ನತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್‌ಟೇಲ್ ಮತ್ತಿತರ ಪಾನೀಯಗಳಿಗಾಗಿ ಜೋರಾಗಿ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಗುಲ್ಲೋ

ಗುಲ್ಲು.)

ಪೋಲಿ : (ಪರದೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ) ಫಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ್‌ನಾಗಿ ಆಯಿತು! ಜನ ತುಟಿ ಪಿಟಕ್ಕನ್ನಿಲ್ಲ.

ಗ್ಯಾಲಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಒಬ್ಬರೂ ಚಪ್ಪಾಳೇನೇ ತಟ್ಟಿಲ್ಲ?

ಜೆಸ್ಸಿ : ಅವರೆಲ್ಲಾ ಡಂಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಯುರಾಯಾ : ಹೌದು, ಡಂಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ! ತಾವು ಕುಣಿದು, ಅವರನ್ನೂ ಕುಣಿಸೋ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಸ್ತಾದ ಹುಡುಗೀರನ್ನು ಅವರ

ಮುಂದೆ ಬೆತ್ತಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸು. ಋಷಿಯಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚಿದ್ದು ಬೆಂಚುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುರಿದು ಹಾಕದಿದ್ದರೆ ಕೇಳು. ಸಾಕು, ಸ್ಟೇಜ್ ಮೇಲೆ ಹೋಗು. ನಾವು

ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಜೀವ ತುಂಬಬೇಕು. ಮೊದಲು ಷರತ್ತು ಕಟ್ಟಿ ಬಾ

ಪೋಲಿ : (ಪರದೆಯಾಚೆಗೆ ಬಂದು) ಮಹನೀಯರೇ

ಸೈನಿಕ : ಯೋ, ಸಾಕು ಮುಚ್ಚಯ್ಯ ಬಾಯಿ. ಇಂಟರ್‌ವಲ್ ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದು, ಆರಾಮವಾಗಿ ಕುಡಿಯೋದಕ್ಕೆ ಬಿಡು. ನಮಗೆ ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ.

—ಅದೂ ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ,

ಪೋಲಿ : ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಷರತ್ತು ಹೂಡಲು ಇಷ್ಟಪಡ್ತೀರೀಂತ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೂ. ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಚಂದಮಾಮನ ಮೇಲೆ—

ಸೈನಿಕ : ಎಂಥೋನಯ್ಯ ಇವನು! ಹಣ ಲಪಟಾಯಿಸೋದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ನೆಪ. ಶುರು ಆಗ್ತಾನೇ ಇವರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಏನೂ ನಡೆಯೋಲ್ಲ.

ಪೋಲಿ : ಮಹನೀಯರೇ! ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ತಾಯಿಯ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸೋದಾದರೆ ಈ ಕಡೆ ಬನ್ನಿ. (ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ) ಚಂದಮಾಮನ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸೋರೆಲ್ಲಾ ಈ ಕಡೆ, (ಯಾರೂ ಮುಂದೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪೋಲಿ ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಯುರಾಯಾ : (ಪರದೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ) ಯಾರಾದರೂ ಷರತ್ತು ಕಟ್ಟಿದರೇನು?

ಪೋಲಿ : ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿರೋದು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇರಬೇಕೊಂತ ಕಾದಿದಾರೇನೋ. ಇಂಥೋರನ್ನು ಕಂಡರೇ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರೋದು.

ಜೆಸ್ಸಿ : ದನಾದನ್ ಅಂತ ಕುಡೀತಾನೇ ಇದಾರಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳೋ ಅಷ್ಟು ವ್ಯವಧಾನವೂ ಇಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ?

ಯುರಾಯಾ : ಒಂದೆರಡು ಹಾಡು ಸೇರಿಸಿದ್ದರೆ ಖುಷಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪೋಲಿ : ಹಾಗಾದರೆ ಬ್ಯಾಂಡ್ ಬಾರಿಸೋಕೆ ಹೇಳಲೇನು? ರೀ, ಬಜಾಯಿಸಿ ಮತ್ತೆ (ಪರದೆ ತೆರೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ)

ಚಂದಮಾಮ, ತಾಯಿ, ಆನೆಮರಿ-ಮೂವರೂ ಈ ಕಡೆ ಬನ್ನಿ. ನೋಡಿ, ಅಪರಾಧ ಯಾರೇ ಮಾಡಿರಲಿ, ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಆಗೇಆಗುತ್ತೆ, (ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ರೊಡನೆ) ನೀವೂ ನೋಡ್ತೀರಿ. (ಜಾಕಿಯೊಡನೆ) ನೀನು, ಪಾಲ್ ಜಾಕಿ, ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ ಘೋರ ಪಾತಕ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಈ ಸತ್ಯಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಮುಚ್ಚಿಡಬಲ್ಲೆ?

ಗ್ಯಾಲಿ : ನಾನು-ನಾನು ಹೇಗೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡೋಕೆ ಸಾಧ್ಯ? ಒಂದು ಪುಟ್ಟಹುಡುಗಿ—ಅದೂ ಅಬಲೆಯಾದ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ!

ಪೋಲಿ : ಹಾಗೇನು? ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳೋನಿ-ನೀನು, ಪಾಲ್ ಜಾಕಿ, ಹುಡುಗೀನೇ ಅಲ್ಲ! ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ತೋರಿಸಲು ನನ್ನ ಮೊದಲ ಸಾಕ್ಷಿ-ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಒಂದು ಕತೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಿದೆ. ಈ ಕತೇನ ವೈಟ್ ಚಾಪಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೆ—

ಸೈನಿಕ : ದಕ್ಷಿಣ ಪಂಜಾಬ್ ದಕ್ಷಿಣ ಪಂಜಾಬ್.

ಪೋಲಿ : ದಕ್ಷಿಣ ಪಂಜಾಬ್, ಹೂಂ-ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ವಾಸ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹುಡುಗೀರು ಹಾಕ್ಕೊತ್ತಾರಲ್ಲ ಅಂಥ ಲಂಗ ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿರ್ತಿದ್ದ. ಮೈಮೇಲೆ ಸೆರಗು ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳೋನು. ಇದರಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗೋದು ತಪ್ಪಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕ ಒಂದು ಗೋಲಿ ತೊಗೊಂಡು ಬಂದ. ಅವನು ಗೋಲೀನ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಕಡೆಗೆ ಎಸೆದ. ಆ ಗೋಲೀನ ಲಂಗದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಕಾಲು ಅಗಲಿಸಲಿಲ್ಲ- ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗೀರೂ ಮಾಡೋ ಹಾಗೆ. ಸೈನಿಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಅವಳು ಹೆಂಗಸಲ್ಲ, ಗುಡಸು ಅಂತ. ಹಾಗೇ-ಈಗ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗಿರಬೇಕು ಅಲ್ಲವೇ? ಈ ಆನೆಮರಿ ಗಂಡು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು.

(ಪರದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಚಪ್ಪಾಳೆ)

ಪೋಲಿ : ಕೇಳಿ-ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿ! ಈಗ ನಮ್ಮ ಮಹೋನ್ನತ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಲಿದ್ದೇವೆ. ಪರದೆ ತೆರೆದು ಬನ್ನಿ! ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ!

(ಅಭಿನೇತರುಗಳು ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಪರದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.)

ಯುರಾಯಾ : ಅವರೆಲ್ಲಾ ಕೋಪ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಕೂತಿದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಖುಷಿ ಮಾಡೋಕೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಜೆಸ್ಸಿ : ನಾವು ನಾಟಕ ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವರವರ ಹಣ ವಾಪಸ್ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ಅಷ್ಟೆ. ಮಾಡು ಇಲ್ಲ ಮಡಿ-ಅದೊಂದೇ ದಾರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎಷ್ಟೊಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ! ಹೊರಗಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಣಕಿ ನೋಡು, ನಿನಗೇ

ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.

ಯುರಾಯಾ : ಹಣ ವಾಪಸ್ ಮಾಡೋದೇ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ! ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಥಿಯೇಟರೂ ನಡೆಯೋ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೈನಿಕ : ನೆನ್ನೆ ಪೂರ್ತಿ ಏರಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಜಾರ್ಜ್, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇನು? ಇದೇ

ಕಡೇಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಕ್‌ಟೇಲ್ ಕುಡಿಯೋದು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲವೂ ಅಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಯಾಕೆ ಕಾಲ ಕಳೀಬಾರದು?

ಮ. ಸೈನಿಕ : ನಾವೇ ಹಾಡು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕಾಲ ಕಳೆಯೋಣ ಬನ್ನಿ. ಅದು ಯಾವುದಪ್ಪ ನಿನ್ನ ಫೇವರೇಟ್ ಹಾಡು-
(ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕ ಹಳೆಯ ಹಾಡೊಂದನ್ನು ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಸೈನಿಕ : ಭೇಷ್, ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.)

ಯುರಾಯಾ; ಅವರೇ ಹಾಡೋದಕ್ಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂದಿನ ಸೀನ್ ಬೇಗ ಶುರು ಮಾಡೋಣ ಬನ್ನಿ.

ಪೋಲಿ : ನಾನೂ ಹೋಗಿ ಅವರ ಜತೆ ಸೇರೊಂದು ಹಾಡೋಣ ಅನ್ನಿಸ್ತಿದೆ. ಆ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಮಜಾ ಬರುತ್ತೆ ಗೊತ್ತೇನು? ನಾವೂ ಏನಾದರೂ ಇಂಥಾಥೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಬನ್ನಿ, ಶುರು ಮಾಡೋಣ. (ಪರದೆ ಏಳುತ್ತದೆ.) ಅದಾದ ಮೇಲೆ-ಮುಂದೆ ಏನಾಯಿತು ಅಂದರೆ (ಸಮೂಹಗಾನದ ದನಿಗಿಂತಲೂ ಎತ್ತರವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅರಚುತ್ತಾ) ಈ -ಆ-ಆನೆಮರಿ

ಸೈನಿಕ : ಥತ್ತೇರಿ ಮತ್ತೆ ಆನೆಮರಿ ಅಂತೆ ಆನೆಮರಿ!

ಪೋಲಿ : ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು-ಈಗ ಆ ಆನೆ

ಸೈನಿಕ : ಮರಿ, ಮರಿ!!

ಪೋಲಿ : ಹೂಂ, ಈಗ ಅದು- ನಾನು ಮೊದಲು ನೀಡಿದ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ದಿಂದ ಒಂದು ಮೋಸಗಾರ ಪ್ರಾಣಿ ಅಂತ ನಿರೂಪಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೀನಿ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ

ಪಕ್ಕಾ ಸಾಕ್ಷಿ ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡ್ತಿದೀನಿ.

ಸೈನಿಕ : ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಲೇಬೇಕೇನು?

ಯುರಾಯಾ : ಹೌದು, ತೋರಿಸಲೇಬೇಕು. (ಪೋಲಿಯೊಡನೆ) ಯಾರು ತಡೀತಾರೆ ನೋಡೇಬಿಡ್ತೀನಿ.

ಪೋಲಿ : ಜಾಕಿ, ನೀನೊಬ್ಬ ಕೊಲೆಗಾರ. ಈಗ ಕೊಲೆಗಾರನಾಗೋದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲಾಂತ ಸಾಬೀತು ಮಾಡು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚಂದಮಾಮನ ಕೊಲೆ ಮಾಡೋದು ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲಾಂತ ತೋರಿಸು ನೋಡೋಣ.

ಸೈನಿಕ : ಇದು ಎಲ್ಲಿಯ ನ್ಯಾಯ? ಆನೆಮರಿ ಯಾಕೆ ಸಾಬೀತುಮಾಡಬೇಕು?

ಬಾಳೆಮರ ಅದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಬೇಕು.

ಪೋಲಿ : ನಿಜ! ಹಾಗೇ ನೋಡ್ತೀರಿ-ಅಲ್ಲೇ ಇರೋದು ನಾಟಕದ ಸ್ವಾರಸ್ಯ. ಆನೆಮರಿ, ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಚಂದಮಾಮನ ಕೊಲೆ ಮಾಡೋಕೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲಾಂತ ನಿರೂಪಿಸಿ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಕೈನಲ್ಲಿ ಚಾಕು ಹಿಡಿದು ಇದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತು.

(ಗ್ಯಾಲಿ ಹಾಗೇ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದೊಂದು ಹಗ್ಗದ ಏಣಿ. ಮೇಲೆ ಚಂದಮಾಮ ಹಗ್ಗದ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ.)

ಸೈನಿಕ : (ಹಾಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿ) ಸದ್ದು! ಅದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತೋದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭ ಅನ್ನಬೇಡಿ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಮುಖವಾಡ ಬೇರೆ-ಆನೆಮರಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸೋದೇ ಇಲ್ಲ.

ಜೆಸ್ಸಿ : ಅದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಲೇಬೇಕು, ಹಾಗೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು, ಯುರಾಯಾ, ಈಗ ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚಿನ ಎಫೆಕ್ಟ್!

(ಯುರಾಯಾ ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಕಿರುಚುತ್ತಾಳೆ.)

ಪೋಲಿ : ಏನಾಯಿತು ಚಂದಮಾಮ? ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಕಿರುಚಿದೆಯಲ್ಲ?

ಯುರಾಯಾ : ಆ ಹಗ್ಗ ಭಾರದಿಂದ ಆಕಡೇನೇ ಎಳೀತಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಬರ್ತೀರೋ ಮನುಷ್ಯ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೊಲೆಗಾರನೇ ಇರಬೇಕು.

ಗ್ಯಾಲಿ : ಈ ಹಗ್ಗಾನ ಏಣಿಯ ಕೊನೇಗೆ ಕಟ್ಟಿಬಿಡು ಯುರಾಯಾ. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಡೂತಿ ಅಲ್ಲೇ, ನಿನ್ನ ಕೈಲಿ ತಡೆಯೋಕಾಗೋಲ್ಲ.

ಯುರಾಯಾ : ಓ! ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಏನಾಯ್ತು! ಅಯ್ಯೋ-ನನ್ನ ಕೈ-ನನ್ನ ಕೈ ಕಿತ್ತು ಹೋಗಿದೆ!

ಗ್ಯಾಲಿ : ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಷಾರಾಗಿ ಹಿಡ್ಡೊ ಹಗ್ಗಾನ!

(ಗ್ಯಾಲಿಯ ಕೈಗೆ ಯುರಾಯಾಳ ಕೃತಕ ಕೈ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

ಜೆಸ್ಸಿ : ಎಂಥಾ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ಜಾಕಿ. ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತೀಯಾಂತ ನಾನು

2
ಕನಸು-ಮನಸಿನಲ್ಲೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತೊಲಗಾಚೆ,-ನೀನು ನನ್ನ ಮಗುವೂ ಅಲ್ಲ, ನಾನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ಅಲ್ಲ.

ಯುರಾಯಾ : (ಮುರಿದ ಕೈ ತೋರಿಸುತ್ತಾ) ಇದರಿಂದ ಆನೆಮರಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿರೋದು ನಿಜಾಂತ ರುಜುವಾತಾಗಿದೆ.

ಪೋಲಿ : ಪಾಲ್ ಜಾಕಿ, ನೋಡು. ರಕ್ತ ಸೋರುತ್ತಿರುವ ಚಂದಮಾಮನ ಭುಜ ನೋಡು. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತೆ-
ನಿನ್ನಿಂದ ಕೊಲೆ ಮಾಡೋದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲಾಂತ ನೀನು ನಿರೂಪಿಸೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಚಂದಮಾಮನ ಕೈಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು
ಹಾಕಿರೋದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಚಂದಮಾಮನ ಮೈನಿಂದ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆವರೆಗೆ ರಕ್ತ ಸೋರತಾನೇ ಇರುತ್ತೆ. ಆಮೇಲೆ ಚಂದಮಾಮ
ಸತ್ತುಹೋಗಬಹುದು.

ಕರ್ಬನ್! (ಪರದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಪೋಲಿ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಪೋಲಿ : ಯಾರಾದರೂ ಮಹನೀಯರು ಷರತ್ತು ಹೂಡೋದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಬಾರಿನ ಕಡೆ ಹೋಗಬಹುದು.

ಸೈನಿಕ : (ಬಾಜಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾ) ಚಂದಮಾಮನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸೆಂಟ್, ಆನೆಮರಿ ಮೇಲೆ ಅರ್ಧ ಸೆಂಟ್ |

ಯುರಾಯಾ : ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದಾರೆ. ಜೆಸ್ಸಿ, ಆ ದುಃಖದಿಂದ ಆಳ್ತೀರೋ ತಾಯಿಯ ಹಾಡು ಹೇಳಿಬಿಡು. ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು
ಎಲ್ಲರೂ ತಪ್ಪನಾಗ್ತಾರೆ.

(ಪರದೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಜೆಸ್ಸಿ ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ.)

ಸೈನಿಕ : ಒನ್ಸ್ ಮೋರ್! ಟಿಕೇಟಿನ ಹಣ ವಸೂಲಾದರೂ ಆಗಲಿ-ಪೂರ್ತಿ ಹತ್ತು ಸೆಂಟ್. ಭೇಷ್. ಹುರ್ರೇ, ಹುರ್ರೇ 1 ತಾಯಿಗೋಸ್ಕರ-
ಹಿಪ್ ಹಿಪ್ ಹುರ್ರೇ!, ಹಿಪ್-ಹಿಪ್-ಹುರ್ರೇ!

(ಪರದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.)

ಯುರಾಯಾ : ಮುಂದೆ ಹಾಡು! ಜನ ಈಕಡೇನೇ ನೋಡಿದಾರೆ. ಸ್ಟೇಜ್ ಮೇಲೆ
ಹೋಗು.

(ಪರದೆ ಏಳುತ್ತದೆ.)

ಪೋಲಿ : ನಾನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದೀನಿ. ಜಾಕಿ, ನೀನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ.
ಈಕೆ ನಿಮ್ಮ

ತಾಯಿ ಅನ್ನೋದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಿಯೇನು?

ಸೈನಿಕ : ಇವನು ಏನು ಬೋರ್ ಮಾಡ್ತಾನಯ್ಯ? ಅವಳು ತಾಯಿ ಹೇಗಾಗ್ತಾಳೆ? ಆದರೂ ಏನೋ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ತೋರಿಸೋ ಹಾಗಿದೆ.

ನಡೀಲಿ ಬಿಡು, ಏನೇ ಇರಲಿ ನಾಟಕವಂತೂ ಸುಖಾಂತವಾಗೇ ಮುಗಿಯುತ್ತೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿರಿ ನೋಡೋಣ

ಪೋಲಿ : ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತೀಲಿ-ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಮಗ ಅಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ತಾಯಿಯನ್ನು ನಿಕ್ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣೋದಿಲ್ಲ. ಅದೂ
ಇಂಗ್ಲಿಷರ ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸೈನಿಕ : ಸರಿಯಾದ ಮಾತು.

ಪೋಲಿ : ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಜಿಂದಾಬಾದ್! (ಎಲ್ಲರೂ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಾರೆ) ಧನ್ಯವಾದ ಮಹನೀಯರೇ
ಧನ್ಯವಾದ. ಎಲ್ಲವರೆಗೆ ಹೃದಯ ಭೇದಿಸುವ ಈ ಘೋಷಣೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಕಾರುಬಾರು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ
ನಡೀತಾನೇ ಇರುತ್ತೆ -ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕರೆಸೋಣವೇನು? ಜಾಕಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು. ನೀನು ಪ್ರಪಂಚದ ಮಮತೆಯ ಖನಿಯಾದ ಈಕೆಯ ಖಾನಿ
ಮಾಡಿ ಘೋರ ಪಾತಕಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಈ ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದೆಯು- (ಭೇಷ್" ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ) ಜಾಕಿ, ನೀನು
ಇಂಥಾ ಮಹಾಮಾತೆಯ ಮಗ ಅಥವಾ ಮಗಳು ಆಗಿರೋದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? (ಮತ್ತೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಬಾಳೆಮರ ಏನು

ಯೋಚಿಸುತ್ತೂ ಅದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತೆ. (ಚಪ್ಪಾಳೆ) ಅದರಿಂದ, ಚಂದಮಾಮ, ನೀನು ಸೀಮೆಸುಣ್ಣ ತೋಗೋ. ಸ್ವೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸರ್ಕಲ್ ಬರಿ. ಆಮೇಲೆ ಕೈನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರು. ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳಾದ ಮಾತೆ ಆ ಸರ್ಕಲ್ಲಿನೊಳಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳೋವರೆಗೂ ಅಲ್ಲೇ ಇರು. ಹೂಂ, ಈಗ ಈ ಹಗ್ಗಾನ ಅವಳ ಚಿನ್ನದಂಥ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕು.

ಸೈನಿಕ : ಚಿನ್ನದ ಕತ್ತು! ಅವಳದ್ದು ಚಿನ್ನದ ಕತ್ತು!

ಪೋಲಿ : ನಿಜ, ಆದರೆ ನೀನು, ಪಾಲ್ ಜಾಕಿ, ಕಾನೂನಿನ ಈ ಹಗ್ಗದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆ ಹಿಡಿದು ಆ ಚಂದಮಾಮನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲು.

ಹಾಂ, ಹಾಗೆ! ಅಮ್ಮಾ, ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದೀನಿ, ಜವಾಬು ಕೊಡು : ನೀನು ಒಬ್ಬ ಕೊಲೆಗಾರನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಉದರದಿಂದ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದೆಯೇನು? ಜವಾಬಿಲ್ಲ! ಮಹನೀಯರೇ, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತಾಯಿಯಾದ ಈಕೆ ತನ್ನ ಪಾಪಿ ಮಗನಿಂದ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ! ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ದೃಶ್ಯ ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸಲಿದ್ದೇನೆ. ಹೆದರಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರುವ ನ್ಯಾಯದ ಸೂರ್ಯ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಕಾಣದ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬರಲಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಬೀರಲಿದ್ದಾನೆ.

ಸೈನಿಕ : ಇಲ್ಲ-ಅದೆಲ್ಲಾ ಬೇಡ ಪೋಲಿ. ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ. ಸಾಕು. ಬಹಳ ಆಯಿತು.

ಪೋಲಿ : ಪಾಲ್ ಜಾಕಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಡೆಯ ಬಾರಿ ಕೇಳಿದೀನಿ. ನೀನು ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ತಾಯಿಯ ಮಗ ಅಂತ ಈಗಲೂ ದಾವಾ ಹೂಡಿಯೇನು? ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಈಕೆಯ ಮಗಳು ಅಂತ ನೀನು ವಾದ ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಹೇಳೋದೆಲ್ಲಾ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸುಳ್ಳು. ಅಂದರೆ ನಾವು ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಈಗ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಸಾಕ್ಷಿ. ಮಹನೀಯರೇ, ಇದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿದೆ. ಜಾಕಿ, ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈಕೆಯ ಸಂತಾನವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ-ನಿನಗಿರೋ ಬಲಾನೆಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಈಕೆಯನ್ನು ಈ ಸರ್ಕಲ್‌ನಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಎಳೆ-ಗೊತ್ತಾಯಿತೇನು?

ಸೈನಿಕ : ಗೊತ್ತಾಯಿತು! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು!! ಇದೆಲ್ಲಾ ಮೋಸ. ಎಲ್ಲಾ

ತಂಚವಂಚ. ಜಾಕಿ, ನೀನು ಸತ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಬೇಡ.

ಪೋಲಿ : ನಾನು ಮೂರರ ತನಕ ಎಣಿಸ್ತೀನಿ. ಒಂದು-ಎರಡು ಮೂರು!

(ಗ್ಯಾಲಿ ಜೆಸ್ಸಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ.)

ಜೆಸ್ಸಿ : ಏಯ್! ತಡಿ! ಬೇಕೂಫ್, ಮೈಮೇಲೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲ ನಿನಗೆ! ಎಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆಯೋದು! ನನ್ನ ಕತ್ತು-ಅಯ್ಯೋ

ಸೈನಿಕ : ಹೋಯ್! ಕತ್ತು, ಚಿನ್ನದ ಕತ್ತು! ಎಲ್ಲಿ ಜಾಕಿ, ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆ! ಹಾಂ, ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಅವಳ ಕತ್ತು ಹೇಗೆ ಹಸಿರುಗಟ್ಟಿದ ನೋಡು.

ಜೆಸ್ಸಿ : ಕಾಪಾಡಿ, ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಬಚಾವು ಮಾಡಿ!

ಗ್ಯಾಲಿ : ಹಾಂ, ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಸರ್ಕಲ್ಲಿನಿಂದಾಚೆಗೆ ಎಳೆದೇಬಿಟ್ಟೆ.

ಪೋಲಿ : ಈಗ ಏನು ಹೇಳಿರಿ? ಇಂಥ ಚಮತ್ಕಾರ ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದೀರೇನು? ನಾನಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ-ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಪಟ, ಮೋಸ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದೆ.

(ಜೋರಾಗಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ)

ಪೋಲಿ : ಆನೆಮರಿ, ನೀನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ವಂಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ. ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆಳೆದು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೇಂತ ಗೊತ್ತೇನು? ನಿನಗೇ ಬೇಡವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯ ನಿರೂಪಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಅದೇನು ಅಂದರೆ, ನೀನು ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತಾ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಮರಿ, ನಿನಗೇ ತಿಳಿಯದೆ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿದ್ದೀಯೆ. ಸೈನಿಕ : ವಾಹ್, ವಾಹ್! ಅವನು ಮಾತಾಡೋದು ನೋಡು! ಎಲ್ಲೋ ಲುಚ್ಚಾಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಯಾವ ಕೊಳಚೆಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನೋ ಏನೋ. ನೀನು ಹೊರಟು ಹೋಗು ಜಾಕಿಮರಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದೋರ ವ್ಯವಹಾರ! ಸತ್ಯಾನ ಯಾವತ್ತೂ ಬಿಡಬೇಡ.

ಪೋಲಿ : ಮಹನೀಯರೇ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಸಾಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಈ ಕಡೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಕೂಡ ಸರಿಯಾಗೇ ಇದೆ ಅನ್ನೋದನ್ನು ನೀವು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿ, ಮೊದಲು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದ್ದೋರು ಕೂಡ ಕೇಳಿ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಷರತ್ತು ಹೂಡುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಈ ಆನೆಮರಿ ಮೇಲೆ ಹಣ ಕಟ್ಟಿದ್ದೋರು, ಆನೆಮರಿ ನಿರಪರಾಧಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದೋರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲೇಬೇಕು.

ಆನೆಮರಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದೋದು ನಿಜ. ಈ ಆನೆಮರಿ ಮೊದಲು ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಮಗಳು ಅಂತ ದಾವೆ ಹೂಡಿತು. ನಾನು ಸಾಬೀತು

ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದೆ ಮಗಳಲ್ಲ, ಮಗ ಅಂತ. ಈಗ ಅದು ಮಗನೂ ಅಲ್ಲ ಅನ್ನೋದನ್ನು ನೀವೇ ನೋಡಿದೀರಿ. ಆನೆಮರಿ ಈ ಸಂಭಾವಿತ ಹೆಂಗಸಿನ ಸಂತಾನವಾಗಿರೋದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆನೆಮರಿ ಮಾಡಿರೋದು ಆಕೆಯ ಕೊಲೆಯನ್ನೇ! ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದ್ದೀರಿ. ಅದು ಗರ್ಪಚಿಪ್ ಅಂತ ಏನೂ ನಡೀಲೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿರೋದನ್ನು ನೋಡಿ. ಅದು ಇನ್ನೇನು ತಾನೇ ಮಾಡೀತು ಹೇಳಿ? ಇಂಥ ಹಿಂದೆಂದೂ ನಡೆಯದಂಥ ಸಂಗತಿಯ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಿರೂಪಿಸಿ ತೋರಿಸಿದೀನಿ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ- ನೀವು ಹೇಗೆ ಬೇಕೂಂತ ಹೇಳಿದರೆ ಹಾಗೇ ವಾದ ಮಾಡಿ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ ಅನ್ನೋ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿಯೂ ತೋರಿಸಬಲ್ಲೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಕೇಳಿ, ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತೀರೇನು?

(ಮತ್ತೆ ಜೋರಾಗಿ ಕರತಾಡನ.)

ಪೋಲಿ : ಸಾಕ್ಷಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೇ ಅಲ್ಲ-ಅವನೊಂದು ಕೋತಿ-ಅನ್ನೋದನ್ನು ಡಾರ್ವಿನ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿಯೇ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳಿದ್ದು, ಬೇರೇನು ಬೇಕು? ಏಯ್ ಅವಿವೇಕಿ, ಕಪಟಿ ಆನೆಮರಿ ನೀನು ಎಳ್ಳಿನಷ್ಟು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಲಿನವರೆಗೆ ನೀನು ಸುಳ್ಳಿನ ಗಟಾರಾಂತ ನಾನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಲಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆಯೇ ಸಾಬೀತು ಮಾಡಲಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ ಇದೆ ಮಹನೀಯರೇ-ಆನೆಮರಿ ಆನೆಮರಿಯಲ್ಲ. ಅಬ್ಬಬ್ಬ ಅಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ಜಿರಾಫೆಯಾಗಿರೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಅಷ್ಟೆ. ಸೈನಿಕ : ಹುರ್ರೇ! ಹುರ್ರೇ!

ಗ್ಯಾಲಿ : ಸುಳ್ಳು. ಇದು ನಿಜ ಅಲ್ಲ!

ಪೋಲಿ : ಯಾಕೆ? ಇದು ನಿಜ ಆಗೋಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು?

ಗ್ಯಾಲಿ : ಆದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗಂತ ಬರೆದಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಇದೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯೋದಿಲ್ಲ.

ಪೋಲಿ : ಏನೇ ಆಗಲಿ, ನೀನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿರೋದಂತೂ ನಿಜ.

ಗ್ಯಾಲಿ : ಅದೂ ಸುಳ್ಳು.

ಪೋಲಿ : ಆದರೆ ನಾನು ಹಾಗಂತ ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದೀನಲ್ಲ. ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿದೀನಿ, ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿದೀನಿ, ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿದೀನಿ!

(ಗ್ಯಾಲಿ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾ ಬಾಳೆಮರದತ್ತ ನುಗ್ಗುತ್ತಾಳೆ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಬಾಳೆಮರ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.)

ಪೋಲಿ : (ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾ) ನೋಡಿದಿರಾ! ನೋಡಿದಿರಾ!

ಯುರಾಯಾ : ನೋಡಿದೆವು, ಕೊಲೆಗಾರ ನೀನು!

ಪೋಲಿ : (ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ) ನಾನಾಗಲೇ ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದೀನಿ!

(ಪರದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.)

ಯುರಾಯಾ : ಅರೆ, ಹಾಡು. ಬೇಗ ಶುರು ಮಾಡಿ.

(ನಾಲ್ಕು ಕಲಾವಿದರೂ ಬೇಗ ಬೇಗ ಪರದೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.)

ಸೈನಿಕ : ಇಷ್ಟೇ ಏನು! ಮುಗಿದೇ ಹೋಯಿತೇ? ಯಾಕೋ ಮಿತಿಮೀರಿ ಹೋಯಿತು. ಇದೂ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನವೇನು? ನಾಟಕ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯೋದಕ್ಕೆ ನಾವು ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ. ಪರದೆ ತೆಗೆದೇ ಇರಲಿ ನಾಟಕ ಮುಂದುವರಿಸಿ.

ಪೋಲಿ : ಏನು ಹೇಳಿದೀರಿ ನೀವು? ಮುಂದೆ ಏನೂ ಬರೆದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಆಡೋದು? ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವೇಕದಿಂದ ನಡ್ಕೊಳ್ಳಿ. ನಾಟಕ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

ಸೈನಿಕ : ಎಂಥಾ ಮೋಸಾನಯ್ಯೆ! ಇಂಥಾಧ್ವನು ನಾವು ಇದುವರೆಗೆ ಕಂಡದ್ದೂ ಇಲ್ಲ, ಕೇಳಿದದ್ದೂ ಇಲ್ಲ! ಸರಿಹೋಯ್ತು! ಎಲ್ಲಾ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿದೆ. (ಸೈನಿಕರು ಸ್ವೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.)

ಸೈನಿಕ : ನಮ್ಮ ಹಣ ವಾಪಸ್ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು. ಆನೆಮರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಸರಿ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಹಣ ವಾಪಸ್

ಕೊಡು. ಒಂದು ಬಿಡಿಗಾಸೂ ಬಿಡೋಲ್ಲ. ಏಯ್ ಚಂದಮಾಮ, ಹೇಳಿದ್ದು ತಿಳಿತೇನು?

ಪೋಲಿ : ನೀವು ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ್ದು ಕಹಿಯಾದರೂ ಸತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನೀವೂ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸೈನಿಕ : ಹಾಗೇನು? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಇರೋ ಕಹಿಯಾದ ಸತ್ಯಾನ ಈಗಲೇ ಹೊರಕ್ಕೆಳೆತೀವಿ.

ಪೋಲಿ : ನೀವು ಹೀಗೆ ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ಹೊಡೀತಿದೀರಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಕಲೆ ಅಂದರೆ ಏನು ಅನ್ನೋದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದನ ಹತ್ತಿರ ಯಾವ ರೀತಿ ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು ಅನ್ನೋದೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಸೈನಿಕ : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇಡ. ಈ ತಲೆಹರಟೆ ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತೆ.

ಗ್ಯಾಲಿ : ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ-ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ನೀವು ನೋಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರೀಂತ ನಾನೂ ಒಪೀನಿ.

ಪೋಲಿ : ಹಾಗೆ ಹೇಳು ಬಾಸ್.

ಗ್ಯಾಲಿ : ನಾಟಕ ಇನ್ನೂ ನಡೀಬೇಕು ಅಂತ ಯಾರು ಅಂತೀರೋ ಮುಂದೆ ಬನ್ನಿ -ನಾಲ್ಕು ಔನ್ನಿನ ಗ್ಲೌವ್ಸ್ ಹಾಕೊಂಡು ಅವನ ಜತೆ ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್ ಮ್ಯಾಚ್ ನಡೆದು ಹೋಗಲಿ. ತಲೆ ತಿರುಗಿದ ಆ ಮನುಷ್ಯ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಲಿ. ಯಾರದು ಹಣ ವಾಪಸ್ ಬೇಕೊಂತ ಆತುರದಲ್ಲಿದೀರೋ?

ಸೈನಿಕ : ನಮ್ಮ ಟೋನಿ ಹೊಡೆದಾಡ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಹೋಗು, ಟೋನಿ. ಹೆದರಬೇಡ. ಆನೆಮರಿ ಮೂಳೇನ ಮುರಿದು ಹಾಕು.

ಗ್ಯಾಲಿ : ಆಗಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರೇ-ಒಂದು ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು, ನಾಟಕವೂ ಹೌದು. ಅಪ್ರಿಯ ಸತ್ಯ, ಒಳ್ಳೆಯದು-ಕೆಟ್ಟದ್ದರ ನಾಟಕ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್ ಮ್ಯಾಚ್‌ನತ್ತ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ.)

ಕುಡಿ

ಕುಡಿ

ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ

ಒಂದು ದಿನ ಒಳ್ಳೆಯ ಶೀಸೆಯೊಂದನ್ನು ತೊಳೆದು, ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ಹೊಯ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮನಿಪ್ಲಾಂಟ್ ಇಟ್ಟು, ಜಗಲಿಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಈಗ ದಿನಾ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಚಿಗುರಿದೆಯೇ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅದು ಒಂದೇ ರೀತಿ. ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಎಲೆ ಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಐದನೆಯ ಎಲೆ ಚಿಗುರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎರಡು ಬಾರಿ ಶೀಸೆ ಒಡೆಯಿತು. ಹೊಸ ಶೀಸೆ, ಹೊಸ ನೀರು, ಹೊಸ ಮನಿಪ್ಲಾಂಟ್ ಬಂತು. ಈ ಬಳ್ಳಿ ಸೊಂಪಾಗಿ ಎಲೆಕೊಡುತ್ತದೆ, ಬೆಡ್ ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಮಾನಾಗಿ ಬಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಡಗರ. ಅವಳ ಉತ್ಸಾಹ ಇಳಿದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಅವಳು ಹಾಕಿದ ಮನಿ ಪ್ಲಾಂಟಿಗೂ, ನಾನು ತಪ್ಪದೇ ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳು ಕೊಳ್ಳುವ ಲಾಟರಿ ಟಿಕೆಟಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಈ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನವಳು ಒಂದು ಪ್ಲಾಂಟ್ ಚಿಗುರಿಟ್ಟಾಗ ಹಣ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೋ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವಳ ವಾದ. ಲಾಟರಿಯಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು. ನನಗೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ದಿನಾ ಮಾತಾಡಲು ಇದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವಸ್ತು. ಯಾಕಿದು ಹೀಗೆ...ಚಿಗುರುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವಳ ಕೊರಗು. ಯಾಕಿದು ಹೀಗೆ...ಹಣ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಚಿಂತೆ. ಒಂದು ದಿನ ರೇಗಿ ಈ ಬಂಜೆ ಗಿಡ ಯಾಕಿಡಿಯಾ ಎಂದೆ. ದುಡ್ಡು ಕೊಡದ ಲಾಟರಿ ಟಿಕೆಟ್ ಯಾಕೆ ಎಂದು ಮೂತಿ ಉದಿದಳು. ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅದೇನು ಅಂಥ ಮಹಾ ವಿಷಯ. ಚಿಲ್ಲರೆ ಬಾಬ್ಬು ಎಂದು ಮುಸುಕಿಟ್ಟೆ. ಮಾರನೆಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಲಾಟರಿ ರಿಸಲ್ಟು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಎದ್ದು ದಿಂಬಿನಡಿಯಿಂದ ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆದು, ಪೇಪರ್ ಬಿಡಿಸಿ, ಆ ನಂಬರಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಿದೆ. ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಫಿ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಂಡತಿ ಮನಿಪ್ಲಾಂಟ್ ಕುಡಿ ಒಡೆದಿದೆ ಎಂದಳು.

ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಂಜ್ಞಾಭಾಷೆ

ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ

ಎ. ಎಸ್. ಜಯರಾಂ

ಭಾಷೆ ಎಂದಕೂಡಲೆ ಅದರ ಶಬ್ದರೂಪಗಳು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಶಬ್ದಗಳು ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಾಂಶಗಳು. ಒಂದು ಅರ್ಥಸಹಿತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಕ್ಷುಷ ಮತ್ತು ಶಾಬ್ದಿಕವೆಂದು ಎರಡು ರೂಪಗಳು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ವೈಯಾಕರಣಿಗಳು ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಚಾಕ್ಷುಷರೂಪ ಅಥವಾ ಲಿಪಿರೂಪ ಅದರ ಸಂಕೇತ ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಭಾಷೆಯ ಶಾಬ್ದಿಕರೂಪವೇ ಆಲೋಚನಾಂಶದ ಅಥವಾ ಭಾವನೆಯ ಸಂಕೇತ. ಇಂಥ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಇಂಥದ್ದೆಂದು 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಂದ'ವೊಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಆಲೋಚನೆಗಳ ವಿನಿಮಯ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಮಾತನಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ 'ಸಂಕಲ್ಪ' ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು; ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ಇವೆರಡು ತುಂಬ ಪರಿಚಿತವಿರುವ, ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ವಿಧಾನಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಆಲೋಚನೆಯ ಭಾವನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಶಿಲ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಲಲಿತಕಲೆಗಳು ಒದಗಿ ಬಂದಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯಗಳೂ ಭಾವಲಹರಿಯ ಸಂಕೇತಗಳೇ! ಬಹುಶಃ ಭಾಷೆಗಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಅನುಭವವನ್ನು ತಾಗಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮ ಸೌಲಭ್ಯ ಈ ಲಲಿತಕಲೆಗಳಿಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

3

ನೃತ್ಯ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮೂಲತಃ ಒಂದು ಮೌನಭಾಷೆ. (ಕೆಲವು ನೃತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಮೂಕ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿ ಪರಿಮಿತವಾದದ್ದು ಒಂದು ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ.) ಭಾಷೆಗೆ ಮೀರಿದ ಅರ್ಥಪ್ರತೀತಿಯನ್ನು ತಾಳ ಲಯ ರೇಖೆ ಮುದ್ರೆ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಅದು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ನೃತ್ಯ ತನ್ನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಅನುವದಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾರಾಗಿದ್ದಿರಲಾರದು.

ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಗಳು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಇದರಿಂದ ಅದು ಪರಿಣಮಿಸಿರಬಹುದು.

ಭಾಷೆಯ ಉಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ವಾದಗಳಿವೆ. ಅನುಕರಣವಾದ, ಉದ್ಗಾರವಾದ, ಅನುರಣನವಾದ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾಭಾಷೆಯೇ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲವೆಂಬ ವಾದವೂ ಒಂದು. ವುಂಡ್ (Wundt) ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸ ಈ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮೌನಭಾಷೆ ಭಾಷಾ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನತಮವೇ ಇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟ "ವಸ್ತು"ವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಅನುಕರಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅಭಿನಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ.

ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦೦೦ ಭಾಷೆಗಳಿವೆಯೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳು ಲಿಪಿಯಿಲ್ಲದ ಆಡುಭಾಷೆಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇವು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಸಂಕೇತ ಭಾಷೆಗಳೂ ಇವೆಯೆಂಬ ಅಂಶ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೇ!

ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ ಎಂದ ಕೂಡಲೇ ನಮಗೆ ಕಿವುಡು ಮೂಗರ ಭಾಷೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಅಭಿನಯ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಇದೆ. ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ೧೮೮೫ ರಲ್ಲಿ ೧೧೧,೦೦೦ ಮಂದಿ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಿದ್ದರೆಂದು ಸಂಶೋಧನಾ ತಜ್ಞ ಲೆವಿಸ್ ಎಫ್ ಹಾಡ್ಲೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈಚೆಗೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಬ್ಬುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಅಮೆರಿಕದ ಹಡ್ಸನ್‌ಕೊಲ್ಲಿಯಿಂದ ಮೆಕ್ಸಿಕೊಕೊಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಜ್ಞೆಗಳು ಸಂಭಾಷಣಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂಜ್ಞಾಭಾಷೆ ವಿವಿಧ ಬುಡ

ಕಟ್ಟಿನ ಮೂಲನಿವಾಸಿ ಇಂಡಿಯನ್ನರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶ್ವಭಾಷೆ (universal language).

ಕಿಯೋವಾನ್, ಅಪಾಚಿಸ್, ಕಡೂಸ್, ಸ್ಪೀಕ್ಸ್, ಕ್ರೌಸ್ ಮತ್ತು ಪೌನೀಸ್ ಮೊದಲಾದ ಹಲವಾರು ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿವಿಧ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನ ಪರಸ್ಪರ ಕಲೆತಾಗ ಅವರ ಸಂಭಾಷಣಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ.

ಉತ್ತರ ಅಮೆರಿಕದ ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈ ಜಾಗತಿಕ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ ತುಂಬ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ.

ವಿಲಿಯಂ ಟಾಂಕಿನ್ಸ್ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷಾತಜ್ಞ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಉತ್ತರಭಾಗದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳೊಡನೆ ಬಾಳಿ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ ಅಮೆರಿಕದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ. ಇದು ಅಮೆರಿಕದ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಏಕೈಕ ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆ.

ಪ್ರಚಲಿತ ಆಡುಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಧ್ವನ್ಯಂಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ಈ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ ಮಾನವನ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಆದರಲ್ಲೂ ಬಲಗೈ ಈ ಭಾಷೆಯ ಬಲಗೈಯೇ ಸರಿ.

ಈ ಭಾಷೆಯ ಶೇಕಡ ಲಕ್ಷ ರಷ್ಟು ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂಲನಿವಾಸಿ ಇಂಡಿಯನ್ನರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಈ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮೂಲಭೂತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯೆಂದು ವಿಲಿಯಂ ಟಾಂಕಿನ್ಸ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಮಿತವ್ಯಯದ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಸಂಜ್ಞೆಗಳ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಗೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಇಲ್ಲ. ಹತ್ತಾರು ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪರ್ಯಾಯ ಸನ್ನೆಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯ.

ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯ ಒಟ್ಟು ಮೂಲಭೂತ ಸಂಜ್ಞಾಕೋಶ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬಹುದು. ಅಷ್ಟೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಇತರ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು :

‘ಮೃದು’ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುವ ಮೂಲ ಸಂಜ್ಞೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗಟ್ಟಿ (ಕರಿಣ) ಎನ್ನುವ ಮೂಲ ಸಂಜ್ಞೆಯಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ‘ಮೃದು’ ವೆನ್ನಬೇಕಾದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಲ್ಲದ್ದು ಎಂದು ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು : (No+Hard) ಎರಡು ಸಂಜ್ಞೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಬೇಕು.

ಗಟ್ಟಿ : (ಸಂಜ್ಞೆ) ನೇರವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದ ಎಡ ಅಂಗೈಯನ್ನು ಬಲಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಕುಟ್ಟುವುದು.

ಇಲ್ಲ: (ಸಂಜ್ಞೆ) ಬಲ ಅಂಗೈಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಮಗುಚಿ, ದೇಹದ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ಬೆರಳುಗಳು ಎಡಕ್ಕೆ ತಿವಿಯುವಂತಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದು ಅಂಗೈ ಮೇಲೊಗ್ಗವಾಗುವಂತೆ ತಿರುಗಿಸಿ, ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು.

ಇವೆರಡು ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು (No + Hard) ಅಲ್ಪ+ಕರಿಣ ಎಂಬಂತೆ ಜೋಡಿಸಿದರೆ “ಮೃದು’ವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಂಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು “ಹಳೆಯದು+ಅಲ್ಪ” ಎಂಬಂತೆ ಸೂಚಿಸಬೇಕು. ಹಳೆಯದು ಎಂಬುದರ ಮೂಲ ಸಂಜ್ಞಾರ್ಥ ವೃದ್ಧನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ವೃದ್ಧ : (ಸಂಜ್ಞೆ) ಬಲಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಲಭುಜದ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕೈಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ, ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ವರ್ತುಲವಾಗಿ ಪೂರ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದು.

ಇದು ಕೋಲಾರಿ ನಡೆವ ಮುದುಕನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ವಸ್ತು ಹಳೆಯದು, ಅವನು ಮುದುಕ, ವಿಚಾರ ಹಳೆಯದು, ಹೀಗೆ ವಿವಿಧಾರ್ಥ ಛಾಯೆಗಳಿಗೆ ಈ ಮೂಲ ಸಂಜ್ಞೆಯೇ ಆಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೌದು, ಇಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಬಾ, ಹೋಗು, ನೀರು, ಕುಡಿ, ತಿನ್ನು, ಹಣ, ಚಂದ್ರ, ಸರೋವರ, ನಗು, ನಕ್ಷತ್ರ,

ನಾಯಿ, ಕದನ, ನಾನು, ನೀನು...

ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಸ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ನಾಯಿ ಎನ್ನುವ ಸಂಜ್ಞೆ ನಾಯಿಯನ್ನೂ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ತೋಳವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಚಲಿತ ಪ್ರೌಢಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಭೇದಗಳಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇವಲ ಸಂಕೇತಗಳೇ. ಆದರೆ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞೆಗಳು ಕೇವಲ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲ. ಅವು ಅರ್ಥವನ್ನು, ಭಾವವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ವಿವರಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಬುದ್ಧಿಮಟ್ಟದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಗೆ ಪಾರಿಭಾಷಿಕಾರ್ಥವಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೋ, ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೋ, ಭಾವವನ್ನೋ ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೌಶಲ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು :

“ಪುಸ್ತಕ” ಎನ್ನುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಜಗತ್ತಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಶಬ್ದಗಳಿರಬಹುದು. ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಹತ್ತಾರು ಪದಗಳಿರಬಹುದು : ಪುಸ್ತಕ, ಗ್ರಂಥ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಬುಕ್ಕು, ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಿದ್ದರೆ ಮಾತನಾಡುವವನು ಕೇಳುವವನ ಪದಜ್ಞಾನವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕಠಿಣ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಸರಳಪದ ಅಥವಾ ಪರಿಚಿತಪದದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿಘಂಟು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾವ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡುವವನಿಗೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಒಂದೊಂದು ಸಂಜ್ಞೆಯೂ ಒಂದು ಆಲೋಚನಾಘಟಕ, ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದಗಳಿಗಿಂತ ಆಲೋಚನಾಂಶ ಮುಖ್ಯ. ಒಂದು ಸಂಜ್ಞೆ ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಸಂಜ್ಞೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಎದುರು (ಪ್ರತಿ) : (ಸಂಜ್ಞೆ) ತೋರುಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸುಟ್ಟಿ ತೋರಿದ ಎರಡು ಮುಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಎದಿರುಬದಿರು ಇರಿಸುವುದು.

ಪುಸ್ತಕ : (ಸಂಜ್ಞೆ) ಬಿಚ್ಚಿದ ಎರಡು ಅಂಗೈಗಳು ಮೇಲ್ಮೊಗ್ಗವಾಗಿರುವಂತೆ ಜೋಡಿಸಿ ಎದೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ಓದುವಂತೆ ನಡೆಸುವುದು. ನಾಲಗೆ : (ಸಂಜ್ಞೆ) ಚಾಚಿದ ತುದಿನಾಲಗೆಯನ್ನು ತೋರುಬೆರಳಿನಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ತೋರಿಸುವುದು.

ನಾನು : (ಸಂಜ್ಞೆ) ಮೇಲ್ಮೊಗ್ಗವಾಗಿರುವ ಬಲ ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಎದೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು.

ನೀನು : (ಸಂಜ್ಞೆ) ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಕಡೆ ಬಲ ತೋರುಬೆರಳನ್ನು ಸುಟ್ಟಿತೋರುವುದು.

ಹೀಗೆಯೇ ನಿದ್ರೆ, ಸೋಪು, ವಂದನೆ, ಇಲ್ಲ, ದೊಡ್ಡದು ಇವುಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ವಿವರಿಸುವ ಕೌಶಲವಿದೆ ಈ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಜ್ಞೆಗಳು ಇಷ್ಟೇ ಸರಳವಾಗಿ, ವಾಚ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಜನ (ಜನತೆ, ಗುಂಪು, ಸಮುದಾಯ)ವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಂಜ್ಞೆ : ಬಲ ತೋರುಬೆರಳನ್ನು ಭುಜಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುವುದು. ಈ ಸಂಜ್ಞೆಯ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜಕ ಶಕ್ತಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಏಕಾಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಂಜ್ಞೆ:

ಏಕಾಂತ, ಏಕಾಂಗಿ : (ಸಂಜ್ಞೆ) ಬಲ ತೋರುಬೆರಳನ್ನು ಮೇಲ್ಮೊಗ್ಗವಾಗಿ ಕಂಠದ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಪರಿಚಿತರಿಗೆ ಆಧ್ಯವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂದಿಗ್ಧ. ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಏಕಾಂತವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. “ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಅಪರಿಚಿತನಿಗೆ ಸ್ಫುರಿಸಬಹುದು.

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸಂಜ್ಞೆಗಳು ಕೆಲವು ಅರ್ಥವನ್ನು ತುಂಬ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ, ಬಹುಶಃ ಪ್ರಚಲಿತ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾ-ರೋಗ/ಬೇನೆ : ಬಿಚ್ಚಿದ ಬೆರಳನ್ನು ತೂಗಿ ಪಟಪಟ ಒದರಿ ತೋರಿಸುವುದು.

ನಾಚಿಕೆ : (ಸಂಜ್ಞೆ) ತೆರೆದ ಅಂಗೈಗಳಿಂದ ಎರಡು ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯನ್ನು ಎಡಕ್ಕೂ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಬಲಕ್ಕೂ ತರುವುದು. ಇದರ ಅರ್ಥ ಕಂಬಳಿಯಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ದಾಟಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಕಂಬಳಿಯಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಚಳಿಯಿಂದಲೋ ಹುಡುಗಾಟಕ್ಕೋ ಕೀಟಗಳ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಒದಗಬಹುದು.

ಆದರೆ ಅದಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿತ ಅರ್ಥ.

ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞೆಗಳು ಪರಿಮಿತ. ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಅಪರಿಮಿತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ :

ಏನು, ಎಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ, ಯಾವಾಗ, ಯಾವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಚಿಹ್ನೆ, ಸಂಜ್ಞೆ, ಅದು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಸಂಜ್ಞೆ: ಬೆರಳು ಬಿಡಿಸಿರುವ ಬಲ ಅಂಗೈಯನ್ನು ಹೊರಮೈಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಭುಜದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೈ ಬಂದಾಗ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿರಳಗೊಳಿಸಿ ಮೇಲ್ಮೂಗಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಮಣಿಕಟ್ಟನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕೈಯನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ತಿರುಗಿಸುವುದು.

ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ? ನಿನಗೆ ಏನು ಬೇಕು? ನಿನ್ನದು ಯಾವ ಪುಸ್ತಕ? ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯರಚನೆಗಳು ಈ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ :

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ + ನೀನು + ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆ; ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ+ನೀನು+ಹೋಗು; ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ+ ನೀನು+ಬೇಕು; ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ-ನೀನು+ಪುಸ್ತಕ. ಲೇಖನದ ಮೂಲಕ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಪ್ರಯಾಸದ ಕೆಲಸ. ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಮೂಲಭಾಷೆಯೆಂದು ಖ್ಯಾತವಾದ ಅದರ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯವೇ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಪ್ರೌಢಭಾಷೆಗಳು ಸುಸಮರ್ಥ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರುವಾಗ ಈ ಪ್ರಾಕೃತ ಸೀಮಿತ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆಯೇ?

ಬಾಲಚಮೂ ಸಂಸ್ಥಾ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಬೇಡನ್ ಪೊವೆಲ್ ಬಾಲ ಚಮೂಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ರೂಪಿಸಿದ ಸಂಕೇತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಯುವಕರು

ಕಲಿಯುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಅಮೆರಿಕದ ಇಂಡಿಯನ್ನರ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿ ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ತಜ್ಞ ಟಾಂಕಿನ್ಸ್ ಸಹ ಆಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾಷೆ ಅಮರ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೇರವಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿ. ಇದು ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ಪುರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶ್ರವಣಾತೀತ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ

ದೃಕ್‌ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದವರೊಡನೆ ಬಳಸಬಹುದು. ರಹಸ್ಯ ಅಥವಾ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದಾಗಲೂ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದು ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷಾ ಪರಿಣತ ಆಡುಮಾತಿನ ಮುಮ್ಮಡಿ ವೇಗವಾಗಿ ಮತ್ತು ಧ್ವಜಸಂಕೇತ ಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಆರು ಮಡಿ ವೇಗವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡಬಹುದಂತೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಾತಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಮೂಗರ ಭಾಷೆಯೆನ್ನಬಹುದಾದರೂ ಅದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಸ ಪೂರ್ಣವಾದ ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆ, ಹಾವ ಭಾವ, ಮುಖಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನವುಂಟು. ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವ ಭಾವ ಮುಖಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಜ್ಞೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ತುಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೂಗ ಕಿವುಡರು 'ಯೋಚಿಸು' ಎಂಬುದನ್ನು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ಯೋಚನೆ" ಎದೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಎಂಬಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆ ಭಾಷಾವ್ಯಾಮೋಹಿಗಳು ಏನೇ ಹೇಳಲಿ, ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬದುಕಿದೆಯೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆ ಭಾಷಾ ಸಂಶೋಧಕರು ತಜ್ಞರು ಅದರ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ 'ರಹಸ್ಯ' 'ಕಣ್ಣಿನ ದೂರ' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳ ಅತ್ಯಮೋಘ ಸಿದ್ಧಿ ನಮ್ಮ ಕೈವಶವಾಗಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲ ಹುಡುಗಾಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಚೇತನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಅತಿಸೀಮಿತ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಜ್ಞಾ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಮಂದಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕುತೂಹಲವಾಗಿ ನಿರಂತರ ಉಳಿಯಬಹುದು.

[ಗ್ರಂಥ ಋಣ : ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಲಿಯಂ ಟಾಂಕಿನ್ಸ್‌ರ "ಇಂಡಿಯನ್ ಸೈನ್ ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜ್" (೧೯೧೯; ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.]

ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆ

ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆ

ಜಿ. ಎಸ್. ನಾಗೇಂದ್ರ

ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸಮುದಾಯಸಂಪರ್ಕದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮಾಧ್ಯಮ. ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ನಿಂತು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಒಪ್ಪಿದ ಸುದ್ದಿ ಹಾಗೂ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಒಂದು ಕೈಗಾರಿಕೆಯೆನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಹಾಗಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿವೆ. ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಅವಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರಸಾರವೊಂದನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಪತ್ರಿಕೆಯೂ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅಂತೆಯೇ ಜಾಹಿರಾತುಗಳಿಗೂ ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಬಲ ಮಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು : ಬಿತ್ತರ, ಕಲಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮನೋರಂಜನೆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜಾಹಿರಾತು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಈ ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಗಿರಾಕಿಯಾದ ಓದುಗನನ್ನು ತಮ್ಮ ಘೋಷಣೆಗಳಿಂದ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ನೋಡುತ್ತವೆ.

4

ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರೂ ಅವು ಜನತೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆಸೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಳಗಾಗುವ ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನಗೆ ಅದುವರೆಗೂ ಯಾವುದು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಇದು ನೈತಿಕ ಅನಾಚಾರವಲ್ಲವೇ? ಇದರ ಹೊಣೆಗೆ ಈ ಮೂವರು ಬಾಧ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ: ಜಾಹಿರಾತುದಾರರು, ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮಾಲಿಕರು ಹಾಗೂ ಈ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಓಗೊಡುವ ಓದುಗರು. ಆದರೆ ಓದುಗನಿಗೆ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ, ಯಾವುದು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಳೆಯಬೇಕು? ಇದು ಉತ್ತರಿಸಲಾಗದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳು ಜಾಹಿರಾತಿನ ಮೂಲಕ ಓದುಗನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಬಯಸಿದರೆ, ಕೆಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳ ಜಾಹಿರಾತು ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಸ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮವೆಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೊಂದೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ತರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾರರು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಜಾಹಿರಾತಿನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬರೇ ಘೋಷಣೆಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಲ್ಲುಜ್ಜುವ ಸಾಧನಗಳ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ: ೧. ಇದು ಒಸಡುಗಳ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಹಲ್ಲುಗಳ ಉದುರುವಿಕೆಯನ್ನೂ ತಡೆಯುತ್ತದೆ-ಫೋರ್‌ಹಾನ್ಸ್. ೨, ಹಲ್ಲಿನ ಸುರಕ್ಷೆಯೊಂದಿಗೆ ದುರ್ಗಂಧವನ್ನು ತಡೆಯಿರಿ -ಕಾಲ್ಗೇಟ್, ೩. ಅತಿ ಬಿಳುಪು ಹಲ್ಲುಗಳಿಗಾಗಿ ಮ್ಯಾಕ್ಲೀನ್ಸ್. ೪, ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಬಿಳುಪು ಹಲ್ಲುಗಳು-ವೆಪ್ಲೊಡೆಂಟ್. ಇಷ್ಟನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವವರು ಯಾರು, ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ?

ಅಂದಮೇಲೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೈತಿಕತೆಯ ಮೇಲೆ ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂದಂತಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವವಿದ್ದ ಗಾಂಧೀಜಿ ತಾವು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಇಂಡಿಯನ್ ಒಪೀನಿಯನ್‌ನ ಮೊದಲ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ತಮ್ಮ ಐವತ್ತು ವರ್ಷದ ಇಡೀ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ-ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಾಹಿರಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಉದ್ದೇಶ ಸೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಹಣವಲ್ಲ ಎಂದರು ಅವರು.

ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಗಾಗಿ ಜಾಹಿರಾತುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಮೂಲ ತತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದು

ಗಾಂಧೀಜಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಅವು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿಯ ಮೇಲೆ ಅನವಶ್ಯಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದಲ್ಲದೆ ಸಂಪಾದಕ ವರ್ಗದ ನೈತಿಕ ಪತನಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರು.

ಆದರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಯಾಗಿ ದುಡಿದ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರದೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಇರದು. ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಆದರ್ಶವಾದಿಯಾಗಿ ಅವರು ಈ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು.

“ಉದ್ದಿಮೆದಾರರ ಸಂಶಯಾತ್ಮಕ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಾಗಿ ಹಣ ಸುರಿಯುವ ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯರ್ಥ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆದಾಯದ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸದೆ ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ ಖರ್ಚುಮಾಡುವ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿಸುತ್ತವೆ” ಎಂದು ಜೆ. ಕೆನ್ಸೆತ್ ಗಾಲ್‌ಬ್ರೇತ್ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗಿರಾಕಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಳಹೊಗುವ ಮೂಲಕ ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ವ್ಯಾಪಾರದ ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮಾರಾಟ ಜನತೆಯ ಮಾನಸಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ| ಡಿಚರ್ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ ‘ಪ್ರಚೋದನೆ’ಯಲ್ಲಿ “ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಆತ ಗಡಿದಾಟಿ ನಲಿಯುವಾಗ, ಮಿತಿಮೀರಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವಾಗ, ಉಳಿತಾಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವನಲ್ಲಿ ತಾನು ಸರಿಯೆಂಬ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸುವ ಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಚೋದಕನ ಪಾತ್ರ ಯಾವ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಹಾನಿಕರವೇ, ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೆಸರಾಂತ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಆರ್ನಾಲ್ಡ್ ಟಾಯ್ನಿಬೀ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಡುಸಾಗಿ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: “ನಮ್ಮ ಕಾಲ, ಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಮುಖ್ಯಾಂಶವನ್ನು ನಾವು ಆದರದರ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿ ದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಯಾವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥದನ್ನೂ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ವೃಥಾ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.” ಜಾಹಿರಾತುಗಳಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಆಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪತ್ರಿಕೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಬಾಳುವುದೆಂತು ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಗಾಂಧೀಜಿ.

ಗಾಂಧೀಜಿ ತಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಧಿಕ ಜನಾಂಗವಾದ ರೈತವರ್ಗದ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ ವಿಶೇಷ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯಬಹುದಾದಂತಹ ಒತ್ತು ಯಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಹೀರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡಿಮೆ ಶ್ರಮದಿಂದ ಭತ್ತದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನಾಂಗಗಳುಳ್ಳ ಅಕ್ಕಿ ತೆಗೆಯುವ ಕೈ ಯಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಚರಕಾದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಗತಿದಾಯಕವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸೆ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಲು ಜಾಹಿರಾತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದ್ದರು. ಜಾಹಿರಾತಿನಿಂದ ಉದ್ದಿಮೆದಾರನಿಗೆ ಖರ್ಚು ಬೀಳುತ್ತದೆಯಾಗಿ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಲೆಯ ಮೇಲೇರುತ್ತದೆ; ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದ ಬಡ ಜನತೆ ಅದನ್ನು ಭರಿಸಲಾರರು ಎಂಬ ವಾದದಿಂದ ತಮ್ಮ ನಿಲುವೆಯನ್ನು ಗಾಂಧೀಜಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಜಾಹಿರಾತುಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಘ ಅರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ಆದರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳವರು ಅದನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಎಂದುಕೊಂಡರೇ ಹೊರತು ನಿಯಮಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಪತ್ರಿಕಾ ಆಯೋಗ ಹೇಳಿತು : “ಭಾರತೀಯ ಜಾಹಿರಾತುದಾರರ ಸಂಘ ಹಾಗೂ ಜಾಹಿರಾತು ಪಾರುಪತ್ತೆದಾರರ ಸಂಘಗಳು ಆಕ್ಷೇಪಾರ್ಹವಾದ ಹಾಗೂ ಸಂಶಯಾತ್ಮಕವಾದ ಜಾಹಿರಾತುಗಳನ್ನು ದೂರವಿಡುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”

ಈ ದಿನ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಜಾಹಿರಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಫ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಎಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಹೊರತರಲೇಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ; ಹಣವಲ್ಲ ಸೇವೆ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು.

ಅವರು ಮುಂದಿಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ : “ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆಯನ್ನಾದರೂ ತೆತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆ ತರಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೆ? ಕೆಟ್ಟ ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಮಾಡುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮೀರುವಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆಯೇ?”

ಪ್ರಶ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ

ಆರ್. ಮೋಹನ

ಮೊದಲ ಸಲ ಒಂದೇ ಇಂಜಿನಿನ, ಗಡ ಗಡ ನಡುಗುವ ಆಟರ್ ವಿಮಾನಿನ ಮೂಗಿನಿಂದ ಕಂಡೆ. ನದಿಯ ಎದೆಯನ್ನು ಕುಕ್ಕುವ ಸಾವಿರ ಹಕ್ಕಿಗಳ ವರ್ತುಲಗಳ ನಡುವೆ ರೇಖೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ, ನಾಯಿಯಂತೆ ಗುರುಗುಡುವ, ಆಟರ್. ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಯಂತಹ ವಿಮಾನ. ಹದಿನಂತೆ ಮುದ್ದಿಡುವ ದೊಡ್ಡ ಮೋಡಗಳು.

ದಿಗಂತದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದು ಭೂಮಿಯ ಅಂಚಿನ ಆಚೆ ಧುಮ್ನಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ, ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ, ನದಿಯಲ್ಲ-ಶಕ್ತಿ, ಆಟರ್, ತೇಕಿ ತೇಕಿ ಕುಂಟಿ ಕುಂಟಿ ಬಾಯ್ ಬಾಯ್‌ಬಿಟ್ಟು ದಾಟಬೇಕಾದ ಹದಿಮೂರು ಮೈಲುಗಳ ಅಗಲ.

ಆಚೆಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನೆರೆತ ಕೂದಲು. ಆದರೆ ದಂಡೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಬೋರಲು ಜಘನಗಳು. ಮಂಜಿನ ಅರೆ ಸೆರಗು. ಬೆವರಿಡಿದ ದಟ್ಟ ಕೂದಲಿನಂತಹ ಹೊಲಸು ಕಾನನ.

ಹಿಂದೆ, ಈಚೆ, ದಿಬ್ಬುಘರ್ ನಗರದ ನಾಯಿ ಕೊಡೆಗಳು. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಬಲು ಬಲು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಓಡಿಯಾಡುವ ಗೊಂಬೆಗಳು.

ನಗರವೇ ಪ್ರಚಂಡ ಶಕ್ತಿಯ ಅಂಚಿನ ಮೇಲೆ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ! ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ! ಅಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕನಸುಗಳು, ಯೋಜನೆಗಳು, ದುಃಖ, ಸುಖ, ಆಸೆ, ಬೊಬ್ಬೆ, ಅಳು, ನಗು.....

ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ. ಕೆಂಪು ಲ್ಯಾಂಪಿನಂತೆ ಉರಿದ, ಮರೆಯಾಗಿ, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ. ಹೊಳೆಗಳ ಸರ್ಪಗಳು ಗುಲಾಬಿಯಾಗಿ, ಹಳದಿಯಾಗಿ, ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಾಗಿ ಅರಗಿಸಿದುವು ಅವನನ್ನ.

ಒಂದು ಸಾವಿರ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು. ಅವುಗಳ ಶಾಕನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ಅಲುಗಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ನೋಣದಂತೆ ದ್ವೀಪಗಳು.

ನಂಬುತ್ತೀರೋ! ಅದರಲ್ಲಿ ಜನರು. ಇದರ ಕೊನೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು! ಹೇಗೆ? ಎಲ್ಲಿ? ಆಟರ್‌ನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಆಲದ ಮರವನ್ನೇ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುವ ಭೀಮಶಕ್ತಿ. ಒಮ್ಮೆ ಎಳೆಗರುವಿನ ಚೆಲ್ಲಾಟ. ಅಲ್ಲಿ ಬಳಕುವ ಜವ್ವನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾಚಿಗಟ್ಟಿ, ಕೆಂಪು ಕೆಸರು ತುಂಬಿದ ಮುದಿಯ. ತಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದರೂ ಮುಳುಗಿಸುವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಪಾತ್ರ. ಬೆಟ್ಟಗಳಾಚೆ, ಅವುಗಳ ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳಿವೆ. ಆಟರ್‌ನಿಂದ ಕಂಡರೆ ಬೆಳಕಿನ ಗೆರೆಗಳು. ಇಕ್ಕಡೆ ಎರಿ ನಿಂತ ಮರದ ಒತ್ತು ಒತ್ತಾದ ಗೋಪುರಗಳು. ನಿರಿಗೆಯಂತೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡ ಬೆಟ್ಟಗಳ ರಾಶಿ. ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧ ಪರ್ವತಗಳು. “ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಾರ” ಎಂದು ಕಿವಿ ಗಡಚಿಕ್ಕುವಂತೆ, ಅವುಗಳ ಶೂನ್ಯ ಬಿಳುಪು.

ಆ ರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಹರಿಯುವ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ. ಬೆಳಕಿನ ಗೆರೆಯಲ್ಲ, ಶಕ್ತಿಯ ಬರೆ.

“ಇದು ನನ್ನ ಉದ್ಯೋಗ. ನನಗೆ ವೇತನವಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ” ಎಂದು ಹೇಳಲು ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆ. ನನ್ನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಶಬ್ದರೂಪ ಅದರ ವಿಶ್ವವೈಶಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯ ಕಣದಂತೆ, ಅದರ ಎದೆಯ ಬಳಿಗೂ ಸೇರದೇ ಎತ್ತಲೋ ತೂರಿ ಹೋಗಿ, ಆ ಬಿಳಿ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ನಗೆಗೀಡಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯ. ಆಟರ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದೂ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನ ಮೈ ಅಗಲವನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ತರಲಾರದವನಾದೆ.

ನಿನ್ನಹಾಯನಾದೆ. ಆದರೆ ಹಗುರವಾದೆ. ಮೀನ್ತಕ್ಕಿಯ ಜೊತೆ ಮಂಡಲ ಹೂಡಿ, ಗಿರ್ರನೆ ಸುತ್ತಿ, ನೀರು ಹನಿಗೆ ಮುಖ ಒಡ್ಡಿ, ಪುಳಕಗೊಂಡು, ಮೀನನ್ನೊಲ್ಲದೆ, ತಲೆ ಮುಳುಗಿಸಿ, ಚಟ ಚಟ ಒದರಿ, ಮತ್ತೆ ಅಂಬಿನಂತೆ ಮೇಲೆ ಬಂದೆ. ಶಕ್ತಿ ಘನೀಭೂತವಾಗಿ, ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಹರಿದರೆ ಧರ ಧರ ನಡುಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದರ penumbraದಲ್ಲಿ ಖುಷಿಯಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಡೋಣ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗದ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನೊಡನೆ ಥಿಕ್ಕಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಂಕಟ ಪಡುವುದೇಕೆ? ಬೆನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಓಡುವು ದಲ್ಲ; ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನರಿತು ಉಲಿಯುವ ಪಕ್ಷಿ.

ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಹಳೆಯ ಇಂಜಿನ್ನೊಂದರ ದೋಣಿಯಿಂದ ಕಂಡೆ. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುವ ಅಸಂಖ್ಯ ತೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಿ, ಸಮಗ್ರತೆಯ ಅರಿವಾಗದೇ ನಿದ್ರೆ ಬಂತು. ಕರ್ತವ್ಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ತರಿದೊಟ್ಟಿದ ಜನರಾಶಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ನಗು ಸಹ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನ ಉರ್ಕು, ಸೊರ್ಕು, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ್ದು. ಹಿಟ್ಲರ್‌ನ ೧೩೮ ಡಿವಿಜನ್‌ಗಳ ಹೊಡೆತದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಹಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಣು ಬಾಂಬಿನ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಇಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಪ್ರಬಲ ಹೊಡೆತ. ಅದನ್ನೆದುರಿಸಲು ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟ ಕಾಗದದ ಹಾಯಿಗಳಂತೆ ದೋಣಿಗಳು. ಅವಕ್ಕೂ ವಿಚಿತ್ರ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳು. ನಾವು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಿರ್ಬಲ

ಶಕ್ತಿಗಳು. ಅಲ್ಲಿಗೇ ದರ್ಭೆಯ ಕಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹೊರಟ ವಿವೇಕಿಗಳು.

ಒಂದು ತೆರೆ ಭುಸ್ ಎಂದರಾಯಿತು. ಉರುಳಿ, ಜೋಲಿ ಹೊಡೆದು ನಡುಗುವ ದೋಣಿ ನಮ್ಮ ಆಧಾರ.

ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಿಯಂತೆ, ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತ ಜನರು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಏನು ಕಂಡರೋ!

ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಸೊಳ್ಳೆಗಳಂತೆ ನಾವು ಉದಾಸೀನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರು.

ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯಲು, ಆರ್ದು, ಪೀರ್ದು, ಆನೆಗಳ ಹಿಂದನ್ನೇ ತೊತ್ತುಳಿ ತುಳಿದು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಂದು ಮುಖ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಕಬಳಿಸುವಾಗ ನಮ್ಮ ತೂಕವೇ! ಬೀಸುವ ದೊಣ್ಣೆ ತಪ್ಪಿತಲ್ಲ. ದ್ವೀಪ ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು.

ಗಹ ಗಹಿಸುತ್ತಿರುವ ತೆರೆಗಳಿಗೆ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದವರು ಹೋದರು. ಉಳಿದವರು ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ ರೆಂಬೆ ಕೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಎಲೆಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಸುತ್ತಲೂ ಭೋರ್ಗರೆಯುವ ಉನ್ನತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ.

ಬದುಕಬೇಕು ಎಂಬ ಆಸೆಯೊಂದೇ ಎಂತಹ ಭೀಷಣ ಶಕ್ತಿ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲೂ ನಂದದ ಕುಡಿ. ರೆಂಬೆ ಕೊಂಬೆಗಳ ಎಲೆಗಳು ತೆರೆಗಳ ಬೊಬ್ಬೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಗೋಳಿಟ್ಟವು. “ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಉಳಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಉಳಿಸು. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬರಲಿ ದೋಣಿ, ಹಗ್ಗ ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಬರಲಿ”

ತಾಯಿ ಕೋತಿ ಮರಿ ಕೋತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತು. ನನ್ನ ಜೊತೆಯವ ಹಗ್ಗ ಎಸೆದ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಡೆಗೆ. ಭಲೆ ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ಭೂಮಿಯೇ ಬುಡ ಮೇಲಾದರೇನಂತೆ “ನಡುವಿನ ನಡುವಿನ” ಮೇಲೇ ಗಮನ, ಆದ್ಯತೆ. ಹಾಸ್ಯದ ಹೊನಲೊಂದು ನದಿಯ ಮೇರೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಸುಳಿದು, ಸುತ್ತಿ, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ನೂರು ಹೋಳಾಯಿತು. ಅಪಹಾಸ್ಯದ ಹೊನಲು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒದ್ದೆ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ತಟ್ಟಿ, ದೋಣಿಗಳಿಸಿದ ಜೊತೆಗಾರ. ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ತೊಡೆಗಳು ತಾವೇ ತತ್ತರಿಸಿ, ಕೆಲವು ದೋಣಿಗಳೊಳಗೆ ಉರುಳಿದುವು. ಕೆಲವು ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನ ತೆರೆದ ಬಾಯಿಗೆ.

“Good riddance” ಎಂದ ರಸಿಕ.

ಎದೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಇಳಿದ ಮರಿ ಕೋತಿಗಳನ್ನು ಕಳಚುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ “ಬ್ಯಾ, ಬ್ಯಾ” ಎಂದು ಅಳುವ ಬೀಜದ ಸ್ವರ. ಮೂರು ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒದ್ದೆ ಸೀರೆಗಳೇ ತುಂಬಿದಾಗ ಹೀರೋನಂತೆ ಮುಗುಳ್ಳೆಕ್ಕ ಜೊತೆಗಾರ. ದೋಣಿಗಳು ದಂಡೆಯ ಕಡೆ ತೊಡಕು ತೊಡಕಾಗಿ ಮುಗ್ಗರಿಸಿದಾಗ ಉಳಿದ ಗಿಡಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಂದನ.

“ಒಂದು ದೋಣಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೇ ಜನ, ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೇವೆ” ಎಂದು ಗಾಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಅವನು ಗಾಳಿ ಬಾಯಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಬಿಕ್ಕಿದ. ಮತ್ತೆ ಮೀಸೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸಿ, ಎರಡು ಜೊತೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿ ಬೀಗಿದ.

ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಅದೇ ಕೆಲಸ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಜೀವದಾನ ಮಾಡುವ ಕಾಯಕ. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ದೋಣಿ ಮಗುಚಿ ನನ್ನ ಜೊತೆಗಾರನ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಇಪ್ಪತ್ತು ಜೀವಗಳ ಹೋರಾಟ-ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನೊಡನೆ! ಕೈ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುವ ಹುಟ್ಟು ಈಜುಗಾರರನ್ನು “ಅಬೇ ಚಲ್” ಎಂದು ಮೊದಲಿಸಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಬೃಹದ್ ರಾಕ್ಷಸ ಶಕ್ತಿ. ನೀರು ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಚಿದಾಗ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತವಾದ ಹಿಡಿ ದೇಹ. ಎದೆಗೆ ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದ ಮರಿಗಳನ್ನೂ ಕೈಬಿಟ್ಟ ಬಯಕೆ. ಎಷ್ಟು ಸಲ ಸೋತರೂ ಮತ್ತೆ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಬ್ಬನ ತಲೆಗೆ ಮರದ ಬೊಡ್ಡೆ ಬಡಿದು, ರಕ್ತದ ಹನಿಗಳು ಅರೆಕ್ಷಣ ಚಿಮ್ಮಿದಾಗ, ಶರಣಾಗತನಾದ ದೃಶ್ಯ. ಸುಖದ ಸಾವು ಮರಿಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು, “ಅಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕಿರುಚುವ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದ ನೀರಿನಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತಿ.

ಕಡೆಗೆ ಗಿಡಗಳೆಲ್ಲ ಖಾಲಿ; ನೀರಿಗೋ, ದೋಣಿಗೋ, ಒಟ್ಟು ಖಾಲಿ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಲ ಬಂದಾಗ ಒಂದು ಗಿಡವೇ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿತ್ತು, “ಅಬ್ಬ! ಇನ್ನೊಂದು ಟ್ರಿಪ್ ಉಳಿತಾಯ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿದ ಡೈವರ್ ಅಂಬಿಗ.

೧೯ ಜನ ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೇ ಉಳಿದದ್ದು. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಏರಿಸಿದರೆ ದೋಣಿಯ ೨೦ ರ ಮಿತಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು. ಎಂತಹ ಪ್ರಮಾದವೂ ಇಲ್ಲ, ೨೧ ಆದರೆ ದೋಣಿ ಮುಳುಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಂತಿಲ್ಲ. ೧೮ ಆದರೆ ದೋಣಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೆತೆಗಾರನ stunt. ಹುಡುಗೆ, ಅವಳ ಮುದಿ ತಂದೆ.

“ಒಬ್ಬರೇ. ಯಾರು ಬರುತ್ತೀರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ, ವಿಧಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ.

ಹುಡುಗೆ ಹೆಣ್ಣಾದಳು. ತೊಡೆ ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದಳು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ.

“ದೋಣಿ ಮತ್ತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆ” ಎಂದ ಮುದುಕ.

“ನಾಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಡೆಯ ಸಲ. ಕತ್ತಲಾಯಿತು.”

“ನಾಲ್ಕು ದಿನದಿಂದ ಅನ್ನವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮುದುಕ. ಇನ್ನೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಇರಲಾರೆ”.

“ಭಿ” ಎಂದ ಜೊತೆಗಾರ, “ಹಿಂದಿ ಸಿನೆಮಾ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಖೇಕರಿಸಿ ಉಗುಳಿದ. ಅದನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಉಗ್ಗಿತದನ್ನು ನೀರು.

“ಇಬ್ಬರೂ ಬನ್ನಿ” ಎಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ.

ದಂಡೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ : “ಈ ರಾತ್ರಿಯಂತೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಮೈ ಕೈ ಎಲ್ಲ ನೋವು. ನಾಳೆ ಮಜಾ” ಎಂದ. ಮರುದಿನ ಸರ್ಕಾರ ಹೂಡಿದ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ತೊಡೆಗಳೆಲ್ಲ ಪರಾರಿ.

ಕಡೆಯ ಸಲ ಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕಂಡೆ. ಹುಟ್ಟಿನ ಪರಮಾವಧಿ. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ದಂಡೆಯನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಡ್ಡ ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವನನ್ನು ಮುರಿಯೋಣ ಎಂದು ಕೈ ಬೆರಳುಗಳಂತೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು.

ಕಟ್ಟೆಯ ತುದಿಗೆ ನಿಂತರೆ ಅಂಬಿನಂತೆ ಕಿತ್ತು ಹರಿಯುವ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ.

“ಅರ್ಥ ದಿಬ್ಬೂಘರ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ” ಎಂದ ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗ.

“ಅಲ್ಲಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜ್‌ನು. ಅಲ್ಲಿ ಕಚೇರಿ ಇತ್ತು” ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನ ನೀರಿನ ಹರವಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ.

“ಅದಾದದ್ದು ಯಾವಾಗ?” ಎಂದೆ.

“ಎರಡು ವರ್ಷವಾಯಿತು.”

“ಆಗ ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರೆ?”

“ಕಟ್ಟಿದ್ದರು” ಎಂದ.

ಮಹಾತ್ಯಾಗ

ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ

ದಿ. ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುತೂಹಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಒಂದೊಂದು ಕೃತಿಗಳೂ ಒಂದೊಂದು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳು. “ನಾಗರಿಕ” ಸರಳ ರಗಳೆಯ ನಾಟಕ; “ಭಕ್ತಿ ಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು” ವಿಮರ್ಶಾಕೃತಿ; “ರಂಗಣ್ಣನ ಕನಸಿನ ದಿನಗಳು” ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಸೇರದ, ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೂ ಅಲ್ಲದ, ಹರಟೆಗಳ ಜಾತಿಗೂ ಒಗ್ಗದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬರವಣಿಗೆ; “ಮಹಾತ್ಯಾಗ” ಅವರ ಏಕಮೇವ ಕಾದಂಬರಿ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವದೊಂದು ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮುಖ್ಯತಃ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆ ಅವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ತಾವು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಅಂತಸ್ಸತ್ವಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಉಜ್ವಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿ ಅನನ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಭೆ ಅವರದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಅವರದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನೋಭಾವ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರದಿದ್ದು, ಒಂದೆರಡೇ ಅನನ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಲೇಖಕರಿದ್ದಾರೆ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಗೋಕಾಕರ “ಸಮರಸವೇ ಜೀವನ”, ಮೊಕಾಶಿಯವರ “ಗಂಗೆಯ ಮತ್ತೆ ಗಂಗಾಮಾಯಿ” ಈ ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅದಮ್ಯ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿವು. ಆದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರು ರಚಿಸಿದ್ದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಾದರೂ ಇಂಥ ಯಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಯಕೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ. “ಮಹಾತ್ಯಾಗ” ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ೧೯೫೫ ರಲ್ಲಿ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಲೇಖಕರಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಲೇಖಕರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅಭಿರುಚಿ ಆಗಲೇ ಭದ್ರವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಬರವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊರಡುವವರಿಗೆ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅನುಕೂಲವಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅನೇಕರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದಲೇ ಹೊರಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರೂ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡವರು. ವಿಕೋರಿಯ ರಾಣಿಯ ಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತೀಯವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಜೀವನದ ಶುಚಿ-ರುಚಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ವಿಶೇಷ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ ಈ ಬಗೆಯ ಮನೋಭಾವದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ನವೋದಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಗಾಲದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ನವೋದಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆ “ಮಹಾತ್ಯಾಗ”ವೂ ಸರಳವಾದ ನೇರ ನಿರೂಪಣೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರನೇ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಸನ್ನಿವೇಶ, ಪಾತ್ರಗಳ ನಡವಳಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಜೀವನದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಬಗೆಗೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಬಗೆಗೆ ನೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನವೋದಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿಗಳು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ “ಮಹಾತ್ಯಾಗ” ಯಾವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನವೋದಯ ಕಾದಂಬರಿ ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ “ಮಹಾತ್ಯಾಗ” ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳಿಂದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದರ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿದೆ. ಕಥೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ, ವಸ್ತುಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ, ಪಾತ್ರರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಹಿತಮಿತವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ-ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ ಇಡಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಬಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣಾವಗುಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಈ ಅಚ್ಚುಗಟ್ಟುತನವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನಕ್ಕೆ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನವೋದಯ ಕಾದಂಬರಿ ಆಗಲೇ ಸಾಧಿಸಿದ್ದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮೆದುರಿಗಿದ್ದ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಎಲ್ಲ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅದರ ಹರವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹಿಗ್ಗಲಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಸುವ, ಈವರೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರದಿದ್ದ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ತಕ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳು. ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡರು. “ಮಹಾತ್ಯಾಗ”ದ ಯಶಸ್ಸಿರುವುದು ವಸ್ತುವಿನ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ. ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಜನ ನವೋದಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಂತೆ ಅವರು ಎತ್ತಿದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಒಯ್ಯಲಾರದೆ ಅನುಚಿತ ರಿಯಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಪಾರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಸ್ಯೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಣೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಬರವಣಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದೆ.

ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾವೇರಮ್ಮ. ಇಡಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದವಳೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯೇ. ಅನಂತರ ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷವೂ ಅದರ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಸಡಿಲಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅದ್ಭುತ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಅವಳಲ್ಲಿದೆ. ಸರೋಜಳ ವಿರುದ್ಧ ಅವಳಿಗೆ ಅವಳವೇ ಆದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಅಭಾವದಿಂದಲೋ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳಿಂದಾಗಿಯೋ-ಒಂದು ಸಲ ಸೊಸೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮೂಡಿದ ಅಸಮಾಧಾನ ಈರ್ಷೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಅವಳ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನ ಸಂಸಾರ ಒಡೆದುಹೋಗಬಾರದೆಂಬ ಕಳಕಳಿಯೂ ಇದೆ. ಎಷ್ಟು ವಿಧದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೋ, ಅಷ್ಟು ವಿಧದಿಂದ ಸೊಸೆಯ

ವಿರುದ್ಧ ಮಗ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳು ಈ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ನಿರಪರಾಧಿಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲೂ ಅಪರಾಧದ ಬಣ್ಣ ಕಾಣಿಸಿದ್ದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ. ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕಾವೇರಮ್ಮ ತನ್ನದೇ ಆದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಸತ್ತ ಗಂಡನ ನೆನಪು ತೆಗೆದು, ತಾನು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ್ದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿ-ಹೀಗೆ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಬುದ್ಧಿ. ಅಂತಃಕರಣ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸೀತಾರಾಮು ಈ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದಾನೆ. ತಾಯಿಯ ಈರ್ಷ್ಯೆಯನ್ನು, ಅವಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವಾಸ್ತವ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಷ್ಟು ಅವನೇನು ಮುಗ್ಧನಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಗೆಳೆಯ ರಾಮಣ್ಣ ಅವನ ವಿವೇಕವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾವೇರಮ್ಮ ಇಡಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಜೀವಾಳವಾಗಿರುವದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯ ಮೂಲಕ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವದರ ಮೂಲಕ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ರಾಮಣ್ಣ ಕೇವಲ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಬೀರಲಾರ. ಹಾಗಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಇದ್ದೂ ಸೀತಾರಾಮು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕಾವೇರಮ್ಮನ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ತಲೆಬಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಉಳಿದವರು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಸರೋಜಳ ಬದುಕಿನ ಮೇಲಾದ ಆಘಾತ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದುರಂತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ತುಳಸಾಬಾಯಿ, ನಾಗರಾಜ ಎಷ್ಟು ಬಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲ ಸ್ವಭಾವತಃ ಒಳ್ಳೆಯ ಜನ. ಆದರೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋದ ಒಂದು ಅಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಸರೋಜಳ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವಷ್ಟು ಬಲ ಇವರಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೂ ಆ ಒಂದು ಅಚಾತುರ್ಯವೇ ಸರೋಜಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸರೋಜ-ಸೀತಾರಾಮು ಇವರ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತೆ ಕುದುರುವದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಶೆಯಿತ್ತು. ಸರೋಜಳ ಮಗುವೂ ತೀರಿಹೋಗಿ ಅವರ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಇನ್ನೆಂದೂ ತುಂಬಲಾರದಂತೆ ಉಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ತಾಯಿಯ ಕಾಟ ತಾಳಲಾರದೆ ಸೀತಾರಾಮು ಪೀಡೆಯಾದರೂ ತೊಲಗಲಿ ಎಂದು ಬೇಸರದಿಂದ ಪದ್ಮಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಈ ಅಂತರ ಮತ್ತೂ ಆಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತುಂಬಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸೇತುವೆಯ ಸಾಧನಗಳು ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಹೋಗುವದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಸರೋಜಳಿಗಾದ ನೋವು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಸದಂತೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಪದ್ಮಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರುವಷ್ಟು ಅವನು ಸಂಯಮಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ನಂಬುವದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಇದು ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವಾದುದರಿಂದ ಕಾವೇರಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ಸತ್ತ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಪದ್ಮಳ ಬಾಳನ್ನು ತಿದ್ದುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದದ್ದು ಅವಳ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಕೊನೆಯ ವಿಜಯವೆನ್ನಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಹಬಂದಿಗೆ ತರಲು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದು ಕಾವೇರಮ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಸರೋಜಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಳೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅವಳಿಗೂ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಆಸೆಗಳೆಲ್ಲ ಕೈಗೂಡಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮೃದುವಾದರೂ, ಸರೋಜಳಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ಅರಿವಾದರೂ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಸರಿಪಡಿಸುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಅವಳಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ರಾಮಣ್ಣ ಮತ್ತೆ ಸಂಧಾನದ ಆಸೆ ಹೊತ್ತು ಸರೋಜಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಿರದಿದ್ದರೂ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ವಸ್ತುವಿನ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರು ತೋರಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಳುವ ಅನೇಕ ನವೋದಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತ “ಮಹಾತ್ಯಾಗ” ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವದು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ. ಈ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದರ ಕಡೆಗೇ ಲಕ್ಷವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಲೇಖಕರು ಉಳಿದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅಪರಿಹಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಮ್ಮನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಪಾತ್ರದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಅಸಾಧಾರಣ ಜಾಣ್ಮೆ ತೋರಿದ್ದಾರೆನ್ನಬಹುದು. ಪಳಗಿದ ರಾಜಕಾರಣಿಯಂತೆ ಎಂಥ ದುರ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೂ ತನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಆಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರೂ ತುಳಸಾ ಬಾಯಿಯೂ ಸರೋಜಳ ಹೆರಿಗೆಯ ನಂತರ ಕಾವೇರಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೀತಾ ರಾಮುವನ್ನು ಮಗುವಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುವ ದಿನ

ಉರಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕಾವೇರಮ್ಮನಿಗೆ ಮಗನನ್ನು ಕಳಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹಟಮಾರಿಯಿನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ನಮ್ರತೆಯನ್ನು, ತುಳಸಾಬಾಯಿಯ ಧೂರ್ತ ಆದರೂ ಕಳಕಳಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ವಾದದ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಬಾಣಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಆಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲಳು. ಜೊತೆಗೆ ಎದುರಾಳಿಯ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹುಡುಕಿ

ಸರಿಯಾಗಿ

ಗುರಿಯಿಡಬಲ್ಲಳು.

“.....ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆಮಾವ ನೀನು ನನ್ನ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೀಯೆ; ಏಳು ಎಂದರೆ ಏಳುತ್ತೀಯೆ, ಕುಳಿತುಕೋ ಎಂದರೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಸಹ ಆ ದಿವಸ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಿಂದ ಅಳುತ್ತ ಹಿಂದಿರುಗಿದವನು ಈ ದಿವಸ ನಗುತ್ತಾ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ, ನಾನು ನಾಮಕರಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ತಾಯಿ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಟನೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ, ನನ್ನನ್ನೂ ನಿಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದೀಯಲ್ಲ!” ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೀತಾರಾಮು ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗದ ನೆನಪು ತೆಗೆದು ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನೂ, ಆ ರೀತಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ ಬೀಗರ ಮರ್ಮವನ್ನೂ ಕಣಕುವದು ಆಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಅವರನ್ನು ನಿರಸ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟಿ ದ್ದರೂ ಆಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಉದ್ವೇಗಗೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ; ಭಾವನೆಗಳ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಶಾಂತವಾದ, ಕಾಳಜಿಪೂರ್ವಕ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ವಾದದ ಸರಣಿಯಿಂದ ಅವರವರ ಮಾತನ್ನು ಅವರವರಿಗೇ ತಿರುಗಿಸಿ ಅಪ್ರತಿಭರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಉಪಯೋಗವೂ ವೃಥವೆಂದು ತೋರಿದಾಗ ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತವೆಂದು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಸನ್ನಿ ಬಂದವರಂತೆ ಓಡಿಬಂದು ಗೋಡೆಗೆ ತಲೆ ಹೊಡೆದು ಗಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೀತಾರಾಮು ಹೆಂಡತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಟಕೀಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿಯತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದೊಂದು ಪರಿಚ್ಛೇದವೂ ನಾಟಕದ ಒಂದು ದೃಶ್ಯದಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾವೇರಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ ಇಂಥ ನಾಟಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೀತಿ ಕೂಡ ಸಹಜವಾದ ಮಾತಿನಂತಿರದೆ ನಾಟಕದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯಲ್ಲಾದ ವಿರಸಪ್ರಸಂಗ, ಕಾವೇರಮ್ಮ-ಸೀತಾರಾಮು ಇವರ ನಡುವಿನ ಮಾತುಕತೆಗಳು, ಪದ್ಮಳಿಂದ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಪರಿವರ್ತನೆ, ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಮಗನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶ, ನಾಗರಾಜನ ಕನ್ಯಾಪರೀಕ್ಷೆ, ರಾಮಣ್ಣ-ಸೀತಾರಾಮರ ಆಹ್ವಾನೋಚನೆ, ಕೊನೆಗೆ ರಾಮಣ್ಣನಿಗೆ ಸರೋಜ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾಟಕೀಯ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಆಕಸ್ಮಿಕ (coincidences) ಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರು ನೇರ ನಿರೂಪಣಾತಂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರೂ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪರಿಚ್ಛೇದಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಘಟನೆಯ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳ ಬಾಯಿಲ್ಲೇ ಆಡಿಸುವದಲ್ಲದೆ, ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟ ಕೆಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳು ತಮತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓದುಗರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದರ ಹೊರತಾಗಿ ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕಲ್ಪನೆಯೂ ಕೂಡ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ವಾಸ್ತವ ಹಾಗೂ ನಾಟಕೀಯ ಅಂಶಗಳ ವಿಚಿತ್ರ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಿಗುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವದಕ್ಕೆ ರಚನೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನದೊಂದಿಗೆ ಈ ನಾಟಕೀಯ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಶ್ರೀ ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ಇದರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಸರೋಜ ತನ್ನ ಮನೆಗಾಗಿ ಪಾಯಸ ಮಾಡಲೆಂದು ಹಾಲು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೊಬ್ಬರು ಏನೋ ಆತುರದಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚಿದರು. ಅದರ ಹುಳಿ ತೊಟ್ಟು ಎಗರಿ ಆ ಹಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅದು ಒಡೆಯಿತು. ಆಗ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿ ಗೋಳಾಡುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಮೊಸರು ಮಾಡಿ ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಬಡಿಸಿದಳು. ಒಬ್ಬಳ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಉರಿಗೆ ಔತಣವಾಯಿತು. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇದು “ಮಹಾತ್ಯಾಗ”ದ ಕಥಾವಸ್ತು.” ಆದರೆ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟು ಸೂತ್ರಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಹಾಲು-ಮೊಸರಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವಿಷ್ಟೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಾನಸಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳು

ತೊಡಕು ತೊಡಕಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಸರೋಜಳ ಒಡೆದು ಹೋದ ಸಂಸಾರದಿಂದಾಗಿ ನಿರಪರಾಧಿಯ ಬದುಕಿನ ಮೇಲಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನೆಂದು ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮಾನಸಿಕ ಯಾತನೆ ಎಂಥದೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವದಿಲ್ಲ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಳವಿನಲ್ಲೇ ತಂದು ತೋರಿಸಬಹುದಾದ ಮನೋಭಾವವಾಗಲಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಗಮನಿಸಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕಥೆಯ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಿದ್ಧತೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಇನ್ನುಳಿದ ಮುಖಗಳನ್ನು ಉಪಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಲೆತ್ತಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಅವರು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಸೀತಾರಾಮುವಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬರುವ ರಾಮಣ್ಣ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಅರಿವು ಮಾಡಿಕೊಡಲೆಂದೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸೀತಾರಾಮು ತನ್ನ ಆಳವನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವಾಹದ ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಗ ರಾಮಣ್ಣ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ರಾಮಣ್ಣನ ಪಾತ್ರ ಅವನು ಹೇಳುವ ಅನೇಕ ಅಡ್ಡಕತೆಗಳಂತೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಬೇರಿಲ್ಲದ್ದು. ಹಾಗಾಗಿ ಲೇಖಕರಿಗೆ ವಸ್ತುವಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಅರಿವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನ. ಒಪ್ಪ-ಓರಣದಿಂದ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ ವಸ್ತುವಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಸಾಪುಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ತನಕ್ಕೂ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಎಂದರೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸರಳವಾದ ರೇಷೆಗೆ ಎಳೆದು ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಕಥೆಯ ತುಂಬ ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೇ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಸರೋಜಳ ಆಗಲಿಕೆಯ ನೋವಿನಿಂದ ಬಳಲುವಾಗ ಸೀತಾರಾಮು ಆ ಹೆಸರಿನ ಬಡ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಫೀ ಹಣ ಕೊಡುವುದು, ಸರೋಜಳ ಭಗ್ನದಾಂಪತ್ಯದ ಹೊಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಾಗರಾಜ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬಂತೆ ಅವಿವಾಹಿತನಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು, ತನಗೊಂದು ಆಸೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಮಗುವೂ ತೀರಿಕೊಂಡು ಅನಾಥ ಭಾವನೆಯುಂಟಾದಾಗ ತನ್ನಂಥ ಹತಭಾಗಿ ನಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಇಂಥ ನೋವು ಬರಬಾರದೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸರೋಜ ಡಾಕ್ಟರಾಗುವ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಂಡದ್ದು, ಸರೋಜಳಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತಾರಾಮು ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟದಿರುವುದು, ಸರೋಜಳಂತೆಯೇ ತನ್ನ ನಡತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಪದ್ಮ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸುವುದು, ಡಾಕ್ಟರಾದ ಮೇಲೆ ಸರೋಜ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಸೀತಾರಾಮುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆಸುವುದು-ಇಂಥ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ಭಾವನೆಯ ಬಣ್ಣ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಈ ಬಗೆಯ ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲೇಬಾರದೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಸೂತ್ರವಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೇಖಕನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾನುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಲೇಖಕ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೌಲ್ಯ ವಿವೇಚನೆಯ ಅವಕಾಶಗಳಾಗಿವೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತೊಲ ತಪ್ಪಿ ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದು ಲೇಖಕ ತಾನೂ ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತೇಲಿಹೋಗಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾತ್ರಗಳು ತೊಲ ತಪ್ಪಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿವೆಯೆಂಬುದರ ಅರಿವು ಅವನಿಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಲೇಖಕನೂ ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಆ ಭಾವುಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತಾನೆಂದೇ ಅದರ ಅರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟ್ಟವೂ ಲೇಖಕನ ಮೌಲ್ಯವಿವೇಚನೆಯ ಒರೆಗಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯ ಒಡೆದುಹೋದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದುದರಲ್ಲೇ ಬದುಕನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಡಾಕ್ಟರಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಸರೋಜಳ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಒಡೆದ ಹಾಲನ್ನು ಮೊಸರು ಮಾಡಿ ಓಣಿಗಲ್ಲ ಹಂಚುವ ಕೆಲಸದಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ, ಸರಳ ವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹಿಂದಿರುವ ಸರೋಜಳ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ ತೀರ ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅವಳ 'ಮಹಾತ್ಯಾಗ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಇದು ಅಗತ್ಯವಿತ್ತೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅಪರಾಧಿಯಂತೆ ಸರೋಜ ಸದ್ಗಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಬದುಕನ್ನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೊರೆದ ನೋವಿಗೆ ಅವಳು ಯಾವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆಶ್ಚರವೆಂದರೆ ಸರೋಜ ಇಂಥ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ದುರ್ಬಲಳಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಲೇಖಕರ

ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಆಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತನ್ನದಲ್ಲದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಹಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇತರರ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಆ ನೋವು ಹರಡುವುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಇದ್ದುದರಲ್ಲೇ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೋವನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕು-ಇದು ಲೇಖಕರು ಸರೋಜಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಲೋಕನೀತಿ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಜೀವನದ ಶುಚಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ. ಇಂಥ ಶುಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸರೋಜಳ ಬದುಕು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಮಹಾತ್ಯಾಗವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಬದುಕನ್ನು ಈ ಬಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಗೌಣವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಮಗ್ರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾಗದ ಅಸಮರ್ಥತೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗ ಹಾಲು ಒಡೆದು ಮೊಸರಾಗುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ನೋವನ್ನು ಮರೆತು ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಲಾರದು. ನಾಲ್ಕು ಜನರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಿದ ಗೆಲುವಿನ ಹಿಂದೆಯೂ ಸುಪ್ತವಾದ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯೊಂದು ಹೊರಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಾದೀತು? ಆದರೆ ಲೇಖಕರು ಸರೋಜಳ ಬದುಕಿನ ಈ ಒಳಮುಖವನ್ನು ಗಮನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಖವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ (ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಅವಳೇ ಮಾಡಿದ ತ್ಯಾಗವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳನೇಕ ಸಂಚು ಹೂಡಿದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಆ ಸುಖ ಅವಳಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.) ಜನಸೇವೆ ಮಾಡಿದ ಅಂಶವೇ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಈ ಬಗೆಯ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೋರಾಟ ಸಣ್ಣತನವಾಗಿ, ನೀತಿಬಾಹಿರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯ ಸಂಕುಚಿತತೆಯ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯವರಂಥವರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹಲವು ಒಳಿತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಂಥ ಸಂಕುಚಿತತೆಯನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆಯೆಂದೇ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ.

ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದ ಕಷ್ಟ

ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದ ಕಷ್ಟ

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

ಅಡಿಗರ ತಲೆಮಾರು ದಾಟಿ ಈಚೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕವನಸಂಕಲನಗಳು, ಬರೆದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಓದುವವರಿಗೆ ಭ್ರಮನಿರಸನವುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಕೆಲವು ಸಂಕಲನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ; ಹೋಗುತ್ತವೆ; ಸಾಹಿತ್ಯಗತಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಸಹಾಯಕವಾಗದೆ, ಹುಟ್ಟುತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಇವು ಕಾಣದಾಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅನುಕಂಪವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುನ್ನುಡಿಯ ಗತ್ತಿನಿಂದಲೂ, ಬಳಗದವರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಅಂತ್ಯದ ತನಕ ಹೋರಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಆದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗತಿಯ ನಿಷ್ಪರದಲ್ಲಿ ಇವೊಂದೂ ಉಳಿಯದೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲವಾದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸುವುದು ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದೇನೋ. ಹಲವು 'ಅಡಿಗೋತ್ತರ'ರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ವಿಪರೀತ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೇನೇ ಘಾತುಕ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಮುನ್ನುಡಿಯೋ ಹಿನ್ನುಡಿಯೋ ಕವಿಯ ಅತಿರೇಕವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದುಂಟು. ಹೊಸತನನ್ನೋ ಹೊಸತಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಉತ್ಸಾಹ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾದರೂ ಸ್ವಂತ ಜಾಡನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುವ ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ನೆಲೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರಬೇಕು. ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ ಬೆಳೆಯದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು ಅಡಿಗರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಬರು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದು. ಇವರಿಗೆ ಅಡಿಗರು ಇನ್ನೂ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುವವರು: ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಭಾಷೆ ಲಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ, ಅಸಂಗತ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಸುವ ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಹಾಗೂ ಆಡುಮಾತು-ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆರಕೆಯಿಂದ ಹಳೆ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಕೊನೆಯ

ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ (ಚಿತ್ತಾಲರನ್ನು ನಾನು ಯೇಟ್ಸ್‌ಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ.) ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕವಿಯೂ ತನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಹೊಸ ಕವಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನ “ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್” ಪುಸ್ತಕ-ವಿಮರ್ಶೆಗೋಸ್ಕರ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿತು. “ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್” ಹೊಸ ಕವಿಗಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂಥ ಕೃತಿ. ‘ಯಾವ ಮರಕ್ಕೂ ಸೇರದ’ ಈ ಕವಿ ನವ್ಯದ ತರಹ ಮೂವತ್ತಾರು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. “ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್” ಎಂಬ ಮೊದಲ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಹಾಕಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಭಾವಶುದ್ಧಿ (catharsis) ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮಾತು ಸಂಕಲನದ ಇನ್ನಿತರ ಕವಿತೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಸಂಕಲನದ ಕುರಿತಾಗಿ ಕೂಡ ಸತ್ಯ. ಎಂದರೆ “ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಯಾವದೇ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆಯೆ ಎಂದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದಿ ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ ನಿರಾಸೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯಾಗಲಿ, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಬೋಧೆಯಾಗಲಿ ಈ ಕವಿಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಕವಿತೆಗಳು ಓದುಗನಿಗೆ ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಇವು ಯಾವ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಠ್ಯತದಡಿ

ಚಪ್ಪಡಿ

ಅಬ್ಬಾ ಕಸಿವಿಸಿ

ಎದ್ದೆ

ಬಿದ್ದೆ

ಎದ್ದೆ

ಎಂಬ “ನಾನು-ಬುದ್ಧ” ಕವಿತೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸಾಲುಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಲುಗಳು ಕುಂಟುತ್ತಾ ಎಷ್ಟೂ ಮುಂದರಿಯಬಹುದು. ಓದಿದರೆ, ಅದರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೆ ಮರೆತುಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಏನೋ ದುರ್ಬಲತೆಯಿದೆ. ಇಂತಹ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಬರೆಯಬಹುದು-ಎಂಬ ಹಗುರತನವನ್ನು ಇವು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಇವನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲ ಅನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬರೆದಂಥ ಏಕತಾನವೂ ವೈವಿಧ್ಯಶೂನ್ಯತೆಯೂ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊರತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, “ಆ ಕಟ್ಟಡ”ದಿಂದ

“ಪ್ರಚಂಡ ಜ್ವಾಲೆಯೊಳಿರುವ

ಅರಳೆ ಗಿರಣಿಯ ಹಾಗೆ

ಕಡಲಿನುರಿಯೊಳಿರುವ

ಮುಳುಗೊ ನೇಸರಿನಂತೆ

ದಳ್ಳುರಿಯಲೊಳಗೊಂದು

ಸುಡುವ ರೋಮಿನ ಹಾಗೆ

ಆ ನನ್ನ ಕಟ್ಟಡವು

ಬೆಂಕಿಯಲಿ ನಿಂತಿಹುದು”

ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲೂ ಇರಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದ ಕವಿ ಹೊಸತೇನನ್ನೂ ಮೂಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತನಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಫಲ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕಷ್ಟ ಮಾತ್ರ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಜಾಗೃತ ಪ್ರಯತ್ನದ ಭಂಡವಾಳ ಹಾಕಿದ್ದರೆ, ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದ್ದರೆ, ಏನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂಬುದನ್ನು ತನಗೆ ತಾನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, “ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್” ಓದಬಹುದಾದ ಕೃತಿಯಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಬರೆಯುವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೂ “ಗುರುತು”, “ಸೆಳೆತ”, “ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಾರ” ಎಂಬ ರಚನೆಗಳು ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಇದು ಹೊಸ ಕವಿಯ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಸಂಕಲನವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹಲವರು

ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ. “ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್” ಕುರಿತಾಗಿ ಅಪ್ರಮಾಣಿಕವಾದ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಕವಿಯ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾದೀತು ಎಂಬ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿದ್ದೇನೆ.

(ಕೆಥಾರ್ಸಿಸ್ : ಲೇ-ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪ್ರ-ರೂಪಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಪ್ತಾಪುರ, ಧಾರವಾಡ-೧)

ಸಂಪುಟ- ೧೨

ಮುನ್ನುಡಿ

ಸಂಪಾದಕನ ಮಾತು

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ತನ್ನ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಕಳೆದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಿಗೂ ಹಿತಚಿಂತಕರಿಗೂ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವಂಥದು; ಆದರ್ಶಕ್ಕೂ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಹಜ ಅಂತರವನ್ನೂ ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂಥದು. ಈ ತೈಮಾಸಿಕದ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ಭಯವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಇದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಗಂಭೀರವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಆಳವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸ ಬಲ್ಲವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯದಾಗಿರುವಾಗ ಅಂಥವರ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ಯ ಮುಖ್ಯವಾದ, ಇನ್ನೂ ತುಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ, ಉತ್ತಮ ಲೇಖನಗಳ ಅಭಾವವೊಂದೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೆಲಸದ ತೀವ್ರತೆಯೇ ಕುಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಕೆಲಸವೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯದಂತೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ತಾನು ನಿಲ್ಲಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಿದ್ಧಿಯೇ ಸರಿ. ಆಸ್ಥಾನಬಲವಿಲ್ಲದ ಭಿನ್ನಮತ ಪ್ರತಿಪಾದಕವಾದೊಂದು ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಬದುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ಅನುಭವ ತುಂಬ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂಪಾದಕನ ಪರಿಶ್ರಮ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ತುಂಬ ಚಿಕ್ಕವರಂತೆ ಕಾಣುವ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಸಂಪಾದಕನ ಆಲಸ್ಯ, ವಿಳಂಬ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಂತು ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಇದು-ನಿಸ್ವಹವಾಗಿ, ನಿರಹಂಕಾರಿಯಾಗಿ. ಲೇಖನಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾಗ ಲೇಖನದಾನ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಸ್ನೇಹಿತರ ಉಪಕಾರವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಲೇಬೇಕು. ಪುಟಗಳನ್ನಷ್ಟು ತುಂಬಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಕೈಗೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಸಲ ಅಷ್ಟೇನೂ ಉತ್ತಮವಲ್ಲದ ಲೇಖನಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂಥವು ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗಲಿದೆ ಎಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಮುಂದಡಿಯಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಉದ್ಯೇಗ, ಆಕ್ರೋಶ, ಗೊಂದಲಗಳ ಕಾಲ ಇದು. ಸ್ವಸ್ಥ ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಂಖ್ಯಾಬಲ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಬೊಗಳೆ ಸನ್ನಿರೋಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ಮಿಡಿತ ಕ್ರಮೇಣ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳಿಗೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿವೆ. ಒಳಬದುಕಿನ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಹೊರ ಆಡಂಬರಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲ-ಇದು ಜ್ವರದ ಹಾಗೆ. ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗ, ಆದರ್ಶ-ವಾಸ್ತವ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ತೂಕ ಇರುವುದೇ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿ. ಅಂಥ ತೂಕವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸ ಧರ್ಮದ್ದು.

ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಡುವೆ, ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ತರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಂತ್ರ ಅದು. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥ ಅಂಥ ಒಂದು ಧಾರಣಸೂತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಶರಣಾಗದ ಬೆಳಕಿನ ಕುಡಿಗಳು ದುಡಿಯಬೇಕು, ದುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಕೆಲಸವೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಈ ಕೆಲಸವೇ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳ ನಾನಾ ಮುಖಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ಚರ್ಚೆಗೂ ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಜನೆ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದಲೇ ಕೊಳಕನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಡಬಲ್ಲ, ವಸ್ತುವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಮಾಡಬಲ್ಲ ತಾರಕ ಅಗ್ನಿ ಹುಟ್ಟಬಲ್ಲದು. ಇದೇ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ. ಈ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪಶುವಾಗುವುದು ಅಜ್ಞಾನ, ಅಹಂಕಾರ, ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕಿಲ್ವಿಷಗಳು. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸು ಎಂದು ಬೇಡುವುದೇ ಮಂತ್ರ. ಏಕೆಂದರೆ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ತಾರಕಾಗ್ನಿಯ ಹುಟ್ಟು ಕೆಲಸವೂ ಮನುಷ್ಯನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮನುಷ್ಯೇತರವಾದ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರಂಗಸ್ಥಳವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲಸ 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಗುರಿ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಧೀಮಂತರೆಲ್ಲ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು. ಅಲಸ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಹಿ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗಕ್ರಿಯೆಯ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿರುವ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸೂಚಿಸಿ ಅವರ ಸಹಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಆಗಲಿ ಎಂದು 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ಬಳಗ ಹಾರಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಸ್ತಿತ್ವ

ಜಯಂತ ಕಾಯ್ದಿಣಿ

ನಾನು

ಮೈತುಂಬ ಬಾಯಾಗಿ

ತುಂಬಿ

ತುದಿಯಾಗಿರುವ

ಬದ್ಧ-

ಬುಗುರಿ.

ಗುರುತ್ವ

-ಬಿಂಬದ ಸುತ್ತೂ ಸುತ್ತಾಗಿಸಿ

ಹತ್ತಿ ಹತ್ತಾಗಿಸಿ ಗರಾ ಗರಾ

ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ನೇರ

ನಿಗುರಿ ನಿಂತರೆ ಮಾತ್ರ

ನನಗೆ ಏನಾದರೂ

ಅಸ್ತಿತ್ವ -ಒಂದು

ಗುರಿ

ಇಲ್ಲವಾದರೆ-

ತೆಪ್ಪಗೆ ಕೈಕಾಲೆಳೆದು

ಹವೆಯಾಗಿ ಹರಿದೀ

ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ

ತೇಲುವ

ಮಿಥುನಾ-ನಂತರದ

ಗಂಗಾಳನಗರಿ

ದಿಗಂಬರ ಕವುಲು/ತೆಲುಗಿನ ನವ್ಯ ಕವಿಗಳು

ದಿಗಂಬರ ಕವುಲು / ತೆಲುಗಿನ ನವ್ಯ ಕವಿಗಳು

ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ೧೯೨೬ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಯವರ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತೆಗಳು' ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಹೇಗೆ ಅದು ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯಯುಗಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತೋ, ಹಾಗೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲೂ ಸಹ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ (ಶ್ರೀರಂಗಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್) ರವರ 'ಮಹಾ ಪ್ರಸ್ಥಾನಂ' ೧೯೪೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನನ್ನಯ್ಯ, ವೇಮನ, ಪೋತನ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಛಂದೋ ಬದ್ಧವಾದ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾವ್ಯರಚನಾ ಪದ್ಧತಿ ಮುರಿದುಬಿದ್ದು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಬಂಧದ, ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ಆಡುಮಾತಿನ ಕಾವ್ಯ ಶುರುವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಯವರೇ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಈ ನವೋದಯ ಕವಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸುಬ್ಬರಾವ್, ದಾಶರಥಿ, ಆರುದ್ರ, ಅಜಂತಾ ಮುಂತಾದವರು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ, ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸತೊಂದು ಧ್ವನಿ ೧೯೬೫ ರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬಂತು. ತಮ್ಮನ್ನು 'ದಿಗಂಬರ ಕವುಲು' ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆರು ಜನ ಕವಿಗಳು ೧೯೬೫ ನೇ ಮೇ ೬ ರಂದು ತಮ್ಮ ಕವನಗಳ 'ದಿಗಂಬರ ಕವುಲು' ಸಂಕಲನವನ್ನು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿ ೧೨ ಘಂಟೆಗೆ ಒಬ್ಬ ರಿಕ್ಷಾವಾಲನ ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ನಂತರ ೧೯೬೬ ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ೩೦ ಕವನಗಳ ಎರಡನೆಯ ಕವನಸಂಕಲನವನ್ನೂ ಸಹ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ೧೨ ಘಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವೇಶ್ಯೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಈ ರೀತಿಯ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿಂದ ಜನರ ಗಮನ ಸೆಳೆದು, ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ನಕ್ಸಲೈಟ್' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಆರು ಮಂದಿ ದಿಗಂಬರ ಕವಿಗಳೂ ೨೦-೨೫ ರ ಹರೆಯದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಯುವಕರು. ಕಾವ್ಯವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ, ತೆಲುಗಿನ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರುಗಳು ೧) ಕೇಶವರಾವ್ ೨) ಯಾದವ ರೆಡ್ಡಿ ೩) ರಾಘವಾಚಾರಿ ೪) ಭಾಸ್ಕರ ರಾವ್ 5) ಮನಮೋಹನ್ ಸಹಾಯ್ ಮತ್ತು ೬) ಕಮಿಶೆಟ್ಟಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ರಾವ್, ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ೧) ನಗ್ನಮುನಿ ೨) ನಿಖಿಲೇಶ್ವರ್ ೩) ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ೪) ಚೇರಬಂಡರಾಜು ೫) ಭೈರವಯ್ಯ ಮತ್ತು ೬) ಮಹಾಸ್ವಪ್ನ. ತಮ್ಮ ಆರು ಮಂದಿಯ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದ ಆರು ಋತುಗಳಿಗೆ ಆರು ಹೊಸ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ೧) ಆಶಾ ಋತು ೨) ಜ್ವಾಲಾ ಋತು ೩) ಅಶ್ರು ಋತು ೪) ಮದಿರಾ ಋತು ೫) ವಿರಹ ಋತು ಮತ್ತು ೬) ವಿಷಾದ ಋತು. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ವಾರಕ್ಕೆ ದಿನಗಳು ಏಳಲ್ಲ, ಆರು. ಅವುಗಳಿಗೂ ಹೀಗೆ ಹೊಸ ಹೆಸರುಗಳು : ೧) ಸ್ನೇಹವಾರ ೨) ಉಚ್ಚಂಖಲವಾರ ೩) ಕ್ರಾಂತಿ ವಾರ ೪) ಸೃಷ್ಟಿವಾರ ೫) ವಿಕಾಸವಾರ ಮತ್ತು ೬) ಅನಂತ ವಾರ.

ಈ ದಿಗಂಬರ ಕವಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿವಾದಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇವರು ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನೂ, ಅವನತಿಯನ್ನೂ ಕಂಡು ರೋಸಿ, ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು, ಕಟುವಾಗಿ, ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾ, ಹಳಿಯುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸಮೂಲ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು, ಶಾಂತಿ, ಸುಖ, ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲು ಆಂದೋಳನವನ್ನು ಬಯಸಿ

ಚೇರಿಡುತ್ತಿರುವ ಬಿಸಿರಕ್ತದ ಯುವಕರು. ಇವರು ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವನ್ನೂ, ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂದಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ, ಪಕ್ಷಗಳೂ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಶೋಷಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಇವರು ಯಾವ ತಾತ್ವಿಕ ಪಂಥವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರು ಸ್ವಕೀಯತೆಗೆ, ಸ್ವಂತಿಕೆಗೆ ಆದ್ಯ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಯಾವುದನ್ನೂ ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೇರವಾಗಿ, ಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮನ್ನು ದಿಗಂಬರ ಕವಿಗಳೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣ, ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ದಿಗಂಬರತೆಯೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ವಾಸ್ತವವಾದ ಸ್ಥಿತಿ.

‘ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿಯ ಶವಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಕೀರ್ತಿಕಾಮುಕರ, ಅವಕಾಶವಾದಿಗಳ, ಗುಳ್ಳೆನರಿಗಳ ನಡುವೆ ಚಾಚಿರುವ ಶೂನ್ಯ ಹಸ್ತಗಳ ಈ ದಿನದ ತಲೆಗಳ ನಡುವೆ ನಾವು ಏನು ಕೋರುತ್ತೇವೆ?’ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದಿಗಂಬರ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರು ಬಯಸುವುದು ಅನುಕರಣೆ-ಅನುವಾದಗಳಲ್ಲದ, ಸ್ವಂತ, ಜೀವಂತ, ಮೌಲಿಕ ಧ್ವನಿಯನ್ನು; ಇಂದು ಟರ್ನಗಟ್ಟಲೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರುವ ಪಾಪ್ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಸುಡಬಲ್ಲ ಜ್ವಲಂತ ರಚನೆಗಳನ್ನು; ಆಡಂಬರ ಡಂಭಾಚಾರ ಭ್ರಮೆಗಳಿಲ್ಲದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಸರಳ, ಯುಗಸಂದೇಶಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು.

ಇಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರು ಬಯಸುವುದು ಮಾನವನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಭೌತಿಕ ಆನಂದದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗದೆ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸದಾ ಸಚೇತನವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು : ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಕಲೆತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಜೀವಿಸುವುದನ್ನು; ತಾಟಸ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ದ್ವಿಪದಂತಾಗದೆ, ಜೊತೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುವ ಹೊಳೆಯಾಗುವುದನ್ನು; ಹಣಕ್ಕೆ ದಾಸನಾಗಿ, ಸುಖ ಲಾಲಸೆಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾಯಿ ಅಲೆಯದಿರುವುದನ್ನು; ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ನೋಡುವುದನ್ನು; ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ವಿಶ್ವ ಯಂತ್ರದ ಒಂದು ಬಿಡಿ ಭಾಗವಾಗದೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು.

ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಶೋಷಿಸುವ ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ, ಇಜಂಗಳನ್ನೂ ಇವರು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಸಂಘ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರಾಜಕೀಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಇವರ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಹೀಗಿದೆ : ಇವರು ‘ಮಾನವ ಒಬ್ಬಂಟಿ; ಅವನ ಬಾಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ’ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವರಲ್ಲ. ಇವರು ಆಶಾವಾದಿಗಳು. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಸ್ತುವಿಗೂ, ಸಂಘಟನೆಗೂ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೂ ಇದೆ. ನಿರರ್ಥಕತೆಯೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚೈತನ್ಯವಂತವಾದ, ಆತ್ಮಸಂತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಗುವ ಜೀವನವೇ ನಿಜವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ಯಾವ ಮುಖವಾಡಕ್ಕೂ ತಲೆಬಾಗದ, ಯಾವ ಹೆದರಿಕೆಗೂ ಜಗ್ಗದ, ಸದಾ ಸಜೀವ ಮಾನವನಿಗಾಗಿ ಈ ದಿಗಂಬರ ಕವಿಗಳು ಕೊರಳೆತ್ತಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

9

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಕರ್ಷಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ದಿಗಂಬರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಅಳೆದಾಗ ಎಂಥ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೂ ನಿರಾಶೆಯಾಗದಿರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಘೋಷಣೆ, ಖಂಡನೆ, ಧಿಕ್ಕರಣೆಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಂಶ ತೀರಾ ತೆಳುವಾಗಿದೆ. ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಲಯದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಕಸುವಿದ್ದರೂ ಏಕತಾನವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮಾನವನ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ತುಮುಲ, ಒಳತೋಟ, ವಿವೇಚನೆಗಳ ಚಿತ್ರಣವಿಲ್ಲ. ಇವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉಪಮೆ, ರೂಪಕ, ಪ್ರತೀಕಗಳು ಓದುಗರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಷಾಕ್ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಬೀಭತ್ಸವಾಗಿ, ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿ, ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವು ಪರಸ್ಪರ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಶಿಲ್ಪವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆ, ಶ್ಲೇಷ, ಹಾಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದಲು ಸಿನಿಕತನ, ರೊಚ್ಚು, ಜಿಗುಪ್ಸಗಳೇ ತುಂಬಿವೆ.

ಕನ್ನಡದ ನವ್ಯಕವಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಇವರನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು ಅಸಮರ್ಪಕ. ಅಡಿಗರ ‘ಇಂದು ನಮ್ಮ ನಾಡು’, ‘ಗೊಂದಲಪುರ’, ಲಂಕೇಶರ ‘ದೇಶಭಕ್ತ ಸೂಳೇಮಗನ ಗದ್ಯಗೀತೆ’, ನಿಸಾರರ ‘ಕುರಿಗಳು, ಸಾರ್, ಕುರಿಗಳು’, ಕಂಬಾರರ ‘ಮಾವೋತ್ಸೆ ತುಂಗನಿಗೆ’ ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳ ಮುಂದೆ ಈ ದಿಗಂಬರ ಕವಿಗಳ ಕವನಗಳು ಬಾಲಿಶವಾಗಿ, ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದಿಗಂಬರ ಕವಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತನಾದ, ಪ್ರಮುಖನಾದ ‘ನಗ್ನಮುನಿ’ಯ ಕಾಸ್ಮಿಕ್ ಜಾತಿಗಾಗಿ ಕವನವನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಕವನ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಲಂಕೇಶರ 'ದೇಶಭಕ್ತೆ ಸೂಳೇಮಗನ ಗದ್ಯಗೀತೆ'ಯನ್ನೂ ಲಯ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ 'ನನ್ನ ಸುತ್ತಾ' ಕವನವನ್ನೂ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲಂಕೇಶರ ಕವನಗಳಿಗಿರುವ ಆಳ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವು, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಹಾಸ್ಯ, ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಲಯದಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ರೊಚ್ಚು ಮತ್ತು ಧಿಕ್ಕರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವವಾಗಿವೆ. 'ನಗ್ನಮುನಿ'ಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಆ ಕವನದ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಆಂಧ್ರ ದೇಶದ ಅವನತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಕವಿ ಹೀಗೆ ವಿಡಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ:

ಕೋಳಿ ಕಾಳಗಗಳಿಗೆ ಕುರಿ ಪಂದ್ಯಗಳಿಗೆ

ರುಂಡ ಚೆಂಡಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ

ಓ ಆಂಧ್ರ ದೇಶವೇ,

ನಿನ್ನ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ದನಗಳನ್ನು ಲಾರಿಗಳನ್ನು ಮೈಕಾ ಗಣಿಗಳನ್ನು

.....
ಬಿಸಿಲನ್ನು ಹೆಂಡದಂಗಡಿಗಳನ್ನು

.....
ಬೆಳಕಿನ ಮುಖ ಕಾಣದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು

ಓ ಹೋ ಹೋ ಅಖಿಲಾಂಧ್ರ ದೇಶವೇ,

ಅಜ್ಞಾನಾಂಧ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸೀಮೆಯೇ,

ಮಿರುಮಿರುಗುವ ನಿನ ನಾಲ್ಕು ಕೋಟಿ ಜನತೆಯನ್ನು,

ಯೋಜನೆಯ ಹುಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತುವ ನೋಣಗಳ ರಾಜಕೀಯಗಳನ್ನು,

.....
ಕವಿ ಹಂದಿಗಳನ್ನು

ಬೆಜವಾಡ ಏಲೂರು ಕಾಲುವೆಗಳ ಸೂಳೆಗೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳುವ

ಮುಂಜಾನೆಗಳನ್ನು,

ಬಾರ್‌ಗಳಲ್ಲಿನ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ಯನ್ನು,

ನಿನ್ನ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಬಂಜೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು,

ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೂ

ಕಾರದಲ್ಲದ್ದಿದ ಹಾರೆಗಳಿಂದ

ಹಾಡೆ ಹಗಲು

ಸಂಭೋಗಿಸಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತೆ.

ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕೋಳಿ ಕಾಳಗವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗಾಟಿ ಯುದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನೂ, 'ಏ ದೇಶಮೇಗಿನಾ ಎಂದು ಕಾಲಿಡಿನಾ' ಎಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ತೆಲುಗು ದೇಶಭಕ್ತಿ ಗೀತೆಯ ಒಂದು ಸಾಲನ್ನೂ ವಿಡಂಬನೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆಯೇ ಉಳಿದೈದು ಕವಿಗಳ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ತಮ್ಮ 'ಉಸುಕು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಚೇರಬಂಡರಾಜು ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಹಿಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ :

ಬೆಳ್ಳಗೆ ಸೀಳಿದ ಬೈತಲೆ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ

ಕೀವು ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರುವ

ಬುಗ್ಗೆ

ಬೆಳದಿಂಗಳು.

ಈ ರೂಪಕ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ಕವನದ 'ಮೂಡಣದ ಮುದಿ ಕುರುವೊಡೆದು ನೆತ್ತರು ಕೀವು ಸೋರಿತೋ,- ಸುರುವಾಯ್ತಲ್ಲಿ ಚಲನೆ' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ಕವನಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯ ಧೋರಣೆಗೆ ಈ

ರೂಪಕಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿವೆ.

‘ನಾನೊಂದು ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾದ ಹಾಡು’ ಎಂಬ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಭೈರವಯ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳ, ಬರ್ಬರರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ :

ನಾನೊಂದು ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾದ ಹಾಡು,

.....
ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕಾಂಕ್ಷೀಟು ತೊಡೆಗಳ ನಡುವೆ

ಹೊಸಗಲ್ಲು ರಾಗ,

ಕೀರ್ತಿರತಿ ತೀರದ ಬರ್ಬರರ ಭಯಂಕರ

ನಖಕ್ಷತಗಳಿಗೆ ದಂತಕ್ಷತಗಳಿಗೆ

ಹುಳಿತು ಹೋದ ಮೊಲೆ

.....
ಚಪಲರ ಅಗ್ಗದ ಕಾಮೋದ್ರೇಕಕ್ಕೆ

ಸತ್ತು ಕೊಳೆತ ಭ್ರೂಣ ನಾನು.

‘ನನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬಂಟಿ’ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ನಿಖಿಲೇಶ್ವರ್ ‘ನನ್ನ ದೇಶ ನನಗೆ ಉಳಿಸಿರುವ ಮಹಾಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನೇಣುಗಳು, ಹಸಿವು, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಕುಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಗೆದ್ದಲು ತಿಂದ ಇತಿಹಾಸ, ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ನನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬಂಟಿ’.

‘ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಕೊಡದ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಒಂದೊಂದು ದ್ವೀಪ.’

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕವಿ ಮಹಾಸ್ವಪ್ನ ಗಾಂಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

‘ಎಷ್ಟು ಭ್ರಮೆಪಟ್ಟೆ ನಮ್ಮ ಉಡುಪನ್ನು ನೋಡಿ;

ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮಪಟ್ಟೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿ;

ನಾವು ಮಾನವರಲ್ಲ, ಇನ್ನೇನೋ ಹೆಸರಿದೆ ನಮಗೆ;

ಇಷ್ಟು ಕೋಟಿ ಗೋಡ್ಡೆಗಳ ಘಾತಕ ಹಸ್ತಗಳ ನಡುವೆ,

ಸುತ್ತಲೂ ಭೋರ್ಗರೆದು ಮುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಅಂಧಕಾರ ಸಾಗರದ ನಡುವೆ,

ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಕಿರುನಗೆ;

ಬಾವೂ, ನೀನು ಮೋಸ ಹೋದೆಯೋ ಹೇಗೆ?

ತಮ್ಮ ‘ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆ’ ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ನವೋದಯ ಕವಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ :

ಕವಿಗಳು;

ಉಹೆಯ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ

ಭಾವನಾಕಲ್ಪಿತ

ಪ್ರೇಯಸಿಯ ವಕ್ಷೋಜಗಳ ರಸಶಿಖರಗಳಿಗೆ

ಜೋಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಗಂಡು ಬಾವಲಿಗಳು;

ರಸಗಳ ಜೇಡರ ಬಲೆಯನ್ನು ಸೀಳಲಾರದೆ,

ಅಲಂಕಾರಗಳ ಅಂಧಕಾರ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಲಾರದೆ,

ಸಮಕಾಲೀನ ಬೆಳಕಿನಂಬುಧಿಯನ್ನು ಕಾಣಲಾರದೆ,

ಕತ್ತಲಿನ ಗುಲಾಮರು;

ಗೂಬೆಗಳು :

ಚಕ್ಷು ಗವಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಾರೆ;

ಅಕ್ಷರ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ದಿಗಂಬರ ಕವಿಗಳ ಧಾಟಿ, ಧೋರಣೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕವಿಗಳು ಉತ್ಕಟವಾದ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ.

ಗದ್ಯದ ಸತ್ವವುಳ್ಳ ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯಾಂಶದ

ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊಂಚ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಆರ್ಭಟ, ಆಕ್ರೋಶ, ಖಂಡನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ

ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕಡೆ ಹರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬದುಕಬಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಬಹುದು.

ಇದುವರೆಗಿನ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿಂದ ಕೇವಲ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ.

ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರನ್ನು ಕುರಿತು

ಶಾಂತವೇರಿ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರನ್ನು ಕುರಿತು *

ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡ ಶಾಂತವೇರಿ-ಈ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಕೇಳಿದ್ದು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ. ಆಗ ನಾನು ಹೊಸ ವಿಚಾರದ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಆಗ್ರಹಾರದ ಬಾಹಣ ಹುಡುಗ. ಮಾರಿಕಲ್ಲು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಕುವುದು; ಕದ್ದು ಸಿಗರೇಟು ಸೇರುವುದು; ಸುತ್ತಿನ ಜನರ ಆಚಾರಕ್ಕೂ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭೇದ ಕಂಡು, ಶೂದ್ರನಿಗೆ ವೇದಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸುವ ದಡ್ಡರ ಮೌಢ್ಯಕಂಡು ರೇಗುವುದು; ಗಾಂಧೀಜಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಿ ಅವತಾರವೆಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸನಾತನಿ 'ಜಗದ್ಗುರು' ಒಬ್ಬರು ಗಾಂಧೀಜಿ ಸತ್ತಾಗ ಅವರ ಮಗನಿಗೆ ಸಂತಾಪದ ತಂತಿ ಕಳಿಸಿದ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಹೇಸುವುದು; ಖುದ್ದಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ಹೋಟೆಲಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವ ಭಂಡ ಧೈರ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಕದ್ದು ಕೋಳಿ ಮೊಟ್ಟೆ ತಿನ್ನುವುದು; ಜಪ್ತಿ ಹರಾಜುಗಳ ಅಮಾನುಷ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಮರ್ಜಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವುದು- ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಬಂಡಾಯ ಅಪಕ್ವವಾಗಿ ಆದರೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕುಡಿಯೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ ನನಗೆ ಈಗ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಒಣ ಹುರುಪಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಭಾವನೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ವಾಸ್ತವತೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ನನ್ನ ಹೊಸ ತಹತಹದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರ ಪ್ರವೇಶ ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಘಟನೆ.

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹೀರೋ ಆಗಿ ನಾನು ಗೌಡರ ಹೆಸರು

* 'ಶಾಸನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತವೇರಿ' ಪುಸ್ತಕದ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು.

ಕೇಳಿದ್ದು. ಕಛೇರಿಗೂ ಕೋರ್ಟಿಗೂ ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಉರ ಹಿರಿಯರು ಗೌಡರ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌಡರ ಹುಡುಗನಾದರೂ 'ಸಶಷ' ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆಂದು : ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆಂದು; ಈಗ ಗಾಂಧಿ ಟೋಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಪೋಲೀಸರು ಹಾಜರಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಪೇಟದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆಂದು; ಶಿವಮೊಗ್ಗಿಯ ತುಂಬ ಇವನ ಹೆಸರೆಂದು- ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ನಮ್ಮೂರ ಮಡಿವಂತರಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ನೋವಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗಯ್ಯನ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರ ಶಿಷ್ಯ ಈ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಬಂಡಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಇವರು ಕುತೂಹಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದರು. ಅಗ್ರಹಾರದ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಆಚೆಗಿನ ಲೋಕ ನನಗೆ ದಿಗಿಲು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಮೋಹಕವಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಅಗ್ರಹಾರದವರಿಗೆ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಮನೆ ಮರ ಬಿಟ್ಟ ಜನ ಪೋಕರಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಬದುಕಿನ ನಿರಂಬಳತೆ ನನ್ನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ, ಎಲ್ಲೋ ಮಲಗಿ, ಎಲ್ಲೋ ಉಂಡು, ಎಲ್ಲೋ ಕೂತು ಕಾಲ

ಕಳೆಯುತ್ತ, ಗಾಂಧಿ ಕರದಾಗ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತ, ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗಯ್ಯನ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರ ಸುತ್ತಲಿನ ಯುವಕರು ಹೊಸಲೋಕವ ಬೈರಾಗಿಗಳಂತೆ ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಭರ್ಜರಿ ಮೀಸೆ ಬಿಟ್ಟು ಖಾದಿ ಧರಿಸಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೆದರದೆ ಅಡ್ಡಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವೇ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮೋಹಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಅವರ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಜೀವನವೇ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಯುವಕರನ್ನು ಅಯಸ್ಕಾಂತದಂತೆ ಆ ಮುದುಕನ ಸುತ್ತ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರ ಸುತ್ತ ಬೆಳೆದ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ಪ್ರಮುಖರೆನ್ನಬಹುದು.

ಗೌಡರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಆಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಅವರು ಸದಾಶಿವರಾಯರ ಜೊತೆ ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡೆತ್ತಲು ಬಂದಾಗ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜಮೀಂದಾರರ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆದರೆ ಯುವಕರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಇವರಿಗೇನು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆಯೋ ಎಂದು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ಸದಾಶಿವ ರಾಯರು. ಇವರು ಆಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ; ಮರದಲ್ಲಿ ಉಟದ ಹೊತ್ತು. ಇವರ ಜೊತೆ ಇನ್ನೂ ಇಬ್ಬರೂ, ಮೂವರೂ ಇದ್ದರು- ಯಾರುಯಾರು ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು ಮರದ ಏಜೆಂಟರನ್ನು ತಮಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಐರನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಹಣ ಕೇಳಿದರು. ಚಂದಾ ಎತ್ತಲು ಬಂದವರೊಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು, ಜೊರಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು, ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರನ್ನು ಚುಡಾಯಿಸುವುದು -ನನಗೆ ಹೊಸದು. ಎಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿತೋ, ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೋ ಮರೆತಿದೆ. ಆದರೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಟುವಾದ ಮುಜುಗರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಅವತ್ತಿನ ಒಂದು ಘಟನೆ-ಆಗ ನಾನಿನ್ನೂ ಎಳೆಯ-ಮರೆಯಲಾರೆ. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ತಪ್ಪು ಇತ್ಯಾದಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕುಬ್ಜವಾಗಿಸುತ್ತೆ, ಉತ್ತಮ ವೆನಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಹೇಸಿಗೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತಟ್ಟಿದ್ದು ಅವತ್ತು. ಔದಾರ್ಯ, ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಗಳ ಪರಂಪರೆ ನಮ್ಮದಲ್ಲವೆ? ಇದು ನಿಜವೂ ಹೌದು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉಟಕ್ಕೇಳಿ ಎಂದು ಏಜೆಂಟರು ಉಪಚಾರ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರ ತಲೆಯನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಅಬ್ಬರ್ಡ್ ಸಮಸ್ಯೆ ಉಪಚಾರದ ನಾಟಕ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ನನಗೆ ಹೊಳೆದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಗೌಡರು, ಉಳಿದವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಎಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಇವರಿಗೆ ಉಟ ಹಾಕುವುದು? ಗೌಡರ ಜೊತೆ ಬಂದ ಸಮಾಜವಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟವರಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಂಡೂ ಕಂಡೂ ಮರದವರೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಟ ಹಾಕುವುದು, ವರ್ಣಸಂಕರವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಸಾಧ್ಯವೆ? ಕಾಳಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡದೆ ಇದ್ದೀತೆ? ಯಾರೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಾರವೆತ್ತದಿದ್ದರೂ ಉಪಚಾರದ ಸುಳ್ಳು ಒತ್ತಾಯದಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಕಾಫಿಯನ್ನಾದರೂ ಕುಡಿಯಿರಿ ಎನ್ನುವ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಈ ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಯಿತು. ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ಜಾತಿಗೆಟ್ಟ ಲೌಕಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ನವಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಶೂದ್ರರಿಗೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಉಟ ಬಡಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗದಿರುವುದು, ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹರಿಜನ ಕೇರಿಗೂ ಹೋಗಿ ನಂತರ ಪಂಚಗವ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು-ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಗ್ಗಿದೆ.

ನಾನು ಅವತ್ತು ಗೌಡರನ್ನು ಏನು ಕೇಳಿದೆ ಮರೆತಿದೆ. ಆದರೆ ಉಟದ ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಎಲ್ಲಾ ನೋವನ್ನೂ ನಾನು ಅನುಭವಿಸಲು ಕಾರಣ ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕೂತಿದ್ದ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರ ಮೌನ. ಬಿಳಿ ಜುಬ್ಬು ಕಚ್ಚೆಪಂಚೆ ಧರಿಸಿ, ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ನೀಟಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಾಚಿ, ಸಪುರಾಗಿ, ಎತ್ತರವಾಗಿ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಅರಿಸ್ಟೋಕ್ರಾಟ್‌ನಂತೆ ನನಗೆ ಕಂಡ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಈ ಪೆದ್ದುತನ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸಿರಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು, ಹೀಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡುವುದು ಸಹ್ಯವಾಗುವಂಥ ಪರಂಪರೆ ನಮ್ಮದಲ್ಲವೆ ಎಂದು ನಾನು ತುಂಬ ಒದ್ದಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಗೌಡರಿಗೆ ಇದರಿಂದೆಲ್ಲ ಕಹಿಯಾಗದಂಥ ಸಮಾಜದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ ಎಂಬುದು ಕ್ರಮೇಣ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನೋಡಬಲ್ಲ, ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವರು ಜನನಾಯಕರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೂದ್ರ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಬಡವರ ನಾಯಕ ಗೋಪಾಲಗೌಡರಾಗಲು ಕಾರಣ ಇವರಿಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ದೂರವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಈ ಪ್ರಥಮ ಭೇಟಿಯಾದಂದಿನಿಂದ -ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತಿದು- ಇವತ್ತಿನವರೆಗೂ ಗೌಡರು ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ನನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ, ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಟಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹೊಸ ಮಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸಭೆಯ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಚುನಾವಣೆ, ಮೆರವಣಿಗೆ, ಅಸೆಂಬ್ಲಿಯ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಬಿಸಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಇವರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ-ಆದರೆ

ಎಂದೂ ಸಂತೆಯ ಮನೋಭಾವ ಇವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸದಾ ಜನದ ಮಧ್ಯೆ ಬದುಕುವ ಇವರು ಎಷ್ಟು ರಗಳೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗಲೂ ಏಕಾಂಗಿಯಾದ ಆಪ್ತವ್ಯಕ್ತಿ ಗೋಪಾಲನಾಗಿ ನನಗೆ ಸಿಗುತ್ತಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

* * * *

ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಗೆ ನಾನು ಓದಲು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗೌಡರು ಅತ್ಯಂತ ವಿವಾದಾಸ್ಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಮಾತಾಡಲು ಕರೆದರೆ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರೀಶ್ವರ ವಾದವನ್ನು ಸ್ಕೂಲಿನ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೂದ್ರರೆಲ್ಲರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಇವರು ತುತ್ತಾದದ್ದು ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಯ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯದ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಇವರದೊಂದು ರೂಮು. ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತ, ಓದುತ್ತ, ಸಮಾಜವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಹರಟುತ್ತ, ಎಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಬೆರೆತರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡರು ನನಗೆ ಸಂದಿಗ್ಧರಾದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು -ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಆಗ ಅಪಾರವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಇವರು ತುಂಬ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಡುತ್ತಾರೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಅನ್ನದೇವರು', 'ಕುರುಡು ಕಾಂಚಾಣ', ಕುವೆಂಪುರವರ 'ನೀನಂದು ಕನಕ ರಥವು ತಂದು' ಎನ್ನುವ ಪದ್ಯ-ಛಂಪು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವ ಪದ್ಯಗಳು ಇವು-ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಇವರ ಮೂಲಕ. ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಓದುವಾಗೆಲ್ಲ ಗೌಡರು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅವನ್ನು ಓದಿದ ಹೊತ್ತು, ಸಂದರ್ಭ, ಅವರ ಓದುವಿಕೆಯ ಭಾವಪೂರ್ಣ ಗತ್ತು ಈಗಲೂ ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ. ಇವರ ಸಂವೇದನೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಗಾಢವಾದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನನ್ನ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ರೈತರ ಜೀವನವನ್ನು ಇವರು ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ವಿವರಿಸುವಾಗ, ಇವರ ವರ್ಣನೆಯ ಕ್ರಮ, ದುರಂತವನ್ನು ಐರನಿಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಧಾಟಿ, ಹಳ್ಳಿಯವರ ಮಾತಿನ ರಾಗ ರಂಗುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೇಳಬಲ್ಲ ಇವರ ರಿವಿ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಿವರವನ್ನು ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣು, ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅಮೂರ್ತ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ, ಜೀವನ ಸಂದರ್ಭದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಾಣಿಸುವ ರೀತಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವರ ಹಾಸ್ಯದೃಷ್ಟಿ-ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನದು.

ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ -ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವವಿರಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಿರಲಿ- ಫೈಶ್ ಆಗಿ ಗೌಡರು ನೋಡಬಲ್ಲರು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಗತಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವಾದಿ ಮಿತ್ರ ನಾಗಭೂಷಣರ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಹಣ ಒಟ್ಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕವಿಸಮ್ಮೇಳನ ನಡೆಯಿತು. ಗೌಡರು ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ, ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದರು. ನಾವೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಡೀಶೆಯೂ ಅವರ ಮಾತನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗ ಜೀವನ, ಹೊರಗಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಈ ಒಳ ಹೊರಗಿನ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಈ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದ ತಿರುವು ಮುರುವುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿ ಪಟ್ಟ ಅನುಭವ -ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಣೆದು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದರೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಓದಿದ ಅಡಿಗರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದ ಅನುಭವ ಅವತ್ತು ಆಯಿತು. ನಾನು ಏನೇ ಹೊಸದನ್ನು ಓದಲಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ತನಕ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಹೊಕ್ಕು ಹೊರಗೆ ಬರುವಾಗ ಪಡೆಯುವ ನವ್ಯರೂಪ, ಅವರ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರ ಹೊಳೆಯಿಸುವ ತನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲ ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಅನುಭವ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ರೈತರ ನುಡಿಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ, ಅನುಭವದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಸಂವೇದನೆ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿರುವುದು : ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಎಚ್ಚರದ ಕೌತುಕವನ್ನು ಇವರು ಯಾವತ್ತೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದಿರುವುದು. ಅಮೂರ್ತವಾದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಸತ್ಯವೆಂದಾಗಲಿ, ಮೂರ್ತವಾದ ವಿವರ ಕೀಳೆಂದಾಗಲೀ ಗೌಡರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜವಾದದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಕೆಸರು ಮಣ್ಣನ್ನು ತುಳಿದು ನಡೆಯುವ ರೈತನೊಬ್ಬನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇವರು ಸದಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

* * * *

ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ರಾಜಕೀಯ ಆತುರದ ಜೊತೆಗೆ, ಜೀವನವನ್ನು ಇದ್ದ ಹಾಗೇ ಅರಿಯಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿರ್ಲಿಪ್ತದೃಷ್ಟಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರು ಆತುರದ ಜನ; ಅವರಿಗೆ ಸಾಂಸಾರಿಕನ ಸಾಮಾನ್ಯ ದಿನಚರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸತ್ಯ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಉಟ, ಉಪಚಾರ, ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೊಲಿಸುವ ಬಟ್ಟೆ, ಜಾತ್ರೆಯ ಗೌಜು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು

ಸಾಕುವ ಗೋಳು, ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಸಿಗುವ ಸುಖ, ಸಂಸಾರಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ನಿತ್ಯ ಯೋಚಿಸುವ ವಿಷಯಗಳು- ಇವೂ ಜೀವನ. ಬಹಳ ಜನರ ಜೀವನ ಇಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಫಲತೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕನ್ಸರ್ವೇಟಿವ್ ಜನರಿಗೆ ಜೀವನದ ಈ ವಾಸ್ತವ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆನ್ನುವ ಒಳಗಿನ ಕಸಿವಿಸಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕೂ, ಸಮಾಜಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಗಂಟುಬಿದ್ದ ಲೋಹಿಯಾ ತತ್ವಕ್ಕೆ ರೈತರ ನಡುವೆ ಬೆಳೆದ ಗೌಡರಂಥವರು ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ದಿನನಿತ್ಯದ ನಿಜಕ್ಕೂ, ಬದಲಾವಣೆಯ ಆತುರಕ್ಕೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸ್ಪಂದಿಸಬಲ್ಲ ಗೌಡರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದ ಜನರೇ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿರುವುದೂ ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎನ್ನುವ ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬು ಸ್ನೇಹಿತರಿದ್ದರು. ಕೆಸೆಂಡ್ರಾನಂತೆ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಈ ಅಲೆಮಾರಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಚಿತ್ರ, ಮೋಹಕ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರ ಜೀವನ ಒಂದು ಪುರಾಣವೇ ಸರಿ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದ ಇವರು ಗೌಡರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದರೇನು. ಗೋಲ್ಡ್ಸ್ಮಿತ್‌ನನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಔದಾರ್ಯ ಇವರದು. ಇವರು ಹಾಕಿದ ಕೋಟನ್ನು ಯಾರೋ ಕೇಳಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು ಎಂದು ಅದನ್ನು ಒಗೆಸಿ, ಇಸ್ಮಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿರಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಹಿಪ್ಪಿ. ಒಮ್ಮೆ ನಾನೂ ಲಂಕೇಶ್ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಗೌಡರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅದ್ಭುತವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ನಮಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದರು. ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದ ಅನುಭವ ಆ ದಿನ ನನಗೆ ಆಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತೆಯೇ ನಾನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರೂ ಸಹ ಒಬ್ಬ 'ಬೈರಾಗಿ'. ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರಂಥ ಆಥೆಂಟಿಕ್ ಮನುಷ್ಯರ ಜೊತೆ ಬೆಳೆದ ಗೌಡರು ತನ್ನ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಸೂತ್ರ ಸಾಧಿಸಲು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಅಶೋಕ ಮೆಹ್ತಾರಂಥವರ ಸುಲಭ ಸಮಾಜವಾದದ ಸಲಿಸು ರಾಜಕಾರಣ ಬಿಟ್ಟು ಲೋಹಿಯಾ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಒಂದು ಉದ್ದೇಶದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೊರಟ ಹುಚ್ಚರೆಲ್ಲರೂ ಯಾವುದೋ ಆಕಸ್ಮಿಕದಿಂದ ಎಂಬಂತೆ ತಾವು ಓದಲೇಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ, ಸಂಧಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಏಟ್ಸ್ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ವಾಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಹುಡುಗ ಆರಗದ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮನ್ ಒಬ್ಬರ ಮಗ. ತಂದೆಯ ನಿಯಮ ನೀತಿ, ಮನೆಗೆ ಅವರು ತರುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ತಾನು ಓದುತ್ತಿದ್ದುದು-ತನ್ನ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತು ಅರಳುತ್ತಿದ್ದುದು- ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಚೆಗೆ ಗೌಡರು ವರ್ಣಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ದನ ಕಾದುಕೊಂಡು, ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇದ್ದ ಈ ಹುಡುಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ. ಪಕ್ಕಾ ವಿಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರೂ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಭವಿಷ್ಯಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆರಗಿನಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಉದಾಸೀನ. ಗೌಡರ ಜೀವನಕ್ರಮ ಬದಲಾಯಿಸಲು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನೆವವಾದದ್ದು, ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಖಯಾಲಿಯಿಂದಲೋ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಗೌಡರ ಉರಲಿ ಬಿದಾರ ಹಚ್ಚಿದ್ದು ನನಗೆ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯಕಥೆ. ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗುತ್ತಾರೆ : ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಟಿಕ್ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ನನಗೆ ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂಥವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಗೋಪಾಲನಂಥವರು ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹ ಭೇದಿಸಿ ಹೊರಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಒಳಗೊಳಗೆ ಸುಖ ಕೊಡುವ ವಿಷಯಗಳು. ಗೌಡರ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ್ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ. ಗೌಡರ ಯಾವ ಪ್ರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಬದುಕಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯ. ತನ್ನ ಈ ಸ್ನೇಹಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌಡರು ಮೈಮರೆತು ಮಾತಾಡಬಲ್ಲರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ಒಳ್ಳೆ ಈಜುಗಾರರು. ಒಮ್ಮೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ್ ಮತ್ತು ಇವರು ತುಂಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪುರುಷೋತ್ತಮ್ ಕೈಸೋತು ಮುಳುಗಿದರಂತೆ; ಮುಳುಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ 'ಗೋಪಾಲ್ ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದರಂತೆ. ಬಂಡೆಯೊಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಅವತ್ತು ಅವರು ಸಾಯಬೇಕಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಯಾವುದೋ ಗುಂಗು ತಲೆಗೆ ಹೊಕ್ಕು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಸೇತುವೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರುವ ಕಮಾನು ಹತ್ತಿ ಕೂತ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಂಥ ಗೆಳೆಯರು ಗೌಡರ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಪಟೇಲ್, ಶಂಕರ್, ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ಐತಾಳರು, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಸದಾಶಿವ ರಾಯರು, ವೆಂಕಟರಾಮ್, ಕಾಗೋಡು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪರಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಯುವಕರು-ಗೌಡರಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಮಾನವೀಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡೂ ಎರಡು ಮೂರು ದಶಕಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಇವರ ಜೊತೆ ನಿಂತವರು; ಇವರನ್ನು ನಾಯಕನೆಂದು ಯಾವ ಕಪಟವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವರು.

ಗೌಡರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಹೋದರೆ ಹೀಗೆಯೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸುತ್ತಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಂಗೀತ, ರಾಯರು, ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು, ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ರೈತರು -ಹೀಗೆ ನಾನು ಅಲೆಯಬೇಕಾದರ ಕಾರಣ ಗೌಡರ ಜೀವನ ವೈಖರಿ.

* * * *

ಗೌಡರನ್ನು ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನೆಂದು ಹೊಗಳುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಸುವ, ಇವರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೂ ಇವರ ಸ್ವಭಾವದ ವಕ್ರತೆಗಳಿಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಗೌಡರು ಮುಂಗೋಪಿಗಳನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಂಟರ್ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹದಿನಾರೊ ಹದಿನೇಳೊ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ನಾನು ಸಮಾಜವಾದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘದ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಯಾವುದೂ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಗೌಡರನ್ನು ಮಾತಾಡಲು ನಾನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಾತಾಡಲು ಅವತ್ತು ಬಹಳ ಜನರಿದ್ದರು; ಅಲ್ಲದೆ ಗೌಡರ ಭಾಷಣ ಯಾವತ್ತೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದ. ವಿಪರೀತ ಸಮಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನಗೆ ಭಯ. ಸಭೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಗೌಡರು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಜಗಳವಾಡಿದರು. 'ಜಗಳವಾಡಿದರು' ಎನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸೌಮ್ಯ ಶಬ್ದ-ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದರು! ನಾನು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟೆ. ಇದರಿಂದ ಗೌಡರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತೆಂದರೆ ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲವೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಈಚೆಗೆ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಕ್ ಕಿತ್ತ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲೂ ಸಹ ಗೌಡರ ಈ ಉದ್ದೇಗಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕಪಟ ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಯಶಃ ಇನ್ನು ಯಾರಲ್ಲೂ ಆಷ್ಟು ತಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣದಿರುವುದು ಗೌಡರು ರಾಜಕಾರಣಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸದಿರಬಹುದು. ಇವರ ನಿಧಾನ, ಇವರ ಅರಿಸ್ತೋಕ್ರಸಿ, ಇವರ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ, ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯು ಜನರಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕದ ಇವರು ಹೆಮ್ಮೆ-ರಾಜಕಾರಣಿಗೆ ತೊಡಕುಗಳೆ. ಆದರೆ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮನ್ ಮಗನ ಈ ಅರಿಸ್ತೋಕ್ರಸಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಖುಷಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ. ಈ ಅರಿಸ್ತೋಕ್ರಸಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ಎಂದೋ ಮಂತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು : ದುಡ್ಡು, ಬಂಗ್ಲೆ, ಜಮೀನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಡ ಜನರಿಂದ ದುಡ್ಡನ್ನೂ ಓಟನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಿ, ಪ್ರತಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ನಮ್ಮೂರಿಂದ ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತ ಗೌಡರು ಬರುತ್ತಿರುವದರಿಂದಲೇ, ನನಗೆ ಡೆಮಾಕ್ರಸಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಉಳಿದುಬಂದಿರುವರು. ಇವರು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದರೆಂದು ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಇವರ ಮರ್ಯಾದೆಗಾಗಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ನಡೆಯಿತು : ರೈತ ಜನರ ಸಂಭ್ರಮ ಇದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿಜವಾದ ಜನಬಲವಿರುವ ಗೌಡರು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೂ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾಗಿ ಇವರು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಜಾತಿ ಗಲಭೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿಲುವು. ಅದರಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ನಿಜವಾದ ಜನನಾಯಕನಿಗಿರುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಗೌಡರು ಐಹಿಕ್ಕಕ್ಕೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದು ಲೋಹಿಯಾನ ಪ್ರವಾದಿತನಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೊಬ್ಬ ಎಂ. ಎಲ್. ಎ. ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದರು : 'ತಾತ್ವಿಕ ರಾಜಕಾರಣಿ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರಂಥವರಿಗೆ ಸರಿ : ನಮಗೆ ಆ ತಾಕತ್ತಿಲ್ಲ'. ಈ ತಾಕತ್ತೇ ನೈತಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಮೂಲದ್ರವ್ಯ : ಗೌಡರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತುಂಬ ತಾಕತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯ. ಇವರಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾದ ತಾತ್ವಿಕ ರಾಜಕಾರಣಿ ಮೈಸೂರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲೋ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಲ್ಲೂ ಬುಡಾಯವೆದ್ದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಯುವಕ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮೆಚ್ಚಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಗಿನ್ಸ್ ಬರ್ಗನ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಪುಳಕಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗೌಡರು ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದು ಕಂಡು ಇದೇ ಸಾಹಿತಿಗಳೇ ಅಸಭ್ಯವರ್ತನೆಯೆಂದು ಮೂಗು ಮುರಿದದ್ದು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲೆ ಬಂಡಾಯ ಕಂಡಾಗ ನಾವು ಕನ್ಸರ್ವೇಟಿವ್ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತಿಯೂ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಹೆಂಗಸರು ಪತಿವ್ರತೆಯರೂ ದೈವಭಕ್ತರೂ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ ಹಾಗೆ, ನಾವು ಹೀಗೆ ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟ ಜನರಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರಂಥವರೂ ಎಂದೋ ಕುತೂಹಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಲೋಹಿಯಾನ ಬರವಣಿಗೆ, ಬದುಕು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲು ಅಧಿಕಾರದ ಮುದ್ರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬೇಕು! ಆದರೆ ಗೌಡರು ಮಾತ್ರ ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಾಗಲೂ ಶಂಬಾ ಜೋಷಿಯವರ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಖರ್ಚಾಗದೆ ಉಳಿದಿವೆಯೆಂದು, ಸಂಕೇತದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವೆಂದು, ಅಡಿಗರು ಈಚೆಗೆ ಏನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು, ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಜಡ್ಡಾಗಂತೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರು ಜೀವಂತ ರಾಜಕಾರಣಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಾದರಿ.

* * * *

ಗೌಡರು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು, ರಸಿಕರು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಷ್ಟೆ ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದಾದರೆ ನಾನು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಂತೆ. ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು “ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಂದಾಗಿ ಗೌಡರು ಸಪ್ತೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳವರು ಹೊಗಳಲಿ ನಿಜವಾದ ಕ್ರಾಂತಿ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗುವಂತೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಫಿತೂರಿ ಹೂಡಿದ್ದೀರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ. ಗೌಡರ ನಿಧಾನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಬಿರುಸಿನ ಯುವಕ ಮಿತ್ರರಲ್ಲದ ಲೋಹಿಯಾರೂ ರೇಗಿದ್ದಿದೆ. ಗೌಡರು ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವವರು; ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಹೊತ್ತೊತ್ತಿಗೆ ಉಟ ನಿರ್ದಯಿಲ್ಲದೆ ಓಡಾಡಿ, ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ತೇಯ್ದು, ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡವರು. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜವಾದದ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳನ್ನೂ ಗೌಡರು ಕಡೆಗಣಿಸಿರುವಾಗ ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ನಿಜವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ಅವರಾಗಿರುವಾಗ-ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಗೌಡರ ಸಂವೇದನೆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವುದು ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಸಹಜವೆ. ಆದರೆ ನನ್ನಂಥವರಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ, ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಧನೆ, ಸೋಲು : ಲೋಹಿಯಾರಂಥವರ ಜೊತೆ ಗೌಡರು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದ್ದರ ಐರನಿ-ಇದು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಗೌಡರಿಗೆ ನಾವು ಋಣಿಗಳಾಗಿರಬೇಕಾದ್ದು ಹಲವು ಕಡೆ ಜೀವನ ಒಡೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಟ್ಟಿಂದದ ತುಂಬು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇವರು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ; ನೆಹರೂ ಯುಗದ ಬರಿ ಕನಸುಗಾರರಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಯಾವುದೋ ಹಳ್ಳಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಗೆ ಭದ್ರಿ, ಎಲ್ಲೋ ಮುರಿವ ಸೇತುವೆಯ ರಿಪೇರಿಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೂ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ.

* * * *

ತನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಗುರುವಾದ ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರು ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರ ಕೋಣಂದೂರು ಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ತೀ ನಂ ಶ್ರೀ ಆಡಿದ ಒಂದು ಮಾತು ನೆನಪಾಗುತ್ತೆ. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಮಾತು ಮೇಲಿನಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಸ್ನೋ ಇದ್ದಹಾಗೆ : ಬಲು ಮೃದು, ಹತ್ತಿಯಷ್ಟು ಹಗುರ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ನೋ ನೆಲದ ಮಳೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತೆ, ಕೆಸರಾಗುತ್ತೆ, ಜಾರುತ್ತೆ. ಆಡಿದ ಮಾತು ಬರೆದಿಟ್ಟಾಗ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಸ್ನೋದಂತೆ. ಗೌಡರು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಅವರ ಭಂಗಿ, ಅವರ ಸ್ವರ, ಅವರ ಹಾಸ್ಯಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಘಾತಗಳು-ಎಲ್ಲ ಜೀವಂತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಮಾತಿಗೂ ಮುನ್ನಲೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳು ಬೇರೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಬರೆದಿಟ್ಟಾಗ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಗೌಡರಿಗೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು ಅಭ್ಯಾಸವಾದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ಅವರು ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ರೈತರ ಜೊತೆ. ಡಾರ್ವಿನ್, ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ರಸೆಲ್, ಲೋಹಿಯಾ -ತಾನು ಓದಿದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರೈತರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ವಾಗ್ಮಿತೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರು ಗೌಡರು. ಯಾವ ಒಂದು ಶಬ್ದದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಭಟ್ಟಿಯಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ, ತನ್ನೆದುರಿರುವ ಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗಲೆಂದು, ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅವರು ದಿಗಿಲು ಬೀಳದಿರಲೆಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಇವರಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆಯೆಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೌಡರ ಭಾಷಣಗಳ ವರದಿಗಳನ್ನು ಓದುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಲ್ಲದೆ ಗೌಡರಂತಹ ಸೀರಿಯಸ್ಸಾದ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೊಗಳುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಇವನು ಹೇಳಿದ್ದು ಮುಖ್ಯವೆ, ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸರಿಯಾದ್ದು.

ಜನರ ಜೀವನ ಬದಲಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅವಸರದ ಜೊತೆಗೇ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಲಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕೇಳುವ ಪಿಸುಮಾತಿನ ನಿಜಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಈ ತಾತ್ವಿಕ: ಸಂತೆ ಗದ್ದಲಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿಯೂ ತನ್ನತನ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಈ ರಾಜಕಾರಣಿ; ಕಾರ್ಪಣ್ಯ, ದೈನ್ಯ, ಬಡತನಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೂ ಈ ಕೆಸರಲ್ಲೂ ಅರಳುವ ಜೀವನದ ಸೊಗಸುಗಳನ್ನು ಮರೆಯದ ಈ ರಸಿಕ : ಕಡುಕೋಪಿಯಾಗಬಲ್ಲನಾದರೂ ಈ ಹಾಸ್ಯಪ್ರಿಯ; ಅತ್ಯಂತ ಸಭ್ಯನಾದರೂ ನಿಷ್ಠರನಾಗಿ ಉಳಿದ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮನುಷ್ಯ ನನ್ನ ಗೆಳೆತನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೌಡರಂಥವರು ಇರುವುದು ಒಬ್ಬರೇ;

ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಹೀಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು -ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಜೀವನದ ದುರಂತ ಇದು.

- ೧೦ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್, ೭೧

ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ

ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ

ಮುಕುಂದ ಪ್ರಭು

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣಪುರ ಹೊಳೆ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಈಗ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರಗಿರಿ ಹೊಳೆ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಸಾಲು, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರಗಳು ಮೇರೆಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವ ಜನರಲ್ಲಿ ತುಳು ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಡುವ ಜನರಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಭಾಷಾವೈಷ್ಣವಿಯಿಂದ ಇವರನ್ನು ತುಳುವರೆಂದೂ, ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತುಳುನಾಡೆಂದೂ ಹೇಳುವುದಿದೆ. ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವವರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬಂಟ, ಬಿಲ್ಲವ, ಮೋಗೇರ, ಮೂಲ್ಯ, ಮೊಯಿಲಿ, ಗಾಣಿಗ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಪರವ, ಪಂಬದ, ನಲ್ಲೆ ಮೊದಲಾದ ಭೂತಗಳ ವೇಷಕಟ್ಟುವ ವರ್ಗದವರೂ, ನಿಮ್ಮ ವರ್ಗದವರೆಂದು ಗಣಿಸಲಾಗುವ ಮುಂಡಾಲ, ಮೇರ, ಮುಗರ, ಗೊಡ್ಡ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಆದಿವಾಸಿಗಳಾದ ಕೊರಗರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಶಿವಳ್ಳಿ, ಸ್ಥಾನಿಕ ಮೊದಲಾದವರು ತುಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವವರೇ. ಜೈನರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತುಳು ಭಾಷಿಕರು ಇದ್ದಾರೆ.

ತುಳು ಭಾಷೆಗೆ ಲಿಪಿ ಇಲ್ಲ. ತುಳು ಲಿಪಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಲಿಪಿ ಗ್ರಂಥಲಿಪಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕರ್ಮಕಾಂಡ, ಜೋತಿಷ್ಯ, ವೈದ್ಯ, ಮಂತ್ರವಾದವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದು ಈ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತುಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಲಿಪಿಗೆ ತುಳುಲಿಪಿಯೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಬನ್ನೆಲ್ಲರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಲಿಪಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದುದಂದು ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯವು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಪವಾದವಾಗಿ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ ದೊರೆತಿದೆಯಂತೆ. ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭೂತ ದೈವಗಳ ನೇಮಕೋಲಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೇಷಕಟ್ಟುವುದು ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಕರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹಾಡುವ ಪಾಡ್ಡನಗಳು ನೂರಾರು ದೈವಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ನೇಜಿಯ ಹಾಡು, ಸಂಧಿಯ ಕತೆಗಳು, ಅಣಕವಾಡುಗಳು, ಗಾದೆಗಳು ಬಹಳವಿದ್ದು ತುಳು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೃದ್ಧವಿದೆ. ತುಳು ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ಬ್ರಿಗ್ಲೆರಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಪಣಿಯಾಡಿಯವರಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೇನ್ನರರು ತುಳು ಶಬ್ದಗಳ ಕೋಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಮರಿಯಪ್ಪ ಭಟ್ಟರೂ ತುಳು ಶಬ್ದ ಕೋಶವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಡಿ. ಯನ್. ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು ತುಳು ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ (ಆದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಓದಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ). ಕಡವು ಶಂಭು ಶರ್ಮರು ತುಳು ದೇಶ ಭಾಷಾವಿಚಾರವೆಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳು ಹಲವಾರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ನಿಯತ ಕಾಲಿಕ ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ, ಆಗುತ್ತಲಿವೆ. ಕಾಲ್ಚೆ ಲ್ಲರು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ತುಳುವಿನ ವಿಚಾರ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ತುಳು ಜೀವಂತ ಭಾಷೆ. ಲಿಪಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅತ್ಯಂತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಾದ ತುಳುವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇತರ ಭಾಷೆಗಳು (ಕನ್ನಡ, ಕೊಂಕಣಿ, ಮಲಯಾಳಿ) ಇದನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದ್ದರೂ ನಷ್ಟವಾಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲೆಂದು ಕಾಲ್ಚೆ ಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡ ಪಂಗಡದ ಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲ ಇದ್ದಂತೆ ಎರವಲು ಪಡೆದ ಶಬ್ದಗಳು ಹೇರಳವಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು, ಅವುಗಳ ವಿಕಲ್ಪಗಳು, ಅರಬ್ಬಿ, ಪಾರಸಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೂಡ ಇವೆ. ಆದರೆ ತುಳುವಿನ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ಎಂಬತ್ತರಷ್ಟು ಶಬ್ದಗಳು ಹಳೆ ಕನ್ನಡ, ನುಡಿಗನ್ನಡ, ಹೊಸ ಕನ್ನಡದವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ ಇದು

ಬೇರೆಯೇ ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಸರಿಯೇ, ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭೇದವೇ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯಾವೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಹೋಗಿ ಆಮೇಲೆ ಪುನಃ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಕನ್ನಡದ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಮೊದಲ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾಣಬರುವುದು ನಯಸೇನನ ಧರ್ಮಾಮೃತದಲ್ಲಿ. ಇದು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಕಾಲ ಶಕ ೧೦೩೪ ನಂದನ ಸಂವತ್ಸರ. ಇದರಲ್ಲಿ “ತುಳುನಾಡ ಸತ್ತಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಟಯಿಸುವಂತೆ ಪಟಯಿಸುವರ್” ಎಂದು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಶೇಷ ಸಂಪ್ರದಾಯವೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಹರಿಹರನ ಬಸವರಾಜ ರಗಳೆ, ಮಂಗರಸನ ಅಭಿನವಾಭಿಧಾನ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುದೇಶ, ತೌಳವರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾಣುವುದು ಮೊದಲಿಗೆ ಶಕ ೯೩೪ ರ ಕೊಂಗಾಳ್ವರ ಬಲ್ಲುರಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೊಯ್ಸಳರ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುದೇಶ, ಆಳ್ವಖೇಡ, ಆಳ್ವರ ಖೇಡವೆಂದು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅಂತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾಣಬರುವುದು ೧೧ನೇ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲೇ ಮೊದಲು.

ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗಿನ ಶಾಸನಗಳು ನೂರಾರು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಇವಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉಳಿದರೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಪ್ರಾಚೀನವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಯಾವ ಶಾಸನದಲ್ಲೂ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತುಳುನಾಡೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳೂ ದಾನಶಾಸನಗಳೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳ ಲಿಪಿ, ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ ಭಾಷೆಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು.

ನಯಸೇನನ ಧರ್ಮಾಮೃತವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಆ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು (೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದವು) ಹಲವು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅದೇ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತುಳು ಎನ್ನಲಾಗುವ ಭಾಷೆ ಹಳೆಗನ್ನಡದಿಂದ ಬೇರೆಯೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು. ನನ್ನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಪಾಠನಗಳು, ಸಂಧಿಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಓದಿ ನೋಡುವಾಗ ಈ ಸಂಶಯವು ಇನ್ನೂ ಬಲಗೊಂಡಿತು. ಇದಿಷ್ಟು ಈ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ.

ಡಾ. ಡಿ. ಯನ್. ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು “ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ” ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಅರ್ಪಣೆ : ವಿದ್ಯಾದಾಯಿನೀ ಹಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ಎಮ್. ವಾಸುದೇವರಾಯರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಭಾವನಾ ಗ್ರಂಥ) ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಗಳೊಳಗಿನ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುವ.

ಡಾ. ಭಟ್ಟರು ತೋರಿಸಿರುವ ಮೊದಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸ-ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ “ಪ” ಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಹ” ಕಾರಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು, ತುಳುವು ಹಳೆಗನ್ನಡವೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಯಾವೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಕನ್ನಡದ ಸಂಪರ್ಕ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದಾದರೆ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಭಟ್ಟರು ಸೂಚಿಸದಿದ್ದರೂ, ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೆ ಕನ್ನಡದ ‘ಅ’ಕಾರಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಕೆಲವು ಹೊಸ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ‘ಹ’ಕಾರಾದಿಯಾದರೂ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ‘ಅ’ಕಾರಾದಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು: ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡವು ಆಧುನಿಕತೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತುಳುವೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಇಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ-ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದ ಎರಡನೆಯ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ “ಇ” ಇಲ್ಲವೇ “ಉ” ಇದ್ದಾಗ, ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರದ ಎಕಾರ ಇಕಾರವಾಗಿದೆ. ಒಕಾರ ಉಕಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು, ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಮಾತ್ರವಿದ್ದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಮರೆತರು. ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ-

(ಕ) ಕಿವಿ (ತು) ಕೆಬಿ; (ಕ) ಕುಡಿ (ತು) ಕೊಡಿ; (ಕ) ಉಳಿ (ತು) ಒಳಿ ಇವೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಆಡುವವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಇವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಿವಿಯನ್ನು ಕೆಮಿ ಎಂದು ಹೇಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕನ್ನಡದ ಕುಡಿಯನ್ನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕನ್ನಡ ಮಾತೇ ಆಡುವ ಕೋಟದವರು ಕೊಡಿ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ಎಷ್ಟೋ ರೂಪಗಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಕನ್ನಡದ ಉಳಿ ತುಳುವಿನಲ್ಲೂ ಉಳಿಯೇ- ಮೇನ್ನರರ ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯೆಂದೇ ಇದೆ. ಒಳಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶ, ಬೆಳಕು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮರಿಯಪ್ಪ ಭಟ್ಟರೂ ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂರನೆಯದು, ಸ್ವರ್ಶಗಳ ಮುಂದಿರುವ ರಕಾರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಶವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ, ಆದರೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ರೇಫವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿವೆ

ಎಂಬುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗಳು-(ಕ) ಹತ್ತಿ (ತು) ಪತ್ತಿ : (ಕ) ಹಬ್ಬ (ತು) ಪರ್ಬ.

ಕನ್ನಡದ ಹತ್ತಿ ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿ. ನಡುಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿ-ಅದೇ ತುಳುವಿನ ಪತ್ತಿ ಕೂಡ. ಹಬ್ಬ ಹಳೆ ಕನ್ನಡದ ಪರ್ಬ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲ) ನಡುಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪರ್ಬ ರೂಪವಿದೆ (ಕಿಟ್ಟಿಲ್ಲರ ಶಬ್ದಕೋಶ ನೋಡಿ). ಅದೇ ತುಳುವಿನ ಪರ್ಬ. ಇವು ಕನ್ನಡ ತುಳುಗಳೊಳಗಿನ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಗಳೇ ಹೊರತು ಬಾಧಕಗಳಲ್ಲ.

ಇವಲ್ಲ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳು ಸುಮಾರು ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚಿನವೆಂದೂ, ತುಳು ಕನ್ನಡಗಳ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧ ಒಡೆದುಹೋದದು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಡಾ. ಭಟ್ಟರು ಕೆಲವು ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವನ್ನೂ ನೋಡೋಣ. ಮೂಲದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿದ್ದಂತಹ ಇಕಾರ ಮತ್ತು ಎಕಾರಗಳು, ಎರಡನೆಯ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಅಯ್ಕಾರವಿದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎಕಾರ ಮತ್ತು ಒಕಾರಗಳಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದುವು; ಈ ಬದಲಾವಣೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂಲ ದ್ರಾವಿಡ ಕನ್ನಡ ತುಳು

ಬಿದ್ಯೆ ಬೆದೆ ಬಿದೆ

ಇಳ್ಯೆ ಎಳೆ ಇಳೆ

ಮುನೈ ಮೊನೆ ಮುನೆ

ಮುಗ್ಗೆ ಮೊಗ್ಗೆ ಮುಗ್ಗೆ

ಮೂಲದ್ರಾವಿಡದ ಇಳ್ಯೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಎಳೆ ಆಗಿಯೂ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಇಳೆ ಆಗಿಯೂ ಇದೆ ಎಂದು ಡಾ. ಭಟ್ಟರ ಹೇಳಿಕೆ. ತುಳುವರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವು ಎಳೆಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಮೇನ್ನರರ ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ 'ಇಳೆ' ಇಲ್ಲ, 'ಎಳೆ' ಇದೆ. ಮರಿಯಪ್ಪಭಟ್ಟರ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇಳೆ-ಎಳೆ ಎರಡೂ ಇವೆ. ಬಿದ್ಯೆ ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೆದೆ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಿದೆಯೆಂಬುದು ಸರಿ. ಇದೇ ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಬಿದೆ' ಆಗಿಯೂ ವರ್ತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರು ಕಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮಂಗಳೂರಿನ ಚಕ್ರಪಾಣಿ ದೇವಾಲಯದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (೧೮/೧೯೦೧) ಪಂಕ್ತಿ ಎಂಟರಲ್ಲಿ "ಬಿದೆಕಾರು ಮೂ ೨ ಕೈ" ಎಂದೂ, ಅಮ್ಮಂಜೆಯ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ (೨೭೬/೧೯೨೨) ಪಂಕ್ತಿ ೧೭ರಲ್ಲಿ "ಪಟಿಲದ ಬಿದೆಕಾರು ಬಿತ್ತು..." ಎಂದೂ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ತುಳುವಿನ ಬಿದೆಯೂ ಸರಿಯೇ. ಮುನೈ ಮುಗ್ಗೆ ಎಂಬುವಕ್ಕೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮುನೆ, ಮೊನೆ; ಮುಗ್ಗೆ, ಮೊಗ್ಗೆ ಎಂದು ಎರಡೂ ರೂಪಗಳಿವೆ. ಮೇನ್ನರರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೂ ಇವು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮರಿಯಪ್ಪಭಟ್ಟರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲ. ಮುನೆ-ಮೊನೆ ಎರಡೂ ರೂಪಗಳಿವೆ. ಡಾ. ಭಟ್ಟರು ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳು ಎಲ್ಲ ಈ ರೀತಿ ಆಗಿವೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಆಗಿಲ್ಲದ ಕೆಲವೇ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ:

ಪೂ.ದ್ರಾ.-ಕನ್ನಡ-ತುಳು

ಮುಲೈ-ಮೊಲೆ-ಮಿರೆ ಕುಪ್ಪ-ಕೊಪ್ಪ-ಕೊಪ್ಪ

ಕುರೈ-ಕೊರೆ-ಕೊರೆ ಕುವೈ-ಕೊನೆ-ಕೊನೆ

ಸಿರೈ-ಸೆರೆ-ಸೆರೆ ತುಳೈ-ತೊಳೆ-ತೊಳೆ

ನಿನ್ನೆ-ನಿನೆ-ನಿನೆ ಮುರೈ-ಮೊರೆ-ಮೊರೆ

ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ, ತುಳುಗಳು ಒಂದೇ ತಾಯಿಯ (ಪೂರ್ವ ದ್ರಾವಿಡ, ಮೂಲ ದ್ರಾವಿಡ) ಮಕ್ಕಳೆಂದಾದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳೊಳಗೆ ಸಾಮ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು ಸಹಜವೇ. ಕನ್ನಡ ತೆಲುಗುಗಳೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮ್ಯತೆ ಇರಲು ರಾಜಕೀಯ, ಭೌಗೋಲಿಕ ಕಾರಣಗಳೂ ಇವೆ. ಕನ್ನಡ ತೆಲುಗು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಒಂದು; ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸಾತವಾಹನರ ಕಾಲದಿಂದ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಂದೇ ರಾಜಮನೆತನದ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದೂ ಇನ್ನೊಂದು. ಎರಡು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸಂಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಜನರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ತುಳುವಿಗಂತೂ ತೆಲುಗುವಿನ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇವೆರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿವೆಯಷ್ಟೆ. ಎರಡು ನುಡಿಗಳು ಒಂದರಿಂದೊಂದು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾದ

ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಡಾ. ಭಟ್ಟರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತುಳುವನ್ನು ಕನ್ನಡದಿಂದ ದೂರಮಾಡುವ ಬೇರೆ ಒಂದೆರಡು ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅವರು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲ ದ್ರಾವಿಡದ ಶಕಟರೇಫವು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ದ ಕಾರವಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರ ಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು. ಉದಾ : ಕ. ಮರೆ ತು. ಮದಪ್ಪು ಕ. ಹೆರು ತು. ಪೆದ್ದ ಕ. ಕೆರ ತು. ಕೆದು ಕ. ಪಾರೆ ತು, ಪಾದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಮರೆ (ಅಡಗು) ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮದೆಪು ಆಗಿದೆ. ಇದು 'ಮದಿಲ್' ನಿಂದಲೂ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಮರೆ-ಮದಪು ಆಗಿದೆ. ಹೆರು ಎಂಬುದು ಹಳೆಗನ್ನಡದ ಪೆರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಾದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ಇದೆ. ಪಾರೆ ಎಂಬುದು ಹಾರೆಯಾದರೆ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಪಾದೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಾದೆ ಎಂಬುದು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗದ ಶಬ್ದಗಳು : ಕ್ರಮಶಃ ದ್ರಾವಿಡ, ಕನ್ನಡ, ತುಳು : ಉರೆ-ಉರೆ-ಉರಿ : ಮುರೆ-ಮುರೆ-ಮುರಿ; ಪರೆ-ಪರೆ-ಪರಿ, ತರೆ-ತರಿ-ತರಿ, ಅರೈ-ಅರೆ-ಅರೆ, ಕರೈ-ಕರೆ-ಕರೆ, ಕಾರು-ಕಾರು-ಕಾರು; ಉರು-ಉರು-ಉರು, ಇತ್ಯಾದಿ. ಪೂರ್ವ ದ್ರಾವಿಡದ ರ ಕಾರ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ರ ಕಾರವಾಗಿಯೂ, ದ ಕಾರವಾಗಿಯೂ, ಜ ಕಾರವಾಗಿಯೂ ಆಗಿದೆ : ಮೂಱು-ಮೂರು-ಮೂಜಿ, ಆಱು-ಆಱು-ಆಜಿ, ವರೈ-ಬರೆ-ಬಜಿ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ತುಳುವನ್ನು ಮಧ್ಯಭಾರತದ ಕೋಲಾಮಿ, ನಾಯ್ಡಿ ಭಾಷೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಲಾಗದು. ಪೂರ್ವ ದ್ರಾವಿಡದ ಟ ಕಾರ ಟ ಕಾರಗಳು ಈ ರೀತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಸ್ಥಾನ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. 'ವಾಳೈ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ತಮಿಳರು, ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ 'ವಾಷೈ, ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಎರಡು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಕೆಲವು ಪಂಗಡಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಸ್ವ-ಸ್ತ ಮೊದಲಾಗಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ 'ಇ' ಸೇರಿಸಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲದ್ರಾವಿಡದ ಟ ಕಾರವು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಳ ಕಾರವಾಗಿ ತುಳುವಿನ ಕೆಲವು ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರ ಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು.

ಉದಾ : ಕೋಳಿ-ಕೋರಿ, ಕೊಳೆ-ಕುರೆ, ಹುಳ-ಪುರಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗೂ ಅಪವಾದಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ತಾಳ್-ತಾಳ್-ತಾಳ್, ಮಾಳ್-ಮಾಳ್-ಮಾಳ್, ಪಾಳ್-ಪಾಳ್-ಪಾಳ್, ಕೀಳ್-ಕೀಳ್-ಕೀಳ್, ಮೂಳೆ-ಮೂಳೆ-ಮೂಳೆ, ಏಳು-ಏಳು-ಏಳು, ಸುಳಿ-ಸುಳಿ-ಸುಳಿ ಮೊದಲಾದುವು. ಡಾ. ಭಟ್ಟರು ತಾವು ಉದಹರಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಕೋಳಿ-ಬಾಳಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ತುಳುವರೂ ಇದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚೆ ಅನಗತ್ಯ. ಈ ಪರಿವರ್ತನೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದುದಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಅನುಮಾನ ಕೂಡ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ. ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಎರಡೂ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ತುಳುವನ್ನು ಮಧ್ಯಭಾರತದ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುವ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇವರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೂ ತುಳುವಿನ ಬಹುವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಸಂಬಂಧವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಮತ್ತು ಅಕಾರಾಂತ ಇಲ್ಲವೇ ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯದ ರೂಪ 'ಳು' ಎಂದೇ ಇದೆ" ಎಂದು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ-ಕಂಜಿಳು, ಗಾಡಿಳು, ಕಲ್ಲುಳು ಇತ್ಯಾದಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಗಳು' ಪ್ರತ್ಯಯವಿದೆಯಲ್ಲದೆ 'ಳು' ಪ್ರತ್ಯಯವಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಭಾರತದ ಪಾರ್ಸಿ, ಕೋಲಾಮಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತೆಲುಗುವಿನಲ್ಲಿ ಳು (ಲು) ಪ್ರತ್ಯಯದ ಪ್ರಯೋಗ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ. ಇದರ ಪರಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯ.

ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯ "ಳು" ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ-"ಕುಳು", "ರು", "ಲು" ಕೂಡ ಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಳು ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕಿಂತ ಳು ಪ್ರತ್ಯಯದ ಉಪಯೋಗ ಹೆಚ್ಚು. ಕಂಜಿಳು, ಗಾಡಿಳುಗಳನ್ನು ಕಂಜಿಲು, ಗಾಡಿಲು ಅನ್ನುವ ತುಳುವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ "ಅರ್" "ಇರ್" ಹತ್ತುವಂತೆ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ "ಎರ್" ಹತ್ತುತ್ತದೆ-ಅರಸೆರ್, ಬೆರಣೆರ್, ಇವೆರ್, ನಾಲ್ವೆರ್, ಬಡವೆರ್, ಕೊಂಕಣೆರ್, ಬಲ್ಲಾಳೆರ್ ಇತ್ಯಾದಿ. ತುಳುವಿನ ಅರಸುನಾಕುಳು, ಅಮ್ಮನಾಕುಳು ಮೊದಲಾದುವು ಕನ್ನಡದ ಅರಸರ್ಕಲ್, ಬುಧರ್ಕಳ್, ಮಕ್ಕಳ ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಇವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಗಳು ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತುವಂತೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕುಳು ಪ್ರತ್ಯಯ ಹತ್ತುತ್ತದೆ : ಮರಗಳು-ಮರೊಕುಳು, ಜನಗಳು-ಜನೊಕುಳು, ಇತ್ಯಾದಿ. ಗಳು ಪ್ರತ್ಯಯ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಯೋಗ ವಿರಳವೆಂಬುದು ಸರಿ. ಉದಾಹರಣೆ : ದೈಯ್ಯೊಂಗಳು (ದೈವಂಗಳು), ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕಳು' ಪ್ರತ್ಯಯವಿಲ್ಲವೇ? ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬವರ ಏಕವಚನ ಯಾವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಯಾವುದು? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಳು' ಪ್ರತ್ಯಯದ ಪ್ರಯೋಗ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲವೇಕೆಂದು ನೋಡುವ. ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ

ನಾಮಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಅನ್, ಅಮ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಪದಗಳಿಗೆ 'ಳು'ವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಸಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ 'ಗಳು' ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಲಾರಂಭಿಸಿತು ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮರಂ(ಗ)ಳ್, ಜನಂ(ಗ)ಳ್, ದನಂ(ಗ)ಳ್, ಪೊಲಂ(ಗ)ಳ್, ನೆಲಂ(ಗ)ಳ್, ಬೆಟ್ಟಂ(ಗ)ಳ್ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಗಕಾರ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸೋಣ? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುರುಷವಾಚಕ ಬಹುವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಆರ್' (ಓಜರ್, ಭಟಾರರ್, ಪಾರಾಯಣರ್.)

ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪ್ರತ್ಯಯ, ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾಂತ ಪದಗಳು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಎ ಅಥವಾ ಒಕಾರದಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ "ಎರ್" ನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಭಟ್ಟ (ಕ) ಭಟ್ಟಿ (ತು) ಭಟ್ಟರ್-ಭಟ್ಟಿರ್; ಮನುಷ್ಯ-ಮನ್ನೆ ಮನ್ನೆರ್:-ರಾಜ-ರಾಜಿ-ರಾಜಿರ್, ಇತ್ಯಾದಿ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ನಾಮಪದಗಳು ಅನ್, ಅಮ್‌ನಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದ 'ಳು' ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿ

ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಉಪಯೋಗ ಹೆಚ್ಚು. ಇನ್ನು ಬಹುವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯವಿಲ್ಲದೆ, ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮುಂದಿನಿಂದ ಸೇರಿಸಿದ ರಡ್ಡ್ ಕೈ, ಪತ್ ಜನ, ಸಾವಿರ ಆಳ್ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ-ಪತ್ತು ಪಯನನುಮಂ, ಸಾಸಿರ ದೀನಾರಮಂ, ಮೂಸಾಸಿರ ಭತ್ತಮಂ, ನಾಲ್ಕು ವೇದಮುಮಾರಂಗಮುಂ ಮೊದಲಾದವು. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಕವಿಲೆಯಂ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ತುಳುವಿನ ಬಹುವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ಳು' ಮಾತ್ರದ ಕಾರಣದಿಂದ ಇಂತಹ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ತುಳು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ತುಳು ಪ್ರತ್ಯಯವಿರುವುದು ಇದೆ-(ಮರ್ಮಳಡಿಕುಳು). ಎರಡು ಲಘು ಅಕ್ಷರಗಳು ಮಾತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಿರುವುದೂ ಇದೆ (ತರೆಳು). ಒಂದೇ ಮೂಲದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಭಂಡಾರದ ಸಾಮ್ಯಕ್ಕಿಂತ, ಆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಪದಗಳ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಾಲಾರ್ಥಕರೂಪಗಳು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತುಳುವಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧ ಕೂಡಲೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಾಳ್ ಎಂಬ ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾಪದವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಅದೇ ರೀತಿ ಯಾವೊಂದು ನಾಮಪದ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಕಂಡರೂ ಸಾಕು. ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಿಂತ ತುಳು ಕನ್ನಡದವು ತೀರ ಹತ್ತಿರವೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ. ಶಂಭು ಶರ್ಮರು ಭಾಷಾತೋಲನೆ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುವುದು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ತುಳುವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರಗೊಡುವುದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯೇ. ತುಳು ಭಾಷೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆದಲ್ಲಿ ತುಳು ಕನ್ನಡದಿಂದ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು.

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಈಗ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹಿಂದೆಯೇ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತೋರಿಸಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ತುಳು ಕನ್ನಡಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಅಂತರಕ್ಕಿಂತ, ಅವುಗಳೊಳಗಿರುವ ತೀರ ಹತ್ತಿರದ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಸುಲಭವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತುಳು ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಭೇದವೇ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬಸಳೆ-ನಾನು

ಬಸಳೆ-ನಾನು

ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ
ಅಮ್ಮ ನೆಟ್ಟು ತೊನೆಸಿದ
ಬದನೆಯ ಬಳಿಯೇ
ತಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ
ಬಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ.
ಚಪ್ಪರಿಸಿದ್ದೇನೆ ಬೆಗ ಬೇಗ.
ಊರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ತಡ
ಹಬ್ಬಿದ್ದೇ ಹಬ್ಬಿದ್ದು
ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಮನತುಂಬಿ
ಚಪ್ಪರ ತಬ್ಬಿದ್ದೇ ತಬ್ಬಿದ್ದು.
ಬಚ್ಚಲ ತೀರ್ಥವಾದರೂ ಸರಿ
ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ ಹೀರಿ
ಹಸುರಾಗಿ ತುಂಬಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದ್ದು
ಕಂಡಷ್ಟೂ ಸುಖ ಪುಳಕ
ಕಡಿಸಿದಷ್ಟೂ ಚಿಗುರು.
ಜೀವ ಪುಟಿತ.
ಮೊಗ್ಗೆ ಗಿಣ್ಣಿನ ಸಂತೆ
ತಿಂದಷ್ಟೂ ಹಿಂಸೆ ಇತ್ತಷ್ಟೂ
ಚಕ್ರ ಕುಡಿಯೊಡೆತ.

ಅಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ
ಸೊಪು ಮೆಲುವಾಗ
ದೇಟು ಜಗಿಯುವಾಗ
ನನಗ್ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲವೀ-ತ್ಯಪ್ತಸುಖಭೋಗ
ಯಥೇಚ್ಛಯೋಗ.

ಹರಾಜು

ಎ. ಎನ್. ಪ್ರಸನ್ನ

ಅವನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಂದು ಬಂದ ಕಾಗದದ ಸುತ್ತ ಗಿರಿಗಿಟ್ಟಲೆಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

“ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು” ಎಂದು ಮಾತನ್ನು ನನ್ನ ಕಡೆ ಎಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಆಫಿಕ, ಅರಬ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಮಾರುವುದು, ಆ ಜನಾಂಗದ ಅನಾಗರಿಕತೆ. ಅವರ ಪಾಡು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲೆಕ್ಚರ್ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಜೋಯಿಸ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, “ಏನು” ಎಂದ.

“ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ನನ್ನ ಮದುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕಿಷ್ಟು ಆತುರ?” ಎಂದೆ.

ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವು ಸಮಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅನಂತರ, ಹೊಗೆ ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನದೇ ಆದ ಪೋಜು ಕೊಡುತ್ತಾ, “ಬಹಳ ಸಿಂಪಲ್, ... ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ ಬರೋದು ತೀರ ಸಹಜ” ಎಂದ.

“ಹಾಗಲ್ಲ, ವಿಷಯ ನೀನಂದುಕೊಂಡಿರುವಷ್ಟು ಸರಳವಲ್ಲ” ಎಂದು ಅನುಮಾನ ಹೇಳಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಅವನ ಲೆಕ್ಚರ್ ಪ್ರಾರಂಭ

“.....ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವ ತುಂಬಾ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್. ಒಂದೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಹಿಂಜಿ ಹಿಂಜಿ ಅವುಗಳ ಹೊರನೋಟ, ಒಳಮರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಸಂಕಟವೇ ಸಿಕ್ಕೋದು...ಅದರ ಬದಲು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಹಿತ...”

ತುಂಬಾ ಸಲೀಸಾಗಿ ಪೇರಿಸಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ಕಡೆ ಓದಿದ ನೆನಪು. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಈಗಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಅವನು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಹೊಗೆ ಬಿಟ್ಟು, “ಇವತ್ತೇನು ವಿಶೇಷ, ಹೀಗಿದೀಯೆ” ಎಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ.

‘ನಾನೇ ಹೇಳ್ತಾ.....ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡುಬಿಡು, ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗುತ್ತೆ’ ಎಂದು ನಕ್ಕು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಗುದ್ದಿದ.

ಬೇಜಾರಾಯಿತು, ಹೊರಟೆ.

ಬ್ಯೂಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವನು ತಲೆ ಎತ್ತಿದೆ. ಅರೆ! ಇವಳು! ಆಶಾ!! ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಲಂಗದಲ್ಲಿ ಜಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮರಿ. ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಚೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲ ಹರಟುತ್ತಾ ಫಿಲ್ಡ್‌ಫೇರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಿದ್ದವಳು. ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣು, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಪವಾಡ ನಡೆದದ್ದು ಹೇಗೆ?-ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪರಿಚಯದ ನಗು ಎಸೆದೆ. ಗುರುತಿಸಿದರೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ ಹೋದ ಅವಳ ವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣ ಹುಡುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೊಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಮ್ಯಾನರ್ಸ್ ಕಲಿತುಕೊಂಡರೆ ವಾಸಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದೆ. ರೂಮು ಸೇರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಅವಳ ತುಟಿಯ ರಂಗಿನ ಉಯ್ಯಾಲೆ.

ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ರೂಮಿನೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಗವ್ ಎಂದು ಕತ್ತಲೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೆತ್ತಿತು.

ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ ಶಬ್ದ. ತೆಗೆದಾಗ ಧುತ್ ಎಂದು ಕಂಡದ್ದು ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ ಕಾಳೆ. ಕಸಿವಿಸಿ, ಭಯ, ಕುತೂಹಲ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕಿದವು. “ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದೆ.

ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮದನ್ ಅಂತ ಒಬ್ಬ ಪಂಜಾಬಿ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಜನಬಳಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಯೂನಿಯನ್ನಿನ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಪಟ್ಟ ಗಿಟ್ಟಿಸಿದ. ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ಹಲವಾರು ಹವ್ಯಾಸ. ಅವನ ಮನೆಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೇ ನಾನಿದ್ದದ್ದು. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಆಸ್ತಿ ಮೂರಷ್ಟೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚಂಚಲ್. ವೆನ್ಸಾ ಸ್ಕೂಟರ್ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪೇಷಿಯನ್ ನಾಯಿ. ಆ ಭಯಂಕರ ರೂಪದ ನಾಯಿಗೆ ಹೆದರಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಆ ರಾತ್ರಿ ಅವಳು ಬಂದಾಗ ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದೆ. ಅವಳು ಹರಕು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ “ಮೈ ಹಸ್ಟೆಂಡ್.....ಸ್ಕೂಟರ್ ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟ್” ಎಂದಳು. ಅವಳ ಜೊತೆ ಹೊರಟೆ. ಮೊದ್ದು ಮೊದ್ದಾಗಿದ್ದ ಅವಳು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ವಿಚಿತ್ರ, ಆಕರ್ಷಕಳಾಗಿ ಕಂಡಳು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ತಮಾಷೆ ಮತ್ತು ಆತಂಕ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಸ್ಕೂಟರ್ ನುಗ್ಗಿಸಿ ಹಾಗೆ, ಮೂಗು ಬಾಯಿಗಲ್ಲ ಬಲವಾಗಿ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ರಕ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬಲಗಾಲು ಮುರಿದ ಆ ಹುಡುಗ ಮತ್ತು ಮದನ್ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದೆವು. ಅಂದಿನಿಂದ ಮದನ್‌ಗೆ ಕಾಫಿ, ಉಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವನ ಮನೆ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಲವಲವಿಕೆಯ ಓಡಾಟ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಬೊಗಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿ ಚಂಚಲ್, “ಧೂ ಕತ್ತೆ..... ಬೊಗಳಬೇಡ. ಇವರು ನಮ್ಮವರೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂದು ಅವಳು, “ನೋಡಿ ಇದು ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಹಳೆ ಮನೆ. ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಝರಿಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಭಯವಾಗುತ್ತೆ. ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ.....” ಎಂದಳು. ನನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿನ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂಪರ್ಕದ ಅಭಾವದಿಂದ ಖುಷಿ. ಭಯಗಳು ಗೋಜಲು ಗೋಜಲಾಗಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಳಿದವು. ಅಂದು ಅವಳು ನಗು ಕುಲುಕುತ್ತಾ ಕಾಫಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟಳು. ಹೋಗುವಾಗ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಧ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕವೇ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆಗಲೇ ಆ ನಾಯಿಗೆ ನನ್ನದು ವಿಪರೀತ ಬಳಕೆ. ಬೊಗಳುವ ಬದಲು ಬಾಲವಾಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಬರುಬರುತ್ತಾ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸಿ ಕುತ್ತಿಗೆಗೇ ಜೋತುಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದು ನಾನು ಸುಸ್ತು.....ಮದನ್

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಸ್ಕೂಟರ್ ತರಲು ಪೋಲಿಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಕಾಳೆ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದು.....

“ಈಗೇನು ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿದೀರ?”

-ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ ಕಾಳೆ.

“ಕಾಲೇಜು ಹೈಸ್ಕೂಲು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಪಾರ ಹೇಳ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ.”

“ನೋಡಿ ಎಂಥ ಅನ್ಯಾಯ.....ಅಲೀ ನಿಮ್ಮ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಮ್ಯಾನೇಜರು ಮನುಷ್ಯನೇನೀ...”

ಅವನ ಮಾತಿಗಿಂತ ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಅವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದೆ.

“ಅಂದಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪಂಜಾಬಿ ದೋಸ್ಟ್ ಸಮಾಚಾರ ಗೊತ್ತಲ್ಲ ನಿಮ್ಮೆ?” “ಏನಾಯ್ತು, ಅವನೇ?”

“ಏನಿಲ್ಲ, ಯೂನಿಯನ್ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅವನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ನೀವೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿರಿ, ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಆ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟಿನವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರು... ಅಲೀ, ಅವರು ಕೊನೇಪಕ್ಷ ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವಿಸ್ ಸರ್ವಿಸ್‌ಫೀಕೇಟ್ ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತಲೀ..... ಅದಕ್ಕೂ ತರಲೆ ತೆಗೆದರು ಅಲ್ಲೆ.....”

ತೀರ ಸರಾಗವಾಗಿ ಬಂದ ಅವನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಎದ್ದು ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ.

“ನನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಅಲ್ಲವಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಜನಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಆಯ್ತು” ಎಂದು ಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತ ಹೇಳಿದೆ.

“ನಿಜ ರೀ, ಆದರೆ ಅದರ ಲಾಭಾನೆಲ್ಲ ಯಾವನೋ ಪರದೇಶಿ, ಆ ಪಂಜಾಬಿ ಗಿಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಡನಲ್ಲೀ” ಎಂದ.

“ಅಂದ್ರೆ?”

“ಅಂದ್ರೆ.....ಸ್ಪೋರ್ಟ್‌ನಿಂದ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿನ ಸಾಮಾನನ್ನು ಸ್ಪೋರ್ಟ್ ಕೀಪರ್ ಜೊತೆ ಸಾಮೀಲಾಗಿ ಸಾಗಿಸಿದ; ಬಚಾವಾದ... ಇದೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ?”

ನನಗೆ ಅವನು ಬಂದ ಕಾರಣ ಕೇಳುವ ತವಕ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಕಾಳೆ ಈಗ ಧ್ವನಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದ, “ಅಲ್ಲ, ನೀವು ಆತನ ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟ್ ಆದಾಗ ಬಂದಿದ್ದಲ್ಲ...”

“ಹೌದು”

“ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ...ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದೆ ದೊಡ್ಡ ಕಷ್ಟ”

“ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿ” ಎಂದೆ ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ.

“ಏನಿಲ್ಲ. ನಾವು ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟ್ ಕೇಸ್ ಬುಕ್ ಮಾಡಿದ್ದಿ. ಈಗ ಆ ಕೇಸಿನ ಹಿಯರಿಂಗ್ ಇದೆ. ನೀವು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ನೋಟೀಸ್ ಸಮನ್ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

ಅವನ ಯೂನಿಫಾರಂ ಮಾತಾಡಿತು. ಈಗವನು ಪಕ್ಕಾ ಧೂರ್ತನ ಹಾಗೆ ಕಂಡ.

ಮುರಿಗಪ್ಪನನ್ನು ಅರ್ಜಂಟಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಈಗಿರೋ ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆಮೇಲೆ ಚೆಪ್ಪು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಗುಪ್ತೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ (ಅಮ್ಮನ ಕಾಯಿಲೆ, ಶಾಮು ಶ್ರೀಧರ ಅವರ ಓದು, ಕುಸುಮ ಲಲಿತರ ಓದು ಮದುವೆ) ನಿಲ್ಲಲೊಂದು ನೆಲೆ ಬೇಕು. ಇದ್ದ ಕೆಲಸ ಮುಂದಮೋಚಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಆ ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕರಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೆ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅಪ್ಪನಿಗೂ ಮುರಿಗಪ್ಪನಿಗೂ ಹಳೇ ದೋಸ್ತಿ. ಅದನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು... ಅಲ್ಲ. ಈ ಮುರಿಗಪ್ಪನಿಗೆ ಮನೆ ಕಟ್ಟೋದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಜಾಗ ಇರಲಿಲ್ಲೆ? ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಸ್ಮಶಾನದ ಹತ್ತಿರ ಭಾರಿ ಬಂಗ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ...ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಪಾರ ಚಕ್ಕರು ಹುಡುಗರಿಗೆ...ಅಲ್ಲ. ಆ ಜೋಯಿಸ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸೋದು ನೋಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಗಬೇಕು. ಅವನ ಸೋದರ ಅಳಿಯ ಒಬ್ಬ ಇದ್ದಾನಂತೆ ಡಿಗ್ರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ. ಅವನಿಗೆ ಬರಿ ನೋಟ್ಸ್ ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕಂತೆ. ಏನೋ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಾನಂತೆ...

ದೆವ್ವದಂಥ ಮನೆ. ಪೋರ್ಟಿಕೋದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಜನ. ‘ಸಾಹೇಬರು ಇದ್ದಾರೆ ಬನ್ನಿ’ ಎಂದ ಜವಾನ. ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರ ಮಧ್ಯೆ ಕೇವಲ ಡ್ರಾಯರು, ಬನಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಸಹ್ಯ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಮುರಿಗಪ್ಪನೆಂದು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯ್ತು. ಹಲ್ಲೆರಿದು “ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದು ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಕುಳಿತು ಸುತ್ತ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದೆ. ಅವನು

ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕರ ಜೊತೆ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡ ಫೋಟೋಗಳು, ಷೋಕೇಸು, ಆಲ್ಮರ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಮಾನುಗಳು. ನನ್ನನ್ನು ಅವನು ಗಮನಿಸಿದ ಸೂಚನೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. “ಲೋ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ತಕ್ಷಣ ಒಬ್ಬ ಪಿಲ್ವ ಓಡಿ ಬಂದ. “ಮೊನ್ನೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದಾಗ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡ ಫೋಟೋ ಆಲ್ಬಮ್ ತಾ” ಎಂದ. ಪಿಲ್ವ ಅವನರದಿಂದ ಹುಡುಕಿ ತಂದ. ಮುರಿಗಪ್ಪ ಉಳಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. “ನೋಡಿ, ನೋಡಿ, ಹೆಂಗವೆ...ಅವಿಗೇ ನಾವು ಅಂದ್ರೆ ಎಷ್ಟು ಅಭಿಮಾನ” ಎಂದು ನಕ್ಕ. ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲ ಖುಷಿಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಫೋಟೋ ತೋರಿಸಿ, “ಹಾ.....ಇಲ್ಲೋಡಿ...ಹೆಂಗ ಕಾರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬಾ ಅಂತ ಕರೀತವೆ” ಎಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ಸವರಿಕೊಂಡ. ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದರಿಂದ ಸಂಕೋಚ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವ ರೀತಿ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ “ಏನು ಸ್ವಾಮಿ, ಸುಮ್ಮನೆ ಒಣ ಆಹ್ವಾನಾನೋ ಅಥವಾ...” ಎಂದ. ಉತ್ತರವಾಗಿ ಮುರಿಗಪ್ಪ ತೊಡೆ ಕುಣಿಸಿ ನಕ್ಕ. “ದೇಶ ಉದ್ಧಾರ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಇಂಥವರಿಂದ. ಏನು? ಏನಂತೀರಿ?” ಎಂದು ಎಲ್ಲರ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ, ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಆಕಳಿಸಿದ. ನನ್ನ ಯೋಚನೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಬಾಯೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದವು. ಪೆದ್ದನಂತೆ ಹಲ್ಕಿರಿದು “ಹೌದು” ಎಂದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಎದ್ದು ನಿಂತ ನಂತರ, “ಯಾರು ನೀವು ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ” ಎಂದ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ಪಿಸುರು ತೆಗೆಯುತ್ತಾ. ಮುದುಡಿದ್ದ ಮೈ ಸಡಲಿತು, “ನಾನು....ನಾನು ನಾಗರಾಜರಾಯರ ಮಗ. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನಿಮ್ಮ ಗುರಿರಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಒಂದ್ನರಿ ಅವರ ಜೊತೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮರುಹೋಗಿದೆಯೋ ಏನೋ...”

ಮುರಿಗಪ್ಪ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು. “ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದ.

“ನೀವು ಉರಲಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮನೇಲೆ ಬಾಡಿಗೇಗೆ ಇದ್ದಿರಂತೆ...ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದರು”.

“ಹಾ....ಹೌದೌದು...ನಾಗರಾಜರಾವ್ ಅಲ್ಲೆ...ಸರಿ...ಸರಿ....ಈಗ ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರಾ?”

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವಾಸಿ”.

“ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ತುಂಬಾ ಸಂಭಾವಿತರು....ಅದಿಲ್ಲಿ ಏನು ಸಮಾಚಾರ?” ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ನಾನು ಮಾತನಾಡುವ ಮುಂಚೆ “ಲೋ, ಯಾರಿದೀರೋ ಅಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಮತ್ತೆ ಆ ಪಿಲ್ವ ಓಡಿ ಬಂದ. “ಹೊರಗಿರೋರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರಿ” ಎಂದ.

ಅವರೆಲ್ಲ ಇನ್‌ಕಮ್ ಸರ್ವಿಸ್‌ಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇದ್ದ ಲಹರಿಯಲ್ಲೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಹಿ ಮಾಡಿ ಪಿಲ್ವಗೆ ರಬ್ಬರ್ ಸ್ಟ್ಯಾಂಪ್ ಒತ್ತಲು ಹೇಳಿದ.

“ನೋಡಿ, ಒಂದ್ನಿಮಿಷ ಪುರುಸೊತ್ತು ಕೊಡೋಲ್ಲ ಈ ಜನಗಳು.....ಹೆ. ಹೆಹೆ...” ಆದ್ರೂ ಅವರಿಗೇ ತಾನೆ ನಾನಿರೋದು” ಎಂದು ಕುತ್ತಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಕೆಲವು ಸೆಕೆಂಡುಗಳು ಇಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಮಾತಿಲ್ಲ.

ಅನಂತರ ನಗು ಮುಖ ಮಾಡಿ, ನಗುವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು, “ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಫ್ಯಾಕ್ಟರೀಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೆ..... ನಮಗೂ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟಿಗೂ ಯಾವುದೋ ವಿಷಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ..... ಒಂದಿಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಕಳಿಸಿದರು.....ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಕೂಡ..... ಮುರಿಗಪ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಗಿಯಾದ.

“ಈಗ ಒಂದೆರಡು ಮೂರು ಕಡೆ ಅಪ್ಲಿಕೇಷನ್ ಹಾಕಿದ್ದೀನಿ...ಒಂದೆರಡಕ್ಕೆ ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂ ಕೂಡ ಬಂದಿದೆ.....ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡೋಣಾಂತ ಬಂದೆ.....”

ಮುರಿಗಪ್ಪ ಚೂಪುಗಣ್ಣಿನ ನೋಡಿ ಮಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ತಾಳ ಕುಟ್ಟುತ್ತಾ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದ. ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿಕ್ಕಪ್ಪವಾಗಿ ಕಂಡ ಸೆಕೆಂಡುಗಳು ನನಗೆ ತೀರ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಅವನ ಹೊಲಸು ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು, ತುಟಿ, ಹಲ್ಲುಗಳ ಮಾತನ್ನೇ ಅತಿ ಉದ್ದಿಗ್ನತೆಯಿಂದ, ಉಸಿರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವನ ನಡವಳಿಕೆ ಜಿಗುಪ್ಪೆ, ಬೇಜಾರು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ನನ್ನ ನೆಲೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಗುಪ್ತೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಕರಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸೋಫಾದೊಳಗಿಂದ ತೂರಿಕೊಂಡು ನೆಲದೊಳಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿದಂತೆ ಅನುಭವ. ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆಳಲು ವೃಥಾ ಪ್ರಯತ್ನ. ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ನಗು.....ನೋವು..... ಏನಾದರೂ ಸರಿ. ಅವನು ಮಾತಾಡಿದರೆ ಸಾಕೆನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನೆಗೆದು ಬೀಳುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ತೀವ್ರ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ.

ಮುರಿಗಪ್ಪ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟ.

“ನೋಡಿ ಇವರೆ..... ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು?.....ಬರೋರೆಲ್ಲರೂ ಇಂಥ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸ ಇಟ್ಟೊಂಡೇ ಬರಾರೆ.....ಎಷ್ಟು

ಜನಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡೋಕೆ ಆಗುತ್ತೆ?...ಜೊತೆಗೆ ಉಂಗುಷ್ಟದಿಂದ ನೆತ್ತಿವರೆಗೂ ನುಂಗೋರೆ ಇದಾರೆ” ನನ್ನ ಗಂಟಲೊಳಗಿನ ನೆಲ ಕುಸಿಯಿತು.

“...ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಪಾಯಿಂಟಿದೆ...ಈಗ ಮಾಮೂಲು ಕೊಡೋರು ಇದ್ರೂ ಕೂಡ ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಹೇಳೋದು ಕಷ್ಟ”.

ಅವನ ಶರೀರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾವನೆ.

ನನಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಉಸಿರೆಳೆದು ಕೊಂಡೆ.

“ಅಲ್ಲ ಸಾರ್...ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ...ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ...” ಎಂದೆ ಪೆದ್ದು ಪೆದ್ದಾಗಿ.

ಧ್ವನಿ ನನ್ನದೆ?...ಅನುಮಾನ.

“ನೋಡೋಣ, ನಮ್ಮ ಧಣಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳೋಣ.”

ಮಾತನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಬಾಚಿಗೊಂಡೆ.

“ಪರ್ಟಿಕ್ಯುಲರ್ಸ್ ಕೊಡ್ಲೆ ಸಾರ್...” ಎಂದು ಪೆನ್ನು ತೆಗೆದೆ.

“ಆಂ...ಏನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ...ಬೇಕಾದಾಗ ನಾನೇ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ...ಯಾಕೆ ...ಅಲ್ಲ ಬರ್ಲಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ” ಎಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಿಲ್ಲು ತಂದಿಟ್ಟು ಕಾಫಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ ಕುಡಿದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಹುಂ...ಕುಡೀರಿ...ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ” ಎಂದು ತೋಳು ನೀವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಹೋದೆ.

ಎದ್ದು ಬರುವಾಗ ಆಚೆ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ಕಿಂಚಿಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಹೊರಗೆ ಅಷ್ಟುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ರಸ್ತೆ. ಬೆವರು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕರ್ಚಿಫಿಗಾಗಿ ಜೋಬಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದೆ : ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅಪ್ಪನ ಕಾಗದ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಎಳೆದಂತೆ ನೋವು....ಆಂ! ಹೌದಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದುದ್ದು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಷ್ಟು ದೂರದವರೆಗೆ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದೆ. ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಗುದ್ದು ಬಿತ್ತು. ತಿರುಗಿದೆ. ಹಲ್ಕಿರಿದ ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಯ, “ಹೊ... ಹೊಹೊ...ಏನು ಸಮಾಚಾರ” ಎಂದು ಭುಜ ಹಿಡಿದು ಅಲುಗಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿದ. ಕನಿವಿಸಿಯಾಯಿತು. ನಾನು ಮುಖ ಗಂಭೀರ ಮಾಡಿದರೆ ತಾನೂ ಗಂಭೀರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಸಖತ್ ಬೋರು ಹೊಡೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ನಾನೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಗೋಳಿಬಾರು, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರ, ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದದ್ದು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೊರೆದೆ. ಮಧ್ಯೆ “ಆಂ...ಅಂದ ಹಾಗೆ...ನಾಡಿದ್ದು ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪೂಜೆ...ಸಾಮಾನು ತೊಗೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾ ಇದ್ದೀನಿ...ಬರ್ಲೆಕು...ಅದರಿಂದ ನಿಂಗೇನೂ ಕೇಡಾಗೋದಿಲ್ಲ”- ಹಾಗೆಂದಾಗ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಲು ತಿರಸ್ಕಾರ. ಅವನಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಾ ವೈದಿಕ ಕಳೆ ಕುಕ್ಕುತ್ತೆ...ಅಲ್ಲ, ಬಹುಶಃ ದೇವರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆ ನನಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾಧಾನವಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿತ್ತು.

“ಪಾರ ಇರುತ್ತಲ್ಲ...ಹೇಗೆ ಬರೋಕಾಗತ್ತೆ ಹೇಳಿ” ಎಂದು ನೆವ ಹುಡುಕಿದೆ.

ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಪರಾಧದ ಭಾವನೆ ಮುತ್ತಿತು. ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಕೇಳಿದ ಜಡ್ಡ, “ಎಲೈ, ಆ ಪಂಜಾಬಿ? ನೀವು ಜಾಮೀನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ” “ಜಾಮೀನು?...ಯಾರಿಗೆ?” ತೊದಲಿದೆ.

“ಅದೆಲ್ಲ ನಾಚ್ಚಿ ಆಡಬೇಡಿ...ಅವನ ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟ್ ಕೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀವು ಜಾಮೀನಾಗಿದ್ದೀರಿ.”

ಸಂದರ್ಭ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರ ಕಣ್ಣಿನ ಹೊಡೆತ.

“ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸಿ” ಎಂದೆ.

“ನೋಡಿ ಈ ಫಾರಂನಲ್ಲಿ ನೀವು ಜಾಮೀನಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಇದೆ. ಇದು ನಿಮ್ಮದೇ ತಾನೆ” ಎಂದು ತೋರಿಸಿದ.

ಹೌದು. ನನ್ನದೇ ಸರಿ. ತಟ್ಟನೆ ಷಾಕು. ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಅಂದು ಸ್ಕೂಟರ್ ವಾಪಸ್ಸು ತರುವಾಗ ಕಾಳಿಯ ಮಾತಿಗೆ, ಮದನನ ಮುಲಾಜಿಗೆ, ಅವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಸಹಿ ಮಾಡಿದ್ದೆ...ಕುತ್ತಿಗೆ ನರಗಳನ್ನು ಪುಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಎಳೆದರೆ?...ಮೆತ್ತಗಾದೆ.

“ಅವನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನೋ ಹುಡುಕಿ ತರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದಂಡ ತೆರಬೇಕು” ಎಂದು ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡು “ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಅವಕಾಶ” ಎಂದ, ಎಲ್ಲರೂ ಮಿತಿ ಮಿತಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಜ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಪದಗಳು ಕೈಕೊಟ್ಟವು. ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತಲೆಗೊಂದು ಸಲಹೆ ಗುಪ್ತೆ ಬಿತ್ತು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಎರಡೆರಡು ಪೆಗ್ಗಿನಂತೆ ಬ್ರಾಂಡಿ ನುಂಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೊಡೆದೆ.

“ನಮಸ್ಕಾರ...ನಾನು ಗೋವಿಂದರಾವ್...” ಎಂದು ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ನಾನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬು. ಆತ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ಬಿಡಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಬರೆದ ಕಾಗದ ಸುರಳಿ ಬಿಚ್ಚಿತು...ಇನ್ನೆ ಕ್ಲರ್ ಆಫ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಸ್: ಗೋವಿಂದರಾವ್ : ಅನುಕೂಲಸ್ಥರು : ಅವರ ಮಗಳು ಮಾಲಿನಿ: ಜಾತಕ ಕೂಡತೆ : ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ ಬಿಡು ಇತ್ಯಾದಿ...ಅವರು ಕುಳಿತರು.

“ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನಿಮಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದಿರಬೇಕು...ನನ್ನ ಕೈಲೂ ಒಂದು ಕಾಗದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮೊನ್ನೆ ನಿಮ್ಮೂರಿಗೆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಆಗ ನಿಮಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಪುರಸೂತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂತ ಬರೆದಿದ್ದಿರಂತೆ....ಹಿಹಿ....ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಅವರೆಲ್ಲ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡರು” ಎಂದರು.

ಈಗ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಆತ ಕೋಳಿಯಂತೆ ಕಂಡರೂ ತುಟಿ ಮೂಗುಗಳ ಸ್ವಷ್ಟ ಗೆರೆಗಳು ಸವಾಲು ಹಾಕಿದವು. ಒರಟಾಗಿ, ‘ನನಗೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಹೋಗಿ’, ಹಾರಿಕೆಯ, “ಈಗೇನೂ ಅವಸರವಿಲ್ಲ”, ಸಭ್ಯತೆಯ, ‘ಎಲ್ಲ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ’, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ “ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಾನೇ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಿ”-,

ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದೇ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಅವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದರಂತೆ ಅವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿನ ಕೂದಲೆಷ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದೆ.

ಗೆದ್ದದ್ದು ಅವರ ವಯಸ್ಸು. “ನನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸ್ತೀನಿ. ಅವರೂ ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಕೋಲ್ಡ್ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಅವರು ಮೊದಲೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು.

“ಓ ಅದೇ, ಅವರು ಆಗ್ಲೆ ಡಿಟೇಲಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಕೂಲ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಡಾಟರು ಮಾಲಿನಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೋಡ್ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿಂದೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನ ಕೆಲಸ...ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀವು ವ್ಯಸೆಯಷ್ಟು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ...ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಾವಿಲ್ಲ...ಅಲ್ಲ ಹಿರಿಯರು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಅಷ್ಟೂ ಮಾಡ್ಬಿಟ್ಟ ಹೇಗೆ, ಹೇಳಿ” ಎಂದು ಸೂಚನೆಯ ನಗು ಹಾರಿಸಿದರು.

ಅವರು ಎದ್ದು ಹೊರಡುವುದನ್ನೇ ಕಾದಿದ್ದೆ. ಹೊರಟಾಗ ಜೊತೆಗೆ ಅಪು ದೂರದವರೆಗೂ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಕಡೆ ಭಾರಿ ಗುಂಪು ಕಾಣಿಸಿತು. ಬಾಂಬೆ ಷೋ ಅಂಗಡಿ. ಅವನು ಬಟ್ಟೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹರಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಿಂತು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ ನನ್ನದ್ದು ಬೆಳೆಯಿತು. ಇದ್ದೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದರ ಕತ್ತು ಹಿಚುಕಿದೆ.

ಮಾಲಿನಿ ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮೈ ಚಾಚಿದ್ದು ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಸಂಜೆ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯಿಂದ ಬರುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾಳೆ. ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವ ಕ್ಷಣ ನನ್ನೊಳಗಿನ ಭೂತಕ್ಕೆ ಮರುಹುಟ್ಟು. ಮಾಲಿನಿ ಕತ್ತಿನ ಸುತ್ತ ತೂಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಮುಡಿದ ಕೆಂಡಸಂಪಿಗೆ ಮತ್ತು ಸುರಿಸುತ್ತದೆ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣ. ಅನಂತರ ಸುಡಲು ಪ್ರಾರಂಭ. “ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲೆ ಇದ್ದು ಬೇಜಾರು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗೋಣ’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಮುಂಗುರುಳ ಗುಂಗು ಕಿವಿಯ ಸುತ್ತ ಜೂಜಾಟವಾಡುತ್ತದೆ. ಎದ್ದು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವೆಲ್ಲ ನೆಲಸಮ. ಕತ್ತಿನ ಮೇಲಿನ ತೋಳು ಕಬ್ಬಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. “ಏನೋ ಕೆಲಸವಿದೆ” ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಪೋಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವಳ ನಿರಾಸೆ, ಬೇಜಾರು ಇವುಗಳನ್ನು ಐನೂರು ಅಡಿ ದೂರ ನಿಂತು ಗಾತ್ರ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ಬಲವಂತ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸರಿ ಹೊರಟರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದು; ನಗು. ಅಲ್ಲಿ, ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜೊತೆ ಕೂಡುವುದು ಎಂದರೆ ಕಾವು, ಸಂಕಟ, ಅಶಾಂತಿ, ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅರಿವಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಂದೇ “ಯಾವುದಕ್ಕೇ ಕೊರಗಬೇಕು ನೀವು...ನಾನಿಲ್ಲವೇ?” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನ ಕಾಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ಇಳಿಯಲು ಭಯ, ತವಕ. ನಾನು ಓಡಾಡುವಾಗ ಬೆಳೆದು ಕುಗ್ಗುವ ನೆರಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ‘ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯ...ಹೇಳಿ...ನನ್ನಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ...’ ಎಂದು ಕೆನ್ನೆಯೊತ್ತುತ್ತಾಳೆ ..... ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂಬ ತೀವ್ರ ಅನುಮಾನ ನನಗೆ. ಹಾಗೆನಿಸಿದಾಗ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡುಕದ ಗಾಳಿ....ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮಾತಾಡದೆ ಅವಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ವರ್ತನೆ ತರಬಹುದಾದ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಮರಗುತ್ತೇನೆ. ಅವಳನ್ನು ಅತ್ತ ಸರಿಸಿ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬಲ್ಲೆನೆ ಎಂದುಕೊಂಡರೆ ಎಕ್ಸಿಬಿಷನ್ನಿನ ಜಯಂಟ್ ವೀಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮೇಲುಗಡೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೂಕಿಸಿಕೊಂಡ ಅನುಭವದ ಮರುಕಳಿಕೆ.

ಅವಳು ಮೈತುಂಬ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಮಲಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುರಿಗಪ್ಪ, ಗೋವಿಂದರಾವ್, ಜೋಯಿಸ ಇವರ ನೆರಳುಗಳ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಕೊಡವಲು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದಾಗ ಮಾಲಿನಿ ಮಲಗಿದ ಭಂಗಿ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಿಚ್ಚು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ

ಸರಿದು ನುಣುಪು ಕುತ್ತಿಗೆ, ಹೊಟ್ಟೆ, ನಿತಂಬಗಳನ್ನು ನೇವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು. ಸೊಂಟದ ಸುತ್ತ ಕೈಹಾಕಿ ಮೃದುವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿ ಮುಖದ ಹತ್ತಿರ ಮುಖ ತಂದರೆ ಬೆದರಿಸುತ್ತದೆ ಅವಳ ಬಿಸಿಯುಸಿರಿನ ಗರಗಸ. ಮುಂದುವರಿಯಲು ಸಂಕೋಚಗಳು ಬಿಗಿಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ತಟ್ಟನೆ ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಶಾಳ ತುಟಿ ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಡಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. “ಒಂದು ಮುತ್ತು ಕೊಡಲೇ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ನಿಡ್ಡೆಗಣ್ಣಿನ ಸುಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. “ಬನ್ನಿ.....ಬನ್ನಿ .... ಹತ್ತಿರ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಹತ್ತಿರ ಸರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ನನ್ನೊಳಗೆ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ....ನೋಡುತ್ತೇನೆ: ಅವಳ ಕುತ್ತಿಗೆ, ಕೆನ್ನೆ, ತೋಳು, ತೊಡೆ ಎಲ್ಲಿ ತುಟಿಯಿಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಂಚಲಳ ನೆರಳು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೂರು ಪೆಗ್ ಬ್ರಾಂಡಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾರಿ ನುಂಗಿದ ಹಾಗೆ ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು...ಆದರೆ....ಆದರೆ ಅವಳು ಬತ್ತಲಾದಷ್ಟೂ ಭಯ ಹೆಚ್ಚು; ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚು...ಅವಳು ಮತ್ತು ಬತ್ತಲಾದ ಹಾಗೆ ನಾನು ಕರಗಲು ಪ್ರಾರಂಭ... ಕಂಗಾಲಾಗುತ್ತೇನೆ. ದೇಹವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುವ (ಇಲ್ಲವಾದ?) ಅಂಜಿಕೆ...ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಮಗ್ಗುಲಾದಾಗ ಆಯಾಸದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಂಪು.

ತಪ್ಪ:ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ‘ಮಣ್ಣಿನ ಕಥೆಗಳು’

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

ತಪ್ಪದ ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಕತೆಗಳ ವಸ್ತು: ಪ್ರೇಮಭಂಗ, ಕಾಮ, ನೈರಾಶ್ಯ, ಮರಣ, ಬಂಡಾಯ ವಿಫಲತೆ-ಎಂದರೆ ಇದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಇಂಥದೇ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕತೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಇತ್ತೀಚೆ ಒಂದು ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಪಾದಕರು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕತೆಗಳು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಮಾಮೂಲು ವಸ್ತುಗಳು, ಮಾಮೂಲು ಶೈಲಿ, ಎಂಬುದಾಗಿ ದೂರಿಕೊಂಡರು. ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕತೆಗಾರರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಫಾರ್ಮುಲಾ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಫಾರ್ಮುಲಾ ಕತೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ರೂಢಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದಾಗ, ಮೊದಲಾಗಿ, ಅಂತಹ ಕತೆಗಾರನಿಗೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ಸಿಗದೆ ಹೋಗಬಹುದು; ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಆತ ರೆಬೆಲ್ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ರೆಬೆಲ್ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ‘ಅತಿ ಜಾಣತನ’ದಿಂದಾಗಿ ಬಹು ಬೇಗನೆ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಫಾರ್ಮುಲಾ ಕತೆಗಳಿವೆ. ಫಾರ್ಮುಲಾ ಬಿಟ್ಟ ಕತೆಗಳೂ ಇವೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಹಾಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸುಲಭ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನೂ ಗಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಈ ಕವನಸಂಕಲನ ಜಾಹೀರು ಉಬ್ಬಿಸಿದ್ದೆ ಹೆಚ್ಚು, ವಿಚಾರ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ. ವಿಮರ್ಶೆ ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದಾಗ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಕ್ಕೆ ಡಾ|| ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ‘ಲಿಬರಲ್’ ಮನೋಧರ್ಮ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಕನ್ನಡದ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಮುಖರು. ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ಕತೆಗಳ ಗುರುತನ್ನು ಇವರ ಮುನ್ನುಡಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಇತರ ವಿಮರ್ಶಕರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಓದಿಯಾದ ಮೇಲೆ, ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆತನದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿದರೆ, ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಯೌವನಪೂರ್ವ ಮನೋಧರ್ಮ (adolescent mentality), ಈ ಸಿದ್ಧವಸ್ತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಮನೋಧರ್ಮ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ತಪ್ಪದ ಆಕ್ರೋಶ, ಉತ್ಕರ್ಷ, ಉತ್ಸಾಹಸ್ವಲನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ‘ಮಣ್ಣಿನ ಕತೆಗಳು’, ಅಡಿಗರು ಹೇಳುವಂಥ ‘ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ’ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ, ತಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ದೂರ ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಛಲ. ಛಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾರದ ವಿಫಲ ಬಂಡಾಯದ ನಿರೀರ್ಯತೆ ಈ ಕತೆಗಳ ಪ್ರಧಾನ ವಿಷಯ, “ತೊರೆ”ಯ ಪ್ರಭು, “ತಪ್ಪ”, “ಸಂಬಂಧ”, “ನೆಲಗುಮ್ಮ” ದ ನಾಯಕರು ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನಹಾಯಕರೇ. “ಶ್ರಾವಣ”ದ ಶಕುಂತಲ ಮಾತ್ರ ಬಂಡಾಯವೇಳುವ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ?

ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಷೋಭೆ. ಇದರ ಸ್ವರೂಪ ಅಂತರ್ಮುಖವುಳ್ಳದ್ದು. ಇಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಇವನ ಪರಿಸರದ ನಡುವೆ 'ಲವ್-ಹೇಟ್' ಸಂಬಂಧವಿದೆ. "ಗೌರಿ ಇಷ್ಟು ಹಗುರವಾಗಿ, ನನ್ನ ಜೊತೆ ತುಂಬಾ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ರೋಷವಾಯಿತು"-ಎನ್ನುವ "ತಪ್ಪ"ದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಗೌರಿ ಜೀವಂತ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. "ನೆಲಗುಮ್ಮ" ದ ಕಥಾವಸ್ತುವೇ ಇದು. ನಾಯಕ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ, ವಳು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೂ, ಸತ್ತಾಗಲೂ, ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಅಜ್ಜಿಯ ಸಾವು ಅವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ತರುತ್ತದೆ. The Outsider ನ ನಾಯಕನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿರಿ. "ತಪ್ಪ"ದ ನಾಯಕ ತಾನು ಪರಕೀಯನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಪರಕೀಯನಲ್ಲ, ಪರಿಸರದ ಒಳಗಿನವನೆಂಬುದೇ ಅವನ ದುರಂತ. ಕೊನೆಗೂ ಅವನು ಭೂತದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕತೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಭೂತವೇ ವರ್ತಮಾನ. ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೇ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ಉದ್ದೇಶ.

ಈ ಲವ್-ಹೇಟ್ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕತೆಗಾರರು ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಅವರು ಕೊಡುವ ಪರಿಸರದ ಪ್ರತಿಮಾಶಿಲ್ಪದ ಮೂಲಕ, ಎಲ್ಲವೂ ಮಳೆಯ, ಬೆಳೆಯ, ಋತುಕ್ರಮದ ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು. ಹಟ್ಟಿಯ, ಸೆಗಣಿಯ, ಗೊಬ್ಬರದ, ಕೊಳಚೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು. "ಭಾಗ್ಯಕ್ಕನ ಮಗಳು ಜಿಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ್ದ ದಿಂಬನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ತಲೆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ. ದಿಂಬಿನ ಚುಂಗು ವಾಸನೆ, ಅಂಗಳದಿಂದ ಬರುವ ಬಚ್ಚಲು ವಾಸನೆ ಮತ್ತು ಹಜಾರವನ್ನು ಸಾರಿಸಿದ್ದ ಸೆಗಣಿಯ ವಾಸನೆ ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉಗ್ರವಾಸನೆ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಮುಕುವ ಕೆಟ್ಟ ನಿದ್ರೆ". ("ನೆಲಗುಮ್ಮ").

ಲೇಖಕರು ಉದ್ದೇಶಿಸದೆ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನನ್ನಂಥ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಏಕೆ ಈ ತಪ್ಪರೆಲ್ಲ ಭೂತಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾರೆ, ಅಥವಾ ಭೂತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು? ಪರಿಸರದ ವಿರುದ್ಧದ ಇವರ ಬಂಡಾಯವೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೇಕೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು? ಇವರೇಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥರು? ಪರಿಸರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದುರ್ಬಲರಾಗಿರುವುದೇಕೆ? ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕತೆಗೆ ಹೊರತೆಂದು ತೋರಬಹುದಾದರೂ ಇವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಉತ್ತರಿಸಲಾರದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ತಪ್ಪರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಯೌವನಪೂರ್ವ ಮನೋಧರ್ಮ ಕಷ್ಟ ಬಿಳುಪಿನ ನಡುವಿನ ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಾಣಲಾರದು. "ಶ್ರಾವಣದ ಶಕುಂತಲೆ-ಅವಳನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ, "ತೊರೆ"ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ-ಪ್ರಭುವಿನ ಅಣ್ಣ ಶಂಕರಯ್ಯ, "ಸಂಬಂಧ"ದ ಲಲಿತ-ಅವಳ ರಕ್ತಸ ಗಂಡ : ಹೀಗೆ ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಜನರನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರೂ "ಹುತ್ತ", "ಸೀಮಂತ"ಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ, ವಸ್ತುಗಳ ಅಗೋಚರ ಮೇಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸೂಚನೆ.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದೆ, ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕತೆಗಳನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಿಸುವ ಗೀಳೂ ಇವರಿಗುಂಟು. ಇಲ್ಲಿನ ಯಾವ ಕತೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ, ಕಾವ್ಯದ ಆಶ್ರಯ ಹೊಂದದೆ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಗದ್ಯ ಪ್ರಬುದ್ಧಮಲ್ಲ. ಪ್ರಖುದ್ಧವಾದ ಗದ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಂತ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಚಿತ್ತಾಲ, ಲಂಕೇಶರು ಉದಾಹರಣೆ. ಆಲನಹಳ್ಳಿಯ ಕಾವ್ಯತನ್ಮಯತೆಗೆ ಕಾರಣ ಅವರ ಭಾವಾತಿರೇಕತೆ. ತಾನೆ ಕಥಾನಾಯಕನಾಗಿಕೊಂಡು ಸ್ವಂತ ದುಃಖಾಲಾಪ, ಸ್ವಾನುಕಂಪದಲ್ಲಿ ಖುಷಿಪಡುವ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಷ್ಟೆ ಈ ಕತೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೇರಣೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃತಕತೆ ತಲೆ ಹಾಕುವುದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಮೆಲೋಡ್ರಾಮಾದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ "ಆಗಂತುಕ" ಮತ್ತು "ನೆಲಗುಮ್ಮ", ಲೇಖಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಯಮ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ರಚನೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. "ತೊರೆ" ಮತ್ತು "ಶ್ರಾವಣ" ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಲಂಕೇಶರಂತೆ, ಚಿತ್ತಾಲರಂತೆ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಪ್ರಬುದ್ಧವೂ ಅಲ್ಲ, ವೈಚಾರಿಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ "ತಪ್ಪ" ಮತ್ತು "ನೆಲಗುಮ್ಮ"ಗಳಿದ್ದು ಪ್ರಬುದ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ. ಆದರೆ ಪ್ರಬುದ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಸಂಯಮ, ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠತೆಗಳನ್ನು ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ಕತೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು "ತೊರೆ" ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. "ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಅವರ ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಒಳಗಿನಿಂದ ನೋಡುವಷ್ಟು ಇನ್ನೂ ಹರಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ?" - ಎಂದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ನೆಲಗುಮ್ಮ"ದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನುಭವ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಒಳನೋಟವೇ ಇದೆಯಲ್ಲ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರ

ವೈಚಾರಿಕತೆ ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಅಥವಾ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ, ಓದಿದಾಗ ಏನೂ ಅನಿಸದಂಥ ಕೃತಿ ತಪ್ಪ ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ಇದು ನಮ್ಮ ಮಾಮೂಲು ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತದಾದರೂ ಅಷ್ಟನ್ನೇ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನೇನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ಕತೆಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಳುವ ಭಾವಾವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ತೆಳುವಾಗಬಾರದೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಮೇಲಿಂದ ಯುವಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಓದುಗರ ನೋಸ್ಟಾಲ್ಜಿಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವಂಥ ಕತೆಗಳು ಇವು.

“ತಪ್ಪ” ಎಂಟು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು : ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ.
ಸಮೀಕ್ಷಕ : ಮೈಸೂರು ಳ : ಬೆಲೆ : ರೂ. ೪ : ೧೦

ಕ್ರಾಂತಿ ಬಂತು, ಕ್ರಾಂತಿ

ಕ್ರಾಂತಿ ಬಂತು, ಕ್ರಾಂತಿ

ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್

ಪಾತ್ರವರ್ಗ :

ಭಗವಾನ್ : ಕಾಲೇಜ್ ಅಧ್ಯಾಪಕ

ಸುಧಾ : ಅವನ ಹೆಂಡತಿ

ದಿನಕರ್ : ಭಗವಾನನ ಶಿಷ್ಯ : ನಕ್ಸಲೈಟ್

ಶಂಕರ, ರಾಮದಾಸ : ಭಗವಾನನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು

ಲಲಿತ, ಮಾಲತಿ : ಭಗವಾನನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು

ಕಳ್ಳ : ಸುಧಾಕರನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ

ನೆರೆಯವರು; ಪೊಲಿಸ್ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್; ಪೋಲಿಸರು :

ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು; ಭಾಷಣಕಾರರು-ಮಾತಾಡದವನು.

ದೃಶ್ಯ ೧[ಸಭೆ, ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿದ. ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಶೇವ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ಭಾಷಣ ಮಾಡಲು ಮೈಕಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎದ್ದೊಡನೆ ಶುರುವಾದ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಮೈಕಿನೆದುರು ನಿಂತು ಮಾತಿಗೆ ಆರಂಭಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈತನ ಭಾಷಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಯಂಕರ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಚಪ್ಪಾಳೆ : ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯೆಂಬ ಪರಿಣಾಮ ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಂಗಣದ ರಂಗದ ಹತ್ತಿರದ ಮೊದಲಸಾಲಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು ಕೂಡ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಚಪ್ಪಾಳೆಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಕೂಡಿಸಬಹುದು.] ಭಗವಾನ್ : ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನನಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಮಾತಾಡಿದ

ಭಾಷಣಕಾರರು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ : ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಒಂದೆರಡೇ ಮಾತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಾಜವಾದದ ಗದ್ದಲ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ; ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಸಮಾಜವಾದದ ಆರಾಧಕನೇ. ಹತ್ತು ಪೈಸೆಯವನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಯವನವರೆಗೆ, ಚಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವವರಿಂದ ಬ್ರಾಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವವನವರೆಗೆ ಸಮಾಜವಾದದ ಭ್ರಾಂತಿ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಬಿರಾ ಮನೆಯ ನಾಯಿ ಕೂಡ ಕ್ಮಯುನಿಸಂ ಬೊಗಟುತ್ತಿವೆ (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಗಂಟಲೆತ್ತರಿಸಿ) ಸರ್ಕಾರದ ಫೈಲುಗಳು. ಜಿರಳೆ, ಧೂಳು ಕೂಡ ಅದೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ರೊಟ್ಟಿ ಚೂರು ಕಾಣದ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಮನುಷ್ಯ ಬಾಯಿಗಳು ಉಸಿರೆತ್ತುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮುರುಟಿಹೋಗಿವೆ (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಶೇಮ್, ಶೇಮ್). ಇದು ನಿಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮಾಜವಾದ ನಮ್ಮ ಕೋಪ ತಾಪವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ನಮ್ಮನ್ನು ತುಳಿಯುವವರನ್ನು ಅದರ ಗದ್ದುಗೆಯಿಂದ ಇಳಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೆ: ಸಮಾಜವಾದ ಈಗ ಮಂತ್ರಿಯಾಗುವ ಕಾರುಬಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಧಿಮಾಕು ತೋರುವ, ಸಮಾಜವಾದೀ ಆರಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿತೋರುವ, ಬಡವರ ಗೋಳಿಗೆ ಕಿವಿ ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ (ಚಪ್ಪಾಳೆ. ಶರ್ಮ. ಶೇಮ್).ನಾನು ಅಧ್ಯಾಪಕ. ನಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಷ್ಟ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಡಿಸೆಂಬರ್ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ, ಹಾಕಲು ಅಂಗಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹನಿ ಗಂಜಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬರಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಪಂಪ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಪಾರ ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಗೆ ನಿದ್ರಿಸಲಿ? (ಧ್ವನಿಯೆತ್ತರಿಸಿ, ನಿಜವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತ) ನಮ್ಮಂಥವರ ಕನಸು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಭವನದ ಫೈಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಮರಿಹೋಗಿದೆ; ನಮ್ಮಂಥವರ ಆದರ್ಶವೆಲ್ಲ ಭ್ರಷ್ಟರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ನಂದಿಹೋಗಿದೆ; ನಮ್ಮಂಥವರ ಆಸೆ ಈ ಸತ್ತ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋಗಿದೆ (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಹೆಚ್ಚು ನಿಧಾನವಾಗಿ) ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಮಗೀಗ ಬೇಕಾದದ್ದು ಸಮಾಜವಾದವಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯಲ್ಲ-ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬದಲಿಸಬಲ್ಲಂಥ ಬಿರುಗಾಳಿ; ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕನಸುಗಳನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಸಬಲ್ಲಂಥ ಕ್ರಾಂತಿ (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಧ್ವನಿಯೆತ್ತ ಚೀರುತ್ತ) ಸುಳ್ಳರು, ಭ್ರಷ್ಟರು, ವಿಲಾಸಿಗಳು, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು- ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ಜಡ ಬದುಕನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಕ್ರಾಂತಿ (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಹಿಯರ್, ಹಿಯರ್-ಇತ್ಯಾದಿ. ಭಗವಾನ್ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ, ಭಗವಾನ್‌ಗೆ, ಇತರ ಭಾಷಣಕಾರರಿಗೆ ಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದೊಡನೆ ಸಭೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವುದು. ಜನರು ಎಡ ಬಲ ನೇಪಥ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಂಗಣದಿಂದಲೂ ಬಂದು ಭಗವಾನನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು: ಕೆಲವರು ಅವನಿಗೆ. ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ಇರುವರು; ಕೆಲವರು “ಕ್ರಾಂತಿಗೆ- ಜಯವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವರು)

ಸಭೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತದೆ

ದೃಶ್ಯ ೧[ಭಗವಾನನ ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗ. ಆತನ ಪತ್ನಿ ಸುಧಾ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೂತಿರುವಳು. ಬಹಳ ಗತ್ತಿನ, ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಖ ಕಂಡ, ಧಿಮಾಕಿನ ಹೆಂಗಸಾದ ಈಕೆ ಎಂಥ ಹಾಡು ಹಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸರಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧವಾದಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಾಳಿಯಂತೆ ಲಲಿತ ಮತ್ತು ಮಾಲತಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಇವರು ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗಿಯರು: ಸರಸರ ಮಾತಾಡುವರು.] ಲಲಿತ : ಸುಧಕ್ಕ, ಸುಧಕ್ಕ, ನೀವಿವತ್ತು ಬರಬೇಕಿತ್ತು!

ಮಾಲತಿ : ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ತಿಂಡಿ!

ಲಲಿತ : ಸುಮ್ಮಿರೆ, ತಿಂಡಿವೋತಿ, ಚಪ್ಪಾಳೆಯೋ ಚಪ್ಪಾಳೆ! ಕಿವಿ ಕಿವುಡಾಗೋ ತಂಕ ಚಪ್ಪಾಳೆ! ಜನ ಖುಷಿಯಾಗಿ ಕುಣೀತಿದ್ಯು -

ಸುಧಾ : ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತ ಭಾಷಣ?

ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋಗಿದೆ (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಹೆಚ್ಚು ನಿಧಾನವಾಗಿ) ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಮಗೀಗ ಬೇಕಾದದ್ದು ಸಮಾಜವಾದವಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯಲ್ಲ-ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬದಲಿಸಬಲ್ಲಂಥ ಬಿರುಗಾಳಿ; ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕನಸುಗಳನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಸಬಲ್ಲಂಥ ಕ್ರಾಂತಿ (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಧ್ವನಿಯೆತ್ತರಿಸಿ ಚೀರುತ್ತ) ಸುಳ್ಳರು, ಭ್ರಷ್ಟರು, ವಿಲಾಸಿಗಳು, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು- ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ಜಡ ಬದುಕನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಕ್ರಾಂತಿ. (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಹಿಯರ್, ಹಿಯರ್-ಇತ್ಯಾದಿ. ಭಗವಾನ್ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ, ಭಗವಾನ್‌ಗೆ, ಇತರ ಭಾಷಣಕಾರರಿಗೆ ಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದೊಡನೆ ಸಭೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವುದು. ಜನರು ಎಡ ಬಲ ನೇಪಥ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಂಗಣದಿಂದಲೂ ಬಂದು ಭಗವಾನನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು : ಕೆಲವರು ಅವನಿಗೆ. ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ಇರುವರು; ಕೆಲವರು “ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವರು)

ಸಭೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತದೆ

ದೃಶ್ಯ ೧[ಭಗವಾನನ ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗ. ಆತನ ಪತ್ನಿ ಸುಧಾ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೂತಿರುವಳು. ಬಹಳ ಗತ್ತಿನ, ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಖ ಕಂಡ, ಧಿಮಾಕಿನ ಹೆಂಗಸಾದ ಈಕೆ ಎಂಥ ಹಾಡು ಹಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸರಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧವಾದಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಾಳಿಯಂತೆ ಲಲಿತ ಮತ್ತು ಮಾಲತಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಇವರು ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗಿಯರು: ಸರಸರ ಮಾತಾಡುವರು.]

ಲಲಿತ : ಸುಧಕ್ಕ, ಸುಧಕ್ಕೆ, ನೀವಿವತ್ತು ಬರಬೇಕಿತ್ತು!

ಮಾಲತಿ : ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ತಿಂಡಿ!

ಲಲಿತ : ಸುಮ್ಮಿರೆ, ತಿಂಡಿಪೋತಿ, ಚಪ್ಪಾಳೆಯೋ ಚಪ್ಪಾಳೆ! ಕಿವಿ ಕಿವುಡಾಗೋ ತಂಕ ಚಪ್ಪಾಳೆ! ಜನ ಖುಷಿಯಾಗಿ ಕುಣೀತಿದ್ರು -

ಸುಧಾ : ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತ ಭಾಷಣ?

ಸುಧಾ : (ಚುಡಾಯಿಸುತ್ತ) ನಾನ್ಯಾಕಮ್ಮ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಲಿ, ನೀ ಪಡಬೇಕು.

ಮಾಲತಿ : ಹೌದಲ್ಲವೆ? ಗಂಡ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪ್ರಾಪರ್ಟಿ ಅನ್ನೋ ಧರ ಮಾತಾಡ್ತಾಳೆ!

ಲಲಿತ : ಸುಮ್ಮಿರೇ, ತಿಂಡಿಪೋತಿ.

(ಗೇಟು ತೆಗೆದ ಸವಳ : ಗಂಡಸರ ಧ್ವನಿ)

ಮೇಷ್ಟರು ಬಂದು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ, ನಾವು ಇನ್ನ-(ಹೊರಡುವರು)

ಭಗವಾನ್ : (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಯಾಕೆ ಹೊರಟಿ, ನಿಲ್ಲಿ. ಏನು ವಿಶೇಷ? ಏನಮ್ಮ ಲಲಿತ ಬಹಳ ಖುಷಿಯಾಗಿದ್ದೀ?

ಮಾಲತಿ : ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಅವಳ ಮದುವೆ ಸಾರ್.

ಲಲಿತ : ಅದಕ್ಕಲ್ಲ ಸಾರ್ (ಮಾಲತಿ ಚಿವುಟುವಳು) ಸುಮ್ಮಿರೇ, ನಿಮ್ಮ ಭಾಷಣ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಸಾರ್.

ಭಗವಾನ್ : ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್. ಏನಮ್ಮ, Who is the lucky boy.....

ಲಲಿತ : (ಸಂಕೋಚದಿಂದ) ಅಲ್ಲ ಸಾರ್. ನಿಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ಬೇಡ ಅಂದ್ರಿ-ಕ್ರಾಂತಿ ಬೇಕು ಅಂದ್ರಿ, ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾರ್?

ಮಾಲತಿ : ಅಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಾಗಲೇನೇ-

ಭಗವಾನ್ : ಏನಮ್ಮ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು, ಹೇಳು.

ಮಾಲತಿ : (ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ) ಕಮ್ಯುನಿಸಂಗೂ ಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಯಾಕೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು ಸಾರ್?

ಭಗವಾನ್ : ಸುಧಾ, ಕಾಫಿ! ಕಾಫಿ ಬೇಕು, Terribly tired.

ಲಲಿತ : ಅವಳಂದದ್ದು ಸರೀನಾ ಸಾರ್?

ಭಗವಾನ್ : ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿ, ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು.

(ವಿಷಯ ಬದಲಿಸುತ್ತ) ನಿನ್ನ ಫಿಯಾನ್ಸಿ ಹೆಸರನು ಲಲಿತ?

ಲಲಿತ : ನಾನು ಹೇಳಲ್ಲ ಸಾರ್ (ನಾಚುವಳು).

ಮಾಲತಿ : ದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರು ಸಾರ್.

ಭಗವಾನ್ : ಹೆಸರೇ ದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರು ಅಂತಾನಾ? (ಎಂದು ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಾಗ ಲಲಿತ ವಿಷಯ ಬದಲಿಸಿ)

ಲಲಿತ : ನಿಮ್ಮ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೂ ಇವತ್ತು ಬೌಲ್ಡ್ ಓವರ್, ಸಾರ್.

ಭಗವಾನ್ : ಓ, ಅಷ್ಟು ಮೆಚ್ಚಿದರೆ? ಯಾಕೆ?

ಮಾಲತಿ : ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಸಾರ್. Flowery language...

ಭಗವಾನ್ : (ಲಲಿತಾಗೆ) ಹೌದ?

ಲಲಿತ : ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದು.....

ಭಗವಾನ್ : ಹೇಳು, ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.

ಲಲಿತ : ತುಂಬ ಸ್ಪಿರಿಟೆಡ್ ಆಗಿತ್ತು ಅಂತ ಸಾರ್.

(ಸುಧಾ ಶಾಫಿ ತರುವಳು)

ಸುಧಾ : ಅಲ್ಲ, ಹುಡುಗ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಅಂತ ಅಲ್ಲ ಲಲಿತ?

ಲಲಿತ : ಹೋಗಮ್ಮ ನೀವು.....

ಭಗವಾನ್ : ಸರಿಯಮ್ಮ, ಕೊಂಚ ಕೆಲಸ ಇದೆ (ಎಂದು ಕಾಫಿಲೋಟ ಇಟ್ಟು ಏಳುವನು. ಹುಡುಗಿಯರು “ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್, ಬರ್ತೇವೆ” ಎಂದು ಹೋಗುವರು.)

ಭಗವಾನ್ : (ಸುಧಾಗ) ಯಾಕೆ ಬಹಳ ಸಪ್ಪಗಿದ್ದೀ.

ಸುಧಾ : (ಮುನಿಸಿನಿಂದ) ನಾನು ಹಾಗಿದ್ದರೇನು ನಿಮಗೆ? ನೀವಾಯ್ತು ನಿಮ್ಮ ಮಹಾ ಭಾಷಣ ಆಯ್ತು.

ಭಗವಾನ್ : ಹೇಳು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಏನಾಯ್ತು?

ಸುಧಾ : ನನಗೆ ಏನಾದ್ಯು ಏನು ನಿಮಗೆ?

ಭಗವಾನ್ : ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಡ.

ಸುಧಾ : ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗೋದು ಅಲ್ಲ? ನೀವು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದ್ರಿ-ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಭಗವಾನ್ : ನೆನೆಪಾಗಿಲ್ಲ. ನನಗೀಗ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಬೇಗ ಹೇಳು.

ಸುಧಾ : ಹಾಗಾದ್ರೆ ಯಾಕೆ ಕೇಳಬೇಕಿತ್ತು?

ಭಗವಾನ್ : ಸರಿ, ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ತೇನೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ -ಇವತ್ತು ಭಾಷಣ ಇದೆ ಅಂದೆ.

(ಸುಧಾ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ಬಿಸಿಲು ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಅಂದೆ.

(ಮೌನ)

ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು ಅಂದೆ.

ನೀನೇ ಹೇಳು. ಈಗ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ ಇದೆ.

ಸುಧಾ : ನಿಮಗೆ ಕಣ್ಣಿದ್ದಿದ್ರೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತಿತ್ತು.

ಭಗವಾನ್ : ಒಳ್ಳೆ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ರೆಡಿಯಾಗಿದ್ದಿ.

ಸುಧಾ : ಸುಬ್ಬುಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತೇನೆ. ಬೇಗ ಬಂದ್ಬಿಡ್ತೇನೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ರಿ. ನಿಮಗೆ ನೆನಪೆಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ನೆನಪಿರೋಕೆ ನಾನ್ಯಾರು

ನಿಮಗೆ? ಮನೆ ಯಾಕೆ, ಹೆಂಡ್ತಿ ಯಾಕೆ ನಿಮಗೆ?

ಭಗವಾನ್ : ಸಂಗೀತ, ಸರ್ಕಸ್ಸು, ಮ್ಯಾಜಿಕ್ಯು, ನಾಟಕ-ಎಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಟ್ಟಿಡು. ಮುಖ್ಯವಾದ್ದು ಮಾತಾಡೋದಿದೆ.

ಸುಧಾ : ನನಗೆ ಮುಖ್ಯ ಅಲ್ಲದಿರಬಹುದು.

ಭಗವಾನ್ : ನೋಡು, ಇದು ಸೀರಿಯಸ್, ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು.

ಸುಧಾ : (ನಿಂತು) ಹೇಳಿ, ಕೇಳಿದೇನೆ.

ಭಗವಾನ್ : ನೀನು ನನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿ,

(ಮೌನ)

ಸುಖದಲ್ಲಿ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಸಮಪಾಲು ನಿನ್ನದು

(ಮೌನ)

ನನ್ನ ಹೆಸರು ನಿನ್ನದು; ನಿನ್ನ ಸುಖ ನನ್ನದು

ಸುಧಾ : ಈ ಉದ್ದ ಪೀಠಿಕೆ ಯಾಕೋ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಬಾರದ?

ಭಗವಾನ್ : ಕೇಳು, ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ್ದೆಲ್ಲ ಇದೆ; ಸಂಬಳ, ಸುಖ, ಸ್ನೇಹಿತರು ಎಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಆಗುತ್ತವೆ; ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವದಲ್ಲದಿದ್ದ್ರೂ ಅದು ಗ್ಯಾರಂಟಿ. ನೀನು ಈ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಒಂದು ಸಲವೂ ನೋಡಿಲ್ಲ; ನೀನಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ಸಂಗೀತ, ಉಟ, ಪಾರ್ಟಿ, ಕಸೂತಿ, ಸಿನಿಮಾ ಆಯ್ತು.

ಸುಧಾ : ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಬಿಡ್ತೇನೆ -

ಭಗವಾನ್ : ಇರು, ಹೇಳೋವರೆಗೆ ಇರು. ನನ್ನ ಕಾಲವೆಲ್ಲ ಮಾತ್ರಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಆಡ್ತಾ ಆಡ್ತಾ ನಮ್ಮ ಮಾತು ನಮ್ಮನ್ನೇ ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತೆ. ನಮ್ಮನ್ನ ಸೆರೆಯಾಳೂ ಮಾಡುತ್ತೆ. ಮಾತಿನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಇರೋ ಚಟ ಬೆಳೆಯುತ್ತೆ.

ಸುಧಾ : ಇಷ್ಟೇನಾ ಹೇಳಬೇಕಂತಿದ್ದದ್ದು -

ಭಗವಾನ್ : ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇವತ್ತು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದೆನಲ್ಲ : ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೆ, ಚಪ್ಪಾಳೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆ. ಆಟೋಗ್ರಾಫ್ ಕೊಟ್ಟು, ಹುರ ಹಿಡಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟೆ. ರಸ್ತೆಯುದ್ದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನೇ ಬರ್ತಾ

ಇದ್ದೆ. ಹಾಗೆ ನಡೀತಾ ಬರ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಆಯಿತು -

ಸುಧಾ : (ಮೌನ, ಕುತೂಹಲ, ಅಸಹನೆಯಿಂದ) ಏನದು ಹೇಳಬಾರದೆ? ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿ ಥರ ಮುಖ ಮಾಡ್ತೀರಿ? ಏನಾಯ್ತು?

ಭಗವಾನ್ : ಇರು, ಇರು, ಹೇಳುನೆ. ದೂರದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಬರ್ತಿದ್ದ. ನನ್ನ ಭಾಷಣ ಕೇಳಿ ಬರ್ತಿದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಅವನನ್ನ ನೋಡಿದ್ದೆ; ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವನ ಹಾಗೆ ಓವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ್ದೆ! ನಾನು ತಿರುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಆತ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗವಾಗಿ ನನ್ನತ್ತ ಬಂದ. ನನಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸು-ಆದರೆ ತೀರಾ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿ ಕಂಡೀತೆಂದು ನಿಂತೆ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ನನ್ನ ಭಾಷಣ ಕೇಳಲು ಬಂದ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆತ. ಆದರೆ

ಸುಧಾ : ಯಾರು? ಯಾರಾತ?

ಭಗವಾನ್ : ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ.

ಸುಧಾ : ಅದರಲ್ಲೇನು ವಿಶೇಷ? ಎಂಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ?

ಭಗವಾನ್ : ನಿನಗೆ ಅವನ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತು.

ಸುಧಾ : ಗೊತ್ತಿದ್ದರೇನು ಹೇಳಿ.

ಭಗವಾನ್ : (ಮುಖ್ಯ ಗುಟ್ಟು ಹೇಳುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ದಿನಕರ.

ಸುಧಾ : ಏನಂತೆ ಅವನಿಗೆ? ಏನಾಗಬೇಕಂತೆ? ಯಾತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ?

ಭಗವಾನ್ : ಹೇಳ್ತೇನೆ. ಇರು.

ಸುಧಾ : ಮತ್ಯಾರನ್ನ ಕೊಲ್ಲಾನಂತೆ?

ಭಗವಾನ್ : ಮೆತ್ತಗೆ ಮಾತಾಡು, ಹೊರಗಡೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆ!

ಸುಧಾ : ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡಬಾರದು? ಹೊರಗಿದ್ದಾನಂತೆ-ಯಾಕೆ ಹೊರಗಿದಾನೆ? ಈ ಗುಟ್ಟೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡ್ತಿ ಮನೇಲಿದಾಳೆ ಅನ್ನೋದು ನಿಮಗೆ ನೆನಪಿರೋಲ್ಲ-ಈ ಬೀದಿ ಭಿಕಾರಿಗಳು, ಕೊಲೆಗಡುಕ ನಾಯಿಗಳು ನೆನಪಿರಾರೆ. ಅವರ ಗುಟ್ಟೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಓಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆತ ಯೋಗ್ಯ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ

ಭಗವಾನ್ : (ಅವಳ ಮಾತು ತಡೆಯುತ್ತ) ನನ್ನ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳು. ನನಗೂ ಗೊತ್ತು, ಅವನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಅಂತ. ಪೊಲೀಸರು ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದಾರೆ; ಗಲ್ಲಿ, ಗಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದಾರೆ; ನಾನು ಮಾತ್ರ; ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡಬಲ್ಲೆ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ.

ಸುಧಾ : ನೀವೂ ಕೊಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರರು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಭಗವಾನ್; ಅಲ್ಲ ಅಂತ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಸುಧಾ : (Curtly) ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿ.

ಭಗವಾನ್ : (ಈಗಿ) ಅಂಥ ಕೊಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದೆ ನಾನ್ಯಾಕೆ ನಿನ್ನಂಥ ಹೆಂಗಸನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಾವಿಗೆ ಬೀಳ್ತಿದ್ದೆ; ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿ ಆಡಿ ಸಾಯ್ತಿದ್ದೆ; ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ನನ್ನೆದುರಿನ ಗೋಡೆಗೆ ತಲೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿದ್ದೆ?

(ಸುಧಾ ಅಳುವಳು)

Sorry. ಕೇಳು, ಅಳಬೇಡ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೊಂಚ ಕೇಳು. ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಅವನ್ನ ನಮ್ಮನೇಲಿ ಬಚ್ಚಿಡಬೇಕು; ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ತಾನಂತೆ. ಬೇಡ ಅನ್ನಬೇಡ.

ಸುಧಾ : ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನ ಸೀರೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿಸಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡವೇಲಿ ತೃಪ್ತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ -

ಭಗವಾನ್ : ಏನು, ಆದರೆ?

ಸುಧಾ : ನಾಲ್ಕು ಜನರೆದುರು ಮರ್ಯಾದೆ ತೆಗೆಬೇಡಿ.

ಭಗವಾನ್ : ಹೇಗೆ?

ಸುಧಾ : ನೀವು ದಿನಕರನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇದನ್ನು ಪೋಲಿಸರು ಕಂಡಿದಾರೆ; ಬಂದು ಹುಡುಕಾರೆ.

ಭಗವಾನ್ : ಬಂದ್ರೆ-ಹಿತ್ತಿಲ ಕಡೆಯಿಂದ -

ಸುಧಾ : ಪೋಲಿಸರು ಬರೋದು ಅಂದ್ರೆ! ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದೆ? (ಆತ ಆಕೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಕೇಳಿದಂತೆಯೇ, ಹೆಚ್ಚು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ನೀವು ನನ್ನ ಯಜಮಾನರು.

(ಮೌನ)

ಸುಖ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪಾಲಿದೆ.

(ಮೌನ)

ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳಿದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಕೋಟು ಎಲ್ಲಿರುತ್ತೆ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರೋದಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಬೇಕು, ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಯೋಚನೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ದಿನಕರನ ಸ್ಥಾನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು.

ಭಗವಾನ್; ಮಾತಿಗೆ ಪುರಸೂತ್ತಿಲ್ಲ, ಕತ್ತಲಿನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ-ಆತ ಹೊರಗೆ ನಿಂಬೆ ಮರದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದಾನೆ; ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಾರೆ. ನಾನು ಒಳಗೆ ಕರೀಬೇಕು. ನೀನು ಬೇಕಾದರೆ ಚೀರು, ನನ್ನ ಕೊಲ್ಲು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಕರೀಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ-

ಸುಧಾ : ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ? -

ಭಗವಾನ್ : ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮಾತೇ ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತವೆ. ಅದೂ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯ. ಆದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ-

ಸುಧಾ : ಏನದು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯ?

ಭಗವಾನ್ : ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ ನನ್ನನ್ನ ಇವತ್ತಲ್ಲ ನಾಳೆ ಕತ್ತು ಕೊಯ್ದು ನೇತು ಹಾಕಾರೆ : ನಿನ್ನ ಮಾನಭಂಗ ಬೀದಿಲಿ ಮಾಡಾರೆ. ನಾನು ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ನೀನು ಪುರಂದರದಾಸರ ಪದ ಹಾಡುತ್ತಾ ಹೀಗೇ ಇದ್ದೆ ಇಡೀ ದೇಶ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತೆ- ದಯವಿಟ್ಟು ಬೇಡ ಅನ್ನಬೇಡ, ಕರೀತೇನೆ.

(ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಮೌನವಾಗಿ ದಿನಕರನನ್ನು ಕರೆದು ತರುವನು. ದಿನಕರ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ಕದರಿದ ತಲೆಯ ಮಾಸಿದ ಅಂಗಿಯ ಹೊಳೆವ ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಡಕಲು ಹುಡುಗ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವರೆಗೆ ಸುಧಾ ಅಚಲಳಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನಿಂತಿರುವಳು)

ಸುಧಾ : (ದಿನಕರನಿಗೆ) ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು? ನಿನಗೇನಾಗಿತ್ತು?

(ಮೌನ).

ಕೊಲೆಗಡುಕನನ್ನ ಕೇಳಿರೋದು; ಯಾಕೆ ನೀನು ಕೊಂದದ್ದು?

ದಿನಕರ : ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಅಂತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ.

ಸುಧಾ : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಳು.

ಭಗವಾನ್ : ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಮಯವಿಲ್ಲ, ಸುಧಾ, ಈತ ಈತನ್ನ ಎಲ್ಲಾದರೂ

ಸುಧಾ : ದಯವಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಿರಿ. ಹೇಳಲಿ.

ದಿನಕರ : (ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕು) ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕತೆ. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬಹುದು; ಕೊಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾಕೆ ಆಗುವೆ?

ಸುಧಾ : ಅದರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದೀ. ನೀನೇ ಹೇಳು.

ದಿನಕರ : ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ. ಅಲ್ಲವೆ?

ಸುಧಾ : ಹೇಗೆ?

ದಿನಕರ : ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದಾಗ ಕಿಚ್ಚು ಬರುತ್ತೆ. ಮೈ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡವರ ಕೊಬ್ಬು ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತೆ.

ಸುಧಾ : ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಜಾಗವಿಲ್ಲ.

ದಿನಕರ : ಇಲ್ಲಿ ಅಂಥವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಅಂದ್ರೋಂಡಿದ್ದೆ.

ಸುಧಾ : ನಿನ್ನಂಥವನಿಗೆ ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಜಾಗವಿರಕೂಡದು.

ದಿನಕರ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾನಿನ್ನು ಬರ್ತೇನೆ-

ಭಗವಾನ್ : No, ಇದು. ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡ್ತಾಳಷ್ಟೆ. ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ.

(ಬಾಗಿಲು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಿ ನಿಂತು, ಹೆಂಡತಿಗೆ) ಸುಧಾ, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು: ಈ ಮನೆ ನಮ್ಮದಲ್ಲ.

ಸುಧಾ : ನಾನೇ ನಿಂತು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮನೆ!

ಭಗವಾನ್ : ಇದು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ತೀರಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಲದ ಮನೆ; ನನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಸುಖ ಕೊಡಲು ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿರೋ ಜನ ದಿನಕರನಂಥ ಇವತ್ತಿನ ಜನಕ್ಕೆ ತುತ್ತು ಅನ್ನ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲವೇ? ಇವತ್ತು ನಿನಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಇವತ್ತು ಸಾಯುತ್ತಿರೋ ಜನ ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರೋಲ್ಲವೇ?

ಸುಧಾ : ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾವು ಬದುಕಬಾರದು ಅಂತ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥವೇ?

(ಹೊರಗಡೆ ರಿಸರ್ವ್ ಪೊಲೀಸರ 'ಜರ್-ಜರಕ್' ಗತ್ತಿನ ನಡಗೆ; ಎಲ್ಲರ ಕಿವಿ ತುಂಬುವಂತೆ)

(ಕೇಳಿ) ಆಗಲೇ ಪೋಲಿಸರು-

ಭಗವಾನ್ : (ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ನೋಡಿ) ಇಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ. ಅಷ್ಟೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ನೋಡು, ಎಲ್ಲ ಹಚ್ಚಿಗೆ ಕಾಣಿಸ್ತದೆ; ಇನ್ನೆರಡು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಚ್ಚುತ್ತೆ. ರಾತ್ರಿ ಹ್ಯಾಗೋ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತೆ. ಎಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗುತ್ತೆ. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲ ಶಾಂತವಾಗುತ್ತೆ. (ಸುಧಾ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಕೋಪಿಸಬೇಡ; ನಾವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿ ನೆಲಸಿದ್ದಕ್ಕೆ

ಸುಧಾ : ನೆಲಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಾಪಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆ? (ದಿನಕರನಿಗೆ) ನೀನು ಕೊಂದವನ ಹೆಸರೇನು?

ದಿನಕರ : ನಿಮಗೆ ಅದು ಬೇಕು ಅನ್ನಿಸೋಲ್ಲ.

ಸುಧಾ : ಬೇಕು, ಹೇಳು.

ದಿನಕರ : ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ.

ಸುಧಾ : (ಗಂಡನಿಗೆ) ಸುಳ್ಳರಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ!

ಭಗವಾನ್ : ಆ ಹೆಸರು ತಗೊಂಡು ಏನು ಮಾಡ್ಡಿ?

ಸುಧಾ : ಏನು ಮಾಡ್ತೀನೆ ಕೇಳಿ. (ಫೋನಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಫೋಲಿಸರಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡ್ತೀನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರ್ತೇನೆ. ಭಗವಾನ್ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಸುಧಾ! ಮುಟ್ಟಬೇಡ!

ಸುಧಾ : (ತಣ್ಣಗೆ) ಯಾಕೆ?

(ಮೌನ)

ಯಾಕೆ ಮುಟ್ಟಬಾರದು?

(ಮೌನ)

ಹೇಳಿ, ಯಾಕೆ ಗೊಂಬೆ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿದೀರಿ? ಯಾಕೆ ನಾನು ಫೋನ್ ಮುಟ್ಟಬಾರದು? ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಾದರೂ ಏನು? ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಲ್ಲ, ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲ; ನಿಮ್ಮ ಕೆಡುಕನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಎಣಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆತ ದೊಡ್ಡವ ನಿಮಗೆ? ಉರಿಗೆ ಉರೇ ಪಾತಕಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ತೀರೋ ನೀಚ ದೊಡ್ಡವನು ನಿಮಗೆ! ಈ ಗುಟ್ಟಿಲ್ಲ ತೀರ ಭಾರ ನನಗೆ : ನನ್ನಿಂದ ತಡೆಯೋಕ್ಕಾಗೋಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಇದನ್ನ ಉಪಯೋಗಿಸ್ತೇನೆ. (ಫೋನ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು)

ಭಗವಾನ್ : ಅದನ್ನಲ್ಲಿಡು; ಕೊನೇ ಬಾರಿಗೆ ಹೇಳ್ತೇನೆ-ಅಲ್ಲಿಡು.

ಸುಧಾ : ಯಾಕಿಡಬೇಕು?

ಭಗವಾನ್ : ಅದಕ್ಕೂ ನಿನಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

(ಮೌನ)

ಸುಧಾ : ಅಂದರೆ?

(ಮೌನ)

ಭಗವಾನ್ : ಅಂದರೆ-

ಸುಧಾ : ಅದು ನಿಮ್ಮದು? ಸ್ವಂತದ್ದು? ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಲ್ಲಿರೋದು?

ಭಗವಾನ್ : ಹಾಗಲ್ಲ.

ಸುಧಾ : ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ?

ಭಗವಾನ್ : ನನ್ನಿಂದ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನ ಆಡಿಸಬೇಡ, ದಯವಿಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನ ಆಡಿಸಬೇಡ, ಇತ್ತ ಬಾ.

ಸುಧಾ : ಯಾಕೆ?

ಭಗವಾನ್ : ಫೋನ್ ಬಿಟ್ಟು ಇತ್ತ ಬಾ.

(ಮೌನ. ಬರುವಳು)

ಸುಧಾ : ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ನಿಮ್ಮದು. ನೀವು ಈತನ ತರವೇ ನಕ್ಕಲೈತು!

(ದಿನಕರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು? ನಿನಗೆ, ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲ ವೀರಾಧಿವೀರನಿಗೆ ಹೇಳಿರೋದು! ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರದು. ಈ ಮನೆ, ಈ ರೇಡಿಯೋ, ಈ ಫೋನ್, ಫ್ರಿಜ್, ಗಾಳಿ, ಮರ-ಎಲ್ಲ ಯಜಮಾನರದು. ನಿನಗೆ ಮಾನವಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗಬೇಕು!

ದಿನಕರ : ಅವರೇ ಅದನ್ನ ಹೇಳಲಿ.

ಸುಧಾ : ನಾನೂ ಅವರ ಆಸ್ತಿ; ನಾನು ಹೇಳಿದೇನೆ.

ದಿನಕರ : ನಿಮ್ಮ ಹೆದರಿಕೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹಾಗನ್ನಿಸುತ್ತೆ.

ಸುಧಾ : ಮಹಾಧೀರ ನೀನು ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ದಿನಕರ : ನನ್ನದು ಹೆದರಿಕೆ ಅಲ್ಲ : ಕೇವಲ ವರಸೆ.

ಸುಧಾ : ಎನ್ನ ಮಾತು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು.

ಭಗವಾನ್ : ನಾನು ಹೇಳಿದೇನೆ ಕೇಳು, ಯುದ್ಧದ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದನ್ನು ನೆನಸಿಕೋ. ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾಗ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಶತ್ರುಗಳು ಎರಗಿ ಬರ್ತಾರೆ; ಹೋರಾಡಿದರೆ ಅವನು ಸಾಯೋದು ಖಂಡಿತ. ಅದಕ್ಕೇ ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲ : ಆಮೇಲೆ ಅವರನ್ನ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎದುರಿಸೋ ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ.

ಸುಧಾ : (ದುರ್ಬಲಳಾಗಿ) ನನಗೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಒಂದು ಮಾತೂ ತಿಳೀತಿಲ್ಲ. ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿ....(ಮತ್ತೆ ಶಕ್ತಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು) ಇವತ್ತು ಬದುಕೋ ನಿರ್ಧಾರದ ನೀವು ಮತ್ತೊಂದು ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಕೆ ಓಡಬೇಕು? ನೀವು ಎದುರಿಸೋ ಭರವಸೆ ಏನು? ಹಾಗಿಲ್ಲದಾಗ ಈ ಗುಟ್ಟೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ?

ಭಗವಾನ್ : ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ಮರದಡಿ ಇರಲಾಗದಂಥ ಸ್ಥಿತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು

ಸೂರಿಗಾಗಿ ಓಡುತ್ತಾನೆ ಮನುಷ್ಯ. ಸುಧಾ. ಈ ಸೂರಿನಡಿ ನಾವು ಎಂಥಂಥ ಕ್ರೌರ್ಯ ನಡೆಸಿದ್ದೇವೆ! ಈ ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಕೊಡೋ ಬೆಲೆ ಇಂಥ ಸಹಾಯ.

(ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ಸದ್ದು)

ಸುಧಾ : ನಿಮ್ಮ ಮಾತೇ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತೆ.

ಭಗವಾನ್ : (ಕಿಟಕಿ ಮೂಲಕ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿ) ಯಾರೋ ಬರ್ತಿದಾರೆ-ಕಾಣಿಸ್ತಿಲ್ಲ. ದಿನಕರ. ನೀನು ಒಳಗೆ ಹೋಗು. (ಹೆಂಡತಿಗೆ) ನೀನು

ನಿಮಿಷವಾದರೂ ಸುಮ್ಮನಿರು. (ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಮತ್ಯಾರು ಅವರೇ-ಉಂಡಾಡಿಗಳು : ಶಂಕರ, ರಾಮದಾಸ. ನಿನ್ನ ಹೆದರಿಕೆ ಹೇಗೆ ನನಗೂ ಬಂದಿವೆ! ಪೊಲೀಸರೋ ಅಂತ ಹೆದರಿಲ್ಲ!

ಸುಧಾ : (ತಾನೂ ನೋಡುತ್ತ) ಅವರು ಈಗ ಯಾಕೆ-

ಭಗವಾನ್ : (ನಗುತ್ತ) ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ! ಇವತ್ತು ಇಸ್ಪೀಟಿಗೆ ಕೂರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಹರಟೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡು, ಅವರ ಹತ್ತಿರ ದಿನಕರ ಒಳಗಿರೋ ವಿಚಾರ ಚಕಾರ ಎತ್ತಬಾರದು. ಅದು ನೀನು ನನಗೆ ಮಾಡೋ ಸಹಾಯ. (ಬೆಲ್ಲು ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದು. ಭಗವಾನ್ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೇಳುವನು) ನಿನಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದ ಹಾಗೆ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಾಗಿ, ನನ್ನ

ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗಾಗಿ ನಾವು ಮಾಡ್ತಿರೋ ಚಿಕ್ಕ ಕೆಲಸ ಇದು. (ಮತ್ತೆ ಬೆಲ್ಲು ಶಬ್ದ)

ಸುಧಾ : ನನಗೊಂದು ಅನುಮಾನ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಹೋಗುವಾತ ಈಗಲೇ ಯಾಕೆ ಹೋಗಬಾರದು?

ಭಗವಾನ್ : ನನಗೂ ಆ ಅನುಮಾನ ಇದೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಗೆಳೆಯರು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು: ಮತ್ತೇನೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷಿಸೋದಕ್ಕೆ ಆತ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. (ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುವನು. ಶಂಕರ ಮತ್ತು ರಾಮದಾಸ ಬರುವರು; ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತುಗಾರರು : ಭಗವಾನನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು; ಮೋಜುಗಾರರು)

ಶಂಕರ : ಕಾಲೇಜಿಂದ ಬಂದು ಮನೆಲಿ ಪಟ್ಟಾಗಿ ಕೂತುಬಿಟ್ಟೆಯಾ? ಕ್ಲಬ್ಬಿಗೆ ಬರ್ತಾನೇಂತ ಕಾಯ್ತಿದ್ದೆವು (ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ ನೋಡಿ) ಯಾಕೆ ಬಹಳ ಗರಂ ಆಗಿರೋ ಹಾಗಿದೆ? ಏನು ಸಮಾಚಾರ?

ರಾಮದಾಸ : (ಭಗವಾನ್‌ಗೆ) ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಸಿಸ್ಟರ್ ಹೇಳಾರೆ-ಬಿಡು. ಹೇಳಿ ಸಿಸ್ಟರ್

ಸುಧಾ : (ನಕ್ಕು) ಏನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಯಾಕೆ ನಿಮಗೆ ಅನುಮಾನ?

ಶಂಕರ : ನೋಡಿ, ಅನುಮಾನದ ಮಾತು ಬಂದಕೂಡಲೇ ಅನುಮಾನ ಶುರುವಾಗುತ್ತೆ? ಏನೋ ಇರಲಿಬೇಕು.

ಭಗವಾನ್ : (ನಕ್ಕು) ಮಹಾ ಸೈಕಾಲಜಿಸ್ಟ್ ಈತ! ಕಾಡುಹರಟೆಗೆ ಇಲ್ಲದ ನೆಪ ನಿನಗೆ! ನಿನ್ನ ಬೋರ್‌ಗೆ ಇವತ್ತು ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವಾ?

ಸುಧಾ : ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಯಾಕೆ ಬೋರ್ ಅಂತೀರಿ-ಎಲ್ಲ ಮೇಷ್ಟರೂ-

ರಾಮದಾಸ : ಹಾ! ಹಾ! ಜನರಲ್ಯೆಸೇಶನ್ ತಪ್ಪು! ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರೋದ್ರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ತಾವು ಹೇಳಬೇಕು!

ಸುಧಾ : ಅಂದ್ರೆ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನು ಬೋರ್ ಅಂತ ತಾನೇ, ಸುಳ್ಳು.

ಶಂಕರ : ಲೋ ಬೋರ್. ನಿನ್ನ ನೋಡಿದರೆ ಬೋರಾಗುತ್ತೆ-ನೀನು ಭಗವಾನ್

ಬೋರ್ ಅಂತೀಯೆ? (ಭಗವಾನ್‌ಗೆ) ಅಲ್ಲಯ್ಯ, ಭಗವಾನ್, ನಿಂತೇ ಇದೀವಿ, ಕೂತ್ಕೋ ಅಂತ ಕೂಡ ಹೇಳ್ತೀವಲ್ಲೋ.

ಭಗವಾನ್ : ಅರೆ. ಕೂಡೋ. ದೊಡ್ಡ ಅತಿಥಿಗಳ ಹಾಗೆ ಆಡ್ತೀರಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಏನಾಗಿದೆ ನಿಮಗೆ?

ರಾಮದಾಸ : ಹೇಳು ಇವತ್ತು ಯಾಕೆ ತುಂಬ ಯೋಚನೇಲಿದ್ದೀ?

ಭಗವಾನ್ : ಏನಿಲ್ಲ, ಏನಿಲ್ಲ-ನಾವು ಇವತ್ತು-ಈಗ-ನನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿ-

ಶಂಕರ : ಏನು. ಯಾಕೆ ಮಾತಿಗಾಗಿ ತಡಕಾಡ್ತಿ?

ರಾಮದಾಸ : ಹಾಗೆ ತಡಕಾಡಿದ್ದು ನೋಡಿದ್ದು ಇವತ್ತೆ.

ಭಗವಾನ್ : ತಡಕಾಡ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಳ್ತೀನಿರು (ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತ) ಇವತ್ತು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣಂತ ಹೊರಟಿದ್ದೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನೀವು ಬಂದ್ರಿ-

ಶಂಕರ : ಬರಬಾರದಿತ್ತು ಅನ್ನು. ಹಾಗೆ ಬೊಗಳೋಕೆ ಏನಾಗಿತ್ತು?

(ಎಂದು ನಗುತ್ತ) ಹಾಗಾದ್ರೆ ಬ ಬರ್ತೀವಿನ್ನು-

ಭಗವಾನ್ : ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಟೈಮಿದೆ. ಇರು. ಅಲ್ಲವೇ ಸುಧಾ?

ಸುಧಾ : ಆಗಲಿಂದ ನಾ ಹೇಳ್ತಿದೇನೆ ನನಗೆ ತಲೆ ನೋಯ್ತಿದೆ. ಬರೋಲ್ಲ ಅಂತ- ಕೇಳ್ತೀಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ : ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ್ಲೆ. ನೋಡಿದಿರಾ. ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುಧಾಗೆ ಎಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ!

ರಾಮದಾಸ : ತಲೆನೋವೇ? ಈ ಟ್ಯಾಬ್ಲೆಟ್ಸ್ ತಗೊಳ್ಳಿ ಸಿಸ್ಟರ್ -ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆದು.

ತಲೆನೋವಿದ್ರೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ರೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೆ!

(ಕೊಡಲು ಹೋಗುವನು)

ಸುಧಾ : ಬೇಡ, ಬೇಡ-ಅಷ್ಟಿಲ್ಲ.

ರಾಮದಾಸ : ಹಾಗಾದ್ರೆ ಸುಳ್ಳು ತಲೆನೋವು!

(ನಗುವರು)

ಶಂಕರ : ಕೇಳಿದ್ಯಾ ದಿನಕರನ ವಿಚಾರ?

ರಾಮದಾಸ : ಅವನು ಕೇಳದೆ ಇರ್ತಾನೇನೋ! ನಕ್ಸ್‌ಲೈಟ್ ಮೇಷ್ಟ್ರು!

ಸುಧಾ : (ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವಳಂತೆ) ಏನು? ಏನು ಸಮಾಚಾರ?

ರಾಮದಾಸ : ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ಯ, ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಆತ- ಕೇಳಿ ಆವನ್ನೇ.

ಭಗವಾನ್ : ನಿನಗ್ಯಾಕೆ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಅಲ್ಲ?

ಶಂಕರ : ಪಾಠ ಮಾಡೋಕೆ ಬರೋಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ಅಷ್ಟೆ.

ರಾಮದಾಸ : (ನಿಜ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನೊಂದು) ನಾನು ಎಲ್ಲ ಮೇಷ್ಟ್ರುರ ಹಾಗೆ ತಲೆ

ಹರಟೆ ಮಾಡಿ ಪೇಚಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕೊಳ್ಳಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೆ.

ಭಗವಾನ್ : (ವ್ಯಂಗ್ಯ ಗ್ರಹಿಸಿ) ತಲೆಹರಟೆ ಯಾವುದು ರಾಮದಾಸ : ಹುಡುಗರ ಗೋಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ತಲೆಹರಟೆನಾ?

ರಾಮದಾಸ : ಅಲ್ಲ; ಹಾಗಲ್ಲ ಅಂತ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ಭಗವಾನ್ : ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ : ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಬೇಗ ಹೇಳು, ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸುಧಾ : ದಿನಕರನ ಸಮಾಚಾರ ಯಾರೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ರಾಮದಾಸ : ನೋಡಿ ಸಿಸ್ಟರ್ : ನನ್ನ ಕೆಲಸ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ತಪ್ಪನಿದ್ರೆ ಅದು ಇವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲದ ನಕ್ಸ್‌ಲೈಟ್ ಕಾರುಬಾರ್ ನಡೆಸಿ ತಲೆತಿರುಕ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಟ್ಟು ಕೊಲೆ ಲಾಟಿ ಗೂಂಡಾಗಿರಿ ನಡೆಸಿದ್ರೆ ಮಹಾ ಟೀಚರ್ಯ!

ಸುಧಾ : (ಮುಗ್ಧತೆ ನಟಿಸುತ್ತ) ಯಾರಿಗೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾರೆ?

ರಾಮದಾಸ : ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.

ಭಗವಾನ್ : (ಕೊಂಚ ಮುನಿಸಿನಿಂದ) ಏನಯ್ಯ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ? ಅದೇಕೆ ತರಲೆ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಗೆ ವರ್ಮದ ಮಾತಾಡ್ತಿ?

ಶಂಕರ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೋ, ಜಗಳ ಯಾಕೆ?

ರಾಮದಾಸ : ಜಗಳ ಯಾಕೆ ಅಲ್ಲವಾ (ನಕ್ಕು) ಅದನ್ನ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಡೋಣ. ನಾನು ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರೋ ಹಾಗೆ ಸ್ಟೋರ್ಟ್‌ವ್! (ಉಲ್ಲಾಸ ನಟಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು) ಇದನ್ನ ಸೆಲಿಬ್ರೇಟ್ ಮಾಡೋಣ! ತುಂಬ ಖುಷಿಯಾಗಿರೋಣ, ಅಲ್ಲವೇ ಸಿಸ್ಟರ್?

ಸುಧಾ : ಹೇಗೆ?

ರಾಮದಾಸ : (ಭಗವಾನ್‌ಗೆ) ಅಲ್ಲೋ ಮಿತ್ರ ಅವತ್ತು ಉಳಿದಿತ್ತಲ್ಲ ಸ್ಯಾಚ್, ಇನ್ನೂ ಇದೆ ತಾನೆ? ತರ್ತೇನೆ ಇರು. (ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಲಿದ್ದಾಗ)

ಭಗವಾನ್ : ನಿಲ್ಲು, ಅವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಿದೆ.

ರಾಮದಾಸ : (ನಿಂತು) ಯಾಕೆ ಒಂಥರಾ ಇದ್ದೀ? ಏನಾಗಿದೆ ನಿನಗೆ ಇವತ್ತು?

ಭಗವಾನ್ : ಬಂದು ಕೂತ್ಕೋ. ಸ್ಯಾಚ್ ಇಲ್ಲ.

ರಾಮದಾಸ : ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ, ಸ್ಯಾಚ್ ಇಲ್ಲದಿದ್ರೆ ದೇಸಿ ಬಿಯರ್ ಆದರೂ ಇರುತ್ತೆ ತರ್ತೇನೆ.

ಭಗವಾನ್ : ನೀನು ತರೋದು ಬೇಡ. ಮುಚ್ಚಿಗಂಡು ಕೂತ್ಕೋ.

ರಾಮದಾಸ : This is Serious.

ಭಗವಾನ್ : ಹೌದು, ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡು.

ರಾಮದಾಸ : ಇದು ಗೊತ್ತಿದ್ರೆ ನಾನು ಬರ್ತಾನೇ ಇರ್ಲಿಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ : ಇನ್ನು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ರೆ ಬರಬೇಡ.

ಶಂಕರ : ಜಗಳ ಬೇಡ....

ಸುಧಾ : ತಗೊಳ್ಳಲಿ ಬಿಡಿ.

ರಾಮದಾಸ : ನೀನಿಷ್ಟು ಸಣ್ಣವನು ಅಂತ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ : ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ತಾನೆ-ನಾನು ಸಣ್ಣವ, ನೀನು ದೊಡ್ಡವ, ಈ ಶಂಕರ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ, ನಿಮ್ಮ ದಾರಿ ನೀವು ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿ.

ಕುಡಿದು

ಇಸ್ವೀಟಾಡಿ ಹಾಳಾಗಿ; ನನ್ನ ತಂಟೆಗೆ ಬರಬೇಡಿ.

ಶಂಕರ : ನಾನೇನು ಮಾಡಿದೆ?

ರಾಮದಾಸ : ಏನು ಯಾಕಯ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು-ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರ ಧಿಮಾಕಿಗೆ ಕಾರಣ ಯಾಕೆ ಬೇಕು?

ಭಗವಾನ್ : ಹೌದು, ನಾನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ.

ರಾಮದಾಸ : ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನ ನೀನು? ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು

ಬಿಯರ್ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣತನ; ಅವರ ರೂಮಲ್ಲಿ ಹಂಡೆಗಟ್ಟೆ ಅಭಿಷೇಕ ಆಗಬೇಕು. ಮನೆಗೆ ಬಂದೋರನ್ನ ತೊಲಗು ಆನ್ನೋ ಸಮಾಜವಾದಿ! ಮತ್ತೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮಾತು! ಯಾವುದೂ ಯಾರಿಗೂ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ್ದು! ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೋ ಭಗವಾನ್ : ಇದು ಬಹಳ ದಿನ ನಡೆಯೋಲ್ಲ!

ಸುಧಾ : ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಜಗಳ ಕಾಯ್ದೀರಿ? ನಿಮಗೀಗ ಏನು ಬೇಕು ಹೇಳಿ -ನಾನು ಕೂಡ್ತೇನೆ.

ರಾಮದಾಸ : ಏನೂ ಬೇಡ ಸಿಸ್ಟರ್, ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ: ಈತನ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ; ಈತ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಅಂತ ಉರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ. (ಕೊಂಚ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ ನಿಮಗೇಕೆ ಬೇಸರ ಪಡಿಸಲಿ. (ಭಗವಾನ್‌ಗೆ) ನೋಡಯ್ಯ ಸಮಾಜವಾದಿ, ಒಳಗಡೆ ಫ್ರೆಜ್ ಇದೆಯಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ನಿನ್ನ ತಲೆ ಇಡು; ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತೆ. (ಶಂಕರನಿಗೆ) ಬಾರಯ್ಯ ಹೋಗೋಣ.

ಭಗವಾನ್ : (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಏ, ರಾಮ, ಶಂಕರ-

(ಅವರು ತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಹೋಗುವರು)

ಸುಧಾ : ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅನ್ನಬಾರದಿತ್ತು ನೀವು.

ಭಗವಾನ್ : ಜೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಅವರ ಕೋಪ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾ? ನಾಳೆ ಬರ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗುತ್ತೆ. ಈಗ ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಾನೆ?

ಸುಧಾ : ಯಾವುದಕ್ಕೆ? ಭಗವಾನ್ : ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಹೇಗೂ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕೊಂಡಿದ್ದೀ. ಈ ಗದ್ದಲವೆಲ್ಲ ಮರೆಯುತ್ತೆ-ಆರಾಮಾಗಿ ಎರಡು ಗಂಟೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣ.

ಸುಧಾ : ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಿಗೇನು ಮಾಡ್ತೀರಿ?

ಭಗವಾನ್ : ಅವನು ಇಲ್ಲೇ ಇರ್ಲಿ, ಬೀಗ ಹಾಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ. ಇದು ಎಂಥ ಪ್ಲಾನ್ ಗೊತ್ತೆ? Perfect! ಬೀಗ ನೋಡಿದ್ರೆ ದಿನಕರ ಇರೋ ಅನುಮಾನ ಯಾರಿಗೂ ಬರೋಲ್ಲ! ನಾವು ಬರೋದ್ರಲ್ಲೇ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಆಗಿರುತ್ತೆ! (ಕರೆಯುತ್ತ) ದಿನಕರ್! (ದಿನಕರ ಬರುವನು) ನೋಡು, ನಾವು ಬರೋವರೆಗೆ ಫ್ರೆಜ್‌ನಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ಇದೆ ತಿಂಡೊಂಡು ಆರಾಮಾಗಿರು.

ಸುಧಾ : ನನಗೇನೋ ಇವನ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲ!

ಭಗವಾನ್ : (ಗಮನಿಸದೆ) ನಾವು ಬರೋದ್ರಲ್ಲೇ ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾಗಿರುತ್ತೆ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಆದಮೇಲೆ ಪೋಲೀಸರ ಭಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬೆಳಗಿನ

ಜಾವ ಹೊರಡಬಹುದು.

ದಿನಕರ : ನಿಮಗೂ ಭಯವಾಗಿರೋ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಭಗವಾನ್ : ಇಲ್ಲ! ಇಲ್ಲ! ಯಾಕೆ ಭಯ? ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ.

ಸುಧಾ : ಈತನ ಮೇಲೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು

ಭಗವಾನ್ : ಮತ್ತೆ ಅನುಮಾನ ಪಡಬೇಡ. ನನ್ನ ಸ್ನೂಡೆಂಟ್ ಅಲ್ಲವಾ? ನೀನು ತಿಳಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹುಡುಗನಲ್ಲ! ಅಲ್ಲವೇ ದಿನಕರ? (ದಿನಕರ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಹೌದೆಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುವನು) ನೋಡು! ನಾನು ಹೇಳ್ತೀಲ್ಲವಾ?

ದಿನಕರ : ಯಾವ ಪಿಕ್ಚರ್‌ಗೆ ಹೋಗ್ತೀರಿ?

ಸುಧಾ : ನಿನಗ್ಯಾಕೆ? ನಿನಗ್ಯಾಕೆ ಅದೆಲ್ಲ?

ಭಗವಾನ್ : ಸುಮ್ಮನಿರೇ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪಿಕ್ಚರ್‌ಗೆ ದಿನಕರ, ಬೇಸರ ಪಟ್ಟು

ಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇವೆ.

ಸುಧಾ : ಮನೇಕಡೆ ಜೋಕೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಭಗವಾನ್ : (ಬೀಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತ) ನೋಡಿದೆಯಾ ಸುಧಾ? ಹೇಗಿದೆ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ? ಯಾವ ನಾಯಿಗೂ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಬಾರದು! ಬಾ. (ಹೊಗುವರು. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೀಗ ಜಡಿದ ಶಬ್ದ. ದಿನಕರ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ, ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವನು. ನಿಶ್ಯಬ್ದ, ಬೆಳಕು ತೀರಾ ಜಾಸ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ದೀಪ ಹಾಕಿ ದೊಡ್ಡದು ಆರಿಸುವನು; ರೇಡಿಯೋ ಹಾಕುವನು- ಅದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಸದ್ದು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ಆರಿಸುವನು; ಗಡಿಯಾರದ ಸದ್ದು; ಪೇಪರ್ ಓದುವನು. ಪೇಪರ್ ಎಸೆದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬ್ರೆಡ್ ಚೂರು ತಂದು ತಿನ್ನುತ್ತ ಚಿತ್ರ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವನು. ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು. ಅವನು ಹೋದೊಡನೆ ಕಿಟಕಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುತ್ತದೆ : ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಡೆತ. ದಿನಕರ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಿಟಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ತರುವಾಯ ಗೋಡೆಗೆ ಅಂಟಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಕಿಟಕಿಯ ಕದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು; ಸರಳು ಬಗ್ಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಕಾಲಿಟ್ಟು ಜಿಗಿಯುವನು; ದಿನಕರ ಮಂದ ಬೆಳಕಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳನ- ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ-ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸ್ವಿಚ್ ಹಾಕುವನು; ಲೈಟ್ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಳ್ಳ ಮತ್ತು ದಿನಕರ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಭಯದಿಂದ-ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ನೋಡುತ್ತ ಕ್ಷಣ ನಿಲ್ಲುವರು)

ಕಳ್ಳ : ನೀನು! ಇಲ್ಲ!

ದಿನಕರ : ಹೌದು, ನಾನು, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೆ ನನ್ನ?

ಕಳ್ಳ : ಹೇಳ್ತೀನಿರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ನೀನು ಹೇಳು : ಈಗ ಹ್ಯಾಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕಂತಿ?

ದಿನಕರ : ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಲ, ಯಾಕೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಬೇಕು?

ಕಳ್ಳ : ಬಿಡಬ್ಯಾಡಪ್ಪ ಬೂಸಿ! ಪೋಲಿಸಪ್ಪ ನಿನ್ನ ಹುಡುಕ್ತದಾನೆ! ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾ?

ದಿನಕರ : ನಾನು ಯಾರು ಹೇಳು?

ಕಳ್ಳ : ಜಾತಿ ಗೊತ್ತಾದಮ್ಯಾಲೆ ಬಾಕಿ ಮಾತ್ಯಾಕೆ?

ದಿನಕರ : ನಾನು ಕಳ್ಳಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಹಂಗಾರೆ ನಾನೂ ಕಳ್ಳಲ್ಲ.

ದಿನಕರ : ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳ್ತಲ್ಲ. ನೀನು ಹೇಳ್ತಿದ್ದೀ

ಕಳ್ಳ : ನಾ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳ್ತಲ್ಲ. ನೀನೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳ್ತಲ್ಲ, ಬಿಡು, ಈಗೇನು ಮಾಡ್ತಿ ಲಗುಲಗು ಕಿರಚು. ತೆಪ್ಪಗಿದ್ದು ಜೀವನಹಿತ ಉಳ್ಳಂತೀಯೋ, ಇಲ್ಲ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿ ಜೈಲು ಸೇರಂತೀಯೋ?

ದಿನಕರ : ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಗೊತ್ತಿರೋ ಹಾಗಿದೆ. : ತಲಿಂದ ಬಾಲದ ತಂಕ ಗೊತ್ತು ಬಿಡಪ್ಪ, ನಂಗೆಷ್ಟು ಜನ ಪೋಲಿಸ್ ಗೆಣೆಕಾರಿಲ್ಲ! ಎಷ್ಟು ಜನ ನಕ್ಷಲಪ್ಪಗಳು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ನಾ ನಿಂಗಾಗಿ ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು! (ಎಂದು ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೆಂದು ಕಿಟಕಿಗೆ ಹಲಗೆ ಇಟ್ಟು ಲೈಟು ಮಂದಗೊಳಿಸುವನು). ಒಂದೀಟು ದನಿ ತಗ್ಗಿ ಮಾತಾಡು, ಆಯ್ತು? ಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿದ್ರೆ ಗಲ್ಲಿಗೋ ಜೈಲಿಗೋ ಮೈ ಕೊಡಬೇಕಾಗ್ತದೆ. ಇರು. ಹಸಿವಾಗ್ತತಿ, ಒಳಗೋಗಿ ತಿನ್ನಾಕೇನಾದ್ರೆ ಐತಾ ನೋಡುತೇನಿ.

(ಕಳ್ಳ ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು. ದಿನಕರ ತನ್ನ ಪ್ಯಾಂಟ್ ಜೇಬಿನಿಂದ ಗನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸು ಬದಲಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಜೇಬಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಒಳಗಿನಿಂದ ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುತ್ತ ಕಳ್ಳ ಭರುವನು; ಗನ್ನು ನೋಡುವನು. ತಿನ್ನುತ್ತಲೇ ಮಾತಾಡುವನು.)

ಹಾ 1 ಬಂದೂಕ! ಅದೆಂಥದು ಮಾಡೀತು ಬಿಡು ದಿನಕರಪ್ಪ: ತನ್ನ ಹೆಸರೂ ಗೊತ್ತಾ ನಿನಗೆ?

ಕಳ್ಳ : ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪಿತ್ತರಿಸಿತಿ ಅಲ್ಲೋ ಕಕವಾ! ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ನಂಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜೊತೆಗಾರಿಗಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ನೀ ಬಾಸಣ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೆ, ನಾವು ಜೋಬು ಕತ್ತರಸ್ತಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲೋ ಹುಡುಗ, ಚೂಬಿನಾಗೆ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದೋರಿಗೆ ಭಾಷಣ ಕೊಡ್ತೀಯಲ್ಲೋ-ಅದರಿಂದ ಏನು ಬಂದಾತು?

(ವಸ್ತು ಬದಲಿಸಿ)

ಹೋಗಲಿ, ನೀ ಬಂದು ಎಸ್ಟೊತ್ತಾತು? ತಲಾಸ್ ನಡಿಸಿದೆಯೆ? ಬೆಳ್ಳಿ, ಎಸ್ಟೈತಿ, ಬಂಗಾರೆಸ್ಟೈತಿ, ರೇಷ್ಮೆ ಎಸ್ಟೈತಿ-ನೋಡಿದ್ಯಾ? ಸಮಸಮಾ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಾನಾ?

ದಿನಕರ : (ರೋಷದಿಂದ, ಕೆಳದನಿಯಲ್ಲಿ) ನಾನು ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಕಳ್ಳ ಅಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಮತ್ಯಂಥನೋ ನೀನು?

ದಿನಕರ : ನನ್ನ ಬದುಕು

ಕಳ್ಳ : ಹಾ ಹಾ-ದೊಡ್ಡ ಕತೀನೇ ಹೇಳಬ್ಯಾಡ. ಈ ಮನೇ ಮಂದಿ ಶಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತಾರೆ-ನಮ್ಮೆಲಸ ಅರ್ಧ ಗಂಟ್ಯಾಕ್ಕೆ ಮುಗಿಬೇಕು.

ದಿನಕರ : ನಿಮ್ಮಂಥೋರಿಗೆ ಮಟ್ಟ ಹಾಕೋದಕ್ಕೆ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದೇನೆ.

ಕಳ್ಳ : ಯಾಕಪ್ಪ! ನಾನೇನು ಮಾಡಿದೆ?

ದಿನಕರ : ನಿನಗೂ ಬಂಡವಾಳಗಾರರಿಗೂ ಸಂಬಂಧ.

(ಮೌನ)

ಬ್ಲಾಕ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಜನ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು.

ದಿನಕರ : ಬಿಳಿ ಅಂಗಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನ.

ಕಳ್ಳ : ಹೇಳು, ಹೇಳು. (ತಿಂದು ಮುಗಿಸುತ್ತಿರುವನು)

ದಿನಕರ : ಪೋಲಿಸಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ನೀನು.

ಕಳ್ಳ : ಹೇಳು ಹೇಳಪ್ಪಾ. ದಿನಕರ : ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಭ್ರಷ್ಟ ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಜಕಾರಣಿ, ವರ್ತಕ, ಪೊಲಿಸು.

ಅಧಿಕಾರಿ, ಆಧ್ಯಾಪಕ-ಎಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಪರಾವಾ "ಇಲ್ಲ! ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆನು ಮಾಡಬೇಕಂತಿ?

ದಿನಕರ : ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು, ನಿಂದು.

ಕಳ್ಳ : ಹುಚ್ಚ, ಹುಚ್ಚ, ಹಾಲು ಕೊಡೋ ಆಗಳ ಕೆಚ್ಚಲ ಜಾಣರ್ಯಾರೂ ಕತ್ತರಿಸಾಕಿಲ್ಲ.

ದಿನಕರ : ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗೊಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಹೇಳಪ್ಪ, ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತಾಗಾಕಿಲ್ಲ, ಹೇಳು.

ದಿನಕರ : ನಿನಗೆ ಮಾನಾಮರ್ಯಾದೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಒಳ್ಳೇದು : ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ದಿನಕರ : ನಿನಗೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಇಲ್ಲ.

(ಮೌನ)

ನಿನಗೆ ನೋವು ಅಂದ್ರೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

(ಮೌನ)

ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಅಂದ್ರೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಅದೆಲ್ಲ ನಿಂಗೆ ಹ್ಯಾಗೊತ್ತು?

ದಿನಕರ : ಹಾಡಹಗಲಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ಸಾಫ್‌ಸೀದಾ ಇದ್ರೆ ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ.

ಕಳ್ಳ : ಹಂಗಾದ್ರೆ ಇಲ್ಯಾಕೆ ಬಂದೀ ಹೇಳು?

ದಿನಕರ : ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ನಾನು.

ಕಳ್ಳ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಮತ್ಯಾಕೆ ಕತ್ತೆ ಕಾಯಾಕೆ ಬಂದ್ಯೆ? ಗಾಳಿ ಹವಾ ತಗಾಳ್ಯಾಕ್ಕೆ ಬಂದ್ಯಾ? ನನ್ನ ಮೋರೆ ನೋಡಾಕೆ ಬಂದ್ಯಾ?

ದಿನಕರ : ಈ ಕೊಳಕು ಸಮಾಜದ ವಿರುದ್ಧ ನನ್ನ ದಂಗೆ; ನೀ ಮಾಡೋ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸದ ವಿರುದ್ಧ ನನ್ನ ಕೆಲಸ. ನಾನು ಕದಿಯೋಲ್ಲ,

ಕದ್ದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಪಶು ಥರ ಇದ್ದುಬಿಡ್ತಿದ್ದೆ.

ಪೋಲೀಸರ ಕಣ್ಣು ನನ್ನ ಮೇಲಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿದೇನೆ.

ಕಳ್ಳ : ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಇದ್ದೀ?

ದಿನಕರ : ಇದು ನನ್ನ ಮೇಷ್ಟ್ರ ಮನೆ.

ಕಳ್ಳ : ಅಂದ್ರೆ?

ದಿನಕರ : ಅದ್ರೆ ನಾನು ಬಲ್ಲವರ ಮನೆ.

ಕಳ್ಳ : ಬಲ್ಲವರ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗೋಕೆ ನಾಚಿ ಆಗಬ್ಯಾಡವ?

ದಿನಕರ : ಅವರೇ ನನ್ನನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ.

ಕಳ್ಳ : ಹೊರಗಡೆ ಬೀಗ ಯಾಕೆ ಹಾಕಿದಾರೆ. ಬಿಡಬ್ಯಾಡವು ಬೂಸಿ!

ದಿನಕರ : ಪೋಲೀಸರು ಬರದೆ ಇರ್ಲಿ ಅಂತ.

ಕಳ್ಳ : (ನಗುವನು. ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡದೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ನಗುವನು)

ದಿನಕರ : ಯಾಕೆ?

(ಇನ್ನೂ ನಗುತ್ತಿರುವನು)

ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ನಗ್ತೀ?

ಕಳ್ಳ : ಪೋಲೀಸರು-ಹಕ್ಕ ಹಕ್ಕ-ಪೋಲೀಸರು

ದಿನಕರ : ಯಾಕೆ? ಹೇಳು.

ಕಳ್ಳ : ಪೋಲೀಸರು ಇಲ್ಲದ ಹತ್ರ-ಹಹಹ...

ದಿನಕರ : ಹೇಳು.

ಕಳ್ಳ : ಪೋಲೀಸರು ಇಲ್ಲದ ಹತ್ರ ನಾನೂ ನೀನೂ ಇರ್ದೆವಿ! ಅಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾ ಆ ಲೌಡಿಮಗನಿಗೆ!

ದಿನಕರ : ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗು.

ಕಳ್ಳ : ಯಾಕೆ?

ದಿನಕರ : ನೀನು ಕಳ್ಳ.

ಕಳ್ಳ : ನೀನು?

ದಿನಕರ : ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೆ ಬೊಗಳಬೇಡ.

ಕಳ್ಳ : ಬರೀ ಕೈಯಾಗೆ ಹೋಗಲ?

ದಿನಕರ : ಹೌದು.

ಕಳ್ಳ : ಎಲ್ಲ ನಿಂಗೇ ಬೇಕು ಅಂತೀಯ?

ದಿನಕರ : (ರೋಷದಿಂದ) ನಾನು ಕಳ್ಳಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಹಂಗಾದ್ರೆ ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ಯಾಕೆ ಹೆದರ್ತೀ?

ದಿನಕರ : ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳ್ತಿದೇನೆ : ನಿಂಗೇ ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ. ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ. ನಾ ಹಣ ಮಾಡಿದ್ರೆ ನಿಂಗೂ ಅನ್ನ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ; ನಾ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟೆ ನಿನ್ನ ಮಾತುಕತೆ ಕಾರ್ಯರು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ; ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರಕ್ಕಿನ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಐತಿ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ; ನಾನಿರೋತಂಕ ದೇಸದಾಗೆ ಸುಖ, ಸೌರ್ಯ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ; ನಮ್ಮ ಪೋಲೀಸರ ಕೈಗೆ ನೀ ಸಿಕ್ರೆ ಫಾಸಿ ಅತ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ; ನೀ ಆಸೆಬುರುಕ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ; ಸುಳ್ಳಿ ನಾಗ ನಿಸ್ಸೀಮ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ.....

(ದಿನಕರ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಲಿದ್ದಾಗ)

ನೀ ಕತ್ತೆ ಥರ ಕಿರಚಿಕೊಂಡ್ರೆ.....ಜನ ಬಂದು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕೊಡ್ತಾರೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೀ.

(ದಿನಕರ ಅರಚಲಾರದೆ, ಮಾತಾಡಲಾರದೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆಯುವನು; ಕಳ್ಳ ಕೆನ್ನೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ದಿನಕರನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅಷ್ಟೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸುವನು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವರು. ಕೊನೆಗೆ ಕಳ್ಳ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಚಲಿಸತೊಡಗುವನು. ರೇಡಿಯೋ, ಸೀರೆ, ಬಳೆ, ತಟ್ಟೆ, ಫೋಟೋ, ಕ್ಯಾಮರಾ, ಬಿಯರ್, ವಿಸ್ಕಿ ಬಾಟ್ಟುಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಂದು ಒಂದು ಕಡೆ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕುವನು. ದಿನಕರ ನೋಡುತ್ತ

ನಿಂತಿರುವನು. ಕೊನಗೆ)

ಕಳ್ಳ : ನಿಂಗರ್ಧ ಕೊಡ್ತೀನಿ. ತಗಂದು ತಿಕ ಮುಚ್ಚಿಗಂದು ಹೋಗ್ತಿಯೋ-
ಇಲ್ಲ-

ದಿನಕರ : ನನಗೆ ಬೇಡ.

ಕಳ್ಳ : ಹಂಗಾದ್ರೆ ನಾನೇ ತಗಂತನಿ, ನಿಂಗ್ಯಾಕೆ ಬ್ಯಾಡ?

ದಿನಕರ : ನಾನು ಕಳ್ಳಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಬೊಗ್ಗಲೀ, ಯಾಕೆ ಬ್ಯಾಡ?

ದಿನಕರ : ನನಗೆ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ನಿಂಗೇ ಬ್ಯಾಡದಿದ್ರೆ ಬ್ಯಾಡ; ನಾನೇ-

ದಿನಕರ : ನೀನೇ ತಗಂತಿಯೆ? ಎಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಪ್ಪಂದ?

ಕಳ್ಳ : ನಿಮ್ಮಪ್ಪಂದ?

ದಿನಕರ : ನಿಮ್ಮಪ್ಪಂದೂ ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮಪ್ಪಂದೂ ಅಲ್ಲ, ಮೇಷ್ಟ್ರದು.

ಕಳ್ಳ : ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾ?

ದಿನಕರ : ಬೇಕಿರಬಹುದು. ನಿಂಗ್ಯಾಕೆ?

ಕಳ್ಳ : ನಿಂಗ್ಯಾಕೆ? ನಿಂಗೇ ತಲೆಗಿಲೆ ಐತ?

ದಿನಕರ : ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗು.

ಕಳ್ಳ : ನೀನು?

ದಿನಕರ : ನಾನಿಲ್ಲೇ ಇರತೇನೆ.

ಕಳ್ಳ : ಯಾಕೆ? ಯಾಕಿರ್ತಿಯೆ?

ದಿನಕರ , ಕಾದುಕೊಂಡು ಇರ್ತೇನೆ.

ಕಳ್ಳ : ಹಂಗಾದ್ರೆ ನೀನು ಕಾವಲು ನಾಯಿ! ಅವರು ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿ ಲೋಲ್ ಮಾಡ್ತಾರೆ, ನೀನು ಕಾಯ್ತಾ ಇರ್ತಿ!

ದಿನಕರ : (ರೋಷದಿಂದ, ಹಲ್ಲುಕಚ್ಚಿ) ನೀನು ನಾಯಿ....

ಕಳ್ಳ : ಅದ್ಯಂಗೇ?

ದಿನಕರ : ನಿನಗೆ ಮಾನವಿಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ನಿಂಗೈತ?

ದಿನಕರ : ನಿನಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ.

(ಕಳ್ಳ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು) ನ್ಯಾಯ ಆದ್ರೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜ ಅಂದ್ರೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕನಸಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ.

ಬರೀ ಹೊಟ್ಟೆ-

ನಿನ್ನ ಇಡೀ ದೇಹ ಹೊಟ್ಟೆ.

ಕಳ್ಳ : ಹೌದು ಬರೇ ಹೊಟ್ಟೆ, ನಿಂಗೇ? ನಿಂಗೇನೈತಿ? ನಿನಗೇನು, ಯಂಥದು ಗೊತ್ತೈತ?

(ಮೌನ)

ನಿನಗೆ ಹೊಟ್ಟಾದ್ರೂ ಐತ?

(ಮೌನ)

ಬೊಗಳೋದು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ಯಾರೆ ಕೆಲಸೈತ?

ದಿನಕರ : ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಮಧ್ಯೆ ಮಾತು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ತೊಲಗು.

ಕಳ್ಳ : : ಹೋಗೋಮುಟ್ಟ ಇರೋ ನನ್ನ ರಾಜಾ.

(ಕಳ್ಳ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಚೀಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗುವನು)

ದಿನಕರ : ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆಳು.

ಕಳ್ಳ : ಗಳಿಗೆ ತಡಕೋ ನನ್ನ ಗೆಣೆಯ.

ದಿನಕರ : ಏಳ್ತೀಯೋ, ಇಲ್ಲ-

ಕಳ್ಳ : ಇಲ್ಲ.

ದಿನಕರ : ಒಂದು ಚೂರನ್ನೂ ಉಳೀಗೊಡಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಹ್ಯಂಗಪ್ಪ?

ದಿನಕರ : (ಹಿಯಾಳಿಸುತ್ತ) ಹ್ಯಂಗ? ಹ್ಯಂಗ? ಹಿಂಗ! (ಎಂದು ಚೀಲದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಶೀಸೆ, ಕಪ್ಪು, ಫೋಟೋ ಮುಂತಾದ್ದು ತೆಗೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಕಾಲಲ್ಲಿ ತುಳಿಯುವನು; ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಳಿದಿರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವವನಂತೆ ತುಳಿಯುವನು; ಎಸೆಯುವನು. ಸೀರೆಯೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹರಿಯುವನು; ಕಳ್ಳ ಅದನ್ನು ದಿನಕರನ ಕೈನಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವನು.

ಆಗ ದಿನಕರ ಕುರ್ಚಿಯೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾನುಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವನು. ಕಳ್ಳ “ಏಯ್” “ಬ್ಯಾಡ್” ಅಂತ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವನು ಈಗ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನನ್ನ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆಯುವನು)

ಕಳ್ಳ : (ಕೋಪದಿಂದ) ದಡ್ಡ-ದಡ್ಡ ಬಡ್ಡೀಮಗ ನೀನು.

(ಮೌನ)

ಕಳ್ಳರ ನಿಯತ್ತಿಲ್ಲ ನಿಂಗ?

ದಿನಕರ : (ಏದುತ್ತ) ನಿನ್ನ ದರಿದ್ರ ನಿಯತ್ತು

ಕಳ್ಳ : ನಾವೆಂದೂ ಹಿಂಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀನ ಹಾಳು ಮಾಡಲ್ಲ -

ದಿನಕರ : ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ನಿಂಗೈತ? ಹೇಳು, ನಿಂಗ ಹಕ್ಕೈತ?

(ಮೌನ)

ನಿನ್ನ ಕೇಳಿ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತ? ನಿನ್ನ ಕೇಳಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೀತ?

(ಮೌನ)

ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಬಲ್ಲೆ, ಕಣಲೇ. ಓದಾಕಿಲ್ಲ. ಬರೆಯಾಕಿಲ್ಲ. ಗೇಯಾಕಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆಯಾಕಿಲ್ಲ-ಕನಸು ಕಾಣಾನಂತೆ. ದೇಶ ಕಟ್ಟತಾನಂತೆ. ಮಗ! ಧೂ! ಮತ್ತೆ ಕೈ ಎತ್ತಿದರೆ ನೀ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿಬಿಡ್ತನಿ! ತಿಳೀತ? ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿಬಿಡ್ತೀನಿ! ಸರಕಾರ ನನ್ನ ಕೈಯಾಗ್ಯತಿ- ಹಣ ನನ್ನ ಕೈಯಾಗ್ಯತಿ, ಮರೀಬ್ಯಾಡ.

(ಎಂದು ಚೀಲದೊಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಬೀಡಿಯೊಂದನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದಿನಕರ ಜೇಬಿನಿಂದ ಪಿಸ್ತೂಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವನು. ಕಳ್ಳ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬೀಡಿಯ ಹೊಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎಳೆದು, ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಬೀಡಿಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಎಸೆದು ಹೊಸಕುವನು. ದಿನಕರ ಕಳ್ಳ ಹೋಗಲಿರುವ ಕಿಟಕಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ನಿಂತಿರುವನು)

ದಿನಕರ : ಚೀಲ ಕೆಳಗಿಡು.

(ಮೌನ)

ಕಳ್ಳ : ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸ್ತಿದೀನಿ.

ದಿನಕರ : ಇಡದಿದ್ದರೆ ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಕೊನೆ.

(ಮೌನ)

ಕಳ್ಳ : ಅದು ಹ್ಯಂಗ ನೋಡ್ತನಿ.

ದಿನಕರ : ಜೀವಸಹಿತ ಹೋಗೋಕಾಗಲ್ಲ.

(ಮೌನ)

ಕಳ್ಳ : ಆಗ್ತದಪ್ಪ. ಆಗ್ತತಿ.

ದಿನಕರ : ಹ್ಯಾಗೆ ಆಗುತ್ತೆ ನೋಡ್ತೇನೆ.

(ಮೌನ)

ಕಳ್ಳ : ಅವತ್ತು ಆ ಪೆದ್ದ ಸಾವ್ಯಾರನ್ನ ಕೂನಿ ಮಾಡ್ಡೆ-ಇದು ಅಷ್ಟುಸಲೀಸಲ್ಲ

ದಿನಕರ : ಈಗ ಎಲ್ಲ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ.

ಕಳ್ಳ : ಕೂನಿ ಮಾಡಿದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗ್ತವೆ, ಕಡಮೆ ಆಗಲ್ಲ.

ದಿನಕರ : ನನ್ನ ಕಷ್ಟ ನಿನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ : ಒಂದು ಚೋಟುದ್ದ ಇದೀಯಿ! ನಿನ್ನಂಥ ಕೋಳಿ ಪಿಳ್ಳೆಗಳನ್ನ ಭಾಳ ಜನ ನೋಡಿದೇನಿ.

ದಿನಕರ : ನಿನ್ನಂಥ ಕಳ್ಳರನ್ನ ತುಂಬ ಜನ ನೋಡಿದೇನೆ.

ಕಳ್ಳ : ಕಳ್ಳನ್ನ ನೋಡಿದೀಯಿ? ನೀನು ನೋಡಿದೀಯಿ? ಇವತ್ತೇ ನೀ ನೋಡಿದ್ದು ನನ್ನ. ನನ್ನ ನೋಡಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಆತು ನಿನ್ನ ಕತೆ! ಆ ಪೆದ್ದು ಶೆಟ್ಟು, ಮಾರ್ಡಾದೇರು. ಚಿಲೈ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಹಂಗಲ್ಲ ನೋಡು. (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ಕಳ್ಳ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ದಿನಕರನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ) ನಮ್ಮೂರ ಕರಿಯವ್ವ ದೇವರ ತೀಕಿ ಕದ್ದು ಹೆಂಡ ಕೊಂಡು ಕುಡಿದೋನು ನಾನು. ಅವತ್ತಿಂದ ಖುಲಾಯಿಸ್ತು ನಶೀಬು. ಕರಿಯವ್ವಗೆ ಹತ್ತು ತೀಕಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ! ನೀನು ಕೊಂದೀಯಿ ನನ್ನ? (ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳ ಮತ್ತು ದಿನಕರ ತೀರಾ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ; ಅವರ ಕಿತ್ತಾಟ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ ಗೇಟು ತೆರೆದ ಸಪ್ಪಳ. ಕಳ್ಳ ಮತ್ತು ದಿನಕರ ಅತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಇಬ್ಬರೂ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕಳ್ಳ ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಕಿಟಕಿ ಹತ್ತಿ ಮರೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ದಿನಕರ ಚೀಲ ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ; ಸಾಮಾನು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಭಗವಾನ್ ಮತ್ತು ಸುಧಾ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚೀಲವನ್ನು ರಂಗದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಒದೆದಿದ್ದಾನೆ; ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿಸ್ತೂಲನ್ನು ಮಧ್ಯದ ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬೆವೆತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಬಟ್ಟೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ತಲೆ ಕೆದರಿದೆ. ಬೀಗ ತೆಗೆದು ಸುಧಾ ಮೊದಲು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು;

ಚೆಲ್ಲಾಡಿದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪದಿಂದ ನಿಲ್ಲುವಳು. ಭಗವಾನ್ ಪ್ರವೇಶ. ಅವನಿಗೂ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಿದೆ. ಮೌನ.)

ಸುಧಾ : ನನ್ನ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

(ಮೌನ)

ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸ್ತೀವೆಯಿ?

ಭಗವಾನ್ : (ದಿನಕರನಿಗೆ) ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ?

(ಮೌನ)

ಮಾತಾಡು. ನಿನಗೇನಾಗಿದೆ? ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ?

ದಿನಕರ : (ತೀವ್ರ ಅನುಭವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವ ಈತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ) ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ : ಮತ್ತೆ ಯಾರು?

ದಿನಕರ : ನೀವು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ.

ಸುಧಾ : ಅದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಸುಳ್ಳು ಯಾಕೆ ಹೇಳಿ?

ಭಗವಾನ್ : ಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದು-ಹೇಳು.

ದಿನಕರ : ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳ ಬಂದಿದ್ದ.

ಭಗವಾನ್ : ಇದನ್ನ ನಂಬಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯಿ?

ದಿನಕರ : ನಂಬಿ ಅಂತ ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ ನಾನು.

ಸುಧಾ : ಕಳ್ಳ ಯಾರೊಂತ ನಾ ಬಲ್ಲೆ.

ಭಗವಾನ್ : ಯಾರು?

ಸುಧಾ : ಅದನ್ನ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳೋ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. (ದಿನಕರನಿಗೆ) ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೆ ನನಗನ್ನಿಸಿತ್ತು. (ಗಂಡನಿಗೆ) ನನ್ನ ಮಾತ್ಯಾಕೆ ನಿಮಗೆ? ಈತ ಸುಳ್ಳ ಅಲ್ಲ, ಕಳ್ಳ ಅಲ್ಲ, ಕೊಲೆಗಡುಕ ಅಲ್ಲ-ನಿಮಗೆ! ಇಂಥವನನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿ- ಈಗ ನೋಡಿ! ನೋಡಿ-ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಿ!

ದಿನಕರ : ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಥ ಏನು?

ಭಗವಾನ್ : ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟೆ : ನಾವು ಬರೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋಗೋಕೆ ಕಿಟಕಿ ಮುರಿದೆ

ಸುಧಾ : ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋ ಮಸಲತ್ತು ನಡೆಸಿದೆ

ದಿನಕರ : ಹೌದು, ನಾನು ಮಸಲತ್ತು ನಡೆಸಿದೆ.

(ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಕೇಳುವರು)

ಈ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿ ಮುರಿದೆ; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿದೆ.

(ಭಗವಾನನಿಗೆ) ನಿನ್ನ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಅರ್ಥ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ಭಗವಾನ್ : ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ?

ದಿನಕರ : ನಿನಗೆ ಯಾವ ಧೈರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಬಂಡಾಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ : ಹ್ಯಾಗೆ, ಹ್ಯಾಗೆ?

ದಿನಕರ : ನಿನಗೆ ಎಂಥ ಘನತೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ : ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು.

ದಿನಕರ : ಮುಚ್ಚೋಲ್ಲ. ಈ ಹೆಂಗಸನ್ನ ನೋಡಿದರೆ ಎಂಥವನಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ-

ಭಗವಾನ್ : ನೀನು ಏನು ಮಾತಾಡುತ್ತಿ ನೆನೆಸಿಕೋ

ದಿನಕರ : ಇದರಲ್ಲಿ ಏನು ಜೀವ ಇದ್ದೀತು? ಎಂಥ ಕೋಪ ಹುಟ್ಟಿತು?

ಇದರಲ್ಲಿ ಏನು ತಾನೆ ಕಾಣಿಸಿತು?

ಸುಧಾ : (ಗಂಡನಿಗೆ) ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಿದೀರಲ್ಲ, ನಾಚಿಕೆಯಾಗಬೇಡವೆ?

ದಿನಕರ : ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು ನೀನು ಈತನ ಮೊದಲನೆ ಆಸ್ತಿ,

ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಮೈ ಇಲ್ಲ; ಇವನ ತೊಡೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ನೀನು :

ಟೆಲಿಫೋನ್ ರಿಸೀವರ್ ಥರ.

ಇವನೇ ನಿನ್ನ ದೇಹದ ಬಂಡವಾಳಗಾರ.

ಈತ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಳ್ಳ,

(ಮುಂದಿನ ಮಾತನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ, ಆಪಾದಿಸುವ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನನಿಗೆ ಹೇಳುವನು)

ಕೇಳು. ನೀನು ದೊಡ್ಡವನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಿ:: ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಸ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ್ದೀ. ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗೆಲ್ಲಬಹುದಂತ ಮಾಡಿದ್ದೀ. ಆದರೆ ನೀನು ಎಲ್ಲ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಶತ್ರು, ಮನುಷ್ಯಕೋಟಿಯ ಆಜನ್ಮ ವೈರಿ ನೀನು I hate you. ನೀನು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದೆ- ಬಡವರ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತ; ನೀನು ಬಡವರ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದೆ-ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತ, ಈಕೆಯ ದೇಹದ ವೈಯಾರದ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ವೈಯಾರ; ನಿನ್ನ ನಂಬಿಕೆ ಎಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ: ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಸಮಯಸಾಧಕ ನೀನು.

ಯುದ್ಧವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ನೀನು-ಶಾಂತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಮಾತಾಡುತ್ತೀ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಎಳೆದೊಯ್ಯರೆ- ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ನಿನಗೆ. ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ವಸ್ತು : ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕತ್ತಲು, ಬೆಳಕು. ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನೋಡಿದೇನೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ, ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಮಠದಲ್ಲಿ, ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ :

ನೀನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ ಎರಡೂ ಆಗಬಲ್ಲೆ. ಬಡವ, ಶ್ರೀಮಂತ : ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್, ಡೆಮಾಕ್ರಾಟ್ : ಕಳ್ಳ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯವಾದಿ-ಎಲ್ಲ ಆಗಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ-

ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನಿಂದ ನೀನು ಒಂದೇ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ, ಪುಂಖಾನುಪುಂಖ ಬೊಗಳೆ ಬಿಡುವ, ಗೆದ್ದವರ ಪಕ್ಷ ಸೇರುವ, ಮನುಷ್ಯ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾದ ಕ್ರಿಮಿ-I hate you.

(ಮೌನ. ಭಗವಾನ್ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲಿನ ಪಿಸ್ತೂಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವನು. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೈಚಾಚುವನು : ಮಿಕ್ಕ ಇಬ್ಬರೂ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ಭಗವಾನ್ ಇನ್ನೇನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿರುವಾಗ-)

ದಿನಕರ : ತಗೊಂಡು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಆಗಬೇಡ. ಕೊಲ್ಲೋದು ನಿನ್ನಿಂದಾಗಲ್ಲ, (ಭಗವಾನ್ ಟೇಬಲ್ ಬಳಿ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನು)

ಸುಧಾ : ತಗೊಳ್ಳಿ, ಯಾಕೆ ನಿಂತಿದೀರ.

ದಿನಕರ : ಹ್ಲೂ. ತಗೋ.

ಭಗವಾನ್ : ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗು.

ದಿನಕರ : ಯಾಕೆ ಹೋಗಬೇಕು?

ಭಗವಾನ್ : ನನ್ನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗು.

ದಿನಕರ : ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರ ಮನೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ : ಇದು ನನ್ನ ಮನೆ!

ದಿನಕರ : ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ!

ನಿನ್ನ ಆಸ್ತಿ!

ನಿನ್ನ ಫ್ರಿಜ್!

ನಿನ್ನ ಜನಪ್ರಿಯತೆ!

ನಿನ್ನ ದೇಶೋದ್ಧಾರ!

ನಿನ್ನ ಗಾಳಿ! ನಿನ್ನ ಮಳೆ! ನಿನ್ನ ನೆಲ!

ಭಗವಾನ್ : (ಭಂಡತನದಿಂದ) ಹೌದು. ಅದಕ್ಕೇ ತೊಲಗು.

ಸುಧಾ : ನಿನಗೆ? ನಿನಗೆ ಮನೆ ಇಲ್ಲ.

ಹೆಂಡ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಇಲ್ಲ.

ನಿಲ್ಲೋದಕ್ಕೆ ನೆಲೆ ಇಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ : ಹೋಗು, ಹೊರಟುಹೋಗು.

ದಿನಕರ : ಹೋದರೆ, ನೀನು ನಾಳೆ-

ಭಗವಾನ್ : ಸಾಕು. ನಿನ್ನ ದರಿದ್ರ ಮಾತು ಸಾಕು.

ದಿನಕರ : ನಾನು ನಾನಾಗಿ ತೊಲಗೋನಲ್ಲ,

ಬೇಕಾದರೆ ಕಳಿಸು.

(ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಧಾಕತ್ತಿದ್ದರೆ ಕಳಿಸು.

ಸುಧಾ : (ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲಿನ ಪಿಸ್ತೂಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಿನಕರನತ್ತ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆಯುವಳು. ಭಗವಾನ್ 'ಬೇಡ, ಬೇಡ' ಅಂದರೂ ಕೇಳದೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಡೆಯುವಳು. ದಿನಕರ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವನು. ಹೊರಗಡೆ ಪಿಸ್ತೂಲು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜನರ ಗುಜು ಗುಜು.

ಭಗವಾನ್ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಪಿಸ್ತೂಲು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ ಇಡುವನು; ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತು ಕೂರುವನು. ಜನ ಬರುವರು; ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೆಣವನ್ನೂ ನೋಡಿ

ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕುತೂಹಲ ತೋರುವರು)

ನೆರೆಯವ ೧ : ಏನು, ಏನಾಯ್ತು ಸಾರ್?

ನೆರೆಯವ ೨ : ಕೊಲೆ? ಯಾರೀತ?

ನೆರೆಯವ ೩ : ಯಾರು ಗೊತ್ತಾಗಲೇನಿ-ಆ ಕಿಟಕಿ ನೋಡಿದ್ರೆ?

ನೆರೆಯವ ೪ : ಕಳ್ಳ ಅಲ್ಲ? (ಸುಧಾಗೆ) ಏನಮ್ಮ, ನೀನು ಮನೇಲಿರಲಿಲ್ಲಾ?

ನೆರೆಯವ ೧ : (ಭಗವಾನ್‌ಗೆ) ಕಳ್ಳಸೂಳೇಮಕ್ಕಳು ಸಾರ್.

ಈಚೆಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಿಹೋಗಿದಾರೆ.

ನೆರೆಯವ ೩ : (ಹೆಣದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ನೋಡಿದ್ರೆ ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ?

ಸುಧಾ : (ನಾಲ್ಕನೆಯವನಿಗೆ) ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದು.

ನೆರೆಯವ ೨ : ಸಿನಿಮಾದಿಂದ ಬರೊದ್ರಲ್ಲೇ ನುಗ್ಗಿದಾನಲ್ಲ!

ನೆರೆಯವ ೧ : ಪೊಲೀಸ್‌ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದ ಸಾರ್?

ಭಗವಾನ್ : ಮಾತಾಡಬೇಡಿ, ನನ್ನ ತಲೆ ನೋಯ್ತಿದೆ.

ನೆರೆಯವ ೨ : ತುಂಬಾ ಹೋರಾಡಿದನ ಸಾರ್?

ನೆರೆಯವ ೪ : ನಾನು ಆಗತಾನೇ ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಕಟ್ಟ ಆತು, ಓಡಿಬಂದೆ!

ನೆರೆಯವ ೩ : ದುಡಿದು ತಿನ್ನಲಾರದ ಮುಂಡೇಗಂಡು.

(ರಾಮದಾಸ ಮತ್ತು ಶಂಕರ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಜನ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವರು)

ರಾಮದಾಸ : ಯಾರೋ ಪಟಿಂಗ ಇರಬೇಕು-ನಾನು ಮುಂಚೇನೇ ಹೇಳಿದ ಮನೆ ಕಡೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರು ಆಂತ.

ಶಂಕರ : (ಹೆಣ ನೋಡಿ) ನಾನು ಮುಂಚೇನೇ ಹೇಳಿದೆ ನಿನಗೆ -ಯಾವನೋ ನಕ್ಕಲೈಟಿರಬೇಕಂತ! ನೋಡಿದ್ದ, ದಿನಕರ! ಉರಿದು, ಉರಿದು ಬಿದ್ದು ಸತ್ತ. idiot. ಭಗವಾನ್, ಏಳು, ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೋಬೇಡ. ಎಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗುತ್ತೆ.

ರಾಮದಾಸ : Don't you worry, sister. ನಿಮಗೇನೂ ಆಗಲ್ಲ. ನಾವಾಗಲೇ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಹೇಳಿಬಂದಿದೇವೆ. ಇನ್ನೇನು ಬಂದುಬಿಡ್ತಾರೆ. ಅವರೂ

ಇವನಿಗಾಗಿ ಉರಲೈಲ್ಲ ಹುಡುಕಿದ್ದು.

ನೆರೆಯವ ೧ : ಆಗಲೇ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರಂತ್ರೀ.

ನೆರೆಯವ ೨ : ಮತ್ತೇನು-ಇಂಥ ಲೊಕ್ಕಾಲಿಟೇಲಿ ಮನೇ ನುಗ್ಗೋದು ಅಂದ್ರೆ -

ನೆರೆಯವ ೩ : ಆದೆಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಇರಬೇಕು?

ನೆರೆಯವ ೪ : (೫ ನೆಯವನಿಗೆ) ಸ್ಪೂಡೆಂಟ್ ಥರ ಕಾಡ್ತಾನೆ.

ನೆರೆಯವ ೫ : ಥರ ಏನು ಬಂತು. ಸ್ಪೂಡೆಂಟೇ. ಎಲ್ಲ ಗಲಾಟೆಗೆ ಆ ನನಮಕ್ಕಳೇ ಕಾರಣ.

ನೆರೆಯವ ೪ : ಮೊನ್ನೆ ಏನಾಯ್ತು ಅಂತೀ-

ನೆರೆಯವ ೧ : (ಶಂಕರನಿಗೆ) ನೀವು ಇವನ್ನ ನೋಡಿದ್ದೀರಾ ಸಾರ್?

ಶಂಕರ : ನೋಡದೆ ಏನು? ಇಡೀ ಉರಿಗೇ ಗೊತ್ತು.

ನೆರೆಯವ ೩ : ನಕ್ಕಲೈಟಂತೆ.

ನೆರೆಯವ ೨ : ಅಲ್ಲ ಕಣಯ್ಯ-ಯಾವನೋ ಏಜಿಂಟಂತೆ.

(ಹೊರಗಡೆ ಜೀಪ್ ನಿಂತ ಶಬ್ದ. ಪೊಲೀಸರು ಜನರಿಗೆ ಗದರಿಸುತ್ತ, "ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ - ಗದ್ದಲ ಮಾಡಬೇಡಿ-ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿ" ಅನ್ನುತ್ತ ಬರುವರು. ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್‌ಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವರು. ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವರು : ಕೆಲವರು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ ಯಾವ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ತೋರದೆ ಹೆಣದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನೋಡಿ-)

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಈ ಮನೆ ಯಜಮಾನರು ಯಾರು?

ಭಗವಾನ್ : ನಾನು.

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಇದು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಯಿತು?

ಭಗವಾನ್ : ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದ ಹಿಂದೆ.

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಈತ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ?

ಭಗವಾನ್ : ಈತ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ?

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಿರಿ?

ಸುಧಾ : ಕಾಲು ಗಂಟೆ ಕೆಳಗೆ.

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : (ಭಗವಾನ್‌ಗೆ) ಹೌದ?

(ಭಗವಾನ್ ಹೌದೆಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುವನು)

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಬನ್ನಿ ಸಾರ್, ಈ ಕಡೆ ಬನ್ನಿ. (ಸುಧಾಗೆ) ನೀವೂ ಬನ್ನಿ (ಅವರನ್ನು ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವನು)

ಮರ್ಡರ್ ಬಹಳ complication ತರುತ್ತೆ ನೋಡಿ-

ಸುಧಾ : ಹೇಗೆ?

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಈತ ದಿನಕರ ಅಂತ-ನಾವು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಇದ್ದದ್ದು ಇವನನ್ನೇ.

ಈಗ ಈ ಮರ್ಡರ್ -

ಸುಧಾ : ಇದು ಮರ್ಡರ್ ಅಲ್ಲ -

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಅಲ್ಲ, ಸರಿ. ಆದರೆ ಅದೇನೇ ಆದ್ರೂ -ನಿಮಗೆ ಕೊಂಚ ತೊಂದರೆ ಆಗುತ್ತೆ-ಅದಕ್ಕೇ-

ಭಗವಾನ್ : ನೆಟ್ಟಗೆ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿಬಿಡಿ.

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ನಿಮಗೂ ಒಳ್ಳೆದಾಗಬೇಕು, ನಮಗೂ ಹೆಸರು ಬರಬೇಕು-

ಸುಧಾ : ನಮಗೆ ಟೈಮಿಲ್ಲ, ಹೇಳಿ.

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಈತ ಪೊಲೀಸರ ಜೊತೆ encounter ನಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಅಂತ ಹೇಳಿಕೆ

ಕೊಡಬೇಕು. ಭಗವಾನ್ : ಆಗಲಿ.

ಸುಧಾ : (ಧ್ವನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ) ಏನು ಆಗಲಿ? ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕು? ನಿಮಗೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ ಸುಮ್ಮಿರಿ.

ರಾಮದಾಸ : (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಏನು ಹೇಳಿಕೆ? ಯಾಕೆ?

ಸುಧಾ : (ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರಿಗೆ) ನೋಡಿ ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರೇ, ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೀವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ನೀವಲ್ಲ ಈತನ್ನ ಹಿಡಿದು

ಕೊಂದುಹಾಕಿದ್ದು. ನಿಮಗೆ ಹೆಸರು ಬರೋದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಶಂಕರ : ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಹುಡುಕಿ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡೋ ನಿಮಗೆ ಹೆಸರು ಬೇರೆ ಕೇಡಿ. ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ : ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸಾರ್. ಅದು ನನ್ನ

ಸೂಚನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಏನೂ ತಿಳಿಕೊಬೇಡಿ....

ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಬಂದಹಾಗೆ ಮಾಡಿ.

(ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ವಿವರಣೆ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗುವನು. ಪೊಲೀಸರು ಜನರನ್ನು ಗದರಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಕಳಿಸುವರು.

ಕತ್ತಲು)

ದೃಶ್ಯ ೩[ಮೊದಲನೆಯ ದೃಶ್ಯದಂತೆಯೇ-ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಡಗರದ ಸಭೆ. ಬೆಳಕು ರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮಾಲತಿ

ನಾಡಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಇದು ನಾಟಕದ ಚಲನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಬಾರದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಬೇಕು ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು

ಹಾಕಿದರೆ ಸಾಕು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದಾಗ ಆಕೆ ಆಗಲೇ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನ್, ಸುಧಾ, ರಾಮದಾಸ, ಶಂಕರ,

ಲಲಿತ ಇದ್ದಾರೆ. ಧೂಪದ ವಾಸನೆ : ಮುಂಚಿನಂತೆಯೇ-ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಕಡೆ ರೇಕಾರ್ಡ್‌ಡ್ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ.] ಮಾಲತಿ :

(ಹಾಡುತ್ತ) ಜಯ ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ, .

ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ.....

ಲಲಿತ : (ಧ್ವನಿವರ್ಧಕದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸ್ವಾಗತಿಸುವಳು.) ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಮತ್ತು ಸಭಿಕರೇ, ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಗುರುಗಳೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಭಗವಾನ್ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಹರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. (ಚಪ್ಪಾಳೆ.) ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಅವರು ಸದಾ ಉತ್ಸಾಹ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರ ಬಂಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂಥ ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಿಗೂ ಅವರ ಬಲಗೈನಂತಿರುವ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಸುಧಾ ದೇವಿಯವರನ್ನೂ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಅವರೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಕಿವಿ ಗಡಚಿಕ್ಕುವಂತೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಗದ್ದಲ, ಸಂಭ್ರಮ)

ಭಗವಾನ್ : ಮಾನ್ಯರೇ, ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; ಈ ಸಮಾಜ ಕೊಂದದ್ದು.

(ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಸುರಿಮಳೆ)

ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ನಿಮಗೆ ಕಿವಿಯಿದ್ದರೆ ಕೇಳಬೇಕು, ದಿನಕರ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದ-ಅಂಥವನು-ಅಂಥವನು-

(ಚಪ್ಪಾಳೆ-)

ಭಗವಾನ್ : ಹೀಗೆ ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಆಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮಾತು ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ನಿಜವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮರೆಯಾಗಿ ಮಾತಿನ ಬಲೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ದೇಶ ದೊಡ್ಡ ಪೋಲಿಸ್

ರಾಣಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿಗಳು, ಸುಳ್ಳರು, ಮೂರ್ಖರನ್ನು (ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹಿಯರ್, ಹಿಯರ್)

ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಯೂ ನಡೆಯೋದಿಲ್ಲ. ಇದು ದರಿದ್ರ

ದೇಶ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿಗಣೆಯ ಥರ, ಹೇನಿನ ಥರ ತುಂಬಿರುವ ಜನ (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಹಿಯರ್, ಹಿಯರ್, ಶಿಳ್ಳೆ, ಸಂಭ್ರಮ)

ಸುಧಾ : (ಎದ್ದು, ಗಂಡ ಅಪಾಯದ ಮಾತಾಡಬಹುದೆಂದು) ಅಂದರೆ, ನಕ್ಸಲ್‌ಗೈಡ್ ದಿನಕರನಂಥ ತಿಗಣೆಗಳು ಇರೋದಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಾರದು;

ಅಂಥವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಇರಕೂಡದು. ಭಾರತದಂಥ ಅಖಂಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ಅಪೂರ್ವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಜನ ಇರಗೊಡಕೂಡದು. (ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಸುಧಾ ಜಾಣತನದಿಂದ ವಿಷಯ ಬದಲಿಸುವಳು) ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲ!

ಸಭಿಕರು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. (ಎಂದೊಡನೆ ಲಲಿತ, ಮಾಲತಿ ಆತನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕೂರಿಸುವರು) ಅವರು ಹೇಳಬೇಕೆಂದದ್ದು ಇಷ್ಟೆ : ಸಮಾಜ

ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ನಿಜವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯತ್ತ ನಾವೆಲ್ಲ ಸಾಗಬೇಕು. ಈ ದೇಶದ ಭ್ರಷ್ಟರು, ಮೂರ್ಖರು, ಆಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ತಮ್ಮ

ತಪ್ಪಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ರ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು-ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ಮಠ

ಮುಂತಾದವು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಸ್ವರ್ಗವಾಗಬೇಕು. ಇಷ್ಟನ್ನು ನನ್ನ ಯಜಮಾನರ ಪರವಾಗಿ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಮಾತು

ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಜೈ ಹಿಂದ್. [ಸಭೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದು-ಯಾಕೆಂದರೆ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಾದ ಜನ ಭಗವಾನನ ದರ್ಶನ

ಪಡೆಯಲು, ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಪಡೆಯಲು ನುಗ್ಗುವರು. ಸುಧಾ ಕೂಡ ಜನರಿಂದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಳು. ಹಲವರು ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು

ನುಗ್ಗುವರು. “ಭಗವಾನ್-ಕಿ

-ಜೈ” ಘೋಷಣೆ ಬೇಕಾದರೆ ಇರಬಹುದು. ಜನ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಭಗವಾನನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ

ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವರು; ಹಲವಾರು ಜನ ಹೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಕೈಗಳ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಶವದಂತೆ ಕಾಣುವನು.

ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದು]

ಕತ್ತಲು

ಸೂಚನೆ : ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಲೇಖಕರಿಂದ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಲಿಖಿತ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಕವಿತೆ

ಕವಿತೆ

ಮಹಾಬಲಗಿರಿ

ಇವಳು

ಮೈಗೂಡಿ

ನಿಂತವಳು.

ಮೂರು ಹದ,

ವಿಧ, ಅವಧಿ

ಇವಳ ಪರಿಧಿ.

ಮಾತೆ

ಮಡದಿ

ಮಗಳು

ಹುಟ್ಟಿಸಿದಳು.

ಅಲ್ಲೆ ಸುಖಪಟ್ಟಳು.

ಹುಟ್ಟಿದಳು.

ಮೊಲೆಯೂಡಿಸಿ

ಆಡಿಸಿ ಕಲಿಸಿ

ಬೆಳೆಸಿದವಳು.

ಸುಖ ಕೊಟ್ಟು

ಜೊತೆಗೂಡಿ

ಹೊಳೆಯಾಗಿ

ಹರಿದಳು.

ಮುಗುಳಾಗಿ

ಅರಳಿ

ಬಳ್ಳಿಕಂಪಿನ

ಹೂವಾದಳು.

ಅನ್ವೇಷಣೆ:ರೂಮು

ಅನ್ವೇಷಣೆ : ರೂಮು

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

ಸಿನಿಮಾ ಮುಗಿದು ನಾಯಕ ತನ್ನ ಹೊಟೇಲಿಗೆ ಮರಳಿದಾಗ ಸಾಧಾರಣ ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನ ವಾಚು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಹೊಟೇಲು ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಉಕ್ಕಿನ ಗೇಟು ತುಸುವೆ ತೆರೆದಿತ್ತು. ಬದಿಗೆ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಾವಲಿನವ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾವಲಿನವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ನಾಯಕ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಗೇಟಿಗೆ ಬಡಿದು ಶಬ್ದ ಮಾಡಿದ. ಶಬ್ದದಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಕಾವಲುಗಾರ ಮೆಶೀನಿನಂತೆ ಎದ್ದು ಬಂದ. ಗೇಟಿನ ಒಂದರ್ಧವನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ ನಾಯಕನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಗೇಟು ಮುಚ್ಚಿದ. ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟು ಬೀಗದ ಕೀಲಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ತನಗಾಗಿ ಆತ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆ ನಾಯಕನಿಗೆ ತೋರಿ, ಅವನಿಗೆ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಹೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದ. ನಾಯಕನ ಕೈ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಜೇಬಿಗಳಿಗಿದ್ದು ತನ್ನ ರೂಮಿನ ಕೀಯನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೆ ಕೀ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಶರ್ಟಿನ ಜೇಬುಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಜೇಬುಗಳನ್ನೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬುಡಮೇಲಾಗುವಂತೆ ಶೋಧಿಸಿ ಹತಾಶನಾದ ಕೈಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಒಂದು ಜೇಬಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆಳಿದು ಒಳಗಿನ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರಳುಗಳು ತಡಕಾಡಿದವು. ತಡಕಾಡಿದಾಗ ಏನೋ ಬಿಲ್ಲುಗಳು, ಕಾಗದದ ಚೂರುಗಳು, ಚಿಲ್ಲರೆ ಕಾಸುಗಳಲ್ಲದೆ ಕೀ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಪರ್ಸಿನೊಳಗೆ ಚಿಲ್ಲರೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಕೀ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ಸಾಧಾರಣ ಅಳತೆಯ ಗಾದ್ರೆಜ್ ಕೀ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಇದೇ ರೂಮಿನ ಕೀ ಆದರೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಕೀ ಯಾವುದು? ಮನೆಯದು ಯಾವ ಬ್ರಾಂಡಿನ ಹೀಯೆಂಬುದು ನೆನಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಛೇ. ಹೀಗೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಧೈರ್ಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ! ತನಗದು ಉಂಟೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂದೇಹ ಬಂತು. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಬೇಕು, ಸತ್ಯ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಬೇಕು. ಆದರೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸತ್ಯ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಧೈರ್ಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತು.

ಅಂದರೆ, ಒಂದೋ ಮನೆಯ ಕೀ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರೂಮಿನದ್ದು ಕಳೆದುಹೋಗಿರಬೇಕು. ಯಾವುದು ಕಳೆದುಹೋದರೂ ಕಷ್ಟ ಕಷ್ಟವೇ. ಆದರೆ ರೂಮಿನ ಕೀ ಕಳೆದುಹೋದದ್ದಾದರೆ ತಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು. ಇಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ನೈತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ. ವಿಶ್ವಾಸದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ, ತನಗೆ ತಾನು ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಷ್ಟ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿರುವುದು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಈ ಹೊಣೆಲು ಮ್ಯಾನೇಜರ ತನ್ನಂಥ ಅಪರಿಚಿತ ಜನರ ಮೇಲೆ ರೂಮುಗಳ, ಬೀಗದ, ಇನ್ನಿತರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಿದ ವಿಳಾಸಗಳ, ಹಾಕಿದ ರುಜುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಹೊರಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನಲ್ಲ! ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ತಾನು ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತಾನೇ ರೀತಿ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ? ಇದೆಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ಬಂಧ! ಇದನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕದಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ಉಸಿರಾಟವಿಲ್ಲವೆಂಬಷ್ಟು ಕಿರುಕುಳ ಅವನಿಗೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು.

ಆದರೂ ಈ ಕೀ ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು? ಥಿಯೇಟರಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಆರಾಮವಾಗಿ ಕೂತು ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇದು ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತೆ? ಬಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಕೂಡ ಹತ್ತಿರದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಳೆಗಳ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮುಖವನ್ನೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹತ್ತಿರ ಕೂತ ಗಂಡಸಿನೊಂದಿಗೆ ಗುಸುಗುಸು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈಚೆಯವನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ? ಬೇರೆಯವರ ಸುಖದುಃಖ ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ?

ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ನಾಯಕ ಪ್ರಸ್ತುತಕ್ಕೆ ಬಂದ. ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕೀ ಯಿಂದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲು ಶ್ರಮಿಸುವುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಆಗ ಕಳೆದುಹೋದ ಕೀ ಹೊಣೆಲಿನದ್ದು. ಇರುವುದು ಮನೆಯದ್ದು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ತೆರೆದರೆ ಅದು ಹೊಣೆಲಿನದ್ದೇ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ಕೀಯಿಂದ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೀಗಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದುಂಟು. ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಷ್ಟ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಗ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸ್ವಂತದ್ದೂ ಹೊಣೆಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದ ಎಂಬುದರ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಹೊಣೆಲಿನವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕಾದೀತು. ನಾಯಕ ಹೊಣೆಲಿನ ಪೋರ್ಟಿಕೋಗೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಜೀರೋವಾಟಿನ ಬುರುಡೆ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಬದಿಗೇ ಲಿಫ್ಟು. ಲಿಫ್ಟಿನೊಳಗೆ ನಿಂತು ಸ್ವಿಚ್ಚು ಹಾಕಿ ಲಿಫ್ಟು ಮೇಲೇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾದರೂ ಅದು ಜಗ್ಗಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ತೂಗಿಹಾಕಿದ ರಟ್ಟಿನ ಬೋರ್ಡು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂತು. “ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆದ ಕೆಂಪಕ್ಷರಗಳು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸುವಂತಿದ್ದವು. ತಾನು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನಾಯಕನಿಗೆ ನೆನಪು. ಈಗ ಸಂಪು ಹೂಡಿದಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದೆ ಎಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು

ಹೊಟೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ವಿಚಾರಿಸಿ ಈ ಯಂತ್ರವನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಅಥವಾ ಅದನ್ನಲ್ಲಿಂದ ಕಿತ್ತುಹಾಕಬಹುದಿತ್ತು.

ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಈಚೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೆಟ್ಟಿಲೇರುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಾನಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರೂಮು ಯಾವ ಫ್ಲೋರಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನೆನಪು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾಯಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದ. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದು ಪೂರ್ಣ ಮರೆತುಹೋಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ವೇಳೆ ಲಿಫ್ಟ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಈಗ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಫ್ಲೋರು ಮರೆತುಹೋಗಿರುವ ಕಾರಣ ಲಿಫ್ಟಿಗೂ ತನಗೂ ಈಗ ಯಾವ ಸುಬುಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಲಿಫ್ಟಿನೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕದ್ದೂ, ಸ್ವಿಚ್ಚು ಹಾಕಿದದ್ದೂ, ಅದು ಹಾಳಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದದ್ದೂ, ಹಾಳಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಇರುವಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿದರೂ ಅವನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಷ್ಪಲವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಫ್ಲೋರು ಮರೆತುಹೋಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಲಿಫ್ಟಿನ ಕುರಿತಾದ ನಿರರ್ಥಕ ಚಿಂತೆಗಳೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿ ಬೇರಾವುದೇ ನೆನಪುಗಳು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಇವನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೋಡಿಸಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿನಿಮಾದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ. ಧಿಯೇಟರು ತಲುಪುವಾಗಲೆ ತಡವಾಗಿಹೋದ್ದರಿಂದ ಸಿನಿಮಾದ ಹೆಸರೇನದು ಕೊನೆಯತನಕವೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಆ ಗಂಡಸನ್ನಾಗಲಿ, ಹೆಂಗಸನ್ನಾಗಲಿ ಕೇಳುವುದು ಅಷ್ಟು ಸರಿಯೆನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಸಿನಿಮಾದ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೈ ಚಾಚಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ರೂಮಿನ ನಂಬರೆಷ್ಟು? ಎಷ್ಟೆಂದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ನೋಡುವ ಪ್ರಮೇಯವೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿದ್ದರೂ ಅದರ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ರೂಮು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೊಡನೆ ಅದರ ನಂಬರನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಈಗ ಕಳೆದುಹೋದ ವಿಚಾರಗಳು. ಹೇಳಿ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇಂತಹ ಪಶ್ಚಾತ್ತ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ರೂಮನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಜರೂರು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯುವಂತೆ ನಾಯಕನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರಗಳು ಯಾವ ಯಾವುವು ಎಂದು ನಾಯಕ ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿದ. ರಿಸೆಪ್ಷನಿನ ಎದುರು ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗು ಹಾಕಿದ ವಿಳಾಸಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾದ ಉಪಾಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಎರಡು ಪಟ್ಟಿಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ಇವುಗಳ ಅನೇಕ ಚೌಕಗಳ ಮೇಲೆ ನಂಬರುಗಳು, ಕೆಲವು ಚೌಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ವಿಳಾಸಗಳ ವಿಸಿಟಿಂಗ್ ಕಾರ್ಡುಗಳ ತರಹ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಡುಗಳು ಇದ್ದವು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಓದಿದರೂ ನಾಯಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಇದು ತಾನುಳಿದುಕೊಂಡ ಹೊಟೇಲ್ ಅಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ “ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಹೊಟೇಲ್” ಎಂದು ನಿಯೋನ್ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಬದಿಯಲ್ಲೇ ಮೇಲೆ ಹೆಸರು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ರಿಸೆಪ್ಷನ್ ರೂಮು, ಫೋರ್ಟಿಕೋ. ವಠಾರದ ಪರಿಚಯವಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಗಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರಿಸೆಪ್ಷನಿಸ್ಟ್ ಮರೆತಿರಬಹುದು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ತಾರತಮ್ಯ ಅವರು ತೋರಿಸುವುದಿದ್ದರೆ ಅದು ಖಂಡನಾರ್ಹ ಎನಿಸಿತು. ಅಂತೂ ಈ ಪಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿಗೇ ಅವನ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಪಟ್ಟಿಗಳ ಈ ಅಪೂರ್ಣವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಕಾಣದೆ ಅದು ಮೋಜೆನಿಸಿತು. ಆತ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದ. ತನ್ನ ರೂಮಿನ ಬದಿಯ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಿಬ್ಬಿ ಉಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ನೆನಪು ಬಂತು. ಆತ ಸಿಬ್ಬಿನೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಗೂದಲು ದಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸಿಬ್ಬಿನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಆಗಿರಬಹುದು, ಸಿಬ್ಬಿನೂ ಹಿಂದುವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಅಂತೂ ಆತ ದಾಡಿವಾಲನೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಆದರೆ ಆತ ತನ್ನ ರೂಮಿನ ಬಲಬದಿಗಿದ್ದನೋ ಎಡಬದಿಗಿದ್ದನೋ ಖಚಿತವಾಗಿ ನಾಯಕನಿಗೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದಾಡಿವಾಲನ ರೂಮನ್ನು ಕಂಡು ಹುಡುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಾಯಕನಿಗೆ ಸ್ವಂತ ರೂಮನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಅವನ ರೂಮು ದಾಡಿವಾಲನ ಏಡಕ್ಕೂ ಬಲಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅಸಂಗತ ವಿಚಾರಗಳೆಂದು ನಾಯಕ ಅವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟ. ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಹೊಟೇಲಿನ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವೆರಾಂಡಗಳ ಮಿಣುಕು ದೀಪಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬಂದವು. ಆ ದೀಪಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಒಟ್ಟು ಫ್ಲೋರುಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ. ಈ ಲೆಕ್ಕ ಪ್ರಕಾರ ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಹೊಟೇಲಿಗೆ ಐದು ಫ್ಲೋರುಗಳಿರಬಹುದು. ಯಾವ ರೂಮುಗಳೂ ತೆರೆದಿದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾವ ರೂಮುಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಒಂದೇ ಒಂದು ರೂಮಿನ

ವೆಂಟಲೇಟರ್ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಆ ರೂಮಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಟೆಲಿನ ಇಡಿಯ ವರ್ತಾವೆ ಸತ್ತುಹೋದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಬೆಳಕು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಬದುಕಿನ ನಿರಂತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೇ? ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಶರಣು ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾಯಕ ಬೆಳಕಿರುವ ಆ ರೂಮು ಯಾವ ಫ್ಲೋರಿನಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಹಾಕಿದ. ಬಹುಶಃ ಅದು ನಾಲ್ಕನೆ ಫ್ಲೋರಿನಲ್ಲಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರಿತು. ಮತ್ತೆ ಲಿಫ್ಟು, ಅದರ ನಿರರ್ಥಕತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಥತ್ ಎಂದುಕೊಂಡು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತತೊಡಗಿದ. ವೆರಾಂಡಗಳನ್ನೆಣಿಸುತ್ತ ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ನಾಲ್ಕನೆ ಫ್ಲೋರಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದ. ಅಂದಾಜು ಸರಿಯಾಗಬೇಕಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾದರೂ ಬೆಳಕಿರುವ ಒಂಟಿ ರೂಮು ಕಾಣಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅಂತಹ ರೂಮು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ರೂಮುಗಳೊಳಗೂ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ ಆ ರೂಮು ಏನಾಯಿತು? ಎರಡು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿದ್ದವು : ಒಂದೋ ಫ್ಲೋರಿನ ಅಂದಾಜು ತಪ್ಪಿಹೋಗಿದೆ; ಇಲ್ಲ ಈತ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಲೈಟು ಆರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೋ ಇನ್ನೂ ಮೇಲೇರಿ ನೋಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕೆಳಗಿಳಿಯಬೇಕು. ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸರಿಯೋ ಅವನ ಉಹೇಗೂ ನಿಲುಕಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದೇ ಎಂದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಫ್ಲೋರು ಹತ್ತಿದ. ಅವನ ಅದೃಷ್ಟವೋ ಏನೋ ಬೆಳಕಿನ ರೂಮು ಇಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಾಯಕನಿಗೆ ತನ್ನ ರೂಮನ್ನೇ ಕಂಡಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಂದೇಹಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಇದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದರೊಳಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಇದ್ದಾನೆಂದೂ, ಇದ್ದರೆ ಆತ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಕಿಲ್ಲದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕೋಣೆಯ ಜನರು ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಈ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಅದರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟುವುದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಒಳಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿದ್ದು ಆತ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನೆಬ್ಬಿಸುವುದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲೆ ನಾಯಕನ ಕೈ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ಆಗಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾರಿ ತಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗಿಂದ ಏನೋ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆತ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಈಗ ಎಚ್ಚರಾಗಿರಬಹುದು. ಎಂದರೆ ಅವನ ನಿದ್ರೆ ಹಾಳುಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಅವನು ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸದ್ದು ಬಂದು ಇದೀಗ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದರೆ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ನೋಟವನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕು? ನಾಯಕ ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಬಹುದಾದ ಕ್ಷಣ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ತೀವ್ರ ಯೋಚನೆಗೆ ನಾಯಕನ ಮಿದುಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಡಿಯ ಅವಸ್ಥೆ ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನಗೇ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ತನ್ನ ರೂಮನ್ನು ಈತ ಹೇಗೆ ಕಂಡು ಹುಡುಕಲು ಅಥವಾ ಕಂಡು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಾಯಕನಿಗೆ ಹೊಳೆದು ಇದು ಈ ತನಕ ಹೊಳೆಯದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ವಿಷಾದಿಸಿದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಈತನೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಾರದು. ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲೂ ನಾಯಕನಿಗೆ ಹೊಸತೊಂದು ಆಸೆ ಮೂಡಿತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ದಾಡಿವಾಲನಾದರೆ ಎಂಬುದೇ ಆಸೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಾಡಿವಾಲನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಗಡ್ಡ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೂ ಕೂದಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬೊಕ್ಕತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಳಕೋಣೆಯ ಬೆಳಕು ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಂಡಿತು. ಅವನ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ನೋಟಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ನಾಯಕ ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತ. ಉತ್ತರ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಆತ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕುರಿತಾಗಿ ಏನು ಗ್ರಹಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ನಾಯಕ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡ. ಕಳ್ಳನೋ ಕುಡುಕನೋ ಹುಚ್ಚನೆ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಏನು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ತಾನೆ ಏನು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಆತನಿಗೂ ತನಗೂ ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಸುಮ್ಮನೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾಯಕ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿದ್ದವು. ಈಗೇನು ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕುರಿತು ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತು ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಚಿಂತಿಸುವುದೊಳ್ಳೆಯದು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ವಾಪಸು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದ. ಎಲ್ಲ ವೆರಾಂಡಗಳೂ ಖಾಲಿ, ಜನರೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ. ಈ ಕೋಣೆಗಳೊಳಗೆ ಜನ ಮಲಗಿದರೂ ಈ ಹೊಟೆಲು ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಇಲ್ಲಿ ತಾನು ಏಕಾಕಿಯಂತೆ ಅವನಿಗನ್ನಿಸಿತು. ಫೋರ್ಟಿಕೋದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಒಂದು ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ನೇರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ತಾದ ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ನಾಯಕ ಈ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ತನಗಿರುವ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತು ಗಾಢವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಸದ್ದುಗದ್ದಲದಿಂದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಎಚ್ಚರಾದಾಗ ತಾನು ಫೋರ್ಟಿಕೋದಲ್ಲಿ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ

ಒರಗಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಹೊಟೇಲು ಈಗ ಎಚ್ಚರವಾಗಿತ್ತು. ಜನ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಿಸೆಪ್ಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಹುಡುಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ ನೆನಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನ ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು? ರಾತ್ರಿ ಕುಡಿದು ಬಂದು ರೂಮು ಸೇರಲಾರದೆ ಇಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಅಂದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರವಿರಬಹುದು. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಇರಲಿ. ಅವರು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ ತನಗೇನು? ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ನಿನ್ನ ರೂಮು ಸಿಗದೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಾಗ ಇವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಈಗ ಇವರು ಇದ್ದರೇನು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು? ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡು ನಾಯಕ ಸೋಫಾದಿಂದಿದ್ದು ಆಕಳಿಸಿ ಮೈ ಮುರಿದ, ಮೈ ಕೈ ನೋಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ. ಆಲೆನೋವು ಕೂಡ ಬಂದಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಥಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರಿಂದ ಇರಬಹುದು. ರಾತ್ರಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಇರಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ತಲೆಗೂದಲನ್ನೂ ನೇವರಿಸಿಕೊಂಡು ರಿಸೆಪ್ಷನ್ ಬಳಿ ಹೋದ. ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿವರಿಸಬೇಕಿತ್ತು.. ಅವಳು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಶುರುಮಾಡಿದರೆ? ಎಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು? ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು? ಛೇ, ಸರಿಯಾದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ತರಾತುರಿಯಾಗಿ ಇವಳ ಬಳಿಗೆ ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ಬಂದುದಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅವಳು ಇವನ ಮುಖವನ್ನೇ ಸಂಶಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಧೋರಣೆಯೇನೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ವಿವರಿಸಲು ನಾಯಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ತಾನು ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿನೀತನಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ-ಸಣ್ಣವನಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಅಪರಾಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎನಿಸಿತು. ಅದೇ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮುಖಭಾವ, ಮರ್ಜಿಗಳು ದರ್ಪದ, ಅಧಿಕಾರದ ಧೋರಣೆ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳು ಕಠಿಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಮಲು ಇಳಿದಿಲ್ಲ ಅಂತ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನಂಥವನೊಬ್ಬ ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನೀವೆಲ್ಲ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲೇಕೆ ಬರುತ್ತೀರಿ? ಹೊಟೇಲುಗಳಿರುವುದು ಜೀವಿಸೋದಕ್ಕೆ, ಸುಖಕ್ಕೆ, ಗೊತ್ತಾಯಿತೆ?” ನೇಣಿನ ವಾರ್ತೆಯಿಂದ ಇವನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅವಳು ಗಮನಿಸಿರುವಂತಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ವಿಸ್ಮಯ, ಅನುಕಂಪಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನವಳು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾಯಕನಿಗೆ ಬರಿಯ ಕುತೂಹಲ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅವನು ಈಗ ಮೇಲಿನ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿದ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಅಲ್ಲೇ ಸಂಭವಿಸಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಇವಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅದೇನೆಂದು ನೋಡುವಾ ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾಯಕ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಏರತೊಡಗಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅದು ಯಾವ ಫ್ಲೋರೆಯು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು, ವರಾಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆದು ನಾಲ್ಕನೆ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೆಂದು ಖಚಿತಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಿ ಹೋದ.

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೋಣೆಯ ಮುಂದೆ ಹತ್ತಾರು ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು. ಹೊಟೇಲಿನ ಒಡೆಯನಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ರೀವಿಯ ಮನುಷ್ಯನೂ ಇದ್ದ. ಇತರ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಹಣಕೆ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೂಲಕ, ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಒಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನೇಣಿನ ಸ್ಥಳ ಇದೇ ಎಂಬುದು ನಾಯಕನಿಗೆ ಖಚಿತವಾಯಿತು. ಅವನು ತುದಿಗಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದ.

ಒಳಗೆ ಕೆಲವು ಪೋಲೀಸರಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯೆ ಸೀಲಿಂಗ್ ಫ್ಯಾನಿಗೆ ನೈಲಾನಿನ ನೂಲು ಬಿಗಿದು ವ್ಯಕ್ತಿ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಇಡೀ ದೇಹ ಜೋತು ತೂಗಿತ್ತು. ತಲೆ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ತೊನೆದುಕೊಂಡು ಬಾಯಿ ತುಸುವೆ ತೆರೆದಿತ್ತು. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ನಾಯಕನಿಗೆ ತಾನವನನ್ನು ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಕಂಡದ್ದು ನೆನಪು ಬಂತು. ಈ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನುಣ್ಣನೆ ತಲೆ ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಚಾಚಿ ನೋಡಿದ್ದು, ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಅದೇ ನುಣ್ಣನೆ ತಲೆ. ಈ ಆ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಖಾಲಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಬಹುಶಃ ಆತನಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತೆ? ಬಹಳ ರಾತ್ರಿಯತನಕ ಆತ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು? ಸಾಯಬೇಕೆ ಬೇಡವೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆ? ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆ? ಸಾಯುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆ? ಬೆಂಕಿ, ನೀರು, ವಿಷ, ಕೊನೆಗೆ ಹಗ್ಗ? ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಆತನ ನುಣ್ಣನೆ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಏನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳು ಬಂದು ಹೋಗಿರಬಹುದು? ಸಾಯುವಾಗ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೆ? ಸತ್ತ ಮೇಲೆ

ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೆ? ರೂಮಿನ ಕೀಯ ಕುರಿತು, ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಕುರಿತು ಈತ ಚಿಂತಿಸಲಿಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನೆ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದಾಗ ಆತನಿಗೆ ಏನೆನಿಸಿದ್ದೀತು? ಆತನ ವಿಚಾರಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಂಡವೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದವೆ? ಆತನ ನಿರ್ಧಾರ ಬದಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ ತನ್ನಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಆಸ್ಪತ್ಕ ವಿಚಾರಗಳು ನಿರ್ಧಾರ ತಳೆದವೆ? ನಿನ್ನೆ ತಾನು ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಇಂದೂ ಏನೂ ಅಲ್ಲ. ತನಗೂ ಅವನಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ. ಪೋಲಿಸಿನವರು ಮಾತ್ರ ಟೀಪಿನಿಂದ ಅಳತೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬಾತ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರೂಮಿನ ಉದ್ದಗಲ, ಸಾಮಾನುಗಳ ವಿವರ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚಹರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅವರ ದಾಖಲೆಗೆ ಇವುಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದೀತು. ಅವರು ಸರಕಾರಿ ಡಾಕ್ಟರರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತದ್ದು ನಿಜವಾದರೂ ಡಾಕ್ಟರರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ನಾಯಕ ಜನರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈಚೆಗೆ ಬಂದ. ರೂಮು ಕಂಡು ಹುಡುಕುವ ಕಾರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುನಃ ಕೆಳಗಿಳಿಯತೊಡಗಿದ. ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು ನಿಖರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಏಳತೊಡಗಿದವು: ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಕಳಚಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಹುಶಃ ಆತ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಆತ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ ಕಳಚಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಾನು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದೇನಲ್ಲ. ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ.

ಅನ್ವೇಷಣೆ:ರೂಮು

ಈಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ

ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆ ಹರಟೆ ಆನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಈಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವತಃ ಲೇಖಕರು; ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಅತ್ಯಪ್ತರು. ಬೇರೆಯವರ ಕೃತಿಗಳು ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಯಾದರೂ ಸ್ವತಃ ಕಸುಬುಗಾರರಾದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಕೊವೆಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುವ ಟೀಕೆ ಸ್ವಂತದ ಕೊರತೆಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಆಗುತ್ತದೆ ... ಅಥವಾ ತಾನೇ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ; ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಆಡುವ ಮಾತು, ಈ ಅಂಶ ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗುಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈಚೆಗೆ ಗೆಳೆಯರ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು : ಅಡಿಗ, ಲಂಕೇಶ್, ಗಿರೀಶ್, ಪಾಟೀಲ, ಕಂಬಾರ, ತಿರುಮಲೇಶ್ ಮತ್ತೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಂತ ಮುಖವಿರದ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ತರುಣರು. ಯಾಕೆ ನಮ್ಮ ವಾರಿಯೆ ಲೇಖಕರ ನಂತರ ಜೀವಂತವಾದ ಒಂದು ಹೊಸ ಜನಾಂಗ ಹುಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ? ಆಲನಹಳ್ಳಿ, ಗೋಪಿ ಮತ್ತು ಗಾಂಡಲೀನ ದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾವ್, 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಕಥೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ ನಿಜ; ಆದರೆ ಏನು ಹೊಸದನ್ನೂ ಇವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೇಳುತ್ತದೆ. ಈಗಿನೂ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸೋದು ಅವಸರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆದಷ್ಟು ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಮರದ ಅನುಭವವನ್ನು ಯಾಕೆ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ? ಬಾಲ್ಯದ ಅನುಭವದ ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಉಳಿದೀತು? ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್ ಪೋಲಿ ಮಾತು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯಾಕುಲದಲ್ಲೆ ತೃಪ್ತರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೋ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಬಲ್ಲ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಬೆಕಾದ ಕಳಕಳಿ ಯಾಕೆ ಯಾರಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ?-ಎಂದು ಮಾತು ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಕಂಬಾರ ಲಂಕೇಶ, ಗೀರೀಶ, ಪಾಟೀಲ, ತಿರುಮಲೇಶ್ - ಈ ಕಡೆ ಮಾತು ಹೊರಳಿದ್ದೆ ಪರಿಚಿತ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಲದೆನ್ನಿಸಿ

ಹಾಗೂ ಹೌದು ಹೀಗೂ ಹೌದು ಮಾತುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ದಶಕದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದವರೂ ಅಡಿಗರಲ್ಲವೆ? ಅವರ ಅತ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತವಲ್ಲವೆ? ಗದ್ಯ ಬರೆಯುವಾಗ, ಭಾಷಣ ಮಾಡುವಾಗ, ಜನಸಂಘ ಸೇರಿ ಚುನಾವಣೆಗೆ ನಿಂತಾಗ ಇವರು ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೂ, ಪತ್ರಿಕಾ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ 'ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲ ಇದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ' ಎನ್ನಿಸುವಂತಹ ಒಂದೇ ಧಾಟಿಗೆ ಒಂದೇ ನಿಲುವಿಗೆ ಒಂದೇ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೇಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮೀರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. "ಹನುಮದ್ವಿಕಾ ಸತ್ಯ ಇಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆ" ಎಂದು ಕೊನೆಯಾಗುವ 'ವರ್ಧಮಾನ' ಈಚಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪದ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿರಸತ್ಯವನ್ನೂ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರಲ್ಲವೆ? ವಯಸ್ಸಾದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಅಡಿಗರು ಕನ್ನರ್ಟ್‌ಟಿವ್ ಧೋರಣೆಗೆ, ಯಥಾಸ್ಥಿತಿವಾದಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈ ಲೋಕದ ವಾಸ್ತವತೆಗಳೇ ಚಿರಸತ್ಯಗಳು ಬದುಕಿನ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಭಾವುಕತೆ, ಕನಸು, ಅನುಭಾವ, ಎಲ್ಲೆ ಮೀರುವ

ಚಡಪಡಗಳಿಗೂ

ಎಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಅವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರಲ್ಲವೆ? ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ' ಈ ದೀಪಾವಳಿಯು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವನವಲ್ಲವೆ? ಆಲ ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತೆ, ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಏರಲಾರದೆ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತೆ; ಏಳು ಬೀಳಿನ ಈ ಅಧೋಗತಿಯ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೆರಳಾಗುತ್ತೆ : ಬಾಲ್ಯದ 'ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೇನೆ ಎಷ್ಟು ಅಬ್ಬ' ಎನ್ನುವ ಅಚ್ಚರಿಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತೆ: ರಾತ್ರಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ಹಗಲಾದೊಡನೆ "ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ವಾಸ್ತವ ಕನಸು | ಸೊಂಡಿಲಾಡಿಸಿ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲುವ ದೊಡ್ಡ | ಹಸುರು ಗುಡ್ಡ"ವಾಗುತ್ತೆ; ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ಲಿಶೆಯಾದ್ದು ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪಿನ ನಿಜವಾದ ಆಲದ ಮರವಾಗಿ. ಈ ಮೂಲಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಆತ್ಮೀಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಕವನದೊಳಗೆ "ಮೇಲುಮೇಲಕ್ಕಲ್ಲಿ ಕೆಳ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತೆ. 'ತುದಿ ಬುಡಗಳನ್ನೊಂದುಗೂಡಿಸುವ' ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತ ಎಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅಡಿಗರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಸ ಪದಗಳಲ್ಲಿ, ಅತಿ ಬಿಗಿಯಾದ ಲಯದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಇವರ ವಚನ ಕವನಗಳು ಉಸಿರಾಡದೇ ಹೋದಾವು ಎಂಬ ಅನುಮಾನವನ್ನು 'ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ' ನಿವಾರಿಸುತ್ತೆ. ಈ ಪದ ಅಲ್ಲಿ ಸಡಿಲವಾಯಿತೇನೋ, ಎರಡನೇ ಭಾಗ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತೇನೋ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನುಮಾನಗಳು ಎದ್ದರೂ ಈಚಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವನ ಇದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವುಗಳಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನು ಅಡಿಗ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ? ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದೂ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತೆ.

* * * * *

ದೀಪಾವಳಿ ಸಂಚಿಕೆಯ ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿ ಬರೆದ ಮಾತುಗಳು ತೀರಾ ಅವಸರದವು; ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುವಂಥವು. "ಆಡುಮಾತಲ್ಲೆ" ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಉತ್ತಮ ನವ್ಯ ಕವಿಯೂ ಬರಿ 'ಆಡುಮಾತಲ್ಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಎಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಲೇಖಕರು ಅಡಿಗರು. ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೂ ಕುವೆಂಪು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾವುಕತೆಯ ತೋರುಗಾಣಿಕೆಯಾಗುವ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ಗಮನಿಸದೇ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಕುವೆಂಪು, ಬಿ ಎಂ ಶ್ರೀ, ಪು ತಿ ನ ಯಾಕೆ ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದು ನವ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ತಪ್ಪು ಮಾತು. ಕುವೆಂಪು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಬಂದಿರುವುದೂ ನವ್ಯರಿಂದ. ಜಿ ಎಚ್ ನಾಯಕರು ಅದೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ನವ್ಯರ

ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಇವರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಇವನು ಮಾಧ್ಯ ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆನ್ನುವುದು ಬೈಗಳದ ಮಾತು -ಅಥವಾ ತುಂಟತನದ ಮಾತು. ತೇಜಸ್ವಿ ಈ ಧಾಟಿಗೆ ಇಳಿದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ : ಅನವಶ್ಯಕ. ನವ್ಯರು 'ಆಡುಮಾತಿನ ಲಯ'ದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯೆ ಹೊರತು 'ಬರಿ ಆಡುಮಾತಲ್ಲೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲೂ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂದು ತೇಜಸ್ವಿಯಂಥಹ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಲೇಖಕರು ಗ್ರಹಿಸದೇ ಇರುವುದು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಬರಿ ಆಡುಮಾತಲ್ಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರೇ ವಿನಾ ನವ್ಯರಲ್ಲ. ರಾಜರತ್ನಂ ಮಾಡಿದಂತಹ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನವ್ಯರಾರೂ ಸೀರಿಯಸ್ಸಾಗಿ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿಲ್ಲ. ಆಡುಮಾತಿನ ಸತ್ಯವನ್ನೂ, ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡ, ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತವಾದದ್ದರ

ಜೊತೆಗೆ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಮೂರ್ತ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲು ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೊಲಿದ ನಿಜವಾದ ಕನ್ನಡ ನಮಗೆ ಸಿಗುವುದು ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೆ? (ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲೋಸ್ಯಾಕ್ಸನ್ ಮೂಲದ ಪದಗಳು ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಹೀಗೇ ಹೊಲಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.) ನಾವು ಈಗ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಜೀವಾಳವಾಗುವ ಆಚ್ಚಗನ್ನಡ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ, ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಬೇರಿರುವ ಮಾತುಲಯಗಳು-ಎಲ್ಲವೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ತೇಜಸ್ವಿ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಮಾಧ್ವರೆಂಬ ರಿಸರ್ಚ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಗರುಡಪುರಾಣದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ಕವಿ ಮಾಧ್ವರೆ? ಮಾಧ್ವರು ಮಾತ್ರ ಗರುಡಪುರಾಣ ನಂಬುವವರೆ? ತೇಜಸ್ವಿ ಈ ಬಗೆಯ ರಿಸರ್ಚ್ ಮಾಡುವುದರ ಬದಲು ತಾವೇ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಯಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾದ ತೇಜಸ್ವಿ ಸ್ವತಃ ಬರೆದಾಗ ನವ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

* * * * *

ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊರತೆಗಳೇನು ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಹರಿದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ನಿರ್ಧಯವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ತಲೆದೂಗಿಸುವಂತೆ ಬರೆಯೋದೇ ಮುಖ್ಯವಾದರೆ ಕಂಬಾರರನ್ನು ಮೀರಿಸುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ಬೇಂದ್ರೆ ಸಪ ಕೈ ಹಾಕದ ಜಾನಪದ ಲಯ, ಭಾಷ, ಆದರ ಗತ್ತು ಗಮ್ಮತ್ತು ಇವರಿಗೆ ದಕ್ಕಿದೆ. ಜಾನಪದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯರಾಗಿ, ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಆತ್ಮಪುರಾಗಿ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಮಾನುಜನ್ನರಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕಲಿತು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸದಾ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇರುವ ಲೇಖಕರು ಇವರು. ಆದರೂ ನಮಗೆ ಇದರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ ಇನ್ನೂ ಮೆಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾರಲ್ಲ? ತನ್ನದೇ ಆದ ಹೊಸದೇನನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಸಹಜವಾಗಿ ಮಹತ್ವವಾಗಬಲ್ಲ ಕೃತಿ ಬರೆದಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಇವರು ಅನುಭವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಗೋಚಿಗೆ ಹೋಗದಿರುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಮೆಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಅದ್ಭುತವಾದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದೂ ಇವರು ಬೆಳೆಯದೇ ನಿಂತರೆ? ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಬಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು : ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಹಣ ಚೂಪಾಗಬಹುದು; ಆದು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಪ್ಪೆಯಾಗುತ್ತೆ. ಅಂಥವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಇಲ್ಲದವನು ಎಷ್ಟು ಬೆಳೆದರೂ ಬೆಳೆದದ್ದು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಮ್ಯಾಜಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಡುತ್ತ, ತನ್ನನ್ನೆ ತಾನು ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲೆ ಮೀರುತ್ತ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಬಯಸುವುದು.

ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಈಗೊಂದು ಕೈಸಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮಗೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇದೆಯೆಂದು, ತಮ್ಮ ಆವರಣದ ಮೌಲ್ಯ ತಮಗೆ ನಿಜವೆಂದು ಅನ್ನಿಸದಿದ್ದರೂ ಅನ್ನಿಸಿದೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಿನವರಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಯಾವ ಮೌಲ್ಯವೂ ನಿಜವಲ್ಲವೆಂದು, ತಮಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಆತ್ಮಾವಹೇಳನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೊಂದು ಹುಳವಿದ್ದಂತೆ ಎಂದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತ ಬರೆಯುವವರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾವುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಘತಲ್ಲಿನನಾಗುವುದು ಹಿಂದೆ ಫ್ಯಾಶನ್ನಾಗಿದ್ದಂತೆ, ಆತ್ಮಾವಹೇಳವೂ ಎಲ್ಲರೂ ಜಡವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಈಗಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಬಹುದು. ಯೂರೋಪಿನ ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಮಧ್ಯರಾತ್ರ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಎಲ್ಲಿಗೋ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಆಪಾದನೆ ಹೊರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತಹ ಅನುಭವಗಳಾಗಿವೆ. ತಾವೇ ಪಾಪಿಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಎದೆಗುಂದಿ ತಬ್ಬಲಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಇಡೀ ಜನಾಂಗದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೃತಿಗಳು-ಪಿಂಟರ್, ಕಾಪ್ಲಿ, ಕಮೂರ ಕೃತಿಗಳು-ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಫಾರ್ಮುಲಾ ಆಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ? ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲರೂ ಲಂಕೇಶರ 'ತೆರೆಗಳು' ಎನ್ನುವ ನಾಟಕದ ಕಾಪಿಯನ್ನೆ ಎತ್ತುತ್ತ ಹೋದರೆ ನಾಟಕದ ಭವಿಷ್ಯವೇನು ಎಂದು ಸಂದೇಹವಾಗುವುದು ಸಹಜ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾಟೀಲರ "ಕೊಡೆಗಳು" 'ಟಿಂಗರ ಬುಡ್ಡಣ್ಣ' ತಮ್ಮ ಲಿಂಕಲ್ ಗುಣದಿಂದ, ನಮ್ಮಿಂದ ಹೆಚ್ಚನ್ನು ಬಯಸದೆ ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ಸುಖಕರವಾದ ಮಾತಿನ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯಿಂದ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳೆ ಪ್ರವಾದಿಗಳಂತೆ ಲೇಖಕ ವೇಷ ಕಟ್ಟಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡುವ ತಮ್ಮ ಲಾಲಿತ್ಯದಿಂದ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಏನು ಪಾಟೀಲರು ಯಾವ ಕಥೆಯನ್ನಾದರೂ ಲಿರಿಕಲ್ ಆಗಿ ಬರೆದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ? ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ? ಜೀವದ ಬೇರು ಅಲುಗುವಂತೆ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ?

ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ? ಎಂದೂ ಗೆಳೆಯರು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಪ್ರಕೃತವಲ್ಲವೆ; ಎಲ್ಲ ಗೋಳಿಗೂ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲ ಗೋಳಿಗೂ ನಂತರ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ಗೋಳಿಗೂ ಮಿಕ್ಕು ಉಳಿಯುವ ಕಾಮೆಡಿಯೇ ಪಾಟೀಲರ ವಸ್ತುವಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ ಎಂದೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಟ್ರಾಜೆಡಿ ನಮ್ಮ ಜೀವದ ಬೇರನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತದೆ : ನಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟತನದ ಅಹಂಕಾರದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಕಾಮೆಡಿ ನಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟತನದ ಅಹಮ್ಮಿನ ಮೇಲೇ ತನ್ನ ಬಿಡಾರ ಹೂಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಏಟ್ಟನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಪಾಟೀಲರು ನಮ್ಮ ಜಾನಪದದ ಸೊಗಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೋಚಿ ಇಂತಹ ಕಾಮೆಡಿ ರಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ?

ನಿಜವಾದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ನಮ್ಮ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದರೆ ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡ. ಇವರು ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ನಾಟಕಕಾರರೆಂದು ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪಾಟೀಲ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರ ನಾಟಕಗಳು ಭಾಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಾರವು; ಗಿರೀಶರ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರದಿಂದ ನಷ್ಟ ವಿಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಜರೂರಿನ ಲೇಖಕ ಗಿರೀಶ್. 'ತುಗಲಖ್' ಪ್ರಾಯಶಃ ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಾಟಕ. ಎಷ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೂ ಅದರ ಆಚೆಗೆ ತುಗಲಖ್ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ; ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಮಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗಿರೀಶ್ ಬರೆದ ಹಯವದನ ಹೇಗಿದೆ? ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದು ಎಷ್ಟು ಪೊಯೆಟಿಕ್ ಆಗಿ ಇದೆ! ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬಹುದು ಅಲ್ಲವೆ? ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರ, ಗಂಡನ ಅಸೂಯೆ, ಗಾಡಿ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವರ ಮಾತು ನಡತೆ, ತಲೆ ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೂ ಕೊನೆಗೆ ಕಪಿಲ ದೆವದತ್ತರು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಆಗಿಬಿಡೋದು, ಬೊಂಬೆಗಳ ಉಪಯೋಗ. ಕಾಳಿಯ ಆಕಳಿಕೆ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿನೋದದ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೀರಿಯಸ್ಸಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಮಂಡನೆ-ಇವು ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುವ ವಿಷಯಗಳು. ಆದರೆ ಗಿರೀಶ್ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ? ಯಯಾತಿ, ತುಗಲಖ್ ನಾಟಕಗಳ ತುರ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ? ನಾಟಕ ಕ್ಲವರ್ ಆಯಿತು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಲ್ಲವೆ?- ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಪ್ತಿ ಹೊಗೆಯಾಡಲು ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ.

ತುಂಬ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಿಂದ ಸದಾ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ, ಕೃತಿಯಿಂದ ಕೃತಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ಅತ್ಯಂತ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿರುವ ಲೇಖಕ ಲಂಕೇಶ್, ನಾನು ತುಂಬ ಜಗಳವಾಡಿರುವುದು, ಮುಂದೆಯೂ ಆಡಬಹುದಾದ್ದು ಇವರ ಹತ್ತಿರ. ಆದರೆ ನಾನು ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತ, ಅಡಿಗರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವರ ಕೃತಿಗಳಿಗೇನೆ. ಆದರೂ ಏನೇನೋ ಜಗಳಗಳಿವೆ ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ. ನಿಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಷ್ಟು ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳು ನಿಜವಾಗಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಮೊದಲನೆ ಸಂಕಲನದ ಕಥೆಗಳು ಎರಡನೇ ಸಂಕಲನದವುಗಳಿಗಿಂತ, ಖಂಡಿತಾ ಅಡಿಗರು ಮೆಚ್ಚುವ 'ರೊಟ್ಟಿ' ಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ ಎಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನೈತಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಾಗದೆ, ಆಕರ್ಷಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಮೋಸಹೋಗದೆ ನಿಮಗೆ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಜೀವಂತವಾಗಿ ವ್ಯಂಜಿಸುವ ಲೇಖಕ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬ ಆಥೆಂಟಿಕ್ ಮನುಷ್ಯ ಇವರು. ಇವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ಹಿಂದೂ ಇರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ- ಇವರನ್ನು ವಸ್ತುವಿನ ಜೊತೆ ಅತ್ಯಂತ ಜರೂರಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ-ನನಗೆ ತುಂಬ ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವರ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. (ನಾನು ನೆನಪಿನಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.) 'ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಹುಡುಗ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಕನ್ಸರ್ವೇಟಿವ್, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಜಾಣೆ; ಗಂಡ ಆದರ್ಶವಾದಿ. ಗಂಡನ ಪರವಾಗಿ ಮೊದಲೆಲ್ಲ ಕಥೆ ಹರಿದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ, ವಾಮನದಲ್ಲೂ ಹೀಗೆ ಕಥೆ ನಿರೂಪಕನ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕಾಣಬಹುದು. 'ನನ್ನ ತಂಗಿಗೊಂದು ಗಂಡು ಕೊಡಿ'ನಾಟಕ ನಾಯಕನ ಬಂಡಾಯದ ಪರವಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ತೆರೆಗಳು ಮೊದಲು ನಮ್ಮನ್ನು ಮೂರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ಪರವಾಗಿ ಆಮೇಲೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಲೇಖಕನ ಮನಸ್ಸು, ಹೀಗೆ ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಎರಡು ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತ್ತೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೃಥಾರ್ ಸಿಸ್ಲೆ ಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ? ಸಂಚಾರಿ ಭಾವಗಳು ತುಯ್ಯುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತುಯುವ, ಸದೃಶತನವೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೃತಿಗಳು ಇವೋ? ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾಯಿಗೆ ಲಂಕೇಶರು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೋ? ಅಥವಾ ಕೃತಿರಚನೆಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, (ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ) ಈ ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟ, ಅವುಗಳ ಸಂಘರ್ಷದ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿ ಇದೆಯೋ "ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆಯೋ? ಲೇಖಕನಿಗಿರುವ, ತಾತ್ವಿಕ ವೈಚಾರಿಕ

ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಅನುಭವದ ಗ್ರಹಿಕೆಯೆ ಅಲ್ಲವೆ?

ಆದರೆ ಲಂಕೇಶರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮ ಅನುಭವ ಮೈತಾಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚೂರೂ ಹೊರತಾಗದಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಯಾರೂ ಬರೆಯದ ಅತ್ಯಂತ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಅವಮಾನ, ಸಂಕಟ, ನೋವುಗಳಿಗೆ ಇವರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇವರು ಅನನ್ಯರಾಗಲು, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯರಾಗಲು ಕಾರಣ ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಈ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತುರ್ತಿನ ಶಕ್ತಿ. ಇವರು ಎಷ್ಟೊಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ತನ್ನತನ ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಿರುಕು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವರಾಜನ ಗೋಸುಂಬೆತನ (ನಾನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಿಯೆಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರದ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಜೀವಂತತೆ) ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ತುರ್ತಿನಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉತ್ತುತ್ತ ಫ್ರೆಶ್ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇವರ ಕವನಗಳೂ ಹೀಗೆಯೇ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮಿಂಚಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕ್ಲಿಶೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೀಳಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ನಾವು ಉಳಿದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಓದುವಾಗ ಇವರು ಸಾಹಿತಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಂಕೇಶರನ್ನು ಓದುವಾಗ ಮಾತ್ರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞರಾಗುತ್ತೇವೆ-ಪ್ರಾಯಶಃ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ.

ಇಷ್ಟು ಜೀವಂತರಾದ ಲಂಕೇಶರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯವಾದ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಇವರು ಬರಿದಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಬರೆಯುವಾತ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತುರ್ತಿನಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತ ಹೊರತು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗಲಾರ. ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇಂಗಿದಾಗ ನಾವು ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. ರಾಜಕೀಯ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವ ಲಂಕೇಶರ ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಈ ತನಕದ ಪರೋಕ್ಷ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಈಗ ನೇರವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಸಹಜ. ಗೋಪಿ ಗಾಂಡಲೀನದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಲೋಹಿಯಾ ಕಮೊ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣ ಬಿಗಿಯುವವರನ್ನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಲಂಕೇಶರು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳೋದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗುವ ತನ್ನ ಕ್ರಮವನ್ನು ರಿಚುಯಲ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಎಂದೂ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದೆ. ಜಡವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮಗೇ ನಾವು ಚಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಈ ಬಗೆಯ ರಿಚುಯಲ್. ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ್ದನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಹೇಳಿ ತನಗೇ ತಾನು ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲೋದು ಅರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಚಾಳಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಈ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಲಂಕೇಶರ ಇನ್ನೂ ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಾಟಕ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಓದಿ, ಈ ಲೇಖಕ ಹೇಗೆ ತನ್ನನ್ನು renew ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಬಲ್ಲನೆಂದು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಗಿರೀಶರ ತುಗಲಖ್ ನಂತರ ಲಂಕೇಶರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ನಾಟಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಗಿರೀಶರ ತುಗಲಖ್ ಆದರ್ಶವಾದಿತ್ವದ ನೆಹರೂ ಯುಗದ ಮುಖ್ಯ ಕೃತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಲಂಕೇಶರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಆದರ್ಶವಾದ. ಜಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆ, ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆ, ಕ್ರಾಂತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತುರ್ತಾಗಿ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೆ: ಚಿರಸತ್ಯಗಳ ಸ್ತರದಲ್ಲೂ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡುವ ಕೃತಿ. ಬಂಡಾಯ ಮತ್ತು ಕನ್ನರೈಟಿಸಿಂಗ್‌ಗಳೆ ಕ್ರಿಯೆ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತನಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಲಂಕೇಶ ಇಲ್ಲೂ ಬಸವ-ಬಿಜ್ಜಳರ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಈ ಲೋಕದ ಸತ್ಯವೇ ಹೀಗೆ ಎನ್ನುವ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ ವಾದವನ್ನೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಲಂಕೇಶ್ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವನ ಕ್ರಾಂತಿ, ಬಿಜ್ಜಳನ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ವಾಸ್ತವ ಕಲ್ಪನೆ ಎರಡನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದನ್ನು ಎದುರಾಗಿಸುವ ನಿಜವಾದ ಟೆನ್ಸನ್ನಿನ ನಾಟಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ ಲಂಕೇಶರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟ್ಟ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವವಾದ ಘಟ್ಟಪ್ರಾರಂಭವಾದಂತೆ. ಈತನಕ ವೈಯಕ್ತಿಕನಾಗಿದ್ದ ಬರಹಗಾರ ಈಗ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುವ, ತತ್ವಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತುರ್ತಿನಿಂದ ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ್ದು. ಬಿಜ್ಜಳ-ಬಸವ ದ್ವಂದ್ವ ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಬಿಂಬಸಾರ-ಬುದ್ಧರ ಒಂದು ಘಟನೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧನ ತತ್ವಗಳ ನಿಜವಾದ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಲಗಾರರಿಗೆ. ಆದರೆ ಸಿಪಾಯಿ ಸೈನ್ಯ ಬಿಡದಂತೆ, ಸಾಲಗಾರ ತನ್ನ ಸಾಲ ವಾಪಸ್ಸು ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮನಾಗಿ ಸಾಲ ಪಡೆದವನಲ್ಲಿ ಜೀತ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕ್ರೂರ ಶಾಸನ ಆಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಅಮಾನುಷ ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು, ಸಂಸಾರದ ಕೋಟಲೆಯಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಲು ಆರ್ತರಾದ ಸಾಲಗಾರರು ಮತ್ತು ಸೈನಿಕರು ಭಿಕ್ಷುಗಳಾಗಲು ತೊಡಗಿದರು. ಬುದ್ಧನ ಪರಮಶಿಷ್ಯನಾದ ದೊರೆ ಬಿಂಬಸಾರನಿಗೆ ಇದರಿಂದ

ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಬುದ್ಧನಿಂದಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಬುಡಮೇಲಾದೀತು. ದೇಶ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸೈನಿಕರೇ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದಾರು ಎಂದು ತನ್ನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಇಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡ. ಬುದ್ಧ ಬಿಂಬಸಾರನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಬಾಗದೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಸಾಲಗಾರರನ್ನೂ ಭಿಕ್ಷುಗಳಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದೆಂದು, ಹೀಗೆ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ “ದುಃಖತಾ” ಎನ್ನುವ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಒಳಗಾಗಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದ. ಬುದ್ಧನ ನಿರ್ವಾಣಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯದ ದ್ವಂದ್ವದ ಕಥೆ ಇದು. ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಭಿಕ್ಷುಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಈ ಘಟನೆಯ ಐರನಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಿತಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ಉಳಿದದ್ದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಭ್ರಮೆ. ಆದರೂ ಬುದ್ಧ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಜವಿಲ್ಲವೆ, ನಮ್ಮ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಒತ್ತಾಯಗಳನ್ನು ಅವನ ತತ್ವ ಬಿಂಬಿಸಿಲ್ಲವೆ?

ನಿರ್ವಾಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಬುದ್ಧ ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಿತಿಗಳಿಗೆ ತಲೆ ಬಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಗೆ ಜಗ್ಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಗಳು ಒಂದಕಡೆಯಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೊರಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಕ್ರಾಂತಿಯ ವಾಂಛೆ-ಇದೇ ಚರಿತ್ರೆಯ ಡಯಲೆಕ್ಟಿಕ್. ಇವಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ನಿಜ. ಬಿಂಬಸಾರನದೂ ನಿಜ; ಬುದ್ಧನದೂ ನಿಜ, ಬಸವಣ್ಣನದೂ ನಿಜ; ಬಿಜ್ಜಳನದೂ ನಿಜ. ನಮ್ಮ ಅನುಭವದ ನಿಜವನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳ ಹೇಳುವಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಳೆತ ಸೆಳೆತಗಳೇ ನಮ್ಮ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ, ಜಡ್ಡು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮೊಳಕೆ ಸೀಳಿ ಬರುವ ಅದ್ಭುತಕ್ಕೆ, ಮತ್ತೆ ನೆಲ ಜಟ್ಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ. ಈ ನಿರಂತರದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವಣ್ಣರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನಿಜವಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶ್ ಈ ಕಾಲದ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ.

* * * * *

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಓದಬೇಕಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲೇಖಕ ತಿರುಮಲೇಶ್. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಹೊಸ ಮಾತು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆಡುತ್ತಿರುವವರು ಇವರು. ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ ಈಚಿನ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ ಕವನಸಂಕಲನ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಮಾರ್ಗ ತೀರಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅವರದ್ದು. ತಿರುಮಲೇಶರ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದವು. ಇವರು ಯಾವ ಒಂದು ಧಾಟಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳದಂತೆ ಬರೆಯಬಲ್ಲರು; ಲಯದಲ್ಲೂ ಇವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹೊಸದಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕುದುರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು, ಜನರನ್ನು ಎಟಕುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತುರ್ತಿನಿಂದ. ಅತಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವೂ ಆಗದಂತೆ, ಸಾಧಾರಣವೂ ಆಗದಂತೆ ಹೇಳಬಲ್ಲದು. ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಗೂ ವಿವರದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೂ ಇವರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿವರಗಳ ಅತಿ ಮೂರ್ತತೆಯಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ: ಹಾಗೆಯೇ ಜಳ್ಳಾದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ :

ಮೂಕ	ಸಂಜ್ಞೆಗಳ	ಎದುರು	ತಲೆತಗ್ಗಿಸುತ್ತೇನೆ	ಅಸ್ಪಷ್ಟ
ದಿಢೀರನೆ	ಎಳುತ್ತೇನೆ	ಛತ್ರಚಾಮರ	ತೇಜಿಗಳ	ಬಿಟ್ಟು ಹೊರ
ಬರುತ್ತೇನೆ	ಈ ನಿರ್ಜನ	ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ	ಅಲೆಯುತ್ತೇನೆ	ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ.

(ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ)

ಇವರ ಲಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ, ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುವ eloquence ಇದೆ. ‘ದ್ವಾರಕೆ ಮುಳುಗಿದಾಗ’, ‘ತಿರುವನಂತಪರ ೭೦’, ‘ತೀರ್ಪು’, ‘ಪಾರ್ತಿ ಕಳೆದಮೇಲೆ’, ‘ಮಹಾನಗರ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದ್ಯಗಳು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈಚೆಗೆ ಬೇಜಾರಾಗುತ್ತಿರುವ ಐರನಿಯ ಧಾಟಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಕಳಕಳಿಯಿದ್ದೂ ವಾಚಾಳಿಯಾಗದೆ ಇಡೀ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾತಾಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಕುಲದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೇನು ಬಿರಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿಸಿ ಬಿರಿಯದೆ, ಹರಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿಸಿ ಹರಿಯದೆ, ಎಲ್ಲ ಹರಟೆಯಾಗದೆ ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣ ಸಂಯಮದಿಂದ, ತೋರಿಕೆ ಪೋಜುಗಳಿಲ್ಲದ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ತಿರುಮಲೇಶ್ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲಿಯಟ್ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗುವಂತೆ ಬರೆಯುವುದು ಅವನಿಗಿಂತ ತಾನು ಭಿನ್ನ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ತಿರುಮಲೇಶ್ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

Take off ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. -ಈ ತನಕದ ಇವರ ಒಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಿ. ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಳಗೆ ಬದುಕುವುದೆಂದರೆ ಏನೆಂಬುದು ನಮಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಳಗಿನ ತಡಕಾಟವನ್ನೆಲ್ಲ ನಮಗೂ ತಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಕಾವ್ಯದ ಅಥೆಂಟಿಸಿಟಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ತಿರುಮಲೇಶರು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಜವಾದ ಹೊಸ ಮಾತನ್ನು ಆಡಬಲ್ಲ ಲೇಖಕರು.

* * * * *

ಗಿರಿ : ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯವಾದ, ಹಲವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹೆಸರು ಇದು. ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಜಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ತೇಜಸ್ವಿ, ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆದರು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದು ಈಗ ಅಮೇರಿಕಾದಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡದೆ, ಆಡಿದರೆ ನೆನಪಿರುವಂತೆ ಮಾತಾಡಬಲ್ಲ, ಗುಪ್ತವಾಗಿ ತನ್ನೊಳಗೆ ಬೆಳೆಯುವ, ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಯ ಮನುಷ್ಯ ಈ ಗಿರಿ. ಇವರ ಕಾದಂಬರಿ ಗತಿಸ್ಥಿತಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ನಡೆಸಿದ ಚಿಕ್ಕಿತ್ನ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ದಶಕದ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಎಂಬುದನ್ನಂತೂ ಖಂಡಿತ ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ನಾಗರಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆ ಕಾದಂಬರಿ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯಾಗಲಾರದು. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿ ನನಗಾದ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಕೃತಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದರೂ ತೀರದು. ನನ್ನ ಕಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪೇಜಿನ ಮೇಲೂ ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೃತಿ ಆವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಕಾಫ್ಯ ಕಮೂರ ಪ್ರಭಾವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗಿರಿ ಈ ಕೃತಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲೆ ಅಂದರೆ ತನಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ-ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಜೋಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾರತದ ಸದ್ಯದ ನವ ನಗರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಬೇಯದಿದ್ದರೆ ಈ ಕೃತಿ ಕುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಉಪಯೋಗಿಸದ ಹಾಗೆ ಗಿರಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯದಿದ್ದರೂ ಈ ಕೃತಿ ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಮೂ ಕಾಫ್ಯ ಓದಿದವರಿಗೆ ತಮಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಜೀವಂತಿಸಿಕೊಂಡ ಅನುಭವದ ಜೊತೆಗೇ, ಗಿರಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಂಡಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯ ಅಂಶ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೌಣ. ಇನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗದ ಈಕೆ ಆತ ನೌಕರಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೆಂಗಳೂರು ಬಿಟ್ಟು ಅಸಾಧ್ಯ ಸೆಖೆಯ ನಗರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈಕೆಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಗುತ್ತೆ; ಆತನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಸಿಗದೇಹೋಗುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಈತ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ; ಈತನೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; ಊರಿನಿಂದ ಜೋಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಅಲೆಮಾರಿಗಳು, ತಬ್ಬಲಿಗಳು. ಈ ಅಲೆದಾಟದಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅನುಭವಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆಗೋ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಔತಣ ಕಾದಿದೆ. 'ನೋಡುವುದು' ಎಂತಹ ಕ್ರಿಯೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿ. ಯಾವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಾವು ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತೇವೆ : ಈ ಗ್ರಹಣಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ ಆವರಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ, ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ- ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೃತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ಈತ'ನಿಗಾಗುವ ಅನುಭವ ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟ; ಆದರೆ ಈತನಿಗೇ ಅನುಭವದ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದು :

ಗಳೆಯ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :

“ಏನೂ ಅನ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಯಿತು, ಹೀಗಾಯಿತು ಅಂತ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಘಟನೆಗಳೇ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅನ್ನಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು: ಇದು ಹೀಗಿದೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಕಾರವಾಗಿದೆ. ಅಂದ ಹಾಗೆ” (ಪು. ೯೨).

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಬೊರ್ಡಂ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಈತ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಸಂಶಯವಿದೆ. ಎಷ್ಟೆಂದರೆ- “ಕೆಲವು ಸಾರಿ ನಾವು ಬಹಳ Philosophical ಅಂತ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾವು ನಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೂಲ ಸುಮ್ಮನೇ ಖಾಲಿ ಜೇಬಾಗಿರುತ್ತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈತ ನಗುತ್ತಾನೆ. (ಪು. ೯೨)

ಕಾದಂಬರಿ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳೇ. ಈತ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದೇ,

ಯಾಕೆ ಗಮನಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದೇ ಕಾದಂಬರಿ. ಈತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತ ಹೋದರೂ 'ಆಕೆ' ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು. ಇದು ಯಾಕೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ವಿವರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು atomise ಮಾಡಿದಂತೆ. ವಿವರಿಸುತ್ತ ವಿವರಿಸುತ್ತ ವಸ್ತುವೇ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ನೋಡುವ ಈತ, ಆಕೆ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸದೇ ಇರುವುದು ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಈತನಿಗೆ ಆಪ್ತರಾದ್ದರಿಂದ, ಆಪ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಲೀಲಾ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಅವಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ನೋಡಲು ಶುರುಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಉಳಿದದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಇವನು ಪರಕೀಯ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ವರ್ಣನೆಗಳೆಂದರೆ ನಗರದ ನಡುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಬೆಟ್ಟ. ಬೀಡ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯ, ಫೈಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಡರ್ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಗುಮಾಸ್ತ, ಆಕೆ ಈತ ನಗರ ಬಿಟ್ಟೋಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರಲ್ಲಿ ತೆರೆದು ಓದಬಹುದು : ಪ್ರಾಯಶಃ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಲ್ಲ, ಬೇಕೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊಟೆಲುಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಕಛೇರಿಗಳ ವರ್ಣನೆ, ನಿಸ್ಸಹಾಯಕರಾದ ಬಾಸುಗಳ ವರ್ಣನೆ. ಮೈಸೂರು ಹೋಟೆಲ್ಲಿ ದುರ್ವಾಸನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಎಲೆಕೋಸನ್ನು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತ ಮೈಯಿಲ್ಲ ಗಲೀಜಾಗುವ ಈತನ ವರ್ಣನೆ, ಒಂದು ವರ್ಣನೆಯಂತೆ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಶಕ್ತಿ-ನಮ್ಮನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತವೆ. ನಗರ ಬಿಟ್ಟು ಇಬ್ಬರೂ ಓಡಲುಯತ್ತಿಸುವ, ವಿಫಲರಾಗುವ ದೃಶ್ಯ, ಕನಸೆ, ನಿಜವೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗುವಂತೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನೆಯಿದೆ. ಇದು ಕೃತಿಯ ಆಪೂರ್ವ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ, ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನೂ ನೈಜ ವಿವರವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಬೀಡ ಕಟ್ಟುವ ಆಕರ್ಷಕ ವ್ಯಕ್ತಿ, "ಈತ"ನ ಆರ್ತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡದ ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆ ಬರಿ ಮೈ ಇಳಿ ಮೀಸೆಯ ಈ ಆಕರ್ಷಕ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಂಕೇತಿಕವಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ನಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಅದೃಷ್ಟವೆ, ದೇವರೆ, ಇವುಗಳ ಎದುರು ಮನುಷ್ಯನ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವನೆಗಳು ತರಂಗಗಳಂತೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಏಳುತ್ತದೆ...

...

ಕಾದಂಬರಿ ರಚನೆಯ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಈ ತನಕ ಅಪೂರ್ವವಾದುವು ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ವಾಕ್ಯರಚನೆಯೂ ಅಷ್ಟೆ : ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ರಚನೆಗಳು ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಪುಟ ೨೦, ೧೦೭, ೧೧೪ ನೋಡಿ.).....

ಕಾದಂಬರಿಯೋದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅನುಭವಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಗರದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯರೆಲ್ಲ ಈತನಿಗೆ ತುಂಬ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ; ಅಸಾಧ್ಯ ಸಖೆ ಮತ್ತು ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಇವನು ಸುಖಿಸುವ ಘಳಿಗೆಗಳು ಈ ದಷ್ಟ ಪುಷ್ಟ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವ ಊರ ನಡುವಿನ ಕಲ್ಲು ಬೆಟ್ಟ oppressive ಆಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. (ಪುಟ ೮೫ ರಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರ್ಣನೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ.) ಜೋಗದ ಜಲಪಾತವೂ ಕೂಡ ಒಂದು mystical ಅನುಭವದಂತೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯಲ್ಲಿ, ವಿಚಿತ್ರ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡಿ ಬರೆದಂತಿದೆ ಕಾದಂಬರಿ. ಜೊತೆಗೇ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆಯೂ : ನಮ್ಮ ಬಾಸುಗಳು ಆಫೀಸುಗಳು ಗುಮಾಸ್ತರು ಇವರ ಔದಾಸೀನ್ಯದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಈ ಕೃತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ವಿವರಗಳೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ತನ್ನ ಅರ್ಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬಳಸುವ ಸಾಧನಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ವಿವರದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ್ಗೆ ಬರವಣಿಗೆ ಸುಳ್ಳೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯೆನ್ನಿಸುವ ಮಾತುಗಳು ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತವಾಗುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. "ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ" (ಪುಟ ೧೨) : ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಖುಷಿ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು" ಇಂತಹ ಸಾರಾಂಶ ರೂಪವಾದ ಮಾತುಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ foreign body ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ವಿವರಕ್ಕೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶಿಸ್ತು, ಕಾದಂಬರಿ ನಮಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆತನಕ ಕಾಣಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ಕ್ರಮವೇ ಈ ಭಾವನೆಗೆ ತಾರಣವಿರಬಹುದು-ಪ್ರಾಯಶಃ. ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾದಂಬರಿಯ 'ಈತ' ವಿಲಕ್ಷಣ ವ್ಯಕ್ತಿ : ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಅವನ ಒಂದು ಅಂಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಕವಿದುಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದೆಲ್ಲ ಬೋರ್ಡಂಗ್ ಕಂಡ ವಿವರಗಳೆಂದರೂ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಇದು ನಿಜವಲ್ಲ. ಕಾಮೆಡಿಯೂ ಇದೆ. ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್

ಪ್ರಕರಣ (ಪುಟ ೧೧೩, ೧೦೪) : ಯಾವನೋ ಅಪರಿಚಿತ ಧಾಂಡಿಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಎಣ್ಣೆ ಬೇಡುವ ದೃಶ್ಯ (ಪುಟ ೪೯, ೫೦) ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಕಾಮೆಡಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಸಿಟ್ಟು, ತಾಪ, ಐರನಿಗಳನ್ನು ನಾಯಕನ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಬಹಳ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಗಿರಿ ಜಾರಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಣ್ಣ ವಿಷಯವಾದರೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆಂದು ಹೀಗೆ ಕಾಣುವುದು ಈ ರೀತಿಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಗುಮಾಸ್ತನೊಬ್ಬ ಮೇಜನ್ನು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳ ಗೊಬ್ಬರಗುಂಡಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ದೃಶ್ಯ (ಪುಟ ೧೯, ೨೦) 'ಈತ'ನ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿವರಗಳು ಯಾಕೆಂದು ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಾರಿ ಓದಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಮಾತುಗಳು ಮೇಲಿನವು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದಬೇಕು; ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈಗ ಸದ್ಯದ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೇ ಹೊರತು ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾಫ್ಯ ಕಮೂರಿಂದ ಕಲಿತ ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಟವೆಂದೂ, ತುಂಬ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೊಬ್ಬ ಆಡಿದ ಆಟವೆಂದು ಮೆಚ್ಚಬೇಕೆಂದೂ ವಾದಿಸಬಹುದೇನೋ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಕಲಕಿದೆ. ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದರೂ, ಕೃತಿಪರೀಕ್ಷೆಯೆಂದರೂ ನನಗೆ ಈಚೆಗೆ ಬೇಜಾರು. ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಭಾಷೆ ಎಷ್ಟು ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿ. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನೂ, ಕಥೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಿ, ಅವರು ಅದನ್ನು ಓದಿ, ತುಂಬ ಯೋಚಿಸುವ ಗಂಟುಮುಖ ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದರೆ ಸಿಕ್ಕುಬೀಳುತ್ತೇನೋ ಎನ್ನುವ ದಿಗಿಲು. ಉತ್ಸಾಹವೇ ತಪ್ಪನ್ನುವ ಧೋರಣೆ ಕಂಡರೆ ರೇಗುತ್ತದೆ. ಭೇದಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಮಲಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಾಪ್ರಜ್ಞೆ ನರಳುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಗುಣವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅಕಡೆಮಿಕ್ ವಿಮರ್ಶಕರು ನಿಜವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಲಾರರು. ಪಕ್ಷಪಾತ ಯಾಕೆ ತಪ್ಪು? ನಮ್ಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಬರುವುದು ನಾವು ತುಂಬ ಮಚ್ಚುವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ; ಎಷ್ಟು ವಿಮರ್ಶಕ ಧೋರಣೆಯಿದ್ದರೂ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಉತ್ಸಾಹ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ, ಎಲಿಯಟ್, ಪೌಂಡ್, ಲೀವಿಸ್ ಇವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪಕ್ಷಪಾತ, ತುಂಬ ವಿಮರ್ಶಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದ್ದವನ ಪಕ್ಷಪಾತ ಕಾಣಿಸುತ್ತದಲ್ಲವೆ? ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೀವಂತಿಕೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಗತಿ ಸ್ಥಿತಿ, ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದಲ್ಲವೆ? ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಕದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಮಾತಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆ? ಅವಶ್ಯವಲ್ಲವೆ?

ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಗರ್ಜನೆ

ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಗರ್ಜನೆ

ಸೀ. ಹೊಸಬೆಟ್ಟು

ಆಲದೆಲೆ ಮೇಲೆ

ಕಾಲ ಹೆಬ್ಬೆರಳನುಂಡು

ಅಲೆಯ ಸೆಳವಿನಲಿ ತೇಲಿದನು ಹಳವ!

ಇವನಿಗೆ,

ಬೆಳುದಿಂಗಳಿನ ಬುಗ್ಗೆ ಹಾಲೂಡಿ,

ತೂಗು ನಿಧ್ನೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಬಳ್ಳಿಯಲಿ

ಹೆಜ್ಜೆ ಹೂ ಅರಳಿ, ನಕ್ಕಾಗ-

ಲಂಗರಿನ ಲಗಾಮು ಬಿಗಿದಿತ್ತು.
ರೇಶ್ಮಿಯೆಳೆ ದಾರಗಳ ಜಾಲ
ಕಟ್ಟಿತ್ತು ಸುತ್ತ ಬೇಲಿ!

ಕಾಲ ಕಾಲೆಳೆದಂತೆ, ಅಂಗಣದ ನವಿರು ಮೈ ಕೆದಕಿ
ಗುಟುರು ಹಾಕಿತ್ತು ಮುಳ್ಳುಹಂದಿ!
ನಡುಬಯಲಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ಕಟ್ಟಿ
ಬಾವಲಿ ಬದುಕು-
ರಾತ್ರಿಗಳನೆಣಿಸಿ
ಹಗಲುಗುರುಡಾಗಿ ತುಯ್ಯಾಡುತ್ತಿದೆ!

ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳು ಬುಟ್ಟಿ, ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ ಗುಂಬಜವಾಗಿ,
ಪಿಸುಗುಟ್ಟುವ ಗ್ಯಾಲರಿಯಲಿ
ನಿಟ್ಟುಸಿರೇ ಗರ್ಜನೆಯಾಗಿ-
ಕಾಷ್ಠವಾಗುತ್ತಿದೆ ಕಾಂಡ!
ಬಿದಿರ ತುಂಡಾಗಿ ಕೊಳಲು!

ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ

ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

‘ಧರ್ಮ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧದ ಜನರು ನಾನಾ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಅದು ಕುಲಗೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ, ಆ ಅರ್ಥದ ಹಿಂದಿರುವ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಉಳ್ಳದ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಂಗವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಜನವನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಒಂದು ಮೂಲ ಸೂತ್ರವಾಗಿರುವ ಇಂಥ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳವ ಪುರೋಗಾಮಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಲ್ಲವಂಥದಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿರುವ ರಿಲೀಜನ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಶಬ್ದ ಇದಲ್ಲ; ಆ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಬಹಳವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವಂಥದು. ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಉಗಮ ಇರುವುದು ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಗೆಳೆತನ ಮುಂತಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ, ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಆದ್ಯಂತ ಹಬ್ಬಿರುವ, ತನಗೆ ಸಮಾನವಾದಂಥ ಮೂಲಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಇತರ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ತಕ್ಕ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ- ಇದು ಮಾನವ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಹ್ಯೂಮನಿಸಮ್; ಧರ್ಮ ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಇರುವುದು ಮನುಷ್ಯರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ-ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳು, ವನಸ್ಪತಿಗಳು : ಹೊಳೆ ಹಳ್ಳ ಬೆಟ್ಟ ಸಮುದ್ರಗಳು; ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರೆ ಕಾಣುವ ಆಕಾಶ. ಅಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಬಿಳಿ ಕರಿ ಮೋಡಗಳು; ಮೋಡಗಳಾಚೆ ಆಗಾಗ ಗೋಚರಿಸುವ ನೀಲಿ ವಿಶಾಲ ಆಕಾಶ: ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು, ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು :-ಇವೂ ಹೌದು. ಇವೆಲ್ಲ ಸೇರಿದರೆ ವಿಶ್ವ. ಈ ವಿಶ್ವದ ಒಂದು

ಅಂಶ ಮಾನವ ಕುಲ; ಆ ಮಾನವ ಕುಲದ ಒಂದು ಎಸಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದ ಕಾರಣ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ಎಲ್ಲದರ ಜೊತೆಯೂ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕ. ಈ ಹೊಂದುವಳಿಕೆಯ ಸೂತ್ರವೇ ಧರ್ಮ. ಇಂಥ ಹೊಂದುವಳಿಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಆದರೆ ಈ ಹೊಂದುವಳಿಕೆಯ ಆಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಿರುವುದೇ ಧರ್ಮ. ಧರ್ಮದ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಅದು ವಿವೇಕವಲ್ಲ. ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಇರುವುದು ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಯಾವ ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಭ್ರಮಿಸಬಾರದು ಎಂಬ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಸನಾತನವಾಗಿ ಇಡುವಂಥವು ಧರ್ಮ. ಈ ಧಾರಣ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಜನಾಂಗವೂ ತಲೆಮಾರೂ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾಪರಿಧಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯಾವೊಂದು ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆ ನಿರಾಕರಿಸದೆ ಚಿಂತಿಸಿದಾಗ, ಈ ಇಡೀ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಕುಲದ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳೆರಡನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಭಾವಿಸಿದಾಗ ಕಂಡುಬರುವ ಸೂತ್ರ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ದೇಶಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಆದಕಾರಣ ಇದು 'ಸನಾತನ ಧರ್ಮ' ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಾವೂ ಯೋಚಿಸಿ, ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಬೇರೆ ಸೂತ್ರ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೋ, ಆ ಸೂತ್ರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ, ಜಡ ಚೇತನ, ಆಣು, ರೇಣು, ತೃಣಕಾಷ್ಠಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲದೇ ಎಂದು ನೋಡಿ ಆನಂತರ ಇದು 'ಸನಾತನ'ವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯತನಕ ಏನನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ

ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ?

ಈ ವಿಶ್ವ ವಿಶಾಲತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಧರ್ಮ ಎಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ಧರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಂಪುಗಳ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸುವಾಗ ಜಾತಿ ಧರ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ; ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಗೃಹಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗಲೂ ಆ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಧರ್ಮ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸುಡುವುದು ಬೆಂಕಿಯ ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವಾಗ ಅದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವೂ ಆಗಿ ವಸ್ತುಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದು ಅದು ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಅಷ್ಟೆ. ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಹಾಗೆ ತದ್ವತ್ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು 'ಸ್ವಧರ್ಮ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆ ವಿಶೇಷ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದರ ಮೂಲಕವೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬಲ್ಲು; ಹಾಗೆ ವಿಕಾಸವಾಗಲು ತನ್ನ ಅವಕಾಶ ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುವಾಗ ಧರ್ಮ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮತಂತ್ರ ಎಂಬ ಮೂಲ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅದು ಸಮಾಜದ ಧಾರಣ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಮಾಜವಾದದ ತಿರುಳಾದ ಸಮಾನತೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೌಲ್ಯ ಸಮಾಜ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯ ತರಲು ಮೃತ್ಯುವಿನಾಚೆಯ ಅದೃಶ್ಯ ಲೋಕದ, ಮರಣೋತ್ತರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇಹಪರಗಳ ಹೊಂದುವಳಿಕೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇವಲ ಅಜ್ಞಾನದ ಅಥವಾ ವರ್ಗ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಬರುವಂಥದಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರೂ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ : ಇಲ್ಲಿನ ಬದುಕೇ ಯಾರಿಗೂ ಪರಮ ಆಗಲಾರದು-ಆದ ಕಾರಣ.

ಹೀಗೆ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಸಲ್ಲುವಂಥದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಅಂಥವಾಗಿ ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಬಲವಂತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೇರುವ ಸೂತ್ರ ಸಮುಚ್ಚಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇದ್ದು ಈ ವಿಶ್ವದ ಸನ್ನಿಹಿತದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೂತ ವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳ ಸರಣಿಯನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯನ ಆಂತರಿಕ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಘರ್ಷಣೆಗಳನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕದಕ್ಕೆ ಸಹಜ ಸೂತ್ರಗಳು ಯಾವುವು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಸೂತ್ರ ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲದು. ಆದಕಾರಣ ಈ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಸೂತ್ರಗಳು ಯಾವೊಂದು ಮತದ, ಕಾಲದ, ಜನಾಂಗದ ಅಥವಾ ವಾದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಲ್ಲುವಂಥವಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಇವು ಸನಾತನ. ಈಗ 'ಸನಾತನ' ಎಂದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಹೇಳುವ ಸೂತ್ರಗಳು ಸರಿಯೋ ಆಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತಕ್ಕ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳವರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಇವು ಸವಿಯಲ್ಲವಾದರೆ ಬೇರೆ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು : ಆಂಥ

ಸೂತ್ರಗಳ ಅಗತ್ಯವುಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವರ್ಗದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಲಾಭನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಣನೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಸಾಕೆ ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಜೀವನವ ಅಂಶ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತದುಕೊಂಡು ಅದರ ಇಡಿಗೆ ಸಲ್ಲಬಲ್ಲ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಧರ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಪೀಠದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೇರುವ ಬಾಬತ್ತು ಅಲ್ಲ: ನಾವು ನಾವೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದದ್ದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಕುರಿತ 'ಧರ್ಮ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಬಹುದು. ಹಸಿವು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಹಸಿವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಏನನ್ನಾದರೂ, ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನಬಹುದೇ? ಅದು ರುಚಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕೆ? ಅದನ್ನು ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗೂ ದೇಹದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಲ್ಲವೋ? ದೇಹವೊಂದು ಬೆಳೆದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಅಂತಃಕರಣ ಇವುಗಳ ಮೇಲೂ ಆಹಾರದ ಪರಿಣಾಮ ಆಗುತ್ತದೆ ಹೇಗೆ? ಆಗುವುದಾದರೆ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿ ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ತಕ್ಕ ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವಾಗ ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ. ಬದುಕಿಗೆ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯ-ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಯಾವುದು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೋ ಆ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಮನಸ್ಸೂ ದೇಹವೂ ಅಗತ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ? ಹಾಗಾದರೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ಆಹಾರ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಚಿಂತನವೂ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತನೆ, ವಿವೇಚನೆ, ತುಲನೆ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ನಾವು ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ 'ಆಹಾರ ಧರ್ಮ'ವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ. ಮೋಹ ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ನಾವು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಧರ್ಮ ಬಹುಶಃ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದ್ದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗದೆ ಒಂದೆ ಆಗಬಹುದು; ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ಜನಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುವಂಥದೂ ಆಗಬಹುದು.

ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿ, ತಪಸ್ಸು, ಪ್ರತಿಭೆ ಕಂಡಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಸೂತ್ರಗಳೂ ತತ್ವಗಳೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ, ಸುಧಾರಣೆ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಇವು ಅಗತ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಈ ಮಾತುಗಳ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಸನಾತನವಾದೊಂದು ತತ್ವವನ್ನು ಹಿಂದಿನವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾಕರಿಸುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಆ ತತ್ವವನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಶ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಹಜ. ಅಂಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಾಗ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಗ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ, ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ರೂಪಿತವಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಹಜ. ನಾವು ಇಂದಿನವರು ಮಹಾ ಧೀಮಂತರು, ಹಿಂದಿನವರು ದಡ್ಡರು, ಅವರಿಂದ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೊರಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನವೇ ಸರಿ.

ಸಂಪುಟ- ೧೪

ಮುನ್ನುಡಿ

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

‘ಸಾಕ್ಷಿ’ಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಭ್ಯಾಸಪೂರ್ಣ, ಕೂಲಂಕಷ ವಿಚಾರಭರಿತ ಲೇಖನಗಳು ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕಟನೆಗಾಗಿ ಬರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ತುಂಬ ಕನಿವಿಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಣದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಬೀಳಾದ ಇಂಥ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ತರುಣರು ಏಕೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಏಕೆ ಇವರು ಬರೆಯಬಾರದು, ಬರೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪದ್ಯ ಬರೆಯುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವೆಂದು ತಿಳಿದರೇ? ಅಥವಾ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಕಾವ್ಯರಚನೆಯೊಂದೇ ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆ, ಕೀರ್ತಿಪ್ರದ ಎಂದು ಇವರಿಗೆ ಏಕೆ ಅನ್ನಿಸಬೇಕು? ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಲ್ಲುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಅತಿ ಗೌರವ ಅವರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ತಾವು ಬರೆಯುವ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಾದರೂ ಕಾವ್ಯ ಗುಣ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯತೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಭಯಂಕರವಲ್ಲವೇ?

ನಿಜವಾದ ಮಾತು ಎಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಾಗ ಏನು ಬರೆದರೂ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಕಾವ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಯಾವ ವಿಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಉತ್ತಮವಾದ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಇವು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ, ನೀಳ್ಕತೆಗಳನ್ನೂ, ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಓದಿದರೆ ಈ ಮಾತು ಮನವರಿಕೆ ಆಗಬೇಕು : ಕಾವ್ಯ ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ಯಾರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೋ ಅವರು ಗದ್ಯವನ್ನೂ ಬಳಸಬಹುದು. ಪದ್ಯವನ್ನೂ ಬಳಸಬಹುದು. ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ, ಒಂದು ಕಡಿಮೆ ಅಲ್ಲ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಮ್ಮ ತರುಣ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಈ ವಾತಾವರಣ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ನಿರಂತರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ, ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತವಾದ ವಿವಾದಗಳಿಂದ. ಆದಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹಿ ತರುಣರು ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಮೇಲು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಗಳು ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂದು ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸಗಳು ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸುವುದು. ನಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಧೈಯ ಧೋರಣೆಗಳ ಜೀವನೋದ್ದೇಶ ರೀತಿಗಳ ನೆಲೆಯಿಂದ ಪರಿೀಕ್ಷಿಸಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಆ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು; ಹಿಂದಿನ ನೆಲೆಯಿಂದ ಇಂದನ್ನು, ಇಂದಿನ ನೆಲೆಯಿಂದ ಹಿಂದನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು, ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು, ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಕೆಲಸ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಧೀಮಂತರಾದ ತರುಣರು ಮುಂದಾದರೆ ಅವರ ಬದುಕೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ತಕ್ಕ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದಂತೆ ಆಗುವುದು.

ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಮಾತು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಹಳಗನ್ನಡ ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆಯದೆ ಇರುವುದು ಬಹಳ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಸಂಗತಿ. ಪಂಪ, ನಾರಣಪ್ಪರಂಥ ಕವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಆಧಾರಗ್ರಂಥಗಳಾಗಲೀ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ನಾವು ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬಹುದಾದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ

ಉಪಯೋಗವಾಗಬಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಇಂದಿನ ಕಾವ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ನಿಜವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಲ್ಲದು. ಅದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಸರಿಯಾದ ತೂಕ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಿಯ ತೂಕವೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ನಡೆಯುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇರು ಇರುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೃತಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ವೇದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣ ಎಂದು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಶಿಯೂ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಸೂತ್ರಗಳು. ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು, ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು, ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸನ್ನಿಹಿತದಲ್ಲಿ ತೂಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸ ತುಂಬ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಕೋರುವಂಥದು, ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ದುಡಿಯಬೇಕಾದಂಥದು. ಈ ಕೆಲಸದ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಲು ಒಂದು ದಶಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಹಿಡಿಯಲಾರದು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುವ ತರುಣರಿಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ.

.....ಗೆ

” .....ಗೆ”

ಕೆ. ಜಿ, ಜೋಶಿ

ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಾಡಿ, ಆಕಳಿಸಿ ಮೈಮುರಿದು
ಕಣ್ಣು ತಿಕ್ಕುತ್ತಲೆದ್ದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ
ಏನನೋ ಹುಡುಕುತಿರೆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ
ನಗಬೇಡ ಬಾಯ್ಕಿಚ್ಚಿ ಓ ನನ್ನ ಹುಚ್ಚಿ.
ನನಸಿನಂದದ ಕನಸು, ಅದನೇನ ಬಣ್ಣಿಸಲಿ
ನನಸೆಂದೇ ಬಗೆದಿದ್ದ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ.
ನೀನೇನನೂ ನುಡಿಯ ಸರಸದಲಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು
ಜಗಿದ್ದೆ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಮೋಜಿಗಾಗಿ.
ಫಕ್ಕನೇ ಎಚ್ಚತ್ತೆ ಪಕ್ಕದಲಿ ನೀನಿಲ್ಲ
ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಬಂದಾಯ್ತು ಕನಸು ತೊಲಗಿ,
ನೀನಲ್ಲಿ, ನಾನೆಲ್ಲಿ, ಈ ಬಗೆಯ ಕನಸೆಲ್ಲಿ
ಕತ್ತಲಲಿ ತಡಕಾಡಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ, ಹುಚ್ಚಿ.
ನಗು ಬಂತು ನಕ್ಕೆ ನಾ ಅರ್ಥವಾಗಿ,
ನಗಬೇಡ ನಾನಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಯೋಗಿ.

ಆಳು

ಆಳು

ಅಬ್ದುಲ್ ಮಜೀದ್ ಖಾನ್

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಉಪ್ಪಿನಲ್ಲೇನು ದೋಷವಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ನೌಕರರನ್ನು ಮನೆಮಂದಿಯವರಂತೆ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮತಾಭಾವನೆಯಂತಹ-ರೀತಿ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಬೀಳದೋ, ಉಂಡು ಉಟ್ಟು ನಕಲಿ ವಿನಯ ನಟಿಸುತ್ತ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಏಕಾಏಕಿ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಾಗ, ಅವರ ಸಂಗಡವೇ ಹಲವು ಹತ್ತು ಚಮಚ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಲೋಟ ಸಾಸರ್‌ಗಳು ಗಾಯಬ್ ಆಗಿ ಹಿತ್ತಾಳೆ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಹಾಳುಮಾಡಿರುವ ವಿವರಣೆ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲು ಮಸೆಯುವಂಥ ಕೋಪ ಬಂದು, ಅಬ್ದುಲ್ಲನ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಬ್ದುಲ್ಲಾನ ನೆನಪು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮರುಕಳಿಸುವುದು-ಮಲೆನಾಡಿನ ಕಾಡುಗಳು, ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗಂಪು ಸೂಸುವ ಮುತ್ತುಗ ಮತ್ತು ಪಾಂಗರೆಯ ಗಿಡ ಮರಗಳು, ಗುಡ್ಡಗಳ ಬೆಂಗಾವಲಿಗೆ ನಿಂತ ಅನಂತ ನೀಲಿ ಆಗಸ, ತುಂಗೆಯ ಪ್ರವಾಹ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಕರಗುತ್ತಿರುವ ರಂಗು, ಮಾವಿನ ಮಿಡಿಗಳನ್ನು ಬಲಿಸಿ ಹಳದಿ - ಕೆಂಪಾಗಿಸುವ ಮೊನೆ ಬಿಸಿಲು, ದಟ್ಟರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವ ಕಗ್ಗತ್ತಲು, ಸಂಪಿಗೆ, ಸುರಗಿ ಮರಗಳಿಂದ ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬೀಸಿ ಬರುವ ಸುವಾಸನೆ; ಹಣ್ಣುಗಳು; ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹಾವು ಬುಸುಗುಟ್ಟಿದಾಗ, ಹೆಬ್ಬಾವು ಸ್...ಸ್...ಎಂದು ಉಸಿರೆಳೆದಾಗ ಆಗುವ ತಲ್ಲಣ, ಅಥವಾ ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹುಲಿ ಗರ್ಜಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವೇ ಮರುಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕಂಪಿಸುವಂಥ ಸದ್ದಾಗಿ ಕಾಡಿನ ನೀರವತೆ ನೆಗೆದುಬಿದ್ದು ಕಲಕಿದ ನೀರು ಮತ್ತೆ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಶೂನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಶ್ಯಬ್ದತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪುಳಕ, ರೋಮಾಂಚನ, ವಿಸ್ಮಯ ಮತ್ತು ಈಟಿಯಂತೆ ಎದಗಿಳಿಯುವ ಭಯ.

ಇವೆತ್ತು ವರ್ಷದವನಾದಾಗಲೂ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾನ ಎತ್ತರ ಅವನು ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದವನಿದ್ದಾಗ ಇದ್ದಷ್ಟೇ ಇತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಮೂವತ್ತಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಇತ್ತು. ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ, ಚಪ್ಪಟೆ ಗಲ್ಲಿಗಳು, ವಿಶಾಲ ಹಣೆಯ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಕವಲೊಡೆದ ದಪ್ಪನೆಯ ನರ. ಬೇಗನೇ ಬೋಳಾಗುತ್ತಿರುವ ತಲೆ, ನಕ್ಕರೆ ಭಕ್ ಎಂದು ಹೊಳೆಯುವ ಅಚ್ಚ ಬಿಳಿಯ ದಂತಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುರಿದ ಹಲ್ಲು ನಿತ್ಯ ಅರ್ಧತೋಳಿನ ಷರ್ಟು, ಖಾಕಿ ನಿಕ್ಕರ್ ತೊಡುವನು. ಮಾತು ಹಗುರವಿರಲಿ ಗಂಭೀರವಿರಲಿ ಅವನು ಮುಗುಳ್ಳು ಅಥವಾ ಹಲ್ಲುಗಿಂಜಿಸಿಯೇ ಉತ್ತರಿಸುವನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. “ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ನೀನು ಹಲ್ಲುಗಿಂಜಿದರೆ ಸಾಕು, ಸಲೀಸಾಗಿ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಬಹುದು.” ಅಂತ ಅಮ್ಮ ಅವನೆದುರು ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನದೂ ಸಿಟ್ಟಾದುದಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಇರಬೇಕು, ಎಳೆ ಕರುವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲಿಯಬಹುದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಅವನು ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ದಗಲ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನಾಥ, “ನನಗೆ ನೀವೇ ದಿಕ್ಕು, ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೀನಿ,” ಎಂದಿದ್ದ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋದ. ಅನ್ನೋನೈವಾಗಿಬಿಟ್ಟ.

ಇನ್ನೂ ಕಾಗೆ ಕಾ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಎದ್ದಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಚ್ಚಲ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಡುಗೆ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ರೊಟ್ಟಿ ತಟ್ಟುತ್ತಾ ಅಥವಾ ದೋಸೆ ಹಾಕುತ್ತ ತಾನು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು, ಮೇಷ್ಟರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲಾತು ತಿಂದದ್ದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಉಪಹಾರ ಮುಗಿಸಿ ತಂದೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಇವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಬ್ಬರನ್ನು ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ, ನನ್ನನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೇರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಿನಿಂದ ಹೊಗುವ ಒಳದಾರಿ ಹಿಡಿದು ತುಂಗೆಯ ದಡಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ರಜವಿದ್ದಾಗ ನಮಗೂ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಬಹಳ ಹಳೆಯ ರಾಗಮಾಲಿಕೆ. ಅದನ್ನು ಸಿಕ್ಕಾಬಟ್ಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. “ನಮ್ಮೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಡೊ ಬಾರಿಸ್ತೇವೆ”. ಅಂದರೆ, “ಉಪ್ಪು”; ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮಿರಿ. ಸಂಜೆ ಬಿದಿರಿನ ಕೊಳಲು ಮಾಡಿಕೊಡ್ತೀನಿ”, ಅಂತ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮೊಣಕಾಲುಧ್ವ ತುಂಗಯ ನೀರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನೆಸಿ ಚಾಚಿರುವ ಚಪ್ಪಟೆ ಬಂಡೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಗುಪ್ತೆ ಹಾಕಿ, ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸೋಪ್‌ಹಚ್ಚಿ, ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳ ಗುಪ್ತೆ ಮಾಡಿ, ಮತ್ತೆ ಸರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮೇಲೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಕುಕ್ಕಿದಾಗ ಸಳ್ ಸಳ್ ಎಂದು ಹೂಮ್ಮಿದ ಸದ್ದು ಎದುರು ದಂಡೆಯ ಬಂಡೆಗಳಿಗೆ ತಾಕಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತದೆ. ಸೆಳೆದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಿ ನಮ್ಮ ಕೈಗಿಡುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡವಿ ಮರಳಿನ ಮೇಲೋ ಪೊದೆಗಳ ಮೇಲೋ ಹರಡುತ್ತೇವೆ.

ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆದು ಒಣಹಾಕಿದ ನಂತರ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಈಜುವುದಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಿಕ್ಕರಿನ ಬೆಲ್ಟ್ ಹಿಡಿದು ನೀರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಕೈ ಕಾಲು ಬಡಿಯಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೇಕೊ ಈಜುವುದು ನಮಗಾರಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಟ್ಟೆಯ ತುದಿ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿ ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ನೀರಿನ ತಳಕ್ಕೆ ತಾಗಿಸಿ ದಡದವರೆಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ನೂರಾರು ಮೀನುಗಳು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತವೆ. “ರಾತ್ರಿಯ ಸಾರಿಗೆ ಸಾಕು” ಅಂತ ಅವನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಒಣಗಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಲು ನಮಗೆ ಹೇಳಿ, ತಾನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಿಕ್ಕರಿನ ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಂದು ಬೀಡಿಯ ಕೊರೆ, ಒಂದು ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ, ಮದ್ದಿನ ಚೂರು ತೆಗೆದು ಬೀಡಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಸೇದುವುದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಟ್ಟೆಯ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ರಾಗಮಾಲಿಕೆ ಬಾರಿಸುತ್ತ ಆಧವ “ಹಾಯ ಹರಿಗೋಲಾದೆ, ರಾಯರಾ ಕಾಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳೊತ್ತುವಾದೆ” ಎಂದು ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಹಾಡುತ್ತ ಹೊರಟರೆ, ಸುಡುವ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತಾ ಹಹಾ ಹುಹೂ ಎಂದು ಗೋಗರೆಯುತ್ತ ನಾವು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತೇವೆ. “ಅಲ್ಲ ಕಣ್ಣೋ, ಒದ್ದಲು ಚಪ್ಪಿ ಇಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ನಡೀಲಿಕ್ಕಾಗೋಲ್ಲ. ನಂಗ್ ನೋಡೋ, ಕೆಸರಂತ ಇಲ್ಲ ಮುಳ್ಳಂತ ಇಲ್ಲ ನಡ್ಡೇ ನಡೀತೀನಿ.” ಅಂತ ಸ್ವಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹಿಮ್ಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಣಿತ ಬಿರುಕುಗಳು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಮನೆಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇವೆಯೇ ಎಂದೊಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂಜೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಅವನ ತಲೆಯಮೇಲೊಂದು ಸೌದೆಯ ಹೊರೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಗುಟ್ಟಿಗಳು ಅಥವಾ ಮಾವಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳು, ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನ ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವೆಕ್ಲೋಪ್ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಧೊಪ್ಪೆಂದು ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಎಸದ ಹಾಗೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಸೌದೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಅಂಗಳದಲ್ಲೆಸೆದು, ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಪೇರಿಸಿ, ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದು, “ಕಾಫೀಗೀಫಿ ಏನಾದ್ರೂ ಐತೇನ್ರಮ್” ಅಂತ ಕೇಳಿ ಮಂಡಕ್ಕಿ ಅಥವಾ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟಿನ ಜೊತೆ ಕಾಫಿ ಹೀರುತ್ತಾ ಸುಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕಾಫಿ ಅಥವಾ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವುದೇ ಒಂದು ಮೋಜು, ಸುರ್ರ್ ಸುರಕ್ ಎಂದು ಒಂದು ಕುಟುಕು ಹೀರಿದಾಗ ಅವನ ತುಟಿಗೂ ಲೋಟಕ್ಕೂ ಹಿಂದಳ ಎಂಜಲಿನ ಸೇತುವೆ!

ಚಹಾ ಮುಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಸಬರಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಅಂಗಳ-ಹಿತ್ತಲು ಗುಡಿಸಿ, ಮನೆಯ ಇಲ್ಲಾ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಸ್ರಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಳಿನಂತೆ ದುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿತ್ತೋ ತಿಳಿಯದು. ನಾವಂತೂ ಅವನು ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ ಅವನು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವಿರಬೇಕು ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ತಂದೆಯಾಗಲೀ ತಾಯಿಯಾಗಲೀ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ಇದು ಮಾಡು, ಇದು ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಹಾಗೇಕೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದೂ ಸಹ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಏನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಾಗ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಚಾಟರ್‌ಬಿಲ್ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಹಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗುವನು. ಕೊಕ್ಕರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ಅವನಿಗೆ ಬಲು ಇಷ್ಟ. ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಂತೋಷ. ಅವೆಲ್ಲಾದರೂ ಸುಳಿದರೆ ಸಾಕು, ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಅವು ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲೊಂದು ಚಿಕ್ಕ. ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ ಹಾವು ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತೆ. ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾಲಗೆಯಲ್ಲೊಂದು ಮಚ್ಚಿ. ಅವನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಜವಾಗುತ್ತೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಬೇಸಿಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೋಡಗಳ ಭೂಪಟ. ಕಪ್ಪು ಮುಂಗಾರು ಮೋಡಗಳು ಗುಡ್ಡಗಳಂತೆ ಏರಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಮಿಂಚು ಫಳೆಂದು ಬೆಳಗಿ ಅದನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ ಗುಡುಗು ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯವರೆಗೆ ನೆಲವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದಂತೆ ಮೊಳಗುತ್ತದೆ. ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಬಳಿಯ ಕುಪ್ಪೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಛತ್ರ ಹಿಡಿದು, “ಸಾಹೇಬ್ ಬರೋದ್ರೊಳಗೆ ಜೋರು ಮಳೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೆ. ಛತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿರ್ತೀನಿ,” ಅಂತ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕರೆದರೂ ‘ಓ’ ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಎದ್ದು ಕೂರುತ್ತಾನೆ. “ನಡಿಯಪ್ಪ ರಾಮಣ್ಣಗೌಡರ ಮಗನಿಗೆ ಬಹಳ ಜ್ವರವಂತ, ನೋಡಿ ಬರೋಣ” ಎಂದು ತಂದೆ ಹೇಳಿದರೆ ಇವನು ಲಾಟೀನು ಹಿಡಿದು ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಸರಿ, ನೆರೆಯ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬಾ ಎಂದರೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಚಳಿ ಬಿಸಿಲಿನ ಪರಿವೆ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ನಿರಂತರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಅಂಗಿ ಬನೀನು ತೆಗೆದು ಅವನು ಸೌದೆ ಒಡೆಯುವಾಗ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳಕ್ಕೆ ಅವನ ಕಪ್ಪು ದೇಹ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ಬೆವರು ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ಅವನ ಮುಖ, ಎದೆ, ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಕೊಡಲಿ ಎತ್ತಿ ಸೌದೆ ಸೀಳುವಾಗ ಅದು ಸೌದೆಗೆ ತಗಲುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹ್ಯಾ...ಹ್ಯಾ...ಎಂದುಸುರುತ್ತಾನೆ. ಸೌದೆ ಸೀಳಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟು, ದಣಿದು ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೆಲ್ಲ ಒಂದು ಚೊಂಬು ನೀರು ಕುಡಿದು ಹಾಯಾ ಕುಳಿತರೆ ರಾಜ್ಯಗೃಹ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೂಸುವ ಸಂತಸ ಅಬ್ಬಲ್ಲನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ನಾವು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕುಂಸಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಇಲ್ಲಿ ತುಂಗಯಿಲ್ಲ. ಹಿತ್ತಲಿನಿಂದ ಹತ್ತಾರು ಗಜ ದೂರದಲ್ಲಿ ಶುರುವಾಗುವ ಕಾಡುಗಳಿಲ್ಲ. ಅರೆಮಲೆನಾಡು, ತಾವರೆಕೆರೆಗಳು ಕೊಳ್ಳುಗಳು, ಭತ್ತ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಗಳು, ಮಾವಿನ ಮರಗಳು, ಸಂಜೆಯಾಗಸದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಗಟ್ಟಿ ತೇಲುವ ಬೆಳ್ಳುಕಿಗಳು, ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಉಲಿಯುವ ಕೋಗಿಲೆ. ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗೋಲ್ಡ್‌ಮೊಹರ್ ಮರಗಳ ಕೆಂಪು ಹೂಗಳು ಒಂದೇ ಒಂದು ರೇಲ್ವೆ,-ಬಸ್ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಲು ಮೋಜು. ಅದು ಸರ್ಕಾರಿ ಬಸ್ ಅಂತೆ. ಅದರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಪೋಲೀಸ್ ಸದಾ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಏನೋ ಅದ್ಭುತವಾದುದನ್ನು ಕಂಡ ಹೆಮ್ಮೆ ನಮಗೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ರೋಗಿಗಳ ಗಾಡಿಗಳು ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುವು. ಅಬ್ಬಲ್ಲಾ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಸಾರಿಸಿ ಗುಡಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಟ್ಟ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಸಗಣೆ, ಹುಲ್ಲು, ಕಸ ಬೀಳುವುದು, ಭಾವಿಗೆ ಕೆರೆಗೆ ಕಾಡಿಗೊ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅಬ್ಬಲ್ಲಾ ಬಂದು ನೋಡಿ ಉಗ್ರನಾಗುವನು. ಆ ಹಳ್ಳಿ ಜನರ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಸಗಣೆ ತೆಗೆಸಿ ತಿಪ್ಪೆಗೆ ಹಾಕಿಸಿ, ಅವರ ಕೈಗೆ ಪೊರಕೆ ಕೊಟ್ಟು “ತಗೋಳ್ಳಪ್ಪ ಹಾಗೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಡಿಸಿಬಿಡು, ಹೊಸ ಕಸಬರಿಗೆ ಆದು. ಗುಡಿಸೋ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಮುರಿದು ಬಿಟ್ಟೇಯಾ”, ಎನ್ನುವನು.

ಅವರು ಬೇರೆ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ, ತಾನು ಪಟ್ಟಷ್ಟೇ ಇತರರೂ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಅಬ್ಬಲ್ಲಾ, ನಮ್ಮನ್ನು ಆಗಾಗ ಗದರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ತಿಂದದ್ದು ಅಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ, “ನಾನು ಮನ ಅಂಗಳ ವಗೈರೆ ಅಂದವಾಗಿದೋದು ನೀವು ಕಸಕಡ್ಡಿ ಕಾಗದದ ಚೂರು ಹಾಕ್ತೀನೋ? ಇಗೋ ಕಸಬರಿಗೆ, ಗುಡಿಸು” ಎನ್ನುವನು.

ತಂದೆಯ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವರು ಮರಳಿ ಇನ್ನೂ ಜಗುಲಿ ದಾಟುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ, “ಸಾಹೇಬ್, ನೀವು ಈಚೆ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ್ದೇ ತಡ, ಇವರು ಪುಸ್ತಕ ಮಗುಚಿಬಿಟ್ಟು ಗೋಲಿ-ಚಿನ್ನಿದಾಂಡು ಆಡ್ತಾರೆ ನೋಡಿ”, ಎನ್ನುವನು. ಮೊದಲೇ ಸಿಟ್ಟಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಬಿಸಿಲಿಗೆ ತಲೆ ಬಿಸಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ತಂದೆ ಹುಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. “ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ನನ್ನ ಬೆತ್ತ?” ಎಂದು ತಂದೆ ಮಾತು ಮುಗಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿಸಿದ ಬಿದಿರಿನ ಛತ್ರ ತಂದು “ಇಗೊಳ್ಳಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಇವನು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಮೂಲೆ ಗೊಬ್ಬನಂತೆ ಮುಸುಮುಸು ಅಳುತ್ತ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ನಿಂತಾಗ ಇವನು ಬಂದು ‘ಹೆಂಗಾಯ್ತು ಪೂಜೆ? ಶರಾರತ್ ಮಾಡ್ತೀರ ಇನ್ನೇಲೆ?’ ಎಂದು ರೇಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಮಗೆ ದಂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಂದೆಗಿದ್ದಷ್ಟೇ ಆಸಕ್ತಿ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಗೂ ಇತ್ತು. ಯಾಕಿತ್ತೋ? ಅಂದಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಅಂತರದ ಕಂದರ ಬಾಯಿ ಆಕಳಿಸಿದೆ. ತನಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಸಿಗದಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಅಸೂಯೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ ಅವನಿಗೆ. ಅವನಿಗೂ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಲಾತು ಬಿದ್ದಿದ್ದುಂಟು. ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ಅವನೊಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಕ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಗಲೆಲ್ಲ ದುಡಿದು ದಣಿದು ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹಣ್ಣಾದಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದು “ಸ್ವಲ್ಪ ಮೈ ತುಳಿರೋ, ಮೈಕೈಯೆಲ್ಲ ನೋವಾಗಿದೆ, ” ಅಂದಾಗ ಸಿಕ್ಕಿತವ್ವ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಅಂದುಕೊಂಡು ಅವನು ಮಕಾಡೆ ಮಲಗಿದಾಗ ಅವನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕಚಪಚ ಕೆಸರು ತುಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಜಿಗಿದು, ಅವನು “ಸಾಕ್ ಬಿಡೋ” ಅಂದಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ನಾನು ಉರ್ದು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅವರು ಮೂರು, ನಾನು ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಲಿತೆವು. ತಂದೆ ಪಾಠ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಎಂದಾಗ ನೆನಪೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕೋಪ ನಮ್ಮ ಮೈಕೈಗಳ ಮೇಲೆ ಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮೇಷ್ಟ್ರು “ಗಲಾಟ ಮತ್ ಕರೊ, ಪಡೇ ರಹೋ” (ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಓದುತ್ತ ಇರಿ) ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ನಿಡ್ಡೆ ಮಾಡುವರು. ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದು ಅವರ ಮೇಲೆ ನೋಣಗಳು ಕೂರದಂತೆ ಪಂಖಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಅವನು ಸಣ್ಣ ಕಾಗದದ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಅವರ ಮೂಗಿನ ಹತ್ತಿರ ಹಾಕುವನು. ಗೊರಕೆಯ ಜೋರಿಗೆ ಅವು ಹಾರುವುವು. ನಾವೆಲ್ಲ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನಗುವೆವು ಷಬೀರ್ ಎಂಬುವನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಪೈಜಾಮ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ನಿಗುರಿಸಿ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಕಡೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಳ್ಳೆ ದಪ್ಪನಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಹುಡುಗ, ಬಹಳ ತುಂಟ, ಬಲು ಜಗಳಗಂಟ, ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ “ಷಬ್ಬೀರ್ ಷಬ್ಬ, ಸೇಂದಿ ಕಡಬ್ಬ : ಸೇಂದಿ ಸರ್‌ಗಯಿ, ಷಬ್ಬೀರ್ ಕಿ ಜೋರು ಮರ್‌ಗಯಿ” ಅಂತ ಛೇಡಿಸುವರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಇವನು ಒಂದೊಂದು ಗುದ್ದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಸ್ಕೂಲ್ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದು ಸಲ ಆಡಿಕೊಂಡಾಗ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನವೊಂದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೆದರಿ ಹೌಹಾರಿದರು. ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗರು “ಬಾಂಬ್ ಗಿರಾ ಹೈ, ಬಾಂಬ್ ಗಿರಾ ಹೈ” ಎಂದು ಕೂಗಿದಾಗ ನಾವು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕ್ಕಿ ಗಿಡಮರಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡೆವು.

ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆ ಸೇರಿದೆವು. ಒಂದು ದಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಜನ ಚರಕಾ ಇದ್ದ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಈಚಲು ಗರಿಗಳನ್ನು ಬೀಸುತ್ತ ಜಯಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ಕೂಲಿಗೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ದಂಗೆಕೋರರು ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳು ಅಂತ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು ಹೇಳುವರು. ನಿತ್ಯ ಬಸ್ಸುಗಟ್ಟಲೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವರು ಅವರು ಜಯಕಾರ ಮಾಡುವರು. ಅವರನ್ನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಜನ ಹೇಳಿದಾಗ ಒಂದು ಅವ್ಯಕ್ತ ದಿಗಿಲು, ಸಂತಾಪ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಶುಕ್ರವಾರ ಸಂತೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಎರಡೂವರೆ ಆಣೆಗೆ ಒಂದು ಸೇರು ಬೆಣ್ಣೆ, “ಛೇ. ಬಹಳ ದುಬಾರಿ ಆಯ್ತು, ಎರಡಾಣೆಗೆ ಸೇರು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸರಿ”, ಎಂಬ ಚೌಕಾಸಿ, ಶುದ್ಧ ಬೆಣ್ಣೆ, ಆಗ ಡಾಲ್ಫಾ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಹಿಟ್ಟು ಕೊಬ್ಬು ಬೆರೆಸುವ ಕಲೆ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಲು ಸುಭಾವಿತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ದಡ್ಡ ಜನ. ರೂಪಾಯಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ, ಬಹಳ ತುಟ್ಟಿ ಆಯ್ತು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಕೊಡ್ಡೀಯಾ ಹೆಂಗಪ್ಪ?” ಎಂಬ ಉದ್ಧಾರ. ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಹರಳು ಭತ್ತ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಷಾಮೀಲು ಮಾಡಿದರೆ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಅಪ್ಪಟ ಅಕ್ಕಿ ಮಾರುವ, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಐದು ಆರು ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದಿರಲಿ ಎರಡಂತಸ್ತಿನ ಮನೆಗಳನ್ನೇ ನೋಡದೆ ಇದ್ದ ಮೂಢ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು. ಎಂಥ ತುಟ್ಟಿ ದಿನಗಳು ಬಂದವವು ಅಂತ ಜನ ಗೊಣಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಯಿಲೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಉಟ ತಿಂಡಿ ಸಹ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ ತಾಯತ, ಪಂಡಿತರು ಹೇಳಿದ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ, ತಂದೆ ಹೇಳಿದ ಔಷಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪೂರೈಸುವುದರಲ್ಲಿ ವಾರಗಟ್ಟಲೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿದ್ದ. ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಪ್ಲೇಗು ಬೇನೆ ಹಬ್ಬಿದಾಗ, ಜನ ಹೆದರಿ ಮಾರಮ್ಮನಿಗೆ ಕುರಿ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟು, ಊರ ಹೊರಗೆ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಬಿಟ್ಟರು. “ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾಕಿರುತ್ತೀರಿ? ನಿಮ್ಮೂ ಒಂದು ಜೋಪಡಿ ಹಾಕಿ ಕೊಡ್ಡೇವೆ ಬನ್ನಿ”, ಎಂದು ಜನ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದರೂ ತಂದೆ ಜುಪ್ಪೆನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಕೆರೆಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು ಹೋದಾಗ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಜೋಪಡಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೆವು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಅದೊಂದು ಥರ ಪಿಕ್ನಿಕ್ ಇದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತು. ನಾವೂ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಜವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅದೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮಂಗನ ಬಾವು ಆಗಿ ದವಡೆಗಳ ಕೆಳಭಾಗ ಉದಿಕ್ಕೊಂಡಿತು. ತಂದೆಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಅವರು ಡ್ಯೂಟಿಗೆ ಹಾಜರಾಗಲು ಹೊಸನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸರ್ಕಾರೀ ಔಷಧ ಅಂತಹ ಅನಾಗರಿಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ನಾಟುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಜನ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಹಕೀಮ್ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಕರೆತಂದ. ಅವರ ಆದೇಶದಂತೆ ದತ್ತೂರಿ ಗಿಡದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತಂದು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೆಂಡಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ನೆಲ ಕಾದ ಮೇಲೆ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ದತ್ತೂರಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಆದರ ರಸ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿದಾಗ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಗಂಟಲು ಗಲ್ಲಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಿದ. ಜನರು ಫ್ಲೇಗ್ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ “ಫ್ಲೇಗ್ ಅಂತ ಫ್ಲೇಗ್, ಹಾಗಂದವನಿಗೆ ಸಿಗಿದುಬಿಟ್ಟೆನು” ಅಂತ ಬರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ ಮನೆ ಮಂದಿಗೆ, ಬೀದಿಯವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವ ಹಾಗೆ ಒದರಿದ್ದ.

ಹೊಸನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಉರಿಗೊಂದೇ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆ. ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಗಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕಟಾಂಜನಕ್ಕೆ ಒರಗಿ ನಿಂತು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಿಂದ ಬಾಳೆಬರೆಗೆ ಅಥವಾ ಸಾಗರದಿಂದ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಒಂದೆರಡು ಬಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಖಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಳೆ ಗರಿಯ ಕೊಡೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೀರು ನಿಂತ ಗೇಣುದ್ದ ಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಡವಿ ಬೀಳುತ್ತ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಫಚ್ ಫಚ್ ಒದೆಯುತ್ತ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಯಲಾಟಗಳನ್ನು, ಅದ್ಭುತವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮುಂಗಾರಿನ ಮುನ್ನೂಚನೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಸಾಕು, ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಪಿಕಾಸೆ, ಹಾರೆ ಗುದ್ದಲಿಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಮನೆದು ಹಿತ್ತಲ ಮಣ್ಣಿಗೆದು ನಮಗೆ ಮಣ್ಣು ಹುಡಿ ಮಾಡಿ ಪಾತಿ ಕಟ್ಟಲು ಹೇಳುವನು. ಮಳೆಗಾಲ ಶುರುವಾದರೆ ಕೆಲಸಗಳು ಸುಗಮವಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಬೇಕಾಗುವ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಹುಳಿ, ಹವಳಗಳು ಈಗಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕು. ರಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶಾಲೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ನಮಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮನಬಂದ ಮರಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವನು, ನಾವು ಮಾವು ಹುಣಸೆ ಆರಿಸಬೇಕು.

ಸುತ್ತಲೂ ದಟ್ಟ ಕಾಡು, ಹುಲಿ ಚಿರತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಭಯ ನಮಗೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾಡೆಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ, ಬೇಗ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ, ಲಕ್ಷಾ ಹೊಡೆದಂತೆ ತಪ್ಪಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಾಡಿನ ಪೊದೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೆಂಟೆಗೊಡ್ಡವೋ, ಹಾವೊ ಸರ್ರೆಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡಿದಾಗ, ಒಣಗಿದೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವುರಾಣಿಯೊ ಮತ್ತೇನೊ ಸರಿದಾಗ ಮೈ ನವಿರೇಳುವುದು, ಹುಲಿಗಿಲಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ? ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಹೇಗೂ ಮರದ ಮೇಲೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಗತಿ? “ಸಾಕು ಬಾರಪ್ಪ” ಅಂದರೆ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುವವರೆಗೆ ಹಣ್ಣೋ ಕಾಯೋ ಉದುರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಯದು. ಕವಳೆ ಹಣ್ಣಿನ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿವೆ, ತುಂಬೆ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿವೆ. ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಬಲಿತಿದೆಯೆ. ನಾಗಸಂಪಿಗೆ ಆರಳಿದೆಯೆ, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕೇದಗೆ ಸಿಗುವುದೆ, ಎಂದು ಶೋಧಿಸುವನು. “ಇವತ್ತಿಗೆ ಸಾಕಪ್ಪ” ಎಂದು ನಾವು ಗೊಣಗಿದರೆ, “ಇವತ್ತೆ ಎಲ್ಲ ಹೊತ್ಕೊಂಡ್ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲೋ: ನಾಳೆ ಬರೋಣಂತೆ, ಇವತ್ತು ಜಾಗ ನೋಡ್ಕೊಂಡ್ ಹೋಗೋದು, ಅಷ್ಟೆ” ಎನ್ನುವನು.

ಮರುದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಹಲಸಿನ ಮರದ ಮೇಲೆ ಇವನ ಕಣ್ಣು. ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೂ ಒಂದೊಂದು ಹೊರಿಸುವನು. ತುಸು ದೂರ ನಡೆದು “ಆಗೋದಿಲ್ಲಪ್ಪ, ಕುತ್ತಿಗೆ ನೋಯುತ್ತೆ” ಅಂದರೆ, “ಅಲ್ಲ ಕಣ್ಣೋ ಬೆಳೆಗೆ ಹಸನಾದ ತಿಂಡಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರಾತ್ರಿ ಒಂದೊಂದು ಮಂತ್ರಿ ಉಟ ಹೊಡೀತೀರಿ. ತಿಂದದ್ದು ಎಲ್ಲೋಗುತ್ತೋ? ಕುತ್ತಿಗೆ ನೋಯುತ್ತಂತೆ. ಇನ್ನೇನೂ ನೋಯಲ್ವೇನು?” ಎಂದು ಜುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಅಂತ ನಾವು ಮನದಲ್ಲೆ ಗೊಣಗಿ ಶಪಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಬೇಕು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ನಂತರ ಚೆನ್ನಾಗಿರಿ. ಈಗಾಗಲೇ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಕುಳ್ಳಗೆ ಕಟ್ಟು ಮಸ್ಕಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ಅಡ್ಡ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಉರ ಹೊರಗಿನ ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಫೋಕರಿಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಕೆಣಕಿದರು. “ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ, ನೀನೀಸಲ ಮೊಹರಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ವೇಷ ಹಾಕೋ, ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ.” ಎಂದನೊಬ್ಬ. “ನಾನು ಹುಲಿ ಆಗ್ತೀನಿ, ನೀನು ಕರೆಡಿ ವೇಷ ಹಾಕು,” ಅಂದ. ಆಸಾಮಿ ಕುಳ್ಳನಿದ್ದಷ್ಟೇ ಘಟಿ ಇದ್ದಾನಂತ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಬಹಳ ಕಾಲ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅವನು ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಒಂದು ಕೊಂಕು ನುಡಿ. ನೆರೆಹೊರೆಯ ಹೆಂಗಸರು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳುವರು. “ಅವನ ಕೈಗ್ಯಾಕೆ ನಾಜೂಕು ಬಟ್ಟೆ ಕೊಡ್ತೀರಮ್ಮ. ಗೋಣಿಚೀಲ ಬಡ್ಡಿದ್ಲೆಗೆ ಬಡ್ಡಿತಾನೆ. ಬಂಡೆ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸೋ ಜೋರಿಗೆ ಹಳ್ಳದ ಮೇಲಿರೋ ಸೇತುವೆ ಅಲುಗಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತೆ... .. ಮತ್ತೆ ಅವನ್ನೊಂದು ಹುಡ್ಡಿ ನೋಡಿ ಲಗ್ನ ಮಾಡ್ರಮ್ಮ. ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬರೊ ಹುಡುಗೀರ ಕಿಚಾಯಿಸ್ತಾನ ಮಧ್ಯೆ ವಯಸ್ಸು ಬಡ್ಡಿಮಗನ್ನು,” ಅಂತ ಒಬ್ಬು ಅಂದ್ಲೆ. “ನೀವೇ ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ ಕನ್ನೆ ನೋಡಿ,” ಅಂತ ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬು “ಅಯ್ಯೋ ಆ ತೊಳೆದ ಕೆಂಡಕ್ಕೆ ಯಾರ್ ಹೆಣ್ ಕೊಡ್ತಾರಮ್ಮ?” ಅಂದ್ಲೆ. “ಯಾಕೆ, ಏನ್ ಕೆಟ್ಟೋಗಿದಾನೆ ಅಂತ? ಅವನ ಬಣ್ಣ ತಗೊಂಡು ಅರೆದು ಕುಡೀತಾರೇನು? ಅವನ ಮನಸ್ಸು ನೋಡ್ಬೇಕ್ರಮ್ಮ. ತಾಯಿ ಹೃದಯ ಕಣ್ಣಮ್ಮ ಅವನ್ನು ಬಣ್ಣದ ಪರದೆ ಸರಿಸಿ ನೋಡಿದ್ರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ ಅವನೆಂಥ ಬಂಗಾರದಂಥ ಹುಡುಗ ಅಂತ.” ಎಂದು ಅಮ್ಮ ಸತ್ಯ ನುಡಿದಿದ್ದರು.

ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಕತೆಯೊಂದರ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಸನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕಾನ್ಸ್ಟೇಬಲ್ ಒಬ್ಬಾತ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ತಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಎರಡನೆ ಹೆಂಡತಿ. ಆಕೆ ಮಲಮಗಳನ್ನು ಸತಾಯಿಸುತ್ತಾಳೆ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಆಗ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಹೊರಗೆಲಸಗಳನ್ನೂ, ಆ ಹುಡುಗಿ ಜಲೇಖಾ-ಮುಸುರೆ ಮಸಾಲೆ ಆಡುಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವರು. ಆಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೋಮಾರಿ. ಅದು ಅಬ್ಬುಲ್ಲನಿಗೆ ಸರಿಬೀಳದು. ಅವಳನ್ನು ಬೈಯುವನು. ಹಿರಿಯರು ಸಮರ್ಥಾಯಿಸುವರು.

ಜುಲೇಖಾಳನ್ನು ಅಬ್ಬುಲ್ಲನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಅವಳಪ್ಪ ಒಪ್ಪಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಆಕೆಗೆ ಇವನು “ಏಯ್, ನಿನ್ನಂಥ ಸೋಮಾರೀನ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ಮುಗೀತು. ನೀನ್ಯಾತಕ್ಕೂ ಲಾಯಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದ. ಅವಳು “ಹೋಗೋ ನಿನಗ್ಯಾರ ಮದುವೆ ಆಗ್ತಾಳೆ?” ಅಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ನಾಗರ ಹಾವನ್ನು ತುಳಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು. ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಅಬ್ಬುಲ್ಲ ಧೂಪ್ ಧೋಪ್ ಅಂತ ನಾಲ್ಕು ಬಡಿದುಬಿಟ್ಟ. ಹುಡುಗಿಯ ಮೈ ಹಣ್ಣಾಯ್ತು. ಅಳುತ್ತಾ “ಅಯ್ಯೋ ನನ್ ಮಲ್ತಾಯಿ ಕಾಟ ಸಹಿಸ್ತೆಹುದು. ಈ ಪಿಶಾಚಿ ಕಾಟ ಸಹಿಸೋದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ,” ಅಂತ ಅವತ್ತೆ ಝಂಡಾ ಕಿತ್ತೊಂದು ಆಪ್ತನ ಮನೆಗೋಡಿದಳು.

ಮುಂಗಾರು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬಿತ್ತಿದ್ದ. ಹೂವಿನ ಸಸಿ ಬಾಳೆಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡುವಾಗ, “ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾಕ್ ನೆಡ್ತೀಯಪ್ಪ, ಅವು ಬೆಳೆಯೋದ್ರೊಳಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉರು ಸೇರಿರೀವಿ” ಅಂದರು ಅಮ್ಮ. ಆದರೂ ಅವನು ಸುಮ್ಮನಿರೋ ಆಸಾಮಿ ಅಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕುಕ್ಷರ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೂ ನಾಗರಿಕ. ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹೂದೋಟ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ ಸೀಗೆಕಾಯಿಯ ಗಿಡದ ಸುತ್ತ ಹಬ್ಬಿ ಹೂ ಬಿಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾವು ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಉರು ಸೇರಿದೆವು.

ಈಗಾಗಲೇ ಅಣ್ಣಂದಿರೂ ನಾನೂ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಇಳಿದೂ ಆಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೂಡಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ವಾಕಿಂಗ್ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಉರಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಸೋಜಿಗ. ಇವರು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಹಾಗಿರದೆ ಗೆಳೆಯರಂತೆ ಇರುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು “ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು ಹಾಗಿರಬೇಕು ನೋಡಿ,” ಅಂದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು “ಅದೆಲ್ಲ ಮದುವೆ ಆಗೋವರ್ಗೆ ಕಣ್ಣೀ. ಹುಟ್ಟುತ್ತ ಸಹೋದರರು, ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ ದಾಯಾದಿಗಳು ಅನ್ನೋದಿಲ್ಲೆ?” ಎನ್ನುವರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಒಂದು ಸಲ ಅಮ್ಮನೇದುರು “ನೀವಿರೋವರ್ಗೆ ಇವರು ಹೀಗಿತ್ತಾರಮ್ಮ. ಆಮೇಲೆ ನಾನು – ತಾನು...” ಅವನ ಮಾತು ತುಂಡರಿಸಿ ಅಮ್ಮ “ಅದ್ಯಾರೋ ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟವರು ನಿನಗೆ? ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅನ್ಬಾರ್ಡು ತಿಳೀತಾ?” ಆತ ಗದರಿಸಿದರು. ಅವರ ಧ್ವನಿ ಕುಹಕವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವೆ ರೋಷಕ್ಕಿಂತ ಜನರ ದುಷ್ಟ ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗುತ್ತೋ ಎನ್ನುವ ಭೀತಿಯಿಂದ ನಡುಗಿತ್ತು. ಜನತೆಯ ನಾಲಗೆ ದೇವರ ನಗಾರಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಅಂತ ಅವರೇ ಕೆಲವು ಸಲ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾನ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಒಳ್ಳೆ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಇದ್ದ ಹಾಗಿದ್ದ ಅವನು. ಹದಿಮೂರು ಮೈಲಿ ದೂರದ ಎರೆಸೀಮೆಯ ಹೆಣ್ಣು. ಸಂಬಂಧ ಕುದುರಿತು. ಮದುವೆ ಮುಗಿಯಿತು, ಒಳ್ಳೆ ಅಪ್ಪಟ ಶೂರ್ಪನವಿ ಇದ್ದ ಹಾಗಿದ್ದಳು ಹುಡುಗಿ, “ಇವಳು ನಮ್ಮ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯೇನಮ್ಮ?” ಅಂದೆ ನಾನು. ‘ಏನೋಪ್ಪ. ಮೊದಲು ಕಂಡಾಗ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳಪ್ಪ. ಅಥವಾ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲೇನಾದ್ರೂ ದೋಷ ಇದೆಯೋ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.’ ಅಂದರು.

ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಶುರುಮಾಡಿದಳು. ಬೇರೆ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸೋಣ, ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಬ್ಯಾಡ, ಅಂದಳಂತೆ. ನಾವಿಬ್ಬೇ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಉಳಿದವರು ದೌಲತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರಾಮಾಗಿ ಕೂತು ತಿನ್ನಬೇಕು, ಅಂದಳಂತೆ.

ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಛಾವಣಿ ಇಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ಹೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ತಂದೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಜವಾನನ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನವರಿಂದ ಒಂದು ಚಾಕಾರದಷ್ಟು ಟೀಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗದ ಮರ್ಯಾದವಂತ ಕುಟುಂಬ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ತಪ್ಪಿಗೆ ಈ ಗೃಹಕಲಹ ನಿಲ್ಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತೆ ಎನಿಸಿ, ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರನ್ನು ಕರೆಸಿ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಅವಳಮ್ಮ ಒಂದು ಥರ ಹುಚ್ಚಿ. ಏನೇನೋ ವಟಗುಟ್ಟಿ ಸಣ್ಣವರ ದೊಡ್ಡವರ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಹಲ್ಲಿ ಕಡಿದಿತ್ತಂತೆ. ಅವಳಪ್ಪನಿಗೂ ಒಂದು ಥರ ಮರೆವು. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಟೆಗೊದ್ದ ಕಡಿದಿರಬೇಕು, ಕೂಲಿ ನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ಬದಲು ಸೀದಾ ಸೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಕಾಸು ಝಕ್ಕಿಸಿ ಕುಡಿದು ಚರಂಡಿಯಲ್ಲೊ ಯಾರದಾದರೂ

ಮನೆಯ

ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೂ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಬ್ಬುಲ್ಲನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಅವಳ ಅಕ್ಕ ಎಂದೂ, ಇವಳು ಕೆಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ, ಮೊದಲು ಇವಳನ್ನು ಹೊಸಿಲು ದಾಟಿಸಿದರೆ ಸುಧಾರಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಕ್ಕನನ್ನು ತೋರಿಸಿ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರಂತೆ. ಇವಳೊಮ್ಮೆ ಗದ್ದೆ ಕೊಯ್ಯಲು ಹೋದಾಗ ಯಾರದೊ ಜೊತೆ ಜಗಳಾಡಿ ಕೈಲಿದ್ದ ಕುಡುಗೋಲು ಬೀಸಿದಳಂತೆ. ಅದು ಆ ಬಡಪಾಯಿಯ ರುಂಡ ಸವರುವ ಬದಲು ಅವಳ ತಲೆಯ ಒಂದು ಚಕ್ಕೆ ಹಾರಿತಂತೆ. ಈಕೆ ಆರು ತಿಂಗಳು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಬೀಸಿದಳಂತೆ.

ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗುವ ಘಳಿಗೆ ಬಂತು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಬೆಳೆದು ಸ್ವಾರ್ಥ ಮೀರಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ ಜೀವ. ಈಗ ಏಕ್ವಮ್ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಹನೀಯ. ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಬಿದ್ದು ತನ್ನಿಂದೇನಾದರೂ ತಪ್ಪುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದ. ಅವು ಹೆಂಡತಿ ಹೋಗ್ತೀನಿ' ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದಳು.

ಇದಾದ ನಂತರ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಬರುವನು. ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವನು. ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಸೇವಿಸುವನು. ತಂಗಿಯರ ಮದುವೆ ಆದಾಗ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ನೆರವಾದ. ತಾಯಿಗೆ ಸಖತ್ ಕಾಯಿಲೆ ಆಯಿತು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಬಂದು ಗೋಳಿಟ್ಟ. ಅನಂತರ ಅವನು ಅಪರೂಪನಾಗುತ್ತ ಹೋದ. ಅವನ ಸಂಸಾರವೂ ಬೆಳೆಯಿತು. ಇತರರಿಂದ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಸುಖಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಮದುವೆಗಳಾದವು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸಿಡಿದುಹೋದರು. ಅಮ್ಮ ಇದ್ದಾಗ ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾಗ ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಪುನರಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜನ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು, ಅಬ್ಬುಲ್ಲಾ ಅದನ್ನೇ ನುಡಿದದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ ನೋವಾಯಿತು.

ಈಗ ಹಿಂದಿನ ಒಪ್ಪ ಓರಣ, ಅಂದ ಚೆಂದ, ಶಿಸ್ತು ನಿಯಮಗಳಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಮಾಮೂಲಿ ಗಮಾರ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅದೃಷ್ಟಗಳನ್ನು ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕುವ ಶಕ್ತಿಯಂತಿದ್ದ. ಅವನ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ ಅವನೂ ಉರ್ಜಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಹೊಕ್ಕ ಮಾರಿ, ಹೋಗುವಾಗ ಸುದೈವವನ್ನೂ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತೆ.

ಕಾಲದ ಪ್ರವಾಹ ಬದುಕಿನ ದಡಗಳನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹರಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ನಿನ್ನ ನಡೆದದ್ದು ಇಂದು ಕನಸಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅಮ್ಮ ಸತ್ತಿದ್ದು, ಅಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅತ್ತಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ಒಂದೇ ವರ್ಷವಾದ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲಾ ಜನರ ಸನ್ನಾಹ ಚಿತಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಮಣಿದು ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು. ಎಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೆರೆಗೆರೆಯಾಗಿ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಗೀಚು ಗೀಚಾಗಿ ಮೂಡಿಬಿಟ್ಟಿವೆ.

ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ನೆನಪಿನ ಹಾಗೇ ಹೊಸ ಆಳುಗಳು ಬರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ನೆನಪು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಇದುವರೆಗಿನ ಬದುಕಿನ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಸುಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪರೀತ ಕೋಪ ಬರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ಸುತ್ತಲ ಜಗತ್ತಿಗೂ ನಡುವೆ ಪೊರೆಯೊಂದು ಅಡ್ಡ ಬಂದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ್

[ಸಂಪುಟ: ೧ ಪುಟ-೧೧ ಅಂಕುಶ ಕಪಾಲಿ, ೧೨೫ ಅಂಬಲಿಮೀನು, ೧೨೬ ಅಂಬುಳ, ೧೪೦ ಅಕಶೇರುಕಗಳು, ೨೨೪ ಅಪ್ಸರೇಕೀಟ (Nymph), ೫೧೬ ಅಲಕಪಾದಿಗಳು: ಸಿರಿ ಪೀಡಿಯ, ೫೧೬ ಲಿಪಾಸ್ (Lepas), ೫೧೯ ಅಲಿಗೇಟರ್-ಮೊಸಳೆ, ೫೫೨ ಅವಳಿಗಳು, ೬೦೨ ಅಸ್ಥಿಮತ್ಸ್ಯಗಳು (Bony fish), ೬೪೬ ಅಂಥೋಜೋವ (Anthozoa), ೬೫೦ ಅನಿಮೂನ (ಎನಿಮೋನ್), ೬೭೨ ಅಂಭಿಪೋಡ, ೭೯೮ ಆಪ್ಸರಿಗೋಟಾ, ೮೨೬ ಆರ್ಕಿಯಾಪ್ಸರಿಕ್ಸ್, ೮೮೧ ಆರ್ಕಿಯೋಡ್ಯಾಕ್ಟೈಲ, ೮೮೨ ಆರ್ಥಾಪ್ಟೆರಾ (Orthoptera).

ಸಂಪುಟ : ೨ ಪುಟ-೨ ಆಲಿಗೊ ಕೀಟ (oligo cheata) (ಇದು ವರ್ಗದ ಹೆಸರು, ಒಂದೇ ಶಬ್ದವಾಗಬೇಕಿತ್ತು.) ೧೦೪ ಆಸ್ಟೆರ್ಯಾಡಿಯಾ, ೨೨೬ ಉರಗಪಕ್ಷಿ, ೨೨೮ ಅಲ್ಲೋಸಾರಸ್, ೨೨೮ ಟ್ರೈಸರ್‌ಟಾಪ್ಸ್, ೨೪೨ ಬ್ರಾಂಟೊಸಾರಸ್, ೮೬೦ ಎಕಿನೋಡಿಯ, ೮೬೦ ಎಕಿನೋಡರ್ಮಟಾ (Echinodermata), ೮೬೧ ಜಲಪರಿಚಲನಾಂಗ, ೮೬೨ ಎಕಿಯೂರೈಡಿಯ, ೮೭೦ ಎಕ್ಸೋಫಾಕ್ಸ.

ಸಂಪುಟ : ೩ ಪುಟ-೨೧ ಎರೆಹುಳು, ೨೨ ಎಲುಗಟ್ಟು, ಅಕಶೇರುಕಗಳು, ೨೨ ಖೈಟಿನ್ (Chitin), ೨೦೭ ಐಸೊಪೋಡ, ೪೨೯ ಓಡೋಂಟಾರ್ನಿಥಿಸ್, ೪೨೯ ಓಡೋನೇಟಾ (Odonata), ೫೨೬ ಕಂಬಳಿಹುಳು, ೫೨೬ ಸ್ಪೈರಕಲ್ಲು (Spiracle), ೫೯೫ ಕರಿಣಚರ್ಮಿಗಳು, ೬೦೨ ಕಡಲ ಆನೆ, ೬೦೫ ಕಡಲ ಗಿಣಿ, ೬೦೬ ಕಡಲ ಚಿಟ್ಟೆ, ಕಡಲ ಚಿರತೆ, ೬೦೭ ಕಡು ಬೀಸಣಿಕೆ, ೬೦೯ ಕಡು ಹೂ, ೬೨೬ ಕಣಜಕ್ಕೆ ಹತ್ತುವ ಹುಳುಗಳು, ೬೪೨ ಹುತ್ತರಿಹುಳುಗಳು (Cutworms), ೮೪೨ ಕನ್ಯಾಕೀಟ, ೮೫೯ ಕಪ್ಪೆ (ಪೆರಿಫ್ರಾಕ್ಟಾ, ಎಂಡೋಸೈಕ್ಲಿಕ್.)

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ 3 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ, ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕೊಡುವ ರೋಮನ್ ಅಂಕಿಗಳು ಸಂಪುಟಕ್ಕೂ, ಸಾದಾ ಅಂಕಿಗಳು ಆಯಾ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿನ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ.]

ವಿಶ್ವಕೋಶವು ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಭಟ್ಟಿಯಿಳಿದ ಸಾರ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ, ಸುಲಭಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಕ್ಷಯನಿಧಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಲೇಖನಗಳು ಚಿಕ್ಕವಾಗಿ, ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ, ಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿ, ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಧ್ಯೇಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂನವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಥಮ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಸ್ಯ ಅರಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ; ಉಳಿದ ಲೇಖನಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದೆ, ಮುಂದಿನ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೆಳಕಾಣಿಸಿದ ತೀರ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಲೋಪದೋಷಗಳಿರದಿರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರದ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬೇಕಾದ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಲೇಖಕರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಲೀ, ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಲೀ, ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಲೇಖಕರು ಗಡುಸಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುವಂತೆ ತಿಳಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಾಪನದಿಂದ ಅಳೆದರೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಲೇಖಕರು ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೇಖನಗಳು ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅನುವಾದ ಹೊಂದಿದವು. ಅಸ್ಥಿಮತ್ಸ್ಯಗಳು (I-607) ಈ ಲೇಖ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿರಲಿ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದವರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ

ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಆರ್ಕಿಯಾಪ್ಟೆರಿಕ್ಸ್ (I-876) ಆರ್ಕಿಯೋಡ್ಯಾಕ್ಟೈಲ್ಸ್ (I-883) ಉರಗಪಕ್ಷಿ (II-736) ಉರಗವರ್ಗ (II-737) ಮುಂತಾದ ಲೇಖನಗಳು ಗಡಚಾಗಿವೆ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಲೇಖನಗಳು ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ, ವಿಷಯಕೋಶಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವಕೋಶಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ. ಉರಗ ವರ್ಗ (II-737) ದ ಬಗ್ಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ಕಾಲಮಿನಷ್ಟು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯ ಎಂಟು ಕಾಲಮುಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕೈಬೆರಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಎಣಿಸುವಷ್ಟು ಇರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ! ಎರಡು ಕಾಲಮಿನಷ್ಟು ಬರೆದು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಸಾಕಿತ್ತು.

ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಬೇಕಿಲ್ಲವಾದರೂ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಬೇಕಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಭಾಷೆ ಅವರಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿರಬೇಕು. ಲೇಖಕರಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಸಂಪಾದಕರು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ದಕ್ಷತಾವೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾ : ಅಪ್ಸರಿ ಗೋಟಾ (I-798) “12 ಖಂಡಗಳು (ಉಂಗುರದಂಥ ರಚನೆ) ಉದರದಲ್ಲಿವೆ.” “ಪ್ರಾಯದ ಕೀಟದ ಉದರದಲ್ಲಿ 12 ಖಂಡಗಳಿವೆ.” ಓದುಗನಿಗೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಕೀಟದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ 12 ಖಂಡಗಳಿವೆ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. “ಶರೀರ 12 ಖಂಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ” ಎಂದರೆ ಆಪಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಕಿಯೋಡ್ಯಾಕ್ಟೈಲ್ಸ್ (I-881) ದ ಎರಡು ಕಾಲಮಿನಲ್ಲಿ 27 ಬಾರಿ ಈ ಗುಂಪಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ! ಶಿರೋನಾಮೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರತಿಸಲ ಬಳಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನಿದೆ? ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಆರು ಸಾಲುಗಳ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಂತೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಿಶ್ರಿತ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ : ಎಕಿನಾಯ್ಡಿಯ (II-860) “ಕವಚದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಪಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹತ್ತು ತಟ್ಟೆಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಎಪಿಕಲ್ ಸಮೂಹ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ತಟ್ಟೆಗೆ ಪರಿಫ್ರಾಕ್ಟ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಎಂಡೋಸ್ಟೈಕ್ಲಿಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಆಸನದ್ವಾರ ಪರಿಫ್ರಾಕ್ಟದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಎಕ್ಸೊಸ್ಟೈಕ್ಲಿಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಪರಿಫ್ರಾಕ್ಟದ ಮತ್ತು ಎಪಿಕಲ್ ಸಮೂಹದ ಹೊರಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.” ಆಂಗ್ಲ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬಳಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು? ಒಂದೇ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಒಂದು ಲೇಖದಲ್ಲಿ ‘ಸಮುದ್ರದ ಅನಿಮೂನ’ (I-650) ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ “ಕಡಲಹೂ” (III-609) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಹೆಸರುಗಳು ಒಂದೇ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ಲೇಖಕರಿಗೂ, ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಿದ್ದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯನ ಗತಿ ಏನು?

ವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ್ಥವಾಗುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿ ಹೋಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕು. ಹಲವಾರು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ತಪ್ಪುಗಳು ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಹಾರುವ ಅಳಿಲು (I-634) : ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುವಾಗ ಇದರ ಶರೀರದ ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಪಸರಿಸಿಕೊಂಡ, ಸಡಿಲಾದ ಪ್ಯಾರಾಚೂಟದಂತಹ ಚರ್ಮವೇ ಇದರ ರೆಕ್ಕೆ, ಇವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವು ಹಾರುತ್ತವೆಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹಾರುವ ಅಳಿಲಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಾರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂಗಾಲು ಹಿಂಗಾಲುಗಳ ನಡುವೆ ಹರಡಿಕೊಂಡ ಪರೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹವೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಎತ್ತರದ ಮರದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ಯಾರಾಚೂಟಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವ ಮಾನವನನ್ನು ಹಾರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನಬಹುದೇ? “ಕೆಲವು ಕಂಬಳಿ ಹುಳುಗಳ ಶರೀರ ದ್ರವ್ಯವೂ ವಿಷಪೂರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ” (II-536). ಕಂಬಳಿ ಹುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಉರಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವ ದ್ರವ್ಯ, ವಿಷಕಾರಿಯಲ್ಲ. “ಅರಗಿನ ಕೀಟಕ್ಕೆ ರೆಕ್ಕೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ”

(1-445). ರೆಕ್ಕೆಗಳಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅವು ದೂರದೂರದವರೆಗೂ ಪಸರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಲ್ಲದ ಸಂತತಿ ಅವುಗಳಿಗಿದ್ದರೆ ಹತ್ತಿರದ ಮರಗಳಿಗೂ ಧಾವಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ! ಅಲಿಗೇಟರ (I-519) : “ಸುಮಾರು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಾವು ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಒಡೆದು ಮರಿ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದು.” ಅಲಿಗೇಟರ ಬಿಸಿರತ್ತದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕಾವು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕೊಡಲಾರವು. ವೈರಿಗಳಿಂದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಅವು ಕಾವಲು ಕೂತಿರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಸಮಾನತೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮಾವಳಿಯಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ್ದು ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ (Italics) ಬರೆಯಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಟಾಯಿಪ್ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಇಲ್ಲವೇ ಮುದ್ರಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಗೀಟು ಎಳೆದು ತೊರಿಸಬೇಕು ಉದಾ : ಭಾರತೀಯ ಕಪ್ಪೆಯ ಹೆಸರು- ರಾಣಾ ಟೈಗ್ರಿನಾ ಎಂದು ಬರೆಯಬೇಕು. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಯಾವ ಲೇಖಕರೂ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕುಟುಂಬ, ಕುಟುಂಬ, ಉಪಕುಟುಂಬ, ಪಂಗಡ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಆಂತ್ಯ ಅಕ್ಷರಗಳು -ಒಯ್ಡಿಯ (-oidea) -ಇಡಿ (-idae) -ಇನಿ (-inae) ಮತ್ತು ಆಯಿನಿ (-ini) ಮುಂತಾದವು ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಆರ್ಥಾಪ್ಟೆರ (I-889); ಫಾಸ್ಮಿಟೆಡ್ (I-888); ಆಸ್ಟೆರಾಯ್ಡಿಯ (II-104); ಎಕಿನೋಡರ್ಮೆಟ (II-860) ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಒರ್ಥೋಪ್ಟೆರಾ, ಫೆಸ್ಮೆಟಿಡಿ, ಒಸ್ಟೆರಾಯ್ಡಿಯಾ, ಎಕಿನೋಡರ್ಮೆಟಾ ಎಂದಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು, ಅವರು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಂತೆ ಬರೆದರೆ ಯಾವ ಗೊಂದಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಶಬ್ದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಪದ್ಧತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಆಂಗ್ಲ ಹೆಸರುಗಳು - oe - oi - eu - ei - ai - au ಎಂದು ಅಂತ್ಯಗೊಂಡರೆ ಇ ಒಯ್, ಯಂ, ಅಯ್, ಎ, ಒ ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಇದರಂತೆ “c” ಅಕ್ಷರದ ಮುಂದೆ ae, e, oe, i, y ಗಳು ಬಂದರೆ ಅವನ್ನು “ಸ್” ಎಂದು ಮತ್ತು a, o, oi, u ಬಂದರೆ “ಕ” ಎಂದೂ, ‘ch’ ಇದ್ದರೆ ‘ಕೆ’ ಎಂದೂ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ‘G’ ಅಕ್ಷರದ ಮುಂದೆ ae, e, oe, i, y ಗಳು ಬಂದರೆ ‘ಜೆ’ ಎಂದೂ ae, e, oe, i, ಗಳು ಬಂದರೆ ‘ಗ’ ಎಂದೂ ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಮುಂಬರುವ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡಬಹುದು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸೋಣವೆ?

ಒಂಟೆಹುಳ (I-887) ಒಂಟೆಯಂತೆಯೇ ಇರದೇ ಹುಳವೂ ಆಗಿರದಿದ್ದರೂ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಾವು ‘Camel worm’ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದೆ? ಎಷ್ಟೋ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ : ಅಂಬಲಿಮೀನು (Jelly Fish) (I-135); ಅಪ್ಸರೆಕೀಟ (Nymph) (I-375); ಕಡಲಚಿಟ್ಟೆ (Sea-butterfly) (III-605); ಕಡಲಲಿಂಬೆ (Sea-lemon) (III-607); ಕಡಲ ಹೂ (Sea-animone) (III-609) ಕತ್ತರಿಹುಳ (Cut-worm) (III-643) ಕನ್ಯಾಕೀಟ (Dansel-fly); (III-843); ಮುಂತಾದುವು. ಲಿಪಾಸ್ (I-516) ಖೈಟಿನ್ (III-33) ಸ್ಪೈರಕಲ್ (III-536); ಗಳಂತಹ ಆಂಗ್ಲ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಂಗ್ಲರು ಉಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ ಲೆಪಸ್, ಕಾಯ್‌ಟಿನ್, ಸ್ಪಾಯ್‌ರೆಕಲ್ ಎಂದೇ ಬರೆದರೆ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ : ಅಂಕೋಲಾ (I-12) ಅಂಡಮಾನ (I-72) ದಾಂಡೇಲಿ (I-450) ಆಗ್ರಾ (I-702) ಎರಿಯೋನಾ (I-471) ಗಳನ್ನು ಅಂಕೋಲ, ಅಂಡಮಾನ್, ದಂಡೇಲಿ, ಆಗ್ರ ಅರಿಜೋನ ಎಂದು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭರತಪುರವನ್ನು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಭೂಗೋಲ ಲೇಖನ ಒಂದರಲ್ಲಿ.

ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳ ಧಾಟಿ ಉದ್ದಿಮೆಯ ಮೇಲಧಿಕಾರಿ, ವಾರ್ಷಿಕ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವೋ ಎನಿಸುವಂತಿದೆ. ಉದಾ : (I-450) ಬಿದಿರನ್ನು ರೇಯಾನ್ ಆಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಮೊದಲು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಹಿರಿಮೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯದು. ಅರಗಿನ ಕೀಟ ಸಾಕಲು ವಿವಿಧ ವೃಕ್ಷಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿ ಅರಗಿನ ತಯಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿರುವ ಹಿರಿಮೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಔಷಧಿ ಸಸ್ಯಗಳ ಕನ್ನಡದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲೆಹಾಕಿ ಅವುಗಳಿಗೆ

ಲ್ಯಾಟಿನ್ ನಾಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಆಯುರ್ವೇದೀಯ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವುದು” 1936ರಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವು ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಇಷ್ಟೆಯೇ ಎಂದು ಓದುಗನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಬಾರದಿರದು.

ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆಯೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವ ವರ್ಣ, ಛಾಯಾ, ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದೂ ಮುದ್ರಿಸುವುದೂ ತುಂಬಾ ಖರ್ಚಿನದಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆನೆ, ಎಮ್ಮೆ, ಕಪ್ಪೆ, ಹುಲಿ, ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ನೋಡದ ಭಾರತೀಯರಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಆದರೂ ಅವುಗಳ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ರಂಜಿಸುತ್ತವೆ, ಆನೆಯ (I-449) ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಗುಂಪಿನ (ಬಹುಶಃ ಒಬ್ಬನೇ ಚಿತ್ರಕಾರನು ತೆಗೆದದ್ದರಿಂದ) ವಾದ್ದರಿಂದ ಅವು ಒಂದರಿಂದೊಂದು ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಪ್ಪೆಯ ಮೊಟ್ಟೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾದ ವರ್ಣಚಿತ್ರ (III-860 ಚಿತ್ರ-3) ದಲ್ಲಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಆವರಿಸಿದೆ. ಬಿಳಿಯ ಕಪ್ಪೆ (III-860 ಚಿತ್ರ 5) ಇರಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಕಪ್ಪೆ ಎಂದಿದೆ.

ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಕೋಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದವು ಯಾವುವು, ಇನ್ನಿತರ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದವು ಯಾವುವು ಎಂದು ನಮೂದಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಲೇಖಕರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಲೇಖನದ ಕೆಳಗೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಗಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಗತಕಾಲದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು (II-738) ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳೆಂಬಂತೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಆಸ್ತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿಂದ ಕಲಾಕಾರರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕಲ್ಪನಿಕ ಚಿತ್ರಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇರುವೆಗಳ ಸಂಘಜೀವನ ತೋರಿಸಬೇಕಾದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ (II-420) ಯಾವ ವಿವರಗಳೂ ಕಾಣದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಯಾವ ಹಾನಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಉದಾ : ಹಾರುವ ಅಳಿಲು (I-634 ಮತ್ತು II-572) ಕಡಲ ಹೂ (I-650 ಮತ್ತು III-609) ಕಂಬಳಿಹುಳ (III-207 ಮತ್ತು 536), ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಅನುಕ್ರಮ ನಂಬರು, ಶಿರೋನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಬೇರಡೆಗೆ ಅದರ ಉಲ್ಲೇಖನ ಬಂದಾಗ. ನೋಡಿ..... ಎಂದು ಬರೆದರಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯವಿದ್ದಂತಹ ಅಡಿಕೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ತುಳಸಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಕಾಯಿ, ಪರಂಗಿಕಾಯಿ, ಕಡಲೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ೧ ರಿಂದ ೬ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಅಂಭಿಪೋಡ (I-672) ಐಸೋಪೋಡ (III-307) ಕಡಲ ಗಿಣಿ (III-605) ಕಡಲ ಚಿರತೆ (III-605) ಕಡಲ ತೋಳ (III-605) ಕಡಲ ಲಿಂಬೆ (III-606) ಕಡಲ ಬೀಸಣಿಕೆ (III-607) ಕಣಜಕ್ಕೆ ಹತ್ತುವ ಹುಳಗಳು (III-626) ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಎರೆಹುಳ (III-21) ಇರುವೆಯ ವಿಧಗಳು (II-420) ತೋರಿಸಲು ತೆಗೆದ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಧೈಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರದಾಗಿವೆ. ಧೈಸಮಾರದ ಚಿತ್ರ ತಿರುಗು ಮುರುಗಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ವಿಶ್ವಕೋಶದವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮ ವರ್ಣ, ಛಾಯಾ, ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕಲಾಕಾರರಿಂದ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಲೇಖಕರು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮವಹಿಸಿದರೆ. ಸಂಪಾದಕರೂ ಇನ್ನೂ ಬಿಚ್ಚುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ, ಯೋಗ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶಕ್ಕೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನ ದೊಡ್ಡದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಚಿನ್ನದ ಹೊದಿಕೆಯ ಪ್ರಸಂಗವು

ಜಯಸುದರ್ಶನ

ಬಂಗಾರದ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ
ಕುಳಿತಿರುವ ಸತ್ಯ
ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಕತ್ತಲಲಿ
ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪಿರುವ ಹಳದಿ.

ಈ ಅಪ್ರಯೋಜನವೆ
ಲೊಳ್ಳು ಗರ್ಭದ ತುಂಬ,
ನಂಬುತ್ತಿಯ ನೀನು
ಶುದ್ಧ ಲಘಂಗೆ;
ಮುಚ್ಚಳವ ತೆರೆದು
ಕಾನ್‌ಕೇವ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನ ಕುಗ್ಗಿದ, ಹೆಸರಿಲ್ಲದ
ಮುಖವಿಟ್ಟು, ಮುಚ್ಚುತ್ತೀಯ ಬಾಯೆ;
ಮಗನೇ, ಸತ್ಯ ಹೋಗಿದೆ ಸತ್ತು,
ನೀನು ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿರುವ
ಮಿಥ್ಯ ಉಬ್ಬುತ್ತೆ, ತಿಂಗಳುಗಳಾದೆ
ನಿನ್ನ ತದ್ರೂಪೋ, ಪಾತ್ರೆಯ
ಪಾಪವೋ ಆಚೆ ಬೀಳುತ್ತೆ;
ಆಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಳ ಭದ್ರ
ಕೂಡುತ್ತೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ
ತುರಿಕೆ ಏಳುವವರೆಗು

ನೀನೆತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡುವ
ಮಿಥ್ಯ ಬೆಳೆದದ್ದು ಕತ್ತಲ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಸತ್ಯದ ಖಾಲಿ ಗುಂಭದಲ್ಲಿ ಮಿಸುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ಸುಳ್ಳಿನಲ್ಲಿ :
ಈಗ ಹೇಳುವೆಯ
ಚೆನ್ನ, ನೀನು ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ
ಇದ್ದದ್ದು ಸತ್ಯವೋ ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಮಿಥೆಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದು
ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಯೋ?

ಹಳದಿಗೆ ಕಿಲುಬುಗಟ್ಟುವ
ಹೊಚ್ಚ ಹಚ್ಚ ಹಸಿರು,
ನಿನ್ನ ನಿನ್ನಷ್ಟೆ, ಅಜ್ಜಂದಿರ ಉಸಿರು
ಇಂಥ ಹಳದಿ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತಿರುವುದನ್ನು
ನೀನು ಮರೆಯುತ್ತೀಯ ನಿನ್ನ ಸತ್ಯದ
ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ : ನಿನ್ನ ಮಗ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ

ಮತ್ತೆ ಬಂಗಾರದ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಖಾಲಿ ಕಾದಿರುವ
ಸತ್ಯವನ್ನು,
ನಿನ್ನಂತೆ ಮಿಥ್ಯೆಯ ಪಾತ್ರೆಯಲಿ ತುರುಕಿ,
ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳಗು ಇದ್ದುದನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ
ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನಿನ್ನಂತೆ
ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಮುಚ್ಚುತ್ತಾನೆ ಮುಚ್ಚಳವ
ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ ಸುಳ್ಳಿನ ಹೆಚ್ಚಳವ
ಪಿತಾಮಹರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಠ
ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಚಾಚು ತಪ್ಪದೆ,
ಅಪ್ಪ ಹಾಕಿದ ಆಲದಮರದ ಬಿಳಲುಗಳಿಗೆಲ್ಲ
ಆದೇ ನೆಲವನ್ನು ಬಿಲವ ಮಾಡುವ ಚಪಲ.

ಸತ್ಯದ
ಕೊಳೆಯದ ಹೆಣದ ಮೇಲೆ
ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ ಮಿಥ್ಯೆ : ಮಿಥ್ಯೆ
ಎಲ್ಲಾದರೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ, ಇಲ್ಲಿ
ಮಾತ್ರ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೆ:
ಮುಚ್ಚಿದ ಪಾತ್ರೆಯ ತುಂಬ
ಎಂದೋ ಬೂದಿಯಾದ ಮನ್ಮಥನ
ಜನ್ಮಾಂತರದ ವಾಸನೆ ಇಡುಗುತ್ತ,
ಸತ್ತ ಸತ್ಯದ ಹಣ ನಡುಗುತ್ತೆ.
ಅಂದಹಾಗೆ, ಸತ್ಯ ಎಂದಾದರೂ ಇತ್ತೆ
ಜೀವಂತ?

ರತಿಗೆ
ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲ ಎದ್ದು
ಬರುತ್ತಾನೆ ಮನ್ಮಥ:
ಹೇಳುತ್ತ ಸುಳ್ಳು ಮೆಚ್ಚುವ ರತಿಗೆ
ತಾನು ಸತ್ಯ ಕಥೆಯ,
ತುಂಬುತ್ತಾನೆ
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭವ ತುಂಬ
ಮಿಥ್ಯೆ.

ನನ್ನ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕನೆ
ಸತ್ಯವೆಂಬುದು ಬಂಗಾರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ
ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿರುವಂತೆ ನಟಿಸಿರುವ ಹಳದಿಯ
ಮೇಲೆ ಗಾಳಿಯಲಿ ಕರಗಿರುವ ಮನ್ಮಥನ

ಹೆಣದ ದೆವ್ವ:

ಅದು ಅಲ್ಲೇ ಇತ್ತು, ಅದು ಇಲ್ಲೂ ಇತ್ತು, ಅದು ಇತ್ತು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು,
ನೀನು ಮಿಥ್ಯೆಯನು ಪಾತ್ರಗೆ ತುಂಬುವಾಗ
ಬಯಲ ಬಯಲನೆ ಕೂಡಿ ಬಯಲಾಗಿತ್ತು.

ಪು.ತಿ.ನ. ಅವರ ಅಹಲೈ ಎಂಬ ನಾಟಕ

ಪು, ತಿ, ನ, ಅವರ 'ಅಹಲೈ' ಎಂ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪದ್ಯನಾಟಕದ ರಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದರೆ ಗಾತ್ರ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ರಂಗಭೂಮಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ "ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್" ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ವರ್ತಮಾನದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಉಳಿಯ ಹಳಗನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನವೆಂಬಂತೆ ಈಚಿನವರಿಗೆ ಕುವೆಂಪು, ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರಿಗೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸವ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಸುಲಭ ಉಪಾಯವಾಯಿತು ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕಾಗಿ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು, ಅವರ "ಅಹಲೈ" ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕೆಲವು ಉಪಯುಕ್ತ ಸಂಗತಿ ಈಗ ಅದನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು.

ನಾಂದೀ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದಿನ ನಾಟಕ ಹರಹನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ:

ಹುಲುಬಯಕೆ ಬಾ ಎನಲು ಓ ಎಂದು ಬಾರದಿರು
ವಾತಾಪಿಯಿಂದದಳು ಬಾಳನೊಡದು
ವೆಗ್ಗಿನೊಳು ಕಂಪಂತೆ ಚೇತದೊಳು ಬಳೆಯುತ್ತ
ಸಮಯವರಿತರಳೆ ಬಾ ಒಲವೆ ನಲಿದು –
ಇಂತಮ್ಮ ಬಿನ್ನಹವ ಮಾರ ಮನ್ನಿಸಲಿ
ಆಮೋದಕಾಗುವೊಲು ಬಾಳನಾಗಿಸಲಿ.

ಬಯಕೆ ಮಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗ ಬಯಸಿದರೆ, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡಬಯಸಿದರೆ ಅದು 'ಹುಲುಬಯಕೆ'ಯಾಗಿ ವಾತಾಪಿಯಂತೆ ಬಾಳನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ "ಮೊಗ್ಗಿನೋಳು ಕಂಪಂತೆ ಚೇತದೊಳು ಬಳೆಯುತ್ತ ಸಮಯವರಿತು ಅರಳಿ" ಬಂದರೆ ಒಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬಯಕೆಯ ಚಲನವಲನಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ "ಇಂತಮ್ಮ ಬಿನ್ನಹವ ಮಾರ ಮನ್ನಿಸಲಿ, ಆಮೋದಕಾಗುವೊಲು ಬಾಳನಾಗಿಸಲಿ." ಮುಂದೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಆಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುಲುಬಯಕೆ ಎಂದರೆ ಕತ್ತಲೆ ಎಂದೂ ಒಲವು ಎಂದರೆ ಬೆಳಕು ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟೆ : ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದವುಗಳಾಗಿರದೆ, ಹಸಿಯಿದ್ದಾಗ ಕಲೆಯಾದದ್ದೇ ಪಕ್ಷವಾದಾಗ ಬೆಳಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಾಂಕವೆಲ್ಲಾ ಈ ಬಯಕೆ ಹುಲು ಬಯಕೆಯಾಗಿ, ವಾತಾಪಿಯಾಗಿ ಬಾಳನ್ನೊಡೆದ ಕತೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದರೆ, ಮಧ್ಯಮಾಂಕ ಉತ್ತರಾಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಯವರಿತು ಅರಳಿ ಬರುವ ಒಲವಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ-ಆದ್ದರಿಂದ ಒಡೆದ ಬಾಳು ಒಂದಾಗುವುದು-ಇವುಗಳ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಕಾಮನೇ ಈ ನಾಟಕದ ಕೇಂದ್ರಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾಂದೀ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಯಕೆ ಮತ್ತು ಮಾರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂಬಂತೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಶಕ್ತಿಯ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳಾಗಿವೆ. "ಹಗೆಯ ದೂರ ಸರಿದವನು, ಒಲಿಯೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ದರುಶನ ವೀಯುವವನು" ಕಾಮನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹುಲುಬಯಕೆ ಮತ್ತು ಒಲವುಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾಮನು ಪ್ರಥಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರೆ : (ಫೂ! ಎನಗೀ ಬಡ ಮುನಿ ಏತರವ?) ಮಧ್ಯಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ಈ ಹಮ್ಮು ಮುರಿದು ತತ್ತ ಜ್ಞಾನದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ್ದನ್ನು (ವ್ಯಕ್ತಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯಿಸುವ ಕಲೆ ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕಾಮನಿಗೆ

ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ ಪ್ರಕೃತಿ; ಅದೇ ಹೃದಯಧರ್ಮ, (ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ತಾನರಿಯದಲೆ-ಪ್ರಥಮಾಂಕ ಮೂರನೆಯ ದೃಶ್ಯ), (ನಿನ್ನ ಹೃದಯಧರ್ಮವರಿತು ಇನ್ನಾದರೆಚ್ಚರು ಅದೇ ಅಂಕ, ಏನೆಯ ದೃಶ್ಯ), ಅಂದರೆ ಈ ಕಾಮನ ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪೂರ್ತಿ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೇ ಗೌತಮನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪತನ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕಾಮನು ಗೌತಮನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವುದು ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತಾನು ಅರಿಯದೆ ತನ್ನನ್ನೇ ವಂಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಆಗಿದೆ, ಹೀಗೆ ಗೌತಮನ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಕಾಮನೇ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ; ಹುಲುಬಯಕೆಯಾಗಲೂ ಒಲವಾಗಲೂ ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು - ಕಾಮನಿಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕಪಾತ್ರ (evaluating character) ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಗೌತಮ ಇಂದ್ರರ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಉಳಿದವರು ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೆದರುವಾಗ ಕಾಮನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾನೆ, ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅರೆಯೊಣಗಿದ ಇಂಧನಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ನಾಂದೀಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಮನೇ ಮುಂದಿನ ಘಟನಾವಳಿಗೆ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಆಗಮನ ನಿಷ್ಕಮಣಗಳೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತು ಗೌತಮನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಅಹಲ್ಯೆ, ಇಂದ್ರರಿಗಲ್ಲ.

ಅಹಲ್ಯೆ, ಗೌತಮ, ಇಂದ್ರ-ಈ ಮೂವರು ನಿಂತ ನಿಲುವುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ; ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಮೂವರೂ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೊನೆಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ' ಇಂದ್ರನು ಅಹಲೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದ್ದು-ಕಾಮ ಗೌತಮನಿಗೆ ಎಸೆಯುವಾಗಿನ ಬಾಣ ಅವನಿಗೂ ತಟ್ಟಿ ಎದೆಗೆ ನೋವಾಯಿತೆಂದಲ್ಲ, ತಿರೆ ಸೋಕಿದ ಕತಕೆ', ಈ ಕತದಿಂದಾಗಿಯೇ ಮಾನವೀಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮರ್ತ್ಯದ ಸ್ನೇಹ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂರೂ ಜಗತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಳಿಸುಳಿಸಬಲ್ಲ ಗೌತಮನಿಗೂ ಈ ಮಿತಿ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹಸಿದ ಮೃಗಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಪರಕ್ಕಾಗಿ ಪರದಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಅವನ ಪತನಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಹಸಿದ ಮೃಗಗಳನ್ನು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಮ ಅವನ ಬಾಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಳ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವಳು ಅಹಲ್ಯೆ.

ಇಂದ್ರನ ವೈಭವದ ಬಗೆಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯಿದ್ದುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಗೌತಮನ ಬಗೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ನಿರೀಕ್ಷೆ ತಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದ ಆ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಸೋತಳೋ ಅಥವಾ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಅಂಥ ಬಯಕೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದಳೋ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯದು. ಮದುವೆಯ ಮೊದಲ ದಿನಗಳು ಸುಖಕರವಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಗೌತಮನಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ, ಅಹಲ್ಯೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ರಂಭೆಗೆ ಗೌತಮನು ಶಾಪ ಕೊಡಲಿರುವಾಗ ಅವಳು ಆಡುವ-“ಹೆಣ್ಣು ಈಕೆ ನನ್ನ ನಲ್ಲ. ಕೋಪಕಾಳಲ್ಲ, ಅರಿತಳಲ್ಲ ಪಾಪ ಬಿಡಿರಿ ಶಾಪಕೀಡಲ್ಲ”-ಎಂಬ ಮಾತು ಅವಳ ನೋವು ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ್ದಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಗೌತಮ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರಿಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮುಗುದೆ. ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಗೌತಮ ಇಂದ್ರರಿಗೆ ಬಾಯಿಯಾದರೂ ಇದೆ; ಅಹಲ್ಯೆಗೆ ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಒಳಗಿನ ಆರಕೆ (ನ್ಯೂನತೆ) ಯ ಅರಿವಾಗದೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ನವೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಬಯಕೆ ಹುಲುಬಯಕೆಗಳ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಗೌತಮ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯಗಳ ಇಕ್ಕುಳದಲ್ಲಿ ತುಟಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಮರ್ತ್ಯದ ವೈಭವ ಹಂಬಲವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರೆ, ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಬಂಧವಾಗಿ ಮರ್ತ್ಯ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಗುಡುಗು ಕೇಳಿಸಿದರೂ, ಇಳೆಯಾಸರೆ ತಪ್ಪಿದ ಹಾಗಾಗಿ ತೆರೆಗೆ ಸಲ್ಲದ ಭ್ರಮೆಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಿಂಚಾಗಿ ಸುಳಿದು ಮಾಯವಾದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು “ಕಾಣದ ನೋಟವ ಕೇಳದ ನಾದವ ಕೇಳುವ ತೆರನಾಯ್ತಿ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅರಕೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ದರ್ಶನವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಗೌತಮನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಲೋಕದ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯಾದರೂ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಪರಸ್ಪರರು ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡನ ಬಗೆಗೆ ಮಾಧವಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿವರಗಳೂ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳಿಂದ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ “ಇದರಿಂದೆನಗೇನಹುದೇ ಮುನಿಗೆ ಮಹಿಮೆ ಬರೆ”-ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದರಿಂದ ಆಕೆ ಗೌತಮನಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರ ನಿಂತಿದ್ದಳೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. “ರಾಗಭೋಗದ ಅರಸ” “ಜಗವಾತುರಗೊಳ್ಳುವ ತೆರ ಮೆರವ ಸುರಪತಿ” ಮುಂತಾಗಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ತಕ್ಷಣವೇ “ಪತಿದೇವರ ನಂಬೆನು ನಾನೆಂದೂ ಭಾವಿಸದಿರು”-ಎಂದು ಅದೇ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ವೈಭವದ ಪಾಲು ತನಗೆ ದಕ್ಕಲಾರದೆಂಬ ನಿರಾಸೆ, ತಾನೊಬ್ಬ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯೆಂಬ ನೋವು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಿಂಬಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಗೌತಮನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ಬಂದಾಗ ನಿರಾಕರಿಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಇಂದ್ರ ಇಂದ್ರನಾಗಿಯೇ ಬಂದಾಗ ಅರಕೆಯ ಪೂರ್ತಿ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಇದೇ “ಇರವಿನ ನನ್ನಿ,

ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಆಸೆ,” ಮಿಕ್ಕದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹುಸಿಯಾಗಿ ‘ಕೋ ಕೋ ನಿನ್ನದು ನಿನ್ನದಿದು’-ಎಂದು ತನು ಮನ ನಾಣು ಜಾಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊಳೆಬಿಡಿಸಿ ಅವನ ಬಾಯಿಗಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಅರ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಮುಕ್ತಳಾಗ ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. “ಧನ್ಯಳೆನಿಸಿದೆ, ಆಸೆ ಹಿಂಗಿಸಿದೆ”-ಎಂದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾಳೆ.

ಮುಂದೆ ಶಶಿತಳಾದ ಅಹಲ್ಯ ನೋವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಭವಿಸುವ ಗಾಳಿಯಾಗಿ, ಉತ್ತರಾಂಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:

“ವಿಶ್ವಕೆ ನಾನೇಕಾಕಿನಿ, ಪಾತಕಿ ಅಯ್ಯೋ ಶಾಕಿನಿ”.....

“ಹೂವೆಂದುದೆ ಹಾವಾಯಿತು”

“ಹುಲುಬಯಕೆಯ ತುಸ ರಾಗಕೆ ನನ್ನನೆ ಮಾರಿದನೆ”

“ಸೊಗವಡೆವಳು ಇನ್ನೆಂದಿಗೆ ಗೌತಮಕಾಂತೆ”

ಅಂದರೆ ಅಮರ್ತ್ಯದ ವೈಭವ ಮತ್ತು ಮರ್ತ್ಯದ ಬಂಧನ – ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಒಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಆ ವೇದನೆ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಎರಡು ರೀತಿಯದೂ ಆಗಿತ್ತು. ಶಾಪದಿಂದ ಅವಳಿಗಾದ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ ದೈಹಿಕ ನೋವಿನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಗಾಳಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆ – ಶಬ್ದಗಳಿಲ್ಲದೆ ವೇದನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಮಾಗಮದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳಾಡಿದ “ಆಸೆ ಹಿಂಗಿಸಿದೆ; ಧನ್ಯಳೆನಿಸಿದೆ” ಎಂಬ ಮಾತಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಲೋಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅಥವಾ ಶಾಪದ ಕಟು ಅನುಭವದಿಂದ ಆ ಧೋರಣೆಗೆ ಬಂದಳೆಂದೂ ಅವಳ ಕೊನೆ ಅವಳಿಂದಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾದದ್ದೆಂದೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅವಳು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ತನ್ನೊಳಗಿನ ಹುಲುಬಯಕೆಯಿಂದಾಗಿರದೆ ತನಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಆಗಿದೆ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಮಾತು ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತದೆ: ಗೌತಮ, ಅಹಲ್ಯ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರನ್ನು ಆಳಿದ್ದು ನಾಂದೀಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾರನಲ್ಲ -ಅಳವನರಿಯಬಾರದ ಮರ್ತ್ಯಮಾನಸ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮಾರನೇ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾರ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಕರೆಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಾದಮೇಲೆ ಪತನದ ಚರಿತ್ರೆ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನವೇ-ಗೌತಮ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಂತಾಗಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಮಾರನ ಆಗಮನದಿಂದ ಅಹಲ್ಯೆಯೇನೂ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರನ ಪತನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಕೂಡ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳುವಾಗಿನ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲಲ್ಲ;-ಭೂಲೋಕವನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದಾಗಿನಿಂದ. ವಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯನಾದ ಆತನಲ್ಲಿ ಕಾತರತೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವನಿನ್ನೂ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ಕಥೆ ಬೆಳೆದು ಮರ್ತ್ಯಮಾನಸದಿಂದ, ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವೀಯ ಮಿತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾದ ಅಪಾರ್ಥದಿಂದ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದೂ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಹುಶಃ ವಿಧಿ ಕಾರಣವೆಂಬ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಧ್ವನಿಯೊಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಮನು “ವಿಧಿ ಇಚ್ಛೆಯನರಿವೆ”ನೆಂದು ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಪ್ರಥಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಗೌತಮನು ಮೊಗ್ಗಿನೊಳು ಕಂಪಿನಂ ತಿರುವವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು “ವಿಧಿಗಂತಿವನುಪಯೋಗ, ಎಂತಿವನಿಂ ಶಿವ ಯೋಗಂ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕರ್ಮಕೆ-?” ಎಂದು ಒಲವಿನೊಂದಿಗೆ ಕರ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ಒಡೆಯುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಳಕುಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ತಪಸ್ಸಿನ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲತತ್ವ (ಇದನ್ನು ಹೇಳುವವನು ಕಾಮನೇ) ದರ್ಶನವಾದ ಸಂಗತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಷ್ಟು;

ಪ್ರೇಮ ಶ್ರುತಿ ಜೀವಸ್ವರಮೇಳನದಿಂ ಶಿವಗೀತಂ.

ಮೇಳವಾಗದೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿರಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ರಾಗ ಭೋಗ ದುಃಖಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಗೌತಮನ ಈ ಹಿಂದಿನ ಇಂಥ ವರ್ತನೆಯೇ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಅಪರೂಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಯಿತು.) ಬದುಕು ಪೂರ್ಣವಾಗ ಬೇಕಾದರೆ, ಒಂದರ

ಹಂಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕೋರಲೇ ಬೇಕು, ಸತ್ತ ಜಿಹಾಸೆಗಳು ಆತ್ಮದ ಬಳುವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಮದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಒತ್ತಬೇಕು.

ಧರ್ಮವ ಬಿಡು ನೀ, ಅಧರ್ಮವ ಬಿಡು ನೀ
ಸತ್ಯವನೂ ಅಮೃತವನೂ ಬಿಡು ನೀ
ಬಿಡುತ ಏತರಿಂ ಬಿಡುವೆಯೂ ಬಿಡು ಅದ
ಇದ ಆನಂದವನಾದರಿಸುವ ಹದ.

ಹೀಗೆ ಗೌತಮನು ಬಾಳದುದರ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲಾದ ತಾಪವು ತಾನೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಧಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಶಿವ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದುಂಟು. ಇಂಥ ದರ್ಶನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಅಹಲೈಯನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಧಿಯ ತತ್ತ್ವ ಉಹೆಗೂ ನಿಲುಕದಷ್ಟು ಅಮೂರ್ತವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಅದರ ಮೂರ್ತರೂಪವಾದ ರಾಮನಿಂದ ಅವಳ ಉದ್ಧಾರವಾಗಿ ಆಗಲಿದವರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿಧಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮುಂದಿನ ರಾಮನ ಬರವಿಗಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ಪ್ರಥಮಾಂಕದಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಅವರು ನಂಬಿ ಬದುಕುವ ತತ್ತ್ವಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಧ್ಯಮಾಂಕ ಉತ್ತರಾಂಕಗಳಲ್ಲೆ. ವಿಚಿತ್ರವಾದೊಂದು ಕೊನೆವಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮೊದಮೊದಲು ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದವರು ಮಧ್ಯಮಾಂಕದಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದ ಭಾಷೆಯನಾಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಈ ಗೀತರೂಪಕ ಒಂದು ಸೋಲು ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗೀತನಾಟಕವನ್ನು ಭಾವಗೀತೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂಬಂತೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾವಗೀತೆಯ ಅನೇಕ ಮಿತಿಗಳು ನಾಟಕದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಹೋಲಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಚಪ್ಪರಿಸಲು ಅವೆಷ್ಟು: ರುಚಿಕರವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಟಕದ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳು ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅದ್ವೈತ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವಿಗಿಡಿಸಿದ ಅಸಹಜ ತೊಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮಾಂಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ರಿಯೆಯ ತೀವ್ರತೆ ಮುಂದಿನ ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಮಾಂಕವಂತೂ ಅಮೂರ್ತ ತತ್ತ್ವಗಳ ಚರ್ಚಾಕೂಟವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಹುಭಾಗ ಸಂಭವಿಸುವುದು ಗವಿಯ ಒಳಗಡೆ, ಅದರ ವರದಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಇಬ್ಬರು ಸಿದ್ಧರಿಂದ, ಇಂಥ ವಿವರಗಳು ಬರಬಾರದೆಂದಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗದಮೇಲೆ ತರಲಶಕ್ಯವಾದ, ಆದರೆ ಕಥೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಮುಖವಾದ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರವೇಶಕ ವಿಷ್ಕಂಭಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವು ನಾಟಕದ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿಸಲು ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಕಾಮ ಗೌತಮರು ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಘಟ್ಟ ಈಗ ಬಂದ ಸಿದ್ಧರಾದಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಆಗದಂಥಾದ್ದು.

ತನ್ನ, ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾತ್ರದ ವಾತಾವರಣದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಮಾತು ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಮಾತು ಕಾವ್ಯವಾಗುವ ತನಕ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಆಳವಾಗಲಿ, ತೀವ್ರತೆಯಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕದ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗೀತದ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ನಚ್ಚಿಕೊಂಡದ್ದು; ಅಂದರೆ ನಾಟಕದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗದೇ ಉಳಿದದ್ದು, ಇಲ್ಲಿನ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಾತುಗಳು ಸಾಲಮುಗಿದು ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಗಣಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದರೂ ಮಾತು ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಡು ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗಿನ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಈ ಲೇಖಕರು ಸಂಗೀತದ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ – ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳುವ ಆ ಇಂಪು ಅರ್ಥವನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಯಾವುದೋ ಕನಸಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವ ಸಾಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಮಾತಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ನಾದವಾಗಿ ಈ ಕವಿಗಳು ಯೋಚಿಸಿದರೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಸೇಂದ್ರಿಯ ಶರೀರ ದೊರೆಯದೆ ಗಾಳಿಯಾದ ಅಹಲೈಯ ಹಾಗೆ ತತ್ವಗಳೂ ನಾದವಾಗಿ ಅಲೆಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ.
ಗೌಯಮನ ಮಾತುಗಳಿವು:

ಮರುಳು ಮುನಿ ಹುಸಿ ಜೋಗಿ ಜಂಭದವ ನೀನೆಂದು
ಒಲವರತೆ ಹಿಂಗಿಸಿದ ಬದುಕ ರೂಪಾಯ್ತೆಂದು
ಎಂದೆ ಕೇಳಿದ ಕೊರಲು ಪರಿಚಿತಾಪರಿಚಿತಂ
ಮಾನ್ಯಾಸಗ್ರಾಹಿ ಉನ್ಮದ ಮದಾಂಚಿತಂ.

ಈ ಗಣಗಳ ಯಾಂತ್ರಿಕಲಯ (ರಗಳ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮಾತಾಡುವ ಭಂದಸ್ಸಾಗಿದ್ದರೂ) ದಿಂದ ಪಾರಾಗುವತನಕ ಹುಡುಕಿದರೂ ಅರ್ಥ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸ ಮುಟ್ಟುವ ತನಕ ಆ ಸಾಲುಗಳು ಹೇಗೆ ಅವಸರ ಮಾಡುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಅನುಭವದ ಸರಿಯಾದ ಶರೀರವಾಗಬಲ್ಲದೇ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಐದು ಪಾತ್ರೆಯ ಗಣದ ಚೌಕಟ್ಟಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಸಮಾಸವಾಗಿಯಾದರೂ ಹೊಂದುವ ಪದಗಳನ್ನಾರಿಸಿ ನುಣಿಸಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತುರುಕಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿದೆ. ಈ ಕವಿ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದಷ್ಟೂ ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೋರಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಧ್ಯಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಕಂಡ ದರ್ಶನ ಬರೀ ಸಂಸ್ಕೃತ ರಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೆ ಕವಿಯ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪಕ್ಕತೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾಷೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ಹಗುರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಜೀವ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಭಾಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾವು ಆಡಿದ ಮಾತು ಎದುರಿನವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷವೀಯದೆ ಲೇಖಕರು ಕಲಿಸಿದ ಹಾಡು ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವುಗಳಾದುವ ಭಾಷೆ ಸ್ವಗತಭಾಷಣವಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದೇ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತರೂ ಪರಸ್ಪರ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಕವಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬರೆದಾಗ ಸನ್ನಿವೇಶದ ನಾಟಕೀಯತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಸಣ್ಣ ವಿವರಗಳಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಪದ್ಯನಾಟಕ ಖಂಡ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ, ಶ್ರಾವ್ಯ ಕಾವ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳವಾದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯ ತೋರಬಹುದು, ಅಷ್ಟೆ. ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಇಂಥ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಇದೇ ರೀತಿ ಬಳಸಬೇಕಾದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬ ಕಾರಣ ಹುಸಿಯೆಂಬುದು ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಅರಿವೇನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯನಾಟಕಕಾರರು ಅಹಲೈಗಿಂತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವು ಪಡೆಯ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲದ್ದು

ಇಲ್ಲದ್ದು

ಜಯಸುದರ್ಶನ

(ನೇತಿ, ನೇತಿ;

ಇದು ಅಲ್ಲ, ಇದು ಅಲ್ಲ.

– ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್)

ಇಲ್ಲದ್ದೆಂದು ಈ ವಸ್ತುವಿಗೆ

ಪಟ್ಟಕಟ್ಟುವಾಗ ಇದು

ಇಲ್ಲದ್ದು ನಿಜವೆ; ಇಲ್ಲದ್ದು
ನಿಜವಾಗಿ ವಸ್ತುವೆ ಎಂಬ
ಸಂದೇಹ ಹೆಡೆಯಾಡುತ್ತೆ;
ಗಾಳಿಯಲಿ ತೊನವ ಹೆಡೆ
ಬಲು ಹಗುರ.

ಇದ್ದದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ
ತುಡಿವ ಬದುಕೆ
ನಿನ್ನೆದೆ ಬಡಿತ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ
ಒಂದರೆಗಳಿಗೆ; ಕಾಲ ಸೋಲುತ್ತೆ
ಅಲ್ಲಿ; ನಿನ್ನ
ಅನ್ನೇಷಣೆಗೆ ಯಾವ ಕೊನೆ
ಅಥವ ಎಲ್ಲಿ ಮೊದಲು?
ಇಲ್ಲದ್ದು ಇಲ್ಲದಾಗೇ
ನಿಂತಾಗ ಅದು ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು
ಕಂಡಿಲ್ಲ ಯಾರೂ,
ಇಲ್ಲದ್ದು ಇಲ್ಲದಾಗ ಅದು
ಇಲ್ಲದ್ದೆಂದು
ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ? ತುಂಬಿರುವ,
ತುಂಬದಂತಿರುವ ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ
ಕಾಣ್ಕೆ ಹೊಳೆಯುವುದೆ,
ಗುಂಭವ ತುಂಬಿರುವ ಸ್ತಂಭ
ಚೇತನವೆ ಕಾಣುವುದೆ ಮೈಯೊಡದು?
ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಕನಸು ಬರೇ ಕನಸೆ?

ಇಲ್ಲವೆಂಬುವ ಇರುವಿಕೆಯ
ನಿಮ್ಮ ಕಣಸೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿರುವ ಸೊಗಸು
ನಿಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದಂತಿರುವ ಇರುವಿಕೆಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು
ಕನಸಿನಲಿ, ನಂಬುವುದು ತನ್ನ ಕನಸ; ನಂಬುವುದು ತನ್ನ,
ನಿಮ್ಮ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯ ಕಾಣುವುದು ತನ್ನೊಳಗೆ.
ತೊತ್ತಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ.

ಇಲ್ಲದ್ದು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಾಗ
ಇದ್ದದ್ದು ಇರುವುದೆ?
ಎಂಬ ಸಂದೇಹ
ಚಾಚುವುದು ನಾಲಗೆಯ
ಹೊರಗೆ ಗಾಳಿಯಲಿ; ಜನ್ಮಾಂತರದ ಹೊಂಗನಸಿನಲಿ

ಕಣಸು ಕಂಡೀತು ಎಂಬ ಬರೇ ಹಾರಯಿಕೆ ತೂಗುವುದು

ಈ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೆ;

ಬಂದೀತು ಸಮಯ, ಆಗ ಇಲ್ಲವಾದೀತು

ಮನಸು, ಇರುವಿಕೆಯೆ ತಬ್ಬೀತು ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು

ಕಂಡೀತು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇರುವ ನಿಮ್ಮ

ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯ,

ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾದಂತಿರುವ

ಗೋಚರವಾಗದಿರುವ

ಅನಂತ ನೂತನವ;

ಆಗ ಜೀವ ನಿಂತೀತು, ಕಳೆದುಕೊಂಡೀತು

ತನ್ನ, ಪಡೆದೀತು ನಿಮ್ಮ ನಿರ್ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ

ಹಿಗ್ಗಿ ಅತೀತಕ್ಕೆ ಚಾಚಿರುವ ಅಹಮಿಕೆಯ.

ಸ್ವೋಹಮಿಕೆಯ.

ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ

ಜೀವನದ ಕಣಸು ಕನಸಾಗಿ

ಉಳಿಯುತ್ತೆ, ಹಂಬಲವು ಮನಸಾಗಿ

ಉಳಿಯುತ್ತೆ; ಜೀವ ಉಳಿಯುತ್ತೆ

ನಿರ್ಜೀವದ ಹಂಗಿನಲ್ಲಿ;

ಇದು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆತ

ಕನಸು ನನಸನ್ನು ಕಾಣ್ಕೆ ಪಡೆದ ಬಗೆ

ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಬೆಳಕು ಬಯಲಾಗುತ್ತೆ,

ಕತ್ತಲ ಗುಂಭದಲಿ ತನ್ನ ನಂಬದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಇದ್ದದ್ದು

ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಇತ್ತು

ಎಂದೆಂದು ಇಲ್ಲದ್ದು,

ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತೆ.

ಹೊಸಹಾದಿಯ ಆವಿಷ್ಕಾರ: ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ

ಹೊಸ ಹಾದಿಯ ಆವಿಷ್ಕಾರ : ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ರಾಮಾನುಜನ್ನರ 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ಸಂಕಲನದ ಮೇಲೆ ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದರೂ, ಅವು ಯಾವುದೂ ನನ್ನ ಆರಿವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಆ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಅವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯ

ನನಗೆ ನೆನಪಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನನ್ನಲ್ಲೇಳುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಇತರರ ಕವನಗಳಿಂದ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕವನಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಅವು ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ನಾನೇ ಅರ್ಥವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ನನ್ನ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮೊದಲು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನಭ್ಯಸಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಕ ಎದುರಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದವರೆಲ್ಲ ಇದನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ, ಶಾಬ್ದಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಇವು ಯಾವುವೂ ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೊಸದೇನನ್ನೂ ಯಾಕೆ ಸೇರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆದುರಾದಾಗ, ಈ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯೇ ಕಾವ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ಒಂದು ತೊಡಕಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅಟವಾಡಬಲ್ಲ ಈ ವಿಮರ್ಶಕರು – ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಶಾಬ್ದಿಕ ಮಹತ್ವಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ಆಸ್ವಾದಿಸಿ, ಕಾವ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮುನ್ನವೇ ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಾ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕಣಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿ, ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಒಡೆದು, ಕೂಡಿಸಿ, ಅವು ಕೈದೋರಬಹುದಾದ ವಿವಿಧ ಅರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ಈ ಎಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ಅಂತರ್ಗಾಮಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುವ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ, ವಿಶಿಷ್ಟಾನುಭವವು ನಡುವೆಯೇ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೊನೆಗೂ ವಿಮರ್ಶಕ ತೋರಿಸುವುದು : ಎಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತವಿರುವ, ಆದರೆ ಜೀವ ಮಾತ್ರವೊಂದಿಲ್ಲದ ರುದ್ರಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇನೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. “ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ”ದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ನನ್ನ ಈ ಅನಿಸಿಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು.

ವಿಮರ್ಶಕನನ್ನು-ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ತೊಂದರೆಗೊಳಪಡಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಬದಲಾವ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ರೀತಿಯನ್ನು ನೀತಿಯನ್ನು ಆತ ಗುರುತಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗುವುದು. ಇದು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ವಿಮರ್ಶಕರನ್ನೂ ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ನಂತರದ ಕವಿಗಳು ಚಿಲ್ಲರೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯಂಥವರಿಗೆ ನಂತರದವರು ಅಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಡಿಗರ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಕುಲಕರ್ಣಿಯಂಥವರು, ನಂತರದ ಅಡಿಗರಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಮಾನುಜನ್ನರಂಥವರನ್ನು ಅಡಿಗ ರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದೇ ಗಂಭೀರ ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯ ಉಳಿದವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪವ ಇವರೇ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟೊಂದು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ, ಹೊಸ ಪ್ರಯೋವೊಂದು ನಡೆದಾಗ, ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಸಮರ್ಥ ಫಲದೊಂದಿಗೆ ಜತೆಯಾಗಿಟ್ಟು ನೋಡುವುದು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ವಿಮರ್ಶಾಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಆಗ ವಿಮರ್ಶಕ ಸ್ವಂತದ ರುಚಿ, ಆಗ್ರಹ ಯಾವುದೊಂದರ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಮಾತುಗಳನ್ನುದುರಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ಮೊದಲಾದ ವಿಮರ್ಶಾಸಂಕೋಚಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಬದಿಗಿರಿಸಿ ಕೃತಿಪರಿಶೀಲನೆಗಳಿಯದಿದ್ದರೆ, ಆ ಕೃತಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ.

9

ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕೃತಿಯೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವುದು ವಿಮರ್ಶಕನ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕವನಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹುಡುಕಿದರೂ, ಅವೆಲ್ಲ ಒಂದೋ ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆ ಇಲ್ಲವೇ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರಣಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರು ಹರಟೆಯ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆಂದೋ, ಗದ್ಯಲಯಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆಂದೋ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತಾರೆಂದೋ, ನಿರ್ಭೇದಿಯಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆಂದೋ...ಇವೆಲ್ಲ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕಾರಣ ಆಗಿವೆ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರದಿಂದ ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೊಸ, ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬಹುತೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೇಳಿದ-ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯದ ಧಾಟಿ, ಧೋರಣೆ ಹರಟೆಯದು-ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅವಸರದ ನಿರ್ಣಯವೇ ಸರಿ. ಹರಟೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ: ತಿಳಿಹಾಸ್ಯದ ಲೇಪಹೊಂದಿದ ಮೇಲು ಮೇಲಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಮಯ ಕಳೆಯುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ, ದುಃಖ, ವಿಷಾದ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕ್ರೌರ್ಯ..... ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿದೆಯಾದರೂ ಆಳಕ್ಕಿಳಿಯುವ ಉದ್ದೇಶವಾಗಲೀ, ತಾಖತ್ತಾಗಲೀ ಹರಟೆಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅಷ್ಟೇ ಎಂದಾದರೆ ಬೇರೆ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ, ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಲಾರೆನ್ಸನ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿನಂತೆ ಒಳಸುಳಿಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ನರು ಹರಟೆಯ ಕೆಲವೊಂದು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಓದುಗರನ್ನು ಭ್ರಮೆಗೀಡುಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ.

ನಿಜ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಹರಟೆಯ ಮೂಲಕ ಕಾವ್ಯಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಾ ಸರಿಯುತ್ತಾ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆಯ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. [‘ಅಜ್ಞಾತ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬೃಹನ್ನಳ’ ‘ಅಂಗುಲಹುಳುವಿನ ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶ’ ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ.] ಅಲ್ಲೇ ವಿರಮಿಸದೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ತನ್ನ ಪರೆಯನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಗಣನೀಯ ವಿಷಾದಸ್ಥಿತಿಯ ಆಳದಲ್ಲಿ ನಗ್ನವಾಗಿ ನಿಂತು, ಓದುಗನನ್ನೂ ನಗ್ನವಾಗಿಸಿ, ಭಯಚಕಿತನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹರಟೆಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ ಎಂದು ಹಲವರು ಭಾವಿಸುವ ‘ತಾತ ಕೂತಿದ್ದ’ ಎನ್ನುವ ಕವನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ “ನಾನು ನೀವು ಈಗ ಕೂತಿಲ್ಲವೇ, ಹಾಗೆ” ಎನ್ನುವ ಸಾಲು ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ ಇದೇ. ಆ ಕವನ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ಹರಟೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕಿಂಕರ್ತವ್ಯ ವಿಮೂಢತೆ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಷಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಇದರಿಂದಲೇ ಜೋಕುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುವುದು ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

೨

ಈಗ ನಾವು ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳೂ ವಸ್ತುವಿಗೆ, ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನೀವು ನೀಡುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಆಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಸ್ತು ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ, ಕವಿಮನಸ್ಸಿನ ಏರುಪೇರುಗಳ ಪ್ರತಿಚಿತ್ರವೇ ಇದು ತನಕದ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದೇನೋ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದೆಂಬಂತೆ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಪಂದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ, ಸಾದೃಶ್ಯ-ವೈದೃಶ್ಯಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ತರಂಗ ಗತಿಗಳಿಂದ ಅನುಭವದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ವಸ್ತುಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಇದ್ದುದಿದ್ದಂತೆಯೇ ಶಬ್ದ ರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಇವರು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ, ಸ್ಪಂದಿಸುವ, ಸ್ಪಂದಿಸುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ, ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಧ್ವನಿ - ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಲುಗಡೆ ಪಡೆಯುವ, ಸಮಾನವಾದ ಅಥವಾ ಅಸಮಾನವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ -ಇರುವಂತೆಯೇ, ಮತ್ತೆ ಶಬ್ದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದರಿಂದ-ಕಾವ್ಯದ ಅರ್ಥ, ಅನುಭವವನ್ನು ಓದುಗನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವೂ ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಓದುಗನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಈ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವೂ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸದಾ ಮೌನವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ; ಅದು ಕವಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬುಗೆ ಈ ಬರಹಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವಂತಿದೆ. ಈತನಕದ ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲೂ ಕವಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತವಿರುವ ದಾದರೆ, ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವೇ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು, ಕವಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ವಾಹಕಮಾತ್ರವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ‘ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ’ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯೂ, ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಂದು

ಪುಟ್ಟ	ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ	ಇದನ್ನು	ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು	ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ:
ಬಚ್ಚಲು		ಮನೆ		ಗಂಗಾಳದಲ್ಲಿ
ಅಪ್ಪ	ಮರೆತ		ಹೊಸಹಲ್ಲು	ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ

ಹಲ್ಲುಕಿರಿಯಿತು.

ನಾನು

ನೋಡಿದೆ.

(ಅಪ್ಪ, ಮಗ

ಅಪ್ಪ, ಮಗನ ಮೂಲಕ ತಲೆಮಾರುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಈ ಪುಟ್ಟ ಕವನವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಹಲ್ಲು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುವುದು : ಕ್ಷೀಣವಾದ. ಅರ್ಥಹೀನವಾದ, ಕೊಳೆ ಹಿಡಿದ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೂ, ಜೋಗಿ ನಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ತಲೆಮಾರನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೃತಕ ಎನ್ನುವುದನ್ನು 'ಹೊಸ ಹಲ್ಲು' ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಪ್ಪ 'ಮರೆತದ್ದು' ಬೇರೆ! ಇದು ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನೇರ ಆಸರೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮುಖವಾಡ, ಮೊಹರು ತೊಟ್ಟು ಹೊಸತನವನ್ನು ಅಣಕಿಸುತ್ತದೆ; ಸವಾಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ 'ಭೂತ' ಕವನವೂ ಹೇಳುವುದು ಇದನ್ನೇ 'ಅಪ್ಪ, ಮಗ' ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿತ್ರ ವಿದ್ವರ 'ಭೂತ' ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿವೆ. (ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ 'ಭೂತ'ವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ.) ಈ ಭಯಾವಹವಾದ, shocking ಆದ, ನಗು ತರಿಸುವಂಥದ್ದೂ ಆದ, ಮರೆತ, ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಲ್ಕಿರಿತವು ಹೊಸ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಯಾವ ನಿಶ್ಚಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರು ಇದನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು, "ನಾನು ನೋಡಿದೆ" ಎನ್ನುವ ಸತ್ತ, ಮೌನ ಸಾಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃತಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹೊಸತನ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಯಲಾಗಿಸುವ ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಗಿ, ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಸವಾಲಾಗುವ, ಅಣಕಿಸುವ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಈ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಸಂಘರ್ಷದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇತರ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಹಲವು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಳುಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ; ಕ್ರಿಯೆ ಇದೆ. ನಿರ್ಣಯಗಳಿಲ್ಲ; ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಲ್ಲ; ಹೊಳೆಯಿಸುವಿಕೆ ಇದೆ. ಬರಿಯ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳೊಳಗೆ,-ಹೊಸ ಹಲ್ಲು, ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ, ಕಿರಿಯುವ ಹಾಗೂ ನೋಡುವ ಕ್ರಿಯೆ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಸಂಗ್ರಹ ಗುಣವು ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವ ನಾವು ಈ ಕವನಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ, ಕಾವ್ಯದ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಮನೋಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಗಿರುವಷ್ಟೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಓದುಗನಿಗೂ ಇದೆ. 'ಅದರಲ್ಲಿ ಇದು', 'ತಾಮ್ರಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲು', 'ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಭೂತ', 'ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ' ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಕವನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಯೂ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಹಿಸುವ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನ್ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಬೇರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿಗಳೇನು, ಆಸಕ್ತಿಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ದ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳು ಬದುಕಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿನ ನಿರೀಚಿತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾವು 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ಕಾವ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳು ಈ ಕವನಗಳು' ಎನ್ನುವ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದು. 'ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಹೆಸರೇ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲದ ಅಭಾವವನ್ನು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯು ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ನಿಂತು ಹೋದ ಜಡಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಕ್ಷೇಪಗಳು, ಚಲನೆಗಳು, ಮಾತುಗಳು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿ, ವಿರೋಧಾಭಾಸವಾಗಿ, ಅಸಂಗತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಅಸಂಗತ ಜಗತ್ತಿನ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣದೊಂದಿಗೆ ತಳದಲ್ಲಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿದ ವಿಷಾದದ ಗಸಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜಡಗಟ್ಟಿದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹೊಮ್ಮುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಕವಿ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧಾಟಿಗಳೆಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿವೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಆಳವಾದ ಕಂದರ, ತನ್ನದೇ ಎನ್ನುವ - ಹುಟ್ಟಿದ, ಉಸಿರಾಡುವ, ಬದುಕುವ, ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಉಳಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಾಯಿಬೇರಿನ ಅಭಾವ-ಇವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕನನ್ನು Anti-Hero ಆಗಿಸಿವೆ :

ಮಾತೇ

ಜೋತಿರ್ಲಿಂಗ

ಮಾತೇ

ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ

ಬೃಹನ್ನಗಳಿಗೆ.

(ಅಜ್ಞಾತ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬೃಹನ್ನಗಳೆ...)

ಈ ಬೃಹನ್ನಗಳ ಭಾರತ, ಅಮೆರಿಕ, ಹಾಂಕಾಂಗು, ರೋಮ್-ಹೀಗೆ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಕಲೆ, ಜೀವನ, ಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಲ್ಪನಾಬಲದಿಂದಲೇ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಜನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಬಲ್ಲ. ಆದು ಯಾವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಣಕ ರಕ್ತಗತವಾಗಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈತ ಅಮೆರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವ ಆಸುಖಿ. ಮೈಗೆ ಹತ್ತಿದ ಕಲೆಗಳ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳೂ ಈತನಿಗೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದ ಬೇತಾಳಗಳಾಗಿವೆ.

‘ಯಾವುದೂ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾಮಿ’ ಎನ್ನುವ ಆತ್ಮಸ್ವರವಿರುವ “ಯಾವುದೂ” ಎನ್ನುವ ಕವನ ಇದನ್ನೇ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈತ, ಹಾಂಕಾಂಗು ಸೂಳೆಯರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕೆಂದು ಸತ್ತ ಸಂಪಗೆಮನೆ ಹುಡುಗಿಯ ಬಾದಾಮಿ ಬಾಯ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೂಗು ಇವನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಅನುಭವಗಳು ಕೆಲಸಿ ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವ ಶೂನ್ಯಾನುಭವ ಜಡತೆಯತ್ತ ನಾಯಕನನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತದೆ.

‘ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಹಗಲು ತೆಗೆದರೆ (ತೆಗೆದರೆ * ಸೊಫಿಯಾ ಕಿಟಕಿ. ನಲವತ್ತು ದಿಕ್ಕು, ಒಳಗೆ ನಲವತ್ತು ನೆರಳು.	ಒಳಗಿಂದ ತಾನೇ ಬಂದ	ದಿನವೆಲ್ಲ ಅಗಣಿ ಜನಪದ, ಗಾಳಿಯದುಮಿ * ಚರ್ಚೆಗೆ ಕೀಟಶದ ನಲವತ್ತು ಗಂಡು	ಮುಚ್ಚಿದ ಹಾಕಿದರೆ ಹುಶ್ಯೆಂದು * ಚರ್ಚೆಗೆ ಕೀಟಶದ ನಲವತ್ತು ಹೆಣ್ಣು	ಬಾಗಿಲು ಬಾಗಿಲ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ * ನಲವತ್ತು ಬೆಳಕು. ಯಾರಿಗೂ	ಬಾಗಿಲು. ಸುತ್ತ ಸಂಶಯ. ಬಾಗಿಲು. ಬಾಗಿಲು) * ನಲವತ್ತು ನಲವತ್ತು ಬೆಳಕು. ಯಾರಿಗೂ

ನಮ್ಮ ..... ನಂದಾದೀಪದ ಜನರಿಗೆ (ನಲವತ್ತು ನೆರಳು)	ಹನುಮಂತನ ಒಂದು ನಲವತ್ತು	ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಬತ್ತಿ ತಲೆಯ	ಕಿಟಕಿಯು ಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆ	ಇಲ್ಲ ನಲವತ್ತು ನೆರಳು.

ತೋರಿಕೆಗೆ ವಿರೋಧವೆಂದು ತೋರುವ, ಆದರೆ ಮೂಲಸ್ಥಿತಿ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವ ಅನುಭವ ಪಡೆಯುವ ನಾಯಕ ತಲುಪುವ ನಿರ್ಣಯ:
ಭಯದ, ಬೇಜಾರಿನ, ಟೊಳ್ಳಿನ ಬಡತನ :

ವಿಯೆಟ್ಟಾಮಿಗೆ ಹೇಗೆ	ನಾನು ಎನ್ನುವ	ಹೋದರೆ ಯೋಚನೆ.

ವರ್ತಮಾನ:

ದೆಯ್ಯ ಬಡಿದ ತೆಂಗು. ಗಾಳಿ
ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಒಣಗಿದ ಸೀರೆ
ಬಸಿರು.

.....

ಬಾಗಿಲು ದ್ವಾರ,
ದ್ವಾರಕೆ.....

(ತೆಗೆದರೆ ಬಾಗಿಲು)

* * *
ಇದೆಲ್ಲ ಯಾಕೋ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು

ಮಾತು.

(ನಲವತ್ತು ನೆರಳು)

ಇಂತಹ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಜಡತೆ, ಈ ಅನುಪಯುಕ್ತತೆ, ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಹಬ್ಬಿರುವುದನ್ನು ಕವಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ 'ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು' ಕವನವನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು. ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ನೀರಿನ ನಿರುಪಯುಕ್ತತೆ ಭಯ ತರಿಸುವಷ್ಟು, ನಿರಾಶೆ ಮುಕ್ಕುವಷ್ಟು ಭೀಕರವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ:
ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೀಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ
ಮಾಡುವುದೇನು ಹೇಳಿ.

ಈ ಮಾತು ಬರಿಯ ನೀರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಜೀವಮೂಲವಾದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಜಡತೆ. ನಿರುಪಯುಕ್ತತೆಯತ್ತಲೂ ಕೈ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಲೀ, ತಮಾಷೆಯಾಗಲೀ, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹಗುರವಾಗಿಸಿ ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ಕಂಬಾರರ 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ಹಾಗೂ ಈ ಕವನವನ್ನು ಜತೆಯಾಗಿ ನೋಡಿ, ಇದು ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಅವಸರದ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ಯಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಮಹತ್ವವಾದದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆನ್ನುವ ಅದರ ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆನ್ನುವ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಭಂಗಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜನ್ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ಸರಳತೆ, ಪ್ರದರ್ಶಕ ಪೋಸಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಉರ್ದು ಸುತ್ತಿ ನಿರಾಶನಾದವನ ಸುಸ್ತು, ಇದನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಬುದ್ಧಿವಂತನ ನಗು,-ಇವೆಲ್ಲ ಇದ್ದು ವಿಮರ್ಶಕನನ್ನು ಗೊಂದಲಗಡಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಸಾಲುಗಳು ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ನೀರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಈ ಕವನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. (ಇದರರ್ಥ 'ಗಂಗಾಮಾಯಿ' ಗಿಂತ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವನ ಎಂದಲ್ಲ.)

ಈ ಜಡತೆ, ಇದನ್ನು ಕಂಡಾಗಿನ ನಿರಾಶೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆಂದು, ಜೀವಂತವಾದ ಎಲ್ಲವೂ ಜಡಗಟ್ಟಿ, ಜಡವಸ್ತುವೇ ಉಪಯೋಗಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಅಸಂಗತ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನಾವು ತಲುಪಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.
ಗೋಡೆ ಜಾರು ಬಂಡೆ : ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಗಾಜು : ಈ ದೇಹದ ಎಲುಬು ಪೊಳ್ಳು.

ಈ ಮರದ ಕುರ್ಚಿ ಒಂದೇ ಗಟ್ಟಿ.

(ಈ ಮರದ ಕುರ್ಚಿ)

ಹೀಗೆ ಅನುಭವವು ದ್ವಂದ್ವ, ತಮಾಷೆ, ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಅಸಂಗತತೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಸಂಗತಾನುಭವ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳ ತಳದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಳೆಯ ಚೂರು ಕೆಲಿಡೋಸ್ಕೋಪ್ ಆಗುವುದು. ಅಂಗುಲ ಹುಳುವಿನ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರವಾಸ, ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಹಳದಿಯನ್ನು ಬೆರಳಿಗೆ ಸವರಿ ಬಯಾಲಜಿ ಮೇಷ್ಟ್ರರಾಗುವುದು. ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಮೆರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸುವುದು. ಅಮೆರಿಕನ್ ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಯ್ಲು ಕೊತ್ತಂಬರಿಸೊಪ್ಪು ಸಿಗುವುದು,... ಇವೆಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಯ ಹಿಂದಿನ ಟೊಳ್ಳುತನ ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಅಸಂಗತಾನುಭವಗಳು ನಾಯಕನ ತನಿಖೆ ನಡೆಸುತ್ತವೆ: ತನಿಖೆಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತವೆ.

ಇದಷ್ಟೇ ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಕಲಸಿಹೋದಂತಿರುವ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಸಂಗತಾನುಭವಗಳ ನಡುವೆ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಕೊನೆಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ;

‘ಈ ಮರದ ಕುರ್ಚಿ ಒಂದೇ ಗಟ್ಟಿ’

ಎಂದವನೇ, ಈಗ,

ನಲವತ್ತನೆ

ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಮರದ

ಕುರ್ಚಿ

ಮೇಜು

ನೋಡಿ

ವಿಪರೀತ

ಆಳು

ಬಂತು.

(ಕಾರಣ)

ಎನ್ನುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಉಂಗುರ ತಂದ ಮರೆವಿನ ನೆನಪನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದುಷ್ಯಂತನ ಪುನರ್ಜನ್ಮದತ್ತ ಹೊರಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೂಚನೆಯ ಮೂಲಕ, ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದ ನಡುವಿನ ಅಸಂಗತಾನುಭವವಿರಬಹುದು; ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಬರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಹೊಳಪನ್ನು “ಕಾರಣ” ಕವನ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುಭವ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗುವಂಥದಲ್ಲ. “ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ ಕನಸು ಬಿದ್ದರೆ” ಎನ್ನುವ ಕವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜಿಡುಕಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುವ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಸುವ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರವಿದೆ:

ಎಷ್ಟೋ

ರಾತ್ರಿ

ಚಿಟ್ಟೆಯಾಗಿ

ಕನಸು ಕಂಡು ಕಡೆಗೆ

ಮನುಷ್ಯನೋ

ಚಿಟ್ಟೆಯೋ

ರಾತ್ರಿಯ

ಚಿಟ್ಟೆ

ಹಗಲು

ಮನುಷ್ಯನ

ಕನಸೋ

ಹಗಲು

ರಾತ್ರಿಯ

ಕನಸೋ

ತಿಳಿಯದೆ

ಭ್ರಮೆ

ಹಿಡಿಯಿತು.

(ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ

ಕನಸು

ಬಿದ್ದರೆ)

ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ತದ್ವತ್ತಾಗಿ ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸುವುದು ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿ ಎಂದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಭಾಷೆಯ ಶೈಲಿಯ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಹೊಸ ಲಯಗಳ ಶೋಧವಿದೆ. ಐದು ಮಾತ್ರಗಳ ಗಣಗಳಿಗೆ ನೇಣುಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಸಾವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ, ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಕೃತಕ ಗಡಿ ಗೆರೆಯನ್ನು ಅಳಿಸಿಹಾಕಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ರಾಮಾನುಜನ್ನರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ವಸ್ತುವಿಗೆ ತಕ್ಕ ಲಯಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಆಪ್ತವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ 'ಅಂಗುಲ ಹುಳುವಿನ ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶ' ಎನ್ನುವ ಸುಂದರ ಕವನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಸೋಗು ಇದೆ. ಬರಿಯ ಎಸ್ಸೆನ್ಸ್ ಆಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಲೇಪವೂ ಇದೆ.

ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಗಡಸುತನವಿದೆ. ಸರಳವಾಗಿ ತೋರುವ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಮಧ್ಯೆ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸುವ ಒಳಸುಳಿಗಳಿವೆ. ಅವರ ಕಿಡಿಗೇಡಿತನ, ತಮಾಷೆ, ಹರಟೆಯ ಸೋಗು, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ನಿರ್ಭೀಡೆ- ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಗೊಂದಲಗಟ್ಟ ಓದುಗ ಯಾ ವಿಮರ್ಶಕ, ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಳದಲ್ಲಿನ ವಿಷಾದ, ನೋವು, ಜಡತನ-ಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸದೆ, ಇವೆಲ್ಲ ಸರಳ ಅಶ್ಲೀಲ ಜೋತುಗಳು ಎನ್ನುವಂಥ ಅಪಾಯಕಾರಿ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

‘ಗೀತೆಯ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ (ಕೆಲವರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ)	ಕೂಟೇಶನ್	ಕೂಡ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ‘ರಾಮಾನುಜನ್ ಗೀತೆಯನ್ನು A book of quotation ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ’ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಬಿ. ಟಿ. ದೇಸಾಯಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಯತ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು, ಗಾಢ ವಿಷಾದವನ್ನು ಈ ಸಾಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು, ಆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದಕವಾದ ಅನ್ವಸ್ಮಗೊಳಿಸುವ ಮೌನವಿದೆ; ಅರ್ಥಹೀನ ಅಸಹಾಯ ಚಲನವಲನಗಳಿವೆ: ನಿರರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿವೆ. ವಿದ್ಯುಕ್ತಕ್ರಿಯೆಯೂ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗುವ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಟೇಶನ್ನಿನ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಈ ಕವಿತೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಘೋಷಕ್ಕೆ ಕಿವಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಹೀಗೆ ನಾವು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಬದಲಿಕೊಂಡ ಹೊಸ ಬಗೆಯೊಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡಾ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವ, ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ನಿರೂಪಿಸುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ, ಲಯವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜನ್ನರು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹಲವರು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ – ಇದುತನಕ ನೋಡಿದಂತೆ-ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕವಿಯಿಂದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದ್ದು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ‘ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಅರಿಯುವ’ ಹಲವು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಕವಿಗಳ ಪೈಕಿ ರಾಮಾನುಜನ್ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಿಡಿಗೇಡಿತನ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಹರಟೆ, ಜೋತು, ಇವೆಲ್ಲ ವಸ್ತು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುವ ಅರ್ಥದ ನಗ್ನಪಾತಾಳದತ್ತ, ಸರಿಯುವಾಗಿನ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಕೊಂಚ ಸಡಿಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಉಪಾಯಗಳಷ್ಟೇ ಹೊರತು, ಅವೇ ಅವುಗಳ ಗುರಿಯಲ್ಲ.

೬

ನಾನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದು : ರಾಮಾನುಜನ್ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಹೊಸ ಹಾದಿಯನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಉಳಿದವರದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ನನ್ನೆಲ್ಲ

ಮಾತುಗಳ ಒಟ್ಟು ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟು: ರಾಮಾನುಜನ್ ಹೊಸ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಹೊಸ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ತಾಖತ್ತುಳ್ಳದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನಾದರೂ ಸದ್ಯ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಒಂದು ಸಂಶಯ ಬರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ: ರಾಮಾನುಜನ್ ರೀತಿಯ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ, ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪಕ್ಕಿರುವ ಅಧಿಕ ಒತ್ತು, - ಇವೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಚತುರತೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ಭೂಮಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಆಗಿಸಿಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದು. ಕಾವ್ಯದ ಜೀವನಾಡಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದವನೂ, ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಜೋಡಿಸಿ, ಕಾವ್ಯಭ್ರಮೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಕಾವ್ಯ ಈ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಭ್ರಮೆ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೂ, ಇದು ತುಂಬ ಅಪಾಯದ ದಾರಿ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಈ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗವಲಂಬಿಗೆ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರ, ನಿಷ್ಠೆ, ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಕಾವ್ಯವೇ ಅಕಾವ್ಯವೇ ಎಂಬುದರ ತಾರತಮ್ಯ ವಿವೇಕ, ಎಲ್ಲ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕವಿಗೆ ಭೀಕರ ದುರಂತ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದ ನವ್ಯ ಚಳವಳಿಯ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಗೋಕಾಕರ ದುರಂತವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದೀತು.

೭

ಹೊಸ ಹಾದಿಗೆ ನಾಂದಿ ಈ ಕೃತಿ ಎಂದೆ. ಕವನಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಈಗಲೇ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅವಸರದ ಮಾತಾದೀತು, ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಕವಿ ಇತರರಿಗಿಂತ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆಯೇ ನಿಂತು ಬದುಕನ್ನು ನಿರುಕ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಉಳಿದವರೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದೆ, ಕವಿಯ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟದೋರಣೆ ವಹಿಸುವುದು ಅಸಾಧುವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಈಗ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಬೆಳೆಯುವ ಕವಿ. ಅವರು ಇತರರನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೋ ಕಾದು ನೋಡಬೇಕು. ಅವರ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹತ್ತು ಮಂದಿ ನಡೆದು ರಾಮಾನುಜನ್ನರ ಅನುಭವ ಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷ ನೀಡಿದಾಗ, ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಮಹತ್ವತಂತಾನೇ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುತನಕ ಇದೊಂದು ಅಭ್ಯಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕೃತಿ ಎಂದಷ್ಟೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ನನ್ನ ಬದುಕು

ಈ ನನ್ನ ಬದುಕು

ನಿಸರ್ಗಪ್ರಿಯ

ಕೆಳಗೆ ಬಚ್ಚಲ ನೀರು
ಮೇಲೆ ಚಿಗುರಿದ ಹಸಿರು
ಹೆಣೆದ ಬಲೆ ನಡುನಡುವೆ
ಗಿಡದ ಬೇರು.

ಬಲಿತ ತೆ
ಕಾಳು ಬೀಳಿಸಲೆಂದೆ
ಬಡಿದ ಒಲವು.
ಒಂದಲ್ಲ ಮೂರು ಸಲ

ಗಾಳಿ ಗುದ್ದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಕೊನೆಗಷ್ಟು ಉಳಿದರೆ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ,
ಚಿಗುರಲಾರದ ಮೇಟಿ
ನೂರು ನಡೆಗಳ ಬಳಸಿ
ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದೆ
ಸುತ್ತ ವೃತ್ತವೆಳೆದು.
ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು
ಬರೆದ ಗಾಳಿಯ ಕೋಟೆ
ಸಂಜೆಯಾಗುವ ತನಕ
ನಾನು ಭದ್ರ,

ನಡು ದಾರಿ.....

ನಕ್ಕ ನಗು.....

.....ಹಸಿ ನೆನಪು

ಹಾಳೂರಿನಲ್ಲೆದ ಹಸಿದ ನಾಯಿ,

ಆಳುವ ಮಗು

ಅನುರಾಗ

ಮೈನಡುಕ

ಮೂರು ಸುಳಿ ಮುಗಿಲತ್ತ ತೆರೆದ ಬಾಯಿ,

ಮತ್ತೆ ಶಾವಿಗೆ ಅಚ್ಚು

ಬೆಂದ ಮುದ್ದೆಯನೊತ್ತಿ

ನೂರು ದಾರದ ಕೊಂತ

ಉಂಡವನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಸ್ವಂತ ತೃಪ್ತಿ.

ಹಕ್ಕಿ ಚೆಲ್ಲಿದ ಬೀಜ

ಮರದಲ್ಲೇ ಮೊಳೆತಂತೆ

ಈ ನನ್ನ ಬದುಕು.

ಸವಾಲು

ಸವಾಲು

ಜಿ. ಎಸ್. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ

ಜೀವಂತ ಮಾಂಸದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ

ಯುದ್ಧದ ದೊಡ್ಡ ನಗಾರಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತದೆ

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒಟಗುಟ್ಟುತ್ತದೆ

ಗುಲಾಮರ ಮೇಲೆ ಗುಲಾಮರು
ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತಾರೆ
ತಮ್ಮ ಸಹವಾಸಿಗಳು ಸತ್ತರುಳುವಂಥ ಉಕ್ಕಿನ ತುಂಡನ್ನು
ಚಾಲನೆ ಮಾಡಲು.

ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಉಪವಾಸ ಬಿದ್ದು
ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತದೆ?
ಮನುಷ್ಯ ರಕ್ತಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ತೋಳು ಬೀಸುತ್ತಾನೆ?
ಎಲ್ಲಿಯೋ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಒಂದು ಹಿಡಿಯಷ್ಟು
ಆಲ್ಪೀನಿಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಆಳಬೇಕು.

ಮನುಷ್ಯರ ಹಿಂದು ರಕ್ತದಾಹದ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಕಿರಿಚಾಡುತ್ತದೆ
ಹೊಡೆತದ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆತಗಳು
ಭೂಮಿಯಲ್ಲವಿತರೂ
ತಾಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ
ಜೀವ ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತದೆ
ಕೇವಲ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬನ ಹಡಗುಗಳು
ಸುಂಕವಿಲ್ಲದೆ ಜಲಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಲು,
ಒಬ್ಬನಧಿಕಾರ ನಿರಾತಂಕ ಸಾಗಲು.

ಇನ್ನೇನು ಭೂಮಿಯ ಯಾವೊಂದು ಪಕ್ಕಲುಬೂ
ಹಾಗೇ ಉಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ
ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ರೋಡಾಡಿಸುತ್ತ
ವಿಕಲಗೊಳಿಸುತ್ತ
ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ಆತ್ಮವನೂ ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಹರಿದು
ಬಿನಾಡುವರು
ಕೇವಲ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ
ನೆಲದ ತುಂಡಿಗೆ ಒಡೆಯನೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡುವ ಒಂದೇ
ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ,

ಯಾವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬೂಟುಗಳು
ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಟಕಟಕ ತುಳಿದಾಡುತ್ತವೆ?
ಯಾರು ಈ ಕಾಳಗವ ಕಣದಲ್ಲಿರುವವರು?
ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ
ನಾವು
ಕಾದುತ್ತಿರುವುದು?

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ?

ಮುಕ್ತಿಯೇ? ದೇವರೇ!

ನೀನು; ಯಾವ ಜೀವನ ಅವರಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ

ಆ ನೀನು

ಎಂದು

ತಲೆಯೆತ್ತುವೆ?

ದಿಟ್ಟವಾಗಿ

ಮತ್ತು ಬಲಯುತವಾಗಿ

ಅವರೆಲ್ಲರ ಮುಖದೆದುರು ನಿನ್ನ ಆಜನ್ಮಸಿದ್ಧ

ಹಕ್ಕಿನ ಗುದ್ದು ಸವಾಲನ್ನಿರುವೆ?

(ಮಯಕೊವಸ್ವಿ ಅವರ ಕವನದ ಅನುವಾದ)

ದತ್ತ

ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ

ಹಾದಿ ಎರಡು ದಿಕ್ಕೂ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಆನಂದುವಿಗೆ ಕೂರಿಸಿತು. ಯಾವ ಕಡೆ ನೋಡಿದರೂ ಒಂದು ನರಪಿಳ್ಳೆಯೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸೂರಿಗೆ ದಾರಿ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ನೇರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು. ತಂದಿದ್ದ ಬ್ಯಾಗು ಒಂದು ಕೈಗೆ ಮೀರಿದ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಬಲಗೈ ಸಣ್ಣಕ್ಕೆ ನೋವು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಸಿರು ಹರಡಿದ್ದ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಸಾವರಿಸಿ ಕುಳಿತ. ಉರಿಂದ ಯಾರೂ ಸ್ವೇಷನ್ನಿಗೆ ಬರದೆ ಇದ್ದುದು ವಿಚಿತ್ರ ತೋರಿತು. ಸಿಗರೇಟು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಹಚ್ಚಿ ಸುತ್ತೂ ನೋಡಿದ. ಅಂದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ತಾಳಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ಬೆಳೆದ ಮರಗಳು ನಡುವೆ ಹರಿದಿರುವ ಥರದ ಹಾದಿ, ಎರಡು ದಿಕ್ಕಲ್ಲು ನಿಂತು ಚಾಚಿದ ಬೇಲಿ, ಹೊಸಬಗೆಯ ಆಕಾಶ, ಪಾಳು ಬಿದ್ದ ಹೊಲ, ಮುಂಟೆ-ಎಲ್ಲ ಹೊಸದು. ಅಪ್ಪ ಅನಿಸಿಕೊಂಡವ ಬರೆದಿದ್ದೂ ಹೀಗೆ-ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾದರೂ ಉರಿಗೆ ಬಾ.

ಹೆತ್ತ ಸಂಬಂಧ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಮತ್ತೂ ಯೋಚನೆಗೆ ಬಂತು. ದತ್ತು ಕೊಡುವಾಗ ಏಳು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನಂತೆ. ಉರನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಲವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮುಖಗಳು ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಹಾಗೆ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಏನಂದರೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪನ ಪತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ನೋಡಿದ. ಅಪ್ಪ ಮಗ ಮಗ ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ಹೆರಿಗೆಗೆ ತವರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ತಂಗಿ ಮೈನೆರೆದು ಮದುವೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ನಾಲ್ಕನೆ ಕ್ಲಾಸು ಓದುವ ತಮ್ಮ ಚೂಟಿ ಚೂಟಿ. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಸಾಲಸೋಲ. ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ತನ್ನನ್ನು ಸತತ ಮರೆತ ಜನ ಹೀಗೆ ಅಳಲುವುದು ಅನುಮಾನ ನಿಲ್ಲಿಸಿತು. ಈಗ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮರೆಯಬೇಕು. ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯವನಾಗಿ ಹೊಂದಬೇಕು. ಉರು ಮುಂದಲು ತಲುಪುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನದು ಇಲ್ಲವಾಗಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಅಪ್ಪ ಅಪ್ಪ ಅಂದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಬೆಳೆಯಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಆನಂದು ಉಸಿರು ಬಿಗಿದು ದೃಢವಾಗಿ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಸಿಗರೇಟು ಎಸೆದು ಮುಂದೆ ಎರಡು ದಿಕ್ಕೂ ಹರಿದಿದ್ದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸೀಳಿ ನೋಡಿದ. ಎಡಗಡೆಯ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾಡಿ ತನ್ನತ್ತ ತೆವಳುತ್ತ ಗವಿಯೊಳಗಿಂದ ಬರುವ ಹಾಗೆ...ಆನಂದು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವನ ಥರ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ.....ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂತು.

ಗಾಡಿ ಹೋದುದಕ್ಕೆ ಮೂಡುತ್ತ ನಡೆದ ಪಟ್ಟಿಯ ಗುರುತು ಹಿಡಿದು ಕೂತ ಆನಂದುವಿಗೆ “ನೋಡಿ, ಉರು ಕಾಣ್ತದೆ” ಎಂದು ಗಾಡಿಯವ ಅಂದುದು ನಿಗರಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ತುಂಬ ದೂರದಲ್ಲಿ ತಿರುವಿ ಹೋಗುವ ದಾರಿ, ಮೀರಿ ನಿಂತ ಅರಳಿ ಮರಗಳು. ಕಂಡೂ ಕಾಣದ

ಹಾಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮನೆಗಳು. ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವವನ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೂ ಕಂಡದ್ದು ಅಷ್ಟೆ. ಉರು ಸೇರಿದರೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಮಾರಿ ಗುಡಿ. ಪೂಜೆಯಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅವ್ವ ತಂಗಿ ತಮ್ಮಂದಿರು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವರ ಮುಖಗಳನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತೋ ಏನೋ ಎನಿಸಿತು. “ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಇದೆಲ್ಲ ಆಗುದಿಲ್ಲ” ಎಂದುದಕ್ಕೆ ಅವ ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋದ. “ಎಲ್ಲಾರು ಉಂಟಾ ಸೋಮಿ. ಹನ್ನೆಡು ವರ್ರ ನೋಡಿದ್ದವು ಮೊದ್ದು ಎಣ್ಣೆಲಿ ನೋಡಿ ತಾನೇ ಉಳಿದೋದು” ಎಂದುದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವ ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ ತಲೆಯೊಡ್ಡಿ ಕೂತ. ಮನೆ ತಲುಪಿದ್ದು ತಣ್ಣಗಿನ ರಾತ್ರಿ ಒಂದೂ-ಒಂದುವರೆ. ಕಣ್ಣೀರು ಹೀಗಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಮ್ಮ ನನ್ನ ಕಂಡು ಚಂಡಿಯಾದಳು. ಕಷ್ಟ ಸುಖಕ್ಕೆ ಆಗದವನು ನೀನು. ಕುಡಿದು ಬೇರೆ. ನಾಚಿಗೆಟ್ಟವನು. ಹೀಗೆಲ್ಲ. ಅವ್ವ ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಮಾತು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹದಿನೈದು ದಿನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಮ್ಮ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮುಖದ ತುಂಬ ಸುಕ್ಕು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತ ..ಬರೇ ಅಳುತ್ತ ಮಾತಿಲ್ಲ ಕಥೆಯಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ “ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡತಿ ಮಾಡ್ಲೆ. ಓದು ಬಿಟ್ಟು. ಹೋಗಿ ಕುಡಿಯೋದು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹೋಗೋದು, ಅವ್ವನ ತಿಥಿ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನೀನಿಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ...” ಅಂದು ಅಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಮಾರನೆ ದಿನ ಕುಡಿದ ಭಯ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದು, ಅಮ್ಮ ದಿನದ ಹಾಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಎಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ಏನು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಇವರು ಮಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ಕೊಟ್ಟ ಅವ್ವ ಅಮ್ಮ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಇದ್ದದ್ದು.

“ಇಳೀರಿ” ಎಂದುದ ಕೇಳಿ ಆನಂದುವಿಗೆ ಚಡಪಡಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಹೂತು ಹೋದವರ ಹಾಗೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಮೈ ತುಂಬ ದೊಳ ದೊಳ ಬೆವರಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದವನ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ದೆವ್ವದ ಹಾಗೆ ಅರಳಿ ಮರಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಬಂದ ಹಾದಿ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಗವಿಯ ಥರ ಕಾಣಿಸಿತು. ಈ ಮರಗಳ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಉರು ಆದ ಹಾಗೆ. ಮರದ ಬುಡದಿಂದ ನಡೆದ ಹಾದಿ ಉರಿಗೆ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲು ನುಗ್ಗಿ ಅದರ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಒತ್ತೊತ್ತಿಗೆ ಹಟ್ಟಿಗಳು. ಉಸಿರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆನಂದು ಕೆಳಗಿಳಿದು. ಅರಳಿಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕೂತ ಜನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸುತ್ತ ನೆರೆದುರು ಉಸಿರು ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ ಥರ. ಒಬ್ಬರು ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ನಡೆಸಿ ಮಾರಿಗುಡಿಯ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೂರಿಸಿದರು. ಮಾರಿ ಗುಡಿ ಗೋಡೆ ತುಂಬ ಕೆಂಪು ಕೆಂಪು ಪಟ್ಟಿಗಳು, ತಾರಿಸಿದ ಸಗಣಿಯ ಹಸಿ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತ ಬೆವರಿಳಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ಜನ. ಕವುಚಿದ ಬೀಡಿ ಉದುಬತ್ತಿ ಹೋಗಿ. ಗುಸು ಗುಸು ಗಿಸುಗಿಸು ಜೋರು ಮಾತುಗಳು, ಕೆಮ್ಮುಗಳು. ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದು ಬಡೆಯಿತು. “ಪೂಜ” ಎಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದವ ಅಂದ. ಆನಂದು ಬೆವರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅಮ್ಮ ಸತ್ತಾಗ ಬಂದವರು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ. ತಿಥಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಮುಖ ತಿರುವಿಸಿ ಹೋದರು. ತಲೆ ಕೊಡವಿ ಕೂತ ಆನಂದು ಎದುರು ನೋಡಿದ. ಕಚ್ಚೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಪ್ಪಗಿನ ಒಬ್ಬ ಬಂದು ತೇರುತ ಇಟ್ಟು ದಿಟ್ಟಿಸಿದ. ಮೈಯಿ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡಿತು. ಒದರಿಕೊಂಡು ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಕೂತ. ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮುಖದ ಹತ್ತಿರ ತಂದು ಹೂ ಕೊಟ್ಟು ಹಲ್ಲು ಕಿಸಿದು ಅವ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕು ಚಲಿಸಿದ್ದು. ತಕ್ಷಣ ಆ ಕಡೆಗೊಬ್ಬ ಈ ಕಡೆಗೊಬ್ಬ ಪಂಚೆ ಹಿಡಿದು “ತೆರೆ ಆಯ್ತು” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ಒಳಗೊಳಗೆ ದಿಗಿಲಾಡತೊಡಗಿತು. ತೆರೆ ನಡುವೆ ಎಣ್ಣೆ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯೊಂದ ತಂದಿರಿಸಿದರು. ಇಟ್ಟು ಬಿರುಸಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ತೊಳಕಾಡಿ ತೊಳಕಾಡಿ ನಿಧಾನ ತಿಳಿಯಾಯಿತು. ಸುತ್ತ ತೆಕ್ಕೆಸಿದ ಜನರ ಉಸಿರಾಟ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೊಸ ಜನ್ಮ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸದ್ದು ಅಡಗಿ ದೂರದಿಂದ ಕೇಳಿಸುವ ಮಾತುಗಳು. ಆನಂದುವಿಗೆ ಉಸಿರಾಟವ ಏರಿಳಿತವಾಯಿತು. ಎಣ್ಣೆಯ ಒಳಗಿಂದ ನಿಧಾನತೆಗೆ ಒಂದು ಮುಖದ ರೀತಿ ಮೂಡಿತು. “ನಿನ್ನ ಅವ್ವ? ಅಂದರು. ತನ್ನ ಅವ್ವ ಅಂದುಕೊಂಡ. “ನಿನ್ನ ಮುಖಾನೂ ತೋರ್ಪು” ಎಂದು ಕೇಳಿಸಿತು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮುಖ ಚಾಚಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಸೊರಕ್ ಸೊರಕ್ ಸದ್ದು ಬಂತು. ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಮುಖವಾದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅವ್ವ” ಅಂದರು. ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನನ್ನ ಅವ್ವ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಅವ್ವನ ತಲೆ ತುಂಬ ಕೂದಲು ಹರಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಆಮೇಲೆ ಅದು ಹೋಗಿ ಇನ್ನೊಂದು. “ತಮ್ಮ”, ಗುಂಡು ಗುಂಡು ಮುಖದವ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೋಗಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಂದ ಮೇಲೆ “ತಂಗಿ” ಅಂದರು. ಕಾಣಿಸಿದ ಮುಖದ ತುಟಿ ಬಿರಿಯುವ ಹಾಗೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಎಳಸು ಮುಖ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ ತೋರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. “ತಮ್ಮ” ಅಂದರು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ತೆರೆ ಸರಿಯಿತು. ತೆರೆ ಸರಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಒಂದು ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದ ಹೆಂಗಸು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಇದ್ದವಳು “ನನ್ನ ಕಂದಾ” ಎಂದು ಚೀರಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಾಗ ಉಸಿರು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತು. ಅವ್ವ. ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಯುವ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತ ಒಕ್ಕಡೆ ಇದ್ದ ಅವ್ವ ತಂಗಿ ತಮ್ಮಂದಿರ ಗುರುತಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಓಡೋಡಿ ಬಂತು. ಅವರು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಇನ್ನೇನ ಆಯ್ತುಲ್ಲ. ಕರಕಂಡು ನಡೀರಿ” ಎಂದು ದೊಡ್ಡಗೆ ಇದ್ದವರು ಅಂದರು. ಯಾವ ಕಡೆ ನೋಡಿದರೂ ಗಿಜಿಗಿಜಿ

ಥರಾವರಿ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಮುಖಗಳು. ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ನಡೆದರು. ಹಟ್ಟಿ ತಲುಪಿದಾಗ ಆರತಿ ಎತ್ತಿ ಹರಸಿನ ನೀರು ಹರಿಸಿ “ಬಲಗಾಲು ಹಾಕಿ ನಡಿ” ಅಂದರು. ನಡೆದಾದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತು ನಿಡ್ಡೆ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು.

ನಿಡ್ಡೆ ತಿಳಿದದ್ದು ಮೇಲೆ ಆನಂದುವಿಗೆ ಆದುದೆಲ್ಲ ಮೋಡಿ ಹಾಕಿ ನಡೆದಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವ ಮುಖಗಳು, ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಕೂತು ಸದ್ದು ಮಾಡುವ ದನಿಗಳು. ತಪ್ಪಿದರೆ ಅದಲುಬದಲು ಆಗುತ್ತ ತೊರುವ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಎಂಥದರಿಂದಲೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕನಸಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಥರ. ಏನೆಲ್ಲ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತು ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುತ್ತ ನೋಡಿದ. ಅಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಈ ಕಡೆ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿಗರೇಟು ಅನಿಸಿತು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಜೋಬು ತಡವಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಆದವೋ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೆನಪಾಗತೊಡಗಿದುವು. ತಮ್ಮನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಶ್ ಅಂದ. ತಮ್ಮ ಓಡೋಡಿ ಬಂದು ಅರಳು ಗಣ್ಣು ಮಾಡಿ ನಿಂತಿತು. ಆನಂದು ಅವನ ತೋಳು ಸವರಿ “”ಬ್ಯಾಗಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಪೆಟ್ಟಿ ಐತೆ. ತತ್ತೀಯು” ಎಂದುದಕ್ಕೆ ‘ಹೋ’ ಎಂದು ಹುಡುಗ ಓಡಿತು. ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಪೆಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಬಂದು ಚಾಚಿತು. ಆನಂದು ಈಸಿಕೊಂಡು “ಹೊರಕ್ಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿ ಬರೋದ” ಎಂದು ಎದ್ದ. ಅಣ್ಣನ ಕೈಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ.

ಪೆಟ್ಟಿಗಳ ಕಿಂಡಿ ಕಿಂಡಿಗಳಿಂದೆಲ್ಲ ನೋಡುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅನಿಸುವುದು. ಗುಂಪಿದ್ದ ಕಡೆ ಗುಸುಗುಸು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡುವುದು. ಆಗ ಆನಂದುವಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಊರ ಹೊರಬಂದು ದೊಡ್ಡಗೆ ಇದ್ದ ಕೆರೆಯೇರಿ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಿಂಬಳವಾಗಿ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಏನೂ ಮರೆತುಹೋದಂತೆ ತುಂಬ ಅನಿಸಿತು. ಹೊತ್ತಿನ ಕೆಂಪು ಕಿರಣ ಹೀರುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮನ ಎಳಸು ಮುಖ ಅದೇ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಆಗತಾನೇ ಮೂಡಿ ಬಂದಂತೆ ತೋರಿತು. ಆನಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಗರೇಟಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ “ನೀ ಆಡ್ಕೊ ಹೋಗು” ಎಂದಾಗ ತಮ್ಮ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕು ಹಿಡಿಯಿತು. ಹೋಗುವ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಒಂದುಗಳಿಗೆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೀಗಿದ್ದರೆ.....ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಅನಿಸಿತು. ತನ್ನೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು. ತಮ್ಮ ಕೈ ಜಗ್ಗಿಸಿ “ಅವ್ವ ಕರೀತಾವೈ” ಅಂದಾಗ ನೋಡಿದ. ಕತ್ತಲು ನೆಲಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವ್ವ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೈ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ “ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಹಟ್ಟಿಗೆ ಬರೋದ” ಎಂದು ನೋಡಿದಳು. “ನಡೀರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಿಂದೆ ಬಂದಳು.

ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದರೆ ಸಮರಾತ್ರಿವರೆಗೂ ಆನಂದುವಿಗೆ ನಿಡ್ಡೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒದ್ದಾಡಿದ ಸುಮಾರು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿದ. ಗೋಡೆಯ ಆ ಕಡೆ ಈ ಕಡೆ ನೋಡಿದ ಕಡೆಲ್ಲ ಏನೇನೋ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಂತೆ ತಲೆಯನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅದುಮಿ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಹುದುಗಿ ಕವುಚಿ ಮಲಗಿದ. ಆಟ ಉಟ ಪಾರ. ಬೆಳೆದದ್ದು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಲ್ಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತೆವು. ಚಂದು ದುಮುಗುಡುತ್ತಿದ್ದ. “ನೀನು ಏನೇ ಹೇಳು. ನಂಗಂತು ಸರಿ ಕಾಣ್ಪೋಲ್ಲ” ಅಂದುದು ಕೋಪ ಬರಿಸಿತು. ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ “ಏನು?” ಅಂದೆ. ತಟ್ಟನೆ ‘ಏನು ಅಂದ್ರೆ?’ ಎಂದು ನೋಡಿ ‘ರೋಡು ಬಳೆಯೋದು ಕುಡ್ಡು’ ಅಂದು ಅಳೆಯುವವನ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದ. ಸಲೀಸಾಗಿ ‘ಮತ್ತೆ?’ ಅಂದೆ. ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ. ‘ಇನ್ನೇನು? ಅಪ್ಪ ಸತ್ತ. ತಿಥಿಗಿಥಿ ನಿಂಗ ಹಾಗಲ್ಲ. ಹೋಗ್ಲಿ. ಅಮ್ಮ ಏನೋ ಅಂದ್ರು ಅಂತ ಮನೆ ಬಿಡೋದ? ಅವರ್ರೆ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಒಂದು ಮದ್ದೆಯಾಗಿ ಮನೇಲಿರು. ಆದ್ರೆ ಓದು. ಇಲ್ಲ ಅದೂ ಬೇಡ’ ತುಂಬ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ತಣ್ಣಗೆ ‘ನಿನ್ನ ಮಾತೂ ಬೇಡ’ ಅಂದೆ. ದುರುಗುಟ್ಟು ನೋಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ದಪದಪ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ಹೋದ. ಅವ ಹೋದ ದಿಕ್ಕು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕೂತವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಟೀಬಲ್ಲಿಗೆ ಕೈ ಅದುಮಿ “ನಂಗ ಕೋಪ ಬಂದ್ರೂ ನಿನ್ನ ಒಳ್ಳೇದಕ್ಕೇನೆ. ಜನ ಏನಂದ್ಕೊತ್ತವರೆ ಗೊತ್ತೇನೋ’ ತುಂಬ ನೋವು ತಿನ್ನುವವನ ಥರ ಕಂಡ ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ‘ಗೊತ್ತು...’ ಅಂದೆ “ಅಪ್ಪ ತಿಥಿ ಮಾಡ್ಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳ್ಳ ಮಾತ ಕೇಳಲ್ಲ. ಕುಡಿತಾನಂತೆ. ಸೂಳೆ ಮನೆ ಬೇರೆ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಸಾಕ್ಟ ಮಗ, ಇಷ್ಟೆ ತಾನೆ....’ ಚಂದು ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನೋಡಿ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ದಪದಪ ಹೊದ. ಮತ್ತೆ ಅವ ಬರುವವ ಎಂದು ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಯಾಂಗ್ ಕಾಫಿಗೆ ಹೇಳಿ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ ಹೊರ ನೋಡಿದೆ. ಹರಿಯುವ ಬಸ್ಸು ರಿಕ್ಷಾ ಜನ ಎಲ್ಲ ಚಲನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಥರ ಕಾಣಿಸಿದವು.

ಮನೆಮಂದಿಯಿಲ್ಲ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕೈ ಜಗ್ಗಿಸಿ, “ಆಚೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬಾ” ಅಂತು. ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ತಮ್ಮನ ಮಾತಾಡಿ ಸಿದ್ಧ ಮೂರೋ ನಾಲ್ಕು ಸಲ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಆ ಉ ಮುಗಿಯಿತು. ಅವ್ವ ತನಗಾಗಿ ಅಲುಬಿದ್ದ

ಪುರಾಣದಷ್ಟು ಹೇಳಿದಳು. “ನಿನ್ನ ಕೊಡುವಾಗ ಬೆಂಕಿ ಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿದ್ರು. ಅವು ಸಾಯವರೂ ನಿನ್ನ ನೋಡ್ಬಾರ್ ಅಂತ” ಬಹಳ ಹೇಳಿದಳು. ತಂಗಿ ಬಂದು ಒಂದು ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಏನು ಎತ್ತ ಅಂತ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಜೊತೆ. ಕಾಣುವವರೆಗೆ ಹಿರಿಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅವು ಏನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ರೀತಿ ಕಂಡಿತು, ಅವು ಅವನ ಪಕ್ಕ, ತಮ್ಮ ಮುಂಡಿಗೆಗೆ ಒರಗಿ, ತಂಗಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಹತ್ತಿರ, ಅವು ಬಾಯಿ ತೆರೆದು “ಸಾಲ ಸೋಲ ಎಲ್ಲ ತೀರಾಯ್ತು, ಈಗ ಉಳ್ಳ ಹಣದಲ್ಲಿ ಹೊಲ ಮನೆ. ನೀನು ಹಿರಿ ಮಗ” ಎಂದು ಕೂತ. ಆನಂದು ಒಂದೆ ಮಾತಿಗೆ “ನಂಗೇನು ಕೇಳ್ಬೇಡಿ. ಹಣಾನ ನಂದೂ ಅಂತಾನೂ ತಿಳ್ಳಬೇಡಿ, ಎಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ”, ಹೇಳಿದ್ದು ಅವು ಅವು ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಅವು ಸುಮಾರು ಹೊತ್ತು ಗುಣಿಸಿ “ಒಂದು ಪಿಡಿಯ ಹಾಕಿನ್ನವ್ವ. ಅದೇನಾದ್ರೂ ಆದ್ರೆ ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಯ್ತು ಅಂತಾನೆ ಲೆಕ್ಕ”. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಅವು ಅವು ಹೆಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲ ಗೆಲುಗೆಲು. ಆನಂದುವಿಗೆ ದಿಗಿಲು. ತಂಗಿ ಒಳಗೊಳಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಥರ ತುಟಿಮಾಡಿ ಹೋದಳು. ಅವು ಕರೆದಾಗ ಹೋಗಿ ಪಕ್ಕ ಕೂತ, “ದೇವು ದಯ, ನಾ ಅಂದೊಂಡಂಗೆ ಆಯ್ತು. ಈ ಕಾಡ್ಗೆ ಗಟ್ಟಿ ಕುಳ ಅವು. ಹೊಲ ಮನೆ ಅಂತ ವಿಪರೀತ. ಚೆನ್ನದಂಥ ಒಬ್ಬೇ ಮಗ್ಗು. ಏನೋ ದೊಡ್ಡ ಮನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ತಂದೊಳ್ಳಕೆ ಒಪ್ಪಕಂಡ್ರು.” ಆನಂದುವಿಗೆ ಗೊಂದಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮೈತುಂಬ ಸಿಡಿಮಿಡಿ ಎದ್ದಿತು. ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ “ಇದೆಲ್ಲ ಆಗೋಲ್ಲ” ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತ. ಅವು ಕೂತ್ಕೊ ಹೇಳಿದರೂ ಕೂರಲಿಲ್ಲ. ಆನಂದುವಿನ ರೀತಿ ಕಂಡು ಅವು “ನೀ ಯೇನೂ ಸಣ್ಣವಲ್ಲ. ಹಿರೀ ಮಗ. ನಿಂಗಿಂತ ಸಣ್ಣವು ಮೂರು ಐಕಳು. ನೀನೆ ನೋಡು” ಅಂದುದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡದ್ದು ಕಂಡು ಸಣ್ಣಕ್ಕೆ “ಮಾಡ್ಕೊಟ್ಟು ಬುಟ್ಟಿನಿ, ಎಷ್ಟಾದರೂ ಮಾತು...” ಎಂದು ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಕಿರುಮನೆ ಕಡೆ ನಡೆದ. ಅವು ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದುದು ರೇಗಿಸಿತು. ತಟ್ಟನೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ “ನಿದ್ದೆ ಬತ್ತಾದೆ. ಹೋಗು” ಎಂದು ಜೋರು ಅಂದುದು, ಎಲ್ಲ ನಿಂತಿತು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಆನಂದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ತಂಗಿ ಏನಾಯಿತು ಯಾಕೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ನೊಂದುಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ಅವು ಮುಖ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದೂರ ದೂರವೆ ಇತ್ತು. ಅವು ಬಂದ ಸಲವೆಲ್ಲ ದೆವ್ವದ ಥರದ ಮಾತಗತಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು, “ಸಾವ್ಯರ ತಲೆ ಇರೋವರ ಅಲ್ಲಿರೋದು. ಆಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ ಬಂದಂಗೆ.” ಬಹಳವಾಗಿ ಅಸಹನೆ. ತಲೆ ಚೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟು. ಅವು ಬಂದು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಂತು “ಹಿಂಗಾದ್ರೆ ಹೆಂಗವ್ವ ನಿನದು? ಒಂದು ಮಾತಿಲ್ಲ ಕಥಿಲ್ಲ. ನಾವೇನೂ ನಿನ್ನ ಕತ್ತ ಮ್ಯಾಲ ಕೂತಿಲ್ಲ”, ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡಿದ. ಮತ್ತು ಮಾತಿಗೆ ತೊಡಗಿದಳು. ಚೆಟ್ಟನೆ “ಸುಮ್ಮ ಹೊಗವ್ವ” ಅಂದ. ಅವು ದುರುದುರು ನೋಡಿ ನಡೆದಳು.

ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಅವು ಅಂತು ನೋಡಿ “ನೀ ಬಂದು ನಾಳೆ ಒಂಬತ್ತು ದಿನ” ಅಂದಳು. ಆನಂದುವಿಗೆ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಅನ್ನಲು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂತು. ಹೊರ ಹೋಗುವುದು ಪಿಚ್ಚನೆ ತೋರಿತು. ಹಿಂದಲ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಬಂದವನಿಗೆ ಕೆಂಪು ಸೀರೆ ತಂಗಿ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದವಳು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಳು, ನಗಲು ನೋಡಿದ. ನೆರಳಿದ್ದ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಕೂತು ಸಿಗರೇಟು. ತಂಗಿ ಥರ ಅಕ್ಕರೆ ತುಳುಕಿಸಿ ನಗಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮನ ಥರ ಈ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಂತನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುನ ವ್ಯವಾರ. ಕಪ್ಪಿಗಿರುವ ತಮ್ಮ. ಅವುನ ಹದ್ದುಬಸ್ತು. ಯಾರಾಗೂ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಏನೂ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಇವರೆಲ್ಲ ಈ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಸಿದವರು ಅನ್ನಿಸಿತು. ತಂಗಿ ಶ್ ಶ್ ಸದ್ದು ಮಾಡಿದಳು. ನೋಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದಳು. ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ಕೈಚಾಚಿ ತೋರಿಸಿ “ನೋಡು” ಅಂದಳು. ಒಂದು ಹುಡುಗಿ ಚೆಂದವಾಗಿ ತಲೆ ಬಾಚಿದ್ದವಳು ನೀರು ಸೇದುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಂಗಿ ಜೋರು ಕೀಟಲೆ ದನಿಯಲ್ಲಿ ‘ಇವ್ವೇ ಇವ್ವೇ’ ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಅವಳು ಗಕ್ಕ ನೋಡಿ ಬೆದರಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಸರಸರ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. “ಇವ್ವೇನೆ ನಿಂಗಿ. ಚೆಂದಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ದಿಟ್ಟಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ “ಚೆಂದಾಗವಳೆ.” ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿ ನಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಮದ್ದೆ ಆಗೋಲ್ಲ ಅಂತ ಮೂಲೆ ಹಿಡ್ಡು ಕುಂತಿದ್ದಿ’ ಅಂದಳು. “ಮದ್ದೆ ಆಗೋಲ್ಲ” ಎಂದು ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡದೆ ಆನಂದು ಮೊದಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂತದ್ದು, ತಂಗಿ ನೀರು ಹಾಕತೊಡಗಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಶ್ ಶ್ ಮಾಡಿದಳು. ಏನು ಎಂದುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದವಳೆ ಅನ್ನುವ ಥರ ಮಾಡಿದಳು. ಕೂತಲ್ಲಿಂದಲೆ “ನೀನೆ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ” ಅಂದ. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಹತ್ತಿರವಾದಳು. ಬಂದು ಕೂತು ಏನು ಎನ್ನುವ ರೀತಿ, ಹೇಗೆ ಕೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು.

“ಒಂದ್ಯಾತು ಕೇಳ್ತೀನಿ, ಏನೂ ತಿಳ್ಕೊಬೇಡ.”

ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡಿದಳು.

“ನಾನು ನಿಂಗ ಅಣ್ಣ ಅನ್ನಿಸ್ತಾದ?”

“ನೀನು. ನಂಗ ಅಣ್ಣನೆ ಅಲ್ಲಾ?”

“ಅದ್ದರಿ. ಅಣ್ಣ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸ್ತಾದ ಅಂತ...”

ತಂಗಿ ತೊಡಕಾಡಿದಳು.

“ಎಂಥದಪ್ಪ. ನೀ ಕೇಳೋದೆ ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ”

ಹಾಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

“ನಿನ್ನ ಜೊತೆಲಿ ಕುತ್ಕಂದ್ರ ಕೆಲ್ ಆಯ್ತೆ”

ಎದ್ದು ನಿಂತು ನಗು ಚೆಲ್ಲೆ ಅದಳು, ಬಹಳ ಹಳವಾಗಿ ಕಂಡಳು.

ಹೊತ್ತಾರೆ ಎದ್ದು, ಅಣ್ಣನ ನೋಡಲು ಬಂದ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹಾಸಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಗದ ಕಾಣಿಸಿತು. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಜೋರಾಗಿ ಓದಿದ, “ನಿಮ್ಮ ಮಗ ನಿಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲ”, ಅಪ್ಪ ಓಡೋಡಿ ಬಂದ, ಅವ್ವ ಧಾವಿಸಿ ಬದಳು, ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಸಿಗರೇಟು ತುಂಡುಗಳು ಹೊಸಕಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅಪ್ಪ ಅವ್ವನ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಅವ್ವ ಸರಕ್ಕ ನಡುಮನೆಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬೀಗ ತೆಗೆದು ನೋಡಿ “ಹಣ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಜೋರು ಕೂಗಿದಳು, ದೊಡ್ಡ ತಮ್ಮ ಬಂದು ಏನು ಏನು ಎಂದು ನಿಂತ. ಹೆಚ್ಚು ತುಂಬ ಒಂದು ರೀತಿ ಗದ್ದಲ ಎದ್ದಿತು. ತಂಗಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹೊಸ ರರಾವು ಮತ್ತು ಅದರ ನೆಲೆ

ಹೊಸ ರರಾವು ಮತ್ತು ಅದರ ನೆಲೆ

ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ

“ಕೂಪಮಂಡೂಕ”ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಬಂದ ಅಡಿಗರ ಮಹತ್ವದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದ ಆಕಾರದ ಮೇಲೆಯೇ (conceptual) ರೂಪಿತವಾದವುಗಳೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುರಾಣದಿಂದ ಆಯ್ದು ಪ್ರತಿಮೆ ಸಂಕೇತಗಳು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥದ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದಿದ್ದರೆ ಕವನದ ಅರ್ಥದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಉಂಟು. “ಭೂಮಿಗೀತ”, ‘ಭೂತ’ ಮತ್ತು ‘ಪ್ರಾರ್ಥನೆ’ಗಳು ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕವನಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದಂಥವು. ‘ಕೂಪಮಂಡೂಕ’ ವಿಚಾರದ ಆಕಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿ ಕವನ ರಚಿಸುವ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಮತ್ತು ‘ಕೂಪಮಂಡೂಕ’ದ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಕ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯದೇ ಇರುವದರಿಂದ, ಆ ಕವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇದು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಇದೆ: ‘ಕೂಪಮಂಡೂಕ’ದ ನಂತರ ಬಂದ ‘ಶ್ರೀ ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ’ ಹಾಗೂ ‘ಡೊಂಕು ಬಾಲಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ನಳಿಗೆ’ ಯಂತಹ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರದ ಆಕಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಂದ ‘ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ’ದಲ್ಲಿ ‘ಕೂಪಮಂಡೂಕ’ದ ಯ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಕಾಣುವದರಿಂದ, ವಿಚಾರದ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ನಡುವೆ ಈ ನಾಡಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಯೊಬ್ಬರು ಏಕೆ ತೋಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಕಾರಣ. ಇದಲ್ಲದೇ ಅಡಿಗರ ನಂತರ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವವರು ವಿಚಾರದ ಆಕಾರದ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದೆಯೇ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕವಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ವಿಚಾರದ ಆಕಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆದ ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವಿಗಳ ಕವನಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯ-ವೈಷಮ್ಯಗಳು ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದೆಂಬ

ಆಶೆಯೂ

ಇದೆ.

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಕವನ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ನುಡಿಯ ಕೊನೆಯ ಶಬ್ದ 'ಸಖ'. ಮೊದಲ ನುಡಿ ಎಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗೆಳೆಯನ ರೂಪರೇಷೆಗಳು ದೈಹಿಕ ರೂಪರೇಷೆಗಳಾಗಿ ಮೂಡಿಬಾರದೆ ಸಂಬಂಧದ ರೂಪರೇಷೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಟ್ಟಿದೆ. ಕವನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವ "ನೀನಲ್ಲಿ ಈಗ" ಎಂಬ ಪದಗಳು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಗಿರುವ ಖೇದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೇ, ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಹಾಯಿಯನ್ನು ರುಟುರುಟು' ಉದಿದ ಸುಖ ಇವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕವಿ ಮೊದಲ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗೆಳೆಯ ದಾರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ರಹದಾರಿ ಗಿಟ್ಟಿಸಿದವನು. 'ದಾರಿಯುದ್ಧಕ್ಕೂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕವಿ ಮತ್ತು ಸಖ ಸಹಪಯಣಿಗರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗೆಳೆಯ ಬೇರೆಯ ಒಂದು ನಡುಗಡ್ಡೆಗೆ 'ಕೈಕೊಟ್ಟ'. ಇಡೀ ಮೊದಲ ನುಡಿಯೇ ಒಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ನುಡಿ ಕೂಡ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾಕ್ಯವೆ. ಮೊದಲ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಪಯಣಿಗನಾಗಿದ್ದ ಬೆಳೆದು ಇಲ್ಲಿ ತೋಟದೊಳಗಡೆ ಇರುವ ಜೊತೆ ಆಟಗಾರನ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಾನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ತೋಟ ನಡುದಾರಿಯನ್ನು ತೇಗುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲಿರುವ ತಂಗೊಳ ಮೂಗುಮಟ ಕುಡಿದಿದೆ. ಈ ತಂಗಳದ ದಡಕ್ಕೆ 'ಟಾಂಗು ಕೊಟ್ಟು' ವಿಶಾಲ ನೀಲದಡೆಗೆ ನಡೆದ ಗೆಳೆಯ. ತೋಟ ಹಾಗೂ ತಂಗೊಳಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನ ರೂಪವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ತೋಟ ಹಾಗೂ ತಂಗೊಳದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳೂ ಕವನದಲ್ಲಿ ಖಚಿತಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿದೆ. ಕವಿ 'ಕಮಂಗಿ ಕಣ್ಣು' ಬಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯ 'ವಿಶಾಲ ನೀಲ'ವನ್ನು ಸೇರುವ ಚಿತ್ರ, ಒಂದು ದುರಂತದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲೂ ಆಸ್ವದವಿಲ್ಲದೆ ಕವಿ ನಿಂತ ಚಿತ್ರ. ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿತ್ರ ಸಖನೊಡನೆ ಕಡಿದುಹೋದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕವಿಯ ದಿಹಗೃಮೆಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಎರಡು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು.

ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕವನ ವರ್ತಮಾನದಡೆಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮೈ ಹೇರಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ ತಬ್ಬಲಿ ಹಾಗೆ'-ಎಂಬ ಸಾಲಿನಿಂದ ಮೂರನೆಯ ನುಡಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ 'ತಬ್ಬಲಿ'ಯಾಗಿರುವ ಮಾತು ಬರುವುದರಿಂದ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನೊಡನೆಯ ಸಂಬಂಧ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು. ಉಳಿದ ಸುಬಂಧವೆಲ್ಲ ತಬ್ಬಲಿತನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸದಂತಹ ಸಂಬಂಧ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಈ ಹೂವು, ಬಳ್ಳಿ, ಮರ, ಪೊದೆ, ಪೊಟ್ಟರೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಕಿಲಕಿಲ ನಗುತ್ತವೆ.' ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ: ತೋಟಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರೂಪವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೂವು, ಬಳ್ಳಿ, ಮುಂತಾದವು ಮನುಷ್ಯರ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. "ತಬ್ಬಲಿ ಹಾಗೆ" ಬಿದ್ದ ಕವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೂವು ಗಿಡ ಮುಂತಾದವು "ಕಿಲಕಿಲ ನಗುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೇ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಬೇಟೆಗಾರರ ಅಪಹಾಸ್ಯದ ಪಹರೆ. 'ಕಿಲಕಿಲ' ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಗುವಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸಲಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆ ಪದಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವ ನಗೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಇಡೀ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋಟದ ರೂಪ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ: ಸಖನು ಕವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ತಾಣವಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಹೂವು, ಗಿಡ, ಬಳ್ಳಿ, ಪೊದೆ, ಪೊಟ್ಟರೆಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವ ಭೇದ ಭಾವವೂ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳ ಈ ತೋಟ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನುಡಿ, ಈ ತೋಟದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಗಿಡಗಳ ಒಂದು ಗಹನವಾದ ಚಿತ್ರ. ಎಲೆ ಹಳದಿಯಾಗಿರುವ ಮುದಿ ಹಲಸಿನ ಮರ "ಬಿಸಿಲು ಸರಾಯಿ" ನೆತ್ತಿಗೆರಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶವಾದ ಬಾಳೆಗೊನೆಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿ, ಮಾಡಲು ಇನ್ನಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೇ 'ಹಿಂಡುಹಿಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೂರಿ' ಬಾಳೆಯ ಗಿಡ ಒಂದು ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು ಎರಡು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಹಲಸಿನ ಗಿಡ ಮುಪ್ಪನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಯೂ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಯ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಆದರೆ ಜೀವಂತವಿದ್ದಾಗಲೇ ಜೀವನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯದ ಜೀವಿ. ಆದರೆ ಬಾಳೆಯಗಿಡ ಜೀವಂತವಿದ್ದಾಗಲೇ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶವಾದ ಬಾಳೆಯ ಗೊನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ 'ಜೀವನುಕ್ತಿ' ಹೊಂದಿ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಾಣವೂರಿ' ನಿಂತಿದೆ. ಬಾಳೆಯ

ಗಿಡದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ “ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ’ ಹಾಗೂ ‘ಪ್ರಾಣವೂರಿ’ ಎಂಬ ವಿರುದ್ಧ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಳೆಯ ಗಿಡದ ಇರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

೧,೨,೪ನೇ ನುಡಿಗಳು ತೋಟದ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವು ೧ ನೇ ನುಡಿಯ ಕಳೆದು ಹೋದ ಗೆಳೆಯನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಬೆಳೆಯುವ ಚಿತ್ರಗಳು. ಆದರೆ ಐದನೆಯ ನುಡಿ ಮೊದಲ ನಾಲ್ಕು ನುಡಿಗಳಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿತ್ರ ಪರಿಪೂರ್ಣವಸ್ಥೆಯದು-ಮೋಡಮಳೆಗಳ ಬುಗಿಲು ನೀಗಿ ಮಾಗಿದೆ ಕಾಳು’, ಬೆಳೆಯ ಪರಿಪೂರ್ಣವಸ್ಥೆಯ ಈ ರೂಪವಾದ ಮೇಲೆ ‘ಪಾಚಿ ಕಟ್ಟಿದ ಹಳ್ಳ ಬಾವಿ ಹೊನಲಿನ ಚಿತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಚಿತ್ರಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾದವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಮೊದಲ ಚಿತ್ರ ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದುದು, ಎರಡನೆಯದು ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ. ಈ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಬರುವುದು ಗಾಣದ ಚಿತ್ರ: ‘ಗಾಣ ಸುತ್ತುವ ಗಾಳಿ ಗೋಣಗಾಯಕ್ಕೂಳಿ/ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇದೇ ಪದ್ಯದಂತ್ಯ ಮಜಲು’. ಈ ನುಡಿಯ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಹೊಲದ ಪ್ರತಿಮೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಗಾಣ ಸುತ್ತುವ ಗಾಳಿ. ಎತ್ತಿನ ಗೋಣಿನಲ್ಲಿ “ಉಳುವ’ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಒಂದು ನೇಗಿಲಿನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಈ ಗಾಳಿ ಜೀವನದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ಹಲಸು’ ಹಾಗೂ ‘ಬಾಳೆ ಜೀವನದ ಎರಡು ಅಸಮಾನ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ‘ಮಾಗಿದ ಕಾಳಿನೊಡನೆ’ ‘ಪಾಚಿಗಟ್ಟಿದ ಹಳ್ಳ ಬಾವಿ ಹೊನಲು’ಗಳು ಮೂಡಿ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗಮವೇ ‘ಪಂದ್ಯದಂತ್ಯ ಮಜಲು’ ಎಂದು ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತು ಸುತ್ತುವ ಗಾಳಿ ಹೇಳುವುದು ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಹೊರಹಾಕದೇ ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಗಾಣ ಸುತ್ತುವ ಗಾಳಿ ಗೋಣಗಾಯಕ್ಕೂಳಿ...’ ಎಂಬ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ‘ಗ’ ‘ಣ’ ಹಾಗೂ ‘ಳ’ ರಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಗಾಣದ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ ಎತ್ತಿನ ಭಾವಾಭಿನಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕವನ ‘ನೀನೆಲ್ಲಿ’ ಎನ್ನುವ ಪದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದರಿಂದ, ೨ನೇ ನುಡಿಯ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿನ್ನ’ ಎನ್ನುವ ಪದ ಸಖನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೇ ಬಳಸಿದ್ದು, ಆದು ‘ಹತ್ತು ಸುಸ್ತಾದ್ದೇ ನಿನ್ನ ನಂಬಿದ ಲಾಭ’ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ನುಡಿಯ ಮೊದಲ ಸಾಲು ಈ ಸಖ ಗಂಡೊ ಹೆಣ್ಣೊ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲು ಸಂಶಯವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ‘ಒರತೆ ಬತ್ತಿದ ಹಾಳು ಬಾವಿ ಹಾಗೇ ಇರಬೇಕೆ? ಎಂದು ಕವಿ ಸಖನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ‘ಒಳಗುಸುರುಕಟ್ಟಿ ಕುದಿವಬ್ಬಿಗಳ | ಎಬ್ಬಿಸೋ ಮೈಮುಟ್ಟಿ, ಅಟ್ಟು ಹೊರಗೆ’ ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಸಖನ ಹೊರಗಿರುವ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಕವಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿದ್ದ ‘ಸಖ’, ಕವಿ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಸುಸ್ತಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಈಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿ ಕವಿಯನ್ನು “ಒರತೆ ಬತ್ತಿದ ಹಾಳು ಬಾವಿ’ಯನ್ನಾಗಿಸಿದ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಫಕ್ಕನೇ ಗೋಚರವಾಗಿ ಕವನದ ಮೊದಲ ಐದು ನುಡಿಗಳು ಈಗ ಈ ಅರ್ಥದ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅರ್ಥದ ಪದರಗಳನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ‘ಒಳಗುಸುರು ಕಟ್ಟಿ’ ಈ ಸಖ ಈಗ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕುದಿವಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. [ನಾಲ್ಕನೆಯ ನುಡಿಯ ಗಾಣದ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುದಿವಬ್ಬಿಗಳ ಬೇರುಗಳಿವೆ: ‘ವಬ್ಬಿ’ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ‘ಗಾಣ’ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಶಬ್ದ.. ಸಖ ಒಳಗೆಯೇ ಇರುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ರೂಪವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇಡೀ ಕವನದ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮೊದಲ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಖನ ವರ್ಣನೆ ದೇಹದ ರೂಪರೇಷೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಾಗದೇ, ಸಂಬಂಧದ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗಿಯೇ ಏಕೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಂಬುದು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಖ ಕವಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನು, ಈ ಮೊದಲು ಕವನಗಳನ್ನು ಹೆರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಆರನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ “ಕೂಪಮಂಡೂಕ’ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಸ್ಫೂರ್ತಿ (poetic wrge) ಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಕವನವೂ ಹೌದು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಖ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದವನೆಂದ ಮೇಲೆ, ೧, ೨, ೪ ನೇ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ತೋಟ, ತೋಟಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನ ರೂಪವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ನೋಡುವ ಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ಹಲಸು, ಬಾಳೆಗಳು ಕೆಲವು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು

ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವದು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕವಿ ಸಖನ ನಿರ್ಗಮನದ ನಂತರದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ನುಡಿಗಳು ಕವಿಯ ಮಡಿಚಿಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದರುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕವನದ ಸಾಂದ್ರತೆಯ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಾಳೆ, ಬಾಳೆಯ ಗೊನೆಯನ್ನು ಹೆತ್ತು 'ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ'. ಆದರೆ ಕವಿ ಕವನಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಜೀವಿಸಿರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬಾಳೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಜೀವಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಬಂಜೆತನದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ; ಆದರೆ ವಿಚಾರಿಸುವ ಜೀವಿಯಾದ ಕವಿಗೆ ಕವನಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತು 'ಒರತೆ ಬತ್ತಿದ ಹಾಳು ಬಾವಿ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕೆ?' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜ.

ಏಳನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಸಖ'ನನ್ನು ಬಯಸಿ ಕವಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಂದ 'ಮಂತ್ರಗಂಬಳಿಯ ಮಾಟದ ಸ್ತೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅ ಸ್ತೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊದೆದವ್ವಿದ ತಕ್ಷಣ ಬರುವದು ಸಾವು. ಕವಿಯನ್ನು ನದಿಯ ಹಾಗೆ ಧುಮುಕಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಈಗ 'ಕಡಲ ಕರೆ'ಯೊಂದಕ್ಕೇ ಇದೆ. ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದ ಸಖ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿರುವ ಮಂತ್ರಗಂಬಳಿಯ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿರುವ ತೋಟ ಕವಿಯ ಆಂತರಾಳದ ಕ್ರಿಯೆಯ ತಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಎರಡನೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ಆರೋಪಿತವಾಗಿದೆ.

9

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವಲ್ಲ ನೆನಪಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಭೂತದಿಂದ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೂ, ಬಾಹ್ಯದಿಂದ ಆಂತರಿಕಕ್ಕೂ ನಡೆಯುವ ಲಂಬಕ ಚಲನೆ ಈ ಕವನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಕೊನೆಗೆ ಬರುವ ಕಡಲು ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ಮೊದಲ ಸಾಲು 'ಹಾಜರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದರಿಂದ ಇದು ನೆನಪಿನ ಪ್ರಾರಂಭ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಸಾಲು ಕವನದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಗೆ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿ : 'ಹೊಯಿಗೆ ಗೆರೆ ತುದಿಗೆ ತುದಿಗಾಲ ದಿಗಿಲು.' "ತುದಿಗಾಲ ದಿಗಿಲು" ಒಂದು phrase ಆಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ಸಮುದ್ರ ನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಗೆ ತುದಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಚಿತ್ರ ಇದು. ಆದರೆ "ಗೆ" ಹಾಗೂ 'ತು' ಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕನ ದಿಗಿಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವಾಭಿನಯಗೊಂಡಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ತೆರೆಯ ಏರಿಳಿತಗಳ ಯಶಸ್ವಿ ಭಾವಾಭಿನಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ:

ನಾನಿರಲು ಕಡಲ ನೊರೆ ಬಗೆವ ಬಂಗಾರ ಗೆರೆ,
ತೇರ ತುದಿ ಕಳಶ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತಿರಲು,

ಸಮುದ್ರದ ಮರಳು ಹಾಗೂ ನೀರು ಕೂಡುವ ಗೆರೆಯನ್ನು ತೇರಿನಂತಹ ತೆರೆಗಳು ಸೀಳುವ ಈ ಚಿತ್ರ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನೋಡುವ ಕವಿಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಮುದ್ರದ ನೆನಪು ಈ ಭಾಗದ ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಖನ ನೆನಪಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣಪಾತಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪುಟ್ಟ ಹಾಯಿಯ ಕಂಭಕ್ಕೆ ಪಟ ಕಟ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಾಡಿಸುವ ಸಖ ಇಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ತಕ್ಕ, 'ತಕ್ಕ' ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು:

೧. ಯೋಗ್ಯವಾದ ೨. ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯ. ಆ ಚಿಕ್ಕ ದೋಣಿಗೆ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವದಕ್ಕೇ ಆ ಸಖ ಯೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಆತ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯ. ನೆನಪಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸಖನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಒಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವದರಿಂದ, ಈಗ ಸಖ ಒಬ್ಬ ಯೋಗ್ಯ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನೂ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಕವಿಯ ಹಾಗೂ ಸಖನ ಸಂಬಂಧ

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೇ ಸಂಕೀರ್ಣವೆನ್ನಿಸಿದ್ದರೂ, ಇಂದು ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಒಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಸಂಕೀರ್ಣವಲ್ಲದ ಪದಗಳು ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಪುಟ್ಟ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಸರಳ ರಭಸ' ದಿಂದ ಬಂದ ಈ ಸಖ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕವಿಯನ್ನು "ಮೈಕೊಂಕಿ, ಕೈಚಾಚಿ" ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ . ಈಗ ಈ ಸಖ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಬಂದವನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದ ೯ ನೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಖನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕವಿಯ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮೇಲೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಮುದ್ರ ಹಾಗೂ ಸಖ, ಕವಿಯ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಕವನ ಬರೆಯುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಮುದ್ರದ ವರ್ಣನೆ, ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ತೋಟದ ವರ್ಣನೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಧ್ವನಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಕವಿಯ ಧ್ವನಿಯಾದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧ್ವನಿ ಇದೆ.

ಈ ಭಾಗದ ಮೂರನೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಖನೊಡನೆ 'ಏಳು ಕಡಲುಗಳ ತೆರೆಯೇರಿ' ಕೊನೆಗೆ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹೊರತಾದ "ಕಮರಿಗಳಲ್ಲಿ" ಹಗಲಿಡೀ ತೇಕಿದ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ 'ಮಳೆಬಿಲ್ಲು, ಮಣಿಸರಕು'ಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು 'ಭಾರಕ್ಕೆ ಸುಸ್ತಾದ ತರಣಿ' ತಾನೇ ದಂಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ಬದಲು 'ತರಣಿಗೆ ಕಿನಾರೆ ತಾಗುತ್ತದೆ.' [ಮಳೆಬಿಲ್ಲು, ಮಣಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ತರಣಿ ಹೊರುವುದು, ಕವಿಯ ಮೊದಲಿನ ರಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಅನುಭವದ ಅಸಾಧ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಕವನ ರಚಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸೂಚನೆಯಾಗಿರಬಹುದು-ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವನವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸರಳಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯವೂ ನನಗಿದೆ.]

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಖನೊಡನೆ-'ಕತ್ತಲ ಕಡಲ ನಡುವೆ ನಡುಗಡ್ಡೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ! ಇರುಳಿಡೀ ತಳಮುಳುಗು ಬತ್ತಲಾಟ' ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ನಡುಗಡ್ಡೆ' ಎಂಬ ಪದ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ: ಸಖನೊಡನೆ ತರಣಿ ಏರುವಾಗ ಕವಿ ಇದ್ದ ದಂಡ ಬೇರೆ ಹಾಗೂ ಈ ತರಣಿ ತಲುಪಿರುವ ಕಿನಾರೆ ಬೇರೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಹೆತ್ತ ಚಿನ್ನದ ತತ್ತಿಗೂ ಸಖನದೇ ಮೊಹರು. ಅದೊಂದು 'ಟಂಕ', 'ಟಂಕ' ಶಬ್ದಕ್ಕಿರುವ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, ೧. ಮೊಹರು ಒತ್ತಿದ ಒಂದು ನಾಣ್ಯ ೨. ಅಭಿಮಾನ. ಸಖ ಹಾಗೂ ಕವಿ ಹೆತ್ತ ತತ್ತಿ ನೋಡಲು ಅಂದವಾದ ಆದರೆ ಯಾವ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದದೆ ಇರುವ, ಸಖನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಚಿನ್ನದ ತತ್ತಿ.

ಸಖ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಚಿನ್ನದ ತತ್ತಿ' ಕವಿಯ ಮೊದಲಿನ ಕಾವ್ಯದ ಬರಡುತನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆ ಅರಿವಿಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಐದನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭ್ರಮೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಸಖನ 'ಸಂಯೋಗ ಘಟನೆ' 'ಕೋಟಿ ಕೋಟಿಯ ಕಂಠಬಾಹುಬಲಕೂ ಮೂಲ' ಎಂದು ಕವಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಆಗ :

ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷವೂ ಮಹಾ ಜಾತ್ರೆ : ತೇರಿನ ಮಿಣಿಗೆ
ನನ್ನದೇ ತೋಳು, ನಿನ್ನದೆ ಘೋಷಣೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಹಾಗೂ ಅದು ಸೂಚಿಸುವ ಅರ್ಥಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಸಂಯೋಗ ಘಟನೆ' ಎಂಬ ಪದಪುಂಜದಿಂದ ಸ್ಫುರಿಸುವ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಆರನೆಯ ನುಡಿಯ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ನೀ ದಗಾಖೋರ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಖನನ್ನ ಸಂಶಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ೬, ೭ ನೇ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಖ ಭಾಗವತನಾಗಿ ಕವಿ ಬಲಭೀಮನಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಷ್ಟರಿಲ್ಲದ ವೇಳೆ ಆಡಿದ ಆಟದ ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾಗವತ ಬಾರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ಕುಣಿದದ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪರಿಣಾಮಗಳಾದವು. ೧. ಹೂಜೆ ಹೋಳಾದದ್ದು ೨. ಬೆನ್ನ ಬಾಸುಂಡೆ. ಸಖ ಹಾಗೂ ಕವಿಯ ಬೇರ್ಪಡುವಿಕೆಯ ಸೂಚನೆ ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಈ 'ಬೆನ್ನ ಬಾಸುಂಡೆಯ ಮಾಯದ ಕಥೆ.

ಏಳನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಟಕ್ಕಾ-ಟಿಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಟಕ್ಕಾ-ಟಿಕ್ಕಿ ಹಿಂದೆಯೂ ಹೋಗದ ಮುಂದೆಯೂ ಚಲಿಸದ ಸಾಧನ. ಒಂದು ಕಡೆ ಕವಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸಖ. ಕವಿಯ ತೂಕ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ, ಆದರೂ ಆಗಾಗ ಸಮತೂಕ ಕೂಡಿ 'ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ ಒಜ್ಜೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ'. ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ' ಎಂಬುದು ಚಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹವಣಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ ಕವಿ ಹಾಗೂ ಸಖ ಕುಳಿತದ್ದು ಚಲಿಸಲಾರದ ಟಕ್ಕಾ-ಟಿಕ್ಕಿಯ ಎರಡು ಕಡೆಗೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಾಳು ಹಾಗೂ ಪಾಚಿಗಟ್ಟಿದ ಹಳ್ಳ ಬಾವಿ ಹೊನಲಿನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಹಾಗೂ 'ಬಾಳೆಯ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತತೆ' ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಶೆ ಹಾಗೂ ಚಲಿಸಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ ಬಾಲ್ಯದ ವರ್ಣನೆಯಾದರೂ ಕೂಡ, ಸಖ ಕವಿಯ ಮೊದಲಿನ ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವೆಲ್ಲ ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕವಿಗೆ ಇದ್ದ ರಮ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಮಷ್ಟೀಕರಿಸುವ (externalisation) ಒಂದು ಧೀರ ಪ್ರಯತ್ನ.

೩

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗವೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಭೂತದ ಗೀಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಮುಂದಿನ ಸ್ವರವೇ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವುದಾದರೂ ಕವಿ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ ನಂತರ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಚಾರಿಸುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಾಗದ ವಿಚಾರ ನಡೆಯುವದು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ:

ಈಗ	ಬಂದಿದೆ	ಹಣ್ಣು	ಬಿದ್ದು	ಕೊಳೆಯುವ	ಕಾಲ
ಹಸುರಿನ		ಬುಡಕ್ಕೊರಲೆ		ಹಿಡಿದ	ಕಾಲ
ತೇರ	ಹಲಗೆಗೆ	ಸುರುಬು	ತಗಲಿ,	ಮಿಣಿ	ಹುರಿ
ಹಿಡಿದು	ಹಿಸಿಯುವ		ತೇವ	ಇಳಿದ	ಕಾಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು ಮೊದಲ ಭಾಗದ ೩ ಮತ್ತು ೪ ನೇ ನುಡಿಯೊಂದಿಗೆ, ಮೂರನೆಯ ಸಾಲು ಎರಡನೇ ಭಾಗದ ೫ ನೇ ನುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕನೇ ಸಾಲು ಎರಡನೇ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ನುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ನುಡಿಯು ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮೊದಲಿನ ಭಾಗದ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಪುಲಿತವಾದವುಗಳಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವೇ ಚಿತ್ರಗಳ ಅವನತಿಯ ರೂಪ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

೨ ನೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುವ ಧ್ವನಿ ಇನ್ನೂ ಗಾಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಟಕ್ಕಾ ಟಿಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಒಜ್ಜೆ ಎನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸಖನ ಸಂಬಂಧ ತಾನಾಗಿಯೇ ಕಳಚಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಧೋರಣೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಖ ಕುಳಿತ ತುದಿ ಆಗಲೇ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಸೇರಿದೆ, ಕವಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ನಲವತ್ತಾಗಿ ಚಾಳೇಶ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಖನ "ಚಹರೆ" ಕಾಣಿಸದಾಗಿದೆ. ಖೇದಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುವ ದೃಶ್ಯ ಇದಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಭಾವುಕತೆ ನುಸುಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಮೂರನೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಖ ತನ್ನ ಚಹರೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ: 'ಕೇಳುವದು ನಿನ್ನ ಸ್ವರ ನೂರು ಧಬೆ ಧಬೆ ಹಾಗೆ', ಸಖನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವು ಕವಿದಿದ್ದಾಗ ಸಖನ ಧ್ವನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಸೂಚನೆ ಬಾರದೆ ನಿರ್ಗಮನದ ನಂತರ ಅವನ ಧ್ವನಿ haunting ಆಗಿ ಕವಿಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಗ:

ಕುಳಿತಲ್ಲೆ		ಕೊನರುವುವು		ನೂರು	ಬಿಳಲು;
ಒಣಗುವವು	ಕುಡಿ	ಹೊರಗೆ	ಗಾಳಿ	ತಾಗಿದ	ನಿಮಿಷ

ಸೇರಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಿನ್ನ ಮೂಲಧಾತು.

ಸಖನ ನಿರ್ಗಮನದ ನಂತರ, ಸಂಬಂಧ ಕಳಚಿದ ನಂತರ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನಿಶ್ಚೇಷವಾದಾಗ, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಎನ್ನುವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಅರಿವೇ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿಯನ್ನು ಒರತೆ ಬತ್ತಿದ ಹಾಳು ಬಾವಿ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕೆ? ಒಳಗುಸುರಕಟ್ಟಿ ಕುದಿವಬ್ಬಿಗಳು ಎಬ್ಬಿಸೋ ಮೈ ಮುಟ್ಟಿ, ಅಟ್ಟು ಹೊರಗೆ-ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅದೇ ಸಖನನ್ನು ನಂಬಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತಾನು-ಅವನು ಸೇರಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಲ್ಲದ ಚಿನ್ನದ ತತ್ತಿಯ ರೂಪದ್ದು ಎನ್ನಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಒಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಸೂಚನೆ ಈ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು, ಇದೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿ ಕೆಡುತ್ತದೆ.

೪

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಧ್ವನಿ ಮಾತನಾಡುವ ಕವಿಯ ಧ್ವನಿ, ಮೂರನೇ ಭಾಗದ ಯೋಚಿಸುವ ಧ್ವನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಸಖನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ನಡೆದಿದ್ದರೆ, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಧೋರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ:

“ಏಳು ಹೊಂಡದ ನೀರು ಕುಡಿದ ಮಂಡೂಕಯ್ಯ ನಾನು; ಕುಪ್ಪಳಿಸುವದೆ ನನ್ನ ಧರ್ಮ; ನೆಲದಿಂದ ಕೆಳಕೊಳಕ್ಕೆ, ಮತ್ತೆ ಮೇಲು ನೆಲಕ್ಕೆ; ಎರಡಕ್ಕೂ ತಗುವದು ನನ್ನ ಕೆಲಸ?”

ಇಲ್ಲಿಯ “ಏಳು ಹೊಂಡಗಳು” ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಏಳು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಏಳು ಸ್ವರಗಳೆ. ಸಖನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಅವನ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಏಳು ಹೊಂಡಗಳು ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಳು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. “ನೆಲದಿಂದ ಕೆಳಕೊಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಮೇಲು ನೆಲಕ್ಕೆ” ತೂಗುವದೇ ಕವಿಯ ಕೆಲಸ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ನೆಲವನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ‘ಊದೂದಿ ಎದೇದಿ ನೆಲದೊಳೊದ್ದಾಡಿದೆನು! ಇನ್ನಾದರೂ ಕೂಪಕಿಳಿವುದೆ ಸರಿ.’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸಖನ ನಿರ್ಗಮನದ ನಂತರ ಏಳು ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸುವ ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕವಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಊದೂದಿ ಎದೇದಿ ಒದ್ದಾಡಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ‘ಇನ್ನಾದರೂ ಕೂಪಕಿಳಿವುದೆ ಸರಿ’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಧ್ವನಿ ಇದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲಿ ‘ಕೂಪ’ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ “ಪ್ರೀತಿಯವ” ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. [‘ಕೂಪವರಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಕುಲಸ್ಥಳಂಗಳೆಲ್ಲವನು’- ಬಸವೇಶ್ವರ ವಚನ] ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಪವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಯೊಡನೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಸಖನ ಅಂತರಾಳದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಕೂಡ ಇದೆ. ಆಮೇಲೆ:

ನುಣ್ಣನೆಯ ಕೆಸರ ಬಸಿರಲ್ಲಿ ಹೂತಡಗುವನು; ಉದಿಳಿದು ಮೈ ತಿಳಿವುದೊಂದೇ ಗುರಿ.

ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂತೆ ಸಖನೊಡನೆಯ ಸಂಬಂಧವೂ ತೆಳುವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈಗ ‘ಉದಿಳಿದು’ ಸಖನೊಡನೆಯ ಸಂಬಂಧವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಂಥದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಾಪನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಕವನದ ಕೊನೆಗಿದೆ.

ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಉದಿಳಿದ ಮೇಲೆ :

ಗಾಳಿ ಹಗುರಿನ ಚಿನ್ನ ಹಳದಿ ಮೈ ಜಿಗಿಯುವುದು, ತಿಳಿನೀರ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ.

ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ 'ತುದಿಗಾಲ ದಿಗಿಲು' ಪಡೆದು 'ಹೊಯಿಗೆ ಗೆರೆ' ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸಮುದ್ರ ವೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಬಂದ ತರಣಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಂದೇ ತೀರುತ್ತದೆಂಬ ಭರವಸೆ ಇಲ್ಲ. ಸಖನೊಡನೆಯ ಅನುಭವ, ಅದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಅವನ ಧ್ವನಿಯ ವ್ಯಾಮೋಹದ ಅರಿವು – ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಕೇವಲ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಉದಿಳಿದು ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರೆ, 'ತರಣಿ' ಬರುವದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯವಿದೆ :

ದಡದ ಹಸಿಹುಲ್ಲ ಮೇಲೊರಗಿದರೆ ಮೈದಡವಿ
ತರಣಿ ತಬ್ಬುವುದೆ ನಾನುಲಿವ ವೇಳೆ.

'ಉಲಿದ ಎಂಬ ಶಬ್ದ 'ತರಣಿ' ಬರುವ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ನಾಲ್ಕನೇ ಸುಡಿ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ತೋಟದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. 'ಕಿರಾತ ಲೇವಡಿಯ ಪಹರೆ ಇದ್ದಾಗ; ಹಿಂಡು ಹಿಳ್ಳುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೂರಿ ನಿಂತ ಬಾಳೆ ಇದ್ದಾಗ, ಕವಿ ಅಲ್ಲಿಯ ನೋಣಗಳನ್ನು ತಿಂದರೆ ತೋಟ ಹುಲುಸಾಗುವದಿಲ್ಲ, ಬಾಳೆಗೆ ಕಾಯಕಲ್ಪವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಸಖನೊಡನೆ ಆಡಿದ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕವಿಯೂ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದರೆ ತೆಂಗು ಕಂಗಾಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಹೊಸ ಅರಿವು. ಆದರೆ ಈಗ ಅರಿವಿನತೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಕವಿಗೆ ಸಂಶಯವಿದೆ: ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಅರಿವು ಬಂದ ಮೇಲೆ 'ಇದನರಿಯಲೂ ಕಳೆದೆ ಬಹಳ ತೆರಪ!' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಕನೆಯ ನುಡಿ ಈ ಅರಿವಿನ ಮುಂದಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಸಖನ ನಗೆಯನ್ನೇ ಮೊಳಗುತ್ತಿರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಅವನ ನಲೈಯ ನೆಳಲನೀವ ಮಾವಿದೆ. ಅವನ ಒಲವು ತೋರುವ ಕೊಳದ ಕೆಸರಿದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದ ತೋಟದ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಬಾಳೆ, ಮುದಿ ಹಲಸು ಹಾಗೂ ಹಿಂಡು ಹಿಳ್ಳುಗಳ ಅರಿವಷ್ಟೇ ಕವಿದ್ದರೆ. ಈಗ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮಾವು ಹಾಗೂ ಕೊಳದ ತಳ ಕೆಸರಿನ ಅರಿವೂ ಬಂದಿದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದ ತೋಟದ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗದ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಬಾಳೆ ಹಾಗೂ ಮುದಿ ಹಲಸು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದಾದ ಮಾವು ಕೂಡ ಸೇರಿದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲ ಭಾಗಕ್ಕೂ, ಇಲ್ಲಿಯ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಗೂ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಖನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯದು; ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಖ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾವು ತಳ ಕೆಸರುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವದು 'ಕೂಪ ಕಿಳಿವುದೆ ಸರಿ' ಎಂಬ ಜರೂರಿನ ಅರಿವಿನ ನಂತರ ನಡೆಯುವಂಥದು ಎಂದುದಮ್ಮ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಸಖ ಕಾವ್ಯಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾವ್ಯಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಹಂಬಲ ಕವನದ ಕೊನೆಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಹೊಸ ಠರಾವು.

೫

ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟ, ಅಮೂರ್ತ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ರೂಪಕ್ಕೆ ಆಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮೂರ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ 'ಕೂಪ ಮಂಡಕ'. ಆದರೆ ಇದು ಕವನದ ಒಂದು ಸ್ತರ ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಚಿಂತನೆಯೂ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಸುಖ ಹಾಗೂ ಕವಿಯ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಗಾಢವಾದದ್ದನಿಸಿದರೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಕವಿಗೆ ಆ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರತಿಫಲ ಚಿನ್ನದ ತತ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವದು. ಈ ಅರಿವಿದ್ದರೂ ಅವನ ಧ್ವನಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಹೋಗುವದು, ಮೊದಲಿನ ದೈಹಿಕ ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವದರಿಂದ ಅವನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ತಾಕಲಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುವರು – ಇವೆಲ್ಲ ಈ ಸಂಬಂಧದ ವಿವಿಧ ಮಜಲುಗಳು, ಆದರೆ ಈ ಸಂಬಂಧದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣನಾದ ಸಖ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗುವದರಿಂದ, ಅಡಿಗರು ಅಮೂರ್ತವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಮೂರ್ತರೂಪ ಕೊಡಲು ಜೀವನದಿಂದ ಆಯ್ದು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು. ನಿಜವಾದ ಕವಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೆಚ್ಚಿನಿಂದ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಕೂಪಮಂಡೂಕ' ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಅಮೂರ್ತವಾದದ್ದನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಮೂರ್ತದಡೆಗೆ

ತಕ್ಕದಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಮಂತಗೊಳಿಸಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದದ್ದನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯಕರ್ಮವಾಗಿರುವದರಿಂದ, 'ಕೂಪ ಮಂಡೂಕ' ದ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಯಾವ ಕವನವೂ "ಕೂಪಮಂಡೂಕ" ದ ಸಾಧನೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಿಚಯ

ಪರಿಚಯ

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ನಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಡಿನ ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಪುಟ್ಟ ಮನೆಗೆ
ಯಾರೋ ವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದೆ.
ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯವ ತುಂಬ ಓದಿದವ
ತುಂಬ ದಯೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದವ
ಭಯ ಭಕ್ತಿ ನಾಜೂಕು ಎಲ್ಲ ಸೇರಿದವ
ಅಂತೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದು ಕೇಳಿ
ನೋಡಿ
ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಾಗಿ
ಹೊದೆ. ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದೆ.

ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು
ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟ ಬನಿಯನ್ ತೊಟ್ಟ ಅಸಾಮಿ ಹೊರಗಿಣಿಕೆ
ಯಾರು
ಅಂತ ಕೇಳಿದ

ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಕ್ಕು
ಈ ಕಾಂಪೌಡಿನ
ಗೇಟಿನ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವ ಸ್ವಾಮಿ
ಅಂದೆ
ಪಾದದಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ ನೋಡಿದ
ಒಹೊ ಹಾಗೋ ನಿನ್ನ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆ
ಅಂದ
ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ
ಈಗ ಏನು ಬೇಕು
ಎಂದು ಕೇಳಿದ

ಸ್ವಾಮೀ, ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯ...

ಅಂತ ತೊಡಗಿದೆ

ಮಾತು.

ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸಯ್ಯಾ ಮಾತು

ಕುಡಿದು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್ತೀಯಂತೆ

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಅಭದ್ರವಂತೆ

ಪಕ್ಕಾ ಪೋಲಿ ಕೊಬ್ಬಿದ ಗೂಳಿ ಮಗ್ಗದ ಲಾಳಿ

ಮರ್ಯಾದಸ್ಥರ ಮನೆಯಯ್ಯಾ ಇದು ಹೊರಟೇ ಹೋಗಯ್ಯಾ

ಅಂದ.

ಪೆಚ್ಚು ಪೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊನೆಯ ಯತ್ನವಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ

ಸ್ವಾಮಾ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ತಾವು ಯಾರು

ನಾನೇ?

ಅಂದ -

ನಾನೇ ನೀನೂ

ಅಂದು ಫಲಕ್ಕನೆ

ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ

ಆಯ್ಯಾ, ನಾನು ಯಾರು?

ನಿಜ ಹೇಳಿ

ನಿಜ ಹೇಳಿ

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ವಿಧ್ಯುಕ್ತಕ್ರಿಯೆ ಭಜನೆ ಸತ್ಯಸಾಯಿ

ಶಿವಸೇನೆ ಹೆಲನ್ನು ಕ್ರಿಕೆಟ್ಟು ಚವಾಣ ಮುಬಾಯಿ

ಗೀತಾಂಜಲಿ ಬರಗಾಲ ಸತ್ಯಜಿತ ರಾಮ್ ಬಡಿತ ಬಂಗಾಲ

ಬಾಂಬು ಪಟಾಕಿ ನಕ್ಸಲ್‌ಬಾರಿ

ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟು ಇಂದಿರಾ ಆತಿಥ್ಯ ನಾಯಕಸಾನಿ ಢಲ್ಲಿ

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ಡಾಲರು ಮಾವೊ ಕೆನಡಿ ವಿಯೆಟ್ನಾಂ

ನಲವತ್ತೆರಡನೆ ಗಲ್ಲಿ

ಗಳ ನಡುವಿಂದ ಹೊರ ಬಂದು

ಫುಲ್ ಸೂಟೋ ಅಥವ ದರಬಾರಿನ ದಿರಿಸೋ ಅಥವ

ದೇಶಭಕ್ತರ ವೇಷವೋ ಅಥವ

ಅಚ್ಚ ಭಾರತೀಯ ರಿವಾಜೋ

ಕಳಚಿ ಗೂಟಕ್ಕಿಟ್ಟು

ಒಳ ಬನ್ನಿ

ನೇರ

ಮಾತಾಡೋಣ

ಹೇಗಿದೆ ಹವಾ ಕೊಂಚ ಚಳಿಯಿದೆಯಲ್ಲವಾ

ಅಥವಾ

ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನಾ ಮನೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮವಾ

ಅಥವಾ

ನಿಮಗೆ ಕಾಫಿಯಾ ಟೀಯಾ ಹಲ್ವಾ ಹೇಗಿದೆ ನೋಡಿ

ಪಿಸು ಮಾತಾಡಿ

ಗುಂಡು ತರಿಸಲೆ ಕೊಂಚ ಚಳಿಗೆ

ಮತ್ತೆ

ಓಹೂ ಶಾಂತಾ ಗೊತ್ತೇ

ಥೇಟು ಚಿತ್ತಿನಿ ಹೆಣ್ಣು

ಇವರೇ.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಾತು ನಂತರ ಸಾಕು

ಪಶುಬಲಕ್ಕೇ ದೇಶ ವಶವಾಯಿತಯ್ಯಾ

ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮದೇನಯ್ಯಾ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಬೀದಿಯ ಸರಕು ಅಥವಾ ಈಗ

ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕ್ರಿಯೆ

ಬರ್ತ್ ಕಂಟ್ರೋಲು ತಮಾಷೆ

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು ನೋಡಿ

ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲೇ ನಟ್ಟು ಹೋಯಿತು ನೋಡಿ

ಹೀಗೆಲ್ಲ ಬಲೂನುಗಳ ಉಡಾವಣೆಯ ಬಂದು ಮಾಡೋಣ

ಈಗ ನಿಜ ಹೇಳಿ

ನಿಜಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂದಿದೆಯೆ

ಅಥವಾ

ನಾನು ಬದುಕಬೇಕಾಗಿದೆಯೆ

ಅನ್ವೇಷಣೆ: ದಾರಿ

ಅನ್ವೇಷಣೆ : ದಾರಿ

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

ಜನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾನು ಸರಂಜಾಮುಗಳೊಂದಿಗೆ ಗೇಟಿನತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಾಳಿ ಮಳೆ ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಶುರುವಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಳೆಯ ಹನಿಗಳು ಸ್ವೇಷನ್ನಿನ ಹಂಚಿನ ಮಾಡಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಶಬ್ದ ಮಾಡಿದವು. ಹೊರಗೆ ಕಾದಿದ್ದ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಟಾಂಗಾಗಳು ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದವು. ಜನರೊಂದಿಗೆ ನಾಯಕ ತನ್ನ ಭಾರವಾದ ಸೂಟ್‌ಕೇಸನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ. ಈ ಧಾರಾಕಾರವಾದ ಮಳೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಪೇಟೆ ಕಡೆ ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಳೆ, ವಾಹನಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದವು. ಕ್ರಮೇಣ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸುತ್ತ ಕೂಲಿ ಹುಡುಗರು ಸೇರಿದರು. “ಸಾರ್, ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಿ ಸಾರ್, ನೀವು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿಗೆ ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ರಂಪಾಟ. “ಇಲ್ಲಿಂದ ಟೌನ್ ಎಷ್ಟು ದೂರ?” ಎಂದು ನಾಯಕ ಕೇಳಿದ. ಒಬ್ಬ “ಎರಡು ಮೈಲಿ ಸಾರ್” ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ “ಬರೇ ಒಂದು ಮೈಲಿ ಸಾರ್. ನಾನು ಬರ್ತೇನೆ ಸಾರ್” ಎಂದ. ಕೂಲಿಗಳು ಪೇಟೆಯ ನಿಜವಾದ ದೂರದ ಕುರಿತಾಗಿ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು.

ಇವರ ಚರ್ಚೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಯದೆ ನಾಯಕ ಸೂಟ್‌ಕೇಸನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಮೇಲು ಗಾಡಿ ಬರುವಾಗ ಇದ್ದ ಸಡಗರ ಈಗ ಮಾಯವಾಗಿ, ಸ್ವೇಷನ್ನು ನಿರ್ಜನವಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಹಾದ ಅಂಗಡಿಯೊಂದು ಕಾಣಿಸಿತು. ನಾಯಕ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಕೆಟಲ್ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಒಂದು ಚಹಾ ಕೇಳಿದ. ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಡನೆಯೇ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಚಹಾ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಕುಡಿಯುತ್ತ ನಾಯಕ, “ಇಲ್ಲಿಂದ ಟೌನ್ ಎಷ್ಟು ದೂರ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆದರೆ ಚಹಾದವನು ಮಾತಿನ ಮೂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. “ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಅದೆ” ಎಂದು ಆತ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ನಾಯಕನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದೆನಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಸಿಮೆಂಟಿನ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದತೊಡಗಿದ. ಮಳೆ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಣ್ಣದಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬೇಗನೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಥಂಡಿಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಹಚ್ಚಿದ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ಹೊರಟುಬಿಡುವುದೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಕತ್ತಲಾಗುವ ಮೊದಲೆ ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಮನೆ ಕಂಡು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲಾದರೆ ಅದು ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟದ ಸಂಗತಿ. ಕೊನೆಗೂ ಸ್ವೇಷನ್ನಿನಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ಬೀದಿ ದೀಪಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೂಲಿಯವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಸೂಟ್‌ಕೇಸನ್ನು ತಾನೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ. ಹನಿಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಗಾಳಿ ಬೇರೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬಹುಬೇಗ ಒದ್ದೆಯಾಯಿತು. ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಮಾರ್ಗ. ಅಪರಿಚಿತ ಜನರು. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಪೇಟೆ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಸುಲಭವಾಗಬಹುದು. ಸೂಟ್‌ಕೇಸಿನ ಭಾರ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಗೈ ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳ ನಡುವೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ರವಾನಿಸತೊಡಗಿದ. ಎರಡೂ ಕೈಗಳೂ ಸೋತಾಗ ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿದ.

ನಡೆಯುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಪೇಟೆಯ ದೀಪಗಳು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದವು. ಪೇಟೆ ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಪೇಟೆಯ ಕವಲು ದಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಯೆನಿಸಿತು. ಒದ್ದೆ ಮೈ ಕೂಡ ಈಗ ಬೆವರುತ್ತಿತ್ತು. ಕವಲು ದಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ಗುರುತು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಮೊದಲಿಗೆ ಅವನು ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಲಭ. ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್‌ನ ಮೂರನೇ ಕ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಮಸೀದಿಯಿಂದ ಐದನೆ ಮನೆ. ವಿಳಾಸ ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಬಿಡಾಬೀಡಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಯಕ ಒಂದು ಪ್ಯಾಕ್ ಸಿಗರೇಟು ಕೊಂಡುಕೊಂಡ. ಆಮೇಲೆ “ಇಲ್ಲಿ ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಎಲ್ಲಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅಂಗಡಿಯವ ತುಸು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ, “ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್? ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಎಲ್ಲಿದೆ? ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನಿಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿಯಿಟ್ಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಿದ್ದೆ. ರೋಡಿನ ಕೆಲಸ. ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟಿತು. ಗುದ್ದಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ ಎಂತ ಡಾಕ್ಟರು ಹೇಳಿದರು. ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿದೆ ಹೇಳಿ? ಹಾಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಕಡೆ ಮಾಡಿ ಈ ಅಂಗಡಿ ಇಟ್ಟೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದೇನೆಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ಬೀದಿಯೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪಿ. ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ದುಡಿದೆ ನೋಡಿ. ಆದರೂ ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಅಂತ ಒಂದು ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ನಾನು ಕೇಳಿಲ್ಲ, ಅದು ಹೊಸ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಯಾರನ್ನು

ಕಾಣಬೇಕಿತ್ತೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಿತ್ತು”.

“ಓಹೋ! ಪ್ರೊಫೆಸರನ್ನೋ? ನನಗವರ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ”, ಎಂದು ಆತ ನಕ್ಕ. ಆಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ. “ಆದರೂ ಈ ಕಾಲೇಜು ಲೆಕ್ಚರರು ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಜಾತಿ ಎಂಥದ್ದೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಸ್ವಾಮಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲೊಬ್ಬ ಪ್ರೊಫೆಸರರು- ಅವರ ಹೆಸರು ಬೇಡ-ದಿನಾ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಪ್ಯಾಕೇಟು ಸಿಗರೇಟು, ಬೀಡಾ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದುಡ್ಡು ಯಾವಾಗಾದರೂಮ್ಮೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ. ಈಗ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ದುಡ್ಡು ಬರಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಜನ ಕೊಡ್ತಾರೆ ಅಂತ ನಾನು ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವಾರದ ಕೆಳಗೆ ತಿಳಿತು ಅವರು ವರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ. ರೂಪಾಯಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಲ್ಲ, ವಿಶ್ವಾಸದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನಾಯಕ ಅನುಕಂಪದ ನಗೆ ಸೂಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ. ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಕಂಡು ಹುಡುಕುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ. ಅಂಗಡಿಯವನ ಪ್ರಕಾರ ಇಂಥದೊಂದು ಸ್ಥಳವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದೀಗ ಹೊಸ ಹೆಸರಾಗಿರಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ನಡೆದಾಗ ನಿಯೋನ್ ಲ್ಯಾಟಿನಲ್ಲಿ ಜಗಜಗಿಸುವ ಒಂದು ಹೊಟೇಲು ಕಾಣಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಹಾ ಕುಡಿಯಬಹುದು ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಪತ್ತೆ ಕೇಳಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೊಟೇಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದ.

ಚಹಾ ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ಕ್ಯಾಶಿಯರನೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಬಂದ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ. ಕ್ಯಾಶಿಯರ್ ಒಳ್ಳೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನವದನನಾಗಿದ್ದ. ಬಹುಶಃ ಅವನ ವ್ಯಾಪಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ರೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಕುರಿತು ಅನ್ವೇಷಿಸಿದೊಡನೆ ಅವನು ತುಸು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಯೋಚಿಸಿ, “ಅಂಥದೊಂದು ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಇಲ್ಲ, ನೀವು ಬಹುಶಃ ಕೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಕುರಿತು ಅನ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು”, ಎಂದ. ನಾಯಕ ತನ್ನ ಜೇಬಿನಿಂದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರ ಪತ್ರ ತೆಗೆದು ಅದರ ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿದ್ದ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿದ. ಇಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರೆಂಟ್ ಎಂದೇ ಬರೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರಿಗೆ ಕೈತಪ್ಪು ಬಂದದ್ದಿರಬಹುದು. ಕಾರಣ : ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಹೆಸರನ್ನು ಅವರು ಕೊಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಸೀಟನ್ನು ಕಂಡು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿ ನಾಯಕ, “ನನಗೆ ತಪ್ಪಿರಲೂಬಹುದು. ಕೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಕೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದು ಪ್ರಯಾಸದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ನೀವು ಇದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಮೊದಲು ನಿಮಗೆ ಎಂಪಯರ್ ಸರ್ಕಲ್ ಸಿಗುವುದು. ಈ ಸರ್ಕಲಿನ ನಡುವೆ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಪಾರ್ಕ್, ಕಾರಂಜಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ನೀವು ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಕೆಲವೇ ಸೆಕೆಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಸರ್ಕಲ್ ಸಿಗುವುದು. ಈ ಸರ್ಕಲಿನ ನಡುವೆ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರತಿಮೆಯಿದೆ. ಗಾಂಧಿ ಪ್ರತಿಮೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡಿ. ಗಾಂಧಿಯ ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಸಿಟಿಮಾರ್ಕೆಟ್ಟು ಸಿಗುವುದು. ನೀವು ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ಹೋಗುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಗಾಂಧಿಯ ಎಡಕ್ಕೆ ಇರುವುದು. ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಸುಮಾರೊಂದರೆ ಎರಡು ಫರ್ಲಾಂಗು ದೂರ ಹೋದಾಗ ಅಶೋಕ ಸಿನಿಮಾ ಥಿಯೇಟರು ಸಿಗುವುದು. ಇದರೊತ್ತಿಗೆ ಇರುವುದೇ ಕೆಂಟ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್.”

ಕ್ಯಾಶಿಯರನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದ. ಆಮೇಲೆ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಹೇಳಿ ಹೊರಬಂದ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಅನ್ನಿಸಿತು ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರ ವಿಚಾರ ಇವನಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದಿತ್ತು ಎಂದು. ಆದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಮುಂದೆ ನಡೆದಾಗಿತ್ತು. ಎಂಪಯರ್ ಸರ್ಕಲಿನ ವಿವರಣೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ಸರ್ಕಲ್ ಬಂತು. ಅದನ್ನು ಹಾದು ಹಾದು ಮುಂದುವರಿದ ಪೇವ್‌ಮೆಂಟಿನ ಮೇಲೆ ಮೂಗಿಗೆ ನೇರ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸುತ್ತಲೂ ಗಮನವಿರಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಕಾಂಕ್ರೀಟಿನ ಚಪ್ಪಡಿಗಳು ಈತ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಳಗೆ ಚರಂಡಿಯಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ತುಂತುರು ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನಕು ವಾತಾವರಣ ಏರ್ಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ವಾಹನಗಳ ಬೆಳಕುಗಳು ಬೇರೆ. ನಾಯಕನಿಗೆ ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಗರದ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮೆಳವಾಗಿ ಆಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಾವಿರ ಧ್ವನಿಗಳ ಗಲಾಟೆ ಬೇರೆ.

ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸರ್ಕಲಿನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರತಿಮೆ ಕಂಡಿತು. ಅಥವಾ ಆ ಪ್ರತಿಮೆ ಗಾಂಧಿಯದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಾನು ಊಹಿಸಿದ್ದು

ಸರ್ಕಲಿನ ಬದಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪದ ಬುರುಡೆಯೊಂದು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿತ್ತು. ನಾಯಕ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ. ಬಸ್ ಮಾಡರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಅದು. ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಸವೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಯಾವ ಬಣ್ಣವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಂಧಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೇಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ನಾಯಕನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಮಳೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಮೆ ತೊಯ್ದು ಹೋಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಬೆಳಕು ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಮೆಯ ನಿಜಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಕಷ್ಟ ವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದು, ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ, ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆದು,

“ಇದು ಯಾರ ಪ್ರತಿಮೆ ಹೇಳಬಹುದೆ?”, ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಅದಕ್ಕವನು, “ನಿಮ್ಮದಾಗಿರಲಾರದು, ನನ್ನದಂತೂ ಅಲ್ಲ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಬೇರೊಬ್ಬನದಾಗಿರಬೇಕು ಬೇರೊಬ್ಬ ಯಾರು?” ಎಂದು ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ, ನಿಲ್ಲದೆ ಹೋದ.

ನಾಯಕನಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಮುಖ್ಯ ತಾನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ರಚನೆ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡ. “ಇದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಪ್ರತಿಮೆ ತಾನೆ?” ಎಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಬಹುದಿತ್ತು. ಹೌದು, ವಿನಯವೇ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ. ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರೆಲ್ಲರೂ ಬಿರುಸಾಗಿ ಕೊಡೆಯ ಮರೆಗೆ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೊಬ್ಬನೂ ಇವನನ್ನು ಗಮನಿಸುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕಾಯಲಾರದೆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, “ಇದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಪ್ರತಿಮೆ ತಾನೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಅಲ್ಲ”, ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಬಂತು.

“ಎಂದರೆ ಇದು ಗಾಂಧಿ ಸರ್ಕಲ್ ಅಲ್ಲವೇನು?” ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದೆಂದು ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರದಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ, ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದೇ ಸರಿಯೆನಿಸಿತು.

“ಇದು ಗಾಂಧಿ ಸರ್ಕಲ್ ಹೌದು, ಆದರೆ ಈ ಪ್ರತಿಮೆ ಗಾಂಧಿಯವರದಲ್ಲ. ಇದು ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲರ ಪ್ರತಿಮೆ. ಪಟೇಲರ ಪ್ರತಿಮೆ ಸವೆದು ಹೋದ್ದರಿಂದ ಈಗಿನ ಜನ ಇದನ್ನು ಗಾಂಧಿ ಪ್ರತಿಮೆಯೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನಾವೇ ಸರಿ ಹಿಂದಿನವರೇ ತಪ್ಪು ಎಂದಾರು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಈ ಸರ್ಕಲಿಗೀಗ ಗಾಂಧಿ ಹೆಸರೇ ಬಂದಿದ ನೋಡಿ” ಎಂದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉತ್ತರಿಸಿ ನಕ್ಕು ಹೋದ. ಆ ನಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಸಿಸಂ ಇತ್ತೇ, ವ್ಯಂಗ್ಯವಿತ್ತೇ, ರಹಸ್ಯವಿತ್ತೇ ಎಂಬುದು ನಾಯಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಕ್ಯಾಶಿಯರ್ ಸೂಚಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನಾಯಕ ಎಡಬದಿಯ ರೋಡಿಗೆ ತಿರುಗಿದ. ಅದು ಅಗಲ ಕಿರಿದಾದ ರೋಡು. ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಗಳು ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಟ್ಟಿನಂತ ನೀರು ರಾಚುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಯಕ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಮುಂದರಿದ. ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕ ಥಿಯೇಟರಿನ ಹೆರಸು ಧಳಧಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡು ಬಂತು. ಕಾಲುಗಳು ಚುರುಕಾದವು.

ಥಿಯೇಟರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವದೋ ಹಿಂದಿ ಪಿಕ್ಚರು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನ ಗೇಟು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಗೇಟಿನ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ನಾಯಕ ಥಿಯೇಟರಿನ ಬದಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, “ಕೆಂಟ್ ರೋಡ್ ಎಂದರೆ ಇದೇ ಏನು?”

ಎಂದು ಆ ಜನರನ್ನದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೇಳಿದ ಅವರು ಯಾರೂ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯಾರಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದು, ಯಾರು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಅವರು ಸಂದೇಹದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ “ಹೌದು” ಎಂದ.

ಇದರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ ನಾಯಕ, “ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರ ಮನೆ ಗೊತ್ತೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿರರ್ಥಕ, ಅನವಶ್ಯಕ ಎಂಬಂತೆ ಅವರು ತಲೆಯಾಡಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ನಾಯಕ ಈ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವೆಂಬಂತೆ ಅವರಲ್ಲ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಾದು ಕುಳಿತರು. ನಾಯಕ ಕೆಂಟ್ ಸೀಟಿನತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ.

ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಬೀದಿ ಅದು, ಎರಡೂ ಕಡೆಗೆ ಎರವಾಗಿ ಕಾಂಪೌಂಡುಗಳು, ಅವುಗಳೊಳಗೆ ಹಳೆಯ ಭಾರೀ ಮನೆಗಳು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಂಪೌಂಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಬೀದಿಯಿಂದ ಕಲ್ಲಿನ ಪಾವಟೆಗಳು ಏರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೀದಿ ನೇರವಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಸುತ್ತು ಒಳಸಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಬೀದಿ ದೀಪ ಮಂಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದಲೂ ದಾರಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ಈಗ ಪೂರ್ಣ ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು ಎಂದಷ್ಟೆ.

ಈಗ ಯಾರ ಬಳಿ ದಾರಿ ಕೇಳುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ಮುದುಕನೊಬ್ಬ ಕುಳಿತಿದ್ದುದು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ನಾಯಕ ಒಂದೆರಡು ಪಾವಟೆಗಳೇರಿ ಅವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, “ಅಜ್ಜ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲೀರ?” ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅಜ್ಜ ಈತನನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಅನಿಸದ್ದರಿಂದ, “ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತೆ?” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ಮುದುಕ ಮಾತಾಡದೆ ಎತ್ತಲೋ ಖಾಲಿಯಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದವನ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದ, ಈತನೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನಾಯಕ ಪಾವಟೆಗಳನ್ನಿಳಿದು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿದ.

ದಾರಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಅತ್ಯಂತ ತುರ್ತಿನ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ವಾಪಸು ಬರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದೀತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಉದ್ದೇಶವೂ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು, ಮುಂದಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಡೆದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಲೈಟು ಕಂಭವೊಂದಕ್ಕೆ ಆತುಕೊಂಡು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತ ಆತ ಯಾರಿಗಾಗಿಯೋ ಕಾಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇತ್ತು. ನಾಯಕ ಅವನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಸೂಟ್ ಕೇಸನ್ನು ನೆಲದಮೇಲಿಳಿಸಿ, “ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಾರಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲೀರ?” ಎಂದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ನಕ್ಕು, “ಓಹೋ? ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ, ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತೀರ?” ಎಂದು ಪ್ಯಾಕೆಟ್ ಮುಂದೆ ನೀಡಿದ.

ನಾಯಕ ತಾನೊಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಒಂದು ಮಸೀದಿ ಇರಬೇಕಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನೀವು ಮಸೀದಿಯ ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತೀರೋ? ಅಥವಾ ದೇವಾಲಯದ ಕುರಿತೋ?”

ನಾಯಕ ಸಂಶಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ, “ಎಂದರೆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ ಎಂದಿದೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರವನ್ನು ಮಸೀದಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರವೆಂಬುದು ಖರೆ, ಆದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ಮಸೀದಿ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಇಗರ್ಜಿ, ಪಗೋಡಾ, ಸಿನೆಗ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೊಡಬೇಕೋ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ಜನ ಎಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕಲೆತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದು ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಅಲ್ಲಿ ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಮುಖ್ಯ. ಮತಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸವಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮತ. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲ, ದೇವರಿಗಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ ಅಲ್ಲ, ಜನರಿಗಾಗಿ ನಿಮಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ವುಂಟೋ?”

“ನಾನು ಆ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.”

“ತಪ್ಪ, ಕಾರಣ-ದೇವರ ಕುರಿತು, ಮರಣದ ಕುರಿತು, ಉದ್ದೇಶದ ಕುರಿತು, ಅರ್ಥದ ಕುರಿತು ಮನುಷ್ಯ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣವೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣವೂ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಬದಲಾಗಬಹುದು, ಮನುಷ್ಯನೂ ಬದಲಾಗಬಹುದು ಏನನ್ನುತ್ತೀರಿ?”

“ಆದರೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರ ಮನೆ...”

“ಯಾರು?”

“ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿ ಗೊತ್ತೇನು ನಿಮಗೆ?”

“ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.”

“ಈ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಸೀದಿಯಿದೆಯೆಂತಲೂ ಅದರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಐದನೆ ಮನೆಯೆಂತಲೂ ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೂರನೆ ಕ್ರಾಸು ಯಾವುದೆಂದೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವಾಲಯವೋ ಮಸೀದಿಯೋ ಇದೆಯೇನು?”

“ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅಂಥ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ”. ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೋಲು ಮುರಿದಂತೆ ಹೇಳಿದ.

ಆಮೇಲೆ ನಾಯಕ ಕೆಳಗಿರಿಸಿದ್ದ ಸೂಟ್‌ಕೇಸನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದ. ಬೀದಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅದು ಓಣಿಯ ರೂಪ ತಾಳಿತು. ಓಣಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕತ್ತಲು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಮನೆಗಳೂ ಕಡಿಮೆಯಾದವು. ಹೀಗಾದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ನಾಯಕನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯದು ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಸಾಗುವ ಮಂದಿಯೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸುವುದು ಎಂದು ತೋರಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಥದೊಂದು ಸ್ಥಳ ಮುಟ್ಟುವ ತನಕ ನಡೆಯುವುದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಕೆರೆ ಕಾಣಿಸಿಕ್ಕಿತು. ಜೀರ್ಣವಾದ ಕೆರೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಓಣಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಇತ್ತು. ಈ ಕಟ್ಟೆಯ

ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಕುಳಿತು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿ ಜನರನ್ನು ಕಾಯತೊಡಗಿದ. ಒಂದಿಬ್ಬರು ನಡೆದು ಹೋದರೂ ಅವರು ಇವನನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದಳು. ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದವಳು ಏನೋ ಅನಿಸಿ, ತಡೆದು, “ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದೀರ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ನನಗೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ”, ಎಂದ.

“ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕೂತರೆ ಮನೆ ಸಿಗುತ್ತದೇನು?”

“ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೆ ಅವರ ಮನೆ?”

“ಇಲ್ಲ”

“ಮತ್ತೆ?”

“ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ”.

“ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರವಿದೆಯಂತೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಐದನೆ ಮನೆ.”

“ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರವೇನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ, ನೀವು ಈ ಗುಡಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಈಗ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಪೂಜೆಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸ್ತೇನೆ. ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದಳು, ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಕಲ್ಲಿನ ಬದಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿಟ್ಟು “ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಕರೆಯ ಹಿಂಬದಿಗೆ ನಡೆದಳು. ನಾಯಕ ಸೂಟ್‌ಕೇಸಿನೊಂದಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ.

ಹುಲ್ಲು ಕೆಸವುಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಕಾಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಮುಂದರಿದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆ ಬೆಳಕುಗಳು ಕಾಣಿಸಿದವು.

“ನೋಡಿ ಇವೇ ಮನೆಗಳು”, ಎಂದಳು.

“ನಿನಗೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವನು ಗೊತ್ತೇನು?”

“ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು? ನನ್ನ ಮನೆ ಅರ್ಧ ಮೈಲಿ ದೂರ. ಹಾಲು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಇಂದು ಬರುವಾಗಲೆ ತಡವಾಯಿತು. ನನಗೆ ಬೇಗ ಹೋಗಬೇಕು. ಹೊಗಲೆ? ನೀವೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿ”, ಎಂದಳು.

“ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಹೋದರೆ ನಾನು ಒಂಟಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ ನೋಡು, ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಮನೆ ವಿಚಾರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವಿಯಂತೆ. ಈಗ ಮನೆ ಕಂಡು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೊಂದು ಸೂತ್ರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಐದನೆ ಮನೆ ಯಾವುದೆಂದು ಹೇಳು.”

“ಐದನೆ ಮನೆ ಯಾವುದೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಈ ಮನೆಗಳು ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಇಲ್ಲಿಂದ ಐದನೆ ಮನೆಯಾಗಿರುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮೊದಲನೆ ಮನೆಯಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ, ಅಲ್ಲವೆ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗೆ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವರೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರಿಸೋಣ.”

“ನನಗೆ ತಡವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ವಿಚಾರಿಸೋಣ. ನೀವು ಇಲ್ಲೇ ಇರಿ, ನಾನು ಹೋಗಿ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.”

“ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮಾಗಡಿ”

“ಹೂಂ. ಗೊತ್ತಾಯಿತು”, ಎಂದು ಹುಡುಗಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋದಳು.

ನಾಯಕ ಸುತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿದ, ದಟ್ಟವಾದ ಹುಲ್ಲು ಪೊದೆಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ದೂರ ದೂರ ಬೆಳಕುಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಹಲವಾರು ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಯಕನಿಗೆ ಕಾಲು ಕೈ ನೋಯತೊಡಗಿದವು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದು, “ನಾವು ಬೇರೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮಾಗಡಿಯವರ ಮನೆಯಾಗಿದ್ದೀತು, ನೋಡುವಾ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಕರೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಗಾಗಿ ನಡೆದಳು. ನಾಯಕ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಆ ಕಾಲುಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ.

ಆವರಿಬ್ಬರೂ ಹಳೆಯದಾದ ಒಂದು ಮನೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತರು, ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಳಗೆ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಹುಡುಗಿ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದಳು. ಐದಾರು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಒಬ್ಬ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸು ಮುಖ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಳು.

“ಇವರಿಗೆ ಯಾರನ್ನೋ ಕಾಣಬೇಕಂತೆ”, ಎಂದಳು ಹುಡುಗಿ.

“ಈಗ ಮನೆಯವರು ಇಲ್ಲ. ನಂಟರ ಕಡೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ”, ಎಂದು ಮುದುಕಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು.

“ನನಗೆ ಫ್ರೊಪೆಸರ್ ಮಾಗಡಿಯವರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ”, ಎಂದು ನಾಯಕ ನಮ್ರನಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

“ಇಲ್ಲಿ ಅಂಥವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ” ಎಂದಳು ಮುದುಕಿ.

“ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗುವಾ”, ಎಂದು ಹುಡುಗಿ ಹೊರಟಳು. ನಾಯಕ ಮೌನವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಬೀದಿ ತಲುಪಿದಾಗ, ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, “ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ”, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹುಡುಗಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಕಾಯದೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ನಾಯಕ ತಾನು ಬಂದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಮೊದಲಿನಂತೆ ಓಣಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಆಗಲವಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಬದಿಯ ಹಲವು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೆ ಬೆಳಕು ಆರಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಎಲ್ಲ ಮೌನ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜನ ಸಂಚಾರವೇ ನಿಂತು ಹೋದಂತೆ ನಾಯಕನಿಗೆ ಈಗ ಆಯಾಸ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲಿನ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳಿಗೆ ತುಸುವೂ ಶಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನರಗಳು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ತಲೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್ ಹೊತ್ತು ಮೈ ಕೈ ನೋವು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ಎಸೆದು ಬಿಡಲೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರ.

ಸಾಗಿದ ದೂರದ ಕುರಿತಾಗಿ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದಂತೂ ಸಂಶಯದ ಮಾತು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವೇಷಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸ್ಪೇರ್ಷ್ ತಲುಪುವ ಅತಿ ಸಮೀಪದ ದಾರಿ ಮತ್ತದರ ದೂರ.

ಒಂದು ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ಯಾರೋ ಕುಳಿತಿಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರಿ ನಾಯಕ ಅವನ ಬಳಿ ಹೋದ.

“ಇಲ್ಲಿಂದ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನಿಗೆ ಈ ಸಮೀಪದ ದಾರಿ ಯಾವುದು ಹೇಳಿರ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಕೇಳಿದ ಧಾಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಡಸಾಯಿತೇನೋ ಎಂದು ಸಂಶಯ ಬಂತು. ಗಂಟಲು ಒಣಗಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಯಾಸರಿಂದಲೂ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಧ್ವನಿಯೇ ಹೊರಡಲಾರದೆಂದು ತುಸು ಜೋರಾಗಿಯೇ: ಮಾತಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಆದರೂ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾಯಕ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ, “ಇಲ್ಲಿಂದ ಸ್ಟೇಷನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೇಳಬಹುದೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆತ ಅಗಾಧ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತಂತೆ ಕಂಡು ಬಂತು. ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಗೋಡೆಯ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಕುಳಿತಿಿದ್ದ. ನಾಯಕ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಈ ಮುದುಕನನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದ ಹಾಗೆನಿಸಿತು. ಅವನು ಅಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ತುಸುವೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಶುರುಮಾಡಿದ. ಅಳು ಜೋರಾದಂತೆ ಈಗೇನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯದ ನಾಯಕ ಗಾಬರಿಯಾದ. ಈತನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಬೇಕೆ, ಹೀಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯಬೇಕೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಯುವಕರು ಬಂದರು. ಮುದುಕನ ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಮೇಲೆಳೆದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದರು. ಮುದುಕ ಅಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಅಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ನಾಯಕ ಪುನಃ ಬೀದಿಗಿಳಿದು, ಯಾರಾದರೂ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತಾರೋ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತ, ನಡೆಯತೊಡಗಿದ.

ಕಾಮಿ

ಕಾಮಿ

ಮ. ನಾ. ಹೆಗಡೆ

ನಿರ್ಭಜನಾಗಲಿದ್ದೇನೆ
ಎಲ್ಲವನು ಬಿಟ್ಟು,
ಅಲ್ಲಿಗೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು;
ನಿರ್ಭಯನಾಗಲಿದ್ದೇನೆ.
ಒಂಟಿತನವನ್ನು ತೊರೆದು.

ಸಾಕಿನ್ನು ಈ ಗಾಳಿಗುದ್ಧತನ
ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಿವ
ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗತನ
ಬರಿದೆ ಬರಿದಾಗಿಸುವ ವ್ಯರ್ಥಶ್ರಮ.

ಇನ್ನಾದರೂ-ಭುಜಕ್ಕೆ ಭುಜ ಕೊಟ್ಟು
ಹೋರಾಡುವ ಆಸೆ ತಾಳಬೇಕು.
ನೆಲಕ್ಕೊರಗಬೇಕು. ನೆಲಕ್ಕೊರಗಿ,
ಆದರೊಡನೆ ಹದವಾಗಿ ಬೆರೆತು
ಒಂದಾಗಬೇಕು.
ಸುಖವಾಗಿ ನರಳಿ ಸರಿಯಬೇಕು.

ಆಗಲಿದ್ದೇನೆ ನಾನು-
ವಾಸ್ತವಿಕತಾ ಕಾಮಿ.

ನಾಟಕ-ಹಾಗಂದರೇನು?

ನಾಟಕ-ಹಾಗಂದರೇನು?

ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ನಾಟಕ: ಈ ದದವನ್ನು ನಾವು ಇವತ್ತು ಯಾ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ,
ಅಲ್ಲವೇ?

ಒಂದು ಅರ್ಥ-ಬರೆದಿಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಎನ್ನುವುದು. ಕಾದಂಬರಿ ಸಣ್ಣ ಕಥೆ ಭಾವಗೀತೆ ಮುಂತಾದ ಒಂದೊಂದೂ ಹೇಗೆ ಬಂಧದಲ್ಲಿ
ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ 'ನಾಟಕ'ವೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ
ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅದು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿದ ಒಂದು ಭಾಷಾಬಂಧ.

ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ-ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ ಎನ್ನುವುದು. ನಟರು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವೇಷಭೂಷಣಗಳ ಸಮೇತ ಅಭಿನಯಿಸಿ ಕಾಣಿಸುವ
ಆಟ.

ನಾಟಕ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಪದವನ್ನು ನಾವು ಭಾಷಾಕೃತಿ ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ-ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಒಂದೇ ಪದಕ್ಕೆ, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕಂತೆ, ಒಮ್ಮೆ ಭಾಷಾಕೃತಿ ಎಂದೂ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಥರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಳುವವರಲ್ಲೂ

ಕೇಳುವವರಲ್ಲೂ ಗೊಂದಲವುಂಟಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಅರ್ಥ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಂತೂ ಇದು ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಪದಕ್ಕೆರುವ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಎರಡು ವಿಭಿನ್ನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಇಷ್ಟು ಗೊಂದಲವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಕೊಡೆಯಂಬರಾತ ಪತ್ರಮನ್' ಬಂಧ ಶ್ಲೇಷ ಹೂಡಿ ಖುಶಿಪಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ನೋಡಬಹುದಿತ್ತು. ಬದಲು ಈ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳಿಗೂ ರೂಢಿಯಿಂದ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷಾಕೃತಿಯಾದ ನಾಟಕವನ್ನೇ ಅಭಿನಯಪರಿಕರಗಳೊಡನೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಅದು ರಂಗನಾಟಕ ಎನ್ನುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಮೀಪಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅರ್ಥದ ಗೊಂದಲ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಿಖಿತ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದಿ ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಏನು ಅರ್ಥ? ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ಅಥವಾ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶಗಳೆಲ್ಲ ಆದರಲ್ಲಿವೆ ಎಂದೇ ಅಥವಾ ಈ ಎರಡೂ ಗುಣ ಅದರಲ್ಲಿವೆ ಎಂದೇ? ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಏನು ಅರ್ಥ? ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣವಿದ್ದರೂ ರಂಗಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದೇ. ರಂಗಯೋಗ್ಯವಿದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಅಥವಾ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ? ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನೋದಿ ಒಬ್ಬ "ಈ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣವಿದ್ದೂ ರಂಗ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮವಲ್ಲ" ಎನ್ನಬಹುದು. ಆಗ ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ನಾಟಕ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ (ಮೊದಲನೇ ಅರ್ಥ) 'ರಂಗ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದನ್ನೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬ "ಇದು ರಂಗಯೋಗ್ಯವಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಅದು ತನ್ನ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ" ಎಂದು ತೀರ್ಪು ಕೊಡಬಹುದು. ಆತನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ನಾಟಕ' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ (ಮೊದಲನೇ ಅರ್ಥ) 'ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಂಧದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ' ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ 'ರಂಗನಾಟಕ'ದ (ಆಟದ) ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ : ಅಲ್ಲಿಯೂ 'ನಾಟಕ' ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ (ಎರಡನೇ ಅರ್ಥ) ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ, 'ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ' ಎಂದಿರಬಹುದು; ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ, 'ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟವಾದ ದೃಶ್ಯನಿರ್ಮಿತಿ' ಎಂದಿರಬಹುದು.

ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ 'ನಾಟಕ' ಅನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಯಬಹುದಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ ನೋಡಬಹುದು:

ಒಂದನೇ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ : ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷಾಕೃತಿ

ಇದರಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧಾರ್ಥಗಳು:

೧. ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿದ ವಿಶಿಷ್ಟಬಂಧವುಳ್ಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ರಂಗದ ಹಂಗಿಲ್ಲ.

೨. ರಂಗಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ. ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೌದು, ರಂಗ ಯೋಗ್ಯವೂ ಹೌದು.

೩. ಕೇವಲ ರಂಗಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ರಂಗಲ್ಲೇಖ (ಸಿನೆರಿಯೊ). ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣವಿಲ್ಲದ್ದು. ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿ ಸಿಟ್ಟಿದ್ದು.

೪. ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣ ಅಥವಾ ರಂಗಕ್ಷಮತೆ- ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಇರುವಂಥದ್ದು. ಇಂಥದ್ದೇ ಇರಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿಯಮಿತವಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೇ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ : ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ

ಇದರಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧಾರ್ಥಗಳು:

೧. ಶುದ್ಧ ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ. ಇದು ಭಾಷಾಕೃತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಿರುವಂಥದ್ದು.

೨. ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣವೂ ಉಂಟು, ರಂಗಕಲೆಯೂ ಉಂಟು.

೩. ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ದೃಶ್ಯಯೋಜನೆ: ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನು ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ನಿರ್ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ.

೪. ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ದೃಶ್ಯಾನುವಾದ ಇಲ್ಲವೇ ಶುದ್ಧ ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ - ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು, ಇದೇ ಎಂಬ ನಿಯತವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಇದ್ದರಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ, ಬಿಡಿಸಿಟ್ಟರೆ ಎಂಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅರ್ಥಗಳು (ಅಥವಾ ಇವುಗಳ ಅನೇಕ ಸಂಕರಾರ್ಥಗಳು) ಈ ಪದದಿಂದ ಹೊರಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈಚೆ ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು 'ನಾಟಕ ಗೋಷ್ಠಿ'ಯ (ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮ್ಮೇಳನ-ನೊವೆಂ. ೧೯೭೧) ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಈ ಗೊಂದಲವೆದ್ದಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕ, ಬರೆಯುವ ಲೇಖಕ, ಆಡುವ ಆಡಿಸುವ ನಟ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕ-ಇವರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ತಂತಮ್ಮ

ವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾಗ, ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ, 'ನಾಟಕ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಮಾತಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಇದನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದಷ್ಟೇ. 'ನಾಟಕ' ಎಂಬ ಪದವೇ ಗೊಂದಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದಿರುವಾಗ, ಆ ಪದ ಬಳಸಿದ ಯಾವ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಮರ್ಶೆ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲೂ ಗೊಂದಲ ಹುಟ್ಟುವುದು ಸಹಜ. ಬರವಣಿಗೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಈಚೆ ಶ್ರೀ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಬರೆದಿರುವ "ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ" ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಲೇಖನವೂ (ನಟನ-ಸಂ. ೧, ಅೃಷೋ ೧೭ : ಬೆಂಗಳೂರು) ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ -ಅಂದರೆ 'ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಗೋವಿಂದ' ದ ಕಾಲದ ತನಕ, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಸುಮಸುಮಾರು ಈ ಶತಮಾನದ ತನಕವೂ-ಇಂಥ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಃ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ (ಇದು ಕನ್ನಡದ ಜತೆಗೆ ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ) ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನಾಟಕ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಂಶೋಧಕರು ಕೊಡ ಇದರ ನಿಜವನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಚಡಪಡಿಸಿದರು. ನಾಟಕಪ್ರಯೋಗ, ನಟರು, ನಾಟಕಶಾಲೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮಗೇ ತೃಪ್ತಿ ಕೊಡದ ಏನೇನೋ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಪೋಲಕಲ್ಪಿತ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹಿಂದಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೃತಿ ಸಿಕ್ಕದೆ ಹೋಗಿರುವಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇಂಥಂಥವು ನಾಟಕ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಊಹೆಗಳನ್ನು ಉದಿಬಿಟ್ಟರು. ರನ್ನ ತನ್ನ 'ಗದಾಯುದ್ಧ' ವನ್ನು ನಾಟಕವಾಗಿಯೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಎಂದು ತಿರ್ಪು ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯ ಪ್ರಯೋಗವಿತ್ತು. ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ಸತ್ಯ. ಹೀಗೆನ್ನಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳು: ಪ್ರಾಚೀನ ಕಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಕೃತಿಗಳೂ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ನಾಟಕಕೃತಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾಟಕ ಕೃತಿ ಒಂದಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಸಮರ್ಥನೆ ಇಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಹಳೆಯ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದು ಇವತ್ತಿನ ತನಕ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಯಕ್ಷಗಾನದ ರೂಢಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಚಂಪೂವನ್ನು ಹೋಲುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗೇಯಕೃತಿಯನ್ನು ಭಾಗವತ ಹಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆಂದೇ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕೃತಿ ಇತರ ಕಾವ್ಯಗಳ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟತಕ್ಕ ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ವಾಚಿಕದ ಗದ್ಯಭಾಗ (ಸಂಭಾಷಣ)ವನ್ನು ನಟರು ಬಾಯಿಪಾಠವಿಲ್ಲದೆ, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತತ್ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಲಿಖಿತವನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಆಗಾಗಲೇ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ರೂಢಿ ಕನ್ನಡದ (ಹಾಗೂ ದ್ರಾವಿಡರ) ಇತರ ಜಾನಪದ ರಂಗ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾಗಿ ದ್ರಾವಿಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪದ್ಧತಿ.1 ಹೀಗೆ, ನಾಟಕವೆಂದರೆ ರಂಗಪ್ರಯೋಗವೊಂದೇ ಆಗಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಲಿಖಿತ ನಾಟಕಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಅಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ-ಅಭಿನೀತ ನಾಟಕಗಳೆಂಬ ಗೊಂದಲವೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಈ ಸಂಬಂಧದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲೂ, 'ನಾಟಕ' ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಾಯಃ ಈಗಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ 'ರೂಪಕ' 2 ಎಂಬ ಪದವನ್ನೂ ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ 'ನಾಟ್ಯ' ಅಥವಾ 'ಪ್ರಯೋಗ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನೂ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಮತ್ತು ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ ಈ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೂ -

೧. ರೂಪಕ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ನಾಟ್ಯ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟ್ಯಗುಣಗಳೆರಡನ್ನೂ ನಿಯತವಾಗಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟ್ಯಗುಣಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಸಾಕೆ-ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ,

1- ನೃಪತುಂಗ ಕನ್ನಡ ಜನರನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಇವರು "ಕುರಿತೋದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತಮತಿಗಳ್" ಎಂದಿದ್ದಾನಷ್ಟೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ'ವೆಂದರೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯೆಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೆಮ್ಮಿದ ರಂಗಪ್ರಯೋಗವನ್ನೇ ಆತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಗೌರೀಶ್ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಅತಿಮುಖ್ಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೆಲವರು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದರು. ಅನೇಕರು ಗಮನಿಸದೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

2- ವಸು ಗಾತ್ರ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ 'ರೂಪಕ'ವನ್ನು ಹತ್ತು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಒಂದು 'ನಾಟಕ'.

೨ ನಾಟ್ಯ ಕೇವಲ ಅಭಿನಯಗುಣವುಳ್ಳದ್ದೇ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣವುಳ್ಳದ್ದೇ ಅಥವಾ ಎರಡೂ ನಿಯತ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಇದ್ದರೆ ಸಾಕೆ-ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ - ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಇತರ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ರಂಗಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವ ಪದದಲ್ಲೂ ಹೊರಡುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಧರದ ಅನಿಶ್ಚಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಗೊಂದಲ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ - ಎನ್ನುವುದು. ಅಂದರೆ, ಈ ಗೊಂದಲ ಇವತ್ತಿನ ನಮ್ಮದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಾಯಃ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವೂ ಆದದ್ದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಂದ ನೋಡಬಹುದು: ಒಂದೇ ಪದ ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕ ರಂಗನಾಟಕಗಳ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಭಿನ್ನವಾದ ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಜಡಕಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಇವು ಮೂಲತಃ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದೇ ಸೂಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ಬರೆದ ನಾಟಕ ರಂಗಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಲೇಬೇಕೇ, ಬೇಡವೇ ಮತ್ತು ಆಡುವ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾದ್ದೇ ಆಗಿರಬೇಕೇ, ಬೇಡವೇ - ಅಂದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕ ರಂಗನಾಟಕಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಕೃತಿಯ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಅಥವಾ ಎರಡೂ ಸ್ವಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಭಿನ್ನ ಕೃತಿಗಳೇ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ: ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಗೊಂದಲವಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವ ಪದವೂ ನಿಶ್ಚಿತ ಅರ್ಥ ಕೊಡಲಾರದೆ ಗೊಂದಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಗೊಂದಲದ ವಿಚಾರವಿರಲಿ. ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ, ಮೌಲಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ; ನಿಶ್ಚಿತಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೆ ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೋ ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ.

'ನಾಟಕ' ಎಂದರೆ- ಅದು ಭಾಷಾಕೃತಿಯಿರಲಿ ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿಯಿರಲಿ-ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿ ಎನ್ನುವ ಆರ್ಥವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಇದನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟಿರೋಣ.

ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ 'ನಾಟಕ' ಎಂದರೆ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು- ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ, ೨ ಆಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಟ. ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಕೊಂಡದ್ದು. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು - ಅದು ಕಾದಂಬರಿಯಾದರೂ ಸರಿ, ಕಥೆಯಾದರೂ ಸರಿ, ಕವಿತೆಯಾದರೂ ಸರಿ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ ಕಲಾಕೃತಿ ಹೌದೆಂದರೆ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೌದು ಎಂದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿರುವ ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಅಟ : ಈ ಅಟ ಲಿಖಿತವನ್ನು ಆಧಾರಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ, ಕಲಾಕೃತಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅದು ರಂಗಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕವೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದದ್ದಿರಬೇಕು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಚಿತ್ರ ಶಿಲ್ಪ ನೃತ್ಯ ಮುಂತಾಗಿ ಕಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮದ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲವೆ? ಆ ಕಾರಣದಿಂದ, ಭಾಷೆಯೇ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕವನ್ನೂ ಅಭಿನಯವೇ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರುವ ರಂಗನಾಟಕವನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ, ಅಭಿನಯ-ಈ ಎರಡು ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಒಂದು ಮಾಧ್ಯಮ ದೇಶಸ್ಥ (Space Art) ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಸ್ಥ (Time Art); ಅರ್ಥಾತ್ ಇವೆರಡರ ಭಿನ್ನತೆ ತುಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ.

ತರ್ಕ ಹೌದು. ಆದರೆ ವಿಷಯ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭಕ್ಕೆ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪುನಃ, ಲೇಖನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸಂದೇಹಗಳು ಹಾಗೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆ - ಈ ಎರಡನ್ನು ನೋಡಿ. ಇವೆರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳು. ಇವುಗಳ ಮಾಧ್ಯಮ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಯಾವ ಗೊಂದಲಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕ ರಂಗನಾಟಕಗಳು, ಅವುಗಳ

1- ರಂಗನಾಟಕದ ಮಾಧ್ಯಮ 'ಅಭಿನಯ' ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗಗಳು: ೧. ಆಂಗಿಕ (ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು) ೨. ವಾಚಿಕ (ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಂಗೀತ ಇತ್ಯಾದಿ) ೩. ಆಹಾರ್ಯ (ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ, ವೇಷಭೂಷಣ, ಪ್ರಸಾಧನ ಇತ್ಯಾದಿ) ೪. ಸಾತ್ವಿಕ (ಅನೈಚ್ಛಿಕವಾದ ಸ್ವೇದ ಸ್ತಂಭ ರೋಮಾಂಚ ಇತ್ಯಾದಿ).

ಹಾಗೇ, ಅಷ್ಟೇ ವಿವಿಕ್ತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆಯೆ? ಲಿಖಿತ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ರಂಗ ನಾಟಕವೆನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ: ಆ 'ಸಾಹಿತ್ಯ' ಇಲ್ಲಿ 'ಅಭಿನಯ'ದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದಲ್ಲ. ಲಿಖಿತನಾಟಕ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಷ್ಟೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಬಂಧ ಎನ್ನೋಣವೆ? ನಾಟಕದ ಬುಧವೇ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕಡೆ ಕೈಚಾಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಸರಿ. ಈ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡೋಣ. ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ. ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಾಗೆ. ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬಂಧವಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ?

ಲಿಖಿತ ನಾಟಕ ಬರಿ ಒಂದು ರಂಗಲೇಖ (ಸಿನೆರಿಯೊ) ವಾಗಿದ್ದರೆ-ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಂಥದು ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ-ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಅಂಥ ರಂಗಲೇಖವನ್ನು ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹವಾಗಿರುವ ಲಿಖಿತ ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಯಾಕೆ? ಕಾದಂಬರಿಯಂಥ ಭಾಷಾಬಂಧ ಸ್ವತಂತ್ರವಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ನಾಟಕದಂಥ ಭಾಷಾಬಂಧಕ್ಕೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಬೇಕಲ್ಲ. ಗದ್ಯವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳಿದ್ದಾವೆ, ವರ್ಣನೆ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಕೃತಿಗಳಿದ್ದಾವೆ, ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ-ಒಂದೇ ಧರದ ಪದ್ಯ ಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಬಂಧಗಳಲ್ಲೂ ಕಟ್ಟಿದನಿದ್ದಾವೆ, ಗದ್ಯಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದವಿದ್ದಾವೆ, ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷದಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವಿದ್ದಾವೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಸ್ವಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇರಬಲ್ಲವು ಎಂದಾದರೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ, ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ಈ ಬಂಧವೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ನಾಟಕ ಬರೀ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿದ ಬಂಧ; ರಂಗನಾಟಕಕ್ಕೂ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ಬಂಧವೇ ಬೇಕು; ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷಾನಾಟಕದ ಈ ಬಂಧವೇ ರಂಗನಾಟಕದ ಕಡೆ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ; ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅದು ರಂಗದ ಕಡೆ ಕೈ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದೆ-ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ? ಹಾಗಂದರೂ, ನಾಟಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷಾಬಂಧವಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ-ಪದ್ಯವಿದೆ. ಅದು ನಿಯತ ಲಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ್ದು. ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ನಿಯತಲಯವುಳ್ಳ ಪದ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾರಣ, ಪದ್ಯ ಎನ್ನುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ್ದಲ್ಲ.

ಸಂಗೀತ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೇ ಅದರ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಎನ್ನೋಣವೆ? ಭಾಷಾನಾಟಕವನ್ನು ರಂಗ ಕೃತಿ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷಾನಾಟಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಯಾಗದು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪಾದೀತು.

ನಾಟಕ ಎನ್ನುವುದರ ಹುಟ್ಟು ಆರಂಭದ ಇತಿಹಾಸ ಇವುಗಳ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದೇನಾದರೂ ಇದರ ಸ್ವರೂಪ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಸಹಾಯವಾಗಬಹುದೆ? ನೋಡೋಣ

ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದವು. ಅವು ದೇವತಾ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ದೇವ ಪೂಜೆಯ ಕರ್ಮಕಾಂಡಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದೇವಪೂಜೆಗಾಗಿ ಜಾತ್ರೆ ಕೂಡಿದ ಜನ ದೇವಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲೇ ನಾಟಕ. ಒಂದು ಕಲೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಮೊದಲಿನ ನಾಟಕಗಳ ಸ್ವರೂಪವೆಂಥದು? ಅವು 'ಆಟ'ಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅಂದರೆ, ಆಗಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವು ರಂಗಕೃತಿಗಳು. ಅಭಿನಯವನ್ನೇ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಉಳ್ಳವು. ಪ್ರಾಯಃ ಆ ಆಟಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿದ 'ವಾಚಿಕ' ಗಳೇ ಭಾಷಾಕೃತಿಗಳಾಗಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಉಳಿದು ಬಂದಿವೆ. ಸೊಫೊಕ್ಲಿಸ್, ಈಸ್ಟೈಲಸ್, ಯುರಿಪಿಡಿಸ್- ಮುಂತಾದವರ ಕೃತಿಗಳು ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳಲ್ಲೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾವೆ. ಅಂದರೆ - ಅರ್ಥವೇನಾಯಿತು? ನಾಟಕ ಎನ್ನುವುದು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕೃತಿ : ಅದು ಆಡಿದರೂ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಉಳಿದಿದ್ದರೂ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ- ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಈ ಮಾತನ್ನಾದರೂ ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟವೇ. ಏಕೆಂದರೆ - ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕರ ಆ ರಂಗ ನಿರ್ಮಿತಿ (ಆಟ) ಒಂದು ಸ್ವಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಆಗಿನ ಆ ಆಟದ ಒಂದು ಭಾಗಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಇವತ್ತಿಗೂ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವ ಈ 'ವಾಚಿಕ'ವೂ ಒಂದು

ಸ್ವಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲಾಕೃತಿ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ – ಅದೂ ಪೂರ್ಣ ಇದೂ ಪೂರ್ಣ ಪೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಕಳೆದರೂ ಪೂರ್ಣ ಪೂರ್ಣಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಕೂಡಿದರೂ ಪೂರ್ಣ ಎಂಬಂಥ ಒಗಟೇ ಆದೀತು. ಸೊಫೊಕ್ಲಿಸ್‌ನ ಕೃತಿ ಅವತ್ತಿನ ಆಟದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿಯೇ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದರೆ (ರಂಗಕೃತಿಯ ವಾಚಿಕ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಆತ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬರೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಭಾಷೆ ಅಭಿನಯಗಳ ದ್ವಿಮಾಧ್ಯಮವಾದ ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಂಡ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಆತನ ಅನುಭವ ಭಾಷೆಯ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೇ ಇಡಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬೇಕು. ಅರ್ಥಾತ್, ಅವನ ಕೃತಿಗೆ ಇಡಿತನವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಇಡಿತನವಿಲ್ಲದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಬದಲು-ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶೆಯ ನಿಕಷದಲ್ಲಿ ಒರೆಗೊಂಡು ನಿಂತಿದೆ. ಆ ಕಾರಣ ಆತ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಕೇವಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಥವಾ ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಹೇಳಬಾರದು:

ಸೊಫೊಕ್ಲಿಸ್ ಅವೊತ್ತು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಟಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಅದರ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ನಾಟಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆತ ನಿಜವಾಗಿ ಕವಿ. ಅವನ ಮಾಧ್ಯಮ ಭಾಷೆ. ಈ ಕವಿಗೆ ಅವೊತ್ತಿನ ಆಟ, ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕುದೆನ್ನಿಸಿದ ಒಂದು `ಬಂಧ'ವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆ ಆಟದ `ತಂತ್ರ' ಈತನ ಭಾಷಾಕೃತಿಗೆ ಒದಗಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಈ ಕೃತಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕಡೆ ಕೈ ಚಾಚಿದೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ-ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಇತಿಹಾಸ ಆಷೆ. ಆದರೆ ಆ ಆತ್ಮಕಥೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ `ಬಂಧ'ವನ್ನು ಹೊಸ `ತಂತ್ರ'ವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಕೊಡಬಹುದು. ಆ ಸಾಹಿತಿ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕ್ ರಂಗನಾಟಕಗಳು ಸೊಫೊಕ್ಲಿಸ್‌ನಂಥ ಕವಿಗೆ ಒಂದು ಬಂಧ ಸೂಚಿಸಿಕೊಟ್ಟವು. ಸೊಫೋಕ್ಲಿಸ್‌ನ `ಈಡಿಪಸ್' ಅವೊತ್ತಿನ ರಂಗ ನಾಟಕದ ವಾಚಿಕ ಅವಶೇಷವಲ್ಲ. ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷಾಕೃತಿ. ಆಗ ಆಡಿದ `ಈಡಿಪಸ್' -ಇದನ್ನೆ ವಾಚಿಕವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಅವೊತ್ತಿನ ಅಭಿನೀತ ಈಡಿಪಸ್- ಬೇರೆಯೇ ಕಲಾಕೃತಿ, ಇವತ್ತಿನ ತನಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ `ಈಡಿಪಸ್' ಬೇರೆಯೇ ಕಲಾಕೃತಿ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪೆ?

ಸಂದರ್ಭವಶದಿಂದ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ : `ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿ ಮೂಡಿದ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲ' ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುವ ಕೀರ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಟಿ. ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್ SENECA IN ELIZABETHAN TRANSLATION ಎಂಬ

ಬರಹದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ: "Behind the dialogue of Greek drama we are always conscious of a concrete visual actuality, and behind that of a specific emotional actuality. Behind the drama of words is the drama of action, the timbre of voice and voice; the uplifted hand or tensed muscle, and particular emotion." ಸರಿ, ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು? ನೂರಂಟು ಧ್ವನಿಗಳು, ಎತ್ತಿದ ಕೈ ಮತ್ತು ಸೆಟೆದ ಮಾಂಸಖಂಡ ಇವುಗಳನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಭಾಷಾನಾಟಕ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ- ಒಂದೇ? ನೂರಂಟು ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದ ಕೈ-ಇವೆಲ್ಲ ಆ

ಭಾಷಾನಾಟಕದಲ್ಲೇ, ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ, (ಯಾವ ರಂಗಾಭಿನಯವೂ ಇಲ್ಲದೆಯೇ) ಮೈದಾಳುತ್ತವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ drama of Words, drama of action ನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿದಹಾಗಾಯಿತು : ಈ drama of words, drama of action ನಿಂದಲೇ ಪೂರ್ಣತೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದಹಾಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ- ಸಾಹಿತ್ಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಭಿನಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ : ಮತ್ತು-ರಂಗನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಕೂಡ ಅಭಿನಯದಲ್ಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕವನದ ಲಯ ಶಯ್ಯೆ ಏರಿಳಿತ ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗೀತ ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಕವನ ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಸಂಗೀತ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಪ್ಪಾದೀತು.

ಕಾಳಿದಾಸನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ `ಅನ್ನಿಸಿಕೆ' ಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ: ಆತ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದ, ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದ. ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದೇ ಏಕೈಕ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ ಆತ ನಾಟಕ ಬರೆದನೆ? ಪ್ರಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಆತನೇ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪ್ರಯೋಗದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ತನ್ನ ಅಪಾರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಬಂಧ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾಯಕ ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತೇನೋ. ಹಾಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ನೋಡಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಣತಿ ಮುಟ್ಟುವ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಆತ ಬಂದ : ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನದು ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಭಾವ ನಿಷ್ಠೆಯ ಕಡೆ ವಾಲುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ಜತೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ- ಬುದ್ಧಿಹೀನವಾದವೆಲ್ಲ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ, ಮತ್ತೆ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಭೇದ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಕಂಡ ವಸ್ತು ಚಂದವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಮಲವಾದ ಹೆಸರು. ಕೋಮಲವೆನ್ನಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕೆಲವು ಅದ್ಭುತ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಕಾವ್ಯ ಅದನ್ನು ಪುರಾಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ತಾನು ಭಾವನಿಷ್ಠೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ರಾಮಾಯಣವೇ ಕೊಂಚ ಭಾವನಿಷ್ಠ, ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ, (ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಮಹಾಭಾರತ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹೊರಟಿತು.) ಕಾಳಿದಾಸನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕಾವ್ಯ ಭಾವ ನಿರ್ಭರದ ಒಂದು ಶೈಲಿಯನ್ನೇ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಛಾಯೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಗಳಲು ಹೊರಟ ಆತ, 'ಅಸ್ತುತರಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ದೇವತಾತ್ಮಾ.....' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅದನ್ನು ಭಾವುಕವಾಗಿಯೇ ಕೊಂಡಾಡಿದ. ಈ ಭಾವನಿರ್ಭರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಸ್ವಯಂ ಶಿಸ್ತು ವಿಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆತನಿಗೆ ನಾಟಕದ ಬಂಧ ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಒದಗಿರಬೇಕು; ಅದು ಅವನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂಯಮವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲ- ಅವನ ಮೊದಲ ನಾಟಕ 'ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ' ದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಆಂಕವೇ ಭಾವಗೀತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ಈ ಬಂಧದಿಂದ ತನಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಸಂಯಮವನ್ನು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ನಾಟಕಬಂಧ ಕಾಲಿದಾಸನ ಕಾವ್ಯನಿರ್ಮಾಣದ ತೆವಲಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸೋಫೋಕ್ಲಿಸ್, ಕಾಲಿದಾಸ, ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್-ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ರಂಗಕೃತಿ ಒಂದು ಯೋಗ್ಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಅವರು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ ಪಡೆಯಲೆಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಅಪೂರ್ಣಾವತಾರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಲಿಲ್ಲ.

ನಾಟಕಸಂಸ್ಥೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆಡಿಸುತ್ತ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬರೆದ-ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವಲ್ಲ. ಆ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನನ್ನೇ ನೋಡೋಣ. ಅವನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು, ಆಗಿಂದ ಈಗಿನ ತನಕ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೇ ವಿವರ ವಿವರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆ? ಅವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಜತೆ ಬೇರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯಗಳ ಜತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು-ಅಭಿನೀತವಾಗಬೇಕಾದ ನಾಟಕಗಳು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರಿಯಾಯಿತಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡದೆ - ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಿದರೂ ಅವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆ? ಅದೇ ಆತನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ರಂಗ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಸಮರ್ಥ ನಟ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗಿವೆ; ಹಾಗೇ, ಶಾಲಾ ಬಾಲಕರು ಆಡಿದಾಗ ಅವು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಾವೆ. ಅಂದರೆ, ಅರ್ಥ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ: ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್ ಬೇರೆ, ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಯೋಗವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ; ಇವೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು.

ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕದ ಏಕೈಕ ಮಾಧ್ಯಮ ಭಾಷೆ. ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮದ ಇತರ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ನಿಕಷದಲ್ಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಅವುಗಳ ರಂಗಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ರಿಯಾಯಿತಿ ತೋರಿಸುವುದಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಣ ಕೊಡುವುದಾಗಲಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾಟಕದ ಬಂಧ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ರಂಗಕೃತಿಗೆ ಅಳವಡು ಒದಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ

ಆದರೆ ಆ ರಂಗಕ್ಷಮತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಗುಣವೂ ಅಲ್ಲ, ದೋಷವೂ ಅಲ್ಲ. (ಕಾದಂಬರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪವಿದೆ, ಕಥನಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪವಿದೆ. ಈ ರೂಪ ಭೇದ, ಪ್ರಕಾರ ಭೇದ, ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾದ ಗುಣನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಗಣನೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.) ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ಕೃತಿಗಳ ರಂಗಯೋಗ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಗಯಟಿಯ ಫಾಸ್ಟ್ ನಾಟಕದ ರಂಗ ಯೋಗ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ-ಆದರೆ, ಈ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆ-ಈ ಕೃತಿಗಳ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪುನಃ, ಪದ್ಯಕೃತಿಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅಳವಡುತ್ತವೆಂದು, ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವು ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಗಲಾರವು. ಕಡಿಮೆಯೂ ಆಗಲಾರವು .ನಿಜವಾಗಿ- ಯಾವುದೇ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆ ಬಂಧ ರಂಗಯೋಗ್ಯವೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನೋಡುವುದಲ್ಲ ಅದು ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ ಅಲ್ಲವೇ ನೋಡಬೇಕು. ಆ ಕೃತಿಗೆ ಆ ಬಂಧ ಅನಿವಾರ್ಯವೇ. ಆ ಕೃತಿಗೂ ಆ ಬಂಧಕ್ಕೂ ಆಗರ್ಭಸಂಬಂಧ ಉಂಟೇ ನೋಡಬೇಕು.

ಹಾಗೇ - ರಂಗಕೃತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮ ಅಭಿನಯ. ಅದು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ 'ವಾಚಿಕ' (ಪಾಠ್ಯ) ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ

ಅದರ ಗುಣವನ್ನು ಅಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ 'ವಾಚಿಕ' ವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿರಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ 'ವಾಚಿಕ'ವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ, ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಆ ಸಾಧರಣ (ಅಂದರೆ, ಅಭಿಭಾಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿ ಪ್ರಚುರವಾದ) ಭಾಷೆ ಕೂಡ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ರಂಗಕೃತಿಯನ್ನು ಅಭಿನಯ ಮಾಧ್ಯಮದ ಏಕೈಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು. ರಂಗ ಕೃತಿ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯೇ. ಒಂದೊಂದು ರಂಗಪ್ರಯೋಗವೂ ಒಂದೊಂದು ಬೇರೆಯೇ ಕಲಾಕೃತಿ. ದೇಶಬದ್ಧ (Space-bound) ವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಚಿರರೂಪವಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾಲಬದ್ಧ (Time-bound) ವಾದ ರಂಗಕೃತಿ ತತ್ಕಾಲೀನವಾದ್ದು- ಸಂಗೀತ ಪ್ರಯೋಗದ ಹಾಗೆ, ನೃತ್ಯ ಪ್ರಯೋಗದ ಹಾಗೆ. ಈ ಕಾರಣ, ರಂಗಕೃತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಒಂದೊಂದೇ ಪ್ರಯೋಗದ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಬದ್ಧವಾಗಿ ತತ್ಕಾಲೀನವಾದ್ದರಿಂದ ರಂಗಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕಲೆಯ ಹಾಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸುಲಭ ಸಂಗೋಪಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರದು; ರಂಗ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೂಡ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿವರ ಚರ್ಚಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇಂಥ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆದ ಹಾಗೆ ರಂಗಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲವೇನೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. (ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಟಕಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಉನವನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈಗ ಅವಕಾಶವಿದೆ.) ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕವೇ ರಂಗಕೃತಿಯ ಅಸ್ತಿಪಂಜರ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ಕೂಡ ರಂಗಕಲೆ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಿರತ್ವ ರಂಗಕಲೆಯ ಅಚಿರತ್ವ - ಇವುಗಳಿಂದ ಅದು ಇದರ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ನಡೆಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕಗಳನ್ನು ದೃಶ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿಸುವುದಷ್ಟೇ ರಂಗಕಲೆ ಎಂಬ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಹರಿದು ಅದು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿರಬಹುದು. ದ್ರಾವಿಡ ಜನ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೌಢವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು ಎಂಬುವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿರುವುದನ್ನು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ಲಿಖಿತನಾಟಕದ ಸಂಭಾಷಣಬಂಧವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ರಂಗಕೃತಿ ಕಟ್ಟಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಕ್ಷಗಾನಗಳು ಇವತ್ತಿಗೂ ಭರವಸೆಯಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದಾವೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕ ರಂಗಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿ ಬಿಗಿದು ರಂಗಕಲೆಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬೆಕೆಟ್ ಹಾಗೆ ಕಳವಳಿಸಿಲ್ಲವೆ? ತನ್ನ ನಾಟಕಗಳು ಬರೀ ವಾಚಾಳಿಯಾಗಿಬಿಡಬಾರದು ಎಂದು ಹಣಗಿಲ್ಲವೆ? ಸಂಭಾಷಣೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ನಾಟಕ (A play without words) ಬರೆದಿಲ್ಲವೆ? (ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಸಾಹಿತಿ, ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ವಾಚಿಕವೇ ಇಲ್ಲದ ನಾಟಕ ಬರೆದರೂ, ಅದೂ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಶವನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.) ಗ್ರೊಟೊವ್‌ಸ್ಕಿಯ 'ಪ್ರಯೋಗರಂಗ' ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ 'Living Theatre' -ಈ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧ ರಂಗಕಲೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಾಹಸಗಳು. 1

ಶುದ್ಧ ರಂಗಕಲೆಯಾಗುವ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಪಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ 'ನಾಟಕ', ವಾಸ್ತವವಾಗಿ 'ನೃತ್ಯ' ವೇ ಆಗಿಬಿಡುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ. ನೃತ್ಯವೂ ಆಗದೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬರೀ ದೃಶ್ಯ ನಿರೂಪ

1- ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೂಡ-'ಏವಂ ಇಂದ್ರಜಿ'ದಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ವಿ.ಕಾರಂಧರವರು ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೋ, 'ಭೂಮಿಗೀತ'ದಂಥ ಕವನವನ್ನಾಧರಿಸಿಯೋ, ಸಾಹಿತ್ಯೇತರವಾದ ವಾಚಿಕವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡೋ ರಂಗಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬಲ್ಲರು ಎಂದು ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಪಣೆಯೂ ಆಗದೆ, ನಾಟಕ ತನ್ನದೇ ಹದದಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಅರಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ರಂಗಕಲಾವಿದರು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇಷ್ಟರತನಕವೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ ಮುಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳೋಣ : ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ-ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿಗಳು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ರಂಗಕಲಾವಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದೇ ರಂಗಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲ- ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೂ, ಅನೇಕ ಸಲ ಆತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ರಂಗಕೃತಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನಲ್ಲವೆ? ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ

‘ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್’. ಅದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಂಗಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ, ಹೇಗೆ? ತನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ತಾನೊಂದು ಕಲಾಕೃತಿ ಕಟ್ಟಲು ಹೊರಟ ರಂಗ ಕಲಾವಿದ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಧ್ಯಮದ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? ತಾನೇ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಈತ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು?

ನೋಡೋಣ. ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್‌ನ ರಂಗಪ್ರಯೋಗವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದು ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದರೆ- ಮೂಲ ಅವಲಂಬನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಾಕೃತಿ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್ ಒಂದೇ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಹತ್ತು ಕಡೆ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾದಾಗ, ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ರಂಗಕೃತಿ ಹತ್ತೂ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಬೇರೆಬೇರೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹತ್ತು ಜನ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಹತ್ತು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೆ ಅವು ಒಂದೊಂದೂ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ -ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಬದುಕಿನ ಘಟನೆಯ ಖಂಡ ಖಂಡಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು, ತನ್ನ ಅನುಭವ ಹೊಳಸಬಲ್ಲ ಕೃತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೂ ಪುನಸ್ಸಂಘಟನೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ಸಲ, ನೇರ ಬದುಕಿನಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ಪೂರ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪೌರಾಣಿಕ ಆಕರಗಳಿಂದಲೂ ಈತ ತನ್ನ ನಿರ್ಮಾಣದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದಂಟು. ಇದೇ ರೀತಿ, ರಂಗಕಲಾವಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಾಟಕದಿಂದ ತನ್ನ ನಿರ್ಮಾಣದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲವೆ?

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಒಂದು ರಂಗಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಅದರ ಒಳಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಇಡಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಒಂದಿದೆ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸಿತೋ, ಆ ರಂಗಕೃತಿ ಜೀವಂತವಾದ ಏಕಶರೀರವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬ ನಿರ್ದೇಶಕ ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡರೆ, ಅದು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನಂಥವನ ಮಹತ್ವತಿಯೇ ಇದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬದಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಸೂಚಿತ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಪುನಃ,

ನಿರ್ದೇಶಕನಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗೆ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ಓಂದೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳು ಸಂದರ್ಭವಶದಿಂದ, ಮಾತಿನ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಯೋಗದಿಂದ-ಈ ಬರೀ ಮಾತುಗಳೇ, ತಮ್ಮ ಆಮೂರ್ತದಿಂದಲೇ- ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸ್ವರಲಯಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾತು ರಂಗದಮೇಲೆ ನಟನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ, ಅದರ ಸ್ವರಲಯಗಳೂ ಅದು ಸೂಚಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಘನರೂಪ ಬದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅಮೂರ್ತ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ವ್ಯಂಜನೆಯ ವಿಶಾಲ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹಾಗಾಗಿ, ಶಬ್ದಗಳು ಅವೇ ಇದ್ದೂ ಭಾಷೆ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ದೇಶಕ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಭಿದ್ರವಿಚ್ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ ಆ ಚೂರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಿರ್ಮಾಣ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಅಭಿನ್ನ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೊಸ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಬಹುದಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. 1 ‘ನಾಟಕಕಾರ’ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವವನಿಗೆ ಈ ಅಂಶ ಅಪ್ರಿಯವೆನಿಸಬಹುದು.

ನಿಜವಾಗಿ ನಾಟಕಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದು ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ. ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾತ ಆದನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ಆಫವಾ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ತಾಳೆ ನೋಡುವ ಅಧಿಕಾರ ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಬರಲಾರದು. ಅವನ ರಂಗಕೃತಿ ಕಲಾಪೂರ್ಣವೆ ಅಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಉಳಿಯುವಂಥದು.

ವಿಚಾರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಚದುರಿಹೋಗಿದ್ದಾಗಿದೆ. ವಿಷಯ ಜಡಕಾಗಿ, ಕೊಂಡಿಕೊಂಡಿಗೆ ತಳಂಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸುತ್ತಿ, ಮತ್ತೆ ಬಂದಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ಪುನರುಕ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ.

1- ಈ ಅಂಶವನ್ನು ವಿಪರ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನದ ಅವಕಾಶವೇ ಬೇಕು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ್ದೇನೋ, ಒಟ್ಟಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿಸಿದ್ದೇನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಮುಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಒಟ್ಟಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ :

೧ ಇವತ್ತು 'ನಾಟಕ' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಮತ್ತು ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ. ಒಂದರ ಮಾಧ್ಯಮ ಭಾಷೆ, ಇನ್ನೊಂದರದ್ದು ಅಭಿನಯ : ಒಂದು ದೇಶಸ್ಥ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಸ್ಥ- ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ಬೇರೆಬೇರೆ. ಇವುಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ರಂಗ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಯೋಗವೂ ಒಂದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರಕೃತಿ : ವಿಮರ್ಶೆ ಕೂಡ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೇ ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ಸಾಹಿತ್ಯನಾಟಕ ರಂಗಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರಬೇಕು- ಎಂಬ ನಿಯತವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪರಸ್ಪರ ಒದಗುವಂಥ ಯೋಗ್ಯತೆ ಆಯಾ ಕೃತಿಗಳ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅಪ್ರಸ್ತುತ.

೩. ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯನ್ನು ರಂಗನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಪರಿಕರದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ. ಹಾಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಮೂಲದ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿ, ಅದೇ ಘಟಕವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಘಟಕ ಭಿದ್ರಗೊಂಡು ಬೇರೆ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪುನಸ್ಸಂಘಟಿತವಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಲಾಕೃತಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಕೂಡ, ರಂಗತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೂ ಅದು ತಂತ್ರ ಮಾತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕಕ್ಕೆ ಆ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಹಾರೈಸುವಂಥ ಅಪೂರ್ಣ ಕೃತಿ ಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಡೆಗೂ ಇವು ಸ್ಥೂಲ ಸೂತ್ರಗಳಷ್ಟೇ : ಸರ್ವತ್ರ ಒಪ್ಪಿತವಾದೀತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಸಾಕು.

ಮತ-ಭಿನ್ನಮತ ೧ ಧರ್ಮ-ಅಡಿಗರ ವಾದದ ಖಂಡನೆ

ಮತ-ಭಿನ್ನಮತ ೧ 'ಧರ್ಮ'-ಅಡಿಗರ ವಾದದ ಖಂಡನೆ

ಕೆ. ಪಿ. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ

ಯಾವುದೇ ವಾದವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಆಲೋಚನೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪರ ಒಂದು ವಿರೋಧ ಈ ಎರಡೂ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧಗಳಿಂದ ಅಂಥದೊಂದು ಆಲೋಚನೆ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ 'ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆಯ ಕಲ್ಪನೆ' ವಾದದಲ್ಲಿ ಈ ಶಿಸ್ತು ಕೊಂಚವೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳೊಳಗಿರುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳನ್ನೂ ಅಸಂಬಂಧತೆಗಳನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ. ಅಡಿಗರ ಲೇಖನ ಮತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದೋ ಅಥವಾ ತತ್ವಚಿಂತನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದೋ ಎಂಬುದೂ ಆ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅರಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪ್ರಯಾಸಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದುದು ಇಷ್ಟು. ಧರ್ಮ ಎಂಬುದು ಬರೀ ಮತ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಇಡೀ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿದ್ದು. ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಜೊತೆ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದುದು. ಇವು ಕಾಲದೇಶಗಳಿಗೆ ಅತೀತವಾದ ಕಾರಣ ಇವನ್ನು ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.- ಇಷ್ಟನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಎಂದರೆ ಜಾತಿಧರ್ಮ ಕಾಲಧರ್ಮ ವಯೋಧರ್ಮ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲಾ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಒಂದು ಅಂಗಗಳು.-

ಎಂದರೆ ಇವು ಆ ಸನಾತನ ಋಷಿಗಳು ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿನ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡುದರ ಒಂದು ಅಂಶ- ಎಂದರೆ ಆ ಸನಾತನ ಋಷಿಗಳ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪ ಎಂಥದಿತ್ತು : ಅದು ಬದಲಾಗಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಚಿರಂತನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆಯೇ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮೀಮಾಂಸೆ ಮಾಡೋಣ. ಈ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಮ್ಮ ಧ್ಯಾನದ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆರಿತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಂದರೆ ಇವರು ಸನಾತನಧರ್ಮವೆಂದು ರೂಪಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳೂ ಸೂತ್ರಗಳೂ ಈ ಋಷಿಗಳು ಕಂಡ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದವು. ಅವರ ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ ಅವರ ನಿಯಮ ಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ

ಬದುಕುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಈ ಋಷಿಗಳು ತಲುಪಿದ ದಿವ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಒಂದು ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಹೇಳುತ್ತದೆ. (ಶಂಕರರ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಅಭೇದವಾದ) ಇನ್ನೊಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಬಾಧ್ಯರೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಅಬಾಧ್ಯರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. (ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮದ್ವೈತವಾದ, ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ಶಾಶ್ವತ ಬೇಧದೊಂದಿಗೇ ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಶೂದ್ರ, ವೈಶ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಭೇದಗಳೂ ಶಾಶ್ವತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ : ಮಾಧ್ವಮತ) ಈ ರೀತಿ ಸನಾತನ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಲೌಕಿಕ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ ಅಂತಿಮ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭೂಮಿಕೆಯ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇವುಗಳನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ, ಕಾಲಾತೀತ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಬೊಗಳೆ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಇವರು ಹೇಳಿದ ಅಗ್ರಾಹ್ಯವಾದ ಈ ಆಸಂಬಂಧ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ ಮರಣೋತ್ತರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎಳೆತರುವುದಂತೂ ದುಃಖ ಶೋಚನೀಯ ಆವಸ್ಥೆ. ಈ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಸನಾತನಿಗಳೂ ಅವರ ಹಿಂಬಾಲಕರೂ ಅಲೌಕಿಕದಿಂದ ಎಳೆತರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾವು ಇದಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲೆಂದು ದೂರಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ-

ಇದರ ಸುಳ್ಳು ನಿಜಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ ಅರ್ಹತೆ ಇರುವವರು ಮಾತ್ರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಅಡಿಗರು. ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳವರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದವರು ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾದರೆ ಒಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಾ ಒಂದು ಜಾತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವನೆಂದು ಏಕೆ ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಒಬ್ಬ ಮಾಧ್ವನಿಗೋ ಸ್ಮಾರ್ತನಿಗೋ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಹುಟ್ಟಾ ಆ ಧರ್ಮಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದರ ಅರ್ಥ ಏನು. ಇದಕ್ಕೂ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮಾಂತರ ಕರ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದ ಮರಣೋತ್ತರದ ಗೋಜಲಿನಲ್ಲಿ ತರ್ಕವನ್ನು ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನಂತೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅರ್ಹತೆ ಏನೆಂದು ಗೊತ್ತಿರದೆ ಹೋದಾಗ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವುದು ಅನಗತ್ಯ.

ಮಾನವ ಜೀವನದ ಅಂಶಮಾತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಧರ್ಮರಚನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಇಡಿಗೆ ಅದು ಸಲ್ಲುವ ಧರ್ಮವಾಗಲಾರದು ಎಂದು ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಡಿಗರು. ವಿಶ್ವಚೇತನವೂ ಸ್ವರೂಪವೂ ಎಂದೂ ಅತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ವಾಂಗುಲವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವೇ ತಿಳಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಇದನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗೇ ತಿಳಿದು ಧರ್ಮರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಶುದ್ಧ ಆಭಾಸ. ಮಾನವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯಲು ಸಿಕ್ಕುವುದು ಎಂದೂ ಅಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವ ವಾಸ್ತವ. ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ವಿಕಾಸಶೀಲವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಜ್ಞಾನದ ನಿಯಮ. ಮಾಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ತಾವು ಹೇಳಿದ್ದು ಕಾಲದೇಶಾತೀತವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳು, ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏಳೆಂಟು ಜನಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟು ಜನರಲ್ಲೂ ಮತಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೇ ಸರಿ. ಅವರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಈಗ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಇರುವಂಥ ಅಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವವೇ ಸರಿ. ವಿಜ್ಞಾನ ಇದನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಪಡೆಯಿತು. ಈ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥ ದೊರಕಿಸಿ ಇದನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಪಡೆದರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಅಂಶಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ತಾನೂ ಅಂಶ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಧರ್ಮವು ತಾನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳೇ ಹೇಳಿ ಅವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಎಳೆತರುವ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲುಮಟ್ಟದ್ದು. ಯಾವುದೋ ಮರಣೋತ್ತರದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸುಳ್ಳಿನೊಳಗೇ ಸದಾ ತನ್ನ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನಿಡುವ ಕೋಳಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಅಂಶ ಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲೆಂದೇ ರೂಪಿಸಿದ ಈ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹಾಗು ಅವುಗಳ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಎಸೆಯಬೇಕಾದ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ನಮಗಿಂತ ದಡ್ಡರೇ ಇರಬಹುದು. ಇದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಧ್ಯತೆ. ನಮ್ಮ ಮುಜಿನವರು ನಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ವಾಸ್ತವ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದನಗಾಹಿಗಳೂ ಪಶುಪಾಲಕರೂ ಆದ ವೇದಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಮಾಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಇಂದಿನ ನವೀನ ವಿಶ್ವ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಅಗಾಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟೇ ಉಂಟು.

ಇದೇ ರೀತಿ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆಯ ಜ್ಞಾನ ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವಂಥದೇ ಸರಿ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನಾಧರಿಸಿ

ಕಾಲದೇಶಾತೀತವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆನ್ನುವಂಥ ಸನಾತನವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಚಿಸುವುದೂ ಮತ್ತು ರಚಿಸಿರುವುದೂ ಹಸೀ ಸುಳ್ಳು, ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಅಪೂರ್ಣ. ಅದನ್ನಾಧರಿಸಿದ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ ಅಪೂರ್ಣ. ಆದರೆ ಈ ಜ್ಞಾನಗಳು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವ್ಯಾವು ಅಡಿಗರವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮದ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ FANATIC ಎನ್ನುವಂತ ಅಂಧತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಭೇದ, ತಿರಸ್ಕಾರ, ದ್ವೇಷ, ಈ ನೀಚತನಗಳೆಲ್ಲಾ ಸನಾತನ ಧರ್ಮಗಳಡಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಾರೋದ್ಧಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇದು ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಋಷಿಗಳು ಕಂಡ ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪದ ಅಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಏಕೆಂದರೆ ಇವು ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಗಿ ಬಂದಂಥ ಸತ್ಯಗಳೇ ಆಗಲಿ ನಿಯಮಗಳೇ ಆಗಲಿ ಅಲ್ಲ. ಈ ಋಷಿಗಳೆನ್ನುವವರು ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದಂಥ ಸುಳ್ಳುಗಳು. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿರಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮದ ವಕ್ತಾರನೂ, ಪರಮಹಂಸರು ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅವರಿಗೆ ಅನುಭವವನ್ನು ದೇಹಾಂತರಿಸಲು ಶಕ್ಯರಾದಂತೆ, ಶಕ್ಯನಿರಬೇಕೇ ವಿನಾ ಸುಮ್ಮನೆ ವಾದ ತರ್ಕಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ ಎಂದೇ ಕರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮತ-ಭಿನ್ನಮತ ೨ ಧರ್ಮ: ಒಂದು ಚರ್ಚೆ

ಮತ-ಭಿನ್ನಮತ ೨ ಧರ್ಮ : ಒಂದು ಚರ್ಚೆ

ಡಿ. ಎಲ್. ಪಾಟೀಲ

೧೯೭೧ ರ ಶರತ್ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಲೇಖನ 'ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ' ನನ್ನನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. ಅಡಿಗರ ಲೇಖನ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನೂತನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ ಗಂಭೀರ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೀಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಧರ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದೆಂತಲೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ವೇದಗಳು ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಧನಗಳು. ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಸಜ್ಜನರ ನಡತೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಅವು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು "ಸನಾತನ ಧರ್ಮ" ವೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ 'ಧರ್ಮ' ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ರಿಲೀಜನ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದುದಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಂಕುಚಿತ ಅಂದರೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಮಾಜದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಕೋನದಿಂದ "ಸನಾತನ ಧರ್ಮ" ಒಂದು ದೇಶದ, ಒಂದು ಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪರಿಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಅವರು "ಆ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ-ಅರ್ಥದ ಹಿಂದಿರುವ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಪ್ರಮಾಣತ್ವಉಳ್ಳದ್ದೂ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಗಿರುವ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅರ್ಥ ಯಾವುದು?

ಧರ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದವರನ್ನು ಧರ್ಮ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ : ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವರನ್ನು ಅದು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ : ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿಭಾರವೇ ಆದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಮಾಜವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದು ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬೇರೂರಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿದಾಗ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅಹಿಂಸೆ, ದಯೆ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಗೆಳತನ, ಪ್ರೀತಿ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಮನೋಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವೃದ್ಧಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನವ ಮಾನವರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ

ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವಂಥದೇ ಧರ್ಮ. ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ “ಆದ ಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ಎಲ್ಲದರ ಜೊತೆಯ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕ. ಈ ಹೊಂದುವಳಿಕೆಯ ಸೂತ್ರವೇ ಧರ್ಮ”. ಈ ಸೂತ್ರ ಸಮ್ಮತವಾದರೂ ಅಡಿಗರ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯ “ಇಂಥ ಹೊಂದುವಳಿಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು,” ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಲೆಯನ್ನೇ ಹೆಣೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಧರ್ಮದ ಸೂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲ ದೇಶದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಧರ್ಮಸೂತ್ರ ಬೇಕೆಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ಹೊಂದುವಳಿಕೆಯ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಧರ್ಮಸೂತ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೋನದಿಂದ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ ಸಮಗ್ರ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧದ ವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಡಿಗರು ಹೇಳುವ ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಳುತ್ತದೆ. ಇತರ ಮಾನವರೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದುವಳಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರ ಧರ್ಮ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಂದುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಗತ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಧನವೇ ಧರ್ಮ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. “ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವೂ ಅರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದೂ ಅದರ ಎಂದಿಗೂ ಡೆಟ್ ಆಫ್ ಡೇಟ್ ಆಗದಂಥದೂ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮಾನ ಮಾನವರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವ ವಿಶ್ವದ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಹೇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಧರ್ಮದ ಸತ್ಯ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿರಬಾರದೇ? ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಲ್ಲದರ ಜೊತೆಯೂ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆ ಸಾಂಗತ್ಯ ಅಥವಾ ಹೊಂದುವಳಿಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅಂಥ ಒಂದು ಹೊಂದುವಳಿಕೆ ಅಥವಾ ಸಾಂಗತ್ಯ ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳ (ಅವನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಡುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ) ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಸೂತ್ರಗಳು ಬೇಡವೇ? ಹೊಂದುವಳಿಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಲಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನವಾಗಲಿ, ಕವಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಾದರೆ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಇದು ಆಸಹಜವಾಗಿರಬಾರದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸಹಜವೆಂದೆನಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಸನ್ಯಾಸದಿಂದ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಅಂಥ ಒಂದು ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಜನರಿಗೆ ಅಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಸಹಜ. ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವು ಬರಿ ಆದರ್ಶಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ ಎಂದು ಅಮೆರಿಕದ ಸಮಕಾಲೀನ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಗಾರ್ಡನ್ ಆಲ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ, ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದೊಂದಿಗೆ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆಂದೆಂದರೇನು? ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನೃತ್ಯ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪೋರಿಯಿಸಿಜಂ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಹಜ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರ್ಯಾಶನಲ್ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಕೀಳು ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಸಿಲಿಜನ್ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕಬೇಕು. ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶ್ವದ ಒಂದು ಎಸಳು ಎಂದು ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ತನ್ನನ್ನೇ? ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ರ್ಯಾಶನಲ್ ಬದುಕು ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ತ್ಯಾಗ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ಪೋರಿಯಿಕ್ ತತ್ವಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ರೀತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದವುಗಳು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು (ವ್ಹಿಟ್‌ಮನ್, ಧೊರೋ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ) ತಮ್ಮ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ಪರಿಸರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ವಾತಾವರಣವೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪರಿಸರವನ್ನು ಮಾನವ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ತನಗಿಷ್ಟಬಂದಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಸಾಂಗತ್ಯವೇ? ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೆ ಎಷ್ಟು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು? ನೈಸರ್ಗಿಕ

ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಅಗತ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಅಗತ್ಯವಾದರೆ ಮಾನವ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ “ಸನಾತನ ಧರ್ಮ” ಹೇಳುವುದೇನು? ಅದು ಹೇಳುವುದು ಮಾನವ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಕಲ್ಯಾಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸತ್ಯವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಾದ ಇಷ್ಟೆ, ಹೊಂದುವಳಿಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೇ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಿಜವಾದ ಸಾಂಗತ್ಯ ಅಸಾಧ್ಯ. ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರ್ಯಾಶನಲ್ ಆಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ರ್ಯಾಶನಲ್ ಆಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೆಲವೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಸಮಾಜ ಸಹಿಸಲಾಗುವಷ್ಟರ (tolerable) ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ, ವಿಶ್ವದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೊಂದುವಳಿಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಧರ್ಮಸೂತ್ರಗಳು ಕೆಲವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ನಿಯಮಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂಥ ಧರ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ “ಸನಾತನ ಧರ್ಮ” ಹೊಂದಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ “ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು” ಬರಿ ಮತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅದರ ಮೌಲ್ಯದ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದು ಅವಿವೇಕ. ಅಡಿಗರು ಕೊಟ್ಟ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕೋನದಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

“ನಾವು ಇಂದಿನವರು ಮಹಾ ಧೀಮಂತರು, ಹಿಂದಿನವರು ದಡ್ಡರು, ಅವರಿಂದ ನೀವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೊರಡುವುದು” ಮೂರ್ಖತನ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ತುಳು-ಕನ್ನಡ ಸಂಬಂಧ ಎಂತಹದು?

ತುಳು-ಕನ್ನಡ ಸಂಬಂಧ ಎಂತಹದು?

ಡಿ.ಯನ್. ಶಂಕರ ಭಟ್ಟ

ಶ್ರೀಯುತ ಮುಕುಂದ ಪ್ರಭುಗಳು ‘ಸಾಕ್ಷಿ’ ಯ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೯೭೧ ನೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳೊಳಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ಲೇಖನ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ‘ಅರ್ಪಣೆ’ ಎಂಬ ಸಂಭಾವನಾ ಗ್ರಂಥವೊಂದರಲ್ಲಿ ಇದೇ ತಲೆಬರಹ (ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ) ದ ಕೆಳಗೆ ನಾನು ಬರೆದಿದ್ದ ಒಂದು ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ (ಪ್ರಶ್ನಾ?) ರೂಪವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಲೇಖನ.

ತುಳುವು “ಬೇರೆಯೇ ಭಾಷೆಯೆಂಬುದು ಸರಿಯೇ. ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭೇದವೇ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯಾವೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಹೋಗಿ ಆಮೇಲೆ ಪುನಃ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಕನ್ನಡದ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವೆ” (ಪುಟ ೩೪) ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಸಂಶಯಗಳು ಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಕಾಡಿವೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ, “ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯ” (ಪುಟ ೪೧) ವೆಂದು ಪ್ರಭುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು, ಭಾಷೆಗಳೊಳಗೆ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ “ಸಂಬಂಧಗಳಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಂಶಿಕ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪರ್ಕಸಾಧಿತ. ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳು ಒಂದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ಊರಿನ ತುಳುವರು ಕನ್ನಡವನ್ನೂ, ಕನ್ನಡಿಗರು ತುಳುವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ಭಾಷೆಗಳೊಳಗೆ ಸಂಪರ್ಕಸಾಧಿತ ಸಂಬಂಧ ಅತಿ ನಿಟವಾಗಿ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಈ ಸಂಬಂಧ ಕಡಮೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟಾದರೂ ದೀರ್ಘವಾದುದು.

ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಗಳೊಳಗೆ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧವೂ ಇದೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಬಂಧದ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ,

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನಾಡುವ ಜನ ಎರಡು ಜನಪದಗಳಾಗಿ ಒಡೆದುದರಿಂದಾಗಿ ಆ ಜನಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯೂ ಕೂಡ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರಾಗುತ್ತ ನಡೆದು, ಇಂದು ಬೇರೆ ಬೇರಾಗಿ ತೋರುವ ಎರಡು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿ ಒಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದು. ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಗಳೊಳಗೆ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲದ್ರಾವಿಡವೆಂಬ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯಿದ್ದು, ಕಾ ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಗಳಾಗಿ (ಮತ್ತು ತೆಲಗು, ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಗಿ) ಒಡೆದಿದೆಯೆಂಬದೇ.

ಹಾಗಾಗಿ, ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳೊಳಗೆ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಏನೇನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆಯೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಕಾರವಿರುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಪಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆಯಾದರೆ (ಹಣ್ಣು- ಪರನ್ನ್, ಹಾರು-ಪಾರ್, ಹಾಡು-ಪಾಡ್ ಇತ್ಯಾದಿ) ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಕಾರ ಹಕಾರವಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಕಾರವಿರುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ಹಲವು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಉಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆಯಾದರೆ, (ಹಿಂಡಿ-ಪುಂಡಿ, ಬಿಡು-ಬುಡು, ಮಿಡಿ-ಮುಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಓಷ್ಯ ವ್ಯಂಜನಗಳ ಮುಂದಿರುವ ಇಕಾರ ಪ್ರತಿವೇಷ್ಟಿತವ್ಯಂಜನ ಹಿಂದಿರುವಾಗ ಉಕಾರವಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಒಂದು ಭಾಷೆಯು ಹೀಗೆ ಎರಡಾಗಿ ಒಡೆದ ಕಾಲ ಹಿಂದಿನದಾದಂತೆಲ್ಲ ಅದರ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳ ನಡುವೆ ತೋರಿಬರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತ ನಡೆಯುವುದು ಸಹಜ. ಇಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಕಾರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗುತ್ತಾ ನಡೆಯುವುದು ಸಹಜ. ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಗಳ ನಡುವಿರುವ ಹಲವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು (ಉದಾ: ಈ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗುವ ಕ್ರಿಯಾರೂಪಗಳೊಳಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು) ಇನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು, ಅವುಗಳ ನಡುವಿರುವ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧ ಎಷ್ಟು ಹಿಂದಿನದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಒಂದು ವಿಷಯವಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ : ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅದು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನದು ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವಿರುವ “ಹೋಲಿಕೆ” ಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಯಾವ ರೀತಿಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ತೋರಗೊಡದಿರುವ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳೊಳಗೂ ಕೂಡ ಸಿದ್ಧಾಂತತಃ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಭಾಷೆಗಳೊಳಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಸ್ತುತ.

ಅಲ್ಲದೆ, ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುವ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳೊಳಗೆ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದೇತೀರಬೇಕೆಂದೇನೂ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆಯೇ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ, ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಂಪರ್ಕಸಾಧಿತ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳು ಹಲವಾರು ಸಮಾನ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಪರ್ಕಸಾಧಿತ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಮೇಲಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡುವಾಗ ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ನಡುವಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿರುವಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತೋರುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇಂತಹ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪು-ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಂಡದ್ದೆಲ್ಲ ಹಾಲಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಯುತ ಮುಕುಂದ ಪ್ರಭುಗಳ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತುಳು ಭಾಷೆಗಳೊಳಗೆ ವಂಶಿಕ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕಸಾಧಿತ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ನಿವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಈ ರೀತಿಯ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಅವುಗಳೊಳಗಿರುವ ವಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೇನೋ ಅಸಾಧ್ಯ; ಆದರೆ ಪ್ರಭುಗಳು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹಲವಾರು ಬರಿಯ ಸಂಪರ್ಕಸಾಧಿತಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಮೇನರ್ ಬರೆದ ತುಳು ಅರ್ಥಕೋಶದಲ್ಲಿ ತುಳುವಿನವೆಂದು ಕೊಡಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜಾಸ್ತಿ ಕನ್ನಡ

ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಸ್ಕೃತದವುಗಳು. ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಳುವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಳು ಕನ್ನಡಗಳ ವಂಶಿಕಸಂಬಂಧ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ತೀರಾ ಅನುಚಿತ. ಪ್ರೊ.ಮರಿಯಪ್ಪ ಭಟ್ಟರ ತುಳು ಅರ್ಥಕೋಶವೂ ಕೂಡ ವಂಶಿಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಎರವಲು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡುವ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿ ವಂಶಿಕಸಂಬಂಧ ಸಾಧನೆಗೆ ಬಳಸುವುದು ತಪ್ಪು.

ಇನ್ನು, ಒಂದು “ಬೆಳೆದ” ಭಾಷೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆ, ಒಂದು “ಹೊಸ” ಭಾಷೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಹಳೆಯ ಭಾಷೆ, ಒಂದು ಭಾಷೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಅದರ ಉಪ ಭಾಷೆ -ಈ ರೀತಿಯ ವಿಭಜನೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಬೇರೂರಿರುವ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಫಲ. ಪ್ರಭುಗಳೂ ಕೂಡ ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೊಳಗಾಗಿ ತುಳುವನ್ನು ಕನ್ನಡದ “ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಿಂತುಹೋದ ರೂಪ” ವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಯಾಕೆ ತಪ್ಪು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು “ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವೇನು ಬಲ್ಲಿರಿ?” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂಪುಟ- ೧೫

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕವಿತೆ

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕವಿತೆ :

(‘ರಾಮನವಮಿ’ಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ)

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಧುನಿಕಯುಗದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಹೆಸರು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಕೆಲಸ ಎರಡು ರೀತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವುಳ್ಳದ್ದು : ಗಾತ್ರದಲ್ಲೂ ಗುಣದಲ್ಲೂ ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲೂ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದದ್ದು : ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತಾತ್ವಿಕ ತಳಪಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದು, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿ, ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಹೀಗೆ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡದ್ದು ಅಪೂರ್ವವಾದೊಂದು ಜೀವನಸತ್ಯ. ಈ ಸತ್ಯ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಯುಗಯುಗಗಳಿಂದಲೂ ಒಪ್ಪಿ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗಿದೆಯೋ ಆ ಧರ್ಮದ ಸಾರ. ಬಾಳಿನ ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ, ಉಬ್ಬರ ಇಳಿತಗಳಲ್ಲಿ, ಏರು ತಗ್ಗುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ತೂಕ ತಪ್ಪದಂತೆ, ಧೃತಿಗೆಡದಂತೆ ಶಾಂತವಾಗಿ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಅಂತರಂಗದ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಪ್ರಶಾಂತಿ, ಹೂವುಗಳ ಮೃದುತ್ವ, ಬಯಲಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಅಗಲ ಕಿರಿದಾದ ಹೊಳೆಯ ಸ್ಪಟಿಕ ನಿರ್ಮಲ ಜಲದ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಇದೆ. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಯುಗಾಂತರಕಾರಕ ಆವೇಶ, ತೀವ್ರತೆ, ತಲಸ್ಪರ್ಶಿತ್ವ, ಆಕಾಶೋದ್ಧಯನ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಪುರಾತನವಾದೆಂದು ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿರ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ನಿಂತದ್ದು. ಸಜ್ಜನನೊಬ್ಬನ ತುಂಬು ಬದುಕಿನ ಕೊಂಬೆ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲೂ ತುಂಬಿ ಮಾಗಿ ಹಣ್ಣಾಗಿರುವ ರೀತಿಯ ಕೃತಿರಾಶಿ ಇದು. ಮನಸ್ಸು ಮಾಗದೆ, ಸಮಸ್ಥಿತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇವಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ರೂಪವಿಲ್ಲ. ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಭಾವೋದ್ವೇಗ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಲೀ, ಅಂಥ ಉದ್ದೇಗವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಅಪಾರವಾದ ಅನುಕಂಪ, ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ಮೃತವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅಲ್ಲಿ ದುರಂತದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶಾಂತತೆ ಜಾಗ್ರತ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರಸ್ಥಲದಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ

ಆಳದಿಂದೆದ್ದು ಬಂದು ಅಶಾಂತಿಯ ಬಿರುಗಾಳಿಯನ್ನನುಭವಿಸಿ, ಹಡಗೊಡೆದು ಪಾಡು ಪಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ: ಇದು ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಮಿತಿ : ಪ್ರಜ್ಞಾಬದ್ಧತೆ; ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಚಿತ್ರವಿಲ್ಲದ ದ್ವಂದ್ವ ಸಮನ್ವಯ.

ಈ ಗುಣಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದೊಡನೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನಿಂದ ಟಾಗೂರರವರೆಗೂ ಹರಿದು ಬಂದ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದದ್ದು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ವಿಶೇಷವನ್ನು ತನ್ನ ಸತ್ವದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಆಖ್ಯಾನವನ್ನೇ ಪುರಾಣ ಕಥೆಯನ್ನೋ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಶೇಷ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಶೈಲಿ ಉಪಮೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಎನ್ನುವುದು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧೋರಣೆ. ಅನುಭವದ ಫಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವ ಆದರೆ ಅದರ ಸಹಜ ರೂಪವನ್ನು-ಅದರ ತುಮುಲ, ಸಂಘರ್ಷ ಕ್ಲೇಶ ಇವುಗಳನ್ನು -ಹೊರತುಪಡಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಅದು. ಈ ಧೋರಣೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಕೆಡುಕಿನ ಭೀಕರತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಗಮನಿಸದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೇ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ, ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದುಕಿನ ಒಳಪದರುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಹತ್ವ ಕೊಡದೆ ಕಾವ್ಯೋದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬ ಸರಳಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗಾರ ರಸಕ್ಕೇ ತೀರ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮನೋರಂಜನ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಈ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವೆಂದರೆ ಇದೇ. ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆ ಇತ್ತು. ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಬರೆಯುವ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಮೂಲಭೂತ ಸಂಬಂಧ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ, ಅವನ ಸ್ವಾನುಭವದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಚ್ಚಳವಾದ ವಿವೇಚನೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಅನಂತರವೇ. ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಸಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಯೂ ಆ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿಯವರೊಬ್ಬರೇ ಎನ್ನಬಹುದು. ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ ಅಂಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವು : ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಬಲ್ಲ, ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯಿಂದ ಕವಿ ಸಮಯಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತವಾದ, ಶಬ್ದಾಡಂಬರದ ಸೋಂಕೂ ಇಲ್ಲದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯದ ಆಡುಮಾತಿನ ಧಾಟಿಗೆ ತುಂಬ ಹತ್ತಿರವಾದ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ; ಅಶಿಕ್ಷಿತರು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಮುಂತಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದ ಸಮಾಜವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ : ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಥನಗೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಜೀವನದರ್ಶನದ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ; ಕಾವ್ಯವೆಂದರೆ “ಪ್ರಶಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮರುಕೊಳಿಸುವ ಭಾವ” ಎಂಬ ಧೋರಣೆ. ಆದರೆ ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್‌ನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ, ಆತನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿದ್ದ ಏಕಾಂಗಿತನದ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸ್ವಾನುಭವ ವಿಶೇಷಣೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹೊಸ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಧರ್ಮಬಾಹಿರ ಧನದಾಹವನ್ನು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರಾದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಂಬಂಧ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾದದ್ದು. ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಉತ್ತಮ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹತ್ತೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಅವಿಭಾಜ್ಯಾಂಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲೆ ಎಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಭಾವ ವಿಚಾರಗಳ ಹಂದರವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಮೌಲ್ಯಸಂಶೋಧಕವಲ್ಲ, ಮೌಲ್ಯನಿಷ್ಠ.

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ದೃಷ್ಟಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದದ್ದು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದದ್ದಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಮೀರಿ ವಿಶ್ವದೊಡನೆ ಬೆರೆಯುವ ಆಶೆ- ಇದು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು-ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ‘ಸಹಿಷ್ಣುತೆ’ ಎಂಬ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ತತ್ವದ ಸೂತ್ರಗಳ ಅರಿವಿನಿಂದ ಸ್ಫುಟಗೊಂಡ ‘ಲಿಬರಲ್’ ಉದಾರವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿ. ಅದರಿಂದಲೇ ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ದೃಢವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದೇ ಪರಮ ಎಂಬ ಮತಚ್ಛಲ ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬದುಕುವುದೇ ಸರಿ; ಆದರೆ ಆ ನಂಬಿಕೆ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಳಗುವಂಥದೂ, ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಾಗಿ ದೇವರ ಕಡೆ ಏರಿಸುವಂಥದೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಬಾಳನು ಬೆಳಗಲು ಬಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಯು

ನಾನು ಸತ್ಯ ಎಂಬೆ;

ಇದ ಮಾಡದ ನುಡಿ ಏತರ ಸತ್ಯ?

ಅದು ಸತ್ಯದ ಗೊಂಬೆ

.....

ಮುದುಪನ ನಂಬಿಕೆ ನನ್ನಲಿ ಮೊಳೆಯದು;

ನನ್ನದು ನಿಮಗಲ್ಲ :

ಮೊಗದಲಿ ಮನದಲಿ ದೇವಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ

ಇವನವೊಲವನಿಲ್ಲ.

(ರಾಮನವಮಿ)

ಬೇಂದ್ರೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರದ್ದಲ್ಲ. ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದರಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯವಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾವು ಇವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ತನ್ನತನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಅದು ಉಳಿದವುಗಳ ಜೊತೆ ಹೇಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸುವ ಆಸಕ್ತಿ. ಇದರಿಂದ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆಳವಾದದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇದು ಎಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯಿಂದ ಭಾವ ಸಮಾಧಿಯ ಆಭಾಸದಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹರಿದೋಡುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಸೋಗು ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಆಳಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ್ದನ್ನೂ ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನೂ ಹಿಡಿಯಲು ಇಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟವೇ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಇವರ ಕವಿತೆ ತೆಳ್ಳಗೆ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ಕೃತಕ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಪ್ತೆಯಾಗದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ನಿಲುವಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಚತುರೋಕ್ತಿ, ನರ್ಮಹಾಸ್ಯ, ನಿರ್ಮಲ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾಶ ಇವು ಕಾರಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿತೆ ತನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕಲಾಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ, ಎಂದರೆ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಕೊಂಚವೂ ಹೆಚ್ಚು ಎನಿಸದ ಮಾತುಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ, ಆಡುಮಾತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಲಯದಿಂದ, ತನ್ನ ತೊಕದಿಂದ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ, ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಹೃದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತಿನ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಗತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸದೆ, ಗದ್ಯದಲ್ಲೂ, ಪದ್ಯದಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಉಭಯ ಸಮಾನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಇವರ ಕವಿತೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುನ್ನೋಟವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರುವ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಿನ್ನೋಟವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅಧುನಿಕೀಕರಣದ ಒಂದು ಹಂತವನ್ನು ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದೀರ್ಘ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ರಾಮನವಮಿ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ೧೮೨ ಚತುಷ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬರೆದ ಈ ಕವನ ತುಂಬ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಕೃತಿ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವನದ ಭಾಷೆ ಶೈಲಿ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಬಹಳವಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಾತೃಗಳ ಗಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಚೌಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಡುಮಾತಿನ ಗತಿಯನ್ನು ತರುವುದು, ನೇರವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಂಗೀತಗತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಓಲದೆ ಭಾವಾನುಸಾರಿ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಾಧನೆ :

ನುಡಿಸಿದುದಾತಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷ,

“ಕೈ ಮುಗಿದೆ, ಒಡೆಯ,

ಎತ್ತ ಹೊರಟಿರಿ” ಎಂದನು ಮುದುಪ

ನಿಲಿಸಿ ನನ್ನ ನಡೆಯ,

.....

ವಿದೇಹರಾಜತನೂಜೆ ದಶರಥ

ಚಕ್ರೇಶ್ವರನ ಸೊಸೆ,

ಈ ಕ್ಲೇಶವ ತಡೆವಳೆ? ಸರಿಯೇ ಈ

ತನ್ನಿಗೆ ಇಂಥ ದೆಸೆ?

ಈ ಕವನ ಒಂದು ಕಥನಕವನವೇ. ಕವಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದೊಂದು ಅನುಭವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ರಾಮನವಮಿಯ ದಿನವೇ ನಡೆಯುವ ಸಂಗತಿ. ಕಥಕ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಬೇವನಹಳ್ಳಿಯ ಮುಂಗಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಒಂದು 'ಬಸರಿಯ ಮರದಡಿ' ಹಳ್ಳಿಯ ಮುದುಕ ಗೌಡನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಮುದುಕನ ಕರೆಯಂತೆ ಹೋಗಿ ಮರದಡಿ ಕುಳಿತಾಗ ಮುದುಕ ಈತನಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಳೆಯ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದು ರಾಮ, ಸೀತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಥೆ. ತನ್ನ ವನವಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಈ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸೀತೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬಳಲಿ ಕ್ಲೇಶಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆಂದು ಕುಳಿತಾಗ ಹಠಾತ್ತನೆ ಸೀತೆಗೆ ಅದು ಶ್ರೀರಾಮನ ಜನ್ಮದಿನ ಎಂಬುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತಂದು ಆ ಮರದಡಿಯಲ್ಲೇ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸ್ಥಳದ ಚಂದ ಸೀತೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬ ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹೊರಡುವಾಗ ಸೀತಾದೇವಿ ಈ ಮರವನ್ನು ಹರಸುತ್ತಾಳೆ-'ಬಾಡಬೇಡ ನೀ' ಎಂದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಡುಗೆಗೆ ನೆರವಾದ ಬಾವಿಗೆ 'ಬತ್ತದಿರು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೀತೆ ರಾಮ ಲಕ್ಷಣ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬಂದು ಮೂರು ಗಳಿಗೆ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹಳ್ಳಿಗರ ನಂಬಿಕೆ. ಆ ಮರವೇ ಇಂದಿಗೂ ಇದೆ ಎಂಬುದೂ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯ ಒಂದು ಅಂಶ. ಅಂತೂ ಅಲ್ಲಿ ಮರವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಎಂದೂ ಯಾರೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಕಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಣಗುವಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಡುವ ಬುದ್ಧಿ ಜನಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಿ ಎಂದು ಗೌಡ ಹಾರಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗೌಡನ ತಾತ, ಹೆತ್ತಾತ, ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯರು ಆ ಮರದಡಿ ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ ಸುಳಿದಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ :

ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ಕಾಣುವರೆಂದು

ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆ;

ಕರುಣಿಸೆ ಕಾಂಬರು; ಪುಣ್ಯವೆ? ದೇವರ

ಕೃಪೆಗೆ ಏಕೆ ಎಲ್ಲಿ?

ತನಗೂ ಎಂದಾದರೂ ಕಾಣಬಹುದೆಂದು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಈ ಮುದುಕ ಗೌಡ ರಾಮ ನವಮಿಯ ದಿವಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕಾದಿರುತ್ತಾನೆ. ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದೇ ಈ ಗೌಡ ನಂಬಿದ್ದಾನೆ-ಇನ್ನೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ :

ಕಾಣುವರೆಂದೇ ನಂಬಿಹೆ ನಾನು

ಹಿರಿಯರ ನುಡಿ ಹಿಡಿದು;

ಕಾಂಬರೆ ಇಲ್ಲವೆ ನೋಡಬೇಡವೇ

ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು?

ಕಣ್ಣಿಗೇನು ಕಾಣುವುದೆ ಗಾಳಿ? ಕೈ

ಆಡಿಸಿ ಮೈ ಸೋಕಿ

ತಾನಿಹನೆಂಬುದು; ಅಂತಯೆ ದೇವರು;

ಕಾಣರು ಏಕಾಕಿ.

ತೆಳುವಾಗಿರುವರು; ಬುದ್ಧಿಯನಾಡಿಸೆ

ಮನಸಿಗೆ ತಟ್ಟುವರು.

ಸೈಪುಳ್ಳವರಿಂತಿದಿರಲಿ ನಡೆಯುವ

ದೇವರ ದಿಟ್ಟಿವರು.

ಎಂದೂ ಗೌಡ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ. ನಾಕ, ನರಕ ಇವು ನಮ್ಮೆದುರಲ್ಲೇ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಒಂದೇ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಹೊಡೆದರೆ ನರಕ, ನೀಡಿದರೆ ನಾಕ. ಈ ನಮ್ಮ 'ಹೊಲಮೈ' ಕೂಡ 'ತೊಳೆದರೆ ದೇಗುಲ,

ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾರುವ ಬುಧ್ಧಲಿ'. ಹೀಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ 'ಹೆಣೆದಿವೆ'-ಕಲಿಯಬೇಕು ಮನುಜರು ಒಂದರಲ್ಲೇ 1 ಕಾಣಲು ಇಮ್ಮಡಿಯ'.

ಈ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಸಾರ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುವಂಥ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳು. ಇವು ಗೌಡನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಾದರೂ ಕಥನಕಾರನವೇ. ಆದರೆ ಈ ಜ್ಞಾನದ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಅನುಭವ ಯಾವುದು? ಇದು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಮಾತುಗಳ ಪುನರುಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ಅಥವಾ ಆ ಹಳೆಯ ಮುದುಕನ ಜೀವನಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತುಗಳೋ? ಈ ಸಂದೇಹ ನಮಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಅವಿದ್ಯಾವಂತನಾದರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ, ಅನುಭವದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಹಳೆಯವನಿಗೂ ಅಸಹಜ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಹಳೆಯ ಕಥೆಯೊಂದರ ಪುನರುಚ್ಚಾರಣೆ ಈ ಕವನದ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಆ ಹಳೆಯ ಕಥೆಯ ಸತ್ಯವೇ ಹೇಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕವಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೌಡ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕಥಕ ದೂರದ "ತಗ್ಗಿನ ಮರದಡಿಗಿ" ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನೂ ಒಬ್ಬಳು ಹುಡುಗಿ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. "ಸೀತಾರಾಮರೆ ಬಂದರೊ ಹೇಗೆ" ಎಂದು ಆತನ ಎದೆ ತುಡಿಯುತ್ತದೆ. ಮುದುಕನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಬಂದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡವರು ಗೌಡನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಬಂದ ಅವನ ಮಗ ಮತ್ತು ಸೊಸೆ. ಮಗನ ಹೆಸರು ರಾಮ, ಸೊಸೆ ಈರವ್ವ. ಇವರೂ ಕೂಡ ರಾಮ ಸೀತೆಯರೇ ಅಲ್ಲವೆ?

ಮಾತಿನ ಜಾಣರು ಮನೆಮಗ ರಾಮ,

ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ಸೀತೆ,

ಎಂದು ಹೇಳುವುದ ಕೇಳಿದೆ ನಾನು,

ಇದೇನು ಬರಿ ಮಾತೆ?

ದೇವರೆ ನಿಜ, ಹೆತ್ತಾತನು ಎದುರಲಿ

ಆ ದಿನ ರಾಮನಿರೆ

ಮಗನನು ಕಂಡನು ದೇವರ ಕಾಣನು;

ಮಾಯೆಗೆ ನಾವಿದಿರೆ?

ಗೌಡನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ಕಥಕನಿಗೆ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ:

ದಶರಥ ಸೀತಾರಾಮರು ಇವರು,

ನಾನೆ ಆದೆ ಜನಕ;

ಮನದಿಂದಿಳಿಯದು ಇನ್ನಾಚಿತ್ರ

ಈ ಉಸಿರಿರುವನಕ.

ಪುರಾಣದ ಕಥೆ ಹೀಗೆ ಇಂದಿನ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತದೆ. ತಿದ್ದಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ದೃಷ್ಟಿ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇದು ಮುದುಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ತನ್ನದಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ-

"ನನ್ನದು ನಿಮಗಲ್ಲ: ಮೊಗದಲಿ ಮನದಲಿ ದೈವ ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ | ಇವನವೊಲವನಿಲ್ಲ." ಇದು ಆ ಗೌಡನ ನಂಬಿಕೆ. ಅಂಥ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ

ಅವನ ಆತ್ಮ ಹಸನಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸೀತಾರಾಮರನ್ನು ಎಲ್ಲ ಲೋಕವೂ ಪೂಜಿಸಲಾರದು; ಇದು ನಮ್ಮ- 'ಕರ್ಮದರ್ಶಿಪಾಕ'. ಆದರೆ, ಹೆಸರನು ಏನೇ ಮಾಡಲಿ ಲೋಕ,

ಹಿಡಿದಿರಲಿ, ಬಿಡಲಿ,

ಹೆಸರು ಗುರುತಿಸಿದ ಸತ್ಯದ ಬಿತ್ತನು

ಬಿಡದ ಒಳಗೆ ನೆಡಲಿ;

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ತುಂಬ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದದ್ದು. ಅದು ಯಾವ ಮಾನವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂಥದಲ್ಲ;

ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಗ್ರಹದ ಅಸಹಜತೆಯನ್ನೂ ಭೀಕರತೆಯನ್ನೂ ಅರಿತಂಥದು : ಧರ್ಮದ ಸೂತ್ರಗಳಿಗಲ್ಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವೃತ್ತಿಗಳೇ

ಮೂಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯದಂಥದು. ರಾಮ ಸೀತೆಯರ ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಈ ದೃಷ್ಟಿ ತುಂಬ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ರಾಮ ಸೀತೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು. ಸೀತೆ ತಾನು ರಾಮನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಕಾಡಿಗೂ ಬರುವುದು ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ,

ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಇರಬೇಕೆಂಬಾಸೆಗೆ

ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿಟ್ಟು

ಸತಿ ಪಡುತಿಕ ಹಿರಿಯಾಯಿಸ ನೋಡಿದ

ರಾಘವ ಬಸಗೆಟ್ಟು

ಸೀತೆ ತಾನು ಆಯಾಸಪಟ್ಟುದನ್ನು ಮರೆಸಲು ಬೇರೆ ಮಾತು ತೆಗೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ಚಂದವನ್ನು ನೋಡಿ “ರಾಮಾ, ಎಂತಹ ಸಿಂಗರ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮನೂ ವಿರಸವನ್ನಾಡಲಾರದೆ ‘ಎಂತಹ ಸಿಂಗರ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡಿರು ಆಯಾಸ ಪಟ್ಟುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾರ. ಅವನ ಮೊಟಕು ಮಾತಿನಿಂದ ಸೀತೆಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ.

“ಕಾಡಿನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೀನು ಬಹಳ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ. ಬರಲೇಬಾರದು ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ತಡೆದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಈ ಬನಸಿರಿಯನ್ನು ಕಾಣುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಹತ್ತು ವರ್ಷ ನಿಂತರೂ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತಣಿಯಲು ಆಗದು-

ದಿನ ದಿನವೂ ಅಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ

ಇದೇ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ

ಇದ್ದರು : ಏತೆಕೆ ಇಂತು ಕಾಣರು?

ಇದು ಎನಗಾಶ ಯೆ

ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಖವನ್ನು ಸೀತೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ-‘ಅರ್ಧ ನಿಜದಿ’ ಎಂದು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮಾಸ್ತಿ. ತನಗಾಗಿ ದೊರೆಗೆ ಚಿಂತೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತಾಳೆ. ರಾಘವನೂ ಇದನ್ನು ಬಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸತಿಯ ಸ್ನೇಹದ ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ದಂಪತಿಗಳ ಈ ಅನ್ನೋನೈ, ಆ ಅನ್ನೋನೈದಲ್ಲೂ ಇರುವ, ಬಹುಶಃ ಇರಲೇಬೇಕಾದ ಮರಸು. ಈ ಅರೆ ನಿಜ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಲಿದವರ ಪರಿಯೇ ಹೀಗೆ. ಗೌಡನ ಮಗ ಸೊಸೆಯರ ಬಗೆಯೂ ಇಂಥದೇ, ಕಥಕ.

ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ನಗುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ:

ಏನೂ ಹೇಳುವಳು; ಏನೂ ಕೇಳದೆ

ಗಂಡು ಬರಿಯ ಕಣ್ಣು.

ಗೌಡನೂ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ “ಕೂರ್ಪಿನ ಮಾತು ಹೆರರು ಕೇಳತಗವು” ಎಂದು ಬಲ್ಲ. ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಹುಡುಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಳದ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ; ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹೊಸೆಯುವ ನೆವದಲ್ಲಿ, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಜೊತೆಗಿದ್ದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಗುತ್ತಾರೆ, ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ರಾಮಸೀತೆಯರನ್ನೂ ಗೌಡರ ಸೊಸೆ ಮಗನನ್ನೂ ಸಮೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ದೇವರು ನಮಗಿಂತ ಬೇರೆ ದೂರದಲ್ಲಿರುವವನಲ್ಲ.

ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲವೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಕವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಮಾತುಗಳು,

ದೇವರ ಆಟದ ಮನೆ ಈ ಲೋಕ;

ಇಲ್ಲಿ ದನಿಗೆ ಕೊರೆಯೆ?

ಕಂಪಿಗೆ? ರುಚಿಗೆ? ಮನುಜಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆ

ಇಹ ಬಣ್ಣವ ಬರೆಯೆ?

ಇನಿದೆಲ್ಲಾ ಸ್ವರ; ಎಲ್ಲವೂ ದೇವರು

ನಮ್ಮ ಕರೆವ ರೀತಿ;

ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ತೆರ, ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ತೆರ,

ಹರಿವುದವನ ಪ್ರೀತಿ.

ಎಂಬ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಈ ಕವನ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಜ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ಕಣ್ಣನ್ನು ಒದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿಯ ವಾಚ್ಯದಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸುವಂಥದು-ನಿಜ. ರೂಪಕ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ, ಪ್ರತಿಮಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರುವ ಅರ್ಥದ ದಟ್ಟಣೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಉಪಮೆ ರೂಪಕಗಳು ಬಂದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದು ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ನಮಗೆ ಹೃದ್ಯವಾಗುವುದು ಅದರ ಮಾತಿನ ಹದದಿಂದ. ಅರ್ಥಾನುಸಾರಿಯಾದ ಶುದ್ಧ ಗತಿಯಿಂದ. ವಾಕ್ಯ ಪರಿಷ್ಕಾರದಿಂದ ಈ ಮಾತಿನ ಗತಿಯೊಡನೆ ಬೆರೆಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು ಶ್ರುತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ. ಇಂಥದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಶ್ರಾವಣಪ್ರತಿಭೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳ ಲಯದ ಮೂಲಕವೇ, ಗತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಏರಿಳಿತಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಈ ಕಾವ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಾವ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕವಿತೆ ತಣಿಸುವ ಕವಿತೆ. ಇದು ಬಹಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲವನ್ನು ಕೆದಕಿ ಬೆದಕಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ; ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇರುವ ದಾನವತ್ವ ಪಶುತ್ವಗಳಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ : ಕನಸುಗಳ ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ನಮಗೆ ದೂರದ ಅಂತರಾಳಗಳ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರುದ್ರವೂ ಭೀಕರವೂ ಆದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಮರಸಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಚೆಲುವನ್ನೂ ನಲಿವನ್ನೂ ನಗುವನ್ನೂ ಬೆಳಕನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣವೇ ಈ ಕವಿತೆ ನಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟನ್ನು ಕೊಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಎಷ್ಟನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟೂ ಮಹತ್ವದ್ದು, ಮರೆಯಬಾರದ್ದು. ಆದ ಕಾರಣ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂಪನ್ನು ನೀಡುವುದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಅರಕೆಗಳನ್ನೆಷ್ಟೋ ತುಂಬಲೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕವಿತೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಂಭಾವನಾಗ್ರಂಥ 'ಶ್ರೀನಿವಾಸ'ಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದದ್ದು.

ಮೃಗಜಲ

ಮೃಗಜಲ

ಹೊ. ಮು. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ

ಮುಗಿಲಂಚಿನವರೆಗೆ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯನಿಟ್ಟು
ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ತಾರೆಗಳನೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತು
ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಜಿಗಿದು
ನನ್ನ ಜಂಘಾಬಲವನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ
ಅವಳ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದೇಳುವ ಬಯಕೆ
ಗಿರಿ-ಶಿಖರಗಳನೆಲ್ಲಾ ಬುಡಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ತಂದು
ಕೆಳಮೇಲ್ಮಾಡಿ ಅವಳ ಮುಂದೆಸೆದು
ನನ್ನ ಭುಜಬಲವನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಿಬಿಡುವಾಸೆ
ಈ ಭೂಮಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಚಟ್ಟನೆ
ಅವಳೊಡನೆ ದೂರ ಸಿಡಿದು

ಬೆರಳ ತುದಿಯಲಿ ಭೂಮಿಯ ಹಿಡಿದು
 ತಿರುಗಿಸಿ ಚೆಂಡಾಡುವ ಆಸೆ
 ಆದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ನೋಡಿ
 ತುಡುಗು ಹಟದ ದನವ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ
 ಕೊಟ್ಟಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆ ಹಾಕಿರುವಂತೆ
 ನಾ ಮನೆಯೊಳಗೇ ಕೊಳೆಯುತ್ತಲಿರುವೆ
 ಹಗಲಿರುಳುಗಳನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯುತ್ತಲಿರುವೆ
 ಹೊರಗೆ ಕಂಡರೆ ಹುಡುಗರು ಕಿಸಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕಾರೆಂದು
 ಮನೆಯೊಳಗೇ ಅವಿತಿರುವೆ; ನಾ ಕುಂಟ ಇರುವೆ.

ಯಶವಂತಚಿತ್ತಾಲರ ಸೆರೆ

ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ 'ಸೆರೆ'

ಡಿ. ಎನ್. ರಾಯಕರ

ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಸೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಾಗ ಅಂತಃಸತ್ವದ ಗಟ್ಟಿತನವಿಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇಲ್ಲವೆ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಚಿತ್ತಾಲರ ಉದ್ದೇಶ 'ಸೆರೆ'¹ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಹೊನ್ನಪ್ಪಾಚಾರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದೇವಿಯ ತೊಡೆ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ 'ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೆದಿರ' ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವಿ ಗಲಭೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಒಡೆದಿರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ 'ಸೆರೆ' ಹಿಡಿಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ, 'ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೆದಿರು' ಮದುವೆಯಾಗದೇ ಇರುತ್ತೇನೆಂದು ಘನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಗೈದು, ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಮತ್ತು ಋಜುವಾತುಗೊಳಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಅದು ಆದರ್ಶವಾಗಿ, ಅಸಹಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೋಗು ಆಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ "ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯ ತುಂಬಿ ಮುಸು ಮುಸು" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಿಯೊಡನೆ ಸಮಾಗಮ ಸುಖ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರ ಆಸೆ ಪ್ರಾಯಭರಿತ ಒಡೆದಿರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಹಜ ಮತ್ತು ಅಸಹಜಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷ ಉಂಟಾಗಿ ಯಾವದು ಸರಿ ಯಾವದು ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವ ದ್ವಂದ್ವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಡೆದಿರು ಗುರಿಯಾವಾಗ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸಹಜವಾವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಸಹಜವಾದದ್ದು ಸೋಲುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವ ಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು 'ಸೆರೆ' ಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ ಚಿತ್ತಾಲರು. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಒಳಗೊಂಡು ಹೊರಗೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಂದರೆ ಒಳಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಮಾಗಮ ಸುಖದ

1-ನೋಡಿ: ಆಳ (ಕಥಾಸಂಕಲನ) ಪೊಪ್ಪಲೂರ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮುಂಬೈ,

ಆಶೆ ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಸೋಗು ಹಾಕಿದ 'ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೆದಿರ'ನೇಕರು ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ 'ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೆದಿರು' ಇಂಥ ಇಬ್ಬಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಜನರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕನ ಸಹಜ-ಅಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಆಂತರಿಕ ಆಂದೋಲನವೇ ಈ ಕತೆಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಸೋದರತ್ತೆ ಮದುವೆಯಾದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಗಂಡನನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬೋಳಿಯಾಗಿ ಅತ್ಯಪ್ತ ಕಾಮ ವಾಸನೆಯಿಂದ ನವನವೆದು ಕೆಟ್ಟ ಗೆಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದರಿಂದ ಮನೆ

ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಿಟ್ಟ ಹಳೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುತಃ ಭೋಗಾಸಕ್ತಿ ಸಹಜವಾಗಿದ್ದ ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಆದರ್ಶ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಒಳಗೊಳಗೆ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದ ತರುಣ ಕಥಾನಾಯಕ. ಈ ಕಥಾನಾಯಕ ಬಿಟ್ಟ ಹಳೆ ಮನೆಯ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮನೋನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಪರದಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ಬಿಟ್ಟ ಹಳೆ ಮನೆಯ ಹೊರ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಹೂಡಿದ, ಮದುವೆಯಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಗಂಡ ಓಡಿ ಹದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಪ್ತ ಕಾಮವಾಸನೆಯಿಂದ ನವಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಭೋಗ ಕುತೂಹಲೆಯಾದ ದೇವಿ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಮೂವರೂ ಅಸಂತೃಪ್ತರೇ. ಈ ಮೂವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೂ ಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಕತೆಯ ನೆಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. “ಸೋದರತ್ತೆ ಸತ್ತ ವೇಳೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿತ್ತೆಂದು ಬಿಟ್ಟ ಹಳೆಯ ಮನೆ; ಮೂರುಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ ತುಂಬ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲೆ; ತಿಂಗಳಿಡೀ ಕದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗಾಳಿಯಾಡದ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನರೆನಿಂತ ಎಂತಹದೋ ಹಳಿತ ವಾಸನೆ. ಕಾಲಿಟ್ಟಲ್ಲೆಲ್ಲ ಧೂಳು : ತಾನು ಇದ್ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವು ಈಗ ಆಯಿತೆನ್ನುವಂತೆ ಸ್ಥೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ನಡುಗಿದ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದದ್ದು ಆ ಹಾಳು ದೇವಿಯಿಂದ. ಹಿಂದಿಲ್ಲ ಮುಂದಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿ. ಧೂತ್ ಎಂದು ಅಂಗಳದಲ್ಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ. (ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ) ಅವಳಿಗೆ ಹೆದರಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆ ತಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡದ್ದು. ಆ ಇಲ್ಲವ ವೈಯಾರದ ಹೆಣ್ಣು-ಹೊನ್ನಪ್ಪಾಚಾರಿಯ ಹೆಂಡತಿ-ದೇವಿಯು ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, “ಹಾಗೆ ಮುಗುಳುನಕ್ಕಿರದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ” (ಆಟ, ಪುಟ-೧೦) ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ರತನಿಷ್ಠೆ ಭಂಗಗೊಂದಿರತೆನ್ನುವ ಭೀತಿ ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ಇದೆ. ತನ್ನ ವ್ರತನಿಷ್ಠೆಗೆ ಯಾವದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಚ್ಯುತಿ ಬರಬಾರದೆಂದು ವಿಷಯಾಸಕ್ತ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಲು ಬಯಸುವ ಅವನಿಗೆ ಆಖ್ಯರಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಪಡೆಯುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇರುವದು ದ್ವಂದ್ವ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಕಥಾನಾಯಕನಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬೆಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ; ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ವಿಪರೀತ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯರಾಗಿ ಯಾವದು ನೈಜವೋ ಸತ್ಯವೋ ಮತ್ತು ಸಹಜವೋ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ; ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಪಲಾಯನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ. ವಂಶಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತೀವ್ರ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದ ‘ತಾಯಿ’ ಪಿತೃಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ನಡೆಸಲು ಬಂದ ಪುರೋಹಿತ ಭಟ್ಟನೊಡನೆ ಬಿಚ್ಚಿದ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ಪುರಾಣ ಕೇಳಿ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗಿ ಹಳೆ ಮನೆಯ ರಿಪೇರಿಗೆಂದು ಹೊರಟ ಕಥಾನಾಯಕ ಹಳೆ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದೇ “ಬೇಡ ಬೇಡ ಎಂದರೂ ದೇವಿಯ ಬತ್ತಲೆ ಮೊಲೆಗಳಿಂದ ಗೊಂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ”. ನುಣುಪಾದ ಮಾಂಸಲ ಬತ್ತಲೆ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತವನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡದ್ದು ‘ಇದೆ, ಅದೇನು ಹಾಗೆ ನೋಡ್ತೀರಾ’ ಎಂದು ದೇವಿ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ (ಆಟ, ಪುಟ:೧೪), ಹೊನ್ನಪ್ಪಾಚಾರಿಯ ಮನೆಗೆ ಕರಗಸ ತರಲು ಹೋದಾಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಂಡು, “ಅಬ್ಬಾ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳೇ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ (ಆಟ, ಪುಟ : ೮). ದೇವಿಯ ಮೊಲೆ, ತೊಡೆ ಮತ್ತು ಹೊನ್ನಪ್ಪಾಚಾರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಮುಕ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅವನ “ತಲೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗೊಂದಲ”ವೆಬ್ಬಿಸುತ್ತವೆ. ಅವನ ಸುಪ್ರಕಾಮವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತವೆ. ಬಿಟ್ಟ ಹಳೆ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ದನ ನುಗ್ಗುವದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಹೊಡೆದು ರಿಪೇರಿ ಕೆಲಸ ನಡೆಸಿದ ಕಥಾ ನಾಯಕನ ಹರಕು ಮುರುಕು ಮನದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒಡೆದು ಒಳಹೊಕ್ಕ ದೇವಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹಾಕಲು ಆಗದು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳಕ್ಕೆ ನಿದನಿದಾನವಾಗಿ ಹಳೆ ಮನೆಯ ಹೊರಗಿದ್ದ ದೇವಿ ಹೇಗೆ ಒಳ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುವ ‘ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೆದಿರ’ ಆದರ್ಶ ವಿಚಾರ ನಿದನಿದಾನವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಚಿತ್ತಾಲರು ನಿರ್ಮಿಸುವ ವಾತಾವರಣ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಕೇತಗಳು ಕತೆಯ ನೆಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ದೇವಿಯ ‘ಸೆರೆ’ಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠುರ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಗಮ ಸುಖ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಲವತ್ತರಗೊಳಿಸುತ್ತ ಮತ್ತು ದೃಢಗೊಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. “ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಬಿಟ್ಟ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದನಲ್ಲ!” (ಆಟ, ಪುಟ-೧೧) ಎನ್ನುವ ಕಥಾನಾಯಕ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹಳೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಬಿಟ್ಟ ಮನೆಯ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ದೇವಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಾಗಲೂ ಹೆದರದೆ ಮರುಕ್ಷಣ ಹಳೆ ಮನೆಯ ರಿಪೇರಿ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಾಗ “ಹಿಂದಿನ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಸದ್ದು, ಬಳೆಗಳ ಕಿಂಕಿಣಿ. ದೇವಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು. ಮರುಗಳಿಗೆ ಹೊಸತೇ ಒಂದು ಪೇಚು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು”. (ಆಟ, ಪುಟ-೧೨) ದೇವಿಯ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವಳಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ನಿಷ್ಠುರ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಗಿದೆ. “ಈ

ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರೊಚ್ಚು ಕರಗಸದ ಬೊಡ್ಡು ಹಲ್ಲುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಹಲಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ಕಶದನಿಯಲ್ಲಿ, ಮೈ ಮೇಲೆ ಹನಿಗೂಡುತ್ತಿದ್ದ ದೂಡ್ಡು ಬೊಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿತ್ತು.” (ಆಟ, ಪುಟ :-೧೨-೧೩).

ನಿಗ್ರಹ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ: “ಸಿದ್ಧವಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಪಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕದದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡ ಹಿಡಿದು ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುವ ತಯಾರಿ ಮಾಡುವಾಗ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಹೊರಗಿನಿಂದ ದೇವಿಯ ಕೆಮ್ಮಿನ ದನಿ ಬಳೆಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಬಂದವು. ಹಾಳಾದವಳು ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಳೇನೋ. ಹರಕು ಮುರುಕಾದ ಬಾಗಿಲು ಸಂದಿಗಳೊಳಗಿಂದ ಒಳಗೆ ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟವಳು. ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದರೆ?” .....(ಆಟ, ಪುಟ : ೧೩)

ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಗಮ ಸುಖ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ಹೇಗೆ ದೇವಿಮಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆನ್ನುವದರ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. “ಹೊರಗೆ ಮತ್ತೆ ಬಳೆಗಳ ಕಿಂಕಿಣ. ‘ಏಕೋ ಈಗ ದೇವಿ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಳೆ’ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆಯಿಂದ ತುಸು ಧೈರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಕದದ ಹೊರಗೆ ಆಗಲೊಲ್ಲದದೇಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮನುಷ್ಯಜೀವ ಹತ್ತಿರವಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು” (ಆಟ, ಪುಟ : ೧೨). ಮೊದಲು ದೇವಿಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯಬೇಕು. ತನ್ನ ವ್ರತ ದೇವಿ ಭಂಗ ಮಾಡಿಯಾಳು ಎನ್ನುವ ಭೀತಿ ಇದ್ದ ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ಈಗ ದೇಸಿದ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಹಿತ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ ಭ್ರಮನಿರಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಒಳಗೊಳಗೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಮತ್ತು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕತ್ತಲೆ, ಭೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾಮದ ಸಂಕೇತವಾದ ಹಾವು ಕೆರಳಿದ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಪುಟಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಅವನ ಕಾಮಸೀಮಿತ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸಾಂದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಗಂಭೀರಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. “ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದು ‘ಹುಸ್ಸಪ್ಪಾ’ ಎನ್ನುತ್ತ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯಲು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಕತ್ತಲೆ ಒಮ್ಮೆಗಲೇ ಹೆಚ್ಚಿದರ ಅರಿವು ಬಂದು ತಣ್ಣಗಿನ ಭೀತಿಯಿಂದ ನಡುಗಿದ. ಅಗಳಿ ಮುರಿದು ಹೋಗಿ ಹರಕು-ಮುರುಕಾದ ಕಡೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಿ ಹೊಡೆಯುವವರೆಗೂ ಇದ್ದ ಧೈರ್ಯ ಪಟ್ಟಿ ಹೊಡೆದು ಕದಗಳನ್ನು ಭದ್ರ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಉಡುಗಿಹೋಗಿದೆ. ಯಾವದೋ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಅನಿಸಿದ್ದ ಧೈರ್ಯ, ಸಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಂಡಾದುದೇ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭೀತಿಗೆ ಎಡೆಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ತಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದ್ದಾನೆ. ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ ದೇವರ ಕೋಣೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಒಳಜಗಲಿ ಆಮೇಲೆ ಹೊರಜಗಲಿ : ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಹಾದು ಹೇಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ! ಯಾವದೋ ಆವೇಶದ ಭರದಲ್ಲಿ ಆಡುಗೆ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದವನು ಈಗ ತಾನು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯ ಉದ್ದ ಹೇಗೋ ಒಮ್ಮೆಗಲೇ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆಯಿಂದ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ದೇವರ ಕೋಣೆ ದಾಟುವಾಗ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಗಿನಂತೆ ಇಲಿಯೊ ಚುಚ್ಚಂದಿರಿದೋ ಹಾದು ಹೋದರೆ! (ಹಿತ್ತಿಲ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಬಿದಿರಿನ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾವು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದು ಕಂಡಿತಂತೆ ಭಟ್ಟರೆ) ಅದರಾಚೆಯ ಕೋಣೆಯನ್ನು ದಾಟುವಾಗ ಸೋದರತ್ತೆಯೇ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ನಿಂತಂತಾದರೆ! “(ಆಟ, ಪುಟ: ೧೫-೧೨). ಇಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕನ ಆಂತರಿಕ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ತನ್ನ ವ್ರತಭಂಗ ಮಾಡಬಯಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಮ ಸಿಟ್ಟು ಕಾರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ನಿಷ್ಠರವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. “ಸಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಂಡಾದುದೇ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭೀತಿಗೆ ಎಡೆಕೊಟ್ಟಿದೆ”. ಕೇವಲ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಹೊಡೆದು ದೇವಿಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದು ತಾನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಒಳಗೊಳಗೆ ಆತನಿಗೆ ದೇವಿ ಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿದರೂ ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲ ಮೈಥಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಲು ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಆಗದೇ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ “ತಾನು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯ ಉದ್ದ ಹೇಗೋ ಒಮ್ಮೆಗಲೇ ಬೆಳೆದಿದೆ” ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ ದಾರಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ ದಾಟಬೇಕು ಎಂದಾಗಲೇ ಅವನು ನನ್ನ ಆದರ್ಶ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಚಂಚಲನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇವಿಮಯನಾದ ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಹೊಳೆಯುವದು ದೇವಿ, ಅವನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಆದರ್ಶವಲ್ಲ. “ಕದಕ್ಕೆ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದಾದ ಮೇಲೂ ಇವರು ಒಬ್ಬರೇ ಏನುಮಾಡುತ್ತಿರ ಬಹುದೇನೋ. ಪಟ್ಟಿ ಹೊಡೆದು ಭದ್ರ ಮಾಡಿದ ಕದವನ್ನು ದೂಡಿ ನೋಡಿದಳೇನೋ ದೇವಿ. ಕೈ ಮುಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ “ಟೆಕ್-ಟೆಕ್” ಎಂದು ಬಡಿದಂತೆಯೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಇವನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಕೊರಳ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳನ್ನು ಅಂಗಿಯ ತುದಿಯಿಂದಲೇ ಒರೆಸಿಕೊಂಡ. ಕರಗಸವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದ. ಓಡುತ್ತ ಹೋಗ ಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ, ಅವಡುಗಟ್ಟಿ ಭರಭರನೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ದೇವರ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದದ್ದೇ ‘ಟೆಕ್’ ಎಂದ. ಭೀತಿಯಿಂದ ಚೇರಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆನ್ನುವಂತೆ ಬಲ ಗೈಯಿಂದ ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ : ದೇವರ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಆಚೆಯ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊಸತಿಲಲ್ಲಿ, ಇವನ ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿ ಕುಳಿತಿದ-ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಮಂಗ ನಂತಹ ಆಕೃತಿ!..... ಕತ್ತಲೆಯ ಹೊತ್ತು! ಬಿಟ್ಟ ಮನೆ! ದೇವರ

ಕೋಣೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಗಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಓಡಿಬಂದ ಮಂಗ ಕುಳಿತಿದೆ.....ತನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬೆವತಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿನಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆದರಿದ. ಹೊತ್ತು ಹೋದಂತೆ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯ ಹೊಸತಿಲಲ್ಲಿ ಕೂತ ಮಂಗ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಂಗ 'ಫೋಸಸ್' ಎಂದಿತು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯ ತೆರೆ ಎದ್ದಿತು. ಓಡೋಡಿ ಕಿಟಕಿಗೆ ಬಂದ.....ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ "ದೇವಿ" ಎಂದು ಕರೆದ." (ಆಟ, ಪುಟ: ೧೬-೧೭) ಕಾಮಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಸಹಜವಾಗಿ ಅಸಫಲವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕುವ ನಿಷ್ಕರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಥಾನಾಯಕನ ಆಂತರಿಕ ಆಂದೋಲನ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತ ನಡೆದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವನ ನಿರ್ಧಾರ ಚಂಚಲಗೊಂಡದ್ದನ್ನು ಮಂಗ ಸಂಕೇತದ ಮೂಲಕ ಧ್ವನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೇದಿರ ಅಂತರಂಗದ ಆಂದೋಲನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಳೆಗಳನ್ನು, ಮೊನೆಗಳನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಅನ್ವೇಷಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಡಿ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದುಗರು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಚಿತ್ತಾಲರು. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ: "ಅಂತರಂಗವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಹೃದಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಮುಕಬರುವ ಕಾಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಉಬ್ಬರವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಕಾವು, ಬಿಗಿತ, ಸೆಡೆತ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಷ್ಠಿಯೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋರಾಡುವ 'ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೇದಿರ' ನಿಷ್ಕರ ಪ್ರಯತ್ನ. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದ ಅಸಹಜತೆ. ಅದರ ಅನಿವಾರ್ಯ ವಿಫಲತೆ ಇವು ಹೊರಗೆ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಡೆ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಯಥವತ್ತಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಸೋಜಿಗ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸತು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ". (ಆಟ, ಮುನ್ನುಡಿ ಪುಟ: ೧೪) "ದೇವಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುವ ತನಕ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಥಾನಾಯಕ ಬೆವರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದೊಡೆದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ್ದ ಕದಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು, ಎರಡು ಕದಗಳು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಧಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕರಗಸದಿಂದ ಕೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. "ಆಗಿನಿಂದಲೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕದಗಳ ಮೆಲ್ಲನೆ ತೆರೆದಿದ್ದವು. ಗಾಳಿಯಾಡದೇ ಉಸಿರುಗಟ್ಟುವ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ತಂಪು ಸ್ವಚ್ಛಗಾಳಿಯ ಸುಳಿ ಬಂತು. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ದೇವಿ ಬಂದಳು...ಕದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು". (ಆಟ, ಪುಟ : ೧೬) ಇಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ದೇವಿಯನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಕದ ಮುರಿದ ಹಳೆಯ ಮನೆ, ಹೊನ್ನಪ್ಪಾಚಾರಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದ ಕರಗಸ, ಏಕನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ತಂದ ಮೊಳೆಗಳು, ಪಿತ್ಯಪಕ್ಷ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಪುರೋಹಿತ ಭಟ್ಟ, ತಾಯಿ, ಹೊನ್ನಪ್ಪಾಚಾರಿಯ ಹೆಂಡತಿ, ದೇವಿ, ದೆಸತ್ತ ಸೋದರತ್ತೆ, 'ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೆದಿರು,' ಕತ್ತಲೆ, ಹಾವು, ಚುಚ್ಚುಂದರಿ, ಮಂಗ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಚಿತ್ತಾಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಕತೆಯ ಪರಿಕರಗಳು. ಈ ಪರಿಕರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಿತ್ತಾಲರು ಕಲಾಸೂಕ್ಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಕಥಾನಾಯಕನ ಅಂತರಂಗದ ಕಾಮಸೀಮಿತ ಅನುಭವವನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಥೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದನ್ನು ಹೇಳಿ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ವಾಕ್ಯಗಳು ಘಟನಾವಳಿಗಳು ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತುವಾದ ಕಾಮದಲ್ಲೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಜವಾದದ್ದು, ಅದನ್ನು ಅದುಮಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡುವ ನಿಷ್ಕರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಹೋರಾಟ ವಿಫಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಸಹಜವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಥಾನಾಯಕನ ಸಾಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಭವ ಅವನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಧರ್ಮಗಳ ಮತ್ತು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟುಗಳ ಒಟ್ಟು ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಅನುಭವವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನದ ಗಹನವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಲೆಯಾಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಕತೆಯಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ಬರ್ಮಚಾರಿ ಒಡೆದಿರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಸಂಕಲ್ಪ ಗಾಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲವೆ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆಯ ಫಲವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಕಾಮ ನುಗ್ಗುವದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಂತಾಗುವುದರಿಂದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಫಲಿಸಿದೆ ಎಂದೆನಿಸಿದರೂ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗಿನ ನಮ್ಮ ತಿಳುವಳಿಯನ್ನೇ ಎತ್ತರಿಸುವಂತಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕತೆ ಎಂದು ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು : ೧. ಬದುಕು

ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸೊರಬ

ಕೀಲಿಕೈ ತೂರಿಸಿ ತಿರುಗಿಸಿ

ನಕ್ಕೆ

ಚಿಕ್ಕಗಳ ಹಸಿ ಮೈಯಿ

ಚೆಲ್ಲಿದ ಹಾಸು

ಮೈ ಮೇಲೆರಗಿ

ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿದ ಪಕ್ಷಿ

ತೆಕ್ಕೆಯಲಿ ಮುಚ್ಚಿ

ಗಾಳಿ ಹಗುರದ ತಾಣ

ಸೇರಿ

ಒಕ್ಕಲನು ಕಾಣದೆ

ಬೆವತ್ತು

ಅನುಭವಿಸಲಾರದೆ

ನಡುಗಿದೆ

ಸಡಿಲವಾದ ಬದುಕಿನ

ಸುತ್ತ

ಸರಪಳಿ ಕುಣಿದು

ಗರಗಸ ಮಣಿದು

ಭಾರಕ್ಕೆ

ಬೀಳಲಾರದೆ

ಗಾಳಿಗೇರುವ

ಉಸುಕು

ಆಕಾರ

ತಳೆದೂ

ತಳೆಯಲಾರದೆ

ಫೀನಿಕ್ಸ್

ಕಥಾನಕ

ಒಡ್ಡಿದ

ಮೃಗ ಜಲದ

ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ

ಸೊಂಟ ಬಾಗಿ

ತೊಡೆ ತುರಿಸಿ

ಕಣ್ಣು
ಬೀಸಾಡಿದೆ

ಬೆಂಕಿ ನಾಲಗೆ

ಮೂಳೆ

ಕತ್ತರಿ

ಯಿಟ್ಟು

ತಲೆಬುರುಡೆ

ಬಿಟ್ಟ

ಬಾಯಲ್ಲಿ

ಜೇನು

ಹಳಹಳಿಸಿ

ಹುಳಿತು

ಸ್ವಸ್ತಿಪಾನಕ್ಕೆ

ಮುನ್ನ

ಚಾಚಿದ

ಕೈಯಿ

ಅರೆಬಿರಿದ

ತುಟಿ

ತುಂಬಿದಾಕಾಂಕ್ಷೆ

ಗಂಟಲ

ಲ್ಲಿಳಿದು

ಎದೆ

ಉರಿದು

ಏನು

ಬೆಂಕಿ

ಕುಣಿತದ

ನೆರಳು

ಝಲ್ ಎಂದು

ಅಭಿನಯ

ಅನುವರ್ತನೆಗೆ

ತೋರ

ದೆದೆ

ಸ್ವಷ್ಟ

ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ

ಕೊರಳು
ಬಳಸಿ
ಕಿವಿಯೊಡವೆ
ವಿಜೃಂಭಿಸಿ
ಇಳಿದ
ಮೋಜು
ರೋಜು
ದಳಗಳ
ನಂಪುಟ
ತೆರೆಯ
ಲಾಗದೆ
ಬಿಳುಪಿಗಿಳಿದ
ಬದುಕಿನ
ಭಾಯಿ
ಜಾರಿದಾಗ
ಏರಿ
ಸೋರಿ
ಬಳಗಿಲ್ಲ
ಬದುಕು
ಹೊರಗಿಲ್ಲ

೨. ಬರಹ

ನಿಜಾ
ಹೇಳಬೇಕಂದ್ರೆ
ಯಾರಿಗೆ
ಯಾರೂ
ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ
ತನಗೂ
ಅಲ್ಲ
ಹೆಂಡತಿ
ಮಕ್ಕಳಿಗೂ
ಅಲ್ಲ
ಅದೆಲ್ಲ
ಯೋಚನೆ
ಮಾಡುವ

ಮಂಕು
ಬರವಣಿಗೆ
ಸಾಧ್ಯ
ವಾಗುವದಲ್ಲ

ಬರೆದದ್ದು
ಗಟ್ಟರದ
ಚಿತ್ರ
ವಾಗುತ್ತದೆ
ಬಾಲವಿಲ್ಲದ
ಬಾಣ
ಉರಿ
ಕಾರಿ
ಸಿಡಿಯುತ್ತದೆ
ರಕ್ತದ
ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ
ಮಾಂಸ
ಖಂಡಗಳು
ಕುದಿದೆದ್ದು
ಯುಧ
ವಾಗುವ
ಹೆದರಿಕೆ
ನಿರ್ವೀರ್ಯ
ಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ

ಇಲ್ಲ
ಸುಮ್ಮನೆ
ಕೂತು
ಕೋಗಿಲೆಯ
ಕತ್ತು
ಹಿಚುಕಿ
ಉಪ್ಪಿನ
ಕಾಯಿಗ
ಣಿಗೊಳಿಸಿ
ಬೆತ್ತಲೆ
ಕುಣಿವ

ದೈತ್ಯತಾಳಕ್ಕೆ

ಬೆನ್ನು

ಹದಗೊಳಿಸಿ

ವಾಕರಿಸ

ಲಾರದೆ

ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಮಡಿಸಿಟ್ಟ

ಕೊಡೆಗಳ

ಸಾಲು

ತೇಲುತ್ತವೆ

ಗೃಧ್ರ

ಘೂಕ

ಸಂತತಿ

ಬೆಳಸಿ

ವೇತಾಲ

ಪಂಚ

ವಿಂಶತಿ

ಕತೆಗಳ

ಕೇಳಿ

ಬ್ರಹ್ಮ

ರಾಕ್ಷಸನಲ್ಲಿ

ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತವೆ

ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ

ಡಿ. ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

“ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ” ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಡಿಗರ ಹಿಂದಿನ ಕವನವಾದ “ವರ್ಧಮಾನ”ದ ತಿರುವು ಮುರುವು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ :

“ವರ್ಧಮಾನ”ದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಪ್ಪನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಮಗನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ, “ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ”ದಲ್ಲಿ ಮಗನಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಅಪ್ಪನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಕವನದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮುಮ್ಮೊಗನಾಗಿ ವರ್ಧಮಾನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಕವನದಲ್ಲಿ ಆಲ ಸಂಕೇತಿಸುವ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಭೂತದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿನ್ನೋಟ, ಮುನ್ನೋಟಗಳು ಕೂಡಿ ಸಾಗಿ, ಭೂತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಬೆಸೆದು, ಈ ಎರಡು ಕವನಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು, ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಎರಡು ಮುಖಗಳನ್ನು ಕವಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

ತೆರೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ವೇದ್ಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ “ವರ್ಧಮಾನ”ದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಭರವಸೆ, ನಂಬಿಕೆ, ನಿಶ್ಚಿತ ಧೋರಣೆ, “ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ”ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಿದೆಯೆ, ದೃಢವಾಗಿದೆಯೆ, ಅಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡಿಯಿಟ್ಟಿದೆಯೆ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. “ವರ್ಧಮಾನ”ದ ನಾಯಕನಾದ ‘ನಾಣಿಯ ಮಗ ಶೀನಿ’ಯನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮೋಹವರ್ಜಿತರಾಗಿ, ಆದರೂ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸುವುದರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ ಸ್ವಷ್ಟತೆ, ತೀವ್ರತೆ, ವಿಚಾರದ ಏಕಮುಖವಾದ ಓಟ, ಕವನದ ಬಿಗಿಯಾದ ಕಟ್ಟಡ ಅಲ್ಲಿದೆ. “ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ”ದಲ್ಲಿ ಕವನದ ಕೇಂದ್ರಪ್ರಜ್ಞೆ, ನಾಯಕ ಕವಿಯೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಹೇಳುವ ವಿಚಾರ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಕವನದ ಬಂಧ ಅಳಕವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅತ್ಯಪ್ತಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಏನೋ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲವು ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನು ಅಡಿಗರಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ? ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದೂ ಅಗತ್ಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತೆ’ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ”ದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು-ಆಲ ಮತ್ತು ಆನೆ-ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಂಜಕಾರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನೂ ಬಹು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕವಿ ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ತೇರಿನ ಹಾಗೆ ಆಲ ಮಿಣಿಬಿಳಲು ತೂಗಿ ಮಣಿದು ಸೊಂಡಿ ಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ : ಸೊಂಡಿಲಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಕೆಳಕ್ಕೆಳಿಸಿ ಆಟವಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಮಿಣಿಬಿಳಲು ಸೊಂಡಿಲುಗಳು’ ಎಂಬ ಸಂಯುಕ್ತ ವಿಶೇಷಣ ಈ ಎರಡು ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಕವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಮುನ್ನೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆಲವನ್ನು ಬಾಲಕರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ‘ತೇರು’ ‘ಆನೆ’ಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ಕವಿ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. “ದೀಪಾವಳಿ” ಕವನದ, ಕೋಟೆದು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ

‘ಆನೆ ಬಂತೊಂದಾನೆ’

ಮತ್ತು

ಸೊಂಡಿಲಾಡಿಸಿ ಬರಲಿ ಆನೆ, ಮುದ ಮದ್ದಾನೆ

ಎಂಬ ನಿಲಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರೆ-ಈ ಪ್ರತಿಮೆ ಬಾಲದ ಮುಗ್ಧತೆ. ಸಹಜೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನೂ, ಸಂಭ್ರಮ ಸಂತೋಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಆನೆಯಾಗಿ ಆಲ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಾಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ: ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆ ಆ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸಂಶಯಗಳಿಂದ ನಿರ್ಬಾಧಿತವಾದ ಸ್ವೀಕಾರ ಮನೋಭಾವವನ್ನೂ, ಸಂತೋಷ ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮೂಲಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕವಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ‘ರಾಜಕುಮಾರ ಬಂದರೆ ಗಾಳಿಕೀಲುಗುದುರೆ ಸವಾರಿ’ ಎಂಬ ಸಾಲು “ಕೂಪಮಂಡೂಕ”ದ ಕವಿಯ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಬಾಲಕ ನಾಯಕನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಕೋಳಿ, ಕಾಗೆ, ಕರು, ಕುನ್ನಿಗಳು’ ಎಂಬ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ‘ಕರು, ಕುನ್ನಿ’ಗಳ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ಬಿದ್ದು ಅವುಗಳು ಅವನ ಒಡನಾಡಿಗಳು ಎಂಬುದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮುಂದೆ ಬರುವ

ಮುಟ್ಟಾಟ, ಕುಂಟಾಟ, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆ;

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಪ್ರತಾಪ, ಲವಕುಶರ ಕಾಳಗ, ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ.

ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬಹಳ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಕವಿಯು ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತೋರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಈ ಪುರಾಣಕಥೆ ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ರೀತಿ ಬಾಲಕನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಆ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ, ಅರ್ಥ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನಡೆಯುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ದೊಂದಿ, ಮುಂದೆ ಕವಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದಾಗ ಒಬ್ಬಂಟಿತನದ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ (self-awareness) ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಂದ ಬೆಳಕಿನ ಒಳಗಿನ ದೊಂದಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯದ ದೊಂದಿ ಕವಿಯನ್ನೂ, ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಕೊಂಡಿಯಾದರೆ, ಆ ಮೇಲಿನ ದೊಂದಿ ಕವಿಯನ್ನೂ, ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯಾಗಿ ಅರ್ಥಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈಗ ಕೇಳುವುದು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ನಿಜವಾದ ಚಂಡಯ ಸದ್ದಲ್ಲ. ಒಳಗಿನ

ತುಡಿತ, 'ಗುಂಡಿಯ ಚಂಡ', ಬಾಲ್ಯದ ಸದ್ದು, ಗೋಜು, ಗದ್ದಲ ಸಂಭ್ರಮ ಸಡಗರ ಎಲ್ಲ ಅಡಗಿದಂತಾಗಿ, ಮಾಯವಾಗಿ, ಶೂನ್ಯ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಕವಿ, ಬಾಲ್ಯ ನಿನ್ನ ತಾನೇ ಕಳೆದುಹೋಯಿತೇನೋ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟರ ಹತ್ತಿರದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ, ಅಮುಕಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿ ಆಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದಾಗಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೇನೆ ಎಷ್ಟು ಅಬ್ಬ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿನ ಸರಳವಾದ ಮಾತುಗಳು ಈ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಘಾತವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಘನೀಭೂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಹೊನ್ನ ಹುಸಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ

ನಿತ್ಯಪೂಜೆ

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿನ 'ಪೂಜೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಲಿನ 'ತೇರಿ' ನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಬ್ಬ, ಪೂಜೆ, ಪ್ರಸಂಗ ರಥೋತ್ಸವಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ, ಬಾಲಕನ ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಅಂತರಂಗದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಶವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆಲ ಮತ್ತು ಆನೆಗಳ ಗುಣ, ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಪರಸ್ಪರ ಅರೋಪಿಸುವ (apply) ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಿತ್ರ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಬಾಲಕನ ಅಂತರಂಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಘಟನೆ (phenomenon) ಕವನದ ಮೂರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, 'ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಇಳಿಸಿ ಎತ್ತುವ ಆಟ, ನೆಲ ಮುಗಿಲುಗಳ ಮೈಥುನ, ಮರ್ತ್ಯ ಅಮರ್ತ್ಯಗಳ ಮಿಲನಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯು ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಉಪಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನೆಲ ಮುಗಿಲುಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಸುಲಭ ಸಾಧನವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆಕಾಶದಡೆಗೆ ಬಿಳಲುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೂ ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಿಸಿ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು, ಸಂಶಯಾತೀತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪರಂಪರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕ್ರಮ ಇಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ಕವಿ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆಯೊಡನೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಕರವಾದ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಸಜೀವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮತ್ತು childhood is a period of happy conformity ಎನ್ನುವ ಬೀಜರೂಪವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಹರೆಯದ ದೆಶೆಯನ್ನು 'ಉರಿಯನುಗುಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊತ್ತು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೆಶೆಯ ಉಗ್ರ ರೋಷ (passion) ಒಂಡಾಯಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಸಿಡಿದೆಳೆವ ಮನೋಭಾವ, ಏಕಾಕಿತನ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ 'ಉರಿಯನುಗುಳುವ' ಎನ್ನುವ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿವೆ. 'ದೂರ ನಡುಗಡ್ಡೆ ಬಂಡೆ' 'ಹೊಗೆಯನುಗುಳುವ ಕಂಭ' 'ಗುಂಪು ಬಿಟ್ಟು ಸೆಟಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಲಗ'-ಈ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳ ಪರಂಪರೆದು ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೇಳುವ, ಗುಂಪಿನ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು, ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ, ತನಗೆ ತಾನೇ ದ್ವೀಪವಾಗುವ, ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯ ಸಹಜ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂಟಿ ಸಲಗ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಬಂಡಾಯಗಾರ ಯುವಕನ, non-conformist ನ ಚಿತ್ರ.

ಕೆಳ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಖೆಡ್ಡಾ ತಮಟೆ ಬಡಿತ, ತುಡಿತ :

ಕಪ್ಪಿನತ್ತರದಲ್ಲಿ ನೋಡು ರೋಷ!

ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯ ತುಂಬಿದ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಕವಿಯು ಯಾವ ಕಡೆ ಪಕ್ಷಪಾತವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಕವಿ ಈ ರೋಷ, ರೋಷಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾರರು. ಆದರೆ ಉರಿಯನುಗುಳುವ ಈ ಏಕಾಗ್ರಣಿ ವೀರನ ಅಹಂಕಾರ ಆಲ ಕಂಡರೆ ಕೆಂಡವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಂಗ್ಯ ನವುರಾಗಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಮಟಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಆಕಾಶ ರಾಹು ಗನ್ನಡಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಈ ರೋಷ, ರೋಷ ಶಿಖರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿರುವ ಏರು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದು, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆ ಹೊರಿಸುವ ಭಾರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು, ಚಡಪಡಿಸುವ ಮೀನವಾಗುತ್ತಾನೆ ಈ ಉನ್ಮತ್ತ : ಈ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಹರಿದೊಗೆಯಲು, ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿರಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ. ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳ, ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವ ಕಿರು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಯುವಕ ಕವಿ ತನ್ನ

ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ, ಮನದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೀನಲಕ್ಷವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎಂದರೆ, ಅನಿರ್ಬಂಧಿತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿರಾಸಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಆಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಮೀನಲಕ್ಷ ತಾರಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ಯುವಕನ ಆದರ್ಶವಾದಿತ್ವವನ್ನು, ಅದರ ಉಗ್ರತೆಯನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿನ ರೋಷ ಈಗ ತೀವ್ರ ನೋವಾಗಿ (anguish) ಮಾರ್ಪಾಡುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಬಿಳಿಲನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದಾಗ, ಒಂದೊಂದು ಸುಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುರಿದಾಗ, ಅಪ್ಪ ಮೊಳ ಮೊಳ ಪಾತಾಳದಾಳಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಬುಡ ಕಡಿದು ಅಗ್ನಿಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸಿದ ಬಳಿಕ

ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯದ ಛೇದ ಶಂಕುಮತಿಗೆ

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತವಾಗುವ ಪಿತೃ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಇರುವ ನಂಬಿಕೆ ಬಂಡಾಯಗಾರನಾದ ಕವಿ ಪಂಪರೆಯೊಡನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಲ್ಲದೆ ಮೊದಲಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತದೆ. 'ಬುಡ ಕಡಿದು' ಎಂಬುದು ಮಗನಿಗೆ ಆರೋಪಿತವಾದರೆ ಅವನ ಅನಾಥಸ್ಥಿತಿ (rootlessness) ಯನ್ನೂ, ಶಂಕುಮತಿ ಎನ್ನುವುದು ಉದ್ಧಾರಗಾಮಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಉಳ್ಳವನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಆರೋಪಿತವಾದರೆ, 'ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯದ ಛೇದ' ಎಂಬುದು ಸೂಚಿಸುವ ಬಿಡುಗಡೆ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಈ ಸಾಲುಗಳು ಪರಂಪರೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತವೆ. 'ಶಂಕು' ಎಂಬುದು ಕಡಿದುಹೋದ ರೆಂಬೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮಗನಿಗೆ ಆರೋಪಿತವಾದರೆ ಅವನ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆಸಲು ಅವಕಾಶ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅವರ ನಿಲುವು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುವ, positive ಎನ್ನಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಆಲದ ಮರಕ್ಕೆಲೆ ಅಷ್ಟು ಬಿಳಲು' ಎಂಬ ವಿಸ್ಮಯ ತುಂಬಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಕವಿ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಲುಪಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲ ಮುಗಿಲುಗಳನ್ನು, ಭೂಮಿ ಸ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಸಾಧನವಾದ ಪರಂಪರೆ ಕವಿಯ ಪ್ರಬುದ್ಧ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದೇ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವರ್ಗ ಮರ್ತ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ವಹಿವಾಟು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ರಹದಾರಿಯಾಗಿ, ಸಂಪರ್ಕಸಾಧನವಾಗಿ ಪರಂಪರೆ ಅರ್ಥಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ 'ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಇಳಿಸುವ ಆಟ'ದ ವಿನೋದ, ಪ್ರಬುದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವ, ತಡಕುವ, ಅಗೆದಗೆದು ಹುಡುಕುವ ಗಂಭೀರವಾದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೇಲುಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತುವಾಗಲೇ ಕೆಳಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಆಲ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಐಹಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕತೆ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವುದೆ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ಕರ್ಮ, ಆಚರಣೆ, ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪರಂಪರೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ; ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮೌಲ್ಯ, ಅರ್ಥ. ಈ ಸ್ಥಿತಿ, ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಅಲ್ಲದ, ದೇವತೆಯೂ ಅಲ್ಲದ, ಮೈ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಪಾಡು. ಈ ಏಳುಬೀಳಿನ ಕಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಕಟ್ಟುವ ಹರಕೆಯೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲಬೇಕು : ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ದಾರಿಯೆ ಪರಂಪರೆ.

“ಗಾಳಿಗೇ ಏಕಿಷ್ಟು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚು?” ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಸ್ಮಯ ತುಂಬಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿನ “ಸದ್ದಿಲ್ಲದುದ್ದು ಚಿಗಿನ ಕಾಂಡ” ಪ್ರಬುದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ “ತಿಳಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಆಡುವ” ಕೊರಡಾಗಿ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೇಲುಮೇಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಬೆರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಏರಿಸುವ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಚೆಲ್ಲಿ ಹರಡುವ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಳಲುಗಳನ್ನಿಳಿಸುವ ಚೈತನ್ಯದ, ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲ ಈ ಕಾಂಡ, ಕೊರಡು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ಧಾರಭಿಮುಖ ಹಂಬಲ. ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಬಿಳಲನ್ನಿಳಿಸುವ ವರಾತ, ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತಾಯ್ಯುವ ಶಕ್ತಿಗಳ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನ ಮೃಣ್ಮಯವಾದ ದೇಹ. ಗಾಳಿಯ ಶೀಲವುಳ್ಳ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಂಬಲ ಜಡವಾದ ಭಾರವಾದ ಮಾಂಸದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ.

“ಗಾಳಿಗೇ ಏಕಿಷ್ಟು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚು?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ “ಭೂಮಿಗೀತ” ದಲ್ಲಿನ

ಇದು ನೋಡು ಇದು ಕಷ್ಟ : ಧೂಳು ಧೂಳಿಗೆ ಸೇರಿ

ಗಾಳಿ ಗಾಳಿಗೆ ಕೂಡಿ

ಬೆಂಕಿ ಬೆಂಕಿಯ ಕೂಡಿ

ಗಾಳಿಯುಲ್ಲುಹು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಾಕಾಶ ಬೆರೆತು ಹೋದರೆ ಇದಕ್ಕೇನು

ಧಾಡಿ?

ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಉದ್ಧಾರಭಿಮುಖ ಗತಿಯ ಹಂಬಲ ಎಷ್ಟೇ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನೆಡೆಗೆ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗುವ ಈತಿಬಾಧೆಗಳು, ಮೋಹ ಮೌಢ್ಯಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಂತರಂಗದ ಸಲಗ.

ವಾಸ್ತವ ರಾಜಪಥದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಂಬಾರಿ

ಭಾರಕ್ಕೆ ಕುಗ್ಗುವ ವಿಧೇಯ ಸೋಣಗ-

ಆಗುವುದು ಇಷ್ಟು-ಆಗಬೇಕೆನ್ನಿಸುವುದರ ರವಷ್ಟು.

ದೇವೇಂದ್ರನಾಗಲು ಹೊರಟು ತ್ರಿಶಂಕುವಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಪಾಡು.

ಆಲ ಬಿತ್ತವಾಗಲು ತಿಣಕಿ ಸಾಯುವಂತೆ ಮಗ ಪ್ರಬುದ್ಧಮಾನನಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಳಲುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂಥ ಅಪ್ಪ, ಸವೆದು ಸವೆದು, ಟಂಕಸಾಲೆಯ ನವೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾಯುತ್ತ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ: ತನ್ನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೆ ಪಡೆದ ಮಗನಲ್ಲಿ ತನ್ನದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಂಪರೆ, ಹೊಸ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದು, ನವಜೀವನವನ್ನಾರಂಭಿಸಲು, ಪುನರುಜ್ಜೀವ ಗೊಳ್ಳಲು ಕಾಡು, ಸೋತು, ಹತಾಶನಾಗಿ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. ಜೀವಪೋಷಕ ಸತ್ವವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಕಾಂಡದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ 'ಶಂಕುಮತಿ' ಮಗ ಐಹಿಕವಾದದ ಆಮಿಷಗಳ ಸೆಳೆತದಲ್ಲಿ ಭೋಗ, ಆಮೋದ, ಮೋಜುಗಳಿಗೆ ಸೋತು ಅಂತಃಸತ್ವ (spiritual core) ವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗಿನ ಆಡಂಬರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳ್ಳ ಅಪಭ್ರಂಶ ಚೊಟ್ಟಿಕಾರನ ಬೇರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಗರೀಕತೆ ಮತ್ತು ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಿಶ್ರ ಸಂಜಾತನಾದ ಈ ಚೊಟ್ಟಿಕಾರ (ಚೊತ್ತೆ) ನ ಬೇರು ಮೇಲೋ, ಕೆಳಗೋ, ಒಳಗೋ, ಹೊರಗೋ ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಮಗ ಕಂಗೆಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದು ಲಭ್ಯವಾಗದೆ ಅಂತರಪಿಶಾಚಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆ ನೇರವಾಗಿ ಇಳಿದು ಬರುವುದು ಅಪ್ಪನಿಂದ ಮಗನಿಗೆ. ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದ ಮಗ. ಈಗ ಅಪ್ಪನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗನೇ ಒಣಗಿ ಹೋಗುವ ಗೆಣ್ಣಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೊರಗುತ್ತಾನೆ. ಆಲವನ್ನು ಬುಡ ಸಮೇತ ಕಿತ್ತು ಉರುಳಿಸಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಈಗ ಜಾಲಿ, ಕತ್ತಾಳೆ, ಈಚಲು, ಕುರುಚಲು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮಘಾತಕವಾದ ಒಂದು ಕುಸಂಪ್ರದಾಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದರ ಸೂಚನೆ, "ವರ್ಧಮಾನ"ದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಭರವಸೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯವಾಡಿದ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳ ನೆಳಲು ಪ್ರಬುದ್ಧ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ನೆಳಲಾಗಿ, ಭೂತವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಅವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತರುವ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಕಾಡು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಾಲುಗಳು 'ಭೂತ' ಕವನದ

ಇನ್ನಾದರೂ ಕೊಂಚ ಕಲಿಯಬೇಕು :

ಹೊನ್ನ ಕಾಯಿಸಿ ಹಿಡಿದು ಬದಿಡಿಷ್ಟದೇವತಾ

ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೊಗ್ಗಿಸುವ ಅಸಲು ಕಸುಬು

ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು ಅಡಿಗರು ಪರಂಪರೆ, ಭೂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆದಿರುವ ನಿಲುವು positive ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಅವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿನ ಈ ಮಾತುಗಳು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಮೀಕರಿಸುತ್ತವೆ: 'ನಾವು ಇಂದಿನವರು ಮಹಾ ಧೀಮಂತರು, ಹಿಂದಿನವರು ದಡ್ಡರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಕಲಿಯ ಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೊರಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನವೇ ಸರಿ.' ಪರಂಪರೆಯ. ಬಗ್ಗೆ ಗಾಢವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿರುವ ಕವನ 'ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ'.

ಪ್ರವೃತ್ತಿ

ಜವರನಹಳ್ಳಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ

ವರ್ಗಗಳು : ಕಾಡಿಗೇ ಕಿಚ್ಚು ತೋರುವಷ್ಟು,
 ಆದರೂ ಅಲ್ಲಲೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ ಮರಗಳು,
 ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲ ಹಲವಾರು ಬಳ್ಳಿಗಳು,
 ತಬ್ಬಿ, ತಾ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬ
 ಉತ್ಕಟತೆಯಿಂದ;
 ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ನೋಡುತ್ತಾ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ
 ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.
 ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿ 'ಎಂದೂ ನನ್ನದಲ್ಲವೇ ಈ ಬಳ್ಳಿ'
 ಎಂದು ಮರೆತೇ ಭ್ರಮೆಪಟ್ಟು ನಿಂತ
 ಆ ಮರ ದೇಹ ಸವೆಸಿ
 ಕರ್ರಗೆ ಸಣ್ಣಗಾದಷ್ಟು ಆ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹಿಗ್ಗು!
 ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಆ ಮರ ಹೇಳುತ್ತೆ :
 'ನನಗಿಂತ ಕಾಡುಗಿಡಗಳು ವಾಸಿ'.

ಹ್ಯಾಂಗೋವರ್

ಹ್ಯಾಂಗೋವರ್

ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ

ಸೋಮು, ಶೃಂಗಾರ್ ಶಾಪಿಂಗ್ ಸೆಂಟರ್ ಎದುರು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕಳಕೊಂಡವನಂತ ನಿಂತಿದ್ದ. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಈ ಸೋಮುವಿನ ದರ್ಶನ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಆಯಿತು. ಪುಸಪುಸನೆ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತ ದೊಗಳೆಯಾದ ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಒಂದು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೈ ತುರುಕಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಅವನ ಶೈಲಿ ಮರುಕ ತರುವಂತಿತ್ತು. 'ಹಲೋ' ಎಂದೆ. ಓಹ್ ಎಂದು ಬೆಚ್ಚಿದ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಖ ಉರಗಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

'ಯಾವುದಾದರೂ ಹುಡುಗಿಗಾಗಿ ಕಾಯ್ತಾ ಇದೀಯಾ?' ಎಂದೆ. ತನ್ನ ಸಣ್ಣ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಬೆವರನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ 'ಛ ಛ' ಎಂದ. "ನೋಡೋ ಕಿಟ್ಟು" ಎಂದು ಏನೋ ಹೇಳಲು ಹೋಗಿ, ಈಚೆಗೆ ನೀನು ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ ವಲ್ಲ ಎಂದು ಬೇರೆ ಮಾತಾಡಿ ನನಗೆ ಏರೋನಾಟಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕೈಗೆ ಆರು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬರುತ್ತೆ ಎಂದು ಅವಸರವಸರದಿಂದ ಹೇಳಿ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಬಿಟ್ಟ.

ಈ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದ್ದ ಒಂದು ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೆಲಸವೂ ಹೋಗಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಬಳ ಸುರಿಸುವ ಒಂಬತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕೂಳಿಗೇನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿರುವ ತರಲೆ ಗುಮಾಸ್ತನ ಥರ ನಿಂತಿದ್ದ. ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಟಕದ ಭಾಷಣದಂತ ಅದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. 'ಅದಲ್ಲ ಕಣೋ...ನನಗೆ...ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನೀನು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆದಾಯ್ತು. ನನಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆ ಬಟ್ಟೆ ತಗೋಬೇಕು. ಒಂದು ಸೂಟು ಬೇಕು. ಆದರೆ ಆರೋಕೆ ಕಷ್ಟ ಆಗ್ತಾ ಇದೆ. ಒಂದು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದ ಹಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಗಳೋದು ಕಷ್ಟ ಆಯ್ತು. ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ ಅಂಗಡಿಯವ ತನಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡ. ಹೊರಟು ಬಂದೆ' ಎಂದು ತನ್ನ ಗೋಳು ತೋಡಿಕೊಂಡ.

ಬಟ್ಟೆ ಆರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಾನು ತಜ್ಞ ಎಂದು ಸೋಮು ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವನಿಗಾಗಿ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಎರಡು

ಬಾಂಬೆ ಡೈಯಿಂಗ್ ಶರ್ಚು ಆರಿಸಿದೆ. ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಟೆರಿವುಲ್ ಸೂಟ್ ಪೀಸ್ ತಗೋಬಹುದು ಎಂದೆ. ತೀರಾ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅವನು ಇಷ್ಟಪಡದಿದ್ದರೂ ಶೋಕಿಯಾಗಿ ಓಡಾಡುವ ನನ್ನೆದುರು ಹೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೋ ಎಂದು ಸಂಕೋಚ ಕಾಡಿದಬೇಕು. ಉಸಿರೆತ್ತದೆ ಪ್ರಾಕೆಟ್ಟುಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನೂರರ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಕೌಂಟರಿನಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದ. ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಣ ಒಗೆದಾಗ ಅವನ ಮುಖ ಗೆಲುವಿನ ಕಳೆ ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಿತು ಎಂದು ನನಗೆ ಖುಷಿಯಾಯಿತು. 'ನೋಡೋ ಕಿಟ್ಟು, ಇಷ್ಟು ಹಣ ಒಂದೇ ಸಾರಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡ್ತಿರೋದು ಇದೇ ಮೊದಲ ಸಲ' ಎಂದ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ. ಆಗ ನನಗೆ ಅವನ ಗೆಲುವಿನ ಅರ್ಥ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೊಳೆಯಿತು.

“ಅದು ಸರಿ, ಇಷ್ಟೊಂದು ದುಡ್ಡು ಹೇಗೆ ಬಂತಪ್ಪಾ.....”

‘ನೀನ್ನೊಬ್ಬ ಗುಗ್ಗು. ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಅನ್ನಿಲ್ವಾ?’ ಎಂದ.

ಮೊದಲಿನ ಹ್ಯಾಪ್ಪುಮೋರೆಯ ಸೋಮುವಿನ ಧ್ವನಿ ಈಗ ಗೆಲುವಿನಿಂದ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. “ಅದೇನು ಕೆಲ್ಸ ಕೊಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ಸಂಬಳ ಕೊಟ್ಟಾ?”

“ನಿನಗೆ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ವಾ. ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿ ಆಗಲೇ ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಈಗ ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ಹೋಯ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ಇದೆ. ತಿಂಗಳ ಖರ್ಚಿಗಾಗೋ ಅಷ್ಟು ಬೇರೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿದೀನಿ. ಈಗ ಕೈಲಿರೋದು ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತಾ?” ಅವನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ನನಗೆ ಇದು ಕೇವಲ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದ ಗೆಲುವಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಿರಿದುಗೊಳಿಸಿ, ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಎಳೆದು ಕೆಮ್ಮುತ್ತ, ಕಂಪಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮು ಯಾರ ಮೇಲೋ ರೊಚ್ಚು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನಿಸಿತು. ಅವನ ರೀತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಗಲಿಬಿಲಿಯಾಯಿತು.

‘ಏ ಕಿಟ್ಟು, ಈ ಹಣ ನನ್ನ ಸ್ವಯಾರ್ಜಿತ, ಏನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಅದು ನನ್ನಪ್ಪಂದೂ ಅಲ್ಲ, ನಿನ್ನಪ್ಪಂದೂ ಅಲ್ಲ, ನಡಿಯೋ ಗುಂಡು ಹಾಕೋಣ’ ಎಂದ.

ಅವನ ಮಾತಿನ ಭರಾಟೆ ಸಂಜೆಯ ಸಂತೋಷಗಳ ಗಮನ ಸೆಳೆದು ನಾನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮುಜುಗರಪಟ್ಟೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ನಾನು ನೋಡಿದ ಸೋಮು ಬೇರೆ. ಆತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನಿದ್ದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಗೆ ಅಡಗಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಆತ ಇನ್ನಾರ ಜತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಗುಂಡು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ವಿಷಯ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದೆ. ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭ್ಯಾಸ ಇದೆ ಕಣೋ ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿದವರಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಗುಂಡು ಹಾಕಲು ನನ್ನದೇನೂ ಅಭ್ಯಂತರ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಂಟಿನೆಂಟಲ್‌ನ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಎರಡು ಬಿಯರ್ ಹೇಳಿದಾಗ ಸೋಮು ಕಣ್ಣು ಹೊಳಪಿಸುತ್ತ “ನನಗೆ ಇಂದು ಮಾಂಸ, ಮದ್ಯ ಎರಡೂ ಬೇಕು” ಎಂದ. ಸರಿಯಪ್ಪ ಎಂದೆ. ಬಟ್ಟೆ ಆರಿಸುವಾಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮು ಈಗ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

“ಏನು ತಿನ್ನಿಯಾ?” ಅಂದೆ. “ಅದೆಲ್ಲ ನಂಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನೀನೇ ಹೇಳಬೇಕು” ಎಂದ. ಬೇರರ್ ಕೂಗಿ “ಒಂದು ಫ್ಲೇಟ್-‘ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ‘ನಿನೂ ತಿನ್ನಬೇಕು’ ಎಂದ. ಯಾಕೋ ಇದು ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂತೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಿರಿಕಿರಿಯಾಯಿತು.

‘ನಾನು ತಿನ್ನೋಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಮತ್ಯಾಕೆ ಹಟ’ ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಖಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಸೋಮು ಸಪ್ಪಗಾದ. ಯಾಕೋ ಪಾಪ ಅನಿಸಿತು. o. k. ಎರಡು ಫ್ಲೇಟ್ ಮಟನ್ ಪಲಾವ್’ ಎಂದೆ.

ಉರಿದು ಬಾದಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟಿನ ತುದಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಂಟಿಸಿದೆ. ತಕ್ಷಣ ಇವನೊಬ್ಬ ನ್ಯೂರೋಟಿಕ್ ಎನಿಸಿತು. ಒಂದೆರಡು ಗುಟುಕು ಬಿಯರ್ ಕುಡಿದು ಮುಖ ಕಹಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತೆಪ್ಪಗೆ ಕೂತ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ‘ಯಾಕೋ ಮದ್ಯ’ ಮುಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದೆ. ‘ನಿನಗೆ ಹಾಸ್ಯ ಅಲ್ಲವಾ- ಮಾಂಸಾನೂ ಬರಲಿ ಇರು’ ಎಂದು ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ತಾನೇನೂ ಬೇಜಾರುಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಅರ್ಧಗಂಟೆ, ಸೋಮು ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ಬಿಯರ್ ಇತ್ತು. ಅವನ ‘ಮಾಂಸ’ವೂ ಫ್ಲೇಟಲ್ಲಿ ಆರಿ ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ತಿಂದರೆ ವಾಕರಿಕೆ ಬರಬಹುದು ಎನಿಸಿತು. ಸೋಮುವಿಗೆ ಬಿಯರ್ ಕುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಾಗಲೀ, ಮಟನ್

ತಿನ್ನುವುದರಲ್ಲಾಗಲೀ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಸಂಜೆ ಕಂಡಾಗಿನಿಂದ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಅವನು ಅಶಾಂತನಾಗಿದ್ದ, ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿದ್ದ. ಒತ್ತಾಯದ ತೋಷ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸುಖ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಬಾರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಸುಖ ದೊರಕಿಸುವ ದಳ್ಳಾಳಿಯಾದ್ದಕ್ಕೆ ನನಗೇನೂ ವ್ಯಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆಗೆ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಬಾಂಬ್ ಹಾಕುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸೋಮುವನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಕಣಕಬೇಕೆನಿಸಿತು.

‘Shoot’ ಎಂದೆ. ಅಮೆರಿಕದ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪ್ಲೇಬಾಯ್ ಹೀರೊಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಓದುವ ಸೋಮು ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾದ, ‘ಏನು ಹೇಳು?’ ಎಂದೆ.

‘ಏನ್ನ?’

‘ಅದೇ ಕೊರೀತಾ ಇದ್ದೆಯಲ್ಲ, ಅದನ್ನ.’

ಸಿಟ್ಟು ಬಂದವನಂತೆ ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬಿಯರ್‌ನ್ನು ಗಟಗಟ ಕುಡಿದ. ಒಂದು ತುಂಡು ಮಾಂಸವನ್ನು ಗುಳಕ್ಕನೆ ನುಂಗಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ ಎರಡು ದಮ್ ಹೊಗೆ, ಎಳೆದು ಮತ್ತೆ ಐದು ನಿಮಿಷ ತಣ್ಣಗೆ ಕೂತು ಒಬ್ಬರೇ ಆಗಿ, ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರೇ ಆಗಿ, ನಗು ನಗುತ್ತ, ನಗದೆ ಮುಖದ ತುಂಬ ಚಿಂತೆಯ ತೆರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾ, ಕೂಗುತ್ತ, ಮಾತಾಡದೆಯೇ ಸನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಬೆರಗುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ.

“ನನ್ನ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಖ ಪಡೋದು ತಪ್ಪಾ?” ಎಂದ.

“ಅದೇನೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ನೀನು ಸುಖಪಡ್ತಾ ಇದೀಯಾ?” ಎಂದೆ.

“ಅದೇ ಕಷ್ಟ, ಕಿಟ್ಟು. ಸುಖ ಅನ್ನೋದು ನಂಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿದೆ. ಕಳೆದ ತಿಂಗಳು ಪೂರ್ತಿ ರೂಮಲ್ಲೇ ಕೂತು ದುಡ್ಡು ಕೂಡಿಟ್ಟೆ. ನೂರರ ಆರು ನೋಟು ಕೈಗೆ ಬಂದಾಗ ಖರ್ಚು ಮಾಡೋಕೆ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನೂರಾರು ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದ ನನಗೆ ಯಾವ ಕನಸಿಗೆ ಮೊದಲು ಹಣ ಹಾಕಲಿ ಎಂದು ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು. ಇಂದು ಸಂಜೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಖಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು ಎನಿಸಿತು. ತಕ್ಷಣ ನನಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದು ಎರಡೇ. ಒಂದು ಬಟ್ಟೆ ತಗೊಳೋದು, ಎರಡು ಗುಂಡು ಹಾಕೋದು, ಆದರೆ ಸುಖಪಡೋದು ಹ್ಯಾಗೆ? .....ಬಹುಶಃ ನೀನು ಸಿಕ್ಕೇ ಹೋಗಿದ್ದೆ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಪ್ಯಾಕ್ ಸಿಗರೇಟು ಕೊಂಡೊಂಡು ವಾಪಾಸ್ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಈಗೇನೂ ದುಃಖ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಥರಾ.....’

ಸೋಮು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡವನಲ್ಲ. ನಾನು ಕೆದಕಿ ಕೇಳುವಂಥ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಅವನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಫೇಲಾದ. ಆಮೇಲೆ ರ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನೇ ಗಿಟ್ಟಿಸಿದ ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತು. ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಓದುವಾಗ ಆತ ಇದ್ದ ರೂಮಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ನಾನಿದ್ದುದು ಆತನ ಪರಿಚಯ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆತ ಮನಸ್ಸಿನ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂಬುದು ನನಗೆ ಹೊಸತು.

‘ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಯರ್ ಹೇಳೋಣ?’ ಎಂದೆ.

‘ವ್ಹಿಸ್ಕಿ ಬೇಕು’ ಎಂದ-ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ತಿನಿಸನ್ನೂ ರುಚಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ತಿಂಡಿಪೋತನಂತೆ.

‘ನಾನು ವ್ಹಿಸ್ಕಿ ಕುಡಿಯಲ್ಲ’ ಎಂದೆ.

ಅವನಿಗೆ ರೇಗಿತು, ‘ಥುತ್ ತರಲೆ ನೀನು. ಬಿಯರ್ ಕುಡಿದರೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ವ್ಹಿಸ್ಕಿ ಕುಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಜನಿವಾರ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುತ್ತಾ’ ಎಂದ.

‘Shut up’ ಎಂದೆ.

ಗಬಕ್ಕನೆ, ಒಂದು ತುಂಡು ಮಾಂಸ ಬಾಯಿಗೆ ಎಸೆದುಕೊಂಡು, ಅದು ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೊಂಡಿತು. ಬಿಯರ್ ಕುಡಿದು ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳಿದ. ನಾನು ಬಯ್ಯಿದ್ದು ಮರೆತೇಹೋದವನಂತೆ ನಕ್ಕ.

‘ಹಳ್ಳೀಲಿ ನನ್ನಪ್ಪ ದೇವಸ್ಥಾನದ ತೀರ್ಥ ಎಲಿಗೂ ಹಂಚ್ತಾನೆ. ದಕ್ಷಿಣೆ ತಗೊಂಡು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಆ ಕುರ್ಚಿ ಮೇಲೆ ಕೂತ ಕೆಂಪು ಮುಖದ ಆಸಾಮಿ ನಮಗೆ ಈ ತೀರ್ಥ ಹಂಚ್ತಾ ಇದಾನೆ. ಅವನನ್ನ ‘ಫಾದರ್ ಇಮೇಜ್’ ಅನ್ನಬಹುದೆ?’ ಎಂದ.

‘ಎಲಾ ಬಡ್ಡಿಮಗನೆ, ಕುಡಿದ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗ್ತಾ ಇದೀಯಲ್ಲ’ ಎಂದೆ.

“ನಾನೂ ಸೈಕಾಲಜಿ ಓದಿದೀನಿ, ಮರಿ. ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಚೀಪ್ ಫಿಕ್ಶನ್ ಅಲ್ಲ. ನಂದು ಸೈಂಟಿಫಿಕ್ ಮೈಂಡ್. ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಫೇಲಾದೆ ಅಂತ ನಾನು ದಡ್ಡ ಅಂತ ತಿಳಿದೆಯಾ?...ನನ್ನ ಪೂಜಾರಪ್ಪನೂ ಅದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದ. ತಮಾಷೆ ಅಂದರೆ, ನಾನೂ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ.

ಅಪ್ಪನ ತರ ಪಾಣಿ ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟೊಂಡು, ಪಿಳ್ಳೆ ಜುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೊಂಡು, ಪೂಜೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಸೆಗಣೆ ತೆಕ್ಕೊಂಡು, ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಅಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳೊಂಡು ಇರೋದೇ ಚೆನ್ನ ಅಂತ ಆವಾಗೆಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸ್ತಾ ಇತ್ತು. ಹಾಗೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿ ಎದುರು ಅಪ್ಪ ನನ್ನ ಒದ್ದೆ. ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಓದ್ತಾ ಇರೋದೇ ಸುಳ್ಳು ಎಂದ. ಉರೆಲ್ಲ ಅದೇ ಮಾತು ಹೇಳಿ ಜನ ನನ್ನ ಗೇಲಿ ಮಾಡೋ ಹಾಗೆ ಆಯ್ತು. ದುಡ್ಡು ಕೊಡೋಲ್ಲ ಅಂದ. ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೂರೂ ಸಿಕ್ಕೋಲ್ಲ ಅಂದ. ಅವತ್ತೇ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮೂತಿ ನೋಡೋಲ್ಲ ಎಂದು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೆ’.

ಯಾರದ್ದಾದರೂ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಕೇಳುವುದೆಂದರೆ ನನಗೆ ಬೇಸರ. ಏನೋ ಗೋಳು, ಇಲ್ಲವೇ ಜಂಭೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗುವ ಬೇರೊಬ್ಬನ ಬದುಕನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎಂದೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿಯರ್ ಕುಡಿದೆ. ಸೋಮುವಿನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಮಲತಾಯಿ ಆಂಗಲಿನ ಹಳೆಯ ಕತೆ ಓದಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೂ ಬಿಯರ್ ಕುಡಿದು ನಾಲಗೆ ತಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಧ್ವನಿ ಏರಿಸಿ ಇಳಿಸಿ ತನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಮೆಲೋಡ್ರಾಮಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಅವನ ಈ ಸಂಜೆಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಏನೋ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆದಂತಾಗಿ ಕಿವಿ ಕೊಟ್ಟೆ.

“ಕಿಟ್ಟು ನೀನು ಅದೃಷ್ಟ ಮಾಡಿದೀಯೆ” ಎಂದ. ಅದ್ಯಾವುದಪ್ಪ ಎಂದು ಕೇಳುವ ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂತೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆಯಾದರೂ ಪ್ಲೇಟಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪಲಾವ್ ಇರುವುದು ಸರಿ ಎನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ‘ಅಯ್ಯಾ ಸೋಮಶೇಖರ, ನಿನ್ನ ಆತ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತ ಇರಲಿ, ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸು’ ಎಂದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ತುಂಡಿಗೆ ಫೋರ್ನ್‌ನಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿ ಬಾಯಿಗೆ ಒಗೆದ. ಆಗಿನಿಂದಲೂ ಆತ ಅದನ್ನು ಗಿಯದೇ ನುಂಗುತ್ತಿದ್ದ-ಮಾತ್ರ ನುಂಗಿದ ಹಾಗೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಾರಿಯ ಮಗ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನಿಸಿದಾಗ ಆ ದೃಶ್ಯ ತುಂಬಾ ಮೋಜಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ನೈಫ್, ಫೋರ್ನ್ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೂ ಸೋಮುವಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಯರ್ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

‘ನೀನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ್ರೂ ನಿಜವಾದ ಫ್ರೆಂಡು ನೀನೊಬ್ಬೇ. ಅದೆಲ್ಲ, ತಮಾಷೆ ಅಂದ್ರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಳದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಸಗಣೆ ತೆಗೆದೆ. ಗೇಣಿ ಗದ್ದೆ ಮಾಡಿ ಕಾಲೇಜು ಫೀ ತುಂಬಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೂ ಫೇಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನಪ್ಪನ ಯೋಚ್ಚೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.’ ಎಂದು ಕೂತೆ.

‘ಅದ್ಧರಿ, ಈಗ್ಯಾಕೆ ನಿನ್ನಪ್ಪನ ಯೋಚನೆ? This is the time to forget everything.’

‘ಇಂದು ಸಂಜೆಯೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಕಾಡ್ತಾ ಇರೋ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಅದೇ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಬೇಡವಾಗಿದ್ದ ಅಷ್ಟ ಇಂದು ಯಾಕ ಬಂದ ಅಂತ. ಮನಸೆಲ್ಲ ಬುಗಬುಗ ಅಂತ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುವಂತಾಗಿ ರೂಮಿನಿಂದ ಓಡಿದೆ. ನಾನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೆ ನನ್ನಪ್ಪನಿಂದ ಒಂದು ಕಾಗ್ಡ ಬಂತು. ಮೊದಲು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಯ್ತು. ‘ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದೀಯಂತಲ್ಲಾ, ತಿಂಗಳಾ ಒಂದಿಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಕಳಿಸುತ್ತಾ ಇರು’ ಅಂತ ಅಷ್ಟೆ ಇತ್ತು. ಒಂಥರಾ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ರೇಗಿಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ದಮ್ಮಿ ಕೊಡಲ್ಲ ಅಂತ ಉತ್ತರ ಬರೆದೆ. ಆಮೇಲಿಂದ ನನಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಂತೋಷಾನೇ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು..... ಅಂದ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಗೋಳುಹೊಯ್ದು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಆರು ವರ್ಷದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸೆಗಣೆ ಬುಟ್ಟಿ ಹೊರಿಸಿದ. ಮಂತ್ರ ಕಲಿಸೋಕೆ ಹುಣಸೆ ಬರಲು ಹುಡಿ ಮಾಡಿದ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಅವಸರವಸರದಿಂದ ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತ ಹೇಳಿದ. ನಾನು ದುಡ್ಡು ಕಳಿದೇ ಇದ್ದುದು ಸರೀನಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ನೀನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು ಅದನ್ನ ಎಂದೆ. ಅವನಿಗೆ ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೊಯ್ಯಾಟದಲ್ಲಿದ್ದ. ಅಪ್ಪನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಬದುಕಲು ಕಲಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಈಗ ದುಡ್ಡು ಕೇಳಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾದ್ದು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ನೈತಿಕವಾಗಿ ಆತ ಈ ತೊಳಲಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. “ನೀನು ಹೇಳುವ ರೀತಿ ನೋಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ನಿನ್ನ ದುಡ್ಡು ಕೇಳುವ ಹಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಅಂದೆ.

ಆಗಲೂ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

‘ಕಿಟ್ಟು, ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣ’ ಎಂದ.

‘ಏನು?’

‘ಒಂದು ಬಾಟ್ಲೆ ವಿಸ್ಕಿ ಕೊಂಡೊಂಡು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಹ್ಯಾಗೂ ಒಬ್ಬೇ ಇದ್ದು ಸುಖಪಡ್ತಾ ಇದೀಯೆ. ಒಂದಿನ ನಾನೂ ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗ್ತೀನಿ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪೋವರೆಗೆ ಕುಡಿಯೋಣ’ ಎಂದ. ತಕ್ಷಣವೇ ‘ಅದ್ಯಾಕೆ ಒಬ್ಬೇ ಒಂದು ಮನೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿದೀಯೆ?’ ಎಂದ.

‘ಆಗಾಗ ಹುಡುಗೀರ್ದ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗೋಕೆ ಅನುಕೂಲ ಅಂತ’ ಎಂದೆ.

ಸೋಮು ನಂಬಿಕೊಂಡ. ‘ಅಂತೂ ನೀನೂ ಯಾವ ಯೋಚ್ಛೇನೂ ಇಲ್ಲ ಲಕ್ಕಿ ಬಾಯ್’ ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಮುಗ್ಧ ಈ ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ವಿಸ್ಕಿ ಬಾಟ್ಲೆ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಂಟಿನೆಂಟಲ್ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಹನ್ನೊಂದು.

ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಟೀಪಾಯ್ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಗ್ಲಾಸ್ ತಂದಿಟ್ಟೆ. ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸೋಮು ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ ‘ನಿಜಕ್ಕೂ ನಿನಗೆ ಗರ್ಲ್ ಫ್ರೆಂಡ್ ಇದಾರಾ?’ ಎಂದ. ಗುಂಡಿನಿಂದ ಅವನ ಧ್ವನಿ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಿತ್ರ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಗ್ಲಾಸಿಗೆ ವಿಸ್ಕಿ ಬಗ್ಗಿಸುತ್ತಾ ‘ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದಾರೆ. ಅನುರಾಧ, ಅನುಪಮ, ಅನಾರ್ಕಲಿ, ಅಲಕನಂದಾ, ರೀಟಾ, ಜೊಸೆಫೀನ್, ಸ್ವಪ್ನಾ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾ....’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ.

‘ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಜನ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೂ, ಇದಾರೆ ಅಂತ ತಿಳೊಳ್ಳೋದು ಎಂಗೆ ಒಳ್ಳೇದು ಅಲ್ಲಾ’ ಎಂದ.

ಗುಂಡಿನ ಅಮಲಿನಲ್ಲೂ ಸೋಮು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ತರ್ಕದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

‘ಹೋಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪನ ವಿಷಯ ಹೇಳು’.

‘ಅದು ಮುಗಿಯಿತಲ್ಲ, ಬಿಡು. ಈಗ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಬೇಕು’ ಎಂದು ಎರಡು ಮೂರು ಔನ್ನಿನಷ್ಟು ನೀಟ್ ವಿಸ್ಕಿ ಗಟಕ್ಕನೆ ಕುಡಿದ.

ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಸೋಮು ಕಸಿವಿಸಿಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡಿದ. ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟೆ.

ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಾಗ ಎದುರು ಮನೆಯ ಚಂದ್ರಯ್ಯ. ಬಿಯರ್, ವಿಸ್ಕಿ ವಾಸನೆ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿದಾಗ ತುಸು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದ. ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು, ‘ಸಾರಿ ಸಾರ್, ಡಿಸ್ಕರ್ಬ್ ಮಾಡಿದ್ರೆ. ಏನೋ ನಿರ್ದೇನೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ನೋಡಿ. ಮನೇವು ಇಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಅದರ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲ.

ಇದ್ದಾಗ ಒಂದು ಥರಾ. ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ ಒಂದು ಥರಾ. ಹಾಗೇ ನಿಮ್ಮ ಮನೇಲಿ ದೀಪ ಕಾಣ್ತು. ಈ ವಾರದ ಬ್ಲಿಟ್ ಏನಾದ್ರೂ

ತಂದೀದೀರೇನೋ ಅಂತ ಬಂದೆ. ಯಾರೋ ಫ್ರೆಂಡ್ಸ್ ಬಂದ ಹಾಗಿದೆ...’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ.

ನನ್ನ ತಲೆ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಸುತ್ತಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲ ಕಳಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆತ ಮಾತು ಮುಗಿಸುವ ಸೂಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಬಯ್ಯು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಪೇಪರನ್ನು ಅವನ ಕೈಗಿಟ್ಟು ‘ಇದೇ ತುಂಬಾ ಲೇಟೆಸ್ತು ನೋಡಿ. ಡೆಲ್ಲಿಲಿ ಕೂಡಾ ರಿಲೀಸ್ ಆಗಿಲ್ಲ’ ಎಂದು, ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದು ಒಳಗೆ ಬಂದೆ.

ಸೋಮು ನಾಪತ್ತೆ. ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಗುಂಡು ತಲೆಗೆ ಹೋಗಿದೆ ಅಥವಾ ಸೋಮು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸೋಮು ನನ್ನ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದ ಅಥವಾ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ್ದು ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ಎಂದು ಎಲ್ಲೋ ಅಡಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ, ಕೊನೆಯದೇ ಸರಿ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ತುಸು ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ, ರೂಮಿನ ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ, ಬಾಗಿಲ ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆ, ಬಾತ್ ರೂಮು ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದಾಗೇ ಶೋಧಿಸಿದೆ. ಸೋಮು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಟೀಪಾಯ್ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಗ್ಲಾಸಿತ್ತು. ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಗುಂಡು ತಲೆಗೆ ಹೋಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಸೋಮು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಓಡಿಹೋದನೇ, ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಂತೇ ಇದ್ದೆ. ಅನುಮಾನ ಬಂದು ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೆ.

ಕುಕ್ಕುರುಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೋರಿಯ ಅಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಕಿ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಬಲಗೈಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅಮುಕಿಕೊಂಡು ಸೋಮು ‘ವೆಕ್ ವೆಕ್ ವ್ಯಾಕ್’ ಎಂದು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮೋರಿಗೆ ವಾಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ವಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಡೆ ಉಂಡೆಯಾಗಿ ಮಾಂಸದ ತುಂಡುಗಳು ‘ಪಳಪಳನೆ’ ಮೋರಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಸೋಮು ಬೆಳಿಗೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದ. ಉತ್ಸಾಹ ನಟಿಸಿದ. ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬಾಸ್ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಖ ತೊಳೆದ.

‘ಭಾಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು, ಕಣಯ್ಯ, ನಿನ್ನೆ’ ಎಂದ. ನಾನು ನಸ್ಯಾಫ್ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆ. ಕುಡಿಯುತ್ತಾ-

‘ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆನೋವು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಬಾಯಿ ಸಪ್ಪಗಾಗಿದೆ’ ಎಂದ.

‘ಅಪ್ಪನ ವಿಷಯ ಏನು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದೆ?’ ಎಂದೆ. ‘ಓಹ್’ ಎಂದ. ಮಾತಾಡದೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕಣ್ಣು ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಬಿಟ್ಟ. ‘ನಿಜ ಏನು ಗೊತ್ತಾ? ನಿನ್ನೆ, ಊರಿಗೆ ೧೫೦ ರೂ, ಮನಿ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಿದೆ. ಪ್ಯಾಂಟಲ್ಲಿ ಅದರ ರಶೀದಿ ಇದೆ ನೋಡು. ಹಾಗೆ ಹಣ ಕಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ

ಬೇಜಾರಾಯ್ತು. ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಕಳಿಸಬಾರದು ಅಂತ ಒದ್ದಾಡಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ನಿಲ್ಲಬಹುದು ಅಂತ ಇದ್ದೆ.
ಸುಳ್ಳಾಯ್ತು ನೋಡು. ಹಣ ಕಳಿಸಿದ್ದು ತಪ್ಪು ಅಂತ ನಿಂಗೇ ಅನ್ನೋಲ್ವೆ?’
ನನ್ನ ಮಾತು ಕಟ್ಟಿ ಹೋಗಿತ್ತು.
ನಾನು ಕೇವಲ ಬೆರಗಾಗಿದ್ದೆ.

ಏಳು ಕವನಗಳು

ಏಳು ಕವನಗಳು

ಕೆ. ಎನ್. ಶಿವತೀರ್ಥನ್

ಒಂದು

ನೀ-

ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ಪ್ರಾಯದ ಮದದ ಉನ್ನಾದವೇ,
ಕನಸಿನ ಕಣ್ಣೇ,
ಉಸಿರ ಬಸಿರಿನ ಹುಣ್ಣೇ,
ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸರಕೇ,
ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಿರುಕೇ,
ಆದರ್ಶದ ಕುರೂಪೇ?

ಇಲ್ಲ-

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ವದ
ತಿಳಿವಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ನಯ ನೀಯತ್ತಿನ
ಅನುಭವದ ಎಲ್ಲೆಯ
ಬಲ್ಲೆನ್ನುವ ಬಲ್ಮೆಯ
ಬಾಳ್ವೆನ್ನುವ ನಲ್ಮೆಯ
ಅಪರೂಪ ಸ್ವರೂಪವೇ?

ಎರಡು

ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

ಏಕಿಷ್ಟು ಉದ್ರೇಕದತಿರೇಕ ತಾರತಮ್ಯ
ಅದೆ ಕಾರಣ-ಬದುಕು
ಬಹುತೇಕ ನರಕ-ಏಕಲ್ಲ ರಮ್ಯ?

ತಕೋ ಕೊಂಚ ಜೇಡಿಮಣ್ಣು

ತೇವಿಸು ಮಿದ್ಧಿಸು

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದು ಆಕಾರ ಪ್ರತಿಕರಿಸು!

ಅದ ಚೆಚ್ಚಿ ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡು ಮತ್ತದಕೆ ಕೊಂಚ ನೀರ ಹನಿಸು

ಹಾಳಿಟ್ಟು ಅದ

ಯಥಾಮತಿ ಮತ್ತೆ ಮಿದ್ಧಿ ತಿದ್ಧಿ

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದು ಮೂರ್ತಿಯ ಪುನರ್ರಚಿಸು.

ಆಗ ಕಂಡೆಯಾ-

ನನ್ನ ಮಣ್ಣಿನಲಿ ನಿನ್ನದೊಂದಿಷ್ಟು ಅಂಶದ ಕುರುಹು

ನಿನ್ನ ಮಣ್ಣಿನಲಿ ನನ್ನದೊಂದಿಷ್ಟು ಸತ್ವದ ಇರವು.

ಇದ್ದಾಗ-ಒಂದೆ ಬೆಸುಗೆಯಲಿ ಹಿಡಿಮೈಯಾಗಿ ಸುಖಿಸಿ ನಿದ್ರೆ,

ಸಾಯುವ ಮುಂಚೆ ಸಂಚನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಂಚದೆ ಇದ್ದೆ-

ಆ ಬದುಕದು ಸೊಗಸೆ!

_____ [ಮೂಲ : ಮೇಡಂ ಕೌನಳ ಒಂದು ಕವನದ ಭಾವಾನುವಾದ]

ಮೂರು

ಬಾಲೆ

ಅಂದು

ಗುಲಾಬಿ ಕಡ್ಡಿಯ ತಂದು

ಗೊಬ್ಬರ ಗೋಡಿಟ್ಟು ಕುಂಡದಲಿ ನೆಟ್ಟಾಗ

ಎಲೆ ಎಲೆಯಾಗಿ ಚಿಗುರಿ

ಮೊಗ್ಗು ಕಚ್ಚಿ

ಹೂ-

ದಳದಳ ಬಿಚ್ಚಿತು.

ಬಿಚ್ಚಿದ ದಳ ದಳ ಕಂಗೊಳಿಸಿ ಉದುರಿತು

ಉದುರುವ ಮುಂಚೆ ಪಕಳೆಗಳ ನಡುವೆ

ಕೂತ ದುಂಬಿ ಮೈದುಂಬಿ ಹಾರಿತು.

ಹೂವಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆ ದುಂಬಿಯಲ್ಲೆ?

ದುಂಬಿಯ ತೃಪ್ತಿಸ್ತರ ಹೂವಿನಲ್ಲೆ?

ನಾಲ್ಕು

ನೂರ್ಜಹನಳ ಕನಸು ಬಿದ್ದು
ಮಮತಾಜಳ ನೆನಪು ನಿಂದು
ಕಟ್ಟಿತೆ ಮಹಲ-ತಟ್ಟಿತೆ ಎದೆಯೆ!

ಸುಧೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳಿಳಿದು
ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದಂಥ ಶಿಲೆಯ
ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಪ್ರಸರದಲ್ಲಿ
ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿ
ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯೆ
ಶಿಲ್ಪಿಹಸ್ತ ಕಡೆಯುತಿರಲು

ಮನದ ಭಾವ ಹಡೆದು
ಸೌಂದರ್ಯವಿಲ್ಲಿ ಕಡೆಯಿತೆ?
ಶ್ರಮ ವಿಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಂದು ಸಾರ್ಥಕ್ಯ ಪಡೆಯಿತೆ!
ಸಹಜ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅದರ ರೀತಿಗೆ
ಪ್ರತಿಮೆಯಾಯಿತೆ,
ನಿಲಯವಾಯಿತೆ?

ಐದು

ಹಗಲಿಗೆ
ಯಾರೋ ಬುರುಕಿ ಇಟ್ಟಂತೆ
ಕತ್ತಲು;

ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತದ ಶಕ್ತಿ
ತುಂಬಿಕೊಂಡ ವಿದ್ಯುತ್ ತಂತಿ
ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ
ತತ್ತರಿಸುವ, ಕತ್ತಲ ಒತ್ತರಿಸುವ
ಸ್ವಿಚ್ಚೆ ಆನಿಸಿದೆ-

ತತ್ಕ್ಷಣ ತೆಪ್ಪಗಿದ್ದ ಗಾಜ
ಬುರುಡೆ ಫಕ ಫಕ ಹತ್ತಿ
ಉರಿವ ಮೊದಲು
ಕೋ ಕೊಂಚ ಮಂಕು ಕವಿದ ತೊದಲು;
ಮಡದಿ ನಿನ್ನಂತೆ
ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಚಿಂತೆಯಲಿ ಮಗ್ನವಾದಂತೆ. ಮತ್ತೆ

ಬುರುಡೆಗೆ ಬುರುಡೆಯೆ
ಮತ್ತೇರಿದಂತೆ-ಧಾತುಪುಷ್ಪಿ
ಬಟ್ಟೆಸಿ
ಸೋ
ರಿ
ಮತ್ತಲ್ಲೆ ಜಿನುಗಿ
ನಿನ್ನ ಖುಷಿ ಮೊಗವೆ
ಹದದ ನಗೆಯ
ತೊಟ್ಟಂತೆ
ಬಿಟ್ಟಂತೆ
ಫಕ ಫಕ ಬೆಳಕು.

ಆರು

ಕುಡುಗೋಲು
ಕಚಾ ಕಚಾ ಕೊಚ್ಚಿದ್ದ-
ತಟಾ ತಟಾ ತಟ್ಟಿ ಬಿಸುಟಿತು
ಸುತ್ತಿಗೆ
ಒಂದೇ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ.
ಕೆಂಪು ಛಿಲ್ಲನೆ ಚಿಮ್ಮಿ
ರಕ್ತ ಕಾರಂಜಿ
ಕೊಂಬಾಟದ ಕೂಸು
ತಾರಾಮಾರ ಎರಚಿದ್ದು
ನರಕುನ್ನಿ ಗುಲಗಂಜಿ.

ಏಳು

ಬಯಕೆ ಭಾವನೆ
ಬವಣೆಗೆ ಬಡ್ಡಿ
ಹಿಂಸೆಗೆ ಸಂದಿದೆ
ಜೀವದ ಬುದ್ಧಿ.

ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಬಿ. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ

ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ನರರೋಗಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾಪಕ ಜರ್ಮನಿಯ ಸಿಗ್ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್. ಈ ವಾದದ ಮೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ, ಸಮರ್ಥನೆ, ವಿರೋಧ. ಇತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮಂಡನೆ ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಈ ವಾದದ ಬಿಸಿ ತಟ್ಟದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯೇ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. 'ಸಮೋಹನ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ (hypnotism) ಅಥವಾ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದ ಅನೇಕ ಹಳೆಯ ಅನುಭವಗಳು ಪುನರುಜ್ಜೀವಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ', ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕುವುದು. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು : ಬಾಲ್ಯದ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟ ಲೈಂಗಿಕತೆ, ಅವನ ವಾದವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು — ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಇದು ಮಗುವಿನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯಶೀಲವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲು ಅವನು 'ಲಿಬಿಡೊ' (libido) ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ "ಇಡ್" (id) ಮಾತ್ರ ವಿಕಸಿತವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಆಗ ಹತ್ತಿಕ್ಕುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದಾಗಿ 'ಅಹಂ' (Ego) ಮತ್ತು 'ಆದರ್ಶ ಅಹಂ' (Super-ego) ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಹಜ ಲೈಂಗಿಕೇಚ್ಚೆಗಳು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟ ಇಚ್ಛೆಗಳಿಂದ ಸುಪ್ತಮನಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇಚ್ಛೆಗಳ ದಮನದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಯಾವುದು ನಿಷಿದ್ಧವೋ ಅದು ಇಚ್ಛೆಯ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಭಯವಾಗುತ್ತದೋ, ಅದೂ ಸಹ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಬಲ ಇಚ್ಛೆಯ ದಮನವೇ ಜಾಗೃತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಿಗ್ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮಗುವಿನ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮೊದಲು ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿ, ಸೋದರ ಅಥವಾ ಸೋದರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೈತಿಕ ನಿಷೇಧಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕುಂಠಿತ (complex) ಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಕುಂಠಿತಗಳಲ್ಲಿ 'ಈಡಿಪಸ್ ಕುಂಠಿತ' (Oedipus complex) ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈಡಿಪಸ್ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಮಲಿಂಗಿ ಜನಕರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಮೇಚ್ಛೆಯು, ಸಮಲಿಂಗಿ ಜನಕರ ಬಗ್ಗೆ ಈಷ್ಯೆಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡನ್ನು ದಮನಗೊಳಿಸಿ ನೈತಿಕವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಆದರದ ಭಾವನೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಂಘಟನೆಯು ದುರ್ಬಲವಾದರೆ ಅಥವಾ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟು ತಗುಲಿದರೆ ಈ ಈಡಿಪಸ್ ಕುಂಠಿತವು ಅನೇಕ ಮನೋರೋಗಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿರುವ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ ಈ ದಮನಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಯಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕುಂಠಿತಗಳು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆದರ್ಶ ಅಹಂನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರೋಧಗಳಿಂದಾಗಿ ಇವು ತಮ್ಮ ಸಹಜರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬದಲು ಕಪಟರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕನಸುಗಳು, ಜಾಗೃತ ಜೀವನದ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ತಪ್ಪುಗಳು ಇವುಗಳೇ ಆ ರೂಪಗಳು. ಇವು ಪ್ರಬಲವಾದಾಗ ಹಿಸ್ಟೀರಿಯಾ, ದ್ವಂದ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಅಪರಾಧ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಮಾನಸಿಕ-ನರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರತಿ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನದ ದೃಷ್ಟಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಾನಸಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಅಕಾರಣವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ನಿರುದ್ದೇಶಿತವಾಗಿಯಾಗಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಪ್ರೇರಣೆಯು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಯಾವುದೋ ಕಾಮೇಚ್ಛೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸ್ಥಾಪಕ ಸಿಗ್ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೇ ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆಯೂ ಸಹಿತ ಅವನ ವಿಚಾರಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ

ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು “ಲೈಂಗಿಕ ವಾದ” ಎಂದೂ ಸಹ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಜ್ಞಾತ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಚಿತ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಇಚ್ಛೆಗಳಿಂದಲೇ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಲೈಂಗಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಔನ್ನತ್ಯದ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಕಲಾವಿದರು ಕಲೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾನಸಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಘರ್ಷಣೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕಲಾವಿದರು ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಕಲಾವಿಮರ್ಶಕರ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಾದದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ನಂತರ ಅನೇಕರು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಆ್ಯಡ್ಲರ್ ಮತ್ತು ಜುಂಗ್ ಬಹು ಮುಖ್ಯರು.

ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆ್ಯಡ್ಲರ್‌ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಇವನ ಪ್ರಕಾರ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಹಂ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಲಿಬಿಡೋ ಅಥವಾ ಕಾಮಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಕಾಮಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮಾನಸಿಕ-ನರರೋಗಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಕೇವಲ ಕಾಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಆಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಹಂನ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತ ಈ ರೋಗಗಳು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಅಹಂ ಸ್ಥಾಪನೆಯೇ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಅಹಂ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಬಯಕೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು-ಮಾನಸಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಇಚ್ಛೆಯು ಜೀವನದ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದ ಸಮಾಜ, ಉದ್ಯೋಗ, ಹಾಗೂ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಆ್ಯಡ್ಲರ್‌ನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಹಂ ಸ್ಥಾಪನೆಯೇ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಮನೋರೋಗದ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಸ್ವಹೀನಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಹಂ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ತನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಹೀನಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನು ಇದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಮನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಗರ್ವ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಸ್ವಹೀನಭಾವನೆಯ ಕಪಟ ರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಸ್ವಹೀನಭಾವನೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕೆಲವು ಸರಳೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಉಪಾಯಗಳೇ ಆತನ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಬದುಕಿನ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಧರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೂ ಇದು ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕ ಪುತ್ರ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ, ದ್ವಿತೀಯ ಪುತ್ರ, ಕನಿಷ್ಠ ಪುತ್ರ-ಎಲ್ಲರ ಜೀವನ ರೀತಿಯು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸರದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿತವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಆ್ಯಡ್ಲರ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರದಿದ್ದರೂ, ಆತ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ತತ್ವಗಳು ಮಾನಸಿಕ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಜುಂಗನು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದನು. ಲೈಂಗಿಕತೆ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇವನು ಅಲ್ಲಗಳೆದನು. “ಲಿಬಿಡೋ” ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅರ್ಥ ಕೊಟ್ಟನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ‘ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ’ (Sexual instinct) ಮತ್ತು ಆ್ಯಡ್ಲರ್‌ನ ‘ಅಹಂ ಸ್ಥಾಪನಾಪ್ರವೃತ್ತಿ’ (self-assertion) ಇವೆರಡರ ಸಮ್ಮೇಳನವಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲೂ ಗೋಚರಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಇವೇ ಜೀವಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಮನೋಶಕ್ತಿ. ಇದು ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ-ಈ ಮೂರರಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಜುಂಗನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭಿನ್ನತೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎರಡು ವರ್ಗದವರಿರುತ್ತಾರೆ: ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬಹಿರ್ಮುಖಿಗಳು. ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಹಿರ್ಮುಖಿಗಳ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಭೌತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕಡೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತರ್ಮುಖಿಯು ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಕೇಂದ್ರಿತನಾದುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಭಾವುಕನೂ, ಕಲ್ಪನಾಶೀಲನೂ, ಏಕಾಂತಪ್ರಿಯನೂ ಅವ್ಯವಹಾರಿಕನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಹಿರ್ಮುಖಿಯು ವ್ಯವಹಾರ ಕುಶಲನೂ, ಸಾಮಾಜಿಕನೂ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ವೈಚಾರಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಮನೋ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ

ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ನಾನಾ ವಾದಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದೆ. ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಚಾರಗಳ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಲೂಸಿಯ ಕತೆ

ಲೂಸಿಯ ಕತೆ

ಆರ್. ಮೋಹನ

ಆ ದೊಡ್ಡ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರು 'Officer's Mess' ಎಂದು ಏಕೆ ಎನ್ನುತ್ತೀರಿ? ತಿರುಳಿಲ್ಲದ ಆಕೃತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರದ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ಶಿಸ್ತನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಬಂಜಿನ ಕಂಬ, ಹುಲ್ಲಿನ ಛಾವಣಿ, ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಪೇಂಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿದ ದಪ್ಪ ರಟ್ಟಿನ ಗೋಡೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಆ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ 'ಮೆಸ್' ಎಂದು ಹೆಸರಿಡದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ಯಾವಿ ಫಾರ್ಮಿನ ಥಡಿ ಬಿಗಿಯದೇ ಬರುತ್ತೇವೆಯೆ?

ಆದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನನಗೆ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಮೆಸ್ಸಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿದ ಅದಿವಿ ವರ್ಷವಿಡೀ ಅಳುವ ಆಸ್ಸಾಮಿನ ಆಕಾಶ. ಗುಡಿಸಲಿನ ಛಾವಣಿಯನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳ ಸೈನ್ಯ. ಆನೆ ಎತ್ತರದ ಹುಲ್ಲು. ಹುಲ್ಲೇ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದರೆ ಗಿಡಗಳ ಸೊಕ್ಕಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯೆ? ಅವುಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಿ, ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ, ಸುರುಳಿಯಾಗಿ, ತೂತಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಹಬ್ಬಿದ ಕತ್ತಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, 'ನಾವೂ ಬಲಶಾಲಿಗಳೇ' ಎಂದು ಬಿಗುವ ಬಳ್ಳಿಗಳು.

ವನರಾಶಿಯ ಪೆಡಸನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷಣ ಬೋಳಿಸಿದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮರುಕ್ಷಣ ಚಿಗಿಯುವ ಹುಲ್ಲು. ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸೆಣಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ನಿಂತ ಕ್ರೂರ ಹಸಿರು.

ಆ ನೆಲವೋ! ನೀರು ಬಿದ್ದೂ ಬಿದ್ದೂ, ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಮೊಣಕಾಲೆಳೆಯುವ ಕೆಸರು.

ನಮ್ಮ ಮೆಸ್ಸಿನ ಮೇಕ್‌ಅಪ್ (Make-up) ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮುದಿ ಸೋಫಾ. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾರ್, ಅಂದು ನಾನೊಬ್ಬನೆ. ಬಾರ್‌ನ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಜವಾನ ಸಹ ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಮೈ ಶೀಸೆ, ಸೋಡಾ, ಗ್ಲಾಸನ್ನಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ನಾನು ನನ್ನ ವಿಸ್ಕಿ. ನನ್ನ ಸಿಗರೇಟು, ಸುಡುವ ನೆನಪುಗಳು.

ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಿಯ' ಎಂದು ಭುಸುಗುಡುತ್ತ ತನ್ನಿರವನ್ನು ಘೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ಯಾಸ್ ದೀಪ. ಅದರ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಮಣಿಮಾಲೆಗಳಂತೆ ತೋರುವ ಮಳೆಯ ನೀರಹನಿ.

ಹೊಗೆಯ ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ನೆನಪಿನ ಸರಪಳಿ ತಲೆಗೆ ಕುಣಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮೀನಾಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯೋಣ ಎಂದು ಮೂರು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಆಸೆ. ಆದರೆ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನ ಅಡ್ಡವಾಗುತ್ತದೆ. ತಲೆ ಎಂಬುದು ರತಿಯ ಎಲ್ಲ ಹಳಸಿದ ವಿಲಾಸಗಳ ಅಡಕಲು ಕೋಣೆ. ಸೈನ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಬಲಿತಂತೆಲ್ಲ ತಲೆಯನ್ನು ಮೂಸಿ ನೆಕ್ಕುವ ಶ್ವಾನ ಬಳಗ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲ, ವೈವಿಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಳಗಲಗಳಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಕೊಳೆತ ತಪಸ್ಸು. ಹೆಣ್ಣು ದೇಹದ ಆಸೆ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರ. ಗಿಮಿಗಿಮಿ ಸುತ್ತಿ, ಹಳಸಿ, ದೇಹವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸುಳಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವ.

ಕಳೆದ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಗೂ ಮೀನಾ ಸಿಕ್ಕಾಗ, ಘನೀಭೂತವಾಗಿ, ಆಯಸ್ಕಾಂತದ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಹರಹಿನಂತೆ ಬಲಿತ ಬೇಡಿಕೆ ದ್ರವಿಸಿತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಮೀನಾ. ಶ್ಯಾಮಲೆ, ಹಸ್ತಿನಿ, ಪೀನಪಯೋಧರೆ, ಘನ ನಿತಂಬಿನಿ.

ಮೀನಾಳಿಗೆ ಏನೋ ಹೊಸತನ್ನು ಕಂಡ ಫ್ರಿಲ್. ಕೈ ತುಂಬ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ವಿಜಯಿ ಎಂದು ಪಟ್ಟಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಎಂದರೆ ತಾನೆ! ತನ್ನ ಗಂಡನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತರೆ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಾತು ಸೀಳಿಯಾವೆ? ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ರಸಪಾಕದಂತೆ ಹಿಂಡಿ, ತೇಲುತ್ತಿ ಮೆದ್ದವರುಂಟೆ? ಮೈಥುನ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಗಂಡಿಗೆ ಅಮಾನುಷ ಉನ್ಮಾದವೂ ಆಗಬಹುದು ಎಂದು ಅವಳು

ಅರಿತವಳಲ್ಲ. ಆ ಉನ್ನತತೆಯ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಾನು ಕೇಂದ್ರ. ಅದರ ಪ್ರಯೋಗರಂಗ.

ಆದರೂ, ಅಂಕುಶ ಕೈಯಲ್ಲಿರಲಿ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀಸಹಜ ಬಯಕೆ. ಅದರಿಂದ ತಿವಿದು ನೋಯಿಸಿ, ನನ್ನ ನೂಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಲಿಯುವ ಆಸೆ “ದೇಹ ದ್ರವಿಸಲಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಾರಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಮೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಅವಳು ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಮೈಯನ್ನಾವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದಪ್ಪನ್ನ ಹೆಣ್ಣು. ಮುಖವೆಲ್ಲ ಮೊಲೆಯ ಮಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿ, ಮೈ ಉಕ್ಕಾಗಿ, ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಚಾರವಾಗಿ ಸೆಟೆದರೆ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ.

ಹನಿ ಉಪ್ಪು ಹಾಲು ಕೆಡಿಸಿದಂತೆ, ಅವಳ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ನನಗೆ. “ನಾನು ಗರ್ಭಿಣಿ. Thanks” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಳು.

Consolation prize ನೆ ಹಾಗೆ.

ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಮರು ವರ್ಷ ಗಂಡ ಮಾಡದ ಕೆಲಸವನ್ನ, ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಅದೂ ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿದೆನೆ? ಸುಳ್ಳು ಬೊಗಳುವಿಕೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕೆ, ನಗು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದನಿ ಈಯುವಂತೆ, ನಗೆಯ ತೆರೆ ತೊಯ್ದು ತರುಲತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಹರಡಿತು.

ನಗು ಕೇಳಿಸಿದಂತೆ ಲೂಸಿ ಬಾಲವನ್ನೆತ್ತಿ, ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಸೆಟೆದು, ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಮಗುವಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಸರ ಮಾಡಿಸಲೆ ಎಂದು ತೊಡ ಹೊಯ್ದು ವಿಕಟಾಟಹಾಸವನ್ನು ಮೆರೆದ ನನ್ನನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಕೆಲಸ ಲೂಸಿಗೇಕೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಮೆಸ್ಸಿನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬಳಿಯಲ್ಲು ಸಲಿಗೆ. ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಸಹ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೀನಾ ಅಂತಹ ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ತರಗತಿ. “ಸೀರೆ ಸುಕ್ಕಾದೀತು” ಎಂದು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟರೂ “ಮಾಡಲೇ ಬೇಕೆ?” ಎಂದು ನಾಟಕವಾಡುವವಳು. ಆದರೂ ಎಂತಹ ರುಚಿ. ತಿಂದು ಬಿಡಬೇಕು. ನುಂಗಬೇಕು. ಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸಗಳಲ್ಲಿ ಸುಕ್ಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಬಹುದಾದರೆ ಬೀಜ ನೆಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಭಲೆ ಭಲೆ! ಸಾರಥಿ!

ಲೂಸಿಯ ಬಳಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತ ಬಂದೆ. ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯೂ ಭಾರ.

ಅದಕ್ಕಂದೇ ಟಾಮಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೇರೆ ಮೆಸ್ಸಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಲೂಸಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ ನಗು ಒತ್ತಿರಿಸಿತು, ಹರಿಗೆ ಮಾಡಿಸಲು ಬಂದ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಪತಿವ್ರತೆಯಂತೆ ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು.

ನನ್ನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೈಯಿಂದ ಆ ಪುಟ್ಟ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಾರಿಸೋಣ ಎಂದು ಬಾಗಿದೆ. ನೋವಿನಿಂದ ಲೂಸಿ ಮೂರು ಸಲ ಹೊರಳಾಡಿ ಮಿಂವ್‌ಗುಟ್ಟಿ ಓಡಿಹೋಗಲಿ.

ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮಿಗೇ ಲೂಸಿಯ ಇಡಿಯ ದೇಹ ಕದನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಬಾಗು ಬಿಗಿವುಗಳು ಚಂಗನೆ ನೆಗೆದು ಪರಚುವುದಕ್ಕೆ ತುಯ್ಯುವು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆಲ್ಲ. ಅದರ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಮೊಗವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಾಗ ಭಯದಿಂದ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆಂದು ರೋಮ ರೋಮವೂ ನಿಮಿರಿತು.

ಬಾಗಿಲಿನ ಆಚೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ನೆಗೆದು ನಿಂತ ಆ ವಿಚಿತ್ರ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿ. ಬೆಕ್ಕಲ್ಲ, ಚಿರತೆಯಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿರಂತರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ. ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಾಲು ಬೆನ್ನು, ಆಕಾರ ಕಾಡುಬಾವುಗದ ಎರಡರಷ್ಟು. ಬಾಲ ಚಿರತೆಯದು. ಮುಖ ಹುಲಿಯದು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಯಾವ ಆಮಿಷಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅರಣ್ಯಜೀವಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ, ಕೀಳು ಮನೋಭಾವ, ತುಡಿಯುವ ಕೈಗೂಡದ ಹಂಬಲ, ನೈಜತೆಯ ಕುಠಾರ, ಇವಾವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಭಯವಿಲ್ಲ. ನಿಂತಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನ, ಬಾಲವೇ ರಾಜದಂಡ. ಎಟೆನ್‌ಶನ್ ನಿಂತು ಸೆಲ್ಯೂಟ್ ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗ ಕಂಡರೂ ಗುಂಡಿಕ್ಕುಬಾರದೆಂಬ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ. ಅದರ ಭೀಕರ ಸುಂದರ ಕ್ರೌರ್ಯ ನಮ್ಮನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಅರಣ್ಯದ ಗುಪ್ತ ಭಯಂಕರ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕ. ನಮ್ಮ ಮೆಸ್ಸಿನ ನಿಯತ ಬ್ರೆಡ್ಡಿನ ತುಣುಕುಗಳಿಗೆ. ಮಾಂಸದ ಎಂಜಲಿಗೆ ಬಾಯಿಕ್ಕದ ಅಭಿಮಾನಿ. ತಿಂದರೆ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಬಿಸಿ ರಕ್ತವನ್ನೇ ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರಪ್ರಿಯ. ನಾನು ಹಿಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಕ್ಕುತ್ತ, ತಡಕಾಡಿ ಸೋಫಾದ ಬಳಿ ಬಂದೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಲೂಸಿ ಛೆಯದಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಧೈರ್ಯ ಸ್ವೈರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕೆ? ಲೂಸಿ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ನನ್ನ ತೊಡೆಯೇರಿ ಹುದುಗಲೆತ್ತಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ತನಗೂ ಆ ಬಾವುಗಕ್ಕೂ ಸ್ನೇಹ. “ನಾನು ನಿನ್ನ ಹಿತ್ತೈಷಿ. ಹಾಗೆ ನೋಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ” ಎಂದೆ. ಕಣ್ಣು

ಮಿಟುಕಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನದು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹದ ಪತಾಕೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸುವವನಂತೆ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಬಲ ದೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ ಲೂಸಿಯ ಮೇಲೆ-ಲೂಸಿಯವರ ಮೇಲೆ.

“That is right. ನಿನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವ ಹಸಿವು ನಿನ್ನನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದೆ. ಓ ಮಹಾರಾಜ! ಇದಿಗೋ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಹಸ್ತ. ಈ ಹವಿಸ್ಸಿನ ಅರ್ಪಣೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಆ ಅಸಾಧ್ಯ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. Let us strike a bargain”. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕನ ಎಂದಣಿಸಿತು ಕಾಡುಬೆಕ್ಕು.

“ಮೀನಾಳನ್ನು ಬಸಿರು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದೆ. ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತೆ. ಹಿಂದೆಯೇ ಹುಳಿತ ಬೀರ್ ಮುಕ್ಕಳಿಸಿದಂತೆ ಬಾಯಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದಿತು. “ಸೋತೆ ಎಂದು ನಾನು ನಂಬಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ ಮುಖ್ಯ ತಾನೆ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ. ಲೂಸಿಗೆ ಕಡೆಗೂ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆ ಹೋಯಿತು. ನನ್ನ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಕೊಸರಾಡಿತು.

ಮೀನಾಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದಾಗ ಪಾರಾಗುವ ಇಂತಹ ಒಂದು ಫಾರ್ಮು ನಡೆದಿತ್ತು. ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಮಲಗಿ ಹಸಿದು ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿದ್ದರೂ “ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಾಕು” ಎಂದು ಜಗಳ ಹೂಡಿದ್ದಳು. ಸದ್ಯ, ಅವಳು ನಿಜವನ್ನೇ ನುಡಿದಿದ್ದರೂ ನಂಬುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಮೈಯಾದರೂ ಯೌವನದಿಂದ ತುಂಬಿ ಒಸರುವ ಹೆಣ್ಣು. ನಿತಂಬ ಹಿಂಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಎಲ್ಲ ಬೇಡಗಳು ಆಹಾಗಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ. ಲೂಸಿಯ ರಕ್ತಣೆಗೆಂಬಂತೆ ಕಾಡುಬೆಕ್ಕು ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಸೋಫಾದವರೆಗೆ ನೆಗೆಯಿತು ಅದರ ಉಗುರು ಮುಂಗೈಗೆ ನಟ್ಟು ರಕ್ತ ಬಳಬಳನೆ ಸೊರಿತು. ಲೂಸಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಲೂಸಿ ಮೆಸ್ಸಿನ ತುಂಬ ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಯಾಡತೊಡಗಿತು. ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ಈ ಪ್ರಣಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತೆ. ಸೋಫಾ ನನ್ನ ರಕ್ತದಿದ ಕೆಂಪಾಗತೊಡಗಿತ್ತು.

ಮೀನಾಳನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಕಾರಣವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಮೂರ್ಖ ನಾನು ಎಂದು ಕುದಿದೆ. ನನ್ನ ಹೋಟೆಲ್ ಕೋಣೆಗೆ ಅವಳು ಬಂದಾಗಲೇ ನನ್ನ ಹಿಡಿತದ ಪುರಾವೆ ಸಿಕ್ಕಾಯಿತಲ್ಲ! ಅವರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸೋಲನ್ನು ಹಾಕುವ ಹೇಡಿತನ. ನನ್ನನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದರೂ ಕೆಟ್ಟವನಲ್ಲ. “ನಾನು ಕೆಟ್ಟರೂ ಅವನ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಮಾನವಾತೀತ ಪ್ರೇಮದ ದಿವ್ಯ ಘಟನೆ” ಎಂದು ರಂಗೇರಿಸುವ ಎಂಬ ಹುಚ್ಚು. ನಿಜವಾಗಿ, ಅರೆಬೆಂದ ಪುಸ್ತಕೀಯ ಅಸತ್ಯಗಳು ಎಂತಹ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಉದ್ದೇಶ ಅಷ್ಟು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕಾಣುವಾಗ ಯಾಕಾದರೂ ಆ ನಾಟಕ? ಅದರಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲ. ಕೀಳ್ಮೆ; ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಮಸಿ. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ. ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆರಿಸಿದುದು ಮೀನಾಳನ್ನ. ಇಂದಿಗೂ ಕಾವ್ಯಮಯ, ಶೃಂಗಾರಮಯ ಮತ್ತು ಕಡೆಗೆ ರತಿಯ ಕನಸು ಅವಳ ಕೋಮಲ ಶ್ಯಾಮಲ ಚರ್ಮವನ್ನು ನೆನೆದು. ರತಿಸದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ನೇರಿಳೆಯಂತೆ ಮಿನುಗುವ ಅವಳ ಬೆತ್ತಲೆಯ ದೇಹದ ಮೇಲೆ. ಹಳಗನ್ನಡದ ಕವಿ ಬೇಡರ ಜವ್ವನೆಯೊಬ್ಬಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ನೇರಿಳೆ ಎಂದು ಬರೆದುದನ್ನು ಓದಿದೊಡನೆಯೇ ರಸಸ್ಪಂದನವಾದದ್ದು ಮೀನಾಳಿಂದಾಗಿ.

ಇದೂ ನನ್ನನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಭಾವಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಅದೇನು ಎಂದು ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಅಪರಿಚಿತ, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಲ್ಪಡುವ ಅತೀತ ನಿಯಮವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನೇ ತಬ್ಬೋಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಲ್ಪನೆ 1 ಅದು ಸತ್ಯವಾಗಿರಲಿ ಎಂದು ಮನದಂಬಿ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಮೀನಾಳನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆ- ಏಕೆ ಎಂದರೆ rational, ವಿವೇಕ ಸಮೃತ ಜವಾಬಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಏನದು? ಬಯಕೆಯೇ ಬುಡವಿಲ್ಲದ್ದು ಎಂದರೆ ಒಪ್ಪಲಾರೆ. After all, ನನಗೂ ಕಾಡುಬೆಕ್ಕಿಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕಂದರ. ನನ್ನ ದಂಡೆ ಬಹು ಕೆಳಗೆ ಎಂದರೂ, ಒಂದು ಭೇದವಲ್ಲವೆ?

ಆದರೂ ಎತ್ತಿನ ಕೋಡನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೆಣಸಾಡಿದಂತೆ ದಣಿದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಯಾವಾಗ ಯಾವುದು ಅನುಕೂಲವಾದರೆ, ಅದೇ ನಿಯಮ! ನನ್ನ ಒಂದು ದೃಢ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬುಡದಿಂದ ಅಗೆದು ಅಭದ್ರವಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೀನಾ ಕಾರಣ. ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿ, ತೂಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ, ವಿರುದ್ಧ ಪಶು ಮಹದಾನಂದದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಮುಳುಗಿ ಆಹಾ ಎಂದ ಅವಳ ಮೇಲೆ ನಾನಿದ್ದರೇನು, ಅವಳ ಗಂಡನಿದ್ದರೇನು?

ನನ್ನ ದೇಹವೆಲ್ಲ ನಿಮಿರಿ ನಿಂತು, ಹೊನಲಾಗಿ, ಹಗುರಾಗಿ, ಹಣಿದು, ತಣಿದು ಹೋಗಿ,

ತಲೆ ಹೂ ಹೂ ಆದುದನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ತೃಪ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯದ ಅನುಭವ ಎಂದು ನನಗೆ ನಾನೇ. ಕ್ಲಿಷೆಯಾದರೂ ನಿಜ, ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ಸುಖಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ಬೆರೆಸಿದಂತೆ ಅವಳು ಆ ಅನುಭವದಿಂದ ಬೇರೆ ನಿಂತು ನನ್ನ ಪೌರುಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆಚಿಹ್ನವನ್ನು ತೂಗು ಹಾಕಿ. ಆಮೇಲೆ ಗರ್ಭಿಣಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳಲ್ಲ? ಅಬ್ಬ! ಅದೊಂದು ಕೊರತೆ ಇರದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕಾಡುಬೆಕ್ಕಿನ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ! ಕಂದರವಿದ್ದರೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ.

ನಾನೊಂದು ಹಳೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಶುದ್ಧ, ಬೆರಕೆಯಿಲ್ಲದ ಸುಖ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮೆಸ್ಸಿನ ಜವಾನ ಧರಮ್ ಸಿಂಗ್ ಬೆಕ್ಕುಗಳ ಕಾದಾಟ ನೋಡಿದ. ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಕೋವಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ನಾನು ಅದೇ ಮೀನಾಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೆ. “ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ. ನಿನ್ನೊಡನೆಯೇ ಆ ಅತಿ ಸವಿಯ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕಹಿ ಬೆರೆತಿದೆ. ನಿಜ ಹೇಳು” ಎಂದು. “ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ” ಎಂದು ಒಂದು ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನೂ ಬೆರಸೋಣ ಎಂಬ ಹೇಡಿತನದ ನಿರ್ಣಯವೂ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಧರಮ್ ಸಿಂಗ್ 1” ಎಂದೆ, ಅಧಿಕಾರದ ದರ್ಪದಿಂದ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಲೂಸಿಯ ಕೂಗು, ಬಾವುಗದ ಗರ್ಜನೆ ಇಡಿಯ ಕಾಡನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ಚೇರುಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಲೂಸಿ ಕಡೆಗೂ ಮೆಸ್ಸಿನ ಹೊರಗೆ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಾವುಗ, ಅದೆಂತಹ ಬಾವುಗ! ಇನ್ನೂ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ.

“ಏನು ಸಾರ್?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಅವನು, ಹಿಂದೆಂದೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ಅವಿಧೇಯತೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬೆಚ್ಚಿದೆ. ತಿರಸ್ಕಾರ ಕಂಡು, ಮೀನಾಳನ್ನು ಬೆದರಿಸುವುದು ಬೇಡ ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

“ಆ ಕೋವಿ ಏಕೆ? ಆ ಕಾಡುಬೆಕ್ಕನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ?”

“ಲೂಸಿ, ಮೆಸ್ಸಿನ ಬೆಕ್ಕು, ಅದಕ್ಕೆ ಗಬ್ಬ.”

ಗಬ್ಬವಾದರೇನಂತೆ. Can't she oblige? -ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕೆನಿಸಿತು.

“ಕೋವಿ ಒಳಗಿಡು” ಎಂದೆ.

“ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಬೇಡ. ನೀಳಿ ಹಾಕಿಯೇನು” ಎಂದು ಒದರಿದೆ.

ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಲೂಸಿಯ ಆಕ್ರಂದನ ಬಾನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮಳೆ, ಗುಡುಗು, ಕತ್ತಲೆ, ಕಾಡನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ನಡುಗಿಸಿತು. ನಾನೂ ಧರಮ್ ಸಿಂಗ್ ಹೊರಗೊಡಿದೆವು. ಗಾಳಿ ಜೋರಾಗಿ ಬೀಸಿ ಮೆಸ್ಸಿನೆದುರಿನ ಮರಗಳೆಲ್ಲ ತೊನೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆ ನೀರಿನಿಂದ ತೆಯ್ತುಹೋದೆ. ಹೆದಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು, ಗಿಡ, ಬಳ್ಳಿಗಳ ತೂಗುವ ತುದಿಗಳು, ಅವು ಗಳಾಚೆ ಕತ್ತಲೆಯೇ ಮೈವೆತ್ತಂತೆ, ಬೆರಳು, ಕೈ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಂತೆ ಹರಡಿದ ಅರಣ್ಯ.

ಧರಮ್ ಸಿಂಗ್ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತ ಓಡಿದ. ನಾನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತೆ. ಗ್ಯಾಸ್ ದೀಪ ಆರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ತಾಂಡವದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ನಿಂತಿದ್ದೆ, ರಾಕ್ಷಸ ಮರಗಳ, ಆನೆಹುಲ್ಲಿನ ನಡುವೆ. ಆದರೂ ನಾನು ಒಂದು ಅಂಶ. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ಬೇರೊಂದಂಶ. ನನಗೆ ಆ ಅಂಶದೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ, ಸಂಬಂಧ (a Communion) ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಬಯಕೆ.

ಧರಮ್ ಸಿಂಗನ ಹೆಜ್ಜೆ. ಸೋಸಿ ಸೂಸಿದ ಕತ್ತಲೆಯ ಮರಿಯಂತಹ ನಸು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ರಕ್ತದಿಂದ ತೊಯ್ದು ಮಡಿದ ಲೂಸಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದಿದ್ದೆ. ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಕೈ ಚಾಚಿ ಹಿಡಿದ. ಬೀಸಿ ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.

“ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನಾನು ಕೊಂದೆನೆ ಲೂಸಿಯನ್ನ? ನಾನೆ?” ಎಂದೆ. ನನಗುಂಟಾದ ಗಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನ್ಯಾಯವೇ ಎಂದು ಧರಮ್ ಸಿಂಗ್ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಹಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೆ?

ಹಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೆ?

ಅಶೋಕ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪಾತ್ರಗಳು :

ತಾಯಿ

ಮೋಹನ: ಅವಳ ಮಗ

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಅವಳ ಮಗಳು

ಅಂತಪ್ಪ : ತಮ್ಮ

ಸುರೇಶ ಹಾಗೂ ಮಲ್ಲಾರಿ : ಜೋಹನನ ಗೆಳೆಯರು

ಸುರೇಶನ ತಂದೆ

ಗುರುನಾಥ : ತಾಯಿಯ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕ

ಶಾಂತಪ್ಪ : ಕಾಲೇಜಿನ ಚೇರ್ಮನ್

ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ

ಗೌಡ, ಲಿಂಗಯ್ಯ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿ : ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ನಾರಾಯಣ, ಬಿಳಿಗಿ, ಚೌಡ ಗೌಡ, ಮಲ್ಲೇಶಿ : ಕಾಲೇಜಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು

ಪೊಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್'

(ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸದೇ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಪಾತ್ರಗಳೇ, ಮುಂದೆ ಬರುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿ ನಟಿಸಬಹುದು. ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನಿಸಿದಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲದೆ ರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವಾದೊಡನೆ ರಂಗದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಬಹುದು)

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವವರು ಲೇಖಕರ ಲಿಖಿತ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯಬೇಕು.

(ಮನೆಯ ಎದುರಿನ ಕೋಣೆಯೇ ರಂಗಸ್ಥಳ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ದೇವರ ಫೋಟೋಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದರದು ಇಜಿಚೇರ್‌ಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಟೇಬಲ್ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಜಿಚೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಮೋಹನ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ. ರಂಗದ ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ತಾಯಿ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ತಾಯಿ : ಯಾರೋ, ಹೊರಗೆ ಬಾಗಲಾ ಬಡದಂಗಾತು.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಬಾಗಲಕ್ಕ ಗಾಳಿನ ಬಡಿಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಅವ್ವ.

ಮೋಹನ : ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಭ್ರಮಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಬಾಗಲಾನೂ ಬಡದಂಗ ಕೇಳಿಸ್ತದೆ ಮತ್ತೆ ಮಳೀನೂ ಬಂದಂಗ ಕೇಳಿಸ್ತದೆ.

ವಿನಾಕ್ಷಿ : ಅವ್ವಗೆ ಮೊದಲ ತ್ರಾಸ ಆಗೇದ. ನೋಡಕೊಂಡ ಮಾತಾಡು.

ತಾಯಿ : (ಆಳುತ್ತ) ಅವರು ಹೋಗ್ಯಾರ, ಹೊಳಿಗ್ಯಾರ, ನಡಿಸೇ ಬಿಟ್ಟಿದಿ ಏರಾಟಿಗಿ, ನಡಸು.

ಮೋಹನ : (ಇಜಿಚೇರಿನಿಂದ ಏಳುತ್ತ) ಅವ್ವ ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ನನಗೂ ದುಃಖ ಆಗೇದ, ತ್ರಾಸ ಆಗೇದ. ಆದರೆ, ಸತ್ತವ ಏನರ ನಾವು ಅತ್ತರ ಹೊಳ್ಳಿ ಬರತಾನೇನು?

ತಾಯಿ : ನಾನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ತಿಳೀತಿಲ್ಲೋ, ನೀ ಏನ್ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದಾ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಮೋಹನ : “ನಾ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ” ಅಂತ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಭಾರಾ ಹಾಕಿದರೆ, ನಾ ಏನ ಮತ್ತೆ, ನೀ ಹೊಸಾ ತಾಯಿ ಆದಿ, ಅಂತೇನ ಕರಿಯುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ತಾಯಿ ಆಗೇಬಿಟ್ಟಿದಿ.

ತಾಯಿ : (ಹಂಗಿಸುವವಳಂತೆ) ಒಂಬತ್ತ ತಿಂಗಳ ಇಟಗೊಂಡ ಹಡದೇನಿ ನಿನ್ನ ತಿಳಿ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಇರಲಿ ಬಿಡಬಾರದ? ಒಮ್ಮೆ ನಿಮಗೂ ಅವನಿಗೂ ಕೂಡುವೇ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದ ಮಾಲೆ, ಯಾಕ ಈ ಮಾತು?

ಮೋಹನ : ಅಪ್ಪ ಸತ್ತ ಮ್ಯಾಲೆ, ನಾ ಯಾಕ ಅಳಲಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತದ, ಹೊರತು ನಿಮಗಲ್ಲ.

ಮಿನಾಕ್ಷಿ : ಅವನ ಸಂಗತಿ ಏನ, ಕೂಳಿಗೆ ಮೂಲಾಗಿ ಕೂತಾನ,

ಮೋಹನ : ಹೊರಗಿನ ಕೂಳು ತಿಂದು ಜೀವಿಸಬೇಕಂದರ ಒಳಗಿನ ಬಾಗಲಾನ ಮುಚ್ಚಿಗೊಂಡಾವ- ನಾನರ ಏನ ಮಾಡಲಿ?

ತಾಯಿ : ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಲಾ ತಗೀಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹಿಡಿತದೋ? ನನ್ನ ಮೊದ್ಲಿನ ಮರ ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಹಿಂಗ ಪುಚ್ಚ ಬಲಿತ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಾರಿ ಹೋದ್ದು. ಹಂಗ... ನೀನು ಹೋಗಾವಾ. ಕಡೀಕೂ ಉಳಿಯೋಕಿ ನಾ ಒಬ್ಬಾಕೀನ.

ಮಿನಾಕ್ಷಿ : (ಇಜಿಚೇರಿನಿಂದ ಏಳುತ್ತ) ಮತ್ತೆ ಯ್ಯಾಕ ಅಳತೀದಿ ಸುಮ್ಮನ?

ತಾಯಿ : ಕರಳು ಬಳ್ಳಿ ಅನ್ನೋದ ಸುಳ್ಳು? ನಾ ಇವರ್ದ ಹಿಂಗ ಹಡದದ್ದ ಸುಳ್ಳು?

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : (ಭಾಗಿಲ ತೆಗೆಯುತ್ತ) ನಾನಂತೂ ಬಾಗಲಾ ತಗದಿನಿ, ಗಾಳಿ ಒಳಗೆ ಬಿಟ್ಟಿನಿ.

ಮೋಹನ : (ಬಾಗಿಲದ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ) ಬಾಗಲಾ ಏನೋ ತಗದಿದಿ, ಆದರ ನನಗೊಂದು ಹಾದಿ ಸಿಗಬೇಕಲ್ಲಾ. ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಎದ್ಯಾಗ ಮುಚ್ಚಿಗೊಂಡ ಬಾಗಲಾ ತಗರಿ, ಅಂದರ ನನ್ನ ಮುಖದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮುಖಾ, ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಾಗ ನನ್ನ ಮುಖಾ ಕಂಡಾವು.

ತಾಯಿ : ನನ್ನ ಎದ್ಯಾಗಿನ ಬಾಗಲಾ ತಗದಿದ್ದೀನಂತ ನೀ ಹುಟ್ಟಿದಿ.

ಮೋಹನ : (ವಾದಿಸುವವನಂತೆ) ಛೇ ನೀನ! ನೀ ನಿನ್ನ ಎದ್ಯಾಗಿನ ಬಾಗಲಾ ತಗದಿದ್ದರೆ, ನಾ ಸಾಯತ್ತಿದ್ದೆ. ನೀ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಾಗಲಾ ತಗದೀ, ಅದಕ್ಕ ಹಿಂಗ ನಾ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಏನದ? ನಿನ್ನ ಮುಖದಾಗೂ ಕತ್ತಲಿ, ನನ್ನ ಮುಖದಾಗ ಕತ್ತಲಿ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸ್ತೆವಿ?

ತಾಯಿ : ಒಬ್ಬ ಮಗಾ, ತಾಯಿಗೆ ಆಡೋ ಮಾತಲ್ಲಪಾ ಇವು.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತ ಬ್ಯಾಡಾ, ನೀ ನಡದ ಬಿಡು.

ಮೋಹನ : ಮೀನಾಕ್ಷಿ, ಜೀವನದಾಗ ಮೊದಲೇ ಸಲಾ ಹೇಳಿ ನೀ ಹೀಂಗ ಜೀವಿಸಿದರ ಭಾವ್ಯಾಗಿನ ಆವಿ ಆಗತಿದಿ.

ತಾಯಿ : (ಏನೋ ಹೊಳೆದವಳಂತೆ) ಹುಡುಗಾಟಾ ನಡಿಸ್ಯಾನ, ಹಾದಿಲ್ಲಂತ ಹಾದಿ, ನೆಲದ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಬಿದ್ದಾವ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : (ಬೇಕು ಬೇಡದವರಂತೆ) ಯಾವುದರ ಒಂದ ಹಾದಿ ಹಿಡದರಾತು.

ಮೋಹನ : (ತಗ್ಗಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ನಾ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗತಿ ಮಾತಿಗೆ ಇಳಿದದ್ದೇ ತಪ್ಪು. ಬರೇ ಮಾತಿನ್ಯಾಗರ ಎಲ್ಲೆರ ಒಂದ ಕಡೆ ಕೂಡಿ.

ನಮ್ಮನ್ನ ನಾವು ತಿದ್ದಿಕೊತೀವಿ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥ. ನನಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಭ್ರಮಾ, ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಭ್ರಮಾ.

ತಾಯಿ : ನಮ್ಮನ್ನೇನ ತಿದ್ದತಿದೋ, ನಿನ್ನ ತಿದ್ದಿಕೋ ಮೊದ್ಲೆ, ನಿಮ್ಮಣ್ಣನ್ನ ತಿದ್ದು, ಮ್ಯಾಲೆ ನನ್ನ ತಿದ್ದಿವಂತೀ.

ಮೋಹನ : ಸುಳ್ಳು, ಇದರಾಗ ಅವನ್ಯಾಕ ತುರಕತೀರಿ.

ಮಿನಾಕ್ಷಿ : ಅವನ ಹೆಸರ ಎತ್ತಿದರ ಎಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು, ನೋಡ ಇವಗೆ.

ಮೋಹನ : ಬರೆ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಲಕೊ ಅಷ್ಟು ಸರಳಿಲ್ಲಾ ನನ್ನದು, ಅಣ್ಣಂದು ಮತ್ತೆ

ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರದು ಸಂಬಂಧಾ, ಮಾತನಾಡದ ತಿಳಕೊಳ್ಳೊ ವಿಷಯ ಅವು. ಅದಕ್ಕ ಜೀವನದಾಗ ಮೌನ ಬೇಕು.

ತಾಯಿ : ಮಾತು ಹಂಗ ಹೊಳ್ಳಿಸ್ತಾನ ನೋಡಿದಿಲ್ಲೊ.

ಮಿನಾಕ್ಷಿ : ಅವನದೇನ. ನನಗೆ ಮೊದ್ಲಿಂದ ಗೊತ್ತದ, ಬರೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡತಾನ. ಯ್ಯಾಕ ಸುಮ್ಮನ. ನೀವು, ನೀವು, ಏನರ ಮಾಡಕೊಳ್ಳೀರಿ, ನಾನಂತೂ ಓದಿಕೋತ ಕೂಡತೀನಿ.

(ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ)

(ನಡುವೆ-Shakespeare is a great dramatist, Faulkner Wrote SOUND AND FURY.. . SOUND AND FURY ..' ಎಂದು ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಧ್ವನಿ ರಿಂಗಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ. MACBETH ನ "It is a tale told by an idiot" ಎನ್ನುವ ಸಾಲನ್ನು ಅನ್ನುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ಮೋಹನ : (ಕೆಣಕುವವನಂತೆ) ನೀವಿಬ್ಬರು ಭಾವ್ಯಾಗಿನ ಆವಿ ನೋಡಿರಿ?

ತಾಯಿ } ನೋಡೇವಿ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ }

ಮೋಹನ : ಯಾರು ಇಲ್ಲದಾಗ ಹುಳಾ ಹಿಡಿಲಿಕ್ಕೆ ಭಾವಿ ನೀರ ಮ್ಯಾಲೆ ಓಡಾಡತಿರತದ. ಯಾರರ ಕಲ್ಲ ಒಗದ್ರ ಸಾಕು, ನಾಲ್ಕು ಕಾಲು ಹೊಟ್ಟಾಗ

ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ತಳಕ್ಕ ಸೇರಿತರತದ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : (ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ ಹೇಳುವಂತೆ) ಅವ್ವಾ, ಮೋನ್ಯಾ ನಿನಗ ಆವಿ ಅಂತಾನ ನೋಡು.

ತಾಯಿ : ಅನ್ನಲೀ, ಅನ್ನಲೀ, ದೇವರ ಇಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟಾನ ಅವಗ. ಪಾಪಾ ಜಾಸ್ತಿ

ಆಧಂಗ ಇಂಥಾ ಮಾತು ಹೊರಬೀಳ್ತಾವ. ಅದು ಅವಂದು ತಪ್ಪೆ ಅಲ್ಲಾ. ದೇವರು ಅವನ ಕಡೆಂದ ಹೀಂಗ ಮಾತಾಡ್ತಾನ.

ಮೋಹನ : ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಅಂದಿ. ಫಾಕ್‌ನರ ಅಂದಿ. ಒಂದರ ನಿನ್ನದು ಅನ್ನೊ ಸ್ವಂತ ಮಾತು? ಹೇಳು ಎಲ್ಲೆವ?

ಬಾಯಿಪಾಠಮಾಡಿದ್ದರಾಗಿಂದರ ಹೇಳು ಹೌದಂದೇನು ಛೇ! ಹೇಸಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತದ ನನಗ ಥೇಟ್ ಗೊಂಬಿ ಇದ್ದಂಗ್ ಇದ್ದಿ ನೋಡು.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ನೀನರ ಏನೋ, ನೀನೂ ಗೊಂಬಿನ.

ಮೋಹನ : ನಾ ಯಾಕ ಗೊಂಬಿ ಆಗ್ಲಿ. ಇಷ್ಟೊತ್ತನಕಾ ನನ್ನ ಮಾತು ನೀ ಕೇಳಿರಬೇಕು.

ಹೋಗೋಣ ನಡಿ ನಾನು ನೀನು

ಈ ಪ್ರಶಾಂತ ಸಂಜಿಯಲ್ಲಿ,

ಹರಕು ಕೋಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಾವೆನ್ನುವ ತೇಪೆಗಳೆಲ್ಲಾ,

ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಾವೆನ್ನುವ ಅಂಜಿಕೆ,

ನನಗೆಲ್ಲಿ ನಿನಗೆಲ್ಲಿ.....

ಅಂತ ನಾ ಬರೆದದ್ದು ಒಂದು ಗೊಂಬಿ ಬರಿಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಅದನ?

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ನೀನು ಗೊಂಬಿ ಅಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಯಾರ ಕೇಳತಾರೊ? ದೇವರ ಕೈಯಾಗಿನ ಗೊಂಬಿಗಳ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಅಂತ, ಒಂದು ಸಿನೆಮಾದ್ದು ಹಾಡದ.

ಮೋಹನ : (ಉದ್ದೇಗದಿಂದ) ಏನರ ಮಾಡ್ಲಿ? ಒಂದು ತುಂಡ ಹಗ್ಗಾನರ ತಂದ ಕೊಡ್ಲಿ, ಉರ್ದರ ಹಾಕ್ಕೊತ್ತಿನಿ. ಮ್ಯಾಲೆ ನನ್ನಿಂದ,

ನಿಮ್ಮಿಂದ ದೂರ ಓಡಿ ಹೋಗೋದು ಸಹಾ ಅಸಾಧ್ಯ ಆಗೇದ. ಎಲ್ಲೆರ ಓಡಿ ಹೋಗ್ಲಿ?

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಅವ್ವಾ ನಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ತಿನಿ.

ಮೋಹನ : ನಿಮ್ಮಂಥಾವರ ಕೈಯಾಗ ಕಲತ ಹುಡುಗರ ಉದ್ದಾರಾತು ಬಿಡು.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : (ಆವೇಶದಿಂದ) ಮೊದ್ಲ ನಿನ್ನ ಹಾದಿ ಹುಡುಕೋಳ್ಳೊ, ಮ್ಯಾಲೆ ನನಗ ಅಣಗಿಸಿಯಂತಿ.

ಮೋಹನ : (ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಎಲ್ಲ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ) ಎಲ್ಲಿನೂ ಸಿಗವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಬರೆ ಮೂಲಿನ ಅವ. ಈ ಮಗೀನ ಮೂಲಿ

ಮ್ಯಾಲೆ ನಿಂತದ. ಇಲ್ಲಿ ಬರೋವರು ನಿಲ್ಲವರು ಎಲ್ಲಾರು ಮೂಲಿ ಅಂತಾ ತಲಿಯವರ.

ತಾಯಿ : ಹೊಸಾದ ತಗದಿದಿ ಏಳ, ರೊಳ್ಳಿ ಇವತ್ತು, ಹಾದಿ ಸಿಗವಲ್ಲ ಅಂತ. ದರ್ದಿನಾ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗ್ತಿದಿ, ಪ್ಯಾಟಾಗ ಹೋಗ್ತಿದಿ.

ಮೋಹನ : ನನಗ ನಿಮಗ ಫರಕ ಬಂದದ್ದ ಇಲ್ಲೆ. ಹೊರಗಿನ ಹಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತವ ನನಗ. ಆದರ ಒಳಗಿನ ಹಾದಿ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗೇದ ನನಗ.

ತಾಯಿ : } (ನಗುತ್ತ) ಹುಡುಕೋತ ಕೂತಿರೋ. ಸಿಕ್ಕಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೀವಂತೀ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ }

ಮೋಹನ : ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಿಗಲಿಕ್ಕೆ ಅದು ಏನರ, ದೇವರ ಫೋಟೋಕ್ಕೆ ಕೈ ಮುಗಧಂಗ?

ತಾಯಿ : ಆಡಿಸ್ಯಾಡು; ಇರಲಿ, ಆದ ದೇವರ ನಿನಗ ಅಣಗಸ್ತಾನ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಯ್ಯಾಕ ಅಳಿತೀವಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ. ಯಾಕ ಝುಗಳಾಡತೇವಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ.

ತಾಯಿ : ಝುಗಳಾಟಾನೂ ಇರೋದ ಹೊಡದಾಟಾನೂ ಇರೋದ. ಅಳೋದು ಇರೋದ. ಇಲ್ಲಿಕ್ಕರ ಜೀವನ ಹೆಂಗ ನಡೆದೀತ ಮಗಳ.

ಮೋಹನ : (ಅಣಗಿಸುತ್ತ) ಹೌದೇಳು, ನೀನು ಅಳದೇ ಇದ್ದ ದಿನಾನ ಇಲ್ಲ.

ತಾಯಿ : ಇವನ ಸಂಗತಿಯೇನ ಮೀನಾಕ್ಷಿ. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಡಿ.

(ಹೊಗುವರು.)

ದೃಶ್ಯ ೨

(ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೆ. ಮೋಹನ ಇಜಿಚೇರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಾಗಿಲ ಬಡಿದ ಸದ್ದು. ಮೋಹನ ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಾಯಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಅಂತಪ್ಪ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಅಂತಪ್ಪ : ಯಾಕವಾ ಅಕ್ಕಾ, ಹ್ಯಾಂಗ ಇದ್ದಿದಿ?

ತಾಯಿ : ಹಿಂಗಿಂಗಂತೂ ಇದ್ದೀನಿ. (ಕಣ್ಣೀರು ತೆಗೆಯುವಳು)

ಅಂತಪ್ಪ : ಯಾಕೆ? ಏನಾಗೇದ ಈಗ ಅಳೋಹಂತ ಪ್ರಸಂಗ? ಸತ್ತವರು ಸತ್ತು ಹೋದರು. ಇದ್ದವರು ಮುಂದಿನ ಜೀವನಾ ನೋಡಿ ಕಾಲಾ

ಹಾಕೊದ.

ಮೋಹನ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಲಂಚಾ ತಿನ್ನೋ ತಲಿಗೆ, ಕಾಲದ ವಿಚಾರ? ಸತ್ತವರ ವಿಚಾರ.

ತಾಯಿ : (ಅಳುತ್ತ) ಹ್ಯಾಂಗ ಹಾಕಲೋ ಕಾಲಾನ..... ಸತ್ತವರು ಸತ್ತು ಹೋದರು.....ಆಂತ ಇರೋದ್ಯಾಗ್ ಬರಿ ಕೊಟ್ಟಂಗ ಮಾತಾಡತಾನ ಈ ಮೊನ್ನಾ...

ಅಂತಪ್ಪ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನೋ ಇಷ್ಟು ಬೆಳದಿದಿ. ಅಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ?

ಆಕಿಗೆ ಏನ ದುಃಖ ಆಗದತ.

ಮೋಹನ : ನೀನು ಯಾರು ಈ ಮನಿ ವಿಷಯದಾಗ ಕೈ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ?

ಅಂತಪ್ಪ : ಯಾರೆಂದರೆನೋ? ಈ ಮನಿಗೆ ಯಜಮಾನರಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಕೈ ಹಾಕೀನಿ.

ಮೋಹನ : ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಿ ವಿಷಯದಾಗ ಕೈ ಹಾಕಬೇಕಾದರ ಮೊದಲ ತನ್ನ ಮನಿ ವಿಷಯದಾಗ ಕೈ ಹಾಕಿರಬೇಕೇನಪಾ.

ತಾಯಿ : ಬಹಳ ದಿನಕ್ಕೆ ಏನೋ ಅಷ್ಟ ಬಂದಾನಂದರ ಅವನ್ನ ಮನಿ ಬಿಟ್ಟುಹೊರಗ ಹಾಕತೀನಿ ಅಂತಿದೆಲ್ಲೋ.

ಅಂತಪ್ಪ : ಏನೋ ಪಾಪಾ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಾ ಮಾತಾಡತಾನ. ನಾ ಏನ ಅವನ ಮಾತು ಹಚಿಗೊಳೊದಿಲ್ಲಾ.

ಮೋಹನ : ಛೇ! ನಿನಗ್ಗೆಂಗ ಹತ್ತಾವೋ? ಎಲ್ಲೆರ ನಿನ್ನದು, ಮೊದಲಿಂದ ಹಚಿಗೊಳ್ಳೋ ಸ್ವಭಾವ?

ಅಂತಪ್ಪ : (ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವವನಂತೆ) ಅಲ್ಲೋ, ಓದದ ಸುಳ್ಳು ಯಾಕ ನಿನ್ನ ಕರಿಯರ್ ಹಾಳಮಾಡಕೊತೀದಿ? ಈ ಸರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ನೀ ಫನ್ಸ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಬರದಿದ್ದರ...

ಮೋಹನ : ಮತ್ತ, ನೀ ನಿನ್ನ ಹಳೆ ರಾಗಾನ ತಗಿಯವ ಹೌದಿಲ್ಲೋ? ನಿನ್ನ ಮಗಳ್ಳ ನನಗೆ ಕೊಡುದಿಲ್ಲಂತ. ನೀ ಹಾಡತಿರು, ನಾ ಕೇಳತಿರತಿನಿ.

ತಾಯಿ : ಅವಾ ಇತ್ತಿತ್ತಾಗ ಭಾಳ ಕಲತಾನ. ಅವನ ಬಾಯಿಗೆ ಯಾಕೆ ಹತ್ತಿದೊ?

ಅಂತಪ್ಪ : ಇದರಾಗ ಬಾಯಿಗೆ ಬಾಯಿ ಹತ್ತೋ, ಹಂತಾದ್ದೇನದನ? ಅವಗೂ ನನ್ನಂಗ ಆಗು ಅಂತ ನಾ ಬೋಧಿಸೋದರಾಗ ಏನ ತಪ್ಪ ಕಾಣದಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

ಮೋಹನ : ಈ ಜಗತ್ತಿನ್ಯಾಗ ಒಂದರಂಗ ಇನ್ನೊಂದು ಇರೋದಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಮೊದಲ ತಿಳಿಕೊ, ಆಮೇಲೆ ನಿನಗರ ಆಗ್ತಿನಿ. ತಾಯಿ ಹಂಗರ ಆಗ್ತೀನಿ.

ತಾಯಿ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೋ, ಎಲ್ಲಾ ಅವರ ಅಣ್ಣನ ಗುಣಾನ ಕಲಿಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾನ. ಇವನರ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂದಾನಂತ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ.

ಅಂತಪ್ಪ : ಅವಾ ಅಂತೀ ಒಬ್ಬ ಗಾಗಾ,.....

ಮೋಹನ : (ನಡುವೆ) ಅಂತಪ್ಪಾ ಇಲ್ಲಿ ತನಕ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ಅವನ ಬಗ್ಗೆ, ಅಣ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರು ಭ್ರಮಾ ಕಟ್ಟಿಕೊ ಅಂದಿದ್ದರೋ ನಿನಗೆ? ನಿನ್ನ

ಭ್ರಮಾನೂ ನನ್ನ ತಪ್ಪ ಕಾಣ್ತದ?

ಅಂತಪ್ಪ : ನಾಟಕಂತ, ಚಾಟಕಂತ, ಒಂದೆ ಎರಡೆ.....ಮತ್ತೆ ಆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್‌ಗೆ ಆಪ್ತಾ ಅಣ್ಣಾ ಅಂದು ನಾ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸಿದರೆ ಅವನ್ನೆ ಸಿಕ್ಕಂಗ ಬೈದಾಡತಾನಂತ?

ಮೋಹನ : ಯಾಕೆ ಬೈಬಾರದು?

ಅಂತಪ್ಪ : ಆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲನೊಳಗೆ, ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗೆ ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಹೋತು ಹೋತು ನಿಮ್ಮಣ್ಣಂದಲ್ಲ.

ಮೋಹನ : ಒಳ್ಳೆ ಛೇಡ ಹಾಡಿನೆ ಹುಡುಕಿಯೊ! ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಸಲುವಾಗಿ ಜೀವನಾ ನಡೆಸಿಯೊ ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಜೀವಂತ ಇದಿಯೊ?

ಅಂತಪ್ಪ : ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಸಲುವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿದರೆ ಏನರ ಹೆಸರ ಗಳಿಸೇವು.

ತಾಯಿ : ನಮ್ಮ ಅಂತುಂದು ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗೆ ಹೋದ ಮರ್ಯಾದೆ ಎಂದರೆ ಹೊಳ್ಳೆ ಬರ್ತದೆ?

ಅಂತಪ್ಪ : ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಹೆಂಗ ಇರತಾರೆ ಹೆಂಗ ಇದ್ದರೆ ನಮಗೂ ಛೇಡ ನಿಮಗೂ ಛೇಡ.

ಮೋಹನ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಏನ ಬಿಡದ ಗಂಟಾಗಿ ಬಿದ್ದರೊ ಇವರು ನನಗೆ! ಓಡಿ ಹೋದೆನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ತಾಯಿ ಅಂಥಾವರೆ, ಅಂತಪ್ಪನಂಥಾವರೆ.

ಅಂತಪ್ಪ : ಅಲ್ಲೋ, ಆ ನಿಮ್ಮ ಫ್ರೆಂಡ್ ಸುರೇಶ್ ಫಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಬಂದನಂತಲ್ಲೋ?

ಮೋಹನ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಆವರೆಪ್ಪಾ, ದಿನಾ ಎರಡೆರೆಡು ಚಿತ್ರ ಹಿಡಕೊಂಡು, ಕಮ್ಮಾರ ಕುಲಮ್ಯಾಗೆ ಕಬ್ಬಿಣಾ ಕಾಸೋ ಹೆಂಗ ಕಾಸತಾನ, ಬಾಯಿ

ಪಾರಾ ಮಾಡಸತಾನ, ಸಿಕ್ಕಂಗ ಕಟಿತಾನ. ಹಿಂಗಾದರೆ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಒಳಗಿಂದ ಮಾಲು ಹೊಸಾದೆ ಬರ್ತದೆ.

ಅಂತಪ್ಪ : ನೀನೂ ಹೆಂಗ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮೋಹನ : ನಾ ಮೊದಲಿಂದ ಏನ ಒಂದು ಕರಿಯಿರಿಷ್ಟ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಹಾಕೊಂಡಿಲ್ಲಾ-

ಅಂತಪ್ಪ : (ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ) ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಏನ ಓದಿಸಿದ್ದರು ನಮ್ಮ ಕಡೆಂದ!

ಮೋಹನ : ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಕರಿಯಿರಿಷ್ಟ ಅಂತ ನಾವೂ ಯಾಕೆ ಕರಿಯಿರಿಷ್ಟ ಆಗಬೇಕೋ? ನಾ ಏನ ನಿಮ್ಮಂಗ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಸಲುವಾಗಿ ಜೀವನಾ

ನಡೆಸೊವಲ್ಲಾ. ನಾ ಪಾಸಾದರೂ ಅಷ್ಟ, ನಪಾಸಾದರೂ ಅಷ್ಟ.

ತಾಯಿ : ಏ ಅಂತು, ಅವಾ ನೀ ಒಂದೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ, ಹತ್ತೆ ಮಾತಾಡತಾನ. ಸುಮ್ಮನೆ ನಡಿ ಒಳಗೆ. (ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

(ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೋಹನನ ಗೆಳೆಯ ಸುರೇಶ್ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಮೋಹನ : ಹಲೋ ಸುರೇಶ್ ಕಾಂಗ್ರಾಚುಲೆಶನ್ಸ್.

ಸುರೇಶ್ : ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಾತೆ ಎತ್ತಬ್ಯಾಡೆ ನೋಡು.

ಪಾಪಾ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಹೇಸಗಿ ಬಂದೆದ ನನಗೆ.

ಮೋಹನ : ಯಾಕೋ ಅದರಾಗೇನದೆ?

ಸುರೇಶ್ : ಎಂದರೆ, ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಬರೇ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೆ ಇದ್ದಾನೇನೂ? ಜೀವನಾ ತಿಳಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಅವಾ ನಾಟಕ ಬರದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ತಿಂದ ಕುತೆವಿ ಇವತ್ತೆ ಅವನ್ನೆ.

ಮೋಹನ : ಇದಕ್ಕೇನರ ಮಾರ್ಗ ಅದೆ ಏನು?

ಸುರೇಶ್ : (ಗಂಭೀರನಾಗಿ) ಒಂದೆ ಅಂದರೆ ಒಂದೆ ಆದೆ. ಈ ಅಪ್ಪಾ, ಅವ್ವಾ, ಮನಿ, ಮತ್ತೆ ಈ ಓದು ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂದರೂ ಕಾಟ ಇಲ್ಲಾ.

ಮೋಹನ : ಏನ ಹುಚ್ಚಿದ್ದಿ ನೀನು? ನೀ ಓಡಿ ಹೋದಿ ಅಂತ ತಿಳಕೋ. ಆದರೆ ಅವರೇನರ ನಿನ್ನ ತಲ್ಯಾಗಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯದೆ ಏನು?

ಒಂದೆ ಅಂದರೆ- ಸಾಯಬೇಕು, ಇಲ್ಲಾ ಇರಬೇಕು.

ಸುರೇಶ : ಜೀವನದಾಗ ನನಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತನ, ಬರೋಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನ ಬಂದದ. ಅದ ತ್ರಾಸ ಆಗೇದೊ.

ಮೋಹನ : ಯಾವ ಮನುಷ್ಯಾಗ ತನ್ನಿಂದ, ತನಗ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯದ? ಎಲ್ಲಾರೂ ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕೊಂಡವರ ಹಂಗು ಇದ್ದೇವಿ.

ಸುರೇಶ : ಭಾಳ ನಾಜೂಕನ ಅದ ಈ ಜೀವನಾ.

ಮೋಹನ : ಎಷ್ಟ ನಾಜೂಕದ ಅಂದರೆ ಈ ಸಮುದ್ರದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬೀಸೂ ಗಾಳಿ ಅಷ್ಟ ನಾಜೂಕದ. ನಾನೂ ಭಾಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರ ಏನದ?

ಸುರೇಶ : ಎಲ್ಲಿನೂ ಜೀವನದಾಗ communication ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲಾಂತ ತಿಳಿದ ಬಿಟ್ಟರ, ಅಂಥಲ್ಲೆ ಜೀವಿಸಿದರ ಏನಾಗತಿವಿ?

ಮೋಹನ : ಕೂಪಮಂಡೂಕರಾಗತೇವಿ.

ಸುರೇಶ : ಅದುs ಬ್ಯಾಡಗೇದೊ ನನಗ.

ಮೋಹನ : ಕೂಪಮಂಡೂಕತನಾನು ಜೀವನದಾಗ ಒಂದು stage ಅದನೊ.

ಸುರೇಶ : ಒಟ್ಟಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಿಂಗ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಏನ ಕಾರಣದ ಹುಡುಕತಿನಿ. ಜೀವನದಾಗಿನ ಎಳಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಅವ ಹುಡುಕತಿನಿ, ಒಂದ ಹೊಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕೂಡಿದವೂ, ಇರತಿನಿ, ಇಲ್ಲಾಂದರ ಎಲ್ಲೆರ ಓಡಿಹೋಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿ ಆಗತೇನಿ.

(ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾಳೆ)

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಏ ಮೋನ್ಯಾ, ಅವ್ವ ಕಾಣುದಿಲ್ಲಲ್ಲೋ.

ಮೋಹನ : ಅಂತಪ್ಪ ಬದಾನ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಯಾವಾಗ ಬಂದಿದ್ದ.

(ಅಂತಪ್ಪ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ)

ಅಂತಪ್ಪ : (ನಗುತ್ತ) ಯಾಕವಾ ಹೆಂಗ ನಡದದ ನೌಕರಿ?

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ನಡದದ ಸಾಧಾರಣಾ (ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು)

ತಾಯಿ : ಆಕಿದೇನೋ ಛಲೋ ನಡದದ. ಒಬ್ಬರ ಸಂಗತಿನೂ ಮಾತಾಡಾಕಿನೆs ಅಲ್ಲ-ಆಕಿ.

(ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಮತ್ತೆ ಬಾಯಿಪಾಠದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ : Fidelity thy name is woman. This line is taken from Shakespear's Hamlet. Hamlet said this line to bis mother- ಎಂದು ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮೀನಾಕ್ಷಿ)

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : (ಒಳಗಿನಿಂದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) Shakespeareನ ಪೇಪರಂತೂ ಬಾಯಿ ಪಾಠಾ ಆತು. Criticism ಪೇಪರಿನಾಗಷ್ಟು ಪಾಠಾ ಮಾಡಿದರಾತು. 'Communication and values are the two pillars of criticism'..... ..

(ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ).

ಅಂತಪ್ಪ : ನಾ ಇನ್ನ ಹೋಗ್ತಿನಿ, ಮುಂದಿನ ಸಲಾ ಬಂದಾಗ ಮೀನಾಕ್ಷಿಗೆ ವರಾ ಹುಡುಕಿತ್ತಿನಿ.

(ಹೋಗುವನು)

ಸುರೇಶ : ಯಾಕೋ ಮೋಹನ ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಕೂತಿದಿ ಖನ್ನಾಗಿ?

ಮೋಹನ : ನಮ್ಮ ಮಾಮಾ ಬಂದಿದ್ದಾ.

ಸುರೇಶ : ಏನರ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡತಾನ?

ಮೋಹನ : ಅವ ರೆವಿನ್ಯೂದಾಗ ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಇದ್ದಾನ.

ಸುರೇಶ : ಸಿಕ್ಲಂಗ ತಿನತಿರಬೇಕು.

ಮೋಹನ : ಕೇಳತಿದನೋ?

ಸುರೇಶ : ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ ಮಾಡೂತಲೆ ಮತ್ತೆ ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕನ್ನಸ್ತದ.

ಮೋಹನ : ಛೇ ನಿನ್! ಇಲ್ಲೇ ತಪ್ಪೋದು ನೋಡು ನೀನು. Moral cowards ಇವರು. ಮತ್ಯಾದಿ ಅಂತ ಬಡಕೊಳ್ಳೋ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿವು.

ಅವರ ಮರ್ಯಾದೆ ತಗಲಿ, ಸಾಯತಾರ. ನಮಗ ಇದರ ವಿರುದ್ಧ. ಎಲ್ಲಾ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಸುರೇಶ : ಈಗ ಒಟ್ಟಿ ನಾನು ನೀನು ಕೂಡೆ ಎಲ್ಲರ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗೋಣ.

ಮೋಹನ : ಆದರ ಹೆಂಗೋ? ಹುಟ್ಟಾನೆ ಕಲ್ಲ ಕಟಿಗೊಂಡ ಬಿದ್ದೇವಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಏಳಿಕ್ಕೆ ಆದೀತು.

ಸುರೇಶ : ಆದರೂ -

ಮೋಹನ : ನನ್ನೊಳಗಿಂದ ನಾ ಹೆಂಗ ಬೇರೊಡ್ಡೋ? ಸತ್ತಾಗ ಮಾತ್ರ ನಾ ನನ್ನಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟೇನ ಹೊರತು ಜೀವಂತ ಇದ್ದಾಗ ಹೆಂಗ ಸಾಧ್ಯದ?

ಸುರೇಶ : ನೀ ಬಿಟ್ಟರ ಬಿಡು ನಾ ಹೂಗತೀನಿ. ದೂರ ಒಂದು ಪರ್ವತದ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂತು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನಗತೀನಿ.

(ಹೋಗುವನು)

ಮೋಹನ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಗತಾನಂತ ನಗತಾನ, ಭ 1 ಸುರೇಶಾ ನೀ ಜೀವನದಾಗ ಸೋತಿದೋ ಸೋತಿದಿ.

(ಹೋಗುವನು)

ದೃಶ್ಯ ೨

(ಸುರೇಶನ ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗವೇ ರಂಗಸ್ಥಳ. ಒಂದು ಟೇಬಲ್ ಹಾಗೂ ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುರೇಶ ಬಾಯಿಪಾಠ ನಡೆಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮೋಹನ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಾರಿ ಬರುತ್ತಾರೆ)

ಸುರೇಶ : ಯಾರವರು ಹೊರಗೆ ನಿಂತವರು?

ಮೋಹನ : ನಾನು, ಮತ್ತ ಮಲ್ಲಾರಿ.

ಸುರೇಶ : (ಎದ್ದು ಗಡಿಬಿಡಿಸಿ ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತ) ಬಾರಪಾ, ಬಾ. ಅಗದಿ ನಿನ್ನ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋ ಮುಂದೆ ಬಂದಿ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : (ಸುಳ್ಳು ಗಂಭೀರತೆ ನಟಿಸುತ್ತ) ಅವರು ಸ್ವಡಿ ಮಾಡತೀರತಾರ ಯಾಕಪಾ ಅಂದರೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ ನೋಡಿರಿ.

ಸುರೇಶ : (ದೇಶಾವರಿ ನಗಿ) ಛೇ! ಏನ ಸ್ವಡಿರಿ ಇದು.

ಮೋಹನ : (ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ನಿನ್ನಾ ಫಾದರು ಮನ್ಯಾಗ ಇದ್ದಾರೇನು?

ಸುರೇಶ : ಒಳಗ ಕೂತಾರ. ಈಗ, ಪಾಠಾ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋ ಟೈಮೆನಪಾ. ನೀವು ಬಂದದ್ದು ಒಳ್ಳೆದ ಆತು.

ಮೋಹನ : ಭಾಳ ಅಂಜದಪಾ ನಿಮ್ಮಪ್ಪಗ, ನೀ ಒಮ್ಮೆ ಸಿಡದ ನಿಲ್ಲಬಾರದ?

ಸುರೇಶ : ಹಂಗ್ಲೆಂಗ ಆದೀತೋ ಮನಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಪ್ರಶ್ನಾ ಅದ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನಮ್ಮನ್ಯಾಗಂತೂ ಯಾಕ ಓದತಿದಿ ಕೇಳವರಿಲ್ಲಾ. ಯಾಕ ಓದಲಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಕೇಳವರಿಲ್ಲಾ.

ಸುರೇಶ : ನಮ್ಮನ್ಯಾಗ ಹಂಗಲ್ಲ ನೋಡಿರಿ. ನಮ್ಮಪ್ಪಗ ನಾ ಡಾಕ್ಟರಾಗಿ,

ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ಆದರ, ನಾ ಅವಗ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕ ಅಂತಾನ.

ಮೋಹನ : ಒಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆನ್ನ ಮಾಡಬೇಕಂತಾನ ನಿಮ್ಮಪ್ಪಾ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : (ಮೋಹನನಿಗೆ) ಇಚ್ಛೆ ಅಂದರ ಏನ ಆರ್ಥಿ?

ಮೋಹನ : (ಸುರೇಶನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ) ಅದರರ್ಥ ಅವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಅಂತ.

ಸುರೇಶ : ನಾ ಅವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಇದ್ದೆನಂತನನ್ನದ ನಿನಗ?

ಮೋಹನ : ಮತ್ತ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಎದರಸೋ ಅಷ್ಟ ಗಂಡಸ್ತನಾ ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಇರಲಿಕ್ಕಿರ..

ಸುರೇಶ : ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು ಬಡದು ನನ್ನ ಪಳಗಿಸ್ತಾನ.

(ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುರೇಶನ ತಂದೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾನೆ. ೪೫ ರ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಗಡದ್ದಾಗಿ ನೆಹರು ಶರ್ಟ, ಕನ್ನಡಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.)

ತಂದೆ : (ಸುರೇಶನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಯಾರ್ ಹೊಡದಿದ್ದೆ, ಯಾರ್ ಪಳಗಿಸಿದ್ದಪಾ.

ಸುರೇಶ : ನೋಡದ್ಯಾ ಹೆಂಗ ಆಗಲೆ ವಾಸನಿ ಹಿಡದಾನ?

ಮೋಹನ : ನಿಮ್ಮ ಮಗನ್ನ.

ತಂದೆ : ಹೊಡದಿದ್ದೆ, ಬಡದಿದ್ದೆ ಅಂತ ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗ ತಲೆ ಎತ್ತೋ ಹಂಗ ಆಗೇದ ನನಗ.

ಮೋಹನ : ನಿಮ್ಮ ತಲೆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗ ಯಾಕ ಏಳಬೇಕು?

ತಂದೆ : ಆರೇ ಇವನ, ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮುಂದ ಎತ್ತಲೇ? ಮಾಸ ಹಾರದ ಹುಡುಗರು. ಹುಚ್ಚುಚ್ಚ ಏನರ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡಾ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನಮಪ್ಪನೂ ಹಿಂಗ ಅಂಜಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾ.

ತಂದೆ : ಬಿಡತಾರ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮಂಥಾ ಉರ್ಧ್ವ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರೂ. ಇವ್ಯಾರೋ ಸುರೇಶಾ ಭಾಳ ಮಾತಾಡತಾನ.

ಸುರೇಶ : ಮಾಸ್ತರಿದ್ದರಲ್ಲವಾ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಸಿದ್ದರು....

(ನಡುವೆ)

ಮೋಹನ : ನಿಮ್ಮ ವಯಸ್ಸಿನವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಕ ಎ. ಜಿ. ಗಾರ್ಡಿನರ್‌ನ ಕಲಿಸಿ ಕಲಿಸಿ ಇಚ್ಛಕರನ್ನ ಮಾಡತಿದ್ದರು.

ತಂದೆ : (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಓಹೋ! (ಅಣಗಿಸುವಂತೆ) ಎಂಥಾವರ ಹೊಟ್ಟೆಲೆ ಎಂಥಾ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದವಾ! ಒಬ್ಬ ದೇವತಾ ಮನುಷ್ಯ ಇದ್ದಾಂಗ ಇದ್ದರು ಅವರು.

ಮೋಹನ : ಏನ ಮಾಡಿದರಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀವು ಕಲಿತು? ಈ ಸುರೇಶನಂಥವರ ತಯಾರ ಮಾಡಿದಿರಿ ಆತು.

ತಂದೆ : ಇದು ನನ್ನ ಮನಿ ಅದ. ಹೆಂಗ ಬೇಕ ಹಂಗ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡಾ.

ಮಾಸ್ತರ ಮಾರಿ ನೋಡಿ ಏನೋ ಸುಮ್ಮನ ಇದ್ದೀನಿ, ಏ ಸುರೇಶಾ ಇವತ್ಯ ಸಂಜೆ ಒಳಗ ನಾ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಬಾಯಿಪಾರ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು ನೋಡು. ತಿಳಿತಿಯೋ?

ಸುರೇಶ : ಹುಂನಿ.

ತಂದೆ : ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನ್ನ ಮುಂದ ಡಾಕ್ಟರನ್ನ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಮಾಡೀನಿ. ಆತು, ನಾ ಹೊರಗ ಹೋಗಬೇಕಾಗೇದ ಹೋಗ್ತೀನಿ (ಹೋಗುವನು).

ಮೋಹನ : ಏನೂ ಮಾಡಲು ತೋಚದೆ ಏ ಸುರೇಶಾ ಈಗ ಒಂದು ನಾಟಕ ಆಡೋಣ. ನಾ ನಿಮಪ್ಪ ಆಗ್ತೀನಿ. ಈ ಮಲ್ಲಾರಿ ನಿಮ್ಮವ್ವ ಆಗ್ತಿ.

ಸುರೇಶ : ತಡಿ, ತಡಿ, ಗೇಟ ದಾಟಿ ಹೋಗ್ಯಾನಿಲ್ಲೋ ನೋಡ್ತೀನಿ. (ಹೊರಗೆ ನೋಡಿ) ಹುಂ, ದಾಟ್ಯಾನ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : (ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಂತೆ, ಸೊಂಟದ ಮೇಲೊಂದು ಕೈ ಹಾಗೂ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ಇಟ್ಟು, ಸೊಂಟವನ್ನ ತಿರುವುತ್ತ) ಏನಿ

ಮುಂದ ಸುರೇಶನ್ನ ಏನ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಮಾಡಿರಿ.

ಮೋಹನ : (ರೀವಿಯಿಂದ) ಅವನ್ನ ಡಾಕ್ಟರ್ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮಾಡತೇನಿ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡವರು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಬರತಾರ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಇಸಗೋತಿನಿ. ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗ ಏನ ಅವಾಗ ನನ್ನ ರೀವಿ (ಗಹಗಹಸಿ ನಗುವನು).

ಸುರೇಶ : ಆದರ ಲಾಗ್ನಾಗವಾ ನಾ ಅಲ್ಲೇನವಾ?....

ಮೋಹನ : (ಅದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ) ಲಗ್ನಾ ನೀ ಆದರು ರೊಕ್ಕಾ ನಾ ಇಸಗೊಳ್ಳುವ. ಯಾಕಂದರ ನಾ ನಿನಗ ಕಲಿಸಿದ ಹಣಾ ತಿರಗಿ ಬರಬೇಕಲ್ಲಾ.

ಸುರೇಶ : ಹಾಂಗಿದ್ದರ ನಾಯೇನ ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲೆ. ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಹಣಾ ಬೇಕು, ಮ್ಯಾಲೆ, ನಾಲ್ಕು ಮಂದ್ಯಾಗಿನ.....

ಮೋಹನ : ಮಲ್ಯಾದಿನೂ ಬೇಕು. ಎರಡೂ ದಡದ ಮ್ಯಾಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ನಡೆದವರು ನಾವು.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನನಗ ಭಂಗಾರದ ದಾಗಿನಾ ಬೇಕು. ಪೀತಾಂಬರ ಉಟಕೊಂಡ ಅಡ್ಡಾಡತಿದ್ದರ ನಾಲ್ಕು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೊಳಗ.....

ಮೋಹನ : ನಿನ್ನದು ಡೌಲರ ಕಂಡಿತು.

ಸುರೇಶ : ಹ, ಹ, ರಂಗತಾಲಿಮು, ಸಾಕಿಗ.

ಮೋಹನ : ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಆಕ್ಸಿಂಗ್ ಹೆಂಗ ಮಾಡಿದೆ ನೋಡು.

ಸುರೇಶ : (ಖಿನ್ನನಾಗಿ) ಅದಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೋ ನನಗೆ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಓಡಿಹೋಗತೀರಾ?

ಮೋಹನ : ಹೌದಂತ.

ಸುರೇಶ : ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿನಾಗ ಭೆಟ್ಟಿ ಆಗೋಣಲ್ಲಾ ಹೆಂಗಾದರೂ ಇಲೆಕ್ಷನ್ ಅದ...

ಮೋಹನ : ಹೋಗೋಣಂತ ತಡಿಯೋ. ನನ್ನ ಆಕ್ಟಿಂಗ್ ಯಾರಿಗರ ಬರತದೇನು? ನಾ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಆಕ್ಟಿಂಗ್ ಮಾಡತೀನಿ. ನನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಆಕ್ಟಿಂಗ್ ಸುರೇಶ ಮಾಡತಾನ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನನ್ನ ಕಡೆಂದಂತೂ ಸಾಧ್ಯನು ಇಲ್ಲವಾ.

ಸುರೇಶ : ನನಗೆ ನನ್ನದೊಂದ ಆಕ್ಟಿಂಗ್ ಬಿಟ್ಟರ ಬ್ಯಾರ ಅವರವು ಪುಂಗಿ.

ಮೋಹನ : ಛೆ, ಏನ ಜನರಪಾ ನೀವು. ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಬಿಟ್ಟರ ಬ್ಯಾರ ಜಗತ್ತ ಇದ್ದಂಗ ಕಾಣದಿಲ್ಲಾ. ಯಾಕ ಸುಮ್ಮನ? (ಮೌನ) ನೆಡಿಪಾ

ಮಲ್ಲಾರಿ, ಕಾಲೇಜಿನಾಗ ಕೂಡೋಣಾಂತ.

ಸುರೇಶ : (ಆಳುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ನಮ್ಮಪ್ಪಗ ಒಪ್ಪಿಸಿಬರ್ತೀನಿ

ಮೋಹನ : ಕಾರ್ಖಾನೆ ಲೆಕ್ಕಾ ಹೌದಲ್ಲೋ? (ಹೋಗುವರು)

ದೃಶ್ಯ ೪

(ರಂಗದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ರಂಗದ ಮೇಲೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕಾಲೇಜಿನ ಮುಂದುಗಡೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಹುಡುಗರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಮೋಹನ ರಂಗದ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮಲ್ಲಾರಿ ಬರುತ್ತಾನೆ)

ಮೋಹನ : ಏನಪಾ ಮಲ್ಲಾರಿ, ಜಾತ್ರಾಗಿನ ಗದ್ದಲಿದ್ದಂಗದಲ್ಲಾ.

ಮಲ್ಲಾರಿ: ಇಲೆಕ್ಷನ್ ಅಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೇಳತಿದೇನೋ!

ಮೋಹನ : ಸುರೇಶನ ಮುಖಾ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣವಲ್ಲತಲ್ಲೋ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕೆಲಸಾ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಲ್ಲೋ.

ಮೋಹನ : (ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ) ಮಿ. ಮಲ್ಲಾರಿ, ಇಲೆಕ್ಷನ್ ಯಾರಾರ ನಡುವದರಿ.?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಏನ ಹೊಸಬರಂಗ ಕಾಣಿಸ್ತೀರಿ?

ಮೋಹನ : (ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ) ಎಲ್ಲಿ ಹೊಸಬನೋ ನಿನಗ ಗೊತ್ತದಲ್ಲ.....

ಮಲ್ಲಾರಿ : .....ಕಾಲೇಜಕ್ಕ ಬರೋದ ಕಡಿಮೆಂತ.

ಮೋಹನ : ಮುಂದಿನ ಬಾಗ್ಲಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು.....

ಮಲ್ಲಾರಿ : .....ಹಿಂದಿನ ಬಾಗಲದಾಗಿಂದ ಹೊರಗೋಡಿದ್ದು. (ನಗುವರು)

ಮೋಹನ : ಏ ಮಲ್ಲಾರಿ, ನೀನು ಭಾರೀ ಪೊಯಿಟಿಕ್ ಬಿಡು.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಕವಿ ಮಹಾಶಯರು ನನ್ನ ಮುಂದ ಒಂದ ಝಲಕ್ ಅನ್ನರಲ್ಲಾ.

ಮೋಹನ : (ಸಿಟಿಕೊಂಡಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ) ಅವನ್ನೇನ ಇಲಕ್ಷನ್ನಿನಾಗಿನ ಹ್ಯಾಂಡ್‌ಬಿಲ್ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದೆಯೇನೋ?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನಿನ್ನವು ಹ್ಯಾಂಡ್‌ಬಿಲ್ ಅಲ್ಲ. ಒಂದ ಹಾಡಲ್ಲಾ.

ಮೋಹನ : ಹೊಡದಾಡು

ಬಡದಾಡು,

ಕಡದಾಡು,

ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಗಿಳಿ ಒದರಾಡು (ಎಂದು ರಾಗವಾಗಿ ಎಳೆಯುತ್ತಾನೆ)

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಬ್ಯೂಟಿಫುಲ್!

ಮೋಹನ : ಮುಂದಿನದಕ್ಕೆ ಸುರೇಶ ಬರಲಿ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಆವೇನ ಬರೋಹಂಗ ಕಾಣದಿಲ್ಲೇಳು.

ಮೋಹನ : (ಮಲ್ಲಾರಿಗೆ ಏನನ್ನೋ ತೋರಿಸುವಂತೆ) ಅಲ್ಲೋಡೋ, ಆ ಗುಂಪು. ಆ ಗುಂಪಿನ ಮಧ್ಯದಾಗ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ. ಯಾರವಾ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನಾರಾಯಣಾ.

ಮೋಹನ : ಇವನ ಏನ, ಆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ನಿಂದರಿಸಿದ ಹುಡುಗನ ವಿರುದ್ಧ ಇಲೆಕ್ಷನ್ನಿಗೆ ನಿಂತಾವ?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಹೆಂಗಿದ್ದಾನ, ನೋಡಿ 1 ಅಂಚಿಕಿನ ಬರುದಿಲ್ಲರಾ?

ಮೋಹನ : ನನಗೇನ ಅಂಚಿಕಿ ಬರುದಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ. ಮತ್ತೆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್‌ನ ಕ್ಯಾಂಡಿಡೇಟ್ ಯಾರವಾ?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಭಾಳ ಮಜಾ ಆದನೋ. ಶಿವಾನಂದ ಮರನ್ನ ನೋಡಿರಬೇಕಲ್ಲಾ.

ಬೆಕ್ಕಿನಂಗ ಇದ್ದಾನ. ಪ್ರೊ. ಗೌಡರ ಮನಿಗೆ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಾ ತರತಿದ್ಧಾ. (ಮುಸಿ ಮುಸಿ ನಗುವನು)

ಮೋಹನ : ಏನಿವಾ ಸುರೇಶಾ! ಇಷ್ಟು ಲವಲಿ ಆಟ್‌ಮೋಸ್‌ಫಿಯರ್ ಅದ. ಕಳಕೊಂಡ ಬಿಟ್ಟ ಬಿಡ. ಮಲ್ಲಾರಿ : ಮತ್ತೆ, ಅವಾ ಹಳದಿ ಅಗಿ ಹಕ್ಕೊಂಡವಾ; ಮಲ್ಲೇಶಿ ಅಂತ. ಉರಾಗ ಅರಬಿ ಅಂಗಡಿ ಇಟ್ಟಾನ ನೋಡು.

ಮೋಹನ : ಇದರಾಗ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲನ ಹುಡುಗಂದ ತ್ರಾಸದರಿ. ಮತ್ತೆ ಹುಡುಗರ ಇಲೆಕ್ಷನ್‌ನ್ಯಾಗ ಈ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲನವ್ಯಾಕರಿ ಮೂರು ಅಕ್ಕಿಕಾಳು?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ್ಯಾಗ ಏನೋ ಅಂತಾರೋ. ಒಂದು ಫ್ರೆಸ್ ಇಲ್ಲ.

ಮೋಹನ : (ನಗುತ್ತ) Don't poke your ugly nose in everything.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಪ್ರಶ್ನಾ ಅದನೋ ಬಂದದ್ದು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ನಾರಾಯಣನ ಕಡೇನ ಒಲದಾವ.

ಮೋಹನ : ಒಲದಿಲ್ಲೋ, ಬ್ಯಾರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲದ ಅವನ್ನ ಕೂಡಿಕೊಂಡಾವ. ಇಲೆಕ್ಷನ್ನಿಗೆ ನಿಂತಾರ ಯಾಕ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ; ಗದ್ದಲಾ ಮಾಡತಾರ ಯಾಕ

ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಅದು ಏನರ ಇರಲಿ ಬಿಡಿ ಕವಿಗ:ಎ. ಪಾರ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಒಡಕೊಂಡಾವ. ನಾ ಮಾತ್ರ ಯಾ ಪಾರ್ಟಿನೂ ಸೆರಿಲ್ಲ. ಬರೇ ವೋಟು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ

ಬಂದೆನಿ.

ಮೋಹನ : ಟೈಂ ಆತೆನವಾ? ಈ ಸುರೇಶಾ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲಾ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಸಾಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಸರವತ್ತಾತು. ಟೈಮ್ ಆಗಿ ಭಾಳ ಹೊತ್ತಾತು. ಮಂಗ್ಯಾ ಬರೋ ಹೊತ್ತೂ ಆತು.

ಮೋಹನ : ಕಾಲೇಜಿನ ಬಾಗಲಾ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಾವ. ತಗದರ ಗವಿ ಕಡ್ಡಾಂಗ ಆಗತದ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಗ ಪಂಜರಧಾಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ.

(ದಾರಿಗುಂಟ ಇಲೆಕ್ಷನ್ನಿನ ಧ್ವನಿಗಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ)

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಹ್ಯಾಂಗ ಅದ ನೋಡೋ ಗದ್ದಲಾ.

(ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬಂದು "ಹಲೋ" ಎಂದು ಕೈ ಮಾಡುತ್ತದೆ.)

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಬಂದನವಾ ಅಂತೂ ಕಡೇಕ ಸುರೇಶ.

ಮೋಹನ : ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ವರ್ಕರ್ ದಣಧಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ.

ಸುರೇಶ : ನಡುವ ನಡುವ ಮೆಶಿನ್ ಕೆಟ್ಟಗ ಆಗಿ...ನಮ್ಮಪ್ಪಾ ಬಯ್ಯಾ.

ಓಡಿ ಬಂದೇನಿ.

ಮೋಹನ : ಶಾಭಾಶ್ : ಹುಲಿಯು

ಒದರಾಡು

ಬಡದಾಡು

ಕಡದಾಡು

ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಗಿಳಿ ಹಾಡು

ಎರಡೊಂದಲೆರೆಡು, ಎರಡೆರಡಲಿ ನಾಲ್ಕು

$2H_2+O_2+2HO \rightarrow 2H_2O$

H₂O ಅಂದರ ನೀರು

ನೀರು-ನೀರು ಅಂದರ ಜೀವನಾ

ಜೀವನಾ ಅಂದರ

ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್,

ಸೆಕೆಂಡ್ ಕ್ಲಾಸ್,

ಥರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್....

ಸುರೇಶ : ಸ್ವಲ್ಪ ಬಂದ ಮಾಡತಿಯಲ್ಲೇ ಮೋಹನ. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟಾಗಿನ ಸಂಕಟ
ನಿನಗೇನ ಗೊತ್ತಾದೀತು.

ಮೋಹನ : ನಿನ್ನ ನೋಡಿ ಅನ್ನಲಿಯಲ್ಲ. ನಾವಿರೋದ ಈ ಹಾಡಿನಾಕ್ಕಾಗ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಇದು ಕವಿಗಳ ಹೂಸಾ ಕವನಾ...

ಸುರೇಶ : ನಾರಾಯಣಿಗೆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲಗ ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಚೇರ್‌ಮನ್‌ಗ,
ನಡುವ ದೊಡ್ಡ ಜಗಳಾತಂತ.

ಮೋಹನ : ಯ್ಯಾಕೋ ತಡಾ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದಲ್ಲಾ?

ಸುರೇಶ : ಎಲ್ಲಿ ತಡಾನೋ, ಮೊದ್ಲ ಬಂದಿದ್ದೆ. ನಡುಕ ಆ ನಾರಾಯಣ, ಚಹಾಕ್ಕೆ ಹಿಡಕೊಂಡ ಹೊದಾ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : (ಸುರೇಶನಿಗೆ) ಚಹಾದ್ಲೂ ಭಾಳ ನಡಿಸಾನ್ವಿ.

ಸುರೇಶ : ಅದ್ರ ಹುಡುಗರು ಮಾಡೊವಲ್ಲ ಬಿಡ್ರಿ ಇದು. ಏನ ಕುಡದಾರ ಏನ ಜೋಲಿ ಹೊಡಿತಾರ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆ ನಾರಾಯಣಾ ಚಂದಾಗಿ
ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾನ

ಮೋಹನ : ಅಲ್ಲೋ, ನಾರಾಯಣನಂಥವರು

ಕಾಲೇಜಿನಾಕ್ಕ ಬಟ್ಟಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಎಣಸೊ

ಅಷ್ಟ ಮಂದ್ಯದ

ಅಂಥಾದ್ದರಾಗ ಇವೇನ ನಿಂತರ

ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲ ಬಿಡರಿ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಅಲ್ಲರಿ, ಮಜಾ ಅಂದರ, ಅವನ ಹಿಂದ ಎಲ್ಲಾರೂ ಶಿವಾನಂದನಂಥವರು, ಮಲ್ಲೇಶಿ ಅಥವರು ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ನಿಂತಾರ.

ಸುರೇಶ : ಮಜಾ ಹೆಂಗದ ನೋಡು. ಅವರವರ ನಡುವ ಜಗಳ ಬಿದ್ದದ (ಎಂದು ನಗುವನು)

ಮೋಹನ : ಅಲ್ಲಪಾ, ಮೊದ್ಲ, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲಂದು ಒಳಗಿನ ಹಕಿಕೆತ್ತು ಗೊತ್ತಿದ್ದರ ಇಂವಾ ನಾರಾಯಣಾ ನಿಂದರಬಾರದಿತ್ತು.

ಸುರೇಶ : ಒಳಗಿನ ಹಕಿಕೆತ್ತು ಬ್ಯಾರೆ ಅದನೋ,

ಮಲ್ಲಾರಿ : (ಗೋಣು ಹಾಕುತ್ತಾ) ಹೌದ, ಹೌದ.

ಮೋಹನ : ಅದೇನ, ಅಂಥಾದ್ದು.

ಸುರೇಶ : ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಅಡ್ಡಾಡೋ ಜಗದಾಗ ಹೇಳೋ ಸುದ್ದಿ ಅಲ್ಲದು. ಹೌದಿಲ್ಲಪಾ ಮಲ್ಲಾರಿ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಅದ್ಯ. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಕಾ ನಿಂದರೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಿಲ್ಲ.

(ತಾವು ನಿಂತ ಜಾಗದಿಂದ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ, ಹಲೋ ಹಲೋ ಎನ್ನುತ್ತ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ
ಬರುತ್ತಾರೆ.)

(ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಳೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ)

ಯಾವನವಪಾ, ಇದು, ಹಾಳೆ-

ಥೂ ಇವನ ಮತ್ತೆ ನಾರಾಯಣನವ,

ಸಾಕಾಗದ್ರವಾ ನೋಡಿ, ನೋಡಿ (ಎಂದು ತೂರುವನು. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ)

ಮೋಹನ : ಅವನ್ನಾಕ ತೂರಿದ್ರಿ ಗಾಳ್ಯಾಗ.

ಸುರೇಶ : ಗಾಳ್ಯಾಗ ಹಾರಾಡವನ ಇದ್ದಾನೆ ಅವಾ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಇಲೇಕ್ಷನ್ನದಾಗ ಆರಿಸಿ ಬಂದರ ನಯಾಪೈಸಾದ್ಲೆ ಚೇಲಾ ತೂರಾಡತಾನಂತರಿ.

ಮೋಹನ : (ಸುರೇಶನಿಗೆ) ಅಲ್ಲೋ, ಇಷ್ಟ ಈರ್ಷಾಕಕ್ಕೆ ಬೀಳಕ್ಕೆ ಅಂಥಾದ್ದೇನ ಆಗೇದ ಇವಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲಗ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಒಂದ ನಾಲ ಸಿಕ್ಕರ ಕುದರಿಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೋಗವರಿ ಅವರು.

ಸುರೇಶ : ಬರಾಬರಿ ಹೇಳಿದಿ ನೋಡು.

ಮೋಹನ : ಅಂದರ.....

ಸುರೇಶ : ನೋಡಿಲ್ಲೆ, ಆದದ್ದು ಇಷ್ಟೇನವಾ-

(ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಪಾತ್ರಗಳೇ ಈಗ ಕೆಳಗೆ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾತ್ರಗಳು, ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೇ ರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದೊಡನೆ ರಂಗದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಬಹುದು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ನೆನಪಿನ ರೂಪದ್ದು)

(ಕಾಲೇಜಿನ ಆಫೀಸಿನ ರೂಮಿನ ದೃಶ್ಯ)

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ : (ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾ, ಚೇರ್‌ಮನ್‌ನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ)

ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಕರೆದಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಈ ಮೊದಲೇ ಕಳಿಸಿದ ನೋಟೀಸಿನ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು.

To-day is the beginning of our all departments.

ಆದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನಾನು, ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಚೇರ್‌ಮನ್‌ರಾದ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಪ್ಪನವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವೆ.

(ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವಾಗ ಪ್ರೊ. ಗೌಡ, ಪ್ರೊ. ಲಿಂಗಯ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಂತೆ, ಏನನ್ನೋ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.)

ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಈ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ಶ್ರೀ ಶಾಂತಪ್ಪನವರನ್ನು ತಮಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಿಡು ಪ್ರೊ.

ಗೌಡರು ತಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, (ಎಂದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ)

(ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಶಾಂತಪ್ಪನು ತನ್ನ ಖಾದಿ ಗಾಂಧಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಹಾಗೂ ಖಾದಿ ಜಾಕೆಟ್‌ನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು)

ಪ್ರೊ. ಗೌಡ : ಪೂಜ್ಯ ಚೇರ್‌ಮನ್‌ರೇ, ಹಿರಿಯರಾದ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರೇ, ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ ಲಿಂಗಯ್ಯ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯವರೇ

ಹಾಗೂ ನನ್ನ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ,

ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಪ್ಪನವರನ್ನು ತಮಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವ ಸುಸಂಧಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಿಗೆ ತುಂಬಾ

ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಶಾಂತಪ್ಪನವರು, ಇದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಸುಮಾರು ಅರವತ್ತು ವರುಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಜನಿಸಿದರು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇವರು

ಕಟ್ಟಾಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನಿಗಳು. ಅದಕ್ಕೇ ಮೂಲ್ಕಿ ಪರೀಕ್ಷೆವರೆಗೆ ಶಾಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಹತ್ತಿ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು

ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಈಗ ನಾವು ಕೂತಿರುವಂಥಾ ಇಂಥಾ ಎಷ್ಟೋ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಚೇರ್‌ಮನ್‌ರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರದು

ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಜೀವ.

ಇವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಕೂಗಿಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಜೈಲಿಗೂ ಹೋಗಿಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥವರ ಜೀವನ

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮಗೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. (ಶಾಂತಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಚಾಕಿಟು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ) ಏಕೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಮುಂದೆ

ಕುಳಿತ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಇಂಥವರ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಶ್ರೀ ಶಾಂತಪ್ಪನವರಂತೆ, ಆದರ್ಶ ಜೀವನ ನಡೆಸಿರೆಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು

ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಶ್ರೀ ಶಾಂತಪ್ಪನವರು ಇವತ್ತಿನ ದಿನ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವೇ ಎನ್ನಬಹುದು. ಚೇರಮನ್‌ರಿಗೆ ಈಗ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇವರು (ಅಂತ ಲಿಂಗಯ್ಯನ ಕಡೆ ಕೈಮಾಡಿ) ಲಿಂಗಯ್ಯಂತ, ಈ ಕಾಲೇಜದಾಗ ಆರು ವರ್ಷದಿಂದ ಅದಾರ. ಬೋಟನಿ ಕಲಿಸ್ತಾರ.

ಚೇರಮನ್ : ಬಾಟನಿ ಅಂದರ ಏನರ ಇರತೈತಿ?

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಕನ್ನಡದಾಗ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಆಕೈತಿ ಅರ್ಥಾ.

ಚೇರಮನ್ : ಆರೇ ಇವನ. ಎಟ ದಿನಾ ಆತರಿ ಇದನ ಕಾಲೇಜದಾಗ ಇಟ್ಟು.

(ಪ್ರಿ. ಮತ್ತು ಲಿಂ. ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಮುಖ ನೋಡುವರು.)

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ನಾವು ಗೌಡರು, ಮತ್ತು ಲಿಂಗಯ್ಯರು ಕಲಿಯೋ ಮುಂದ ಇಟ್ಟಾರ-

ನಾರಾಯಣ : (ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ) ಅವ,

ಹೂ, ಕಾಯಿ.

ಪಲ್ಯಾ, ತೊಗಟೆ,

ಹಣ್ಣು, ಹುಳಾ,

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಮಿ. ನಾರಾಯಣ, ಇದು ಮೀಟಿಂಗ ಅದ ತಿಳಿತದಿಲ್ಲೋ? ನೀವು ನನ್ನ ಆಫೀಸಿನ್ಯಾಗ ಕುಂತಿರಿ. ಇದು ಎಕ್ಸ್‌ಪರಿಮೆಂಟ ಹಾಲ್ ಅಲ್ಲ.

ನಾರಾಯಣ : ನಾ, ಏನ ಹೇಳಿದಿನ್ರಿ, ಸರ್ ಅವ

ಹೂ, ಕಾಯಿ,

ಪಲ್ಯಾ, ತೊಗಟೆ,

ಹಣ್ಣು, ಹುಳಾ,

ಮಣ್ಣು (ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆಯುವನು)

(ಪ್ರಿ, ಗೌ, ಲಿಂ. ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ನಗುವರು)

ಚೇರಮನ್ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ.. ಏನ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗದಾನು. ಅವನ್ಯಾರು ಆತ್ತಾ ಕಡೆ ಕುಂತಾರ. ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವರು.

ಪ್ರೊ. ಗೌಡ : (ನಡುವೆ ಎದ್ದು) ನಾ.....ನಾನ್ಯಾ ... (ಎಂದು ತಡವರಿಸುವನು.)

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಇವರು, ಪ್ರೊ. ಗೌಡಂತ, ಈಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದಿಂದ ಅದಾರ ಈ ಕಾಲೇಜಿನ್ಯಾಗ. ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಮ್ಯಾಟಮೆಟಿಕ್ಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾರ.

ಚೇರಮನ್ : ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ಸ್ ಯ್ಯಾಪ, ಮ್ಯಾ....ಮಾ....

ನಾರಾಯಣ : (ನಗುತ್ತಾ) ಮ್ಯಾ..ಮಾ....ಅಲ್ಲರಿ ಮ್ಯಾಥೆಮಾಟಿಕ್ಸ್ ಅಂತಾರ.

ಚೇರಮನ್ : ನನಗಂತು ಅನ್ನಾಕ ಬರವಲ್ತು, ಏನರ ಆಕೈತಿ ಅದರ ಅರ್ಥಾ?

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಕನ್ನಡದಾಗ ಗಣಿತ ಅಂತೆವಲ್ರಿ, ಅದಕ್ಕ ಮಾತವಂಟಿಕ್ಸ್ ಅಂತಾರ.

ಚೇರಮನ್ : ಎಂತಾದ್ರಿದು! ಎರಡೆರಡಲೆ ನಾಲ್ಕು, ಕಲಿಯೋದಕ್ಕ ಎಂತಿಂತಾ ನಾಲ್ಕಿ ಒಳ್ಳೆದಂತಾ ಚೆಬ್ಬಾ ಕುಂದರನ್ಯಾರು ಯಾರರ ಕುಂದರನ್ಯಾರಿ,

ಇವನ್ನ.

ಪ್ರೊ. ಗೌಡ : ಹಿಂದಕ್ಕ ನಮ್ಮ ದೇಶಾ ಆಳಿದರಲ್ಲರಿ, ಬ್ರಿಟಿಷರು. ಎಜುಕೇಷನ್, ಸೇರಸೋ ಮುಂದ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸ್ಸಾರಿ.

ಚೇರಮನ್ : ಛೆ, ಛೆ,, ಎಂತಾ ಮಾತಿದು, ಬಿಟಿಷರು ಎಲ್ಲಿ ಆಳ್ಕಾರ ನಮ್ಮ ದೇಸಾ-ಆಳ್ಕಾರೇನಿ?

(ಪ್ರಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಮುಸಿ ಮುಸಿ ನಗುವರು)

ಆಳಿದು, ಆಳಿರಬೇಕು ಬಿಡಿ, ಆಲಿ, ನಾ ಎಳಿದ್ಧರಾಗ ಏನರ ತಪ್ಪಿದ್ಧರ ಖುಲ್ಲಾ ಮಾಡ್ರಿ, ಇನ್ನೊಂದ ಏನೋ, ಎಜು-ಎಜು ಅಂದ್ರಲ್ಲಾ.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಎಜು-ಅಲ್ಲರೀ ಎಜುಕೇಶನ್. ಕನ್ನಡದಾಗ ಅದಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಂತಾರ.

ಚೇರಮನ್ : ಚಿಕ್ಕಣರ್ಯಾ... (ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆದು) ನನಗಂತೂ ಮೊದ್ಲಿನಿಂದಲೂ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ ನೋಡ್ಲಿ. ನನ್ನದು ಎಲ್ಲಾ ಡಿಕೆ ನಾಲಿಗೆ
ಒಳ್ಳಾಕ ಆಗದ

ಓದಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ನಾರಾಯಣ : (ನಗುತ್ತ) ಹ್ಯಾಂಡಲ್ ಹಾಕಿದು ಹೊಳ್ಳತಿತ್ತಲ್ಲರೀ.

(ಅತ್ತ ಯಾರು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ)

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ : ಮತ್ತೆ ಇವರ ನೋಡ್ಲಿ, ಪ್ರೊ. ಹಳ್ಳಿ ಅಂತ. ಇದ ವರ್ಷ ಹೊಸ್ತಾ ಬಂದಾಗಿ, ಹಿಂದಿ ಕಲಸ್ತಾರ.

ಚೇರಮನ್ : ಇಂದಿರ್ಯಾ-ಹಾಗಂದ್ರೇನು?

ಪ್ರೊ. ಹಳ್ಳಿ : ನೋಡ್ಲಿ, ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ ಮ್ಯಾಗಿಂದ ಈ ಭಾಷಾ ಕಂಡ ಹಿಡದಾರ, ಈ ಹಿಂದಿನು ಭಾರತದ ಭಾಷಾರಿ, ಈಗ
ಕನ್ನಡಿಲ್ಲರ್ಯಾ ಹಂಗ.

ಚೇರಮನ್ : ಹೆಂಗ ಮಾತಡೋದಿದನ್ನ.

ಪ್ರೊ. ಹಳ್ಳಿ : ಇವರು ಚೇರಮನ್‌ರಿರುತ್ತಾರೆ...ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ : ವೇ ಚೇರಮನ್ ಹೈ!ಅಂತಾರ ಮತ್ತು ಇವರ ಹೆಸರು ಶಾಂತಪ್ಪ, ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ :
ಉಸಕಾ ನಾಮ್ ಶಾಂತಪ್ಪ ಹೈ | ಅಂತಾರ.

ಚೂರ ಕರಿಣನ ಅಕೈತ್ರಿ, ಲಿಪಿಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ.

ಚೇರಮನ್ : ಭಾಳ ಮಂದಿ ಮಾತಾಡತಿರಬೇಕು. ಯಾಕಪಾ ಹಳ್ಳಿ? ಆದರೂ ನಮ್ಮಂಗ ಹೆಂಗ ಪಾಡಾದೀತು?

ಪ್ರೊ. ಹಳ್ಳಿ : ಕರೇ, ಏಳಬೇಕಂದ್ರ ಚೇರಮನ್ನರ, ನನಗೇನ ಇದರಾಗ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲರೀ. ಇನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ವ್ಯವಾರಾ ಐತಿ ಅಂತ ಕೆಲಸೊದು
ನೋಡ್ಲಿ.. ಚೇರಮನ್ : ಇರಬಹುದು ಬಿಡ್ಲಿ, ಯಾತಕ್ಕೆ ಬಂದಿಡ್ಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನೊದು ನಪ್ಪ ಆರತಲ್ಲಾ.

ನಾರಾಯಣ : ಪಂಟ ಬಡಿಲಿಕ್ಕೆ.

ಚೇರಮನ್ : (ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು) ಯಾರ್ಲೀವಾ, ಪುನಾ ನಡುವ ಬಾಯಿ ಆಕ್ಯಾನ, ಉಳದವರು ಸುಮ್ಮಾಕ ಕುಂತಾಗ.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಮಿ. ನಾರಾಯಣ, ನಿಮಗ ಕೂಡೊ ಮನಸ್ಸಿದ್ರ ಕೂಂದರಿ. ಇಲ್ಲಾಂದ್ರ ಎದ್ದ ಹೋಗರಿ.

ನಾರಾಯಣ : ಎದ್ದ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಕೂತಿಲಿ-ಕೂಡಲಿಕ್ಕೆ ಆತ ಬಂದಿನಿ.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನ ಕುಂದ್ರಿ....

ನಾರಾಯಣ : ಏನ ಸುಮ್ಮನ ಕೂಡೋಣ್ಲಿ, ಯ್ಯಾವತ್ತಾತು ಏನ ನವಂದರ ಕೂಸಂತ ತಿಳಿದಿರೇನು? ಎಲ್ಲವನ್ನ ತಂದು ಏನರ ಹರಟೆ
ಹೊಡದ್ರ ಮೀಟಿಂಗು ಆಗತದೇನಿ?

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಈಗ ಮಾಟಿಂಗ್ ಶುರು.

ಮಲ್ಲೇಶಿ : ಏನೀ ಸರ ಕಾಲೇಜ ಸೇರಿ ಎರಡ ವರ್ಷಾತು, ಮ್ಯಾಲೆ ಜಮಖಾನಾ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ, ಹುಡುಗರು ನಗತಾರಿ ನನ್ನ ನೋಡಿ.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಅವರ ನಗೋದಕ್ಕ ನೀವ್ಯಾಕ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡತೀರಿ. ಎನೀ ಡಿಫಿ ಕಲ್ಟೀಸ್?

ನಾರಾಯಣ : ಈ ಕಾಲೇಜಿನ ಹಣಿಬರಕ್ಕೆ ಒಂದ ತಬಲಾ ಪೇಟೆ ತರಸೋದ ಆಗ ವೊಲ್ತು, ಮತ್ತೆ ಎನಿ ಡಿಫಿಕ್ಟೀಸ್ ಅಂತ, ಎನಿ
ಡಿಫಿಕ್ಟೀಸ್.

ಮಲ್ಲೇಶಿ : ಮೊದಲಿಲ್ಲೆ, ನಂದಕ್ಕ ಉತ್ತರಾ ಕೊಡ್ಲಿ. ಜಮಖಾನದ್ದು.

ನಾರಾಯಣ : ಅವರಿಗೇನ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರತದೋ? ಒಳಗಿನ ಹಕಿತ್ತಸ್ ಬ್ಯಾರೆ ಆದ. ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ಮುಸಕ ಹಾಕ್ಯಾರ ಮಾರೆ ಮ್ಯಾಲೆ,
ಅಗದಿ ಸಂಭಾಹಿತರು.

ಚೇರಮನ್ : ಏನಿದು? ಜಿಗಳಾಟಾನ ಸುರುವಾತಲಿ! ಟ್ಯಾಮು ಎಟಾತು?

ಪ್ರೊ. ಗೌಡ : ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನ ಟೈಂಟಿ ಮಿನಿಟ್ಸ್ ಅವರಿ.

ಚೇರಮನ್ : ಅಂದರ-

ಪ್ರೊ. ಗೌಡ : ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತ ಮಿನಿಟು ಐತರಿ.

ಚೇರಮನ್ : ಅಂಗಾದ್ರ ನಾ ಹೊಕ್ಕಿನಿ, ನೀವು, ನೀವು ಏನರ ಮೀಟಿಂಗ್ ವಾಡಕೋಳ್ಳರಿ, ಆಮೇಲೆ ನನಗಾಟ ಹೇಳಿ, ಯ್ಯಾಕಂದ್ರ ಉರಿಂದ ಆಳಿಯಾ ಬರೊವಿದ್ದಾನ (ಹೋಗುವನು).

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಮುಂದಿನ ವಾರನು ಮೀಟಿಂಗು ಕೂಡಸೋನು.

ನಾರಾಯಣ : ಸರ್, ತಬಲಾ, ಪೇಟಿ, ತರಸದಿದ್ದ ನಾನು ಈ ವರ್ಷ ಯ್ಯಾ ಫಂಕ್ಷನ. ಮಾಡುಸುದೆ ಇಲ್ಲರಿ.

ಮಲ್ಲೇಶಿ : ಜಮಖಾನಾ ಬಗ್ಗೆ ಏನರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಸರ್.

ಶಿವಾನಂದಮಠ : ಸರ್,

ನಾರಾಯಣ : ಮಿ. ಶಿವ್, ನೀವು ಏದರಾಗೂ ಇಲ್ಲಾ, ಸುಮ್ಮನೆ ಇದರಾಗ ತೆಲಿ ಹಾಕಬ್ಯಾಡ್ರಿ.

ಬಿಳಗಿ : ಸರ್, ಮ್ಯಾಟ್ ಹರದದ, ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಜಗ ಆಡೋದ್ರಿ?

ಚೌಡಗೌಡ : ಸರ್, ಲೈಬ್ರೇರಿಯನ್ ಪುಸ್ತಕನ ಕೊಡವಲ್ಲಂತ ಹುಡುಗರು ನನ್ನ ಕಾಡತಾವರಿ,

ಪ್ರೊ. ಗೌಡ : ಮುಂದಿನ ವಾರದ ತನಕಾ, ಏನ ಮಾತೆತ್ತ ಬ್ಯಾಡ್ರಿ, ಸಾಹೇಬರಿಗೂ ತಲಿ ಕಾದದ.

ನಾರಾಯಣ : (ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಏಳುತ್ತ) ತಲಿ ಕಾದದಂತ, ತಲಿ, ಸರ್ ಇವತ್ತ ಹೇಳತೀನಿ, ನಾ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೀಟಿಂಗ್ಗೆ ಬಂದ್ರ ಮೀಸಿ ಬೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳತೇನಿ ತಿಳಿತಿಲ್ಲೋ. ಈ ವರ್ಷ ಕಾಲೇಜದಾಗ ಒಂದ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಮಾಡ್ರಿ, ನಾನು ನೋಡೇ ಬಿಡ್ತೀನಿ. ನಂದರ ಆಗಲಿ, ನಿಮ್ಮದರ ಆಗಲಿ, ಕಾಲೇಜ ನಡಸವರ ನಿವೆಲ್ಲರ.

ಮ ಮಲ್ಲೇಶಿ, ನಡಿ, ನಡಿಯೋ

(ಎಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಎದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಉಳಿದವರು, ಎದ್ದು ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಏನ ನಾರಾಯಣರಿವಾ!

ಪ್ರೊ. ಗೌಡ : ಸರ, ಹುಡುಗಬುದ್ಧಿ ಜಿಗದಾಡತಾನ. ನೀವೆನ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ.

ನಾ ನೋಡಕೊತಿನಿ.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : ಹಂಗಾದ್ರ ಇನ್ನ ಹೋಗೋಣ.

ದೃಶ್ಯ ೫

(ಮತ್ತೆ ಸುರೇಶ, ಮೋಹನ, ಮಲ್ಲಾರಿ, ಇವರೆಡೆಗೆ)

ಸುರೇಶ : ಇಷ್ಟೆಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆತೆನಪಾ, ಅದಕ್ಕ ಈ ವರ್ಷ, ಅವಾ ನಾರಾಯಣ ಪಣಾ ತೊಟ್ಟಾನ, ಯಾರದು ಕೈ ಮ್ಯಾಲೆ ಆಗತದಂತ.

ಮೋಹನ : ಯಾರದು ಕೈ ಮ್ಯಾಲೆ, ಯಾರದು ಕೆಳಗೆ ಅನ್ನೂ ಸ್ಥಿಗೇ ಬಂತ ಸ್ಪುಸ್ಪುಡೆಂಟ್ಸ್ ಮತ್ತು ಟೀಚರ್ಸ್ ಜೀವನ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಮತ್ತೇನಿ, ಹೀಂಗ ಮಾಟಿಂಗ್ ಕರದು, ಇನ್‌ಸಲ್ಟ್ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ್ರೆ?

ಮೋಹನ : ಅಲಿ, ಅದು ಮೀಟಿಂಗ್ ಅಂತ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕರ ಯೋಗ್ಯ ಆದ ಏನು? ತಳಾ ಬುಡಾ ಇಲ್ಲದ ಏನೋ ಮಾತಾಡ್ತಾರ.

ಒಟ್ಟಿನ ಮ್ಯಾಲ ಆಂದರ ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ತಗದತ್ತ ಬಾಗಲಾಗ್ಯಾವ.

ಸುರೇಶ : ಆದ್ರ ಹಾದಿ ಸಿಗೋದು ಭಾಳ ಕರಿಣದ್ದದ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಕಾಲೇಜಿನ ಬಾಗಲಾ ಇನ್ನೂ ತಗಿಯವಲ್ಲರಲ್ಲರಿ.

ಸುರೇಶ : ತಗದಾಗ ತಗಿಲಿ ಬಿಡೊ, ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕರಾತು ಎಲ್ಲಾರ ಸಂಗತಿ.

ಮೋಹನ : ಎಲ್ಲಾರ ಸಂಗತಿ ಯ್ಯಾಕೋ ಸಾಕಾಶ ಹೋದ್ರಾತು.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಛೇ, ನಿಮ, ಎಲ್ಲಾರ ಸಂಗತಿ ನೂಗಿಸಿಕೋತ ಒಳಗೆ ಹೋಗೋದ್ರೊಳಗ.

ಭಾಳ ಆನಂದಿರತದರಿ.

ಸುರೇಶ : ಬಾಗಲಾ ಅಂತೂ ತಗೀಲಿ ತಡಿ.

ಮೋಹನ : ಪೋರ್ಷನ್ ಮುಗಿಸ್ತಾರೇನ ನಿಮ್ಮದು?

ಸುರೇಶ : ಇವರೇನ ಮುಗಿಸ್ತಾರೋ?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಎಲ್ಲಿದರೀ.....ಇವರ ಹಾದಿ ನೋಡಕೋತ ಕೂತರ ಹುಗು ಹೋಗ ಬೇಕಾದಿತು.

ಸುರೇಶ : ಗೈಡ್ಸ್ ಆಗನ ಅವಲ್ಲಾ ಪ್ಯಾಟ್ರಾಗ ಮೂರು ತಾಸಿಗೆ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಆರ ಆರಲೇ ಮುವತ್ತಾರಕ್ಕ ಸಮಾನ ಅವರಿ ಅವು.

ಮೋಹನ : ಗಿಳಿಪಾಲಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೋಗಿ ಉಗುಳೊದೊಂದ ಆದಲ್ಲರಿ, ಇನ್ನು ಕೆಲಸಾ.

ಸುರೇಶ : ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಬರೋ ಹಬ್ಬಧಂಗ ಆಚರಿಸಿದರಾತಪಾ. ನನಗಂತಿ ದಡ್ಡ ಬಿದ್ದದ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಒಂದ ರೀತಿಯಿಂದ ಛಲೋ ಏಳ.

ಸುರೇಶ : ಏನ ಛಲೋನೋ, ಗ್ಯಾಂಪ್ಲಿಂಗ್ ಇದ್ದಂಗ ಯಾರ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಾಕ್ಕೆ -ಉತ್ತರ ಪಾಲಾ ಮಾಡಿರತಾರ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ

ಮಾರ್ಕ್ಸ್ : ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಆರ ಆರಲೇ ಮೂವತ್ತಾರರ ಥೇರಿ ಅದನು ಅದಲ್ಲಾ.

ಮೋಹನ : ಎಷ್ಟ ಈಸಿ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟದರಿ, ಖರೇವಂದರ ಇದೇನ ಕನಸೋ

ನನಸೋ? ತಿಳಿದಂಗಾಗೆದ. ಒಂದ ಜನರೇಶನ್ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜನರೇಶನ್ ಬಂದದ ಅನ್ನೋದರ ಜನಕ್ಕೆ ತಿಳಿದದೋ ಇಲ್ಲೋ?

ಸುರೇಶ : ಯ್ಯಾರ ತಿಳಿಕೋತಾರೋ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅಂಜಿ ಕುರುಡರಾಗ್ಯಾರ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಭಾರೀ ರಮರಾದಿನ ಆಗೇದ.

ಮೋಹನ : ಹುಟ್ಟಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಇಸಬೇಕಾಗದರಿ.

(ಹಿಂದೆ ಗದ್ದಲ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೂಗೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿವೆ.)

ಮಲ್ಲಾರಿ : ತಗಿತಾರೋ, ಏನ ಇಲ್ಲರಪಾ, ನಿಂತು ನಿಂತು ಕಾಲು ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾವ.

ಸುರೇಶ : ಯಾಕ ಬಡಕೋತಿ ತಡಿಯೋ, ಇದ ಏನ ನಾವು ಕಲಿಯೋ ಎಜ್ಯುಕೇಷನ್? ಬರೇ ದ್ವೇಷಾ ಕಲಿಸ್ತಾರಿಲ್ಲೆ.

ಮೋಹನ : ಪಂಗಡಾ, ಗುಂಪು, ಹೊಡದಾಟಾ, ಬಡದಾಟಾ, ಮಜ್ಜಿ ಮೂರು ಪಾಲ ಆದ್ರೂ ಹೋದ ಬುದ್ಧಿ ಬರವೊಲ್ತರಿ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಇಷ್ಟ ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ನಡದ ಬಿಟ್ಟದರಿ, ಕಲ್ಕತ್ತಾದ್ಲ ನೋಡಿ. ಬಾಗಲ ತಗಿರಿ.

(ಕಾಲೇಜಿನ ಬಾಗಲ ತೆಗೆದು-ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ರಂಗದ ಮೇಲಿನ ದೀಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಆರಿ ಕತ್ತಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆ ಸಪ್ಪಳ, ಕೂಗುಗಳೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ.)

ದೃಶ್ಯ ೭

(ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದಂತಿದೆ. ಒಳಗೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತಲೆ, ಗದ್ದಲ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕಲ್ಲುಗಳು ತೂರಾಟ ನಡೆದಿದೆ. ಕಾಲೇಜಿನ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪೋಲಿಸರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಕಲ್ಲುಗಳ ತೂರಾಟ ನಡೆದಿದೆ.)

೧ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಒಳಗೆ ಬಂದರ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಆಗವಲ್ಲತು.

೨ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಕಲ್ಲು ಬಿಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾವರಿ.

೧ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಪೋಲಿಸರು ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನ ಹೊಡಲಿಕತ್ತಾರ.

೩ ನೇ ಧ್ವನಿ : ರಾತ್ರಿ ಯಾವ ಇಡು ಅಂದಿದ್ದನಪ್ಪಾ ಈ ವೋಟಿಂಗ್?

೧ ನೇ ಧ್ವನಿ : ನಿಮ್ಮ ಧ್ವನಿ ಎಲ್ಲೋ ಗುತ್ತದ್ದದ. ಕತ್ಯಾಗ ಮಾರಿ ಕಾಣವಲ್ಲತು.

ಸುರೇಶ : ಏನ?

೧ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಹೌದು.

೨ ನೇ ಧ್ವನಿ : ನಾನು ಮಲ್ಲಾರಿ.

೧ ನೇ ಧ್ವನಿ : ನಾನು ಮೋಹನ

ಸುರೇಶ : ಏನಪಾ ಇದು, ಬರೇ, ಚೌಕ, ಚೌಕ ಕಲ್ಲಾಗಿನ ನೆಲಮನ್ನಾಗ ಹಿಡದ ಹಾಕಿಧಂಗ ಆಗೇದಲ್ಲಾ!

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನನಗಂತೂ ಕತ್ತಲಾಗ ಕಾಲ ಮುಂದ ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗವಲ್ಲತರಿ.

ಮೋಹನ : ಸುಮ್ಮನ ನಿಂತಿರಿ, ಎಲ್ಲರ ಎಡವಿ ಬಿದ್ದೀರಿ.

ಸುರೇಶ : ಒಬ್ಬರ ಕೈ ಒಬ್ಬರು ಹಿಡಕೊಂಡಿರಿ. ಅಂದರ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ.

ಮೋಹನ : ನಿನಗೇನ ನೆನಪಾದಿತು, ಒಬ್ಬರ ಕೈ ಒಬ್ಬರು ಹಿಡಕೊಂಡರ.

ಸುರೇಶ : ಏನ ನೆನಪಾಗಬೇಕೋ ಕತ್ತಾಗ?

ಮೋಹನ : ಕುರುಡನ ಹೆಗಲ ಮ್ಯಾಲ ಹೆಳವ ಕುಂತಾನ.....

ಸುರೇಶ : ನೀನು ಮಜಾಪಾ, ಕೈ ತಾ ಇಲ್ಲೆ-ಅಂದರ ಇಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂತು ಮುಗಲ ನೋಡೋಣ.

ಮೋಹನ : ಹೆ, ಹೆ, ನಾ, ಅಲ್ಲಿ ವಲ್ಲಪಾ-

ಮ್ಯಾಲೇನು ಸಿಮೆಂಟಿನ ರೂಫ್ ಇಲ್ಲ.

ಬರೇ ಮುಗಲಿದ್ದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬೈಲದ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನಾಲ್ಕು ಗ್ವಾಡಿ ನಡುವ ನಿಂದರೋದಕ್ಕಿಂತ ಬೈಲಾಗ ನಿಂದರೋದು ಛಲೋನೊ.

ಸುರೇಶ : ಎಲ್ಲರ ಹಾದಿ ಹುಡುಕಬೇಕೆಂದರ ಎಲ್ಲಾ ಬಂದ ಮಾಡ್ಯಾರ, ಮ್ಯಾಲೆ ಪೋಲೀಸರು ನಿಂತಾರ.

(ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಕೂಗು ಕೇಕೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಿವೆ.)

ಮೋಹನ : ಏನ ನಾರಾಯಣಪಾ ಅವಾ ಭಾರಿ ಛಂದ ಆಟಾ, ಆಡಿದನಪಾ..

ಮಲ್ಲಾರಿ : (ಅಂಜುತ್ತಾ) ಸುಮ್ಮನಿರೋ, ಕತ್ತಾಗ ಯಾರೋ ಇತ್ತಾಗ ಬರಲಿಕ್ಕತ್ತಾರ.

ಮೋಹನ : ಕತ್ತಾಗ ಸಹಿತ ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮವರ ಬಿಡಬಾರದ.

(ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ: ಏ, ಏ, ಯಾರವರು, ನಿಂತವರು? ಸುಮ್ಮನ ಬರಿಲ್ಲೆ.)

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಇಲ್ಲೆ, ಎಲ್ಲರ ಆಡಿಕೊಳ್ಳೋಣರಿ.

ಸುರೇಶ : ಅವರಗ್ಯಾಕ ಅಂಜತಿದೋ?

ಮೋಹನ : ಸುಮ್ಮನ ಬಾಗಲ ಮರಿಗೆ ನಿಂದರೋ.

೧ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಇದೇ ಈಗ ಇದ್ದರಿ.

೨ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಎಲ್ಲೆರೀ....?

೧ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಇಲ್ಲೆರೀ....

೨ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಕತ್ತಾಗ ಹಂಗು ಕಂಡಿರಬೇಕರಿ.

೧ ನೇ ಧ್ವನಿ : ಅತ್ತಾ ಕಡೆನು ನೋಡೊನು, ಭಾಳ ಕಲ್ಲ ಬಿಳ್ಳಿಕ್ಕತ್ತಾವ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಹಾದಿನು ಸಿಗವಲ್ಲತಲ್ಲರಿ.

ಸುರೇಶ : ಬರ್ರ ಸಿಕ್ಕತು. ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗವಲ್ಲತು.

ಮೋಹನ , ಪ್ರತಿ ದಿನಾ, ಇಲ್ಲೆ ಅಡ್ಡಾಡವರು-ನೆನಪು ಹಾಲೇದರಿ. ಕತ್ತಾಗ ಗದ್ದಲದಾಗ ಗದ್ದಲಾಗಿ,.....

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನೋಡ್ರೀ ಅಲ್ಲೆ, ಏನೋ ಬೆಳಕ ಕಾಣತದ.

ಸುರೇಶ : ಪೋಲೀಸರಿ ಅವಾ.

ಮೋಹನ : ಹಾದಿ ಕೇಳೋಣೇನೋ?

ಸುರೇಶ : ಹಾದಿನು ಇಲ್ಲಾ, ಎಲ್ಲಿಂದ ತೋರಿಸಬೇಕ್ರಿ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನಾ ಇಲ್ಲೆ ಕೂಡತೀನಿ.

ಸುರೇಶ : ಕಾಲೇಜದಾಗ ಹೊಕ್ಕೊಬಾರದಿತ್ತು.

ಮೋಹನ : ಅದಕ, ನಾ ಹೇಳಿದೆ, ಸವಕಾಶ ಹೋದ್ರಾತು ಅಂತ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಎಲ್ಲಾರ ಸಂಗತಿ, ಒಳಗ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದ ತಪ್ಪಾತರೊ.

ಮೋಹನ : ಸುಮ್ಮಗ ಮುಗಲಾಗಿನ ಚಿಕ್ಕಿ ಎಣಿಸಿಗೋತ ಕುತರಾತೇಳು.

ಸುರೇಶ : (ವಿಕಾರವಾಗಿ ನಗುತ್ತ) ಮುಗಲಾಗ ಹಾದಿ ಹುಡುಕೋಣೆನು?

ಮೋಹನ : (ಅಂಜುತ್ತ) ಬ್ಯಾಡ್ರಪಾ, ಬ್ಯಾಡಾ, ನಾ ಒಲ್ಲೆ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಹಾದಿ ಹುಡುಕೋಣೆ.

ಸುರೇಶ : ಹಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೆ?

ಮೋಹನ : ಮುಗಲಾಗ ಅವ-

ಸುರೇಶ : ಮುಗಲಾಗೆನ ನನಗ ಕಾಣವಲ್ಲತು, ಬರೇ ಹಿಂಜಿದ ಮೋಡ ಮುಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಆಕಾಶದ ಮಾತ ಯ್ಯಾಕರಿ ಮೊದ್ಲ ನೆಲದ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಾದಿ ಹುಡುಕೋಣ.

ಮೋಹನ : ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮನ್ನಾಗ ಹಾದಿ ಸಿಕ್ಕಾವೆನ?

ಸುರೇಶ : ಮನಿಯೊಳಗ ಎಂಥಾ ಹಾದಿ ಸಿಗೋದೊ? ನಮಗೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನಿಗಳ ಹಾದಿ ಗುರ್ತದ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನೆಲದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಿದ್ದಾವ, ಒಂದೊಂದ ಹಿಡಕೊಂಡ ಹೋದರಾತು.

ಮೋಹನ : (ಖಿನ್ನನಾಗಿ) ನೆಲದ ಮ್ಯಾಲಿನ ಹಾದಿ ಹೊರಗಿನವಾದವು. ಮನಿ ಒಳಗಿನ ಹಾದಿ ಸಿಕ್ಕಾವೆನ?

ಸುರೇಶ : ನನಗೇನ ನಿನ್ನ ಮಾತ ತಿಳಿವಲ್ಲವು.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿಲ್ಲಾ.

ಮೋಹನ : ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳೋ ಅಂಥಾ ಮಾತ ಅಲ್ಲಪಾ ಇದು.

ಸುರೇಶ : ಒಳಗಿನ ಮಾತು ಹೊರಗಿನ ಮಾತು ಅಂದರೇನು?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಭಾರಿ ಕಠಿಣ ಅದರ್ಯಪಾ.

ಮೋಹನ : ಭಾಳ ಕಠಿಣ ಆದರಿ ಜೀವನಾ ಈ ಕತ್ತಲಿ ಹಂಗ ಆದ. ಇವರಾಗ ಹಾದಿ ಹುಡುಕೊದು ಏನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲರಿ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲಿಂದರ ಲೈಟ್ ಹತ್ತಿದರೆ ಸಾಕು, ನಾನು ಮನೆಗೆ ಓಡಿ ಹೊಗ್ಗಿನಿ.

ಸುರೇಶ : ಏನ ಹೋಗ್ತಿದೋ ಹೊರಗೆ ಪೋಲಿಸರಿದ್ದಾರ.

ಮೋಹನ : ನೀವಿಬ್ಬರು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನಾಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾನ ಹೇಳಿಲ್ಲ, (ಕಹಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತ) ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರ ಹೆಳತಿಡ್ಡಿರಿ, ನಿವಾರ ಏನ ಮಾಡಿರಿ?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನಾಲ್ಕು ಗೋಡಿ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹಂಚಿನ ಸೂರು ಇಳಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಪಾಟಿಕ್ಕಲ್ಲ ಹಾಕಿದ್ದರಾಗ ಹಾದಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಿಗಬೇಕರಿ...

.....?

ಸುರೇಶ : ನಮಗಂತೀ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಿನಗೇನರ.....?

ಮೋಹನ : (ಮೌನ)

(ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿಯುವಂತೆ ಹೊರಗೆ ಮತ್ತೆ ಗದ್ದಲ ಕೂಗುಗಳೂ ಕೇಳಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಲ್ಲ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ, ಫಕ್ಕೆಂದು ದೀಪಗಳು ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ದೀಪಗಳು ಹತ್ತಿದವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈವರೆಗೆ ರಂಗದ ಮೇಲಿದ್ದ ಈ ಮೂವರ ಮೇಲಿನ ಬೆಳಕು ರಂಗದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ವಸರಿಸುತ್ತದೆ.)

(ಈಗ ರಂಗದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ)

ಪೋ. ಇನ್. : ಹುಡುಗ ಖೋಡಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಥಾಂದಲೆ ಹಾಕ್ಯಾವರೀ.....?

ನಾಯಿ ಹಿಡಿಧಂಗ ಹಿಡದ ಕುಂದರಿಸೇನರಿ ಹೊರಗ,... ....

ಪ್ರಿ. : ಭಾಳ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ರೀ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ.

ಲಿಂ. : (ಅಂಜುತ್ತ) ಅಲ್ಲರಿ ಮತ್ತೆ ಆ ನಾರಾಯಣ ಸಿಕ್ಕಾನಿಲ್ಲರಿ,

ಪೋ. ಇನ್. : ಸಿಗದ ಅವೆಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಯಾನರೀ ಒಂದೆರಡು ಒದಶಿ ಕೊಟ್ಟಿ, ಬೆಕ್ಕ ಬೆಕ್ಕ ಆಗ್ಯಾನ

(ಹೊರಗೆ ಸಾಲಾಗಿ ಒಂದು ೧೦-೧೫ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿ ಹಾಕಿ ಕೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತ ಪೋಲೀಸರು ಆಗೀಗ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಕೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದೂರದಿಂದ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಾರಿ, ಮೋಹನ ಮತ್ತು ಸುರೇಶ ಸಹ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.)

ಸುರೇಶ : ಬೇಡಿ ಹಾಕಾರಲ್ಲೋ.

ಮಲ್ಲಾರಿ (ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ) ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ ಹಿಡಿದಾರಲ್ಲರೀ.

ಮೋಹನ : ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರ ನನಗೂ ಒಟ್ಟು ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಅನಿಸ್ತದೆ.

ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಿ. ಲಿಂ. ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್‌ರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ)

ಲಿಂ. : (ನಾರಾಯಣನಿಗೆ) ಈಗ ಗದ್ದಲಾ ಹಾಕೋ ನೆಡತೀನಿ.

ಪ್ರಿ. : (ಇನ್ಸ್ ಪೆಕ್ಟರನಿಗೆ) ಇವನ್ನ ಜೇಲಿನಾಗ ಆಸಟ, ಭಲೋತ್ಯಾಗ ಥಳಿಸರಿ.

ಪೋ. ಇನ್. : ಅದರ ಕಾಳಜಿ ಬಿಡರಿ, ಇವನ ಭಳಿನೆನ ಬಿಡಿಸಿವಿ.

ಮೋಹನ : ಭಳಿ ಬಿಡಿಸಬೇಕಾದರ, ಭಳಿ ಎಲ್ಲಿ ಹತ್ತೇದ ಅವಗ?

ಮಲ್ಲಾರಿ : ಸುಮ್ಮನಿರೋ. ಎಲ್ಲರ ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿ ನಿನ್ನೂ ಅರೆಸ್ತ ಮಾಡ್ಯಾರು.

ಮೋಹನ : (ಆವೇಶದಿಂದ) ಹುಚ್ಚ ಸೂಳೆ ಮಕ್ಕಳು, ಕಳ್ಳರ ಹಿಡಿಸಿದಂಗೆ ಹಿಡಿಸ್ಯಾರ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನ.....

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ : (ಇನ್ಸ್ ಪೆಕ್ಟರನಿಗೆ) ಪೋಲಿಸ ವ್ಯಾನು ಬರೋದು ತಡಾ ಆದೀತು, ಹಾಂಗೆ ನಡಿಸಿಗೋತನ ಹೋಗರಿ.

ಪೋ. ಇನ್. : ಅದ ಪಾಡ ಅನಸ್ತೆತಿ ನನಗ.

(ಎಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವನು. ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬರನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ, ಕತ್ತೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.)

ಮೋಹನ : ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಶಕ್ತಿನೆನ ಇಲ್ಲಲ್ಲರೋ. ಒಂದು ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆಳೊದು.....

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನೀವೇಳಿದಂಗೆ ಹಾದಿ ಸಿಗೋದು ತ್ರಾಸದ್ದರೀ

ಮೋಹನ : ಸಣ್ಣಾಗಿ ಕಮ್ಮನಿಸ್ತರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇವರಿ. ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಬಾಯಿಗೆ ಗುಂಡು ಹೊಡಿತಾರ ಇವರು.

ಸುರೇಶ : ನನಗಂತೂ ಇದನ್ನ ನೋಡೋದು ಆಗುದಿಲ್ಲವಾ. ಮನೀಗೆ ಹೋಗತೀನಿ.

ಮಲ್ಲಾರಿ : ನಮ್ಮ, ನಮ್ಮ ಹಾದಿ ನಮಗ ಮುಂದ ಅವನ ಅವ ಏಳರೀ.

(ಕೊನೆಗೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಮೋಹನನೊಬ್ಬನೇ ಖಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ; ರಂಗದ ಮೇಲಿನ ಬೆಳಕು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಮೋಹನನ ಮುಖದ ಮೇಲಷ್ಟೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ್ದಾಗ್ಗೆ ಪರದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.)

ದೃಶ್ಯ ೭

(ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ದೃಶ್ಯದ ಮನೆ. ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ ಸದ್ದು. ತಾಯಿ ಒಳಗಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗಿಯಲು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಂಜಿದವರಂತೆ ಕಂಡು “ಯ್ಯಾರವರು” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾಳೆ. “ನಾನು ಮೀನಾಕ್ಷಿ” ಎಂದು ಹೊರಗಿನ ಧ್ವನಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಮೋಹನನು, ಇದು ಕೇಳಿಸದಂತೆ ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.)

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಅವ್ವಾ, ಕೇಳಿದೇನು ಸುದ್ದಿ? ಮೋನ್ಯಾನ ಗೆಳೆಯಾ ಸುರೇಶ ಇದ್ದ ನೋಡು, ಅವಾ ಓಡಿ ಹೋದ್ದಂತ.

ತಾಯಿ : ಏನ, ಯಾ ಸುರೇಶಾ? ಯಾವಾಗ? ಎಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋದಾ?

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಅವನು ಜೋಲುಮುಖಾ ಹಾಕೊಂಡು ಬರಿದ್ದಾ, ಮೊನ್ಯಾ ಥರ್ಡ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಬಂದು, ಅವಾ ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಬಂದಿದ್ದಾ?

ತಾಯಿ : ಅವನು? ತಿಳಿತ ಬಿಡು. ಏ ಮೊನ್ಯಾ, ಓಡಿಹೋದ್ದಂತಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯಾ?

ಮೋಹನ : ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಅವಾ ಓಡಿಹೋಗ್ತಾನಂತ. ಏನ ಸತ್ತಾನ ಇನ್ನೆ? ಅವರಪ್ಪ ಇವಾ ಫಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಬಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಆಗದನು ರ್ಯಾಂಕ್ ಯಾಕ ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲಂತ ಯದ್ದಾ ತದ್ದಾ ಬೈದ್ದಂತ.

ತಾಯಿ : ಹೌದು, ಮತ್ತೆ ರ್ಯಾಂಕ್ ಹೋಗಲಿಲ್ಲೇನು. ಎಲ್ಲಾರೂ ನಿನ್ನೊಂಗೆ ಥರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಆದರ ಹೋದಾರು.

ಮೋಹನ : ಏನ ರಾಂಕೋ ಏನ ಫೆಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸೋ, ತಿಳಿಯುವಲ್ಲದು.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ನೀ ಬಂದಿಲ್ಲಾ, ಅದಕ...ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಮೋಹನ : ಮತ್ತೆ ಗೊಂಬಿ ಹಂಗ ಉಂ ಉಂ ಅಂದ್ಯಾ?

ಒದರಾಡು

ಬಡದಾಡು

ಕಡದಾಡು

ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಗಿಳಿ ಹಾಡು

$2H_2+O_2=2H_2O$

H₂ ಅಂದರ ನೀರು

ನೀರು ಅಂದರ ಜೀವನಾ.

ಜೀವನ ಅಂದರ ಥರ್ಡ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಫೆಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ್,

ಗಾಂಧಿ ಕ್ಲಾಸ್, (ಎಂದು ಹಾಡುವನು.)

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಆವ್ಯಾ ನಾ ದರ್ದಿನಾ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡುದಿಲ್ಲ...? ಅದಕ್ಕೆ ಅಣಗನ್ನಾನ.

ಮೋಹನ : ಹುಂ. ಒಂದು ಕಡೆ ಅಪ್ಪ ಸತ್ತದ್ದು ಸಂಕಟ ನನಗ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸುರೇಶ ಓಡಿಹೋದದ್ದು. ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ನಿನಗ ಅಣಕಸ್ತಿನಿ. ಹೆ, ಗೊಂಬಿ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಅವ್ಯಾ ನೋಡು (ಅತ್ತವರಂತೆ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆಯುವಳು).

ತಾಯಿ : ಅಣಗನಲೇಳ. ಅವನ ಬಾಯಿನ ಸೊಟ್ಟಿ ಆಗತದ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ನಾ ಅಂತೀ ಮತ್ತೆ.....

ಮೋಹನ : ಚಾಲು ಮಾಡ ನೀ ಕಾರ್ಖಾನಿ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಮಾಡದಿದ್ದರ ಪಾಸ ಹೇಂಗ ಆಗಲೋ?

ಮೋಹನ : ಯ್ಯಾಕ ಜೋತ ಬಿದ್ದೀಯ ಆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರಗ, ಫಾಕನರಗ, ಕನ್ನಡದ್ದು ಅವ ಅಲ್ಲ. ಅವನ್ನೋದು.

(ಮತ್ತೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಪ್ರತಿಸಲದಂತೆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಫಾಕನರ್ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿಯುವ ಸದ್ದು. ಮೋಹನ ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ.)

ಆಗಂತುಕ : ಗುರ್ತ ಸಿಕ್ಕಿತೇನು?

ಮೋಹನ : ಯ್ಯಾರು, ನನಗೇನ ನಿಮ್ಮ ಗುರ್ತು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲಾ.

ಆಗಂತುಕ : ನಿಮ್ಮ ಮದರ್‌ನ ಕರೀರಿ ಗುರ್ತು ಹಿಡಿತಾರ.

ಮೋಹನ : ಏ, ಮೀನಾಕ್ಷಿ, ಯಾರೋ ಬಂದಾರ ನೋಡು.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ನಾ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಬೇಕಾಗೆದ. ಅವ್ಯಾ ಯಾರೋ ಬಂದಾರ ನೋಡು (ತಾಯಿ ಬರುವಳು).

ಆಗಂತುಕ : ಏನಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಾಮಿ, ಗುರ್ತು ಸಿಕ್ಕಿತೇನು ನನ್ನದು?

ತಾಯಿ : ಬಾರಪಾ ಗುರುನಾಥಾ, ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವಾಗಿದೊ? ಸಣ್ಣವಿದ್ದಾಗ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಆಪ್ಪಾ ಅವ್ಯಾ, ಆರಾಮವಿದ್ದಾರ?

ಗುರುನಾಥ : (ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ) ಎಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಅವ್ಯಾರೀ, ತೀರಿಕೊಂಡ ಬಿಟ್ಟರು. ಮನ್ನೆ ಮಳೆ ಹೊಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳ್ಯಾಗಿನ ಮನಿ ಬಿತ್ತರಿ. ನಾ ಮತ್ತೆ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದೀನಿ. ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದ್ದರು ಬಂದೆ.

ತಾಯಿ : ಅನಾಥನ್ನ ಮಾಡಿ ಹೋದ್ರ ನಿಮ್ಮಪ್ಪಾ ಅವ್ಯಾ ನಿನ್ನ? ದೇವರು ಹೀಂಗ ಮಾಡಬಾರದಿತ್ತಪಾ.

ಮೋಹನ : ರಾಮದೇವರ ಫೋಟೋಕ್ಕೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕೇಳು. ಹೀಂಗ್ಯಾಸ ಮಾಡ್ಡಿ ಅಂತ.

ಗುರುನಾಥ : ಛೆ, ನೀವು ನಿವ್ಯಾಕ ಜಿಗಳಾಡತೀರಿ ಅದಕ್ಕೆ?

ತಾಯಿ : ಬಾ ಒಳಗ. ಹಸದ ಬಂದಿದಿ ಕಾಣದ. ತಬ್ಬಲಿ ಆಧಂಗ ಆಗಿದೀ.

(ಹೊಗುವರು)

ಮೋಹನ : (ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಸುರೇಶಾ ಓಡಿ ಹೋದಾ, ಉಡಾಳ ದುಡುಗರ ಸಂಗತಿ ಬಿದ್ದ ಅಂತಾ ಹೊಡಕೊಂಡರು. ಒಮ್ಮೆರ ಮಗನಂಗ ನೋಡಕೊಳ್ಳೆ ಇದ್ದ ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದವಗ ಅನಾಥಾ ಅನ್ನಬೇಕಾದರ, ಎಲ್ಲೋ ಏನಾರ ತಪ್ಪಿರಬೇಕು ಅಂತ ಅನಸ್ತದ. ಈ ಹುಡುಗಿ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿ, ಮಾಡಿ, ದಣೀತದ ದಿನಕ್ಕ. ನಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ದಣಿತೀನಿ. ಯಾಕಿದೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರ? ನಾ ನನ್ನ ಹಾದಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳೋದ, ಸರಿ ಕಾಣಸ್ತದ. ಮಾಮಾ ಬಂದಾ, ಸಿಕ್ಕಂಗ ಮಾತಾಡಿದಾ, ಛೆ, ಸಿಗಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ, ಸಿಗಲಿಕ್ಕಾತ ಹೆಂಗ..

(ನಡುನಡುವೆ ತಾಯಿ ಗುರುನಾಥರ ನಡುವಿನ ಮಾತು ಅಸ್ಪಷ್ಟ.)

ಗುರುನಾಥ : ಕಡೆ ಕಡೆಗಂತೂ, ಅಪ್ಪಾ ಅಪ್ಪಾ ಉಪಾಸ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು.

ತಾಯಿ : ಹುಳಪಲ್ಯಾ ಉಣ್ಣು, ಭಕ್ತರಿ ತಿನ್ನು, ಆರಾಮಿರು.

ಮೋಹನ : (ಅವ್ವನಿಗೆ ಒದರಿ ಹೇಳಿ) ಆಪ್ಪಾ ನಾ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿರೀನಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೋದು ತಡಾ ಆದೀತು.

ತಾಯಿ : ಈ ಗುರುನಾಥನ ಸಂಗತಿ ಅಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿ ಅಂತ ಇರು.

ಮೋಹನ : ಇಲ್ಲ ನನಗೆ ಅರ್ಜೆಂಟ್ ಕೆಲಸದ ಹೋಗೀನಿ. (ಹೋಗುವನು)

ದೃಶ್ಯ ೮

(ಮೊದಲಿನ ಮನೆ, ಗುರುನಾಥ, ತಾಯಿ, ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ.)

ತಾಯಿ : ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾತು, ಮೋನ್ಯಾ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲಂದರ.

ಗುರುನಾಥ : ಎಲ್ಲೆರ ಹೋಗ್ತಾನೋ ಇಷ್ಟೋತ್ತನಕಾ.

ತಾಯಿ : ಹೇಳೋದು ಕೇಳೋದು ಎಲ್ಲಾ ಮುಗದದ ಮನ್ಯಾಗ ಹಿರೇರು ಇಲ್ಲಾಂದರ ಹಿಂಗೆ ಆಗತಾರ ನೋಡು.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಮ್ಯಾಲೆ ನೀ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಜಗಜಾಡತೀದಿ ಅವನ ಸಂಗತಿ, ಏನ್ ಮಾಡಬೇಕ ಅವನಾರ?

ಗುರುನಾಥ : ನಮ್ಮವ್ವಾ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೂ ಜಗಜಾಡಲಿಲ್ಲ ನೋಡರಿ ನನ್ನ ಸಂಗತಿ.

ತಾಯಿ : ನಿಮ್ಮವ್ವಾ, ಮೊದ್ಲಿನಿಂದಲೂ ಅಪರೂಪದ ಜೀವ.

ಗುರುನಾಥ : ತಮಗೆ ಎಷ್ಟು ತ್ರಾಸವಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಒಮ್ಮೂ ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪ ಎರಡೂ ಸತ್ತು ಹೋದವು.

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ನೀ ಹೆಂಗ ಉಳಿದಿ?

ಗುರುನಾಥ : ಇಡೀ ಮನೀನ ನನ್ನ ಮೈಮ್ಯಾಲೆ ಬಿತ್ತು. ಆದ್ರೆ ನಾನು ಒಂದು ತೋಲಿಗೆ ಜೋತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಉಳಿದೆ. ಅವರು

ಅದರಾಗ ಚಿಪ್ಪಾಡಿನ ಆದರು.

ತಾಯಿ : ನಿಮ್ಮಪ್ಪಾ ದೇವರಂಥಾ ಮನುಷ್ಯಾ.

ಗುರುನಾಥ : ನೀವ್ವೇಳಿಧಂಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲಲ್ಲ ಮೋನಣ್ಣ. ಮಾತಾಡಸೋಣ ಅನ್ನೋ ದರಾಗ ಹೋಗೇ ಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ.

ತಾಯಿ : ಎಲ್ಲೆರ ಅವನೂ ಓಡಿ ಹೋದನೋ? ಛೇ ಅಂಥಾ ಧೈರ್ಯಾದ್ದು ಅಲ್ಲ ಇದು.

(ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮತ್ತೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ)

(ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಖರೇವಂದರ ನನ್ನದೂ ಅವಂದು ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳ ಸಂಬಂಧನ ಹೊರತು ಅವಾ ಅನ್ನೋದಾಗರ ಅವನದ್ದೇನ ತಪ್ಪದೆ?

ನನ್ನ ತಪ್ಪು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ.....

(ನಡುವೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಬಾಯಿಪಾಠ :

Frailty thy name is woman

Frailty thy name is woman.

ಎಂದು ರಿಂಗಣಗೊಳ್ಳುವ ದನಿ)

ಸುಳ್ಳು ಜಗಜಾಡಿದೆ. ನನ್ನಿಂದ ಭಾಳ ದೂರ ಹೋದರು. ಕನಸಾನ್ಯಾಗ ಕೈ ಚಾಚಿದರು. ಅವರೊಂದು ದಡದ ಮ್ಯಾಲೆ, ನಾವೊಂದ ದಡದ ಮ್ಯಾಲೆ.

(ಮತ್ತೆ Hear it not Duncan Hear it not.

Tomorrow and tomorrow

ಮತ್ತೆ That creeps jato the petty pace.)

ಮತ್ತೆ ಅಂತ್ಯಾ ಬಂದಾಗೂ, ಅವಾ ಏನ ಮಾತಾಡಿದರೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡ. ಗುರುನಾಥ ಬಂದಾಗ, ಗುರುನಾಥನ ನನ್ನ ಮಗಾ, ಮೊನ್ನಾ ಹೊರಗಿನವಾ ಅಂತ ನಟಿಸಿದೆ. ಯಾವುದು ಖರೆ ಯಾವುದು ಸುಳ್ಳು ಎಲ್ಲಾ ಹಳವಂಡಾನ.

(ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಾಯಿ, ಏನೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿ ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಒದರುತ್ತಾಳೆ)

ಏ ಮೀನಾಕ್ಷಿ, ಅದನ್ ಬಂದ್‌ಮಾಡು. ಏನದು ಒದರೋದು? (ಕುಸಿಯುವಳು)

(ಮೀನಾಕ್ಷಿ, ಗುರುನಾಥ ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ)

ಮೀನಾಕ್ಷಿ : ಅವ್ವಾ ಏನಾತ?

ಗುರುನಾಥ : ಏನಾತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಾಮಿ?

ತಾಯಿ : ಮೋನ್ಯಾನ್ನ ಕಳಕೊಂಡೆ, ಕಳಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ)

– ತೆರೆ –

ಹೇ ನನ ರಮಣ

“ಹೇ ನನ ರಮಣ”

ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್

ಸಾವಂತ್ರಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆ ಗುಣವಾಗಿ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನ ಆಗಿರಬಹುದು; ಹರಯದ ಎಲ್ಲ ಸೌಭಾಗ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಗಳ ಓಡಾಟ, ನಗೆ, ಕಳಕಳ ನೋಡಿ ಆಣೆ ಬಡ್ಡಿಯ ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದರೂ ಆಕೆಯ ಕೆದರಿದ ತಲೆಯ ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಳುಕು ಶುರುವಾಯಿತು. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಲೊಳ್ಳಳು ಸಾವಂತ್ರಿ; ಒಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಒಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಳು : ಏನೇನೋ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡು ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಇಂಥ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡಿನಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ರಂಗವ್ವ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಹೋದ ವರ್ಷ ಗಬ್ಬೂರಿನ ಓದಿದ ಹುಡುಗ ದತ್ತಣ್ಣ ಬಂದು ಹಾಡಿಗಾಗಿ ಕೇಳಿದ; ಒಂದು ಹಾಡಿಗೆ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೊಡನೆ ರಂಗವ್ವ ಮಗಳಿಗೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ತಲೆಗೆ ಅಂಗೈ ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಹಾಡು ಹೇಳಲು ಕೂತಳು. ಮಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಡು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಆಕೆ “ಹೇ ನನ ರಮಣ ಕನಸೋ ನನಸೋ” ಎಂದು ಹಾಡಹತ್ತಿದಳು, ಪರಿಣಾಮ ಜೋರಾಗಿದೆಯೆಂದು ದತ್ತಣ್ಣನ ಮುಖ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಹಾಗಲಕಾಯಿಯ ಹಾಗಾಗಿತ್ತು. ಏನು ತೊಂದರೆ, ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅವನಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಟೀಪನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಚ್ಚಿ ಕೂತ. ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಒಂದರಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಹತ್ತು ಮನೆದುಂಬಿಸುವ ಹಾಡು ಹೇಳಿ ಎರಡೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ ವಸೂಲು ಮಾಡಿ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಡ್ಡಿ ಗಿಟ್ಟಿಸಿದ್ದಳು. ಈ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಮಗಳಿಗೆ ಹಸೆಯ ಹಾಡು, ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹಾಡು, ನಾಗೋಲೆ ಹಾಡು ಕಲಿಸಲು ಹೋರಾಡಿದಳು, ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಂತ್ರಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂತುಕೊಂಡು ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು; ಕೂತರೂ ಏನೋ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹಾಡನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ರಂಗವ್ವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟಳು. ಸಾವಂತ್ರಿ ತನ್ನ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡು ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಆನಂದಿಸುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಅನುಭವವಾಯಿತು. ದಸರಾ ರಜೆಗೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಬ್ಯಾಡರ ಮಂಜ ತನಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡುಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ; ತಾನು ದತ್ತಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡರಷ್ಟು ಮಜೂರಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಗರಿಗರಿ ಪ್ಯಾಂಟಿನಿಂದ ನೋಟು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿದ. ರಂಗವ್ವ ಮಂಜನನ್ನು ಎಂದೂ ಮೆಚ್ಚದಿದ್ದರೂ ಅವನ ನೋಟುಗಳ ದರ್ಶನ ತೀರಾ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿತ್ತು. ಮಗಳಿಗೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದಳು; ತಾನು

ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡು ಹಾಡುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಕಾಸು ದಂಡ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಕೇಳಿದಳು. ಮಂಜು ಟೀಪರಿಕಾರ್ಯ ತಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ: ಬಾಲ ನಾಗಮ್ಮ, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ, ಕನ್ಯಾದಾನದ ಹಾಡುಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದವು. ತನ್ನ ಮಗಳ ಕಂಠ ಅಷ್ಟೇನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮಂಜು ತಲೆದೂಗುತ್ತ ವಿಧೇಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಹಾಗೆ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ : ಹಾಡಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಜೋರಾಗಿರಬೇಕೆಂದಕೊಂಡಳು. ತಾನೆಂಥ ಗೊಡ್ಡು, ತನಗೆ ಕೂಡ ಹಾಡು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಈಗ ಬರುವ ಐದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ವಸೂಲಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಬೈದುಕೊಂಡಳು. ಹಾಡು ಸಾಗಿತು; ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ತುಂಬ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ನೀರು ನಿಡಿ, ಹಕ್ಕೆ ಹಂಕಲು ಕೆಲಸ ತಾನೇ ಮಾಡಿದಳು; ಹಾಡು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಐದೂಮುಕ್ಕಾಲು ರೂಪಾಯಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಮಂಜು ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಹೋದ.

ಸಾವಿತ್ರಿ ಇವತ್ತು ಹಾಡು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಓಡಾಡುವುದು ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮಂಜನಿಂದ ಹಣ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಆ ತರುವಾಯ ಆದ ಅನುಭವ ಕಹಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾವಂತ್ರಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ನಿತ್ಯದಂತೆಯೇ ಇದ್ದಳು; ಹಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಚೆಲ್ಲುಚೆಲ್ಲಾಗಿ ಓಡಾಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ರಂಗವ್ವ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ತಾನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಮಗಳ ಹಾಸಿಗೆ ಕೊಡಹುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಜಮಖಾನದ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಗದದ ಹಾಳೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ಮಂಜು ಬರೆದುಕೊಂಡ ಹಾಡುಗಳಿರಬೇಕು ಅಂದುಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಹಾಡನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡಬೇಕಾದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನುಮಾನ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು; ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು: ನೀರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹನುಮಕ್ಕನ ಮಗ ಕರಿಯನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಳು:

ಆತ ತಡವರಿಸುತ್ತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಿದ ಸಾರಾಂಶದಲ್ಲಿ, “ನನ್ನ ಹೃದಯಪಕ್ಷಿ ಸಾವಂತ್ರಿ. ನಿನ್ನ ಹಾಡು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸು ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮುಖ ಕಮಲ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ತು. ರಂಗವ್ವ ಕರಿಯನಿಗೆ ಪೂಸಿ ಮಾಡಿ ಚಪಲಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡಳು; ರಂಗವ್ವ ಚಪಲಕ್ಕೆ, ಚಿಗಳಿ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡದಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಕರಿಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದ. ಅದು ಹೋಗಲಿ. ರಂಗವ್ವ ಮಗಳಿಗೆ ತಾನು ಚೀಟಿ ನೀಡಿದ ವಿಚಾರ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ; ಸಾವಂತ್ರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೂ ಬಾಯಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಂಜು ಮುಂದೆ ಉರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ರಂಗವ್ವ ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ಈಗ, ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ ಕಾಯಿಲೆ ಬಿದ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಔಷಧಿ ಪಡೆದ ಹುಡುಗಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಓಡಾಡುವುದು ಕಂಡು ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ಗೊಂದಲವಾಯಿತು. ನೀರು ತರಲು ಬಾವಿಗೆ ಕೂಡ ಹೋಗದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತಳು. ಸಾವಂತ್ರಿ ಆವ್ವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಟ್ಟಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ತನ್ನ ಹಾಡು ಸಾಗಿಸಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಮಗಳು ಕೊಬ್ಬಬಹುದೆಂದು ರಂಗವ್ವ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಔಷಧಿ ಕೊಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಪುಕ್ಕಟೆ ಏನು ಸಿಕ್ಕರೂ ಬಿಡಲು ಮನಸು ಬಾರದ ರಂಗವ್ವ ಹಣದ ಬಾಬು ಯೋಚಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ದಿನವೆಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಭರ್ಮಣ್ಣನ ಹಲ್ಲರ್ ಹತ್ತಿರವಾದರೂ ಹೋಗಿ ಹಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಲು ಬರುವವರೊಂದಿಗೆ ಹರಟಬಹುದೆನ್ನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಪುಟ್ಟ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಬಾಯಿಗೆ ಅಡಿಕೆ ಎಸೆದುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಆಗ ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ತಾನೇ ನಂಬದಾದಳು : ಮಂಜು ಸೈಕಲ್ ಮೇಲೆ ಬಂದ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಂಜು! ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ಆತನನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಯ್ಯುವುದು ಅಥವಾ ಹೊಗಳುವುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ; ಸೈಕಲಿನಷ್ಟೇ ಕಪ್ಪಿದ್ದ, ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದ್ದ. “ನಮಸ್ತೆ ರಂಗವ್ವ, ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಾ?” ಅಂದ. ಆತ ಮಾತಾಡಿದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ರಂಗವ್ವ ಉರಿದಿದ್ದಳು. “ಹೋಗೋ ಹೋಗೋ ದಗಲ್ಬಾಜಿ!” ಅಂದಳು. ಜನಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಯಿಂದ ಕತ್ತು ಹಾಕಿ ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಸಿಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಗೆ ಗಿಡಿದು ಬೈದಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಸಾವಂತ್ರಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಸರಸರ ಬಂದು ಮಂಜನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಳು. “ಒಳಗೆ ಹೋಗೇ ಹಾದರಗಿತ್ತಿ” ಅಂದಳು ರಂಗವ್ವ; ಅದನ್ನೂ ಮತ್ತೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು, ಮಂಜು ನಕ್ಕ : ಪ್ರಮಾದವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಷಯ ಬದಲಿಸಿ ತಾನು ಬಂದ ಕಾರಣ ತಿಳಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದ. “ಶ್ರೇಷ್ಠಿಯವರ ಮನೆ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಹತ್ತ ಕೆಲಸಿತ್ತು, ಬಂದೆ. ಅದರ ಸಂಗ್ರಿಗೇ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತ ಆಡು-ಅಲ್ಲ ಹಾಡು.”

“ಆಡು ಕುರಿ ಎಲ್ಲ ಕರುಬರ ಮನ್ಯಾಗೆ ಕಣೋ ಭಾಡ್ಯಾ, ಹೋಗು ಅದೇನೋ ಹೇಳ್ತಾರಲ್ಲ, ನಾಯಿಗೆ ಸಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ನಡುಮನೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತಂತೆ” ಅಂತ ಒಂದು ಗಾದೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದಳು. ಅವನು ಮುಖ ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, “ಅದೆಂಥದಷ್ಟೆ ನಿನಗೆ ಸಿವಲಿಂಗಪ್ಪನ ಹತ್ರ ಕೆಲಸ? ನಿಮ್ಮಂಥೋರ ಗಣಕಾರ್ತನ ಮಾಡೇ ಸಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಹಾಳಾದ. ಹೋಗು, ಹೋಗು” ಅಂದಳು.

ಅದಷ್ಟೇ ಅವಮಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಆತ ತುಟಿ ಬಿರಿಸದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಗೊತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ರಂಗಪ್ಪ ಎದ್ದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಸಮರಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು “ಏನೇ ಬೋಸುಡಿ” ಎಂದು ಹೊಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಸಾವಂತ್ರಿ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಹೊಡೆತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಹಿಡಗೋಲು ಎತ್ತಿದೊಡನೆ ಕಂಬದ ಮರೆಗೆ ಹೋಗುವಳು; ಏಟು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ತನಗೆ ಅರ್ಧ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ಅವನಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲೆಂದು ಪೂರ್ತಿ ಏಟು ಬಿದ್ದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಷ್ಟು ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಉಕ್ಕುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತ “ಇಲ್ಲವ್ವ, ಬ್ಯಾಡವ್ವ, ಇನ್ನು ಮಾಡಲ್ಲ” ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಡುವಳು. ಇದು ಹಿತ್ತಿಲವರೆಗೂ ಸಾಗಿ ಹುಲ್ಲುಚಾರಿ, ತಿಪ್ಪೆಯ ಸುತ್ತ ನಡೆಯಿತು; ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ನಿಂಗವ್ವ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಂಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹದ್ದು ಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೂ ನಾಲ್ಕು ಕೊಟ್ಟಳು.

ಮಗಳು ತಪ್ಪೋಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸಿದರೂ ತೃಪ್ತಳಾಗದೆ ರಂಗಪ್ಪ ಅವೊತ್ತೆಲ್ಲ ಸರ್ಪಗಾವಲಿಟ್ಟಳು. ಕರಿಯನಿಗೆ ಬರಹೇಳಿ ಬರೀ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಡದೆ, ಚಿಗಲಿ, ಚಕ್ಕುಲಿ, ಹುರಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಮಂಜ ಇವತ್ತು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ನೋಡಲು ಹೇಳಿದಳು. ಕರಿಯ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ, “ಯಾಕೆ?” ಅಂದ.

“ಯಾಕೆ ಅಂದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಮೂತಿಗೆ ಮಂಗ್ಯಾರ್ತಿ ಎತ್ತಾಕೆ, ಯಾಕಂತೆ ಯಾಕೆ, ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿಂದ ಹೋಗು” ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದಳು. ಕರಿಯ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದ; ಮಂಜನಿಗೂ ಕರಿಯನ ವರ್ತನೆ ಕಂಡು ಅನುಮಾನ ಬಂತು, ಕರಿಯ ಆತ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಮಾರು ದೂರದಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಮೊದಮೊದಲು “ಹುಚ್ಚು ಸೂಳೆ ಮಗ” ಎಂದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೆಲಸ ತಾನು ಮಾಡಿದ : ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡು ಪಿಸು ಗುಟ್ಟಿದ; ಇಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಚರ್ಚಿಸಿದರು; ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೈಸನ್ನೆ, ನಗೆ ಮತ್ತು ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಕರಿಯ ದೂರದಲ್ಲಿ ತೇರಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಮಂಜನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೋ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಇರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮಂಜ ಏನನ್ನೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ತೇರಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕರಿಯನನ್ನು ಗಬಕ್ಕನೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಕರಿಯ ಕೊತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಬೆವರುತ್ತಿದ್ದ, ಇವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಪರಾಕಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಿಟ್ಟು; ಕರಿಯ “ಹೊಡಿಬ್ಯಾಡವೋ-” ಅಂದ.

“ಏನೋ-ಯಾಕೋ ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಅತ್ತೀದೀ?” ಅಂದ ಮಂಜ, ಮತ್ತೆರಡು ಬಿಗಿದ. “ಹೇಳ್ತೇನಪೋ” ಅಂದು ಕರಿಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ. ಮಂಜ ಯೋಚಿಸಿದ. “ನೋಡು ಕರಿಯ, ಈ ನಾಲ್ಕುಣೆ ತಕೋ” ಎಂದು ಕೊಟ್ಟ. ಎರಡು ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಬಂದ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಹಿಗ್ಗು. ಕರಿಯು ಮುಖ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ಮಂಜ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತು ಒಂದು ಸುಂದರ ಪ್ರೇಮಪತ್ರ ರಚಿಸಿ ಅವನ ಕೈಗೆ ಹಾಕಿ. “ನೋಡು, ಇದನ್ನ ರಂಗಪ್ಪನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಂಗೆ ಸಾವಂತ್ರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕು, ತಿಳೀತಾ?” “ತಿಳೀತು.”

“ಏನು ತಿಳೀತು ಹೇಳು.”
“ರಂಗಪ್ಪ ಸಂಚೇಕಡೆ ಹಲ್ಲರ್ ತಾವ ಹೋಗ್ತಾಳೆ. ಅವಾಗ ಸಾವಂತ್ರಿಗೆ ಕೊಡ್ತೀನಿ”.
“ಭಲೆ” ಎಂದು ಕರಿಯನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ತಾನು ನಾಳೆ ಹೊರಡಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿ ಹೋದ ಮಂಜ.

ಸಂಜೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಲಿಗೆ ಜವ್ವು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ರಂಗಪ್ಪ ಹಲ್ಲರ್ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹರಟಿದಳು; ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಆಗಲೇ ನಸುಕಾಗಿತ್ತು, ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಒಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳಿಲ್ಲ. ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಗಳಿಲ್ಲ. ಭಯವಾಯಿತು; ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು

ತೋಚದಾಯಿತು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ನಿಂಗವ್ವನ ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಳು; ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೊಳೋ ಎಂದು ಅಳುತ್ತ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಳು. ಜನ ಏನಾಯ್ತು ಏನಾಯ್ತು ಎಂದು ಕೇಳಿದರು : ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಕೇರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಅಳುತ್ತ ಯಾರಿಗಂದು ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಶಾಪ ಹಾಕುತ್ತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಿಯವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಮೊದಲು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕಂಡು ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ನೀರಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಂದಲೇ ಊರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಗಂಟುಬೀಳುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಮಗಳು ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿದಳೆಂಬುದೂ ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಗ್ಯಾರಂಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳ ಜಾಣತನ ಅವಳ ಕೈಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠಿಯವರು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಕೂಡ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತದ್ದು ನೋಡಿದಳು; ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತ ಮಂಜನ ಅಕ್ಕತ್ಯ ತಿಳಿಸಿ ಕಾಲುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು.

ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಅಂದರು. “ಅಲ್ಲವ್ವ, ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಗಂಡು ಹುಡುಗರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗದೆ ನೀನು ಹೋಗಾಕಾದೀತೆ? ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ರಂಪ ಮಾಡ್ತಿ, ಬರ್ತಾಳೆ ಬಿಡು. ಇನ್ನೇನು ಬಂದುಬಿಡ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲೂ ಮಾತಾಡ್ತಾ ನಿಂತಿರಬಹುದು”.

“ಏನಪ್ಪಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ನೀನೂ ಹಿಂಗ್ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡ್ತಿ? ಮೈನೆರೆದ ಹುಡುಗಿ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿದಾಳೆ ಅಂದ್ರೆ ಮನಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಮಾತಾಡ್ತೀಯಲ್ಲ’ ಎಂದು ರಂಗವ್ವ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಬೈದಳು.

“ಸರಿ, ಈಗೇನವ್ವ?” ಅಂದರು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು; ಅವಳು ಅಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು.

“ಹಿಂಗಾತು ಅಂತ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬ್ಯಾಡ, ಬಾಗಿಲು ಹಾಕೊಂಡು ಮಗಳು ಮನೇಲೇ ಇದಾಳೆ ಅನೆ ಥರ ಇರು. ರಾತ್ರಿ ಆಕೆ ಬಂದ್ಮಲೆ ಹುಡುಗೀನ ಹಿಡ್ಕೊಳ್ಳಾಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅಂತ” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸೂಚಿಸಿದೊಡನೆ ರಂಗವ್ವ ಉತ್ಸಾಹ ಭರಿತಳಾದಳು.

“ಅಂತ?” ಎಂದು ಮುಂದಿನದನ್ನು ಕೇಳಲು ಹಾತೊರೆದಳು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಯೋಚಿಸಿದರು.

“ಅಂತ ಏನಂತು? ದಂಡ ಹಾಕೋದು” ಅಂದರು.

ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ರಂಗವ್ವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ; ದಂಡದ ಮಾತು ಬಂದೊಡನೆ ಎಷ್ಟು, ಯಾರಿಗೆ ಆ ದುಡ್ಡು ಹೋಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹಲುಬತೊಡಗಿದಳು. ಮತ್ತಷ್ಟು ದುಃಖ ತುಂಬಿ ಅತ್ತಳು; ತನ್ನ ಯಜಮಾನರು ಕಾಲರಾದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಹೋಗದೆ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ರಾಗರಾಗವಾಗಿ ಅತ್ತಳು. ಇದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.

“ನೋಡವ್ವ ನೂರು ದಂಡ ಹಾಕಿದರೆ ಅರ್ಧ ನಿನಗೆ ಬರುತ್ತೆ. ಇನ್ನರ್ಧ ಊರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತೆ, ತಿಳೀತಾ? ನಿನ್ನ ಮಗಳು ನಿನ್ನ ಹದ್ದು ಬಸ್ತಲ್ಲಿರಬೇಕು” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ತಾವೇ ನಕ್ಕರು.

ರಂಗವ್ವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಂಚೆ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಾಯತೊಡಗಿದಳು.
* * * * *

ಇತ್ತ ಸಾವಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಂಜ ಸಂಜೆಯ ಮಬ್ಬು ಆರಂಭವಾಗುವಾಗ ರೈಲು ರಸ್ತೆಯ ಲೆವೆಲ್ ಕ್ರಾಸಿಂಗ್ ಹತ್ತಿರ ಸಂಧಿಸಿ ಹಾರಳಿಯ ಟೆಂಟ್ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಸಾವಂತ್ರಿಗೆ ಪುಕ್ಕಲು; ಗಂಡಸಿನ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಇದೇ ಮೊದಲು. ಅವ್ವ ಹಲ್ಲರ್ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು; ಕುಂಬಳ ಗೆರೆಯ ಜನ ಹಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜಾಗ ಭರ್ಮಣ್ಣನ ಹಲ್ಲರ್; ಅಲ್ಲಿ, ಆಕೆಯ ಸಾಲಿಗರೆಲ್ಲ ಬರುತ್ತಾರೆ-ಬಡ್ಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಸಬೂಬು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವ್ವ ಹಲ್ಲರಿಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಕೆಲ ಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಹೊಗದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಿತ್ತು. ಈಗ ಹೋಗಬೇಕು. ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವ ಚಪಲ ಬೇರೆ; ಊರ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ನೋಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಅವ್ವ ಅತ್ತ ಹೋದೊಡನೆ ಬಾಗಿಲು ಮುಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತ ಜನ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರೈಲು ರಸ್ತೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟಳು. ಮಂಜ ಸೈಕಲ್ ಜೊತೆಗೇ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ; ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವ್ವನ ಜಿಪುಣತನ ಮತ್ತು ರಂಪಾಟದಲ್ಲಿ ತಾನು ಏನನ್ನೂ ಎಂದೂ

ನೋಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಜ್ಜೆ ಎತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಳು. ಆತ ನಗುತ್ತಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಂಜ ತೀರ ಅನುಭವಿ ಎಂದು ಅವಳ ಪಶುತ್ವ ಸೂಚಿಸಿತು.

“ಸೈಕಲ್ ಅತ್ತೀಯೋ-ನಡಿಯೋಣವೋ?”

“ಅತ್ತೀಯೋ ಅಲ್ಲ-ಹತ್ತಿಯೋ; ತಿಳೀತಾ? ನಾನು ಏನ್ನೂ ‘ಅತ್ತಲ್ಲ’, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ”.

“ಅಲ್ಲವ್ವ ಮಾತಾಯಿ, ನನಗೇ ಕಲಿಸಾಕುತ್ತೀಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಾಗದದಾಗೆ ಎಷ್ಟು ತಪ್ಪಿದ್ದು ಗೊತ್ತೆ?”

“ನಿನ್ನಂಗೆ ನಾನು ಒಂದೇ ಕ್ಲಾಸಿನಾಗೆ ಹತ್ತು ಸಲ ಪಲ್ಟಿ ಹೊಡೆದಿಲ್ಲ.”

“ಸರಿ ಈಗೇನು ಏಳು-ಹೇಳು, ನಡದ್ರೆ ಸಿನಿಮಾ ಸಿಗಲ್ಲ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹೇಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂಟೋಗಾನ ಮನೀಗೆ.”

ಮಂಜ ಅವಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸವಾಸೇರಾಗಿದ್ದ, “ಗಟ್ಟಾಗಿ ಹಿಡ್ಕೋ” ಎಂದು ಕ್ಯಾರಿಯರ್ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದಳು; ಅವನು ಸರ್, ಸಕ್ ಎಂದು ನೂಕಿ ಸೈಕಲ್ ಏರಿದ ಜೋಲಿ ಜೋರಾಗಿತ್ತು, ಕೈ ಎಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಸೀಟನ್ನು ಹಿಡಿದಳು; ಅವನ ಪೃಷ್ಠ ಬೆಚ್ಚಗೆ ತಾಗಿ ರೋಮಾಂಚನವಾಗಿ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಸೀಟಿನ ಕೆಳ ಭಾಗ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ರೈಲು ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಜಲ್ಲಿಗಳ ಮಗ್ಗುಲ ಎರಡಡಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸೈಕಲ್ ತೂರಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. “ಜೋಲಿ ಕೊಡಬ್ಯಾಡ” ಅಂದ. ಅವಳು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಜೋಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಸೈಕಲ್ ಓನೆದಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು, ಕತ್ತಲು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. “ಜೋಕೆ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ; ನೇರ ಮಾಡಿದ. ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಎತ್ತರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ , ಆದರೆ ಸಮತಟ್ಟು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರೈಲುರಸ್ತೆ ಸಾಗಿದಾಗ ಜೋರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ, “ಏಯ್, ಏಯ್” ಅಂದಳು : ಆದರೆ ಸೈಕಲಿನ ಮುಂಗಾಲಿ ಕಲ್ಲಿಗೆ ತಾಗಿ ಜಲ್ಲಿಯ ರಾಶಿಗೆ ಹೊಡೆದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಒನೆದಾಡಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೀಳಿಸಿತು; ಆತ ಸೈಕಲಿನಿಂದ ಆಚೆ, ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಸಾರ್ವತ್ರಿ ರಸ್ತೆಗೆ ದೂರಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತೋಚದೆ ಇದ್ದರು. ಮಂಜ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ. “ಛೂ” ಅಂದಳು ಸಾವಂತ್ರಿ : “ಸೈಕಲ್ ಬಿಡೋಕೆ ಬರದ ಮ್ಯಾಲೆ-” ಎಂದು ಗೊಣಗುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಮಂಜ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಕ್ಕ, ಏಳು, ಏಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಚಾಚಿದ. ಅವಳು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕೊಳ್ಳದೆ ಎದ್ದಳು; ಖಿನ್ನಳಾದಂತಿತ್ತು. “ನೋಡು, ನೀನು ಮುಂದೆ ಕಂಬಿ ಮೇಲೆ ಕೂತ್ರೆ ಎಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗುತ್ತೆ” ಅಂದ. ಅವಳು ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಕಂಬಿಗೆ ತನ್ನ ಜಫನ ಏರಿಸಿದಳು. ಅವನು ಸೀಟಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಸೈಕಲ್ ಬಿಡಹತ್ತಿದ; ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಹರಯದ, ಕತ್ತಲಲ್ಲೂ ಮಿರುಗುವ ಇಡೀ ದೇಹ ಅವನ ಬಾಹುವಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಆತ ಕೈಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಬಗಲು ಮತ್ತು ಮೊಲೆಯ ಅಂಚನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಒಂದು ಸಲ ಸಂದೇಹ ಬಂತು : ಆದರೆ ಅದೇ ಮುಂದುವರಿದಾಗ ಆತ ಬೇಕಂತಲೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಸಲ ಬಿದ್ದರೆ ಅವನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ...- ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ರಸ್ತೆ ಏರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಕತ್ತು, ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಕತ್ತಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೆನ್ನೆ ಕೆನ್ನೆಗೆ ತಾಗಿತೇನೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೇ ಹಾರಹಳ್ಳಿ ಸೇರಿ ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವಾಗಲೂ ಅಷ್ಟೆ; ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದಸ್ಥನಂತೆ ಕೂತಿದ್ದ; ಅವನ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ; ಯುದ್ಧ, ಹಾಡು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಖುಷಿಗೊಂಡಿದ್ದ, ಅದರ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯೊಂದು ಸೊಂಟದ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸವರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿನಿಮಾ ಜೋರಾಗಿದ್ದಾಗ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಂದರೆ, ಆಮೇಲೆ ಆ ಕೈ ಅಲ್ಲಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇನನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ನೆವದಲ್ಲಿ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಸವರಿದ. ಅವಳಿಗೆ ರೇಗಿತು. ಅದೇ ರೋಷ ಸಿನಿಮಾದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಇತ್ತು. “ಈ ಸೈಕಲ್ ತಾವಿರು” ಅಂತ ಆತ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ; ಚೀಲದೊಂದಿಗೆ ಬಂದವನೇ “ಅತ್ತು” ಅಂತ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಕೂರಿಸಿ ಉರ ಕಡೆಗೆ ಬಿಟ್ಟ, ಇನ್ನೇನು ಉರು ಬಂತು ಅನ್ನುವಾಗ ಸೈಕಲ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಸುತ್ತ ಕಾಡು, ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಮಿಣುಕು ಹುಳುಗಳು. ಚೀರೋ ಎಂದು ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಸದ್ದು. ಮಂಜ ಯಾಕೆ ಸೈಕಲ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ನಿಂತಳು; ಆತ ಸ್ವಾಂಡ್ ಹಾಕಿದ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮುಖ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದ, “ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸ್ತವೆಯಾ?” ಅಂದ. ಅದಳು ಕತ್ತಲಾಡಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲು ಕೂಡ ಕಾಲ ಕೊಡದೆ ಸೊಂಟದ ಸುತ್ತ ಹಾಕಿ, ಕುತ್ತಿಗೆ ಎಳೆದು ಮುತ್ತಿಟ್ಟ, ಕೊಸರಿದಳು; ಆತ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ, ಅದು ಎಷ್ಟು ಹೋತ್ತಾಯಿತೋ-ಛಟ್ಟನೆ ಎಚ್ಚೆತ್ತಂತೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ನೂಕಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಾರಿಸಿದಳು. ಅದು ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿ ಏಟೆಂದರೆ ಮಂಜ

ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಬಿದ್ದ ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಸೆರಗು ಎದೆಯಿಂದ ಜೋತು ಬಿದ್ದು ನೆಲ ಮಸುತಿತ್ತು, ಕೋಪ ಅಥವಾ ಗೊಂದಲದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಹಲ ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿ ಮಗನೆ” ಅಂತ ಅವಳುಗಚ್ಚಿದ ಆಕೆ ಎದುಸಿರುಬಿಟ್ಟಳು; ಅವನ ತಲೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಕಾದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನರಳಿದ; ಅವಳು ಎತ್ತಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿರ ಬಿದ್ದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಹೊಲ ದಾಟಿದರೆ ಉರು; ಸಾವಂತ್ರಿ ಸೆರಗು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು; ಜಾಕೆಟ್ಟಿನ ಭುಜ ಕಿತ್ತಂತಿತ್ತು-ತಣ್ಣಗೆ ಗಾಳಿ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಓಡಹತ್ತಿದ್ದಳು, ಭಾರವಾದ ತೊಡೆ ಎತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ಕತ್ತಲಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಮೊಲೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾಟವಾಡುತ್ತಿರಲು ಓಡಿದಳು, ಅವನು ಸೈಕಲ್ ಎರಿದ.

* * * * *
 ರಂಗವ್ಯ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ನೆಟ್ಟಿವೆ. ಯಾರಾದರೂ ತಾನು ಕಾಯುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅಂಜಿ ಹೊರಗೆ ಎರಡು ಸಲ ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಸವಳ, ಕೈಗೆ ಕಡಗೋಲು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಅವಳು ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ವೇಳೆ ಕೊಡದೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆತ ನುಗ್ಗುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲ ಹತ್ತಿರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂದದ್ದು ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಮುಖದ ಭಾವನೆ ನೋಡಲು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರ ನಿಂತು ಮತ್ತೆಗೆ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತ ಬಾಗಿಲು ಸೇರಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಂತ್ರಿ ಅವನ ಕಣ್ಣು ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಮಲ್ಲಗೆ ಒಳಗೆ ನುಸುಳುತ್ತಾಳೆ.

ಕಣ್ಣು ಕಣ್ಣಿನ ಸೀರೆ, ನಸುಗಂಪು; ಒಡಲು ವಿಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಜರಿ ಇದೆ, ರೇಷ್ಮೆ.

ರಂಗವ್ಯ ಉಟ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಡಗೋಲು ತೆಗೆದು ಮೂಲೆಗೆ ಎಸೆದಳು; ಮಂಜ ತಾನು ಕೊಟ್ಟ ಸೀರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ರಾಮಾಯಣ ಮಾಡದೆ, ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತೋಚದೆ, ಸಾವಂತ್ರಿ ಒಳಗೆ ಪಾತ್ರಪಡಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಗದ್ದಲ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಗಮನಿಸಿ ಕತಳು. ತನ್ನ ಗಂಡ ಇದ್ದಿ ಧರೆ! ಆತ ಸಾವಂತ್ರಿಗೆ ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದ : ನಾಲ್ಕು ತಪಾರಕಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ಏನೋ! ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಕ್ರೂರಿ ಆತ! ಆದರೆ ತಾನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ, ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದಷ್ಟೂ ಜೋರಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತ ಮಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಆಗ ತಾನು ಅವನ ಹೆಂಗಸು ಶಿವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಮೀಸೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಬಗ್ಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಸಾವಂತ್ರಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಅವಳು ಕತ್ತೆತ್ತಿದಾಗ “ದೇವ್ರಾಣೆ-ಅವ್ವ....”

“ಏನು?” ಅಂದಳು ರಂಗವ್ಯ.

“ದೇವ್ರಾಣೆಗೂ ಆತ ನನ್ನ.....”

ಸೀರೆ ಎದುರಿಗೆ ತೆರೆದೇ ಇತ್ತು; ಒಡಲು, ಕಣ್ಣು, ದಡಿ, ಮುಸುಕು; ಅದರ ಕಡೆ ರಂಗವ್ಯನ ಗಮನ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಹೋದದ್ದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮಗಳನ್ನು ನಂಬಿದಳು. ಯಾಕೋ ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದಳು; “ಹಡಬೆ ಮುಂಡೆ ನಿನ್ನ ನಂಬಿಕೊಂಡು ನಾನು ಗಂಡು ಹುಡುಕು ಕುತಿದೇನಿ; ನೀನು-” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಗೊಣಗುತ್ತ ರಾದ್ದಾಂತ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ನಟಿಸುತ್ತ... ಸಾವಂತ್ರಿ ಅವನ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಲಾಗದೆ ನಡುಮನೆಯ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಒರಗಿ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ರಂಗವ್ಯ ಸೀರೆ ಮಡಿಸಿ ಅದು ಕಸವೆಂಬಂತೆ ಮೂಲೆಗೆ ಎಸೆದು ತನ್ನ ಬೈಗುಳ ಸಾಗಿಸಿದಳು. ಸಾವಂತ್ರಿಗೆ ಸೈಕಲ್, ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿ, ಕಿತ್ತೂರು ಚೆನ್ನಮ್ಮ -ಎಲ್ಲ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದವು : ಕತ್ತಲ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚ ಕಂಡಿದ್ದ, ತಾಕಿದ್ದ, ಅದೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ತನ್ನ ತುಟಿಗೆ, ಒಳಕ್ಕೆ, ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿದ್ದ ಮುಖ ನೆನೆದಳು. ಉಟ ಮಾಡದೆ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಬಿದ್ದು ತಲೆದಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದಳು.

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮುಂಚೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಬಂದದ್ದು ಅವರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳೆಂದರೆ ಸಾವಂತ್ರಿಗೂ ಗೌರವ ಭಾವನೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ಏನು ರಂಗವ್ವ, ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು, ದಂಡ ಹಾಕಬೇಕು ಅಂದೆ” ಅಂದರು. ಅವರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನಗೆಯಿತ್ತು. “ಯಂತ ದಂಡ ಹಾಕೋದು ಬಿಡ್ರೀ. ಹಾಳು ಮುಂಡೇವು” ಎಂದು ರಂಗವ್ವ ಮಾತು ತೇಲಿಸಿದಳು. “ಹಾಗಂತ ಬಿಡೋಕಾದೀತೆ? ಆ” ಎಂದು ಇನ್ನಷ್ಟು ತುಂಟತನದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಹೇಳಿದರು. “ಬಿಡಾಕಾಗದೆ ಇನ್ನೇನಾದೀತು? ನೀವು ಯಾಕೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚುಂಡು ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೋಡ್ಕುಂಡು ನಮ್ಮ ಪಾಠಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬಿಡಬಾರದು?” ಅಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ

ಅವಳನ್ನು ಸುತೋಷಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ವಿಷಯ ಬದಲಿಸಿ, “ನೋಡವ್ವ, ನಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳೋದು ಬಾಳ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಸಲ, ಇವತ್ತು” ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ರಂಗವ್ವ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ದೀಪ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಕೂತಳು.

ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಕಣ್ಣು ಹತ್ತತೊಡಗಿದವು. ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಆಕೆಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇವತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ಕುಲುಕಾಡಿತ್ತು.

“ಯಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರವ್ವ, ಹೇಳಂಗಿದ್ದ ಹೇಳಿ” ಎಂದು ರಂಗವ್ವ ತನಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಇಡಬೇಕೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಮಾತಾಡಿದಳು. ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಅವಳ ನಿಲುವು ಗಮನಿಸದವರಂತೆ, “ನೋಡವ್ವ, ನೀನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹತ್ರ ಬರಾಕಾಗೋಲ್ಲ, ನಾನು ಇವತ್ತು ಈ ಊರಾಗೆ ನಾಳೆ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಾಗೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳ್ತೇನೆ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಲೆಕ್ಕ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಸಿಗ್ತಾನೆ ನಿಂಗಿ.... ಭಾಳ ಒಳ್ಳೆ ಹುಡುಗ, ತಿಳೀತೆ?” ಅಂದರು.

ಹಲ್ಲರಿನ ಭರ್ಮಣ್ಣನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೂಪಾಯಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅನುಮಾನ ಬಂದಿದ್ದ ರಂಗವ್ವ ತುಂಬ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಆ ಹುಡುಗ ವಕ್ಕಲುತಂದವನೇ ಕಾಟಗರವನೇ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಅವಳ ಒಂದೊಂದು ಮಾತಿಗೂ ನಕ್ಕರು: ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಲು ಹೋಗದೆ ಮಂಜನಂಥ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಕೊಂಚ ಫಲವತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಂದರು, “ನೀನು ಸುಖಪಡ್ತೀ ರಂಗವ್ವ. ನಿನ್ನನ್ನ ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತ-ನೀನಿನ್ನ ಸುಖಪಡ್ತೀ.” ರಂಗವ್ವ ನಿಜಕ್ಕೂ ತನ್ನ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಗಂಡಸಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ರಾತ್ರಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ಪಾತ್ರೆ ಬೀಳಿಸಿದಂತಾಗಿ ಸಾವಂತ್ರಿ ಎದ್ದಳು; ನಿಜಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರೆ ಬಿದ್ದ ಸದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಎದ್ದು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಹೋದಾಗ ನೆರಕೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ-ಅವ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳ ತೋಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ. ಒದ್ದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಕೋಪ; ತಾನು ಸಂಜೆ ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಾರದಿತ್ತೆಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ; ಜೊತೆಗೆ ಅವು ಮಲಗಿರುವ ರೀತಿ ನೋಡಿ ಎಂಥವರೂ ಕಲಿಯಬಹುದೆಂಬ ಮೆಚ್ಚಿಕೆ.

ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಳು ಸಾವಂತ್ರಿ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳ ಸುಳಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವ್ವ ನಿತ್ಯದ ಹಾಗೆ ಎಮ್ಮೆ, ಆಕಳು, ಹಾಲು, ಹೈನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಗೊಣಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾವಂತ್ರಿಗೆ ತಾನು ಕಂಡದ್ದು ಕನಸೋ ನಿಜವೋ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಜಗಳವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಷಯ ಎತ್ತಬಹುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ‘ಹೇ ನನ ರಮಣ’ ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. (ಸಶೇಷ)

ಶುಭ ಸಂದೇಶ

ಶುಭ ಸಂದೇಶ

ಕೆರೆಯ ಹಿಂದಿನ ನಮ್ಮ
ತೋಟದಲ್ಲೊಂದು ದಿನ
ಬಾನ ನಿಲುವಿಗೆ ಬೆಳೆದ
ಅಡಕೆ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ
ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪದಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತಿರಲು ಬಳಿ ಬಳಿಯೊ-
ಳೊಂದುಗೂಡಿ,
ಸುರಿಯಿತಡಕೆಯ ಮರವು
ನಮ್ಮ ತಲೆಗಳ ಮೇಲೆ
ಹೊಡೆಯಕ್ಕೆ ಹೊಂಬಾಳೆ
ಹೂವುಗಳನು.

ಮೇಲೆ ನೋಡಲು ಬೆಚ್ಚಿ
ಹೀಚು ಕಾಯನು ಕಚ್ಚಿ
ಕೇಕೆ ಹಾಕುತಲಿತ್ತು
ವುಟ್ಟ ಇಣಚಿ.

ಎಂದೆ ನಾನಾಕ್ಷಣವೆ-
“ಆದಿಗೊ! ವೇದದ ಘೋಷ,
ಇದೊ! ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷತೆಯು,
ಆಯಿತ್ತಲ್ಲವೆ ಚೆಲುವೆ
ನಮ್ಮ ಮದುವೆ?”

ಉತ್ತರಕೆ ಬದಲಾಗಿ
ನೀನು ತಲೆಯನು ಬಾಗಿ
ನಿಂತಿರಲು ನಾ ತಿಳಿದೆ
‘ಹೌದೆಂದೆ’ ಯೆಂದು.

ಅಳಿಲು ನಕ್ಕಿತು ಪುನಃ
ಸರಿದು ದೂರಕೆ ನೀನು
ಕದ್ದು ನನ್ನನು ನೋಡಿ
ಕಾಲ್ಬೆರಳ ತುದಿಯಿಂದ
ನೆಲದ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ
ಬರೆದ ಲಿಪಿಯನು ಕಂಡು
ಅರ್ಥವಾಗದ ಅದನು

ನಾನೂಹಿಸಿದೆ; ನೀನು
“ನಿಮೂಹೆ ನಿಜ” ವೆಂದು
ಬರೆದೆಯೆಂದು.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ

೧. ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ
ಕಿಲೆ ಕಿಮ್ಮತ್ತುಗಳ ಹೊತ್ತ ಗೋರಿ-
ಗಳು ತೀಡಿ ತೀಡಿ ಕಿಚ್ಚು ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಹೋರಿ;
ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ದಾಪುಗಾಲು
ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಕಣೇ ಲೈಲಾ.

ಹಾರುವ ಹದ್ದು ಸುತ್ತ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸದ್ದು
ಮೂಳೆಗಳ ಕೂಳೆ ಮೇಲೆ ಕಾಲು
ಹಾಕಿ
ಆಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿದರೂ
ನಿನ್ನ ಉಬ್ಬು ತಗ್ಗು ಹಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ
ಕಾವೇರಿ
ಯಾಗಿ
ಹುರಿದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮುಳುಗು-
ಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ನೆರೆ ಮೊಳಗು
ನಾನು ಮಜ್ಜು-ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನೆ ಕಣೇ
ನಿನ್ನ ಮರೀಚಿಕೆ ಮೈಗಾಗಿ.

೨. ಭಾವುಕ

ಯಕ್ಷಿಣಿ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಾಗಿ
ಕಾಲು ಬಡಿಯುವ ಸಾಹಸ.
ಕಬ್ಬಂಡೆಯಲ್ಲೂ ಕಮಲದ ಕಂಪು ಕಾಣುವ ಕಾತರ.
ಆದರ್ಶ ಆನಂದ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನಂತ ದತ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯೆ
ಬಂದ ಕಿಂಡಿ ಕಿಂಡಿ ಬೆಳಕಲ್ಲೂ ಕಡಲು ಕಂಡು
ಹಡಗಿನ ಪಯಣವನುಂಡು
ತೀರ ತಲಪುವ ತವಕ.

ನಿಜದಲೆಗಳಬ್ಬರಕ್ಕೆ ನಿಬ್ಬೆರಗಾಗುವಾಗಲೆ
ಬರ್ನಾದರೆ ಬಲ್ಲು
ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹಡಗು;
ಮುನಿದ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಗುಡುಗು.

ಕುಪ್ಪಣ್ಣ

ಕುಪ್ಪಣ್ಣ

ನಾ. ಮೊಗಸಾಲೆ

ಹೆಗಲೇರಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಯೆಂದು ಜಗ್ಗಿದರು
ಇಳಿಯದ ಭೀತಿ, ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನಲ್ಲ ಇವನಿಗೆ-
ಎಂಬ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹಾಡೇ ಹಗಲು ಸುದ್ದಿ :
ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಸತ್ತ!

ಬಗೆದನೆ-ಇಲ್ಲ; ಅವನೇ ಇಳಿದನೇ-ಉಹ್ನಾಂ;
ಸಾಯುವುದು ಪರಕೀಯ ಅನುಭವವೆ? ಬರೆ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯೆ?
ಅಥವಾ ಸತ್ತ ಕುಪ್ಪಣ್ಣ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಭಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೇ?
ಸತ್ತಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಹೆಗಲನ್ನೆ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದೆ.

ಯಾವುದೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಲಿಲ್ಲ: ಸಾಯುವುದು ಮತ್ತು ಬದುಕುವುದು
ಎರಡಕ್ಕೂ ದಾಖಲೆ ಇದೇ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಹೇಳದುದಿ-
ಷ್ಟೂಅಡಿಗ-
ಡಿಗೆ 'ಕಾಡುತ್ತಿವೆ ಭೂತಕಾಲದ ಭ್ರೂಣಗೂಡಗಳು' :

ಬರುತ್ತಿದ್ದವ ನಮ್ಮನೆಗೆ ಆಗಾಗ ಕುಪ್ಪಣ್ಣ-
ನಿಗೆ ಬಾಯಿತುಂಬ ನಾಲಗೆ; ಹಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪಾಸುಕಳ್ಳಿ ಗಡ್ಡ.
ಹೊತ್ತಿನ ಮುಖಕ್ಕೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಶಿಖೆ-ಶ್ರೀಮಂತ
ಸೋಂಟ ಬಾಗಿದರೂ
ಆಟಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆ ನಡುರಾತ್ರಿಯ ವರೆಗೂ ಎಕ್ಕ ರಾಜ ರಾಣಿ

ಗುಲಾಮ. ಹೆಂಡತಿ ಮುಟ್ಟಾದಾಗ ಮುಟ್ಟಿ
ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆರಡು ಬಾರಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲಿಸಿದ ಜೊಟ್ಟು.
ಅಹ್ಮದ್ ಕುಟ್ಟಿ ಬತ್ತಿದೆಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ
ಬಾಲ ಎತ್ತಿ ನೋಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದ
ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ -

ದ ಕತೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಮೇಜುಗುದ್ದಿ ಮುರಿದ.

ಇವೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಳಕೊಂಡು ತಿರುಗುಮುರುಗು ಪಾದಗಳಾದಾವೆ?

ಅಥವಾ ಸತ್ತಾವೇ?

ಪಾಪ : ಕುಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ವಂಕುಳಿಲ್ಲ.

ಮುಂಜಾನೆ ಚಳಿಗೆ ಮೈತುಂಬ ಕುರಿಯ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದು

ಊರ ಬೇಲಿ ಹರಿದುಕೊಂಡ ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನೊಡಿಸುತ್ತ

ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಣ್ಣಿನಿಂದ ಹಿಂಡಿ ಹಣ್ಣಾದರೂ

ಹುಳಿಯೆಮ್ಮೆ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಅಪಠ್ಯವಾದರೂ ಬಿಡದೆ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವ

ಕವಳ ಪೂತ್ಕರಿಸಲು ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಹಾಗೆ-

ಹೋದ-ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುದ್ದಿ.

ಎಲ್ಲ ನೆನಪುಗಳ ಒಜ್ಜೆಗೆ ಹೆಗಲೇ ಮುರಿದು

ಇನ್ನೇನು ಕುಸಿಯುತ್ತೇನೆಂದರೂ ಒಗೆಯಲಾರೆ; ಇಳಿಯಲಾರೆ

ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆ ಬಂದು ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ಓಡಿದೆ. ಓಡಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ

ಹೆಗಲನ್ನೆ ಹಾಸಿಗೆಗೊಗೆಯುತ್ತೇನೆಂದು - ಓಡಿದೆ.

ಕೊನೆಗೂ ಸಿಕ್ಕಿತು ಮನೆ, ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದರೆ-

ರೋಸಿ -

ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೆ? ಅಥವಾ ನಾನು ರೋಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆನೆ?

ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಲ್ಲಿ ರೋಸಿ ಹಾಸಿಗೆಗಳೆದಿದ್ದಳು.

ಕುಪ್ಪಣ್ಣಾs ಬಿಡಿಸುs ಬಿಡಿಸುs

ಚೀರಿದಷ್ಟೂ ಬಂಧ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹೆಗಲು ಹಗುರಾಗಿ

ಕೊನೆಗೆ ಹೆಗಲೇ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಚೀರಹತ್ತಿದೆ.

ಬೆಳದಿಂಗಳು

ಬೆಳದಿಂಗಳು

ಊರ್ಮಿಳಾ ಸೋಮಯಾಜಿ

ಶಶೀ,

ನೀನೇನೂ ಒದ್ದೆ ಮಣ್ಣು ಹಿಂಡಿ ಬರುವ ನೀರಂತೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು

ಆದರ್ಶದ ತೈಟು ಉರಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಸುತ್ತ ಗಸ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿಯೆ

ಈಚೀಚೆಗೆ ಕಡಲ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟ ಮೀನ ವಾಸನೆ ತುಂಬಿ ಸ್ವರ್ಗ ನೆನಪಿಸುತ್ತಿಯೆ

ನಿನಗೆಲ್ಲ ತೀರ ನಾಚಿಕೆಯಾದರೆ ಅಮೇರಿಕಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಾಂಡಿಗೂ ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತೇವೆ

ನಿನ್ನ ಅಮೃತಶಿಲೆಯ ಕಲ್ಲನ್ನೆಲ್ಲ ಹೃದಯ ರಚಿಸಲು ತಂದಿದ್ದೇವೆ
 ಯಾರಿರಬಹುದು ಪುಣ್ಯವಂತ!
 ನಿನ್ನ ನಗೆಗಾಗಿ ತಾಪಸಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮೂರ ಬಂಡೆಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೂರು
 ಚೂರಾಗಿದೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ
 ರಿಯಾಯತಿ ಇದೆಯಾ ಅಂದರೆ
 ನೀರು ಹಾಕಿದರೆ ಕಾಫಿ ಆದಾದರೆ ಅನ್ನ ನಾರು ಪಾಯಸವೆಲ್ಲ ಬೇಕೆನಿಸುತ್ತೆ ಅಂದೀಯಾ
 ನೋಡು
 ಈ ಭಾರತ ಹೋಟೇಲಿನ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ನಾವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ.
 ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು ನೀರಿಲ್ಲದ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ದುಃಖವೇಕೆ ಈಗ ಬಿಡು
 ನಿನ್ನ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣೆಲ್ಲ ಆಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡು ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾಟಿಕೆಗೆ ಚಂದ್ರಮಣ್ಣು ಬೇಡವೆ?
 ಅಶ್ವತ್ಥಮರದಡಿಯ ದೀಪದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬೀಡಿ ಸಿಗರೇಟು ಉರಿಸಲಿ ಬಿಡು
 ಇಂಥ ಬಾಂಗ್ಲಾ ನಿರಾಶ್ರಿತರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೆಖೆ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಾಶ್ಮೀರ ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ
 ಮೊನ್ನಿನ ದುಂದು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಒಳದಾರಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದೇವೆ
 ಕ್ಷಮಾಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಹಂಚುವಾ
 ಯಾವ ಟೆಲಿಫೋನ ತಂತಿಯ ಮೂಲಕ ವೈತರಣಿಯನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ
 ಆದರೂ ಈ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ
 ನಾಯಿ ಬಾಗಿಲಲಿ ಮೈತಿಕ್ಕುತ್ತ ಕೊರಳೆತ್ತಿ ಅರಚುವ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿಯ
 ಕ್ಯಾಬರೆ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ
 ತಿಂಗಳ ಅನುಭವಿಸಲು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಲ್ಲ
 ಮಂಜಿನ ಹನಿಯೆಲ್ಲ ಸೊಂಪಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿವೆ
 ನಾವೆಲ್ಲ ಬರೀ ಪುಕ್ಕಲೇನು ಸರಿ
 ನಾಳೆ ಪ್ಯಾಂಟು ಕನ್ನಡ ರಕ್ತ ಕನ್ನಡ ಎಂದವರೂ
 ಈ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗಮ್ಮತ್ತಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ
 ಏನು ಮಾಡುವಾ ನಾವು
 ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ಪ್ಯಾಂಟು ಹರಿಯುತ್ತದೆ
 ರಕ್ತ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಅಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮರ

ಅಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮರ

ಕೆ. ಎಸ್. ಮಧುಸೂದನ

ಗಾಳಿ ಸರಸರ

ಮೈಗೆ ಕಚಗುಳಿ

ಗಮಲು ಘಮಗಮ
ಈ ಅನುಭವ
ಬೆಚ್ಚಗೆ, ಹಚ್ಚಗೆ
ವಂಕಿಲ್ಲ ಕೊಂಕಿಲ್ಲ
ಅಷ್ಟು ಇಷ್ಟಗಳ
ನೆಟ್ಟಗೆ
ಈಕೆ.

ಹಸಿರು ಸೆರಗು.
ತಲೆ ತುಂಬ ಹೂ
ಎಲೆ ಎಲೆ ಬಳೆ ಝಣ ಝಣ,
ಚೌಕಾಸಿ ಇಲ್ಲದೆ ಚೆಲ್ಲಿದ ಜಡೆ ನೆರಳಡಿ
ನಾನು ನಿಶ್ಚಿಂತ, ವಿಶ್ರಾಂತ.

ತಬ್ಬಿ ಮುಗಿಲ
ಹಬ್ಬಿ ಬಯಲ
ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ
ನಿಂತಿರುವ ನಿಲುವಿನೆದುರು
ನಾನು ಮಗು, ಮೂಗ.

ಕೊಡೈಕಾನಲ್ಲಲ್ಲಿ

ಕೊಡೈಕಾನಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ

ಟಿ. ಆರ್. ಮೋಹನ

ಈ ಊರು
ಹಗಲಿರುಳ ಹೆಗಲು
ಹತ್ತಿ ಕೂತಿದ್ದಲ್ಲ.
ಹಿಮಪಾತದೊಡಲಲ್ಲಿ
ಛಳಿಯುಸಿರು
ಇಲ್ಲ.
ಆಕಾಶಮುಖಿ,
ಗಾಳಿಯಲೆಗುಲಿವ
ಮತ್ತೆ ಮೌನವಾಗಿ ಮರಗಟ್ಟುವ
ನೀಲಗಿರಿಗಳ ಕೆಳಗೆ

ಮಿಟುಕಾಣೆ

ನಾನು

ಕೊಕ್ಕೈನ್ ಕೊಟ್ಟು ಕೂಡಿಸುವ

ಭಳಿಯಲ್ಲೂ

ಹೊತ್ತಾರೆ ಹೊಂಗನಸು

ನಿನ್ನ ನೆನಪು!

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಭಳಿ

ನಿನ್ನ ದೇಹದ ಸುಳಿ

ಗೂ ಮಿಗಿಲು,

ಕೊಳ್ಳಿ ಕರಗುವ ಗಳಿಗೆ.

ಗಳ ನಡುವೆ,

ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಹಿಮ

ಕರಗಿ, ಕರಗಿ ಹರಿದು,

ಹರಿದು, ಮರೆಯಾದಂತೆ

ನೀನು.

ಹಾತೊರೆದು ತಡಕಾಡುತ್ತೇನೆ:

ಕೆನ್ನಾಲಗೆಯ ಚಾಚಲೊದಗುವ,

ಜ್ವಾಲೆ ಮಾಲೆಯ ಬೆಸವ,

ಆ ಚೂರು

ಚಕಮಕಿಗಾಗಿ.

ಹ್ಲೂಂ....ಈಗ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ:

ಕಂಡದ್ದು ಕಾಣೆಯಾದಂತೆ;

ಇದ್ದದ್ದು ಇಲ್ಲವಾದಂತೆ

ಕೊನೆಗೆ,

ನನ್ನ ನಾನೇ ಕಳಕೊಂಡಂತೆ.

ಸಂಪುಟ - ೧೬

ಧರ್ಮ | ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿವೇಚನೆ

ಪಿ. ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟ

ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ರೂಪುಗೊಂಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಇಂದಿಗೆ ಉಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವಲ್ಲಿ. ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಈ ಪದದ ಬಳಕೆಯಾಗದಿರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ವಿಶಾಲತೆ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯೇ ಹೊರತು ಹಿತಕಾರಿ ಅಲ್ಲ. ಅದರೆ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಕಲ್ಪನೆ ತನ್ನ ತರ್ಕ ಬದ್ಧತೆ (precision) ಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಧರ್ಮ' ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಸುವ-ಒಂದರಿಂದ ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆಯಾದ-ಆರ್ಥರಾಶಿಯೇ ನಿದರ್ಶನ.

ಮತ-ಪಂಥಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪದ ವಿಫಲವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ನ್ಯಾಯ-ನೀತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಉದಾರತೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ : ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಛಾಯೆಯನ್ನೊಳಗೊಳ್ಳುವ ಇತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗಬಲ್ಲದು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೃದಯವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಧರ್ಮ ಪದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಂದುವಂತಹುದಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಭಾಷಣಕಾರ-ಲೇಖಕರು ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಆರ್ಥಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದರ ಕುರಿತು ಕೇಳುವವನ-ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತುವಿಕೆ (impression) ಯನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮ ಪದ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರು ಭ್ರಮಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮ ಪದದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಎಲ್ಲಿ? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು.

೧ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭ ಹೇಗೆ?

೨ ಅನಂತರದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸ್ವರೂಪ ಕಂಡುಬರುವುದು ಯಾವ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ?

೩ ಇದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ (Synonym) ಎಂಬಂತೆ ಇಂದು ಬಳಸಲಾಗುವ ನ್ಯಾಯ -ನೀತಿಗಳಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಏನು?

೧ ವೇದಗಳಿಗೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆ ಸಾರಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ವೇದಗಳ ಅವಧಾರಣೆ (emphasis) ಇರುವುದು ಕರ್ಮ-ಜ್ಞಾನಗಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಮೇಲೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಪೈಕಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಹೊರಟ ಎರಡು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ ಪೂರ್ವ ಮೀಮಾಂಸಾ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಮೀಮಾಂಸಾ.

ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ರೂಪುಗೊಂಡು 'ಸ್ಮೃತಿ' ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ. ವ್ಯಾಸ-ವಾಲ್ಮೀಕಿ-ಕಾಳಿದಾಸರಂಥವರು ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವಲ್ಲಿ ವೇದಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲು ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿ ವೇದವೇ ಮೂಲ ಎಂದು ನಂಬುವ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವನ್ನು ವೇದಗಳಲ್ಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ; ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಬಹುದಾದಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಹುಡುಕುವಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಕೊಡುವ ಕಲ್ಪನೆ ವೇದದಲ್ಲಿನ 'ಋತ', ಇದು ವಿಶ್ವದ ಮೌಲಿಕ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಕಲ್ಪನೆ ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅರ್ಥೈಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ: ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸರಣಿ ನಿರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರುಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರ, 'ಋತ' ಎನ್ನುವುದು 'ಋ' ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನ. ಈ ಧಾತುವಿಗೆ 'ಗತಿ' ಎಂಬುದು ಮೌಲಿಕ ಅರ್ಥ. ಅಂದರೆ, ಕರ್ಮ-ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸ ಹೊರಟ ವೇದಗಳು ವಿಶ್ವದ ಗತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯ ಸುಲಭಗ್ರಾಹ್ಯರೂಪ ಎಂದರೆ ನಾವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ 'ವಿಶ್ವ ಸಾಂಗತ್ಯ'!.!

ಆದರೆ ಸಾಂಗತ್ಯದ ಛಾಯೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ತೃಪ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ತೃಪ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವ ಸಾಂಗತ್ಯದಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಿಂತ ವಿಶ್ವಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ತತ್ವ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇವರ ತಾತ್ವಿಕ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಕಾರಣ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮನಸೋತವರು ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾ ಬಂದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಗಳೊಳಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಮೀಕರಣ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮ ಸಮೀಕರಣ, ವಿಶ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಗುರುತಿಸಲು

ಸಾಧ್ಯವಾದ ಇವರಿಗೆ ವಿಶ್ವ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನೂ ಗೋಚರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವ ಸಾಂಗತ್ಯದ ಮೇಲೂ ಒಂದು ತರಹದ ತಮ್ಮತನ ಕಾಲಿಟ್ಟು ವಿಶ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಹಾಭಾರತದಂತಹ 'ಉದ್ಧಂಧ'ಗಳು ವೇದಕಾಲದ ಋತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರೆತು ಧರ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. 2 ಇಂದಿಗೂ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಜೀವಂತ ತನ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಗಳ ಸಮೀಕರಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿಬಂದಂದೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಈ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದಿರಲಾರದು. ಆದರೂ ಅವರಲ್ಲಿನ ಪಾರಂಪರ್ಯಿಕ ಹೃದಯ ತಮಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಈ ಛಾಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಒಲವು. ಒಲವು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದು ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಕೆಸರು.

೨ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಬೇರೂರಿದ ನಂತರದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಎರಡು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಸದಾ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಸ್ವರೂಪ ನಿತ್ಯ-ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಆಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು; ಇನ್ನೊಂದು ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಆಚರಣೆಯ ಕುರಿತು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ಯಾವುದು ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುವಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅದರ ಮೌಲಿಕ ಛಾಯೆಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ "ಸ್ವತಿ, ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪುನರುಚ್ಚಾರಣೆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೌಲಿಕ ಛಾಯೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಸಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೌಲಿಕ ಛಾಯೆಗಳಿಂದಲಾಗಿ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬಂದ-ಸನಾತನತೆ ಮೊದಲಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಸೀಮಿತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಬದಲುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಒದಗಿದ ಈ ದುಃಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ಜೊತೆಗೇ ಧರ್ಮ ಎಂಬುದು ಒಂದು 'ಪುರುಷಾರ್ಥ'-ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಪುಲವಾಗಿಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಅದರ ಮೌಲಿಕ ಛಾಯೆಗಳ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ನಾಲ್ಕು : ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷದ ಕುರಿತು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅನಂತ. ಇದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಇತರ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಕುರಿತು ಅನಂತಾನಂತ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಾಧ್ಯ. ಇದು ವಿಚಾರಾತೀತವಾದ ಅನುಭವ. ಆದುದರಿಂದ ಇದರ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಮೂರು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೋಲಿಸಿ ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನಾದರೂ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸಾರರೂಪವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಅಂಶಗಳು ಇಷ್ಟು: ಕಾಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ 'ಸುಖ' ದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅರ್ಥ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜ (ತತ್ಪ್ರತಿನಿಧಿ) ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಕೌಶಲವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿ ಇದರ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಅಂಟಿಸುತ್ತವೆ. ಧರ್ಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಉಳಿದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಸ್ಕಂಧ ಎಂಬಂತೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಈ ಸಮಾನ ಸಂಧತೆಯ ಅಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳ ಪಾರಮ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಒದಗುವ ಸೀಮಿತತೆಯನ್ನು ಇವರಡರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಾರಮ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಒದಗುವ ಸಂಘರ್ಷದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ, ಧರ್ಮದ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಕಾಮಗಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು. ಅರ್ಥಕಾಮ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗ್ರಂಥಗಳು ಧರ್ಮ ಪಾರಮ್ಯದ ಕುರಿತು ಅಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಮುಕ್ತಕಂಠವಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸುವುದೂ ಮೇಲಿನ ಸಂಕ್ಷೇಪವನ್ನೇ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಪುರುಷಾರ್ಥ ವಿವೇಚನೆಯ ಸಾರ ಇಷ್ಟು : ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಸುಖ (ಕಾಮ) ಕ್ಕೆ ಸಮಾಜ (ಅರ್ಥ)

ದ ಬಂಧನ ಇರುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಹಾರ ಕೌಶಲ (ಅರ್ಥ) ಮತ್ತು ಸುಖ (ಕಾಮ) ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಎರಡೂ ತಮಗಿಂತ ಮೀರಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಇದು ಧರ್ಮ-ಸಾಪೇಕ್ಷ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ (ಸಾಪೇಕ್ಷ) ಧರ್ಮವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಜೀವನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ಜೀವನ ಸುಖಮಯವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು; 'ಸುಂದರ'ವೂ ಆಗಬೇಕು. ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಉದಯಿಸುವುದು ಒಂದು ಕೇವಲ ಮೌಲ್ಯದಿಂದ; ಇದು ಧರ್ಮ-ಕೇವಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಹೀಗೆ, ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಅನುಭವಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾಗುವ ಮೌಲ್ಯರೂಪ ಧರ್ಮ ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಸಾಂಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಸಮೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಚೇತನವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಧರ್ಮತತ್ತ್ವ ಜೀವನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಕರವಾಗುವ ಮೌಲ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಧರ್ಮತತ್ತ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿ.

ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ತನ್ನ ದೇಶಕಾಲಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಆಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಯಮಾವಳಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇಂತಹ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವಂತಹವೂ ಅಲ್ಲ; ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಯುವಂತಹವೂ ಅಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಆಚಾರನಿಷ್ಠರತೆ (rigidity) ಬೇಗನೆ ಸಾಯುವಂತಹದು: ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಸಾಯುವಂತಹುದಲ್ಲ. ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೋಲಿಸಿದರೂ ಈ ಅಂಶ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮೌಲ್ಯರೂಪಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವ ಆಚಾರರೂಪಿ ಧರ್ಮದ ನಿಯಮ ಉಳಿದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚಿರಾಯುವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಮಾಜವನ್ನು ಧೀಮಂತವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡುವ ಮಾತು, ವಸ್ತುತಃ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಧೀಮಂತಿಕೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಿರುವ ಆಚಾರ ನಿಯಮಗಳ ಅಂಧಪರಿಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ನಿಯಮಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಇವೇ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದಾದ ಅಂಶಗಳು. ಆದರೂ ಅಂತಹವರು ಸಮಾಜದ ಜೀವಂತತನಕ್ಕೆ ಅಳತೆಕೋಲಲ್ಲ; ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಮೌಲ್ಯ ವಿವೇಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಗಮನಾರ್ಹರಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.

೩ ಧರ್ಮ-ನ್ಯಾಯ-ನೀತಿ ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯ ಎಂಬಂತೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳೊಳಗಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಇವುಗಳ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ. ಸೂತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಧರ್ಮ ಮೌಲ್ಯಾತ್ಮಕ : ನ್ಯಾಯ ನೀತಿಗಳು ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ತರಗಳು. ಅಂದರೆ, ಧರಿಸುವ ಗುಣವುಳ್ಳ ಧರ್ಮ ಯಾವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಹೊರತಾಗಿ ಯಾವುದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತರ್ಕಬದ್ಧ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ಎನ್ನಬೇಕಾದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವುದೂ ಇಲ್ಲ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದರೂ, ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ತನ್ನ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಾನು ಯಾವ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕಾದುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ-ನಾನವಾಪ್ತಮವಾಪ್ತವ್ಯಂ ವರ್ತ ಏವಚ ಕರ್ಮಣಿ ಎಂಬ ಗೀತಾವಾಕ್ಯ. ಈ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನೇ ತನ್ನ ತಾತ್ವಿಕ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿಯಾಮಕನಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇವನು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಠರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗೃಹೀತ ಇವ ಕೇಶೇಷು ಮೃತ್ಯುನಾ ಧರ್ಮಮಾಚರೇತ್.

ನ್ಯಾಯ ಎಂಬ ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಿಗೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಒಂದು ಛಾಯೆ ನ್ಯಾಯ ಪದದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ : ಬಹುವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾದುದು ನ್ಯಾಯ. ಬಹುವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾದುದಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಇದು ಧರ್ಮದಷ್ಟು ಅವ್ಯಭಿಚರಿತ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳದಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಅಪವಾದಗಳಿರುವುದು ಸಹಜ. ಇದು ವಿಶ್ವದ ಮೌಲಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಉಂಟಾದುದಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಆಚರಣೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಡುವಷ್ಟು ಸೂತ್ರಾತ್ಮಕ ಅಷ್ಟೇ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಪದದ ಪ್ರಯೋಗ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ. ಪಾರಿಭಾಷಿಕತೆಯ ಛಾಯೆಗಳನ್ನು ಕಳಚುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವ ಛಾಯೆಯೇ ನಾವು ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ 'ಬಹುಧಾ ಅಂಗೀಕೃತ' ಎಂಬ ಅರ್ಥ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಪದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. "ನ್ಯಾಯವಾದ ಮಾರ್ಗ" ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ

ವಿಶೇಷಣ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವ ಪ್ರಯೋಗ. ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ 'ನ್ಯಾಯ' ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಇದರ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಾಗಿ ಅದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಇಂದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲಾಜಿಸ್ಟಿಕ್ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗುವ ನ್ಯಾಯಪದದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಹುಭಾಗ ಅಂದಿಗೆ ಧರ್ಮ (ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಸಂಬಂಧಿ) ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 'ನೀತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದುದರಿಂದ ನ್ಯಾಯಪದ ಅಂದಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಅನಗತ್ಯ (superfluous). ನೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯದ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಸ್ಪಷ್ಟ. ನೀತಿಶತಕದಂತಹ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಥವಾದರೆ "ಕೌಟಲ್ಯ ನೀತಿ ಸೂತ್ರ" ದಂತಹ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಇಂದಿನ 'ಮಾರಲ್' ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಇಂದಿನ 'ಪಾಲಿಸಿ'. ಈ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾನತೆ ಎಂದರೆ ಇದು ಕೇವಲವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ. ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜದೊಡನೆ, ಸಮಾಜ (ತತ್ಪ್ರತಿನಿಧಿ) ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ, ಸಮಾಜ-ಸಮಜದೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಧರ್ಮ ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧ-ನಿಶ್ಚಿತರೂಪ; ನೀತಿ ವ್ಯವಹಾರ ಸಿದ್ಧ-ಸಮಾಜ-ಸಂದರ್ಭ ಪರಿಮಿತರೂಪ. ಧರ್ಮ ಸತ್ಯತಃ ನಿಶ್ಚಲ ಶೀಲ; ನೀತಿ ಸತ್ಯತಃ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲ. ಈ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ನಿರುಕ್ತಿಯು ಬಹಳ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮದ್ಧು ಧರಿಸುವ ಗುಣ. ಅಂದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಲೀ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಲೀ ಇನ್ನೊಂದು ಕಲ್ಪನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಮೌಲ್ಯರೂಪಿಯಾದುದರಿಂದ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೋ ಸಮಾಜವನ್ನೋ ಧರಿಸುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಪರಮಾರ್ಥಕ: ಇದು ಧರಿಸುವುದೂ ತನ್ನನ್ನೇ.

'ಧರ್ಮ ರಕ್ಷತಿ ರಕ್ಷಿತಃ' ಎಂಬ ಒಗಟಿನಂತಹ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೂ ಇದೇ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸರಿಯಾದ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯಸಂವೇದನೆಯ ಹೊರತು ಅನ್ಯಮಾರ್ಗ ಇಲ್ಲ.

ಇದು ಮರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವ ಸೂತದ ಮಾಲಕ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒದಗುವ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ. ಈ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ಈ ಪದದ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆ-ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಇಂದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಸಲಾಗುವ ಅರ್ಥಗಳು ಹೇಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖಗಳಾದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ :

೧ ಮತ-ಪಂಥಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮದ ಒಂದು ಸ್ವರೂಪ ವರ್ಣಗಳನ್ನೂ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನೂ ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟು ತನ್ನ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದುದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

೨ ನ್ಯಾಯ -ನೀತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಪಡೆದ ಪ್ರಮಾಣ ಸ್ಥಾನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

೩ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವ್ಯವಹಾರಾತೀತತೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಹಿಂದೆ ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಂತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗದೆ ಕೇವಲವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಮಾಜ (ತತ್ಪ್ರತಿನಿಧಿ) ವನ್ನೂ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ ಧರ್ಮ.

೪ ದಾನ-ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಉದಾರತೆ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನ ಕೇವಲತ್ವವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಉದಾರತೆಯೂ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಗುಣ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಒಂದೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೋ ಎಂಬಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ ಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಛಾಯೆ ವಿವಕ್ಷಿತ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅದರ ಅರ್ಥ ವಿಶಾಲತೆಗೋಸ್ಕರ ಜೀವಂತವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೃತಗಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೇ ಎಂಬುದೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ. ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವ ಇಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಛಾಯೆಗಳನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಆ ಛಾಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಛಾಯೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಛಾಯೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗೆ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಸನಾತನವೇ? ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವ ಮೊದಲು ಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಯಾವ ಛಾಯೆಯ ಕುರಿತು ಸನಾತನತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ದರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ-ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪಿ ಧರ್ಮ ಇವರಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆವಧಾರಿತವಾಗುವ ಎರಡು ಛಾಯೆಗಳು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ಪರಿಮಿತತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೇ ರೂಪುಗೊಂಡಂತಿವೆ ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪಿ ಧರ್ಮ. ಅಂದರೆ, ಸನಾತನತ್ವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದದೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪಿ ಧರ್ಮ ಮೌಲ್ಯರೂಪಿಯಾದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಸನಾತನತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಇದೆ. ಅಂದರೆ, ಧರ್ಮತ್ವ ಮತ್ತು ಸನಾತನತ್ವ ಎರಡೂ ಕೇವಲ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದು ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಸಮೀಕರಣ ಹೊಂದುತ್ತವೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ತಾರ್ಕಿಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ. ಭಾಷಾನಿಯಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಗುಣ ಎಂಬಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೃದಯ ಈ ಗುಣ-ಗುಣಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ - ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ಅಭೇದವೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಭಾಷಾನಿಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುಷ್ಟ ಎನಿಸುವ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳು ಆನೇಕ ಸಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಧು ಮತ್ತು ಸುಂದರ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಸನಾತನವಾಗಿಸುವ ಭಾಗಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ನಾವು ಈ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸಂವೇದನಾಶೀಲರಾಗಿಲ್ಲ.

1 ನೋಡಿ : OUTLINES OF INDIAN PHILOSOPHY

-M. Hiriyanna-p. 33:

2 ನೋಡಿ : ಆದೇ-ಪು. 109.

ಆಸೆ-ನಿರಾಸೆ

‘ಆಸೆ-ನಿರಾಸೆ’

ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ವಿ. ಸುತ್ತಾವೆ

ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು

೧

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ

ಹಂಗಾಮಿ ಅತಿಥಿ.

ಇನ್ನೊಂದು ಗಳಿಗೆ ಇದ್ದು ಹೋಗು ಎಂದರೆ

ಕ್ಷಮಿಸು ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ

ಹರಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

೨

ಸುಖ ಸೌಂದರ್ಯಗಳು ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು

ಏನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರಂತೆ ಓಡಿಹೋದವು.

ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಯಾದರೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬರಬಾರದೆ?

ಗೋಡೋ ಬಂದು ಹೋದ

ಗೋಡೋ ಬಂದು ಹೋದ

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ಗೋಡೋ ಮೊನ್ನೆ ಬಂದು ಹೋದ ಅಂತ ಸುದ್ದಿ
ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಎನ್ನದೆ
ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಯದೆ
ಭತ್ತ ಚಾಮರ ತಳಿರು ತೋರಣ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಬೇಂಡುವಾದ್ಯ ಸಮೇತ
ಕಾದದ್ದುಂಟು.
ಆಗೊ ಬಂದ ಇಗೊ ಬಂದ ಅಲ್ಲಿ ನೋ
ಡಿಲ್ಲಿ ನೋ
ಡೆಂದು ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಲು ತಮಾಷೆ
ತೆಗೆದದ್ದುಂಟು.

ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂರಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ನಗುತ್ತ
ನಕ್ಕು ನಕ್ಕು ನಗಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂರುತ್ತ
ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತ ಪ್ರೇಮಿಸಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಜಗಳಾಡುತ್ತ
ಜಗಳಾಡುತ್ತ ಜಗಳಾಡಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂರುತ್ತ
ಸಲ್ಲಪಿಸುತ್ತ ಬೇಸರದಿಂದ ಆಕಳಿಸುತ್ತ ಕಾತರದಿಂದ
ಕಾಯುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂರುತ್ತ
ಕಾದು ಕಾದು

ಕಾದು ಹೋದಾಗ ಆಚೆಮೊನ್ನೆ
ಯ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಥವಾ ಹಗಲು
ನಿದ್ದೆ ಹೋದವರು ಹಲವರು.

ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನಂಥ ಒಂದಿಬ್ಬರು
ನಿದ್ದೆ ಹೋಗದೇ ಕುಳಿತವರು
ಒಂದು ಜೋಕೆಬೈಸಿದೆವು :
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತು ಅನಾಯಾಸ ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾಗಿ ಕುಳಿತು
ಮೊದಲಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟವನು ಉಳಿದವರ
ಮೆಟ್ಟು ಅಗಿಯುವ ಪಣವನಿಟ್ಟೆವು
ಮಜವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಕುಳಿತೆವು
ಪರಸ್ಪರರ ರೆಪ್ಪೆ ತಡವುತ್ತ ಕುಳಿತೆವು
ನಿರಾಯಾಸ

ಕುಳಿತು ತದೇಕಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ,
ನಿದ್ದಿಸಿದವರ ಮಧ್ಯೆ
ಹತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ.

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ
ಆಶರೀರವಾಣಿಯ ಹಾಗೆ
ಒಂದು ಕೀರಲು ಕಂಠ ಭೋಪರಾಕ್ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ
ಗುಹೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಧ್ವನಿಯೆದ್ದು ಹಬ್ಬಿದ ಹಾಗೆ
ಕೇಳಿಸಿತು: ನಿದ್ದಿಸಿದವರೇ ಏಳಿ, ಗೋಡೋ ಬಂದ...
ಕೇಳಿಸಿತು: ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿದವರೇ ಏಳಿ, ಗೋಡೋ ಬಂದ...
ಗೋಡೋ ಬಂದ....ಗೋಡೋ ಬಂದ...

ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಕ್ಕೆವು ಶಪಥ ಮತ್ತು ಯಾರದೋ ಕಿತಾಪತಿ ನೆನೆದು
ರೆಪ್ಪೆಯವುಕಿದೆವು ಯಾವುದೋ ಕತೆ ನೆನೆದು
ಅಂಥಿಂಥ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸೋಲೊಪ್ಪದ
ಬುದ್ಧಿವಂತರು ನಾವು.

ಕಿರು ಗೆಜ್ಜೆ ಸದ್ದು, ದಡ ಬಡ ಸದ್ದು, ಸಿಳ್ಳು, ಕೂಗು, ಗದ್ದಲ,
ಮೈಕಾಸುರನ ಅಬ್ಬರ: ಗೋಡೋ ಬಂದ, ಗೋಡೋ ಬಂದ.....

ಅಹಹಾ, ಗೊತ್ತು-ಚುನಾವಣಾ ಗದ್ದಲದಂಥ ಇಂಥ ತಂತ್ರ
ಅಚಲರು ನಾವು ಈ ಎಲ್ಲ ಆಮಿಷಗಳಿಗೆ.
ಧ್ವನಿ ಸಣ್ಣದಾಗಿ, ಕರಗಿ, ಕೇಳದ ಹಾಗೆ ಆಗಿ, ಮತ್ತೂ ಸಮಯ ಎಷ್ಟೋ
ಸಂದ ಮೇಲೆ
ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸೋಲದ ಮೇಲೆ
ಸೋಲದ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ನಾವು ಬೇಜಾರಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ
ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಣ್ಣೆರೆದೆವು.
ಆಕಾಶ ನಿಟ್ಟಿಸಿದೆವು, ಸುತ್ತಣ ಪ್ರಕೃತಿ ನೋಡಿದವು
ಹೊಸ ಸುದ್ದಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತೆವು.
ಆಗ ಖಾತ್ರೀ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂತು – ಹಳೆ ಸುದ್ದಿಯಂತೆ
ಗೋಡೋ ಮೊನ್ನೆ ಬಂದು ಹೋದ ಅಂತ ಸುದ್ದಿ.

ನಿದ್ದಿಸಿದವರು ಎಚ್ಚೆತ್ತವರು
ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿದರು
ಕೌತುಕದಲ್ಲಿ. ಛೇ ಛೇ ಅಂದರು
ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಲ್ಲಿ. ಕೈ ಕೈ ಹಿಸುಕಿ ತಲೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡರು

ಅಸಹಾಯ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ. ಇರಲಾರದು ಎಂದು
ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ.

ಒಳಗೊಳಗೇ ಹೀಗೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ರಾಡಿಯೆಬ್ಬಿಸಿತು
ಗೋಡೋ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ.

ಕ್ಷಣ ಕಳೆಯಿತು, ದಿನ ಕಳೆಯಿತು, ಮರಳಿತು
ಉದ್ದೇಗಕ್ಕೆ ತಂಪನ್ನೆಯಿತು
ಹಲವರು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿನ ರೀತಿ ಕುಳಿತರು
ಸುದ್ದಿ, ಸುದ್ದಿಯ ನೋವು ಮರೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತರು
ಹಿಂದಿನದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ.

ಬುದ್ಧಿವಂತರು ನಾವು
ಹೊರ ಬಂದೆವು. ಬಂದು ಬೆಳಗಿನೆಳೆಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ
ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಹುಡುಕಿದೆವು.
ಹಿಂದಿನಂಥದ ಹಗಲು
ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ಹಗಲು
ಹಿಂದಿನಂಥದ ಹಗಲು
ಗೋಡೋ ಬಂದೇ ಇದ್ದ ಹಿಂದಿನಂಥದ ಹಗಲು.....

ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಹುಡುಕಿದೆವು ಬೀದಿ, ಅಂಗಳ, ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ
ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಹುಡುಕಿದೆವು
ಅಂಗಳದ ಧೂಳು, ಬೀದಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಗುರುತು, ಬಯಲಿನ ಹಸುರು.....

ಗೋಡೋನದಿರಬಹುದೇ
ಅನುಮಾನ ಗೋಡೋನದಿರಬಹುದು
ಅನುಮಾನ....

ಬಯಲಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿದರೆ
ಪಕ್ಕದ ಮನೆಗಳ ಪೋಲೀ ದನಗಳ ಕಾರ್ಬಾರು
ಈ ಹೊಸ ಚಿಗುರಿನ ಮೇಲೆ.

ಒಣಗಿ ಜೋತು ಬಿದ್ದ ತೋರಣದಡಿಯಲ್ಲಿ
ಹಿಂದಿರುಗಿದ ನಾವು
ಮತ್ತೆ ಕುಳಿತೆವು ಮುನ್ನಿನಂತೆಯೇ
ಕಾಯುತ್ತ ಮುನ್ನಿನಂತೆಯೇ
ಶೂನ್ಯ ಬಯಲಿನ ಎದುರು, ಬೀದಿಯ ಎದುರು
ಮುನ್ನಿನಂತೆಯೇ

ಭತ್ರ ಚಾಮರ ತಳಿರು ತೋರಣ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ
ಬೇಂದವಾದ್ಯ ಸಮೇತ
ಪಟ ಪಟ ರೆಪ್ಪೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ತಪ್ಪತೆಯಲ್ಲಿ
ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಬದಲಾಗದ ಹಿಂದಿನದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ.

ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

ಆರ್. ಮೋಹನ

ಎರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಹಿಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿತ್ತಂತೆ.
ಲೋಕಪ್ರಿಯತೆಯೊಂದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಕುರುಹಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದಲೂ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಆಧುನಿಕ ಸಹೃದಯನಿಗೆ ಇದು ದಿಗ್ಗಮೆಗೊಳಿಸುವ ಸಂಗತಿ.

ಪಂಪ, ರನ್ನ, ನಾರಣಪ್ಪರಂತಹ ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ವಿಶ್ವನಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳ ಅಗ್ರಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರು.
ಅಂತಹ ಕವಿಗಳು ಅತಿ ವಿರಳರಾದುದಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಏನೋ ನಮ್ಮ ಜನತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯಂತಹ, ಮಧ್ಯಮ ದರ್ಜೆಗಿಂತ
ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲು ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಕವಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆದರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ
“ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತಮತಿಗಳ” ಎಂದು ಬಿರುದನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಜನತೆಯ ಅಭಿರುಚಿ ಅಧೋಮುಖವಾಗಿತ್ತೆನ್ನಬೇಕೆ?
ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬುದೇ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದ. ಅದೊಂದು ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ. ಅನೇಕ ಕತೆಗಳನ್ನು
ತೆಳ್ಳನೆಯ ದಾರಕ್ಕೆ ಪೋಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಥಾ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಬರುವ
ಉಪನದಿಗಳವು ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಕತೆಯ ಕಾಂಡದಿಂದ ಕುಡಿಯೊಡೆದು ಹಬ್ಬಿದ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳು. ಆದರೆ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ
ಒಂದು ಹಂದರ. ಹತ್ತು ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಚಪ್ಪರ. ಕತೆಗಳಾದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ.
ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನುಭವಜಾತ ಸೌಂದರ್ಯವಿದೆ. ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಾವ್ಯ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ. ಗಾದೆಗಳನ್ನು
ಜಾಣ್ಣಡಿಗಳನ್ನು ಹದವರಿತು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಆನೌಚಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಶೃಂಗಾರ,
ವೀರ ಇವರಡು ರಸಗಳ ಹಿಂದೆ ಇತರ ಎಲ್ಲವೂ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಮೇಲ್ಮೈ ಇರುವುದು ಅವನ ಷಟ್ಪದಿಗಳ
ಝೇಂಕೃತಿಯಲ್ಲಿ. ಸುಲಲಿತ ಪದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕವಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ತೀವ್ರ
ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗದಾಗ, ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಇಂಪು ಇಮ್ಮಡಿಸುತ್ತದೆ. ನಾದಲೋಲ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಿರುದನ್ನು ನಾವು ಕವಿಗೆ
ಕೊಡಬಹುದು.

ಕಥಾವಸ್ತು-ಕತೆಗಳು

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಥಾವಸ್ತು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಒಂದೇ ಕತೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಸಂವಿಧಾನ
ಕೌಶಲಕ್ಕೂ, ಪಾತ್ರ ಪರಿಪೋಷಣೆಗೂ ಒಂದು ಸಂಧಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಧಿಯವರೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಿಸಿ ಮೇಲು ಮೇಲಕ್ಕೆ
ಎಳೆದೊಯ್ಯುವ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ ಒದಗಿದ ಕೆಲಸ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ವಾಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ
ಕತೆಗಳನ್ನು ಕುದುರೆಯ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಉತ್ಸಾಹ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚರಿತಾಮೃತ ಎನ್ನುವುದು ಕವಿಯ ಆಶಯ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾರಣ ಹೋಮದ ಬಳಿಕ ಧರ್ಮರಾಯನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬಂಧು ಮಿತ್ರರನ್ನು ಕೊಂದ ಚಿಂತೆ ಆತನಿಗೆ. ಈ

ಪಾಪವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ವೇದವ್ಯಾಸ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಪಾಪಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಬಾದರಾಯಣನು ಸೂಚಿಸಿದ ಪರಿಹಾರ ಎಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ರಕ್ತದ ಹೊಳೆಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸಬೇಕಾದ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ. ರಕ್ತ ಲೇಪನವನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಮತ್ತೆ ರಕ್ತಸ್ನಾನ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೂ ಅಸ್ತು ಎಂದುಬಿಟ್ಟ. ಸರಿ, ಹೊರಟಿತು ಕುದುರೆ. ವಾಜಿ ಎತ್ತ ತಿರುಗಿದರತ್ತ ಒಂದು ಕತೆ. ಯಾಗಹಯದ ಬೆಂಗಾವಲಿಗೆ ಹೊರಟ ಪಾರ್ಥವನ್ನು ಮಿಂಚಿದ ವೀರಾಧಿವೀರರೇ ಎಲ್ಲರೂ. ಇವರೆಲ್ಲ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದರು? ಕೌರವ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ನೀಲ ಧ್ವಜ, ಹಂಸಧ್ವಜ, ಮಯೂರಧ್ವಜ, ವೀರವರ್ಮ, ಚಂದ್ರಹಾಸ ಎಲ್ಲರೂ ಹಿರಿಯ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತರು. ಬಲಶಾಲಿಗಳು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಾಣುವ ಕಾತರವಿದ್ದರೂ ಕದನಕ್ಕೆ ಕಾಲ್ಕೆರತ. ಚಂಡಿ, ಜ್ವಾಲೆ, ಪ್ರಮೀಳೆಯರ ಕತೆಗಳು ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತಾಮೃತಗಳಲ್ಲ. ಭೀಷಣಾಸುರನ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೂ ಕವಿಯ ಆಶಯಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಪಾರಿಪ್ಲವದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞತುರಗ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ, ಹುಲಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಪೂರ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ವಿಭೇದವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಪಾಪ ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಸ್ತುತಿಗಾಗಿಯೇ ಪಾರಿಪ್ಲವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಾನೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ಈ “ಚೈತನ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ” ಪಾತ್ರಗಳು? ಸುಧನ್ವ, ಚಂದ್ರಹಾಸ, ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಭ್ರುವಾಹನ ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಪಾತ್ರವಾದರೂ ಜೀವ ತುಂಬಿ ನಡೆದಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಮುಖ್ಯ ನಾಯಕನೆನಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೇ ಮೋಸವಾಗಿದೆ!

ಕಾವ್ಯದ ಇತರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸೋಣ. ಕವಿಯ ಕಥನ ಕೌಶಲದ ಸೋಲನ್ನೂ ಗೆಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ವೇದವ್ಯಾಸ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾಂತ್ಯ. ಯಾಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ, ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕುದುರೆ ಯೌವನಾಶ್ವ ಎಂಬ ಭೂಪಾಲನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಬಗೆ ಕೇವಲ ಅಪಹರಣ! ಗೋವುಗಳನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ಯುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತ ಧರ್ಮವೆನಿಸಿದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾಪಹರಣ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅನೌಚಿತ್ಯವಲ್ಲ ಎನ್ನೋಣ. ಈ ಕಳವಿಗೆ ಚೋರವೀರರೆಂದರೆ ಭೀಮ. ಕರ್ಣನ ಮಗ ವೃಷಕೇತು ಮತ್ತು ಘಟೋತ್ಕಚರು. ಅವರು ಯೌವನಾಶ್ವನ ಪಟ್ಟಣದ ಭದ್ರಾವತಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕವಿಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಗರದ ಹೊರವಲಯದ ಪಾಮರಿಯರ ವರ್ಣನೆ. ಆಮೇಲೆ ನಗರದ ಉನ್ನತ ಪ್ರಾಸಾದದ ಅಬಲೆಯರ, ಹೂವಾಡಗಿತ್ತಿಯರ ಶೃಂಗಾರಪೂರ್ಣ ಬಣ್ಣನೆ. ಬಂದದ್ದು ಕುದುರೆಗೆ, ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ವೃತ್ತಕುಚಗಳನ್ನು, ಹೋಗಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೌಚಿತ್ಯ ಎಂದರೆ ಅಂಗಜನ ವಿಲಾಸದ ನಿರೂಪಣೆ ಭೀಮನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೂ ವೃಷಕೇತುವಿನ ಸಂಭಾವನೆಗಾಗಿ!

ಕುದುರೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಮಾತ್ರ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಅಮಲ ಹಯಕ್ಕೆ ನೀರಡಿಕೆಯಾಗಿ ಪೊಳೆಗೆ ಪೊರಮಟ್ಟಿರೆ, ಅನೇಕ ಸೇನೆಗಳ ಸನ್ನಾಹ, ಘನವಾದ ರಭಸ ಸೂತರ ಪೊಗಳ್ಳೆ, ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಗಂಧ ಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳ ಪೂಜೆ. ಏನುತಾತಪತ್ರ ಚಮರಗಳು. ವಾಘೆಯಂ ಪಿಡಿದು ನಡದೈತಪ್ಪ ನೃಪತನುಜರು! ಅದುವರೆಗೆ ಆ ತುರಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾದು ಕಾದು ಭೀಮ ಕರ್ಣಜರು ತಲ್ಲಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಓದುಗನೂ ಕಾತರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ವೇಳೆ ಕೊಂಬು ಕಹಳೆಗಳೊಡನೆ ಬಯಲಾಟದ ಪಾತ್ರದಂತೆ ಕುದುರೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಭಾಗ್ಯ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಯಿತು. ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಕರ್ಪುರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಅದರ ಕೆಲಸ ಕತೆಗಳ ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವುದು.

ಮೇಘನಾದನು ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನು ಬೀಸಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕದಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸರಿ. ಕಾವ್ಯದ ಅರ್ಥಭಾಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಶುಷ್ಕ ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆಗೆ ನಾಂದಿ. ಓದುಗನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ರಣಕೋಲಾಹಲಕ್ಕಲ್ಲ. ಕತೆ ಮುಗಿದ ನೀರಸ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ. ಸಹಸ್ರಾರು ಯೋಧರು ಮಡಿದ ಮೇಲೆ ಯೌವನಾಶ್ವನೂ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ತನ್ನ ವೈರಿ ಯಾರೆಂದೂ, ಅವರಿಗೆ ಕುದುರೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಏಕೆತ್ತೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

“ಎಲ್ಲಿ ಹಯಚೋರನಂ ತೋರವನ ನೆತ್ತರಂ ಚೆಲ್ಲುವೆಂ ಭೂತಗಣಕೆ” ಎಂದು ವಿರೋಚಿತವಾಗಿ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಯೌವನಾಶ್ವ “ಇಂದಿರಾ ವಲ್ಲಭನ ಪದಕೆ ನಮ್ಮಿ ಹಯವ ನೊಂದನೊಯ್ಯರೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ತಾನೆ ತಂದು ಹರಿಪದಕರ್ಪಿಸುವೆ” ಎಂದು ಕೈ ಮಗಿದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ!

ಮಂದಿನ ಐದನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಮರುತ್ತನ ಕತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಇದನ್ನು ವ್ಯಾಸಭಾರತದಿಂದ

ಎರವಲು ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದುದರ ಪುಣ್ಯವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಥಾನಿರೂಪಣೆ ಗರಿಗೆದರಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಸರವಾಗದಂತ ಕತೆ ಓಡುತ್ತದೆ. ಮರುತ್ತನ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸವಿಯನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕವಿಗೆ ನೀತಿಬೋಧೆಯ ಚಪಲ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು ದುಡು ನಮ್ಮ ದುರ್ಯವ. ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಶೀಲ ಹೇಗಿರಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀತಿಬೋಧೆ ಬಂದರೂ ಕಾಂತಾ ಸಂಮಿತವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪಂಡಿತ ಕವಿ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. “ಚಪಲೆ, ಚಂಚಲೆ, ಚಾಟುವತಿ, ಚಂಡಿ, ಚಲವಾನಿ, ಕುಪಿತೆ, ಕುತ್ಸಿತೆ” ಹೀಗೆ ಇಡಿಯ ಷಟ್ಪದಿಯವರೆಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ “ನಿಜಕೆ ನಿಶ್ಚಿಸಿದೊಡೆ ಬಳಲಿಕೆ ಬಾರದ” ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಳಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನೀತಿಬೋಧನೆಯ ಮಟ್ಟ ಎಲ್ಲಿಗಿಳಿಯುತ್ತದೆಂದರೆ “ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ, ಒನಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಬಾರದು. ಹಣೆಯನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು” ಇತ್ಯಾದಿ. ಮುಂದೆ ಎಂಟನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಸಾಲ್ಪನ ಪ್ರವೇಶ. ಸಪರಿವಾರ ಸಕುಟುಂಬ ಬರುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಸ್ತಿನಾಪುರ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸಂಭ್ರಮ, “ಆ ಸಮಯದೊಳ್ ಸಾಲ್ಪನನುಜನನುಸಾಲ್ಪನೀ ವಾಸುದೇವನ ಪೂರ್ವ ವೈರಕೆ” ಬಂದು “ತುರಗಮಂ ಪಿಡಿದೆತ್ತಿಕೊಂಡು” ಹೋಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ! ಅವನ ಮಹಾಸೇನೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತೋ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನುಸಾಲ್ಪನ ಕತೆ ಮುಂದೆ ಇಡಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು pattern. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂಚೆ ವ್ಯಾಪಕೇತು, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರ ಗರ್ಜನೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳು. ಅವರ ಸೋಲು. ಬಳಿಕ ಅರ್ಜುನ ಆಮೇಲೆ ಅಚ್ಯುತ, ಸೋತ ವೈರಿಯ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿ. ವ್ಯಾಪಕೇತುವನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಮುಂದೆಲ್ಲೂ ಜಯಸಿರಿಯ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ಏಳು ಸಂಧಿಗಳೂ ಎರಡು ಯುದ್ಧಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅರ್ಜುನನ ಗಾಂಡೀವದ ಠೇಂಕಾರವಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಎಂದರೆ ಅಸುರಾಂತಕನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಸೋಲು. ಮೊದಲಿನ ತುತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಲು ಎಂಬಂತೆ ಕೃಷ್ಣ ತೊಡಗಿದ ಪ್ರಥಮಗ್ರಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಷಿಕಾಪಾತ. ಮುರಾಂತಕನನ್ನು ಹೀನಾಮಾನವಾಗಿ ತೆಗಳಿ ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಿದ ಆ ದೈತ್ಯ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ : “ಕೃಷ್ಣನಂ ದ್ವೇಷದಿಂ ಬೈದೊಡಂ ತನ್ನ ಮನವಾರೆ ಸಂತೋಷದಿಂ ಸ್ತುತಿಗೈದೊಡಂ ಪೋಗದಿದರ್ಪುವೆ ಕೋಟಿಜನ್ಮದೊಳೊದವಿದ ದಷ ದೋಷುಗಳು” ಎಂದು ವ್ಯಾಪಕೇತುವಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ!

ಇದು ಕೃಷ್ಣನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪರಿಪೋಷಣೆ! ಸುಂದರವಾದ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ನುತಿಸಲಿ, ಆ ಭಕ್ತಿ ಸಮರ್ಥ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಎಂಟನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀಲಧ್ವಜನ ಕತೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಭೀಮನನ್ನು ಕವಿ ಬೀಳ್ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಭೀಮನಿಗೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಬರೀ ಪ್ರಾರ್ಥನ ಪರಾಭವ ಸರಣಿ.

ಕಂದಾರೆ ನೀಲಧ್ವಜನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಗುತ್ತದೆ. ನೀಲಧ್ವಜನ ಮನೆಯಳಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಗ್ನಿ. ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ವೀರವರ್ಮನ ಅಳಿಯ ಯಮರಾಜ. ಇದು ಕತೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನಿಗೂ ಪಾವಕನಿಗೂ ಸಂಗ್ರಾಮ. ವ್ಯಾಪಕೇತು ಮೊದಲೆರಡು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಾದರೂ ವಿಜಯಿಯಾದ. ಆದರೆ ವಿಜಯನಿಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೇ ಸೋಲು. “ಹರನಂ ನರನೊತ್ತಿ ಗಂಟಲು ಇಕ್ಕಿ ಮೆಟ್ಟಿದ” ಪ್ರತಾಪ ಉಡುಗಿ ಹೋಗಿ ಅಗ್ನಿಯ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತ್ರಿಲೋಕೈಕ ವೀರನಾದ ಪಾರ್ಥನ ಪಾತ್ರವಿದು. ಭೀಷಣಾಸುರನನ್ನು ಯಾರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಸೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಗಿಯಿತು. ಉಳಿದ ಪ್ರತಿ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪರಿಭವ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಕೃಷ್ಣನ ಕೈವಾಡವಿದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಜುನನ ವಿದ್ಯೆ ಶೌರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ? ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರೆ ಮುರಹರನ ಮೊರೆಹೋಗುವ ಈ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಲ್ಲ? ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕವಿ ಮಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಅವನೊಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೊಂಬೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿಸಿದ ಅಗ್ನಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಹರಿ ಸಮೀಪದೊಳಿರ್ದುಮಿ ವಾಜಿಮೇಧಮೇತಕೆ, ಅಮೃತಮಿರಲ್ ಅಳಿಗೆ ಎಳಸಿದಂತಾಯ್ತು” ಎಂದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು? ಕವಿಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಅಳಿಯನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ‘ಸರಿ ಆಹವಕ್ಕೊಲ್ಲೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ನೀಲಧ್ವಜ. ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅವನ ರಾಣಿಯಾದ ಜ್ವಾಲೆ ಮತ್ತೆ

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನೀಲಧ್ವಜನ “ಸುತ ಸಹೋದರ ಮಂತ್ರಿ ಬಾಂಧವರ್” ಧುರದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ನೀಲ ಧ್ವಜನ ಕೆಚ್ಚು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸರ್ರನೇ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರ ಮಡಿದ ಮೇಲೆ ತಾನಿದ್ದು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ್ದೇನು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ಹೆಂಡತಿ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಹಳಿಯುತ್ತಾನೆ! ಭಜನೆಯ ತಾಳ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅರ್ಜುನನ ಜೊತೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ಪತಿಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತ ಮಾನವಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಇದೆ. ಅವಳು ಕಡೆಗೂ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ ಸರಿ, ಅರ್ಜುನನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಡುಹುತ್ತಾಳೆ.

ನೀಲಧ್ವಜನು ಬೈದು ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಹಾಯಾಗಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಜ್ವಾಲೆ. ಮಕ್ಕಳು ಮಡಿದರು, ಪತಿ ಸೋತ. ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆ? ತಮ್ಮನಾದ ಉನ್ಮುಖನ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವನೊಬ್ಬ ಹೆಂಬೇಡಿ.

ಶೂರ್ಪನಖಿ ದಶಾನನನಿಗೆ ತಂದ ವಿಪತ್ತನ್ನು ನನಗೆ ತರಬೇಡ ಎನ್ನುವ ಅಭೋಪರಾಧ ಜ್ವಾಲೆಯ ಕೋಪ ಆರುವುದಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕಣಕಿ ಅಮರಾವತಿಯಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಾವು ವಹ್ನಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ “ನರನ” ತಲೆಯನರಿವ “ಕೋರಲಗಿನಸ್ತ್ರ”ವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಜ್ವಾಲೆಯ ಪಾತ್ರ, ಕತೆ, ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯ ಮೊದಲ ರುಚಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮರುತ್ತನ ಕತೆಗಿಂತ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಕಥನ ಕೌಶಲ, ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ.

ಮುಂದೆ ಚಂಡಿಯ ಕತೆ. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಚಮತ್ಕಾರವಿಲ್ಲ. ಹೇಳಬೇಕಾದ ಕತೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚಂಡಿಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕವಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶಿಲೆಯಾದ ಅಹಲೈ ಮತ್ತೆ ಹೆಣ್ಣಾದಂತೆ. ಚಂಡಿ ಅರ್ಜುನನ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಕಲ್ಲಾದವಳು ಹೆಣ್ಣಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕುದುರೆಗೆ ಜೋಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯಷ್ಟೇ ಕತೆಯನ್ನ. ಅದಕ್ಕಂದೇ ಹಯದ ಖುರ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೀಲಿಸುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತಾಮೃತವೆಲ್ಲ ಎಂದು ಓದುಗ ಹಲುಬುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಹುತವಹನನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಸೌಭರಿ ಮುನಿಯೂ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಹರಿ ಮನೆಯೊಳಿರೆ ಗರ್ಧ ಭಾಕೃತಿಯ ಹರಿಯೊಡನೆ ಬಂದೆ ಸುರಭೂಜಮಿರೆ ಶಾಲ್ಮಲಿಯನರಸುವಂತೆ”!

ಆಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಕಲಿ ಸುಧನ್ವನ ಕತೆ. ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವೇ ಚೈತನ್ಯಪೂರ್ಣ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧನ್ವನದೂ ಒಂದು. ಯಾವುದೇ ಪಾತ್ರವನ್ನಾಗಲೀ, ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಕಳೆಯೇರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕವಿಗೆ ಕೊಂಚ ವಿಸ್ತಾರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಧನ್ವನ ಕತೆ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಬಭ್ರುವಾಹನ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಹಾಸರ ಕತೆಗಳೂ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿವೆ. ಆದಕ್ಕಂದೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಳಿಯುವ ಸಜೀವ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದೆ.

ಸುಧನ್ವನೂ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತನೇ. ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಮುಂದೆ ಅರ್ಜುನ ಪೇಲವವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಸಮರ ಸನ್ನಾಹದ ದುಂದುಭಿ ಮೊಳಗುತ್ತದೆ. ತತ್ಕ್ಷಣ ರಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಆದರೆ ತನ್ನ ರಾಣಿಯ ಯುಕ್ತಿಸಮ್ಮತವಾದವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವಳೊಡನೆ ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಆಲಸಿಕೆಯಿಂದ ಕೆರಳಿದ ತಂದೆ, ಹಂಸಧ್ವಜ, ಮಗನೆಂಬುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕುದಿಯುವ ತೈಲ ಕಟಾಹದಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಆದರೇನು? ಸುಧನ್ವನ “ಕೊರಳ ತುಳಸಿಯ ದಂಡೆ ಬಾಡದು!” ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸಂಧಿ ರಸದೌತಣವಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಸುಧನ್ವನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ. ಕೃಷ್ಣ ಬರದಿದ್ದರೆ ಪಾರ್ಥನಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಗರುಡನನ್ನೇರಿ ಬರಲೇಬೇಕಾಯಿತು ಪಾಂಡವ ಪಕ್ಷಪಾತಿ. ಮೂರು ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ನಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ಪುಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂರೆಗೈಯುತ್ತಾನೆ! ಇದಲ್ಲವೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತಾಮೃತ! ಇಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ಸುಧನ್ವ, ಸವ್ಯಸಾಚಿಯಲ್ಲ. ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಿ ಸುಧನ್ವನ ಸುಂದರ ರೂಪ ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ವೃಷಕೇತು, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರ ಪರಾಭವವಂತೂ ಮೊದಲೇ ಆಗಿದೆ. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಅವರು ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ವೀರ್ಯಾತಿಶಯದಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ ಯೌವನಾಶ್ವ, ಅನುಸಾಲ್ಪ ಮುಂತಾದವರು ಇಲ್ಲಿ ಬಾಯೀಳಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗುವ ದುರ್ಬಲರು. ಮುಂದೆ ಯಾವ ಕದನವೇ ಬರಲಿ. ಮೊದಲಿನ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಜವನ ಜವಗಡಿಸಿದ ಅತಿರಥ ಮಹಾರಥಿಗಳು ಎರಡನೇ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೀರ್ಯರು! ಅವರಿವರೇಕೆ, ನರನ ತಲೆಯನ್ನರಿದ ಬಭ್ರುವಾಹನನೂ ತಾಮ್ರಧ್ವಜನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಾರ! ಎಂತಹ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ ಇದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ, ಯಾವ ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಥಾಸಂಗ್ರಹದ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ ಆಯಾ ವೀರರನ್ನು ಅವರವರ ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲೇ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಈ ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೊಳಗಾಗಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಅಖಂಡ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಭ್ರಮ ಕವಿಗೆ. ಆತನೊಡನೆ

ನಡೆಯಬೇಕು, ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಡ ಪಾತ್ರಗಳು.

ಇರಲಿ, ಸುಧನ್ವನ ವೀರಮರಣದ ಕಹಿಸವಿಯನ್ನು ಉಣ್ಣೋಣ.

ಅರ್ಜುನನು ಮೂರೇ ಬಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧನ್ವನ ತಲೆ ಹಾರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮೂರೂ ಅಂಜುಗಳನ್ನು ಇಕ್ಕಡಿಗೈಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸುಧನ್ವನೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಯಕಕ್ಕೆ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯನ್ನೆತ್ತಿದ ಪಣ್ಯವನ್ನು, ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಸುಕೃತವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದಿದ್ದಾನೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣು. ಆದರೂ ಸುಧನ್ವನ ಆದಟು ಕಂದಿಲ್ಲ ಕುಂದಿಲ್ಲ. ಸನ್ನಿವೇಶ ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಓದುಗ ತುದಿಗಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯ ಬಾಣದಿಂದ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಬೇಕು! ಅದರ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ತುದಿಗೆ ಪಾವಕನಯನ, ನಡುವೆ ರಾಮಾವತಾರದ ಪುಣ್ಯ!

ಜಗತ್ರಯವೂ ಬಿದಿರುವಂತೆ, ಇನ ಮಂಡಲ ಬೆದರುವಂತೆ, ಆದಿಶೇಷ ಗದಗದಿಸುವಂತೆ ಬೆಂಕಿಯುಗುಳುತ್ತ ಆ ಮಂತ್ರಾಭಿಮಂತ್ರಿತ ಭೀಮಸಾಯಕ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ:

“ಬೆಚ್ಚಿದನೆ ಬೆದರಿದನೆ ಚಿತ್ರದೊಳ್ ಕಲಿತನದ

ಕೆಚ್ಚು ಕೊರಗಿತೆ ಬಹ ಮಹಾ ಶರವನಾಗಳಾ

ರ್ದೇಚ್ಚಂ ಸುಧನ್ವನಿಕ್ಕಡಿಯಾದುದಂಬು ಬಿದ್ದುದು ಹಿಂದಣಧರ್ಮಿಗಳೆ

ಉಚ್ಚಳಿಸಿ ಬಂದು ಕೊಲ್ಲುದಿಯವನ ಕಂಠಮಂ

ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಯ್ದುತಳಲ್ಲುದು ಮೇದಿನಿಯೊಳಾಗ

ಳಚ್ಚುತ ಮಂದಾರಿ ಕೇಶವ ರಾಮ ಯೆನುತಿರ್ದುದಾ ತಲೆ

ಚಿಗಿದು ನಭದೊಳು”

(೧೩ : ೪೮)

ಇದಲ್ಲವೇ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ! “ಬೆಚ್ಚಿದನೆ ಬೆದರಿದನೆ” ಎಂಬ ಎರಡೇ ಎರಡು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳ ಉಚಿತ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸುಧನ್ವನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆರಿದ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ!

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕತೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ ಕವಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಕವಿಗೇರಿದ ರಸಾವೇಶ ಝಂಝನೇ ಇಳಿದು ಹೋಗಿದೆ.

ರಸಾನಂದದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾದ ಓದುಗನಿಗೆ ಸಪ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶಿಕ್ಷೆ ಕಾದಿದೆ. ಸುಧನ್ವನ ತಲೆ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ ಚೆಂಡಿನಂತೆ,

ಕೃಷ್ಣನೆಡೆಗೊಮ್ಮೆ ತಂದೆಯೆಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಹಾರಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ಶಿವನ ರುಂಡಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಕೆಡಿಸಿದರೂ ತೃಪ್ತನಾಗದೇ ಕವಿ ಸುರಧನ ಅಹವಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಸುರಧನ ತಲೆಗಾಗಿ ಗರುಡ, ವೃಷಭರ ಸೆಣಸಾಟ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕತೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಂತಿದೆ.

ಸುಧನ್ವನ ಕತೆ ಎಷ್ಟೇ ಸೊಗಸಾಗಿರಲಿ, ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಯಾವ ಪಾಂಡವ

ವೈರಿಯ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಮಶಗಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಔಚಿತ್ಯವಿದೆ. ಭೀಷ್ಮ, ಕರ್ಣ, ದ್ರೋಣರಿಗಾಗಿ ನಾವು ಮರುಗಿದರೂ ಕೃಷ್ಣನ

ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂರ್ವಾಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ತಾರ್ಕಿಕತೆಗೆ

ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೀರಿಸಿದ ಸುಧನ್ವನ ಶಿರಚ್ಛೇದನವೇಕೆ? ಕೃಷ್ಣನ ಪಾಂಡವ ಪಕ್ಷಪಾತ ಅಭ್ಯಾಸ

ಬಲದಿಂದ ಅವನಿಗಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನೋಣವೆ? ಇದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಿಗಿಂತ ಪಾಂಡವ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿ,

ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪಾರಿಪ್ಲವ ಪ್ರದೇಶದ ಕತೆಯನ್ನು, ತನ್ನ ಹರಿಹರ ಅಭೇದವನ್ನು ತೋರಲು, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದು ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭೀಭತ್ತ ರಸವಿರಬೇಕು

ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಿಯಮಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಭೀಷ್ಮಾಸುರನ ಕತೆ. ರಸವಿಲ್ಲದ ಭೀಭತ್ತ ಕತೆ. ಪ್ರಮಿಳೆಯ ಪ್ರಸಂಗವಂತೂ ಅನುಚಿತ ಶೃಂಗಾರ,

ಅನವಶ್ಯಕ ಬೆರಕೆಯ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ.

ಮುಂದೆ ಕುದುರೆ ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಮಣಿಪುರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಡ್ಡ ಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಚಿರಪರಿಚಿತ ಹೆದ್ದಾರಿಗೆ ಬಂದಂತೆ. ಯೌವನಾಶ್ವನ

ಭದ್ರಾವತಿ, ಕೃಷ್ಣನ ದ್ವಾರಕೆ, ಹಂಸಧ್ವಜನ ಚಂಪಕಾಪುರದಂತೆ ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಮಣಿಪುರವೂ ಸಕಲ ವೈಭವಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯುವ,

ಅಮರನಗರಿಯನ್ನು ನಾಚಿಸುವ ಪಟ್ಟಣ. ಪುರವರ್ಣನೆಯ ವ್ಯಾಮೋಹ ನಮ್ಮ ಕವಿಗೆ. ಯಾವ ರಾಜನ ಪಟ್ಟಣವಿದು, ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ

ಪುನರುಕ್ತಿಯಾದೀತು ಎಂಬ ವಿಚಕ್ಷಣೆ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಸಕ್ತಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯಿಂದ ಫಲುಗುಣನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೆಂಬುದಕ್ಕೆ. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಳಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಉತ್ಸಾಹ. ಪ್ರಮೀಳೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲಾಗದ ಪಾರ್ಥ ಇಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಮರೆದಾನು ಎಂಬ ವ್ಯರ್ಥ ನಿರೀಕ್ಷೆ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಕಿರೀಟಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಹದ್ದು ಅಪಶಕುನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಇನ್ನೆಂತಹ ಅಪಾಯ ಕಾದಿದೆಯೋ ಎಂದು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ.

ತಂದೆ ಎಂಬ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಗಿ ಬಂದ ಬಭ್ರುವಾಹನವನ್ನು ಪಂದೆ ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದ ಅರ್ಜುನನ ಮಾತಿನಿಂದ ಆಸಕ್ತಿ ಚುರುಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಸುಧನ್ವನೆಡೆಗೆ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ವಾಲಿತೋ ಹಾಗೆ ನಿರ್ದೋಷಿಯಾದ ಬಭ್ರುವಾಹನನೆಡೆಗೆ ಒಲಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ಪೀವರಿಸಿದ ಕಿರೀಟಿಯ ಮಾತಿಗೆ “ಕನಲ್ಪುರಿದೆದ್ದ” ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಭೀಷ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ತೂಕಡಿಸುವ ಓದುಗನನ್ನ ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ.

“ಅರಿಯಬಹುದಿನ್ನು ಕೇಳೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಗೆಡಹದೊಡೆ

ಕುರುಹಿಟ್ಟು ನೀನಾಡಿದಿನಿತೆಲ್ಲಮುಂ ದಿಟಂ

ಮರೆಯದಿರೆ ಸಾಕೆಂದು ತಿರುಗಿದಂ ಬಭ್ರುವಾಹನನಂದು ಕುದುರೆಸಹಿತೆ”

ಹೆಚ್ಚಿನ ಹುಚ್ಚಾಟವಿಲ್ಲ. “ನಿನ್ನ ತಲೆ ಕೆಡವದಿದ್ದರೆ ನೀನಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ದಿಟ್” ಎಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಕೋಪ, ಧಿಕ್ಕಾರ, ಧೀರನಿಶ್ಚಯಗಳಿವೆ! ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಮಾತು ಸಾಕು.

ಅದೇ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ವ್ಯಷಕೇತುಗಳ ಗರ್ಜನೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಅನುಚಿತ! ಸೋಲಲೆಂದೇ ಬಂದ ಜಟ್ಟಿಗಳಿವರು. ಕುಸ್ತಿ ಪಂದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಟಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಪೈಲವಾನರು, ಬಂದು ತಮ್ಮ ದೇಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ—ಹಾಗಿದೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಪಾತ್ರ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಎದುರಾಳಿಯೂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವ ತರ ಒಂದೇ ರೀತಿಯದು. ನಿನ್ನ ಕುಸುಮಶರ ಯೋಗಿಗಳಿಗಿರಲಿ! ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಬಲೆಯಿರಲಿ ಎಂಬುದೇ.

ಕಾವ್ಯದ ಗಾತ್ರ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನು ಎಂದು ಮಲ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ ಕರ್ತೃ ತಿಳಿದಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆತನ ಕಲ್ಪಕ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿತ್ತೇನೋ! ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಕತೆಯ ನಡುವೆ ನಾಲ್ಕು ದೀರ್ಘ ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೀತಾ ಪರಿತ್ಯಾಗದ ಕತೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತಾಮೃತವೆನಿಸಿದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಸಂಧಿಗಳು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಉತ್ತರ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ನೆಗೆತ. ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಕೈಗೆ ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗದಂತಹ ಕಥಾವಸ್ತು ಸಿಕ್ಕರೆ ರಸಸಾಗರವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಸಾದ್ರ್ವತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸೀತೆಯ ಶೋಕ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಪರಿತಾಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕವಿತ್ವವಿದೆ. ಲವಕುಶರು ರಾಮಾನುಜರೊಡನೆ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಲೂ ಬೇಜಾರು, ಸೀತೆಯ ಅಳಲಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಪಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿದೆ.

ಲವಕುಶರ ಮಹಾ ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದ ಓದುಗನಿಗಿನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಕಣೆಗಳೆಚ್ಚಾಟ. ಅರ್ಜುನನ ತಲೆ ನೆಲಕ್ಕುರುಳುವಾಗಿನ ಭಯಂಕರ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ವೀರರಸವನ್ನೂ ಕರುಣರಸವನ್ನೂ ಕವಿ ಹಿಂಡಿ ತೆಗೆದಾನೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ನಿರಾಶೆ ಕಾದಿದೆ. ಸುಧನ್ವನ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಪ್ರತಿಭೆ ವೆಚ್ಚವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

“ಅತ್ಯಧಿಕ ಕುಂಡಲದ ತಲೆ ಚಿಗಿದು ನಭದೊಳಾದಿತ್ಯಮಂಡಲಮಿಳಿಗುರುಳ್ಳಂತೆ ಮುನಿ ಗಣ ಸ್ತುತ್ಯ ಕೇಶವ ಕೃಷ್ಣಯೆನುತ ಬಿದ್ದುದು”.

ಅರ್ಜುನನ ತಲೆ ಹಾರಿದರೂ ಅಚ್ಯುತನಿದ್ದಾನಲ್ಲ ಎಂಬ ಭರವಸೆ ನಮಗಿದ್ದರೂ ಕವಿಗೆ ಸಂಜೀವಕ ರತ್ನದ ಮೇಲೆ ಆಸೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಅದ್ಭುತರಮ್ಯವಾದ ಪಾತಾಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ನಿಭಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಆದಿಶೇಷನಂ ಮಣಿಯೊಡನೆ ಹೊರಟ ಮೇಲೂ ಸಹ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ದುಸ್ವಭಾವ ಎಂಬ ಎರಡು ಹಾವುಗಳು ನರನ ತಲೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯು ಅರಣ್ಯದೊಳೆ ಬಿಸುಡುವುದು ಚಲನ ಚಿತ್ರದ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ stunt ನಂತಿದೆ.

ಇನ್ನೂ ಚಂದ್ರಹಾಸನ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲ ನಮಗೆ. ನಡುವೆ ಮಯೂರಧ್ವಜ ಮತ್ತು ವೀರವರ್ಮರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು, ಹಂಸಧ್ವಜ ಮತ್ತು ಸುಧನ್ವರಂತೆ, ಮಯೂರಧ್ವಜ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರಧ್ವಜರೂ ಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷಿಗಳು. ಮಯೂರಧ್ವಜನ ಯಜ್ಞ ತುರಂಗವೂ ಪಾಂಡವಹಯವೂ ಮಿಳಿರ್ಷುವುದು ಕತೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಕ್ರಮ. ಹೊಸ ತರದ ಕತೆ ಎಂದು ಆಸಕ್ತಿ ಚಿಗಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ

ತಾಮ್ರಧ್ವಜನು, ವೈಷ್ಣವ, ಶಚಿ, ಉದಾರಿ, ಕೋವಿದ ಎಂಬ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ!

ತಾಮ್ರಧ್ವಜನ ಭುಜಬಲದ ಮುಂದೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ನಿರ್ಬಲರು! ಅದೇ ಹಳೆಯ ಹಾಡು. ಅನೌಚಿತ್ಯದ ಸರಣಿಯೊಂದಿದೆ ಇಲ್ಲಿ. ಕವಿಗೆ ಮಯೂರಧ್ವಜನ ದಾನಶೂರತೆಯನ್ನು ಸತ್ಯಸಂಧತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಕತೆಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು. ಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಮಯೂರಧ್ವಜನಿಗೂ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆ ಕತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇಂದಂ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರನ್ನು ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ತಾಮ್ರಧ್ವಜನು ತಂದೆಯ ಯಾಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಆಸೆಯೂ, ಶಕ್ತಿಯೂ, ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇದ್ದ ತಾಮ್ರಧ್ವಜ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. “ಅಯ್ಯೋ ಹರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗರ್ದಭಾಕೃತಿಯ ಹರಿಯೊಡನೆ ಬಂದೆ” ಎಂದು ಮಗನನ್ನು ತೆಗಳಿದ ಮಯೂರಧ್ವಜ ರಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಯಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ!

ಹೀಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಧಾನ ಎಷ್ಟೇ ಅನುಚಿತವಾಗಿರಲಿ, ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣನು ಕಪಟವಿಪ್ರನಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯವೇಷದ ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಬಂದು, ಮಯೂರಧ್ವಜನ ದೇಹದ ಅರ್ಧವನ್ನು ಬೇಡುವ ಕತೆಯ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾತ್ರ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಇತರ ಉಪ ಕಥೆಗಳಂತಲ್ಲದೆ ಕವಿಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ, ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತಾಮೃತಕ್ಕೆ, ಪೋಷಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ವೀರವರ್ಮನ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೊಸತನವಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ಪಾರ್ಥನನ್ನು ಮೂದಲಿಸಿದ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಕಟಕಿಯ ಮಾತನ್ನಾಡಿದ್ದಾರೆ. “ಕೃಷ್ಣನ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನೊಬ್ಬ ಶೂರನೆಂಬ ಲೆಕ್ಕವೆ” ಎಂದು. ಆ ಮೂದಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವಂತೆ ವೀರವರ್ಮನನ್ನು ಜಯಿಸಲಾರದೇ ವಿಜಯ ಬಸವಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ವೀರವರ್ಮನು ಯಾರು ಎಂಬ ಕತೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಚಂದ್ರಹಾಸನ ಕತೆ ನಾರದನಿಂದ ಒರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಚಂದ್ರಹಾಸನನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಬರೆದಿದ್ದರೆ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹಾಕೃತಿ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಇನ್ನೊರೆವೆನಾಲಿಸಾದೊಡೆ ಪಾರ್ಥ ಧಾರ್ಮಿಕಂ ಮುನ್ನೋರ್ವನುಂಟು” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗಿನಿಂದ, ಮೂರು ಸಂಧಿಗಳವರೆಗೆ ಕತೆಗೆ ವಿಳಂಬ ವಿಶ್ರಾಮವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಸನ್ನಿವೇಶ ಬಲದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಸಖಿಯರ ಜಲಕ್ರೀಡೆ, ವಿಷಯ ವಿಪ್ರಲಂಭ ಶೃಂಗಾರ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿ ಹಿಂದೆಲ್ಲೂ ಕಾಣದ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಒಳ್ಳೆಯ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ, “ಅಯ್ಯಾ, ಶಬ್ದ ಚಮತ್ಕಾರ ಮರೆತುಬಿಡು” ಎಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು, ಉತ್ತಮ ಕತೆಗಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ ನಮ್ಮ ಕವಿ. ಒಂದು ಷಟ್ಪದಿಯಾದರೂ ಕತೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೊಯ್ಯದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಚಂದ್ರಹಾಸನ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಕತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಪಾತ್ರದ ಪರಿಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಾವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮರೆಯಲಾಗದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. ಪರದೇಶಿಯಾದರೂ ಮುಗ್ಧ ಸುಂದರನಾಗಿ ಬೀದಿಯಲೆವ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕರೆ ಕರೆದು ತಾಯಂದಿರು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಕಾಡಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. “ಕರುಬರಿದೊರಿಂದೆ ಕಾಡೊಳ್ಳಿತೆನಿಸುವಂತೆ” ಅಲ್ಲಿಯ ಮಗ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಉಪಚಾರ.

ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಶಶಿಯಂತೆ ಚಂದ್ರಹಾಸನ ವರ್ಧಮಾನ, ಬಳಿಕ ವಿಷಯಿಯೊಡನೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾಕಿದ ಅಕ್ಷತೆಗಳೊಡನೆ ಮದುವೆ, ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟ-ಸಂಯಮವನ್ನು ಮೀರದೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಕತೆಯನ್ನ ಸಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪರಮ ವೈಷ್ಣವನಾದ ಚಂದ್ರಹಾಸನ ಪಾತ್ರವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ, ಮದನ ಮತ್ತು ಅವನ ತಂಗಿ ವಿಷಯಿಯರ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿವೆ.

ಮದನನ ಮರಣ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂಡುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪದ ಪ್ರಸಾರವಿಲ್ಲ.

“ಉನ್ನತ ದ್ರುಮಷಂಡಮಂಡಿತದ ಬನದೊಳ್ ಪ್ರಸನ್ನೆಯಾಗಿಹ ಚಂಡಿಕಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನೆಗಂ ಕರತಳದ ಪಾತ್ರೆಯೋಸರಿಸಿ ಬಿದ್ದುದಿಗಳೆಗೆ” “ಚೀರುತೆ ಪೊಣರ್ದುವು ಬಿಡಾಲಗಳ ಪಕ್ಷಿಗಳೆ ಕಾರಿದುವು ರುಧಿರಮಂ ಕೂಗಿದುವು ಗೂಗೆಗಳೆ”. ಸಾಕು, ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಕಳೆಯೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ. ಮದನನ ಮರಣ ಒಂದೇ ಏಕೆ, ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ದುರ್ಮರಣದಲ್ಲೂ ಸಹೃದಯನ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಕವಿ ಮೀಟುತ್ತಾನೆ, ದೈವದ ನಿಮಿತ್ತಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ, ಎಷ್ಟು ಸೆಣಸಿದರೂ ಸೋತ ದುರಂತ ನಾಯಕನಾಗಿ ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿ “ಕೆಲಬಲದ ಕಂಬಂಗಳಂ ಪಾಯಲು ಕುಂಬಳದ ಕಾಯಂತೆ” ತಲೆ ಚಿಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಹಾಸ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ

ಬದುಕಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಇನ್ನೊಂದು ಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವನ್ನೋದಿದ ಪುಣ್ಯ ಸಂಚಯದಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಶುಷ್ಕವಾದ ಯುದ್ಧ ವರ್ಣನೆಯಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಹಾಸನನ್ನು ಅದೋ ಆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ ಕವಿ ಅವನನ್ನು ಕದನ ಕಣಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಕದಾಲ್ಪು ಋಷಿಯ ಕತೆಯ ಉಪಕ್ರಮ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಸಾಗರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಲದಲೆಯ ಮರೆಗೆ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕುಳಿತ ಆ ಮುನಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಬ್ರಹ್ಮರುಗಳು ಆತನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಅಳಿದಿದ್ದಾರೆ! ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮುತ್ತಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಪಾಳು ಮನೆ.

ಕುದುರೆಯ ಕೊರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದೊಂದೇ ಬಾಕಿ. ಆದರೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕುದುರೆಯ ಕಳೇಬರ ಕರ್ಪೂರವಾಗುತ್ತದೆ, ತಲೆ ಇನ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮತೇಜ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಶ್ವಮೇಧದ ರಕ್ತ ಮಾಂಸವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಬಯಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗಿಲ್ಲ.

ಮೂವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸಂಧಿಗಳ ದೀರ್ಘ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿದ ಬಳಿಕ ನಾವು ನೆನೆಯುವುದು ಚಂದ್ರಹಾಸ, ಸುಧನ್ವರನ್ನ. ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಬಭ್ರುವಾಹನ, ಮರುತ್ತ, ಜ್ವಾಲೆ, ಚಂಡಿ, ಮಯೂರಧ್ವಜರೂ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಕೃಷ್ಣ ಮಹಿಮೆ ಎಂಥದು ಎನ್ನಿಸೀತೆ? ಆರ್ಜುನ ನೆನಪಾದಾನೆ? ಕೇವಲ ಅಸಾಧ್ಯ..

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಶೈಲಿ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಶೈಲಿಯ ಹೆಗ್ಗುರುತು ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಎಡರದ ತೊಡರದ ಸಲಲಿತ ಪದರಚನೆ. “ನಿರುತ ಮಂಜುಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿ” ಝೀಂಕರಿಸುವ ಷಟ್ಪದಿಗಳು ತನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯ ವಿಧಾನ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿಯೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ :

“ಪಾರದೆ ಪರಾರ್ಥಮು ವರಯತಿಗೆ ಭಂಗಮಂ

ತಾರದೆ ನಿಜಾನ್ವಯಕ್ರಿಯೆಗಳ್ಗೆ ದೂಷಣಂ

ಬಾರದೆ ವಿಶೇಷಗುಣಗಣ ಕಲಾಗೌರವ ತೀರದೆ ದುರುಕ್ತಿಗಳ್ಗೆ

ಸೇರದೆ ಸುಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನಡೆವ...” (1:5)

ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ನಿಯಮಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ ನಿಗಳ ಬಂಧನಗಳು. ಅವನ ಕಣ್ಣೆಲ್ಲ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ.

“ಚತುರ ಪದಗತಿಯ ಸರಸಧ್ವನಿಯ ವರ್ಣಶೋ

ಭಿತದಲಂಕಾರದ ಸುಲಕ್ಷಣದ ಲಾಲಿತ

ಶ್ರುತಿರಂಜನದ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಸಂಚಿತದ ವಿಸ್ತಾರದಿಂ ಪೊಸತೆನಿಸುವ

ನುತ ಸತ್ಯವಿ ಪ್ರೌಢತರ....” (4 : 8)

ಎಂಬಂದು ಅವನ ಆದರ್ಶ. ಚತುರ ಪದಗತಿ ಇದೆ, ಸರಸ “ಧ್ವನಿ” ಯಿಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರವಿದೆ ಸುಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ. ಶ್ರುತಿರಂಜನವಿದೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಸಂಚಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ ಪೊಸತಾಗಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಶಬ್ದಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಕವಿ ಶೇಷಾಲಂಕಾರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವರ್ಣನೆ ಬಂತೆಂದರೆ ಸಾಕು, ಶ್ಲೇಷೆಗಾಗಿ ಸಹೃದಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ಪದಕ್ಕೆ ಎರಡರ್ಥವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಾದೃಶ್ಯವಿರದೇ ವೈದೃಶ್ಯವೇ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸೊಗಸು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ ಆನಂದವರ್ಧನನ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕದ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ. ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಈ ಶ್ರುತಿಕ್ಷದ, ಅರ್ಥಕ್ಲೇಶದ ಶ್ಲೇಷೆಯ ವ್ಯರ್ಥ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಉದಹರಿಸಿದ ಎರಡನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಆತನ ಔಚಿತ್ಯ ವಿಚಾರ. “ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ಬಿಡದೆ ತಲೆವಾಗಿಸಿತ್ತಮರ” (2 : 12) ಎಂಬ ಪದ್ಯವೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಜನ ಕೀರ್ತಿ ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಕವಿಗೆ. ಆದರೆ “ನಾಗೇಂದ್ರ” ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದ ವ್ಯಾಮೋಹ ಕವಿದಿದೆ. ಧರ್ಮಜನ ಕೀರ್ತಿ ಐರಾವತಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿ ದೊರೆಸಿತ್ತಂತೆ. ನಾಗೇಂದ್ರವರದಾಯುಧವ ಪೊಳ್ಳುಗಳೆಯಿತಂತೆ. ಆದಿಶೇಷನನ್ನು ತಲೆವಾಗಿಸಿತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ! ಇಲ್ಲಿಯದು ಕಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ. ಕ್ಲಿಷ್ಟ ನಿರೂಪಣೆ.

ಅಭಂಗ ಶ್ಲೋಕ, ಭಂಗ ಶ್ಲೋಕದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಡಬಹುದು.

ಪ್ರಾಸ ಪ್ರಯೋಗ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ ಅದ್ಭುತ ಶಬ್ದ ಪ್ರಭುತ್ವವಿದೆ. ಪ್ರಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯಾಸ ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಓದುಗರನ್ನೂ ಪ್ರಯಾಸಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಸಿಲ್ಲ. ನೀರು ಕುಡಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಂತಹ ಕಠಿಣ ಪ್ರಾಸವನ್ನೂ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳ ಕಬ್ಬಿಣವೂ ಅವನ ನಾದಲೋಲುಪ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ರೇಂಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಟ್ಪು, ಗ್ನ (8 : 40, 8 : 41) ಗ್ನ. ಯ್ನ (8 : 32, 8 : 37) ಷ್ಣ (12 : 32) ಲ್ನ (12 : 36) ಣ (2 : 50) ಇವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆದಿಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಸಲ “ಲ್ನ” ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಲ್ಲಿಸದೇ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು

ಹೋಗುವ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯದ ಲಾಲಿತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ತರಣಿ ಮುಳುಗಿದಂ ಪಡುಗಡಲೊ

ಳಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮುಡಿದುವು ಸಂಜೆವಾರಣೆಗೆ

ಳಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯಂ ತಮಂ ತುಂಬಿದುದು...•••••

ನಲ್ಲ ನಲ್ಲರ ನೇಹಗಲಹದೊಳ್ ಮುನಿದು ರತಿ

ಗೊಲ್ಲದೊಲ್ಲದ ಕಾಂತೆಯರ ವಾನಂ ತರಹರಿಸಿ

ನಿಲ್ಲ ನಿಲ್ಲದವೊಲಂಗಜಮುರಂಬ ತೊಡಗಿದಂ..... (26 : 5)

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ನಾದಮಯತೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ತ್ತ” ವರ್ಣದ ಆದಿಪ್ರಾಸ ಅನುಪ್ರಾಸದ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ:

ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಲವತ್ತರದೊ

ಳೊತ್ತಿಡಿದು ಸುತ್ತಲೆತ್ತಲೆತ್ತಲಂ ಕೆತ್ತವೋಲ್

ಮುತ್ತಿ ಮುಸುಕಿತು ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಧರಿತ್ರಿಯಂ ಮುಳ್ಳು ಮೊನೆ ಕೊಳ್ಳದಂತೆ

ಚಿತ್ತಜಂ ಕತ್ತಿಯಂ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡೆತ್ತಿ ಹೊ

ಯ್ಯತ್ತೆ ಬರಲುತ್ತುಂಗ ವೃತ್ತ ಕುಚೆಯರ್ ತಮಗೆ

ತೆತ್ತಿದರ್ ತೆಕ್ಕಿಗರನೊತ್ತಿಗರ ಸುತ್ತಿದರ್ಗಳನುರಾಗದಿಂದೆ (26 : 6)

ಪದಮೈತ್ರಿಗಾಗಿ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಹುಡುಕಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪದಶಯ್ಯೆ ಸುಕ್ಕಾದುದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಸ್ತುತಿ ಬಂದಾಗಲಂತೂ ಅಪೂರ್ವ ಪದ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನೂ ಸೌಕುಮಾರ್ಯವನ್ನೂ ಕವಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. “ಮಿರುಪ ಮಣಿಮುಕುಟದೋರಣಂ ದಳಕಾವಳಿಯ” ಎಂಬ (2 : 48) ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, “ಆತಸೀಕುಸುಮಗಾತ್ರನಂ ಕಮಲಿ ನೇತ್ರನಂ” ಎಂಬ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಸ ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕರಗತವಾದ ಮೇಲೆ ಅತಿರೇಕದ ಮೋಹ ಸಹಜವೇ. ಆರ್ಥ ಕ್ಲೇಶವಾದರೂ ಶ್ರುತಿದುಷ್ಟವಾದರೂ ಪರವಾ ಇಲ್ಲ, ಬರೆದೇ ಬಿಡೋಣ ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ ಹೊಸೆದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ.

“ಓರಣದ ಮಾರಣದ ಕಾರಣದ ಪೂರಣದೊಳು” (12 : 44) “ಸುರ್ರನೆ ಸುಳಿದು, ಕಿರ್ರನೆ ಕಪೀಶ್ವರಂ, ಕರ್ರನೆ ಕವಿಯೆ, ಘರ್ರನೆ ಪೊರಳ್ಳು, ತಿರ್ರನೆ ತಿರುಗುವ, ಸರ್ರನೆ ಸರಿದುದು” ರ ಕರ್ಕಶ ಪ್ರಾಸ.

ಈ ಕೆಳಗೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಶಬ್ದ ವ್ಯಾಮೋಹ ಕತೆಯನ್ನೂ, ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ಸಂದರ್ಭವನ್ನೂ ಮರೆಯಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ:

ಮತ್ತಾತನಂ ಕೊಂದವನ ತಮ್ಮನ ಪಿಡಿದು

ಮತ್ತಾತನಂ ಸದೆವೆನವನ ಹರಿಬಕೆ ಬಂದ

ಮತ್ತಾತನಂ ಸೀಳ್ವೆನಂತಿರಲಿ ನೀನೆನ್ನೊಳೆಂದ ಯಜ್ಞದ ಪಶುವಿಗೆ

ಸತ್ತಾತನಾದಪನೆ ಪೇಳ್ ಸಾಕು ನಿನ್ನಿಂದೆ

ಸತ್ತಾತನಾದಪನವಂ ನಿನ್ನ ನುಡಿಗೇ ಬೇ

ಸಾತ್ತಾತನಾದಪನೆ ನಾನಕಟ ನೋಡೆನುತೆ..... (16 : 26)

ಇತಹ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಗೆ 2 : 19 ನ್ನು ನೋಡಿ.

ಪದಪ್ರಯೋಗ

ಕನ್ನಡದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳ ಭಾವಕೋಶ ಹಿಗ್ಗಲಿಸುವಂತೆ ಕವಿ ಉಚಿತ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ಸೈ. ಅನುತಾಪದಿಂದ ತಲೆವಾಗಿ ನಿಂತ ಧರ್ಮರಾಯನ “ಮುಖಚರ್ಯೆ” ಎನ್ನಲು “ಆನನದಿರವು”.

“ನೃಪರ ಸಾಧುಚರಿತ್ರಮೆನ್ನಿಂದೆ ಸೊಗಡಾಗದಂತೆ” (2 : 24) “ಪಾಂಡವ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ” (2 : 53), reserve force

ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ. “ತಡೆಯೊಳಿದ್ ಖಿಳ ಮೇಘಂಗಳಂ ಪ್ರಳಯದೊಳ್ ಬಿಡಲು (4 : 20). ಚಿನಗಡಿದ ಶರಗಿರಿ (4 : 38). ನಾನೇಸರವನ್ (4 : 62) ಇತ್ಯಾದಿ. ಸತ್ಯಮೆಳದಾಗಿ ಬರೆ ಕಂಡು (23 : 41) ಈ ಬದುಕ ಸಾಗಿಸುವರಾರು : (4 : 68) ಇತ್ಯಾದಿ.

ವರ್ಣನೆ

ಮೂಲ ಪುರಾಣ ಕತೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾನಷ್ಟೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಒಂದು

ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ವರ್ಣನೆ. ಅದೊ! ದುರ್ಯವದಿಂದ ಬರಿ: ಕವಿಸಮಯದ ಸರ್ವ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಸಮುದ್ರವನ್ನೂ ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದು. ಪರ್ವತ ವರ್ಣನೆಯೂ ಶುಷ್ಕ ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೃತಕ

ವರ್ಣನೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು

ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆಯಾದುದರಿಂದ ಕವಿ ಕೃತಕೃತ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ:

ಇತರ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಗಮನಿಸಿದ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ವರ್ಣನೆ ಎರಡು ಸಂಧಿಯ ಅರವತ್ತೆದನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕವಿಸಮಯದ ಜಂಗು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆಯಾ ಇದೆಯಾದರೂ “ಕೂಡೆ ತಂಗಾಳಿ ಮುಂಬರಿಯೆ” ಎಂದೂ

“ಬೀಡುಗೊಂಡಿದ್ ಕತ್ತಲೆಯ ಪಾಳೆಯಮೆತ್ತ

ಲೋಡಿದುದೊ ನೋಡಿದಪೆನೆಂದು ಪೂರ್ವಾಚಲದ

ಕೋಡುಗಲ್ಲಿಂ ಪತ್ತುವಂತೆ ಮೆರೆದಂ ಪ್ರಭೆಯೊಳಾನುತ್ಯನಾಧಿತ್ಯನು”

ಇದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ರಸಾರ್ಥವಾದ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ :

“ಗಗನ ಮಣಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಂಗನೆಯ ಬೈತಲೆಯ ರಂಗುಮಾಣಿಕದಂತೆ ಕಣ್ಣೆ ಕಾಣಿಸುತಿರ್ದುದು”. (8: 45)

“ರಂಜಿಸುವ ಪಶ್ಚಿಮಾಚಲ ಕಿರಾತಂ ತೊಟ್ಟ

ಗುಂಜಾಭರಣ ಮೋ ಮೇಣ್ ಗಗನಾಂಬುಧಿಯ ತಡಿಯ

ಮಂಜು ವಿದ್ಯುಮ ಲೇಪವೋ ಮೇಣಪರ ದಿಗ್ಗಧುವಿನಂಗ ಕುಂಕುಮ

ಲೇಪವೋ

ಅಂಜನೇಭದ ಸಿಂಧುರವೊ ಶಿವನ ಮಸ್ತಕದ

ಕೆಂಜೆಡೆಯೊ ವಿಷ್ಣುಪದಪಂಕರುಹದರುಣತೆಯೊ ಸಂಜೆವೆಣ್ಣುಟ್ಟ ರಕ್ತಾಂಬರವೋ ಪೇಳೆನಲ್ಕಾ ಬೈಗುಂಗೆಂಪೆನೆದುದು” (8:46)

ಶಿವನ ಮಸ್ತಕದ ಕೆಂಜೆಡೆ ಎಂದಾಗ ಉಪಮಾನವೇ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ, ಉಪಮೇಯವನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ.

“ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮನೆಮನೆಗೆ ಸೊಡರ್ ಕಣ್ಣೆನೆದವು.” (8,48)

“ಪಿರಿದೆನಿಪ ಕತ್ತಲೆಯ ರಾಶಿಯಂ ಪೊತ್ತುಕೊಂಡುರಿವ ಬೆಂಕಿಯ ಕಡೆಯೊಳುಳಿದ ಕೆಂಗೆಂಡಮೆನೆ” (17 : 20).

ಸಂಧಿಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಋತುವರ್ಣನೆಗೆ ತೊಡಗುವ ಪರಿಪಾಠ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ. ವಸಂತರಾಜನ ಆಗಮನ: “ಮಿರುಗುವ ತಳಿದೋರಣಂಗಳಂ ಕಟ್ಟಿಸುತೆ ಮರಿಗೋಗಿಲೆಗಳ ಬಾಯ್ಲ ಬಲಿದ ಬಂಧನದ ಸೆರೆಗಳಂ ಬಿಡಿಸುತ್ತೆ”. 3 : 24 ರಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೊಕ್ಕಾನೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. “ತಿಳಿಗೊಳನ ಕಲಕಾಡಿ, ಅಲರ ಧೂಳಿಗಳ್ ಚೆಲ್ಲಾಡಿ, ಮದುವಚ್ಚೆ ತರುಲತೆಯನಣೆದಾಡಿ”

ಬೇಸಗೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಕೃತಕತೆಯ ಸೋಂಕಿಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲೂ ಪದ್ಯದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ಹೃದ್ಯವಾಗಿದೆ :

“ಒಂದು ಕಡೆಯೊಳ್ ಸೋವಲೊಂದು ಕಡೆಯೊಳ್ ತಮಕೆ
ನಿಂದು ಮರೆಯಾಗಿಪುಡಿನ್ನಿದಂ ಕರಗಿಸುವೆ
ನೆಂದು ಕನಕಾಚಲವನುರಿಪುವನೊ ತರಣಿ ಕಿರಣದೊಳಗೆ ಬಿಸಿಲ್ಲರೆಯಲು
ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾಗಿ ಕುಲಶೈಲಂಗಳಾಸರಿಂ
ಕಂದರದ ಮೊಗದಿಂದೆ ಬಿಡುವ ಬಿಸುಸುಯ್ಯೆಲರ್
ಬಂದಪುದೆನಲ್ತೆ ಯುಳದಿಂ ಬಿಡದೆ ಬೀಸುತಿರ್ದುದು ಗಾಳಿ ಬೇಸಗೆಯೊಳು
(15 : 3)

ಮಿಂಚು :

“ಮಿಂಚಿದುವು ದಿಗ್ಗುಡುಗುಡ್ಡಂದದಿಂದೆ ಪರ್ಜನೈನಂ ಸೆಣೆಸಿ ನೋಡುವಚಲಾಪಾಂಗದಂತೆ” (17: 2)

ಭದ್ರಾವತಿ ನಗರದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆಯ ವರ್ಣನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಅಂತಹ ಹೊಲಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕವಿ ತನ್ಮಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನೀಳ್ಕರೆ ಬೆಳೆದು ನಳನಳಿಸಿ ಕೊರ್ವಿದ” ಕರ್ಪುಗಳೂ “ತಂಬೆಲರ ಸೊಗಸಿಂಗೆ ತಲೆದೂಗುವಂತೆ, ತಳೆದಂ ಬುಜದ ಪರಿಮಳಕೆ ಶಿರವನೊಲೆವಂತೆ” ಕಾಣುವ ಕಳಮಶ್ರೀಯ ಸಿರಿಯೂ ಸಹೃದಯನ ತಲೆದೂಗುವಂತಿದೆ.

ಜಾಣ್ಣಡಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗ

ಗಾದೆಗಳನ್ನೂ ತಾನೇ ಹೊಸೆದ ನಾಣ್ಣಡಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ಏನನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತಿರುವನೋ ಅದನ್ನು ಅಭಿ

ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ನೀತಿ ಬೇಧನೆಗಾಗಿಯೋ, ರಸ ಭಂಗಕ್ಕೋ ನಾಣ್ಣಡಿಗಳು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. “ನಿಧಾನವನ ಭಾಗ್ಯಂ ಕಾಣದಿಪಂತಿರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಕಲ್ಪನಾಕ್ಷೇಶವಿದೆ. “ಬಹುವಿಧ ಸುಗಂಧಾತಿಶಯ”ದ ನಿಧಾನ ಹೇರಳವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ವನಾಂಗನೆಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ “ಬೇರ್ದರಿದ ಮಡಿವಾಳಮಿರಲಳಿವ್ರಾತಮರಿಯದೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದೆ ನಿಧಾನವನ ಭಾಗ್ಯಂ ಕಾಣದಿಪಂತಿರೆ”.

“ಕಲಿಯುಗದ ವಿಪ್ರರಾಚಾರಮಂ ಬಿಡುವಂತೆ” ಸೀತೆಯನ್ನು ನಾನು ತ್ಯಜಿಸಿದೆ ಎಂದು ರಾಮನ ಮಾತು! ತನ್ನ ಮಗನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಕುದುರೆಗಳೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದಾನಲ್ಲ ಎಂದು ಕೋಪ ಮಯೂರಧ್ವಜನಿಗೆ. ಆತನ ತೆಗಳಿಕೆಯ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ “ಮಂಚದೊಳ್ ಪ್ರಾಣನಾಥನಿರಲ್ ಮರೆದೊರಗಿದ ಅಧಮಾಂಗನೆಯವೊಲ್! ”

ಕುಶನ ಬಾಣಾಘಾತದಿಂದ ಪತಿತರಾದ ದೊರೆಗಳು : “ಕನ್ಯಾವಕ್ರಯಂಗೈದು ಜೀವಿಸುವ ಮಾನವನ ಪಿತೃಗಳಂತೆ!” ರಾಮಾನುಜರು ಸೀತೆಯನ್ನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಎಂದಾಗಿನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇದು : “ಕರೆವ ಕಪಿಲೆಯಂ ನಯವಿದರ್ ಪೊಡೆದಡವಿಗಟ್ಟು ವರೆ?”

“ಖಳರ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಂ ಕಾಮಿಸುವ ಯಾಚಕಾವಳಿಯಂತೆ” ಅಳಿವ್ರಾತ ತಿರುಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಖಳರು ಏನೂ ಕಾಣದ ಮದವಾರಣಗಳು!

ಕುದುರೆಯ ಖರ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೀಲಿಸಿದರೆ “ನಿಂದುದು ದರಿದ್ರನ ಮನೋರಥದಂತೆ”. ಗಾದೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನೋ ಜಾಣ್ಣಡಿಗಳನ್ನೋ ಹೇಳುವಾಗ ಕವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಲವಲೇಶವೂ ವೈದ್ಯಶ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು. ದರಿದ್ರನ ಮನೋರಥಕ್ಕೂ ಕುದುರೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಯ ಸಾದೃಶ್ಯ?

ಉಚಿತವಾಗಿ ಬಂದ ಜಾಣ್ಣುಡಿಗಳ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು : “ಚಾತಕಪ್ರೀತಿಯಂ ಕಂಡು ಅಸೂಯಾಭರವನ್ ಅಂಚೆಗಳ ತಾಳಲಾರದೆ ಓಡಿದುವು....ಪರರ ಸಿರಿಯಂ ಸೈರಿಸರು ವಿಜಾತಿಯ ಜನರೆನೆ”. ಇಲ್ಲಿ ಅಂಚೆಗಳು ವಿಜಾತಿ ಎನ್ನದೇ ಖಳರೆಂದೋ ದುಷ್ಟರೆಂದೋ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದರೆ ಸೊಗಸು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕನ್ನಡಿಲೆಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಇನೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ. “ಪರನಿಂದೆಗೈದರ್ಗೆ ಪರಿಭವಂ ಕಯ್ಯೊಡನೆ ತೋರದಿಹುದೆ”. ಅರ್ಜುನನು ನಿರ್ದೋಷಿಯಾದ ಬಭ್ರುವಾಹನನನ್ನು ತೆಗೆಳಿದಾಗ : “ತಲೆ ಪೋವುದಕೆ ತನ್ನ ಕಾಲ್ಯೋಣೆಯೆಂಬ”. “ಮಮತೆಯಂ ಮಹಾಯೋಗಿ ಬಿಡುವಂತೆ” ರಾಮ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಉಚಿತ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಜಾಣ್ಣುಡಿಗಳ ಸಮೀಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ರಸೋತ್ಕರ್ಷವಾಗುವಂತಹ ಮೇಲ್ಮೆ ಕಾಣದು. ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಅನುಭವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತುಗಳು ಎಂದು ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಪಂಪನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಗಾದೆ ಇಡಿಯ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮುಂಗಾಣ್ಣೆಯಂತಿದೆ. “ಬಡಿ ಕಂಡನಿಲ್ಲ ಪಾಲನೆ ಕಂಡಂ” ಎಂದು ಸಂಯೋಧನನ ಚಿತ್ರಣ. ಅಂತಹ ಒಂದಾದರೂ, ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣ ವ್ಯಂಜಕವಾದ ಬೆಡಗಿನ ನುಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಉಪವಾಲೋಲ

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಲ್ಲಿ ರೂಪಕದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಲ್ಲಿ ಉಪಮಾ ವಿಲಾಸ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಹೋಪಮೆಗಳ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆಂದು ಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

“ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಕಾವ್ಯ ಮಹಾವನದಲ್ಲಿ ಸೀಗೆಯ ಮಳೆಗಳಿವೆ; ಮುಳ್ಳಿನ ಹೊದರುಗಳಿವೆ; ಸೌದೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಶುಷ್ಕ ತರುಗಳಿವೆ, ಬೊಬ್ಬಳಿ ಗಿಡಗಳಿವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ತಿಳಿಗೊಳಗಳಿವೆ; ತಾವರೆ ಹೂಗಳಿವೆ; ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪೊದರುಗಳಿವೆ....ಮಳೆಬಿಲ್ಲಿನ ಮರಿಗಳಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿ ನರ್ತಿಸುವ ಮಯೂರಗಳ” (೦ತಹ ಉಪಮಾನಗಳಿವೆ) “ಅವುಗಳ ಸೊಬಗಿಗೆ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ.....ಸೀಗೆಯ ಮೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಮೈ ಹರಿದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

(-ಕುವೆಂಪು : ಉಪವಾಲೋಲ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ : ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ : ಪು. 193)

ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಇವಿಗೋ ಮಯೂರ ನರ್ತನದ ಇಣಕು ನೋಟಗಳು : ನೀಲವರ್ಣನಾದ ಮೇಘನಾದನು ಸಿತಹಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ದೃಶ್ಯ: “ಬಲಾಹಕಂ ತಾಳ್ಳ ಬೆಳ್ಳಿಂಚಿನೊಬ್ಬಳಿಯೊ”

“ಸರದತ್ತಣಿದಂಚೆ ಬೆಳುದಾವರೆಯ

ನಲ್ಲಿಯಿಂ ಕಿತ್ತು ನಭಕೇಳಂತೆ”, “ಆನೆಯಂ ಪೊಯ್ಯಳವ ಸಿಂಗಮಂ ಮುತ್ತುವ ಮೃಗಾ ನೀಕಮಂ” ಯೌವನಾಶ್ವನನ್ನು ಮೂರ್ಛಾಗತನಗಿಸಿದ ಕರ್ಣಜನನ್ನು ವೈರಿ ಸೇನೆ ಮುಸುಕಿದಾಗ.

ಪಾಂಚಾಲಿಯ ಚರಣಗಳಿಗೆರಗಿದ ಯೌವನಾಶ್ವನ ರಾಣಿಯ ಕಚಭರದ ಎಸ್ಮತ ವರ್ಣನೆ:

“ಒತ್ತಿಡಿದ ಸಂಜೆಗಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಕವಿದ ಬ

ಲ್ಲತ್ತಲೆಯೋ ಶೋಣಗಿರಿತಟಕಿಳಿವ ಕಾರ್ಮುಗಿಲ

ಮೊತ್ತಮೊ....”

ಸುಧನ್ವನ ಅಂಬಧಾರೆಯಿಂದ ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾದ ಅರ್ಜುನ.: “ಓದಲಳವಡದ ವಟುವಂತಿದರ್ನಾಹವದೊಳು”!

“ತಾಯನೆಳಗರು ಬಿಚ್ಚುವಂತೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ ಅತ್ಯಾಯಾಸಾದಿಂದಗಲ್ಲು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಶರತ್ಕಾಲದ ಮಂಜು ಮುಸುಕಿದ ಅದ್ರಿ ಪಂಕ್ತಿ: “ತರುಣಿಯರ ಗುರುಕುಚದ ಮೇಲುದಂ ಸೆಳೆದಂತೆ ಗಿರಿನಿಕರಮೆಸೆದಿದುರ್ದು”. ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಚಂದ್ರಹಾಸ ಮತ್ತು ವಿಷಯಿಯರು ನವದಂಪತಿಗಳಾಗಿ ನಮಿಸಿದಾಗ “ಮಂಜರಂ ಮರಿಗಿಳಿಗಳಾ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ.” ಅವನು ಶತ್ರುಘ್ನ ಬಂದ ಕೋಲಾಹಲಕ್ಕೆ ಎದುರಾದದ್ದು : “ಸಿಡಿಲ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಮರೆವ ಮರಿಸಿಂಗದಂತೆ”.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಕದನಕಥನ

ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದ ಅರ್ಧಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ರಸವೆಂದರೆ ವೀರರಸ. ಈ ಕದನ ಕೋಲಾಹಲದಿಂದಾಗಿಯೇ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿರಬೇಡವೆ? ಒಂದೇ ತರಹದ ಚಿತ್ರಣ ಬೇಸರ ತರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ವೀರರ ಮೂದಲಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಏಕತಾನ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲ ಗರ್ಜನೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚನು ನಾಲ್ಕನೆ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಯವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಲೂ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಆಹವದ ಆರಂಭ. ಅಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ, ನಾನು ಮುಂದೆ ಬಣ್ಣಿಸಲಿರುವ ಯುದ್ಧ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿದಂತಿದೆ. ಆಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಘಟ ಒಡೆದಂತೆ ಮೂಜಗ ತಲ್ಲಣಿಸಿತು. ಪ್ರಳಯ ಮೇಘಗಳಾವರಿಸಿದುವು. ಅಂಬರವನಂಬಿ ನಿಂ ತುಂಬಿದರು. ಘನವಾದ್ಯಗಳ ರಭಸ, ಹಯಗಜದ ಹೇಷಿತ ಬೃಂಹಿತ. ಸುಭಟರ ಅರ್ಭಟೆಗಳಿಗಂತೂ ಅವಕಾಶವಿರಲೇಬೇಕು.

ಯೌವನಾಶ್ವನ ಸರಳನ್ನು ಕರ್ಣಜ ಕಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಂಬುಗಳಿಕ್ಕೆಡೆಯಾಗುವುದೇ ಎಲ್ಲ ಕಾಳಗಗಳ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣ. ಇನ್ನೊಂದು ಎಂದರೆ ರಥ, ಹಯ, ಪತಾಕೆಗಳ ಪತನ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಣೆಗಳು ಮುಸುಕುವುದು. ಸಾರಥಿಯ ಸಾವು. ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ರಥ. ಪಾವಕಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಾರುಣಾಸ್ತ್ರ: ಮೇಘಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಾಯುವ್ಯಾಸ್ತ್ರ: ತಿಮಿರಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ರವ್ಯಾಸ್ತ್ರ : ಶೈಲಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಲಿಶಾಸ್ತ್ರ; ಉಗ್ರವ್ಯಾಳಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಗರುಡಾಸ್ತ್ರ, ಕದನ ಕಳೆಯೇರಿದರೆ ಇರಲೇಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿವು.

ಮಹಾರ್ಣವ ಮೇರೆ ಮೀರಿದಂತೆ ಎಂಬ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತೇ ಮತ್ತೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದ ಮಳೆಯಂತಹ ಸರಳವರ್ಷ.

ತರುಲತೆ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಇಡಿಯ ಷಟ್ಪದಿಗಳನ್ನೇ ಬರೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸವಿರುವಂತೆ ಛತ್ರ ಚಾಮರ ಹರಿಗೆ ಹಕ್ಕರಿಕೆ ಹಲ್ಲಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವರದಿಯೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂಬರವು ಧೂಳಿಂದ ಮುಸುಕುವುದು, ವೀರರ ಮೈ ಮರೆದು ಮೈ ತಿಳಿಯುವುದು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಯೌವನಾಶ್ವನು ಕರ್ಣಜನನ್ನು ನೀನಾರು ಎಂದು ಕೇಳಿದಂತೆಯೇ ಸುಧನ್ವನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ವೀರರಸೋಚಿತವಾದ ಮೂದಲಿಕೆಗಳಿವೆ. ಯೌವನಾಶ್ವನು ಕರ್ಣಸುತನನ್ನೂ, ನೀನಾರು, ಯಾರ ಮಗ ಎಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ :

“ಪುಯ್ಯಲೋಳ್ ಬಂದಳವು ತೋರುತಿರ್ಪಾಗ ನಿಮ್ಮಯ್ಯ ಮುತ್ತಯ್ಯನಾರೆಂದು ತನ್ನಂ ಕೇಳ್ವೆ”

ಅನುಸಾಲ್ಪನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕರ್ಣಜನಾಡುವ ಮಾತು : “ನೊಣನೂರಿ ಮದಗಜವನು ಬಳಲಿಪುದು ಗಡ!” ಅದಲ್ಲದೇ :

“ತರಣಿ ತೊಲಗಿದ ಬಳಿಕ ಮಿಂಚು ಬುಳುವಿಗೆ ತಮಂ ತೆರಳಬಲ್ಲದೆ?” (9 : 16), “ಗೋಷ್ಠದ ಜಲಕೆ ಹರಿಗೋಲದೇಕೆ?” (12:14),

ಸೊಕ್ಕಾನೆ ಪೊಕ್ಕು ಕಾಸಾರಮಂ ಕಲಕುವಂತೆ (14:16). ತಲೆ ಬಲ್ಲಿತೆಂದು ಕಲ್ಲಂ ಪಾಯ್ಲೆಲಾ (14:9).

ಸೋತ ಶತ್ರುಘ್ನ : “ಗಿರಿತಟದಳೊಂದೊಂದೊಳ್ ಪೆಣಗಿಸೋಲ್ತ ಮದಕರಿಯಂತೆ” ಉರುಳುವನು. “ತೇರಿರದೆ ತಿರ್ರನೆ

ತಿಗುರಿಯಂತೆ ತಿರಂಗಿತದೇನೆಂಬೆನದ್ಭುತವನು” (13 :5).

ಅಗ್ನಿಯ ದಾಳಿ, ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ :

“ಹೊಗೆ ಹೊಗೆದು ಹೊಗೆ ಸುತ್ತಿ ಹೊಗುವ ದೆಸೆ ದೆಸೆಗಳಂ

ಮೊಗೆ ಮೊಗದು ಮೊಗಸಿ ಪಲಮೊಗೂದೊಳಪ್ಪಳಿಸಿ ಪುಟ

ನೆಗೆ ನೆಗೆದು ನೆಗೆಳ್ಳು ಸೋನೆಗಳಾಗಿ ಸುರಿವ ಕಿರುಗಿಡಿಗಳ ತುಷಾರದಿಂದ

ಧಗಧಗನೆ ಪೊತ್ತುವಾ ಜ್ವಾಲೆಗಳ ಮಾಲೆ

ಭುಗುಭುಗು ಭುಗಿಲ್ಬುಗಿಲ್ಬುಗಿಲೆಂದು ಪಾವರಿಸೆ

ತೆಗೆತೆಗೆದು ತಗುಳ್ಳೆಲ್ಲರಂ ದಹಿಸತೊಡಗಿದವು ದಳ್ಳುರಿ ನರನ

ಬಲದೊಳ್”

ಅಗ್ನಿಯ ಈ ವರ್ಣನೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಸುಧನ್ವನ ಕಾಳಗದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮುಂಚೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ವೀರರ

ಪರಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅನೌಚಿತ್ಯ ತಲೆದೋರದಿಲ್ಲ. ಲವನ (ಕೇವಲ ಬಾಲಕ) ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ ಈ ಧಿಕ್ಕಾರ : “ವಿರಹಿಗಳನಂಜಿಸುವ

ಪೂಗೋಲ್ಗುಳ್ ವೊಲಾಯ್ತು” ಎಂದು ಶತ್ರುಘ್ನನಿಗೆ. ಲವನ ಬಟ್ಟೆಗಾಣದೇ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸುವ ಕುಶನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ

ಮಾತ್ರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶೌರ್ಯವಿದೆ:

“ಶೋಕಮಿದೇತಕೆ ಹರಣವನೊಯ್ದೊಡಂತಕನ
ಲೋಕವಂ ಸುಡುವೆನಲ್ಲಹುದೆಂದೊಡಜ ಹರಿವಿ
ನಾಕಿಗಳನುರುಪುವೆಂ ಮಿಕ್ಕರಸುಗಿರಸುಗಳ ಪಾಡಾವುದು!”

ಅದಲ್ಲದೇ, “ಎಲ್ಲಿ ಕುಶನಂಬು ಸೋಂಕಿದುವಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛೆ ಮೃತಿ”.

ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೋತ ರಾಮನ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ..

“ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣಾದಿ ರಕ್ತಸರ ತಲೆಗಳನರಿದು ತಿರುಗಿ ಬಹ ಕಣೆಗಳಿಕ್ಕಡಿಗಳಾಗಿ ಬಿದ್ದುವು.”

“ಪಲ್ಲವಿತ ಕವಚೂತತರು ಬೇಸಗೆಯ ಝಳಕೆ
ಎಲ್ಲದಸವಳಿದು ಜೋಲ್ವಂತೆ ಕೋಮುಲ ಕಾಯ
ದೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಂ ನಾಂಟಿದಂಬುಗಳ ರುಧಿರ ಪ್ರವಾಹದಿಂದರೆ ಬಳಲ್ವು
ಮೆಲ್ಲನೆ ವರೂಢದೊಳ್ ಸಾರಥಿವೆರಸಿ ಧರಾ
ವಲ್ಲಭಂ ಮೈಮರೆದು ಪವಡಿಸಿದನನಿಮಿಷರ್
ಚೆಲ್ಲಿದರ್ ಪೂಮಳೆಗಳಂ ಮೊಳಗಿದುವು ದೇವದುಂದುಭಿಗಳಂಬರದೊಳು”

(21 : 36)

ಬಭ್ರವಾಹನನು ಅರ್ಜುನನೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ, ತಲೆಬಾಗಿದಾಗ ತಂದೆಯ ತೆಗಳಿಕೆಗೆ ಕನಲಿ ರಣೋದ್ಯುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನಷ್ಟೆ. ಆಗ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎದುರಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಸಹಜ ತಾತ್ಪಾರದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. “ನಿಲ್ಲಲವೊ ತನ್ನನೆ ಮೊದಲು ವಂದಿಸದೆ ಪಾರ್ಥನಂ ಕಂಡು ಕೆಡಿಸಿದೆ ರಾಜಕಾರಿಯವನು”.

ವೀರರು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿಸಲಿ ಎಂಬ ಮಹಾ ಸಮಸ್ಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ. ಆದದ್ದಾಗಲಿ ಎಂದು ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುಧನ್ವ : “ಭೋಗದೊಳರುಂಧತಿಯ ಕೂಡಿದ ವಸಿಷ್ಠನಂ ಪೋಗಿ ಕೊಂದವನ ದುರ್ಗತಿಗೆ” ತಾನಿಳಿವನು! ವೃಷಳೀರಮಣ ಎಂದರೆ, ಮದುವೆಯಾಗದೇ ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹುಡುಗಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದವನು. ವೃಷಕೇತುವಿನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ : “ಚಾರು ಹಯ ಮಂ ತಂದು ಕುಡುವೆನಲ್ಲದೆ ವೃಷಳೀರಮಣನುಗ್ರಗತಿಗಳಿವನಂದ”.

ಶತ್ರುಘ್ನನ ಎಸುಗೆ “ಬಯಲಾಯ್ತು ಕೂಟಸಾಕ್ಷಿಯ ಸಿರಿಯೊಲು”. ಶತ್ರುಘ್ನನಲ್ಲಿ ಕೂಟಸಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ?

ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕೈ ಪೂರ್ತಿ ಸೋತಾಗ, ಮೂಡಿದ ಈ ಚಿತ್ರಣ : “ಬಹು ದುರಿತಮಂ ಧರ್ಮದೊಳೊರಸುವಂತೆ ಕುಶನಹಿತರಂ.....”

ಸನ್ನಿವೇಶ ಸುರಥನು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರನ್ನರಸಿಕೊಂಡು ರಿಪುಸೇನೆಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿಸಿ ಒತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು. ಉಪಮೆಯೋ- ಮಹಾಯೋಗಿಯ ಸಾದೃಶ್ಯ! ಅನೌಚಿತ್ಯ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ?

“ಘೋರ ಸಂಸಾರದೊಳ್ ಮುಸುಕುವ ಮರವೆಯಂ ನಿ

ವಾರಿಸಿ ಮಹಾಯೋಗಿ ಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮರ ರ ವಿ

ಚಾರಿಸುವ ತೆರದಿಂದೆ ರಿಪು ಮೋಹರದೊಳೊತ್ತಿ ಕವಿದ ಭಟರಂ ಗಣಿಸದೆ”

(14 : 7)

ಶೃಂಗಾರ

ವೀರರಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೋಲನ್ನೇ ಕಂಡ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೈವಾಡವನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾನೆ. ಯುದ್ಧಗಳ ಬಳಿಕ ಅಂಗನಾವಿಭವಕ್ಕೇ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ. ಇದರ ಅರ್ಥಭಾಗ ಶ್ಲೇಷೆಯ ಚಿಪ್ಪಿನ ಕೆಳಗೆ ಅವಿತದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಬೇಡದ

ಸಂಗತಿ.

ಪ್ರಭಾವತಿ-ಸುಧನ್ವರ ಸಂಭಾಷಣೆ ತುಂಬ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನದು. ಪ್ರಭಾವತಿಯ ಅಭಿಲಾಷೆ ಸಂಭೋಗವಾದರೂ ಅವಳ ಬಯಕೆಗೆ ಯುಕ್ತಿ ಸಮ್ಮತವಾದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅವಳೊಬ್ಬ ಕಾಮಿಯಂತೆಯೂ ಸುಧನ್ವನೊಬ್ಬ ಭೀರುವಿನಂತೆಯೂ ಚಿತ್ರಿತರಾಗಿದ್ದಾರಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಪ್ರಭಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವೈರವಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲವಿಲ್ಲ. ಸಂಭೋಗದ ಚಿತ್ರಣವೂ ರಸಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ, ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ಚಂದ್ರಹಾಸನ ಕತೆ ಎಲ್ಲ ಕೋನಗಳಿಂದಲೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾದಂತೆ ಶೃಂಗಾರರಸನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ. ವಿಷಯಯ ಪ್ರವೇಶ;

“ತನು ಸೊಂಪಡರ್ದು ನುಂಪಿಡಿದು ಕಂಪೊಗೆಯೆ ಲೋ
ಚನದ ನೋಟದ ಹೊಳಹು ಹೊಡಕರಿಸೆ ಚೆಲ್ವ ಕದ
ಪಿನ ಕಾಂತಿ ಕಳಕಳಿಸೆ ನಸುಲಜ್ಜೆ ನಗೆಮೊಗದೊಳಂಕುರಿಸೆ ತನಿ ಸೊಬಗಿನ
ವನಜ ಕುಟ್ಟಲದಂತೆ ಕುಚಯುಗಂ ಪೊಣ್ಣೆ ಬಡ
ತನದಿಂದೆ ನಡುವೆಸೆಯೆ....”

(29 : 28)

Sweet Sixteen ಚಿತ್ರಣ! ಸೊಂಪಡರ್ದು, ನುಂಪಿಡಿದು, ಹೊಡಕರಿಸೆ. ಮುಂತಾದ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಪದಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ವಿಷಯಯ ಮಾತು : “ವಸಂತದೊಳ್ ಬಾಯ್ಕೆರೆವ ಕೋಗಿಲೆಯ ಮರಿವೊಲವಳಿಂತೆಂದಳು”. ಜಲಕ್ರೀಡೆ, ವಿಪ್ರಲಂಭ ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅನೌಚಿತ್ಯದ ಸೋಂಕಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಹಾಸನ ಕತೆಯಲ್ಲಿ, ಸೀತಾರಾಮರ ಸಂಭೋಗವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ: “ಮಣಿಮಂಚದಂಚೆ ದುಪ್ಪಳಿನ....ಸಜ್ಜೆವನೆಯೊಳ್ ವಿರಾಜಿಪ ಕಾಂತನೆಡೆಗೆ ಲಜ್ಜೆ, ಮಂದಸ್ಮಿತಂ ಕಿರುಬೆ ಮರ್ ಕಾತರಂ ಪಜ್ಜೆದೋರಲ್....ಸಾರ್ದಳೊಯ್ಯನೆ ಮತ್ತಗಜಗಾಮಿನಿ”.

ಪ್ರವೀರನ ಅತಃಪುರದ ಲಲನೆಯರು ಕುಸುಮಾಪಚಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಕವಿಗೆ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದೆ :

“ತುಂಬಿಗಳನೋಡಿಸದ ಚಂಪಕಂ ಸೂಕ್ಕಾನೆ
ಯಂ ಬೆದರಿಸದ ಸಿಂಗಮಿಡಿದಂಧಕಾರಮಂ
ತುಂಬಿಸದ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಮಿರಲ್ ಕಂಡಿಲ್ಲಿ ನಾವುಮಿದೊಡೆ ನಮ್ಮನು
ಶಂಬರಾರಿಯ ಶರಂ ಕಾಡದಿರುಳಿನ ವಿರಹ
ಕೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯದೊಳಗಲದೆ ಬಾಲಿಕೆಯರುರುವ
ನಿಂಬುಗೊಂಡೆಣೆವಕ್ಕೆಯನಲೆಸೆದುವಲಗೊಯ್ಯ ನೀರೆಯರ ನೆಲೆಮೊಲೆ
ಗಳು.

(8:20)

ಇದೇ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಶೃಂಗಾರವಿದ್ದಲ್ಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ವರ್ಣನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಚಮತ್ಕಾರ. ಆದರೆ ಶುದ್ಧ ಅಶ್ಲೀಲ ವರ್ಣನೆಗೂ ಹಸಿದುದಿಲ್ಲ.

“ಇನ್ನು ಹಿಡಿಯದಿರು ಸಾಕಾಳ ಪನ್ನಗವೇಣಿ
ಮುನ್ನಾನೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದ ನೋಡಿದಾ ಶಶಿವದನೆ ಬ
ಯೆನ್ನ ಮನೆಯೊಳ್ ಪೋದುದಕಟಕಟ ನಿನ್ನ ಕೈಗುದುರೆ ಪೊಂಗೊಡ
ಮೂಲೆಯಳೆ”

(6 : 30)

“ಅಚ್ಚ ಪಳದಿಯ ಕಾಯ ಜೋಡ ಮೇಲೆತ್ತದೊಡೆ

ನಚ್ಚಿದ್ ಕೈಯ್ಯು ಕರಿದಿನ ಹಿಂದ ಹಿಡಿಯದೊಡೆ
ಮೆಚ್ಚಿನಾಟಕೆ ಮೀರಿ ಬಂದ ಕೆಂಪಿನ ಹಣ್ಣನಂಡಲೆದು ಬಿಡದಿದ್ಡೆ”

(6:31)

ಕೆಲವು ಸುಂದರ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡನೆ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಮುಗಿಸೋಣ. ಹಂಸದ್ವಜನ ಸೇನೆಯ ಭಟರೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಕ್ಕೆ ರಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲು ಮನೆ ಮಾಳಿಗೆಗಳನ್ನೇರಿದ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯರ ರೂಪ:

“ಅಳಿಲಾದ ನಿರಿಯ ಬಳಲಿದ ಮುಡಿಯ ಸೊಪ್ಪಾದ
ತಿಳಕದ ಕೆದರ್ಡ ಕಾಡಿಗೈಯೆ ಬೆಮರಿದ ಮೈಯ
ಪುಳಕದವಯವದ ಕೆಂಬಾಸುಳೇರುಗಳ ಪರೆದನುಲೇಪನದ ತೊಡಕಿದ
ಗಳದ ಹಾರದ ಕೆಂಪುಗದಡಿದಧರದ ನುಡಿಯ
ಕಳವಳದ ಕಡೆಗಣ್ಣ ಕೊಂಬೊಗರ ಕದಪುಗಳ
ಕಲೆಯ ಕೋಮಲೆಯರಿನಿಯರ್ಕಳಂ ಕಳಪಿ ನೆಲೆವಾಡನಡರ್ಡರಂದು”.

(10:50)

“ತಳಿರೆಡೆಯೊಳಿದ್ಡೆ ಮಾವಿನ ತೋರ ತನಿವಣ್ಣ
ಗಿಳಿ ಕರ್ಮುಕಿದೊಡೆ ರಸಮೊಸರಿ ಸೋರ್ವಂತೆ ಹೆಂ
ಗಳ ಕರತಳದ ಪೊಂಗಳಸದರೆಜುಳಿಯೊಳಿಟ್ಟ ಬೆರಲಂ ತೆಗೆದು ಬಿಡಿಲೈ
ಲಲಿತ ಚಂಪಕ ತನುಚ್ಚಾಯಿಯಿಂ ಕೆಂಪಿಡಿದ
ಜಲಧಾರೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತಿರ್ಪುದಧ್ವಶ್ರಮಂ
ಗಳನಾಂತು ಬಂದ ಪಥಿಕರ್ಕಳೀಂಟುವ ಸಮಯದೊಳ್ ಪ್ರಪಾಶಾಲೆಗಳೊಳು

(3 : 11)

ಹಾಸ್ಯ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯರಸವಿದೆಯೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ! ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಎಂದರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯವಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಕವಿ ತಂದು ತುರುಕಿದ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು. ಕವಿಯೇನೋ ಪ್ರಯಾಸ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ.

ವಾಚಿಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಭೀಮನು ಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಭೀಮನನ್ನು ಕೆಣಕುವುದೇ ಮೊದಲಿನ ಹಾಸ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಅಲ್ಲಿ ನಗು ಉಕ್ಕಿ ಬರುವುದಿರಲಿ, ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಕೃಷ್ಣನ ಆರೋಗಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯರಸ ಲೇಶವಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಅತಿ ಸಲುಗೆ. ಹಾಗಿರುತ್ತ “ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿ” ಎಂದರೆ ಭೀಮನಿಗೆ ಎಂತಹ ಕೋಪ ಉಂಟಾಗಬೇಡ!

ಅವನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದುದು ಕೃಷ್ಣನ ಕುಚೇಷ್ಟೆ. ನಮಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತನಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವರ್ತನ. ಆಗ ಭೀಮ ಸಿಡಿದು ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. “ಆರೋಗಣೆಯ ಸಮಯ ಮಾರ್ಗ? ಭೂತಂ ಪೊಯ್ದುದಾರನೀ ಮನೆಯೊಳ್? ಆಯ್ಕೆ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಮೂರೊಳ್? ಬೆಳೆಯದೇ ಧಾನ್ಯಂ? ಕರೆಯದೇ ವೃಷ್ಟಿ? (ಹಾಗಾದರೆ) ನಾರಿಯರನಿಬರಂ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡಲೇಕೆ ಬಿಡಲಿ” ಕೃಷ್ಣ.

ಇದೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾರದನ ಚೇಷ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ. ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ಹಾಸ್ಯಾಭಾಸ.

ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಹಾಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ರುಕ್ಮಿಣಿಕೃಷ್ಣರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ನಗೆಯನ್ನು ಕೈಸಲು ಹೋಗಿ ಎಡವಿದ್ದಾನೆ. ಪದ್ಮನಿಯ ಪತಿಕಮಲ ಸಖ. ಆದರೆ ಪದ್ಮನಿ ರಾಜಹಂಸದೊಡನೆ, ಪುನ್ನಾಗದೊಡನೆ ಮತ್ತು ಮಧುಗಳೊಡನೆ ಸ್ವೈರ ವಿಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ತ್ರೀಜನಕೆ ಸಹಜಮಿದು ಎಂದು ರೇಗಿಸುತ್ತಾನೆ ಕೃಷ್ಣ. ಅದಕ್ಕೆ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ

ಚಾತುರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಹಾಸ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಪದ್ಮನಿಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ!

ಸತ್ಯಭಾಮ ದ್ರುಪದನಂದನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ : “ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮೋಡೆ ಸಹಸ್ರ ನಾರಿಯರು ಇದಲರಿಯರು. ಆತನನೊಲಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನಿನ್ನ

ಗಾಡಿಗಿದು ಪೊಸತೆ ಗಂಡರೈವರು ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಐವರು ಗುಡಂದಿರನ್ನೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೆಡಗಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೊಲಿಸಿಕೊಂಡ ಭಕ್ತಿಗೂ ಹೋಲಿಕೆ. ದ್ವೌಪದಿಯೂ ಅಸಂಬದ್ಧ ಉತ್ತರವೀಯುತ್ತಾಳೆ. “ಪಾರಿಜಾತದ ನೋಂಪಿಗಂದು ನಿಜರಮಣನಂ ನಾರದ ಮುನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಬಳಿಕೊಡೆಯರುಂಟೆ ನಿನಗೆ?”

ಅನುಸಾಲ್ಪನಿಂದ ಸೋತು ಬಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಸತ್ಯಭಾಮ ಜರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ “ನಗುತ” ಎಂದು ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. ನಗಬೇಕೋ ಅಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂವತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾರದನಿಗೆ ಕಾಲ್ಕೆರೆತ. ಅಧ್ವರದೊಳಾಡಂಬರದಿಂದ ಕಲತಂಗಳಂಬಡಿದು ಚತುಷ್ಪತ್ನಿ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ವಿರಾಜಿಸುವವಳು ರುಕ್ಮಿಣಿ. “ಏವೇಳ್ವೆನವಳ ಭಾಗ್ಯ”ವೆಂದು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯನ್ನು ಕಣಕುತ್ತಾನೆ. “ಉರ್ವ ಮೋಹದ ರಾಣಿಕೃಷ್ಣಂಗೆ ನಾನೆಂದು ಗರ್ವಿಸುವೆ” ಎಂದೂ ಒಂದು ದಳವನ್ನೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಪೊರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ ಪರಮಾತ್ಮ! ಯುವ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿ ಹೋದರು ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ!

ಬಾಲಲೀಲೆ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ತೊದಲ್ಪಡಿ, ಮುದ್ದು ಮಾತಿನ, ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಯುವ ವರ್ಣನೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ಈ ಅರಕೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಾನೆ. ಆದೂ ಎಂತಹ ಸಮರ್ಥತೆಯಿಂದ! ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದಿಗೆ ಮೈಮರೆಯದ ಮಾನವನುಂಟೆ?

“ತೊಟ್ಟಿಲೊಳ್ ನಲಿವ ನೆವಮಿಲ್ಲದೆ ನಗುವ ಬಾಯ್ಗೆ
ಬೆಟ್ಟಿಲೊ ಪೀರ್ವ ಪಸಿದೊಡೆ ಚೀರ್ವ ಮೊಲೆಯುಂಬ
ಪಟ್ಟಿರಿಸೆ ಪೊರಳ್ಳಂಬೆಗಾಲಿಡುವ ಮೊಳೆವಲ್ಲ ಜೊಲ್ಲುಗೆ ತೊದಳಿಸಿ ನುಡಿವ
ದಟ್ಟಿಡಿಯಿಡುವ ನಿಲ್ವ ತೊಡರ್ವ ಬೆರ್ಡುವ ಪರಿವ
ಬಟ್ಟಿಯೊಳೊರುಗುವ ಕಾಡುವ ಕುಣಿವ ಲೀಲೆಯಂ
ನೆಟ್ಟನೆ ಕುಮಾರಕರ್ ತೋರಿದರ್ ಜಾನಕಿಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿವರಂಗೆ”

(19: 50)

ಲವಕುಶರ ಈ ಬಾಲಲೀಲೆ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಹಾಲುಕ್ಕಿಸುವಂತಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೂ ಆತನು ಗಳಿಸಿದ ಆಗಾಧ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಗುಟ್ಟುರಟ್ಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಸ್ ವಿ. ರಂಗಣ್ಣನವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದುತ್ತೇನೆನಿಸುತ್ತದೆ.

“ಷಟ್ಕಾಂಡ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಕಾಂಡ ಹೇಗೋ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ ಹಾಗೆ : ಸಿಂಹದ ಜರರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಜಂಬುಕ, ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇರಳವಾಗುಂಟು : ದುಷ್ಟಮ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟು ಭ್ರಷ್ಟವಾದ ರುಚಿವಿಕಾರ ಬಯಸುವ ಆತಿಮಾನುಷ ಘಟನಾವಳಿ, ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿರೋಧದ ಆತಾರ್ಕಿಕತೆ, ಆದರ್ಶ ನೇಮದ ಭಂಗ, ಅಸಹಜ ಸಾಹಿತ್ಯ.”

(ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ, ಶೈಲಿ ೨, ಪು. 153)

ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್ ಅವರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೊಗಳುವ ಗುಣಗಳಿಗೂ ಅವನು ಅರ್ಹನಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಕಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಬೇಕು :

“ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನಿಗೆ ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ ಬಹುಭಾಗದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಮೂಲಗ್ರಂಥವೇ ಕಾರಣ. ಕನ್ನಡ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಕಥಾ ಸಂವಿಧಾನ ಕೌಶಲ, ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ, ಹಾಸ್ಯರಸ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥದ ಬಹುಭಾಗವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದ ಅನುವಾವ ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ.”

ಆದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನುವಾದಕ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸುಕುಮಾರ ಪದಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರೆಗೈದಿದ್ದಾನೆ. ನಾದ ಲೋಲುಪತೆಗೆ ಕನ್ನಡದ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ-ಕನ್ನಡದ ಹಿತಮಿತವಾದ ಬೆರಕೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾಕವಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯೆಂಬುದು ನಿಜ.

ಗ್ರಂಥಮುಣ

- 1 ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ : ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ.,ಬಿ.ಟಿ.,
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಚಾರ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ. 1950
- 2 ಶೈಲಿ ೨ : ಎಸ್. ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ. ಕಾವ್ಯಾಲಯ. 1958
- 3 ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ : ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, 1953
- 4 ಪರಿಶೀಲನೆ : ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಉಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ. 1967
- 5 ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ : ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಕರ್ಣಾಟಕ
ಸಂಘ ಕಲ್ಚುರ್ಗಿ. 1951
- 6 ತಪೋನಂದನ : ಕುವೆಂಪು ಕಾವ್ಯಾಲಯ. 1950
- 7 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ : ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ. ಉಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ. 1953
- 8 ಕನ್ನಡ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ : ಸಂಪಾದಕರು. ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಂ.ಎ.,
ಆಸ್ಥಾನವಿದ್ವಾನ್ ಪಂಡಿತರತ್ನಂ ಬಿ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ. 1956
- 9 ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವೆಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯವು : ದೊಡ್ಡ ಬೆಲೆ ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಂದ
ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. 1932
- 10 ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ ಸಂಗ್ರಹ : ತ. ಸು. ಶಾಮರಾಯ, ಎಂ.ಎ., ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ. 1954

ಧ್ವನಿಗಳು

ಧ್ವನಿಗಳು

ಮೋಹನ ಟಿ.ಆರ್.

ಧ್ವನಿಗಳ ಆತೋದ್ಯದಲ್ಲಿ,
ಸಂತೆ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಲೀನ ಮೌನದಲ್ಲಿ,
ಹೇಳಲಾಗದ, ಹೇಳದೇ ಮನದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಡಲಾಗದ,
ಮೊಳೆಯುವುದೋ ಎಂದು ಮುಳ್ಳು ಹಿಡಿಸುವ
ಬಗೆ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ತಡಕಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಇತರರ ಥರ ಥರ ಯೋಚನೆಗಳು ಮಾತಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತವಾಗುವುದ ಕಂಡ
ತಪ್ಪ ಮನಸ್ಸು ಪರಿತಪಿಸಿ, 'ಹೇಳು, ಹೇಳು, ಹೇಳು' ಎಂದು
ಒತ್ತಡದ ತಿಡಿ ಊದಿ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತಷ್ಟು
ಹದಗೆಟ್ಟು ಮೆದುವಾಗಿ,
ಗುಮ್ಮು ರತಿಗೆ ಮೌನ ಬಸಿರಾಗಿ
ಅಸಹಜ ಗಜಗರ್ಭವಾಗಿ, ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ
ಕೊನೆಗೆ
ಬಸಿರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಗೂಸಿರುವುದೋ, ಅದರೆದೆ ಮಿಡಿವುದೋ ಎಂದು

ಪಡಲು, ನೋಡಲು

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಸಿರ ಬಗೆದರೆ ಸಿಗುವುದೇ,

ಇತರರ ಥರ ಥರ ಯೋಚನೆಗಳ ಧ್ವನಿ,

ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ.

ಅವುಗಳು:

ನನ್ನವುಗಳ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಚುಕಿ ಕೊಂದವುಗಳು.

ನನ್ನ ಸತ್ತ ಯೋಚನೆಗಳ ಜಾಡಿದು ಬಾಯಿ ಗಿಡಿದು ಪಾಚಿಗಟ್ಟಿದವುಗಳು.

ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳು

ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳು

ಜ್ಯೋತ್ಸಾ ಕಾಮತ್

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಉಪನಯನದ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಋಷಿಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗುರುವಿನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಗುರುವಿನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ಮಾತು. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ನೋಡಿದರೆ, ಎಂಟು ಹತ್ತು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ವಿದ್ಯಾದಾನವು ಸಂಘಟಿತವಾದ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಈ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಘಟಿಕೆ ಅಥವಾ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ 'ಘಟ': ಘಟಿಸು ಅಥವಾ ರೂಪಗೊಳ್ಳು ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ "ಘಟಿಕಾ" ಶಬ್ದ ಬಂದಿದೆ. 'ಘಟೆ' ಎಂದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಭೆ ಎಂದು ವಾತ್ಸಾಯನ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕೀಲಹೋರ್ನ್, ಬಾರ್ನೆಟ್ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಘಟಿಕೆಯೆಂದರೆ ಸಭೆ ಎಂದೇ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದರು. ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನ "ಸಾಲೆಯ ಘಟೆ"ಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು "ಘಟಿಕಾ ಸ್ಥಾನವೆನಿಪ್ಪ ಸಾಲೆ" ಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಘಟಿಕೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಅದು ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರವಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ, "ಘಟಿಕೆ"ಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಲವಾರು ಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. "ಘಟಾನುಘಟಿ", "ಘಟ್ಟಿಗ" ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ನಾವು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಈಚೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪದವೀದಾನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ "ಘಟಿಕೋತ್ಸವ"ವೆಂದು ಕರೆದುದು ತುಂಬ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಈ ಭವ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕೊಂಕಣದ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ "ಘೈಸಾಸ" ರೆಂಬ ಹೆಸರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಇದು 'ಘಟಿಕಾಸಾಹಸ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದುದಾಗಿದೆ.

ಘಟಿಕೆಯೆಂದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಪು ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲಮಾನವೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಆದರೆ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ಘಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಘಟಿಕೆಗಳನ್ನು 'ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತಕ್ಷಶಿಲೆ' ಗಳೆಂದು ಕಾಂಚಿಯ ಕಾಮಕೋಟಿ ಪೀಠದ ಜಗದ್ಗುರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಕರೆದಿರುವರಲ್ಲದೇ ಒಂದು ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ದಿ ಇನ್ಸ್ಟ್ರೀಟೆಡ್ ವೀಕ್ಲಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯ ಮೇ ೯, ೧೯೬೫ ರ ಸಂಚಿಕೆ, ಪುಟ ೮-೯) ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಘಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಘಟಿಕೆಗಳ ಪರಿಚಯ ನೀಡಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉಚ್ಚ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂಬ ಊಹೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ನಾಲ್ಕನೆ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕದಂಬರ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಮಯೂರ ಶರ್ಮನು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಂಚಿಯ ಘಟಿಕೆಗೆ ತನ್ನ

ಗುರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದುದರಿಂದ ಇತರ ಪ್ರಕಾರದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಘಟಕಗಳು ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಘಟಕಗಳು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಮತ್ತು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತ ಘಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕ್ರಿ.ಶ. ವರ್ಷ ಹೀಗಿವೆ: ಮೋರಿಗೆರೆ (೧೦೪೫), ನಾಗಾಯಿ (೧೦೫೮), ಸೂಡಿ (೧೦೬೦), ಹೊಟ್ಟೂರು (೧೦೬೪), ತುಂಬುಳ (೧೦೬೮), ರಾಯಭಾಗ (೧೧೨೭), ಪುಲಿಗೆರೆ (೧೧೨೯), ಹೆಂಜೇರು (೧೧೬೭). ಕಡಲೆವಾಡ (೧೧೮೬), ಹೊಟ್ಟೂರಿನದು “ಅಖಿಲ ಘಟಕಾಸ್ಥಾನ”ವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೆಂಜೇರು, ರಾಯಭಾಗದವು “ಮಹಾಘಟಕಾಸ್ಥಾನ”ವಾಗಿದ್ದವು. ಕಡಲೆವಾಡದ್ದು “ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿದ್” ಘಟಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಘಟಕೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾಣಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ವೈಭವದಿಂದ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇವು ಮೆರೆದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಯಾವ ಅವಶೇಷಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರ ಪಡೆಯಲು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಗೇ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಓದಲು ಬಾರದಷ್ಟು ಸವೆದುಹೋಗಿವೆ. ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟಿ, ಇತರ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಂಸರಿಗೆ ಸಿಗದಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಶಾಸನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಲಭ್ಯವಿದ್ದರೆ ಈ ಘಟಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರ ಸಿಗಬಹುದು. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿತ್ತಾಪುರ ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನದ ಹತ್ತಿರದ ನಾಗಾಯಿ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೂರು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಅವಶೇಷಗಳ ಮಧ್ಯಯುಗದ ಘಟಕಾ ಸ್ಥಾನಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಒಂದು ಅಂಗವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಘಟಕೆಗಳು ದೇವಾಲಯಗಳ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದುಬರುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಘಟಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಏರ್ಪಾಡು ಕೂಡ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಘಟಕೆಗಳ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ಅಗ್ರಹಾರ, ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿ, ಮಠಗಳಂತಹ ಇತರ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪೂರೈಸಿ ನಂತರ ಘಟಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅಗ್ರಹಾರ-ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು,ನಾಗರ (ಮರಾಠಿ) ಗಳ, ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ, ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದಗಳ “ಬಾಲಶಿಕ್ಷೆ” ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಗಾಯಿಯ ಘಟಕೆಯಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ “ಸಂಜೆಮಠ”ವೂ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢರಿಗೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನೀತಿಬೋಧೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು “ಪುರಾಣ ಭಟ್ಟ” ರಿಂದ ಒದಗಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿತ್ತು... ಈ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರೌಢ, ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದಿನ ಅರಸರೂ, ದಂಡನಾಯಕರೂ, ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಊರ ಜನರೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೇ ದೇವಾಲಯದ ಉತ್ಪನ್ನದ ಕೆಲವಂಶ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಿಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಘಟಕಾಸ್ಥಾನಗಳ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಆವಾರಗಳು (Campus) ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಗಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತೈಪುರುಷ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ಘಟಕಾ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದರೆ ಮಧುಸೂದನ ದೇವಾಲಯದ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮಠವಿತ್ತು.ಇದರ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ “ಮೂರು ನೆಲೆಯ ಬಾಗಿಲವಾಡ” ವಿದ್ದು ಅದರ ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರವು ಇಂದ್ರನ ವಿಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಶಾಸನವು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆವಾರದಲ್ಲಿ ಪಠಣಮಠ, ಅನುಷ್ಠಾನ ಭವನ, ನಾಟ್ಯಶಾಲೆಗಳು ಇದ್ದು ಆಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇವೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮನರಂಜನೆಯ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸಹಸ್ರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ನಾಗಾಯಿಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಇವರಲ್ಲಿ ೪೫೦ ಜನ ತೈಪುರುಷ ದೇವರ ಘಟಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರೆ ೪೦೦ ಜನ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧುಸೂದನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ವೇದ, ಆರು ವೇದಾಂಗ, ಕಾವ್ಯ, ಮೀಮಾಂಸೆ, ಪುರಾಣ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಗಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟರ ವೇದಾಂತ ದರ್ಶನ – “ಭಟ್ಟದರ್ಶನ”, ಜಿನೇಂದ್ರ ಬುದ್ಧಿಯು ಕಾಶಿಕಾವೃತ್ತಿಗೆ ಬರೆದ ಟೀಕೆಯಾದ “ನ್ಯಾಸ”,ಪ್ರಭಾಕರನ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಗ್ರಂಥ ‘ಪ್ರಾಭಾಕರ’ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿಯಿತ್ತೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು 'ಮಾಣಿ'ಯೆಂದು ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆಯಿತ್ತು. 'ಮಾಣವಕ'ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದದಿಂದ ಇದು ಬಂದಿದ್ದು ಪಾಣಿನಿ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. "ಘಳಿಗೆಯ ಮಾಣಿ"ಯರ ಉಲ್ಲೇಖ ಹಲವಾರು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಘಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದವನಿಗೆ ಘಟಿಕಾ ಸಾಮಾನ್ಯನೆಂದೂ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಹಸ ತೋರಿದವನಿಗೆ "ಘಟಿಕಾ ಸಾಹಸ" ಘಳಿಸಾಸ ಅಥವಾ "ಘಟಿಯಸಾಸ"ನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಘಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾದವನಿಗೆ "ಘಟಿಕಾವಾದಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ನಾಗಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಣಿ, ಏಕದಂಡಿ, ತ್ರಿದಂಡಿ, ತಪೋಧನರು, ಹಂಸ, ಪರಮಹಂಸರು, ನೈಷ್ಠಿಕ ತಪಸ್ವಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಸ್ನಾತಕರು ಎಂಬ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಘೈಸಾಸ' ಎಂಬ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಸರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ಹಿಂದೂಮೈ ಘಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ತನ್ನು ಪಡೆದವರಿರಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಕಂಠಪಾಠಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇತ್ತು. ವಾದಕ್ಕೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯವಾಗುವ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಯೂರ ಶರ್ಮನು 'ತಾರ್ಕಿಕ'ನಾಗಲು ಕಾಂಚಿಯ ಘಟಿಕೆಗೆ ಹೋದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ವಾದದಲ್ಲಿಯ ಜಾಣ್ಮೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಾದಿ, ಘಟಿಕಾವಾದಿಗಳೆಂದೂ, ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿಯೇ ವಿದ್ವತ್‌ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ತೋರಿದವನಿಗೆ ವಾದಿಕೋಲಾಹಲ, ವಾದಿಭಯಂಕರ, ವಾದಿಘರಟ್ಟ ಎಂಬ ಬಿರುದು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃಗಳು, ಭಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿ ಭಟ್ಟರು, ಪುರಾಣ ಭಟ್ಟರು, ಮುಂತಾದವರು ಇದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲದೇ "ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರಿಗರು (ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರಿಗರು) ಇದ್ದರು. ನಾಗಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಆರು ಜನ ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರಿಗರಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಘಟಿಕೆಯ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವೇತನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಉಚಿತ ಉಟವರು ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳಿಗಾಗಿ (ಅಶನ-ವಸನ-ಪಥ್ಯಾಷ್ಠಮ್) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಘಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಗಿಸಿದವರಿಗೆ ಮಾನಸನ್ಮಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿ ದಾನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವರಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿ'ಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರಲ್ಲಿ ದಶಗ್ರಂಥಿ, ಕ್ರಮಿತ, ಮಹಾವಾದಿ,ತಾರ್ಕಿಕ, ಆತ್ಮ ವಿತ್, ಉಭಯವೈಯಾಕರಣಿ ದ್ವಿವೇದಿ, ಸಂಹಿತೆಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದವರಿರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಆಯಾ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಘಟಿಕೆಯ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಲು, ಹೂದೋಟವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗದ ಪರಿಚಾರಕರು ಘಟಿಕೆಯ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. "ಘಟಿಕಾ ಪ್ರಹಾರಿ" ಅಥವಾ ಕಾಪಿನ ಘಳಿಯಾರ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಹೆಸರಿನ ಮೇಲಿಂದ ಈತ "ವಾಚ್‌ಮನ್" ಇರಬಹುದೆಂದು ಅನಿಸಿದರೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃ ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರಿಗರೊಂದಿಗೆ ಈತನ ಹೆಸರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೇ ಅವರಷ್ಟೇ ವೇತನವನ್ನೂ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ್ದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈತ ಒಬ್ಬ ಮಹತ್ವದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಿದ್ಯಾಲಯವಾದ ವಿಕ್ರಮಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ 'ದ್ವಾರಪಂಡಿತ'ನಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿನ ನಾಲಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯಿದ್ದನೆಂದು ಚೀನೀ ಪ್ರವಾಸಿ ಇತ್ಸಿಂಗನ ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಘಟಿಕಾ ಪ್ರಹಾರಿಯದೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ಕೆಲಸವಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಆತ ರಕ್ಷಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಯ (Security Officer) ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಸೂಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಆರ್ಪೊತ್ತುಂ' ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲವೂ ನೋಡಲು "ವರಾಧೀಶ್ವರ"ರಿದ್ದರು. ಓದಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಕೊಡದ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲಿಸದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಓಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಸರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಾರಿಗಳು, ನಕರಗಳ (guilds) ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಮಹಾಜನರು ಇಂಥ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಘಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಮಾಣಿಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ವೇದಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ ತಾಳೆಗರಿಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು, ಪರೀಕ್ಷಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ತಾಳೆಗರಿ ಎತ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ "ಖಂಡಿಕ"ವನ್ನು ಪರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಂಠಪಾಠ,

ಪರಣಗಳಿಂದಲೇ ಗಳಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇ ಈ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಸಾಂಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಸಕ್ತರಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಷ್ಟೇ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನವೆಂಬ ಆಧುನಿಕ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಆಗ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾತ್ರರ ಕಠಿಣ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿ ಮುಂದೆ ವಿದ್ವತ್ತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೆತ್ನಿಸುವವರಷ್ಟೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಾದರೋ, ಕೇವಲ ಪದವಿಗಾಗಿ ಬರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಆಧುನಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವುದರಿಂದ ಅಶಿಸ್ತು, ಹೊಣೆಗೇಡಿತನಕ್ಕೆ ಹಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿರದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಎಂದೇ ಒಂದು ಶಾಸನವು “ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನೆರ್ಮುಮುಂ ಭೋಗಕ್ಕಾಗರಮುಂ ಆದ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಮುಂ” ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಸನ : ನಾಗಯಿಯ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦೫೮)

ಶ್ರೀಮತ್ ಕಾಳಿದಾಸಯ್ಯ ದ (ಣ್ಣನಾಯಕಂ).....

.....ಕಟಕ ಕಮಳಾರ್ಕ್ಯವೆಸರ ತೈಪುರುಷ ದೇವರ ಶಾಲೆಯ

ಮಂ ನಿಜಾಭಿಧಾನಾಭಿರಂಜಿತಮಪ್ಪ ಮಧುಸೂದನಾ[ಳ]ಯಮುಮಂ ರಾಮತೀರ್ಥಾಭಿರಾಮಮಪ್ಪ ರಾಮೇಶ್ವರಾ

ಲಯಮುಮಂ ರಾಮತೀರ್ಥಮುಮಂ ನಿಜಧರ್ಮ್ಯ ಕಾ

ರಿತಾಧಿಕಾರ ಪದವೀ ವಿರಾಜಿತನಪ್ಪ ಶಾಳೆಯ [ಕೈಂ] [ಕ] ಯ್ಯನಮಂ ಮಾಡಿಸಿ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಮನಿಪ ಶಾಲೆಗೆ

.....

ಶಾಲೆಯಲೋದುವ ವೇದಾ

ಧ್ಯಾಯಿಗಳಿನ್ನೂರ್ವರ್ಗಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಾಯಿಗಳಪ್ಪ

ದಿಂಬರ್ಗಂ ತದುಪಾಧ್ಯಾಯಿಗಳು ೩ ಭಟ್ಟದರ್ಶನ ನ್ಯಾ[ಸ] ಪ್ರಭಾಕರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತ್ಯಗಳೂವರ್ಗಂ ವೇದಮನೋ

ದಿಸುವುಪಾಧ್ಯಾಯಮೂವರ್ಗಂ ಶಾಲೆಯ ಸರಸ್ವ

ತೀ ಭಣ್ಣಾರಿಗರಾರ್ವರ್ಗಮನ್ನು ೨೫೭ ಮಾನಸ |

ರ ಅಶನಾಚ್ಚಾದನಕ್ಕಂ

ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಖಣ್ಣ ಸ್ತು

ಟಿತ ನವ ಸುಧಾರಮ್ಮಕ್ಕಂ ಗಂಧಾಕ್ಷತ ಪುಷ್ಪ

ಧೂಪದೀಪ ನಿವೇದ್ಯಕ್ಕಂ ತೈಪುರುಷದೇವರ

ಶಾಲೆಯ ಪರಿಷವಾಣಿಯರ್ಗೇ ಸರ್ವನಮಸ್ಯಮಾಗಿ

ಕೊಟ್ಟ ಕಮ್ಮಾಣಿಕೇಶ್ವರಗಳರೆಂಬಡ [ಗ] ಮತ್ತರು ೧೦೦೦ ಆ [ಹೊ] ಲಂ ನಾಗವಾವಿಯ

.....

ಭಾಟ್ಟ ದರ್ಶನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತ್ಯಗೆ ಮತ್ತರು ೩೫ ನ್ಯಾಸ

ವ್ಯಾಖ್ಯಾತ್ಯಗೆ ಮತ್ತರು ೪೫, ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರಿಗೆ ಮತ್ತ ೩೦

ಘಟಿಕಾ ಪ್ರಹಾರಿಗೆ ಮತ್ತರ್ ೩೦.....[ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮಧುಸೂದನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮರ ಮತ್ತು ರಾಮೇಶ್ವರ

ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಇದ್ದ (ಹೆಸರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದ) ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯ ಕೆಲ ವಿವರಗಳು ನಾಗಾಯಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ]

Hyderabad Archaeological Series : No VIII Inscriptions of Nagavi Ins 'A'

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

1 Epigraphia Carnatica III, VIII, Volumes

2 Epigraphia Indica VIII, XV, XVI, Volumes

3 Hyderabad Archaeological Series Vol VIII

ಜನಸ್ತೋಮ

ಜನಸ್ತೋಮ

ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ

ನನ್ನ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಆಕಾಶ ಬಾಣ ಚಕ್ರ ನಕ್ಷತ್ರ

ಉರಿದುರಿದು ಕತ್ತಲಿಗೆ ಹೂಮುಡಿಸಿದ್ದು

ನೋಡಿ:

ತುಂಬಿದ ಜನಸ್ತೋಮ

ನಕ್ಕುನಲಿದು ಕುಣಿದು ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನನ್ನ ಕಾಲಕಸಮಾಡಿ

ತುಳಿಯುತ್ತ ನಡೆದು ಕೊನೆಗೆ

ಮನೆ

ಸೇರುವದು.

ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಮತ್ತು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು

ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಮತ್ತು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು Page – 3

ಎಂ. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

1868 ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ Hicklin ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೋರ್ಟು ಈ ರೀತಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿತು :

“I think the test of obscenity is this: whether the tendency of the matter charged as obscene is to deprave and corrupt those whose minds are open to such immoral influences and into whose hands the publication of this sort is likely to fall.”

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲ ಪ್ರಕಟನೆ ಅಪರಾಧವೆಂದೂ ಈ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದವರು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವರೆಂದೂ ಇಂಡಿಯನ್ ಪೀನಲ್ ಕೋಡು (292 ನೇ ಸೆಕ್ಷನ್) ವಿಧಿಸಿದೆ. ಆದರೆ “ಅಶ್ಲೀಲ” ಎಂದರೇನು? ಯಾವ ಕಾನೂನೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೋರ್ಟುಗಳೇ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು.

1965 ರಲ್ಲಿ ಲಾರನ್ಸ್‌ನ “ಲೇಡಿ ಚಾರ್ಲಿಸ್ ಲವರ್” ಅಶ್ಲೀಲವೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟಿನ ಮುಂದೆ ಬಂತು. ಆಗ ಕೋರ್ಟು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇವು: 1) ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಎಂದರೇನು? 2) ಪುಸ್ತಕದ ಕೆಲಭಾಗ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿದ್ದರೆ “ಪುಸ್ತಕದ ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಭಾಗ ಅಶ್ಲೀಲವೇ” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋರ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? 3) ಅಶ್ಲೀಲತೆಯಿದ್ದರೂ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರ ಅದರಿಂದಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕಟನೆಯನ್ನು ಅಪರಾಧವೆನ್ನಬೇಕೆ?...ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಎಂದರೇನು? ಕೋರ್ಟು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದೇ ಹೋಯಿತು. ಯಾವುದು (I) ಅನೈತಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದೋ, (II) ಕಾಮುಕ-ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೋ, (III) ತಿರುಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲವೋ (IV) ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮೋದ್ರೇಕ ಮಾಡುವುದೋ (V) ಅಶುದ್ಧ-ಕಾಮವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದೋ, ಮತ್ತು (VI) ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮೀರುವುದೋ ಅದು ಅಶ್ಲೀಲ ಎಂದು ಕೋರ್ಟು ಹೇಳಿತು. ಆದರೆ ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಯಾವುದೂ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯನ್ನು ಡಿಫೈನ್ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಡಿಸ್ಕ್ರಿಪ್ಟಿವ್ ಅಷ್ಟೇ. ಕೇವಲ ವರ್ಣನೆ ವರ್ಣನೆ ಡೆಫಿನಿಷನ್ ಅಲ್ಲ.

ಹಾಗಾದರೆ “ಅಶ್ಲೀಲತೆ” ಡೆಫಿನಿಷನ್‌ಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಯಾವ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಕಲ್ಪನೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅದರ ಗಡಿ ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೇ ಡೆಫಿನಿಷನ್ (ವಿವರಣೆ) ಗುರಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಮಿತಿ ಯಾವುದು ಗಡಿ ಯಾವುದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಅತಿ ಕಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೋರ್ಟು ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದು ಎಂದು ತುಂಬಾ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾದೀತು. ಹೋಗಲಿ.

ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಆ ಭಾಗವನ್ನೇ ಓದಿದರೆ ಅದು ಅಶ್ಲೀಲ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಡೀ ಪುಸ್ತಕದ ವಸ್ತು, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಪುನಃ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಅದು ಅಶ್ಲೀಲ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದಲ್ಲಿ ಕೋರ್ಟು ಏನೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕು? ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿತು:

An overall view of the obscene matter in the setting of the book would, of course, be necessary, but the obscene matter must be considered by itself and separately to find out whether it is so gross and its obscenity so decided that it is likely to deprave and corrupt those whose minds are open to influences of this sort and into whose hands the book is likely to fall. ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ತೀರ್ಮಾನ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಾತಾಯಿತು. ಸಮಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಶ್ಲೀಲ ಭಾಗವನ್ನು ಕಾಣಲೂ ಬೇಕು-ಜೊತೆಗೆ ಈ ಅಶ್ಲೀಲ ಭಾಗ “ಅತಿ ಅಶ್ಲೀಲ”ವೇ ಮತ್ತು ಅನೈತಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರ ಕೈಗೆ ಬೀಳಬಹುದಾಗಿದ್ದು ಅಂತಹವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಬಲ್ಲದೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಲೇಬಹುದಾದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆ ಉದ್ಧಾರ ಸಾಧಿಸುವುದಾದಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲ ಪ್ರಕಟನೆ ಅಪರಾಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೋರ್ಟು ಸಾರಿತು. ಇದೇನು ಹೊಸದಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮುಂದೆ ಚಡ್ಡಿ ಬಿಚ್ಚಿ ನಿಂತರೆ ಅಶ್ಲೀಲವಲ್ಲ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡಸರ ಹೆಂಗಸರ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿದರೂ ಅದು ಅಶ್ಲೀಲವಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯ ಸರ್ವರಿಗೂ ಗೊತ್ತು.

ಆದರೆ 1868 ರಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಬಗ್ಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ Hicklin test ಅನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು 1965 ರಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು ಅನೇಕರಿಗೆ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ.

1969 ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟಿನ ಮುಂದೆ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪುನಃ KAKODAR Vs. STATE OF MAHARASHTRA ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರವಾದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಿಷ್ಟೇ: ಯಾವ ಭಾಗ ಅಶ್ಲೀಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಇಡೀ ಪುಸ್ತಕದ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಸಮಾಜನೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಕೂಡದು.

ಈ ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೋರ್ಟು ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ತರ್ಕಕ್ಕೆ-ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವಂತಹ ಉತ್ತರವೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ? ಅಥವಾ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ತೀರ್ಪು ನೀಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಾಲದೇ? ಹೀಗೆ ಅನೇಕರು ಯೋಚಿಸುವಂತಾಯಿತು.

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 24, 1970 ರಂದು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು ABBAS Vs, THE UNION OF INDIA ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು. ಈ ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ಕಡೆಗೂ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು ಅಶ್ಲೀಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಪ್ಪಬಹುದಾದ ನಿಲುವನ್ನು ತಳೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಬ್ಬಾಸರು A TALE IF FOUR CITIES ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು. ಕೇಂದ್ರ ಸೆನ್ಸಾರ್ ಬೋರ್ಡಿನವರು ಆ ಚಿತ್ರದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಅಶ್ಲೀಲವೆಂದು ಗಣಿಸಿ ಅವಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೇ ಹಾಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ “ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ” ಎಂಬ ಬಿರುದು ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಕತ್ತರಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು “A” ————— ವಿರುದ್ಧ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ನಿಲುವನ್ನು ತಳೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಎಂದರೇನು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹಿಂದೆ ಬಲು ತಡಕಾಡಿತ್ತು ಕೋರ್ಟು. ಆ ತಡಕಾಟಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಕೋರ್ಟು ನೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಾಗ “ವಸ್ತು ನೀತಿ”ಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು. ಈ Substantive Morality ಯ ಹಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೋರ್ಟು ರೀತಿ ನೀತಿ” ಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. “ಏನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ?” “ಏಕೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ?” ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ “ಹೇಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ?” ಎನ್ನುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೋರ್ಟಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. Morality of Substance ಎಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ಕೆರೆದು ಬರುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿ Morality of Form ತಪ್ಪಾಗಿ ಬಿಡುವುದು ಕೋರ್ಟಿನ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಸಹಜ. ಆದರೆ ಶೀಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಸಾಹಿತಿ ಅಥವಾ ಕಲೆಗಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕಲೆಯ ನಿಯತನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ “ಹೇಗೆ” ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರ್ವಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ?

1970 ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು “ಹೇಗೆ ಕಲೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ” ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರದ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು. ಕೋರ್ಟು ಹೀಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಿತು:

Therefore, it is not the elements of rape, leprosy, Sexual immorality which should attract the censor's scissors but how the theme is handled by the Producer.

1965 ರಲ್ಲಿ Lady Chatterley's Lover ಬಗ್ಗೆ ಆದ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಂಶ ಲೇಶವಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾದಂಬರಿ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಲಾರೆನ್ಸ್ ಕೆಣಕಿದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ coldness of the flesh. ಅಲ್ಲಿ ಕಾನಿ ಮತ್ತು ಮೆಲ್ಲರ್ಸ್ ನಡುವಿನ ಕಾಮದಾಟ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಜೀವಾಳ. ಮೆಲ್ಲರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಕಾನಿ ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಹೊಸ ಸಂಪರ್ಕ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಹೊಸ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನುಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವುದು ಆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ “ರೀತಿನೀತಿ” (Morality of form) ಯಿಂದ ಈ ಭಾಗಗಳು ಖಂಡಿತ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಲಾರವು. ಅಲ್ಲದೇ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಭಾಗಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯ ನೀಡುವ ಭಾಗಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಅಂಶ 1965 ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೋರ್ಟಿನ ಪ್ರಕಾರ ಈ “ಅಶ್ಲೀಲ”ಭಾಗಗಳು

“Divagations With Sex (which) are not a legitimate embroidery dery”; “the poetry and music which Lawrence attempts to put into sex apparently cannot sustain it long and with out them the book is nothing.”

ಒಂದು ಸಲ ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು not legitimate embroidery” ಎನ್ನುವ ಕೊಡಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಅವನ್ನೇ “Poetry and music.....and without them the book is nothing” ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೋರ್ಟು ಹೇಳುವಂತೆ —

“The sexual congress each time is described with great candidness and in prose as tense as it is intense and of which Lawrence was always a consummate master.”

ಆದ್ದರಿಂದ 1970 ರ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಕೇಸಿನ ತರುವಾಯ Lady Chatterley's Lover ತನ್ನ “ಅಶ್ಲೀಲತೆ” ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದೇ?

ಇಲ್ಲಿ Lady Chatterley's Lover ಅಶ್ಲೀಲವೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ಕೋರ್ಟು ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಬೇಕು? ಅಂದರೆ ಅಶ್ಲೀಲತೆ “ಇದೆ” ಎನ್ನುವ ಯಾವ test ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಇದು ಮುಖ್ಯ.

ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಲಾನ್ ಪುಲ್ಲರ್ ಹೇಳುವಂತೆ ನೀತಿ ತನ್ನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ನೀತಿ (morality) ಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. (ಒಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ morality of procedure; ಇನ್ನೊಂದು morality of Content, ಈ ಎರಡು ನೀತಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದವು ಬೇರೆರಡು ನೀತಿಗಳು). ಅವು morality of duty ಮತ್ತು morality of aspiration : ಕರ್ತವ್ಯನೀತಿ ಮತ್ತು ಅಪೇಕ್ಷಾನೀತಿ.

ಕರ್ತವ್ಯನೀತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೆ ಯಾರೂ ಹೊಗಳುವುದಿಲ್ಲ : ಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರು ಶಿಕ್ಷಿಸುವವರೇ. ಉದಾಹರಣೆ: ಒಬ್ಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ-ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೊಂದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ “ಕೊಲ್ಲಬಾರದು” ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯನೀತಿ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯನೀತಿಯೇ “ಕಾನೂನು”.

ಅಪೇಕ್ಷಾನೀತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ ತೆಗಳುವುದಿಲ್ಲ; ಶಿಕ್ಷೆಯಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆ: ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಮಗು ಒಳಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಮಗುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅವನು ಹೀರೋ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳುವವರೇ. ಅವನು ಹೊರಗೇ ನಿಂತರೆ ಸಮಾಜ ಅವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀರೋ ತರಹ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಾನೀತಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಉದಾತ್ತರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಸಮಾಜ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಹೊಗಳುತ್ತದೆ. ವರ್ತಿಸದಿದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ಹೀರೋಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಹೀರೋ ಆಗುವುದು ಕರ್ತವ್ಯ ಅಲ್ಲ, ಅಪೇಕ್ಷೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಯಾವುದು ಅಪೇಕ್ಷಾನೀತಿಯಾಗುತ್ತೋ ಅದು ಕರ್ತವ್ಯನೀತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆ : ಏಕಪತ್ನಿತ್ವ-ವರದಕ್ಷಿಣೆ-ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲ aspirational morality ಆಗಿದ್ದವು, ಈಗ ಇವೆಲ್ಲ ಕರ್ತವ್ಯನೀತಿ. ಮುಂದೆ ಶಿಕ್ಷೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕರ್ತವ್ಯನೀತಿ ಅಪೇಕ್ಷಾನೀತಿಯಾಗಬಹುದು. ಉದಾ : ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ Homo-Sexuality ಈಗ ಅಪೇಕ್ಷಾನೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಅದು ಕರ್ತವ್ಯನೀತಿ ಆಗಿತ್ತು.

ಅಶ್ಲೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಷ್ಟ ಇದೆ: ಜನ ಅಶ್ಲೀಲ ಆಗಬಾರದು ಎನ್ನುವ ನೀತಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನೀತಿಯಾಗಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಪೀನಲ್ ಕೋಡ್‌ನಲ್ಲಿ 292 ನೇ ಸೆಕ್ಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಇದು ಅಪೇಕ್ಷಾನೀತಿಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಬರಬರುತ್ತಾ ಉತ್ಕಟವಾದಾಗ ಆದ ಕರ್ತವ್ಯ ಆಗುವಂತೆ, ಜನ ಅಶ್ಲೀಲತೆ ಬಗ್ಗೆ ಖಂಡಿತವಾದ ಅನುಭವ ತೋರತೊಡಗಿದಾಗ “ಅಶ್ಲೀಲತೆ” ಕಾನೂನಾಗಿ ಬಂತು. ಈಗ ಪ್ರತಿ ಕೇಸಿನಲ್ಲೂ ಈ

ತೊಳಲಾಟ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಶೀಲಕ್ಕೂ ಅಶ್ಲೀಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರ (ಅಂತರ ಇದೆಯೇ) ಪರಿಶೀಲಿಸುವವರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೇಲಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕೋರ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಭಾರಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಬಿದ್ದಿದೆ.

1965 ರ ತೀರ್ಮಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಕೋರ್ಟು ತರ್ಕ ಮತ್ತು “ಏನು ಹೇಳಿದೆ” ಎನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ಅಶ್ಲೀಲತೆಯನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಈಗ 1970 ರ ತೀರ್ಮಾನ ಬಳಿಕ ಕೋರ್ಟು “ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ” ಎನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಈ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಬಲು ಕಷ್ಟದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ತೀರ್ಮಾನ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಲಾಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿರುಚಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಮಾತಂತೂ ನಿಜ. HICKLIN test ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ 1965 ಕ ತೀರ್ಮಾನಂತೆ ಅಪ್ರಬುದ್ಧರ ಎಳೆಯರ ಹಾಗೂ ಅನೈತಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಕೆಡುಕು ಮಾಡುವ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬಲ್ಲದಾದ ಪ್ರಕಟನೆಗಳನ್ನು ಅಶ್ಲೀಲ ಎಂದು ಸಾರಬೇಕಿತ್ತು ಕೋರ್ಟು. ಆದರೆ ಅದೇ ಕೋರ್ಟು 1970 ರ ಅಬ್ಬಾಸ್‌ರ ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ

ಒಂದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು. ಕೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಅಥವಾ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಭಾಗಗಳು ಕೆಲವು ಜನರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಅನೈತಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ, ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ-ಎಳೆಯರಿಗೆ ಅಪ್ರಬುದ್ಧರಿಗೆ “ಅಶ್ಲೀಲ” ಆಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆ “ಕೆಡಕು” ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಜನರ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಳಿದ ಮಹಾಜನತೆ ಆಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಲೇಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಾದೀತು. Handicapped ಜನರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮುಖ್ಯ. ಆದರೆ ಅವರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಾಜ ತನ್ನ ಕಲಾ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಬಾರದು. (ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂ. ರಾಮಮೂರ್ತಿ Vs ಸ್ಟೇಟ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರುನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಹೈಕೋರ್ಟ್ 1954 ರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿತ್ತು.

“It is the effect of the publication on the mind of an ordinary young person that has to be considered in deciding whether it is obscene or not.”
 ಈ ತೀರ್ಪು ಈಗ 1970 ರ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಪ್ರಕಾರ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.)

ಈ ತೀರ್ಪು ಸಾಹಿತಿ-ಕಲೆಗಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ್ದು. Nietzsche ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಸಾಹಿತಿ-ಕಲೆಗಾರರು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ನಗುವ ಸಿಂಹಗಳು (Laughing Lions). ತಮ್ಮ ನಗುವಿಂದ-ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಇವರು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಬೆಳಕಾಗಿರುವ ಜನ. ಇವರ ನೀತಿ ಸಮಾಜ ಹೇರಿ ಬೆಳೆಸಿರುವ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲ. ಇವರ ಆತ್ಮಗೌರವ ಬಯಸುವ ನ್ಯಾಯವೇ ಇವರ ನೀತಿ.

ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಲಿಬರಲ್ ಸಮಾಜವೇ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬೇಕಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ “ನಗುವ ಸಿಂಹ”ಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಮೊದಲೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಜನರನ್ನು “ಅಶ್ಲೀಲತೆ” ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಹೀನರನ್ನಾಗಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಸಮಾಜ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಂದುಕೊಂಡಂತಾಗಿ ಅತಿ ಕನ್ಸರ್ವೇಟಿವ್ ಸಮಾಜ ಆದೀತು. ಹಾಗಲ್ಲದೇ ಈ ಜನರನ್ನು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದೇ ತೆರೆದ ಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸ ಹೊರಟರೆ ಸಮಾಜ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಗೋರಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಂತೆ ಅದು ಆಗ ಲಿಬರಲ್ ಆಗದೇ ಲೈಸೆನ್ಸೆಡ್ (Licentious) ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯುವಾಗಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಈ ನಗುವ ಸಿಂಹಗಳನ್ನು “Proved public harm” ಅಥವಾ “Danger to minimum order” ಆಗದಂತೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಲಿಬರಲ್ ಆಗುತ್ತವೆ. “Proved public harm” ಮತ್ತು “Danger to minimum order) ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮಾಜ ಮೆಕಾಲೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು : “We know no spectacle (which is) so ridiculous as (our society) in one of its periodical fits of morality”, 1970 ರ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ.

ವಿನಿಯೋಗ

ವಿನಿಯೋಗ

ಎಂ.ವಿ.ಶರ್ಮಾ

ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಕೋ ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನರಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಏನನ್ನೋ ಬಯಸಿ ಬಂದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕಾಗಿ ಬಂದೆ, ಏನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ನನಗೇ ಖಚಿತವಾಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ನರಳುವಿಕೆ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೊಂದು ಮೃತ್ಯುವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಾವ ಎಲ್ಲವರೂ ನನ್ನದ್ದಾರಕ್ಕೆ ಹಣಕಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಮುಗಿದ ತಕ್ಷಣ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೂ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಏನೋ ಆದಂತೆನಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ- ಈ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ, ಪಾಠ ಖೋಟಾಗಳು ತಲೆ ಹಿಸುಕಿದ ಹಾಗೆ ಭಾಸ. ಹೃದಯ ಹಿಡಿದ ಅನುಭವ,

ಬಟ್ಟು

ಪ್ರಾರಬ್ಧ!

* * * *

ಮೊನ್ನೆ ಚೌಡಿಕಟ್ಟೆಯ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದ್ದು. ಆಷಾಢ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರಕ್ಕೆ ಆರತಕ್ಷತೆ ಮಾಡಿದ್ದು. ಆಶ್ಲೀಜ ಪಾಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕುವುದು ಎಲ್ಲ ನನಗೆ ಮೋಜಿನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜನ ಸರ್ವಗಳಿಗೆ ಹಾಲೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೋಣಗಳನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರ....ಒಂದು ತರಹದ ಜನ... ಕೆಟ್ಟವರೇ..ಛೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯವರೇ? ಸುಳ್ಳು! ಕಾಡು ಜ್ಞಾನವೇ.. ಹೇಳುವವನು ಹುಚ್ಚನಾದಾನು!

ಜನವನ್ನು ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ-ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೀವು ಮರೆತಿದ್ದೀರಿ, ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು! ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಅವರು: “....ನಿಂಗಿನ್ನೂ ಮೀಸೆ ಬಂಜಿಲ್ಲೆ. ನೀನು ಅನ್ನ ತಿಂದಷ್ಟು ಎಂಗ ಉಪ್ಪು ತಿಂಜ್ಯ. ಎಂಗ ತೀರ್ಥ ಕುಡಿದಷ್ಟು ನೀನು ನೀರು ಕುಡಿದಿಲ್ಲೆ. ನಿಂಗೇನು ತಿಳೀತು ಮಳ್ಳು? ಬೇರೆ ದಂಧೆಯಿಲ್ಯ....ಮನೀಗೆ ಹಿರೇಮಗ ಆಗಿ ಹೀಂಗಲ್ಲಾ ಉರೂರು ಅಲೀತಾ ಹಲಬ್ಬೆ. ನಿನ್ನಪ್ಪ ವದ್ದೆ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲೇ ಐವತ್ತು ಕದಿ ಮುಂಜಿ, ಮದುವೆ, ಮಂಗಕಾರತಿ, ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ, ಶ್ರಾದ್ಧ ಹೇಳ್ಳತ್ತ ತಿರಗಿದ್ದ. ನಿಗಿನ್ನೂ ಒಂದು ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಕತೆ ಮಾಡಲ್ಲೆ ಬರ್ತಿಲ್ಲ....” ಎಂದು ದೂರುತ್ತಾರೆ.

ನಾನೇನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಉಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರನಲ್ಲ. ನನಗನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬರುವ ಇವರನ್ನು ಸತ್ತ ದನವನ್ನು ಉಣ್ಣುಗು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಇಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿತ್ತಭ್ರಮೆಯಂದು ಯಾರ್ಯಾರೋ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.ಇಂದಿನ ಸುತ್ತಲಿನ ಬದುಕು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕನಸು ಕಟ್ಟಿ, ಬಣ್ಣವಿಟ್ಟು, ಶಬ್ದ ತೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ.
* * * *

ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದವು. ಆಚೀಚೆ ಹಾದುಹೋಗುವವರಿಗೆ ನಾನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವೇ ಮಾತನಾಡಿದನೇನೋ ಎಂದು ನಿಂತು, ಕೇಳಿ, ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಹುಚ್ಚನಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾವ ಭಾವ ಆಗ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದು. ರೋಷದ ವಿಚಾರ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ನಾನು ಕುಣಿದರೆ, ಯಾವುದೋ ಸುಂದರ ಭಾವ ಮೂಡಿತೆಂದು ನಕ್ಕರೆ ನಾನು ಹುಚ್ಚನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆನ್ನಬಹುದು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರೆ ಮಾತ್ರ ವಿಚಾರ ಕೊನೆಯಾದಾಗ ‘ಹೌದು ಹೀಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು!’ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲವಾದರೆ ‘ಹೀಗಾಗಿ ಹೀಗಾತು ಹಾಗಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು!’ ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದವರು ‘ಇವನೇಕೆ ಹೀಗೆ’ ಎಂದು ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟದ್ದೂ ಉಂಟು. ತಾಯಿಗಂತೂ ದುಡಿಯಲು ಬಂದ ಮಗ ಹೀಗಾದನಲ್ಲ ಎಂದು ಬೇಸರವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾನೇಕೆ ಹೀಗೆ....
* * * * *

ನನ್ನಜ್ಜನ ಭೂತ ನನಗೆ ಹಿಡಿದಿದೆಯೆಂದರು ಕೆಲವರು. ಹಲವರು ಅದನ್ನೇ ನಂಬಿದರು. ....”ಅಜ್ಜ ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ತರಹ ಕುಂಡೆಗೆ ಕುರು ಎದ್ದವರ ಹಾಂಗೇ ಕುಂತಲ್ಲಿ ಕೂತ್ಕಳ್ಳದೆ ಇರ್ತಿದ್ದ. ಅಂಥವಂಗೆ ಮದುವೆ ಎಂತಕ್ಕೆ ಬೇಕಿತ್ತೋ....ಮಗ ಯಾಕೆ ಅದ್ದೋ! ಪಾಪದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಎಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ತು? – ಎಂದು ಸಾಗುತ್ತದೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಾರದ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಾಯಿ ದುಃಖಿ ಸುತ್ತಾಳೆ. ತುಂಬ ವೃಥಾವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಉರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಇವಳೇಕೆ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಏನೋ....

ಆಪ್ತ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿದ್ದನೆಂದು ನನಗನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅಂಕವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಸ್ಸು ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಂದವರೆದುರು ನೀನು ಅವರ ಗಂಟುಮೂಟೆಗಳ ಕೈಹಾಕಿ “ನಿಮ್ಮನೇ ಪುರೋಹಿತರೇ ಎಂಗ,” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಲೀ “ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಎಂಗಲೇ ಮಾಡಿದ್ಯೆ’ ಎಂಬುದಾಗಲೀ ನನಗೆ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ರೀತಿಯ ಜೀವನೋಪಾಯವಷ್ಟೆ ಅದರಲ್ಲೇನು ತಪ್ಪು ಎಂಬ ವೇದಾಂತ ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೆರೆಯ ಹಿರಿಯರ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಂಚುಗಳು ಕಾಣುವಂತೆ ಕಚ್ಚಿಹಾಕಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಎದುರುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಚಾಚಿ ನಿಲ್ಲುವದನ್ನು

ಮಂಗಳಾರತಿಯೇ ತೈಲಾಭಿಷೇಕವೋ ಆದ ತಕ್ಷಣ ಎಂಜಲ ಬಾಳೆಗೆ ಕಾಗೆಗಳು ಮುಕುರುವಂತೆ ಬಂದವರೆದುರು ಹೀನವಾಗಿ ನಿಂತು, ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಮಂತ್ರದ ಮೊಟಕನ್ನು ಗುಣಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ `ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ' ಎನ್ನುವದನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ. ದ್ವೇಷವಲ್ಲ.

ಇದೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೊದಗಿದ ದೈನ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇನೋ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವಾಳವನ್ನೇ ಉರುಹೊಡೆದ ವೀರರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕೊಡುಗೆಯೇ. ಈ ಲೋಕ. ಪರಲೋಕ, ಆತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಹೊತ್ತು ಮೆರೆದ ಪೀಳಿಗೆಯೆಂದು ತುತ್ತು ಕೂಳಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು – ಆತ್ಮವನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ದೀನತೆಯ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಮುಂದೊಡ್ಡಿ ನಿಂತು ನಿಲುವ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ : ಹಿರಿತನದ ಪತನಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ಹಣತೆಯಂತಾಗಿ ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಇವರೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲವೇ....ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲ... ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ!
* * *

ಅಲ್ಲ, ನನ್ನಜ್ಜನ ಭೂತ ನನಗೆ ಹಿಡಿದದ್ದು ಹೌದೇ? ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಜ ಭೂತವಾಗಲಾರ. ಅವನಿಗೆ ಬಡತನವಿದ್ದಿರಲು ಸಾಕು. ಆದರೆ ದೀನತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವಿತ್ತು: ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿತ್ತು. ಸಾಹಸದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿತ್ತು. ದೇಹವಿತ್ತು ತೃಷ್ಣೆಯ ರೋಗವಿರಲಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ. ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮರೆತು ಭೂತದಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಸಾಹಸಗಳ, ಕೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿಮಾನದ, ಧೈರ್ಯದ ಮಾನವ ಸಂಕುಲದ ತೇಜೋಮಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತದೇಕ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಓದುವ ಜ್ಞಾನದ, ವಿವೇಕದ ಕುಲಧರ್ಮದ ಬೆಳಕಿತ್ತು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಟಗುಡುವ ತಾಯಿ, ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳ್ಳುವ ಹೆಂಡತಿ, ಅಳುವಿನ ತಂಬೂರಿ ಹಿಡಿದು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಳುವ ಮಗ (ನನ್ನಪ್ಪ), ಸ್ವಭಾವದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಯೋಗ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮರೆತು ಬದುಕಿದ ಜೀವವದು. ತಮ್ಮಂತೆ ಬೇಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಮ್ಮಂತೆ ಹೀನವಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಮ್ಮಂತೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ ತಿರುಗಾಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಅನಿಸಿರಬೇಕು ಬಹುತೇಕ. ಅದಕ್ಕೇ ಇಷ್ಟ ರಗಳೆ ಇವರದು! ನಮ್ಮನೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಮಾತುಕತೆಯಿಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ. ನಮ್ಮದೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಅಜ್ಜನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವ ಬದುಕಿ ಹೋದ. ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡದ ಜನರಿಗೆ ಅವನೇನೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದು ನ್ಯಾಯವೇ ಆಯಿತು.

“ನಾವು ಪಾದವೂರುವ ನೆಲದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮರಳುಗಾಡಿನ ಬಂಜೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ನಡೆದಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸ್ಮಶಾನದ ಶವಧೂಳಿಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತ ನಾವು ತಿರುಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಈ ನೆಲದಡಿಯಿದೆ! ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು!, ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನಜ್ಜ. ಎಂಥ ಜೀವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದನವನು. ಅವನ ಮಣ್ಣಿನ ಮೋಹ ದೈವಿಕ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯೇ?

* * * * *
ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವದೇ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಗರ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶರಧಿಯ ಶೌರ್ಯ ನಿರ್ಭಯವನ್ನು, ಮೇಲಿನ ನೀಲ ನಭದ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಎದೆಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ.

ಗಾಯಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಒಂದು ಲಂಗೋಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಲೆ ಬೀಸುವ ಮೀನುಗಾರರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಬೆವರನ್ನು ನೀರನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರವರು. ಎಷ್ಟು ವಾಸಿ ಇವರು! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತಲೂ ಲೇಸು. ಬೇಡಿ ತಿನ್ನುವದಕ್ಕಿಂತ ದುಡಿದು ತಿನ್ನುವದು ಸೌಖ್ಯವಲ್ಲವೇ.....

ನಾಳೆಯ ಶಿವರಾತ್ರಿಗಂತೂ ನನ್ನಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವದು ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದು? ಹೋದ ವರುಷ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಈ ವರುಷ ಯಾಣಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗಬೇಕು.

ಉರಲಿದ್ದರೂ ಮನೆಯವರಿಗಾಗುವ ಉಪಯೋಗ ಅಷ್ಟಕಷ್ಟ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರ ಗದ್ದಲವೇ ಗದ್ದಲ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ತಾಯಿಯ ಕೂಗಾಟ. ಅತಿಥಿಗಳು ಮಾಡಿಸಿದ ಪೂಜೆ, ಪುರಸ್ಕಾರದ ಸಮಾರಂಭಗಳ, ಕಜ್ಜಾಯದ ಜುಜುಬಿ ಮಾತುಕತೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸುಳ್ಳು ಸಮಾಧಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಕಚ್ಚೆ ಕಳಚಿದರೂ ಯಾವಾಗಲೋ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನದ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ ನೆರೆಯ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯರ

ಚುರುಕುತನ! ಮಗ ದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ; ವಲಸೆಯವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೂಗಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೋಗುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ನನ್ನಜ್ಜ ಯಾವ್ಯಾವ ಉರು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ. ಯಾರನ್ನು ಕೇಳುವದು? ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಜನಕ್ಕೆ ಅವನು ಹೋದ ಉರೇನು ಗೊತ್ತು? ಯಾಣವಂತೂ ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯ ಹಾಗೆ. ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ, ಬನವಾಸಿ, ತಾಳಗುಂದಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸಾರ ತಿರುಗಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಸ ಉರುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕಂಡಿದ್ದನೋ...

ನನ್ನಪ್ಪನಾದರೂ ವೈದಿಕ ವೃತ್ತಿ ಹಿಡಿಸಲಾರದೆಯೋ ಏನೋ ಕೆರೆಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾಗ ನೋಡಿ ನಾಲ್ಕು ಎಕರೆ ಪಡಾ ಜಮೀನು ಹಿಡಿದು ಗದ್ದೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅದಲ್ಲಿಯ ಶೆಟ್ಟಿಯೋ ಬಂದು ತನಗೆ ಮಂಜೂರು ಆಗಿದೆಯೆಂದು ಈ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಹೊಲ ಕಸಿದುಕೊಂಡ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದು ಬಿತ್ತನೆ ಶುರುವಾದ ವೇಳೆಗೆ ಗದ್ದೆ ಬಿಡಿಸಿದ ಪಾಪಿ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಏನೇನೋ ಅಪಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಜಾತಿಯನ್ನು ಬೈಯ್ದು, ಆಗಲೂ ಆದರೂ ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಎಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡ. ಏನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕೇವಲ ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವದೇ ಸ್ವಭಾವ ಅವನದು.

ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಾಗ ಮಾವ ಬಂದು ಶೆಟ್ಟಿಯ ಹೆಣ ಮಲಗಿಸುವುದಾಗಿ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಅಪ್ಪನ ಸಾತ್ವಿಕತೆಯೋ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗದ ನಿಸ್ಪೃಹತ್ವವೋ ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡುವದು ಬೇಡವೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡ. ಅಂತೂ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡ ಮಾವ. ಅನಂತರ ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಮತ್ತೆ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ನಾವು ಬಂದದ್ದು. ಬದುಕುಳಿದದ್ದು!
* * * *

ಇನ್ನು ನಾನು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಜನ ಬೊಗಳುವರೆಂದು ಗೊತ್ತು, ಅದೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೆ ಅವರು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಏನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಒಳಿತು. ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಓದಿ ನಾನು ಜೀವನವನ್ನು ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಗಿಸಬಹುದಿತ್ತೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ನನಗಾಗಿ ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಸಂಬಂಧದ ಬಲವಾದ ಬಂಧನವಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕಿ ಸಾಧಿಸುವದೇನೂ ತೋಚುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಈ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಒಂದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾದರೂ ಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಕ್ಷಾತ್ರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದೆ. ಸಾತ್ವಿಕತೆಯ ತೀರಾ ಸಪ್ತೆ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ನಾನು ಮೆಚ್ಚದಿರಲು ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ. ಊರೂರು ಅಲೆಯುತ್ತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಕಾಡು ಸೇರಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನವರ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಸನಿಯಕ್ಕೂ ಹೋಗುವಷ್ಟು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಅಶಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆಸೆ - ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಗಗನವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಕಂಡುಕೊಂಡ ಕನಸೆಲ್ಲ ಕೆಸರೆನಿಸಿತು.
* * * *

ಎದುರಿನ ಸಮುದ್ರ ಚಂದ್ರ ಮೇಲೇರಿದಂತೆ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದೆ. ಆಳತ್ತರದ ಆನೆ ಎತ್ತರದ ತೆರೆಗಳು ಉರುಳಿ ಉರುಳಿ ಉಸುಕಿನ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಡಿ ಹರಡಿ ಬಂದು ಹೋದುದು ಗುರುತಿಟ್ಟು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಏನೇನೇ ಬರೆದು ಬರೆದು ಇದ್ದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಮೇಲೆದ್ದ ತೆರೆಗಳ ಸುರುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಹೋಗಿ ಪುನಃ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ರಾತ್ರಿ ಬಹಳವಾದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮನೆಯವರೇನೂ ಹುಡುಕಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಕಲೆಕ್ಕರನೆ, ಮಂತ್ರಿಯೆ, ಗವರ್ನಮೆಂಟ ಕಾರಕೂನನೇ, ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸುತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಎದುರಿಗೆ ನಾಲ್ಕಾಣಿ ಜನ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಂಭಟ್ಟ ಗಜಭಟ್ಟ ಯಾರೋ ಇರಬೇಕೆನಿಸಿತು. ನಿಲೋ ಆನು ಬರ್ತಿ ಎಂದು ಕೂಗಿ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಆ ಬಡ್ಡಿ ಮಕ್ಕಳು ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆಂದದ್ದನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಮತ್ತೂ ಜೋರಾಗಿ ಕಾಲು ಹಾಕಹತ್ತಿದರು. ಅವರ ಜೊತೆ ಬೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದಂತಾಗಿ ಅತಂತ್ರನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಿ, ನಾಯಿಯಂತೆ ಬದುಕಿದಷ್ಟೂ ಅವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರದವನಾಗುವದು

ನೆನಪಾಗಿ ತಲೆ ಸಿಡಿಯುತ್ತದೆ. “ಛೂ!” ಎಂದು ಉಗುಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ತಕ್ಷಣ ಊರಿಗೂ, ಮನೆಗೂ, ಜೀವನಕ್ಕೂ ಪರಕೀಯನಾಗಿ ನನ್ನದೇ ಒಂದು ಲೋಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ತಾಕತ್ತಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಗುತ್ತೇನೆ.

ಮನೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ನನ್ನ ಕಂಡಾಕ್ಷಣ ‘ಮಾಣಿ, ನಾಳೆ ಶಿವರಾತ್ರಿ. ಯಾರಾದ್ರೂ ಬರ್ತಕ್ಕು, ನಾಲ್ಕು ಕಾಯಿ. ಸಾಮಾನು ತಗಂಡ್ಬಾ’ ಎಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮನೆ ಬಿದ್ದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿರುಪಾಯ, ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕುಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಯಿ-ಬೇಳೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಾಳೆಯ ಶಿವರಾತ್ರಿಗೆಂದು ಶಿರಸಿಯಿಂದ ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಮಾತಿಗಾರಂಭಿಸಿ ಬಹುಶಃ ತಾಸಾಗಿದೆ. ಮಾತುಕತೆ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ.

‘ಅಂದ್ರೆ, ನಿಂಗಕಿಗೆ ನಾಳೆ ಸಂಜೆಗೇ ಇಡುಗುಂಜಿಗೆ ಹೋಗವಾ?’

-ತಾಯಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ.

‘ಹೌದು, ನಾಳೆಯ ಸಂಜೆಗೇ!’

“ನಿಂಗ ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ಇಡುಗುಂಜಿಗೆ ಹೋಪ ಸುದ್ದಿ ಎಮ್ಮನೆ ಮಾಣಿ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ನೋಡ್ಕೊಳ್ಳಿ. ಅವಂಗೇ ಗೊತ್ತಾದ್ರೆ ನಿಂಗ್ಗೆ ಸಂಗ್ರಾನೇ ಹೊರಬಿಡ್ತೆ’ ಎಂದು ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಾತು ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡನೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಕಟಕಟೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ತಾಟಸ್ಥ್ಯದೋರಣೆ ತಾಳಿಕೊಂಡು ಅಂತೂ ಆಗ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬಂದವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ವ್ಯವಹಾರ, ವರ್ಷದ ಫಸಲು, ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಿ ಹತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಹೆಮ್ಮೆ ಆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ನನಗೆ. ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ಹಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಿಷಯ ಯಾವುದಿರಬಹುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಊರೆಲ್ಲ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ; ಪಾರ ಬರುವದಿಲ್ಲ : ಒಬ್ಬನೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದೇನೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪನಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ಕೂಡ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಜನಗಳಿಂದ ಅಣಕ ನಡೆಯುವದೇ. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಬದುಕಲು ಭಗವಂತನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಹೌದು-ಎಲ್ಲ ಕೂಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮತ್ತೂ ಪರಕೀಯ ಆದಂತೆನಿಸಿ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಬದುಕಲು ಕಲಿಯುವದೇ ಸಾಹಸವೆನಿಸಿ ಒಳಗೆ ತಾಯಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಲು ತೆರಳುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಹಾ ಮಂಗಳಾರತಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಯಾರೋ ಕರೆದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತಾಯಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಹೇಳಲು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಾನೇ : “ಅವರನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬರ್ತಿ” ಎಂದಾಗ ತಾಯಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸಂತೋಷ ಕದ್ದು ಕುಣಿಯುತ್ತದೆ. ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.

ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ

ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ

ರಾಮದಾಸ್

ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ

ನಂದನದಲ್ಲಿ ತಲೆ ತೂಗಿ

ತೊನೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಳೆ ಮೊಗ್ಗು
ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ
ಬಣ್ಣ ಕುಪ್ಪಸ ಬಿಚ್ಚಿ
ಮೊಲೆಯ ಪರಿಮಳ ಹೆಚ್ಚಿ
'ದುಂಬಿಗಳ ಸಾಲು
ಸಂದೇಶ ಹೊತ್ತು
ಸಾರಬೇಕಿತ್ತು
ಏನಾದರೊಂದು ಸತ್ಯದ ಗುತ್ತಿಗೆ
ಹಿಡಿದು ಗುಡಿಯ ಶ್ರೀಪಾದ
ಅಥವಾ ಮುಡಿಯ ಗೋಪಾದ
ನೇರಬೇಕಿತ್ತು

ಏನಾಯಿತೋ ಕಾಣೆ
ಕಳೆದ ಕೆಲವಾರು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ
ಯೂನಿವರ್ಸಲ್ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ
ಬೆಳಗದಾಗಿ ಮೇಣದ ಬತ್ತಿ
ಉರಿಯತೊಡಗಿತು ಹತ್ತಿ
ಕಮ್ಮ ಹೊಗೆ
ಕಂಡು ಬರುಡೆದೀಪದ ಮಂದಿ
ಗಹಗಹ ನಗೆಯ ರೆಕಾರ್ಡ್
ಹಚ್ಚಿ ಥಕಥೈ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ

ಬತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಕ ಬೆಂಕಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟವರು ಬೇರೆ
ಇರಬಹುದು
ಆದರೆ
ಮೇಣ
ಸ್ವಂತ ಮಯ್ ಸುಟ್ಟು
ಕುದ್ದು
ಕರಕಾಗಿ
ಕುರುಡನೂರೆಗೊಲಾದ
ಕುರುಡರಿಗೆ ಬೆಳಕ ಸವೆಸಿ
ಬೆವರ ಹರಿಸಿ
ಕಣ್ಣೀರ ಸುರಿಸಿ
ತೊಪ್ಪೆಯಾಗಿ
ದೊಡ್ಡ ಗುಪ್ತೆಯಾಗಿ
ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯಾಗಿ

ಹಿಮಾಲಯವಾಗಿ
ಬೆಳಕಿಲ್ಲದ ಬಿಳಿಬಿಳಿ ಮುದ್ದೆ ಮೈ
ಭಾರಕ್ಕೆ ಹುಸಿಕೆಸರು
ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥ
ಕಂಠಶೋಷಣೆ ತೊಡಗು

ಭೂತ ಬೇತಾಳಗಳೊ
ಪ್ರೇತ ಪಿಶಾಚಿಗಳೊ
ಶಾಕಿಸೀ ಡಾಕಿನ್ಯಾದಿ ನಿಶಾಚರಿಗಳೊ
ಈ ಕುದಿವ ಬದುಕು ಜೀವಂತ
ಹೆಣ
ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಂದು ಹುರುಡು ಹೋರಾಟ
ನರ ಮಾಂಸ ಮಜ್ಜೆ
ಒಜ್ಜೆ

ಬಯಕೆಯ ಮೊಳಕೆ
ಚಿವುಟಿ ನೆತ್ತರು ಚಿಮ್ಮಿ
ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗುತ್ತಾರ
ಎಳ್ಳು ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟ
ಆದರ್ಶ
ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದ ಕೈ
ಪ್ರವಾಹ
ಎಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಕಾನೂನು
ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ
ಕರ ತೆರ
ಕಪ್ಪೊ ಬಿಳಿ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಪರ್ವತ
ಪುರಾಕೃತ ಕರ್ಮ
ಹೊತ್ತ ಕೂರ್ಮ

ಮಕ್ಕಳೆ
ಹೊಕ್ಕುಳ ದಿಕ್ಕು
ದಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ತಲೆ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕು
ಹಾವಿನ ಬಾಯ ಕಪ್ಪೆ
ಹಸಿದು
ಹಾರುವ ನೊಣಕ್ಕೆ ಬಾಯ್ ಬಿಡುವಾಗ
ಮೇಲೆ ಹದ್ದಿನ ರೆಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೆ
ಸಕ್ಕರೆ ತಟ್ಟೆ ನಡುವೆ

ಹೊಕ್ಕುಳ ಬಳ್ಳಿ
ಮೊದಲು ಚಿಂತನ
ಮತ್ತೆ ಮಂಥನ
ನಡುವಣ ಮಾತು ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ
ವ್ಯಕ್ತ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ತಪಿಸಿ
ತಣ್ಣಗಾದ
ವರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಮರೆತ
ಮೊನೆಯುಗುರ ವಿಷವನ್ನೊಳಗೆ ಹುಗಿದಿಟ್ಟ
ಕೂರ್ಮ

ಸುತ್ತುತ್ತಿದೆ ಜೇನು
ಹುಳ
ಒಂದು ಮೊಗ್ಗು
ಒಂದು ಹೂ
ಒಂದು ಮೇಣದ ಬತ್ತಿ
ಕುಡಿಯಬಹುದೇನ ತುಪ್ಪವನ್ನೊತ್ತಿ
ಒತ್ತಿ

ಪರಕೀಯತೆ

ಪರಕೀಯತೆ

ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ

ಮಾನವನಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಿಸುವ ಪರಕೀಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದವನು ಮಾರ್ಕ್ಸ್. ಕೆಲಸಗಾರನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಹುಟ್ಟುವ ಒಡಕಿನಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅವನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ. ತಾನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಿಕ್ಕದೆ ಕೆಲಸಗಾರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪರಕೀಯನಾಗುತ್ತಾನೆ: ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕೆಲಸ ಕೆಲಸಗಾರನ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಸಹಜವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಧಿಕ್ಕಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂವೇದನಾಶೀಲನಾದ ಕೆಲಸಗಾರನನ್ನು ಕಾಡುವುದು ಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್ಲದ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದ್ವಂದ್ವ : ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಒಬ್ಬನಾಗಿ, ವಿರಾಮದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಗೋಚರಿಸುವ ದುರಂತ. ತಾನು ತಾನೇ ಆಗಿದ್ದಾಗ, ಸಿಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲಸದಲ್ಲರಬೇಕಾದ ಖಷಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಅದು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕೆಲಸ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಕರ್ಮವಾಗುತ್ತದಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಅದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲೀ ಸೇಚನೆಯಾಗಲೀ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೆಲಸಗಾರ ಮತ್ತು ಕೆಲಸದ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣಗೊಳಿಸಿದ ಈ ವಿಕೃತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಆರ್ಥಿಕ

ತಳಹದಿಯ ಜೊತೆಗೆ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವುದರ ಬದಲು, ಕೆಲಸ ಒಬ್ಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಉಪಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸುರಳೀತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೀಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಪ್ರಕಾರ, ಪರಕೀಯತೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಇವು : ೧. ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಾರನ ಮಧ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಹೋದ ಸಂಬಂಧ. ೨. ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾರಾಟದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು. ೩. ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಗುಲಾಮನಾಗುವುದು. ೪. ಕೆಲಸ ಮಾನವನ ಸೃಷ್ಟಿ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರದೆ ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು. ಕೆಲಸದ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಬೇರ್ಪಡೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವರ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಕೀಯ ಪದದ ಮೂಲಕ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮಾನವ ಜೀವನ ಹೇಗೆ ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ. ಈ ವಿಕಾರತೆಯಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ-ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕಾದ-ಮಾನವ ಸಾಧನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾನವ ಮಾನವನಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಯಂತ್ರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸನಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದೆಂದರೆ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಇರುವ ಮತ್ತು ಇರಬೇಕಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅವನ ಅಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿದ್ದಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮಾನವನ ಘನತೆ ಗೌರವಗಳಿಗೆ, ಸಹಜವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿ ಶಕ್ತಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಪರಕೀಯತೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಅದು ಮುಟ್ಟುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಕೀಯತೆಯ ವಿಚಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಮಗಳಿಗಿರುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ :

1 ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನದ ಕ್ರಿಯೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ತೋರಿಸಿರುವುದು ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವ ಬದಲು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

2 ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಗುರಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ, ಇದು : ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನಮ್ಮ ಬೇಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು. ಆದರೆ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬೇಕುಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತು ಘನತೆಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯತೆಗೂ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ವಿಕೃತ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೂ ಕೊಂಡಿಗಳಿವೆ.

3 ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವರ್ಗಭೇದ ಹಣ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಣಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಗಭೇದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಮಧ್ಯೆ ದೊಡ್ಡ ಕಂದರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಗುಲಾಮನಾಗುವಂತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ ಭಿದ್ರಗಳಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇರುವ ಭಿದ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾರಣವೇ ಹೊರತು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. (ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಈ ಮಿತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ತಮ್ಮ 'ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ' ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.) ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಒಂದು ಘಟನೆ ತನಗೇ ಅಪರಿಚಿತವೆಂದು ಕಂಡಾಗ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ, ನಡೆಯಿಸುವ ಒಳಗಿನ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅನ್ನಿಸುವ ಪರಕೀಯ ಭಾವನೆ ತೀವ್ರದ್ದೂ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡದ್ದೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪರಕೀಯ ಭಾವನೆ ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಲ್ಲಿ; ಸಮಾಜ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಸಮಾಜವನ್ನು, ತನ್ಮೂಲಕ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುವಲ್ಲಿ, ದೂರ ಸರಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಭ್ರಮಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಂತಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣಬಹುದು ಅಥವಾ ಇದೇ ಪರಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಮಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ತಾನು ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಅರಿವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತವೂ ಆಗಬಹುದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಕ್ಸನನ್ನು ಮತ್ತು ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನ ದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದು-ಪರಕೀಯತೆ ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ

ಅನ್ನಿಸಬಹುದು : ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ, ಮಾನವನ ಸಹಜವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಾತಾವರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಮಾನವನನ್ನು ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ನಿಜ. ಸಮಾಜ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಲಾಭಕೋರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಗುಲಾಮನಾದಾಗ ಪರಕೀಯ ಭಾವನೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯ ಭಾವನೆ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಗ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಮಾನವ ಬರಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ತೀರಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳಿರುವಾತನೂ ಹೌದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಕೆಲವು ಸತ್ಯಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ.

ಯಾವನೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಮಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಾಗಲೂ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆ ಪೂರ್ತಿ ಒಂದಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಎಂದೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ತಾಳಕ್ಕೆ ತುಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆ ಎಂದೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸಹಜ ಸ್ಫೂರ್ತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಗಹ್ವರದೊಳಗೆ ತಡಕಿ ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ಹುಡುಕಿ ಗುರುತಿಸಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಸತ್ಯಗಳಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಹಜ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಅವನು ತನ್ನ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆ ಪೂರ್ತಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಹೊಂದಿದಾಗ ಅಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ, ಅವನಿಗೂ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ದೂರವೇರ್ಪಟ್ಟಾಗಲೇ. ಆದರೆ ಅವನು ಹೊರಗಿನವುಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದಾಗಲೇ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹೊರಗೆ ಉಳಿಯಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಜೊತೆ ಪೂರ್ತಿ ತನ್ಮಯತೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಸೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಚ್ಛಿತವೂ ಅಲ್ಲ; ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಹಜ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆ ಹಾಲು ಜೇನಿನಂತೆ ಬೆರೆತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಅಂದರೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಆದರೂ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ. ವಿಚಾರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಇವುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದೂ, ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಪರಕೀಯತೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತದಾದರೂ ಇದೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗುಲಾಮನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವಲಂಬಿತನಾಗಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ ರೂಪಿಸುವ ಮತ್ತು ರೂಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾರರೂಪಕ್ಕಿಳಿಸುವವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ತರಗಳು ಆಹೊತ್ತಿನ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡುವಣ ಅಂತರ ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಹೊಳೆದೀತು. (ತಪ್ಪು ಅರ್ಥ ಬರಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಈ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹೊರಗೆ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಸಮಾಜವಾದ ಮಾನವನ ಘನತೆ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು.)

ಆದ್ದರಿಂದ, ಪರಕೀಯತೆ ಮಾನವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಪರಕೀಯತೆ ಯಾವುದೋ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಂತದ ಇಚ್ಛೆಗಾಗಿ ಉಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದರೆ ಹಾನಿಕಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ; ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬೇಕೆಂದೇ ಮಾಡಿದ ತಂತ್ರದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಕೂಡಾ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದು ಮಾನವನ ಸಹಜ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ ಆದರೆ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಭಾಗವಾದಾಗ, ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯಾದಾಗ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ನಿರ್ನಾಮದಲ್ಲಿ

ಪರೈವಸಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ರೀತಿಯ ಪರಕೀಯತೆಯಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಬರಿಂದೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲೀ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲೀ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಯಾಕೆ “ಒಳ್ಳೆಯವು” (good) ಎಂದರೆ ಅವು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜತೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ. ಎಲ್ಲಾ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಮಾನವನ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಅವುಗಳ ಇರುವಿಕೆಯ ರೀತಿಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕಕ್ಷೆಯ ಹೊರಗಿಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ವಾಸ್ತವ ಅಥವಾ ವಾಸ್ತವದ ಒಂದು ಮುಖ ಯಾಕೆಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅವು ಮಾನವನ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವಾದ್ದರಿಂದ. ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ರಿಯಾಯಿತಿಗಳು, ಒದಗಿಸುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ನಡವಳಿಕೆಯ ಕೆಲವು ರೀತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ. ಹೊರಗಿನ ಕಾನೂನುಗಳು ನನ್ನ ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ತಿದ್ದಿಯೇ ತಿದ್ದುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮಿತ ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೇ ಇರುವಂತೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಜೊತೆಗೇ ತನ್ನನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿ, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹೊರಗೆ ತನಗೆ ಮೀರಿದ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವನು ಎಂಬುದೂ ನಿಜ. ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಪದ್ಯವನ್ನೋ ತತ್ವವನ್ನೋ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತೇವೆವೆನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಉದಾಹರಣೆ. ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಮತ್ತು ಬೇರೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತ ಪರಕೀಯ ಬದುಕು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತನ್ನೊಳಗೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬದುಕಿನ ಆಳ ಅಗಲಗಳನ್ನು ಕಿರಿದುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪರಕೀಯರಾದ ಲಾರೆನ್ಸನ ಹೀರೋಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಷೆಲ್ಲಿಯನ್ ಭಾಗಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಓದಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುವ ಲಾರೆನ್ಸ್ ವಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ದಾರಿ ತಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಲಾರೆನ್ಸನ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಅರಿವನ್ನೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಮಾನವ ಎದುರಿಸುವುದು ತನಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ದತ್ತವಾದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗಲಿರುವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ವಿಕಾರದ ಫಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮಾನವನ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪರಕೀಯತೆಗೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮೀರುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾತಾವರಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಾಂತಿ ನಡೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಆಗ ನಾವು ಹೋರಾಡುವುದು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಾಗ; ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿ ಬತ್ತಿ ಹೋಗುವಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಕ್ರಾಂತಿ-ಬಂಗ್ಲಾದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂಥ ಕ್ರಾಂತಿ -ಮಾನವನ ಘನತೆಯನ್ನು, ಸೃಷ್ಟಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸಿದ್ದು. ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಹಜ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೂ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು : ಸಮಾಜ ಒರಟಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಮಾನವನ ಸಹಜ ಸ್ಫೂರ್ತತೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಮೂಲಕ ಬದಲಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪೂರ್ತಿ ಪರಕೀಯತೆಯಾಗಲೀ ಪೂರ್ತಿ ತಾದಾತ್ಮವಾಗಲೀ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಮಾರಕವಾದದ್ದು. ಅಂದರೆ ಪರಕೀಯತೆ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದಾಗ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ, ನೇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದಾಗ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಮೀರಿ ನಿಜವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪರಕೀಯತೆ ಮಾನವನ ಸಹಜವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಭಾಗ ಎನ್ನುವ ಧೋರಣೆ ನಾವು ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತು ಹೊರಗಿನ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಂಗಗಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆತದ್ದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದು. ಮಾವೋನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾನವನೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅರ್ಹ, ಪರಕೀಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದರಂತೆ ಬದುಕುವ ಮಾವೋನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾನವನ ಸಮಾಜ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಮಾಜ. ಮಾವೋನ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾನವನ ಸೃಷ್ಟಿ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಅರಿವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ದುದು. ಮಾನವನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಗೌರವಿಸದ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಅದರ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡುವ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ಸಾರಾಂಶವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದು : ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಿಮಿತವಾದ ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತತೆ ಯಾಕೆ ಅಪಾಯಕರವೆಂದರೆ ಇದು ಹೊರಗಿನೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ. ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುವ ಪರಕೀಯ ಭಾವನೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ

ಹಂತವಾಗಬಹುದು. ಹೇಗೆ ಪರಕೀಯತೆ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಮೀರುವ ನಿಜವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹುಡುಕಾಟ ಕೂಡಾ. ಪೂರ್ತಿ ನಿರಾಕರಣೆಯಾಗಲೀ ಪೂರ್ತಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಲೀ ಮಾನವನ ಸ್ವಭಾವದ ಒಂದು ಮುಖ ಮಾತ್ರ. ಟಿಪ್ಪಣಿ :

ಅಡಿಗರ 'ಭೂಮಿಗೀತ'ದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಪರಕೀಯತೆ ಹೇಗೆ ಕವನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ಕವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಾಯಕ ಭೂಮಿಯ ಅಸಂಗತ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ತನ್ನ ಪರಕೀಯತೆ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ರೇಗುತ್ತಿದ್ದವನು ಕವನದ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದ ಕೊನೆಯ ಸ್ನಾನ್‌ಸಾದ ತನಕವೂ ಕೂಡಾ ಈ ಮರಣೋನ್ಮುಖ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ ಯಾವ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನ ರೋಚ್ಚು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲ ಭಾಗಗಳ ನಾಯಕ 'ವರ್ಧಮಾನ'ದ ನಾಣಿ ಮಗ ಶೀನಿಯೇ. ಜೊತೆಗೇ ಇವನಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನದ ವರಾತ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದ 'ನೆಲತಾಯಿ ಮಲತಾಯಿ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ಸ್ನಾನ್‌ಸಾದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ನಿಶ್ಚಯದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ನಾನ್‌ಸಾ ಕಾವ್ಯಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಒಳದನಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಇವನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೆಳೆಸುವುದು ಹೊರಗಿನಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಧ್ರುವ, ಬುದ್ಧ, ಕರ್ಣರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಸ್ವಂತ ಆವಿಷ್ಕಾರದಿಂದಲ್ಲ. 'ತೆಗೆದುಕೋ ನೀ ಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತು ವಿಲಾಸ'ದ ಪೋಸು ನಾಯಕನ ಅಹಂಕಾರ ಇನ್ನೂ ಆಳಿದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಂತ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಹೇಳಿದ : "ತ್ರಿಶಂಕು, ನಡೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ." ತೊಗಲು ಬಾವಲಿ ಮರದ ಜೋಲು ತೊಗಟೆ.

ಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಎರವಲು ಪಡೆದ ಮಾರ್ಗ ಹೇಗೆ ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಾಯಕ ಗುರುತಿಸುವುದು ಹಿಂದಿನ (ನೆಲತಾಯಿ ಮಲತಾಯಿ ಸ್ನಾನ್‌ಸಾದ) ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಅರಿವಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕನೇದು ಭಾಗದ ಗತಿ, ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಭಾಗಗಳ ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಹೆಚ್ಚು ನಿಧಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ: ನಾಯಕ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಬೀದಿಯಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲಿ

ಗೋಡೆ ತಡುಕುತ ಇನ್ನು ತವಳಬೇಕು.

ಹೆಳವನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕುರುಡ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ;

ದಾರಿ ಸಾಗುವದೆಂತೊ ನೋಡಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ, ನಾಯಕ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಯಾವುದೂ ಹೊರಗಿನದ್ದರ ಸಹಾಯ ಸರಣಿ ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಭೂಮಿಯ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು, ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಯವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಯಕನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮೊದಲಿನ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ, ರೋಚ್ಚಿನಿಂದ ವಿನಯದ ಕಡೆಗೆ. ಈ ವಿನಯ (ತಡಕುತ ಇನ್ನು ತವಳಬೇಕು) ಈಡಿಪೆಸನ ವಿನಯವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಕವನ ಕೊಡುವ ಅನುಭವ ಟ್ರಾಜಿಡಿಯ ದುರಂತ ನಾಯಕನ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗುಂಟಾಗುವ ಸ್ವ-ಆವಿಷ್ಕಾರ. ಈ ಆವಿಷ್ಕಾರವಿರುವುದು ತನ್ನ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತಡಕಿ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಸ್ವಂತದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ.

ಮಾತು

ಮಾತು

ಎನ್. ಪ್ರಕಾಶ

ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ
ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ,
ಬುಗರಿ
ತಿರುಗುವ ಭೂಮಿ
ಸದಾ ಸವೆ
ಸುವ ಹಾದಿ
ಯಾರದೂ ಮಾತಿಲ್ಲ.

ಬಿತ್ತ ಬೀಜ
ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಮರವಾಗಿ
ಹ ಬಿಡುವ
ಫಲ ಕೊಡುವ
ಪವಾಡ
ಸಹಜ.

ನಮಗೆ ಕೇವಲ
ಮಾತೇ
ಬದುಕೇಕೆ?

ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ

ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ

ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 'ಪ್ರಜಾವಾಣಿ'ಯ ಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಗೆಗೆ ತುಂಬ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಹುತ್ತ ಬಡಿದರೂ ಹಾವು ಹೊರಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲವೆನಿಸಿತು. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಭಾಷೆ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನ ಭಾಷೆಯಂತೆಯೇ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತೆನೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಂದರೆ ತತ್ವತಃ ಏನು? ಅದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅನಾಥನೆಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ? ಈ ಅನಾಥ ಭಾವನೆಯು ಕೇವಲ ಅಸಹಾಯತೆಯೋ, ಏಕಾಕಿತನವೋ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯೋ ಅಥವಾ ಪರಕೀಯ ಭಾವವೋ? ತಾನೇ ಪರಾಧೀನ (ಅಂದರೆ ಸನಾಥ?) ತನ್ನ ಬದುಕು, ಅದರ ಸೊತ್ತು ಪತ್ತು ಎಲ್ಲ ತನ್ನದಲ್ಲ- ಎಂಬ ಭಾವ, ಅದರಿಂದ ಮೂಡುವ ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯ. ತಾನು ಒಂಟಿ, ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಗೊಂದು ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯುವ ಒಂಟಿ ಎಂಬ ಏಕಾಕಿತನದ ಅರಿವು. ಇದುವೆ 'ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ'ಯೆಂದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಅನಾಥ-ಸನಾಥತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಾಥಸಂಪ್ರದಾಯ ಸರಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆ ಈ alienation -ಪರಕೀಯತೆಯ ಭಾವ. ಸಮಾಜದಿಂದ ತಾನು ಹೊರತು, ತನ್ನ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ

ಬದುಕಿನಿಂದಲೆ ತಾನು ಹೊರಗೆ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯೆನ್ನಬಹುದು, ಪೃಥಗಾತ್ಮತೆಯೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲದ ಬಗೆಗೆ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದವರು ಶತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಹೆಗೆಲ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಗುರುವನ್ನೆ ತಿದ್ದಲು ಹೊರಟು ಗುರುವಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ ಬುಡಮೇಲೆ ಮಾಡಿ, ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿ ನಿಂತ ಹೆಗೆಲ್‌ನನ್ನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಲು ಕೆಳಗೆಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನೆಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಶಿಷ್ಯ ಕಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್.

ಅವರಿಬ್ಬರ ಮತದ ಜಾಡು ಹಿಡಿದು ಅವರ ಮಾತಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಎಲಿನಿಯೇಶನ್-ದ ರೂಪರೇಖೆಗಳನ್ನು ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತಾತ್ವಿಕ ತಳಹದಿಯ ಭದ್ರತೆಗೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಪೋಷಕವಾಗಬಹುದೆಂದು ನನ್ನದೂ ಒಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆ.

ಹೆಗೆಲ್ ಮಾನವೀ ಜೀವನವನ್ನೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಪರಕೀಯವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೆನಿಸುವಂತೆ ತೋರುವ ಘಟನೆ (Phenomeenon) ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದನು. ಮನುಷ್ಯನು ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾಗಿ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಇರುವಾಗ, ತನ್ನದೇ ಎಂಬ ಬಾಳನ್ನು ತಾನಾಗಿರುವಾಗ. ಅವನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪೃಥಗಾತ್ಮನಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನನ್ನೆ ಹೈದ ಹೊರತಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಬಾಳೂ ಅಜಾಗೃತ, ಅವಜ್ಞಾತ. All life is unconscious. (ಇದು ಓದಲು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿದರೂ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥ ತಥ್ಯ!) ವ್ಯಕ್ತಿಯು Self-conscious ಆದರೆ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾದಾಗ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ವಿಂಗಡವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವದೆ ಜ್ಞಾನದ ಸಮನ್ವಯವು ದ್ವಂದ್ವದ ನಿರಾಕರಣೆಯು. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಜ್ಞಾತಾ’ ಮತ್ತು ‘ಜ್ಞೇಯ’ಗಳ ದ್ವಂದ್ವವು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಆಗ ತನ್ನ ಕುರಿತೇ ಆದ ತನ್ನ ಈ ಬಾಹ್ಯೀಕರಣವು (externalisation) ತನ್ನ ತನದ ಅರಿವಿನ Self-consciousness ದ-ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.

೩
ಹೆಗೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯತೆಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ವಸ್ತು ಮಾತ್ರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. ತಾನು ತನ್ನನ್ನು ಹರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆದಂ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೊಂದು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಹ್ಯೀಕರಣದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಮವೆನ್ನಿ, ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಿ, ಅದು ಮಾನವನ ದುಡಿಮೆ, ಶ್ರಮ. ಶ್ರಮವೆಂದರೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಸಂಯಮ ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಣ: ಜತೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ ವಿಲಂಬ. ಕಾಲಹರಣ. ಶ್ರಮವು ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ರಚಿಸಿ ರೂಪಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಕನಿಗೆ ಇದ್ದ ಅಭಾವ ಸಂಬಂಧವು ಆ ವಸ್ತುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅಂಶವಾಗಿಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. (ನಮ್ಮ ಒಂದು ದರ್ಶನ ಪದ್ಧತಿಯು ‘ಅಭಾವ’ ವನ್ನು ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.) ಶ್ರಮಿಕನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ವಸ್ತುವು-ಅವನದೇ ಘನೀಭೂತ ಶ್ರಮಶಕ್ತಿಯು-ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಹೆಗೆಲ್‌ನಿಗೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ: “ವರ್ಗದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವಾಯತ್ತವಾದಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ನಡತೆಯು ಪರಕೀಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಅದು ಅವನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿ, ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.” 1

ಇಂಥ ಪರಕೀಯತೆಯ ರೂಪ ತಾಳಿದ ನಡತೆಯು ಮಾನವ ಸಮಾಜವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊನ್ನೆ ತೀವ್ರ ರಾಜಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾದ ಡಕ್ಷರ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ಅಂದರು : “ಇದೊಂದು ಸೋಜಿಗ ನೋಡಿ. ಮಂದಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅಂತಾರೆ-‘ನಾನೇನೋ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ನಾ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪೋದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜ ಮೀರಾಲೆ ಆಗ್ತಾ?’-ಅಂದರೆ ಈ ಮಂದಿ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾನು ಬೇರೆ, ಸಮಾಜ ಬೇರೆ ಎಂದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಾವೂ ಸೇರಿದವರೇ ತಾನೂ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಘಟಕ ಎಂದು ಈ ಜನ ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಇಲ್ಲ!”

1 “As personal interests become autonomous in the shape of class interests, the personal conduct of the individual becomes alienated and there by becomes a thing apart from him an independent force”.

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಸೋಜಿಗ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಫಲ. ಸಮಾಜದ ಘಟಕನಾದ 'ನಾನು' ಬೇರೆ. ಆ ಬಗೆಗೆ ಸರಿದು ನಿಂತು ಚಿಂತಿಸುವ 'ನಾನು' ಬೇರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಯಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾವದ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಂಶವಾಗಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ "ಹತ್ತು ಅಂಗುಲ" ಮೀರಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಾನೇ ಒಳಪಟ್ಟ ತನ್ನಂಥವರ ಸಮಾಜದಿಂದ ತಾನು ಬೇರೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

೪

ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಾಹ್ಯೀಕರಣದಿಂದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ತಿರುಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮುಖಾಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸಾರಭೂತವಾದ ಅಥವಾ ಜಾತಿ ಧರ್ಮವಾದ ಮಾನವತ್ವವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿದೆ ಹೆಗೆಲ್-ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರ ಮತಭೇದ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಹೆಗೆಲ್‌ನಂತೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಕೀಯ ಭಾವದ ಚಿಂತನೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೇ ತಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಅಂದಂತೆ, "ಭೌತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಿಕ ಜೀವನವು ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ; ಮಾನವೀ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಪಾಶವಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆಯೇ, ಚೇತನೆಯು ಜಡಶಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ". 1 ಜಡವು ಚೈತನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿ ತೆಗೆದಂತೆ, ಚೈತನ್ಯವು ಜಡವಸ್ತುವಾದಂತೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗದ ವಸ್ತು ಜಾತಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವಂತಹದಲ್ಲ. ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಾ (ಕರ್ತೃ) ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯ (ಕರ್ಮ) ಹಾಗೂ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಇತರ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಒಂದೇ ಸತ್ತೆಯ (entity) ಘಟಕಗಳು. ಆ ಸತ್ತೆಯೇ ಸಮಾಜ. ಈ ಕರ್ತೃ (Subject) ಕರ್ಮ (Object) ದ್ವಂದ್ವವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಇರುವುದು ಶ್ರಮಜೀವಿ ಬಹುಜನ ಸಮುದಾಯ (Proletariate) ದಲ್ಲಿ.

1 "Material forces were saturated with spiritual life, while human existence was made animal and became a material force."

ಅಂದರೆ ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನು ಈ ಪರಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಎಲಿನಿಯೇರ್ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಆಧಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನಿಗೆ ಈ ಪರಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯೇ ಹೊರತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲ. ಅವನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯು ಹೀಗೆ :

ಬಂಡವಾಳಗಾರಿಕೆಯ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಅವನ ಕೆಲಸದ ಫಲಕ್ಕೆ ಪರಕೀಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ತಯಾರಿಸಿದ ಸರಕಿನಿಂದ ಆತ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಸರಕು ಅವನದೇ ಶ್ರಮದ ಫಲವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಆತ ಪರಕೀಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನ ಮನುಷ್ಯತ್ವವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಮೂಲದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗರ್ಭಕೋಶ (Matrix) ದ ಎರಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಗವೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ- ನಿರ್ನಾಮ ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಾಕಾರ ವರ್ಗ! ಅದು ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ವರ್ಗವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸ್ವರೂಪವು ಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಕಷ್ಟ ಭೋಗಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸುಖದ ಚರ್ಯೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ : ಆದರೂ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಮುಖ. ಈ ವರ್ಗವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ದುಃಖಗಳ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದಿಗಿದ ದುಃಖ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಅನ್ಯಾಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಆ ಅನ್ಯಾಯದ ಯಂತ್ರಣೇ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅವರು ಇಡಿಯಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಗವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಪರಿಹಾರದ ಬೇಡಿಕೆಯೂ ಸ್ವರೂಪವೂ ಸಾಧನೆಯೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ ಸಾಮುದಾಯಿಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮುದಾಯಿಕವಾಗಿಯೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಪರಕೀಯತೆಯ ಅಸಹಾಯತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಭಾವವಲಯವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಕೇವಲ

ಮಾನವೀಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒದಗಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ಮಾನವೀಯತೆಯ ಹಾನಿ., ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಅಖಿಲ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯ ಉದ್ಧಾರದಿಂದಲೇ!

ಈ ಮುಖವಿಲ್ಲದ (faceless) ಕಬಂಧವರ್ಗವೇ ಶ್ರಮಜೀವಿ ಬಹುಜನ ಸಮುದಾಯ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಯಂತ್ರದ ದೈತ್ಯರೂಪಿನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳು ವಿಶೇಷತಃ ಮಧ್ಯಮವೆಂಬ ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುವ ವರ್ಗವೂ-ಈ ಮಹಾ ಶ್ರಮಜೀವಿವರ್ಗವನ್ನೇ ಕ್ರಮೇಣ ಸೇರುತ್ತದೆ-ಹಿರಿಕಿರಿ ನದಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಡಲನ್ನು ಸೇರಿ ಏಕಾಕಾರವಾಗುವಂತೆ. ಔದ್ಯಮೀಕರಣ, ನಾಗರೀಕರಣ, ಆಧುನೀಕರಣ-ಇವುಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಪಾಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚೂರ್ಣೀಕರಣ-ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಣ್ಣೀಕರಣ (Atomizatoin), 'ಎಲಿನಿ ಯೇಶನ್' ಅಥವಾ ಪರಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಲು ಒದಗಿಬಂದ ಸಂದರ್ಭವು. ಈ ಶ್ರಮಜೀವಿ ಬಹುಜನ ಸಮುದಾಯ ವರ್ಗವೇ ತನ್ನ ಈ ಅಸಹಾಯತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು ಮತ್ತು ಆ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಪರಕೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಏಕಾಕಿತನದ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಲ್ಲದು. ಈ ವರ್ಗವು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲೇ ಆರದು.

ಈ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿತ್ವ ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಂತು? (ಇಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಮತದಂತೆ ಈ ಪ್ರೊಲಿಟೇರಿಯೇಟ್ (Proletariate) ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘಟನೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ವರ್ಗವು ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಗೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ,- ಇವೆಲ್ಲ ಮೀಮಾಂಸೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.)

ಈ ಶ್ರಮಜೀವಿ ಜನತೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಕೀಯ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದದ್ದು. ಶ್ರಮಜೀವಿಯು ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸತ್ವತಃ ಅವನು ಆರ್ಥಿಕ ಸರಕಿನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನೊಬ್ಬ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿ. ಆದರೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅವನು ಬರೆ ಶ್ರಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಜೀವ ಯಂತ್ರ. ಅವನ ಈ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಬೆಲೆ.

ಅಂದಾಗ ಅವನ ಮಾನವೀಕರಣದ ಸತ್ವ ಸಾಂಘಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಷ್ಟಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಅವನ ವರ್ಗಜಾಗೃತಿ ಪಕ್ಷ ಸ್ವರೂಪದ Praxis ದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಗ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಳಗಿಂದಲೇ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು. ಈ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅಹುದು. ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದರೇ ಸಮಗ್ರ ಸಮಾಜದ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ವರ್ಗವು ಜ್ಞಾನದ ಕರ್ತೃ (ಆಖ್ಯಾಯಿ)ವೂ ಅಹುದು, ಕರ್ಮ (ಆಖ್ಯಾತ) ವೂ ಅಹುದು. ಜ್ಞಾತಾ-ಜ್ಞೇಯಗಳ ದ್ವಂದ್ವವು ಇಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಳ್ಳುವದು. ಈ ವರ್ಗದ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಇತಿಹಾಸವೇ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಆರಿತುಕೊಂಡಂತೆ.

ಹೀಗೆ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಳಗಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ದಾರಿಯೊಂದೇ-ಮಾನವತೆಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದು. ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶ್ರಮಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನತೆ,-ಈ ಶ್ರಮವು ದೈಹಿಕವಿರಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕವಿರಲಿ- ಎಲ್ಲ ಕ್ರಾಂತಿಯ ತಾಯಿ. ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯ ಅಧೋಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಜನತೆ, ಶ್ರಮಜೀವಿವರ್ಗ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಉದ್ಧರಿಸಬಲ್ಲದು ಮತ್ತು ಬೇಕು.

ಪರಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಹೆಗಲ್‌ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ 'ತತ್' ಪ್ರತ್ಯಯ (objectification) ಬಾಹೀಕರಣ, ಅಥವಾ ವಾಸ್ತವೀಕರಣ. "ನಿಸರ್ಗವು ಜೀವ ಚೇತನ ಸತ್ವದ ಪರಕೀಯ ಭಾವನೆ" (Nature is only the alienation of the spirit.) ಅಂದನು ಹೆಗಲ್. ಅವನೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಾನವನ ಶ್ರಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು : ಶ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಮಾನವನು ತನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಈ ಶ್ರಮದ ಗ್ರಹಿಕೆ ಬರೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಆಯಿತು. ಮಾನವನು ತನ್ನ ಪರಕೀಯತೆಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಾಧ್ಯ. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಭಂಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸರಕಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನದ ಸಾಮಾನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು, ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಒಂದು ಪಣದ ವಸ್ತುವೆಂದು ಒಡ್ಡದ ಒಡವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

“ಅರ್ಥಸ್ಯ ಪುರುಷಃ ದಾಸಃ” ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಜದ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಗಳು ದೂರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಋಣಾನುಬಂಧಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಮೋಹಗಳನ್ನೂ ವಿವಶತೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಇಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಯುಧಿಷ್ಟಿರನಲ್ಲ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕ್ರಯವನ್ನು ಆತ ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. Marketing orientation ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಒಲವು. ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮಂದಿಯ ಬೇಡಿಕೆ-ಪೂರೈಕೆಯ ಸರಕಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಈ ಹೊಸ ಅಸಹಾಯತೆ, ಪರಕೀಯತೆ ಹಳೆಯ ದೈನ್ಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಬೇರೆ ತೀವ್ರತೆಯ ಅಸಹ್ಯತೆಯ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ. ತನಗೆ ತಾನೇ ಹೊರತು, ಹೊರಗಿನವನೆಂಬ ಆಗಂತುಕ ಭಾವವು ಇಂದು ನಿತ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ.

ಉ
ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕೇವಲ ಮಾನವನೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪರಕೀಯತೆಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಮಾನವ ಮಾನವರ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲ. ಮಾನವ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ. ಮಾನವನಿಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಮೂಲಭೂತ ಭೇದವೇ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗೆ ಕಾರಣ. ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ, ನಿಸರ್ಗದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುವರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಧೀನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಬದುಕಿ ಬಾಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಋತು, ರತಿ ರೀತಿ-ಎಲ್ಲವೂ ನಿಸರ್ಗ ನಿಯಂತ್ರಿತ. “ಪ್ರಕೃತಿ ತ್ವಾಂ ನಿಯೋಕ್ಷತಿ”-ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಮಾನವನಿಗೆ ಪಶುತ್ವದ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಜನ್ಯವಾದ ಸಹಜವಾದ ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಒಲವು ಒತ್ತಾಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದ ಚರಿತ್ರೆ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಋತುಮಾನ, ನೆಲ ನೀರು ಬಾನು ಬಯಲು ಕಾಡು ಬೆಟ್ಟ ಮಳೆಗಳಿಯೇ ಮುಂತಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಹಿಡಿತ ಬಿಗಿತಗಳಿಂದ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ಪ್ರಪಂಚ ಆಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಬಂಧನದ ಮಹಾಕೋಶದಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಗಳ ಬದುಕು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಆದಂದಿನಿಂದ ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಬೇರೆ ಆಗುತ್ತಿದನು. ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಗೆದ್ದು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಮಣಿಸಿ ಪಳಗಿಸಿ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಆತ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಪ್ರಕೃತಿಮಾತೆಯ ನಾಭಿನಾಳದಿಂದ ಕಡಿದು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಆಯಿತು ಮಾನವ್ಯದ ಸದ್ಯೋಜಾತ ಶಿಶು.

ಆದರೆ ಈ ಸಾಹಸದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಭಯವೂ ಬಂದಿತು. ನಿಸರ್ಗದ ದಾಸ್ಯ ಬಂಧನಗಳು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಪಳಗಿದವು. ಈ ಹೊಸ ಬಿಡುಗಡೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಂಡುಗಾರಿಕೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಯ ದುಡುಕು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಈ ಹೊಸ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದನು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮಬದ್ಧ ಯೋಜನಾಬದ್ಧ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಬೇರೆ, ಬಿಡಿ ಜೀವಿ-ಎಂಬ ಸಂವೇದನೆಯೂ ಅದರ ಮಾರ್ಮಿಕ ವೇದನೆಯ ಮಾನವನನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ಥಗೊಳಿಸಿತು. ಇತ್ತ ಬಿಡುಗಡೆ ಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅತ್ತ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಂದ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಅನಿಸುತ್ತದೆ! ಬಂಧನವೇನು ಬಾಂಧವ್ಯವೇನು? ಇನ್ನೊಂದರೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಭಾವನೆ-a sense of belonging,-ಮಾನವನ ಆರದ ದಾಹವಾಯಿತು.

ಬುದ್ಧಿ ಸಾಹಸಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತಂದವು. ಸಾತಂತ್ರ್ಯವು ನಿಸರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ತಂದಿತು. ಈ ಹೊಸ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಸತ್ತೆ ಶಾರೀರಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಸುಖ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ತಂದರೂ ಆಳವಾದ ಆಂತರಿಕ - ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವೇ ಅನ್ನಿ - ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃತಕ ನಾಗರಿಕತೆಯು ನೈಸರ್ಗಿಕ ನೈಜತೆಯ ಸನಾತನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿತು. ‘ಹಿಮಗಿರಿಕಂದರ’ದಿಂದ ‘ಗೊಂದಲ ಪುರ’ಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಆಯಿತು. ನಡುವಿನ ಸೇತುವೆ ಮುರಿದುಬಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಮಾನವ ಜೀವಿಗೆ ತಾಯಿ ಗರ್ಭದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಶಿಶುವಿನಂತೆ ತೀವ್ರ ಅಸಹಾಯತೆ, ಏಕಾಕಿತನ ಅನಿಸಹತ್ತಿತು. ಇದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರ ಜೀವ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಒಂದು ಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮಾನವನು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದವರೆಗೆ, ಗುಡಿಯಿಂದ ಕ್ಲಬ್ಬಿನವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಆ ಕಳೆದುಹೋದ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಹೇಗಾದರೂ ಒಳಪಡಲು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ

ಆದರೂ ಅವನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ, ಇದೆಲ್ಲ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಂಭ್ರಮ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಒಂಟಿತನ, ಬೇಸರ, ತಲ್ಲಣ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಲೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇತ್ತ ತಾನು ಕಟ್ಟಿದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ನಾಗಪಾಶಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಆತ ತನಗೇ ತಾನೇ ಪರಕೀಯನೆನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅತ್ತ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಿಗೆ ಎರವಾಗಿ ಅಖಿಲ ಪ್ರಕೃತಿ-ವಿಶ್ವಪ್ರಪಂಚದಿಂದಲೂ ತಾನು ಪ್ರತ್ಯೇಕನೆಂಬ ಅಸಹಾಯತೆಯ ಅರಿವೂ ಮಾನವನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅಶಕ್ತನೂ ಏಕಾಕಿ; ಸಮರ್ಥನೂ ಏಕಾಕಿ. ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನೂ ಏಕಾಕಿ; ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನೂ ಏಕಾಕಿ.

೯

ಮಾನವನು ಮಾನವತೆಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಈ ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿಜವಾದ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ಸಾಮಯಿಕವಾಗಿ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಯಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ನೋವಿಗೆ ನಾಲಗೆ ನೀಡಬಹುದು.

ಮಾನವನಿಗಿಂತ ಅವನ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲಕ್ಕೆ, ಜಡವಸ್ತುಗಳಿಗೆ, ಧನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ಸಲ್ಲುವತನಕವೂ ಮಾನವನ ಈ ಪರಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆ ತಳವೂರಿ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದೇ.

ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದೇನೆಂದರೆ, ಮಾನವನು ಮಾನವನನ್ನು ಪೀಡಿಸಲು ಶೋಷಣೆಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವ ಖಾಸಗೀ ಒಡೆತನದ ಲಾಭ ಬಡಕ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವತನಕವೂ, ಈ ಆತ್ಮಿಕ ಅನಾಥತೆಯು ಇಲ್ಲವಾಗಲು ಆಗತ್ಯವಾದ ಅನುಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರಲಾರದು.

ಮಾನವನು ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯ ಅಂದರೆ ಮಾನವತೆಯ ಅಭೇದ್ಯ ಬಾಂಧವ್ಯದ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬರಬೇಕು. ಆಗಲೇ ಈ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಉಚ್ಚಾಟನೆ. ಮಾನವ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಮಾನವ ನಿಸರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಧ್ವಂಧ್ವ-ವಿರೋಧವೆಲ್ಲ ಅದರಿಂದಲೇ ನಿರಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಂತಃಸತ್ವ, ಬಾಹ್ಯೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆತ್ಮದ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಆವಶ್ಯಕತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಜಾತಿ-ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಒಳತೋಟಿಯ ನಿಜವಾದ ಬಗೆಹರಿಕೆ ಆಗಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಪರಕೀಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಆಗಂತುಕ ಭಾವನೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಕ್ಸನು ಹೆಗಲ್‌ನಿಂದಲೇ ಪಡೆದನು. ಆದರೆ ಅದರ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಮಾನವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ಬಂಡವಾಳಗಾರಿಕೆಯ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದ ಶ್ರಮಜೀವಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ, ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಮಾನವತೆಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಬಾಹಿರವಾದ ಒಂದು ವಿವಶತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡನು.

ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪರಕೀಯನಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಪಾಕ ಯಾತರಲ್ಲಿ? ಯಥಾರ್ಥ ಮಾನವನು ಒಂದು ಸತ್ಯಘಟನೆ ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ : Actualisation of the authentic man. ತನ್ನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲವನು-ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವನೆ ಯಥಾರ್ಥ ಮಾನವನು.

೧೦

ಇಂಥ ಜಾಗೃತ ಅಥವಾ “ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ” ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಅರಿವು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಹೊರತು, ಮಾನವನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಮೋಚನೆ ಶಕ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಈ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕುದುರಿಸುವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕರ್ತವ್ಯ. Production ಇರುವ ತನಕ ಮಾನವ ಪರಕೀಯ; Creative ಆದಾಗಲೇ ಆತ ಸ್ವಕೀಯ, ಸ್ವ-ತಂತ್ರ, ಇಂದು ‘ಸಾಮಾಜಿಕಪ್ರಜ್ಞೆ’ ‘ಸಮಕಾಲೀನಪ್ರಜ್ಞೆ’ ‘ಕಾವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ’ ‘ವಾಂಶಿಕಪ್ರಜ್ಞೆ’- ಇತ್ಯಾದಿ ‘ಪ್ರಜ್ಞಾವಾದ’ಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿವೆ. ಅಗ್ಗವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇವುಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ‘ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ’ಯೂ ಬಂದು ಕೂತಿದೆ. ‘ಅನಾಥತೆ’ಯೇ ಒಂದು ಪರಾಧೀನ ಭಾವನೆಯ ಕೊರತೆ, ‘ಸ-ನಾಥ’ವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕೊರಗು.

ತನ್ನ ದೈವ್ಯತೆ ತಾನೇ ಪ್ರಭುವಾಗುವದು ತನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕಪ್ತಾನನಾಗುವದು ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಇದು ಐತಿಹಾಸಿಕ

ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಇತರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಈ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯದೇ ವಿವಿಧ ಆವಿಷ್ಕರಣಗಳು, ಪರಿಷ್ಕರಣಗಳು. ಮಾನವನನ್ನು ಮಾನವನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮಾಡುವ ಈ ಒಂದು ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಧನವಾಗುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆ ಇರಬೇಕು.

ವಿಹ್ವಲ

ವಿಹ್ವಲ

ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾವ್

ನಮ್ಮನೆಯ ಕಾಡು ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ

ಅರಳುತ್ತವೆ:

ಗುಲಾಬಿ, ಡೇಲಿಯ, ಮೊಲ್ಲೆ, ಲಿಲ್ಲಿ,

ಕಾಕಡ, ಕನಕಾಂಬರ, ಕರ್ಣಕುಂಡಲ, ಸ್ವಟಿಕ,

ಹೃದಯ,

ಸಂಜೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೂಜಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ,

ಹಸಿರು ಮುಡಿಯ ಪೊದೆಗೆ ಕುಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕೆ ಜಾಜಿ;

ಝೇಂಕರಿಸಿ ಭೃಂಗ ಅಂಗೋಪಾಂಗ

ಭ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ ರಂಗುರಂಗಿನ ಪಟ್ಟಿ

ಯ ಮನಸು ಚಿಟ್ಟೆ;

ತೆಂಗು, ಮಾವು, ಹಲಸುಗಳ ಧಮನಿಧಮನಿಗಳಲ್ಲಿ

ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ

ಹಳಸದ ಪರಂಪರೆ

ಯ ಹಸಿರು ರಕ್ತ;

ನಿಂಬೆಯ ಪಾತಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯ ಪ್ರೀತಿ

ಪಾತ್ರ ನಾಯಿ

ಯ ಗೋರಿ

ಬೊಗಳುತ್ತದೆ;

ನುಣುವು ಬುಡದ ತೊಡೆ ಸವರುವ

ಆನೆ ಕುಂಬಳ ಬೆರಳು

ಬೆಳಕ ತಂತಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತದೆ;

ಅದರ ಶ್ರುತಿಗೆ

ಮರಮರದ ಗೆಲ್ಲುಗೆಲ್ಲುಗಳಲ್ಲೂ

ನೂರೆಂಟು ಹಕ್ಕಿ ಹೈಕಳ ಗುಲ್ಲು;
ಹೊರಳುತ್ತಿದೆ ಗಿಡುಗ ನೆರಳು;

ಪಟ್ಟನೆ ಬಿರಿದ ದಾಳಿಂಬೆ ಕನಸಲ್ಲಿ
ಮಣಿ ಮಣಿ ಮಿನಗುತ್ತಿದೆ
ಹಸಿ ಕೆಂಪು ಗಾಯ;
ಸತ್ತ ಕರು ಹೆತ್ತ ಹಸು
ಮತ್ತೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೈಯಲ್ಲಿ
ನಿರ್ವಿಕಾರ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಮೇಯುತ್ತಿದೆ;

ಗೊನೆ ಕೊನರದ ಚಂದ್ರ
ಬಾಳೆ ಜೋಲುತ್ತಿದೆ;
ಮೇಲೆ
ಅನಂತ ಆಕಾಶದ ಸ್ವಷ್ಟದಲ್ಲಿ
ಹೊಗೆಯುಗುಳಿ
ಗೋಜಲ ಸಂಕೇತಗಳ
ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದೆ
ಒಂದು ಜೆಟ್ ವಿಮಾನ.

ಹಾಡು

ಹಾಡು

ಚಂದ್ರಶೇಖರ

ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲೇ ಮೇಲೆ ನೋಡಿ
ಮುಲುಗುತ್ತೇನೆ.....
ಭಾವಣಿಯಾಚೆಗೆ ಆಕಾಶದತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ
ಮುಲುಗುತ್ತೇನೆ.
ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ.....ನನ್ನನುಳಿದು
ಇಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.....ನನ್ನನುಳಿದು....
ನನ್ನನುಳಿದು ನಾನೊಬ್ಬನೇ-
ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳುತ್ತೇನೆ
ಹೊರಳುತ್ತದೆ ರೇಡಿಯೋ ನನ್ನೆಡೆಗೆ...
ಕೀಚು ಧ್ವನಿಯಿಂದ ನರಳುತ್ತದೆ
ನರಳುತ್ತೇನೆ ನಾನು

ಓಹ್ | ಇಲ್ಲೇ ಇದೆ ಫ್ಲಗ್!
ಚಕ್ಕನೆ ಎಳೆದು ಬಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ
ಕಿವಿ ಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಶಬ್ದ
ನನ್ನನ್ನಾವರಿಸುತ್ತದೆ

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ
ಇದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಟಣೆ
ರಾಜಕೀಯ ಆಂದೋಳನ
ಅಣುಬಾಂಬಿನ ಹೆದರಿಕೆ
ಭಾಷಣ...ಬೆದರಿಕೆ....ಘೋಷಣೆ
ಇದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಟಣೆ
ಯುದ್ಧ.....
ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ನನ್ನ ಯುದ್ಧ
ಮತ್ತೆ ಹಾಡು
ಆ ಹಾಡು ಕೀರಲುಗುಟ್ಟುತ್ತದೆ
ನನ್ನೊಳಗೇ ಕೀರಲುಗುಟ್ಟುವ ಹಾಡನ್ನು
ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ ರೇಡಿಯೋ ...

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ಆಳಕ್ಕೂ
ತೂರಿ ಗುಂಯ್ಗುಡುವ ಹಾಡು
ಕೀರಲುಗುಟ್ಟುವ ಹಾಡು
ನನ್ನೊಳಗೇ ಕೀರಲುಗುಟ್ಟುವ ಹಾಡನ್ನು
ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ ರೇಡಿಯೋ

ಹಿರಣ್ಮಯೀನ ಪಾತ್ರೇಣ

ಹಿರಣ್ಮಯೀನ ಪಾತ್ರೇಣ....

ತಾಳಜೆ ವಸಂತಕುಮಾರ

ಮುಸ್ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಕತ್ತಲಾಗಿಲ್ಲ. ದೂರದ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಂದ ಹೊತ್ತು ತಂದ ಟ್ರಂಕಿನ ಭಾರ ದಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ
ದೂರವಾಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮಾಲೂರಿನಲ್ಲಿ ರೈಲಿಳಿದು ಆಗಲೇ ಮೂರು ಮೈಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದುದಾಗಿದೆ. ಓ ಅಲ್ಲಿಯ ತಿಟ್ಟನ್ನು ಹತ್ತಿ ಇಳಿದರೆ
ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಊರೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ.
ತಲೆತುಂಬ ಯೋಚನೆಗಳು. ಬಹುಶಃ ನಾನು ಮೊದಲ ಬಾರಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಹೋಲ್ಡಾಲಿಗೆ ತುಂಬಿಸಿದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಗತಿಯೇ
ಈಗ ತಲೆಗೂ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಓ ಅಲ್ಲೇ ಮಸುಕು ಮಸುಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ದೊಡ್ಡ ಮಾವಿನ
ಮರ ಈಗ ಹೂ ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅದರಲ್ಲಾಗುವ ಸಿಹಿ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳು

ನೆನಪಾಗುತ್ತಿವೆ. ಓ ಆಚೆಗೆ ಬೆಟ್ಟುಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಏಳುತ್ತಿದೆ. ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ರಾಶಿಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದೇಳುವ ಹೊಗೆ ಇರಬೇಕು. ಮನೆಯ ಅಂಗಳವನ್ನು ಸೇರುತ್ತೇನೆ, ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಹಾಕಿದ ತೆಂಗಿನ ಮಡಲಿನ ಚಪ್ಪರವು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತದೆ. ಮನೆಯ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲೊಂದು ಮಿಣಿ ಮಿಣಿ ದೀಪ. ಒಳಗಿನ ದೇವರ ಕೋಣೆಯ ಪ್ರಶಾಂತ ಸೊಡರಿನ ಬೆಳಕು ಕಿಡಕಿಯಿಂದಿಚೆಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೂ ಮನೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಸಾಕೋ ಸಾಕು, ಉಸ್ರವು ಎನ್ನುವಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ದೊಪ್ಪನೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುತ್ತೇನೆ. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸದ್ದೇ ಕರೆಗಂಟೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರಬೇಕು. ಒಳಗಿನಿಂದ ಮಾಣಿಯೊಂದು ಹೊರಗೆ ತಲೆಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೋಡಿ ಧ್ವನಿವರ್ಧಕ ಕಿರುಚುತ್ತದೆ. “ಅಣ್ಣ ಬಂದ; ಅಣ್ಣ ಬಂದ.” ಮತ್ತೆರಡು ನಿಮಿಷ ಮೌನ ಚಾವಡಿಯ ಬಾಜಿರ ಕಂಬದ ಅಡಿಯ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಇನ್ನೂ ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅಮ್ಮನ ಮುಖ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. “ಹೋ ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ. ಪತ್ರ ಗಿತ್ರ ಏನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲವಾದ್ರೆ ಆಳನ್ನಾದ್ರೂ ಕಳಿಸ್ಸುಹುದಿತ್ತಲ್ಲ.” ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕರಣದ ಮಿಡಿತ ಇತ್ತೊ ಇಲ್ಲವೊ ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. “ಆರ್ಜೆಂಟಾಗಿ ಬಂದ್ವಿಟ್ಟೆ” ಚುಟುಕಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ ಅಮ್ಮನನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, “ಬಾ ಒಳಗೆ. ಕೈಕಾಲು ತೊಳ್ಳೊ, ಅಪ್ಪ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೇನು ಬಂದಾರು. ಗೋಪ, ಶಾಂತ ಅಕ್ಕನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಮೈ ಹುಷಾರಿಲ್ಲ.” ಎಂದೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಬಡಬಡಿಸಿದರು. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಏಳುತ್ತೇನೆ. ಕೋಲೆ ಬಸವನ ಹಾಗೆ ತಲೆ ಬೀಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳಸೇರುತ್ತೇನೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಟ್ಟುಂಬಳದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತನಾಡಿ ಫಲಾಹಾರ ಮುಗಿಸಿ ಕೈತೊಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅಪ್ಪನ ಗೊರಸು ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ : ‘ಶಾಂತಾಕಾರಂ ಭುಜಗಶಯನಂ ಪದ್ಮನಾಭಂ ಸುರೇಶಂ.....’ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಯ ಜಪದ ತಯಾರಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಚಾವಡಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡಿ ನಾನು ಬಂದುದು ಅರಿವಾಗಿರಬೇಕು. ‘ಸುಬ್ಬು ಬಂದ್ವಾ?’ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಟ್ರಂಕ್ ಕಾಲ್ ಮಾಡುವುದು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೊರ ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಒಳ ಕೈಸಾಲೆ ಪಡಸಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾದು ನಾಲ್ಕು ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಅಮ್ಮನ ಕಿವಿಗೆ ತಲುಪುವ ಮುನ್ನವೇ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುತ್ತೇನೆ.

“ಓ ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ?”
 “ಇದೇ ತಾನೇ.....”
 ‘ರಜ ಇನ್ನೇನು?’
 ‘ಒಂದು ವಾರ ರಜಾನೂ ಇತ್ತು. ಬರಬೇಕು ಎನ್ನಿಸ್ತು ಬಂದೆ.’

ಅಪ್ಪನ ಕ್ರಾಸ್ ಎಗ್ನಾಮಿನೇಶನ್ ಮುಗಿದು ಹೋಯ್ತು. ನನಗೊತ್ತು ಅಪ್ಪ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಿತಭಾಷಿ. ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೆ ಅವರ ವ್ಯವಹಾರ ಮುಗಿಯಿತು. ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಪುನಃ ಬಾಜಿರ ಕಂಬಕ್ಕೂರಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ತಂದಿದ್ದ ತಿಂಡಿ ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಅವನ ಕೈಗಿತ್ತಾಗ ಮತ್ತೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಓಡುತ್ತಾನೆ. ಬಂದ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲೇ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಒಳಗುಡಿ ಇವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇಲ್ಲವೇನೋ. ರಾತ್ರಿಯೂಟವೂ ಕಳೆದು ಹಾಸಿಗೆಯೊಂದರ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚಿಸಿ ಚಾವಡಿಯ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒ....ರ.... ಗಿ...ದಾಗ...ನೆನಪಿನ ಸುರುಳಿ.....
 ಆ ಕಾಲೇಜಿನ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಡ. ಅದರೆದುರಿನ ಆ ನೆರಳು ನೀಡುವ ಹತ್ತಾರು ಮರಗಳು. ಆ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದು, ಆಂಗ್ಲ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬ ಬರೆದ (Need for a quiet college’ ಎಂಬ ಬರಹದ್ದು. ತರಗತಿ ನಡೆಯುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಡದ ಒಂದೊಂದು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲೂ ಚೈತನ್ಯದ ಸಂಚಾರ. ಅಲ್ಲಿಯ ಮರದ ಒಂದೊಂದು ಎಲೆಗೂ ಜೀವಂತ ಪ್ರತಿಭೆ. ಇದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ, ಆದರೆ ಮೊನ್ನೆ ಆ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದವರು, “ನೀವು ಏನೇ ಹೇಳಿ ಇವರೇ, ನನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧ ಬೋಗಸ್ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ’ ಎಂದು ನನ್ನ ಬಳಿ ಅಂದಾಗ ನಾನು ನಿಜಕ್ಕೂ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಈಗ ಆ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. “ಅದೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ, ಸೃಷ್ಟಿ ಇರೋದಲ್ಲೆ?” ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದ್ದೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಹಾಗೇನೇ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಆ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಡದ ಸೌಧ : ಗಾಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಸ್ವರಮೇಳವನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಆ ಮರಗಳು ಅದರ ಕೊಂಬೆ ರೆಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟುವ ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಸವಿಸಂಗೀತ ಛೆ....ಛೆ...ನಾನೇಕೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಲಿ? ...ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುವ ಮುಗ್ಧ ಕಣ್ಣುಗಳು..... ಇತರ ಎಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಆ ಒಂದು ತರಗತಿಯ....ಓ ಅದೆಂಥ ಸವಿಯಾದ ಅನುಭವ .....ನಿದ್ದೆಯ ಮಂಪರು ಕವಿಯುತ್ತದೆ.

ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಮೈಮುರಿದು ಗೋಡೆ ಗಡಿಯಾರದತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ಆಗಲೇ ಚಿಕ್ಕ ಮುಳ್ಳು ಎಂಟರತ್ತ ವಾಲಿದೆ. 'ಹೇಗೋ ಅಣ್ಣನು ಏಳಿಸೋ!' ಒಳಗಿನಿಂದ ಅಮ್ಮನ ಉದಯರಾಗ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಏಳುತ್ತೇನೆ; ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಅಡಿಗೆಮನೆ ಸೇರುತ್ತೇನೆ. ಕಾಫಿತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಬಂದು ಮತ್ತೆ ಪದ್ಮಾಸನಸ್ಥನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಅಂಗಳದಾಚೆ ಹತ್ತು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಕೆಳಗಿಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ತೋಟ. ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳೆಲ್ಲ ಹೂಬಿಟ್ಟು ಫಲ ಹೊರಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಆ ಅಡಿಕೆ ಮರಕ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಅದೆಷ್ಟು ಸ್ಥಿರತೆ! 'ತರುವೊಳ್ ನೀನೆ ಬೆಡಂಗನಯ್' ಎಂಬ ಕವಿಯ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸೋಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಉಹುಂ. ಇದೆಲ್ಲ ಮಧುರ ಭಾವನೆಗಳು. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಏಕೋ ಏನೋ' ಹಿಸುಕಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಆದರೆ ದೃಢವಾಗಿ ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಅಂದ ಹಾಗೆ ಆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಡಾನು ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆ ನಿಂಗನ್ನಾದ್ರೂ ಬರಿಸ್ತಿದ್ರೆ ಎತ್ತಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕೇಳಿತೇ' ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು. "ಎಂಥದ್ದೂ"-ಗುಟುರುಹಾಕುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನ ವಿಚಾರಣೆ. ಕೊಡ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದೇಂತ. ಆ ನಿಂಗ ಬರ್ತಿದ್ರೆ ಆಗಿತ್ತು.' ಅಂತೂ ಟ್ಯೂಬ್ ಲೈಟ್ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. 'ಹೂಂ' ಅಪ್ಪನ ಗುಹಾಧ್ವನಿ ಮೊಳಗಿತು. ಆದರೆ ಸವಾರಿ ಹೊರಟುದು ಮಾತ್ರ ಕತ್ತಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ತೋಟಕ್ಕೆ. ನಮ್ಮದೇ ತೋಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಪ್ಪ ಹೋದರು. ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ನಾ ಸುಮ್ಮೆ ಕೂಡಲಾರೆ. ಬಾವಿಯಿಂದ ಕೊಡ ನಾನೇ ತೆಗೀತೇನೆ. ನಾನೇ ಬಾವಿಗೆ ಇಳಿತೇನೆ. ಕೊಡ ಹೊರಗೆ ತೆಗೀತೇನೆ. ಯುಗ್ಗನೆ ಮೇಲೆದ್ದೆ. ಒಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಚಾವಡಿಯ ಬಾಜಿರ ಕಂಬದ ಹಲಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಚಾವಡಿಯ ಗಿಡ್ಡ ನಡುಬಾಗಿಲಿನ ನೆನಪಿಲ್ಲದೆ ಧೊಪ್ಪನೆ ತಲೆತಾಗಿಸಿ ಒಳಹಾದು ಕೈಸಾಲೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹಿಂಬದಿಯ ಜಗಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೆಟ್ಟುಕತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇನೋ ತರಕಾರಿ ತುಂಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಮ್ಮನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. 'ಅಮ್ಮ ನಾ ಬಾವಿಗೆ ಇಳಿತೇನೆ, ಕೊಡ ಈಗೀತೇನೆ.'

'ನಿನ್ನಿಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲಪ್ಪ ಅದು. ನಿಂಗ ಬಂದಾನು. ಅವನು ತೆಗೆದಾನು ಬಿಡು.' ಅಮ್ಮ ಒಟಗುಟ್ಟಿದರು. "ಇಲ್ಲ. ನಾ ಖಂಡಿತ ಬಾವಿಗೆ ಇಳಿತೇನೆ, ಕೊಡ ತೆಗೀತೇನೆ' ಹೇಳಿ ಸರಸರನೆ ಹೊರಗಿಳಿದು ಅಂಗಳದ ತುದಿಯ ಬಾವಿಯತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಯೂರಿ ಒಳಗೆ ಇಣುಕಿದಾಗ.....ಶುಭ್ರ ನಿಷ್ಕಂಡ ನೀರು..... ಅಲ್ಲೇನೋ ಕಂಡ ಹಾಗೆ..... ಕೊಡ ಅಲ್ಲ.....ಮುಖ.....ಯಾರದು? ....ಹಾಂ.....ಪ್ರಭಾ.....ಪ್ರಭಾ.... ನೀನು..... ಇಲ್ಲಿ.....? ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ರೊಯ್ಯೆಂದು ಬೀಸಿ ನೀರಿಗೆ ಎಸೆದಾಗ ನೀರು ಕಲಕುತ್ತದೆ. ಈಗ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಭಾ ಇಲ್ಲ..... ನಾ ಬಾವಿಗೆ ಇಳಿಲೇಬೇಕು. ಕೊಡ ಹೊರಗೆ ತೆಗೀಲೇಬೇಕು. ಬಾವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದು ಒಂದೊಂದೇ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಇಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಹಾವಸೆ ತುಂಬಿದ ಕಲ್ಲುಗಳು..... ಜಾರ ಬಹುದೇನೋ....ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತೇನೆ..... ಇಳಿದೆ..... ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಅದೇನೇನೋ ನೆನಪುಗಳು. ಕೆಳಗಿನ ನೀರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ:

"ನಿಮಗೆ ಈಜಲು ಬರುತ್ತಾ?" ಅವಳು ಅಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'ನಿನಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತೆ' ಎಂದು ನಾನೇ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಸುಮ್ಮನೆ ನಕ್ಕಿದ್ದಳು. 'ನಿಮಗ ಮುಳುಗಲು ಬರುತ್ತಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದುದು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ. ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. 'ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ ಈಜುತ್ತೇನೆ.' ವರ್ತುಲ, ವರ್ತುಲ, ವರ್ತುಲಗಳು, ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಇರುವ ನೀರು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾವಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಳಿದಾಗ ನೀರಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಕೊಡ... .. ಎರಡು ಕೊಡ..ಮೂರು ಕೊಡ.. ಸಿಗುತ್ತವೆ. ನಾನಿಳಿದ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೊಡ ತೆಗೆದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರಭಾ... ನೀರೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೈಯಿಂದ ಬಗೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅಡಿಯ ಕೆಸರನ್ನು ಕೆದರುತ್ತೇನೆ, ಉಹುಂ, ಏನೂ ಇಲ್ಲ. 'ಪದ್ಮಪತ್ರಮಿವಾಂಭಸಾ' ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿನ ನೀರಿನ ಹನಿಯಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಎಂಬುದಾಗಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಾವು ಮಾತ್ರ ಸಂಜೆಯ ಬೆಲ್ ಆಗುವ ಮುನ್ನ ಮನೆಗೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲ ಭ್ರಾಂತಿ, ಇಲ್ಲೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಾ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದುದು ಸುಮ್ಮನಾಯಿತು. ಈಗ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ : 'ಹಿರಣ್ಮಯೀನ ಪಾತ್ರೇಣ ಸತ್ಯಸ್ಯಾಪಿಹಿತಂ ಮುಖಂ'. ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಂಗಾರದ ಬಟ್ಟಲು ಮುಚ್ಚಿದೆ. ನಾ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಏರುತ್ತೇನೆ. ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದು ಸರ ಸರನೆ ಮೇಲಿರಿದಾಗ, ಅಮ್ಮನ ತುಂಬು ನಗೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಏನೋ ಹಿಗ್ಗು. ಏನೋ ತೃಪ್ತಿ, ಏನೇ ಸಂತೋಷ.....

ನೆನಪು

ನೆನಪು

ನಿಸರ್ಗಪ್ರಿಯ

ಸೊಗಡು ಹತ್ತಿದೆ ತುಟಿಗೆ ಆಡಿ,
ತೀಟೆಯ ಮಾಡಿ:
ಹಾಳು ಬೇಟೆಯ ಮನಸು ನಿನ್ನತ್ತಲೇ.
ನಿನ್ನ ನೆನಪಿನ ನೆಲವ ಮತ್ತೊಷ್ಟೂ,
ಹದವಾಗಿ, ಮೆದುವಾಗಿ,
ಬಿತ್ತಿದವರೆಯ ಬೀಜ
ನೆಲದ ನನಸಾಗುತ್ತೀ
ಹೊಲದ ಹಸಿರಾಗುತ್ತೀ.

ಸೇಬಿನ ಕೆನ್ನೆ, ದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಕಣ್ಣು,
ಬೆಲ್ಲದಚ್ಚಿನ ಗಲ್ಲು;
ಬೈತಲೆಯ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ನೆತ್ತಿ ಗಂಟು,
ಸೀರೆಗಂಟಿದ ಮೈಯ್ಯಿ. ವಕ್ರ
ರೇಖೆಯಲೆಳೆದ ನೀಳ ಮೈ ಚಿತ್ರ.
ನಾನಂದುಕೊಂಡಂತೆ ನಿನ್ನೆಲ್ಲಾ –
ಅಂದ ಚಂದ;
ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೂಬಿಟ್ಟ ಕಾಫಿ ತೋಟ.

ನಿನ್ನ ನೆನೆದಾಗೆಲ್ಲ.....
ಮಾಗಿಯಲಿ ಅಂಗೈಯ್ಯು ಒಲೆಯ ಕಾವಿನಲೊಡ್ಡಿ
ಮುಖಕೊತ್ತಿ ಕೊಂಡಂತೆ;
ಹಿತದ ಕಾವು.
ತುಟಿಯ ನವೆ, ನಿನ್ನ ಹವೆ,
ಆ ಚೆಂಗೈಗಳನುಜ್ಜಿ ಕಳವೆ ಚಿಂತೆ,
ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಮತ್ತೆ ಬಿಡಬಾರದೆಂಬಾಸೆ
ಬರಿ ಬೆನ್ನಿನೆರಡು ಮುಖ....ನಾನು...ನೀನು.

ನಿನ್ನ ಬಳೆಗಳ ಸದ್ದು
ನಮ್ಮ ಪಂಪನ ಪದ್ಯ,
ನೀನು ನಡೆದತ್ತ ಕಾವ್ಯಗಳ ರಮ್ಮ ಕುಣಿತ;

ನಿನ್ನ ಹಿಡಿಯಲೆಂದೇ ಹುಟ್ಟಿ
ನೀನಿಲ್ಲದೆ ಹುಡುಕಿ ತಿಣುಕುತಿವೆ
ತಡಕಾಡಿ ನವ್ಯ ಪಂಥ.

ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿನ ಮುಂದೆ ಕೊರಗಿದಂತಾಗುವುದು
-ಕೋಗಿಲೆಯ ಕೂಗು.

ನೀನನಗೆ ಕಂಡಾಗ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ
ಸಿಹಿಯುಂಡು ಬೆವತಂತೆ
ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಓದುವಾಗ ಬರುವ ನಿಡ್ಡೆಯಂತೆ,
ನನಗೆ ನಾನೇ ಬೆಪ್ಪು.
ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ನೀನೆಂಬುದಾ ಕನಸು-ಬರಿಯ ನೆನಪು.

ಟೊಳ್ಳಿನ ಸಮರ್ಥನೆ

ಟೊಳ್ಳಿನ ಸಮರ್ಥನೆ

ಎನ್. ಪ್ರಕಾಶ

ಈ
ಒಳಗಿನ ಮಾತುಗಳ
ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ.
ಓಲಗ
ಟೊಳ್ಳು
ವೀಣೆ
ಬರೀ ಬುರುಡೆ
ಬಾಯಿ
ಸೋರೇಕಾಯಿ
ಶಿವನ ಧಮರುಗ ಕೂಡ
ನೀರಿಲ್ಲದ ಗಿಟಕು.
ಎಲ್ಲ ದನಿಗಳ ಜನನ
ಟೊಳ್ಳು ಬಾವಿಯಲ್ಲೆ.
ಅದಕ್ಕೇ
ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಬೇಕೆ
ನಿಸಿದರೆ
ಟೊಳ್ಳು ಬೆಳೆ

ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ

ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ

ವಿಮಲಾ

ಈಗ ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ರವೀಂದ್ರ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ “ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ” ಬಯಲು ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ನಾನು ನಾಟಕ ನೋಡಿರುವುದೇ ಕಡಿಮೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕ ನೋಡಿರುವುದಷ್ಟೇ. ಕೆಲವುಬಾರಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕ ನೋಡಿದಾಗ ಅದರ ಸನ್ನಿವೇಶವಾಗಲೀ, ಪಾತ್ರಗಳ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲವಾಗಲೀ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಯಾವಾಗ ನಗಬೇಕು ಯಾವಾಗ ಅಳಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಕೂತಿದ್ದಿದ್ದುಂಟು. ಅದರಿಂದಲೇ ಏನೂ ಆರಾಮವಾಗಿ ಜಮಖಾನೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಪಂಜುಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಕುಳಿತ ತಲೆ ತುಂಬ ಹೂವು ಮುಡಿದು ಕೈತುಂಬ ಬಳೆತೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ತಲೆಗೆ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿದ ಗಂಡಸರು ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ. ಇನ್ನೂ ಈ ತರಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರು, ನಮ್ಮಂತಹವರು ನಾಟಕದ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆಯಲ್ಲ ಅಂತ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ‘ಬಕ್ಕ ತಲೆಯ ನರ್ತಕಿ’ ನೋಡಿದಮೇಲೆ ನನ್ನಂತಹವರಿಗಲ್ಲ ನಾಟಕ ಎನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

‘ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ’ ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭವೇ ಹೊಸ ಅನುಭವ. ಸೂತ್ರಧಾರ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಸುಮಾರು ಬುದ್ಧಿಯ ಮನುಷ್ಯ (everyman) ನಾಟಕವ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡಿದರು. ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಯೋಗ ತೀರಾ ಹೊಸದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಸಕ್ತಿ ಕುದುರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ‘ಮುಂದಿನ ಮಗು ಈಗಿಲ್ಲ. ಎರಡರ ನಂತರ ಮತ್ತಿಲ್ಲ’ ಎಂಬುದು ಮನೆಮಾತಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚುಗೈಯಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ಕೊಡುವ ದೇವರ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಎಷ್ಟು ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಈ ನಾಟಕದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣು, ಮನಸ್ಸು (ಅಥವಾ ಜೀವ) ಮೂರೂ ತಂಪಾಗುವಂತೆ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಉಡುಪುಧರಿಸಿದ ಹೆಂಗಸರು ಹಾಗೂ ಗಂಡಸರು ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ನಾಟ್ಯ, ನಕ್ಕು ಹಣ್ಣಾಗುವಂಥ ಹಾಸ್ಯ, ತಮಾಷೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆ ನಾಟಕದ ಮೂಲಭೂತ ವಿಚಾರ-ಕಾಡುಮೇಡು ನೆಲಹೊಲ ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಮೂರ್ತಿವತ್ತಿರುವ ನಿಸರ್ಗದ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿ. ‘ಮಗು’ ‘ಮಕ್ಕಳು’ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳೇ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸಿನ ಬಾಳು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಅಪೂರ್ಣ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬಂದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಹೆಣಿಗೆಯಿದ್ದ ಈ ನಾಟಕ ನನಗೆ ಬಹಳಾ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ವಾರಗಟ್ಟಲೆ ಅದರ ಗುಂಗಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಸ್ನೇಹಿತರ ಜೊತೆ ಅದರ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡಿದ್ದೇನೆ, ‘ಹೌದು, ತುಂಬಾ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿತ್ತು’ ಎಂದವರು ತುಂಬಾ ಜನ. ‘ಭಾಷೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಪರೀತ’ ಅಂತ ಕೆಲವರು. ‘ಹಾಡುಹಸೆ, ನಾಟ್ಯ, ಚಟಾಕಿ ಒಳ್ಳೇ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ನಾಟಕ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುತ್ತೆ’ ಅಂದರು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹಿರಿಯರು. ‘ಹೆಂಗಸು ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದರೂ ಅದರ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ನಲಿದಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಸುಳ್ಳಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ’ ಎಂದು ಕಿಡಿಗಾರಿದರು ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತರು. ನನಗ್ಯಾಕೋ ಎರಡು ಬಾರಿ ನಾಟಕ ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಗೌಡಿತಿಯ ಸಂಕಟ ಮನತಟ್ಟಿತೇ ವಿನಾ ಅವಳ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಭಾವ ನನ್ನನ್ನು ಕೊರಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನನಗಾದ ರಸಾನುಭವ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಬೇರೆಯವರ

ಉತ್ಸಾಹ ಆಧವಾ ವಿವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಸೆ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕ ಅನೇಕ ಜನಗಳಿಗೆ ಧಮನಿ ಧಮನಿಗಳಲ್ಲೂ ಇಳಿದು ಮೀಟಿದೆ. ಬರೀ ತಲೆಯೊಂದೇ ಅಥವಾ ಕಿವಿಯೊಂದೇ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಲ್ಲ, ಜೀವವೆಲ್ಲಾ ಸ್ಪಂದಿಸಿತು, ಎನ್ನಿಸಿತು.

ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ದೇವರು ಮರಿದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮಹಿಮೆ. ಹೆಸರು ಹೊಸದು ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ. ಆದರೆ ಈ ದೇವರು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಚಿರಪರಿಚಿತ. ಒಂದು ವಿದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಹೇಳಿಮಾಡಿಸಿದಂತಹ ಚಹರೆಗಳು, ಗುಣ, ಉಪಯೋಗ, ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ಕಸವನ್ನೂ ರಸ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನುವ ದುರ್ಭಿಕ್ಷು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗುವಂತೆ ಈ ದೇವರೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತ್ಯ. ಯಾವುದೋ ತರಕಾರಿಗೆ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿ, ಗೊಂಡೆ, ಹೂವು ಕಟ್ಟಿ ಬಿದಿರು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿದರೆ, ಬಂಜೆಯರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಅಲೆಗಣ್ಣಿನ ಗಂಡಂದಿರಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಸುತ್ತಲೇ ದಿಗ್ಬಂದನ ಮಾಡುವ, ಸೂಳೆಯರಿಗೆ ಗಿರಾಕಿ ಹೊಂಚುವ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿ ದೇವರು, ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ. ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪಲ್ಯಮಾಡಿ ಗಂಡನಿಗೆ (ಗಂಡನೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವೇನಿಲ್ಲ!) ಬಡಿಸಿದರೆ ಸಂತತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಈ ದೇವರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಚಲಭಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆ. ಊರಿನ ಗುಂಡುಗೋವಿ ಪುಂಡ ಗೌಡ ಮನೆಯಲ್ಲೊಂದು ಮಾತಾಡುವ ಅರಗಿಳಿಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುವ ಗೌಡತಿಯನ್ನು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರ ಸೇರಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ನಾಟಕ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಗೌಡನ ಈ ಗೀಳು ಪೂರ್ತಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು, ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ಯಾರ ಮಾನಭಂಗವಾಗಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಸಾಧ್ಯತೆ ಎಂಬುವುದು ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಗಂಡಸುತನದ ಬಡಾಯಿಯೂ [‘ನಿನಗ್ಯಾಕೋ (ಗುರೈನಿಗೆ) ಮದುವೆ? ನಾವು ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಸತ್ತೀವೇನು?'] ಅವನ ‘ಡಂಡಂ’ ದೇವರಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ‘ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮಯ ದೇವಾರೋ ಡಂಡಂ ಇವರಾ ಹೆಸಾರೋ’ ಎಂದು ಹಾಡುವ ‘ಅನುಯಾಯಿ’ ಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡನ ಪೌರುಷವೆಲ್ಲಾ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತು, ಅವನ ಬಂದೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮಾರ್ಧದಲ್ಲಿ, ಬರೇ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ, ಗುರೈನನ್ನು ನಾಯಿಪಾಡಿಗೆ ತರುವ ಗೌಡ, ಗುರೈನ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ ನಗುವ ನಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗೌಡತಿಯ ಆರ್ತ ಧ್ವನಿಯ ಬೇಡಿಕೆ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳದ್ದು ಹಿತ್ತಲಗಿಡ ಮದ್ದಲ್ಲವೇನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನೇ ಇಂದ್ರಚಂದ್ರ ದೇವೇಂದ್ರ ಎಂದು ಜಬರದಸ್ತಿ ನಡಿಸಿ ಹಳ್ಳಿಯ ನೆಲವೆಲ್ಲಾ ತನ್ನದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುವ ಗೌಡನ ಜೈತ್ರಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಅಪಸ್ವರವೂ ಗುರುಪಾದನ ಮಗಳು ನಿಂಗಿಯಿಂದ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ: ಗೌಡ ‘ಕರೇಹುಂಜದ ಹಾಗೆ ಕೊಕ್ಕೊ ಅಂದರ’ ನಿಂಗಿ ಅವನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನಡೆದಿದ್ದು. ಗಂಡು ಕರೆದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಬೇಡ ಅನ್ನೋಣ-ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು, ಎಂದು ಗೌಡ ಮಹಡಿಮನೆ, ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೋಳಿ ಹುಂಜದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವುದು ಕಾಳುಕಡಿಯ ಆಸೆಗಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಂಗಿ ಗುರೈನಿಗೆ ಬಸನ್ಯಾನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಾಳೆ. ಗೌಡ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸುಟ್ಟುಬಿಡಲು ಬಂದೂಕು ಗುರಿಹಿಡಿದಾಗ ಗುಂಡು ಹಾರುವುದಿಲ್ಲ. ಗೌಡನ ಮೂಢಕಲ್ಪನೆ ಗುರಿಹಿಡಿಯುವುದು ಗುಂಡಿಡುವಷ್ಟೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎಂಬುದು ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗುಂಡು ಹಾರಿದ್ದರೂ, ಗೌಡ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೂ ಮೀಸೆ ಮಣ್ಣಾಗದು. ಗೌಡನ ನಿಜವಾದ ಶಕ್ತಿ, ದೇವರು (ಡಂಡಂ) ಬಂದರಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡನ ಎಂದೂ ಕೈಕೊಡದ ದೇವರು ಸತ್ಯಮಿಥ್ಯೆ ತಪ್ಪು ಸರಿಯ ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ, ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಗೌಡನ ಕಾಲು ತಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮದ ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳಿವೆ. ಬಸನ್ಯಾನ ಕೊಲೆಮಾಡಲು ಹೊಂಚುಗಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿವೇಕದ ಸಂಚಾರ ಆಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಆರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ‘ಹನುಮಪ್ಪನ ಮ್ಯಾಗೆ ಆಣೆ ಮಾಡಿದೋ ಇಲ್ಲೊ ಗೌಡರ ಮಾತು ಮೀರೊಲ್ಲ ಅಂತ’ ಎಂದು ಒಬ್ಬನು ಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ: ಬಸನ್ಯಾ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಬಂದೂಕ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲಿರುವಷ್ಟೇ: ಬಂದೂಕದ ಮೇಲೂ ಸ್ವಾಧೀನ. ಆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿ ಬಸನ್ಯಾನ ವಶವಾಗುವುದು ಗೌಡನ ದರ್ಪದ ಹೊರಸಂಕೇತ ಬಂದೂಕು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗೌಡನಿಗೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವತ್ತು. ಅವನ ಗಡಸುತನದ ಕಟ್ಟಿನ ಸಂಕೇತವಾದ ಗೌಡತಿ ಕೂಡ. ಜೋಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಗೌಡನ ದಾರಿಕಾದ ಆ ಗರತಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಹೊಲದಲ್ಲಿಗೇ ಗಂಡನಿಗಾಗಿ ತರುತ್ತಾಳೆ. ದೇವರ ವರ ಕೂಡ ನಿಸರ್ಗದ ಆದಿಭೌತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಂತೆ inexorable. ವರ ಬೇಡಿದ ಮೇಲೆ ಬೇಡಿಕೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗೇ ತೀರುತ್ತದೆ – ಇದು ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಸತ್ಯ. ದೇವರ ಸತ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರರ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯದೇನು ಲೆಕ್ಕ. ಗೌಡನ ಕಂಬಳಿ ಹೊದೆದ ಬಸನ್ಯಾನಿಗೆ ಗೌಡತಿ ಮುಖ ಕಾಣದ ದೇವರಿಗಂಬಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಬರಿಯೊಡಲಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಕಟ ತೊಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರನ ಮಾದಕ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬಸನ್ಯಾ ಕಂಬಳಿ ತೆಗೆದೊಗ್ಗಿದಾಗ

ಗೌಡತಿ ಹೌಹಾರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಬಸನ್ಯಾನ ಮೋಹಕ, ಮಾತು ನಿರಾದರಣೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ, ಬಂಜೆಯಾಗಿ ಬೆಂದ ಅವಳ ಜೀವಕ್ಕೆ ತಂಪಾಗಿ ಅವಳ ಗರತವಿಟ್ಟ ಸದಲಿ, ಜೋಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾತಾಡುವ ಅರಗಿಳಿಗೆ ಹಾತೊರೆದ ಅವಳ ಕರುಳು ಕಂದನನ್ನು ಹೊತ್ತ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತುವ ಕಾರ್ಗಗಳ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅವಳೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಗೌಡನ ಅಣತಿಯಂತೆ ಬಸನ್ಯಾನನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಬರುವ ಕೊಳ್ಳಿದವ್ಯಗಳ ಸುದ್ದಿ ಗೌಡತಿ ಅವನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿರುವಂತೆಯೇ ಕೊಳ್ಳೆಗಳ ಬೆಳಕಿನ ದೈತ್ಯ ಕಾಡಿನಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ., ಬಸನ್ಯಾ ಗೌಡತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಲು ಅವಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದ ಅವಳ ತಾಕಲಾಟವನ್ನು 'ಮಾತಾಡುವ ಅರಗಿಳಿ ಮುಖ್ಯ' ಎಂದು ಸಂದಯಿಸುತ್ತಾನೆ. : ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಪಿಶಾಚಿಕೂಟ ಗೌಡನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಂದೂಕ ಹಾರದಿದ್ದರೂ ಬಡಿಗೆ ಕುರುಡಿಲ್ಲ. ಬಸನ್ಯಾನ ಹೆಣ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ನಾಟಕದ ಕಡೇ ಹಾಡು ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚನದ ಎಚನದ ದಾಟಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತೂಟ್ಟಿಲು ತೂಗುವ ಸವ್ವಿಲಾಲಿಗಳ ಮಧುರ ಸ್ವಂದನದ ಪ್ರತಿದ್ವನಿಯಂತಿದೆ. ಬಸನ್ಯಾನ ಸಾವು ಅನ್ಯಾಯ, ಗೌಡನ ಜೊಳ್ಳು ಬದುಕು, ಪಾಶವೀಶಕ್ತಿಯ ಜಯ ಅನ್ಯಾಯ. ಆದರೆ ಗೌಡತಿಯ ಬರಡು

ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಸನ್ಯಾನ ರಸಿಕತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಮೃತಸೇಚನೆ, ಸೇವನೆ. ಆ ಕೆಲವು ಗಳಿಗೆಗಳ ಸಂತೋಷ, ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಗೌಡತಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿರುವ ಆಶಾಂಕರ ಇವು ಬಂದೂಕು. ಕೊಳ್ಳಿದವ್ಯಗಳಷ್ಟೇ ನಿಜವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಕಾಳರಾತ್ರಿಗಳ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದ ಬೆಳಕು ಕ್ಷಣಿಕ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕಾಳರಾತ್ರಿಗಳ ಸ್ಮರಣೆ ಸಾಧ್ಯ. ಬಸನ್ಯಾನ ಸಾವು ವಸಂತ ಮಾಸವನ್ನು ಸ್ಥಾಗತಿಸುವ ಬಲಿದಾನ.

ಇದು ನನಗೆ ನಾಟಕ ಅನುಭವವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ. ನಾಟಕದ ಕಾವ್ಯಮಯ ವಾತಾವರಣ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಕಿ ಬಗ್ಗಾದರೂ ಮತ್ತೆ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ನಿಂಗಿ-ಗುರೈ ತಮ್ಮ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ಕೋಳಿ-ಮಸಾಲೆಯ ಪದವಂತಿಕೆ, ವರ್ಣರಂಜಿತ ಭಾಷೆಯ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲ ಎನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಭಾಷೆಯಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿತ್ತು. ನಾಟಕ ಕಲ್ಪನೆ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ, 'ತಾಯಿ ಸೂಳೆವ್ವಾ' ಎನ್ನುವ ನಾಟಕಕಾರರ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಳಂಕ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡತಿಯ ಬಯಕೆ ಹಿರಿಯದು, ಕಾಲಾನುಕಾಲದಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಹಾಡಿರುವ ರಾಗ ಅದು. ಗೌಡನ ತಿಮಿರು ಕೂಡ ಮಹತ್ತಿನದು. ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಾ ತನ್ನದೇ, ತನ್ನಿಂದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಮೌಢ್ಯ ಆದರೂ Magnificent arrogance.

“ಉಳುವವನಿಗೇ ನೆಲ” ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಪಶ್ಚಿಮಾರ್ಧದ ಸ್ಲೋಗನ್ ಯಾಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡದ್ದನಿ ಕೇಳಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ಅದೇ ವಾವೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಡತಿ ಬಸನ್ಯಾನಿಗೆ ದಕ್ಕಿದ್ದು ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದು ನಾಟಕದ Mythopoeic dimension ಗೆ ಕುಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಂಬಾರರ ಕೃತಿ ಈ ಯಾವ ಸಮಯಾನುಚಿತ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿಲ್ಲದೇ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

ಮರಳ ದಂಡೆ

ಮರಳ ದಂಡೆ

ಎಂ. ಎಸ್. ರಘುನಾಥ್

ಮರಳನ್ನೇ

ಮತ್ತೇ ನೀರನ್ನೇ

ತಲೆ ಮೇಲೆ ಸುರಿದು

ಈಜು ಬಾರದಿದ್ದರೂ
ಕುಂಟುತ್ತ ತೊಡರುತ್ತ
ಗುಳ್ಳೆ ಒಡೆದು ಕಂಡು
ಅಲೆಯೊಡನೆ ಆಟವಾಡಿ
ಕಪ್ಪೆಗೂಡ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ
ಹೊಟ್ಟೆ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು
ನೀರ ಮುಜುಗರದಿಂದ
ಬೇಗ ಹೊರಬಂದು
ಮರಳ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ
ತಂಪಾಗಿ
ದೇಹವನ್ನೊಡ್ಡುತ್ತೇನೆ.

ಸೂರ್ಯನ ಶಾಖವೆಲ್ಲ
ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹರಡಿ
ಬಿಸಿಲ ಇಂಟ್ರಾಮಸ್ಕುಲರ್
ಇಂಜೆಕ್ಷನ್ನು
ಕಚಗುಳಿಯಿಟ್ಟಂತಾಗಿ
ಹುಸಿನಗುತ್ತೇನೆ.

ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ “ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹ”

ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ “ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು
ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹ

೧೦

“ವೈಚಾರಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಮನೋ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿವೆ. ಇದು ಕಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ನಾನಾ ವಾದಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದೆ. ನೈತಿಕ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಿದೆ. ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಿಚಾರಿಗಳ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿದೆ” ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು “ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ” ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಲೇಖನವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ (ಸಾಕ್ಷಿ. 15. ಪುಟಗಳು 37 – 60) ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವನ್ನು ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ ಆ್ಯಡ್ಲರ್ (ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಜುಂಗ್ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವ) ಯೂಂಗ್ ಅವರ ಕೆಲವು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್, ಯೂಂಗ್ ಮತ್ತು ಆಡ್ಲರ್ ಏನು ಹೇಳಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿಯೇ ಇವರ ಲೇಖನ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಈ ಲೇಖನದ ವಿರುದ್ಧ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ

ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಕಾರಣಗಳನ್ನು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹಗಳು ಬರಬೇಕಾದ ಕ್ರಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ವಾದವೆಂದರೆ ಇಷ್ಟು : ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಲೇಖನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಅಧ್ಯಯನವೇ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಡದ ಓದುಗರಿಗೆ ಕೆಲವು ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ಲೇಖನ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಈ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹಗಳು ಪೂರೈಸಲೇಬೇಕಾದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಇದು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಳಗೆ, ಈ ವಾದದ ವಿವರಗಳು:

ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ವಾದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿರುವ ಬರಡು ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. “ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ನರರೋಗಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಲೇಖಕರು (ಪುಟ 57), ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನರರೋಗಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ರೂಪು ತಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ನರರೋಗವೆಂದರೆ ನರಮಂಡಲದ ರೋಗ (Neurological Diseases) : ಇದು ಶಾರೀರಿಕ ಖಾಯಿಲೆ, ಬಹುಶಃ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ‘Neurosis’ ಶಬ್ದ ಮೂಲದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಲೇಖಕರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿರಬಹುದು ಎಂದು ನನ್ನ ಊಹೆ. ಈ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ನರರೋಗವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರೂ ಅದರ ನಿಜವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅರ್ಥ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ‘ಲಘುಸ್ವರೂಪದ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗ’ಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಭೀತಿ, ಗೀಳು-ಚಟ. ಉದ್ದಿಗ್ನತೆ, ಹಿಸ್ಪೀರಿಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನೋಬೇನೆಗಳು, ಎಂದು ಅಷ್ಟೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಆಸ್ಮಿಯದ ವೈದ್ಯ: ಜರ್ಮನಿಯವನಲ್ಲ, ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಆಡ್ಲರ್ ಮತ್ತು ಯೂಂಗ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ನಂತರ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ; ಅವರು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಸಮಕಾಲೀನರು; ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ, ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದಾಗ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದವರು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ, ಇವೆಲ್ಲ ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯವಾದದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟೇನೂ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಗಳು.

ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಡದ ಓದುಗರನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಲೇಖನ ಓದುಗರನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತದೆ – ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಲೇಖನ ತೀರ ಹಿಮ್ಮುಖವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಟ್ಟು ಲೇಖನ, ಲೈಂಗಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಮನೋ ರೋಗಗಳ ಹುಟ್ಟು, ಕಲೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿಖರವಾಗಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ವಿವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಇಂದಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತದೆ – ಎಂಬುದನ್ನೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ” ಎಲ್ಲ ಮಾನವರಲ್ಲೂ ‘ಈಡಿಪಸ್’ ಬಯಕೆಯ ಒಂದು ಹಂತದನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದಾಟುತ್ತದೆ. ಕಾಮ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಮನೋರೋಗಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಲೈಂಗಿಕ ಒತ್ತಡಗಳ ಔನ್ನತ್ಯದಿಂದಲೇ ಕಲಾವಿದರು ಕಲೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ (ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ) ಆಮೇಲೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಎತ್ತದೆ, ಇವೆಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವಿಲ್ಲದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸೂತ್ರಗಳು ಎನ್ನುವ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದರೆ, ಖಂಡಿತ ಓದುಗರನ್ನು ವಂಚಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ: ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವು ಕನ್ನಡ ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬಗೆಗಿರುವ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ – ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ “ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ” ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮೂಲತಃ ವೈದ್ಯ: ವೈದ್ಯಕೀಯ ನರವಿಜ್ಞಾನ (Neurology) ವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಮನೋಬೇನೆಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ತೊಡಗಿ ತನ್ನ ಈ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್‌ನ ಫಲವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ರಚನೆ, ಮನೋರೋಗಗಳ ಹುಟ್ಟು, ಲೈಂಗಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದನು. ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶುರುವಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ಯೂರೋಪ್ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತಳೆದ ಇನ್ನಿತರ ವೈದ್ಯರಾಗಲಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮೇಣ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಈ ಪರಿಣತರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾದವು. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಹೇಳುವ ಈ ‘ಆಧುನಿಕ

ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಕ್ರಾಂತಿ' ನಡೆದದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂವತ್ತು ನಲವತ್ತರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ : ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಬರಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ. ಕೊನೆಗೆ ಅನೇಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು (ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಮನೋಬೇನೆಗೆ ಇವರು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುತ್ತಾರಾದರೂ ಇವರು ವೈದ್ಯರಲ್ಲ) ಮತ್ತು ಮನೋವೈದ್ಯರು (ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವೈದ್ಯರು, ಆದರಿವರು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲ) ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ, ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಈಗ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗೆ, ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ, ಇನ್ನಿತರ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ (ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ-ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ) ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ 1920 ರ ಒಳಗಿನ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಬರಹಗಳಾಗಿವೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತಳೆದ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೆಲವರು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮನೋವೈದ್ಯರುಗಳು ಎಲ್ಲ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಈಗಲೂ ಇರುವುದು ನಿಜವೇ. ಆದರೆ ಇವರು ಕೂಡ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಮೂಲಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಇದ್ದದ್ದೇ ಆದರೆ ಅವರಿಂದ ಮನೋಬೇನೆಗೆ ಈಡಾದವರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ - ಎಂಬುದನ್ನು ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ.

ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಲೇಖನ ಓದುಗರಿಗೆ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ನೀಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಅವರು. ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಕವೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದಿವೆಯೆ?: ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅನುಭವಿಕ-ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆ?: ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮನೋಬೇನೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆಯೆ?: ಈ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಹೊರತಾದ, ವಿರುದ್ಧವಾದ ಬೇರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆಯೆ?: ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯವೇನು? ಇವೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ವಿವರಗಳು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದರೂ ಇಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು, ಕಳೆದ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಸಾರಾಂಶ ರೂಪದಲ್ಲಿ : ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಗಂಡು ಮಗುವೊಂದಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂಭೋಗಿಸಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದೆನ್ನಿಸುವ ಬಯಕೆ ಅಥವಾ ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಮನೋಬೇನೆ ಮನೋರೋಗಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಯಾವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪುರಾವೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದ ಕಾಮದಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದೂ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಹೇಳಿಕೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮನೋ ಬೇನೆಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಎಲ್ಲೋ ತಪ್ಪಿರಬೇಕು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು, ಅವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ-ಇವಿಷ್ಟನ್ನು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಮನೋಬೇನೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ' ಮನೋಬೇನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನಲ್ಲ, ವರ್ತನೆಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು (Principles of behavior), ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೆಂದರೆ ಮನೋಬೇನೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರಿಸರದ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿತುಕೊಂಡ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು-ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು (ಮನೋ ವಿಶ್ಲೇಷಕರಲ್ಲ) ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವಿವರಣೆ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವರ್ತನೆಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮನೋಬೇನೆಗಳನೇಕವನ್ನು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ವಿಧಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಗುಣ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದು ಈಗ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ - ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಇದು ಕೂಡ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ತನ್ನ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾದ ಮನೋಬೇನೆಯನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸೋತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮೂಲತಃ ಆಧಾರವೇ ಇಲ್ಲದ 'ಸಿದ್ಧಾಂತ' ವೊಂದನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಸಮಾಜ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಆನ್ವಯಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ.

ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಇಂದಿನ ನಿಜವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯೆಂದರೆ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ, ಆಧಾರ ರಹಿತವಾದ, ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯ ಮಾಡುವುದರ ಮೇಲೆ-ಅಂದರೆ ಅವನ ವರ್ತನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ “ಮನೋಬೇನೆ” ಗೆ ಈಡಾದವರಲ್ಲಿ ದೋಷವಿರುವುದು ವರ್ತನೆಯಲ್ಲೇ, ಬದಲಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದೂ ವರ್ತನೆಯನ್ನೇ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಪುಷ್ಟಿಕರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಬದಲಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿ ರೂಪು ತಳೆದು ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವುದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ “ವರ್ತನ ಚಿಕಿತ್ಸೆ” (Behavior Therapy) ಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಈಗ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ವರ್ತನೆಯನ್ನು: ‘ಬಾಲ್ಯದ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟ ಲೈಂಗಿಕತೆ’ಯನ್ನಲ್ಲ-ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಒಂದು ಕಟ್ಟು ಕಥೆಯಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು ನೈಢಾನಿಕವಾಗಿ (Clinically) ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು “ವರ್ತನ ಚಿಕಿತ್ಸೆ”ಯನ್ನು, ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನುಂಗಿಕೊಂಡ ಕಾಮವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ “ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಿಚಾರಿಗಳ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಜನ್ಮ” ಕೊಡುವುದಲ್ಲ-ಏಕೆಂದರೆ ನುಂಗಿಕೊಂಡ ಕಾಮ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಕರೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಸಾರಲಾರದ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನು ಮರೆತು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಪರಿೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗಲೂ ಅದರ (ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ) ಇಂಗಿತಾರ್ಥ ಯಾವ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಣೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಮ ನಿರೋಧಕ್ಕೀಡಾಗುವುದೇ ಮನೋರೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೆ, ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಈ ಕಾರಣದ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾದರೆ, ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಇದು ಯಾವ ಬಗೆಯ “ಹೊಸಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ”? (ಪುಟ 60), ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂಭೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಾಮಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧಗಳೇ ಇರಬಾರದು ಆಗ ಮಾತ್ರ ಆತ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆನ್ನುವ, ಅದರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮನೋರೋಗಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಲೇಬೇಕೆನ್ನುವ, ಉಭಯ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಕ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ತನ್ನ ಕೊನೆ ಕೊನೆಯ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಂ ಮತ್ತು ಮಹದಹಂ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅನೈತಿಕ ಕಾಮ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತದ ಕಡೆಗೇ ಒಲಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಏನೇ ಆದರೂ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಒಟ್ಟು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಎದ್ದು ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ, ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಇಂತಹ ನೈತಿಕ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಇಂದಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಒಳಗಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿದೆ: ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟ ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಮನೋಬೇನೆಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಈಡಿಪಸ್ ಬಯಕೆ ಎಂಬುದು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ವಿವರಿಸಿದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಕಲ್ಪನೆ, ಆದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸೂತ್ರವಲ್ಲ. “ಅಪ್ಪಾ, ನಾನು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಅಮ್ಮನನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಪುಟ್ಟ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ನ ಅದ್ಭುತ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಬೀಗುವ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಗೂ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಇದನ್ನೇ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ವಾದದ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ: ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿವೆಯೆ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮೀರಿದ್ದಾಗಿದೆಯೆ, ಈಗಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಲ್ಲವೆ -ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೊಂದನ್ನೂ ಎತ್ತದೆ-ಅಂದರೆ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕೊರತೆ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ-ಇದೀಗ ಸತ್ಯ ಎನ್ನುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಲೇಖನ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಲೇಖಕರು ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹೇಳುವುದಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು, ಎಂದು ವಾದಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಏನು ಹೇಳಿದ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು? ಹಾಗೆ ವಿವರಿಸುವುದು (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) ಅವಶ್ಯ ಕೂಡ ಅಲ್ಲವೆ?- ಇದು ನನ್ನ ಎರಡನೆಯ ವಾದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಅದೆಂದರೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡ

ಬಯಸುವ ಯಾವುದೇ ಲೇಖಕನೂ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಾದ ವಿವಾದಗಳೆರಡರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿಯಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು, ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಅದರ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಎತ್ತದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ (“ಆಹಾ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮನೋರೋಗವೆಂದರೆ ಇದು”).

ಈ ಎರಡನೆಯ ವಾದದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಓದುಗರಿಗೆ (ಇದು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೇ) ನೀಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿತನವನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಜೀವವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಭೂವಿಜ್ಞಾನದವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ವಿವರಿಸುವಾಗ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೇಖಕ ಆ ವಿಚಾರಗಳಿಗಿರುವ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಆತನ ಬರವಣಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ತೊಂದರೆಗಳು, ತಾರುಮಾರುಗಳು, “ರೋಗ” ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡುವಾಗ ವಿಶೇಷ ಜಾಗರೂಕತೆಯನ್ನೂ ವಹಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ನನ್ನ ಎಣಿಕೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನರ ವಿಚಾರ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅವರು ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವನ್ನು, ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕ-ಒಡನಾಟವನ್ನು ಈ ಬಗೆಯ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿಯಾದರೂ ಪ್ರಭಾವಿಸಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಪಕ್ವವಾದ, ಅನುಪರ್ವಕವಾದ, ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕೇವಲ ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳಾದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಮನೋವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಂದು ಸಾರಲ್ಪಟ್ಟು ಆಮೇಲೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅನುಕೂಲವೂ ಆಗಿಲ್ಲ- ಎಂಬುದನ್ನು ಇಂದಿನ ಸ್ಪಷ್ಟಶೀಲರಾದ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಮನೋವೈದ್ಯರು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡಲಿ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಿ, ಕದಿಯಲಿ, ಸಮಾಜದ ಕಾನೂನನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿ ಅಥವಾ ಗಾಂಜಿ ಸೇದಲಿ – ಎಲ್ಲವೂ ಮನೋರೋಗದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸರ್ಕಾರವನ್ನು, ವಿಯುಟಾಂ ಯುದ್ಧವನ್ನು, ಬಡವರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು, ಕಪ್ಪುಜನರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದನ್ನು – ವಿರೋಧಿಸುವ ಯುವಕರೂ “ಮನೋರೋಗಿಗಳು”. ಸಮಾಜದ ಪ್ರಭುತ್ವಶಾಲಿ ಶಕ್ತಿಗಳು ತಮಗೆ ವಿರೋಧವೆಂದು ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ತನೆಯನ್ನೂ ಮನೋರೋಗವೆಂದು ನಾಮ ಹಾಕಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಜೈಲಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಲ್ಲದ ಹೀನಾಯವಾದ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ “ಮನೋರೋಗ” ಎಂಬ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಟ್ಟುಕಥೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ, ಶೋಷಿಸುವ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಮನೋರೋಗದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಹಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಇದು ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯವಾದರೂ ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಿನ ಉಪದ್ರವ ಮನೋರೋಗದ ಕಲ್ಪನೆ ಇನ್ನೂ ಸದ್ಯ ಆಗಿಲ್ಲ, ಆಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೋವೈದ್ಯರುಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮನೋರೋಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಮಾಡುವುದು ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಹೀಗೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರಾಯ್ತನದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಮನೋವೈದ್ಯಕೀಯದ ಅನೇಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, “ಮನೋರೋಗ” ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗೇ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ, ಯಾವುದು ವರ್ತನೆಯ ದೋಷವೋ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ “ರೋಗ”ವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನೋ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ “ಮನೋರೋಗ”ವೆಂಬುದೇ ಒಂದು ಕಟ್ಟುಕಥೆ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು, ಅದರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಅಂತಹದೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೂ ಇದೆ. ಅದೇ ಇತ್ತೀಚಿನದು ಹೊರತು ಪ್ರಾಯ್ತನದಲ್ಲ – ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವವರು-ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆದರೆ-ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು.

ತೊಂದರೆ ಎಂದರೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿರುವುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ, ತರಬೇತಿ ಇಲ್ಲದ ಓದುಗರು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಏನೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಯಾವೆಲ್ಲ

ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ – ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ನನ್ನ ಎರಡನೆಯ ವಾದ, ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ, ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಬಹುದು. ಜೀವವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಒಂದು ಶಾಖೆಯಾದ ತಳಿವಿಜ್ಞಾನ (Genetics) ದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮುಗ್ಧರಾದ ವಿದ್ಯಾವಂತರೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಜನಿಕಗಳ (Genes) ಮೂಲಕ ಶಾರೀರಿಕ (ಕೆಲವು ವರ್ತನೀಯಂ) ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೇಗೆ ಹರಿಯುತ್ತವೆ, ಇದು ಹೇಗೆ ಅನುವಂಶಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ – ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಒಬ್ಬರು ಲೇಖನವೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ತಳಿವಿಜ್ಞಾನ ಆಧಾರರಹಿತವೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರೂಪಿಸಿ, ಅದರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು, ಈಗಿನ ವಾದವನ್ನು, ಸೂಚಿಸದೆ, ಹೊಸ ವಿರೋಧಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸುಳಿವನ್ನೇ ಆ ಲೇಖನ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಓದುಗರಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಹಗಳ ಚಲನವಲನದ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದ ಹಳೇಕಾಲದ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಕೂಡ. ನನಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿಲ್ಲದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಬಯಸುವ ಲೇಖಕರಿಂದ ನಾನು ಅವರು ವಿವರಿಸುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗಿನ ಆಧಾರಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ ವಿವಾದಾಸ್ಪದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಇದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು, ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗಲೂ ಓದುಗರು ಅಂತಹುದೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿತನವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆಂದು; ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಿ, ಬಿಡಲಿ, ಅಂತಹ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹಗಳ ಲೇಖಕ ಸ್ವತಃ ಹೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು, ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಈ ಲೇಖನದ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ : ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಲೇಖನ “ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ” ಇಂದಿನ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು, ವಿಚಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸದೆ, ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳದೆ ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ ಇಂದಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ-ಮನೋವೈದ್ಯಕೀಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಿವೆ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೇಖನಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದರೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸದಿದ್ದರೆ, ವಾದ-ವಿವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೌಲ್ಯ- ಆಧಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿಯಾದರೂ ಸೂಚಿಸದಿದ್ದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹಗಾರರು ತೋರಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿತನವನ್ನು ಮರೆತಂತೆ.

(ಮೇ 8, 1972-ಕಾರ್ಬುಂಡೇಲ್)

ಸಂಪುಟ - ೧೭

ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ

-ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

೧

ಹೊಸ್ತಿಲಾಚೆಗೆ ನಿಂತು ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡುವಾಗ
ಇಲ್ಲ. ಇದು ಹೊಸ್ತಿಲೇ ಅಲ್ಲ; ಒಳಗು ಹೊರಗುಗಳೆಂಬ

ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ತುಂಡು. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಬರಿ ಹೊಸ್ತಿಲೇ
 ಎಂದರೂ ಸರಿಯೆ. ಭೂಗತಚರಂಡಿಕೊಳೆ ಮಸಲತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ
 ಸಿಮೆಂಟು ದಾರಿಗಳ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹದೊಳಹೊಕ್ಕು
 ಹೊರಡಲಾರದೆ ಸದಾ ಹೊರುಡುತ್ತಲೇ ಇರುವ
 ನಿರಭಿಮನ್ಯುಗಳ ನಿಷ್ಠಲ ತೀಟೆಗಳ ಹೊರಸು.
 ಹಾಸು, ಹಾಸು, ಬರಿ ಬೀಸು; ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವಂತೆ
 ಸಮತಟ್ಟುಗಳ ಸೀಳಿ ಹೊರಬರುವ ಕಾಂಕ್ರೀಟು
 ಗೋರಿಗಳ ತುಂಬ ಅಪಮೃತ್ಯು ಪಥಕಗಳ ಕೊನೆ
 ಪಾನಗೋಷ್ಠಿ.

ದಿಳ್ಳಿಯೆಂದರೂ ಒಂದೆ; ಕಲ್ಕತ್ತ, ಮದರಾಸು.
 ಬೆಂಗಳೂರೆಂದರೂ ಒಂದೆ, ಭಾವೈಕ್ಯಕ್ಕೆ
 ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗೋಳಾಕಾರ,
 ಇಲ್ಲಿ ಜಡೆ ಶಂಕರ. ಊಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
 ಕುಂಟು ಪಂತಿ, ಶರಾ, ತಿದ್ದುವಡಿ, ಕಾಟು
 ಅಷ್ಟೇನೆ. ಮನಸ್ಸು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದು
 ಬರಿತೊಗಲ ತೆವಲು, ಕೊಂಬಿನ ತುರಿಕೆ ಇದ್ದಾಗ್ಗೆ
 ಭಾಷೆಯ ತೊಡಕು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕಾಯಸ್ಥ ಬದುಕಿಗೆ ಬರೀ
 ಕೈಸನ್ನೆ ಬಾಯ್ನನ್ನೆ ಸಾಕು:
 ಅಕ್ಕಿ ಗೋಧುವೆ ಬೇಳೆ ಬೆಲ್ಲ ತರಕಾರಿಗಳ
 ತಕರಾರು :

ಪರಮಾರ್ಥ ಕಃ ಪದಾರ್ಥ?

೨

ದಿಳ್ಳೀಶ್ವರೋ ವಾ ಜಗದೀಶ್ವರೋ ವಾ ದರಬಾರಿ ಕವಿವಾಕ್ಯ:
 ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಜಗತ್ತೆಂದರೇನು ಬಿಡಿ, ನಾವಿರುವ ಈ ಹಾಳು
 ಬಾವಿಯಲ್ಲವೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದವರು
 ವಿಶ್ವವಿಶಾಲ ವೈಶಂಪಾಯನಾಖ್ಯ ಪಂಕಸಮೃದ್ಧ, ಮಂಡೂಕಸಮೃದ್ಧ
 ಸಾಗರವೆಂದರೂ ಸರಿಯೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ
 ಬೇಕಾದ್ದು ಸರಿಯಾದ ಹೆಸರು. ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲ ಕಡೆಯ
 ನೀರೆಲ್ಲವೂ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳೆ. ಆ ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ದಿಳ್ಳಿಯ ಕಡೆಯ
 “ಕೇಶವಂ ಪ್ರತಿ”, ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ಗಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಋಷಿ; ಹತ್ತಾರು
 ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ತಿಣಿಕಿದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ; ನಾಲ್ಕಾರು ಭೇತಾಳಗಳ
 ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಕಂಬಳಗಡ್ಡೆಗಳಿದವನೆ
 ರಾಜಕಾರಣಿ; ಜೈಲುದಾಖಲೆ ಮೆರೆದ
 ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ದೇಶಭಕ್ತ; ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಕಿಸೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಋಷಿಯಾಗಿ
 ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜವಾದ ರಿಕಾರ್ಡು

ಹಚ್ಚಿದರೆ ದೀನದಳಿತೋದ್ದಾರ; ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ
ವೇಷ ಮಾತ್ರ ಅಗತ್ಯ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಈಗ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ : ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು
ಗಂಟೆಗಳ ಸಖತ್ ದೇಖಾವೆ. ಬರೀ: ರಾಜಾಪಾರ್ಷ್ವಗಳ ರಂಗ
ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ; ತಾಲೀಮು ನಡಸದೆ ಖಾಲಿ ರೋಪು ಹಾಕುವ ಚಂಗೆ

ಭರ್ತಿಯವನೂ ಇಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಗರ್ಶಕನೆ. ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕು
ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ; ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಸ್ಥಾನ ಶೂನ್ಯ; ಪಾತ್ರಧಾರಣ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ
ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ. ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು ರಂಗಮಂಟಪದ ಮೇಲೆ,
ಸುತ್ತಲೂ ಕೆಳಗೆ : ಕೈಕೈಮಿಲಾವಣೆ, ಹಣಾಹಣಿ, ಕೇಶಾಕೇಶಿ, -
ನಾಟಕ ಬಹಳ ಯಶಸ್ವಿ: ಅಲ್ಲ ಇಲ್ಲೆಂಬ ಪಡಪೋಸಿ
ಸಲ್ಲ ಸಲ್ಲ.

ಒಂದೇ ಒಂದೇ-ನಾವೆಲ್ಲರು ಒಂದೇ;
ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನುಗ್ಗೋ ಮುಂದೆ.
ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಬ್ಯಾ ಎಂದರೆ ಮಂದೆ;
ಹೊಟ್ಟು ತುಂಬಿದ ಗಿಲೀಟುಮಂಡೆ,
ಮುಂದೆ ಕಾದಿದೆ ಹೆಂಡದ ಹಂಡೆ;
ಹೊಂಡವೆಲ್ಲವೂ ಹೋಯಿತು ಹಿಂದೆ,
ನಾಟಕ ನಡೆಸುವುದೊಂದೇ ಧಂಧೆ:
ಬಾ, ಬಾ, ಬಾ;
ಬ್ಯಾ, ಬ್ಯಾ, ಬ್ಯಾ.

೩

ಹದಿನೆಂಟರಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ ರೆಕ್ಕೆ ಸುಟ್ಟ ರಣಹದ್ದು ಗಿಳಿ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿ
ಕಾಗೆ ಡೇಗೆಗಳೆಲ್ಲ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ. ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಹೊಕ್ಕಿರುವ ಕೋಗಿಲೆ ಮರಿಗೆ
ಪಕ್ಷ ವೃಷಣಚ್ಛೇದ. ದಪ್ಪರಿನಲ್ಲಿ
ಕಾಫಿ ಟೀ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪ ಕೆಲಸದ ನಡುವೆ
ಕಂಭಸುತ್ತುತ್ತವೆ ಕೆಲವು; ಏಣಿಯನಿಟ್ಟು
ಕಾಣದವರಿಗೆ ಕಡೆ ಏರುತ್ತಲೇ ಇರುವ
ಖದೀಮಕುಳ ಹಲವಾರು. ಒಂದು
ಮುಗಿದರಿನ್ನೊಂದೇಣಿ.

ಜೀ ಜೀ ಜೀ:

ಏರುವವನಿಗೆ ಚಿರಸ್ತೂರ್ತಿದಾಯಕ ಮೂಲ ಬೀಜಾಕ್ಷರ.
ಮೂರು ಕಾಸಿಗೆ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆ ಮಾರಿದ ನಟುವ
ನೆಲ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹೊಡೆವ,
ತುಕ್ಕು ಮುಕ್ಕಾಗಿರುವ ದುರ್ನಾತದೊಳಮೈಗೆ

ಪುನುಗು, ಜವ್ವಾಜಿ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಗೋರೋಚನದ ದವ್ವನೆ ಮುಲಾಮು;
ಭರ್ಜರೀ ಸೂಟುಟ್ಟಿಗಳ ಗರಡಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹಸಿ ಹಸೀ ಹೆಣದ ಸಾಮು.

ಭವ್ವನ್ನ ರಾಜ್ಯ ರಸ ಹೀರಿ, ಜೋಂಗೊಡವಾಗಿ ಬೀಗಿ
ಪಟ್ಟಿರುವ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ; ಸುತ್ತ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ
ಗುಂಡು ಬಿದ್ದಿರುವ ಗಂಡುಗಳ ಗಂಡಾಗುಂಡಿ;
ದಿನಕ್ಕೆರಡು ಹನಿ ಕದ್ದು ಕುಡಿದು ಕಕ್ಕುತ್ತಿರುವ
ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳ ನೈಷ್ಯಮ್ಯುಸಿದ್ಧಿಯ ಮುಗ್ಧ
ಬೀಡಿ ಹಾಸ,
ಮಾಸ್ಕೊ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನು ಬಾನ್ ಟೋಕಿಯೋದಿಂದ ಹರಿವ ಕೊಳಾಯಿ,
ಟನ್ನುಗಟ್ಟಲೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಸರಬರಾಯಿ,
ಕೆಸರು ಮೆತ್ತಗೆ ಕೈಗೆ ಮೊಸರು ಮೆತ್ತುವ ಬಾಯಿ,
ದಿಗ್ಗಿಗಂತಕ್ಕೆ ಹಾ, ಹಾಯಿ, ಹಾಯಿ!
ಉರುಟುರುಟು ಬೊಜ್ಜಿನೊಳಗಡೆ ಮುರುಟುವುದು ಮೊಳಕೆ;
ಜೇನೊಡ್ಡೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಾಯಿ ಭತ್ತರಿಕೇಕೆ;
ಖಾನಿಖಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರೆ ಹೊರೆದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಾಕು,
ಭೋ ಪರಾಕು.

ಯಾರಿಲ್ಲಿ ಇವರು, ಕಾರಕೂನಗಿರಿಶಿಖರದಡಿ ನಿಂತವರು,
ಉದ್ದುದ್ದಾನೆ ಕತ್ತವರು, ಬೇರು ಕಿತ್ತವರು, ಕಾಗದಗದ್ದೆ
ಉತ್ತವರು, ಜಿಗಳೆ ತಿಗಣೆ ಬಂದಳಿಕೆಗಳ
ಹೆತ್ತವರು, ಅಟ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಶವದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೊತ್ತವರು,
ಜೇನಿನಾನೆಗೆ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲ
ತೆತ್ತವರು, ರಾಜ್ಯರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಬಂದಿಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರು?
ಜಂಬೂಕ ಬಾಬು, ಭಲ್ಲೂಕ ಸಿಂಹ, ಮಂಡೂಕ ಋಷಿ,
ವಕ್ರಪುಚ್ಚ, ತೊಂಡಂಗಿಯಪ್ಪನ್, ವೈಕೋದರಾಚಾರ್ಯ,
ಬಾಲ ಹೊತ್ತಿರುವ ಕವಿರಾಯ, ಮೀನೆ ಹೊತ್ತ ಲಂಕಿಣಿ ಬಾಯಿ :
ಒಗ್ಗಾಲ ತಪ, ಭಗೀರಥ ಮುದ್ರೆ; ತೊಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ
ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ ತೊರುವ ದಭದಭೆ ಜೇನು
ತನ್ನ ಹೆಬ್ಬಾಯಿಗೆ ಸುರಿವ ತಂಪುಳಿವ –
ಸುರಾಸ್ವಪ್ನರಂಜಿತರು, ಪಕ್ಷಭಂಜಿತರು,
ಜಂತು ಹುಳದೋಪಾದಿ ವಾಂತಿಭೇದಿಗೆ ನಾಡ ತೊಳಸುವವರು.

ನೀರಿಲ್ಲದರೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನುಗುವ ಕೆಂಪಗಳು
ನೆರಳ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಲಿದೆ : ಸೈಬೇರಿಯಾ ಚಳಕು
ದಿಳ್ಳಿಯಲ್ಲೂರಿ ಹಬ್ಬುತ್ತಲಿದೆ ಹಳ್ಳಿಗೂ,
ಮಾಸ್ಕೋದ ತರ್ಜನಿ

ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರದ ವರೆಗುರಿವ ಕಂಗಾಲರಿಗೆ
ಪಂಗನಾಮದ ಮಂತ್ರ ಹಾಕಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಭಿಲಾಯಿ ಕುದುರೆಗಳೊಳಗೆ ಹಂಗಿಗರ ಹಗಲು ಫಿತೂರಿ;
ಹೊಟ್ಟೆ ಮೆದುಳಾದವರ ತಲೆಗೆ ಕೆಂಪು ಕಲಾಯಿ;
ಗಡಂಗಿನಲ್ಲಿ ಗಡಿದಾಟದಬ್ಬೇಪಾರಿ
ಮೇಲು ಮಾಳಿಗೆಯಿಂದ ಮುಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಸವಾರಿ
ಮಾಡಿ, ಬಲ ಮುರಿದೆದ್ದ ವಾಮಾಚಾರಿ.

ಹುರಿದರಳ ಬಿತ್ತಿ ಹೊರೆ ಹೊರೆ ಫಸಲ ಕರೆವವರು,
ಹಗಲುಗನಸಿನ ಭಂಗಿ ಹತ್ತಿ ನೆಲ ಹಿಡಿದವರು,
ಹುಲಿತೊಗಲ ಹೊದೆದು ನರಭಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಂತವರು,
ಕಾಯಕವ ಬಿಟ್ಟು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕುದಿವವರು-

ಮೈಬಗ್ಗಿಸದೆ ಕೈಯನೊಡ್ಡಿ ಗಿಂಜುವ ದೇಶ
ಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿ ದುರ್ನಾತಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು
ದೇಶಾವರಿ ಹಾರುವನ ಮಟ್ಟ ಸಮತಟ್ಟು -
ಹೆಣಗಳ ಹಣಾಹಣಿಯ ಭಾರಿ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು.

ಳ

ಅಗೊಗೊ ಹೋಹೊ ಬಂತು ಬಂತು
ನವೇಂದ್ರ ನಹುಷನ ದಂಡಿಗೆ:
ಜನಪಥರಾಜಪಥ ರಸ್ತೆ ಪುಲಕಿತ,
ಅಧಿಕಾರದಹಂಕಾರ ಭಾರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಚಕಿತ;
ನೋಡಣ್ಣ, ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೆ.

ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಆಗಬೇಕು ಬೋಯಿಗಳು
ವೇಗ ವರ್ಧಿಸಬೇಕು ಗಾಳಿಗೂ ಮಿಗಿಲು;
ಗಾಳಿದಿನಿಗಳಿಗೇಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸೊಕ್ಕು?
“ಸರ್ವ, ಸರ್ವ” ಎಂಬೆಡಗಾಲಿನಿಂದಗಸ್ತರ ಹೆಗಲ
ತಿವಿಯಬೇಕು;
ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಂದ್ರಪದವೇಕೆ ಬೇಕು?
ಶಚಿಯ ಶುಚಿ ಕೆಡಿಸಿದರೆ ಆಗ ಇದೆ ಮೋಜು,
ಜನ್ಮಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯ ಫಲದ ಬೇರೀಜು.

ಮಟಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಕುದಿ ಮರಳಲ್ಲಿ
ಸರ್ಪವಾಗುವ ದಿನ ಬಹಳ ದೂರ;

ಗರ್ಭದೊಳಗೇನಿದೆಯೊ ಕಂಡವರು ಯಾರು?

ತೊಡೆ ಇನ್ನು ಮುರಿದಿಲ್ಲ ಏಕೆ ತಕರಾರು?

ಒಳಗೊರಗಿ ಗೋರಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವರೆ ಈಗ

ಹೊರಬಿದ್ದು ವಿವಿಧಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ:

ರಾಜರು, ಮಹಾರಾಜರು, ಬಾದಶಾಹರು, ನವಾಬರು,

ಸುಳಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ ಹಾಡು ಹಗಲೇ.

ತಕ್ಕ ತಕ್ಕ ಕೊರಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮೈ

ಪಟ್ಟು ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ ದಿಳಿ ತುಂಬ, ಏ ಹುಂಬ,

ಆ ಉರ ಬೇಹಿನವರಿಲ್ಲೆ ಗುಂಭ.

ಗೋಡೆಯೊಳಗಡೆ ಜೀವ ಸಹಿತ ಹೂಳಿಸಿ ಮೇಲೆ

ಗಾರೆ ಹಾಕಿಸಿದವರು;

ಅಂಗುಲಂಗುಲವಾಗಿ ಅಂಗಾಂಗ ಕತ್ತರಿಸಿ

ಗಾಯಕ್ಕೆ ಮೆಣಸುಪ್ಪು ತುಂಬಿದವರು;

ಕಣ್ಣು ಕೀಳಿಸಿ ಚರ್ಮ ಸುಲಿಸಿ ಸುಖಪಟ್ಟವರು,

ಅಯ್ಯಾ, ಈಗೇಕೆ ನೀವಿಲ್ಲಿ, ಕಡ್ಡಿಗಳಲ್ಲಿ?

ಈ ಅರಾಜಕದೊಂಬಿ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ?

ಯುಗ ತೆರೆದು, ಯುಗ ಮಗುಚಿ,

ಬರ್ಬರತೆ ಮರುಕೊಳಿಸಿ, ಈಗ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ

ನಿರಂಕುಶರ ನಿಶ್ಯಂಕ ಎಣ್ಣೆಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗೆ,

ಕಲ್ಲುಗಾಣಕ್ಕೆ, ಮೊಳೆಯ ಮಂಚಕ್ಕೆ.

ಬಲು ನವುರು, ಬಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಧುನಿಕ ಹಿಂಸೆ:

ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ;

ಧ್ರುವನಿಗರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಟಾಪು:

ಋಷಿಗೆ ಹುಚ್ಚಾಸ್ವತೈ, ಕವಿಗೆ ಸಾಪಾಟು;

ಆಸ್ಥಾನ ಬಿಟ್ಟವಗೆ ಜಾಪಾಳ ಮಾತ್ರೈ,

ಪ್ರತಿಪಕ್ಷನಾಯಕರು ಹೇಗೊ ನಾಪತ್ತೆ.

ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಗರ ಕೆಲಸವಿರದ ಪಗಾರ,

ಧೀಮಂತರಿಗೆ ಹೃದಯ ಮಾಂದ್ಯ ತರುವುತ್ತಾರೆ;

ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಕ್ಕಚ್ಚು,

ಎಂಥೆಂಥವೋ ಸೂಜಿಮದ್ದುಗಳ ಚುಚ್ಚು.

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟುಧ್ವ ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟು,

ಸಂಚಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ನಿರೋಧಗಳ ಕಟ್ಟು,
ಗುಟುಕು ಹೆಂಡಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಕ್ಕುದೊಂದೋಟು.

ನೋಡಲಿಕ್ಕೊಳೊಳ್ಳೆ ಹಗಲು ವೇಷಕ್ಕೆನು
ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ;
ಬುದ್ಧ ಬೇಕೇ ಬುದ್ಧ, ಗಾಂಧಿ ಬೇಕೇ ಗಾಂಧಿ,
ಧರ್ಮರಾಯನೇ, ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನೇ?
ಬೇಗಡೆಯಲಂಕಾರ, ಗಡ್ಡ, ಮೀಸೆ, ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣ, ರಾಕ್ಷಸ ಪಗಡೆ
ದಿಳ್ಳಿಯೇ ಮಾರುವೇಷಗಳೊಂದು ಮಳಿಗೆ,
ಸಾರಿಗೆ ನಿರಾತಂಕ ಹಳ್ಳಿಗಳ ವರೆಗೆ,
ಪಕ್ಷ ಪಕ್ಷಾಂತರದ ಗೋಸುಂಬೆಗಳಿಗೆ.

೫

ನಡೆಯಲಾರದ ದೂರ, ಹಿಡಿಯಲಾರವ ಬಸ್ಸು
ಕೈಮೀರಿರುವ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಆಟೊರಿಕ್ಷಾ;
ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಸಿಂಬಿಸುತ್ತಿರುವುದಾದರೆ ಹಳ್ಳಿ,
ದಿಳ್ಳಿಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತೀರ ಅಲ್ಪ.

ಹಾಗಂತ ಹೊರಟರೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಡುತ್ತ
ನೆಲವನೊದ್ದೊದ್ದು ಮೇಲೆದ್ದು ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿದ್ದಾವೆ
ಮಹಲುಗಳು, ಪಂಚತಾರಖಚಿತ ಭವನಗಳು; ಅಂತಸ್ತುಗಳ
ಅರೆ, ಖಾನಿ, ಪೊಟ್ಟರೆಗಳಿಂದ ಕಿಚಕಿಚ ಸದ್ದು; ರಸ್ತೆಯ ತುಂಬ
ಭಾರತೀಯ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮವಸ್ತ್ರ
ತೊಡಿಸಿ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವ ತರಳೆ ತಂಡ.

ಎತ್ತ ಹೋದರು ಅತ್ತ ತರಟುಮುರುಟು ನುಜ್ಜುಗುಜ್ಜು ಗುಜ್ಜಾರಿ
ಝಗ್ಗಿ ಜೋಪಡಿಗಳುರಿಬೊಕ್ಕೆತಳಕು.

ಸೆಗಣೆ ಗಂಜಳ ತೆಗೆಯದಂಥ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ
ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕಾಲ್ನಡೆಗಳಯ್ಯೆ, ಬರೀ ಕರುಗಳು.
ಕೀವು ತುಂಬಿ ಬಿಗಿವ ಕುರುಗಳು, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ
ಹಾತೊರೆದು ತಿಣಕುವ ತುಪಾಕಿತುತ್ತುಗಳು.

ಕೊಳೆತು ನಾರುವೆ ಜಳ್ಳು ಮೊಟ್ಟೆ, ಬರಿ ಬಿಜವೇ
ತುಂಬಿರುವ ದೊಣ್ಣೆ ಮೆಣಸುಗಳು, ಮರಬದನೆಗಳು;
ತತ್ತಿಯೊಡೆಹೊತ್ತಿ ಮುತ್ತುವ ಮೊಸಳೆ ಮರಿಗಳು.

ಹಿಂದಿ, ಪಂಜಾಬಿ, ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ಬಂಗಾಳಿ,
ಒರಚ್ಚಾಗಿ: ಒಚ್ಚತವಾಗಿ ವೈಶಾಚಿ
ಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ, ಕಲಿವ, ಕದಿವ, ತಿನ್ನುವ, ತಿಂದು ಮಲಗುವ
ಮಲಗಿ ಮುಲುಕುವ ಲಕ್ಷಲಕ್ಷ ಕುಕ್ಷಿಗಳು.

ಶವದಪೆಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿ, ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ
ಬರುತ್ತವೆ, ಹೋಗುತ್ತವೆ;
ಗೋರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತವೆ. ಏಳುತ್ತವೆ:
ಬಸ್ಸು ತುಂಬುತ್ತವೆ, “ಇಳಿಯುತ್ತವೆ.

ಉರುಳುತ್ತವೆ

ಆಳ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ: ಬೀಳುತ್ತವೆ

ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಿನಿತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ತಳಕ್ಕೆ

೬

ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ದೀವಾನಖಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ
ಕ್ರಾಂತಿ. ನಿನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೊಂಬೆಗಳು ಈಗ ಅಸಹ್ಯ.
ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪುತ್ಥಳಿಗಳಿಗೆ
ಇಂದು ಹೊಸ ಹೊಸ ಅಲಂಕಾರ, ಶಕುನಿಮಾಮನ ಕಿವಿಗೆ
ಬಡಾಭಾಯಿ ತುಟಿ. ಹೊಸ ಗೊಂಬೆಗಳ ಹುಟ್ಟು
ಸಮಯಾನುಸಾರ. ದೇಖಾವೆ ದೇಶಾದ್ಯಂತ
ರೇಡಿಯೋ ಟೆಲಿವಿಶನ್ ವೃತ್ತಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖರಿತ.
ಮನೋರಂಜನೆ, ಮೂಲಶಿಕ್ಷಣ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ-ಇಂತು
ಕಂಪನಿಯ ಜಾಹೀರು ಮಾತು.

ಅದೋ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿದಿದ್ದಾನೆ,

ಬಡತನದ ಪೆಡಂಭೂತ-ಅಕರಾಳ ವಿಕರಾಳ:

ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿದ ಹೊಟ್ಟೆ, ಮೂಳೆಗೀರುವ ಅಟ್ಟೆ,

ಕೊಳ್ಳಿದವ್ವವ ಹಾಗೆ ಉರಿವ ಕಣ್ಣು;

ಮಾರುದ್ದ ನಾಲಗೆ, ಗೇಣುದ್ದ ಹಲ್ಲು :

ನಮ್ಮ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿದೊ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಜೊಲ್ಲು.

ಅಯ್ಯೋ ಅಸಹ್ಯ, ಭೀಕರ, ನೋಡಲಾರೆ,

ಹೆದರದಿರಿ ನೀಗುವುದು ಎಲ್ಲ ಪರಭಾರೆ.

ಇಳಿದಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಿ ಶವವಾಹಕರು ನಾಲ್ಕು ಜನ

ಧಾಂಡಿಗರು:

ಖಂಡಿ ಖಂಡಿ ಮಾಂಸದ ಖಂಡ ಕುಣಿವ ಮೈಯವರು;

ನೋಡಿ, ನೋಡಿ :

ಪೆಡಂಭೂತವನ್ನೆತಿ ಹೇಗೆ ಕುಕ್ಕುತ್ತಾರೆ, ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ.

ತಿವಿಯುತ್ತಾರೆ, ತದಕುತ್ತಾರೆ, ತವಕಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಬ್ಬಬ್ಬ. ಉಸ್ಸಪ್ಪ : ಕಂಡು ಕಂಡೇ ಸುಸ್ತು.

ಈಗ ಬರಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಿ: ಆಯ್ಕೆ ವಾಕರಿಕೆ; ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ

ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಕೇಕೆ; ವಿಜಯೋತ್ಸವದ ಏರಾಟ, ಚೀರಾಟ, ಟೋಪಿ ತೂರಾಟ

ಮತ್ತೆ, ಮತ್ತೆ.

ಹರಕಂಗಿಯವರು, ಗುಳಿಗಣ್ಣವರು, ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿ
 ಕೈಯವರು, ಕಚ್ಚೆ ಹರಕರು, ಹರಕು ತುಟಿಯವರು,
 ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಜುಟ್ಟವರು, ಎದೆ ತೂಬು
 ಕಿತ್ತವರು, ಮಂಕು ಬೂದಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ
 ವಾಲುವವರು, ಮಾಲುವವರು, ತೇಲುವವರು, ಯೋಜನಗಂಧ
 ಬಿಟ್ಟವರು, ಸುಟ್ಟವರು, ಸುಡುಗಾಡವರು :
 ರೇಗಿದರು, ರೋಸಿದರು, ಹೇಸಿದರು, ಮೂಸಿದರು,
 ಹಾಹಾ ಎಂದು ಹೋಹೋ ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ
 ಕುಟ್ಟಿ ಬಿದ್ದರು, ಬಿದ್ದೆದ್ದು ನಕ್ಕರು, ಸುಸ್ತಾಗಿ
 ಅತ್ತರು; ಅತ್ತತ್ತು ಸುಸ್ತಾಗಿ ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕರು, ಉಸಿರು
 ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಂತಾಗಿ ಸೀತರು, ಕೆಮ್ಮಿ ಕ್ಯಾಕರಿಸಿದರು.
 ಗೊಂಬೆಯಾಟದ ಭಾವರೇಚಕದಶೌಚಕ್ಕೆ
 ರಂಗಮಂದಿರ ಗಲೀಜು : ಪರವಾ ಇಲ್ಲ,
 ಮಾನವತೆಯುಚ್ಚಿಷ್ಟ ಪತಿತಪಾವನನಿಷ್ಟ.
 ಜಮಾಯಿಸಿ ನಿಂತ ಭಾವಗಳ ಜವುಗಿನಲ್ಲಿಜಾಡಿ
 ಶಾಂತ ಇಂದಿನ ಕ್ರಾಂತಿ ನಾಳೆ? ಕಾದು ನೋಡಿ.

ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗು ಬೀಳದಂತೆ ಎಲ್ಲೋ ಕುಳಿತು
 ಸೂತ್ರವಾಡಿಸಿದನು ಬಡಾಭಾಯಿ, ನೆಣಮೊಗದ
 ಕಿವಿಯಿಂದ ಕಿವಿವರೆಗೆ ಹೆಣನಗೆಯ ಹಿಗ್ಗಲಿಸಿ
 ಮಗ್ಗುಲಾದನು ಬೇರೆ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಕೈ ಚಾಚಿ.

ನಟ್ಟಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಟೆಲಿಫೋನಿನಿಂದಾದೇಶ;ದೇಶದ ಹತ್ತು
 ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ಹೊಂಚಿ ಕುಳಿತ ದೇಶೋದ್ಧಾರಿ ಸರಕಾರಿ
 ಗ್ಯಾಂಗುಗಳ ಚಚ್ಚರ; ಆಮದಾವ ಗ್ಯಾರಂಟಿ ಟ್ರಕ್ಯುಗಳಲ್ಲಿ
 ಮೆದುಳ ಕರಗಿಸಿ ಎದೆಯ ತುರಿವ ಗರಳ ಕರಾಳ ಮೂಟೆ ಮೂಟೆ:
 ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿರದ ವಿಷ ಸಂಚರಣ
 ನಾಳ ನಾಳಗಳಲ್ಲಿ : ಹೊಳೆ ಹೊನಲುಗಳ ಮೂಲ
 ಚಿಲುಮೆಗಳ ಚುಂಚಕ್ಕೆ ಮೃತ್ಯು ತುಟಿಗಳ ಛಾಪು.

ಹೊತ್ತಾರೆ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆ ರೇಡಿಯೋ ವಾರ್ತೆ: “ಪರದೇಶಿ
 ಗೂಢಚಾರರ ಗುಂಪಿನೊಡನೆ ಶಾಮೀಲಾಗಿ
 ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರು, ಸಮಸ್ತ
 ನದಿಗಳಿಗೆ ವಿಷವ ಬೆರಸುವಪಾಯದಂದಾಜು
 ಉಂಟು – ಎಚ್ಚರ” ಎಂದು. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಜಯವೆಂಬ
 ಮಾತು ಕೂಡಾ ಉಂಟು.
 ಅದಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಪುರಾತನದ ನಂಟು.

ಹಸಿನಾಪುರವೆಲ್ಲಿ? ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥವೆತ್ತಕಡೆ?
 ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದೇ ಸದಾ ಕಾದಿದೆ.
 ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿಗಳೊತ್ತುತಿವೆ
 ತಕ್ಕಡಿಯ ಕವ್ವೆಗಳ ಭಾರಿ ಘೌಜು,
 ಕೌರವರ ಪಾಳೆಯವೊ ಭಾರಿ ಮೋಜು.

ಶತ್ರುಸೇನೆಯ ಸದ್ದೂ ಸುಳಿವು ಕೂಡಾ ಇರದೆ
 ತಡೆಯಲಾರದ ಮಸ್ತಿ ಯೋಧ್ಯಗಣಕೆ;
 ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆ ಕೊಳ್ಳೆ ಅತ್ಯಾಚಾರದತ್ಯಾಶೆ
 ಸ್ತೋಟಿಸುತ್ತಿದೆ ಸ್ವಂತ ಶಿಬಿರದೊಳಗೆ

ಧರ್ಮನಾಮರನೆಲ್ಲ ಹಿಡಿದು ಹೆಡೆಮುರಿಗಟ್ಟಿ
 ತಳ್ಳಿದರು ಶಿಬಿರಗಳ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ :
 ಹಾದಿಹೋಕರ ಹಿಡಿದು ಜಡಿದು ಹೂಂಕರಿಸಿದರು:
 ನೀ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೆ ಅಥವಾ ಭೀಮನೆ?

ಗೋಗ್ರಹಣ, ಭೂಗ್ರಹಣ, ಶಿಖಾಗ್ರಹಣ ನಡೆದರೂ
 ಪಾಂಡವಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ.
 ಅಜ್ಞಾತವಾಸ ಗಡುಕಳೆದಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮ
 ರಾಯನಿರವಿನ ಪತ್ತೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಒಗ್ಗಿತೇ ಕಂಕನಿಗೆ ಕಳ್ಳ ಪೂಜಾರಿತನ.
 ಬೃಹನ್ನಳೆಗೆ ಹೆಂಕುಳಿಯ ವೇಷ?
 ವಲಲ ಮರೆತನೆ ಗಡೆಯ? ಸೈರಂಧ್ರಿಗೂ ಸರಿಯೆ
 ಕೀಚಕನ ಹೆಡೆಯಡಿಯ ತೊತ್ತುಗೆಲಸ?

ತನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣ ಹುಡುಕಿ ಹೊರಟನೆ ಕೃಷ್ಣ?
 ಶೋಕಗದ್ಗದ ಮೂಕ ಪಾಂಚಜನ್ಯ;
 ಕೆಳಸರಿದ ಚಕ್ರ ಮೂಲಾಧಾರದವ್ಯಕ್ತ
 ಆದಿ ಕೆಸರಿಗೆ ಬಿದ್ದು ರುಗ್ಗ, ಭಗ್ನ.

ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ ಸೊಕ್ಕಿ ಇಕ್ಕಿ ಮುಕ್ಕುತ್ತಿರುವ
 ಹೆಣದ ಬಣಬೆಯ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಗುವೇ,
 ದಟ್ಟ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಡಿಗೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ಅಭಯ?
 ಸಣ್ಣ ದೀಪಕ್ಕಾವ ರಕ್ಷೆ, ನಿಗಮ?

ಕಂಭವೊಡೆಯುವ ವರೆಗೆ, ಕುಂಭ ತುಂಬುವ ವರೆಗೆ,
ಲೆಕ್ಕ ನೂರಕ್ಕೆ ಭರ್ತಿಯಾಗುವತನಕ,
ಬಿರ್ನಮ್ ಅರಣ್ಯವೇ ಎದ್ದು ಹೊರಡುವ ತನಕ
ಮೋಹಿನಿಯ ಕೈ ತಲೆಯ ಮುಟ್ಟುವನಕ |

ಮಾರು ವೇಷಕ್ಕೆ ಹುಡುಕಿರಿ ತೊಗಟೆ ತೊಗಲುಗಳ:
ಆಮೆಯೋಡೋ, ಕಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪಿ, ಹಾವಿನ ಪೊರೆಯೊ
ಹುಲಿ ಚರ್ಮವೋ ಕುರಿಯ ತುಪ್ಪಟವೋ ಕಾಗೆಗು
ಬೃಚ್ಚಿಗಳ ದಗಲೆಯೋ-ನುಸುಳಿಕೊಳ್ಳಿ.

೮

ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದೆಷ್ಟೋ ಇದೆ : ಮೂಲ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪರಂಪರಾಗತ ತಿಳಿವ
ನೆತ್ತುವುದು; ಎತ್ತಿ ಪುರಾತನ ಮಗುವ
ಇತ್ತ ಕಡೆ ಕರೆತಂದು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಾಪಿಟ್ಟು

ಹೊಸಗಾಳಿಯಲ್ಲುಸುರು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವ ಹಾಗೆ
ಆಧುನಿಕಗೊಳಿಸುವುದು; ಆರಾಧಿಸುವುದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು
ಮರೆಯಾದವರ; ತನ್ನ ತನ್ನ ಕಿರು ಹಣತೆಗಳ
ಬೀಸುಗಾಳಿಗೆ ಮರೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಆರಯ್ಯುವುದು.
ಬದುಕ ಬಯಸುವ ಮೊಳಕೆ ಹೀಚು ಮರಿಗಳ ಸುತ್ತ
ಮುಳ್ಳು ಕಂಟೆಯ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಲೆರೆಯುವುದು:
ಮಂಜು ಮಬ್ಬಿನ ಮಧ್ಯೆ ಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣನ್ನೆತ್ತಿ
ಶಿಖರಗಳ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗುರುತಿಸುವುದು,
ನಿಕರವಾದದ್ದನ್ನು ಮುಖರಗೊಳಿಸುವುದು;
ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಕುರ್ಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕರಿಸಿ
ಹೆಣಗಲೀಜಾದವರ ಸಂಸ್ಕಾರದೇರ್ಪಾಟು
ನಡಸುವುದು; ಮನೆಮಳಿಗೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ ದಪ್ಪರುಗಳೆಲ್ಲ ಕಡೆ
ಡೀಡೀಟಿ ಹೊಡೆದು ಹೊಸ ಕಸಬರಿಕೆಯಾಗುವುದು.
ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹೃದಯ ಕಮಲದ ಮಧ್ಯಗಂಧ ಹಬ್ಬಿಸುವುದು;
ಸೂರ್ಯಬಿಂಬಾಸನಸ್ಥದ ಶಾಖದಲೆಗಳ ಶ್ರುತಿಗೆ
ಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಒಳ ಅಲೆಗಳುರುಳುವ ಹಾಗೆ
ಆಯಾಮಗೊಳಿಸುವುದು ಪ್ರಾಣನೌಕೆಯ ಗತಿಯ; ಹೊಮಾಗ್ನಿ
ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಹವಿಬಿದ್ದು ಪಿಕವಾಗಿ, ಶುಕವಾಗಿ
ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವುದು, ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಗರಿ ಹೊಡೆಯುವುದು.

ಹೆಣದ ವಾಸನೆ ತಡೆಯದಾದೆನಯ್ಯೋ, ದಮ್ಮು
ಕಟ್ಟಿ ಧುಮುಕಿದನಿತ್ತ ದಿಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ;

ತುತ್ತು ಕಸಿಯುವ ಹೆಣದ ಕೈಗೆ ಕನ್ನಡದ ತೊಡ
ಇತ್ತು; ಬದುಕುವ ಆಸೆಗೊಡ್ಡೆ ಎಡೆ.

ನಾನೆ ತಂದದ್ದೇನು ಈ ಹೆಣದ ವಾಸನೆಯ?
ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ನಡಿಗೆ ಸಾವಿನ ಕಡೆ;
ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪಾನಗೋಷ್ಠಿ ಪಥಕಗಳಾಚೆ
ಕುಟುಕುಜೀವವ ಹಿಡಿದು ಕುಹರಕಿಳಿದೆ.

ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನಗಿಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿವುದೆ ಕೆಲಸ;
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಬಲವೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೆ ಬದುಕು;
ಜೀವ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೊಡ್ಡೆ ಅಷ್ಟರ ಮೆಲುಕು;
ಇರುಳಿಡೀ ಜಾಗರಣ ನೆನಪುಕೆದಕು.

ಹೊಸನಸುಕಿನೋಂಕಾರ ಒಡೆದು ಚೆಲ್ಲಲು, ಬೆಳಕು
ಬಿತ್ತುಗಳನಾರಿಸಲು ತಕ್ಕ ತ್ರಾಣ;
ಸೂರ್ಯಶಂಖಧ್ವಾನ ಹಿಡಿಯ ಬಲ್ಲಂಥ ಎದೆ,
ಇರಲಿ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಸ್ತ ಪ್ರಾಣ.

೧೦-೧೦-೧೯೭೨

ನನ್ನ ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ. ಟ್ರಿಪ್

ನನ್ನ ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ. ಟ್ರಿಪ್
(ಒಂದು ಪತ್ರ)

ಎಚ್. ಎಸ್. ಬಿಳಿಗಿರಿ

[ಸುಮಾರು ಎರಡು ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಟಿಮೋತಿ ಲಿಯರಿ ಬರೆದ The Politics of Ecstasy ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ. ಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಅದರ ಅನುಭವ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆ ನನಗೆ. ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಲಘುವಾದ ಮನೋರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಗೂ, ಅವನು ಹಿಂದೆ ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೂ ಗಂಟುಹಾಕಿ ಜನರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನ ಆಸೆ ಫಲಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು; ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಯನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಸೇವಿಸಿದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸದಾ ತುಂಬಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ನನ್ನ ಮೊದಲನೇ ಟ್ರಿಪ್ಪಿನ ಗೈಡು, ಮೊದಲನೇ ಟ್ರಿಪ್ಪಿನ ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನ ಮೂವರು ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಒಂದೇ ಪತ್ರದ ಮೂರು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೆ. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಲೇಖನ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಇದ್ದೆ. ಆದರೆ ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾಗಿದ್ದ ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದ ನಿರೂಪಣೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಿಂಜಿ ಹಿಂಜಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎನಿಸಿತು : ಅಲ್ಲದೆ ತೀರಾ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು-ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗಬಹುದಾದುದು- ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ ಸಮರ್ಪಣ ಮನೋಭಾವವನ್ನು

ಅದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ತರಲು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದೂ ತೋರಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪತ್ರವನ್ನೇ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಪತ್ರ ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರರ ಮೇಲೆ ಏನು ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿರಬಹುದೋ ಅದೇ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು 'ಸಾಕ್ಷಿ'ಯ ವಾಚಕರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ನನಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ, ನನಗಾದ ಅನುಭವವೇ ಇತರರಿಗೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾರೆ. ಕುತೂಹಲವಿದ್ದವರು, ಸರಿಯಾದ ಅವಕಾಶ ಹಾಗೂ ಸರಿಯಾದ ಗೈಡು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸೇವಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ "ಸೇವಿಸಿ ನೋಡಿ" ಎಂದು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.] ಪುಣೆ

7-8-1972

ಇದೊಂದು ಅಕಾಲದ ಹೂವು. (ತನ್ನ ಕಾಗದವನ್ನು ತಾನೇ ಹೂವಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಎಷ್ಟು ಜಂಭ ಇವನಿಗೆ!

ಎಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. The emphasis is on the Word 'ಅಕಾಲದ'.) ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಓದಿ ನೋಡಿ.

ನಾನು ನೆನ್ನೆ (6-8-72) ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಗಂಟೆಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ (ನಮ್ಮ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಗಡಿಯಾರಗಳ ಪ್ರಕಾರ) ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ.

ಟ್ರಿಪ್ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ನನಗಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ತಿಳಿಸಲಿ? Man! This is the H-bomb of the mind.

ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಲ್ಲೆ, ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಲಾರೆ. ಒಂದೇ

ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಈ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ (ಎರಡೂ ಒಂದೇ) ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿ ಒಂದು eternal flux ನಲ್ಲಿ

ತೇಲಿಹೋದೆ. ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವರು, ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿರುವುದು-ಎರಡಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ನಿರ್ವಿಕಾರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು

ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೆ ಬಂತು ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ಬಹಳ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಉಹಿಸಬಲ್ಲೆ.- ಈ ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ. ಡ್ರಗ್ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಅದು

ಉಂಟುಮಾಡುವ hallucinations ಅನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. cinema-

topography ಯ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಒಂದು ಹೋಲಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಆದರೆ ಹೇಳಲಾಗದ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಅಂಶ ನಿಮಗೆ ಹೊಳೆಯಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ slow motion ನೋಡುತ್ತೇವೆ, quick motion ನೋಡುತ್ತೇವೆ : Vigorous

activity ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಂಗಿಯ still ಅನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ; close-up ನೋಡುತ್ತೇವೆ,

panoramic view ನೋಡುತ್ತೇವೆ; ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಾ ಸಣ್ಣಗಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ, ಅದೇ ಚಿತ್ರ ಮುಂದಕ್ಕೆ

ಸರಿಯುತ್ತಾ ದಪ್ಪಗಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ; ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ದೂರದಿಂದ ಸದ್ದು ಬಂದಂತೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಕಿವಿ

ಕಿವುಡಾಗುವಂತೆ ಸದ್ದು ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಿದರೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? ಸಣ್ಣಗೆ ಅಥವಾ ದಪ್ಪಗೆ ಕಂಡ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ

ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನೋ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೋ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಲ್ಲದೆ, climax ತಲಪಿದಾಗ, ಪ್ರಪಂಚವೇ ಸಿಡಿದು

ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದ್ಭುತವಾದ ಅನುಭವವಾ ರೀ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಅನುಭವ.

ಯಾವ drink ಉ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲಾರದು.

ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಹೋಲಿಕೆ. ಯಾರಾದರೂ magic lantern ನಲ್ಲಿ slide ಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಕೆಲವು ಸಲ

ತೆರೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ focus ಆಗಿರುವ ಚಿತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಓರೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತಲೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಚಿತ್ರದಂತೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನಮಗೆ. ಆದರೆ ಇದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚ. ಕೋಟ್ಯಂತರ ಪ್ರಪಂಚಗಳಲ್ಲಿ

ಇದೂ ಒಂದು. ಆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಪ್ರಪಂಚಗಳು, ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಹೇಗೆ ಕ್ಷಣಿಕವೋ ಭ್ರಾಂತಿಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ

ಪ್ರಪಂಚವೂ ಕ್ಷಣಿಕ, ಭ್ರಾಂತಿ. The Whole thing is a flux. But our blinkers prevent us from Seeing that it is a flux

ಎನಿಸಿತು. ನನಗಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಶಬ್ದಾತೀತವಾದ, ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಅನುಭವ

ನನಗಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಒಂದು ಕಾಳ್ಚಿಹೆಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದರೆ, ನಿಮಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿರುವುದು ಒಂದು ಚಿಹೆಕೆ ಬೂದಿಯಷ್ಟು.

” I used to recite (the text-book which begins With the Words),

‘Let there be Success’

But I drank the elixir and forgot it.

There is but one word I know now

And of that, my friend, I know not the name’

-Saraha.

ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ. ನೆನ್ನೆ ನನಗಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆ ನನಗಾದ ಅನುಭವವನ್ನು

ತಿಳಿಸಬೇಕು (!) ಎನಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಇಂತು

ಬಿಳಿಗಿರಿ[ಮೇಲಿನ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪೀಠಿಕೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಓದಿ ಗೆಳೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು “ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ” ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಎನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆ ವಿವರಗಳು ಎಂಥವು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೂವರು ಆತ್ಮಿಯ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ನೀವು ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಗೈಡ್ ಇದ್ದರೆ? ಮುನ್ನೂಚನೆ ಏನಾದರೂ ಪಡೆದಿರಾ?

ಉತ್ತರ: ಹೌದು, ಗೈಡ್ ಇದ್ದರು. ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಗೈಡು. ಅಂಥವರು ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರು. ಅವರು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಸೇವಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅವರು ನನಗೇನೂ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಅನುಭವದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅದರ ಅನುಭವದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಇತ್ತು, ಅಷ್ಟೇ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಟ್ರಿಪ್ಪಿನ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಎಚ್ಚರಿದ್ದಿರೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಮಲಗಿದ್ದಿರೋ, ಕೂತಿದ್ದಿರೋ?

ಉತ್ತರ : ಪೂರ್ಣ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದೆ, ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದೋ ಸಂಗೀತ ಕೇಳಲು ಹೋಗಿ ನಿದ್ರೆ ಕೆಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ಅನುಭವದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದೆ. ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕೂತಿದ್ದೆ. Climax ತಲಪುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುನ್ನ ನನ್ನ ಗೈಡಿನ ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ಲಿನ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. Climax ತಲಪಿದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ನಿರ್ದೇಶಕರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗಿನ ಆ ಒಂದು ಗನ್ (ಅಥವಾ ಒಂದು ಯುಗವೋ?) ಎಚ್ಚರಿದ್ದೆನೋ, ಮಲಗಿದ್ದೆನೋ ತಿಳಿಯದು. ಮತ್ತೆ ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗೈಡಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಕೂತಿರಬೇಕು ಎನಿಸಿದರೆ ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒರಗಿರಬೇಕು ಎನಿಸಿದರೆ ಒರಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟುಗಂಟೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಮನೆಗೆ ನಡೆದು ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಆಣಿಗಳು, ಮೆತ್ತಗಿರುವ ಷೂಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಬಾಧಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ರೋಡು ರಿಪೇರಿಗಂದು ಹಾಕಿದ ಚೂಪು ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದೆ. ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ “The advantages of touring’ ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಾಂಪೋಸಿಷನ್ ಬರೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ಉಟ ಮಾಡಿದೆ. ಅನಂತರ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಜಾರಿಸಿದ ವೀಣೆ ಕೇಳಿದೆ. “ಕೇಳಿದೆ” ಎಂದನೇ? ಎಂಥ ಸಪ್ಪೆಯಾದ ಮಾತು!

ಪ್ರಶ್ನೆ: ಆಹಾರಾದಿಗಳ ವಿಷಯ ಹೇಗೆ?

ಉತ್ತರ : ಟ್ರಿಪ್ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಏನೂ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. Climax ತಲಪುವ ಮುನ್ನ ತಟ್ಟೆಯ ಮುಂದೇನೋ ಕುಳಿತೆ. ಏನೂ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಬೇರೊಂದು ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತೆ. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿಯ ಉಟ ಮಾಡುವಾಗ ನಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸುಖ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ತಿಳಿಸಲಿ? ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ taste-bud ಗಳೆಲ್ಲಾ ಅರಳಿದ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ತೋರಿತು!

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಟ್ರಿಪ್ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳ ಆರಿವಿರುತ್ತದೆಯೇ? ಅಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಎದುರು ಯಾರಾದರೂ ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಅವರ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಲು ಆಗುತ್ತಿತ್ತೇ?

ಉತ್ತರ: ಗುರುತು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು, ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದ out-of-focus ನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತೀರಾ ಸಣ್ಣಗೆ, ಇಲ್ಲವೇ ತೀರಾ ದೊಡ್ಡಗೆ -ಚರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಂಧ್ರವೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡಗೆ-ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬನಂತೂ ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿ ಹಪ್ಪಳದಂತೆ ಕಂಡ : ಒಂದು dimension ಏ missing! ಆದರೂ ಅವನು ಯಾರು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಜಾಸ್ತಿ ವಿಸ್ಮಿತ ಕುಡಿದ ಮಾರನೆಯ ದಿನ hang-over ಇರುವಂತೆ, ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಸೇವಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಏನಾದರೂ after-effects ಇರುತ್ತವೆಯೇ?

ಉತ್ತರ : ನನ್ನ ಕಾಗದದಲ್ಲೇ ಬರೆದಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ, “ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ” ಎಂದು. Hang-over ಮುಂತಾದವುಗಳು ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಯರು, ವಿಸ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಮತ್ತು ಬರುತ್ತದೆ, ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತದೆ: ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಎಚ್ಚರ-ಅದೂ ಎಂಥ ಎಚ್ಚರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಟ್ರಿಪ್ಪಿನ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಆಗುವ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ pleasant ಆಗಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ದೈಹಿಕ ಮಟ್ಟಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ painful ಆಗಿರುತ್ತವೆಯೋ?

ಉತ್ತರ : ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, climax ತಲಪುವವರೆಗೂ ಬಹಳ unpleasant ಆಗಿತ್ತು. ಹೀಗೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನು ಗತಿ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ಆತಂಕಗಳು ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬರುವಾಗ ಆದ ಅನುಭವಗಳು ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ pleasant ಆಗಿದ್ದವು. ಏಕೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಏನಾದರೂ ಹೇಳಲು ಹೊರಟರೆ ಮಾತೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ-ಶಬ್ದಾತೀತ ಎಂದರೆ ಇದು! ದೈಹಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕುಡಿದಾಗ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸ್ವಾಧೀನ ತಪ್ಪುವಂತೆ ಎಲ್. ಎಸ್. ಡಿ ಸೇವಿಸಿದಾಗ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿಳಿಗಿರಿಯವರು ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೆ: ಸಹಿಸಿಕೊಂಡರು?

ಉತ್ತರ : ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪರಿಚಯ ನಿಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ! ಆದರೂ ಆಕೆ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಳು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ! There were Some moments when she was embaressed, ಅಷ್ಟೆ.]

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುವಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುವಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣನೀತಿ

-ಪಿ. ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿ

೧೯೬೪ ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸರ್ಕಾರವು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಲು, ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞ ಡಾ. ಕೊರಾರಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸುಮಾರು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದ ನಾನಾ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಿ, ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕವೂ ೭೦೦ ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಸುದೀರ್ಘವೂ ಆದ ವರದಿಯೊಂದನ್ನು ೧೯೬೬ ನೇ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ, ಆಗಿನ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವ ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಸಿ. ಚಾಗ್ಲಾರವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿತು. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮುಖ್ಯತಃ ಈ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ : (ಅ) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜೀವನ, ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲೇ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

(ಆ) ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಮರ್ಥವೂ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲವೂ ಹಾಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ಕೆಲವು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗುವಂತೆ, ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

(ಇ) ರಾಷ್ಟ್ರಜೀವನದ ನಾನಾ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಕಾಶಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಮಾನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಕಾಶದ ವಿಸ್ತರಣೆ.

ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣತೆ, ಆರ್ಥಿಕಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ ನಿವಾರಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಖಂಡತೆ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ - ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿತಗೊಂಡು, ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅರ್ಧಾಂಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿರುವ ೧೮ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಜನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು

ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನುವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಮಹತ್ತರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನಿಡು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದೆ. ಸ್ವದೇಶದ ಮತ್ತು ಪರದೇಶದ ಆಯ್ಕೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ರೂಪಿಸಿದ ವರದಿಯಿದು. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹತ್ವವನ್ನರಿತು, ಅದರ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೇಬೇಕೆನ್ನುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಕಳಕಳಿಯಿದ್ದ ಆಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞ ಚಾಗ್ಲಾರವರು, ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಮನಸಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಡಾ. ವಿ. ಕೆ. ಆರ್. ವಿ. ರಾಯರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಔದಾಸೀನ್ಯದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಶಂಕರ ರೇ ಯವರು ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಮಾಡುವಷ್ಟು ಕಾಲಾವಕಾಶವೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗಮನ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ್ದ ಸಮಯವದು. ಇದೀಗ ಪ್ರೊ. ನೂರುಲ್ ಹಸನ್‌ರವರು, ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಮಗ್ರವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಐದನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಅದರ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ೧೯೭೪ ರಂದು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೀಗ ಮೂರನೆಯ ವರದಿ. ಮೊದಲನೆಯದು, ೧೯೫೮ ರಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿದ ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿ. ಮತ್ತೆ ೧೯೬೪ ರಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿದ ಕೊರಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿ. ಈಗ ೧೯೭೪ರ ನಂತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮೂರನೆಯ ವರದಿ. ಮೊದಲ ಎರಡು ವರದಿಗಳಿಗಾದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಈ ಮೂರನೆಯದಕ್ಕೂ ಆಗಬಾರದು-ಎಂದು ಆಶಿಸಬಹುದೆ? ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವನದ ದಶಕಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ, ಇದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಒಡನೆ ಹೊಸಹೊಸತಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವವುಗಳನ್ನು ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು, ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಉರುಳುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಉರುಳಲೇಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮ; ಬದುಕಿನ ಆಶಯ.

ಕೊರಾರಿ ಸಮಿತಿಯು ವರದಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ಏಳು ವರ್ಷಗಳು ಗತಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಇದೀಗ ಮೊನ್ನೆ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಾ, ೧೮-೧೯ ನೇ ದಿನಾಂಕಗಳಂದು ನಡೆದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮತ್ತು ಸಲಹಾಮಂಡಳಿಯ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರು, ಆ ಕೊರಾರಿಯ ಸಮಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಐದನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ರೂ. ೨೨೦೦ ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತದ ವ್ಯಾಪಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಯವರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ವೆಚ್ಚದ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಆಗಲೇ ಎತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ರಾಜ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರೂ, ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲೇ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ನಡೆಸಿ, ಉದ್ದೇಶದ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡರನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದೆಡೆ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳ ನೇತಾರರುಗಳೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಸಮರ್ಥವಾದ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಲು ಮನಸಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆಯೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲ. ಅಂತು ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನುವುದೊಂದು ಇವತ್ತಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷಣಕಾರರಿಗೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪುಠಾರಿಗಳಿಗೆ, “ವಿದ್ಯ”, “ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ”. “ಗುರು” “ಶಿಕ್ಷಕ”, “ಅಶಿಸ್ತು”-ಎನ್ನುವ ವಿಷಯಮಾಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದೆ. ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ತರುಣಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರೀ ಜನಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ, ಆ ಮುಖೇನ ಮುಂದಿನ ೨-೪ ದಶಕಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬದುಕುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಇದನ್ನು ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಧೈಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು, ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರಂತಹ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಯೋಜನಾಕರ್ತರಿಗೆ ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಯೋಜನೆಯ ಹತ್ತನೆಯ ಒಂದಂಶದ ಮೊತ್ತವೂ ತೀರ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಶಾಣುವುದು ತೀರ ವಿಷಾದಕರ. ಈ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಲೋಪದಿಂದಾಗಿ, ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತರುಣ ಪೀಳಿಗೆಯ ಜನಶಕ್ತಿಯ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯಲು ವಿಫಲರಾದೆವು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಶಿಕ್ಷಣನೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ದೇಶದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಬದಲು,

ನಿರುದ್ಯೋಗಿತನ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳು ದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆ: ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನೇ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಾವಿನ್ನೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಈ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದರಿಂದ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಪಾಸಾಗುವುದರಿಂದ. ನಮ್ಮ ತರುಣ ಪೀಳಿಗೆಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ನಷ್ಟ. ಮತ್ತೀ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗುವ ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕಡಿತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಸಾಧನೆಯೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ಯುನೆಸ್ಕೋ ತಜ್ಞರ ಶಿಕ್ಷಣ ವರದಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ “ಸೈಲನ್”ವು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗೆ ತಂದರೂ ನಾವದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಲಕ್ಷಣವು ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಉಚ್ಚಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಜಟಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಕೊಠಾರಿ ಸಮಿತಿಯಂತಹ ಅಥವಾ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಖೆಯು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಐದನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನಾವಧಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಏಕರೂಪವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೀತಿ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ವಾಸ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು ತುಂಬ ಕಠಿಣವಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕರೂಪವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧೋರಣೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯು ಬಂದೇ ತೀರಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲಿನ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಸಮಾಜದ ಅನೇಕ ವರ್ಗಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಸೇರುವುದಂತೂ ಹಾಗಿರಲಿ, ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೂ, ಇದು ಮಣಿಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜದ ವರ್ಗಗಳು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿಯಾವು-ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಮರ್ಥನೆಯ ಅನುಕೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು “ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ”, “ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಚಾರಪ್ರಣಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಾವು-ಎನ್ನುವುದೂ ಖಚಿತ. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕೋಮುವಾರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಲಿಲ್ಲವೆ? ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜೀವನ, ಆವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಂತರಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಬೇರೆಬೇರೆ ವರ್ಗಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಭಿನ್ನತೆಯು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಖಚಿತ. ಬಡಜನತೆ, ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಒಂದಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಗವೂ ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ತನಗೆಯೇ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕು, ತನ್ನ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಯೇ ಇದರ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಯೋಜನವು ಲಭಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು ಎಂದದು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಹೆತ್ತವರೇ ಹೊರಬೇಕೆನ್ನುವ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವು ಶ್ರೀಮಂತರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವಂತಹುದು. ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಹತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ತರುಣ ತರುಣಿಯರೂ ಅರ್ಹರಾಗುವ ನೀತಿಯಿರಬೇಕು-ಎನ್ನುವುದು ಇಂತಹದೇ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗದವರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ವೆಚ್ಚವೆಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರವೇ ವಹಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗ. ಈ ಮೂರು ನೀತಿಗಳೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಗೆ ಅಸಂಗತ ಅಥವಾ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಣಾಮ ಒಡ್ಡಿಯಾವು.

ಈ ತಾರ್ಕಿಕ ಭಿನ್ನತೆಯ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಇಳಿಮುಖ. ಉಚ್ಚಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತದ್ವಾರವಿರುವುದು. ದುಡ್ಡಿನ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರವೇಶವೀಯುವ ನೀತಿ-ಇವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬುಡದಲ್ಲೇ ಕೊರತವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ತರುಣ-ತರುಣಿಯರು ಕಾಲೇಜು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕ್ಲಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತು ತಮ್ಮ ವಯೋಧರ್ಮದ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ಗೊಂದಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದೊಡ್ಡಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕವೇಳೆ ಇಂದಿನ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಹದಿನಾರರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು-ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವಯಸ್ಸಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆಯಲೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಹೆತ್ತವರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದು ತೆರೆದ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನಗಳೇ (asylum) ಎಂದೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಾತ್ರವು ಅಮೆರಿಕದ *Baby Sitters” ಇವರದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ! ಇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕ್ಲಾಸುರೂಮುಗಳು ಸಿನೇಮಾ ಮಂದಿರಕ್ಕಿಂತ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳು ಹೇಳುವ ವಿಷಯಗಳು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯಾವ ಆಗ್ರಹವೂ ಇವರಿಗಿರಬಾರದು. ಅಧ್ಯಾಪಕನೊಬ್ಬ ಐಂದ್ರಜಾಲಿಕವಾಗಿ ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂಬುದಾಗಿ ಇವರು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆಂದರೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು

ಸಂಪಾದಿಸದಿದ್ದರೂ ಡಿಗ್ರಿಯು ಇವರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕು! ಓದದ ಇವರಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ತಪ್ಪು ಅದು; ಪಠ್ಯವಿಷಯಗಳ ತಪ್ಪು. ಇದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಗ. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲೇಜಿನ ಆಡಳಿತವರ್ಗದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಇವರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಈ ಯುವಕರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಪುಠಾರಿಗಳ ವರ್ಗ-ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅನುಮೋದಿಸುವವರೇ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶವು ಕಡಿಮೆಯಾದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಿಗೆ, ಕಾಲೇಜಿನ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗದವರ ಹಿತವಚನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ತಂದೆತಾಯಂದಿರಿಂದ ದೂರು. ತೀರ ಯೋಗ್ಯನೂ, ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕನೂ, ತಾನು ಕಲಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೃಷಿಮಾಡಿದವನೂ ಆಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೆ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಮಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಅಲ್ಲದೆ. ಆದರೆ ಆಡಳಿತದ ಅಧಿಕಾರದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು. ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರುಗಳ ಹಿತೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವುದಂತೂ ತೀರ

ಆಸಹನೀಯ.

ಉಚ್ಚಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಾನತೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ರೀತಿಯ ಇರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರವೇಶ ನೀತಿಯು ತಡೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಅಭಾವ, ಅದರೊಡನೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ರೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದುದು-ಇವೂ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಅರ್ಹತೆಯ ಮಟ್ಟವು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲೇಜು-ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಇಳಿಸಬೇಕಾದುದೂ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಒಂದು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಓದದವರೇ : ಅವರಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಆದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದವರನ್ನಾದರೂ ಪಾಸುಮಾಡಲೇಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಉತ್ತರದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಇಂದಿನ ನೀತಿಯು, ಆಯಾಯ ವರ್ಷದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ತರದ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ಎನ್ನುವುದು

ಇಂದಿನ

ಅಧ್ಯಾಪಕರ

ಅನುಭವ.

ಇನ್ನೊಂದುಕಡೆ ಇಂದಿನ ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಕೊರತೆಯಿದೆ. ನೌಕರಿಯು ಸಿಕ್ಕಿದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನ, ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವರ್ಷ ವರ್ಷ ಆಗುತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಸಾಯ -ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಪ್ರಗತಿ-ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೇ ಸುತರಾಂ ಗಮನವನ್ನೇ ಹರಿಸದೆ. ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತುದನ್ನಷ್ಟೇ ಸಮಗ್ರ ಭಂಡವಾಳವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ದಶಕಗಳು ಎರಡು ಮೂರು ಗತಿಸಿದರೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವ ನಿರ್ಲಿಪ್ತಮತಿಗಳಾದ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಮಗಿಂದು ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದು ಕಡೆ ತಾವು ಹಳತಾಗುತ್ತಿರುವ... ಅವರ ಸುದೀರ್ಘವಾದ “ಸರ್ವಿಸು” ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ “ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿ” “ರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸೇವೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ “ಸೀನಿಯರ್ ಗ್ರೇಡ್”ಗೆ ಏರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮುಖೇನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಧೈಯ-ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ, ತಂತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಪದವಿಯನ್ನು ಕಾಲೇಜು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇಂಥವರೇ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಬೇಕಾದ ಪಾರಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವವರು! ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪಾರಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು ಇವರೆಂದಿಗೂ ತಯಾರಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಅವು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬೋಧಿಸಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಅವರಿಗೆ. ಇಂತಹ ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತರಾದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾರವೆಂಬ ಶುಷ್ಕ “ಪುರಾಣ” (ಹಳೆಯದ್ದು) ವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕರ ರಕ್ಷಾಕವಚವೆಂದರೆ ಅವರ “ಸರ್ವಿಸು”-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಇರಬೇಕೆಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳುವ “ಶಿಸ್ತು”, “ಗುರುಭಕ್ತಿ” ಮತ್ತು “ವಿಧೇಯತೆಗಳು ಮಾತ್ರ. ಮೇಲಿನ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಾಧ್ಯಮದ ನೀತಿಯೂ ಒಂದೆಡೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಇಳಿಮುಖವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಾಧ್ಯಮವು ಕಲಿಯುವಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾದ ಮಾಧ್ಯಮವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ? ಈ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿದ ಅನಂತರ. ಆದರೆ, ಅದಾಗಲೇ ಅವಸರದಲ್ಲಿ. ಯಾವ ಸಿದ್ಧತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು

ಅನೇಕ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಬೇಡಿಕೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗಲು ನಾವು ಅತ್ಯಂತ ನಿಪುಣರು. “ವಿಷಯಗಳ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದಲ್ಲವೆ?”-ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಗೀಚಿ, ಅವಸರದಲ್ಲೇ ಆಚ್ಚು ಮಾಡಿ, ಬೇಡಿಕೆಯಿದ್ದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಂಚಿ, ಬೇಡಿಕೆಯಿಲ್ಲದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೊಸ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಇವರು ‘ಕನ್ನಡಮ್ಮ’ನ ಸೇವಕರೇ. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿದವನು ಈ ಕನ್ನಡೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರ ಪೂಜೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದವ! ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ-ಇಂದಿಗೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ, ವಿದ್ವತ್ತಿನ ವಂಚನೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಂದು. ಇಂದಿಗೆ ಬರೆದು ಆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವಾಗುವುದು ನಮಗೆ. ಇಂತಹ ಗುಣಮಟ್ಟವಿಲ್ಲದ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು, ಆಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಸರಕಾರವು ಈಯುತ್ತಿರುವ ಹಣವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದುರುಪಯೋಗವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಇದನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗಾದರೂ ವ್ಯಯಿಸಬಹುದಲ್ಲ? ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿ, ಗಮನವನ್ನೂ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕಡೆಗೆ ಬದಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತರ್ಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಚಾರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುವಾಗ ನಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೀತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾದರೂ, ಅದನ್ನು ತರಲು ಹೊರಟ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಇದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅಂಶಗಳು-ಇವು ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದು ಖಂಡಿತವೆಂದು

ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇವುಗಳಿಂದ ನಾವು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಭಂಗ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸುವುದು ತೀರ ಅವಶ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಣವು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉಪಯೋಗಿತೆಯ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಅದು ಯಾವುದೇ ಗುಂಪಿನವರ ಅಥವಾ ವರ್ಗದವರ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಿಶಿಕ್ಷಣ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ-ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಏಕಮೇವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಬಾರದು. ಅಂತೆಯೇ ಉಚ್ಚಶಿಕ್ಷಣವು ಬೌದ್ಧಿಕ ಅರ್ಹತೆಯಿರುವ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆ ತರುಣ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ದೊರಕಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಅವರನ್ನು ಹೆತ್ತವರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಾರದು. ಮಾಧ್ಯಮಿಕಮಟ್ಟದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾವು ಇನ್ನೂ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಂತೆಯೇ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮಟ್ಟದ ಅನಂತರ ಪ್ರಿ-ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ವೃತ್ತಿಶಿಕ್ಷಣ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾನವಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಅವಕಾಶವೂ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ದೇಶದ ಯಾವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೇ ಇರಲಿ, ಕಾಲೇಜಿನ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಅವನಿಂದರಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಬಾರದು -ಎನ್ನುವ ನೀತಿಯೊಡನೆ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಬೇಕು. ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ತಾರತಮ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸಮಾನಾವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಾರದು. ವೃತ್ತಿಪರವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಗತ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿಯು ದೊರಕುವಂತೆ ಈ ಪಿ. ಯು. ಸಿ ಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ವೃತ್ತಿಪರವಾದ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಯಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದಂತಹವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅಧ್ಯಯನವು ಅಗತ್ಯವಾದುದಾದರೂ, ಉಳಿದ ಕೈಚಳಕದ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಪ ಕಾಲದ ತರಬೇತಿಯು ಸಾಕಾಗುವುದು. ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯ ತರುಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದವರಲ್ಲಿ ದುರ್ವ್ಯಯವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಸಬುಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಬೇಕು. ದೇಶದ ಜನತೆಯು ಕಾಲೇಜೆಂದರೆ ಕೇವಲ ವಿಜ್ಞಾನ, ಮಾನವಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಪಾಠಹೇಳುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲ, ಜೀವನ ವೃತ್ತಿಯ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಕಾಲೇಜುಗಳಾಗಬಲ್ಲವು- ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ, ಹಿಂದಿನ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಕಸಬುಗಳೂ ಇಂದಿಗೆ

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ಈಗಿನ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಕೇವಲ ಆಯ್ಕೆಯ, ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಹುಡುಗರನ್ನೇ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವರ ಪ್ರವೇಶಾತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದೆಡೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಕನಿಷ್ಠ ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಕಾಲೇಜು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಮಿಲಿಯುಗಳಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಃ ಶೇಕಡಾ ೫ ರಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಪದವಿ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಂದರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಆ ಬಳಿಕ ಸೇರುವುದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ರೇಲ್ವೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಕಾರಖಾನೆ ಕಸುಬಿಗೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲೇಜು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯಯಿಸುವ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ದುರ್ವ್ಯಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಈ ಹಣವನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಳಸಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆಗಷ್ಟೇ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿತು ಮತ್ತೆ ಮರೆತುಬಿಡುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಆ ದುಡ್ಡನ್ನು, ಹತ್ತು ಯೋಗ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಬಳಸಿದರೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತೆಯಾಗಿ ಸೇರಲು ವಿಜ್ಞಾನದ ಪದವಿಯೇಕೆ ಬೇಕು? ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಇಂತಹ ನಿಯಮಗಳನ್ನೇ: ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಮಾನವಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರವೇಶ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರವೇಶನೀತಿಯನ್ನೇ ಇದಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. ಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಆಭಿರುಚಿಯಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಆಯ್ಕೆಯ ಯಾವ ತತ್ವವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸದೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವೀಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದರ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಬದಲು, ಇದನ್ನು ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಇದನ್ನು ಅದಾಗಲೇ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ. ಆದರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಗಂಭೀರವಾದ ಅಸಕ್ತಿಯಿರುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲೇಜುಗಳು, ಅಂಚೆ ಮುಖೇನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಲಭ್ಯಗೊಳಿಸುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮಾನವಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಬುದ್ಧಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಮನೋಧರ್ಮದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಇನ್ನಾದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ, ದರ್ಶನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯೂ ಬೇಕು. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಇಂದಿಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳ ವಿಭಾಗ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಅನರ್ಹರು ಎಂದು ತಿರಸ್ಕೃತರಾದ, ಕೇಮ ಮೂರನೆಯ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ

ಪಾಸೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಕೊನೆಗೆ ಸೇರಬಹುದಾದ ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು (Asylum). ಇಂಥವರ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ಬಿ. ಎ., ಆಗಲೇ ಬೇಕಷ್ಟೆ? ಮತ್ತೀ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದಿಯಾದರೂ ಎಂ. ಎ., ಆಗಲೇಬೇಕಷ್ಟೆ? ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಇವರಿಬ್ಬರ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ಮಾನವಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಅತಸ್ಸತ್ವವನ್ನೇ ಆರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ತುಂಬಬೇಕಾದರೆ, ಯೋಗ್ಯ, ಸಮರ್ಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯಬೇಕು. ಇದಾಗದೇ ಹೋದರೆ, ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇವು ಉಳಿದರೆ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವೀರ್ಯವಾಗಿ ಹೋದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ಜನರ ಅಂಗವೊಂದು ಇವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸ್ಥೆಯಿದ್ದರೂ, ಅವರಿಗಿದನ್ನು ಲಭ್ಯವಾಗಿಸುವ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ ಇಂದಿಗೆ. ಮಾನವಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯಾವೊಂದೂ ಆಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ವಯೋಧರ್ಮದ ಒಂದು ಹಂತವೆಂದಷ್ಟೇ ತಿಳಿದು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸಮಯಗಳೆಯಲು ಬರುವ “ಹಿಪ್ಪಿ” -“ಬೀಟ್” ತೋರಿಕೆಯ ವೇಷಭೂಷಣಗಳೇ ತಮ್ಮ ಧೈಯವೆಂದೆಂದುಕೊಂಡ ಯಥಾರ್ಥ ಹಿಪ್ಪಿಗಳೂ ಅಲ್ಲದೆ, “ಬೌದ್ಧಿಕತಾ ವಿರೋಧ-ಸಿದ್ಧಾಂತ” (anti-intellectualism) “ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಡ”-ಸಿದ್ಧಾಂತ (know-nothingism) ವನ್ನೇ ಹರಡಬಯಸುವ ತರುಣ-ತರುಣಿಯರಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ನೀತಿಗಿಂತ ಸಮಾಜದ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಯಸ್ಕರ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇದು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು

ತಲುಪಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. “ಬಿ. ಎ.” ಡಿಗ್ರಿಗಾಗಿ ಬರುವವರಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಕೊಡುವ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ “ಆಧಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು”, “ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು”- ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬರುವವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರೂಪಿತವಾಗತಕ್ಕದ್ದು.”

ಕ್ಷಣಗಳು

ಎನ್. ಸಿ. ಪ್ರಸನ್ನ ಕುಮಾರ್

ಜಳಕವಾಡಿದ ಗಾಳಿ ಹಸಿ ಮೈಯ್ಯು ದುರ್ಗಂಧ ಹೊತ್ತು ಊರೂರ ಸುತ್ತಾಡಿ
ಯಾರ್ಯಾರ ಮೈ ಮುತ್ತಿ ಬಂತು ಇಲ್ಲಿ.
ಹಗುರಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಘನಿಸಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಏಳದೆ ಮೇಲೆ
ಎದೆ ಮೇಳಕೆಲ್ಲ ತಾಳ ಹಾಕದೆ ನಿಂತು
ಇದ್ದೆಡೆಯ ಮೈಲಿಗೆ ಕಳೆದು
ಸುಳ್ಳೆ ನನ್ನೆತ್ತಿ ಕುಣಿಸಿ

ಜಾರಿಸಿ
ಬೆತ್ತಲೆ ಕ್ಷಣ ಮೊತ್ತಗಳ ಹುತ್ತ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು
ನಾಗ ಕನ್ನಿಕೆಯ ಮೈ ಮಾಟ ಮೋಡಿ
ಅಪ್ಪಿ ಅಪ್ಪಿ
ಹರ್ಷೋದ್ಗರದ ಕಾವೋತ್ಸವದ ಶಿಖರ ತುದಿಯಲ್ಲಿ
ನಂಜು ಉಸಿರಾಗಿ ಬಯಕೆ ಹೆಬ್ಬಾವ ಬಾಯ್ತುತ್ತು
ಸೂಳೆ ಕ್ಷಣಕಿಲ್ಲ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲಿ.

ಹೇಗೂ ಮೈಯ್ಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸಿ ಹರಿದು
ಕೊಳ್ಳಿ ಹತ್ತುವ ಮೊದಲೇ ಕಳಚಿ ಹಗುರಾಗಿ ಮತ್ಯಾವ ಭ್ರೂಣದ ತೊಗಲೋ
ತಗುಲಿ, ಕುಣಿದ
ಸುದ್ದಿ ಸಾಲದ ಶಕುನಿಗಾಳಿಯ ನಂಬಿ
ಮಾಧ್ಯಾನ್ಹಿಕೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ವಂಶವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದರೂ
ಸಂತತದ ನಿರ್ವೀರ್ಯ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ.

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸವಾರರು

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸವಾರರು

ಮೂಲ : ಜೆ ಎಮ್. ಸಿಂಗ್ ಅನುವಾದ : ಅಶೋಕ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪಾತ್ರಗಳು :

ಮಾರಿಯಾ : ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿ

ಬಾರ್ನೆಟ್ : ಅವಳ ಮಗ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಅವಳ ಮಗಳು

ನೋರಾ : ಅವಳ ಕೊನೆಯ ಮಗಳು

ಕೆಲವು ಜನರು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು

ದೃಶ್ಯ : ದಕ್ಷಿಣ ಅಯರಲಂಡಿನ ಒಂದು ನಡುಗಡ್ಡೆ[ಗುಡುಸಿಲಿನಲ್ಲಿಯ ಅಡುಗೆಯ ಮನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೀನದ ಬಲೆಗಳು, ನೋಣಗಳು, ರಾಟಿಯ ಚಕ್ರಗಳು. ಕೆಲವು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಫಳಿಗಳು ಗೋಡೆಗೆ ನಿಂತಿವೆ. ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿ ಕೇಕನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ನಂತರ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಝಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಮೇಲೆ ನೂಲು ತೆಗೆಯತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನೋರಾ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇಣಕುತ್ತಾಳೆ.] ನೋರಾ : (ಸಣ್ಣಗಿನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ಅಕಿ?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಒಳಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ದೇವರ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಅಕಿ. ಅಕಿಗೆ ಶಕ್ಯವಿದ್ದರ ಮಲಕೊಂಡಿರಬಹುದು. (ನೋರಾ ಒಳಗಡೆ ಬರುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಗಂಟನ್ನು ಹೊದದ ಶಾಲಿನೊಳಗಿಂದ ತೆಗೆಯುತ್ತಾಳೆ)

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ರಾಟಿಯನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ) ಏನದು ನಿನ್ನ ಕಡೆ ಇದ್ದದ್ದು?

ನೋರಾ : ಆ ಪಾದ್ರಿ ತಂದಿದ್ದಂತೆ. ಕೊಟ್ಟಾ. ಡೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಮನಷ್ಯಾನ ಒಂದು ಆಂಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಚೀಲಂತ ಕಾಣಿಸ್ತದೆ. (ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ತಾನು ನೂಲುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮುಂದೆ ನೋರಾ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಾಗುತ್ತಾಳೆ)

ಅವು ಮೈಕೆಲ್‌ನವು ಹೌದೋ ಅಲ್ಲೋ ಅಂತ ನೋಡಬೇಕು. ಯಾಕಂದರೆ ಇಂದು ಅವಳು ಭಾಳ ಹೊತ್ತಿನತನಕಾ ಸಮುದ್ರದ ಕಡೇನು ಮುಖಾ

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದು.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಅವು ಮೈಕೆಲ್‌ನವು ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯದ ಏನು ನೋರಾ? ಅವಾ ಅಷ್ಟುದೂರ ಉತ್ತರದ ಕಡೆ ಹೋಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಸಾಧ್ಯದ?

ನೋರಾ : ಆ ಪಾದ್ರಿಗೂ ಇದರ ವಿಷಯದಾಗ ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದಂಗ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. “ಒಂದ ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಅವು ಮೈಕೆಲ್‌ನವಿದ್ದರ ನೀ ಆಕಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡು ಏನಂದರೆ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಗೋರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ಅಂತ. ಒಂದ ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಅವು ಅವನವಿರಲಿಕ್ಕರ ನೀ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಕಾರ ಶಬ್ದಾನೂ ಎತ್ತಬ್ಯಾಡಾ. ಯಾಕಂದರೆ ಸುಮ್ಮನು ಅತಗೋತ ಆ ಮುದುಕಿಗೆ ಸಾವು ಬಂದೀತು” ಅಂತ ಹೇಳಿದಾ. (ನೋರಾ ಮುಚ್ಚಿದ ಅರ್ಧಬಾಗಿಲು ಗಾಳಿಯಿಂದ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತೆರೆಯುತ್ತದೆ)

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ) ಗಾಲವೇ ಜಾತ್ರಿಗೆ ಕುದರಿ ತಗೊಂಡ ಹೋಗೋ ಬಾರ್ನೆಟ್‌ನ ಅಂವಾ ತಡೀಬಹುದೇನಂತ ಕೇಳಿದೇನು?

ನೋರಾ : ನಾ ಏನು ಅವನ್ನ ತಡಿಯುದಿಲ್ಲಾ; ಆದರೆ ನೀವೇನ ಅಂಜಬೇಕಾದ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಈ ಸಲದ ಆ ಮುದುಕಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ದೇವರು ಹುಂ ಅಂದಾನು, ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರನ್ನ ಕಳಕೊಳ್ಳದಂಗ ನೋಡಿಕೊಂಡಾನು” ಅಂದ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಆ ಬಿಳಿ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳ ಅತ್ಲಾಗ ಸಮುದ್ರಾ ಭಾಳ ಜೋರದ ಏನು ನೋರಾ?

ನೋರಾ : ಎಲ್ಲಾಕ್ಕಿಂತ ನಡುವ ಭಾಳ ಜೋರದ. ದೇವರ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ನಮಗ. ದಕ್ಷಿಣದಕಡೆ ಭಾಳ ಜೋರಲೆ ಆರ್ಭಟ ನಡದದ. ಗಾಳಿಗುಂಟ ತೆರಿ ಎದ್ದಂಗ ಇದು ಇನ್ನೂ ಜೋರಾಗಬಹುದು ಅಂತ ಅನಿಸ್ತದೆ.

(ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಗಂಟಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ) ಈಗ ಉಚ್ಚಲೇನು?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ನಾವು ಮಾತಾಡೋದು ಕೇಳಿಸಿ, ಎಚ್ಚರಾಗಿ, ನಾವು ಬಿಚ್ಚೋದಕ್ಕಿಂತ. ಮೊದಲನು ಆಕಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡಬಹುದು (ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತ) ಮ್ಯಾಲೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಜೋರಾಗಿ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಭಾಳ ಹೊತ್ತಾತು.

ನೋರಾ : (ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆಲಿಸುತ್ತ) ಕ್ಯಾಟಲಿನ್, ಅಕಿ ತನ್ನ ಹಾಸಗೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಸರಿದಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನೊಂದು ನಿಮಿಷದಾಗ ಹೊರಗೆ ಬರಬಹುದು.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಆ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ತಾ ಇಲ್ಲೆ. ಆ ಮ್ಯಾಲಿದ್ದ ಹುಲ್ಲಿನಾಗ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿಬಿಡತೇನಿ.

ಅಂದ್ರೆ ಅಕಿಗ್ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ...ತೆರಿ ಮತ್ತೆ ಏರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಧಂಗ ಅವ್ವಾ ಸಮುದ್ರದ ಕಡೇನು ಹೋಗಿ ಅಂವಾ ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಂದ ತೇಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ಯಾನೇನಂತ ನೋಡಬಹುದು.

(ಹೊಗೆಮಾಡದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಕೆಲವು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಣಗಿದ ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಗಂಟನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಾರಿಯಾ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾಳೆ)

ಮಾರಿಯಾ : (ಕ್ಯಾಟಲಿನ್‌ಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಜಗಳವಾಡುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಇವತ್ತೆ ಮುಂಜಾನೆ ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿಗೆ ಸಾಕಾಗೋ ಅಷ್ಟು ಹುಲ್ಲದಿಲ್ಲೆ ಮನ್ಯಾಗ?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಆ ಬೆಂಕ್ಯಾಗ ಕೇಕ್ ಬೇಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ.

(ಮೇಲಿನಿಂದ ಹುಲ್ಲಿನ ಪೆಂಡಿ ಒಗೆಯುತ್ತ) ತೆರಿ ಇಳದ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೊನ್ನೆ ಮಾರಾಕ್ಕ ಹೋಗೋ ಮುಂದೆ ಬಾಟ್ಲೆಗೆ ಬೇಕಾಗತದ ಅದು.

(ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಒಗೆದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ನೋರಾ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಹರಡುತ್ತಾಳೆ)

ಮಾರಿಯಾ : (ಬೆಂಕಿಯ ಮುಂದಿದ್ದ ಸ್ಥೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತ) ಇವತ್ತೇನ ಬಾಟ್ಲೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ, ಯಾಕಂದರೆ ಉತ್ತರಾ ಮತ್ತೆ ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಒಂದಸವನ ಏರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ. ಅಂವಾ ಇವತ್ತೆ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲಾ. ಯಾಕಂದರೆ ಆ ಪಾದ್ರಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದೂ ಇಂವನ್ನ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಸಾನ.

ನೋರಾ : ಅವ್ವಾ, ಅಂವಾ ಏನ ಇವನ್ನ ತಡಿಹಿಡಿಯೋದಿಲ್ಲಾಂತ ಹೇಳಿದ ಮ್ಯಾಲೆ

ಎಮನ್, ಸಿಮನ್, ಸ್ಟೀಫನ್, ಪೆಟ್ಟಿ, ಮತ್ತೆ ಕೋಲಮ್ ಶಾನ್

ಎಲ್ಲಾರೂ ಇಂವಾ ಹೊಗೆತಾನಂತ ಮಾತಾಡೋದನ್ನ ಕೇಳಿದ್ದೆ.

ಮಾರಿಯಾ : ಬಾಟ್ಲೆಗೆ ಇದ್ಯಾನರ ಎಲ್ಲಿ?

ನೋರಾ : ಈ ವಾರದಾಗ ಸಮುದ್ರದ ನಡುವೆ ಯಾವರ ಹಡಗಾ ತೇಲತಾವೇನಂತ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾನ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಆ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲಿನ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಯಾರೋ ನಡೆದ ಬರೋಹಂಗ ಕೇಳಿಸ್ತದ ನನಗೆ.

ನೋರಾ : (ಹೊರಗೆ ನೋಡಿ) ಬಾಟ್ಲೆಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ಯಾನ. ಗಡಿಬಿಡಿ ಒಳಗೆ ಇದ್ದಂಗ ಕಾಣಸ್ತಾನ.

ಬಾರಟ್ಟೆ : (ಒಳಗೆ ಬಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಖಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಶಾಂತವಾಗಿ)

ಆ ಕೊನ್ನೆಮಾರಾದೊಳಗಿಂದ ತಂದ ತುಂಡ ಹಗ್ಗ ಎಲ್ಲೆದ ನೋಡಿ ಏನು ಕ್ಯಾಟಲಿನ್?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಕೆಳಗೆ ಬರುತ್ತ) ಏ ಮೇರಾ ಆ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಬೋರ್ಡಿನ ಮಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕೊಂಡದ ನೋಡು. ಕೊಡು ಅವಂಗ ಅದ್ದ. ಇವತ್ತೆ

ಮುಂಜಾನೆ ನಾನು ಜೋತಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಕರೆ ಕಾಲಿನ ಹಂದಿ ಅದನ್ನ ತಿನಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತ್ತು.

ನೋರಾ : (ಹಗ್ಗ ಕೊಡುತ್ತ) ಇದೂ ಹೌದಿಲ್ಲೆ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಬಾರಟ್ಟೆ?

ಮಾರಿಯಾ : ಆ ಬೋರ್ಡಿಗೆ ತೂಗ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಗ್ಗಾ ಬಿಟ್ಟ ಹೋದರು ನಿನಗೇನ

ತ್ರಾಸಿಲ್ಲ ಬಾರಟ್ಟೆ. (ಬಾರಟ್ಟೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.) ಇಲ್ಲಿ ಅದರ ಜರೂರು ಬೀಳಬಹುದು. ನಾ ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಂದರೆ :

ಒಂದ ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಮೈಕೇಲ್‌ನ ದೇಹಾ ಸಮುದ್ರದಾಗಿಂದ ತೊಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಇವತ್ತೆ ಮುಂಜಾನ್ಯಾಗಲಿ ನಾಳಿದ್ವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಈ ವಾರದಾಗಿನ ಯಾವದರ ಮುಂಜಾನ್ಯಾಗಲಿ ಬಂದರೆ ನಾನು ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಅವಗೊಂದ ದೊಡ್ಡ ಗೋರಿ ತೋಡಬೇಕಾಗೇದ.

ಬಾರಟ್ಟೆ : (ಹಗ್ಗದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ) ನಾ ಏನ ರಸ್ತೆದ ಮ್ಯಾಲೆ ಎಲ್ಲೂ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಕುದರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡೋವಿದ್ದೇನಿ. ಲಗೂನ ಹೊಗೆಬೇಕಾಗದ ನನಗೆ. ಈ ಎರಡು ವಾರದಾಗ ಒಂದೂ ಒಂದು ಬೋಟು ಹೋಗೋಹಂಗದ. ಈ ಸಲದ ಜಾತ್ರಿ ಕುದರಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆದಂತ ಕೆಳಗಡೆ ಜನಾ ಮಾತಾಡತಿದ್ರು.

ಮಾರಿಯಾ : ನೀನೂ ಒಬ್ಬಾವಾ, ಆ ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ತೋಯಿಸಿಗೊಂಡಿ ಅಂದರೆ. ಕಾಫಿನ್ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರಿಲ್ಲಂತಾರ ಆ ಕೆಳಗಿನ ಜನಾ. ಮ್ಯಾಲೆ ನನಗಂತ

ಕೊನ್ನೆಮಾರಾದಿಂದ ತರಿಸಿದ ಬಿಳಿಫಳಿ ಹೆಂಗ ನಿಂಶಾವ ನೋಡು. (ಫಲಗಳತ್ತ ನೋಡುವಳು).

ಬಾರಣ್ಣೆ : ಈ ಸಮುದ್ರಾ, ನನ್ನ ಎಳಕೊಂಡ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಂಗ ಸಾಧ್ಯದ. ಈ ಒಂಬತ್ತ ದಿನದಿಂದ ನಾಮಾ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇನ ಜೋರದಂತ ಅನಸುದಿಲ್ಲಾ. ಈಗ, ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣದ ಗಾಳಿಗೆ ಜೋರಾಧಂಗ ಕಾಣಿಸ್ತದ.

ಮಾರಿಯಾ : ಅದು ಒಂದ ಸಲಕ್ಕೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಗಾಳಿ, ಸಮುದ್ರದಾಗಿಂದ ಉಕ್ಕೇರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದಂತೀ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಬಾರಣ್ಣೆ ನೀ ಹೋಗೊ ಜಾತ್ರಿಗೆ ನೂರು ಕುದರಿ ಬರಬಹುದು, ಸಾವಿರ ಬರಬಹುದು, ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಜೀವಂತ ಇರೋ ಮಗನ ಮುಂದ ಸಾವಿರ ಕುದರಿ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಎಷ್ಟಾದೀತು?

ಬಾರಣ್ಣೆ : (ಕ್ಯಾಟಲಿನ್‌ಳಿಗೆ) ಪ್ರತಿದಿನಾ ಬಾರ್ಲಿ ಬೆಳದ ಕಡೆ ತುಡುಗು ದನಗೊಳು ಹೊಕೊಳ್ಳುಧಂಗ ನೋಡಿಕೊ. ಮತ್ತ ಒಳ್ಳೆ ರೊಕ್ಕಕ್ಕೆ ಆ ಕರೆ ಕಾಲಿನ

ಹಂದಿ ಮಾರಾಟಾಗತ್ತಿದ್ದರ ಮಾರಾಟಾ ಮಾಡಿಬಿಡು.

ಮಾರಿಯಾ : ಆ ಹಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟ ರೊಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕಿತೊ?

(ಅಳುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ನೀನೂ ಉಳದವರಹಂಗ ಮುಳುಗಿ ಹೋದೆಂದರೆ ಎಷ್ಟs, ತ್ರಾಸದ ನೋಡು ಬಾರಣ್ಣೆ., ಗೋರಿ ಹಾದಿ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ನನಗ, ಈ ಸಣ್ಣ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಗತಿ ಇರೋ ಕಾಲ ಎಲ್ಲಿ ಬರತರೋ ಏನೋ?

(ಭಾರಣ್ಣೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುತ್ತ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಕೋಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ

ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಬಾರಣ್ಣೆ : (ತನ್ನ ಪಾಕೀಟು ಹಾಗೂ ತಂಬಾಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ನನಗ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನs ಆರ್ಥ ತಾಸು ಅಷ್ಟs ಉಳದದ. ನಾ ಬರೋದನ್ನ ನೀವೆನೂ ಅಷ್ಟು ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರ ನಾ ಬರೋದು ಬಹಾಳಂದ್ರ ಎರಡ ದಿನಾ ಅಥವಾ ಮೂರ ದಿನಾ ಗಾಳಿ

ಭಾಳ ಜೋರಿತ್ತಂದರ ನಾಲ್ಕು ದಿನಾ ಆಗಬಹುದು.

ಮಾರಿಯಾ : (ಬೆಂಕಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಶಾಲನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊದೆಯುತ್ತಾಳೆ) ಇಂವ, ಒಬ್ಬ ಕ್ರೂರ ಮನುಷ್ಯಾ ಅಲ್ಲ...ನನ್ನಂಥಾ ಮುದುಕಿ ಮಾತು ಕೇಳಿಕ್ಕೇ ತಯಾರಿಲ್ಲಾ. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ದೂರ ಸರಸಬೇಕಂದರು ಸರಿವಲ್ಲ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಅವ್ಯಾ, ಅದು ಸಮುದ್ರದ ಮ್ಯಾಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡೋ ಒಂದ ಜೀವ ಅದ. ಹಿಂಗಿದ್ದಾಗ, ಯಾರು ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿ ಮಾತ ಕೇಳಿಕ್ಕೇ, ಅಕಿ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟ ಹೇಳಿದರು ತಯಾರಿರತಾರ?

ಬಾರಣ್ಣೆ : (ಹಗ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ನನಗ ಭಾಳ ಲಗು ಹೋಗಬೇಕಾಗದ. ಆ ಕೆಂಪ ಕುದರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಹತ್ತಿ ಹೊಗತಿನಿ. ಅದರ ಹಿಂದಿಂದ ಆ ಕರೆ ಕುದರಿಮರಿ ಬರತಿರತದ. ಆ ದೇವರ ದಯಾ ನಿಮ್ಮಾಲಿರಲಿ. ನಾ ಇನ್ನ ಬರತಿನಿ, (ಹೋಗುವನು)

ಮಾರಿಯಾ : (ಅವನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೇ ಜೋರಾಗಿ ಅಳುತ್ತ) ಅವನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಕಡೆಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನs ಇಲ್ಲಾ. ದೂರ ಹೋದ ಆಂವಾ, ಈ ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿ ಬಿಳೋದರಾಗ ಈ ಜಗತ್ತಿನ್ಯಾಗ ನನ್ನ ಗಂಡಸ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವೂ ಇರೋದಿಲ್ಲಾ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಅವ್ಯಾ, ನೀನು ಅವಗ ಇಂಥಾ ಅಪಶಕುನದ ಮಾತಾಡೋದರ ಬದಲಿ' ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದ್ದರಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಬಾರಣ್ಣೆಗೆಷ್ಟು ತ್ರಾಸಾಗಿರಬಹುದು ವಿಚಾರ ಮಾಡು.

(ಮಾರಿಯಾ ಇಕ್ಕಳವನ್ನು ಒಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಆಡಿಸುತ್ತಾಳೆ).

ನೋರಾ : (ಅವಳ ಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತ) ಆ ಜೆಯಿಸಲಿಕ್ಕಿಟ್ಟ ಕೇಕಿನ ಮ್ಯಾಲಿನ ಹುಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಯಾಕ ಕೆಡಸತಿದಿ?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ದೊಡ್ಡದಾದ ಧನಿಯಲ್ಲಿ) ದೇವರ ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಸಪಾ, ನೋರಾ, ನಾಮ ಬಾರಣ್ಣೆಗ ಕೊಡೊ ಬ್ರೆಡ್ಡು ಇಲ್ಲೆ ಉಳದದ.

(ಬೆಂಕಿಯ

ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಾಳೆ).

ಮೊರಾ : ಬೆಳಗುಮುಂಜಾನೆಯಿಂದನ ಏನೂ ತಿಂದಿಲ್ಲ ಆಂವಾ. ಅವನ ರಾತ್ರಿಯ ಈ ಪ್ರಯಾಣದಾಗ ಈ ಕೇಕು ಹಳಸಿಬಿಡಬಹುದು.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಕೇಕನ್ನು ಒಲೆಯೊಳಗಿಂದ ತೆಗೆಯುತ್ತ) ಈ ಮುದುಕಿ, ಮಾತಾಡೊ ಮಾತಿನೊಳಗ ಮನ್ಯಾಗಿನವರ ಲಕ್ಷ್ಯಾನ

ಕಳಧಾಂಗಾಗೇದ. ನೋರಾ ಕೇಕು ಹೊತ್ತಿ ಹೋಗೇದ. (ಮಾರಿಯಾ ತಾನು ಕುಳಿತ ಸ್ಥೂಲಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಸರಿದಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ಯಾಟಲಿನ್

ಬ್ರೆಡ್ಡಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಮಾರಿಯಾಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತ) ಕೆಳಗಡೆ ಭಾವಿ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿತಿರಬೇಕು. ಲಗೂನ ಹೋಗಿ ಇದನ್ನ ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಮೊದಲೆಕ್ಕೆ ಆಡಿದ ಮಾತು ಮರತು ದೇವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಇರಲಿ ಅಂತ ಹೇಳಿಬಾ.

ಮಾರಿಯಾ : (ಬ್ರೆಡ್ಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಅವನಷ್ಟೆ ಲಗೂನ ನನ್ನ ಕಡೆಂದ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಆದಿತೆ?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಸಟ್, ಸಟ್ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರ ಸಾಧ್ಯದ.

ಮಾರಿಯಾ : (ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತ) ಇಂಥಾ ಮುದರಿಗೆ ಹಂಗ ನಡಲಿಕ್ಕೆ ಕರಿಣಾಗತದ ಕ್ಯಾಟಲಿನ್.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಉದ್ದೇಗದಿಂದ) ನೋರಾ, ಅಕಿಗೆ ಕೈಯ್ಯಾಗ ಹಿಡಿಲಿಕ್ಕೆ ಬಡಿಗಿ ಕೊಡು ಇಲ್ಲಿಕ್ಕರ, ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲಮ್ಯಾಲೆ ಜಾರಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಾಳು.

ನೋರಾ : ಯಾವ ಬಡಿಗ್ಯ...?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಅದನು ಮೈಕೆಲ್, ಕೊನ್ನೆಮಾರಾದಿಂದ ತಂದದ್ದು.

ಮಾರಿಯಾ : (ನೋರಾಳಿಂದ ಬಡಿಗಿ ಇಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಈ ಜಗತ್ತಿನ್ಯಾಗ ಮುದುಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದನ್ನ ಬಿಟ್ಟ ಹೋಗಿತಿರತಾರ; ಆದರೆ ಈ ಜಗದಾಗ ಹರೆದವರ ಮುದುಕರಿಗೆ ಸಾಮಾನಾ ಬಿಟ್ಟ ಹೋಗ್ಯಾರ. ಎಲ್ಲಾ ವಿರುದ್ಧ ನ.

(ಮಾರಿಯಾ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ನೋರಾ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿ, ಈಗ ಮತ್ತೆ ಹೊಳೆ ಬಂದಾಳು. ಅಕಿನ್ನ ನೋಡಿದರ ಸೆಟ್ಟನಸ್ತದ. ದೇವರ ನೋಡಕೊಬೇಕೆನ್ನ. ನೀನಗರ ಅಕಿ ಸ್ಥಿತಿ

ಅರ್ಥವಾಗವಲ್ಲತು.

ನೋರಾ : ಆ ಬೇಲಿ ದಾಟಿ ಹೋಗ್ಯಾಳೆನು?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಲಗೂನ ಕೆಳಗ ಒಗಿ ಅದನ. ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಈ ಸಂಕಟದಾಗಿಂದ ಆಕಿ ಯಾವಾಗ ಪಾರಾಗತಾಳಂತ.

ನೋರಾ : (ಹುಲ್ಲಿನೊಳಗೆ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಗಂಟನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತ) ಆ ಪಾದ್ರಿ, ನಾಳೆ ಇಲ್ಲೆ ಹಾದು ಹೋಗಿತಿರತಾನಂತ; ಒಂದವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಇವು ಮೈಕೆಲ್ಲನವ ಸ ಇದ್ದರ, ಅವೆಗಷ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕಂತ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಗಂಟನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಇದು ಹಂಗ ಸಿಕ್ಕಿತು ಅಂತ ಏನರ ಹೇಳಿದರೇನು?

ನೋರಾ : (ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತ) ಉತ್ತರದ ಕಡೆ ಇರೋ ಬಂಡಿಗಲ್ಲ ಹತ್ತರ ಸಣ್ಣ ಡೋಣ್ಯಾಗ ಕೂತು ಇಬ್ಬರು ಹುಟ್ಟಾಡಿಸ್ತಿದ್ದರಂತ, ಮುಂಜಾನೆ ಹುಂಜಾ ಒದರೊ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಗಂಟು ಹತ್ತಿತಂತ ಹೇಳಿದಾ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಬಿಚ್ಚಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ) ಏ ನೋರಾ ಒಂದು ಚಾಕು ಇದ್ದರ ಕೊಡು. ಒಂದು ವಾರದ ತನಕಾ ಉಪ್ಪಿನನೀರು ಬಡಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಹಗ್ಗ ಕಟಿಗಿ ಆಧಂಗ ಆಗೇದ. ಮ್ಯಾಲೆ ಬ್ಯಾರೆ, ಒಂದ ವಾರ ಪ್ರಯತ್ನಬಟ್ಟರೂ ಉಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತಾ ಕರೆ ಗಂಟ ಹಾಕ್ಯಾರ.

ನೋರಾ : (ಚಾಕು ಕೊಡುತ್ತ) ಡೊನೆಗಾಲಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹಾದಿ ಭಾಳ ದೂರದ್ದಂತೆ ಕೇಳೆನಿ, ಹೌದೆನು ಕ್ಯಾಟಲಿನ್?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತ) ಹೌದು, ಭಾಳ ದೂರದ. ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಾಳ್ಯಾದ ಹಿಂದ ಚಾಕು ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದವಾ ಹೇಳತಿದ್ದ. ಆ ದೊಡ್ಡ

ಬಂಡಿಗಲ್ಲಗಳಿರೊ ಹಾದಿಲೇ ನಡದರ ಒಂದ ವಾರ ಬೇಕಂತ.

ನೋರಾ : ಯಾವ ಮನಷ್ಯಾಗ ಎಷ್ಟ ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ತಗೊಬೇಕಾಗೆದ. ಆಗಳೆ ಅವಾ ತೇಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದಾನು.

(ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಆ ಗಂಟನ್ನು ಉಚ್ಚುತ್ತ ಒಂದು ಶರ್ಫು ಹಾಗೂ ಕಾಲಚೀಲವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಇಬ್ಬರು ಆತುರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ).

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಏ ನೋರಾ ನೋಡಿಲ್ಲೆ. ದೇವರೂ ದಯ ತೋರಿಸಬೇಕು ನಮಗ. ಇವು ಮೈಕೆಲ್ನವಂತ ಕಾಣಸ್ತದ. ಹಂಗಿತ್ತೆಂದರ ಸ

ನಾವುಹಂಗ ಹೇಳಬೇಕು ಅಕಿಗೆ.

ನೋರಾ : ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿ, ಅವಾ ಆ ದಿವಸ ಹಕ್ಕೊಂಡ ಅಂಗಿ ಇದ್ದರ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು. (ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೋತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ

ಅರಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತ) ಕ್ಯಾಟಲಿನ್, ಇವುಗಳ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಇವತ್ತೆ ಮುಂಜಾನೆ ಬಾರ್ಲೆ, ತನ್ನ ಅಂಗಿ ಉಪ್ಪಿನ ನೀರಿನಿಂದ ಒಜ್ಜಿ ಆಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅದನ್ನ ಹಾಕೊಂಡಿದ್ದಾ (ಮೂಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ಮಾಡುತ್ತ) ಆ ಇನ್ನೊಂದೆ ಅಂಗಿ ತೋಳ ನೋಡೋಣ ತಾ ಇಲ್ಲೆ. ಅದರದು, ಇದರದು ಒಂದೆ ಅದ.

(ನೋರಾ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವರು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ) ಅದನು ಇದು ನೋರಾ. ಆದರೆ ಗಾಲವೇದೊಳಗಿನ ಅಂಗಡ್ಯಾಗ ಕೊಂಡ ಬ್ಯಾರೇದವರ ಅಂಗಿ ಹಿಂಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೇನು?

ನೋರಾ : (ಕಾಲಚೀಲವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲಿನ ಹೆಣೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ಆಳುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮೈಕೆಲ್ಲನವ. ದೇವರು ಅವನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗಲಿ, ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಬಹುದು? ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರದ ಮ್ಯಾಲಿನ ಬಾರ್ಲೆಗೆ ಏನನಸಬಹುದು?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಇದು ಬರಿ, ಸಾದಾ ಕಾಲಚೀಲಂತ ಕಾಣಿಸ್ತದೆ.

ನೋರಾ : ನಾನು ಮೂರು ಜಿತಿ ಹೆಣದಿದ್ದರಾಗ, ಇದು ಎರಡನೆದ್ದು. ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟತ್ತು ಹೆಣಕಿ ಹಾಕಿದ್ದೆ. ಆದರಾಗ ನಾಲ್ಕು ತಪ್ಪಿದ್ದವು.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಎಣಿಸುತ್ತ) ಅವನ ಹೆಣಕಿ ಅವ ಅಲ್ಲಾ ಇದರಾಗ. (ಅಳುತ್ತ) ಮೈಕೆಲ್ಲ -ಉತ್ತರದ ಅಂಚಿನ್ಯಾಗ ತೇಲಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾನಂತ ನೆನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕಸಿವಿಸಿ ಆಗತದೆ. ಅವನ್ನ ನೋಡೆರೆ ಅಳಬೇಕೆಂದರೂ ಇರಿಲ್ಲಾ. ಬರೇ ಸಮುದ್ರದ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಾರಾಡೊ ಹದ್ದುಗಳಿರಬಹುದು.

ನೋರಾ : (ಅರಿವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ, ಅಮುಕಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ) ಅಂಥಾ, ಒಬ್ಬ ನಾವಿಕಾ ಮತ್ತೆ ಮೀನಗಾರಿದ್ದವಾ ಬರೇ ಒಂದು ಹರಕೆ ಅಂಗಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಲಚೀಲಾ ಬಿಟ್ಟಹೋಗ್ಯಾನಂದರೆ ಕೆಟ್ಟನಿಸ್ತದೆ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ) ಯಾರೋ ಹಾದಿ ಮ್ಯಾಲೆ ನಡದ ಬರೋದು ಕೇಳಿಸ್ತದೆ ನನಗೆ. ಅವ್ವಾ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಳೇನು ನೋಡು ನೋರಾ.

ನೋರಾ : (ನೋಡುತ್ತ) ಅವಳು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಳೆ. ಈಗ ಬಾಗದ ಹತ್ತರ ಬಂದಾಳೆ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಅಕಿ ಬರೋಕು ಮುಂಚೆ ಇವನ್ನ ತಗದಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಬಾರ್ಲೆಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಗುರಾಗಿರಬೇಕು ಅಕಿ ಮನಸ್ಸು. ಆದರೆ ಅಕಿ ಹೊರಗ ಹೋದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ನಡದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅಕಿಗೆ ತಿಳಿಬಾರದು.

ನೋರಾ : (ಕ್ಯಾಟಲಿನ್‌ಗೆ ಅರಿವೆ ಗಂಟನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತ) ನಾವು ಅದನ್ನ ಮೂಲ್ಯಾಗ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟರಾತು.

(ಗಂಟನ್ನು ಮೇಲಿನ ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ರಾಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ) ಅಕಿಗೆ ನಾ ಅಳತಿದ್ದೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದೇನು

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ನೀ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬಾಗಲಕಡೆ ಮಾಡಿ ನಿಂತಿರು. ಅಂದ್ರೆ ನಿನ್ನ ಮಾರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀಳೊದಿಲ್ಲ.

(ನೋರಾ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಾರಿಯಾ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.

ಅವಳೆ ಲಕ್ಷ ಈ ಇಬ್ಬರ ಮೇಲಿಲ್ಲ. ಬೆಂಕಿಯ ಮುಂದಿರುವ ಸ್ಥೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೂಡುತ್ತಾಳೆ. ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ ಬ್ರೆಡ್ಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ನೋರಾ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರೆಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

ನೋರಾ ಬ್ರೆಡ್ಡಿನೆಡೆಗೆ ಕೈಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.)

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು) ನೀನು ಬಾರ್ಲೆಗೆ ಕೊಡೋ ಬ್ರೆಡ್ಡು ತಿರುಗ್ಯಾಕೆ ತಂದಿ? (ಮಾರಿಯಾ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಕ್ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ) ಅವಾ ಕೆಳಗೆ ಕುದರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗೋದನ್ನರ ನೋಡಿದನು?

(ಮಾರಿಯಾನ ಅಳು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಂಡು) ಸ್ವಲ್ಪ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ ಏನರ ಆಗೇದನ್ನೋದರ ಹೇಳಬಾರದೆ. ಹಿಂಗ ಆತಗೋತ ಕೂತರ ಹೋದದ್ದೇನು ಬರತದೆ?...ಬಾರ್ಲೆನ್ನ ನೋಡಿದೇನು ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ ನಾನು.

ಮಾರಿಯಾ : (ಸೋತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಇವತ್ತಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ಒಡದದೆ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಮೊದಲಿನಂತೆ) ಬಾರಟ್ಲೆನ್ನ ನೋಡಿದೇನು?

ಮಾರಿಯಾ : ಭಾಳ ಅಂಜಿಕೆ ಬರೋ ಹಂತಾದ್ರು ನೋಡಿದೆ. ಹಿಂದಕ ಡಾರಾ ನೋಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಾ ಭಯಾನಕ ಇತ್ತು.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ } : ಆಂ! (ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಮಾರಿಯಾನ ಎದುರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು).

ನೋರಾ. } : ಆಂ! (ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಮಾರಿಯಾನ ಎದುರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು).

ಸೋರಾ : ನೀ ನೋಡಿದ್ದು ನಮಗಷ್ಟು ಹೇಳು.

ಮಾರಿಯಾ : ಆ ಭಾವಿ ಹತ್ತರ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಾಡಿದೆ ಮನಸಿನ್ಯಾಗ. ಮುಂದೆ ಬಾರಟ್ಲೆ ಬಂದ. ಅವಾ ಕೆಂಪು ಕುದರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂತಿದ್ದಾ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಆ ಕಂದಬಣ್ಣದ ಮರಿ ನಡದಿತ್ತು. (ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೋ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ) ಆ ದೇವರು ಕಾಪಾಡಬೇಕು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋರಾ!

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಏನರ ನೋಡಿದಿ ನೀ ಅಲ್ಲೆ?

ಮಾರಿಯಾ : ಸ್ವಥಾ ಮೈಕೆಲ್ಲನ್ನ ನೋಡಿದೆ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಮೃದುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ) ಅವ್ವಾ ನೀ ಮೈಕೆಲ್ಲನ್ನ ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ : ಯಾಕಂದರ ಉತ್ತರದ ಕಡೆ ಅವನ ದೇಹಾ ಸಿಕ್ಕ ಮ್ಯಾಲೆ

ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಗೋರಿ ಕಂಡಾನೆ ಅವಾ.

ಮಾರಿಯಾ : ಇವತ್ತ ನಾ ಅವನ್ನ ನೋಡಿದಾಗ ಕುದರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂತಿದ್ದ ಕುದರಿ ಓಡತಿತ್ತು. ಬಾರಟ್ಲೆ ಮೊದಲ ಕೆಂಪು ಕುದರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಂದ. ನಾನು ಅವಗ, “ದೇವರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಕೊಡಲಿ ನಿನಗೆ” ಅಂತ ಹೇಳೋ ಮುಂದೆ ಏನೋ ಗಂಟಲದಾಗ ಹಿಚಕಿಧಂಗಾತು. ಅವಾ ನನ್ನ ಮಗ್ಗುಲದಾಗಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದ. “ದೇವರ ಆಶೀರ್ವಾದದ ನಿಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲೆ” ಅಂದಾ. ತಿರುಗಿ ಹೇಳೋದಕ್ಕಂತ ನನ್ನ ಕಡೆ ಮಾತ ಉಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಆ ಕಂದ ಬಣ್ಣದ ಕುದರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಮೈಕೆಲ್ ಮೈಯ್ಯಾಗ ಹೊಸಾ ಅರವಿ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಕಾಲಾಗ ಹೊಸಾ ಬೂಟು ಹಕ್ಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದಾ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ದುಃಖದಿಂದ) ಇವತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದಂಗಾತು.

ನೋರಾ : ಈ ದೇವರು, ಅಕಿ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಆ ಪಾದ್ರಿ ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ?

ಮಾರಿಯಾ : (ಸಣ್ಣನೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ) ಸಣ್ಣಂದಿರ್ತನೈ ಸಮುದ್ರದ ಗಳಿತನ ಬೆಳೆಸಿದವರು... ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾರಟ್ಲೆನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಎಮನ್ನನ ಕರದು, ಒಂದು ಛಲೋ ಕಾಫಿನ್ ಮಾಡಿಕೊಡು ಅಂತ ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಬಿಳೆ ಫಳಿ ನೋಡಿಕೋತ ಪ್ರತಿ ದಿನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಜೀವಸಲಿ. ನನಗೊಬ್ಬ ಗಂಡಿದ್ದಾ, ಗಂಡನ ತುದಿ, ಆರು ಮುತ್ತಿನಂಥಾ ಗಂಡು ಹುಡುಗರಿದ್ದರು. ನನಗ ಹಡಿಯೊ ಮುಂದೆ ತ್ರಾಸಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಈ ಜಗತ್ತಿನ್ಯಾಗ ತಂದಿದ್ದೆ. ಹೊರಗ ಬಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೆಲವರು ಉಳಿದರು ಕೆಲವರು ಸತ್ತರು. ಆದರೆ ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಬರೇದಾಗೆಂತನಸ್ತದೆ. ಬಿರುಗಾಳಿ ಒಳಗಸಿಕ್ಕ ಸ್ಪಿಫೆನ್ ಮತ್ತು ಶಾನ್ ಗ್ರೆಗರಿ ಒಳಗ ಸಿಕ್ಕಾಗ, ಇಬ್ಬರು ಅವರ ಇದ್ದ ಬಾಗಲದಾಗಿಂದ ಹೊತಗೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು.

(ಕೆಲವು ಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನೋರಾ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಹಿಂದೆ ಆರೆ ತೆಗೆದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಏನನ್ನೋ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮುಖ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ).

ನೋರಾ : (ಪಿಸು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ) ಕೇಳಿಸ್ತದೇನು ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ನಿನಗ ಆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ್ಯಾಗಿನ ಗದ್ದಲಾ?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಪಿಸು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ) ಆ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡ್ಯಾಗಿಂದ ಯಾರೋ ಒದರಿಧಂಗ ಕೇಳಿಸ್ತದೆ.

ಮಾರಿಯಾ : (ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾಳೆ)

ಶ್ರೆಮಸ್ ಇದ್ದಾ, ಅವನಪ್ಪಿದ್ದಾ, ಅಪ್ಪನ ಅಪ್ಪ ಇದ್ದಾ. ಎಲ್ಲಾರ್ನು ಒಂದು ಕಗ್ಗತ್ತಲಿ ಒಳಗ ಕಳಕೊಂಡ ಬಟ್ಟೆ. ಅವರ ಯಾವ ಸುಳಿವು ಸೂರ್ಯಾ ಏರಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಸಹಿತ ಸಿಗದ ಹೊತು. ಬಾರಟ್ಲೆ ಕೂತಿದ್ದಾಗ ಅವನ್ನ ನನ್ನ ತೊಡಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲೆ ಕೂತಿದ್ದೆ. ಒಂದೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಹೆಂಗಸರು ಬಂದರು. ಚಕಾರ ಶಾಬ್ಬಾ ತಗಿಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗ ನೋಡಿದೆ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಅವರ ಹಿಂದಿದ್ದರು ಅವರು ಕೆಂಪು ಶಾಲಿನ್ಯಾಗ ಏನೋ ಕಟ್ಟಿಧಂಗಿತ್ತು. ಅದರಾಗಿಂದ ನೀರು ಸೋರತಿತ್ತು. ಅವತ್ತಿನ ದಿನಾನ ಯಾಕೊ ಹುರು, ಹುರು ಇತ್ತು ನೋರಾ. ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು.

(ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧ. ಬಾಗಿಲದೆಡೆಗೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೆಲವು ಮುದುಕಿಯರು ಒಳಗೆ ಬಂದು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ. ತಲೆಗೆ ಕೆಂಪುವಸ್ತ್ರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ).

(ಕನಸಿನಲ್ಲಿದ್ದವಳಂತೆ ಕ್ಯಾಟಲಿನ್‌ಳಿಗೆ) ಅವಾ ಪ್ಯಾಚನೋ ಅಥವಾ ಮೈಕೆಲ್‌ನೋ? ಇಲ್ಲಾಂದರ ಏನಿದು ನಡದದ್ದೆಲ್ಲಾ?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಮೈಕೆಲ್ ಉತ್ತರದ ತೀರದಾಗ ಸಿಕ್ಕ ಮ್ಯಾಲೂ ಹೆಂಗ ಅವಾ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯದ?

ಮಾರಿಯಾ : ಅವನಂಥಾವನ ಇನ್ನೊಬ್ಬವಾ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೇನು?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಇಬ್ಬರು ಮೈಕೆಲ್ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಂಗ ಸಾಧ್ಯದ ಆವ್ಯಾ. ಅವಾ ಅವತ್ತ ಹಾಕೊಂಡಿದ್ದ ಅರಬಿ ಸಹಿತ ಸಿಕ್ಕಾವ. ಇಲ್ಲೆವ ನೋಡು.

(ಮೈಕೆಲ್‌ನ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಮಾರಿಯಾಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಾರಿಯಾ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ನೋರಾ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ).

ನೋರಾ : ಅವರೇನೋ ಹೊತ್ತಗೊಂಡ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಧಂಗದ. ಆದರಾಗಿಂದ ನೀರು ತಟಗಿಕ್ಕಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೆದ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಒಳಗೆ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ) ಆ ದೇಹಾ ಬಾರಟ್ಟೆಂದ ಹೌದಿಲ್ಲೋ? ಹೌದಂತ ಕಾಣಸ್ತದ.

ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ : ಹೌದು ಬಾರಟ್ಟೆಂದು.

(ನೋರಾ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಟೇಬಲ್ಲನ್ನೆಳೆದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುತಾರೆ.

ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತಂದ ದೇಹವಿಡುತ್ತಾರೆ)

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಮೇಲಿನ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಾಗ) ಬಾರಟ್ಟೆ ಹೆಂಗ ಮುಣಗಿದಾ ಅಂತ ಏನರ ಗೊತ್ತದೇನು?

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ : ಆ ಬಿಳೆ ಬಂಡಿಗಲ್ಲಿನ ಜಗವಾಗ ಆ ಕಂದ ಬಣ್ಣದ ಸಣ್ಣ ಕುದರಿ ಬಾರಟ್ಟೆನ್ ನೀರಾಗ ಮುಳಗಿಸ್ತು.

(ಮಾರಿಯಾ ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮುಂದೆ ಮೊಣಕಾಲೂರಿದ್ದಾಳೆ. ನೆರೆದವರೆಲ್ಲಾ ಸಣ್ಣಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೋರಾ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮೊಣಕಾಲೂರಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಬಾಗಿಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಮೊಣಕಾಲೂರಿದ್ದಾರೆ).

ಮಾರಿಯಾ : (ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ) ಅವರೆಲ್ಲಾ ದೂರ ಹೋದರಿಗ. ಒಂದು ಸಮುದ್ರಾ ಇದಕ್ಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚಿ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಿತು?

(ನೋರಾ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಮೈಕೆಲ್ಲಿನ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಬಾರಟ್ಟೆನ ಕಾಲುಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಾಳೆ. ನೀರನ್ನು ಬಾರಟ್ಟೆನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.) ದೇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ನಾ ಇದ್ದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಬಾರಟ್ಟೆ ನಾನು ರಾತ್ರಿ ದೇವರಿಗೆ ಭಾಳಹೊತ್ತಿನತನಕಾ ಬೇಡೊದು ಇದಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಆದರ ಇದು ನನಗ ಕೊನೆಯ ಸುಖಾ ತರೋ ಹಂತಾದ್ದು.

(ಮತ್ತೆ ಮೌನವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ)

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : (ಒಬ್ಬ ಮುದುಕನಿಗೆ) ಸೂರ್ಯಾ ಏರಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ನೀನು ಮತ್ತು ಎಮನ್ ಕೂಡಿ ಕಾಫಿನ್ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಕಿಗಂತು, ತಂದಿದ್ದವ ಬಿಳೆ ಫಳಿ ಆವ. ದೇವರ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಅಕಿಗೆ. ಯಾಕಂದರ ಮೈಕೆಲ್ಲ ಸಿಗತಾನಂತ ತಿಳಿದಾಳ. ಮತ್ತೆ ಕೇಕ್ ಬೇಯಿಸಿಟ್ಟಿನಿ. ನೀ

ಕೇಲಸಾ ಮಾಡೋ ಮುಂದ ಕೋಡತಿನಿ.

ಮುದುಕ : (ಫಳಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಅದರ ಸಂಗತಿ ಮಳಿನೂ ಅವ ಏನು?

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಇಲ್ಲಲ್ಲಾ ಕೊಲಮ್. ನಾವು ಮಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಾನ ಮಾಡಿಲ್ಲಾ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ : ಇಕಿ ಮಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲವರ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅನಸ್ತದ. ಕಾಫಿನ್, ಎಲ್ಲಾ ತಯಾರಮಾಡಿದ್ದವ ನೋಡಿಧಂಗದ.

ನೋರಾ : (ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಟಲಿನ್‌ಳಿಗೆ) ಈಗ ಅಮ್ಮಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತ ಮತ್ತ ಹಗುರಂತ ಅನಸುದಿಲ್ಲ. ಆದರ ಮೈಕೆಲ್ ಮುಣಗಿದ್ದ ದಿನಾ ಅಕಿ ಆಳೋದು ಇಲ್ಲಿಂದ ಆ ಭಾವಿ ತನಕಾ ಕೇಳಿಸ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಮೈಕೆಲ್‌ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಅಕಿಗಿಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ಇತ್ತು ಅನ್ನೋದು ಕನಸಮನಸಿನ್ಯಾಗ ಇದ್ದಿಲ್ಲಾ.

ಕ್ಯಾಟಲಿನ್ : ಈ ಒಂಬತ್ತ ದಿನದಾಗ ಅತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಶಾಂತ ಆಗೇದ ಅಕಿ ಮುಖಾ.

ಮಾರಿಯಾ : (ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ) ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರದೆಲ್ಲಾ ಒಂದಕಡೆ ಭಟ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅಂತ್ಯ ಬಂತು. ಬಾರಟ್ಟೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಮೈಕೆಲ್ಲಗ ದೇವರ ದಯದಿಂದ ಶಾಂತಿ ಸಿಗಲಿ.

(ಹಿಂದಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯ ಅಳುವ ಧ್ವನಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.)

ಮೈಕೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರದ ಕಡೆ ಗೋರಿ ಕಂಡಾ. ಬಾರಟ್ಲೆಗೆ ಬಿಳೆಫಳಿ ಕಾಫಿನ್ ಕಾದದ. ಇದಕ್ಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏನು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ್ಯಾಗ ಯಾಮನಷ್ಯಾನೂ ಕಡೆತನಕಾ ಇರತೇನಿ ಅಂತ ಎಲ್ಲಿ ಬಂದಿರತಾನೆ? ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನಾ ಪಟ್ಟಕೊಂಡರಾತು. (ಅವಳು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೊಣಕಾಲಾರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ)

ತೆರೆ

ಖುಶಿ

ಖುಷಿ

ಜಿ. ಎನ್. ಸದಾಶಿವ

ಮೂಸಿಯಮ್ಮಿನಿಂದ ಕಾರ್ಪೋರೇಷನ್ ಕಡೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆದ ಮೋಡದ ಹಾಗೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಆಷಾಢದ ಮೋಡ. ಬಲಕ್ಕೆ ಪಾರ್ಕಿಂಗ್ ಹೆಚ್ಚು ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು ನಯವಾದ ಕಾರ್ಪೆಟ್ಟಿನಂತೆ. ದೂರ ದೂರಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಮರ, ಚಿತ್ರ ಬರೆದಂತೆ. ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಖುಷಿ. ನನಗೆ ಖುಷಿಯಾಗುವುದೇ ಒಂದು ಅನುಭವ. ಯೂರೊಪ್, ಮಿಡ್ ಈಸ್ಟ್ ಸುತ್ತಿ ಬಂದ ಗೆಳೆಯ ಪರೇಡ್ ಕಫೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಭೂಗೋಳ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ನನಗೆ ಕನಸು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಗರಿ, ಗರಿ ಕನಸು. ಹುಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ ಸುಂದರ ಕನಸು. ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತೆ. Nothing happens here. ಆತ ಎದುರು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಕಣ್ಣನ್ನು ಮಾಡಕಗೊಳಿಸಿ, ಸುಂದರವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಹಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಪಯಣ ಹೊರಟು ಬಿಡಬೇಕು.

ಸಂಜೆಯ ರಕ್ಷಿನ ಕಾರು, ಸ್ಕೂಟರು, ಬಸ್ಸು, ಸೈಕಲ್ ಸೊಯ್ಯನೆ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಹಾದು ಹೋಗುವಾಗ ಇದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಎಕ್ಸೈಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಅನಿಸಿತು. ಕಾರ್ಪೋರೇಷನ್ನಿಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದೀಪ ಬೆಳಗಿತು. ಕ್ಷಣ ಒಂದು ಹೊಸ ಲೋಕ. It is after all not that drab. ಹೆಜ್ಜೆ ಇನ್ನೂ ಹಗುರ. ಸರ್ಕಲ್ ಬಳಿ ಲಾರಿಯ ಅಡಿಗೆ ಸ್ಕೂಟರ್ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಜ್ಜಿಬಜ್ಜಿಯಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಫನ, ಕಾಲುಗಳು ಎಳೆದವು. ತುಸು ಆಯಾಸವೆನಿಸಿತು. ಟೌನ್‌ಹಾಲ್ ಮುಂದೆ ಥೂ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ವಾಹನ. ಮೋರಿ, ಒಳ ಚರಂಡಿಯ ಗಬ್ಬುನಾತ. ಶಿವಾಜಿ ಟಾಕೀಸಿನ ಎದುರು ತಮಿಳು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಕ್ಯೂ ನಿಂತ ಜನರು. ಬೇಸರಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಭಾರವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ-ಕೇದಾರ, ಬದರಿ ಅಥವಾ ಬೈರೂತ್-ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಕಿಸೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದೆ. ಚಾರ್ಮಿನಾರ್‌ಗಾಗುವಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಮತ್ತೆ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಎಂದು ಮಿನರ್ವ ಬಳಿ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಗೆಳೆಯ ಪರೇಡ್ ಕೆಫೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಏಸಸ್‌ಗೆ ವರ್ಗವಾಗುವ ಸೂಚನೆ ಇತ್ತು. ಗುಂಡು, ಕ್ಯಾಬರೆ-ಎಕ್ಸೈಟ್‌ಮೆಂಟ್. ಬಸಸ್ವಾಪಿನ ಬಳಿ ಜನಸ್ಪೋಟ. ಕತ್ತು ಚಾಚಿ, ಚಾಚಿ ಬಸ್ಸು ಬಯ್ಯುತ್ತ ನಿಂತ ನನ್ನಂಥ ಗೃಹಸ್ಥರು. ತರಕಾರಿ ಬುಟ್ಟಿ, ಆಫೀಸ್ ಫೈಲ್. ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ನಡೆದ. ನಡೆದ ಆಯಾಸ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಕನಸು ಕರಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ, ಒಳ ಹೊಕ್ಕಾಗ ತರಕಾರಿ ಚೀಲ ಕೈಗಿತ್ತು. ತರಕಾರಿ ತನ್ನ ಎಂದಳು.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ: ಕೆಲವು ಲೋಪ-ದೋಷಗಳು

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ : ಕೆಲವು ಲೋಪ-ದೋಷಗಳು

-ಶ್ರೀಹರ್ಷ

ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಂದು ವಿಶ್ವಕೋಶ ಬೇಕು ಎಂದು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ, ಈಗ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದು ತೀರ ಸಂತಸದ ವಿಷಯ. ಜ್ಞಾನಾಸಕ್ತಿಗೆ ಈ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ವಿಶ್ವಕೋಶ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕ ಅಡಿಪಾಯವೂ ಆಗುವುದು.

ಆದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶ್ವಕೋಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕುಂದು ಕೊರತೆ, ಲೋಪದೋಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೇನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಪುಟದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಾಗ ತೀರ ಬೇಸರದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಈ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಉಚಿತ ಅರಿವು ಇದೆಯೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಬಂದರೂ ಅಚ್ಚರಿ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ, ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುರಿತ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಲೇಖನವನ್ನು, ಆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವ ಲೇಖನಗಳು ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಬೇಕೆ?

ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಕಲೆ” ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೇಖನವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ “ಕಲೆ”ಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಸರಿ. ಆದರೆ ಅದರ ಮುಂದಿನ ಲೇಖನಗಳು ಹೀಗಿವೆ : ಕಲೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ನೀತಿ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ನೀತಿ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ.

-ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಸಂಗತಿ ವಿಶ್ವಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ನಡೆಯಲಾರದು. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳ ಅಂತಸ್ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ‘ಕಲೆ’ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲೇ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಲೇಖನಗಳು ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಈ ವಿವರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೋದುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೆ, ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಹೋಲುವ ಈ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವಕೋಶದಂಥ reference ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಉಂಟೆ? ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಬಂದರೂ ಕಲೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುರಿತ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಕೋಶದಲ್ಲೋ ಇಂಥ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಉಂಟೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದಂಥ General Encyclopaedia ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಇಂಥದೇ ಹಲವಾರು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದಿತ್ತೆಂದು ತಮಾಷೆಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ-ಉದಾ : ಕಲೆ ಮತ್ತು ಹಣ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯತೆ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ಭಾರತ; ಕಲೆ ಮತ್ತು ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ! ಒಂದು ಫ್ರೆಂಚ್ ಫಿಲ್ಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತ್ಯಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕ ‘ಬಾಲ್ಜಾಕ್ ಮತ್ತು ಹಣ’ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸುದೀರ್ಘ ನಿಬಂಧ ಬರೆದು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವನೊಬ್ಬ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ- “ನೀವು ಬಾಲ್ಜಾಕ್ ಮತ್ತು ಹಣದಂಥ ಎರಡು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಏಕೆ ಬರೆದಿರಿ?” ಎಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಲೇಖಕನ ಉತ್ತರ-‘ಏಕೆಂದರೆ, ನಾನು ಬಾಲ್ಜಾಕ್‌ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಹಣವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ!’ ಬಹುಶಃ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಸಂಪಾದಕರು ಇಂಥವರೇ ಇರಬಹುದು! ಆದರೆ ಆ ಸಂಪಾದಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ. ಇವರು ವಿಶ್ವಕೋಶದಂಥ Reference ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಶ್ವಕೋಶಗಳ ಭಾಷಾಂತರ ಇರುವುದು. ಮೊದಲು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ- ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೊದಲ ಸಂಪುಟದ 75-76 ನೇ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ “ಅಂತರ್ಜಲ” ಎಂಬ ಲೇಖನವಿದೆ. ಇದರ ಮೊದಲ ಪ್ಯಾರ ಹೀಗಿದೆ : ಅಂತರ್ಜಲ: ನೆಲಮಟ್ಟದ ಕೆಳಗೆ ಆಳದಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಬಹುಭಾಗ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೊಂಚ ಭಾಗವನ್ನು ಸಸ್ಯವರ್ಗಗಳು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಉಳಿದ ನೀರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲೆ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ಜಿನುಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಶೇಖರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶೇಖರಗೊಳ್ಳುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಹುಡಿಮಣ್ಣಿನ ನೀರಿನಿಂದ ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯ ನೀರು ಬಹು ಬೇಗನೆ ಇಮರುತ್ತದೆ.....

ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ “The International Encyclopaedia of Science” ಎಂಬ ವಿಶ್ವಕೋಶವೊಂದುಂಟು. ಇದರ ಸಂಪಾದಕ ಜೇಮ್ಸ್ ಆರ್. ನ್ಯೂಮನ್: ಪ್ರಕಾಶಕರು-

ಥಾಮಸ್ ನೆಲ್ಸನ್ ಅಂಡ್ ಸನ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್. ಈ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಎರಡನೇ ಸಂಪುಟದ 530-31 ನೇ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ “Ground Water”

ಎಂಬ ಲೇಖನ ಉಂಟು. ಅದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಹೀಗೆ :

Ground Water : Water contained underground in the interstices of soil and rock. When rain falls on the earth some evaporates, some is absorbed by plants, some runs off in streams, and the remainder sinks into the earth to become ground water. The amount that enters the ground depends on various factors: rain falling on loose soil sinks immediately.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯದ ಎರಡನೇ ಪ್ಯಾರ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ:

ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿನ ಅಂತರ್ಜಲದ ಪ್ರಮಾಣ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರದೆ ನೂರಕ್ಕೆ ಒಂದರಿಂದ 50 ರಷ್ಟು ಏರುಪೇರನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಿಲೆಗಳ ರಂಧ್ರತ್ವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಲೇಖನದ ಎರಡನೇ ಪ್ಯಾರದ ಆರಂಭ ಹೀಗೆ :

The quantity of water held in rock depends on the porosity of the rock 1 to 50% depending on the type. ಮುಂದೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಲೇಖನದ ಮೂರನೇ ಪ್ಯಾರದ ಆರಂಭ :

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಗಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲವಿರುವ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಂತ್ರಪ್ತವಲಯ (ಸ್ಯಾಚುರೇಟೆಡ್) ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ:

The zone in the earth's crust in which ground water is held is called the saturated zone.

ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾಗ ಭಾಷಾಂತರದ ಆಸೆಗೆ ಬಹುಬೇಗ

ತುತ್ತಾಗುತ್ತೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾಂತರವೇ ಓದುಗರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶಕ್ಕೆ ಲೇಖನ ಬರೆದು ಅದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಕೃತಿಚೌರ್ಯದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಲೇಖನಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ವಿಶ್ವಕೋಶಗಳನ್ನಾದರೂ ಲೇಖಕರು ತಿರುವಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಆಭಾಸವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶಕ್ಕೆ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವುದು ಇಷ್ಟು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾದರೆ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತರು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾಂತರಕಾರರು ಸಾಕು.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು ಶುದ್ಧ ಭಾಷಾಂತರಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಶ್ವಕೋಶವನ್ನು ನೋಡಿ ಬರೆದದ್ದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕ-ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ “ಅಣಕುವಾಡು”, “ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ” ಲೇಖನಗಳಿಗೂ Encyclopaedia Britannica ದ “Parody” “Existentialism” ಲೇಖನಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬಹುದು.

ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳು, ಆ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವರು ಬರೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಪುಟದ “ಕಾನ್ರಾಡ್, ಯೋಸೆಫ್” ಎಂಬ ಲೇಖನ ಹೀಗಿದೆ:

ಕಾನ್ರಾಡ್, ಯೋಸೆಫ್ : ಸಮುದ್ರಯಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಸಕಥೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಜೀವನದ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹೋರಾಡುವ ಸಾಹಸಮಯ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಸಮುದ್ರಯಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಈತ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ...

(ಮುಂದೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ).

ಜೋಸೆಫ್ ಕಾನ್ರಾಡ್ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಲ್ಲೊಬ್ಬನೆಂದು ಏಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈ ಲೇಖನ ಓದಿದರೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಇಂದಿನ ವಿಮರ್ಶಕರು ಇವನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವವನ್ನುತ್ತಾರೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿವಂತ ಓದುಗನಿಗೆ ಇಂಥ ಲೇಖನಗಳು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇದು ವಿಶ್ವಕೋಶದಂಥ ಸೀರಿಯಸ್ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಜಪಾನಿ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕವಾಬಾಟನ ಬಗೆಗಾಗಲೀ ಫ್ರೆಂಚ್ ಲೇಖಕ ಅಲ್ಬರ್ಟ್ ಕಾಮು ಬಗೆಗಾಗಲೀ ಲೇಖನಗಳಿಲ್ಲ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖನವಿಲ್ಲದೆ ದ. ಬಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಮುಲ್ಕರಾಜ್ ಆನಂದ್ (ಸಂಪುಟ 1) ರ ಬಗೆಗೆ ಲೇಖನವಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಲ್ಕರಾಜ್ ಆನಂದರ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಸ್ಥಾನ ಗಮನಿಸಿದರೂ ಈ ಆಯ್ಕೆ ತೀರ ಅಸಮರ್ಪಕ. ಬದುಕಿರುವ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ

ಲೇಖನ ಬೇಡವೆಂಬ ಧೋರಣೆ ಈ ವಿಶ್ವಕೋಶಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಅದು “ಸತ್ತ ವಿಶ್ವಕೋಶ” ವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಕೋಶ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದರೇನೇ ಬದುಕುವುದು ಕಷ್ಟ! ಇಂಥ ನಿರ್ಜೀವ ಧೋರಣೆ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ.

ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಸಂಪಾದಕ ವರ್ಗದವರು ಇನ್ನೂ ಕೊಂಚ ಹುಷಾರಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಲವು ತೀರ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದು. ಸಂಪುಟ ಒಂದರ 822 ನೇ ಪುಟದ “ಆಭರಣ” ಲೇಖನದಲ್ಲಿ-

“ಹತ್ತನೇ ಜನವರಿ 1963 ರಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು (ಸರಕಾರ) ಹೊರಡಿಸಿತು. (ಇದು)...ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರಿ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿತು...ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ 3 ನೇ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1966 ರಂದು ಈ ಚಿನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾನೂನನ್ನು ಸರಕಾರ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು”.

-ಎಂದಿದೆ. ಇಂಥ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಯಾವ ಲೇಖನ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿರಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಅನವಶ್ಯಕ ವಿಷಯಗಳು 2-3 ಕಾಲಂಗಳಷ್ಟು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಇದ್ದರೆ “ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ” ಯಂಥ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ಕಾಲಮಿನಷ್ಟು ಲೇಖನವಿದೆ. ಇನ್ನು ರೇಖಾಚಿತ್ರ, ಫೋಟೋಗಳ ಬಗೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಫೋಟೋ ಕೊಡುವಾಗ ಮುಕ್ತಾಯ ಕಾಲ ಅಗಲದ ಫೋಟೋ ಕೊಟ್ಟು ಪುಟವನ್ನು ವಿಕಾರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬ್ರಿಟಾನಿಕದವರಂತೆ ಅರ್ಧ ಕಾಲಂನ “ಸ್ಪಾಂಡರ್ಡ್ ಸೈಜ್” ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಸಂಪುಟದ ಕೊನೆಯ ವಿಚಿತ್ರ ‘ಅರ್ಧ-ವಿಷಯಸೂಚಿ’ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಇದನ್ನು ಪೂರ್ವಗ್ರಹಪೀಡಿತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆರೋಪ ಎಂದೆಣಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದೇಹವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಸಂಪುಟ 3 ಪುಟ 725) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಲೇಖಕರು “ದೇಜಗೌ ಅವರು ಕುವೆಂಪು, ತೀನಂಶ್ರೀ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿವೆ” ಎಂದು ತೀರ್ಪಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ದೇಜಗೌ ಅವರ “ಹೋರಾಟದ ಬದುಕು” ಬಗ್ಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು [13-14] ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಗೌರವ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರೂ ಆಗಿರುವ ದೇಜಗೌ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ತಿರುವಿದಾಗ ಇಂಥ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಕಂಡರೂ ಅನೇಕ ವಿದ್ವತ್ತೂರ್ಣ ಲೇಖನಗಳೂ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಂಥ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಮೂಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿದಾಯ

ವಿದಾಯ

-ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ಇನ್ನೀಟಿನ ಭರಾಟೆಯ ಕೇಕೆಯ ಶೋಕಿಯ ಆಮೋದ ಪ್ರಮೋದಗಳ ಹರ್ಷೋಲ್ಲಾಸದ ನಡುವೆ ಸ್ವರ ಕೇಳಿ ಬಂತು:
ಹೋಗೋಣವೇ?

ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಯಿ ಹಕ್ಕುವುದೂ ಕೇಳಿಸುವ ಅಸಹಜ ಮೌನ, ಅಸಹನೆ...

ಇದೇನೂ ಮೊದಲ ಸಲವಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ

ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದು ನಿಜ.

ಬರುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದೂ ನಿಜ.

ಒಳಗೆ ಕರೆದಾಗ ಬಾರದೇ ಉಳಿದಾಗ

ಇವರೂ ಹೊರನಡೆಯದಾಗ ನಡುವಿನಂತರ
ಬೆಳೆದರೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದು, ಹ್ಲೂ ಅಂದು
ಹೋಗದೇ ಇದ್ದದ್ದು ನಿಜ.

ಆದರೆ ಈಗ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ತಡಕಾಟ
ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ :
ನಾಳೆ ಬರುತ್ತೇವೆ
ಸ್ವಾಮೀ, ತಾವು ಮುಂದರಿಯಿರಿ....

ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿಯುವ ಸದ್ದು, ಆಶೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಳಚಿ ನಿರಾಶೆಯೇ ಮೈ ತಳೆದಂತೆ
ನಡಿಗೆ ಮುನ್ನಡೆದಂತೆ
ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ ಪಾದರಕ್ಷೆಯ ಸದ್ದು ಕರಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ
ಶೂನ್ಯ ವಾತಾವರಣ ತುಂಬುತ್ತಲೇ ಬಂತು : ಕೈಯಿಂದ ಕೈಗೆ ಸರಿವ
ವಿಸ್ಮಿ ಬಾಟಲ ಸದ್ದು ಲೋಟಕ್ಕಿಳಿವ ಸದ್ದು
ಹಲ್ಲಿಗೆ ತಗುಲಿ ಕಳಕೊಳ್ಳುವ ಸದ್ದು...

ಮತ್ತೆ ಸುರು ಸ್ಥಗಿತ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹಠಾತ್ ಚಲನೆ ಬಂದಂತೆ
ಮುಕ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತುಕತೆ, ಜಾಸ್ ಸಂಗೀತ
ಉನ್ನತ ನಗೆ, ಕುಣಿತ-ಗಂಡುಗಳ, ಹೆಣ್ಣುಗಳ :
ಹೊರಗೆ ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕಣ್ಣುಗಳ ಸಂಕೋಚಿಸಿ
ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕೆ ಮೂಗನ್ನೆತ್ತಿ ನಡೆದವರ
ಚಹರೆ ಪಟ್ಟಿಯ ನೆನಪಿಸಿ ನೆನಪಿಸಿ ನಕ್ಕರೋ ನಕ್ಕರು.
ಮೂಗನ್ನರಳಿಸಿ ಸಂಕೋಚ ಕಿತ್ತು ಕಿತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ
ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ, ರಕ್ತಗತ ಮಾಡುತ್ತ ಖುಷಿಪಟ್ಟರೋ ಪಟ್ಟರು.
ಇಸ್ಪೀಟಿನೆಲೆಗಳನ್ನೊಂದೊಂದೆ ಚೆಲ್ಲುತ್ತ
ವಿಸ್ಮಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸುತ್ತ, ಖುಷಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ
ರಾಜಕೀಯ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಥವಾ ತತ್ವಚಿಂತನೆಯನ್ನು
ನಡೆಸಿದರೋ ನಡೆಸಿದರು.

ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಕಳೆಯಲೇ ಉಳಿಯದೇ
ನಿಂತು ಹೋದಂತಾಗಿ
ವಿವಿಧ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಬೆರೆಯುತ್ತಾ ಸಮರಸವಾಗುತ್ತಾ
ಏಕರಸವೇ ಆಗಿ
ನಿನ್ನೆ ಇಂದು ನಾಳೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಿ, ಅದೇ ಇವರಾಗಿ
ಇವರೇ ಅದಾಗಿ, ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ
ಗಂಡಂದಿರು ಹೆಂಡಂದಿರು ಬದಲಾಗಿ, ಆದರೂ
ಒಂದೇ ಆದರು.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೋಣೆಗಳೂ ಒಂದೇ ಆಗಿ

ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದರು.

ನಿಂತ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ

ನಿಂತ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ, ನಿರಂತರವೂ ಆದಾಗ

ಇದೇ ಚಟವಾಗಿ, ಆದದ್ದಕ್ಕೆ ಬೇಜಾರಾಗಿ

ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವ್ಯೂಹದ ಹೊರಗೆ

ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಹೊರಹಾಯ್ದರು.

ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ಬಿದ್ದ ರಾಜ ರಾಣಿ ಗುಲಾಮ ಬಾಟಲು ಲೋಟ

ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗು ಕೋಟು ಪ್ಯಾಂಟು ಸೀರೆ ಸ್ಕರ್ಟ್

ಅನಾಥ ಶವಗಳಂತೆ, ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ವಂಚಿತರಂತೆ

ಬಿದ್ದರೂ, ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಅಪರಿಚಿತರಂತೆ ಅನಾಸಕ್ತರಂತೆ

ನಿದ್ರಾಮಗ್ನ ಜೀವಿಗಳಂತೆ ನಡೆದುಹೋದರು :

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಟೇ ಹೋದರು.

9

ನಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋದರೊಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ

ಚಪ್ಪಲಿಯೇಕತಾನದ ಹಿಮ್ಮೆಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ

ಅವರವರ ಕಣ್ಣು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನೇರ ಹಾದಿ ಸವೆಸುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ

ಹಿಂದುಳಿದ ಕೋಣೆಯ ಅನಾಥ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲನಾಮತ್ತು ಜೀವ ತಳೆದಂತೆ

ತಳೆದು, ನಿಂತ ನೆಲೆ ಅರಿವಾದಂತೆ ಆಸರೆ ಕಳೆದು

ಕಂಗೆಟ್ಟವು. ಕಂಗೆಟ್ಟು

ವಿಸ್ಮಯ ವಾಸನೆ ಮೈಯ ವಾಸನೆ ಎಲೆಗಳ ವಾಸನೆ ವೀರ್ಯದ ವಾಸನೆ

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಗೋಡಿ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿದು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದವು

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಕಂಗೆಟ್ಟವು.

ಅನಿಮಿಷ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತೆ

ಪರಿಚಯ ಮರೆತ ಅನಾಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೆ ಒಂದೊಂದೆ

ಮುಗ್ಧರಿಸಿ ಬಿದ್ದಂತೆ

ಮುನ್ನಡೆದರು. ಮುನ್ನಡೆದು

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ದೃಶ್ಯವನ್ನರ್ಥೈಸುತ್ತ ಕ್ಷಣ ನಿಂತರು.

ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಸಂಕೋಚಿಸಿದ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದ

ಅದೆ ಭಂಗಿ-

ಆಯಾಸದ ನೋವಿನ ಸೋಲಿನ ಗೆರೆಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಹೋದ ತೊಗಲಿನಾಕೃತಿಗಳು

ತುಂಡು ಬಟ್ಟೆಗಳು ಯಾತ್ರೆಯ ಚೊಂಬುಗಳು

ಗತಿಗೆಟ್ಟು ಸದ್ದಿರದೆ ಕುಳಿತ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳ ನಡುವೆ

ಶವಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಗ ಸಂದ ಆಕೃತಿಗಲು.

ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತರು :

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಕಾದರು, ಚೇತರಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದರು

ಒಂದು ಕ್ಷಣ

ಒಂದೇ ಕ್ಷಣ-

ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಭಂಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದರು

ಪಯಣಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗಿ ನಿಂತರು.

ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ

ಬರುತ್ತೇವೆ ಸ್ವಾಮೀ ಅಂದು

ವಿದಾಯ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ.

ಸಂಬಂಧಗಳ ಮರೆತರು ಅಪರಿಚಿತರಾದರು

ಮುನ್ನಡೆದರು ಅವರವರದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ.

ಸಾವಿತ್ರಿ

ಸಾವಿತ್ರಿ

-ಬುದ್ಧಣ್ಣ ಹಿಂಗಮಿರೆ

ನಿನ್ನ ಹೆಸರೆತ್ತಲು ಮತ್ತೆ

ಕಾಡು

ಹೂ ಮುಡಿದದ್ದು :

ನಿರ್ದೇಯಿಂದೆಚ್ಚತ್ತ ಹಾಗೆ ಎದ್ದು

ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಸತ್ಯವಾನ.

ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ

ತೆಪ್ಪದ ಹಾಗೆ ತೇಲುವ

ಕೋಣವಾಹನ : ಕಪ್ಪು

ಕ್ವಾರಿಮೀಸಿ ಹಾಗೂ ಹಗ್ಗ.

ಹುಟ್ಟಿನ ಹುಟ್ಟು ಕಡೆಯುವ ಸಾವಿತ್ರ

ಮಂತ್ರದಡಿ-

ತಲೆಮೇಲೆ ಜೀವಕೊಡ ಹೊತ್ತುನಿಂತು

ಏಳು ಕೊಳ್ಳದಾಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಬೆಳಕಿಗೆ

ಉದೊ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾಚೀನ

ನೆರಳುಗಳು.

ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಸಂಭಾಷಣೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗೆ

ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದವನು ನಿಯತಿ ನಿರ್ಬಂಧ ತಿದ್ದಿದ್ದು :

ಕುರುಡು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಕಿನ ಸೆಲೆಯೊಡೆದದ್ದು

ಮರಳಿ ರಾಜ್ಯ ಲಭ್ಯವಾದದ್ದು, ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ -

ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ

ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು (ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ರಿಯೆ)

ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು

(ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ರಿಯೆ)

-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ

ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಹೇಳಿಬಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸುಲಭವಿರಬಹುದು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದನಿಗಂತು ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಆಡುವ ಭಾಷೆ, ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಭಾವದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜಿತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವ ಜೀವನದ ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತ, ಆ ಮೂಲಕ ಮಾನವನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಈ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ. ದೇವಯ್ಯ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಯುಗ ಸಂಧಿಕಾಲದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರ. ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಏಕಮಾತ್ರ ಪಾತ್ರವೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇವನೇ. ಈ ದೊಡ್ಡ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಯಾವ ದ್ವಂದ್ವವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಂಡವಾದರೂ ಸರಿಯೆ ನುಂಗಿಬಿಡುವಷ್ಟು ತೀವ್ರ ನಿಷ್ಠೆಯ ಪಾತ್ರಗಳು. ಇಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ದೇವಯ್ಯ ಪರಕೀಯನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಪಾದ್ರಿಯ ಉಪದೇಶದ ಹೊಸ ದನಿ ದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಎಂದೂ ಕೇಳಿರದಿದ್ದ ದನಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಅರಿವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ದನಿ ಮತ್ತು ಅರಿವುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ದೇವಯ್ಯ ತನ್ನವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಪಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ದುರಂತವೆಂದರೆ ದೇವಯ್ಯನ ಪಾಲಿಗೆ ಅಪಶ್ರುತಿಯಾಗಿರುವ ಅವನ ಆ ಪರಿಸರದ “ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ”, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ನಿರಂತರ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಯೊಡನೆ ಮೇಳವಿಸಿದ ಶ್ರುತಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಅವರೆಂದೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಮಾನದಿಂದ ಕಂಡವರೇ ಅಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಿಂದ ದೇವಯ್ಯನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸರಿದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನಗೆ ಸವಾಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕನ್ನೂ ಲಯವಿಹೀನತೆಯನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ದೇವಯ್ಯನ ಹೊಸ ಮಾತುಗಳು, ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಪಶ್ರುತಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ. ದೇವಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ದೇವಮ್ಮನೆ ಅಲ್ಲಿನ ಪರಂಪರಾನುಗತ, ರೂಢಿಗ್ರಸ್ತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪರಿಸರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ. ತನ್ನವರು ನಂಬಿ ಬದುಕಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೊರಟವಳು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವಳದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಅವಳಾಡುವ ಮಾತೆಲ್ಲ ಅವಳ ಸಮಾಜದ್ದೆ. ಆದರೆ ದೇವಯ್ಯನದು ವೈಯಕ್ತಿಕತ್ವ. ಈ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಘರ್ಷ ಈ ಎರಡೂ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷ ಕೂಡ.

ಈ ಸಂಘರ್ಷ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಘಟನೆಯ ನಾನು ಮೊದಲು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣವೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅದು ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ಬಾಣಂತಿಯ ಕೋಣೆ. ದೇವಮ್ಮ ಐದು ತಿಂಗಳ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿ. ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಎರಡು ಬೆಳಕಿಂಡಿಗಳಿದ್ದರೂ ಮುಚ್ಚಿವೆ. ಅವಳಿಗೆ ಅವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ 'ಬೆಳಕು' ಬೇಡ. "ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಂಪಾಗಿತ್ತು ಒಳಗಿದ್ದ ಕತ್ತಲೆ". ಅದೇ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಿವೆ. ಇವತ್ತೂ ತೂಗುವ ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ಒಂದಾಗಿ ದೇವಮ್ಮ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ವಾತಾವರಣದ ಚಿತ್ರಣವೇ ಒಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವನ ವಿಧಾನ

ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ

ರೀತಿಯನ್ನೂ

ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ತೂಗುತ್ತಾ, ತೂಗುತ್ತಾ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಮಗು ಮಲಗಿದ್ದ ತಾನೂ ಮಲಗಲು ತೊಟ್ಟಿಲ ಪಕ್ಕದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ

ಮಗ್ಗಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ

ಹಾಗೇ-

ಗಿರಕ್ಕನೆ ಸದ್ದಾಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ದೇವಯ್ಯ ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಳಗೆ ಬಂದನು. ಬಂದವನು, ಕೋಣೆಯ ಒಳಗೆ ಇದ್ದ ನಿಶ್ಯಬ್ಧತೆಯನ್ನೂ ಹಗಲುಗತ್ತಲೆಯನ್ನೂ ಧೂಪದ ಪರಿಮಳವನ್ನೂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪ್ರಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಆಸ್ವಾದಿಸುವಂತೆ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನಿಂತು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದನು. ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಒಳಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಒಳಗಿನ ಬೆಳಕಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತೊಟ್ಟಿಲು, ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅವನ ಕೃಶಾಂಗಿ, ಆದಕ್ಕೆ ತುಸುದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಚ-ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮೇಣ

ದೃಷ್ಟಿಗೆ

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ

ಮೂಡಿದ್ದುವು.

“ಯಾಕೆ? ಬೆಳಕಂಡಿ ಬಾಗಿಲನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟೀಯಾ? ಒಂದು ಚೂರು ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಓಡ್ಯಾಡಬಾರದೇನೇ?” ಎಂದು ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು

ತೆರೆಯತೊಡಗಿದನು.

“ಬಾಲೆಗೆ ಗಾಳಿ ಸೋಂಕು ಆಗ್ತದಂತೆ, ತೆಗೀಬ್ಯಾಡಿ. ರಣಬಿಸಿಲು ಬೇರೆ. ಕೆಟ್ಟ ಕೆಟ್ಟ ದಯ್ಯುಗಿಯ್ಯು ಓಡಾಡ್ತಾವಂತೆ...ಝ” ಹೇಳಿದೊಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಾದಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ. ಮಲಗಿದ್ದ ಬಾಲೇನೂ ಎಬ್ಬಿಸಿರಿ ಈಗ...ನಿಮಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇ ಹಟ” ಎಂದು ತೊಟ್ಟಿಲ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರಿವೆ ತುಂಡನ್ನು

ಅಡ್ಡ

ಕಟ್ಟಿದಳು.

ಮಗುವಿಗೆ

ಬೆಳಕಿನ

ಝಳ

ಬೀಳದ

ಹಾಗೆ.

ಇಲ್ಲಿ ದೇವಯ್ಯ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ತೆರೆಯುವ. ದೇವಮ್ಮ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ. ದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬೆಳಕು ತರುವ ಆಸೆ. ದೇವಮ್ಮನಿಗದು ಭಯದ, ಅನಿಷ್ಟದ ದವ್ಯ ಬೆರೆತ ವಸ್ತು. ಅದು ಒಳಗೆ ಬರಬಾರದು. ಬಂದರೆ ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಅದು ಕೇಡು ತರುವಂಥದ್ದು. ದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ್ದ ಕೋಣೆ ಬೇಡವಾದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಅದೇ ಬೇಕಾದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು-ದೇವಮ್ಮನ ಈ ಬಗೆಯ ಅನ್ವಿಸಿಕೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಅಂದರೆ ಅವಳವರ ಬದುಕಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ನಂಬಿಕೆಗಳು. ಅವರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಬೆಳಕು ಅನಿಷ್ಟ. ಅಂದರೆ ಅರಿವೂ ಕೂಡ ಅನಿಷ್ಟವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವಯ್ಯನ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೋಡುವ-ಅವನು ತಟ್ಟನೆ ಬೆಳಕಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆರದೊಡನೆ ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಮ್ಮ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಬದುಕು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವಮ್ಮ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ತಟ್ಟನೆ ತನ್ನ ಕರುಳ ಕುಡಿಗೆ ಕೇಡಾಗದಿರಲೆಂದು ಬೆಳಕಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗೇ ತೊಟ್ಟಿಲ ಸುತ್ತ ಅರಿವತುಂಡನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ. ದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದ ತನ್ನವರ ಕತ್ತಲ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೇ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ತಿರಸ್ಕಾರ, ರೋಷ

ಎಲ್ಲಾ

ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

“ಬೆಳಕಿಂಡಿಯ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆರೆದು ತಿರುಗಿದವನು ತೊಟ್ಟಿಲ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಗಳುವಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿ ನೇತುಹಾಕಿದ್ದ ಕುಂಕುಮಾಂಕಿತವಾದ ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ನೋಡಿ “ಇದೇನು ಇದು?” ಎಂದು ತಿರಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಿದನು. ಅದೇನು ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರವೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ನಿನ್ನೆ ತಾನೆ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದನು. ಪಾದ್ರಿಯ ಉಪದೇಶದ ಆವೇಶ ಇನ್ನೂ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿಯೆ ಇತ್ತು. ಜೀವರತ್ನಯ್ಯ ಗೌಡಜನಾಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಢಾಚಾರ ಮತ್ತು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯವಾಡಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದ ಗಾಯದ ನೆತ್ತರು ಇನ್ನೂ ಹಸಿಯಾಗಿಯೆ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಜಾತಿಯವರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ತುಂಬ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು ಅವನ ಮನಸ್ಸು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯ

ಪ್ರಶ್ನೆಯ

ಧ್ವನಿಗೂ

ಅದರ

ಕರ್ಕಶಕ್ಕೂ

ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

“ಕಲ್ಲೂರು ದೋಯಿಸರು ಹೆಸರು ಇಟ್ಟುಕೊಡಾಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ, ಬಾಲೆಗೆ ಜಕಣಿ ಪಂಚೊಳ್ಳಿ ಕಾಟ ಕೊಟ್ಟಾವು ಅಂತಾ, ಮಂತ್ರಿಸಿ

ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು...”

ದೇವಮ್ಮ

ಪೂರೈಸಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಇದು?” ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ನೇತುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮತ್ತೆರಡು ವಸ್ತುವಿನೆಡೆಗೆ ಕೈ ತೋರಿ ಕೇಳಿದನು.

“ಕಣ್ಣಾ ಪಂಡಿತರ ಅಂತ್ರ”

“ಇವೆಲ್ಲ ಏನು?” ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗಂಟುಗಳ ಕಡೆ ಕೈ ಮಾಡಿ ಪ್ರಶ್ನೆಸಿದನು.

“ದೇವರು ದಿಂದರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕಾಣಿಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು.....”

“ನಿನಗೇನು ಬೇರೆ ಕಸುಬಿಲ್ಲೇನು?.....”

“ಅವೆಲ್ಲ ನಿಮಗ್ಯಾಕೆ? ಗಂಡಸಿಗೆ?.....”

ದೇವಯ್ಯನ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಉದ್ದೇಶ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ಎಂಬುದೇನೋ ದೇವಮ್ಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಚೇತನ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆಲ್ಲ ಮೂದಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇವತ್ತೂ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ದೇವಯ್ಯ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದವನಂತೆ ಸರಸರನೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಅಂತ್ರ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತು ಕಸದ ಮೂಲೆಗೆ ಎಸೆದು ಬಿಟ್ಟನು; “ಅಯ್ಯೋ” ಎಂದು ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ತಡೆಯಲು ಎದ್ದಿದ್ದ ಬಾಣಂತಿ ಅವನ ಕೈಯ್ಯು ನೂಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಸಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಸಿದು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ದೇವಯ್ಯ ರಭಸವಾಗಿ ಉಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು...

ಇಲ್ಲಿ ದೇವಯ್ಯ ಕಿತ್ತೆಸೆಯುವುದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಅಂತ್ರ, ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಸರದ ಇಂಥ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಪರಮ ಮೌಢ್ಯಗಳು. “ರಭಸವಾಗಿ ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ” ಅನ್ನುವ ಮಾತು ದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ರೋಷ, ತಪ್ಪತೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆಳಕಿರದ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಕತ್ತಲಕೋಣೆಯ ತೊಟ್ಟಿ ಲಿಗೆ ಬಿಗಿದಿದ್ದ ಆ ವಸ್ತುಗಳು ಅವನವರ ಬದುಕಿನ ಕೊರಳಿಗೇ ಬೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅರಿಷ್ಟ ಗಳು ಅನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ತಪ್ಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಮ್ಮನಿಗೂ ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಅಷ್ಟೇ ಗಾಢವಾದ ಯಾತನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವರ “ಅಯ್ಯೋ” ಎಂಬ ದನಿ ಅವಳಿಗಾದ ನೋವು ಮತ್ತು ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಾಳೆ.

ಮುಂದೆ ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಯ್ಯನ ಒಳತೋಟಿಯ ಮೂಲಕ. ಪಾದ್ರಿಯಿಂದ ಅವನು ಪಡೆದ ವಿಚಾರಕ್ಕು ಅವನೊಳಗಿನ ಸಹಜವಾದ ‘ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೂ’ ಘರ್ಷಣೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

“ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡ ದೇವಯ್ಯನ ಕಿವಿಗೆ,-ಆ ಕೋಣೆ ಅಷ್ಟು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿತ್ತು,- ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಸುಯ್ಯು ಅಳುವ ಸದ್ದು, ತನ್ನ ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಭರ್ತ್ಸನೆಯೇ ಅನ್ನುವಂತೆ, ಕೇಳಿಸತೊಡಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕಿತು. ಶುದ್ಧ ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಾನು ಮಾಡಿದುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮರುಕ ತಲೆಹಾಕಿತ್ತು. ಚೆಲುವೆಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅವನು ಮದುವೆಯಾದಂದಿನಿಂದಲೂ ತುಂಬ ಮೋಹದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಳೂ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲ ವೆಂಬಂತೆ ಮುದ್ದಿಸಿದ್ದಳು; ದೇವರೆಂಬಂತೆ ಗೌರವಿಸಿದ್ದಳು. ಪಾದ್ರಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ತಾನು ಒಳಗಾಗುವವರೆಗೂ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಯಿತ್ತೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ತೆಗೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕರುಬು ಮೂಡಿತ್ತು. ಈಗ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದೆಯಲ್ಲಾ? ತನ್ನದಾದರೂ ಏನು ತಪ್ಪು? ಮಗುವಿನ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಕೊಟ್ಟು ಗುಣಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ತಾಯಿತಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದ್ದು ತಪ್ಪೆ? ದೃಷ್ಟಿಮಣಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಸಿನ ಕೊರಳಿಗೆ ನಾಣ್ಯ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಭಾರವಾದ ಸರವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಜೊಲ್ಲಿನ ವಾಸನೆ, ಕಕ್ಕು, ಹೇಲು, ಉಚ್ಚೆ, ಮಣ್ಣು, ಕೊಳೆ ಎಲ್ಲಾ ಹಿಡಿದು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ತೆಗೆದೆಸೆದದ್ದು ತಪ್ಪೇ? ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ್ದು ತಪ್ಪೇ?

ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಅಂತಃಕರಣಗಳ ಇಕ್ಕಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ದೇವಯ್ಯನ ಮಾನಸಿಕ ಹೋರಾಟ ಒಂದು ತತ್ವದ ಸಲುವಿನ ಹೋರಾಟವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಉಚ್ಚವರ್ಗದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ, ಶತಶತಮಾನದಿಂದ ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂದು ನಂಬಿದ ಕತ್ತಲ ಬದುಕಿಗೇ ಜಡ್ಡಾಗಿ ಹೋದ ತನ್ನವರ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ತರಬಯಸುವ ಆ ಮೂಲಕ ಅವರ ಬದುಕನ್ನು ಹೊಸ ಬದುಕಾಗಿಸುವ ಅವನ ತೀವ್ರ ಅಭಿಲಾಷೆ, ಉತ್ಕಟತೆ, ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ತುಡಿಯುವಂತೆ ದೇವಮ್ಮ ಒಗ್ಗಿದ ಕತ್ತಲ ಬದುಕನ್ನು ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲೇ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ತುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ:

“ಆಲೋಚನೆಗಳ ಪೀಡನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ದೇವಯ್ಯ ಮಲ್ಲಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಅವಳು ಮಲಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ‘ಚೆಲುವಯ್ಯ’ ನನ್ನ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು, ಆ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಈ ದುಃಖವೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಯಿತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ! ಹಾಗೆಯೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು, ಬಾಗಿಲು ಸಂದಿಯ ಕಸದ ಮೂಲೆಗೆ ನಡೆದು, ಬಾಗಿ, ತನ್ನ ಗಂಡ ಎಸೆದಿದ್ದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಅಂತ್ರ, ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎತ್ತಿ ಹಣೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಗೋಡೆಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದು

ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು.”

ಗಂಡ ಎಷ್ಟೇ ಉಗ್ರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಾಗದ ಅಸಹಾಯಕ ಹೆಣ್ಣಾದ ದೇವಮ್ಮ ಆದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಅದರ ಒಳ್ಳೆಯದರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಗಂಡ ಎಷ್ಟು ಜಿಗುಪ್ಪೆ ರೋಷಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತೆಸೆದಿದ್ದನೋ ಅಷ್ಟೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಪವಿತ್ರ : ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯ, ಶುಭದ ಸಂಕೇತಗಳು. ಹೀಗೆ ಇವಳು ಆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತನ್ನೊಳಗಿನ ನೋವು, ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲೆ ದೇವಯ್ಯ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ರೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

೪

ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಅಂತಃಕರಣಗಳ ಗುರುಮುರಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ದೇವಯ್ಯ ಹೆಣ್ಣುಗಾಯಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೌಲ್ಯ ಮೌಢ್ಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಕ್ರಿಯೆ “ವಿಚಾರ” “ಅಂತಃಕರಣ”ಗಳ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿ ಎರಡನೆಯ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೇವಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟೇ ತಪ್ಪಾದರೂ ,ರೋಷಗೊಂಡರೂ, ಅವನ ಹೃದಯದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಜಿನುಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಷುಬ್ಧ ಮನಸ್ಸು ಹೃದಯದ ಆದ್ರ್ವತೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಣ್ಣಗಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ವಿಚಾರ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲೇನೆ?” ದೇವಯ್ಯನ ಧ್ವನಿ ಮೃದುವಾಗಿತ್ತು. ದೇವಮ್ಮ ಮಗುವಿನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವಳು ತುಸು ತಿರುಗಿ ತಲೆಬಾಗಿದಳು:

“ಏನು? ಬಿಸಿಲು ಝಳ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೆ?” ಮತ್ತೆ ಉಪಚರಿಸುವ ಕೆಳದನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ ದೇವಯ್ಯ ಮಂಚದಿಂದೆದ್ದು ಬೆಳಕಿಂಡಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ತಾನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲು ತೆರೆದಿದ್ದ ಗವಾಕ್ಷದ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇದ್ದಂತಹ ತಂಪಾದ ಕರ್ವೆಗಳನ್ನು ಕವಿದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿತವಾಯಿತು.

ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ರೋಷ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಬೆಳಕಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕತ್ತಲೆಯ ಕೋಣೆಗೆ ಬೆಳಕು ತುಂಬಿದ್ದ ದೇವಯ್ಯ ಈಗ ತಾನೇ ಬೆಳಕಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಲೆ ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ದೇವಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಂಪಾಗಿದ್ದ ಈ ಒಳಗಿನ ಕತ್ತಲೆ ಈಗ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಃಕರಣದ ಮಾರ್ದವತೆ ಪಾದ್ರಿ ಕಲಿಸಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿ ನೊಣೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಎರಡು ಧ್ರುವವಾಗಿದ್ದವರು ಒಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಬ್ಬರ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳೆರಡೂ ಆ ಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಒಂದಾದ ಅಂತಃಕರಣವೊಂದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಅಂತಃಕರಣದ ಮೂಲಕ ಒಂದಾಗಿಬಿಟ್ಟನಂತರ ಈ ಘಟನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು “ಅದೇ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಅದೆಷ್ಟೋ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಿವೆ. ಇವತ್ತೂ ತೂಗುವ ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ಒಂದಾಗಿ ದೇವಮ್ಮ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.” ಮಗ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕರೆಗೆ ದೇವಯ್ಯ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ- “ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿವಸ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆ?” ಮತ್ತೆ ದೇವಯ್ಯ ಅಕ್ಕರೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಬೆಳಕು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಿಳಿಚಿಹ್ನೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ನಸುಗೆಂಪೇರಿ ತುಟಿಯ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರುನಗೆಯ ಮೊಗ್ಗು ಮಲರುತ್ತಿದ್ದುದು. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ತೋರಗೊಡಲು ನಾಚಿ ‘ಚೆಲುವಯ್ಯ’ನ ತಾಯಿ ಮೊಗದಿರುಹಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಅರ್ಥ, ಧ್ವನಿ, ಉದ್ದೇಶ ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು... ಹೀಗೆ ಅಂತಃಕರಣದ ವಿಜಯದೊಡನೆಯೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಳ್ಳಿ ಕುಡಿಯೊಡೆಯುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಯ್ಯನ ವಿಚಾರಗಳು

ಮತ್ತು ದೇವಮ್ಮನ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಆ ರಸನಿಮಿಷದ ಹೊಸತಿಲೊಳಗೆ ಇಣಕದೆ ಹೊರಗೇ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅವರು ಪೂರ್ಣಮಾನವರಾಗಿ ಆ ಉತ್ಕಟ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾನವನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅಂಶವೊಂದು ಈ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವ ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹದ ಆಳಕ್ಕೆ ಮುಳುಗಿ ಇಂಥ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲೆ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಏಳು-ಬೀಳು

ಏಳು-ಬೀಳು

ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ

ನೀನು ಕನಸಲ್ಲ ಕಣೇ...

ಪರಿಚಯದ ದಿನ ಕನಸಾಗಿ, ಆ ಅನುಮಾನ ಸೊಗಸಾಗಿ ನನಸಾಗಿ,
ಒಳಗೊಳಗೇ ಕಾರಂಜಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಖುಷಿ ಸರೋವರವಾಗಿ ಬೆರಗಾದೆ;
ಬಯಕೆ ಕೂಡಿಕೆಗೆ ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಮಿರುಗುವ ಮಿನುಗಾದೆ,
ಥಳ ಥಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋದೆ.

ಸಂಗ ಬೆಳೆಸಿ ಮಣ್ಣಿನ ಅಂಗಾಂಗ ಬಳಸಿ ತುಟಿ ಕಟಿಗೆ
ಪ್ರಬಲ ರಾಗವಾಗಿ ನಗ್ನ ಜಲಪಾತವಾಗಿಳಿದೆ ಆಳಗಳಿಗೆ:-
ಹಾದಿ ಬದಿ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕ-ಕಣ್ಣು ಮಾತಿನ ಮೈಗೆ ಬಿದ್ದು.
ಸಿಕ್ಕಿ- ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ, ಬಾಗಿ... ಬೀಗಿ...ಮುಂದಿನ ಬಯಲಿಗೆ
ಮುಂದುವರೆದೆ; ಕೊನೆಗೆ ಜನ ಜಗತ್ತಿನೆದುರು ಲೋಳೆಯಾಗಿ
ಸುತ್ತ ಎರಗುವ ಧೂಳಿಗೆ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಸೆರೆಯಾದೆ,
ಹುತ್ತದ ಮುತ್ತಿಗೆ ಮೈಯಾದೆ.

ಮೆರುಗು ಮೀರಿ ಸದಾ ಹೊಳೆಯುವ ಸೆರಗಾಗಿ ಕರೆಯುವ,
ಏದುತ್ತಾ ಹರಿಯುವ ನೊರೆ-ವೊರೆ ಬಿಡುವ. ಬಿಟ್ಟು ಧರೆ
ಕೋರೈಸುವ ಧಣಧಣ ಮಿನುಗಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಬಿಸಿಲಾದೆ.

ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣದ ಆಸೆಗೆ ಆಕರ್ಷಕ ಹಾವಾಗಿ

ಹದ್ದು ಮೀರಿ ಹರಿದೆ-ಸಿಕ್ಕ ಕಡೆಗೆ;

ಆ ಅನೂಹ್ಯ ತಪ್ಪಿನ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ

ಹಾವಾಗಿ ಹಗ್ಗವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡೆ ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ.

ಈಗ ಹೊರಗಿನ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಸದ್ದು ಕೇಳುತ್ತ ಹಗಲು ಇರುಳು

ಸರಿದ ಹಾಗೆ ಘಳಿಗೆ ಘಳಿಗೆಗೆ ಘಟಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ ಬಾಳು;

ಉಳಿದದ್ದು ಕನಸಲ್ಲ ಕಣೇ...

ಏಳು- ಬೀಳು.

ಕಂದ

ಕಂದ

ಎಲ್. ಎಂ. ಎಲ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುವಾಗ ಶ್ಲೋಕ ವೃತ್ತವು ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತೆ, ಕನ್ನಡದ ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ, ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಛಂದಸ್ಸು 'ಕಂದ' ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚಂಪೂ ಕವಿಗಳ ಬಹುವಾದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದು, ಚಂಪೂ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟುದು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಾದರೆ, ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ವೃತ್ತವಾದರೂ ವಿಷಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ, ಕಥೆಯ ಓಟಕ್ಕೆ, ಸುಲಭ ಪಠಣ-ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಕೃತ 1 ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವರಣೆಯು ಮೊದಲಿಗೆ ದೊರಕುವುದು ಭರತನ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಛಂದಸ್ಸು 'ಗಾಥಾ', ಇದನ್ನೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಂದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಆರ್ಯಾದ ಮೂರು ಭೇದಗಳೊಡನೆ ಭರತನು ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಗೀತೆ, ಗೀತಿಕೆ, ಸ್ತಂಧಕ ಮೊದಲಾದ ಭೇದಗಳನ್ನು ಆತ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು ಚತುರ್ಮಾತ್ರಾಗಣ. ಅಕ್ಷರ ವೃತ್ತಗಳಿಗಿಂತ ಮಾತ್ರಾ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜಾಸ್ತಿ. ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಆರ್ಯಾವೃತ್ತವು

ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಟಿಯಿಂದ ಹಾಡಲು ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಾಕೃತ ಪೈಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಲವತ್ತು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಗಾಥಾ.

ಆರ್ಯಾ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಣಪರಿವೃತ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಕಥೆಯ ಓಟಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾದ್ದರಿಂದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕವಿಗಳ ವಿಶೇಷವಾದ ಆದರವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಜ್ಞಾಪಕ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ವ ಮತ್ತು ನೀತಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಗುಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಂದವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಸಿದರು. ಆರ್ಯಾದ ನಿಯಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆದಿಪ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಆದ್ಯಕ್ಷರವು ಎಲ್ಲ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಲಘು ಅಥವಾ ಗುರುವೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳಸಿದರು. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಡಿಯನ್ನೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕಂದದ ರಚನೆ 'ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ' ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಇತರ ಗುಣಗಳಿಂದ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಚುರ್ಯ ಪಡೆದಿದೆ.

“ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾದ ಎಲ್ಲ ಭೇದಗಳೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಾ ಇವೆ. ಆರ್ಯಾ ಭೇದವಾದ ಆರ್ಯಾಗೀತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕೃತದ ಖಂದನೀ ಎಂಬ ವೃತ್ತವೊಂದು ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ”-ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ತೆಲುಗಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಚಿಲಕೂರಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು.

ಗೋವಿಂದ ಪೈರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ 2 “ಕಂದವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೊದಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ”. ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯ ಐಹೊಳೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂದವಿದೆ. ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ :

ಯೇನಾ ಯೋಜಿ ನವೇಶ್ಮ
ಸ್ಥಿರಮರ್ಥವಿದೌ ವಿವೇಕಿನಾ ಜಿನವೇಶ್ಮ |
ಸ ವಿಜಯತಾಂ ರವಿಕೀರ್ತಿಃ
ಕವಿತಾಶ್ರಿತ ಕಾಳಿದಾಸ ಭಾರವಿ ಕೀರ್ತಿಃ ||

ಇಲ್ಲಿ ವಿಷಮದಲ್ಲಿ ಜಗಣವಿಲ್ಲ. ೩ ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಜಗಣ ಬಂದಿದೆ. ಆರ್ಯಾ ನಿಯಮದಂತೆ ಪಾದಾಂತದ

ಲಘುವನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆದಿಪ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಸಿಂಹ, ಗಜಾದಿ ಪ್ರಾಸ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಲ್ಲ. ಕಂದದ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನ ಹೇಳಿಕೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ದೇಸಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಗಳ ಪ್ರಾಚುರ್ಯವಿತ್ತೆಂದವನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. 'ಕಂದವೂ ದೋಷರಹಿತವಾದ, ವೃತ್ತವೂ ಒಂದೊಂದು ಎಡೆಗೊಂದರಂತೆ ಕೂಡಿ ದೇಸಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೌಶಲದಿಂದ, ಬೆಡಗಿನಿಂದ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಬೆದಂಡೆ ಕಾವ್ಯವೆನ್ನಿಸುವುದು. ಕಂದಗಳು ಹಲವಾಗಿದ್ದು ಚೆಲುವಾದ ವೃತ್ತ, ಅಕ್ಷರ, ಚೌಪದಿ, ಗೀತಿಕೆ, ತ್ರಿಪದಿ ಇವು ಸೊಗಸುಪಡೆದು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಚೆತ್ತಾಣ! 3

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ 'ದೇಸಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಗಳ ಬಳಕೆ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಸೂತ್ರಗಳ ವಿವರಣೆ ಹೀಗಿದೆ : 4 ಪದಂ: ಒಂದು ಕಂದ+ಒಂದು ವೃತ್ತ (ಅಕ್ಷರ ಇತ್ಯಾದಿ). ಮೇಲ್ಪಾಡು : ೧೨ ಪದಗಳು.

ಪಾಡು : ೧೫ ಅಥವಾ ೨೫ ಪದಗಳು. ಪಾಡುಗಟ್ಟು : ಅನೇಕ ಪದಗಳ ಕೂಟ. ಬೆದಂಡೆ : ಪಾಡುಗಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಪಾಡುಗಳಿಂದ ರೂಪಿಸಿದ್ದು.

ಹೀಗೆ ಕಂದವನ್ನು ದೇಸಿಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ದೇಸಿ ಕಾವ್ಯಗಳು ಚೆಲ್ವಾಗಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಪಂಪ ಕೂಡ, 'ದೇಸಿಯೊಳ್ ಪುಗುವುದು' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ಕಂದಾದಿ ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಗಳ ಚೆಲ್ವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಮಾರ್ಗಕಾವ್ಯದ ಬಿಗುವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಸರಸವಾಗಬಲ್ಲದೆಂದು ಪಂಪನ ಆಸೆ.

ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ಕಂದ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಹರನು, "ಅಮೃತದ ಬಳ್ಳಿಯು ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಗೆಡ್ಡೆಯಂತೆ ಕಂದಗಳಿವೆ' ಎಂದರೆ ಸುರಂಗ ಕವಿಯು :

ಕಂದಂಗಳ್ ವಾಗ್ಗನಿತೆಯ
 ಕಂದಂಗಳ್ ಸಭ್ಯ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಲಸನ್ಮಾ!
 ಕಂದಂಗಳ್ ನವರಸದು
 ಕಂದಂಗಳ್ ಎನಲ್ಕೆ ಕವಿ ಸುರಂಗಂ ಪೇಯ್ವಿಂ!-ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. 4

ನವರಸದ ಚೆಲುಮೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕವಿಗಿರುವ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಂದಗಳನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಸಿದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನು :

'ಕಂದಂ ಕವಿಕೋಕಿಲಂ ಆ
 ಕಂದಂ ಕೋಮಲ ವಿಲಾಸಿ ಕೃತಿ ಕಲ್ಪಲತಾ|
 ಕಂದಂ.....ರಸದು

ಕೃಂದಂ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ಚಂದನ ಚಂದಂ'-ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. 5

ಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಶಗಣಗಳಿಗಿಂತ ಮಾತ್ರಾಗಣಗಳಿಗೇ ಹಿರಿದಾದ ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ಛಂದೋಂಬುಧಿ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ, ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹುತೇಕ ಕಂದಗಳಿಂದಲೇ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮಾತ್ರಾಗಣದ ಕಲ್ಪನೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ನಿಕಟವಾದುದಲ್ಲ. ತ್ರಿಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ಪಿರಿಯಕ್ಕರ ಮೊದಲಾದ ತಿರುಳನ್ನಡ ಮಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಖಚಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಗಣಗಳು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಮಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ರಾಗ, ಲಯವನ್ನು ಮಾತ್ರಾಗಣಗಳ ಮೂಲಕ ಪಡೆಯಲಾರೆವು. ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಂದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಪುಲವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಪಂಪ ಭಾರತದ ೧೬೦೦ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೭೫೦ ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ೯೪೫ ರಷ್ಟು ಕಂದ ಬಳಸಿದ ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವಲ್ಲಿ ಕಂದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ೨೭೨ ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಚಿಕ್ಕ ಕಾವ್ಯವಾದ ಅಂಡಯ್ಯನ 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ'ದಲ್ಲಿ ಶೇ. ೫೭ ಭಾಗ ಕಂದಗಳಿವೆ. ಷಡಕ್ಷರಿಯು ತನ್ನ "ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸ" ದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು

೧೮೯೧ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ೯೫೦ ಕಂದಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಕಂದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಕರ್ತೃ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯನು ತನ್ನ ಸುಮಾರು ೨೫೦೦ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೬೦೦ ಕಂದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಕಂದಗಳ ಬಳಕೆಯಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕಂದಗಳ ಬಳಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಛಂದದ ಬಳಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಂದದ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳನ್ನು ಡಿ. ಎಸ್. ಕರ್ಕಿಯವರು ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ: 'ತ್ವರಿತ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಓಡುತ್ತದೆ. ರಚನೆ ಸುಲಭ, ಗಾತ್ರ ಕಿರಿದು, ನಾದ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸೂತ್ರ ರಚನೆಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲ ಗಂಭೀರ ಲಯವಲ್ಲ. ಚಿಲುಮೆಯಂತೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಲಯ. ಚಿಕ್ಕ ಭಾವವನ್ನು ಜೊಕ್ಕನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬಹುದು. ಉಪಮೆ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಭಾವವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲು ಅನುಕೂಲಕರ ಛಂದಸ್ಸು, ತ್ರಿಪದಿಯಂತೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕ.'

ಹೊಸಗನ್ನಡಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂದದ ಪ್ರಾಚುರ್ಯ ಕಡಿಮೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸಿರುವ ಆಚಾರ್ಯ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಯವರ ಮಾತು ನೋಡಿ : "ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳು ನಮಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಹಳಗನ್ನಡ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನಿರೀಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೨ ಮತ್ತು ೪ ನೆಯ ಪಾದಗಳ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರ ಗುರುವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಲಘುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೋರಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ : ವೀರಭದ್ರ ವಿಜಯ ೯-೨೦; ೯-೨೧ : ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ ೨-೨೮, ೩೦, ೩೧ : ಆದಿಪುರಾಣ ೧-೧೨೪ : ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಪದ್ಯವು ಅದರಿಂದ ಶಿಥಿಲವಾಗುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರ ದೊರೆಯದೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಂದ ಬರೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಕಂದ-ವೃತ್ತಗಳ ಸೊಲ್ಲು ಅಡಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದು ಅವುಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತವರು ಮರುಗಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಹಲಬುವುದು ವ್ಯರ್ಥ. ವೈದಿಕ ಛಂದಸ್ಸು ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಅಳಿದಿದೆ". 6

ಇನ್ನು ಕಂದದ ಲಯ, ನಡೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಭಾವದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಈ ಕಿರಿ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ನಡೆದಷ್ಟು ನಡೆ, ವೈವಿಧ್ಯ ಬೇರಾವ ಬಂಧದಲ್ಲೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳರು ಕ್ರೌಂಚಪದ? ಮೊದಲಾದ ವೃತ್ತಗಳ ಲಯದೊಡನೆ ಕಂದದ ಲಯ ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿಯತವಾದ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಲಘು, ಗುರುಗಳು ಬರುವ ಈ ವೃತ್ತಗಳ ನಡೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಂದದ ನಡೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು ಸಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಾ ಲಯವಿದ್ದೆಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕಂದದ ಲಯವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುವುದು ಸಾಧುವಾಗಲಾರದು.

ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ೧೬ ಚತುರ್ಮಾತ್ರಾ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ೬ ನೆಯ ಮತ್ತು ೧೪ ನೆಯ ಗಣವು ಜಗಣ ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ಲಘುವುಳ್ಳ ಗಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬಂದಾಗ ಮೊದಲ ಲಘುವಿನ ನಂತರ ಯತಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಅದೇ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಐತಾಳರು ಲಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.8 ಹೀಗೆ ಯತಿ ಬರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ ಯವರಿಂದ ತಿಳಿದುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಜಗಣ ಬಂದಾಗ ಯತಿಯು ನಿಯತವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆದಿಪುರಾಣ ಸಂಗ್ರಹದ ಪದ್ಯ ೧೬೬ ರಲ್ಲಿ ೬ ನೆಯ ಗಣವಾದ 'ಪುರಾಣ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಯತಿ ಎಲ್ಲಿಂದ? ಹಾಗೆಯೇ ಪದ್ಯ ೩೨೧ ರ 'ಬರಲೈ' ಎಂಬ ಗಣ, ಪದ್ಯ ೪೯೭ ರ 'ಚತು'ರ್ದಶೀದಿ'ಎಂಬ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಯತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಎತ್ತಿಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಲಘು ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು, ಹಿಂದಿನ ಗಣದೊಡನೆ ಸೇರಿ ೫, ೬ನೆಯ ಗಣಗಳು ೨+೨+೨ ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ನೂತನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ಶ್ರೀ ಐತಾಳರು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯತಿ ನಿಯಮವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸದ ಕಾರಣ ಅವರ ವಾದ ನಿರರ್ಥಕವಾದದ್ದು. ನಿಯತವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಲಯವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುವುದು ಸಾಧುವಾದ ಕ್ರಮ.

"ಕಿವಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಜಗಣ ಬರಲಂತೆ. ಅದರಿಂದ ಗತಿಗೆ ಕುಂದಾಗದಿದ್ದರೆ ಸರಿ, ಕಂದದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀ ಐತಾಳರು. 'ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣ' ವೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಆರ್ಯ ಅಥವಾ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಜಗಣ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿರಲು ಗೊತ್ತಾದ ಕಾರಣವಿರಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಕೇಳುವಿಕೆಗೆ ಅಹಿತಕರ ಎಂಬ ಕಾರಣವೂ ಇರಬಹುದು. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಗಣ ಬಂದೂ ಹಿತಕರವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋ. ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್. ರವರು ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯಿಂದ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದವರಿಲ್ಲ. ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೂ ಅಹಿತವಾಗದು ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ಶ್ರೀ ಐತಾಳರು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ನಾಲ್ಕುರಂತೆಯೇ

ಗಣವನ್ನು ಒಡೆಯಬೇಕು. ೨+೨+೨ ಅಥವಾ ೨+೨+೨ ರಂತೆ ಒಡೆಯಬಾರದು ಎಂಬ ಹಟ ಹಿಂದಿನ ಛಂದೋವಿಚಾರಿಗಳಿಗಿದೆ'-ಎಂದು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಅಂತಹ ಹಟ ಹಿಡಿದವರಿಗೆ ಏನೆನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಎರಡು ಮಾತ್ರಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವಾಗ ನನಗೇನೋ ಲಯವು ಕುಂಠಿತವಾದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಜಗಣ ನಿಬಂಧದಿಂದ ಕವಿಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಂತೆಂದು ಕೊರಗಿದ್ದಾರೆ. ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ತಂದಿರುವ ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ, ವೀರಭದ್ರ ವಿಜಯಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ೨+೨+೨ ಅಥವಾ ೨+೨+೨

ರಗಣಗಳಿವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ೫+೨ರ ಲಯವಿದೆ ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಗಣ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಪ್ರೊ. ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್. ರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಹೇಳುವ 'ಮಾತ್ರಾಘನ ನಿಬಂಧವಾದ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾದ ಲಯವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಧುವಾಗಲಾರದು' ಎಂಬ ಮಾತೂ ಕೂಡ ವಿವೇಚನಾಯುತ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಕಂದದ ನಡೆಯು ಯಾವ ರೀತಿಯ ತಾಳಕ್ಕೂ ಸಿಗದೆ ಇದ್ದು ಗಮಕಿಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯಾಸಾನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಂದಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಲು ಬರುವಂತಿವೆ.

ಕಂದವನ್ನು ಕುರಿತ ಮೇವುಂಡಿ ಮಲ್ಲಾರಿಯವರ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. "ದೇಸಿಯ ಮಾತ್ರಾ ಛಂದವಾದರೂ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಕ್ಷರ ವೃತ್ತಗಳೊಂದಿಗೆ ಸುಸಂಗತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಈ ಬಂಧದ ಗುಣ ವಿಶೇಷ. ಎಂತಲೇ ಇದು ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಾರದೆ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.⁹ ಷಟ್ಪದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಂದ ಹೊಂದದು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿರುವವರು ಯಾರು? ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬಳಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಯಾರು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಬಳಸದಿದ್ದು ಕವಿಗಳ ರೂಢಿ ಅಷ್ಟೆ. ಜಗಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : "ಜಗಣದ ಸ್ವಾಯಿತ್ವದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಲಯ ವಿಶೇಷವು ಪದ್ಯದ ಗಮಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅಂದವನ್ನು ತಂದಿದೆ-ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ :
ತಡವಾದಪ್ಪುದು ಪೌರರ್
ಕುಡವೇಳ್ಳುದು ಪಲವು ಜೀವರಾಶಿಯ ಬಲಿಯಂ
ನಡೆಯನೆ ಹಸದಮದಾಗಳೆ
ಪಿಡಿತ್ತಾರದೆ ಮಾಣರೆನ್ನ ಕಿಂಕರನತುಂ

ಇಲ್ಲಿ ಜಗಣ ನಿಯಮದಿಂದಾಗಿ ದೀರ್ಘ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಲಯವು ಗಣಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳಿಗೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಜಗಣದ ಆದಿ ಲಘುವಿಗೆ ಯತಿಯು ಇರುವುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಯೇ ಇದೆ..." 11 ಮಾನ್ಯರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗಣಪರಿವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳರಂತೆ ಇವರು ಕೂಡ ಜಗಣದಲ್ಲಿ ಯತಿ ನಿಯತವೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯದು.

"ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಜಗಣವು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕುಂದಣವಾಗಿದೆ"-ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಜಗಣವು ೬ ನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಡೆ ಬಹಳ ಕ್ವಚಿತ್ ಆಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಯಮಬಾಹಿರವಾಗದೆಂದು ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕವಿ ಬಳಸಿದನೇ ಹೊರತು ಆದು ಬಾರದಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದವು ಸುಂದರವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

"ಕಂದಪದ್ಯವು ಕಂದನಂತೆ" ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಾರಿಯವರ ಮಾತು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮನೋಜ್ಞವಾದುದು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅವರೇ ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆ ನೋಡಿ : 'ನಡವ ಮಗುವಿನ ಸರಲಗತಿ ಚಂದ. ಆಗಾಗ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಅಂದ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮುಗ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೈಯಿಕ್ಕೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕೆ ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಒಂದು ಅಂದವೇ. ವಿವಿಧ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಾಗಿ ನಡೆದಾಡುವ ಕಂದನ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ನಡೆ ನೋಡುವ ಮನಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕಂದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಂದದ ಇಂತಹ ಚಕ್ಕಂದವನ್ನು ಜನ್ನ ಕವಿಯು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ತೋರಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

ತೂಗಿದುದು ಮನಂ ಕನಲ್ಲು ದಿವರುಮನೆರರು35

ಇಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿನ ೪ ಮತ್ತು ೬ ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಲಯ ಯತಿ ಇಲ್ಲ. ೫ ನೆಯ ಗಣಾಂತಕ್ಕೆ ಇದೆ. ನಿಯಮ ಪ್ರಕಾರ ೬ ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯತಿ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ ಜಗಣದ ಮಧ್ಯಾಕ್ಷರದ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಕಂದದ ಗಮಕ ಯಮಕಿನಿಂದ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ'. ಗಾಥಾ (ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾ) ಮತ್ತಿತರ ಭೇದಗಳ ನಡೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾಕೃತ ಪೈಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ : “ಮೊದಲ ಚರಣ ಹಂಸಗತಿಯಂತೆ ಮವವಾಗಿ, ದ್ವಿತೀಯ ಚರಣ ಸಿಂಹದ ವಿಕ್ರಮವಂತೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ತೃತೀಯ ಚರಣ ಆನೆಯ ನಡಿಗೆಯಂತೆ ಸಲೀಲವಾಗಿ ಮತ್ತು ಚತುರ್ಥ ಚರಣ ಸರ್ಪಗತಿಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ (೧, ೬೧)”. ಲಘು ಗುರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಪದ್ಯದ ಹಿತ ಅಹಿತಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ : “ಒಂದು ಗಾಥಾ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಗಣವಿದ್ದರೆ ಕುಲವತಿ, ೨ ಜಗಣವಿದ್ದರೆ ಸಖಾಪೇಕ್ಷಿ, ಜಗಣವಿಲ್ಲವಾದರೆ ರಂಡೆ, ಅನೇಕ ಜಗಣವಿದ್ದರೆ ವೇಶ್ಯಾ, ೧೩ ಲಘು ಇದ್ದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ, ೨೧ ಲಘುವಿದ್ದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ, ೧೭ ಲಘು ಇದ್ದರೆ ವೈಶ್ಯಾ, ಉಳಿದವು ಶೂದ್ರಾ”.

ಇನ್ನು ಕಂದ ಪದ್ಯದ ಸೊಗಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಬಹುದು. “ಪಂಡಿತ ಕವಿಯಾದ ಷಡಕ್ಷರಿಯ ಕಂದಗಳು ಕನ್ನಡದ ಅಮೃತ ಬಿಂದುಗಳು. ಸ್ಫುಟಿತೆ, ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿ, ಕನ್ನಡದ ಬೆಡಗು ಇವನ ಕಂದಗಳ ಗುಣ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಡಾ. ಆರ್. ಸಿ ಹಿರೇಮಠ್. 12 ಈ ಮಾತುಗಳ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಇವನ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆಂಡಯ್ಯನ `ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ`ದ ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ದೇಸಿಯ ಚೆಲ್ಲು, ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿದೆ. ಉದಾ : ತಡಿಮೀರಿ ಬಂದು ತೆಂಕಣ ಬಡಗಣ ಕಡಲೊಂದನೊಂದು ತಾಗುವ ತೆರೆದಿ ಬಿಡೆ ಗಜರೆ ಮಿಕ್ಕುಂ ತಕ್ಕಿಂ ಪಡೆಯೆರಡುಂ ದೆಸೆಗೆ ಮಸಗಿ ತಾಗಿದುದೆತ್ತಂ || ಎಲೆ ತೀಡುವ ತಂಗಾಳಿಯೆ ನಲವಿಂ ಕಾಲ್ಪಿದಿದು ತಿಳಿಪು ತಳ್ಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾ ದಲನಂ ತಂದೊಡೆ ನರುಸು ಜೈಲರಿಂದ ನಿನ್ನನಾಗಳುಂ ನೆರೈ ಪೊರೆವೆಂ||

ಕಂದಗಳನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬಳಸಿದ, ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಯಶೋಧರಚರಿತಕಾರನಾದ ಜನ್ನನದು. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯತೆ ಜನ್ನನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆತನ ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ದೇಸಿಯ ಚೆಲ್ವಿಗೆ, ಸರಳ ಸುಂದರತೆಗೆ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಆ ಗಂಡನನಪ್ಪಿದ ತೋಳ್
ಪೋ ಗಂಡನನಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಬಿದಿಯಂ
ಮೂಗಂ ಕೊಯ್ಲಿಟ್ಟೆಗೆಯೋಳ್
ಪೋಗರಸದೆ ಕಂಡೆವಾದೊಡೆಂ ಬಿಟ್ಟಪೆವೇ (೨. ೪೧)

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಂದ ರಚನೆಗೆ ತಡಕ್ಷರಿ ಜನ್ನರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಂತೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಕನ ಸೋಮಯಾಜಿ ಮತ್ತು ಕವಿ ತೋಡಪ್ಪರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಪುರಾತನ ಚರಿನವೆಂಬ ಬೃಹತ್ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುರಂಗ ಕವಿಯು ವಿವಿಧ ಭಾವ ಬಂಧಗಳಿಗೆ ಕಂದವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಗಹನವಾದ ತತ್ವಗಳು : ತನ್ನೋಳ್ ತನ್ನಂ ತಿಳಿದಿರೆ ತನ್ನೋಳ್ ತಾನಿಂದು ತನ್ನೊಳೊಗದತಿ ಸೌಖ್ಯಂ

ತ್ಯುನ್ನತಿಯಿಂ ಮುನಿಪನಾತ್ಮ ಚಿಂತೆಯೊಳಿದಂ (I-72)

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ : ಪಿತ್ತನೆ ಪೆರೈಸೂಡಿದ ದೇ Iವೋತ್ತಮನೇ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೆ ತಮದಳನೇ |
 ಚಿತ್ತಜ ಸಂಹಾರಕನೇ 1 ಸತ್ಯನೆ ಜಯವೆಂದು ನಂಬಿ ಪಾಡಿದನಾಗಳ್ | (2. 100)
 ವರ್ಣನೆ : ಮೆರೆವ ನೊರೆ ಬುದ್ಧದಂ ಪೆ | ಗುರಿವಂ ಸುಳಿಗುಣ್ಣು ಪೆರ್ಚು
 ಕುಂದಭ್ರಮನ | ಳೈರುವ ತೆರೆ ವಡಬಶಿಖಿಯಿನಿ 1 ತುರು ತನ್ನೊಳ್ ಮರೆಯಲೊಪ್ಪಿದತ್ತು ಸಮುದ್ರಂ ಹರಿಯ ನೆಲೆ ಸಿರಿಯ ತಾಯ್ನೆ 1
 ಸುರ ಕುಜದೆಡೆ ಪವಳದೇಳ್ಗೆ ಮುತ್ತಿನ ತಾಣಂ | 2. 18
 ವರಶಂಖದಿಕ್ಕೆ ರತ್ನದ 1 ಹರವರಿಯೆನಿಸಿತ್ತು ಬಹುಳ ಪಾರಾವಾರಂ || (2-20)
 ಕಥೆಯ ಓಟ : ಹರಳನಿಳಯದೊಳು ತಾಂ ಮುನಿ| ಕೆರಹುಂಗಾಲಲ್ಲಿ ಪುಗಲು ಮತಿ ಕೋಪಿಸಿ ಸೌಂ | ದರನೆಟ್ಟಿ ಕೊಲುವೆನೆನುತಿರೆ |
 ವರಲಿಂಗದೊಳಡಗಿ ಮಾಯವಾದನದಾಗಳ್ || (2. 107)
 ಶೃಂಗಾರ : ಧರೆಯ ಜನ ಪಂಕಜವೆಂ | ಬರೆಸುತ್ತಂ ಖೇದದಿಂದೆ ಸರಸಿಜಯುಗಳಂ |
 ಕರುಣೆಯ ಕುಚಮಂ ತಾಳ್ಳಂ | ತಿರೆ ಕುಚಕುಟ್ಟುಗಳೆಂ ಮಂನಂಗೊಳಿ
 ಸಿದವೋ ||(2, 152) (ಪರವೆಯ ವರ್ಣನೆ)

ಇನ್ನು ನಾವು ಕಂದದ ಲಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಕಂದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಆರ್ಯಾ ಮತ್ತು ಆರ್ಯಾ ಗೀತೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆರ್ಯಾದ ಲಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಪಿಂಗಳನ ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ :
 ೧ ಪ್ರತಿ ಅರ್ಧ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 4 ಮಾತ್ರೆಯ 7 ಗಣ ಮತ್ತು ಒಂದು ಗುರು. 13
 ೨ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಧದಲ್ಲಿ 6 ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ (ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ 7 ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ಒಂದು ಲಘು ಮಾತ್ರ. 14
 ೩ ವಿಷಮದಲ್ಲಿ ಜಗಣ ಬರಬಾರದು. 15
 ೪ 6 ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜಗಣ ಅಥವಾ ಸರ್ವಲಘು ಬರಬೇಕು.16
 ೫ 6 ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಂದಾಗ ಒಂದು ಲಘುವಾದ ನಂತರ ಹೊಸಪದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು.17
 ೬ 7 ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಂದಾಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರದಿಂದ ಪದವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.18
 ೭ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಧದ ೫ ನೆಯ ಗಣವು ಸರ್ವಲಘುವಾದಾಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರದಿಂದ ಪದವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.19
 ೮ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಧದ ೬ ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಅಥವಾ ಜಗಣಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ 'ಲ' ಬರುವುದುಂಟು.
 ೯ ಒಟ್ಟು ಆರ್ಯಾ ಭೇದಗಳು ೮೦ ಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕಿ ಇವೆ. (ಪ್ರಾಕೃತ ಪಿಂಗಳದಲ್ಲಿ) `ಲಘು ಗುರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ಬರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ' ಗಾಥಾ ಛಂದದಲ್ಲಿ ೧೭ ಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಗಾಥಾ. (=27 ಗುರು+3 ಲಘು.)

ಆರ್ಯಾದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಛಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಯಾಗೀತಿಯೂ ಒಂದು. ಅದರ ಲಕ್ಷಣ ಹೀಗಿದೆ : ಪ್ರತಿ ಅರ್ಧ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 4 ಮಾತ್ರೆಯ 8 ಗಣಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. 6 ಫೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ "ಲ" ಬರುವ ನಿಯಮ ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ನಿಯಮಗಳು

ಆರ್ಯಾದಂತೆ : ಮಾತ್ರಾ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ :
 ಆರ್ಯಾ : ಆರ್ಯಾಗೀತಿ :

4+1+4=12 4+4+4=12
 4+4+4+4+2=18 4+4+4+4+4=20
 4+4+4=12 4+4+4=12
 4+4+1+4+2=15 4+4+4+4+4=20

ಆರ್ಯಾದಂತೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವೂ, ಆ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಂತೆಯೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೂ ಇದ್ದರೆ “ಗೀತಿ” (ಅಂದರೆ ಎರಡೂ ಅರ್ಧಗಳಲ್ಲಿ 12+18 ಮಾತ್ರಗಳು). ಆರ್ಯಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಂತೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವೂ ಇದ್ದರೆ ಉಪಗೀತಿ (12+15) ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ‘ಗಾಹೂ’ ಛಂದ. ವೇಲಂಕರ್‌ರವರು “ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆರ್ಯವನ್ನು ಚತುಷ್ಪಾದಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ” 20- ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಕೃತದ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭೇದಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಂತೆಯೇ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗುಣವರ್ಮನ ಛಂದಸ್ಸಾರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಗೀತಿಯ ಲಕ್ಷಣ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ: “ಆರ್ಯಗೀತಾಖ್ಯಂ ಗುರು ಶಿರದಲೊಪ್ಪಿರೆಯಾರ್ಯಯ ಸುಪೂರ್ವಾರ್ಧಂ || ಪರಿಶೇಷಂ ಗೀತಿನಿಭಂ | ಗುರೂಪಗತಮಿಂತು ಪೇಳ್ವಿರ್ ಧೀರರ್ ||

ಚಾವಲಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಛಂದಸ್ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲಾರ್ಯಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಮೇಲಿನ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಮ. ಆರ್ಯದ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಗುರು ಸೇರಿದರೆ ಆರ್ಯಗೀತಿ ಆಗುವುದೆಂದು ವಿದ್ವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಭಟ್ಟರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ 29 ಮಾತ್ರಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮಾತು ಸರಿಯಾಗದು. ಆರ್ಯದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುರು ಸೇರಿದರೆ ಆರ್ಯಗೀತಿ. ಹೀಗೆಯೇ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಕೂಡ ಇರಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಛಂದೋರಾಜದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನೊಪ್ಪಿದರೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ 5 ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಯತಿ ಬರಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಲಕ್ಷಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆರ್ಯಗೀತಿಯು ಸರಿಯಾದ ನಿಯಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುವ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದು.

ಕಂದ ಮತ್ತು ಸ್ಕಂಧಕ ಅಥವಾ ‘ಋಂದ ಆ’ 21 ದ ಲಕ್ಷಣವು ಆರ್ಯಗೀತಿಗೆ ಸಮನಾದುದು. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ‘ಋಂದ ಆ’ ದ ವರೆಗಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರ್ತಿಸಬಹುದು : ಮಾತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ : ಛಂದೋನಾಮ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಪ್ರಾಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಗಾಹಾ 30 27 ಗಾಥಾ ಆರ್ಯ ಆರ್ಯ ಉಗ್ಗಾಹಾ 30 30 ಉದ್ಗಾಥಾ ಗೀತಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಗಾಹೀಣೀ 39 32 ಋಂದ ಆ 32 32 ಸ್ಕಂಧಕ ಆರ್ಯಗೀತಿ ಕಂದ

ಕಂದ ಪದ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಾಗವರ್ಮ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ : “೩. ೫. ೩. ೫. ಗಣಗಳು ಬರುವಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೨+೨೦+೧೨+೨೦ ಮಾತ್ರಗಳು” ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆಯಿಲ್ಲ. ಗುಣವರ್ಮನ ಛಂದಸ್ಸಾರದಲ್ಲಿ ಜಗಣದ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದೆ: “ಒಂದನೆ ಮೂರನೆ ಯಯ್ಯನೆ 1 ಸಂದೇಳಿನೆ ಗಣದೆ ಜಗಣ ಬರುವುದು ಕಿಡುಗುಂ||”

ಚಾವಲಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕಂದದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಆರ್ಯವೃತ್ತ ಜಾತಿಯೇ ಕಂದವಾಗಿರುವುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಿಂಗಳನಾಗ, ನಾಗವರ್ಮ, ಕವಿ ಸರ್ಪಗಾರುಡ ಮುಂತಾದವರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಾಗ್ಯೂ ಆರ್ಯ ಜಾತಿಯನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ”. ಈ ಹಲವು ಬಗೆ ಯಾವುದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ತಿಳಿಯದು. *****

ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಲಾಗಿದೆ. ಹೊಳಪುಳ್ಳ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಾತ್ರ ಭಯದಿಂದ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದು ಆಕೆ ಜೀವಂತವಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ತೆರೆ ಮೇಲೆದ್ದಾಗ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಯುವತಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾಳೆ. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ತಬ್ಧ. ಅನಂತರ ಆಕೆ ತಲೆಯನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಿಸುತ್ತಾ

ನರಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚೇನು ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಬೀರನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿನವರೆಗೆ ನೋಡಿ ಅನಂತರ ಕುರ್ಚಿಯತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಏಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ನಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತಾಗ ಪುನಃ ಕೂರುತ್ತಾಳೆ. ಆರ್ತೆಯಿಂದ ಗ್ರೂಪ್ ಫೋಟೋದತ್ತ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದೆರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರ ನೆಲಕ್ಕುದುರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಕಳೆದು ಮುದುಕನೊಬ್ಬ ಕೋಲೂರಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿದೆ. ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾಗಿದೆ. ತಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವಂತಿದೆ. ಅವನು ಕೇವಲ ಕಚ್ಚೆ ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೆಗಲಿಗೊಂದು ಸಣ್ಣ ಶಾಲು. ಆತ ಮೆಲ್ಲನೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸುತ್ತಲ ನೋಡಿ ಗ್ರೂಪ್ ಫೋಟೋದತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅದನ್ನೇ ನೆಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಕೈಯಿಂದ ಒರಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹೆಗಲಿನಲ್ಲಿನ ಧೋತರದಿಂದ ಫೋಟೋವನ್ನೊರಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗಲೂ ಧೊಳು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಧೋತರದಿಂದ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರಸಿ ಆಮೇಲೆ ಫೋಟೋವನ್ನುಜ್ಜುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿನ ಕೊಳೆ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮುದುಕ ಹತಾಶನಂತೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಿರುಗಿ ಯುವತಿಯತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಅವಳ ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆತ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಂತೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳತೊಡಗಿದ ತಬಲಾದ ಶಬ್ದ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದ ಆತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದಂತೆ ವೆಲ್ಲನೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಪುನಃ ರಂಗದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ತಬಲಾದ

ಸದ್ದು

ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೀರುವಿನತ್ತ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ ಆದ್ರೆವಾದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನಿಡೀ ಕೈಯಿಂದ ಸವರಿ ಬೀಗದ ತೂತನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅದು ಭದ್ರವಿರುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡು

ವೇದನೆಯ

ನಡುವಿನಲ್ಲೂ

ನಗುತ್ತಾನೆ.

ಆ ಮೇಲೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಸಮೀಪ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಪುನಃ ತಬಲಾದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಆತ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಬೇಗನೆ ಮಂಚದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತಬಲಾದ ಸದ್ದುಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಯುವತಿಯತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲಾಗದೆ ಕೈಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ವಂಚದಲ್ಲಿ ಫಕ್ಕನೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟು

ಮುಸುಕೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಹರಕು ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಮುದುಕ ಬಂದೆಡೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಲೆ ನರೆತು ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯ ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿಲ್ಲ, ಗತಕಾಲದ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕುರುಹುಗಳು ಆಕೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಆಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಯುವತಿಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಬಲಾದ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಶಬ್ದ ಬರುವತ್ತ ನೋಡಿ ನೆಟಿಕೆ ಮುರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾ ಕುರ್ಚಿಯೆಡೆಗೆ ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ವಂಚದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಲಗಿರುವ ವಂದುಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ.] ಮುದುಕ : (ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿಂದಲೇ “ಊಂ” ಅನ್ನುತ್ತಾ ನರಳುವನು)

ಮುದುಕಿ : ಏಳಿ.

ಮುದುಕ : (ತಲೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಸುಕಿನಿಂದ ಹೊರ ತೂರಿಸಿ) ನನ್ನನ್ನೆಬ್ಬಿಸಬೇಡ (ಮಂಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವನು).

ಮುದುಕಿ : (ಅನುನಯದಿಂದ) ಏಳಿ ಅಂದರೆ... ..

ಮುದುಕ : (ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ನನ್ನನ್ನೆಬ್ಬಿಸಬೇಡ ಅಂತಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ್ದು. (ಪುನಃ ಮುಸುಕೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು. ಆದರೆ ಮುದುಕಿ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ)

ಮುದುಕಿ : ಹೀಗೆ ಮಲಗಿದರೆ ಹೇಗೆ?

ಮುದುಕ : (ದೀನವಾಗಿ) ಪೃಥ್ವಿ, ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು?

ಮುದುಕಿ : ಏನಾದರೂ ಮಾಡ್ಬೇಕು.

*****
**

ಗಣದಲ್ಲಿ ಸಮಲಘುವಿದ್ದಾಗ ಮೊದಲ ಲಘುವಿನ ನಂತರ ಯತಿಯು ಬರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ

ಆರ್ಯಾದ ನಿಯಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಏಳನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘುವಿದ್ದಾಗ ಆದ್ಯಕ್ಷರದಿಂದ ಹೊಸಪದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಪಾಲಿಸಿದ್ದು, ಈ ನಿಯಮವು ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬೀಳದೇ ಹೋಗಿದೆ. ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಪಾಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮುತಿನ ಪುಷ್ಟೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಹೊರಪಟ್ಟ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಪವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಅಂಶವು ಕಂದ ಪದ್ಯವು ಸುಸ್ಪೃತದಿಂದ ಬಂದದ್ದೇ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕೃತದಿಂದ ಬಂದದ್ದೆ? ಎಂಬ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಏಳನೇನು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘುವಲ್ಲದ ಗಣ ಬಂದಾಗಲೂ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಯತಿ ಬಂದಿರುವುದುಂಟು. ಸರ್ವಲಘು ಬಳಸುವ ರೂಢಿ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯ ಗಣವು ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸರ್ವಲಘು ಗಣವಾಗಿರುವುದು ಉಂಟು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಯತಿಯು ಪಾಲಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ೯೪ ನೇಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಉಪಲಬ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ 4/5ಭಾಗದಷ್ಟು ಕಂದಗಳ ಬಳಕೆಯಿದ್ದು 77 ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ 7 ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಂದಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯ ಯತಿಯು ಪಾಲಿತವಾಗಿದೆ. ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ 83 ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಳಸಿದ್ದು (ಸ್ಥಾನ 7) ಆ ಎಲ್ಲ ಗಣವೂ ಯತಿಯ ನಂತರವೇ ಬಂದಿವೆ. ಪಂಪ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟುಕಂದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದು (ಒಟ್ಟು 1578 ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 753) ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 218 ಕಡೆ ಸಪ್ತಮ ಗಣವು 'ನಲ' ವಾಗಿದ್ದು ಆ ಎಲ್ಲ ಗಣವೂ ಹೊಸ ಪದದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಪೊನ್ನನ

ಶಾಂತಿ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ 386 ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ 7 ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಳಸಿದ್ದು ಒಂದು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಯತಿಯು ಪಾಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ (5-93 ಸಾಲ 2) ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನೂ ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ನೋಡಿದ್ದೀರಿ.

ಆರ್ಯಾದ ನಿಯಮದಂತೆ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಧದ ಪಂಚಮ ಗಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘುವಿದ್ದಾಗ ಆ ಗಣವು ಹೊಸ ಪದದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆರ್ಯಾಗೀತಿಗೆ ಈ ನಿಯಮ ಅನ್ವಿತವಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳು ಇಲ್ಲ. ಕಂದದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಂಪನ ಕಾಲಕ್ಕೇ ಮೀರಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 35 ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಲ ಬಂದಿದ್ದು 13 ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯತಿ ನಿಯಮವು ತೋರಿದೆ. ಪಾಲಿತವಾಗಿರುವುದೂ ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 26 ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಂದಿದ್ದು ಒಂದು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ. ಆ ಗಣವು ಹೊಸ ಪದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಲ್ಲ. 3 ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಯತಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಂದರೆ 5ನೆಯ ಗಣವು ಹಿಂದಿನ ಪದದ ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪಂಪ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಿಯತವಾಗಿ ಪಾಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 95 ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಳಸಿದ್ದು 35 ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯತಿಯು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ. 6 ಮತ್ತು 7ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ನಿಯತವಾಗಿ ಯತಿನಿಯಮ ಪಾಲಿಸಿದ ಪಂಪ 5ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಿಯಮದ ಕಡೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನಿಗೆ ಗಮನವೇ ಹರಿದಿಲ್ಲ. ಪಂಪನಿಗೆ ಈ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ ಹರಿದಿದ್ದೂ ಪಾಲಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹದನರಿತು ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಕಂದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಜನ್ನ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ 21 ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 5ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಳಸಿದ್ದು 9 ಕಡೆ ಯತಿ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. 'ಲೀಲಾವತಿ' ಕರ್ತೃ ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಯತಿ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಳಸಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಯತಿ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. ಆಂಡಯ್ಯನ 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ' ದಲ್ಲಿ 24 ಕಡೆ ಸರ್ವಲಘು ಬಂದಿದ್ದು 14 ಕಡೆ ಯತಿ ವಿಲಂಘನೆಯಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆಗೆ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪಟ್ಟಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ 7 ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಯಶೋಧರಚರಿತೆ, ಶಾಂತಿ ಪುರಾಣ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ, ಮದನ ತಿಲಕ ಶಾಕುಂತಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಯತಿ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. ಲೀಲಾವತಿ, ಭರ್ತೃಹರಿ ಸುಭಾಷಿತಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡುಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಮೀರಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಏನಿರಬಹುದು? ಪಾರಾಂತರ ಕ್ಲೇಶ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಿರಬಹುದೆ? ಆದರೆ ಪ್ರಕಟಿತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಾಂತರ ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲ. ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿ 300 ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಘು ಬಳಸಿದ್ದು ಮೂರು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಯತಿ

ಪಾಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಯತಿ ವಿಲಂಘನೆಯನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದಾದದ್ದು 17 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ. 600 ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 250 ಕಡೆ ಸರ್ವಲಘು ಬಳಸಿ 30 ಕಡೆ ಯತಿ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ! ಶತಮಾನ 17 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ನಿಯಮ ಸಡಿಲವಾಗಿತ್ತೆನ್ನಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳವರೆಗೂ ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ನಿಯತವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಪವಾದಗಳಿಗೆ ಕವಿಯ ಉದಾಸೀನವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೇನೋ?

ಇನ್ನು ಕಂದಪದ್ಯದ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸಬಹುದು. ವೇಲಂಕರ್‌ರವರು “ಗಾಥಾ ಮತ್ತು ವೈತಾಳೀಯಗಳು ಅನುಷ್ಟುಬ್ (ವರ್ಣವೃತ್ತ) ಅನ್ನು ಹೋಲುವುದಾದರೂ ಮಾತ್ರಾವೃತ್ತಗಳ ಮೂಲ ವೈದಿಕ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನಂತೆ ಸಂಗೀತದ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನಂತೆ ಗಣಗಳ ವಿಭಜನೆಯೇ ಅಥವಾ ಲಘು ಗುರು ವಿನ್ಯಾಸವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳುದೂ ಅಲ್ಲ” -24 ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆರ್ಯಾವೃತ್ತದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “The origin of Arya is uncertain” ‘ಮೂಲವನ್ನು ಅನುಷ್ಟುಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬಹುದಾದರೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಂತರವಿರುವುದರಿಂದ ಸರಿ ಕಾಣದು’- ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಬೇರೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ‘ಆರ್ಯಾವು ವೈದಿಕ ಛಂದವಾದ ಅನುಷ್ಟುಬ್‌ನ ಶಿಥಿಲರೂಪವಾಗಿದೆ” 25

ವೇಲಂಕರ್‌ರವರು ಛಂದೋನುಶಾಸನದ ಉಪೋದ್ಯತದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಒಂದು ಸೂಚನೆಯು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ : “Gatha was the only metre barrowed by Sanskrita from Prakrits”. ಇದರ ರಚನೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವೃತ್ತಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ವೇದಗಳ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯಗಳ ವರ್ಣವೃತ್ತವನ್ನು ಇದು ಹೋಲದು. ಆರ್ಯಾವು ಪ್ರಾಕೃತದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಎಂಬುದು ವೇಲಂಕರ್‌ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವರು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ೧, ೩ ನೆಯ ಪಾದಗಳು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಟುಬ್ ಛಂದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಸಂದೇಹವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಅನುಷ್ಟುಬ್ ಎಂಬುದು ನಾಲ್ಕು ಲಘು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಗುರು ಬರುವ ವೃತ್ತ). ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಖಚಿತ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

‘ಸ್ವಯಂ ಭೂ’ವು ಸ್ಕಂಧಕವನ್ನೇ ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಗೀತಿ ಮತ್ತು ಗಾಥಾಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ತೆಲುಗಿನ ಅಪ್ಪಕವಿಯೂ ಆರ್ಯಭೇದಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಂದದ ಭೇದಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಠ್ಯಾರ್ಯಾಣಿ ಅವನ ಪಠ್ಯಾಕಂದ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 26 ಇವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂದವೇ ಆರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಎಂದಿರಬಹುದೇನೋ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧುವಾದುದಲ್ಲ. ಕವಿಜನಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಂದದ ಲಕ್ಷಣ ಮೊದಲು ಹೇಳಿ ನಂತರ ಆರ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿದೆ : ‘ಕಂದದ ಮೊದಲರ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ...’ ಇತ್ಯಾದಿ. ವಿದ್ವಾನ್ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಶರ್ಮರವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತೆಲುಗಿನ ಕಂದವು ಪ್ರಾಕೃತದ ಸ್ಕಂಧಕದಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಆಳಿ ಪ್ರಾಯವಿದೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆರ್ಯಗೀತೆಯೇ ಇದರಡಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಎಂದು ಜಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮತ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದಮಿತ್ಥಂ ಎಂದು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.” ಕನ್ನಡದ ‘ಛಂದೋಂಬುಧಿಯ’ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಕಿಟ್ಟಲ್‌ರು ಕಂದವು ‘ದೇಶೀಯ’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. 27

“ಆರ್ಯಗೀತೆಯನ್ನೇ ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಂದವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ‘ಕರ್ನಾಟಕ ಛಂದೋ ರಾಜ’ ದ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ರಘುಪತ್ಮಾಚಾರ್ಯರು (ಕಾಲ ೧೯೨೬).”

ಶ್ರೀ ಡಿ. ಎಸ್. ಕರ್ಕಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗಿದೆ: “ಕಂದವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾತ್ರಾ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಯವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆರ್ಯಯನ್ನನು ಸರಿಸಿ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ‘ಸ್ಕಂಧಕ’ ಎಂಬ ಛಂದೋಬಂಧ ರೂಪಗೊಂಡು ಖಂದಯ ಎಂಬ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಕೃತದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸ್ಕಂಧಕವು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತೆಲುಗುಗಳಿಗೆ ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಂದಿರಲು ಸಾಕು.” ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ನನಗೆ ಛಂದಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸಿದ ಗುರುಗಳೊಬ್ಬರು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಂದವು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಎಂಬ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ನನಗೆ ಬರೆದ ಒಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೀಗೆಂದಿದ್ದಾರೆ: ‘ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ‘ಖಂದ ಆ’ ವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದೂ 2ನೆಯದಾಗಿ. ಖಂದ ಅ-ಕಂದ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶಬ್ದರೂಪ ಸಾಮ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇರಲು ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ’, ಆಂತರಿಕವಾದ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶಬ್ದರೂಪ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಪ್ರಾಕೃತವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಹತ್ತಿರದ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತದಿಂದ ಪಡೆದಿರುವ

ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಖಂಡ ಆ' ವು ಆರ್ಯಾಗೀತೆಯಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ್ದೆಂಬ ಸೋದರ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಲು ಸಾಕು. ಚಿಲಕೂರಿ ನಾರಾಯಣರಾವ್‌ರವರು ತಮ್ಮ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮೂಲವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಒಂದಂಶ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಸರ್ಕೀಣಕವೆಂಬ ಆರ್ಯಾ ಭೇದದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಕಂದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ಉತ್ತರಾರ್ಧವು ಆರ್ಯಾ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ, ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ - ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. 28 ಈ ಮಾತು ನಿಜವಾದರೆ ಕಂದದ ಹಿಂದಿನ ಹಂತ ಸಂಕೀರ್ಣಕ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಆಧಾರ ಎಲ್ಲದೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ನಾಗವರ್ಮನು ಹೇಳುವ ಸಂಕೀರ್ಣಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಮಾತೃಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಗೀತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತದ ಉದ್ಭಾಧಾ ವೃತ್ತಗಳ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದೆ.

ಕಂದದ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳರ ವಿಚಾರ ಹೀಗಿದೆ : 'ಆರ್ಯೆಯ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ೬ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಘು ಏಕಿದೆ? ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಮೂರು ಮಾತೃಗಳನ್ನು ಮೌನದಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಂದದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಾವು ಮಾತ್ರಾವೃತ್ತವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಜನ್ಯವೆನ್ನುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೌನದ ಮೂರು ಮಾತೃಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಅಂಶಲಯಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಂದವೂ ಪೂರ್ವತಃ ಅಂಶಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇದು ಊಹೆ' - ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೂಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಸರಿಯಾಗದೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಮಾತ್ರಾ ಬದ್ಧ ಛಂದಕ್ಕೂ, ಮಾತ್ರಾಲಯಕ್ಕೂ ಅಂಶಲಯವೇ ಮೂಲ ಎಂಬ ಅವರ ವಾದವೂ ವಿಚಾರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಎರಡು: ೧ ಎಚ್. ಡಿ. ವೇಲುಕರ್‌ರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮೂಲವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇನ್ನೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

೨ ಕಂದವು ಪ್ರಾಕೃತ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ವೃತ್ತ, ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಕಂದವು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ, ಆರ್ಯಾಗೀತಿ ವೃತ್ತದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಇರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಧಾರವೆಂದರೆ ಕಂದದಲ್ಲಿ ನಿಯಮವಾಗಿ ಪಾಲಿತವಾಗಿರುವ ಯತಿ. ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿನಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಯತಿ ನಿಯಮವು ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡದೇ ಇರಬೇಕಿತ್ತು. ವರ್ಣವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಯತಿ ನಿಯತ ಮೀರಿದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಕಂದವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತದಿಂದ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿತಕ್ಕೂ ಯತಿ ನಿಯಮವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೧೦ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಧದ ೫ ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿನ ಯತಿ ನಿಯಮ ಮೀರಿದ ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ೬ ಮತ್ತು ೭ ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಯತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಸಂವಾದಿಯಾದ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಂದ ಲಕ್ಷಣವು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಕಂದದೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ೬ ಮತ್ತು ೭ ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಯತಿ ನಿಯಮ ಪಾಲಿತವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ೫ ನೆಯ ಗಣದಲ್ಲಿ ಯತಿ ನಿಯಮವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕಂದಪದ್ಯವು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಂದ ಮೆರೆದಿರುವಂತೆ ಉಳಿದ ಮಾತ್ರಾ ಮತ್ತು ವರ್ಣವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಯತಿ ನಿಯಮವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಕೂಡ ತನ್ನತನವನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ. [ಸೂಚನೆ : ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರದರ್ಶಕ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.] ಕೃತಿಕಾರ

ಜಗನ್ನಾಥ	ವಿಜಯ	ರುದ್ರಭಟ್ಟ	12	-	945	50%	214	ಇಲ್ಲ	3	-	-	-
ಧರ್ಮಾಮೃತ	ನಯಸೇನ		12	-	-	50%	-	ಇಲ್ಲ	-	-	-	-
ಸಮಯ	ಪರೀಕ್ಷೆ	ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ	11	-	-	85%	ಕಡಿಮೆ	ಇಲ್ಲ	-	-	-	-
ಗಣಗಳು												
ಮದನತಿಲಕ	ಚಂದ್ರರಾಜ		11	-	-	-	1*	-	-	ಇಲ್ಲ	-	*1.27
ಒಡ್ಡಾರಾಧನೆ	ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ		10	-	5	-	3	ಇಲ್ಲ	-	5	ಇಲ್ಲ	-
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ	ಶ್ರೀವಿಜಯ		9	-	418	80%	77	ಇಲ್ಲ	-	112	ಇಲ್ಲ	35 13

ಆದಿಪುರಾಣ ಪಂಪ	10	-	-	-	83	ಇಲ್ಲ	-	-	ಪದ್ಯ	26	1*	*3	ಕಡೆ	ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದ	ಪ್ರಾರಂಭ	85
(ಸಂಗ್ರಹ)																
ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ಪಂಪ	10	1578	753	50%	218	ಇಲ್ಲ	-	-	ಇಲ್ಲ	95	35					
ಶಾಂತಿ ಪುರಾಣ ಪೊನ್ನ	10	1636	1169	75%	386	1*	-	-	ಇಲ್ಲ	-	-	*5.93.	ನಾಲು	2		
ಲೀಲಾವತಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರ	12	-	-	-	278	2*	4	-	ಇಲ್ಲ	-	-	*9.80,	11.53			
ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ ನಾಗವರ್ಮ	11	12	248	248	100%	31	ಇಲ್ಲ	-	29	ಇಲ್ಲ	16	5				
ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ	13	-	-	65%	-	1*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*11.113
ಯಶೋಧರಚರಿತೆ ಜನ್ಮ	13	241	-	-	56	1*	-	99	ಇಲ್ಲ	21	9	*2.2				
ಮಸ್ತು																
ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ ಅಂಡಯ್ಯ	14	272	157	57%	26	1*	1	85	ಇಲ್ಲ+	24	14	*ಪದ್ಯ	77			
+ಒಂದೆಡೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ ಪಂಪಾಸ್ಥಾನವರ್ಣನು ಚಂದ್ರಶೇಖರ	15	61	28	48%	8	ಇಲ್ಲ	1	15	ಇಲ್ಲ	-	-	-	-	-	-	-
ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ ಈಶ್ವರ	16	-	-	-	38	ಇಲ್ಲ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ಚಿಕ್ಕಪಾಧ್ಯಾಯ	17	2500	1600	65%	250	30	-	-	ಇಲ್ಲ	-	-	-	-	-	-	-
ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸ ಷಡಕ್ಷರಿ	17	1861	950	50%	300	3*	11	-	ಇಲ್ಲ	-	-	*7.33.	7.98			
10.88																
ಕನ್ನಡ ಭರ್ತೃಹರಿ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿ	19	305	124	41%	ಕಡಿಮೆ	2*	-	-	ಇಲ್ಲ	*ಪದ್ಯ	27.	39				
ಸುಭಾಷಿತ																
ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾಕುಂತಲ	19	-	-	-	-	1*	-	-	3+	-	-	*5.107+1.3.	2.35			
6.152.																
ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಕೇಶಿರಾಜ	13	342	341	-	58	1*	1	-	20	8	*ಪದ್ಯ	177				

ಟಿಪ್ಪಣಿ

- 1 ಎಚ್.ಡಿ.ವೇಲಂಕರ್ 'ಭಂದೋನುಶಾಸನ'ವಾಕ್ಯ ಬೃಂದ 12-13,
  - 2 ಗೋವಿಂದ ಪೈ : ಮೂರು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು.
  - 3 ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ 1. 34, 1.35.
  - 4 ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ : ಸೂತ್ರ 243 ರಿಂದ 246.
  - 5 ಅಪ್ರತಿಮವೀರ ಚರಿತೆ : 2. 15.
  - 6 ಸಮಾಲೋಕನ : ಪುಟ 173
  - 7 ಕ್ರೌಂಚಪದವು "ಅಭಿಕ್ಯತಿ" ಎಂಬ ಭಂದಸ್ಥಿನ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಭ. ಮ. ಸ. ಭ. ನ. ನ. ನ. ನ. + ಗುರು ಬರಬೇಕು, ಈ ಗಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆಯ ಗಣಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು: — — — 1 -1
  - 8 ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳ : *ಕಂದದ ಲಯ-ನಡೆ' : ಕ. ಸಾ. ಪ. ಪ. ಸಂ : 42.2, ಡಿಸೆಂಬರ್ 1960
  - 9 ಜಯಂತಿ 26.9. ಮಾರ್ಚ್ 1964: 'ಕಂದದ ಚಕ್ಕಂದ'.
  - 10 ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ 1.15
  - 11 ಯತಿ ಬಾರದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಲೇಖಕರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ : ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ 1.35
  - 12 ಬಸವರಾಜ ವಿಜಯದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.
  - 13 ಪ್ರಾಕೃತ ಪಿಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗಾಥಾ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದದ್ದು. ಉದಾಹರಣೆಯ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.
- ಜೇಣ ವಿ | ಣಾ ಣ ಜ 1 ವಿಜ್ಞ ಇ | ಅಣುಣಿ 1 ಜ್ಞ ಇ ಸೋ |ಕ ಆ ವ ರಾಹೋ | ವಿ ||

ಪತ್ತೇ 1 ವಿಣ ಆರ | ಡಾ ಹೇ | ಭಣ ಕ | ಸ್ನಣವ |ಲ್ಲ! ಹೋ ಆ | ಗ್ಲೀ|

ಪ್ರಾಕೃತ ಭಂದದಂತೆ ಪಾದಾಂತದ ಅಕ್ಷರ ಗುರುವಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಅಂತಿಮಾಕ್ಷರ ವ ಕಾರವು ಗುರು. ಈ ನಿಯಮವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. ವಿದ್ವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಭಟ್ಟರ “ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರ ಭಾಷಾಂತರ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪಾದಾಂತದ ಲಘುವು

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಗುರುವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. (ಪುಟ 9)

14 ಲಘುವೊಂದೆ ಬರ್ಕೆ ಗಡ ರಸದೆಯೊಳ ನಾಗವರ್ಮ.

15 ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಭಟ್ಟರು ಈ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

16 ಚಾವಲಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಭಂದಸ್ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮಗಳ ವಿವರಣೆಯಿದೆ.

17 ಪ್ರಾಕೃತ ಪೈಂಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾದ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಯತಿ ವಿಚಾರ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ‘ಭಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ’ದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ :

‘ನ್ಲಾ ಚೇತ್ ಪದಂ ದ್ವಿತೀಯಾದಿ’ (4.18)

18 ಸೂತ್ರ : ಸಪ್ತಮಃ ಪ್ರಥಮಾದಿ (4.19)

19 ಅನ್ಯೇ ಪಂಚಮಃ (4.20) : ಅನ್ಯೆ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಧೇ ಪಂಚಮಶ್ಚೇದ್ಧಣ : ಸರ್ವಲಘುಭವತಿ ತದಾ ಪ್ರಥಮಾದಿ ಪದಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ. ಗುಣವರ್ಮನ ಭಂದಸ್ಸಾರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಾದ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳುವಾಗ ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರದ ಸೂತ್ರ 2.1ರ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. 20 ಭಂದೋನುಶಾಸನ

21 ಪ್ರಾಕೃತ ಪೈಂಗಳಲ್ಲಿ ‘ಖಂದ ಆ’ ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉದಾಹರಣೆ :

ಜಂಬಂ|| ಆಣೇ | ಇ ಗಿ ರಿಂ |

ರಹ ರಹ ಚಕ್ರಪ | ರಿಘಟ್ಟ | ಣಸಹಂ | ಹಣು ಆ ||

ತಂತಂ | ಲೀಲಾ | ಇ ಣ ಲೋ |

ವಾಮಕ | ರತ್ನಂ | ಹಿಲಂ | ಏ ಇ ಸ | ಮುದ್ದೇ (1.74)

22 1.72 ರಲ್ಲಿ ಯತಿಭಂಗಕ್ಕೆ ‘ಬರ್ದಂಕ | ಲ್ಮ ಮರಿವ |ರಾರ್’ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಯತಿ ಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆದನ್ನೇ ತಿದ್ದಿ 1.74 ರಲ್ಲಿ ‘ಬರ್ದಂಕ | ಲೈ ಕಲ್ಪ! ರಾರ್’ ಎಂದೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನಿಗೆ ಜಗಣದಲ್ಲಿ ಯತಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇದ್ದಿತೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಜಗಣದಲ್ಲಿ ಯತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಮೊದಲ ಪರಿಚ್ಛೇದ ಒಂದರಲ್ಲೇ 50 ಕಡೆ ಯತಿ ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ |

23 “ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ” : ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ.

24 ಜಯದಾಮನ್ : ಉಪೋದ್ಯಾತ, ಪುಟ 24 25

25 ಜಯದಾಮನ್ : ವಾಕ್ಯ ಬೃಂದ: 12.

26 ತೆಲುಗು ಭಾಷಾಲೋ ಭಂದೋರೀತಿಲು-ವಿದ್ಯಾನ್ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಶರ್ಮ : ಪುಟ 148

28 ತೆಲುಗು ಭಾಷಾಲೋ ಭಂದೋರೀತಿಲು-ವಿದ್ಯಾನ್ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಶರ್ಮ : ಪುಟ 152

28 ಕ. ಸಾ. ಪ. 44-1,2

ಲೇಖನ-ಗ್ರಂಥ ಋಣ

ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಪುರಾತನ ಚರಿತ್ರೆ -ಸುರಂಗ, ಕನ್ನಡ ಭಂದೋವಿಕಾಸ-ಕರ್ಕಿ, ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ, ನೃತ್ಯರತ್ನಾಕರ-ಕೇದಾರಭಟ್ಟ, ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರ-ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಭಟ್ಟ, ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಸಂಪದ, ಭಂದಸ್ಸಾರ-ಗುಣವರ್ಮ (1650, pub.by Mariyappa Bhatt) ಭಂದೋಲಂಕಾರ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಗ್ರಹ-ಚಾವಲಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರಚರಿತೆ -ತಿರುಮಲಾರ್ಯ, ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ.- ಶ್ರೀವಿಜಯ, ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ- ಈಶ್ವರ ಕವಿ, ಪ್ರಾಕೃತ ಪೈಂಗಳ (1310 Edit by Bholashankar Vyas) ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ- ನಾಗವರ್ಮ 11. ಸಮಾಲೋಕನ-ಶ್ರೀನಂಶ್ರೀ, ಕವಿಜನಾಶ್ರಯಮು-ಭೀಮ ಕವಿ. ಭಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಂ-ಪಿಂಗಳ, ಜಯದಾಮನ್

-ಎಚ್. ಡಿ. ವೇಲಂಕರ್, ಛಂದೋನುಶಾಸನ -ಎಚ್. ಡಿ. ವೇಲಂಕರ್, ಛಂದೋರಾಜ -ರಘುಪತ್ನಾಚಾರ್ಯ. ತೆಲುಗು ಭಾಷಾಲೋ ಛಂದೋರೀತಿಲಿ-ವಿದ್ವಾನ್ ರಾವೂರಿ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಶರ್ಮ, ಬಸವರಾಜವಿಜಯ-(ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ) ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ, ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ-ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್. (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ). ಛಂದೋಂಬುಧಿ-ನಾಗವರ್ಮ 1, ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ-ಆಂಡಯ್ಯ, ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ-ಜನ್ನ, Samskrita and prakrita metres-journal of oriental research (Mds) 17 1947. ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣದ ಕಂದಗಳು- ಸಾ. ಪ. ಪ. 1928. ಕಂದದ ಚಕ್ರಂದ-ಮೇವುಂಡಿ ಮಲ್ಲಾರಿ ಜಯಂತಿ 26-9 March 64, ಮೂರು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು (ರವಿಕೀರ್ತಿಯ ಶಾಸನ)-ಗೊವಿಂದ ಪೈ ಚತ್ತಾಣ ಬೆಂದೆ- ಪ್ರ. ಕ. 44.4 1963-ತೀ ನಂ ಶ್ರೀ. ಕನ್ನಡನಾಡೂ, ದೇಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ-ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ, ಮಾತ್ರಾಛಂದಸ್ಸುಗಳು-ಚಿಲಕೂರಿ ನಾರಾಯಣರಾವ್-ಭಾಷಾಂತರ ಟಿ. ವಿ.ವಿ. ಎಸ್, Tala vrittis and matra Vrittis-poona orientarics, ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕಂದಗಳು-ಕ. ಸಾ. ಪ. ಪತ್ರಿಕೆ ಸಂ. 16 ಪುಟ 173-231. Apabramsa metre-H. D.V. ಕಂದದ ಲಯ-ನಡೆ : ಶಿವರಾಮ ಐತಾಳ. ಕ. ಸಾ. ಪ. ಪ. Dec 60 ಸಂ. 42.2 ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ-ಟಿ. ವಿ. ವಿ. ಎಸ್. ಪ್ರ, ಕ., ನಾಗವರ್ಮನ ಪದ್ಯಗಳು-ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ, ಮೂಡಬಿದರೆಯ ಶಾಸನದ ಕಂದಗಳು (1429), ಗಂಗಾಧರ ಶಾಸನದ ತೆಲುಗಿನ ಮೂರು ಕಂದಗಳು (ಶತಂ 10). ಕಳಸದ ಶಾಸನ (930). ಅರಸಿಕೆರೆ ಶಾಸನದ ಕಂದಗಳು-k. u journal 1966 vol.x-s, ಶೆಟ್ಟರ್

ಆದಿಪರಾಣ, ಪಂಪಭಾರತ ಧರ್ಮಾಮೃತ ಕೆ. ಭರ್ತ್ಯಹರಿಶತಕ
ಶಾಂತಿಪುರಾಣ ಲೀಲಾವತಿ ಶಾಕುಂತಲ
ಮದನತಿಲಕ ವಿಶ್ವನಾಥ ಪುರಾಣ ಪಂಚತಂತ್ರ
ಸಮಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಂಪಾಸ್ಥಾನವರ್ಣನಂ
ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ

ಸಂಧ್ಯಾ-ರಾಗ

ಸಂಧ್ಯಾ - ರಾಗ

ವಿ. ಕೆ.ಜನಾರ್ದನ್

ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಯ
ಸರಳ ಸಂದಿಯಿಂದ
ರೂಮಿನೊಳಗೆ ಧುಮುಕಿ
ನನ್ನ ಡಬ್ಬಲ್-ಬೆಡ್ ಹತ್ತಿ
ಸಿಲ್ಕ್- ಹತ್ತಿ ದಿಂಬುಗಳ ತಬ್ಬಿ
ಹೊರಳಾಡುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದ
ಸಂಜೆ ಸೂರ್ಯ.
ಮತ್ತೊಂದು ಕಿಟಕಿ ಬಳಿ
ಸಂಚು ಹೂಡಿ, ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಾ
ನಿಂತಿತ್ತು -
ನನ್ನ ಕಂಚು ದೇಹ.
ಎದುರು ಮನೆಯಂಗಳದ

ಮಾಲೆಘಟ್ಟ ಸೋಪಾನವೇರಿ

ಆ ಏರಿಳಿತದ ಕಾವಿನಲ್ಲೇ,

ತಂಪಾಗಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು

ಸೊಂಪಾದ ಆ ಸುವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೇ

ಐಕ್ಯವಾಗಿರುವ ಐಡಿಯ ಹಾಕಿ

ಸಂಜೆಗತ್ತಲಲಿ ನಿಂತು ನಿಂತು

ನಿಂತೇ ಇತ್ತು.

ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನೀರೆ

(ಅವಳುಟ್ಟಿದ್ದು-ರೆಡ್‌ರಾಕ್ ಸೀರೆ)

ಅಡಿಗಡಿಗೂ ಕಾಲಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕಿರಿಕಿರಿಯಾದಾಗ,

ಮುದುರಿ ಮೇಲೆತ್ತಿ

ಹೊಕ್ಕುಳಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿವಳು

ನನ್ನ ಕೀಚಕ ಮೈಯನ್ನ

ಪಟ ಪಟ ಬಡಿದು ಚಡಪಡಿಸುವ

ಸರಗಂಚಿನಿಂದ

ಸೊಂಟ ಬಳಸಿ ಬಿಗಿದು ಬಂದುಮಾಡಿದಳು

ನನ್ನನ್ನ

ಆ ಕತ್ತಲು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ

(ಆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ)

ಎಳನೀರ ಗಂಜಿ-ನುಣುಪಿನ

ಆ ಸ್ಯಾಂಡಲ್-ಸೋಪ್ ಕನ್ಯೆಯ

ಉದಾರವಾದ ಉದರದಿಳಿಜಾರಿನಲ್ಲೇ

ಜಾರುಗುಪ್ಪೆಯಾಡುತ್ತಾ

ಬಟ್ಟಲಗಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾ,

ಕೊಡಕ್ಕಲರ್ ಕನಸ ಕಾಣುತ್ತಾ

ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಾ

ಕುಲು ಕಣಿವೆಯ ಕುಳಿಗಳಿ

ಕುಡಿದು ಕುಡಿದು

ಆಲೆ-ದಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ.

ನೀರೆರೆದು ಮುಗಿಸಿ,

ಸೆರಗಂಚ ಹೊರಗೆಳೆದು

ಸೀರೆ ನೆರಿಗೆಗಳ ಝಾಡಿಸಿ ಕೆಡವಿ ಕೈ

ಬಿಟ್ಟಾಗ

ಬಿರಬಿರನೆ ಬಂದು ಬಿಲ ಸೇಕೊಂಡೆ

ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ದೇವೇಂದ್ರನಂತೆ.

“ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ”(ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ)

“ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ”(ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ)

-ಜಾ.ಗೋ

ಗಿರಿ ಅವರ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” (ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ, ನವಂಬರ ೧೯೭೧) ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಓದುಗರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದಂಥ ಕೃತಿ. ನಾನು ಶ್ರೀ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ (ಸಾಕ್ಷಿ-೧೩) ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾವ್ (ಸಂಕ್ರಮಣ-೪೯) ಇವರುಗಳ ಪ್ರಶಂಸನಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಓದಿದೆ : ಆದರೆ ನಿರಾಶೆಯಾಯ್ತು. ಗಿರಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಬುದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಕ (ಉದಾ: ‘ಸ್ವರೂಪ’ ಮತ್ತು ‘ಹಳದಿ ಮೀನು’ ಕುರಿತ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು) ಮತ್ತು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಬಹುಶಃ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೂ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು (ಹೀಗೆ ಆಗಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಯಾವ ನಿಯಮವೂ ಇರದಿದ್ದರೂ) ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥ ರಾವ್ ಇವರುಗಳ ಲೇಖನಗಳು ನನ್ನ ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ದೃಢಪಡಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಲೋಚಿಸಿದಾಗ ನನಗೆ (ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ) ನಿಜವಾಗಿ ತುಂಬ ನಿರಾಶೆಯಾಯ್ತು. ಪಕ್ಷ ಮನಸ್ಸಿನ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬನ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಒಂದು ಅಪಕ್ವ ಕೃತಿ ಅನ್ನಿಸಿತು ಗಿರಿ ಅವರ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ”.

ಈ ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆ, ಈಗಾಗಲೇ ವಿಮರ್ಶಕರು ಗುರುತಿಸಿರುವಂತೆ, ನೇರವೂ, ಪಾರದರ್ಶಕವೂ, ವ್ಯಂಜಕವೂ ಆಗಿದ್ದು (‘ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೇ ನಡಿಸಿದ ಚಿಕ್ಕಿತ್ನೆ’ ಅನ್ನುವ ಶ್ರೀ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯ ಹೇಳಿಕೆ ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ ಗಿಂತ ‘ಹಳದಿ ಮೀನು’ ವಿನ ಭಾಷೆಗೆ ಬಹುಶಃ ಹೆಚ್ಚು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ ಯ ಭಾಷೆ ತುಂಬ ನೇರ, ಹರಿತ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿದ್ದು ಬುದ್ಧಿ - ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ “ಹಳದಿ ಮೀನು” ವಿನ ಭಾಷೆಯ ಸಂಗ್ರಹ-ಗುಣ, ಸೂಚ್ಯತೆ, ಧ್ವನಿತ್ವ ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯ-ಗುಣಗಳಾಗಲೀ, ಆಳವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ‘ಹಳದಿ ಮೀನು’ವಿನ ಭಾಷೆಗೆ ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ಯ ಭಾಷೆಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ತನ್ನದೇ ಆದ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳಿವೆ.) ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ‘ಪಕ್ವತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕೃತಿಯು ಕೇವಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಭಾಷೆಯ ಪಕ್ವತೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ‘ಪಕ್ವ’ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡಲಾರದು. ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂಥ ಹಲವಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ನ್ಯೂನತೆಗಳಿವೆ. ಈ ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವಂತಿದ್ದರೂ ಅದು ಏಕೋ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ ವಿಮರ್ಶಕರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅವು ಬಿದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗುವುದಕ್ಕೆ (ಈ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೂ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಯ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಸಾಂಘಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಳಿದು) ನಮ್ಮ ನವ್ಯ-ವಿಮರ್ಶೆಯು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೇವಲ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರ ಇವುಗಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ೧೯೩೯ ನೆಯ ವರ್ಷದ ನವಂಬರದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುವ ಸಮಾರಂಭದ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸೆಮಿನಾರುಗಳು ನಡೆದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ‘ಕಾದಂಬರಿ-ಚಿಕ್ಕಿತ್ನೆ’ಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಕಾರಂತರು ಆಮೇಲೆ ಪ್ರೊ. ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸಭಟ್ಟರಿಗೆ ಬರೆದ ಕಾಗದ (ಅಭಿವಂದನ”, ಪುಟ ೧೯೮ : ಭರತವಾಕ್ಯ) ದಲ್ಲಿ “.....ಕಾದಂಬರೀ ತಂತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಬಲು ಸಂಕಟಪಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಅಂದದ್ದು ಮಾರ್ಮಿಕವೂ ಸಾಮಯಿಕವೂ ಆಗಿದೆ.

ಗಿರಿ ಅವರ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ತನ್ನ ಸಫಲತೆಗಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರವಾಹ-ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದಂಥ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಂಥ ಒಂದು ಅಲ್ಪ-ತ್ಯಪ್ತ ಕೃತಿ. ಈ ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅಂಥ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮರ್ಥರಿದ್ದರೂ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನ (ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತು) ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿಜವಾದ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರವಾಹದ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದರಿಂದ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಆಭಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಾದ 'ಆತ'ನ ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯ ಘಟನೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿಯಾದ ಕ್ಯಾಮರಾದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಘಟನೆಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಂತರಂಗದ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡು ಬರುವ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಇವು 'ಆತ'ನದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ದೋಷ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, 'ಆತ' ತಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಹೋದ ಊರಿನಿಂದ ಕೆಲಸ ಸಿಗದೇ ವಾಪಸು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದನಂತರ ಆತನ ಗೆಳೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ, "ಲೋ, ನಿನಗೆ ಆ ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದನ್ನ ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತೆ?" (ಪುಟ ೬೨.) ಅದಕ್ಕೆ ಆತ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ: "ಏನೂ ಅನ್ನಿಸಲ್ಲ. ಹೀಗಾಯಿತು, ಹೀಗಾಯಿತು ಅಂತ ಮತ್ತೆ ಘಟನೆಗಳೇ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತವೆ ಅನ್ನಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು: ಇದು ಹೀಗಿದೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಕಾರವಾಗಿದೆ. ಅಂದ ಹಾಗೆ." ಈ ಉತ್ತರ ನಮಗೆ ಮೇಲೆ ನೋಡಲು ಭಾಷೆಯ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆಯ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. (ಶ್ರೀ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಇದು ಹಾಗೆಯೇ ತೋರಿದೆ). ಆದರೆ ಇದು ಆತನ ಆಗಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಜವಾದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ನಿರೂಪಣೆ ಅಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ 'ಆತ' ಮತ್ತು 'ಆಕೆ' ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವಷ್ಟೂ ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿನ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣ, ಮಾನವೀಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲದ 'ಆಫೀಸು-ಗಿರಿ'ಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು, ತತ್ತರಿಸಿ, ಹೇಗಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಪಾರಾಗಿ ಹೋದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ತಮಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ಸಿಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಆ ಎಲ್ಲ ಬೇಸರ, ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ತತ್ತರಿಕೆಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ (ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯ ಭಾಗದಷ್ಟು) ಮತ್ತು ಕೂಲಂಕಷವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ - ಚಿತ್ರಣ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿರುವಾಗ ಆತ ಹೀಗೆ ನಿರ್ವಿಕಾರವಾಗಿ ಸ್ಥಿತ ಪ್ರಜ್ಞನಂತೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಉತ್ತರ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಆತ "ನನಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ವಾಕರಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ" ಎಂದಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಉತ್ತರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಗಿರಿ ಅವರ ನಿರೂಪಣೆ "Psychologism" ದ ದೋಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಥೀಮಿನ (Theme) ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಶ್ರೀ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ("ಸಾಕ್ಷಿ-೧೩", ಪುಟ ೧೧೩.) "ನೋಡುವುದು" ಎಂತಹ ಕ್ರಿಯೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿ. ಯಾವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಾವು ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತೇವೆ; ಈ ಗ್ರಹಣಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ ಆವರಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ, ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೃತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬಹುದು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿದು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆನೇ ಈ ಕೃತಿಯು ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅರ್ಥ-ಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಇನ್ನಾವ ಅರ್ಥ ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶ ಇದೆ ಅನ್ನುವುದೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಯಂತೂ, ಶ್ರೀ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಬಹಳ ಗೌಣ, ಇನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಆತ' ಮತ್ತು 'ಆಕೆ' ಇಬ್ಬರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಹೇಗಿರುವರೋ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುವರು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಯಾವ ಘಟನೆಗಳೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಆತ' ನಂತೂ ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ 'Running Commentator' ನಂತೆಯೇ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಮಾನಸಿಕ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರನಂತೆಯೇ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ಬಾಹ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡವಳಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಬರೆದಿರುವುದೊಂದನ್ನುಳಿದು ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ್ದು ಅನ್ನಬಹುದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶ ಯಾವುದೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಸಂಬಂಧವು ಸಹ ನಮಗೆ ಆತನ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ, ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅವರಿಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲೀ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ಲಗ್ನವಾಗಿ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಾದ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರ ಮಾಮೂಲು ಉತ್ಸಾಹ-ರಹಿತ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. [ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅವರಿಬ್ಬರ

ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡುವುದರ ವರ್ಣನೆಯು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ತಮ್ಮ 'ಜಂಟೀ-ಮನೆ' (Common Conjugal house' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಯಿಂದ ಅವನರವನರಾಗಿ ಅಟೋರಿಕ್ಷಾದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೇರಿಸಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟ ನವದಂಪತಿಗಳನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನಂತೂ ಮುಂದೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಹಾಸ್ಟಿಟಲಿನ ಡೀನ್ - ಮೊದಲು ಗಂಡಾಗಿದ್ದು ಕೆಲ ಪುಟಗಳ ನಂತರ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೆಣ್ಣಾದ ಡೀನ್ ಆಕೆ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿರದೇ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಂದು ಗಂಡಸಿನೊಂದಿಗೆ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದನಂತರವೇ 'ಆತ' ಮತ್ತು 'ಆಕೆ' ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡೆ.] ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ-ಅದರಲ್ಲೂ 'ಆಕೆ' ಗೆ 'ಆತ' ನ ಸ್ವಭಾವದ ಲೋಪ-ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವುಗಳ ಅರಿವೂ ಇದೆ ಅನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧವು ಅವರಿಬ್ಬರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಇನ್ನಾವ ಅಂಶ (aspect) ದ ಮೇಲೂ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ 'ಆತ' ಮತ್ತು 'ಮೂರ್ತಿ' ಇವರ ನಡುವೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಹಾರ್ದಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂತೂ, ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಾದ 'ಆತ' ಒಬ್ಬ ಬಹಳ ಜಾಣನಾದ ಮತ್ತು ತೀಕ್ಷ್ಣದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಆದರೆ ತನ್ನ, 'ಆಕೆ' ಯ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ವಸ್ತು-ನಿಷ್ಠ ತೀಕ್ಷ್ಣ-ದೃಷ್ಟಿಯ ಕ್ಷ-ಕಿರಣದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಲೋಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ, ಅಥವಾ ಇದನ್ನೇ ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು : ಆತ ತನ್ನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಬಾಹ್ಯಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಕ್ಷ-ಕಿರಣದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಾನಲ್ಲ-ಆತನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ತನ್ನವರನ್ನು ಆ ಬಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಲು ಸಮಯವೇ ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ! ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಆತ' ಬಾಹ್ಯಘಟನೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಮತ್ತು ತೋರಿಸುವ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರತೀಕ (an archetype of the principle of the witness) ವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಹೀಗಾಗಿ ಅವನ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳಿಗೂ ಒಳಗಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ, ಗತಿ ಇಲ್ಲ, ಅರ್ಥಾತ್ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಯಷ್ಟೇ ಪಾತ್ರರಚನೆಯೂ ಗೌಣ ವಿಷಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. (ಇಂಥದೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರವಾಹ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂಥ ಕನ್ನಡದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಹತ್ವದ ಕಾದಂಬರಿಯಾದ "ಹಳದಿ ಮೀನು"ವಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪಾತ್ರ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.) ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ ಇವೆರಡೂ, ಶ್ರೀ ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೇಳಿದಂತೆ, "ನೋಡುವುದು" ಎಂತಹ ಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೂ ನಾವು ಯಾವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದೇಶ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾದಂಥದಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರೂಪಿಸಲು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೇ ಯಾಕೆ ಈ ಲೇಖಕರು ಬರೆಯಬೇಕಿತ್ತು? ಬೇಕಾದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಇನ್ನೂ ಪ್ರೌಢವಾದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನೆಯನ್ನು ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವನ ಜೀವನ - ದೃಷ್ಟಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು (ವಸ್ತು-ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದರ ಮೂಲಕ) ಹೇಳುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಿರದು. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯ, ಶ್ರಮ, ಜಾಣ್ಮೆ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳೆಲ್ಲ ಬಾಹ್ಯ ಘಟನೆಗಳ ಕೂಲಂಕಷವಾದ ವಸ್ತು-ನಿಷ್ಠ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವೆಚ್ಚವಾಗಿವೆಯಾದ್ದರಿಂದ 'ಆತ'ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ, ಆತನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮತ್ತು ಆತನ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯ (ಇದು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನು ಬಾಹ್ಯ ಘಟನೆಗಳ ಹಾಗೂ ಜನಗಳ ವರ್ತನೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ (Comments) ಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದಾದರೂ) ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರದಂತಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಈ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ದೋಷ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಆತ' ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದಿನ ಇದ್ದು, ಬೇಜಾರುಗೊಂಡು, ಜೋಗದ ಜಲಪಾತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆತ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಗೊತ್ತು-ಗುರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ

ಸಾಫಲ್ಯ-ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೊಂಚ ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆತ ಈ ಬಗೆಯ 'ಸ್ವ-ಚಿಂತನೆ' (ತನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ (ಆತ ಅದುವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಬಾಹ್ಯಘಟನೆಗಳ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅವಲೋಕನ ಮಾತ್ರ) ಆತನ ಈ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ (ಇದು ಅವನು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತುಸು ಆಳವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಹ) ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರ-ಸತ್ವವನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ 'ಆತ'ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬಲು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾದದ್ದು. ಬಹುಶಃ ಈ ಬಗೆಯ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ (Alienated Personalities)-ಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಹೀತ ಸಂಪ್ರದಾಯ (An accepted tradition) ವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದರೆ ಕಾಮೂ, ಕಾಫ್ಕಾ ಮುಂತಾದವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ನಾಯಕರು, ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ, ಅತಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಅ-ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಸಂವೇದಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಹೊರಜಗತ್ತನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬೋರ್, ಅರ್ಥವಿಹೀನ, ನಿರ್ದಯಿ ಅಥವಾ ಕ್ರೂರ ಎಂದು ಹೀಗೆಳೆಯುವುದು ಯಾರಿಗೂ (ಅದರಲ್ಲೂ ಬಿಸಿರತ್ತದ ಯುವಕರಿಗೆ) ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕವೂ, ಅ-ಸಾಮಾಜಿಕವೂ ಆದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದಲೇ ಮತ್ತು ಮಾನದಂಡದಿಂದಲೇ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ಅಳಿಯುವುದು ವಸ್ತು-ನಿಷ್ಠ ಎನಿಸಬಹುದೇ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯವಾಗಬಹುದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಮ್ಮ ನವ್ಯಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕು (ಇದರರ್ಥ ನಾನು ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಕುರುಡ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ ಎಂದಲ್ಲ.) ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಆತ' ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬಲು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನಷ್ಟೇ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಈ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಪಡಿಸಬಹುದು: 'ಆತ' ತನ್ನ, ನಗರದ ಸಮಾಜದಿಂದ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ದೂರವಾಗಿರುವನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಹ ದೂರವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕೂಡ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಂಬಂಧದ (ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯ) ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತ ನಗರದ ಹೋಟೆಲ್ಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ, ತಿಂಡಿ, ಊಟ ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈತ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ 'Co-lodgers' ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಸಹ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಈ ವರ್ತನೆಯ ಅಥವಾ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಲೇಖಕರು ನಮಗೆ ಸೂಚಿಸ ಬಯಸುವುದೇನನ್ನು? ಆತ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಕೀಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನೇ? ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಹರಿಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ತಮಗೆಲ್ಲ ಆಗ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಎಳೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೋ ಅಥವಾ ಜೋಡಿಸದೇ ಹಾಗೇ ಇಡಬೇಕಾಗುತ್ತೋ ಎಂದು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಭಯವೋ? ಅಂತೂ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚಿತ್ರಣ ನಾವು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಅಸಮಂಜಸವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಅದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ತೋರುವ 'ಅತಿ-ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ' ಯ ಒಂದು ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಹಿಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕರುಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಆಳ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಆತ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಪರಿಸರದ-ಬಾಹ್ಯಘಟನೆಗಳ ಮತ್ತು ಜನರ-ಒಬ್ಬ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರನಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು 'significant' ಆಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಟೀಕೆ ಇದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ: ಜಿ. ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾವ್ (ಸಂಕ್ರಮಣ-೪೯) ಹೇಳಿ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಿಗೆ ಆತನ 'ವಿಲಕ್ಷಣ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಆತನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ 'significant' ಎಂದು ಅನ್ನಿಸದಿರುವುದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಅದನ್ನು ಕುರಿತೇ ಇದೆ ಅನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಪರಿಸರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಜನರು ಇವೆಲ್ಲ 'Non-significant' ಅಥವಾ "Meaningless" ಎಂದು ನಮಗೆ ಖಚಿತಮಾಡಿಕೊಡುವಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಕಟವಾಗಿ "ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವು 'Non-significant' ಅಥವಾ 'Meaningless' ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ 'ಆತ' ನಿಗೆ

ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆಯದೇ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಆಫೀಸುಗಳಲ್ಲಿನ ಕುರುಡು ಯಾಂತ್ರಿಕತೆ ಇವಿಷ್ಟೇ ನಮಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾದ ಯುವಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ನೌಕರಿ ಸಿಗುವವರೆಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರರ್ಥಕ, Non-significant' ಅಥವಾ 'Meaningless' ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ 'ಆತ'ನ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ: "...ಕೆಲವು ಸಾರಿ ನಾವು ಬಹಳ Philosophical ಅಂತ ನಮ್ಮನ್ನೇ: ನಾವು ನಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೂಲ ಸುಮ್ಮನೆ ಖಾಲಿ ಜೇಬಾಗಿರುತ್ತೆ."

ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು, ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ, 'Significant' ಆಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನ ತೀರ್ಮಾನ ಅಷ್ಟೇನು ಕನಿಷ್ಠಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಳವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಇವು ನಾವು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಕನ್ನಡದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ "Significant' ಅನ್ನಿಸುವ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಿವೆ, ವಿಚಾರಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಭಾಷೆ (ಇದು ಅಚ್ಚರಿಪಡಿಸುವಷ್ಟು ನೇರ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿದೆ), ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಇವು ನಾವು ತಲೆದೂಗುವಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ತಂತ್ರ-ವಿಧಾನ ಕಾಮೂ-ಕಾಫ್ಯಾರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂತಿದೆ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ (ಉದಾ : ಆತ ಮತ್ತು ಆತೆ ಉರು ಬಿಟ್ಟೋಡುವುದು) ಫ್ಯಾಂಟಸಿ (Fantasy) ಯ ಉಚಿತವಾದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ('ಆತ'ನ ಪಾತ್ರ ಸೇರಿ) ಮಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿ, ನಾನು ಈ ಮೊದಲು ವಿವರಿಸಿದಂತೆ, ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಕಥೆಯು ಗೌಣವಾಗಿರುವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಬರುತ್ತದೆ. (ಇದನ್ನು ನಾವು 'ಹಳದಿ ಮಿನು' ಅಥವಾ 'ಸ್ವರೂಪ' ದಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.) ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರ-ಸೃಷ್ಟಿ ಇವೆರಡೂ ಗೌಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೀ ಒಂದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವೇದಶಾಲೆ (Psychological Observatory) ಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ.

ಕಾಲ

ಕಾಲ

ಎಂ. ಪಿ. ಮನೋಹರಚಂದ್ರನ್

ಹೇಳಿದುದನೆಲ್ಲ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ ಚಿಗುರಿದ ಸಮಯ

ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಳಿ ಸಾರಿ, ಕೈಯೂರಿ

ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದೆ; ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಚಪ್ಪರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಭಾರದ ಮಗ ನಗೆಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂ ಚೆಲ್ಲುವಾಗ

ಲುಟ ಲುಟ ಮುದ್ದಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೆ; ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ

ಮಲ್ಲಿಗೆ ಚಪ್ಪರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಗೃಹದ

ಪ್ರವೇಶದಂದು ಮಗ ಗೋಡೆಗೆ ಬೆರಳು ತೋರಿ
ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಅಪ್ಪಗೆ ಅಣ್ಣ ಎನ್ನುವ ಮಗ;
'ಅಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನ ಫೋಟೋ ಹಾಕಿದರೆ ಚೆನ್ನ'
ಹೌದು, ಕಾಲ ಕೂಡಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ
ನೀನೇಕೆ ಕಾಯಬಾರದಿತ್ತು?

ಘಟನೆಗಳ ನಿಷ್ಕರತೆ ಮತ್ತು ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೊ ಮಹಾರಾಯ

ಘಟನೆಗಳ ನಿಷ್ಕರತೆ ಮತ್ತು ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೊ ಮಹಾರಾಯ

-ಕೆ. ವಿ. ನಾರಾಯಣ

ಕೃತಿ : ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೊ ಮಹಾರಾಯ

ಕರ್ತೃ: ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ

ಪ್ರಕಾಶಕ: ಕಾದಂಬರಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ

ಕಾಲ : ೧೯೧೫

ಕೃತಿಯ ಹೆಸರು ಅದರ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕೆನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆ ತೀರಾ ಹಳೆಯದೇ. ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಆಗಿಸುವ ಇರಾದೆಯಿಂದ ಈ ನಂಬಿಕೆ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಮೀರಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಜನ್ಮದ ಆಚೆಗೆ ಎಳೆದು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ 'ಕರ್ಮತತ್ತ್ವ'ಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಗೊಂದಲವೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಗಿರುವ ಗಾಡೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲದು, ಸಾಧ್ಯ (end) ಮತ್ತು ಸಾಧನ (means) ಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯಗಳಿಂದ ಸಾಧನಗಳ ಸ್ವರೂಪ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವುದೆಂಬುದು ಒಂದು ನಿಲುವು; ಸಾಧನಗಳು ಸಾಧ್ಯಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ನಿಲುವು. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನಗಳ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಸಾಧ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಈ ನಿಲುವು ಕಾದಂಬರಿಯದು : ತನ್ನ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾರಮಣರಾಯನ ಭ್ರಷ್ಟ ನಡತೆಗಳು, ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದ ಉಗ್ರತೆಗಳು. ಸಂಜವಾಡಿಯ ಕಳ್ಳರಹುತ್ತದ ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸೀತೆಯ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಬದುಕು ಆಕೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ನೀತಿಕತೆಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಈ ಸರಳಗ್ರಹಿಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಆಗಿದೆ. ಮುನ್ನುಡಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳು:

“ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧರು ವ್ಯಾಕರಣದ ಸೂತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಧೀರರು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ”. ಈ ಹೋಲಿಕೆ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆ ಎನ್ನುವ ಅನುಪೂರ್ವಿಯನ್ನೂ ನಂಬಿದೆ. ಈ ನಿಗಮನ (Deductive) ಪದ್ಧತಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರುವಂತೆ ಸೀಮಿತವನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. (ಹರು ಮತ್ತೆ ಅವರ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.) ಆಸೀಮಿತ ಬದುಕಿನ ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗಗಳನ್ನು ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿ ನೋಡಬಹುದೆನ್ನುವುದು ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದರ ಜತೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೂ ಒಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಪರಿಚಿತವಲ್ಲದ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶವೂ ನಿದರ್ಶನ. ಇದು ಸಹಜ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ನೀತಿಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಓದುಗರಿಗೆ ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದು ಅವರಿಗಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ (ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ) ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಮೊದಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಉದ್ದೇಶವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಇದಿಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಲ್ಲದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೃತಿಯು ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ.

—ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. “ಲಂಚಕೋರರು ಆವರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಮಾದಗಳು : ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಕ್ಷಿ ಅದರ ದೋಷಗಳು: ಮೈಸೂರ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಸ್ಥಾನ ಅವರ ಮಹತ್ತರವಾದ ಔದಾರ್ಯ: ಆಸ್ಥಾನದ ನಕಲಿ: ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಂಬುವ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳು. ಪತಿವ್ರತಾ ಚರಿತ್ರೆ : ಸಹಗಮನ : ಗ್ರಾಮಗಳ ಕೊಳಚೆ; ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯರ ಕಿರುಕುಳ: ಮರದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಅವನ ಕ್ರೌರ್ಯ. ಬಾಲಕರಿಗೆ ಅವನು ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆ. ಅದರ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮ: ಕಾಪಟ್ಟು, ಅದರ ನೀಚಕೃತ್ಯಗಳು: ನಿಜವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಮಾಡುವ ವರ್ಣನೆ; ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸಲು ನಡೆಸಿದ ಅತಿ ಹೇಯವಾದ ಪ್ರಯತ್ನ; ಶಾಬರ ಪ್ರಯೋಗದ ನೀಚಕೃತ್ಯ : ಒಬ್ಬ ಐಲುಮನುಷ್ಯನ ಹರಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಹಾಸ್ಯ; ಒಬ್ಬ ಹುಟ್ಟುಕಳ್ಳ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವವಿಚಾರದ ಕತೆ: ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅತಿಭಯಂಕರ ಘಟನೆ. ಒಬ್ಬ ಮಹಾಮಂತ್ರವಾದಿ ಮಾಡಿದ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಾರ್ಯ, ಅವನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆ.” ಹೀಗೆ ಹರಡಿರುವ ವಸ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರಾಗಮಶಕ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ನಿಲುವು ಮಾತ್ರ. ತೆಳುವಾದ ಕತೆಯ ಹಂದರವೊಂದು ಇದ್ದಂತಿದೆ. ಸಂಜವಾಡಿಯ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನ ಸಂಸಾರದ ಕತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟಂತೆ ಭಾಸವಾದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಸಂಜವಾಡಿಯ ದುರಂತವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ‘ಮುಸುಕು ತೆಗೆಯೇ ಮಾಯಾಂಗನೆ’ ಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರಕತೆಯಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳೂ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಲವು ಚಿಟ್ಟೆ ಕತೆಗಳಂತೆ (Anecdotes) ಇವೆ. ಕಾಲದ ಏಕತೆಯೂ ಭಂಗವಾದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಓಟವೂ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾದಂತಿಲ್ಲ. ಅರುಂದಮ್ಮನ ಸಹಗಮನ, ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಅಮಾಸೆಯ ಇತಿವೃತ್ತ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. “ಅಸಂಬಂಧವೆಂದು ತೋರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಥೆಯ ಅಂಗಗಳೇ ಆಗಿವೆ” ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಲವು ಘಟನೆಗಳ ಔಚಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಸಂಶಯವಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ‘ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಕತೆ ಹೇಳುವ’ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯ ರಚನೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಮಾರಮಣರಾಯನ ಆಡಳಿತ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ನಿರೂಪಣೆ ಹರಿಕತೆಯ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಕತೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಕೀಳು ಅರ್ಥ (Derogatory) ನನ್ನ ವಿವಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಬಂದಾಗ ಕ್ಷಿಪ್ರಗತಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗುವಾಗ ಮಂದಗತಿಯೂ ಸಹಜ. ಇಲ್ಲೂ ಹಾಹೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹರಿಕತೆಯಂತೆ-ತಮ್ಮ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಸ್ತುವನ್ನು ಘಟನೆಗಳ ಅನುಪೂರ್ವಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಒಂದು ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ರೂಪ (Form) ದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ತಾಂತ್ರಿಕ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆ – ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆವಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

-ಸಂಜವಾಡಿ ಮೈಸೂರು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮ. ರಾಜಾಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಲೌಕಿಕನ್ಯಾಯದ ಅನುದಾನಕೇಂದ್ರ ಆಸ್ಥಾನ. ಈ ಆಸ್ಥಾನದ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನ ಸಂಸಾರದ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ದೀಕ್ಷಿತನ ಮಾವನ ಮನೆಯು ಅರಾಜಕವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಸ್ಥಾನದ ಆದೇಶದಂತೆ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದವನು. ಅವನು, ಅವನ ತಾಯಿ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಗು ಮಗಳು, ಸೊಸೆ, ಮೊಮ್ಮಗ ಮತ್ತು ಅವನ ಭಾವಮೈದುನ ಇವಿಷ್ಟು ಜನರು ಸಂಸಾರದ ಘಟಕಗಳು,

ಮನೆಯ ಸೊಸೆ ಸೀತೆ ಮತ್ತು ಅತ್ತೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಇವರ ನಡುವೆ ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ಕದನದ ವಾತಾವರಣ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯ ಮೇಲೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಅತ್ತೆ, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಳೆಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿವರಣೆ. ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ತನ್ನ ಸೊಸೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರೋಧ ವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪವನ್ನೂ ಮೂಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಆಲೋಚಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿ ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆಯದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಗೃಹಚ್ಛಿದ್ರದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಆಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತನು ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸೋಲು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸೋಲು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಬಲವಾದ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮಹಾದೇವ ಮತ್ತು ಸೀತೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಗೆ ಆಸ್ಥಾನದ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಜತೆಗೆ ಖುದ್ದು ಸವಾರಿಯೇ ಚಿತ್ಪ್ರಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದೆ.

ಈ ಮದುವೆಯ ಸುಗಮತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವ, ದೀಕ್ಷಿತ ಇಬ್ಬರೂ ಸಫಲರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಈ ಸೋಲು-ಆಸ್ಥಾನದ ಸೋಲು - ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತದೆ. ದೀಕ್ಷಿತರ ಸಂಸಾರದ ಈ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಇಡೀ ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೀತೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಅಸಹನೀಯ ಮೌನ ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾರಂಪರಿಕ ಸೌಶೀಲ್ಯ, ಸೌಜನ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೌನದ ದುರುಪಯೋಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದು 'ಪಾಪ'ವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿಲುವು. ಕೃತಿಯ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದಾಗಿ ಘಟನೆಗಳ ಸಂಬಂಧ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಮಾರಮಣರಾಯನ ಭ್ರಷ್ಟ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ, ಕಳ್ಳರ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವ ಕ್ರಿಯೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಗೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಇವೆರಡೂ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ (ದೇವಾಲಯ) ಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಾರಮಣರಾಯ ಜನರ ಮಾತು ಆಸ್ಥಾನದ ನಡುವಣ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದು ಜನರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸೆಳೆದರೂ ಆಸ್ಥಾನದ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಬೆನ್ನುಬಿದ್ದ ದೋಷದ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಿದೆ. ಸಂಜವಾಡಿಯ ಕಳ್ಳರ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಕ್ಷೆಯಿದೆ. ಈ ಕಳ್ಳರ ನಾಯಕ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನೂ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಹೊಸಬ, ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೂರುತ್ತಾನೆ. ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪಿನ ನಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷ ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಆಸ್ಥಾನ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಸೋಗುಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಆದರೂ ಇವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ಈ ಕಳ್ಳರ ಹುತ್ತದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಂದ ಎನ್ನುವುದು ಆಸ್ಥಾನದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಜವಾಡಿಯ ಕಳ್ಳರಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನವೊಂದು ರಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಉರ್ಜಿತಗೊಂಡ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಯ ಗುಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊಸ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿವರಗಳು (3 ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಪುಟ 26-30 : 1967) ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ರಾಜನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ ಕೊಡುವ ವಿವರಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ವೈದೃಶ್ಯ ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ ಅರಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಗಾಡಿಯ ಕಡಾಣಿ ಕಳಚಿ ಚಕ್ರ ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಪಾಯದಿಂದ ರಾಜ ಪಾರಾದ ಘಟನೆಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ನಾವು ತಲುಪುವ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಈ ಘಟನೆಯೂ ಅರ್ಥ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವನು ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸೇವಕ. ಈತನೂ ಹೊರಗಿನವನು, ಹೆಸರು ಬೌರ್.

ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಇದೆ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ತಪ್ಪು ಸರಿಗಳನ್ನು, ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಕೇಂದ್ರದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆ ಅಥವಾ ಸೋಲನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರವೇ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರುವ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗುರು ಅಪ್ಪಾಜಿ ದೀಕ್ಷಿತನ ಸೊಸೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಾಮಾಚಾರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆಕೆ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ. ವಾಮಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಆಕೆ ನರಳುವಾಗ ದೀಕ್ಷಿತ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವಾಮಾಚಾರ ನಿಪುಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಸೀತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ರಾಜ ಕಳುಹಿಸಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆತ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸೀತೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ರಾತ್ರಿ ಸಂಜವಾಡಿಯ ಮೂಲಕ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಭಟಜಿ ಮತ್ತು ಗಿರಿಯಂಣ ಎಂಬುವವರು ಆಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆ ದೂರವಿರಲಿ. ಪರಕೀಯರಾದ ಭಟಜಿ ಮತ್ತು ಗಿರಿಯಂಣ ಇವರು ಸಂಜವಾಡಿಯ ಸೀತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬಳಸಿದ್ದು ಲೌಕಿಕವಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಂಬುದು ಆಸ್ಥಾನದ ಸೋಲನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ವಾಮಾಚಾರಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಆಸ್ಥಾನದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಸೀತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೀತೆಯ ಬಗೆಗೆ ನಡೆದ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆಸ್ಥಾನ ಭಟಜಿ ಮತ್ತು ಗಿರಿಯಂಣ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಲು, ಸನ್ಮಾನಗೊಳ್ಳಲು ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿದರೂ, ಅವರು ಬದ್ಧರಾಗದೇ ಬದಂತೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಘಟನೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಸಂಜವಾಡಿ ಹಾಳುಬಿದ್ದದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸರಿತಪ್ಪುಗಳ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡಿ ತಪ್ಪನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಚ್ಯುತಗೊಂಡ ಆಸ್ಥಾನ, ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಪರಸ್ಕರಿಸಿದರೂ, ಕೊನೆಯಪಕ್ಷ ಅದನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೇ ಹೋಗುವುದು ಅದರ ಸೋಲಿನ ಪರಮಾವಧಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ಈ ಬಗೆ ಸೋಜಿಗ ತರುತ್ತದೆ.

ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಇವರು ಮೂವರೂ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಹೊರಗಿನವರು. ದೀಕ್ಷಿತ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪರಿಚಿತ. ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆತ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ. ಸಂಸಾರವನ್ನು ತಹಬಂದಿಗೆ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ಆತ ವಿಫಲ. ಅವನ ಭಾವಮೈದುನನೇ ತನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಹರಟೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಶಿಕ್ಷಣಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಪಟ್ಟ ಪಾಡು ವಿವರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆತ ದೀಕ್ಷಿತನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೂ ದೀಕ್ಷಿತನಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ದೀಕ್ಷಿತನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಆಪಾಧ್ಯಾಯ ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೂ ದೀಕ್ಷಿತನ ಸೋಲು. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಒಪ್ಪಿದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮವನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಮಹಾದೇವನೂ ಅವನ ಮಗ -ಸೀತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾರ. ಕುಟುಂಬದ ರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾದೇವನ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅದು ದೀಕ್ಷಿತನ ಸೋಲಿನ ಒಂದು ಮುಖವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಈ ದೀಕ್ಷಿತ ತನ್ನ ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನಿತನಾದವನೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ ಮತ್ತು ಭಟಜಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಹೊಸವರು. ಭಟಜಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಗೆಲುವು ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಸೋತ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದೇಶವೇ ಕಾರಣ. ಅವನು ಸಮಾಜದ ದುಷ್ಪಶಕ್ತಿಗಳ ಸುಘಟನೆಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಅಲ್ಲದೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸೌಶೀಲ್ಯದ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ ನಡೆಸಿದ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಭಟಜಿಗೆ ಸೋತ. ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ತಳೆದ ನಿಲುವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದೆ. ಭಟಜಿಯ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಮನೋಭಾವ ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ ಅವನ “ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆ” ಅವನಿಗೆ ಗೆಲುವು ತರುತ್ತದೆ. ಮಾರಮಣರಾಯನ ವಿಚಾರವೂ ಹೀಗೆ. ಆತನು ಹೊರಗಿನವನೇ, ನಾಡಿಗೆ ಹೊಸಬ. ಭ್ರಷ್ಟತೆ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ತುದಿತು. ಹೀಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ತನ್ನ ಮಾರ್ಗ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾದ ಘಟನೆಗಳು ಇಷ್ಟು ಸರಳವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

-ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನ್ನೇ ಆಡದಿರುವ ಸೀತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಈಕೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ದರ್ಪ ಮತ್ತು ಗಂಡಸರ ನಿಷ್ಠೆಯಂತೆ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾಳೆ. ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮೈಗಳ್ಳರ ಚರ್ಚೆಗೆ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ದುಷ್ಟಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸ್ವತಃ ಆಕೆಗೆ ಪರಂಪರೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಅರುಂದಮ್ಮನ ಕತೆ ಕೇಳಿ ಅವಳು ಋಜು ಮಾರ್ಗದ ತನ್ನ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಗಾಢವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸೀತೆಗೆ ಸಿಕ್ಕ ರಕ್ಷೆಗೆ ಅವಳ ನಿಷ್ಠೆಗಳೇ ಕಾರಣವೆನ್ನುವ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ. ಆಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಾಜಿ ಎರಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳು. ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸೀತೆ ಇವೆರಡರ ನಡುವಣ ಪಣ. ಲೌಕಿಕಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಲೌಕಿಕಶಕ್ತಿ (ಅತಿಮಾನುಷವೆನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರ ವಿವಕ್ಷಿತ) ಇವೆರಡೂ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಆಸ್ಥಾನ ಸೇನೆಯನ್ನು, ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಕಳ್ಳರ ಹುತ್ತವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಅತಿಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿಗಳು ಎರಡೂ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ಬಣದ (ಪರಕೀಯ) ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೆಲುವು ನಮಗೆ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಸೋಲುವುದು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ನಂಬಿಕೆಗೆ (ತಪ್ಪ-ಶಿಕ್ಷೆ) ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾತ್ರ. ನಿಜವಾಗಿ ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವ 'ರಾಜದಂಡ' ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದದ್ದು. ತಪ್ಪನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ತಕ್ಕಡಿ-ವಿಚಕ್ಷಣಾಶಕ್ತಿ-ಗೈರುಹಾಜರಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಸ್ಥಾನದ ಕೊರತೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯಗಳ ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ತರವಲ್ಲ.

ಸೀತೆಯ ಪಾತ್ರ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಅಥವಾ ಸಾವಯವತೆಯನ್ನು ನಾವು ಒಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಾವಯವತೆಯ ಜೀವಂತಬಿಂದುವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

-ಸಂಜವಾಡಿ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಘಟಕ; ಹಾಗಾಗಿ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಪರಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಡನೆ ಅವರು ನಡೆಸುವ ಘರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಆಸ್ಥಾನದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಜವಾಡಿಯೇ ಒಂದು ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿ ಆಗುವುದು, ಕುಟುಂಬದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತನ ಕುಟುಂಬದ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಜವಾಡಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗುವುದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಮತೆಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳು ಹೊರಚೆಲ್ಲುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ಣಯಗಳು ಸಾಧ್ಯ. ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಾವ್ಯದ ಹಲವು ನಿಯೋಗಗಳಿಗಾಗಿ ಭಾಷೆ, ನಿರೂಪಣೆ, ವಸ್ತು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನಮನ ಶೀಲವಾದರೂ ಘಟನೆಗಳ ನಿಷ್ಠರ ಆನುಪೂರ್ವಿಯಿಂದಾಗಿ ಗಹನವಾದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ; ಇದು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವುದು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸೂಕ್ತತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಬಂದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಬೆಳೆಯದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳೇ ಬೇಕಾದುವು.

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಜೀವನ ನಿರೀಕ್ಷಣಾಶಕ್ತಿ, ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ, ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರತಿಭೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒರಟಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅವರ ತಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರವಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ರೋಚಕವಾಗಿ ಕಥೆ ಹೇಳುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಬೇರೆಯದೇ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕೃತಿಕಾರನನ್ನು ಕೃತಿ ಮೀರಿನಿಲ್ಲವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಆ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಾರದ ಯಶಸ್ಸು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ನಿಲುವು, 'ಮಾಡಿದ್ದುಣೋ ಮಹಾರಾಯ'ದ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಈ ನಿಲುವನ್ನು ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಒಂದು ಪದ್ಯ

ಒಂದು ಪದ್ಯ

ಎಂ. ಎನ್. ಜೈಪ್ರಕಾಶ್

ಹಸಿರೆಲ್ಲ ಕೊರಗಿ

ಗರಿಕೆಬೇರೂ ಸುಟ್ಟು

ಭೂತದ ಕುರುಹೇ ಕಾಣದ

ವರ್ತಮಾನಸ್ಥ ಒಣನೆಲದ ಮೇಲೆ

ನಾನೂ

ಕಳೆದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದು

ಹೊಸದಾರಿಗುಂಟ, ನಿಶ್ಚಿಂತ, ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ –

ಋತುಚಕ್ರ ತಿರುಗಿ

ನಾಲ್ಕು ಮಳೆಯಾದದ್ದೆ ತಡ

ಹಸಿರು

ಚಿಗುರಾಗಿ

ಕೊನರಿದ್ದು

ಕಂಡೊಡನೆ

ಹೊಸದಾರಿ, ಹೊಸಬ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾನು

ತಟ್ಟನೆ ಹಳಬನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಕಾರ್ನಾಡರ ಹಯವದನ

ಕಾರ್ನಾಡರ 'ಹಯವದನ'

ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ

೧

ನಾಟಕ ಗಜವದನನ ಸ್ತುತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ ಗಣಪತಿಯ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಭಾಗವತ-ಬಹುಶಃ ದೇವರ ಪೂರ್ಣತ್ವ ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಪನೆಗೇ ಒಗ್ಗಲಾರದಂಥದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನೇ ಆ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯ ರೂಪ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾಟಕಕಾರರು ಪುರಾಣ ಕಥೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೊಂದರ ಯೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಭಾಗವತನ ಪ್ರಾರಂಭದ ಮಾತುಗಳೇ ಅವನು ನಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂಬುದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾಗವತನಿಗೆ ತಾನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೋಹವಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ನವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ತರುವ

ಸ್ವಭಾವವೂ ಇದೆ. ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಅವನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ರಸಿಕ ಸಮಾಜ ನಾಟಕ ನಡೆದಾಗ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅವನು ವರ್ಣಿಸುವುದನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದು ನೋಡಬಹುದು. ಭಾಗವತನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ 'ನಟ ರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹಯವದನನ ಆಗಮನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ಆ ಪಾತ್ರದ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲಿನ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಿಚಯದಲ್ಲಿ ಹಯವದನನ ನಿಜವಾದ ಕತೆ ಗೊತ್ತಿರದವರು ಆತನನ್ನು ನೋಡುವ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹಯವದನ ರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಮಗನೆಂಬುದೂ ಅವನ ತಾಯಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹಯವದನನಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಪುತ್ರಿ ಮದುವೆಯಾದ ಕುದುರೆಯ ವರ್ಣನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು. 'ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆ'ಯೊಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು ಹದಿನೈದು ವರುಷ ಬಾಳುವೆ ಸಾಗಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಕಾಮುಕತೆ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಭಾಗವತನು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಪುರಾಣ ಕಾಲದ ಕತೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಇಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಮಗ ಹಯವದನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಈ ನಾಡಿನ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕೂಡ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಪುರಾಣಕಾಲದ ಫಲವಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿರಬಹುದಾದ ಹಯವದನ ಇಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗಂಧರ್ವನೊಡನೆ ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪದೇ ಗಂಡನನ್ನು ಕುದುರೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಬಯಸುವುದು ಪ್ರಾಯಶಃ ನಾಡಿನ ಜನರ ಹುಟ್ಟಿನ ಹಿಂದಿರುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರಕೂಟ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹಯವದನ ತೆರಳಿದ ನಂತರ ನಾಟಕದ ಇನ್ನೊಂದು ಕತೆ ದೇವದತ್ತ ಕಪಿಲರ ಪ್ರವೇಶದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವದತ್ತ ಒಬ್ಬ ಕವಿ, ಕಪಿಲ ದೈಹಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಪಾತ್ರ. ಪದ್ಮಿನಿ ಎಂಬ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ದೇವದತ್ತ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಇದು ಅವನ ಹದಿನಾರನೇಯ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ. ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮನೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಕಪಿಲ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಕಪಿಲ ಪದ್ಮಿನಿಯರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಪದ್ಮಿನಿ ಒಬ್ಬ ಜಾಣ ಚೆಲ್ಲುಹುಡುಗಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊದಲು ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ 'ರಕ್ತಪಾತ'ದ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ 'ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಭಾಗವತನ ಕತೆ ಹೇಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಿನಿ ದೇವದತ್ತರ ಮದುವೆ ನಡೆದ ನಂತರ, ದೇವದತ್ತ ಹೆಂಗರುಳಿನವ ಎಂಬುದನ್ನು ಪದ್ಮಿನಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ; ಕಪಿಲ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪದ್ಮಿನಿಯ ಕಡೆ ಒಲಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ; ದೇವದತ್ತ ಈ ಎರಡೂ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಕಪಿಲನ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆ ತೀವ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕ ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸಲ ತನ್ನನ್ನೇ ಗಟ್ಟಿಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಸಂಭವವಾದ ಹಯವದನನ ಕತೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಆ ಲೋಕದಿಂದ ಕಪಿಲ-ದೇವದತ್ತ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗದತ್ತ ತಿರುಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಈ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಸಂಗದ ಅರಿವು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಕಾಲಿಯ ಪ್ರಸಂಗ ಈಗ ಕೂಡಲೇ ಬರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅಸಂಭವ ಲೋಕದತ್ತ ನಾಟಕ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಅದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಹೊಯ್ಯಾಟಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಬತ್ತಲೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ನೋಡುವ ಧೋರಣೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಿಗೆ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅರಿವಿದೆ, ಆದರೆ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮಾನವನನ್ನು ಬೇಡುವ ಅವಳ ಅಂತರಾಳದ ಕರೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲ. ಕಾಲಿದೇವಿ ಬಹಳ ಹಾಸ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯವಳು. ಆಕಳಿಸುತ್ತ ಎದ್ದ ಅವಳು ದೊಡ್ಡಾಟದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂತಹ ಕೆಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪದ್ಮಿನಿ ತಲೆಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ದೇವಿಯ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಾಗ-'ಮಗಳೇ' ಸತ್ಯದಿಂದ ನಡೆಯೋದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇರಬೇಕು.....ಏನು ಹೇಳೋದು? ಸರಿ! ತಥಾಸ್ತು...' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಲಿದೇವಿಯ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಪದ್ಮಿನಿಯ ತುಯ್ಯಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಪ್ರಸಂಗ ಒಂದು ಸ್ವಾರ್ಥದ ಪ್ರಸಂಗದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರು ಅದಲು ಬದಲಾದ ತಲೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಾಗ ಕಪಿಲ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು

ಕೇಳುತ್ತಾನೆ: “...ಪದ್ಮಿನಿಗೆ ಈ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅನಿಸಿದ್ದು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಗಾದೀತು?”. ಪ್ರಥಮ ಸಲವಾಗಿ ನಾಟಕ ಪುರಾಣದ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಮಾತನ್ನು ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ನರಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತಿಹ ಸುಪ್ತ ಕೊಳ್ಳದ ಗುಪ್ತ ಒಡಲಿನ ಆಳ’ವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕೆಂಬ ಭಾಗವತನ ಮಾತು, ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ‘ಪುರಾಣ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ’ ಸೂಚಿತವಾದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸೂಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲನ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಪದ್ಮ ದಕ್ಕಿದ ಮೇಲೆ ನಾಟಕ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಒಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೊಂಬೆಗಳು ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುವಾಗ ನಾಟಕ ಮತ್ತೆ ಮಾನವೀಯ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ‘ಅಸಂಭವ ಲೋಕ’ದತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಿನಿ ಮತ್ತೆ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ:

ಬಂದಾನೋ ಸವಾರ
ಯಾವೂರಿನ ಸರದಾರ?
ರತ್ನದ ಕುಚ್ಚಿನ ಪಾವುಡ
ಕೊರಳಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಾರ.

ಮುತ್ತಿನ ಹಿಡಿಕೆಯ ಕತ್ತಿ
ಸೊಕ್ಕಿನ ಮುಷ್ಟಿಯಲೆತ್ತಿ
ಬಿಳಿಯ ಅಂಗಿಯ ವೀರ
ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯ ಹತ್ತಿ.

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ರತ್ನ, ಪಾವುಡ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹಾರ, ಮುತ್ತಿನ ಹಿಡಿಕೆ, ಅಂಗಿ, ಕುದುರೆ,- ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆ ಹಯವದನನ ತಂದೆಯ ಮೊದಲಿನ ರೂಪವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಪದ್ಮಿನಿ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ನಡುವಿರಬಹುದಾದ ಒಂದು ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ: ದೈಹಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಈ ಹಾಡಿನ ಹಿಂದಿರಬಹುದಾದ ಕನಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಂತಿರುವ ಗೊಂಬೆಗಳು ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ದೇವದತ್ತ ಬಂದು ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವನಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ತಳಮಳವನ್ನೂ ಗೊಂಬೆಗಳು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೊರಗೆಸೆಯುವದು, ಪದ್ಮಿನಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಂಚಲತೆಗೆ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ ನೀಡಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಳೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಈ ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆದೊಡನೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮುತ್ತೆಯ ಹೂವಿನ ಗಿಡದ ಮಾತು ಪದ್ಮಿನಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ: ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಹಳೆಯ ಗುರುತಿನ ಆ ಗಿಡವನ್ನು ತೋರಿಸ ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ದೇವದತ್ತನಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ದೈಹಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಕಪಿಲನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪದ್ಮಿನಿ ಈಗ ರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ರಂಗವು ಕೆಲ ನಿಮಿಷ ಬರಿದಾಗಿದ್ದು ನಾಟಕ ಮತ್ತೆ ಭಾಗವತನತ್ತ ತಿರುಗುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೇವದತ್ತ-ಪದ್ಮಿನಿ ಹಾಗೂ ಕಪಿಲನ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದೇವದತ್ತ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ನಾಟಕ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಪದ್ಮಿನಿ-ದೇವದತ್ತ-ಕಪಿಲರ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದ ಭಾಗವತ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಚುರುಕಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪದ್ಮಿನಿ ಕಪಿಲನನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದೊಡನೆ. ತಾನು ನಿಜವಾದ ಕಪಿಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪದ್ಮಿನಿ

“ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ ಕಪಿಲ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈಗ ಭಾಗವತ ಹೇಳುವ ಒಂದು ಹಾಡು ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ:

ನಿನ್ನ ಎದೆಗೆ ಮಗು ತೊಡೆಗೆ ಗಂಡ

ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಪಂಜು
ತಡೆದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟ ಮೈಗೆ
ಮುತ್ತೈದೆಯ ನಂಜು
ಎಂದು
ಅಲ್ಲಿಯೊಂದು ಪತ್ರ, ಇಲ್ಲಿ
ಹಣೆಬರಹದ ಚಿತ್ರ ಹೆಕ್ಕಿ
ಕಾಳು ನುಂಗಿ ಕುಟುಕುತ್ತಿರುವೆ
ಜೋಯಿಸರ ಹಕ್ಕಿ.

ಈ ಹಾಡು ಪದ್ಮಿನಿಯ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿದ `ಹಣೆಯ ಬರಹ' ಒಂದಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೇ ಅವಳ ಮುತ್ತೈದೆತನವೇ ಅವಳಿಗೆ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಂಜಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲ ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದ ಮೇಲೆ ಭಾಗವತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

ನೀರಿನ ಮೇಲೆ
ಚಿತ್ರ ಕೆತ್ತಲಿಕ್ಕಾಗೋದಿಲ್ಲ
ಕತ್ತಿಯು ಗಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗೋದಿಲ್ಲ
ಅದಕ್ಕೇ ನದಿಗೆ
ನೆನಪಿನ ಹಂಗಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪದಂತಿರುವ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮೇಲೆ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಹೇರಲಾಗುವದಿಲ್ಲ : ಅವಳು ನದಿಯಂತೆ ಘಾಸಿಗೊಳ್ಳದೇ ಇರಬಲ್ಲವಳು. ಆದರೆ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ "ಬೆದರು ಗೊಂಬೆಗೆ" ಮಾತ್ರ :
ತಲೆಯ ಗಡಿಯ ತುಂಬ
ಮಾಸಿದ ಮುಖ
ಮೈತುಂಬ ನೆನಪಿನ ಗಾಯ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುಖವಾಡಗಳು ನಮ್ಮ ಜೀವದಲ್ಲಿಯ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನದಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಮುಖವಾಡಗಳು: ಬೆದರು ಗೊಂಬೆಯ ಗಡಿಗಿಗಳು : ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿನ ಗಾಯ. ಇದರ ಹಿಂದಿರುವದು ಬಗೆಯಲಾಗದ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾದ ಜೀವನದ ನದಿ.

ಈಗ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ದೇವದತ್ತ ಕಪಿಲನನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ; ತಮ್ಮಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ; ಮಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವದತ್ತ ಕಪಿಲರು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪದ್ಮಿನಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನರಾದವರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಪದ್ಮಿನಿಗೆ ನೆನಪಿನ ಕೊಳ್ಳಿಗಳು ಕಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರಿಗೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ; ತಮ್ಮ ಕುಂದಿದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಬಗೆಗೆ ಅರಿವಿದೆ. ಆದರೆ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ದೊರೆಯುವದು ಹೆಣ್ಣು ಮೇಳದ ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ :

ಪ್ರೀತಿಯೇಕೆ ಅಂಟಬೇಕು
ಒಂದೆ ಮೈಯ ಅಂಟಿಗೆ?
ಹೇಸಿ ಹೂವ ಪಡೆಯ ಬಲ್ಲ
ಮರ್ಪ ಮದದ ದಂಟಿಗೆ.

ಸವರಿ ಗಂಟು ಹಾಕಬೇಕೆ?

ಒಂದೆ ಹೂವ ನಂಟಿಗೆ?

ಒಂದು ಮೊಲೆಗೆ ಒಂದು ತಲೆ

ಗೊಂಬೆಯೊಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ

ತೋಳಿಗೊಂದು ತೆಕ್ಕೆ.....ನನಗೆ

ಏಕೆ ಕೊರಗು ನಾಚಿಕೆ?

ಬಸಿವ ತೊರೆಯ ಬಸಿಗೆ ಬರಿದು

ಹಾಡೊದಿದೆ ಮಣ್ಣಿಗೆ.

ನಾಟಕ ಈಗ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ಅವಸ್ಥೆಯತ್ತ ಹೊರಳುತ್ತದೆ. ನಟ-೨ ಕುದುರೆಯೊಂದು ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಾನೆ; ನಟ-೧ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನ ಜೊತೆ ರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ; ಮಾತನಾಡುವ ಕುದುರೆಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮಗ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಭಾಗವತ. ನದಿಯಂತೆ ಹರಿದ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಒಳಚಿಗುರಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಈ ಹುಡುಗ ತುಂಬ ಗಂಭೀರ. ಪದ್ಮಿನಿಯ ಒಳತೋಟಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಗೊಂಬೆಯೊಂದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತಿರುವ ಹಯವದನ ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಕಾಲಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಪೂರ್ಣಕುದುರೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಸಂವಹನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಮನುಷ್ಯವಾಣಿಯೊಂದು ತನಗಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭಾಗವತ ಮಗುವಿನ ನಗೆಯ ಪವಿತ್ರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಹಯವದನ ನಮ್ಮ ಕೆಲ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಮಾತನ್ನೇ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು: 'ಇಂಥ ಭಾವನಾ ವಿವಶತೆಯಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜನ ಜೀವನ ಲಡ್ಡಾಗಿದೆ ಅಂತ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.' ಹಯವದನ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಕುಡಿಯ ಸ್ವರ್ಶವನ್ನು ಪಡೆದ ತಕ್ಷಣ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹಯವದನ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಜೀವನದ ಕುಡಿಯೊಂದನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪೂರ್ಣಾಂಗನಾದೆ ಎಂಬ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಆ ಕುಡಿಯ ಅಜ್ಜನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆಯುವದರೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕ ಮುಕ್ತಾಯದತ್ತ ಹೊರಡುತ್ತದೆ.

೨

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಪಿಲ-ದೇವದತ್ತ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ 'ವೇತಾಲ ಪಂಚವಿಂಶತಿ ಕಥಾ' ದಲ್ಲಿಯೆ ಆರನೆಯ ಕತೆ ಮೂಲ ಎಂದು ನಾಟಕಕಾರರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಪುರಾಣಕತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಭಾಗವತ ಈ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಕಾಲದ ಪಾತ್ರಗಳೆಂಬಂತೆಯೇ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರು ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪವಾದ ಪದ್ಮಿನಿ ಅಂಥ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣಕತೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೆ ಮುಖವಾಡಗಳ ಬಳಕೆ ಗೊಂಬೆಯ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಾದ ವಿವಾದಗಳಿದ್ದರೂ ಪುರಾಣಕತೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಯೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಕತೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ನಾಟಕದ ಮತಿತಾರ್ಥದತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತೇನೆ:

ಡಾರ್ವಿನ್‌ನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಜೆ. ಜೆ. ಬೇಕೊಫೆನ್ (J. J. Bachofen) ಈ ಪುರಾಣ ಕತೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ. ಈ ಲೇಖಕ ಇಂಥ ಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾನೆ:

“We must distinguish between the form of the tale and its content or idea. The form lies in the fiction of a single definite event, which takes its course and moves towards its conclusion through a concatenation of circumstances and the intervention of a number of persons. This formal element must be discarded as a fabrication, a fable, a fairy tale or whatever we may term such products of free fancy, and excluded from the realm of historical truth. But in respect of the guiding thought, we must apply a different standard. This retains its significance even though the garment in which it is shrouded may merit little regard. In fact, when

dissociated from this single incident. it takes on the greater dimension of a general historicity, not bound by specific localities or persons.”

ಬೇಕೊಫನ್ ಈ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಜ್ಯೋಸೆಫ್ ಕ್ಯಾಂಪಬೆಲ್ (Joseph Campbell) ಈ ವಿಚಾರ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾರ್ಲ್ ಯುಂಗನ ‘ಸಮುದಾಯ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆ (Collective unconsciousness)ಯತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇಕೊಫನ್ ಹೇಳುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು:

“It has been said that myth, like quicksand, can never provide a firm foothold. This reproach applies not to myth it-self, but only to the way it has been handled. Multifarious and shifting in its outward manifestation, myth nevertheless follows, fixed laws, and can provide as definite and secure results as any other source of historical knowledge. Product of a cultural period in which life had not yet broken away from the harmony of nature. it shares with nature that unconscious lawfulness which is always lacking in the works of free reflection. Every where there is system, every where co-hension; in every detail the expression of a fundamental law whose abundant manifestations demonstrate its inner truth and natural necessity”.

ಈ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಕ್ಯಾಂಪಬೆಲ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

“...mythologies arise from and are governed by the psychological laws that control our own profoundest sentiments, the surest way to interpret them is not through intellectual ratiocination but the exercise of our psychologically congenial imagination.....”

ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇವದತ್ತ-ಕಪಿಲ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗದತ್ತ ನೋಡಿದರೆ ಕೆಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ i) ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ii) ಪದ್ಮಿನಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಿಯಮ (Unconscious lawfulness) ವೊಂದು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. iii) ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರು ಈ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಆ ನಿಯಮದ ಅರಿವಿನೊಡನೆಯೇ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡ ಎರಡು ದೂರುಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವದತ್ತ ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಕಪಿಲನ ಸೋಲಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ. ಈ ಸೋಲಿಗೆ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಿಯಮದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತಿರುವ ಪದ್ಮಿನಿ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಲಿದೇವಿಯ ಕೈವಾಡಗಳೂ ಕಾರಣ. ಆದರೆ ದೇವದತ್ತನ ಪೂರ್ಣತ್ವ ಅಲ್ಪಕಾಲದ್ದು. ದೇವದತ್ತನ ಪೂರ್ಣತ್ವದ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾದೊಡನೆ ಪದ್ಮಿನಿ ಮತ್ತೆ ಕಪಿಲನ ದೈಹಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಯಸದೇ ಬಂದ ಪೂರ್ಣತ್ವ ಕೂಡ ದುರಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ದೇವದತ್ತ-ಕಪಿಲ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನಾಟ್ಯೀಕರಿಸಿ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ಯುವ ಧೀಮಂತ ಪ್ರಯತ್ನವೊಂದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಚೆಲ್ಲುಹುಡುಗಿಯಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಪದ್ಮಿನಿ ಪುರಾಣಕತೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ - ಪದ್ಮಿನಿಯ ಪಾತ್ರ ಅದರ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ - ಭಾಗವತ ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಕತೆಗಾರನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಪದ್ಮಿನಿಯು ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆ, ಉಪಮೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ, ದೇವದತ್ತ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕಪಿಲ ಮುತ್ತುದೆ ಹೂವನ್ನು ಕಿತ್ತಲು ಹೋದಾಗ ಪದ್ಮಿನಿ ತನ್ನ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಷೆ ಇದು : ‘.....ಅಂಗಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ, ಧೋತರ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಬೆಗೆ ಜಿಗಿದೇ ಬಿಟ್ಟ. ಚೈತನ್ಯದ ಜಲಪಾತ! ಮೈ ಮಾತ್ರ ಎಂಥ ಮೈ. ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಸರೋವರದ ತರಂಗಗಳ ಹಾಗೆ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಕುಣಿತವ..... ‘ ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವದತ್ತನ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭಾಷೆ ಹೀಗಿದೆ: ‘.....ಅಲ್ಲಿ ಏನೋ ಅರಿಷಣ, ನೇರಿಲ ಜ್ವಾಲೆ ನೋಡು. ತನ್ನ ಇಡಿಯ ಅಂತರಂಗ ಕರಗಿಸಿ ಅವನ ಮುಸಿಯಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದು ಪುಟ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.’

ಭಾಗವತ ತೋರಿಕೆಗೆ ಕೇವಲ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರನಂತೆಯೇ ಅಥವಾ ಕತೆಗಾರನಂತೆಯೇ ಕಂಡರೂ ಅವನು ಸಮಸ್ಯೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುವುದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅವನು ನಾಟಕ ಆಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಯು ಬೇಕೊಫನ್ ಹೇಳಿದ ‘free reflection’ ದ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದಂತಹದೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಅವನು ಆಡಿಸುವ ಆಟದಲ್ಲಿ -ನಟ ಬರುವುದು ಹೋಗುವುದು, ಹಯವದನನ ಪ್ರವೇಶ,

ಕಪಿಲ-ದೇವದತ್ತ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸುಸಂಬಂಧ ಜೀವನದ ತರ್ಕವಿದೆ, ಯಕ್ಷಗಾನದ ಚೌಕಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನೇ ಆಡಿಸುವ ದೇವದತ್ತ-ಕಪಿಲ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಇದೇ ತರ್ಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣಕತೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೇ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿದರೆ ನಾಟಕದ ಒಳಪದರಗಳು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಹಯವದನನ ಕತೆಗೂ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೂ ಕೊಂಡಿಯಂತಿರುವವರು ಕಾಲಿದೇವಿ ಮತ್ತು ಭಾಗವತ, ಕಾಲಿದೇವಿ ಅತಿಮಾನವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಯೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿ ಉಳ್ಳವಳು, ಪದ್ಮಿನಿಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಹಯವದನನನ್ನು ಪೂರ್ಣಾಂಗನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಾರ್ಥ-ನಿಸ್ವಾರ್ಥ, ಕಪ್ಪು-ಬಿಳಿ ಎಂದೇ ನೋಡುವ ಇವಳು ಜೀವನದ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ; ಭಾಗವತ ಸೂಚಿಸುವ 'ಹಣೆ ಬರಹ'ವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಕುಡಿ-ಪುರಾಣಕಾಲದ ಸುಪ್ರಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಿಯಮದ ಕುಡಿ-ಅದೇ ಕಾಲದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಹಯವದನನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ ಆತ ತಾನು ಬಯಸಿದ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಾಟಕದ ಕೊನೆ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತಿರುವ, ಕೇವಲ ಕಾಮದ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿರುವ ಹಯವದನ ಕಾಲಿದೇವಿಯ ಹತ್ತಿರ 'ಮನುಷ್ಯನನ್ನಾಗಿಸು' ಎಂದು ಕೇಳುವದನ್ನೇ ಮರೆತು ಈಗ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ತವಕದಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನಾಟಕಕಾರರು ಇದೇ ಸಮಾಜದ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ನಾಟಕದಿಂದ ಧ್ವನಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾಂಗನಾದ ದೇವದತ್ತ ಕೂಡ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ದುರಂತವನ್ನೆದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ದುರಂತ ಇದಾದರೆ ಹಯವದನನದು ಪ್ರಾಣಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾಂಗನಾದೆ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಜೀವಿಸುವದು ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಐರನಿ. ಕಪಿಲ-ದೇವದತ್ತ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲ ಮತ್ತೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಾಗ ಪ್ರಯತ್ನ, ಪ್ರಯಾಸಗಳ ಅಂಶವಿದೆ: ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ದುಃಖದ ಛಾಯೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಹಯವದನ ಮೊದಲು ಮನುಷ್ಯರೂಪಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರು ದಿಂಡಿರನ್ನು ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕರೆ, ನಂತರ ವಾಣಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಕಪಿಲ-ದೇವದತ್ತ-ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಒಳಪದರಗಳೆಲ್ಲ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಯವದನನ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥದ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತದೆ. ಪದ್ಮಿನಿಯ ಕುಡಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣತ್ವ ಲಭಿಸುವದೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ಪೂರ್ಣಾಂಗನಾಗುತ್ತಾನೆ ಹಯವದನ. ಪೂರ್ಣಮನುಷ್ಯನಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಬಯಸಿ ಕಾಲಿದೇವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ ಮನುಷ್ಯವಾಣಿಯುಳ್ಳ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಮರಳುತ್ತಾನೆ.

೩

ಕಾರ್ನಾಡರ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಆಡುಮಾತಿನ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯೊಡನೆ, 'ಅನುಭವ' ವೆಂಬ ಕ್ಲಿಷೆಯ ಉಪಯೋಗದೊಡನೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೊಂದಲ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. 'ಹಯವದನ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾದ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇರದಿದ್ದರೂ, ನಾಟಕದ ಓಘಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾರ್ನಾಡರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ನಾಟಕದ ಭಾಷೆ ಜಾನಪದವಾಗಿರಬೇಕೋ, ಗ್ರಾಂಥಿಕವಾಗಿರಬೇಕೋ, ದಿನ ಬಳಕೆಯ ಮಾತಾಗಿರಬೇಕೋ ಎನ್ನುವದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದು ಮಾನವೀಯ ಸಂದರ್ಭದ ತುಮುಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಷೆಯ ಧ್ವನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಅರಿವಿರಬೇಕು. ದೇವದತ್ತ, ಕಪಿಲ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಿನಿಯರು ತಮ್ಮ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕ ಪದರಗಳೊಡನೆ (round characters) ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತಾರೆ. ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಒಂದು ಮಾನವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ನಾಟಕಕಾರ ಈ ಬೇಡಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಪಿಲ, ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮನೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನಂತರ ಆಡುವ ಮಾತು (ಪು. ೨೫) ಹಾಗೂ ಭಾಗವತನ ಮಾತುಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ದೇವದತ್ತನ ದುಗುಡವನ್ನು

ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಹೊಸ ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಪಿಲ ಮುತ್ತೈದೆಯ ಹೂವುಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೋದಾಗ ಪದ್ಮಿನಿ ಹಾಗೂ ದೇವದತ್ತರ ಸ್ವಗತಗಳೆಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರದ ಉಚ್ಚಸ್ವರದ ಶಬ್ದ (loud words) ಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ; ಹತ್ತೋಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದಲಾಗದ ಮನದ ಹರಿದಾಟವನ್ನು ಸ್ವಗತಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುವ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದ (mute words) ವಾಕ್ಯವುಂಜಗಳ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಪದ್ಮಿನಿ ಹಾಗೂ ದೇವದತ್ತರು ನಿಜವಾದ ಮಾನವರಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ; ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಬಗೆಯಬೇಕಾದರೆ; ಅವರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ದ್ವಂದ್ವ, ಸಂಕಟ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಡ ಮೂಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಆ ಭಾಷೆ ಎಂಥದಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವವನು ಕೊನೆಗೂ ನಾಟಕಕಾರನೆ.) ಈ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಟಕ ತನಗಿರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅನುಕೂಲತೆಯು ತನ್ನ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಉಳಿದು, ಪಾತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಎಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ಕೇವಲ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ 'ಹಯವದನ' 'ತುಘಲಕ' ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಪುರಾಣದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಭಾಗವತನ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಡೆದಿರುವುದು. ಹೆಣ್ಣು ಮೇಳದ ಹಾಡುಗಳೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಾಟಕದ ಶಿಲ್ಪದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆಂಬಂತೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ತುಮುಲವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬಹುದಾದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ತಗ್ಗಿಸಿದೆ. ನಾಟಕ ಸಂಭವನೀಯ ಹಾಗೂ ಆಸಂಭವನೀಯ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತುಯ್ಯುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ನಾಟಕದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ, ಆದರೆ 'ತುಘಲಕ' ದಂತಹ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಬರಬಹುದಾದ ಧ್ವನಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ನಾಟಕಕಾರರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಆಭಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಈ ಎರಡೂ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಭಾಷೆಯ ಅರಿವು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರಿವಿನೊಡನೆ ಕಾರ್ನಾಡರು ಕೆಲವೆಡೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವಂಥದು. ನಿಜವಾದ ನಾಟಕಕಾರನ ಈ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ನಾಡ ಹಾಗೂ ಕಂಬಾರರನ್ನುಳಿದು ಬೇರೆ ಯಾವ ನಾಟಕಕಾರರೂ ತೊಡಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಕಾರ್ನಾಡರ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎದ್ದಿರುವ ಗೊಂದಲದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. 'ತುಘಲಕ'ದ ನಂತರ ನಿಜವಾದ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದವರು ಮತ್ತೆ ಕಾರ್ನಾಡರೇ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯ ಈ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪುರಾಣಕಾಲದ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ನಾಟ್ಯೀಕರಿಸಿ ಅದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ 'ಹಯವದನ' ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೊಡುಗೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ :

- 1, "Mortuary Symbolism" by J. J, Bachofen.
– Section on India
2. "Mother Right" by J. J, Bachofen.
– Introduction,
- 3, Myth Religion And Mother Right.
– Introduction,

ಮತ್ತೊಂದು ಕವನ

ಮತ್ತೊಂದು ಕವನ

ಎಂ. ಎಸ್. ಜಯಪ್ರಕಾಶ್

ರಣ ರಣ

ಬೇಸಿಗೆಯ

ಬಿರುಬಿಸಲಿಗೆ ಬರಡಾದ ನೆಲಕ್ಕೆ

ಓಂದುದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ

ಬಂಜೆಗಟ್ಟಿದ್ದ ಆಕಾಶ ಫಲವತಿಯಾಗಿ

ಒಂದು ಹದ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿ, ದಡದಡಾ

ಚರಂಡಿ ಗಲ್ಲಿ ಓಣಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ

ನೀರಾಗಿ ಹರಿದು

ಮಣ್ಣಾಗಿ ತುಂಬಿ

ಮರ್ತ್ಯದ ಕಂಪಿನೊಡನೆ

ಕೆನ್ನೀರಾಗಿ ಗಡಿದಾಟಿ ರಸ್ತೆಗೆ ಹರಿದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ, ಮಾಯವಾಯಿತು!

ನಾನು ನೋಡಿದೆ

ಮರುದಿನ,

ಸಿಕ್ಕಷ್ಟನ್ನೆ ಹೀರಿ

ತಂಪಿನ ಸ್ವರ್ಶಕ್ಕೆ ಪುಟಿದು ಪುಲಕಿತವಾದ

ಬರಡು ನೆಲದ

ಗೇಣು ಗೇಣುತೆಯಲ್ಲೂ

ನೋಡಿದರೆ

ಹಸಿರು ಕೊನರುವ ಸಂಭ್ರಮ!

‘ಅದೇ’ ನಾನು ನೋಡಿದೆ

ತಿಮಿಂಗಿಲ

ತಿಮಿಂಗಿಲ

ಎಂ. ಎನ್. ವ್ಯಾಸರಾವ್

ಎಂಟರವನಿದ್ದಾಗ

ಬಿಟ್ಟ

ಕೆಲವು ಹಸಿ ಹಸಿ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು

ಅಪ್ಪ

ಕಿತ್ತೆಸೆದು

ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹೂತುಬಿಟ್ಟಾಗ

ಯಾರು ಇರದ
ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಡಕಿ
ಎಬ್ಬಿ
ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನೀರಿಟ್ಟು
ಗಾಳಿ ಉದಿ
ಬೆಳಸಿದ್ದಕ್ಕೆ
ಕೈ ಕಾಲು ತುಂಬಿಕೊಂಡು
ನಿಂತದ್ದು
ಮೊನ್ನೆ ನೋಡಿದಾಗ
ಕುಶಿಪಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತೆ
* * * *
ನೀರಲ್ಲಿ ನೆಂದು
ಗಾಳಿ ನುಂಗಿ
ನನ್ನದ್ದಕ್ಕೂ ಮೂತಿ ಚಾಚುವುದು
ಕಂಡಾಗ
ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನನಗೇ ದಿಗಿಲಾಗುತ್ತೆ:
ಮಣ್ಣು ಮಾಂಸ
ಕೊಡದಿದ್ದರೂ
ಆಗ, ತಾನೇ ಒಂದಕ್ಕೇರಡಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತೆ;
ಸುತ್ತ ಬಿಗಿದ ಬೇಲಿಯನ್ನೇ
ನುಂಗುತ್ತ
ಹತ್ತಿರ ಬಂದು
ನಾಲಿಗೆ ಚಾಚತ್ತೆ
ಬಾಯಿ ಹಾಕತ್ತೆ
ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ
ಅಮೀಬವಾಗಿದ್ದು
ತಿಮಿಂಗಲ ವಾಗುತ್ತಾ
ಬಾಯ್ಬೆರೆಯುತ್ತಾ
ಇಂಚು ಇಂಚಾಗಿ
ನನ್ನನ್ನೇ
ಒಳಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ.

ಹಯವದನ ಓದಿ, ನೋಡಿ-

ಹಯವದನ ಓದಿ, ನೋಡಿ -

ಕಾರ್ನಾಡರ ಹಯವದನದ ವಿಷಯ ಗಂಭೀರವಾದ್ದು; ಧಾಟಿ ಲಘುವಾದ್ದು; ತಂತ್ರ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ನಾಟಕವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಶೈಲೀಕರಣದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಟಕವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಸೀರಿಯಸ್ಸಾಗಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ನಾವು ನಾಟಕವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ? ಗಂಭೀರವಾದ ಅಪೂರ್ಣತೆಯಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ನಗಿಸುತ್ತ, ರಂಜಿಸುತ್ತ, ಆರಾಮಾಗಿ ಯೋಚಿಸಲು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತ ಲೇಖಕ ನಮ್ಮೆದುರು ಇಡುವುದರಿಂದ ನಾವು ಎಷ್ಟು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಯವದನ ಓದಬೇಕು? ನೋಡಬೇಕು?

ಓದಿದಾಗ, ಮತ್ತೆ ಕಾರಂತರ ಪ್ರಯೋಗ ನೋಡಿದಾಗ ನನಗೆ ಆಗಿರುವ ಖುಷಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯದೆ ಹಯವದನದಿಂದ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಯಾಕೆ - ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾಟಕದ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಲಘುಧಾಟಿಗೆ ಅಪಚಾರವಾಗದಂತೆ ಕೇಳುವುದೇ ಈ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ. ನನ್ನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು: ಕಪಿಲ ದೇಹದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದಂತೆ ದೇವದತ್ತ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹದ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂರ್ತವಾದ್ದು : ಕಪಿಲನ ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂಥದ್ದು : ನಿರ್ದೇಶಕನ ಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆ ಅಮೂರ್ತವಾದ್ದು; ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯವಲ್ಲದೆ, ಮಾತಿನ ಶಕ್ತಿಯ (ವಾಚಿಕೆ)ಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬೇಕಾದ್ದು; ಕಪಿಲನ ದೇಹದ ಚುರುಕಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾದ ದೇವದತ್ತನ ಬುದ್ಧಿಯ ಚುರುಕಾಗಿ ಮೂಡಬೇಕಾದ್ದು: ಅಂದರೆ ಅಮೂರ್ತವಾದ್ದನ್ನು ಮೂರ್ತವಾಗಿಸಬಲ್ಲ ನಾಟಕಕಾರನ ಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ದೇಹದಷ್ಟೇ ಬುದ್ಧಿಯೂ ವೀರ್ಯವತ್ತಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಮಗನ್ನಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಆಯ್ಕೆಯ ಸಂಕಟ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾಟಕ ಸೋತಿರುವುದು ಇಲ್ಲ: ಕಪಿಲ ನಿಜವಾಗುವಷ್ಟು ದೇವದತ್ತ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ: ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ದೇಹದ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆ ಇಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ- ಮನಸ್ಸಿನ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾದ ಕಪಿಲ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ದೇವದತ್ತನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚುರುಕಾದವ. ಕಪಿಲ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಿನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ದೇವದತ್ತ ಒಬ್ಬ 'ಹ್ಯಾಪ' ಮನುಷ್ಯ.

ಆದರೂ ನಾಟಕ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಪಿಲನ ದೈಹಿಕ ಚುರುಕಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆಯನ್ನು ದೇವದತ್ತನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾಕೆ ನೋಡೋಣ. ದೇವದತ್ತ ವಿಪ್ರ: ಕಪಿಲ ಕಮ್ಮಾರ. (ಕಾರಂತರು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಶೂದ್ರ ಅಂತರವನ್ನು ಇಬ್ಬರ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದರು.) ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ:

“ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸುಂದರನಾಗಿಯೂ, ಶರೀರಯುಷ್ಣಿಯಲ್ಲಿ ತೆಳ್ಳಗಾಗಿಯೂ, ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಸೀಮನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಯುವಕ ವಿಪ್ರವರ್ಯನಾದ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರನ ಏಕಮೇವ ಪುತ್ರ. ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರನ್ನೂ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾಪಂಡಿತರನ್ನೂ ಎದುರಿಸಿ ದಿಂಡುಗೆಡೆದ ಇವನಂಥ ಇನ್ನೋರ್ವನನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕಂಡರಿಯರು.” (ಪುಟ 4)

ಭಾಗವತನ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಗೆ ಈ ಹೊಗಳಿಕೆ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೇ ಪರಂಪರಾನುಗತ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವಕನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಾವು ದೇವದತ್ತನಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತ ಈ ಮಾತುಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕಪಿಲನ ದೈಹಿಕ ಚುರುಕಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಲು ದೇವದತ್ತ, ಗೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತ ಮಾತ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು; ಬೇರೆಯವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಮಾಡಬಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಅವನಲ್ಲಿರುವುದು ಅಗತ್ಯ ಇದೆ ಎಂದು ನಾಟಕ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

‘ಯಾವ ಹೊಲದಲ್ಲೋ ಕಮ್ಮಾರ ಸಾಲೆಯಲ್ಲೋ ದನಾ ಆಗಿ ಸರಗಾಡ್ತಾ ಇರಿದ್ದೆ, ನಿನ್ನ ಗೆಳೆತನದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ವಿದ್ಯೆ, ಕಾವ್ಯ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಅಂದರೇನು ಗೊತ್ತಾಯ್ತು, ಮನುಷ್ಯ ಆದೆ’

(ಪು. 20)

ಕಪಿಲನನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಮಾಡಿದವ ದೇವದತ್ತ, ಕಪಿಲ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು, ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ದೈನ್ಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸಲು

ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿಯ ಅಂತರ ವಲ್ಲದೆ ಕಪಿಲನನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ದೇವದತ್ತನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನಾಟಕ ಹೇಳಲು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂದರ್ಭ ವಿನೋದ ಪೂರ್ಣವಾದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಬಳಿ ದೇವದತ್ತನ ಪರವಾಗಿ ಕಪಿಲ ವಹಿಸುವ ಈ ವಕೀಲಿ ನೋಡಿ:

“ಪಿತನಿಗೆ ಮೀರಿದ ಪಂಡಿತ, ಮಹಾಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿನೋದ ಪರಿಣತ (ಪ. 29)

ಗಂಭೀರವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ತಲೆ ಅದಲು ಬದಲಿದ ನಂತರ ಕಪಿಲ ಹೀಗೆ ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಜರಿಯುತ್ತಾನೆ:

“ನಿನಗೆ ದೇವದತ್ತನ ಬುದ್ಧಿವಂತ ತಲೆ ಬೇಕು. ಕಪಿಲನ ಶಕ್ತಿವಂತ ಮೈ ಬೇಕು.”

(ಪು, 58)

ಕಪಿಲನ ದೇಹದ ಜೊತೆ ದೇವದತ್ತನ ತಲೆ ಪಡೆದ ಪದ್ಮಿನಿ ಹೀಗೆ ಸುಖಿಸುತ್ತಾಳೆ:

“ಅಪ್ರತಿಮ ಮೈ...ಅಪ್ರತಿಮ ಮೆದುಳು...ಅಪ್ರತಿಮ ದೇವದತ್ತ”

(ಪು, 67)

ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವದತ್ತ ಈ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಾಧ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆಯೇ ನೋಡಿದಾಗ ನಮಗೆ ನೀರಾಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಕಾರ್ನಾಡರು ಗೊತ್ತಿದ್ದೋ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೋ ನಾಟಕದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವದತ್ತ ನಿಜವಾಗಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಏನಾಗಿ ನಮಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಾನೆ ನೋಡೋಣ. ಹೇಳಿಕೆಗೂ ನಿಜಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ನಾಟಕದ ಐರನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ: ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡಲಾರದ ನಾಟಕದ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ನಮಗೆ ಕಾಣುವ ದೇವದತ್ತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕವಿ; ಅದರಲ್ಲೂ ಸವಕಲು ಮಾತಿನ ಕವಿಸಮಯದ ಕವಿ. ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನುರಕ್ತನಾದ ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿಯೇನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಪದ್ಮಿನಿಯ ಜೀವಂತ ಹೆಣ್ಣುತನ ಎದುರಾದಾಗ. ಆಗಲೂ ಅವನ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ ಅರಳುವುದಿಲ್ಲ. ವಿರಹ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೇವರು ಮತ್ತೆ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು ಅಸೂಯೆಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ದೇವದತ್ತನಿಗಿಂತ ಕಪಿಲನಲ್ಲೇ ಸುಪ್ತವಾದ ಹೆಚ್ಚು ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು. ಕಪಿಲನ ದೈಹಿಕ ವೀರ್ಯವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಚುರುಕೂ ನಮಗೆ ತಟ್ಟುತ್ತದೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಪದ್ಮಿನಿಗಾಗಿ ಮರಹತ್ತಿ ಮಯತ್ನದೆಯ ಹೂವನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತಂದು ಕಪಿಲ ವರ್ಣಿಸುವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಉತ್ಕಟತ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ ನೋಡಿ:

“ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಅರಿಶಿನ ಪಕಳೆ, ಅಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಪಕಳೆಗಳ ತಳಕ್ಕೆ ಓದು ದೊಡ್ಡ ಕಂಪು ವರ್ತುಳ....ಕುಂಕುಮದ ಹಾಗೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುಂಕೇಸರ ಎರಡಾದಲ್ಲಿ ಬೈತಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಧೂರ. ಇಲ್ಲಿ ದುಟಿನ ಹತ್ತಿರ ಕರಿಯ ಮಣಿಗಳ ಹಾಗೆ...”

(ಪುಟ

41)

ಅಸೂಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದೇವದತ್ತ ಉತ್ಕಟನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲನ ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡೂ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅರಳುತ್ತವೆ. ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ಕವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ: ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಶುಷ್ಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮಾತ್ರ ದೇವದತ್ತನಲ್ಲಿದೆ: ಜಾತಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಪಿಲನನ್ನು ಸೂರೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಬೇರೆ ಕೌಶಲ ಅವನಲ್ಲಿಲ್ಲ ‘ಧರ್ಮಸಿಂಧುವಿನ ಪ್ರತಿ ಎಲ್ಲಿದೆ?’ ಎಂದು ಅವನು ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ; ಪಂಡಿತರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸೂತ್ರದ ಅರ್ಥ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತಲೆ ಅದಲು ಬದಲಾದಾಗ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಹೆಣ್ಣುತನದ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ‘ಘಟಿ’ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯ ನೈಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಗಬಲ್ಲ, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. “ನನಗೋ ಮರ ಅಂದರೆ ಮರ, ಆಕಾಶ ಅಂದರೆ ಆಕಾಶ” ಎಂದು ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾಹೀನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಪಿಲನಿಗೆ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯೂ ಇದೆ; ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇದೆ. ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ‘ಮಿಂಚಿನ ಬುಗ್ಗೆ’: ದೇವದತ್ತನಂಥ ಸುಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದವಳಲ್ಲ’: ‘ಇವಳಿಗೆ ಉಕ್ಕಿನ ಗಂಡೇ ಬೇಕು’ ಎಂದು (ಪು. 30) ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಕಪಿಲ ಬರಿ ‘ಅಪ್ರತಿಮ ಮೈ’ಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಕೇತವಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮನೋಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದು. ನಾಟಕಕಾರರ ಆಶಯ ಮೀರಿ ಅವನು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅರಳುತ್ತಾನೆ. ಗಾಡಿ ಪ್ರವಾಸ ರದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಕ್ಷಣ ಅವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ನೋಡಿ:

ಪ್ರವಾಸ ರದ್ದಾಯ್ತು!...ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ದೇವದತ್ತನ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಬಾಳಿನಿಂದ ಎಂಟು ದಿನ ಒರಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಯಾಕೆ ಆಗಬೇಕು? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ಪೊಳ್ಳು ಯಾಕೆ ತುಂಬಬೇಕು?... ಕಪಿಲ, ಕಪಿಲ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ. ಜಾರತಿದ್ದೀ. ಹಿಡಿತ ಬಿಡ ಬೇಡ...

(ಪು. 86)

ಕಪಿಲ ವಿಪ್ರನಾದ ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ನಮ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆನ್ನುವುದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಂಟಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಮನೆತನದ ಹಿರಿಮೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಪಿಲನನ್ನಾಗಲೀ: ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಆಕರ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾವ ಗುಣವೂ ದೇವದತ್ತನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಪಿಲ ಮರ ಹತ್ತುವುದನ್ನು ಮೋಹಿತಳಾಗಿ ಪದ್ಮಿನಿ ನೋಡುವಾಗ ದೇವದತ್ತ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ (?) (ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೀನನೆಂಬ ಸಂಕಟವೇ ಹೆಚ್ಚು) ಕಪಿಲನನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂಥದಲ್ಲ :

ಯಾವ ಹೆಣ್ಣಾದರೂ ಮಾರು ಹೋಗಬೇಕು, ಕುಮಾರಿಯಾದರೇನು? ಮುತ್ತೈದೆಯಾದರೇನು? ಎಂಥ ಮೂರ್ಖ ನಾನು!.....ನಿನ್ನ ದ್ವೇಷ ಗಂಟಲಲ್ಲೇ ಹಿಚುಕಿಬಿಡು, ನಿನ್ನ ಕಳವಳದ ನಾಲಗೆನೇ ಕಿತ್ತು ಒಗೆ... ಈಗ ಪುಕ್ಕ ಆಗಬೇಡ.

(ಪುಟ

40)

ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಭಾಗವಾದ ಈ ಗಾಡಿ ಪ್ರಯಾಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರ ಮಾನಸಿಕ ಹೊಯ್ಯಾಟವನ್ನೂ, ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಲಿಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಕಪಿಲ ಗಟ್ಟಿಯೆಂದೂ, ದೇವದತ್ತ ಮೈಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ದುರ್ಬಲನೆಂಬುದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಹೀಗೆ ನಾನು ದೇವದತ್ತನ ಪಾತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಉದ್ದೇಶ ನಾಟಕಕಾರರು ಬಯಸುವಂತೆ ಕಪಿಲನ ಅಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ‘ಮಿಂಚಿನ ಬುಗ್ಗೆ’ಯಾದ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಅಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ತುಂಬಬಲ್ಲ ಯಾವ ಅಂಶವೂ ದೇವದತ್ತನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಪದ್ಮಿನಿಗೆ ದೇವದತ್ತನ ಅಪ್ರತಿಮ ಮೆದುಳುಬೇಕೆನ್ನಿಸಿ, ಆದರೆ ಅದರ ಜೊತೆ ಬಾಳುವುದು ಸುಸ್ತೆನಿಸುವುದರಿಂದ ಕಪಿಲನ ನಿಷ್ಕಪಟ ದೇಹದ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆ ಯುವುದು ಬಾಳಿನ ಸಫಲತೆಗೆ ಅಗತ್ಯವೆನ್ನಿಸಿ, ಆದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದೂ ಸಾಲದೆನ್ನಿಸುವ ಮೈಮನಸ್ಸಿನ ಧ್ವಂದ್ವದ ನಾಟಕವೇ ಕೃತಿಯ ಜೀವಾಳವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಕಾರ್ನಾಡರ ‘ಆಶಯವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಭಾಗವತ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಅಂತರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರಿತು ನಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಪದ್ಮಿನಿ ತಾನಾಗಿ ಕಪಿಲನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಮಾತನ್ನು ಭಾಗವತನಿಂದ ನುಡಿಸುವ ನಾಟಕಕಾರರ ತಂತ್ರ ಕೌಶಲ ಯಾಕೆ ಸಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು :

“ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೀತು? ನೋಡು. ದೇವದತ್ತ ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂರಾ ಮರೀತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂಗುಲಂಗುಲ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ರಂಧ್ರ ರಂಧ್ರ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಉಸುಕು ಸುರಿದ ಹಾಗೆ, ನೀರು ತುಂಬಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ, ಅವನು ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋದ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ನೆನಪು ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ತಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗದೆ ಓಡಿ ಬಂದೆ”, ಪದ್ಮಿನಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಪದ್ಮಿನಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕು. ಏನೂ

ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಳಬೇಕು : “ಕಪಿಲ, ಆ ಋಷಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಕೊನೆಗೆ ಹೀಗೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ದೇವದತ್ತನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತೇನು?” ಆದರೆ ಪದ್ಮಿನಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ, ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡೋದಿಲ್ಲ. (ಪು. 87)

“ಪದ್ಮಿನಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕು” ಎಂದು ಭಾಗವತ ಹೇಳಿ ಮುಂದಾಡುವ ಮಾತುಗಳು ಯಾಕೆ ಇಡೀ ನಾಟಕದ ಹೊರಗುಳಿಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಈ ತನಕದ ವಾದದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದೀತು. ಆದರೆ ಹೊರಗುಳಿಯದಂತೆ ಭಾಗವತನ ಈ ಮಾತುಗಳು ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ದಕ್ಕದ ಆಳಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು: ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಆಯಾಮವನ್ನು ಶೈಲೀಕರಣ ಸಾಧಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಭಾಗವತನ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಈ ತಾತ್ವಿಕ ಗೂಢಗಳು ನಮಗೆ ನಿಜವೆನ್ನಿಸಬೇಕಿದ್ದರೆ ದೇವದತ್ತನೂ ತಾನು ಸಂಕೇತಿಸಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹೊರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು.

ಕಪಿಲನ ದಡ್ಡತನವಿರುವುದು ಇಂತಹ ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ. ಈ ಮಾತು ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಗಡಿಮೀರಿದ ತುಂಟತನವೆನ್ನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಸರಿಯೇನೋ : ದೇವದತ್ತ ತನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಕಪಿಲ ತಿಳಿಯಲು ಕಾರಣ ಸಾರ್ತ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ರೀತಿಯ “ಆತ್ಮವಂಚನೆ”ಯೋ? ಅಥವಾ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಪಡೆಯದ ತಾತ್ವಿಕ ಗೂಢದ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ನಾಟಕಕಾರರು ಕಪಿಲನ ಮೇಲೆ ಹೇರುವ ಭಾವನೆಯೋ? ಹೀಗೆ ನಾಟಕದ ಘೋಷಿತ ಆಶಯದ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕೆನ್ನಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಕನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ನಾಟಕದ ಚಿಂತನಾಂಶವನ್ನು ಧ್ವನಿಸಬಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ನಾಟಕ ಬಿಗಿಯಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ತುಂಬಬೇಕಾದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಹೀಗೆ ಕೃತಿಯ ಆಚೆ ಈಚೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿದಾಡಗೊಡದಂತೆ ನಾಟಕ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕಪಿಲನಂತೆ ಪದ್ಮಿನಿಯೂ ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಅವಳು ಕಾಡನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ ನೋಡಿ:

“ದಟ್ಟಡವಿಯ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಸಂಕೇಶ್ವರ ಹೂವಿನ ತೇರು ನಿಂತಿರತದೆ. ಬಂಗಾರದ ತೇರದು...ಅದನ್ನು ಸಾಲು ಸಾಲು ಹಕ್ಕಿ ಎಳಿತವೆ, ಎದುರಿಗೆ ಸಾಲು ಸಾಲು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೆಯ ಸಲಾಮು ಹೊಡೀತದೆ. ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು, ಕಂದಮ್ಮನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂತು, ‘ಫೊ’ ಎಂದರೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಚಂದ್ರ...” (ಪು. ೮೧)

ಪದ್ಮಿನಿಯ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ನೋವು, ಆಯ್ಕೆಯ ಕಷ್ಟ ನಮಗೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಬೇಕಾದರೆ ದೇವದತ್ತ ‘ಅಪ್ರತಿಮ ಮಿದುಳಿಗೂ ಕಪಿಲ ‘ಅಪ್ರತಿಮ ಮೈ’ಗೂ ಸಮರ್ಥ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು; ಆದರೆ ನಾಟಕದ ಈ ಘೋಷಿತ ಉದ್ದೇಶದಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ಕಪಿಲ ಮಾತ್ರ ಮೈ ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ; ಅಂದರೆ ಕೃತಿಕಾರ ಮಾಡ ಹೊರಟಿದ್ದೇ ಒಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಬೇರೊಂದು ಆಗಿ, ಹೀಗೆ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿದ್ದು ಐರನಿಯೂ ಆಗದೆ ನಾಟಕ ಸೋಲುತ್ತದೆ ಎಂದು ಈ ತನಕ ನಾವು ವಾದಿಸಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಆಗುವುದೇನು? ಪದ್ಮಿನಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಹುಡುಕುವುದು, ಬಯಸುವುದು ಅವಳು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಕೂಡಲಾರದ ಕಪಿಲನ ಮೈಯನ್ನು ಮಾತ್ರ. ದೇವದತ್ತನ ‘ಮಿದುಳು’ ಅವಳಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ; ಯಾಕೆಂದರೆ ದೇವದತ್ತನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಅದಿಲ್ಲ. ಕಪಿಲ ಮೈಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡೂ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಅವಳಿಗೂ ನಮಗೂ ತಟ್ಟುವಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇವೆ: ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧವಾಗಿ ಪದ್ಮಿನಿ ಕೈಹಿಡಿದ (ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅವಳು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪುವ) ಅವಳ ಜಾತಿಯವನಾದ ದೇವದತ್ತ ಮೈಯಲ್ಲಷ್ಟೇ: ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ‘ಸುಕುಮಾರ.’

ಅಂದರೆ, ಪದ್ಮಿನಿ ಮೊದಲು ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಆಯಲು ಕಾರಣ ಅವನು ಮಾತ್ರವೇ ತನ್ನ ಹಾಗೆ ಮೇಲು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿಗೆ ಒಪ್ಪತಕ್ಕವನು ಎಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ನಾಟಕದ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಕಾರಣ ಹುಡುಕುವುದಾದರೆ, ಪದ್ಮಿನಿಯಲ್ಲಿ, ‘ಆತ್ಮವಂಚನೆ’ (ಸಾರ್ತ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಯನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಯವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಪಂಡಿತನಾದ ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ಅಪ್ರತಿಮ ಮಿದುಳಿದೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಂಚನೆ, ಕಪಿಲವನ್ನು ಬಯಸಿಯೂ ಕೂಡಲಾರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಯಗಳೇ ಅವಳ

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ - ಎಂದು ನಾಟಕಕಾರನ ಆಶಯದಂತೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಾವು ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕೆನ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಿರುಳಿಲ್ಲದ ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೇ ಆಗಿದೆ.

ತಲೆ ಅದಲು ಬದಲಾದ ಮೇಲೆ ಕಪಿಲನ ದೇಹವನ್ನೂ ದೇವದತ್ತನ ತಲೆಯನ್ನೂ ಯಾಕೆ, ಹಾಗಾದರೆ, ಅವಳು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ? ಇದು ವಿಮರ್ಶಕನ ತಲೆಹರಟೆ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ನನಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಉತ್ತರ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ದೇವದತ್ತನ ಮುಖವನ್ನು (ತಲೆಯನ್ನಲ್ಲ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ಖಾಲಿ) ಅವಳು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಂಬುದು. ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕಪಿಲನ ಮೈ ಹೇಗೂ ಸಿಕ್ಕಿತು, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅದು ತಿಳಿಯದಂತೆ ದೇವದತ್ತನ ಮುಖವೂ ಅದಕ್ಕಿದೆ ಎಂಬ ಮೋಸಗಾರಿಕೆ ಅವಳ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಇದೆ ನೋಡಿ. ಕಪಿಲನ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಅವಳು ಹೇಳುವ ಈ ಮಾತು ಮುಖ್ಯ;

“ಎಲ್ಲವೂ ಮುಖ ನೋಡಿ ನೀವೇ ದೇವದತ್ತ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ”. (ಪ. 58).

ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದು ದೇವದತ್ತನ ಜೊತೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಶುದ್ಧನಾದ ಕಪಿಲನ ಜೊತೆ ಬಾಳಲು ಅವಳು ಕೊನೆಗೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತೆಂಬುದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಘಟನೆ.

ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ನಾಟಕದ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಮೀರಿದವು ಎಂಬ ಭಯ ನನಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಶುದ್ಧ ದ್ವಂದ್ವವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು-ಮೈಗಳ ದ್ವಂದ್ವ ಮೇಲೋಟಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಭ್ರಮೆಯಾಗಿ ಬಿಡುವಂತಹ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ನಾನು ಈ ವಾದವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದೇನೆ-ಅಷ್ಟೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವು ತಿಳಿಯದಂತೆ ಈ ಜಾತಿಯ ದ್ವಂದ್ವ ನಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಒಳಗೆ ನುಸುಳಿ ಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕನಸು, ದ್ರೋಹ, ಕೃತ್ರಿಮ. ಈವಿಲ್, ಕಾವ್ಯ, ಇಬ್ಬಂದಿತನದ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಾಟಕವಾದ ತುಘಲಕ್ ನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಕಾರ್ನಾಡರು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೇವದತ್ತನ ಬುದ್ಧಿಯ ಚುರುಕನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಯಾಕೆ ಸೋತರು ಎಂಬುದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ್ದು. ನಾಟಕದ ಶೈಲಿಕರಣದ ತಂತ್ರದಿಂದಾಗಿ ತಾನು ಮಾಡದಿರುವುದನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಗೆ ಕಾರ್ನಾಡರು ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ನಾಟಕದ ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಈ ಶೈಲಿಕರಣ ಅಗತ್ಯ. ತಲೆ ಅದಲು ಬದಲಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೇಳದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಶೈಲಿಕರಣದ ತಂತ್ರ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಾತೀತವಾದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಕಟ್ಟಲೋಸುಗ ಕೃತಿಕಾರ “ಕೃತಕ”ವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಘಟನೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ನಾಟಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ಮರೆಸದಂತೆ ಆಟದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವದತ್ತ ಪರಂಪರಾನುಗತ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೆಂಬುದನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ನಾಟಕ ನೋಡಿ ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಪದ್ಮಿನಿ ಕಪಿಲರು ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರದೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲೂ ಮೈತುಂಬಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆಲ್ಲ. ದೇವದತ್ತನೂ ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದು ಎಂದು ನಾವು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಕಪಿಲನ ದೇಹವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ದೇವದತ್ತನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ನಿಜವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಾತು ಬೇಕು; ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯಿರುವ ಮಾತು ಬೇಕು. ದೇವದತ್ತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಗೂಡಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಕರ್ಷಕ ಪದರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಬಲ್ಲ ಮಾತಿಗೆ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ, ಅಂದರೆ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯಿರುವ ಕಾವ್ಯ ಮಾತ್ರ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲ ಮರ ಹತ್ತಿ ಮುತ್ತದೆ ಹೂ ಕೊಯ್ಯುವಂತೆಯೇ, ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಾತು ಕೂಡ ಉಜ್ವಲ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾರ್ನಾಡರ ದೇವದತ್ತನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಆತ್ಮರತನಾದ ದೇವದತ್ತನು ಆಡಬಲ್ಲ ಮಾತು ಇಂಥವು. ಇನ್ನೂ ಸಿಗದ ಪದ್ಮಿನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಸಂಕಟ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮ ನೋಡಿ:

ಅವಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾಕೆ ಈ ಹಸ್ತ, ಯಾಕೆ ಈ ಶಿರ? ಅವಳ ಹೊರತು ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಬದುಕೋದಿಲ್ಲ. 'ಶಾಕುಂತಲ' ಮೀರಿಸುವ ಕಾವ್ಯ ಹುಟ್ಟೋದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲಿ? (ಪುಟ. 23)

ಅವಳು ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೂ ಅಂತಹ ಕಾವ್ಯ ಅವನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸೂಯೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತನಾಗಿ ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತಿನ ಕಾವು ಕೂಡ ಭಾವಪರವಶವಾದ್ದು : ಮನೋಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುವಂಥದಲ್ಲ. ಪದ್ಮಿನಿ ಮರ ಹತ್ತುವ ಕಪಿಲನನ್ನು ಮೈಮರೆತು ನೋಡುವಾಗ ದೇವದತ್ತ ಹಲಬುವ ಬಗೆ ನೋಡಿ:

ಇಷ್ಟುದಿನ ಕಪಿಲನ ಕಣ್ಣಿಂದ ಕೈಚಾಚೋ ದೈನ್ಯ ಕಂಡೆ. ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ...ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡು. ಅಲ್ಲಿ ಏಳೋ ಅರಿಷಿಣ, ನೇರಿಲ ಜ್ವಾಲೆ ನೋಡು...ನಿನ್ನ ಕರುಳು ಸುಡಲಿ...ಪಪ್ಪುಸ ಬೂದಿಯಾಗಲಿ... (ಇತ್ಯಾದಿ) (ಪುಟ 40)

ದೇವದತ್ತನಿಗಿರುವ ತಾನು ಹೀನನೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಈ ಮಾತುಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಕಪಿಲನ ಸೌಷ್ಠವದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಿನಿ ಮೋಹಿತವಾದಂತೆ ದೇವದತ್ತನ ಬುದ್ಧಿಯ ಚುರುಕಿಗೆ ಪದ್ಮಿನಿ ಮನಸೋಲಬಲ್ಲಳೆಂಬುದು ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಿರುವುದು ಕಪಿಲನ ಮೈ ಮಾತ್ರ, ಮೈಮನಸ್ಸಿನ ಧ್ವಂಸ ನಾಟಕಕಾರರ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಹೊರತು ಪದ್ಮಿನಿಯಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಅನುಮಾನ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೇ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲ, ಪದ್ಮಿನಿಯರ ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಬರುವ ಕಾವ್ಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಾರ್ನಾಡರೇ ಬರೆಯುವ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕದ್ದಕ್ಕೂ ಕೃತಕವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಎಲ್ಲೂ ನಾಟಕಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲಾರದೆ ಮಸುಕಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕುಂಟುತ್ತವೆ ನೋಡಿ:

ಭಾಗವತ :

ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ
ಭೂಮಿ ಒಡ್ಡು ಎದ್ದೆ ನಾನು
ಅಲೆದು ಬಂದ ಹತ್ತು ದಂಡೆ
ಏಳು ಖಂಡ...ಅಳದೆ ಬಾನು
.....
ಅಲ್ಲಿಯೊಂದು ಪತ್ರ, ಇಲ್ಲಿ
ಹಣೆಬರಹದ ಚಿತ್ರ ಹೆಕ್ಕಿ
ಕಾಳು ನುಂಗಿ ಕುಟುಕುತ್ತಿರುವೆ
ಜೋಯಿಸರ ಹಕ್ಕಿ

(ಪುಟ 84)

ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುವಷ್ಟು ನಾಟಕದ ಮಾತಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೋಚಲು ಹಯವದನದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದಾಯ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೇವದತ್ತ ಕಳೆಯಿಲ್ಲದ ಪಾತ್ರನಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗೆ ತನಗಿಷ್ಟಬಂದಂತೆ ನಾಟಕದೊಳಗೆ ಹಬ್ಬುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲ ದೇವದತ್ತರು ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವ ಮಾತಿನ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಆಗ ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗೆ ನಾಟಕ ಸವಾಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಕಪಿಲನ ದೇಹದ ಕೌಶಲವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೇ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯದ ಎಲ್ಲ ಲಯಗಳನ್ನೂ ಸೂರೆ ಮಾಡಿ ನಾಟಕವನ್ನು ಒಂದು ಉತ್ಸವದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ನಾಟಕ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಎತ್ತುವ ಸಮಸ್ಯೆ - ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ - ನಾಟಕದ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳ ಜೀವನದಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯುವುದು ಎಂಬುದು ಕಾರಂತರನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಟಕವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದವರಾಗಲೀ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾರಂತರ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಹೊಗಳಿದವರಾಗಲೀ ತೆಗಳಿದವರಾಗಲೀ ನಾನು ಎತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಗಮನಿಸಿದ್ದೇ ಆದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದೊರೆಯಬಹುದು ನನ್ನ ಭರವಸೆ.

ನನ್ನ ಕವನ

ನನ್ನ ಕವನ

ಎಂ.ಎನ್. ಜೈಪ್ರಕಾಶ್

ನಾನು

ಲಾರಿ ಆಫೀಸಿನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ಉಗ್ರಾಣ:

ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆಳಾಗಿದ್ದು
ಪಂಪನಿಂದ ಲಾರೆನ್ಸನವರೆಗೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಕುರಿತೋದಿದ್ದು
ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನುಭಾವಿಸಿದ್ದು
ಸಂತೆ-ಸಮಾಜದಲಿ ಗಜಆಜಗಳೊಡನೆ ಕೊಂಡಿದ್ದು ಮಾರಿದ್ದು
ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಕಾವಲ್ಲಭನ ಲೀಲೆಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಯಗಲಿಸಿದ್ದು
ರಾಜಿಯೊಡನೆ ಕಣ್ಣಿನೆಯಲೇ ಸುಖಿಸಿದ್ದು –

ಈ 'ದ್ದು'ಗಳ ಸಮಸ್ತವೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮೂಸೆಯಲಿ
ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ
ಭುಗಿಲೆದ್ದ ಕ್ಷಣಿಕ ಜ್ವಾಲೆಗೆ
ಮೇಲೆದ್ದು ಬರತೊಡಗಿ
ದಾಗ, ಅದರೊಡಲಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಕೆ ಕಂಡು
ಪ್ರತಿಬಂಧಕದ ಹನಿಹನಿ ಸರಸರ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕಿ
ಮೇಲುಕ್ಕತೊಡಗಿದ್ದು ಹಾಗೆ ಹಾಗೆ
ಕುಗ್ಗಿ
ತಗ್ಗಿ
ತಗದಲ್ಲೇ ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತೆ
ನನ್ನ ಕವನ
ಪುಷ್ಟಿ ಸಾಲದ ಮಣ್ಣಲ್ಲೆ ಹೂತ ಬೀಜದಂತೆ,
ವಸಂತಕ್ಕೂ ವಸಂತಿಸಲಾಗದ ಕುಮಾರಿಯಂತೆ!

ನೋಡಿ,

ಹೀಗಾಗಿ –

ಈ ಕಾಳಿಕೆಯೆಲ್ಲ ಹಿಂಗಿ
ನಿದಾನ ಒಲಿಸಿ ಪುಷ್ಟಿಸಿ ಪುಟಿದೆದ್ದು
ಹದನಾಗಿ ಕಾದು ಕಡೆಗೆಟ್ಟಿ ಮೇಲುಕ್ಕಿ ಬರಲು
ಉರಿಯೊಟ್ಟುತ್ತ ಗಾಳಿಯೊದತ್ತ ಒಲೆಗೆ
ಹೊಗೆಗೆ ಕಣ್ಣಮೂಗನೂರೆಸುತ್ತ
ಇಲ್ಲೇ ಉರಿಯೊಲೆಯ ಮುಂದೇ ತಹತಹಿಸುತ್ತ
ತಲೆಗೆ ಕೈಯಾಗಿ ಕುಕ್ಕುರಿಸಿದ್ದೇನೆ
ಕಾದು.

ಸಂಪುಟ-೧೮

ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ

ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ ಹೃದಯಕಮಲದ ಹಾಗೆ,
ಪುಪ್ಪಸದ ಹಾಗೆ, ನರನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಹರಿಯುವ ರಕ್ತ
ಪರಿಸರಣದವೃಷ್ಟಿ ಬಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಫಿ
ತಿಂಡಿ ಊಟದ ನಡುವೆ ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಧಗೆಗೆ
ಆಳುದ್ದ ತೆರೆಯೆದ್ದು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ
ರಕ್ತದೊತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಿ, ಎದೆ ಬಡಿತ ಚಡಪಡಿಸಿ
ಜ್ವರವೇರಿ ಹೆಂಚೆಲ್ಲ ಕಾದು ಕೆಂಪಾದಾಗ್ಗೆ
ಅರಳು ಹುರಿಯುವ ಮಾತಿಗಷ್ಟೇ ನಿನ್ನರಿವು ನೀನೇ ಗುರಿ.

ಜ್ವರವಿಳಿದು ಸರೋವರದ ಮೇಲೆ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ
ಸಣ್ಣಲೆಗಳುರುಳತೊಡಗಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಎರಡು
ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಹಾಯಿದೋಣಿಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ
ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದು ಬಳಿಬಳಿಯೆ ಬಿಳಿಬಿಳಿಹಾಯಿ
ಕಾಯುವುವು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ, ಸಂಜೆಗೆಂಪಲ್ಲಿ ಇರುಳಿನ ಇರಸು
ಮರಸಲ್ಲಿ; ಸಮಾಂತರ ರೇಖೆಗಳ ಮೇಲೆ
ಯಾವ ಕನಸುಗಳೊ, ಕರ್ಮದುಣಿಸುಗಳೊ, ನಾಳ
ನಾಳದೊಳತಾಳಕ್ಕೆ ಯಾವ ಭಂಗಿಯೊ ಭಾವವೋ ಬವಣೆ

ಯೋ-ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳಬಾರದ, ಹೇಳಿದರು ಕೂಡ
 ತಿಳಿಯಲಾರದ ಕೊಕ್ಕೆ ಕೊಂಕು, ಅಂಕುಡೊಂಕು,
 ಶಂಕೆ ಶಂಕು ಆತಂಕಗಳು. ಮಾತುಮತಿಗಳ ನಡುವೆ
 ಯಾತರವೊ ಆತತಾಯಿಗಳು : ಇತಿಹಾಸಪೂರ್ವಕಾಲದ ಹೇಳ
 ಹೆಸರಿಲ್ಲದಲೆವ ಬೃಹದಾಕೃತಿಯ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ನೆಳಲುಗಳು;
 ನಿಧ್ವೆ ಮುಖಮಲ್ಲುಗಳ ಹರಿದು ಮುಖರವಾಗುವ ವ್ಯಾಘ್ರ
 ನಖದ ಹೊಸಗೀರುಗಳು.

ಆದರೀ ಎಲ್ಲವೂ ಸಹ್ಯ; ಅಥವಾ ನೈಮಿತ್ತಿಕದ ಕುದಿಮಡಕೆತಳದಲ್ಲಿ
 ನಿತ್ಯದ ನಿರಾತಂಕ ಗಟ್ಟಿಯೋಡು; ತಾಳತಪ್ಪಿ ಅಥವಾ
 ತಾಳದಿಂದ ತಾಳಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯುವ ಬಗೆಗೆ ಸದಾ ಶ್ರುತಿ ಹಿಡಿದು
 ಮೂಲತಾಳದ ಲಯವ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವ ಪುಂಗಿ. ಸೋರೆಬುರುಡೆ ಬಳಿ
 ಬಳಿಯುತ್ತಲಿರುವವರೆಗೂ ತೂಕತಪ್ಪಿ ಮುಳುಗಿ ಬರಿ
 ಬುರುಡೆಯಾಗುವಪಾಯ ಅಸಂಭವ. ಹೃದಯಮಧ್ಯವೆ ರೂಪು
 ತಳವೆ ತ್ರಿಜ್ಯಗಳಸಂಖ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿ, ಮುಡಿ, ತಣಿವು
 ತರುವ ಪರಿಧಿಯ ಸಾಮತೇಜಸ್ಸೇ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ-ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ-ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

-ಜಾ.ಗೋ.

“ಪ್ರಜಾವಾಣಿ”ಯಲ್ಲಿ ಈಚೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ “ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ” ಇದು ಅಡಿಗರ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕವನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯು ನಮಗೆ ಉಮರ ಖಯ್ಯಾಮನ ಸಾಕೀಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದಾದರೂ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಖಯ್ಯಾಮನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಗಾತಿ ಕೇವಲ ಕವಿಯ ಬಳಿಯಿರುವ ಮತ್ತು, ಕವಿ ಕಾವ್ಯ, ರಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಮಧ್ಯದ ಅಥವಾ ಕಾಫಿಯ ಪಾತ್ರೆಯನು ತುಂಬುವಂಥ ಸಂಗಾತಿಯಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಕವಿ ಖಯ್ಯಾಮನಂತೆ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಕನಸಿನ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದ ಖಯಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಮರೆಯುವ ಮತ್ತು ಮರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಕನಸುಗಾರ-ಕವಿಯಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸಂಗಾತಿ (Companion) ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅರಳಿರುವ ಕಮಲದಂತೆ, ಅವನ ಉಸಿರಿನಂತೆ (‘ಪುಫ್ಫುಸದ ಹಾಗೆ’) ಮತ್ತು ಅವನ ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಹರಿದಾಡುವ ರಕ್ತದಂತೆ ಅವನಿಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಥವಾ ಅವನ ಅನೈಚ್ಛಿಕ ಕ್ರಿಯೆ (Reflex action) ಯಂತೆ ಅವನೊಂದಿಗಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಅಲ್ಲಿನ ಕನಸುಗಾರ ಖಯ್ಯಾಮನಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮತ್ತು ದಿನನಿತ್ಯದ ದಿನಚರಿಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ಉದಾ : ‘ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ, ಊಟದ ನಡುವೆ ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಧಗೆ...’ ಇಲ್ಲಿ ಧಗೆ

ಅನ್ನುವುದು ಮಹತ್ವದ ಮಾತು-ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರ ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ 'ಧಗೆ' ಮುಂದೆ ಈ ಕವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ (ಮತ್ತು ಕವನದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ) ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಧಗೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಮಾನಸ-ಸರೋವರದ ಅಥವಾ ಮಾನಸ-ಸಮುದ್ರದ ವಡಬಾಗ್ನಿಯಿದ್ದ ಹಾಗೆ. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಡದಿದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲ-ಕಲ್ಲೋಲವಾದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಡಬಾಗ್ನಿ ಕುದಿವ ಹಾಗೆ ಕುದಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಕವಿಯ ಎದೆಯ ಬಡಿತ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ-ಅವನ ಹೃದಯದ-ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡವು ಹೆಚ್ಚಿ ಕವಿಗೆ ಜ್ವರವೇರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಈ ತಪ್ಪ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಂಗಾತಿ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಒಳ್ಳೇ ಉರಿಯುವ ಹೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಹುರಿಯುವ ಅರಳುಗಳಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಮಾತುಗಳು ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಈ ಕವನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ಪ್ರತಿಮೆ ಅಥವಾ ರೂಪಕ. ಇಷ್ಟರೊಳಗಾಗಲೇ ಈ ಕವನ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿಮಾಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾಕಷ್ಟು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಳವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ.

'ಜ್ವರವಿಳಿದು ಸರೋವರದ ಮೇಲೆ ಯಥಾವಿಧವಾಗಿ.....' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ಕವನದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಗಳ ಶಬ್ದಗಳು ಮತ್ತು ವಿಲಂಬಿತ ಲಯವು ಅಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಶಾಂತಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವನದ ಅರ್ಥವು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾದ ಮಾನಸ ಸರೋವರದ ಮೇಲೆ ಜೀವನ ಪಥದಲ್ಲಿ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ 'ಎರಡು ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದ ಹಾಯಿ ದೋಣಿಗಳು' ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದು 'ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ', 'ಸಂಜೆಗೆಂಪಲ್ಲಿ' "ಬಳಿ-ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಳಿ-ಬಿಳಿ ಕಾಯಿ ಕಾಯುವುವು, ಇಲ್ಲಿ 'ಹಾಯಿ ಕಾಯುವುವು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆರುವ ಧ್ವಂದ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ದೋಣಿಯ ಹಾಯಿಗಳು ಬಾಳಿನ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಯುವವು. ಎಂದರೆ ಬಿಸಿಯಾಗುವವು ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಜೊತೆಗೆ (ಜೀವನದ ಯಾವುದೋ ದೂರದ ಗುರಿಗಾಗಿ) ದಾರಿ-ಕಾಯುವವು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಕೂಡ ಹೊರಡುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು "ಇರುಳಿನ ಇರಸುಮರಸಲ್ಲಿ" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಎರಡನೇ ಅರ್ಥವೇ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯಿಗಳು ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಕಾಯುವ ಪ್ರಸಂಗವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬರುವ 'ಸಮಾಂತರ ರೇಖೆ' (Parallel lines) ವಿಚಾರವು ಕವನದ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗಾರರಾಗಿರುವವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು. ನಿಜವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ, ರೈಲು ಕಂಬಿಗಳಂತೆ ಬರೀ ಸಮಾಂತರ ರೇಖೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಸಹ-ಪ್ರಯಾಣಿಕರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದಿರದು. ಈ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಅಂಶವನ್ನು ಈ ಕವನ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕವಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ ಯೆಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಅದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕವನದಲ್ಲಿ, ಎಲಿಯಟ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ವಸ್ತುಪ್ರತಿರೂಪ (Objective correlative) ವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿ-ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಕಾವ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದು. ಭವಸಾಗರದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾಂತರ ರೇಖೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಲಿಸಿದ ಈ ಇಬ್ಬರು ಜೊತೆಗಾರರ ಹಾಯಿ ದೋಣಿಗಳು ಯಾವ-ಯಾವುದೋ ಕನಸುಗಳು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಯಾವ-ಯಾವುದೋ ಪೂರ್ವ-ಕರ್ಮಗಳ ಉಣಿಸುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಎಳೆತ-ಸೆಳೆತಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಾಳ-ನಾಳಗಳ ಒಳ ತಾಳಗಳ ಭಂಗಿಗಳು, ಭಾವಗಳು ಮತ್ತು ಅವರುಗಳು ಒಳಗೊಳಗೇ ಪಡುವ ಬವಣೆಗಳು ಬೇರೆ-ಬೇರೆ. ಅವು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಬರದಂಥ, ಹೇಳಿದರೂ ತಿಳಿಯದಂಥ "ಕೊಕ್ಕೆ-ಕೊಂಕುಗಳು", 'ಅಂಕು-ಡೊಂಕುಗಳು, ಮತ್ತು 'ಶಂಕೆ-ಆತಂಕಗಳು.

ಮುಂದೆ 'ಮಾತು ಮತಿಗಳ ನಡುವೆ ಯಾತರವೂ ಆತತಾಯಿಗಳು...' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕವನದ ಈ ಭಾಗದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವು, ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ, ಈ ಕವನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಭಾಗ (ಅರ್ಥಾತ್ ನಾವು ಭಾಗಶಃ ಈ ಕವನವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದಲ್ಲಿ) ಆಗಿದೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಕನ್ನಡದ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ-ಶರೀರದ ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಭಾಗ ಸಹ ಆಗಿದೆ. ಈ ಮಾತು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೆಂದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಅನಿಸಿದರೂ ಅನಿಸಬಹುದು. ನನಗಂತೂ ಹಾಗೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ :

'ಮಾತು	ಮತಿಗಳ	ನಡುವೆ
ಯಾತರವೂ ಆತತಾಯಿಗಳು'		

ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅನುಪ್ರಾಸಗಳ ಭಂದೋವಿಲಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಇಡೀ ಕವನದ ಒಟ್ಟು ಆಶಯಕ್ಕೆ, ಅದರ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ. ಈ ಸಾಲುಗಳು ನೋಡುವ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಈ ಸಾಲಿನ ಅರ್ಥವು, ನಾನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ, ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಮಾತುಗಳು ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗದ ಒಳಗೇ ಅವಿಶ್ವಕೊಂಡಿರುವ “ಮತಿ” (ಬುದ್ಧಿ, ಬಗೆ) ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವ-ಯಾವುದೋ ‘ಆತತಾಯಿಗಳು’, ಎಂದರೆ ಮೋಸಗಳು, ಕಳ್ಳತನಗಳು ಅಥವಾ ಅಪರಾಧಗಳು.

‘ಆತತಾಯಿ’ ಇದು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಮಪದವೆಂದೂ, ಇದರ ಅರ್ಥ ಕೊಲೆಗಾರ, ಅಪರಾಧಿ, ವಂಚಕ ಅಥವಾ ಪಾತಕಿ ಎಂಬುದಾಗಿರುತ್ತದೆಂದೂ ಪಂಡಿತ ಕವಲಿ ಅವರ ‘ಕಸ್ತೂರಿಕೋಶ’ವು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿತು, ನಾನು ಈ ಶಬ್ದದ ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಖಚಿತವಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ‘ಕಸ್ತೂರಿಕೋಶ’ವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಇದೊಂದು (ಹಾಶೀಮ ತಾಯಿ ಎಂಬಂತೆ) ಅರಬ್ಬಿ ಇಲ್ಲವೇ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಬ್ದವಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ಇದರ ಅರ್ಥವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಭೂತ ಅಥವಾ ಬೇತಾಳ ಇಲ್ಲವೆ ಸೈತಾನ ಎಂಬುದಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. (ನಾನು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ‘ಹಾಶೀಮ ತಾಯಿ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ‘ಆತ ತಾಯಿ’ಗೆ ಇರುವ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸ ಸಾಮ್ಯವೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಉಮರ ಖಯ್ಯಾಮನ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ವಿಚಾರಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.) ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದ್ದೆಂದೂ, ಇದರ ಅರ್ಥ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ನಾನು ತಿಳಿದಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದೂ, ಆರ್ಥಕೋಶವು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ನಾನು ಅರ್ಥಕೋಶವನ್ನು ನೋಡದೆಯೇ ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಬರೀ ‘ಮೊಘಂ’ (ಅಜಮಾಸು) ಅರ್ಥ ಹಚ್ಚಿದರೆ ಆಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿತು; ಇರಲಿ, ಅಂತೂ ‘ಆತತಾಯಿ’ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ‘ಆಪರಾಧಿ, ‘ಮಂಚಕ’ ಅಥವಾ ‘ಪಾತಕಿ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎದಂತಾಯ್ತು.

‘ಮಾತು ಮತಿಗಳ ನಡುವೆ ಯಾತರವೂ ಆತತಾಯಿಗಳು’ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳ ಶಾಬ್ದಿಕ ಸ್ವರ ಅಥವಾ ಶಾಬ್ದಕ-ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದೆ ತಮ್ಮ ಅಂತರಾಳದ ಆಳವಾದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಮತಿ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಯ ಬೇರುಗಳು ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ, ಸಂಬಂಧಶೂನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ದಾರಿತಪ್ಪಿಸುವ ವಂಚನೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವಾಗಲೇ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ‘ಸುಪ್ತ-ಪ್ರಜ್ಞೆ’ (Sub-conscious) ಯನ್ನು ತಲುಪಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳುವ ಅನುಭವ ಅನೇಕ ಮಾನಸಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥದು; ಅದರಲ್ಲೂ ಆತ್ಮೀಯರಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಆತಂಕಕ್ಕೊಳಗಾದಾಗ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥದು, ಅಂಥ ಕದಡಿದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡದೇ ಇರುವುದು ಇದರದೂ ಅಷ್ಟೇ “Suspect” ಅನಿಸಿಬಿಡುವವು. ಈ ಆಂತರಿಕ ಶಂಕೆ-ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಕವನದ ಮುಂದಿನ ಸಾಲು ಯುಂಗ್ (Jung) ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ “Collective or Racial sub-conscious” (ಜಾನಾಂಗಿಕ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆ) ಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಹಾಗೂ ತೋರಿಸುವುದು. ಯುಂಗ್‌ನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ (ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ) ಮನೋವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ-ವಿನೇಷಗಳು ಈಗ ಸಹ ನಮ್ಮ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲುಳಿದಿದ್ದು, ಅವು ಆಗಾಗ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳು, ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ (in disguise) ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸುಪ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲುಳಿದಿರುವ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಕಾಮ (Premieval Sex) ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ, ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಈ ಸಾಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಗುಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ: ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ಬೃಹದಾ ಕೃತಿಯ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ನೆಳಲುಗಳು’ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಮೆಗೂ “ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ” ಎಂಬ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ‘ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲ’ (pre-historic time) ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ “The dim and distant past” ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಇಂಥ ಅತಿ ದೂರದ ಮಸುಕುಮಸುಕಾದ,

ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಮುಸ್ಸಂಜೆಯ ಮಬ್ಬು-ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಬೃಹದಾಕೃತಿಯ ನೆಳಲುಗಳಿಗೂ ಒಳ್ಳೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನಂಟುತನ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ. “ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಲೆವ ಬೃಹದಾಕೃತಿಯ ಕಪ್ಪು ಛಾಯೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಭೂತದ ಮತ್ತು ಭೀತಿಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕವನದ ಈ ಸಾಲನ್ನು ನಾವು ಇಂಗಿಡಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕೂಡ (ಆದರೆ ಅಡಿಗರ ಈ ಸಾಲು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಲಿನೊಂದರ ಭಾಷಾಂತರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಇದರರ್ಥ ವಲ್ಲ) ಇದರ ಅದ್ಭುತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ,

ಉದಾ :
 “The namelessly wandering
 Gigantic-hadows of the dim
 And distant pre-historic evening”.

(ಈ ಭಾಷಾಂತರವು-ಅದರ ಎಲ್ಲ ಗುಣಾವಗಣಗಳೊಂದಿಗೆ ನನ್ನದೇ.)

ಕವನದಲ್ಲಿನ ಇದರ ಮುಂದಿನ ಸಾಲು ಮತ್ತೊಂದು ‘Poetic master-piece’ ಆಗಿದೆ.
 ಆ ಸಾಲು ಹೀಗಿದೆ:
 “ನಿದ್ದೆ ಮುಖಮಲ್ಲುಗಳ ಹರಿದು
 ಮುಖರವಾಗುವ ವ್ಯಾಘ್ರ-ನಖದ
 ಹೊಸಗೀರುಗಳು.’

ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಿಕ ಸ್ವರದ ಖ-ಕಾರಗಳ (ಉದಾ: ಮುಖಮಲ್ಲು, ಮುಖದ ವ್ಯಾಘ್ರ-ನಖ) ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರದ ಸ್ವರವನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಆಳವಾದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುವ ಮತ್ತು ಇಡೀ ಕವನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಘ್ರದ ರುದ್ರ-ಗಂಭೀರತೆಯ ಒಂದು ಗುಹ್ಯ-ಆಯಾಮವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಈ ಸಾಲು ಕನ್ನಡದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನಗಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. (ಕವನದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ಕವನದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡಿ ನಾನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ.) ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾದ ವ್ಯಾಘ್ರ-ಪ್ರತಿಮೆಯು ಎಷ್ಟೊಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಮತ್ತು ಅದು ಈ ಕವನದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಳವಾದ ಮತ್ತು ರುದ್ರ-ರಮಣೀಯವಾದ ಆಯಾಮವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ ಅಡಿಗರ ಈ ಕವನವು ಈ ವ್ಯಾಘ್ರ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಉಪಯೋಗದಿಂದಾಗಿ, ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ, ಬ್ಲೇಕನ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ‘Tyger’ ಕವನಕ್ಕಿಂತಲೂ (ಆ ಕವನದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ) ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಳವನ್ನೂ, ಎತ್ತರವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಕೇವಲ ಶಾಬ್ದಿಕ-ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಡಿಗರ ಈ ಸಾಲು ಬ್ಲೇಕನ ಆ ಕವನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಬ್ಲೇಕನ ಕವನದ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಾದ

“Tyger! Tyger!
 In the forests of the night’ burning bright

ಇವು ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕವನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಥವಾ ಉತ್ತಮ ಸಾಲುಗಳನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸಾಲುಗಳನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಬ್ಲೇಕನ ಕವನದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಲುಗಳ ಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ವಂತಿಕೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ‘The Tyger’ ಕವನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ರಾಯ್ ಬ್ಯಾಸಲ್ (Roy P. Basler, in “Master Poems”, edited

by Oscar Williams) ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ: ”Consider the image presented in the first stanza of ‘The Tyger’, and the question asked. What is the simplest communication made by the image? Terror in the beholder, power to harm in the image. Beyond this there is communication of something not wholly of this world. Tigers do not burn, though the colour of the tiger may suggest fire : jungle forests may be so dark as to suggest night“ but could not be with strict rational logic called ‘forests of the night’. What we have in the image is of the mind, surely, but not wholly of the rational, conscious mind. It is Something of & dream images Conveying terror before a symbol of power to harm, and, like all dream images, made of the stuff known to the conscious mind but given in a fusion of nonsequiturs (fire-tiger-forest-night) that have nevertheless, linking associations and

analogies : Tigers roam the forests, and darkness and fire (light) are archetypal opposites in any language or experience. The communication of fear before power to harm lies in what the poet and reader see as a mental image.” ಈಗ ಅಡಿಗರ ಕವನದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆ ಸಾಲುಗಳು ಹೀಗಿವೆ :

“ನಿದ್ದೆ

ಮುಖಮಲ್ಲುಗಳ

ಹರಿದು

ಮುಖರವಾಗುವ

ವ್ಯಾಘ್ರನಖದ

ಹೊಸಗೀರುಗಳು.’

ವ್ಯಾಘ್ರ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಸುತ್ತ ರಚಿಸಲಾದ ಅಡಿಗರ ಕವನದ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಭೇಕನ ಕವನದ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ ಎಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ನೋಡೋಣ. ಶಾಬ್ದಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ಭೇಕನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವ ‘ಟ’-ಕಾರಗಳ ಟಂಕಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಡಿಗರ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಖ-ಕಾರಗಳ ಅನುಪ್ರಾಸ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಖ-ಕಾರಗಳ ಪುನರುಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬುವ ಖಖ್” ಎಂಬ ನಾದವು ಹುಲಿಯ ಹಲ್ಲು ಮಸೆತ ಮತ್ತು ನಖಗಳ ಮಸೆತಗಳ ನಾದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ‘ವ್ಯಾಘ್ರ’ ಮತ್ತು ‘ಮುಖರ’ ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿನ ಘ್ರ-ಕಾರ ಮತ್ತು ಖ್ರ-ಶಾರಗಳು ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಹು ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಶಾಬ್ದಿಕ, ನಾದದ ಗುಣಗಳು ಭೇಕನ ಸಾಲುಗಳ ಟ – ಕಾರಗಳ ಟಂಕಾರಕ್ಕೆ (ಅಲ್ಲಿನ ‘ಟೈ – ಗರ್’ ಮತ್ತು ‘ಬರ್ನಿಂಗ್ ಬೈಟ್’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತವಾದರೂ) ಇಲ್ಲ.

ಅಡಿಗರ ಈ ಸಾಲು ಭೇಕನ ಆ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಈ ಶಾಬ್ದಿಕ ಅಥವಾ ನಾದದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಭಾವದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಭೇಕನ ಕವನದ ಸಾಲುಗಳಿಗಿರುವ ಈ ಆಂತರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ರಾಯ್ ಬ್ಯಾಸ್ಸರ್ (ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದಂತೆ) ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ ಬ್ಯಾಸ್ಸರ್‌ನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಅಡಿಗರ ಕವನದ ಈ ಸಾಲಿಗೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ, ಬ್ಯಾಸ್ಸರ್ ವಿವರಿಸುವಂತೆ, ಹುಲಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯು (ಅಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯು ಅಡಿಗರ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಬರೀ ಪ್ರತಿಮೆಯಷ್ಟೇ ಆಗಿ ಬರದೇ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಆಗಿ ಬರುತ್ತದೆ) ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಭಯದ ಮತ್ತು ಅದು ಅವರಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದಾದ ಅಪಾಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ವ್ಯಾಘ್ರ-ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾವು ಈ ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ: ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇವೆರಡರ ಜೊತೆಗೆ ಭೇಕನ ಕವನದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಂಡು ಬರದ ಒಂದು ಸಂಚಲನ-ಶಕ್ತಿ (a dynamism) ಮತ್ತು ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ (an action)

ಇವು ಅಡಿಗರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಡಿಗರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯು ನಿದ್ದೆಯ ಮುಖಮಲ್ಲನ್ನು ಹರಿದು ಮುಖರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಅಡಿಗರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಸ್ಸರ್ ಭೇಕನ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಇನ್ನೂ ಒಳಗಿನ ಸ್ತರಗಳೂ ಉಪಸ್ಥಿತವಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆ

: ಅಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಸ್ಸರ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

“.. ... Beyond this there is communication of something not wholly of this world ..... What we have in the image is of the mind, surely, but not wholly of the conscious mind. It is something of a dream-image, conveying :error before a symbol of power harm, and, like all dream images, made of the stuff known to the conscious mind, but given in a fusion of nonsequitors (fire-tiger-forest-night) that have, nevertheless, linking associations and analogies : tigers roam the forests, and darkness and fire (light) are archetypal opposites in any language or experience.” ಬ್ಯಾಸ್ಸರ್‌ನ ಈ ಆಳವಾದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯತಾಂತ್ರಿಕ ವಿವರಣೆಯು ಭೇಕನ ಕವನದ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಷ್ಟೇ, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಡಿಗರ ಕವನದ ಈ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಘ್ರವು, ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತೆ, ನಿದ್ರೆಯ ಮುಖಮಲ್ಲನ್ನೇ ಹರಿದು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ‘ನಿದ್ರೆಯ ಮುಖಮಲ್ಲ’ ಎಂಬ ರೂಪಕ ಸುಂದರವಾಗಿಯೇ ಅಷ್ಟೇ, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಸ್ಸರ್ ಹೇಳುವ ‘Linking Associations’ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ’ ಗೂ ‘ಮು (ಮು)ಖಮಲ್ಲಿ’ ಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ (Association) ವನ್ನು ನಾವು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ನಿದ್ರೆಗೂ ಮುಖಮಲ್ಲಿನ ದಿಂಬು, ಹಾಸಿಗೆ

ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಶೃಂಗಾರದ ಮತ್ತು ಪ್ರಣಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ನಿರ್ದೇ ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ಮುಖಮಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹರಿದು ಹೊರಬರುವ ಬರುವ ವ್ಯಾಘ್ರದ ವಿಚಾರ. ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಕಾಮದ ಭೀಕರ, ಅಪಾಯಕಾರಿ, ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಸದೃಶ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಘ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೀಕರಿಸಿ, ಇಂಥ ವ್ಯಾಘ್ರವು ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ನಿರ್ದೇಯೆಂಬ ಮುಖಮಲ್ಲನ್ನೇ ಹರಿದು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಅಡಿಗರ ಈ ಕವನದ ಮಹತ್ವಾಧನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಜೋಡಿಯಾದ ನಿಗೂಢ ಭಯಂಕರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ, ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ “ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಲೆವ ಬೃಹದಾಕೃತಿಯ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ನೆಳಲುಗಳು” ಇಳಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು ಉಂಟುಮಾಡಿರುವ ವಾತಾವರಣ ಅಲ್ಲಿ ಭೇಕನು ಉಂಟುಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಯಂಕರವಾಗಿದೆ, ಹೆಚ್ಚು ನಿಗೂಢವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವೂ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಆಗಿದೆ. (ಉದಾ: ‘ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ...’) ಭೇಕನಿಗೆ ‘ಟೈಗರ್’ ಕವನ ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಕವನ ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರಿಗಿರುವ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಭೇಕನ ವಸ್ತು (Theme) ವಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇದ್ದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತು ಆಳಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ (ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ) ಆಳ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರಗಳು ಇವೆಯೆಂಬುದೂ ನಿಜ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಭೇಕನ ಆ ಕವನದ ವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೇ ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ (ಉದಾ: ಮೇಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ) ಅಡಿಗರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾವ್ಯ-ಕೌಶಲವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಡಿಗರ ಈ ಮೇಲಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣ (Tactile quality). ಉದಾ : ಮುಖಮಲ್ಲಿಗೂ ವ್ಯಾಘ್ರ-ಚರ್ಮಕ್ಕೂ ಸ್ಪರ್ಶ-ಗುಣದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹೋಲಿಕೆ. ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವೂ ಮುಖಮಲ್ಲಿನಂತೆ ಮತ್ತೆಗೇ ನುಣುಪಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಮುಖಮಲ್ಲಗಳು ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಸಹ ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮವನ್ನು ಹೋಲುವುದುಂಟು ಮುಂದೆ ಅಡಿಗರ ಕವನದ ಈ ಸಾಲು ‘ನಖದ ಹೊಸ ಗೀರುಗಳು’ ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವಲ್ಲಿ ಹೊಸ’ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಾವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆ ವಿಶೇಷಣವು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಘ್ರ-ನಖವು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಗೀರುಗಳು (Scratches) ಅಥವಾ ಗಾಯಗಳು (Wounds) ಹೊಸ-ಹೊಸವಾದಂಥವು-‘New Wounds and new pains’ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ-ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಕವನದ ಓಫವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕವನದ ಇವರ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವು (ಅದು ಈ ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವೂ ಹೌದು) ಅದರ ಈ ವರೆಗಿನ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಮೂರ್ತ (Abstract) ವೂ, ಹೆಚ್ಚು ತಾತ್ವಿಕ (Philosophical) ವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗವು ಇಡೀ ಕವನದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಸ್ತು (Theme) ವಿಗೆ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆ ಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉಂಟಾಗುವ ಚಾಂಚಲ್ಯ, ಕ್ಷೋಭೆ ಮತ್ತು ವಿಪರೀತ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ನಿತ್ಯದ ರೂಢಿನಿಷ್ಠವಾದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳ ಮತ್ತು ಭಾವನೆ-ಧೋರಣೆಗಳ ‘ನಿರಾತಂಕ ಗಟ್ಟಿ ಓಡಿಗೂ’ ಇರುವ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಂತರವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಂತರವೇ (Distance) ಅಥವಾ ಈ ಮಾನಸಿಕ ಕೊರಕಲ (Psychological fissure) ವೇ ಈ ಕವನದ ದಿನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತ (Concrete) ವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಮಾನಸಿಕ ‘Tension’ ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷ (Conflict) ದ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಆ ಹಿಂದಿನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ತಾಳತಪ್ಪಿ’ ಅಥವಾ ‘ತಾಳದಿಂದ ತಾಳಕ್ಕೆ ಜಿಗಿವ’ ಬಗೆಯು. ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದ ಏಕ ದಾರಿಯ ಏಕಶೃತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಬಾಳಿನ ಮೂಲ, ತಾಳದ ಲಯವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವ ಪುಂಗಿಯ ಸೋರೆ-ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಆ ಪುಂಗಿಯ ನಾದಕ್ಕೆ ಸಾದಾಗಿ (Getting tamed) ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾವಿನಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿರ ಶೃತಿಯ ಪುಂಗಿಯ ಸೋರೆ-ಬುರುಡೆಯು ತಲೆಯ ಬಳಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವವರೆಗೆ ತಲೆಯ ತೂಕ ತಪ್ಪಿ, ಅದು ಉರುಳಿ, ಬುಡಮೇಲಾಗಿ, ಖಾಲಿಯಾಗಿ ಬರೀ ಬುರುಡೆಯಾಗಿ ಬಿಡುವ ಅಪಾಯ ಅಸಂಭವ ಎಂಬ ಧೈರ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಅಂದರೆ ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ, ಕವನದ ಈ ಮೊದಲಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಭಾವನೆಗಳ ಅಲ್ಲೋಲ-ಕಲ್ಲೋಲವು ಒಂದು ಶಾಂತ, ಸಮಾಧಾನಕರ ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದರ, ಮತ್ತು ಆ ಸಮಾಧಾನ ಸ್ಥಿತಿಯ (ದೈವೀ) ಶಕ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಕವಿ ಋಣಿಯಾಗಿ ತಲೆಬಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಕವನದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೂಮಿತಿ (Geometry) ಯ ಪರಿಚಯ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು.

ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ತುಲ (Circle) ದ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತ್ರಿಜ್ಯ (Radius), ಪರಿಧಿ (Circumference) ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ರೂಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಅಡಿಗರು ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಭೂಮಿತಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ! ಅಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ಭೂಮಿತಿಯ ತತ್ವಗಳು ಕವಿಗೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಸ್ತಗತವಾಗಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕವಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯ-ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ-ಕಾವ್ಯಾರ್ಥರೂಪಗಳನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಾರ್ಥನಿರ್ವಾಹಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭೂಮಿತಿ-ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ತತ್ವ – ಚಿಂತನೆ ಇವುಗಳ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಸದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭೂಮಿತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕ ಪೈಥಾಗೋರಸ್ (Pythagoras) ನ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ; ಇರಲಿ. ಈ ಕವನದ ಸಾಲು ಹೀಗಿದೆ:

“ಹೃದಯ	ಮಧ್ಯವೆ	ರೂಪು
ತಳೆವ	ತ್ರಿಜ್ಯಗಳಸಂಖ್ಯೆ	ಗುರಿ,
ತರುವ ಪರಿಧಿಯ ಸಾಮತೇಜಸ್ಸೇ,	ಮರಿ,	ತಣಿವು
ನಮಸ್ಕಾರ.		

ಇಲ್ಲಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ತುಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದರೆ ‘ಹೃದಯಮಧ್ಯ’ ಅನ್ನುವುದು ಆ ವರ್ತುಲದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು (centre) ಆಗುವದು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಾಯಿ (fixed) ಯಾದ ಬಿಂದು (point) ವಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಸಮಾಂತರ ಅಂತರ (At equidistance) ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೆರೆ ಹೊಡೆದರೆ ಅದು ವರ್ತುಲ (circle)ಎಂದೆನಿಸುವುದು. ಈ ಕವನದಲ್ಲಿನ ಮನೋ-ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೃದಯ – ಮಧ್ಯವೇ, ಅಥವಾ ಹೃದಯ-ಮಧ್ಯದಿಂದ ಹೊರಟು ರೂಪುತಳವ ಅಸಂಖ್ಯ (ಮುರಿತ, ಸುಳಿ ಸುತ್ತುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಮಣಿಯುವಿಕೆ) ಯನ್ನು ಅಥವಾ ಗುರಿಯನ್ನು, ಮುರಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ತಣಿವನ್ನು (ತೃಪ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಮಾಧಾನ) ತರುವ ‘ಪರಿಧಿ’ (Circumference, Boundary or Halo) ಯ ‘ಸಾಮ’ (ಸೌಮ್ಯ, ಸಮಾಧಾನಕರ ಅಥವಾ ಶಾಂತಿಯುತ) ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿಜ್ಯ’ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹಚ್ಚಬಹುದಾಗಿದೆ. ತ್ರಿಜ್ಯ=ತ್ರಿ+ಜ್ಯ, ಎಂದರೆ ‘ಸತ್ಯ+ ರಜ+ತಮ – ಈ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ’ ಎಂಬ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹಚ್ಚಬಹುದು. ಈ ಆಧವ ‘ಹೃದಯ ಮಧ್ಯ’ಕ್ಕೂ, ಅದು ತಳೆವ ಅಸಂಖ್ಯ ರೂಪ (ಈ ತ್ರಿಗುಣಗಳ ಅಸಂಖ್ಯ ಮಿಶ್ರಣ -ಅವುಗಳ innumerable permutations and combinations’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಂಚಲ್ಯ ಮತ್ತು ಚಡಪಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮುಂದ ತೀವ್ರವಾದ ಹಾಗೂ ಆಳವಾದ ಮನೋಕ್ಷೋಭೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಅಡಿಗರ ಈ ಕವನವು ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸಮತೋಲ-ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ‘ಸಮತೋಲ-ಭಾವ’, ಈ “ಸಮಾಧಾನದ-ರಸ’ (ಬರೀ ತಟಸ್ಥವಾದಿ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದ ಶಾಂತ-ರಸವಲ್ಲ) ಒಂದು ಜೀವಂತವಾದ, ಸಂಚಲನ ಶೀಲವಾದ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣವಾದ, ಆದರೆ ಸಂಯಮನಿಯಂತ್ರಿತವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತಿಮಾವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಈ ಕವನವು ಅವರ ‘ಗೊಂದಲಪುರ’, ‘ಹಿಮಗಿರಿಯ ಕಂದರ’, ‘ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ’ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಕೆಲವು ಕವನಗಳಂತೆ ಅತಿವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ತೆಳ್ಳಗಾಗಿರದೆ, ಮತ್ತು ಅವರ “ಕೂಪ ಮಂಡೂಕ’ದಂತೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದು ಅನಿಶ್ಚಿತ ಧೋರಣೆಯ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರದೆ (ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಡಿಗರ ಇತರ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ವಿವರಿಸಲು ಆ ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಗುವುದೆಂಬುದರ ಅರಿವು ನನಗಿದೆ) ಸಂಕೀರ್ಣವೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಘಟಿತ (Well Organised) ವೂ ಆದ ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಕವನವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಈ ಲೇಖನವು, ನಾನು ಇದರ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (Analysis) ಆಗಿದೆಯೇ ವಿನಾ ಸರ್ವಾಂಗ-ಸಂಪನ್ನವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ (Critique) ಆಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವುದೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು, ಅಥವಾ ತೆಗಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು, ಅಥವಾ ಅದರ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ಮಾತು ಅಡಿಗರ ಈ ಕವನದಂಥ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂಥ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಈ ಕವನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುಗಳು

ಬಂದಿವೆಯಾದರೂ ಅವು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೊದಲಾಗಲಿ (Prior to Analysis), ಅಥವಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬದಲಾಗಲಿ (instead of Analysis) ಬಂದಿರದೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪರಿಣಾಮ (As a Result of Analysis) ವಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ – ಅಥವಾ ಹಾಗೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಗೂಢಚಾರಿಯ ನಕಲು-ನಗಲು

ಗೂಢಚಾರಿಯ ನಕಲು-ನಗಲು

ಆರ್. ಮೋಹನ

ಮಳೆ ತೊಳೆದ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು.

ಚಹದ ತೋಟಗಳ ಅಶೇಷ ಚದುರಂಗ. ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಗ್ಗು ಭೂಮಿಯ ಗದ್ದೆ. ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಸೇರದೇ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಿಟ್ಟು, ಅತ್ತ ಏರಿಲ್ಲದೆ ಇತ್ತ ಬೀಳಿಲ್ಲದ, ಕಾಡು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸೇನೆ. ಚಹದ ಹಸಿರೆಲೆಗಳ ಸಮತಟ್ಟು, ಗದ್ದೆ ನೀರಿನ ಸುಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹಾಸಿಗೆ, ಮಧ್ಯೆ ನಮ್ಮ ಶಿಬಿರದ ಡುಬುರಿಗಳು, ಬಾಷಾಗಳೆಂಬ ಗುಡಿಸಲುಗಳು, ಹಸಿರಿನ ಹರವಿಗೆ ಹುಣ್ಣಿದ್ದಂತೆ.

ಅದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ನೋಟ-ಅದಕ್ಕದನ್ನೇ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹಿಮಾಲಯದ ಮರಿ ತಪ್ಪಲುಗಳ ಪರಿಧಿ. ನೋಟ ಹರಿದಂತೆಲ್ಲ ದೂರಕ್ಕೆ ಮೇಘಾಚ್ಛಾದಿತ ಬಾಂದಳವೀಯುವ ಮಸುಕು ಚಲುವು. ಸದಾ ಬಾನು ಭೂಮಿಗಳ ನಡುವೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ತುಂತುರು ಸೋನೆಯ ತೆರೆ. ವಾತಾವರಣದ ಮಬ್ಬು ಎಲೆ ಹೂಗಳನ್ನು, ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನನ್ನನ್ನು, ನನ್ನ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಮೈ ಉಬ್ಬಿ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಆಸೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಂಪರಿನ ತೆರೆ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ, ಏಳಬಯಸಿ ಏಳಲಾರದೇ ತೆವಳುತ್ತವೆ.

ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ಬಾಡಿದ ಹಸಿರಿನ ಸಮವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ ಮೈ, ಸಹಸ್ರ ರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೂಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಹರಡಿದ ಈ ಮಬ್ಬು ಸೌಂದರ್ಯ, ಹಿಂದೆ ಭೂಮಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಬರೆಯಂತೆ ವಾಯು ನಿಲ್ದಾಣದ ಸಿಮೆಂಟ್ ಹಾಸಿಗೆಗಳು. ಸೆಟೆದ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ವಿಮಾನಗಳು, ಕರ್ತವ್ಯ!

ಆ ಸಾರಿಗೆ ವಿಮಾನಗಳಿಂದ ಬೀಳುವ ಪ್ಯಾರಾಚೂಟ್ (Parachute). ಮೂರು ಲಾರಿಗಳನ್ನೇ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ AN 12 ವಿಮಾನ, ಕರ್ತವ್ಯದ ಕರೆ...ಅತ್ತ ಹೋಗದು ನನ್ನ ನೆನಪು. ನಾವು ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ತಿಂಡಿ ತುಪಾಕಿಯ ಪ್ಯಾಕುಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ಯಾರಾಚೂಟಿನ ಕೊಕ್ಕಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ವಿಮಾನದಿಂದ ತಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ, ಅದೆಲ್ಲ ಕ್ಲೀನಾಗಿ ಕಳಚಿ ಹೋಗಿದೆ. ಹಾಂ...ಅದೇ ಆ ವಿಮಾನದಿಂದ, ಮಿರುಗುವ ನೀಲಿಯ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದಂತೆ, ಉದುರುವ ಪ್ಯಾರಾಚೂಟ್‌ಗಳು. ಅದು ನೆನಪು. ಹಾಲುಕ್ಕಿದಂತೆ ಹೃದಯ ಬರಿದೇಳುತ್ತದೆ.

ಹೌದು. ಅವಳ ನೆನಹಿನೊಡನೆ ಇದೆಲ್ಲ. ಅದೇ ಆ ದೂರದ ಮುಸುಕಿನಿಂದ, ಬೆಟ್ಟಗಳ ವರ್ತುಲದಿಂದ ಅವಳು ಗಿಡಗಳ ತುದಿಯ ಮೇಲಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಂತೆ. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನದ ಮೈ. ಮೈಗಂಟಿಕೊಂಡ ಬಿಳಿಯ ಸೀರೆ, ತೊಯ್ದು ಕೂದಲು. ಆ ಚೀನೀ ಕಣ್ಣುಗಳ ಚೀನೀ ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆಯ ಹನಿ. ನಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಹಾಗೆ, ಭಾವ ಅರ್ಥವಾಗದು, ಚೈನಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತೇನೋ.

ಬೇಡ, ಬೇಡ ಎಂದು ಬೊಬ್ಬೆ ಇಟ್ಟರೂ ಆ ದೃಶ್ಯದ ಚೆಲುವೆಲ್ಲ ಹೊಲಸು ನಾರುವಂತೆ ಆ ವಾಸನೆ ಮೂಗನ್ನು ಕವಿಯುತ್ತದೆ. ದುರ್ದೈವ ಎಂದರೆ ಇದೇ. ಅನುಭವವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸುವಂತೆ ಕಡಿದು ಕೊರೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಆಗದು. ಅದಕ್ಕಂದೇ ಅಮಿಶ್ರಿತ ಸುಖವಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ತಪ್ಪು ನನ್ನದಲ್ಲ.

ಆ ಮೂಗು ಕಟ್ಟುವ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಒಂದು ಎಮ್ಮೆಯ ಸತ್ತ ಕಳೇಬರದಿಂದ. ನನ್ನ ಬಾಷಾದ ಮುಂದುಗಡೆ ನಮ್ಮ ಸೀಮೆ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಘೋಷಿಸುವ ಮುಳ್ಳು ತಂತಿಯ ಬೇಲಿ. ಅದರಾಚೆ ಬೇಡದ ನೀರು ಎತ್ತಲೋ ಹೋಗಲು ತಾನಾಗಿಯೇ ಮೂಡಿದ ಚರಂಡಿ, ಅದರ ದಂಡೆಗೆ ಆ ಕಳೇಬರ. ಯಾರೋ ಹಳ್ಳಿಗ ಎಸೆದು ಹೋಗಿರಬೇಕು ರಾತ್ರಿ.

ಕಳೇಬರಹದ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕಚ್ಚಿ, ಎಳೆದು, ಹರಿದು ತುರಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ರಣ ಹದ್ದುಗಳು. ಮೊಣಕೈಗಿಂತ ಉದ್ದ ಆ ಕ್ರೂರ ಕೊಕ್ಕು. ಭೀತಿ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಸಾಕು. ರೆಪ್ಪೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ, ಮೈಯಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಬಾತುಕೊಂಡಂತೆ, ಮಾಂಸ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇ ಕಾಣೆನೆಂಬಂತೆ, ಎಮ್ಮೆಯ ಕರುವಿನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮೈ, ಕಳೇಬರದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ನಡಿಗೆ. ಆಗ ನನು ತೆರೆಯುವ ರೆಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಶಕ್ತಿ! ಅರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮೈಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಬಲ್ಲ ಜಾಗ್ರತೆ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗದಂತೆ ಮಾಂಸ ಹರಿಯುವ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆ. ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿತು ಆ ಭವ್ಯ ಯೋಜನೆ, ನಮ್ಮ ಕುಸ್ತಿ ವಿಮಾನ ಗಳಿಗೆ?

ಆ ವಾಸನೆ, ಅವಳ ಆಗಮನ. ಸುಮ್ಮನೆ ನರ್ಸಿಂಗ್ ಆಫೀಸರ್ ಮಿಸ್ ದಾಸಳ ಕಪ್ಪು ಮೈಯಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿಪಡೆದರಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನನಗಾಶೆ. ಅವಳದು ಹೇಗಿರುತ್ತದೋ! ಚೈನಾದ ತಾಯಿಯಂತೆ, ಭಾರತದ ತಂದೆಯಂತೆ.

ಕಣ್ಣು, ಬಾಯಿ, ಕೆನ್ನೆ, ಚೈನಾ. ಹಣೆ, ಕೂದಲು, ತುಟಿ, ಭಾರತ. ಅವಳು ಚೆಲುವೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವಳಲ್ಲಿ ಹೊಡಕರಿಸುವ ಕಾಮ ನನ್ನಂತಹ ಸಾವಿರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಸಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಬಾರದು ಅ ತೀವ್ರ ಒತ್ತಡದ ಎಳೆತ.

ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಅವಳು ನಮ್ಮ ಆಫೀಸರ್ಸ್ ಮೆಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಗುಂಡು ತಗಲಿದಂತೆ. ಮೊಟ್ಟೆಯಾಕಾರದ ಮುಖ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಭಾವ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಚೆಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ. ಬಹಳ ಸಾದಾ ಬಿಳಿಯ ಕುಪ್ಪಸವಿದ್ದರೂ ದುಂಡಾದ ಕರಿನವಾದ ಮೊಲೆಗಳ ಬಣ್ಣ ತಿಳಿಯುವಂತೆ, ಕಾಲರ್ ಬೋನಿನಿಂದ ಮೊಲೆಯವರೆಗೆ ಉಬ್ಬಿಳಿಯುವ ಆ ಮಾಂಸ ತುಂಬಿದ ಚರ್ಮದ ಸೊಂಪು-ಮೆಸ್ಸಿನ ಗ್ಯಾಸ್ ದೀಪ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ. ಸೀರೆಯ ಮಡಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ನುಣುಪನ್ನು ಘೋಷಿಸುವ ಒಳ್ಳೊಡೆಗಳು. ಸಪುರವಾಗಿ ಕಲಾಮಯ ವಕ್ರತೆಯಿಂದ, ತೊಡೆಯುಬ್ಬಿ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ತಳಕು ಹಾಕಿದಂತೆ ನಿಶಂಬ. ಅವಳ ಜೊತೆ ಬಂದ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಖಾನ್ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಗಂಡ ಬೇರೆ ರಾಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದನಷ್ಟೆ. ಅಬ್ಬಾ ಖಾನನ ದೈವವೇ!

ಮೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಾಗಲೇ ಬಟ್ಟೆ ಕಳಚಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು, ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲೆತ್ತಿಸಿದೆ – ಗೋಡೆಗೆ ಹಾಯ್ದಂತಾಯಿತು She was sex, pure and simple. ಆ ಆಕೃತಿಗೆ ಬೇರೆ ವಿನ್ಯಾಸಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ತ್ಯಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದಿದ್ದ. ನಲವತ್ತು ವರ್ಷದ ತ್ಯಾಗಿ ಎಂದರೆ ನಂಬಿಕೆ ಬಂದಿತೇನೋ. ಡಿನ್ನರ್‌ಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು, ಡಿನ್ನರ್‌ಗೆ, ನಾನೂ, ಮೇಜರ್ ಆಲೂ ವಾಲಿಯೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದದ್ದು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ. ಆಲೂ ವಾಲಿಯೂ ನಾಯಿಯಾದ. ಆದರೆ ನೆಕ್ಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದು ತ್ಯಾಗಿ.

ಆಗ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಅವಳ ಅಣ್ಣ. ನಾವು ಚೀನಿ ಸರದಾರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಾಯುಸೇನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಚೀಮಾ. ಭಾರತದ ತಂದೆ ಸೀಖ್, ಅದಕ್ಕೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸೀಖ್ ಜನರ ಪೇಟ, ಅವನ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂದಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ತಂಗಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂರಲಗು. ಕುಳ್ಳಗಿನ ದೇಹವಾದರೂ ಉಕ್ಕಿನ ಮೈ. ಚಿರತೆಯಂತೆ, ಅದೇನೋ, ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಕ್ರೌರ್ಯ ಅವನ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ, ತ್ಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮೆಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಕುಡಿದೇ ಬಂದಿದ್ದ. ವಿಸ್ಮಯ ಅಮಲೆಲ್ಲ ಇಳಿದು ಹೋಯಿತು ನನಗೆ.

“Welcome welcome” ಎಂದು ಗಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದ ಆಲೂ ವಾಲಿಯಾ, ತಾನೂ ಸೀಖನಲ್ಲವೆ!

ಕೈ ಕುಲುಕಿಯಾಯಿತು, ತ್ಯಾಗಿ ಏಳಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದೇ ಗ್ಯಾಸ್ ದೀಪದ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮೆಸ್ಸಿನ ಸೋಫಾಗಳು, ಜಮಖಾನೆ, ಶೀಶೆ ಗ್ಲಾಸುಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಬೇರೆ.

ಸಾಕು, ಈ ಕುಡಿತ ಮುಗಿದರಾಯಿತು. ಉಟ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿಬಿಡೋಣ ಎನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ. ತ್ಯಾಗಿಗೂ ಚೀನೀ ಸರದಾರನಿಗೂ ನಡುವೆ ಬಲಿಯುತ್ತಿರುವ ರೋಷ ಹುರಿಯಂತೆ ಮೆಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯೆ ಸೆಟೆದು ತೂಗಿತ್ತು.

ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಆಗಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಚಿರತೆಯಂತೆ ನೆಗೆದ ಚೀನೀ ಸರದಾರ. ತ್ಯಾಗಿಯ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಾರಿಸಿದಾಗ ನಾನು ಮಂಪರಿನಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತೆ. ತ್ಯಾಗಿ ಸೋಫಾದ ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಗೆ ಮೂರು ಸಲ ಉರುಳಿದ. ಅವನ ಬಾಯಿ ಮೂಗಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಸೋರಿ ಹಸಿರು ಸಮವಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಲೂವಾಲಿಯಾ ಎದ್ದು ಚೀನೀ ಸರದಾರನನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ತ್ಯಾಗಿ ಸೋಡಾ ಶೀಶೆಯ ತುದಿಯನ್ನು ಒಡೆದ ಸರದಾರನ ಸೊಂಟದಿಂದ ಚಾಕು ಮಿಂಚಿತು. ಆಲೂವಾಲಿಯಾನ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಜಿಗಿದು ತ್ಯಾಗಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮುರಿದ ಸೋಡಾ ಶೀಷೆ.

ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಖಂಡಿತ, ಖಾನ್ ಮತ್ತು ಆ ಮೋನಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅವರು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಫೋನ್‌ಮಾಡಿಯಾರೆಂದೆನಿಸಿತು. ಐದು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ. ಮಿಂಚು, ಕತ್ತಲೆ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದೆ. ಖಾನನ ಜೀಪಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ತಬ್ಬುಗೆ, ಚುಂಬನ.

“ಖಾನ್!” ಎಂದೆ.

ಅವಳು ದೂರ ಸರಿದಳು, ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕಳೆ?

Yes?” ಎಂದ ಖಾನ್, ಖಾರವಾಗಿ.

“ಚೀನೀ ಸರದಾರನನ್ನ ಈಚೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ”

ಅವನಿಳಿದ, ಮೆಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಹೋದ. ನಾನು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲು ತಿರುಗಿದೆ.

“ನನ್ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀರಾ!”

ಜೀಪನ್ನೇರಿದೆ. ಮಳೆ ಜೀಪನ್ನು ತೋಯಿಸಿತ್ತು. ಅದರ ಆರ್ಭಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಿಂಚಿನಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಅವಳ ಮುಖ. ಯಾವ ಭಾವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

“ನನ್ನನ್ನ

ಮನೆಗೆ

ಮುಟ್ಟಿಸಿಬಿಡಿ”.

ಮೆಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೋಫಾ ಉರುಳಿದ, ಚೀರು ಮುರಿದ, ಶೀಸೆ ಗ್ಲಾಸುಗಳೊಡೆದ ಶಬ್ದ.

ಜಿಪ್ ಸ್ಟಾರ್ಟ್ ಮಾಡಿದೆ. ಹೆಡ್‌ಲೈಟಿನ ಬೀಮಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಗೆರೆಗಳು, ಹುಲ್ಲು ಹೊದರು, ಕಪ್ಪು ರೋಡು.

ಶಿಬಿರವನ್ನು ದಾಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲಿಗೆ ಉರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನೆ, ಮಳೆಗೆ ಹೆದರಿ ಒಂದೇ ದೀಪವನ್ನು ಉರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ತೂರಾಡುತ್ತ ಸುಯ್ಯನ್ನುವ ಈಚಲು ಮರಗಳು. ಜೀಪಿನಿಂದ ಇಳಿದಳು, “ಬನ್ನಿ”.

ಪರವಾ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮೆಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತೋಡಿಕೊಂಡ ಆಸೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ. ಇಳಿದೆ.

ಮನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕರೆಂಟ್ ಕಡಿದು ಕತ್ತಲೆ. ಅವಳು ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಒಳ್ಳೆ ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾದ ಪೈಲವಾನನ ಕೈ ಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು, ಎದೆ ನಡುಗಿದರೂ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೆನೆದೆ-ದಾಸಳನ್ನು ನೆನೆದೆ.

ದಾಸನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದರೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕೃಷಿ, ಕೋಲ್ಕುಖ, ಸೋತ ಕೆನ್ನೆ. ಗೆರೆಗಳು ಮುತ್ತಿದ ಕಣ್ಣು. ಅದೇ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ತನಗಳು, ಮೆತ್ತನೆಯ ನಿತಂಬ.

ಅವನ್ಯಾವನೋ ಪ್ರವಾಹಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ನ ಪಾರ್ಟಿ. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರದ ಉಪನದಿಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಅವನ ದೋಣಿಯೇ ಮನೆ. ಅವಳೊಡನೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ನಟಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ದಾಸ್. ಹೋಗೋಣ ನಾಳೆ ಎಂದರೆ ಓಕೇ ಎಂದಳು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಸೂಟ್ ಹಾಕಿದೆ. ನರ್ಸಿಂಗ್ ಆಫೀಸರ್ ಮೆಸ್ಸಿನ ಹಿಂದಿನ ಬೇಲಿಯ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಜೀಪ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಎರಡು ಸಲ ಹೆಡ್‌ಲೈಟ್ಸ್ ಉರಿಸಿ ಆರಿಸಿದೆ. ಅವಳ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ದೀಪ ಆರಿ ಹೊತ್ತಿತು.

ಆ ಬೇಲಿಯ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ: ನಮ್ಮ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಾನ. ಯಾವಾಗಲೂ ಬೇಲಿಯ ಆಚೆ ಅವಳು, ಈಚೆ ನಾನು “ಉಂ...ಆಂ” ಎಂದು ಅವಳು ನನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿ ನುಸುಳಿ ಅವಯವಗಳನ್ನೀಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮುಳ್ಳು ತಂತಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶಬ್ದವಾಗಬಾರದು, ಕಾವೇರುವ ಮೈ, ನೀಡಿದ ದೇಹ, ನಡುವೆ ಆ ತಂತಿ, ಅತ್ಯಪ್ತವಾಗಿ ಎರಡು ಗಂಟೆ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆವತ್ತು ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ‘ಏಯ್’ ಎಂದು ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಳು ಮರೆವೆ : ಹೂಕ್ ಹಾಕಲು ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ತಂತಿ ಹರಿಸುವ ಕತ್ತರಿ ತಂದು, ಅವಳ ಪುಟ್ಟ ದೇಹ ತೆವಳಿ ಬರುವಷ್ಟು ತಂತಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದೆ. ಆಗ ಅವಳ ಚೆನ್ನಾಟ. ಅವಳು ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವವರೆಗೆ ಈ ರಾತ್ರಿ ಬಂದಾಳೋ ಎನ್ನುವುದೇ ಅನುಮಾನ. ಬಂದರೆ ಬೇಲಿಯನ್ನು ದಾಟಿಯಾಳೋ ಎನ್ನುವುದೇ ಸಂಶಯ... ಆಮೇಲೆ ರೇನ್‌ಕೋಟ್ ಹಾಸಿದರೆ ನಡೆದಿತ್ತೇ ಎನ್ನುವುದೇ ಸಂದೇಹ. ಒಂದೊಂದು ಘಟ್ಟವೂ ದಾಟಿದರೆ ಅದೇನೋ ಸಾಧಿಸಿದಂತೆ ಪುಳಕ.

ಕಡೆಯ ರತಿ ಹಾಗಿರಲಿ, ದಾಸಳೊಡನೆ ಚೆನ್ನಾಟದ ಸೊಗಸೇ ಸೊಗಸು. ಕದ್ದು ಪಡೆದ ಆ ಸುಖದ ಪ್ರತಿ ಗಳಿಗೆಗೆ ಜೇನು ಎರೆಯುವ ಹುಡುಗಾಟ, ತುಂಟತನ ಅವಳದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಅವಳ ಇತಿಹಾಸದ ಚರ್ಚೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೀನೇ ನನ್ನ ನಲ್ಲ ಎಂದವಳಲ್ಲ, ನಲ್ಲೆ ಎಂದೆನ್ನು ಎಂದು ಕೇಳಿದವಳಲ್ಲ. ನಾನಿರುವವರೆಗೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ನೋಡಿದವಳಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೊಗಿಸಿ ತಲೆ ಕೆಡೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮದುವೆಗೆ ಅವಳು ಕಳಸಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರೆ ಇಂದಿಗೂ ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಮನೆ ಹೆಸರು, ದಾಸ್. ನಿಜವಾದ ಹೆಸರೇ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯದಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಕೋಚ. ಅವಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೂಕ್ ಹಾಕಿ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಕೆಸರು ಮೊಣಕಾಲಿನವರೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ರಕ್ತ ಹೀರುವ ಲೀಚ್ ನಾಲ್ಕಾದರೂ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಸಿಗರೇಟಿನ ಉರಿಯುವ ತುದಿ ಸೋಕಿದರೇನೇ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಹುಳ.

.....ಜೀನೀ ಹುಡಿಗೆಯು ಕೈ ಒಳಗೆಳೆಯಿತು. ಅವಳ ಹೆಸರು ಮೃದುಲಾ! ಭಲೆ. ಟಾರ್ಚ್ ಸಿಕ್ಕಿತು.

“ನಾನು ಹೊರಡಲೆ?”

ನಕ್ಕಳು, “ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಇಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮಂತೆ ಆಫೀಸರ್ಸ್ ಮೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ”.

ರಕ್ತ ಸೋರುವ ತ್ಯಾಗಿಯ ಮುಖ ನೆನಪಾಯಿತು.

“ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ”

ಚೇರು. ಆಕೆ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಮೇಣ ಬತ್ತಿ, ಶೀಶ, ಗ್ಲಾಸು.

“ನನ್ನಿಂದಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸಂಜೆ ಕೆಡಬಾರದು”

“ಹಿ” ಎಂದೆ. ನಕ್ಕೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮನೆಯ ಹೆಂಚುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆಯ ಇರಿತ.

ತ್ಯಾಗಿ ಬಯಸಿದ, ಆಲೂವಾಲಿಯೂ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟ ವಸ್ತು ನನ್ನದಾಯಿತು.

ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಗಾಬರಿಯಾದೆ. ಅಂತಹ ಕತ್ತಲು. ಕೈಗೆ ಟಾರ್ಚ್ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ತಡಕಾಡಿ ಪ್ಯಾಂಟು ಬೆಲ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ ಬೂಟು ಎಳೆದುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಅವಳು ಏಳಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳೇನೋ ಭದ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೋ ಮತ್ತೆದರಿಂದಲೋ ಶರ್ಟಿನ ಎಡ ಜೇಬಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ- ನನ್ನ Identity Card ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎದೆ ಧಸ್ಸೆಂದಿತು.

ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಪೊಟ್ಟಣವಿತ್ತು. ಗೀರಿ ನೋಡಿದೆ. ಅವಳು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ. ನಗ್ಗೆ ದೇಹವನ್ನು ಕಂಡರೂ ಕಾವೇರಲಿಲ್ಲ.

ತಲೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿತ್ತು.

ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮಿನ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಚೀನೀ ಸರದಾರ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ರಕ್ತವಿನ್ನೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ದೇಹದ ಮೇಲೆ.

ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅವಳಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿದೆ. ಕಡೆಗೆ ಬಾತ್‌ರೂಮು ನೀರಿನ ಸರಪಳಿಯನ್ನೆಳೆದೆ, ನೀರು ಭರ್ರೆಂದಿತು. ನೀರಿರುವ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ವೈರ್‌ಲೆಸ್ ಸೆಟ್ಟಿನ ತಂತಿ, ಅದನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡುವ ಮುಂಚೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಚೀನೀ ಸರದಾರ, ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಿಸ್ತೂಲು, ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕಡ್ಡಿ ಆರಿ ಕತ್ತಲೆ.

ನಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದ ಗುಂಡು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಈಚೆ ಬಂದು ಓಡಿದೆ. ಎಂದೂ ಓಡಿರಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೆ. ಕೆಸರು, ಜಾರಿಸುವ ಹುಲ್ಲು, ನೆನೆಯಿಸುವ ಮಳೆ, ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಕೈ ಹೊಯ್ದು ನಗುವ ಆಕಾಶ.

ಖಾನನ ಜೀಪಿನಲ್ಲಿ ಚೀನಿ ಸರದಾರ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಾಗ, ಎತ್ತೆತ್ತಲೋ ಸುಳಿದು ದಾಸಳೊಡನೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಡಿದ ಮುಳ್ಳು ತಂತಿಯ ಬಿರುಕಿನಲ್ಲಿ ತೆವಳಿದೆ, ಮೈ ಎಲ್ಲ ತೆರೆದು ರಕ್ತ ಸೋರುವಂತೆ.

ಬೆಳಗಾವುವರೆಗೆ ಹುಡುಗಿದ್ದು ಮುಂಜಾವಿಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತೆ. ನರ್ಸಿಂಗ್ ಆಫೀಸರ್ಸ್ ಮೆಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಂದಿಯೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಏರಿಯಾ ಅಜುಟೆಂಟ್‌ನಿಗೆ (Adjutant) ಫೋನ್ ಮಾಡಿದೆ.

ಅವಳು-ಅವಳ ಅಣ್ಣ-ಗೌಹಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರಂತೆ-ಅಲ್ಲ, ಜಯರಾಮ್‌ಪುರ್‌ನ ಗಡಿಯ ಬಳಿಯಂತೆ, ಅವಳು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸತ್ತ.

ಅವಳು ಬರುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತೆಂದೋ. ಆ ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಆ ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ, ನನ್ನ Identity Card ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ.

ಮೂರು ಕವನಗಳು

ಮೂರು ಕವನಗಳು

-ರಘುರಾಮರಾನ್ ಬೈಕಂಪಾಡಿ

೧ ರಿಕ್ತ

ಬೇಡ ನನಗೆ

ಈ ಮಾತು ಮಾತಿನ ಮೋಡಿ; ಮೌನದ

ಮುಚ್ಚು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಸದಾ ಮನದ ಬುಡುಬುಡಿಕೆ; ಲಾಗ, ಲೇವಡಿ.

ಅಗದಗೆದು ನೆನಪಿನಂಗಳ ಮತ್ತೆ

ಎತ್ತಲಾರೆ ಅದಿರ ಮೋರೆ: ಹೊತ್ತು ಹೂತಿಟ್ಟ ಪಳೆಯುಳಿಕೆ.

ಬರಿದೆ ಕಾಯುತ್ತೇನೆ ಬರಿದಾಗಿ ಹೊರಗೆ

ತಾನಾಗಿ ತೆರೆಯುವನಕ.

ನನಗಿಲ್ಲ

ಹರಿವ ನೀರನು ಹಿಡಿದು ಹಿಡಿದು

ಕುಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಡುವ ಬಯಕೆ.

ತಪಿಸಿದ್ದೇನೆ ಕಂಡು :

ಚೊಕ್ಕ ಚಿನ್ನದಂಥ ನೀರು ಮಲೆತು ಮಾಸುವ ತರಕೆ.

ಮಾತು ಮಾತಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಆಲಿಸಿದ್ದೇನೆ

ಹಸಿದ ಮೌನದ ಮುಲುಕು.

ಕುಡಿಕೆಗಂಟಲಿನೊಳಗೆ ಮೀನಿನುಬ್ಬಸ, ಬಿಕ್ಕು.

ಶೋಧಿಸಿದ್ದೇನೆ ಸೇದಿ ಸೇದಿ ಶೇಖರಿಸಿ

ಕೆರೆ ಬಾವಿ ಮಡು ಮದಗ ಹೊಯ್ದು ಹೊನಲುಗಳುದಕ

ಗಾಳಿ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬೆರಸಿ

ಕತ ಕತ ಕುದಿಸಿ ಕುಲುಮೆಯಲಿ

ಬಟ್ಟೆ ಇಳಿಸಿ ಇಳಿಸಿ : ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿದೆ ಕವಿದು

ಬಾನ ಚಾವಣಿ ಚಂದ್ರ ಸೂರತಾರಗೆ ಕಿಟಿಕೆ;

ಆದರೂ ಇಂಗಿಲ್ಲ ನನ್ನ ನೀರಡಿಕೆ.

ಸೋಂಕಿಲ್ಲ ಹರಣಕ್ಕಿನ್ನು

ಕುರುಡು ಕೊರಡಿಗೆ, ಕಳೆಗೆ

ಹೂ ಹಸಿರು ಹಣ್ಣು ರಸ ಕಣ್ಣು ಕರುಣಿಸಿ ಪೊರೆವ
ಪ್ರೇಮ ಸಲಿಲದ ಹರಕೆ.

ಬಂದ ಬಂದಂತೀಗ ಹರಿವ ನೀರನೆ ಮೊಗೆದು ಕೈಯಾರೆ
ಬೊಗಸೆಯಿಂದಲೆ ಕುಡಿದು
ಮಿಕ್ಕುದೊಗೆಯುತ್ತೇನೆ ಕೆಳಗೆ.
ತೊಲಗುತ್ತಿದೀಗೀಗ ಕುಡಿಕೆ ಮಡಕೆಯ ತರಲೆ.
ಜಲ ಜಮಾವಣೆಯೆಣಿಕೆ.
ಬರಿದೆ ಕಾದಿದ್ದೇನೆ ಬರಿದಾಗಿ ಕೆಳಗೆ
ತಾನಾಗಿ ಹರಿಯುವನಕ.

೨ ಅವನದೊಂದೇ ಸ್ಕೂಲು

ಹೇಗೆ ಬರೆಯಲಿ ನಾನು ಏನು ಓದಲಿ ಎಂತ
ಚಿಂತೆ ಯಾತಕೆ ನಿನಗೆ? ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನೆ
ಹೇಗಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ಅವನದೊಂದೇ ಸ್ಕೂಲು;
ಕಲಿಸಿದ್ದು ಪಾಠ, ಅವನಾಡಿಸಿದ್ದೇ ಆಟ!

ಅವನ ಸ್ವಂತದ ಕುರಿತೋ? ನಮಗು ಗೊತ್ತಷ್ಟೆ
ಹೇಗೇ ಇರಲಿ ಮರ್ಜಿಯರಿತು ನಡೆಯುತ್ತೇವೆ.
ಮನಸಿದ್ದವರಿಗೆ ಮನದಣಿಯೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ
ಮತ್ತೆ ನಮಗೇಕವನ ಮಿಕ್ಕ ಖಾಸಗಿ ವಿಷಯ?

ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಅವನ ನಾವು ನೋಡಿದ್ದಿಂತು,
ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕ ತಲೆಮುಚ್ಚಿ ನಿಂತ ರುಮಾಲು!
ಅಂದದ್ದುಂಟು ರೇಗಿ ಏಟು ತಿಂದವರಿವೆಗೆ
ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ ತಲೆಯಿಲ್ಲ ನಂಬಲಾಗದು ಎಂತ!

ತುಂಟರಂತೂ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದೆ ಕಾಡಿದ್ದಾರೆ.
ತೆಗೆಸಲೇ ಬೇಕೆಂತ ಕನ್ನಡಕ ರೂಮಾಲು;
ಅವನಿಗೂ ಹುಡುಗಾಟ. ತೆಗೆದಂತೆ ಒಗೆದಂತೆ
ನಟಿಸುತ್ತಲೇ ಅವರ ಮಂಗಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ಅವನ ನಿಷ್ಕರ ನಿಯಮ, ನಿಯಮಕೆಟುಕದ ನಿಲುಮೆ
ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಹೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದದ್ದುಂಟು ನಾವು.
ಆದರೆಂದೂ ಅನ್ಯನೆನಿಸಿಲ್ಲಾತ, ನಮಗೆ.
ಮೆಚ್ಚದವರೂ ಅಷ್ಟೆ! ಬಿಟ್ಟು ಹೋದುದು ಕಡಿಮೆ;

ಯಾರಾದರೂ ಸರಿಯೆ! ಮಣ್ಣರಿನೊಳಗಿವನ
ಗರಡಿಯಲ್ಲಾಡಿ ಮೈಗೂಡಿ ಹೊರಡದೆ ಇಲ್ಲ.
ಹುಚ್ಚಾಗದವರಿಲ್ಲ ಆತ ಹೇಳುವ ಕಥೆಗೆ!
ಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರದಿ ಬರೆವ ಭವ್ಯ ಚಿತ್ತಾರಕ್ಕೆ!

ಸೋಜಿಗದ ಮಾತಿಷ್ಟೆ! ಎಷ್ಟು ಕಲಿತರು ಭೂಪ
ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಯಾರಿಗೂ ಮಾರ್ಕು ಸರ್ವಿಫಿಫಿಕೇಟು
ಕಾಡದೆಯು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಯಾರನಾದರೂ ಕೊನೆಗು
ಕಲಿಸಿದ್ದು ಏನಿವನು ಎಂಬ ಶಂಕೆಯ ಪಿಡುಗು!

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮತ್ತೆ
ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊಯ್ದಾಡಿ
ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಿದಂತೊರಲಿ ಉಸಿರುಡುಗಿ ಮರಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಾಗ ಗಾಳಿ
ಕತ್ತಲಿನ ಹುತ್ತಗಳಲ್ಲಿಂಗಿ ಬೆಳಕಿನ ಸುಳುವೂ ಹತ್ತದಾಗ
ಕಿಟಕಿಯಿಂದಲೇ ಹಣೆಕುವ ಆಕಾಶ
ನನ್ನ ನೋಡಿ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಮೋಡದೊಳಗೆ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿದಾಗ,
ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬಿಳಿಚಿ ಕಳಚುತ್ತಿರಲು ಪಾತಿಯೆಲೆ ಮುಗುಳುಗಳು,
ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದು
ಧಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು
ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ ಗೋಡೆಗೋಡೆಗಳನ್ನು!
ಕಿತ್ತು ಕಿತ್ತು ಎಸೆಯುತ್ತೇನೆ ಕಲ್ಲುಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು!
ಎತ್ತಿ, ಮಾಡಸೂರನ್ನೇ ಹಾರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು,
ನೆಲದ ಹೆಕ್ಕಳನೊಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಿ ಹೆರೆಮಣ್ಣ ತೆಕ್ಕೆಯಲಿ
ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ –
ಆಕಾಶವೇ ನನ್ನೊಳ ನುಗ್ಗಲೆಂದು
ವಾರಿಧಿಯನೇ ಹೀರಿ ಗುಟುಕರಿಸಲೆಂದು
ಮಲೆತ ತೆಂಕಣಗಾಳಿ ನರನರವ ಹೊಸಕಿ
ಕಸುವನುಕ್ಕಿಸಲೆಂದು.
ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಹರಣವನ್ನೇ ಬಿಚ್ಚಿ ಬಯಲಿಗಿಡುತ್ತೇನೆ
ವಿಶ್ವಲೋಚನದಗ್ನಿ ಕಾವನುಣ್ಣಿಸಲೆಂದು.

ದಂಗಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಈ
ಕಟ್ಟಿಕುಟ್ಟುವ ಆಟದೊಡಲಗುಟ್ಟಿಗೆ ಸಂದು!

೨ ಭೀತ

ಕರೆದಾಗ

ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲಗಳನ್ನಾಂತು ನಿಮಿರಿನಿಂತ

ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಸಹಸ್ರಪಾದ

ಕಲ್ಪ ಕಲ್ಪವ ಕುಡಿವ ಖಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವಟವ್ಯಕ್ಷ, ಸುತ್ತ

ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದೆ ಭೀಮ ವಲ್ಯಕ

ಕಾಲಕುಕ್ಷಿಯನಂತ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಶೂನ್ಯ

ಪಾದಮೂಲದಿ

ನಾನು

ನಿಸ್ಸಗಿ

ನಿತಾಂತ ಭೀತ ಮೃತ್ಯುಂಡ!

ಸುತ್ತ ದಿಗ್ಗಂಧ ಹಾಕಿ

ನಿಗೂಢ ನೀಲದಾಳದೊಳದ್ಧಿ, ಅರಗಿಸಿ ನನ್ನ

ಬಿಂದುಬಿಂದುವಾಗಿ ಹೀರುವೀ ಅಸೀಮ

ಭೂಮ ಭೂತಕೆ ಬೆದರಿ, ಹೌಹಾರಿ.

ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿ

ಭದ್ರ ಭಿತ್ತಿಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ನಿಲಿಸಿ

ದಟ್ಟಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೊಚ್ಚಿ

ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ನನ್ನದೆನ್ನುವ ಮನೆಯು:

ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಂದ ಘೀಳಿಟ್ಟು ಬರುವ

ದಾಳಿಖೋರ ಗಾಳಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ

ಕಿಟಕಿ ಸಂದಿನಿಂದಲೆ ಹೊಗಿಸಿ ಪಳಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ದಿಗಂತದುದ್ದಕ್ಕೂ ಲಗ್ನೆಯಿಕ್ಕಿ, ನುಗ್ಗುವ

ಬೆಳ್ಳಿಕಡಲಿಗೂ ಕಟ್ಟಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು, ನಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ

ಬೇಕಷ್ಟೆ ತಿಳಿನೀರ ಹಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಒಳಗೆ

ಒಂದೆರಡು ಪಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಗಳ ನಟ್ಟು

ನಳ್ಳಿನೀರ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಡೆಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ದಿಂಬಿಗೊರಗಿ

ನೊಚ್ಚಗೆ ಬೆಚ್ಚಗೆ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಕಲ್ಪನೆ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಕಲ್ಪನೆ

-ಡಿ. ಎಲ್. ಪಾಟೀಲ್

ಈ ಶತಮಾನದ ಫ್ರೆಂಚ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಗೇಬ್ರಿಯಲ್ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಮೇಲಿನ ತಲೆಬರಹದ ಒಂದು ವಿಚಾರಪೂರಿತ ಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಬೇಡವೇ ಎಂಬ ಬೌದ್ಧಿಕ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿರುವ ನಮಗೆ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ವಿಚಾರಗಳು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವವಾದವುಗಳೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಿದೆ.

ಮಾರ್ಸೆಲ್ರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಮವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವವಾದ ಅನೇಕ ನಗರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಮಗಾದ ಮಾನಸಿಕ ಅನಿಸಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಜೀವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳಂತಿದ್ದ ಆ ನಗರಗಳನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡುವಾಗ ಅವುಗಳ ಭೌತಿಕ ನಿರ್ನಾಮವು ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಂಥ ಕೆಲಸದ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಥದು? ಆ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಆ ಧ್ವಂಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಧ್ವಂಸ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಸಾಧಿಸಿದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತನ್ನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾನವರಿಗೆ ಆ ನಗರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಲಹೀನಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಯಿತೆಂಬುದು ಸತ್ಯ. ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪ್ರತೀಕಗಳಾದ ನಗರಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕಾದಿಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. (ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ಒಯ್ದು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮೆಟ್ಟಲು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಸೂಚಿಸುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.)

ಹಳೆಯದೆಂದೆನಿಸುವ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದುದರ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಸ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅಥವಾ ಹೊಸ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಬೇಕೆನ್ನುವದರ ಬಗ್ಗೆಯ ಅವಸರವಿರಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಸೆಲ್ರು ಅಮೆರಿಕನ್ ಅಫೀಸರ್ ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅಮೆರಿಕನ್ ಅಫೀಸರ್ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಹೋದ ಒಂದು ನಗರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಸೆಲ್ರು ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿವು: “ಈ ಹಳೆಯದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಂಬ್ ಮಾಡಿದ ನಮಗೆ ನೀವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು. ಈಗ ನೀವು ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು”.

ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗದ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ ಅಥವಾ ಅವರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಹೊರಲಾಗದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೆಂಬಂತೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಫ್ರಿಕೆಯ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದ ಒಬ್ಬ ಆನುವಂಶಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಒಬ್ಬ ನಿಗ್ರೋ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಯುವಕ ಕೋಪೋದ್ರಿಕ್ತನಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ದ್ವೇಷಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ತಾನೇ ತಳ್ಳಿಹಾಕಲಿಚ್ಛಿಸುವ ನೊಗದಂತಿರುವ ತನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಡುವುದೇ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವಿರಬೇಕೆಂದು ಆ ಯುವಕನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು”

ಪರಂಪರೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮನೋಭಾವನೆಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣ ತರುಣ ಪೀಳಿಗೆಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಾದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವಹೇಳನೆ. ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ ವಯಸ್ಸಾದುದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆದರೆ ಕಾತರಪೂರ್ವಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡದೇ ಮೌಲಿಕ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಇದೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ವ್ಯಾಘಾತ (Contradictory) ದಿಂದ ಕೂಡಿರಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪರಂಪರೆ ಒಂದು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಪದಾರ್ಥದಂತೆ ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಗುವುದು ಒಂದು ವಸ್ತುವಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ (spirit) ಪದಾರ್ಥವಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಒಂದು ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ (Spirit) ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲವೆ? ಪರಂಪರೆ ಪದಾರ್ಥವಾದರೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ನವ್ಯವಾಗಿರುವುದು, ಯಾವಾಗಲೂ

ಪುನರ್ಜನಿಸುವುದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಜೀವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೇರುವುದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರವೂ ಅದನ್ನು ಪುನಶ್ಚೋಧಿಸಬೇಕು.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಒಂದು ಬರಿಯ ಚಿಹ್ನೆ ಅಥವಾ ಭೌತಿಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಸಮುದಾಯವಲ್ಲ. ಅದು ಜೀವಂತವಾದುದರಿಂದ (ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ಸ್ಪಿರಿಟ್) ಜೀವಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾಕೃತಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರೆಂಬ್ರಾಂಟ್‌ನ ಒಂದು ವರ್ಣಚಿತ್ರವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಳಿದಾಸನ ಒಂದು ನಾಟಕವಾಗಲಿ ಜಡ ಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲ. ಅವು ಅಕ್ಷರ ಮಾಲೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸತ್ಯ ಅಥವಾ ಏಕತೆಯನ್ನು ಜೀವಂತ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಂತೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿ) ಒಂದು ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗೇಬ್ರಿಯಲ್ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿಯೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇದು: ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಆ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಅರಿವು ಇದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಆ ಅರಿವು ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವುದು ನಮಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಸರ್ವತ್ರ ಹಬ್ಬಿರುವ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವದ (Diffused Gratitude) ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರವರಿಸಿದ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವೇ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೂತ್ರ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬರಲಾರದು. ಅದು ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಅಂಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಅದೊಂದು ಸಂಸ್ಕಾರ ಅಥವಾ ವಾಸನಾ. ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

“ನಾನು ಈ ಪುಸ್ತಕ

(Decline of Wisdom) ತಯಾರಿಸುವಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ (ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವಕ್ಕೆ) ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಂಥ ಒಂದು ಮನೋಭಾವ ಇಂದು ಒಂದು ರೀತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಬಂತು”.

ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದಾಗ ಹೊಸದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆಂಬುವ ಜಂಬ ಅಂಥ ಕೃತಜ್ಞತಾಹೀನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಯಂ ಆರೋಪಿತ (self-styled) ನವ್ಯ ನಿರ್ಮಾಪಕ (innovator) ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರಲು ಅಥವಾ ಮೆಚ್ಚಿಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ತಾನು ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವ ಅಪಾಯವಿದೆಯೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು (creator) ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ

ತೊಡಗಿ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಕೃತ್ರಿಮವೆಂದು ನೀವು ಹೇಳಬಹುದು – ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಲೆಗಾರ ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ತನಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ”.

ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿರಬೇಕಾದ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದ್ದು? ಅದು ಬರೀ ಅನಿಸಿಕೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕೆ? ಅಥವಾ ಅದು ಅಂಥ ಒಂದು ಭಾವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೆ ಅರಿವೆ? ಅದು ಏನಿದ್ದರೂ ಅಭ್ಯಾಸ, ತರಬೇತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅನಿಸಿಕೆಯಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ ಭಾವ ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾರತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಮಗೆ ಒದಗುವ ಕೊಡುಗೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೆ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯದ ಉದಾರತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. “ಹೀಗೆ ಹೇಳಲೂ ಸಾಧ್ಯ. ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಉದಾರತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಕೊಡುಗೆಗಳಿಂದ (gift) ಹಿಂಸೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅವು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಡುವ ಸರಪಳಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಆತ್ಮಗಳು ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದವುಗಳು.”

ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅನ್ನಿಸಿ ಹೋಗುವಂತಹುದಲ್ಲ. ಅದು ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸ. ಅದು ಒಂದು ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮರೆವು ಇರಲಾರದು. ಸ್ಮೃತಿಯೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಡುವುದಲ್ಲ. ಸ್ಮೃತಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲುವ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಚೈತನ್ಯ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಕ್ಕಿರುವ ಎಚ್ಚರ. (ವೇದಗಳ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಂಡಿತರು ಮತ್ತು ವೈದಿಕರು ಬರೀ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲವೆ?) ಈ ಎಚ್ಚರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಮೂರ್ತ, ಜೀವಂತ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವದಿಂದ, ಮರೆವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದಾಗ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಂಬಿಕೆ ಸ್ಮೃತಿಗೆ (ಪರಂಪರೆಯ ಮೌಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ) ಅವಶ್ಯ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿರಬೇಕಾದ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತತನವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ ಒಂದು ಬರೀ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಇದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಬರೀ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಘಾತವಾಗಿದ್ದರೆ ಜೀವಂತ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದು ಚೈತನ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು ಅವೈಯಕ್ತಿಕ (supra-personal) ವಾದುದಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅದು ಪರಂಪರೆ. ಅಂಥ ಪರಂಪರೆಗೆ ವಾರಸುದಾರರಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ. “ಸಂಘಾತಗಳಿಂದ (agglomerations) ಕೂಡಿದ ಮನುಷ್ಯ ಯಾವ ಪರಂಪರೆಯೂ ಇಲ್ಲದವ ಮತ್ತು ಅಂಥವನಿಂದ ಯಾರೂ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ವಾರಸುದಾರರಾಗುವುದಿಲ್ಲ”, ಅಂಥ ಮನುಷ್ಯ ಅಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಸಾದ (grace) ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಾವು ಪರಂಪರೆ ನಮಗೆ ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪರಂಪರೆಯ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾರದವ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರದವ ಪರಂಪರೆ, ಪ್ರಸಾದ, ಕೊಡುಗೆ, ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ, ಗುರುತಿಸುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಅಂದರೇನು? ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ (Mediation). ಅದು ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದನಂತೆ, ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದನ ಕೃತಿಯ (ಅದು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ್ದಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದು) ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗ ನಾವು ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕಲಾವಿದನ ಬಗ್ಗೆ ಧನ್ಯತಾಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವನ್ನು ನಾವು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆ ಕೃತಿ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಜೀವನವನ್ನು ಫೋಷಿಸುವುದೇ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಕಲಾಕೃತಿಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ನಡುವೆ ಕಲಾವಿದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸುವಂತೆ ಪರಂಪರೆ ನಮಗೂ ಇನ್ನಾವುದೋ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕೃತಿ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ್ದು (Produced) ಆಗಿರಬಾರದು, ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದು (Created) ಆಗಿರಬೇಕು, ಮಾರ್ಸೆಲ್‌ರು ಉತ್ಪಾದನೆ (Production) ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಡುವೆ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ಅಂತರವಿದೆಯೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬರೀ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ ಅಥವಾ ಯಾವ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯ (ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ) ಕಲ್ಪನೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಲಾರದು ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಬೇಕು. ಬರೀ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಇತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದದ್ದೇ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಬರೀ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಅಥವಾ ತಯಾರಿಸುವ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಸಮಾಜದಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಉಳಿಯುವುದಾಗಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದಾಗಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೆ ನಮಗೂ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೂ (spirit) ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದಂತೆ ಪರಂಪರೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. “ಧಾರ್ಮಿಕತೆ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನಿಸಿಕೆ, ಯಾವುದು ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದೂ ಅದು ಅಲಂಘ್ಯ” (inviolable).

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆಹಾಕಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ತತ್ವ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬರಲಾರದು. ಅಂದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಬರೀ ಸುದ್ದಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಉಳಿಯಬಾರದು. ಹಾಗಾದರೆ ಇತಿಹಾಸ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಮೌಲಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬರೀ ಇತಿಹಾಸದ ಮುಖಾಂತರ ಪರಂಪರೆಯೊಡನೆ ಜೀವಂತ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡಲಾರದು. ಪರಂಪರೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆದರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರಂಗ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯ.

ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೂ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ. “ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪರಂಪರಾಗತವಾದುವುಗಳು ಎಂದು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ನಾವು ಹೇಳಬಹುದೆ? ನಾವು ಇದನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು: ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದ ಮೇಲೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಾಡಬಹುದೆಂದು ನಿಮಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಿದೆಯೆ? ಅಂಥ ಮುಕ್ತಿ (ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ) ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯೇ? ಅಥವಾ ಅದು ಒಂದು ಭ್ರಮೆಯೇ?”

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅರ್ಥದ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಪ್ರಕಾರ ಮೌಲ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೂ ಹಾಗೂ ಭಾವನೆಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದಾಗ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೂ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಮತ್ತು ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ಪರಂಪರೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ – ಎಂಬುದು ಮಾರ್ಸೆಲ್ ವಾದವೆಂದು ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾರ್ತ್ರನ, ಮಾರ್ಕಿಸಿಸಂ ಮತ್ತು ನೀಟ್ಸೆಯ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಮೌಲ್ಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸಂಕಲ್ಪ ಬದ್ಧ (will-centered) ಅಥವಾ ವಾಲಂಟೆರಿಸ್ಟ್ ಮೌಲ್ಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದರ್ಶನದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ನೀಟ್ಸೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ತ್ರ್. ನೀಟ್ಸೆಯನ್ನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ತ್ರ್ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾರ್ತ್ರನನ್ನು ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಡಿಜನರೇಟ್ ನೀಟ್ಸೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ: “ಸಾರ್ತ್ರನ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಯಾರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುವವೋ – ಅವರಿಂದಲೇ ಅವು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವಿದೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು, ಮತ್ತು ಅವನ ಆದೇಶಕ್ಕೆ (ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸತ್ವ ಪೂರ್ವವಾದದ್ದು) ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ”.

ಮೇಲೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಸಾರ್ತ್ರ್ ಮೌಲ್ಯದರ್ಶನ ಸರಿಯಾದದ್ದಾರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊರತಾಗಿ ಇರುವವೆಂಬುದಾಗಿ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಸೆಲ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಸಾರ್ತ್ರನಿಗೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ಅವರಿಗೆ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದವುಗಳಲ್ಲ. (ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಪ್ರಕಾರ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.) ಅವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದವುಗಳು ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಒದಗುವಂಥವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ; “ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು (ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮೂಲಭೂತವಾದದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು) ಎಂದರೆ ಕೊಡುಗೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬೇಕಂತಲೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು; ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದು ಬದಲಾಯಿಸುವುದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ (universality) ವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ.”

ಮಾರ್ಸೆಲ್ ಮೌಲ್ಯದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಮತ್ತು ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅರಿವು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಇವುಗಳಿಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೂ ಇರುವ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಅರಿತಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ (spiritually) ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಾರಸುದಾರರಾಗುವುದೆಂದರೆ ಮೇಲಿನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಂದರೆ ಮಾರ್ಸೆಲ್ ರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ವ್ಯಕ್ತಿ (ಬರೀ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ)ಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ

ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಇರುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಇದರಿಂದ ಏನಾಗುವುದೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನಾದರೂ (ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದಂಥವು) ಅವನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ತನಗೆ ದೊರೆತ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಮೌಲ್ಯಗಳು ತನ್ನಿಂದಲೇ (ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದಲೇ) ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವುಗಳು ಎಂದು ಸಾರಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ಸಾರ್ತ್ರ್ ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಾರುವುದರಿಂದಲೇ ಮಾರ್ನೆಲ್ ಅವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು. “ಸಾರ್ತ್ರ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸರಿಯಿದ್ದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಗಿರುತ್ತವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ”, ಮಾರ್ನೆಲ್ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಿಷ್ಟೆ : ಸಾರ್ತ್ರ್ನ ಮೌಲ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಾವು ಸರಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಕೆಲವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧೀಕರಿಸುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾರ್ತ್ರ್ನ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆಯೆಂಬುದು ಸರ್ವವಿದಿತ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು. ಅಂದರೆ ಸಾರ್ತ್ರ್ನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವನ ಪರಂಪರೆಗಿಂತ ಅವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆದಿ ಅಥವಾ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು ಎಂದರೆ-ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯೆಂಬುದೊಂದು ಇದೆ: ಆ ಪರಂಪರೆ ನಮಗೆ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಆ ಕೊಡುಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮಾರ್ನೆಲ್ ಮುಖ್ಯವಾದ. “ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಆದಿಯಲ್ಲಿಡುವುದು ಎಂದರೆ (ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ) ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಡುಗೆಯ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವವುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತೆಯನ್ನೂ ಕಸಿದುಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ.”

ಮಾರ್ನೆಲ್ ಅವರ ಆಸ್ತಿಕ (Theistic) ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ (Tradition) ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪವಿತ್ರ (Holy) ವಾದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವ ಅವರ ಮೌಲ್ಯದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅಡಿಗಲ್ಲುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಅವತರಿಸುತ್ತವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಕ್ರೈಸ್ತ, ಬುದ್ಧ, ಗಾಂಧಿ ಮುಂತಾದವರು ಅಂಥ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಮೂರ್ತವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧೀಕರಿಸುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಾರಸುದಾರರಾಗುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರೇ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಮಾರ್ನೆಲ್ ಕೆಳಗಿನ ಮೌಲ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರವನ್ನು ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಸುವುದು ಕ್ಷೇಮ: “Value Can only be incarnate; the moment we disembodied it while trying to make it-objective, we distort it and strip it of its authenticity”.

ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ನೆಲ್ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗುವ ವಿಷಯವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು (ಕೆಲವಾದರೂ) ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದವುಗಳೋ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದವುಗಳೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಒಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

1 “To put freedom at the beginning is deliberately to ignore the reality of gift; it amounts, in fact, to replacing the point of view of creation by the point of view of production. It also means stripping what are still called values of all possible universality.”

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೂ ಮೌಲ್ಯದ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತ್ವಕ್ಕೂ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಅವರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ನೆಲ್‌ರು ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನಾದರೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಮಗೆ ಒದಗುವುದರಿಂದ ಅಂಥ ಪರಂಪರೆಯ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಪರಂಪರೆಯ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿಜವಾದ ಸತ್ಯ ಅದಕ್ಕೆ ಬರೀ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ವಾರಸುದಾರರಾಗುವುದರಲ್ಲಲ್ಲ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಒಂದು (ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ) ಆಹ್ವಾನ. ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ನಮ್ಮದನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಮಾರ್ನೆಲ್‌ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಬರೀ ಒಂದು ಬದಲಾಗದ ಮತ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆವೃತ್ತವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದೆಂದರೆ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ವಾರಸುದಾರನಾದಂತಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೇಲೆಯೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಅಂದರೆ ಮಾರ್ನೆಲ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಗೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಾರಸುದಾರರಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಯಾವ ವ್ಯಾಘಾತವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಸದ್ಭಾವನೆಗೆ, ಚೈತನ್ಯದ ನಿರಂತರ ವಿನಂತಿ (appeal) ಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರ: “The Notion of Spiritual Heritage’ (from Decline of Wisdom) By Gabriel Marcel.

ಸಿಸಿಫಸ್

ಸಿಸಿಫಸ್

-ಬುಡ್ಡಣ್ಣ

ಈ ನಾಯಿಗಳು

ಎಷ್ಟು ಹಚ ಹಚಾ ಎಂದರೂ ನನ್ನನ್ನು

ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೆನ್ನಟ್ಟುತ್ತವೆ: ನನ್ನನ್ನಾವರಿಸಿರುವ

ಬೇಲಿಯಂಚನ್ನು ದಾಟಿ ನೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚಿದ್ದೆಲ್ಲ

ನಿರರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಳ್ಳುವ ಛಲ

ಗರಿಗೆದರಿ

ಕೈ ಮೈಗೆ ಉಕ್ಕಿನ ಸರಪಣಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಪರಾಧಿಯ ಹಾಗೆ

ಕೆಳಮನೆಗೆ ದಬ್ಬಿ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿಳಿಸಿ

ಖೊಖೊಖೊ ಎನ್ನುತ್ತವೆ.

ಕತ್ತಲೆ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿ

ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯಾಗುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತವೆ ತಾವಕ್ಕೆ.

ತಲೆಮೇಲೆ ಸದಾ ಹದ್ದು ಹಾರಾಟ.

ನಾಯಿ ಬೊಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ :

ನೆಲ
ಆಕಾಶದಷ್ಟು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ದೂರ
ಸಿಡಿದು
ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಬೇರುಗಳನ್ನು
ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಳಿಗೆ
ಕಳಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
ಇಚ್ಛೆಯುಕ್ತನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ
ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುತ್ತೇನೆ ಬಂಡೆಗಲ್ಲನ್ನು
ಮೃತ್ಯುವನ್ನು
ಹೇಗೂ.

ಋವಟಾರ

ಋವಟಾರ

ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್

ಋವಟಾರ

ನೂಜಿಲೆಂಡಿನ ಕೆಲವು ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿರುವ
ಒಂದು ಸರೀಸೃಪ
ಇದು ಡೈನೊಸಾರ್‌ಗಿಂತ ಹಿಂದಿನದೆಂದು
ಹಲವು ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಂದಾಜು.
ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳ ಜೀವವಿಕಾಸವ
ಈ ತಟಸ್ಥ ವೀಕ್ಷಕ
ಬದಲಾವಣೆಯ ಕಡು ವಿರೋಧಿ.

ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಋವಟಾರ

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಓತಿಕ್ಯಾತನಂತೆ ಕಂಡರೂ
ಇದು ಓತಿಯಲ್ಲ;
ಇದರದೇ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ.

ಈ ಕನಸುಗಣ್ಣಿನ ಮಂದಗಾಮಿಗೆ

ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮುಚ್ಚಿದ ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣೊಂದಿದೆ;
ಮಾಸಲುಗೆಂಪು ಮೈಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಹಳದಿ ಚಿಕ್ಕೆಗಳು;
ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಎಂಬಂತಿರುವ

ಹಲ್ಲುಗಳು;
ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ಉದ್ಧಾವುಧಕ್ಕೂ ಗರಗಸದಂತಹ
ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಶಲ್ಕುಗಳು;
ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊನಚಾದ ಉಗುರುಗಳು
ಇವೆ.

ಟುವಟಾರ ಸಾಧುವಾದರೂ
ಕೆಣಕಿದರೆ ಕಚ್ಚುತ್ತದೆ,
ಪರಚುತ್ತದೆ,
ಕೈ ಸಾಗದಿದ್ದರೆ ಅರಚುತ್ತದೆ;
ಇದರ ಕೂಗು ನಮ್ಮ ಕಪ್ಪೆಗಳ ವಟವಟದ ಹಾಗೆ.

ಈ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂಥ ಸೋಮಾರಿಯೆಂದರೆ
ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ರಾವಿಲ್ಲ;
ಪೆಟ್ರಿಲ್ ಹಕ್ಕಿಗಳು ತೋಡಿದ ಬಿಲದಲ್ಲಿ
ಹಗಲೆಲ್ಲ ಅಡಗಿ ಕೂಡುತ್ತದೆ;
ರಾತ್ರಿಯ ಕುರುಡು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಳಿನ ಬೇಟೆಗೆ
ಹೊರಡುತ್ತದೆ.

ತಾನು ಸಾಗುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲು
ಅಡ್ಡವಾದರೂ
ಅದನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಿ ಸಾಗುವುದೇ ವಿನಹ
ಎಂದಿಗೂ
ಅದನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವ ಧಾಷ್ಠ್ಯ
ಟುವಟಾರಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಇದರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೀವನಕ್ರಮವೂ
ಅತಿ ನಿಧಾನ:
ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಐದು ತಿಂಗಳ ನೀಳ ನಿಡ್ಡೆ;
ಏಳು ಸೆಕೆಂಡಿಗೊಮ್ಮೆ ಉಸಿರಾಟ;
ಇಟ್ಟ ಮೊಟ್ಟೆ ಒಡೆದು ಮರಿ ಹೊರಬರಲು
ಮುವ್ವತ್ತು ತಿಂಗಳು;
ಪ್ರಾಯದ ಸೊಕ್ಕೇರಲು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು;

ಆಯಸ್ಸು ತೀರುವುದು ಐನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ.
ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡಿನ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಪುರಾಣದಂತೆ
ಟುವಟಾರ ಒಬ್ಬ ಅಗ್ನಿದೇವತೆ;

ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದ ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು
ತಾನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಂದು
ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಾವನ್ನು ತಂದಳಂತೆ.
ಸಾವಿನ ಸಂಕೇತವಾದ ಇದರ ಗೊಡವೆಗೆ
ಅವರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡಿಗೆ ಬಿಳಿಯರು ಆಗಮಿಸುವ ತನಕ
ಋವಟಾರದ ಜೀವನ
ಸರಾಗವಾಗಿ, ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ
ಸಾಗಿತ್ತು:
ಆ ನಂತರ ಈ ಬಡಪಾಯಿ
ಬಿಳಿಯರಿಗೆ
ಅವರ ಮಿಶ್ರತಳಿಯ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ
ಆಟದ ಬೇಟೆಯಾಗಿ
ನಿರ್ವಂಶವಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂತು.
ತನ್ನ ಒಂದು ಸನಾತನ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವೇ ಹೀಗೆ
ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು,
ಮನನೊಂದು,
ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್ ಸರ್ಕಾರ
ಋವಟಾರದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಂತು,
ಕೆಲವು ಕಟ್ಟಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂತು.

ಅದರಂತೆ ಇಂದು ಋವಟಾರವನ್ನು
ಕೆಣಕುವುದಾಗಲೀ,
ಕಾಡುವುದಾಗಲೀ,
ಕೊಲ್ಲುವುದಾಗಲೀ
ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಾಧ.
ಜೈ ಹಿಂದ್

ಕ್ರಿಸ್ತಮಸ್ಸಿನ ಮೂರು ಮುಖಗಳು

ಕ್ರಿಸ್ತಮಸ್ಸಿನ ಮೂರು ಮುಖಗಳು

-ರಾಮಚಂದ್ರ ಶರ್ಮ

ಒಂದು-ಕೋಪನ್‌ಹೇಗನ್

ಆದಿಭೋಗದ ಕೆಲಸ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಡೆದು
ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತ ನಿಂತ
ನಗ್ಗ ತರುಣ ತರುಣಿ
ಸುತ್ತ ನೆರೆದವರ ಜೊತೆಗೆ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿ ಹಾಡಿದರು-
ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿತು ಕ್ರಿಸ್ತನನಂತ
ಅಪಾರ ಕರುಣೆ.

ಎರಡು-ಲಂಡನ್ ಡೆರಿ

ಗುಂಪಿನಂಚಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಕೈಗೆ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಬಿಸಿಲು
ತಗುಲಿ ನಿಗನಿಗನೆ ಹೊಳದ ಪಿಸ್ತೂಲು ಕಂಡು
ಯೋಧ ಗುಡುಗಿದ : ನೆಲಕ್ಕೆಸೆದು ಕೈಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲು!
ಮಾತು ಕೇಳದೇ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬಂದ ಎಗ್ಗನೆದೆ ಹೊಕ್ಕ ಗುಂಡು
ಬೆನ್ನಿಂದ ಬಂತು. ಹೊಗೆಯಾಡಿತು ಕೆಂಪುಹುಲ್ಲು-
ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕೊಂಡ ಪಿಸ್ತೂಲು ಚೆಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಹೂತಾಗ
ಮುದುಕಿ ಶಪಿಸಿದಳು: ಹುಟ್ಟು ಕಿವುಡನ್ನ ಕೊಂದ ಕುಲ ಬೇಗ
ನಾಶವಾಗ!

ಮೂರು-ಮೀಲಾಯ್

ನಿಂತ ನೆಲ ಕೂಡ ಹಡಗಿನಷ್ಟೇ ಅಭದ್ರ
ಎನುವಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಯೋಧ
ಕಾಲಗಲಿಸಿ.
ಅವನ ತೊಡೆಗಾಡಲಿ
ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮೊಣಕಾಲ ಮೇಲೆ
ಕೂತವಳ ತಲೆಗೂದಲಲ್ಲಿ
ರಕ್ತ ಕೊಡುವಂತೆ ಬಿಚ್ಚಿತ್ತು
ಅವನ ಬಲದ ಕೈ, ಎಡದ ಕೈಯೊಳಗಿತ್ತು
ಗ್ರೆನೇಡು-ಸಿಂಬಳ ಸುರಿಸಿ
ಸುಯ್ಯು ಸುಯ್ಯು ನಿಲುಕದ
ಮೊಲೆಗೆ ಮೊಳೆ
ಜಡಿದ ಕೂಸ ಕಣ್ಣಿನ ತಲೆಗೆ
ಹಿಡಿದ ಗ್ರೆನೇಡು
ಎರಡರಲ್ಲೊಂದು, ಸುಡುಗಾಡು,
ಸಿಡಿಯಬಾರದೆ ಬೇಗ-
ಅಳು ನುಂಗಿಕೊಂಡವಳು
ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ

ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿತ್ತು ಚರ್ಚುಗಳ

ಗಂಟೆ ಸದ್ದು.

ದಕ್ಷಿಣೆ-ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ದಕ್ಷಿಣೆ-ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

-ಬಿ. ಭಾಸ್ಕರರಾವ್

ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಗಳು ಕ್ರಮಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಇರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಗತ್ಯ ಕೂಡಾ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯಕವಾದುವುಗಳು; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂಪ್ರ: ದಾಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಗ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗಬಲ್ಲವುಗಳು, ಅಂದರೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅರಿಯದಂತೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತಟಸ್ಥ (static) ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವುಗಳು. ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಜೊತೆಗೆ ತನಗೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬೇಕೆನ್ನುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುರುವಿಗೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಗುರು ಮತ್ತು ಆ ಗುರುವಿನ ಭಕ್ತಕೋಟಿಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವ-ಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಡುವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆ: ಅವರಿಂದ ಇಹಪರಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ ವಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮರ್ಥನೆ: ಇದು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯತೆ ಎನ್ನುವುದು.

ಆದರೆ ಈ ಅವಮಾನಕರ (ಹೇಗೆಂದು ಮುಂದೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತೇನೆ) ಪದ್ಧತಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಪುಣ್ಯದಾಯಿ ಎನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿನ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಪಾಲು ಎಷ್ಟು ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಬಡತನ ಕೊಳಕು, ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು ಎಂಬುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಜ್ಞೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಜ್ಞೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಮಾತು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯ. Feuerbach ಹೇಳುವಂತೆ-Man thinks differently in a palace and in a hut. If because of hunger, of misery, you have no stuff in your body, you like wise have no tuff for morality in your head, in your mind or heart.” ಆದ್ದರಿಂದ “Poverty is pollution” ಎನ್ನುವುದು ವಾಸ್ತವದ ಮಾತು. ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವ ಜನ-(ಈಗ ಇಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವ ಸಮಾಜದ ಸುದೈವ) ಅಂದರೆ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ತತ್ವಬೋಧಕರು, ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕರು, ತಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ಇದರ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೇ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜ್ಞಾನ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಜನತೆಯ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡ ಹೊರಟಿರುವವರು-ಬಡತನಕ್ಕಿಂತ ಹೀನವಾದ ಪಾಪ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನಗಾಣುವುದೊಳ್ಳೆಯದು. ಆತ್ಮ-ಪರಮಾತ್ಮ, ಇಹ-ಪರ, ಮುಕ್ತಿ-ಮೋಕ್ಷ, ಹರಿವಾಯು ಕೃಪೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು (ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ಬಂದು ಕುಳಿತ ಜನಕ್ಕೆ (ಅಥವಾ ಆ ಜನಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಚಾರಿಟಿಯ ಅನ್ನಹಾಕಿ) ತುಂಬಿದ ಹೊಟ್ಟೆ ಖಾಲಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಭಾಷಣ ಬಿಗಿಯುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸ ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವಚನ ಕೇಳಲು ಬಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ, ಇಂದಿನ ಎಷ್ಟೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಮಾಡುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಭಾಷಣ ಕೇಳಲು ಬರುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ವಾಂಸರು

ಹಾಗೂ ಇತರರು ಉಟ, ದಕ್ಷಿಣೆ, ಸಂಭಾವನೆಯ ಆಶೆಗಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಮನೆಯ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಉಟವೇ ಹೆಚ್ಚಿನವರ ಮರದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯ ಮೂಲ. ಅಂತರ್‌ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಡಾ|| ಗುನಾರ್ ಮರ್ಡಾಲ್ (Dr. Gunnar M. Myrdal) ಹೇಳುವ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯ ನೋಡಿ:

Some of the characteristics commonly ascribed to South Asians their bent to contemplation, their otherworldliness, their passivity, and their appreciation of leisure, etc., sometimes on a more intellectualized level reflected in religious doctrine, philosophy, or the belief in specific 'Values' of a country or of all Asia—may, in fact, be due to deficiencies in nutrition and health.”

ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯ ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಸದ್ಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆರಳಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು: ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲ ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿರುವ, ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿತಿರುವ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖ್ಯರು (religious heads) ಏಕೆ ತಮ್ಮ 'ಭಕ್ತಕೋಟಿ'ಯ ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ? ಇದಕ್ಕುತ್ತರ: ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಆಧರಿಸಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ, ಧರ್ಮ ಗುರು ಮತ್ತು ಅವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಆ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆ ಇಲ್ಲವಾದಾಗ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಸಂಭಾವನೆಗಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಾಗುತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನು ದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಕೈಚಾಚುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಪ್ಪಿದಾಗ ಅಂದರೆ ತಾನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾದಾಗ ಅಂತಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ goodby ಹೇಳದಿರಲಾರ. ಕಡಿಮೆ ಫೀ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಟ ವಸತಿ ಒದಗಿಸಿ, ಆ ಕಡಿಮೆ ಹಣಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರರೂಪವೋ ಎಂಬಂತೆ ಜಪ, ತಪ, ಭಜನೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪಂಥ (ಅದು ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ) ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೊರಟಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಸ್ಟೆಲುಗಳ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಅಶಕ್ಯರಾಗುವುದು ಆರ್ಥಿಕ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಭರ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಹುಚ್ಚುತನಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗುವುದರಿಂದ, ಮರದ ಉಟಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉಟದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾದಾಗ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ದೇವಭಾಷಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮಾನವೀಯ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನೀಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೊರಟಿರುವ ಮರಾಠಿಪತಿ, ತನ್ನ ಮೂಲಗುರು ಹೇಳಿರುವ ತತ್ವಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಸನ್ಯಾಸಿ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ತಾನೇನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಾಧಿಸಲಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಎನ್ನುವುದೇ rotten thing, ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವಾಗ ಆತನ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಬರುವ ವಿಷಯ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು, ತತ್ವವನ್ನು ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಎಂದು ಹೊರಿಸಿ ಹೊರಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನ. ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು, ತನ್ನ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮನಗಾಣಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ತಳೆಯುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಮೇಲಾಧರಿಯೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೊರಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಚಾರದ ಬೆಲೆ ಜಾಹೀರಾತುಗಳ ಬೆಲೆಯಷ್ಟೆ ಮದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದೂ ಅವಶ್ಯ.

ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವ-ಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿದು ಬಂದಾವು. ಆತ್ಮೀಯತೆ, ಗೆಳೆತನ, ಸಮಾನತೆ, ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳು ತತ್ವಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕೊಡುವ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ-ಅದು ದಕ್ಷಿಣೆಯೇ ಇರಲಿ ಇನ್ನಾವುದೇ ಇರಲಿ – ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಯಾರ ಘನತೆಗೂ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಕುಂದು ಬರಲಾರದು. “ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿಗಳೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ನ್ಯೂಮನ್‌ನ ಮಾತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು, ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಚೈತನ್ಯವಿರುವ ಜೀವದಿಂದ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಚಾರಿಟಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ದಕ್ಷಿಣೆ, ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಅವನ ಕೈಗಿಡುವ ಹಣ ಅದನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವನ ಆ ರೀತಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಡಾ. ಲೋಹಿಯಾರವರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹ:

“ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷನೊಬ್ಬನು ಇನ್ನೂರು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಾಶಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಳೆದನು. ಒಬ್ಬನ ಕಾಲನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ತೊಳೆಯುವುದು ನೀಚ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಈ ಕಾಲು ತೊಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೀಚ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ: ಕೊಡುವುದು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹವಾದ ಅಪರಾಧ.”

ಭಿಕ್ಷುಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದು ಪೈಸೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಆ ಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಾತ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ವಿಪರೀತ ಹಣ ಗಳಿಸಿದ (ಹೀಗೆ ಹಣ ಗಳಿಸುವಾಗ ಟ್ರೆಜರಿ ತುಂಬಿದಂತೆಲ್ಲ ತಲೆ ಖಾಲಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೋಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮಿಯೊಬ್ಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಒಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತಾನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗಲೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸೇವೆ ಕೊಟ್ಟು, ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉಟ ಹಾಕಿಸಿ ಕೈಗೆ ೫೦ ಪೈಸೆಯನ್ನೋ ರೂಪಾಯಿಯನ್ನೋ ವಿಜಯೀಭಾವದಿಂದ ಚೆಲ್ಲುವುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಈ ಧನಿಕ ಇಷ್ಟು ಜನರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಇನ್ನಾವುದೇ ಹಕ್ಕು ಫಲದಾಯಕವಾದ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡಬಾರದೇಕೆ? ಆದರೆ ಆತ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ : ಹಾಗೇನಾದರೂ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಆತ monetary bero ಆಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ಬಡತನವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಿಸ್ಕಿಟ್ ಹಾಕಿದಾಗ ನಾಯಿಗಳು ಬಂದು ಮುತ್ತುವಂತೆ ೫೦ ಪೈಸೆ ಅಥವಾ ರೂಪಾಯಿ ದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಜನ ತುಂಬುವ ಸ್ಥಿತಿ ನಿಂತಾಗ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಜನರೆಂದು ದೊಡ್ಡವನಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆ ಧನಿಕ ತಯಾರಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆತ ಆ ತರಹ ಹಣ ಚೆಲ್ಲುವಾಗ ತಾವು ಕೈಯೊಡ್ಡುವುದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ಈ ಜನಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. (ಕಮೂ ಹೇಳುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಎಂತಹ ಅವಮಾನಕರ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಾನು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ವೇದನೆ ಸಂಕಟವಿಲ್ಲ. ವೇದನೆ, ಸಂಕಟಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ, ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯತ್ನಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.) ಆದರೆ ಈ ಅರಿವು ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ಇದೆ (ಇದ್ದರೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ) ಎನ್ನುವುದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಪುರೋಹಿತರು, ಹರಿಕಥೆದಾಸರು ತಾವು ತುಳಿದ ಅವಮಾನಕರ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ನಡೆಯುವುದು ಬೇಡ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಂಭಾವನೆಯ ಆಸೆಗಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವ ದುರಂತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ಹತ್ತು ಪೈಸೆ ನಾಲ್ಕುಣಿಗೆ ನಾನು ಕೈಚಾಚಿದ್ದೇ ಸಾಕು, ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಆ ‘ಸುಯೋಗ’ ಬೇಡ” ಎಂದು ಹೇಳುವವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ... ಆ ಜನಕ್ಕೆ ಈ ದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಕೈಚಾಚುವುದು ಅವಮಾನ ಅನ್ನಿಸಿದೆ; ತಮಗೆ ಈ ಹಣಹದ್ದುಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಉಪಕಾರವಲ್ಲ, ಉಪಕಾರ ರೂಪದ ಪರೋಕ್ಷ ಅವಮಾನ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ಮೂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗುವುದು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗಲೇಬೇಕಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಸಮಾಜ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ಯಾಸಿ, ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ತನಗೂ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ ಅವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕು

ಎನ್ನುವವನ್ನಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಒಂದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈತನಕ ನಡೆದುಬಂದ ಬರೀ ಕಾವಿಬಟ್ಟೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಳಿಸುವವನಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು. ತಾನು ಧರಿಸುವ ಕಾವಿಬಟ್ಟೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಮದಾದ್ದಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯವನೇ ಒಬ್ಬ ನೇಕಾರ ನೇತದ್ದು, ತಾನು ಕಾವಿಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವುದು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬತ್ತಲೆ ಮೈ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಎನ್ನುವ ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವನೂ ಆಗಬೇಕು. ಹರಿಜನ ಕಾಲೋನಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹರಿಜನರ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೊಟ್ಟತಕ್ಷಣ ತಾನು ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಯ್ತೆನ್ನುವ ಭ್ರಮೆ ಕಳೆದು, ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಅಂತ ಈ ಸಮಾಜ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಸ್ವದ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಹರಿಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿಂದುಳಿಕೆಗಳೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವನು ಆಗಬೇಕು. ಧಾರ್ಮಿಕವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜದಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಇರಲಾರ. (ಈಗ ಆತನನ್ನು ಹಾಗೆಡುವ ಯತ್ನವೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದವನನ್ನು, ಯಾವುದೇ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ದೇವರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವನನ್ನು,

ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನಭ್ಯಸಿಸಿದವನನ್ನು ಸಮಾಜ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಆಡಳಿತವರ್ಗ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ದೂರವಿಟ್ಟು, ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಒತ್ತಾಯದ ಮಾಘಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ.) ಏಕೆಂದರೆ ಆತ ಧರ್ಮದಿಂದ, ದೇವರಿಂದ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಷ್ಟೆ. ಯಾವುದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ತಾತ್ವಿಕ - ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ನಡೆಯಬೇಕಿದ್ದರೆ ಅದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟು ಜನರು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತಹ ಎಲ್ಲ ಅಭ್ಯಾಸಗಳೂ ಪ್ರಚಾರಗಳೂ ದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಸಂಭಾವನೆಗೆ ಕೈ ಚಾಚುವ ಸ್ಥಿತಿ ತಪ್ಪುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆಯನ್ನೇ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯತರ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಧರ್ಮಭ್ರಾತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಉಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜನರಿಂದ ಉಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಜನೆ ಮಾಡಿಸಿ ದೇವರ ನಾಮ ಹಾಡಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಮೂರ್ಖತನ.

ಭಾಷೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಭಾಷೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

-ಟಿ. ಕೆ. ವಾಸುದೇವ ಭಟ್

ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ. ಇದೊಂದು ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ವಿನಿಮಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಡಿಸಿಟ್ಟ ಸೋಗು. ಇಂತಹ ಸೋಗು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕೂಡಾ ಇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಈ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಡಿಸಿಟ್ಟ ಕೋಶಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಟ್ಟಿದೆ, ಮತ್ತು, ಅದನ್ನು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಏರ್ಪಾಡನ್ನೂ ಮಾಡಿದೆ. ಮಗು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೇ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಕುಟುಂಬ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಗುರುವಿನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲಾರದು; ಅಥವಾ ಬೇರಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಭಾಷೆಗಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಸೂತ್ರ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಿಂದಾಗಿಯೂ, ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ವಸ್ತು, ಕ್ರಿಯೆ, ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಲು ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕೃತಕ ಏರ್ಪಾಡಿನಿಂದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯದ ಮಾಧ್ಯಮ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನ, ನಿಯಮ, ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿಡಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ; ಮತ್ತು ಎಳೆಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತರುತ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ.

ಮನಸ್ಸು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ತುಂಬಾ ಅನ್ನೋನ್ಯತೆಯ ಘಟಕಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ. ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾಷೆ ಇದೆ. ಮನಸ್ಸು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಿಂದಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡರೂ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅತೀ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಭಾಷೆ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದಿಗೂ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮ. ಈ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸವಿದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವರಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲೋಸುಗ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸು

ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಭಾಷೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳಿಂದಲೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯಷ್ಟು ಸುಲಭವೂ ಅನುಕೂಲವೂ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವೂ ಆಗಿರುವ ಬೇರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಾಷೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ.

ವಿವಿಧ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಷ್ಟು ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಬೇರಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧದ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯ ನಿಯಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊರಡಿಸುವುದರಿಂದ ಭಾಷೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಶ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಭೌತವಿಜ್ಞಾನದ ತತ್ವಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸ್ವರಗಳ ಜೋಡಣೆಗೂ ಅದು ಕೊಡುವ ಅರ್ಥ ಅಥವಾ ಅದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಯೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವರಗಳ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಅರ್ಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರಗಳ ಗುಂಪಿಗೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತ ಸಂಬಂಧವೇ ಹೊರತಾಗಿ ವಿಚಾರಭರಿತ ಸಂಬಂಧವಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಥವಾ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸಂಬಂಧವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಸ್ವರಗಳ ಗುಂಪಿಗೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವುಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದು ಬರುವಾಗ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಾಯಿಸಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವು. ಜಗತ್ತಿನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರಗಳು ಮನುಷ್ಯನಾದವನು ಹೊರಡಿಸಬಲ್ಲ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ. ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರ ಶಾರೀರಿಕ ಏರ್ಪಡಿಸಲಿಯೂ ಅದು ನಡೆಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಧ್ವನಿಜನಕ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಏಕತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಕೂಗಬಲ್ಲ ಸ್ವರಗಳ ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಏಕತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಸ್ವರಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಮಾತ್ರ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯ್ತು. ಭಾಷೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಭಾಷೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಅದು ಅರ್ಥದಿಂದಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಂತ್ರಗಳು ಸ್ವರಗಳು ಈ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಗುಂಪಾಗಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರು ಅರ್ಥ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ಘಟಕಗಳು ಅರ್ಥ ಬಿಂದುಗಳು. ಈ ಅರ್ಥಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಸ್ವರಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದಾಗ ಅದು ಭಾಷೆಯಾಗಲಾರದು. ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಥವಾ ಅರ್ಥದ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸ್ವರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಅನುಕೂಲವಾದ ಮಾರ್ಗ, ತಿಳಿಸಲು ಏನೂ ಇಲ್ಲದಾಗ ಭಾಷೆ ಬೇಡ. ಮತ್ತು ತಿಳಿಸಲು ಮನುಷ್ಯರಿಲ್ಲದಾಗಲೂ ಭಾಷೆಯ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಭಾಷೆ ಬೇಕು. ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೊಸ ಸ್ವರಗಳ ಗುಂಪು (ಶಬ್ದ) ಅಥವಾ ಈ ಗುಂಪುಗಳ ಹೊಸ ಜೋಡಣೆ ಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲ್ಲದಾಗ ಭಾಷೆ ಇಲ್ಲ. ಸಮಾಜ ಇಲ್ಲದಾಗಲೂ ಭಾಷೆ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯರ ಶರೀರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಬಂದು ಅವರು ಮಾತನಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದರೆ ಈ ತನಕ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಅವನತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯಂತೆಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಬೇರಾವುದಾದರೂ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗಲೂ ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಅವು ಭಾಷೆಯ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾಷೆಗಿಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಭಾಷೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧ ಬರಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಭಾಷೆಯ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರವಾಗುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರ ಭಾಷೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜೇನನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಬರೇ ಸ್ವರಗಳ

ಗುಂಪು ಭಾಷೆಯಾಗಲಾರದು. ಭಾಷೆಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಗೆರೆ ಎಳೆದು ತೋರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅರ್ಥವೆಂಬುದು ಭಾಷೆಗೂ ಬೇಕು, ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಘಟಕದ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಒಂದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಸಂಘಜೀವಿಯಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಅಗತ್ಯ ಬಿತ್ತು. ಒಂದು ದೋಣಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುವಂತೆ ಆಯುಧವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ. ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲುಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವ ನದಿಯನ್ನೂ ದಾಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾವ ದೋಣಿಯಿಂದ ಯಾವ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಬಹುದು ಎಂಬುದು ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹ ಮತ್ತು ಇತರ ಗುಣಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು. ಒಂದೇ ಗುಣಲಕ್ಷಣದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗುವ ಯಾವ ಹೊಣೆಯನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾವು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದರಿಂದ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾವನೆಗಳು ಅವನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಎಟಕುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವವನ ಇಚ್ಛೆಯೂ ದೋಣಿಯನ್ನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟು ನದಿ ದಾಟುವವನ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಒಂದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ. ಆದರೆ ದೋಣಿ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ದೋಣಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ನದಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸಫಲವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವವನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನದ್ದಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅರ್ಥ ಬಿಂದುಗಳ ಒಂದು ಒಕ್ಕೂಟ. ಮನಸ್ಸು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಐದು ರೀತಿಯ ಅನುಭವ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಐದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವಾಗ ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಪರಿಮಾಣ ಮತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಣ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ವರ್ಗೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಹೋಲಿಸುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ವಸ್ತು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಇಡುವಾಗ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಭಾಷೆ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಭಾಷೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿವಿಧ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಹೆಸರನಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಲು ಭಾಷೆ ಅತಿ ಅಗತ್ಯ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರು ಅಗತ್ಯ. ಈ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಕ ನಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಭಾಷೆ ಒಂದು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಈ ಹೆಸರಿಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮೂಲ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ವಸ್ತುಗಳ ಗ್ರಹಣವನ್ನೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆನಪಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು.

ವಸ್ತುಗಳು ಬೇರೆಯಾದಂತೆ, ಅವುಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಬೇರೆಯಾದಂತೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಬೇರೆಯಾದಂತೆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತರುವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕ. ಮನಸ್ಸು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರೇರಣೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅದಕ್ಕಿರುವ ಮೂಲಭೂತಗುಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳೂ ಜ್ಞಾನಾಂಶಗಳೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗುವುದು ಅವು ಭಾಷೆಯ ಸಮ್ಮಿಳನ ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಒಂದು

ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳೂ ಜ್ಞಾನಾಂಶಗಳೂ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅಥವಾ ಓದಿದಾಗಲೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಒಂದು ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ಕೂಡಾ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ವಸ್ತು ಇಲ್ಲದಾಗಲೂ ವಸ್ತು ಇದ್ದಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಭಾಷೆಗಿದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಪತ್ತು. ಈ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಭಾಷೆ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯ್ತು. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಇತರರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂಲತಃ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಅನುಭವದಿಂದ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದವರಿಗೂ ಇತರರು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಭಾಷೆಯ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಪಡೆಯಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾಷೆಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಇರುವ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾಷೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ಈ ಮುಂಚೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಭಾಷೆಗೂ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಗಮನೀಯವಾದ್ದು. ಭಾಷೆಯ ವಿಸ್ತಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೂ ಜನಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡುವಾಗಲೂ ಭಾಷೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಲಾಯುಗದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಇತ್ತು ಆದರೆ ಬರಹ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಬರಹದ ಶೋಧನ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಬರಹದ ಸಂಶೋಧನೆ ಭಾಷೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಭಾಷೆ ಸ್ವರಗಳ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಿತ್ರದ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ಜ್ಞಾನಾಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪಸರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಭಾಷೆಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧ ತುಂಬಾ ಜಟಿಲವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಎರಡು ವಿಧದ ಅವತಾರ; ಆದರೆ ಇವೆರಡು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಹರಿಯುವುದರಿಂದಲೇ ಮಾನವ ಸಮಾಜ ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಕಾಸದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಕವಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಧರ್ಮ

ಕವಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಧರ್ಮ

-ಎಚ್. ಎಂ. ಚನ್ನಯ್ಯ

ಕವಿಗೂ ಅವನು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಮತ್ತು ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ಅನೇಕ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಕವಿ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಬಹಳ ಜನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂವೇದನಾಶೀಲನಾದವನು; ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮುನ್ನೂಚನೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಬೇಗ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ಸಲ ಉಲ್ಲಾಸವಾಗುವವರೆಗೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಿರುವ ಖಾಯಿಲೆಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ವೈದ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸುವಡೆ ಕವಿ, ಆ ಮುನ್ನೂಚನೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೆ ಗ್ರಹಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ; ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಡ್ಯಗಳು ಅವನಿಗೆ ಬೇಗ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಆ ಜಾಡ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವು ಬೇರೆಯವರ ಪರಿವೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜಾಡ್ಯ ಬರಲು ಆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅವನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ;

ಆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದಾಗ, ಆ ಜಾಡ್ಯವೂ ದೂರವಾಗಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ-ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲೇಖಕನಲ್ಲಿ ಅದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇವನಿಗೂ ಈ ಜಾಡ್ಯದ ಪರಿವೆ ಉಂಟು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಂತೆಯೇ ಅದನ್ನು ಇವನೂ ಅಷ್ಟೇ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಇವನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಈ ಒಂದು ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿ, ಎಂದಿಗೂ ಬದಲಾಗದ್ದು: ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ಅವನು ಹೊತ್ತು ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಶಾಪ. ಇಂಥ ಲೇಖಕ, ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿ. ಒಂದು ಸಮಾಜದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ವರ್ಗಗಳ ನಂಬಿಕೆಗಳು. ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಬೌದ್ಧಿಕ ವಾತಾವರಣ ಇವುಗಳಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾದದ್ದಾಗಿರದೆ, ಅದು ಬದಲಾಗದ ಒಂದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾನೆ.

ಈ 'ವಿಷಮತೆ' ಯ ಪರಿವೆಯೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನೇ ಕಾಣುವ, ದೃಷ್ಟಿ ಇನ್ನೊಂದು. ಆಧುನಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಗಮನಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಇಂಥ ಲೇಖಕ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು, ಮನುಷ್ಯನ ಮಹಾನುಭಾವತ್ವವನ್ನು, ಹೊಗಳಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಈ ಅನುಕೂಲತೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಂದಿರುವ, ತರುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಯಂತ್ರೋಪಕರಣ, ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣ ಇವುಗಳು ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹೋದ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದವೋ ಅದನ್ನು ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಕುರುಡ. ಇವುಗಳು ತಂದಿರುವ ತರುತ್ತಿರುವ alienation ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅವು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಅವನು ಹೊರಗು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹಳೆ ಪ್ರಪಂಚದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನೇ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಳೆಯ ವಶೌಲ್ಯಗಳನ್ನೆ ಕುರಿತು ಮನೆಯ ಹೆಂಚಿನ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಾನೆ-ಇದು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧ. ಹೀಗೆ, ಈ ವಿಷಯ ಜಟಿಲವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ 'ಕಾಲಧರ್ಮ' ಎಂಥದು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಬಂದ ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಹುಶಃ ನಾವೂ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣಕ್ಕೆ, ಯಂತ್ರ ವಿದ್ಯೆಗೆ, ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವೆಷ್ಟೆ ಸಮಾಜವಾದದ ಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡಿದರೂ capitalism ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ; ಹೀಗಾಗಿ ಅದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉದ್ಭವವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತೋ ಅದೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಉದ್ಭವವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೊಸ ಪಂಗಡಗಳು ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿ, ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ಕೇವಲ 'ದುಡ್ಡು' ಎಲ್ಲ ಉಳಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಮಾರಬಹುದಾದ ಸರಕನ್ನಾಗಿ ಅದು ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರೆ, ಅದು ಏನು, ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಪರಿವೆ ತಯಾರಕನಿಗೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. 1 ಆದರೆ ಈಗ ತಯಾರಾಗುವ ವಸ್ತು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಏನು ಎನ್ನುವುದೇ ಅದರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಕೆಲಸಗಾರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. Division of labour, Over specialization, ಅವನ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ-ಶಕ್ತಿಗಳು, ಮಾನವೀಯ ನೇರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೇ "ಆಗಂತುಕ" ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 'ಕೃತಿ' ಕೂಡ ಒಂದು ಸರಕಾಗಿ ಕಲೆಗಾರ ಅಂಥ ಸರಕಿನ ತಯಾರಕನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ದುಡ್ಡೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಬೂರ್ಜ್ವಾ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡೇ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾವು, ನಮ್ಮ ನಾಯಕರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವ 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮತಂತ್ರ' 'ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನಾವಕಾಶ' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದವು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂಥ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಲ್ಲ; ಕೇವಲ ದುಡ್ಡಿರುವವರಿಗೆ, ಅಧಿಕಾರ ಇರುವವರಿಗೆ-ಇದು ನಮ್ಮ ಕಾಲಧರ್ಮದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮುಖ. ಇಲ್ಲಿ ಸರಕುಗಳು ತಯಾರಕರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ; ವಸ್ತುಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ಶಕ್ತಿ ಶಾಲಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಪರಕೀಯನಾಗುತ್ತಾನೆ; ನಿಸ್ಸಹಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ತೀವ್ರವಾದ ತ್ಯಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ದೇಶಗಳನ್ನಾವರಿಸಿದ್ದು, ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಲೇಖಕರು, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿ

1 ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕುಂಬಾರ, ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ತಾನು ತಯಾರಿಸುವ ಆ ವಸ್ತುಗಳ ಜೊತೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಣ್ಣು ತಂದ ಹದ ಮಾಡಿ, ಕುಲಾಲ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ರೂಪುಕೊಟ್ಟು ತಟ್ಟಿ, ಆವಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು, ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವವರೆಗೆ ಅವನೊಂದಿಗಿನ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಜೀವಂತವಾದದ್ದಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ದರು; ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಾಮೂನ 'ಅನ್ಯ'ದಂಥ ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾಫ್ಕನ The Trial ನಂಥ ಕಾದಂಬರಿ. ಇನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆಗಂತುಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು, ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಅವನು ಬದುಕಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಆಗಂತುಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ. ಅಣುವಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದದ ಬಗ್ಗೆ Cybernetics ಬಗ್ಗೆ, ಅವನಿಗೆ ಆಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಅವನನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ದೂರಮಾಡಿವೆ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅರ್ಥವಾಗದ್ದಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ. ಕೇವಲ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಪರಕೀಯವಾದದ್ದಾಗಿದೆ-ಈ ಮಾತುಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಗಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ನಮಗೂ ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ, ಯಾವ ಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಅಧುನಿಕ ಮನುಷ್ಯ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಗಂತುಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಹಿಂದೆಂದ ಮನುಷ್ಯ ಅನುಭವಿಸಿದ "ಆಗಂತುಕ ಸ್ಥಿತಿ"ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾದದ್ದೂ ಗಾಢವಾದದ್ದೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಒಂದು ಭಿದ್ರಭಿದ್ರವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 1 ಈ ಒಂದು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜದ decadence ಕಾರಣವಾದರೂ, ಇದು ಗುಹ್ಯಾತ್ ಗುಹ್ಯತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಭಾಷೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಆಧುನಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾಮೂ, ಬೆಕೆಟ್, ಆದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಂದೆಂದೂ ಬಿಡದೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ನಂಬುವವರು; ಅದೇ, ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಬ್ರೇಕ್ಸ್, ಅದು ಕಾಲ ದೇಶದಿಂದ ಬದ್ಧವಾದದ್ದು ಎಂದು ನಂಬುವವನು : ಅಂದರೆ, ಒಂದು ಕಾಲದ ಸಮಾಜದ

1. Rimband ನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಾಗ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಕಾವ್ಯಬಂಧವನ್ನೂ ಅದು ಭಿದ್ರಮಾಡಿತ್ತು. ಅವನ ಭಿದ್ರವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು, ಸುಂದರವಾದದ್ದನ್ನು ಆಸುಂದರವಾದದ್ದನ್ನು, ಪೌರಾಣಿಕವಾದದ್ದನ್ನು ವಾಸ್ತವಿಕವಾದದ್ದನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಸೆಯುವ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಿತು. ಮುಂದೆ ಅದು Eliot ನಂಥ ಕವಿಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿತ್ತು.

ಸ್ಥಿತಿಯಂಥ ಕಾರಣಗಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬುವವನು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇರುವ ಈ ಎರಡು ಮೂಲಭೂತ ಧೋರಣೆಗಳು ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದುವು. ಆದರೆ ಬ್ರೇಕ್ಸ್‌ನ ಆಶಾವಾದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧೋರಣೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಆದರೆ, ಬ್ರೇಕ್ಸ್‌ನ ಆಶಾವಾದ ಸರಳಗೊಳಿಸಿದ ಆಶಾವಾದದ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಕಮೂ, ಬೆಕೆಟ್ ಮತ್ತು ಬ್ರೇಕ್ಸ್‌ರನ್ನು ಕುರಿತು ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತೆಂದರೆ, ಇವರು ಎರಡು ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಬಲ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಂತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಎರಡು ಧೋರಣೆಗಳೂ, ದುಡ್ಡೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಎಂದರೆ ದುಡ್ಡು ಅಧಿಕಾರ ಸಂಪಾದನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ, ಎರಡು ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಬೂರ್ಜ್ವಾ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಸಮಾಜದ ವಿರುದ್ಧ ಎದ್ದ ಬಂಡುಗಳೆ ಆಗಿವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನು? ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗೇನಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳೆಷ್ಟು? ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಓಪಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿ ಲೋಲುಪ್ತರಾಗಿರುವವರು ಯಾರು? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನಾವಕಾಶ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಆ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಂದಿ ಯಾರು? ಮೌಢ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಈ ಮಂದಿ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಇವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು.. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಮೌಢ್ಯ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಲು ಈ ಜನಗಳ ಪ್ರಯತ್ನ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಸಲೈಟರು, ದಿಗಂಬರ ಪಂಥದವರು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇಕೆ? ಇಂಥ ಸಮಾಜದ ಒಳಗೇ ಇರುವ ಕವಿ, ಅದರ ಅಂಗವೇ ಆಗಿರುವ ಕವಿ ತಾಳಬೇಕಾದ ಧೋರಣೆ ಏನು? ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೇಸಿ ಪಲಾಯನ

ಮಾಡಬೇಕೆ? ಇಂಥ ಸಮಾಜದ ಗೊಡವೆಯೇ ಬೇಡ ಅಂತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿಯಾಗಿ, ಕೇವಲ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಪಟನಾಗಬೇಕೆ? ಅಥವಾ ಈ ಸಮಾಜದ ದುಃಷ್ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಪಾಲುಗಾರನಾಗಿ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಅಥವಾ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆಳೆಬೇಕೆ? ಇಂಥ 'ಯುಗಧರ್ಮ'ದ ಜೊತೆಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಕವಿಯದು ಏನಾಗಬೇಕು? ಈ ವಿಷಮತೆಗೆ ಬಹುಶಃ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ಲೇಖಕ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಈ ವಿಷಮತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಜಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅವು ಬದಲಾಗಬಲ್ಲಂಥವು, ಬದಲಾಗಬೇಕಾದಂಥವು ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯೂ ಸೇರಿದಾಗ ಅಥ ಲೇಖಕ ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಂಥವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ, ಪೂರ್ವನಿರ್ಣಾಯಕ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪದೆ. ಅತಿ ಸರಳಗೊಳಿಸಿದ ನೈತಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ತೀವ್ರ ಸುಧಾರಣಾವಾದಿಗಳನ್ನೂ ಒಪ್ಪದೆ, ಇನ್ನೂ ಆಳವಾದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಾನು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೇತಾಳ

ಬೇತಾಳ

ಎಂ. ಎಸ್. ರಘುನಾಥ್

ಭೂರಿ ಬೇತಾಳ

ಸ್ಮಶಾನ 'ರುದ್ರ ನೀರವತೆಯಲ್ಲಿ

ದಟ್ಟ ಹುಣಿಸೆಯಲ್ಲಿ

ಆಕಾಶಕ್ಕೆ

ಕಣ್ಣು ಚಾಚಿದ

ಎಲುಬುಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ.

ಬರಿ ಬಿಳಿಯ ನೆರಳು

ಕಾಡಿಸುವುದು

ದಾರಿಗೆಟ್ಟ ಮನವನ್ನು

ಎದೆ ಕುಗ್ಗಿಸಿ

ಪ್ರವಹಿಸುವುದು

ಬುದ್ಧಿ ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ

ಹಿಪ್ಪಿ ಹಿಂಡಿಯಾಗಿ

ಪಾಪಾಸ್ ಕಳ್ಳಿಗೂ ಕಡೆಯಾಗಿ

ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೆಯುವ

ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರರ

ನೆರಳಿನ ಆಲೆಯಲ್ಲಿ

ಸಾಗರದ ಎತ್ತರಕೂ

ಹರಿವ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ.

ಅಮೇರಿಕಾ-ಎರಡು ಕಿರುಕವನಗಳು

ಅಮೇರಿಕಾ-ಎರಡು ಕಿರುಕವನಗಳು

-ಎಂ. ಸಿ. ಮನೋಹರಚಂದ್ರನ್

ಒಳ್ಳೇ ಹೇಳಿದಿರಿ

ನಾನು ಕಾಣದವನೇ ಅವನು?

ಕಡಲ ದಾಟಿ ಅವನೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇದ್ದು

ಬಂದವರೆಂದು ಬೀಗದಿರಿ ಸ್ವಾಮಿ.

ನೆರೆಯ ನಾಣಿಯಷ್ಟೆ ಪರಿಚಯ ನನಗವನು.

ವಿಜ್ಞಾನ ದೀಪ ತಿಕ್ಕಿ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆದವನಲ್ಲವೋ

ಹೈಬ್ರಿಡ್ ದನ, ಕುರಿ, ಹಂದಿ ಜಾತಿಗಳ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲವೋ

ಹಡೆದ ತಾಯನೊಡ್ಡು ಚಂದ್ರಿಯ ಬಳಿ ಓಡಿಹೋದವನಲ್ಲವೋ

ಅವನು?

ನನಗೇ ಹೇಳಲು ಬರುತ್ತೀರಲ್ಲ, ಅಂದಹಾಗೆ ಗೊತ್ತೇ

ನಿಮಗೆ? ನಿಮ್ಮ ಈ ಅಲ್ಲಾದೀನನಿಗೆ ಆ ದೀಪದ

ಭೂತವೇ ಬಡಿದುಕೊಂಡಿದೆಯಂತಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ!

ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಿ ಭೂತೋಚ್ಛಾಟನೆ ಮಾಡಿಸಲೇಬೇಕು.

ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ

ಆ ಮಹರಾಯ ನಮಗೇ ಭೂತ ಹಿಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನಷ್ಟೆ.

ಮೂಟೆ ಮೂಟೆ

ಆಟಂ ಬಾಂಬುಗಳ ರಾಶಿಯ

ಮೇಲೆ

ಅಮೇರಿಕನ್ ಹ್ಯಾಟ್

ಕೆಳಗೆ

ವಿಲಿ ವಿಲಿ ವಿಯಟ್‌ನಾಮ್

ಮಾನವೀಯತೆ.

ಉದ್ದುದ್ದ ಕೂದಲ, ಗಬ್ಬು ನಾರುವ

ಅಮೇರಿಕನ್ ನಾಗರೀಕತೆ

ಯು

ಗೊತ್ತುಗುರಿ ಇಲ್ಲದ ಅಲೆತ.

ಕಳೆದುಹೋದ ಹೃದಯಕ್ಕಾಗಿ

ತಡಕಾಟ.

ಇತ್ತೆ ಹೃದಯ ಎಂದು ಕೇಳುವುದೇಕೆ?

ಇತ್ತು

ಈಗಲೂ ಇದೆ-ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ.

ಕಿಟಕಿ

ಕಿಟಕಿ

-ಎಂ. ಪಿ. ಮಸೂಪರಚಂದ್ರನ್

ಹೊರಗೆ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ರಣಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ
ಒಣಹುಲ್ಲು ಮೆಲಕುವ ಮುದಿ ಬಸವ.

ಕಿಟಕಿ ಬಂದಾಗ ನಾನಿರಲಿಲ್ಲ; ನಾನು ಬಂದಾಗ ಕಿಟಕಿ ಇತ್ತು.

ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ.

ಎರಡು ವರುಷ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಪೋರ

ಬಟ್ಟಲುಗಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿಯಾಚೆಯ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ

ಜಗತ್ತು ನೋಡುವ ತವಕ

ಹೆಬ್ಬೆರಳ ನೆಲಕೊತ್ತಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದಾಗ

ಜಗತ್ತು ಬರೀ ಗೊಡೆ!

ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ

ನನಗೆ ಹದಿನೆಂಟು; ಕಿಟಕಿ ಎಮರು ಗೋಡೆಗೆ ಬಂತು

ಕಿಟಕಿ; ನೇರ ಎದುರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಕಿಟಕಿಯೊಳಗಿನ ಚಂಚಲಕಣ್ಣುಗಳು-ಹುಡುಕುವ ಈ ಕಿಟಕಿಯೊಳಗಿನ

ಕಣ್ಣುಗಳು. ಫಲ ಕುತ್ತಿಗೆ ಉಳುಕು.

ಹೊರಗೆ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ರಣಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ

ಒಣ ಹುಲ್ಲು ಮೆಲಕುವ ಮುದಿಬಸವ.

ಅರರರೇ! ನನ್ನೆದುರಿಗೇ ಆಟವೇ ಈ ಮಗರಾಯನದು!

ಅದೇನು ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಬಾಯ್ನನ್ನೆ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು?

ಓದಿಲ್ಲ; ಬರವಿಲ್ಲ.

ಕಿಟಕಿ ಮುಚ್ಚಿಸಬೇಕು!

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟನೆ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟನೆ

ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ? ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಅಥವಾ ಅಮೆರಿಕದ ಅಥವಾ ದೆಹಲಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಭೇಟಿ ಮಾಡುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉಗ್ರವಾದಿ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಯೆಂದೇ ಭಾರತದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಪರಂಪರಾಗತ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಅವನ ಸಂಸಾರ, ಪರಿಸರ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಅಥವಾ ಇವನೇ ತಾನಾಗಿ ಒಳಪಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೂರ್ಜ್ವಾ ಒಬ್ಬನ ಸಿಟ್ಟು ಅವನಿನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯಾಚಿತವಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಕಾಲೇಜು ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದುದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಸಣ್ಣ ಮೊತ್ತದ ತುಟ್ಟಿಭತ್ಯೆ. ಈಗ ಅದು ಕಮ್ಪಿಯೆಂದರೆ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮೈಸೂರಿನ ಒಬ್ಬ ಟಾಂಗಾವಾಲಾ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ಷೌರಿಕ ವರ್ಗದ ಸಂಪಾದನೆಯಂತೂ ಅವರು ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳೂ, ಸಂಗೀತಗಾರರೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಎರಡರಷ್ಟು ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬೇರುಗಳಿಲ್ಲದ, ಅವ್ಯಕ್ತದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅನುಭವಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಸಿಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ನಿಜವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ? ನೆಹರೂ ಯುಗ ಮತ್ತು ಇಂದಿರಾಯುಗ ಎರಡೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಉದಾರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ; ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದಿಂದ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮತ್ತು ಸಿಟ್ಟು ಒಂದೋ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಲೋಲುಪತೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಇಲ್ಲವೇ ನಾವು ಪಟ್ಟಭದ್ರರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಬೆಲೆಯೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಂತ್ರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರ ಅರ್ಥ ಪರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಶ್ರೀಮಂತ ಕಾಲೇಜಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಬರುವ ಸಿಟ್ಟು ಅಪ್ರಮಾಣಿಕವಾದದ್ದು ಅಥವಾ ಸುಳ್ಳು ಎಂದಲ್ಲ; ಇದು ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಭಯಾನಕ ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಪರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸುವ ವಾಸ್ತವಗಳಿಗೆ ನಾವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೊರಿದ ಮೇಲೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಡಾಸ್ತವಸ್ಕಿ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬಡತನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಡಿಮೆ. ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕ ತನ್ನೆದುರೇ ಕಾಣುವ ಭಯಾನಕತೆಯ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಜಡವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾವು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಅಸ್ಪಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ; ವಿಶೇಷಣಗಳ ಸರಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದೆಹಲಿಯ ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಹೋಟೆಲ್‌ನ ಏರ್‌ಕಂಡೀಷನ್ಡ್ ದಾಲ್ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ ಭಾರತೀಯಾಂಗ್ಲ ಲೇಖಕರೊಬ್ಬರ ಹಾಗೆ ರೆಟರಿಕ್ಸಿನ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟಿ ನವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಸಮಾಜವಾದ, ದೇಶದ ಏಕತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, (ಒಬ್ಬರು ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು) ತಾವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಬರೆದ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಏಳುಸಾವಿರದ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಹುಮಾನ-ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯ್ತಿ ಸಮೇತ (ಅವನದ್ದೇ ಮಾತು)-ಪಡೆಯಿತೆಂದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಜನಪ್ರಿಯ ತಮಿಳು ಲೇಖಕರ ಹಾಗೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ತಾನು ಮಾರಾಟಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಪಟ್ಟಭದ್ರರೆದುರು ಜಾಹೀರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಆತಂಕ ನನಗಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಮಾಡಬಹುದಾದ್ದೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಓದುಗ ರಿಗೆ-ಇವರೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ-ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ನಾಚಿಕೆಯುಂಟಾಗುವ ಅಪಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆಯುವುದು. ನಾವು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯನ್ನು, ನಮ್ಮ ಮಾತಿಗೂ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಇರುವ ಕಂದಕವನ್ನು, ನಮಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ಬಡಜನರಿಗೂ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅದೃಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ನಿರ್ಲಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಕೆದಕಿ ಬರೆಯುವುದು. ನಾವು ಸಾಚಾ ಆಗುವುದು ನಮ್ಮ ಮಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗೃತರಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಾಗ-ನಮ್ಮ ಮಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತರಾಗುವುದು ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ವರ್ಗದ ಮಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತರಾಗುವುದೂ ಕೂಡಾ.

ಸಾಚಾ ಆದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಬ್ಲೇಕ್ ಮತ್ತು ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನಂಥ ಲೇಖಕರಿಗೆ. ಇವರು ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಹೌದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಲಾರೆನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಬ್ಲೇಕ್ ನಾವು ಈಗ ಏನಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮತ್ತು ಏನಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಗ್ರಹಿಸಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟವರು. ನಾವು ಏನಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟರಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ : ಏನಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಬರೆದಾಗ ಅದು ಪ್ರಚಾರದ ರೆಟರಿಕ್ಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ಲೇಖಕ ವಾಸ್ತವ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಗಳ ಡಯಲೆಕ್ಟಿಕ್‌ನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಗ್ರಹಿಸಿ ಹಿಡಿದಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ನಿಜವಾಗ ಬಲ್ಲದು.

ನಾವು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು ಸಾಚಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ : ಭಾರತೀಯಾಂಗ್ಲ ಕವಿಯೊಬ್ಬರು ಉಳಿದ ಲೇಖಕರ ಮುಂದೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಎಂದು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುತವಾದ ಭಾಷಣ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯಾರೊಬ್ಬನೂ ಅವರನ್ನು ನಿಮಗೆ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವುದಾದರೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಜನರನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ತೊಡಗಬಾರದು ಎಂದು ಯಾಕೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಅವನ ರೆಟರಿಕ್‌ನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದರು; ಒಂದಿಬ್ಬರು ಕಮಲಾ ದಾಸಳಂಥ ಕವಿಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟುಬೇಗ ತೆಗೆದುಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಯಾವುದೋ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡಾಗ ನಾವು ಯೋಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೃತಕತೆ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕ, ಕಬೀರರು ಅನುಭಾವಿ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಕೂಡಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ನಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ಸಮಾಜದ ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು ಈ ಕವಿಗಳಿಂದ ತಾವು ಪಡೆದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ವೈಚಾರಿಕರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಆಳವಾದದ್ದಾದರೆ ಅದು ತಾತ್ವಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದೇ ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೂ ಅದು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ತಳಹದಿಗಳು ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಜ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಗಳಿಗೂ ನವ್ಯಪಂಥದವರಿಗೂ ಸುಳ್ಳು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಆಹ್ವಾನ; ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಉದ್ದೀಪಿಸುವಂಥದಲ್ಲ. ಲೆನಿನ್ ಹಾಗೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುವುದನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸ್ಲೋಗಾನ್ ಪದ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಆಯುಧವಾಗಿರಬಹುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಬರವಣಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಕೆಡಕುಗಳಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೊರತಾದ ಉಳಿದ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಾನು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲೇಬೇಕಾಗಬಹುದು. ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೆಡಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣ ಎಚ್ಚೆತ್ತಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರೇಮಗೀತವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ- ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ರಾಜಕಾರಣಿ ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವಷ್ಟು ತತ್ಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡದೆ ಇರಬಹುದು ಅಥವಾ ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಜನರ ಭಾವಿಸುವ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದು ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಕ್ರಿಯೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಲೂಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ: ಆದರೆ ಅದು ಯೋಚನೆಗೆ ಆಪ್ಫಾನವಾಗಿದ್ದಾಗ; ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕರೆಯುವ ರೆಟರಿಕ್‌ನ ಅಬ್ಬರವಲ್ಲದೆ ಹೋದಾಗ.

Weekly Round Table-June 4, 1972

(ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಅನುವಾದ : ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ)

ಬಿಚ್ಚು

ಬಿಚ್ಚು

-ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಮಧ್ಯಸ್ಥ

ಬಟ್ಟೆಯಂಗಡಿಯ ಹುಡುಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುವಂತೆ ನೋಡಿದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಟೇಪಿನಂತೆ, ಬೇಪೇ ಹಾವಾಗಿ ಈಕೆಯ ಮೈಯ ಆಳ ಎತ್ತರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಒದ್ದೆ ಮೂತಿಯಿಂದ ಮೂಸುತ್ತಾ, ಸೀಳು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಮುಟ್ಟುತ್ತಾ, ನಾಲಗೆ ತಾಗಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕುಚಗುಳಿ ಅನಿಸುತ್ತಾ, ಹಾವು ಕಾಲಿನಿಂದಲೆ: ಏರಿಬುದಂತೆ. ಮೀನಖಂಡವನ್ನು ಸುತ್ತಿದಂತೆ, ಕತ್ತಲಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯಾಗಿ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಡುಕ ಬರುವಂತಾಗಿ, ಈಕೆ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿ ತೂಗುಹಾಕಿದ ಸೀರೆಗಳತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ಸೇಲ್ಸ್ ಗರ್ಲ್ ಕೇಳಿದಳು.

“ಏನು ಮ್ಯಾಡಂ?”

ಸೀರೆ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

‘ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ’

ಹುಡುಗಿ ನಡೆದತ್ತಲೆ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು ಈಕೆ.

‘ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ’

ಫ್ಯಾನು ಹಾಕಿದಳು.

‘ಎಂಥಾ ಸೀರೆ ತೋರಿಸಲಿ?’

ಟೆರಿಕಾಟ್, ನೈಲಾನ್, ಸಿಲ್ಕ್, ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ ಸೀರೆಗಳ ರಾಶಿ. ಈಗಲೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇದೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ. ಹೆಚ್ಚು ತರಬೇಡ. ಒಂದೊ ಎರಡೊ ಒಳ್ಳೆಯದು ತಗೊಂಬಾ. ತಾಯಿಯ ಮಾತು. ತಲೆಯಾಡಿಸಿದಳು.

‘ಇದು ಲೇಟೆಸ್ಟ್ ಡಿಸೈನ್ ಮ್ಯಾಡಂ, ನಿಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತೆ’.

ಡಿಸೈನ್ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬಣ್ಣ ಕೊಂಚ ಗಾಡಿ ಆಯಿತೇನೋ.

ಬ್ಲೂ ಇಷ್ಟು ಡೀಪ್ ಇರಬಾರದಾಗಿತ್ತು.

ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಬಿಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತೆ.

ಹುಡುಗಿಯ ಕಣ್ಣಿನ ಹಾವು ಈಕೆಯ ಮುಖ, ಕುತ್ತಿಗೆ, ತೋಳು, ಹೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕಿತು.

‘ಇದು ಫ್ಯಾಬ್ರಿಕ್ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಮ್ಯಾಡಂ. ಒಳ್ಳೆ ಫೋಲ್ಡಿಂಗ್ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ’

ಒಂದು ಇದು ಇರಲಿ. ಮದುವೆಗಲ್ಲವೆ? ಆಗಬಹುದು. ಈ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಗೆ ನೋಡಬಹುದು? ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ ಮೈಯುದ್ದಕ್ಕೆ ಹರಿಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲ ನೇವರಿಸಬಹುದು. ಚುಚ್ಚಬಹುದು. ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಹಾವಾಗಿ ಹಾವು ಏಡಿಯಾಗಿ, ಕೈಗಳು ಮೂಡಿ. ಕೈಗಳು ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಚಾಚಿ ಮೈಯನ್ನು ನೆಕ್ಕಬಹುದು. ಏಡಿ ಮತ್ತೆ ಹಾವಾಗಿ ಫೋಲ್ಡಿಂಗ್‌ಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಬೆದಕಿ ಕಚ್ಚಬಹುದು. ಕಚ್ಚಿ ವಿಷವನ್ನು ಬಿತ್ತಬಹುದು. ಬಿಳಿಯಾಗಿರುವ ಮೈಯ ನಸುನೀಲಿ ಸೀರೆಯ ಡಿಸೈನಿನಂತೆ ಕಡುನೀಲಿ, ಹುಡುಗಿ ಹೊರಗೆಳೆದು ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಚ್ಚಿದ, ಕಪ್ಪು ಸೀರೆಯಂತೆ ಕಪ್ಪಾಗಬಹುದು.

“ಇದು ಸಿಲ್ಕ್ ಮ್ಯಾಡಂ, ನೂರಾಣವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ”

ಈಕೆಯ ಕೈ ಸೀರೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಪ್ಪು ಮೈಗೆ ಕೆಂಪು ಬಾರ್ಡರ್, ಇದಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪು ಬ್ಲಾಸ್ ಬೇಕು. ತುಂಬಾ ಮ್ಯಾಚಾದೀತು. ಸೀರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಇದು ಆಗಬಹುದು.

ಬ್ಲಾಸ್ ಪೀಸ್ ಬೇಕು.

‘ಬನ್ನಿ’

ಕೋಣೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಗೆ. ಆ ಬದಿಗೆ ಆ ಟೇಬಲಿಗೇ ತರುಣನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆ ತಂದಿದ್ದಳು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾದವನು. ಈಕೆ ಓರೆಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಆತ ಬ್ಲಾಸ್ ಪೀಸ್ ಆರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಯಾರಿಗಾಗಿರಬಹುದು. ಹೆಂಡತಿಗೆ? ಆಕೆ ಬಾರದೆ ಈತ ಯಾಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಳ್ಳಲು? ಪ್ರೆಸೆಂಟೇಶನಿಗೆ ಇರಬಹುದು. ಯಾರಿಗಾದರೂ, ಫಿಯಾನ್ಸಿಗೆ. ಇಲ್ಲ ತಂಗಿಗೆ ಬರ್ತ್‌ಡೇ

ಉಡುಗೊರೆಗಿರಬಹುದು. ನೀಟಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ.

ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದ. ಮತ್ತೆ ಸಭ್ಯನಂತೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಬಟ್ಟೆ ಆರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ. ಆತ ಈಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವವನು-ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟು ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾದ ಆಳಲ್ಲ. ಕೊಂಚ ನೀಳ, ಆದರೂ ದೃಢವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಳಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಆತ ಆಕೆಯೊಂದಿಗಿದ್ದರೆ, ಈತ ಆಕೆಯತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಬರ್ತಿಯಾ ಅಂತ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಆತ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ? ಕಾಲರ್ ಎಳೆದು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಫಟಾ ಅಂತ ಏಟು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನೆ? ಇಲ್ಲ, ಹೋಗೋಣ ಬಾ ಅಂತ ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದನೆ? ತಂದೆ ತಾಯಿಗೊಮ್ಮೆ ಫಟಾ ಅಂತ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದದ್ದು ನೆನಪಾಯಿತು ಆಕೆಗೆ. ಫಟಾ ಅಂತ ಸದ್ದು ಕೇಳಿದಂತಾಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಸದ್ದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಅಂತ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸದ್ದಿನ ಯಾವ ಗುರುತೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸದ್ದಿನ ಸ್ವರೂಪ ಫಟಾ ಅಂತ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೆದುರು ಈಗ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ಹಿಂದೆ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿತ್ತು. ಭೂತದಂತೆ, ಎದೆಗೆ ಫಟಾ ಅಂತ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡ ಭೂತ ಆವೇಶವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ. ಸಣ್ಣವಳಿದ್ದಾಗ ತಂದೆತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಆವೇಶ ಬಂದ ಪಾತ್ರಿ ಪಿಶಾಚಿ ಬಿಡಿಸಲು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಫಟಾ ಅಂತ ಸೀಳುಬೆತ್ತದಿಂದ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಂತೆ. ಪಾರ್ಕಿನ ಎಕ್ಸೀರಿಯಂನ ಗಾಜಿನ ಕ್ಯಾಬಿನಿನ ಹಸಿರು ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಮುಕ್ಕಳಿಸುತ್ತಾ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಚುಂಬಿಸಲು ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಈಜುವ ಮೀನಿನಂತೆ ಮೀನು ತಕ್ಷಣ ಮರೆಯಾದಂತೆ ಸದ್ದು ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಕಾಲಿನ ಚಪ್ಪಲಿ ನೆಲದ ಮ್ಯಾಟಿನ ಹರಿದ ತೂತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಎಡವಿದಂತಾದಾಗ ಆಕೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ಎದುರಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಕನ್ನಡಿ. ಕನ್ನಡಿ ಅಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕನ್ನಡಿ. ಆಕೆ ಚಲಿಸಿದಂತೆ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಬದಿಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಕ್ಷಣ ಮುಂದೆ ಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದಳು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊರಳಿಸಿ ಹಣೆಯನ್ನು ಪಕ್ಕನೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಕನ್ನಡಿಯ ಪ್ರೇಮಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದಳು. ತುಟಿಯ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ ಎಳೆದಂತೆ ಬದಿಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದುವು. ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮೀಸೆಯ ರೋಮಗಳು ಒಂದೊಂದೆ ಮೂಡತೊಡಗಿದುವು. ಮೀಸೆ ದಪ್ಪ ದಪ್ಪವಾಗುತ್ತಾ ಅದು ಆಕೆಯ ಫಿಯಾನ್ಸಿನ ಮೀಸೆಯೇ ಆಗಿ, ಅಲ್ಲವೆ ಅದು ಫಿಯಾನ್ಸಿಯ ಮೀಸೆ ಅಲ್ಲವೇ, ಅಂದುಕೊಂಡು ಅದು ಮುಖ ಯಾರದ್ದು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಹುಡುಗಿಯ ಎದೆ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಬೀಗಿ ಬೀಗಿ ಗುಡ್ಡಗಳೇ ಆಗಿ, ಗುಡ್ಡಗಳ ಮಗುಚೆ, ಆಕೆಯನ್ನೆ ಅವಚಿ, ಮೈಮೇಲೆಯೇ ಭಾರಬಿದ್ದು, ಆಕೆಯ ಎದೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದು ತುಟಿಯ ಮೇಲಿನ ಮೀಸೆ ಒತ್ತಿ, ಒರಟೊರಟಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯಾದಾಗ ಆಕೆ ಎದೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. “ಬ್ಲಾಸ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆವರಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವರುತ್ತಿತ್ತು. ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಫ್ಯಾನು ನಿಂತಿರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಪವರ್ ಫೆಲ್ಯುರ್ ಆಗಿರುವುದರ ಅರಿವಾಯಿತು. ಬಟ್ಟೆಯ ಕಟ್ಟು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಸೆರಗಿನಿಂದ ಹಣೆಯಬೆವರು ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂಗಡಿಯ ಹುಡುಗಿ ಕನಿಕರದಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಬಿಲ್ ತೆತ್ತು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಪವರ್ ಯಾಕೆ ಫೈಲ್ ಆಗಿತ್ತು ಅನ್ನುವುದು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ತಿಳಿಯಿತು. ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ಕವಿದಿದ್ದುವು. ಮಿಂಚು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಸ್ಸಿಗೆ ಕಾಯಬೇಕು. ಪೀಕ್ ಅವರ್. ದನಗಳಂತೆ ಜನ ನುಗ್ಗುತ್ತಾರೆ. ಆಫೀಸುಗಳಿಂದ ಹೆಂಗಸರೂ ಗಂಡಸರೂ ಮೇವು ಕಂಡಂತೆ ಬಸ್ಸಿಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಸ್ವಾಪಿನತ್ತ ನಡೆದಳು. ಒಂದು ಫರ್ಲಾಂಗು ನಡೆಯಬೇಕು. ಮಳೆಯ ಹನಿಗಳು ಉದುರುತ್ತಿವೆ. ಮಳೆಯೂ ಇಂದೇ ಬರಬೇಕೆ? ಬಸ್ಸು ಬಂದಾಗ ಜನ ನುಗ್ಗಿದರು. ಮಳೆಯ ಹನಿಗಳು ತೋರತೋರವಾಗುತ್ತಾ ನಡೆದಿದೆ. ಜನ ದನಗಳಂತೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಸ್ಸಿನ ಕಂಬಿ ಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲದವರಂತೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಕೆ ಕಾಲೇಜು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕ್ಲಾಸ್ ಮೇಟ್ ಒಬ್ಬಳು ಬಸಿರುಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ನೇಣು ಹಾಕಿ ಹಾಗೆಯೇ ಜೋತಾಡಿದ್ದಳು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆಯವರೆಗೆ ಜಾರಿದ ಅವಳ ಸೀರೆಯ ನೆನಪಾದಾಗ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಂಚವೇ ಮೇಲೆತ್ತಿ, ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಮುಕಿ ಬ್ಯಾಗು ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ತೋಳಿನಿಂದ ಬಸ್ಸಿನ ಕಂಬ ಹಿಡಿದು ಒಬ್ಬಾಕೆ ತರುಣಿ ಬಸ್ಸು ಏರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೆ, ಒಬ್ಬ ತರುಣ. ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮತ್ತಿಬ್ಬರು ದೌಡಾಯಿಸಿದರು. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಕಾರ್ಡ್‌ಮನ್ ಬರೆದ ಸೆಕ್ಸ್ ನಾವೆಲ್ಲೊಂದರ ಪರಿಚ್ಛೇದ ಒಂದರ ನೆನಪಾಯಿತು ಆಕೆಗೆ. ಇಟ್ ಗೀವ್ಸ್ ಗುಡ್ ಕಿಕ್ ಯು ನೊ, ಅಂದಿದ್ದಳು. ಆ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಡುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕ್ಲಾಸ್‌ಮೇಟ್. ಆಕೆ ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಒದೆಸಿಕೊಂಡವಳು ಕೂಡ. ಎಲ್ಲ ಒದೆತಗಳ ಅನುಭವದಿಂದಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತಿಳಿದಿರಬೇಕಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಂದರೆ ಹಾಗೆ, ಹೀಗೆಂದರೆ ಹೀಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬಾರದು. ಕಲಿಸುವಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು.

ಪುಸ್ತಕದ ಸಾಲುಗಳು ಬಿಚ್ಚುತ್ತ ಬಿಚ್ಚುತ್ತ ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೆ ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಜಾಗ ದೊರೆತಾಗ ಬಸ್ಸಿನ ಚಕ್ರಗಳು ಬಿಚ್ಚುತ್ತ ಬಿಚ್ಚುತ್ತ, ಫರ್ ಅಂತ ಸೀರೆ ಹರಿದಂತೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತ ಬಸ್ಸು ಧಾವಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಸ್ಸು ನಿಂತಾಗ ಮಳೆ ನಿಂತು ಸಂಜೆಯ ಹೂಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದು ಆಕೆಗೆ ದಿನಾಲೂ ಸಿಕ್ಕುವ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯ ಬದಿಗಳ ಮರಗಳ ಮೇಲೆ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಳೆ ಬಂದು ಕೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಕಾರ್ಪೆಟ್ ಹಾಸಿದಂತೆ ನೀರು ತಿಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅರೆ ಈ ಕೆರೆ ಇಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ? ಒಮ್ಮೆಯೂ ಆಕೆ ಇದರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಈ ದಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲು ಬೆಂಚುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಎದುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಬೆಂಚುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಟಿ, ಮಳೆ ಬಂದು ಕೆಸರಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾ, ಸೀರೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಪ್ಯಾಕೆಟ್, ಬ್ಯಾಗುಗಳನ್ನು ಅವಚಿಕೊಂಡು, ಆಚೆ ನಡೆದು ಕೆರೆಯ ಈ ಬದಿ ಮುಗಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಗೆ ಹೊರಳಿಕೊಳ್ಳುವ ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ತೊಕಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಮರ ಒಂದರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಆಕೆ ಕುಳಿತಳು. ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ಕರಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿಸಿದ್ದರು. ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಳಿ ಹೊತ್ತಿನ ಹೊನ್ನಿನ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾರೂ ಬಾರದ ಈ ಕಪ್ಪು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದು ಬೆಳಕು ಯಾಕೆ ನಗುತ್ತಿದೆ? ಮದುವೆಯಾಗಲಿರುವ ಮಾಟವಾದ ಹುಡುಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆಂದೆ? ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಪೊದರು, ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಕಪ್ಪು ಆದರೆ ಇಂದು ಮಳೆ ಬಿದ್ದು ದ್ರವಿಸಿ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಲೆಗಳು ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿರುವ ಮರಗಳತ್ತ ನಡೆದಳು ಆಕೆ.

ಮಳೆ ನಿಂತು ಘಳಿಗೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಮರದ ಹನಿ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರದ ಟಿಸಿಲು ಟಿಸಿಲುಗಳಿಂದ ಎಲೆ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವ ನೀರು ಅವ್ಯಕ್ತದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಕಾದು ಎಲೆಯ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹನಿಗಟ್ಟಿ ಉತ್ಕಟ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪನಗೊಂಡು ಕೆರೆಯ ನೀರಿಗೆ ಫಟ್, ಫಟ್, ಫಳಾ ಅಂತ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಅಂಚಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಬೆಂಚಿನ ಕೆಳಗೆ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಒಣಗಿದ ಪಾಚಿಯೇ ಇರಬೇಕು-ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪಾಗಿ ಅವಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕೆರೆಯತ್ತ, ಕೊಡೆಯಂತೆ ಬಾಗಿಕೊಂಡ ಮರದ ರೆಂಬೆಗಳು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ನೆರಳನ್ನು ಹಾಸಿದ್ದವು. ಆಕೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದಳು.

ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬರೇ ಕಪ್ಪು ಕಾಣಿಸಿ, ಈ ಕಪ್ಪು ಹೇಗಾಯಿತು? ಬಿದ್ದ ಎಲೆಗಳು ಕೊಳೆತು ಬಿಟ್ಟ ಬಣ್ಣದ ಕಪ್ಪು ಇದಲ್ಲವೆ ಅಂದುಕೊಂಡು ಕೆರೆಯ ಆಳದಿಂದಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಕಪ್ಪು ಇರಬಹುದಲ್ಲವೆ ಅಂತ ಸಂದೇಹವೆತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ ಕಾಣಬಹುದೇ ಅಂತ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು, ಇದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖವೇ ಕಾಣಬಹುದೆ, ಈಗ ತನಗೆ ಬೇರೆಯವರ ಮುಖ ಕಾಣಿಸಲಾರದೆ ಅಂತ ಮೋಜಿನಿಸಿದಾಗ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಬೇಜಾರುಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಆಳವಾದ ಕಪ್ಪುನೋಡಿ ಭೀತಿಯಾಯಿತು. ಬಗ್ಗಿದ ಆಕೆಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಏನಿರಬಹುದು ಎಂದು ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ಏನೂ ಕಾಣಿಸದೆ ಕಲ್ಲುಬೆಂಚಿನ ಹಿಂದೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಲೆಯ ಒಳಗೆ ಏನೋ ಹರಿಯಿತು. ತಲೆಯ ಒಳಗೊ ಅಥವಾ ಹೊರಗೊ ಅಂತ ಸಂದೇಹ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಇರುವೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿದು, ಇರುವೆ ಮೈಮೇಲೆ ಹರಿದು ಬಾರಿನ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ರೂಮಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಅವರಿಬ್ಬರ ಬಳಿ ಆವರಿಸಿದ ತೆಳುಗತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಆಕೆಯ ಮೈಮೇಲೆ ಇರುವೆಗಳನ್ನು ಹರಿಸಿದ್ದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಂಪೇನ್ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ತೆಗೆದು ಆತ ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೈಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಅಮುಕಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆಕೆಯ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ನೇವರಿಸಹತ್ತಿದ್ದ.

ಮೀನಖಂಡದಲ್ಲಿ, ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ, ತೊಡೆಯ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಇರುವೆ ಹರಿದಂತಾದಾಗ ಅವನ ಕೈ ಆಕೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸವರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಇರುವೆ ತಲೆಗೆ ತಲುಪಿ ಬೈತಲೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹರಿದಾಗ ಬಗ್ಗಿದ ಆಕೆ ತಲೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಬೆರಳೆಲ್ಲ ಒದ್ದೆಯಾಯಿತು. ಕೆರೆಯ ಕಪ್ಪು ನೀರಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಇರುವೆಗಳು ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ತೇಲುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಾಗ ಸೆರಗು ಜಾರಿದ್ದು ಅಂಥ ನಶಾದಲ್ಲೂ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದು ಸೆರಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು. ಆತನ ಕೈ ಪುನಃ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ಅವಚಿಕೊಂಡಿತು.

ಪ್ಲೀಸ್, ಪ್ಲೀಸ್ ನೋ ಡೋಂಟ್, ಡೋಂಟ್‌ಗಳು ಕೀಚಲು ಕೀಚಲಾಗಿ, ಆಕೆಯ ಮೆದುಳಲ್ಲಿ ಇರುವೆಗಳಂತೆ ಹರಿದಾಗ ಯೂ ಸಿಲ್ಲಿ ಫೂಲ್ ಅಂತ ಕಾಲಿನ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಚಪ್ಪಡಿಗೇ ಬಡಿದದ್ದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಫಟ್ ಸದ್ದು ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಬಡಿಯಿತು.

ಫಟ್, ಫಟ್, ಸದ್ದು ಎಲ್ಲೋ ಕೇಳಿಸಿದಂತಾಗಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ನೀರಿನ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಸದ್ದಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ತೋಳುಗಳೆರಡು ಬೀಸಿ ಬೀಸಿ ಆಕೆಯ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದವು. ನೋವು, ನೋವು ಹಾಮ್ ಅಮ್ಮ-ಆಕೆ ಚೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಇದು ತಂದೆಯ ತೋಳುಗಳಲ್ಲವೆ, ತಂದೆಯ ರಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲವೆ, ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಅಮ್ಮನ ಕೆನ್ನೆಗಳಲ್ಲವೆ ಅನ್ನುವುದು ಅರಿವಾಯಿತು. ತಂದೆಯ

ರಟ್ಟಿಗಳೇ ಹೌದೇನು? ಆಕೆ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಹಳೆ ವೆಸ್ಟೆಂಡ್ ಮಾಡೆಲ್ ವಾಚ್ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಹೊಸ ಮಾಡೆಲ್ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ರಟ್ಟೆ ಅದೇ ಅಲ್ಲವೇನು, ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ಈ ವಾಚು ಯಾರದ್ದು ನೋಡಿದ್ದೇನಲ್ಲ. ಹೌದು ನೋಡಿದ್ದಳು ಆಕೆ. ಗುರುತು ಹತ್ತಿತ್ತು, ಅವು ಆಕೆಯ ಫಿಯಾನಿಯ ತೋಳುಗಳು. ಅದೇ ವಾಚು, ಅದೇ ತೋಳು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆಯಾಯಿತಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಹರಿಸಬಲ್ಲೆ ಎನ್ನುವ ಸುಖಭಾವದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ರಟ್ಟೆಂದು ಬೀಸಿದ ತೋಳಿನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಹಾಯೆಂದು ಚೀರಿದಳು.

ಲಾರ್ಜ್ ಪೆಗ್ ಶಾಂಪೇನ್ ಹಾಕಿದ ಗ್ಲಾಸು ಈಗ ತಾನೆ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಚೆಯರಿನ ಹಿಂಬದಿಗೆ ಆರಾಮ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಏನೊ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಏನೊ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಶಾ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ತನಗೂ ಈ ಕೈಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ ಅಂತ ಛಾಲೆಂಜ್ ಅನಿಸಿದಾಗ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಳು.

ಆವು ಶೀತವಾಗಿದ್ದವು. ಶಾಂಪೇನ್ ಗ್ಲಾಸಿನಂತೆಯೇ ಅಥವಾ ಹೆಣದ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿದೇನೆಯೆ ಎಂದು ಸಂದೇಹಪಟ್ಟಳು. ಶರೀರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಭೀತಿ ಹಾಯ್ದಿತ್ತು. ಆದರೆ ತೋಳುಗಳೆರಡು ಕೊಸರಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಸತ್ತಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾಣವಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹಿಡಿದದ್ದು ಜೀವಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬಲಾಡ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನ್ನುವುದು ದೃಢವಾಯಿತು. ಮೇಲೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಶರೀರ ಬಹು ಭಾರವಾಗಿದೆ ಅನಿಸಿತು. ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಬಳಸಿ ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆಳೆದಳು. ಯುವಕನೋರ್ವನ ತಲೆಭುಜ ಎದೆಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ನೀಟಾಗಿ ಕಟ್ ಮಾಡಿದ್ದ ತಲೆಗೂದಲು ನೀರಿಂದ ತೊಯ್ದು ಅವಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಎರಡು ತೋಳುಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯಲಾರದೆ ಎಳೆದು ಮಿಸುಕಾಡಿ ಆತನ ದೇಹದ ಭಾರದೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ ಕೆರೆಯ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಆನಿಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದು ಎತ್ತಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೇಹವನ್ನು ಧೊಪ್ಪನೆ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದಳು. ಆತ ಮಿಸುಕಾಡಲಿಲ್ಲ. ಉಸಿರು ಇಲ್ಲವೇನೋ ಸಂದೇಹ ಪಟ್ಟಳು.

ಮೂಗಿನ ಬಳಿ ಕೈಹಿಡಿದಾಗ ಇಷ್ಟರ ತನಕ ಶೀತವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರೂ ಆತನ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಆಡುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರಿನಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು ರೆಪ್ಪೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆದು ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆದು ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆದು ಮೀನಿನಂತೆ ಆತ ಚಡಪಡಿಸಿದಾಗ ಆಕೆಗೆ ಕನಿಕರವೆನಿಸಿತು.

ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಾಕಿದ ಆತನನ್ನು ಆತ ತನ್ನ ಫಿಯಾನಿಯ ಹೌದೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಆತ ಮುಲುಕಾಡುವಷ್ಟು, ನೊರೆಕಾರಿ ನರಳುವಷ್ಟು ಏಟು ಬಿಗಿದು ತನ್ನ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಮನೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡೊಯ್ದು ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಉರುಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧಾರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಕೆಗೆ ಕಾಲೆತ್ತಿದಾಗ ಕಂಡದ್ದು ಆತನ ತುಟಿಗಳು. ತುಟಿಯ ಮೇಲಿನ ಕಪ್ಪು ದಪ್ಪ ಮೀಸೆ. ನೀರಿನ ಹನಿಗಳಿಂದ ತೊಯ್ದು ನೆರೆ ನೀರು ಸವರಿಹೋದ ಭತ್ತದ ಪೈರಿನಂತೆ ಅವಚಿ ಮಲಗಿತ್ತು.

ಕೆಂಪು ತುಟಿಗಳು ಎರಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದೋ ಏನೋ, ಕೆಂಪಾಗಿ ಕಳಕಳಿಸುತ್ತಾ, ಉಸಿರಿಗಾಗಿ ಪಟಪಟಿಸುತ್ತಾ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಮುತ್ತಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುವ ಅಕ್ಷೇರಿಯೆನ ಮೀನಿನ ಬಾಯಿಯಂತೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಈ ತುಟಿಗಳು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರಬಹುದು ಏನನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಬಹುದು, ಈ ರಟ್ಟೆ ಈ ಎದೆ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಯ್ದಿರುವ ಪ್ಯಾಂಟು ಅವಚಿಕೊಂಡು, ದುಂಡಾಗಿ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ, ಈ ನೀಳ ತೊಡೆಗಳು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಆಕೆಯನ್ನು, ಕಾಫ್ ಮನ್‌ನ ಸೆಕ್ಸ್ ನಾವೆಲ್ಲನ್ನು ಈತ ಓದಿರಬಹುದೆ ಎಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು ಇವನಿಗೆ ಎಂದು ಆಕೆ ಅವನನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಕಲ್ಲು ಬೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕುಳಿತು ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆತ ನರಳಿದ.

ತಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ಹೊಡೆದೆನೆ ಎಂದು ಆಕೆ ತನ್ನ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಳಚಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಇಲ್ಲ ಹೊಡೆದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೈಯಿಂದ ಕೆನ್ನೆ ಸವರಿಕೊಂಡಳು. ಹೊಡೆದ ಗುರುತೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ನುಣುಪಾಗಿದೆ. ಬಾಸುಂಡೆ ಎದ್ದ ಗುರುತಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಶೇವ್ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಆತ. ಅಷ್ಟು ನುಣುಪಾಗಿದೆ. ಶೇವ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಆತನ ಕೆನ್ನೆ, ಅಂಥ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಈ ತನಕ ಮುಟ್ಟದಿರುವ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡದ್ದು ಆಕೆಗೆ ಅರಿವಾದಾಗ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಸವರ ಹತ್ತಿದಳು.

ಪಟಪಟನೆ ಬಡಿಯತೊಡಗಿದ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಆತ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನರಳತೊಡಗಿದ. ಅಂಗಾತನೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆತನ ತೋಳುಗಳು ಚಲಿಸತೊಡಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅವಚಿಕೊಂಡವು.

ತುಟಿಗಳ ಪಟಪಟ ತೀವ್ರವಾದಾಗ ಏನು ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಆಕೆ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋಚದೆ ಕೆರೆಯ ನೀರು ತಂದು

ಕುಡಿಸೋಣವೇ ಎಂದು ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದು ತಕ್ಷಣ ಎಲೆಗಳು ಕೊಳೆತು ನೀರು ಕಪ್ಪಾದುದು ನೆನಪಾಗಿ, ಕಪ್ಪು ಇನ್ನೂ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಬಗ್ಗಿ ಮತ್ತೂ ಬಗ್ಗಿ ಆಕೆಯ ತುಟಿಗಳೆ, ಆತನ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಅವಚಿಕೊಂಡವು. ನೀರಿನ ಕಪ್ಪು ಆಳ ಆಳವಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗಿ ಕಪ್ಪೆ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಅವರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಆದದ್ದು ನಿಜವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ಅರಿವಾಗಿ ಹಾವು ಒದ್ದೆ ತುಟಿಗಳಿಂದ ನೇವರಿಸುತ್ತ ಸೀಳು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತ ಮೀನ ಖಂಡವನ್ನು ಸುತ್ತವರಿದು ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೆಕ್ಕಿತು.

ಇಂಗ್ಲಿಂಡಿನಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಂಡಿಯನ್

ಇಂಗ್ಲಿಂಡಿನಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಂಡಿಯನ್

-ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ

ಸಾಕ್ಷು ಬನಿಯನ್ನು ಚಡ್ಡಿ ಬೂಟು
ಅಂಡರ್ವೇರು ಶರಟು ಪ್ಯಾಂಟು
ಸೈಟರು ಕೋಟು ನೆಕ್ಟಾಯಿ
ಓವರ್ ಕೋಟು ಹ್ಯಾಟು-

ಗಳ ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಸೊನ್ನೆಯಾಗಿ
ಕೊಡೆಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಗುಬ್ಬಿಯಾಗಿ
ರೋಡಿನಗುಂಟ ದೆವ್ವನಂತೆ ಉರುಳು-

ರುಳಿ ಹೊರಟಾಗ ಹೂ ಕಳಚಿ ಎಲೆ ಬಿಚ್ಚಿ
ಬರೇ ಬತ್ತಲ ಉದೋಕ ನಿಂತ
ಹಲಕಟ್ಟು ಗಿಡ ಮರ ಕಂಡು
ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕಿಚ್ಚು ಕೆಬರುತ್ತಾನೆ.

ಥೂ. ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾವಿಲ್ಲ.
ಖಾಲಿ ಹೊಗೆ, ಥಂಡಿ, ಬಾಯಿ ತೆಗೆದರೆ ಸಾಕು
ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ಗಂಟಲು ಕೊರೆದು ಮೈ-ಕೈ-
ಕಾಲು ಸೀಳುವ ಥಂಡಿ, ಬರಿ ಗುಸು ಗುಸು ಮಾತು.

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಉರುಳಿಸುವ ಒಳಸಂಚಿನಂತೆ.
ತಂಪು ಮಾತು, ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ರಾತ್ರಿಗಟ್ಟಲೆ
ಫಿಜ್ಜಿನಲ್ಲಿಟ್ಟ, ಹಳಸದ, ಹಳೆಯ ಮಾತು.
ಮತ್ತೆ ಮೌನ. ಸದಾ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲು.

ಮೌನ. ಅಸಹ್ಯ ಮೌನ. ನಾಯಿ ಬೊಗಳುವದಿಲ್ಲ.
ಕಾರು ಕೂಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಪಶಕುನದ ಬೆಕ್ಕು
ಆಡ್ಡೆ ಹಾಯುವದಿಲ್ಲ. ಗಟಾರದಗುಂಟ
ಅರ್ಧಾಂಗಿಗಳಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ.

ಥೂ. ಇಲ್ಲಿಯ ರೋಡುಗಳಿಗೆ ಗಟಾರಗಳ
ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೇ, ಗಟಾರ
ಪಟಾರ ವಿದ್ಯುತ್ತಂತಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು,
ರಸ್ತೆ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಹಸಿರು ಹಳದಿ ಕೆಂಪು ಲೈಟು.

ಇಲ್ಲಿ ರಾಂಗ್ ಸೈಡಿಲ್ಲ. ಸೀಟಿ ಹೊಡೆದು ಕರೆದು
ಹೆಸರು ಬರಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎಂಟಾಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ
ನಗುವ ಕಂಡ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಸೆಲ್ಯೂಟ್ ಹೊಡೆಯುವ
ಪೊಲೀಸರಿಲ್ಲ. ಎಂಥ ಸೀಜನ್ನಿನಲ್ಲೂ

ದಾರಿಯ ಮೇಲೆ ನಾಯಿಗಳ ಪ್ರಣಯಲೀಲೆ
ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ನರಮನುಷ್ಯರ ಪಾಲಿಗೇ
ಎಲ್ಲಾ. ಇದ ಕಂಡು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಿಚ್ಚು
ಕೆಬರುತ್ತಾನೆ. ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಉರಿಗಾಳಿ ಬೀಸಿ

ನನ್ನಜ್ಜ ಮುತ್ತಜ್ಜರನ್ನು ಸುಲಿದವರ
ಮೊಮ್ಮಕ್ಕ- ಮರಿ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೆ ಇವರು
ಅಂತ ಅವಡುಗಟ್ಟುತ್ತಾನೆ ಯಾರೊ ಹಲೋ ಅಂದು
ನೀಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪಣತಿ ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಹಲೋ ಅಂದು

ಬರೋಬರಿ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ರೋಡು ದಾಟಲು ದಾರಿ
ಕಾಯುತ್ತಾನೆ. ಹಸಿರು ಆರಿ ಕೆಂಪು ಉರಿದಾಗ
ಕಾರುಪಾರುಗಳೆಲ್ಲ ಗಕ್ಕೆಂದು ನಿಂತಾಗ
ಪುಟು ಪುಟು ಪುಟು ಆತ ರೋಡು ದಾಟುತ್ತಾನೆ.

ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ: ಮರುಚಿಂತ

ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ : ಮರುಚಿಂತನೆ

-ಜಿ. ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾವ್

ಗಿರಿಯವರ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಕುರಿತು ಜಾ. ಗೋ. ಅವರ ಲೇಖನ (ಸಾಕ್ಷಿ-೧೭) ಮರುಚಿಂತನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ನನ್ನ ಒಂದೆರಡು ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಮುನ್ನ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದು: ನನಗೆ ಶ್ರೀ ಗಿರಿ ಅವರು ಶ್ರೀ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರಷ್ಟೇ ಪರಿಚಿತರು.

ನನ್ನ (ಸಂಕ್ರಮಣ-೪೯) ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯರ (ಸಾಕ್ಷಿ-೧೩) “ಪ್ರಶಂಸನಾತ್ಮಕ” ಲೇಖನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಓದಿದಾಗ ತಮಗೆ ನಿರಾಶೆಯುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರು ಸಾಕ್ಷಿ-೧೭ ರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಂಥ ಕೆಲವು ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಪಕ್ಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬನ ಅಪಕ್ಷಕೃತಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಜಾ. ಗೋ. ಅವರು ಸೂಚಿಸಿರುವ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅವರಿಗಾದ ನಿರಾಶೆ ಕುರಿತು ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರು ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಧೋರಣೆ ತಾಳಿರುವುದೇ ಅವರ ನಿರಾಶೆಗೆ ಮೂಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಮನಸ್ಸು ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ಯ ಧೋರಣೆ ಧಾಟಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲವಿನ ಮೇಲಿರುವ ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆ ಹುಡುಕಿಹೊರಟವನ ಕೈಗೆ ಆಲೋಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಸಹಜವೇನಲ್ಲ.

“ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಕುರಿತು ಜಾ. ಗೋ. ಅವರ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಭಾವನೆಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ:

೧ ಗಿರಿ ಒಬ್ಬ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಬುದ್ಧವಿಮರ್ಶಕ.
೨ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಕಾದಂಬರಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು ಪಾತ್ರಗಳ ಮನಸ್ಸು-ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹರವಿರಬೇಕು.

೩ ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕಥಾಪ್ರಧಾನವಲ್ಲದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮೈಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅಂದವಾಗಿರಬೇಕು.

೪ ಕಾದಂಬರಿ ಕುರಿತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ.

೫ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚಿತ್ರಣ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೃಹೀತ ಸಂಪ್ರದಾಯ (An accepted tradition) ಆಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಮನಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಮು, ಕಷ್ಟರ ಪ್ರೇರಣೆಯೇ ಕಾರಣ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅಂಗೀಕೃತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರಚಲಿತ ಅಸಹನೆ ಮತ್ತು ಬೇಸರಿಕೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಯಂಕೃತ ಅಪರಾಧವೆಂಬ ನಿಲುವು.

-ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ ಕುರಿತು ಈ ವರೆಗೆ ಬಂದ ಲೇಖನಗಳ ಬಗ್ಗೆ “ಈ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೂ ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿಯ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಳಿದು” ನವ್ಯವಿಮರ್ಶೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೇವಲ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದೂ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಅನುಮಾನ.

ಹೀಗೆ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಪೂರ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರಿಗೆ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಒಂದು ಅಪಕ್ಷಕೃತಿ, ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವೇದಶಾಲೆ (Psychological observatory) ಎಂದೆನ್ನಿಸಿ, ತಂತ್ರ-ಭಾಷೆಗಳಷ್ಟೇ: ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಚ್ಛಿತ್ತಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿ ಹೊರಗೇ ಉಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನೂ, ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ

ಬಿರುಕನ್ನೂ ಥಟ್ಟನೆ ಗುರುತಿಸುವ ಜಾ.ಗೋ. ಅವರು ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ಯ ಮೂಲದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ನಾಯಕನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದೇ ಅವರ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿದರ್ಶನ.

ಜಾ. ಗೋ. ಅವರ ಲೇಖನ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ: ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಬೇಕಿತ್ತೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಏಕಾಗಲಿಲ್ಲ? ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಾದ ‘ಆತ’ ಸ್ವಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ

ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ? 'ಆತ'ನ ಅಂತರಂಗದ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ ಏಕೆ? 'ಆತ' ಕೇವಲ Running Commentator ಅಷ್ಟೆಯೇ ಅಥವಾ ಆತಗೂ ಅವನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಣ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟೋ? ಪರಿಸರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆತ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಾನೆಯೆ? ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಕುಂಟಾಗಿದೆಯೆ? ಕಥೆ ಗೌಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಜಾ. ಗೋ. ಹೇಳುವಂತೆ ಪಾತ್ರರಚನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಷ್ಟು ಧಾಳವಾಗಿಲ್ಲವೆ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಅಸುಪಾಸಿನ ಪರಿಕರಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ' ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೇಕೆ. ನಾಯಕ ಸ್ವಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೊಂದಿಗೆ psychologist ಆದ ಗಿರಿ ಒಂದು case history ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತೆ, psychology ಬಲ್ಲವರೆಲ್ಲ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೇ ಬರೆಯಬೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಏಳುತ್ತವೆ. ಪಾತ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಏಕೆ ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು? ಅಂದರೆ ಇದು ಆತನಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ವಾಮ ಪಂಥಿಯ, ಅವನು ನಿಕ್ಸನ್ ಪ್ರೇಮಿ, ಅವನು ಹೋರಾಟ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ, ಇಲ್ಲ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಹೋಗುವುದೋ ಅಥವಾ ಬಾಲ್ಯ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಯೌವನದಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯಗಳಿಗೆಂದು ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ಪುಟ ಮೀಸಲಿಟ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಪಾತ್ರ ತುಂಬಿಬಂದಿತೋ? ಇದಾವುದರಿಂದಲೂ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಧಿಡೀರನೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸರಳ ತಿಳಿಯುವ ವಿಷಯ. ಹೀಗೆ ವಾದ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದೋ-ಪಾಟೀ ಸವಾಲೋ ಆದೀತಷ್ಟೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪುನರ್ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ "ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ" ಮತ್ತಷ್ಟು ನಿಚ್ಚಳವಾದೀತು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಿರಿಯವರ 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ' ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿರುವ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ವರ್ಚಿಸ್ಸು ವೈಖರಿ, ವಜನುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡವಿ ನಿಂತಿರುವ ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನ ಕೃತಿ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ 'ಆತ' ಅ.ನ.ಕೃ. ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕರಂತೆ ಧಿಡೀರನೆ ಪ್ರಗತಿಶೀಲನೊ, ಕಲಾವಿದನೊ, ಕಲಾ ವಿಮರ್ಶಕನೊ ಆಗಿ ನಕಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮರೆಸುವವನಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ತಾರ್ಕಿಕ ವಿಚಾರವಂತ ಪಾತ್ರಗಳ ಜಾಡಿನವನೂ ಅಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಈತನನ್ನು ರಾಮಾನುಜ ಈ "ಹಳದಿ ಮೀನು" ಮತ್ತು ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯರ "ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ" ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕರಿಗೂ ಹೋಲಿಸಲಾಗದು. 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ಆತನಿಗೆ ಅನಕೃ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕರ ಖೋಟತನ ಇಲ್ಲ: ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪಾತ್ರಗಳಂತೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೇ ಆತನ ಜೀವದುಸಿರಾಗಿಲ್ಲ: 'ಹಳದಿ ಮೀನಿ'ನ ನಾಯಕನ ತೀವ್ರ ನಿರಾಶೆ, ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ, ಭ್ರಮಾವಿಲಾಸಗಳಿಂದ 'ಆತ' ಮುಕ್ತ. 'ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ'ದ ನಾಯಕನಂತೆ 'ಆತ' ಸ್ವಾನುರಕ್ತನೂ ಅಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಬೆರೆಯುತ್ತ, ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಛಾಪು ಮೂಡಿಸುತ್ತ ಡೌಲಮಾಡುವ 'ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ'ದ ನಾಯಕನ ಮರೆಯುವಿಕೆಯೂ ಆತನಿಗೆ ಮೈಗೂಡಿಲ್ಲ. 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ನಾಯಕ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಎಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲೂ ವಿಭಿನ್ನ, ಇವನ ಸ್ವಂದನ, ನೋವು, ನೋಟ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ "ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ" ಅಳೆಯಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಳತೆಗೋಲಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಬೇರೆ criterion ಹುಡುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ನಾಯಕನಾದ ಆತ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಳ್ಳವನು, ಆತನ ವಿಭಿನ್ನ ಧೋರಣೆ, ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯ. ಪರಿಸರವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತ ಜಿಗಿದಾಡುವ ಈತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹರಿಣಿಯಂತೆ ಚಂಚಲ. ಎಲ್ಲೂ establish ಆಗದ ಚಡಪಡಿಕೆಯದು, ಯಾವುದರೊಂದಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಕೂಡಿಸಲಾಗದಂಥ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಸ್ಥಿತಿಯದು. ನನ್ನ ಈ ಮೊದಲ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಸಂಕ್ರಮಣ-೪೯) ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಆತನದು ಎಲ್ಲೂ ಬೇರುವಿಡಲಾಗದ ಅಲೆಮಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಹೀಗಾಗಿ "ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ" ಪಾತ್ರಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲ. "ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ" ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾದಂಬರಿ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಯೋಚಿಸುವ ಧಾಟಿ ಎಲ್ಲ ವಿಭಿನ್ನ. ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಡುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಆವರಣದ ವಿವರಗಳ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚುತ್ತ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಆವರಣಗಳ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅವನ ಧೋರಣೆಯ ಸೂಚಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನೋಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನಾವರಣ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನ

ಈ ಸುತ್ತವಿಕೆ, ನೋಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿವರಿಸುವಿಕೆಗಳ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಧೋರಣೆಯನ್ನೂ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ 'ಆತನ'ನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ಈ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ :

“ಅವಸರವೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ಉದ್ದೇಗ, ಉದ್ದೇಗವೆಂದರೆ ನಡೆಯಲೇಬಾರದು, ಓಡಬೇಕು...”
(ಪುಟ ೧)

“ಅಯ್ಯೋ ಏನಂತೆ ಬಿಡು. ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಉರೂ ಹೊಸದೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಸಬರೆ...”
(ಪುಟ ೪)

“ಹುಡುಗ ಕೈಹಿಡಿದು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಶುರುಮಾಡಿದ್ದ ಎಂದಳು. “ಅಷ್ಟೇತಾನೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ...”
(ಪುಟ ೧೧)

“ಅಂದ್ರೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಬಾಯಿಂದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಚೆ ಹಾಕುತ್ತಾಷ್ಟೆ. ವಾಕ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಯೋಚನೆ ಇಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಹಲುಬಿನ ಹಿಂದಿನ ಕತ್ತೆತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ”. (ಪುಟ ೪೬)

“ಬೇಕು, ಬೇಡ, ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಹಿತ-ಅಹಿತ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಕೆಟ್ಟದಾಗಿದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲವೇ ಬಲ. ಅರೆ ಒಂದು ವಾರದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತ ಮುಷ್ಟಿಮೈಥುನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ”.
(ಪುಟ ೬೫)

“ಏನೂ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಯಿತು, ಹೀಗಾಯಿತು ಅಂತ ಘಟನೆಗಳು ಮರುಕಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅನ್ನಿಸುವುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ”.
(ಪುಟ ೯೧)

“ಏನನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿರುತ್ಸಾಹವೇ, ಮಾಡಬಹುದಾದದ್ದೆಲ್ಲ ಚಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗದ್ದು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಯಾವುದೊಂದು ಕೆಲಸವೂ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ”. (ಪುಟ ೯೩)

“ಅಯ್ಯೋ ಕರ್ಮವೇ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ... ಹೇಗೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಲಿ, ಹೇಗೆ ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಬದುಕಲಿ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹಲುಬುತ್ತಿತ್ತು...”
(ಪುಟ ೧೦೭)

“ಹಾಗೆ ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದು, ಹೆಂಚಿನಮಾಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಕಾಲ, ಸ್ಥಳದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡಿದಾಗ ಏನೋ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಆಳುಬರುವಷ್ಟು ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಒಳಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತಯಾರಿರಬಹುದು ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಕುಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ನಡೆದು ಹೋಗುವ ಸಂಕಟ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಅದರ ಬದಲು ಸುಮ್ಮನೆ ಈ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಗೊಟಕ್ ಅನ್ನಬಹುದಾದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಡ?”
(ಪುಟ ೧೧೬)

“ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ ಸಹಜವಾದ ವಂಚನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ”.
(ಪುಟ ೧೧೮)

“ಥಟ್ಟನೆ ಈಗ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗಿದರೆ ಅಥವಾ ಪ್ರವಾಹ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೀರು ಈ ಕಡೆ ಧಾಮಿದರೆ ನಿಂತ ಈ ಬಂಡೆ ಸರ್ರನೆ ಹಾವಿನಂತೆ ಜರುಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಎದುರಿನ ಬೆಟ್ಟದಾಕಾರದ ದರೆ ಜರಿದು ಕುಸಿದರೆ ಈ ಎರಡು ಬಂಡೆಗಳ ಕುಂಡೆಗಳಿಂದ ಹೆಬ್ಬಾವು ಎದ್ದರೆ ಬೇರೆಲ್ಲ ಹೊರಗಾಗಿರುವ ಆ ದೊಡ್ಡ ಮರ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿದರೆ ಹಿರೇ ಬಾಸ್ಕರದ ಕಟ್ಟಿ ಒಡೆದುಕೊಂಡರೆ...ನನಗೆ ಮೇಲೆ ಹತ್ತುವ ಪ್ರಯಾಸ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ”.
(ಪುಟ ೧೩೧)

ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಹೊರಕಳಚಿದ ಈ ಮಾತುಗಳು ಧ್ವನಿಸುವುದು establishment ಗೆ ಮುಖವಾದ ಧೋರಣೆಯನ್ನು,

ತನ್ನವಳಾದ ಹುಡುಗಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಉರು, ಸಮಾಜ, ಅಂಗಿಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳವರೆಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನ್ಯ ಮನಸ್ಕತೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ: ಸಾಮಾಜಿಕ-ಭೌಗೋಳಿಕ ಆವರಣ, ಪರಿಸರಗಳಾಗಲೀ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಾಕುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಾವುದೂ ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವಷ್ಟು ಬಲವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಅವನ ಮೇಲೆ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ಕೆಸರು..ವಟಗುಟ್ಟುವ ನೂರಂಟು ಕಪ್ಪೆಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಆತ establish ಆಗದೆ ಯಾವುದರ ಜೊತೆಯೂ identify ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಓಡುತ್ತಾನೆ, ಮೂಗುಬ್ಬುಸ ತರುವ ಒಂದು ಪರಿಸರದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಸಮನ್ವಯಗೊಳ್ಳದ, involve ಆಗದ ಆತನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಧೋರಣೆ. ಹೊರದಾರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಆತನಿಗೆ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯು ಅರಿವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ ಯಾವುದೇ ಒಂದಕ್ಕೂ static ಆಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬೋರ್ ಅನಿಸಿದ್ದರ ಬಗೆಗೆಲ್ಲ ಮೇಲ್ಮೈ ನೋಟದಲ್ಲೇ ವಿವರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ, ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದು ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಆತನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಇದೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ದೋಷವೆಂದೂ ಜಾ.ಗೋ. ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶುದ್ಧ ಜೀವನಾನುಭವವೇ ಇಲ್ಲಿನ ನಿರೂಪಣೆ, ಆತ ಈ ಸಂಚಾರಿ ಬದುಕಿಷ್ಟು ಎದುರಾಗುವ ಜೀವನಾನುಭವದಲ್ಲಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗೋಚರ ವಸ್ತು ವಿವರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಟ್ಟುವ ಗಿರಿ ಅವರ ಕ್ರಮ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಇಂಥ ಧೋರಣೆಯ – ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ‘ಆತ’ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನ ಇರಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಊರಿನ ಪರಿಸರ, ಅಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣ, ಉರಿಯುವ ಸೂರ್ಯ, ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತಿರುವ ಬಂಡೆ, ಬಾಗಿಲಿಲ್ಲದ ಕೋಟೆ, ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದ ದಾರಿಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ಇವೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಚಿತ್ರದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಬಂದ ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ಆತ’ ಆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ sick ಆಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಂದ ದಿನವೇ ಹೊರಡುವ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮೂಲ ಧೋರಣೆಗೆ ಸಹಜವಾದ ತಹತಹ, ಅಸಹನೆ ಉಂಟಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ oppressive ಆಗುತ್ತವೆ. ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಟಕಿತ್ತಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವಾಪಸಾದ ನಂತರವೂ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಗೆದ್ದಲು ಹತ್ತಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಊರಿಗೆ...ಊರಿನಿಂದ ಜೋಗಿಗೆ...ಊರಿನಲ್ಲಿ, ಜೋಗಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಂಚಾರಿಪ್ರಜ್ಞೆ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದಿಗ್ನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಬಹುಶಃ ಆತನಿಗೊಂದು ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಆತ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ ಎಂದೆನ್ನಿಸುವುದೂ ಸಹಜ. ಆದರೆ ಈ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಆತನ ಧೋರಣೆ, ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಕೆಲಸದ ಚೀಟಿ, ಮತ್ತೆ ಸಂಬಳ, ಎಲ್ಲರಂತೆ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಕಚೇರಿ-ಇದು ಆತನ ಜೀವನಧೋರಣೆಯಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆತ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಊರಿನ ಹಾದಿ ತುಳಿಯುವ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೇ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಬಹುದಿತ್ತು...ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಊರಿನಲ್ಲೇ ನೆಲಸಬಹುದಿತ್ತು...ಅಥವಾ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಊರಿನಿಂದ ವಾಪಸಾದ ನಂತರವಾದರೂ ಹದಕ್ಕೆಬರಬಹುದಿತ್ತು. ಮೂರ್ತಿಯ ಒತ್ತಾಯದ ಮೇಲೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ದೈರೆಕೋರೇಟ್

ಹೋಗುತ್ತಾನಾದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗೊಂದಲ...Indecision, ಆತನ ಮನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂಥ Indecision.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಘಟನೆಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಂತರಂಗದ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಆತನದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರ ಮಾತು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸ್ವಚಿಂತೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಆತ ಪರಿಸರ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ಜೀವನ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತ ಸುತ್ತುವ ಬದಲು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದೊಳಕ್ಕೆ ಮುಖ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ ಅಥವಾ ಬುಡ ಮೇಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ. ಇಂಥ ಸ್ವಚಿಂತೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೂ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿ establishment ನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದು. ಅವನ ಚೇತನ ಪೂರ್ತಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ.

ಯಾವುದರಲ್ಲೂ involve ಆಗದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡದೆ ವಿವರ ಗ್ರಹಿಸಿ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲೆ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ 'ಆತ' ಆಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಹೊರಬಾಗಿಲನ್ನೂ ಹೊಸ ಪರಿಸರದ ಬಾಗಿಲನ್ನೂ ಅರಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಮನಸ್ಸಿನ ಆತ ಒಂದುಕಡೆ stagnate ಆಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅಸಹನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಪರಿಸರ ಕಲಕಿ, ಅಮುಕುತ್ತಿರುವ ವೇದನೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ನೋವಿನಲ್ಲೇ sweet ಆಗಿ ಕಾಣುವ ಹುಡುಗಿಯರೂ ಇಡ ಹೊಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹೋರಿಯ ಚಿತ್ರವೂ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ.

“ಲೋ ನಿನಗೆ ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದನ್ನ ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತೆ” ಎಂಬ ಮೂರ್ತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ “ಏನೂ ಅನ್ನಿಸೋಲ್ಲ....ಹೀಗಾಯಿತು..... ಹಾಗಾಯಿತು ಅಂತ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಘಟನೆಗಳು ಮರುಕಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅನ್ನಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ ಕಾರವಾಗಿದೆ ಅಂದ ಹಾಗೆ” ಎಂದು ಆತ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಉತ್ತರವಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಜಾ. ಗೋ. ಹಿಂದೆ ಆದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ನೆನಪಿನ ಎಳೆಗಳಿಂದ ಹೆಣೆಯುತ್ತ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅದರ ಪ್ರಖರತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಮೊದಲು shocking oppressive ಅನಿಸಿದ್ದು ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾಕದೇ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವೆನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆತ ಮೂರ್ತಿಯ ಜೊತೆ ಗುಂಡು ಹಾಕುವಾಗ ಹೇಳುವ “ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಕಾರವಾಗಿದೆ ಅಂದ ಹಾಗೆ” ಎಂಬ ಮಾತು ಅವನ ಮೂಲ ಅನುಭವ ಕುರಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡಾಗಿನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯಷ್ಟೆ ಅದು. ಆದ್ದರಿಂದ “ನನಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ವಾಕರಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ logic ಮಾತಾಯಿತು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

“ಕೆಲವು ಸಾರಿ ನಾವು ಬಹಳ philosophical ಅಂತ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾವು ನಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೂಲ ಸುಮ್ಮನೆ ಖಾಲಿ ಜೇಬಾಗಿರುತ್ತೆ...”

-ಎಂಬ ಆತನ ಮಾತು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಿರುಕನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸಂಶಯವಿದೆ ಎಂಬ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆಡೆಕೊಡುವುದಾದರೂ ಮುಂದೆಲ್ಲೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಾತು ಮೂರ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಕೇವಲ ಸಂಚಾರಿ ಭಾವ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು, ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕುರಿತ ಮಾತು :

“ಆತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕೂಡ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈತ ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ‘co-lodgers’ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಸಹ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ”.

-ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಜಾ. ಗೋ. ಇಂಥ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಖರೇ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಸಂಶಯ ಮೂಡಿದಾಗ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ ಅವನ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ‘ಆತ’ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನಾಗಲೀ, ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕುರಿತಾಗಲೀ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥವರ ಜೊತೆ ಆತನಿಗೆ ಇಂಥ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಮೂರ್ತಿ, ಮತ್ತು ಆತ ಅವನ ಆಪ್ತರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಾದರೂ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹಣ ಬರುವುದು ತಡವಾದಾಗ ಗೆಳೆತನ ಸಣ್ಣಗೆ ಕುಸಿಯುತ್ತ ಹೋಗಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಿಸಿ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಮಾಡಿದಾಗ ಆ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅಂಥ ಸಂಬಂಧ ಏಕೆ ಬೇಕು? ಅದರಿಂದ ಅಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ನನ್ನ ಬದುಕಿನೊಳಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗೆಗಿನ ಆತನ ವಿರೋಧಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಆತನಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆತ ಮನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದಂಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕುರಿತೂ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಸರದಿಂದ ಅಮುಕುವಂಥ ಯಾತನೆಯುಂಟಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆತ ವ್ಯಗ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಉರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ, ಅಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಆತ ಸಂವೇದಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಅಳು ಬರುವಷ್ಟು ಬೇಸರ, ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವುದಷ್ಟೇ ಸಮಸ್ಯೆ. ಅದೇ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಅವನು co-lodgers ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಹೋಟೆಲಿನ ಗಬ್ಬುವಾತಾವರಣ ದುರ್ವಾಸನೆ ಆತನನ್ನು ವ್ಯಗ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾರದ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರದೇ ಇರಲಾಗದ ಅನುಭವವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭವವಾದ್ದರಿಂದ ಆತ ಪರದಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಪರದಾಡದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧದ ಸೂಚನೆಯಾಗಲೀ co-lodgers ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಆತ'ನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧದ ಗಂಟು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಆತ ಏನಿದ್ದರೂ 'ಆತ'ನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ ಒಂದು ಉಪಗ್ರಹ ಅಷ್ಟೆ.

ಆತನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ significant ಎಂದು ಅನ್ನಿಸದಿರುವುದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರರ್ಥಕ. non-significant, meaningless ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತಾತ್ವಿಕ ತೀರ್ಮಾನ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಜಾ. ಗೋ. ಮಾತು ಒಂದು good point ಹೌದಾದರೂ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಅಷ್ಟು ಚಂಚಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆಳಕ್ಕಿಳಿದು, ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆತು, ವಿವೇಚಿಸಿ - ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡುವ ಜಾಯಮಾನ ಆತನದಲ್ಲ. ಈ ಮೂಲಭೂತ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಅಲೆಮಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಓಟದ ಮತದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಅನುಭವಗಳು passing ಆಗಿ ಬಿಡುವುದರಿಂದ, ಜೊತೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಸೇರುವುದರಿಂದ 'ಆತ' ತಾತ್ವಿಕ ಕಾಳಜಿಯ ಗೋಜಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಜಾ. ಗೋ. ಅವರು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೀ ಒಂದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವೇಧ ಶಾಲೆ (Psychological observatory) ಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಒಂದು ಚಕಾರವನ್ನೂ ಆಡಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿ ತನ್ನ ಸಫಲತೆಗಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರವಾಹ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಖರೆ ಅನ್ನಿಸದು.

ಇನ್ನು ಜಾ. ಗೋ. ಅವರ ಲೇಖನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ'ಯಂಥ ಹೊಸ ಜಾಡಿನ ಕೃತಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಅವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು? ವಿಮರ್ಶಕ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು? ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಈ ಕೋನದಿಂದ ಕೃತಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ: ಇಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬ reservations ನಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕಗಳಿಂದ ಒರೆ ಹಚ್ಚುವುದು ಸರಿಯೇ? ಪಾತ್ರ ನಿರೂಪಣೆ, ಕಥಾ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಷೆ, ತಂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮಾನದಂಡಗಳಿಂದ, ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದಷ್ಟಲ್ಲೇ ಹೊಸ ಕೃತಿಯ ಹಣೆಬರಹ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಬೇಕೆ? ಹೊಸ ಕೃತಿಯ ಅನುಭವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವ, ಅರ್ಥಯಿಸುವ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸು ಅಗತ್ಯವಲ್ಲವೆ?

ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ನಮ್ಮನ್ನು ತಲ್ಲೀನರಾಗಿಸಿ ತನ್ನ ಕಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಆಳವಾಗಿ ನೊಡಿದಂತೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ, ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿವೆಯೆಂಬ ಅರಿವು ನನಗಿದೆ. ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಸಂಕ್ರಮಣ-೪೯) ವಿವೇಚಿಸಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತನೆ ತಪ್ಪಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ನೆಲೆ

.ವೀಚಿ

ಹೃದಯ ಸುಟ್ಟವನಲ್ಲ

ಮೂರು ಬಿಟ್ಟವನಲ್ಲ

ಸುತ್ತೇಳು ಹಳ್ಳಿಗೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಯ ಬಯಸಿ
ವರ್ತಮಾನದ ಒಳಗೆ ಒಣಗಿದವನಲ್ಲ.

ಕಡಲುಗಾಲುವೆ ವರೆಗು
ತನ್ನ ಒಳಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಆಜೆ ಜನ ತೋರಿಸುವ ನಿಷ್ಠೆ ತಿಳಿದ ತಿಳಿದು
ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವನಲ್ಲ.
ನಮ್ಮಲ್ಲಿ
ಭೂಮಿ ಬಿಟ್ಟು ಲಾಗ.
ಬೊಬ್ಬೆ ಉಬ್ಬನದಲ್ಲಿ ನಿಬ್ಬೆರಗಿವತ್ತು,
ಹಸುರು ಕಕ್ಕುವ ನಗರ ಬೇವಿನ ನೆರಳ

ನೋಡಿದೇಟಿಗೆ ಹುಟ್ಟೂರ ಹಳ್ಳಿ ಮಾವಿನ
ನೆನಪ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿದ ತರುಣ
ಎಲ್ಲಿ ಸುಖದಾವರಣ?

ಉಪ್ಪು ಹುಳಿ ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿ ರುಚಿ ರುಚಿ
ಯಾರು ಹಚ್ಚದೆ ಬಣ್ಣಗಳ ದಿಣ್ಣೆ ದಿಕ್ಕು
ಉತ್ಕರ್ಷ ಉತ್ಕರ್ಷ
ಆಕಾಶ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಪರಿವೇಷ
ಹಲವಿಧದ ಹದ ಹೃದಯ ದನಿಯು ಮರಮರದಲ್ಲಿ
ಬಿಚ್ಚುಗರಿ ಹರ್ಷ,

ತೆಂಗು ಬೆಳಕಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಬಣ್ಣದಲಿ ತೇಲಿದ್ದು
ಬೆಳಕ ಪಾದಕ್ಕೀಗ ಹಣೆಯ ತಿಕ್ಕುವಿಕೆ,
ಗುಜ್ಜಾರಿ ಹೊಂಗೆಯು ನೆಲಾರಕ್ಕೆ ಹರವಾಗಿ
ಬೆಳಕಿನಲಿ ಒನೆಯುವಿಕೆ,
ಲೊಟಿಕೆ ಹಾಕುವ ಜೀವಿ ಗರಿ ಮೇಯ್ವು ರಾಸುಗಳು
ಬೇಡ ಬೇಡ ಎಂದರೂ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಬಂದವರ
ಕಣ್ ಕಣಜ ತುಂಬುವಿಕೆ
ಎಲ್ಲವೂ ಉದಯಕ್ಕೆ ಶರಣಾದ ನಿಲವು
ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳಿನ ಕಿವಿಯ ಹಿಂಡುತಿದೆ ಗೆಲವು
ಆಮೇಲೆ
ಹೊತ್ತು ಬಲಿತು ನೆತ್ತಿಯನಡರಿ
ಸುರಿದ ರಣ ಬಿಸಿಲು
ಸುಂಟರು ಗಾಳಿಗದೆಗೆಡದೆ
ಕಾಡು ಮೇಡಲು ಮನೆ ಮಾಡು

ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲು
ತೋಟ ತುಡಿಕೆಯ ಜೀವ ಜೀಕರಿಸಲು
ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕಾಗುವಷ್ಟು ಒಂದೇ ಸಂಜೆ
ಜಡತರಾಯಿಸಿ ಜಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗಿಸಿದ ಮಳೆ ತಂಪು
ಬಂದ ಭಳಿಯನು ಉಪ್ಪೆಂದು
ಗವ್ವಿರುಳುಗಳ ಹಿಡಿದು ಗಾವು ಸಿಗಿದು
ಊರೂರು ಉಸಿರನೆಳೆದುಳಿವು ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ
ಮುಗ್ಧ ಸರಳ ವಿಚಾರ ನಂಬಿಕೆಯ ಬಿಂಬಗಳು
ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದುರುಳನು ಕಂಡು ಉಳಿದದ್ದು
ಎಲ್ಲ ಹೋಳಪೇರುತಿದೆ.
ಇರುವುದರ ಒಳಗೆ ಬದುಕುವ ದಾರಿ ಹರಿದಿರಲು
ಕೋಟೆ ಕೋಟೆ ಕುಟುಂಬ ಬೆವರುಗರೆದು
ಯಾವ ರಾಯಗೆ ಎಂಥ ರಾಜ್ಯ ಬಂದೇನು ಗುರು
ರಾಗಿ ಬೀಸುವುದು ಹಿಂಡಿಗೆ ತಪ್ಪದು
ಏರಿದವ ಏಣಿ ಒದೆವುದು ನಿಲ್ಲದು

ಇಷ್ಟು ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತಿದೆ
ಮಾವು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.
ಯಾರೆಷ್ಟು ಉಂಡರೂ ಅವರವರ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ
ಅನುಭೋಗಿಸಿದರು
ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆಯ ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆ,
ತಲೆ ತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಂದೀ ವಿಶೇಷವನು
ಮುಸುರೆ ಬಾವಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ
ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಕಿಲುಬು ತೊಳೆದು ಚೊಕ್ಕಟಗೊಳಿಸಿ
ಬಳಸುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ
ಅದರೊಳಿದೆ ನನ್ನ ನೆಲೆ.

ಮುಗಿಯದ ಹಾದಿ

ಮುಗಿಯದ ಹಾದಿ

-ಉದಯಕುಮಾರ ಹಬ್ಬು

ದಿನವೂ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದು
ಹೆಜ್ಜೆ ಮೂಡದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಪಾದ

ಕೈ ಜೋತು ಬೀಳುವದು,
ದಿನವೂ ಆ ದಡ ಈ ದಡದ ಮಧ್ಯೆ
ಹಡಗು ಪಯಣ
ಬೇಸರವೆನಿಸಿದಾಗ ಮರದ ನೆರಳಿಗೆ ಕೂತು
ತೂಕಡಿಸಿ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
ರಣಬಿಸಿಲು ತಲೆಗೆ ಜಪ್ಪಿದ ಆರ್ತ
ನಾನೊಬ್ಬನೆ ಜಗ್ಗಿದ ಗಾಡಿಯ ಏಕಾಂತ
ಒಮ್ಮೆ ಕತ್ತಲಿಸಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಮರೆಯಾಗಿ
ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ.
(ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ತಂಪಿಗೆ ಬಂದರೆ ಹಾಗೆ ನೋಡಿ)
ಆ ನೆರಳಿನಲ್ಲೂ ಬೇತಾಳ ಕತೆ ಹೇಳಿ
ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತ
ಬಿಸಿಲ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ.
ನಾ ಬೆಚ್ಚಿ ಮತ್ತೂ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದೂರ
ನಡೆ ನಡೆದರೂ ಮುಗಿಯಲೊಲ್ಲದು ಹಾದಿ
ನೆರಳ ಗುರಿ-
ಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದ ನನಗೆ ಗಹಗಹಿಸುತ್ತದೆ
ನಾ ಕೂತ ಮರದ ತಂಪು.
ಅವರಿವರ ಭೆಟ್ಟಿ
ನನ್ನಂತೆ ಗಾಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿದ
ಮೋಡಗಳು:
ಹಾಗೆ ಕನಸುಗಳ ಆಮದು-ರಫ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಿದೆ,
ಆದರೂ ನಾನೊಬ್ಬನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ?
ಸಂಶಯ...
ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದೇನೆಯೆ...?
ಗಾಳಿ ಬಂದಾಗ ಅತ್ತ ಇತ್ತ
ಅಲುಗಾಡುತ್ತ ಹೆಂಗರಿಗ ತೂಗಿದ ಅಂಗಿ.
ಅದು-ನಾನು
ಸಿಗರೇಟು ಬೂದಿ ಬದುಕು
ಉಟ, ಮಲ, ಮೂತ್ರ
ಕನಸಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಸುವದು
ಎಲ್ಲ ಸಹಜ.
ಆದರೂ ಸಂಶಯ
ಉದ್ದಕ್ಕೂ ದಾರಿ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ
ಪ್ರಕೃತಿಯ ಯಕ್ಷ ಪ್ರಶ್ನೆ
“ನೀ ಬದುಕಿದ್ದೀಯಾ?”

ಹಾದಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ
 ನನಗೂ ನಿಂತಲ್ಲೆ ನಡೆದು ನಡೆದು ಬೇಸರ
 'ನಿನ್ನ ಕೊನೆ ಎಲ್ಲಿ? ಎಂದು?'
 “ನಿನ್ನ ಕೊನೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿವರೆಗೆ
 ನನ್ನ ಕೊನೆಯಳೆಯುವ ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚಿಗೆ
 ನನಗೆ ನಗು ಬರುವದು
 ಹೇಳಬೇಕಿದ್ದರೆ ಸಮುದ್ರ ಕುಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
 ಬಾನು ಕರಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ
 ನಕ್ಷತ್ರ ಗುಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
 ಅವೆಲ್ಲ ಬಿಡು.
 ಸಂಜೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಕತ್ತಲು:
 ಕಾಲ ಗಿರಗಿರನೆ ಉರುಳಿ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ
 ಆ ದಡದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಮಲಗು
 ನೀ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂದು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ
 ನಂಬಬೇಡ...ಪೃಥ್ವಿ ತಿರುಗುತ್ತದೆಯಷ್ಟೆ”
 ಎಂದು ಕುಣಿಕೆಯೆಸೆಯುತ್ತದೆ.
 ನಾ ತುಳಿವ ಮಣ್ಣಿಗೂ ಇಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕೆಂದರೆ-
 ಉರ್ವಶಿ ನಕ್ಕು ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ:
 “ಅರ್ಜುನ, ನಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ನಾ ಸೂಳೆಯಾದರೂ
 ಸೂಳೆ ಸೂಳೆಯಲ್ಲವೆ?...”
 “ನೀನೊಬ್ಬನೆ ತುಳಿದ ದಾರಿ ನಾನಲ್ಲ’
 ಎನ್ನುವ ಎಂದೂ ಮುಗಿಯದ ದಾರಿಯ
 ಅನಂತ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ.
 ಬಾಲ್ಯ ತೆವಳುತ್ತದೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ಕಾಡು

ಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ “ಕಾಡು”

-ಬಿ. ಜಯದೇವಪ್ಪ

ಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ‘ಕಾಡು’ ಗಾತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಘಟನೆಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ, ವಸ್ತುವಿನ ಹರಹು ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಗಾಗುವಷ್ಟಿವೆ. ಭಾಷೆ, ಸನ್ನಿ ವೇಶಗಳು, ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕ ಕಿಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕ, ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮುಖತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಅತ್ತೆ ಮಾವರ ಮನೆ ಸೇರಿದ ಕಿಟ್ಟಿ ಚವಾಬ್ಬಾರಿಗೆ ಪಕ್ಕವಾಗದ ವಯೋಮಿತಿಯುಳ್ಳವನು, ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಆತನ ನೋವು ನಲಿವುಗಳು ಹಳ್ಳಿಯವರ ಏರು ಪೇರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪುನರುತ್ತವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಆತ, ತಾನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಜ್ಜನಲ್ಲವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಒಳಗಾದವನು. ಉರಿನ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕೆಲವೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ತನ್ನ ಮಾವ. ಹಾಗಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಉತ್ಪಾತಗಳು ಕಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡ ದೊರಕುತ್ತದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಂದ - ಸಂಬಂಧ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಅಚ್ಚರಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ, (ತನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ' ಎಂಬುದು ಕೃತಿಕಾರರ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡಲಾಗುತ್ತೆ.) ಮೌಲ್ಯಹೀನವಾಗುವ ಸಮಾಜ ಅವನನ್ನು ಗೊಂದಲಗಡಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರ ಕಥೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ.

ವಸ್ತುವಿಷ್ಟೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಉದ್ದೇಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಗುವುದು ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ, ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹದವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸೊಂದು ಜೀವನದ ವಿಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಿಸಿತು?—ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, 35 ನೇ ಪುಟ ಮುಂತಾದೆಡೆ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಕೆಲವೆಡೆ ಕಿಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಕಥೆ ಸಾಗುವಂತಿದೆ, ಕೊಪ್ಪಲು, ಹೊಸೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ವೈಷಮ್ಯ-ಕಾದಾಟಗಳು ಕಿಟ್ಟಿಯು ಜೀವನವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಸಹಾಯವಾದರೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಕಿಟ್ಟಿ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಸರಿದು ಕೊಪ್ಪಲಿನ ದುರಂತ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅವನಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಚಿತ್ರಣಗಳಿವೆ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮಹಾತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ. ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟನ್ನೇ ಹಿಡಿದಿಡುವುದು-ಕೆಲವೆಡೆ-ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಅರ್ಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಓದುಗ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಫಲ ಇದು. ಕಿಟ್ಟಿಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಂದರೆ ಅದು ಅವನ ಮಟ್ಟದ್ದೇ ಹೊರತು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಬಹಳ ಕಡೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಂದ ಬರುವ ಬಾಬತ್ತೆಂದರೆ ವರದಿಯಷ್ಟೆ, ಹಳ್ಳಿಯ ಅಧಃಪತನ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಣೆದುಕೊಂಡೇ ಬರುವ ಕಿಟ್ಟಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು-ಹೀಗೆ ಎರಡು ಮಗ್ಗುಲಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಅರ್ಥಪತನ ಓದುಗರು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವಷ್ಟು ಬಡಕಲಾಗಿದ್ದು, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅರ್ಥದ, ಸ್ತರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಿದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಯಣದ ಪಾದಳಿಯನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ 'ಕಾಡು'ವಿನ ಈ ಅಂಶ ಎಷ್ಟು ದುರ್ಬಲವಾಗಿದೆಯೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಅಧಃಪತನ ಚಿತ್ರಣ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ದೇಶವೇ, ನಂತರ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆಯೆಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು.

ಎರಡನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಕಾಮ, ಪಾಪ, ದ್ವೇಷ, ಮೃತ್ಯು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಪೆಂಡೀ ಕರಿಸಿ ನಗ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಪೀಡಿತ ವಲ್ಲದ, ಯಾವ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೂ ಪಕ್ಕವಾಗದ ಲ ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ

ಮಾಡಿದ್ದು - ಸಾಕ್ಷಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಈ ಪಾತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು (involve) ಭಾವಪರವಶರಾಗದಂತೆ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ತಂತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದುದು-ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಭಾಗಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾದರೂ, ಕ್ರಮೇಣ ಹಳ್ಳಿಯೂ ಕಿಟ್ಟಿಯಷ್ಟೇ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೇ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಿಟ್ಟಿಗೆ ಅಜ್ಜನ ಹೆಣ, ಕೆಂಪು ಹಳದಿಯಿಂದ ಉರಿದದ್ದು, ಚೆಂಡು ಹೂವನ್ನು ಸಿಳ್ಳನೊಂದಿಗೆ ತರುವಾಗ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಸೂಯ್ಯನ ಸಮಿಪದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಂಪು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣ ದಿಂದ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗಿ ನಡುಗುತ್ತಾನೆ. ಕಾಕೀ ಹಣ್ಣನ್ನು ಪೊದೆಯಿಂದ ಹೊರತೆಗೆಯಲು

ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತ ಬಂತು, ಹಾವು-ಗೀವು ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾವು ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಯೋಚನೆ ಹುಟ್ಟಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಚೆಂಡು ಹೂವನ್ನು ಪೋಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಅತ್ತೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಸರ ಉದ್ದವಾಯಿತೆಂದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಳದಿ ಕೆಂಪು ಹೂವು ಬೆರೆಸಿ ಕಟ್ಟಿದಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಅತ್ತೆ ಜರ್ರನೆ ಉರುಚಿ ಹಾಕಿದಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಪ್ಪನೆ ಬಡಿದ ಬಣ್ಣಗಳು ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆಲ್ಲ ತೊಳಸಲು ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರವನ್ನು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಎರಡು ಕೈ ಎತ್ತಿ ನಿಂತ ಅತ್ತೆಯ ಸೀರೆ, ರವಿಕೆಯು ಮಧ್ಯೆ ಬೆತ್ತಲೆ ಭಾಗ ಚೆಂಡು ಹೂವಿನ ಸರದ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಅಳಲು ಶುರುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ತೆ, ತಾನು ಗಂಡನಿಗೆ 'ಅಂತ್ರ' ಬರೆಸಿದ್ದನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತೆನೆಂದಾಗ ತಟ್ಟನೆ "ಹೇಳಲ್ಲ ಅತ್ತೆ"~ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಒಲೆ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತ ಅವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು-ಹಳದಿ ಬಣ್ಣ ಉರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಗೌಪಿ ಕಡಸು ಸತ್ತದ್ದು, ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನ ಸೀರೆಗೆ ಉಚ್ಚಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಕೆಂಪು-ಹಳದಿ ಕ್ರಷ್ ಶೀಷೆಗಳು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಸಾಕು ಒತ್ತತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಗುಡಿಯ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಮಾದಿಗರ ಕಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೆತ್ತಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದು ಮಾವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರಲಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಾಡಿದ ಕಿಟ್ಟಿಗೆ: ಕೆನ್ನೆಗೊಂದು ಹೊಡೆತ ಬಿತ್ತು, ಅದೇ ಕೆಂಚ ದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ರುಪವೇಕೆ? ವಿಧವೆ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾಗಿದೆ ಎಂದರೇನು? ಇದಕ್ಕೂ ಅವಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಕಲ್ಯಾಣಿಗೆ ಶಿಂಗಾರವ್ವಗೌಡ, ಮುದುಕಿ, ಆಷ್ಟೇಕೆ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಆಳು ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋದಳು. ಹಾಗಾದರೆ ಕಲ್ಯಾಣಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದ ಅತ್ತೆಯೇ: ಇಂದೇಕೆ ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಮಾವ ಜಿಂಕೆ ಜೋಡು ಮೆಟ್ಟಿ ರಾತ್ರಿ ಮನೆ ಬಿಡುವುದು ತನ್ನ ಪಾಪ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅತ್ತೆ, ಗೌರಿ ಕಡಸಿನ ಬಾಯಿ ಕೆತ್ತಿದ್ದೂ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಎನ್ನಿಸಿತು, ಅತ್ತೆ, ವಿಧವೆ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನ ಮಡಿ ಸೀರೆ ಮೇಲೆ ಉಚ್ಚಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಪಾಪ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ದ್ವೇಷಕ್ಕಾಗಿ ಬಣವೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದು, ಗೌರಿ-ಕಡಸು ಮದ್ದಿನ ಗುಳಿಗೆ ಕಡಿದದ್ದು, ಅದರಿಂದ ತನಗಾದ ದುಃಖ;ಲೋಂಪಿ ಸಂಜೆಗೆ ತಮಗೆ ಬಾಡು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಖಿಸಿ ಪಟ್ಟದ್ದು, ಹಸು ಕೊಯ್ಲು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹದ್ದು ಕಾಗೆಗಳ ಹಾರಾಟ, ಮೊಣ್ಣನ ಕಿರಂಬ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಿಂದದ್ದು-

-ಇವೆಲ್ಲ-ಮೃತ್ಯು, ಪಾಪ, ಕಾಮ, ದ್ವೇಷಾದಿಗಳು-ಹೇಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಂತರ್ಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತುಂಬಾcompact ಆಗಿ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಡು, ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳಗಿನದಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಸಾಹಸವಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕಿಟ್ಟಿಯು ಇತರ ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ, ದೋಷವೆಂದರೆ ಕಾವಂಬರಿ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯದಿರುವುದು.

ಓಕುಳಿ, ಅತ್ತೆಯ ಶೀಲಭಂಗ, ಮಾವ ಮಾಡಿದ ಕೊಲೆ-ಇವೆಲ್ಲ ಅವನು ತಿಳಿದ ರಾಕ್ಷಸರ ಕತೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರುತ್ತವೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯವೇ ಕಿಟ್ಟಿಯು ಈ ತೀರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನರಿಯದ ಕಿಟ್ಟಿಯ ಮನಸ್ಸು, ಮೌಲ್ಯ ಪತನದ ದುರಂತವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಜೀವನವೇ ರಾಕ್ಷಸ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಈ ತೀರ್ಮಾನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಬರಬಹುದಾದದ್ದಾಗದೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಕತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ -ಮೊದಲ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳ ನಂತರ. ಆದರೆ ಕಿಟ್ಟಿಯ 'ಜೀವನ ರಾಕ್ಷಸ' ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದಲ್ಲ. ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಕಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಜೀವನ ರಾಕ್ಷಸ' ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಭೀಭತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೇರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕಿರಬೇಕಾದ ಲಕ್ಷಣದ ಒಂದು ಕೊರತೆಯೂ ಇದಕ್ಕಿದೆ. ಕಿಟ್ಟಿಯೂ ಘಟನೆಗಳ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಕೂರತೆ ತಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು, ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಕಿಟ್ಟಿ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದವನು, ಪ್ರತಿ ಘಟನೆಗೂ ಅವನನ್ನು ಒಡ್ಡಿ, ಜೀವನ ರಾಕ್ಷಸ' ಎನ್ನಿಸಿ, ಅತ್ತೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯವೂ ಕಿಟ್ಟಿ ಮಲಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆರಂಭವೂ ಬೆಳಕು ಹರಿದು ಕಿಟ್ಟಿ ಏಳುವುದರಲ್ಲಿ ಶುರುವಾಗುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಶಿಲ್ಪ ದಲ್ಲಿನ ದೋಷದಿಂದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದುದು. ದ್ವೇಷ, ಪಾಪ, ಪ್ರತೀಕಾರ, ಕಾಮ, ಮೃತ್ಯು, ಕಿಟ್ಟಿಯ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ. ಆದರೆ

ಇವೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಸಂಬಂಧ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಘಟನೆಗಳು ಒಂದರ ಒಡಲಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸುಳಿಯಾಗಿ (ಗ್ರಾಮಾಯಣದಿಂದ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ) ಉದ್ಭವಿಸದೆ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಅಧಃಪತನ ಚಂದ್ರೇಗೌಡರೊಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಅಧಃಪತನದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲದರಿಂದ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರ ಮೂಡಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಕಿಟ್ಟಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಾಗದೆ, ಕೃಷ್ಣ ಆಲನಳ್ಳಿಯವರ ಬೇಕಾದೆಡೆಗೆ ಮಾತ್ರ 'ಸೆಟ್' ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಕ್ಯಾಮರಾ ಕಣ್ಣಾಗಿ, ಹಳ್ಳಿಗೂ ಕಿಟ್ಟಿಗೂ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಈ ಕೊರತೆ 'ಥೀಮ್' ಅನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸದೆ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಎರವಾಗಿದೆ. ಕಿಟ್ಟಿಯೇ ಈ ಕಥೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆಂಬುದು ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾದ ಮಾತು.

ಇವೆಲ್ಲ ಕಾಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೋಲಾದರೂ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಅವರ ಸೋಲೂ ತನ್ನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕೃತಿಯಾಗಿ, ಸನ್ನಿವೇಶ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅದು ಓದುಗನನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕುತೂಹಲ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನಗೊಳಿಸುವ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧತೆಗೆ ಪೋಷಕವಾಗುವ ಚಿತ್ರಣಗಳು ಕೆಲವೆಡೆ ಅನುಮಾನ ತರುವಂತಿದ್ದರೂ (ಉದಾ: ಅಯ್ಯನವರೂ ಕಾಳಿಯ ಬೆತ್ತಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನ್ನ ಹಾಗೆ ಕೇಳಬಾರದೆಂದು ನಾಡಿಗೆ ಹೇಳಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸುವ ಕಿಟ್ಟಿ ಆತ್ಮಯ: ಹತ್ತಿರ ಆರಿಯದನಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಲಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ) ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೇ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುವರೇನೋ - ಎನ್ನಿಸುವ ರೀತಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಖಾಸನೀಸ ಮುಖೇನ ಸಣ್ಣಕಥೆ

ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ

ಮಾಸ್ತಿ ಅನಂತರದ ಕನ್ನಡದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರೂ ಚಿತ್ತಾಲರೂ ರಕ್ತದಂಥವರು, ಮಾಸ್ತಿಯವರೇ ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ಬರೆದಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಥೆಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ತಾಲರು ಕನ್ನಡದ ಸಣ್ಣಕಥೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಹಾಕಿದರು ಎಂದು ಯಾವ ಮಗನೂ ಹೇಳಬೇಕು ಹಾಗೆ ಅವರ ಕಥೆಗಳಿವೆ, ಅವರ ಕಥೆಗಳು ತುಂಬಾ ಕರಾರುವಾಕು ಮತ್ತು ಕುಶಲ ನಿಪುಣತೆಗಳಿಂದಾಗುತ್ತವೆ. ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅವರಣದೊಳಗೆ ಇವರ ಕಥೆಗಳು ಮೂಡುತ್ತ ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಪದ ಪದಗಳೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಭಲ" ಹೆಸರಿನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಲ ಇಮ್ಮಡಿಗೊಂಡು ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. 'ಸೆರೆ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೈಕಾಲಜಿ ಥಿಯರಿ ಒಂದು ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಆಯಾಯ ಕಥೆ ಹೆಸರುಗಳು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮೀರಿಸಿಕೊಂಡು ರುಜುವಾತು ಆಗುತ್ತವೆ. ಕಥೆ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಥೆ ಹರಳಿನ ಆಕೃತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಚಚ್ಚಾಕವಾಗಿ ಕಣ್ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಇದ್ದೂ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಥೆಗಳು ನನಗೆ ಚಂದದ ಅರೆಗೊಡ್ಡು ಕಥೆಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಮೇಲಣ ಮಾತಿಗೆ ಮುಂದೆ ಎತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯ ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಕನ್ನಡದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಂಥವರು, ಅವರ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲ ಚಿಂತನದ ಎಳೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಜರಗುತ್ತವೆ ಚಿತ್ತಾಲರಲ್ಲಿ ಕಾಣದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸ್ವಸಂವೃದ್ಧಿಯಾದ ಅನುಭವಗಳು

ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಇಕ್ಕಟ್ಟಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಚಿಂತನ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಈಗಲೊಡನೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾದ ಹಿಂದಲನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅನುಭವದ ಎದುರು ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಖಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಘರ್ಷಿಸುವ ರೀತಿ ಅವರೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮೈಕೊಟ್ಟರೇನೋ ಎಂಬಷ್ಟು ಸ್ವರೀತಿಯದು. ತಿಳಿವು ಒಂದೇ ಇದ್ದು ಕಥೆಯಿಂದ ಕಥೆಗೆ ವಿಕಸಿತವಾಗುವ ಬಗೆ ಇವರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಕಂಡಿತು.

ಮೇಲಣ ಎರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಥೆ ಹಿಗ್ಗಲು ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸೂರೆ ಮಾಡಬಹುದೋ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸೂರೆ ಮಾಡಿದ ಕಡೆ ಖಾಸನೀಸರು ಬರೆದ 'ತಬ್ಬಲಿಗಳು' ಎಂಬ ಕಥೆ, ಅದಕ್ಕಾಗೇ ಆ ಕಥೆಯ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತ ಹಾಗೇ ಸಣ್ಣಕಥೆ ಹರಿಯುವ ದಿಕ್ಕು ಹಿಡಿಯಲೂ ಯತ್ನಿಸುವೆ. ಹಾಗೆಂದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದಾಗ 'ತಬ್ಬಲಿಗಳು' ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ:

ತಂದೆ ತಾಯಿ ತಮ್ಮ ತಂಗಿ-ಇವರಿಷ್ಟೂ ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದವರಾದರೂ ಒಡಕಾದವರು, ತಂದೆ ತಾಯಿ ತಮ್ಮ ತಂಗಿ-ಅನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬದುಕುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರು, ಸವಾಲಾಗಿ ಸತ್ತಂತೆ ಸತ್ತ ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೊರಲಾರದೆ ಹೊರುತ್ತಿರುವಂಥವರು, ಮತ್ತು ಸತ್ತ ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟವರು. ಅವರು ಮಂತ್ರಾಲಯದ ನಂಬುಗೆ ಎದುರು ತಂತಮ್ಮ ಆಳದ ನಿಜಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವರು. ಆ ನಂಬುಗೆ ಅವರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರಗತಿಯೊಳಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರ ಕೈಯಿ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಸಿಗದೆ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೈಯೂ ತಪ್ಪಿ ಎಲ್ಲರೂ ಜೋಲಿ ತಪ್ಪುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯ ಮಿಥ್ಯೆ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು horrorನಲ್ಲಿ ಕೊನೆ ಕಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲೇ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಇದ್ದ ಅವರು ಕೊನೆಗೂ ನಿಷ್ಕರ ಜಡದ ಎದುರಾ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ರಕ್ತದ ಕೆಂಪಿನ ಕ್ರೂರತೆ ಮತ್ತು ರಥದ ಗಾಲಿಯ ಕ್ರೂರಗತಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ಒಂದರ ಕಥೆ ಆಗಿಸುವ ಸವಾಲನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಎದುರಿಸಿದಂತೆ ಕಥೆ ಆಗಿದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕಥೆಯ ಮೈಯನ್ನು ಸಮಾ ತುಂಬಿ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕಥೆ ಒಳಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಅಂತಿರುವ ಒಂದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧತೆ ಕಥೆಯೊಳಗೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಆ ಒಂದರ ಸುತ್ತವೆ ಸುತ್ತುತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತುಯ್ತುಕ್ಕೆ ಹವಣಿಸುತ್ತವೆ. ಕಥೆಯ ಶುರುವೇ ಅದು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದಿರುವ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಸುಳಿವು ಕೊಡುವುದ ಕಾಣಬಹುದು, ಆ ಸುಳಿವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಾಗುವ ಘಟನಾಕ್ರಮದೊಳಗೆ ವ್ಯಕ್ತ ಆಗುತ್ತದೆ, 'ನೀರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೆಳವೂ ಇತ್ತು'ನೀರು ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಏರತೊಡಗಿದೆ'-ಇಂಥದು ಅಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಅರ್ಥಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಚಾಚುತ್ತದೆ, ಮುಂದೆ ಕಥೆ ಜರುಗುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲೆ ಅವರವರ ಸಂಬಂಧಗಳು 'ನಕ್ಷೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ಟ್ರೇಸ್' ಆಗುತ್ತವೆ.

ಕಥೆಯು ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಆವರಣದೊಳಗೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ, ಆವರಣ ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಪರಿಣತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರ ವಿವರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ-ಕಂಡಕ್ಕರನ ಬಯ್ಯುವ ಮುದುಕಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಲ್ಲಿ ಆಕೆ ವೃಥಾ ಆಗುತ್ತಾಳೆ, ಬಸ್ಸಲ್ಲಿ ಕುಂತ ಹೆಂಗಸೂ ಹೇಗೆ ವೃಥಾ ಆಗುತ್ತಾಳೆ ಕಾಣಬಹುದು.

'ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಕುಂಕುಮವಿದೆ, ಅವಳಿಗೆ ಏನಾದರು ರೋಗವಿರ ಬೇಕು', ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಕಂದಕ ದುರಂತವಿದೆ, ಕಥೆ ಹೇಳುವುದೂ ಇಂಥದೆ ಒಂದಾದ್ದರಿಂದ ಇದೂ ಕಥೆಗೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆವರಣ ಮೂಡಲೂ ಹೆಣಗುತ್ತದೆ, ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಮುತ್ತೈದೆ ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜೀವದಾನದಂತೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ವೈದಿಕಿ ಆದ್ದರಿಂದ ಬುಸಿನೆಸ್ಸೂ ಆಗುತ್ತದೆ, ಹೀಗೆ ಆಗುವಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಹೇಳುವುದರ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಚಲನೆಯನ್ನೂ ಅದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಚಲಿಸಿ ನಿಷ್ಕರತೆಗೆ ಗುದ್ದಿದಂತೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೈದಿಕಿ ಕಥೆ ನಡುವೆಯೇ ಬರುವ ವಿವರ : "ತುಂಗಾಭದ್ರಾ ನದಿಯು ಮೌನವಾಗಿ ಟಿಸಿಲು ಟಿಸಿಲಾಗಿ ಹರಿಯುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಣ್ಣ ಬಳೆದ ಮರದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗೋಡೆಗಳು ಸರಿದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು"-ಹೀಗೆ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವ ಕ್ರಮದೊಳಗೆ ಜೀವ ಮತ್ತು ಜಡ ಎರಡಕ್ಕೂ ತಂತಾನೆ ಘರ್ಷಣೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಬರುವ ಬಹಳ ಹೊರ ವಿವರಗಳೂ ಹೊರ ಮತ್ತು ಒಳ ಎರಡೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಕೂರಗತಿಯತ್ತ ಚಲನೆ ಧಾವಿಸುತ್ತದೆ, ತಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಕುವ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಗತಿಯೇ ಕಥೆಯ ಗತಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ತಂಗಿಯಂತೂ ಎಲ್ಲರ ಒಡಕಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಾಳೆ, ರೈಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತುಣುಕು ತುಣುಕಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ

ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ದೇಹ ಎಲ್ಲರ ತಲೆಗಳಲ್ಲು ತುಂಬಿ ಆಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಒಂದನ್ನು ಉದ್ದಿಗ್ನವಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಬಗೆಯೇ ಅಪೂರ್ವದ್ದು, ನಿರ್ವಹಣ ಕ್ರಮದೊಳಗೇ ಸತ್ಯ ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡುವ ಬಗೆ, ತಾಯಿಯ ಮಾರಿ ಮತ್ತು ಹಠಮಾರಿತನದಿಂದ ಒಡಮೂಡುವುದು ಆಗುತ್ತದೆ, ತಂಗಿಯ ಹುಚ್ಚು, ತಂದೆಯ ಹಿಂಗದ ಹಸಿವು, ತಮ್ಮನ ತೀರದ ಬಯಕೆ ಹಾಗಾಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಅಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಳದ ಒಡಕುಗಳು ಎಂಬಷ್ಟಕ್ಕೂ ತುಯ್ದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಣ ಎಲ್ಲವೂ ಎದುರು ಬರುವ ನಿರ್ಣಯ ಕ್ಷಣದ ರೌದ್ರತೆಗೆ ಬಲಕೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಾ ರಥ ಎಳೆಯುವ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತಾರೆ, ಮುಂದೆ. ಬರುವ ಹೊರ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಥೆ ಒಳಗೂ ಆಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ರಥ ಎಳೆಯುವ ಅಲ್ಲಿನ ಕುರುಡುತನ ಮತ್ತು ಕ್ರೂರ ಚಲನೆ ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಜೀವನ ಗತಿಯನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಅವರು ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಸೆಳವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುವರು. ಹೀಗಾಗಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದಾದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದಾಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗೆ ಕೊನೆಗೂ ನಿಜವಾದ ಒಂಟಿಯಾಗೆ ತಳ ಕಾಣುವುದು, ಅಷ್ಟು ಹೇಳಲು ಕಥೆಯ ಹೊರವಿವರಗಳು ಹೊರಗಿನದನ್ನೂ ಮೂಡಿಸುತ್ತ ಅದರೊಳಗೆ ಒಳಗಿನ ತಳವನ್ನೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು, ಹೀಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕಾದ್ದು ಪ್ರಚಂಡವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವುದು.

ತಬ್ಬಲಿಗಳು' ಕಥೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಹಿಂಗೆ ಗಣಿಸಬಹುದು:

1. ಶಿಲ್ಪದಂತೆ ಕೆತ್ತಿದ ಭಾಷೆ ಒಳಗೆ ಅನುಭವ ಹೇಳುವುದು.
2. ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ವಿವರಗಳಿಂದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮುಯ್ಯಿ ತುಂಬುವುದು.
3. ಆ ಅನುಭವದ ಮಯ್ಯೊಳಗೇ ಹೊಳೆತವಾಗಿ ತಿಳಿವು ಕಾಣಿಸಿರುವುದು.
4. ಆ ತಿಳಿವು ಮಾನವನ ತಳದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರಗೊಂಡಿರುವುದು.
5. ಹಂಗಾಧರಿಂದ ಬದುಕ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಅರಿವು ಹೆಚ್ಚು ಹಿಗ್ಗುವಂತಾಗುವುದು.
6. ಮೇಲಣ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಸೂಕ್ತ ಹದದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿರುವುದು.
7. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಧಾರಣದ್ದೆಲ್ಲ ಸಾಧಾರಣವಾಗೇ ಉಳಿಯದೆ ಹೆಚ್ಚುತನಕ್ಕೆ ಕಿಕ್ಕಾಗುವುದು.

ಇಷ್ಟಿದ್ದೂ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದರ ಹಿಂದಣ ತಿಳಿವು ಕುರಿತೂ ಗಮನಿಸುವುದು ವಿವೇಕವಾದುದೆ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬರೆಹಗಳು ಎಲಿಯಟ್, ಕಾಮು, ಕಾಫ್ಕಾ, ಸಾರ್ತ್ರೆ ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದಂಥವುಗಳು ಎಂದು ಇಂದೂ ಅನ್ನುವ ಮಂದಿ ಉಂಟು, ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇರಬಹುದಾದ ನಿಜವನ್ನು ಅಗಾಧ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಂದು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳ ಹೊರಟಿಲ್ಲ, ಏಕಾಂಗಿತನ, ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ನಿರರ್ಥ ಕತೆ ಇಂಥವುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಪೂರ್ಣವೆ ಕಾಡಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು, ಅಂಥಹದು ನಮ್ಮ ಲಿಟರರಿ ಕೃತಿಯಾಗ ಹೊರಟರೆ ಅದು ಇಲ್ಲಿನ ಮಯ್ಯಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪೂರ್ಣವೆ ನಿಜವಾಗದೆ ಹೋಗಬಹುದು, ಅಥವಾ ಅಂಥ ತಿಳಿವು ವಿಕಸಿತ ಆಗುವುದರ ಬಗೆಗೆ ನಾವು ಶಂಕೆ ತಾಳಬಹುದು, ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗೆ ನಮ್ಮ ರಕ್ತ ಪೂರ್ಣ ಸಂವೇದಿಸುವಂತಹದನ್ನೆ ಹಿಡಿಯಹೊರಡುವುದು ಇಂದು ಆಗಬೇಕಾದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ರಾಜೀವ ತಾರಾನಾಥರು ಕೃಷ್ಣನ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ದ್ವಾರಕೆ ಮುಳುಗಿದಾಗ ಆತ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು ಏಕಾಂಗಿತನ ನಿರರ್ಥಕತೆಗಳನ್ನೆ ಎಂಬುದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ತಕ್ಕುದಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಹುಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದಲೆ ಆಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ನಿಜವ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ,

ಮತ್ತೂ ಅಂದರೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಸಣ್ಣಕಥೆಗೆ ಅಪರೂಪದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದವರು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ೧. ಕಾವ್ಯದಷ್ಟೇ ಹೊಳಪಿನ ಭಾಷೆ ಬಳಸಿದ್ದು, ೨, ವರ್ತಮಾನವನ್ನಷ್ಟೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದು. ೩. ಕಥೆ ಒಳಗೆ ಸರಕುಕಥೆ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದು, ೪, ನೇತ್ರಾತ್ಮಕ ತತ್ವದೊಳಗೇ ಹೊಡೆದಾಡಿದ್ದು-ಇಂಥವುಗಳು. ಇವರ ಯಶಸ್ಸಿನ ಮಿತಿ ಅಂದರೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಕಟ್ಟಿನೊಳಗೇ ಸುತ್ತುಬಿಡುವುದು, ಆದರೆ 'ರೊಟ್ಟಿ' ಮತ್ತು 'ವಾಸನೆ' ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಸ್ತೃತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗೇ ಕಾಣಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ರಕ್ತ ಪೂರ್ಣ ಸಂವೇದಿಸುವಂತಹ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಮಾತು ಬಂತು. ಅಂತಹದೇ ಕಥೆಗಳು ಎರಡು ಮೂರಾರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಮೌನಿ', ತೇಜಸ್ವಿಯವರ 'ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು' ಮತ್ತು 'ಅವನತಿ' ಇವೇ ಅವು. ಮರು ಮಲೆನಾಡಿನಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದಂಥ ಕಥೆಗಳು.

ಕಥೆ 'ಮೌನಿ' ಮನುಷ್ಯ ನಿಜಗಳೊಡನೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ, ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪರವನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದುನಿಂತ ಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಜಸ್ವರವು ತೆರಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಕಥೆ ಒಳಗೆ ಫಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ 'ಮೌನಿ'ವನ್ನು ನಿಜಮಾಡಲು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವ ಆವರಣ, ಆ ಆವರಣದೊಳಗೇ ಅದು ಹುಟ್ಟುವುದು ಒಂದು ಅಪೂರ್ವತೆ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು 'ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು' ಕಥೆ ಕಡೆಗೇ ನೋಡಬಹುದು, ಅಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೊನೆ ವರ್ತನೆಗೆ 'ಮೌನಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಬಲ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ

'ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು' ಸೋತರೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಿಡಿಯಲು ಹೋಗಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ ಯಾಕಂದರೆ ಟೊಳ್ಳು ಹೊರಪ್ರಭಾವವೊಂದು ಟೊಳ್ಳಾಗಿದ್ದೂ ಗುಮಾನಿ ಮತ್ತು ಮಿಥ್ಯಾಕರ್ಷಣೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅದರ ಹಿಡಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕುಟುಂಬ ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಡೆದುಬಿಡುವಂಥ ಇಂದಿನ ನಿಜವ ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣು ಕಥೆ ಒಳಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ, ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪವಾರು ಹೊಸದರ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನತಿ' ಯಂತು ಕಾಡ ಗಾಢತೆ ಒಳಗೆ ಎಳೆ ತಿಳಿವು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇದ್ದಷ್ಟು ಮೈ ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಮಯ್ಯಾಳುತ್ತದೆ. ಬದುಕಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯ ತ್ಮಕತೆ ಇಲ್ಲದ್ದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಹೆಂಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾಜ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡು ಬಿಡುವುದು ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ದಾರುಣ ಕಥೆಯು ಕಥೆಯ ಮಯ್ಯ ಹರವಿನೊಳಗೆ ಏಳುತ್ತದೆ, ತೇಜಸ್ವಿಯ ಎರಡು ಕಥೆಗಳಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕಾಲವನ್ನು ನಕಾಶೆಗೊಳಿಸುವ (ಟ್ರೇಸ್ ಮಾಡುವ) ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ ಒಳಗೇ ಅನ್ವೇಷಕ ಚಿತ್ತವೂ ಜೀವ ಇಡುತ್ತದೆ.

ಇದಂತು ಟೀಬಿ ರೋಗಿಯ ಹಾಗೆ ನವ್ಯ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು ಸೊರಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರೊಟ್ಟಿಗೆ ನಯನಾಜೂಕು ವಂಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಹುಸಿಯಾಗದ ಮೇಲಣ ಮಲೆನಾಡ ಜಾತಿ ಕಥೆಗಳು ಆಶೆಯನ್ನೂ ಭರವಸೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಇವೆ.

ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ-ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?-ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

-ಡಿ. ರಘುನಾಥರಾಜ್

ಕಾವ್ಯದ ಕೆಲಸವೇ ಆಮೂರ್ತವಾದುದನ್ನು ಮೂರ್ತವಾಗಿಸುವುದು, ಕವಿ ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾದ ವಸ್ತುಪ್ರತಿರೂಪವೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುಭಾವ ಅಥವಾ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅನುಭವದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಮಗಾಗಿರುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಕವಿ ತನ್ನ ಅನುಭಾವಕ್ಕೆ ವಸ್ತುಪ್ರತಿರೂಪವನ್ನಾಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮೂರ್ತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಅನುಭಾವದಂಥ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ತೊಡಕಿನದಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಲದಂಥ ಅಮೂರ್ತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಅದರ ಗತಿ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ, ಅದರ ನಿರಂತರತೆ-ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ 'ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ'-ಎನ್ನುವ ಕವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯತಾ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಕವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿವೆ: ಅಮೂರ್ತವಾದುದನ್ನು ಮೂರ್ತ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿರುವುದು; ಇನ್ನೊಂದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಯಶಸ್ವಿ ಕವನಗಳೆಲ್ಲಾ ಜಾನಪದ

ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿರುವುದು, ಮತ್ತು ಈ ಕವನ ಹಾಗಿಲ್ಲದೇ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಎಂಬುದು. (ಅವರ ಯಶಸ್ವಿ ಕವನಗಳೆಲ್ಲ ಜಾನಪದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು.) ಅವರ ಸಂವೇದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೀಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸಾರಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದದ್ದುಂಟು. ಇಂಥಾ ಕವನಗಳು ಆ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿವೆ, ಅವರ ಸಂವೇದನಾಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ, ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿವೆ. (ಕೇವಲ ಜಾನಪದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ ತಮ್ಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬಲ್ಲರು ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿದೆ.)

ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕೇವಲ ಚಿಂತನೆಯ ವಸ್ತುವಾಗಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಕವಿ ಅನುಭವಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. -ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವುದು-ಬದಲಾವಣೆ, ಪರಿವರ್ತನೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಹುಟ್ಟು -ಸಾವುಗಳ ಮೂಲಕ; ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವ ಭಾಸದಲ್ಲಿ ಚಲನ ರೂಪಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ಹಾರುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಗಲು -ರಾತ್ರಿ: ಸೂರ-ಚಂದ್ರ ಕಾಲಚಕ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಬಿಂದುಗಳು, ದೇಶ-ಕಾಲಗಳ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ-ಕಾಲದ ಅನುಭವ ಕಾಲದೇಶಾತೀತವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅಂದು-ಇಂದು-ಮುಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅದರ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು, ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ದ್ದಾರೆ. ವಿನಾಶದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕವಿಗೆ ಭಯ, ವಿಷಾದವಾಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಕ್ರಿಯೆ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. 'ಭಾವ ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬರೆದಿರುವುದು ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ : "ಕಾಲ ಪಕ್ಷಿಯ ರೆಕ್ಕೆ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಾಗುವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದ ವಿಸ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಉದ್ಗಾರವಿದು." ಕವನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ವಿಸ್ಮಯದ ಧಾಟಿಯಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ವೇನಲ್ಲ. ಹಕ್ಕಿಯ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ; ಅದರ ವಿನಾಶಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಯ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ; ಅದರ ವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯದ ಧಾಟಿಯಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕವನ ಕಾಲದೇಶಾತೀತವಾದ ಕಾಲದ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರಗಿ ಅರಗಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೇ ಈ ಕವನದ ಒತ್ತು, ವಿನಾಶಕಾರಕ ಅಂಶ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ ನಿರಂತರ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ವಿಸ್ಮಯ ಭಾವ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಈ-ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕವನ ಸರಳ, _____ ಕವನ ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಮೈ-ಕೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ-ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ, ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, ಇಡೀ ಕವನ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ವಿಕಸಿತವಾಗಿದೆ. 'ಶಿಲ್ಪ'ವೆಂದು ಯಾವುದನ್ನು ನಾವು ಈಗ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ, ಅದನ್ನು ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ, ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕವನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಕವನದ ಮೊದಲ ಮೂರು ನುಡಿಗಳು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ:

ಇರುಳಿರುಳಿಳಿದು ದಿನದಿನ ಬೆಳಗೆ
ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಮೇಲಕೆ ಕೆಳಗೆ
ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಮುಂದೆ ಎವೆ ತೆರೆದಿಕ್ಕುವ ಹೊತ್ತಿನ ಒಳಗೆ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಮೊದಲ ನುಡಿ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳು ಹಕ್ಕಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಹಾರುತ್ತಾ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿವೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ, 'ಇರುಳಿರುಳು' 'ದಿನ ದಿನ' ಎಂಬ ಮೊದಲ ಪಾದದ ಶಬ್ದಗಳು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ನಿರಂತರ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿವೆ. ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಲದ ವಿಷಯ ಎರಡನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿದೆ, ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲೆಲ್ಲಾ ಕಾಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಅದು ತಿಳಿಸಿದೆ, 'ಎವೆ ತೆರೆದಿಕ್ಕುವ ಹೊತ್ತಿನ ಒಳಗೆ'-ಕಾಲ

ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕವಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಟ-ಸಟ-ಪಟ-ಪಟ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮಿಸುವ ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು-
 “ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಮುಂದೆ” -ಎನ್ನುವ ಪಾದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. (ಪುನರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ, ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ
 ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.) ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಮೊದಲ ನುಡಿ ಹಾರುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ನುಡಿ ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ
 ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತದೆ, ಮೊದಲ ನುಡಿ ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದರೆ,
 ಎರಡನೆಯ ನುಡಿ ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ರೆಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಬಣ್ಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ, (ಮೊದಲ ನುಡಿಗೂ ಎರಡನೆಯ ನುಡಿಗೂ
 ಇರುವ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.)

ಕರಿನರೆ ಬಣ್ಣದ ಪುಚ್ಚಗಳುಂಟು
 ಬಿಳಿ-ಹೊಳೆ ಬಣ್ಣದ ಗರಿ-ಗರಿಯುಂಟು
 ಕೆನ್ನನ ಹೊನ್ನಿನ ಬಣ್ಣ-ಬಣ್ಣಗಳ
 ರೆಕ್ಕೆಗಳೆರಡೂ ಪಕ್ಕದಲುಂಟು.
 ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಮೊದಲ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದೆ. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ-ಸೂರ್ಯೋದಯಗಳು ಕಾಲದ ಮಾಪನಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳು.
 ಚಲನಶೀಲವಾದ ಕಾಲ ಪಕ್ಷಿಯ ರೆಕ್ಕೆ-ಪುಚ್ಚಗಳಾಗಿವೆ. ಮೊದಲಪಾದ ರೆಕ್ಕೆಯ ಒಂದಂಶವಾದ ಪುಚ್ಚವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರದ
 ಮೂರು ಪಾದಗಳು ಇಡೀ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. (ಬಿಳಿ-ಹೊಳೆ ಶಬ್ದವನ್ನು ನೋಡಿ ‘ಗರಿ-ಗರಿಯುಂಟು’ ‘ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳ’
 ಇಲ್ಲಿನ ಪುನರುಕ್ತಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಹಾಗೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. “ರೆಕ್ಕೆಗಳೆರಡೂ’-ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಯ
 ಕೊನೆಯ ‘ಉ’ ಕಾರವೂ ವಿಸ್ಮಯದ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.)

ಎರಡು ಪಕ್ಕದ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡನೆಯ ನುಡಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಮೂರನೆಯ ನುಡಿ, ರೆಕ್ಕೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅದರ ಶರೀರ ಮತ್ತು
 ಅದರ ಬಣ್ಣ, ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

ನೀಲ ಮೇಘಮಂಡಲ-ಸಮ ಬಣ್ಣ!
 ಮುಗಿಲಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳೊಡೆದವೊ ಅಣ್ಣಾ!
 ಚಿಕ್ಕೆಯ ಮಾಲೆಯ ಸೆಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು
 ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರನು ಮಾಡಿದ ಕಣ್ಣಾ
 ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಎರಡು ನುಡಿಯ ರೆಕ್ಕೆಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ, ಆಕಾಶವೇ ಆದ ಶರಿ:ರ, ಮೊದಲ ಪಾದ ಆದಿ-ಅಂತ್ಯ ರಹಿತವಾದ
 ಆಕಾಶವನ್ನು - ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಮುಗಿಲಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳೊಡೆದವೊ ಅಣ್ಣಾ!” ಎನ್ನುವ ಎರಡನೆಯ ಪಾದದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳು
 ಮಾಡಿದವೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ವಿಸ್ಮಯ ಭಾವವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದೆ. ‘ಚಿಕ್ಕೆ’ಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾರುತ್ತಿದೆ.
 (‘ಸೆಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು’ ಶಬ್ದದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ.) ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ, ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ
 ಬೆಳಕು ಬೇಕು, ಹಾಗೇ-ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದೇ ಚಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಕಾಲದ ಗತಿ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ
 ಬರುವುದರಿಂದ, ಕಾಲಪಕ್ಷಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯ- ಚಂದ್ರರನ್ನು ಹೋಲಿಸಿರುವುದು ತುಂಬ ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ನುಡಿಗಳ ಕೆತ್ತಲು
 - ಹಗಲು (ಇಲ್ಲಿನ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ) ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದೆ, ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ಪಕ್ಷಿಯ
 ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳಾಗಿ ಹಕ್ಕಿಯ ಚಿತ್ರ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹಕ್ಕಿ, ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಶಕ್ತವಾದ, ಜೀವಂತವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ, ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. (ಮೊದಲ ಎರಡು ಪಾದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು, ಅಣ್ಣಾ- ಕಣ್ಣಾ ಎಂಬಲ್ಲಿನ ದೀರ್ಘವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಹಾಗೇ, ಎರಡನೆಯ ಪಾದದ-ರೆಕ್ಕೆಗಳೊಡೆದವೊ' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ಈ ಕವನದ ವಿಸ್ಮಯದ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.) ಹಕ್ಕಿಯ ಚಿತ್ರ ಮೊದಲ ಮೂರು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲ ಮೂರು ನುಡಿಗಳು ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ. ಮುಂದಿನ ಎರಡು ನುಡಿಗಳು ಹಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಹಾರುತ್ತಾ ಇರುವ ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದೋ ತೊಡಗಿದೆ. ಅಮಿತವಾದ ಅದರ ಹಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಕಾಲನ ಕಾಳತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯ-ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು : ರಾಜ-ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ನುಂಗಿ ನೋಡಿದಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ :

ರಾಜ್ಯದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತೆನೆ ಒಕ್ಕಿ
ಮಂಡಲ-ಗಿಡಲಗಳ ಗಡ ಮುಕ್ಕಿ
ತೇಲಿಸಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಖಂಡ-ಖಂಡಗಳ
ಸಾರ್ವಭೌಮರಾ ನೆತ್ತಿಯ ಕುಕ್ಕಿ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಕಾಲದ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ನುಡಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದೆ. ಮೊದಲ ಎರಡು ಪಾದಗಳು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ('ತೆನೆ ಒಕ್ಕಿ'-'ಗಡ ಮುಕ್ಕಿ'-ಎಂಬ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹಕ್ಕಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಸಂಗತವಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಮುಕ್ಕಿ ಮುಂದಿನ ಪಾದದ 'ಕುಕ್ಕಿ' ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ.)

ಖಂಡಗಳನ್ನು ತೇಲಿಸಿ ಮುಳುಗಿಸಿ, ಸಾರ್ವಭೌಮರ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು 'ಕುಕ್ಕಿ' ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ. [*ಸಾರ್ವಭೌಮರಾ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿನ ಕೊನೆಯ ದೀರ್ಘದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕವಿಗೆ ವಿಷಾದವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ನುಡಿಯ ಧಾಟಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಸಿದೆ. ಹಕ್ಕಿಯ ಆ ವಿನಾಶಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. (ವಿಸ್ಮಯ)]

ಐದನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಕಾಲದ ಘಟಕಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಹೊಸ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಹಾರುತ್ತಾ ಇರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

ಯುಗ-ಯುಗಗಳ ಹಣೆಬರಹವ ಒರಸಿ
ಮನ್ವಂತರಗಳ ಭಾಗ್ಯವ ತೆರೆಸಿ
ರೆಕ್ಕೆಯ ಬೀಸುತ ಚೇತನ ಗೊಳಿಸಿ
ಹೊಸಗಾಲದ ಹಸುಮಕ್ಕಳ ಹರಸಿ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಮಂಡಲ ಗಿಂಡಲಗಳ, ಸಾರ್ವಭೌಮರ ನಾಶದ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ನಾಶವನ್ನು ಆದು ಸಂಕೇತಿಸಿದರೆ. ಈ ನುಡಿ ತಲೆಮಾರುಗಳ, ಯುಗಗಳ-ಮನ್ವಂತರಗಳ ನಾಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಯುಗಗಳ ನಾಶವೊಂದೇ ಅಲ್ಲ-ಹೊಸ ಯುಗಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಕಾಲದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ. ಸೃಷ್ಟಿ-ನಾಶ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ, 'ಹೊಸಗಾಲದ ಹಸುಮಕ್ಕಳ'ನ್ನು ಮರ, ಬದುಕುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. (ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ, ನುಡಿಯಿಂದ ನುಡಿಗೇ ಕವನ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.)

ಕೊನೆಯ ಎರಡು ನುಡಿಗಳು ಕವನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ತಂದಿವೆ, ಭೂಮಿ -ಗ್ರಹತಾರೆ-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳೆಲ್ಲಾ ಅದರ ಬೀಸಿನಲ್ಲಿವೆ, (ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೂರದ ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಇದನ್ನು ಆಗಲೇ ಕಂಡಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ, ಕಾಲಪಕ್ಷಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಆಚೆಯೂ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಸರಿ, ಒಟ್ಟು ಕವನದ ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಈ ಅರ್ಥ ಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.)

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೇರೆಯ ಮಿರಿ
ತಿಂಗಳಿನೂರಿನ ನೀರನು ಹೀರಿ
ಆಡಲು ಹಾಡಲು ತಾ ಹಾರಾಡಲು
ಮಂಗಳ ಲೋಕದ ಅಂಗಳಕೇರಿ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ಶುಕ್ರ-ಚಂದ್ರ-ಮಂಗಳ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. “ಮೇರೆಯ ಮಿರಿ”, “ನೀರನು ಹೀರಿ”, “ಅಂಗಳಕೇರಿ” ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಆಯಾ ಗ್ರಹಗಳ ದೂರ ಮತ್ತು ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. (ಮೇರೆ’-‘ಹಾರಾಡಲು’-ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಗಳು ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಿರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ‘ಮಂಗಳ ಲೋಕದ ಅಂಗಳಕೇರಿ’ಯೂ ಹಕ್ಕಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಾಚೆಗೂ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದೆ. (ಇದೇ ವಿಚಾರ ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದಿರುವುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಗೆ ಪುಷ್ಟಿಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕವನದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಡಕಾಗುತ್ತದೆ.)

ಮುಟ್ಟಿದೆ ದಿಙ್ಮಂಡಲಗಳ ಅಂಚೆ
ಆಚೆಗೆ ಚಾಚಿದ ತನ್ನಯ ಚುಂಚೆ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನು ಒಡೆಯಲು ಎಂದೊ
ಬಲ್ಲರು ಯಾರಾ ಹಾಕಿದ ಹೊಂಚೆ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?

ದಿಕ್ಕುಗಳ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು, ಅದರ ಆಚೆಗೂ ತನ್ನ ‘ಚುಂಚೆ’ವನ್ನು ಚಾಚಿರುವುದನ್ನು ಮೊದಲ ಎರಡು ಪಾದಗಳು ಹೇಳಿವೆ, (ಆಚೆಗೆ ಚಾಚಿದೆ-ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ಮೇಲಿನ ನುಡಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ನನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ).

ಹಾರುತ್ತಾ-ಹಾರುತ್ತಾ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕವಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಇಡೀ ಕವನದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳು ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. (ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನು...ಹಾಕಿದ ಹೊಂಚೆ-ಈ ಎರಡು ಪಾದಗಳು ಕಾಲದೇಶಾತೀತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಕಾಲ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿರುವ ‘ವಿಸ್ಮಯ’ವನ್ನು ತಿಳಿಸಿವೆ.)

ಸೃಷ್ಟಿಪೂರೈದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯಾನಂತರವೂ ಉಳಿಯುವ ಕಾಲದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಮರ್ಥ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು.

ವೇದನೆ

ವೇದನೆ

-ಧರಣೀಂದ್ರ ಕುರಕುಂಠಿ

ಅಂದು.

ನನ್ನ ಬಾಳ

ಗಿಡಕ್ಕೆ

ಹಲವಾರು ವೇದನಾ-

ಟೊಂಗೆಗಳು ಬೆಳೆದು

ಹೂ, ಹೀಚಾಗಬೇಕೆಂದಾಗ,

ನೀ-

ಬಂದು

ಎಲ್ಲ ಟೊಂಗೆಗಳನ್ನು

ಒಂದೊಂದಾಗಿ

ಕಡಿದು

ಮಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದಿ.

ಇಂದು ಕಡಿದೊಗೆದ

ಒಂದೊಂದು ಟೊಂಗೆಯ ಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ

ಎಷ್ಟೋ ಮುಗುಳೊಡೆದು,

ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಟೊಂಗೆ

ಟಿಸಿಲೊಡೆದು ಹಾಯಾಗಿ

ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ, ಯಾರ

ಹಂ

ಗು

ನನಗೇನೆನ್ನುತ್ತ.

ದಯವಿಟ್ಟು

ನೀನೀಗೆ

ಬೆಳೆದು ಮರವಾಗಗೊಡು, ಉಸಿರಾಡಗೊಡು.

ಹೂ, ಹೀಚಾಗಗೊಡು.

ಬೇಕಾದರೆ, ಹಣ್ಣು-

ಕಾಯಿ ಸಹಿತ

ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ

ಮರವನ್ನೇ ಮಾರಿ-

ಕೊಂಡುಬಿಡು.

ಅದೆ ಅದೆ ಅದೇ

ಅದೆ ಅದೆ ಅದೇ

-ಎ. ಎಸ್. ಜಯರಾಂ

ಪ್ರಿಯ ಶ್ವೇತೆ,

ಪ್ರಿಯ ಅಂದರೇನು ಅಂತ ನೀನು ದಬಾಯಿಸಬಹುದು, ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೋತಿದ್ದೇನೆ, ನಿರರ್ಥಕ ಮಾತು, ಕೆಲಸ, ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಸೊಗಸು, ಮುಖ್ಯ ಒಂದು ರಿಲೀಫ್, ನಾನು ಸಲೀಸಾಗಿ ಜಾರಬೇಕೋ ಹಾಗೇ ಒದರಿ ಬಿಡಬೇಕು,

ಪ್ರಿಯ ಶ್ವೇತೆ, ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬೇಕು ಹೀಗೆ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಚಡಪಡಿಸುವ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ನೀನು ಅಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ನಾನು ಅದೆಷ್ಟು ದೂರ ಅಂತ ಉದ್ಗಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಳಿದೆ, ನನ್ನ ಸುತ್ತ ಒಂದು ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದಿದೆ : ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನನಗೇ ಕನಿಕರವಾಗಿ ತರುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆ್ಯಂಟಿ ನಾರಸಿಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ಕಥೆ ಹೇಳುವೆ ಎಂದಾಗ ಕೇಳುವೆ ಎನ್ನುವ ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ನಿಷ್ಕರತೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೆಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತಲ್ಲ ಅಂತ ಸಫಲ ವಿಫಲವಲ್ಲದ ಎಡಬಡಂಗಿ ಭಾವದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತೇನೆ, ಗೊತ್ತಾ? ಹತ್ತುವರ್ಷದ ಹಿಂದಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಬಾಲಿಶ ಬುದ್ಧಿಯೆಂದು ನಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ನಗುವ ಕಸುವೇ ಇರಲಾರದು. ಈ ಕಾಲದ ಒತ್ತು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆಲ್ಲಾ ಆಗಿರಬೇಡಾ?...ಈಗ ನೀನು ನಗಲಾರೆ, ಮೆಚ್ಚಲಾರೆಯಾದರೂ ದುಡುಕಲಾರೆ, ಆಗ ನಾವು ದುಡುಕುವ ಮಿಡುಕು ಇದ್ದಾಗ ದುಡುಕದೆ ಇದ್ದುದನ್ನು 'ಮೌಲ್ಯ' ಅಂತ ಪರಸ್ಪರ ಗಿಣಿ ಆಡಿದ್ದೆವು. ನನ್ನ ಈ ಅಂಗಲಾಚುವಿಕೆಯನ್ನು ನೀನು ಇದೇ ಬದುಕು ಎಂಬಂಥ ದಾರ್ಶನಿಕ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುವುದಾದರೆ ನನಗೆ insult ಮಾಡಿದಂತೆ.

ಪರಿಪಕ್ವತೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ನನಗೆ : ನಾನು ಧನ್ಯಂತರಿಯಲ್ಲ.

ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಯಾರದು ಎಂಬುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ: ಪುರಾಣದಂತೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ರಂಜಕವಾಗಿ, ದೀರ್ಘವಾಗಿದೆ, ಪುರಾಣ ವ್ರತಮಹಾತ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೀಗ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬದುಕೆಲ್ಲಾ ಪುರಾಣವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ: ಹಾಗೆಯೇ ಕಥೆಯೊಳಗೊಂದು ಕಥೆಯಾಗಿ, ಈ ವರ್ತಮಾನದ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಖಾಸಗಿಯ ಹಿತದ ಬಿಸುಪಿನಲ್ಲಿ ಚಿಲಿಮಿಲಿಗುಟ್ಟಬೇಕೆನ್ನುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಅಂತ ಕೂಗಿ ಬಿಡಲು ಒಂದು ಅಮೃತ ಮೂಹರ್ತ.

ಮುಷ್ಠಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದೆ ಯೌವನದ ನೆನಪನ್ನು ಸಾಮೀಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಹೂದೋಟಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ದಣಿದು ಬಂದ ರಾಜಕುಮಾರ ನೀರಡಿಸಿ ನೀರುಬೇಡಿ ನೀರೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿ ಮದುವೆಯಾದ ಎಷ್ಟೋ ಕಥೆಗಳಿರಬೇಕಲ್ಲ, ಹಾಗೆ, ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡದೆಯೇ ಮದುವೆಯಾದೆ.

ಧಶರಥನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದು ಪುತ್ರ ಸಂತಾನವಿರಲಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಾಠ ಬೇರೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ...ಕೊನೆಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ, ಆದರೂ ಮಗುವಾಗಿತ್ತು, ಅದು ರಪ್ಪ ರಪ್ಪ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು, ತೊದಲಿ...ಪುರಾಣದ ಕವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಂಧಿಗಳನ್ನೆ ಎಳೆದು ಬಿಡುವ ಸುವರ್ಣ ಸಂಧಿ, ನನ್ನೊಡನೆ ಬೆಳೆದವರೆಲ್ಲ ದಾಂಡಿಗರಾಗಿ, ಗಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟೋ, ಸಿಸ್ತಾಗಿ ಟೈ ಎಳೆದೋ ಗುಳೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಸ್ಕೂಟರ್ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾ ರಸ್ತೆ ಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೂ ನಾನು ಮತ್ತು ಅವಳು ಮತ್ತು ಅಮ್ಮ ಮಾಡುವ, ಬಿಡುವ, ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ನೆಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಅಂತ ಬುದ್ಧನಂತೆ ಹುಡುಕಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ದುಡಿದು ತಂದ ಧನನ್ನು ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಎರಚಿ ಸಾಲದೆಂದು ಗೊಣಗಿ ಹಣವೇ ಮುಖ್ಯವೇ ಅಂತ ಆದರ್ಶ ನುಡಿದು, ಅದರ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಲೆ ದಿನ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಬೇಕು, ನಾಯಿ ಬೆಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸುವಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಮಾತುಗಳು ಎಂಥ ಹಿತ: ಅವು ಹೊಳೆಯಂತೆ; ಗಾಳಿಯಂತೆ; ಮಣ್ಣಿನಂತೆ ಅಂತ ಅಂತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು

ಪಟ್ಟನೆ ಸಿಡಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ, ಅಮೂರ್ತಗಳಾಗಿ ಅವು, ನೀನು ನಾನು ಮುಸು ಮುಸು ಮಾತನಾಡಿದ್ದನ್ನು ...ಹಾಗೆ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಇರಲು ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ವೆಂದಲ್ಲ, ಆಗುತ್ತದೆ ಈಗಲೂ, ಅದು ಸುಡುತ್ತದೆ ಜ್ವರವಾಗಿ, ನಾನು ಅಸ್ವಸ್ಥ ನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಜೀತುವ ಭರ್ಜರಿ ಎತ್ತುಗಳು ಕಾರು ರೋಡಿನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಗೊರಸಿನ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಭಯಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಾನು ಉಣ್ಣುತ್ತೇನೆ: ಅವಳು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು, ಮರೆತದ್ದನ್ನು' ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು, ನನ್ನ ಅಹಂ ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ, ಬೇಸಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಒದ್ದೆಯ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ, ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೆಡೆತು ಬೆರತು ಹೋದದು, ಜಾಡಿಸಿ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ: ಸಾವು ಒಂದು ದೀರ್ಘಸಿದ್ಧಿಯೆಂಬ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತದೆ. ದಿನಾ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಬದುಕು ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ಮನವರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಉದ್ದುದ್ದ ತಲೆಹರಟೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ದೇವರ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪಠಿಸುವವರ ಪರಿಪಾಟಲು ಒಮ್ಮೆ ನಗೆ ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಗಂಭೀರ ವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಏನೋ. ರಸೆಲ್ಲನ ಕಲೆಯೊಳಗೆ ಈಸಾಡಿ ಬಂದಾಗಲೂ, “ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಧ್ರುವಂ” ಎಂದು ಪಠಿಸಿದಾಗಲೂ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

“ಪುನರಪಿಜನನೀ ಜಠರೇ ಶಯನಂ” ಎಂಬ ಸಾಲೂ ಸಹ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ರಂಜಿಸುವಷ್ಟು ಸ್ವಂದನಕಾರಿಯಾಗಿ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು ಎಷ್ಟು ಹಿತ! ಕ್ಷೇಮ!

ಕಾಮ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಧಾನ ಅಂತ ಫ್ರಾಯ್ಡನ, ಯೂಂಗನ ನಾನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ನನ್ನ ಆತುರದ ನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಷ್ಟೊಂದು ಮೋಹಕತೆ ಮಾದಕತೆ ಈ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಗಮನಿಸದಂತಿರುವ ಮಹಾಜನತೆಯ ಔದಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಎಂಥ ಒಗ್ಗಟ್ಟು! ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಇದು.

ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ್ದಾಗ ಅದೆ ವಾಕರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ : ಹಸಿದಿದ್ದಾಗಲೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇದು. ಖಾದ್ಯವೇ ಅಂತ ದಿಗಿಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದಿಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ; ನಡುಗುವ ಕೈಯ ದೀಪದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ,

ಎಲಾ ದಡ್ಡಕತ್ತೆಗಳಾ ಇದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ರತವಾಗಿರುವ ನಿಮಗೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಛೇ ಅನ್ನಿಸಿಲ್ಲವೆ? ವೈರಾಗ್ಯ ಶತಕವನ್ನು ಗೀಚಿಬಿಡುವಷ್ಟು ಪ್ರತಿಭಾವೇಶ. ಹೂ ಬತ್ತಿ ಹೊಸೆಯುವ ಅಜ್ಜಿಯ ಮಾತಿನ ತೀಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗಂಡುಬಾಹುವಿನಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕು ಹದವಾಗುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ, ಸಕೇಶಿ ಮಂಜು ಕೆಂಡವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಹಾಯುವುದನ್ನೂ ಕೊರಡಿಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದುನೋಡುವುದನ್ನೂ ಇವಳು ಹೊರಗೆ ಕೂತಾಗ ಹಗುರಾಗಿ ಹಿಗ್ಗುವುದನ್ನು ದಡ್ಡಿ ಇವಳೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನಿಮ್ಮ ಮಂಜುವಿಗೆ “ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು” ಅಂತ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷದ ಹಳೆಯ ಮಾತನ್ನೆ ಹೊಸದೆಂಬಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಫ್ರಾಯ್ಡನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಅನ್ನಗಳಿಸಿ ತಿಂದುಂಡು ಎಣೆಯಾಡುವ ಇದೇ ಬದುಕೆ ಅಂತ ಯಾರನ್ನು ಕೇಳುವುದು?

ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದು? ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಎದುರಿಗೆ ದಡ್ಡತನದಲ್ಲಿ ಸೆಟೆದುನಿಂತು ನಿಜ ಹೇಳಿ ಕಥಾ ನಾಯಕನಾದರೆ ಏನಾದರೂ ಉದ್ದೇಶ ಕಂಡಂತೆ ಆಗಬಹುದೆ? ಕಾಮದಹನವಾದ ಹನ್ನೊಂದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಘೋರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮೇನಕೆ ರಂಭೆಯರ ಆಟ ಸೋಲುತ್ತದೆ, ಮತ್ತೆ ಚಕ್ರ ಸುತ್ತುತ್ತದೆ.

ಅವಳ ತವರಿನ ಮೋಹ, ಯೌವನದ ಮೋಹ, ತಿರುಗುವ ಮೋಹ, ಹೆಣ್ಣೆಂಬ ಮೋಹ ಕಂಡು ನಾನು ಸಂತನಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಮೋಹ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಅಂತ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಒದರಿಬಿಡಬೇಕು, ತವರ ಮೋಹವನ್ನು ಅವಳು ತ್ಯಜಿಸಲೇಬೇಕಾದ ವಯಸ್ಸು, ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಲೆ? ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಚಿಪ್ಪಿಗೆ ಬರುತ್ತೆನೆ. ನನ್ನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಘನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೊಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಆಳುತ್ತೇನೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಂತ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ನೆನಪಿಸಿ ದೂರ ಹಾರಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮನೆತನದ ಗೌರವ, ರೀತಿ ರಿವಾಜು ಅಂತ ನಾನು ಎಳೆಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥಳಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಲಿಸುವಂತೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಸಿಡಿದು

ಜಾಡಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಅಭಿನಯ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು, ಈ ಭ್ರಷ್ಟ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ನನ್ನ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಕೊಟ್ಟರೂ ಮತ್ತೆ ನಾನು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಡಕಾಡುವಾಗ ಶ್ರೀಯವರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ನಂತೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಅಲ್ಲ ಈ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಯಾವ ದಡ್ಡ ಎಂಥ ಮಡ್ಡಿ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿರಬಹುದು? ಎಂಥ ಬೆಳೆದ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ, ಅಭಾವತೆಯ ಸುರಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇಲಿಯಂತೆ ನುಸುಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲ! ನನ್ನಂತೆ ಅವಳೂ ಪುಟಿದು ಕಟ್‌ಲಟ್ ಅಂತ ತಾಕಿದ್ದರೆ ಎಂಥ ಮೋಜಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು, ಸುಂಡಿಲಿಯಾಗಿ ಅವಳು ಸುಳಿದಾಟವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ತೀರ ಸೀದಾ ಭಾವಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೊಣೆ? ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗತ ವರ್ಷಗಳ ತಿರುವು ಮುರುವು ವೃತ್ತ ರಚಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ರಾಸಲೀಲೆ ಆಡಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಭ್ರಷ್ಟತೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಹಜದಾರಿ...ಡಾರ್ವಿನ್‌ನ ಥಿಯರಿಯಂತೆ ಇದು ಸಾಧಾರಣ ಎಂದು ಒಳಗೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಗರ್ವದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತೇನೆ, ಕುಲಗಡದ ಅಖಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯರ ಭೋಳೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರವಾಗುತ್ತದೆ; ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ಶ್ರೀಪತಿ ನನ್ನ 'ಪತನ' ಕ್ಕೆ ಕನಿಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುತ್ತಾ, ಸ್ನೋ ಪೌಡರ್ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಹಸಿರು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಇವಳು ವಾಕರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು, ಅಮ್ಮನಿಗೆ, ಅಜ್ಜಿಗೆ, ಮಂಜಿಗೆ, ಏನೇನೋ ಸಂಕಟವಾಯಿತಂತೆ, "ಸರಿ ಏನವಸರವಾಗಿತ್ತೋ" ಅಂತ ಅಮ್ಮ ಮೂಗು ಮುರಿದಳು ಎಂದು ಇವಳು ಚಾಡಿ ಹೇಳಿದಳು, ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಡದಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಮೂರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹೆತ್ತು, ಮಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಮರಳಿಯಿತ್ತವೆ ಮಾಡಿದವಳು, ಸಂತಾನ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಇಳಿಬಿಟ್ಟವಳು.

ನಾನು ಆ ಆರು ತಿಂಗಳೂ ಆರ್ಥರಿಯನ್ ರೊಮಾನ್ಸ್‌ನ ನೈಟ್‌ಗಳಂತೆ ಮೆರೆದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ವಿವೇಕ, ಕಜ್ಜಿಬುದ್ಧಿ ನಾಯಿಮನಸ್ಸು, ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೇಗೆ ಆಡಗಿ, ವಿವರವಾಗಿದ್ದವೋ? ಇದೆ ಆ ಅನಾದಿಮಾಯೆಯಿರಬೇಕು, ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹರಿಕಥೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಎಲ್ಲೋ ಉಳಿದುಕೊಂಡ ಶಬ್ದಗಳಿಗಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಈಗ ಅರ್ಥ ಮೈಗೂಡುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಾ.

ಇವಳಿಗೆ ಒಂಬತ್ತು ತುಂಬಿ ಹೆರಿಗೆ ಆಗಿ, ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನ ವೇಷ ಹಾಕಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಪಕ್ ಅಂತ ನಕ್ಕು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಅವಳು ಸಾವಿನ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ಅದೆಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾದಳು, ದೇಹ ನೀಲಿಗಟ್ಟಿ ಅಪಾಯದ ಕೇಸ್ ಆದಳು, ದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರುಗಳ ಪಡೆಯೇ ಅವಳ ಕಾಲ ಬಳಿ ನಿಂತಿತು. ಅವರ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯೇ ಅಂತ ಅಳುಕಿದೆ, ಎಲ್ಲರ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾದಳು. ಯಾವ ತಯಾರಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಈ crucifixion ಗೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾದಳು. ಈ ಪಕ್ವತೆ ಯಾವ ಜನ್ಮದಿಂದ ನೇರ ಇವಳಿಗೆ ಬಂತು?...ಹೊಕ್ಕಳ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಗೇಣು ಹೊಟ್ಟೆ ಕೊಯ್ತಿಕೊಂಡು, ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದು, ಪಕ್ವದ ಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ತಲೆಕೆಳಗಾದ ಬುಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿನ ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ತೋಳಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ಗುಬ್ಬಿಚ್ಚಿಯಂತೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಪುಟ್ಟ ಕಂದನನ್ನು ಸವರುತ್ತಿದ್ದಳು, "ಸಿಸರಿಯನ್ ಕೇಸ್" ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ತುಂಬ ಹೆಂಗಸರ, ಶತ ಪಥ ತಿರುಗುವ ಗುಡಾಣಿ ಹೆಂಗಸರ ಮಾತಾದಳು. ಅತಿ ಆರ್ಥನರಿಯಾಗಿದ್ದ ಈ ಹೆಣ್ಣು ದಿಢೀರನೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಳು.

ನಾನು ಮೂಕನಾದೆ : ನಿರುತ್ಸಾಹಿಯಾದೆ; ದೈನಂದಿನ ಅತಿ ಮಾಮೂಲು ಈ ಪ್ರಸವ ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕುಸಿಕ್ಕಾದ ತರಲೆಯಾಗಿ, ನನ್ನ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ನನ್ನ ವೈಚಾರಿಕ ಅಭಿನಯವೆಲ್ಲ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್ಟನ ಅನುಕರಣೆಯೇ ಹೌದೆಂದು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ಆ ಮಹಾರಾತ್ರಿ ಯಶೋದೆಯನ್ನೂ ರಾಹುಲನನ್ನೂ ತೊರೆದೇ ಹೊರಡ ಬೇಕೆಂಬಷ್ಟು ಜ್ವರ ಬಂದಿತ್ತು. ಡಾಕ್ಟರರ ಗುಳಿಗೆ, ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಮತ್ತೆ ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದಿತು. ಗಂಡನ್ನು ಸೆಣಸುವ, ಸೋಲಿಸಿ ಬೀಗುವ, ಕತ್ತಲೆಯ ಹುಲಿ ಛಾವಣಿ ಮೀರಿ ತೆಂಗಾಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ ಈ ಪವಾಡ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದಿತು, (ಹೇಡಿ ಸಾವಿರ ಬಾರಿ ಸಾಯುತ್ತಾನಂತೆ).

"ಹೆಣ್ಣು ನರವಾನರ ಪಾಳುಮಾಡಿ ಹೋಮಿಸಿರವನು" ಎಂಬ ಕವನದ ಸಪ್ತೆ ಸಾಲೊಂದು ಅದು ಹೇಳಬಹುದಾದುದಕ್ಕಿಂತಲು ಹೆಚ್ಚನ್ನು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸುರುಳಿಯಿಚ್ಚಿತು: ಅನಾದಿ ಅನಂತ, ಮತ್ತೆ ಅದೆ ಹಳೆಯ ನಿಸ್ಸಾರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ತೂರಿ ತೆಪ್ಪಗಾಡೆ. ಇವಳಲ್ಲಿ

ಯಾವ ಪುನರುತ್ಥಾನವನ್ನು ನಾನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅದೆ ನಾಲಗೆಯಾಗಿ, ಕಣ್ಣಾಗಿ, ಸಿಟ್ಟಾಗಿ, ಮುಟ್ಟಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಹದವಾಗಿ ಮಿದುವಾಗಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಾಗಿ ಕರಗುವ ಬಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮೈಯೇ ಇದು.

ಅಮ್ಮ, ಬೇಕೆಂತಲೇ: ಬಿಗಿದಳೊ ಏನೊ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಮತೆಯಿಂದ ಕಸ ಪಡೆದು ಕೊಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಹಾಲೋಗರುಂಡಂತೆ ನಾನು ಸವಿದಿರಬೇಕು, ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ. ನನ್ನನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡಳು”. ಜೀವ ತೇದು ದೇಹ ದಂಡಿಸಿದಳು, ಯಾವ ವ್ರತ ಅದು? ಅಪಾರ ಋಣಭಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಅದ್ದಿದಂತೆ ಈಗ ತೋರುತ್ತಿದೆ, ಕೃಷ್ಣ ದ್ವೈಪಾಯನನಂತೆ ಕರೆಸಿ ಆ ತಾಯಿ ನನ್ನ ಗೂಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ...ಅಥವಾ ನಾನಾದರೂ ಅವಳೆದೆಯ, ಸೊಂಟದ, ತೊಡೆಯ ಅಂಟಿನ ನಂಟಿಲ್ಲದ ಷೋಡಶ ವರ್ಷದವನಾಗಿ ಚಿಮ್ಮಿನಿಂತು “ತಾಯೆ ನಿನಗೇನುಬೇಕು?” ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಸಾಧ್ಯ ವಾಗಿದ್ದರೆ...

ಅವಳ ಬಣ್ಣ, ಕೆನ್ನೆ, ಹಲ್ಲು, ಸ್ಪ್ರಿಂಗ್ ಹಾಕಿದರೂ ಸುರುಳಿಯಾಗದ ಆ ಮೊಂಡು ಕೂದಲು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವಳದೇ ಋಣ...ಆ ಪರಾಶರನ ಹೊಣೆಗೇಡಿತನದ ಋಷಿ ನಮಗೆ ದಕ್ಕಲಾರದಾದರೂ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನನ ಸದ್ಯೋಜಾತ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯಾದರೂ ಸಿಗಬೇಡವೆ?

ಈ ಉದ್ದನೆಯ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಜೋತುಬಿದ್ದು, ರಕ್ತಹೀರಿ...ರೋಗದ ಪಿರುಚಲಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡಿ ನಾನು ಪ್ಯಾಂಟ್ ತೊಟ್ಟು ನಿಂತಾಗ ಧುಮುಧುಮಿಸುವ ಯೌವನದ ಸತ್ತದಿಂದ ದೇವ ದೆವ್ವಗಳನ್ನು ಗುದ್ದಿದೆ. ಜನಿವಾರ ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಅಮ್ಮ ನನಗಾಗಿ ನವಗ್ರಹ ಶಾಂತಿಮಾಡಿದಳು ಆಗ.

ತಾಯೆದೆಯ ಕೃಪಾಮೃತ್ತಿಕೆ ನನ್ನ ತನದ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವಿಕಸಿಸಿದೆಯೋ? ಭವ್ಯ ವೈದಿ ಕತೆಯ ರಾಕ್ಷಸ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಣಗಾಡಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದ ಉಸಿರೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲವದು, ನೆನಪಿದೆಯಾ ಶ್ವೇತೆ, ಅಂತಹ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲೇ, ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳ ನೆಲೆಯನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ (petty womanly cell) “ಹುಲು ಹೆಣ್ಣಿನ ಗಡಿ” ನಿಂದ ಸೆಳೆದು ತಂದು ವಿಶಾಲಾಕಾಶದ ಕೆಳಗೆ ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿಸಿದ್ದು.

ಪರಮಹಂಸರ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ತತ್ತರಿಸಿದ ನರೇಂದ್ರನಂತೆ ನೀನು ಬೇಡ ಬೇಡ ಅಂತ ಕೂಗಿದ್ದು... ಕಸೂತಿ ಹಾಕುವ, ಹೂಬತ್ತಿ ಹೊಸೆಯುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವೈರಿನಲ್ಲಿ ಕಮಲವನ್ನು ಅರಳಿಸುವ, ಸುಧಾ ಪತ್ರಿಕೆ ಓದುವ ನಗುವ, ಅಳುವ, ಅರ್ಥವಾಗದ್ದನ್ನೂ ಬೆರಗಿಲ್ಲದೆ ಹೌದೆಂಬಂತೆ ಆಲಿಸುವ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಸಂಕೇತವೆ? ಮನಸಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಅಗೆಯುತ್ತಾ ಅಗೆಯುತ್ತಾ, ಹರಟುತ್ತಾ ಹುತ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆದೆ. ಶ್ವೇತೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ಹೊಳಪು ಗಂಗೆಯಂತೆ ಹರಿದು ನನ್ನ ಸುತ್ತಿ ಮತ್ತೆ ನೀನೆ ಆಗಿ ಉಳಿವ ನಿನ್ನ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ನನಗೆಷ್ಟೊಂದು ಬೆರಗು ಆಗ.

ರಾತ್ರಿಯ ಬೀದಿಬೀದಿ ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕುಡುಕ, ರಾಮಾಯಣಕಾಲದ ಅಗಸನ ಹೆಂಡತಿ ತಿಮ್ಮಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಗುಡಾಣದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊತ್ತು ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾಳೆ, ತೆರೆದ ತೊರೆದ ಮೊಲೆಗಳ ಕಡೆ ಉದ್ದೇಶಿತ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ, ಹಿಂಡುವ ಎಮ್ಮೆಯಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿ ದುಡುಕು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಾವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಳೊಂದು ಊರಿಂದಂತೆ ಅನುಭವವಾದರೂ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬರಿ ಮಣ್ಣು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಆ ಚಿಟ್‌ಫಂಡ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಫೀಸರ್ ಪಾರಿಮೋಲಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಲಾವಣ್ಯ ಲೇಶವಿಲ್ಲದ ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದ ಅವಳ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಬರಿ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಿದೆ: ಎರಡು ಕೈ, ಕಾಲು, ಇತ್ಯಾದಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾರದೋ ಸ್ಕೂಟರಿನ ಪಿಲಾನಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರದೋ ಕಾರಿನ ಫ್ರಂಟ್ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ... ಅವಳ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವ ಎಂಥ ಘನ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಈ ಜನದ ಬಾಯಿ ‘ಲೈಂಗಿಕತೆ’ಯಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ನನಗೆ ಕುತೂಹಲ.

ನಾನು ಇವಳೊಡನೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗುವಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಅವಳಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದ ವಿಚಾರವಿರಬಹುದು : ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜೇಡ ನೆಯುತ್ತದೆ: ಸೂಟು ಬೂಟು ಧಾರಿ ಬೆಳ್ಳನೆಯ, ದುಂಡನೆಯ ಎತ್ತರದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿನ, ಕಾರಿನ, ಸ್ಕೂಟರಿನ, ಸುಂದರ ಹಲ್ಲಿನ, ನೀಳ ಮೂಗಿನ ಯಾರೋ ವಿಹಾರ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತದೆ ಈ ಜಮದಗ್ನಿ ಮುನಿ ಪತ್ತಿಯ ಕಣ್ಣಿನೊಡನೆ, ಅವಳು ಬೆಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ. ಮನಸ್ಸು ಎಂಥ ಭದ್ರಕೋಟೆ. ಹುಚ್ಚ ಜಮದಗ್ನಿಯ ಪರಮ ಮೂರ್ಖತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಎಂಥ ರಹಸ್ಯ; ಅಮೂಲ್ಯ ಆಸ್ತಿ; ಸತ್ಯ: ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಈ ಮಾನಸಿಕ ಭ್ರಮರವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಂತೆ ಜನ್ಮಿಸಿದ್ದ ಹಕ್ಕು?

ಮನೆಗೆ ಫ್ಯಾನ್ ತಂದ ದಿನವೆ ಈ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆಂಬ ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನನಗೆ ದಿಗಿಲಾಗಿತ್ತು, ಹಾಸಿಗೆ, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಲಕರಣೆ ಕಂಡಾಗಲೂ ಅಂಥದ್ದೇ ಚಡಪಡಿಕೆ. ಕಲ್ಪಾಂತಸ್ಥಾಯಿಗಳಂತೆ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲೂ ಬೇರು ಬಿಡುತ್ತೆ ಅಮರನಾಗಿಬಿಡಬಹುದೆ? ಮನೆಯ ಒಂದೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅನಿಸುವಿಕೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಶೇಖರಿತವಾಗಿ ಈಗ ಸಂಚಿತ ಪಾಪದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಬೆದರಿಸುತ್ತವೆ; ಅಣಕಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ಚಂಡಿ ಹಿಡಿದು ರಾಗ ತೆಗೆದಾಗ “ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ” ಅಂತ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವ ಭಾನುವಾರದ ನಿರ್ದಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದಲ್ಲಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕಿ ಹೋದಾಗ ಯುಗಯುಗಾಂತರ ವಾಣಿಯೊಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ “ನಾನೆ? ಇವು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆ?...ಕೋಹಂ?” ಎಂದು ಕುಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದವು, ಇಲ್ಲ, ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಸಮೀಪವಾದ ಒಂದು ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕು, ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಮನಸ್ಸು ದೇಹ ಸಂಪಾದಿಸಲೇಬೇಕು. ನನಗೆ ನಾನೆ ಅಪರಿಚಿತನಾಗಿ ಬಿಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಮೋಸಮಾಡಿಯಾದರೂ ಪಾರಾಗಬೇಕು, ನನ್ನ ಸುಟ್ಟ ಬುದಿಯಲ್ಲೇ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. “ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೋ ಎರವಿನ ಸಂಸಾರ” ಎಂಬ ದಾಸರ ಪದವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕುರುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಹೊರಗೆ ಪ್ರಳಯದ ಮಳೆ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟು ನಿಂತ ನಾನು, ಕ್ಷಣ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡ ಅಮ್ಮನ ಕುಗ್ಗಿದ ದೇಹ, ಅವಳೊಡನೆ ಎರಡು ಮಾತಾಡಬೇಕು, ಆರಂಭ, ಮುಕ್ತಾಯ ಎರಡೂ ಕಷ್ಟ, ಅವಳು ಏನೋ ನೋವು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಜೀವನ ಬಿಡು ಎನಿಸುತ್ತದೆಯಂತೆ, ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಅವಳೇ ಮೇಲು, ಎಂಥ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಸಿಪ್ಪು: ಪಾತ್ರ, ಪಡಿಗ, ಸಲಕರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸುವಾಗ, ಯುಗ ಯುಗಾಂತರಗಳವರೆಗೆ ಇದೇ ಕ್ರಮ, ಮನುವಿನ ಕ್ರಮದಂತೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸಾಗಬೇಕೆಂಬಂಥ ಧೋರಣೆ, ಐವತ್ತು ವರ್ಷ ಅವಳು ಬಳಸಿದ ಸೌಟು ಕಡಾಯಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಅವಳ ಅಜ್ಜಿಯಕಾಲದ .ಈಳಿಗೆಮಣೆ ಇನ್ನೂ ಹರಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಅವು ಗಳಂತೆಯೇ ಜೀವಿಯನ್ನೂ ಅವಳು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಸರಿಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಏನು ಕೊಂಡರೂ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನಕ್ಕಿಂತ ದೀರ್ಘ ಬಾಳಿಕೆ ಬರಬೇಕುಂತ ಚಡಪಡಿಸು ತಾಳೆ, ಕಕ್ಕಸಿನ ಡಬ್ಬ ಇದೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೇ ಇಡಬೇಕೆಂದು ಶಾಸನ ಮಾಡು ತಾಳೆ, ಉಗುಳುವುದಾದರೆ ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥಲ್ಲೇ ಉಗುಳಿ, ಅರ್ಧ ಚೊಂಬು ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮೇಲೆ ಸುರುವಬೇಕು, ಅವಳ ಶಾಸನಗಳೋ ಬಹಳ, ಐದಾರು ಜೀವಿಗಳ ಈ ಪುಟ್ಟಮನೆಯನ್ನು ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಆಳುತ್ತಾಳೆ, ಇವಳು ಕಾನೂನು ಭಂಗಮಾಡಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಾಗ ಅಮ್ಮ ಎಷ್ಟೋ ಉದ್ಧ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಆಗ ಅವಳು ತುಂಬ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಾಳೆ.

ಅಮ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ತೆ ಎಂಥ ಹಳೆಯ ಅಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತು! ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಈ ನವಯುಗದಲ್ಲೂ ಸಾಯದೆ ಮೂಲಭೂತ ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿದೆ. ಸೊಸೆ ತಂದ ಚೆನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಂತ ಕಾರುರುವಾಕ್ಕಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಅವಳಲ್ಲಿದೆ; ಸೊಸೆ ತಂದ ಲೋಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದವಳಲ್ಲ.

ಸೊಸೆಗೆ ಅಕರಾಸ್ತೆಯಿಂದ ತಿನ್ನೂಂತ ಬಲವಂತದಿಂದ ಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಲಲಿತಾಸಹಸ್ರ ನಾಮ ಒದರುತ್ತಾಳೆ, ಅಜ್ಜಿಯೊಡನೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಭಾಗವತದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಪಾರಿಮೋಲಿ ಪುಸಲಾಯಿಸಿದರೆ ಅವಳೊಡನೆ ಒಂದೆರಡು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಏನು ಬದುಕೋ? “ಉಟ ನಿರ್ದೆ ಉಟ” ಅಂತ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರಾಮಾಕೃಷ್ಣ ಕೇಶವ ಮಾಧವ” ಎಂಬ ರಾಗದಲ್ಲೇ ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಕಾಯಕಲ್ಪ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ?

ಇವಳಿಂದ ಅಮ್ಮನಿಂದ, ಮಕ್ಕಳಿಂದ, ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ, ಮಂಜಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಳಿಯುತ್ತೇನೆ ಸೇರು ಪಾವು ಚಟಾಕಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಸತ್ಯ ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯ ಎಂಬಂಥ ಲೋಕತಾರಕ ಮಂತ್ರ ನನಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ ಎಂಬ ದಿವ್ಯಾನುಭವ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತದೆ, ಬದುಕೆಲ್ಲ ಅಸಹ್ಯ ಕಜ್ಜಿ ಎಂಬಂತೆ ಕವನ ರಾಶಿ ಪೇರಿಸುವ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಡ್ಡಿ, ಸ್ಕೂಟರ್, ಮನೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುವ ಕಳಕಳಿ ಬದುಕಿನ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ನನಗೆ ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಎರಡು ವರ್ಷದ ಕಿರಣ್ ಯಾವ ಆಟಕೆ ಕೊಟ್ಟರು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸದು ಕೊಟ್ಟರೂ ಮುಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸೌಟು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ: ತರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ, ಬಾಲ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಆಕಾಲ ಪ್ರೌಢಮೆಯೆಂದು ಬೆರಗಾಗುತ್ತದೆ. ಹಣ ತರುವ ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, “ಬೆರಣಿಯ ಆಯುವ ಅಟ್ಟುಣಲು ತೆರಪಿಲ್ಲದ” ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲೇ ಕುದಿಯುತ್ತೇನೆ. ಈ ಆಟ ಮಕ್ಕಳ ‘ಅಲುಗಳಿಮಣೆ’ ಆಟಕ್ಕಿಂತ ಅರ್ಥವತ್ತಾದದ್ದೆ?.....

ಕಿರಣ್ ಗೊಂಬೆ ತೂರಿ ಎಸೆದರೆ, ಅಜ್ಜಿ ಮಡಿಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಸಾಲಗ್ರಾಮವನ್ನಿಟ್ಟು ಆಟವಾಡುತ್ತಾಳೆ, ನನ್ನನ್ನು ಶೂದ್ರನೆಂದು ಹಂಗಿಸುವ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಸಬ್‌ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆಫೀಸಿನ ಗುಮಾಸ್ತ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ: “ಮಮ ಉಪಾತ್ರ ಸಮಸ್ತ ದುರಿತ ಕ್ಷಯ ದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸ್ಯೇ...” ಈ ಮಂದಿ ಪ್ರಬುದ್ಧರಾಗುವುದು ಯಾವಾಗ? ಅಂತ ವಿವೇಕಾನಂದನಂತೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎರಡು ಇರುಳಿನ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಹಗಲು ಹೇಗೆ ತೂರಿಹೋದಾಗ ಎಲ್ಲ ಮರೆತು ನಿದ್ರೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರೊ. ವಿಷಕಂಠಯ್ಯನವರೊಡನೆ ನನ್ನೆಲ್ಲ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ಗುರುಕುಲವಾಸದ ಶಿಷ್ಟೋತ್ತಮನಂತೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಾಗ, ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ತಮ್ಮ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷದ ಮಹಾಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವೆಂಬಂತೆ ‘Order’ ಇರಬೇಕು ಅಂದಾಗ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಮಿಂದು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯ ಗೂಟದಿಂದ ಚಡ್ಡಿ, ಬನೀನು ಟವೆಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಕ್ರಮ ಕಂಡು ನಾನು ನಕ್ಕೆ, ಗೂಟದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಬನೀನು, ಅನಂತರ ಚಡ್ಡಿ, ಅನಂತರ ಟವೆಲ್... ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಳಸುವಾಗ ಟವೆಲ್ ಚಡ್ಡಿ ಬನೀನು ಒಮ್ಮೆ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ಒಡ್ಡಿ ಅವಳ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಿಯಶ್ವೇತೇ,

ನನ್ನ ಬದುಕು ಪುರಾಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಿರುವಿಗೊಂದು ಭಂಗ, ಹತ್ತೊಂಬತ್ತರ ಕಾವು ಈಗಿಲ್ಲ, ಇಪ್ಪತ್ತೂರರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ ಈಗ ಉಪಕಥೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅರ್ಥ ವಿರಹಿತ ಶಬ್ದ ಜಾಲದಂತೆ ಅನಿಸಿದೆ’ ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡವರೇ, “ಹೊಸ್ತಿಲಕ ಶುಭ ಬರೆಯುವ” ನಿನ್ನ ಅಗಲಿಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಈಗ ಬಾಯ್ಬಿರೆದಿದೆ. ಕಾಮ ಒಂದು ರಾಮರಕ್ಷೆ? ಒಂದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಉದ್ದೇಶರಹಿತತೆಯೇ ಅದರ ಸೊದಸು ರಘುವಂಶದ ಕಾಲಿದಾಸನಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕಾಣಲೆ?

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ದೇಹೋಽಯ ಕ್ಷಂದ್ರ, ಕಾಮಾಯ ನೇಷ್ಯತೇ” ಅಂತ ಮಂತ್ರ ಪರಿಸಲೇ?

ಪ್ರೇಮ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವೂ ನನ್ನ ಕರುಳಿನ ರೋಗದ ಮುಂದೆ ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಾವು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಪಿಸಿದರೂ ಪದ್ಯ ಬರೆಯಲಾರೆ.

ಆಗ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಡ ಆ ಪ್ರೇಮ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ಕಳೆದ ದಿನಗಳು ಮಾತುಗಳು ಕೊಟ್ಟ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಅನುಭವಗಳು ಆಗ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಅದರ ನೆನಪು ಸಹ ಹಿತವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಏಕೆ? “ಕೃತಘ್ನತೆ, ಮೃಗೀಯತೆ” ಅಂತ ನೀನು ಸಲೀಸಾಗಿ ಅಂದುಬಿಡಬಹುದು.

ಆದರೂ “ಆ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತು ದಿವ್ಯ ತಾನಾಗಿತ್ತು” ಎಂದು ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್‌ನಾಗಿ ಹಾಡ ಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಶ್ವೇತೆ, ಬದುಕು ಸೋರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಕಳೆದದ್ದನ್ನು ಪುನರ್‌ರಚಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಸ...ನೋಡು ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣ ಉತ್ತರಿಸು..... ಆ.. ದ....ರೆ.....ನಿನ್ನ ವಿಳಾಸ?

ಜೀವಂತ ಧೋರಣೆಗಳು

ಜೀವಂತ ಧೋರಣೆಗಳು

ಮಾಧನ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಬರಹಗಾರರು ತಮ್ಮ ಕೆಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವವರ ಜೊತೆಗೇ ತಮ್ಮ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವವೆಂದರೆ ಅಡಿಗರ ಮೂರು ಕವನಗಳು: 'ಭಗ್ನ', 'ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ', ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ': ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿಯವರ ಎರಡು ಕತೆಗಳು: 'ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು', 'ಅವನತಿ'; ಕಂಬಾರರ ಎರಡು ಕವನಗಳು: ಗುಡು ಗುಡು ಗುಮ್ಮ, 'ರಾಮಾಯಣವೂ ಗೋದೂ ತಾಯಿಯೂ' ಹಾಗೂ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕತೆ 'ನವಿಲುಗಳು', ಇವೆಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳು ತೀರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡಬಹುದು, ಜೀವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿತವಾಗಬೇಕಾದ ಹಂತವೊಂದರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಅಡಿಗರೊಬ್ಬರನ್ನುಳಿದು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಮೂರು ಕವನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ತಿರುವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಕನ್ನಡದ ಸದ್ಯದ ಮಹತ್ವದ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

“ಕೂಪ ಮಂಡೂಕ”, ಮತ್ತು “ನೆನಪುಗಳೆ ಹಾಗೆ” ಯಂತಹ ಅಪ್ಪಟ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಅಡಿಗರು ‘ವರ್ಧಮಾನ’, ‘ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ’ದಂಥ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ, ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ, ‘ಡೊಂಕು ಬಾಲಕ ಚಿನ್ನದ ನಳಿಗೆ’ಯಂತಹ ವಿಚಾರದ ಆಕಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಬೇರೂರಿದ ಗರಿಗರಿಯಾದ ಕವನವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು, ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರಗೊಳ್ಳುವ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಕೆದಕುವ, ಅರಿಯುವ ಗಾಢ ಪ್ರಯತ್ನ ಭವಿಷ್ಯ ವಾದಿಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು, ‘ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ’ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ, ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಕವಿಗಳ ಕೊನೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಕಂಡ ನಮಗೆಲ್ಲ ಅಡಿಗರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕವಿಗಳಾಗುವ ಯೋಚನೆ ಕೂಡಾ ಬಂತಾದರೂ, ರಾಮನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು ಅಮೂರ್ತವನ್ನು ಮೂರ್ತಕ್ಕಿಳಿಸುವ ಕಾವ್ಯಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೆ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ಅಷ್ಟೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು, ‘ವರ್ಧಮಾನ’ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ- ‘ಬರುತ್ತಾರೆ’, ‘ಎಡ-ಬಲ’, ‘ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ’, ‘ಆನಂದತೀರ್ಥರಿಗೆ’-ವಿಡಂಬನೆಯ ಧ್ವನಿಯೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ ‘ಭೂಮಿಗೀತ’ದ ನಂತರದ ಮಹತ್ವದ ತಿರುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ‘ವರ್ಧಮಾನ’ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಹತ್ವದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು: ವಿಚಾರದ ಆಕಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಬೇರೂರಿದ ಕವನಗಳು; ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡ ಬಾಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಕವನಗಳು (‘ಕೂಪಮಂಡೂಕ’, ‘ನೆನಪುಗಳೆ ಹಾಗೆ’) ಹಾಗೂ ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯ. ಇಂತಹ ‘ವರ್ಧಮಾನ’ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರ ಹೊಸತರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಮಜಲಿನ ‘ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿ ರುವಾಗ್ಗೆ’ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಕವನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ‘ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ’ ದಂಥ ಅವನ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಜೀವನದ ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ಕೊನೆಯ ಮೇರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

‘ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ’ ಕವನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥದ ವಿವಿಧ ಛಾಯೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ‘ವರ್ಧಮಾನ, ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೆ ಮೂರು ಸ್ಪಷ್ಟ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಏಕಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅಡಿಗರು ಇಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರಿಂದ ಈ ಕವನದ ಸ್ಥೂಲವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಕೂಪಮಂಡೂಕ’ ದ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕವನವೂ ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ‘ನೀ’ ಕವಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಹರಿಯುವ, ಕೇವಲ ದೈಹಿಕ ಪರಿಸರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಕ್ತದ ‘ಅಪ್ರಜ್ಞೆ’ಯನ್ನು ‘ನಿ’ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆಯೊಡನೆ ಕವನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಜಾಗ್ರತಾ ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ, ಊಟಗಳ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗ್ರತವಾಗುವುದುಂಟು, ಆಗ:

ಆಳುದ್ದ	ತೆರೆಯೆದ್ದು	ಅಲ್ಲೋಲ	ಕಲ್ಲೋಲ
ರಕ್ತದೊತ್ತಡ	ಹೆಚ್ಚಿ,	ಎದೆಬಡಿತ	ಚಡಪಡಿಸಿ

ಅರಳು ಹುರಿಯುವ ಮಾತಿಗಷ್ಟೇ ನಿನ್ನರಿವು, ನೀನೇ ಗುರಿ.

ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳು ಅರಳು ಹುರಿದಂತೆ ಬಂದರೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಿವಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವದೆಲ್ಲವೂ ಸಂಬೋಧನೆಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕವನದ ಧ್ವನಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಸ್ವಂತ ಮಾತಿನ ಧ್ವನಿಯೊಂದು ಒಡಮೂಡುತ್ತದೆ, ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸರೋವರದ ಮೇಲೆ 'ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಸಣ್ಣಲೆಗಳುರುಳ ತೊಡಗುತ್ತವೆ.' ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸರೋವರದ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಬೇರುಗಳು ಮೊದಲ ಭಾಗದ "ಆಳುದ್ದ ತೆರೆಯೆದ್ದು' ಎನ್ನುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ, ಇಲ್ಲಿಯ ಸಣ್ಣಲೆಗಳುರುಳುವುದು ಕೂಡ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೆ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಉಟದ ಪರಿಸರಣದಷ್ಟೇ (ಯಥಾಪ್ರಕಾರ) ಯಾಂತ್ರಿಕ : ಆದರೆ 'ರಕ್ತ ಪರಿಸರಣದಪ್ರಜ್ಞೆ' ಗಿಂತ ಭಿನ್ನ, ಈಗ ಸರೋವರದ ಪ್ರತಿಮೆ ಡೋಣಿಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳು, ಉತ್ಕಟಾವಸ್ಥೆಯ ಘಳಿಗೆ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ, ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡೂ ಮನುಷ್ಯನ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಸಮಾಂತರ ರೇಖೆಗಳಂತೆ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಂತೆ ಇದ್ದರೂ ಇವೆರಡೂ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೇಲೆ,

ಯಾವ	ಕನಸುಗಳೊ,	ಕರ್ಮದುಣಿಸುಗಳೊ,	ನಾಳ
ನಾಳದೊಳತಾಳಕ್ಕೆ	ಯಾವ	ಭಂಗಿಯೊ	ಬವಣೆ
ಯೋ-ಕೇಳಿದರೆ	ಹೇಳಬಾರದ,	ಹೇಳಿದರೂ	ಕೂಡ
ತಿಳಿಯಲಾರದ	ಕೊಕ್ಕೆ	ಕೊಂಕು,	ಡೊಂಕು
ಶಂಕೆ ಶಂಕು ಆತಂಕಗಳು.		ಅಂಕು	

ಆದರೆ ದೈಹಿಕವಾಗಿ, ಸದಾ ಆಡುವ ಮಾತು ಹಾಗೂ ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯ ನಡುವೆ 'ಯಾತರವೊ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಗಳು, ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ನೆಳಲುಗಳು,' 'ರಕ್ತ ಪರಿಸರಣದಪ್ರಜ್ಞೆ' ಗೂ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿಯ 'ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇವಲ ದೈಹಿಕ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಪರಿಸರಣವೂ ಆಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಇಂದು, ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಳು ಹುರಿಯುವ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತುಗಳು ದೈಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಸದಾ ಬರುವ ಮಾತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವವರಿಂದ, 'ಮಾತು ಮತಿಗಳ' ನಡುವೆ 'ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಲೆವ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಕೇಳಲುಗಳು' ಹಾಗೂ 'ನಿದ್ದೆ ಮುಖಮಲ್ಲಗಳ ಹರಿದು ಮುಖರವಾಗುವ ವ್ಯಾಪ್ತ ನಖದ ಹೊಸ ಗೀರುಗಳು.' ಮಾತು ಹಾಗೂ ಜಾಗ್ರತೆಯ ನಡುವೆ ಅಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೃದುವನ್ನು ಹರಿದು, ಧ್ವನಿಗಯ್ಯುವ ಹುಲಿಯುಗುರಿನ ಹೊಸ ಗೀರುಗಳು, ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಧ್ವನಿಗಳು, ಮಾತುಮತಿಗಳ ನಡುವೆ ವಿವಿಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಹ್ಯ, ಅಥವಾ ನಿತ್ಯದಲ್ಲದ "ಕುದಿಮಡಕೆ ತಳದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದ ನಿರಾತಂಕ ಗಟ್ಟಿಯೋಡು, ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜಾಗ್ರತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ "ನಿತ್ಯದಲ್ಲದ ಕುದಿಮಡಕೆ'ಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ. ಈ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುವ ವಸ್ತುವೊಂದಿದ್ದರೂ ಇದರ ತಳ ಮಾತ್ರ ಕಾಯಿಗಳ ಒಳ ಭಾಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಿಸರ್ಗದಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಗಟ್ಟಿಯೋಡು, ನಿತ್ಯದಲ್ಲದ ಜಾಗ್ರತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವದು ನಿರಾತಂಕವಾದ ನಿತ್ಯ : ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಭೇದ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು, ಕಾಫಿ, ತಿಂಡಿ, ಉಟ ಹಾಗೂ 'ಸರೋವರದ ಮೇಲೆ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಸಣ್ಣಲೆಗಳುರುಳುವುದು,- ಇವೆಲ್ಲ 'ನಿತ್ಯದ ನಿರಾತಂಕ ಗಟ್ಟಿಯೋಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

‘ತಾಳ ತಪ್ಪಿ ಅಥವಾ ತಾಳದಿಂದ ತಾಳಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯುವ ಬಗೆಗೆ ಸದಾ ಶ್ರುತಿ ಹಿಡಿದು ಮೂಲ ತಾಳದ ಲಯವ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವ ಪುಂಗಿ’ಯ ಪ್ರತಿಮೆ ಕೂಡ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವುದು ಗಟ್ಟಿಯೋಡಿನಿಂದಲೇ, ಹಾಗೆಯೇ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುಂಗಿಯ ಶ್ರುತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ. ಮೊದಲ ಎರಡು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಮೂರ್ತರೂಪದ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಧಾನಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ಮುಟ್ಟಲು ಮೂಸಲು ಬಾರದ ಪುಂಗಿಯ ಶ್ರುತಿಯ ಧ್ವನಿರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ. ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾಳ ತಪ್ಪಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ತಾಳದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತಾಳಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯುವ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ರೀತಿಗೆ ಶ್ರುತಿ ಹಿಡಿದೂ ಮೂಲತಾಳದ ಲಯವ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವ ಪುಂಗಿಯ ಶ್ರುತಿ, ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳೆ, ಆದರೆ ಈ ಸೋರೆ ಬುರುಡೆ ಬಳಿ ಅಂದರೆ ಗಟ್ಟಿಯೋಡಿನಿಂದಲೇ ಈಜುವದಕ್ಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಸಾಧನದ ಸಮೀಪ ಇರುವವರೆಗೂ ಜೀವನ ಕೇವಲ ತಲೆ ಬುರುಡೆಯಾಗುವ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ: ನಿತ್ಯದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಜಾಗ್ರತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದ ಸಾವು ಅಸಂಭವ. ಈಗ ಹೃದಯಕಮಲದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಜಾಗ್ರತ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ‘ಮಧ್ಯವೆ ರೂಪು ತಳೆವ ತ್ರಿಜ್ಯಗಳಸಂಖ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಮುಡಿ ತಣಿವು ತರುವ ಸಾಮತೇಜಸ್ಸೇ, ನಮಸ್ಕಾರ’ : ಜಾಗ್ರತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವರ್ತುಲದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ, ‘ಗುರಿ, ಮುಡಿ, ತಣಿವು’, ತರುವ ಸಮಾಧಾನದ ಸೈರಣಿಯ ತೇಜಸ್ಸು, ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ, ಕವನದ ಕೊನೆಗೆ ಬರುವ ವರ್ತುಲದ ಪ್ರತಿಮೆ ಪ್ರಾಚೀನರ, ಋಗ್ವೇದವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ತ್ರಿಜ್ಯವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಸಾಮವೇದವನ್ನು ಪರಿಧಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಯುಜ್ಜದಿಂದಲೇ ಋಗ್ವೇದವು ಹೊರಟಿತೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡರೆ, ಕವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ಇತಿಹಾಸಪೂರ್ವಕಾಲದ’ ಅರ್ಥ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಯಜುರ್ವೇದವು ಯಜ್ಜಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ರಚಿತವಾದದ್ದನ್ನುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇಲ್ಲಿಯು ‘ನಿತ್ಯದ ನಿರಾತಂಕ ಗಟ್ಟಿಯೋಡಿನಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಧೋರಣೆಯ ಅರಿವು ಬರಬಹುದು. ಇನ್ನು ಸಾಮವೇದವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಋಗ್ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು (ಮೂಲ ತಾಳದ ಲಯವ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವ ಪುಂಗಿ) ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ವರ್ತುಲದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುಂಗಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಈ ಕವನದ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಡಿಗರ ಗಂಭೀರ ಕವನಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಈ ಕವನವೂ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು, ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ “ನೀ’ ಎನ್ನುವ ಜೀವ ಕವಿಯಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಹೊರಗೆಯೂ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅರ್ಥೈಸಿದರೆ ಕವನ ಒಂದು ಬೇರೆ ಅರ್ಥದ ಛಾಯೆಯನ್ನೇ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅರ್ಥೈಸುವವರ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕವನದಲ್ಲಿಯೇ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ಲೇಷೆಗಳು. ‘ಬಳಿ’ ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ‘ತೊಡೆ’ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗೆಗಿನ ಸಂಬಂಧದ ಕವನವೂ ಇದು ಹೌದು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಕವಿಯ ದೈಹಿಕ ಭಾಗವೇ ಆದಾಗ, ಹೃದಯ ಕಮಲವೇ ಆದಾಗ, ದೈಹಿಕ ಆಶೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ದೊರೆತಾಗ, ‘ನರನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ರಕ್ತ ಪರಿಸರಣದಪ್ರಜ್ಞೆ’ಯನ್ನು ಬಗೆಯಬೇಕು ಕವಿ, ಮುಂದೆ ಬರುವ ಊಟ, ತಿಂಡಿ, ಕಾಫಿಗಳು ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆಂಬ ಅಂಶಗಳ ಚಿತ್ರಣವಿದ್ದರೆ, ಈ ನಡುವೆ ‘ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಧಗೆಗೆ / ಆಳುದ್ದ ತೆರೆಯೆದ್ದು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ’, ಇತ್ಯಾದಿ-ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ವಿರಸವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿರಸದಲ್ಲಿ ‘ಅರಳು ಹುರಿದಂತೆ’ ಬರುವ ಮಾತಿಗೆಲ್ಲ ಹೆಂಡತಿಯ ಗುರಿ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸರೋವರದ ಚಿತ್ರ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದು ಬಳಿ ಬಳಿಯೆ ಬಿಳಿ ಬಿಳಿ ಹಾಯಿ ಕಾಯುವವು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಬಳಕೆಯ ಸೂಚನೆ ಇದೆ, ಸಂಜೆಗೊಪ್ಪಿ, ‘ಇರುಳಿನ ಇರಸು ಮರಸಲ್ಲಿ’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯ ಚಿತ್ರಣವಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಬರುವ ‘ಸಮಾಂತರ ರೇಖೆ’ಗಳ ಮೇಲೆ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಈ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ ಎಂಥದು ಎನ್ನುವದನ್ನು ಅರಿವಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ (ಎರಡು ಹೃದಯಗಳ ಆಜನ್ಮ ಕೌಮಾರ್ಯತ್ವವೇ ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ದುರಂತ ಎನ್ನುವ ಯೋಚನ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ ಈ ಸಾಲುಗಳು) ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸಾಲುಗಳು ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದನ್ನು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರು ತಿಳಿಯಲಾರರು ಎನ್ನುವದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ

ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡುವ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ 'ನಿಶ್ಯಬ್ಧ ಹರಿಯುವ ರಕ್ತ ಪರಿಸರಣದಪ್ರಜ್ಞೆ'ಯನ್ನು ಬಗೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಮಾತು ಹಾಗೂ ಕವಿಯ ಬುದ್ಧಿಯ ನಡುವೆ 'ಯಾತರವೂ ಆತತಾಯಿಗಳು', 'ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದ-' ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಸರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದ-ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಲೆವ ಬೃಹದಾಕೃತಿಯ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ನೆಳಲುಗಳು', ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಮೂಲ ಭೂತವಾಗಿ ರಕ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಆಶೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿಷ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ: ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ 'ಮಾತು ಮತಿಗಳ ನಡುವೆ';

ನಿದ್ದೆ ಮುಖಮಲ್ಲಗಳ ಹರಿದು ಮುಖರವಾಗುವ ವ್ಯಾಘ್ರ ನಖದ ಹೊಸ ಗೀರುಗಳು.

'ನಿದ್ದೆ ಮುಖಮಲ್ಲಗಳ ಹರಿದು' ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಸುಖ ನಿದ್ರೆಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ 'ಮುಖರವಾಗುವ ವ್ಯಾಘ್ರ ನಖದ ಹೊಸ ಗೀರುಗಳು' ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಿನೆಸ್ಥೇಸಿಯಾವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ : ಧ್ವನಿಗೈ ಯುವ 'ಹುಲಿಯ ಗೀರುಗಳು' ಮತ್ತೆ ದಿನ ನಿತ್ಯ ನಡೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಧಗೆ' ಯನ್ನೇ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ.

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಸಹ್ಯ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರವಿದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಅಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಗೆಯುವ 'ಮತಿ' ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವುದೆಲ್ಲವೂ ದಿನ ನಿತ್ಯ ನಡೆಯುವ ವಿಧಿಗಳೆ, ನಿತ್ಯದಲ್ಲದ (ನೈಮಿತ್ತಿಕದ) ಮತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಕುದಿಮಡಕೆ ತಳದಲ್ಲಿ' ನಿತ್ಯದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಗಟ್ಟಿಯೋಡಿದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಸೋರೆಬುರುಡೆ ಬಳಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲು ವಿವರಿಸಿದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ 'ನೀ' ಎನ್ನುವದು ಹೊರಗಿರುವಾಗ ಸಂಬೋಧಿಸಿದಾಗ ಇರುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಇರುವ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಭೇದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು, 'ಸಾಮ' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವ' ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಹೃದಯ ಮಧ್ಯವೇ ರೂಪು ತಳೆವ ಅಸಂಖ್ಯ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವ ಈ ತೇಜಸ್ಸು ಗುರಿ, ಮುಕ್ತಿ, ತಣಿವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ 'ಮುಖರ' (ಧ್ವನಿಮಾಡುವ) ಎನ್ನುವ ಪದ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಈಗ ಇಂಥ ಸಾಮ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಳುವ ನಮಸ್ಕಾರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವದರಿಂದ, ಮೊದಲಿನ ಅರ್ಥದ ಛಾಯೆಗಿಂತ ಈ ಅರ್ಥ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೇ ಕವನದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಯ್ಯಕ್ತಿಕವಾದ ಜಾಗ್ರತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಯೇ ಬರೆದ ಗಂಭೀರ ಕವನ, ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ಕವನವೂ ಆಗಿರುವದು, ಅಡಿಗರ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಾಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವರಗೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಜೀವಂತ ಗಟ್ಟಿಗಳೆಂದು ಬಗೆದು ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಈ ಕವಿ ಈಗ ಭಾಷೆಯ ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡುಲ್ಲದೇ ಶ್ಲೇಷಗಳ ಉಪಯೋಗದ ಅನುಕೂಲತೆಯತ್ತ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನೂ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯ ಉಪಯೋಗವೇ ಈ ಕವನಕ್ಕೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಹಾಗೂ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಛಾಯೆಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಿದೆ, ಶ್ಲೇಷಗಳ ದುಂದು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಂಡ ನಮಗೆ ಈ ಕವನ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಿರುವ ಶ್ಲೇಷಗಳ ಅನುಕೂಲತೆಯತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವದರ ಜೊತೆಗೆ, ಬರಡಾಗುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಶಾಕಿರಣವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಬೋಧಿಲ್ಲದ್ದುತಿರುವ ಜೀವ ಅಂತರಾಳ ದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಅಥವಾ ಹೊರಗೆ ಇರಲಿ, 'ಗಟ್ಟಿಯೋಡು' ಎನ್ನುವ ಪ್ರತಿಮೆ ಕವಿಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆ ಎನ್ನುವದು ಸ್ಪಷ್ಟ, ಇಂಥ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜರೂರಿಯ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಡಿಗರು ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಗೆ ಇಡೀ ಕವನವೆ ಒಂದು ಸಂಕೇತವಾಗುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗುಲಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ತುಡಿತವನ್ನು ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, ಇನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಕವನಗಳೆಲ್ಲ ವಿಡಂಬನೆಯತ್ತ ತಿರುಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ವಿಷಾದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ

ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ 'ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ', ಈ ದೇಶದ ಹದಗೆಟ್ಟ ವಾತಾವರಣವನ್ನು 'ಹೆಣ'ದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರಿಸಿದಾಗಲೂ,

ಹೆಣದ	ವಾಸನೆ	ತಡೆಯದಾದನಯ್ಯೋ,	ದಮ್ಮ
ಕಟ್ಟಿ	ಧುಮುಕಿದನಿತ್ತ	ದಿಳಿಯ	ಕಡೆ;
ತುತ್ತು	ಕಸಿಯುವ	ಹೆಣದ	ಕೈಗೆ
			ಕನ್ನಡದ
			ತೊಡ

ಇತ್ತು: ಬದುಕುವ ಆಸೆಗಷ್ಟೋ ಎಡೆ.

ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ವಿಷಾದವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆಯಾದರೂ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಗೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸುವ ಭಲ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಬಗೆದು ಬರೆವೆ ಅಡಿಗರ `ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮೂಡಿದರೂ ನಾಟಕೀಯತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಉಳಿದು ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕವನ 'ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ' ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದ ನಾಟಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಚಿತ್ರಣ ದೊಡನೆ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ವಿಷಾದದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ.

'ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ' ಮತ್ತು 'ಭಗ್ನ' ಕವನಗಳು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಕಡೆಗಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ, 'ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ' ಯಲ್ಲಿಯ ಸುಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿದು 'ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವಂಥ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ, ಇರುವ ವ್ಯಂಗ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ನೇರವಾಗಿಯೇ ಇದೆ, ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನೊಬ್ಬ ಓದಿದರೂ ತಟ್ಟುವಂತಹ ಕಾವ್ಯ ಓಘವಿದೆ, 'ಭಗ್ನ' ನಾಲ್ಕು ನುಡಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ವಚನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂಥ ಕವನವಾದರೂ, ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಚಿಗುರೊಡೆದಾಗ 'ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ' ಬರುವಂತಹ ಆರ್ತಧ್ವನಿ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಬಾಹ್ಯದ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದ ವಾಕ್ಯಪುಂಜಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗರ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕಾವ್ಯದ ಭಾವಗೀತೆಯ ಲಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕಾರ್ಮೋಡ	ಕಿಕ್ಕಿರಿದು	ಮುಗಿಲು	ಮಿಂಚಿನ	ತತ್ತಿ:
ತಳಕ್ಕೆ		ಬೆಳಕಿನ		ಮರಿಗಳಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ;

ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಒಲೆಯ ತರಗೆಲೆ ಕೂಡ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಹಾಗೂ ಮೂರನೆಯ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಕೂದಲೆಳೆ ಕತ್ತಿ ಕೆಳಕುಳಿತಾಗ' ಬರುವ ಭೀತಿ, ತ್ಯಾಗದ ಫಲವಾಗಿ ಬಂದ ದೈಹಿಕ ಅನರ್ಥ, 'ಹಿಡಿ ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿ ಹೊನ್ನುಕಲಸಿ ಹೊಳಗಿನೆದರೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ನಿರರ್ಥಕತೆ, ಅಯೋಗ್ಯರು ಸ್ಥಾನವನ್ನ ಅಲಂಕರಿಸಿದರೂ ಸ್ಥಾನದ ಮಾನ ಕಡಿಮೆಯಾಗದ ರೀತಿ-ಇವೆಲ್ಲ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ, ನುಡಿ ಕಟ್ಟಿನ (Stanza Form) ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ, ಆದರೆ ಕೊನೆಯ ನುಡಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸದೇ ಜೀವನದ ಕರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂರು ಕವನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ನಂತರ ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದ ಹಂತವೊಂದರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯ ಬಂದಾಗ ಚೇತ್ಕಾರವಾಗದ ಕಾವ್ಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದರ ಜೊತೆಗೇಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ವಯಕ್ತಿಕ ಜರೂರಿಗಳನ್ನು ಏಕಗೊಳಿಸಿ ಕಾವ್ಯರಚಿಸುವ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದಲ್ಲದೇ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳತ್ತ ನಿರುಕಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಜೀವಂತ ಕವಿಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಮೂರು ಕವನಗಳು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತದಮಹಾತ್ಮಾ ಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಕವನಗಳ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತೆ ತೊಡಗಿಸುತ್ತವೆ, ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರು ತಮ್ಮ ಎರಡು ಕವನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಗುಡು ಗುಡು ಗುಮ್ಮ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಯ ಬಹು ಅಂಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು , ಕವನವನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ

ಮಲಗಿಸುವಾಗಿನ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ, ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗುವ ರೋಡ್ ರೋಲರ್‌ನ್ನು ಕವನದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕೊನೆಗೆ ಈ ರೋಲರ್ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮತನವನ್ನೇ ಮರೆಯುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕವನದ ಕೊನೆಗಿದೆ, ಆದರೆ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಭರಿಸಲು ಕವನ ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಕವನ ಶುರುವಾದ Context ನ್ನು ಬೆಳೆದ ಹಾಗೆ ಏಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿಗೆ ಗುಮ್ಮನ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕುವಾಗಿದ್ದ ಚಿತ್ರ ರೋಡ್‌ರೋಲರಿನ ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿತ್ರದತ್ತ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಬೇಕಾದಾಗ ಕವನದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಭೂಮಿಕೆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ, ಇನ್ನು 'ಪ್ರಗತಿ' ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಅಮೂರ್ತ ಹಾಗೂ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಸಂಕೀರ್ಣಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ವಸ್ತುವೆಂಬಂತೆ ಕವನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವದು ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಂಕೇತಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದು ಕೂಡ ನಮ್ಮತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಕೆ ಇಲ್ಲದೇ ಕವನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಅಮೂರ್ತ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಕವನ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಬಿಡುವವರಿಂದ ಅವಳ ಹಿಂದಿರುವ ಜೀವನದ ತಂತುಗಳು ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಾರದೇ ಕವನ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಗೋದೂಬಾಯಿಯೂ ರಾಮಾಯಣವೂ” ಒಂದು ಆಧುನಿಕ ಲಾವಣಿ (ballad), ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಂಗೀತದ ಗೇಯತೆ, ಕತೆ ಹೇಳುವದು ಹಾಗೂ ಹಿತೋಕ್ತಿ ಈ ಮೂರೂ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಂಬಾರರ ಈ ಆಧುನಿಕ ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಲಾವಣಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ನಾಯಕರ ಜೀವನವು ವಸ್ತುವಾದರೆ ಈ ಆಧುನಿಕ ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಗೋದೂಬಾಯಿಯ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನವೇ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಕವನ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೆಣೆದ ಒಂದು ಕತೆ ಎನ್ನಿಸಿ ಬ್ರೆಕ್ಸ್‌ನ ಕವನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದರೂ ಗೋದೂಬಾಯಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಕವನದ ವಸ್ತು ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಮಾನಸಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಗೋದೂಬಾಯಿಯ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆ ನಮ್ಮ ಸುಪ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿ ಬಂದು ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಿರೋಧದ ಸಂಕೇತ ಕೂಡ ರೋಡ್‌ರೋಲರಿನ ಸಂಕೇತದಂತೆಯೇ ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಜೀವನದ ತಂತುಗಳಿಂದ ಕಡಿಮೆಕೊಂಡು ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಮಗನಿಗೆ ಕಾಣುವ ಕನಸು ಲಾವಣಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಕವನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಆಳಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ಧೃಢೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮೊದಲ ಆಧುನಿಕ ಲಾವಣಿ ಇದಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಕುಂಬಾರರು ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ‘ಗಂಗಾಮಾಯಿ’ ಯಂತಹ ದಟ್ಟ ವಾದ ವಿವರಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಬಹುದಾದ ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಬಹಿರ್ಮುಕ ಧೋರಣೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ‘ಮಾವೋತ್ಸವ ತುಂಗನಿಗೆ’ ಯಂತಹ ಕವನವನ್ನು ಬರೆದ ಕುಂಬಾರರ ಸದ್ಯದ ವಿಫಲತೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು’ ಹಾಗೂ ‘ಅವನಲೆ’ ಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಕನ್ನಡ ಕಥಾಶಿಲ್ಪದ ಹೊಸ ಜಾಡಿನತ್ತ ನಿರರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮಗತವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನೇ: ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದ ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಕತೆಗಳು ಕೊನೆಗೆ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸಣ್ಣ ಕಲೆಗಿರುವ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನೇ ಮರೆಯಬಹುದಾದ ಭಯ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಜೀವನದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ಕತೆಗಾರನ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸಿನಲ್ಲಿ’ಯ ಸರಳವಾದ ನಿರೂಪಣೆ ಬೋಬಣ್ಣನನ್ನು ಇರುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡದೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ವಿಧಾನದಿಂದಲೇ ಬೋಬಣ್ಣನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕರೆದೊಯುವ ರೀತಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಣ್ಣಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸದು, ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿ ನಿಜವಾದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದಂಥದು, ಇಂಥ ಕಾಳಜಿ ಕೇವಲ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಉಡುಗೆ ತೊಟ್ಟು ಬಂದಾಗ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಮೀರದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ‘ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು’ ಜೀವನದ ಒಂದು ತುಣುಕನ್ನು ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದರೂ ಕತೆಗಾರರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ‘ಅವನತಿ’ ಕೂಡ ಇದೇ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದಂತಹ ಕತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸೂರಾಚಾರಿಯೂ ಬೋಬಣ್ಣನಂತೆ

ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ: ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವ, ಆದರೆ ಬೋಬಣ್ಣ ಸಿಲುಕುವ ಕ್ರಿಯಾ ಘಳಿಗೆಗಳಿಗೆ, ಸೂರಾಚಾರಿ ಒಳಗಾಗುವದಿಲ್ಲ, ಕಲಾಕಾರನಾದ ಸೂರಾಚಾರಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಅದೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೊಲೆ ಹಾಲಿನಿಂದ ವೃದ್ಧನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಔಷಧಿ ತಯಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವದರವರೆಗೆ ಕತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ತನ್ನ ಈ 'ಅವನತಿಯ' ಸೋಂಕು ಕೂಡಾ ಸೂರಾಚಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲ : ಅದಕ್ಕೇ ಅವನು ವೈಚಾರಿಕತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ: ಆದರೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭವೊಂದರಲ್ಲಿಯೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವನತಿಯ ಅರಿವನ್ನು ಕತೆ ಹೊರಗೆಡವುತ್ತದೆ. ಸೂರಾಚಾರಿಯ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಹೂತುಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕತೆಯ ವಿವರಗಳು, ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳು ಗುಂಜು ಗುಂಜಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ, ಈರೇಗೌಡನೊಡನೆ ಸೂರಾಚಾರಿ ಎಮ್ಮೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆ ವಿನೋದಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಸೂರಾಚಾರಿಯ ಆತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿಯೇ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ಅವನತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಮೀರದ ಕತೆಗಳು ಸಾಧಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಮಹತ್ವದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿವರಗಳಿಂದಲೇ ಕತೆಯನ್ನು ಹೆಣೆದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯೊಡನೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವದು ಹಾಗೂ ಪರಿಸರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವದಲ್ಲಿಯೂ ಲೀನವಾಗಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗುವಾಗ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವದು ತುಂಬಾ ಕಠಿಣವಾದ ಕೆಲಸವಾದರೂ ನಿಜವಾದ ಕಲಾಕಾರನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ, ಇಂಥ ಕೆಲಸ ತೇಜಸ್ವಿಯವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವದರಿಂದ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

'ಮೌನಿ' ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವದರ ಮೂಲಕ ಇಂಥದೇ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೂ 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೆ ಕತೆಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಕತೆಯನ್ನು ಆ ಮೂಲಕ ರಚಿಸಿದ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯವರು ಈಗ 'ನವಿಲುಗಳು' ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ನವಿಲುಗಳು' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ ಕತೆ ಭೂತಕಾಲದ ಬಗೆಗಿರುವ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕೆದಕಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೂ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಭಾಷೆ ಕ್ರಿಯಾಘಳಿಗೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಸತ್ಯದತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಅ ಸತ್ಯದ ಸುಳಿವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಚರವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುವ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ನೆಲಕ್ಕುಂಡಿದವರ ಸಮಸ್ಯೆ, ಆದರೆ ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರೇಮದ ಸಮಸ್ಯೆ ಭಾವಗೀತೆಗೆ ಒಗ್ಗುವಂಥದು, ಅಂದರೆ ನೆಲಕ್ಕುಂಡಿದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ನವಿಲುಗಳ ಸಂಕೇತ ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ಕತೆಗಾರ ನವಿಲುಗಳನ್ನು ನೋಡುವದು ಹಾಗೂ ನಂತರ ದೀರ್ಘ ವರುಷಗಳ ನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವದು : ಈ ನೋಡುವಿಕೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ಭೇದ-ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನವಿಲುಗಳು ಎನ್ನುವ ಸಂಕೇತದ ಬೇರುಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಕಥಾನಾಯಕನೇ ನಿರೂಪಕನೂ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾತ್ರ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಾರದೇ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವದರಿಂದ, ಪಾತ್ರಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಹೊರಳು ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಕೃತಿರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವದರಿಂದ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೆ: ಕೊನೆಯ ಮಾತಾಗುವದು ಅಸಂಭವ, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲ ಜೀವಂತ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸದ್ಯದ ಕೃತಿಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಹಾಗೂ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ನಮ್ಮ ರಚನಾತ್ಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತುಳಿಯದ ದಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವದಲ್ಲದೇ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು.

ಇಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರ

ತಿರುಮಲೇಶ್ ಕೆ ವಿ

ಎಷ್ಟರೀ ಅರವತ್ತೊ ಎಪ್ಪತ್ತೊ ಕೊಟಿ ಜೀವಸೆಲ್ಯುಗಳ ಶಕ್ತಿ
ಪಂಜು ತಾನೇ ಹೊತ್ತಿ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಂಕಿ ಕಿಡಿ ಸ್ಫುರಿಸುವ
ಸದ್ದೆಬ್ಬಿಸಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಹೊಗೆ ಕಾರುವ ಹೀಗೆ ಕಮರುವ
ವಿವಿಧ ಮತಧರ್ಮಗಳ ಮಾಂಸಪೇಶಿಗಳು ಕಚ್ಚಿಬಿದ್ದು
ಬಿಡಲಾರದೆ ಬಿಗಿಯುವ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಬಾಹು ಬಂಧದಲ್ಲಿ
ನೀಗುತ್ತಿರುವೆವಲ್ಲಾ ಆಯುಸ್ಸು ಆದರೂ ಈ ಜನ್ಮ
ಭೂಮಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲು ಇದರ ಸಾನುಗಳಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತು ತೂಕಡಿಸುವುದೆ ತಪಸ್ಸು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದೆ ಸಮಾಧಿ
ಸತ್ತರೆ ಮೋಕ್ಷ ಅಡಿಯ ಮುಂದುಗಡೆ ಸ್ವರ್ಗ
ಗೊತ್ತಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂದರೆ ಮಹಾ
ಭಾರತ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಹಳದೀಘಾಟ ಬಯಲಾಟ ಧಿಮಿಧಿಮಿತ
ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸೋಶಲಿಸಂ ತದಿಗಿಣತೋಂ
ಇಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದೆ ಒಂದು ಪಂಥಾಹ್ವಾನ
ಇಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವುದು ಗೈಯುವುದು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು
ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಜಗಳದ ಪಟ್ಟು ಇದೆ ಒಂದು ಋಷಿ

ಮಂದಿ ನಡೆದಲ್ಲಿ ಪಾದಧೂಳಿ ಕವಿಯುವುದು
ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಏಳುವುದು
ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ನೆರೆ ಬಂದು ಕ್ಷಾಮ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಗತಿ
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಇಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರ ಅನಾದಿ
ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಉದ್ಭೋಷ ಯಾತ್ರೆ ಅನಂತ
ಜನ ಪಥದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬದಿಗೆ ಹೆಣ ಹೆಡೆಮುರಿ ಕಟ್ಟಿ
ಟ್ರಕ್ಟಿನೊಳಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕಿದರೆ ಮಾತಿಗೆ ಕೊನೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲ
ಅವರಿವರು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭ ನಮ್ಮ ಪೀಳಿಗೆ
ಮುಂದರಿವುದು ಹೀಗೆ ಇಂಥ ರಾಷ್ಟ್ರ ತನ್ನೊಳಗೆ
ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡ ಜೀವ ಸತ್ತು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ
ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಆದರೂ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವಲ್ಲ
ನಮ್ಮ ಪಾರಂಪರ್ಯ ಕಟ್ಟುಗಳ ಅಪರಂಪಾರ ಒಳಗೇ ಲಂಘಿಸಿ
ಟೀ ಕಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ಬಿಸಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ

ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವಲ್ಲ ಹೀಗೆ
ಇನ್ನೂ ಇದ್ದೇವಲ್ಲ.

ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ

ಪ್ರಭು ಎಂ ಎಸ್ ಕೆ

ಯುವಕ

ಮುದುಕ

ಯುವತಿ

ಹುಡುಗ

ಗುಮಾಸ್ತ

ಸೇವಕ

(ಒಂದು ವಸತಿಗೃಹದ ಮುಂಭಾಗ. ಕೌಂಟರಿನ ಹಿಂದೆ ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಗುಮಾಸ್ತ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಿಜಿಸ್ಟರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಯ ರಾತ್ರಿ ೯-೧೦ ಗಂಟೆ. ಗುಮಾಸ್ತ ಪುಸ್ತಕ ಮುಚ್ಚಿ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಝಾಡಿಸಿ, ಮೈಮುರಿದು, ಆಕಳಿಸಿ, ಕೈಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಟೇಬಲ್ ಡ್ರಾಯರ್‌ನಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿ ತೆಗೆದು ಮಧ್ಯ ಗುರುತಿಟ್ಟ ಜಾಗದಿಂದ ಓದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೆರಡು ಸಾಲು ಓದಿರಬಹುದಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೋಟೆಲಿನ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದ ಸೇವಕ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಲ್ಡ್ ಆಲ್ ಮತ್ತು ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್ ಹೊತ್ತು ಬಂದು ಗುಮಾಸ್ತನ ಮುಂದೆ ಇಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುಮಾಸ್ತ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಒಂದು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಸೇವಕನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಬಂದು ಕೌಂಟರಿನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚುತ್ತಾನೆ.)

ಸೇವಕ : ರೂಮು...

(ಗುಮಾಸ್ತ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ತೆಗೆದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ಸಿಂಗಲ್ ರೂಮ್, ಬಾತ್ ಅಟ್ಯಾಚ್ಡ್ ...

(ಗುಮಾಸ್ತ 'ಖಾಲಿ ಇಲ್ಲ' ಎನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಯಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಗುಮಾಸ್ತ : ಸಿಂಗಲ್ ರೂಮು ಯಾವುದೂ ಖಾಲಿ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಡಬಲ್ ರೂಮು ಖಾಲಿ ಇದೆ, ಬೇಕಾದ್ರೆ. ಹನ್ನೆರಡು ರುಪಾಯಿ ಒಂದಿವ್ಯಕ್ಕೆ.

ಯುವಕ : ಸರಿ, ಅದೇ ಇರಲಿ. ನಂಗೂ ಹೋಟೆಲಿಂದ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಅಲೆದೂ ಅಲೆದೂ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲೂ ರೂಮೇ ಖಾಲಿ ಇಲ್ಲ.

(ಗುಮಾಸ್ತ ರಿಜಿಸ್ಟರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಅಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಗುಮಾಸ್ತ : ಹೆಸರು? ಅಡ್ರೆಸ್?

ಯುವಕ : ಜಿ. ಪಿ. ರಾವ್, ನಂಬರ್ 413, 13th street, New Extension, ಗೊಂದಲಹಳ್ಳಿ.

(ಗುಮಾಸ್ತ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸೇವಕನಿಗೆ ಒಂದು ಬೀಗದ ಕೈ ಕೊಡುತ್ತಾ)

ಗುಮಾಸ್ತ : ರೂಮ್ ನಂ 33. ಊಟ ಕಳಿಸಬೇಕೇನೋ ರೂಮಿಗೆ?

ಯುವಕ : ಈಗ ಊಟ ಗೀಟ ಏನೂ ಬೇಡ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕಾಫಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿ

ಗುಮಾಸ್ತ : ರೈಟ್.

(ಗುಮಾಸ್ತ ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ಮುಚ್ಚಿ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದಲು ಶುರುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತುಂಬಾ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಬೆನ್ನು ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೇ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿರುವಾಗ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತೈದು ವರ್ಷ

ವಯಸ್ಸಿನ ಮುದುಕ ಒಂದು ತುಂಬಿದ ಕಿಟ್ ಹಿಡಿದು ಬಂದು ಕೌಂಟರಿನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಗುಮಾಸ್ತ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಾನೆ. ಗುಮಾಸ್ತ `ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆಯಿರಿ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಂದವನತ್ತ ತನ್ನ ಹಸ್ತ ತೋರಿಸಿ ಪುಟ ಮಗುಚುತ್ತಾನೆ. ಮುದುಕ ಕಿಟ್ ಅನ್ನು ಕೌಂಟರಿನ ಮೇಲಿಡುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ರೂಮು ಇದೆಯಾ?

(ಗುಮಾಸ್ತ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಮುದುಕನತ್ತ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಸ್ತ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಟೆಲೂ ಅಲೆದಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದೆ ಹೇಳಿಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಹೋಟಲ ಹೊರಗೆ ಫುಟ್

ಪಾತ್‌ನಲ್ಲೇ ರಾತ್ರಿ ಕಳೀತೀನಿ.

(ಗುಮಾಸ್ತ ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಳೆಯ ಮೂಲೆಯನ್ನು ಮಡಿಸಿ, ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು, ಮುದುಕನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.)

ಗುಮಾಸ್ತ : ರೂಮೇ? ಇಲ್ಲಾ ಸಾರ್. ಇದ್ದೊಂದು ರೂಮ್ ಈಗ್ತಾನೆ ಒಬ್ಬಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಯ್ತು.

ಮುದುಕ : ಇನ್ನೇನು ಫುಟ್ ಪಾತ್‌ಗೆ ಗತಿ ನಂಗೇ.

ಗುಮಾಸ್ತ : ಸಾರಿ ಸಾರ್. ಒಂದು ಡಬ್ಬಲ್ ರೂಮ್ ಇತ್ತು. ಈಗ್ತಾನೆ ಒಬ್ಬಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಟ್ಟೆ. ಒಂದತ್ತಿಷ್ಟು ಮೊದಲೇ ಬಂದಿದ್ರೆ ನಿಮಗೇ ಸಿಗ್ತಿತ್ತು. ಮುದುಕ : ಏನು, ಡಬ್ಬಲ್ ರೂಮ್ ಒಬ್ಬಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾ? ಹಾಗಾದ್ರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬಿಗೆ ಜಾಗ ಖಾಲಿ ಇರುತ್ತಲ್ಲಾ ಅದನ್ನೆ.....

ಗುಮಾಸ್ತ : ನನ್ನದೇನೂ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ, ನೀವು ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರೋದಾದ್ರೆ ಒಟ್ಟಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಜಾಸ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ.

ಮುದುಕ : ಅಷ್ಟೇ ತಾನೇ? ಕೊಡೋಣ. ಸ್ವಲ್ಪ ಅವರನ್ನ ಕೇಳಿರಾ? ಹೇಗೂ ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ನಾನೇನೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡೋಲ್ಲ.

ಗುಮಾಸ್ತ : ಹಾಗೇ ಆಗ್ಲಿ. ಅವರನ್ನ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬರ್ತೇನೆ. ಒಂದ್ನಿಮಿಷ ಕೂತ್ಕೊಳ್ಳಿ.

(ಗುಮಾಸ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮುದುಕ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಗುಮಾಸ್ತ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕದ ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಹಿಂಭಾಗದ blurb ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಮೌನ. ಗುಮಾಸ್ತ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುದುಕನಿಂದ ವಾಪಸ್ ಪಡೆದು ಕೌಂಟರಿನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಗುಮಾಸ್ತ : ಅವರನ್ನ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೀನಿ ಸಾರ್, ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು. ಅವರೂ ನಿಮ್ಮ

ಹಾಗೇ ಊರೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ರೂಮು ಸಿಗದೆ ಕಡೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು. ಆದ್ರೂ ನಿಮ್ಮ ಕಷ್ಟಾನ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗೋ ಹಾಗೆ ಹೇಳೋದೇ ಸಾಕು ಸಾಕಾಯ್ತು. ಅಂತೂ ಒಪ್ಪಿದಾರೆ.

ಮುದುಕ : Thanks. ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರ್ಯೊದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಾಡೋಣ.

ನಂಗೀಗ ತುಂಬಾ ಸುಸ್ತಾಗಿದೆ. ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಅಡ್ಡಾದ್ರೆ ಸಾಕು ಅನ್ನಿಸ್ತಿದೆ.

ಗುಮಾಸ್ತ : ಒಂದ್ ನಿಮಿಷ, ಸಾರ್.....ಜಾಸ್ತಿ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಡೋಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ರೆಸ್ ಹೇಳಿಡಿ, ಬರ್ಯೊಂಡ್ ಬಿಡ್ತೇನೆ.

ಮುದುಕ : ಸರಿ, ಬರ್ಯೊಳಿ. ಎಸ್. ಕೆ. ಗೋವಿಂದಪ್ಪ, president, Fancy Football Association, ಕಾಡೂರು ಪೋಸ್ಟ್, ಕಾಡೂರು.

ಗುಮಾಸ್ತ : (excited) : ಓಹ್! ನೀವೇನಾ ಸಾರ್, ಗೋವಿಂದಪ್ಪೋರು! State player ನಿಮ್ಮಾಟ ನೋಡಿದೀನಿ ಸಾರ್ 42-43 ರಲ್ಲಿ! ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್‌ವರ್ಡ್! Football ಅಂದ್ರೆ ನಂಗೇ ಪ್ರಾಣ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಮ್ಯಾಚ್‌ನ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಮುದುಕ : ಹುಂ! ಸರಿ, ನಂಗೀಗ ತುಂಬಾ ಸುಸ್ತಾಗಿದೆ. ರೂಮು ತೋರಿಸಿದ್ರೆ...

ಗುಮಾಸ್ತ : (ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ) ಲೋ ಇವನೇ, ಬಾ ಇಲ್ಲಿ ರೂಮ್ ನಂಬರ್ 33. ಉಟ ಬೇಕಿದ್ರೆ ಹೇಳಿ ಸಾರ್ ರೂಮ್‌ಬಾಯ್ ತಂದ್ಕೊಡ್ತಾನೆ.

ಮುದುಕ : ಈಗೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯ, ರೂಮು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಾ, ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು!

(ಸೇವಕ ಬಂದು ಮುದುಕನ ಕಿಟ್ ಬ್ಯಾಗ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮುದುಕ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗುಮಾಸ್ತ ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ)

ಗುಮಾಸ್ತ : ಈಗಲಿ ಬರಬೇಕು ಅಂಥಾ Football players! ಹುಂ!

(ಗುಮಾಸ್ತ ಯಥಾವ್ಯಕ್ತರ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.)

(ರೂಮ್ ನಂಬರ್ 33. ಎದುರು ಬದರಾಗಿ ಎರಡು ಮಂಚಗಳು, ಎಡ ಬಲಗಳಲ್ಲಿ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಎದುರಾಗಿರುವ ಗೋಡೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು dressing table, ಎರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳು. ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ ಗ್ಲಾಸುಗಳು.

ಯುವಕ ಪೈಜಾಮ, ಜುಬ್ಬ ಧರಿಸಿ ಪೇಪರ್ ಓದುತ್ತಾ ಬಲಬದಿಯ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಮುದುಕ ಸೇವಕನ ಹಿಂದೆ ರೂಮೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಸೇವಕ ಎಡಬದಿಯ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕಿಟ್ ಇಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಕ್ಷಮಿಸಿ, ತಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕಾಯ್ತು...ಬೇರೆಲ್ಲೂ ರೂಮ್ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಾಗ್ಯೇ, ತಮಗೂ ರೂಮು ಸಿಕ್ಕೋದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಆಗಿರಬೇಕು...ಬಹಳ ಉಪಕಾರ ಆಯ್ತು ತಾವು accommodate ಮಾಡಿದ್ದು.....

(ಯುವಕ ಪೇಪರ್ ಮಡಿಸಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮುದುಕನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ)

ಯುವಕ : ಹುಂ.....ಪರವಾಗಿಲ್ಲ,. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾನೆ.....ಹೇಗೋ manage ಮಾಡಬಹುದು.

(ಮುದುಕ ಕಿಟ್ ನಿಂದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಜತೆ ಒಂದು ಫುಟ್ ಬಾಲ್ ಕವರ್ ಹೊರಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕಿಟ್ ನೊಳಕ್ಕೆ ತುರುಕಿ, ಒಂದು ಟವಲನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಾ)

ಮುದುಕ : ಅಂತೂ ತಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕಾಯ್ತು. ನೀವು ಆಗಲ್ಲ ಅಂದಿದ್ರೆ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಫುಟ್ ಪಾತ್ ಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿ ಕಳೀಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

(ಯುವಕ ಪೇಪರ್ ಓದುತ್ತಾ ಕುಳಿತಾಗ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಶಬ್ದ. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮೌನದ ನಂತರ ಮುದುಕ ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ನಾನೂ ಈ ಉರಲ್ಲಿರೋ ಹೊಟ್ಟಲೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲೂ ರೂಂ

ಖಾಲಿ ಇಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಹೊಟ್ಟಲಿ ಸಿಕ್ಕು. ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ರೆ ನನಗೂ ಫುಟ್ ಪಾತ್ ಗೆ ಗತಿಯಾಗುತ್ತೇನೋ!

(ಮುದುಕ ತನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಯುವಕ ಪೇಪರ್ ಓದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಆಯ್ತೇ, ಪೇಪರ್ ಓದಿ? ನಿನ್ನೆ ಬರ್ರಾ ಇದೆ. ಲೈಟ್ ಆರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

(ಯುವಕ ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಮುದುಕನತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾನೆ)

ಯುವಕ : ಅದಕ್ಕೇ ನಂಗಿದೆಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನಾನು ನನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಲೈಟ್ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ.

ಮುದುಕ : ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡ್ಕೊಬೇಡಿ. ನಾನು ಮುದುಕ. ಏನೋ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಬೆಳಕಿದೆ ನಿನ್ನೆ ಬರೋಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆ ಬರದೆ ಆಯಾಸ ಕಳೆಯೋಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಕೇಳ್ತೆ, ಪೇಪರ್ ಓದಾಗಿದೆ.....

ಯುವಕ : ಇಲ್ಲ, ಓದಾಗಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ತುಂಬಾ ಇದೆ. ತಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ರೆ ತಾವು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ...

ಮುದುಕ : ಛೇ, ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದ್ಡತ್ತಿಮಷ, ಕಾಲುಗಂಟೆ ನಾನೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದೆ ನಷ್ಟವೇನಿಲ್ಲ. ಓದಿ, ಓದಿ....ಹಾಂ...ಹಾಗೇ ಓದ್ತಾ ಓದ್ತಾ ಮಲಗಿ ನಿನ್ನೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಡಿ....ಲೈಟ್ ಆಫ್ ಮಾಡಿ....

(ಮುದುಕ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ)

ಯುವಕ : ಹೌದು, ನಂಗೊತ್ತು. ದಯವಿಟ್ಟು ತಾವು....

ಮುದುಕ : ಸುಮ್ಮೆ ಇರ್ತೀನಿ. ತಮಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಡೋಲ್ಲ...ಈಗಾಗ್ಗೆ.....

ಯುವಕ : ಸಾಕಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟಾಗಿದೆ.

(ಮುದುಕ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ).

ಮುದುಕ : ಕ್ಷಮಿಸಿ, ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದ್ರೆ ನಾನು ಹೊರಟು ಹೋಗ್ತೀನಿ. ಫುಟ್ ಪಾತ್ ಖಾಲಿ ಇದೆ..

ಯುವಕ : ಏನು ಗೋಳಪ್ಪಾ ಇದು. ಸುಮ್ಮಿರಿ ಅಂದ್ರೆ ಅದೂ ಕೇಳೋಲ್ಲ.

ಮುದುಕ : ತಮಗೆ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಟ್ಟು ನನಗೇನೂ ಸಂತೋಷ ಸಿಗೋಲ್ಲ...ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಅಲೀಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ರೆಸ್ಟ್ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಒಳ್ಳೇದು ಅನ್ನಿಸ್ತು...ಯಾಕೋ ತಮಗೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿದೋದು ಬೇಡ ಅನ್ನಿಸ್ತೀರೋದ್ರಿಂದ ನಾನು ಹೊರಟೆ.

(ಮುದುಕ ತನ್ನ ಕಿಟ್‌ಗೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತುರುಕಿ ಹೊರಡಲು ಏಳುತ್ತಾನೆ)

ಯುವಕ : ರೀ, ಸ್ವಾಮಿ...ನಾನೇನೂ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಹೋಗಿ ಅಂತ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲೇ ಇದೆ ಹೋಗಬಹುದು ಅಷ್ಟೇ...

(ಮುದುಕ ಕಿಟ್‌ಅನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುತ್ತಾನೆ)

ಮುದುಕ : ಏನೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ರಾತ್ರಿ ಇರೋಕೆ ಜಾಗ ಕೊಟ್ಟುತುಂಬಾ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದೀರಿ. ನಾನಿನ್ನು ತಮಗೆ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಡೋಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದ್ರೂ ದೀಪ ಆರಿಸಿ.... ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಅಲೆಯೋದಿದೆ ನನಗೆ.

(ಮುದುಕ ಮಲಗುವನು. ಯುವಕನಿಗೆ ಮುದುಕನ ಕಡೆಯ ಮಾತು ಕುತೂಹಲಕರವೆನಿಸಿ, ಪೇಪರನ್ನು ಮಡಿಸಿ ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅವನಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ)

ಯುವಕ : ಹೌದೇ? ಉದ್ದೇಶ ಏನೂಂತ ಕೇಳಬಹುದೆ? ಯಾಕೆಂದ್ರೆ ನನಗೂ ನಾಳೆ ಅದೇ ಕೆಲ್ಸ.....

ಮುದುಕ : ಯಾರನ್ನೋ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ತಾವು ಏನಾದ್ರೂ ಬಿಸಿನೆಸ್....

ಯುವಕ : ಬಿಸಿನೆಸ್ ಇಲ್ಲ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ರೆ ನಾವೂ ಯಾರನ್ನೂ ಹುಡುಕೋ ಕೆಲ್ಸಕ್ಕೇ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿರೋದು...

ಮುದುಕ : ಆಶ್ಚರ್ಯ!

(ಮುದುಕ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ತಮಗೆ ಬೇಕಾದೋರ ಅಡ್ರೆಸ್ ಇದೆ ಹುಡುಕೋದೇನೂ ಕಷ್ಟವಾಗೋಲ್ಲ.

ಮುದುಕ : ಅದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿರೋದು ನೋಡಿ ಅಡ್ರೆಸ್ ಇಲ್ಲ.

ಯುವಕ : ಆಶ್ಚರ್ಯ! ನನ್ನ ಹತ್ರಾನೂ ಅಡ್ರೆಸ್ ಇಲ್ಲ.

ಮುದುಕ : ತಾವೇನೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಯಾರನ್ನ ಹುಡುಕಿದೀರಾ ಅಂತ ಕೇಳಬಹುದೇ?

ಯುವಕ : ಓಹೋ..... ನಾನೂ ತಮ್ಮನ್ನ ಅದನ್ನೇ ಕೇಳೋಣಾಂತಿದ್ದೆ.

ಮುದುಕ : ಬಹುಶಃ ನಾವು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಹಾಯ ಆಗಬಹುದು.

ಯುವಕ : ತಾವು ಹುಡುಕಿದೋ ವ್ಯಕ್ತಿ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದು....

ಮುದುಕ : ತಾವು ಹುಡುಕಿದೋ ವ್ಯಕ್ತಿ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದು....

ಯುವಕ : ಆಶ್ಚರ್ಯ! ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದೀವಿ!

ಮುದುಕ : ನಂಗೂ ಹಾಗೇ ಅನ್ನಿತ್ತು.....

(ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡಲು ಶುರು ಮಾಡ್ತಾರೆ.)

ಯುವಕ : ಹುಂ! ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕತೆ ಇಷ್ಟು. ನಾನು ಒಬ್ಬಳು ಹುಡುಗೀನ

ಹುಡುಕ್ತಾ ಇದೀನಿ.

ಮುದುಕ : ನಾನು ಒಂದು ಮಗೂನ ಹುಡುಕ್ತಾ ಇದೀನಿ.

ಯುವಕ : ವಯಸ್ಸು ೨೦. ನೋಡೋಕೆ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಮುದುಕ : ನಿಮ್ಮ ಮುರುಳಿ ವಯಸ್ಸು ೮. ತುಂಬಾ ಮುದ್ದಾಗಿದಾನೆ.

ಯುವಕ : ಆರು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ, ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ತರೋಕೆ ಅಂತ ನಾನು ಇಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದೆ, ಕ್ಯಾಂಟೀನ್‌ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ರಷ್ ಇತ್ತು. ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಸಿಗೋದು ತಡ ಆಯ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ರೈಲು ಹೊರಟು ಹೋಯ್ತು.

ಮುದುಕ : ಮುಡಕುತೊರೆ ಜಾತ್ಯೇಲಿ ಕಳೆದು ಹೋದ ಹುಡುಗ. ಪೇಪರ್‌ನಲ್ಲಿ ಫೋಟೋ ಕೂಡ ಹಾಕ್ತಿದ್ದೆ. ಪಾಪ! ಏನೂ ಅರಿಯದ ಕೂಸು ..... ಎಲ್ಲಿದ್ದೋ, ಏನು ಕಷ್ಟ ಪಡ್ತಿದ್ದೋ ಎಲ್ಲಾ ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗೂ ತಿಳಿಸಿ ಆಯ್ತು.

ಯುವಕ : ನಾನೂ ಓಡೋಡಿ ಬಂದೆ.....ಆದ್ರೆ ರೈಲು ಹೊರಟೇ ಹೋಯ್ತು...

ಮುಂದಿನ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಪ್ರತಿ ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲೂ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ..... ಯಾರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕ್ತೊಂಡೋ.... ನಾನೂ ಪೇಪರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಕ್ತಿದ್ದೆ.

ಮುದುಕ : ಸಿಕ್ಕಿದೋರ ಕೈಲೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದೀನಿ. ಯಾರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಮಗು...

ಯುವಕ : ಅವಳಿಲ್ಲದೇ ನನಗೆ ಬದುಕೇ ವ್ಯರ್ಥ ಅನ್ನಿಸಿ, ಕಡೇಗೆ ನಾನೇ ಹುಡುಕೋಕೆ ಶುರುಮಾಡಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಊರಿಗೂ ಹೋಗೋದೂ ಬೀದಿ

ಬೀದಿ ಅಲೆಯೋದು, ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ ಕಾಣ್ತಾಳೇನೋ ಅಂತ ಹುಡುಕ್ತಾ ಇರೋದೂ.....

ಮುದುಕ : ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಏನಿಲ್ಲಾದ್ರೂ ೨೦-೪೦ ಊರು ಸುತ್ತಿದೀನಿ.

ಯುವಕ : ೬೦-೭೦ ಆಗಿರಬಹುದು ನಾನು ನೋಡಿರೋ ಊರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.

ಮುದುಕ : ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಟ ಶುರುಮಾಡಬೇಕು..... ನನ್ನ ಜೀವ ಇರೋವರೆಗೂ ಹುಡುಕೋದನ್ನ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ.

ಯುವಕ : ಜೀವ ಹೋಗೋಕೆ ಮುಂಚೆ ನಾನು ಅವಳನ್ನ ಹುಡುಕಲೇಬೇಕು.

ಮುದುಕ : ಯಾವತ್ತಾದ್ರೂ ಒಂದಿವ್ವ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗ್ತಾನೆ ಅಂತ ನನಗೆ ಆಸೆ ಇದೆ.....

ಎಲ್ಲಾ ಜಾತ್ರೆಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿದೀನಿ, ಎಲ್ಲಾ ಸಂತೆಗಳಲ್ಲೂ ಹುಡುಕ್ತಿದೀನಿ..... ಎಲ್ಲಾ ಊರನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ನೋಡಿಬಿಡೋಣ ಅಂತ ಮನಸ್ಸು.....ಛೆ, ಆ ಮುಗ್ಧತೆ. ಆ ಸರಳತೆ.....ಅವನು ನಗ್ತಾ ಇದ್ದೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟಾನೂ ಮರೆತು ಹೋಗತ್ತೆ.....

ಯುವಕ : ನನಗಿರೋದು ಒಂದೇ ಗುರಿ : ಅವಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಬೇಕು.....

ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕ.....ಅವಳು ಸಿಗೋವರೆಗೂ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೆ.

ಮುದುಕ : ನನ್ನ ಕನಸುಮನಸಿನೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವನೇ, ನನ್ನ ಮುರಳಿ.....

ಯುವಕ : ಅವಳು ಹೋದಾಗ ಒಂದು ವಾರ ನಾನು ಬದುಕಿರೋದೇ ವ್ಯರ್ಥ ಅನ್ನಿಸಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೆ.....

ಮುದುಕ : ಮುರಳೀ, ಮುರಳೀ.....

ಯುವಕ : ಇಲ್ಲಾ, ಇದು ತಪ್ಪು, ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಳೆದುಹೋದ ಬೆಳಕನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು ಅಂತ ಆಮೇಲೆ ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಇಡಿ ಜೀವ ಮಾನಾನ ಅವಳಿಗೋಸ್ಕರ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟೆ....

ಮುದುಕ : ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇಳಿದಾಗ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ದಕ್ಕಲಾರ ಅಂತ ಬಂತು...

ಯುವಕ : ನನಗೆ ಅದ್ರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲಾ....

ಮುದುಕ : ಕಡೇ ಪಕ್ಷ ಅವನನ್ನ ಒಂದು ಬಾರಿ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ್ರೂ ನೋಡದೆ ಸತ್ತರೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕೋಲ್ಲ ಅಂತ ಹುಡುಕೋಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿದೀನಿ...

ಯುವಕ : ಅವಳೇನಾದ್ರೂ ಒಂದು ಸಲ ಸಿಕ್ಕಲಿ : ಖಂಡಿತಾ ಇನ್ನೊಂದ್ವಲ ಅವಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳೋಷ್ಟು ಮೂರ್ಖನಲ್ಲ ನಾನು....ರಶ್ಮಿ...ನನ್ನ

ರಶ್ಮಿ...

ಮುದುಕ : ಭಾಗವತದ ಕೃಷ್ಣ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಮುರಳೀ...

ಯುವಕ : ಯಾವುದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ನನ್ನ ರಶ್ಮಿ.....

ಮುದುಕ : ಬೇರೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಹುಡುಗರನ್ನ ನೋಡಿದೀನಿ, ಆದ್ರೆ ನಮ್ಮ ಮುರಳೀ ಥರ ಇರೋ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಸಿಗಲಾರ....ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆ ಬಹುಶಃ ಅವನನ್ನೇ ದತ್ತು ತೋಗೋತಿದೆ ಏನೋ...

ಯುವಕ : ರಶ್ಮಿಗೆ substitute ಹುಡುಕೋದು ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ನೋಡುತ್ತಾರೆ)

ಮುದುಕ : ನಿಮಗೆ ಮದುವೆ ಆಗಿದೆಯೆ?

ಯುವಕ : ಮದುವೆ? ರಶ್ಮಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರೋವಾಗ ಆಗಿದೆ ಅಂತ ಹೇಗೆ ಹೇಳೋದು?

ಮುದುಕ : ಹುಂ!....ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಣ. ಈ ಊರನ್ನ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಹುಡೋಣ....ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗೀ ಚಹರೆ ಸ್ವಲ್ಪ

ಹೇಳಿ....

ಯುವಕ : (ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ) ಸರಿ. ಹಾಗೇ ಮಾಡೋಣ...ಸುಮಾರು ಐದೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರ....ದುಂಡು ಮುಖ.... (ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು) ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳು....ಅಗಲವಾದ ಹಣೆ...ಉದ್ದನೆ ಜಡೆ..., ರಶ್ಮಿ....ರಶ್ಮಿ
(ಮುದುಕ ತನ್ನ ಡೈರಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರೆ ತಕ್ಷಣ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ, ಮತ್ತೆ ಮರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.
(ಮುದುಕ ತನ್ನ ಡೈರಿಯನ್ನು ಕಿಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ನಮ್ಮ ಮುರಳಿ ಸುಮಾರು ಮೂರುವರೆ ಅಡಿ ಇದಾನೆ.....ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲಾಗಲೀ ಮೈಮೇಲಾಗಲೀ ಎಂಥದೂ ಕಲೆ ಇಲ್ಲ... ಬಹಳ ಶುಭ್ರ.....ದುಂಡು ಮುಖ.....ಮಿನುಗುವ ಕಣ್ಣುಗಳು..... ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಥರಾ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವ ಮೋಹಕ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ..... ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಇವನೇ ಮುರಳೀಂತ ಗೊತ್ತಾಗ್ಬಿಡುತ್ತೆ.....ಅಂಥಾ ಆಕರ್ಷಣೆ.....

ಯುವಕ : ಸರಿ, ಬರೋಳೋ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ, ಜ್ಞಾಪಕ ಇರುತ್ತೆ, ನಂಗೆ.

ಮುದುಕ : ನೋಡಿದ್ರಾ, ಎಂಥಾ ಪರಿಸ್ಥಿತೀಲಿ ಇಬ್ಬೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇದ್ದೀವಿ!

ಯುವಕ : ಹುಂ! ಮಲಗೋಣ, ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ ತಮಗೆ.

ಮುದುಕ : ಪರವಾಗಿಲ್ಲ....ಅಂತೂ ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಆದದ್ದು ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಹಾಗೆ ಆಯ್ತು.

ಯುವಕ : ನನಗೂ ಅಷ್ಟೇ ...ಸರಿ. ಉಳಿದ ವಿಚಾರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಮಾತಾಡೋಣ.

ಯಾರು ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕು-ಎಲ್ಲಾ.

ಮುದುಕ : ಸರಿ ಹಾಗೇ ಮಾಡೋಣ.

(ಇಬ್ಬರೂ ದೀಪ ಆರಿಸಲು ಸ್ವಿಚ್ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.)

ಮುದುಕ : ನಾನು ಆರಿಸ್ತೀನಿ, ನೀವು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿ. ಸ್ವಿಚ್ ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಹತ್ತಾನೆ ಇದೆ.

(ಯುವಕ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ದೀಪ ಆರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಂದವಾದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಂಚ, ಕುರ್ಚಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.)

(ಯುವಕ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಇಂಪಾದ ಕೊಳಲಿನ ಶಬ್ದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಮಂದವಾದ ಬೆಳಕು ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಪೂರ್ತಿ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಳಲಿನ ನಾದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜೋರಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಬೆಳಕು ಹರಡುತ್ತದೆ. ಕೊಳಲಿನ ದನಿ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ತಿರ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮುದುಕ ಹೊರಳಿ ಏನೋ ಕನವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಯುವಕ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. “ಉಹುಂ, ಇಲ್ಲ. ಇರಲಾರದು” ಎಂದು ಆಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಪುನಃ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮುದುಕ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ‘ಎಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಿ?’ ಎಂದು ಪುನಃ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಕೊಳಲಿನ ನಾದದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕ ಶಬ್ದ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಮುದುಕ, ಯುವಕ ಇಬ್ಬರೂ ಏಳುತ್ತಾರೆ)

ಮುದುಕ : ನಾನು ನೋಡಿದೆ, ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ಇರಬೇಕು.

ಯುವಕ : ನನಗೂ ಕೇಳಿಸ್ತು, ಅವಳದ್ದೇ ನಗು ಅದು.

ಮುದುಕ : ಮುರಳೀ, ಮುರಳೀ.....

ಯುವಕ : ರಶ್ಮಿ, ಎಲ್ಲಿದ್ದೀಯಾ.....ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನದಿಂದ ಹುಡುಕ್ತಾ ಇದೀನಿ. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿಸುತ್ತಾ, ನಿನಗೆ?

ಮುದುಕ : ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ, ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ಇರಬೇಕು...

ಯುವಕ : ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸ್ತಾ ಇಲ್ಲಲ್ಲಾ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ್ಯು... ಈಗ ಕೇಳಿದ ಹಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ನಗು.....

ಮುದುಕ : ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ಮುರಳೀನೇ, ಈಗ ಕಂಡ..... ಸ್ವರ್ಕು ಹುಡುಕಬೇಕು, ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ತೀರಾ?

ಯುವಕ : ನನಗೆ ಈಗ ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲ...ಇಲ್ಲಿ ಮುರಳಿರಳಿ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ರಶ್ಮಿ ಬಂದಿದಾಳೆ. ಬನ್ನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಡುಕೋಣ.

ಮುದುಕ : ಇಂಥಾ ಸಮಯ ಹಾಳು ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದೇ? ಯಾರನ್ನೋ ಕಾಣದೋಳನ್ನ, ಇಲ್ಲದೋಳನ್ನ ಹುಡುಕ್ತಾ? ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಈಗ ಬಂದಿರೋ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತೊಂದ್ನಲ ಸಿಗೋಲ್ಲ.....ಮುರಳೀನ ಈಗಲೇ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಏಳಿ, ನೀವು ಆಕಡೆ ಎಲ್ಲಾ ನೀವು

ಹುಡುಕಿ....ಈ ಕಡೆ ನಾನು ನೋಡೋಣಿ.....

ಯುವಕ : ಏನೀ, ನಿಮಗೇನು ಬುದ್ಧಿ ಕೆಟ್‌ಗಿಟ್ ಇದೆಯೇ? ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಂದಿರೋದು ನಿಮ್ಮ ಮುರಳೀನ ಹುಡುಕೋಕಲ್ಲ. ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳೊಳ್ಳಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಎದ್ದು ಬಂದು ಸರ್ಯಾಗಿ ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ರಶ್ಮಿ ಸಿಗ್ತಾಳೆ.... ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾದ್ರೂ ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲ್ಸ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ ಕಳೊಳ್ಳಿ.....

(ಇಬ್ಬರೂ ಏಳುತ್ತಾರೆ. ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ, ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿ ಒಳಗೆ, ಕೋಟ್ ರ್ಯಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಕೋಟು, ಶರಟು ಪ್ಯಾಂಟುಗಳ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ, ದಿಂಬಿನಡಿಯಲ್ಲಿ- ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ತಡಕಾಡುತ್ತಾರೆ)

ಮುದುಕ : ಉಹುಂ, ಮುರಳಿ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ, ಬರ್ರಾನೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಯಬೇಕು. ಬಂದಾಗ ಓಡಿ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ಹಿಡ್ಕೊಬೇಕು.

ಯುವಕ : ಮುರಳೀ ಮುರಳೀಂತ ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮೆ ಬಡಕೋತೀರಾ? ರಶ್ಮಿನ ಹುಡುಕಿ, ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಕ್ಕಾಳೆ.

ಮುದುಕ : ನಂಗೊತ್ತು. ಅವನೆಲ್ಲೋ ನನ್ನ ಆಟ ಆಡಿಸ್ತಿದಾನೆ. ನಾನು ಹೀಗೇ ಕೂತಿರ್ತೀನಿ. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದ್ರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ನಂಗೊತ್ತು, ಅವನು ಬಂದೇ ಬರ್ರಾನೆ.

(ಮುದುಕ ಮತ್ತು ಯುವಕ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.)

ಯುವಕ : ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ನನ್ನ ರಶ್ಮಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು.....

ಮುದುಕ : ಮುರಳೀನ ನೀವು ಹೆದರಿಸಿ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿ.....

ಯುವಕ : ಸಾಕು, ಸುಮ್ಮಿರಿ! ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡ್ಬೇಡಿ.....

ಮುದುಕ : ಇನ್ನೊಂದ್ಬಲ ಅವನು ಕಂಡಾಗ ಹೀಗಾಗೋಕೆ ಬಿಡೋಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ರೋಪ್‌ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿಡಿ, ಗೊತ್ತಾಯ್ತಾ?.....

ಯುವಕ : ನೀವು ಹುಡುಕೇ ಇದ್ರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಬಾಯ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆ, ನನ್ನ ರಶ್ಮಿ ಸಿಗ್ತಾಳೆ ನಂಗೇ.

(ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮೌನ. ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕೊಳಲಿನ ನಾದ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಯುವಕ ಯೋಚನಾಪರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.)

ಯುವಕ : ಅವಳಿಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲೇ, ಹಾಗಾದ್ರೇ?

ಮುದುಕ : ನಾನು ಮುರಳೀನ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ....

ಯುವಕ : ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ ಇರಬಹುದು....,

ರಶ್ಮಿ ನಕ್ಕಿದ್ದನ್ನ ಉಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು.....

(ಮುದುಕ ಈಗ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ನೀವು ಹೇಳೋದು ನಿಜವೇನೂ ಅನ್ನುತ್ತೆ.....

ಯುವಕ : ಏನು ನಿಜ?

ಮುದುಕ : ಅದೇ, ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಪನೆ ಇರಬಹುದು....ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ.....

ಯುವಕ : ಕನಸಿರಬಹುದು.

ಮುದುಕ : (ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ) ಕನಸು?

ಯುವಕ : ಹೌದು, ಕನಸಿರಬಹುದು.

(ಬೆಳಕು ತುಂಬಾ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯುವತಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬರುವಂತೆ ಬಂದು ಅವರಿಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮುದುಕ ಏನನ್ನೂ ನೋಡುವವನಂತೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಕನಸು! ಕನಸು!

(ಯುವಕ ಚೆಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಯುವತಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ಅಗೋ! ಅಲ್ಲಿ, ಅವಳೇ! ರಶ್ಮಿ, ರಶ್ಮಿ.....ನಿಲ್ಲು, ನಿಲ್ಲು.....

ಮುದುಕ : ಛೇ, ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಕಿರುಚ್ಕೋತೀರಾ? ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತ್ಕಳ್ಳಿ.

ಯುವಕ ನೀವು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಈಗ ಬಂದಿದ್ದಳು.... ಈ ಕಡೆ ಹೋದ್ದು.....

(ಯುವಕ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗಿ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಕನಸು!

ಯುವಕ : ಪುನಃ ಬರ್ತಾಳೆ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅವಳು ಬರೋವರೆಗೂ ಕಾದು -ಕೊಂಡು ಕೂತಿರ್ತೀನಿ.

ಮುದುಕ : ಮುರಳಿ ನನಗೆ ಸಿಗಬಹುದಂತ ನಿಮಗನಿಸುತ್ತೇ?

(ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಬಂದು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯುವಕ ಹುಡುಗನನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುದುಕ ತಕ್ಷಣ ಎದ್ದು ಹುಡುಗನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ನೋಡಿ, ನೋಡಿ! ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ? ಮುರಳಿ, ಮುರಳಿ ನಿಲ್ಲು...

ನಿನ್ನ ಹುಡುಕೊಂಡ್ಯಂದಿದೀನಿ, ನಿಲ್ಲು ಮುರಳಿ...

(ಮುದುಕ ನಿರಾಶನಾಗಿ ವಾಪಸ್ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್ತೀರಾ? ಯಾರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ....ರಶ್ಮಿ ಬಂದಿದ್ದು, ನೀವು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿ ಓಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿ.....

ಮುದುಕ : ಈ ಸಲ ಖಂಡಿತಾ ನೋಡ್ಲೆ, ಅವನೇ ಮುರಳಿ.... ಕನಸಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಲೂ (ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮೌನ.)

ಯುವಕ : ಬಹುಶಃ ಕನಸೇ ಇರಬಹುದು.

(ಮುದುಕ ಹತಾಶನಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಕನಸೇ? ನಿಜವಾಗಲೂ ಕನಸೇ?

(ಯುವಕ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅಧಿಕಾರಯುತ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ಹೌದು! ಇರಬಹುದು. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನೀವು ಕೇಳಬೇಕು.

ಮುದುಕ : (ಪ್ರತಿಭಟನೆ) : ಯಾಕೋ?

ಯುವಕ : ಯಾಕೇಂತ ಕೇಳೋ ಅಧಿಕಾರ ನಿಮಗಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ಕನಸು.

ಮುದುಕ : ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ಕನಸು. ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಂದಿರೋದ್ರಿಂದ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನೀವು ಕೇಳಬೇಕು.

(ಮುದುಕ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ನೀವು ಆ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ ನಿಲ್ಲಿ. ರಶ್ಮಿ ಬಂದರೆ ಈ ಸಲ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಕೂಡದು. ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಮ್ಮದು.

ಮುದುಕ : ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮುರಳಿನ ಹಿಡಿಯೋ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೀವು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡೋ ಅಧಿಕಾರ

ನಿಮಗಿಲ್ಲ ತಿಳೊಳ್ಳಿ.

ಯುವಕ : ಈ ರೀತಿ ಒಡ್ಡೊಡ್ಡಾಗಿ ಮಾತಾಡೋದ್ರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜ್ಜ ಇಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿ.

ಮುದುಕ : ಮೊದಲು ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿ ನೀವು.

ಯುವಕ : ನನ್ನ ಕನಸಾದ್ರಿಂದಲೇ ರಶ್ಮಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದು...

ಮುದುಕ : ಮುರಳಿ ಬಂದಿದ್ದಿದಾನೇ ಕನಸು ನಂದು...

ಯುವಕ : (ಅಸಹನ) ಸಾಕು ಸುಮ್ಮಿರ್ರೀ, ಬಾಯಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಾತಾಡ್ಬೇಡಿ.

ಮುದುಕ : ನೀವು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡ್ತೀರೋದು, ನಾನಲ್ಲ, (ಜಗಳ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಗಮನಿಸದ ಹಾಗೆ ಹುಡುಗ ಮತ್ತು ಯುವತಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯುವತಿ ನಗುತ್ತಾಳೆ. ಯುವಕ ಮತ್ತು ಮುದುಕ ಇಬ್ಬರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಅವರತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ, ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಾಡಿ ಹುಡುಗ ಮತ್ತು ಯುವತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಓಡಾಡಿ ಮುದುಕ ಮತ್ತು ಯುವಕ ಇಬ್ಬರೂ ದಣಿದು, ಅವರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.)

ಯುವಕ : ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿದ್ರೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಮುದುಕ : ನಿಮ್ಮ ಹಟದಿಂದ ನನ್ನ ಮುರಳಿನ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ.

ಯುವಕ : ಪುನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಳು ರಶ್ಮಿ.....

ಮುದುಕ : ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲಿ, ನನ್ನ ಮುರಳೀನ .....

(ಇಬ್ಬರೂ ಎದ್ದು ಮೊದಲು ಹುಡುಕಿದಂತೆ ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ, ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಡ್ರಾಯರ್ ಒಳಗೆ, ಕೋಟು ಪ್ಯಾಂಟುಗಳ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ, ಕಿಟ್‌ನಲ್ಲಿ, ದಿಂಬಿನ ಕೆಳಗೆ, ರಗ್ಗನ್ನು ಕೊಡವಿ, ದಿಂಬಿನ ಕವರನ್ನು ಎಳೆದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮೈ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು-ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ

ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ.)

ಯುವಕ : ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಮುದುಕ : ಹುಂ! ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತು.

(ಕೊಳಲಿನ ನಾದ ಜೋರಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಸುಸ್ತಾಗಿ, ವಿಷಾದದಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಿಳಿನೀಲಿ ಬೆಳಕು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಮಂದವಾಗಿ ಪೂರ್ತಿ ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕೊಳಲು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.)

(ಅದೇ ಕೋಣೆ. ಯುವಕ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಮುದುಕ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಕಿಟ್‌ಗೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತುರುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ತಿ ಬೆಳಕು ಬಂದಿದೆ. ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಆಡುತ್ತಾರೆ.)

ಯುವಕ : ಗಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಮುದುಕ : ಪೇಟೆ ಬೀದಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಲೆದೆ.

ಯುವಕ : ವ್ಯರ್ಥ!

ಮುದುಕ : ವ್ಯಥಾಶ್ರಮ!

ಯುವಕ : ಕಂಡುಕಂಡೋರಲ್ಲ ಕೇಳಿದೆ.

ಮುದುಕ : ತಿಳಿದೋರು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡೋರಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ.

ಯುವಕ : ತಿಳಿದ ಬೆಪ್ಪರನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆ.

ಮುದುಕ : ಊರರು ಅಲೆದಾಯ್ತು.

ಯುವಕ : ಕೇರಿ ಕೇರೀಲೆಲ್ಲಾ ಡಂಗೂರ ಹೊಡದಾಯ್ತು.

ಮುದುಕ : ರೈಲ್ವೇಸ್ಟೇಷನ್ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಧಿಸಿ ಆಯ್ತು.

ಯುವಕ : ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ್ರೂ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ರೂ ಇಲ್ಲ!

ಮುದುಕ : ಅಂದಾಣೆಗೆ ಬೊಂಬಾಯ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ರಾ? ಯಾಕೇಂದ್ರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಗೀರನ್ನ ಹಿಡ್ಕೊಂಡ್ಕೊಗಿ ಸೂಳೆಮನೆ ಸೇರಿಸ್ತಾರಂತೆ

ಯುವಕ : ಬೆಂಬಾಯ್ಲಿ, ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಮದ್ರಾಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು...

ಮುದುಕ : ಕಾಳಿ, ತಿರುಪತಿ, ಪಂಡರಪುರ...

ಯುವಕ : ಪಂಡರಪುರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಹಿಡ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಣ್ ಕಿತ್ತು, ಕಾಲು ಮುರಿದು ತಿರುಪೆಗೆ ಕಳಿಸ್ತಾರಂತೆ...

ಮುದುಕ : ಮಂತ್ರಾಲಯ, ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ, ಪಟ್ಟ ಪರ್ತಿ, ಪೂರಿ, ಕೋಣಾರ್ಕ, ಉಡಿಪಿ....

ಯುವಕ : ಸಿಮ್ಲಾ, ಆಗ್ರಾ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ನಂದಿ, ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿ, ಪಾಂಡಿಚೆರಿ, ಖಜುರಾಹೋ....

ಮುದುಕ : ಎಲ್ಲಾ ಊರೂ ಹುಡುಕಾಯ್ತು.

ಯುವಕ : ಊರಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ, ಕೇರೀಲಿ ನೋಡಿದೆ.

ಮುದುಕ : ಜಾತ್ರೆಲಿ ನೋಡ್ಲೆ, ಸಭೆಲಿ ನೂಡ್ಲೆ, ಸಮಾರಾಧನೆಲಿ ನೋಡ್ಲೆ, ಸಂತೆಲಿ ನೋಡ್ಲೆ.....

(ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾಗಗಳಿಂದ ಎದ್ದು ರಂಗದ ಮುಂಭಾಗದ ಎರಡೂ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ)

ಯುವಕ : ಥಿಯೇಟರ್‌ನಲ್ಲಿ, ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡ್ಲೆ.

ಮುದುಕ : ಮಠದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ.

ಯುವಕ : ಲೈಬ್ರರೀಲಿ ಹುಡುಕಿದೆ.

ಮುದುಕ : ಪಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡಿದೆ.

ಯುವಕ : ಬಯಲಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದೆ.

ಮುದುಕ : ಮರಳುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೋಡ್ಲೆ, ಒಯಿಸಿನ್‌ನಲ್ಲಿ.....

ಯುವಕ : ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ

ಮುದುಕ : ಹೊಳೆಲಿ, ಕೆರೇಲಿ, ಭಾವಿಲಿ

ಯುವಕ : ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಲಿ, ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಶನ್‌ನಲ್ಲಿ

ಮುದುಕ : ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ, ರಿಮ್ಯಾಂಡ್ ಹೋಮ್‌ನಲ್ಲಿ.

ಯುವಕ : ಸಾಗರದಲ್ಲಿ

ಮುದುಕ : ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ?

ಯುವಕ : ಕನಕನ ಕಿಂಡಿಲಿ

ಮುದುಕ : ಕೋಟೆ ಬಾಗಲಲ್ಲಿ

ಯುವಕ : ಉಕ್ಕಡದಲ್ಲಿ

ಮುದುಕ : ಕೂಲಿಮಠದಲ್ಲಿ

ಯುವಕ : ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ

ಮುದುಕ : ಬಸ್‌ಸ್ಟ್ಯಾಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ

ಯುವಕ : ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿ. ಆರ್ಟ್ ಗ್ಯಾಲರಿಲಿ

ಮುದುಕ : ಸಂಗೀತ ಕಚೇರಿಲಿ, ಭಜನೆಮಂಡಲಿಲಿ

ಯುವಕ : ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ

ಮುದುಕ : ಟೌನ್‌ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ

ಯುವಕ : ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಔತಣಕೂಟದಲ್ಲಿ, ಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕಾಲಯದಲ್ಲಿ, ಯೋಗಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ, ಗರಡೀ ಮನೇಲಿ

ಮುದುಕ : ವರ್ಕ್‌ಶಾಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಬರೋಟರಿಲಿ

ಯುವಕ : ಗುಹೇಲಿ ಬೆಂಕಿಲಿ ರೀಡರ್ಸ್ ಡೈಜೆಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ

ಮುದುಕ : ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಹುಡುಕಾಯ್ತು.

ಯುವಕ : ಮುಗಿತೆ?

ಮುದುಕ : ಏನು?

ಯುವಕ : ಇನ್ನೇನೂ ಬಾಕಿ ಇಲ್ಲ?

ಮುದುಕ : ಏನು ಸಿಕ್ಕು ಕೊನೇಗೆ?

ಯುವಕ : ಎಚ್ಚರವಿದ್ದಾಗ, ನಿದ್ರೆ ಮಾಡೋವಾಗ...ಹಾಯಾಗಿರೋವಾಗ...

ಮುದುಕ : ಕನಸಲ್ಲಿ ಮನಸಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ

ಯುವಕ : ಎಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಸಿಕ್ಕೋದೂ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಮುದುಕ : ಹಾಗಂತೀರಾ?

ಯುವಕ : ಅವಳು ಇದಾಳೋ ಇಲ್ಲೋ ಅಂತ ಅನುಮಾನ ಬರುತ್ತೆ.

(ಈಗ ಯುವಕ ಮತ್ತು ಮುದುಕ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ.)

ಮುದುಕ : ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಗೊತ್ತು?

ಯುವಕ : ಮುರಳಿ ಇದಾನೆ ಅಂತ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೇಳ್ತೀರಾ?

ಮುದುಕ : (ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ) ಹ್ಯಾಗೆ?

ಯುವಕ : ಹೀಗೇ...ಏನೇನೋ ಅಂಡ್ರೊಂಡಿರ್ತೀವಿ...

ಮುದುಕ : ಆಹಾ! ಇರಬಹುದು.

ಯುವಕ : ಮುರಳಿ ಬರೀ ಭ್ರಮೆ ಆಗಿದ್ದೆ?

ಮುದುಕ : ಭ್ರಮೆ

ಯುವಕ : ನಾನು ಸುಸ್ತಾಗಿದೀನಿ.

ಮುದುಕ : ನಾನು ಬೆಂಡಾಗಿದೀನಿ.

ಯುವಕ : ನಾನು ನಿಧ್ರೆ ಮಾಡ್ತಿರಬಹುದು.

ಮುದುಕ : ನಾನು ಕನಸು ಕಾಣ್ತಿರಬಹುದು.

ಯುವಕ : ಎಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ ಇರುತ್ತೆ.

ಮುದುಕ : ಎಲ್ಲಾ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೆ.

ಯುವಕ : ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕೋಲ್ಲ.

ಮುದುಕ : ಸಿಗೋದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

(ಮುದುಕ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರೂ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗೊತ್ತುಗುರಿ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾರೆ.)

ಯುವಕ : ಯಾಕೆ ಹುಡುಕಬೇಕು? ಅವರು ಸಿಕ್ಕಿ ನಮಗೇನು ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ?

ಮುದುಕ : ಏನೂ ಇಲ್ಲ!

(ಇಬ್ಬರೂ ಓಡಾಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಒಬ್ಬರ ಹೆಗಲಮೇಲೊಬ್ಬರು ಕೈ ಹಾಕಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೈ ಕುಲುಕುತ್ತಾರೆ. ಮುದುಕ ತನ್ನ ಮಂಚದ ಬಳಿ ಬಂದು ಕಿಟ್ ಬಿಚ್ಚಿ ಒಳಗಿಂದ ಒಂದು ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ ಕವರ್ ಬ್ಲಾಡರ್ ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ.)

ಯುವಕ : ಏನಿದು? ಫುಟ್‌ಬಾಲ್! ಅದನ್ಯಾಕೆ ತಂದಿದೀರಿ?

(ಮುದುಕ ಕವರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬ್ಲಾಡರ್ ತುರುಕಿ ಗಾಳಿ ಉದುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡೋವಾಗ ತಲೆದಿಂಬೆಗೆ ಏನಾದ್ರೂ ಬೇಕಲ್ಲ! (ಗಾಳಿ ತುಂಬಿದ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್‌ನ್ನು ಮುದುಕ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಪುಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚಂಡು ಉರುಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಯುವಕ ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮುದುಕನತ್ತ ಒದೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮುದುಕ ಅದನ್ನು ಯುವಕನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಈ ತರಹ Idle Play ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಮುದುಕ ಚೆಂಡನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಒದೆಯುತ್ತಾನೆ. ಯುವಕ ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಚುರುಕಿನಿಂದ ತಡೆದು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒದೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ಸಾಹ ಮೂಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. `ಹೋ!` “ಓಹ್!” ಇತ್ಯಾದಿ ಉದ್ಭಾರಗಳೊಡನೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಚೆಂಡನ್ನು ಓಡಾಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.)

(ಹೊಟೆಲಿನ ಸೇವಕ ಮತ್ತು ಗುಮಾಸ್ತ ಇಬ್ಬರೂ ಓಡೋಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸೇವಕನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸೀಟಿಯಿದೆ. ಗುಮಾಸ್ತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೂರು ಕಾಗದ.).

ಸೇವಕ : ತಡೀರಿ! ತಡೀರಿ! ನಾನು ಅಂಪೈರ್, ಸೀಟಿ ಉದೋ ತನಕ ನೀವು ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕು.

ಗುಮಾಸ್ತ : ನಾನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕ, ನಾನು ಬರೋವರೂ ಆಟ ಶುರು ಮಾಡಬಾರದು. ಟಿಕೆಟ್ ಕೊಂಡೊಂಡಿದೀನಿ.

ಮುದುಕ : ರೆಡೀನಾ?

ಯುವಕ : ರೆಡೀ!

(ಸೇವಕ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಜೋರಾಗಿ ಸೀಟಿ ಉದುತ್ತಾನೆ. ಮುದುಕ ಯುವಕ ಇಬ್ಬರೂ ಚೆಂಡನ್ನು ಒದೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚೆಂಡು ರಂಗದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಉರುಳಾಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ‘ಅಂಪೈರ್’ ಸೀಟಿ ಉದಿದಾಗ ‘ಫೌಲ್!’ “ಕಾರ್ನರ್!” “ಫ್ರೀ ಕಿಕ್!” ಇತ್ಯಾದಿ ಕೂಗುಗಳು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುವುದನ್ನು ಗುಮಾಸ್ತ-ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯುವಕ ರಂಗದ ಎಡ ಬದಿಗೆ ಚೆಂಡನ್ನು ಒದ್ದು .)

ಯುವಕ : ಗೋಲ್!

ಸೇವಕ : ಉಹುಂ! ಗೋಲ್ ಆ ಕಡೆ ಇಲ್ಲಾ!

(ಸೇವಕ ಸೀಟಿ ಉದುತ್ತಾನೆ. ಮುದುಕ ಚೆಂಡನ್ನು ಎದುರು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒದ್ದು.)

ಮುದುಕ : ಗೋಲ್ |

ಸೇವಕ : ಉಹುಂ! ಗೋಲ್ ಆ ಕಡೆ ಇಲ್ಲಾ!

(ಮುದುಕ, ಸೇವಕ ಇಬ್ಬರೂ ಚೆಂಡನ್ನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒದ್ದು 'ಗೋಲ್ ಗೋಲ್' ಎಂದು ಕಿರಿಚುತ್ತಾರೆ. ಅಂಪೈರ್ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸೀಟಿ ಉದಿ ಉದಿ 'ಇಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಾ' ಎಂದು ಸೀಟಿ ಮಧ್ಯೆ ಕಿರಿಚುತ್ತಾನೆ. ಜನಗಳ ಕೂಗು ಕೇಕೆ ಜೋರಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಮಾಸ್ತ-ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ 'ಫೌಲ್ ಫೌಲ್!' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ, ಕಿರಿಚುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಚೆಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉಸಿರು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಯುವಕ ಅದನ್ನು ಒದ್ದು 'ಗೋಲ್!' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾನೆ.)

ಸೇವಕ : ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಕಿರುಚುತ್ತೀಯಾ? ಎಲ್ಲಿದೆ ಗೋಲು?

ಮುದುಕ : ಗೋಲ್!

ಸೇವಕ : ಇಲ್ಲಾ, ಫೌಲ್!

(ಸೇವಕ ಸೀಟಿ ಉದುತ್ತಾನೆ. ಚೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಗಾಳಿ ಹೋಗಿ 'ತೊಪ್ಪೆಯಾಗಿದೆ. ಯುವಕ ಚೆಂಡನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಮುದುಕ : ಗಾಳಿ ಹೂಗಿದೆ. ಆಡೋಕಾಗಲ್ಲ.

ಯುವಕ : (ಚೆಂಡನ್ನು ಅಮುಕುತ್ತಾ) : ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದೆ. ಆದ್ರೆ ಆಟ ಆಡೋಕಾಗೊಲ್ಲ.

ಸೇವಕ : ಎಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಿ ಬಾಲ್. ನಾನು ನೋಡಿ ಹೇಳೀನಿ, ಆಡೋಕೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಇಲ್ಲೋಂತ.

(ಸೇವಕ ಚೆಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ – ಅಮುಕಿ, ಹಿಚಕಿ, ಕಿವಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು-ಇತ್ಯಾದಿ, ಡಾಕ್ಟರ್ ರೋಗಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ.)

ಗುಮಾಸ್ತ : ಶುರುಮಾಡಿ, ಶುರುಮಾಡಿ ಬೇಗ, ಹೊತ್ತಾಯ್ತು (ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ).

ಸೇವಕ : (ಚೆಂಡನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲಿಡುತ್ತಾ) ಇನ್ನೂ ಆಡಬಹುದು, ಶುರುಮಾಡಿ.

(ಸೇವಕ ಸೀಟಿ ಉದುತ್ತಾನೆ. ಯುವಕ ಮುದುಕ ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬೇರೇನೂ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ desperate ಆಗಿ ಆಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಸೀಟಿ, ಕೂಗು, ಕೇಕೆ. ಗುಮಾಸ್ತ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಚೆಂಡನ್ನು ಬಹಳ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಚೆಂಡು ಪೂರ್ತಿ ಗಾಳಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿದೆ: ಅದನ್ನು ಒಡೆಯಲಾರದೆ ಮುದುಕ ಯುವಕ ಇಬ್ಬರೂ ಕೈ ಚೆಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸೇವಕ ಸೀಟಿ ಉದುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಚೆಂಡನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ-ಕತ್ತಲು.)

ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಊರಿನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕನ್ನಡ ಪದ

ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಊರಿನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕನ್ನಡ ಪದ

ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ

ದೂರದ ಊರಿಗೆ ಬಸ್ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವವರು ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಊರಿನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬೋರ್ಡುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಲಾಭಗಳುಂಟು. ಒಂದು ಮನರಂಜನೆ. ಊರಿನ ಹೆಸರು -ಪುರ ಎಂದೋ,-ಪಟ್ಟಣ

ಎಂದೋ ಕೊನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿರುವುದು ನಾಲ್ಕಾರು ಗುಡಿಸಲು ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಲಕ್ಷಣ ಹೆಸರುಗಳು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯ ಲಾಭ ಊರ ಹೆಸರುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ, ಭೂಗೋಳ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಸರುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆವೃತ್ತವಾಗಿ ಬರುವ ಉತ್ತರ ವಾಚಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ -ಸಂದ್ರ ಎಂದು ಕೊನೆಯಾಗುವ ಊರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪೂರ್ವ ತುದಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತುಮಕೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿವೆ. ಈ '-ಸಂದ್ರ' ಎಂಬುದು 'ಸಮುದ್ರ'ದಿಂದ ಬಂದಿದೆ: ಇದು ಆ ಊರಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ಮಲ್ಲಸಂದ್ರ' ಎಂಬ ಊರಿನ ಹೆಸರು ಮಲ್ಲ ಎಂಬಾತ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾರೋ ಅವನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆರೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.-'ಗಾಲ' ಎಂದು ಕೊನೆಯಾಗುವ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. (ಉದಾ : ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ, ಕೊತ್ತೆಗಾಲ.) ಇದು 'ಮುಗಲದಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಕೊಡಗಿನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕಂಡುಕೊಂಡೆ. 'ಮಂಗಲ'ವು ಮೂಲತಃ ಆಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು 'ಚತುರ್ವೇದಿ ಮಂಗಲ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಇಂದು ಕನ್ನಡದಿಂದ ಅಳಿದು ಹೋಗಿರುವ ಅನೇಕ ಅಪೂರ್ವ ಪದಗಳನ್ನು ಸೃಳವಾಚಿಗಳು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಸೃಳವಾಚಿಯೊಂದನ್ನು, ಅದು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಅಪೂರ್ವ ಪದವೊಂದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಕೋಲಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ 'ಕೊಳತೂರು' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊತ್ತ ಬೋರ್ಡು ಇದೆ. ಊರಿಗೆ ಆ ಹೆಸರಿಟ್ಟವರು ಅದನ್ನೇ ಏಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡರೋ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆ ಊರಿನವರು ತಮ್ಮ ಊರಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಉತ್ಸುಕತೆಯನ್ನು ತೋರದಿದ್ದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಆ ಊರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಬಹುಶಃ ಆ ಊರು ಉಳಿದ ಊರುಗಳಂತೆಯೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಚೆಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಕೊಳತ+ಊರು (=ಕೊಳತುಹೋದ ಊರು) ಅಲ್ಲ. ಅದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೊಳತ+ಊರು (ಕೊಳತ=ಹೊಸ : ಕೊಳತೂರು=ಹೊಸೂರು) ಎಂಬುದು ಹೊಳೆದಾಗ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಈ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕೊಳತ' (=ಹೊಸ) ಎಂಬ ಪದವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಬದಲಿಗಾಗಿ ಇಂದಿನ "ಆದಿಪುರಾಣ"ದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಕೊಳತ ಮಾತು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. 1 ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು

1 ಪೊಳವರಮದಿನ ಕಪ್ಪುರ! ವಳಿಕಿನ ಕತ್ತುರಿಯ ಕೊಚಿತ ದೂರ್ವಾಭರಣಂ |

ಗಳ ಪೊಳವ ಮಾಣಿಕಂಗಳ | ಬೆಳಗಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿತು ಭರತನಂತ ಪುರಮಂ||

(ಆದಿಪುರಾಣ 11.43)

ಕೆ. ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರರ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕೊಳತ'ದ ಓದಲು (ಕೊಳದ) ಎಂಬ ಊಹೆಯ ಪಾಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪಾಶಾಂತರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ 'ಕೊಳತ' ಎಂಬುದೇ ಮೂಲ ಪಾಠ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಳಿ" ಬರೆಯುವುದು ಅಪೂರ್ವವಾದ್ದರಿಂದ, 'ಕೊಳತ' ಎಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಪಾಠವೆಂದು ಆಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

ದಿವಂಗತ ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರರು. (ಇದನ್ನು ಟಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು "ಜ್ಞಾನೋಪಾಸಕ" ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಕೊಳತೂರು" ಪದದ ವಿವರಣೆ ಹೊಳೆಯಲು ಕಾರಣ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯೇ.)

"ಆದಿಪುರಾಣ"ದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಕೊಳತ' ಸಹ ಏಕೈಕ ಪ್ರಯೋಗ. ಅದು ಮತ್ತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಳಕೆಯಾದಂತಿಲ್ಲ. ಅದೇ

"ಆದಿಪುರಾಣ"ದಲ್ಲಿ "ಕೊಳತ" ಎಂಬ ಮಾತು (4-34. ಪ.), ಶಾಂತಿನಾಥನ "ಸುಕುಮಾರ ಚರಿತ"ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅದೇ 'ಕೊಳತ' ಮಾತು (10-89. ವಚನ) ಯಾವುದೋ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಬೇರೆ ಪದ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಕಲಸ್ಥ,'ಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದು. ಯಾವುದರಿಂದ ಯಾವುದು ಬಂತೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ.

“ಕೊಳೆತ” ಪದ “ಆದಿಪುರಾಣ”ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ನಮಗೆ ದೊರಕುವುದು ಸ್ಥಳವಾಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಕೋಲಾರ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಿವೆ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಕೊಳತೂರು ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿರುಮಕೂಡಲು ನರಸೀಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಊರುಗಳಿವೆ. ಹುಡುಕಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳು ದೊರಕಬಹುದು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಈಚಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನ ಊರುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಕ್ರಿ. ಶ 634 ರ ಗಂಗರ ತಾಮ್ರಪಟದಲ್ಲಿ ‘ಕೊಳತ್ತೂರ್’ ಹೆಸರಿದೆ. (Mysore Archaeological Report, 1925, No. 105) ಸು. ಕ್ರಿ. ಶ 800 ರ ಒಂದು

ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಹೆಸರಿದೆ-“ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಕೊಳತ್ತೂರ ತೋಳುಗೊಳ ಸವೆಗೆ ಮ’ದುದ ತೋಳುವ ಇಕ್ಕಿಸಿ ಸತ್ಯನ್ ಇದಕ್ ಆಮಂಗೆ ಕೊಟ್ಟೊದು ಆಯ್ಲೊಳ ಕವಿನಿ” (Ep. Carn. X. Chintamni. 109) ಇಂತಹ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. (ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ‘ಳ’ ಇಲ್ಲದ ಕುಳವಿರುವುದು ಬಿಡಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ) 1.

1 ‘ಕೊಳೆತ’ ಪದದ ಬಗ್ಗೆ, ‘ಕೊಳತ್ತೂರ್’ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಏಳಬಹುದಾದ ಒಂದೆರಡು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಲೇಖನವಾದ ಮೀಸಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ‘ಆದಿಪುರಾಣ’ದ ‘ಕೊಳೆತ’ ಶಬ್ದದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿರುವ ಒಂದೆರಡು ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಕನ್ನಡದ ‘ಕೊಳೆತ’ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದಗಳಿವೆ. (ಬರೋ ಮತ್ತು ಎಮೆನೋ ಅವರ D E D ಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.)

ತಮಿಳು ಕೊಳುಂದು “Anything young, tenderness”

ಕುಟಿ “Young tender”

ಕುಳಂದೈ ‘Infant, childhood’

ಮಲಯಾಳಂ ಕೊಳುಂದು ‘Tender twig, young shoot

ತುಳು ಕೊರೆ ‘Weak, small’

ತೆಲುಗು ಕ್ರೂತ್ತ ‘New, fresh’

ಕೊಲಾಮಿ ಕೊವೈ ‘Young of bird or animal’

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೆಲುಗಿನ ಕ್ರೂತ್ತ ಪದ ಗಮನಾರ್ಹ. ಇದು ಅದೇ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕೋಳೆತದಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಕೊಳೆತ > ಕ್ರೂತ್ತ. ಹೀಗೆ ‘ಳ’ವು ಪದಾದಿಯ ವ್ಯಂಜನದ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ರೇಫವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. *ಪೊಳಲ್ > ಪ್ರೋಲ್, ‘ಕೊಳೆವಿ > ಕ್ರೂವೈ, ಇತ್ಯಾದಿ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ‘ಕೊಳೆತ’ ರೂಪವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದ್ದ ‘ಕೊಳೆತ’ರೂಪವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ.

ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ‘ಕೊತ್ತ-’ ದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ನೂರಾರು ಊರಿನ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಕೊತ್ತಪಲ್ಲಿ, ಕೊತ್ತೂರು, ಕೊತ್ತಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಹುಡ್ಯ, ಕೊತ್ತಗೆರೆ ಎಂಬ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊತ್ತಗಾಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. (ಇಲ್ಲಿ ಮಲತ: ‘ಕೊತ್ತಮಂಗಲ’ವೇ ಆಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ‘ಕೊತ್ತಮಂಗಲ’ದ ಹೆಸರಿದೆ). ಇಲ್ಲಿಯ ‘ಕೊತ್ತ-’ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಹೊಸ ಎಂದು. ಅಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ “ಕ್ರೂತ್ತಕೂಟ”ದಂತಹ ಹೆಸರು ಬರಹದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯರ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ‘ಕೊತ್ತಕೋಟ’ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ‘ಹೊಸಕೋಟೆಯನ್ನು “ಕೊತ್ತಕೋಡ’ ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರಂತೆ ಪಕ್ಕದ ಚಿತ್ತೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ತೆಲುಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೊಳತ-, ಕ್ರೂತ್ತ - ಕೊತ್ತ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ: ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಲೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

‘ಕೊಳತೂರು’ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ‘ಹೊಸೂರು’ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾದರೆ, ಆ ಊರುಗಳವರು ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ಆ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡದ ಅಪೂರ್ವ ಪದವೊಂದನ್ನು ಹುಡುಗಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. 1

1 ಆನೇಕಲ್ಲು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ 'ಕೊಳತೂರು' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರನ್ನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ, 'ರಾಮಸಮುದ್ರ' ಎಂಬ ಬೇರೊಂದು ಹೆಸರಿಡಲಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ನೀಲಾಂಜನ: ಕವಿತಾಗುಚ್ಛ

ನೀಲಾಂಜನ : ಕವಿತಾಗುಚ್ಛ

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ ಎನ್ ಎಸ್

ನಿನ್ನ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಮೊನ್ನೆ ಕಾಲು ಮುರಿಯಿತು
ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿತು
ನಾ ತುಳಿಯದ ನೆಲವಿದೆ
ಕುಡಿಯದ ಗಾಳಿ ನೀರು
ಕಾಣದ ಪ್ರಾಂತ್ಯ
ಅದಕ್ಕೆ ಅವರವರ ಉಹೆ ಅಂತ್ಯ.
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾ
ನಿಧಾನ ಆಗಿ ಬಾ
ಹುಗಿದ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ಎತ್ತಿ ಬಾ

ಕೈಕೋಲು ಬಡಿಗೆಯಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿದೆ
ಹೆಡಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗಲೆ ನಡಿಗೆ ಮುರಿದಿದೆ
ಚಿಂತಿಲ್ಲ
ಎತ್ತಿದ ಹೆಡೆಯಲ್ಲೇ ರತ್ನದ ದೀಪ ಸಿಕ್ಕು
ಕುಂಟುತ್ತ ಬರುತ್ತೇನೆ ಹೆಳವ
ಕಾಣದ ನೆಲವ
ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಹೂಗುಟ್ಟಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬರದವನೆ
ಚಿಣ್ಣರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದವನೆ
ಬುದ್ಧಿ ಬಿಕ್ಕಿದಾಗ
ಹಮ್ಮು ಕರುಣೆಯಾಗಿ
ಬದುಕು ಉಕ್ಕಿದಾಗ
ಜಲನಭ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ
ಚಿಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಮೀಟುವೆ
ಆಗ
ಕೂಗಿದರೆ ನಾನು
ಮಾಗಿದ ಹಣ್ಣು

ತೂಗುವ ಜೇನು

ದನಿ ತಾಜಮಹಲಿನ ಕಮಾನು

ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೊಳೆದು ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಳಿದವನೆ
ಮುಗಿಲ ವಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಗ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು
ಗಾಳಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಲ ಹರಿದವನೆ
ಆಗೀಗ ಹೀಗೆ 'ಜೋಗಿ' ಕರೆವುದು ಸಾಕು
ಈ ಕ್ಷಣ ಅನಂತತೆಗೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ಬೇಕು

೩

ಈ ಕೊರಗು

ಹಣ್ಣೆಲೆ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹೆದರಿದ ದನಿ ಬೀಳಲ್ಲ
ಗೇಯದ ಪ್ರಾಯದ ಮಾಯುವ
ಹುಸಿ ಕಂಗಾಲಲ್ಲ
ಗಾಯ ಕರೆದ ಮದ್ದಲ್ಲ
ಡೊಳ್ಳಿನ ಸದ್ದೇ ಅಲ್ಲ

ಹಸಿದ ಕರಣ ಭರ್ತಿಯುಂಡು

ಮರಣದೊಳಿದ್ದಾಗ

ಹರಣ ಕಂಡ ಕನಸು

ಕಾಣುವ ದೃಶ್ಯದ ಟೊಳ್ಳು ನಿಧಾನ ದನಿದ ನನಸು

೪

ಅಚ್ಚರಿ ಕಚ್ಚಿದ ಬದುಕಿನ ಆಸೆ ತೀರದು

ಬಾಯಿ ಬಿಡಲು

ಭಾಷೆ ಸಾಲದು

ಬೆದೆ ಕುದಿವ ಗೂಳಿಯ ಕುರುಡು ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿಗೂ

ಬರಡು ಹಸು ಹಯನಾಗದು

ಪಹರೆ ದನಿಗಳು ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ ಸರಿದವು

ಈಗ ನನ್ನದೆ ಕೊರಳು

ಬಿದ್ದರೆ ಕೊರಳಿಗೆ ನನ್ನದೆ ಉರುಳು

ಬಾಕಿ ತೀರಿಸಲು ನಡುವೆ

ನಾಕ ನರಕ ಹೊಲಿಯುವ ನನ್ನದೆ ಬೆರಳು

ನಿಂತ ಬದುಕು ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತ

ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಸುತ್ತ

ನೆಲ ಬಾನು ಕಡಲಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದೆ ಹೆಸರು

ಹರಿಯುವ ಇರುವೆಯಲ್ಲೂ ನಿನ್ನದೆ ಉಸಿರು

ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕಿನ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆ ನಡುವೆ
ಸೋಗೇ ಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವಾಗ ಕಾಲಿಗೆ
ಕೂಳೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತದೆ
ಹಾಳು ಶನಿ ಎಂದು ಶಪಿಸಿ
ಬಾಗಿದರೆ ಗಜ ದೂರದಲ್ಲೆ ಹೆಡೆ ತೂಗಿ
ಬಾ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಬಂಗಾರದ ಶೂಲದ ಸಾವು
ತುದಿ ಇಲ್ಲದ ಸಿಹಿಗದ್ದೆ ನಡುವೆ ನಿಲ್ಲುವೆ
ತುಂಬಿದ ಮೌನದ ಗಡಿಗೆ
ಅಪಸ್ವರವಿಲ್ಲದೆ ಸಿಡಿಯುವೆ.

೫
ನೆರೆಯವರು ನಕ್ಕರು
ಇವನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಕಚ್ಚಿದೆ
ದಿಗಿಲು ಬಿಚ್ಚಿದೆ
ಹುಲಿ ಕಣ್ಣೆಲ್ಲೋ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದೆ
ಮೊಸರನ್ನದ ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ
ಹೊಸದನಿ ಮಾಯುತ್ತದೆ
ಹೊಸಿಲು ದಾಟದಂತೆ ಕಾಯುತ್ತದೆ.

ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಹೇಗೆ?
ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿ ತಳ ಬಿಲ ತೆರೆಯುತ್ತವೆ
ಮೊಲ ಹಾಯುತ್ತವೆ
ನೆಲ ಕನೆಯುವಾಗ ನಭ ದನಿಯುತ್ತದೆ
ಅರ್ಧಸಿಗದ ಚೀತ್ತಾರ ಆಕಾಶದತ್ತರ ಪುಟಿದು
ಸದ್ದು ನಿಡ್ಡೆಯ ನಡುವೆ ಗಡಿಯೆ ಸಿಡಿಯುತ್ತದೆ
ಅರಿಯಬಾರದ ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಲ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ
ಒಳಗಿನ ಕತ್ತಲ ಕನ್ನೆಗೆ ಗುರುತು ಹತ್ತುತ್ತದೆ

ಆಗ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಕಂಚಿನ ದನಿ
ಮಾತು ಮಣಿ ಹನಿ
ಕನ್ನೆಯ ಒಡಲು ಹೊನ್ನ ರಾಗದ ಗಣಿ

೬
ಕಡಲು ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿತು
“ನನ್ನ ತಳ ಮಂದರ
ನಿನ್ನ ಶಿಖೆ ತಾರ
ನಡುವಿನ ಸ್ವರ ಸಹಿತ ನಾನೂ ನೀನೂ ಕೂಡಿ
ಭೂಮಿ ಏನು ಗಾನಮನೋಹರ”

ಬೆಟ್ಟ ಕಡಲಿಗೆ ಹೇಳಿತು
“ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ನಭ
ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿ ತೊಡಿಸುತ್ತದೆ
ಇಳೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ನಕ್ಷತ್ರಹಾರ
ಆಗ ಮಂದರದಿಂದ ತಾರದ ವರೆಗೆ
ಧಾರಿಣಿಯ ಎದೆ ತುಂಬ
ಕೋಟಿ ಸ್ವರ ಸಂಚಾರ
ಬದುಕಿನಾಚೆಯದನ್ನೂ
ಹಿಡಿದುಕೊಡುತ್ತದೆ ಆಗ
ಮಣ್ಣಿನ ಪಂಜರ”.

ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು

ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ

ಉರ ಮೇಲು ನೋಟ :

ಉರಿಂದ ಬಂದಿ ಮಾತ್ರವೇ ಓಡಾಡಲು ಲಾಯಕ್ಕಾದ ಓಣಿ ಥರ ಹೊಂಟ ಹಾದಿ ಮೂರು ಮೈಲಿ ಹೋಗಿ ಬಸ್ಸು ಓಡಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಅದೇ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಕಳ್ಳಿ ಕವುಚಿಕೊಂಡ ಅದು ಗವ್ವನೆ ಉರವರೆಗೂ ಬಂದು ದೆವ್ವ ನಿಂತ ಅರಳಿಮರಗಳ ಬಳಚಿ ಮುಂದೆ ಮೂರು ಸೆಲೆಯಾಗಿ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಉರೋಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂಗೆ ಸೆಲೆ ಹೊಂಟ ಬೀದಿಯ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕ ಒತ್ತೊತ್ತು ಹಟ್ಟಿಗಳು ತೆಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಉಸಿರಾಡಲೂ ಅಡಚಣೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಗಕ್ಕ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ.

ಅದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಹಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲ. ಎಣಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಎಂಬತ್ತು ಮನೆಗಳು ಇದ್ದೀತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇರುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಡು ಹೊಟೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇದ ಹಿಡಿದೇ ಉರ ಉಹಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಂಜನಗೂಡಲ್ಲೋ ಮೈಸೂರಲ್ಲೋ ಎನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಬಂದ ನಾಕಾರು ಜನರೂ ಉಂಟು. ಲಕುಮ ರಾಜಪ್ಪ ಮಾದು ಶಂಭು-ಇವು ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮುಂದಣ ಕಥೆಗೂ ಮೇಲಣ ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಹಿಂಗಿದೆ : ಈ ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ ಪಟೇಲರಿಗೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೆ. ಇಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ತುಂಡುಗಳು ತಮ್ಮ ಎದುರಾ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ತಿರುಗುವುದನ್ನು ಅವರು ಹೆಂಗೆ ಸಹಿಸುವರು. ತಾವು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಕ್ಕಳು ಮೇಲು ಜಾತಿ ಕೀಳು ಜಾತಿ ಅನ್ನದೆ ಒಂದೇ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದಂತೆ ಹೊಲಾರ ಲಕುಮನೊಡನೆ ತಿರುಗುವುದ ಹಿಡಿದು ಅವರವರ ಅಪ್ಪಂದಿರ ಮೂಲಕ ಬೈಸಿದರು. ಅಪ್ಪಂದಿರ ಮಾತ ಕೇಳುತ್ತವೆಯೆ ಅವು. ಆ ಹೈಕಳು ಯಾವುದಾರು ಹೆಣ್ಣು ಕೆಣಕಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಛಾವಡಿಗೇ ಎಳಸಿ ಬರೀ ನಿಕ್ಕರು ಮಾಡಿ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಸಮಾ ದರಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಬಡಿಯುವಂಥ ಟೇಮಿಗೆ ಕಾದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಣಕದೆ ಇರುತ್ತಾವೆಯೇ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇದೆ.

ರೋಡು ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರು;

ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉರ ರೋಡಿಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಆರ್ಡರು ಬಂತು. ಪಟೇಲರ ಮಯ್ಯಿ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಹಿಗ್ಗಿತು. ಕಿಚ್ಚು ಹತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಉರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಉರಿಗೆ ಮಿನಿಷ್ವರು ಬಂದಿದ್ದನ್ನೂ ಪಟೇಲರೇ ಕೈಗೆ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು

ಹಾರ ಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ಊರು ಒಂದು ಊರು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ರೋಡು ಅನ್ನುವುದಾದರೂ ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಮಾಸ್ತಾಮಿಯವರು ಮನಸು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಬಿನ್ನೈಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂದೇ ಪಟೇಲರು ನಂಜನಗೂಡು ಹತ್ತಿ ಸಂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬಂದರು. ಬರುತ್ತ ನಮ್ಮ ಪಟೇಲರೇ ರೋಡಿಗೆ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರೆಂದೂ ಇನ್ನು ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಯಾರೂ ಕೆಲಕ್ಕೆ ಕಯ್ಯಿಬಾಯಿ ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಸಿ ದೇವಾಸ್ಥಾನ ಉರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುವರೆಂದೂ ಯಾರ ಹಟ್ಟಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದರೂ ಸುದ್ದಿ ಆಯ್ತು.

ಊರ ಮುಂದಲು :

ಅದೆಲ್ಲ ಆಗಿ ಈಗ ಬಹಳ ದಿನಗಳು ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕಳೆದಿವೆ. ಈಗ ಊರ ಮುಂದಲು ಒಂದು ರಣರಂಗವೆ. ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದಷ್ಟೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದ ಅರಳಿಮರಗಳು ಈಗ ನೆಲ ಕಂಡವೆ. ಹಿಂದೆ ಸೆಟೆದು ನಿಂತ ಅರಳಿಮರಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಊರ ಕಂಡವರಿಗೆ ಈಗ ಊರು ಭಿಕೋ ಅನ್ನಿಸಲೇಬೇಕು. ಅವು ಇದ್ದವು ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೂ ಎಳೆಷ್ಟೂ ಸುಳಿವು ಕಾಣದು. ಅವು ಇದ್ದಂಥ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮಿಷನ್ನು ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಆಳೆತ್ತರ ಕಲ್ಲು ಚಕ್ರದ ಮಿಷನ್ನುಗಳು ಹೊಗೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಾಡುವ ಚಂದಕ್ಕೆ ಪಳೆ ಹೈಕಳೇನು ಗಂಡಸು ಯಮ್ಮ ಅನ್ನದೆ ನೋಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಮರೆಯುವುದು ಉಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಎದ್ದೇಳುವ ಸದ್ದು ಊರ ಮೀರಿ ಆಚೆಗೂ ಹೋಗುವುದು. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದ ಯಾವ ಮಗನಿಗೂ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ ಆಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಬೇಕು ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೆ ಅದೇ ಊರಿನ ಜನರು. ಅವರೇ ಮಾತಾಡಿಸಿದರೆ ಅವರೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹೊರತು ಗುರುತು ಹತ್ತದಷ್ಟು ಅವರ ಯಾಸ ವರಸೆ ಬದಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ-ನೆಲಕ್ಕುಂಟುಕೊಂಡು ಕಪ್ಪಗಿರುವ ಟಾರಿಗಂಟುಕೊಂಡು ಅವರು ಮೂಡಿದಂತೆ, ಚಲಿಸಿದಂತೆ.

ಒಕ್ಕಡೆ ಕುಂತು ಹತ್ತಾರು ಯಮ್ಮಳು ತಲೆಗೆ ಸೆರಗು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಜಲ್ಲಿಕಲ್ಲು ಚಚ್ಚುತ್ತಿರುವರು. ಗುಂಪಲ್ಲೆ ಒಬ್ಬಳು ಸಣ್ಣದನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ ಸುವ್ವೀ ಬಾ ಚೆನ್ನ ಬಸವಯ್ಯ

ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಉಳಿದವರು ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಕೊಡುವ ಸೊಲ್ಲು ಅದ ಮೀರಿಸಿಕೊಂಡು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಆಚೆಗೂ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಫರ್ಲಾಂಗು ಉದ್ದ ಲವಲವಿಕೆ ತುಂಬಿದೆ. ಅಳೆತ ಮಾಡುವುದು ಅದ ಅಗೆಯುವುದು ಅಗೆದು ಸಮ ಮಾಡುವುದು ಸಮ ಮಾಡಿ ನೀರ ಚಿಂಪರಿಸುವುದು ನೀರ ಚಿಂಪರಿಸಿ ಹದ ಮಾಡಿದ ಚಲ್ಲಿಟಾರ ಕೈಬಂಡಿಯಿಂದ ಎಳತಂದು ಸುರಿಯುವುದು ಸುರಿದುದ ಹರಡುವುದು ಓಕ್ಕಡೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಹೋಗುವ ಬರುವ ಮಿಷನ್ನು. ಸಮಾ ಮಾಡುವ ದಗ್ ದಗ್ ವಿಷನ್ನು, ಬೆಂಕಿ ಉಗುಳುತ್ತ ಜಲ್ಲಿ ಟಾರು ಮರಳ ಒಕ್ಕೂಡಿಸುವ ಮಿಷನ್ನು. ಯಾವು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮಿಷನ್ನು, ಎಷ್ಟಂತ ಹೇಳುವುದು. ಎಲ್ಲವೂ ಕಪ್ಪುಕಪ್ಪಗೆ ಯಾಸ ತಾಳಿ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಅಳೆತ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರು ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರುವರು. ತಕ್ಷಣವೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವರು. ಕೊಂಚ ದೂರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವರು. ಕೆಲಸ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅವರ ಮೊಖ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದು ಕೂಸೂ ಹೇಳಬೇಕು.

ಕೈಯ್ಯೆ ಬಾಯ್ಲೆ ಜಾರು :

ಹೈಕಳು ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಊರಿನವೂ ಒಂದೆ. ಪಳೆ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅವು ಇಲ್ಲಿ ಜಮಾಯಿಸುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡವರು ಗದರಿಸಿದಾಗ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವರು ಎತ್ತಗೂ ತಿರುಗಿದಾಗ ಮತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಲ್ಲಿ ಹೈಕಳೆಲ್ಲ ಸಂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಟಾರು ಕಾಯ್ಲುವಲ್ಲಿ. ಕತ್ತಲು ಇಳಿದ ಶಾಣೆ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಹಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟವು. ದೊಡ್ಡವರೆ ಊರ ಮುಂದಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವಕ್ಕೆ ನಾಕು ಬಡಿದಾರು ತಂತಮ್ಮ ಜತೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಬಂದವರೂ ರೋಡು ಆಗುವ ಅದ್ಭುತವ ಚಣೋತ್ತಾರು ನೋಡದೆ ಹೋಗರು. ಹಟ್ಟಿ ಕಡೆ ತಿರುಗಲು

ಹೈಕಳ ಹಿಡಿದರೆ ಅವುಗಳ ಕೈಟಾರು ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಮೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ರಂಗಪ್ಪ

ಎಂಬಾತ ತನ್ನ ಮಗನ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದಾಗಲೂ ಹಂಗೇ ಆಯ್ತು. ಅವ ರೇಗಿ ಮಗನಿಗೆ 'ಮೇಷ್ಟ್ರು ಕಲ್ಲಿಕೊಡೋದು ಇದ?' ಎಂದು ನಾಕು ಬಿಗಿದ. ಅದು ದೊಡ್ಡಗೆ ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ಅಳಲು ಸುರುಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಲೆ ಇಲ್ಲ. ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಸಹನೆ ಮೀರಿ ಬಾಯಿಗೂ ಒಂದೇಟು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಆ ಹೈದ ಅಳು ಜೋರು ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಎರಡು ಕೈಯನ್ನೂ ಬಾಯಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಿತು. ಕೈಯ್ಯಳ ಟಾರು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದು ಅಳು ನಿಂತಿತು. ಹೀಗೆ ಇಂಥವು, ಸಂಜೆ ಆಗುತ್ತ.

ಮತ್ತೂ ಅಂದರೆ ಯಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಏಳುವಾಗ ಟಾರನ್ನು ಉಂಡೆಮಾಡಿ ಕೈಯ್ಯೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಡಿ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬಳು ಕೂತು ಮಡಕೆಗೆ ಟಾರು ಮೆತ್ತಿ ಸುರಿಯುವುದು ಏಕ್ದಂ ನಿಂತು ಹೋಯ್ತಂತೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಇಂತಹದು ಊರ ಯಾವ ಮೂಲೆಲಿ ಆದರೂ

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಟಾರು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ತಂದಿಟ್ಟಿರುವ ಮನೆಯಿಂದ ಈಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟೂ ಚಲಾವಣೆ ಇದೆ.

ಓದುಗರ ಓಲೆಗೊಂದೋಲೆ :

ದೊಡ್ಡ ಮಿಷನ್ನು ನಡೆಸುವ ಒಬ್ಬಾತ ಸಳಕಿನವನು ಅಲ್ಲುಂಟು. ಅವ ನಂಜನಗೂಡಿಂದ ದಿನಾ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅದು ಅವ ಕೈಲಿಡಿದು ಬಂದಿದ್ದ ಪೇಪರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಊರ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿದೆಯಂತೆ ನಿಜವೆ ಎಂದು ಗುಲ್ಲು ಎದ್ದು ಯಾರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ

ಹಾಕದೆ ಸೆಳಕಿನವನ ಸುತ್ತ ಗುಂಪುಗೂಡಿದರು. ಪಟೇಲರು ತುಂಬವೆ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಬಂದಿದ್ದ ಊರ ಸುದ್ದಿ ಹಿಂಗಿತ್ತು:

ಸ್ವಾಮಿ, ಮೂರಿಗೆ ರೋಡು ಆಗಬೇಕೆಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನಸು ಮಾಡಿ ಸರ್ಕಾರ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವುದೂ ಈಗ ರೋಡು ಆಗುತ್ತಿರುವುದೂ

ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಈ ರೋಡಿನ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರಾದ ಪಟೇಲರು ಸರ್ಕಾರಿ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಉರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆಂದು

ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಇದು ಸರ್ಕಾರಿ ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗ. ಇಂತಹದು ಆಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ನಾವು

ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ-ನೊಂದವರು.

ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು :

ಅಂದು ರೋಡಿನ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಿತು ಅಂತ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಏನು ಅಂತ ಕರಾರುವಾಕ್ಕು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಡೆದರೂ ನಡೆಯದಂತೆ ನರಯಿತು ಅನ್ನಬಹುದು. ಎಂಥೆಂಥದೋ ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ಎಂಥೆಂಥದೋ ಆಗತೊಡಗಿದೆ. ಏನಾಗುತ್ತೋ ಅಂತ

ಊರ ಬೀದಿ ಒಳಗೆ ಭಯ ಹರಿದಾಡಿತು. ಸಂಜೆ ಆಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದಪ್ಪ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಮನೆಗೊಂದಾಳು

ಭಾವಡಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪಟೇಲರು ತಮ್ಮಡರ ಬಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿದರು. ಈಗ ಈಗಷ್ಟೆ ಕತ್ತಲು ನಿಧಾನ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗ ತಾನೆ

ಪೂರ್ತ ಅಗತುಕೊಂಡಿದೆ. ಹೊರಗೆ ನಡೆದಾಡಿದರ ಒಬ್ಬರ ಮುಖ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣದಷ್ಟು ಗವ್ಯ. ಹಟ್ಟಿ ಕಿಂಡಿಗಳಿಂದ ಮಂಕು ದೀಪದ

ಬೆಳಕು ಹೊರಕ್ಕೆ ನೆನೆದು ಕತ್ತಲೊಳಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು,

ಭಾವಡಿ;

ಭಾವಡಿ ಒಳಗೆ ಲಾಟೀನು ದೊಡ್ಡತಗೆ ಹೋಗಿ ಬೆಳಕ ಕಕ್ಕುತ್ತ ಇದೆ. ಆಗಲೇ ನಾಲ್ಕಾರು ಉಂಡಾಂಡಿಗಳು ತಮಗೆ ಯಾವುದೂ

ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದವರಂತೆ ಯಾಸ ಹಾಕಿ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟವರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಇಬ್ಬರಾಗಿ ಜನ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು

ಕೂಡಿದಂತೆ ಗಲಗು ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಚಣೊತ್ತು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಾ ಹೋ ಹೋ ಹೋ ಎದ್ದು ಊರ ಮುಳಗಿಸತೊಡಗಿತು. ಪಟೇಲರು ನಡುಮಧ್ಯೆ ಕುಂತವರೆ.

ಲಾಟೀನು ಬೆಳಕು ನೇರ ಅವರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೆಳ್ಳಗೆ ಬೆವರಾಡುವುದನ್ನೂ ಹಣೆಯ ನೆರಿಗೆ ಎದ್ದು

ಮಾಯವಾಗಿ ಎದ್ದು ಹೋಗುವ ಬಗೆಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ದೂರ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂತವರು ಯಾರಾರೂ ಅಂತ ಬೀಡಿ ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಆ

ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಂಥ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಷ್ಟು ಜನರು.

ಒಬ್ಬ : ಸುರು ಮಾಡ್ರಪ್ಪೋ

ಇನ್ನೊಬ್ಬ : ಎಲ್ಲರೂ ಗೊತ್ತಿರೋದೆ ಅದು. ಇನ್ನೇನ್ನ ಸುರುಮಾಡೋದು, ಪೂಜೆ ಮಾಡೋದ ಬಿಟ್ಟು.

ರಾಜಪ್ಪ : ಏನಣ್ಣ ಹಂಗಂದ್ರ ಅರ್ಥ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ : ಅರ್ಥಗಿರ್ಥ ನಿವ್ವತಾನಿಯಪ್ಪ ಗೊತ್ತು. ನಾವೇನ ಇಸ್ಕೊಲ್ಲೋಗಿ ಮಂಟಾಕಿದ್ದವ?

ಶಾನುಭೋಗರು : ವಸಿ ಸುಮ್ಮಿರ್ರಯ್ಯ. ಮಾತಾಡಿ ಪಟೇಲ್ರೆ ನೀವು.

ಪಟೇಲರು : ಮಾತಾಡೋದು ಏನಿದ್ದದು ಹೇಳಿ.

ಶಾನುಭೋಗರು : ಕಾಗ್ಗೆ ಬದ್ಡು ಊರ್ಮ ಮಾನ ತೆಗೆದವರು ನೀವುಗಳ ಅಂತ ಎಲ್ಲರೂ ಗೊತ್ತು. ಅದ ಒಪ್ಪೋಥರ ಅವ್ರಿ ತಾನೆ

ನೀವುಗಳು?

(ಲಕುಮ ರಾಜಪ್ಪ ಶಂಭು ಮಾದು ಕಡೆ ಶಾನುಭೋಗರು ನೋಡುವರು. ಹೌದು ಎಂಬಂತೆ ಅವರು ತಲೆ ಆಡಿಸುವರು. ಹೊರಗೆ ಇದ್ದವರ

ಎದೆಗೆ ಗುದ್ದುವಂತೆ ಗದ್ದಲ ಎದ್ದು ಹೊರಬರುವುದು.)

ಪಟೇಲರು : ಅದ್ರಲ್ಲಿ ಏನಯ್ಯ ನೀವುಗಳು ಅನ್ಯಾಯ ಕಂಡದ್ದು?

(ಪಟೇಲರ ಮಾತುಗಳಷ್ಟೆ ಒಡೆದು ಕೇಳಿಸುವುದು. ಯಾರು ತುಟಿ ಪಿಟಕ್ಕೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.)

ರಾಜಪ್ಪ : ಯಾವ ಹಣಾನೊ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹಾಕಿದ್ದ ಇನ್ನೇನ ಆಗೋದು?

(ಸದ್ದು ಏಳುವುದು. ಶಾನುಭೋಗರು ಕೈಯಾಡಿಸುವರು. ಸದ್ದು ನಿಧಾನ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವುದು.)

ಪಟೇಲರು : ನಾ ಯಾನ ನನ್ನ ಇರೋ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹಣ ತಿಂದೋ. ಉರಾಗಿ ದೇವು ಕೆಲ್ಕಾಗಿ ಹಂಗ ಮಾಡ್ತೆನ್ನೋ?

ಮಾದು : ನೀವು ಯಾಕಾರು ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿ. ಆದ್ರೆ ಮಾಡೋ ಅಂಥದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

(ಸದ್ದು ಏಳುವುದು. ಮುನ್ನಿಗಿಂತ ಜೋರಾಗೆ. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಶಾನುಭೋಗರು. ಈ ಸಲ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಎದ್ದೂ ನಿಲ್ಲುವರು)

ಒಬ್ಬ : ನಿಮ್ಮ ದೇವು ದಿಂದರು ಹಿರೀಕರು ಅಂತ ಒಬ್ಬ ಇಲ್ಲಾ?

ಇನ್ನೊಬ್ಬ : ಇದ್ದ ಈ ಯಾಪಾರ ಮಾಡ್ತೆ ಇದ್ದೆ ಅವು?

ಮತ್ತೊಬ್ಬ : ಸಾಕು ಸುನ್ನಿರ್ರಪ್ಪೋ. ತಲಗೊಂದು ಮಾತ್ಯಾಕ?

ಮಗದೊಬ್ಬ : ಹಿಡ್ಯಂಡು ನಾಕು ಬಡೀರುಡ. ಸರಿಯಾಯ್ತೆ. ಕೇಮಿಲೆ ಮಾತಾಡಿ ಇನ್ನೂವಿ.

ರಾಜಪ್ಪ ಶಂಭು ಶಂಭು ಅವು : ಯಾರಪ್ಪ ಅವ? ಬಡೀರಿ ಬನ್ನಿ ಮತ್ತೆ. ಅದೂ ನೋಡವು. ನಿಮ್ಮ ಮೂಗ್ನ ನ್ಯಾರಕೇ ನಿಮ್ಮ ಸರಿ.

ಪಟೇಲರು : (ದನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ) ನೀವ್ಲಳು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಬೋ ಸರಿ ಕಣ್ಣಯ್ಯೋ.

ಶಂಭು : ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದೆ ನಿಮ್ಮ ಸರಿ. ಅದ್ಯಾಕ ಮಾತು?

ಪಟೇಲರು : ಅದೇನುಲ ಅಷ್ಟೂ ಧಿಮಾಕ್ ಮಾಡ್ತೆ ಆದ್ರೆ ಅವಿ. ಅಷ್ಟೆ ಸದರ

ಬಿದ್ದೋಗಿದ್ದನ, ನಾನು?

ಎಂದು ಪಟೇಲರು ಕೈ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಟಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಆ ರಭಸಕ್ಕೆ ಲಾಟೀನಿಗೆ ತಲೆ ಬಡಿದು ಗಾಜು ಒಡೆದು ಟಳಟಳ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉದುರಿತು. ಲಾಟೀನ ಬೆಳಕು ಹಾರಾಡಿ ಹಾರಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಜೀವ ಹೋಗಿ ಕತ್ತಲ ಅಮರಿಕೊಂಡಿತು. ಆಕ್ಷಣವೆ ಹಾ ಹೊ ದಬ್ ದಬ್ ಬಯ್ಲಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಛಾವಡಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಡಲು ಎಲ್ಲ ಹವಣಿಸಿದರು. ಹಿಂಗ ಚಣೊತ್ತು ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ನಿಂತುಹೋಯ್ತು. ಉರ ಹಟ್ಟಿದಾರಂದಗಳು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟವು.

ಹೊಸೂರ ಹೊಸ ಮಾತು :

ಉರು ಇನ್ನೂ ಮಲಗೇ ಇದೆ ಅನ್ನಬಹುದು. ರಾತ್ರಿ ಆದದ್ದ ಕನಸ ಕಾಣುತ್ತ ಇರಬಹುದು. ಕನಸ ಕೆಡಿಸಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಜುಬಾಜಿನ ಹೊಸೂರಿನವನೊಬ್ಬ ಉರ ಮೇಲೆ ಮೊಬ್ಬಿಗೇ ಹಾದು ಹೋದನು. ಅವ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮಾತುಗಳು ಉರ ಬೀದಿಗುಂಟ ತೆವಳತೊಡಗಿದವು.

ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಹೊಸೂರಿನವನು. ನಮ್ಮೂರಲ್ಲೆ ಒಬ್ಬಳು ಕಲಕಿತ್ತಿ ಹೆಣ್ಣು ಇದ್ದಳು. ಅವು ತುಂಡು ಹೈಕಳ ಕೆಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದುದು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೀತಾ ಇದ್ದದೆ. ಹೇಳುವವರು ಎಷ್ಟು ದಿನಾಂತ ಹೇಳುವರು? ಅವಳಿಗೆ ಅವಳದೆ. ಬಯ್ಯು ಹೇಳಿ ನೋಡಿದರು. ಅವಳಿಗೆ ಅವಳದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಕೂಟ ಸೇರಿಸಿ ಅವಳ ಸೆಳತಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮೈತುಂಬ ರೋಪು ಮಾಡಿದಳು. ರೇಗು ಹತ್ತಿದವರು ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರೂಪು ಮಾಡಿ ಹುಣಿಸೆ ಸೆಬ್ಬದಲ್ಲೆ ಬಡಿದು ಅವಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಣಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮುಖ ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ ಪೋಲಿಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ನಡೆದಳು. ಹಿಂಗಾಯ್ತು ಹಿಂಗಾಯ್ತು ಅಂತ ಎಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಳಂತೆ. ಆಮೇಲಿಂದ ಪೋಲಿಸ್ಸೋರು ವ್ಯಾನಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಇದ್ದ ಬದ್ದ ಯಜಮಾನರುಗಳ ಹಿಡಕಂಡು ಹೋದರು. ಮುಂದ ಏನಾಯ್ತು ಎತ್ತ ಅಂತ ಯಾರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿ ಆದ ಗಲಭೆಗೆ ಹೊಸೂರ ಸುದ್ದಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಉರು ರಂಗಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದಿತು. ಆದದ್ದಕ್ಕೆ ಅಂದುಕೊಂಡದ್ದು. ಪಟೇಲರು : ಆ.

ಶಾನುಭೋಗರು : ಓ, ನಾಲ್ವರು : ವಂಕಳು ಪಾಳೆಗಾರಿಕೆ ಮಾಡ್ತೆ ಇದ್ದು, ಗತಿ ಕಂಡ್ವು, ಒಬ್ಬ : ಅಯ್ ಸಿವ್ವ.

ಗುಂಡಿಗೆ ಟಾರು ರಾತ್ಯೋರಾತ್ರಿ :

ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದದ್ದು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಟಾರಿನ ದ್ರಮ್ಮಗಳನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಉರ ಮುಂದಲು ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನೋಡಲು ಅವಾವು ಒಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಹೋದ ದಿಕ್ಕು ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವು ಉರಾಚೆಗಿನ ಒಂದು ಗುಂಡಿಯ ಸುತ್ತ. ಇರೋ ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಯ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಅಗಲಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗಿನ ಟಾರನ್ನು ಹಿಂಟು ಹಿಂಟಾಗಿ ಕಪ್ಪಗೆ ಗುಂಡಿಗೆ ಕಕ್ಕುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಮೇಲಿಂದ ಬಿಸಿಲು

ಏರುತ್ತ ಏರುತ್ತ ಗುಂಡಿಗೆ ಟಾರು ಇಳಿಯುತ್ತ ಇಳಿಯುತ್ತ ಡ್ರಮ್‌ಗಳ ಕಡೆಗೇ ಟಾರು ನಿಧಾನ ಚಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಡೆದಿತ್ತು. ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತವರು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಿಂತರು. ನೋಡದವರು ನೋಡಲು ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ಬಂದರು. ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಹಿಡಿಯಲು ಕಾಲು ತೆಗೆಯುವರು. ಯಾರ ಬಾಯಿಲ್ಲು ಮಾತಿಲ್ಲ.

ಪಟೇಲರ ಬಾಯಿಲ್ಲು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಪಟೇಲರಿಗೆ ನೀವು ಹ್ಲೂ ಅನ್ನಬೇಕಿತ್ತು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಾತ್ರೀನೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಣಿಸಬಹುದಿತ್ತು ಅಂದನು. ಪಟೇಲರು ಅದಕ್ಕೂ ಅವು ಕಚ್ಚಿದರು. ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪೋಲೀಸು ಸ್ವೇಷ್ಣಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹಾಗೆ ಹೋದರು. ಬುದ್ದು ಸಂಜೆಯಲ್ಲೆ. ನಾಳೆ ಮೊಬ್ಬಿಗೇ ಪೋಲೀಸಿನವರು ಬಂದು ಮಹಜರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರೆಂದೂ ಮುಂದಣ ಕಥೆ ಹೆಂಗಾಗುವುದೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಬಂತು.

ಪಳಿಗೆ ಹೋದವ ಬರಲಿಲ್ಲ :

ಹಿಂಗೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಬಿದ್ದು ಕಪ್ಪಿಗೆ ಒಗ್ಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಇಂಥವಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಊರಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾದು ಕುಂತಿತ್ತು. ಮುಸ್ಸಂಜೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಹಟ್ಟಿದಾರಂದಗಳೂ ಮುಚ್ಚಿ ಬೀದಿ ಒಳಗೆ ನರಪಿಳ್ಳೆಯ ಸುಳುವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಂಗಪ್ಪನ ಹೈದ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಹಟ್ಟಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಉಂಡು ಹೋದುದಂತೆ. ಮೆಸ್ಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಹಟ್ಟಿ ಕಡೆ ಹೊಂಟು ತಾವು ಖುದ್ದು ಕಂಡೆ ಅಂದರು. ಹೊಂಟ ಕಡೆ ಹೊಂಟೇಬಿಡುವ ಬೆಪ್ಪು ಹೈದ ಅದು.

ಲಾಟೇನು ಈಸಿಕೊಂಡು ಹಟ್ಟಿ ಹಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ ಬಂದು ಆಯ್ತು. ಅವ ಆಡುವ ಗೆಣಕಾರರ ಕೇಳಿ ಆಯ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಕಂಡಿದ್ದೆವು ಅನ್ನುವವರೆ. ಯಾವ ಕೇರಿ ಯಾವ ಬೀದಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂಗೆ ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಆಯ್ತು. ಆ ಹೈದನ ಅವನ ಅಳು ಸದ್ದಡಗಿದ ಊರಲ್ಲಿ ರಾಗವಾದ ಸದ್ದಾಗಿ ಸಮರಾತ್ರಿ ಮೀರಿಯೂ ಇತ್ತು.

ಮಹಜರು :

ಮೊಬ್ಬಿಗೇ ಪೋಲೀಸು ವ್ಯಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಊರ ಮುಂದು ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ನೋಡ ಬಂದವನಿಗೆ ಪಟೇಲರ ಕರೆತರುವಂತೆ ಇನ್ನವೆತ್ತರು ಕಳಿಸಿದರು. ಪಟೇಲರು ತಡಬಡಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಂತರು. ಎಲ್ಲರೂ ಊರಾಚೆಗಿನ ಟಾರು ಗುಂಡಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನೋಡಿ ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣ ಚಿಕ್ಕ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರು. ರಂಗಪ್ಪನ ಹೈದನ ಕಾಲನ್ನು ಗುಂಡಿಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದ ಟಾರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಟಾರಿನ ಡ್ರಮ್ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮಯ್ಯಿ ಕಯ್ಯಿ ಮೊಖ ಅನ್ನದೆ ಟಾರು ಟಾರಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೂ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಹೈದನ ಮಯ್ಯೊಳಗ ಇನ್ನೂ ಜೀವ ಆಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್ ಬಿ ಆರ್

೧ ಮನವಿ

ಹಿಪ್ಪಿಯಲ್ಲ, ಡ್ಯಾಂಡಿಯಲ್ಲ,

ಕ್ಷುದ್ರ ಕಾಟನ್ ಕ್ಯಾಂಡಿಯಲ್ಲ

ನಾನಿಂದಿನ ಕವಿ.

ನಿಜ, ನಮಗಿದೆ ನೀಳ ಕೇಶ,
ಜೇಬಲ್ಲಿ ಚರಾಸ್, ಹಶೀಷ;
ಬೀದಿ ಬಸವ, ಬಸವಿ.

ವಿಚಿತ್ರವೇಶ ತೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ,
ಲಿಂಗಭೇದ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ,
ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕೂ ಕೆಡವಿ.

ಹೊರ ನೋಟವ ಜರಿಯಬೇಡಿ,
ಒಳಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಇಣುಕಿ ನೋಡಿ:
ನಾವೂ ಮಾನವ, ಮಾನವಿ.

ನಾವಲ್ಲ ಓಡುವವರು,
ಅಲ್ಲ ನಿಂತು ನೋಡುವವರು,
ನಾವಾಗೆವು ನಿಮ್ಮ ಗಿರವಿ.

ನಮ್ಮ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ;
ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೇ ಈ ವಿರೋಧ;
ಇದಲ್ಲ ನಮಗೆ ಸವಿ :

ಕೊಳೆತು ನಾರುತ್ತಿದೆ ದೇಶ;
ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಛಿದ್ರವೇಶ,
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತುಳಿ, ತಿವಿ.

ಇದೊ, ಭಾರತಾಂಬೆ ಕರುಳು,
ಕರುಳ ತುಂಬ ಜಂತು ಹುಳು;
ತಾಯಿ ನಿರುಪದ್ರವಿ!

ನಿಮ್ಮ ಸತ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಾರ,
ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ರಾಜ್ಯಭಾರ
ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞ ಹವಿ.

ಎಡರು ತೊಡರ ಕೊಚ್ಚಬೇಕು,
ಎಲ್ಲ ದಾರಿ ಬಿಚ್ಚಬೇಕು,
ಸವರುತ ದಟ್ಟಡವಿ,

ನಮಗೆ ಬೇಡ ಮರಳುಗಾಡು,
ಒಂಟಿ ದನಿ, ಅನಾಥ ಪಾಡು,
ದೇವ ಸತ್ತ ದಿವಿ.

ಶುಷ್ಕ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲ,
ಬರೀ ಕಾಮಸೂತ್ರವಲ್ಲ,
ನಮಗೆ ಬೇಕು ರವಿ.

ರಾಕೆಟ್ಟಲಿ ಜಗಿದರೂನು,
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವ ಬಗೆದರೂನು,
ವಾಪಸ್ಸಿಗೆ ಭುವಿ.

ವೆಸ್ಮೂವಿಯಸ್ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ
ಹರಿಯಲಿ ನದಿ, ನಗಲಿ ಲಿಲ್ಲಿ;
ಇದು ನಮ್ಮ ಮನವಿ.

೨ ಮಣ್ಣು ಹುಳ

ನನಗೆ ಬೇಡ :

ಈ ಭೂಮಿಯ ಸೆಳೆತ ಮೀರಿ,
ದೂರ ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ,
ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ತೊಳಲುವ
ಕ್ಷಿಪಣಿಯ ವ್ಯರ್ಥ ಫಲ,
ಶೂನ್ಯ ಫಲ.

ನನಗೆ ಖಂಡಿತ ಬೇಡ :

ಗಗನದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಿ,
ಭೂಮಿಗೆ ಬಾಂಬ್ ಎಸೆವ
ಧೂರ್ತ ವಿಮಾನ ದಳ
ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ.

ನಾ ಹೊಗಬೇಕು ಭೂಮಿಯನ್ನು;

ಹೊಕ್ಕು, ಗಪಗಪ ಮುಕ್ಕಬೇಕು ಮಣ್ಣನ್ನು;

ಮಣ್ಣಿನ ಸತ್ವ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು;

ನನ್ನ ಕಣಕಣದಲ್ಲೂ ಜೀವ ಉಕ್ಕಬೇಕು;

ನಂತರ ನೀಳವಾಗಿ, ನಿರಾಳವಾಗಿ

ನುಸುಳಬೇಕು ಹೊರಗೆ :

ತುಂಡರಿಸಿ ಚೆಲ್ಲಿದರೂ ಚೂರು ಚೂರು

ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವ ಸ

ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗುವ

ಸಿದ್ಧಿ ಬೇಕು ನನಗೆ;

ನಾನಾಗಬೇಕು ರೈತನ ಬಂಧು

ಒಂದು ಮಣ್ಣು ಹುಳ.

ನನ್ನ ಅಂತ್ಯಯಾತ್ರೆ

ನನ್ನ ಅಂತ್ಯಯಾತ್ರೆ

ಪ್ರಭಾಕರ ನಾನಾವಟಿ

ಅಜ್ಞಾತದ ಸೀಮಾಂತದವರೆಗೆ ಹೋಗಿರುವ
ನನ್ನ ಅಂತ್ಯಯಾತ್ರೆ ನನಗೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲ,
ಆಕೆ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ.
ಆಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬ ತಪ್ಪದೆ ಹಾಲನ್ನು ತರುವ ಗೌಳಿಗ.

ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ,
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ ಹಿಡಿದಿರುವವನನ್ನು
ಅವನು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಯಾತನೆಗಳ ವಾರಸುದಾರ
(ಮಡಿಕೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಏನನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.)

ಈ ಹೊರುವ ನಾಲ್ಕು ಜನರು
ಯಾರೇ ಸಾಯಲಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಂದು.
ಹೆಣ ಹೊರುವುದು ಅವರ ಅನುವಂಶಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ
ನೋಡಿರಲ್ಲ, ಆ ಚಿಂತೆಯನ್ನು
ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ
(ಚಿಂತೆ ರಚಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಕೈಗಳು ಪಳಗಿರಬೇಕು)
ಕೇಳಿದಿರಲ್ಲ, ಬುರುಡೆ ಒಡೆದ ಸಪ್ಪಳವನ್ನು
ಆದರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮೆದುಳು
ಇಷ್ಟು ದಿನ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದಿತು.
ಈಗಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತದೆ.
ಉರಿಯಲಿ ಬಿಡಿ
(ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಹೊಲಸೇ ಇತ್ತು.)
ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪುಕ್ಕಟೆ ಕೂಡ ಯಾರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
ಮತ್ತೇ ಹಾಂ,
ನೀವೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿರುವಿರಿ?
ಎರಡೇ ನಿಮಿಷದ ಶಾಂತತೆ.....
(ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸೀನು ಬರುತ್ತದೆ, ಎಲ್ಲಿ ಬೇಡವೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಿಂಡಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀವಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲೀರಿ?)

ಈಗ ಅನ್ನೀ, “ಈಶ್ವರನು ಮೃತಾತ್ಮನಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನೀಯಲಿ”.

ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪಲಾಯನ?

ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪಲಾಯನ?

ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ್

ಕಳೆದ ಕಾಲ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹತ್ತಾರು ಬೃಹತ್ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಸಿರುಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಆಹಾರದ ಆಮದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಉರೂರು ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದ ಬೆಳಗಿಸಿದ್ದೇವೆ. ರೇಲು-ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಕಾರಖಾನೆಗಳ ಮುನ್ನಡೆ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಲವಾರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಶೋಧನಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳಾಗಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಭರದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ದೇಶದ ಮುಂದಾಳುಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡವರು ಸಾರುತ್ತ ಬಂದರೂ ನಮ್ಮ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು ಅಸಂತುಷ್ಟರಿದ್ದಾರೆ, ಬೇಸತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ತಾಯ್ತಾಯಿಯಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಲಸೆ ಹೋಗಲು ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದವರಷ್ಟು ಇತರರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪಲಾಯನದ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಕೂಗು ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ತರ್ಕ-ವಿತರ್ಕ, ಲೇಖನ, ಭಾಷಣಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಬಂದರೂ ನಾವೆಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿವಾರಣೋಪಾಯಗಳು ಯಾವವು ಎಂದು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕುರಿತು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಾಗಲಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಾಗಲಿ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನಿಗೆ, ಕಾಲೇಜು-ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಸುವವನಿಗೆ, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಕೊಂಡವನಿಗೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ‘ವಿಜ್ಞಾನಿ’ (Scientist) ಎಂದು ನಾವು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದವ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇವಾವಧಿ ಕಳೆದಾತ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ಇತರರಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಇಂಥ ವಿಜ್ಞಾನಿ ನಿತ್ಯವಾದ, ತನ್ನ ಒಲವಿನ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೌಢವಾಗಿ, ಆಳವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಪದರು ಪದರಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ, ಬಗೆದು, ಸೀಳಿ, ತಿರುಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಆರಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಮುಂದಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯಾಗಲಿ, ಸೋಲು ಎದುರಿಸಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಣೆಗಾರ ತಾನು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನದು. ತನಗೆ ಸೋಲಾದರೆ ಅಳುಕದೇ, ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಪರಾವರ್ತಿಸಿ, ಉಳಿದವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಯಶಸ್ಸು ಸಿಗುವ ತನಕ ತಿರುಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕೈಗೊಂಡ ಸಂಶೋಧನೆ ಜನತೆಯ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತಸಾಧನೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಬೇರೊಂದು ಮಹಾ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡಿಗಲ್ಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ಈತ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯದೇ ಆತ್ಮಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣಗುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧನಸಂಗ್ರಹ, ಸುಖ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳತ್ತ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಹಟಯೋಗಿ ಈ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಅಂತೆಯೇ, ಪರಿಸರದವರು, ಸಮಾಜ, ಸ್ವತಃ ಕುಟುಂಬದವರು, ಅವನೊಬ್ಬ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವ, ಅವ್ಯವಹಾರಿಕ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಲು ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಸಾಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಮಾಸ್ಟರ್ಸ್-ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆದಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಪರ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕೇವಲ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಸೀಮಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳುಳ್ಳ ಗೃಹಿಣಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಉಚ್ಚ ಪದವಿ ಪಡೆದ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುವವರು

ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿವೆ ವಿಶ್ವದ ಇತರ ವಿಖ್ಯಾತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದವರು ಬೆರಳ ಮೇಲೆ ಎಣಿಸುವಷ್ಟು ಇರಬಹುದು. ಉಳಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಆವರಿಸಿ, ಗೌರವಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕ 'ವಿಜ್ಞಾನಿ'ಗಳ ಪಂಗಡ ರಾಕ್ಷಸಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಇದ್ದ ಇಂತಹ ಕೆಲವರನ್ನು ನುಂಗಲು ಅಣಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗುವ, ಗೌರವ ಸನ್ಮಾನಗಳು ದೊರೆಯುವ ದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ತಾವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ-ಅಭಿಮಾನಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಇವರು ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ.

ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಾಗುವಂತೆ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರ ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ಧುರೀಣರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸುತ್ತ "ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಶೇಕಡಾ ಮೀಸಲಿಡುವಷ್ಟೇ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು" ಎಂದು ಕೊಟ್ಟ ಹೇಳಿಕೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಮುಂಗಡಪತ್ರ, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ರಾಜ್ಯ (ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಐವತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಇವೆ) ಕ್ಷಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವಾಗ ಈ ಎರಡು ದೇಶಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಖಾಸಗೀ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ಸರ್ಕಾರ ಹಲವಾರು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ವೆಚ್ಚ, ದೇಶದ ಮುಂಗಡಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಯಾವದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಗತಿಮಾಪನದ ಅಳತೆಗೋಲು, ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ ಹಣವಾಗಿರದೇ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಳೆದಾಗ ಕಳೆದ ಕಾಲ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆ ತೀರ ಅಲ್ಪ ಎಂದು ಖೇದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಇಚ್ಛಿಸಿದಷ್ಟು, ಯೋಚಿಸಿದಷ್ಟು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಾಗದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಸರ್ಕಾರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳತ್ತ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳತ್ತ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ ಪರಿಪಾಠ. ಆದರೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ಆಯ್ಕೆ ಬಡತಿ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಎಲ್ಲವೂ ದೋಷಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಅನಿಸದೇ ಇರದು. ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಲಗಳಂತೆಯೇ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ, ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕುರಿತು ಪರಿಚಯ ಪಾಠಗಳಷ್ಟೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಭಾರತೀಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಭರದಿಂದ ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆತುರತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವಕ್ಕೆ ಜೊಡಿಸುವಂತಹ ಅಸಂಖ್ಯ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಖಾಸಗೀ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಕಡಿಮೆ ವೇತನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಾತನಿಗೆ ಉದರನಿರ್ವಹಣೆಯ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಆತ ಕಾಲೇಜು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬರುವ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಜ್ಞಾನದ ಹಸಿವೆಯಿಲ್ಲದವರು : ಪದವಿಗಳ ಉಪಾಸಕರು. ಹೀಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು, ವಿಜ್ಞಾನದ ಪದವೀಧರರಿಗೆ ನೌಕರಿಯ ಅವಕಾಶ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಎಂದು ಅದನ್ನೇ ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಣಿತ ಬಾರದವರು ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕವಿ ಕೊಯ್ಲು ಅಸಹ್ಯಪಡುವವರು ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲೇಜು ಸೇರಲು ಯಾವ ನಿರ್ಬಂಧಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅನುತ್ತೀರ್ಣನಾದರೂ ಮುಂದಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಒಂದರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ನಪಾಸಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕಟ್ಟಲು ಅವಕಾಶ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನಾವೆಂಥ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಬಹುದೆಂದಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವಂತಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ, ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಬರೆದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಹೆಚ್ಚಿನವು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ಅನುಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದವು. ಇಲ್ಲವೇ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರೇ ಬರೆದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು. ಈ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೇ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಿಸುವವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ತಮಗೆ ಬರೆಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೇ

ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಯಾರಾರೋ ಅನಾಮಧೇಯರು ಬರೆದ ಆಗ್ನದ ಗಯಿಡುಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಎವೆಗ್‌ಡ್ರೊ, ಡಾಲ್ಫಿನ್, ಮೆಂಡೆಲ್, ಡಾರ್ವಿನ್‌ರಂತಹ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿದದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ! ಮುಂದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಮ್. ಎಸ್‌ಸಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂದರಿಸಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು, ಈ ಹಿಂದೆ ಕಲಿತದ್ದನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಗಾಳಿಯೂ ಇವರಿಗೆ ಸೋಂಕಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ತಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳೇ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೆಂದು ನಂಬುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಂತೂ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಧನಿಕರ ಸೊತ್ತಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಜಾಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳದ್ದು ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ವರ್ಗ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ವರ್ಷದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ, ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಹೋಗದವರೂ ಕೂಡ, ಗಾಯಿಡುಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ, ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ನಕಲು ಮಾಡಿ ಪ್ರಥಮವರ್ಗ ಗಿಟ್ಟಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ತಪಾಸಕರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗುಮಾಸ್ತರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಂಪೊಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸುವರ್ಣಪದಕ ವಿಜೇತರಿಗೆಲ್ಲ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಒಲವು ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ವಿಖ್ಯಾತ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಜೆ. ಬಿ. ಎಸ್. ಹಾಲಡೇನರಿಗೆ ಕೆಲಸಗಾರರು ಬೇಕಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವ ಗೋಚಿಗೆ ಹೋಗದೇ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದ ಬಿ. ಎಸ್‌ಸಿ. ಪದವೀಧರರನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೈತುಂಬ ಸಂಬಳಕೊಟ್ಟು ದಿನವಿಡೀ ಅವರು ದುಡಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಧನಬಲವಿರುವವರು, ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಅಳಿಯಂದಿರಾಗುವವರು ಇಲ್ಲವೇ ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಪದವಿ, ವರ್ಗಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಶಿಷ್ಯವೇತನ ಗಿಟ್ಟಿಸಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು ಡಾಕ್ಟರೇಟದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು. ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಸರಾಂತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು, ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನೂ ಎತ್ತದ ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದಂತಹವರನ್ನೇ ಪರಿಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಡಾಕ್ಟರೇಟ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಇತರರಿಂದ ಬರೆಸಿ ಆಕೃತಿ, ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಲಾಕಾರರಿಂದ ತೆಗೆಯಿಸಿ ತಾವು ಮಾತ್ರ ಡಿಗ್ರಿ ಗಳಿಸಿದ ಮಹನೀಯರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ನಂತರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ತಜ್ಞರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಇಂಟರವ್ಯೂ ಕಮಿಟಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿ ಯಾಗಿ ಉಮೇದುವಾರನ ಸಂಶೋಧನಾ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಆತನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಮೀರಿದ ನೌಕರಿ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಜನ್ಮ ಕೃತಜ್ಞನಿರುವ ಉಮೇದುವಾರ. ತನ್ನ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಮಗಳನ್ನೂ, ಮೊಮ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದು. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವರು ಡಾಕ್ಟರೇಟಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧನೆ ಮೊದಲನೆಯದಿದ್ದಂತೆ ಕೊನೆಯದೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪದ್ಧತಿಯೇ ದೇಶದ ಮುನ್ನಡೆಯ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಅವುಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಆಟಗಳನ್ನು ತಾವೇ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜ್ಞಾನಕೋಶವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಿರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೇ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಉಚ್ಚ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತವಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಅಭಿರುಚಿಯ ಪರಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಒಲವು ನಿಲುವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆಯ

ಸಮಿತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವರನ್ನು ಆಯಾ ಅಭಿರುಚಿಯ ಶಾಖೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಎರಡು-ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೊಸ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರಿಂದ, ಹಳೆಯವನ್ನು ಓದಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕರು “ವಿಜ್ಞಾನದ ಗುಟುಕು”ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೇ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಂಶೋಧನಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಓದುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಓದಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ನಿಯತ ವರದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ರಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಂಥವರನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವು. ಆಗ ಹೆಸರಾಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತು, ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿ ತಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಂತೆಯೇ ದುಡಿಯಬೇಕು. ತನ್ನ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಷಯದ ಜೊತೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಡಾಕ್ಟರೇಟಿನ ಸಂಶೋಧನೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕೊನೆಯ ಒಂದೇ ಸಂಶೋಧನೆ ಆಗಿರದೇ ಮುಂದಿನ ಸಂಶೋಧನಾ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಸರಕಾರದಿಂದ ಪೋಷಿತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲವೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಕಾರಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉಳಿದ ಸರಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವವು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಿಂದು ಸರಕಾರ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವ ಹಣದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಭವ್ಯವಾದ ಕಟ್ಟಡ, ಫರ್ನಿಚರ್, ಕಪಾಟುಗಳು, ಹತ್ತೆಂಟು ಸೇವಕರು, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು, ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯ ಸಹಾಯಕರು, ಗುಮಾಸ್ತರು, ಮಾಲಿಗಳು, ಕಾವಲುಗಾರರು, ಹಿರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಡ್ರಾಯವರ ಇಂಥವರ ಸಂಬಳ, ಪೋಷಣೆಗೆ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿವರ್ಗ, ಮಾಸಿಕ, ಅರ್ಧವಾರ್ಷಿಕ, ವಾರ್ಷಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ವರದಿಯನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗಿಂತ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಅವಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದಾದ ಅಡೆ-ತಡೆಗಳು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಧನಸಹಾಯ ಕೇಳಿ ಬರದ ವಿವರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದೂ, ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿಯೋ ಒಂದು ಚೋಟುದ್ದ ಸಂಶೋಧನಾ ಪೇಪರು, ಇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನಾಲ್ಕು ಪೇಪರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದವರು ಮುಂದಿನ ಬಡತಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಶೋಧನಾ ಪೇಪರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರಿಸಲು ಎಂತೆಂತಹ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೊಬ್ಬರು ಅಮೆರಿಕೆಯ ಸಂಶೋಧನಾಲಯ ಒಂದಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಬಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದರು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ವಿವರಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ತಾವೊಂದು ‘ಸಂಶೋಧನಾ’ ಪೇಪರನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿಬಿಟ್ಟರು!

ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದೆ. ಅಮೆರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಬೆಲ್ ಟೆಲೆಫೋನ್ ಕಂಪನಿ, ಜನರಲ್ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ಸ್, ಜನರಲ್ ಮೋಟರ್ಸ್, ಬೋಯಿಂಗ್ ಮುಂತಾದ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ತಾನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಯಾನಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಾಯವೇ ಹೆಚ್ಚು ಇತ್ತು ಎಂಬ ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಅಥವಾ ಸರಕಾರದಿಂದ ಪಡೆದ ಹಣದ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಖರ್ಚನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಭವ್ಯವಾದ ವಾತಾನುಕೂಲಿ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡದೇ ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿಯೇ ಆಧುನಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ಹಿರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ತಿರ ಅಪಶ್ಯವಿದ್ದ ಸಹಾಯಕರನ್ನಷ್ಟೇ ಆತ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವ ತರುಣರೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಮೈಮುರಿ ದಡಿದು ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವರು. ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ‘ತೆಗೆದು ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೆಲಸ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊಳ್ಳು ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ

ಸಾಧನೆಗಳತ್ತ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹೆಣಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಮುನ್ನಡೆಯೂ ಆಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಭಾರತೀಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ರಾಜಕಾರಣ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುವ ರಂಗವಾಗಿದೆ. ಸಮಯಸಾಧಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ತಂಡ ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಇವರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗದವರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಉಳಿಯುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ತೆರವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವದರ ಬದಲಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಳಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇವರು ಹೂಡುವ ಉಪಾಯಗಳು ಬಹುವಿಧ. ಒಬ್ಬನನ್ನು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದನೆಂಬ ನೆಪದ ಮೇಲೆ ನೇಮಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುಣ ಗಳಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಆರಿಸುವರು. ಬೇರಾವ ಉತ್ತಮ ಕ್ವಾಲಿಫಿಕೇಶನ್ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಆರಿಸುವರು. ಈಗ ಇಂಥವನ್ನು ಬಯಲಿಗಳೆಂದು ಜನ ಬಲವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವದರಿಂದ ಇತರ ಕೆಲ ಉಪಾಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ವಿಶ್ವದ ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳು ಮೂರು ತಿಂಗಳು, ಆರು ತಿಂಗಳ ತರಬೇತಿಯ ಹಲವಾರು ಶಿಷ್ಯವೇತನಗಳನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕೊಡಮಾಡಿವೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದವಿ, ಡಿಪ್ಲೊಮಾಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ ಉಮೇದುವಾರರು ಬೆಟ್ಟಿಯಂ, ಹಂಗರಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನಂತರ ಅವರಿಗೆ ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಬರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಮೀರಿದ ನೌಕರಿ ಕೊಡಿಸುವರು. ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಗಡ ಅವರ ಪತ್ನಿ-ಮಕ್ಕಳೂ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವದುಂಟು. ಈ ಬಂಡವಲಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರೂ ನೌಕರಿ ಗಿಟ್ಟಿಸುವದುಂಟು. ಒಬ್ಬ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಬಿ. ಎಸ್‌ಸಿ. ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಸು ಮಾಡಲಾಗದ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬಿ ಎಸ್ಸಿ. ಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯಿಂದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ ಮಾಡಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಆಕೆಯ ತರಬೇತಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂದು ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಿ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಆಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ನಂತರ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಸಂಶೋಧನಾ ಪೇಪರುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹೆಸರು ತಪ್ಪದೇ ಬರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿ ತಾವು ನಿವೃತ್ತರಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಕೆ ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ವಂಶಪರಂಪರೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುವಂತೆ ಆದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಂಶಪರಂಪರೆಯೂ ಬೆಳೆದು ಬಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಬೆವರು ಸುರಿಸದೇ ಮೇಲಕ್ಕೆರಿದ ಈ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸೇವಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಧನಸಂಗ್ರಹ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಳುಗಳ ಸಹಾಯ, ಸುಂದರ ಕಾರು, ಭವ್ಯ ಬಂಗಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಣದಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಇಂತಹರು ಸರ್ಕಾರಿ ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಉಳಿದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಪಂಗಡಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಕಾಲೇಜು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಶಿಕ್ಷಕವರ್ಗ 'ವಿಜ್ಞಾನ-ಜೀವಿ'ಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಇವರು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ತಮಗೂ ಬೇಕೆಂದು ಹೆಣಗುವರು. ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೇ ಸಿಪಾಯಿಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ಆಡಳಿತಗಾರನವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮರೆತು ಅಲ್ಲಿಯಂತೆ ಹತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕನಿರಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸುವರು. ಮುಂದುವರಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಕಲಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಸಾರಗಳ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನೀಗದವರಿಗೆ ಕೆಲಸದಿಂದ ವಜಾ ಮಾಡಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಲಾರರು. ನಮ್ಮವರು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಶ್ರಮವಹಿಸದೇ ಎಂದೋ ತೆಗೆದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಭಾಷಣ ಬಿಗಿದರೆ ಅವರ ವೇತನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪೇಪರು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು, ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ' ಲೇಖನ ಬರೆಯುವುದು, ಆಕಾಶನಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಆತ್ಮಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಎರಡನೇ ಗುಂಪು ವಿಜ್ಞಾನಿ-ಆಡಳಿತಗಾರರು. ಇವರು ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿಯೋ, ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾಗಿಯೋ, ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿಯೋ ಬಾಳುವವರು. ಈ ವರ್ಗ ಬಲು ಬೇಗ ವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಆಡಳಿತಾರನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಈ ವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆಬಿದ್ದರೂ ತಾವು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತನಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಅಂಗವಿರುತ್ತದೆ. ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಾಗವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ

ಸಂಶೋಧನಾಗ್ರಂಥಗಳು ಸಂಪಾದಿತವಾಗಬಹುದು. ಶಿಷ್ಯ ವೇತನಗಳ ತಜ್ಞರೆಂದು, ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂ ಕಮಿಟಿಗಳ ಸದಸ್ಯರೆಂದು ಸಲಹಾಕಾರರೆಂದು ವಿರಾಜಿಸುವರು. ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಆಗಾಗ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವರು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ತರಬೇತಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವರು. ಇದಲ್ಲದೇ ದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇವರ ಅಂಗವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಕಡೆಗೆ ಬೀರುವ ಇವರ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ರಾಜಕಾರಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಲು ಬೇಗ ಹಾರಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಪಡೆಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರೆ ಈ ತಂಡವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ಉಚ್ಚ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಿ. ಎಸ್. ಐ. ಆರ್ (Council of Scientific and Industrial Research) ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ತರಬೇತಿ ಇಲ್ಲದವರನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕರೆಂದು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡ ಘಟನೆಗಳು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವು. ಮೂರನೆಯ ಗುಂಪು ರಾಜಕೀಯ-ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳದ್ದು. ಇವರು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಕರೆಂದು ನೇಮಕ ಹೊಂದಿದರೂ ಅವರ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಬೇರೆಯೇ. ದೇಶದ ನಾಯಕರು ರಾತ್ರಿ ಕಂಡ ಕನಸು ದೇಶದ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಬೇಕು. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಮಿಶ್ರ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮುಂದವರೆಯದಿದ್ದರೂ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆದೇ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಐವತ್ತು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಬಂಡವಾಳ ಹಾಕಿದ ಕಾರಖಾನೆ ಇದಾಗಲೇ ಐವತ್ತೆಂಟು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಹಾನಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಅದನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಕೆಲಸಗಾರರ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ಸಾರಬೇಕು. ಸರ್ಕಾರದ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಔಷಧದ ಕಾರಖಾನೆಗಳು ಹಾನಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳ ಬೆಲೆಯೇರಿಕೆಯನ್ನು ತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಗಂಗಾ-ಕಾವೇರಿ ನದಿಗಳ ಜೋಡಣೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಸಾಧ್ಯತೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಯೋಜನೆ ಕೈಗೊಡಿದಾಗಲೇ 'ರಾಮರಾಜ್ಯ' ಬರುತ್ತದೆಂದು ಸಾರಬೇಕು. ಡಾ| ಖುರಾನಾರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆ, ಜೀವಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಇಲ್ಲಿಯ ಮಹನೀಯರು ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿ, ಕಲಾಕಾರ, ಆಟಗಾರ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದಿನಗಳು ದೂರ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಿ ಬಿಡವರು! ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ಬದಲು ಮಾಡುವ ಮಾತಿನ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡವರ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವುದು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡುವುದು ಈ ಗುಂಪಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮಹತ್ವದ ಭಾಗಗಳು. ದೇಶದ ವತಿಯಿಂದ ಪರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಡನೆ ನಡೆಯುವ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ, ಕರಾರು, ಒಪ್ಪಂದಗಳಿಗೆ ಈತನೇ ಹೋಗಬೇಕು.

ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಮುಡುಪಿಟ್ಟವ, ನಾಲ್ಕನೇ ಅಲ್ಪ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಧೀಮಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಮೂರು ಬಗೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿರಲಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲವೇ ಸೇರಬಯಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗುವದರಿಂದ ಯಾವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ಸಿಗುವು ಎಂಬುದು ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡವ ಉಳಿದವರ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ತುಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ವಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಅವಕಾಶ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲವೇ ತಾನು ಬಯಸುವ ವಾತಾವರಣ ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ಅರಿವಾದರೆ, ತನ್ನ ವಿಚಾರ, ಯೋಗ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಸಿಗಬಹುದಾದ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಧೀಮಂತರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಸದಾ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದ ವಿದೇಶದವರು ಅವನಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾತಾವರಣ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ಅಮೇರಿಕ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಜರ್ಮನ್, ಇಟಾಲಿಯನ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಜಪಾನಿ, ಚೀನೀ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ಕಾರಣ. ನೋಬೆಲ್ ವಿಜೇತ ಡಾ| ಖುರಾನಾರು ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಆ ಸಾಧನೆ, ಗೌರವಗಳು ಅವರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಾ| ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್ನು ಧೀಮಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವಾತಾವರಣ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರದೇ ನಂತರದ ಎರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ತೊಡಗಿರಬೇಕಾಯಿತು. ಉಳಿದ ವರ್ಗದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಬೇಳೆ ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಯದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವರು. ಆದರೆ ಈ ಧೀಮಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿವರ್ಗ ಆಶ್ರಯ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರದ ಸರ್ಕಾರ, ಸಮಾಜಗಳು ಏಕೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕು?

ಅವರ ಭವಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾನವತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂತಹವರನ್ನು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಇವರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದರಿಂದ ಇವರಿಗೂ ಲಾಭವಿಲ್ಲ ದೇಶಕ್ಕೂ ಲಾಭವಿಲ್ಲ ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸರಕಾರ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದು ಇದ್ದರೆ ಹಲವಾರು ಕಂಠುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಬಹುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಧೀಮಂತರೇ ಇರುವರೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಾಹಸ ಯಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು. ಆದರೆ ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಧೀಮಂತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಗೌರವ, ಮೇಲಿನ ಅಂತಸ್ತುಗಳು ದೊರೆಯುವದು ದುಃಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಆ ಹಂತವೇರಲಿಕ್ಕೆ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಮೇದುವಾರರನ್ನು ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೊರಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಿಸಿದ ಶಿಫಾರಸ ಪತ್ರಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆರಿಸಲಾಗುವದು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೇ ಅವರ ಪ್ರಗತಿಯ ಗುರುತಾದ್ದರಿಂದ ಮೈಮುರಿ ದುಡಿಯುವರು. ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳು ಆತ ತಮ್ಮನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾನೋ ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೀಯದೇ ಆತನ ಕೆಲಸದತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಫಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಡು ಹರಟೆ, ಇತರರನ್ನು ಹೀಗಳೆಯುವ ಬದಲಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು, ಮೇಲು ಕೀಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ಮರೆತು ಚರ್ಚಿಸುವರು. ಯೋಗ್ಯತಾವಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಬೇರೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಅವರಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇತನ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮನಗಂಡವನು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿದ ಇತರ ವ್ಯವಸಾಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ ಪಡೆದೂ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಸಮೃದ್ಧ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ನೌಕರಿ ಸಿಗುವದೇ ಕಷ್ಟ. ಸಿಕ್ಕದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕಲಿತ ವಿಜ್ಞಾನದ ಭಾಗ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಅವನಿಗೆ ಬಾರದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, ತಾನೇ ಕೃಷಿ ಕೈಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವನೆಂಬ ಧೈರ್ಯ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗಿದೆ? ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಡಳಿತದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಹಲವು ಜನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಲು ಒಪ್ಪುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹಾಗಾರರೆಂದು ನೇಮಕ ಹೊಂದಿದವರು ತಮ್ಮ ಸೇವಾವಧಿಯತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ದೇಶದ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹತ್ತು, ಇಪ್ಪತ್ತು, ಐವತ್ತು, ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಕರಡು ಪತ್ರಿಕೆ ತಯಾರಿಸಿ ಸರಕಾರ ಅವುಗಳತ್ತ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರೆ ಚೀನ-ರಶಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿರ್ದೇಶನ ಪಾಲಿಸದವರಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹ ಹುಚ್ಚರಾಸ್ವತ್ತೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶನ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರವೂ ಬಂದಿಲ್ಲದೇ ಇರುವಾಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಯಲಾರದೇ ಬದುಕಲೂ ಆರದೇ ಬಳಲುತ್ತಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಹಸಿವಿನ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಡಾ| ಜೋಸೆಫ್, ಡಾ| ವಿನೋದ ಶಾಹರಂಥವರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಹರಿಸಿದ ಮೊಸಳೆಯ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸದೇ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಯುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಮಾಡಿ, ಧೀಮಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣ ಬರದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವೂ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ, ಭಾರತಕ್ಕೂ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

೧ ಸುಪುತ್ರ

ನಾನು, ಕೆಲಸಕ್ಕೆಬಾರದವ, ಭಡವಾ,
ಶಿಖಂಡಿತಂಡನಾಯಕ, ಉತ್ತರಕುಲಪುಂಗವ....
ಅಪವಾದದ ಖಂಡಿಪಾದವನಿಟ್ಟು
ಪಾತಾಳಕ್ಕಟ್ಟಿದಷ್ಟೂ ಕಮ್ಮಿ ಈ ದೊಡ್ಡ ಅಮ್ಮನಿಗೆ.
ಮುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಭೂತಕರ್ತೃವಿನ ಸಿಕ್ಕಾ ಹೊಡೆದು
ಬೆಳಗಿದ ನರೋತ್ತಮರ ಹೆಸರ ಜಪಿಸಿದಷ್ಟೂ
ಸಾಲದಿವಳ ರೋಮಾಂಚನಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಬೈಯುವದಕ್ಕೆ
ನಾನಿವರ ತೊಡೆಗೆ ಭಾರತವಾದದ್ದಕ್ಕೆ.
ಗೋತ್ರಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದೇ ನಾಡಾಡಿ ತಿರುಗಿದ್ದಕ್ಕೆ
ಸಿಕ್ಕ ವೇಷಗಳ ತೊಟ್ಟು ಎಂಜಲಗೂಳಿಯಾಗಿ ಕುಣಿದದ್ದಕ್ಕೆ
ಶಪಿಸಿದಷ್ಟೂ ತಂಪಾಗದಿವಳ ಹೊಟ್ಟೆ.
ಈ ಮಹಲು ಮೀನಾರ ಗಗನಗೋಪುರ
ಕೋಟೆಕೊತ್ತಳ ಬೇಲೂರುಗಳ ಚಕಚಕಿಸುವ ಪುರಾವೆ
ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತೆಂಡಲೆವ ಪರದೇಸಿಯಾದದ್ದಕ್ಕೆ
ತಿವಿದಷ್ಟೂ ತಿವಿಯುವ ಕಾತರ.
ಮಾತಾಯಿ, ಗೊತ್ತು, ನಿನ್ನ ಮಹತ್ತು.
ಹಿಮಾಚಲದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ನೀ ನೆಟ್ಟ ಕನಸುಬೀಜಗಳೆಲ್ಲ
ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಗಾಳಿಪಾಲಾಗಿ, ಮಿಡಿತೆ ಮೇವಾಗಿ,
ಮೆಟ್ಟಿಬಂದ ರಕ್ಕಸರ ಕಾಲಕಸವಾಗಿ
ನೆತ್ತರಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಗುಳ್ಳೆಗಳಾಗಿ
ಅಳಿದುಳಿದದ್ದು ಪಿಳ್ಳೆಗೂ ಬೇಡವಾಗಿ
ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿವೆ ಸಂತೆ ಪಿಂಡಾರಿಗಳ ಭುಕ್ತಿಭಂಡಾರಿಗಳ
ಬೂಟುಗಾಲ ತುಳಿತ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ.
ಇನ್ನು ಚಿಗುರುವದುಂಟೆ? ನಿನಗಾದರೂ ಗೊತ್ತೇ?

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒದರಿಡ್ಡೆ
ನಿನ್ನ ಅಭಿಮಾನಿ ಅಭಿಮನ್ಯುಗಳೊಂದಿಗೆ
ಗ್ರಾಮೋಫೋನಿನಂತೊದರುವ ಕೋಟಿಕಂಠಗಳೊಂದಿಗೆ
ಭಾರತಮಾತಾಕಿ ಜೈ ಎಂದು
ವಂದೇ ಮಾತರಂ ಎಂದು
ಜನನೀ ಜನ್ಮಭೂಮಿಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗಾದಪಿ ಗರೀಯಸಿ ಎಂದು.
ಅದು ಹಿಂದಿನ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು

ಇಂದು

ಸ್ವದೇಶೀ ಸುರಭಿಗಳೆಲ್ಲ ಬತ್ತಿಹೋಗಿ
ಸೂತ್ರ ಋಕ್ಕುಗಳ ಶತಕ ವಚನಗಳ ಪೀಯೂಷ
ಸುರಿಸುವದಿಲ್ಲ, ಶಂಖ ಧ್ವನಿಸುವದಿಲ್ಲ,
ಬಾವುಟದಿ ಬುಭುಃಕಾರವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ,
ವಿದೇಶೀ ಹಾಲ ಕುಡಿದಷ್ಟಕ್ಕೆ
ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವೆಂದು ಕೊಬ್ಬಿದ ಭ್ರಷ್ಟ?
ನೀ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಗರಡಿಯಲ್ಲೇ ಮಾಗಿದ ಪೈಲವಾನ
ಗಾಳಿ ಬಂದಂತೆ ತೂರಿಕೊಂಡ ಭ್ರಮಿಷ್ಟ?

ಅಥವಾ

ನಾನೂ ಗಡ್ಡ ಮೀನೆಜಟೆ ಪಾಚಿಯಂತೆ ಬೆಳೆಯಿಸಿ
ಅಲೆಯಬೇಕೆನ್ನುವೆಯಾ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ಕುಂಡ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ
ಪುರಾತನ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ?
ಇಂದೆಲ್ಲೋ
ರೇಸುಮಟಕಾದಲ್ಲಿ ಕುಟುಕಿಕೊಂಡೆನೆಂದು
ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡ ತೆತ್ತಿದೆನೆಂದು
ಹಾಳುದೇಗುಲದ ಹಿಂದೆ ಬೀರು ಕುಡಿದು ರಮ್ಮಿಯಾಡಿದೆನೆಂದು
ಕುಲಗೆಟ್ಟೆನೇ ನಾನು?
ನಾನೂ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಕಮಾಯಿಸಿದ
ಧನ ಜಮಾಯಿಸಿದ ಲೋಕ ವಿಚೇತ.
ಫಾರೀನಿಗೂ ಚಕ್ರರ್ ಹೊಡೆದು ಬಂದವನು
ಮೂಗತ್ತಿ ನಡೆದವರ ಟಕ್ರರ್ ಹೊಡೆದು ಬೀಳಿಸಿದವನು.
ಕುಲಗೆಟ್ಟೆನೇ ನಾನು?

ಅವಳ ಹಳೆಹಳೆ ಸೌಧ ಲಡ್ಡಾಗಿ

ಜಂತಿಕಂಬಗಳೆಲ್ಲ ಲಟಲಟಿಸಿ ಚೀರುವಾಗ
ಕಟ್ಟಲಾರದುಳಿದರೂ
ಕೈ ಕೊಡಲೂ ಬಾರದಂಭಿಕುಲದೀಪಕನಾದೆ
ಎಂದಮ್ಮನ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಕೇಸು.
ಕೋಟಿ ಕಂಠಗಳ ವೋಟು ನನಗಿದೆಯಮ್ಮ
ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುವದು ನಿನಗೂ ಲೇಸು.

೨ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ

ದ್ವೇಷರೋಷದ ಸ್ಫೋಟನ ಖಂಡಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ.
ಸಾಲುಗಟ್ಟಿವೆ ಮನುಕುಲೋತ್ತಮರ ಭಸ್ಮಾಕೃತಿ.
ಚಿಗುರಿಸುತ್ತಿವೆ ಗುಹಾವಾಗಳ ಸತ್ತ ಸ್ಮೃತಿ.

ಸಾವಿರ ವರುಷ ಉತ್ತು ಬಿತ್ತು ಕಸಿಮಾಡಿದ ಹೊಲ
ಬಂಜರುವಿಶಾಲ. ಸಾಯು ಇಲ್ಲವೇ ಸಾಯಿಸು ಭಲ.
ಭಗ್ನ ಭಗೀರಥ ಬಲ. ಆದರೂ ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ
ಮಾನವ್ಯತೆಯ ಗಂಗಾವತರಣಕ್ಕಾಗಿ.

ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕೃಷ್ಣಬುದ್ಧಗಾಂಧಿಯರು ಸತ್ತು
ಒರೆದದ್ದು ಬರೆದದ್ದು ಕೊರೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಅಳಿದು
ಕುಸರಾವಣ ಸೇನೆ ತುಳಿತುಳಿದು ಸುಲಿಯುತ್ತಿರಲು
ಯುಗಯುಗಕೆ ಬರುತ್ತೆನೆಂದವನ ಧವಲಾಶ್ವ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ
ಯಾರಿಗೂ ಕೇಳದ ಬಾನುಲಿಗಾಗಿ

ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕ್ಷೇತ್ರ ಬೆಳೆದಂತೆ ಕರ್ಮ ಅಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಕುಬ್ಜನಾಗಿ ಖೊಜ್ಜಿಯಾಗಿ
ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಸಾಯುವಾಗ, ಫಲಶ್ರುತಿಗಾಗಿ.
ಸೀಲು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ವಚನಗಳೆಲ್ಲ
ಉಗೆಯಂತೆ ಹೊಗೆಯಂತೆ ಗಾಳಿಪಾಲಾದಾಗ
ಎಂದಿಗೂ ಸಿಗದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ
ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಗಳ ನಿಜಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ
ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ.

ತೂಕಡಿಸುತ್ತೋಡುವ ಮೊಲದ ನಂಬರಿಗಾಗಿ
ತೂರಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೂ ಬೀಸದ ಗಾಳಿಗಾಗಿ
ಒತ್ತೊತ್ತುವ ಕ್ಯೂದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೊಂದಡಿಗಾಗಿ.
ಮೂಗು ಮೂಗಿಗೆ ತಿವಿದು ಜಂಭದಿ ಹಾಯುವ
ನುಡಿಯದ ಸಾವಿರ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ
ನರನಾಡಿ ಮಿಡಿಸುವ ಅಪರೂಪದ ಕೃಷ್ಣಸ್ಮಿತಕ್ಕಾಗಿ.

ಪಾಂಚಜನ್ಯ

ಜಯಂತಿ

ಪಾಂಚಜನ್ಯ

ನಿನ್ನೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ,

“ನೀಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆಂಥ ಬಾಳು ಬೇಕು?”

ಎಂಬವರ ಕಾಗುಣಿತದ ದಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಬಿಲ್ಲು ಹಿಡಿದು-
ಉದು,
ಗರ್ಜಿಸು;
ಬಾನೆತ್ತರದ ಶತ ವಿಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲವನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸು.
ಸನ್ನಿಹಿತ ಕಷ್ಟಗಳ ಬೇಹು,
ಪರಿಕ್ರಮಗಳ ನಾಯಕತ್ವದ ಹೆಸರು,
ಹುಡಿ ಹಚ್ಚಿಸು.
ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿಗಳ ಜಯಜಯತ್ವದ ಶಬ್ದ ನಿಲ್ಲಿಸು,
ಪಾರ್ಥಿವನ ಕನಸು ಹೂಡು.
ಅಂದು
ನಿತ್ತಿದ್ದೆ ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಿ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ,
ಹೂವು ಹಾವಾಗಿದ್ದ ಕೊಳಕು ರಾತ್ರಿ.
ಕೆಸರು ಕಾಮಿಸುವ
ಹೇಸಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯದ ನಿಧಿಯ
ಕಾಪಾಡುವ ಹೊಣೆಗೆ ಮಾಡು ಶಾಸ್ತಿ,
ನನ್ನ ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಭೀತ ಮನ-
ಪ್ರಕೃತಿ-ಕಾಡುವನಗಳ ಕರ ಕರಾಳ ಮಹಾತ್ಮೆ;
ನಿನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ
ಬೆನ್ನು ಬಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಲುವಿನಲ್ಲೇ ಇದೆ
ಸೋಲು ಕೂಡ.
ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ
ಎಂಬುದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ,
ನೋವು ನಾಗರ.
ಸ್ವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ
ಒಂದೇ ಒಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ,
ನೀನು ಹೇಗೋ, ಏನೋ,
ನನ್ನ ಕೈಗೊಂಬೆ.

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸವಾರು ಭಾಷಾಂತರದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸವಾರರು
ಭಾಷಾಂತರದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ

ಐರಿಶ್ ನಾಟಕಕಾರ ಜೆ. ಎಮ್. ಸಿಜ್‌ನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಏಕಾಂಕ Riders to the Sea ಕೃತಿಯ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಸಾಕ್ಷಿ-17 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಅನುವಾದಿಸಿದವರು ಅಶೋಕ ಕುಲಕರ್ಣಿ. ಈ ಅನುವಾದ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಮೂಲ ನಾಟಕವನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಓದಬೇಕಾಯಿತು. ಎರಡೂ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಇದ್ದಾಗ, ನನ್ನನ್ನು ಆಗಾಗ ಕಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ಮೂಡಿದಂತಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಯುಗ ಶುರುವಾದಂದಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಅನುವಾದಗಳು ಬಂದು ಹೋಗಿವೆ. ನಾಡಿಗರ 'ಬೊಕ್ಕ ತಲೆಯ ನರ್ತಕಿ', ಕಾರಂತರ 'ಏವಂ ಇಂದ್ರಜಿತ್', ವೆಂಕಟರಾಮರ 'ಬಾಕಿ ಇತಿಹಾಸ', ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ 'ಆಷಾಢದ ಒಂದು ದಿನ', ಲಂಕೇಶರ 'ದೊರೆ ಈಡಿಪಸ್', ಇತ್ಯಾದಿ. (ಸದ್ಯ ನೆನಪಾದುವು ಇಷ್ಟೇ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಿವೆ.) ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವಾಗ ಅನುವಾದಕನಾದವನು ಅನೇಕ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ ಕೇವಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂದು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರದೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಇತಿಹಾಸ-ಪರಂಪರೆಯ ಜೀವಂತ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಾಷಾಂತರದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಮೇಲೆ ನಡೆ ಮುಂದೆ ನಡೆ ಮುಂದೆ ಅನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ ನಾಟಕದ ಕೇಂದ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಾತ್ರಗಳ ಹೆಸರು, ಘಟನೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಷಾ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಳವಡಿಸುವುದು ನಾಡಿಗರ ರೀತಿ. ಮೈಸೂರು ಕಡೆಯ ಆಡುಮಾತಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗಳು, ಘಟನೆಗಳು ಹರಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಟಕ ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಇಂದ್ರಜಿತ್, ಬಾಕಿ ಇತಿಹಾಸ, ಆಷಾಢಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಟಕಗಳ ಕನ್ನಡ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಜೀವ ಭಾಷೆ. (ಇದನ್ನೇ ಕೆಲವು ನಾಟಕಕಾರರು ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರು 'ನಿರ್ಲಿಪ್ತ' ಭಾಷೆಯೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ!) ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಭರಭರಾಟೆಯಿಂದ ಬಂದ ಈ ಹಾಗೂ ಇಂಥ ನಾಟಕಗಳು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಮೊದಲು ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದವು. ಇವುಗಳ ಪೊಳ್ಳುತನ ಈಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಕಾರನೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಪುಣ್ಯ. ಲಂಕೇಶರ 'ದೊರೆ ಈಡಿಪಸ್'ನಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ತೊಂದರೆ ಅಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾದುದಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳು ಘಟನೆಗಳು ದೂರದ ಭೂತಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೂ ನಾಟಕದ ಇತಿತನವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪದ್ಯಗಂಧಿ ಗದ್ಯದ ಮೂಲಕ ಲಂಕೇಶ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಅವರ 'ಅಂತಿಗೊನೆ' ನಾನು ಓದಿಲ್ಲ.)

ಅಶೋಕ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರ ಅನುವಾದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಪಶ್ಚಿಮ ಐರ್‌ಲಂಡಿನಾಚೆಗಿನ ನಡುಗಡ್ಡೆಯೊಂದರ ಉಪಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಸಿಜ್, ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ನಾಟಕದ ದುರಂತವನ್ನು ಸ್ಫೋಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುದುಕಿ ಮಾರಿಯಾ ನಾಟಕದ ಕೊನೆಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಸ್ಫುಟವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಅವಳು ಸಮುದ್ರ ತಂದೊಡ್ಡಿದ ದುರಂತವನ್ನು ಸಂಯಮದಿಂದ ಜಯಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಾಟಕೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವಳ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬದಲಾವಣೆ ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಷೆ-ಭಾವ-ಪಾತ್ರ-ಘಟನೆ ಇಷ್ಟು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಇಂಥ ಸಂಕೀರ್ಣ ಕೃತಿಯನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದು ಸಾಹಸದ ಮಾತೇ. ಇಂಥ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಹಿಂದೇಟುಗಳು ಕ್ಷಮ್ಯ, ಆದರೆ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಬರೀ ಹಿಂದೇಟುಗಳೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಓದುಗ / ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದ ಭಾಷಾ ಪ್ರಕಾರವೇ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಾಗಿ ಅದರಾಚೆಗಿನ ನಾಟಕ ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಬಳಸಿರುವುದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡವನ್ನು. (ಇದನ್ನು dialect ಅಥವಾ ಭಾಷಾ ಪ್ರಕಾರ ಅನ್ನಬಹುದು.) ಈ ಮೂಲ ಆಯ್ಕೆಯೇ ಅನೇಕ ಪೇಚುಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕನ್ನಡ ಲಿಂಗಾಯಿತರರೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದೋ, ಮುಸಲ್ಮಾನರದೋ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರದೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಯ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಇನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಂದರೆ ಧಾರವಾಡ, ವಿಜಾಪುರ, ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರದ ಆಯಾಮವಿಲ್ಲ;

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಂಗಳೂರು ಅಥವಾ ಕಾರವಾರದ ಕರಾವಳಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ. ಇರಲಿ.

ಈ ಭಾಷಾ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಬಿಟ್ಟೆನೆಂದರೂ ಬಿಡದ ಮಾಯೆ ಇದ್ದಂತೆ. ಈ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಕನಿಷ್ಠ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಾದರೂ, ಪಾತ್ರಗಳು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಆಭಾಸ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜವೇ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಸಹಜ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ:

೧ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಜೋರಾಗಿ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಭಾಳ ಹೊತ್ತಾತು.

೨ ಗಾಳಿ ಒಂದ ಸವನ ಏರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ.

೩ ಬಾರ್ಲೆ ಇದ್ದಾನರ ಎಲ್ಲೆ?

೪ ತುಡುಗು ದನಗೊಳು ಹೊಕೊಳ್ಳಧಂಗ ನೋಡಿಕೊ.

೫ ಸಟ್ ಸಟ್ ಹೆಜ್ಜಿ ಹಾಕಿದರ ಸಾಧ್ಯದ.

ಇಷ್ಟೆ. ಇನ್ನೂ ಬಹಳವೆಂದರೆ ಐದಾರು ಉದಾಹರಣೆ ಸಿಗಬಹುದು. (ಇಲ್ಲಿಯೂ 'ಹತ್ತೇದ' 'ಸಾಧ್ಯದ' ಮಂತಾದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಬರೋಬರಿ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ) : ಉಳಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಾಷೆ ಮುಗ್ಧರಿಸಿದೆ; ಕೆಲ ಸಲವಂತೂ ಕಡಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದ ಇಟ್ಟು ನಾಟಕ ಹದಗೆಡಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು :

೧ Nora puts her head in at the door.

ನೋರಾ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇಣಕಿಸುತ್ತಾಳೆ.

೨ Beginning to work with the rope.

ಹಗ್ಗದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ

೩ ...and she holding him from the Sea.....

ಸಮುದ್ರದಿಂದ ದೂರ ಸರಿಸಬೇಕೆಂದರೂ ಸರಿವಲ್ಲ.

೪ when the black night is falling

ಈ ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿ ಬೀಳೋದರಾಗ....

೫ but in this place it is the young men do be leaving things behind for them that do be old.

ಆದರೆ ಈ ಜಗದಾಗ ಹರೆದವರ ಮುದುಕರಿಗೆ ಸಾಮಾನಾ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ಯಾರ.

೬ though it was a hard birth I had with every one them and they coming into the World...

ನನಗೆ ಹಡಿಯೊ ಮುಂದ ತ್ರಾಸಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಈ ಜಗತ್ತಿನಾಗ ತಂದಿದ್ದೆ.

ಇನ್ನು, ಮೂಲ ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚ್ಛಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಗಮ್ ಆಗಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಮೂಲ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ತಿರುವು ಮುರುವು ಮಾಡಿದ

ಉದಾಹರಣೆಗಳು

:

(ಮೊದಲು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಾಕ್ಯ, ನಂತರ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅನುವಾದ, ನಂತರ ಸರಿಯಾದ ಅನುವಾದ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ).

೧ How would it be washed up ...

ಈ ಸಮುದ್ರಾ ನನ್ನ ಎಳಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಂಗ ಸಾಧ್ಯದ?

ಇಲ್ಲಿ it ಅಂದರೆ ಮೈಕೆಲನ ದೇಹ, ಬಾರ್ಲೆಯದಲ್ಲ.

೨ He's gone now, God spare us, and we'll not see him again,

ಅಂವಾ ಹೋದಾ. ಅವನ್ನ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಕಡಿಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯನಾ ಇಲ್ಲಾ.

ಇಲ್ಲಿ 'ಅವಾ ಹೊಳ್ಳಿ ಬರೂದಿಲ್ಲಾ' ಅನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ.

೩ What will herself say when she hears this story, and Bartley On the sea?

ಇದನ್ನ ಕೇಳಿದ ಮ್ಯಾಲ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಬಹುದು? ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರದ ಮ್ಯಾಲಿನ ಬರ್ಲೆಗೆ ಏನನಿಸಬಹುದು?

ಬಾರ್ಲೆಗೆ ಅನಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವೇ ಇಲ್ಲ. ಸರಿಯಾದ ಅನುವಾದ : “..... ಅವನ ಗತಿ-ಏನಾದೀತು? ಬಾರ್ಲೆಗೆ ನೋಡಿದರ ಸಮುದ್ರದಾಗದಾನ”.

(ಅವನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ-ಎಂಬರ್ಥ).

೪ I've had a husband, and a husband's father.

ನನಗೊಬ್ಬ -ಗಂಡಿದ್ದಾ, ಗಂಡನ ತಂದಿ.....

ಇಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಜೋಕು ಹುಟ್ಟಿದೆ. “ಮನ್ಯಾಗ ಯಜಮಾನ ಇದ್ದಾ, ಮಾವ ಇದ್ದಾ” ಅಥವಾ “ಅವರಿದ್ದರು, ಮಾವ ಇದ್ದು” (ಅವರು”-ಪತಿಗೆ ಬಳಸುವ ಸರ್ವನಾಮ) ಅಂದಿದ್ದರೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

೫ It isn't that I haven't prayed for you, Bartley, to the Al-mighty God.

ದೇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ನಾ ಇದ್ದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲಾ.

“ನಿನ್ನ ಹೆಸರಲೇ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಅಲ್ಲ, ಬಾರ್ಲೆಗೆ?”

೬ My heart's broken from this day.

ಇವತ್ತಿಂದ ನನ್ನ ಎದಿ ಒಡದದ.

ಬಹಳ ಎಡಚಟ್ಟಾದ ವಾಕ್ಯ ಇದು. ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಸವಾಲು.

ಅನುವಾದದ ಕೊನೆಕೊನೆಗಂತೂ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅನೇಕ ಕಠಿಣ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಅವಸರವಸರದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಬಂಧದ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳನ್ನು – ಸಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ವಿನಾಕಾರಣವೂ - ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಅಕ್ಷಮ್ಯ. ತನ್ನ ಹಳವಂಡದಲ್ಲಿ ಮೈಕೇಲ್ ಹಾಗೂ ಬಾರ್ಲೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಂಡು, ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಬೆದರಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ The grey pony behind him ಎಂದುಸುರಿದಾಗ ಮಾರಿಯಾಳ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಅವಳು ‘ಇಹ’ದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗತೊಡಗಿ ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಮತೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ-ಎಲ್ಲಾ ದೇವರ ಕರುಣೆ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೊನೆಗೆ ಬಾರ್ಲೆಗಾಗಿ ಕಾಫಿನ್ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ತನ್ನ ಮನೆಯ, ಮನೆತನದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೆನೆಯುವಾಗ, ಭೂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅರ್ಥ ಕೊಡುವಾಗ, ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ನಾಟಕದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗ. ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪನ್ನು ಡಬ್ಬು ಹಾಕಿ ಇಡುವುದು ಅವಳ ಪಾತ್ರಕ್ಕೇ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದ ಘಟನೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಥರಿನ್ ಮತ್ತು ನೋರಾ, ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದ ಅಸಹಾಯ ಜೀವಿಗಳಾಗಿರದೆ, ಹಾದಿ ಹೆಣದ ಬಗ್ಗೆ ಒರಟಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವ ಹಾದಿ ಹೋಕರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. (“ಆ ದೇಹಾ ಬಾರಟ್ಟೆಂದ ಹೌದಲ್ಲೋ? ಹೌದಂತ ಕಾಣಸ್ತದೆ”).

ಕುಲಕರ್ಣಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಭಾಷಾಪ್ರಕಾರದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಗಳೂ ಶಬ್ದಗಳೂ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಳ್ಳಿಯ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಇಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ನಿಮಿಷ, ಕ್ರೂರ, ದೇಹ, ಅಂತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಇಲ್ಲ. ‘ಒಳಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು’-ಈ ವಾಕ್ಯವ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಅಸಂಬಂಧವಾದುದು. ‘ಮಕ್ಕೊಂಡಿರಬಹುದು’, ‘ಮಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳು’ ಅಂದಿದ್ದರೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣುವ direct speech, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಗೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾದ್ರಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋರಾ ಮರುಹೇಳುವಾಗ ಈ ಸಂಗತಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಅನುವಾದದ ಭಾಷೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಇಂಥ ಗಿಜಿಬಿಜಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಐರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ “ಕರಿಕಾಲಿನ ಹಂದಿ”, ‘ಬಿಳಿ ಫಳಿ’ ಮುಂತಾದ

ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಓದುಗನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹೊರ ಅಂಚಿಗೂ ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಯ ಲಯದಿಂದಾಗಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತರಬಹುದಿತ್ತು. ಕೊನೆಕೊನೆಗಂತೂ ಇಂಥ ಲಯ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೊತ್ತಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡ ಬೇಸರದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಲಗುಲಗು ಆಭಾರ ಮನ್ನಣೆಯ ಕರ್ಮ ಮುಗಿಸುವವರಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಾರಿಯಾಳಂತೆ ಓದುಗರೂ, “ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನಾಪಟ್ಟುಕೊಂಡರಾತು” ಎಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ?

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಸಬರಿಗೆ ಆಡಿಸಿದ ನಂತರವೂ ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಂಗ ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ-ಎಂಬ ವಾದವಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದನ್ನೇ ವೈಭವೀಕರಿಸಲು, ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದ ವಾದವಿದು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಾರಂತರು “ಹಯವದನ ನಾಟಕೋತ್ಸವ”ವನ್ನು (ನಾಟಕ ‘ಪ್ರಯೋಗ’ವನ್ನಲ್ಲ) ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಮೇಲೆ ಈ ವಾದದ ಪೊಳ್ಳುತನ ಬಯಲಿಗೆ ಬರತೊಡಗಿದೆ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ, ಭಾಷೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಅಂತ ಅರ್ಥವಲ್ಲ; ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು, ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಅಲ್ಲ; ನಾಟಕಕಾರ ತನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ರಮಣ-ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಲೇಖಕರ ಬಳಗದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಂತ ಅಲ್ಲ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ “ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವ ಮಾತಿನ ಶಕ್ತಿ” (ಅನಂತಮೂರ್ತಿ) ಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಬರಿ ತುಟಿಯ ಪಿಟಿಪಿಟಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅನುವಾದ ಬಂದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಮೈಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅರಿವು ಇರಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯ. ಮೂಲ ಭಾಷೆಯ (ಉದಾ: ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿ) ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವಂತೂ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅರಿವೂ ಬೇಕು. ಅನುವಾದವೆಂದರೆ ಒಂದು ಬಾಟಲಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಟಲಿಗೆ ವಿಸ್ತಿಸಿ ಸುರುವಿದಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಕಾರಂತ – ವೆಂಕಟರಾಂ ರೀತಿ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಅನುವಾದಗಳ ಮಿತಿ ಅವುಗಳ ರಂಗಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದುದು; ಪ್ರಯೋಗದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡುವಂಥದು. ಆದರೆ ಅನುವಾದವು ಇಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮೀರಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂಗವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅನುವಾದಕ ಒಮ್ಮೆ ಬಿಟ್ಟು ಹತ್ತು ಸಲ ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯವಾದರೆ ಆಗಲಿ, ಆದರೆ ಮೂಲ ಲೇಖಕನ (ಸಿಜ್ ಇತ್ಯಾದಿ) ಆತ್ಮ ಒದ್ದಾಡಿ ಒದ್ದಾಡಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಾಯುವಂತಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಮಾನವೀಯ ಕಳಕಳಿಯನ್ನಾದರೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಗೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ;

೧ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಗೋರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು.

೨ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಗೋರಿ ಕಂಡಾನ ಅಂವಾ.

೩ ಈ ವಾರದಾಗಿನ ಯಾವದರ ಮುಂಜಾನ್ಯಾಗಲಿ ಅವಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗೋರಿ ತೊಡಬೇಕಾಗೇದ.

ಇವುಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗೊಮ್ಮೆ ನನಗೆ ‘ಅಂವಾ’ ಅಂದರೆ ‘ಜೆ. ಎಮ್. ಸಿಜ್’ ಎಂದೇ ಅನಿಸಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಡುನಡುವೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಾಟಕಕಾರ ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್

ಶಿವಪ್ರಕಾಶ ಶಿಗ್ಗಿ

ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೊಸ ಮನ್ವಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ವೃಂದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾಗಿದ್ದ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ನಾಡೊಂದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ದಾಪುಗಾಲಿನಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಇದು ಪಡುವಣ ಕಡಲ ಹೊನ್ನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪೀಳಿಗೆಯೊ ಅಥವಾ 'ನಮ್ಮ ತೋಟದಿನಿಯ ಹೆಣ್ಣೊ' ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಈ ರಂಗಸಜ್ಜೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗೊಂಡಿದ್ದು ನಮ್ಮ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅರ್ಥ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಉಹೆಯ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈಗ ಹಲವಾರು ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದ ತುಡಿತಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬೇರೂರಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರ ಸ್ಥಾನ ಉನ್ನತವಾದುದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ನವನಾಗರಿಕ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದತ್ತ ವಿಮರ್ಶೆಯ 'ಕ್ಷ' ಕಿರಣ ಬೀರಿ ಅದನ್ನು ಲಂಕೇಶರಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಖವಾಗಿ, ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬರಹದ ಸೆಳೆತವನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ನಾಟಕಗಳು ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಲಂಕೇಶರು ನಿರ್ಭೀಡೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಹೆಸರಾದಂತೆ, ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯ ಹರಿತಕ್ಕೂ ಹೆಸರಾದವರು. ಲಂಕೇಶರು ಕವನ, ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರೂ ಅವರು ನಾಟಕಕಾರರೆಂದೇ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾದವರು. ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಅಂಥ ಜೀವನದ ಹಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಳಹೊಕ್ಕು, ತಡಕಾಡಿ, ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅದರ ನೈಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ನಾಟಕೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದವರು. ಲಂಕೇಶರಿಗೆ ಕಥೆ ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ನಾಡಿಯ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಸುವ ಹಂಬಲ ಇವರದು. ಆ ಘಟನೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸಂವೇದನೆಯ ಸ್ಪಂದನವನ್ನು ಸಂವರ್ಧಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಲಂಕೇಶರು, ಅದಕ್ಕೊಂದು ರೂಢಿಜಾಡ್ಯದ ನಾಟಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಿಡಿದು ಹೋದರು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಪಕಥೆ ಬಂದರೆ ಅದು ಕೇಂದ್ರಾಂಶವನ್ನೇ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವಂತಹದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಟಿ, ಪ್ರಸನ್ನನ ಗ್ರಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ" ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. (ಪುಟ ೨೧೯ 'ಲಂಕೇಶರ ಏಳು ನಾಟಕಗಳು')

ಲಂಕೇಶರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಣ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿರುವುದು. ಇದು ಲಂಕೇಶರು ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಕಾಳಜಿಯು ದ್ರೋತಕವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಕಾಂತಿಯೊಂದಿಗೆ ನೈಜ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಲಂಕೇಶರ ಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ದಕ್ಕಿದೆ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಡಿದ ಒಂದು ಮಾತು ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ : ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇರದಂಥ ಸೌಂದರವನ್ನೂ, ಲಾಲಿತ್ಯವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನೂ, ರಸವನ್ನೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದರೆ ಅದು ಕೃತ್ರಿಮವಾಗುವುದು. ನಿಜವಾದ ಲೇಖಕ ದೈನಂದಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಬರಹವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಂಕೇಶರು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಲಂಕೇಶರಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಘಟನೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತುಂಬು ಶಾಖದಿಂದ ನಾಟಕೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮಾನಸಿಕ ಹೊಯ್ಯಾಟ, ಎದೆಗುದಿ, ಒದ್ದಾಟ, ಗೊಂದಲ, ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುವಿಕೆಗೆ ಇನ್ನು ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಜೀವನವು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಾನವನ ಬದುಕು ಸತತವೂ ಸಂತಸದಿಂದ ಬಾಂದಳದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಪುಟಿಯುವ ಬೃಂದಾವನದ ಬಗ್ಗೆಯಲ್ಲ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣ, ವಾಸಿಸುವ ಗೃಹದ ಪರಿಸರ, ತನ್ನ ಕಾಳಜಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಆಸಕ್ತಿಗಳು, 'ಉದಕದಲಿ ಬೈತಿಟ್ಟ ಬಯಕೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ' ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುವ ಆಸೆಗಳು ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗಿದ್ದರೂ ಹಲವರ ಮೇಲೆ ಮಿತಿ ಮೀರಿದ, ಅದುದರಿಂದ ಸಹಿಸಲಾಗದ ನೋವಿನಿಂದ ಇರಿಯುತ್ತವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಸಿದ್ಧತೆ” ನಾಟಕದ ರಂಗಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ, ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲು ಹಚ್ಚಿರುವ ಗುಂಗು, ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಹಳವಂಡ, ತಾನು ಹೊರಟಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದ ಮನಸ್ಥಿತಿ, ‘ಜಯ’ಬಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವವೆಂಬ ಭ್ರಮೆ, ತನ್ನದು ಕನಸು ಎಂದು ಕಂಡರಿಯದ ಅವಿವೇಕಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಲಂಕೇಶರು ನಾಟಕೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ ಅಸಂಬಂಧವಾದದ್ದು, ಅತಾರ್ಕಿಕವಾದದ್ದು. ಇಂಥ ಅಸಂಗತ ಸಂಭಾಷಣೆ ರಂಗಪ್ಪನ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಪಟ್ಟುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆತನ ಗೋಳಾ ಗೊಳೆಯಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಕಾಲಭೈರವ ಸದೃಶ ನಾಟ್ಯವನ್ನೆಸಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಂಗಪ್ಪ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಪತ್ನಿ ಲಲಿತ ಹಾಗೂ ರಾಮು (ಪತ್ರ) ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅನುಭವಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅವರೀವರ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವದೇ ಪೀಡೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಸ್ವಪ್ನ, ಹಳವಂಡಿ, ಬರಿ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ತವರುಮನೆಯಾಗಿರುವ ರಂಗಪ್ಪನಿಗೂ, ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಿಂದ ಪಲಾಯನಗೈಯದ ರಾಮು ಹಾಗೂ ಲಲಿತರಿಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರವಿದೆ.

ಅತಾರ್ಕಿಕ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಅಸಂಬಂಧ ನಾಟಕಗಳ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾದರೂ ಅದು ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಕಾರರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೇರವಾಗಿ ನೋವಿಗೆ ಬೀಜವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲರ “ಕುಂಟಾ ಕುಂಟಾ ಕುರವತ್ತಿ” ಅಸಂಗತ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಉಭಯ ನಾಟಕಕಾರರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಸಂವೇದನೆಯ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬೇರೆ. ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಜೀವನ ವ್ಯರ್ಥ, ಅರ್ಥಹೀನವೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಲಂಕೇಶರಿಗೆ ಜೀವನ ಬರಿ ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ; ಅದು ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಸೌಧ, ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಕುದರ ಎಂತಲೇ ಅವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಾಟಕಗಳು ದುರಂತದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಕೆಲವು ರುದ್ರನಾಟಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಜೀವನವು ಶೂನ್ಯ, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಅಭಿಜಾತವಾದ ಸ್ನೇಹದ ಅಭಾವ, ಚಿರಪರಿಚಿತೆಯ ಗೈರಹಾಜರಿ, ವಿಕೃತ ಅಂತರಂಗ, ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಮೊಂಡ ಕರಿಕೆಯಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಹಬ್ಬುತ್ತಿರುವ ಅಸೂಯೆ, ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಪಹರಣ, ಅಡಿ ಇಟ್ಟಲ್ಲ ಮುಡಿವರೆಗೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಅಶಾಂತಿ, ಎದೆಗುಂದಿಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರ ನಾಟಕಗಳು-ಗೋಳುಗುಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಉಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ಉಲ್ಬಣಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ” ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. “ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. -ಲಕ್ಷಲಕ್ಷ ಜನ....ಮಾತಾಡಿ, ಬರೆದು, ಗಿಲೀಟು ಮಾಡಿ, ಜೂಜಾಡಿ, ದುಡಿದು ತಿನ್ನೋ ಜನ-ಫೂಜೆಯ ಮಂದಿ, ಮಂತ್ರದ ಮಂದಿ, ಮಾತಿನ ಮಂದಿ, ಮೋಸದ ಮಂದಿ... ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹುಷಾರಾಗಿ ಬದುಕುವ ಜನ...ತಮ್ಮ ನೋವಿನ, ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಜನ (ಪುಟ ೧೦೧)... ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾನು ಬಲ್ಲ ಸ್ನೇಹಿತರು ಸಮಸ್ಯೆ, ಹತ್ತು ಜನರ ಪರಿಚಯ ನನ್ನ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತೆ. ಅವರ ಚರ್ಮ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವ ದಾರಿ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗೊಲ್ಲ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹರಟಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗೊಲ್ಲ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಜಗಳವಾಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗೊಲ್ಲ”. (ಪುಟ ೧೦೩) (“ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ”). ಲಂಕೇಶರ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅರಚುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಈಗ ತಾಯಿ ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಶಿಶುವಿನಂತೆ ಕಿರುಚುವಂತಿವೆ. ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಿವು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಇರಿಯುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಹುಚ್ಚರಾಗಿಯೋ, ಅರೆಹುಚ್ಚರಾಗಿಯೋ, ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಲುವಿಗೆ ನಿಲುಕದ, ಅಳಿಯಲಾಗದ ಪ್ರತಾಪದಿಂದಲೂ ತುಂಬ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಮುನಿಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ತುಂಬ ಕರುಣಾಮಯನಾದ-ಗಂಡ, ಆತ ಸಹಾಯವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದಾಗ ತಾನೆಂದೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದ ವಚನವನ್ನು ನೀಡಿ, ಮರಳಿ ಮುನಿಯಪ್ಪ ಬಂದಾಗ ನಡೆಯುವ ಸಂದರ್ಭ ಅಭ್ಯಸನೀಯವಾಗಿದೆ. “ನೀನು ಕೈಚಾಚಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬಾರಯ್ಯಾ ನಿನಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ?....ಇಂಥ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹುಷಾರಿ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರಬೇಕು” ಎಂದು ಮುನಿಯಪ್ಪನಿಗೆ ‘ಗಂಡ’ನು ನುಡಿಯುವ ಮಾತು ಸ್ವತಃ ಆತನಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು ತುಂಬ ಅಭ್ಯಸನೀಯವಾಗಿದೆ. ಆತ ಎರಡನೇದು ಸಲ ಬಂದಾಗಲೂ “ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಅಂತಾ ಹೇಳು” ಎನ್ನುವ ಗಂಡನ ಮಾತು ಆಚಾರ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳ ನಡುವಿರುವ ಬಿರುಕನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕಕಾರ ಲಂಕೇಶರಿಗೆ ಜೀವನ ಒಂದು ‘ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಆಚರಣೆ’. ಅವರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಗಭೀರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಷ್ಟೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪದರು ಪದರಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ನಿರಾಶೆಯನ್ನೇ: ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಹೀಗೆ ಪದರುಗಳನ್ನು ಕೊರೆದು ಅಂತರಂಗವನ್ನೂ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದಾಗ ‘ವ್ಯಕ್ತಿ’ಗೈದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು-ಆಗಲೆ ಕಾಲದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಸುಕಾದವುಗಳು -

ಪುನರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. “ತೆರೆಗಳು” ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಇದೇ ರೀತಿಯದು. ‘ವ್ಯಕ್ತಿ’ (ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಪಾತ್ರ) ತಾನು ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವನೆಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಬೀಗಿಕೊಂಡು ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದುರಂತದ ಕೇಂದ್ರವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಹಲವಾರು ಸಲ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾದ ಸ್ನೇಹವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಷಮತೆಯನ್ನೂ, ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. (ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಸನೂರರ “ಹಳ್ಳಾ ಕೊಳ್ಳಾ ನೀರು” ನಾಟಕವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.) ಲಂಕೇಶರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ದುರಂತ, ಸಂಕಷ್ಟಮಯ ವಿಷಯದೆಡೆಗೆ ಒಲಿದಂತಿದೆ. ಮೌಲ್ಯ ಹೀನವಾದ, ಅರ್ಥಶೂನ್ಯ ನಾಗರಿಕ ಜೀವನವನ್ನೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಲಂಕೇಶರ ಪ್ರಖರ ರೋಪವನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. (ಉದಾ : ದೇಶಭಕ್ತ ಸೂಳೆಮಗನ ಗದ್ಯ ಗೀತೆ”. ಆದರೂ ಲಂಕೇಶರ ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಅವರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ.) (ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಡೆಸಿದ ಲಂಕೇಶರ ಜತೆಯ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲೂ ಅವರೇ ಹೇಳಿದ-‘ನಾನು ಮಹತ್ವದ ಕವಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ’- ಎಂಬ ಮಾತು ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಯಾದೀತು.) ಲಂಕೇಶರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡುವ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ಅವರು ಬರೆದುದೆಲ್ಲವೂ ವರ್ತಮಾನದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ವಿಗುಣಗಳ ಮೇಳವೇ ಲಂಕೇಶರ ಪ್ರತಿಭೆಯಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ನಿಗೂಢವಾದದ್ದನ್ನು ಪದರು-ಪದರಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಪ್ರತಿಭೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಮುಗಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದಿರುವ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೆನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಲಂಕೇಶರು “ಸಿದ್ಧತೆ”, “ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ”ದಂತಹ ನಾಟಕಗಳನ್ನೆ ಮುಂದೆಯೂ ಬರೆದರೆ ವಿಷಯ ಎಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಎಂಬ ಭಯ ನನಗೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಲಂಕೇಶರ ನಾಟಕ ರಚನೆಯ ಸತ್ಯ ತೀರಿಹೋಯಿತು ಎಂದಲ್ಲ. “ಅಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ ತೀರುವ ಮನುಷ್ಯ ನಾನಲ್ಲ- ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆ ನನಗೆ” ಎನ್ನುವ ಲಂಕೇಶರ ಹೇಳಿಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿತು ಎಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ದಶಕವೊಂದರಷ್ಟು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಲಂಕೇಶರು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ಬರೆದಾರು, ಏನು ಬರೆದಾರು ಎಂಬುದು ನನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಭಾರಿ ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯ ಕಾವ್ಯ, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವ ಕಾವ್ಯವಂತಿಕೆ, ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನ-ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆ, ಅವರು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ನೂತನ ತಿರುವು ಅವರ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ. ಲಂಕೇಶರು ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ತೋರುವದರಿಂದ ನಿಖರವಾಗಿ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗದು. (ಕವಿ ಪಾಟೀಲರು, ನಾಟಕಕಾರ ಪಾಟೀಲರಾಗಬಹುದೆಂದು ಯಾರು ಊಹಿಸಿದ್ದರು? ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜ : ಲಂಕೇಶರಲ್ಲಿ ರಚನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತಿದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದೀತು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದೀತು-ಎಂಬದೇ ಭಾರಿ ಕುತೂಹಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಲಂಕೇಶರು ಕತೆ, ಕವನ, ಕಾದಂಬರಿ, ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಇಂಥ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲಂಕೇಶರ ದೃಷ್ಟಿ ಒಟ್ಟು ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪಡುವಣದ ನಾಗರಿಕತೆ ಹಾಜರಿರುವದೂ ನಿಜ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ನಿರೀತವಾಗಿ- ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಾದರೂ-ಅಳಿಯದಿರುವದೂ ಸತ್ಯ, ಆದರೆ ಲೇಖಕರ ಮನೋಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ವಾತಾವರಣ ಬರವಣಿಗೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. (ಆದರೆದೇ “ಬಿರುಕು” ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ್ಯಜೀವನ ಹಾಗೂ ಶಹರ ಜೀವನಗಳ ನಡುವಿನ ತಾಕಲಾಟವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವದನ್ನೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು). ಮೇಲಾಗಿ ನಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಬಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮದ ನಾಗರಿಕತೆಯಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದ ಲಂಕೇಶರ ನಾಟಕಗಳು ಪಡುವಣದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಉಸುರುವದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ತನ್ನೂಲಕ ನಿಮ್ಮ ನವನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಟೊಳ್ಳನ್ನೂ, ಮೌಲ್ಯ ಹೀನತೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಬಿಂಬಿಸುವದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಲಂಕೇಶರ ನಾಟಕಗಳು ‘ದೇಶಿಯವೇ’, ‘ವಿದೇಶಿಯವೇ’ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಮೇಯವು ಉದ್ಭವಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಕಾವ್ಯ

ಕಾವ್ಯ

ರಘುನಾಥ್ ಎಂ ಎಸ್

ನಾನೂ ಅದನಿಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಈ ಎಲ್ಲ ವಾದ್ಯಕ್ಕಿಂತ
ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣಧಿರುವಾಗ
ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದದನು ಓದಿದರೂ
ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು
ನೈಜತೆಗೆ ಸ್ಥಾನ ಮಾತ್ರ.
ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ ಕೈಗಳು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ
ಕಣ್ಣು, ಪುಟವು ನಿಲ್ಲುವ ರೋಮಗಳು,
ಇವು ಮಹತ್ವದ್ದು, ಕಾರಣ,

ಉಚ್ಚಮಟ್ಟದ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬಹುದೆಂದಲ್ಲ,
ಆದರದು ಪ್ರಯೋಜಕವು. ಆಸ್ಪಷ್ಟ
ವಾಗುವಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಸೂಚ್ಯವಾದಾಗ,
ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬಹುದದನೆ.
ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದುದನ್ನು ನಾವೆಂದಿಗೂ
ಹೊಗಳುವುದಿಲ್ಲ: ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿದ್ದು ಅಥವಾ
ಏನಾದರೂ ತಿನಿಸು ಹುಡುಕುವ ಬಾವಲಿ.
ನೂಕುವ ಆನೆಗಳು, ಸುತ್ತುವ ಕಾಡುಕುದುರೆ,
ಮರದ ಕೆಳಗೆ
ನಿರಾಯಾಸದ ತೋಳ, ತೊಣಚಿ ಹೊಕ್ಕ ಕುದುರೆ
ಯಂತಾಡುವ ಸ್ಥಿರ ವಿಮರ್ಶಕ, ಬೇಸ್
ಬಾಲ್ ಎಸೆತ, ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ಚತುರ-
ಅಥವಾ
ಉದ್ಯಮ ವರದಿಗೂ ಶಾಲಾ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೂ
ಭೇದ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಅಸಾಧುತ್ಯ;
ಎಲ್ಲವೂ ಮುಖ್ಯವೇ: ಹೇಗಾದರೂ
ಗುರುತಿಸಲೇಬೇಕು.
ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಂದಾಗ, ಕಡೆ
ಗುಳಿಯುವುದು ಕಾವ್ಯವಲ್ಲ,
ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಕವಿ ಹೃದಯ
ಸೊಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸಾಧಾರಣತೆಗೆ ಮಿಕ್ಕು

ಕಲ್ಪನೆಯ ನಿರೂಪಕವಾಗಿ,
ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ನೆಲಗಪ್ಪೆ
ವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ತೋರುವಲ್ಲಿ,
ಅದನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ ನಾವು.
ಈ ಮಧ್ಯೆ ನೀವೊಂದೆ
ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾವ್ಯ ಸರಕನ್ನು
ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಅದು ನೈಜತೆಯದಾಗಿದ್ದರೆ,
ಆಗಿದೆ ನಿಮಗೆ ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತಿ.

ಇದು ಅನುವಾದ. ಮೂಲ : ಮರಿಯಾನ್ ಮೂರ್

ಅಪೂರ್ಣ

ಶಂಸ ಐತಾಳ

ಅವನನ್ನು ನಾನು ಕಳೆದ ತಿಂಗಳ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೊರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವಂಥದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಮೊದಲೇ ಅವನನ್ನು ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ನಂತರ ನನಗನಿಸಿತು. ಅವನನ್ನು ಆಗಲೂ ನೋಡದೆ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭವೂ ಇರಬಹುದಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದುವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಅವನೂ ನಾನೂ ಭೇಟಿಯಾಗಲೇಬೇಕೆಂದೇ ದೈವ ನಿಯತಿಯಿರುವಾಗ ಅವನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲ? ನಾನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ? ಅಥವಾ ಯಾರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು? ಒಂದು ದಿನ, ಬಹುಶಃ ರವಿವಾರವಿರಬೇಕು, ಬೆಳಿಗ್ಗಿನಿಂದಲೇ ದಿನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೋಮವಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ ತಿಳಿಯದೆ ಒಂಟಿತನದ ಅಸಹ್ಯ ಬೇಸರದಿಂದ ಏಕೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂದು ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಏನೂ ಲಾಭವಿಲ್ಲ! ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಾವು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ನಷ್ಟವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಲಾರದು. ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿದಾಗ, ನಾನು ಸಾಯುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಬದುಕಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಲಾರದು ಎಂಬ ವಾಸ್ತವ ವಿಚಾರದ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗಿ ನಾನು ಸಾಯಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಇರಬೇಕೇ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರ ಹುಡುಕಲು ಪೇಚಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಅನಿಸಿತು. ಆದರೂ ಗಂಗೆ, ರೇಖಾ, ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಇವರೆಲ್ಲ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ನಾನು ಸತ್ತು ಅಥವಾ ಇದ್ದು ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕು ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಜೆ ಕೆರೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಏಕೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣ ಅಥವಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಿದ್ದರ ವಿನಾ. ಆಗಲೇ ಆತ ಎದುರಾದ್ದು.....

ಎದುರಾದವ ನಿಂತ. ಸಾರ್ ಎಂದ. ಒಂದು ಮಾತು ಎಂದು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ಕಡ್ಡಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆಯಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಸಿಗರೇಟು ಸೇರುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ, ಯಾರ ಮೇಲಾದರೂ ಸಿಟ್ಟು ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಬೇಸರ ಉಂಟಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಿಗರೇಟು ಕಹಿ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಈ ಯೆಕಶ್ಚಿತ್ ಕಹಿಗೆ ಹೆದರುವುದು ಹೇಡಿತನ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದುದಿತ್ತು. ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಕಿಸೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದೆ. ಆಗಲೇ ಅವನು ಕೈ ನೀಡಿದ್ದ. ಇದ್ದಿತ್ತು. ಕೊಟ್ಟೆ. ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿದ. ಹಚ್ಚಿದ. ಎಳೆದ. ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಎಂದೂ ಹೇಳದೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ವಾಪಸ್ ಕೊಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡದೆ. ನನ್ನ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಬಂಧ ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಗಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮುಗಿಯಿತು ಎನ್ನುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರಸರ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ, ಬಿಳಿ ನೆಹರೂ ಶರ್ಟ್ ತೊಟ್ಟ ಬೆನ್ನು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕೆಳಗೆ ಪೈಪೋಟಿಯಿಂದ ನಾಮುಂದು ತಾಮುಂದು ಎಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಕಿತ್ತು ಇಡುತ್ತಿದ್ದ, ಇಟ್ಟು ಕೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಚಪ್ಪಲಿ ರಹಿತ ಪಾದಗಳು, ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ ದೊಗಲೆ ಪೈಜಾಮಾ. ಅವನ

ಮುಖವನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಾದವೆನಿಸಿತು. ಪ್ರಪಂಚದ ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇವನೂ ಒಬ್ಬ. ಅವನ ಕುಲಗೋತ್ರ ನನಗೇಕೆ ಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಇರಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ನಾನು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಏಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ನೋಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೂ ಬಲಿಯುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಆ ಒಬ್ಬನೇ ಇವನಾಗಿದ್ದರೆ? ಭೇ, ಮುಖ ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು. ಹೆಸರು ವಿಳಾಸ ವಯಸ್ಸು ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ ಉದ್ಯೋಗ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ ಅನಿಸಿ ವ್ಯಥೆಯೂ ಆಯಿತು. ತಿರುಗಾಟ ಮುಗಿಸಿ, ಉಟ ಮಾಡಿ, ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು, ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿ, ತಲೆದಿಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಒರಗಿದೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗಲೇ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಕುಂಭಕರ್ಣ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತ್ತೆಂದು ಗೊತ್ತಾದ್ದು.....

ಮರುದಿನವೂ ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟೆ. ಅದೇ ಅವನು ಎದುರಾದ -ಹಿಂದಿನ ದಿನದಂತೆಯೇ. ಆದರೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಮಾತು ಎಂದು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಕಡ್ಡಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆಯಾ? ಎಂದು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹೊಗೆಯುಗುಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ನಾನೇ ಅವನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಕಡ್ಡಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆಯಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ, ಇಲ್ಲ ಎಂದ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನ ಮುಖ ಗಮನಿಸಿದ್ದೆ. ಕೋಲು ಮುಖ. ನನ್ನಷ್ಟೇ ವಯಸ್ಸು ಇರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚು, ಗುಳಿ ಬಿದ್ದ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ತಲೆಯ ಕೂದಲುಗಳು ಬೆಳ್ಳುಗಾಗ ಹೊರಟಿದ್ದವು, ಒಂದು ವಿಕೃತ ಚಿತ್ರದಂತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮಿದ. ಆಗಲೇ ಕಳೆದ ತಿಂಗಳ ಮೊದಲ ಅಥವಾ ಎರಡನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಪುರಭವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೋಡಿದ್ದು ನೆನಪಾದ್ದು.....

ಅಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾದ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು ತುಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದವು. ನಾನೂ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾದ ಚಿತ್ರಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು 'ಚಿಗುರ ತೊಡಗಿದ ಒಣ ರೆಂಬೆ', ಅದು ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಆ ಚಿತ್ರ ಬರೆದ ಕಲಾವಿದ ಯಾರೆಂಬುದೇ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಲು ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಉತ್ತರ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ರಹಸ್ಯ ಅರಿಯಲು ಬಯಸಿದ ನಾನು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಆತ ಹೇಳಿದ್ದ : ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಸಾರ್, ಪ್ರದರ್ಶನದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯ ದಿನವೇ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆತ ಸರನೆ ಬಂದ. ನನ್ನ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದ. ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಕೇಳದೆ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದ. ತೆಗೆಯೋಣವೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಉದ್ಘಾಟಕರು ರಿಬ್ಬನ್ ಕತ್ತರಿಸಿ ಒಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಜನರೂ ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನಿವ್ವಳ ಲಾಭವನ್ನೂ ತಂದುವು. ಆದರೂ ಅವನು ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿಯದ್ದು ಬೇಸರದ ವಿಚಾರ, ಅಲ್ಲವೇ ಸಾರ್ ಎಂದ. ನಿಮಗವನು ತಿಳಿದಿರಬಹುದೇ ಸಾರ್, ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ಎಂದ. 'ಆತ ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವನ ಮುಖಚಹರೆ ಹೇಳಿದೆ. ಕೋಲುಮುಖ, ಗುಳಿಬಿದ್ದ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ವಯಸ್ಸು ನಿಮ್ಮಷ್ಟೇ ಇರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಕಡಿಮೆ, ಅಥವಾ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚು, ಅಂದಿದ್ದ. ನನಗೂ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆರಳಿ ಅವನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪತ್ತೆಮಾಡಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಶನ ಲೇಖನ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಡ್ಡಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸಿ ಹೊರಟಾಗ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ್ದು.....

ಆತ ಪಿರಿಪಿರಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ, ಸಾರ್ ಎಂದು ಕೂಗಿದರೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಹಿಂದೆ ಓಡಿದೆ. ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೇ ಇತ್ತು. ಒಳಗೆ ನಡೆದ. ಬರಲೇ ಕೇಳಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಅಂದ ಒಳಗೆ ಹೋದೆ. ಅದು ಮನೆಯಿದ್ದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಮನೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ಒಂದು ರೂಮು, ನೋಡಿದೆ. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನ ಮತ್ತು ಅಡುಗೆ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ ಡಬ್ಬ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಇದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿ ಒಂದು ಮುರುಕು ಮೇಜು. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಆದರೆ ಎತ್ತರದ ಸ್ಕೂಲು ಇದ್ದಿತ್ತು. ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಹಳೆಯ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಖಾಲಿಕಾಗದ, ರಟ್ಟು, ಶಾಯಿಬಾಟಲು, ಇಂಡಿಯನ್ ಇಂಕ್ ಬಾಟಲು, ಕುಂಚ, ಬಣ್ಣದ ಕುಡಿಕೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಇದ್ದವು. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಚಿತ್ರಗಳು ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಇತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲೆಯೂ ಹಲವು ರೇಖೆಗಳು. ಒಂದೇ ಒಂದೂ ಸರಳರೇಖೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ವಕ್ರರೇಖೆಗಳೇ. ನನಗೆ ಅದರ ಚಿತ್ರವೇ ಅಥವಾ ಮತ್ತೇನೋ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಾಗಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆತ

ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನೇ ಸ್ಕೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಭಾರ್ಗವ ಎಂದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೆ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು. ಅದು ನನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಎಂದು. ನಾನಾವ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ! ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ, ಏಕೆರಬಾರದು? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು ಎಂದು. ನಾಳೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದ ಮರುದಿವಸ ಹೋದ, ಏನಾಗಬೇಕಿತ್ತು? ಎಂದು ಕೇಳಿದ, ನಾನು ಭಾರ್ಗವ ಎಂದೆ. ಯಾವ ಭಾರ್ಗವ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಕಥೆಗಾರ ಭಾರ್ಗವ ಎಂದೆ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿ ಎಂದೆ. ಸುದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದೆ. ನೀವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತೀರಿ ಎಂದೆ. ನನಗೆ ಖುಷಿ ಎನಿಸಿದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಉಬ್ಬಲು ಪರುಸೊತ್ತು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾರಾಜ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಯಾವಾಗ ಹೇಗೆ...ನಾನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಾಗ ನಿನಗೇಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೂ ಕೇಳಿದನೇ. ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬಿದರೂ ದಬ್ಬಿದನೇ. ಆದುದರಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಸಂದರ್ಶನ ಪೂರೈಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ತಿಳಿಯಬಹುದೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅದೇನು ಕೇಳುತ್ತೀರಿ? ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇನಿದೆ? ಯಾವುದೂ ಒಂದು ಎಂದೆ. ಆದರೂ ಎಂದೆ, ಚಿತ್ರಕಾರ ಅಥವಾ ಕಲಾವಿದ ಎಂದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದೆ, ಯಾವ ಪತ್ರಿಕೆಗಾಗಿ ಈ ಸುದರ್ಶನ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ, ಹೇಳಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿದ್ದು, ಹಂಬಲ ಬೆಳೆದದ್ದು ಎಂದೆ. ತುಂಬ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಬೆಳೆದಂತೆ ಇದೂ ಬೆಳೆಯಿತು. ಸಾವು ಯಾವಾಗಲೋ ಎಂದೆ, ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಕಲಾವಿದರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಪತ್ತು ಎಂದೆ, ನಕ್ಕ, ನಿಮ್ಮೂರು? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಇದೇ: ಅಂದೆ. ಮನೆ, ತಂದೆ ತಾಯಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಇದೇ ಮನೆ ಎಂದೆ. ಬೋರ್ಡು ಮಾತ್ರ ತೂಗಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದೆ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಭಯ ಎಂದೆ. ಏಕೆ ಎಂದೆ. ನನಗೆ ಒಂಟಿತನ ಇಷ್ಟ ಎಂದೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಏಕೆ ಆಗಬೇಕು? ನೀವು ಆಗಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಗಬೇಕೆಂದಿದೆ ಎಂದೆ, ಆಗಬಹುದಲ್ಲ? ಎಂದೆ. ನೀವು ಆಗೋಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವೇ? ಹಣವೇ? ಯಾವ ಹೆಣ್ಣು ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದಾಳು? ಎಂದೆ. ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಗಿಯರು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯೊಂದು ವ್ಯವಹಾರವಲ್ಲ. ಗಂಡುಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಪ್ರೇಮ ಮಾತ್ರ ಎಂದೆ. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಗಂಡ ತಂದುಕೊಡುವ ಸೀರೆ ಮತ್ತು ತೋರಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಪ್ರೇಮದ ಸೇಕಡಾವಾರನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಅನುಭವ ಎಂದೆ. ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವವೇ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಏಕಾಗಬೇಕು? ನನ್ನ ರೇಖಾ ಹಾಗಲ್ಲ. ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂದೆ. ನಿಮಗೆ ಉದ್ಯೋಗ, ಘನತೆ ಎಲ್ಲ ಇದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಂದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ವಿಚಾರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಅಂದರೆ ನೀವು ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾದವರ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಕೇಳಬೇಡಿ ಎಂದೆ. ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿತು. ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲ? ಎಂದೆ. ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿ, ರೇಖಾ ಯಾರು? ಎಂದು ಕೇಳಿದ-ನನ್ನದೇ ಸಂದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ. ಆಗಲೇ ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದದ್ದು...

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಹಿ ಸಿಹಿ ಘಟನೆಗಳು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಾರದ್ದೇ, ಹೇಳಲಾರದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಯಾರೆದುರೂ ಹೇಳಲು ಈ ವರೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರಿಯಾದ ಕೇಳುಗ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಸಿಕ್ಕ ಹೇಳಿದೆ-ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಯನ್ನೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದು.....

ರೇಖಾಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ್ದು, ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದು, ಆದರೆ ಗಂಗೆಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಲುಬುಕಾಸು ಸಿಗದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಬೆದರಿಸಿದ್ದು. ಡಿಗ್ರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಫೈಲಾದ್ದು, ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಪತ್ರಿಕಾ ಕಛೇರಿ ಸೇರಿದ್ದು, ರೇಖಾಳ ತಂದೆಯೂ ತನಗೆ ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದು, ಮುಂತಾದ್ದು, ಮುಂತಾದ್ದು..

ಇಷ್ಟೇನಾ? ಅಂದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ನಿರಾಶೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಮದುವೆಯೇನೂ ಜೀವನದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಭಾಗವಲ್ಲ ಎಂದೆ. ರೇಖಾ ಆದರೇನು? ಗಂಗೆ ಆದರೇನು? ಯಾವಳಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣೆ ಎಂದೆ. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೈಹಿಡಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಗಂಡಿನ ಬಾಳಿನ ದುರಂತ ಎಂದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೈಹಿಡಿದೇ ನನ್ನ ಬಾಳು ನರಕವಾದ್ದು ಎಂದೆ. ಎಲಾ, ಈಗತಾನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದೆ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಈಗೇನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅನಿಸಿ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದವಳಿಗೆ ನನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನನ್ನ ಹಣ ಬೇಕಿತ್ತು. ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು ಎಂದೆ. ಈಗಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ನೀವು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳಷ್ಟೇ? ಎಂದಾದರೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಟಿ ಅಮೃತಾಳ ಸಂದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದುಂಟೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಇಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಿ ಎಂದೆ. ಹೂ ಎಂದೆ. ನೋಡಿ, ಪ್ರಣಯದ ವಿಫಲತೆಗೆ

ಹತಾಶರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕಾಮ, ಮದುವೆ, ಪ್ರೇಮ, ದಾಂಪತ್ಯ, ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆ ಇವು ಬದುಕಿನ ಅನಿವಾರ್ಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದ. ರೇಖಾಳೂ ಗಂಗೆಯೂ ಮದುವೆಯಾಗಲೇಬೇಕೆನಿಸಿದರೆ ಯಾವಳನ್ನಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿಯೇ ದುಃಖಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಏನಾದರೂ ಕಥೆ ಕವನ ಬರೆಯುತ್ತಾ, ಹಾಯಾಗಿ ಇರಿ. ಸಾಯುವ ಮೂರ್ಖತನ ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತ ಬೇಡ ಎಂದ. ಹೋಗುತ್ತೀರಾ? ಇಷ್ಟು ಸಾಕೇ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಒಂದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಈಗೇನು ಬರೆಯುತ್ತೀರಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಕಷ್ಟ ಹಲಗೆ ತೋರಿಸಿದ, ಹಲವು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಒಂದ ಸರಳರೇಖೆಯಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವೂ ವಕ್ರರೇಖೆಗಳೇ. ಯಾವ ಚಿತ್ರ ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಇಲ್ಲ ಎಂದೆ. ಬದುಕು ಎಂದ. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಹೊರಟು ಬಂದೆ. ಬಹುಶಃ ಮರುದಿನದ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಅನಾಮಧೇಯ ಚಿತ್ರಗಾರನೊಬ್ಬನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ವಿಚಾರ ಅವನ ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಅಚ್ಚಾದ್ದು...

ಈಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಾರೆ ಅಮೃತಾ ಅವರ ಸಂದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಬಗ್ಗೆ
ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ರಘುನಾಥ ರಾವ್ .ಡಿ

ಗಿರಿಯವರ 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಓದಿದಾಗಲೇ ಇದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕೃತಿ ಎನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಸಾಕ್ಷಿ-೧೭ ರಲ್ಲಿ 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಜಾಲಿಹಾಳರು ಬರೆದಿರುವ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಓದಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ದೃಢವಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಎತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು-“ಈಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ” ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಸಾಕ್ಷಿ-೧೩), ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಅವರು “ಗಿರಿಯವರ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ”, ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಸಂಕ್ರಮಣ-೪೬) ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಜಾಲಿಹಾಳರನ್ನು ಅವರು ನಿರಾಸೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. [ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೂ, ಆ ಕೃತಿ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ-ವಿಮರ್ಶೆಯೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದೀತು.]

‘ಪಕ್ಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬನ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಒಂದು ಅಪಕ್ಕ ಕೃತಿ ಅನ್ನಿಸಿತು ಗಿರಿ ಅವರ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ”-ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದವರು.

“ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಳವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಾವು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ.”-ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. [ಈ ಕಾದಂಬರಿ, “ಕನ್ನಡದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿ” ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅವರದಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಲೇಖನದ ಶುರುವಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ‘ಅಪಕ್ಕ’ -ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.] ಈ ವಿರೋಧಾಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಅವರಿಗೆ Significant ಆಗಿ ಕಂಡಿದೆಯೋ, ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತುಸು ವಿವೇಚಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

“...ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ‘Significant’ ಅನ್ನಿಸುವ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಿವೆ”, –ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತಮಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಯಾಕೆ “Significant’ ಎನ್ನಿಸಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. [ಉದಾ: “.....ವಿಚಾರಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಭಾಷೆ.....ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಇವು-ನಾವು ತಲೆ ದೂಗುವಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.....ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯ (Fantasy) ಉಚಿತವಾದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ”-ಇತ್ಯಾದಿ (ಸಾಕ್ಷಿ-೧೭, ಪುಟ-೧೦೮, ೧೦೯)].

ಅವರು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ‘ವಿಷಯ’ಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ, ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೃತಿಯು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅವಯವವೂ ಇಡೀ ಕೃತಿಯ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗತವಾಗಿರಬೇಕು; ಕೃತಿಯು ಕೇಂದ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಲು ಆವಶ್ಯಕ ವಾಗಿರಬೇಕು, ಒಂದು ವಾಕ್ಯ, ಒಂದು ವರ್ಣನೆ, ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು-ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು, ಒಂದುವೇಳೆ ಅಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೆ, ಅಂಥಾ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧುನಿಕ ನಗರದ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ತುಂಬ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದೆ. ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ... ಜೀವನದ ನಿಸ್ಸಾರತೆ, ಅರ್ಥಹೀನತೆ, ಬರಡುತನ, ಬೇಸರ-ಬೇರ್‌ಡಂ, ಏಕತಾನತೆ-ಮನಾಟನಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ನಗರದ ‘ಗಜಿಬಿಜಿ, ಗಲಭೆಗೊಂದಲ’ದ ನಡುವೆ ಜೀವನ ಕಳೆಯುವುದಿರಲಿ, ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವುದೇ ಅತ್ಯಂತ ತಾಪದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ, ಸಪಾಟು ಮಾಡಿದೆ. ಸುಡುವ, ಬೇಯಿಸುವ, ಕುದಿಯಿಸುವ, ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವ ಇಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕಂಡು, ಓಡಿಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ‘ಆತ’ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪ್ರತೀಕ. ಜನರು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು; ಸಮಾಜ ಸತ್ತು ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು; ಟೈಪ್‌ರೈಟರ್ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಜೀವನ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಸತ್ವಯುತವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದೆ. [... ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಾಡದೆ, ನೇರವಾಗಿ, ಸ್ಥಿರವಾಗಿ, ಉಸಿರಾಡಿಸುವ ಸೂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇತ್ತು.....ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಜೀವ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.” -ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ-ಪುಟ-೧೦, ೧೧]. ರೂಮು, ಉರು, ಗಲ್ಲಿ, ಬೆಟ್ಟ, ಆಫೀಸು. ಜವಾನರು, ಗುಮಾಸ್ತರು-ಬಾಸುಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಅದುಮುವ, ಕುಗ್ಗಿಸುವ, ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವವನಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ವಾತಾವರಣ, [“ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಾಧ್ಯ, ಏನೂ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದು”], ಅನಾಥತೆಯ ಅರಿವು ‘ಆತ’ ನಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆತ ಮಾತ್ರ ಪರದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ, ಇದ್ದಂತೆ ಹಾಗೇ ಇರುವ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪರಲಾಗ ಹಾಕಿದರೂ ಏನೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಲಿಹಾಳರು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಅವರು, ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ‘ಹಳದಿಮೀನು’ವಿನ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ, ‘ಹಳದಿ ಮೀನು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆಗಿರುವ ಕಾವ್ಯಗುಣ ಮತ್ತು ಆಳ, ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯೇ ಅಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಜಾಲಿಹಾಳರೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಭಾಷೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಕೃತಿ ಉತ್ತಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುಭವ ಅಥವಾ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದಲೇ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿಯ ಭಾಷೆ (ಗದ್ಯ) ಸೀದಾ-ಸಾದಾ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅದು ಆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಭಾಷೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ‘ಹಳದಿಮೀನು’ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆಯೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು -ಅದೂ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದು-ಏನೋ ಇದೇ ಎಂಬುದಂತೂ ಖಚಿತ. ಆದ್ದರಿಂದ, “.....ನವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೇವಲ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರ – ಇವುಗಳಿಗೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು”-ಕೊಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಂತ್ರ-ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ, ಕೃತಿಯೊಂದರ ವಿವೇಚನೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ, ಆಗಬೇಕು. ಭಾಷೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ತಂತ್ರ, ನೂತನವಾಗಿದೆ – ಎನ್ನುವಂಥ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರೆ, ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಭಾಷೆ ತಂತ್ರ, ಆ ಅನುಭವ, ಆ ಭಾಷೆ-ತಂತ್ರದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

ಎನ್ನುವಂತಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡುವುದು ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಗ್ರಹಣಗುಣ ಸೂಚ್ಯತೆ, ಧ್ವನಿತ್ವ”-ಗತಿಸ್ಥಿತಿಯ ಭಾಷೆಗಿಲ್ಲ-ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಜಾಲಿ ಹಾಳರು. ಲಂಕೇಶರ ಹಾಗೆಯೇ-ಗಿರಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಸಾಂದ್ರತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಉದಾಹರಣೆ. ಇನ್ನು ಸೂಚ್ಯತೆ-ಧ್ವನಿತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ : ಕಾದಂಬರಿ ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರ, ವಿವರ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಫೀಸು-ಬಾಸು-ಗುಮಾಸ್ತರುಗಳು-ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಅರ್ಥಹೀನತೆಯನ್ನ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಗದ್ಯವೇ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರನ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ; ವೀಕ್ಷಕ ವಿವರಣೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ-ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾದ ಆ ವಿವರಗಳು ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಖಚಿತ. ಅಪರಿಚಿತ ನಗರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲ ಆ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬಹುದು: ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾರಿ ಸಿಗದ ಅಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜೀವನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಸಂದರ್ಭ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬೀಡಿಯಂಗಡಿಯವನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಗಮನವನ್ನೇ ಕೊಡದೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಕಿಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜ ಕಠೋರ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನ ತಳೆಯುತ್ತದೆ – ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಬೀಡಾ ಅಂಗಡಿಯವನನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಈ ಭಾಗ:

“ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಬೊಜ್ಜಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಣಿಚೀಲ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಚಕ್ಕಳಮಕ್ಕಳ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ.....ತೋಳಿಲ್ಲದ ಕಪ್ಪು ಕೋಟೊಂದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ.....” ಇತ್ಯಾದಿ (೭೯) ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಜಡತ್ವವನ್ನು, ಅದು ಅಲಗಾಡುವಂಥದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೇ ಅವನ ಎಲೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿದು, ಅಡಿಕೆ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ, ಬೀಡಾ ಕಟ್ಟಿಡುವ ರೀತಿ ಹೊಸ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ಕಿಲುಬುಕಾಸಿನಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ.. ನಿರ್ಜೀವ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? (ಪ್ರಟ ೮೦, ೮೧). ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ವೀಕ್ಷಕ ವಿವರಣೆಯ ಧರ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಅದರ ಆತಂಕ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೀಡಿಯಂಗಡಿಯವನ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆ ತುಂಬಾ ಧ್ವನಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಬಹುಭಾಗ ವಾಚ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಎರಡೂ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಭಾಷೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಷ್ಟೇ, “ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಂಥ ಅಲ್ಪ-ತೃಪ್ತಕೃತಿ”- ಎನ್ನುವ ಹಾಲಿಹಾಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಚರ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ – ‘ಆತನ’ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಅವರು ಎತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

“.....(ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತು.)” -ಎಂಬುವುದು ಜಾಲಿಹಾಳರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ‘ಆತ’ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ-ನಿಜ. ಆದರೆ ‘ಆತನೇ’ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ‘ಆತ’ನಿಲ್ಲದೆ ಈಗಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ತೆರೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ನಿಜ. ‘ಆತ’ನ ವೀಕ್ಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಜೀವನದ ಅರ್ಥಹೀನತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಅಪರಿಚಿತ ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು ನಗರಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ನಗರದ ಜೀವನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು, “.....ಪ್ರಾಯಶಃ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಲ್ಲ, ಬೇಕೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆದಿರಬೇಕು, ಆದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಂದು-ಸಮಾಜದ್ದು: (ಜೀವನದ್ದು). ನ್ಯೂರಾಲಜಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಪ್ರೊಫೆಸರ್, ಆಫೀಸು, ಗುಮಾಸ್ತರುಗಳ ವರ್ತನೆಯ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. [“ಅಂದ್ರೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಬಾಯಿಂದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಚೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಅಷ್ಟೆ. ವಾಕ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ, ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯಿಲ್ಲ”] ಇನ್ನೊಂದು - ‘ಆತ’ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯದು: ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ‘ಆತ’ನ ವಿಕಿಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತಯಾರಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ, ಈ

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಆತ'ನ ಪಾತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಿಂತ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಬದುಕನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ನೋಡುವ, ವಿಡಂಬಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿನ್ನೆಲೆಬೇಕಿತ್ತು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರಾರ್ಥಕ್ಕೆ 'ಆತ'ನ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ-ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಕೆಲಸ ಸಿಗದೆ ಪರದಾಡಿದ್ದು, ಆಫೀಸು-ಗುಮಾಸ್ತರ-ಬಾಸುಗಳ ವರ್ತನೆ ಮಾತ್ರ 'ಆತ'ನ ತೀವ್ರ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕೊರತೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ದೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಾಲಿಹಾಳರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಾ ಇಡೀ ಕೃತಿ ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತೆಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಆತ' ಮತ್ತು 'ಆಕೆ' ಹೇಗಿದ್ದರೋ ಹಾಗೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪರಿಚಿತ ಊರಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ವಿಚಾರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. [...ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಆತುರ-ಆತುರಗಳಿಂದ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂದೂ ಎಂಟು ಘಂಟೆಗೆ ಏಳದವರಿಬ್ಬರ ಆರು ಘಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು", ಪುಟ ೧೩] ಬಾಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾಸುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನ್ಯೂರಾಲಜಿಯ ಗುಮಾಸ್ತ ಡೈರೆಕ್ಟರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ನೋಡಬಹುದು ಎಂದರೆ, "ಇಲ್ಲ, ನನಗೆ ಈಗ ಅವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ದಾರಿ ತಾನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅಪರಿಚಿತ, ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬಾಸುಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ["ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನ್ಯೂರಾಲಜಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೇನು, ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೆ", ಇತ್ಯಾದಿ, ಪುಟ-೬೪] "ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿ ಹೋದರೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ"-ಎನ್ನುವ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ "ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆ ಆದೀತೆ?"- ಎನ್ನುವ ಚಡಪಡಿಕೆ. ಆದರೆ, ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ".ಹೇಗೆ ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಬದುಕಲಿ..." ಎನ್ನುವ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಕೊನೆಗೆ ಸಾವೇ ಕ್ಷೇಮ ಎನ್ನುವಂತಹ ಹಂತದವರೆಗೂ ಅವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬೆಳೆದಿದೆ. ["ಈ ಮೂರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ವರ್ಷವೇನು, ಕಳೆದ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಂತೂ ಬದಲಾಗಿದ್ದೇನೆ." ಪುಟ-೧೧೭)

ಕಾದಂಬರಿ 'ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ಗತಿ' ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಅಪರಿಚಿತ ನಗರದಲ್ಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ, ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅವನ ಹುಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಾಗುವ ಅನುಭವ ಒಂದೇ. ಎಲ್ಲೂ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, 'ಆತ' ಓಡುವುದೊಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅದು ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ತರುವುದಿಲ್ಲ. "ಇದೀಗ ಬೇರೆ, ಇದೀಗ ತನಗೆ ಹೊಸದು, ಇದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಖುಷಿಯಾಗಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಶುರುವಿನ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದಿಂದ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೊಸದೇ ಇಲ್ಲವೆ ಎನ್ನಿಸಿ ತಾನು ಹೊರಟಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ." (ಪುಟ ೧೨೩)

ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೂ, ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸುದೈವದಿಂದ ಗಿರಿಯವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೇ-ಕಾಮು, ಕಛಾರನ್ನು ಓದಿದ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಎರವಲು ತಂದದ್ದು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ, ನಮಗಲ್ಲಾ 'ಅಗದಿ' ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ರುವ ಕಾದಂಬರಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಮರಳಿದವನು, ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹೋಟೆಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. "ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ (ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ) ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ 'Co-lodgers' ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಸಹ ತನ್ನ ಮನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಜಾಲಿಹಾಳರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದಿರುವುದು, 'ಆಕೆ'ಯ ಮನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮೌನ ವಹಿಸಿರುವುದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದು ಕೊರತೆ.

ತಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಲಿಹಾಳರು ಎತ್ತಿರುವ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ಆತ' ಕೇವಲ ಉದ್ಯೋಗಾವೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಜೀವನವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವುದನ್ನು, ಈ ಕಾದಂಬರಿ ತೊಡಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ 'ಆತ' ಕಲಿತಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ 'ಆತ'ನಿಗೆ ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಆಫೀಸು ಬಾಸುಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ತೀವ್ರತೆ ಬಂದಿದೆ. [ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಂಥದೇ ಸಂಭಾಷಣೆ ವಿವರಗಳು ಬರುವುದರಿಂದ ಬೇಸರ ತರಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಹೊಸದೇನನ್ನು ಹೇಳದೆ ಹೋಗಬಹುದು-ಕೂಲಿಗಳ ವರ್ತನೆ ಮುಂತಾದುವು. ಅಂಥಾ ಕಡೆ ಕಾದಂಬರಿ ವೀಕ್ಷಕವಿವರಣೆಯ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸದಂತಿರುತ್ತದೆ.]

ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು 'ಗತಿ,ಸ್ಥಿತಿ'ಯಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಂಡರಿಸಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪ. 'ಗತಿ,ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೇಳಿರುವ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. "ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾದಂಬರಿಯ 'ಈತ' ವಿಲಕ್ಷಣ ವ್ಯಕ್ತಿ; ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಅವನ ಒಂದು ಅಂಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಕವಿದು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ." ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚರ್ಚೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, "ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಬರಿ ಒಂದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವೇದಶಾಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ"-ಎನ್ನುವ ಜಾಲಿಹಾಳರ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ ಹೇಳಿಕೆ ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತುಂಬಾ ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ?

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

೧ ಕನ್ನಡಿ

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕನ್ನಡಿ

ಯಲಿ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ನಾ ಚಂದ

ಉಳಿದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇತ ನರಪೇತಲ

ಊದಿಕೊಂಡ ಗಲ್ಲ

ಚಿಂತೆ ತುರಿಸುವ ಮೂಗು

ಆಸೆ ಇಂಗಿದ ಕಣ್ಣು ತುಟಿ ಕಿವಿ ಧೇಟು ಗೊಲ್ಲ

ನ ರೂಪ ಇವೆಲ್ಲ

ಅತೀ ರಾಕು ರೀಕಾಗಿ

ಚದುರಿಕೊಂಡು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ

ನನಗೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಮರೆಸುತ್ತವೆ

ಮೊನ್ನೆ ಕಟ್ಟು ಕಳಚಿತ್ತದರದು

ರಿಪೇರಿಸಿ ತಿರುಗಿ ತಂದಾಗ

ಏನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು

ತೂಕ ತಪ್ಪಿದ ಸ್ವಭಾವ

ಇಲ್ಲಾಗದವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಾದಂತೆ
ಕೆಟ್ಟವನಾಗಿದ್ದವ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಸಾಧುವಾದಂತೆ
ಕೊನೆಗೆ ನಿರಾತಂಕ ನನ್ನ
ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ಬದುಕು
ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದಂತೆ
ಕನ್ನಡಿಯ ಅದ್ಭುತ ಡೊಂಬರಾಟ
ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಆಳದ ಮಿಥ್ಯಪರಿಪಾಠ
ನನಗೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ ಸೋಗಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ
ಒಂದೇ ಕಳವಳವೆಂದರೆ ಆಗಾಗ
ನಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ನಾಗಿ ಸಂಜೆ ಆರರ ಅಪ್ಪ
ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನ ಭಟ್ಟ
ಹೀಗೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಗುಂಪಾಗಿ
ನನ್ನನ್ನೇ ಶೂನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ
ಆಗ ಆ ನಾನು
ತಡೆಯಲಾರದೆ ಗಬಕ್ಕನೆ ಹೊರಬಂದು
ಈ ನನ್ನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ
ತಪ್ಪಾಯಿತು ತಪ್ಪಾಯಿತು ಅನ್ನುತ್ತೇನೆ
ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತೇನೆ

ಆದರೂ ಈ ಕನ್ನಡಿ ಅಲ್ಲೇ
ಮತ್ತು ನಾನಿಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು ಅದೇ ನನಗೆ ಇಷ್ಟ
ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು
ನಾನು ಬದುಕುವದು
ತುಂಬಾ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ.

೨ ಆತಂಕ

ಒಮ್ಮೆಗೇ ಆಗಸ ಕಚ್ಚಿದ ಗುಡುಗುಡು ಮುಗಿಲು
ಫೆಳ್ಳನೆ ಮಿಂಚುವ ಮಿಂಚು
ಪ್ರಬುದ್ಧ ಮಳೆ ತೊನೆಯುತ್ತ
ಇಳಿಗೆ ಇಳಿಯುವ ಕುರುಹು

ನೆಲದ ಮೈತುಂಬ ಸಂಭ್ರಮ ಕಾತರ
ಎಂದಿನದೇ ತೋಯುವಿಕೆ
ಮರಳಿ ಸುರಿಯುವದೆಂದು
ಬಿಸಿಲು ಕಾರುವ ಹಸಿರು ಹೊಳಪು ಸಸಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ
ಒನಪು ವೈಯಾರ.

ಪುಳಕಿತ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮಮ್ಮಲ ತುಡಿಯುತ್ತಿರುವ
ಹೂ ಜಿಗ್ಗು ಮಣ್ಣು ಮೊಳತ ಗರಿಕೆಗಳ
ಮಿರಿಮಿರಿವ ಕಣದಲ್ಲು ಬಿರಿಬಿರಿವ ಮನದಲ್ಲು
ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲು
ಕಚಗುಳಿಯ ಮೈಬೆವರು.

ಹಾಲಿನ ಹಾಡಿನ ಜತೆಗೆ ಸಂತಸದ ಹೊಗರು
ಹೂ ಬಿಲ್ಲು ಚುಂಬನದ
ಸವಿಯ ರೋಮಾಂಚನಕಾಗಿ
ಹಸಿರುಗಳ ಒಕ್ಕೊರಲ ಜೀವಂತ ಕಾದಾಟ
ಆತನಕ ಆತಂಕ.

ಆದರೆ

ಇನ್ನೂ ತಿಂಗಳು ತುಂಬದ ಹೊಸ
ಹೊಚ್ಚ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಹಸಿ ಹುಲ್ಲು ಮರಿಗಳಿಗೆ
ಹಸಿರುಗಚ್ಚುತ್ತಿರುವ
ಎಳೆ ಪಾಚಿ ಗರಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ
ಎಲ್ಲವೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ
ಹೆದರುಗಟ್ಟುವ ಬೆದರು
ಒಳಗೊಳಗೆ ನಡುಕ
ಮಾತ್ರ ಕಣ್ಣು ಪಿಳುಕಿಸುತ್ತಿರುವ
ಚಿಗಿತ ಎಳೆ ಸಸಿಗಳಿಗೆ
ಹೊಸತೊಂದೆ ಅನುಭವದ ಬದ್ಧ ಕಾತರಿಕೆ
ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ತಿಳುವಳಿಕೆ
ಏನೋ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಗಲಿರುವುದ
ಥರಗುಟ್ಟು ಮುಗಿಲು
ಮೈಮೇಲೆರಗುವದ
ನೆನೆದೇ ಮೈ ಮುರಿ ಚೂಪು.

ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ

ಪುಟಪುಟಿಸಿ ಪುಳಕಿತ ಧಾರಾವರ್ಷ
ಹೂ ಎಸಳು ತೆಳುಮೊಗ್ಗು ಚಿಗುರಗಳ ತೊಯ್ಸುತ್ತ
ಪರಿಮಳದ ತಂಪನ್ನು ಕರಡುತ್ತ ಹರಡುತ್ತ
ಗಳಗಳಿಸಿ ಇಳಿದಾಗ

ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲು
ಮಡುವುಗಟ್ಟುವ ಹರುಷ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ತಂಪು ಸ್ಪರ್ಶ

ಮತ್ತು...ಮತ್ತು...

ನೆಲೆನಿಂತ ನೀರಿಂದ ಹೊರಗೆ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರುವ

ಏನೋ ಸಹಿಸಿದನೆಂಬ

ಏನೂ ಸಹಿಸುವನೆಂಬ

ಪುಟಾಣಿ ಹಸಿರು ತಲೆಗಳ ಖುಷಿ

ಮುದ್ದು ಧಿಮಾಕು.

ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ-ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ ಐದು ಅನುಮಾನಗಳು

ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ-ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ

-ಐದು ಅನುಮಾನಗಳು

ಅವಧಾನಿ ಜಿ ಎಸ್

ಈಚಿನ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ, ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೊಸದೆನ್ನಿಸುವಂಥ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು ನನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದು, ಒಂದು : ಶ್ರೀ ಗಿರಿಯವರ 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ', ಎರಡು : ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶರ 'ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ', ಎರಡರ ಪ್ರಕಾರವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕವಿತೆ. ಈ ಎರಡೂ ರಚನೆಗಳು ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾಚಾರೂಪವನ್ನು ಕಂಡರಿಸಿವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಈ ಇವು ಅಭ್ಯಾಸ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದು. ಈಗಾಗಲೇ ಗಿರಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕುರಿತು ಮೂರು ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. 'ಸಾಕ್ಷಿ'- ೧೨ ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, 'ಸಂಕ್ರಮಣ-೪೬ ರಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎನ್. ರಂಗನಾಥ ರಾವ್, ಹಾಗೂ ಸಾಕ್ಷಿ ೧೭ ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಾ.ಗೋ.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಜಾ. ಗೋ. ಅವರ ಲೇಖನವನ್ನೋದಿದ ನಂತರ ಕೆಲವು ಸಂದೇಹಗಳು ಹಾಗೇ ಉಳಿದವು. ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಇವು ಪ್ರೌಢ ವಿಮರ್ಶಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ತೀರ ಬಾಲಿಶ ಗುಮಾನಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ನನ್ನಂಥ ತರುಣ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಿ -ನಿವಾರಣೆಯನ್ನ, ವಿವರಣೆಯನ್ನ ತಿಳಿದವರಿಂದ ಬಯಸುವುದೇನೂ ಅಸಹಜವಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಈ ಪುಟ್ಟ ಬರಹದ ಉದ್ದೇಶ.

೧ 'ಗಿರಿ ಅವರ 'ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ' ತನ್ನ ಸಫಲತೆಗಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರವಾಹ-ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದಂಥ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಂಥ ಒಂದು ಅಲ್ಪ-ತೃಪ್ತ ಕೃತಿ'-ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಜಾ.ಗೋ. (ಪುಟ ೧೦೧/ಸಾಕ್ಷಿ).

-ನನಗನ್ನಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ತಂತ್ರ ಅವಿನಾಭಾವಿ. ಒಂದನ್ನುಳಿದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಇಲ್ಲ. ಇಂಥ ರಚನೆಯ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಥವಾ ನವ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯ ನವೀನತೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದಲ್ಲವೆ? ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಯೂ ಬಹಳ ಗೌಣವೇನೋ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕೃತಿ ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಕೇವಲ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ, ಗತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಕ್ಕಿರುವ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವೇ ಕಾರಣ. ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಗತಿ. ಇಲ್ಲವೆ ಗತಿಯೇ ಸ್ಥಿತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಇಬ್ಬರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೋ ಮತ್ತು ಹೇಗಿರುವರೋ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತು ಹಾಗೇ ಉಳಿಯುವರು.'

೨ ".....ಭಾಷೆದು ಸಂಗ್ರಹ ಗುಣ, ಸೂಚ್ಯತೆ, ಧ್ವನಿತ್ವ ಮುಂತಾದ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳಾಗ, ಆಳವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ-ಎಂದಿದ್ದು. (ಪುಟ ೧೦೧ / ಸಾಕ್ಷಿ)

-ಈ ಹೇಳಿಕೆಯು ವುಡು ಕಷ್ಟ. ಕಾವ್ಯಗುಣವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇನೋ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ಸಂಗ್ರಹಗುಣ ಹೊಡೆದು ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸೂಚ್ಯತೆ, ಆಳ, ಧ್ವನಿತ್ವ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿ ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು, ಅನುಭವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಇಲ್ಲಿ ಜಿ. ಎನ್. ರಂಗನಾಥರಾಯರ –

“ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಿಚಿತ್ರದಂತೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವ ಗಿರಿಯವರ ಭಾಷೆಗೆ ಎರಡು ಮುಖ, ವಸ್ತು, ಸ್ಥಿತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅದರ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ತೋರಿಸುವ ರಂಜನೀಯ ಭಾಷೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಕಾಲಿನ ನೋವು-ಆತಂಕಗಳ ಮಿಡುಕ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಧ್ವನಿ.... ಆ ಭಾಷೆ ಸಾಕ್ಷರ ಚಿತ್ರದಂತೆ.....ಆತನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನೋವು, ಸಂಕಟ, ಆತಂಕಗಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಮಡುಗಟ್ಟುತ್ತದೆ.....ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿಸುವ ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಪರಿಚಿತವಾದದ್ದು” (ಪುಟ ೬೦/ ಸಂಕ್ರಮಣ-೪೬) ಮತ್ತು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ

‘ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಉಪಯೋಗಿಸದ ಹಾಗೆ ಗಿರಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯದಿದ್ದರೂ ಈ ಕೃತಿ ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ...ನಮಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಸಿಟ್ಟು, ತಾಪ, ಐರನಿಗಳನ್ನು ನಾಯಕನ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು....’ (ಪುಟ ೧೧೨, ೧೧೬/ ಸಾಕ್ಷಿ ೧೩)

–ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಆಲೋಚಿಸಲೂಬಹುದು.

೩ ಗೆಳೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆತ ‘ಏನೂ ಅನ್ನಿಸಲ್ಲ. ಹೀಗಾಯಿತು ಅಂತ ಮತ್ತೆ ಘಟನೆಗಳೇ-ಮರುಕಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅನ್ನಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು: ಇದು ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಖಾರವಾಗಿದೆ’ ಅಂದ ಹಾಗೆ, ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದು “ಆತನ ಆಗಿನ ಮನೆ ಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಜವಾದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ನಿರೂಪಣೆ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಂತೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಉತ್ತರ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ; ‘ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಆತ “ನನಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ವಾಕರಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ” ಎಂದಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಉತ್ತರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಜಾ.ಗೋ. (ಪುಟ » ೧೦೩,೧೦೪ / ಸಾಕ್ಷಿ-೧೭)

-ಈ ರೀತಿ ಉತ್ತರ ಬಯಸುವುದು ಯಾಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮುಂದೆ ‘ಅವರ ಆ ಎಲ್ಲ ಬೇಸರ, ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ತತ್ತರಿಕೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವಾದ ಮತ್ತು ಕೂಲಂಕುಶವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿತ್ರಣ’ ಇನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದ್ದರೂ, ಆತ ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳಕ್ಕೆ, ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬೇರು ಬಿಡಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ ತಾನೆ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆತನ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆ ಉತ್ತರವೇ ಸಕಾಲಿಕ. ಸೂಕ್ತವಲ್ಲವೇ? ಅಲ್ಲದೆ ನನಗನ್ನಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಅನುಮಾನ: Psychological ತತ್ವ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ ಹಿಡಿದೇ ಆತನನ್ನ-ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂಬುದು.

೪ ‘ಅಂತೂ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚಿತ್ರಣ ನಾವು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಅಸಮಂಜಸವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಪುಟ ೧೦೭/ ಸಾಕ್ಷಿ ೧೭).

“ಆತ ಬಹುಪಾಲು ತನ್ನ ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರ, ಬಾಹ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದು : ‘ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ತನ್ನವರನ್ನು ಆ ಬಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಪಡಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ’ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆತನ ‘ಇಡಿ’ಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬಂದ ಹಾಗೆ?

“ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ’ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಹಗುರವಾದದ್ದೇ?

೫ ‘ಆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕವೂ ಅ-ಸಾಮಾಜಿಕವೂ ಆದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದಲೇ ಮತ್ತು ಮಾನದಂಡದಿಂದಲೇ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ಅಳಿಯುವುದು-ವಸ್ತು-ನಿಷ್ಠೆ ಎನಿಸಬಹುದೇ ಮತ್ತು

ಯೋಗ್ಯವಾಗಬಹುದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು -ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕು' ಎನ್ನುವುದು. (ಪುಟ ೧೦೭ / ಸಾಕ್ಷಿ ೧೭).

ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಂತೆ : ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರನಂತೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರನಂತೆ ಯಥಾ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕ್ಲಿಕ್ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೆ, ಕಾಮೆಂಟ್ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೆ ಅಥವಾ ನೋಡುವುದಷ್ಟೆ 'ಆತ'ನದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕವೂ, ಅ-ಸಾಮಾಜಿಕವೂ ಇಲ್ಲವೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವೂ, ಸಾಮಯಿಕವೂ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆ ಪರಿಸರದ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಆತನ ಕಣ್ಣೋಟದ ನೇರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವೂ, ವಸ್ತು-ನಿಷ್ಠವೂ ಆಗ ಬಲ್ಲದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ನನಗೆ.

ಗಿರಿಯವರ ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿ: ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಂದು ಸೂಚನೆ

ಗಿರಿಯವರ 'ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿ':

ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಂದು ಸೂಚನೆ

ಕಿತ್ತೂರ ರಾಮಚಂದ್ರ

ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು : ಅದು ಹಿತ-ಅಹಿತವಾದ, ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಆಗಿಹೋದ ಅನುಭವ, ಅಥವಾ ಘಟನೆ ಅಥವಾ ಸಂಶಯಗಳ ಸರಪಳಿ. ಎಷ್ಟೇ ಮರೆಯಬೇಕೆಂದರೂ ಮರೆಯಲಾರದ, ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಆ ಘಟನೆಯು ಕಥೆಯ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ತಾಕಲಾಟ. ಕೊನೆಗೆ ಅಸಹಾಯಕತೆ, ರಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೆಚ್ಚು... ಯಾವುದನ್ನೂ ನಂಬದ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದ ತುಯಿತ...

ನಾನು ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ನವ್ಯ ಕಥೆ, ನೀಳತೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಪೊಸೆಸ್‌ನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಾತು ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ 'ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ಕತೆಗಳು' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಖಾಸನೀಸರ 'ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೀನನ ಅದ್ಭುತ ದೀಪ'ದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಬೋಧ ಮತ್ತು ವೈನಿಯ ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ, ರಾಮಾನುಜಮ್‌ರ 'ಅಣ್ಣಯ್ಯನ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಬರುವ ಅವನ ವೈಧವ್ಯದ ಚಿತ್ರ, ಆರೈರ 'ಗುರು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಮೂಲಭೂತ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆ, ಇವೇ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

ಇಂಥ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ (Focus) ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಅಲೆಗಳಂತೆಯೋ, ಚೌಕು ಚೌಕಾಗಿಯೋ, ದುಂಡು ದುಂಡಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆಯುವ ಕಥೆಯ ಹಂದರ ಮುಖ್ಯವಾ ಗಮನಿಸತಕ್ಕ ಅಂಶಗಳು. ಆದರೆ ಗಿರಿಯವರ 'ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ವಿಶೇಷ ಗುಣಮದರೆ ಈ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವು ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು. ಯಾವದೇ ತರಹದ ಕೇಂದ್ರ-ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಬೇಜಾರನ್ನು, (Boredom) ಶುಷ್ಕತೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವುದು, ಇದರ ಗುಣವಿಶೇಷ. ಒಂದು ಶ್ರದ್ಧೆ, ಅದು ಬೀಳುವ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಅಸಹಾಯಕತೆ, ಅನಾಥ ಅನಿಸಿಕೆಯೇ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಜೀವನವೇ, ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ Bore ಆಗುವುದು ಬೇರೆ. ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಅದರ ಪತನ, ಮುಂತಾದ ಯಾವದೇ ನಾಟಕೀಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಜೀವನದ ಬರಡುತನವನ್ನು ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸಾಹಸ ಗಿರಿಯವರದು.

ಈ ಅಂಶವನ್ನು 'ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿ'ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಆಶಯ.

ಬೀದಿಗೆ ಬಿದ್ದವ

ಬೀದಿಗೆ ಬಿದ್ದವ

ಉಬರಡ್ಡ ಜಿ ಎಸ್

ಜಗವೆಲ್ಲ ಮಲಗಿರಲು ಎದ್ದಂಥವನ ಕತೆ ಬೇರೆ
ಇದು ಬೇರೆ:
ಅಜಗರದಂತೆ ನಗರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಿದ್ದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ
ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಗಲೀಜು ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ
ಗಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರಿದ ಗಯ್ಯಾಳಿ ಸಂದಿಗಳಲ್ಲಿ
ಸಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ
ಎಡಕೆ ಬಲಕೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಜನರ
ಸಂಧಿಸುತ್ತ ಸಂಧಿಸುತ್ತ ಪೇಟೆ ಸುತ್ತುತ್ತೇನೆ
ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿಗಾಗಿ ಅಂಗಡಿ ಹತ್ತಿ
ಹುಡುಕುತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತ ಸಿಗಲಾರದ್ದಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಕಳವಳಿಸುತ್ತ
ಕಾತರದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತದೇ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ
ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತ ಇಳಿಯುತ್ತ
ಬೇಟೆಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಹಾಗೆ ಭಯದಲ್ಲಿ ಬೆವರುತ್ತ
ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪಿ ಓಡುತ್ತೇನೆ
ಹೆಳವನ ಹಾಗೆ ಅಸಹನೆಯಲ್ಲಿ
ಹೊರಳುತ್ತ ಹೊರಳುತ್ತ ಕುದಿಯುತ್ತೇನೆ
ಇಂಥ ಅಥವಾ ಇಂಥದೇ ಅಸಂಗತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ
ಅನಾಥ ಕಿರಿಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ :
ಅಯ್ಯಾ, ಒಬ್ಬಂಟಿ ನಾನು ಒಬ್ಬಂಟಿ....ಒಬ್ಬಂಟಿ.

ಈ ಭೋರ್ಗರವ ನಗರಾಂತರಾಳದೊಳಗೊಳಗೆ ಒಳಹೊರಗೆ
ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಪ್ರದರ್ಶನ ರತಿ ವಿಲಾಸ ವಿಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ
ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮಗು –
ಪೂರ್ಣ ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಸಾಗಿದ್ದುಂಟು.
ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಈ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಈ ಉನ್ಮತ್ತತೆಯ
ನಿರ್ವಿಘ್ನ ತುರಿಕೆ ಗುಹ್ಯಾಂಗ ರೋಗಕ್ಕೆ
ಯಾವ ಧನ್ವಂತರಿಗೂ ಮದ್ದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಈ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲಿನ ಬೋರ್ ಹೊಡೆಯುವ ಗೊಂದಲದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ
ಬೀದಿಗೆ ಬಿದ್ದವನಯ್ಯಾ ನಾನು ಬೀದಿಗೆ ಬಿದ್ದವ.
ಅರಗಿನಮನೆಯಂಥ ಈ ನಗರದ ಒಗ್ಗದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ

ಕರಗಿಹೋಗುವ ಮುನ್ನ
ನನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಂತಿಕೆಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹೊತ್ತು
ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಓಡೋಡಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ
ಅಜ್ಞಾತವಾಸಕ್ಕೆ.

ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ

ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ. ಎಂ.

ಸ್ವಾಮೀ,
ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು, ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡೂ ಹೌದು.

ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಕಡಬ ಕುದಸತೀವಿ,
ಅಲ್ಲಿ ಹ್ವಾದಾಗ ಇಡ್ಲಿ ಬೇಯಿಸತೀವಿ,
ಹೊತ್ತ ಬಂದರ ಹೊತ್ತಸತೀವಿ-
ಹೋಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹೊಲಿಗೆಡಿಸಿಬಿಡತೀವಿ.

ಸ್ವಾಮಿ
ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು, ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡ ಹೌದು.

ಉಭಯ ಲಾಭ ನಮ್ಮ ವ್ರತ,
ಗೆಡ್ಡೆತ್ತಿನ ಬಾಲ ನಮಗೆ ಹಿತ.
ಬುಡ ಇಲ್ಲದ ಗಡಿಗಿ ಹಾಂಗ
ಹಾಂಗ ಹಾಂಗೂ ನಮ್ಮ ಮತ.

ಸ್ವಾಮಿ
ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು, ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡೂ ಹೌದು.

ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗುವ ತನಕ
ದೊರೆಯದು ಗುಲಾಬ ಜಾಮನ ಅಂತೆ,
ಸಲಾಮು ಹೊಡದು ಮಲಾಮ ಹಚ್ಚಿ
ದಾಸರ್ಥಾಂಗ ನಡಕೋತೀವಿ,

ಸ್ವಾಮಿ
ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು, ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡೂ ಹೌದು.

“ಉಡುವಿನ ನಾಲಗೆಯಂತೆ ಎರಡಾದಡೆ
ಕೂಡಲ ಸಂಗಯ್ಯ ಮೆಚ್ಚುವನೆ?”

ಹೇಳತಾನ ದೊಡಮನಶ್ಯಾ.

ಇದರ್ದಂಗೆ ನಡದರ

ಮಧ್ಯಾಕ್ಷದಾಗ ಮುಳಗಬೇಕಾದೀತು ಇವನ್ನಂಗ.

ಅದಕS

ಉತ್ತರಕ ಬಂದರ ಉಸರವಳಿ,

ದಕ್ಷಿಣಕೆ ಹ್ಯಾದರ ಹೇಸರಗತ್ತೆ,

ಸ್ವಾಮಿ ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು, ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡೂ ಹೌದು.

ಧನಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕೈಹಿಡೀಬೇಕಂತ

ದರಿದ್ರ ನಾರಾಯಣನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು,

ಹೊತ್ತ ಬಂದ್ಲಂಗ ಕೊಡಿ ಹಿಡಿವ,

ಗಾಳಿಗುಂಟ ಗಿರಕಿ ಹೊಡಿವ 'ಗಾಳಿಕೋಳಿ'

ಸ್ವಾಮೀ

ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು, ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡೂ ಹೌದು.

ಜಯಜಯಕಾರ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು.

“ಗಾಂಧೀ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ”

“ನಂ ಇಂದ್ರಾಗಾಂಧಿ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ”

ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರ-

ಗೋಡ್ಲೆ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ’

ಸ್ವಾಮೀ

ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು, ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡೂ ಹೌದು.

ಆ ಕಮೀಟಿ ಈ ಕಮೀಟಿ

ಸುಟ್ಟ “ಸುಡಗಾಡ ಕಮೀಟಿ ಇರಲಿ,

ನಿಘಂಟ ಇರಲಿ, ಕಗ್ಗಂಟ ಇರಲಿ

ಬಾಲದ ಗಂಟ ಬಿಟ್ಟವಲ್ಲ.

ಸ್ವಾಮೀ

ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡೂ ಹೌದು

ನಮಗ ಗೊತ್ತೆ, ಬಾಲ ಹಿಡಿದು ಬದುಕುವ ಗತ್ತೆ.

ಅದಕs

ಬಾಲ ಜಾಡಿಸಿದರ ಕಾಲ ಹಿಡೀತೀವಿ,

ಕಾಲ ಜಾಡಿಸಿದರ ಬಾಲ ಹಿಡೀತೀವಿ.

ಯಾಕೆ?

ಬಾಲ ಹಿಡಿದರ ಕೋಲ ಬರತದ ಡುಂಡುಂ.

ಕಾಲ ಹಿಡಿದರ ಕಂಡದ್ದ ಬರತದ ಡುಂಡುಂ.

ಸ್ವಾಮೀ

ನಾವು ಮೈಸೂರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಹೌದು, ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡ ಹೌದು.

ಆದರೆ

‘ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಲ್ಲ ಸ್ವಾಮೀ, ನಾವು.

ಕೇಶಿರಾಜ ಹೇಳುವ ‘ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ.

ಅನಿವಾರ್ಯ

ರೇಣುಕ ಪ್ರಸನ್ನ ಮ ಗಂ

ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಒಂಬತ್ತೂ ಮೂವತ್ತು ಮುಕ್ಕಾಲು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಹೊರಳಾಡಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಫೈರ್ ಬ್ರಿಗೇಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹೊಡೆದದ್ದು ಕೇಳಿಸಿದ್ದರ ನೆನಪು!

ಸಂಜೆಯ ಸಮಾರಂಭವನ್ನೆಷ್ಟು ಮರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸೋಲೇ ನನ್ನ ಗಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

‘ಥತ್ ನನ್ನ ಮುಂದೆಯ ತಲೆಯಂತಹ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕ’-ನನಗೆ ನಾನೇ ಬೈದುಕೊಂಡೆ.

ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಪಿಳಿ-ಪಿಳಿ ಮಿಳಿ-ಮಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟೆ, ನಿದ್ರೆಯ ಮಂಪರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಕಿಟಕಿಯತ್ತ ತಿರುಗಿದೆ. ಪೇಪರ್ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು, ಹೊಸ ದಿನವನ್ನಾರಂಭಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಗಸಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡೆ. ಮಡಿಕೆ ಬಿಚ್ಚಿದೆ, ತಿಂಡಿ ಕದ್ದು ತಿಂಡಿ ಸಹಿತ ಅಮ್ಮನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಮಗುವಾದೆ. ಪೇಪರನ್ನು ಮಡಿಚಿದೆ, ಅನುಮಾನ ಹೆಡೆಯಾಡಿತು! ಪುನಃ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡೆ : ಮತ್ತೆ ಮಡಿಕೆ ಬಿಚ್ಚಿದೆ, ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ! ನನ್ನದೇ ಚಿತ್ರ!ನಾನೇ..ನಾನೇ..ನಟರಾಜ ವಿಗ್ರಹ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.....ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕ್ಯಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನನಗೆ ಶಾಲು ಹೊದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರದ ಕೆಳಗಿನ ಒಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ.....ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ....ಮಗ ದೊಮ್ಮೆ ಓದಿದೆ, ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತರದಿಂದ ಮೂರರವರೆಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಕತ್ತೆ ನಾನಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಿದ್ರೆಯಿಂದುಂಟಾದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಲವಲವಿಯೂ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. “ಭಾನುವಾರ ಪೇಪರಿಗೂ ರಜ ಕೊಡಬೇಕು, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದೇ ‘ವಾಚಕರವಾಣಿ’ಗೆ ಬರೆಯಲೇ ಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ.”

ಪೇಪರನ್ನು ಕಿಟಕಿಯಿಂದಾಚೆ ದೂರ...ದೂರ...ದೂರ...ದೂರ, ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸೇರಿಸಿ ಎಸೆದು ಬಿಡೋಣವೇ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಆದರೆ –

ಹಾಳು ಚಟ!

ಪೇಪರೋದದಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಉಚ್ಚೆ ಕಟ್ಟಿದಷ್ಟು ಸಂಕಟ, ಪೇಪರನ್ನು ಎಸೆಯಲಾಗದೆ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟ್ ಬೆಂಕಿವೊಟ್ಟಣ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಂದು..... ಎರಡು.....ಮೂರು.....ಗೀರಿದೆ .....ಗೀರಿದೆ .....ಗೀರಿದೆ.....ಕಿಟಕಿ ಯಿಂದಾಚೆ

ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇನೆ, ಚಿಟಿ.....ಚಿಟಿ.....ಹಿಡಿದಿದ್ದು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದು ಬೆಂಕಿಪೊಟ್ಟಣದ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರಿಸಿ: ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗೀರಿದೆ, ಮೂರು ಕಡೆಗಳ ನಷ್ಟವನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯದು ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಸಿಗರೇಟೆಗಳೆಂತ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಪೇಪರೋದಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ನನ್ನ 'ಸನ್ಮಾನ'ದ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನಾದರೂ ಓದಲೇಬೇಕೆಂದು ಹಟ ತೊಟ್ಟೆ, 'ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ದುರಂತ.....ರೈಲ್ವೆ ನೌಕರರ ಮುಷ್ಕರ..... ಪೊಲೀಸ್ ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿ ರೈಲುಗಳ ಓಡಾಟ' (ಐದನೇ ಪುಟದ ನಾಲ್ಕನೇ ಕಾಲಂ ನೋಡಿ). ಐದನೇ ಪುಟಕ್ಕೆ ತಿರುವಿದೆ 'ಕನ್ನಡದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬರಹಗಾರ... ..' ಥತ್ ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಸುದ್ದಿ ಓದಿದ, ಮಡಿ ಹೆಂಗಸಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅಗಸಗಿತ್ತಿ ಒಗೆದು ಸಿಂಬಿ ಸತ್ತಿಟ್ಟ ಸೀರೆಗೆ ಒಂದು ಚೆಂಬು ಮುಸಿಪಾಲಿಟಿ ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿದ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು.

ಆದರೆ ನಾ?

ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆದೆ, ಬಾಯಿತುಂಬಾ ಹೊಗೆ ಬಿಟ್ಟೆ, ಈ ಒಂದು ದಮ್ಮಿಗೆ ಸಿಗರೇಟು ಕಾಲು ಭಾಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಉರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಸಿಗರೇಟನ್ನು, ಒಮ್ಮೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತಿರುವ ಹೊಗೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಪೇಪರನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದೆ. ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಸಿದ ಬೇಡದ ನಂಚಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಗಬಕ್ಕನೆ ನುಂಗುವಂತೆ ಓದತೊಡಗಿದೆ.

“ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬರಹಗಾರ 'ರೇ'ಯವರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳ ನಮನ”

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದೆ-

'ಕ್ರಾಂತಿ ರೇಯವರ ರಕ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ರೇಯವರ ವಂಶವೆಂದರೇನೇ ಕ್ರಾಂತಿ! ಶ್ರೀಯುತರ ತಂದೆಯವರು ತಾವು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹುಡುಗಿಗಾಗಿ ಇಡೀ ಜಹಗೀರಿಯನ್ನೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸಮಾಜವನ್ನದುರಿಸಿದವರು!! ಅಂತಹ ವಂಶದ ರೇಯವರು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲೂ ಇದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಯುತರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬರಹವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಘನ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು, ಗೌರವ ಡಿ. ಲಿಟ್. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ತರುಣ ಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೀಡಿ ತನಗಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸೂತಕವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದೆ.

ರೇಯವರ ಲೇಖಣಿ ಎಂದೆಂದೂ ಕ್ರಾಂತಿಗೇ ಮಿಸಲಾಗಿರಲಿ,

ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು ರೇ....,

ಮಾನ್ಯ ರೇಯವರು ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತ-“ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ವಂದನೆಗಳು, ಬರೆಯುವುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ; ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಜನ ಓದಬೇಕು, ಓದಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ವಿಚಾರವ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಸಹೃದಯರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗಲೇ ಸಾಹಿತಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಗೌರವ ಸಲ್ಲುವುದು” ಎಂದರು.

“ಜನರೇನಾದರೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ....?” ಧೊಪ್ಪನೆ ಶಬ್ದವಾಯಿತು

ವಾಯಿತು, ಕತ್ತೆತ್ತಿದೆ. ಎದುರು ಮನೆಯ ಕಾಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮರಗಳ ಬೇರುಗಳ

ಬಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೋ, ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಜಿಟಿ.....ಜಿಟಿ ಹಿಡಿದು ತೊಯ್ದಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಕಾಂಪೌಂಡು ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತ್ತು,

ಹಳೆಯ ಮರವೊಂದು ಈ ಬಿರುಕಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಸಿಗರೇಟು ಇನ್ನು ಸೇದಲಾಗದಷ್ಟು ಉರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಆಷ್‌ಟ್ರೇಗೆ ತುರುಕಿ ಅದು ಉರಿಯುವುದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತೆ, ಉರಿದುರಿದು ಬೂದಿಯಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಪೇಪರಿನ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಯಿತು-

ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಹೆಡ್ ಲೈನ್ಸ್ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಡಿದುವು-

ಸಿಗರೇಟಿನ ಬೂದಿ...ಪೇಪರಿನ ಹೆಡ್‌ಲೈನ್ಸ್.....ಹೆಡ್‌ಲೈನ್ಸ್.....ಸಿಗರೇಟಿನ ಬೂದಿ. ನೋಡಿದೆ, ನೋಡಿದೆ, ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ, ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪಿ ಯು, ಸಿ. ಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಪಿ ಸಿ ಎಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ “ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನಾಶಪಡಿಸುವುದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಕೇವಲ ರೂಪ ಮಾರ್ಪಡಬಹುದು” ಎಂಬ ಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿಯ ತತ್ವ ನೆನಪಾಯಿತು. ಒಳಗೆ ಮಗು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅರಚಲಾರಂಭಿಸಿತು, ಹೊರಗೋ ಜಿಟಿ.....ಜಿಟಿ..... ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೋ ಕ್ಯಾಬರೆ, ಆ ಜಿಟಿ ಜಿಟಿಯಲ್ಲೂ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸುಡುವಂತಹ ಶಾಖ ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಭೂತಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿತು.

‘ಮನೇಲಿ ಯಾರಾದ್ರೂ ಇದ್ದೀರೋ ಸತ್ತಿದ್ದೀರೋ, ಮಗು ಬಡ್ಕೊತಾ ಇದೆ. ಒಬ್ಬರಿಗಾದ್ರೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲಾ, ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯಂಡಿದೆಯೋ ಏನೋ?’-

ಕಿರುಚಿಕೊಂಡ.

ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಂದ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ-

‘ಯಾಕೆ ಏಳೂತ್ಮೆ ಜಿಗಲಾ ಕಾಯ್ತಿದ್ದೀರಿ, ಮಗು ಒಂದ್ನಿಮಿಷ ಅತ್ತರೆ ಏನೂ ಪ್ರಪಂಚ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಲ್ಲ. ಉಚ್ಚೆ ಬಟ್ಟೆ ತೆಗೆದು ಒಣ ಬಟ್ಟೆನೂ ಹಾಕಿದೆ, ಹಾಲೂ ಕುಡಿಸಿದೆ. ಕೈಗೆ ಆಟದ ಸಾಮಾನೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರಜ್ಜಿ ತೊಡೆ ಮೇಲೇ ಹಾಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಆದ್ರೂ ಅತ್ತಿದ್ರೆ ಏನು ಮಾಡೋಕಾಗುತ್ತೆ? ಒಂದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು, ಅತ್ತೂ ಅತ್ತು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಿರುಚಬೇಕೇ?’

‘ಏಳಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ದೋಸೆ ಹುಯ್ಯೊಡ್ಡೀನಿ, ಎಷ್ಟು ಶಾಂತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು!

‘ನೋಡಿ, ಮತ್ತೆ ನಾನು ಬಂದು ಕರೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡ್ಬೇಡಿ, ದೋಸೆ ಸೀದು ಹೋಗುತ್ತೆ’ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಮನೆ ಸೇರಿದ್ದಳೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

‘ಮಗು ಒಂದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತೆ.....’

‘ಅತ್ತು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತೆ....’

‘ಸು’

‘ಮ್ತು’

‘ನಾ’

‘ಗು’

‘ತ್ತೆ’

‘ಮನುಷ್ಯ?’

‘ನಾನು?’

‘ರೀ ಬೇಗ ಬನ್ನಿ ಮತ್ತೆ, ನಿಮ್ಮೊಬ್ಬರಿಗೇ ಹೆಂಚಿಡೋಕಾಗಲ್ಲ. ಮಗೂಗೆ ನೀರು ಹಾಕ್ಬೇಕು.’

ಟವಲನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾತ್ರೂಮಿನತ್ತ ನುಗ್ಗಿದೆ. ಬಾತ್‌ರೂಮಿನೊಳಗಿಂದ ಬೋಲ್ಡ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ, ನೆಟ್ ಬನಿಯನ್, ಪಂಚೆ, ಅಂಡ್ರವೇರ್ ಬಿಚ್ಚಿದೆ. ನನ್ನ ನಗ್ಗತೆಯನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ.

‘ನನ್ನ ಒಳತೋಟಿಯನ್ನೂ ಹೀಗೇ ನಗ್ಗುಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ’ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆಯ ಸಮಾರಂಭ ನನಹಿನ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಗುದ್ದಿಕೊಂಡು ನುಗ್ಗಿತು.

‘ಕ್ರಾಂತಿ ರೇ ಯವರ ರಕ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.....ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅಸ್ವಾಭ್ಯುಕ್ತಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ...’

‘ಯಾಕ್ ಹಾಗೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡೀತಿದ್ದೀರಿ, ಬಾಗಿಲು ವರಿದು ಹೋದೀತು, ನಾನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಳಿದಾಗಲೇ ಬಾತ್‌ರೂಮಿನಿಂದ ಏನಾದ ಸಾಮಾನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳೋದಿರುತ್ತೆ.’

‘ಯಾರು ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದು? ಯಾರ ಬಡೀತಾ ಇಲ್ಲ, ಒಳಗೇನೊಬ್ಬರೆ ಹಗಲು ಗನಸು ಕಾಣದ್ದೀರೋ ಹೇಗೆ?’

ಓಹ್! ಈಗ ಅರಿವಾಯಿತು : ನನಗೆ ನಟರಾಜ ವಿಗ್ರಹವನ್ನಿತ್ತು ಶಾಲು ಹೊದಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾರ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಜನಗಳು ಕಿವಿ ಗಡ ಚಿಕ್ಕುವಂತೆ ತಟ್ಟಿದ ಚಪ್ಪಾಳೆಗಳೆಂದು.

ಬೋಲ್ಡ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದರೂ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಕಕ್ಕುಸಿಗೆ ಕುಳಿತ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸು ಗಂಡಸನ್ನು ಕಂಡು ಧಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಂತಾದೆ.

‘ಏನ್ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೀರಿ ಒಳಗೆ, ನೀರಿನ ಸದಾ ಕೇಳಿಸ್ತಿಲ್ಲ. ದೋಸೆ ಹುಯ್ಯೋದು ಮುಗಿಲಿಕ್ಕೆ ಬಂತು, ನಿಮ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಆಲೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲ ಆಮೇಲಾಗಿ , ಮೊದಲು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬನ್ನಿ.

ಬೇಗಬೇಗನೆ ನೀರನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಲಿನವರೆಗೆ ಸುರಿದುಕೊಂಡ, ತುಂಬಾ ಸೆಖೆಯಾಯಿತು, ಷವರ್ ತಿರುಗಿಸಿ ಮೈಯೊಡ್ಡಿದೆ. ತಣ್ಣೀರು ಇಡೀ ಶರೀರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋಯಿಸಿತು. ಹೊರಗೆ ಜಿಟಿ.....ಜಿಟಿ.....ಒಳಗೆ ತಣ್ಣೀರು ಸ್ನಾನ-ಆದರೂ ನನಗೆ ಬೆವರು!

‘ನೀರೊಳಗಿದುಂ ಬೆಮರ್ತನುರಗಪಶಾಕಂ’ ಎಂಬ ರನ್ನನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯ ಶಕ್ತಿ ಈಗ ಅರ್ಥವಾಯಿತು.

‘ರೀ.....ರೀ.....ರೀ.....’

ಸೀಗೆಪುಡಿ ಲೈಫ್‌ಬಾಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಉಜ್ಜಿ ಶರೀರದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ತುಮುಲವನ್ನೂ ಹೊರಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಡಪಡಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳ ಅಂತರ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚಿದ ವಿಮರ್ಶಕರ ಮಾತುಗಳು ನನ್ನ ಒಳಗನ್ನು ಒಗೆದು ಒಣಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಾಗ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದೇಕೆ?

‘ರೀ ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ-ಮಗು ಅಳ್ತಿದೆಯಂತೆ, ನೀರು ಹಾಕ್ತೇಕಂತೆ, ಬೇಗ ಬನ್ನಿ ಮಾರಾಯ್.’

ಷವರನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿದೆ. ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಟವಲ್ ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಬಾತ್ರೂಮಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೆ.

ಬ್ರೇಕ್‌ಫಾಸ್ಟ್ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಯಿತು, ಭಾನುವಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಜಿಟಿ...ಜಿಟಿಯ ಕಾರಣ ರೂಮಿಗೇ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಮತ್ತೆ ಪೇಪರ್ ಕಣ್ಣಿಗಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಕೈಗಿತ್ತಿಕೊಂಡೆ. “ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪ್ರವಣಿ”ಯನ್ನಷ್ಟು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು-

‘ಏ ಅಂಬಕ್ಕ, ನೋಡು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರು ಕನ್ನಡ ಪೇಪರು ಕೇಳಿದರು, ಅಂದೆಯಲ್ಲ, ತಗೋ ಕೊಟ್ಟು ಬಾ, ಉಳಿದದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಕೊಡ್ತೀನಿ ನಮ್ಮಣ್ಣ ಓತ್ತಿದಾರೆ ಅಂತ ಹೇಳು’ ಎಂದು ಮುಟ್ಟಾದ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಮಡಿ ಹೆಂಗಸಿನಂತೆ ಸಂಜೆಯ ಸಮಾರಂಭದ ವರದಿಯುಳ್ಳ ಪೇಪರನ್ನು ಸಾಗಹಾಕಿದೆ.

ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ಪುರವಣಿಯಲ್ಲಿನ ಕತೆ, ಕವನ, ಚಿತ್ರಜಗತ್ತಿನ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಓದೋಣವೆಂದು ಪುಟ ಬಿಚ್ಚಿದೆ. ಹೃದಯ ಸ್ತಂಭನವಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಕುದಿದು ಕ್ಯಾಬರೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಲೆಕ್ಚರರ್‌ಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಕೂಡೆಂಟನನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಲೆಕ್ಚರರ್ ನಾನೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿತು

ಈ ಹಾಳಾದ ಪೇಪರಿನೋರು ಒಂದು ಡಿ. ಲಿಕ್, ಬಂದರೆ ಏಕಿಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರ ಕೊಡ್ತಾರೋ ಎಂದು ರೇಗಿತು.

ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ಲೇಖನ, ಪುನಃ ಅದೇ ಸೆಕೆಂಡ್‌ಹ್ಯಾಂಡ್ ಮಾತುಗಳು...

‘ನನ್ನನ್ನೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಗೆಟ್ಟು ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ’ ನಾಗಿ ಬದುಕಲು ಅವಕಾಶಕೊಡಬಾರದೇ-ಈ ಜನ?’ ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳುವುದು ನನ್ನ ಲಹರಿಯನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿತು, ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕರ್ನಾಟ ಸರಿಸಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ನೋಡಿದೆ. ಜಿಟಿ.....ಜಿಟಿ....ಮುಂದುವರಿದೇ ಇತ್ತು, ಎದುರು ಮನೆಯ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಬಳಿ-ಎರಡು ನಾಯಿಗಳು...

ದಿಟ್ಟಿಸಿದ.

ಅದರಲ್ಲೊಂದು ಹೆಣ್ಣಿನಿಸಿತು!

ಎನ್ನಿಸುವುದೇನು ಬಂತು? ಗುರೈದು ಅದರ ಬಾಲ ಮೂಸುತ್ತಿರುವ ಗಂಡನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಅನುಮಾನವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನೆದಿರುವ ಅಷ್ಟೇನೂ ದಷ್ಟಪುಷ್ಟವಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣಿನಾಯಿಯ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವ ಬೆಲೆಗಳು ಅಸಹ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಕೈಗೆ ಈ ಮೊಲೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಎನ್ನಿಸಿತು, ಗಂಡಿನ ಕಾಲೆರಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬೆನ್ನಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದವು, ಹೆಣ್ಣು ಕುಂಯ್‌ಗುಡುತ್ತಿತ್ತು, ಓಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಗಂಡಿನ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟು ಗಡಿಸಿ ಗಂಡಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಕೊಸರುತ್ತ.....ಕೊಸರುತ್ತ..... ಕೊಸರುತ್ತ...ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಹಾಗೆಯೇ.....ಹಾಗೆಯೇ.....

ಗಂಡು ಸಹಿತವಾಗಿ

ನಿಧಾನವಾಗಿ.....ನಿಧಾನವಾಗಿ ..

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು,

ಕ್ರಮೇಣ ಎದುರು ಮನೆಯ ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಬಿರುಕಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮರ ಅಡ್ಡವಾಯಿತು.

ನಾನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ, ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ, ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು ಮುದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಡಿಯುವಂತೆ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ಭೂಮಿಯ ಕಪ್ಪನ್ನು ಬಿಳುಪಾಗಿರುವ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪೃಶ್ಯವಾಗಿರುವ ಅವಳ ಪಾದಗಳು, ಒದ್ದೆಯಾದ ಸೀರೆ ತೊಡರುತದೆಯೆಂದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಅವಳ ಮೀನಖಂಡಗಳು ನನ್ನ ನೋಟವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಲು ಸಹಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಬಂದಂತೆಲ್ಲ ಒದ್ದೆಯಿಂದ ಅವಳ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸಗಳೊಳಗಿನಿಂದ ಹಾಯ್ದು “ಎಕ್ಸ್-ರೇ? ಯಾಗಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

‘ಸಾರ್...ಸಾರ್...ಸಡನ್ನಾಗಿ ಮಳೆ ಜೋರಾಗಿ ಬಂದ್ಬಿಡು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಂದ್ಬಿಟ್ಟೆ, ಇವತ್ತು ಓಷನ್ ಬೇಡ ಸರ್, ಮಳೆ ಬಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಹೋಗ್ಬಿನಿ.’

“Come in please, ನಮ್ಮನೇಲಿ ಈಗ ಯಾರಾದ್ರೂ ಹೆಂಗಸರಿದ್ದಿದ್ಬರೆ ಒಣಗಿದ ಸೀರೆ ಕೊಡ್ಬಿದ್ಬೆ. ಹಾಳು ಇರುಚಲು ಗಾಳಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಬೀದಿ ಬಾಗಿಲಿನ ಬೋಲ್ಡ್ ಹಾಕಿದೆ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೇ!

ಟ್ಯೂಷನ್ ಇಲ್ಲ.

“ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟ ಅಲ್ಲ’ ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ.

“ಮಾತಾಡು”

ಅವಳಿಗೆ ತಾಕುವಂತಿದ್ದೆ.

ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

ಅವಳ ಈ ಮೌನದ ಅರ್ಥ-ನನಗನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿಕೊಂಡೆ, ಅವಳ ಕೈ ನನ್ನಲ್ಲಿತ್ತು, ಅವಳ ದೇಹವನ್ನು ನನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡ, ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿದೆ..... ‘ಸಾರ್...ನಾ...ನು...ಅ...’ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ತುಟಿತುಂಬ ಒತ್ತಿದೆ,

ಅಪ್ಪಿದೆ.....

ಒತ್ತಿದೆ.....

ಒ.....

ತಿ.....

ದೆ.....

ಎರಡೂ ನಾಯಿಗಳು ಕುಯ್ಯೋ ಹುಯ್ಯೋ ಎನ್ನುತ್ತ ಆ ಕಡೆಗೊಂದು ಈ ಕಡೆಗೊಂದು ಓಡಿದವು.

‘ಈ ಹಾಳಾದೋವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗವಿಲ್ಲ, ಪಾಪಿ ವಲಂಢೇವು, ನಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡೇ ಆಗಬೇಕು, ನೋಡಿ ಸಾರ್ ಈ ದರಿದ್ರ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯವರು ಈ ಬೀದಿನಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದಾದರೂ ಹಾಕಬಾರದೇ ಆತೀನಿ ಏನ್ ಸಾರ್ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಾಢವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿಟ್ಟಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಸಾರ್ ಮಾತಾಡಿಸಿದು. ಸಾರ್.....ಸಾರ್...’

ಯಾರೋ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿದಂತಾಗಿ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂದೆ. ತುಂಬಾ ನಾಚಿಕೆ ಯಾಯಿತು.

‘ಏನೋ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟೆ, ಕ್ಷಮಿಸಿ’ ಎಂದು ಕೈಲಿ ಕಲ್ಲು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಯಜಮಾನರ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ ಕಿಟಕಿ ಬಿಟ್ಟು ರೂಮಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದೆ.

ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಮಗಳ ಚೆಂಡನ್ನು ಹಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಟಾಮಿ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂತು, ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ನನ್ನ ಮಗಳ ಬಂದಳು.

‘ಏನು ಅಪ್ಪ ಮಗಳು ಟಾಮಿ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಪ್ರಪಂಚಾನೆ ಮರೆತಿಯೋ ಹಾಗಿದೆ. ಭಾನುವಾರ ಉಟಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೆ ಆಗೋಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು ಗೊತ್ತು ತಾನೇ?’

ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಮಗುವನ್ನತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾದ ಗೃಹಿಣಿಯಾದ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ.

‘ಅದೆಷ್ಟು ಶಾಂತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ!’

ಅಂದಿನ.....ಆ ರಾತ್ರೆಯ.....ಅವಳೇನೇ ಇವಳು?

ಮತ್ತೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ.

‘ಹೌದು ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ’

‘ನನಗೂ ಇವಳಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವಾದರೂ ಏನು?’

‘ಏನು?’

ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ.

‘ಯಾಕ್ ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಯಾವತ್ತೂ ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇ?’

‘ಹೂಂ.....ಹಾಂ.....’

‘ಏನಿಲ್ಲ.....ಏನಿಲ್ಲ.....’

‘ನಡೀರಿ ಉಟ ಮಾಡೋಣ’.

ತುಡುಗುವನ

ತುಡುಗುವನ

ಮಹಾದೇವ ದೇವನೂರು

ಮಾಂಸದ ರಿದಮಿಕ್ಕೇ ಹಿಂಗೋ ಹೆಂಗೋ
ಅದು ಹೊಂಟಂಗೇ ಹಾದಿ, ಚಾರು ಅಂದೆ.
ಚೆಗೆವಾರ ಅಂದೆ, ಅಂದು ಅಂದೂ ಅಂದವ
ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೊಂದೆನಪ್ಪಾ, ಕೊಂದೆ, ಕೊಂದೆ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರಲಾರದೆ ವೃಥಾ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ
ಸಿಲುಕಿದವರು, ಇಂಥವರು, ಮತ್ತು
ಮಯ್ಯಿ ತುಂಬಾ ವೃಥಾ ತುಂಬಿದ ಮಾತ
ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳು, ಇಂಥವರು, ಮತ್ತು
ಯಾಕೆ ಮಾತು?-ಹಿಂಗೇ ಲಿಪ್ಪು.

ನಾಡಲ್ಲಿ ಹಾಲಹಳ್ಳ ಹರಿಯಿತು. ಹರಿಯುವಂಥದ್ದು
ಮುಂದೆ ಡಿಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಬೇಕಾದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ
ಕುಡಿದ ಮಿಕ್ಕಿದ ಹಾಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ್ದು
ಬೆತ್ತಲೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೆಕಶ್ಚಿತ್ ಕಾರಣ
ಬದಲಾಗಿ ಮಿಂಕ್ ಕೋಟು ಮಾತ್ರವೆ ಧರಿಸಿದ್ದು

(ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಹಾಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಹೊರಬಂದು)
ತುಟಿಗನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುವ ಮಂದಸ್ಥಿತ ತುಳುಕಿಸಿದ್ದು
ಹಾಲಿನ ಹಂಗಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ ಅಪ್ಪಟ ಅಪ್ಪಟ ಸತ್ಯ.

ಕಂಡ ಇಂಡಿಯಪ್ಪನ ಮಕ್ಕಳು ಹೊಟ್ಟೆ
ತುಂಬಿಕೊಂಡವು, ಕೈಕಾಲು ಆಡಿಸುತ್ತ ಕಿಲ
ಕಿಲ ನಗಲು ತೊಡಗಿದವು. ಬೆಳ್ಳಂ ಬೆಳ್ಳಗೆ.

ವರ್ಧಮಾನ-ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ವರ್ಧಮಾನ -ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ

ಚಂಡೆ ಮದ್ದಳೆಯಿಂದ ಅಡಿಗರು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ರೀತಿ ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು, ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗೂ 'ವರ್ಧಮಾನ'ದ ವರೆಗಿನ ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ಚಂಡೆ ಮದ್ದಳೆಯ 'ಹಿಮಗಿರಿಯ ಕಂದರ' ಮತ್ತು 'ಗೊಂದಲಪುರ'ಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಗರ ಜೀವನದ ಆಚೆಗಿರುವ ನಾಯಕ ತಲುಪಲು ಆಶಿಸುವ ಹಿಮಗಿರಿಯ ಕಂದರದ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಂಥಾ ಒಂದು ಪುರಾಣ, ರಾಕ್ಷಸ ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತು ಹಿಚುಕುವ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಬರುವ ಗೊಂದಲಾ ಸುರ ಮತ್ತು ಗೊಂದಲಪುರ ಆಧರದ ಇನ್ನೊಂದು ಪುರಾಣ, ಅಂದರೆ ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಗ್ರಿ : ನಗರದ ವಾತಾವರಣ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಕೇತಗಳು ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿತ ಪುರಾಣಗಳು, ಗೊಂದಲಪುರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕವನ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಭೂಮಿಗೀತದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದ ಈಡಿಪಸ್ಸು, ಧ್ರುವ ಬುದ್ಧ, ನೋಹ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ್ಪ ಇವರು ಧ್ರುವ, ಬುದ್ಧ, ನೋಹ-ಕವನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಒಂದು ಮೌಲ್ಯದ ಕಡೆಗೂ ಕೈ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಕೇತಗಳು ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ, ಕೃಷಿ ಜೀವನದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವುಗಳು. ಈ ಕವನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ದತ್ತ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಇರುವ ರೆಫರೆನ್ಸಿನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವುದೂ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. 'ಶ್ರೀ ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ' ಕವನದಲ್ಲಿ, ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಆಧುನಿಕ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನೂ, ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ, ಕೃಷಿ ಜೀವನದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ವಿವರ ಇದು :

ನೆಲಕ್ಕಂಟಿ ಬಿದ್ದ ಆಕಾಶಯಾನದ ಕನಸು
ಜೆಟ್ ವಿಮಾನವನೇರಿ ಕೆಂಚ ದರ
ತೇಲಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿ, ರಾಕೆಟ್ಟು ಜಗಿದುಗುಳಿ
ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬಡಿವಾಧುನಿಕ ವಿಕಾರ.

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಪುರಾಣದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಜೊತೆಗೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಕವನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಅರ್ಥ “ಶ್ರೀರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ” ಒಳ ಯ ಕವನವಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಉಪ ಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕವನ ಹಿಂದಿನ ಕವನಗಳ-ಶರದ್ಧೀತ’, ‘ಭೂಮಿಗೀತ’ದಂಥ ಕವನಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವಂಥದ್ದು ಎಂದು. ಆದರೆ ನಗರ ಜೀವನದ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣದ ಕಲ್ಪನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹಿಡಿದಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ‘ವರ್ಧಮಾನ’ ದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ‘ನಾಣಿ ಮಗ ಶೀನಿಯ’ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನೂ, ಡಾರ್ವಿನ್‌ನ ವಿಕಾಸವಾದದ ಒಂದು ಪಂತವನ್ನೂ, ಹನುಮಂತ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಆರಿವು ಪಡೆದು ಲಂಕೆಗೆ ಲಂಘಿಸಿದ ಎನ್ನುವ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನೂ ಸಂಗಮಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಕವನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಳವನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಣಿ ಮಗ ಶೀನಿಯ ರೊಚ್ಚನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೆ – ಹೋರಿಗೆ (ಕತ್ತಿನ ಕುಣಿಕೆ, ಮೊಳವ ಕೊಂಬು)- ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅವನ ಈ ಸ್ಥಿತಿ, ಮಂದಿನ ಭಾಗದ ಹಿಪ್ಪಿ ಗೆಳೆಯರು ಮತ್ತು ಅವರ ವರ್ಣನೆ ಚೆಲ್ಲುವ ಬೆಳಕಿನ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಾಗ, ಕೋತಿಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಿದೆ, ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಮೊದಲಿನ ಸಾಲು ಗಳಲ್ಲಿ ನಗರ ಜೀವನದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಿಲಾಡಿ ರಸ್ತೆ ಮತ್ತು ಅಪಘಾತದ ವಿವರದ ಜೊತೆಗೇ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ನಸ್ರಮದಿತವ್ಯ ಮಂತ್ರಕ್ಕೂ ಸೂಚನೆಯಿದೆ, “ಬಿದ್ದು ಮೊಣಕಾಲೂರಿ, ತರಿದ ಮೈಕೈ” ಅಪಘಾತದ ನಂತರದ ಶೀನಿಯ ಸ್ಥಿತಿ, ‘ಹರಿದ ರೆಕ್ಕೆ, ಜಜ್ಜಿದ ಚಹರೆ?’ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಹನುಮಂತನ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹೌದು. ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು ಕೊನೆಯ ಸ್ತಾನಾನ್‌ನಾ ಈ ಸಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ವರ್ತಿಸಿ, ನಭದ ತುರುಚೆಗೆ ಎನ್ನುವುದು ಹನುಮಂತ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣೆಂದು ಸೂರಿನ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿ ಜಜ್ಜಿದ ಚಹರೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಮರಳಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದಾಗ, ಮುಂದಿನ

.....ಹಿಪ್ಪಿ ಗೆಳೆಯರು ದರ ದರ ಗೆಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ
ಹುಬ್ಬೇರಿಸುವರು, ಹಲ್ಕಿರಿಯುವರು.....

ಸದ್ಯದ ಯುವಕನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆ ಮತ್ತು ಹುಚ್ಚು ಉತ್ಸಾಹ ಕೋತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಧ್ರುವನ ಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ಬಳಿಕ (ಇಲ್ಲಿ ಭೂತವಿರಾಧ ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.) ಮತ್ತೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟ ಹನುಮಂತನ ಚಿತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ, ‘ತನ್ನ ಕಿಷ್ಕಂಧಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ಸೆರೆಗೆ ತಾನೇ ಪಹರೆ’ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

‘ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ತನ್ನ ಕಿಷ್ಕಂಧಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ಸೆರೆಗೆ ತಾನೇ ಪಹರೆ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಿಷ್ಕಂಧ ಎಂಬ ಪದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನಷ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟು ವಿರಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಸುಗ್ರೀವನ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ‘ಕಿಷ್ಕಂಧ’ ‘ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ’ ಪದಗಳು ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪೌರಾಣಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವು ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕವನಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಲು ಕವಿ ಯೋಚಿಸಿರುವಂತಿದೆ, ಆದರೆ ಕಿಷ್ಕಂಧ ಯಾರ ಪಾಲಿಗೂ ಸೆರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಋಷ್ಯಮೂಕ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸೆರೆ ರಕ್ಷೆ ಎರಡೂ ಆಗಿತ್ತು ವಾಲಿಯ ಭಯದಿಂದ, ಆದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಪೌರಾಣಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ತೋರಿ, ನಿಜವಾಗಿ ಅಂಥ ಧ್ವನಿಯೇನನ್ನೂ ಸ್ಪುರಿಸದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಬರುವ ಹನುಮಂತನ ಕತೆ ಹೊಳೆದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ, ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡಾಗ ‘ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ಸೆರೆ’ ಮತ್ತು ‘ಕಿಷ್ಕಂಧ’ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ ಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ – ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹನುಮಂತ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ್ದರೆ-ಕಿಷ್ಕಂಧದಲ್ಲೇ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲೇ ಸೆರೆಯಾಗಬೇಕಾದವನು, ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ “ಎಲ್ಲವನ್ನೆತ್ತಿತ್ತಿ ಕುತ್ತಿ ತೀರದ ತುರಿಕೆ, ಇಲ್ಲಿ, ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ಹಂತವಾಗಬಹುದೆನ್ನುವ ಯೋಚನೆ ಮತ್ತು ತನ್ಮೂಲಕ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗುವುದು ಹನುಮಂತನ ಬಾಲ್ಯದ ಹಾರಾಟಕ್ಕೂ ನಾಣಿ ಮಗ ಶೀನಿಯ ಅರ್ಥಹೀನ ದಂಗೆಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಹನುಮಂತನ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಲಿಗೆ ರೆಫರೆನ್ಸ್ ಕೊಡುವುದರಿಂದ.

ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪನ ವಿಷಾದಪೂರ್ಣ ಯೋಚನೆಗಳು. ಮುತ್ತಜ್ಜ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಮನೆ ಮತ್ತು ಪಿತೃಪಿತಾಮಹರ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಪುರಾಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ, ಆದರೆ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕೆಟ್ಟ ಹೋದ ಆಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ, ಇದೇ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಮಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲೇ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ಹವ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಡಬಹುದಾದ ವರ್ಧಮಾನನ ಚಿತ್ರ ಬಂದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಣಿ ಮಗ ಶೀನಿಯ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆಯಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಪೂರ್ತಿ ಅರಿವಾದದ್ದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟ ಅವನು ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದಾಗ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಪೂರ್ತಿ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾದ ಬಳಿಕ ಅವನು ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಪುರಾಣದ ಹನುಮಂತನ ಈ ಪ್ರತಿಮೆ ಇಡಿಯ ಕವನದ ಮೇಲೆ ವರ್ತಿಸಿ ವರ್ಧಮಾನದ ಒಂದು ರೀತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹನುಮಂತ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅವನು ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಯಾದದ್ದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ; ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ (ಸ್ವ-ಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪದ ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆ ಡಾರ್ವಿನ್‌ನ ವಿಕಾಸವಾದದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಮೆ, ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದ ವಿಕಾಸದ ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ 'ಹಲ್ಲುಗುರು ಕೊಂಬು ಇವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಸವೆದು' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ. ಈ ಸಾಲುಗಳು ಮೊದಲಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ಕೋಶಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ವರ್ತಿಸಿ ಕೋತಿ ಮಾನವನಾದ ಎನ್ನುವ ಡಾರ್ವಿನ್‌ನ ವಿಕಾಸವಾದವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಧಾನವಾಗಿ-ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಸವೆದು-ಆದ ಕ್ರಿಯೆ; ಸ್ಫುರಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಹನುಮಂತನ ಕತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಕಾಸವಾದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಡಿಗರು ವರ್ಧಮಾನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪುವುದು ಸ್ಫುರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಗುವುದು ಎರಡರ ಮೂಲಕವೂ ಹೌದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಸ್ವಾನ್‌ಸಾದ 'ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕವ್ಯೆ', 'ತನ್ನ ತಾನೇ ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ' ಮತ್ತು 'ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ', 'ಅಂಶಾವತಾರ' ಪದಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದನ್ನು ಈ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆ.

ಗಹ್ವರದ ಒಳಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲು ತಡಕಿ ತಡೆದು ನಡೆಯುವ,
ನಡೆದು ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ಬಿದ್ದೆದ್ದು ಹರೆವ, ಹರಿಯುವ ಜಾಡು
ಹಿಡಿದವ, ಗುರುತಿಸುವ, ಬೇರ ಬಗೆವ, ಕಳೆದದ್ದನ್ನು ಪಡೆವ,
ಪಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಪಡಿ ಹತ್ತು ಹಡೆವ ಕವನದ ಕರಡು
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಕವ್ಯೆ ವರ್ಧಮಾನಗೆ, ತನ್ನ ತಾನೇ ತಿಕ್ಕಿ
ತಿಕ್ಕಿ ಚಕಮಕಿಯ ಕಿಡಿಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತಿ, ಕತ್ತಲ ಹೊಟ್ಟೆ
ಹೊಕ್ಕು ಹೊಯ್ಯುವ ಹವ್ಯ, ಗಹ್ವರ ವಾಸದೆಕ್ಕಟಿ ಮೊಟ್ಟೆ
ಹೊತ್ತು ಸಲ್ಲುವುದೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ, ದೂರದ ಕಡಲ ತೆರೆ ಸೊಕ್ಕಿ
ಬಡಿದವ, ಬಾರಿಸುವ ಮರ್ಮರಲಾಲಿಯಕ್ಕೆ ಸರಿದೊರೆ ಬಡಿದ
ಕಡಿದ ಚಾಣದ ಪೆಟ್ಟು ಪೆಟ್ಟಿಗೂ ಹಲ್ಲುಗುರುಕೊಂಬು ಇವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು
ಸವೆದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಅಂಶಾವ ತಾರೆ ಹೋರೆ.

ಈ ಸಾಲುಗಳು ವರ್ಧಮಾನನ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಮತ್ತು ಶ್ರಮದಾಯಕವಾದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಶ್ರಮ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ನಮ್ಮ ಉಚ್ಚಾಸನ ನಿಃಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಮ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಸುತ್ತಲು ತಡಕಿ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಂದ 'ಗುರುತಿಸುವ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯ ವರೆಗಿನ ಪದಗಳು ಮಗು ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುವುದನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ, ಕವನ ಕೊನೆ ಯಾಗುವುದು ಹೀಗೆ :

ಗಹ್ವರದ ಮುಖ ಅಲ್ಲಿ; ಆಚೆ ಬಯಲ ಬನಾವು;

ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಹಸುರ ಬಲ್ಲೆ, ಬಲ್ಲೆ; ಜೀವನನಿಧಾನಶ್ರುತಿ ಶುದ್ಧಿ ಮೊರೆವ ಕರಾವು :

ಹನುಮದ್ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ವಿವರಗಳು ಕೃಷಿ ಜೀವನದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡವುಗಳು, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮದಾಯಕವಾದ ಹೋರಾಟದ ಬಳಿಕ ಬರುವ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಹನುಮದ್ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲೆಗಳಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದ ನಾಣಿ ಮಗ ಹೀಗೂ ಎಲ್ಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ತನ್ನ ರೊಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ “ದೇಶ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ನೆರೆ”ದಿರುವುದರಿಂದ; ತನ್ನನ್ನು ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಕಾಣಲಾಗದ ನಾರ್ಸಿಸಸ್ ಮನೋಭಾವದಿಂದ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಲಹರಿಗಳು ತೀರ, ನೆಲೆ, ಗುರಿ ಇಲ್ಲದವುಗಳು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹನುಮದ್ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಡಕಿ ತಡೆದು, ಬೇರ ಬಗೆದು ಕಂಡುಕೊಂಡವನಾದ್ದರಿಂದ; ಹೀಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಇವನು ಹೊರಗಿನ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲವನಾದ್ದರಿಂದ; ಜೀವನದ ಮೂಲಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದವನಾದ್ದರಿಂದ.

ಅಡಿಗರ ಹಿಂದಿನ ‘ಗೊಂದಲಪರ’, ‘ಬರುತ್ತಾರೆ’ಯಂಥ ಕವನಗಳು ಹೆಚ್ಚು, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಂಥವುಗಳು. ‘ಕೂಪಮಂಡೂಕ’, ‘ಭೂಮಿಗೀತ’ದಂಥ ಕವನಗಳು, ಹೆಚ್ಚು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರ್ಗತ ತೊಳಲಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದವುಗಳು, ‘ವರ್ಧಮಾನ’ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಅವನ ಅಂತರ್ಗತ ತೊಳಲಾಟದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೌದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಸಾಲುಗಳು:

ಕಿಲಾಡಿ ರಸ್ತೆಯ ಸೆನೆದು ತಿರುವಿನಲ್ಲಪಘಾತ
ನಪ್ರಮದಿತವ್ಯ ಬೋರ್ಡಿನ ಕೆಳಗೆ.

ಈ ಸಾಲುಗಳು ನಾಣಿ ಮಗ ಶ್ರೀನಿಗೆ ಯಾವ ಮಾನಸಿಕ ಶಿಸ್ತೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ: ಅವನು: ರಸ್ತೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಚಿಸಿ, ಅವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸುತ್ತದೆ ಈ ರೀತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಧ್ವನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ನಗರದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ, ಕೃಷಿಜೀವನದ, ವಿಜ್ಞಾನದ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸಂಗಮಿಸಿ, ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದರಿಂದ.

ಅವಕಾಶ-ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಒಂದು ಅಂಶ

ಅವಕಾಶ-ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಒಂದು ಅಂಶ

ಕಾಸರವಳ್ಳಿ ರವೀಶ ಜಿ

ಯಾವುದೇ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂದರೂ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಐದು ಅಂಶಗಳನ್ನಾದರೂ ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕು :

1. ರೇಖೆ-ರೇಖೆಗಳ ಚಲನೆ, ಆ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ತರಂಗಿತತೆ (rhythm)ಇತ್ಯಾದಿ.
2. ಸಂಯೋಜನೆ (Composition)-ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಘಟಕ (entity)ಗಳ ರೂಪ, ಜೋಡಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ..
3. ಅವಕಾಶ (Space)-ಚಿತ್ರದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಪಾತಳಿಗಳ ನಿರ್ದೇಶನ, ಅದರ ಮೌಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ. 4. ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸ

(Pattern)-ಚಿತ್ರದ ಉದ್ದೇಶದ ಮೇಲೆ ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರಭಾವ, ಬೆಳಕಿನ ತೀವ್ರತೆ (intensity) ಇತ್ಯಾದಿ.

5. ವರ್ಣ (Hue)-ವರ್ಣಸಂಘಟನೆ, ವರ್ಣತೋಲನ (Hue balance), ವರ್ಣಭೇದ (Hue discrimination) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಂದರೆ, 'ಅವಕಾಶ'ವೆನ್ನುವುದು ಚಿತ್ರವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಒಂದು ಅಂತ ಎಂದಂತಾಯ್ತು, ಆದರೆ, ಅವಕಾಶ ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂದು ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ, ವಿವರಿಸಬಹುದಷ್ಟೆ, Sir Herbot Read ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ :

Space is inverse of mass, mass is a solid space; Light and shade are effects of mass in space ..All these are the artist's feeling for Space.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶುದ್ಧೋದನರ "ತುಂಗಭದ್ರಾ ಡ್ಯಾಂ" ಎಂಬ ಚಿತ್ರ (ದಸರಾ 70 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದದ್ದು) ನೋಡೋಣ, ಮುನ್ನೆಲೆ (foreground) ಯಿಂದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯ ಗುರಿ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ? ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕ್ಷಿತಿಜವನ್ನು ತಲುಪುವವರೆಗೆ. ಅನಂತರ ನೀಲ ಆಕಾಶದ ವರ್ಣಸಂಘಟನೆ ದಟ್ಟವಾಗುವುದರೊಡನೆ, ದೃಷ್ಟಿಪಥ ಚಿತ್ರಪಟದ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ತಲುಪಿ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಆಚೆ ಚಾಚುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದ ಪಾರ್ಶ್ವ ದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ದೃಷ್ಟಿಪಥವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರೆ, < - ಈ ಆಕೃತಿಯ ಒಂದು ಕೋನ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕೂಡು ತುದಿ ಕ್ಷಿತಿಜದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಹುಗಳು ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಾಹುಮಧ್ಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವಕಾಶವೇ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವಕಾಶ ನಿಯೋಜನೆಯು (Special organisation) ಒಂದು ಮಾದರಿ.

ಇದೇ ಚಿತ್ರಕಾರರ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕೃತಿ 'ನಂದಿಬೆಟ್ಟದ ನೀಲಗಿರಿ ಮರಗಳು' ನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶನಿಯೋಜನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾದರಿಯಿದೆ: ಮುನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ನೀಲಗಿರಿ ಗಿಡಗಳು; ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವ ನೀಲ ಆಕಾಶ ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡಗಳು, ಇಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೂ ಮರಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಅವಕಾಶ ಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅವಕಾಶ II-ಈ ಎರಡು ಗೆರೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಂತರದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೇ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ, ಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮುನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಕ್ಷಿತಿಜದವರೆಗೆ ಕಾಣುವ ಅಂತರದೊಂದಿಗೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಿದಾಗ-ಅಂತರವೇ ಇಲ್ಲವೋ? ಎನಿಸುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ನಡುವಣ ಅವಕಾಶಕ್ಕೆ ತೌಲನಿಕ ಅಥವಾ

ತುಲನ-ಅವಕಾಶ (Counter-space) ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ತುಲನ-ಅವಕಾಶದಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮಧ್ಯೆ ಎಲ್ಲೂ ಕಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಿತಿಜವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತವೆ. < ಈ ಆಕೃತಿಯ ಮುಂಭಾಗದ ಇಂಥ ಸ್ಪಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಜಾವಕಾಶ (absolute-Space) ಎನ್ನಬಹುದು, ಎರಡನೇ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಜಾವಕಾಶ ಗಿಡಕ್ಕೂ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಇರುತ್ತದೆ; ತುಲನ-ಅವಕಾಶ ಗಿಡಗಳ ನಡುವೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇನ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ-ಹಲದಂಕರರ 'ಕೊಡೈಕನಾಲಿನ ಗುಡ್ಡಗಳ ಸಾಲು' :

ಕಣ್ಣು ಹಾಯುವಷ್ಟೂ ದೂರ ಮೇಘಾಚ್ಛಾದಿತ ಗಿರಿಶ್ರೇಣಿಗಳು, ಚಿತ್ರದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೋಳಿಗೆ ಮೊಡ ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಜಾಗವೂ ಅವಕಾಶದಿಂದಲೇ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿ ನಿಜಾವಕಾಶ. ಇಲ್ಲಿನ ತುಲನ-ಅವಕಾಶವೆಂದರೆ, ಪುನಃ, ಘಟಕ ಘಟಕಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಎಡೆ.

ರೇಖೆ, ಸಂಯೋಜನೆ, ವರ್ಣ, ನೆರಳು ಬೆಳಕು-ಎಲ್ಲವೂ ಅವಕಾಶದ ನಿಯೋಜನೆಯ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಶೀತವರ್ಣಗಳು (Cold-colours) ಉಷ್ಣ ವರ್ಣಗಳು (Warm-colours) ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ವರ್ತಿಸಿ ಅವಕಾಶ ಭೇದ (Spacial discrimination) ವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಖರ (intense) ವರ್ಣಗಳು ನಮಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿಯೂ ಲಲಿತವರ್ಣಗಳು (light tones) ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ವರ್ಣಗಳ ಶೈತ್ಯ, ಉಷ್ಣತೆ ಪ್ರಖರತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ನವ್ಯಕಲಾಕಾರನಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪರ್ಯಾಯ (symbolic alternative) ಗಳಾಗಿವೆ. ನೆರಳು ಬೆಳಕು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳ ಘನತ್ವ (solidity) ರಚನೆ (Texture)ಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ, ಚಿತ್ರವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಆಳದ ಮೌಲ್ಯ ನಿಷ್ಕರ್ಷಣೆಗೊಳಿಸಿ, ಅವಕಾಶವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.

ರೇಖೆಗಳು ಲಂಬವಾಗಿದ್ದರೆ ಪಾತಳಿ (plane)ಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಓರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪಾತಳಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಂತೆ ಅಥವಾ ಒಳಹೋದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾತಳಿಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ರೇಖೆಯ ಗತಿಗೆ 'ಪರಿಧಾರ' (Perspective) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂತರಸೂಚಿಯ ಬಾಹುಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಅದು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತರಸೂಚಿಯ ಬಾಹುಗಳು ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ; ಅದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸ ದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಊಹಿಸಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ, ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ ಊಹೆಗೆ ನಿಲುಕುವ, ಬಾಹುಗಳು ಸಂಧಿಸುವ ಬಿಂದುವನ್ನು ಆದ್ಯಶ್ಯಬಿಂದು (vanishing point) ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ, ಅದ್ಯಶ್ಯಬಿಂದುವು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಅವಕಾಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸೀಮೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಯೋಜಿಸುವಾಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ನಿಜವಾದ ಅಳತೆಗಳನ್ನೂ ಪಾತಳಿಗಳನ್ನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ (alter)ಗೊಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ, ಒಂದೇ ಅಳತೆಯ ಮೂರು ಕೋಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಎರಡನ್ನು ಮುಂದೆ ನೆಟ್ಟು ಒಂದನ್ನು ಹಿಂದೆ ನೆಟ್ಟರೆ-ಹಿಂದಿರುವ ಕೋಲು ಗಿಡ್ಡವಾಗಿ ಕಾಣುವದು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನವುಗಳಿಗಿಂತ ಎತ್ತರದ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರುವುದು. ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ-ಅವಕಾಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಇಟ್ಟು ಪಾತಳಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು.

ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮೌಲ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದು ಕಡಿಮೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಂದ 'ಆದರ್ಶವಾದಿ ಚಿತ್ರಕಾರ' (Idealistic painters) ರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಈ ಕಲಾವಿದರು, ಭಾವನೆಗೂ ವರ್ಣಗಳ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೂ ಗೆರೆಗಳ ಚಲನೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು, ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವ್ಯಂಜನವಾದಿ (expressionist)ಗಳ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು, ವರ್ಣಗಳ ಪ್ರಖರತೆ ಉಷ್ಣತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಡೆ ಗಮನ ಕೊಡದೇ ಇದ್ದರು, (ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರ ಕಾರರು ಪ್ರಾಯಃ, ಸಂಯೋಜನೆಯ ಬಗೆಗೂ ಅಷ್ಟು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಂತಿಲ್ಲ.) ಅಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ-ಭೇದ' ಕಾಣುವುದು ಬಹಳ ಕಠಿಣ. ಈ ತರಹದ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟವರಾದ ಅಬನೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮದೇ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ, ತ್ರಿಮಾನ (three dimension) ವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೂ, ಮುನ್ನೆಲೆಯ 'ಅವಕಾಶದ ರೂಪಣ' (special morphism) ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಕಾಶದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮರ್ಥನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ, ಅನಂತರ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ ರವಿವರ್ಮರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಕೇವಲ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಅನುಕರಣೆಯನ್ನೇ ಶುರು ಮಾಡಿದರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ ಸಾಕಷ್ಟು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿತ್ತು. ಗೇನ್ಸ್ ಬರೂ, ಕಾನ್ಸ್ಟೆಬಲ್ (16 ನೇ ಶತಮಾನ) ನಿಂದ ಹೋಮರ್, ವಾನ್‌ಗಾನವರೆಗೆ (13 ನೇ ಶತಮಾನ) ಎಲ್ಲರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಅವಕಾಶ ಭೇದ ಅಥವಾ ಅವಕಾಶ ನಿಯೋಜನೆ ಸುಷ್ಕಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. (ಅಂದರೆ ಪೌರ್ವಾತ್ಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶದ ಜ್ಞಾನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತ ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಂತರಸೂಚಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯ ಕಲ್ಪನೆ, ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಅವಹೇಳನ ಪಡೆದ ಅನಂತರವೂ, ಪರ್ಸಿ ಬ್ರೌನ್‌ನಿಂದ 'ಇದು ತನ್ನದೇ ಹೊಸ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವುಳ್ಳದ್ದು' ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿತವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೆಸರು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು, ಅಂತೆಯೇ, ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಅಸಮರ್ಥರೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.)

ರಿನೇಯಿಸೆತ್ಸ್ , ಆದರ್ಶವಾದಿ ಚಿತ್ರಕಾರರ ಎಷಯ ಹೀಗಿದ್ದರೆ, ನವ್ಯಪಂಥೀಯರಲ್ಲಿ ಆವಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಏನು? ಪ್ರಾಯಶಃ 1\$MIC ಕಲಾವಿದರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದು ಆವಶ್ಯಕವೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತದೆ-ಅಮೂರ್ತವಾದಿ (abstractionists) ಗಳನ್ನು ಕೊಂಚ ಬಿಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲೂ ಘನಪಂಥೀಯ (cubists) ರಿಗೆ ಇದರ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಚ್ಚು, ವಸ್ತುಗಳ ಘನತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಘನಾಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಡುವುದೇ ಇವರ ಧ್ಯೇಯವಾದ್ದರಿಂದ.

ಉತ್ತಮ ಘನಪಂಥೀಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಪಿಕಾಸೊ ಅಥವಾ ಬ್ರೇಕ್ (Braque) ನ ಯಾವುದೇ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಫಿಕಾಸೋನ ಘನಪಂಥೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ (portrait) ಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ವಿವಿಧ ಪಾತಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಪ್ಪಟೆ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವಕಾಶದ ಹೊರಗೆ, ಒಳಗೆ ಬೇಕೆಂದೆಲ್ಲಾ ರೂಪಗಳು ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತವೆ, ಇಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ರೂಪಣ (morphism)ದ ಬಗ್ಗೆ

ಉಹಿಸುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ, Feininger ನ ಸೇತುವೆಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಮೇಲಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಎಲ್ಲವೂ ಒಳಗೆ ಸೇರಿದಂತಾಗಿ ವೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶದ ರೂಪಣ (morphism) ದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದಿರಲಿ, ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವ (existence) ದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿ ಕೂಡ ಅವಕಾಶ ಇದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ : ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ (hallucinatory) ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಸಾಲ್ವೆಡರ್ ಡಾಲಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಚಿತ್ರ “Mae West” ನಲ್ಲಿ ಸ್ವೂಲು, ಸೋಫಾ, ಪರದೆಗಳಿರುವ ಸುಸಜ್ಜಿತ ರಂಗಮಂಟಪ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತ್ರಿಮಾನಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವೂ ಕಾಣಿಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ, ಆದರೆ, ಅದೇ ಚಿತ್ರ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ಅನಂತರ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ-ಫರದೆ ಕೂದಲಾಗಿ, ಪಟ ಕಣ್ಣಾಗಿ, ಸ್ವೂಲು ಮೂಗಾಗಿ, ಸೋಫಾ ತುಟಿಯಾಗಿ ಕಂಡಾಗ ವೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅವಕಾಶ ಭ್ರಮೆಯಷ್ಟೇ ಅನ್ನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು *ಉಹಾಸಿದ್ಧ ಅವಕಾಶ’ (apparent space) ಎನ್ನಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದ ಉದ್ದೇಶ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ‘ತುಂಗಭದ್ರಾ ಡ್ಯಾಮ್’ನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೂ ‘ಡ್ಯಾಮ್’ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ (i) ರಂಗಮಂಟಪ (ii) ನಾಟಕೀಯವಾದ ಮುಖವಾಡ-ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ (ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಂದೊಂದು) ಕಾಣಬಹುದು, ಮುಖವಾಡವೆಂದು ಭಾಸವಾಗುವಾಗ, ಚಿತ್ರದ ಘಟಕಗಳು ಮುಖವಾಡದ ಲಂಬವಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ, ಅದೇ, ರಂಗಮಂಟಪ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಗ, ರಂಗಸ್ಥಳದ ಕೋನಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ‘ಅವಕಾಶ’ ಎರಡು ರೀತಿಯ ರೂಪಣ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಿಜವಾದ ಅವಕಾಶ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ; ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಉಹಾಸಿದ್ಧ (apparent) ಅವಕಾಶ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ-Adolph Gottlieb ನ “BLAST I” : ಒಂದು ಬಿಳಿಯ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೊಂದು ತಿಳಿಬಣ್ಣದ ಗುಂಡಿರುವ ಬೊಟ್ಟು; ಅದರ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಢ ವರ್ಣದ ಹರಕಲು ಚಿತ್ತು, ಮೇಲಿನ ಗುಂಡು ಬೊಟ್ಟಿಗೆ ಭಿತ್ತಿಯ ಬಿಳಿ ಮೇಲ್ಮೈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೆ, ಕೆಳಗಿನ ಹರಕಲು ಚಿತ್ತು, ಭಿತ್ತಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು, ಅಮೂರ್ತ ಪಂಥ (abstractionist) ದ ಕಲಾವಿದರ ಅವಕಾಶ ಚಿತ್ರಣ ಬೇರೆಯೇ ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ, ಅವರು ಮೇಲಿನಂತೆ ಗೋಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ Jackson Pollock ನ “The Deep” ಎಂಬ ಚಿತ್ರ (ಮದ್ರಾಸ್ ಕಲಾವಿದರ ಪ್ರದರ್ಶನ-ಬೆಂಗಳೂರು 1972) ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು : ಶ್ವೇತ ಛಾಯೆಯ ಉಷ್ಣವರ್ಣದಲ್ಲಿ, ನಡುವೆ ಗಾಢ ಛಾಯೆಯ ಶೀತವರ್ಣದ ಚುಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಚುಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದರಿಂದ, ಶ್ವೇತ ಛಾಯೆಯ ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನೂ-Alphonso ಅವರ The Force-ನೋಡಬಹುದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಭಿತ್ತಿಯ ಎರಡು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಚುಕ್ಕೆಗಳಿವೆ, ಈ ಎರಡು ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಚಿತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ (ಈ ಚಿತ್ರದ ಎರಡು ಕಡೆ ಇರುವ ಎರಡು ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಆಕರ್ಷಣವನ್ನು ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ ಇಂಥ ವಿರುದ್ಧ ಸೆಳೆತವನ್ನು ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ The Force ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ-ಅದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶದ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ).

ಈ ಸಲದ (1972) ದಸರಾ ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿದ್ದ ‘Landscape’ ಎಂಬ ಚಿತ್ರ ಗಮನಿಸಬಹುದು. (ಈ ಚಿತ್ರಕಾರನ ಹೆಸರು ಕುಲಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಪ್ರದರ್ಶಕರು.) ಇದು ಸ್ವಪ್ನಸತ್ಯತಾ ಪಂಥದ ಅಮೂರ್ತ ಚಿತ್ರ (Abstract-surrealistic) ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದರ ಬಲದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶದ ರಚನೆ ತೀವ್ರವಾಗಿದೆ, ಈ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನಾಟ್ಯ ವಾಡಿದರೂ, ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಚಿತ್ರದ ಎಡಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶದ ಅಂಶವೇ ಕಾಳಜಿ ತಟಸ್ಥಗೊಂಡು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುವುದು. ಅವಕಾಶದ ಆವಶ್ಯಕತೆ Landscape ಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು, ಯಾವಾಗಲೂ, ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಒಂದು

ಕರುಡು ಜಾಗ (spaceless blind-spot) ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೂತಿದ್ಧಾನೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂಚೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇದು ಸ್ವಪ್ನ ಸತ್ಯತಾ ಪಂಥದ (surrealistic) ಚಿತ್ರ; ಆದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಅಸಾಧ್ಯತೆಯ ಚಿತ್ರಣ ಅಥವಾ ಅದ್ಭುತ-ಕಲ್ಪಕ (Fantasy) ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಲ್ಲವೆ-ಎನ್ನಬಹುದು, ಆದರೆ ಎಷ್ಟೇ ಇಂಥ ವಿನಾಯಿತಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಮುನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಕ್ಷಿತಿಜದವರೆಗೂ ಅವಕಾಶರಹಿತವಾಗಿರುವುದು ಅಸಂಭಾವ್ಯ. ಅಸಂಭಾವ್ಯವನ್ನೇ ತೋರಿಸಲು ಚಿತ್ರಕಾರ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ-ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಬೇಕಿದ್ದರೆ ಚಿತ್ರದ ಕರುಡು-ಜಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಬಹಳ ಘನಸ್ಥಿಕ (solid look) ಕಡಬೇಕಿತ್ತು, ಕಲಾವಿದ ಅಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಅಮೂರ್ತ ಪಂಥದ Landscape ಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ Dongles Snow ಅವರ Storm and Sunset ಚಿತ್ರ: ಇದರಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಪಥ ಕೆಳಭಾಗದ ಬಿಳಿ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ (ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ) ಹೋಗಿ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಯೊಂದರ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರೀ ಅಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಗಳೇ ಕಂಡರೂ ಅವು ದೃಶ್ಯಪಥಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಪಥವನ್ನು ಮೇಲ್ಮುಂದಿಗೆ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶದ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ, Cube and Perspective ಎಂಬ ಚಿತ್ರ: ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಘನ (cube) ಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ರೇಖೆಗಳು ಇವೆ, ಯಾವುದೇ ರೇಖೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಅದು perspective (ಪರಿದೂರ) ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಟರೆ ತಲೆ ಚಿಟ್ಟು ಹಿಡಿಸೀತು, ಇದು ಅವಕಾಶರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಭ್ರಮ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದು, ಇಲ್ಲಿ ಘನಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸರಿಯೇ ಅಥವಾ ಅವಕಾಶರೂಪದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸರಿಯೇ ಎಂಬುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಅವಕಾಶದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ರೇಖೆ ಮತ್ತು ರೂಪ (form) ಅಡಕವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ-George Tookey ಅವರ “The Subway” ಎಂಬ ಚಿತ್ರ, ದೊಡ್ಡ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೂತ್ (booth) ಗಳಿದ್ದಂತೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಅಡಗಿ ನಿಂತಂತೆ-ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ಕೆಲಿಡಿಯೊಸ್ಕೋಪ್‌ನಂಥ ದೃಶ್ಯಭಾಸವನ್ನು ಕಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶರೂಪದ ತುಂಬ ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಸಹ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ನಿಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದಾದರೂ, ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಅವಕಾಶ ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಅವಕಾಶದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದು landscape ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ. ಅವಕಾಶದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದಷ್ಟೂ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರಚನೆ ಮಾಡಲು ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಒದಗಬಹುದೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಈ ಲೇಖನ ‘ಅವಕಾಶ’ದ ಇಣಕು ನೋಟವಷ್ಟೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಅವಕಾಶಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದೆ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಸಂಪಾದಕೀಯ: ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನವಿ

ಸಂಪಾದಕೀಯ: ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನವಿ

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ವಿಘಟನೆಯ ಕಾಲ, ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲ ಕಳಚಿಬೀಳುತ್ತ ಬರುತ್ತಿವೆ. ರೂಢವಾಗಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಜನದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಬದುಕನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಪರಂಪರಾಗತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳು ತಮ್ಮ ಸತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜನಕ್ಕೆ ನಂಬಿಕೆ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿಯೂ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹರನಿಂತು ನೋಡಬಲ್ಲ, ಅಂತರಂಗದ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲೂ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಹೋರಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯಜನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಬಯಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕವಿ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಕ್ಕೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಗುರುಭಾವನೆ ಇನ್ನೂ ನಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಜನಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳೂ ರೋಗಗ್ರಸ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಾದರೂ ಆರೋಗ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ ಇದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಜವಾಬುದಾರಿ ದೊಡ್ಡದು, ಆ ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಹಲವಾರು ರಾಜಕೀಯ ಆಮಿಷಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗದೆ, ಜೀವಪೋಷಕವಾಗುವ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತ ಹೊಸ ಸಂಘಟನೆಯ ಹೊಸ ದಿಗಂತಕ್ಕೆ ಪಥಕಾರರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾಜಕೀಯದ ಅರ್ಬುದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗುತ್ತ ಅಂತರಂಗ ಜೀವನವನ್ನೇ ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಆಗದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅದರಿಂದ ಆಗಬಹುದಾದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿಯೂ ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಲ್ಲ. ಈ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಃಸತ್ವವುಳ್ಳವರು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಂತಹ ಸತ್ವವಿಲ್ಲದವರು ಅತಿಸ್ವಾರ್ಥ, ಅಸಹನೆ, ಅವಿವೇಕಗಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿರುವುದೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತಿಗಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯತನ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ, ಯಥಾರ್ಥವಾದ, ಕ್ಷಮೆ, ನಿಗ್ರಹ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಇವು ಆಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಕ್ಷುದ್ರ ರಾಜಕೀಯ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಹಿತಿಗಳ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಉದ್ವೇಗವಿಲ್ಲದೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯೋಚಿಸಿ ನಮಗೆ ನಾವೇ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನಗೆ ತಾನೇ, ತಕ್ಕ ಆಚಾರಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಕರ್ತವ್ಯ, ಒಟ್ಟು ಜನಸಮುದಾಯದ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗಳು ವ್ಯವಹರಿಸದೆ ಹೋದರೆ ಭಯಂಕರ ಅಪರಾಧವಾಗುವುದು.

ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ನಾವೂ ಮನುಷ್ಯರು, ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲದ, ಆದರೆ ನಮ್ಮಷ್ಟೇ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿರಬಹುದಾದ, ಇತರ ಮನುಷ್ಯರೊಡನೆ ಬದುಕಬೇಕಾದವರು, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ಸ್ವಸ್ಥವೂ ಸಂಪನ್ನವೂ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಮಾನವ ಗುಣಗಳು ಅಗತ್ಯವೋ ಆಗುಣಗಳು ಸಾಹಿತಿಗೂ ಅಗತ್ಯ, ನಾನು ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು, ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಸಮಾಜದ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವವನ್ನು ಬಯಸುವ ಸಾಹಿತಿ ತನಗೆ ತಾನು ಯಾವ ವಿನಾಯಿತಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಲ್ಲದು, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಯಾದ ಸಾಹಿತಿ ಇರುವುದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರೆ ಅದು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರ ಕಣಸನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನವರಿಗೆ ಚಾಟಿಯೇಟು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷ ಪಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ನಾವು ಯಾರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವರಲ್ಲ- ನಿಜ, ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾದವರು ಯಾರು ಇದ್ದಿರಲಾರರು, ಆದರೆ ಅಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿರುವುದೇ ಒಂದು ಗುರಿಯಾಗಲಾರದು. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಅಥವಾ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದು ಇಲ್ಲದೇ ಯಾರ ಬದುಕೂ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳದು: ಅಂಥ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಅನುಸಂಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಕೃತಾರ್ಥವಾಗದು, ಯಾವ ಸಾಹಿತಿಯೂ ಸಫಲನಾಗಲಾರ'.

ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಅನೇಕಾನೇಕ, ಅವು ಸದಾಕಾಲವೂ ಮಾತಿನಲ್ಲೂ ಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೆಟ್ಟವು ಎಂದೂ ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯವು ಎಂದೂ ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ, ತನ್ನ ಮತ್ತು ಪರರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಾಗುವುದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಸಾಧಕವಾಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೂ ಎನ್ನಬಹುದು, ಆದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಇವು ಮೂಲತಃ ಭಿನ್ನ

ಭಿನ್ನವಾಗಿರಲಾರವು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ತೋರಿದ್ದೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದೂ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಕಂಡದ್ದು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕರುಣ, ದುರಾಶೆ, ಹಿಂಸಾಪರತೆ, ಸುಳ್ಳು, ಮೋಸ ದ್ರೋಹ ಇವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಒಳಗೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಹಾಗೇ ಅನುಕಂಪ, ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಆತ್ಮಾರ್ಪಣಾಶಕ್ತಿ ಇತರರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ನಡೆದರೆ ಹಿಗ್ಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ನ್ಯಾಯಪರತೆ ಇವು ಕೂಡಾ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೇ, ಇವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುವ ಮೂಲಶಕ್ತಿಗಳು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಡೆದು ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಒಂದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರೊಡನೆ ತೂಗುತ್ತ ಯಾವುದು ನಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಯಾವುದು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ತೋರುವುದೋ ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತ, ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತ ಅದನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯದರ ಆಳಾಗಿ ಬಗ್ಗಿ ಸುತ್ತ-ಹೀಗೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನಾವು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ನಮ್ಮ ದೇಹ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು, ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಬುದ್ಧಿ ನೀತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು-ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಹುಟ್ಟುವ ತಿಕ್ಕಾಟವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮೂಲಧಾತುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವುದು ಇಂಥ ಧ್ವಂದ್ವಗಳ ಹೋರಾಟದಿಂದಲೇ, ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತಡೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುರಿದು ಇವಿಲ್ ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳತಳಗಳಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದು ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತದೆ-ನಮಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ, ಆಗ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತು ಅದರ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಲು ತಕ್ಕ ಆತ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಘಟಿಸಿದ ಪ್ರಮಾದವನ್ನು ತಿಳಿದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತ, ಕ್ಷಮಿಸಿ ಹೋದ ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಂಥ ರಾಕ್ಷಸನೃತ್ಯ ನಡೆಯದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಾವು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕು, ಇದು ಮಾನವನ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅಥವಾ ವಿಕಾಸದ ದಾರಿ, ಈ ದಾರಿ ಸಾಹಿತಿಗೂ ಸಲ್ಲುವ ದಾರಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಸತ್ಯತಿಗಳಿಗೂ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೂ ಪ್ರಮಾದಗಳಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರ, ನಮಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು ಈ ಅಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ದೊಡ್ಡದಾದಾಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿ ಇರುವಾಗ ಈ ಅಹಂಕಾರವೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಲೆಗಾರರಲ್ಲೂ ಇದು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಇರುವುದು ಸಹಜ, ಇದನ್ನು ನಾವು ಅರಿತು ಸದಾಕಾಲವೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು, ಈ ಅಹಂಕಾರ ದುರಹಂಕಾರವಾಗಿ ವಿಕಾರಗೊಂಡು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಬುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಪೀಡೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಆತ್ಮಗೌರವ, ನಿಷ್ಠೆ, ಸ್ವತಂತ್ರಬುದ್ಧಿ, ಅಪೂರ್ವ ಕಲ್ಪನೆ, ಮೂಲ ಚಿಂತನ-ಇವಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲದು. ಈ ಅಹಂಕಾರದ ಕೂಸೇ ಸ್ವಾರ್ಥ, ತಾನು ತನ್ನದು ಎಂಬ ಈ ಭಾವನೆ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತನಗೆ ತಾನೇ ತ್ಯಾಜ್ಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವುದೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ, ಅನುಕಂಪ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮುಂತಾದ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೂಲೆಗೆ ತಳ್ಳಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದರೆ ಆಗ ಅದು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಜಡ ಆಂಧ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಿಗೊಡುವುದೂ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ಹಣಕಾಸು ಪದವಿ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಜಳ್ಳು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಮೆರೆದಾಡುವುದೂ ನಾವು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಸಾಧಾರಣ ದೃಶ್ಯ, ಈ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅಪತ್ಯವೇ ಅಸೂಯೆ, ನಾನೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿದ್ದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದರೆ ನನ್ನ ಒಳಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ತರಹ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ತರಹವೇ ಅಸೂಯೆ. ಇದರಿಂದ, ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಯಾರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತರಲ್ಲ, ಅಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮೊಳತಾಗ ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾದ ಸಹನೆಯೂ ವಿವೇಕವೂ ನನ್ನ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದರೆ ಆಗ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಕಾಳಿಚ್ಚಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಮೊದಲು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಮೃದುಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಆನಂತರ ಹೊರಗಡೆ ತನ್ನ ನಾಲಗೆ ಚಾಚುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ವಿಜೃಂಭಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಕೊಂಚ ಜಾಗವನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಬೇಕು, ಇಂಥ ಅಸೂಯೆಯು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯ ತನಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ: ತನ್ನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ ಅಥವಾ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಮೇಣದ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾನೆ: ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅದು ಸುಟ್ಟುಹೋಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಪಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ

ಶಕ್ತಿಯ ದುರುಪಯೋಗ; ಅಂತರಂಗ ಜೀವನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯಾರತಿ, ಇಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಆದು ಅಂಟುಜಾಡ್ಯವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನಃಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಇದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯ ಜವಾಬುದಾರಿ.

ಈಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ದುರಾಶೆ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಅಂತರಂಗಮೌಲ್ಯ ನಿರಸನ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಈ ಎಲ್ಲದರ ಹಿಂದಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕೈಕೆಸರಾಗದ ಬಾಯಿ ಮೊಸರಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಶೆ; ಅಥವಾ ತತ್ಕ್ಷಣ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ, ನಮ್ಮಜನ ಇದನ್ನು ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೇಶ, ನಾಳೆ ಜನಪ್ರಿಯತೆ, ನಾಳಿದ್ದು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೋ ಆಗದೆಯೋ ಲಕ್ಷಾಧಿಪತಿತ್ವ -ಇದು ಈಗ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ತತ್ಕ್ಷಣ ಫಲನಕ್ರಿಯೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾಣುವುದು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಸಂಕೇತ. ಇದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಡೊಂಬರಾಟದ ಕಣ್ಣು ಎಂಬುದು ವಿವೇಕಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವಿವೇಕಿಗಳಿಗೂ ಕ್ರಮೇಣ ತಿಳಿಯಬಹುದು, ಆದರೆ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಈ ಬಗೆಯ ತತ್ಕ್ಷಣ ಫಲದ ಪ್ರಲೋಭನೆಗೆ ತುತ್ತಾದರೆ ಅದು ತುಂಬ ದುಃಖಕರ, ಆಶೆ ಸಹಜ ಆದರೆ ಆಶೆಯನ್ನು ವಿವೇಕದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಣಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ್ದೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಆಗಬೇಕು, ಹಾಗಾಗದೆ ಹೋದರೆ ದಾರುಣವಾದ ನಿರಾಶೆ, ಕುಶ್ಚಿತವಾದ ಸ್ವಪ್ರದರ್ಶನ, ಉದ್ವೇಗ, ಮೈ ಪರಚಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಬುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ನಿಷ್ಫಲಕ್ರಿಯೆಗಳು ಆರಂಭವಾಗಿ ವಾತಾವರಣ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೇನೋ ಹೌದು; ಆದರೆ ಇವು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಲಾರವು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮ ಆಗುವುದು ಭೌತಜೀವನದ ಮೇಲಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಮೇಲೆ; ಮನಸ್ಸಿನ ಪದರುಗಳ ಮೇಲೆ: ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಹೃದಯಗಳ ಮೇಲೆ; ಸಂಕಲ್ಪ ವಿವೇಕಗಳ ಮೇಲೆ, ಅದು ಉದರನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ವಲ್ಲ, ಒಂದುವೇಳೆ ಅದು ಉದರನಿಮಿತ್ತವೇ ಆದರೂ ಉದರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ನಡೆಯುವ ಲೋಕ ನಮ್ಮ ಈ ದಿನನಿತ್ಯದ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದ ಅನ್ನಲೋಕವಲ್ಲ;

ಈ ಲೋಕದಿಂದಲೇ, ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಕವನ್ನು, ಅಂತರಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂಥದು, ಅದು ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೂ ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ, ಈ ದಿನಕ್ಕೆ, ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹುದು, ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಸಾಹಿತಿಯಾದವನು ಹೇಗಾದರೂ ಬದುಕಿದ್ದು ತನಗೆ ಸರಿಯೆಂದೂ ಸತ್ಯವೆಂದೂ ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಬೇಕು, ಅದರಿಂದ ಧನಕನಕಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ ಅದನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಥ ಉದ್ದೇಶವಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೂ ಅಂಥ ಫಲಗಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಬಯಸಬಾರದು, ಸಾಹಿತಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಅಂಥ ಅರ್ಥ ರೂಪದ ಫಲಗಳು ಬಂದರೆ ಬಿಡಬೇಕೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಬೇಕು, ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯದ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಹಿತಿಗಳು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲೇ ಸತ್ತು ಅನಂತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದದ್ದೂ ನವಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ತತ್ಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಅನೇಕರು ಧನಕನಕಾದಿ ಸಕಲ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದೂ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಆದದ್ದೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಸಲ ದೈವವಶಾತ್ ಉತ್ತಮನಾದೆಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿ ತಾನು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ ಎಲ್ಲ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಅಸಂಭವವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತತ್ಕ್ಷಣ ದೊರಕುವ ಖ್ಯಾತಿ ಮತ್ತು ಸಂಭಾವನೆ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ ಕ್ಷೇಮ, ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಗೆ ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ; ಆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇತರರ ಹೊಗಳಿಕೆಯಿಂದ ಬರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇವತ್ತೆಲ್ಲ ನಾಳೆ ಅದರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಮನ್ನಣೆ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ, ಪಡೆದದ್ದನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಜಗತ್ತು ತತ್ಕ್ಷಣ ಒಪ್ಪಬಹುದು, ಒಪ್ಪದೆ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಇನ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಆ ಮೂಲಕ ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ನಾವು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅನಂತಕಾಲವೇ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬಿ ತನ್ನ

ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಫಲ್ಯ ಪಡೆಯಲು ಹೆಣಗುತ್ತಲೇ ಈ ಜಗತ್ತಿ ನಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಬೇಕು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನಂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು, ತತ್ಕಾಲಕ್ಕಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿದರೆ ನಮ್ಮ ಎಷ್ಟೋ ಮನಃಕಷಾಯಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುವು : ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅದ್ಭುತ ತಾಳ್ಮೆ ನಮಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತನಗಿರುವ ಮೋಹವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತ ಬರುವುದನ್ನು ಸಾಹಿತಿ ಯಾದವನು ಕಲಿಯುತ್ತ ಬರಬೇಕು, ಅಂಥ ಮೋಹ ಮಮಕಾರಗಳು ನಿರರ್ಥಕವೆಂಬುದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ನಾನೊಂದು ಕವಿತೆ ಬರೆದರೆ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾದ ಬಳಿಕ ಅದು ನನ್ನ ಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲದೆ ನನ್ನದಲ್ಲ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಎಂಥ ಟೀಕೆ ಮಾಡಿದರೂ ಸಹಿಸುವುದನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಟೀಕೆ ವಿಚಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿದೂಷಣೆ ತರ್ಕಬದ್ಧವಲ್ಲದ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿ ಬರಲಿ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಬಯಸಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂಥ ವಿಮರ್ಶೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ತಾನು ಬರೆಯುವುದು ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರಿಗಾಗಿಯೂ ಕೂಡಾ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ, ಆದಕಾರಣವೇ ಆತ ಎಂಥ ಟೀಕೆ, ವಿರೋಧ, ಅವಹೇಳನಗಳು ಬಂದರೂ ಸಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಿಲುವನ್ನು ಸಾಹಿತಿಗಳು ತಳೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯ -ತಮಗಾಗಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೆಳೆದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪುಷ್ಟವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಕೂಡ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಅಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದರ ಬಂಧ ತಂತ್ರಗಳ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ತಿಳಿದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆ, ಆದಕಾರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಭಾರ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು, ಇಂಥ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ನಿಗ್ರಹ ವಿವೇಕಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿರುವ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಭಾವೋದ್ವೇಗದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಯಾವ ಸಾಹಿತಿಯೇ ಆಗಲಿ ತನಗೆ ಸಮಾನ ಸ್ವಂಧರಾಗಿ, ತನಗೆ ಸಮವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಇತರ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೃತಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಲೇಸು. ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಗೆ ತನ್ನ ಕೃತಿಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆತ ಏನ ಹೇಳದೆ ಇರುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಪಾಕದ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವುದು ನನ್ನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ, ನನಗೆ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನೊಬ್ಬ ಬರೆದ ಕೃತಿ ನಿಜವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಎನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಆದರೆ ವಿಚಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಗುರುತಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಜಾಹೀರು ಮಾಡುವುದೂ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನವಾಗುವ ದಾರಿ ಇದೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ, ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೊರಟರೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಸೂಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಾಂತರಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾವ ಸಾಹಿತಿಗೂ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ, ಆದಕಾರಣ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡ ಬಯಸುವ ಸಾಹಿತಿ ತನಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಾದವರ ಅಥವಾ ತನಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿರಚನೆ ಗೈಯುತ್ತಿರುವವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಮೇಲು.

ಕೆಲವೊಂದು ಸಲ ತೀರ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟ ಸಾಹಿತಿಗೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ರೂಢವಾಗಿರುವ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು, ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿ ಇರುವವರು ಆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದೂ ಅದರ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಯತ್ನಿಸುವುದೂ ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಿವರ್ಶ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಲೀ ನಿಂದೆ ಅವಹೇಳನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾವೋದ್ವೇಗದ ಆಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ಆಗಬಾರದು, ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಕೃತಿಯೇ ಹೊರತು ಕೃತಿಕಾರನಲ್ಲ. ಈಗ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಹೊರಟ ತರುಣದಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ತಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ನಾನು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ರೀತಿ, ಬರೆದ ಒಂದು ಕವನ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಈಗ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕೆಲವರಾದರೂ ಮೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಲೀ, ಆಡಿದ ಮಾತು ಗಳಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ; ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಕವನಗಳೇ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ, ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿಜವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿ ಮಾಡುವುದು ತನ್ನ ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ವಿಮರ್ಶಾಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದಲ್ಲ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಇನಂ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತ ಬರುವುದೇ, ಸಾಹಿತಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು, ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸ್ವೈರವರ್ತನೆಗೆ ರಹದಾರಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನಮಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ, ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಯಾವ ಸೂತ್ರಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೂ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಇಂದಿನವರಾದ ನಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪಂಪ ರನ್ನ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸರನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಸೂತ್ರಗಳಿಗನುಸಾರ ವಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಕಾಳಿದಾಸ ಭವಭೂತಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಬಳಸುವ ಸೂತ್ರಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯೋ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು, ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದಾದ ಮಹಾಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಸೂತ್ರಗಳು ಅನ್ವಯವಾಗಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಕೂಡಾ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಧೋರಣೆ, ಆ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಸೂತ್ರಗಳು-ಇವುಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ವಿಚಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕು, ವಿಮರ್ಶೆ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೆಲಸ; ವಿವೇಚನೆಯ ಕೆಲಸ; ಹೃದಯ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಗಮ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ.

ವಿಮರ್ಶೆ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಪ್ತಿ, ಅಸಹನೆ ರೊಚ್ಚು ಅಥವಾ ಸ್ನೇಹ, ಪಕ್ಷಪಾತ, ಬಂಧುಭಾವನೆ ಮುಂತಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಲೇಖನ ವಲ್ಲ; ಅಂಥ ಎಲ್ಲ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೂತ್ರಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಕೃತಿವಿಷಯವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕೆಲಸ, ಅದು ಹಾಗೆ ನಡೆದಾಗಲೇ ಕೃತಿಕಾರನಿಗೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂವರ್ಧನೆಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು, ಈ ರೀತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಎಷ್ಟು ಬಂದರೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ, ಅನುಕೂಲವೇ, ಇಂಥ ವಿಮರ್ಶೆ ರೂಢವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರಬಹುದು, ರೂಢ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಭಾಸ ಈ ಬಗೆಯದಲ್ಲ, ಇದು ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಿಕಾರನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ, ದೂಷಿಸುವ, ನಿಂದಿಸುವ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕಟಕಿ ಮುಂತಾದ ವಿಡಂಬನೆಯ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಿಯಮರಹಿತವಾದ ಕೆಲಸ, ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಅಥವಾ ಮಾತಿನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿ ಆಡಿರಬಹುದಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ, ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ತೂಗಿ ನೋಡದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ರಂಜಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಹಾಗೆ ಬರೆದ ಆತ್ಮೀಯ ಪತ್ರ ಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಧಾಳಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಪ್ರಾಸಂಗಿಕ; ಅದನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸಾಹಿತಿಗಳ ನಡುವೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧಗಳಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದರೂ ಇರುವುದು ಅಗತ್ಯ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತು ಸದಾ ಬಂದೂದು ಧಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಇರಬಾರದು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಹೊಸ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಹರಿದು ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಎದ್ದಿರುವ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಲಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಗೋಡೆಗಳೂ, ದಾಟಲಾರದಂತೆ ಕಾಣುವ ಎಲ್ಲ ಕಂದಕಗಳೂ ಕೃತಕ, ಮನುಷ್ಯತ್ವವೊಂದೇ ನಿಜವಾದದ್ದು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ತಿರುಳೇ ಇದು. ಇಂಥ ಉದಾತ್ತವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಯಾರು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ತಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಜಾತಿ ಮತ ಕುಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ನಾವು ಸಾಹಿತಿಗಳು ನಿಶ್ಚಲ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು,

ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ, ನಾಗರಿಕರಣ, ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಿಗಳೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೆರವಾಗಿರುವ ಹೊಸ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ-ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಗತಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿಜವಾದ ಮರುಹುಟ್ಟಿಗೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿದ್ದ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಆಗಲೇ ನಾಮಶೇಷವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೊಸ ರಾಜಕೀಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಭೆಯಾಗಲೀ ಸದ್ಗುಣಗಳಾಗಲೀ ಯಾವ ಜಾತಿಗೂ ಮೀಸಲಿಲ್ಲ : ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಭೆ, ಯೋಗ್ಯತೆ, ಅಂತಃಸತ್ಯ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಹಿತಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆ ಅರಿವನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಅವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ಯ, ಜಾತಿ ಮಿಥ್ಯೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ ವ್ರತವಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಜಾತಿ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ, ಆ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಅದು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮನೋರೋಗ ಎಂತಲೇ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಆತನ ದುಷ್ಟತ್ಯಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸುವಾಗ ಅದು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಕೃತಿ ಎಂದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸಿ ಆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲದೆ ಅವನ ಜಾತಿಯನ್ನೂ ವಾದಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತರಕೂಡದು, ಜಾತಿ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಶತಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಎಷ್ಟು ಅನರ್ಥಗಳು ಆಗಬಹುದಾಗಿತ್ತೋ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಗಬಾರದು, ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ, ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ, ಜಾತಿಭಾವನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಪಥವನ್ನು ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮಾಡಬೇಕು, ಕೇವಲ ಮಾನವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಪರಿಪೂತವಾದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲದೆ ಜಾತಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಹಾದಿ ಇದೇ.

ಈ ಮೇಲಣ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ - ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ ತೂಗಿ ನೋಡಿ-ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಸಾಹಿತಿ ಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಮ್ಮವಾಗಿ ಕೇಳಿಕಳುತ್ತೇನೆ.

ಅರಿಕೆ

ಸಾಕ್ಷಿ-೧೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ವಿನಿಯೋಗ' ಎಂಬ ಕಥೆಯ ಭಾಗಗಳು ಶ್ರೀ ಹಿ.ವಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ 'ಪ್ರಥಮ ಸಾಮ್ರಾಟ್' ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡದ್ದು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಅನಂತರ ತಿಳಿಯಿತು, ಸಾಹಿತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಇಂಥ ಕೃತಿಚೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬಾರದು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತ, ಈ ಅಚಾತುರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲ ಲೇಖಕರ ಮತ್ತು ಓದುಗರ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಸಂಪುಟ-೧೦

ಪರಾಧೀನ ಸರಸ್ವತಿ

ಡಾ. ಪು.ಗ. ಸಹಸ್ರಬುದ್ಧೆ

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೮೮ ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಆದ್ಯಕವಿ ಮುಕುಂದರಾಜ "ವಿವೇಕಸಿಂಧು" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದರು. ಅನಂತರ ಮುಂದಿನ ೬೦೦-೬೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಮರಾಠೀ ಸಾಹಿತ್ಯಗಂಗೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂತ ವಾಙ್ಮಯ, ಪಂಡಿತ ವಾಙ್ಮಯ, ಶಾಹೀರೀ ವಾಙ್ಮಯ ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನರೂಪಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವಳ ಪ್ರವಾಹ ಮಾತ್ರ ಅಖಂಡ ಮತ್ತು ವಿಪುಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಲಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ಭಾವಕಾವ್ಯ, ನಿಬಂಧ ಇತಿಹಾಸ, ಚರಿತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹು ವಿಧವಾದ ವಾಙ್ಮಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಾರಸ್ವತದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ, ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ, ಸತತವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆ ಆರುನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಕಾರಣ, ರಸಾಯನ, ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಈ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೂ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿಗೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ

ವ್ಯಾಕರಣದ ಶಿಸ್ತು ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಭಂಡಾರವನ್ನು ನಿಘಂಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾರೂ ಮರಾಠಿಯ ಪರಿಕ್ಷಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ! ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಆ ೨೦೦-೨೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಗದಿದ್ದು ನಂತರದ ೧೦೦-೧೨೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ತರದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈಗ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರೀ, ತಿಲಕ, ಆಗರಕರ, ಕೇಳಕರ ಇಂಥ ನಿಬಂಧಕಾರ ಗ್ರಂಥಕಾರರು: ರಾಜವಾಡೆ, ತೆಲಂಗ, ಶಂ.ಬಾ. ದೀಕ್ಷಿತ, ಚಿಂ.ವಿ. ವೈದ್ಯ ಇಂಥ ಸುಶೋಧಕರು; ದಾದೋಬಾ ಪಾಂಡುರಂಗ, ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ ಚಿಪಳೂಣಕರ, ದಾಮಲೆ, ವಾ, ಕೇತಕರ ಇಂಥ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರ-ಕೋಶಕಾರರು, ಹರಿಭಾವು ಆಪಟೆ, ವಾ. ಮ, ಜೋಶಿ, ಫಡಕೆ, ಮಾಡಬೋಲಕರ ಇವರಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ಖರೆ, ಸರದೇಸಾಯಿ, ಪಾರಸನೀಸ, ಭಾವೆ, ಪಾಂಗಾರಕರ ಇಂಥ ಇತಿಹಾಸ ಲೇಖಕರು, ಕಿರ್ಲೋಸ್ಕರ, ದೇವಲ, ಖಾಡಿಲಕರ, ಗಡಕರಿ ಇವರಂತಹ ನಾಟಕಕಾರರು, ಕೇಶವಸಂತ, ಬಾಲಕವಿ, ಸಾವರಕರ, ತಾಂಬೆ ಈ ಕವಿಗಳು-ಇವರೆಲ್ಲರೂ ೫೦-೨೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದರು. ಗಣಿತಜ್ಞರಾದರು, ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರಾದರು, ಪದಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದರು, ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದ್ಯಾಪರಿಣಿತರಾದರು, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದರು ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಬುದ್ಧಿ ವೈಭವದ ಈ ಎಲ್ಲ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಕೇವಲ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಹಿಂದಿನ ೨೦೦-೨೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರದೀರ್ಘ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತರದ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಾವವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು ಏಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ದೀರ್ಘ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೋ? ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಪೋರ್ಚುಗಾಲ್, ಜರ್ಮನಿ, ಸ್ಪೇನ್, ಹಾಲಾಡ್ ದೇಶಗಳಿಂದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜನರು ಸಾವಿರಾರು ತಂಡಗಳಾಗಿ ಬಂದರು. ಆದೇ: ತರಹ ಇಜಿಪ್ತ, ಅರಬಸ್ಥಾನ, ಇರಾಣ, ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯಾಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಥವಾ ಭಾರತದಿಂದ ಅವರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಹಿಂದುವೂ ಎಂದೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಾರ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ, ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಮರು ವಿಧ ನಿಮಿತ್ತಗಳಿಂದ ಆ ಜನರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಯಾವದೇ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯನೊಬ್ಬ ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂದೂ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಕೂಪಮಂಡೂಕನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದನು. ಈ ಮಾತೇನಾದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೇ? ಜಗಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಹಾನಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಜ ಕರ್ತರು ಮಾಡಿದರೆ? ಪೇಶವೆಯರು ಸದಾ ಸಾಲಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲೇಬೇಕು, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಇವುಗಳಿಗೆ ದೃಢ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಲೇ ಸಿಂಧೆ, ಹೋಳಕರ, ಭೋಸಲೆ, ಗಾಯಕವಾಡ, ಅನೇಕ ಇಂತಹ ಸರದಾರರಿಗಾಗಲೇ ಎಂದಾದರೂ ಆಗಿತ್ತೇ? ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಇತರ ಧರ್ಮಿಣರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಮಹತ್ವ ಅರಿವಾಗಿತ್ತೇ? ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಧನಿಕರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸಮಗ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಜಾಲಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುವ ಒಬ್ಬ ವರ್ತಕನಾದರೂ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದನೇ? ಸರ್ವಥಾ ಇಲ್ಲ. ಭತ್ತಪತಿ, ಪೇಶವೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಮುಸಲ್ಮಾನ, ಯುರೋಪಿಯನ್ ವರ್ತಕರ ಉದ್ದಂಡವಾದ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಅವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೂ ಕೊಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೂ ಮರಾಠಿಗರು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಲೂ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಾಮ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು, ಧರಣಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು, ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತೋಡಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳೂ ಕೂಡ ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಹಾಗಿರಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಯಾದರೂ ಆಗಿತ್ತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಜಿಪ್ತ, ಅರಬಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಅವರು ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಿ, ಸಂಘಟಿಸಿ ಯಾದವರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದ ಇತರ ರಾಜಸತ್ತೆಗಳ ವಿನಾಶದ ಸನ್ನಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದರು; ಇದರ ಬಗ್ಗೆಯಾದರೂ ಧರ್ಮಪಂಡಿತರಿಗೆ, ರಾಜ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇತ್ತೇನು? ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಿದ ಜನರನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇಬೇಕು ಇಲ್ಲವಾದರ ಮುಂದೆ ಅನರ್ಥವಾದೀತು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಎಂದೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಯುದ್ಧ ಇವು ರಾಜ್ಯಕರ್ತರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳು. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಆಕ್ರಮಣವಾಗಿ ಮೂರುನೂರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು

ಇಡೀ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ಹಿಂದು ಬೌದ್ಧ, ಜೈನರ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣುಪಾಲು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಕಟ ನಾಳೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲೂ ಬಂದೀತು ಅದನ್ನೆದುರಿಸುವ ಸನ್ನಾಹ ತಾವು ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವದೇ ಅರಸು ಅಥವಾ ಅವನ ಪ್ರಧಾನಿಗೆ ಹೊಳೆದಿತ್ತೇ? ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೦೪ ರಿಂದ ೧೩೨೦ ಈ ೧೫-೧೬ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಗ್ರ ದಕ್ಷಿಣ ಮಣ್ಣುಮುಕ್ತು. ಹೀಗೇಕೆ ಘಟಿಸಿತು ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನಾದರೂ ಅನಂತರ ಮಾಡಲಾಯಿತೇ? ಅಲ್ಲಾಉದ್ದೇನ ಮಲ್ಲಿಕ ಕಾಫರರ ಗೆಲುವಿನ ಗುಟ್ಟಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ?

ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದಿವಾಳಿತನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಸರ್ವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರ, ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಸಾಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದರಿದ್ರ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೇ?

೨

ಅವರು ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದರು—

ಕಳೆದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಿಬಂಧ ಕಾದಂಬರಿ ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ಚರಿತ್ರ ಈ ಥರದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ೬೦೦-೭೦೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಏಕಾಗಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದರ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಲೇಬೇಕೆನಿಸಿತೋ ಅದನ್ನು, ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪಂಡಿತರ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಇದ್ದವೋ, ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳು ಸಿದ್ಧವಿಟ್ಟಿದ್ದವೋ ಅಂಥವು ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನದಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಬೇಕು ಎಂದು ಲೋಕಹಿತವಾದೀ ನುಡಿದರು. ಆ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗ, ವೀಳೆ ಮಾರುವವ, ಅಗಸ, ಮಹಾರ ಇವರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಅಸನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಜನರು ವಾಣಿಜ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿಯ ಚಾಕೂ ಕತ್ತರಿಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಯವಾಗಬೇಕು ಎಂದ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಯಾರೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿನ ಜನರು ಬಹಳೇ ಉದಾಸೀನರಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋಚಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯ ಜನ್ಮತಾರೀಖು ಯಾವದು, ಅವನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ರಾಜಕಾರಣವೇನು, ಪಾಣಿಪತ್ತಿನ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಪರಾಭವ ಏಕೆ ಆಯಿತು, ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾವು ಸಹೇಬನಿಗೆ ಆಪಶ್ಚೇಯವೆಷ್ಟು, ಗೋವಿಂದ ಪಂತ ಬುಂದೇಲೆ ಎಷ್ಟು ದೋಷಿ. ಇವೆಲ್ಲವು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಲೇ ಬೇಕು, ಜನರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಒಳಗಿನ ಹಂಬಲ ರಾಜವಾಡೆಯವರಿಗೆ ಇತ್ತೆಂದೇ, ಒಂದೊಂದು ಕಾಗದ ಪತ್ರ ಹುಡುಕುತ್ತ, ಅವರು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇಶದ ಉನ್ನತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಭಾವನೆ ಆ ಪ್ರಾಚೀನ ಮರಾಠೀ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರಿಗಿದ್ದರೆ, ಏನೂ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೇ ರಾಜವಾಡೆಯವರಿಗಿಂತಲೂ ಸಾವಿರಪಟ್ಟು ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು ಅವರಿಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ! ಹಳೆಯ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ, ವೇದಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೇಲೆ, ಅಥವಾ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೇಲೆ ಆದ ಟೀಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ದೀಪಿಕೆಗಳು, ದೀಪಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಿಕೆಗಳು, ಚಂದ್ರಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮನೋರಮೆಗಳು ಹೀಗೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು, ವ್ರತ ವೈಕಲ್ಯ ಉದ್ಯಾಪನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಚಂಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷರ ರಾಜ್ಯ ಇಲ್ಲಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಬೇಕೆಂದು ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಆ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲ, ಪೂರ್ವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ: ಜಾತಿಭೇದ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಕಾರಣವಿದೆ ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಏನು; ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅವಸ್ಥೆ ಏನು; ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಏನಿತ್ತು : ಆ ಪೂರ್ವ ವೈಭವ ಯಾತರಿಂದ ಕಳೆಯಿತು; ಅದನ್ನು ಪುನಃ ದೊರಕಿಸಲು ಜ್ಞಾನದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಯಾವ ಕಳಕಳಿಯಿತೋ ಹಾಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಮರ್ಥ ರಾಮದಾಸರಿಗೆ ಈ ಹಂಬಲವಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದರು. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಸಮಸ್ತ ಜನರು

ಶೀತಲವಾಗಿದ್ದರು. ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲೆಂದು ಅವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಸ್ತಾಪನೆಯಾಗಬೇಕು; ಜನಜಾಗೃತಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕು; ಜನರಲ್ಲಿ ಅಸಂತೋಷ ಕೆರಳಿಸಬೇಕು; ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಅಸಂತೋಷ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಹುತಿ ಕೊಡಲೇಬೇಕು; ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ಷೇಪ ತಿಲಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನ ಅವರು ಆ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರಣದಂಡನೆಯ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲೇಬೇಕು, ಹೇಳಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಆಂತರಿಕ ಭಾವನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ೪೦ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಈ ಥರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿಂದಿನ ದೀರ್ಘ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೬ ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಬಹಾಮನಿ ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳು ಇಷ್ಟು ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಯಾರ ಮನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಫುರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮರಣದಂಡನೆಯ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಬರಹಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ಕಾರಣ!

ಆ ಕಾಲದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಕೊರಗು ಇದ್ದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೆ ಮಹತ್ವವಾದದ್ದೆಂದು ತೋರಿದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಪುಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆದರು. ಇದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಆತ್ಮಾ, ಪರಮಾತ್ಮಾ, ಮೋಕ್ಷ, ಜಗದ ಕ್ಷಣಭಂಗುರತ್ವ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ, ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ, ಯೋಗಮಾರ್ಗ, ಪಂಚೀಕರಣ, ನಾಮಮಹಿಮೆ, ಸಂತ ಮಹಿಮೆ, ಪಂಥರೀ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಕಥಾಕೀರ್ತನೆ, ವಾಸನಾತ್ಯಾಗ, ವೈರಾಗ್ಯ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯ ಆಸೆ ಇತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಸಂತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣ ಈ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಈ ಹಂಬಲದಿಂದಲೇ ಆಯಿತು. ಅದು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ನಾಮದೇವ, ಏಕನಾಥ, ತುಕಾರಾಮ ಇಂಥ ಸಂತಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತೆಂದಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ದರ್ಜೆಯ ನೂರಾರು ಜನರು ವೇದಾಂತ ಭಕ್ತಿ ಮೋಕ್ಷ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾವಲಿಗ, ಗಾಣಿಗ, ಕುಂಬಾರ, ಮಹಾರ, ಸಮಗಾರ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನರೂ ವೇದಾಂತ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ದಾಸಿಗಳು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ವೇಶ್ಯೆಯರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಇಂತಹ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಇಂತಹ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದರ್ಜೆಯ ಜನರು ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ವಿಠಲಭಕ್ತಿಯ ಆ ಸ್ಫುರಣ ಸಮಗ್ರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿತ್ತು ಸಕಲ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವದೆಂದರೆ - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಕ್ರಮಣ, ಪಾನಿಪತ್ ಕಾಳಗದ ಪರಾಭವ, ದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕಾರವಾನೆ, ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಆ ಜನರಿಗೆ ವಿಷಯವಲ್ಲದವುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಂಬಲಿಸಿ ಏನಾದರೂ ಬರೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ತಾವು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನುಳಿದು ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಬರೆಯುವದು ಅವರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಜ್ಯೋತಿಷ, ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ, ನೀತಿ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಬ್ದಕೊಶಗಳ ಜ್ಞಾನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ಮತವಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನಿಕ್ಕೆಂದು ಅವರು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ, “ಲೌಕಿಕದ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದವರು, ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ನುಡಿಯುವವರನ್ನು ಅಜ್ಞರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು” ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದಾರೆ-(ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರೀ-೧೩ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಶ್ಲೋಕ ೮೨೫ ರಿಂದ ೮೩೫) ದಾದೋಬಾ ಪಾಂಡುರಂಗ, ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಲೋಕಹಿತವಾದಿ, ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರಿ, ರಾಜವಾಡೆ, ಡಾ. ಕೇತಕರ, ಇವರೆಲ್ಲ ಆ ಕಾಲದ ಜನರ ಮತದಂತೆ ಇಂತಹ ಅಜ್ಞವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇವರೆಲ್ಲ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯಾವಿಹೀನರೇ ಇದ್ದರು; ಅಲ್ಲದೇ ಆ ವಿದ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಮಮತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾದರೂ ನಾಸ್ತಿಕರೇ ಇದ್ದರು!

ಹರಿಭಾವು ಇವರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ೨೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆಗಿ ಹೋದ ಶಿವಭಕ್ತ ಪತಿಯ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅವರು ಪೃಥ್ವಿರಾಜ-ಜಯಚಂದ ಇವರ ಕತೆ ಬರೆದರು. ಅನಂತರ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿ, ಸಾಮ್ರಾಟ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಜೀವನವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಸಾವರಕರರು ಈ ಥರದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡರು. ವಿನಾಯಕರು ರಜಪೂತ ರಮಣಿಯರ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದರು.

ಅನಂತರ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು “ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಯಾರದಿತ್ತೋ ಅವರಿಗೆ ರಮ್ಯ ಭಾವೀಕಾಲ” ಎಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ವೈಭವಶಾಲಿಗಳಾದ ಪೂರ್ವಜರ ಜೀವನವನ್ನು ಕತೆ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ಹಿಂದಿನ ೬೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಡೆಗೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಏನು ಕಾಣುವುದು? ಶಿವಾಜಿಯ ಕಾಲದವರೆಗಾದರೂ ನಮಗೆ ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ ಪೂರ್ವ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಯಾರೂ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ, ಅಶೋಕ, ಕುಮಾರ ಗುಪ್ತ, ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ, ಹರ್ಷ, ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಯಶೋವರ್ಮ, ಸಿಂಘಣ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷರು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.ಕ ೧೨೦೦ ರಿಂದ ೧೮೦೦ ರಲ್ಲಿಯ ಕಾಲದ ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುರುಷರು ಇಲ್ಲಿ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಇತ್ತು. ಈ ಹಿಂದಿನ ಪೂರ್ವಜರ ವಿಷಯ ಹಾಗಿರಲಿ. ವಿಜಯನಗರದ ಇತಿಹಾಸವಾದರೂ ಈ ಜನರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅತ್ಯಂತ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಬಾಪ್ಪಾರಾವಳ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಹಮೀರ ಇವರ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ತಪ್ಪಿಯಾದರೂ, ಇವರ ಉಲ್ಲೇಖ ಯಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪಂಡಿತರು ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಕತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಆದರೆ ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷರು ಅವರ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಯೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರ ಕಾರಣವಾದರೂ ಅದೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ. ಅವರ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಈ ಭವಸಾಗರದೊಳಗಿಂದ ದಾಟಿ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಅಂಬರೀಷ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದು ಆ “ದಾಟುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ,” ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೋಸ್ಕರ! ಸಮುದ್ರ ಗುಪ್ತ, ಹರ್ಷರ ಕವನಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವುಗಳನ್ನು ವೃಥಾವಾಗಿ ಏಕೆ ಹಾಡಬೇಕು? ಆ ಚರಿತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ವರಾಜ್ಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೀಯಬಹುದಿತ್ತು, ಆದರೆ ಬಹು ಜನರಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷದ ಚಿಂತೆ ಇದ್ದಂತೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಜೀವನಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಬರಿ ಕತೆ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಭಾವು ಸಾವರಕರ, ಗಡಕರಿ, ವಿನಾಯಕರಿಗೆ ಈ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ತಲ್ಲಣವಿತ್ತು. ಆದಕಾರಣ ಅವರು ಆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ದಿವ್ಯ ವೈಭವ ಕೊಂಡಾಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಅನಂತರ ಜನರ ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಯಿತು. ಮರಾಠಾ ವೀರರ ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ಹಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅವರ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಹತ್ತಿದರು. ಕಾರಣವಿಷ್ಟೇ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ದಿಲ್ಲಿ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತ ಮಾಡುವುದು. ತುರ್ಕಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾರೀ ಮಾಡುವುದು, ಈ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಈ ಪರಾಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ಅರ್ವಾಚೀನ ಕಾಲದಂತೆ ಇತಿಹಾಸ ಚರಿತ್ರಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವೃತ್ತಾಂತ ಲಾವಣಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯವಾದವು: ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾ. ಈಗ ಗಮನಿಸುವದೆಂದರೆ-ಈ ವಿಷಯಗಳ ಐಹಿಕ ಪರಾಕ್ರಮದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಂಡವರು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದರು. ಯಾರಿಗೆ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅವರು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕ್ರಿ. ಶ.೧೨೦೦ ರಿಂದ ೧೮೦೦ ರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಬಂಧ ಕಾದಂಬರಿ ನಾಟಕ ವಿನೋದ ಭಾವಕಾವ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ಚರಿತ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏಕೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಷಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಈಗ ನಾವು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕಾಣುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಐಹಿಕ ವೈಭವ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಸಾಯ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಸಮಾಜ ಆಗ ಅತ್ಯಂತ ಉದಾಸೀನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಧರದ ವಿಫಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಅರ್ವಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ನೋಡಿದರೂ ಇದೇ ನಿರ್ಣಯ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲಲಿತ ಲೇಖಕರು: ಆಯ್ದುಕೊಂಡವುಗಳು ಹಳೆಯ ಬರಹಗಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಲು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ಜೀವನ ದಲಿತ ಜೀವನಗಳಿಂದ, ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣ ಕತೆ, ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಹುಭಾಗ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. “ಯಾರು ಲಕ್ಷಿಸುವರು” ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಯಮುನೆ, ಅವಳ ಅಜ್ಜಿ, ತಾಯಿ, ಮಲತಾಯಿ, ಉಮಾ ಅತ್ತೆ, ಗೆಳತಿ ದುರ್ಗಿ, ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಆಕ್ರಂದನ ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ, ಒಕ್ಕಲಿಗ, ಕೂಲಿಕಾರ ಆದಿವಾಸಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅದೇ. “ಕಾಲ ಬಹಳ ವಿಷಮ”, “ಅಂತ್ಯಜ ಬಾಲಕನ ಸಮಸ್ಯೆ”, “ಕೂಲಿಕಾರರ

ಉಪವಾಸ

ಪ್ರಸಂಗ” ಈ ಕತೆ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಇತ್ತೀಚಿನ “ಕುರುಬಹಟ್ಟಿ”, “ಬೀದಿ”, “ಫಕೀರ”, “ಲಿಲಾವ” ಇವುಗಳವರೆಗೆ ಅವರ ಜೀವನದ ಬಹುವಿಧ ದರ್ಶನವನ್ನು ಲೇಖಕರು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸುಖದುಃಖದ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದುಃಖದ ಆಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಯಾವ ಸುಖದುಃಖವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಭಾವಿಸಿದಂತಿತ್ತು. ನಾರಿ ನರಕದ ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಾಪಾಣಿಗಳಾಗಿದ್ದಳು. ಪುರುಷನಿಗೆ ಮಾಯಾಮೋಹದಲ್ಲಿ ತೊಡಕಿಸುವವಳು, ನಾರಾಯಣ, ಅವಳ ಸಂಗ ನಮಗೆ ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ಮಾಡು-ಹೀಗೆ ಅವಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಿದ್ದರು, ಮಹಿಳೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನವಿದೆ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಇದೆ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ವೈಧವ್ಯ, ಪರಾಧೀನತೆ, ಕಷ್ಟ ಹೀಗೇನಾದರೂ ಆಕೆಗೆ ದುಃಖಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾವ್ಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಯೋಚನೆ ಅವರಿಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವೇ ಅವರಿಗೆ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ದಲಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ಮೋಕ್ಷದ ಬಗ್ಗೆ! ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಇತರರ ದುಃಖಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ನಿಜ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಸಾರ ಎಷ್ಟು ದುಃಖಮಯ ದಾರುಣ, ಹೇಸಿಕೆಯದಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿ ಆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಅವಶ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಂಬಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಇಂತಹ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರ್ಥಾತ್ ಆ ವಿಷಯಗಳು ಕೇವಲ ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ ಆತ್ಮಾ, ಪರಮಾತ್ಮಾ, ಮೋಕ್ಷ, ಭಕ್ತಿ, ನಾಮಮಹಿಮೆ, ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಜನರು ಒಲಿಯುವಂತೆ ಸ್ತ್ರೀನಿಂದ ಸಂಸಾರನಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

“ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ” ಎಂಬ ತಮ್ಮ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ: “ಯಾವದೇ ಭಾಷೆಯ ಮಹಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥಕಾರರನ್ನು ತಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಅವರ ಅಂತಃಕರಣ ಹೃದಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸುಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳು ಸತ್ಯವಾದವುಗಳೂ ದೇಶಹಿತಕ್ಕಾಗುವೆಯೆಂದೂ ಸ್ವಂತದ ಭರವಸೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲೆಂದೇ ಈಶ್ವರನು ತಮಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂಬ ದೃಢವಾದ ನಂಬುಗೆ ಇರದಿದ್ದರೆ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಸ್ವಭಾಷೆಯ ಸೇವೆಯಾಗುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ”.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಪುಲವಾಯಿತು, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕದಂತೆ ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇತಿಹಾಸ ರಾಜಕಾರಣದಂತೆ ತಾತ್ವಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈಗ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು, ಮೊದಲ ಥರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸುವ ಹಂಬಲ ಆ ಕಾಲದ ಜನರಲ್ಲಿತ್ತು. ಎರಡನೆ ಥರದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ಕಾರಣ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು, ಈಗ ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಕಾರಣಗಳಿವೆಯೋ ಹೇಗೆ ನೋಡಣ.

೩
ಬದ್ಧ ಪ್ರತಿಭೆ-

ಅರ್ವಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ-ಆ ಥರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಕೇಶವ ಸುತರ ಉದಾರ ನೋಡಿರಿ: “ಹಳೆಯದೆಲ್ಲ ಅಳಿಯಲಿ, ತೀರಿಹೋಗಲಿ, ದಹಿಸಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿರಿ”, ‘ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಲವೆ ವಿಶಾಲ, ಭೂಧರ ಸುಂದರ ಶೃಂಗಾರ ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ” “ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಪಾಪಗಳು ಘೋರವಾಗಿದೆ. ತೊಳೆಯಲು ನಿಮ್ಮ ರಕ್ತ ಅಗತ್ಯ” “ನಿಯಮನ ಮನುಷ್ಯನಿಗಾಗಿ, ಮಾನವ ನಿಯಮನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಿರಿ” “ದೇವ ದಾನವರು ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತ”, “ಪದ್ಯಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ,...ಜಗವ ಸುತ್ತಿ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲಿ”-ಇವು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಉದ್ದಾಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೇ? “ದಸರೆ” “ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿಯ ಗೀತ” ಇಂತಹ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಚಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬರಬಹುದಿತ್ತೇ? ದಾದೋಬಾ, ಪಾಂಡುರಂಗ, ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆ, ಲೋಕಹಿತವಾದೀ, ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರಿ, ತಿಲಕ ಆಗರಕರ, ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಸಮಾಜ ಕಾರಣ, ಪರ್ವ ಕಾರಣ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ತಮ್ಮದೆಂದು ಮಂಡಿಸಿದರು, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು: “ಇಂಗ್ಲಿಷ ವಿದ್ವಾಂಸ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಹಿಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ”, “ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನನಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ ವಿದ್ವಾಂಸನಂತೆ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾದರೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ.” “ಮಹಿಳೆಯರ ಅಧಿಕಾರ ಮಾನ್ಯಮಾಡದ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಜನರ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀನವಾಗಿರುತ್ತವೆ.” “ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದರೆ ಜನರಿಗೆ ಸುಖವಾಗುವ ರೀತಿ; ಅದು ವಿಪರೀತದೇನಾದರೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಡಲು ಕಾತರವೇಕೆ? (ಲೋಕಹಿತವಾದಿ), “ಈ ಕಡೆಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನವೆಂಬ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣತೆ, ಜಾತಿಭೇದಗಳು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ, ನಾವು ಅದರ ನಾಯಕ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಂದ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು” (ವಿಷ್ಣು ಶಾಸ್ತ್ರಿ). “ಜಾತಿಭೇದವು ರಾಜನೀತಿ ಹಾಳಾದ ಲಕ್ಷಣ”. “ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಎಂಬ ನಿಜವಾದ ರಾಜನೀತಿಯ ವಿನಾ ತಾಳಲಾರೆವು” (ವಿಷ್ಣುಬುವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ), “ಲಗ್ನಾನಂತರ ವಧು ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಂಡನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸಾರದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು”, “ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯ ಪೂರ್ಣಾವಸ್ಥೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದದೆ”, “ತೀವ್ರ ಹಸಿವು ಮತ್ತು ವಿಷಯ ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದಾಗ ಆಗುವ ಸಮಾಧಾನ ಅದ್ವಿತೀಯ ಅವರ್ಣನೀಯ”, “ಯಾರೋ ಕಾಣದ ಮನು-ಪಾರಾಶರರ ಕತೆ ಏನು?” “ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತೇನೆ, ಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” (ಆಗರಕರ್) -ಇವು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಬಂಧಕಾರರು ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ನಾಟಕ, ವಿನೋದ, ಭಾವಗೀತದಂತೆ ಅವರ್ಚನೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಆ ದೀರ್ಘ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಯಾರೂ ಮಂಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಥರದ ಧೈರ್ಯ ಯಾರೂ ಪ್ರಕಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಲಲಿತಸಾಹಿತ್ಯವೂ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲಖಂಡದಲ್ಲಿಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪದ ದೇಶಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ ವಿನೋದ ಈ ಥರದ, ರಾಜಕಾರಣ ಇತಿಹಾಸ ಚರಿತ್ರ ಈ ಥರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಏಕಾಗಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಹದಿನಾರನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಯುರೋಪಲ್ಲಿ ತಮೋಯುಗವಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜ ಶಬ್ದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಾದೀ, ಪರಮಾರ್ಥ ನಿಷ್ಠೆ, ಇಹವಿಮುಖ-ಹೀಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅನಂತರ ಗ್ರೀಕ ವಿದ್ಯೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗ ಹತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಂಧನ ಮತ್ತು ರಾಜಸತ್ತೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗ ಹತ್ತಿತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮುಕ್ತವಾದ ಹಾಗೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಅವನ ಅಹಂವೃತ್ತಿ, ಆತ್ಮನಿಷ್ಠೆ, ಜಾಗೃತ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥವಾಗ ಹತ್ತಿದವು; ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಅನಂತ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಗ ಹತ್ತಿದವು. ಆ ಆವಿಷ್ಕಾರವೆಂದರೇನೇ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬಹುವಿಧವಾದ ಲಲಿತ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಸರಿ. ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತಲೇ ಅದು ಜಗದ ಅವಲೋಕನೆಯನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆ ಜಗದ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಂತದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಈ ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಾನವಜೀವನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅರ್ಥ ಹಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಂತದ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ರಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಭಾಷ್ಯದಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಷ್ಯಸಾವರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿ ಕಾದಂಬರಿ ನಾಟಕ ಬರೆಯಲಾರದು. ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿಯು ಇತಿಹಾಸ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನೇನು ಮಾಡುವದು? ರಾಜಕಾರಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು? ೧೪-೧೫ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪದ ಮಾನವನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮೊದಲು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಂದರೇನೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನನಿ-ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತ ಮಾಡಿದನು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾನವೀ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬರ ಸ್ಫುರಣವಾಗಹತ್ತಿತು. ಜೀನ್‌ಫ್ರಾಯೆ ಸ್ಮಾರ್ಟ್ (ಜನ್ಮ ೧೩೩೮) ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಇತಿಹಾಸ ಬರೆದನು. ರಿಚರ್ಡ್ ಹ್ಯಾಕಲಿಯಿಟ್ (ಜನ್ಮ ೧೫೫೯) ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಜಲಪರ್ಯಟನದ ಇತಿಹಾಸ ರಚಿಸಿದನು. ರಾಫೆಲ ಹಾಲಿನ್‌ಶೆಡ್ ಇವನೂ ಸಹ ಕ್ರಿ. ಶಕ ೧೫೭೭ ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಮಾಂಟೇನನ ನಿಬಂಧಗಳು ೧೫೮೧ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಬೇಕನ್‌ನ ನಿಬಂಧಗಳು “ಅಡ್ವಾನ್ಸೆಂಟ್ ಆಫ್ ಲರ್ನಿಂಗ್” ಮತ್ತು “ನೋವ್ವಮ್ ಆರ್ಗ್ಯೂಮೆಂಟ್” ಗ್ರಂಥಗಳು ೧೬೦೫ ರಿಂದ ೧೬೧೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದವು. ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ನಾಟ್ಯ ರಚನೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ. ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತರದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾನ ಬಂದಿತು. ರೇಸಿನ, ಕಾರ್ನೇಲೀ, ಮೋಲಿಯರ ಈ ಫ್ರೆಂಚ್ ನಾಟಕಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ಯಾಮ್ಯುಯೆಲ್ ಬಟ್ಟರನ “ಹ್ಯೂಡಿಬ್ರಾಸ್” ಕಾವ್ಯ ೧೬೬೦ರ ಸರಿಸುಮಾರಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೇ ನಂಜಿನ

ವಿಡಂಬನೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ಯಾರಿಟನ್ ಜನರ ಅತಿರೇಕದ ಕರ್ಮರತನದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಪೂರ್ಣ ಟೀಕೆಯಿದೆ. ಜಾನ್ ಈವ್ಲಿನ್ ಮತ್ತು ಸ್ಯಾಮ್ಯುಯೆಲ್ ಪೆಪೀ ಇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಂಡ ದಿನಚರಿಗಳನ್ನು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸರವ್ಯಾಂಟೀಸನ “ಡಾನ್ ಕ್ವಿಕ್ಸೋಟ” ಕಾದಂಬರಿ ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಡ್ಯಾನಿಯಲ್ ಡೆಫೋನ “ರಾಬಿನ್ಸನ್ ಕ್ರೂಸೋ” ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು “ಕಾಪ್ಟನ್ ಸಿಂಗಲ್ಟನ್” ಇತ್ಯಾದಿ ಇತರೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮುಂದಿನ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ಮಾಕಿಯಾವೆಲಿಯ “ಪ್ರಿನ್” ಎಂಬ ರಾಜಕಾರಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಜಗವು ಓದಿತ್ತು. ಹ್ಯೂಗೋ ಗ್ರೊಶನ್ “ರಾಯಿಟ್ಟ ಆಫ್ ವಾರ್ ಆಂಡ್ ಪೀಸ್” ಎಂಬ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನಿನ ಗ್ರಂಥ ಥಾಮಸ್ ಹಾಬ್ಸನ “ಲೆವಿಥಿಯಾಥನ್” ಎಂಬ ರಾಜಕಾರಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗ್ರಂಥ ಇದೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿಯೇ ಅದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಮುಕ್ತಬುದ್ಧಿಯ ಜಗದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ವಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮಾರ್ಕೊಪೊಲೋ ೧೨೯೮ರಲ್ಲಿ ಏಶಿಯಾ ಖಂಡ ನೋಡಿ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ, ಅನಂತರ ಕೊಲಂಬಸ್, ವಾಸ್ಕೋ-ಡಿ-ಗಾಮಾ ಹಳೆ ಹೊಸ ಜಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದರು, ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಯುರೋಪದ ನಾಗರಿಕರು ವಿಶ್ವ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ಬಾಹ್ಯ ವೃಥಿವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರು; ಅಂತರಂಗವನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಸಾಗರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಆಳಗಳನ್ನೂ ಅಳೆದರು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಕೊಪರ್ನಿಕಸ್, ಕೆಪ್ಲರ್, ಗ್ಯಾಲಿಲಿಯೋ, ನ್ಯೂಟನ್ ಮೊದಲಾದವರು ಮೂವತ್ತು-ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಭೋಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದು, ನಕ್ಷತ್ರ, ಗ್ರಹ, ತಾರೆ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಇವರ ಸಂದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಸಾರಾಂಶವಾಗಿ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತವಾದನಂತರ, ಜಡ, ಚೇತನ ಚರಾಚರ ಎಲ್ಲ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಅದರ ದೃಷ್ಟಿಪಥ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿತು: ಅವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಲೋಕನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದಂತಹ ಸೃಜನಶಕ್ತಿ, ನವನಿರ್ಮಾಣ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ಯುರೋಪವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿತು. ಜಗತ್ಪ್ರವಾಸ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ರಾಜಕಾರಣ ಇವುಗಳ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧವೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದೆವು. ಯುರೋಪದ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲಿಂದ, ಈ ಮಾನವೀ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಎಲ್ಲ ಆವಿಷ್ಕಾರವು ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬಿ, ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಇವೆ, ಬಹುಧಾ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಿವೆಯೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುವದು. ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೇವಲ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಹೇತುವಿದ್ದರೂ, ಭೂಗರ್ಭ, ಆಕಾಶ, ಭೂಗೋಳ ರಚನೆ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ತಾರಾಮಂಡಲ, ಗ್ರಹಮಂಡಲ, ಮೇಘ ಮಂಡಲ, ನವ ಖಂಡ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಭುವನ, ರಾಗಜ್ಞಾನ, ತಾಲಜ್ಞಾನ, ರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಔಷಧಿ ಜ್ಞಾನ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ಪಿಂಡಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ರಚನೆಯ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಮರ್ಥರು 1(1 ಸ್ವಾಮಿ ರಾಮದಾಸರು) ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವೀ ಜೀವನವ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವವರು ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಚರಾಚರ ವಿಶ್ವದ, ಪಿಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಲೇಬೇಕು, ಎಷ್ಟು ಸಮೀಪದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು-ಇದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೇ? ಶ್ರವಣ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಸರಸ್ವತಿಯು ಎಂದೂ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗುವದಿಲ್ಲ.

೪
ಆಹಂವೃತ್ತಿಯ ಅಭಾವ —

ನಾವು ಪ್ರಾಚೀನ ಮರಾಠೀ ಕಾಲವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಕಾಣುವದೇನೆಂದರೆ—ಮನುಷ್ಯನ ಯಾವ ಆಹಂವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆರ್ಭಟದಿಂದ, ಆತ್ಮಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಆ ಆಹಂವೃತ್ತಿ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸತ್ತ ಮತ್ತು ರಾಜಸತ್ತೆ ಇವುಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ, ವೇದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ, ಗುರುವಚನ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ, ಪೂರ್ವಕರ್ಮ, ಜಾತಿಬಂಧನ, ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ಈ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಹೆಳವ ಬುದ್ಧಿಯು

“ಯಾರು ಲಕ್ಷಿಸುವರು”, “ಉಷಃಕಾಲ”, “ಶಾರದಾ”, “ಸವಾಯಿ ಮಾಧವರಾಯನ ಮೃತ್ಯು”, “ಸ್ಫೂರ್ತಿ”, “ತುತೂರಿ”, “ಭೃಂಗ”, “ಆ ಎರಡನೆಯ ಮೂರ್ತಿ”, “ಸಾಗರಕ್ಕೆ”, “ನಿರ್ಫರ”, “ಆರುಣಿ ಇಂತಹ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. “ವಕ್ರೃತ್ವ”, “ಇತಿಹಾಸ”, “ವಿದ್ವತ್ವ”, “ಕವಿತ್ವ”, “ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಧರ್ಮ”, “ಭಾರತೀಯ ವಿವಾಹಪದ್ಧತಿ” ...”, “ಶಿವಾಜಿಕಾಲದ ಸಮಾಜರಚನೆ” “ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದ ಪೂರ್ವಾವಸ್ಥೆ”, “ಸ್ವಯಂವರ”, “ಪ್ರಿಯಾರಾಧನೆ”, “ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದ”, “ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವೇನು, “ಸ್ತ್ರೀಶಿಕ್ಷಣ”, “ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿ”, “ಮೃಗಶಿರೆ”, “ಆರ್ಯರ ಮೂಲಸ್ಥಾನ” ಇಂತಹ ನಿಬಂಧ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ.

ಪೂರ್ವಸೂರಿ ಬರೆದ ಕಾವ್ಯಗಳ, ಪೂರ್ವಜರು ಬರೆದ ಪುರಾಣಕತೆಗಳ ಆಧಾರಗಳಿಂದಲೇ ಅವರು ನಡೆಸುವವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವರು, “ನಿಯಮಗಳು ಮನುಷ್ಯರಿಗಾಗಿ ಮಾನವನು ನಿಯಮನಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ”, “ದೇವದಾನವರು ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತ” ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಾಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸಕಲ ವಿಶ್ವದೆದುರು ನಿಂತು “ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಎದೆತಟ್ಟಿ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಅಹಂವೃತ್ತಿಯ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು. ಅವೇ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಾವವಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳೆಂದೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು? ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ಮಿತೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜನನಿ ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಸರಿ. ಅವಳೇ ಪರಾಧೀನಳಾದನಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು?

ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಾವವಿತ್ತೆನ್ನುವ ಕಾರಣವೆಂದರೆ-ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ನಾಮದೇವ, ಏಕನಾಥ, ತುಕಾರಾವ, ರಾಮದಾಸ ಈ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಗಳು ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಅವರ ಅಹಂವೃತ್ತಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತೆಂದೇ ಅವರ ಮಹಾಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ವೇದಕ್ಕೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ತೋರಿದರು. ಅಮೃತವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬರೆಯೋಣ ಎಂದು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಮಹಾರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಬಾಲಕನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ರೂಢಿಭಂಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಏಕನಾಥರಲ್ಲಿತ್ತು. ತುಕಾರಾಮರಾದರೋ ಕಲಿಕಾಲಕ್ಕೂ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಅಂಜುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. “ವೇದದಲ್ಲಿಯ ಮರ್ಮ ನಮಗೇ ಗೊತ್ತು. ಮಿಕ್ಕವರು ಅದರ ಭಾರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶಿಷ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಾತ್ಸಾರ ಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವ ಅವರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಪಂಚಪರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕನಿಷ್ಠ ಭಾವವನ್ನು ಮಗುಚಿಹಾಕಿ “ಮೊದಲು ಪ್ರಪಂಚ ಮಾಡಬೇಕು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ” ಎಂದು ಸಮರ್ಥರು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಅಹಂವೃತ್ತಿ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಸಾಮಾನ್ಯವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದೆಂದರೆ-ಈ ಮಹಾಪುರುಷರು ಸ್ವತಃ ಇಷ್ಟ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನುಡಿಯುವ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ತೋರಿದರೂ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತ ಮಾಡುವ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಳೆಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ಶ್ರುತಿ ತರಹ ತಾಯಿ ಜಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ”, “ಜನ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಕರ್ಮ ಯಾರಿಗೂ ನಿರಾಕರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದು”. “ಸದ್ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಅನುವು ಇಲ್ಲ” ಇತ್ಯಾದಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಏಕನಾಥರು ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವರು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕಲಿಸಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಜರ ಬಾಲಕರನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ರೂಢಿಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ವೇದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ, ಪೂರ್ವಕರ್ಮ, ಜನ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಕರ್ಮ, ಸದ್ಗುರು ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗ ಈ ಮಾನವೀ ಬುದ್ಧಿಯ ಶೃಂಖಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತಪ್ಪಿಯಾದರೂ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಅವರ ಸಮಸ್ತ ಗ್ರಂಥ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಹನಿಯಂತೆ. ಭಿನ್ನವಾದದ್ದೇನೆಂದು ಈಗ ಮೂರುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಯುರೋಪದ ಸಮಾಜ ಧುರೀಣರು ಹಳೆಯ ಶಬ್ದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದ, ಗುರುಗುಲಾಮತೆಯ ವಿಷಮತೆಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮತ್ತು ಇಹಲೋಕವಾದದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ನೂರಾರು ಗ್ರಂಥಕಾರರು, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ತತ್ವವೇತ್ತರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಸುಧಾರಕರು ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಿದರು. ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಲು ಅವರು ಆತ್ಮಬಲಿದಾನ ಮಾಡಿದರು, ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ಸಂಗ್ರಾಮ ಮಾಡಿದರು. ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘ ಪ್ರಯತ್ನದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸೃಜನರ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಪರೀತವಾಗಿ, ಅಹಂವೃತ್ತಿ ಪ್ರಬಲವಿದ್ದವರೂ ಸಹ ಹಳೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಆಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಆ ಅಹಂವೃತ್ತಿಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಭಾವವಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಮುಂದೆ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ದೃಶ್ಯ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಶಿವಭಕ್ತಪತಿಯೊಬ್ಬ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಸ್ಪುರಣವೇ ಸರಿ. ಆ ಅಸ್ಮಿತೆಯಿಂದಲೇ ಮಾಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಬದಲಾಯಿತು. ಶಿವಭಕ್ತಪತಿ ಹೊಸ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು : ಅದರಂತೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಒಂದು ಲೇಖದಲ್ಲಿ (ಶಿವಭಕ್ತಪತಿಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ್ಯ - “ವಸಂತ”. ದೀಪಾವಳಿಯ ಅಂಕ ೧೯೬೦) ಹೇಳಿದಂತೆ ಆ ಕಾಲದ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರೂ ಆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದೇ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯು ಮೊದಲಿನ ಚಕ್ರದ ಮೇಲೆಯೇ ಉರುಳಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಕೃತಿಯ ಹಿಂದೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಸತತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಮಾಜಮನದ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪೇಶವೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ರಾಮದಾಸರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ರಾಜವಾಡೆಯವರು ಹೇಳಿದ್ದರ ಅಥವಿಷ್ಟೇ. ಆ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಸಮುದಾಯ ಧರ್ಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತೋಫಿನಷ್ಟೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ವಿಚಾರೀಪುರುಷರ ಪ್ರಯೋಜನವು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಮನ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಂಟು ಎಂದು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ. ಕೆ. ನಾ. ವಾಟವೆಯವರು “ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯದ ಪಂಚಪ್ರಾಣ” ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿದಾಸ, ಭಾರತೀ, ಮಾಘ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರ್ಷ ಇವರ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಹಾಕವಿ ಪದವಿ ಯಾರಿಗೆ ಸಲ್ಲವೆಂದು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೋ ಅವರೇ ಮಹಾಕವಿ ಸರಿ. ಇತರ ಕವಿಗಳು ಕೇವಲ ಪುರಾಣಿಕರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರ ಮತ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮೇರೆಗೆ ಕಾಲಿದಾಸ ಭಾರವೀ ಇವರು ಮಹಾಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಘ ಮಾತ್ರ ಕೇವಲ ಪುರಾಣಿಕನು. ಅವರು ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೆಂದರೆ-ಮಾಘನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಘನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಕಾಲಿದಾಸನು “ಕುಮಾರ ಸಂಭವ”, “ರಘುವಂಶ” ಕಾವ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹಳೆಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಕೇವಲ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರ ವಿವಾಹದ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯವಂಶದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಅವನು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದನು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಅವನು ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದು, ಕುಮಾರಸಂಭವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ತ್ಯಾಗದ ಒಂದು ಭವ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಾ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಪ್ರೇಮವು ಕೇವಲ ಕಾಮತ್ಯಪ್ತಿಗಾಗಿಯಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ತಿಳಿದ ಸಮಾಜದ ತೇಜ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ; ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಶರೀರ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಕೊಟ್ಟರೇನೇ ಅದರೊಳಗಿಂದ ಪ್ರಚಂಡ ತೇಜ ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರತೀಕಾರಕ ಶಕ್ತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರ ಪ್ರೇಮದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಾಲಿದಾಸನು ಹೆಚ್ಚಿ ಆಗ ಆ ಬೀಜದೊಳಗಿಂದ ಮಹಾಕಾವ್ಯವ್ಯಕ್ತ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದನು. ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ರಾಜಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವದಿತ್ತು. “ತ್ಯಾಗವೇ ರಾಜಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಣ” ಎನ್ನುವದನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಂದೇಶ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. “ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ” ರಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭಾರವಿಯ ಹೇತುವು ಇಂತಹದೇ. ಹೇಡಿ ಸನ್ಯಾಸವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕೊಡುವದಿತ್ತು, ಮತ್ತು ಆ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದನು. ಹೊಸ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಈ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಹಳೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕವಿಯು ತನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿಯ ವಿತರದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ತತ್ವ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ, ಆ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಹೊಸ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲ ಮಣ್ಣು ಹೊಸ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲ. ಕವಿಚಿತ್ತದಿಂದ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯಪದವಿ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಹೀಗಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕವಿಯು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರ, ಕಲ್ಪನೆ ಅಥವಾ ತತ್ವ ಹೇಳುವ ಹಂಬಲವಿರಲೇಬೇಕು. ಸಮಾಜದ

ಕೂಡ ಅದರ ಸುಖದುಃಖ ಕೂಡ ಏಕರೂಪವಾಗದೆ ಸಮರಸವಾಗದೆ ಮಹಾಕವಿ ಎಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರ. ಮಾಘನ ಕವಿಮನಕ್ಕೆ ಈ ಹಿರಿಮೆ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೇಳುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವು ಅವನ ಬಳಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಡಾ. ವಾಟವೆಯವರು ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಪುರಾಣಿಕನು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮರಾಠೀ ಪಂಡಿತ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಪದವಿ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಕವಿತೆಯೆನ್ನುವುದು ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಾಮನ ಪಂಡಿತ ಮೋರೋ ಪಂತರ ಕವಿತೆಗಳು ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಕವಿತೆಗಳೆನ್ನದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿತೆಗಳ ರೂಪಾಂತರಗಳೆನ್ನುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು “ಕವಿತೆ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. “ಮೋರೋಪಂತರ ಕವಿತೆಗಳು” ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕವಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗೌರವ ಮಾಡಿ, ಸಮಾರೋಪದಲ್ಲಿ “ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಕವಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಅರ್ಥವ್ಯಂಜನಗಳ ಆಚೆ ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರು ಗ್ರಂಥ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ, ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ ಇವುಗಳಷ್ಟೇ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಅವರು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗಿದ್ದುದು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. “ವಿದ್ವತ್ವ ಮತ್ತು ಕವಿತ್ವ” ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೋರೋಪಂತರಂತಹ ಕವಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವವರು ಅಪ್ರಬುದ್ಧರೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹಳೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಡಿಪಠ ರಸಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗಮನಿಸುವುದು ಪ್ರಯೋಜಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. “ಆ ಹಳೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಕವಿತೆಯ ರಮಣೀಯತೆ ಮುಗ್ಧ ವಿಲಾಸಗಳೇನೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಾಭಿರುಚಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅವರ ಟೀಕೆಗಳಿಂದ, ಸಂಭಾಷಣ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಹೇಳುವ ಸುಭಾಷಿತಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಯುರೋಪದಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಪ್ರತಿಮ ರಸಾಸ್ವಾದ ಸವಿಯಲು ಆ ಪರದೇಶದ ಜನರು ನಮಗೆ ಕಲಿಸದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲ.” ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು “ವಿದ್ವತ್ವ ಮತ್ತು ಕವಿತ್ವ” ನಿಬಂಧದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಳೆಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಟೀಕಾಕಾರನಾದ ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೀಗೆಯೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಬ್ದಾರ್ಥ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಾಚೆ ಅವನು ಸಾಗುವದಿಲ್ಲ. “ಆ ಹಳೆಯ ಟೀಕಾಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳೂ ಸರಿಸಮರೇ, ಎಲ್ಲರ ಕಾವ್ಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೇ. ಎಲ್ಲ ಪದ್ಯಗಳ ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯವೇ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ”-ಹೀಗೆ ಅವರು ಉಪಹಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಡಾ. ಕೇತಕರರ “ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಕಾವ್ಯಪರಿಕ್ಷಣ” ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಪಂಡಿತ ಕವಿಗಳ ರಸಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕವಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಆದರೆ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯ ಪೃಥಕರಣ ಮಾಡಿ, ಗುಣಾವಗುಣಗಳ ಪರಿಕ್ಷಣ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅವರ ಪರಿಕ್ಷಣ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ದುರ್ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಕವಿಗಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ! ಡಾ. ಕೇತಕರರು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ನಿವೃತ್ತಿ, ಉದಾಸೀನತೆ, ಸದ್ಗುರು, ಶಬ್ದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ, ದೈವವಾದ, ಪೂರ್ವಕರ್ಮದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಅಗಶಿಕತೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಮನ ನಿಸ್ಸತ್ಯವಾಗಿತ್ತು: ಅವರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿಯ ಸರಸ್ವತಿಯಂ ಪರಾಧೀನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವರ ಚಿತ್ತ ಕುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಹೆಳವಚಿತ್ತದಿಂದ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಬೇಕು?

೫

ಜೀವನದ ಅರ್ಥ-

ಪರಿಸರದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಜಗದ, ಸಂಸಾರದ ಮತ್ತು ಮಾನವೀ ಜೀವನದ ಅವಲೋಕನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಲೇಖಕನು ಗ್ರಹಿಸುವನು. ನಂತರ ಅದನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೇಳಲು ಹಂಬಲಿಸುವನು. ಈ ಆಂತರಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದು ಕಾದಂಬರಿ ನಾಟಕಗಳಂತೆ ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಇತಿಹಾಸ ರಾಜಕಾರಣ ರಸಾಯನಗಳಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಿರಲಿ, ಅದು ಸೃಜನವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಹೀಗೆ. ‘ಉಷಃಕಾಲ’ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹರಿಭಾವು ಹೇಗೆ ಬರೆದರು. ಅದರ

ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಉದ್ದೋದಕವಾದೀತು. ಮರಾಠರ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಉದಯ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ

ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಬಗೆಯ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಹರಿಭಾವು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ ಏಕಜೀವವಾದ ಈ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಏನಾಯಿತು ನಂತರ ಏನು ಹಳೆಯಿತೆಂಬುದು ಗೌಣವಾದದ್ದು ಯಾವ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದರೆಂಬುದು ಮಹತ್ವವಾದದ್ದು. ಕ್ರಾಂತಿ ಸಂಭವಿಸುವಾಗ ಸಮಗ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನರ ಮನ ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಅಸಂತೋಷ ಕನಲುವದು. ಈ ರಾಜ್ಯ ಪಲ್ಲೀ ಹೊಡೆದು ಬೀಳಬೇಕು ನಷ್ಟವಾಗಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ಈ ಉನ್ಮತ್ತರಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಅಗತಿಕರಿಯತ್ತಾರೆ ಪುಕ್ಕಲಿರಿಯತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಸಂತಪ್ತ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕೈ ತಿಕ್ಕುತ್ತ ಕುಳಿತು, ನಿಂದೆ ಶಾಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಬಯಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪೇಕ್ಷೆ ತೇಜಸ್ವಿ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನ ರೂಪದಿಂದ ಮೂರ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಅವನ ಸುತ್ತು ಶೇಖರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಂಘಟನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಭುಗಿಲ್ಲೆಂದು ಜ್ವಾಲೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತದೆ, ಕಥಾವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಭಾವು ಈ ಸೂತ್ರ ಈ ತತ್ವ ಪುನಃಪುನಃ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮರಾಠರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಮರು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳುವದಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ರಜಪೂತರ ಅತಿರೇಕದ ಕಲ್ಪನೆ ಅವರ ಅವಿವೇಕದ ಶೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಇವುಗಳನ್ನು ಮರಾಠರು, ಶಿವಾಜಿ ರಾಜನು, ಸಮರ್ಥರು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾವಧಾನತೆಯ, ಕಾರಸ್ಥಾನದ, ಮುತ್ತನ್ನದಿನದ ಬುದ್ಧಿಯ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿದರು-ಇದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳುವದಿತ್ತು.

ಕ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಯಾತ್ರಿಕ1(1 ಪಂಥರಪುರಕ್ಕೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಹೋಗುವ ವಾರಕರಿ ಎಂಬ ಪಥದ ಕಲ್ಪನೆ.) ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ “ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪನವೇ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಇದೇ ಸನ್ನಾಹ. ನಿಮ್ಮ ತಪಶ್ಚರ್ಯವಿದೇ” ಎಂಬ ರಣವೀರ ಕಲ್ಪನೆ ರೂಢವಾಗುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಹರಿಭಾವು ಇವರಿಗೆ ಹೇಳುವದಿತ್ತು.

ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಇದೆಲ್ಲ ಮೊದಲು ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅತಶ್ಚಕ್ಷುಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ಅನಂತರ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಿ ನಾಮ, ರೂಪ ಕೊಟ್ಟರು. ಮರಾಠರ ಇತಿಹಾಸ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುವಾಗ, ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವಾಗ, ಮಾನವ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಅವಲೋಕನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿ ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷ್ಯಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹರಿಭಾವು ಇವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇತ್ತೆಂದೇ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಶಬ್ದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದಿಂದ, ಅವಲೋಕನ-ನಿರ್ಣಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬುದ್ಧಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗ್ರಹಿಸಿತು? ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪಾತ್ರತೆ ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲೆಂದ ಬಂದೀತು? ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು?

ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಅಹಂವೃತ್ತಿ, ಹಿಂದೆಗೆಯದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸ್ವನಿಶ್ಚಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಮರಾಠಿ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿದ್ದವು, ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಳಿವು, ಶಬ್ದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ, ಗುಲಾಮ ಗುರುಭಕ್ತಿ, ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ, ಜಾತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಈ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸೋಣ. ರಾಜವಾಡೆ, ಖರೆ ಮೊದಲಾದವರ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನ ಹನಿಭಾವು ಮೊದಲಾದವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರೇರಣೆಯೇನಿತ್ತು? “ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಯಾರದಿತೋ ಅವರಿಗೆ ರಮ್ಯ ಭಾವೀಕಾಲ” ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ದೃಢವಾದ ಅವಿಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿತ್ತು. ದಿವ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಗತವೈಭವವನ್ನು ಪುನಃ ದೊರಕಿಸಿ ಭವಿಷ್ಯಕಾಲ ರಮ್ಯವಾಗುವ ಉಮೇದು ಜನರಲ್ಲಿ ಬರಲೆಂದು, ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಪೂರ್ವಪರಂಪರೆಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪವಿತ್ರ ಭಸ್ಮದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು ಆದರೆ ಭವಿಷ್ಯಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ಆಶೆಗಳು ಯಾರ ಮನದಲ್ಲಿ ದಹಿಸಿಹೋಗಿದ್ದವೋ, ಯಾರ ಮನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಭಾವಿಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಾಶೆಯನ್ನೇ ತುಂಬಿತ್ತೋ, ಅವರಿಗೆ ಈ ಉಮೇದವೆಲ್ಲೆಂದ ಬರಬೇಕು?

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುಗ ಕಲ್ಪನೆಯು ಜನರ ಕೊರಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಧಃಪಾತವೇ ಸಂಭವಿಸುವದು, ಧರ್ಮವು ಅಳಿಯುವದು, ವಿನಾಶ ಹೊಂದುವದು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಧರ್ಮಧುರಿಸು ಪದೇ ಪದೇ ಜನರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ, ಸತ್ಯಯುಗ ಗತಿಸಿತು ಇನ್ನು ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಪಾಪವೇ ಘಟಿಸುವದು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನಾಸ್ತಿಕತೆ ಪಸರಿಸುವದು. ನೆಲವು ಪಯಿರುವದಿಲ್ಲ, ಮೋಡಗಳು ಮಳೆ ಕರೆಯುವದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಪ್ರಳಯವಾಗುವದು ಮತ್ತು ಈ ಸರ್ವನಾಶ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಾನವನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಈ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಸಮಾಜದ ಮನವನ್ನು ಸಮರ್ಥ ಪುರುಷರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ವೀರ್ಯಗುಂದಿಸುತ್ತಿದೆ ಮಾನವನು ವೇದಾಧೀನನಿದ್ದಂತೆ, ಕರ್ಮಾಧೀನನಿದ್ದಂತೆ, ಜನ್ಮಾಧೀನನಿದ್ದಂತೆ, ಕಾಲಾಧೀನನೂ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ದೃಢವಾದವರಿಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಆತ್ಮಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕು? ಅವರಿಗೆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಹೇಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾದಾಳು? ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯೋಚಿಸಿದೆವು. ಇನ್ನು ರಾಜಕಾರಣ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ರಸಾಯನಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

೬

ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಆಭಾವ—

ಮರಾಠರ ಇತಿಹಾಸ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುವಾಗ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಸತತವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು ಮತ್ತು ಅಂದಿನಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ ರಾಜಕಾರಣ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಅವರ ಪ್ರಚಂಡ ಉದ್ಯೋಗ ಇಲ್ಲಿಯ ಮರಾಠರ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ, ರಜಪೂತ ಮತ್ತು ಇತರ ಪಂಗಡಗಳಿಗಿಂತ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಸೈನ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಶಿಸ್ತಿನದಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮಾರಕವಾಗಿದ್ದವು. ಅವರ ಆಡಳಿತ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನದಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಅಪರಿಮಿತ ಹಣ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಸಾಲಗಾರರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಯಾರು, ಅವರ ನಡವಳಿಕೆಗಳೇನು, ಈ ಶಿಸ್ತು, ಅವರಿಗೇಕೆ ಸಾಧ್ಯ, ಹಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮುದ್ರಣ ಯಂತ್ರದ ಕಲ್ಪನೆಯೇನು ಇವುಗಳ ಕುತೂಹಲ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗೆ, ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ, ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಂತವಿದ್ದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇದು? ಎದುರು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡುವದು ಮತ್ತು ಅದರ ಅರ್ಥಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿತ್ತೇ? ಆಗಿನ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶಿವಭಕ್ತಪತಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕದ ಉತ್ಕರ್ಷಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜನರು ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ನಂತರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವವರು, ಸೇನಾವೃತ್ತಿಯವರು, ಯುದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಉದಾಸೀನರಿದ್ದಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು, ಅವರ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ನಿತ್ಯದ ಉದ್ಯೋಗಗಳು, ಹಾಗಾದರೆ, ಈ ದೇಶದ ಯಾವದೇ ರಾಜ್ಯದನ, ಯಾವದೇ ಧರ್ಮದವ ಅಲ್ಪ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಜನದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪಕ್ಷಾಂತರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಶತ್ರು ಪಕ್ಷದಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಥವಾ ಫ್ರೆಂಚನು ಅಪವಾದಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದು ತೋರುವದಿಲ್ಲ-ಇದೇನು ಚಮತ್ಕಾರ ಎಂದು ಕೊಂಚಾದರೂ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ. ಈ ಧುರಂಧರ ಜನರಿಗೆ ಬಂದಿತೇ? ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯೇ ಮಾನವತ್ವದ ಪ್ರಥಮಲಕ್ಷಣ. ಅದೇ ಈ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ನಷ್ಟವಾಯಿತು? ನಾನಾ ಫಡನೀಸ, ಸಖಾರಾಮ ಬಾಪೂ ಇತ್ಯಾದಿ ಆ ಕಾಲದ ಮೂರುವರೆ ನೂರು ತೀಕ್ಷ್ಣಮತಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸಂಗತಿ ಘಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಾರನಹೇಸ್ತಿಗ್ಗನು ನಿನ್ನೆ ಸರ್ವಸತ್ತಾಧೀಶನಿದ್ದೂ ಇಂದು ಕಾರ್ನವಾಲೀಸ ವಿಲಾಯತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಸತ್ತ ಅಧಿಕಾರ, ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ-ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಸಾಯದೆ ಆಥವಾ ಸಾಯಿಸದೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಸರಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಸಂಪನ್ನ ಮನುಷ್ಯನ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರಿಯು

ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ವಶಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ-ಇದರ ರಹಸ್ಯವೇನು? ಈ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಾವದು, ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಹಂಬಲ ವಿಚಾರಗಳು ಆ ಮೂರುವರೆ ನೂರ ಜಾಣ ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?

ಈ ಹಂಬಲವಿದ್ದರೆ ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಅವರು ರಾಜಕಾರಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಅವರು ಹಳೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಜೀವನವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದಿತ್ತು, ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಸಿದ್ಧಾಂತ

---

1 ಪೇಶವೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಖಾರಾಮ ಭಗವಂತ ಬೋಕೀಲ, ದಿವಾಕರ ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಚೋರಘೋಡೆ, ವಿಠಲ ಸುಂದರ ಪರಶರಾಮಿ ಮತ್ತು ನಾನಾಫಡನೀಸ ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಾಲ್ವರು ಮುತ್ಸದ್ದಿಗಳಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನಾಫಡನೀಸನಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಧ ಜಾಣ ಉಳಿದವರು ಪೂರ್ಣ ಜಾಣ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಪೇಶವೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರುವರೆ ಜಾಣರಿದ್ದರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ.

ಮಾಡುವ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಿತ್ತು. ದುರ್ದೈವವೆಂದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಲೋಪವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು, ಇದೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಆಧಾರ. ಅದರ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು?

೭

ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-

ಹತ್ತು, ಇಪ್ಪತ್ತು, ಐವತ್ತು, ನೂರು ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವನಸ್ಪತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಹಗೋಲವನ್ನು ತಾರೆಗಳನ್ನು ವರ್ಷಾನುವರ್ಷ ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳು ಅವುಗಳ ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಿಯಮಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಗ್ರಹಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಖಗೋಲಶಾಸ್ತ್ರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ಮನವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು, ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಸಾಯನ ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಗೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಅದರಂತೆಯೇ ಅರ್ಧಶಾಸ್ತ್ರ ರಾಜಕಾರಣ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕು. ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತಿರಲೇಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ರಾಸಾಯನ, ವೈದ್ಯಕ, ಖಗೋಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅದರಂತೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ರಾಜನೀತಿ ಅರ್ಧವಿದ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅವಲೋಕನ ವೃತ್ತಿಯು, ಅಭ್ಯಾಸ ವೃತ್ತಿಯು ಲುಪ್ತವಾಯಿತೆಂದೆ ಹೊಸ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹಳೆಯವು ಕೊಳೆತು ಹೋದವು. ನಿತ್ಯಪ್ರಯೋಗ, ನಿತ್ಯ ಅನುಭವ, ನಿತ್ಯ ದೃಢೀಕರಣ, ನಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧನೆ-ಇವು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ಅವರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ವಿಕಾಸ ಪರಿಣತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದವುಗಳು. ಅವುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಆಗು ಹೋಗುಗಳನ್ನು ಸಂಕಲನ ಮಾನವ ಮನದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಅಂತರ್ಧಾನವಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಲಲಿತಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನವನ್ನು ಈ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಲಸು ಮಲಸು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಎರಡೂ ತರದ ವಾಚ್ಯಗಳ ಜೀವಿತ ತತ್ವಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ, ಜಗದ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೇಮ, ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಉತ್ಸಾಹ ಸಡಗರ, ಭವಿಷ್ಯಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಗೆಲುವು ನೋಟ, ಜೀವನದ ಅವಲೋಕನ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಎರಡೂ ತರದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ. ಪಂಡಿತ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಸರ್ಗ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವರು ನಿಸರ್ಗದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅವಲೋಕನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ

ಮಾಡಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮರತರುಗಳು ಹೂ ಕಾಯಿಗಳಿಂದ ಅರಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಮಾಲಯವಿರಲಿ, ಸಾತಪುಡ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರ್ವತಗಳಿರಲಿ, ಗಂಗೆ, ಯಮುನೆ, ನರ್ಮದೆ, ಗೋದಾವರಿ, ಕೃಷ್ಣ ಯಾವದೇ ನದಿಗಳಿರಲಿ, ಅವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವನಸ್ಪತಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾದೃಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಮ.ವಿ. ಆಪಟೆಯವರು ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಾಲಿದಾಸನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ವರ್ಣನೆಗಳು ಈಗಿನ ವನಸ್ಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರವಾದರೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಂತೆ ಇವೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಘದೂತದಲ್ಲಿಯೂ “ಸಾರಂಗ” ಇದನ್ನು “ಕುರಂಗ” ಎಂದು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದರೆ ಪ್ರಮಾದವಾದೀತೆಂದು ಆಪಟೆಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎರಡು ಜಿಂಕೆಗಳ ಜಾತಿಯವೇ ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾಲಿದಾಸನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳೇ ಸಾವಧಾನಿರುವಾಗ ನಾವು ಆ ಭೇದವನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಈ ಅವಲೋಕನವೆಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಪಂಡಿತ ಕವಿಗಳ ಸಂಮಿಶ್ರತೆಯಲ್ಲಿ! ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅವಲೋಕನೆ ಕವಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದಂತೆ, ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ನಂತರ ವನಸ್ಪತಿ ವೈದ್ಯಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಫಲದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವಲೋಕನೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ, ಕಾವ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೂ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಭದ್ರವಾದ ಆಧಾರ ಅಗತ್ಯ, ಹೀಗೆ ಕಾಲಿದಾಸನದಾದರೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಮರಾಠಿಯ ಉತ್ತರ ಕಾಲಖಂಡದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮರಾಠರು ಐಹಿಕ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಉನ್ಮುಖರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇತಿಹಾಸ ಚರಿತ್ರ ರಾಜನೀತಿ ಅರ್ಥವಿದ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಏಕೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಈಗ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ, ನಿವೃತ್ತಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ, ಶಬ್ದ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯದ ಆತಂಕ ಅಪ್ಪುಗೆಯಿಂದ, ಪೂರ್ವಕರ್ಮ, ಕಲಿಯುಗ, ಸದ್ಗುಣ ಇವುಗಳ ವ್ಯಾಕುಲವಶತೆಯಿಂದ, ಮರಾಠೀಯರ ಮನಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಹೊಸ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವಷ್ಟು ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಕಟ ಉತ್ಸಾಹ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗಲೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಪರಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು, ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು. ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾದರೂ ಕಲಿಯಬೇಕು, ಯುದ್ಧದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹವಾಮಾನ ನದಿಪರ್ವತಗಳು ಭೂಗೋಲ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಮರಾಠೀಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ತನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಹೀಗೇನಾದರೂ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ವಾರನಹೇಸ್ಲಿಂಗ್‌ನು ಭಾಗವತದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರ ಮಿಲ್ಯಮ್ ಜೋನ್ಸ್ ೧೭೮೩ ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ೩೭ ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಲಕತ್ತೆಗೆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗಿ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಅದರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಿಂದ ಏಶಿಯಾ ಖಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯವಾಚ್ಯಯಗಳ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದನು. ನಾದಿರಶಹನ ಚರಿತ್ರದ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ೧೭೮೧ ರಲ್ಲಿ ಆರಬಸ್ತಾನದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಯದೆ ಪಂಡಿತನು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಂತರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಭಾಷೆಯು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮತ್ತು ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಕಸಿತವಾದದ್ದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು, ಮತ್ತು ಕೆಲವೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ “ಶಕುಂತಲ” “ಮನುಸ್ಮೃತಿ” ಗಳನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಗ್ರಾಂಟಡಫ್‌ನು ಆ ಉದ್ದೇಶಗೊಂಡ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮರಾಠರ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ “ಮರಾಠರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆದನೆಂಬುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಪ್ರವಾಸ, ಸೃಷ್ಟಿ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದ ಅವಲೋಕನೆ, ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ, ಪರಭಾಷೆಯು ಪರಧರ್ಮದ ಅಭ್ಯಾಸ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಸಿದ್ಧಾಂತಶಕ್ತಿ ವಿಕಸಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ರಾಮಚಂದ್ರಪಂತ ಅಮಾತ್ಯರ “ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ”. ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ವರೂಪದಿದ್ದರೂ ಈಗ ನಮಗೆ ಅಲೌಕಿಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಇಂಥ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಮರಾಠರಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿರ್ಮಿತಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಮರಾಠೀ ಕಾಲಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ವಾಚೀನ ಕಾಲದಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ ನಾಟಕಾದಿ ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಅರ್ಥ ರಾಜಕಾರಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏಕೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದರ ಮೀಮಾಂಸೆ ಮಾಡುವಾಗ ಇಹವಿಮುಖವೃತ್ತಿ, ಮಾನಸಿಕ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಅಹಂವೃತ್ತಿಯ ಅಭಾವ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಶಕ್ತಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಈ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು, ಈಗ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಈ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸೋಣ.

ಇದು ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ-

ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ವಿದ್ಯೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡೂ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಅಪೂರ್ಣ ಮಾನವನ ಸಂಸಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನ, ಸರ್ವಸಮರ್ಥ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣನಿದ್ದಾನೆ. ಭಕ್ತನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಅದೇ ಅವಸ್ಥೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲು ಸಾಧಕ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ಣತೆ ಲಭಿಸದಿದ್ದರೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನು ಹಗಲಿರುಳೂ ಅವನ ಪರಾಮರಿಕೆ ವಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೈಗುಣ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಯಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಾದೀ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಆ ಪೂರ್ಣಪರಮೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಆ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮಾನವರ ಕತೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಸಣ್ಣಕತೆ, ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ರಾಜಕಾರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಪೂರ್ಣ ಮಾನವನ ವೈಗುಣ್ಯ, ಅಪಯಶ, ದುಃಖ, ನಿರಾಶೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮವೃತ್ತಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತತವಾಗಿ ನಿರತರಾದವರಿಗೆ “ದಾಟುವದಕ್ಕಾಗಿ” ಬರಹ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯನಿರ್ಮಿತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೆ ಅನೇಕ ಕತೆಗಳನ್ನು ಏಕನಾಥ, ಶ್ರೀಧರ, ವಾಮನ ಇತ್ಯಾದಿ ಮರಾಠೀ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ದು ಕೊಂಡರು, ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ, ಸೀತೆ, ಹನುಮಂತ ಇವರು ಅಪೂರ್ಣ ಮಾನವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯೆ ಕೃಷ್ಣನ ಕತೆಯೂ ಮಾನವ ಕತೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮರಾಠಿ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಾನವತ್ವವೇ ಮಾನ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿಯೆ ಮಾನವೀ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅವರ ಕತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಏಕನಾಥರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಎಂದರೆ ಜೀವ-ಶಿವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮಾನವೀ ಪ್ರಾಣಿಗಳೇ ಅಲ್ಲ, “ಈ ಗ್ರಂಥದ ನಿರೂಪಣೆ ಜೀವ ಶಿವ ಇವರ ಲಗ್ನ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಅದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನೆಂದರೆ ವಿವೇಕ, ಶುದ್ಧಮತಿಯೆಂದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೀಗೆ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಳೆಂದರೆ ಅವಳು ಒಂಬತ್ತು ವಿಧ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಾಲ್ಪಡೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸೋಸಹಂ ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳ ದಂತಪಂಕ್ತಿ ಓಂಕಾರದ ಶ್ರುತಿಯುತಿತ್ತು!

ಏಕನಾಥರು ರಾಮಾಯಣದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮನು ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೀತೆಯು ಆದಿಶಕ್ತಿ, ಕೌಸಲ್ಯೆಯು ಸದ್ವಿದ್ಯಾ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಮತ್ಸರ, ಅಸೂಯೆ, ಸಂತಾಪ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಲೋಭ, ಆಶೆ ನಿರಾಶೆ, ವಿರಹದುಃಖ, ಮಿಲನದಿಂದಾಗುವ ಆನಂದ ಈ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲಿಂದ ಬರುವವು! ಏಕನಾಥರ ಭಾವಾರ್ಥದಂತೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಲಂಕೆಗೆ ಹೋಗಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಅವಳ ನೆರಳು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವಳನ್ನು ರಾವಣನು ಒಯ್ದನೆಂದರೆ ಅದು ಅಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ಮಾನವರ ಕತೆಯಾಗುತ್ತದೆ! ಅಹಲೈಯನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಭ್ರಷ್ಟಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಗೌತಮ ಋಷಿಯು ಮೊದಲು ಕೆರಳಿದನು ಅದರ ನಂತರ ಇದರಲ್ಲಿ ರೊಚ್ಚಿಗಳೆಳಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದನು, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮೀ ಭೋಗಿಸುವವರು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? “ನನ್ನ ಸ್ತ್ರೀ, ನನ್ನ ಮನೆ | ಇವೇ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳ ಮಂದಿರಗಳು, ಇಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡವರೂ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ನನ್ನನ್ನೂ ಕ್ರೋಧ ಮೋಸ ಮಾಡಿತು || ಕಾ ತೇ ಕಾಂತಾ | ಕಸ್ತೆ ಪುತ್ರ: ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಓದಿದ್ದೆ ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು” (ಬಾಲಕಾಂಡ-೧೫- ೮೫ ರಿಂದ ೯೫) ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಗಳು ಬಂದು ಗೌತಮನಿಗೆ ಅಹಲೈಯ ಮೇಲೆ ರೋಷಗೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು, ದುಃಖವೂ ಆಯಿತು! ಶ್ರೀಧರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಮಕತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭವದು ದುಃಖನಿವಾರಣೆಯೇ ಅವರ ಬರಹಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮ – ಸೀತೆ, ಪರಮಾತ್ಮ-ಆತ್ಮ ಆದಂತೆಯೇ. ಅಲ್ಲದೇ ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಅನ್ನವೆಂದರೆ ನಿಜಭೋಧ, ಪಡೆಯೆಂದರೆ ಅಭೇದ. ಗಂಜಿಯೆಂದರೆ ಕ್ಷಮೆ, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಸಾರು ಎಂದರೆ

ಸಮತೆ ಹೀಗೆ ಮಾನವ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಅವರು ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅಪೂರ್ಣ ಮಾನವನ ಕತೆಗಳಿವೆ, ಮಡದಿಯ ಮೇಲೆ ಆತ್ಮಾಚಾರವಾದಾಗ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಉದ್ರೇಕಗೊಂಡ ಜನಸಾಮಾನ್ಯನ ಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಗೌತಮನಂತೆ ಅಥೆಲ್ಲೋನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರಿನಿಗೆ ನಾಟಕ ರಚಿಸಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಗದ್ವೇಷದ ಕತೆಗಳು ರುಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದರೆ ಹಿರಿಯರು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ ನಮಗೆ ಆನಂದೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಲಿಯುವ ಪ್ರಸಂಗ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ಅದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದರು. ಅವರೆದುರು ನಮ್ಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವಾಗದೇ ಒಳಗೇ ಕಮರುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವ ಮರುಗುತ್ತದೆ, ನಮ್ಮ ಕರುಳು ಕರುಬುತ್ತದೆ. ಆದರೆ “ಆ ಭಾವನೆಗಳು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ” ಎಂದು ತುಕಾರಾಮ ಮಹಾರಾಜರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ ನಮ್ಮ ದುಃಖ ಹತ್ತಿಕ್ಕೆ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ; ಆದರೆ ಅದರ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಭಯ. ಹೀಗೆಂದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಕಾದಂಬರಿ ಎಲ್ಲಿಯ ನಾಟಕ!

ಜೀವೋವ್ವಾನಿ ಬೋಕ್ಯಾಶಿಯೋ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೧೨-೧೨೭೫) ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಥಮ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದನು. ಅವನ ಡೆಕ್ಯಾಮೆರಾನ್ ಮಾನವನ ರಾಗ ದ್ವೇಷ, ಪ್ರೇಮ, ರಂಗವಿಲಾಸ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಲೋಭಗಳ ಕತೆ. ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ನಿಜವಾದ ಚಿತ್ರಣವುಂಟು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ನಲಿದಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ಆನಂದ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಗಂಭೀರ ಅಥವಾ ಮೈಲಿಗೆಯಾದಂತಿರಲೇ ಬೇಕೆಂದಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ಗ್ರೀಕ್ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸಾರೀ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ರಚಿತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವೃತ್ತಿಯ ಭದ್ರ ಹಿಡಿತ ಯುರೋಪದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದು ಮೋಲಿಯರನ “ತಾರ್ತೂಫ್” ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಅರಗ್ಯಾನ ಎಂಬ ಗೃಹಸ್ಥನು ತಾರ್ತೂಫ್ ಎಂಬ ಧರ್ಮ ಗುರುವನ್ನು ಮನೆಗೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಅವನ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ನಂತರ “ಈ ಮಾಯಾಮಯ ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಾನು ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ ಮಡಿದು ಬಿದ್ದರೂ ನನಗೇನೂ ದುಃಖವಾಗುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವನ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಕೃತ್ರಿಮ ಎಷ್ಟು ತಿಳಿಗೇಡಿ, ಎಷ್ಟು ಅನೈಸರ್ಗಿಕವಾದದ್ದು, ಮತ್ತು ತಾರ್ತೂಫ್‌ನು ಎಂಥ ಕಪಟ ಗುರುವಿದ್ದನು ಎನ್ನುವದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ: ಮತ್ತು ಈ ನಿರೂಪಣೆ ವಿನೋದದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಆ ವೈರಾಗ್ಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿನೋದವೆಂದರೆ ಅಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಿನೋದವು ವಿಸಂಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ವಿಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಕ್ಕು ನಲಿದಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಸ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಪರಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಮಂಜೂರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಸ್ಯವು ಜೀವನದ ಪುಷ್ಟಿಯಿದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಯುರೋಪದಲ್ಲಿ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವು ಜನಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿತು. ಗ್ರೀಕವಿದ್ಯೆಯು ಮಾನವನನ್ನು ಮಾನವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು, ಕಾವು ಕ್ರೋಧ ಮದಮತ್ಸರ ಪ್ರೇಮ ಶೃಂಗಾರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಇವು ಸಂಸಾರದ ಭೂಷಣಗಳೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಲ್ಟಾಸಿತನಾಗಿ ಮಾನವನು ಸ್ವಂತದ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಸಾರವಾದಾಗ ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ “ಷಡ್ವಿಕಾರಗಳು ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲ. ಜಗದ ಹಿತಕಾರಿಯಾದ ಮಿತ್ರರೂ ಆಗಿವೆ. ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ಅನರ್ಥವಾದವುಗಳೆಂದು ಬಗೆಯುವದು ಧರ್ಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾಪ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುರ್ಖತನವೇ ಸರಿ. ಈ ವೃತ್ತಿಗಳು ಅಪಾಯಕಾರಿಗಳಲ್ಲ, ಅವುಗಳನ್ನು ಶರೀರ ಅವಯವಗಳಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೊಟ್ಟಿದೆ” (ಗರ್ವ-ನಿಬಂಧ ಮಾಲೆ). ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪುನಃ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು. ಅದರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪೂರ್ಣ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಚರಿತ್ರ, ರಾಜಕಾರಣ, ರಸಾಯನ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳ ಅಭಾವಕ್ಕೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇವೇ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಹಿಂದಿನ ಜನರು ಶೋಕಾಂತಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರು. ಸ್ವತಃ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅವತರಿಸಿ, ಈ ದುರಂತವನ್ನು ಸುಖಾಂತ ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯ ಅಪೂರ್ಣತೆಯು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಹಿಮೆಯು ಈ ಸಂಸಾರದ ಕತೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ “ಸಂತ ವಿಜಯ” “ಭಕ್ತಿ ವಿಜಯ” ಚರಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಈ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಕತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಚರಿತ್ರವು ಹೀಗಿರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ನಿಜವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಗೋರಾ ಕುಂಬಾರ1 ನಿಗೆ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಸು ಸತ್ತ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ವಿಠಲನು

1. ಗೋರಾ ಕುಂಬಾರ (ಕಿ. ಶ. ೧೨೬೭-೧೩೧೭) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂತ. ಅವನು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕುಂಬಾರನಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಣ್ಣು ತಂದು ಆವಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆಗೆ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಕುಣಿಯುವಾಗ ಪಂಥರೀನಾಥನ ಭಜನೆಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಭಜನಾನಂದದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ತನ್ನ ಕೂಸನು ತುಳಿದು ನರ್ತಿಸಿದನು. ಕೂಸು ಕಾಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸತ್ತದ್ದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸಂತ್ರಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಸಹಜವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವರ್ಣಿಸಬೇಡ ಎಂದು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆಣೆ ಇಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು. ಗೋರಾ ಕುಂಬಾರನು ಆಕೆಯನ್ನು ಆ ನಂತರ ಎಂದೂ ಸ್ವರ್ಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ತಂಗಿ ರಾಮಿ ಇವಳನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಸಿದಳು, ಲಗ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಂದೆಯು ಇಬ್ಬರೂ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ನೋಡಬೇಡೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೋರಾ ಕುಂಬಾರನು ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ರಾಮಿಯನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಣಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಜೀವಂತ ಮಾಡಲಾರನು, ಸಮರ್ಥರಿಗೆ 1 ಹದ್ದನ್ನು ಜೀವಂತ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಶಿವಾಜಿ ಅಥವಾ ಸಂಭಾಜಿಯವರನ್ನು 2 ಜೀವಂತ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಾತ್ ಅವರ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮಹಿಮೆಪತಿ ಬರೆಯಲಾರನು. ಅಪೂರ್ಣ ಮಾನವರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸ ಬರೆದರೂ ಹಾಗೇನೇ. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು. ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನಭಂಗವಾಯಿತು. ಅವರನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಬರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಸೇವಾ ನ್ನಾವೀ 3 ಇವನಿಗೆ ಬಾದಶಹರ ಕ್ಷೌರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಮಯವಾಯಿತು. ಬಾದಶಹನು ಕೋಪೋದ್ರೇಕವಾದಾಗ ಭಕ್ತನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರವೆನಿಸಿ ತೈಲೋಕ್ಯನಾಯಕನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಹಜಾಮನಾಗಿ ಬಾದಶಹನ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿದನು. ಇಂಥ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವದರಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾರಸ್ಯ, ಭಕ್ತಪತಿ ಸಂಭಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನ 4 ಧೀರೋದಾತ್ತ ಆತ್ಮ ಸಮರ್ಪಣದ ಕತೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿವ್ಯವನ್ನು ಸಂಭಾಜಿಯು ಧರ್ಮಸಂರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ ಇಲ್ಲ.

1. ಸಮರ್ಥ ಅಥವಾ ಶ್ರೀ ಸಮರ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಇವರು ೧೬೦೮ ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಹನ್ನೆರಡನೇ ವರ್ಷದವರಿದ್ದಾಗ ಲಗ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಸುಮುಹೂರ್ತೇ ಸಾವಧಾನ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರವಾದ ಕೂಡಲೇ ಲಗ್ನ ಮಂಟಪದಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಇವರನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಶಿವಾಜಿಯ ಗುರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

2. ಸಂಭಾಜಿಯು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಶಿವಾಜಿಯ ಹಿರಿಮಗನು, ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತೃತ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮುಂದೆ ನೋಡಿರಿ.

3. ಸೇನಾನ್ವಾವೀ ಹದಿನೈದನೇ ಶತಮಾನದ ಸಂತ. ಇವನು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷೌರಿಕ. ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರದ ಅಭಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳುಂಟು.

4. ಭಕ್ತಪತಿ ಸಂಭಾಜಿಯು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಶಿವಾಜಿಯ ಹಿರಿಯ ಮಗನು. ಮರಾಠರ ಎರಡನೆಯ ಭಕ್ತಪತಿ. ಶೇಖನಿಜಾಮನೆಂಬ ಔರಂಗಜೇಬನ ಸರದಾರನು ಇವನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಬಾದಷಹನ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಮುಸಲ್ಮಾನೀ ಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ ಸಂಭಾಜಿಯು ಅದನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದನು. ಮೊದಲು ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದರು, ಮತ್ತು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಅವಯವ ಕತ್ತರಿಸಿ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು, ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ೩೨ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನನ್ನು “ದಾಂಟಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ವಿರೂ 1 ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ರಸಾಯನ ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಏಕೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದತ್ತ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಮಾಧಾನ ವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳು ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮಾಧಾನವೃತ್ತಿಯೇನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವದು? ಅದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಿಂದ ಬಂದುದು. ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞಾತವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. “ತದ್ ಜ್ಞಾನತ್ವ ಸರ್ವಮಿದಮ್ ಜ್ಞಾತಮ್ ಇತಿ ಭವತಿ”-ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅದರ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಮಾಧಾನವಿದೆ. ಏನದರ ಅಜ್ಞಾತವಿದ್ದರೇನೇ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವಾದ ನಂತರ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಲ್ಲವು! ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಅಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಒಂದು ಉಸುಕಿನ ಕಣದಷ್ಟೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ನ್ಯೂಟನ್ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೇ ಈ ಅಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದಲೇ ಸಂಶೋಧನಾವೃತ್ತಿಯ ಜನ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆಯೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಮಾಧಾನವಿತ್ತು. ಆಗ ಸಂಶೋಧನ ಏತರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಪ್ರಾಚೀನ ಮರಾಠಿ ಕವಿಗಳ ನಿಸರ್ಗವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರ ತರುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೂಕಾಯಿಗಳಿಂದ ಅರಳಿರುತ್ತವೆ. ಜಲಾಶಯಗಳು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲಗಳು ಸದಾ ವಿಕಸಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಹಾಗೇಕೆ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಈಗ ಅರಿವಾಗಬಹುದು. ಅದು ಅವರ ಪೂರ್ಣಸೃಷ್ಟಿಯ ವರ್ಣನೆ. ಫಲಹೀನ ಪುಷ್ಪಹೀನ ವನಸ್ಪತಿಗಳು ಅವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ವರ್ಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಹಳೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಚ್ಯುತಶಂಕರಪ್ರಭೃತಿಭಿರ್ ದೇವೈಃ ಸದಾ ವಂದಿತಾ” ಹೀಗೆ ಸರಸ್ವತಿಯ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಆ ಕವಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯ ನಿಜವಾದ ಮಹಿಮೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯ ಮಾಡುವ ದೇವರೂ ಸಹ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸರಸ್ವತಿಯ ಈ ಮಹನೀಯ ಸ್ಥಾನದ ಮರವು ಆ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಯಿತು.

1 ಪಂಥರಪುರದ ವಿಠಲನಿಗೆ ಪಂಥರೀನಾಥನೆಂತಲೂ, ವಿಠೋಬಾ ಎಂದೂ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ವಿಠೂ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು.

ದೇವರು, ಅವರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸವಾದ ವೇದ, ಬ್ರಹ್ಮಲಿಖಿತ ಪೂರ್ವಕರ್ಮ ಅಚ್ಯುತ ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಈ ಹೃದಯದ ಸ್ಥಿ ದೇವತೆಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅವಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲದೇ, ದೇವರೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ವಿಮುಖರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವಳೇ ಅವರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವಳು. ಸರಸ್ವತಿ ಮತ್ತು ದೇವರು ವಿಮುಖರಾದಾಗ ಸಮಾಜದ ಭವಿತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಾರಸ್ವತದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಕೌಟಿಲ್ಯ, ಪಾಣಿನಿ, ಆರ್ಯಭಟ್ಟ, ವರಾಹಮಿಹಿರ, ನಾಗಾರ್ಜುನ, ಸುಶ್ರುತ-ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷ, ಗಣಿತ, ರಸಾಯನ, ವೈದ್ಯಕ ಇವುಗಳ ಮಹನೀಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ಎಂಟು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಥರದ ಒಂದೂ ಉನ್ನೇಷ, ಒಂದೂ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಗ್ರಂಥರೂಪದಿಂದ ಆಗಲಾರದು ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದೇನಾದರೂ ಅರ್ಥವಿದೆಯೇ?

ಅನುವಾದಕರು : ಎಂ.ವಿ. ಪಾಟೀಲ

ಭಾರತೀಪುರ-ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಭಾರತೀಪುರ-ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಎಸ್ ವೆಂಕಟರಾಮ್

ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಬರೆದ ಡಾ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ಪರ ವಿರೋಧ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಬಲ್ಲ ಕೃತಿ ಭಾರತೀಪುರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಓದಿ ಸಿಟ್ಟಾದವರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಾಗಬಹುದಾದ, ಋಷಿಯಾದವರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಋಷಿಯಾಗಬಹುದಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಇದು.

ಭಾರತೀಪುರ ಎಂಬುದು ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ : ಪುರದ ಅಳತೆಗೆ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿದ ಭಾರತ ಐದೋ ಹತ್ತೋ ಸಾವಿರ ಪ್ರಜಾ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ನೂರಾರು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಂಥ ಗಾತ್ರದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಕೆಲವೇ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂರು. ಅದು ಹರಿದ್ವಾರ, ನಾಸಿಕ್ ಅಥವಾ ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿ ಇಂಥ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಈ ಊರುಗಳಿಗಿಂತಾ ಭಿನ್ನವಾದ ಊರು ಭಾರತೀಪುರ, ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಒಂದೋ, ಹಲವೋ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವು ಯಾವುವೂ ಈಗ “ಭಾರತೀಪುರ” ಆಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪಾವನವಾದ ನದಿಗಳು, ಮಹಿಮಾಪೂರ್ಣವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳೂ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ “ಹೊಸ ದೇವಾಲಯ” ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ದೈತ್ಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೊಳಗುವ ತುಂಬು ಗಂಭೀರದ ದೇವಾಲಯದ ಘಂಟಾನಾದದ ಜೊತೆಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಚೀರುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಸೀಟಿ ಪೈಪೋಟಿಗೆ ನಿಂತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾರತವನ್ನು ಭಾರತೀಪುರವಾಗಿ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸುವಾಗ ಡಾ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಅದನ್ನು ಔದ್ಯೋಗಿಕರಣದ ಸೋಂಕು, ಹೊಡೆತಗಳಿಲ್ಲದ ಭಾರತದ ತದ್ರೂಪವಾಗಿ ಇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ನಗರದ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಾತು ಹೇಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಊರೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ “ಹೀರೋ”.

ಭಾರತೀಪುರ ಇನ್ನೂ ಭಟ್ಟರ ಊರು, ಫಿಟ್ಟರ ಊರು ಆಗಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪತಾಕೆ ದರ್ಭೆ: ಸ್ವಾನರ್ ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳಿವೆ, ಮಂಡಿಗಳಿವೆ, ಲೇವಾದೇವಿಯಿದೆ, ಗೇಣಿ ದಾರರಿದ್ದಾರೆ, ಪುರೋಹಿತರಿದ್ದಾರೆ, ಪೂಜಾರರಿದ್ದಾರೆ, ಕಚ್ಚಾ ಕಕ್ಕಸುಗಳಿವೆ, ಪಾಯಿ ಖಾನೆ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹೊರುವ ಹೊಲೆಯರಿದ್ದಾರೆ, ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಇಂಥ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾದ ಮಂಜುನಾಥಸ್ವಾಮಿಯಿದ್ದಾನೆ: ಅವನ ಮಹಿಮೆ ಇದೆ. ಎಲ್ಲರನ್ನು, ಎಲ್ಲವನ್ನು, ಯಥೋಚಿತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವವನು ಅವನು ಹಿಂದೆ ಈ ಸ್ವಾಮಿಯ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಯಾದ ಭೂತರಾಯನಿದ್ದನಂತೆ, ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಜನರ ಭಯ ಭಕ್ತಿ, ಭೂತರಾಯನ ಬಗ್ಗೆ ಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಮಂಜುನಾಥನ ಮಹಿಮೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೂತರಾಯನ ಭಯ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಜನ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಂಬಿಯೇ ಬದುಕಬೇಕು. “ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ” ಬರುವ ತನಕ ಅವನದು ಏಕಾಧಿಪತ್ಯ.

ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಏನಿವೆ, ಏನಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಈ ವಿವರಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯುವುದು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಇವೆ-ಇಲ್ಲಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಇವೆ-ಇಲ್ಲಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು, ಮಸಲಾ, ಭಾರತೀಪುರ “ಭಾರತೀಪುರ” ಆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ...ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ? ನೀಲಿ ಆಕಾಶದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೊಗೆ ಉಗುಳುವ ಚಿಮಣಿಯ, ಕೆಲಸದ ಪಾಳಿಗೆ ಜನರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ಹೊರದಬ್ಬುವ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ, ನೀಲಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಟಿಫನ್ ಕ್ಯಾರಿಯರ್ ಹಿಡಿದು ಕೆಲಸದಿಂದ ಅಥವಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುವ ಜನರ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದರೆ? ಭಾರತೀಪುರದ ಹೀನದೀನನಾದ ಚಮ್ಮಾರ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕನ್ವೇಯರ್ ಬೆಲ್ಟ್ ಹೊಲೆಯುವ ಕೆಲಸಗಾರನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜಾರಿ ಹುಡುಗ ಅವನ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಹೆಲ್ಮರ್ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದ, ಊರಿನ ಮಹಾಪಂಡಿತರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ದುರ್ದೈವದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು, ವಿದ್ವತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ಕ್ಯಾಂಟೀನಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಯವನಾಗಿ, ಆಫೀಸು ಜವಾನನಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ರಾತ್ರಿ ವಾಚ್‌ಮನ್‌ನಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸೇರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಈ ಮವರೂ ಒಂದೇ ಕ್ಯಾಂಟೀನಿನಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗೆ

ತಿಂಡಿ ತಿಂದು ಒಂದೇ ಜಯಕಾರ ಧಿಕ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕೂಗಿ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಡಿ, ಮೈಲಿಗೆ, ಜಾತಿಯ ಬದಲು ಗ್ರೇಡಿನ, ಪ್ರಮೋಷನ್ನಿನ, ಬೋನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಮೋಹ ಅವರ ತಲೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತುತ್ತಿತ್ತು, ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಮ್ಯಾನೇಜರರು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಹಂತರು ಎಂದೂ ಕಂಡು ಕೇಳದಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ ವೈಭವಗಳಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಗರದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂಜುನಾಥನ ಮಹಿಮೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ನಗರದ ಮಹಿಮೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಇದು ಕೇವಲ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥದ ಮಾತಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಲು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಸಾಕು. ಇಡೀ ದೇಶದ ಸಕ್ಕರೆ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ನೌಕರಿಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿದ ಸಕ್ಕರೆ ಉದ್ಯೋಗ ವೇತನ ಮಂಡಲಿ, ಮೋಚಿಯನ್ನು ಅರೆಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರನಂತಲೂ, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು ಅಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರನಂತಲೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕರಣವೇ ಆಧುನಿಕರಣವೆಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ನಗರೀಕರಣ ಇಂಥ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಂತಾನೆ ನೇರವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತದೆಂದಾಗಲಿ, ಸರಳೀಕರಿಸುವುದು ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ನಗರವಾದ ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಗುಡಿ ಇನ್ನೂ ಖಾಲಿ ಆಗಿಲ್ಲ, ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಆಧುನೀಕರಣದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ, ಎಂದಷ್ಟೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ, ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವತಃ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವನ್ನು, ಅವನು ಮಂಜುನಾಥಸ್ವಾಮಿಗೆ ತನ್ನ ಯಥೋಚಿತ ಮೂಲೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನು, ಹೊಲೆಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಲಾಲಸೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಈ ಆಭಾವ ನಾಯಕನ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಆಯಾಮ.

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಗೊಡವೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಸಮಾಜದ ಆಧುನೀಕರಣ : ಆ ಸಮಾಜದ ಮೂರ್ತಿ, ಅಮೂರ್ತ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕುವುದು, ಕನಿಷ್ಠ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಪಮೌಲ್ಯಗೊಳಿಸುವುದು, ಹೊಸ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಗೊಡವೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಮೀನ್ದಾರನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಧೀಮಂತನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ವರ್ಗ-ಜಾತಿಯ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ದಲಿತರ ಜೊತೆಗೆ ಏಕೀಭಾವ ಸಾಧಿಸುವುದರ ಸಂಕಟ. ಈ ಎರಡೂ ಗೊಡವೆಗಳನ್ನು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಮೈತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ವಿವರಪೂರ್ಣವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ನೇಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಗೊಡವೆಗಳ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಕಥೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಪುರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ ಜಗನ್ನಾಥ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಒಬ್ಬ ವಿಚಾರವಂತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತನ್ನ ವಿಚಾರಶೀಲ ನಂಬುಗೆಗಳಂತೆ ನಡೆಯಲೂ ಕೂಡಾ ತುಂಬಾ ಪ್ರತಿಬದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಂತೆ ನಡೆಯುವುದು, ಯಾವುದನ್ನೂ ಯಾರನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಒಪ್ಪದಿರುವುದು, ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ತಾನೇ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅವನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ತಿರುಳು, ಆದರೆ ಆತ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಪ್ರತಿ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಅಡಚಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಈ ಇಡೀ ಸ್ಥಿತಿ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸೆಟೆದು ನಿಲ್ಲುವ ಒಂದು ಭಂಗಿಯಾಗಿ, ತನ್ನೂರಿನ ಒಂದು ಹೊಲೆಯ ಯುವಕರ ತಂಡವನ್ನು ಮಂಜುನಾಥನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತಯಾರು ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾನೆ, ಈ ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಲು, ಅವರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿ ಮನುಷ್ಯರಾಗಲು ನೆರವಾಗುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಊರಿನಲ್ಲಿ ಆಧುನೀಕರಣದ ಒಂದು ಕಿಡಿ ಹೊತ್ತಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ತನ್ನ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಂದ ತಾವು ದೂರವಾಗುವುದು, ಊರಿನ ಯಾವತ್ತು ಕುಲೀನರಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತನಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಯಾವ ಹೊಲೆಯರ ಸಲುವಾಗಿ ತಾನು ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾನೋ ಅವರೊಡನೆ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಏಕೀ ಭಾವ ಅವನು ಸಾಧಿಸಲಾರ, ಅವರು ಜಾಗೃತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಕಡೆಗೆ “ಮಾತನಾಡುವುದೂ” ಇಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಾತಾವರಣ ಕೆಡುತ್ತದೆ: ಕಲುಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಡುವೆ ಸನಾತನ ಕಿಡಿಗೇಡಿಯೊಬ್ಬ ಹರಿಜನರ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಹೊಲೆಯ ಯುವಕನ ವಿರುದ್ಧ ಪೊಲೀಸರ ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತ ನಿರಾಶಾದಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಗತಿಶೀಲ ವಾಗಿಸಲು ಇಡೀ ಹಳೆಯ ನಂಬುಗೆಗಳ ಹಂದರನ್ನು ಸಿಡಿಮದ್ದಿಡಲು ಆತ

ನಾಟಕೀಯವಾದ ಒಂದು ಚಮತ್ಕೃತಿ ಆರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮನೆಯ: ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರ ಪೂಜಾವಸ್ತುವಾದ ನರಸಿಂಹ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ತಂದು ಹೊಲಿಯರನ್ನು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೆಡುತ್ತದೆ, ಅತ್ಯಂತ ಗೊಂದಲದ, ವಿರೋಧದ ನಡುವೆ ಆತ ಹೊಲಿಯರನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ; ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರವೇಶ ಶಾಸ್ತ್ರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸನ್ನಿಹಿದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜಾರಿ ಹುಡುಗ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹೊಳೆಗೆ ಎಸೆದಿರು ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೇವರಿಲ್ಲದ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊಲಿಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರು, ಹೊಲಿಯರ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ದೇವರು ಆಪವಿತ್ರನಾಗುವದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲವಾಗಿ ಮಂಜುನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಮೆರದ ಪವಾಡ ಇದು ಎಂದು ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ, ಆದರೂ ಪರಂಪರಾಗತ ನಂಬಿಕೆಗಳ, ಚೌಕಟ್ಟಿನ ತಳಹದಿ ಅಲುಗಿದೆ. ಪ್ರಶಾಂತ “ಗಂಗಾಮಾಯಿಗೆ” ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಳು ಇವು: ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ ಪೂರಾ ಆಧರಿಸಿದ, ಪಾಚಿಕಟ್ಟಿ ಕೊಳತುನಿಂತ ಗಂಗಾಮಾಯಿ ನೀರಿನಂತಹ ಜನಜೀವನ : ಪ್ರಜಾವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಮುಖವಾಡ ಹೊತ್ತ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಸುಲಿಗೆ; ದಮನಕಾರರು, ದಮನಕ್ಕೆ ಈಡಾದವರು ಇಬ್ಬರೂ ದೈವ ನಿಯಾಮಕ, ಚಿರಂತನ ಎಂದು ನಂಬಿದ ಜಾತಿ ಕಟ್ಟುಪಾಡು; ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರದ ಭ್ರಷ್ಟ, ಧೂರ್ತ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರು : ಬರಡು ಗಾಂಧಿ ವಾದ, ಬಾಲಿಶ: ಸಮಾಜವಾದ; ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಲಿತು, ಆಧುನೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂದಲೆ ಹಿಡಿದಾದರೂ ಎಳೆತರಲು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಜಮೀನ್ದಾರ ಮನೆತನದ ಯುವಕ: ಮೇಲಿನಿಂದ ದೊರೆವ ಈ ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಓಗೊಡಲಾರದ, ಜಾಗೃತಿವಿಹೀನರಾದ ದಲಿತರು; ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುವ ನಾನಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು

ಭಾರತೀಪುರವನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುವ ಚಪಲು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಆಧುನೀಕರಣವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುತ್ತವೆ; ಶೋಧಿಸುತ್ತವೆ, ಆದರೂ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಗೊಡವೆ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ, ಭಾರತೀಪುರ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಸಮಸಮವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಿಸಿ ಶೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕತ್ತಲಿನಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ : ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರ್ಥವೂರ್ಣವಾದ ಅಸಂಖ್ಯ ಇಣಕು ನೋಟಗಳಿವೆ. ಘಟನಾಚಕ್ರವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ತರ್ಕಚಕ್ರವನ್ನೂ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಕೂಡಾ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಎಳೆಎಳೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಬಯಲಿಗಿಡುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಘಟನಾಚಕ್ರದ ಚಲನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಶ್ವಶಕ್ತಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಡುವೆ ತಾಳಮೇಳವಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ನಿಲ್ಲಲು ಆಪರೇಷನಲ್ ಬೇಸ್‌ಏ ಇಲ್ಲದೇ ಆತ ಚಲನೆಗೆ ತೊಡಗಬೇಕಾಗಿದೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತೀಪುರದ ನಗರಲಕ್ಷಣ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ

ಪರಿಸರದ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ದಾರ್ಶನಿಕ ಆಯಾಮವಿದೆ. ಯಾವುದು ಪ್ರಬಲ : ಮನೋನಿರ್ಧಾರವೋ, ಪರಿಸರವೋ? ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಎಂಥದ್ದು?

ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ ಜಗನ್ನಾಥ ತನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರಾ ಪರಕೀಯ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಆರೆ ಇಂಗೀಷ್ ಗಳತಿಯೊಡನೆ ತನ ತೊಳಲಾಟವನ್ನು ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾಗಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನೂರಿಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಮೊದಲ ಪರಿಚಯದ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನೊಡನೆಯೂ ಆತ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವರು ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಬಂಡಾಯಕ್ಕೆ ಅಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹೊಲಿಯರೂ ಕೂಡಾ, ಕಡೆಗೆ ಆಧುನೀಕರಣ, ರೈತರ ಹೋರಾಟ, ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಆತ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಬದಲಾಗದಿದ್ದರೆ, ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲವು ಮೇಲೆ ಮೇಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಯೊ ಎಂದೂ ಶಂಕಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಆತ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ

ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದಾಸ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಯಾದ ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಧಾಳಿ, ಹೀಗಾಗಿ ಆತನ ಕ್ರಾಂತಿ ದರ್ಬಾರಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಆಗುತ್ತದೆ-ಜನತಾ ಕ್ರಾಂತಿ ಅಲ್ಲ, ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಕಟದ ಮೂಲ ಕೂಡಾ ಇದೇ : ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ನಡುವೆಯೇ ವಿರಸ, ಕಡೆಗೆ, ಪರಿಣಾಮ ವಿಕೃತವಾಗುವ ಸಂಭವದ ಮೂಕಾಲ ಕೂಡಾ ಇದೇ.

ಭಾರತೀಪುರ, ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಾರನೊಬ್ಬ ಕಂಡ ಆಳವಾದ ಒಂದು ವಿರಸದ ಸಮಗ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೇ ಆಸಲು ಚಿತ್ರ, ಮೌಲ್ಯಗಳ, ಕಟ್ಟಡಗಳ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಈ ವಿರಸಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾದದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೇ, ಬಹುಬಾರಿ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ್ದು ಹಾಗೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ದಾರ್ಶನಿಕವಾದದ್ದು ಆದ ಆಯಾಮವೂ ಉಂಟು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೂ, ಅದರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ, ಆಳವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲ ಕೆಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಭಾಗ ಜಗನ್ನಾಥ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದರ ತಿರುಳು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಹಲವು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ, ಊರಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಶ್ರೀಮಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದ ವಾರಸುದಾರ ಇಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಹೊಲೆ ಆಳುಗಳ ಕೈಯಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿ, ಸಾವಿರ ವರುಷದಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಂಡ ನರಸಿಂಹ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮ-ಜಾತಿಗಳ ನಿಗೂಢ ರಹಸ್ಯಗಳ ಅಭಿನ್ನ ಅಂಗವಾದ ಇದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಅವನು ಅವರನ್ನು ಗೋಗರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಉಹುಂ, ಅವರು ಹೆದರಿ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಹಿಂತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ, ಅವನು ತಾಳ್ಮೆಗೈಡುತ್ತಾನೆ, ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಅವನು ಅವರಿಗೆ ಜಬರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಹೆದರಿ ಮುಟ್ಟುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ರಾಜಕಾರಣದ ಒಂದು ಚಿರ ದುರಂತ ಇದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಾಂತಿಗಳೂ ಜನರ ಮನ ಒಲಿಸಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ. ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅವರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿಯೇ 1

ಈ ಘಟನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮ ಇದು: ಜಗನ್ನಾಥ ವರ್ಗಮುಕ್ತನಾಗುವ ಸಂಕಟ, ಜಗನ್ನಾಥನ ಈ ಸಂಕಟ ತುಂಬಾ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದದ್ದು, ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವಂಥದ್ದು; ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಅಗತ್ಯವಾದದ್ದು, ಒಂದು ಆಳುವ ವರ್ಗ ಅಥವಾ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅದರ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವನು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಒಳಗಾದವನು, ತನ್ನ ಒಳಗು ಹೊರಗುಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಧಿಸುವ ತೊಳಲಾಟದ ಸಂಕಟ ಇದು. ತನ್ನ ವರ್ಗ ಅಥವಾ ಜಾತಿಯಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಬೇರೆ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ವರ್ಗ ದೊಡನೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಿಳಿತವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ಪೂರ್ತಿಮುಕ್ತನಾಗಲು, ಅಂತಶ್ಯಾಂತಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ, ಹೀಗೆ “ಡಿ ಕ್ಲಾ ಸಾ”ಗುವ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಜಗನ್ನಾಥ ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಪರಕೀಯವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧಕವಾದ ಅಂಶಗಳೇ ಇಲ್ಲ, ಅಂತೇ ತೊಳಲಾಟ ಇನ್ನಷ್ಟು ವ್ಯಗ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಆದಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಾದ ಶ್ರೀಪತಿರಾಯರು ಅವನನ್ನು ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಅವನ ಚಿಕ್ಕಿ ಕೂಡಾ ಅವನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸ ಬಯಸುವ ಹೊಲೆಯರೂ ಮೂಕರಾಗಿ ದೂರ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಮುಂದೆ ಎಂದಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಅವರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯಾರೇ ಅಥವಾ ಅವನು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹನಾದಾನೇ ಎಂಬುದು ಅನುಮಾನ, ಇವತ್ತು ಅವನದು ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ಥಿತಿ, ಈ ಅಸಹನೀಯವಾದ ದುಃಖದ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಆನಂತಮೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಶಿಖರ ಕೂಡಾ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ, ಅದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ದಾರ್ಶನಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಹಠಾತ್ತನೆ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಒಗಟು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನು ಅವರಿಗೆ ಒಡ್ಡಿರುವುದು ಕಲ್ಲು. ಆದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಹಠ ಏಕೆ? ಅವನ ಜನ ಹಾಗೂ ಹೊಲೆಯರು ಇಬ್ಬರೂ ಅದನ್ನು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಕಲ್ಲು. ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಕ್ರಿಯೆ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಆಧಾರ ಪಡಬೇಕು? ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಕಲ್ಲೇ, ಅಥವಾ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವೇ? ಅಥವಾ ಬಹಳ ಹಳೆಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ಹಗ್ಗವೇ, ಹಾವೇ? ಗ್ರಹಿಸುವವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅದು ಎರಡೂ ಆಗಬಲ್ಲದು, ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು; ಅವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಈ ಮೋದಕವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯಾವುದೋ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಜಗನ್ನಾಥನ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯ ಸಂಕಟಕ್ಕಿಂತ ನಿರ್ಧಾರ ಶಕ್ತಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಬಗೆದು ನೋಡು ಇದು ಉಪಯುಕ್ತ ಎಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ವಿಚಾರವಂತ, ಕ್ರಿಯೆಗೆ ತೊಡಗುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯು ತುಮುಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂಥದ್ದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿ, ಜಗನ್ನಾಥನ ತುಮುಲ ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು.. ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಧೀಮಂತರದು ಕೆಲವು ಓರಣವಾದ, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಧೀಮಂತರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಇರುವ ಬಿರುಕು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಪರಿಣಾಮವಿದೆ. ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಇವಾವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಧೀಮಂತನನ್ನು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಹೆದರಿಸುತ್ತದೆ, ನಿರಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ, ಬಹುಮಂದಿ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಈ ಬಿರುಕಿನ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ, ಅದೂ ಸಹಜ. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ಚಿಂತನೆ, ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುವವನು, ಅದಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಮಾಡು ನೀಡುವವನು, ಜಗನ್ನಾಥ ಆದರೆ ಚಾಲನೆ ಪುರುವಾದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಏನೆ: ಇರಿಸುಮುರಿಸ; ಅತ್ಯಪ್ಪಿ; “ಇದಲ್ಲ” ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಕ್ರಿಯೆಯು ಚಿಂತನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ನಾಯಕ ಜಗನ್ನಾಥ: ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ನೀಲಕಂಠಸ್ವಾಮಿ, ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಹೋದಾಗ ಪಿಳ್ಳೆ “ಡಾರ್ಕ್‌ನೆಸ್ ಆಫ್ ನೂನ್”ನ ನಿರರ್ಥಕ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಧೀಮಂತರದು ಇದೇ ತಕರಾರು, ಮತ್ತು ಧೀಮಂತರ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳದೂ ಇದೇ ತಲೆನೋವು. ಜಗನ್ನಾಥನ ಸಂಕಟದ ಒಂದು ಭಾಗ ಇದು. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಮೀರಿ, ಸಂದಿಗ್ಧ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶರೊಡನೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸಂದರ್ಶನ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದದ್ದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸ್ವತಃ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಗಮನ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಛೇರಿ ಮೇಜಿನ ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ, ಬಹುಶಃ ಹೊಲೆಯ ದಿನಗೂಲಿಕಾರನ ಮಗನಾದ, ಇಂದು ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಕಮಿಷನರ್ ಆದ, ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶ್ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಆಚಾರವಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಮಿನ್ದಾರರ ಮಗನಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡ ಬಲ್ಲರು, ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯಬಲ್ಲರು, ಅವರ ತಂದೆಯವರುಗಳ ನಡುವೆ ಈ ತೆರನ ಸಂಬಂಧ ಅನೂಹ್ಯ, ಇವರಿಬ್ಬರು ಜಾತಿ ಸಮಾಜದ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳಿಂದ ಬಂದರೂ, ಒಂದು ನವಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಈಗ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯ, ಅವರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಅವರಿಬ್ಬರ ಭೂತಕಾಲದ ಜಾತಿ: ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದು ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ವರ್ಗ, ಮತ್ತೊಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರಕ್ಷಕ, ಜಗನ್ನಾಥ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯಗಾರ, ಜಾತಿ ವರ್ಗವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯ ಆಗಿದೆ, ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಮತ್ತಷ್ಟು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಕಮಿಷನರ್ ಜವಾನ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅದನ್ನು ಅವನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಆತ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರ, ತನ್ನ ಯಜಮಾನನ ಜತೆ ವರ್ಗ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೇಲು ಜಾತಿ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಆಗುತ್ತದೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧುನೀಕರಣ ನಿಂತು ನಿಂತು ಅಂಕುಡೊಂಕು ದಾರಿಗಳಿಂದ ಶ್ರಮಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಪಿಳ್ಳೆ, ಮಾದರು ಪಂಚೆ ಉಡುತ್ತಾರೆ. ವನ ಕೈವಾಡ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅಂತರಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಹೊರಟಿದೆ. ಅವರು ಆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಮವಾಗಿಲ್ಲ, ನಡೆಯುವಂತಹ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಅವರು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮುಂಚಿನಂತೆ ಕೂಡಲಾರರು, ಜಗನ್ನಾಥನೊಡನೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಚಿಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ಕೂಡ ಲಾರರು, ಅದರ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಅವನು ಕದಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಾಜದ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ನಡುವೆ ಜಗನ್ನಾಥ ಒಂದು ಕಡೆ ಇವರು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಶೂನ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಗಮಣಿಗೆ, ಯೌವನ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಒಳ್ಳೆಯತನ ಎಲ್ಲ ಇದೆ, ಆದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಜೀವನ ಸಂತೋಷದ ಈ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ದುರಂತದ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನಾಗಿಸಿವೆ, ಅವಳ ಪರಿಸರವೇ ಕಲುಷಿತವಾದುದು, ತನ್ನ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಬೇಕಾದವಳು ಅವಿಭಕ್ತಕುಟುಂಬದ ಕಾರಣ ಮಾವನ ಮನೆವಾರ್ತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವಳೊಡನೆ ಮಾವ ಅನ್ಯೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಕಳಂಕದ ಕುವದಂತಿ ಕೂಡಾ ಇದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೇನು ಆಸೆಗಳಿಲ್ಲ. ವಿಷಯುಕ್ತವಾದ ಅವಳ ಪರಿಸರ ಅವಳನ್ನು ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಎಂದೋ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅವಳು ಆ ಸತ್ತಳೆಂದು ಜಗನ್ನಾಥ ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾವಿನ `ಕ್ಲಿನಿಕಲ್ ಡಿಕ್ಲರೇಷನ್`

ಅಷ್ಟೇ, ಅವಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಾವು ಬಾಳುವೆಗಳ ನಡುವೆ ಗರೆಯೇ ಇಲ್ಲ, ಅಂತೆಯೇ ಅವಳು ಜಗನ್ನಾಥನ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟು ಉದಾಸೀನ: ಅವಳು ಸತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜಾತಿ ಮೇಲಿನದಾದರೂ ಅವಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರಷ್ಟೆ ಬಲಿ, ಅವಳು ಬಲಿಯಾದ ಕ್ರಮ ಬೇರೆ, ಹಿಂದೆ ಕ್ರೂರಿಗಳಾದ ಕೆಲ ದೊರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸೆರೆಯಾಳುಗಳನ್ನು ಗಿಣಿಗೆ ಹಾಕುವಷ್ಟು ಹಾಲು ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣಿಸಿ ಪಂಜರಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಯಿಸಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವಳ ಜಾತಿಯ ಹಿರಿಮೆ ಅವಳನ್ನು ಸಾಯಿಸಿದೆ, ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಗಳು ತುಂಬಾ ಅನುಕಂಪದಿಂದ, ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ, ಸಂಯಮದಿಂದ ಮತ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುವಷ್ಟು, ಭಾಷೆಯ ಮಿತವ್ಯಯದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ,

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಚಿಕ್ಕಿಯದು, ಜಗನ್ನಾಥನ ಸಂಕಟದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಮುಖ ಚಿಕ್ಕಿಯೊಡನೆ ಆತನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು, “ವಿನಾಕಾರಣ” ಆಕೆ ತೀವ್ರಯಾತನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ, ಆಕೆಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಆಗಾಧ ಹಿಂಸೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅವನ ಮಂಖ, ಅನಿಸಿಕೆ ಯಾವುದೂ ಆಕೆಗೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆತನ ಮೇಲೆ ಆಕೆಗೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ ಯದ ಆವನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗುವ ಪ್ರೀತಿ, ಇಂಥ ಕಲುಷಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತಾಳಿಕೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಾಮೋಹದೊಡನೆ ಕೂಡಾ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಡಿದಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬ ದಣಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಇದು.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ರೀತಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ದೊಡ್ಡ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿದ್ದವರು ಅಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ “ಸ್ಥಬ್ಧರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಪ್ರಣಾಮದ ಮಾತು ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಉಟದ ಹೊತ್ತು, ಧಾಲಿ ಹಿಡಿದು ಜನ ಸಾಲಾಗಿ ಉಟಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಘಂಟಾನಾದದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕೈಯೆತ್ತುವ, ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುವ, ಬರೇ ಕಂಡೀಷನ್ ರಿಫ್ಲೆಕ್ಸ್ ಆಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನವುರಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಬೆರೆತ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವರ್ಣನೆ ಇದು.

ಆಧುನೀಕರಣ ಕೆಲವು ವಿಲಕ್ಷಣ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೂ ಎಡೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪುರಾಣಿಕರು, ಈತನ ಹೆಸರು ಪುರಾಣಿಕರು, ಹಿಂದೆ ತುಂಬಾ ಆಸ್ತಿವಂತ, ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದವನು, ತನ್ನ ಊರಿನ “ಮಧ್ಯ ಯುಗದ” ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಭರ್ತ್ಸನೆ ಇದೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳು, ತನ್ನ ವಿಸ್ಮಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭದ್ರ ಮಡಿಕೊಂಡು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮನೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ದ್ವೀಪವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೀಸೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಗಿಡದಂತಹ ಆಧುನೀಕರಣ ಇದು. ಸಮಾಜದ ಆಧುನೀಕರಣದ ತಿರುವು ಮುರುವುಗಳ, ನೋವು ನಲಿವುಗಳ ಜೀವಂತ, ಶ್ರೀಮಂತ ಪ್ರತೀಕ ಅಲ್ಲ. ಅವರ ಮನೆ ಕೂಡಾ “ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಲೈಸ್” ಆಗಿದೆ, ಅವರ ಅಸ್ವಸ್ಥ ಪತ್ನಿ ಮಂಜುನಾಥನ ಚಿತ್ರವನ್ನು, ಉಡುಪಿ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಆವಿನಾಶಿಯಾದ ಯಾವುದೋ ಕೀಟದಂತೆ ಮಂಜುನಾಥ ಎಲ್ಲಾ ಬಿಲಗಳನ್ನು, ಸಂದುಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ತುಂಬಾ ಉದ್ದವಾದಗುತ್ತದೆ. ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕೆಲವರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಅಗತ್ಯ. ಶ್ರೀಪತಿರಾವ್ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಗಾಂಧೀವಾದಿ, ರಾಜಕೀಯ ಸತ್ಯ, ಕೆಳ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾದಂತೆಲ್ಲಾ, ಆತನ ಗಾಂಧೀವಾದ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತೀವಾದಿ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಗುರಪ್ಪ ಗೌಡ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪುಡಾರಿ ಜನ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಾದರೂ ನುಗ್ಗಿ ಮುಂದೆ ಬರಬಲ್ಲ, ಸಂಧಿಸಾಧಕತನ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ ಸಮ ಸಮವಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗ ತಿಂಡಿಪೋತ, ವಾಚಾಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ವಾದಿಸಿ, ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ನಡೆಯಬಲ್ಲ. ನೀಲಕಂಠಸ್ವಾಮಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ ಉದ್ದಟ : ತಿಕ್ಕಡದ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದವನು : ಜನ ಅವನಿಗೆ ರಾಜಕೀಯದ ಕಚ್ಚಾ ಮಾಲು, ರಾಜಕೀಯದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರಲ್ಲ, ಇತರ ಜನ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಂತೆ ಅವನಿಗೂ ಆಳವಾದ ಕಳಕಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ, ಬಾಟಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಲಾದ ಪಂಚಗವ್ಯವನ್ನೂ, ಇಂಗರಸಾಲನ ನಾಸ್ತಿಕವಾದಿ ಪ್ರಸಕ್ತಗಳನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಬಲ್ಲ, “ಲಾಭವವ ಜಯತೆ” ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಔದ್ಯಮಿಕ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಭು, ಇವೆಲ್ಲ ಈ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತದ್ರೂಪವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು-ಕುಶಲಕೃತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಗಳು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಿರುವ ರೀತಿ ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು, ಆಕರ್ಷಕವಾದದ್ದು. ಅದೊಂದು ಕನ್ನಡ ಹೊಸರೀತಿಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಂಸ್ಕಾರದ ರೀತಿಯೇ ಆದರೂ, ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಇನ್ನು ತುಂಬಾ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ ಅತ್ಯಂತ ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರನಂತೆ ಇವರು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಚಮ್ಮಟಿಗೆಯಂತೆಯೂ, ಚೂರಿಯಂತೆಯೂ, ಸ್ತ್ರಾನರಿನಂತೆಯೂ, ಸೂಜಿಯಂತೆಯೂ ಬಳಸಬಲ್ಲರು. ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಸಿಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಒಟ್ಟು ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮಾತಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ವಸ್ಥವಾದ ಅಪನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಆರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೋಹಕವಾದ ದಾರ್ಶನಿಕಅರಾಜಕತೆಯಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಸಾರ್ತ್ರ, ಲೋಹಿಯಾ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರು ತಳ್ಳಾಡುತ್ತಾರೆ, ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ದರ್ಬಾರೂ ಇದೆ. ಇದಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಮೂವರೂ ನೀಡಬಲ್ಲ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಒಳನೋಟಗಳಿವೆ. ಈ ಮೂವರನ್ನು ಸಮಗ್ರೀಕರಿಸುವ ಹೊಸ ದರ್ಶನ, ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ತಿರುವು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಹೊಸ ದಾರ್ಶನಿಕನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈ ಮೂವರು ದಾರ್ಶನಿಕರು ನೀಡುವ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಪಾಡನ್ನು ಶೋಧಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವರು.

ತುಂಬಾ ಸಹಾನುಭೂತಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅಡಿಗರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೋ, ಅದನ್ನು ರೂಪವೆತ್ತ ಹೊರಟಿರುವ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಎಲುಬಿಲ್ಲದ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ, ಮನುಷ್ಯ “ತಲುಪಿದ” ಮೇಲೆ ಬಾಹ್ಯಸ್ಥಿತಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ ‘ಪಕ್ಕಾದ’ ಮೇಲೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ; ಪರಿಸರ ಬದಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಮ್‌ರೇಜರ್ಸ್ ಎಡ್ಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಝಳಪಿಸಿದ ದರ್ಶನ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂಡಾ ಇದೆ. ಭಾರತದ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ದೋಷವೇ ಬಹುಶಃ ಇದೇ, ಮನವೆಂಬ ಮರ್ಕಟ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಅನಗತ್ಯ, ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಯಾವ ಆಚರಣೆ ಜೊತೆಗೂ ಕೂಡಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗೂ ಒಂದೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಯಾರು, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದನ್ನು ಎರಕ ಯಾವಾಗ ಯಾರು ಹುಯ್ದೂ ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲವೇ?

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ, ಅಂತಮೂರ್ತಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ತಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆ ಮೂಲಕವೇ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಯಿ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ನಡೆಯಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾವ “ಏರ್ ಬಂಪ್ಸ್” ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ, ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಮಹತ್ವದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾರದ ದೋಷಗಳು ಇವು ಚಿಂತನೆಯ ಒಂದು ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಲ್ಲ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಅನುಭವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ.

ವಂಶವೃಕ್ಷ-ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ

ವಂಶವೃಕ್ಷ – ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ

ಎನ್ ಎಸ್ ರಘುನಾಥ್

ಬದುಕನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಒಂದೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವ ಬದುಕು ಯಾವುದೇ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುದು, ನಿಗೂಢವಾದುದು. ತತ್ವದಿಂದ ಬದುಕಲ್ಲ, ಬದುಕಿನಿಂದ ತತ್ವ. ಎಲ್ಲಾ ದಾರ್ಶನಿಕರ ತತ್ವಭಂಡಾರ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್, ಗೀತೆ, ಬೈಬಲ್, ಖೂರಾನ್ ಅಥವಾ ಕಿರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್, ಕಾಂಟ್, ಹೆಗಲ್, ನೀಚೆ, ಸಾರ್ತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ. ವೇದಾಂತಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಮಿಕ್ಕಿರುವುದು. “ಅಹ್”

ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹದ್ದು ಬದುಕು. 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿ, ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ, ಡಾ. ಸದಾಶಿವರಾವ್ ಮತ್ತು ರಾಜಾರಾಯರ ಬದುಕಿನ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸತ್ವಗಳ ಇತಿಮಿತಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರದೆ. ಇವರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ-ಇವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಾಗುವ ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ -ಭೈರವನವರು ಬದುಕಿನ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ತತ್ವ ಮೊದಲು ನಂತರ ಅಸ್ತಿತ್ವ.

ಎಲ್ಲವೂ ಮನುಷ್ಯನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ" (ಪು. 195)
 "ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು" (ಪು. 215)
 "ಯಾರು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ಧರ್ಮವೇ ಯಾವ ಕಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಸುತ್ತದೆ" (ಪು. 188)

ಹೀಗೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ತತ್ವನಿಷ್ಠರು. ಆದರೆ ಇದೂ 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ತಾತ್ವಿಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಾನವೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರಿತೂಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಬದುಕು ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು ಅಥವಾ ಎರಡು ತತ್ವಗಳ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರದೇ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮೇಲುಗೈಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ತತ್ವ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಡಾಸ್ತವಸ್ಕಿ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳು 'Crime and Punishment' ಅಥವಾ 'The Brothers Karamazov' ಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. (ಡಾಸ್ತವಸ್ಕಿ ಮತ್ತು ಭೈರವನವರನ್ನು ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ.) "The Brothers Karamazov' ನಲ್ಲಿ The Grand Inquisiter ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ಧೀಮಂತರನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆವರಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತಂತ್ರ (Freedom) ಮತ್ತು ಸಂತುಷ್ಟಭಾವ (happiness) ಮತ್ತು ನೆಮ್ಮದಿ (Security) ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ; ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ, 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ತತ್ವನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರಿಗೆ ತತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಬದುಕು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದುದು ಎಂದು ಅನುಭವವಾದಾಗಲೂ ತಾವು ನಂಬಿದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು, ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥ ಆ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಪಿತೃಮುಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದು ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

“ಕಾಶ್ಯಪಾವತ್ತಾರನೈದ್ರವ ಪ್ರವರ ತ್ರಯಾನ್ವಿತ ಆಶ್ವಲಾಯನ ಸಮನ್ವಿತಃ”

ಖುಕ್ ಶಾಕಾಧ್ಯಾಯೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಯೋಽಹಂ ಭೋ ಈಶ್ವರ ತ್ಯಾಮಭಿವಾದಯಾಮೀ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಪ್ರವರವನ್ನು ದಿನವೂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.....(ಪು. 55)

ತಮ್ಮ ವಂಶಜರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬದುಕಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಶೋತ್ರಿಯವರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ತಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗ, ತಮಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವ ವಂಶದ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಬಂದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲ, ತಾವು ಆ ರೀತಿ ನಂಬುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಎಂದು ಸಂಭೀಭೂತರಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವರು ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗದೆ ಮಾನವೀಯ ರೂಪದ ತತ್ವನಿಷ್ಠ ಯಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡೇ ಬದುಕನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬುವ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

“ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ” ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನೇ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ಪಡೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾ ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜರು ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

“ತಾತ್ವಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದಲೇ ಅವರ (ಭೈರಪ್ಪನವರ) ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ಪಾತ್ರ-ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಉದಹರಿಸುವಾಗ ಅವರ ಲಕ್ಷವೆಲ್ಲಾ ಮೂಲತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಅವರು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದು ಜೀವನದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ‘ವಂಶವೃಕ್ಷ’ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೇ ಮುಖ್ಯ..... ಅಲ್ಲದೆ ಭೈರಪ್ಪನವರ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೂ ಅದನ್ನು ನಾಟ್ಯೀಕೃತಗೊಳಿಸಲು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಜೀವಾನುಭವಗಳಿಗೂ ಕಂದರವೇರ್ಪಟ್ಟು ಇಡಿಯ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ”.

ಇಲ್ಲಿ ಗಿರಡ್ಡಿಯವರು ವಿಫಲತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರಾದರೂ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ನಾಟ್ಯೀಕೃತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲ, ಯಾವ ತಾತ್ವಿಕ ಗೊಂದಲದ ಗೋಜಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳದೆ, ಮಾನವೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಭಾಗೀರಥಮ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಸದಾಶಿವ ರಾಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧ ಸೆಣಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಂಜುಂಡ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಸಾವಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾ ಭಾಗೀರಥಮ್ಮ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ:

“ಅದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯರು ತೀರ ಹೀಗಿರಬಾರದು. ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ ಅಳುವಾಗ ಅಳಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಮಗೂ ಸಮಾಧಾನ. ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷದಿಂದ ನಾವು ಏನಿದ್ದರೂ ಒಳಗೇ ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ತ ಅಳಬೇಕೆ ಹೊರತು ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ, ಅವರೆದುರಿಗೇ ನಾವು ಅತ್ತು ನಮ್ಮೆದುರಿಗೇ ಅವರೂ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನ ಅಲ್ಲವೇ? (ಪು. 49)

ಕರುಣಾರತ್ನೆಯ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಡಾ. ರಾಯರು ಒಂದು ಕಡೆ ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ:

“ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಾಹ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಿತ್ತು. ಈಗ ಮೊದಲನೆಯ ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿದಿದ್ದರೂ ಎರಡನೇ ಅಂಶವೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಧೈಯವಲ್ಲ. ವಂಶೋದ್ಧಾರ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ನನಗೂ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಂದ ನನ್ನ ಹೆಸರು ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾ ಕಾಣೆ”. (ಪು. 107)

ಡಾ. ರಾಯರು ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ಆದರೆ ಇವರು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗುವುದು ‘ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಧರ್ಮದ ಆಧಾರ’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ. ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದೆ. ಯಾರೂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರನ್ನು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಾತ್ವಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯೊಬ್ಬಳೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಪಾತ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಾಗಿ ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿ ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸುಲಭ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಧಾರಣ ಓದುಗನಿಗಲ್ಲದೆ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಓದಬೇಕು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ ಕಾಣಬಹುದು. ಸನಾತನ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ಬದುಕನ್ನು ಆದರ್ಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮಸೂರದ ಮೂಲಕ ಬರಹಗಾರರು ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಅಥವಾ ವಂಶ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹೊತ್ತು ವಂಶೋದ್ಧಾರ, ಪಿತೃಖುಣ

ತೀರಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಲೆತುಂಬಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ಜೀವನದ ಅರ್ಥವೆಂದು ನಂಬಿ ಕೊನೆಗೆ ಯಾವ ವಂಶದ ಮುಂದುವರಿಕೆಗಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಹೊರಡುತ್ತಾರೋ ಆ ವಂಶಕ್ಕೆ ತಾವು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಆದರ್ಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ (ತಮಗರಿವಿಲ್ಲದ ಅಂಥ ಅಭಿಮಾನ?) ತೋರಿಸುವ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ಮೂಲಕ ಆ ರೀತಿಯ ಬದುಕನ್ನೇ ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ವಿಕಾರವೆನಿಸುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವ ಮಾಡಿಸಿ ಆಕೆಯನ್ನು ದೈಹಿಕ ವೇದನೆಗೊಳಪಡಿಸುವುದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಎರಡೂ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಬದುಕುಗಳನ್ನು ಬರಹಗಾರರು ಸಮಾನ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ಕೊನೆಗೆ ಬದುಕಿನಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವುದೇಕೆ? ಹೀಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ.

ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರದೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೋತ್ರಿಯರಂಥ ತಾತ್ವಿಕ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದವರ ಸೀಮಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು, ಮಾನವೀಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು, ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮದುವೆಯ ಉದ್ದೇಶ ವಂಶೋದ್ಧಾರ ಪಿತೃ-ಋಣ ತೀರಿಕೆ.

“ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯನ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ, ಗೃಹಸ್ಥನಾಗುವುದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೇ ಸಾಯುವ ಮನುಷ್ಯ ವಂಶದ ಕೊನೆಯ ಮಗನಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರಿ ಶೂನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಯಬೇಕು, ಪಿತೃಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಈ ಜೀವವು ಪಿತೃ-ಋಣ ತೀರಿಸುವುದು ತನ್ನ ಸಂತಾನದ ಮೂಲಕವೇ” (ಪು. 55)

ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಅನುಮಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬದುಕಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು, ಹಲವಾರು ಪದರಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತತ್ವದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ಡಾಕ್ಟರರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ.

“ಡಾಕ್ಟರರು ಬೇಡ ಅಂದಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಜೀವ ತೆಗೆಯೋಕೆ ನಾನು ಮನುಷ್ಯ ಅಲ್ಲವೇ? ಅಂತ ಅವರು ಹಿತ್ತಲು ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು.” (ಪು. 203)

ಇಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಾನವೀಯತೆ, ಅನುಕಂಪಗಳನ್ನು ನಾವು ಗೌರವಿಸಿದರೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಆದರ್ಶ ಪಾಲನೆಯ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯೂ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಆಕೆಯೇ ಒಪ್ಪಿ, ಬಯಸಿ ಬಂದಾಗಲೂ ಅವಳನ್ನು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಕೂಡದೆ ದೂರ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದೆನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಗೆದ್ದು ಅವರ ತತ್ವ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುವುದು ಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ. ಶೋತ್ರಿಯವರು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದರೂ,

ಪ್ರಜ್ಞಾ

ರಹಿತ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಕಾಮದ ಅದಮ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೂ ಮತ್ತು ತತ್ವನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಿಡಿತಕ್ಕೂ ಕಾಳಗ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

“ಗಂಡ ಬಲವಂತವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರನೆಂಬ ಧೈರ್ಯ ಸದಾ ಇದ್ದಿತಾದರೂ ಗಂಡನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಹಜ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.” (ಪು. 198)

“ನಂಬಿದ್ದ ಜೀವನಾದರ್ಶಗಳಿಗೂ ಅದಮ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಗಳಿಗೂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದದೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಈ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಈಗಿನ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನದ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಹೆಣಗುತ್ತಿದ್ದರು.” (ಪು.201)

ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಲೈಂಗಿಕ ತೃಷ್ಣೆ ಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತ ಪಾತಾಳದಿಂದ ಎದ್ದು ತಮಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

“ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಈ ದಿನ ತನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಅವರ ಮನೋರಂಗದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿತ್ತು”. (ಪು. 205)

ಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಡೆಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಸುಪ್ತಚೇತನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ನಿಜವಾದುದು, ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದುದು. ಅದು ನಿಜವಾದ ಒರೆಗಲ್ಲು. ಈ ರೀತಿ “ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಶಕ್ತಿಯ” ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಲಕ್ಷಿಯ ಜೊತೆ ಸಂಭೋಗ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

“ಅವಳ ಸರ್ವಾಂಗಗಳನ್ನು ನಗ್ನವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಪನೆಯು ವಿವರ ವಿವರವಾಗಿ ಆ ಶರೀರದೊಡನೆ ಭೋಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಮನಸ್ಸು ವಿವೇಕವು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಅವರು ಬೆವತರು”. (ಪು. 207)

ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯ “ಅವರು ಬೆವತರು” ಎನ್ನುವುದು ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಗಂಡಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ಬಾರಿ ಮಾನವೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳು ಲಕ್ಷಿಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರು ತತ್ವನಿಷ್ಠರಾದುದರಿಂದ ತತ್ವದ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾದುದರಿಂದ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬಿರುಕು. ಇದು ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮಿತಿಯಲ್ಲೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭೈರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಕೆಲಸ. ಹೀಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಕುಂಟಾಗಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸಿಗಬಹುದಿದ್ದ ಅನುಭವದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೇ ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸುಲಭ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಇವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಬದುಕಿನ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಘಳಿಗೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇವರು ಸೋಲುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ- ಹೆಂಡತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ನಿಖರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ-ಇದೇ ಅವರ ಬದುಕಿನ ದುರಂತ. ಇದನ್ನು ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜರು “ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅವರ ಆದರ್ಶಗಳ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗುವುದನ್ನು ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ಬದುಕಿನ ದುರಂತ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ತಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏಳುವ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಎದುರಿಸದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ದುರಂತವಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ ಬದುಕನ್ನಾರಂಭಿಸಲು ಹೊರಡುವ ದುರಂತ. ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜಾಲೀಹಾಳರು (ವಂಶವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ) ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪಾತ್ರ ಚಪ್ಪಟೆಯನೋ ನಿಜ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಹಳೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸದನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರರೆಂದು ಊರಿನವರೆಲ್ಲ ತಮಗಾದ ಹಾನಿಯಿಂದ ಪ್ರವಾಹ ತಂದ ನದಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೂ ತಾವು ಮಾತ್ರ “ಗಂಗೇಚ ಯಮುನೇ ಚೈವ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಮುಳುಗು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ, ಮನೆ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ

“ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ತಾಯಿ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಗ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ಅಂತ ಓಡಿಹೋಗಿಬಿಡೋದೆ? ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ ಒಲೆ ಹತ್ತಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು” (ಪು. 2)

ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಸ್ಥಿತವೃಕ್ಷರು, ನಿರ್ಲಿಪ್ತರು: “ನಿರ್ಲಿಪ್ತ, ಜೀವನವನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು” (ಪು. 56) ಏಕೈಕ ಪುತ್ರನ ಸಾವನ್ನು ಯಾವ ಚಿತ್ತವಿಕಾರಕ್ಕೂ ಎದೆಕೊಡದೆ ಸಹಿಸಬಲ್ಲರು.

“ಮಗು ಇಂಥಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪರಮಾತ್ಮ ನಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡೋಕ ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಾನೆ” ‘ ಅಂದರು” (ಪ. 49)

ಡಾ. ರಾಯರಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾಗಲೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠರಾಗಿರಬಲ್ಲರು.

“ಇಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕಪಿಲೆ ತಗೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಹೋದ ಜ್ಯೇಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟ. ಮತ್ತೆ ದಡ ಸೇರಲಿಲ್ಲ” (ಪು. 10)

ಈ ರೀತಿಯ ಮಾನವ-ಸಹಜ ದೌರ್ಬಲ್ಯಾತೀತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಉದ್ದೇಶ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲ ಅಲ್ಲ. ಅಥವಾ ತತ್ವದ ಆಂತರಿಕ ಸತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ತತ್ವದ ಹಿರಿಮೆಯ ಸಾರಿಕೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜಾಲೀಹಾಳರಂತೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೋ, ಕುಗ್ಗುತ್ತಾರೋ, ಚಪ್ಪಟೆಯೋ, ದುಂಡೋ ಎಂದು ಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಸ್ವರದ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸುವುದರ ಅಪಾಯದತ್ತ ಗಮನಹರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಅನುಕಂಪ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ಮೇಲೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗದ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನಾ ಗ್ರಂಥವಾಗುತ್ತದೆ; ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸೋಲುವುದಕ್ಕೆ ತಾತ್ವಿಕ ಆದರ್ಶವೇ ಕಾರಣ.

“ಸಹಜ ಧರ್ಮವೆನ್ನುವುದೇ ಧರ್ಮವಲ್ಲ”-ಅವರು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು. `ಸಂಸಾರವನುಭವಿಸುವುದೇ ಜೀವನದ ಪರಮ ಗುರಿಯಲ್ಲ. ವಂಶೋತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಗೃಹಜೀವನ. ವಂಶ ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಗೃಹ ನಷ್ಟವಾದರೆ ಪುನಃ ಅದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಹೋಗುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ” (ಪು. 188)

ಇದು ಶತ್ರಿಯವರು ಎರಡನೆ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುವ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಉತ್ತರವಾದರೆ ಭೈರವನವರು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯನ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ, ಗೃಹಸ್ಥನಾಗುವುದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಂತರ ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಕೊನೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ; ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವ ಮನುಷ್ಯ ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಕೊನೆಯ ಮಗನಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರಿ: ಶೂನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಯಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಈ ಜೀವವು ಪಿತೃ-ಋಣ ತೀರಿಸುವುದು ತನ್ನ ಸಂತಾನದ ಮೂಲಕವೇ? (ಪು. 55)

ಈ ರೀತಿ ಭೈರವನವರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಇಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಿದೆ. ಅದು ರಾಜಾರಾಯರು ಬರೆಯುವ (The Primordial) ಮೂಲತತ್ವ ನಾಟಕ. “ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಿರನೂತನಳೂ ಚಿರಚೇತನಳೂ ಆದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಕೃತಕ ಧರ್ಮದ ಕೆಟ್ಟು ಹಾಕುವುದು ಅಧರ್ಮ”, “ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿರಯೌವನ; ಅವಳ ಸುಂದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತುಳಿಯಲೆತ್ತಿಸುವ ಧರ್ಮವು ತನಗೆ ತಾನೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂಬುದನ್ನು ದೇವರು ವಾದದಲ್ಲಿ

ಗೆಲ್ಲಾರದವನಾಗುತ್ತಾನಾದರೂ, ರಂಗಮಂಟಪದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ಮದುವೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆಯಾದರೂ (ರಾಜಾರಾಯ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯರ) ನೈಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮದುವೆ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಅಪಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಡೀ ನಾಟಕವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಶ್ಲೋತ್ರಿಯರ ನಂಬುಗೆಯನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಒಂದು ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ಲೋತ್ರಿಯವರನ್ನು ತಮ್ಮ ತಾತ್ವಿಕ ನಂಬುಗೆಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋತ್ರಿಯರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ- ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ದಯಪಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಜಾರಾಯ ಮತ್ತು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯರ ಮೂಲಕವೂ ಇದನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮ್ಯ ಪಡೆದವಳು.

“ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯೇ ಬೇರೆ. ವಂಶಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” (ಪ. 254)

ಆದುದರಿಂದ ಆಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾದ ದೈಹಿಕ ಒತ್ತಡದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗಿನಿಂದಲೂ ಅವಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಾಮದ ತುಡಿತ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

“ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀಳವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡತಾ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುವ ಮಗುವನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿರುವ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ, ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯಜೀವನದ ನೆನಪು ಬರುವುದು.”

“ರಾತ್ರಿ ಮಗುವನ್ನು ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಜೀವನದ ನೆನಪು ಬರುವುದು, ಪತಿಯಿದ್ದಾಗ ಅವನೊಡನೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪ, ಭೋಗ ಜೀವನ.....ಅವಳ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಬರುವುದು...” (ಪು. 42)

ರಾಜಾರಾಯರಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಬಂದು “ಮನಸ್ಸು ವಿರುದ್ಧ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದಾಗ

“ಈ ಪರಿಚ್ಛೇದ ಓದು ವಂಗಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕೈಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ದಿನವೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು’ ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡಳು” (ಪು. 153-4)

ಈ ನಿರ್ಧಾರವೂ ಕಾಮದ ತುಡಿತದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟದ ಕುರುಹು. ರಾಜಾರಾಯನೂ ಸಹ ಕಾಮವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾರ.

“ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ನಿರ್ಧಾರ ವಿಚಲಿತವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣದ ಮೇಲೆ ತನಗೇ ನಂಬಿಕೆ ತಪ್ಪಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯು ತನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ.” (ಪು. 202)

ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಅಪ್ರಕೃತವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾರದೆ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಇವರ ಬದುಕು ಒಂದು ದುರಂತ. (ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಶ್ಲೋತ್ರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ತಾವು ಹೇರಿಕೊಂಡ ಲೈಂಗಿಕ ನಿರ್ಬಂಧದ ದೈಹಿಕ ಪರಿಣಾಮವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊಟಕುಮಾಡಿ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮತ್ತೂ ಸರಳ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ). ಈ ಮದುವೆಯ ದುರಂತವನ್ನು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪಾಪಭೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆ. ವಿ. ನಾರಾಯಣ್ ಎಂಬುವರೊಬ್ಬರು “ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ತನ್ನ ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಪರಾಧ-ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ಮತ್ತು ಆ ಪಾಪ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಅವಳ ಗರ್ಭಪಾತಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಮತ್ತು ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು (ಸಂಕೀರ್ಣ-2) ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಓದುಗರು ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅದು ಯಾವ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗದ ಪರಿಣಾಮವೂ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧ ಮದುವೆಯಾದುದರ ಪರಿಣಾಮ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆ ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವದ ವಿವರಣೆ ಹೀಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿಯೆ ಇದ್ದಳು, ಇನ್ನೂ ಆರನೇ ತಿಂಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು..... (ಪು. 289)
ಎರಡನೆಯದು

“ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳು. ಈ ಸಲವೂ ಮೂರನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವವಾಯಿತು” (ಪು. 288)
ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯದು

“ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳು ಪುನಃ ತಾಯಿಯಾಗುವ ಸೂಚನೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ....ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಿದರು..... ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿ ಆಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು” (ಪು. 293)

ನಂತರ ಯಥಾರೀತಿ ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆದಮೇಲೆ ಅಪಾರ ವೇದನೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿದ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ:

“ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮಲಗಿರುವಾಗ, ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಗಾಢವಾದ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೂರು ಸಲವೂ ತನಗೆ ಹೀಗಾದುದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಮನಸ್ಸು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಲ ಅವರು, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು, ತಜ್ಞರಾದ ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರರೇ ಪರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಚೀನಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಇಂತಹ ಯಾವ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಗೀರಥಮ್ಮ ಐದನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಯಾವುದೂ ಔಷಧಿಯನ್ನು ತಿರುವಿ ಸೋಸಿ ಕುಡಿಸಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ತಿನ್ನುವ ಉಟ ತಿಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಯಾವ ಟಾನಿಕ್ಯುಗಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಚೀನಿಯ ಹೆರಿಗೆ ಸುಸೂತ್ರವೂ ಫಲಪ್ರದವೂ ಆಯಿತು. ಇವು ಮೂರೂ ಯಾಕೆ ಹೀಗಾದವು? ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ದೊಡ್ಡ ಡಾಕ್ಟರು ರಾಜನ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವನು ಈಗ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾನು ಗರ್ಭವತಿಯಾದರೂ ಹೀಗಾಗುವ ಸಂದರ್ಭವೇ ಹೆಚ್ಚು ... ಮತ್ತೆ ಹೀಗಾದರೆ ಖಂಡಿತ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಇವೆಲ್ಲದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಕಾರಣವೇನು?..

ಚೀನಿಯನ್ನು ಕೇಳಲು ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತು ಈಗಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅವಳ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿತ್ತು. `ಒಂದು ವಂಶದ ಬೀಜವು ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬೇರೊಂದು ವಂಶದವರು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ವಂಶದ ಬೀಜವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿ ವೃಕ್ಷವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ತನ್ನ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.` ಅವಳು ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ವಂಶದ ಬೀಜವನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಸಿ ಆ ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಯನ್ನು ಚಿಗುರಿಸಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀತನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತೇ? ಹೊಸ ವಂಶವೊಂದರ ತಾಯಿಯಾಗುವ ಶಕ್ತಿ ತನಗಿಲ್ಲವೇ?” (ಪು. 298-99)

ಪಾಪ ಭೀತಿಯ ಸಂಚನೆ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ವಾದದ ಮರುಕಳಿಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಮೂರು ಸಾರಿ ಗರ್ಭಸ್ತ್ರಾವ ಮಾಡಿಸುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯುವ ಕಾರಣ, ಅದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಭಾಷೆ, ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ದೈಹಿಕ ಹಿಂಸೆ, ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ದೈಹಿಕ ಕ್ರೌರ್ಯ ಯಾವುದೂ ಆಕೆಯ ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆಯ ಫಲವಲ್ಲ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ಧಾರ್ಮಿಕ-ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದುದರ ಪ್ರತಿಫಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರು ಕಲೆಯನ್ನು ಬಲಿಹೊಟ್ಟು ತತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜರು (ಸಂಕ್ರಮಣ-20) “ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ತಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದುದಕ್ಕೆ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ;

“ನನ್ನ ತಮ್ಮನ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು, ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನನಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಏನೋ!.....

...ಈ ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪರವಾಗಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚಿಸಬೇಕು” (ಪ. 350)

ನಂತರ ರಾಜಾರಾಯ:

“ನಿಮಗೆ ನನ್ನಿಂದ ತುಂಬಾ ಅಪಕಾರವಾಗಿದೆ, ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವಿದ್ದು. ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಅವನು ಬಾಗಿ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ..... (ಪು. 483)

ಇಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳ ಧ್ವನಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧ ವರ್ತಿಸಿದುದರ ಅಪರಾಧದ ಅಗಾಧತೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅವರ ಧರ್ಮ, ತತ್ವಗಳೆ ಮುಖ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಶ್ರೋತ್ರಿಯರಿಗೆ ರಾಜಾರಾಯ ಬೇಡುವ ಕ್ಷಮೆಯಲ್ಲ, ಅವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾಂತರ್ಯ, ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದಿರುವ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕಾಮಜೀವಿಗಳು ಕೋರುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಬಲವಂತ ಕ್ಷಮೆ, ಅಂದರೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ತತ್ವದ ಗೆಲುವು, ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಕಾದಂಬರಿ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿಗೆ ಅರ್ಹವಾಗದೆ ತತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನಾ ಗ್ರಂಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ‘ವಂಶವೃಕ್ಷ’ ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯನ್ನು ಬದುಕಿನಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಲು ರಕ್ಷಾಕವಚವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು, ಜನ್ಮರಹಸ್ಯ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡ ಕೊಡುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾದ ಮೇಲೂ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸದೆ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ತಾತ್ವಿಕ ಜೀವನ ಅವರ ಬದುಕು, ತತ್ವ ಸುಳ್ಳಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬದುಕಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತತ್ವದ ಸೋಲನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

“ನಾನೊಬ್ಬ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದ ಅನಾಥ; ಅಪವಿತ್ರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅಪವಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶು, ದೇವರೆ ಯಾವ ಜನ್ಮದ ನನ್ನ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ”.

ಎಂದು ಗಿರಡ್ಡಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಮೇಲೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಿಸಿ ತಾವು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಅವರ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಔದಾರ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಅವರ ತತ್ವಪಾಲನೆಯ ತಪಃಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಜನ್ಮರಹಸ್ಯ ಅದನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿಯೂ ‘ವಂಶವೃಕ್ಷ’ ಸೋಲುತ್ತದೆ.

ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ ಅವರ ವಿಕ್ಷೇಪ

ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ ಅವರ ವಿಕ್ಷೇಪ

-ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ

ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

೧

ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಣಯ ಕಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದ ಮನಸ್ಸಿನ

ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿಯ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವ ರೀತಿಯ ತಂತ್ರವನ್ನು 'ಮುಕ್ತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ಎರಡನೇ ಕಾದಂಬರಿ 'ವಿಕ್ಷೇಪ'ದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ತಂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ತಾನೇ ಬದುಕಬೇಕು; ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ಶಿಲುಬೆಯ ಭಾರವನ್ನು ತಾನೇ ಹೊರಬೇಕು; ತನ್ನ ಜೀವನದ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಇರುವಿಕೆಯೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಲ್ಲುದೇ ಹೊರತು ಪರರಿಂದ ಎರವಲು ತಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ತನಗೆ ಸಾಲವು"1 ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ, ನನ್ನನ್ನು ನಾನೆಂದೇ ನೋಡಬೇಕು; ಜೀವನವನ್ನು ಜೀವನವೆಂದೇ ಕಾಣಬೇಕು; ಜೀವನದ ನಗ್ನತೆಯನ್ನು

1 ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ-'ಸಂಕ್ರಮಣ'

ದರ್ಶಿಸಿ ತಳದಲ್ಲೇನಿದೆ ಎಂದು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ತಿಳಿಯಬೇಕು - ಎಂಬ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ವಿಕ್ಷೇಪ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಮುಕ್ತಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಭೂತವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳು ಅರ್ಥ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮಹತ್ವದವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಗೌರೀಶ ತನ್ನ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಅನುಭವಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಮೊದಲಿನ ಅನುಭವಗಳು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಕ್ಷೇಪದ ರಾಹುಲನ ಒಂದೊಂದು ಅನುಭವದ ಬಿಂದುಗಳೂ ತಮಗೆ ತಾವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುವು. ಕಥಾನಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳು ಮುಂದಿನ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕ ಎಂಬ ಕಥಾನಕ ರೀತಿಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಂತು ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ, ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿರುವುದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ತೋರಿಸಿರುವ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಕೌಶಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಂದೊಂದು ಘಟನೆಯೂ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ರಾಹುಲನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ 'ಮುಕ್ತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರೀಶನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ದೇಸಾಯಿಯವರು 'ವಿಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಘಟನೆಗಳ ಪರಿಪಾಕದಲ್ಲಿ ರಾಹುಲನನ್ನು ಮೂರ್ತೀಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಕ್ಷೇಪ ಯೋಗಮೀಮಾಂಸೆಯು ಹೆಸರಿಸಿದ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಅವಸ್ಥೆ, ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ ಸುಷುನ್ಮನಾಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಹಸ್ರಾರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು ಯೋಗದ ಉದ್ದೇಶ. ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಅದು ಇನ್ನೂ ಸಹಸ್ರಾರಕ್ಕೆ ತಲುಪದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯೋಗಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಹಸ್ರಾರವನ್ನು ತಲುಪುವ ಒಂದು ಗುರಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರ "ವಿಕ್ಷೇಪ"ದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ರಾಹುಲನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಗರಿಯಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಹುಲ ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹಂಬಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೂ ಅವನು ಹೋಗುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಹುಲ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಿನಾಥರು ತಮ್ಮ 'ಮುಕ್ತಿ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರೀಶನ ವಿದೇಶಗಮನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ನಿಲುವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದರು. 'ವಿಕ್ಷೇಪ'ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ನಿರ್ಣಯ ನೀಡದಿರುವುದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

9

ದೇಸಾಯಿಯವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯುವಜನಾಂಗದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ 'ಮುಕ್ತಿ'ಯ ಗೌರೀಶನಿಗೂ 'ವಿಕ್ಷೇಪ' ದ ರಾಹುಲನಿಗೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ. ಮುಕ್ತಿಯ ಗೌರೀಶ ಶ್ರೀಕಾಂತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ತಾನೇ ಬದುಕಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅರಿವನ್ನು ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಸಾವು ಗೌರೀಶನ ಅರಿವು. ಶ್ರೀಕಾಂತನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಗೌರೀಶನಿಗೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೌರೀಶ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವನು. ಆದರೆ ವಿಕ್ಷೇಪದ ರಾಹುಲ ಗೌರೀಶನಂತೆ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಯಾರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೆ, ಪ್ರಭಾವದ ಪ್ರಖರತೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾಧವಿಯೊಡನೆ

ಸಲೀಸಾಗಿ ಸರಸ-ಸಲ್ಲಾಪ ನಡೆಸಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಆಂತಃಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಲಗ್ನಿಯಿಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ ಆ ಬಂಧನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಹುಲ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೂ ತನ್ನನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡವನಲ್ಲ. ಮಾಧವಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ, ವೈದೇಹಿಯ ಪರಿಣತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ, ಕುಂದಾಳ ವೈವಾಹಿಕ ಬಂಧನದಿಂದ, ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ತತ್ವಗಳಿಂದ-ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗದೆ, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು 'ತನ್ನತನ'ವನ್ನು ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಗೌರೀಶ ವಿವಿಧ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತಿದರೆ, ರಾಹುಲನ ಸುತ್ತ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳು ಬಂದು, ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ನಿಷ್ಕೃ ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಗೌರೀಶ ಶ್ರೀಕಾಂತನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿ, ಕಾಮಿನಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ, ಡೂಲಿಯ ತಣ್ಣನೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ರಾಹುಲ ಅನೇಕರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ರಮಿಸಿದರೂ ಯಾರಲ್ಲೂ ವಿರಮಿಸದೆ ಕೊನೆಗೂ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಸಮನಿಸುವುದು ಅವರ ತಾರುಣ್ಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ. ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದು ಯೌವನ ಕಾಲಾರಿದಾಗ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ; ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡುವ ಕಣ್ಣು ಮೊನಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ನಾಗಾಲೋಟದೊಡನೆ ಉಳಿದ ಸಂವೇದನೆಗಳು ಸೋತು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಅನುಭವಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಕೆದಕುತ್ತವೆ. ಈ ಪಾತಳಿಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ರಾಹುಲನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪದರು ಪದರಾಗಿ ಬಿಡಿಸುತ್ತ, ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವುದು ದೇಸಾಯಿಯವರ ಸಾಧನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾಧವಿ, ವೈದೇಹಿ, ಕುಂದಾ-ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಹತ್ವದವಾಗುತ್ತವೆ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಬದುಕನ್ನು ವಿವಿಧ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಭಿನ್ನ ಕೋನಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶ. ಬುದ್ಧಿವಾದಿಯಾದ ಬಿಸಿ ರಕ್ತದ ರಾಹುಲನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳಾದ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ರಾಹುಲನ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಅವನ ಅನುಭವ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.

೩

ಆಸ್ಪಷ್ಟ ಹಂಬಲಗಳು, ಕನಸುಗಳು, ಆಸೆ-ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಅವಿರತವಾಗಿ ಸುಳಿದಾಡುವ ಅನುಭವದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೊನಚು ಕೂಡಿದಾಗ ಇಲ್ಲದ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿ ಒದಗುತ್ತದೆ. ರಾಹುಲ ಇಂಥ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ತೊಳಲಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಅನುಭವಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ರಾಹುಲನಂತೆ ಅರವಿಂದನೂ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡಿದವ. ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಕರಣ ರಾಹುಲನ ಪ್ರೇಮಪ್ರಕರಣಗಳಂತೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತೀರ ಸರಳವಾಗಿ, ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಹುಲನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಪ್ರೇಮದ ಅನುಭವ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ವ್ಯಸ್ತನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಬದುಕಿಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ-ಸರಳವಾದ, ಸುಲಲಿತವಾದ ಸುಖ ಜೀವನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದು, ತನ್ಮೂಲಕ ದೇಸಾಯಿಯವರು ನಾಯಕನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಾಂದ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಇದೇ ತಂತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ವಿಕ್ಷೇಪದ ಅರವಿಂದನ ಬದುಕು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯ ಸತ್ಯೇಂದ್ರನ ಬದುಕೇ ಹೌದು. 'ಬದುಕು ಬೀಜ ಗಣಿತದ ಸೂತ್ರದಂತೆ ಸರಳವೂ ಸುಲಭವೂ ಅಲ್ಲ; ಬದುಕಿನ ಜೀವಂತಿಕೆ ತಾನು ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದೆ'-ಎಂಬ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯ ನಾಯಕನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುವ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರ, ಅರವಿಂದರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಪಾತ್ರಗಳು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಅನ್ನಿಸಿ ಆ ಪಾತ್ರಗಳು ಅಳಕವಾಗಿ ಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತಿಯ ಗೌರೀಶ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನಾದರೂ ಭಾವನಾಜೀವಿ. ಸತ್ಯಜಗದ ಪರಿವೆ-ಅರಿವು ಇಲ್ಲದ, ಬರಿಯ ಹೂವಿನಂತಹ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಥಾನಕದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಜವಾಗಿ ತೀವ್ರತೆ, ಉತ್ಕಟತೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಕ್ಷೇಪದ ರಾಹುಲ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ವೈಚಾರಿಕ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು

ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವನಾದ್ದರಿಂದ 'ಮುಕ್ತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಒದಗಿಬಂದಿದ್ದ ಉತ್ಕಟತೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ದೇಸಾಯಿಯವರು ಇದನ್ನು ರಾಹುಲನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದಲೂ, ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದಲೂ ತುಂಬಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

೪

ಗೌರೀಶ ಭಾವನಾಜೀವಿಯಾದುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶ್ರೀಕಾಂತ-ಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿನ ಸುತ್ತ ಈತನ ಜೀವನ ವೃತ್ತ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಹುಲ ಗೌರೀಶನಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಯಾರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಹೂವಿನ ಹೃದಯಗಳ ಆಕರ್ಷಕ ಬಿಂದುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ತಾನೊಬ್ಬ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್‌ನಂಥ ಟ್ರಾಜಿಕ್ ಹೀರೋ ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಅನೇಕ ಹುಡುಗಿಯರು ಸಂತೈಸಲು ಮುಂದಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೇ ಮಾಧವಿಯನ್ನೂ ಅವನ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಧವಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ವರವನ್ನು ಪಡೆದ ಚಂದದ ಹುಡುಗಿ. ರಾಹುಲನ ಅಭಿಮಾನದ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಸೊಗಸಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಆಂತೆಯೇ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆ ತುಂಬಿದ ನೂರಾರು ಕಣ್ಣುಗಳು ಇವರಿಬ್ಬರ ಜೋಡಿಯತ್ತ ನೋಡುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಮಾಧವಿಯ ಸಹವಾಸ ಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಮಾಧವಿ ರಾಹುಲನ ಸುಪ್ತ ಆಹಂಭಾವವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಧನ ಮಾತ್ರ. ತೋಳಲ್ಲಿ ತೋಳು ಜೊಡಿಸಿ, ಪ್ರಣಯ ಕಾವ್ಯದ ಧಾರೆ ಹರಿಸಿ ಎದೆ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು, ಬೆಚ್ಚಗೆ ಒತ್ತಿ ಕುಳಿತು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಲು ಅವನಿಗೆ ಮಾಧವಿ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದು ಗಂಭೀರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಪಡೆದಾಗ ರಾಹುಲ ಅವಳಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮಾಧವಿ ಕಕ್ಕನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಂಗಬಲ್ಲ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ಆಕೆಯ ತಾಯಿಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಬಳಿಸಬಲ್ಲ ದೇಹಸುಂತುಷ್ಟಿ-ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮಾಧವಿ ತನ್ನ ಅಂತಸ್ಸತ್ವವನ್ನು ಅರಗಿಸಿ ಕುಡಿದಾಳೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಹುಲ ಮಾಧವಿಯನ್ನು ಬದಿಗಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳ ಕಣ್ಣು-ತುಟೆ-ಕೈ-ಕಾಲು-ಎದೆಗಳ ಆಪಾರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ, ಅವಳ ಪ್ರೀತಿ-ಸೌಂದರ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಐಶ್ವರ್ಯಗಳ ಅದ್ಭುತ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಂತಃಸತ್ವ ಬೇರು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ-ರಾಹುಲ ತನ್ನ ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ ಒದಗುವುದು. ಅವನ ಎಲ್ಲ ಸರಸ-ಸಲ್ಲಾಪ ಬರಿಯ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ವೈದೇಹಿ ರಾಹುಲನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಅನುಭವ ಮಾಧವಿಯದಕ್ಕಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಮಾಧವಿ ರಾಹುಲನನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಂದವಳು. ರಾಹುಲನಿಗೆ ಈಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಬಲವಾದ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ತುಡಿತ ಅವನಿಗೆ ವೈದೇಹಿಯ ಬಗೆಗಿತ್ತು. ರಾಹುಲನ ವ್ಯಗ್ರಸ್ಥಿತಿ ವೈದೇಹಿಯ ಪರಿಣತವಾದ, ಜೀವನದ ಆಘಾತಗಳಿಂದ ಹದಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿತ್ತು. ವೈದೇಹಿ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಾಗದೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ವೈದೇಹಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಖರತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುಭವದಿಂದ ಮಾಗಿದ ಅವಳ ದಗ್ಧದೇಹದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪುರುಷ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಮೂದಲಿಸಿ ಮೂಗು ಮುರಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ರಾಹುಲ ವೈದೇಹಿ-ಅರವಿಂದರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಾನೆ. ಕುಂದಾಳ ಹೊಸದಾಗಿ ತುಂಬಿದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ತಾರುಣ್ಯ, ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬಿರಿದು ನಿಂತ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ನೇರವಾದ ಆಹ್ವಾನದಿಂದ ರಾಹುಲ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಣಯ ನಡಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕುಂದಾಳೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ ತೀರ ಆತ್ಮಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಯಾವ ತೊಡಕು-ಸಂಬಂಧ-ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ರಾಹುಲ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಕೆಯ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಲಗ್ನಿಯಿಟ್ಟರೂ, ಧುತ್ತೆಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮೈ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. “ನೀನು ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡು ಒಡೆಯಾ, ನಿನ್ನ ಸ್ವತ್ತೆಲ್ಲವೇ ನಾನು” ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ರಾಹುಲನ ಮಾತಿನಂತೆ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಜಿಗಿ ಎಂದರೆ ಜಿಗಿದು, ನಗು ಎಂದರೆ ನಕ್ಕು, ಅಳು ಎಂದರೆ ಅತ್ತು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೂತ ಕುಂದಾಳಿಗೆ ರಾಹುಲನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ರಾಹುಲನ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಮದ್ಯಪಾನ, ಡ್ಯಾನ್ಸ್, ಮೇಬಲ್ಲಳ ಜೋಡಿ ಕುಂದಾಳ ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನದ ಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ ರಾಹುಲ ಪಾರ್ಲಿಯೇರ್‌ಪಡಿಸಿದ್ದಾಗ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆ ಕುಂದಾಳಿಗೆ ರಾಹುಲನ ಹಿಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಹುಲನ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯ

ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವುದು ಕುಂದಾಳ ಮಧುರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಅವರ ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನ ಕವಲೊಡೆಯುತ್ತದೆ'. ಕುಂದಾಳನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬದುಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ರಾಹುಲ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದು-ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹಂಬಲ. ಇದರಿಂದ ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪುವ ಕುಂದಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಆಳಾಗಿ ಅವನ ಆತ್ಮ ಇರಲಾರದು. ಅವನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು “ತನ್ನತನ” ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ಬೇಕಾದಾಗ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯಿಂದ, ಬೇಕಾದಾಗ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ, ಬೇಕಾದಾಗ ಒಳಗೆ, ಬೇಕಾದಾಗ ಹೊರಗೆ-ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಪರಿಸರ ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಜೀವಿಸಲು ಹೆಣಗಿದ ರಾಹುಲ-“...ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ, ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ, ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಜಿಪ್ಪಿಯಂತೆ ತಿರುಗಿದ. ಆತನಿಗೆ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ, ತಳವಿಲ್ಲ, ಬುಡವಿಲ್ಲ.....”*

1 ಮಾರುತಿ ಶಾನುಭೋಗ-ಸಂಕ್ರಮಣ

೫

ವಿಕ್ಷೇಪ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯಿಯವರು ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಹುಲನನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಒಂದೇ ಪಾತ್ರಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಜರಗುತ್ತವೆ. ಜೀವನದ ಒಂದು ಆಯಾಮದ ಅನುಭವದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ರಾಹುಲನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಈ ವಿಧಾನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಬುಧನ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ‘ರಾಹುಲ’ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನ ಮಗನ ಹೆಸರು. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಿಗೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬಂಧನವನ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ‘ರಾಹುಲ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನಂತೆ. ರಾಹುಲ ಎಂದರೆ ಬಂಧನ ಎಂಬರ್ಥ-ಇದು ಒಂದು ಕಥೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಹುಲ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಬಂಧನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಜೀವನ ಬಯಸುವ ನಾಯಕ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಬಂಧನಗಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿ ತೊಳಲಾಡಿ ಕೊನೆಗೂ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತನಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ ಯಾವುದೇ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬುನಾದಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು (Good and evil) ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಸಂಧ್ಯಾರಾಗದ ಲಕ್ಷಣ’, ‘ಚಂದವಳ್ಳಿಯ ತೋಟ’ದ ಚಂದ್ರೇಗೌಡ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅವರನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದರಿಂದ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಸೋಲು. ಇದನ್ನು ಮೀರಿದಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಈ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕಡೆಗೆ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ realisation ಕಂಡುಬಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಮೊದಲಿಗೇ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೆಟ್ಟದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಮಹತ್ವವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಪಾತ್ರಗಳು ತೆಕ್ಕಗೊಗ್ಗಿದ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ “ತನ್ನತನ”ವನ್ನು ಅರಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೂ ದೇಸಾಯಿಯವರನ್ನು ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರನ್ನಾಗಿಸಿ, ‘ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ’ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರದ ಕವಿ ಶ್ರೀ ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರದ ಕವಿ

ಶ್ರೀ ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

ವೇಣುಗೋಪಾಲ್ ಸೊರಬ

ನಾವು ಒಬ್ಬ ಕವಿಯನ್ನು ಮಹತ್ವದ ಕವಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು, ಆತ ಬೇರೆ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅಲ್ಲ. ಆ ಕವಿ ಬೇರೆಯವರಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೆಲವು ಅಥವಾ ಒಂದಾದರೂ-ಮೂಲಭೂತ ಕಾಳಜಿಗಳಿವೆ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಾಗ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ

ಕವಿಯನ್ನೂ ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದದ, ವಾಮ ಪಂಥದ, ಇಲ್ಲ ಲಿಬಿಡೊ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕವಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಧೋರಣೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿಯೂ, ಅನ್ಯೆಚ್ಚಿಕವಾದ ಅಂಶವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು -ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಲೀ, ಲಯದ ಮೂಲಕವಾಗಲೀ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ-ಕವಿಗೂ ಆ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಇರುವ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ, ಸಹಭಾಗಿತ್ವ, ಆತ್ಮೀಯತೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಆಗದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಹಲವಾರು ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದೂ, ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಕವಿ ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಆತನ ಕಾವ್ಯ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಮಹತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆತ ಬಿಡಿ ಕವನಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ

ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ

ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಈ ರೀತಿ ನಾವು ಮಹತ್ವದ ಮತ್ತು ಹಾಗಲ್ಲದ ಕವಿಗಳೆಂದು, ಇರುವ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ದೂಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಜೀವಂತ, ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯಂತೂ, ಅವರ ಕೃತಿಯ ಜೀವಂತಿಕೆ ಮುಖ್ಯ. ಉಳಿದದ್ದು ಆಮೇಲೆ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವುದೇ ವಯಸ್ಸಿನವನಾಗಿರಲಿ, ಹಿಂದಿರಲಿ, ಮುಂದಿರಲಿ, ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕವನ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು ವಿಮರ್ಶಕನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಗಮನಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೇ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ, ಆ ಕೃತಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕಾದುದು ಅವನ ಹೊಣೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ. 'ನಾನೆಂಬ ಪರಕೀಯ'ದಲ್ಲಿ 'ಸಮಾವೇಶ' 'ಪ್ರಾಬ್ಧಂಧಗಳು' 'ಪ್ರಾಪ್ತಿ' 'ಅಂತಃಸತ್ಯ'-ನಾಲ್ಕು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದರ ಒಟ್ಟು ಕವನಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅವರ ಕಾವ್ಯಕರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾದ ಸವಯ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಮಿಕ್ಕು ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ, ನಿಸಾರರು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಾದ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಭಾವವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದೇ ಇವರ ಮೂಲ ಕವನಗಳ ಗುಣ. ಆಡುಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಸಿ, ಆಡುಮಾತಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಾಲುಗಳನ್ನು, ಪದಪುಂಜಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಕಂಪನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಮೂಲಭೂತ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಕವನಗಳು ಇವರ ಮೊದಲ ನಾಲ್ಕು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದರೂ ಸತ್ಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಇವರು ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರಣಗಳೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ, ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ತೂಕವುಳ್ಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಆ ಕವಿತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು, ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳ್ಳುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸೂಚನೆಗಳಿವೆಯೆ?

ಎಂದೂ

ನೋಡಬಹುದು.

೧

'ವಾಸ್ತವಿಕ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಇಂದ್ರಿಯಗೋಚರ ಜಗತ್ತಿನ ಆಚೆಗಿರುವುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಯತ್ನ ಕಾಣುತ್ತದೆ-
ಮಲಗಿ ಮರೆಯಲಿ ಮರವ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಬೀಜಗಳು
ಕಾಣಿಸದ ಗೂಢಗಳು

ವಾಸ್ತವಿಕ;

ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಹತ್ತು ಮುಖ.

ಮರದ ಪ್ರತಿಮೆ ಈ ಕವಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ-
ನಾನು ನಾನೇ ಆಗಿ, ಈ ನೆಲದಲ್ಲೆ ಬೇರೊತ್ತಿದರೂ ಬೀಗಿ

ಪರಕೀಯನಾಗಿ

ತಲೆಯೆತ್ತುವುದಿದೆ

ನೋಡಿ

ಅದು ಬಲು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ.

ಅಂದರೆ, ಈ ನೆಲದಲ್ಲೇ ಬೇರೂತ್ತಿದರೂ, ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೆ, ಮರವ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಬೀಜಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆಯಾಗಿ, ಅದೃಶ್ಯಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ-ಈ ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳು-ಅದೃಶ್ಯಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದರದೇ ಪ್ರಪಂಚ ಹಾಗೂ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಕಂಡುಬರುವ, ತಾನು ಸಾಧಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ-ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಪರಕೀಯತೆಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ನಿಸಾರ್ ಅವರಿಗೆ ಈ ಎರಡೂ ಭಾವನೆಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆನೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅವೆರಡೂ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪರಕೀಯತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗಳು ಒಂದೇ ಯಾಕಾಗಬಾರದು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಹಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ನಾನೆನ್ನುವ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಚೂರಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದು ದೇಶದ ಹವಾಮಾನದಂತೆಯೇ ಕಷ್ಟ.

ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವ ಅವರು, ಕೆಡುವ ಸಮರ್ಥನೆ ಹೀಗಿದೆ-

ದಾರಿಯಲ್ಲಿನ ಮುಖ ದಿಸೆಂಬರಿನ ಬೆಳಗಿನ ಬೆಟ್ಟವಾಗಿ
ತಟಕ್ಕನೆ “ಎಲ್ಲೋ ಕಂಡಂತಿದೆಯಲ್ಲ” ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ ನಿಮಗೆ?

ಅಗೋ ಹಾಗೆ-ನಾನೆಂಬ ಪರಕೀಯ ಹಠಾತ್ತನೆ ಭವಿಸಿ
ಮಡದಿಯೆದುರು ಪರ ಹೆಣ್ಣು ದಿಟ್ಟಿಸಿದ ಕಸಿವಿಸಿ
ಯಂತೆ ಕಿರಿದಾದ ಚಿಂತೆ; ಆ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವೆ :
ದಾಡಿಗಡ್ಡ ನಮಾಜಿನ ದಿವ್ಯ ಚಹರೆಯ,
ತುರ್ಕೀ ಟೋಪಿಯ ಓರೆಯ ಪರಿಚಿತನ ಮೋರೆಯ;
ಬದಲು ಟೈ ಸೂಟಿನ ಪರದೇಶಿ ನೆತ್ತರು ತೊಗಲಿನ,
ದೇವರ ಶುಕಿಸಿ, ಶಂಕಿಸಿವರೆಂತೂ ಎನ್ನುವ ದಿಗಿಲಿನ,
ಐದು ದೆವ್ವಗಳ-ಹಾಂಗೊಮ್ಮೆ ಹೀಂಗೊಮ್ಮೆ
ಕುಣಿಯೋಣು ಬಾರಾ-ದ ಧ್ವಂಧ್ವ.

ಅಂದರೆ ಐದು ದೆವ್ವಗಳ ಧ್ವಂಧ್ವ, ದೇವರನ್ನು ಶಂಕಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ, ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸ್ವಂತವೆ? ಪರಕೀಯವೆ? ಎನ್ನುವುದು ನಿರ್ಧಾರಗೊಳ್ಳದೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಮಾಜಿನ ದಿವ್ಯ ಚಹರೆಯ, ಪರಿಚಿತನ ಮೋರೆಯ ಇದುರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಕಂಡು, ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಬೇಡವೆ? ಎಂಬ ಶಂಕೆಗೆ ಹಾದಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಕೀಯತೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸೃಷ್ಟಿರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದ್ದು ಎಂದು ಕವಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. (ದೇಶದ ಹವಾಮಾನದಂತೆಯೇ ಕಷ್ಟ.) ಅಲ್ಲದೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತಾನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಹುಸಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಕೂಡ ಕವಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ- ನಿರ್ಧರಿಸುವೆನೀಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಮುಹೂರ್ತದ ರಂಜಾನಿನಲ್ಲಿ :
ಎದೆ ಸೀಯುವಾತಂಕದಲ್ಲಿ :

ಸಮಜಾಯಿಷಿಯು

ಸುಲಭೋಪಾಯದಲ್ಲಿ

ಕೊರಗುವುದಿಲ್ಲ

:

ವಿರುದ್ಧಗಳನ್ನೊಪ್ಪುವೆ,

ಆದರೆ

ಕೊಡಿಸದೆ,

ಭಿನ್ನತೆಯನರಿಯುವೆ, ಆದರೆ-ತಿಕ್ಕಾಡಿಸಿದೆ.

ಇಂತಹ ದ್ವಿಧಾವೃತ್ತಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಸಮರ್ಪಕವಾದ, ಭೋಳೆ ಸ್ವಭಾವದ, ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿನದ, ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಋಷಿ ಕೊಡುವ, ಬಂಡವಾಳ ರಹಿತವಾದ, ತನ್ನನ್ನು

ತಾನೇ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಗುರ ಮಾತಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪರಕೀಯತೆಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆಗೆ ತೊಡಗಿರುವ ಕವಿ ಸಮನ್ವಯಿ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಆಗಬಲ್ಲ? ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಅದು ಭಾರತ-ಅರಬ್ಬೀ ಅಥವಾ ತುರ್ಕಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಹಗುರವಾದ ಮಾತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಕವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ, ಕಾಣ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿನ ಅನುಭವದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನೇ. ತನ್ನ ಜೀವನನಿಷ್ಠೆಯ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ “ಇನ್ನೊಂದಂಶ ಎಂದರೆ, ವಿಲಿಯಂ ಒಟ್ಟರ್ ಯೇಟ್ಸ್ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿದಂತೆ, ನಿಸಾರ್ ಅವರೂ ಸಹ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು. ಕನ್ನಡದ ಇನ್ನಾವ ನವ್ಯ ಕವಿಯೂ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ. ಇದುವರೆಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ ಕವನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ಎಂದರೆ, ಕವಿಯ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕತಾ ನಿಷ್ಠೆ. ಇದನ್ನು ನಿಸಾರ್ ಅವರ ಮೂಲಭೂತ ಕಾಳಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಇದು ಇವರು ಬೆಳೆದುಬಂದ ವಾತಾವರಣ ಹಾಗೂ ಮತ, ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

9

ಕಾಮ ಬದುಕಿನ ಮೂಲ ಸ್ತೋತವಾದರೂ, ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್‌ರವರ ಮೊದಲ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಒಂದು ವಸ್ತುವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇವರ ‘ಪ್ರಾಗ್ಭಂಡಗಳು’ ಮತ್ತು “ಅಂತಃಸತ್ಯ”ವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದಾಗ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿನ ಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ ನಿಸಾರ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಅಥವಾ ಯೂಂಗ್‌ನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಡಾರ್ವಿನ್‌ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಜೀವದ ಅಂತರಾಳದ ಅವ್ಯಕ್ತಶಕ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಸದಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ‘ಮಲಗಿ ಮರೆಯಲಿ ಮರವನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಬೀಜದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಇವರ ಮನೋಧರ್ಮದ ನೆಲಗಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಋತು ವಿಧೇಯ ಹೂಚಿಗುರಿನಡಿಯ ಹೆಬ್ಬೇರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಲದಾಚೆ ಹೊರಳಬಹುದು. (ಅಂತಃಸತ್ಯ)

-ಜೀವದ ಒಳತಿರುಳು ಕವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಈತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜೀವದ ಹಿಂದಿರುವ ಹೆಬ್ಬೇರನ್ನು ಕವಿ, ದೈವ ಎಂದೋ ಅದೃಷ್ಟ ಎಂದೋ ಕರೆದುಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ತಳಕು ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕವನದಲ್ಲಿ, ಕವಿ ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಆತ್ಮೀಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಡೀ ಜೀವನದ, ವಿಶ್ವದ ಒಟ್ಟು ಸಾರರೂಪದ ಒಂದು ಕೊಂಡಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮೂಡಿದ- ಕ್ಷಣದ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಹಾಯುವಂತೆನ್ನಿಸುವ

ಹಾಯೆನ್ನಿಸುವನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಿತ ಬಾಳಿಗನೀಮ ಕಾಲದ ಬೆಸೆಯುವರ್ಥದ

ಕೊಂಡಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ;

ಸರಕ್ಕನೆ ನಿನ್ನ ನಾವರಿಸಿ ಹಗುರನರಳಿಸುವ

ನೋವೋ ನಲಿವೋ ಅನ್ನಿಸುವ ಧನ್ಯ ಪ್ರಿಯಾಘಾತಗಳಲ್ಲಿ (ಅಂತಃಸತ್ಯ)

ಹೀಗೆ ಜೀವವನ್ನು, ಜೀವನದ ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲೂ, ಜೀವದ ಮೂಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕವಿ, ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಭೂತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿ, ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಭೂತಕಾಲದ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ವರ್ತಮಾನ ಭೂತಗಳ ನಡುವೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಯಾವ ಗೆರೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಈ ಕವಿಗೆ ಘಟಕದ ಗತಾನುಗತಿಕೆಗಳೇ ಜೀವನದ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಅನುಭವಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ನಿಧಾನ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕಾಡುವ ವನಗಳ ಆನಾಕಾರ ಘನ ಮೌನಗಳು
ನಿನ್ನವೇ, ಆರ್ಷೇಯದ ಲೋಕಾರೋಪಿತ ಮರುಕಳಿಕೆಗಳು;
ಕಾಡಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ವರೂಪವನೆಚ್ಚರಿಸುವ ಗತಾನುಭೂತಿಯ ಉಳಿಕೆಗಳು.

-ಇಲ್ಲಿಲ್ಲೂ ಕವಿ ಕಾಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರವೇ ಚರಿತ್ರ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ರೋಮಾಂಚಕಾರೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅದೇ ಸದ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ ಎಂಬ ತವಕದಿಂದ, ಕಾಳಜಿಯಿಂದ, ಇಂತಹುದೇ, ಆದರೆ ಇಂತಹ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಲ್ಲದ, ಅನುಭವ 'ಪ್ರಾಗ್ಭಂಡಗಳು' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ ಎಂದರೆ, ಕವಿಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ಈ ಸದಾ ವರ್ತಮಾನ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ, ಬೇರು-ಹೂತಳಿರುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವಾದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಲೀ, ಕರ್ಮಕಾಂಡಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಪಿತೃಲೋಕ ದೇವಲೋಕಗಳಾಗಲೀ, ಆಡಮ್-ಈವ್‌ರ ಪ್ಯಾರಡೈಸ್ ಆಗಲೀ ಕವಿಗೆ ಸಂಗತವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜ, 'ಪ್ರಾಗ್ಭಂಡಗಳು' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಸಾಲುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ- ಬರೇ ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಟ್ಟುಗಳ ಉಳಿಗಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದವಕ್ಕೆ ಗೋರಿ ಪಕ್ಷ ನಲವತ್ತನೆಯ ದಿನದ ಪುನಸ್ಕಾರ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು? ಸ್ಮೃತಿ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಹೇಗೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು?

-ಆದರೆ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲದ ಸುತ್ತಲ ಅಥವಾ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಬದುಕಿಗೂ, ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಇರುವ ಜೀವದರೆಕಗಳಿಗೂ, ಆಕೃತಿಕೊಂಡರೂ ರೂಪ ಪಡೆಯಲಾರದ ವಿಕೃತಿಗಳನ್ನು ಜೀವಕ್ಕಂಟಿದ ಪ್ರಾಗ್ಭಂಡಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಈ ಬದುಕನ್ನು ತನ್ನ ಬದುಕಿನಿಂದ, ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಜಂಜಡದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗದೆಯೇ ನಿಂತು ನೋಡುವ ಕವಿಯ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬೇರನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುವ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನೇ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಕೀಯತೆಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಈ ಕವಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ, ತನಗೂ ತನ್ನ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ವಿಧದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸಾಧಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಚರಿತ್ರ ಪೂರ್ವದ ಜೀವದರೆಕಗಳೇ ಕಾರಣ ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನ ಜೀವದರೆಕಗಳೇ ಹಲವು ಹತ್ತು ವಿಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿಗೆ ರೂಪಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತವೆ, ಸಹನೀಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ಭಯವನ್ನೂ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನೂ ಒಡ್ಡಿ ದುರ್ಭವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಜೀವದರೆಕಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಈ ಬದುಕು ಬಾಳದು ಎಂದು ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗ 'ಸಮಾವೇಶ'ದತ್ತ ಹೊರಳಬಹುದು. ಸಮಾವೇಶ-ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಪ್ರಧಾನವಾದ 'ಹೋರಿಸುವ' ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮಗಳನ್ನು ಕವಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತಿಕೆಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಪೂರಕವಲ್ಲದ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಕವಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡಚಣೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪದ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟದೇ ಇರಲು ಅದೇ ಕಾರಣ. ಅಲ್ಲದೆ, ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಯಾಜಮಾನ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಧ್ವನಿಯೊಂದು, ಪದ್ಯದ ಅನನ್ಯವೂ ಆತ್ಮೀಯವೂ ಇರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿ, ಕೇಂದ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ತಡವರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕವನ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕವಿ ತನ್ನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಾಮಪ್ರಧಾನವಾದ, ನಿಸಾರ್ ಅವರ ಪೂರ್ಣ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಹೊಂದಿರುವ ಕವಿತೆಯಾದ 'ಪ್ರಾಪ್ತಿ'ಯ ಕಡೆಗೆ, ಸಮಾವೇಶ ಒಂದು ದಿಕ್ಕೂಚಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶದ ಸೋಲು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಸಮಾವೇಶ'ದಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಗಿಡ್ಡ ಗೌರಿಗೂ, ವಿಲಾಯಿತಿ ತಳಿಗೂ ನಡೆಯುವ ಹೋರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕವಿ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಡುವಣ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಅನ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮಗಳ ನಡುವಣ ವೈಷಮ್ಯವನ್ನು 'ಪೂರ್ವದ ಪರಾವಲಂಬಿ ಶೋಂಭೇರಿತನ' ಹಾಗೂ 'ಪಶ್ಚಿಮದ ಭವಾಸಕ್ತಿಯ ಧಂದೆ' ಎಂಬ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ, ಒಂದು ದೇಶದ ಮೀಸಲಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಡುವಣ ಘರ್ಷಣೆ ಸಹಜವಾದದ್ದಾದರೂ, ಅಂತಹ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಆಯಾ ದೇಶಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾರಣವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವುದು ಸರಿ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ 'ಗೌರಿಯ ಬಿಚ್ಚೋಲೆತನಕ್ಕೆ ನಾಗರನಯ' ಎಂಬುದಾಗಲೀ, "..... ಕಳ್ಳ ಗುಟುರಿನ ಕಂತರಿ ತೀಟೆಗೆ ಬಾಲವೆತ್ತದಿರಲಿ" ಎಂಬುದಾಗಲೀ, ಕವನವನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

'ಪ್ರಾಪ್ತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಗೆ, ಇಂತಹುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನೋಡಬಹುದು.

೩

"ಪ್ರಾಪ್ತಿ" ಇಂದಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತದಾದರೂ, ಇಡೀ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ಚಿಂತನೆಯನ್ನೂ, ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎರಡು ವಿರೋಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕವಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಹೆಣ್ಣುಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳ ಅರಿವು ಹಾಗೂ ವಿಸ್ಮೃತಿ, ಸುಕುಮಾರತೆ-ಗಡಸುತನ, ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷ, ಕನಸು-ವಾಸ್ತವ್ಯ, ಕಲೆ-ಜೀವನ ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಪ್ರತೀಕವನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಗಳು. ಆದರೂ ಆಯಸ್ಕಾಂತದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಂತೆ, ಧ್ರುವಗಳಂತೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ತೊರೆದು ಇರಲಾರವು. ಆದರೆ ಇವುಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಹಯೋಗ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಕವಿಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆ ಸಾಧಿತವಾದಾಗಲೇ ಬದುಕಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವ ಒದಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಶಾಭಾವನೆಯೂ ಇದೆ. ಈ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ, ಹೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಯಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೈತಿಕ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದು, ಕವನ ಹದ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯಾದರೂ 'ಪ್ರಾಪ್ತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅದು ಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಕವನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಆತ ಮತ್ತು ಆಕೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ರೀತಿ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆದರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು-

ವಾಸನೆಯ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿಂಬೆಸುತ್ತವ ಬಲಿಷ್ಠ ನೆರಳುಗಳ
ಮಾಂಸದೊತ್ತಡವ ತಡೆದೊಳಕ್ಕೊತ್ತರಿಸುವ ಗರ್ವಿಷ್ಠ ಸರಳುಗಳ
ಒಳಗೆ ಸೇದಿ ಸಂಕುಚಿಸಿ ಆಕೆ
ವರ್ಣ ತಂತಾನೆ ಏರಿಳಿವ ಸ್ವಟಿಕದ ಸಲಾಕೆ.

ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಆಕೆ ಪುಟಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೇದಿ, ಸಂಕೋಚಗೊಳಿಸಿ, ಆಕೆ ವರ್ಣ ತಂತಾನೆ ಏರಿಳಿವ ಸ್ವಟಿಕದ ಸಲಾಕೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವಳದು ಸ್ವಚ್ಛವೃತ್ತಿಯಲ್ಲ. ಹೊಸ್ತಿಲು, ಅವಳನ್ನು ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವ ರೇಖೆಯಾಗಿದೆ. ಅತಃಪುರದ ಅಮೂಲ್ಯರತ್ನ ಅವಳು. ಇವನಾದರೂ ದೂಳಿನರಳಲ್ಲಿ ಸುಡುತ್ತಾನೆ. ಹೊರಗಿನ ಝಳಕೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ; ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಚಾವಣಿಯನ್ನೂ ಕಾಣದ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕಜೀವಿ ಆತ. ಕವನದ ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಮೊದಲ ಭಾಗ ಒಂದು ಪೀಠಿಕೆಯಂತಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸೆಳೆತ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಭಟ್ಟಿಯಿಳಿಸಿದಂತಹ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹೆಣ್ಣು, ಸಂಸ್ಕಾರದ ಪರಿಚಯವೂ ಇಲ್ಲದ ರೂಕ್ಷ ಗಂಡು-ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಪರಸ್ಪರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ. ಆಕರ್ಷಣೆ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಘರ್ಷಣೆಗಿಂತ ವಿಪರೀತವಾದದ್ದು. ಈ ಕವನದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಚಲಾವಣೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶುದ್ಧ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ನಿಸಾರ್‌ರವರು ತಪ್ಪಿಸಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಪರಂಪರಾಗತ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿಯೂ ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆಳೆಯಬಹುದಾದ, ಅದರ ಲೇಬಲ್‌ಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆತ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡಬೇಕು. ಅಡಿಗರ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಾದ 'ಭೂತ' ಮತ್ತು 'ಕೂಪ ಮಂಡೂಕ'ಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೈತಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಟಿ. ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್. ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಯಶಸ್ಸು ಗಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ The Four Quartets ನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.) ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು : ಅವನ ಹೊಲ, ಅವಳ ಹಿತ್ತಲ ತೋಟ ಅಥವಾ ಕೈತೋಟ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂಡಾಸಿನ ಪ್ರತಿಮೆ. (ಇದು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.) ಆಕೆ ತಾನಾಗಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿಂದ ಹೊಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ತನಗೆ ಬರಿಯ ಕನಸೇ ಆಗಿರುವ ಬದುಕನ್ನು ಅವನ ಪ್ರಖರತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವಳು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಆತನಿಗೆ ಹಿಂಜರಿಕೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆತ ಬಹಳವಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು, ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿಯುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಅವನ ಮುಂಡಾಸು ಜಾರಿದರೂ, ಆಕೆ ಮಾರು ದೂರ ಹಾರಪಳು ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ. ಇದು ಆತನಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕೋಚ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾಡುಮೃಗವಾಗಿ ಆತ ಆಕೆಯ ಮಳೆ ಬೀಳಲಾರ. ಅವನು ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ, ಸಂಸ್ಕಾರರಹಿತವಾದ ಚೈತನ್ಯ ಪಡೆದವನಾದರೂ, ಕ್ಯಾಲಿಬಾನ್‌ನಂತೆ ರಾಕ್ಷಸೀ ರಕ್ತದವನಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದೊಡನೆ ಮುಗ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ ಆದರೆ ಬೇರೆತನವನ್ನು, ಅವರ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ತನ್ನ ಒರಟುತನವನ್ನು ಕಂಡು ಶಾನೇ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ-

..... ಬೆಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಗಂಟೆಯಾಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ
 ಕೆನ್ನೆಗುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತ ಗುಲುಗಲು ಗಿಲಿಗಿಲಿಸಿ ಹಿತೋಷ್ಣವಾದವಳು
 ಜಾರುಬಂಡೆಯ ಮೇಲಿನೇಕಾಗ್ರ ಹಗಲಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದವಳು
 ತಟಕ್ಕನೇಳುವ ತನ್ನ ಬೇರೆತನದರಿವಲ್ಲಿ
 ಘಟಿಂದ ತಳ್ಳಿದ ಹಾಗೆ ತಟಸ್ಥೆಯಾದರೆ-ಹೆದರುವ :

ತಟಸ್ಥೆಯಾದರೆ-ಅಂದರೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡದೇ ಹೋದರೆ, ಅವನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆದರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇದು ಅಮೃತಮತಿ-ಅಷ್ಟವಂಕರ ಪ್ರಣಯದಂತಹ ಸಂದರ್ಭವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನು ಹೆದರುವುದು ಏತಕ್ಕೆ?-ಜಯ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲಿನೇಕಾಗ್ರ ಹಗಲಂತೆ-ಅವಳು ಸಮಸ್ತ ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಂಡವಳು. ಅವಳ ಕಾಮತ್ಯುಷೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ತೀಕ್ಷ್ಣ. ಅದು ಜಾರುಬಂಡೆಯ ಹಾಗೆ. ಅದರ ಮೇಲಿನ ಅವಳ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾತ್ರ ಆ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹಗಲಿನಂತೆ. ಆದ ಆವಿಚಲಿತ. ಇದು ಆತನಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ಸಹಜವೇ. ಕವಿ ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ-

ಬೇಸಿಗೆಗೆ ಧಗೆಯಷ್ಟು ಚೆಲ್ಲ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ನಗೆಯಷ್ಟು
 ನೈಜವಾದವಳ ಅನ್ಯತನಕ್ಕೆ : ಅವಳ
 ಸುತ್ತ ನಿಧಿ ಕಾದ ಸನಾತನಕ್ಕೆ; ಅವಳ
 ಕಿರಣಗಳ ಲಾಳಿಯಾಡದ ದಟ್ಟ ನೆರಳಿಗೆ
 ಉದೂದಿ ಉರಿಸಿ ತಾನೇ ಮರಳೆರಚುವ ಮರುಳಿಗೆ ಹೆದರುವ

ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರವೂ ಆತನಿಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂತಹವಳ ಜತೆ ಸಂಸರ್ಗ ಸಾಧ್ಯವೆ? ಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಕೂಡ, ಅದು ಆಳವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ, ಆತನಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ-

.....ಕ್ರಮೇಣ ಒಳಕ್ಕೂರಿ ಭೂಮಿ ಸಡಿಲಿಸುವ

ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಜಾಲವಾದರೆ-ಹೆದರುವ;

-ಇಷ್ಟಾದರೂ ಕನಸಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅವನ ರಾಣಿ. ವಾಸ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟು ದೂರ. ಅವನು ಬೆಳೆದ ದವನವನ್ನು ಅವನೆದುರೇ ತೊಳೆದು ಮುಡಿದುರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅವಳದು. ಕನಸಲ್ಲಿ ತನ್ನವಳಾಗಿಯೂ, ವಾಸ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ದೂರ ನಿಲ್ಲುವ ಿಮ್ಮೊಗದ ಈ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮೂರನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವಳೇ ಪ್ರೇರೇಪಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವಳೇ ನೆಟ್ಟಗೆರಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಹಟ್ಟಿಗತ್ತಲೊಳಕ್ಕೆ. ಆದರೆ ಈಗಲೂ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದರೆ, ದಿಗಿಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಗೂ ಯಾವುದೋ ಅನುಭವ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ-

ಬಾಳತೆರವಲ್ಲಿ

ನಡುಹಗಲ, ತಪ್ಪಿದರೆ ಕಾರಿರುಳ ಉಂಡವನ;

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಆಕೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಿರುತ್ತಾನೆಯೆ?

ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಅವಳು ಕೊಡುವ ಆಹ್ವಾನ ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾಗಿದೆ-

ತಿಕ್ಕುತ್ತಾ ಹೋಗು, ಕೊಡವಿ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಬಣ್ಣ

ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊರಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಒಳಗೊಪ-ನಿನ್ನ ನಾಡಿಗಳ ನಲಿಯು

ವಂಥದ್ದೇ-

ಎನ್ನುವಾಗ, ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಸತ್ವ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವುದರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವುದು, ಆಕೆಯ ಕಾತರದ ಅಂಶವಾಗಿ ಕೂಡ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತೆ-

ಹಿಡಿ ಹಿಡಿ, ಇದ ಹಿಡಿ ಬರೀ ತಿರುಳಾಗುತ್ತೇನೆ;

ಕಾಡ, ನೀನು ಕುದಿವ ಕಂಬನಿಗರೆವ ಕರುಳಾಗುವೆ :

ಚಪ್ಪರಿಸು, ಏರುವೆ.

ಝಳಪಿಸುವೆ ನಿನ್ನ ಝಳಪಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ನಾನೂ :

-ಇಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅವಳ ಸಮರ್ಪಣ ಭಾವವನ್ನೂ, ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸುವ ಧಾಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ, ತನ್ನ ಅಂತರ್ಯದ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಅವಳು ಈಗ ಅವನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ನಿಧಿಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು (ಬರಿಯ ತಿರುಳಾಗುತ್ತೇನೆ) ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಝಳದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಹರಿತಗೊಂಡ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ಝಳಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ದಿವ್ಯತ್ವದ, ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ನಿನ್ನವರ ಒಳಗುಗಳ ಧಿಗ್ಗನುರಿಸಿದ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಗಳ

ಆರಿವು ಹೊಡಕರಿಸುವ ದಿವ್ಯದೊಂದಿಗಳ

-ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ತವಕಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಂತಹವಳ ಒಡನಾಟ, ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧ ಆತನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಭ್ರಮೆಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಆತ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಿತಕರವಾದ ಗುಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು, ಆತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ-

ಸಂಜೆ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕೆರೆಯಂತೆ ಧಗಧಗಿಸನೆ ತಣ್ಣಗೆ?

ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿ ಹೊರಳನೆ, ಎರೆಹುಳದಂತೆ ಆಪ್ತ ಮಣ್ಣಿಗೆ?

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧನ್ಯತೆಯ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಚಿತ್ರ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಆಸ್ಪಲಿತವಾದ ಸುಂದರ

ವಾತಾವರಣ, ಇಂದಿನ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಜ ಎನಿಸಿರುವ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮೊನಚು, ಕಟಕಿಗಳು

ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಾದ ಗುಣ, ಇಡೀ ಕವನದ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಿರೀಟಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಲುಗಳು ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಉಂಟಾದ ಪರಿವರ್ತನೆ-ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಕಡೆಗಿನ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ (Authentic)

ಮೂರ್ತೀಭವಿಸುತ್ತವೆ-

ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಿಗ್ಗುವಳು ಹಿಗ್ಗುವಳು ಹಿಗ್ಗುವಳು

ತನ್ನ ಹಿತ್ತಲ ತೋಟ ಅವನ ಹೊಲವಾದಂತೆ :

ಅರಿವಿನೆಳೆ ನಾಜೂಕು ಬದುಕಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಬಲವಾದಂತೆ.

ಇದುವರೆಗೂ ಕೇವಲ ಅಮೂರ್ತವಾಗಿದ್ದ, ಕನಸಿನ ಗಂಟಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಬದುಕಿಗೆ ಅರಿವಿನೆಳೆ ನಾಜೂಕು ಹೊಕ್ಕು, ಅದು ಬಲಿ ಪಡೆಯಿತು.

ಮೂರ್ತರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ಅವನ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು

ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಕೂಡ. ಈಗ ನಿರ್ಭಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಯಿತು-

ಮುಂಡಾಸು ಮೂಸಿ, ತೊಟ್ಟಿರಿವೆ ಹಾಸಿ ಒರಗಿಸುವಳು.

ಮೊದಲು ಯಾವ ಮುಂಡಾಸು ಕೊಂಚ ತಗಲಿದರೂ, ಪ್ರಮಾದವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೊ, ಈಗ ಅದೇ ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ

ಪರಿವರ್ತನೆ! ತಾನು ಅವನಿಂದ ಒಂದು ರೂಪ ಪಡೆದ ಹಾಗೆಯೇ. ಅವನಲ್ಲೂ ಹೊಸ ಒಗರನ್ನು ಚಿಗುರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾಳೆ-

ಮೃದುತ್ವದ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಸಮತ್ವದಲ್ಲಿ

ಸವರುತ್ತಾಳೆ ಒಗರ

ಹೇರುತ್ತಾಳೆ ಅವನತ ಕೊರಡಲ್ಲೂ ಮಾರ್ದವತೆಯ ಚಿಗುರ.

ಹೀಗೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಮ್ಮಿಲನ, ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ. ಆ ಹೊಸ ಸ್ವರದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ-

ಹತ್ತಿಸಿ ಅವನ ಘಟಿಂದ ಕಂಪಿಗೆ

ಪರಿಣಮಿಸಿ ತಾನು ಬಿಳುಪಿಂದ ರಕ್ತಕ್ಕೆ

ಮೌನಿ, ಪ್ರಬಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತು

ಹಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಬಿಸಿಲಧಾತು.

ಇದು ಪರಸ್ಪರ ಅರಿವಿನ, ಒಳಕೊಳ್ಳುವುದರ ಒಂದು ಉನ್ನತ ಮಜಲು. ಈ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಪರಿವರ್ತನೆ (ಬಿಳುಪಿಂದ-ರಕ್ತ, ಬಿಸಿಲಧಾತು ಹೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ) ಅಸಾಮಾನ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇಡೀ ಕವನ ಯಾವುದರ ಕಡೆಗೆ ಕೈಚಾಚಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಪಂಚದ, ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ,

ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರದ, ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ. ಅವುಗಳ ತೊಡಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ-

ಕೋಳಿಗಳ ಗೂಡೆಗಳ ರೊಪ್ಪೆಗಳ ಜೀವೋತ್ತೇಜಕ ಮೂಲ ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ

ನಿನ್ನಂಕೋಚ ಬೆರೆಯುತ್ತಾಳೆ: ಹದವಾಗಿ ಬೆವರುತ್ತಾಳೆ.

ಆಗಷ್ಟೇ ಉತ್ತ ನೇಗಿಲ ಹಸಿ ಹಸಿ ಮಣ್ಣಂತೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಕೆ

ಮೃದುವಾಗುತ್ತಾಳೆ ಹೊಸದಾಗಿ; ತನ್ನಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂರ್ತತ್ವ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ವಲಾಭದಲ್ಲಿ ಅವನ ಓರೆ ಕೋರೆಗೆ ನಯದ

ಒರೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗಿರುವ ನಾಗರಿಕ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಎಂಬ ಧ್ರುವೀಕರಣ, ಸಂಸ್ಕೃತ-ಪ್ರಾಕೃತ

ಪ್ರಭೇದಗಳು, ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಎಂಬ ವರ್ಗಗಳ - ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಇಂತಹ

ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಕವಿ ನಂಬಿದ್ದರೆ, ಅತನ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳು ಸಹಾಯ

ಮಾಡುತ್ತವೆ.

೪

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ನಿಸಾರ್ ಅವರ ಈಚಿನ ಮುಖ್ಯ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಅವರ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಚಪಲವೊಂದೇ ಅವರ

ಗುರಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ತನ್ನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ, ಎರಡು ವಿರೋಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳ, ಬಣಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಾಮುಖಿಗಳಿಂದಲೇ ಹೊಸದರ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಈ ಕವಿ ತನ್ನ ಪರಿಸರದಿಂದಾಗಿ, ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಕೊನ, ಅದರ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮತ್ತು ವಿಚಕ್ಷಣೆ-ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕವಿಯ ಮುಂದಿನ ಬರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಾವು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಎದುರು ನೋಡಬೇಕಾದದ್ದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಸೂಚನೆ :

1 ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ 'ವಾಸ್ತವಿಕ' ಮತ್ತು 'ನಿಮ್ಮೊಡನಿದ್ದೂ ನಿಮ್ಮಂತಾಗದೆ' ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವು ನಾನೆಂಬ ಪರಕೀಯದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ.

2 "ಪ್ರಾಗೈದಿಗಳು" ಕವಿತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಲೇಖನ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಜೂನ್ ೧೯೭೧ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಅದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಏಕಲವ್ಯ-ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ವ್ಯಾಸಂಗ

ಏಕಲವ್ಯ -ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ವ್ಯಾಸಂಗ

ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹರಿಹರೇಶ್ವರ

ಏಕಲವ್ಯನ ಕಥೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ನಾವು ಅವನನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಸಂಧಿಸುವುದು ಮಹಾಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ. ವ್ಯಾಧರಾಜ ಹಿರಣ್ಯಧನುಷನ ಮಗನಾದ ಈತ ಚಾಪವಿದ್ಯಾ ಪ್ರವೀಣನಾಗಲು ದ್ರೋಣನ ಬಳಿ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಾಧನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ, ಮಿಕ್ಕ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ, ದ್ರೋಣ ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವನು ಕಾಡಿಗೆ ಮರಳಿ, ದ್ರೋಣನ ಮೃಣ್ಮೂರ್ತಿಯೆದುರು, ತುಂಬು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿ, ಅರ್ಜುನನ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ದ್ರೋಣ ಏಕಲವ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಏಕಲವ್ಯನ ಬಲಗೈ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಏಕಲವ್ಯನು ನಗುಮೊಗದಿಂದಲೇ ಬೆರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುವನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಮರಂತ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು "ಹೆಬ್ಬೆರಳು" ವನ್ನೂ, ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪುರವರು "ಬೆರಳಿಗೆ ಕೊರಳು"ನ್ನೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೈಲಾಸಂರವರು 'ಪರ್ಪಸ್' ನ್ನು (The Purpose) ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. (ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ರಾಮರಾಯರು 'ಪರ್ಪಸ್' ನ್ನು 'ಏಕಲವ್ಯ'ವನ್ನಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.) ಇನ್ನುಳಿದ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳೊಡನೆ 'ಪರ್ಪಸ್' ನ ತೌಲನಿಕ ವ್ಯಾಸಂಗವೇ ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶ.

ಕವಿ ಒಬ್ಬ ದ್ರಷ್ಟಾರ. ತನ್ನ ದರ್ಶನ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನು ಓದುಗನ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ಕವಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವ ಬಯಕೆ ಕೈಲಾಸಂರವರು :

"These scenes and words, you will see, you will hear, I have seen and heard before, As King or Priest, Poltroon or Peer, Some where...Somewhen of yore!"

ಕುವೆಂಪುರವರ 'ಬೆರಳಿಗೆ ಕೊರಳು' ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ತತ್ವ, ಕರ್ಮತತ್ವ ಸಮರ್ಪಣರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞ ತತ್ವಗಳು ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನದಿಂದ ಧ್ವನಿತವಾದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪರೇಷೆ, 'ಹೆಬ್ಬೆರಳು' ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸರ್ವರ್ಪ ಆಸವರ್ಪಗಳ

ಅನ್ಯೈಕ್ಯವನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಕೃತಿ. ಗುರಿಗೂ ಗಮ್ಯಕ್ಕೂ ಇರುವ. ಸಿದ್ಧಿಗೂ ಸಾಧನೆಗೂ ಇರುವ, ನಿಲುವಿಗ ನಡೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ವಿವೇಚನೆ Purposeನ ಉದ್ದೇಶ. Purpose ನಾಟಕದ ಶಿಲ್ಪದ ಕೇಂದ್ರತತ್ವ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಹೋಲಿಕೆ: ಒಂದೆಡೆ, ಪಾರ್ಥನ “ಕರ್ಮಣಾ ಸ್ವಾರ್ಥಃ” ದೃಷ್ಟಿ. “A man whose, labour is no more but, means to gain his selfish ends,” ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ‘ಕರ್ಮಣಾ ಪರಾರ್ಥಃ’ ದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ. ಏಕಲವ್ಯ, “He whose one aim in his labour is that others might reap the harvest of his toils without the least profit to himself.” ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಧ್ರುವಗಳಷ್ಟು ಅಂತರ. ಈ ವೃತ್ತದ ಏರುಪೇರುಗಳ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೂ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿ, ಗುರುವಾಗಿ, ‘ಕರ್ವ ಏವ ಅರ್ಥಃ’ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ದ್ರೋಣ. ಕರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮ. “He, whose labour is in itself the end and aim of his labour.”

9

ವಸ್ತು ಒಂದೇ ಆದರೂ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಅಂಶ. ‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ವಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕಗಳಂತೆ, ಜಪಾನಿನ ನೋ (Noh) ನಾಟಕಗಳಂತೆ ಗೊಂದಲದವರು (chorus ನವರು) ಪಾತ್ರಗಳೊಡನೆ ಮಿಳಿತವಾಗಿ ಕಥೆಯ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ‘ಬೆರಳಿಗೆ ಕೊರಳ’ ನಲ್ಲಿ ಏಕಲವ್ಯ ತಾನು “ಗುರುವಿನೆಡೆಗೆಯ್ದಿ ಬಿಲ್ ಬಿಜ್ಜೆಯಂ ಕಲ್ಪ ಬರ್ಪೆನ್” ಎಂದ ದ್ರೋಣನೆಡೆ ಸಾಗಿದ ಪರಿಯನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಭಿಗಮನ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. “ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ವಿನ ಏಕಲವ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಗುರು ಬರುವನೆಂಬ ಸೂಚನೆಯಿತ್ತು: “ಗುರು ಬಂದಪನಿತ್ತ ಎಂದರಿಯುತ್ತೆ, ಇಮ್ಮಡಿ ಮುಮ್ಮಡಿಸಿತು ನಲವು.” “ಬರಲ್ಗೆ ಕೊರಳ’ ನಲ್ಲಿ ಸಹ ಹಾಗೆಯೇ-“ದಿಟಂ ಇಂದು ಗುರು ಬರ್ಪ ಎನ್ನೀ ವನ ಸ್ಥಳಕೆ”, ಎಂದು ಭಾವೋದ್ವೇಗದಿಂದ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಏಕಲವ್ಯನ ಸಂಭ್ರಮದ ಸ್ವಾಗತ ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಕಾದಿದೆ. ‘ಪರ್ಪೆನ್’ನದು ಈ ಬಗೆಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯದು. ಏಕಲವ್ಯನ ಇತಿವೃತ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ‘ಗುರು ಸಮಾಗಮ’ವನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮೆದುರೇ ನೇರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ಥನಾಗಿ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಏಕಲವ್ಯನಾಗಿ ನಾವೂ ಕಲಿಯತೊಡಗುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕಿರೀಟಪ್ರಾಯವಾದ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಆಗುವ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಮಾಗಮ ಆಕಸ್ಮಿಕ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿನದಕ್ಕಿಂತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಆಕಸ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮ್ಯ ಮತ್ತು ಉಂಟು. ಘಟನಾ ಪರಂಪರೆ ಸಹಜ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳು ಇಂತಿಂಥ ರೀತಿ ಸಂಗತವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕದ ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಾಗಲೇ ಪಾತ್ರಗಳ ಹೊರಕವಚ ಬಿರಿದು, ನೈಜ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅಸಂಭವವಾದ, ಅನಾಧ್ಯವಾದ ಕಾಕತಾಳಿಯುಗಳಿಗೆ ಪೌರಾಗಿದ್ದರೆ ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಭಾವದ ಮೇಲೆ ಋಣ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈಲಾಸಂವರ ‘ಪರ್ಪೆನ್’ನಲ್ಲಿನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮೊದಲ ವರ್ಗದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರ ಗಮನಾರ್ಹ : “ಹುಡುಗಾಟದಿಂದ ಆಕಸ್ಮಿಕಗಳು ದರಂತಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅಪಘಾತಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಪಘಾತಗಳು ದುರಂತ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಾಗುವುದಿಲ್ಲ’.

10

ಕಲಿಯಲು ಏಕಲವ್ಯ ಏಕೆ ಹೊರಟ? ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ‘ಪರ್ಪೆನ್’ನ ಏಕಲವ್ಯ ರಸಾದ್ರ್ಯವೂ ನಾಟಕೀಯವೂ ಆದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಿಸುವುದು ಇನ್ನೆರಡು ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನ. “Will you kindly help me, Sir? Will you kindly help me become the greatest archer in the world?” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಏಕಲವ್ಯ, ಏಕಂತೆ? “I must dare anything to Save my poor little fawrs.” ಅಲ್ಲದೆ, “His one aim in life is to slay all the beasts of prey in all the forests on this earth, in order that all the deer, fawns and other innocent creatures may live free from fear of death and hurt,” ಎಂಥ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯ! ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕಲವ್ಯ ಸಫಲನಾದನೇನು? ಸಫಲನಾದುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, “ಶಿಷ್ಯಾತ್ ಇಚ್ಛೇತ್ ಪರಾಜಯಂ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿ, “Amazing Partha, this is bow-craft beyond the wildest stretch of my imagination” ಎಂದು ದ್ರೋಣನೇ ಉದ್ಗರಿಸುವಂತೆ, “who-ever he is, he is not only not behind you in archery, Partha, but, so far ahead of you and me too, that we shall never in this life come within yojanas of his bow•manship” ಎಂದು ಅವನ ಚಾಪವಿದ್ಯಾ ಚಾಕ-ಚಕ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುವಂತೆ ಆಯಿತು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಗುರು ಏನನ್ನೂ ಕಲಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಹಾಗಾದರೆ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಇಲ್ಲಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ : *A pupil can learn more from his guru than what the guru himself knows, if the purpose of the pupil for learning is nobler than what the purpose of the guru was when he learnt from his guru.”

ಇಲ್ಲಿ ವಾಚ್ಯವಾಗಿ, ಇನ್ನಿತರ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಕೈಲಾಸಂ ಬೇಕೆಂದೇ “ಉದ್ದೇಶ”ದ ಮೇಲೆ ಒಪ್ಪೆ ಬೀಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಾಗಲೀ “ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶದ ಸರಿಯಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಕೈಲಾಸಂರಿಗೆ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಮಹತ್ವದವು.”

ಇದರೊಂದಿಗೆ, ‘ಪರ್ಪರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿನ, ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಐದು ಮೂಲ ಸೂತ್ರಗಳು ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿವೆ:

೧ A perfect mastery of the ground Work of archery. ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆ ಮೂಲತತ್ವಗಳ ಸ್ವಾಮ್ಯ ಯಾವ ತೆರನಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಈ ಬುನಾದಿ ಆನಿವಾರ್ಯ.

೨ A Power to concentrate. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಶಕ್ತಿ. ಅನನ್ಯ ಚಿಂತನೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಅಂಶ.

೩ A deep and fervent love to one s guru. ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯುತವಾದ ಪ್ರೇಮ, ಅಗಾಢವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತವಾದ ಭಕ್ತಿ.

೪ Guru’s whole-hearted willingness to teach the pupil. ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಗುರುವಿನ ಹತ್ಯೂರ್ವಕವಾದ ಇಚ್ಛೆ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಂಕಲ್ಪ.

೫ Assiduous practice, ಸತತವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ, ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಸಾಧನೆ.

೪ ಪಾತ್ರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಮ್ಯ-ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸೋಣ : “ತಮ್ಮಡಿಯ ಶಿಷ್ಯನೆನೆ ಇನ್ನು ಆನ್ ಅನರ್ಹನೆಂ”, ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ವಿನ ಅರ್ಜುನ ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಪಕ್ಷ ಬುದ್ಧಿಯ ತರುಣನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಬೆರಳಿಗೆ ಕೊರಳು” ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಪಾತ್ರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಶಬ್ದವೇದಿ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಲಾಘವ ತೋರಿಸಬಲ್ಲ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಲಕನೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಹನೆಂಬ ಚಾಡಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನ ದ್ರೋಣನ ಕಿವಿಗೊರೆಯುವ ‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ವಿನ ಅರ್ಜುನ, “ಎಂತುಟೋ ವಿಧಾತನ ಆ ಸಂಕಲ್ಪವಂತೆ ತಾನ್ ಅಹುದಲ್ಲದೆ ಪೇಚಾಡಿದೊಡು ಅನ್ಯಥಾ ಅಹುದೆ” ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವದವನು.

ಕೈಲಾಸಂರ ಪಾರ್ಥ ಸ್ವಾರ್ಥಿ. ನಿಜ, ಅವನು ಸೂಕ್ತಿ, ಕೆರಳುಗೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಟಕಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅಸೂಯೆಯ ಮುದ್ದೆಯೂ ಹೌದು. ಕಾರಣ? ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥ ತಾನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ. ಬೆಳೆವಾಗ ಮುದ್ದು ಮಿತಿ ಮೀರಿ, ಹಿರಿಯರು ಗುರುಗಳು ಮಿಕ್ಕಿಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಶ್ರೇಯೋಭಿಲಾಷಿಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಮೈಯುಂಡ ಮೇಲರಿವೆ. ತಾನು ಆರ್ಯನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನ. ಈ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯ ಕಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಅಧಮರೀತಿಯದಾದ್ದರಿಂದ ಏಕಲವ್ಯನಷ್ಟು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅದ್ವಿತೀಯ ಬಿಲ್ಲುಗಾರನನ್ನಾಗಿಸುವೆ”-ಎಂದು ದ್ರೋಣ ಕೊಟ್ಟ ವಚನ ದ್ರೋಣನಿಂದಲೇ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಭಾಗವಾಯಿತು. ಎಂದು ಚುಚ್ಚು ಮಾತಾಡಿ, ಗುರುವನ್ನು ನೋಯಿಸಿ, ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ಏಕಲವ್ಯ ತಾನೇ ತನ್ನ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಗುರುವಿನಡಿ ಇಡುವ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೈಲಾಸಂರ ಅರ್ಜುನ. ಈ ಫಲ್ಲುಣನಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ಮರುಕದ ಅಪವ್ಯಯ.

‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ವಿನ ದ್ರೋಣನ ಚಿತ್ರಣ ಅಸಮಂಜಸ. “...ನಿನ್ನೆ ಕಂಡಿಹೆನವನ, ಚಾಪಾಗಮವ ಕಲಿವನಂತೆ! ನನ್ ಅದನವಗೆ ಕಲಿಸ ಬೇಕಂತೆ!!! ಏನ್ ಉದ್ಧಟೆ!!!, ನಿಷಾದಗೆ ಅಮಮೂ ಧನುರ್ವದವೇ?.....ರಾಸಭಕ್ತಿಯಲೆ ಪುರೋಡಾಶ? ಕುರುವೃದ್ಧರು ಏನೆನ್ನರು ನನಗೆ? ಹಾ ನಾನೊಲ್ಲ” -ಎನ್ನುವ ಬಿಲ್ಲೋಜ ಆ ದ್ರೋಣ. “ನನಗರಿದು ಕಂದ, ನೀ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಐಯ್ವಿ ಕಲಿ”, ಎಂದು ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಸಾಗಹಾಕುತ್ತಾ, ತಂಟಿ ಮರುಕದ ನೆಪದಿಂದ, “ಕಾಮಿತಾರ್ಥವ ನಿನ್ನ ಪೂರೈಸಲಿ ಈಶ್ವರಂ, ಬಿಲ್ಲಾಣನಾಗು; ಜಗದಲಿ ಜಸವೊಡೆ, ಕಂದ”-ಎಂದು ಹರಸುವ ಹಾರವ. ಮುಂದೆ ನೇರವಾಗಿ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, “ನಿನ್ನ ಬಲಗೈ ಹೆಬ್ಬೆರಳನು ಈ ಎನೆ, ಕಂದ, ಏನೆಂಬೆ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಏಕಲವ್ಯ “ಇತ್ತೆನಿದೋ ಗುರುದೇವ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ತತ್ ಕ್ಷಣ ತನ್ನ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಕಡಿದು ದ್ರೋಣನಿಗೆ

ಸಮರ್ಪಿಸಿದಾಗ, “ಏಂ ಗೆಯ್? ಏಂ ಗೆಯ್?.....ಅಕಟಕಟ ಬಿನದವನ್ ಏರೆಣಿಸಿದೆಯಾ ಕಂದ!” ಎನ್ನುವ ಈ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಕವಿ ಎಷ್ಟು ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

“ಬೆರಳಿಗೆ ಕೊರಳು” ನಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ದ್ರೋಣನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತ ದರಿ ಅತ್ತ ಪುಲಿ’, ಇಲ್ಲಿ ‘ಏಕಲವ್ಯ, ಅವನಿತ್ತುದೇ ಆ ಪೆಸರ್.’ ಅಲ್ಲದೆ, “ಆಸೆಗೆಡದಿರ್, ನೀನೆಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳ್ ಆಳಾಗಿರು. ಈ ಗರುಡಿಗೆನ್ನ ಸೇವೆ ಗೈತರಂತೆ, ದೂರದಿಂ ಕಂಡು ಕಲಿ” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಮನೋಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿ. “ನಾನಂತುಂ ಕಟುಕಂ ದಿಟಂ. ನಂಬಿದವನಂ ಕೊರಲ್ ಕೊರೆವ ಕಜ್ಜಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ಬಂದೆನಂ”, ಎಂದು ವ್ಯಸನ ವೈತರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತಿರುವ ಈ ದ್ರೋಣ ‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ವಿನ ಕುಂಭಸಂಭವನಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮ. ಆದರೆ, ಇಲ್ಲೂ ಗುರುವೇ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೋರುತ್ತಾನೆ: “ದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣದ ಪೆರ್ ಬೆರಳು. ನಿನ್ನ ಬಿಲ್ ಬಿಜ್ಜೆಗೆ ಉಸಿರವ್ವ ಪೆರ್ ಬೆರಳು. ಬಾಣಮಂ ಪಿಡಿದು ಸಿಂಜಿನಿಗೊಯ್ಯುವ ಪೆರ್ ಬೆರಳು”. ಅನಂತರ, “ಕಮ್ಮನಿರ್ದಪೆ ಏಕೆ? ದುಮ್ಮಾನವೋ ವತ್ಲೆ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದ ರಕ್ತವನ್ನ ಬಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ದ್ರೋಣನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಕೃತವಾದ ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗುತ್ತದೆ. “ಕರ್ಮದ ಪಾಂಗುಮರಿಗೆ ಮರಿ, ಬೆರಳಿಗೆ ಕೊರಳು” ಎಂದು ಭೀಕರ ಭವಿಷ್ಯದ ಮುನ್ನೂಚನೆಯೇಯುತ್ತಾನೆ.

ದ್ರೋಣನ ಮೇಲೆ ಕೈಲಾಸಂ ಚೆಲ್ಲುವ ನೆಳಲು-ಬೆಳಕು ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪೌರಾಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ. ಗಗನದಂತೆ ವಿಶಾಲ ಸ್ವಭಾವ, ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಗಂಭೀರ ವರ್ತನೆಯ ಈ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯ ಮನೋರಾಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಸೀಮಾ ಪುರುಷ. “My little man, I love all little men of all castes alike.” ಎನ್ನುವ ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವ ಈತನದು. ವೇಳೆಯೊಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ. ಏಕಲವ್ಯ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ: “If you bad had the time, sir, and Ware free to teach me Sir, Would you have liked, the least bit liked to teach me?” ಅದಕ್ಕೆ ದ್ರೋಣನ ಉತ್ತರ ಕೇಳಿ : “Liked? The least bit liked? Why my little man, if I had only the least chance, I should love to teach you” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ, ಕೈಲಾಸಂ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ಘನತೆ-ಗೌರವಗಳು ಮೈವೆತ್ತ ಉದಾತ್ತ ಪಾತ್ರ ಇವರ ದ್ರೋಣ. ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಾತ ಬಿಲ್ಲಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಸ್ಸೀಮನೆಂದು ಮನಗಂಡ ಮೇಲೂ ಆತನ ಬಳಿ ಸಾರಿ ‘ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ತಾ’-ಎಂದು ಕೇಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣರಂತಹವರು ಇಲ್ಲಿಯಲಾರರು ಎಂಬುದೇ ಕೈಲಾಸಂರವರ ದೃಷ್ಟಿ. ಇದು ಸಮಂಜಸವೂ ಹೌದು. ತನ್ನ ಗುರು ವಚನಭ್ರಷ್ಟನಾಗದಂತೆ ಇರಲು ಬೇರೇನೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು, ಏಕಲವ್ಯ “Gurujji, you will keep up your promise and I will stop his mouth for ever” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಏಕಲವ್ಯ ತನ್ನ ಬೆರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಒಡನೆಯೇ ಚೇತ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ ದ್ರೋಣ : *Little man, what have you done?”

೫
‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ವಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲದವರನ್ನು ತಂದುದನ್ನು ಉಳಿದು ಬೇರೇನೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕಾಣದು. ಹಾಲು ಹಸುಳೆಯಿಂದದ ಕಿಶೋರ ನಿಷಾದನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ತತ್ವಜಾಲದ ಪರಿಪೋಷಣೆ ಕುವೆಂಪುರವರ ಪ್ರತಿಭೆ, ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಚೇತೋಹಾರಿ ನಿಸರ್ಗದ ಹರವು-ಚೆಲವು. ಅಬ್ಬೆಯ ಒಲವು, ‘ಬಟ್ಟೆಯಿರದೆ ಬಟ್ಟೆಯಿರಸುವವರ’ ಬರವು, ಗುರುವಿನ ಅರಿವು, ಶಿಷ್ಯನ ನಲಿವು-ನೋವು, ನಿಲುವು-ಲಲಿತ ಶೈಲಿಯ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಮೆರೆಯುವ ಈ ‘ಬೆರಳಿಗೆ ಕೊರಳು’ ನಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಾಟಕ-ಮಾಧ್ಯದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ಆದರೆ ಕೈಲಾಸಂರವರಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ನಾಟಕ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಅಂಶ. “ಪರ್ಪಸ್” ಕಾಲ ದೇಶಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಸತ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭಾವಭೂಮಿಕೆ. ಮನುಷ್ಯನ ದೊಡ್ಡತನವನ್ನೇ ಕಾಣುವ, ಕಾಣಿಸುವ ಹಂಬಲದಿಂದ ಕೈಲಾಸಂ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು. ‘ಪರ್ಪಸ್’ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಒಂದು

ತಕ್ಕಡಿ. `ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುವುದೇ ಕಲೆಯ ಕೆಲಸ' ಎಂದ ಕೈಲಾಸಂ, ರಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಿಡಿಯಬಲ್ಲರೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಸವೆದ ಜಾಡನ್ನೇ ಸವೆಸದ ನಡೆ ಇವರದು. ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹೊಸ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಪಾತ್ರಗಳ ಒಳತೋಟಿಯ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ, ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವಲಯವನ್ನು ಸೃಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ನೈತಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಹೃದಯಂಗಮ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಂರವರ ಮಾರ್ಗ ವಿನೂತನ; ಸಿದ್ಧಿ ಅಪೂರ್ವ. ಆದರೆ, ದ್ರೋಣ, ಏಕಲವ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಆದರ್ಶೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪಾರ್ಥ ಪಾತ್ರದ ಪರಂಪರಾಗತ ಮಟ್ಟ ಕುಸಿದಿದೆ. ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯವೇನೋ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಣಕುವ ಅತಿ ಪ್ರಾಸ ಪ್ರಯೋಗ. ಅವಶ್ಯಕ ಶ್ಲೇಷೆಯ ಬಳಕೆ ನಾಟಕದ ರಸಾಸ್ವಾದದ ಓಟಕ್ಕೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡದಿರವು.

೭

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಕೈಲಾಸಂ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸೋಣ; ದುರಂತ ನಾಯಕನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳು : ಅತಿ ಕಠಿಣ ಯಾತನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥೈರ್ಯ. 'ಎತ್ತರ ಇರುವುದು ಎಲ್ಲರೂ ಹತ್ತುತ್ತಾರೆಂದಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರೂ ಹತ್ತಬೇಕೆಂದು. ಈ ಆದರ್ಶದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಹದಿವಯಸ್ಸಿನ ಹಮ್ಮೀರ. ತಾನು ಕಲಿಸಲು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ದ್ರೋಣನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುವುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಅದೆಂಥ ವಿನಯ! ಈ ನಿಷ್ಕಪಟ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಕೈಲಾಸಂ! ಪಕ್ಕದ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಲ್ಲೆಗಳೂ ತೋಳಗಳೂ ಸ್ವಜಾತಿ ವೈರವನ್ನು ಮರೆತು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ. ತಾನಾದರೋ ಆರ್ಯನಲ್ಲ. ನಿರುಪದ್ರವಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ನೋವನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಲು ತಕ್ಕ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, "then Sir, a wonderful thought came to my mind. If in this life alone I slay all the wolves in all the forests in the whole world, then all the deer and fawns will be free from fear of hurt and death," ಈಗಾಗಲೇ ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. "I had the least chance I would love to teach you, ಎಂದು ಗುರು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ತನಗೆಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಬೇಕಾದದ್ದು ದಕ್ಕಿತು ಎಂಬ ಸಂತೋಷಾತಿಶಯದಿಂದ "Guruji, from almost this very moment my fawns and deer are safe", ಎಂದು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಏಕಲವ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ!

ಭಾವಾತಿರೇಕವೇ ಏಕಲವ್ಯನ ಬೆರಳಿಗೆ ಉರುಳಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಗುರು ಇತ್ತ ವಚನ ಭಂಗವಾಗದಿರಲಿ, ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ಯಾರೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ "Liar" ಸುಳ್ಳುಗಾರ ಎನ್ನದಿರಲಿ -ಎನ್ನುವ ಅತಿ ಭಾವುಕತೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನೇ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮರೆಸಿ ಕರುಡಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ತಾನೆಂದೂ ಬಿಲ್ಲು ಹಿಡಿಯೆನೆಂದು ವಚನವಿತ್ತರೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ತಾನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಿಲ್ಲು ಹಿಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಡಿನ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಷಾದನೊಬ್ಬ 'ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದರೆ ನನಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ' ಎಂಬ ಅಳುಕು ಕೊರೆದೇ ಕೊರೆಯುವುದಂತೆ ಅರ್ಜುನನ ಅತರಾಳದಲ್ಲಿ! ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಅರ್ಜುನ, "will certainly not save the Guruji from the ignomy of being known as a liar". "Stop-ಎಂದು ಕಿರುಚುತ್ತಾನೆ ಏಕಲವ್ಯ. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಅರ್ಜುನನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಲಾರರು ಆಗ.

ದ್ರೋಣನೇ ತನ್ನ ನಿಷ್ಕಪಟತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗ, "Guruji, you will keep your promise", ಎಂದು ಆದೇ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಅಬ್ಬರಿಸಿ ಅರ್ಜುನನ ಕಡೆ ತೋರಿಸಿ, "and I will stop his mouth for ever", ಎಂದು ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣನ ಪ್ರತಿಮೆಯೆಡೆ ಸಾರಿ, ಈ ಜೀವಂತ ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲೇ, ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ, ರಕ್ತ ಕಾರಂಜಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರಲು ಆ ಬಿದ್ದ ಬೆರಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಈ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. "Little man, what have you done?"-ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡ ದ್ರೋಣ ಚೀತ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. "My Guruji has kept up his promies ಎನ್ನುವುದೊಂದೇ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ನೋವು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸ್ಥೈರ್ಯಸ್ಥೂರ್ತಿ. ಆಗ ಅರ್ಜುನನ ಬಳಿ ಸಾರಿ, "you see? Even if I want to, I cannot any more!" ಎಂದು ಹೆಬ್ಬೆರಳಿಲ್ಲದ ಬಲಹಸ್ತವನ್ನು ಚಾಚಿ, ಅಲುಗಿಗಿ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಏನೋ ಹೇಳಹೊರಟ ಏಕಲವ್ಯನಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ತಲೆಗೆ ಮಿಂಚೊಂದು ಹೊಡೆದಂತಾಗಿ Gods! I have forgot my fawns" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂತೈಸಲು ಬಂದ ದ್ರೋಣ, ಅರ್ಜುನರಿಗೆ-"will you please leave me alons, leave me to my own self" ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ದ್ರೋಣಾರ್ಜುನರು ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ಏಕಲವ್ಯ ಕುಸಿಯುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಗಾಯವಾದ ಕೈಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ

ಅಳತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹುಲ್ಲೆಗಳ ಆಕ್ರಂದನ ಹರಾತ್ತನೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅವುಗಳ ಆಕ್ರಂದನ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ತಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ದುಃಖ ಉಮ್ಮಳಿಸಿ, ಏಕಲವ್ಯ ಹೃದಯ ಕಿವಿಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ತನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ತನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲೇಬೇಕಿತ್ತು ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದೊಡನೆ ತಾನು ಹಾಗೆ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವಾಗ ಗುರುವೇಕೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ ಎಂದು ಕೋಪ ಉಕ್ಕಿ, ಹುಚ್ಚೆದ್ದ ರೋಷದಿಂದ ಮೃಣ್ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೇನು ಕೊಚ್ಚಿ ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಂದಸ್ತತವನದ ಏನೋ ಒಂದು ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಇವನನ್ನು ತಡೆದಂತಾಗಿ, “ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ ನಾನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಕುಸಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮೂರ್ತಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ.

“Forgive me, Guruji, I did not know what I Was doing! But yet How Could you? Hom could you? How could you? ಎಂದು

ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ಕೈಲಾಸಂ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಏಕಲವ್ಯ.

ಅಡಿಪಠಗಳೆಗಳು

1 ಕುವೆಂಪು : ‘ಬೆರಳೆಗೆ ಕೊರಳೆ’ ಚಿಪ್ಪಣಿ ಪುಟ 61. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ನಾಟಕದ ಮೂರು ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗುರು, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞ-ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಕುವೆಂಪು.

2 ತ. ಸು. ಶಾಮರಾಯ : ‘ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ’ ಪುಟ 258, ‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ವಿನ ಗೊಂದಲದವರ ಮಾತೂ ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ :

“ಹೆಬ್ಬೆರಳ ಹೊರತನ್ಯ ಬೆರಳುಗಳ ಪೂರ್ಣವೆಂ

ಬಂತನಾರ್ಯರ ವಿನಾ ಆರ್ಯಜಾತಿಯ ಪೂರ್ಣ

ವೆಂಬ ಸತ್ಯವ ಭಲಾ ತನ್ನ ತರಿವಿತ್ತ ಹೆ

ಬ್ಬೆರಳಿಂದಕಟ ಸುಟ್ಟಿ ತೋರಿಸಿದನೀ ಹಸುಳೆ!”

3 ನೋಡಿ : ಜಿ. ಎಸ್. ಅಮೂರ. “ಕೈಲಾಸಂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕಗಳು” ಪ್ರಬಂಧ. ‘ಏಕಲವ್ಯ’

ನಾಟಕದ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ. ಪುಟ 83.

4 ಕೆ. ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ : ‘ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ದುರಂತ ಮತ್ತು ವಿನಾಸ’ ಪ್ರಬಂಧ, ‘ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ : ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗ’

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ. ಪುಟ 55.

5 ಜಿ. ಎಸ್. ಅಮೂರ : “ಕೈಲಾಸಂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕಗಳು” ಪುಟ 83.

6 ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ : “ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳ ವಸ್ತು : ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಪೌರಾಣಿಕ” ಪ್ರಬಂಧ, ‘ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳ ವಸ್ತು :

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರಬಂಧ. ‘ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ, ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗ’ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪುಟ 23.

ಸಖಾರಾಮ ಬೈಂಡರ್-ಮರಾಠಿ ರಂಗಪ್ರಯೋಗ

ಸಖಾರಾಮ ಬಾಯಿಂಡರ್

-ಮರಾಠಿ ರಂಗಪ್ರಯೋಗ

ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಸನೂರು

ರಂಗಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ 'ವಿಜಯ ತೇಂಡೂಲಕರ್' ಒಂದು ಚಿರಪರಿಚಿತ ಹೆಸರು. ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಹೊಸ ತಿರುವು ಮತ್ತು ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಎರಡು ಹೊಸ ನಾಟಕಗಳೆಂದರೆ ಸಖಾರಾಮ ಬಾಯಿಂಡರ್ ಮತ್ತು ಫಾಸಿರಾಮ ಕೋತವಾಲ. ಈ ಎರಡೂ ನಾಟಕಗಳಿಂದ ಬಂದ ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಪಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ತೇಂಡೂಲಕರರು ಭಾರತೀಯ ರಂಗಮಂಚದ ಒಂದು ಚರ್ಚಾಸ್ಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದರು.

ಅವರ 'ಸಖಾರಾಮ ಬಾಯಿಂಡರ್' ಅಶ್ಲೀಲ ನಾಟಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೆಲವರು ಅದರ ರಂಗಪ್ರವೇಶವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೋರಿ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದರು. ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪರವಾನಗಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದರಿಂದ ನಾಟಕ ತಾನಾಗಿಯೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ನಂತರ ಈ ನಾಟಕ ತಂಡದವರು ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಕೈಗೊಂಡು ರಂಗಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ನಾಟಕ ನೋಡಿದವರು ತಮ್ಮ ಮಿಶ್ರಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.

ನಾಟಕದ ಕಥಾವಸ್ತು ಹೀಗಿದೆ-

ಸಖಾರಾಮಂ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯುವಕ. ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗಲೇ ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಂಚಿತನಾದ ತನಗೆ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಿಗದೇ "ಕೆಟ್ಟವ"ನಾದ. ಅವನು ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗ. ಉಪಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಛಾಪಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಂಡರ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ತಿರಸ್ಕೃತ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನಿಗೊಂದು 'ಹಾಬಿ'. ತಂದಿಟ್ಟ ಹೆಂಗಸಿನ ಜೊತೆಗೆ ಮಲಗುವುದು, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಭೋಗಿಸುವುದು, ಕೊನೆಗೆ ಸಾಕಾದಾಗ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು. ದಯೆ, ಮಾಯೆ, ಅನುಕಂಪ, ಕರ್ತವ್ಯ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬ ದೂರಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನಿವನು.

ಮೊದಲನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಖಾರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂಬಾಕೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಒಂಟೆಲುಬಿನ, ಬಡಕಲು ಹೆಣ್ಣು, ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಕಾಂತಿ ಮತ್ತು ಮೈಯಲ್ಲಿನ ರಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸು. ದೈವಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆ, ಮೊದಲಿನ ಮನೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಖಾರಾಮನ ಮನೆ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ.

ಸಖಾರಾಮನದು ಎರಡು ಖೋಲಿಯ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಮನೆ. ಒಂದು ಅಡಿಗೆಮನೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಮಲಗುವ ಖೋಲಿ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪಟಗಳು, ಟಿನ್ ಡಬ್ಬಗಳು, ಬಚ್ಚಲು, ಎಲ್ಲವೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು, ಅವಳು ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾವ ತಕರಾರಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸಖಾರಾಮ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೆ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಸಖಾರಾಮನ ಗೆಳೆಯ ದಾವೂದ ಫಟಿಂಗ. ಅವನು ನಡುನಡು ಸಖಾರಾಮನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಮಾತು, ಹಾವಭಾವ, ನಡತೆ

ನಡಾವಳಿಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬ ಕೆಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ದಾವೂದ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಬಂದು ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ವಯಸ್ಸು, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ತಂಪುದೇಹದಿಂದ ಸಖಾರಾಮ ಆಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬರಬರುತ್ತಾ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಸಖಾರಾಮ, ಒಬ್ಬ ಕುಡುಕ, ಅರ್ಧ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಘೌಜುದಾರನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಲೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈಕೆ ಹೆಸರು ಚಂಪಾ. ಚಂಪಾ ರೂಪವತಿ. ತಾರಣ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ದೇಹ, ಆಕರ್ಷಕ ಮೈಕಟ್ಟು, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ರಸ ಚಿಮ್ಮುವಂತಹ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕ ಚರ್ಮದಿಂದ ತನ್ನ 'ಎಂಟ್ರಿ'ಯಿಂದಲೇ ರಂಗ ತರುತ್ತಾಳೆ. ಈಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾದಕತೆ ಮತ್ತು ಚಾಲಚಲನದಲ್ಲಿನ ಬೇಖಬರತನದಿಂದ ಸಖಾರಾಮನನ್ನು ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಮುಂದೆ 'ಗುರೈ'ನುವ ಸಖಾರಾಮ ಚಂಪಾಳ ಮುಂದೆ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ತಿಂಡಿ, ಚಹಾ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಖಾರಾಮ ಸುಮ್ಮನೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಮುಂದೆ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ಬಾಲಕನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸಖಾರಾಮ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೋತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಚಂಪಾ ಬೇಕೆನಿಸಿದಾಗ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ಆಕೆಯ ಸಿಡುಕತನದಿಂದ ಅಪಮಾನಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸಂತಾಪವಾದರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಥವಾಗದ ನಿರ್ಬಲತೆಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಚಂಪಾನ ನಪುಂಸಕ ಗಂಡ ಒಂದು ದಿನ ಸಖಾರಾಮನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಚಂಪಾ ನಿತಂಬಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಮ, ಶೀಲ, ನೈತಿಕತೆಗಳ ಅರ್ಥ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವನೊಂದು ಹೇಸಿ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ನಡುವೆ ಸಖಾರಾಮನ ಗೆಳೆಯ ದಾವೂದ ಮತ್ತು ಚಂಪಾ ಇವರ ಸಖ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. (ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಲ್ಲ. ಒಂದಾದರೂ ಪ್ರಸಂಗ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ.) ಮೊದಮೊದಲು ಸಖಾರಾಮನಿಗೆ ಇದರ ಸುಳಿವು ಸಿಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಸಖಾರಾಮ ಇಂಥದರ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಲ-ದಾವೂದ ಸಖಾರಾಮನ ಆತ್ಮಿಯ ಗೆಳೆಯನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಖಾರಾಮನ ಸುಖ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪಾಲುಗಾರನಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಖಾರಾಮ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಮುಸ್ಲಿಮನಾದರು ಸಖಾರಾಮನ ಮನೆಗೆ ಗಣಪತಿ ತರುತ್ತಾನೆ. ಆರತಿ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರೆ- ಸಖಾರಾವರಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸಖಾರಾಮ ಮತ್ತು ಚಂಪಾ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ tension ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಖಾರಾಮ ಬಯಸಿದ ಸುಖ ಚಂಪಾ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಸಖಾರಾಮನಿಗೆ irritate ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳುರುಳುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ದಿನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತೆ ಸಖಾರಾಮನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಸಖಾರಾಮ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮನೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಚಂಪಾಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಅವಳ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ನೆರಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಚಂಪಾನ್ನ ಮನೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಖಾರಾಮನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ 'ಪ್ಲಾನ್' ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ದಿನ 'ಸಖಾರಾಮನ ಮುಂದೆ ದಾವೂದ ಮತ್ತು ಚಂಪಾ ಇವರ ಅವೈಧ ಸಂಬಂಧದ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸಖಾರಾಮ ಕ್ರೂರಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿ ಚಂಪಾನ ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತು ಸಖಾರಾಮ ಕೂಡಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಣಿ ತೋಡಿ ಚಂಪಾಳ ದೇಹವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಕ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಕಥೆ ನಾಟಕದ ಹೊರಗಿನ ಹಂದರವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ತುಂಬಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿವೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಸ್ಥಿಲ ಇವೆ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಸಂಗ-ಚಂಪಾ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ತನ್ನ 'ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್‌ನಿಂದ ಸೀರೆ ಹೊರತೆಗೆದು ಸ್ವೇಚನ ಮೇಲೆಯೇ ಉಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಇನ್ನೊಂದು ಉಡುತ್ತಾಳೆ. (ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲು ರಂಗಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಾಟಕದ ಸ್ಥಿಪ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೀದ ಸೀರೆ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶವಿದೆಯಂತೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆ, ಕೇವಲ ಸೆರಗು ತಗದಂತೆ ಮಾಡಿ, ನಿರಿ ಬಿಚ್ಚಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾಳೆ.)

ಒಂದೆರಡು 'ಬೆಡ್ ರೂಮು' ದೃಶ್ಯಗಳೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇವೂ ಅಸ್ಥಿಲವೆಂದು ಕೆಲವರ ಕಲ್ಪನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಚಂಪಾನ ಗಂಡ ಬಂದು ಅವಳ ನಿತಂಬಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ, ಇದೂ ಕೂಡ ಅಸ್ಥಿಲವೆಂದು ನಂಬಿಕೆ. ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ "ಶಿಷ್ಟ" ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಮಡಿವಂತರಿಗೆ ಚಿಂತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಇನ್ನು ರಂಗಪ್ರಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ನಾಟಕದ 'ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿ'ತನ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ಕಥಾವಸ್ತು ಪೂರಾ ಪರ್ಸನಲ್ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಖಾರಾಮನ Values, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ, ಇರಬೇಕಾದ Values ಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಅವನು ತಾನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತಹ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಳಿಸುವಾಗ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ, ದಾರಿ ಖರ್ಚು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೇ ದಿನಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ತುಂಬ ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠುರ, ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾದಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಆಗಮನದಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಮೈ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೇರಿದ್ದ, ಅಸಭ್ಯ, ಅಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಆರು ಹೆಂಗಸರು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಯಾರೂ "ಅವನತನ"ವನ್ನು ಅಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಸಭ್ಯತೆಯಿಂದ, ಶಿಷ್ಟಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಸಖಾರಾಮನಲ್ಲಿ behavioural change ತರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಟ್ಟುವದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಮತ್ತು ಕಲಾಕಾರರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಚಂಪಾ ಬರುವ ತನಕ ಸಖಾರಾಮ ರಂಗಮಂಚದ ಮೇಲೆ superior ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವದಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಮುಂದಾಗುವ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ-ಕೊಂಡಿಯಂತೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಕಲ್ಪನಾಲೋಕ,

ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆ, ಮಾತಾಡುವ ಶೈಲಿ- ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಯದ ನೆರಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಜಿಕೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಚಂಪಾ ಲಂಗುಲಗಾಮಿಲ್ಲದೆ ವರ್ತಿಸುವ ಹೆಂಗಸು. ಆಕೆ ತನ್ನ ನವಪುಂಸಕ, ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಕುಡುಕ ಗಂಡನಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಸಖಾರಾಮ ತನ್ನ ಆಶ್ರಯದಾತನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮನೋಭಾವದ ಹೆಂಗಸು. ಸಖಾರಾಮ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನವಪುಂಸಕತೆಯಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಮುಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಚಂಪಾ ತನ್ನ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಚಂಪಾ ಸಖಾರಾಮನ ಸ್ವರ್ಶದಿಂದಲೇ ಸಿಡಿದೆಳೆಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಗೆ ಶರಾಬಿನ ಮಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಖಾರಾಮ ಚಂಪಾ ಜೊತೆಗೆ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸೆಕ್ಸಿನ ಹಸಿವೆ ಹಿಂಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಚಂಪಾ ಅತ್ಯಪ್ಪಳಿತಾಳೆ. ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ಸಡಿಲು ನರಗಳಿಂದ ಆಕೆಯ ದಾಹ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ, ಅಂತೆಯೇ ದೃಷ್ಟಿ ತಪ್ಪಿಸಿ ದಾವೂದನ ಮೈಗಂಟುತ್ತಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಖಾರಾಮ ಕಿಡಿ ಕಿಡಿಯಾಗಿ ಚಂಪಾಗೆ ಜವಾಬು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಚಂಪಾ ನೇರವಾಗಿ ಸಖಾರಾಮನ ಗಂಡಸುತನದ ಮೇಲೆಯೇ ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸಖಾರಾಮ ಪಶುವಿನಂತೆ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆರಗಿ ಕೊಂದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇದೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರದೆ ತಾನೂ ಪಾಲುಗಾರತಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕುಣಿ ತೋಡಿ ಹೆಣ ಮುಚ್ಚುವದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ dramatic ಆಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕ್ಕೆ speed ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಘಟನೆಗಳ ಚಾಕಿಗೆ ದರ್ಶಕರ ಮನಸ್ಸು ಸಿಕ್ಕು, ಓಡುತ್ತದೆ. ಚಂಪಾ ನಾಟಕದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಸಖಾರಾಮನ ಬದಲಾಗಿ ಚಂಪಾ ತಾನು ನಾಟಕದ ಗರ್ಭಪಿಂಡ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಪೂರಾ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಂಪಾ ಬೇಕೆನ್ನಿಸುವ ಪಾತ್ರ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮರಾಠಿ ರಂಗಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಚಂಪಾಳ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದ ಲಾಲನ ಸಾರಂಗ ನಾಟಕದ ಜೀವಾಳವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಮರಾಠಿ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸಮರ್ಥ ರೀತಿಯಿಂದ ಲಾಲನ ಸಾರಂಗ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲಾಲನ ವರು ನೋವು ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಕಾಮ, ಜಿಗುಪ್ಪಗಳಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದಾವೂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾತ್ರವಲ್ಲ-ಈ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕೆಟ್ಟತನ ಅವನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ-ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಇಲ್ಲದಿರುವದೇ ಇದರ ಅಸಫಲತೆಗೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ದಾವೂದನ ಅನಾವಶ್ಯಕ 'ಎಂಟ್ರಿ' ಗಳಿಂದ, ಅಸಹ್ಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನು ಬೇಸರ ತರುವ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಎರಡುವರೆ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯುವ ರಂಗಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಪಾತ್ರಗಳಿವೆ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾಗುವ dynamic activity ಸಖಾರಾಮ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಾಟಕ ಅನೇಕ ಸಲ 'ಬೋರ್' ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದರೂ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ Valuesಗಳನ್ನು-ಅವುಗಳ ಒಂಕುಡೊಂಕಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ಶೀಲ, ಅಶ್ಲೀಲ, ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಥೆ, ಪರಂಪರೆ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ 'ಸಖಾರಾಮ ಬಾಯಿಂಡರ್' ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. Sex ತನ್ನ ತುಂಬ Vulgar ರೂಪಕ್ಕೆಳಿದರೆ ಸಂಭವಿಸುವ ದುರಂತವನ್ನು ದೃಶ್ಯಬಂಧದಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಒಂದ: hold ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನಬಹುದು. ಇಂಥ ಸಾಹಸದ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು-ಸಿರಾಕರಿಸಿದ ಜನ ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಹಳೆಯದಾದ 'ಕಲೆ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ?' ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚರ್ಚೆಗೀಡಾಯಿತು. ಇಂಥ ನಾಟಕಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಈ ನಾಟಕದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ ಗುರಿ ಯಾವದೆಂದು ಕೆಲವರು ಸವಾಲು ಹಾಕಿದರು. ಇದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧರ್ಮ, ವಿವಾಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಿದ್ದ ಪವಿತ್ರತೆ, ಸಮಾಜದ ಆರೋಗ್ಯ ಇವೆಲ್ಲವು ಹಾಳಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅನೇಕರು ಹಳಹಳಿಸಿದರು. (ಘಾಸೀರಾಮ ಕೋತವಾಲ ಬಂದ ನಂತರವಂತೂ ಕಲ್ಲೆಸೆದು ಪ್ರದರ್ಶನ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ತೇಂಡೂಲಕರ್ ಪರವಾಗಿ ಶಿಫಾರಸ ಪತ್ರ ಹೊರಡಿಸಿದರು.)

ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ತೇಂಡೂಲಕರ್ ಈ ನಾಟಕ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಸಖಾರಾಮ ಅವರು ಕಂಡ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವನು ತುಂಬ ಸರಳ ಮನುಷ್ಯ, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವವನು. ಯಾವ ಒಳಗಂಟಿನವನೂ ಅಲ್ಲ-ಅವನ

ಜೀವನ ಕ್ರಿಯೆಗಳೇನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸೀದ ಸಾದಾ ಮನುಷ್ಯ, ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ರಂಗಕ್ಕಿಳಿಸಿದರಂತೆ.

Theatre Unit ಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯದೇವ ದುಬೆ ಅವರು 'ಸುಖಾರಾಮ ಬಾಯಿಂಡರ್'ದ ಹಿಂದಿ ರೂಪಾಂತರ ರಂಗಮಂಚದ ಮೇಲೆ ತಂದರು. ಗುಜರಾತಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗಿವೆ.

ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಎಬ್ಬಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ Ivory towers ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಮಾಜದ ಕಡೆಗೆ ಬೆರಳು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ ಜನರು, ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸುಖಾರಾಮನ ಜೀವನ ದರ್ಶನ ಅರ್ಥಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಖಾರಾಮನ ಸಿಟ್ಟು, ನಪುಂಸಕತೆ, ಪಾಪ, ವ್ಯಭಿಚಾರ, ಚಂಪಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತಹ ಹೆಂಗಸರ ಜೀವಕ್ರಮ ಅವರ ಪರಿಪ್ರೇಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಮಡಿ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆದುರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ ಇಂತಹ bold ನಾಟಕಗಳ ಅರ್ಥ ಹೇಗಾಗಬೇಕು?

ಅನಾಮಧೇಯನ ಡೈರಿಯಿಂದ

ಅನಾಮಧೇಯನ ಡೈರಿಯಿಂದ

ಎಂ ಎನ್ ಜೈಪ್ರಕಾಶ್

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ನೋಡು, ಈ ಉರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಮಾಡೋಕಾಗಲ್ಲ. ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗಿ ನಾಯ್ತು ಇದೀನಿ. ಹಾಗಂತ ಆಗ ಓದ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ ಇದ್ದ ಆಸೆಗಳು ಯೋಚನೆಗಳು ಈಗಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಅವೂ ದಿನ ದಿನೇ ಬೆಳೆತಾ ಇವೆ. ಆದರೆ ಒಂದೂ ನವಮಾಸ ತುಂಬಿ ಜೀವಂತ ಹೊರಗೆ ಬರೋಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ ಆಗುತ್ತೆ. ಆದರೆ ಈ ಮನಸ್ಸಿನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಅಭೀಷ್ಟೆಗಳು ಪುನಃ ಗರ್ಭಕಟ್ಟುತ್ತವೆ; ಪುನಃ ಗರ್ಭಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೆ ನೋಡು ಇಲ್ಲಿನ ಬದುಕು. ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮುನ್ನೂರರವತ್ತೆದು ದಿನವೂ ಒಂದೇ ಥರಾ, ಮೂರಕ್ಕಿಂತ ಕಮ್ಮಿ ಇಲ್ಲ; ಆರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೆ ಕೊಳಿತಾ ಹೋಗೋದು ಅಷ್ಟೆ. ಈ ಉರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಏನಾದರೂ ನಾನು ಉದ್ಧಾರವಾದೇನು. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೆದು ಹೇಳು? ಕಂಡಕಂಡ ವಾಂಟೆಡ್ ಕಾಲಂಗಳಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಗುಜರಾಯ್ತಿ ಗುಜರಾಯ್ತಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ಗುಂಡಗಾದವು. ಆದರೂ ಶ್ರಮದ ಫಲಿತಾಂಶ ಮಾತ್ರ ನಪಾಸು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಸಿಗದಾದ್ಯ ಹೇಗೆ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ? ನನ್ನತ್ರ ಏನು ಹಣಾ ಉಂಟಾ? ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವ ಜನರುಂಟಾ? ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಓದುವ ಮಹಾಪಠಾಧ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಎಂಬ ಸರ್ವಿಫಿಕೇಟುಗಳ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕೊಟ್ಟ ಸರ್ವಿಫಿಕೇಟ್ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಗದದ ಚೂರಿಗೆ ಇವತ್ತು ಏನು ಬೆಲೆ ಇದೆ ಹೇಳು? ಇನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಮಾಡೋಕೆ ನನಗೆ ಬರೋಲ್ಲ ಆದ್ರೆ ನೋಡು, ಈ ಉರಿನ ಚುಚ್ಚುವ ಕಣ್ಣುಗಳೆದು ನಾನು ಜುಜುಬಿಯಾಗಿ, ಚಿಲ್ಲರೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವ, ಬರೀ ವಾಂಟೆಡ್ ಕಾಲಂನಲ್ಲೇ ಮೈಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಅಸಹ್ಯ ವೇದನೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲೇ ಬೇರೇನಾದ್ರೂ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡೋಣ ಅಂದ್ರೆ ಈ ಉರೋ....ರಾಮ ರಾಮಾ...ಇರೋ ಆರು ಬೀದಿಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೂಸುಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಬೀದಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ಆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಬಾಯಿಗಳ ಹರಟೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಮೇವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಲಿ ಮಾಡೋಣಾಂತ ಹೋದರೆ ಏನಾಯ್ತು ಗೊತ್ತಾ? ಕೂಲಿ ಇಮಾಮ್ ಅಡ್ಡ ಬಂದ: ಏನ್ ಸಾಮಿ! ನೀವು ಇಷ್ಟು ಓದೋರು ಈ ಬೇವಾರ್ಸಿ ಕೆಲ್ವಕ್ಕೆ ಬರೋದ? ನಮ್ಮನ್ನ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡೋಕೆ ಬಂದ್ರಾ? ದಯೆ ವಿಟ್ಟು ಬೇಡ ಅಂದ. ಕೈ

ಮುಗಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಉರಲಿಲ್ಲ ಗುಲ್ಲೋಗುಲ್ಲು. ಕೂಲಿ ಮಾಡೋಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ನನ್ನ ನೋಡೋಕೆ ಏನು ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು ಅಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾ. ಅಬ್ಬಾ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಸಹಾಯಕತೆಲಿ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣವೂ ಸಾಯೋದನ್ನ ನೋಡಿ ಖುಷಿಪಡುವ ಜನ ಇವರು. ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀಪತಿ ಬಂದ ಅಂತ ನನಗೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡೋಕೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ವಾರದನ್ನ ಮಾಡಿ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆ ನಮಗೇ ಶತ್ರುವಾಗೋದು ಇಲ್ಲೇ. ಇಂದಿನ ವಿಪರ್ಯಾಸ ಎಂದರೆ ಇದೇನೇ. ಕೊನೆಗೆ ಪುರಪ್ರಮುಖರು ಅನ್ನೋ ಮಂದಿ, ಛೇ ಛೇ ಎಂಥ ಅಪಮಾನ. ಓದಿದೋನಾಗಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ, ಕೂಲಿ ಮಾಡ್ತಾನಂತೆ. ಡಿಗ್ರಿಟಿ ಅನ್ನೋದು ಸ್ವಲ್ಪನೂ ಬೇಡವಾ. ಛೇ ಛೇ ಈಗಿನ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಾರಾಸಾರ ವಿವೇಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲ-ಅಂತ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಆಡಿಕೊಂಡರು. ಕಂಡೆಯಾ, ಹೇಗಿದೆ ಪ್ರಪಂಚ

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ನಾನು ದುಡಿದು ಗಳಿಸೋಕೆ ಈ ಜನ, ಈ ಉರು ಬಿಡೋಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫, ಗಾಂಧಿಜಯಂತಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಮಾತನಾಡೋದು ಕೇಳಬೇಕು ನೀನು: ಯಾವ ಕೆಲಸ ಆದ್ರೆ ಏನು. Dignity of labour ಮುಖ್ಯ ಅಲ್ಲ. ಬಸವಣ್ಣ ಸಹಾ ಹೇಳಿದ್ದೇನು- ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ ಅಂತ! ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳು ಇಲ್ಲ. ಗಾಂಧಿ ತಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆ ತಾವೇ ಒಗಿತಾ ಇದ್ದು : ತಮ್ಮ ಮಲ ತಾವೇ ತೆಗೆತಿದ್ದರು..... ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಲಗ್ನೇಜ್‌ಗಳನ್ನು ತಾವು ಹೊರೋದು ಅಂದರೆನೇ ಕೀಳು ಅನ್ನೋ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿ ಇದೆ. ಇದು ಹೋಗ್ತು ಹೊರೂ ಸಮಾಜ ಉದ್ಧಾರವಾಗೋಲ್ಲ..... ಹಾಗೇ ಹೀಗೆ ಅಂತ ಕ್ಲಿಷೆಭಾಷಣ ಕಾರಿಕೊಳ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಕೂಲಿ ಮಾಡೋಕೆ ಹೊರಟರೆ ತಮ್ಮದೇ ಮಾನ ಹೋದ್ದಾಗೆ ಅಡ್ಡಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ('ವಿರೋಧಾಭಾಸ'ದ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಇದೊಳ್ಳೆ ಉದಾಹರಣೆ ಆಗಬಹುದು. ಅಲ್ಲಾ?) ಈ ಇವರ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆನೇ ವಾಂತಿಯೊಳಗೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತೆ. ಇಂಥಾ ಉರಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡೋದು ಅಂದರೆ ಸಾಯ್ತಾ ಹೋಗದು ಅಷ್ಟೆ.....

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ಮೊನ್ನೆ ಚಂಪಾ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಯಾಕೆ ಮದುವೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಇನ್ಸಿಟೇಷನ್ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ? ಆರೋಗ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ? ಅಂತ ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ ಕಾತರದಿಂದ ಬಡಬಡಿಸಿದಳು. ಸಿಗ್ತು ಬರ್ಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ ಅಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಗಲ್ಲ ಉದಿಸಿಕೊಂಡಳು. ನಂಗೊತ್ತು ನಿನಗೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಈಗ ಬೇಡ ಆಗಿದೆ. ಎರಡು ವರ್ಷ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓದಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ನಿಂಗೆ ಮರೆತು ಹೋಗಿದೆ ಅಂದಳು.

ಆದರೆ ನೋಡು, ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲ್ಲ. ಜೀವನದ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬರೀ ಕಾಲೇಜು- ಸಿನಿಮಾ - ಶತ್ರುಘ್ನಸಿನ್ಹಾ -ಜಯಾಬಾಧುರಿ-ಮದುವೆ-ಬೇಂದ್ರೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಅಡಿಗ-ರಮ್ಯ ನವ್ಯ - ಪ್ರೊಫೆಸರು-ಪಂಪನ ಮೇಲೆ ಸೆಮಿನಾರ್ ಪೇಪರು-ಪಿಕ್‌ನಿಕ್-ಅಂತ ಕೊನೇವರೆಗೂ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕುಣಿದಳು. ತಿಂಗಳ ಮೊದಲಿಗೆ ಅವಳಪ್ಪ ಮರೆಯದೆ T.M.O. ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದಮೇಲೆ Strugglefor Existence ಅನ್ನುವ ಪದದ ಅರ್ಥ ಅವಳಿಗೆಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಅರಿವಾಗಬೇಕು. ಪರಿಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ತಕ್ಷಣ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಅವಳು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆಲಿಬೇಕಾ? ಏನಿಲ್ಲ. ಆರಾಮಾಗಿ ಅಪ್ಪ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿದ ಭರ್ಜರಿ ಗಂಡನ್ನ ಮದುವೆಯಾದಳು. ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ತಹತಹ, ನನ್ನ ಕಸಿವಿಸಿ, ನನ್ನ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಎಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ ಹೇಳು?

ಈ ಚಂಪಾ ಮತ್ತೆ ಅವಳಂಥ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ತುಂಬಾ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಆಗುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿ ಬಂದು ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹಾರುತ್ತಾ ಅಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಸುಂದರ ವರ್ಣಮಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಬಾಳುವ ಕಲೆ ಕಂಡು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬದುಕಿನೊಡನೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಚಾತುರ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲದ್ದು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಖೇದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ಕೇಳು. ವಿಳಾಸ, ದಿನಾಂಕ, ವಾರ, ಕಂಟ್ರೊಲಿಟಿ ಇಲ್ಲದ ಈ ನನ್ನ ದಿನಚರಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಆಸೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಸಹಾ ವಿಳಾಸವಿಲ್ಲದ ಅಪರಿಚಿತ ಅನಾಮಧೇಯರಾಗಬಾರದು ಅಲ್ಲವಾ? ಆದರೆ ಈ ನಮ್ಮಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ದನಿಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ, ರಕ್ತ ಹರಿಯುವ ಧಮನಿ ಧಮನಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಹಜ ರಹದಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಉಸಿರಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಈ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ದ್ವೇಷ ಇದೆ. ಈ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಅಂಶವಾದ ನಮ್ಮನ್ನೇ ತೊತ್ತಳ ತುಳಿಯುವ ಈ ವಿಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಒಂದಾದರೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜೀವ ಇದೆಯೇ? ಇದೆಯೆಂಬ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಈಗ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಜರಿಯುತ್ತಿದೆ.....

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ಇವನು ಎಷ್ಟು Mean ಆದ ಅಂತ ನಿನಗೆ ಅನ್ನಿಸಬೌದು. ಆದರೆ ನಿಜಾ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಬೇಸರ ಮಾಡ್ಕೊಬೇಡಾ. ಸಾವಿರ ಸಾರಿ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ -ನಾನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೇಕಿತ್ತು ಅಂತ. ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂದು struggle for existenceಗೆ ಈ ರೀತಿ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಯಪಡೋದು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀತಿ ನಿಯತ್ತು ಕೊಂಚ ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅಷ್ಟೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನೀತಿ ನಿಯತ್ತು ಎಂದು ಕೂತರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯಾನಾ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಈ ದಿನ ಮೊರಾಲಿಟಿಗೆ ಬೆಲೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ಹೇಳು? ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಹಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸದಾ ಫಿಯೆಟ್, ಪ್ಲಿಮತ್, ರೋಲ್ಸ್‌ರಾಯ್ಸ್ ಕಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಡೋ ಗಣ್ಯರು ಸಭ್ಯರು ಅನ್ನೋ ಮಂದಿಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೆ ನೀತಿ ನಿಯತ್ತು ಉಂಟು? ಎಲ್ಲ ಹೊರಗಿನ ಆಡಂಬರ. ಒಳಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗೋದು-ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಇವನ ಜೊತೆ ಮಜಾ ಮಾಡ್ತಿರಾಳೆ. ಅವನು ಗುಪ್ತ ಖಾಯಿಲೆ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂಳೆಗೇರಿಲಿ ಯಾವುದೋ ಹಣ್ಣಿನ ತೊಡೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರಾನೆ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯುತ್ತದಾ? ಹಗಲಿನ ಕಥನೇ ಬೇರೆ; ರಾತ್ರಿ ಕಥನೇ ಬೇರೆ. ಯಾರು ಯಾರಿಗೋ ಗಂಡ ಮಿಂಡ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. (ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿರಂಕುಶ ವ್ಯಭಿಚಾರದ ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸುವ ಇಲ್ಲಿ 'ಶೀಲ' ಅನ್ನುವ ಒಂದು ಪದ ಇದೆಯೇ? ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಇದೆಯೇ? ಮನಸ್ಸು ಅನ್ನುವುದು ಇದೆಯೇ? ಅಂದಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನುವ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಉದ್ಯವಿಸಲಾರದು.) ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೇನು? ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಹಣದ ದೊಂಬರಾಟದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹೂತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬಳು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೆ ಈ ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತೆ ನೋಡು! ವಾರದ ಹಿಂದೆ ಇದೆ ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದು ಇದು : ಯಾರೋ ಒಬ್ಬಳು. ಕ್ಷಾಮದ ಗಲಾಟೆಲಿ ದೂರದ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಿಂದ ಕೆಲ್ನ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದವಳು. ಎಲ್ಲೂ ಕೆಲಸ ಸಿಗದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ ಶೀನಪ್ಪನವರಲ್ಲಿ ಉಳಿಗಕ್ಕೆ ನಿಂತಳು. ಆದರೆ ಈ ಶೀನಪ್ಪಯ್ಯ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ತನಗೆ ಸೆರೆಗು ಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ. ಆಕೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮನೆಲಿ ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ಸೊಂಟದ ಬೆಳ್ಳಿ ನ್ಯಾವಳ ಕದ್ದಳು ಅಂತ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಘೋಷಿಸಿ. ಸರಿ, ಅವು ಬಂದಾಯ್ತು, ಹೌದೇನೇ ಬೋಸುಡಿ ಹೌದೇನೇ ರಂಡೆ ಮುಂಡೆ ಅಂತ ಕೂದಲು ಹಿಡಿದು ಬೂಟ್ಸ್ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಒದ್ದು ಜೇಲಿಗೆ ದಬ್ಬಿದವು. ಕೊನೆಗೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹಾಜರ್ ಮಾಡಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಹೇಗಿದೆ? ನಿಯತ್ತಿಗೆ ಸಿಗುವ ಮರ್ಯಾದೆ ಇದು! ಅದೆ ಈ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡುವ ಪುಂಡುಪೋಕರಿತನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಗನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವ ಛಾತಿಯಿದೆ?

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ನಾನು ಸಹಾ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಂತ ನಾನೇನೂ ತಿಳೊಂಡಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಸರಿಯಾದ ಒಂದು ಹಸಿವಿಲ್ಲದ ನೆಲೆ ಇದ್ದು ಆರಾಮಾಗಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ- ಎಂಬ ಗುಮಾನಿ ನನಗೂ ಇದೆ. ನಾನು ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು "ಸಭ್ಯ ಗಣ್ಯ" ಆಗಲು ಇರುವ ಒಳದಾರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಹಲ್ಲಾ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಇಳಿತಿದ್ದೇನೋ? ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೇನೂ ಪ್ರೇಮ್ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ನೋಡು ನೀನು. ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಪ್ರಲೋಭನೆಯ ಅಸ್ವಂತಿಕೆಯ ರಕ್ತವೇ ಹರಿತಾ ಬಂದಿರೋದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ನಿಜವಾಗುವುದು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಆ ವಿದೇಶಿಯರು

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿ ಎಲ್ಲ ದೋಚಬೇಕು. ಕುಡಿಯೋಕೆ ಒಂತೊಟ್ಟು ನೀರು ಸಿಗದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಅವರು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗಲಾದರೂ ನಾವು ಈ ಜೊಳ್ಳು ಜೊಳ್ಳು ಬಡಾಯಿ ಹೊಡೆಯುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ತರುವ ಅನಿವಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಬಹುದೇನೋ...

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ಇದೆಲ್ಲ ನನ್ನ Perverted ಫಿಲಾಸಫಿ ಸಿನಿಕತನ ಎಂದು ನೀನು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ಅಂಶ ನಿನ್ನ ವಾದದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಪರ್ಯಾಸದಿಂದ, ಈ ಮಹನೀಯರ ಸ್ವಾರ್ಥದ ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದ ಅನಾಮಧೇಯರಾಗಿರುವವರು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿಗಟ್ಟ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ ಅನ್ನೋದನ್ನ ನೀನು ಮರೆತಿಲ್ಲ ತಾನೆ. ಸರಾಸರಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಾ ಇರೋದ್ರಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಈ ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕೆ, ಈ ಸಿನಿಕತನಕ್ಕೆ, ಈ ಹತಾಶೆಗೆ, ಈ ಭ್ರಮನಿರಸನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಇದೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಸುಡುತ್ತಾ ಬೇಯುತ್ತಾ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಅನಾಮಧೇಯರ ದನಿಗಳಿಗೆ ನಾಮಧೇಯರಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಬೆಲೆ ಖಂಡಿತಾ ಇದೆ. ಆದರೆ, ಈ ಸಹಿಸಲಾಗದ ಯಾತನೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ? ತಲುಪಿದರೂ ಅದರಿಂದ ತಾನೆ ಏನು?

ಪ್ರಿಯ ಡೈರಿ,

ಕೋಗಿಲೆ ಹಾಡದ ಗಿಣಿಗಳು ಕೂಡದ

ಈ ಮಾಮರಗಳ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವಸಂತದುದ್ದಕ್ಕೂ

ಟೊಂಗಿ ಟೊಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಅರಳಿ

ಜಲಜನಕ ತುಂಬಿದ ಬಲೂನುಗಳಂತೆ

ಹಾರಿ-ಹಾರಿ-ಹಾರಿ ಆಗಸಕ್ಕೆ ಹೂ ಮುಡಿಸಿದವು.

ಈಗಾಗಲೇ ಬರಡಾಗಿರುವ ಈ ಮಾಮರಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವ ಜೀವಧಾತುವಿಗೆ ಕಾದು ಕೂರಲೆ ನಾನು? ನಂಬಿಕೆ ಸ್ಥೈರ್ಯ ತಾಳ್ಮೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೈಕಾಲು ಮುರಿದು ಧೂಳಿಪಟವಾಗಿರುವಾಗ ಹೇಗೆ ಕಾಯಲಿ ನಾನು?

ಇನ್ನಾದರು ಬದುಕಬೇಕು

ಇನ್ನಾದರು ಬದುಕಬೇಕು

ಜಯಸುದರ್ಶನ

ಶಬ್ದ ಮೌನಕ್ಕೆ ಮನಸೋತ ಹೊತ್ತು

ಬೆಳಕು ಬಯಲಾಗಿ ತನ್ನ ಮರೆತ ವೇಳೆ

ಇನ್ನಾದರು ಇನ್ನಾದರು ಇನ್ನಾದರು ಬದುಕಬೇಕು

ಕನಸುಗಳ ಮರೆಯಬೇಕು,

ಕಣ್ಣ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ನೀರಿಗೆ ತೆರೆದು ಮನಸ್ಸು,

ಅದರಾಚೆ ಗಾಳಿಪಟ ಚಾಚಬೇಕು.

ಮರೆತರೂ ಮರೆಯದೋ ಸಮಯ ಪೋಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಉಸಿರಾಟ
ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬೇಸರವಿರದ ಜೀತ
ಸಾವನ್ನೆ ಮರೆತಂತಿರುವ ಬದುಕಿನನವರತ ತುಡಿತ.
ಕಣ್ಣನ್ನು ಕವಿದ ರೆಪ್ಪೆಯಾಚೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ ಬೆಳಕಿನ-
ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಯಲನ್ನೆ ತಳೆವ ಸೋಜಿಗ,
ಮರೆಯದೋ ಒಳಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಲ ಮೊರೆತ.

ಇನ್ನಾದರು ಬದುಕಬೇಕು,
ಕೋಳಿ ಕಾಳಗಗಳನ್ನ
ಪಯೋನಿರ್ ಅಂತರ್ಗ್ರಹ ಯಾತ್ರಗಳನ್ನ
ಚಂದ್ರ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನ
ನೆರೆಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ ಹರಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನ
ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಕೈಗೆಟುಕದೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ತೂಗಡಿಸುವುದನ್ನ
ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೊತ್ತು ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಯಾಡಿ,
ಆ ಕ್ಷಣವೆ ನೆಲವಂಟಿ, ಚಾಚಿ ಸರಿದು ಮರೆಯಾಗುವುದನ್ನ
ಸಂಜೆಗೆ ಮುಂಜಾನೆಗಳ ಗರ್ಭಪಾತವಾಗುವುದನ್ನ
ತಟಸ್ಥ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ,
ಮತ್ತು ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ.
ಭೂಮಿಗೆ ನೆತ್ತಿಯನ್ನೊತ್ತಿ ಅಂತರಾಳದಲಿ ಕಾಲ ಬಡವ
ಶೂನ್ಯವನ್ನು ಕಡೆದು ಮುಷ್ಟಿ ಮೈಥುನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವ
ಗಡಿಯಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನುಗಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗುವ
ಜೀವದ ಬಯಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾವು ಕುಳಿತಿರುವ ನೆಪದ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತ
ಕಾಲನಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಹಾದಿ,
ಕ್ಷಣಗಳಕ್ಷೋಹಿಣಿಯ ಅಸ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಒಂದೆ ಹೊಸ ಕ್ಷಣದ ಹುಟ್ಟು ಒಮ್ಮೆಗೆ,
ಭೂತಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಯಾಗಿರುವ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಸಾವು.
ಇಲ್ಲದಾಗಲು ಹಾದಿ, ಕಾಲ ನಿಂತಲ್ಲೆ ಗಿರಿಕಿ ಹೊಡೆಯುವ ಚತುರ,
ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಾನೆ ಮಣ್ಣೆರಚಿಕೊಂಡು ಲಾಗ ಹಾಕುವ ಆತ್ಮವಂಚಕ ಪಾರಂಗತ.
ಇನ್ನಾದರು ಬಾಗಿಲ ಕಾಯುವ ಬದುಕನ್ನು ಎದೆ ತೆರೆದು
“ಒಳಗೆ ಬಾ” ಎನ್ನಬೇಕು.
ಮುಲಾಜಿಲ್ಲವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ,
ಅದು ಬಾಗಿಲ ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ತಪ್ಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಆಗ,
ಒಳಗೆ ಧ್ಯಾನ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪುತ್ತೆ
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲಿನ ಅಮಲೇರಿ
ಮಂಜುಗವಿದು, ಬೆಳಕನ್ನೆ ಹಡೆದ ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತೆ

ಕಿವಿ ಕೇಳಿಸದೆ, ಬಾಗಿಲ ತಟ್ಟುವ ಶಬ್ದ ದಿನಗಳೆದಂತೆ ಕರ್ಕಶವಾಗುತ್ತೆ
ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದವರು ಎಲ್ಲೂ ಸಲ್ಲರೆಂಬ ಹಳೇ ಅರ್ಥವಿರದ ರಾಗಕ್ಕೆ ಹೊಸ
ಅರ್ಥಗಳು ಮೂಡಿ ವ್ಯರ್ಥ, ಜೀವ ಶಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ಪರಿಧಿ ದಾಟುವ ತನ್ನ ಹಂಬಲವ,
ದಾಟಲಾಗದ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಶದಾಚೆಗೆ ದಕ್ಕದೆ ನಿಂತ ವಿಸ್ಮಯವ.
ಕೊನೆಗೆ, ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿ ಕಲಿತದ್ದು ಸೊನ್ನೆ
ಮರತದ್ದು ಅದರ ಪರಿಧಿ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಎದೆಯನ್ನಿರಿಯುತ್ತೆ.
ಆಮೇಲೆ ಸರ್ವಸ್ವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದರೂ, ಬಡವ ಶಬ್ದ ಮಾಯವಾಗಿ
ಹೊರಗೆ
ವ್ಯರ್ಥ ಚೆಲ್ಲಿತ್ತು ಎನಿಸಿದ್ದ ಬೆಳಕೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಜಾಗ ತೆರವು ಮಾಡಿ,
ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತೆ,
ಕೈಗೆಟುಕದೆ ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆಯುತ್ತೆ.

ಇನ್ನಾದರು ಬದುಕಬೇಕು,
ರೆಪ್ಪೆಗಳ ಕಿತ್ತು ಹೊರಗಿದ್ದ ಬೆಳಕನ್ನು ಮನೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
ನೋಡಲಾ, ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಹೆಪ್ಪಾದ ಕತ್ತಲೆಯ, ನಿನ್ನ ಬೆತ್ತಲೆಯ,
ನಿಜ ನೋಯಿಸದು ಅನಗತ್ಯ, ಅದರ ಸೀಮೆ ನಿನ್ನ ನೋವು-ನಲಿವುಗಳಾಚೆ.
ಹೊತ್ತಿಗಿಲ್ಲ ಅವಕಾಶ ಈ ಕ್ಷಣವೆ ಅನಂತದೊಡನೆ ಪ್ರಣಯ ನಡೆಸಿರುವಾಗ
ಕಾಲ ಇದ್ದಲ್ಲೆ ಇತ್ತು, ಎಂದ ಸತ್ತು.
ಕಣ್ಣು ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಟಪಟಪ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡವ ಬಾವಲಿ,
ಇರುಳಿನ ಮೇಲೆ ಅದರ ನಿಸ್ಸಂಶಯದ ಗರುಡ ಸವಾರಿ,
ನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲೇ ದಾರಿ.

ಮೌನ ಕಾವು-ಕುಳಿತ ಶಬ್ದ ತನ್ನ ಪರಿಧಿ ಮೀರುವ ಹೊತ್ತು, ಏಳಲಾ, ಇನ್ನೇನು
ಮೌನಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿ ಅರಳುವುದು ಶಬ್ದ, ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತು,
ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಸಮಯ ಇಲ್ಲಿ ತೆರವು ಮಾಡಿದವಕಾಶದಲ್ಲಿ,
ಎಚ್ಚರಕೆ ಇರದು ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಪರಿವೆ, ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣೇ ನೋಟ.
ಕನಸುಗಳೆ ಇರದು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ.

ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಬೇಟೆ

ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಬೇಟೆ

ಜಿ ಎನ್ ಉಬರಡ್ಡ

ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಿಂದು ಬದುಕುವ ಈ ಜೀವಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ.

ಇಂಥದೊಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವನೂ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೇ. ಆದರೂ ಅತಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿ-ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯತೊಡಗಿದಂದಿನಿಂದ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಇವೆರಡರ ಸಂಬಂಧ ದೂರವಾಗುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆ, ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ನೆರೆಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸತೊಡಗಿದ. ಅವೆಲ್ಲ ತನಗಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಮಾಂಸದ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲಗಳನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣತೊಡಗಿದ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲವೆ?

ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಮಗೆ ವಾಸಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ನೆಲ ಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೊಂದು ತಾವು ಬೇಡವೆ? ಮನುಷ್ಯನಿರುವಲ್ಲಿ ಅವಕ್ಕೂ ನೆಲೆ. ಜಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವುಗಳಿಗೆ ನೆಲವೇ ಆಶ್ರಯ. ಕೆಲವಕ್ಕೆ ನೆಲ-ಜಲ ಎರಡೂ ಬೇಕು. ನೆಲೆಸಬಲ್ಲವುಗಳಿಗೆ ಆಯಾಯ ನೆಲದ ಗುಣ, ಹವೆ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಆಸರೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಸಸ್ಯಗಳ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹದ ಅರ್ಧ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲಷ್ಟು ನೀರೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೇಲೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಭಲ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ತುಂಬ ಮಳೆ ಬೀಳುವಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡು ಬೆಳೆದು, ನೀರಿನ ಆಸರೆಯೂ ಇದ್ದರೆ ಅದರ ಸೊಗಸು ಹೇಳತೀರದು. ನಮ್ಮ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಕಾಡುಗಳು ಆಂಥವು. ಸಾವಿರಾರು ದೈತ್ಯ ಮರಗಳು, ಅವನ್ನು ಹೆಬ್ಬಾವಿನಂತೆ ತಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಬಳ್ಳಿಗಳು, ಮರದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಗಡ್ಡದಂತೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿರುವ ಬೀಳಲುಗಳು, ಅವುಗಳ ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡ, ಪೊದರು, ಬಲ್ಲೆ-ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಾಡಿನ ಮಯಿ. ಅವುಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಬಗೆ ಬಣ್ಣದ ಹೂವು. ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣುಗಳಿದ್ದರೆ ಓ- ಎಷ್ಟು ಸಂತಸ! ವಿಧವಿಧದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಕೀಟಗಳ, ಪಕ್ಷಿಗಳ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸಮ್ಮೇಲನವೇ ಅಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಕೊಂಬೆಗೆ ತೂಗಿ, ಹಾರಿ, ಲಾಗ ಹಾಕುವ ಮಂಗಗಳು ಕಂಡವರನ್ನು ಅಣಕಿಸುವ ಮೋಜೆ: ಮೋಜು! ಈ ಪ್ರದೇಶ-ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳಿಂದ, ಸಿಹಿ ನೀರಿನ ಝರಿ, ತೊರೆ, ಕೊಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಅಳಿಲು, ಮೊಲ, ಬರ್ಕ (mouse-deer), ಕೆಮ್ಮೆ (wild sheep), ಕಡವೆ (stag), ಜಿಂಕೆ (deer), ಚಿತ್ರಾಂಗ (Chital, ದುಡ್ಡು (Wild Buffalo), ಕಾಟಿ (Bison), ಆನೆ ಮೊದಲಾದ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಏನೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕುವ ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ, ತೋಳ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳಿಗೂ ಇದು ನಿವಾಸ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ದಯಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವರು-ಸಣ್ಣವರು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಹಸಿವಾದಾಗ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಲೇಬೇಕು. ಇದು ಅಡವಿಯ ಜೀವನ ಕೂಟದ ಮರ್ಮ.

ಅಡವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಜಂತುವಿಗೂ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯ ಸಾಧನ-ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ ಒದಗಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವನಚರ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಬದ್ಧವಾದ ಸವತೋಲ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ, ಹಾವು, ಹರಿಣ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ತನ್ನ ಬಲವೆಷ್ಟು? ದೌರ್ಬಲ್ಯವೇನು? ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅರಿತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಂಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಜೀವನನಿರ್ವಾಹ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿದ ನಂಟು : ಇಂದು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಜನ ಮರಗಳನ್ನು ಕೆಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಖಾಲಿಯಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೆಟ್ಟರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲ. ಕಾಡು ನಾಶವಾಯಿತೆಂದರೆ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಾಮ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಈ ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಅವತಾರ ಮುಗಿದರೂ ಮುಗಿದೀತೆ.

ಒಂದು ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿ ಅಲ್ಲಿನ ನಿಸರ್ಗ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕ ಮಾತು. ನಾವು ಮನುಷ್ಯರು ವಿವೇಚನಾಪರರು : ಇತರ ಜೀವಿಗಳ ಹಾಗೆ ಸಂತಾನೋತ್ಪಾದನೆಯೇ ನಮ್ಮ ದೈಯವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಚಕಾರ ಕೊಡುವಷ್ಟು ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳಾಗಿ ಹೋದರೆ, ಇನ್ನು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖದ ಸಂಗತಿ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

ಇಂದಿಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ನಾನು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೇಳೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉಡ (Monitor), ಬೇರು (Toddy cat), ಕೆಂಚಳಿಲು (Red-squirrel), ಮುಸುವ (ಕಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭೇದ) ಗಳು ಈಗ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕೆಂಚಳಿಲನ್ನಂತೂ ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆಸುರೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಬೇಟೆಗಾರ ಮಾನವ. ಹಗಲು ಇರುಳೆನ್ನದೆ ಬಗಲ ಮೇಲೆ ಕೋವಿ ಹೊತ್ತು ಇಂಥ ಸಾಧು ಜೀವಿಗಳ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ : ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಕಡವೆಯೊಂದನ್ನು ಏಳೆಂಟು ಬೇಟೆಗಾರರು ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಹತ್ತಿರದ ಕಾಡಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿ ದೂರ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಕಡವೆ ಅವರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಣಗಾಡಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಓಡಲಾಗದೆ ಯಾರದೋ

ತೋಟವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದ ಈ ಬೇಟೆಗಾರರು ಅದರ ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಇಂಥ ಪ್ರಕರಣ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಹೊಸದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ ಎಂದರೆ ಅಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಭಾರತವು ನವಿಲನ್ನು ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಕ್ಕಿಯೆಂದು ಸಾರಿ, ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಕವಿ, ಕಲಾವಿದ, ರಾಜರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವೆನಿಸಿದ ಈ ಮೋಹಕ ಪಕ್ಷಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗೌರವ ನೀಡಿದುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ದೇಶದ ಅತಿ ಸುಂದರ ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಆರಿಸುವುದು ತುಂಬ ತೊಡಕಿನ ಕೆಲಸ. ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಚೆಲುವಾದದ್ದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಚಂದವೇ ಕಾಣಿಸದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಲ್ಲ... ಆದರೂ ನವಿಲು ಭಾರತದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿ ಮನೋಹರ ಪಕ್ಷಿಯೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನವಿಲು ಪೂರ್ವ ದೇಶಗಳ ವಿಶೇಷ ನಿವಾಸಿ. ಜಾವಾದ ಹಸಿರು ಕಂಠದ ನವಿಲು, ವಿಯೆಟ್‌ನಾವಿನ ಕಪ್ಪು ಕಂಠದ 'ಜಪಾನಿ' ನವಿಲು, ಆಫ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಶುದ್ಧ ಬಿಳಿ ನವಿಲು-ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಸಿಂಹಳದಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕಾಣಬರುವ ನೀಲಕಂಠ ನವಿಲು ನವಿಲುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿ ಸುಂದರವಾದುದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವು ಬಹುವಾಗಿ ವೃಂದಾವನ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಚಿತ್ರಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಹಿಂದಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ನವಿಲುಗಳು ಬೇಟೆಗಾರರಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದನೀಯ.

ನವಿಲುಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ಶತ್ರುವಲ್ಲ: ಎಷ್ಟೇ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಟ್ಟೆ ಹುಲಿಗಳಿಗೆ ಇವು ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತವೆ. ಹುಲಿ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನವಿಲು ಕಂಡರೂ ಹರಿದಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮೈಯ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಸೊಬಗಿನ ಮೈಮರೆತು ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನವಿಲಿನ ಬೇಟೆಗಾರರಿಗೆ ಇದರ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತು. ಕೆಲವೇಳೆ ಚಿಟ್ಟೆಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಇವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಕ್ರಮವೂ ಉಂಟು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನವಿಲು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಲಾಂಛನವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕೆ? ಅವುಗಳ ಸುಖದುಃಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡವೆ? ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನ್ಯೂಸಿಲೆಂಡ್ ಜನರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿಹ್ನೆಯಾದ ವಿಚಿತ್ರ 'ಕಿವಿ' (kiwi) ಹಕ್ಕಿಯ ಗತಿಯೇ ನಮ್ಮ ನವಿಲಿಗೂ ಬಂದೀತು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೫೦೦ ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ೫೦೦ ಜಾತಿಯವು ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಚಳಿ ದೇಶಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಬೆಚ್ಚನ್ನ ನಾಡಿಗೆ ವಲಸೆ ಬರುವ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಂದು ಪಕ್ಷಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಗಗನ ವಿಹಾರಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರ ಸೀಮೆಗಳ ಸಂಕುಚಿತ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ, ಎಷ್ಟೋ ಸಾವಿರ ಮೈಲಿ ದೂರ ಹೊರನಾಡಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರದ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹಾರಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಚಳಿಗಾಲ ಕಳೆದು ವಸಂತಕಾಲ ತಲೆದೋರುತ್ತಲೇ ಅವು ಮತ್ತೆ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ರಹಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಪಕ್ಷಿಯಾತ್ರೆ ನಿಸರ್ಗಪ್ರಿಯರನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಪಕ್ಷಿಯಾತ್ರೆಯ ಕುರಿತು ಭಾರತದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಕ್ಷಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಮುಂಬಯಿಯ ನ್ಯಾಚುರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಸೊಸೈಟಿ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಶ್ರೀ ಸಾಲಿಂ ಅಲಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. "ಬಿಸಿನೆತ್ತರು, ತುಪ್ಪಳದ ಹೊದಿಕೆ, ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಹಾರಾಟದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪರಮಾವಧಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ". ತುಪ್ಪಳದ ಬಿಸಿ ಹೊದಿಕೆ ಚಳಿಗಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದೀತು. ಆದರೆ ಅಂಥ ಸಮಯ ಚಳಿನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ದೊರಕುವುದು ತೀರ ಕಷ್ಟಗುತ್ತದೆ, ಆದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವು ನಮ್ಮ ದೇಶದತ್ತ ಸಾಗಿಬರುತ್ತವೆ. ಇಂಥದೊಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ಪಕ್ಷಿ-ಸೈಬೀರಿಯ ಹಂಗರಿಯಿಂದ, ಜರ್ಮನಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮದೇ ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಬರಬಹದು; ನಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಿನದೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ಇಂದು ನಾವು ಹೆಸರು ಕೂಡ ಕೇಳಿರಿಯದ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಮೃಗ-ಪಕ್ಷಿಗಳು ನಿರ್ವಂಶವಾಗಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ! ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿ ಜನ್ಮ ತಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಇವುಗಳೂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಬಾಳುವೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ, ಮಾನವನ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ತಲಪಿದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ನಮಗುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ: ಅಫ್ರಿಕಾ ಖಂಡದ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೂರಿಷಸ್ ಎಂಬ ದ್ವೀಪವೊಂದಿದೆ. ೧೬ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನ ಇಲ್ಲೊಂದು ದ್ವೀಪವಿದೆಯೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೫೯೮ ರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನೆಲೆಗಳ ಅನ್ವೇಷಕರಾಗಿ ಹೊರಟ ಕೆಲ ಡಚ್ ವಲಸೆಗಾರರು ಈ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಫ್ರೆಂಚ್‌ರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ರೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಯೂರಿದರು. ಡಚ್ಚರು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದಾಗ ಮಾನವರಿದ್ದ ಗುರುತಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ದ್ವೀಪವೆಲ್ಲ ಖರ್ಜೂರದ ಮರಗಳಿಂದ, ಸೊಂಪದ ಹಸಿರು ಕಾನನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿನ ನಿಸರ್ಗ ಒದಗಿಸಿದ ಖರ್ಜೂರದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛ ತಿಂದುಸುಖವಾಗಿ ಕಾಲ

ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪಾರಿವಾಳದ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪಕ್ಷಿಯೊಂದು ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅದನ್ನು ಅವರು 'ಡೋಡೋ' (Dodo) ಪಕ್ಷಿಯೆಂದು ಕರೆದರು. (ಡೋಡೋ 'ಎಂದರೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಕು ಇಲ್ಲವೇ ದಡ್ಡನೆಂದಾಗುತ್ತದೆ.) ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕ ದಡ್ಡ ಪಕ್ಷಿಯೇ ಆಗಿತ್ತದು. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಂಸಕ್ಕಿಂತ ತುಸುವೇ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಹಾರಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಎರಡು ಚಿಕ್ಕ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದೆಷ್ಟು ಸುಲಭ ಎಂದೂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ನೋಡಿ ಗೊತ್ತಿರದ ಈ ಮುಗ್ಧ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಅವನನ್ನೇ ವಿಶಿ ಮಿಶಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟವು. ಈ ಎರಡು ಕಾಲಿನ ದುಷ್ಟಪ್ರಾಣಿ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಕುಲವಿನಾಶದ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಬಹುದೆಂದು ಪಾಪ. ಅದಕ್ಕೇನು ಗೊತ್ತು? ಡಚ್ಚರ ಹಸಿವಿನ ಬಾಯಿಗೆ, ಅವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಾಯಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಈ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಲಿಯಾದ ಕತೆ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೦೦ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಈ ಪಕ್ಷಿ ನಿರ್ವಂಶವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಡಚ್ಚರ ನಂತರ ಮೂರಿಷನ್‌ಗೆ ಬಂದ ಫ್ರೆಂಚರಿಗೆ, ಇಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಈ ಪಕ್ಷಿಯ ಗುರುತಿನ ಲೇಶ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಡೋಡೋ ಹಕ್ಕಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಂದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಮ್‌ನಲ್ಲಿದೆ. ಡೋಡೋದಂತೆ ಹಾರಲು ಬರದ 'ಮೋವಾ' (Moia) ಪಕ್ಷಿಯು ೬೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಪೆಂಗ್ವಿನ್ ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದ 'ದೊಡ್ಡ ಆಕ್' ಎಂಬ ಪಕ್ಷಿ ಲ್ಯಾಬ್ರಡಾರ್, ಗ್ರೀನ್‌ಲಂಡ್, ಐಸ್‌ಲಂಡ್ ಮತ್ತು ನ್ಯೂ ಫೌಂಡ್‌ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿತ್ತು. ೧೮೪೪ ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿಯ ಕೊನೆಯ ಜೋಡಿ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬೆಲ್ಲ ಈಗ ನಿರ್ವಂಶವಾಗಿದೆ.

“ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಹು ಅಪರೂಪವಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮೂರು-ಪರ್ವತದ ಕ್ವೇಲ್ (Ophrysia superciliosa), ಜೆರ್ಡಾನ್ಸ್ ಕರ್ನರ್ (Rhinoptilus bitorquatus) ಹಾಗೂ ಕೆಂಪು ತಲೆಯ ಬಾತುಕೋಳಿ, ಮೊದಲನೆ ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಿಮಾಲಯದ ಆರೇಳು ಸಾವಿರ ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಕೆಳಗೆ ಮಸಲಾರಿ, ನೈನಿತಾಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತಂತಹವು. ೧೮೬೬ ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸುಳಿವನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಕಂಡೂ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಗೋದಾವರಿ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ, ನಲ್ಲೂರು, ಕಡಪಾ, ಭದ್ರಾಭಲಂ, ಅನಂತಪುರಗಳ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ೬೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ೧೯೦೦ ರಿಂದ ಈಚೆಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯದು ನೇಪಾಳದಿಂದ ಆಸಾಮದವರೆಗೆ ಮಾಲಯದ ಕೆಳಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಣಿಪುರದಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಕಂಡ ದಾಖಲೆಯಿದೆ. ೧೯೩೫ ರಲ್ಲಿ ಈ ಹಕ್ಕಿ ಗುಂಡಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾದ ವರದಿಯ ನಂತರ ಅದರ ಸುಳಿವು ಯಾರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಸಾಲಿಂ ಅಲಿಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿಂದು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಪಕ್ಷಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕೆಲ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಭತ್ತ, ಗೋಧಿ, ಜೋಳ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆದರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸರಕಾರಿ ಪಕ್ಷಿಧಾಮಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಇತರ ಬೀಜಯುಕ್ತ ಹುಲ್ಲಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜೀವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೈತರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಹಾವಳಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ನಿರುತ್ತಾಹಗೊಳಿಸಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಭಯಗೊಳಿಸುವ ತರತರದ ಸ್ಫೋಟಕಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಹೊಲಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಾವಲು ಜೋಪಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಾಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ. ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬಾರದ ಹಾಗೆ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವುದು, ತಮಟೆ, ಡಬ್ಬ ಮೊದಲಾದ ಧ್ವನಿಯುಕ್ತ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುವುದು, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಎತ್ತರದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುಹಾಕುವುದು ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಉಪಾಯಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹೊಲದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತೂಗುಹಾಕುವ ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುವುದು ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕ್ಷೇಮಕರ. ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬೆಳೆಗೆ ಹಾನಿ ಮಾಡುವ ಎಷ್ಟೋ ಜಾತಿಯ ಕೀಟಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಗುಬ್ಬಿ, ಗಿಳಿ ಇಂಥವೇ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಜ್ಞಾನ ನಮಗಿರಬೇಕು. ಅಮೇರಿಕದವರ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಹೊಲಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಯೋಜನೆ-ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆಹಾರ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರಗೊಳ್ಳುವ ತನಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹುದಲ್ಲ. ಅದರೆ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅಪಾಯವಾಗದಂತೆ ಸ್ಫೋಟಕಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕತೆ ಹೀಗಾದರೆ, ಮೃಗಗಳದೇ ಬೇರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಗಳ ಕುಲ ನಾಮಾವಶೇಷವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಶತಮಾನದ

ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ೪೦ ಸಾವಿರ ಹುಲಿಗಳು ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಈಗ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೮೨೬ ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹುಲಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮೃಗವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿ, ಅದರ ಸಂತತಿ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ೪ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ೬ ವರ್ಷಗಳ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಆದರೆ ಈ ಯೋಜನೆ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನೀವು-ನಾವು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹುಲಿಗಳ ಛಾಯಾಚಿತ್ರವನ್ನಷ್ಟೇ ತೋರಿಸುವ ಗತಿ ಒದಗದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ಬಿಳಿ ಹುಲಿ (white tiger) ದಿಲ್ಲಿಯ ಮೃಗಾಲಯದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕಾಡ ಬೆಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾದ ಬಂಗಾರದ ಮೈಬಣ್ಣದ ಬೆಕ್ಕು (Golden cat) ತೀರ ಅಪರೂಪ. ಎರಳೆಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ, ಕಾಟಿಯಷ್ಟೇ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ನೀಲಗಾಯಿ ಇಲ್ಲವೆ 'ನೀಲದನ' ನೀಲಗಿರಿಯ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ನಮ್ಮದೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಕಪ್ಪು ಚಿರತೆ (Black Panther) ಅತ್ಯಂತ ವಿರಳವಾಗಿದೆ. ಖಡ್ಗ ಮೃಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಕೇವಲ ಐನೂರು |

ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯಿಂದ ಸಕಲೇಶಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ 'ಶಿರಾಡಿಘಾಟಿ'ಯ ದೃಶ್ಯ ರಮಣೀಯವಾದದು. ಘಾಟಿಯ

ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಚಿತ್ರಾಂಗ, ಕಡವೆ ಸಿಂಗಲೀಕ (ಕೇಸರವುಳ್ಳ ಕರಿಯ ಬಣ್ಣದ ಕೋತಿ) ಮೊಲ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬೇಟೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕತ್ತಲಾದೊಡನೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡದಾಟುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೋವಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವುದು ಬಲು ಸುಲಭ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಮೋಟಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೂರದಿಂದಲೂ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು, ಕೇರಳ ಮುಂತಾದ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬೇಟೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ, ಹೊರ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಾಡದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಮೃಗಾಲಯಗಳಿವೆ, ಪಾರ್ಕುಗಳಿವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವ ಸೊಗಸಾದ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ. ದೊಡ್ಡವರಿಗಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿವೆ. ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವೆ: ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಂಘಗಳಿವೆ; ಅವುಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುವವರಿದ್ದಾರೆ: ಕೇವಲ ಸುತೋಷಪಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೂರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿಚಾರವಂತಿರಲಿ, ಸದ್ಯ ಓದು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಲ್ಲ. 'ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ನಾಳಿನ ಜನಾಂಗ' ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಜತೆಗೆ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಸಚಿತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕು. ಮೃಗ, ಪಕ್ಷಿ, ಹಾವು, ಹಾತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಬಹುವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು. ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದರ ಜತೆಗೆ, ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮೃಗಬೇಟೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಕಾನೂನು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ. ನಮ್ಮ ಧೀಮಂತ ವರ್ಗ ಇತ್ಯ ಆಳವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಬೇಕು.

ಇಂದು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ನ್ಯಾಚುರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಸೊಸೈಟಿ', ದೆಹಲಿಯ ಕೆಂಪುಕೋಟೆಯ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಆಸ್ಪತ್ರೆ-ಇವೆರಡೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಮಗ್ನವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಇಂಥ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೃಗಾಲಯಗಳು ವಿದೇಶಿ ಮೃಗಾಲಯಗಳಿಗೆ ಸರಿಗಟ್ಟಲಾರವಾದರೂ ಕನಿಷ್ಠ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗುವಂತಾಗಬೇಕು. ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ (Sanetuary) ಗಳಿಗೆ ಜನ ಬಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅನುಕೂಲತೆ ಇರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ತೀರ ತಡವಾಗುವ ಮುನ್ನ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಮುಂದಾಗಬೇಕು. ಜೀವ ಜೀವಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರಿಯಲಾರದಂತಹ ಅಂಧತ್ವ ನಮಗೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬೇಡ.

ಲೇಖನ ಗ್ರಂಥಖಣ

BIRD LIFE-By Noko Tinbergen.

THE BIRDS-By Roger Tory Peterson And the aditors of Life.

THE BOOK OF INDIAN BIRDS-By Salim Ali.
THE BOOK OF INDIAN ANIMALS-By S.H.Prabher.
ಜೀವ, ಜೀವನ-ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ.

ನಾನು

ನಾನು

ಎಂ. ಪಿ. ಮನೋಹರ ಚಂದ್ರನ್

ಕೊಳಕುಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಸರ್ಪದ ಗೊಂದಲ. ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯ
ಸೀಳಿ ಮಿಂಚಿನ ಪ್ರವಾಹ, ಗುಡುಗಿಲ್ಲದ ಮಳೆ ಬಂದಾಗ
ಅಣುರೂಪಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ.
ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ.

ಬೆಳೆದೆ : ಅ ಆ ಇ ಈ, ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಇತ್ಯಾದಿ
ವಿಟಮಿನ್ ಪಾಠ ಗುಳಿಗೆಗಳ ವರ್ಷಕೊಂದು ನುಂಗುವ ಪರಿಪಾಟ.
ಬೆಳೆದೆ: ಬೆಲೂನ್ ಉದಿದೆ. ದಂಗುರುಗಿನ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿದೆ.
ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದೆ.
ಜಗತ್ತು ಕಂಡೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಧರ್ಮರಾಯ, ಗಾಂಧಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪಣ ಒಡ್ಡಿ
ಪಗಡೆ ಸೋತೆ, ದುರ್ಯೋಧನಗೆ ಋಷಿ ಋಷಿ
ಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟೆ. ಶಕುನಿಯಾದೆ.
ಕುಗ್ಗಿದೆ: ಕುಗ್ಗಿ ಕುಗ್ಗಿ ವಾಮನನಾದೆ, ಕಪ್ಪೆ ಬೆಲೂನ್ ಉದಿ ಹಿಗ್ಗಿದೆ.

ಸುಕ್ಕುಗಳು; ಮಡಚುವ ಸುಕ್ಕುಗಳು.
ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಹಾಕಿ ಸೋತೆ ಆದರೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ.
ಕೊಳಕುಮಂಡಲದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿವೆ
ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಲಾಡಿಹುಳುಗಳು, ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಮುಖ ನನ್ನದು
ಉಳಿದವಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬಾಲ.
ನಾನು ಸತ್ತಿಲ್ಲ.

ಪ್ಯಾರಾಸೈಟ್

ಎ. ಎನ್. ಪ್ರಸನ್ನ

ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಆಚೆ ದೃಷ್ಟಿ ಎಸೆದೆ. ಗೋಪಿ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಎದ್ದು ಆಗಲೇ ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದ Of Human Bondage ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಸರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ರೆಪ್ಪೆಗಳ ಮೇಲೆ ಫಿಲಿಪ್‌ನ ಕುಂಟು ನಡಿಗೆ, ಮತ್ತೆ ಗೋಪಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಕುಂಟುವ ಫಿಲಿಪ್‌ಗೂ ಫಿಟ್ಸ್ ಅಟ್ಯಾಕ್‌ಗಳಿಂದ ಕೃಶವಾದ ಅವನಿಗೂ ತಾಳೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಸರಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ ನೋಡಿದೆ. ಸ್ಯೂಲಿಗೆ ಹೊರಟ ಹುಡುಗರ ಗುಂಪು ಆ ಕಡೆ ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಮರಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅವುಚಿಕೊಂಡು ಇಳಿದು, ಕಾಂಪೌಂಡ್ ಹತ್ತಿ ಚಜ್ಜಾ ಮೇಲೆ ಎಗರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೋತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕಿ ರೇಗಿಸಿದರು. ಹುಚ್ಚು ಮುಂಡೇವು ಅನ್ನಿಸಿತು. ರೂಮಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಾಣಿಗೆ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ.

ಅವಳು ಏನೂ ಹೇಳದೆ ಗೋಪಿ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು.

“ಇವತ್ತು ರಜ ಹಾಕಿದೀರಾ?” ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಮತ್ತೆ ಮಲಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟೆ. ದಿಂಬಿನ ಕೆಳಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ವಾಚು ತೆಗೆದೆ. ಆಗಲೆ ಏಳುವರೆ. ಎದ್ದು ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಓಡಿದೆ.

“ಶೇವಿಗೆ ನೀರು” ಎಂದಂ ಗೋಪಿ ನೀರಿನ ಕಪ್ಪು ತಂದಿಟ್ಟ.
“ಪಿಲ್ಸ್ ತೊಗೊಂಡೆಯಾ”-ನನ್ನದು ಮಾಮೂಲು ಪ್ರಶ್ನೆ.
“ಇಲ್ಲ”

ರೆಜರ್‌ಗೆ ಬ್ಲೇಡು ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಗಡ್ಡ ಚುಚ್ಚಿತು.

“ಪಿಲ್ನೆಲ್ಲ ಮೊನ್ನೆಗೇ ಮುಗಿದು ಹೋಯ್ತು.... ನೀನು ನಿನ್ನೆ ತರ್ತೀನೀಂತ ಹೇಳಿದ್ದಿ?”
“ಹೋಗು ಶೇವ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದೆ.

ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ಹಳೇ ದೋಸ್ಟ್ ನಾಗರಾಜ ಸಿಕ್ಕು ಇಡೀ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹರಟೆ. ಸಿಗರೇಟ್‌ಗೇ ಟೈಂ ಸಾಲಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಎಷ್ಟೊತ್ತಿದ್ದರೂ ತರಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೂರಂಟು ಡಾಕ್ಟರು, ಔಷಧಿ ಟೈ ಮಾಡಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಕಲೀಗು ವೆಂಕಟರಾಮ್ ರೆಕಮೆಂಡ್ ಮಾಡಿದ ಡಾಕ್ಟರು ಪ್ರಿನ್ಸ್‌ಕ್ಯೆಬ್ ಮಾಡಿದ್ದು ಒಂದಿಷ್ಟು ಉಪಯೋಗ ಕಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರದ್ದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾಯಿಂಟು : ಪಿಲ್ಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬ್ರೇಕ್ ಮಾಡಕೂಡದು ಅಂತ. ಈಗ ತಾನೆ ಅವರು ಆ ಮಾತು ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಾವನೆ. ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಕಸಿವಿಸಿ.

ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಮೀಟರ್ ನೋಡಿ, “ಆಗಲೇ ಎಷ್ಟೊಂದು ಯುನಿಟ್ಸ್‌ಗ್ಲೋಗಿದೆ... ..ಇನ್ನೂ ಎಂಟು ದಿನ ಇದೆ ಅವನು ರೀಡಿಂಗ್‌ಗೆ ಬರೋದು” ಎಂದ.

“ಸ್ಟಿಚ್ ಹಾಕಿದ್ದು ಯಾವಾಗ?” ಎಂದೆ.

“ಆರೂ ಕಾಲು”.

ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ. ಬಿಸಿಬಿಸಿ ನೀರು ಮೈಮೇಲೆ ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ಪಿಲ್ಸ್ ಮರೆಯಬಾರದಿತ್ತು ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಪಿಲ್ಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬ್ರೇಕ್ ಆದ್ದರಿಂದ ಇವತ್ತು ಅಟ್ಯಾಕ್ ಆದರೆ? ಗಾಬರಿಯಾಯ್ತು, ಈ ಮೊದಲು ಅಟ್ಯಾಕ್ ಆದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದವು. ಮೈ ತುಂಬ ಭಯ, ಅಸಹ್ಯದ ಮುಳ್ಳು.... ರಜ ಹಾಕಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ?... ಆದರೆ ಹಾಳಾದ್ದು ವರ್ಷದ ಕೊನೆ ಸಿ ಎಲ್. ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಡ್ ಆಫೀಸ್‌ಗೆ ಇವತ್ತು ಅರ್ಜಂಟ್ ಸ್ಟೇಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಳಿಸಬೇಕು, ಫ್ರೆಂಚ್ ಲೀವೂ ಮಾಡಕ್ಕಾಗಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ಇವತ್ತು, ಅದು ಇದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಸ್ಟ್ರೀನ್ ಮಾಡಿಕೋ ಬೇಡ ಅಂತ ಹೇಳಬೇಕು.

ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಬರುವಾಗ ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಗೋಪಿ ಚಟ್ಟಿ ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದ, ಸಿಟ್ಟು ಪುಟಿಯಿತು. “ಏಳೋ....ಎದ್ದೇಳೋ..” ಎಂದು ಕೈ ಹಿಡಿದಳೆ. ತಕ್ಷಣ ವಾಣಿ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, “ಅಲ್ಲೆ ಅವನಿಂದ ಇಷ್ಟು ಚಾಕರಿ ಮಾಡಿಸ್ಕೊ ಬೇಡ ಅಂತ ಸಾವಿರ ಸಲ ಹೇಳಿದೀನಿ... ತಲೆಲೇನಿದೆ... ಕೆಲಸದವರ ಹಾಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಆರಿಸೋದರಿಂದ ಹಿಡಿದ ಹಂಡೆಗೆ ನೀರು ತುಂಬೋವರೆಗೂ ಎಲ್ಲ ಅವನಿಂದ ಮಾಡಿಸ್ತೀಯಲ್ಲ ನಾಚಿಕೆ ಯಾಗಲ್ಲ ನಿಂಗ್...ಅವನ್ನ ಏನೂಂತ ತಿಳೊಂಡಿದೀಯೆ?...”

ಕೂಗಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಾಯಿತು, ಗೋಪಿ ತೋಚದೆ ನಿಂತಿದ್ದ.

“ನೋಡಿ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀವು ತಲೆ ಹಾಕೈದಿ...ನೀವು ಏನು ಹೇಳಿದ್ರೂ ಅಷ್ಟೇ...ಅಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಕನಿಕರ ಇರೋರು ಅವನಿಗೊಂದು ಕೆಲ್ಸ ಕೊಡ್ತೀ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ನೋಡೋಣ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೀರಿದಳು.

“ನೋಡ್ತಾ ಇರು, ಅದೂ ಆಗತ್ತೆ, ಅವನಿಗೆ ಕೆಲ್ಸ ಕೊಡಿಸುವಷ್ಟು ಇನ್‌ಫ್ಲುಯೆನ್ಸ್ ನಂಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ತಿಳೊಂಡಿದಿ ತಾನೆ?...ರಾಮಚಂದ್ರನಿಂದ ಉತ್ತರ ಬರ್ಲಿ ಆವಾಗ ನಿಂಗ್ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ. “

“ಓ...ನೀವು ಟೈ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಫ್ರೆಂಡ್‌ಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದಿದ್ದೀರಾ ...ಆಗ್ಲಿ, ಅದೂ ಆಗ್ಲಿ....ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ...ಇವೆಲ್ಲ”.

“ನಿಂಗ್ ಅವನ್ನ ಕಂಡರೆ ದ್ವೇಷ, ತಾತ್ಕಾರ” ಎಂದೆ.

ಅವಳು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳ ವಾದ, ವರ್ತನೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ತರಿಸಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲಿಮೆಂಟರಿ ಗ್ರಾಟಿಟ್ಯೂಡ್ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಅವಳ ಸ್ವಾರ್ಥ ಎಕ್ಸೆಂಟ್ರಿಸಿಟಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಇದೆಂಥ ಹೆಂಗಸು ಎನ್ನುವ ಮುಜುಗರದ ಒತ್ತಡ ಮೈಯೊಳಗೆ, ಪ್ರಾಯಶಃ ನಾನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವ ಸಮಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸುವ ಗೋಪಿಯ ಸುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮನಸ್ಸು ಬಗುರಿಯಾಡುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಕಾರಣವೇ ಅಥವಾ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾರಣವೇ ಬಗೆ ಹರಿದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಸೆಂಟಿಮೆಂಟಲ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ -ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಸಿಟ್ಟು, ಬೇಸರ, ಮುಜುಗರ ತರಿಸಿದರೂ ಅವನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಾಲಂಗೋಚಿ. ಅವನು ಎದುರಿಗಿದ್ದರೆ ಒಂದು ರೀತಿ ಸಂಕಟ; ಸಮಾಧಾನ. ಎದುರಿಗಿಲ್ಲದಾಗ ಆತಂಕ; ನಿರಾಳ. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಕಾವಲು. ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ಬೇಟೆ.

“ಸಾಯಂಕಾಲ ಬರ್ತಾ ಪಿಲ್ಸ್ ತರ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಉಟ ಮುಗಿಸಿ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೊರಟೆ.

ಆಫೀಸೊಂದು ಸಂತೆ. ಜನರು-ಪೇಪರುಗಳ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಓಡಾಟ. ಗುಜುಗುಜು ಮಾತು, ಆ ಕಡೆ ಟೈಪ್‌ರೈಟರ್‌ಗಳ ಚಟಪಟ ಶಬ್ದ. ಫೋನುಗಳ ಟ್ರಿನ್‌ಟ್ರಿನ್ ಶಬ್ದ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಸಿಯೂ ಕೇಳದ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತ ವೃತ್ತ-ಗೋಡೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಫೈಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಲೆ ಹೂಳಿದೆ.

ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಕೈಯಿಟ್ಟಂತಾಗಿ ತಿರುಗಿದೆ. ಆಂ! ರಾಮಚಂದ್ರ, ಎಕ್ಸೈಟ್ ಆದೆ. “ಓ ಯಾವಾಗ ಬಂದೆಯೋ....ನಿನ್ನ ಕಾಗದ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟ್ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೆ” ಎಂದು ಕೈಕುಲುಕಿ, “ಒಂದ್ನಿಮಿಷ ಇರು” ಎಂದು ಕುರ್ಚಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಪೇಪರುಗಳನ್ನ ಸರ್ವ್ ಮಾಡಿ “ಸುಬಾನ್” ಎಂದು ಕೂಗಿದೆ. ಅವನು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ, ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಡೆ ಸ್ಮೈಲ್ ಎಸೆದು ಕಾದೆ. ಸುಬಾನ್‌ಗೆ ಪೇಪರುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. “ಸಾಹೇಬರಿಗಾ” ಎಂದ. ತಲೆ ಹಾಕಿ, ಎದ್ದೆ.

ಕ್ಯಾಟೀನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಕಾಫಿ ಆರ್ದರ್ ಮಾಡಿದೆವು. ಅನಂತರ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚುತ್ತಾ, “ಈಗೇಳು” ಅಂದ.

“ನನ್ನ ಕಾಗದ ಬಂತೆ?”

“ಏನು ವಿಷಯ?”

“ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಡಿಟೇಲಾಗಿ ಬರೀಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ....ಅದಕ್ಕುಂಚೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಏನು....

ಅರ್ಜಂಟಾ”.

“ಅಂಥಾದ್ದೇನಿಲ್ಲ....ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲ್ಸ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳು”.

“ನೋಡು ನಂಗೊಬ್ಬ ತಮ್ಮ ಇದಾನೆ-ಗೋಪಿ...”

“ನೀನು ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗ್ಲೋ ಅವನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ”.

ಅವನಿಗೆ ಬಿ.ಎಸ್ಸಿ. ಪಾರ್ಟ್ ಗ್ರಾಜುಯೇಟ್. ಈಗ ಮೂರು ವರ್ಷದಿಂದೂ ಅವನ ಕಂಪ್ಲೀಟ್ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆಗ್ರಿತ್ತೇನೋ ಆದ್ರೆ, ಅವನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಫಿಟ್ ಬರೋದಕ್ಕೆ ಶುರುವಾಯ್ತು...ಯಾವಾಗ್ಲಿಂದ ಅದ್ರೆ..., ನನ್ನ ಮದ್ದೆಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮುಂಚೆ. ಮದ್ದೆಗೆ ನೀನು ಬಂದಾಗ ಹೇಳಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೊದ ಮೊದಲು ಹದಿನೈದಿಪ್ಪತ್ತು ದಿನಕ್ಕೆ ಅಟ್ಯಾಕ್ ಆಗಿತ್ತು, ಬರ್ರಾ ಬರ್ರಾ ಇಂಟರ್‌ವಲ್ ಕಡಿಮೆ ಆಗ್ತಾ ಬಂತು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಮೆಂಟಲಿ, ಫಿಸಿಕಲಿ ತುಂಬ ವೀಕ್ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಅವನ ಡಿಗ್ರಿ ಮುಗಿಸಕ್ಕೆ ಆಗಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ....”

“ಪ್ರೀಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಕೊಡಿಸಿದ್ಯಾ?”

“ಆಯ್ತು. ಎಲ್ಲ ಥರ ಟೈ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ಲಿಕ್ ಆಗಿದೆ. ಅದೂ ಕೂಡ ಸೆಂಟ್‌ಪರ್‌ಸೆಟ್ ಇಫೆಕ್ಟಿವ್ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ. ಅವನೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೀರ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದಾನೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಯಾವಾಗ್ಲೂ ತೀರ ಮಂಕಾಗಿ, ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣ್ತಾನೆ”.

“ಆದ್ದರಿಂದ...”

“ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೊಂದು ಕೆಲ್ಸ ಕೊಡಿಸಿದರೆ ಒಂದು ಹವ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ.”

“ಹುಂ”

“ನನ್ನ ಪೊಸಿಷನ್ ನಿಂಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನ ಕೇಳೋಣಂತ ಡಿಸೈಡ್ ಮಾಡ್ಲೆ ಏನಂತೀ...”

ರಾಮಚಂದ್ರ ಕೊನೆ ಗುಟುಕು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಮತ್ತೆ ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿ ಹೊಗೆಯ ರಿಂಗುಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ಯೋಚಿಸಿದ. ಅವನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡಿದೆ.

“ಹುಂ...ಆಗ್ಲಿ...ಒಂದು ಅವಕಾಶ ಇದೆ....ನಿಂಗೆ ಛಾನ್ಸ್ ತಗೊಳ್ಳೋದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಕಳಿಸು ನೋಡೋಣ” ಎಂದ

“ಓ ಎಸ್ ಐ ಆಮ್ ರೆಡಿ” ಎಂದೆ.

“ಸರಿ ಹಾಗಾದ್ರೆ, ನಾಳೆ ನೋಡ್ತೀನಿ” ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೊರಟ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವಿಶ್ ಮಾಡಿದ. ಗೋಪಿಗೊಂದು ಸ್ನಾನ ನಿರ್ಮಾಣವಾದರೆ ಸಾಕು ಅದುಕೊಂಡು ಕಾಲು ಹಾಕಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಆಫೀಸಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಋಷಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ, ಒಳಗೆಲ್ಲೋ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸರಿಯುವ ಲಹರಿ. ಇನ್ನರ್ಧ ಗಂಟೆ ಕಳೆದರೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬಂದಿದ್ದರ ವಿಷಯ ಹೇಳಬೇಕು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಾನೆ ಉರಿದುಬಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿಸಿ ಛೇಡಿಸಬೇಕು.

“ಸರ್ ನಿಮ್ಮ ಪಿ ಅಂಡ್ ಟಿ ಫೋನು” ಎಂದು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಹೇಳಿದ ಸುಬಾನ್. ಎದ್ದು ಕ್ಯಾಜುಯಲ್ಯಾಗಿ ರಿಸೀವರ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಕಾತರದ ಧ್ವನಿ. ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯ್ತು. ಮಾತಾಡಿದವರು ಅಂಗಡಿ ಶೆಟ್ಟರು.

“ಬನ್ನಿ ಸಾರ್...ತಕ್ಷಣ ಬನ್ನಿ....ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಬ್ರದರ್ನು ಫಿಟ್ಸ್ ಬಂದು ಬಿದ್ ಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ..”
“ಆಂ”

“ಇವನು ಗಾಬರಿಯಾಗ್ಬೇಕಿಲ್ಲ....ಏನೋ ನಮ್ಮಲ್ಲಾದ್ರಿಂದ....”

ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಫೀಸು ಕರಗಿ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಅಪರಾಧಿಯಾದೆ. ಶೆಟ್ಟರಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿರಬಹುದಾದ ವಿವರಗಳ ಕುದುರೆ ಜಿಗಿಯಿತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿದ್ದವರು ದಿಢೀರನೆ ಅರ್ಧ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯಾಕ್ಯೂಮ್ ಕವಿಯಿತು. ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಉಸಿರಿನ ಉಯ್ಯಾಲೆ ನಾರ್ಮಲ್ ಆದ ನಂತರ ಪರ್ಮಿಷನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ವಿಷಯವೇನೆಂದು ವೆಂಕಟರಾಮ್ ಕೇಳಿರಬೇಕು. ನನ್ನಿಂದ ಉತ್ತರ ಸೊನ್ನೆ. ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನ ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಸೀರಿಯಸ್ಸಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ನಂಬಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಉದ್ದಿಗ್ನಗೊಂಡಿದ್ದೆ. ಪೆದ್ದನ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತಾ ಆಯಾಸದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗೋಪಿ. ತಲೆಯ ತುಂಬ ಕಟ್ ಪೀಸ್ ಯೋಚನೆಗಳು. ಮಾತಾಡದಿರುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಯ್ತು.

“ನೋಡಿ ಸಾರ್ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹುಡುಗ, ಹೀಗೆಲ್ಲ ಬೀದಿ ತಿರುಗಿದರೆ ಹೇಗೆ? ...ಸಾಮಾನನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕೆಲಸ. ಅವನ ಕೈಲಿ ಸಾಧ್ಯವೇ?...ಆದಿರಿ. ಏನೋ ಇಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲೆ ನಮ್ಮಿ; ಹೀಗಾಯ್ತು, ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ತಕ್ಷಣ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೀಗದ ಕೈಗೊಂಚಲು ಕೊಟ್ಟೆವು. ಒಂದ್ವಕ್ಷ ರಸ್ತೆಲಿ ಹೀಗಾದ್ರೆ ಗತಿ ಏನು ಸಾರ್, ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಟ್ರಾಫಿಕ್ ಕಿರುತ್ತೆ...”

ನಾನೂ ಬೆಪ್ಪಟೆ ಕೊತ ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ. ಅನಂತರ ಮಾತಾಡಿದೆ. “ಇಲ್ಲ, ಈ ನಡುವ ಅಟ್ಯಾಕ್ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ....ಯಾಕೆ ಹೀಗಾಯ್ತೋ ಏನೋ....ಸದ್ಯ ಇನ್ನೇನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯವಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ...ತುಂಬ ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್” ಎಂದೆ.

ಶೆಟ್ಟರು ಭಾಷಣ ಶುರುಮಾಡಿರಬೇಕು, ನಾನು ಗೋಡೆಯಾಗಿ ಆ ಕಡೆ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಮಂಕಾಗಿ ಕುಳಿತ ಗೋಪಿ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ, ಸಿಟ್ಟು, ಮರಕ ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಪರಸ್ಪರ ಕಚ್ಚಾಡಿದವು.

“ಇನ್ನೇಲಾದ್ರೂ ಹುಷಾರಾಗಿರಿ, ಹೀಗೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಅಂ..... ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಚೀಟಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡ್ಬಿಡೀನಿ. ಇಗೋ ತಗೊಳ್ಳಿ ಬುಕ್ಕು” ಎಂದು ಕೊಟ್ಟರು.

ಈಗಲೂ ಗೋಪಿ ಮೂಕನಂತೆ ಕೂತು ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹೊರತಾಗಿದ್ದ. ಆಟೋದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನು ಮತ್ತು ಗೋಪಿನ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪಿಲ್ಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ.

ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟವನೇ ಆಡಿದ, “ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾನಷ್ಟು ಬಡಕೊಂಡರೂ ಕೇಳ್ಬಿಲ್ಲ ನೀನು, ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅವನ್ನ ಯಾಕೆ ಕಳಿಸಿದೆ ಅಂಗಡಿಗೆ ಅಂತ, ಮದ್ಯೆ ಯಾವುದಾದ್ರೂ ವೆಹಿಕಲ್ ಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನೆಗೆದು ಬೀಳಲಿ ಅಂತ ತಾನೇ”...ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಟ್ಟು ಅಣೆಕಟ್ಟು ಒಡೆದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅತಿಯಾಗಿ ಉದ್ದಿಗ್ನಗೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲೂ ತೊಡಕಾಯಿತು.

ವಾಣಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಳು. ಅದರಿಂದ ನನಗೂ ಉತ್ಸಾಹ ಕುಗ್ಗಿತು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಹಾಗೆ ಬೆನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕುಳಿತ ಗೋಪಿಯ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಟ್ಟು ಮೌನ ಮುಕ್ಕುತ್ತಾ ಕೂತೆ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಗೋಪಿ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಜೊತೆ ಹೊರಡುವ ತಯಾರಿಗೆ ವಾಣಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನ ಬಟ್ಟೆ, ಸರ್ವಿಷ್‌ಕೇಟುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತೂರಿಸಿದ ಮುತುವರ್ಜಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಒಳಗೆ ಗೋಪಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. “ಧೋಬಿ ಗುರುವಾರ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಡ್ತೀನೀಂತ ಹೇಳಿದಾನೆ...ಹಾಲಿನೋನು ಈ ತಿಂಗಳು ಮೂರು ದಿನ ಬಂದಿಲ್ಲ...ಕಾಫಿಪುಡಿ ಪುಸ್ತಕ ಶೆಟ್ಟರ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ...” ಈ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉರು ಬಿಟ್ಟೇ ಹೋಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಗೋಪಿ ತುಂಬ ಗೆಲುವಾಗಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ಕಳಿಸಿಬರಲು ಬಸ್ ಸ್ಟಾಂಡಿಗೆ ಹೊರಟ ನಾನು ಗೋಪಿ ಒಂದು ನೆಲೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ಕನಸಿದೆ. ನನಗೀಗ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ ಅವನದೊಂದು ಪಾಲು ಎನ್ನುವ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾತಾಡಿದ. ಅವನ ಉದ್ದುದ್ದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ನನ್ನದು ಚುಟುಕು ಉತ್ತರ, “ಐ ವಿಲ್ ಡು ಮೈ ಬೆಸ್ಟ್” ಎಂದ. ಅವನನ್ನು ವಿಚಿತ್ರ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಬಸ್ಸು ಹೊರಟಿತು.

ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದೆ. ಸೇದಿದ ಮೊದಲನೆ ಪೆಪ್ ಖುಷಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ತಮಾಷೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆಚೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಸೆಂಚುರಿ ಹೊಡೆದದ್ದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಏನಾದರಾಗಲಿ ಈ ಸಲ ದುಲೀಪ್ ಟ್ರೋಫಿ ಫೈನಲ್ಸ್ ನೋಡಬೇಕು ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ವಾಣಿಗೆ ಸರ್‌ಪ್ರೈಸ್ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಹಣ್ಣಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಕೊಂಡೆ. ಹೀಗೆ ಹಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಷ್ಟು ದಿನವಾಯ್ತು ಅಂತ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಲೆಕ್ಕ ತಪ್ಪಿತು.

ನನ್ನ ಎಕ್ಸ್‌ಪೆರಿಮೆಂಟ್ ಕ್ಲಿಕ್ ಆಯ್ತು. ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ವಾಣಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನಗು ತೂರಿದಳು, ನೀಟಾಗಿ ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ, “ತುಂಬ ಫೈನ್ ಆಗಿ ಕಾಣ್ತಿದೀಯೆ” ಎಂದೆ.

“ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯಿತಲ್ಲ, ಧನ್ಯ” ಎಂದಳು ಪೋಜು ಕೊಟ್ಟು. ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಯ್ತು. “ಅಂದ ಹಾಗೆ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕ ಇದೆ-ಹೋಗೋಣ ನಡಿ” ಎಂದೆ.

ನನ್ನ ಮಾತು ನಂಬದೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ನೋಡಿದಳು.

“ರಾಯರಿಗೆ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರ ಇರೋದೂ ನೆನಪಿದೆ ಹಾಗಾದ್ರೆ” ಎಂದಳು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ.

ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಅಷ್ಟು ದಿನದಿಂದಲೂ ಪೇರಿಸಿಟ್ಟ ನೋವು ಚಚ್ಚಿತು, ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟೆ, ಇನ್ನೂ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡೆ ಇದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ರಮಿಸಿ ಹೊರಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಯ್ತು.

ನನಗೀಗ ಮೆಲ್ಲನೆ ಪೊರೆ ಕಳಚಿದ ಭಾವನೆ. ಮಗ್ಗುಲಾದ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ. ಬಿಚ್ಚಿ ಹರಡಿದ ಮನಸ್ಸು. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದ ಪರದೆ ಗೋಪಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾಧಾನ ಮತ್ತು ಖುಷಿ ಬಯಸುವ ಅವಳ ಸ್ವಾರ್ಥ ತೀರ ಸಮರ್ಪಕವೆನ್ನಿಸುತ್ತೆ, ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಹನಿಮೂನಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅವಳ ಇಷ್ಟವಿತ್ತು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲ. ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ಪ್ರಾರಂಭ. ಅನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅವಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಲಹೆಗೂ ನನ್ನದು ನೆಗೆಟಿವ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ನಾನು ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸಿದ್ದು ನೊಬಿಲಿಟಿಯ ಹಂಬಲದಿಂದಲೇ-ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿ ಸವೆಸಿದ್ದು ಪೆದ್ದುತನ. ಇವೆಲ್ಲ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸಂಕಟ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಈಗ ದೊರಕಿದ ವ್ಯವಧಾನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರ ತುಂಬಿಸಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು, ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು, ಅಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಕ ಬಕ ನಿಮಿಷಗಳಿಗೆ ಹನಿ ಬೆರೆಸಿ ಮುಕ್ತಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತೆ.

ಆಮೇಲೆ ಮೂರು ದಿನ ಆಫೀಸಿಗೆ ರಜ ಹಾಕಿ ನಂದಿಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದದ್ದು ಸಾಲ ತೀರಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ವಾಣಿ ಈಗ ಪೂರಾ ಎಕ್ಸೈಟ್ ಆಗಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಖದ ಏರ್‌ಕಂಡೀಶನ್ ಅನುಭವ, ಅದರ ಉದ್ದೇಗ ತೀವ್ರತೆಗಳ ಜ್ವರ ಏರುತ್ತಿತ್ತು.

ತಟ್ಟನೆ ಗೋಪಿಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ಯಾರಾಸೈಟ್ ಥರ ಇರುವ ಅವನಿಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಒಂದು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ತೊಲಗಿದ ಹಾಗೆ; ಪೀಡೆ ಕಳೆದ ಹಾಗೆ ಆದರೂ ಅನುಮಾನ ನುಸುಳಿ ಒಳಗೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಆತಂಕದ ಝರಿ.

ರಾಮಚಂದ್ರ ಗೋಪಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಇವತ್ತೆಂದು ದಿನಗಳೂ ಅಥವಾ ತಿಂಗಳೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಫೈಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮುಳುಗಿದವನಿಗೆ ಸುಬಾನ್ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕಾಗದ ಕೊಟ್ಟ. ನೋಡಿದೆ. ಉದ್ದೇಗ ಪುಟಿಯಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಾಗದ:.... ಓದಿದೆ. ವೆರಿ ಸಾರಿ ಮೈ ಬಾಯ್... ಗೋಪೀನ ಈ ದಿನ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ. ಬಸ್ ಸ್ಟಾಂಡಿಗೆ ಬಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.....ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದ.

ತನ್ನೊಳಗಿನ ಚೈತ್ರದಲೆಗಳು ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಗುವ ಸೂಚನೆ. ಈ ಮೊದಲು ಗೋಪಿಗೆ ಅಟ್ಯಾಕ್ ಆದ ಸಂದರ್ಭಗಳು, ನಂದಿಯ ಟ್ರಿಪ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪೆರೇಡು ಹೊರಟವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಆಫೀಸಿನ ಮಾಮೂಲು ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಹಾಕಲು ಪೆನ್ನು ತೆಗೆದೆ.

ನೆನಪುಗಳು

ನೆನಪುಗಳು

ಜಯಸುದರ್ಶನ

ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಹಕ್ಕಿ ಇರುವುದಂತೆ, ಅದು
ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಹಾರುವುದಂತೆ, ತಲುಪುವುದು
ಎಲ್ಲೆಂಬುದನಗತ್ಯ, ಕಣ್ಣೆದುರೆ ಕಳೆದಿದ್ದ ದಾರಿ
ಮಾಸುವುದು, ಹಿನ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ನೋಟ, ಗುರಿ.

ಸಮಯದ್ದು ಹಾಗಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ
ಮುನ್ನೋಟ, ಬಂದ ದಾರಿಯ ಗುರುತಂತು
ಇದೆ, ಪಥವೆಂದು ಇಲ್ಲ, ಇನ್ನು ತಲುಪುವುದೆಂತು,
ಎಲ್ಲಿ? ಭೂತಕ್ಕೆ ವರ್ತಮಾನವಾಗುವುದೆ ದಂಧೆ.

ನೆನಪುಗಳು ಸೋಜಿಗದ ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾಗೆ ವಿರುದ್ಧ
ದಿಕ್ಕಿನಲಿ ಓಡುತ್ತವೆ, ಕಾಲನಿಗು ನೆನಪಿಗು ನಿಷಿದ್ಧ

ಪಥ, ಆದರೂ ನೆನಪಿಗೆ ಗತವ ತಿಳಿಯುವುದಗತ್ಯ.
ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ.

ಕೇಳುವೆಯೆ, ನೆನಪಿಗು ಸಮಯಕ್ಕು ಎಂಥ ನಂಟು?
ನಿಜವೆ, ನೋಟಕ್ಕು ಕಣ್ಣಿಗೂ ನಡುವೆ ಕಾಲ ಉಂಟು.

ಬೆಟ್ಟವೇರಿದ ಮೇಲೆ

ಬೆಟ್ಟವೇರಿದ ಮೇಲೆ

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

೧

ಏರುತ್ತ ಏರುತ್ತ ಏರುತ್ತ ಆಯಾಸ
ವಾದದ್ದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಖುಶಿಯುಕ್ಕಿ
ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ
ಹಲವು ಬೆಟ್ಟಗಳು ನಾಚಿ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋದವು.
ನೀಲಿ ಹಚ್ಚಡ ಹೊದ್ದು ಮುದುರಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡವು.

ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರೇಳೆಯುತ್ತ ನಿಂತು
ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಕೆಳಗೆಸೆದಾಗ
ಆಳದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಕಂಪನವುಂಟಾಗಿರಬೇಕು
ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.
ಆಕಾಶದವಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಸೂರ್ಯ
ನ ಮಂದ ಕಿರಣಗಳು ಬೆಟ್ಟಗಳ ತಲೆಸವರಿದಾಗ
ದಿಗಂತದಂಚಿನಲಿ ಭಾನುವಿಲ್ಲದ ಬಾನು
ನೆಲದೊಡನೆ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ
ನನಗೆ ನಗೆಯೋ ನಗೆ.

ಕೆಳಗೆ ಬಗ್ಗಿ ನಾನು ಹೊರಟ ಸ್ಥಳ : ನನ್ನ ಮನೆ
ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದೆ
ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಗುಡ್ಡದಾಚಿನ ಆಳವಿರಬಹುದೇ?

ಆ ಅಡಿಕೆಯ ಸೋಗೆಯ ನೆರಳಲ್ಲಿದಬಹುದೇ?
ಆ ಬಂಡೆಯ ಹಿಂದೆ ದಿಂಡುಗೆಡೆದಿರಬಹುದೇ?
ಇರಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿ
ಕ್ಷಣ ಕಸಿವಿಸಿ ಪಟ್ಟೆ.

ವಾಸಂತಿ ಬಂದಿದ್ದಳು ಜತೆಗೆ-ಶ್ಯಾಮಲ ವರ್ಣ.
ಮೇಲಿನ ಹಾಗೂ ಕೆಳಗಿನ ನೀಲಿಯ ನಡುವೆ
ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಬೆರೆತು ಮರೆತಂತಾಗಿದ್ದಳು
ದನಿಯೆತ್ತರಿಸಿ ಕೇಳಿದಳು : ಆಕಾಶಕ್ಕಿನ್ನು ಸಮೀಪ ಅಲ್ಲೇ?
ಮೋಡ ತುಂಬಿದಾಕಾಶ, ಕೆಳಗಿನಾಳದ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಜಾಲದಲ್ಲಿ
ನನಗೂ ಹಾಗೇ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು.

ಬೆಟ್ಟದ ತಲೆ ತುಳಿಯುತ್ತ ಅಲೆದಾಡಿದವು ಋಶಿಯಲ್ಲಿ.
ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ನೆನಪಾಗಿ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶಾನಿ ಕುತ್ತೋಣ ಅಂದಳು.
ಸರಿಯನ್ನಿಸಿ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಕರ್ಚಿಫನ್ನೇ ಪತಾಕೆ ಮಾಡಿ
ಬೆಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾರಿಸಿದೆವು.
ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ತಂದ ಬುತ್ತಿಯ ಬಿಚ್ಚಿ
ತಿಂದೆವು. ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪರವಾ ಇಲ್ಲ
ಒಂದು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇದೇನು ಮಹಾ ಅಂದುಕೊಂಡು
ಕಾಲು ಚಾಚಿದೆವು.

ಸೂರ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತ ಹೋದ.
ವಾಸಂತಿ ಸುಂದರಳಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಳು.
ಬೆಟ್ಟ ಕಾಡು ಬಾನು ಸೂರ್ಯ ಎಲ್ಲ ಮಸುಕಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿ
ವಾಸಂತಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾ ಹೋದಳು.
ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶೆ ತಳಮಳ ಹೆಗೆದು ಭುಗಿಲೆದ್ದು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ
ವಾಸಂತಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತಾ ಹೋದಳು.

9

ಎಚ್ಚರಾದಾಗ, ವಾಸಂತಿ ಮೈಮುರಿಯುತ್ತಾ ಎದ್ದಳು,
ಆಕೆಯ ಕಣೆ ಶರೀರದ ತುಂಬ ಒಣಹುಲ್ಲು ಧೂಳು.

ಮೋಡ ಕಳೆದ ಆಕಾಶ, ಪ್ರಶ್ನಿಮಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದ ಸೂರ್ಯ.

ಹೊರಡೋಣವೇ ಎಂದು ಗಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದೆ.
ಬ್ಯಾಗು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ ಹೊರಟೆವು ಮೌನವಾಗಿ
ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋದೆವು
ಬಂದ ದಾರಿಯ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ನಡೆದೆವು.

ಏರುವ ಉಮೇದಿನ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋದು ಮರೆತಿತ್ತು
ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋದೆವು.

ಮೋಡಕಳೆದಾಕಾಶ ನೋಡುತ್ತ ವಾಸಂತಿ ಹೇಳಿದಳು:
ಆಕಾಶ ತುಂಬ ಎತ್ತರಕ್ಕೆರಿದೆ ನೋಡಿ.

ಹೌದೆನಿಸಿತು ನನಗೆ, ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದ
ಎತ್ತರದ ಹಲವು ಬೆಟ್ಟಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮತ್ತ ನೋಡಿ ನಕ್ಕವು.
ನೆಲೆ ಸೇರುವ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲ ನುಂಗಿಕೊಂಡು
ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಹಾದಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋದೆವು.

ಅಲೆದು ಅಲೆದು ಇದೀಗ ಸಿಕ್ಕಿತು.
ಅಂದುಕೊಂಡರೆ, ಹೊರಟ ನೆತ್ತಿಗೇ ಮತ್ತೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು.

೩

ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಬಂದ ದಾರಿಯೆಲ್ಲಿ?
ಹೀಗಾದರೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ ದಾರಿಯೆಲ್ಲಿ?

ಬೆಳಕು ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವಾಸಂತಿ
ಭಯದಿಂದ ಮುಲುಗುಟ್ಟಿದಳು. ನನಗೋ?
ಹೇಳಲಾಗದ ಭಯದ ಗೋಜಲು.

ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕೋಲ್ಲ ಅಂದರೇನೇ? ಇಲ್ಲೆ ಬಾ
ಇದೆ ದಾರಿ-ಅಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ನಕ್ಕೆ.
ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೆಳನೋಡಿದೆ:
ಕಪ್ಪುಗಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಆಳ. ಆಳ
ದಿಂದೆದ್ದು ಬಂದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೃಹದಾಕೃತಿಗಳು
ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರೆ ಕಪ್ಪಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಕಾಶ
ಮರೆಯಾದ ಸೂರ್ಯ.

ಮುನ್ನಡೆದವು.
ಮುನ್ನಡೆದಂತೆ ಕಪ್ಪುಕಾಡು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು
ಪರಸ್ಪರ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡೆದವು ಧೈರ್ಯದಿಂದ.

ಯಾವುದೋ ಸಮ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗಿ
ಕೊಂಚ ನಿರಾಳತೆಯಿಂದ-ಇನ್ನು ಪರವಾ ಇಲ್ಲ.
ಪಾರಾದಂತೆಯೇ, ಸಮೀಪ ಮನೆಯಿರಬಹುದು
ಅಂದೆ.

ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಏನೋ ಧಡ್ಡನೆ ಬಿದ್ದ ಸದ್ದು.
ಭಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು ವಾಸಂತಿ.
ಏನಿರಬಹುದೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾ, ಘಕ್ಕನೆ ನೆನಪಾಗಿ
ನಿಶಾನಿ ಕಂಭವಿರಬೇಕು. ಆಗಲೇ ತೂಗಾಡುತ್ತ
ಅಂದಳು.

ಅಂದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಎದೆ ಧಡಧಡ ಹೊಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತು.
ನಾವಿನ್ನೂ ಬೆಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿಯ ಸವಿಪದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಇರಬೇಕು
ಅಂತ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದಳು ಭೀತಿಯಲ್ಲಿ.
ನನಗೆ ಮಾತು ಬರಲಿಲ್ಲ.
ಮರದ ಬುಡದ ತರಗಲೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆ,
ಮಲಗಿದೆ
ವಾಸಂತಿ ಸಮೀಪ ಬಂದು, ಒತ್ತಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು.
ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡೆವು
ಪ್ರಣಯ ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲ
ಪಯಣ ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಕಥನ ಕವನ

ಒಂದು ಕಥನ ಕವನ

ಹಾ ಮು ಪಟೇಲ

ಅರಳಿಯಿಂದ ತಿಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ವರೆಗೆ,
ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಟಿನೋಪಾಲ್ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ
ಬೋಡಾಕಳಿನ ಹೋರೀ ಕರದ ಹಾಗೆ
ಜಿಗಿದು ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಂಡ್‌ವೈಫ್ ಸಿಸಿಲಿ-
ಅದೇ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಮತ್ತು
ಮಾರುದ್ರ ಮಾವನ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಕಸಿಮಾವು.

ಮುಗಿಲು ಸ್ಪಲಿಸಿದ ದಿವಸ ಲೋಹಿಯಾ ಚಿತ್ರ
ಖುಷಿಪಡುವ, ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ಕತ್ತಲಗೆರೆಯ
ಕೆಂಪು ಹೆಂಚಿನ ಮನೆಗಳಿಂದಲೇ ಕೂಡಿದ
ಕಾರಿಗನೂರಿನಂಥ ರೇಷನಲ್ ಪರಿಸರದಲ್ಲೂ
ಗಂಡಬಿಟ್ಟಿ ಗಿರಿಜವ್ವ, ಹೇಗಾದರೂ ಒಡಮೂಡಿದಳೋ
ನಾನು ಮಾರುದ್ರ ಮಾವ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು.

ಹಡದಿಟ್ಟ ಕೂಳಿನ ಮಿಣಿಸುತ್ತು ಮೈ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿಗಾಗಿ
ಈ ಗಿರಿಜವ್ವ ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಿದರೆ-ಸಿದ್ಧಾರೂಡನ
ಬಿರುಕು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಗುಹ್ಯಾಣುಕೀಟಗಳು.

ನಮ್ಮೂರಿನ ಬರಡೆಮ್ಮೆಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಕೋಣ
ಹಾರಿ, ಸೋಂಕಿನ ಬಸಿರು ಪ್ರಸಾದಿಸುವಲ್ಲಿ
ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಸಿಸಿಲಿ ಮೈಯೊಡ್ಡಿದ್ದಾದರೂ ದುರಂತಕ್ಕೆ!

ಬಿಳೀ ರುಮಾಲಿನ ಚಂದ್ರ ಸೂಳೇಮನೆಗೆ ಹೊರಟ
ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಈ ವರಾರಕ್ಕೆ ಕೊಂಪೇರ
ತೋಪುಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹೊರಸಂಚಾರ.
ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು-ಬಾಡದ
ಕಾಮುಕ ಈರ ಸಿಸಿಲಿಗೆ ಒಳಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದು.

ರುದ್ರನಂಥ ಎರಡು ಗುಂಡಿಗೆಯ
ಮುದುಕನನ್ನೇ ಹಾಡೇ ಹಗಲು ಚಿಗ್ಗದ
ಒರತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಣು ಮುರಿದ
ಮುರಿಗೆಪ್ಪನ ಬಾವಿಯ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ,
ಸಿಸಿಲಿಯಂಥ ಹಸಿ ಬಸುರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಹೇಗಾದರೂ ಬದುಕಿತು.

ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿವೇಚನೆ

ಗತಿ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿವೇಚನೆ

ಜಾ ಗೋ

ಗಿರಿ ಅವರ “ಗತಿ ಸ್ಥಿತಿ” (ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ) ಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು “ಸಾಕ್ಷಿ -17” ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಈವರೆಗೆ “ಸಾಕ್ಷಿ”ಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಸಾಕ್ಷಿ-19” ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಡಿ. ರಘುನಾಥರಾಯರು ತೋರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಜಿ. ಎಸ್. ಅವಧಾನಿಯವರು ಎತ್ತಿದ ಕೆಲವು ಅನುಮಾನಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

1.“ಗತಿ, ” ಇದು “ಸಂಸ್ಕಾರ”ದ ನಂತರ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರವಾದ (ಪರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ) ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದಂಥ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ, “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಓದಿದಾಗಲೇ ಅದೊಂದು ಆಪೂರ್ವ ಕೃತಿ ಎಂದು ಅನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಡಿ. ರಘುನಾಥರಾಯರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕುರಿತ ನನ್ನ ತೀವ್ರವಾದ ಮತ್ತು ಖಚಿತವಾದ ನಿಲುವನ್ನೊಳ್ಳಿ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಓದಿ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿದ ನಂತರ ಅವರ ಮೊದಲಿನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ದೃಢಗಂಡುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅಂಥ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ತಾವು ಬರೀ ಹೀಗೆ ಘೋಷಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲಘುತ್ವವು ತಂತಾನೇ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒಂದು ವೇಳೆ ರಘುನಾಥರಾಯರು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

2. ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥರಾಯರು “ಶ್ರೀ ಯು. ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ‘ಈಚಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ’ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಸಾಕ್ಷಿ-13), ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎನ್.ರಂಗನಾಥರಾಯರು ‘ಗಿರಿ ಅವರ ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ (ಸಂಕ್ರಮಣ-46) ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಜಾಲೀಹಾಳರನ್ನು ಅವರು ನಿರಾಸೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ (ಸಾಕ್ಷಿ-19, ಪುಟ: 91). ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಈ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ‘ಸಾಕಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂದರೆ ಏನು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಿಸಿಲ್ಲ, ಹೀಗಾಗಿ ರಘುನಾಥರಾಯರ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅದು ಕೇವಲ ಅವರ ‘ಅನಿಸಿಕೆ’ ಅಷ್ಟೇ ಆಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

3. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ರಘುನಾಥರಾಯರು ತೋರಿಸಿರುವ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಇದು ಒಂದು ಅಪಕ್ವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮತ್ತು ಅದು ಒಂದು ಅ-ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಾಭಿಪ್ರಾಯದ ವಿಚಾರ, ನಿಜವಾಗಿ (ಮತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ) ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಈ ಎರಡು ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲ, ಯಾಕೆಂದರೆ, ಯಾವುದೊಂದು ಕೃತಿಯು ಅಸಾಮಾನ್ಯ (Extra-ordinary) ವಾಗಿದ್ದೂ ಅಪಕ್ವ (Unripe or Immature) ವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಫಲವೊಂದು ಇನ್ನೂ ಅಪಕ್ವವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಂತೆ. ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಪಕ್ವವೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಕಲಾಕೃತಿಯು ಲೋಕೋತ್ತರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ-ಚಿಕಾಸೋನ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ, ಅಥವಾ ಕಾಮೂ, ಕಾಫ್ಯಾ, ಸಾತ್ರಾ ಇವರುಗಳ ಬರೆಹಗಳಂತೆ. ಕಲಾಪಕ್ವತೆಯಿಲ್ಲದೇ ಕೃತಿಯು ಕೇವಲ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ-ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ”ಯು ಆಗಿರುವಂತೆ- ಅದು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಸಾಧನೆ (a marvel) ಎಂದು ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ.

4. ಇನ್ನು “ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ Significant ಅನ್ನಿಸುವ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಿವೆ” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಭಾಗದ ವಿಚಾರ, ಅವನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತ ರಘುನಾಥರಾಯರು “ಅವರು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ‘ವಿಷಯ’ಗಳಿಗೆ ಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೃತಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅವಯವವೂ ಇಡೀ ಕೃತಿಯ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗತವಾಗಿರಬೇಕು; ಕೃತಿಯು ಕೇಂದ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸಲು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ವಾಕ್ಯ.ಒಂದು ವರ್ಣನೆ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು-ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದರೆ ಸಾಲದು, ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೆ, ಅಂಥಾ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೌದು (ಈ ಥಿಯರಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಸಮ್ಮತವೂ ಇದೆ): ಆದ್ದರಿಂದಲೇ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಇದು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಲಾಕೃತಿ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

5. “ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ” ಅನ್ನುವ ರಘುನಾಥರಾಯರ ಮಾತು ಬಹಳೇ ಜನರಲ್ (General) ಮತ್ತು ವ್ಹೇಗ್ (Vague) ಆಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಂದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಾಕೃತಿ ಎಂದೆನಿಸಿಲ್ಲವೇಕೆಂದರೆ ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಪ್ರತಿಮೀಕರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂವೇದನೆ (ಅದು ಆಧುನಿಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಮಿಶ್ರವಾದದ್ದೂ ಆಗಿರಬಹುದು) ಯನ್ನು, ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನಲ್ಲ. “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ”ಯು ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ನಗರ-ಜೀವನದ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆಯಾದರೂ ಆ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ‘ಆತ’ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಳಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಆತನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಭವನೀಯ (plausible) ವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ಇದೇ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಯನ್ನು ಕುರಿತ ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಆಕ್ಷೇಪ

6. ರಘುನಾಥರಾಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ (ಸಾಕ್ಷಿ-19, ಪುಟ, 95) ‘ಆತ’ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ‘ಆತ’ನೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ-ವಸ್ತು ಅಲ್ಲ, ಅವರ ಪ್ರಕಾರ “ಆಧುನಿಕ ನಗರ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು.” ಆದರೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ‘ಆತ’ನ ಸಂವೇದನೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು; ಆಧುನಿಕ ನಗರ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಆತನ ಸಂವೇದನೆಯ ಒಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಮತ್ತು ವಿಭಾಜ್ಯವಾದ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅಂಗ, ಅಷ್ಟೇ,

ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೂ ಹಾಗೂ ರಾಯರಿಗೂ**** ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿರುವಾಗ
ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ಈ ಕಾದಂಬ

-ಮಾಪನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಟಾದುದ ಇಲ್ಲ.

ಇನ್ನು “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ಕುರಿತ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎಸ್.ಅವಧಾನಿ ಯವರಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಐದು ಅನುಮಾನಗಳ (ಸಾಕ್ಷಿ-
19, ಪುಟ 103) ವಿಷಯ ತಮ್ಮ ಲೇಖನಕ್ಕೆ “ಐದು ಅನುಮಾನಗಳು” ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು (ಅಥವಾ ಉಪ-ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು)
ಅವಧಾನಿಯವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಯನ್ನು ಕುರಿತ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಲ
ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ತಮ್ಮ ಖಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರಾದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ “ಐದು ಅನುಮಾನಗಳು”
ಎಂದು ಅವಧಾನಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದು ಒಂದೋ ಅವರ “ಅತಿ-ವಿನಯ”ವನ್ನು, ಇಲ್ಲವೆ ‘ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು
ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ’ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅವರು “ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ
ಜಾ.ಗೋ. ಅವರ ಲೇಖನವನ್ನೋದಿದ ನಂತರ ಕೆಲವು ಸಂದೇಹಗಳು ಹಾಗೇ ಉಳಿದವು, ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟಿಕಂಡವು ಇವು ಪ್ರೌಢ ವಿಮರ್ಶಕ
ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ತೀರ ಬಾಲಿಶ ಗುಮಾನಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡರೂ ನನ್ನಂಥ ತರುಣ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಿ-ನಿವಾರಣೆಯನ್ನ, ವಿವರಣೆಯನ್ನ
ತಿಳಿದವರಿಂದ ಬಯಸುವುದೇನೂ ಅಸಹಜವಲ್ಲವಷ್ಟೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿನ ಅತಿ ವಿನಯ’ವು ಮತ್ತಷ್ಟು ‘ಅತಿ’ ಆಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ
ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಚೋದ್ಯ (*) ಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಒಳ-ಸಖ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ, ಇಂಥ “ತರುಣ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿ” ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ
ಅವಧಾನಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಅವರ ಕೆಲವು “ಅನುಮಾನ” ಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಅನುಮಾನ – 1

ಹೌದು, ವಸ್ತು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳು ಅವಿನಾಭಾವಿ-ಅರ್ಥಾತ್ ಯಶಸ್ವಿ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಆದರೆ “ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ” ಯಲ್ಲಿ ಈ ಅವಿನಾಭಾವ ಎಷ್ಟರ
ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಭಿತವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದು ಇನ್ನೂ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿಷಯ, ಅದನ್ನು ಅವಧಾನಿಯವರು
ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಗ್ರಹೀತವೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗನಿಸುವಂತೆ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ-ಎಂದರೆ ‘ಆತ’ನ
ಪ್ರಜ್ಞೆ- ಪರಿಸರ-ಸಂವೇದನೆಗಳ-ಓಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭರಾಟೆಯ ಓಟವು ಮತ್ತು ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯು
ಅವರ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ, ಹೀಗಾಗಿ ಅವೆರಡರಲ್ಲಿ ಅವಿನಾ-ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ
ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವೇಚನೆ ಅಗತ್ಯ.

ಅನುಮಾನ – 2

ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯತೆ, ಆಳ, ಧ್ವನಿತ್ವ ಈ ಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅದರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಇನ್ನಿತರ ಕೆಲವು
ಗುಣವಿಶೇಷಗಳಿಂದಾಗಿ (ಉದಾ : ನಿರಲಂಕಾರಿಕತೆ, ನೇರತನ ಪಾರದರ್ಶಕ ಗುಣ, ಅಭಿನಯ ಗುಣ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠತೆ
ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಾಗಿ) ಆ ಕೃತಿಯು (“ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ”ಯು ಮಾಡುವಂತೆ) ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು” ಮತ್ತು “ಅನುಭವವನ್ನು
ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಅವಧಾನಿಯವರು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಅನುಮಾನ – 3

ಆ ಉರಿನ ಜೀವನ ‘ಆತ’ನಿಗೆ ಮತ್ತು ‘ಆಕೆ’ಗೆ (ಬರೀ ಓದುಗರಿಗಲ್ಲ) ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವಂತಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಉರನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದಿರುವರಾದರೂ ಆ ದಾರುಣ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಅದರ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ‘ಆತ’ನಿಗೆ ಏನೂ ಆನಿಸುವದೇ
ಇಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಬರೀ ಘಟನೆಗಳೇ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತವೆ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವರ (ಅವರು
ಎಷ್ಟೇ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ) ಅನುಭವಕ್ಕೆ ‘ಸಾಚಾ’ ಆಗದಂಥ ಮಾತು, ಇನ್ನು ಶ್ರೀ ಅವಧಾನಿಯವರೇ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೇ ಆಗಲಿ 'ಆತ' ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನೇ ಅಲ್ಲ; ಗೀತೆಯ 'ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ'ನಂತೆ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾದ ಒಬ್ಬ ನರೋತ್ತಮ ಅನ್ನುವುದಾದರೆ ಮಾತೇ ಮುಗಿಯಿತು, ಅದರ ಮಂದ ನನ್ನ ವಾದವಿಲ್ಲ.

ಅನುಮಾನ - 4

ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವಧಾನಿಯವರ ಅನುಮಾನ ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಯಾಗಿದೆ, ಅವರು ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯು (ಸಾಕ್ಷಿ-19; ಪುಟ: 105) ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಆತ'ನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಬಹಳೇ ಹಗುರವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ, ಆ ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಅರ್ಥ "ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆತನ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಅಸಮಂಜಸ" ಎಂಬುದಾಗಿದೆ, "ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ ಹಗುರವಾಗಿದೆ" ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೂ "ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಸಮಂಜಸ ವಾಗಿದೆ" ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆಯಲ್ಲವೇ ಅವಧಾನಿಯವರೇ?

ಅನುಮಾನ - 5

ಅವಧಾನಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಂತ-ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರನಂತೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರನಂತೆ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯ ಕ್ಲಿಕ್ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಥವಾ ನೋಡುವುದಷ್ಟೇ 'ಆತ'ನ ಕೆಲಸವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕವೂ, ಅ-ಸಾಮಾಜಿಕವೂ ಇಲ್ಲವೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವೂ, ಸಾಮಾಜಿಕವೂ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವದಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದಾದರೆ "ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ" ಇದು ಬರೀ ಒಂದು ಫೋಟೋಗ್ರಾಫಿಕ್ ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಎಂದೋ, ಅಥವಾ ಒಂದು ರನಿಂಗ್ ಕಾಮೆಂಟರಿಯ ಸ್ಮಾಂಡು ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದಲ್ಲ?

['ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ'ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ನಡೆದ ವಾದವಿವಾದಗಳ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಲೇಖನ

-ಸಂಪಾದಕ 'ಸಾಕ್ಷಿ']

ಸಂಪುಟ-೨೧

ಜೀವಿಸುವುದು-ಹಾಗೆಂದರೇನು?

ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನ, ಪಶುಪಕ್ಷಿ, ಸಸ್ಯಾದಿಗಳು ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ನಾವೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವಾಗ 'ಜೀವನ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಗ್ರಹೀತ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಅರ್ಥಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೊಡಗುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾನು 'ಜೀವ'ವಿರುವವರೆಗೆ 'ಜೀವಿಸುತ್ತೇನೆ' -ಎಂದರೆ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮಾನಸಿಕ-ದೈಹಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವ ತನಕ ಅಥವಾ ನಾನೇ ಅವಕಾಶ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತನಕ.....ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

*Art is long, time is fleeting' ಎನ್ನುವ ಈ ಆಂಗ್ಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಚಿರಂತನವೆನ್ನಬಹುದಾದ ತತ್ವಗಳು ಅಡಗಿವೆ ಎಂಬುದು ಗಕ್ಕನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ವೈಶಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಜೀವನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಕಾಲ. ಒಂದು 'ಶಾಶ್ವತತೆ' ಯ ತತ್ವ, ಇನ್ನೊಂದು 'ಬದಲಾವಣೆ' ಯ ತತ್ವ. ಹೀಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ನಾವು ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳನ್ನು ನಮಗಿಂತ

ಭಿನ್ನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೇಳಬಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ 'ಅವಕಾಶ-ಕಾಲ', ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ 'ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ವಾದವನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾಧುವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೆ? ಬರೀ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಈ ಒಂದು ತತ್ವದ ಮೇಲೆಯೇ ಈ ಜಗತ್ತು, ಅದರ ಜ್ಞಾನ, ನಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾರಣ ಈ 'ಜೀವನ'ದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಳಿದ ಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ನಿಲುವನ್ನು ನಾವು ಗಣಿಸಿ, ಒಟ್ಟಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ವೈಚಾರಿಕರ, ಕವಿಗಳ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅವರು-ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ಜೀವನ ಏಕೆ? ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ tentative ಉತ್ತರ ದೊರೆಯದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯನ ಸೀಮಿತ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಅಸಮರ್ಥತೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಹಾಗೂ ಈ 'ಜೀವನ' ವೂ. ನಮ್ಮೊಂದಿಗೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಂದು ಸಂದೇಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಿತೋ ಅಂದೇ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಪದೇ ಪದೇ ಎದ್ದು ಕಾಡಿವೆ. ಈ ಸಂದೇಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗಾಣುವ ಸಂದೇಹವಾದಿಗಳು, ಯಾವ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಬರದೆ, ಇದು ಎಲ್ಲ 'ಸಂದೇಹಾತ್ಮಕ' ಅಂದೇ ಕೊನೆ ತಲುಪುತ್ತಾರೆ. ಅಗೋಸ್ತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ, ಇದು ಅಗಾಧವಾಗಿದೆ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ, ನಮ್ಮ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಿಲುಕದ್ದು, ವರ್ಣನಾತೀತ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅದರ 'ಜ್ಞಾನ' ಅಥವಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಿವರಣೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಂದ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಾದರೂ ನಿಜವಾಗಿ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಾರ್ವಾಕರು (ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪದಾರ್ಥವಾದಿಗಳು), ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ "ಅಸ್ತಿತ್ವ"ವೇ ಮುಖ್ಯ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಆತ್ಮ, ಅಮರತ್ವ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಪನೆಗಳು, 'ವಾಸ್ತವ' ಹೊಂದಿದವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಒಂದು ಕೊನೆಗೆ ಒಯ್ದು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶಂಕರ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳು 'ಪರಿಪೂರ್ಣಸತ್ಯ' ಅಥವಾ 'ಬ್ರಹ್ಮ' ನಿಂದ ಅಥವಾ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಜೀವನ-ಜಗತ್ತು ಎಲ್ಲಾ 'ಮಿಥ್ಯ' ಎಂಬ ತತ್ವ ಸಾರಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮ ವಾದ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಇರುವಾಗ, ಯಾವ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೂ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು, ಅದೇ ಸತ್ಯ, ಎಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ವಾದಿಸುವುದೇ ವಿನಾ ಒಂದು ಸುಸಂಗತ ಸರ್ವದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ತೆಗೆದ ಒಂದು ನಗರದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ ಎಂದು 20 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತತ್ವವೇತ್ತ, ಗಣಿತಜ್ಞ, ವೈಟ್‌ಹೆಡ್ ವಾದಿಸಿ, ಅವನದೇ ಆದ ಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯದ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಒಂದು ತಾತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ಸದ್ಯದ ಒಂದು ಅಪೂರ್ಣವಾದರೂ, ಸುಸಂಗತ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಿತ್ರ ದೊರೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಅವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಉಳಿದ ಪ್ರಾಣಿ ಸಸ್ಯ, ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನ ಜೀವನವೂ ಉಳಿದ ಜೀವಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯೇ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಲೇಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದೆ 'ಜೀವನ'ವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು 'ಉದ್ದೇಶ'ವಿದ್ದೇ ಇದೆ. ಆ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಜೀವನ'ವನ್ನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ವಿಕಾಸದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಅಸ್ತ್ರ ವೈಚಾರಿಕ ಶಕ್ತಿ. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ : ಜೀವಿಸುವುದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು' ಎಂದು ವೈಟ್‌ಹೆಡ್ ಗಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು ಯಾವಾಗ ಎಂದರೆ ಮೊದಲು 'ಜೀವನ'ವನ್ನು ಮುನ್‌ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ. ಆ ಕಾರಣ ಬರ್ಗ್‌ಸನ್ ಇನ್ನಿತರರು ಈ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಅಸಮರ್ಥವಾದ್ದು, ಅಂತರ್‌ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಜವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು ಎಂದು ತರ್ಕಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಜೀವನ ಯಾತಕ್ಕಿದೆ? ಯಾಕೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇವೆ? ಮೊದಲು ನಾವು ಬಹುಶಃ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದೆವು? ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ, ನಾವು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಇದ್ದೆವು, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ತಲುಪದ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ- 'ಉದ್ದೇಶ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದಾಕ್ಷಣ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ, ಜೀವನವಲ್ಲ 'ಉದ್ದೇಶಿತ' ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು ಅಲ್ಲವೆ?

ಖಗೋಳ-ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ವಿಕಾಸವಾದಿಗಳು ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ, ಮೊದಲಿನವರು ನಾವು ವಾಸಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಭೂಮಿ, ಸೂರ್ಯನದೊಂದು ಗ್ರಹ. ಈ ಸೂರ್ಯ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ಸದಸ್ಯ. ಹೀಗೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಕಾಶಗಂಗೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ 'ವಿಶ್ವ' ಹಿಂದೆ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಇಂದು ಅತೀ ವಿಶಾಲವಾದ 'ಕ್ಷೇತ್ರ'ವೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೃದ್ಧಿಯ ಉಗಮ ಇತರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಹುಟ್ಟಿನ ಅವಧಿಯೆಂದು ಇಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ, ತೀರ ಇತ್ತೀಚೆಗಾದರೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದೂ ಉದ್ದೇಶ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಅವನ ಕಾರ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ಪಾರ್ಶ್ವದ ಸತ್ಯದ ಭಾಗ ಅವನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಕಾಸವಾದಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ಜೀವನ ಏಕಕೋಶ ಜೀವನದಿಂದ ಬಹುಕೋಶ ಜೀವನದವರೆಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಜೀವವಿಕಾಸ. ಮಾನವ ಜೀವನದವರೆಗಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ "ಬಲಿಷ್ಠರು ಬಾಳಲು ಅರ್ಹರು" ತತ್ತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆದಿಯೂ ಇದೆ, ಅಂತ್ಯವೂ ಇದೆ, ಅಂದಿನವರೆಗೆ 'ವಿಕಾಸ' ತತ್ತ್ವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಜೀವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಜೀವನ ದುಃಖಮಯ, ಆಶಿಸುವುದೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಎನ್ನುವ ಬೌದ್ಧರ ಅಥವಾ ಸೊಫಿಸ್ಟಿಕ್‌ವಾದರನ ವಾದದಲ್ಲಿ ತಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಮನುಷ್ಯ ಆನುವಂಶಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಾವರಣಗಳ ಕೂಸಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ತನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ'ದ ಸೊತ್ತನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಏನೆಲ್ಲ ಫಲಗಳಿಗೆ ಬಾಧ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ವಿಚಾರವಿಧಿತ. 'ಜೀವನ'ವನ್ನು ಸತ್ತಾವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೇ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ತನ್ನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಶುರು ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಫಾಯ್ಡ್ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಸುಪ್ತವೃಜ್ಞಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿಗಾಗಿ-ಸಾವಿಗಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡುವ ಎರಡು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯ ಹೋರಾಡುವುದರಿಂದ 'ಬದುಕುವುದು'-ಬದುಕಿ-'ಸಾಯುವುದು' ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂಗತಿ.

ಹಾಗೂ ವೈಟ್‌ಹೆಡ್‌ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಬಾಳಲು, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಾವರಣದೊಂದಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಾ, ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಈ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವುದು ಅರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದು. ಈ ತೆರನ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗೆ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುವ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಅಥವಾ ಪ್ರೇರಕಗಳನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರ ಅಥವಾ ಸೊಫಿಸ್ಟಿಕ್‌ವಾದರರ ವಾದ ಅಪ್ರಯೋಜಕವಾದದ್ದೆಂದೂ 'ಬದುಕಿನ' ಯಥಾವತ್ ನೀತಿಗೆ ಹೊರಗಾದದ್ದೆಂದೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಬದುಕಲು' ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕಲು ಆಸೆ ಬೇಕಲ್ಲದೆ "ಆಸೆಯೇ" ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ-ಅಂದರೆ ದುಃಖಕ್ಕೆ-ಮೂಲ ಎಂದು ಮೈಮನ ಚೆಲ್ಲಿ ಕೂಡುವುದು ನಮ್ಮ ಮೈಮನಸ್ಸಿನ ಸಹಜ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರೌನಿಂಗ್ ಕವಿಗೆ 'ಜೀವನ'ಕ್ಕೊಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ, ಅದರ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ನಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಗುರಿ' ಎಂದನಿಸುವಾಗ, ಇಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯ ಕಾಣ್ಕೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದರೂ ಇದು ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠವಲ್ಲ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆಹುದು, ಈ ವಾದ ನಿಜವಾದ ತರ್ಕವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಬರೀ 'ಇಲ್ಲ'ದ್ದಕ್ಕೆ 'ಇದೆ' ಎಂದು ಆರೋಪಿಸುವ ಕಾಮಾಲೆ ಕಣ್ಣಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ನಮಗೆ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ: ಈ ಜೀವನ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು, ಎಲ್ಲವೂ ನಾಶದೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಪ್ರವಾಹವೆಂದರೂ ಇಂಥ ಗೊಂದಲ ಅಥವಾ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಗಹನವಾದ, ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ತತ್ತ್ವವಡಗಿದೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿ, ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗುವುದು ಅದರ ವ್ಯಕ್ತತೀತತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಏನಿದ್ದರೂ, ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯನ್ನು ಅದು ಎಷ್ಟೇ ನಿರ್ಬಂಧಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆರ್ಥ ಅಥವಾ ಅನರ್ಥದ ಮೂಟೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜೀವನದ ಅರ್ಥವೇನು? ಜೀವಿಸುವುದು. ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಈಗ ಜೀವಿಸುವುದು. ಇದು ಬದುಕನ್ನು ಬಂದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವೀಕರಣೆಯ ತತ್ತ್ವ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ? ನಮಗೆ ಇರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೆಷ್ಟು? ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಂ ಕಾಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ಅಸಹಜ. "ಅಸಹಜ" ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳಬರುವುದರ ಮೂಲ ನಮಗಿರುವ ವಿವೇಕ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಹಕಾರ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಬದುಕುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ -ಸಮಾಜಜೀವಿ ಎಂದು. ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಅವನು ಪೂರಾ ಸಮಾಜಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಹಾಗಿದ್ದಾನೆಯೇ? ನಮ್ಮ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಉಳಿದ ಜನವನ್ನೂ, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ

ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯ 'ಭಿನ್ನ' ನಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಅನ್ಯನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಉದ್ದೇಶ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿ, ಅನ್ಯ, ಅಸಹಾಯಕ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅವನ ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಧ್ಯದ ಅವಧಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ, ಅವನು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಜೀವಿಯಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಾಳಬೇಕೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ, ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಕಾರಣ ಸೋದರರಂತೆ ತಾನೂ ಬಾಳುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೇ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾ, ಬಯಸುತ್ತ, ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಪ್ರಚಲಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವನು 'ಅನ್ಯ' ಹೇಗಾಗುತ್ತಾನೆ?

ಅವನಿಗೆ ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಜೀವನ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜ ಅವನಿಂದ ಏನೋ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಅವನ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬರುವುದರಿಂದ, ಒಬ್ಬನ ಬದುಕನ್ನು ತಿಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬನದನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಆಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯ ಕಂದರ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ. ಅಂಥವನಿಗೆ ಬದುಕು ಸರಳವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ತವರ ಗುಂಪಿಗೆ ಎಂದೋ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. 'ಜೀವಿಸುವುದು' ಹಾಗೆಂದರೇನು? ಉತ್ತರ ಕಷ್ಟವೆಂದು ನೋಡಿಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಇರುವುದು ಅಸಾಧುವೆನಿಸುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಸಂಗತ. ಇಲ್ಲಿ ಜೀವವನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಅಥವಾ ಧ್ವಂದ್ವಾತೀತ ಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಸುಖವನ್ನು, ಕಷ್ಟವನ್ನು, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು, ವೈರವನ್ನು, ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪಿತ ಜ್ಞಾನಗಳ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದೆಯೇ, ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಬುದ್ಧಿಯಾಚೆ ಇಟ್ಟು, ಇಡಿಯಾಗಿ, ವಸ್ತುವೇ ನಾವಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಿಸದೆ 'ದರ್ಶನ' ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದರಾಚೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಜೆ. ಕೆ. ಯವರ ತತ್ವಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ ಮಹತ್ವವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಒಂಟಿತನ, ದುಃಖ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಅವಧಿ ಕ್ರಮಿಸುವುದು. "ಜೀವಿಸುವುದು" ಎಂದರೆ ನಾವು ಅರ್ಥ ಕಂಡುಕೊಂಡಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಈ ರೀತಿಯೇ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾರರು. ಕಾರಣ ಬದುಕಿನ ಅನಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ನಿಗೂಢತೆ, ವೈವಿಧ್ಯ. ಆದರೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಕೊಳ್ಳುವವನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಏನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಉದ್ದೇಶವಾದಿಗಳು ಹೇಳಿದರೂ, ಹಾಗೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದು ತಥ್ಯವೆ? ಎಂದು ಮರುಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ಜೀವಿಸುವುದು' ಒಂದು ಗಹನ ಸಮಸ್ಯೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು "ನಿರ್ಲಿಪ್ತ"ವಾಗಿ ನೋಡುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಧೋರಣೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಹೊಸತು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕುವುದು-ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿನಂತೆ, ಮಂಜಿನಂತೆ, ಬೇಕಿಯಂತೆ,-ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಬದುಕುವುದು ಬದುಕಿ ಸಾಯುತ್ತಾ, ಇಲ್ಲವಾಗುವುದು-ಅಂದರೆ 'ಬದುಕುವುದು' ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ.

ಒಂದು ಕವನ

ಒಂದು ಕವನ

ಎಂ ಎನ್ ವ್ಯಾಸರಾವ್

ಗಾಳಿ ತೀಟೆಗೆ ನೂರು ಅಂಟಿನ ಸೋಂಕು
 ಬೆವರೊಡೆದ ಬೆದೆಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲು
 ತಿಕ್ಕಿ ತೀಡುವ ಚಪಲ ಮೋಡ ಮೋಡದ ಸವಾರಿ
 ನೆಲ ಮುಗಿಲು ಬೆಸೆವಂಥ ಹುಯಿಲು
 ಪಿಸು ದನಿಯಲೇನೋ ಉತ್ಕರ್ಷ ಹರ್ಷ

ಮುಂಬರುವ ನೋವಿಗಿದೇನು ಸಂಕೇತ
 ಒಂಟೊಂಟಿ ತಲೆಯೊಳಗು ಸುಗ್ಗಿ ಜಾತ್ರೆ
 ಜೀಕಿ ಜಾರುವ ಹುಚ್ಚು ತವಕ
 ಮಣ್ಣು ಮಾಂಸ ತೊಗಲು ತೊಗಟೆ ಬೀಜ
 ಮುಂಗಾರಂ ತೊಡೆ ತೆರೆದು ಉತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿ
 ಮುರಿದ ನೋವಿನಿಳೆಗೆ ಹಿರಿದಾಯ್ತು ಬಸಿರು
 ಮುಗಿಲ ಹೊದಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿ ಹಸಿರು
 ರೇವನರಸಿ ಬಂದಿತಿದೋ ದಣಿದ ಹಡಗು
 ಕಿಕ್ಕಿರಿಯ ಮ್ಯ ತುಂಬಿ ಸರಕು
 ಲಂಗರಿಳಿಬಿಟ್ಟು ಹಿಡಿದುಕೋ ಇಲ್ಲೇ
 ಈ ತಾಣ ಬಹಳ ಸೊಗಸು
 ಒಂದೊಂದು ಪೆಟಾರಿ ಇಳಿಸಿ ಹೊರೆ ಅರ್ಧ ಕರಗಿ
 ಹಡಗು ಹಗುರಾಯ್ತು ಮತ್ತೆ ತೇಲಿ ತೇಲಿ
 ಮೊಂಬತ್ತಿ ಬೆಳಕಿಟ್ಟು ತಡಕಿ ಹುಡುಕಿದರೂ
 ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ನಾ ಮೆಚ್ಚಿದಂಥ ಹುಡುಗಿ
 ಮುದುರಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗಾಳಿ ಮಜಲೇರಿ
 ಕೊರವ ಇರುಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು
 ಎಂದೋ ಸತ್ತ ಹೆಣ ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿದ್ದರು
 ನಸುಕಲ್ಲೇ ಮಸಣದಾರಿ ತುಳಿದು

ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಶಯ

ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಶಯ

ಕೆ ವಿ ನಾರಾಯಣ

ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನ ಬರಹ—(ಸಾಹಿತ್ಯ ಎನ್ನುವ ಸೀಮಿತ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ). ಈ ದೇಶದ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಾಲು ಜನ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಲಯದೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸ; ಆದರೆ ಸತ್ಯ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾದ ಹೊರತು ಮೂಲಭೂತ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಡಾ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೌದೆನ್ನಿಸುವ ಹಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ನೋಡಿ: ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆ: ಶಿಕ್ಷಣ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಬದರಿನಾರಾಯಣ್ ಸನ್ಮಾನ ಗ್ರಂಥ, 1973). ಓದುವ ಶಕ್ತಿ ಬರದ ಹೊರತು ಶೋಷಿತರಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಇನ್ನುಳಿದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅರಿವು ದೂರದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ? ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆದದ್ದೂ ಹಾಗೇ. ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಶಿಕ್ಷಣ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರ ಜತೆಗೆ ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಇದ್ದ ಫಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿತು. “ನಿರೀಕ್ಷಿಸದಿದ್ದ” ಎಂದೆ. ಕೆಲವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದರು ಎಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಆದರೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲೇ ಮೂಲಭೂತ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಜರುಗಿ ಹೋದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಓದುವ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಸ್ತಿ. ಅದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಲಯ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತದೆ; ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನವೂ ತನ್ನ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಒಂದು ಅಪಸ್ವರವನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾತವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆ

ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಲವು ಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದೊಂದನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನದ ಜತೆಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಶಯ (Content) ವನ್ನು ನಾವೀಗ ನೋಡಬೇಕು. ಇದು ತೀರಾ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಶಯದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿನ

ಕೆಲವು	ಅಂಶಗಳನ್ನು	ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

-ನನ್ನ ಮೊದಲ ಉದಾಹರಣೆ, ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ 'ಗೋವಿನ ಹಾಡು'. ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ, ಕ್ರೌರ್ಯಗಳು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲು 'ಗೋವಿನ ಹಾಡು' ಅನೋಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಎನ್ನುವ ಹಸುವಿನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಹುಲಿಯೊಂದರ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ತಣ್ಣಗಾಗಿಸಿದ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಓದುವವರ ಹೃದಯ ಕರಗುವಂತೆ ಈ ಕೃತಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳನ್ನು ಪರಮ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಅದು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಿರುಳೆಂದೂ ಬೋಧಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪದೇ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿ ಇಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿಲ್ಲ.

ಕಾಳಿಂಗನೆಂಬ ಗೊಲ್ಲನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸುಗಳು ಮೇಯಲೆಂದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಹುಲಿ ಆಡ್ಡಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಹಸುಗಳೂ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದರೂ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಎಂಬ ಗೋವು ಅನ್ಯಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ಹುಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಸಾವು ನಿಶ್ಚಿತವೆಂದುಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಕರುವಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಬರಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಹುಲಿ ಆಮೇಲೆ "ಆಗಲಿ" ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಹಸು ಗೋಳಿನ ಮಧ್ಯೆ ಮಗನನ್ನು, ಗೆಳತಿಯರನ್ನು ಬಿಳೊಂದು ಹುಲಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹುಲಿಗೆ ಈ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆಘಾತ. ಆಗ ಅದು ನಿನ್ನಂತಹವಳನ್ನು ತಿಂದರೆ 'ಮೆಚ್ಚನಾ ಜಗದೀಶ'ನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನೆಗೆದು ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಗೋವು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಥೆಗೆ ಮೊದಲು ಕಾಳಿಂಗ ಗೊಲ್ಲನ ಐಷಾರಾಮಾದ ದಿನಚರಿಯ ವಿವರಗಳಿವೆ.

ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಇವರ ಸತ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆ ಇದೆ. ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಆಯ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಆರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಆಯ್ಕೆ ಆದರ್ಶವೂ ಅಲ್ಲ ಶುದ್ಧ (Absolute) ವೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಗೋವು ತನಗೆ ಬಂದ ಈ ಸಾವಿನ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ; ತಾನು ಆ ಬಗೆಯ ಸಾವಿಗೆ ಬದ್ಧವೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಾಡಿನ ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಗೋವು ಈಗ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇರೆಯೇ ರೀತಿಯದು; ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದದ್ದು. ಕಾಳಿಂಗಗೊಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಉಳಿದ ಹಸುಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ. ದಿನವೂ ಅವು 'ತುಂಬಿ ಸೂಸುವಂತೆ' ಕರೆದ ಹಾಲನ್ನೂ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹಸುಗಳು ಅವನಿಗೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮೂಲಗಳು. ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳ ಇರುತ್ತವೆ; ಅಥವಾ ಇರಬೇಕು. ಈ ಹಸುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಗೊಲ್ಲನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸದ ಗೊಲ್ಲ ಹಸುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗದು. ಗೋವಿಗೂ ಕೂಡ ಇದರ ಅರಿವು ಇರಬೇಕು. ತನ್ನನ್ನು ಬಳಸುವ ಗೊಲ್ಲ ತನಗೆ ಆಗುವ ಅಪಘಾತಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡಬೇಕು : ಹಾಗೆ ಮಾಡದೇ ತನ್ನನ್ನು ಕೇವಲ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸುವುದು ಶೋಷಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕರಣಗೊಂಡ ಗೋವಿಗೆ ಅರಿವಾಗದೇ ಹೋದುದು ಅವರ ಬೋಳತನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೋಗಲಿ, ಇಡೀ ಘಟನೆಯೇ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವೆಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಹೀಗಾದರೆ ಗೊಲ್ಲನನ್ನು ಶೋಷಣೆಯ ಆರೋಪದಿಂದ, ಹಸುವನ್ನು ಬೋಳತನದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದೇ? ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಗೋವು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. 'ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳಬೇಡ. ಅದು ಇರುವ ಕಡೆ ಸುಳಿದಾಡಬೇಡ' ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ತನಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಸೊಲ್ಲಿನ್ನು ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಆ ಅನ್ಯಾಯದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯ ಅವಧಾರಣೆ ಭಾವನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯ (Fact) ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಗೋವು ಸಿದ್ಧಿಬೇಳಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಿದ್ಧಿಬೇಳದ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಸತ್ಯವಾದವುಗಳು ಅಥವಾ ಘಟನೆಗಳು. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಸಿದ್ಧಿದಿದ್ದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯೇ, ಅವ್ಯವಹಾರಿಕವೋ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.1

1 ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮಾಸ್ತರು ನೀತಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನಾಗಿ ಬಯಸಿದರಂತೆ. ಒಬ್ಬ ಎದ್ದುನಿಂತು 'ಸತ್ಯ ಹೇಳಿದರೆ ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾ

ನನ್ನ ಇರಾದೆ ಬೇರೆ. ತನಗಾದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನೂ, ಶೋಷಣೆಯನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಗೋವನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವುದರಲ್ಲಿ ಏನು ಅರ್ಥವಿದೆ? ಶುದ್ಧ ಬೋಳೆತನ ಪುಣ್ಯಕೋಟಿಯನ್ನು ವೈಭವಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲು ಈ ಕೃತಿ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೋಸವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುವುದರ ಬದಲು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ತನ್ನ ಆಶಯದಲ್ಲಿ ಗೋವನ್ನು ಆದರ್ಶವನ್ನಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ : ಇದೊಂದು ಜನಪದ ತ್ರಿಪದಿ. ಈ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವಳ -ಬಹುಶಃ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವಳ- ನ್ನು ಕುರಿತ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮಾತುಗಳಿವೆ. "ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸಿನ ಜನ್ಮ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂತು? ಅವಳ ಬದುಕು ಬಾಡಿಗೆ ಎತ್ತು ದುಡಿದ ಹಾಗೆ, ಉಂಡು ಎಸವ ಬಾಳೆ ಎಲೆಗೂ ಬಂಜೆಯ ಬದುಕಿಗೂ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ." ಈ ತ್ರಿಪದಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕಿನ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೂ ಅವಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವುದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಬಂಜೆತನ ಅಸಹನೀಯವೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ತ್ರಿಪದಿಯ ಎರಡೂ ಹೋಲಿಕೆಗಳೂ ಬಂಜೆತನದ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿನ ನೋವು ಮಕ್ಕಳಾಗದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಆದದ್ದಲ್ಲ. ಆಗದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತಾನು

ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ

ಉಂಟಾದದ್ದು.

ಈ ತ್ರಿಪದಿ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಜನಪದ ಕವಿಗಳ ಉಪಮಾ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಜನ್ಮದ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೂ ಬಂಜೆತನಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತ್ರಿಪದಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರತಿಗಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಆಸೆಪಡುವ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬಂಜೆತನವನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಕೀಳು ಮಾಡುವ ಈ ತ್ರಿಪದಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ನಾನು ಈ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಉದ್ದೇಶವಿದೆ. ಯಾರಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಬಹುದು. "ಈ ತ್ರಿಪದಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಠ್ಯದ

ಗುತ್ತೆ' ಎಂದನಂತೆ. ಈ ಹಾಸ್ಯ ಚಟಾಕಿ ಕೂಡ ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯ ಫಲ. ಭಾರೀ ಭಾಷಣಗಳ ನಡುವೆ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದೂ ಆಗಾಗ ಬೇಸರದ ಚಿನ್ನೆಯಾಗಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವಂತೆ. ಆದರೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂಲಕವೇ ಜನರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅಶಿಕ್ಷಿತರಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದ್ದಲ್ಲ?"- ಉತ್ತರ: ಅದು ಶಿಕ್ಷಿತರಲ್ಲಿ ಇರಲಿ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಲ್ಲಿ ಇರಲಿ ಅದರ ಆಶಯ ಮಾತ್ರ ಅಕಾಲಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಕಾಲಿಕವಾದ ಆಶಯವನ್ನು ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು, ಸಮರ್ಥಿಸುವುದು ಸಾಧುವೇ? ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ಮೊದಲು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋಣ. ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನದ ಜತೆಗೆ ಬರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಶಯ ಪ್ರಜೆಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವಲಯವನ್ನು ಶುದ್ಧರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರಗೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವಾಗ ಮರೆಯದೇ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಶಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಿಷವಾಗಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಿತರು ಪಡೆಯುವ, ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸದ್ಯದ ಶೋಷಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದರಿಂದ ಜನಾಂಗಗಳು ಬಂದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾತ್ರ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಸಂಭವವಿದೆ.

ಎನ್ನೆನ್ನೆ

ಕುಳಿತವ ಎದ್ದು ಹ್ಯಾಂಗರಿಗೆ ತೂಗುಹಾಕಿದ್ದ ಕೋಟು ಜೇಬುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಪ್ತಿ ಮಾಡಿದೆ. ಸಿಗರೇಟು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆಷ್‌ಟ್ರೇ ಮುಚ್ಚಳ ತೆಗೆದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಾನೇ ಸೇದಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟಿನ ತುಂಡೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತಿದ್ದ ಬೂದಿಯನ್ನು ಸವರಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಎರಡು ದಂ ಎಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಫಿಲ್ಟರ್ ಹೊತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಸರದಿಂದ ಆರಿಸಿ, ಆಷ್‌ಟ್ರೇ ಒಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ. ಟೈಂ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆ. ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಶಬ್ದ. ಕದ ತೆಗೆದಾಗ ತಂಪು ಹವೆಯ ತೆರೆಯೊಂದು ಒಳಗೆ ನುಸುಳಿ ಹಿತವೆನಿಸಿತು ಆಚೆ ಹಸಿ ಹಸಿ ಕತ್ತಲೊಂದಿಗೆ ತೆಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಗಟ್ಟಿಮೌನ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ತುದಿದ್ದ ಅಗಲವಾದ ಗೋಗೋ ಟೈ (ಈ ಕೊಂಪೆಗೆ ಇದೊಂದು ಕೇಡು) ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ನೇವರಿಸಿದ. ಏನೋ ಖುಷಿ. ಸಿಲ್ಕಿನ ನುಣುಪು ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಿಪ್ಪೊಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಸವರಿದಂತೆ ಹಿತವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನೇವರಿಸುತ್ತ ನಿಂತರೆ, ಭಾವೋತ್ಕಟನಾಗಿ ಒಳಗೊಳಗೆ ಬೆವರಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿ ಹಾಸಿಗೆ ಒರಗಿದ. ಅಲ್ಲದೆ, ನಾಡಿದ್ದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ-ಈ ದರಿದ್ರ ಕೊಂಪೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೇನೋ ಇಲ್ಲವೋ; ಎಲ್ಲ ಮರೆಯಬೇಕು-ಈ ರೂಮು, ವಿಶ್ವ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ- ಎಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿನ ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಡೆರ್ಮಾಸ್ಟ್ರೀಟರ್ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿತು-ಲೋಕಲ್ ಕ್ಯಾಂಡಿಡೇಟ್ ಆಗಿ. ಈಗೇನು ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗೂ ಕಾಲೇಜು. ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ಪುಠಾರಿ ಸೂಳೇಮಗನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ, ವಿದ್ಯೆಯ ಮಟ್ಟ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದರೂ, ದರಿದ್ರ ಕೊಂಪೆಗೂ ಒಂದು ಕಾಲೇಜು.

ಸದ್ಯ ಈವೊತ್ತು ರಿಲೀವ್ ಆಗಿದೆ. ಮುಗಿಯಿತು ಈ ಊರಿನ ನೀರಿನ ಋಣ. ನೀರಿನ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದಾಗ ಬಾಯಾರಿದಂತಾಗಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಹೂಜಿ ಎತ್ತಿ ಬಾಯಿಗೆ ಸುರುವಿಕೊಂಡ. ಮೂರು ಗುಟುಕಿಗೇ ನೀರು ಮುಗಿದು ದಾಹ ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು. ಬೇವರ್ಸಿ ಉರು. ಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಂದು ಕಾಲೇಜು ಬೇಕು, ಈ ದರಬೇಸಿ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಚೆಂಬು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಾಲಾಗಿ ಮರೆ ಹುಡುಕುವ ಈ ಜನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕೊಂಪೆಗೂ ಕಾಲೇಜು ಬಂತೆಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ. ಎನ್ನಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಮೊದಲು ಈ ಊರಿಗೆ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು-ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ, ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ.

ಊರಾಚೆಯ ಒಂದು ನರಪೇತಲ ಹೊಳೆ-ಅದೂ ಈಗ ಮುದುಕಿಯ ಮೊಲೆ. ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಈಗ ಸಿಹಿನೀರಿನ ದೊಡ್ಡ ಬಾವಿಯೊಂದೇ ದಿಕ್ಕು.

ಇತ್ತ ಕುಗ್ರಾಮವೂ ಅಲ್ಲದ ಅತ್ತ ನಗರವೂ ಅಲ್ಲದ, ಆದರೆ ಎರಡರ ಕೆಟ್ಟ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ದರಿದ್ರ ಊರಿಗೆ ಒಂದು ಹತ್ತು ತಿಂಗಳಾದವೆ? ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೊಳ್ಳೆಯೊಂದು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಹಿಮ್ಮಡಿಗೆ ಕಡಿದಾಗ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮೊನ್ನೆ ತನ್ನ ಹೊಸ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಚ್ಚಿದ್ದ ಬೆರಳಿನತ್ತ ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಚಪ್ಪಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಊರಿನ ಹುಡುಗಿಯರ ನೆನಪಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಜನ ಆನುಕೂಲಸ್ಥರು. ಆದರೂ ಬಹುತೇಕ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿಯ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸೊಬಗು ಸೊಗಡನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿಕೊಂಡು ವರ್ಧಿಸಿರುವ ಚೆಲುವಿನ ಬುಗ್ಗೆಗಳು; ಆದರೆ ಬರಿಗಾಲು. ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮೆಚ್ಚಬೇಕು: ಸುಮಾರು ಪಡ್ಡೆಯರೆಲ್ಲ ಎಡಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಇಂಚು ನೇರ ಬೈತಲೆ ತೆಗೆದು ತಟಕ್ಕನೆ ಬಲಕ್ಕೆ ಒಂದಿಂಚು ಕೊಂಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಅನನ್ಯ, ಅದನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಒಳಗೆಲ್ಲೋ ಒಂದು ಥರ ನವೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತೆ. ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಬೈತಲೆಯೂ ಹಿಗೇ ಮಾಡಕವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವಳ ತುರುಬಿನ ಆಯಸ್ಸಾಂತತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸಪ್ಪೆಯೇ. ಅವಳ ತುಂಬಿದ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತುರುಬೊಂದು ಕೈಮರ.....

ಅವೊತ್ತು ನನ್ನ ಕಲೀಗ್ ರಂಗನಾಥನ ಮದುವೆ ರಿಸೆಪ್ಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನೀಲಿ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು, ಓರೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ತುರುಬಿನೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನತ್ತ ಹಾಯಿಸಿಕೊಂಡವಳು ಅವಳೊಬ್ಬಳೇ. ತುರುಬಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಎಂಥದೋ ಕಿರುಗಜ್ಜೆ ಬೇರೆ. ನಾನು ಕದ್ದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಓರೆಯಾಗಿ, ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಕಂಡು ದೃಷ್ಟಿಕಿತ್ತವಳು, ಬರಬರುತ್ತ ನನ್ನತ್ತ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲವೆ?

ಹೀಗೆ ನೋಡುವುದು- ಅದೂ ಸ್ನೇಹಿತನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು -ಮಹಾಪಾಪ ಎನ್ನಿಸಿ, ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ಗಮನ ಹರಿಸಿದರೂ, ತನಗರಿವಿಲ್ಲದೆ ದೃಷ್ಟಿ ಅವಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಥೂ....ಹಾಳು ನೆನಪುಗಳು- ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಕಾಡುತ್ತವೆ, ಅದೂ ಈ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ.....ಅಥವಾ ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಅವು ತೀವ್ರವಾಗುವುದು ಅವುಗಳ ಸಹಜ ಗುಣವೋ.....

ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ : ಬೇಸರದಿಂದ, ಪ್ರಾಕ್ಟಿಕಲ್ ಕ್ಲಾಸುಗಳಿಂದ, ಇಲ್ಲಿನ ಚಳಿ ಇಲ್ಲಿನ ಬಿಸಿಲು ಮತ್ತಿಲ್ಲಿನ ಮಳೆಯಿಂದ, ಜಿಗಣೆಗಳನ್ನು ರಬ್ಬರಿನಂತೆ ಎಳೆದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಮುಸಿಮುಸಿ ನಕ್ಕು, ಒಳಗೆ ಪುಲಕಗೊಳ್ಳುವ ಹುಡುಗಿಯರಿಂದ, ಈ ಊರಿನ ಒಂದೇ ಬಾವಿಯ ನಿಂತನೀರಿನ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಅವಳ ತುರುಬಿನಿಂದ – ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಹೀನ ದೊಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲಿನದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಯುತ್ತೇನೆ.-ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಹೌದು, ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ-ಇಷ್ಟು ದಿನ ನನ್ನದೇ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿದ್ದ ಈ ರೂಮಿನಿಂದ. ಇದು-ಉಸಿರಾಡಿದ, ಯೋಚಿಸಿದ, ಕುಳಿತ, ಮಲಗಿದ, ಓದಿದ, ಬರೆದ, ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಗ್ಗಿನೊಳಗೆ ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನು ಸ್ರವಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ಕಲ್ಲುಗಾರೆಯ ಗೂಡು-ಇವೊತ್ತು ಎಷ್ಟು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ! ನಾಳೆಯಿಂದ ಇದು ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಸ್ವತ್ತು. ಅವನು ನನ್ನಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕನಸು ಕಟ್ಟಬಹುದು. ಸಾಕ್ಸ್ ಒಗೆಯಬಹುದು, ಹಾಡನ್ನು ಕುರುಕಬಹುದು, ನಾನು ಕದ್ದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಎದುರುಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆ ನೋಡಬಹುದು, ಹಲ್ಲುಜ್ಜಬಹುದು, ನಿಂದೆಯಿಲ್ಲದೆ ಚಡಪಡಿಸಬಹುದು-ಆದರೂ ಈ ರೂಮು ತಟಸ್ಥವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೆ; ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ತಡೆಯುವದಿಲ್ಲ, ಮಾಡದೇ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಬಲವಂತಪಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನದೇ ಎನ್ನುವಷ್ಟು, ನನ್ನ ಜೀವನದ ಭಾಗವೇ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದ ರೂಮು ನಾಳೆ ಯಾರದೂ ಆಸ್ತಿ.....

ಇಷ್ಟು ದಿನ ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಇದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಸೋಚಿಗವಾಯಿತು. ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ವಿವರಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿದ.....ಅರೆ! ಈ ಮೂತಿಯಲ್ಲಿ ಜೇಡನ ಬಲೆ ಇಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದೆ. ನನ್ನ ಅರಿವಿಗೇ ಬಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಸೂರಿನ ಮೇಲಿನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಬಳೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ದಿನಾ ನಾನು ಉರಿಸುವ ಬಲ್ಲು-ಎಷ್ಟು ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಐದಾರು ಬಗೆಯ ಕೀಟಗಳು ಸುತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಈ ಹುಳುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲೇ ಕಂಡಿದ್ದೆನೊ ಇಲ್ಲವೊ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಮೂಡಿತು. ಇಂಥ ಅಸಂಖ್ಯ ಹುಳುಗಳು ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿ ಹೀಗೇ ದೀಪದ ಸುತ್ತ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು-ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ- ಜಗತ್ತಿನ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ, ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಹೀಗೇ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿದೆಯೋ. ಈ ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಿವೆಯೆ? ಇವು ಹೀಗೇ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಒಂದು ಅಜ್ಞಾತ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ, ಸದ್ದಿನ ಕುರುಹನ್ನೂ ಸೂಚಿಸದೆ ಗೊಟಕೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ, ಇದ್ದದ್ದು ಹೋದದ್ದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನೋವು, ಸಿಟ್ಟು ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಾಡತೊಡಗಿದವು.

ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿದರೂ ಎವೆಗೆ ಎವೆ ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ಛೇರಲ್ಲಿ ಕೂತ. ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕ ತೆರೆದ. ಮೊದಲನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥ್, ಎಂ.ಎ. ಎಂದಿತ್ತು. ವಿಶ್ವ ಈ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಅರ್ಧ ನಿದ್ರೆ ಮುಗಿಸಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಗ್ಗುಲಿಗೇ ತಗುಲಿಕೊಂಡು ಬತ್ತಳೆ-ಹೇಗಿರಬಹುದು ಅವಳ ದುಂಡನೆಯ ದೇಹ?

-ವಿಶ್ವ ತುರುಬಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಬಹುದೆ?-ಆಕೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಯವಾಗಿ ವಿಶ್ವನ ಬೆನ್ನು ಸವರುತ್ತ- ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ? ಮೈ ಬೆಚ್ಚಗಾಗಿ, ಒಳಗೆ ಸೆಟೆದಂತಾಗಿ, ಪುಸ್ತಕ ಒಗೆದು, ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಉರುಳಿ ಮಂಚ, ತುರುಬು, ಬರೀ ತಿರುಳಿನಂತೆ ಹರಡಿದ ದೇಹದ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಮೃದುತ್ವ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಾನು, ಅವನ ಬದಲಿಗೆ ತಾನು ಹೊರಳಿದ...ಏದುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ಇನ್ನು ಬಾತ್ರೂಮಿಗೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುವವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಒಂದು ಥರದ ತೃಪ್ತಿ ಬೆರೆದ ವಿಷಾದ ಮನಸ್ಸಿಗಾವರಿಸಿ, ದುರ್ಬಲನಾದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ, ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಅಷ್ಟೇನೂ ಸೊರಗಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿ ಆಕಳಿಸಿ ಮಲಗಿದ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿಯೇ ಎದ್ದೆನೆಂದುಕೊಂಡು ವಾಚ್ ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಎಂಟೇ ಗಂಟೆ. ಹಲ್ಲುಜ್ಜುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ರಾತ್ರಿ ಎಸೆದಿದ್ದ ವಿಶ್ವನ ಪುಸ್ತಕದ ರಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬ್ರಷ್ಟನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಎತ್ತಿಡಲು ಮುಂದಾದಾಗ, ರಟ್ಟಿನೊಳಗಿಂದ ಕಾಗದ ಚೂರೊಂದು ಇಣುಕಿತು. ಕುತೂಹಲವಾಗಿ ಆ ಚೂರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ. “ಸಾಯಂಕಾಲ ಆರೂಮುಖ್ಯಾಲಿಗೆ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರ ಗುಡಿಗೆ ಬಾ. ಅಲ್ಲೇ, ಆಚೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ”- ಎಂದಷ್ಟೇ ಇತ್ತು. ತಲೆ ಬುಡ ಆರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವಿಶ್ವನಿಂದ ತಂದು ಹದಿನೈದು ದಿನವಾದರೂ ಆಗಿದೆ. ಏನೂ ಗುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಶಂಕಿಸಿ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹರಿಯಬಿಟ್ಟ. ಯಾರದ್ದು ಈ

ಬರಹ? ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದ ಹಾಗಿದೆಯಲ್ಲ...? ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಬೇಗಬೇಗನೆ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕೂತ. ಇದು ವಿಶ್ವನ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರವಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಹೆಗೆ ತೊಡಗಿಸಿದ. ಯಾರಾದರೂ ಮನೆ ಮುಂದಿನ ಪೋಲಿ, ವಿಶ್ವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಕಿಟಕಿಯ ಮುಖೇನ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಕಳ್ಳನೋಟದ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಸಿರಬೇಕು. ಸರಿ, ಯಾರಾದರೂ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಕಳಿಸುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಇವರ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆ ಪೋಲಿ ಈಕೆಗೆ ಬರೆದ ಈ ಗುಪ್ತ ಸಂದೇಶ ಹೊತ್ತ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಅವಳು ಗಮನಿಸದೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ವಿಶ್ವ ನೈಟ್ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಆರು ಗಂಟೆಗೆ, ಮರಳುವದ ಒಂಬತ್ತಕ್ಕೆ. ಇದೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು 'ಆರೂಮುಖ್ಯಾಲಿಗೆ ಬಾ' ಇತ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಖದೀಮ. ಅಂತೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಸೂಳೇಮಗನವ್ವ ಇವನು! ಅಂದಹಾಗೆ ಯಾರಿರಬಹುದು? ಅವನನ್ನ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಾಡಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ವಿಶ್ವನ ಕಣ್ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರು ಎಷ್ಟು ಸಲ ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದಾರೋ! ಎಷ್ಟು ಸಲ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೋ! ಗುಡಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಪಾರ್ಕು : ಮೂಲೆ ಹಿಡಿದರೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಭಿನಾಲಿಯವ್ವ ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿ. ಅವಳ ತುರುಬಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿಕ್ಕು! ಈ ಗುಪ್ತ ಮಿಂಡ ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಇರವಲ್ಲನೇಕ, ಸೂಳೇಮಗ ಅವತ್ತು ಸಖತ್ ಡಿಸಪಾಯಿಂಟ್ ಆಗಿರಬೇಕು. ವಿಶ್ವ ಪಾಪದವ ತಿಳಿಸಿ ಬಿಡಲೆ? ಅಥವಾ ಮೊಗುಂ ಆಗಿ "ವಿಶ್ವ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಷಾರವ್ವ, ನಿನ್ನ ಮನೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ರೌಡಿ ನನ್ನೆಳು ಸರೋಂಡಿದಾರೆ"-ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಹೌದು ಸ್ನೇಹಿತನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? ಯಾಕಾದರೂ ಬೇಕವ್ವ ಈ ದರಿದ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ನನಗೆ? ನಾಳೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯಾರು ಹಾಳಾದರೆ ನನಗೇನಂತೆ. ಸಾಯಲಿ, ಮಜಾಮಾಡಿ ಹಾಳಾಗಲಿ... ಪಾಪ! ಆವೊತ್ತು ರಿಸೆಪ್ಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನ ನೋಡಿದಳು. ವಿಶ್ವ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದಾಗ, ಮಾತಾಡುವಾಗ, ಬಡಿಸುವಾಗ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿ, ನನಗೆ ಖುಷಿಯಾಗಲೆಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಸೆರಗು ಹಾಯಿಸಿ ದುಂಡು ಮೊಲೆಗಳನ್ನ, ಸೊಂಟದ ಭಾಗವನ್ನ, ಕಂಕುಳನ್ನ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಳು. ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಎಡಗಾಲನ್ನು ಬಲಗಾಲಿನಿಂದ ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಂತೆ ನಟಿಸಿ, ಮೊಣಕಾಲಿನ ರಸರಸವಾದ ಮಾಂಸ ಖಂಡಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಹಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಉಡಿಸಿದಳು..... ಎದ್ದು, ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಲು ಹೋಟಲಿಗೆ ಹೊರಟ. ಇವೊತ್ತು ಭಾನುವಾರ. ಹಾಗೇ, ಈ ಊರಿನ ದರಿದ್ರ ಥಿಯೇಟರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾನಿಂಗ್ ಷೋ ನೋಡುವುದು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಹೋಟಲಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ಪಕ್ಕದ ಥಿಯೇಟರ್‌ಗೆ ನಡೆದ. ಹಿಂದಿ ಚಿತ್ರ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಪೋಸ್ಟರ್ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೊ ಹೆಗಲಿಗೆ ಕೈಯಿಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ ವಿಶ್ವ, 'ಹಲೋ' ಎಂದು ಅವನ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ನೋಡಿದ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಿಲ್ಲದ್ದು ನಿರಾಶೆ ಮೂಡಿಸಿದರೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ 'ಪಿಕ್ಚರ್‌ಗೆ ಬಂದ್ಯಾ' ಅಂದ. 'ಹೌದು, ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆನ ಪ್ರಯಾಣ? ಸಾಮಾನೆಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಆಯ್ತೆ?' "ಇಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಸಂಸಾರ ತಾನೆ. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಬೇಕು ಕಟ್ಟೋಕೆ' ಎಂದು 'ಅಂದ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಆ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತಲ್ಲ' ಅಂದ. ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಚೀಟಿಯ ನೆನಪು ಬಂತು. 'ಈವೊತ್ತು ರಾತ್ರಿ ತಂದೊಡ್ಡು. ನಮ್ಮನೇಲೇ ಉಟ ಮಾಡು' ಅಂದ ವಿಶ್ವ, 'ಆಗಲಿ' ಅಂದ. ಚಿತ್ರ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿ ರೂಮಿನ ಕಡೆ ಹೊರಟ. 'ಮರೆತೀಯಾ...ರಾತ್ರಿ' ಎಂದು ಸೈಕಲ್ಲೇರಿದ ವಿಶ್ವನನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ. ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ರೂಮಿನ ಬಾಡಿಗೆ, ಹಾಲಿನ ಬಾಕಿ ತೀರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಪಕ್ಕದ ಅಂಗಡಿಯ ಲೆಖ್ನು ಚುಕ್ಕಾಯಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸೈಕಲ್ ಏರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಇಳಿದು 'ನಮಸ್ಕಾರ ಸಾರ್, ನೀವು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀರಂತೆ' ಅಂದ. 'ಹೌದು, ನೀನು ಯಾರವ್ವ?' "ನಾನು ಗಾಯತ್ರಿ ತಮ್ಮ ಸಾರ್-ಅವಳು ನಿಮ್ಮ ಸ್ಕೂಡೆಂಟು-ನೀವು ಜೂಆಲಜಿ ಪ್ರಾಕ್ಟಿಕಲ್ಸ್ ತಗೊಳ್ಳೀರಂತೆ" ಅಂದಾಗ ಹರ್ಷವಾದರೂ ಎದೆ ಡವಡವಿಸತೊಡಗಿತು. ಗಾಯತ್ರಿ...ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಎಂಥದೋ ವಿಶೇಷವಾದ ಕಳಕಳಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಳ್ಳ ಹುಡುಗಿ. ನೆನ್ನೆ ತಾನೆ ತನ್ನ ಆಟೋಗ್ರಾಫ್ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವಿಳಾಸ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಮರೀಬೇಡಿ ಸಾರ್' ಎಂದದ್ದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಈ ಹುಡುಗನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಮೂಡಿಸಿ 'ಬಾರಯ್ಯ ರೊಂಗಿ. ಒಂದ್ನಿಮ್ಮ ಕೂತು ಹೋಗುವಿಯಂತೆ' ಎಂದು ಹುಡುಗನ ಜೊತೆ ರೂಮನ್ನು ಹೊಕ್ಕು. 'ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗ ಸಾರ್ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬರೋದು?' "ಹೇಗವ್ವ ಹೇಳೋದು, ಇಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸವಿರುತ್ತೆ ಹೇಳು. ಗಾಯತ್ರಿ ಏನು ಮಾಡ್ತಿದ್ದು?" ಅಂದು, ಯಾಕಾದರೂ ಕೇಳಿದನೋ ಅಂದುಕೊಂಡ. "ಓದಿದ್ದು. ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೇಳ್ತೀರಾಳೆ." ಈ ಊರು ಬಿಡುವಾಗ ಇಲ್ಲಿನವರ ವಿಷಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು ತಾನೆ ಏನು? ಎನ್ನಿಸಿ, ಕೆಲವು ಹಳೆಯ 'ಸ್ಯಾನ್'ಗಳನ್ನು ಹುಡುಗನ ಕೈಗಿತ್ತ. ಹುಡುಗ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ 'ಯಾಕೆ ಸಾರ್?' ಎಂದಾಗ 'ಇಟ್ಟುಕೊ. ರೊಟ್ಟು ಹಾಕಬಹುದು. ಕೆಲವು

ಒಳ್ಳೇ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ಗಾಯತ್ರೀಗೂ ಉಪಯೋಗವಾಗಬಹುದು’-ಎಂದ. ಹುಡುಗ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ತನಗೇ ನಗು ಬಂತು.

ಈ ಉರಿಗೆ ಬಂದ ಲಾಗಾಯ್ತು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಮುತುವರ್ಜಿ ತೋರಿಸಿದ ಹುಡುಗಿ ಗಾಯತ್ರಿ...ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವಳಲ್ಲ. ಆ ದವ್ವ ಚರ್ಮದ ಘೇಂಡಾ ಸೂಳೇಮಗ ಬಾಟನಿ ಲೆಕ್ಟರರ್ ನಟರಾಜ. ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಆ ಹಲ್ಮು ಗಾಯತ್ರೀನ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದಾನೆ ಅಂತ. ಅವಳು ಏನೇನೂ ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಂಥೆಂಥದೊ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ನಟರಾಜ ಒಳಗೊಳಗೇ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಹದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುಕಾರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದು, ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ‘ಬರುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಹೇಳದೆ ತಟ್ಟನೆ ಆ ನನ್ನ ಮಗ ಎದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಅವನ ಈ ಕರುಬು ಈ ಹುನ್ನಾರು ತನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು? ಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ ನಾಣಿ ಒಮ್ಮೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದಾಗಲೇ ಇದಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾದದ್ದು, ಗಾಯತ್ರಿ ಒಂದು ದಿನ ಅಳುವೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು “ಸಾರ್, ನಟರಾಜ ನನ್ನನ್ನು ಇವೊತ್ತು ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ಬೈದರು. ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ...ನಾನು,..ಅತ ಏನೇನ” ಅಂದಾಗ “ನೋಡು ಗಾಯತ್ರಿ, ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅಪಪ್ರಚಾರವಾದರೆ ನನಗೂ ಕಷ್ಟ, ನಿನಗೂ ತೊಂದರೆ...ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಬೇಡ”. ಆ ಹುಡುಗಿ ಗಳಗಳ ಅತ್ತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋದ ಚಿತ್ರ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ನೆನ್ನೆ ಆಟೋಗ್ರಾಫ್‌ಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ “ನಾನು ಕೆಲವು ದಿನ ನಿನ್ನ ಜತೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ವಿಸ್ಲೇಕ್ ಮಾಡ್ಕೊಬೇಡ ಗಾಯತ್ರಿ...ನಟರಾಜ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳೀತು” ಅಂದಾಗ ಗಾಯತ್ರಿಗೆ ತುಟಿ ಬಿಗಿದು ಬಂದು ತೊದಲಿದ್ದಳು. “ಅವರಿಗೆ ಮ್ಯಾನರ್ಸ್ ಇಲ್ಲ...ನಾನು ಅವರನ್ನ ಯಾವತ್ತೂ ಲೈಕ್ ಮಾಡಿಲ್ಲ...” ಎಂದವಳೇ “ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಧಡ ಧಡ ಹೊರಟು ಹೋದಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹನಿಯೊಂದು ಜರತಾರಿಯಾಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಅತೀವ ವೇದನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಬರಲೆ? ಎನ್ನಿಸಿತು. ಹೋಗುವಾಗ ಯಾರ ಜೊತೆಗೂ ಯಾಕೆ ವೈರ? ಆ ಬೋಳೇಮಗ ನಟರಾಜನನ್ನೂ ಕಂಡು “ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದೇನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಬರಲೆ? ಎನ್ನಿಸಿತು. ಮನಸ್ಸು ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪದಿದ್ದುದರಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಗಾಯತ್ರಿ ಮತ್ತು ನಟರಾಜರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು

ಮಾಫಿ

ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದು

ನಿರ್ದರಿಸಿದ.

ಇಡೀ ಸಾಮಾನು ಒಂದು ಹೋಲ್ಡರ್, ಒಂದು ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್, ಒಂದು ಕಿಟ್ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಅವನ್ನು ಗೋಡೆಗಾನಿಸಿ ಇಟ್ಟಾಗ ರೂಮು ಬರಿದಾಗಿ ಬಿಡೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಾಗ ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದಾಗುವ ಈ ವಸ್ತುಗಳೇ ಹರವಿಕೊಂಡಾಗ ಇಡೀ ರೂಮನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದವು ಎಂಬ ಅರಿವು ಮೂಡಿದಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿರುವ ಕೆಲವನ್ನು -ಹಾಸಿಗೆ, ಪ್ರಸ್ತಕ, ಷೇವಿಂಗ್ ಸೆಟ್, ಸೋಪ್ ಬಾಕ್ಸ್, ಕನ್ನಡಿ, ಬ್ರಷ್, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ-ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ತಂದಿದ್ದ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈಗ ತುಂಬಿರುವ ಹೋಲ್ಡರಿನ ಅರ್ಧ ಭಾಗದಷ್ಟು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಈ ಉರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ತಂದಿದ್ದ. ಈಗ, ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದು, ಹೋಗುವಾಗ ಇನ್ನರ್ಧ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್, ಕಿಟ್‌ಗಳೂ ತನ್ನದಾಗಿದ್ದವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅರ್ಧವಿರಬಹುದೇ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಛೇರು, ಮೇಜು, ಮಂಚ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತಂದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಅದರ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕು ಅಂದುಕೊಂಡಾಗ ಯಾಕೊ ಒಂದು ಥರ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು. ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ, ಆದರೆ ಹಾಗೆನಿಸದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ನೋವಾಯಿತು. ಕಳಿಸುವ ಮಂಚ ಛೇರು, ಮೇಜು, ಮಂಚಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿದ; ಮುಟ್ಟಿದ. ಪ್ರತಿದಿನಾ ಇವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈವೊತ್ತು ಅವು ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾಗಿ, ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಛೇರಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತ-ಮೊದಲ ಸಲವಷ್ಟೇ ಕೂತಹಾಗೆ. ಹಿಂದೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ, ಲಕ್ಷವಿಲ್ಲದೆ, ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೂತಾಗ ಈಗಿನ ಈ ಸುಖಮಿಳಿತ ಸಂವೇದನೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವರು ಮರೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವ, ಭಾರವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನೆಳೆದು ರೂಮಿನೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಅದು ಮುಂಚಿಗಿಂತ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ತರವಾಗಿ ಕಂಡು ತುಟಿ ಬಿಗಿದು ಬಂತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ತನ್ನದನ್ನಿಸಿ, ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೂರದೆ ಈಗ ಭಾವಭಾರದ ಕಾಟವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುಟುಕಿದ್ದ ಈ ತಟಸ್ಥ ವಸ್ತುಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ತಂದಿತ್ತು. ಇನ್ನೇನಾದರ ಮರೆತೆನೊ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಕಣ್ಣನ್ನು ಸೆಳೆದು, ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ. ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು -ಕಾಗದದ ಚೂರುಗಳಿಂದ, ಓದಿ ಹರಿದ ಪತ್ರಗಳಿಂದ, ಸಿಗರೇಟು ತುಂಡು ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ, ಮೋಸಂಬಿ ಸಿಪ್ಪೆಗಳಿಂದ, ಒಮ್ಮೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಚೂರುಪಾರುಗಳನ್ನು ಬಗೆದ. ತಾನೇ ಬರೆದು, ಓದಿ ಹರಿದಿದ್ದ ಕೆಲವು ಕಾಗದದ

ಚೂರುಗಳಾದರೂ ಏನು, ಯಾವುದೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಂದ ಖಾಲಿ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದದ್ದು ನೆನಪಿಗೆ ಮೂಡಿತು. ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಒಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದ ಒಂದು ಚೂರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಓದಿದರೆ “ಸ್ಕಾರಗಳು-ಕಾ” ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಷರ ಒಗಟಾದವು. ಯಾರವು? ಯಾವಾಗ ಬರೆದವು? ಅರ್ಥ, ಸಂದರ್ಭ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ : ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದವು. ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದವು ಈಗ ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಕಾಲದ ತೊತ್ತಾಗಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಾನ ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿವೆ ಎನಿಸಿ, ವಿಚಿತ್ರ ರಹಸ್ಯವೊಂದು ಹೊಳೆದರೂ ಮೂರ್ತತ್ವ ಪಡೆಯದೆ ಮನಸ್ಸು ಬರಿದಾಯಿತು ಈ ಚೂರುಪಾರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿ ಸುಡಲು, ರೂಮಿನಾಚೆ ಕುಪ್ಪೆ ಹಾಕಿದ. ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿ ಹೊಸದಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಊರಿಗೆ ಓಯ್ಯೋಣವೇ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟು ದೂರ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಷ್ಟು ಅಮೂಲ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿ, ಆಚೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಬಿಸಾಡಿದ. ಅದನ್ನು ಕಂಡ, ಸೆಗಣೆ ಆಯುವ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಆತುರಾತುರವಾಗಿ ಓಡಿಬಂದು, ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಂದೇಹದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ‘ತೆಗೆದುಕೊ’ ಎಂದ. ಚೂರುಗಳ ರಾಶಿಗೆ ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ, ಅದು ಗಾಳಿಗೆ ಆರಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಅಂಟಿಸಿ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಮಾಡಿ, ಅದು ಸುಮಾರು ಹೊತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾದಾಗ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಕಡೆಗೆ ತಾಗಿಸಿ, ಕಾಗದಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಚೂರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ. ಅಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ತಿರುವಿದ. ಎಲ್ಲ ಸುಟ್ಟವು ಎಂದುಕೊಂಡಾಗ ಒಳಗಿನ ಕೆಲವು ಉರಿದ ಚೂರಿನ ಅಂಚುಗಳು ಹಾಗೇ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಕಡ್ಡಿ ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬರೀ ಕಾಗದದ ಕರಿಕು ಏಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅಂಚುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಾ ಸುಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿ, ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ನೆನಪುಗಳು, ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊಲಗದ ನೆನಪುಗಳು, ಸುಡುವಾಗ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಕಸಿವಿಸಿಯಾದರೂ, ಸುಟ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಹಗುರವಾದಂತೆ ತೋರಿತು.

ವಾಚ್ ನೋಡಿಕೊಂಡ. ಸಂಜೆ ಐದು. ತಾನು ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಊರಾಚೆಗೆ ವಾಕ್ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಪದ್ಧತಿ. ಇವೊತ್ತು ಕೊನೆಯ ಸಲ ಹಾಗೆ ಅಡ್ಡಾಡಲು ಎದ್ದ. ಊರಾಚೆ ಅರ್ಧಮೈಲಿ ಹೋದರೆ ದಾರಿಯಂಚೆಗೆ ಹೊಳೆ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅತ್ತಿತ್ತ ಮುತ್ತುಗ, ಹುಣಸೆ, ಕಬ್ಬು ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು. ಅದನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ. ಅದರಾಚೆ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ದೇವಸ್ಥಾನ. ಅದರೆದುರಲ್ಲಿ ಕೂತು ಊರಿನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ, ಅದರ ನಿಶ್ಚೇಷಿತ ಭಂಗಿಗೆ ಬೆರಗಾದ. ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ ಬೀದಿ ಮನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು, ಹೊಸರೂಪ. ಗಜಿಬಿಜಿ, ಸೈಕಲ್ಲು, ಗಾಡಿ, ಜನಸಂಚಾರ, ಗ್ರಾಮ್ಯವಾಸನೆ. ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದ ಆವರಿತವಾಗಿ ಜಟಿಲವಾಗಿದ್ದ ಊರು, ಇಲ್ಲಿನ ದೂರದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ತಟಸ್ಥತೆಯಿಂದ, ಅತಿ ಸೌಮ್ಯ, ಸರಳ, ದಾರಿಯ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂಡೆಗೆ ಬರುವಾಗ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಹದಿನೈದು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತೋಡಿದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಸಲ ಕಂಡಿದ್ದ. ಈತೂಹಲದಿಂದ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಬೀದಿ ಅಂಗಡಿಯವನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ನಕ್ಕು, ಅದು ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದಿದ್ದ. ಯಾರ ಮನೆಯದಾದರೂ ಹುಡುಗಿ ಮೈನೆರೆದರೆ, ಮನೆಯವರು ಊರಿಗೆ ಮೊಗುಂ ಆಗಿ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುವ ವಿಧಾನವೆಂದಿದ್ದ. ಇದು ಲಾಗಾಯ್ತಿನಿಂದ ಬಂದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದ. ಕತ್ತಲಾದಾಗ ಆಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹಳ್ಳಿ ದಾಟಿದಾಗ ಇವೊತ್ತು ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೇರ ವಿಶ್ವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ. ಏಳೂವರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ “, ಬನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ, ಇಲ್ಲೇ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಂದರೆ ಕೂರಲು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದಳು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿ “ಹೇಗಿದೀರಿ? ಆರೋಗ್ಯಾನಾ?” ಅಂದ. ಇವೊತ್ತು ತುರುಬಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಗೋಡೆಗೆ ಆತು ನಿಂತು ಅವನ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗ ಈ ಕಡೆ ಬರುತ್ತೀರಿ?” ಎಂದಳು. ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು “ನೋಡಬೇಕು, ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲೇ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬನ್ನಿ’ ಎಂದ. ಅವಳು ಕಿಲಕಿಲ ನಗುತ್ತ ಬರೋಣ, ನಿಮ್ಮ ಮದುವೆಗೆ’ ಎಂದಾಗ ಆಕೆಯನ್ನೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಆಲೋಚಿಸಿದ : ಆರೆ, ಇವಳನ್ನೇ ತಾನು ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಹೊರಳಾಡುವುದು? ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಈ ಚೆಲುವೆಯನ್ನು ತಾನು ನೆನೆದು ಪುಲಕಗೊಂಡಿದ್ದು? ಈ ದುಂದು ಮುಖದ, ಮುಗ್ಧ ಕಣ್ಣುಗಳ, ಹಡೆಯೇರಿಸಿದ ಎದೆಯ ಈ ಸಾಕಾರ ಉದ್ರೇಕವೇ-ಕಲ್ಪನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ನನ್ನ ಮಂಚವನ್ನು ಬೆಚ್ಚಗಾಗಿಸುವುದು? ಇವಳೇನೇ ಚೀಟಿ ಬರೆದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದಾತನೊಡನೆ ಗುಪ್ತ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುವುದು? ನನ್ನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ, ತಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ನನ್ನವಳೆಂಬಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿರುವ ಈ ಜೀವಂತ ಪುಲಕ, ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನೆದುರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ನನಗೆಷ್ಟು ದೂರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ! ನಾನು ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿ ಇವಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವುದರ, ಪರೋಕ್ಷ ಸುಖದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸುಳಿವೂ ಇವಳಿಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವಳಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ

ಗಮನವನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹರಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಅವನತ್ತ ನೋಡಿ ಹುಡುಗೀನ್ಹ ನೋಡಿದ್ದೀರಾ?” “ಎಂದಳು. ‘ಯೋಚನೆ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದಾಗ ‘ಎಲ್ಲ ಗಂಡಸರೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳೋದು’ ಎಂದು ನಕ್ಕಳು. ಮುಂದೆನು ಮಾತನಾಡುವುದೆಂದು ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು. ಸಣ್ಣಗೆ ಬೆವೆತ್ತ. ಕೊನೆಯ ಸಲ ಇವೊತ್ತು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಏನೇನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿಬಿಡಲೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗಲ್ಲ. ‘ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಿಮಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪರಿತಪಿಸಿದ್ದೀನಿ ಗೊತ್ತಾ’ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ, ಆಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವ ಬಂದ. ಆಕೆ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಅದೂ ಇದೂ ಮಾತಾಡಿದ ಮೇಲೆ “ಆ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನೇ ಇಟ್ಟುಕೊ-ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ” ಎಂದು ವಿಶ್ವ ಹೇಳಿದಾಗ “ಛೇ! ಎಂಥ ಮೆರೆವು..... ನನ್ನೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟುಸಲ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ; ತರದೆ ಬಂದೆನಲ್ಲ. ವಾಕ್ ಹೋಗಿದ್ದವ ಲೇಟಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ರೂಮಿಗೂ ಹೋಗದೆ ಸೀದಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟೆ” ಎಂದ. “ನೀನೇ ಇಟ್ಟುಕೊ, ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ” ಅಂದ ಮಾತು ಹಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಜೊತೆಯಿದ್ದ ಚೀಟಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ! ಅಡಿಗೆ ರುಚಿಕಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ರುಚಿಯಾಗಿದ್ದ ಅಡಿಗೆಗಳಿಗೆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಮಹಿಮೆಯೂ ಕೂಡಿದ್ದರಿಂದ, ಬಡಿಸುವಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಪುಷ್ಕಳ ಭೋಜನವಾದದ್ದರಿಂದ ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೇ ಉಟ ಮಾಡಿದ. ಎಲಡಿಕೆ ಹಾಕುವಾಗ ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತು, ಅವಳ ಹಾವಭಾವ ಆಪ್ತಾಯನಕರವಾದವು. ಮೂರು ಗಂಟೆ ಕಳೆದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಟಾಗ ವಿಶ್ವ ಅಷ್ಟು ದೂರ ಬೀಳೋಡಲು ಮುಂದಾದ. ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿ ‘ನಮ್ಮನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ’ ಎಂದಾಗ ‘ಖಂಡಿತಾ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಾಗ ಹೃದಯ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ವಿಶ್ವ ಮತ್ತು ಆಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡ. ಈ ಸಂಸಾರದ ಮೇಲು ಮೇಲಿನ ಸರಳತೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಮಾರಕ ಸುಳಿಯಿದೆ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಬೀದಿಗಳಿಗಿಂತ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಮನೆಗಳ ಕಡೆ ಹರಿಯಿತು. ವಿಶ್ವ, ಎದುರು ಮನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ “ಇದು ಯಾರ ಮನೆ ಗೊತ್ತಾ? ನಮ್ಮ ಬಾಟನಿ ಲೆಕ್ಚರರ್ ನಟರಾಜನದು” ಎಂದಾಗ ಇವನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಾಧುಗೊಳಿಸುತ್ತಾ “ಅವನು ಹೊಳೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ರೂಮು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ?” ಅಂದ. “ಅದನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನೆನ್ನೆ ಉರಿಗೆ ಹೋದ.” ಚೀಟಿಯ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಆಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಆಕೆಯ ಮಾತು, ನಗೆ, ಹಾವಭಾವ ಕಣ್ಣೆದುರು ಸುಳಿದವು. ಚೀಟಿಯ ವಿಷಯ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ರೂಮು ಸೇರುವವರೆಗೂ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೂ ನಟರಾಜನದೇ ವಿಚಾರ. ಅವನು ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಖಪಟ್ಟ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಉರು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಹಿಂದೆಲ್ಲ ಅನಿಸಿದ್ದು, ನಾಳೆ ಈ ಉರು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ನೆನಪಾದಾಗ ಅತೀವ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೆನಪುಗಳು, ನೆನಪುಗಳು, ಹಿಂದೆಂದೂ ಬಾರದ ನೆನಪುಗಳು.....

ಎದ್ದು ವಿಶ್ವನ ಪ್ರಸ್ತಕ ತೆಗೆದು ಚೀಟಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಯಾಕೋ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ತಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತಟಕ್ಕನೆ ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ಬಂತು. ಎದ್ದು, ಚಪ್ಪಲಿ ತೊಟ್ಟು. ಕಿಟ್ ತೆಗೆದು ಒಳಗಿನಿಂದ ಟಾರ್ಚ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರೂಮಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ನಡೆದ. ಬೀದಿ ವಿಜನ. ಒಂದೆರಡು ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳು. ಟಾರ್ಚ್ ಬಿಡುತ್ತ ನೇರವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಲಕ್ಕೆ ಅಗಚುವ ಹಾದಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದವ ಆ ಈ ಕಡೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಬಾವಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಟಾರ್ಚ್ ಬಿಟ್ಟು. ಕ್ಷೀಣವಾದ ಬೆಳಕು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಆಡಿತು. ಸ್ತಬ್ಧವಾದ ನೀರು. ಕತ್ತಲು ಕತ್ತಲಾದ ನೀರು. ಒಳಗೆ ಆಳ ಆಳ ಆಳ. ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿ. ರಾತ್ರಿಯ ಗುಂಭಮೌನದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ರಹಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೊಂಡೂ, ಟಾರ್ಚ್ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ, ತುಂಬಾ ಸಹಜವೆನ್ನುವ ಭ್ರಮೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಮಿಂಚಿಸುವ ನೀರು. ನೀರು ಮೇಲಕ್ಕೇ ಇದೆ. ನಟರಾಜ, ವಿಶ್ವ, ನಾನು. ನೀರಿನ ಗೂಢ ಮೌನ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಮೈನಡುಗಿಸಿ, ಟಾರ್ಚ್ ಬೀಳಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹ ಮೂಡಿಸಿರಲು ಅದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಬಾವಿಕಟ್ಟೆ ಹತ್ತಿದ. ಬಾವಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೀರು ಸೇದಲು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಚಪ್ಪಡಿಯನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯಿಂದ ಪಂಚೆ ಸರಿಸಿ, ನಿಕ್ಕರ್ ಗುಂಡಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಬಾವಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಚೊಳ್ಳನೆ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದು. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಬೆ ಸುತ್ತಿ ಬಿದ್ದಂತಿದ್ದ ನೀರಿನ ಸ್ತಬ್ಧತೆ ಒಂದಷ್ಟು ಸಡಿಲವಾದಂತೆ ತೋರಿತು.

ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ರೂಮಿಗೆ ಸರಸರ ಬಂದು ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿ ಡವಗುಟ್ಟುವ ಎವೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಲ್ಡರ್ ಬಿಚ್ಚಿ ಒರಗಿದ. ಮೈ ಬೆವೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ಮೇಲೆ ಎಂಥದೋ ನಿರಾಳ. ಏನೂ ಹಗುರ. ತನ್ನ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತನೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಅಸಹಜವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತೋಚಿಲ್ಲ.

“ಸೂಳೇಮಕ್ಕಳು ಕುಡಿಯಲಿ. ಈ ಊರಿನವರೆಲ್ಲ ಕುಡಿಯಲಿ. ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಆದರ ಬಾವಿ ನೀರಿಗೆ? ನಿಂತ ನೀರಿಗೆ? ವಿಶ್ವ, ನಟರಾಜ ಗಾಯತ್ರಿ, ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿ ಎಲ್ಲ ಕುಡಿಯಲಿ” ಎಂದುಕೊಂಡ. “ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ” ಎಂದುಕೊಂಡಾಗ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಅಶ್ಲೀಲ ವಾಕ್ಯ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ನಕ್ಕ. ತಟಕ್ಕನೆ ನಗೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಅರೆ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾನೂ ಅದೇ ನೀರನ್ನೇ ಹೋಟಲಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಅನ್ನಿಸಿ ಅದರ ಬದಲು ಕೋಕೋಕೋಲ ಕುಡಿದರಾಯಿತು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ದಡಬಡಿಸಿ, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ಮನೆಯವ ಬಂದಾಗ ಕೊಡಲು ಹೇಳಿ ಜಟಕಾ ಹಿಡಿದು, ದಾರಿಯ

ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ತಿಂದು, ನೀರು ಕುಡಿಯದೆ, ಬಸ್ ಸ್ಟಾಂಡಿಗೆ ಬಂದ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಸ್ ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಬಸ್ ಹೊರಟಾಗ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ರಸ್ತೆಯ ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವ ಓಣಿಯತ್ತ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಗಿ ನೋಡಿದ. ವಿಶ್ವನ ಮನೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕಾಣಿಸಬಹುದೆ? ಎಂದು ಆಸೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದ. ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಚೀಟಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಮ್ಮೆ ಓದಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ನಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಚೂರುಗಳಾಗಿ ಹರಿದು, ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ಬಸ್ಸು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಆ ನೀರು ಬತ್ತಿದ ಹೊಳೆಯತ್ತ ಬಿಸಾಡಿದ. ಅವು ಚೆದರಿ ಚೆದರಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೇ ಬಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ, ರಾತ್ರಿ ತಾನು ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಿಯೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು, ನಿಟ್ಟುಸಿರೆಳೆದ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಭಾರವಿಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಶಾಮಸುಂದರ ಬಿದರಕುಂದಿ

೧ ಫಲಿತಾಂಶ

ನನಗೆ ನಾನೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲದ ಖಾಲಿತನದನಿಸಿಕೆ

ಈಗೀಗ

ಇಳಿಹೊತ್ತು, ಸಂಜೆನೆರಳು ಕವಿದಂತೆ

ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕಿಡಕಿ ಬಾಗಿಲ ನೂಕಿ

ಉದ್ದಕ್ಕೆ

ಹೆಣವಾಗಿ ಮೈ ಅಡರಿದಂತೆ ಭಾಸ.

ಮುಸುಕ ಸರಿಸಿ ಕಣ್ಣಮಂಜಿನಲ್ಲಿ

ಗಂಟಲ ಬಿಕ್ಕಳೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿ-

-ನಾಲ್ಕರ ಹುಡುಗತನ ಕಳೆದ ಅರೆ

ಮುದುಕತನದ ಒಣ ನೆನಪು :

ಸತ್ತ ಬಾಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬತ್ತಿದ ಲವಲವಿಕೆಗಾಗಿ

ಹಳವಂಡಗಳ ದಾಳಿ: ಮನಸ ಮಗ್ಗುಲ ಮುರಿತ.

ಆಗೀಗ

ಸೂರ್ಯನೇ ಕಣ್ಣೆಗೆಯಲಿ ಚಂದ್ರನೇ ಹಲ್ಕಿಸಿಯಲಿ,

ಹದಿನಾರರ ಏರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟ ಇಳಿಜಾರದಲ್ಲಿ

ಸೈಕಲ್ಲು ಹೊಡವ ರಮಾಂಚನ.

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡರ

ಒಡಕು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆವುಗಳನೊಂದೊಂದೇ

ಮುದು ಮುದುಡಿಯಾಗಿ ಕದಲೊಂದೊಂದೇ

ಉದುರುದುರಿ ನೆನಪೇ ಸವುಕಲಾಗಿ

ಮೂವತ್ತೆದರ

ಅಪಸಿದ್ಧಿಗಳ ಬೇರಿಜು ಲೆಕ್ಕ ತಪ್ಪಿ

ಬರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಸ್ವಂತ ಮಾತಿನ ಅಂಕಿಗಳೇ

ಮರೆತಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಬೇಕೆಂದರೆ

ಇಪ್ಪತ್ತಾರರ

ಪರದೆ ಅನಾಯಾಸ ಸುತ್ತೆದ್ದು

ಧರ ಧರ ನಡಗಿಸುತ್ತದೆ : ಕನಸುಗಳ ಸ್ವಂತ

ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ; ಪರಕೀಯತೆಯ ಆ ವಿಂಗಿನಲ್ಲಿ.

ಸರಿ, ಕಳಚಿದ ಮುಖವಾಡಗಳ ಸಹಿತ

ದಿವ್ಯಾಡಂಬರದ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ನಟ-

ಸಾರ್ವಭೌಮತೆಯ ಮೆರೆಯಲು ತೆರೆಯನಿ-

-ಬ್ಯಾಗಿಸಿದರೆ ಪಾತ್ರದ ಗಿಳಿಮಾತು ಪುಟ್ಟಪೂರಾ

ಮರೆತು

ಅಟ್ಟದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಏನೂ ಆಡಲಾರದವನ

ಎಲುಬು ಧಿಮಿ ಧಿಮಿ ಕುಣಿತ.

ನಗೆಯಲೆಗಳಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಅವ

ಮಾನದ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ

ಹೆದರಿಕೆಯ ಥಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ

ಹಾಯಕತೆಯ ಗಪ್ಪುಗಾರಿನಲ್ಲಿ

ಅಂಗಾಂಗಗಳನೊಂದೊಂದೇ ಕಳಚುವ,

ಕಳಚಿದ

ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟ ಹೊಸ

ಮನೆಯ ಬೆದರುಗೊಂಬಿ ನಾನು.

ಖಾಲಿಯಾಗುಳಿದವನು

ಖಾಲಿಯಾಗೇ ಉಳಿಯುವವನು.

೨ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ

ಕ್ಷಣ ಮರುಕ್ಷಣ ಗೆಳೆಗೆ ಗಿಳಿಗಳೆನ್ನೆಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ

ಇನ್ನು, ನಾನು, ನನ್ನದೇ ಕಥೆ ಇರುವಂಥದೊಂದನ್ನು

ಬರೆದು ವಂದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಅರ್ಥಬೆಲೆಗಾದರೂ ಮಾರಿ
ಕೊಂಡೊದಿದವನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಸರಿ,

ಆವರಿಸಿದನೆಂದರೆ-

ತನ್ನೊಳಗೆ, ತನ್ನೊಳಗಿನರಿವಿನ ಗರ್ಭದಲಿ ಕಥೆ ಓದಿದವ
ನನ್ನ ಮುಲುಕಾಟ ಸಹಿಸಿ ಅನಾಮತ್ತು ಧರಿಸಿದನೆಂದರೆ
ಖಾರ ಕಹಿ ಸಿಹಿ ರಸಾಯನ ತಿಂದುಗುಳಿ ಹೀಚಾಗಿ ಪರ-
-ಪುಟ್ಟನಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲೇ ನಾನು ಮರವಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಕತ್ತು ಹಿಚುಕುವ ಕಂಸ

ಅವತರಿಸಿದರೆ ಓದುಗ ವಸುದೇವನ ಬುಟ್ಟಿಯೊಳವಿತು
ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಗೋಕುಲಕೆ ಹಾದಿ ಬಿಡಿಸುವ ತರುಣ
ಪ್ರವಾಹವ ಸೀಳಿ, ಪೂತನಿಯ ಹಸಿಮೊಲೆ ಕಚ್ಚಿ ಉಗುಳುವ
ಹುಂಬ ಹಳವಂಡದಲ್ಲೇ ಯಶೋದೆಯ ಮಡಿಲು ಸೇರಿ

ಚಿಗುರಿಸುತ್ತೇನೆ:

ಕಾರಸ್ಥಾನ ತುಂಟಾಟ ಗೀತೋಪದೇಶಗಳ ಬುದ್ಧಿ.

“ಇದೆಲ್ಲಾ, ಮನ್ವಂತರ ಕಲ್ಯಾಣ -

-ತರದೊಳು ಬಿಟ್ಟ ಬೇರಿನಾಳಗಲಗಳ ಲೆಕ್ಕ, ಗುಣಿಸಿ ಭಾಗಿಸಿ ಕೂಡಿ
ಕಳೆದು ತಾಳೆ ನೋಡುವ ಸೋಗು, ಬಿಡು, ಗೊತ್ತಿದೆ.’

ಆಹ! ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತೇ,

ಕೈತವದ ಈ ವಿದ್ಯೆ! ಅದಕ್ಕೆ ನೋಡು, ನಾ ಕಣ್ಣ್ ಚೆವು ಚೆವುಟಿ, ಕಂಡಾಗೆಲ್ಲ
ಚಹಕುಡಿಸಿ, ಹೊಗೆ ಉಗುಳಿಸಿ ಬೆನ್ನ ಸವರಿ, ಬೀಳೊಳ್ಳುವುದು :

ನಾಳಿನಸಂಗತ ನಾಟಕದಲಿ

ನಿನಗ್ಯಾವ ಪಾಟೆಂದು ನೀ ಹಂಗಿಸಿ, ಕೇಳಿದರೆ-ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಭೋಳೆ
ಕವನಗಳ ಕೆಲವು ಹೊಸದು ನಿನ್ನ ಮೋತಿಗೆ ರಾಚುವ ಸಿಡುಕು ಇರಲಿ.

ಇದೆಲ್ಲ, ಹುಡುಗಾಟದ ಕೊಂಡಿಗಳ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಎದೆಸೀಳಿ ಒಂದು ಖರೆ

ಮಾತು. ನಿನ್ನಂಥವನೆದುರೇ ಮುದ್ದಾಂ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು :

ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿ ನಿಡ್ಡೆ ಬಾರದ ಮೈಯೊಳಗಡಗಿ

ಸೊಕ್ಕಿರುವ ಮನಸಿನೊಡಕಿನಿಂದೆದ್ದು, ಹೊರಬಿದ್ದು

ಸುಮ್ಮನೆ ಹುತ್ತವಾಗುವೆ. ಕರಗಿ ಮಣ್ಣಾಗುವೆ.

ಬಯಲನ್ನೇ ತಬ್ಬಿ ಮುದ್ದಾಡಿ ನೋವಿಗೀಡಾಗಿ

ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಬಾಗಿಲ ಬಡಿಯುವೆ. ಮಂಚವೇರುವೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಬದನೇಕಾಯಿ ಗೋಳು

ಕೇಳಿ ಗೆಳೆಯ, ಆಪದ್ಬಾಂಧವ,

ಈಗಲೂ, ನಾನಿನ್ನೂ

ವ್ಯಥೆ ಕಥೆ ಮಾಡಿ

ಕಥೆ ಕಾರಣ ಮಾಡಿ
ಮನಸ ಮಸಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ
ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ವಾ
-ಸ್ತವ ಎಂದುಕೊಂಡೆಯಾ?

ನನ್ನ ಕವಿತೆ

ನನ್ನ ಕವಿತೆ

ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಅಪರೂಪಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚುವ
ಬದುಕು ಹುಚ್ಚೀ
ನನ್ನ ಕವಿತೆ
ಸೊಪ್ಪು ಉಣ್ಣುವದಿಲ್ಲ ಅದು ಭರ್ಜರಿ
ಬಿರಿಯಾನಿ ಬಿಸ್ಕತ್ತು ಚಿಕನ್
ತಂದರಿಗಳ ಗಿಜಿ ಗಿಜಿ ಘವದಲ್ಲಿ
ನೊರೆಯಾರುವ ಮೊದಲೇ ತೇಜಿ ತೇಗಿದ್ದು
ಅಕ್ಷರಗಳ ಬಸಿರಿಗೆ
ಕಾವಿಕ್ಕೆ ಅಶ್ಲೀಲ ಚಕ್ಷು ಕಮಕ್ಕೆನಿಸಿ ಶಬ್ದ
ಪತಂಗಗಳ ಪಿನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಕೇಕೆ ಹಾರಿದ್ದು
ಪಿಳ್ಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ನಿಗ್ಧ
ಸಂಬಂಧ ಬಿತ್ತಿದ್ದು

ಹಲ್ಲಾ ಅನ್ನುವಿಯಾ
ಹೆತ್ ಅಲ್ಲೋಡು
ಬಾನಿಗೆ ಗುಂಡಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ
ಮತ್ತು ಸೋರಿದ ನೆತ್ತರಿಗೆ
ಕೊಡೆಯೊಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ನೀನು
ಮತ್ತು ನಾನು.

ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ

ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ

ಹೆಚ್ ಎನ್ ದಿನೇಶ್ ಕುಮಾರ್

ನಮಸ್ಕಾರ. ನನ್ನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತೆ? ಹೌದು ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಮತ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಾಣಬಲ್ಲೆ. ಓಹ್ ಈ ಮುಂಚೆ ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದಿರಬಹುದು ಎಂದಿರಾ? ಸರಿ, ನೋಡಿ, ನಾನೀಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಾತಾಡಿಸದಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆಷ್ಟು ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿದಾಗ ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ಫಕ್ಕನೆ ಹೊಳೆಯದಿದ್ದಾಗ ವಿಪರೀತ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಂತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ. ಏನೋ ನಿಂತಿದ್ದೇ ಸಾಕು ಎಂದು ಎತ್ತು ಉಚ್ಚೆ ಹುಯ್ಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲ, ಇವನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಾ? ಸರಿ, ನಾನು ಮಾತಾಡುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಷುರು ಮಾಡಿದರೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಹಟ. ಇದೊಂದು ತೀರ ದುಃಖದ ಸಂಗತಿ. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಸೊಗಸು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ತಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಊರಿಗೆ ನೆನ್ನೆಯೇ ಇವತ್ತು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ನನಗೂ ಯಾವ ತಲೆಹೋಗುವ ಕೆಲಸವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಜತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಉರು ಸುತ್ತಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲ ತಾನೆ? ಯಾಕೋ ನೀವು ಯಾವ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನೂ ಏಕೆಂದೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಂತೆ ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವನವೇ ಹೀಗೆ ನೋಡಿ. ನಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೋ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಟ್ಟಲೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಗೋಜಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ನಾವು ದಿನನಿತ್ಯ ಸಾಯುತ್ತೇವೆ. ಇದೇನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವೇದಾಂತ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ? ನಿಮಗೂ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಹೀಗೆನ್ನಿಸಿರಲೇಬೇಕು. ಈಗ ನೀವೇನಾಗಿದ್ದೀರಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ. ಒಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ, ತಾಪತ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಬರುವ ಇನ್ಸಿಮೆಂಟ್, ಪ್ರಮೋಷನ್ ಒಳ್ಳೆಯ ಏರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಮನೆ, ತಕರಾರು ಮಾಡದ ಹೆಂಡತಿ, ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೇಷ್ಟರು ಮೇಡಂಗಳಿಂದ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹುಮಾನ ತರುವ ಮಕ್ಕಳು, ಇದು ಹೀಗೆ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ನೀವು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಾ ಸ್ವಾಮಿ? ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನೀವು ಗಾಳಿಗೋಪುರ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೀರಿ, ಸುಂದರ ಕನಸುಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿದ್ದೀರಿ, ಖುಷಿ ಪಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ, ಈಗ ಆ ಕನಸುಗಳನ್ನೂ ವಾಸ್ತವದ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲುಚಪ್ಪಡಿ ಎಳೆದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕೂತು ಮನಸ್ಸಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಗಲಭೆ ಮಾಡುವ ತುಮುಲವನ್ನೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂತೋಷದ ಪೋಸು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದೇನೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ಸ್ವಾಮಿ? ಯಾಕೋ ನೀವೇನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚುವ ರೀತಿ ನೋಡಿದರೆ ಯಾಕಪ್ಪಾ ಈ ಶನಿ ನನಗೆ ಗಂಟು ಬಿದ್ದ ಎಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನನಗನ್ನಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ನಿಜವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ನಂಬುವಷ್ಟು ಹುಂಬ ನಾನಲ್ಲ. ತುಂಬ ಸಜ್ಜನರಾಗಿ ಕಾಣುವ ನೀವು ಕಟುವಾಗಿ ನನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗ ಜಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾರಿರಿ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ನನಗೆ.

ಒಂದು ಗಲ್ಲಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಗಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವಲ್ಲ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಡಿ. ಎಲ್ಲ ರಸ್ತೆಗಳೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಡೆಸಲೇಬೇಕು. ರಸ್ತೆಯ ತುದಿ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ತಿರುಗಿ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು ನಮಗಿದ್ದೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಮರಳಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಹಳ್ಳ ದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಸಮಮಾಡಿ ಇರುವ ರಸ್ತೆ ಅಂದರು. ಅದರ ವಕ್ರತೆ ಕುರೂಪ ಎದುರಿಗೇ ರಾಚುವಂತೆ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಸುಗಮ ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ನಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೊಂದು alternative ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು ಎಂಬ ಗುಮಾನಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಾವು ನಡೆದೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ನೋಡಿ, ಸಾವಿರ ಬಾರಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಧುತ್ತೆಂದು ಬಂದು ನಿಂತು ಅದರ ರಾಕ್ಷಸ ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆದು ನನ್ನನ್ನು ನುಂಗಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಆಕಳಿಸಿ ನಾವು ಸವೆಯುತ್ತೇವೋ ರಸ್ತೆ ಸವೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು ಸಾವಿರ ಬಾರಿ ಕೇಳಿದೆ. ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಒಂದು ಉತ್ತರ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆಯೋ? ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿ, ಈ ರಸ್ತೆಗೂ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ರಸ್ತೆಗಳು ಇದರ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ, ಸ್ನೇಹಿತ ಏನೇನೋ ಆಗಿದ್ದರೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಜಯ್ಯಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತ ನೋಣಗಳನ್ನು ಬಾಲದಿಂದ ಬಡಿದೋಡಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಮೈಮೇಲೆ ಸದಾ ತಮ್ಮ ಪೊಳ್ಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುವ ಜನಗಳನ್ನು ಮೈಯಲಗಿಸಿ ಒಮ್ಮೆ ಓಡಿಸುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೇ ರಸ್ತೆ? ಹುಚ್ಚು ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಚಾರ ಕಲ್ಪನೆ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ? ಒಂದು ರೀತಿ ನೀವು ಹೇಳುವುದೂ ಸರಿ.

ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವುದೂ ಸರಿ. ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಿ ಬಿಡಲಿ, ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ಹಕ್ಕು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾನು. ನಿಮಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ? ಬಹುಶಃ ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೇನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ತಿರುಗಿದವನಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಊರಿನಂತೆ ಇದೂ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಅನಿಸಿರಬಹುದಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ರಸ್ತೆಗಳಿವೆ, ಚರಂಡಿಗಳಿವೆ, ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯಿದೆ, ತೊಟ್ಟಿಗಳಿವೆ, ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೇ ಸಂಭೋಗ ನಡೆಸುವ ನಾಯಿಗಳಿವೆ, ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ವೇಶ್ಯರಿದ್ದಾರೆ, ಕೋರ್ಟಿದೆ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಏನು ವಿಶೇಷ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ? ವಿಶೇಷ ಇದು. ಇಲ್ಲಿನ ಲಾಯರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿ ಜೇಲು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ, ಡಾಕ್ಟರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೋಗಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಜನ, ತುಂಬ ಪೊಗದಸ್ತಾಗಿ ಬಾಳಿನ ಹನಿಹನಿಯನ್ನೂ ಉತ್ಕಟತೆಯಿಂದ ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರಂತೆ ಇವರಿಗೂ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲ ಯಾವುದೋ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲ ಅಂಗಡಿಯಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಬೊಜ್ಜು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಸಾಯುತ್ತಾರೆ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇದರಲ್ಲೇನು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ. ಮಣ್ಣು ಎಂದು ಹೇಳುವರಿದ್ದೀರಿ, ನಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಕೈಗೆ ಸಿಗದ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಹಣ್ಣಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ ಮುಸುಗು ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆಯಿಟ್ಟು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿಯ ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಳುಕುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ? ಈ ಜನರು ಬೇರೆ ಊರಿನ ಜನಗಳಂತೆಯೇ ಸಭ್ಯರು, ಧರ್ಮ ಭೀರುಗಳು, ದೇವರೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಭ್ಯ. ಇವರುಗಳು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಲಂಚಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಖಂಡಿತ. ಅಪ್ಪ ಬೇಗ ಸಾಯಲಿ ಎಂದು ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಬರುವ ಮಗ, ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದು ಸೂಳೆಯರ ಕೇರಿಯ ರಂಗಿಯ ಉಣ್ಣೆಯ ರಗ್ಗಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಖ ಕೊಡುವ ಮೈಯಿನ ಜತೆ ಸೆಣಸಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಬರಲೆಂದು ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಟ್ಟು ಬೇಡುವ ತಂದೆ, ಯಾರಿಗೂ ನಾಸ್ತಿ ಎನ್ನದ decent ದೇವ ಈತ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅರ್ಚಕರ ಹೇಳಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಜತೆ ಕಂಡಾಬಟ್ಟೆ ವಿಲಾಸ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬೇರೆ ಹೋದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮ ಆಶಾಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಎಂದು ಸ್ಥಳಪುರಾಣ. ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಡಿ ಇತ್ತು. ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಶೆಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ಐವತ್ತಾರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಗುವಾದಾಗ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ತೆತ್ತು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಾಕಾರ, ಗರ್ಭಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅವರ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದು. ರಂಗಿಯ ಮಗಳು ಮೈನೆರೆದಿದ್ದು ಕೇವಲ ಕಾಕತಾಳೀಯ ಎಂದು ಕೆಲವು ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಕುಹಕ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಇದ್ದು ಹೋಗಲು ಬಂದಿರುವ ನಿಮಗೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಏನು? ಅಲ್ಲವೇ? ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ.

ನನ್ನ ಮಾತು ಹಳಿ ತಪ್ಪಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೇ? ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ಊರಿನ ಅಂಚು. ಈ ಕೈಲಿ ಹಾದಿಯ ಆ ಕಡೆಗೆ ಮಾರು ಗಜದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದೇ ರೈಲ್ವೇ ಸ್ಟೇಷನ್. Combination ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲವೇ? ರೈಲ್ವೇ ಸ್ಟೇಷನ್ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮ, ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ ಕಡೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸುವ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಮೂರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಜನ. ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನ ಮುಂದಿನ ಮರದ ಕೆಳಗಿನ ಕಲ್ಲು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಮ್ಮ ಸಂವಾದ (?) ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದಲ್ಲ? ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಆ ಕಡೆ ಕಾಲು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೀರ. ಭಾಷೆಗಿಂತ ಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಸರಿ. ನಡೆಯಿರಿ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ರೈಲು ಕೂಗಿದಾಗ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮನೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಸಂಭ್ರಮ ನಮ್ಮ ಜನಗಳಿಗೆ ಡೈವರಿಗೆ ಹಾರ ಹಾಕಿ ಹಾಡು ಹೇಳಿ ಇಂಜಿನ್ನಿಗೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಬಿಟ್ಟರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ ಬಂದ ಮಗುವಿಗೆ ಟಿಕೆಟ್ ಕೊಟ್ಟು ರೈಲು ನಿಂತಾಗ ಡೈವರಿಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರು ಈ ಜನ.

ಈ ಜನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಏನೋ ಹೇಳಿದರೂ ಇವರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ. ನೋಡಿದ ಮುಖಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿ, ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನೇ ಹಾಡಿ ಗಾಣದತ್ತುಗಳ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ರೈಲು ಸದಾ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಜನ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಸಾಕಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗದ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತುತ್ತೇನೆ. ಆಡಿಸಿದ ಬುಗುರಿ ಬಲ ಇರುವವರೆಗೂ ಸುತ್ತಲೇಬೇಕು, ನೋಡಿ. ಇದೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ. ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತಲ್ಲವೇ

ಸ್ವಾಮಿ? ನೀವು ಸಿಕ್ಕಿದಿರಿ. ಈಗ ನನ್ನಿಂದ ಕೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಕಡಲೆಕಾಯಿ ತಿಂದು ಸಿಪ್ಪೆ ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹುಳಿತಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಉಗಿಯುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಉರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತೀರಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೀರಿ. ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ತಂದುಕೊಂಡ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಭೇಷ್ ಅನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದವರನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಲಾಯಿಬ್ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗೆ ನಗುತ್ತೀರಿ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುತ್ತೀರಿ, ಓಡುತ್ತೀರಿ, ಓಡಿದಷ್ಟೂ ರಸ್ತೆಯ ತುದಿ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಕ್ಕಿರಿಸುತ್ತೀರಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೀರಿ, ಈ ಎರಡು ಬಿಂದುಗಳ ನಡುವೆ ನಾವೇಕೆ ಮುಲುಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಯ ತ್ರಸ್ತರಾಗಿಲ್ಲವೇ ಈಗಿಲ್ಲವೇ ನೀವು ಮಹಾಶಯ? ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯೋಚನೆಯ ನೆರಳು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೂದಲಿನ ಕಪ್ಪುರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಬಿಳಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸ ಸರಪಳಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಯಾರೋ ಬಿಗಿದಿದ್ದಾರೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇವೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ರೈಲಿನ ಶಬ್ದ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲ ರೈಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಜಿನ್ ಕೆಟ್ಟು ನಿಂತಿದೆ. ಹೊಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಸರಪಳಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸುವವರೂ ಇಲ್ಲ; ಇಂಜಿನ್ನನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡುವವರೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಯುತ್ತೇವೆ. ಕಾಯುತ್ತೇವೆ, ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದಿಗ್ನರಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತೀರಿ, ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಬೇಕಂದಿರಾ? ಇದೋ ಹಿಂದೆಯೇ ಒಂದು ಹಳ್ಳ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ, ಬನ್ನಿ. ಯಾವ ಕಿರಿಕಿರಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೀರು ಇಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನೆನ್ನೆಯ ನೀರು ಇವತ್ತು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಳಿನದು ಬೇರೆ. ಒಂದೇ ನದಿಗೆ ನಾವು ಎರಡು ಬಾರಿ ಇಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ? ನೀರು ಬೇರೆಯಾದರೂ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಅದೇ ನೋಡಿ, ಜನ ಬದಲಾದರೂ ಪ್ರಪಂಚ ಅದೇ ಆಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ, ಇನ್ನು ಹೊರಡಬಹುದಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ರೈಲು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೊರಟು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ನಿಂತಿದೆ. ಸ್ವೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದಷ್ಟೇ ಜನ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಇರುವೆಗಳಂತೆ, ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯ ಮರಳ ರಾಶಿಯಂತೆ ಆಕಾರರಹಿತ ಗುಡ್ಡೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಲಿವೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಿವೆ, ಕೈಗಳಿವೆ ಜನನಾಂಗಗಳಿವೆ, ಒಂದೇ ತರಹ ಕಂಡರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೇ ನೋಡಿದಾಗ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸ್ವಾಮಿ ನಡೆಯಲ್ಲಿ, ನುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಆಲೋಚನೆಯ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೀರ ಬಿಗಿಯಾದ uniformity ಇದೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೇ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಎಂತಹ ವೈವಿಧ್ಯ. ಈ ವಿಶಾಲ ಮರಳುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರಳು ಕಣಕ್ಕೂ ತನ್ನತನ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಪಂಚ. ಈ ರೀತಿ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ನನಗೆ. ನೋಡಿ ಈ ಜನಗಳ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಏಕಾಂಗಿ.

ನಿಮಗೆ ಬೋರಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನನ್ನ ಪರಿಸರ, ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಳೆ ನೀರು ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳೊಡನೆ ಜರ್ರೆಂದು ಹರಿಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಚಿದ್ದೇನೆ. ಬಹಳ ಸಾರಿ ನೀವು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ. ಈ ಜನಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿಮಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ? ನನಗಂತೂ ನಾನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುವ, ನನಗೆ ತುಂಬ ಆತ್ಮೀಯ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ, ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ, ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಕೇಳಿ ನಿಮಗೂ ತಲೆ ಚೆಟ್ಟು ಹಿಡಿದಿರುವ ಸಂಭವ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತೀರಾ? ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೇನಾದರೂ ತುರುಕಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀರಾ? ಧಾರಾಳವಾಗಿ.

ಬನ್ನಿ ಇದೇ ನಮ್ಮ ಉರಿನ ಪಾರ್ಕು. ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಗೂ ತನ್ನನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಉಳಿದಿದೆ. ಮರಗಳು ಅದೇ ರೀತಿ ನಿಂತಿವೆ. ಕಲ್ಲುಬೆಂಚುಗಳಡಿ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ಒಣಗುತ್ತದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಟ್ಟಡದಿಂದ ರೇಡಿಯೋ ತರಂಗಗಳು ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಹಾಡುಗಳು ಹಳೆಯ ರಾಗಗಳ, ಇಲ್ಲವೇ ಹಳೆಯ ಹಾಡುಗಳು ಹೊಸ ರಾಗಗಳು ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಚೆಲುವು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ಈಗ ಸೊರಗಿ ಸುಮ್ಮನಿದೆ. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಕಾಡುಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ನನ್ನ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕತೆ ಬಂದೀತು ಎಂದು ನೀವೆಂದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆಸಕ್ತಿ ಕೆರಳಿಸುವ ರಸಭರಿತ ಕನಸೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೈದೋರುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿಸಿ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ನೀವು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕತೆ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಬರೆಯದಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕತೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕ್ಕೂ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೇರಬೇಕು? ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದೆ. ಯಾರದೋ ಆತ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ನಾನು ಬರೆದಂತೆ, ಈ ಮನುಷ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಜಿರಲೆಗಳು ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ತಿಳಿಯಾಗಿದ್ದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಧಡಕ್ಕೆಂದು ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳು ಕವಿದುಕೊಂಡು ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದೇ ಹನಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಕೆರೆ, ನದಿ, ಸಾಗರ ಸೇರುತ್ತದೆ. ನೀರಲ್ಲ ಆವಿಯಾಗಿ ಮೇಲೇರಿ ಭೂಮಿ ಬರಡಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗಲೇ ಈ ಹುಡುಗ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಬೇರೆ ಹುಡುಗರು ಗೋಲಿ ಚೆನ್ನಿದಾಂಡು ಆಡುವಾಗ ಇವನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಜೀವನವನ್ನು ಅರೆದು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಗುರಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆದರ್ಶದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ. ಧೈರ್ಯ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನದ ಭದ್ರ ಅಡಿಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಕೊಂಡು ದೇವರೇ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದ್ದನ್ನು ಓದಿ ಇವನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್‌ಸಂಚಾರವಾಯಿತು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಬಳಪ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಏಕಲವ್ಯನಂತೆ ಟೋಪಿ ಮೇಷ್ಟರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಸಿಂಬಳ ಸುರಿಸುತ್ತ ಕೊಳಕು ಚಡ್ಡಿಯ ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಣಕು ರೊಟ್ಟಿಯ ಚೂರನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ. ಹುಡುಗರಿಬ್ಬರು ಜಗಳವಾಡಿ ಗದ್ದಲ ಎಬ್ಬಿಸಿದಾಗ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಗಂಟಲು ನೀರು ನಿಂತ ನಲ್ಲಿಯಂತೆ ಗೊರಗೊರ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿ, ಯಾರೋ ಅವನು ಚಂಡಾಲ, ಅವನ ತಿಥಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕೊಳಕು ತೋಳಿನಿಂದ ಕೈ ಇವನ ಕಡೆ ಚಾಚಿದಾಗ ನಾನಲ್ಲ ಎಂದ. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು, 'ತಲೆಹರಟೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ, ನಿನ್ನ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಬೆತ್ತವನ್ನು ಝಳಪಿಸುತ್ತ 'ಕೈ ನೀಡು' ಎಂದಾಗ ಇವನು ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ತಾನು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದ ಮಾಡಿದ, ಆಣೆ ಮಾಡಿವ, ಆಣೆ ಬೇರೆ ಇಡುತ್ತೀಯೆ, ದನ ತಿನ್ನುವವನಿಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾರಿಸಿದರು. ಅವಮಾನದಿಂದ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿ ಜತೆಯ ಹುಡುಗರು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಲೇವಡಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು, "ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ, ನನಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಕಿರಿಚಿದ, ಮೇಷ್ಟ್ರಿಗೂ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. 'ಹೊರಡು ಇಲ್ಲಿಂದ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ' ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದರು. ಸೊಪ್ಪುಸದೆ, ಪುರಲೆ ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಸುರಿದಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೊಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ವೈಯಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕ್ಷಯರೋಗಿಯಂತೆ ಸಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಾ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಇದರಲ್ಲೇನು ವಿಶೇಷ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ? ಏನಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಮರೆತೆ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ಎಂತಹ ತಮಾಷೆ ಎನ್ನಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಗಂಟು ವರುಖ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸಡಿಲಾಗಿಲ್ಲವೇ ಸ್ವಾಮಿ? ಈ ಹುಡುಗ ನೋಡಿ, ಗಾಢಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ, ನೆಹರುವಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅವರಪ್ಪನ ಜೇಬಿನಿಂದ ಎರಡು ಸಿಗರೇಟ್ ಮತ್ತೊಂದಿಷ್ಟು ಚಿಲ್ಲರೆ ಎತ್ತಿ ಆಮೇಲೆ ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ಇವನನ್ನು ಸಾಯುವಂತೆ ಬಡೆದಿದ್ದರು. ಸತ್ಯ one way traffic ಆದರೆ ಅದರ ಬದುಕು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಸ್ವಾಮಿ.

ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ಗೌರವ ಮೂಡುತ್ತಿದೆ. ಅದೆಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆ ನಿಮಗೆ? ನೀವು ಜಾಣಮಂದಿ ಎನ್ನುವುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಗೋಣಲ್ಲಾಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತೀರಿ. ನಿಮಗೆ ಬೇಸರ ಮಾಡಬಾರದು ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸೌಜನ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗೋಣ. ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಾನು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಎಂಬ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಂತೆ ಹೂಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸತ್ತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು 'ಎಷ್ಟು ಚಂದ' ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವನ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯದೋ ಹದಿನೈದನೆಯದೋ ವರ್ಷ ಇರಬೇಕು. ವಿಚಿತ್ರ ಕನಸುಗಳು ಬಿದ್ದು ಅವನ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಉರಿಗೆ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ. ಸುತ್ತ ಕಾಡು, ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ ಕುಮಾರಿ ಅಳುತ್ತ ನಗುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಳು. ಹೊರಗೆ ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನೂ ಈಟಿಯಿಂದ ತಿವಿದು ಕೊಂದು ಒಳನುಗ್ಗಿ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿದ.

ಕಾಡಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಧಗೆ ಕೊರಕಲು, ಬಳ್ಳಿ, ಮರ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನುಂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಿಂತ, ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸನ ಮುಖ ಅಪ್ಪನ ಮುಖದಂತೆ ಕಂಡು, ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ಅವನ ಹಾಗೆ ಉದ್ದ ಕೂದಲಿದ್ದು ಕಂಡು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಗುಂಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ. ಇದನ್ನು ಯಾರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಹೊಸತನ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಸದಾ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಿ ಆಚೆ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ನಾಯಿಯೊಡನೆ ಚಿನ್ನಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿ, ಗರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು ಮೃದುವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮೈ ಮನವೆಲ್ಲ ಹಗುರಾಗಿತ್ತು, ಕಣ್ಣಾಗಿತ್ತು.

ಅವನ ಕಾಲೇಜಿನ ಮೊದಲ ವರ್ಷ. ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಪಾರ್ಕಿನ ಮೂಲಕವೇ ಹೋಗಬೇಕು, ಕೈಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮಿರುಗುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಾವಿನ ಪೊರೆಯನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡಿ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದ ಮಾವಿನೆಲೆಯ ಚಿಗುರಿನ ಕಂಪು, ತೆಂಗಿನಗರಿಗಳ ಒಲೆದಾಟದ ಶಬ್ದ, ಜೀರುಂಡೆಗಳ ಜೇಂಕಾರ, ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ನರ್ತನ ಎಲ್ಲ ಅವನ ಜೀವದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿ ನಾಡಿಯ ಮಿಡಿತದೊಂದಿಗೆ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಿವೆಯೇನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆಯ ತುಂಬ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೊದಲ ತತ್ವಗಳ ಸಂತೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕಾಲೇಜಿನ ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಕ್ಲಾಸಿನವಳೆ ಆದ ವಾಸಂತಿ ದಾವಣಿಯನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ತನಗೇ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಯಾಕೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಲಿನವರೆಗೆ ನೋಡಿದ, ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗಲೂ ಅಷ್ಟೆ, ಕದ್ದು ಕದ್ದು ಅವಳ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಅವಳ ಉಬ್ಬಿದ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಡುತ್ತಿತ್ತು. ಏನೇ ಮಾಡಿದರೂ ಪಾರದ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ನೋಟ್ ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಗೊನೆಬಿಟ್ಟ ಬಾಳೆಯ ಮರದ ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ಅದನ್ನೊಂದು ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ.

ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ವಿಚಿತ್ರ ಕನಸುಗಳ ಸರಮಾಲೆಯ ಪುನರಾವರ್ತನೆ. ಕಿರಿದಾದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವನು ದಿಢೀರನೆ ಎದುರಾದ ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನೇರಿದ ಎರಡು ಗುಡ್ಡಗಳ ನಡುವಿನ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿದ. ಸಮತಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿ ಹೆಡೆ ಎತ್ತಿ ಬುಸುಗುಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದ. ಆಮೇಲೇನಾಯಿತು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದಾಚೆಗೆ ಚುಕ್ಕಿಗಳು ಮಿಣುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಷ್ಟು ಒದ್ದಾಡಿದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ಶಬ್ದ ಮಾಡಿದಾಗ ಕಲ್ಲು ಒರಳುಗುಂಡಿಗೇನಾದರೂ ಬಿದ್ದಿತೆನೋ ಎಂದುಕೊಂಡು ಮಗ್ಗಲಾದ. ಕೈ ತನಗೆ ತಾನೇ ತೊಡೆಗಳ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿತು. ವಾಮನ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತು ಭೂಮಿ ಆಕಾಶಗಳನ್ನು ಅಳೆದು ತುಳಿದು ಫುಡಿಗುಟ್ಟಿದ. ನಿಶ್ಚೇಷಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹೆಬ್ಬಾವು ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ಪೂತ್ಕರಿಸಿ ಸೆಟೆದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಗುಳಿ ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಯಿತು, ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಬಂದು ಗದ್ದಲ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹುಂಜ ಮಾಡಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಕೂಗಿದಾಗ ಎದ್ದ. ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಯಿಂದ ಟಾತ್‌ಬ್ರಷ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದಾಗ ಮೊದಲು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತುಸು ಮೇಲೆ ಹರವಿದ್ದ ಲಂಗ ಬಾಡಿ, ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ, ಮೈ ಮರೆತು ಬಾಯಿಯಿಂದ ನೊರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನಿಂದ ತರಕಾರಿ ತರುವಂತೆ ಅಮ್ಮ ಅಜ್ಜಾಪಿಸಿದಾಗ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಸಿಡಿಮಿಡಿಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ.

ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನವೋ ಜನ. ತರಕಾರಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊಸ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ ಆ ಹೆಂಗಸು ಬದನೆಕಾಯಿ ತೂಗಿ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಲು ಬಗ್ಗಿದಾಗ ಅಪ್ರಯತ್ನಿತವಾಗಿ ಜಾರಿದ ಸೆರಗಿನ ಹಿಂದಿನ ಅವಳ ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾದ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿದ್ದ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ

ಹಣ್ಣುಗಳಂಥ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ, ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಜನಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನೇ ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸಿ. ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪು ಎನ್ನಿಸಿ ಖುಷಿ ಪಾಪಗಳ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗಿ ದುಡ್ಡು ತೆತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಸರಸರ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ.

ಆ ದಿನವಂತೂ ವಾಸಂತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕೀಳುವುದೇ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿ ನೆಲದಿಂದ ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯತ್ತ ಹರಿದು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಿಪ್ಪರಲಾಗ ಹಾಕಿ ಕಾಣದ ದೇಶಗಳ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಅವಳತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ತೆಳ್ಳಗಿನ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅಳತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸಿ ಈ ಯೋಚನೆ ತನಗೆ ಮೊದಲೇ ಏಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ವಿಸ್ಮಿತನಾದ.

ಆತ್ಮಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ, ನೋವಿನಿಂದ, ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸೆಲೆಯೊಂದನ್ನು ಹುಡುಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಯಶೋಧರೆಯನ್ನೂ ಅವಳ ಸಖಿಯರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದುಬಿಟ್ಟ ಗೌತಮನ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ರಸವತ್ತಾಗಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದಿತ್ತು. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಯಶೋಧರೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದರೆ ತನು ಮಜಾ ಇರುತ್ತಿತ್ತು ಬಡ್ಡಿಮಗನಿಗೆ ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮುತ್ತಿ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. Staff ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಗಣಿತದ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಚರಿತ್ರೆ ಮೇಡಂ ಜತೆ ಲಲ್ಲೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡರೂ ಕಾಣದಂತೆ ಈ ಕಡೆ ಬಂದ.

ಅವ್ಯಕ್ತೆ ಕಾವು ನೋವಿನ ತಾಕಲಾಟ ಕ್ಷಣ ಕಳೆದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೆಟೆದು ನಿಂತ ಸಾವಿರ ಸ್ತ್ರೀಗುಗಳನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಫೋಟೋದಿಂದ ಇವನನ್ನೇ ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿವೇಕಾನಂದರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಹರಹಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಡ್ರಾಯರಿನಿಂದ ಕಾಗದ ಪೆನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದು ವಾಸಂತಿಗೊಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದು ನಾನು ಮಜನು ನೀನು ಲೈಲಾ ಎಂದು ಗೀಚಿದ ಕಪ್ಪು ಅಕ್ಷರಗಳು ಬಿಳಿಯ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಉತ್ಸಾಹದ ಹೊನಲು ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇಡೀ ಲೋಕವನ್ನೇ ಹುರಿದು ಮುಕ್ಕಿಬಿಡುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿದೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎದುರಿಗೇ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದ ಚಿತ್ರ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಕೆಂಪು ಡಬ್ಬದೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಗದ ತುರುಕಿ ಮನೆಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪೋಸ್ಟ್‌ಮನ್‌ಗಳು ಬಹಳ ಸಾರಿ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಓದುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅವರಿವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಹಾಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾರ ಕೈಗಾದರೂ ಕಾಗದ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಗಿಡ ಮರ ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಭೂತಾಕಾರ ತಳೆದು ಅವನತ್ತಲೇ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟಂತಾಗಿ ಬೆವರಿದ.

ಮರುದಿನ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಕಾಲೇಜು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಮಿರುಗುವ ಕನಸುಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ನಡೆಸಿದ್ದವು. ಬಲೂನ್ ಉದುತ್ತ ಉದುತ್ತ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ 'ಘಟ್' ಎಂದಂ ಸವ್ವಳ ಮಾಡುತ್ತ ಒಡೆಯುವ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ ವಾಸಂತಿಯ ಹೊಳೆಯುವ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅವಳ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಆರಾಮವಾಗಿ ಇಳಿಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಕೂದಲು ಬೇಡಬೇಡವೆಂದರೂ ಇವನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾಳೆ ಬಹುಪಾಲು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಗದ ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವನ ಯೋಚನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿತು. ಈ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಅನುಭವ ಅವನನ್ನು ಹಣ್ಣುಗಾಯಿ ನೀರುಗಾಯಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಸಿಹಿಯೂ ಆಗಿ ಕಹಿಯೂ ಆಗಿ ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ ಒತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆಸೆ ಭಯ, ನಿರಾಸೆ ಗಾಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಎಳೆ ಎಳೆಯ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ನೋಡಿ, ಮರೆತ ನೆನಪುಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ವಿಕಾರ ನೆರಳುಗಳು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವೇ ಸ್ವಾಮಿ ನಿಮಗೆ? ನನ್ನ ಪುರಾಣ ನಿಂತ ಮೇಲೆಯೇ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವುದು ಎಂದು ನೀವು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿರಬೇಕು, ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಇವನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅಳತೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೂ ಚಿಕ್ಕವು ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಯಾರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಒಂದು ದನಿಯೇನೋ ಅಪ್ಪನದು. ಇನ್ನೊಂದು?...ಯಾಕೋ ಗಾಬರಿ

ಮೈನಡುಕ....ಲೋಫರ್...ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗಿ.... ಹೀಗೆ ಹರುಕು ಮುರುಕು ಮಾತುಗಳು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನಂತೆ ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ಅಪ್ಪ ಬೆತ್ತವನ್ನು ರುಳಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರು. ಬಂದವರ ಎದುರಿಗೇ. ಯಾರಿಗೂ ಮಾತುಗಳ ಅಗತ್ಯವೇ ಇದ್ದಂತ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಉತ್ತರಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲೋ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದವು.

ಮುಂದಿನದೇನನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಧ್ಯಾಯವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯದು ಇದು, ಇವನು ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅವನ ಜತೆ ಓಡಾಡಿದ್ದೀರಿ, ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ, ಜಗಳಾಡಿದ್ದೀರಿ, ಸರಿ, ನಾನಿನ್ನು ಬರುತ್ತೇನೆ ಸ್ವಾಮಿ, ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು, ಕಂಪನಿ. ನಿಮಗೆ ದಾರಿಯನ್ನೇನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಓಹ್! ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರಿ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏನೆಂದು ಗೊತ್ತು, ಆತ ಯಾರು?—ನಾನು, ನೀವು, ದೂರದಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಜನ ಎಲ್ಲ, ಬರುತ್ತೇನೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ ಅವರ ಕಥೆಗಳ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ನಾಯಕ

ಜಿ ಎಸ್ ಸದಾಶಿವ

ಅವರ ಕಥೆಗಳ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ನಾಯಕ

ಜಿ ಎನ್ ರಂಗನಾಥರಾವ್

“ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು” ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟವಾದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನ “ತುಣುಕುಗಳು” ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಈ ಎಂಟು, ಎಂಟೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ಒಂಬತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಮರು ಹನಿಗತೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳು ಒಬ್ಬ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಬರಹಗಾರನ ಪಾಲಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿ ಏನಲ್ಲ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ಬೆಳೆದಿರುವುದು, ಅನುಭವ, ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ ಮಾಗಿ ಹದವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ “ತುಣುಕುಗಳು” ಸಂಕಲನದ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ. ಸದಾಶಿವರ ಕಥೆಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಮುನ್ನ ಅವರ ಕಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿಬರುವ ಒಂದೆರಡು ಸಾಮಾನ್ಯ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

“ಆರಕ್ಕೆ ಏರಲಿಲ್ಲ, ಮೂರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.”
(ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ್ದು)

“..ಅವರ ನಾಯಕ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾದ ಸ್ವಗತ ಭಾಷಣಕಾರರೇ. ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಒಟ್ಟು ನಿಲುವೇನು ಎಂದು ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಕೊನೆಗೂ ಯಾವ ಮೆಟ್ಟಿಗೂ ಹತ್ತದೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ.....”

(ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ; ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಹೊಸ ಒಲವುಗಳು; ಪುಟ-67)

“ಸದಾಶಿವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮವರಿಂದ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ನೆನಪುಗಳೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ? ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಲೇಖಕ ಏನು ಸಾಧಿಸಬಯಸುತ್ತಾನೆ? ಈ ನೆನಪುಗಳು ಕೆರಳಿ ಅಸ್ವಸ್ಥಗೊಂಡ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬುದಷ್ಟೇ ಈ ಕಥೆಗಳ

ಉದ್ದೇಶವೆ?.....”

(ಗಿರಡ್ಡಿ, ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಹೊಸ ಒಲವುಗಳು; ಪುಟ-69)

ಈ ತಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸದಾಶಿವನ ವಿಶೇಷ ಸ್ವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಥಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿದ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿದೆ. ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ಧ್ವನಿ ಮೆದುವಾದದ್ದು, ಸಿಡಿಬಾಂಬಿನ ಸ್ಫೋಟಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಲೀ, ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವಂಥ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಯಾಗಲೀ, ಭಾವೋನ್ಮಾದವಾಗಲೀ ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕ ಆತಂಕ, ಅತ್ಯಪ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಾನಾದರೂ ಸಿಡಿಮದ್ದಿನಂತ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಭಾವಾವೇಶದಿಂದ ಎಗರಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಜ್ವಾಲಾ ಮುಖಿಯಾಗುವುದು ಅವನ ಜಾಯಮಾನವಲ್ಲ. ಅವನೊಬ್ಬ Introvert. ಇದು ಅವನ ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇದು ಕಥೆಗಳ ಗುಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ, ತುಣುಕುಗಳು ಸಂಕಲನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ‘ಈತ’ ಸಂವಾದಕ್ಕೆಳಿದು (ಡಿ. ಎ. ಶಂಕರ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ) ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆ, ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು, ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ಈ ಅಂತರ್ಮುಖತೆ, ಸ್ವಗತದ ಕರೆಕರೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಹಜಗುಣವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ತಾತ್ವಿಕ ಬೆನ್ನೆಲುಬೂ ಇದೆ. ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೊತೆ, ಸಮಾಜ-ಸಮುದಾಯಗಳ ಜೊತೆ, ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ಇಂಥ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಅದರ ಸಾಚಾ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅರ್ಥಸತ್ತು Ritualistic ಆದ ಬದುಕಿನ ಒಳ ಮುಖದತ್ತ ಇವರ ಕಥೆಗಳು ಚಾಚಿಕೊಂಡಿವೆ. Man in his heart of heart is alone ಎಂಬುದು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕನ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕ ಈ ತುದಿಯಿಂದಲೇ ಸಂಬಂಧದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನದು ಸಂಬಂಧ ಗುರುತಿಸಲಾಗದ, ಗುರುತಿಸಿದರೂ ತೀರಾ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲದ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಲಾಗದ, ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಲಾಗದ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಇವನ ಪಾಲಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ‘ಪಮ್ಮಿ’ ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ‘ಪ್ರಮೀಳ ಆಗುತ್ತಾಳೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ (ಭೇಟಿ-ತುಣುಕುಗಳು) ಹೀಗೆ, ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಗುಣಗಳು ಹಾಗೂ ಮೂಲ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಸಂಬಂಧದ ತೊಡಕಿನಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಗತ, ಅಂತರ್ಮುಖತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೂಲಂಕಷ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ನಾವು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಕಥಾನಾಯಕನ ನೆನಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡೋಣ. ಇಲ್ಲೂ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು ವಿಶೇಷ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಛಾಪು. Brooding over the past ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕನ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒರೆಗೆಹಚ್ಚಿ ನೋಡಲು ಅವನಿಗೆ ಇದೊಂದೇ ಸಾಧನ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುವಾಗಲೂ ನೆನಪನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಭೂತಕಾಲದ ಒಂದು ಸಾಲು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನೆನಪಿನ ಒಂದು ಸಾಲು ಜಾರಿಹೋದರೆ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಸದಾಶಿವನ ಈ ರೀತಿಯ ಕಥಾ ಸಂಯೋಜನೆ ಆವರ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತನಾದ ಓದುಗರನ್ನು ಕಕ್ಕಾ ಬಿಕ್ಕಿಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಉಂಟು (ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನೆನಪು ಹಾರಿ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು). ಈ ನೆನಪಿನ ಋಣ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ? ಈ ನೆನಪುಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸುವ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದರೂ ಏನು? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕೇವಲ ವಾದವಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ ಹೊರತು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಧೋರಣೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನೆನಪುಗಳು ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಗುಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಸದಾಶಿವನ ಅನುಭವಗಳ ಮಿತಿಯ ಸೂಚಿಯೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ನೆನಪುಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಸದಾಶಿವ ಏನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಉದ್ದೇಶ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ನಾಯಕನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಹೇಳುವಷ್ಟನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಷ್ಟರಮೇಲೆಯೇ ಅಲ್ಲಿನ ಆಶಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಬೆಲೆಕಟ್ಟಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡ ಹೊದರೆ ಕಗ್ಗಂಟಾದ ಬಾಂಧವ್ಯವೇ ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದೇನೆ? ಆದರೆ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾರಿದ ಹೆಣಗಾಟ ಒಂದಿದೆ. ಅದು : ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಾ ಅರ್ಥ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ತುಡಿತ. ನನಗೆ, ಉದ್ದೇಶ ಈಡೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ

ಸಫಲವಾಗಿದೆಯೇ, ವಿಫಲವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಇದೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಮುಖ್ಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹುಡುಕಾಟವೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ವಗತ, ಅವರ ನಾಯಕ ಅಂತರ್ಮುಖಿ. ಅವರ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಉದ್ದೇಶವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಅನುಮಾನಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ : ಸದಾಶಿವನ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕ ಒಬ್ಬನೇ, ಗಿರಡ್ಡಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಕಥೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವೂ ಒಂದೇ. ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು ಸಂಕಲನದ “ಸನ್ನಿಹಿತ” ದಿಂದ ತುಣುಕುಗಳು ಸಂಕಲನದ ಹನಿಗತೆ ‘ಕಾಮಸೂತ್ರ’ದವರೆಗೆ ಇವರ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕ ಒಬ್ಬನೇ. ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರ. ಅವನ ಅನುಭವಗಳು ಭಿನ್ನವಾದರೂ, ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹರವು, ಗಟ್ಟಿತನ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ನಾಯಕನ ಧೋರಣೆ ಒಂದೇ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಅನುಭವಗಳು, ಅವನ ಧೋರಣೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕೆಂದು ತಾತ್ವಿಕ ತಳಹದಿ ನೀಡುತ್ತವೆ ಹೊರತಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಬುಡಮೇಲು ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಮರದ ಫಲವಿದ್ದಂತೆ. ಕಹಿ, ಹೀಚು, ದೋರೆಗಾಯಿ, ಹುಳಿ, ಸಿಹಿ ಎಲ್ಲ ಇದೆ. ಆದರೆ ಬಂದಿರುವುದು ಒಂದೇ ತಾಯಿಬೇರಿನಿಂದ. ಬೀಜ ಒಂದೇ. ಇವನ್ನು ಹೀಗೆ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು; ಇದು ರಸಪೂರಿ, ಇದು ಮಲಗೋಬ ಎಂಬಂತೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಭಿನ್ನತೆ ಉಂಟಲ್ಲ, ದೋರೆಗಾಯಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅಡೆಹಾಕಿ ಹಣ್ಣು ಮಾಡಿದ್ದು, ಮರದ ಮೇಲೆ ಮಾಗಿ ಕಳಿತದ್ದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಇಲ್ಲೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಅನುಭವಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಇವು ನಾಯಕನ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇವುಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಒಂದೇ, ಒಂದೊಂದು ಕಥೆಯ ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರದ ಕವಲು ಅಷ್ಟೇ. ಒಂದು ಕಥೆ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೋ ಎಂಬಂತೆ, ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಿದ್ದಂತೆ. ಈ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಜಾಲಿಸುತ್ತಾ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಭಾಷೆಗೆ ದಕ್ಕಿದಂತೆಲ್ಲ ಕಥೆ ಸಮರ್ಥನೀಯವೂ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವೂ ಆಗಿದೆ. ಇಂಥ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು, ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಜೀವನ ತತ್ವವಿದೆ. ಈ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ನಿರಾಡಂಬರವಾದ-ನಿರಲಂಕಾರವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಕೌಶಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವನ ಯಶಸ್ಸಿದೆ.

“ಮರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದವನು”, ‘ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು’ “ಉಳಿಯುವುದು ನೆನಪು ಮಾತ್ರ”, ‘ಅರವತ್ತು’ ಹಾಗೂ ‘ಸನ್ನಿಹಿತ’-ಇವು ಸದಾಶಿವನ ಮೊದಲ ಸಂಕಲನದ ಉತ್ತಮ ಕಥೆಗಳು. ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು, ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು, ಉಳಿಯುವುದು ನೆನಪು ಮಾತ್ರ-ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲೇ ಸದಾಶಿವ ತೋರಿರುವ ಕಥನ ಕೌಶಲ, ನೆನಪಿನಿಂದ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ, ವರ್ತಮಾನದಿಂದ ನೆನಪಿಗೆ ಓಡಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೊಂಡಿಬೀಳುವಂತೆ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿರುವ ರೀತಿ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉನವಾಗದಂತೆ ಮೂಡಿರುವ ಶಿಲ್ಪ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಧ್ವನಿ ಇಲ್ಲ. “ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಬದುಕು ಏಕತಾನದ ಚಾಡಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಮಂಜುಗರ, ಏಡಿ ಸುವ ಸಂಬಂಧದ ನೋವು ಇದೆಯಾದರೂ ಅದು ಅವನಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾದ ಯಾವುದೇ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಬಲವಾದುದಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಎರಡೇ ವರ್ಷವಾಗಿ ಧರೂ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಂದಕ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ನಾಯಕ ನಿಗೆ ಬೆಸರದಷ್ಟೇ ವಿಸ್ಮಯದ ವಿಷಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಕಂಡಿ ಸಡಿಲಗೊಂಡ ಅನುಭವವೂ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ದಾಂಪತ್ಯದ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲೇ ಆಗಮಿಸಿದ ಮಗು-“ಅರುಣ ಅಂಬೆಗಾಲಿಡುತ್ತಾ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದ”-ಗಂಡ, ಹೆಂಡಿರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕುವ ಬದಲು ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯಾಗಿದೆ. ಮಗನ ಆಗಮನದಿಂದ ಆಗಿರುವ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಿ “It is something awkward” ಎಂಬ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾಯಕ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಈ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ಶ್ಯಾಮಲ-ಮಗು-ತಾನು ಈ ತ್ರಿಕೋನ ಸಂಬಂಧದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಥೆ ಒಂದು ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನಾಯಕನ ತೊಳಲಾಟವೆಲ್ಲ passing phase ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕಥೆಯ ನಾಯಕನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಅನುಭವ ಉಂಟಾಗುವುದು ಕಾಮ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಇದರ ನಂತರ ಬರುವ “ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು” ಮತ್ತು “ಉಳಿಯುವುದು ನೆನಪು ಮಾತ್ರ” ಕಥೆಗಳೂ

ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತ vague thinking ನ ಪ್ರಕರಣಗಳಾಗಿವೆ. 'ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು' ಕಥೆಯ ಶಶಿ, 'ಉಳಿಯುವುದು ನೆನಪು ಮಾತ್ರ' ಕಥೆಯ ಕಾವೇರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಆಗಂತುಕನೊಬ್ಬನ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆಗಮನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು" ಕಥೆಯ ಶಶಿಗೆ ಚಂದ್ರವಿನ ಆಗಮನ ಕೊನೆಗೂ ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಕಗ್ಗಂಟೆ. ಚಂದ್ರವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನವಿರಾದ ಭಾವನೆಯಿದೆಯಾದರೂ ಚಂದ್ರ ಏಕೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಕ್ಕುಲಾತಿ ತೋರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಅವಳಿಗೇ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯ. ಚಂದ್ರವಿನ ಜೊತೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಏನೆಂದು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅವಳ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ನೀನೇಕೆ ಇನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವನು "ನಿನ್ನಂಥ ಹುಡುಗಿ ಇನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಭಾವದ ನೋಟ ಬೀರಿದಾಗ, ಅಥವಾ ಹಾಗೆಂದಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದಾಗ ತಾನದಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಾಗಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನೇ, ಅಂಥ ಭಾವನೆ ತನ್ನಿ ಎಂದು ಜೀವ ಹೊಯ್ದಾಡುವುದಾದರೂ ಅಂಥದೊಂದು ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಏನೂ ಪರಿಹಾರ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಶಶಿಗೆ ಮಗ್ಗುಲು ಬದಲಾಯಿಸಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಚಂದ್ರವನ್ನು ಮರೆಯುವುದೂ ಸುಲಭ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ನೋವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ: ಚಂದ್ರ, ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಕೈಗೊಡದ ಸಂಬಂಧದ ನೋವಿನ ವಾತಾವರಣ ಮೂಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ "ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು" ಒಮ್ಮುಖ ಪ್ರೇಮದ ಕಥೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಈ ನೆರಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಶಶಿಯ ಮೇಲೆ ಆಡಿದಾಗಿನ ಭಾವನೆಗಳ ಹಿಡಿತವಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿರುವುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಕಟ್ಟಿದವ ರೀತಿ, ಅದರ ಬಂಧ ಚಮತ್ಕಾರಕವಾಗಿದೆ, ಬರವಣಿಗೆಯ ಈ ಕೌಶಲದಿಂದಾಗಿಯೇ ಕಥೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ, ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸದಾಶಿವನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಈ ಕಥೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. "ಉಳಿಯುವುದು ನೆನಪು ಮಾತ್ರ" ಕಥೆಯ ಕಾವೇರಿಯ ನೋವು ಹೆಚ್ಚು ದಟ್ಟವಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಶಶಿಯಂತೆ ಇವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹುಡುಕಲೆತ್ತಿಸುವ ತೊಳಲಾಟವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರಮೇಶನ ಆಗಮನದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಕೂಡಿದ್ದ ಸಂಬಂಧದ ನೆನಪು ಮರುಕಳಿಸಿದ ತಳಮಳವಿದೆ. ಗೊಡ್ಡ ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಕಾಲನೂಕುತ್ತಿದ್ದ ಕಾವೇರಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಯೋಗ ಕೂಡಿ ಬಂದಂತೆ ಪರಪುರುಷನೊಬ್ಬನ ಜೊತೆ ಕನಸು ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಫಲ: ಮಗ ರಮೇಶ. "ನನ್ನ ಹಿರೇ ಮಗನ ಹೆಸರು ರಮೇಶ" ಎಂದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದು. ಒಳಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಥಟ್ಟನೆ ಹೊರ ಬಂತೋ ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೂ ರಮೇಶ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ದಿನ ಹಠಾತ್ತನೆ ಗೋಚರಿಸಿ, ಸಂಭೋಗದ ಸುಖ ಕೊಟ್ಟು ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಗ ಈಗ ಅಪ್ಪ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವೇರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಮೀಟುಗೋಲು. ಇಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಖಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ನೋವು ಅವಳ ಸೆರೆಗಿನ ಕೆಂಡವಾಗಿದೆ. ನೈತಿಕ ಭಯ, ಸುಖದ ಕ್ಷಣಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಾಗುವ ಮೈ ಪುಳಕ, ಗಂಡ ಶಂಕರಯ್ಯ ತನಗೆ ಕೊಡದೇ ಹೋದದ್ದು, ಪರಪುರುಷ ರಂಗರಾಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ತಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದನೇ ಎಂಬ ಅಪರಾಧ ಭಾವನೆ-ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ತಂದೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬಂದ ರಮೇಶನ ಆಗಮನದಿಂದ ಆದ ನೆನಪು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಾವೇರಿಯನ್ನು ಗಾಸಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಪ್ರವಾಹದ ಮುಂದೆ ಈ ನೆನಪು ಸಹ ಅಲ್ಪಾಯು ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಇದ್ದು, ಇದು ಸಂಬಂಧದ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ತನ್ನ ಸೆರೆಗಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ನೆನಪು. ತಾನು ಆಳಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ನೆನಪಷ್ಟೇ ಉಳಿದೀತು ಎಂದು ಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವಿವೇಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಒಂದು ಸಂಬಂಧ ತನಗೆ ಖಚಿತವಾದರೂ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ನೋವು ಭೀತಿ ಇದೆ. ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು ಕಥೆಯ ಶಶಿ ಚಂದ್ರವಿನ ಜೊತೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಎಂಥದು ಎಂಬುದು ಬಗೆಹರಿಯದ ಚಿಂತೆಯಾದಾಗ ಅವಳು ತಂಗಾಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಈ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾವೇರಿ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಆ ನೆನಪನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ ಬಾಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಸಂಬಂಧದ ಜಟಿಲತೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯತ್ತ ಬಾಗಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರವತ್ತು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿಹಿತ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ಗುಣಗಳಿದ್ದೂ ಭಿನ್ನ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತಾ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಕಥೆಗಳು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಓಡುವ ಈ ಎರಡು ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧದ ನೋವೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳು ಎರಡು ದಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಹಳಹೊಸ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿವೆ, "ಅರವತ್ತು" ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಜೀವನದ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತವನು. ಎಲ್ಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಇನ್ನೇನು ಈಡೇರಿದವು ಎನ್ನುವ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಬೀಳಲಿದ್ದಾಗ ಜೀವಮಾನದ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನೆಗಳೂ ಅನಿವಾರ್ಯವೋ ಎಂಬಂತೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವಂಥ ಸಂತಾನ (ಎಂಟು ಮಕ್ಕಳು)

ಅಗ್ರ ತಾಂಬೂಲದ ಸನ್ಮಾನ, ಭೂವಿ-ಕಾಣಿ-ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಜೀವನದ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈ ಜಾರಿ ಬಟ್ಟಬಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹರಿಯುವ ಗಂಗೆಗೆ ಕಟ್ಟು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗಲಿದೆ. ತನ್ನೆದುರೇ ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸದೇ, ವಿಭೂತಿ ಹಚ್ಚದೇ. ಅಂಗಿ ಬಿಚ್ಚದೇ, ಚಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಪಂಚೆಯುಟ್ಟು ಉಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಯಾರ ಹದ್ದುಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೇ ಓಡಿಹೋಗಿ ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕಂಡ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಮಗಳು-ಇವು ಜೀವನದ ಇಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನನ್ನು ಹಣ್ಣು ಮಾಡಿವೆ. ಇವನದು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ಸಾಧನೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮುಳುಗಿಹೋಗುವ ನೋವು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 'ಸನ್ನಿಹಿತ' ನಾಯಕನದು ಬಾಂಧವ್ಯದ ನೇಣನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲೇಬೇಕಾದ ನೋವು. ಒಂದು ಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ, ಗರುಡ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಜೀವ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರ್ಥನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವ, ಇವರಿಬ್ಬರ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಪೀಳಿಗೆಯವರು. ದೃಷ್ಟಿ, ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ತುಂಬಲಾರದ ಕಂದರವಿದ್ದರೂ ಇಬ್ಬರ ನೋವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು:

“ಶೇಷಪ್ಪಯ್ಯ ಬಿಡಾರದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಚಂದ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ಯಾಕೋ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕೇಳಿದ ಸಂಗತಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಷ್ಟು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ತಾನು ಸ್ವಂತ ದುಡಿದುದರ ಫಲ ಇದು ಎಂದುಕೊಂಡಾಗ ಹೆಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಅದು ಮುಳುಗುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡಾಗ ಮನಸ್ಸು ಖಿನ್ನವಾಯಿತು.”
(ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು; ಪುಟ-68)

“ಶಾಂತಿ ಯಾರನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿನ ಭಟ್ಟ ದನಿ ಎಳೆದಾಗ ಶೇಷಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಸುಳ್ಳು ಎಂದ. ಅವನ ಅವತಾರ ನೋಡಿ ತಣ್ಣಗಾದ ಭಟ್ಟ, ನಂಗೇನು ಗೊತ್ತಪ್ಪ. ಉರಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರು. ಕೆಟ್ಟ ನಾಲಗೆ ಎಂದು ಎಲೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತ ಬೇರೆಯವರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಲು ಶುರುಮಾಡಿದ. ಅವನೊಬ್ಬ ಕಥೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗೆ ಎಂಬುದು ತನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಆಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬಾ ನೋವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಇಷ್ಟು ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಹರಿಬಿಟ್ಟಿರಲಾರ ಎಂದಿತು ಮನಸ್ಸು, ತಾನು ಅಂದುಕೊಂಡದ್ದು ನಿಜವಾಯಿತೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಆಗಬಾರದಾಗಿತ್ತು, ತನ್ನ ಮನೆತನ ಎಂಥಾದು? ಶೇಷಪ್ಪಯ್ಯನ ಮನೆಯವರು ಎಂದರೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ, ನೇಮ, ನಿಷ್ಠೆ, ವ್ರತ, ಪೂಜೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಯಾಕೆ ಎಲ್ಲ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿದೆಯೇನೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಸಾಂಬ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬಂದರೆ ಚಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಪಂಚೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಭೂತಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೇ ತನ್ನ ಎದುರೇ ಉಟಕ್ಕೆ ಕೂರುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತಿ ಮತ್ತೊಂದು ದಾರಿ ಹತ್ತಿದಳು.....”
(ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು ಪುಟ-73)

“ಸನ್ನಿಹಿತ ಕಥೆಯ ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ :

“ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು, ತಿಂದು ತಿರುಗುವಾಗ ಯಾರೂ ಏನೂ ಅನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡಾಗ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತಿನ ನನ್ನ ಕಿರುಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು Sartre ಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವುದೇ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕಾದ ಪಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಇಟ್ಟರು. ನಿನ್ನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಉಳಿದ ಹುಳಿಯನ್ನು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರ ಹುಡುಗಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಬಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಗೆ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿದರೆ ಸಿಟ್ಟು. ಅಜ್ಜಿಯ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಿ ಮುಖ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಆಚೀಚೆ ಓಡಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ತಂಗಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾಳೆ..

ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎಸೆದು ನಾನು ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಟೀ ಮಾಡು ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಚಿಕ್ಕಿ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅಜ್ಜಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಪಿಸು ಮಾತಾಡುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕಷ್ಟ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕಂಠ ಬಿಗಿಯುತ್ತದೆ. ಹೋರಿ ಸತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಕ್ಕ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬಿಟ್ಟು.

ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಚಿಕ್ಕಿ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ? ನಾನು ಆ ಕಡೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಈ ಕಡೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಯಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದು ಜೋಲುತ್ತೇನೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ನಿನಗೆ ಚುಚ್ಚಿದಾರೆ. ನನಗೆ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತು ಬೇಡವಾಗುತ್ತದೆ...

ನನಗೇಕೋ ನಿಂದೆಯೂ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೆಗ್ಗಣಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಲೆ ತುಂಬ ಸೇರಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಚಿಂದಿ ಚಿಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಣಿ, ಹಗಲು ಗುಡ್ಡದ ಡೋಗರುಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯನ್ನು ಅಗೆಯುವ ಕೆಲಸ. ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ, ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಮಣ್ಣು ಕೊರೆದು ಒಂದು ಬಾಗಿಲು ಜರಿದು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಮನೆಯೇಕೋ ಬಯಲಾದಂತೆನಿಸಿತು.

ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವನಂತೆ ನಕ್ಕುಬಿಡೋಣ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ನಾನೋಬ್ಬ ಮೂಕಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿದ್ದೇನಲ್ಲ ಎಂದು ಬೇಜಾರಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಜೀವನ ಬಹಳ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾತಾಡುವುದು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ, ಚಿಕ್ಕಿಗೂ ಒಂದು ಧರದ ಬೇಜಾರು. ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಂಕಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಗಂಡಸರ ಭಯ. ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಹೆಗ್ಗಣಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವ ವಿಧಾನವೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ.”
(ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು; ಪುಟ-88, 89, 90)

“ಈ ಮಳೆಗಾಲದ ನೀರು ನಿಂತು ಮನೆ ಮುಳುಗುತ್ತದೆ. ಪುರಾತನವಾದ ಒಂದು ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅಜ್ಜಯ್ಯ-ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಆ ಮಣ್ಣಿನೊಡನೆ ರಕ್ಷಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡವರು. ಅಜ್ಜಯ್ಯನಿಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ನೋವಿದೆ. ನನಗೆ ಬದುಕು ಬೇರೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಹಂಬಲವಿದೆ. ನೀರು ಕುತ್ತಿಗೆಯವರೆಗೂ ಬರುವವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅಜ್ಜಿ. ಹೊಸ ಜಮೀನಿನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ, ತಮ್ಮನಿಗೆ ಎಂಥದೋ ನೋವು. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಾಸಕ್ತನಂತೆ ಇರುತ್ತಾನೆ.”
(ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು; ಪುಟ-96)

-ಈ ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳ ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಭಾವಸಾಮ್ಯತೆ, ಮಡುಗಟ್ಟಿರುವ ದುಃಖ, ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲೆತ್ತಿಸುವ ಯುವಕನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಡದು ಮನೆಯ ನಂಟು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಜ್ಜಿಯ ನೋವು, ಅಮ್ಮನ ದುಃಖ, ಚಿಕ್ಕಿಯ ನೋವು, ತಮ್ಮ-ತಂಗಿಯರ ದುಗುಡ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ನೋವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ “ಅರವತ್ತು” ಕಥೆಯ ನಾಯಕನ ನೋವು ಮರಣಾಂತಕ ಸಂಕಟವಾದರೆ, ‘ಸನ್ನಿಹಿತ’ ನಾಯಕನ ನೋವು ಹೊಸದರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆರಿಗೆ ಬೇನೆಯಾಗಿದೆ. ಅರವತ್ತರ ನಾಯಕನಿಗೆ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯ ಮುಳುಗಡೆಯ ಚಿಂತೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಶಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ದುಃಖವೂ ಸೇರಿದೆ. ಈ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಅಳೆದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಆಗುವುದು ದುಃಖ, ಅತ್ಯಪ್ಪಿಗಳೇ, ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದಳೆಂಬ ಆದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ಹೆಂಡತಿ ವೆಂಕಮ್ಮನ ಸಂಬಂಧವೂ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹಠಾತ್ತನೆ, ವೆಂಕಮ್ಮ ತನ್ನನ್ನು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮುದುಕ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಮಾರು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಶಾಂತಿ ಯಾರ ಜೊತೆಯೋ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಅವಳ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದ ಕೃಷ್ಣನ ಸಂಬಂಧ ಎಂಥಾದ್ದು? ಶಾಂತಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದುಕೊಂಡು ದೂರ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಎಂಥ ಸಂಬಂಧ? ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ ಎಂಥಾದ್ದು? ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಡಿದಿಡುವಂಥ ಮನೆ-ತೋಟಗಳು ಮುಳುಗಡೆಯಾಗಲಿದ್ದು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲರ ಸಂಬಂಧ ಸೂತ್ರಗಳು ಛಿದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ, ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದ ನೋವು.

ಸಾರ್ಥರನನ್ನು ಓದಿ, ಬೇರೆ ಜೀವನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಕನಸಿನಲ್ಲಿರುವ, ಹೆಗ್ಗಣದ ಕಾಟದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಲೆತ್ತಿಸುವ ‘ಸನ್ನಿಹಿತ’ ನಾಯಕನ ನೋವೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಇವನ ಮನಸ್ಸು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ನಡವಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಳೆದು ತೂಗಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು, ತೋಟದ ಮುಳುಗಡೆ ಈ ಎರಡೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ

Common Factor, ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ತೋಟದ ಮುಳುಗಡೆಯ ಜೊತೆಯೇ ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಂಬಂಧದ ಸೂತ್ರವೂ ಹರಿದುಕೊಳ್ಳಲಿದೆ. ಕಥೆಯುಧ್ಯಕ್ಕೂ ಬರುವ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು ಮನೆಯವರ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಎದ್ದೆದ್ದು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಕೋಪ-ತಾಪಗಳ ಹೊಯ್ಯಾಟದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲ ಬೇರೆ. ಈ ಭಾವನೆ ದಿನೇದಿನೇ ಬೆಳೆದು ಹೆಗ್ಗಣವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊರೆದು ಮನೆ ಒಡೆಯುವ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಹೆಗ್ಗಣಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು ನಾಯಕನ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸಖಿಸದೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ನಾಯಕ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಲಾಗದುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸನ್ನಿಹಿತದ ನಾಯಕನ ನೋವೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅರವತ್ತರ ನಾಯಕನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೂ ಮಣ್ಣು, ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನೋವು ಅವನ ಎದೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಸನ್ನಿಹಿತದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಕಗ್ಗಂಟಾದ ಬಾಂಧವ್ಯವೇ ಅವನ ನೋವಿನ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸನ್ನಿಹಿತ ಅರವತ್ತರಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ 'ಸನ್ನಿಹಿತ' ಅರವತ್ತರಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ಸಾಧನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸದೇ ಇರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಆಲದಮರ ದಾಟಿ ಹೋದ "ಸನ್ನಿಹಿತ" ಕಥೆಯ ನಾಯಕನಿಂತ ಮುಳುಗಡೆಯ ಸನ್ನಿಹಿತವನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತ ಕೂರುವ "ಅರವತ್ತು" ಕಥೆಯ ನಾಯಕನಿಗೇ ನಮ್ಮ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಲು ಪಡೆಯಲು "ಅರವತ್ತು" ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜೀವನ ವಾಹಿನಿಯೊಂದು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವುದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ಹೀಗೆ 'ಅರವತ್ತು' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಲೆಮಾರು ಮುಳುಗಡೆಯಾಗಿ "ಸನ್ನಿಹಿತ" ದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರು ಹೊಸ ಬದುಕು ಕಾಣುವ ಹವಣಿಕೆ ತಲೆಹಾಕಿದೆ ಹಾಗೆ ನೋಡ ಹೋದರೆ ಸದಾಶಿವನ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆಯೂ ಇನ್ನೊಂದರ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು ಒಂದರ ಅಂತ್ಯ ಇನ್ನೊಂದರ ಪ್ರಾರಂಭವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಸಾಧ್ಯಶ್ಯ ಇದೆ; ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿವೆ.

ತುಣುಕುಗಳು ಸಂಕಲನದ ಮೊದಲ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ - "ಸಹಜ ಹೊರದಾರಿ" - ತನ್ನ ಕೋಟಿಯೊಳಗೇ ರಿಂಗಣಗುಣಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ತೊಳಲಾಟವಿದೆ. ಈ ಕಥೆಯ ನಾಯಕನ ಅನುಮಾನ, ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಆತಂಕಗಳಿಗೂ "ಸನ್ನಿಹಿತ" ಕಥೆಯ ನಾಯಕನ ಧೋರಣೆಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.

“ಪ್ರೇಮ ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಥರದ Cheap Sentimentality ಅಷ್ಟೇ.....”
(ತುಣುಕುಗಳು; ಪುಟ-6)

“ಪ್ರಾಪ್ತಿನಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೆಲ್ಲ ಬರೀ ಶಬ್ದವಾಗಿದ್ದ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದಾಗಿದ್ದ ಯುದ್ಧ ಥಟ್ಟನೆ ತಲೆಗೆ ತಟ್ಟಿ ರೂಢಿಗ್ರಸ್ತ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಜೀವನಕ್ರಮ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಬಹುದು ಅಲ್ಲವೇ ಎಂದುಕೊಂಡೆ”
(ತುಣುಕುಗಳು : ಪುಟ-7)

“ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಕೂಡಾ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತುಕ್ಕನ್ನು ತಿಕ್ಕಿಹಾಕದಲ್ಲ ಎಂದು ಕೊರಗುತ್ತೇನೆ”
(ತುಣುಕುಗಳು; ಪುಟ-8)

“ಅಸಹಾಯಕನಂತೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬದುಕು ನಡೆಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪಾರು ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಕೂಗು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು” (ತುಣುಕುಗಳು; ಪುಟ-9)

-ಹೀಗೆ, ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಜಡತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ನಾಯಕನಿಗೆ ಕೊರಗುಗಳು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. “ಹೊರದಾರಿಗಾಗಿ” ತಹತಹಿಸುವ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಕಂದಾಚಾರಗಳ ಗೊಡ್ಡು ಜೀವನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಯುದ್ಧವಾದರೂ ಸಹಜ ಹೊರದಾರಿಯಾದೀತು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಯುದ್ಧದ ಕಾವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಷ್ಟೇ. ಇದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ

ಬದಲಾಯಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ.ಕೊನೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ, ಅಸಹಾಯಕರಂತೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬದುಕಬೇಕಾದ

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಗಿ ವಿಷಾದದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ: “Oh what a pity..... ಕೋಟೆಗೆ ಬಾಂಬ್ ಬಿದ್ದರೆ, ಈ ಒಂದೆ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟರೆ” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲ ನೋವನ್ನೂ ನುಂಗಿಕೊಂಡು, ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಗೆ ಮುಖ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಬಾಂಬ್ ಬಿದ್ದು ಕೋಟೆ ಒಡೆಯುವುದು ಎರಡೇ ಸಹಜ ಹೊರದಾರಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಎರಡನೆಯದ ಅಸಂಭವವಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖತೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಸಹಜ ಹೊರದಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

“ಕಾರಣ” ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಸಂಬಂಧದ ಎದುರು ಮುಖಾಮುಖಿ ನಿಂತು ತನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೀಡುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಗಟ್ಟಿ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಕಥೆ ಬೇಸರದಲ್ಲಿ ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ, ಏಕತಾನಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಬದುಕಿನ ವಿವರದೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಬೆಳಗು, ಅದೇ ಮಕ್ಕಳು, ಅದೇ ಉತ್ಸಾಹ, ಅದೇ ವಾತಾವರಣ, ಗಂಡುಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಸಂಜೆಯಾದಂತೆ ಅವನನ್ನು ಕವಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅದೇ ಬೇಸರ, ಅಸಹನೀಯತೆ —

“ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದಾಗ ಥಟ್ಟನೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪರಾರಿಯಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಥಟ್ಟನೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಇದು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ ಬದುಕಲ್ಲ.....”

(ಪುಟ-12)

-ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾಮೂಲು ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ನಾರಾಯಣನ ನೋವು ಇದು. ನಾರಾಯಣ-ಸರೋಜರ ದಾಂಪತ್ಯ “ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ನಾವು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಬೇಕು.....ನಾಳೆಯೇ ನಾವಿಬ್ಬರ ಸತ್ತುಬಿಡಬಹುದಾಗಿದ್ದರೆ” ಎಂಬ ತಾಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನ ದುಗುಡದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಸರೋಜಳದು, ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರಂತೆ, ಗಂಡನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೋಹಿನಿ ಮನಸ್ಸು. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ವಿಶ್ವನಾಥ (ಗಂಡನ ಮಿತ್ರ) ಎಂದು ಅವಳ ಅನುಮಾನ, ನಾರಾಯಣ - ವಿಶ್ವರ ನಡುವಣ Intimacy ಸರೋಜಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಭದ್ರತೆ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರು ದೂರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮನಸ್ಸು, ಅಭಿರುಚಿಗಳ ಸಂಗಮವಾಗದೇ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ದೊಡ್ಡ ಕಂದರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಾರಾಯಣ ಇನ್ನೂ ವಿಶ್ವನ ಜೊತೆಯ Adolascant ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾವಿನಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವನ ಜೊತೆ ನಾರಾಯಣನ ಸ್ನೇಹ “ಸಮಸ್ತವನ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯದು. ವಿಶ್ವ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರನ ಬೆಸೆ ಯುವ ಕೊಂಡಿಯೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಾರಾಯಣ ತೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವ ಈಗಾಗಲೇ ಮುಖವಾಡ ಎಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸ್ನೇಹವಲ್ಲ ಈಗ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸೋಗು, “ಕಾರಣ” ದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾಯಕ ಎದುರಿಸುವುದು ಇಬ್ಬಗೆಯ ಸೋಲನ್ನು. ಒಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆ ಬಾಂಧವ್ಯ ಕೂಡಿಸಲಾಗದೇ ಹೋದದ್ದು ಇದು ಗಂಡುಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕೂಡದ ಸಂಬಂಧ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದು ವಿಶ್ವನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವಂಚಿತನಾದದ್ದು. ವಿಶ್ವ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ, ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಜೊತೆಯ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಸೆಯುವುದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ವಿಶ್ವ ನಾರಾಯಣನ ಅಂತರ್ಮುಖವಿದ್ದಂತೆ, ನಾರಾಯಣನ Ego ಇದ್ದಂತೆ, ವಿಶ್ವ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿ, ನಾರಾಯಣನ ಸ್ನೇಹ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಗತಸ್ಮರಣೆ ನಾರಾಯಣನ ಪಲಾಯನ ಬಾಂಧವ್ಯ ಕುದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ನಾರಾಯಣನ ಆಂತರ್ಯದ ಬಯಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ವಿಶ್ವನ ನಿರ್ಗಮನ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಅಧೀರನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ; ಅವನಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಬಂಧ ನಶಿಸಿ ಹೋಗಿರುವುದರ ಶಾಖ ತಟ್ಟಿ ನಾರಾಯಣ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅನಾಥನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ನೆಲೆ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಸರೋಜಳ ಮುಂದೆ ದುರ್ಬಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳನ್ನು Shock ಮಾಡ ಹೊರಟ ನಾಯಕ ಸರೋಜ ತಾನೊಂದು ಅನುಭವ ನಿರೂಪಿಸುವುದಾಗಿ ನುಡಿದಾಗ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ತೋಲ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವ-ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತಳಮಟ್ಟ ಶೋಧಿಸ ಹೊರಡುವ ನಾರಾಯಣ ಸರೋಜಳ ಹರಮಾರಿತನ, ಅವಳ ಅಸಹನೀಯ ಮೌನ, ಅವಳ ಅಗೋಚರ ಶಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ದುರ್ಬಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವ ಅವನ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದು ನಾರಾಯಣನ Deflated Ego ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ, ಅಸ್ತಿತ್ವ-ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹುಡುಕ ಹೊರಟ ನಾರಾಯಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸರೋಜಳ ಮುಂದೆ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. “ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಾದಿಗೆ ತರುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು” ಎಂದು ಸರೋಜ ಹಾಸಿಗೆಯ ಕೊಳೆ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲು ಮಾಡಿ ಹೊಸ ಬೆಡ್‌ಷೀಟ್ ಹಾಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಈ ರಾಜಿ ಸೂಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. “ಹೊರತು”ವಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

‘ಕಾರಣ’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ನಾಯಕ “ಹೊರತು” ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿ, ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದಷ್ಟೂ ಅವನು ಗಡುಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲೂ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ನಡುವೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸಂಬಂಧ. ‘ಕಾರಣ’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬೆಡ್‌ಷೀಟ್ ಹಾಸಿ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುವ ಹೆಣ್ಣು ‘ಹೊರತು’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ನಶಿಸಿಹೋದ ಬಾಂಧವ್ಯದ ತುರುಹಾಗಿ ಸಾವಿನ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ‘ಕಾರಣ’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧ ಹುಡುಕಿ ಹೊರಟ ನಾಯಕ ಈಗ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸುದೀರ್ಘ ಅವಧಿ, ಇಲ್ಲಿನವರೆಗಿನ ಅನುಭವಗಳು “ಮನುಷ್ಯ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಒಂಟಿ” ಎಂಬ ಅವನ ಮೂಖ್ಯ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿದೆ ಹೀಗಾಗಿ “ಹೊರತು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಾರದೆಯ ಜೊತೆ ನಾಯಕನ ಬಂಧ ಏನಿದ್ದರೂ-

“ಶಾರದೆಯ ಜೊತೆ ಸಂವಾದ, ಸಂಭೋಗ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ”
(ತುಣುಕಗಳು; ಪುಟ-40)

ಅದು ಬೆನೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾಯಕನ ನಿಲುವು ಖಚಿತವಾಗಿದೆ.

“ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಭೀತಿಯ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬರೀ ಮನೆ, ಹಸಿ ತರಕಾರಿ, ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥ ಟಾನಿಕ್ಕು ವಾಸನೆ ಎನ್ನುವ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಾರದೆ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಈ ಎಲ್ಲ ವಾಸನೆಯ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಮನಸ್ಸಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯುಂಡೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆನ್ನುವ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಣ್ಣಗೆ ನಡುಗಿದ.....”
(ತುಣುಕುಗಳು; ಪುಟ-40)

“ಹೊರತು” ಕಥೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧದ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದುಹೋಗಿದೆ: “ದೈಹಿಕ ಕಾಹಿಲೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಅಂತಾರೆ, ಡಾಕ್ಟರ್”. ದೈಹಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಮನಸ್ಸುಗಳು ಕೂಡದೇ ಇರುವುದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಖಚಿತವಾಗಿದೆ, “ಹೊರತು” ನಾಯಕನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಾಂಧವ್ಯ ಈಗ ಕೇವಲ ಒಂದು ಗಿರಿಗಿಟ್ಟಲೆಯಂತೆ, ಮೆರಿಗೋಕಾಂಡ್‌ನ ಚಕ್ರವಿದ್ಧಂತೆ, ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದು ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಜಿರಲೆಯಂತೆ. ‘ಹೊರತು’ ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದ ಜಿರಲೆ ನಾಯಕನ ಆಂತರ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವೇ ಆಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು ಕಥೆಯ ಶ್ಯಾಮಲೆ. ಕಾರಣದ ಸರೋಜ, ಹೊರತುವಿನ ಶಾರದೆ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಭಿನ್ನವಲ್ಲ. ನಾಯಕನ ಜೊತೆ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೆಣ್ಣು ಈ ಮೂವರೂ. ಈ ಮೂರೂ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕ ಮೆಟ್ಟಿಲು-ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಈ ಮೂರು ‘ಹೆಣ್ಣು’ಗಳು ಇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸವಾಲಾಗಿ, ಇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಡಿಸುತ್ತ, ಕೊನೆಗೆ ಅದರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಮುಂದೆ ಸೋಲುತ್ತವೆ. ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು ಕಥೆಯ ಶಾರದೆ, ಕಾರಣದ ಸರೋಜ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ನಾಯಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ದಾಳಿ ಇಟ್ಟವರು. ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಸೆಟೆದು ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತವರು, ಶ್ಯಾಮಲ, ಸರೋಜರ next phase ಆದ ಶಾರದೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಸಿಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಳಾಗಿಯೂ ನಾಯಕನಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಶಾರದೆಯ ಅಣ್ಣ ಬರೆದ ಪತ್ರ, ನಾಯಕ ಒಡೆಯದೇ ಉಳಿದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸಾವಿನ ನಂತರವೇ ಅವನು ಲಕೋಟೆಯನ್ನು ಒಡೆಯುವುದು. ಹೆಂಡತಿ ಬದುಕಿದ್ದಷ್ಟು ದಿನವೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನಾಯಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೇ ಹೋದುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವನ ಹುಳು ಹತ್ತಿದ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕೇತವೂ ಆಗಿದೆ: “ಶಾರದೆ ಖಂಡಿತ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ, ನೀನೊಬ್ಬ ಭಾವನೆ ಸತ್ತವನು. ಅವಳು ಸತ್ತರೆ ಅದು ಸಾವಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ರೋಗ ಎಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸಿರಬಹುದು, ರೋಗ ನಿನ್ನೆಗೆ?”

ಇಲ್ಲಿ ಶಾರದೆಯ ಸಾವು ಬಾಂಧವ್ಯದ ಸಾವಾಗಿ ನಾಯಕ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಇಡೀ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

“ತುಣುಕುಗಳು” ಕಥೆಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸು ಮಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ತಾತ್ವಿಕವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಈಗ ಪಮ್ಮಿ, ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಅಷ್ಟೇ :

“ನೀನು ಹೆಣ್ಣು ಅಷ್ಟೇ, ಅಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತಿರುವುದು”

(ಪುಟ-29)

ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನೆನಪು ಹಾಯುವುದಾದರೆ ಅದು ಅವನನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನಿಗೆ ಯಾತನೆಯಲ್ಲ. “ಇದು ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಾರದಮ್ಮ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಅಥವಾ ಕೂಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಅಪಾಯ ಯಾರಿಗೆ? ಸೊಪ್ಪುಹಾಕುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ನನ್ನದೇನೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ನೀನು ಬಸಿರಾಗುತ್ತಿ ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆಗಬಾರದೆಂದೂ ಇಲ್ಲ, ನರಗಳು ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು, ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಜಗ್ರನ ಇಳಿದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದು ವಾಸಿ. ನಿನಗೆ ಅದು ಅಪ್ರಿಯ, ಹೋಗಲಿ, ನನಗೆ ನೀತಿ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ನೀನೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ, ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸುವಾಗ, ಮಗಳು ಎದೆ ಎತ್ತರ ಬೆಳೆದಾಗ ನೀತಿ ಕಾಡಬಹುದು, ಸುಡಬಹುದು.....” (ತುಣುಕುಗಳು; ಪುಟ-28)

“ಪಮ್ಮಿ, ಉತ್ತರ ಕಷ್ಟ, ನಿನ್ನ, ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಒಂದಷ್ಟು ದಿನ, ಒಂದಿಷ್ಟು ವರ್ಷ ಹೋಗಬೇಕು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಬಾರದು. ಪತ್ರ ಬರೆಯಬಾರದು. ಆಗ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ What does it matter then. ಇಬ್ಬರೂ ಮರೆತೇ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ದುಃಖವಿಲ್ಲ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನೆನಪಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇವಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಮಾಧಾನ, ಒಬ್ಬರಿಗೆ ನೆನಪಿದ್ದು, ಒಬ್ಬರು ಮರೆತರೆ, ಆ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ನೋವು, ನಲಿವು, ಆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ, ಅಥವಾ ಜೀವನದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಖಾಲಿ- Blank ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಯಾಕೆ ನೆನಪಿರಬೇಕು, ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ನಮ್ಮ - ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾ? ಒಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು ಎಂದು ಕನಸು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಈ ನೆನಪು ಇರಬೇಕೆ? ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೂ ಸುಖ, ನಿನಗೂ ನೆಮ್ಮದೆ” (ತುಣುಕುಗಳು : ಪುಟ-20)

ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಉಪದೇಶದ ಧ್ವನಿ ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಮೂಲಭೂತಧೋರಣೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಾತ್ವಿಕತೆಯತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಈಗ ಅವನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ತಾಕುವುದಿಲ್ಲ:

“ಪಮ್ಮಿ ಬಂದರೆ ಹಿತವಾಗುತ್ತೆ, ಪೌಡರಿನ ವಾಸನೆ, ಮೈಬೆವರಿನ ವಾಸನೆ ಕೊಣೆಯಲ್ಲಿ ತೆಳುವಾಗಿ ಹರಡಿ ಲಾರಿ ಡೈವರ್ ಸೂಸುವ ನಾತ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಪಮ್ಮಿ ಬರಬೇಕೆ?”

(ತುಣುಕುಗಳು; ಪುಟ-28)

ಹೆಣ್ಣು ಈಗ ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಧನವಷ್ಟೇ. ನಾಯಕನ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅವಳು ತಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಪಮ್ಮಿಯ ಜೊತೆಗಿನ ಅವನ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ತನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆ-ಧೋರಣೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಯುವಷ್ಟು ಪಕ್ಕವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಈಗ ಅವನು ಸಂಬಂಧಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಡುಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಅವನ ಮಾರ್ಗವೂ ಬದಲಾಗಿದೆ.

“ಮಮ್ಮಿ ನಾಳೆಯಿಂದ ನಾವು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವುದು ಬೇಡ. We will try it that way ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಏನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು? (ತುಣುಕುಗಳು; ಪುಟ-33)

ಹೀಗೆ, ಸಂಬಂಧ ತಿಳಿಯಲು ಇವನು ಹುಡುಕುವ ಮಾರ್ಗ ಮೊದಲಿನ ಕಥೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವಕ್ರವಾಗಿದೆ. ಪಮ್ಮಿಯ ಜೊತೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಬರೀ ತೋರಿಕೆಯದು, ಅದು ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳು. ಸಂಬಂಧ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು negative value ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಹಾಗೆ, ನೋಡಿದರೆ “ತುಣುಕುಗಳು” ಹಿಂದಿನ ಕಥೆಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೊರಟ ಕಾಮೆಂಟರಿಯಂತಿದೆ.

ಮರೆತುಬಿಡು ಎಂದು ನಾಯಕ ಹೇಳಿದರ ಪಮ್ಮಿ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ “ಭೇಟಿ” ಯಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ “ಭೇಟಿ” ಯೂ ಅವಳ ದೆಸೆಯಿಂದಲೇ ಆಗುವುದು. “ಭೇಟಿ” “ತುಣುಕುಗಳು” ಕಥೆಯ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗದಂತಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ನಾಯಕ “ತುಣುಕುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತುಣುಕುಗಳು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆತುಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ತುಣುಕುಗಳ ಕಥೆಯ ಪಮ್ಮಿ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳ. ಕೇವಲ ಪ್ರಮೀಳ, ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧ ಎಂಥದೆಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಖವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಆಗದಷ್ಟು ಮರೆತು ಹೋದ ಪ್ರಮೀಳ. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಆಗುವ ಭೇಟಿ ಕೊನೆಗೂ ಹಾದುಹೋಗುವ ಒಂದು ನೆನಪಷ್ಟೇ. ಆಗ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿ, ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂಬಂತೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ritual ಜೀವನದ ಜಾಡಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಒಂಟಿತನದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತ ಪ್ರಬುದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಬದುಕಿನ ಜೊತೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುವಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮೀಳಾ ಜೊತೆ ಭೇಟಿ ಕೇವಲ formality ಅಷ್ಟೇ. ವಿಮಲ, ಸುಮನ, ಸಮತ ಯಾರೂ ಈ ಎಂಟು ವರ್ಷ ಇವಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಒಂದುಕ್ಷಣ ಮುಳ್ಳಾಡಿದರೂ “ಹೆಂಡತಿ ವಿಮಲ ಕರಗಿಹೋದಂತಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದಂತೆ ಮುಖ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಪ್ರಮೀಳೆಯನ್ನೇ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಂತಾಗಿ, ಫುಟ್‌ಪಾತ್ ಮೇಲೆ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನಿಂತು ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ವಿಮಲಳ ಜೊತೆ ಮಲಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಮೀಳೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹೆಂಡತಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುವುದಾದರೂ ವಿಮಲಳ ಜೊತೆ ಮಲಗಲಾಗದೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಜೀವನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ, ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗದಂತೆ ಒಂದೇ ಚಿಂತನೆ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿನ ಅಪೂರ್ವ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದ, ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಸಂಬಂಧದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ-ಬಿಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ನಾಯಕ “ಹ್ಯಾಂಗೋವರ್”. “ಪುಟ್ಟಿ” “ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ” ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಈ ವಿಸ್ಮಯಗಳನ್ನು ದೂರ ನಿಂತು ನೋಡುವ ವೀಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಸ್ವಂತದ ಪೊರೆ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯತ್ತ ಬಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕರ ಪ್ರಯತ್ನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ವೀರನಂತೆ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಇದು ಇಷ್ಟೆ ಎಂದು ಜಗಜ್ಜಾಹಿರ ಮಾಡಿ ಓಡುವ ಕೆಚ್ಚು ಇದೆ. ಪುಟ್ಟಿ, ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಚಿಂತನೆ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲಗಟ್ಟು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಹರಳುಗಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೀತಿ, ದ್ವೇಷ ಎರಡೂ ಸಮ ಸಮ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪುಟ್ಟಿ, ಹ್ಯಾಂಗೋವರ್ ಮತ್ತು ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ ಕಥೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನೂ, ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನೂ ಇವೆಲ್ಲದರ ಕೆಳಗೆ ಹರಿಯುವ ನೋವಿನ ರೇಖೆಯನ್ನು ಮಿಂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಪುಟ್ಟಿ, ಬಸವ, ಮಾಲಿಗ: ಸೋಮು, ಅವನ ತಂದೆ ಅವನು ಕೈ ಹಿಡಿಯಲಿರುವ ಕಾವೇರಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಂಬಂಧ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲಾಗದಂಥಾದ್ದು. ಬಿಟ್ಟರೂ ನೋವೇ, ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ ನೋವೇ. ಹ್ಯಾಂಗೋವರ್‌ನ ಸೋಮುವಿನದು ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿ. ತಂದೆಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ, ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊನೆಗೂ ಕಾಡಿಸುವುದು ಈ ಸಂಬಂಧವೇ. ಸಂಬಂಧ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ್ಯೂ ನೀತಿಗೆ, ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ತಂದೆಗೆ ದುಡ್ಡು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೇನು ಸುಖಿಯೇ ಅವನು?

“ನಿಜಾ ಏನು ಗೊತ್ತಾ? ನಿನ್ನೆ ಊರಿಗೆ 150 ರೂ. ಮನಿಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಿದೆ. ಪ್ಯಾಂಟಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ರಶೀದಿ ಇದೆ ನೋಡು. ಹಾಗೆ ಹಣ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬೇಜಾರಾಯ್ತು. ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಕಳಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಒದ್ದಾಡಿದೆ. ನಿನ್ನೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ನಿಲ್ಲಬಹುದು ಅಂತ ಇದ್ದೆ. ಸುಳ್ಳಾಯ್ತು ನೋಡು. ಹಣ ಕಳಿಸಿದ್ದು ತಪ್ಪು ಅಂತ ನಿನಗನಿಸೋಲ್ಲ?”
(ತುಣುಕುಗಳು:ಪುಟ-56)

ಸೋಮವಿಗೆ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಥರಾ ನೋವು. ಈಗ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಥರ ನೈತಿಕ ತೊಳಲಾಟ. ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಏಡಿಸುವ ಅಲುಗು, ಪುಟ್ಟಿ, ಬಸವನ ರಾದ್ದಾಂತವೂ ಅಷ್ಟೆ. ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಕಚ್ಚಾಡಿದರು, ಪುಟ್ಟಿ, ಬಸವನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗದೆ ಮಾಲಿಂಗನ ಜೊತೆ ಮಲಗಿದಳು. ಬಸವನಿಗೆ ಸವಾಲಾದಳು. ಆದರೆ ಬಸವ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸತ್ತಾಗ ಪುಟ್ಟಿ ದುಃಖದಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. “ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ”ದಲ್ಲಿ ಸೋಮವನ್ನು ಕಾಡಿಸುವುದೂ ಇದೇ ಸಂಬಂಧ. ತಂದೆ, ಸ್ವತಃ ತಂದೆ ಎಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ನೆಪ ಒಡ್ಡಿ ಅವನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸೋಮು ಈ ತೊಳಲಾಟದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಅವನು ನೈತಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದರ ನಿರರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ, ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಡಲಾಗದ : ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ ಕವುಚಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೋವು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ. ಆಗೊಂದು ಥರಾ ತೊಳಲಾಟ-ಈಗೊಂದು ಥರಾ ತೊಳಲಾಟ. ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದವನು ಸಂಕಲನದಿಂದ ತುಣುಕುಗಳ ಸಂಕಲನದ “ಭೇಟಿ” ಕಥೆಯವರೆಗೆ ಸದಾಶಿವನ ನಾಯಕನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಒಳತೋಟಿಯೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಖಚಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ; ತಾತ್ಪ್ರಿಕವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಪಾನಿನ ಹಾಯಕು ಕವನಗಳಂತೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಸದಾಶಿವನ ಹನಿಗತೆಗಳಲ್ಲೂ ಮಿಡಿಯುವುದು ಈ ಸಂಬಂಧದ ನಾಡಿಯೇ. ಕಾಮ ಸೂತ್ರವೂ ಅಷ್ಟೆ, ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ, ಕಾಮಸೂತ್ರ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಗೆದ್ದಿಲ್ಲ ಹತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಘಟನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಎಷ್ಟು ಮಾಮಿಳಕವಾಗಿ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ನಡುವಣ ಬಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ! ಗೆದ್ದಿಲ್ಲ ಕಾಮಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದು ನಾಯಕನ ದಾಂಪತ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನ ಕೊರೆದು ನುಂಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೂ ಅವನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿದಾಗ ಕಾಣುವುದು: ಉಬ್ಬಿದ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಹೊಟ್ಟೆ” ಒಳಗೇ ಕೊರೆದು-ಕೊರೆದು ಸಂಬಂಧ ನಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಂತಾನ ಚಕ್ರ ಮಾತ್ರ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಜಿ ಚುಟು-ಚುಟು ಮನೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೇಳುವುದು “ನನ್ನ ಕೇಳುವುದು ಯಾರು?” ಎಂದು ಅರವತ್ತರ ನಾಯಕನಂತೆ ಜೀವಮಾನದ ಇಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇವಳು ಹತ್ತು ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದೂ ಒಂಟಿ.

-ಹೀಗೆ, ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲವಿರುವುದು ಸಂಬಂಧದ ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿ. ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಬಂಧ ಗುರುತಿಸಲಾಗದ, ಬೇರೊಬ್ಬರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಲಾಗದ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಚಡಪಡಿಸುವ ಕಪಟದ ಹಕ್ಕಿಗಳು.

ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವ ಮುನ್ನ ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸದಾಶಿವನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು ಇವರ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲ, ಅಲಂಕಾರ-ಆಡಂಬರಗಳಿಲ್ಲದ ಸಲಿಲ ಕಥನಕ್ರಿಯೆ. ಇವರ ಭಾಷೆಗೆ ಅಲಂಕಾರದ ಬೆಡಗು, ವೈಯ್ಯಾರಗಳಿಲ್ಲ. ತಂತ್ರದ ಚಮತ್ಕಾರ, ನಕಲಿ ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲ, ಸದಾಶಿವನದು fiction ಗೆ ಹೇಳಿಮಾಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ factual ಆದ ಭಾಷೆ. ಇವರ ಕಥೆಗಳು ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳಂತೆ ತುಂಬಾ factual ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಕೇವಲ statement ಹಂತದಲ್ಲೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತೇನೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ನೂಕುತ್ತದೆ. ಕಥೆಯ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಒಂದರಿ ಎಳೆ ತಪ್ಪಿದರೂ ಸಾಕು, ಓದುಗನನ್ನು ಈ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ದೂಡಲು, ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ನಿರರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು;

“ಆಟೋ ನಿಂತ ಶಬ್ದ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಗೇಟು ತೆಗೆದ ಶಬ್ದ, ಸಿಮೆಂಟಿನ ನೆಲದಾಟಿ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರುವಾಗ ಹಿಮ್ಮಡಿಗೂ ನೆಲಕ್ಕೂ ಟಪಟಪ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಚಪ್ಪಲಿ ಶಬ್ದ, ನಡೆದು ಬರುವಾಗ ಸ್ವಾರ್ಚ್ ಸೀರೆ ಸರಿದಾಡುವ ಶಬ್ದ. ಬಾಗಿಲು ಮೇಲೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ತಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ.”

-ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ “ಶಬ್ದ”ವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಇಂದು ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಪತ್ತೆದಾರಿ Suspense ಅನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಇದೊಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತ್ರ. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಪ್ರಮೀಳ ಎನ್ನುವ ಎಳೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪರಿಮಳ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಬಂಧ ಕೇವಲ ಶಾಬ್ದಿಕ ಎನ್ನುವುದು ಓದುಗನಿಗೆ ಅರಿವಾಗದೇ ಹೋದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಬರೀ ಶಬ್ದಗಳೇ ಸರಿ.

ಸದಾಶಿವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ನೋಡಿ :

“ಶಾರದೆಯ ಜೊತೆ ಸಂವಾದ, ಸಂಭೋಗ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ” ಇಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕಕ್ರಿಯೆ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡರೂ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವ ದೋಲಾಯಮಾನ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಈ ಭಾಷೆ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸದಾಶಿವನ factual ಆದ ಭಾಷೆಗೆ ನೆನಪಿನಿಂದ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೂ, ಕಲ್ಪನೆ-ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಓಡಾಡುವ, ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಬೆಸೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳು ಚೊಕ್ಕವೂ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಲ್ಪವೂ ಆಗಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. (ಉದಾ: ಕತ್ತಲೆಯ ನೆರಳು, ಕರಣ, ಹೊರತು, ಭೇಟಿ), ಆದರೆ ಪುಟ್ಟಿ, ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ -ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯೂ ಮೊದಲಿನ ಅಂತರ್ಮುಖ ಬಡಬಡಿಕೆ, ವಿಷಾದಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿನೋದಗಳ ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಭರದಲ್ಲಿ ವಾಚಾಳಿತನ ತಲೆ ಹಾಕಿದೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿವರಣೆಗಳು, ಉದ್ಗಾರಗಳು, ಕಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಸಮಜಾಯಿಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಇದರಿಂದ ಭಾಷೆ ವಾಚಾಳಿಯಾಗಿ ಕಥೆಯ ಬಿಗಿಗೆ ಉನ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಪತ್ತೆದಾರಿತನಕ್ಕೂ ಇಳಿದಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಗೆ ತಿರುಗುವಾಗ ಆಗಿರುವ ದೋಷ ಇದಿರಬಹುದು.

ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ಅನುಭವ ತೆಳುವಾದದ್ದು, ಅದೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ, ಭಿದ್ರ, ಭಿದ್ರವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸುಸಂಬಂಧತೆ ಇದೆ. ಕುಶಲ ಸಂಯೋಜನೆ ಇದೆ.

ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದೇ ಧೋರಣೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ, ಅದೇ ಏಕಾಕಿತನ; ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಕಾಣದ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಪು. ವರ್ತಮಾನ ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಬದುಕಿನ ಈ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯೇ ಸದಾಶಿವನ ನಾಯಕನನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸಿದ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವವನ್ನು ನೋವಿನ ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅರೆದಿದೆ, ಈ ನೋವು, ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸದಾಶಿವನ ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕನ ಬದುಕಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶ, ಗುರಿ, ಸರ್ವಸ್ವ, ಇದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಯಶಸ್ಸೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಸದಾಶಿವ ಬೆಳೆಯುವ ಕಥೆಗಾರ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಿ, ಹ್ಯಾಂಗೋವರ್, ಹನಿಗತೆಗಳು, ಸೋಮುವಿನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ ತೋರು ಬೆರಳುಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೂರು ಪದ್ಯಗಳು

ಮೂರು ಪದ್ಯಗಳು

ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ

೧ ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಕ್ಯೂ

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏನಾಯ್ತು, ಸ್ವಾಮಿ, ಬೆಳಗಾಯ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ

ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆಗೆ ಕ್ಯೂ ನಿಂತರು. ನಿಂತಿದ್ದಕ್ಕೆ

ನನ್ನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಇದ್ದರೂ

ಹಾಗೇ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ನಿಂತಿದ್ದ ಒಂದು ಹುಡುಗಿಯ ಲಂಗ ಅಂಡಲ್ಲಿ ಹರಿದದ್ದು

ಇನ್ನೊಂದು, ಲಂಗವ ಹೊಕ್ಕುಳವರೆಗೂ ಎತ್ತಿ ಮೂಗೊರೆಸಿದ್ದು
ಮುದುಕಿ ಡಬ್ಬವ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೆಟ್ಟು ಹಾಗೇ ಕೂತದ್ದು
ಫೇಲಾದ ಹುಡುಗ ಇನ್ನೊಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆಂದು ಕಾಯುತ್ತ
ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಯುವಕ ಡಿಗ್ನಿಟಿಗೆ ಸಿಡಿಗೊಂಡು
ಮಗು ಹೊತ್ತ ಹೆಂಗಸೂ ಮನೆಗೆಲಸದ ಯುವತಿಯೂ
ಹೀಗೇ ನಿಂತಿದ್ದಾಗ
ಆಲದ ಮರದ ನೆರಳು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಬಾಗಿ.
ಕ್ಯೂ ಕೂಡಾ ಬಾಗಿತ್ತು. ಅಂತ ಅದು
ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಕ್ಯೂ. ಪೆಟ್ರೋಲಿನದ್ದಲ್ಲ.
ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವುಗಳ, ಮೋಟರಿನ, ಸ್ಕೂಟರಿನ ಹಾರನ್ನು
ಧ್ವನಿಯಿಲ್ಲ; ಕ್ಯೂ ನಿಂತವರು ಮಾತೇ ಆಡಿರಲಿಲ್ಲ.
ಮಾತೇಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ಬೆಳಗಾದಾಗ
ಕ್ಯೂ ನಿಂತರು.

೨ ಆಕಳಿಕೆ

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೊಂದು ಆಕಳಿಕೆ ಇತ್ತು
ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಶಬ್ದ ಹೊರಡಿಸಿ ಅಲ್ಲ. ಹೊರಡಿಸದೆಯೂ ಅಲ್ಲ
ಇಂಥಾ ಬಾಯೊಳಗೆ ಎಂದೂ ಅಲ್ಲ
ಅಂತೂ ಇಲ್ಲೊಂದು ಆಕಳಿಕೆ ಇತ್ತು.
ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಆಕಳಿಕೆ ದೊಡ್ಡ ಎಂದರೆ
ಆಕಳಿಕೆಯ ದೊಡ್ಡಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ.
ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ
ಅದರ ಜೋಬದ್ರ ನಿರಾಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು
ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ
ಅಗಲಗಲ ತೆರೆಯುತ್ತಾ
ಹಬ್ಬುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು
ಜಡ್ಡಿನ ಹಾಗೆ
ಮತ್ತು ಅದರ ಬಾಯಿ ಈಗಲೂ
ಅಗಲುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

೩ ಕುಂಟ

ಕಾಲುಗಳು ಸೊಂಟದಿಂದ ಜೋತು
ಕಂಕುಳಿನ ಕೋಲಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೇರಿ
ಅವನು ಕುಂಟುವುದು ಕಾರಣ ಬಹುಶಃ
ಫೋಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು;

ಮಗುವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಭಿಕ್ಷುಕರು
ಕಾಲತಿರುಚಿ ಭಿಕ್ಷೆಗೆಸೆದಿರಬಹುದು; ಅಥವಾ
ಪೋಲಿಗಳ ಗ್ಯಾಂಗಿನಲ್ಲಿ ಏಟು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ತಿಮುಕಿ ತಳ್ಳಿ ಸಾಗಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನಗಳ ಮಧ್ಯೆ
ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿ ಹೊತ್ತು ಎತ್ತಿ ಇಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇವನು
ಜನರ ನಡೆ ಕುಂಟಿ ಫುಟ್‌ಪಾತಿನುದ್ದಕ್ಕೂ
ಸಂಚಾರ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತಾ ಇತ್ತು.

ಹಿಗ್ಗು

ಹಿಗ್ಗು

ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಹವೆ ಹೊತ್ತಿಸುವ ಬಿಸಿ
ಬಿಸಿಲು ಬೆಂಕಿ ಬೇಸಗೆ ಧಗೆ.
ಅಲವರಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ತಣ್ಣನೆ
ಒರೆದಂಗಳಕ್ಕೆ
ಮೈ ಚಾಚುವ ಹಿಗ್ಗು

ಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಧೋ ಮಳೆ ನಡುಕ
ಒದ್ದೆಮುದ್ದೆಯ ನಡುವೆ
ಒಳಕೋಣೆಯ ಬೆಚ್ಚನ ಮೂಲೆ
ಲಾಟೀನ ಕೆಳಗೆ
ಮಗ್ಗಿ ಬರೆಯುವ ಹಿಗ್ಗು

ಕಟಕಟ ಚಳಿ ಕಚಗುಳಿಯ
ತಿಳಿಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ
ಮೈತುಂಬ ಚಿಗುರು
ಕಣ್ಣೆಸಿದು ಪ್ರಕೃತಿ
ಬದುಕು ನೋಡುವ ಹಿಗ್ಗು

ಉಂಟಲ್ಲ
ಎಂಥ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ
ಪುಟ್ಟ ನೆಮ್ಮದಿ ಕುಸುಮ!

-ಯಾವುದರಿಂದೀ ಬದುಕು

ತುಂಬ ಆತ್ಮೀಯ.

ನಾಲ್ಕು ಸಂಠ ಕತೆಗಳು

ನಾಲ್ಕು ಸಂಠ ಕತೆಗಳು

ಜಿ ಎನ್ ಸದಾಶಿವ

೧ ಕೀ

ಗೋಡೆಗೆ ನೇತು ಹಾಕುವ ಪುಟ್ಟ ಗಡಿಯಾರವೊಂದನ್ನು ತಂದೆ. ಕೆಂಪು ಮೈ, ಬಿಳಿ ಮುಖ, ಕಪ್ಪು ಅಂಕಿ, ಒಂದು ಪುಟಾಣಿ ಪೆಂಡ್ಯುಲಮ್. ನೋಡಲು ಚಂದ ಚಂದ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪುಟಾಣಿ ಕೀ. ಪಳ ಪಳ ಹೊಳೆಯುವ ಸ್ವೀಲಿನ ಕೀ. ಅದನ್ನು ಗಡಿಯಾರದ ತೊತಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ 'ಟರ್ ಟರ್' ಎಂದು ತಿರುಗಿಸುವುದೇ ಅಂದ ಅಂದ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ಸೊಗಸು ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಯ ಹತ್ತಾರು ಕಡೆ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು-ಅಡಿಗೆ ಮನೆ, ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು.

ನಮ್ಮ ಈ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೂರೂವರೆ ವರ್ಷದ ಪುಟ್ಟ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಈ ಗಡಿಯಾರವೊಂದು ಸುದ್ದಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಅದನ್ನು ತಂದಾಗ ನನಗನಿಸಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಗೋಡೆಯಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಶಸ್ತ ಸ್ಥಳ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮುಖಗಳು ಗೋಚರವಾದವು. ಗೀತಾ, ಸೀತಾ, ಕಲ್ಪ, ಸಂತೋಷ್, ಅನಂದ, ಗಾಯತ್ರಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ. ಎಲ್ಲ ಕಾಂಪೋಂಡಿನ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಆಯಾಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ತಾಯಂದಿರು, ಆ ತಾಯಂದಿರ, ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪಿನ ನಡುವೆ ದಾರಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಎಡ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಶಿರೂಕರ್ ಬಂದರು. ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿ ಅದರ ಅಂದ ಚಂದ ಕೆಂಡಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಡೆಯಿರಿ ಎಂದರು. ಹೊರ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಹಾಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಆರೇ ಆರು ಇಂಚು ಎತ್ತರದ ಜಾಗವೊಂದನ್ನು ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ದಿನಾ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ "ಹೀಗೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು, ನೋಡಿ. ನಮಗೂ ಕರೆಕ್ಟ್ ಟೈಂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ" ಎಂದರು.

ಗೋಡೆಗಳ ಸರ್ವೆ ಕೆಲಸ ನನಗೂ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಬೇಸರವಾಗಿತ್ತು. ಹೂಂ ಎಂದು ಮೊಳೆ ಹಿಡಿದು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾದೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯಲು ಒಳಗಿನಿಂದ ಹಾರ ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯಿತೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾದೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೇ ಬಾಗಿಲು ಶಬ್ದ. ತೆಗೆದರೆ, ಸೀತಾ, "ಟೈಮೆಷ್ಟು?" ನೋಡು' ಎಂದೆ. 'ಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ' ಎಂದಿತು ಐದು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿ. ಟೈಂ ಹೇಳಿದೆ. ಕಾಫಿ ಮುಗಿಸಿ ಪೇಪರ್ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಾಗಿಲು ಶಬ್ದ, ತೆಗೆದೆ. ಸಂತೋಷ್. 'ಟೈಂ?' "ನೋಡು' ಎಂದೆ ನೋಡಿದೆ. 'ಕರೆಕ್ಟಾ-ಟೈಮು' ಎಂದೆ. 'ಸ್ವಲ್ಪ ಫಾಸ್ಟ್...ಆದರೂ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೂಗಬಹುದು' ಎಂದೆ. ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ಗಾಡಿ ಬಿಟ್ಟು. ಈಗ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು. ಸುದ್ದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸ ತೊಡಗಿದ, 'ಹಲೋ ಸಾರ್' ಎಂದರು ಶಿರೂಕರ್, 'ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಮಗನ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತ, ಬಡ್ಡಿಮಗಂದು,' ಎಂದು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿದರು. ನನಗೇ ಈ ಅಭಿಮಾನ ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು 'ಹೂಂ' ಅಂದೆ. "ಓಹ್...ಪೇಪರ್...ಏನು ಸುದ್ದಿ' ಎಂದರು. "ಶ್ರೀಲಂಕಾದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ' ಎಂದೆ. 'ಓಹ್....ಸ್ಪೀಟ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಎಂಪ್ಲಾಯೀಸ್ ಡಿ. ಎ. ರೈಸ್ ವಿಷಯ ಏನಾದ್ರೂ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಪೇಪರು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಕೂತು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿದರು. ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಟೈಮಿದೆ ಎಂದರು.

ಈಗಾಗಲೇ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹಳೆಯ ಕತೆ, ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ದಿನಾ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪೇಪರ್ ವಾಚನಕ್ಕೆ ಶಿರೂರ್ಕರ್ ಇಲ್ಲೇ.

ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಫಳ ಫಳ ಹೊಳೆಯುವ ಕೀ ಇಟ್ಟು ನಾನು ಕೀಲಿ ಕೊಡುವುದು. ಪುಟ್ಟ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಾಜರಾಗಿ ಬೆರಗಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುವಳು.

ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೀ ನಾಪತ್ತೆ. ಡ್ರಾದಲ್ಲಿ, ಕಪಾಟುವಿನಲ್ಲಿ, ಬೀರುವಿನಲ್ಲಿ, ಟೇಬಲ್ ಕೆಳಗೆ, ನಾಗೊಂದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ, ಕನದ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಹೆಂಡತಿಯ ಸೀರೆಗಳ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟುವಿನ ನೂರಾರು ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನಿಟ್ಟ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದೆ, ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ರೇಗಿತು, 'ಕೀ ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆ?' ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. "ನಂಗೇನು ಗೊತ್ತು" ಎಂದು ಉದಾಸೀನಳಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು. 'ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು?' "ನಾ ಯಾಕೆ ತಗೊಳ್ಳಿ" 'ಮತ್ತೇನು....ಯಾರೋ ಕದೀತಾರ?' 'ಮತ್ತೆ ನಾ ಕದ್ದಿದೀನಾ?' "ಈಗ ಕೀ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತೆ" 'ಅದಕ್ಕೆ ನಾ ಏನು ಮಾಡ್ಡಿ?"

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಶಿರೂರ್ಕರ್ "ಕೀ ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ" ಎಂದರು. "ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತು ಇಲ್ಲೆ ಯಾರ್ಯಾರೋ ಬಾರ್ತಾರೆ.....ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತೋ ಏನೋ....." ಎಂಬ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಗೊಣಗು ನನ್ನನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗಿ ಶಿರೂರ್ಕರ್ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು, "ಏನಮ್ಮ ನೀವಿಂಥ ಮಾತಾಡ್ತೀರಿ.... ನಾನೇನು ಕದ್ದೆ", 'ನೀವು ಕದ್ದಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ತೀಲ್ಲ', 'ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಅದೇ ತಾನೆ'. "ನೀವೇನಾದ್ರೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಿ.....ನಂಗೆ ಬೇಜರಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ." 'ಅದಕ್ಕೆ ನಾ ಏನು ಮಾಡ್ಡಿ?"

ಶಿರೂರ್ಕರ್ ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಕೇಳಿ, ಅವರನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದೆ, "ನೋಡ್ಡಿ, ಪುಟ್ಟು ತಗೊಂಡಿರಬಹುದು" ಎಂದಳು, "ಮೊದಲೇ ಯಾಕೆ ಹೇಳ್ತೀಲ್ಲ?" 'ನೀವು ಕೇಳಿಲ್ಲ.'

"ಪುಟ್ಟು ತಗೊಂಡಿದೆಯಾ, ಚಿಟ್ಟು ತಗೊಂಡಿದೆಯಾ, ಅವರು ತಗಂದಿದಾರ, ಇವರು ತಗೊಂಡಿದ್ದಾರಾ ಅಂತ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತಾ?" "ನಂಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ" ಎಂದಳು. "ಈಗೊಂದು ನೂರು ಸಾರಿ ಅದನ್ನ ಹೇಳಿದೆ" ಎಂದೆ. 'ಸಾವಿರ ಸಾರಿ ಹೇಳ್ತೀನಿ....ನಂಗೆ ಬೇಜಾರಾದಾಗೆಲ್ಲ ಹೇಳ್ತೀನಿ' ಎಂದ್ರು. ಅವಳನ್ನ ಬಿಟ್ಟೆ, ಪುಟ್ಟೂನ ತಲಾಶ್ ಮಾಡಿ ಕೇಳಿದೆ 'ಮರಿ ಕೀ ತಗೊಂಡ್ಯಾ? "ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ", 'ಎಲ್ಲಿಟ್ಟೆ ಹೇಳು?' "ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ." "ಆಟಕ್ಕೆ ತಗೊಂಡ್ಯಾ?" "ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ". ರೇಗಿತು. "ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆದೆ ಕತ್ತೆಕಿರುಬ", ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಅತ್ತಳು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ರೇಗಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ಬೀಸಿ ಬಂದಳು. ಮತ್ತೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಜಗಳ.

ಕೊನೆಗೂ ಆ ಕೀ ಸಿಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಫಳಫಳ ಹೊಳೆಯುವ ಆ ಕೀ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿಟ್ಟೀತು ಎಂಬ ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ-ನಾನು.

೨ ಮಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ

ಇದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಿಡೋಲ್ಲ ಇದನ್ನ ಮಲಗಿಸಿ-ಎಂದು ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷದ ಮಗಳನ್ನು ಅವನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕಿ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬಾರದು ಮರಿ, ಎಂದ ಯಾಕೆ? ಎಂದಳು. ಯಾಕೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬಾರದು ಎನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಲ್ಲ-ಈಗ ನೀನು ಮಲಕ್ಕೊಬೇಕು ಅದಕ್ಕೆ, ಎಂದ. ಯಾಕೆ? ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಗ ಕತ್ತಾಗಿದೆ, ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದೆ. ಕತ್ತಲೆ ರಾಕ್ಷಸರಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಗಸೋ, ಗಂಡಸೋ? ರಾಕ್ಷಸರು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗಂಡಸೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆ? ಯಾಕಂದ್ರೆ, ಹೆಂಗಸು ರಾಕ್ಷಸಿ ಆಗ್ತಾರೆ. ಹೋಗ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರ ವಿಷಯ ಬೇಡ. ನೋಡು ಈಗ ಮಲಕೊಂಡ್ರೆ ರಾತ್ರಿ ಕಳಿಯುತ್ತೆ, ಬೆಳಗಾಗುತ್ತೆ. ಆ ಮೇಲೆ? ಆ ಮೇಲೆ ರಾಕ್ಷಸರೇ ಇರೋಲ್ಲ, ಆ ಮೇಲೆ? ಆ ಮೇಲೆ ಅಮ್ಮ ನಿನಗೆ ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮೇಲೆ? ಅಮ್ಮ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸ್ತಾಳೆ, ಆ ಮೇಲೆ? ಒಳ್ಳೆ ತಿಂಡಿ ಕೊಡ್ತಾಳೆ, ಆ ಮೇಲೆ? ನೀನು ಆಟ ಆಡ್ಕೊತೀಯೆ, ಆ ಮೇಲೆ? ಆ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ದಿನ ಕಳೆದೆ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಗೋದಿ ಕಾಳಿನಷ್ಟಿರುವ ನೀನು ನಾಲ್ಕು ಗೋದಿ ಕಾಳಿನಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಆಗ್ತೀಯೆ? ಆ ಮೇಲೆ? ಆಗ ಪುಟಾಣಿ ಚೀಲ ಹಿಡ್ಕೊಂಡು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀಯೆ. ಆ ಮೇಲೆ? ಓದಕ್ಕೆ, ಬರೆಯೋಕೆ ಬರುತ್ತೆ, ಆ ಮೇಲೆ? ದೊಡ್ಡವಳಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀಯೆ, ದೊಡ್ಡವಳಾಗ್ತೀನಾ? ಹೂಂ, ಅಮ್ಮನ ಥರ.....

“Oh God! ಹೌದು ಹೌದು ನೀನು ನಿನ್ನಮ್ಮ ಆಗ್ನೇಯ’.

೩ ಎರಡು ಪತ್ರಗಳು

ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಈಗ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಬಂದು ಪಟಪಟ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲ.....ನೀವು ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಹಾರಿಸುತ್ತ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ನೋಡುತ್ತ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದಿರಲ್ಲ .....ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಪಟಾಕಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದಿರಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳದೆ ಅವಳ ಬದುಕನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮೆದುರು ಬಿಚ್ಚಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದಿರಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ನೀವು ಮಾತಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ತಾಕಿತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಭಾವನೆಗಳ ರವಾನೆಯಾಗಲು ಶಬ್ದಗಳ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.....ನೀವು ನಾನೊಬ್ಬ ಶುದ್ಧ ಪೋಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡರೂ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಅವಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮಿಂಚು ಹರಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.....ಅವಳು ‘ನಾನು ಡ್ಯಾನ್ಸ್ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದರೆ, ‘ಓಹೋ ಮದುವೆ ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಬೆಲೆ ಇರುತ್ತೆ ಅಂತಾನೆ?’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿತು. ಅದು ಗೊತ್ತಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಒಂದೆರಡು ಪೂಸಿ ಮಾತಾಡಿ ‘ಸುಮ್ಮನೆ ತಮಾಷೆಗೆ ಅಂದೆ.....ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಪರ್‌ಫಾರ್ಮೆನ್ಸ್ ಇಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ. ನಾನು ಖಂಡಿತ ಬರುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದಿರಿ.....ನಿಮ್ಮನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಅಡುಗೆ ಬರುತ್ತಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಿರಿ. ಆಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅನ್ನ ಬಂದಿದ್ದು ಕೂಡಾ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಮ್ಮ ಅವಳನ್ನು ಬಹಳ ಮುದ್ದಿನಿಂದ ಸಾಕಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಆಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಮೈಸೂರು ಪಾಕ್ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದರ ರುಚಿ ನೋಡಲು ಅವಳ ಊರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಬರೋದಿಲ್ಲವಾ?.....ಬರುತ್ತೇನೆ. ಒಳ್ಳೆ ಊಟ ಹಾಕಬೇಕು, ಸ್ವಂತ ಕೈಯಿಂದ ಎಂದಿದ್ದಿರಿ, ಈಗ ಅವಳು ತಯಾರಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ನಿಮಗೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ಬರೆದೆನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಒಂದು ಕಾರಣ ಇದೆ. ಮುಂದಿನ ಭಾನುವಾರ ನಿಮ್ಮ ನಗರದ ನಗರಭವನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೃತ್ಯ ತಂಡದ ನೃತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ಖಂಡಿತಾ ಬರಬೇಕು. promise.....ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡೋಣ.....ನೀವು ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಹಾರಿಸಬಹುದು (ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇದೆಯಾ ಎಂದು ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಕೇಳಿದ್ದಿರಿ .....ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಇಲ್ಲ). ಮತ್ತೆ ಬಹುಮಾನ ತರಲು ಮರೆಯಬೇಡಿ.....

ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರ ತಲುಪಿತು, ವಂದನೆಗಳು. ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರ. ಅಂದು ನನಗೆ ಬರುವುದು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಾನುವಾರವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವುದೇ ದಿನವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ತಪ್ಪದೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಭಾನುವಾರ ನಿನ್ನನ್ನು ಖಂಡಿತಾ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಪರಿಣಾಮ ಏನಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಗಂಡನೇ ಆಗಬೇಕು.....ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಂದಾಗ ಭೇಟಿಯಾಗೋಣ.....

(ಇದರ ನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಭೇಟಿಯಾಲಾಗಲಿಲ್ಲ.)

೪ ಮಣ್ಣೊಲೆ

ಸೋಮುವಿನ ಒತ್ತಾಯದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಬಸ್ಸಿನ ಕಿಟಕಿಯಾಚೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ, ಮತ್ತೊಂದು ಬಸ್ಸಿಗೆ ನಿಂತ ಕ್ಯಾನಲಿಡ್ಡ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹುಡುಗಿಯರ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಸೋಮು, ಬಸ್ಸು ಹೊರಡುತ್ತಲೇ ನನ್ನತ್ತ ತಿರುಗಿದ.

“ಏನು ಹೇಳು?” ಎಂದೆ. ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಬ್ರೇನ್‌ವೇವ್ ಆದಾಗ ಆ ಥರ ನೋಡ್ತಾನೆ,

“ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರು ಸೀತೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯರ ರೋಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊಳೆತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದ, ‘ರೈಟ್’ ಎಂದೆ. “ನನಗೊಂದು ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದಿದೆ” ಎಂದ. ‘ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬಿಡಿ’ ಎಂದೆ.

ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರ Modernise ಆದರೆ ಈ ಕೊಳೆತ ಸಮಾಜ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಅಡಿಗೇ ಮನೆಗಳು Modernise ಆಗ್ಬೇಕು. There is a logical connection between the two' ಎಂದ.

ಅವನ ಯೋಚನೆಗಳ ಮತ್ತು ತರ್ಕಗಳ ಹಾದಿ ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಳಸು. ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ತುಸು ತಡ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತೆ.

ಯಾವುದೂ ಸ್ವಾಪು, ಬಸ್ಸು ನಿಂತಿತು. ಒಬ್ಬರೋ ಇಬ್ಬರೋ ಇಳಿದರು. ಸುಮಾರು ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಮಂದಿ ಪ್ರಾಣದಾಸೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಸ್ಸಿನ ಹಿಂದಿನ, ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಫೇರಾವೊ ಮಾಡಿದರು, ಸೋಮು ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣು ಕೀಳಲಿಲ್ಲ, ದಬ್ ದಬ್ ಎಂದು ಬಸ್ಸಿನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಂಡಕ್ಟರ್ ಎರಡು ಬಡಿದ. ಇದ್ದವರೆಷ್ಟೋ, ಬಿದ್ದವರೆಷ್ಟೋ, ಬಸ್ಸು ಮುಂದೆ ಚಿಮ್ಮಿತು. ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೇಗೋ ದಾರಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಒಂದಿಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರು ಹತ್ತಿದರು. ನಾವು ಕೂತ ಸೀಟಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತ ಸುಮಾರು 25-30 ರ ಹೆಣ್ಣಿನ-ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥೆ ಇರಬಹುದು. ಟ್ರೆಂಡಿ ಪರ್ಸ್, ಫೆಮಿನ, ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ ಸುಗಂಧ, ಇಂಪೋರ್ಟೆಡ್ ನೈಲೆಕ್ಸ್, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ವೈಟಲ್ ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್-ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಸೋಮು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆಕೆ ನೋಡಿದಾಗ ತನ್ನ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು 'ಫ್ಲೀಸ್' ಎಂದ.

ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಫಜೀತಿ ಕೆಟ್ಟನಲ್ಲ ಎಂದು ಸೋಮುವನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಯ್ಯೆ. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕೈದು ಸೆಕೆಂಡುಗಳ ನಂತರವೂ ಸಮು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಅವಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸೋಮು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂಬಂತೆ ನೋಡಿ ಬರೀ ಹೆಂಗಸರಿರುವ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಳು. ಸೋಮು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕೂತ, "ನೋಡು ಅವಳು ಎಜುಕೇಟೆಡ್. ಫೆಮಿನಾದಲ್ಲಿ Women's lib ಬಗ್ಗೆ ಓದಾಳೆ, ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನ ಜತೆ ಕೂರಲಾಗದಷ್ಟು ಭಯ. ಗಂಡಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಕೂತರೇ ಬಸುರಾಗಿ ಬಿಡಬಹುದೆನ್ನುವ ಭಯ' ಎಂದ. ಅವಳಿಗೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಾನು 'ಹುಶ್.ಮತ್ತೆಗೆ' ಎಂದೆ. ಅ ಟಾಪಿಕ್ ಬಿಟ್ಟ.

"ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದುದ್ದು ಇದು. ಮನುಷ್ಯ ಬೆಂಕಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಾಗ ನಾಗರಿಕತೆ ಶುರುವಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬೆಂಕಿಯೇ ಅವನ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಂಕೇತ. ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ರೀತಿ ಅದನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರೀತಿ ಎಷ್ಟೋ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದಿದೆ. ನೀರಿನ ಬೆಂಕಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಹರಿದು ಬಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಹಾಟ್ ಫ್ಲೇಟಿಗೆ ಹಾದು ಅನ್ನ ಬೇಯಿಸುತ್ತದೆ.'

'ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಪ್ರಗತಿಪಥವನ್ನು ಟ್ರೇನ್ ಮಾಡಿದೆ. ವಿಷಯ ಹೇಳಿಬಿಡು' ಎಂದೆ.

"ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರು ಇನ್ನೂ ಸೌದೆಯಲ್ಲೋ, ಇದ್ದಲಿನಲ್ಲೂ ಅಡಿಗೇ ಮಾಡಿ, ಮೈ ಮುಖ ಮಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರಾತ್ರಿ ಕಸಮುಸುರೆ ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಇರೋದು ತಪ್ಪು ಅನ್ನಲ್ವಾ?" ಎಂದ.

"ಸರಿ, ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ ವಿಷಯ ಹೇಳ್ಲಿಲ್ಲ' ಎಂದೆ. 'ಈಗ ಅದು ಸಿಗೋದಿಲ್ಲಲ್ಲ. ಅದರ ವಿಷಯ ಬಿಡು'.

"ಪಾಯಿಂಟು ಅದು' ಎಂದೆ. 'ತಮಾಷೆ ಇರ್ಲಿ, ನಾನು ಗ್ಯಾಸಿಗೆ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ತಾನು ಅದನ್ನು ಬುಕ್ ಮಾಡಿಸಲು ಕ್ಯೂ ನಿಂತದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಏಜೆಂಟನಿಗಿರಬಹುದಾದ ಪ್ರಭಾವದ ಮೂಲವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಆ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಭಾವ ತಂದು ಫೋನ್ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು, ಈಗ ಎಲ್ಲ ಆಗಿ ಹಣ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರ ವಿವರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ, ಅಂತೂ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ, ಸೋಮುವಿನ ಕಿಚನ್ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಲಿದೆಯೆಂದೂ, ತನ್ಮೂಲಕ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ 'Modernise' ಆಗಿ, ಕಸಮುಸುರೆ (ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಯೋಚನೆ ನನಗೆ ಬಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ) ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯುವುದು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂದೂ ನನಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನೂ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'you got my point' ಎಂದ.

ಬಸ್ಸಿಳಿದು ಸೋಮುವಿನ ಮನೆ ಸೇರಿದೆವು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಮಣ್ಣಿನ ಒಲೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟು, ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕೆಸರಾಗಿದ್ದ ಸೋಮುವಿನ ಹೆಂಡತಿ ತೃಪ್ತಿಯ ನಗೆ ಬೀರುತ್ತಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು.

ಹೊಳೆಗೆ ಹೋದದ್ದು

ಹೊಳೆಗೆ ಹೋದದ್ದು

ಎ ಎನ್ ಪ್ರಸನ್ನ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಮೂರು ದಿನಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇವೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ, ಅಲ್ಲ? ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ನಾವು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ನೋಡು. ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತೀರ ಕುತೂಹಲ, ಸಂಶಯದಿಂದ ನೋಡಿದ ಈ ಜನರಿಗೆ ನಾವೀಗ ಮಾಮೂಲು ದೃಶ್ಯ.

ಶ್ರೀಧರನ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೀಗ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಕುಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆ ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗುವುದೆಂದು ಉಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗಂತೂ ಈ ಸಂದರ್ಭ ತುಂಬ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ.

ಇದಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳ ಹೊಳೆ ಅಂತ ಕರೀತಾರೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಮರಳು ಕುಸಿದು ಆಳವಾದ ಗುಂಡಿಗಳಿರುತ್ತ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವದು ಕಷ್ಟ. ಒಂದೆರಡು ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣಿಸುತ್ತೆ; ಈ ಹೊಳೆಯದೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಹರಿಯುತ್ತೆ. ಈ ಹೊಳೆ. ಮಧ್ಯದ ಕಲ್ಲಿನ ಮಂಟಪ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು ಶ್ರೀಧರನ ಜೊತೆ ಬಂದಾಗ ಈಗ ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕೊಳದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನೀರಿದ್ದು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗಿದೆ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಮೀನಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವ ಅವರ ತಾಳ್ಮೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತೆ-ನಿನಗೆ?

ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಿರುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವೇ. ಜೊತೆಗೆ ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿ. ಈ ಮೂರು ದಿನ ಗಾಳಿಗೆ ಮೈಬಿಟ್ಟು ಕೂತು ಮರಗಟ್ಟಿ ಹೋಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ನಾನು ಜೀವನ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಇಂಥಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೆ, ಹೇಳು?

ಹಿಂದೆ ನೋಡು. ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಂಗ್ ಕಳಚಿಬಿದ್ದ ಓಬಿರಾಯನ ಕಾಲದ ಮನೆ ಗೋಡೆಗಳು. ಇನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ, ಮೇಲೆ ಗುಡಿಯ ಕಳಶ. ಆ ಮುಖವಾಗಿ ಜಕಣಾಚಾರಿ ಕಾಲದ ವೈಭವದಿಂದ ನಿಂತ ಗುಡಿ ಇರುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿದಾಗಲೆ ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅಲ್ಲವೆ? ನಾವು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಿಳಿದು ಬಂದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೀವಲ್ಲ ಅವು ತೀರ ಕಿರಿದಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅಗಲ ಹೆಚ್ಚುಮಾಡಿಸುವುದೊಂದು ಬದಲಾವಣೆ. ನಮ್ಮೆದುರು ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ರೋಡ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಮತ್ತು ಅದರಾಚೆ ರೈಲ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್-ಅವೆರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಈಚೆ ದಡದಲ್ಲಿ ವಾಟರ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಇದೆ. ಆ ಕಡೆ ಮರಳು ದಂಡೆ ಹಿಂದೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ. ಅವರದೇ ಒಂದು ಬೋಟ್ ಕ್ಲಬ್ಬಿದೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ್ದು ಸುತ್ತಾಡಿದ್ದು ಶ್ರೀಧರನ ಜೊತೆ ಬಂದಾಗ, ಅವನಿಗಂತೂ ವಿಪರೀತ ಋಷಿ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಆಗೊಂದು ಈಗೊಂದು ಮಾತು, ಹತ್ತು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತರ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಲ್ಲ - ಅವನು ಯದ್ವಾ ತದ್ವ ಮೂಡಿ.

ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕುತ್ತ ನಾವಿಲ್ಲಿ; ಆತಂಕದ ಜೊತೆಗೆ, ಅತ್ತ ರೋಡ್ ಬ್ರಿಡ್ಜಿನಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಸಮಯದ ಭಾರವಿಲ್ಲ, ಸೋಜಿಗವೆಂದರೆ ನಾವು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಸರಿ ತಾನೆ? ನಿನ್ನ ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜೊಂಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ಶರಟೊಂದು ಕಂಡಾಗ ನಾನು ಸಣ್ಣಗೆ ಕಿರುಚಿಕೊಂಡದ್ದು ನಿನಗೆ ತುಂಬ ಗಾಬರಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಹೌದು ಅನ್ನುತ್ತೀಯೆ?

ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಲೀಗ್ ಮ್ಯಾಚ್‌ಗೆಂದು ಬಂದ ಶ್ರೀಧರ ಅವರ ಟೀಮಿನ ಜೊತೆ ನಾನೂ ಬಂದದ್ದು. ಮದುವೆಯಾದ ವರ್ಷವೆಂದು ಟೀಮಿನವರು ನನ್ನ-ಶ್ರೀಧರನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಾವಿಬ್ಬರ ಹೊಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು ಅದೇ ಮೊದಲು. ಶ್ರೀಧರನ ಹೊಳೆಯ ಹುಚ್ಚು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಿಸುವಷ್ಟು, ಈಜು ಬಾರದ ಅವನು ಎರಡು-ಮೂರು ಗಂಟೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ನೀನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ನನಗೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡು ಅಂದ, ಬೇಡವೆಂದೆ, ಹಲ ಹಿಡಿದು ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ.

ಭಾಗೀರತಿ ದಿನ ಬರಬೇಕು ಸಾರ್ ಇಲ್ಲಿ; ಈ ಹೊಳೆಯ ಆರ್ಭಟ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ. ಅಶ್ವತ್ಥ ಕಟ್ಟೆ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತೆ ನೋಡಿ ಸಾರ್ ನನಗೆ ನೆನಪಿರುವಂತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಎರಡು ಅಡಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವಷ್ಟು ಪ್ರವಾಹ ಬಂದಿತ್ತು ಒಂದು ವರ್ಷ. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ನೀರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಗೆ-ಸಂಜೆಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಏರುವುದು ಒಂದು ಥರ ಧ್ವಿಲ್ ಕೊಡುತ್ತೆ ಸಾರ್-ಅಂದ ಗೆಸ್ಟ್ ಹೌಸ್ ಮ್ಯಾನೇಜರ್. ಶ್ರೀಧರ ಅಷ್ಟಗಲ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ, ನನಗಾಶ್ಚರ್ಯ: ಬರಿ ಹೊಳೆ ಅಂದರೆ ಹೀಗೆ ಕುಣಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನು ಸಮುದ್ರ ನೋಡಿದರೆ ಏನು ಗತಿ ಅಂತ. ಕೇಳಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ಹಾಗಲ್ಲ ನೋಡು: ಈ ಒಂದು ದಡದಲ್ಲಿ ಬಂಡೆ, ಇನ್ನೊಂದು ದಡದಲ್ಲಿ ಮರಳು; ಈ ಗುಡಿ, ಆ ಕೊಳಚೆ; ವ್ಯಾರಲಲ್ಲಾಗಿರುವ ರೋಡ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್, ರೈಲ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಇವುಗಳ ಮಿಕ್ಸಪ್-ಜೊತೆಗೆ ಹಳೆ ನೀರಿನ ಸಿಹಿ ಕೊಡುವ ವಿಶೇಷ ಅನುಭವ ಸಮುದ್ರಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ಶ್ರೀಧರನ ಉತ್ತರ. ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಎಳೆ ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೆ. ಅವನ ಪೀಚು ಮುಖವನ್ನು ಚೂಪುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಅವನು ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಛಾಯೆ. ಸುಖವಾದ, ಹಿತಕರ ಅನುಭವ, ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಖಭಾವ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗಿನ ಗ್ರಿಮರ ಮುಖಮುದ್ರೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮೋಜು. ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ-ಶ್ರೀಧರ ಬ್ಯಾಟ್ ಮಾಡಲು ಹೊರಡುವಾಗ ನನಗೇಕೆ ಅಷ್ಟು ತವಕ ಅಂತ. ಬಹುಶಃ ಅವನಿಗಿಂತ ನಾನೇ ಹೆಚ್ಚು ಗಂಭೀರವಾಗುತ್ತೇನೆ. ತುಂಬ ಕುತೂಹಲವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತೆ, ಅಲ್ಲವೆ? ಅಡುವಾಗ ಅವನ ಫಾರ್ವರ್ಡ್ ಸ್ಟ್ರೈಟ್, ಸ್ಕೈಯರ್ ಡ್ರೈವ್, ಆಫ್ ಡ್ರೈವ್, ಆನ್ ಡ್ರೈವ್ ಭಂಗಿಗಳು ಸಿನಿಮಾ ಸ್ಟಿಲ್ಸ್‌ನ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಈ ಉರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮ್ಯಾಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬ್ಯಾಟ್ ಮಾಡಿದ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನ ನಿಶ್ಚೇಷ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಚೆಂದ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಮಾಧಾನ; ಗೆದ್ದು ಬಂದ ಹಮ್ಮು- ನನಗೆ. ಅವನು ರನ್ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಮದಿಂದ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ನಗು ತೋರಿದರೆ ಮುಗ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ದಿಫೀರನೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವೃದ್ಧಿಗೊಂಡು ನಾವು ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಂತೆ-ಇದಲ್ಲ ಕೊಂಚ ವಿಪರೀತ ಅನ್ನುತ್ತೀಯೆ? ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ. ಯಾವುದನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿದರೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕ್ಷಮಿಸು, ಈಗಿನ ಸಂದರ್ಭದ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಬಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಿಂದು – ಮುಂದಾಗಿರಬಹುದು. ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.....ಸರಿ ತಾನೆ?

ಏನು?...ಓ..ಅದಾ?...ಆ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ ಕರಬಂಜ ಹಣ್ಣು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗೆ ಅಷ್ಟು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣ ಇರುವ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ ಹಣ್ಣು ಕೊಯ್ದರೆ ಒಳಗೆ ರಕ್ತಬಣ್ಣ. ತಿನ್ನಲು ತಣ್ಣಗೆ ರುಚಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಮೈಗೆ ತುಂಬ ಉಷ್ಣ.

ಮರುದಿನದ ಘಟನೆ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾನು-ಶ್ರೀಧರ, ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಪಿಕ್‌ನಿಕ್‌ಗೆ ಬಂದರು. ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಒಂದು ಮಗು; ಜೊತೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಂಡಸರು, ಒಂದು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲ ನೀರಿಗಿಳಿದರು. ದಡದಲ್ಲಿ ಆಕೆ: ಆಟವಾಡುವ ಮಗು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೀಧರನಷ್ಟು ಹೊಳೆಯ ಹುಚ್ಚು ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ: ಆಕೆಯ ಗಂಡನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರು ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ದಡ ಸೇರಿದರು. ತಿಂಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಣಿಮಾಡಿಟ್ಟು ಆಕೆ ಆತನನ್ನು ಬರುವಂತೆ ಕರೆದಳು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ. ಶ್ರೀಧರ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸದೆ ಹೊಳೆಯ ಜೊತೆ ಒಂದಾಗಿದ್ದ, ಆತ ಎರಡೇ? ನಿಮಿಷ, ಎರಡೇ ನಿಮಿಷ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಈಜುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ಪಟಪಟ ಬಡಿದ. ಅನಂತರ ಮತ್ತೇನೋ ಅನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು-ಹದಿನೈದು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋದ. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾದ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೈ ವೋಲ್ಟೇಜ್ ಷಾಕು, ಆಕೆ ಚೀರಿ ಕೊಂಡಳು. ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಗಂಡಸರು ಅತ್ತ ಓಡಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉರಿನವನೊಬ್ಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟ: ಯಾರೂ ಹೋಗೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ, ಮರಳು ಕುಸಿದು ಹೋಗಿದೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಅವನು ಆ ಕಡೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶ್ರೀಧರ, ನಾನು ದಡಕ್ಕೆ ಓಡಿದವು ಸಿನಿಮೀಯವಾಗಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯಿಂದ ಒಳಗೆಲ್ಲೋ ಸಣ್ಣಗೆ ನಡುಕ ನನಗೆ... ನೀನೇಕೆ ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?...ನಿನಗೂ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತೇನು?... ಸಹಾಯಕ್ಕೆಂದು ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಈಜು ಬರುವವರು ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ತತ್ತರಿಸಿದರು. ಆತ ಕಾಣದಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಉರಿನವನು ಮುಳುಗಿದ; ಎದ್ದ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮುಳುಗಿದ; ಎದ್ದ, ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿ, ಸುಸ್ತಾಗಿ, ಕೈ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದ, ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಉದ್ದನೆ ಗಳ ತಂದರು. ಪುನಃ ಪ್ರಯತ್ನ, ಸಮಯ ಎಷ್ಟು ಕಳೆಯಿತೆಂದು ಯಾರೂ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೂಗಾಟ ಕಿರುಚಾಟ ಕೇಳಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಜನ ಸೇರಲು ಪ್ರಾರಂಭ. ಯಾರೋ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಮನೆಯವರಿಗೆ

ಹೇಳಿದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ಬಂದರು, ಊರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಡಾಕ್ಟರು ಅವರು. ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಾವಿನಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದರು. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ನಾವೇ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡೆವು, ಈಗ ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಅಂತ ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಲಾಗದೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದರು. ಆ ಜನಗಳ ಮಾತು, ಚಲನೆ, ಕೂಗಾಟ, ಓಡಾಟ, ಸಂಕಟ, ಗಾಬರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಘಟನೆ ಈಗ ಒಂದೇ ನಿಮಿಷದ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಂತಿದೆ.....

ಯಾಕೆ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೆ? ತುಂಬ ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಮಾತಾಡಿದೆನೆ? ಕಾನ್‌ಸನ್‌ಟ್ರೇಟೆಡ್ ಅಸಹಾಯತೆ... ಎಲ್ಲರೂ ಯಕ್ಷಿಣಿ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಒಳಗಾದಂತಿತ್ತು... ನೋಡಿದೆವು... ಒಂದಿಬ್ಬರು ಉದ್ದನೆ ಗಳ ಹಿಡಿದು ಏದುತ್ತ ಓಡಿಬಂದರು, ಸರಿ, ಪುನಃ ಪ್ರಯತ್ನ ಆರಂಭ, ಒಂದೊಂದು ನಿಮಿಷ ಸಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಳುವ ಮಗುವನ್ನು ಎದೆ ಗವುಚಿಕೊಂಡು ಆಕೆ; ಆಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಪ್ರಸಂಗದ ಭರದಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದಳು ಅಂದರೆ ಸಾಕೆ?... ಸಾವಿನ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಅಂದರೆ ಸಾಕೆ?... ಮತ್ತಿನ್ನೇನು ಹೇಳಿದರೆ ಸರಿ?... ಉದ್ದನೆ ಗಳಗಳ ಮೇಲೆ ಹುಡುಕುವವರ ಮನಸ್ಸು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿ ಅವರ ಮೇಲೆ... ನಿಂತವು ...ನಿಂತೇ ಇದ್ದೆವು... ಶ್ರೀಧರ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತ ನಿಂತ. ಅವನು ಸಾವಿನ ಭೀಕರತೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ತುಮುಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಯಾರಿಗೂ.

ಎದುರಿಗೆ ಏನೂ ಸಂಭವಿಸದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆ, ಬಿಸಿಲಿನ ರುಳವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ತೆರೆಗಳು, ಆಚೆ ದಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಮುಳುಗಿ ಅಲ್ಲಾಡದೆ ನಿಂತ ಗಿಡಗಳು ದಡದಿಂದ ಅಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆ, ಆಕೆಯ ತಳಮಳ, ಜನರ ಅವಿರತ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಕಾಣದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ರೈಲ್ವೆ ಬ್ರಿಡ್ಜಿನ ಮೇಲೆ ಬಂದ ರೈಲಿನ ದೈತ್ಯ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಯಿತು.

ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ನಿಂತೇ ಇದ್ದವು, ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಳ ಹಿಡಿದವನು-ಪೆಚ್ಚು ಮುಖದಿಂದ ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಶ್ರೀಧರ ಅವನ ಕಡೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಆತ ಹೇಳಿದ: ನೋಡಿ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಮರಳು ಸರಿದು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋದರೆ ಅಥವಾ ನೀರಿನ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮುಂದೆ ಜರುಗಿದ್ದರೆ ಸಿಕ್ಕೋದು ಕಷ್ಟ. ಮೂರು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಹೆಣ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗಲೆ ಸಿಗೋದು ಅಂದ. ಈಗ ನಾವು ಕುಳಿತಿರುವ ಜಾಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ, ಆ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ, ಹಿಂದೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ಹೀಗೆ ಆದದ್ದು, ಅಂದ. ಶ್ರೀಧರ ಇಡಿ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಶ್ರೀಧರನ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟೆ, ಹೊರಟೆವು.

ನಾವು ಈ ಮರು ದಿನವೂ ಇದೇ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ-ಅದೇ ಹೊಳೆ, ಮರಳು ಬಂಡೆ, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವ, ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜನರು, ಬ್ರಿಡ್ಜಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗುವ ಬಸ್ಸು, ರೈಲು. ನಮಗೆ ದಿನವುರುಳಿದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ನಿಶ್ಯಬ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಧರ ಹೇಳಿದ: ನೋಡು ನಾನೊಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನಿ. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ದೂರವಾದರೆ ಇವತ್ತು ನೋಡಿದೆಯಲ್ಲ ಅವನ ಹಾಗೆ ಹೊಳೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಧರನ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿ ಮೋಜೆನಿಸಿತು. ಅವನ ಅಧೈರ್ಯ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಚೇಡಿಸಬೇಕು ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಮಾತು ಹೇಳಿದ. ಗಂಭೀರಳಾದೆ. ಮತ್ತೆ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಬಂತು. ಸುತ್ತ ಕತ್ತಲಿಳಿದ ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಭಯ ಬೆಳೆದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಡುಗಿದೆ. ಸಾವು ನಮ್ಮನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು.

ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ ಅನ್ನುತ್ತೀಯೆ? ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವಷ್ಟು ಜನರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ನಾನು- ನೀನು, ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀಧರ ನಿರೀಕ್ಷೆ.....ನಾವು ಅಂದುಕೊಂಡ ವೇಳೆಯವರೆಗೂ ಕಾಯೋಣ.

ಊರಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಪೇಪರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸತ್ತು ಅನಂತರ ಹೆಣ ಸಿಕ್ಕ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಯಥಾವೃತ್ತಿ. ನಾನು-ಶ್ರೀಧರ, ಶ್ರೀಧರ-ನಾನು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ, ನನ್ನ ತಪ್ಪೆ? ನಾನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಶ್ರೀಧರ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಅರಳಿಸಿದ್ದ, ದೈಹಿಕ ತೃಪ್ತಿ

ಒದಗಿಸಿ ಪುಟಗೊಳಿಸಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲ ಸರಳವಾಗಿ ಫಿಸಿಕ್ಸ್ ಲೆಕ್ಚರರ್ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲ, ಸ್ಟೈಟ್ ಲೈನ್ ಕರ್ವ್ ಅಂತ ಆ ರೀತಿ ಇತ್ತು. ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಧರನನ್ನು ಸ್ವಯಂವರಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಪರಿಭ್ರಮಣದಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಮೊದಲ ಹತ್ತಾರು ತಿಂಗಳು ಅವನ ಸಂಗ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಸ್ವಪ್ನ. ಹಿತವಾದ, ನೋವಿನ, ಋಷಿಯ, ಅಮಲಿನ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿತ್ತು. ಈ ವಿವಿಧ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ತಿರುಗಣೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿ: ಶ್ರೀಧರನ ಆಟಗಾರಿಕೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಶ್ರೀಧರನ ಬಗ್ಗೆ ಕಲ್ಪನೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆ: ಶ್ರೀಧರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಟೆಂಪರ್‌ಮೆಂಟ್ ಇವುಗಳ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅರಿವಾಗತೊಡಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಮೆಲ್ಲನೆ ನನ್ನೊಳಗೆ ತಡೆಯೊಡೆದು ಬರಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಪೂರದ ಸೂಚನೆ ಗಮನಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವೆಂಕಟೇಶನ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ನಾನು ವೆಂಕಟೇಶನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆನೆ?.....ಇಲ್ಲ?

ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತೀವ್ರಾಸಕ್ತಿ. ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಗೆ ಅವನು ಶ್ರಮಿಸುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಬಲ ಆಸ್ಥೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಕುತೂಹಲ ತಾಳಲಾರದೆ ಅವನು ಡೈರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಚುಟುಕು ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮದಾಳವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ಆದರೇನು ಮಾಡುವುದು-ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೂರ ಸರಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ನೀತಿ ಬಲವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಧರನ ಆಟಗಾರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮೋಹಾವೇಶದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನುಗಳು ಚಲಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಕ್ರಮೇಣ ಮೌನ ತಾಳಲು ಮೊದಲಿಚ್ಛೆ. ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಪರಿಣಾಮ ಮೌನ, ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಮೌನ; ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ಮೌನ; ಮೌನ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಭಾರವೆಂದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಆಗಲೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆ ತಿಳಿಯದ ಶ್ರೀಧರ ಮೊದಮೊದಲು, ನಿನಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರ ಕಡೆ ಹೋಗೋಣ ನಡಿ ಅಂತ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಏನಿಲ್ಲ, ನನಗೇನಾಗಿದೆ ಅಂತ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಗು ತರಲು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅನಂತರ ಅದೂ ಕಷ್ಟವಾಯ್ತು.

ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು; ರೊಡ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ನ ಕಮಾನುಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಮಾಡಿದ ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಸುತ್ತಾಟ ಮುಗಿಸಿ ವಾಪಸು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳ ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಚಲನೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ. ಪಾರಿವಾಳದ ಬೇಟೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಕ್ಯಾಟರ್ ಬಿಲ್ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತ ನಿನಗೆ?...ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ...ಆ ಕಡೆ...ಅಲ್ಲಿ ಆ ಕಡೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಏಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಅಂದ ಹಾಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ವೆಂಕಟೇಶನ ಪರಿಚಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ತೀರ ಕ್ಯಾಜುಯಾಗಿ. ಶ್ರೀಧರನ ಜೊತೆ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಶ್ರೀಧರನ ಜೊತೆ ಯಾವುದೋ ವಿಷಯ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಅವನು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಎಸೆದು ತಂದುತೊಟ್ಟ ಕಾಫಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪತ್ರಿಕೆ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆಡೋಣವೇ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಸರಿ, ಆಟ ಶುರುಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹಗುರಾಗುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನದು ಅಶಾಂತಿಯಿಂದ ತಳವಳಗೊಂಡ ಜೀವವೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸದಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಟದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯತ್ನದ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟೇಶ ಬರುತ್ತಾನೆ; ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನನ್ನೂ ಶ್ರೀಧರನನ್ನೂ ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನೂ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಧರನ ಬಗ್ಗೆ ನಿಜವಾದ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಕೆದಕಲು ತವಕಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಶಾಂತಿ, ಅಸಮಾಧಾನ ಮರಿಯಿಡುತ್ತವೆ. ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಸರಳ ವೆಂಕಟೇಶ ಹೆಚ್ಚು ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಧರ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮ್ಯಾಚ್‌ನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಇವತ್ತು ಹಾಫ್ ಸೆಂಚುರಿ ಹೊಡೆದೆ. ಇವತ್ತು ಸೆಂಚುರಿ ಹೊಡೆದೆ ಅಂತ ಕಣ್ಣು ಹೊಳೆಸುತ್ತಾನೆ ನಾನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಾದರಣೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಧರ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಮೋಹ, ತೀವ್ರಾಸಕ್ತಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ವೆಂಕಟೇಶ ಬರುತ್ತಾನೆ, ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ನೋಡು, ನನಗೆ ಅನುಮಾನ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ತೀರ ಸರಳಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅಂತ. ನಿನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ?.....ಹೌದಾ?.....ಇಲ್ಲವಾ?

ಒಂಟಿಯಾಗಿರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ. ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದೆ ನಾನು-ನನ್ನೊಳಗೆ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬೇಕಾಗಬಹುದಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಎದುರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದೆ; ಅವಿರತ ಶ್ರಮಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಬಾಲಿಶವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನೋ ಹೇಗೆ ಅಂತ ಅನುಮಾನವಿದ್ದು ಪುನಃ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ವೆಂಕಟೇಶನ ಸಹವಾಸ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉತ್ಸಾಹದ ಲಹರಿ, ಋಷಿ, ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ನಾನು ವಿರೋಧದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸೋಲುವ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀಧರನಿಗಿಂತಲೂ ವೆಂಕಟೇಶನಿಗಿಂತಲೂ ನನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅನುಮಾನ ಪ್ರಬಲವಾಯಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡೆ. ವೆಂಕಟೇಶ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬರೋಣ, ಬಾ ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ಸಂದಿಗ್ಧಗೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಿಜ ನಾನಾಗಲೇ ಅವನ ಕಡೆ ಖಚಿತ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಿಚ್ಚಳವಾಗತೊಡಗಿತು. ನಾನು ಕಾದೆ...ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾದೆ...ನೋಯುತ್ತ ಕಾದೆ..... ಸಂಶಯದಿಂದ ಕಾದೆ...ಭಾವನೆ ದೃಢವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಧರನನ್ನು ಇನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡೆ. ವೆಂಕಟೇಶನಿಗಾಗಿ ಕಾತರಿಸಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ಶ್ರೀಧರನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದಿದ್ದರೂ ಅಸಹನೀಯವೆನಿಸಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ವೆಂಕಟೇಶನ ವಿರುದ್ಧ ನನ್ನೊಳಗಿನ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಕೊನೆ. ಸೋತನೋ ಗೆದ್ದನೋ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆ...ತಾನು ಕೂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದೆ...ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ನಾನು ವೆಂಕಟೇಶನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುವ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಅನುಮಾನವಿತ್ತಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟ. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಸಂದರ್ಭದ ಅರಿವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಎದುರಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾವುಕನಂತೆ ನೋಡಿದ, ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಮೌನ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಡೈರಿ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟ. ನನ್ನ-ನಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರ ಸ್ಥಿರವಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಕತ್ತಲು ಗದ್ದುಗೆ ಏರುವ ಹೊತ್ತು. ಯಾವಾಗ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೀಯೆ ಅಂದ. ನಾಳೆ, ಅಂದೆ. ಮತ್ತೆ ಮೌನ, ಹೊಳೆಗೆ ಹೋದ ಘಟನೆ ನೆನಪಿದೆಯೇ ಅಂದ. ನಾನು ಚಕಿತಗೊಂಡು ತಲೆ ಹಾಕಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಧರ ದೀನನಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾನು ದೀನನಾದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಯೋಚಿಸು ಅಂದ. ಸಾಕಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ ಅಂದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿ, ಅಂದ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಕತ್ತಲು ಮಡುಗಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದೃಷ್ಟಿಸದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಬಿರುಕು ಏರ್ಪಟ್ಟ ನಂತರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಲಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೇಸಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ರಾತ್ರಿ-ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಎಂದಲ್ಲ, ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಲ್ಲ, ಪರಸ್ಪರ ದೈನ್ಯದಿಂದಲ್ಲ, ವಿಲಕ್ಷಣ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದಲ್ಲ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಯೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದಕ್ಕಾಗಿಯೋ, ಶ್ರೀಧರನ ಜೊತೆ ಮಲಗಿದೆ; ನನ್ನೊಳಗಿನ ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ವಿವಿಧ ಒತ್ತಡಗಳ ಹೊರದಾರಿಗಾಗಿ-

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಧರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ, ಹುಡುಕಿದೆ. ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಸಿಕ್ಕ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ, “ನೀನು ವೆಂಕಟೇಶನ ಜೊತೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು, ನನಗಾಗಿ ಕಾಯಬೇಡ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನೆದುರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ” ಅಂತ ಬರೆದಿದ್ದ. ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ತಕ್ಷಣ ಶ್ರೀಧರ ಹೊಳೆಯ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನೆನಪಾಯ್ತು. ಗಾಬರಿ ಒತ್ತೊಟ್ಟಿ ಬಂತು, ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಕಂಡು ಇನ್ನು ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ಕಡೆ ಬಂದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಕರೆದು ಕಂಡು ಬರುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ನಾವು ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೇವೆ. ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ನೋಡು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಜನ ಈಗ ಖಾಲಿ. ನಿನ್ನೆಯ ದಿನ ಚೊಂಬಿನ ಜೊತೆ ಷರಟು ಕಾಣಿಸಿದಾಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಯ ಪುಟಿದಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿನ ಗಡುವೂ ಮುಗಿಯಿತು. ವೆಂಕಟೇಶ ಕಾಯುತ್ತಿರಬೇಕು, ನಡಿ ಹೊರಡೋಣ, ಶ್ರೀಧರ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಸದ್ಯ: ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಧಾನ.

ದನಿ

ದನಿ

ಎ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ

ಗೊತ್ತು

ಅನಿಸಿಕೆಗಳೇನೇನೋ ಹೊರಳಿದರೂ

ಬೆದೆ ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಬಿಳಿಚಿದರೂ

ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ

ಏನಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಹುಚ್ಚು

ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಹೊರತು

ಎತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ

ನಿರ್ವೀರ್ಯ ಗಡಿ ದಾಟಲಾರದೆ

ಸ್ವತಃ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಓಡಿ

ತಪ್ಪಿಸಿ ಉಸುಕಲ್ಲಿ ತಲೆ ಅಡಗಿಸಲಾರದೆ

ಅಡಗಿಸುವುದೇ ಬೇಡಾಗಿ

ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ

ಮುಟ್ಟಿದರೆಲ್ಲ ನಾನೇ ಸಿಕ್ಕಿ

ನನ್ನದೇನನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾರದೆ ಬಿಕ್ಕಿ

ಕಿರುಚಿಕೊಂಡದ್ದೆ ಕೇಳಿಸಿ ಕಿಟಾರನೆ ಕಿರುಚುತ್ತಾ

ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಹೇಳಲಾರದೆ ಕಿವುಚುತ್ತಾ

ಒಳಗೊಳಗೇ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾ

ಆಗಲಾರದೆ ಸಾಯುತ್ತಾ

ಅನಿಸುತ್ತದೆ

ಸಿಗರೇಟುರಿದಂತೆ ಉರಿದು ಬೇಯಿಸುತ್ತ

ಅಂದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಉರಿದರೆ

ನೀಲಿಚ್ಚಾಲೆ ಕಬಳಿಸುತ್ತಾ ಈ ದಾರಿ ಈ ಬಯಲು ಈ ಗೋಡೆ

ಈ ಕಾರೀಡಾರು ಮೈ ಕರಗಿ

ಮೈ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು

ಸ್ವಪ್ನ ಕತ್ತಲ ಬೆಳಕು ದಿಗ್ಗನೆ ಮೈದೋರಿ

ಹೊಸತಟ್ಟು ಹಚ್ಚಬೇಕು

ಇಲ್ಲವೆ

ನುಸುಳಬೇಕು ನಿಂತ ನೆಲದಡಿಯಿಂದ

ಆಯಾಮ ದಾಟಿ ಹೆಚ್ಚಿಯಡಿಯಿಂದ ಗಕ್ಕನೆ ಸಮಾಧಿಗೆ

ತೆರೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಇರವಿನ ಮರಣದಿಂದ

ಬದುಕು ಮರೆತೇ ಹೋಗಬೇಕು.

ಅಥವಾ

ಆಯಾಮ ಕುಸಿಯಬೇಕು

ವಲ್ಮಿಕ ಕುಸಿದಂತೆ

ಪರಿಧಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಒಡೆದು

ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನೀಲಿಬಾನಿಂದ ರೆಕ್ಕೆ ಮುರಿದುಬಿದ್ದು

ಮಣ್ಣಷ್ಟಿ ಧೂಳಾಗಿ

ದನಿ ಸಾವಿರ ಎದ್ದು ಬಂದು ದಟ್ಟಯಿಸುತ್ತಾ

ಘೋರ ಮೌನಕ್ಕೆ ಉಳಿಯಬೇಕು

ನನಗೆ ನಾನೆಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕದ

ಏನೇನೂ ಅಲ್ಲದ ಮೌನ

ಬರೀ ಮೌನ

ಗೊತ್ತು

ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೂತವರೇ

ನಿಮ್ಮ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಗತ್ತು

ಬೆದೆ ಸುರಿದಂತೆಲ್ಲ ಈ ಮುದಿ ಸೂಳೆಭೂಮಿ ಗುರುತುಳಿಸದೆ

ಅನಿಸಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಜಾಗ ಕೇಳುತ್ತಾ

ಅತ್ತು ನಿಡ್ಡೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂದು

ಗೊತ್ತು

ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಗೂರಲು ದೇಹ ಎತ್ತಲಾರದ

ದನಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ

ನಿಮಗೆ ರುಜುವಾತು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು

ಎತ್ತರದಿಂದ ನೀವು ನಗುತ್ತೀರಿ ಎಂದು

ಆದರೆ ಇದೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ?

ಈ ಸಂಕಟ ಪರೆ ಕಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಕಾಣದೇ ಹೋಗುವ

ಕಣ್ಣಿವೆ ತೆರೆಯುತ್ತಾ ಋಣ ಬೆಳಕಿನ ಒತ್ತಿಟ್ಟ ಗುಂಡಿ

ಕತ್ತಲ ಗರ್ಭ ಬಾಚುತ್ತಾ

ಸಳಕ್ಕೆನೆ ಸರಿದಂತೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಒಳಗಿನ ಈ

ಬಿಚ್ಚಲಾರದ ನೋವು ಇದು

ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೀರಾ?

ಇದು ಬಿಚ್ಚಲು ಮೈ ಮುರಿದಾಗೆಲ್ಲ

ಸ್ನಾಯು ಸಡಿಲಿಬಿದ್ದು

ನೆನಸದೇ ಒಸರಿದ್ದಕ್ಕೇ

ಹೇಳಿ

ಇಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಲ್ಲೀರಾ?

ಭಾರತೀಪುರ-ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಭಾರತೀಪುರ-ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಇದು ನಿಂತ ನೀರು-‘ಭಾರತೀಪುರ’ದ ಒಟ್ಟು ಕಥೆಯ ನೀತಿ ಇದು. ಇದನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಯಶಸ್ಸು ಅಥವಾ ಸೋಲು ಇವುಗಳ ಉತ್ತರವಿದೆ.

ಭಾರತೀಪುರದ ಬಗ್ಗೆ ‘ಪ್ರಜಾವಾಣಿ’ ಯಲ್ಲಿ ಡಿ. ಎ. ಶಂಕರ್ ಬರೆಯುವ-“ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ಉದಾರವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಪುರ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತೊಡಕಿನ ಕೆಲಸ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ‘ಗತಿಸ್ಥಿತಿ’ ಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತವೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಬರೆದ ಡಾ. ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಓದಿ ಖುಷಿಗೊಂಡಿದ್ದ ಎಸ್. ವೆಂಕಟರಾಮ್ ಅವರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಖುಷಿಯಾಗಿ ಭಾರತೀಪುರವನ್ನು ‘ಹೀರೋ’ ಮಾಡಿ ಸಾಕ್ಷಿ-90 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

“ನಮ್ಮ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಗಳು, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು, ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗುತ್ತಿವೆ. ತಂದೆ ಇದ್ದ ವರ್ಗಕ್ಕೂ

ಮಗ ಇರುವ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ನಡುವೆ-ಆದ್ದರಿಂದ ಇಬ್ಬರ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯ ನಡುವೆ ದೊಡ್ಡ ಅಂತರಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು, ನಿರ್ಬಂಧ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿ, ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲ.”1-ಸಂದರ್ಭದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಭಾರತೀಪುರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ಕಾದಂಬರಿ ಇದಾದ್ದರಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳ ಸಿಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಹೊರ ಬಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ರಾಜಕೀಯ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಉಳ್ಳದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ “ಭಾರತೀಪುರ” ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾರತೀಪುರಕ್ಕೆ ಋಣಿಯಾಗಿರಬೇಕಾದರೂ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಏಕೆ ತೃಪ್ತಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ- ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಜಗನ್ನಾಥ ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಇಂಥವನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸಬನೇನಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದವನು. ತೇಜಸ್ವಿಯವರ ಸ್ವರೂಪದ ನಾಯಕ, ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮುಕ್ತಿಯ ನಾಯಕ. ಮೊಕಾಶಿಯವರ ಗಂಗವ್ವ ಗಂಗಾಮಾಯಿಯ ನಾಯಕ-ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಜಗನ್ನಾಥನೂ ಈ ಗುಂಪಿಗೇ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ತಾಕಲಾಟಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರಂಗ ತುಮುಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿಸದೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚ, ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ

ಆತನನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಆತನ ಮಾನಸಿಕ ಹೊಯ್ಯಾಟವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಈ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಿರುಕು ಬಿಡುವುದರಿಂದ

1 ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭವಿಷ್ಯ -ಯು ಆರ್ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ.

ಜಗನ್ನಾಥನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಬಿರುಕು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಾದರೆ- “ಕಾರಂತರಂಥವರು ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆ, ಅವನ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಹೇಳಬಲ್ಲವು ಎಂದು ನಂಬಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ಬೆಳೆದದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಈ ಲೋಕ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಇವರು ನಿರಾಸಕ್ತರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇವರ ಮೌಲ್ಯಜ್ಞಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಫಲತೆಯನ್ನೂ, ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಬಗೆಯುವ ರೀತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಜಜೀವಿ ಎಂದು ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ -ಸಮಾಜದ ಸಂವಾದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.” ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ತನಗೆ ತೀರಾ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಅದು ಸ್ವಗತದ ಶೋಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಜಗನ್ನಾಥ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟವನೂ ಅಲ್ಲ; ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಡೆದ ಸ್ವಗತದ ಶೋಧಕನೂ ಅಲ್ಲ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಹೊರಟು ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಧಿಸದೆ ಹೋದುದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸೋತಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಜಗನ್ನಾಥ ತುಂಬಿ ನಿಲ್ಲದೆ ವೇಲವವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು.

ಜಗನ್ನಾಥ ಬೋಳೇ ಸ್ವಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿ : ಬೂಜ್ಜಾ ಅಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ, ತಂದೆ ಸತ್ತಾಗಲೂ ‘ನಿನ್ನ ಓದು ಮುಂದುವರಿಸು’ ಎಂಬ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ರಾಯರ ಭರವಸೆಯ ಮಾತುಗಳು. ಮಾರ್ಗರೇಟ್‌ಳ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ದೇಹ, ಬಿ. ಎ. ಓದುವಾಗ ನೆಹರೂ ಆದರ್ಶವಾದದ ಕನ್ನಡಿ; ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎತ್ತರವಾದ ನಿಲುವು. ಉದ್ದನೆಯ ನುಣುಪು ಕೂದಲು ಆಕರ್ಷಕ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಮಾತು, ತತ್ಪರನಾಗುವ ಸ್ವಭಾವ -ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತ, ಜಿಳ್ಳಾಗುತ್ತ, ಮೃದುವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ಭಾರತೀಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ‘ಮಂಜುನಾಥನಿಂದಾಗಿ

1 ಕಾರಂತರ ಅಥೆಟಿಕ್ ಪ್ರಪಂಚ-ಯು ಆರ್ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ.

ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗದೆ ಹಾಗೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನಾವು ಕೊಳೀತಾ ಇದೀವಿ. ಮಂಜುನಾಥನ ನಾಶ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತೆ’ ಅನ್ನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆತ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾದಿ -ಹೊಲೆಯರು ತಯಾರಾಗೋದು. ‘ಚರಿತ್ರೇಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೊದಲನೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಗೆ ಅವರು ಇಡೋ ಮೊದಲನೇ ಹೆಜ್ಜೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ವಾಸ್ತವತೇನೆ ಬದಲಿಸಬಹುದು. ಈ ಹೊಲೆಯರ ಮೂಲಕ ನಾವೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಜೀವಂತರಾಗಬಹುದು. ಅಂದರೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊಲೆಯರು ಹೋದರೆ ರಕ್ತಕಾರಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸುಳ್ಳುಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಂಜುನಾಥ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಅವನದು. ‘ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲವಾಗಿಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಜಗನ್ನಾಥನ ಈ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗೆ ಆಧಾರ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರಲ್ಲಿರುವ ಆಲೋಚನೆಗಳೇ ಹೊರತು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ವಿವರವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ಹೀಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಜಗನ್ನಾಥನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗೆ ಆತ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. “ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾದ ಮಾತಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ; ಚರಿತ್ರಗೆ ಸೇರುವ, ಸೇರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಸೀಳಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವ, ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಮತ್ತೆ ಹೊಸಬನಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಹೂವಾಗುವ ಮಿಡಿಯಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ’ -ಎಂದು ಪುಟ

ಪುಟದಲ್ಲೂ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಜಗನ್ನಾಥ ಕ್ರಿಯಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲೇ, ಮಾತುಗಳಲ್ಲೇ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಘಟನೆಯೊಂದರಿಂದ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಜಗನ್ನಾಥನ ಈ ಸೋಲು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗದೆ ಸಹಜವೆನ್ನಿಸಿಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ-ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಆತನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಆಗದೆ, ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಆಗದೆ, ಭಾರತೀಪುರದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಘಾಟು ಬೆರೆಸದೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸಮಸ್ಯೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಲ್ಲದ ಸೋಲು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೋಲೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಒಟ್ಟು ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯ. 'ತುಫಲಕ್'ದಂತಹ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ತುಫಲಕನ ದುರಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಿರೀಶರ ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಲ್ಲದ ಸೋಲು ಒಂದು ಮೌಲ್ಯವಾಗದೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೋಲೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ನಂಬಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅವೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಹೀನವೆನುವ ವಿಚಾರ-ಇವೆರಡರ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನೇ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲೂ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ನಾರಣಪ್ಪ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ನಾರಣಪ್ಪನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ಸತ್ತಾಗ ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾರಣಪ್ಪನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾತಪಸ್ವಿ, ಜ್ಞಾನಿ, ವೇದಾಂತ ಶಿರೋಮಣಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಿಕಷದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಹರಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸಮಸ್ಯೆ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಆಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಾವಯವವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಪುರದ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗಿಂತ 'ನಿಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಡೆಯೋದಿಲ್ಲ ಆಚಾರರೇ. ಮುಂದೆ ಬರೋದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು. ಪಂಚಮರನ್ನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಿಡಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ಸನಾತನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಿಡಿದುನಿಂತ ನಾರಣಪ್ಪ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಗಣಪತಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹೊಳೆಯ ದೇವರ ಮೀನನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂಬಳ ಕ್ರೀಡಿಸುವ ಆ ಆಳೆತ್ತರದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ರಕ್ತಕಾರಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ನಾರಣಪ್ಪ ಸುಳ್ಳುಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ನಾರಣಪ್ಪನ ಕ್ರಿಯೆಯಷ್ಟೇ ಅಗ್ರಹಾರದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ನಂಬಿಕೆಯ ಬೇರೂ ಭದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ನಾರಣಪ್ಪ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಖುಷಿ ಪಡದೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಗಟ್ಟಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಪುರದ ಜಗನ್ನಾಥ ಅವನೇ ಗಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನಿಂದ ಅವರಿವರ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ ಆತನಿಗೆ ಈಗ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾದರೂ ಹೊಲೆಯರು ಬೇಕು. ಪಿಳ್ಳನಿಗೆ "ನೀನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗದೆ ನಾನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಲಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳುವ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಸಹ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸಲು ಹೆಣಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಆಶಯದ ಜಗನ್ನಾಥ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಒಂದು ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಅನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಾಂತಿ ತನ್ನ ಅರ್ಥದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಗಡಿಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ "ಜಗನ್ನಾಥನೇ ಮೊದಲು ಅಂತರ್ಯದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಹೊರಗಿನದು. ಹೊಲೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಿ-ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುವ ಜಗನ್ನಾಥ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಬೇರೊಬ್ಬನೊಂದಿಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲೂ ಆರ. ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಯೋನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟೇ ನಂಬಿಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನಕ್ಕೆ ಇರಬಾರದೇಕೆ?-ಒಗೆ ಜಗನ್ನಾಥ ತನ್ನಲ್ಲೇ ವೀಕ್ ಆಗಿದ್ದಾನೆ."- ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರೇ ಒಂದು ಕಡೆ ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ವೀಕ್ನೆಸ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಐರನಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡದೆ ಆತನ ವೀಕ್ನೆಸ್ ಅನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಕಾದಂಬರಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಂಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಇದನ್ನು

ಸ್ವಪ್ನಪಡಿಸುವುದಾದರೆ-ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವೈಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಉದ್ದೇಶ ಆಶಯಗಳು ಒಬ್ಬ ನಿಜವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗನ್ನಾಥನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: ನಮ್ಮ ಬದುಕು ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲವಾಗದಂತೆ ನಾವು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳದಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿರುವ ಈ ದೇವರ ಕಾರ್ಣಿಕವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ಹೊರತು ಏನೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಸುವಂಥ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿರುವವನು ಮಂಜುನಾಥ. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಹೀನ ಜನರಾದ ಹೊಲೆಯರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಅವರು ಮುಂದೆ ಇಡಬಹುದಾದ

ಒಂದು

ಹೆಜ್ಜೆ

ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾದುದು. ಶತಮಾನಗಳ ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೂಲಕ ಬದಲಿಸಬಲ್ಲವರು ಈ ಹೊಲೆಯರು. ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯವರು ಎಷ್ಟೇ ಮೇಲೆ ಬರಲಿ ನಾವು ಪ್ರಗತಿಯ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆಯೇ ಹೊರತು.....' ಇಂಥ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಯಶಸ್ವೀ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನೆಂದು ವೈಭವಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಇತರ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ-ಶ್ರೀಪತಿರಾಯರು, ಪಾಸು, ಪುರಾಣಿಕರು, ಅಡಿಗರು-ಇವರೆಲ್ಲ ಇಂತಿಂಥ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಹೀಗಾದರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಬೇರೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜಗನ್ನಾಥ ಈ ಯಾರಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು Identity ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದರೂ ಜಗನ್ನಾಥ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸೋಲಿನ ಮೂಲಕ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಉದ್ದೇಶವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದರೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಈ ಸೋಲು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸೋಲಾಗದೆ, ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದ ಕಾದಂಬರಿ ಕೊಡುವ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸೋಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸೋಲು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಆಶಯದಂತೆ ಒಂದು ಮೌಲ್ಯವಾಗದ

ಕಾದಂಬರಿಯ

ಸೋಲಿನ

ಜೊತೆ

ಸಖ್ಯ

ಬೆಳೆಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ಜೀವಧಾತುವನ್ನು ಹೀರಿಬಂದು-ಮಾರ್ಗರ್‌ಟ್ ಮತ್ತು ಜಗನ್ನಾಥನ ಸಂಬಂಧವೇ ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ- ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಲು ಜಗನ್ನಾಥ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಜನರ ಜೊತೆ ತನಗಿದ್ದ ಮುಖ್ಯ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹರಿದು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಯಿಂದ ಹೊರಬರದೆ ನಿಜವಾದ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಜನಗಳ ಸಂಬಂಧ ಆರ್ಥಿಕ ಹಂಗಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಾರದು-ಇದು ಯಶಸ್ವೀ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನ ವಿಚಾರವೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬರದಿದ್ದ ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡೆ ಎನ್ನುವ ಜಗನ್ನಾಥ ಅಪ್ಪನಿಂದ ಬಂದ ಅದ್ಭುತ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹಾಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜಗನ್ನಾಥ ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೊಲೆಯರ-ಆತನ ನಿಜವಾದ ಸಂಬಂಧ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧ್ಯತೆಯಾದ ಶ್ರೀಪತಿರಾಯರು ಜಗನ್ನಾಥನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಧುಮ್ನಿಕ್ಕಿದ್ದರು. ಅವರು ಕ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನೇ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದರು. ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಇದು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಿದ್ದೂ ಅವರನ್ನು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಅವರಂತೆ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜಗನ್ನಾಥ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿಯೇ ತಪ್ಪುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸೋಲು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಅಪ್ಪನಿಲ್ಲ; ಆತನ ಅಪ್ಪ ರೈಟರ್ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗಣೇಶನಿಗೆ ಅಪ್ಪನಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಆತ ಹಾಗಾದದ್ದು. ಜಗನ್ನಾಥ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆಯೇ ಅಪ್ಪನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಸಾಲದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಅದ್ಭುತ ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ

ಹೊರಬಿಡಿಯಲಾರದವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಜಗನ್ನಾಥ ಕರುಣೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನಿಜವಾಗುವಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಿಳ್ಳನನ್ನು ಪೋಲೀಸರು ಲಾಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದ ಜಗನ್ನಾಥ ತೀರ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಲೀಸಾಗಿ ಪಿಳ್ಳನ ತೋಳು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಜಗನ್ನಾಥ ಅವಕ್ಕೆ ಸ್ವೇಚ್ಛು ಕೊಟ್ಟು ಬರೆಸುವಾಗಲಾಗಲೀ, ಪಂಚೆ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸುತ್ತಾನೆ

ಅನ್ನುವಾಗಲಾಗಲೀ ಅವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಗ ಅವರ ಸಂಬಂಧ ತೀರ ಕೃತಕವಾದ ಸಂಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನವೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳನನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಜಗನ್ನಾಥ ಉಳಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅಡ್ಡಿ-‘ಒಡೆಯ ಮತ್ತು ಆಳು’-ಈ ಸಂಬಂಧ ಜಗನ್ನಾಥ ಈ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೊರಬರದೆ ನಿಜವಾಗಿ ಹೊಲೆಯರೊಡನೆ ಬೆರೆಯಲಾರ ಅಥವಾ ಅವುಗಳು ಈತನೊಡನೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೂಡಲಾರವು. ನಾನು ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಅಂಶವನ್ನೇ ಇದೂ ಸಹ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಕರ್ಷಕ ಮಾತುಗಳಿಗೆ, ಅವನ ಮನಸೆಳೆಯುವ ಗತ್ತು-ಗಮ್ಮತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಮನಸೋತರೂ ಕಡೆಗೆ ಅವನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ- ‘ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಅಸೂಯೆ, ಅವನ ಇಂಟೆನ್ಸಿಟಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಆಗದ ಹೊಸ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ’ ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಜಗನ್ನಾಥನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಇಂಟೆನ್ಸಿಟಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. “ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಬೇಕು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ಜಗನ್ನಾಥ ಕಾದಂಬರಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸವಾಲನ್ನು, ಜೀವ ತತ್ತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಯಾವ ಅನುಭವವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ್ದಾನೆ-ಎಂಬ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾಯರ ಪ್ರಶ್ನೆ (‘ಸುಧಾ’ ಪುಸ್ತಕ ವಿಮರ್ಶೆ) ಜಗನ್ನಾಥನ ಪಾತ್ರವ ಬಗೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೋಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. “ಭಾರತೀಪುರ ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಬಹುದು’ ಎಂದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರೇ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ‘ಪುರದ ಅಳತೆಗೆ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿದ ಭಾರತ’ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದಕ್ಕುಂಟು. (ಸಾಕ್ಷಿ-ಎಸ್.ವೆಂಕಟರಾಂ). ಭಾರತೀಪುರ ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಹಳ್ಳಿಯಿರಲಿ, ಯಾವ ಹಳ್ಳಿಯೂ ಆಗಲಾರದು ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗನ್ನಾಥ ಮೇಲುವರ್ಗದ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಪುರುಷ. ಪಿಳ್ಳ ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಕೆಳವರ್ಗದ ಇನ್ನೊಂದು ಅತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತವನು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರುವ, ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರೂ ನಂಬುವ ಮಂಜುನಾಥ, ಆತನ ಕಾರ್ಣಿಕದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿರಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಜನ-ಇರುವಂಥ ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುವ ಏಕೈಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಚಿಕ್ಕಿ. ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದ ಶ್ರೀಪತಿರಾಯರು. ಮಂಜುನಾಥನ ಧರ್ಮದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನೈತಿಕವಾಗಿ ಭಾರತೀಪುರಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುವ ಜಗನ್ನಾಥ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹೊಲೆಯರು ಮುಟ್ಟಲೆಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಚಿಕ್ಕಿ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ: ಭಟ್ಟರು ಆವಾಕ್ಕಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ; ಹೊಲೆಯರು ಹೆದರಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ; ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುಗಳು ವಿಳಿಮಿಳಿ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ-ಇಡೀ ಭಾರತೀಪುರದ ಒಟ್ಟು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇದಿಷ್ಟೆ. ಇಡೀ ಊರನ್ನೇ ಕಲಕುವಂಥ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಗಂಭೀರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೊಲೆಯರನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಜಗನ್ನಾಥನ ನಿರ್ಧಾರ ವ್ಯತ್ಯಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಭಾರತೀಪುರದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇದು : ಆತ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋಗುವಾಗ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವನೊಬ್ಬ ಮುಖ ಆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದವನ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ-ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭಾರತೀಪುರದ ಜನಗಳ ಪ್ರತಿಭಟನೆ. ಜಗನ್ನಾಥನ ಈ ಎಲ್ಲ ಕೂಗಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವಳು-ಮೌನವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು-ಚಿಕ್ಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ-ಉಳಿದ ಇಡೀ ಭಾರತೀಪುರ ಈತನನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿತ್ತು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ ಅನ್ನಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ನಿರ್ಮಿಸೇಷ್ಟಪಡುವ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಾಂತಿ ಹೇಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತಾಲರ ‘ಮೂರು ದಾರಿಗಳು’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲ ಬಂಡಾಯವೇಳಲು ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಬಹುದು. ಇವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ‘ಗ್ರಾಮಾಯಣ’ ವನ್ನು ನಾನು ನಿದರ್ಶನವನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಇಳುಬಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಬಾಳಿ ಬೆಳೆದ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರ ಸಾವಯವ ಸಮಾಜ ಕ್ರಮೇಣ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಚೋದನೆ ಹಾಗೂ ಆಂತರಿಕ ವಿಚ್ಛಿದ್ರಕಾರಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವನತಿ ಹೊಂದುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಯಣ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆತ್ಮೀಯತೆ, ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ನಿರ್ಮುಷ್ಕತೆ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಆಳವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಇದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಕಥೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತಮ್ಮ ರಚನೆಯ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕಥೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.”¹ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ-ಹಳ್ಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳಾಗಿರಬೇಕಾದ

ಜಾಗೀರದಾರರ ವಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗುವ ಅಂತಃಕಲಹ ಪಾದಳಿಯನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು. ವಾಡೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಪಾದಳಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಬೆಳೆ ಬಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅವನತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. 'ಭಾರತೀಪುರ' ದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿರುವ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅವನ ಚಿಕ್ಕಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಭಾರತೀಪುರದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಘಾಟು ಬೆರಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾದಳಿಯ ವಾಡೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನಜೀವನದ ಅಂಶವಾಗಿರುವಂತೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಭಾರತೀಪುರದ ಒಂದಂಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಗನ್ನಾಥ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರಪಾತ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಯ ಗಣೇಶನ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಯಾವುದೂ ಜಗನ್ನಾಥನ ಹೊರತು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜಗನ್ನಾಥ ಎಷ್ಟು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಅಷ್ಟೇ ನಮಗೆ ಕಾಣ ಸಿಗುವ ಭಾರತೀಪುರ. ಅಂದರೆ ಭಾರತೀಪುರ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಸಹ ಜಗನ್ನಾಥನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಹೊರತಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬರಬಾರದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯೋಜಿತ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಇವು ಸಾಧನವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪಾತ್ರಗಳು ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗನ್ನಾಥನ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತ ವಾಸು, 42 ರ ಚಳವಳಿಯ ಧೀರ ಈಗ ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯಾಗಿ ಮಂಜುನಾಥನ ಕಾರ್ಣಿಕದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿರಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಆನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆತ ಎಂಥ ಪರಿಸರದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ,

1 ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ-ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ.

ಅದರಲ್ಲಿ ಮಂಜುನಾಥನ ಪಾತ್ರವೇನು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ಜಗನ್ನಾಥನಿಂದ ಹೊರತಾದುದು. ಅಲ್ಲದೆ ವಾಸು ಜಗನ್ನಾಥ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಆತನೊಡನೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಮರೆಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ; ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ ಆತ ಸಿಕ್ಕಿದನಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಆತನಿಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಕುತೂಹಲ ಸಹ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮಾತುಗಳು ಪುರಾಣೀಕರಿಗೂ ಸಹ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಪುರಾಣೀಕರ ಪಾತ್ರವಂತೂ ಒಂದು 'ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಪಂಚ'ವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದ ಚಿತ್ರಣ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞತೆಗೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕಿ-ಜಗನ್ನಾಥ, ಕಾವೇರಿ-ಜಗನ್ನಾಥ, ನಾಗಮಣಿ-ಜಗನ್ನಾಥ, ಪಿಳ್ಳೆ-ಜಗನ್ನಾಥ, ಭಾಗ್ಯಮ್ಮ-ಜಗನ್ನಾಥ ಇತ್ಯಾದಿ-ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಾಗ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ರೀತಿ, ಅವರ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ತೆರೆದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞಾವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಅನನ್ಯವಾಗಿವೆ. ನಾಗಮಣಿಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿನ ಅವಳ ಮೌನ-ತೀವ್ರತೆ ಕ್ರಿಯೆಯಾದಾಗಿನ ಅವಳ ಸಾವು-ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬರವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಇಡಿಯಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಖಂಡವಾದ ಗಾಢವಾದ ಅನುಭವವೊಂದನ್ನು ಏಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ಪುಟಗಳು ಜಗನ್ನಾಥನ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದರೆ ಕಡೆಕಡೆಗೆ ಇದೊಂದು ರಾಜಕೀಯ ವಿಡಂಬನಾ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನೀಲಕಂಠ ಸ್ವಾಮಿಯಂಥವರು ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಭುವಿನಂಥವರು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಗನ್ನಾಥನ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೇ ಭಂಗಗೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ಹುಚ್ಚು ಗಣೇಶ ತಂದೆಯ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಂಜುನಾಥನನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಕಿ ಬಂದಾಗ ಜಗನ್ನಾಥನ ಉದ್ದೇಶ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಘಟನೆಯೊಂದರಿಂದ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಮಂಜುನಾಥ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಂದ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗದೆ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ ಎಂದು ಜನ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹುಚ್ಚು ಗಣೇಶ ಹೀರೋ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಒಂದು ಮಿಥ್ ಅಳಿದರೆ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮಿಥ್ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಂಜುನಾಥನನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಜಗನ್ನಾಥ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಂಜುನಾಥನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಹುಚ್ಚು ಗಣೇಶನೇ 'ಹೀರೋ' ಆಗಿ ಜನರು ಆತನನ್ನು ಅವಧೂತನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನೇ ಮಿಥ್ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಕಡೆಯದಾಗಿ ಈ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ :

ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಾಂತಿ ಲಕ್ಷುರಿಯೇ ಅಥವಾ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಮೂಲಭೂತ ಕ್ರಿಯೆಯೇ?

ಆನಂದ ತಾಯಿ

ಆನಂದ ತಾಯಿ

ವೀಚಿ

ನಿದ್ರೆ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಮಯ್ಯುಂಡ ಜಡಕ್ಕೆ ಜೀವಸ್ಪರ್ಶ
ಹೆಂಗರುಳ ನವಮಾಸ ಶಿಶುತನ ವಿಶೇಷ
ಮುಂಗುರುಳ ತಿದ್ದಿ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಜೋಗುಳ ಗುಣಗಿ
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಡೀಕೊಡುವ
ಕಳ್ಳ ಕಟಕಟ ಎನುವ
ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟ ಕರುಳಿಗೆ ಕರುಣೆ ಕೃಪೆಯನ್ನೆರೆವ
ಬೆಳ್ಳಿ ಬಟ್ಟಲ ಹಾಲು
ಚಿನ್ನ ಚಮಚದಕ್ಕರೆ ಸಕ್ಕರೆ ಕೈಯುಪಕಾರ
ಮುಕ್ಕಾಗದೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಾತಿಪಕ್ಕ ಜೀವನ ತಾಯಿ ಹಸನ್ಮುಖವರಳಿ
ಸುಖದಲ್ಲಿ ನರಳಿ
ಈಗ ವಿಷಕೊಟ್ಟರೂ ನಕ್ಕು ಗುಟುಕಿಸ ಬಹುದು
ಪ್ರೀತಿಸುವ ಜೀವಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಹಕ್ಕಿಹುದು
ಎಂದು ಬಿಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಮಾತೇಕಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿದ ನೀನು
ಮಿಟುಕಿಸದೆ ನನ್ನನ್ನೆ ಅಳೆಯಂತಿದ್ದೆ.
ಗಾಳಿ ತುಂಬಿದ ಟೈರು ಭಾರ ಹೊರುವಾಸಕ್ತಿ ನಗುತಿರಲು
ಹೃದಯ ಕೋಮಲ ಉದಯ ಸೂರ್ಯ.
ಮಗನೇ ನಿನ್ನೊಳ್ಳೆ ಮನಸೊಂದು ಅದ್ಭುತವು ಕಣೊ
ಎಂದವಳೆ ಎದೆಗವಚಿ ರೂಮು ತುಂಬುವ ತನಕ

ಅಮ್ಮ ಅಮ್ಮಾ ಎಂದು ಆಲಾಪಿಸುವವರೆಗು ಬಿಡದೆ ಮುದ್ದಿಸಿದಾಗ
ಕನಸಿನಾಚೆಗೆ ನಡೆದು
ಬದುಕಿನೆತ್ತರ ತುಡಿದು
ಅಚ್ಚರಿಯ ಐಹೊಳೆಯ ದಡದ ಆಚೆ ಅಜಂತ
ಎಲ್ಲೋರಗಳ ಜೋರಿನಿಂದ ಮೀರಿಸಿ ನಿಂತ
ರಸದ ಗಳಿಗೆಯ ಗುಳಿಗೆ ಹಂಗಿಸದೆ ನುಂಗಿಸಿದೆ.
ಮರೆಯಲಾಗದ ಜನಗಳನ್ನು ಮರೆಸಿ

ಕಾಣಲಾಗದ್ದೆಲ್ಲ ತಂದು ಕೈಯೊಳಗಿರಿಸಿ
 ಆ ದರಂತದ ಕಾಲಹೊರೆಯ ತಲೆಯೊಸರಿಸಿ
 ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮುಚ್ಚು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮರೆ
 ತೆರೆದ ಬದುಕೇ ಬರೆದ ದಾರಿ ದಿಬ್ಬ
 ಎಷ್ಟು ಯುಗ ಸಂಧಿಗಳ ಬಂಧನವ ಕಳಚಿದರೆ
 ಹೂರಣದ ತೋರಣದ ಹಸಿರು ಹಬ್ಬ.
 ಎಷ್ಟು ರೋಚಕವು ಎಂತೆಷ್ಟು ತಲೆಯೆತ್ತಿದುದು
 ನೀರ ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈಜುವಾಸೆ.
 ಮಹಿಮೆ ಹಾಜರಿ ಹೀಗೇ ಎಂದು ಹೇಳುವರಾರು?
 ಹೆರಿಗೆ ಭಯ ಗೊತ್ತಿದ್ದು ಶುರುವಾಗುವುದು ಬಯಕೆ.
 ಅಮರತೆಗೆ ತಾಳ ಮೇಳ ಸಮೇತ ಮಾರು ಹೋಗುವ ಉಸಿವು
 ನಶ್ವರತೆ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸದ ಮೋಜು
 ಸ್ವಲ್ಪ ಎಡವಟ್ಟಾಯ್ತೊ ಎಳಾಳುದ್ದ ಹಳ್ಳ
 ಅದೃಷ್ಟ ಕುಲಾಯಿಸಿತೊ ಹೇಗೂ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ
 ಎಲ್ಲಿ ಕಳಕೊಳ್ಳುವೆವೋ ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವ ಲೇಸ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ
 ಎಂದ ತಾಯೆ
 ಎದೆ ಕೌಸ್ತುಭ
 ನಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿ ಪೂರೈಸುವ ಜಾಯಮಾನ ಅಜೇಯ
 ಚಿತ್ರಾವಳಿ ಪಾತ್ರ ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿ
 ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿಯ ಅಭಯವಾಗಿ
 ಮನವ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮಕೆ ಗಂಟಲು ಉಕ್ಕಿ
 ಕಣ್ಣು ಹನಿಗಟ್ಟಿ ನಾವು ಹೂವು
 ಸಭ್ಯತೆಯ ಮನೆಯನೆಳ್ಳಷ್ಟು ದಾಟದೆ ನಿಂತ
 ಸಭ್ಯತೆಯ ಕೂಡ ಮೈತುಂಬ ಸಿಡಿದು

 ಒಳಗೆ ಸಂಗಾತಿ ತಿಳಿಗೇಡಿ ಹುಟ್ಟಡಗಿಸುತ
 ಇಡಲು ಬೇಸಗೆಗೆ ಸುಳಿಗಾಳಿ ಒಲವು
 ನವಿಲು ಕೋಗಿಲೆ ಜಿಂಕೆ ಅಂಕೆ ಮುರಿಯಿತು ಅಲ್ಲಿ
 ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದ ನೋಟದಷ್ಟು ಚಲುವು
 ಈ ತನಕ ಇರದ ಹೊಸ ಭರವಸೆಯ ಮೇರವಣಿಗೆ
 ಮೈ ಸುಡುವ ನೋವುಗಳ ಗಾಯ ಮರೆವು
 ತನ್ನ ಮೀರುವ ಕಷ್ಟ ಎಷ್ಟು ಆಯಾಸ ಕರ
 ಹತ್ತದೆ ಎತ್ತರ ನಿಲುಕದಲ್ಲ
 ಸುತ್ತ ಬಳಗಕೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳದೆ
 ಉತ್ತಮಿಕೆ ಆಂತರ್ಯ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ.
 ಪಾರದರ್ಶಕ ಜೀವ ಪಾರದರ್ಶಕ ಸ್ವಭಾವ

ದೆದುರು ತಲೆಬಾಗಿರುವುದೆಷ್ಟು ಹೆಮ್ಮೆ
 ಇದ್ದು ಗೆಲ್ಲುವ ಸತ್ಯ ಗೆದ್ದು ಬದುಕುವ ಧರ್ಮ
 ಪ್ರಾಣಕ್ಕಪಾಯ ಲೆಕ್ಕಿಸದ ಹಿರಿಮೆ.
 ನಂಬಿಕೆಯ ಅಂಬಿಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದಾಗ
 ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜೀವ ದೈವಾಯತ್ತವೆನಿಸುತ್ತ
 ಕಲಿಕೆಗಿಲಿಕೆಯ ಕಟ್ಟು ಕಥೆಯಂ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ
 ಹೊಸ ಜನ್ಮ ಹೊಯ್ಯುಳ ಸಲಾಕೆ ಸಾಹಸ ಮಿಂಚಿ
 ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಟ
 ತನಗೆ ತಾನೇ ತೃಪ್ತಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪುಷ್ಟಿ.
 ಕರಗದೆಯೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ ಮರುಗದೆಯೆ ನಿಧಿಯಿಲ್ಲ.
 ಬೆರಗಿನಲ್ಲರಗಿ ಹೊಗುವ ಘಟನೆಗಿಂತ ಬೇರೊಂದು ಸಂಭ್ರಮವಿಲ್ಲ.
 ಅಮ್ಮ ಎಂದಾಗ ಆನಂದ ತಬ್ಬುವ ತಾಯಿ
 ಮಗನೆ ಎಂದಾಗ ಮೈಯುಬ್ಬಿ ನಿಲ್ಲುವ ಕಂದ
 ಯುಗಯುಗಾಂತರದಿಂದ ಎದೆಯ ಜೇನಿಗೆ ಅನೂಚಾನ
 ಕೈ ಚಾಚಿ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬಿ
 ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ
 ಅನುಗಾಲವೂ ನಡೆದ ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ
 ನೆನಪಿನಿಮ್ಮಣ್ಣೆ ತುಂಬ ಚಿಂತಾರತ್ನ ಶೇಖರಣೆ
 ಗಾಜುವರಿದಿಹ ಗಾಯ ಮಾಯ್ನು ಗುರುತು
 ಆಳುವವರ ಭೂತಳಕ್ಕಿಳಿಸಿ ನಗಬಲ್ಲವರ
 ಕಂಡು ಕಾಲೆಳೆಯುತಿಹ ಕಾಲ ವರೆತು
 ವಿಜೃಂಭಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ
 ನಿಂತನೆಲ ಬಿರಿಯುವುದರಷ್ಟು ಸಹಜ
 ತನ್ನ ಮನಸೇ ಎರಡು ಹೋಳಾಗಿ ಹೋದಾಗ
 ಎಂತು ಸರಿಪಡಿಸುವನಿದನ್ನು ಮನುಜ.
 ಅಂಥ ಜಿದ್ದಾ ಜಿದ್ದಿ ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ
 ತಿದ್ದಿ ಪುಸಲಾಯಿಸುವ ಪರಮಾವಧಿ
 ತಾರಕಕೆತ್ತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಗುಟುಕನ್ನಿರಿಸಿ
 ಕೆಟ್ಟು ಸರಿಹೋದ ಚಿತ್ರಗಳ ಉದಹರಿಸಿ
 ನನ್ನ ಪರಿಚಯದ ಜೊತೆ ಬೆನ್ನುಕಾಣುವ ಹಾಗೆ
 ಉಪಕರಿಸಿ ಜೋಪಾನ ಜೀವಮಾನ
 ಕೆಟ್ಟ ಮುತ್ತಿಗೆ ನಡುವೆ ಬೆಟ್ಟದಂತಿಹ ನೀನು
 ತೊಳೆದ ಮುತ್ತಿನ ಬಾನು
 ಭೂಮಿತೂಕ ಸ್ವಾಮಿ ತೂಕ ತೂಕ ತೂಕ ವಿವೇಕ
 ಮಮತೆಯಲಿರುವ ಆಸ್ಥಾನಿಕ
 ಕೂಗುವೆನು ನಿದ್ರೆ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಮಯ್ಯುಂಡ ಜಡ ಬಡಪಾಯಿ

ಎಚ್ಚರೋ ಎಚ್ಚರು ಸಾಮೂಹಿಕ

ತಾಯಿ ಹಾಲಿನ ರುಚಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕ.

ಭಾರತೀಪುರ-ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಭಾರತೀಪುರ-ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಮಾರುತಿ ಶಾನಭಾಗ

ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ, ಉದಾತ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕತೆಯಿಂದ ನಿಬದ್ಧವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯೂ, ನಾರಣಪ್ಪನ ಕ್ರೌರ್ಯದ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ, ಗಡಸುತನದ ಕ್ರಿಯೆಯೂ 'ಭಾರತೀಪುರ'ದ ನಾಯಕನಾದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಮೂಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದ ಮಂಜುನಾಥ -ಭೂತರಾಯರ ಪ್ರಬಲವಾದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ವಲಯಗಳನ್ನು ಛೇದಿಸುವ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಸಮಾಜಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ವೈಚಾರಿಕತೆಯೇ ಚಾಡ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ಚೊಕ್ಕಟವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮಿದುಳಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ, ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ರಿಯೆ ಸ್ವಾನುರಾಗದ ಮೋಹವನ್ನೂ ಮೋಸವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಕಾದಂಬರಿ ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಎದುರು ಎದುರಾಗಿರಿಸಿ ಎರಡೂ ಶಕ್ತಿಗಳ ವಿಫಲತೆಯ ದುರಂತವನ್ನು ಚಿತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳ ಸುತ್ತಲಿರುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬಲೆಯನ್ನೇ ಹೆಣೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಬಂಧದ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಉದಾತ್ತ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿದೆ, ಚುದ್ರಿಯ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಜಾರಿಬಿದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಅರಿವಾದುದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಪಟ್ಟ ಅವರ ಕಸಿವಿಸಿಯಂತೆ ಇವನಿಗೂ ಉತ್ಕಟವಾದ ಆತ್ಮ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ಎಳೆತವಿದೆ. ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ತಹತಹವಿದೆ. ಮಾನವನ ಅವಮೂಲ್ಯನೆಯ ಕಾರಣವಾದ ಶಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಬಂಡುಗಾರಿಕೆಯ ಉಗ್ರ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿದೆ.

ತನ್ನ ಜೀವವೇ ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದನೆಂಬ ಅದ್ಭುತ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸದಾಕಾಲವೂ ಸಾರುತ್ತಿರುವಂತೆ ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಂಜುನಾಥನ ವಿರುದ್ಧವೇ ಬಂಡುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೂಡಿ ಸಮಾಜದ ಪುನರಚನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮರುಹಂತದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಲಿಬರಲಿಸಂದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ ಒಂದು ಮಿಥ್ಯೆಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳುವ ಆತನನ್ನು ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಆಕ್ರಮಕ ಪುರೋಗಾವಿವಾದದ ನಿರ್ಭಿಡೆ ಮತ್ತು ಕ್ರೌರ್ಯ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಆಚಾರದಲ್ಲಿಯ ಮತ್ತು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯ ಅಂತರ್ವಿರೋಧವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕಾದ ಸತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ, ಬ್ರಿಟನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಾರತೀಪುರಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಬದುಕುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆಡಳಿತೆಯ ಕುಶಲತೆಯೇ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಯೂ ಮಂಜುನಾಥನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿ ಯನ್ನೇ ನಂಬಿ ಬದುಕುವ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮನಗಾಣುತ್ತಾನೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳೂ ನಂಬಿದ ಈ ದೈವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಜನತೆಯ

ದೌರ್ಬಲ್ಯ ರಾಜಕೀಯದ ಸಂಕೇತವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಪಡುವ ಬಾಹ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ದೈನ್ಯತ್ವಕ್ಕಿಳಿದಾಗ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆಯ ಉರಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ತಗಲುವದಿಲ್ಲ.

ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹದಗೆಟ್ಟ ತನ್ನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ, ಮಾನ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ಬಿಸುಟಿ ಅನ್ನೋನ್ಯತೆಯ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಹಂಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕೌಶಲ್ಯಗಳೂ ಹಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದಿರುವದಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ಅವರು ದರ ದೂರ ಸರಿದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಚೆ, ವಾಸನೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾಪ್ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಂಜುನಾಥನ ಮಹಿಮೆ!

ನಿಸರ್ಗದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಒಕ್ಕಲು ಮತ್ತು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ಆಳುಗಳು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಕಾಡಿನ ಒಳದಾರಿಗಳು ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ-ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಕಳ್ಳದಾರಿಗಳೂ ಗೊತ್ತಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಳ್ಳತನ, ಹಾದರ, ರಕ್ತತನಗಳಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಹತ್ತಿರವೆನಿಸಿದ ಈ ಸಮಾಜದ ಘಟಕವೂ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವೇರಿಯ ತುಂಬು ಮೈಯ ಆಹ್ವಾನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂತಹ ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ತಾನು ಯಾವ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಾರತೀಪುರದ ಒಳಗಡೆಯ ಜೀವನಕ್ರಮ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದಿಂದ ದೂಷಿತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ದೂರವಾದ ಬುದ್ಧಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬದುಕುವವರ ಗತಿಯೂ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ಬರಿಯ ಕಳೇವರದಂತೆ ಆಗಿದ್ದುದರ ಅನುಭವ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಕಸಿವಿಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕುವ, ಪುರೋಹಿತ ವೃತ್ತಿಯು ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗದಲ್ಲಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ಮರೆತಂತಿರುವ ನಾಗಮಣಿಯ ಬರಡು ಜೀವನ ಅವಳನ್ನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದು, ಇತ್ತ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಅರಿಯುವ ರೀತಿಯೂ ಅಲ್ಲದ ಅತ್ತ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೂ ಅಲ್ಲದ ದುರಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಾಣುತ್ತಾನೆ.

ಇಂತಹ ಹದಗೆಟ್ಟ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಇದೇ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಮಂಕು ಮಾಡುವ ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಣಭೇದ ವಿಷಮತೆಯು ಯಾವ ಸಾಧಾರಣೀಕರಣದಿಂದಲೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ.

ವರ್ಗಕಲಹವಿಲ್ಲದೆ ಮಾನವನ ದೈನ್ಯತ್ವ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ಗಂಟು ಗಂಟಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು. ಈ ದೀನ ಮಾನವ ಸಮುದಾಯ ಎದುರಿಸುವದಾದರೂ ಯಾರನ್ನು? ಮಂಜುನಾಥನನ್ನೇ? ಮಂಜುನಾಥನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ನಂಬಿದವರು, ಅವನ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೆ ಬೆಚ್ಚಿದವರು ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯದ ಕಹಳೆಯದೂ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಮಾನವತ್ವವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುವ ಹೊಲೆಯರ ಕೇರಿಯಿದೆಯಲ್ಲ ಅದನ್ನೇ ಬಂಡಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಡಿದಿಬ್ಬಿಸಿದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಎರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳು ಸಫಲವಾಗಬಹುದು. ಒಂದು, ಹೊಲೆಯರು ಉಳಿದವರೊಡನೆ ಬಂಡಾಯ ಮಾಡಿ ಮಂಜುನಾಥನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಒಂದು ವರ್ಗ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗದ ಜತೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಮಂಜುನಾಥನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತಗಲುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ನಂಬಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗವು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುರಿದು ಬಿದ್ದ ಮಂಜುನಾಥನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಹೊಲೆಯರೂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನು ಪಡೆದುದನ್ನು, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲಿನವ, ಪಡೆದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಾನವ್ಯದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗಾಗಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಮಂಜುನಾಥನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ತಯಾರಿಗಾಗಿ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ವಿಧ ವಿಧವಾಗಿ ಎದ್ದೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ, ಅವರ ಬತ್ತಲೆ ಮೈಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಅರಿವೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಅವರ ಅನೇಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ತಾನು ಅವರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವ ಅನುಭವ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಹೇತುವಿನಿಂದ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನ ಹೊಲೆಯರು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರುವರೆಂದು ಜಾಹೀರ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕರನ್ನುವವರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನೋಡುವಾಗ ಆತನಿಗೆ ತಾನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. 'ನಾನು

ಮಾಡುವದು ತಪ್ಪೋ ಸರಿಯೋ? ಯೋಚನೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುವಂಥದಲ್ಲ. ಭಾರತೀಪುರದ ಹೊಲೆಯರು ಅದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯ' ಎಂದು ನಿರ್ಮಮವಾಗಿಬಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂರನೆಯ ಘಟ್ಟ ವಿಘಟನೆಯದು. ಶ್ರೀಪತಿಯರು, ಪುರಾಣಿಕರು, ಅಡಿಗರು, ಒಂದಾನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಈಗ ಹತಬಲರಾದವರು. ಅವರ ಹಿಂದೇಟು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಇನ್ನು ಹಲವು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಇದೊಂದು ಸುವರ್ಣ ಸಂಧಿಯೆಂದು ತನ್ನ ಜತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗಿರುವುದೂ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಮಂಜುನಾಥನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಚಾರದ ಹೊರತು ಅನಂತಕೃಷ್ಣ, ನೀಲಕಂಠಸ್ವಾಮಿಯಂಥ ಮುಂದಾಳುಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾನವೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಲಿ, ಮಂಜುನಾಥನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಮುರಿದೊಗೆಯಬೇಕೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ-ಪ್ರಚಾರಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯವಿರಬೇಕೆನ್ನುವದರ ಬಗ್ಗಾಗಲಿ ಕಳಕಳಿ ಎನ್ನುವದು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಅನಿಸಿದಂತೆ 'ಪಿಳ್ಳೆ ಕೊಡಲಿಯ ಹರಿತವಾದ ಅಂಚು, ನಾನದರ ಕಾವು. ಅವನು ಪಡೆಯಬೇಕು, ನಾನು ಬಿಡಬೇಕು, ಪಡೆದು ಅವನು ಬಿಡುವದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು' - ಎಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನಿಸಿರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಬೇಕು, ಪ್ರಶಂಸೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಾಲಿಶ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಚೋದನೆ. ಇವರ ಬಾಲಿಶತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿ ಗಣೇಶನ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಪುಸ್ತಕೀ ಅನುಕರಣ. ಮಂಜುನಾಥನನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವದನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿದ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಧಿಕ್ಕಾರದ ಹಿಂದಿರುವ ವಿಚಾರ ಪ್ರಣಾಲಿಯ ಗಂಧ ಗಾಳಿಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಶಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮಡಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಅದೇ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುವ ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶರು ಹರಿಜನರಾಗಿಯೂ ವರ್ಣಭೇದದಿಂದಿಂಟಾದ ಮಾನವೀ ದುರಂತದಿಂದ ಶೋಭೆಗೊಂಡವರಂತೆ ತೋರದೆ ಈ ವರ್ಣಭೇದದ ಆದಾಯದಿಂದ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರೈಸಿದವರಂತೆ ತೋರುತ್ತಾರೆ.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಪತ್ರ : "ಹಗಲುಗನಸಿನಲ್ಲಿ ಬೊಜ್ಜಾದ ನಿಮ್ಮ ಆದರ್ಶವಾದವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಥ್ಲೆಟಿಕ್ ಫಿಗರ್ ಪಡೆಯಲು ನೀವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮಗೆ ಸಫರ್ ಮಾಡುವವು ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ದುರಂತವೆಂದರೆ ಈಗಲೂ ನೀವು ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಹೀರೋ ಆಗುತ್ತೀರಿ ಅಷ್ಟೆ.- ಯಾಕಂದರೆ ನೀವು ಹೊಲೆಯರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಾರಿರಿ. ಆತ್ಮರತವಾದ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೇಮ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

ಜಗನ್ನಾಥನು ಮಂಕಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪತ್ರದಷ್ಟೇ ಅವನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲಶ್ರುತಿಯೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. "ಹರಿಜನರು ಒಳಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಮಂಜುನಾಥ ಅಂತರ್ಧಾನನಾಗಿಬಿಟ್ಟ-ಹೀಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದವನು ಪೂಜಾರಿಯವರ ಮಗ ಗಣೇಶಭಟ್ಟರು ಎಂದು ನೀಲಕಂಠಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೈಕಿನಿಂದ ಘೋಷಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಭೂತರಾಯ ಗಣೇಶಭಟ್ಟರ ಮೈಮೇಲೆ ಆವಾಹಿತನಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ಮಂಜುನಾಥನನ್ನು ಜಲವಾಸಕ್ಕೆ ಒಯ್ದನೆಂದು ಜನ ಭಾವಿಸಿ ಕುಣಿದಾಡಿದರು.

ಜನರ ಈ ಭಾವನೆ ಎಷ್ಟು ಮೂಢವೋ! ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಂಜುನಾಥ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮಂಜುನಾಥನ ಮಹಿಮೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ತಾನು ದಲಿತೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬುದೂ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿರಬಾರದೇಕೆ? ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ತನ್ನ ನಿವೃತ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆಯೋ ಹೇತು ಪುರಸ್ಕರವಾದುದೋ?

ಜಗನ್ನಾಥ ಹೀಗೆ ದಿಜ್ಞಾನಾದಾಗ ಕಾದಂಬರಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ನೆಹರು ಯುಗದ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ 'ಭಾರತೀಪುರ', ಮಾತು ಮತ್ತು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿಯ

ಗೊಂದಲದಿಂದುಂಟಾಗುವ ದುರಂತವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣದ ಜಳ ತಟ್ಟುವ ಮೊದಲಿನ ಈ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಮಡವುಗಟ್ಟಿದ ಸಮಾಜ ರಚನೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಆದಕ್ಕೂ ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣದಿಂದ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ ವರ್ಗಕಲಹದಿಂದ ಮತಿಗೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ದೃತಿಗೆಟ್ಟ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೂ

ಅಷ್ಟು ಅಂತರವಿಲ್ಲ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವ ಜೀವನದ ದುರಂತವನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಆರಿತುಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಶಾಪದ ಕತೆಯಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಗನ್ನಾಥನಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರವೂ ತನ್ನ ಸ್ವತ್ವವನ್ನೇ ಅರಿಯದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಪರಕೀಯವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರಂಥವರ ಅನುಭಾವದಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಬಿಗಿಯುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗರ್ಟ್‌ನೊಡನೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ಶಾರೀರಿಕ ಸಂಬಂಧ ಆಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವಂತೆ, ಕಾವೇರಿಯ ಜತೆ ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿದ, ನಾಗಮಣಿಯ ಜತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಶರೀರ ಸುಖ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಟ್ಟಿಯ ಜತೆಯ ಸೆಣಸಾಟ, ಶಾನುಭೋಗರ ಜತೆ ದರ್ಪ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಜತೆಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಛಲದ್ವಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮಂಜುನಾಥನ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಬಂಡಾಯ ವಿಫಲವಾಗಿಯೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಉದಾತ್ತತೆಯದಾಗಲಿ ಶಾರೀರಕ ತೃಷ್ಣೆಯದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯದಾಗಲಿ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ದುಃಸಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಜೀವನದ ಅಸಂಗತ. ಸಮಾಜಜೀವನದ ಲಿಬರಲಿಸಂ ದಷ್ಟೇ ಸಾಮ್ಯವಾದದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಭ್ರಮೆಯೆಂದುಂಟಾದವುಗಳು. ಮಾನವ ಜೀವನವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ತಡಸಲಿನ ಆಘಾತದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವನೆಂಬ ಆಕ್ರೋಶ ಸಾಮ್ಯವಾದದ ಬೊಬ್ಬೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೂ ಮಾನವನ ಕ್ರಿಯೆ ಸಾಗಲೇಬೇಕು. ಈ ಮೌಲ್ಯರಹಿತ ಜನಸಮ್ಮದದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಮಾನವತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು. ಕ್ರಿಯೆ ಮಾನವನನ್ನು ಜವಾಬುದಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಮವಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಥಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುವ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅದರ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ತ್ವ. ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷೆಯ ಹದ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿರೇಖೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ, ವಾದ ಪ್ರತಿವಾದಗಳನ್ನು ಹೂಡುವಾಗ ಭಾಷೆ ಚಪಲವಾದಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳ ಚಿತ್ರಣವಂತೂ ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಡಿಗರ ಪಾತ್ರ : ಅವರು ಭಾವ ಪರವಶತೆಯ ಜತೆ ನಿವೃತ್ತಿ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಅನನ್ಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಇತ್ತ ಅನುಭಾವವೂ ಅಲ್ಲದ ಅತ್ತ ಭ್ರಮೆಯೂ ಅಲ್ಲದ ಭೋಗಿಸಿಯೂ ಅವಧೂತನಂತೆ ಅಲೆದಾಡುವ, ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನೇ ಅರಿಯದ ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅವರದು. ಯಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸದ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧುತನದಷ್ಟೇ, ಯಾವದು ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥವಾಗಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವ ಶಂಕೆ ತರುವ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಬರುವ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಗಳ ಅನೌಚಿತ್ಯವೂ ಅವರ ಭೂಳೇತನವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಹಲುಬುತ್ತ ಊರೂರು ಅಲೆಯುವ ಅವರ ಇಂದ್ರಿಯಲಾಲಸೆ ಮಾತ್ರ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಜಿಲೇಬಿ, ಬೋಂಡಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಏಳುವ 'ಗೊಳ್ಳ' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳು ಅಲೆಯುವ ಅಡಿಗರಿಗೆ ಸಂತಾನದ ಬಲ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು. ಹೆಂಡತಿ ತೀರಿದಾಗ ಅವಳ ತಂಗಿಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು, ತಂಗಿ ವಿಧವೆಯಾಗಿಯೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡದೇ ತನ್ನ ಪೌರೋಹಿತಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ವಿಧಿಯುಕ್ತ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡುದೂ, ಅವರ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಹಸಾ ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಬೆತ್ತಲೆ ಹೆಂಗಸನ್ನು ನೋಡುವ ತೀವ್ರವಾದ ಹುಬಲ, ಸೊಸೆ ಯಜ್ಞಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದು ಕುಂಡವನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಮಾಡಿದ ಪ್ರಕರಣ-ಎಲ್ಲವೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಅಡಿಗರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಅವರ ಅವಧೂತನದ, ಮೋಹ ಹಿಡಿದರೂ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ 'ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೇ ಜೀವನ-ವೀರ್ಯನಾಶವೇ ಮೃತ್ಯು' -ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿಯ ಪರಿಚಯ.

ಜಗನ್ನಾಥನ ಪಾತ್ರ ರಚನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ರೀತಿ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದು. ಜಗನ್ನಾಥನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ರೇಖೆಯನ್ನೇ ತಯಾರಿಸಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಛೇದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಶ್ರೀಪತಿರಾಯರು ಜಗನ್ನಾಥನಲ್ಲಿಯ ಆದರ್ಶದ ಹಂಬಲ. ಆದರೂ ಅದರ ಕಾವೆಲ್ಲ ಆರಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಇಂತಹ ಸಮಾಜ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ತರದ ಭೀತಿ, ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗದಷ್ಟು ಕ್ಷೀಣಿಸಿದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ. ಆದರೂ ಬೆಂಕಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆರಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದರ ಗುರುತನ್ನುವಂತೆ ಹೊಗೆ ತುಂಬಿದ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಪರಿಷೆಯನ್ನು ಮಂಜುನಾಥನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆದು ಹೋಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಉದರ ನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡುವ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಭಾಗ್ಯಮ್ಮನನ್ನು ಹೊಡೆದ ರಾಯರು ಅದೊಂದು ತರದ ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆಯೆಂದೇ

ನಂಬಿದ ನಾಸ್ತಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಖಾದಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನಹಾಯಕರಾದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಅವರು.

ರಾಘವ ಪುರಾಣಿಕರು ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಹಿಂದೇಟು ತೆಗೆದು ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಗೆ ಸೇರಿದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅನುಕರಣಶೀಲ ಸಿರಿವಂತರು. Psychic Powers ಅವರ ಬಾಲಿಶ ಹವ್ಯಾಸ. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಲಿಬರಲ್ ಧ್ಯೇಯವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಂಜುನಾಥನ ಮಹಿಮೆಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಹೊರಗಿದ್ದೂ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಸ್ತಬ್ಧೀಕರಿಸಿದ ಅವರ ರೋಮಾಂಚಕರ ಬದುಕು ಅವರಿಂದ ಹೊರತಾದುದು.

ಪ್ರಭುಗಳ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕನಸು ಕೂಡ. ಆದರೆ ಮಂಜುನಾಥನ ಭಾವುಕ ಜನತೆಯ ಸಾರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ, ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಈ ಕ್ರಾಂತಿ ಒಂದು ಮಾನವೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಒತ್ತಾಯದ ವಿಷಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಿ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಂಜುನಾಥನ ಇರವು ಮತ್ತು ಅಳಿವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಎಣಿಕೆ ಹಾಕುವ ಯಥಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯ ಆಳುಗಳೆಂದೇ ತನ್ನ ದಾರಿ ಅವರಿಂದ ಬೇರೆ ಎಂದು ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದು.

ಪ್ರಭು, ರಾಯರು, ಪುರಾಣಿಕರು, ಅಡಿಗರು ಜಗನ್ನಾಥನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದು ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಅನಂತಕೃಷ್ಣ, ನೀಲಕಂಠಸ್ವಾಮಿ, ಗಣೇಶ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡಿಮೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಮನಗಂಡ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದಲೂ ಹೊರತಾದುದು ಎನಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ತನ್ನ ಆತ್ಮದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನೂ ಜಾಡಿಸಿದಾಗ ತಾನು ಬರಿಯ ಶೂನ್ಯವೆಂದು ಮಂಕಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಆತ್ಮ ನಿರೂಪಣೆಯ ರೀತಿ. ಜಗನ್ನಾಥ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು.

“ಭಾರತೀಪುರ”ದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಶಿಲ್ಪ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು :

ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ಲೈಂಗಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವಂಥದು. ಲೈಂಗಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ವ್ಯಯ ಬದುಕನ್ನು ಬಿಗಡಾಯಿಸುವ ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕತನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಮಾಜದ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹದೇ ಕೆಡುಕು ಲೈಂಗಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ದಮನದಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಲೈಂಗಿಕತೆಗಾಗಿಯೇ ಲೈಂಗಿಕತೆ ಬೇಸರದ ಬದುಕಿನ ಸೂಚನೆ. ಜಗನ್ನಾಥ ಮಾರ್ಗೇಷ್ಟರ ದೇಹ ಸಂಬಂಧ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಯಸದ ‘ಶಿಖರಕ್ಕೆರುವ ಆತುರವನ್ನು ನಿರಂತರ ಮುಂದೂಡುವ’ ಮೈಥುನ. ಈ ಗೊಡ್ಡ ಕ್ರಿಯೆಯಷ್ಟೇ ವ್ಯರ್ಥಕ್ರಿಯೆ ಕಾವೇರಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಲೈಂಗಿಕ ಒತ್ತಡದ್ದು : ಯಾವ ಮಾನವೀ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾಗದ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಬಹುದಾದ ಲೋಭದ ಕ್ರಿಯೆ ಯಾವ ನಿಬದ್ಧತೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ನಿಸರ್ಗಸಹಜವಾಗಬೇಕಾದ ಲೈಂಗಿಕ ವ್ಯಾಪಾರವು ತೋಟದಾಳುಗಳು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ನಡೆಸುವ ಭ್ರಷ್ಟಾ ಚಾರವಾಗಿ, “ಮಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಅಪ್ಪ, ಸೊಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮಾವ, ಅತ್ತೆ ಜೊತೆ ಮಲಗುವ ಅಳಿಯ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಡಿಯುವ ಗಂಡ,” ಮುಂತಾದ ಸಣ್ಣತನಗಳನ್ನು ಎದ್ದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಗಂಡ ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಯರಾಗಿದ್ದು, ಹೆಂಡತಿ ನಾಗಮಣಿ ಮಂಜುನಾಥನ ಪರಿಷೆಗೆ, ರುಚಿಯಾದ ಕೂಳು ಬೇಯಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದೇ ಬದುಕುವ ಹೆಂಗುಸಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಾದದ್ದು’ ಒಂದು ಮುಖವಾದರೆ, ಹೆತ್ತು ಹೆತ್ತು ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವಳ ತಂಗಿಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಸಂತಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಅಡಿಗರ ಲಂಪಟತನ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ.

ಹೀಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಟ್ಟಡ, ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯ ಒತ್ತಡದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು, ಈ ಶಕ್ತಿ ಜಳ್ಳು ಬಿದ್ದು ಉಂಟಾದ ತಗ್ಗುಗಳ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು , ಉಬ್ಬು ತಗ್ಗುಗಳ ಆಕೃತಿಯಾಗುವಂತೆ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಲೆಯನಾದ ಪಿಳ್ಳನ ಜಾಗೃತಿಯ ಈ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿ ಜಾಗರಿಸಿಕೊಂಡ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಅವನನ್ನು ಬಡಿದು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡುವ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಈ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಜನಾಂಗದ ದುರಂತವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ವಿಕೃತವಾದ ಲೈಂಗಿಕಶಕ್ತಿ ಬೇರೊಂದೆಡೆ ಹರಿಯತೊಡಗಿದಾಗ ಒದಗಿ ಬರುವುದು ನಿಚ್ಚಿತವಾದ ವಿಫಲತೆ. ಇದು ಗಣೇಶನ ಕೊನೆಯ ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಾಗಿಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ವರ್ಣನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮುಷ್ಟಿ ಮೈಥುನದ ಹೊತ್ತಿನ ಕಲ್ಪನಾ ಜಗತ್ತಿನ ಉಣಿಸುಗಳಾಗುವ ಗಣೇಶನ ಹೆಂಡತಿ “ಮಲಗೋದು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಜೊತೆ : ತಿಥಿವಾರ ನೋಡಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಜೊತೆ ಮಲಗೋದು. ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಎದುರು ನಿತ್ಯ ಏಟು ತಿನ್ನುವ ತನಗೆ ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಲಗಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದೂ, ಸದಾ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದವಳಿಗೆ ಏನುತಾನೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು?” –ಇಂತಹ ಗಣೇಶನ ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಗ್ಗಿದರೆ, ಪುರೋಗಾಮಿ ವಿಚಾರಗಳು

ಅಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯ ಶಿಖರವಾದರೆ ವಿಶೇಷವೇನು?

“ಭಾರತೀಪುರ” ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯೇ ಕೆಟ್ಟು ಕೊಂಡ ಸಮಾಜದ ಪುನರಚನೆಯ ದುರಂತವನ್ನು ಮನದಟ್ಟುಂಥ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಭಾರತೀಪುರ’- ಪ್ರಾಯಶಃ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಭಾರತದ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ದುರಂತ ರಾಜಕೀಯದ್ದಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯದ್ದಲ್ಲ. ಇದು ನಿರತರವಾದ ಮಾನವ ಸಮಸ್ಯೆ. ಮಾನವನ ಚಿತ್ತಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಗಳ ದ್ವಂದ್ವ ಈ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ಈ ಮೂಲಭೂತ ಬಿರಕಿನ ಶಾಪವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಹಂಬಲವಿದ್ದಂತಿದೆ.

ಇಂತಹ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ಜಗನ್ನಾಥನ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ತೋರುವ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಲೇಖಕರು ಮಾಡುವ ವಿಡಂಬನೆಗಳಾದರೆ, ಜಗನ್ನಾಥನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯ ವಿಕೃತಿ, ಅವರನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠನಾಗಿ ನೋಡುವ ಲೇಖಕ-ಎಂದು ಕೊಂಚ ಬದಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಒಪ್ಪುವ ಘಟಕಗಳೆಷ್ಟು, ಅವರಂ ಕೈ ಬಿಟ್ಟದ್ದೆಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪುರೋಗಾಮಿ ಧೋರಣೆಗಳ ಜತೆ ಜತೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ವಿಚಾರಧಾರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ, ಕೌರ್ಯದ, ಮಾನವ

ವ್ಯಾಪಾರದ ಎಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದರುಗಳನ್ನೂ ಅರಿಯಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದ ನೀತೈಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೋಲುವ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಪಡೆದಂತೆ ತೋರುವದರಿಂದ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತು Dialecticದ ಮೂರನೆಯ ಕೊನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸದೆ ವಿಷವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುತ್ತದೆ. ವಿಡಂಬನೆಯೇ ವಿಡಂಬನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಡಿಕೆಡೆಂಟ ಎಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವನೇ, ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತೂಗಿನೋಡುವ ಆಂತರ್ವಿರೋಧ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದು ಲೇಖಕನ ಸೋಲು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಆಹ್ವಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಲೆಯ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪುನರ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ವಂಶವೃಕ್ಷ-ಒಂದು ಅನಿಸಿಕೆ

ವಂಶವೃಕ್ಷ ಒಂದು ಅನಿಸಿಕೆ

ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆ

‘ವಿಕಾಸ ಪಥದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕಳೆದ ಸ್ತರವನ್ನು ಪುನಃ ಅನುಭವಿಸಬಯಸುವುದು ಪಾಪವಾಗುತ್ತೆ’. “ವಂಶವೃಕ್ಷ” ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ಸೊಸೆ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಿವು. ಕನ್ಯೆಯಾಗಿ, ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆನಂದದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ನಂತರ ತಾಯಿಯೂ ಆದಳು. ಪುನಃ ಆಮೇಲೆ ಕನ್ಯೆಯಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಪತ್ನಿಯಾದಳು. ಒಮ್ಮೆ ತಾಯಿಯಾದವಳು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ತಾಯಿಯೇ? ಅವಳು ಪತ್ನಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರುತ್ತರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವರೇ, ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವುದು ನಿಜವಾದ ಪಾಪವೋ ಅಥವಾ ಪಾಪದ ಕಲ್ಪನೆಯೋ ಎಂದು ಅವಳು ಯೋಚಿಸುವಳು.

ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ವಿಕಾಸ ಪಥದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕಳೆದ ಸ್ತರವನ್ನೇ ಪುನಃ ಅನುಭವಿಸ ಬಯಸುವುದು ಪಾಪ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ವಿಚಾರಿಸಿದರೂ, ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ತನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸ್ತರವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಳೇ? ಅವಳು, ಪತಿ ನಂಜುಂಡ ಶ್ರೋತ್ರಿಯೊಡನೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಸುಖಜೀವನವನ್ನನುಭವಿಸಿ ವಾಗುವೊಂದರ ತಾಯಿಯಾದಳು. ಅವಳು ತಾಯಿಯಾದ ಮರುಕ್ಷಣ ಅವಳ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಪೂರ್ಣವಾದಂತಾಯಿತೇ? ಕನ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದವಳು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ

ಮರುಮದುವೆಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಳ ಕನ್ಯತ್ವ ಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತೇ? ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ಪ್ರೇಮಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಾದ ಮೇಲೂ ಈ ಪ್ರೇಮಜೀವನ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ನಂತರ ಈ ಪ್ರೇಮ ಗಾಢವಾಗುತ್ತದೆ, ಆಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಅರಿಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಪ್ರೇಮ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರೇಮದ ಅರಿಯುವಿಕೆಯ, ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಸ್ತರ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿದು ಪೂರ್ಣವಾಗುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಆದರೆ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ, ದಾಂಪತ್ಯವೆಂಬುದು ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ಸ್ತರವಲ್ಲ. ಮಹತ್ತರವಾದುದೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದುದು. ಕರ್ತವ್ಯ ಬದ್ಧವಾದದ್ದು. ಮನುಷ್ಯ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನನುಭವಿಸುವುದು ವಂಶವೃಕ್ಷವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ. ಅಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾಗ ಬಯಸುವವರು ಪರಸ್ಪರ ಒಲಿದು, ಅರಿತು, ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಂತಾನವೊಂದನ್ನು ಪಡೆಯುವದೇ ಅದರ ಗುರಿ. ವಂಶವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಮಗುವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಗೃಹ ನಷ್ಟವಾದರೆ, ಪುನಃ ಸಂಸಾರಿಯಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದು ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪ. ಮಗುವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿತೋ, ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಸ್ತರ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಸರಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವದಾದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ, ಸಂತೋಷ ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದಂತೆ. ಜೀವನವನ್ನೇ ಸರಳೀಕರಿಸಿದಂತೆ. ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿ, ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಪಡೆದ ಕ್ಷಣವೇ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಸ್ತರವೇ ನಾಶವಾಗುವದಾದರೆ, ಯಾರೂ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಬಯಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ನೀರಸ ಜೀವನವನ್ನು ಯಾರು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ? ಯಾಕೆ ಬಯಸಬೇಕು? ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಸ್ತರದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಹೊಸ ಜೀವನವನ್ನು ಪಾಪ ಜೀವನವೆಂದು ಕರೆಯುವದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ನಿಜ್ಯ ಅವರಿಗೂ ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಆವರು ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದರು. ಆದರೆ ಜೀವನ ಸಹಜವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಬಯಕೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಟ್ಟಿನೊಳಗಾದರೂ ಮನ್ನಣೆ ಸಿಗಬೇಕಾಗುವದು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವೈಯ್ಯದಿಂದ ಸಹಜವಾದ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ (ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ) ಸಂಯಮದ ಜೀವನ ನಡೆಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವದು 'ಪಾಪ' ಎಂದು ಕರೆಯುವದು ಎಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವೋ? ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದಾದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿಗೂ, ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ ಒದಗಿದ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಅಂತರವಿತ್ತು. ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಒಂದು ಮುಖ ಮಾತ್ರ (ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಮುಖ್ಯವಾದರೂ) ನಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಕಾಮಜೀವನ ನಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಇದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ದಾಂಪತ್ಯದ ಉಳಿದ ಮುಖಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಆಸ್ಪದವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ತಾಯ್ತನದ ಮುಖವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ನಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಮಜೀವನದ ಸ್ತರವನ್ನೇನೋ ಅವಳು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಳು ನಿಜ. ಆದರೆ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಹೊಸ ಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಇದೊಂದೇ ಮುಖವನ್ನು ಬಯಸಿ ಹೋದದ್ದಲ್ಲ. ಕನ್ನೆಯಾಗಿದ್ದವಳು ಪತ್ನಿಯಾಗಿ, ತಾಯಿಯೂ ಆಗಿ, ಎರಡೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವಳಿಗೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ಸುಖ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನ ಹೊಸ ಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ದುಡುಕಿನಿಂದ ಅಲ್ಲ. ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತಳಮಳವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕರುಳ ಕೂಸಿನ ವಿಚಾರವೂ ಇತ್ತು. ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರ ವಿಚಾರವೂ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನನುಭವಿಸುವ ಆದಮ್ಯ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಪತ್ನಿಯಾದರೂ, ತಾಯ್ತನದ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಪಡೆದರೂ, ಅವಳ ಕನ್ಯತನ ಮಾಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳು ಅವಳ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಾಪಕೃತ್ಯವೆನ್ನುವದು ಸಮಂಜಸವೆನ್ನುವದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಹೀಗಾಯಿತು? ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ-ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶೋತ್ರಿ., ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾದುಬರಿಕಾರನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವವರು ಅವರೇ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣತೆ ವಂಶವೃಕ್ಷವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವದು. ಈ ವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆಯಲು ಮಗುವೊಂದು ಆದಮೇಲೆ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಎದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಘಟನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕೃತಿಮವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಘಟನೆಗಳು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬದಲಾಗುವದು

ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮಗ ನಂಜುಂಡ ಶ್ರೋತೃಗೆ ವಿವಾಹವಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಗುವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಕಪಿಲೆಯ ಪಾಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತೃಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಘಾತವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆಯಲು ತೊಂದರೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಈಡೇರಿರುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯ ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವನಂತೆ ಅವನು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮಗು ಚೀನಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸಾಯಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮರಣದಿಂದ ಪಾಲಾದಾಗ ಶ್ರೋತೃಯರ ಚಿಂತೆ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ; ವಂಶವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆಯಲು ಬಂದ ತೊಡರು ದೂರವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಚೀನಿ ಸತ್ತಿದ್ದರೆ, ಶ್ರೋತೃಯರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು? ಸೊಸೆ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಂದುವೆಯಾಗಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೇ? ಅವರು ನಂಬಿದ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಕಾಸ ಪಥದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ಸ್ತರವನ್ನು ಪುನಃ ಅನುಭವಿಸ ಬಯಸುವುದು ಪಾಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿತನವನ್ನು ಹಾಗೂ ತಾಯ್ತನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆಯಬೇಕಲ್ಲ? ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ತಂದೆಗೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಯಾರೂ ದತ್ತಕ ಕೊಡಲು ಮುಂದಾಗದಿದ್ದರೆ? ಶ್ರೋತೃಯರ ಧರ್ಮ ಅವರನ್ನು ಈ ಉಭಯ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಬಿಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚೀನಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ಬರಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸಂಕಟವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಕೃತಿ-ರಾಜನ ಸಂಗಡ ಹೊಸ ಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ಅವಳ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರ ಶ್ರೋತೃಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪ, ಈ ಉದ್ದೇಶ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಸಹ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಹೊಸ ಜೀವನ ದುಃಖಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರು ಸಲವೂ ಅವಳ ಗರ್ಭಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೇ ಸಾರಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಿದಾಗಲೂ ಅವಳ ಗರ್ಭ ಪೂರ್ಣ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ದುಃಖವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಗಾಢವಾಗಿಸಲು ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಆಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಘಾತವೆಂದರೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಚೀನಿಯಿಂದ ಬಂದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ತಾನು ಅವನ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯೆಂದು, ಮಗವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ತಂದು, ಉಟ ನೀಡಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮೈದಡವಿ ಕೊನೆಗೆ, “ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನ “ಇಲ್ಲ” ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಅವಳನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪುವಷ್ಟು ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾರರ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ ಘೋರ ಯಾತನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹೊಸಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಚೀನಿಯಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಆಘಾತಪೂರಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕೊಡಿಸಿ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಹೊಸ ಜೀವನವನ್ನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ನರಕಪ್ರಾಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆ ಮೂಲಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸದಾಶಿವರಾಯ ಹಾಗೂ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟೇ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ ದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ, ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲ, ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೇ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ-ಸಂತಸದ, ಉಲ್ಲಾಸದ ವಾತಾವರಣದ ಚಿತ್ರಣ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜ-ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯರು ಇಂತಹದೇ ಸುಖಜೀವನದ ಅಭಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು. ಆದರೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಟ್ಟಂತೆ, ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗಿ ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ನೀರಸವಾಗುತ್ತದೆ. ದುಃಖಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನೆಯ ಉದ್ದೇಶದ ಈಡೇರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಕಾದಂಬರಿ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಒಂದು ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನಾ ಗ್ರಂಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಮಸೂದೆ, ೧೯೭೩

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಮಸೂದೆ, ೧೯೭೩

ಡಿ ಎನ್ ರಾಯ್‌ರ

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ 1973 ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಮಸೂದೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ : ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ (ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ) ದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ - ಅಂದರೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ - ಅನ್ವಯಿಸುವ ಏಕರೂಪದ ಶಾಸನವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು, ಈ ಮಸೂದೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಆಳವಾದ ವಿವೇಚನೆಯು ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ : ಈಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರಲಿರುವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತಃ ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕೀಯದ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಗತ್ತು ಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಈ ಮಸೂದೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಭಾರತ "ಸೆಕ್ಯೂಲರ್" ರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂದು, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯದ ಕುರಿತು ಆಗಾಗ ಚರ್ಚಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದರೂ ಸಹ, ಇಂದಿನ ಸ್ಥಳೀಯ, ಭಾಷೆಯ, ಜಾತಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪಂಥ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಇರುವ ರಾಜಕೀಯ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಜನ, ಸ್ವಧರ್ಮ ಸ್ವಮತ ಮತ್ತು ಸ್ವಜಾತಿ ಪಕ್ಷಪಾತಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಇದು ತನ್ನ ಉರಿಗೆ, ತನ್ನ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ, ತನ್ನ ಜಾತಿಗೆ, ತನ್ನ ಧರ್ಮ, ಮತ, ಪಂಥ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸ್ನಾತಕ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಲ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕೊಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮವರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗಿಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇಂಥ ರಾಜಕೀಯ' ದಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ (University Autonomy) ಯಾವ ಧಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದರರ್ಥ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಮೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ, ಅದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರ ಕಬಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಸರ್ಕಾರದ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವು ವಿರುದ್ಧಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಸ್ತುತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಉಂಟು, ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಬಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಸರ್ ಕಾರದ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗದಂತಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಸೂದೆಯು ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಕನಿಷ್ಠವಾಗುವುದು, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿ ಯಾದ ಪೋಲಾನ್ಸಲರರ ಅಧಿಕಾರ ದರ್ಪ ಗರಿಷ್ಠವಾಗುವುದು.

ಈಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅಂದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ (University Authorities) ಸಿನೇಟ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ, ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ, ಫಿನಾನ್ಸ್ ಕಮಿಟಿ, ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಮತ್ತು ಫೆಕಲ್ಟಿಗಳು ಇವೆ. ಈ ವಿವಿಧ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿದಂತೆ ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೆ, ಆದರೆ ಈ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ಮಹತ್ವದ ಅಧಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತುಂಬ ಚಾಣಾಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಪೋಲಾನ್ಸಲರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಮಸೂದೆ ಪ್ರಭುವನ್ನಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಏಕೈಕ ಪ್ರಭುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಇದು ರಾಜಕಾರಣಿ ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತ (Academicisa) ನಾಗುವಂತೆಯೂ, ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತನು ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗುವಂತೆಯೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮೈಸೂರು	ರಾಜ್ಯದ	ಗವರ್ನರರೇ	ಅವರ	ಹುದ್ದೆಯ	ಗೌರವದಿಂದಾಗಿ	ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ
ಯದ	ಭಾನ್ಸಲರಾಗುತ್ತಾರೆ.	ಆದರೇ	ಕುಲಪತಿ.	ಅವರೇ	ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ	

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೆಂದು ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅವರು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದಾಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸೆನೇಟ ಮತ್ತು ಘಟಿಕೋತ್ಸವದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸುವರೇ, (Sec 10) ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿ ಫಿಲಾನ್ಸಲರು ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕುಲಪತಿಯವರು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಕುಲಪತಿ ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಲ್ಲರು. ಉಪಕುಲಪತಿಯವರು ಬೇನೆ ಬಿದ್ದಾಗ, ರಜೆಯ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಪಸ್ಥಿತರಾದಾಗ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಕುಲಪತಿಯವರು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವರು, ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಕುಲಪತಿಯವರು ಇಂಥ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರೇ ಉಪಕುಲಪತಿಯ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. (Sec.14) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸೆನೇಟನ ಹತ್ತು ಡೀನರನ್ನು, ಹತ್ತು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರನ್ನು ಮತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಸದಸ್ಯರನ್ನು [Sec.21,(4) (17)(22)]. ಸಿಂಡಿಕೇಟಿನ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರನ್ನು [Sec.(viii)], ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿನ ಮೂರು ಸದಸ್ಯರನ್ನು (Sec.(ix) ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳು

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ ಅವರ ಹುದ್ದೆಯ ಗೌರವದಿಂದಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆ, ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟ ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್ ಮತ್ತು ರೆಗ್ಯುಲೇಷನ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ [Sec11(1` & (2)]. ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಕಂಡ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಅವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಅವರಿಗೆ ಇದೆ. (Sec. 9), ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಯಾವುದೇ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಅವರೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವರು I Sec.11 (3): ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಆಚರಣೆಗೆ ತರಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅವರ ಅನುಮತಿಗಾಗಿ ಅವರ ಕಳಿಸಬೇಕು, ಮತ್ತು ಅವರು ನೀಡಿದ ಯಾವುದೇ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಬೇಕು. [Sec.11 (4)] ಅವರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಲಪತಿಯವರು ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (Sec.12(2)), ಫಿಲಾನ್ಸಲರೇ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಸೇವಾನಿಯಮ ಮತ್ತು ಸಂಬಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವರು, [Sec.12 (6)]. ಸೆನೇಟಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಅವರು ವಹಿಸುವರು. [Sec.13 (2)], ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಉಪಕುಲಪತಿಯವರು ಕೈಕೊಂಡ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸದೇ ಇದ್ದಾಗ. ಇಂಥ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರು ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವರು, ಆಗ ಇಂಥ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳ ಸಲಹೆಯೇ ಅಂತಿಮವಾದುದು, ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ವರದಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉದ್ಯೋಗಿಯ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ರಮವು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥದಿದ್ದರೆ, ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಉದ್ಯೋಗಿಯು, ಇಂಥ ಕ್ರಮಕ್ಕೆಕೊಂಡ ನೋಟಿಸು ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ, ತನಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ಕುರಿತು ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳಿಗೆ ಆಹವಾಲು (appeal) ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳ ಸಲಹೆಯೇ ಕೊನೆಯದು. [Sec.13(5)]. ಅವರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಸಚಿವ (Registrar) ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಾ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇಮಕ ಮಾಡುವರು. [Sec.15(1) & Sec.16(1)].

ಸೆನೇಟ ಪಾಸು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟನ್ನು ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು, ಅವರು ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಬಹುದು ಇಲ್ಲವೆ ನೀಡದಿರಬಹುದು, [Sec, 35 (6), ಇಂಥ ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟಿಗೆ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ ಬರುವುದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದಾಗಲೇ, ಅವರೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ದಿನದಿಂದಲೇ ಇಂಥ ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. [Sec.37(7)], ಸಿಂಡಿಕೇಟಿನ ಪಾಸು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್‌ನ್ನು ಅವರ ಅನುಮತಿಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು, ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಸೂಚಿಸಿದ ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್‌ನ್ನು ಸಿಂಡಿಕೇಟಿನ ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಹುದು. [Sec.37(5)]. ಅವರು ಒಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಯಾವುದೇ ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸಿನ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು, [Sec.37(6)]. ಸೆನೇಟ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ ಯಾವುದೇ ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ಸಿಂಡಿಕೇಟಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಹುದು. ಆಗ ಇಂಥ

ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್ ಜಾರಿಗೆ ಬರಲಾರದು. [Sec.37(7)], ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಯಾವದೇ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿಯ ಯಾವದೇ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಾದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ, ಅದನ್ನು ಪ್ರೋಟಾನ್ಸಲರರೇ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ನೀಡಿದ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನ ಯಾವದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗದು. (Sec.48), ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಎಫಿಲಿಯೇಶ ನನ್ನ ಅವರೇ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. (Sec.52), ಸಿನೇಟಿನ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದವನು ಅವರಿಗೆ ಅಪೀಲು ಮಾಡಬಹುದು, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿರ್ಣಯವೇ ಕೊನೆಯದು, [Sec.58(4) & (5)], ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಇಲ್ಲವೆ ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ ಸದಸ್ಯನಾಗಬೇಕಾದವನ ಅಥವಾ ಸದಸ್ಯನಾದವನ ಕುರಿತು ವಿವಾದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ, ಇಂಥ ವಿವಾದವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿರ್ಣಯವೇ ಕೊನೆಯದು. (Sec.65), ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅವರು ತಮಗೆ ಸರಿಕಂಡ, ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಹುದು, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವದೇ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲು ಅಧಿಕಾರ ಇದೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಅವರು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸುವಾಗ ಅವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಗಳನ್ನು ಸಹ ಗಮನಿಸಬೇಕು (Sec.68).

ಉಪಕುಲಪತಿ

ಉಪಕುಲಪತಿ ಅಥವಾ ವೈಸ್‌ಚಾನ್ಸಲರರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪೂರ್ಣ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ, ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೀರದ ವಯಸ್ಸಿನ, ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾಗಲು ಅರ್ಹರಾದ ಮೂರು ಸೂಚಿತ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ಕುಲಪತಿಯವರು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೇಮಕಗೊಂಡ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಆಡಳಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಅನುಭವ ಎಂದಾದರೆ, ಪ್ರಥಮ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಾದರೆ ಅವರನ್ನು ಎರಡನೇ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ಪುನರ್ ನೇಮಕ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ, ಉಪಕುಲಪತಿಯವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ, ಅವರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರು ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಬೇಕಾದ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಅವರು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ, ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅವರೇ. ಕುಲಪತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಟಾನ್ಸಲರರ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿನೇಟ ಮತ್ತು ಘಟಿಕೋತ್ಸವಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅವರೇ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಯಾವದೇ ಅಧಿಕಾರಾಂಗದ ಸಭೆಗೆ ಹೊಗುವ ಅಧಿಕಾರ ಇವರಿಗೆ ಇದೆ. ಈ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಅವರು ಮಾತನಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಈ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಇರದು. [Sec.13(1) & (21)].

ಈ ಕಾಯ್ದೆ, ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟ್, ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್, ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್ ಮತ್ತು ರೂಲ್ಸ್ - ಇವುಗಳ ನಿಬಂಧನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದೃಢೀಕರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ, ಸಿನೇಟ ಸಿಂಡಿಕೇಟ, ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಸಮಿತಿಯ ಮೀಟಿಂಗುಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲು ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಇದೆ. ಈ ಸಮಿತಿಗಳ ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೆ ರೂಪುಕೊಡಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮೀಟಿಂಗು ಕರೆಯುವ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಲೇಖಿಯ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅನ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡಬಹುದು, ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರಕ್ರಮ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾದರೆ, ಇಂಥ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಇದೆ. ಇಂಥ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಉಪ ಕುಲಪತಿಯವರು ತಮಗೆ ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟ್ ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್ ಮತ್ತು ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವರು [Sec. 13(3)(4)(5) & (6)].

ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳು

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿನೇಟ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಮುಖ್ಯ, ಸಿನೇಟಿನಲ್ಲಿ 75 ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ: ಕುಲಪತಿ, ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರ, ಉಪಕುಲಪತಿ, ಹತ್ತು ಡೀನರು, ಹತ್ತು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು, ಹನ್ನೊಂದು ಇತರ ಬಗೆಯ ಸದಸ್ಯರು, ಎಂಟು ಎಂ. ಎಲ್. ಎ. ಗಳು, ಮತ್ತು ಎಂ. ಎಲ್. ಸಿ ಗಳು. ಡಿ. ಪಿ. ಆರ್, ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ, ಭಾಷೆ, ಪಿಯುಸಿ, ಯುವಜನ ಸೇವಾ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ಡೈರೆಕ್ಟರರು-ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಏಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಕಮೀಷನರ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕ್ಷೇಮಪಾಲ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಐದು ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಗಳು, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಇಲಾಖೆಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದ ಐದು ಪ್ರೊಫೆಸರರು ಮತ್ತು ಡೈರೆಕ್ಟರರು, ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಪದವೀಧರ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದ ಐದು ಮಂದಿ ಮತ್ತು ಐದು ಮಂಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, (Sec. 21): ಸಿನೇಟಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳು: ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿಶಾಲವಾದ ನೀತಿಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿನೇಟ ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವುದು; ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು : ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ತಪಾಸಣೆಯ ವರದಿಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ರರಾವುಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡುವುದು [Sec.23(1)]. ಸಿನೇಟಿನ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಇಂತಿವೆ: (a) ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಬೇಕಾಗುವ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡುವುದು (b) ಎಫಿಲಿಯೆಟೆಡ್ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಗುರುತಿಸುವ ಇತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲುಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡುವುದು. (c) ಸಂಶೋಧನ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಧ್ಯಯನ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು. (d) ಪ್ರೊಫೆಸರ, ರೀಡರ, ಲೆಕ್ಟರರ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಇನ್ನಿತರ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವುದು, (e) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ವಿವಿಧ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್, ಫೆಲೊಶಿಪ್, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ, ಪ್ರದರ್ಶನ, ಪದಕ ಮತ್ತು ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಇಡಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು (f) ಡಿಗ್ರಿ, ಡಿಪ್ಲೋಮಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು (g) ಸಿಂಡಿಕೇಟಿನ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಗೌರವ ಡಿಗ್ರಿ, ಬಿರುದು ಮತ್ತು ಇತರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು (h) ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡುವುದು, ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ರದ್ದು ಪಡಿಸುವುದು (i) ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಚರ್ಚಿಸುವ, ರದ್ದುಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಪೈನಲ್ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಕಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಆದರೆ ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಿನೇಟಿಗೆ ಇರದು, (j) ಸಿಂಡಿಕೇಟ ತಯಾರಿಸಿದ ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಕುರಿತು ರರಾವುಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡುವುದು, (k) ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಅಥವಾ ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟಿನನ್ವಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸುವುದು, (l) ಸಿಂಡಿಕೇಟಿನ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ “ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಎಮಿರಿಟಸ್” ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡುವುದು (m) ಈ ಕಾಯ್ದೆ, ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟ್, ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್ ಮತ್ತು ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಚಲಾಯಿಸುವ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆಯುವುದು.

ಆದರೆ ‘a’ ದಿಂದ ‘g’ ವರೆಗಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲು ಸಿನೇಟಿಗೆ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲುಗಳ ಶಿಫಾರಸು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. [Sec,23(2)]

ಸಿಂಡಿಕೇಟಿನಲ್ಲಿ 13 ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ: ಕುಲಪತಿ, ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ ಡೈರೆಕ್ಟರ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕಮೀಷನರ, ಮೂರು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು, ಸಿನೇಟ ಚುನಾಯಿಸಿದ ಅದರ ಮೂರು ಸದಸ್ಯರು, ಕುಲಪತಿಯವರಿಂದ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಇಬ್ಬರು, ಒಬ್ಬರು ಡೀನ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬರು ಪ್ರೊಫೆಸರ. ಸಿನೇಟು ನೀಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರ್ದೇಶನಗಳ ಷರ್ಟಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು [Sec.25(1)], ಈ ಕಾಯ್ದೆ, ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸಗಳ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಸಿಂಡಿಕೇಟು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. (n) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ, UGC, ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆ-

ಇವುಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಚರ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಂದಾಜು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಂಜೂರಾತಿಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸಿನೇಟಿಗೆ ಕಳಿಸುವುದು, (೨) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪರವಾಗಿ ಕೌಲು (Contract) ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಇಲ್ಲವೆ ರದ್ದು ಪಡಿಸುವುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪರ ಅಥವಾ ವಿರುದ್ಧವಾದ ದಾವೆ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, (೩) ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಪರೀಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಶೋಧನೆ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಘಟಕೋತ್ಸವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೇವೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳ ಎಫಿಲಿಯೇಶನ್ ಮತ್ತು ತಪಾಸಣೆ, ಪದವೀಧರರ ನೋಂದಣಿ ಮತ್ತು ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟಿ ನಮೂದಿಸಿದ ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳು- ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, (೪) ಕಾಲೇಜ್, ಹಾಸ್ಟೆಲ್, ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ, ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು-ಇವುಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಇಡುವುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಶುಪಾಲನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವರ್ಧಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಉದ್ಯೋಗ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ, [Sec.25(2)].

ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕತ್ತು ಸದಸ್ಯರು : ಕುಲಪತಿ, ಕುಲಪತಿಯವರು ನೇಮಿಸಿದ ಸಿಂಡಿಕೇಟಿನ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಗ್ರಂಥಪಾಲ, ಫೆಕಲ್ಟಿಗಳ ಡೀನರು, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕುಲಪತಿಯವರು ನೇಮಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಐದು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು, ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದಲೇ ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಐವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಸಿನೇಟ ಚುನಾಯಿಸಿದ ಮೂರು ಸದಸ್ಯರು, ಕುಲಪತಿಯವರು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ ಮೂರು ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರು, D.P.I. ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಮಂಡಳಿ (Academic Body), ಈ ಕಾಯ್ದೆ, ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಡಿನನ್ಸುಗಳ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟು, ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊರುವುದು, [Sec 26, Sec.27 (1)]. ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಇಂತಿವೆ : (೧) ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಆರ್ಡಿನನ್ಸುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಆರ್ಡಿನನ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸದೆ ಇದ್ದ. ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಸಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್ಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡುವುದು. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಜರುಗಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು, (೨) ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇತರ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಕ್ರಮಗಳ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು. ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಸಂಗದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಹಂಚುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು. (೩) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರೊಫೆಸರ, ರೀಡರ, ಲೆಕ್ಚರರ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಿಕ್ಷಕ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಇವರ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಏನು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು, (೪) ವಿದ್ಯೆಗೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ [Sec.27(23)].

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರು.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳು, ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರು ಮತ್ತು ಕುಲಪತಿಗಳು-ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸೇವಾ ನಿಯಮದಂತೆ ಭರ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಉದ್ಯೋಗಿಯು ಈ ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವ ದಿನದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗುವನು, ಇಂಥ ಉದ್ಯೋಗಿಗೆ ಅವನು ಮೊದಲು ಯಾವ ಹುದ್ದೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನೋ ಅದೇ ಹುದ್ದೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನ ಸಿಗುವುದು, ಅವನ ಸೇವಾ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಅವನಿಗೆ

ಮೊದಲು ಸಿಗುವ ಸಂಬಳ, ಸೌಲಭ್ಯ, ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸೇವಾ ಶರ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ವೇತನ ಸೌಲಭ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅವನು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರನಾದ ಮೇಲೂ ಸಿಗುವವು.

೩

ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ 1973 ರ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕುಲಪತಿಗಳೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಎಂದು ಈ ಮಸೂದೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಮಾನ್ಯ ಗವರ್ನರರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳು, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಗವರ್ನರರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂಥವರು? ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ ಎಬ್ಬಿಸುವ, ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬರುವ ಅಥವಾ ಅವರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಲು ಸಂಚು ಹೂಡಿರುವ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿ ಆಳುವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ಹೊಲಸನ್ನೆಲ್ಲ ಬಯಲಿಗೆ ಎಳೆಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ವಾದಗ್ರಸ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವವನಿಗೆ, ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕೀಯ ಸುಗಮವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬರದಂತೆ, ರಾಜಕೀಯದ ಸನ್ಯಾಸದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗವರ್ನರ ಆಗಿ ನೇಮಿಸುವದು ಒಂದು ವಿಧ. ಎರಡನೆಯದು ತುಂಬ ಧೀಮಂತನಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೇಧಾವಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಇಲ್ಲವೆ ರಾಷ್ಟ್ರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದವನನ್ನು ಬಹುಶಃ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆ ಯಾಗಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಯಭಾರಿ ಯನ್ನಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗವರ್ನರನ್ನಾಗಿಯೋ ನೇಮಕ ಮಾಡುವದು. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಗವರ್ನರ ಅಥವಾ ರಾಯಭಾರಿ ಆದ ಕೂಡಲೇ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಕಾರಣತ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿತ್ವ ಸತ್ತುಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಸೂದೆಯ ಸೆಕ್ಷನ್ 10 ರ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಗವರ್ನರರೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಅವರಲ್ಲ, ಅವರು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಂತ್ರಿ ವಂಡಳದ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗವರ್ನರ ಆಗಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ಉತ್ಸವದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಬಾಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ವದ ನೇಮಕಗಳನ್ನು ಅವರು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶಿಕ್ಷಣಮಂತ್ರಿ, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಳ ಮತ್ತು ಶಾಸಕರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ಈ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೇ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ನೇಮಿಸಲು, ಈ ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದರ್ಥ, ಗವರ್ನರಾದ ಮಾನ್ಯ ಕುಲಪತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾದ. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಮಾನ್ಯರಾದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವ, ಇತರ ಸಚಿವರ ಮತ್ತು ಶಾಸಕರ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರನ್ನು, ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿತಗಾರರನ್ನು ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಿನೇಟ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಕಂಡ ಕೆಲ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದರೆ ಏನಾದೀತು? ರಾಜ್ಯದ ಈ ಮಾನ್ಯ ಗವರ್ನರರು ಈ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ನಿಷ್ಠುರ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ವಿರೋಧಿಯಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯ ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಬೆಂಬಲ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಗವರ್ನರರ ಹುದ್ದೆಗೆ ಸಂಚಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಇದರರ್ಥವೇನು? ಗವರ್ನರಾಗಿ ಕುಲಪತಿಯಾದವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಲ್ಲ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಷ್ಟೆ.

ಈ ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು? ದೇಶದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ ಮಾಡಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅವರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಅವರೇ ಸರ್ವಶಕ್ತರು, ಅವರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುಗಳು. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಅವನತಿ, ಉಪಕುಲಪತಿ, ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಪರೀಕ್ಷಾ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತನಕ

ತಂತಮ್ಮ

ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು, ಸಿನೇಟ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ, ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಮತ್ತು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಷೆಚ್ಯುಟ, ಆರ್ಡಿಫನಾನ್ಸ್, ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್ ಮತ್ತು ರಲ್ಯುಗಳನ್ನು ಪಾಸುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವು ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ದರ್ಪದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು, ಇವುಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಇವರೇ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕು. ಇವರು ನೀಡಿದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಬೇಕು, ಇವರ Idea ಗಳಿಗೆ ರೂಪುಕೊಡಬೇಕು, ಇವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಹಣಕಾಸಿನ, ಆಡಳಿತದ ಮತ್ತು ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ-ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವರು; ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು, ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿರ್ಣಯವೇ ಕೊನೆಯದು. ಅವರ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ದೂರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ಈ ವಸೂದೆಯನ್ನು ಒಕ್ಕಣಿಸುವ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ವದಂತಿ, ಈ ವಸೂದೆಯನ್ನು ಒಕ್ಕಣಿಸುವ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದದ್ದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ, “ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹ ವಿದ್ಯತೇ” “ಅರಿವ ಗುರು” “ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತಮ್” ಎಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಲು ಪಣತೊಟ್ಟು, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಮೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳೇ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರಿಗೆ ಅಮಿತ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುವಂಥ ವಸೂದೆಯನ್ನು, ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಭಟಿಸದೆ ಇರುವುದು ತುಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ, ಇವರಲ್ಲ who is to bell the cat? ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರಬಹುದೇ? ತಮಗೆ ಅನಿಸಿ ದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಗೆ ಸಂಚಕಾರ ಬಂದೀತು ಎಂದು ಹೆದರಿರಬಹುದೇ? ರಾಜಕಾರಣಿಯಾದ ಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳ ನಿಷ್ಪರ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ತಮಗೆ ಭೂಷಣವಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಬಹುದೇ? ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಾಗಿ ಬದುಕುವದೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿರಬಹುದೇ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ವಸೂದೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಒಕ್ಕಣಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಸೂದೆಯನ್ನು ಒಕ್ಕಣಿಸಿದ ಚಾಣಾಕ್ಷರು ಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರು ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತರು ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿರಬೇಕು, ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತನ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಆಡಳಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ದುರಂತ : ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಸ್ಥಾನದಿಂದಲೇ ಯೋಗ್ಯತೆ ಬಂದು ಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು; ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಸ್ಥಾನ ಸಿಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ, ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರಿಗೆ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತನ, ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಣ ವೇತ್ತನ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಎಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳು ಇದ್ದುದಾದರೆ, ರಾಜ್ಯದ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಕಳಕಳಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದದ್ದೇ ಆದರೆ, ಅವರು ಖಂಡಿತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವರು ಮತ್ತು ಸಹಕರಿಸುವರು. ಆದರೆ ಅವರು ಸತ್ಯಶಃ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಃ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದವರು, ಅವರ ರಾಜಕೀಯದ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವರು-ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸಿನೇಟ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕೀಯದ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಲು ಯತ್ನಿಸುವರು, ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಮೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರಕುವುದು, ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅವರ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳನ್ನು ವಶೀಕರಿಸುವರು, ಉಪಕುಲಪತಿಯವರು ಒತ್ತಡ ಮತ್ತೆ ಒಲವುಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವರು, ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಗುಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ರಾಜಕೀಯದ ಚದುರಂಗ ಆಟ ಆಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು, ಇದರಿಂದ ಈ ಮೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕವರಿಟ್ಟ ಇಳಿಯಬಹುದು. ಯಾಕಂದರೆ ವಶೀಲಿಯಿಂದ ರ್ಯಾಂಕು ಮತ್ತು ಫೆಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಲ ಸರಿಯಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ

ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಆಪ್ತೇಷರು ಮತ್ತು ಜಾತಿಯವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಈ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಅಧಿಕಾರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ, ಈ ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೇ - ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಉತ್ತಮ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನ ತತ್ವಗಳನ್ನೇ ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿಬಿಟ್ಟು ಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುವುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ನೆಲೆಯನ್ನಾಗಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು, ಜ್ಞಾನಾಸಕ್ತರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತರ ಸಮುದಾಯವು ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು, ವಿದ್ಯಾ ಸಂಬಂಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಉಪಕುಲಪತಿಯವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಸೂದೆಯ ಅನ್ವಯ ಆತ್ಮಗೌರವವಿದ್ದ, ತತ್ವನಿಷ್ಠರಾದ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರಾಸಕ್ತಿ ಇದ್ದ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಕುಲಪತಿಯಾಗಲು ಬಯಸರು, ಏನಾದರಾಗಲಿ, ಏನೇ ಮಾಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದರೂ ಬರಲಿ ತಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಕುಲಪತಿಯ ಸ್ಥಾನ ಸಿಗಲಿ, ಸಿಕ್ಕಿದ ಉಪಕುಲಪತಿಯ ಸ್ಥಾನ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಲಿ ಎನ್ನುವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿಬಿಡುವ ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತನೆಂದು ಸೋಗು ಹಾಕುವ ಸತ್ವಶಃ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರವೇ ಕುಲಪತಿಯಾಗಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿಯಾರು, ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾದರೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶವಾಗುವದರ ಬದಲು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ತವರುಮನೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಸಿನೇಟ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಿನೇಟ ಮತ್ತು ಸಿಂಡಿಕೇಟ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನೀತಿಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳು, ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಬಂಧ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಂಗ, ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಾ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾದ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರಂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕೀಯದ ಗುಂಪು ಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಚಲಾಯಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚಿರುವಾಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಈ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಂತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಕಕ್ಷೆಗೆ ಸೇರಿದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಬಲ್ಲವು ಎನ್ನುವುದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಸೆಕ್ಷನ್ 35, 37 ಮತ್ತು 38 ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಿನೇಟ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟ್, ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್ ಮತ್ತು ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್‌ಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡುವವರು ಯಾರು? ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸದಸ್ಯರು, ಸಿನೇಟ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಸದಸ್ಯರು ಎಂಥವರು : (೧) ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಆಜ್ಞೆ ಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು ಹೆದರುವವರು (೨) ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು (೩) ಸಿನೇಟ ಮತ್ತು ಸಿಂಡಿಕೇಟಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಹಂಗು ತೊರೆಯದೆ, ಅವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಅವರಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರು (೪) ನೌಕರ ಶಾಹಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸರಕಾರದ ವರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು (೫) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನೈಜ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಆದರೆ ಇವರು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾಕರರು, ಸಿನೇಟಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಇದ್ದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮೊದಲಿನ ೪ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರದೇ, ಅಂದರೆ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಇವರು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಬೆಂಬಲಿಗರು ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡವರು, ಇಂಥವರಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸಿನೇಟಿಗೆ ಈ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 1965 ರಲ್ಲಿ ರಾಬರ್ಟ್, ಎಲ್, ಗುಡಿನೋ ಅವರು ತಮ್ಮ "The Indian University" ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿನೇಟನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಈ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಿನೇಟಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜ ಎಂದು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: "ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅದರ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಿನೇಟ ನಿಜಕ್ಕೂ

ರಚನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸದು ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸದು, ಪಠ್ಯಗಳ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಕುರಿತು ನಿಜಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳದು, ಅದು ನೇಮಕದ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರವೇಶದ ಇಲ್ಲವೆ ಎಫಿಲಿಯೇಶನ್ನಿನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸದು, ಆಯವ್ಯಯ ಇಲ್ಲವೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಆದಾಯ ಗಳಿಸುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗ ಇಡದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡದು. ("The Senate does not really initiate or determine structural changes in the University or in its bodies, does not really devise the content and expansion of the curriculum, does not really control the standard of appointment or admission or affiliation, does not really supervise the budgetary process or spending and income, does not really make the major change of University Policy", Qouted by Sri S.P. Aiyer in his article on the Governance of Universities, published in the book, Higher Education in India, P.78, Lalavani Publishing House 1967]:

ಸುಧಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸಿನೇಟ್ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು. ಪ್ರೋಫಾನ್ಸಲರರ ಬೆಂಬಲಿಗರೇ ಸಿನೇಟಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ಸಿನೇಟ್ ಹೊರಗಿನ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ತಂದು , ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸದಿರಬಹುದು, ಈ ಪಾಡು ಸಿಂಡಿಕೇಟ ವತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿಗೆ ಸಹ ಬರಬಹುದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮತ್ತು ಎಫಿಲಿಯೇಟೆಡ್ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಇವರ ವರ್ಗಾವರ್ಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕೇತರ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು ವರ್ಗಾವರ್ಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕು, ತನ್ನ ವರ್ಗಾವರ್ಗಿಯನ್ನು ರದ್ದು ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಲ್ಲವೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವರ್ಗ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಂತ್ರಿಗಳ, ಶಾಸಕರ ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ವಶೀಲಿ ಬೇಕು. ಇವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಸೇವಾಶುಲ್ಕ ಅಂದರೆ ಲಂಚ ಕೊಡಬೇಕು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮತ್ತು ಎಫಿಲಿಯೇಟೆಡ್ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೆಲ್ಲ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಇವರ ನೇಮಕ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾ ಆಯೋಗವೇ (Public Service Commission) ಮಾಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿ ಸಹ ಲಂಚಾವತಾರದ ಮಹಿಮೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅನುಭವಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕ ಈ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಾದರೆ, ಅವರ ದಕ್ಷತೆ ಕಾರ್ಯಕುಶಲತೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಆಸಕ್ತಿ-ಇವು ಕುಂದಬಹುದು.

1973 ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಗಜಿಬಿಜಿ ಮತ್ತು ಗೊಂದಲಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು : (೧) ಈ ಮಸೂದೆ ಕುಲಪತಿಯವರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರೋಫಾನ್ಸಲರರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, (೨) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೆಲ್ಲ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರಾಗುವದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವ, ಅವರ ಕೆಲಸ ಅತ್ಯಂತಿಕರ ಎಂದು ಕಂಡಾಗ, ಅವರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಂಗ್ ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕುವ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಯವರಿಗೆ ಇದೆಯೇ ಅಥವಾ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ (೩) ಸೆಕ್ಷನ್ 23 (m) ದ ಪ್ರಕಾರ ಸಿನೇಟ 'a' ದಿಂದ 'g' ವರೆಗಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ಗಳ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಚುನಾಯಿಸಲು ಬಾರದು, ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಈ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡದಿದ್ದರೆ, ಸಿನೇಟ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪ್ರೋಫಾನ್ಸಲರರೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕು. (೪) ಸೆಕ್ಷನ್ 25 (1) ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಿನೇಟ ನೀಡಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಕಾರ್ಯಮಗ್ನವಾಗಬೇಕು. ಸಿನೇಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಫಾನ್ಸಲರರ ಬೆಂಬಲಿಗರೇ ಹೆಚ್ಚು ಇರುವದರಿಂದ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಸಿನೇಟಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದರ್ಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಇದೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು, ಇತರ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪ್ರೋಫಾನ್ಸಲರರೇ ತೀರ್ಪು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರೋಫಾನ್ಸಲರರನ್ನೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವರಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಗರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ. (೫) ಸಿನೇಟಿನಲ್ಲಿ D.P.I, ಪಿ. ಯು. ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಣ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕೃಷಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಯುವಜನ ಸೇವಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಏಕೆ ಇರಬೇಕು? D.P.I. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಇವರಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಾತ್ರ? ಸಿನೇಟಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಇವರು ಯಾವ ಸೂಚನೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ P.U.C. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಡೈರೆಕ್ಟರರು ಇದ್ದಾರೆ. P.U.C. ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಿನೇಟಿನಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಏನು? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಇದೆ, ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚರ್ಚಿಸಲು ಕೃಷಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಕೃಷಿ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೇ ಸೂಕ್ತ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲವೆ? (೬) ತುಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮಾತೆಂದರೆ ಇದು : ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿನಲ್ಲಿ D.P.I. ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿರ್ದೇಶಕರೇ ಇಲ್ಲ.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಯಶಸ್ವಿ ಯಾಗಿದೆ, ಸರ್ಕಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ, ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರ ಅನುಮತಿ ಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಂ ಘೋಷಾನ್ಸಲರರ ಅನುಮತಿಗಾಗಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಬಹುದೇ ವಿನಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ.

ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು : ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪಾಠ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗುವುದು, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಅವರ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ವೀಕೃತ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಂದು, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿ ಸುವ ಮತ್ತು ಅವರು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇರಬೇಕು, ಅವರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಲು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಲು ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ದೊರಕಬೇಕು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಅವರದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೇಕು, ಇದರಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆಗಾಗಿ ತೊಡಗುವವು, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಇಲ್ಲದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಪಾಠ ಹೇಳುವ, ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಸಲ್ಲಿಸುವ -ಅದರ ಈ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸದು, ವಿಚಾರಗಳ ನಿರ್ಬಂಧನ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರದಾಹದ ರಾಜಕೀಯದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸತ್ಯಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು, ಅದರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರದ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಮನೋಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಮ್ಮು ಮತ್ತು ಬಿಮ್ಮುಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶ ಇರದು. ಇದು ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಕೊಠಾರಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗವು (Education Commission, 1964-66) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ: ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವುದು, ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿ, ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಕ್ರಮ, ವ್ಯಾಸಂಗ ವಲಯದ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ -ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಸೀಮಿತ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು : (೧) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಂತರಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ, ಅಂದರೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಎಫಿಲಿಯೇಟೆಡ್ ಕಾಲೇಜುಗಳು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ನಡೆಸುವ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಸ್ನಾತಕ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಇಲಾಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು-ಇವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ.

ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧದ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಸಮಾಜದ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚಿರಬಾರದು, ಶಿಕ್ಷಕರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇಂಥ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೇ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು. ಇವರದೇ ಬಹುಮತ ಇರಕೂಡದು, ಇವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಇಂಥ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಂತರಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ ಇದು ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರ ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿಗೆ ಇರಬೇಕು, ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸದಸ್ಯರು ಸಮಾಜದ ವ್ಯಾಪಕ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು, ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತ ಸದಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ಹೇರಬಾರದು.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಆಡಳಿತ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರಬಾರದು, ಅವು ಆಡಳಿತಗಾರನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬಾರದು. ಅಂದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತವಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಬಾರದು, ಅಥವಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಬಾರದು. ಇದರರ್ಥ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿತ ಅಥವಾ ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಆಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಈ ಆಡಳಿತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ವಿದ್ಯಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು, ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ವರದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. [“It is necessary to ensure that Universities do not become administration or administrator dominated and to keep vigilant in this regard. The dominance, if one is to use that word at all must be of academic element and the principal function of the administration is to serve the academic interests of the University” Report of the education Commission, 1964-66, P.327) ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, 1973 ರ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಡಳಿತದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟು, ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಬಿಡಬಹುದು.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಬಂದರಷ್ಟೇ ಗುರುತಿಸುವ ಮತ್ತು ಮನ್ನಿಸುವ ಪರಿಪಾಟ ಹೋಗಬೇಕು, ಇಂಥ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇತರ ದರ್ಜೆಯ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಬಂದರೂ ಗುರುತಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು, ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಾಠಪಠ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ, ಕುಲಪತಿಗಳು ಪ್ರೊಫೆಸರರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೊಫೆಸರರು ತಮ್ಮ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವ ಅವರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವವರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮನ್ನಿಸುವುದೆಂದರೆ ಮೇಲಿನ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದು, ಹೀಗಾದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಶಿಥಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 1973 ರ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಆಸ್ಪದವೂ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಅಧೀನ.

ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇಲಾಖೆಗಳು ವಂಖ್ಯಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಲಾಖೆಗೆ ಅದರದೇ ಆದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನ ಮಂಡಳಿ ಇರಬೇಕು, ಅದಕ್ಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಬೇಕು, ಇಲಾಖೆಯ ಇತರ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಶಿಕ್ಷಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಬೇಕು. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂಡಳಿ ಎರಡು ಸಲ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ

ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು, ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು, ಈ ಕುರಿತು ಠರಾವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಅವುಗಳನ್ನು ಫೆಕಲ್ಟಿ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು.

ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವದು ಸಹ ಅಗತ್ಯ.

“ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದ್ದ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು, ಆಗ ಇಂಥ ಕಾಲೇಜು, ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು, ಅದರ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಧವಿಧ ಪಾಠ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು, ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಇಂಥ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಡಿಗ್ರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದಿಷ್ಟೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕೆಲಸ, ಆದರೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗದು, ಅದನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಕಾಲೇಜು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕಾಗುವದು ಮತ್ತು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು. ಕಾಲೇಜಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡರೆ, ಕಾಲೇಜಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತನಿಖೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಈ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಬೇಕಾದ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಾವು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಯೋಜನೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಐವತ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವದು ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.” (Report of the Education Commission, 1964-66 : page 286)

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಧನಸಹಾಯ ಆಯೋಗವು (UGC) ಈಗಾಗಲೇ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಅವುಗಳ ಅರ್ಹ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸೂಕ್ತಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತೋಲೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದೆ, (1-10-1973) “ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಐವನೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಶೇಕಡ ಕನಿಷ್ಠ ಐದರಷ್ಟು ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು.” (Report of the 36th Session of the Central Advisory Board on Education : September 1972), “ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗುವದು ಒಂದು ಮಾದರಿ ಗಾತ್ರದ ಎಫಿಲಿಯೇಟೆಡ್ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ ನಂತರ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ನೀಡುವದು ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕ.” (Prof, Nural Hassan, The Union Minister for Education, at the Convocation of the Agra University, 9th January, 1973.)

(9) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ : ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಇರುವದಿಲ್ಲ, ಅನೇಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಅಗತ್ಯ. ಇವು UGC ಮತ್ತು IUB (Inter University Board-ಆಂತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಬೋರ್ಡು) ಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಅಗತ್ಯ. ಒಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. UGC ಮತ್ತು IUB ಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಇಡೀ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು.

(೨) ಬಾಹ್ಯ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಆಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ : ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನವಕುಲಕೋಟಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೇವೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಈ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ವಿವರಿಸಬೇಕು, ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ನಿಪುಣ ಶ್ರಮಸಂಪತ್ತು ಬೇಕು, ಧೀಮಂತ ಸಂಶೋಧಕರುಬೇಕು. ಇವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ಣಯಗಳೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗಷ್ಟೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಆಗದು, ಅದರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತರಲ್ಲದವರು (Non-academic persons) ಸಹಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅಂದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ

ಆಂಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಂದರೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು, ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ ಗಿರಿಜನ, ಹರಿಜನ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಪ್ರವೇಶಗಳನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಈ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಶೋಧಕರನ್ನು, ವೈದ್ಯರನ್ನು, ವಕೀಲರನ್ನು, ಕೃಷಿ ಪದವೀಧರರನ್ನು, ಎಂಜಿನಿಯರರನ್ನು, ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತರನ್ನು, ಕಲಾವಿಜ್ಞಾನ ಪದವೀಧರರನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾದರೂ, ಇಂಥವರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಪೂರೈಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವದರ ಕುರಿತು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ವಾಂತತ್ಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಹದಗೆಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ಅದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಾರದು, ಇಂಥವರ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅದು ನಿರತವಾಗದು. ಕೆಲ ಸಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧಕರ ನೇಮಕದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ತಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದ ಕೆಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇವು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ, ಇದು ಸಲ್ಲದು.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳನ್ನು ಕಾನೂನಿಗನ್ವಯ ಸ್ಥಾಪಿಸುವದರಿಂದ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಕಾನೂನಿನ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಹತೋಟಿ ಇದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಹಕ್ಕುಬೇಕು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಬೇಡ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಬೇಕು ಹತೋಟಿ ಬೇಡ ಎನ್ನುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ನಮಗೆ ಎಫಿಲಿಯೇಟೆಡ್ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ತಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಎಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರನ್ನು ಮೆನೇಜ್ ಮೆಂಟುಗಳು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ತಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವ, ಪಾಠ ಹೇಳುವಂಥ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸದೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡದೆ ಅವರನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಮೆನೇಜ್‌ಮೆಂಟುಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಆರೋಪದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಅನೇಕ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಫೆಸರರನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಎಂದು ಆ ಇಲಾಖೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸರ್ಕಾರ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ನೀಡದೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರ ಹತೋಟಿ ವೇರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಪ್ರೊಫೆಸರರು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ, ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು ಪಾಲನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಹೇರುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ, ಆದರೆ ಈ ಹತೋಟಿ

ಪೊಳಾನ್ನಲರರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕುವದರಿಂದ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ರೀಡರರು, ಪ್ರೊಫೆಸರರು, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು-ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಹಕ್ಕು, ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ನೀಡಿ, ಇವರೆಲ್ಲ ತಂತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂಥ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಾರಿ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರದು, ಆದರೆ ಪ್ರಸತ 1973 ರ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ.

“ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವಂಥದ್ದು, ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಮಗ್ನವಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಬೌದ್ಧಿಕ ಐಕ್ಯವನ್ನು (Intellectual Integrity) ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇವೇ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭಗಳು, ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಬಲವಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಧನಸಹಾಯ ಆಯೋಗ (UGC), ಅಂತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಂಡಳಿ (IUB) ಮತ್ತು ಧೀಮಂತರು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ದೈವದತ್ತವಾದುದು ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದು ಎಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ತಿಳಿಯಕೂಡದು, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಅವು ಗಳಿಸ ಬೇಕು ಮತ್ತು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕಿದೆ, ಅವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಮತ್ತು ಸಲ್ಲದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಾರದು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಐಕ್ಯತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ, ಅವು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವು ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.” (Report of the Education Commission, 1964-66, Page 331), ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಸಲ್ಲದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ, ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನೇ ಮರೆತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆ, ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಇಂಥ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವುಗಳ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ತನಕ ಎಲ್ಲ ಆಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುವದು. ಅಂದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೇ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗುವದು. ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಮೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಅಗೌರವ ತರುವಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 1973 ರ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿ ಪಾಸು ಮಾಡಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವದು ಖಂಡನೀಯ ಮತ್ತು ಖೇದಕರ.

೪

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತಜ್ಞ ಸಮಿತಿಗಳ ಮತ್ತು ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗವು (The Education Commission 1964-66) ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ: ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರಭಾರವನ್ನು ಮಾರಾಲಭೂತವಾಗಿ ಲಾಭದಾಸೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಆಧಾರದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನಗಳು ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತ ಇಲಾಖೆಗಳು, ಪೌರಸಭೆ, ನಗರಸಭೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸೈನ್ಯಾಡಳಿತ-ಇವು ನಡೆಸಬಾರದು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಶೇಷ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ಪೂರೈಸದೆ ಇದ್ದದ್ದು ನಮ್ಮ ದುರ್ದೈವ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾರಕ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಆಡಳಿತಪ್ರಬಲವಾಗಿರಬಾರದು ಅಥವಾ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದು, ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಈ

ಪ್ರಬಲ ಆಡಳಿತದ ಉಪಯೋಗವಾಗಬೇಕಷ್ಟೆ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರವೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಕಾರಭಾರ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.

ಉಪಕುಲಪತಿಯವರನ್ನು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರು ಅಖಿಲಭಾರತ ಖ್ಯಾತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಎರಡನೇ ಅವಧಿಗೆ ಮತ್ತೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಬಹುದು, ಅವರ ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು 65 ಇರಬೇಕು, ಅನೇಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಲು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತ ಪ್ರಮುಖನಾಗಲು (Academic Head) ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಉಪಕುಲಪತಿಯವರಿಗೆ ನೀಡುವುದು ತುಂಬ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ. ಆಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಯುಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ: (೧) ಬಾಹ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾ ಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (೨) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಮುದಾಯವು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಂತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಂಡಳಿ (IUB)ಯು 1966 ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕತ್ತೊಂದನೇ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ: ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡದ್ದು ಅಂತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಂಡಳಿಗೆ ತುಂಬ ದುಃಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ, ರಾಜಕೀಯ ಷರ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿ ಸುವುದು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಷರ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರಭಾರ ನಡೆಸುವುದು IUB ಗೆ ಖೇದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಇದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರವು. ಇದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನೇ ಬದಲಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಪಂಚದ ಮಹತ್ವ ಕುಂದುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದ,

ಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತರಾದ ಡಾ ಸಿ ಪಿ, ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್, ಡಾ. ಎ. ಎಲ್. ಮೊದಲಿಯಾರ್, ಡಾ. ಸಿ ಡಿ, ದೇಶಮುಖ್, ಡಾ. ಕೆ, ಎಲ್, ಶ್ರೀ ಮಾಲಿ ಮತ್ತು ಡಾ, ಮಲ್ಲಿಕ್ ಇವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಸಮಿತಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ : ಸಮುದಾಯದ ಬೌದ್ಧಿಕ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಹೊರಗಿನ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಮಣಿಯದೆ, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತನವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ದೇಶದ ಮುನ್ನಡೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಸೂಕ್ತ ಕಾರಭಾರ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶದ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ ಪೂರೈಸುವುದು ಮತ್ತು ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಸಮಿತಿಯು ಕೆಳಗಿನ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ:

(೧) ರಾಜಸ್ಥಾನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಂದರ್ಶಕರಾಗಿರಬೇಕು.

(೨) ಅಗತ್ಯ ಎಂದೆನಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯುವ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಗವರ್ನರರೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಛಾನ್ಸಲರರಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವೇ.

(ಅ) ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳು ಅಂದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಸೆಂಬ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರದ ಲೋಕಸಭೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ, ಆದರೆ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಕಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಅವುಗಳ ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳು ದೂರ ಇರಬೇಕು.

(ಆ) ಯಾವ ಮಂತ್ರಿಯೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರ ಕೂಡದು.

(ಇ) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರವೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾಯ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವುದು ದುರದೃಷ್ಟಕರ, ಇಂಥ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಇಂಥ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿಂದ ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕು, ಇಂಥ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತವೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಂಥ ಅರ್ಹತೆ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ, ಇಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವೇ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ.

(ಉ) ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ಸೇವಾನಿಯಮ ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಮರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉಪಕುಲಪತಿಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

(ಊ) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಂಗ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

(ಋ) ಹಣಕಾಸಿನ ಆಯೋಗವು (Finance Commission) ಪ್ರತಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿ ಗೊಮ್ಮೆ ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣಕಾಸು ನೀಡುವುದು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣ ನೀಡುವುದು ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಣಕಾಸಿನ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಹಾಳಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದೀತು,

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ 1973 ರ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು, ಈ ಸಮಿತಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ವರದಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಸಿನೇಟ ಸಮ್ಮತಿ ನೀಡಿವೆ, ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿ ಮಾಡಿದ ಶಿಫಾರಸು ಮತ್ತು ಸೂಚಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ:

(೧) ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕಲು ಅಂತರ-ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕೌನ್ಸಿಲನ್ನು (Inter University Council) ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು, (೨) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಟರನನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು, (೩) ಎಫಿಲಿಯೇಟೆಡ್ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ರೆಕ್ಟರನನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು, (೪) ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು (ಅಂದರೆ ಸ್ಟೆಚ್ಯೂಟ, ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್ ಮತ್ತು ರೆಗ್ಯುಲೇಷನ್ಗಳು ನಮೂದಿಸಿದ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು) ರೆಕ್ಟರಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು, (೫) ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇಲೆ ರೆಕ್ಟರನ ನೇಮಕ ಮಾಡಬಹುದು.

(೬) ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರಿಗೆ 1973 ರ ವಸದ ನೀಡಿದ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ನೀಡಕೂಡದು, ಈ ಅಧಿಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ಫಾನ್ಸಲರಿಗೆ ಇರಬೇಕು (೭) ಸಿಂಡಿಕೇಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಾಪಕ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಇರಬೇಕು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ ಒಟ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇಷ್ಟು : (೧) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಅಗತ್ಯ' (೨) ಅದು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರಬೇಕು, (೩) ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಯಾವದೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಇಲ್ಲವೆ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಬಾರದು. (೪) ಶಾಸನಸಭೆಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಶಾಸನಸಭೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಣಯದಂತೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ವರ್ತಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಬಾರದು, (೫) ಯಾವ ಮಂತ್ರಿಯೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಯಾವದೇ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು, (೬) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತರ ಸಮುದಾಯವು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕು. (೭) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಒಂದೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರ ಬಾರದು. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಬೇಕು. (೮) ಉಪಕುಲಪತಿಯವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರಗಳು ಬೇಕು, (೯) ಸಿನೇಟಿಗಿಂತ ಸಿಂಡಿಕೇಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

೫

ಈಗ ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ : ಈ ಮಸೂದೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯದ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ; ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರನ್ನೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸರ್ವಶಕ್ತ ನಿರಂಕುಶ ವರಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಆಗಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ವದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರಲ್ಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ, 1973 ರ ಮಸೂದೆ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲ ಗಳೆದಿದೆ; ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಗಜಿಬಿಜಿ ಮತ್ತು ಗೊಂದಲಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಒಕ್ಕಣಿಸಲು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು, ಹೊಸ ಸಮಿತಿ ಒಕ್ಕಣಿಸುವ ಹೊಸ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ:

(೧) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಫಾನ್ಸಲರ ಮತ್ತು ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಪಾತ್ರಮಹತ್ವ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ಫಾನ್ಸಲರರು ಕೇವಲ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರು ನುರಿತ ರಾಜಕಾರಣಿ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಫಾನ್ಸಲರ ಮತ್ತು ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗದು. ಇವರು ಸರ್ವೋನ್ನತ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಮಾರಕವೇ ಹೆಚ್ಚು, ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಫಾನ್ಸಲರ ಮತ್ತು ಪ್ರೊಫಾನ್ಸಲರರ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ರಾಜ್ಯದ ಗವರ್ನರಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕೀಯದ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿ ಉಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವದು, ಇದರಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು, ರಾಜ ಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಯಾವ ಅವಕಾಶವೂ ಸಿಗದು. (೨) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಗುಪ್ತ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಚುನಾಯಿಸಬೇಕು, ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರ ವಲಯಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸೇರಿವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು. ಉಪಕುಲಪತಿಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವವರು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತ, ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿರಬೇಕು, ಇಂಥವರ ವಯಸ್ಸು ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರಬಾರದು, ಆರಿಸಿ ಬಂದ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಇರಬೇಕು, ಇವರು ತಮ್ಮ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕು, ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇವರಿಗೆ ಇರಬೇಕು, ಸರ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಇವರು

ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಥ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಸಕರ, ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತರಲ್ಲದವರ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು, ಇಂಥವರು ಮತ್ತೆ ಎರಡನೇ ಕಾಲಾವಧಿಗಾಗಿ ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ನೆಲೆಯಾಗಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಕುಲಪತಿಯವರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು.

(ಎ) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸಿನೇಟ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 60 ರಷ್ಟು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಇರಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 60 ರಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೇ ಇರಬೇಕು, ಶಿಕ್ಷಕರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಚುನಾಯಿಸಬೇಕು, ಉಳಿದ ಶೇಕಡ 40 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಪಾಲಕರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಹತ್ತರಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಶೇಕಡ 20 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಜೀವನದ ಇನ್ನಿತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಆರಿಸಬೇಕು, ಶಿಕ್ಷಕರ ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಗಳೇ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸೈಚ್ಯುಟಿ, ಆರ್ಡಿನಾನ್ಸ್ , ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್ಸ್ ಮತ್ತು ರೂಲ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಪಾಸು ಮಾಡಬೇಕು.

(ಆ) ಉಪಕುಲಪತಿಯವರ ಶಿಫಾರಸನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಾ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ I.A.S, ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಿಂಡಿಕೇಟ ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು.

(ಇ) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತೊಡಗುವವರೆಂದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಯಾರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಬೇಕು, ಯಾರು ಪಾಠ ಹೇಳಬೇಕು, ಏನು ಪಾಠ ಹೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ತಾವು ಪಾಠ ಹೇಳಬೇಕಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಆಯ್ಕೆ ಕೇವಲ ಅಂಕವಾದದ (MARKSISM) ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಇರಬಾರದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಂತಃಸ್ಥ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಇದಕ್ಕೆ ಅಭಿರುಚಿ ಪರೀಕ್ಷೆ (Aptitude Test) ಅಗತ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯ ಕುರಿತು ನಿಯಮಾವಳಿಯೊಂದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ತಯಾರಿಸಬೇಕು, ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕ ಮಾಡುವಾಗ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಭದ್ರತೆ ನೀಡುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕನ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ, ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳು, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಸಿದ್ಧಿ, ಸಾಧನೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗಾದರೆ 'ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲದವರು ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವರು' ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಶಿಕ್ಷಕನಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಯಾವ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶಿಕ್ಷಕನ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ನೇಮಕ ಹೊಂದುವುದು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆ ನೀಡುವಾಗ ಜಾತಿ, ಪಂಥ, ಧರ್ಮ, ಮತ, ಪಂಗಡ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು, ಪಾಠ ಪಟ್ಟಿಯ ಆಧುನೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಬೇಕು, ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಶೋಧನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು, ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರು ಸಮರ್ಥ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗದೆ ಇರಬಹುದು, ಸಮರ್ಥ ಶಿಕ್ಷಕರಾದವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಪಂಡಿತರಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮರ್ಥ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಮಗೆ ಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸತ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳಿದ ಪಾಠ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು, ಅವರಿಗೆ ಅದು ಮನದಟ್ಟಾಗ ಬೇಕು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳಿದ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕು, ಅಭಿರುಚಿ ಹೆಚ್ಚಬೇಕು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಂತಃಸತ್ವ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳುವ ಪಾಠಗಳು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಾರಿಯಾಗಬೇಕು, ಇದು ಶಿಕ್ಷಕವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾದರೆ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆ ಎರಡೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇದು ತುಂಬ ಆಗತ್ಯ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಶೇಕಡ 70 ರಷ್ಟು ಇರಬೇಕು ಎಂದದ್ದು.

(೬) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ನಾತಕ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು-ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಶಾರೀರಿಕ, ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ, ಬೌದ್ಧಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಿಸ್ತು ಪಾಲನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೇ ಆಯ್ಕೆ ಯಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘಗಳು (Students Union) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ನಡೆಸುವ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ, ಇತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಎಫಿಲಿಯೇಟೆಡ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘಗಳ ಫೆಡರೇಶನ್ ಇರಬೇಕು, ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ, ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಶಾರೀರಿಕ, ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ, ಬೌದ್ಧಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಿಸ್ತುಪಾಲನೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರಕುವುದು, ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಲೇಜಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಮತ್ತು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಶಿಸ್ತುಪಾಲನೆಯ ಹುಸಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗೊಂದಲ, ಗಲಾಟೆ, ಗಲಭೆ ಮತ್ತು ಮುಷ್ಕರಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದ ಸಿಗದು, ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿರುದ್ಧ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟುವ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟುವ, ಒಡಕು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸು (Divide and Rule) ಎನ್ನುವ ನೀತಿಯನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಬಯಸುವ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗೆ ಯಾವ ಅವಕಾಶ ಸಿಗದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘಗಳ ಫೆಡರೇಶನ್‌ಗಳು ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ, ಅವು ತಮಗಾಗಿಯೇ ಇವೆ ಎಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಚದುರಂಗದಾಟಕ್ಕೆ ದಾಳಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಪ್ಪುವುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಶಿಸ್ತಿನ ಶಿಪಾಯಿಗಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದರೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ

(೭) ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದಂತೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಅಂತರ-ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಇರಬೇಕು.

(೮) UGC, IUB ಮತ್ತು IUC ಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧಿಕಾರ ಕಕ್ಷೆಗೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಲ ಸಂದರ್ಶನ ನೀಡಬೇಕು, ಇದು IUCಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಇವು ಆಗಾಗ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಇವು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಇರುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು.

(೯) ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ, ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನೈಜವಾದ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು,

(೧೦) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದಾದರೆ, ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಗವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ, ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಬೇಕಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

(೧೧) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಗೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಶಿಕ್ಷಕರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೇ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ

ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಬೇಕು, ಈ ಸಮಿತಿ ನೀಡಿದ ತೀರ್ಪು ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ನೀಡಿಲ್ಲ ಎಂದಾದರೆ, ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ದೂರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಸ್ವತಂತ್ರರು.

(೧೨) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧಿಕಾರ ವಲಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಶಾಸನಸಭೆಗಳು ಚರ್ಚಿಸಿ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಈ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸುವ ಅಥವಾ ಸಮ್ಮತಿಸದೆ ಇರುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಿಂಡಿ ಕೇಟಿಗೆ ಇರಬೇಕು.

ಈ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಇದು : ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ನೀತಿ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕು, ಎಂದು, ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಆಗತ್ಯ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ : ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಅಂಗಗಳಾದ ಸಿನೇಟ, ಸಿಂಡಿಕೇಟ ಮತ್ತು ಎಕೆಡೆಮಿಕ್ ಕೌನ್ಸಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸದಸ್ಯರು ಎಂಥವರಿರಬೇಕು? ಅವರು ಸಂಭಾವಿತರು, ತತ್ಪರಿಷ್ಕರರು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವಂಥವರು, ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತರು, ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನಾಸಕ್ತರು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪಣತೊಟ್ಟವರು-ಇರಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರವೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗವು ಹೇಳಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು, ಆ ಉದ್ದೇಶಗಳು :

(೧) ಹೊಸ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸುವುದು, ಎಲ್ಲ ಮೈಥಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜ್ಞಾನ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು, ಹೊಸ ಹೊಸ ಅಗತ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಶೋಧನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

(೨) ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಯವಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಃಸ್ಥವಾಗಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಾರಿ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಅಂದರೆ ಯುವಕರ ದೈಹಿಕ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು; ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು; ಸೂಕ್ತವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದು; ನೈತಿಕ, ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

(೩) ಕೃಷಿ, ಕಲೆ, ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತಾಂತ್ರಿಕವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಧವಿಧ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದ ಸಮರ್ಥ ಮತ್ತು ಸಶಕ್ತ ಯುವಕ ಮತ್ತು ಯುವತಿಯರನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸುವುದು.

(೪) ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ದೊರಕಿಸಲು ಪರಿಶ್ರಮಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರದ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂತರಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದು.

(೫) ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬದುಕನ್ನು (good life) ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ವಂಡಲಕವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸುವುದು.

(Report of the Education Commission, 1964-66, Page 275)

ಕದಡಿದ ನೀರು: ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗ

ವಿಮಲ ರಾಮರಾವ್

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾರು ಬಗೆಯ ನಾಟಕಗಳ ಉತ್ತಮ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಆಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿಡಿಸಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ No Exit ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ “ಕದಡಿದ ನೀರು”, “ಕದಡಿದ ನೀರು’ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರು ಪ್ರಜಾಮತದ ಧಾರಾವಾಹಿ ಕಥೆಗಳ ಜ್ಞಾಪಕ ತರಿಸುವಂತಿತ್ತು, ನಾನು ನಾಟಕ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳುಕುತ್ತಲೇ-ಗೋಳೋ ಎಂದು ಅಳುವ ಹೆಂಗಸರು, ರಂಜಾಟ ಮಾಡುವ ಆಧುನಿಕ ತರುಣರು-ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ, ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕದ ಅನುಭವ ನವುರಾಗಿ, ರಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು, ಯಾವ ಬಗೆಯ ವಿಪರೀತ ವಿಚಿತ್ರವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕಗ್ಗಂಟುಗಳಿಲ್ಲದ ಕತೆ, ಸಹಜವಾದ ಪಾತ್ರ ಪೋಷಣೆ, ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ನಿಲುಕುವಂತಹ ಪ್ರಪಂಚ ವತ್ತು ಅದರ ಕಾಳಜಿಗಳು, ಕತೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದ ಒಂದು ಚಿತ್ರ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಭೂಮಿಕಾಣಿ, ಮನೆಮಾರಿನ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಾದ ಒಂದು ಜೀವನದ ಬಗೆಗೆ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಕತೆ, ಈ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯ ಗಾಳಿ ಸವರಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಮಾತ್ರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಚಳುವಳಿಯ ಬಿಸಿ ತಾಗದಿದ್ದರೂ ಶಿವಪ್ಪನ ಸಂಸಾರ ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ, ಆದರೆ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವಪ್ಪ ತನ್ನ ಜೀವನವಷ್ಟನ್ನೇ ಅಲ್ಲ ಮುಡಿಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದು, ತನ್ನ ವಂಶದ ಕುಡಿ ಮಗ ಶಂಕರನನ್ನೂ ಕೂಡ. ಓದಿ ಬರೆದು ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿ ಸೇರಿದ ಶಂಕರ ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ನಂತರ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದ ನಾವೆಯಂತೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ, ಕುದಿಯುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ರಕ್ತ, ಆಳವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಕಲೆ ಇವು ನೇಗಿಲ ಹಿಂದೆ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಸಾಗಲಾರವು. ಅನ್ಯಾಯ ಅಧರ್ಮ ಅವನ ತಲೆ ತಿನ್ನುತ್ತವೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡ ತಂದೆ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿದ್ದರೂ ಆಡುವ ಸಮಾಧಾನ, ಶಾಂತಿ, ತಾಳ್ಮೆಯ ಮಾತು ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿವಪ್ಪ ತಮ್ಮನಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಲ ಆ ತಮ್ಮ ತೀರಿಸದೆ ಮನೆ ತೋಟ ಸಾಲಿಗನ ಪಾಲಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ, ಮನೆ ತೋಟಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಆಸೆಗೆ, ತಾನೆಂದರೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡುವ ಶೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪುತಾಳೆ, ಶಿವಪ್ಪನ ಮುದ್ದುಮಗಳು ಮಲ್ಲಿ. ಮಗಳ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿದು ಅವಳಿಂದ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ಹೊರಡಿಸಿ, ಮಗಳ ಬಾಳು ಮುರಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸದೆ ಆಸ್ತಿಯ ಕೈ ಬಿಡಲು ಶಿವಪ್ಪ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ಗೊಳಪ್ಪಗೌಡನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಸ್ತಿ ಮುಟ್ಟುಗೋಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಖಳನಾಯಕ ನೆನ್ನಬಹುದಾದ ಗೊಳಪ್ಪಗೌಡ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಮಲ್ಲಿಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮಲ್ಲಿಯ ಅಣ್ಣ ಶಂಕರ, ತಂದೆಯ ಅಹಿಂಸಾವಾದದಲ್ಲಿ ಹುರುಳುಕಾಣದವನು, ಗೊಳಪ್ಪನನ್ನು ಖೂನಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. Raskolnikov ನಂತೆ ಶಂಕರನ ತರ್ಕ-ಗೌಡನ ಸಾವಿನಿಂದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಹೊರತು ನಷ್ಟವಾಗಲೀ, ಪಾಪವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ ಎಂದು. ಕೊಲೆಯ ಗುಮಾನಿ ಗೊಳಪ್ಪನ ಹೆಣ ವರಗಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಎದೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೇಡಿ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಅವನು ಜೈಲಿಗೆ ನಡೆದ.

ಶೆಟ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಶಿವಪ್ಪ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಕೊಲೆಗಾರ ಮುಂದೆ ಬಂದ ಹೊತೂ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಬಿಡುಗಡೆ ಆಗದು, ಅಂಥ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಂಕರನ ಅಭಿಮಾನ ಹೆಡೆಯದ್ದು ನಿಂತು ಶಂಕರ ತಾನೇ ಖನಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ, ಬಿಸಿ ರಕ್ತದ ಮಗ ಹುಚ್ಚು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ತಂದೆ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಧಾವಿಸಿದವನು ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ, ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಮನೆ ನಾಯಿ ಕಾಳ್ಯಾ ಜನರ ಕಲ್ಲಿನೇಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಹೋದ ಶಿವಪ್ಪ ತಾನೇ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದ.

ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸುಖದ ಬೆಳಕು ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ನಿರಾಶೆಯ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲನ್ನು ತೇಲಿಸಿತ್ತು- ಮಲ್ಲಿ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ಒಪ್ಪಿದಾಗ.

ಅದಲ್ಲದೆ, ನಾಟಕದ ಚಲನೆಯಲ್ಲೂ ನಿರಾಶೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಟದ ಭಾರ ಹೊರಲಾರದೆ ತುಯ್ಯಂತೆ, ಕತೆಯಲ್ಲಿನ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಅವ್ಯಕ್ತ ದುಃಖದ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಾದವರು-ಶಿವಪ್ಪ, ಪಾರ್ವತಿ, ಶಂಕರ, ಮಲ್ಲಿ, ಹುಚ್ಚ ರಾಚಪ್ಪ, ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಗುರುಸಿದ್ಧಪ್ಪನವರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ತರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರಾಗಲೇ ಹೊರಟುಹೋಗಿದಾರೆ, ಈ ಅಶುಭ ಸೂಚನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಅವರು ಬಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಾವಣಿಯ ಕಂಬ ಬಡಿದ ಶಬ್ದ Cherry Orchard ನಲ್ಲಿನ ಕೊಡಲಿ ಸದ್ದಿನಂತೆ ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಪ್ಪನ ಸಂಸಾರದ ಕಂಭ ಕೊನೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಮಣ್ಣಾದಂತೆಯೇ. ಬದುಕಿ ಬಾಳುವ ಮಗಳ ಮಾನಭಂಗ, ಮನೆ ತೋಟ ಪರರ ಪಾಲು, ಶಿವಪ್ಪನ ಸಾವು, ಶಂಕರನ ಫಾಸಿಶಿಕ್ಷೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ವಿಕ್ರಾಂತ ನಾಟಕದ ಭಾವೋದ್ವೇಗದ ಆಚರಣೆಯ ವಸ್ತುಗಳು, ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಗತಿ ನಿದಾನವಾದರೂ ಭಾವುಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ಇದೂ ಇನ್ನೊಂದು ಗೋಳಿನ ಕತೆ” ಎನ್ನಿಸದಂತೆ, ಏರಿ ಬರುವ ವಿಪತ್ತಿನ ಮುಂದೆ ಪಾತ್ರಗಳ ಮಿಣುಕು ಆಶಾವಾದ, unheroic endurance, ತಾನು ಮೂಲೆ ಗುಂಪಾದರೂ ತನ್ನ ಮಗಳ ಬಾಳಿನ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಲಾರದ ಶಿವಪ್ಪ, ತನ್ನ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚಿಪ್ಪಿನಿಂದ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹೊರ ಬಂದು ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮೆರೆಯುವ ಶೆಟ್ಟಿ, ತಾನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೆಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಅವನು ಜೈಲಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಮಲ್ಲಿ, ತಂದೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಉದಾತ್ತತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧಿಯ ತರ್ಕದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಲಾರದ ಶಂಕರ, ಎಲ್ಲರೂ ನಿಜವಾದ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಮನುಷ್ಯರು.

ನಾಟಕದ ಕ್ರಿಯೆಗೆಲ್ಲಾ ಪೂರಕವಾಗಿ, ಕಾರ್ಗತ್ತಲನ್ನು ಸೀಳಿ ಬರುವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ, ಯಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲೆಗಳಿಗೂ ಒಳಪಡದ, ಒಳಗಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ಹಗಲು ಗನಸು ಕಾಣುವ ಹುಚ್ಚ ರಾಚಪ್ಪನ ಮಾತುಗಳು, ಅವನ ಕೊಳಲಿನ ಇಂಚರಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದ ಮೂಕ ಸಂಕಟದ ಕರೆಯಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾಚಪ್ಪನ ಮಾತುಗಳು ಕೆಸಾಂಡ್ರಳ ಒಳಗಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ನರ್ತಿಸಿದ ಉರಿಯಂತೆ ಬರೇ ಘೋರದ, ಭೀಭತ್ಯದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ಅವನನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಮಾಡುವ ಪಾರ್ವತಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ವಿಫಲ.

ಉಳಿಡುವ ನಾಯಿ, ಕವಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ ವಿಪತ್ತು, ಕಡೇ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಘಟ ಉಳಿಸುವ ಕಾಗದದ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆ, ಮಾನಹಾನಿ, ಸೇಡು, ಕೊಲೆ, ಫಾಸಿಯ ಕರಿನೆರಳು, ಅನ್ಯಾಯದ ಸಾವು ಇವೆಲ್ಲಾ ballad ಕಾವ್ಯದ ಮಾರ್ದನಿಗಳು, ಈ ನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಆಯಾಮಗಳು A E Housman ನ Shropshire Lad ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂತಿದ್ದವು, ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ballad ಪರಂಪರೆಯ ಎಲ್ಲಾ ರೂಪರೇಷೆಗಳೂ ಇವೆ. ಹರೆಯದ ಹುಡುಗಿ, ಹುಡುಗ, ಅಚ್ಚೆಯ ತಾಯಿತಂದೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಚಿರುವ ಸಾಲದ ಕರೀನೆರಳು, ಖಳನಾಯಕನ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಜೈಲು, ಫಾಸಿಗಳ ದಿಗಿಲು ಇವೆಲ್ಲಾ border ballads ಮತ್ತು Hardyಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ, ಕತೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದರ ಕಾಲ ಕೂಡ Hardyಯ ಕಾಲದಂತೆ- ಒಬ್ಬ ಹುಚ್ಚ ಕೂಡ ಸಮಾಜದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಸರಾಗವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ.

ನೆನಪುಗಳು, ಮಾರ್ದನಿ ಮುಂತಾಗಿ ಅರೆಬರೆ ಮೆಲಕು ಹಾಕುವಂತಹ ಮನಸ್ಸಿನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬೆಳಕಿನ ಸಂಯೋಜನೆ ಬಹಳ ಆಪ್ತಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಇದ್ದ ಬೆಳಕು ರಾತ್ರಿಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಂತಿತ್ತು, ಕತ್ತಲಿನ ದಾಪುಗಾಲಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾದಂತೆ. ನಾಟಕದ ಕೆಲವಾರು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹಾಡಾಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿನ impression ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ್ದು, ಒಂದು ದಿನದ ಅಥವಾ ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ಅಲ್ಲ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಮಹಾಪರ್ಯಾಯದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ, ಉಬ್ಬರ ಇಳಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ದಿನಗಳ ಬಳಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಆತಂಕ-ಲಕ್ಷ ಜನ ಒಂದಾಗಿ ನಡೆದ ಹಾದಿ ಸವೆದು, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ತಮ್ಮ ದಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಮಯ. ಶಿವಪ್ಪ ಮತ್ತು ಶಂಕರ ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಹ, ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಕಟವಾದ ನಾಟಕದಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು, ಪ್ರದರ್ಶನವೇ ಉತ್ತಮ ದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮರಣಾಂತಿಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ನಿರ್ದೇಶಕರ ಸದಭಿರುಚಿಯ ಗುರುತು.

ಭಾರತೀಯತೆ

ಭಾರತೀಯತೆ

ಯು ಆರ್ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

ಸಂದರ್ಭ: ಸೆಮಿನಾರ್ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ, ಅದೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ವಿಚಾರದ ಮಂಥನ: ಯಾಕೆ ನಮಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಚಾರವೇ ಮಾದರಿಯಾಗಿರಬೇಕು? ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಭಾರತೀಯವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಲಾರೆವೆ? ಬರೆಯಲಾರೆವೆ? ಆಗ್ಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾದ ನಾವು ಅನುಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಏನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರೆವೆ? ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶದ ನಾವು ಕೀಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆ?

ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದವರ ನಡುವೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರ್ಚೆಗೆ ನಾವು ಎಳೆದು ತರುತ್ತಿದ್ದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದುವು. ಎಲಿಯಟ್, ಪೌಂಡರ ಬದಲಾಗಿ ಕಮೂ, ಕಾವ್ಯ, ಲುಕಾಚ್ಸ್‌ನ ನಮ್ಮ ವಾದ ಮಂಡನೆಗೆ ದ್ರವ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದರು. ನಾವು ಅನನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾದರಿ ಐರೋಪ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನುಂಗಿ ಮೀರಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ರಷ್ಯನ್ ದಾಸ್ತೊವ್‌ಸ್ಕಿ ಮತ್ತು ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್, ಮರಾರಿ, ಕನ್ನಡ, ಹಿಂಡಿ ಬಂಗಾಳಿ ಲೇಖಕರಿದ್ದ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಲಾವಿದ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ವಾದ ಮಾಡಿದರು.

ಅವರು ಏನು ಹೇಳಿದರೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಅವರು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯ, ಬಂಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಹಿಂದಿ ಲೇಖಕ ಮಿತ್ರರು ಜಬ್ಬ ಕಚ್ಚೆ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು, ಹಿಂದಿ ನವ್ಯ ಲೇಖಕ, ನಾನು ಮತ್ತು ಮರಾರಿ ಲೇಖಕ ಮಿತ್ರ ಜುಬ್ಬ ಪ್ಯಾಂಟ್ ತೊಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಎಲ್ಲರ ತಲೆಗೂದಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉದ್ದವಾಗಿತ್ತೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು, ಕಲಾವಿದ ಮಿತ್ರರು ಮಾತ್ರ ಕತ್ತಿನ ತನಕ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ ಉದ್ದ ಕೂದಲು, ಕತ್ತರಿಸಿದೆ ಎದೆ ತನಕ ಬೆಳೆದ ನೀಳವಾದ ಗಡ್ಡ, ಖಾದಿ ಮುಂಡು ಪಂಚೆ, ಜುಬ್ಬಗಳಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯೇ ಅವರ ಮಾತಿಗೊಂದು ಆರ್ತತೆಯನ್ನು ತರುವಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಾರರ ನಡುವೆ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಹೊಸದೊಂದು ಪಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಬೆಲೆಯಿತ್ತು.

ಅವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಾನೇನು ಹೇಳಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಹುದೇನೋ. ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರ ನಡುವೆ ಕೆಲವರು 'ಒಳಗಿನವರು', ಕೆಲವರು 'ಹೊರಗಿನವರು', 'ಒಳಗಿನವರು' ಜುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು; ನಾಮವನ್ನೂ ವಿಭೂತಿಯನ್ನೂ ಕುಂಕುಮವನ್ನೂ ಧರಿಸಬಹುದು; ಕವಳ ಹಾಕುವವರಾಗಿರಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ, ಅಂತೂ ಇವರು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ, ಪಂಗಡಕ್ಕೂ ಸೇರಿದವರೆಂಬುದು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ಅಪ್ರಸ್ತುತವೆಂಬಂತೆ ಬರೆಯಬಲ್ಲರೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯ, ಇಂಥ ಒಳಗಿನವರಾದ

ಲೇಖಕರೆಂದರೆ

ಬೇಂದ್ರೆ,

ಜಿ.ಬಿ. ಮಾಸ್ತಿ, ರಾವ ಬಹದ್ದೂರರಂಥವರು. ಇನ್ನು ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ಅವರ ಮಾತು, ತರ್ಕ, ವಿಚಾರ ಸರಣಿ, ಪೋಷಾಕುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು, ಹಳ್ಳಿಯ ಮನುಷ್ಯನಾದ ಪರಮಹಂಸರಿಗೆ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾತಾಡಬಲ್ಲರೆಂದು, ಅಂಥವರೊಬ್ಬರು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿತ್ತಂತೆ. ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸುಬಂಧ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ್ದು. 'ಒಳಗಿನವರಾದ' ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯೆ ಪಡೆದ 'ಹೊರಗಿನವರಾದ' ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಲೇಖಕರೆಂದರೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ 'ಒಳಗಿನ' ಲೇಖಕರೆಂದರೆ "ಹೊರಗಿನ" ಲೇಖಕರಾದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಬೆರಗು, (ಪರಸ್ಪರ ಅನುಮಾನ ಕೂಡ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ.) ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರಿಗೆ ಇವರಂತಾಗಲು, ಇವರಿಗೆ ಅವರಂತಾಗಲು ಇಷ್ಟ; ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು

ಪೂರಕವಾಗಿಯೇ ಈ ತನಕ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಹೆಣೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಕುವೆಂಪು, ವಿ, ಸೀ, ಅಡಿಗ, ಕಾರಂತ-ಈ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಯ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಣಿಗೆಯಿದೆ. ವಾದಕ್ಕೆಂದು 'ಹೊರಗಿನವ', 'ಒಳಗಿನವ' ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿದರೂ, ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಂಶ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ್ನಿಸಿ ದರೂ, ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವವರಾದ್ದರಿಂದ, ಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿಯಾದರೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಣೆಯದ ಲೇಖಕನೇ ಇಲ್ಲ, ಕೆಲವು 'ಒಳಗಿನ ಲೇಖಕರು' ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಬಂದ ಒಂದು ಅಪ್ಪಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವರು ಹೊರಗಿನವರಷ್ಟು ಇನ್‌ವೆಂಟಿವ್ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು, ನನ್ನ ತಲೆಮಾರಿನ ಲೇಖಕರು ಗ್ರಾಮಾಯಣದಂಥ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರರೆಂಬುದನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುವ ಮಾತಿದು.....

ಇತ್ಯಾದಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರಲಹರಿಯ ನಡುವೆ ಕಲಾವಿದ ಮಿತ್ರರು ವಿವರಿಸಿದ ಘಟನೆ ನನ್ನನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಕಲಕಿತು. ಈ ಮಿತ್ರರು ತುಂಬ ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಮಾತಾಡಬಲ್ಲರು. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಒರಟಾಗಿ ಮಂಡಿಸಬಲ್ಲೆ- ಅಷ್ಟೆ.

ಜಾನಪದ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಈ ಮಿತ್ರರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇವರಿಗೊಂದು ಅನುಭವವಾಯಿತು. ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೊಂದು ಗುಡಿಸಲು, ಕ್ಯಾಮರಾವನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗುಡಿಸಿಲಿನ ಒಳಗೆ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಕಂಡು ಇವರು ಆಕರ್ಷಿತರಾದರು. ಅದರ ಫೋಟೋ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಗುಡಿಸಿಲಿನ ಒಳಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುಡಿಸಿಲಿನ ಯಜಮಾನನಾದ ರೈತ ಹೊರಗೆ ಕೂತಿದ್ದ. ಅವನು ಪೂಜಿಸುವ ಕಲ್ಲನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದರು. ರೈತ ಕೂಡಲೇ ಒಪ್ಪಿದ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಫೋಟೋ ಹಿಡಿದಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ದೇವರಿಗೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ರೈತ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು, "ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ತಂದು ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟರೆ ಆಯಿತು" ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ. ತಾನು ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚುವ ಯಾವ ಕಲ್ಲಾದರೂ ತನ್ನ ದೈವವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಅವನ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನನ್ನ ಕಲಾವಿದ ಮಿತ್ರರು ಬೆರಗಾದರು. ಈ ರೈತನಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಂಡ ಆತ್ಮನಿಷ್ಠತೆ ಭಾರತೀಯ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೂ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕತೆಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ್ದೆಂದು ಅವರಿಗನ್ನಿಸಿತು.

ನಾನು ಮುಂಚೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಅವತ್ತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಘಟನೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಕಮೂ ಸಾರ್ತ್ಯ ಕಾಪ್ಪ ಲೂಕಾಚ್ಸ್ (LUKAC'S)ದಾಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿ ಎಳೆದು ತಂದಿದ್ದ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಮುಂದು ಪಂಚೆಯುಟ್ಟ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರೊಬ್ಬರು ನಮ್ಮೆದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಈ ಸರಳ ವಿಶ್ವಾಸದ ರೈತ ನಮಗೆ ಆಫೆಂಟಿಕ್ ಭಾರತೀಯನಾಗಿ ಕಂಡ, ಈ ರೈತನನ್ನು ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯವನೆಂದು ಜರಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ನಾವು ಉಪ ಯೋಗಿಸುವ 'ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆ' ಎನ್ನುವ ಪದವೇ ಇಲ್ಲಿ ರೈತನ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಕಲ್ಲೂ ದೇವರಲ್ಲ : ತಾನು ಕುಂಕುಮವಿಡುವ ಯಾವ ಕಲ್ಲಾದರೂ ದೇವರು, ಅವನ ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಒಳ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಬಿರುಕಿಲ್ಲ. ದೈನಂದಿನ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಮಗ್ನವಾಗಿರುವ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಇಂಥ ರೈತನೊಬ್ಬನ ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮದ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದ ನಾವು ನಿಜವಾದ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರಾಗಲಾರೆವು, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಯೋಚನಾಕ್ರಮ: ಗ್ರಹಣ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತ ರಾಗದ ಹೊರತು ಈ ರೈತನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು, ರಷ್ಯದ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಮತ್ತು ದಾಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿ ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ಭಾರತವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಅನುಕರಣಶೀಲರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ನಾವು ಎರವಲು ಪಡೆದ ತತ್ವಗಳ ಆಕಾರಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸುತ್ತಾಡುವುದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು, ನಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ, ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕತೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಕೇಂದ್ರವೇ ಬದಲಾಗಬೇಕು, ಅವಶ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಿಂದೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲಿಬರಲ್ ಧೋರಣೆಯಾಗಿ, ಈಗ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಂಚುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಿಮಿಟಿವ್ ಗಿರಿಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರೈತನ ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮ ನಾವು ಮತ್ತೆ ಜೀವಂತರಾಗಲು ಅವಶ್ಯಕ.

ಕಲಾವಿದ ಮಿತ್ರರವಾದ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿತ್ತು, ಇಂಥ ಪ್ರೇರಣೆ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿತ್ತು, ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧಿಯೇ ನೆಹರೂಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾರು ಹೋದರು? ನಮ್ಮ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಯೂರೋಪಿನದಕ್ಕಿಂತ ಯಾಕೆ ಬೇರ ಯಾಗಿಲ್ಲ? ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ನಮಗಿನ್ನೂ ಯಾಕೆ ಬಿಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಿಗೆಲ್ಲ ಆಳವಾದ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಐರೋಪ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಈ ಕಲಾವಿದರ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ ರೈತನಂತೆ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ದೈವಮಾಡುವ ವಿಶ್ವಾಸದವರು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ಕಲಾವಿದರೇ ಸ್ವತಃ ತನ್ನ ಆತ್ಮಗತ ಭಾವನೆಯಷ್ಟೆ ಸಾಕೆಂಬುವವರು ಅಲ್ಲ; ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾವನೆ ಉಳಿದವರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣಬಲ್ಲಂತೆ ಆವಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವವರು, ಐರೋಪ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮದಕ್ಕಿಂತ ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬಹುದೆ? ಆದರೆ ಹೀಗೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಷ್ಯನ್ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯರ್, ದಾಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ?

ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಷಯ ಈಚೆಗೆ ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ, ನಮ್ಮ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ, ಕಾರಂತರ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು: ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಭಾವನಾ ಕ್ರಮಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಬಲ್ಲ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಈ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಧಿಕೃತವಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ, ನಾವು ಸೇರಿರುವ 'ಬೂಜ್ಜಾ' ವರ್ಗ ನಮಗೆ ಅವಹೇಳನದ ಶಬ್ದವಾಗಿದೆ; ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾವು ಬೂಜ್ಜಾ ವರ್ಗದವರಾದರೂ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಡಲು ನಾವು ತೊಡುವ ಬೊಹಿಮಿಯನ್ (Bohemian) ಉಡುಪು ನೋಡಿ, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನವರು ತಮ್ಮ ವರ್ಗದ ಹಿತಸಾಧನೆಯೂ ಇಡೀ ದೇಶದ ಹಿತಸಾಧನೆಯೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜಾರಾಮ ಮೋಹನರಾಯನಿಂದ ಹಿಡಿದು, ನಲವತ್ತರ ದಶಕದ ನಮ್ಮ ಅಗ್ರ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳವರೆಗೆ, ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಇಂಥ ಭಾವನೆ ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಈಗ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ನಾವು ಸೇರಿರುವ 'ಬೂಜ್ಜಾ' ವರ್ಗ ನಾಚಿಕೆಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೊಂದು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗೆನ್ನಿಸುವುದು ಸರಿಯೆಂದೂ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ: ತಪ್ಪೆಂದೂ ವಾದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ- ಆದರೆ ಅಂಥ ಅಪನಂಬಿಕೆ ನಮಗೆ ಬಂದಿದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ನೆಹರೂ ಯುಗದ ರಾಜಕೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳಿಂದ ನಾವು ಪಡೆದ ವಿಶೇಷ ಲಾಭಗಳೂ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞರಾದವರಿಗೆ ಈಚೆಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನ್ನಿಸುವ ಭಾವನೆಯೆಂದರೆ ಸ್ವಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಅವಮಾನ; ನಮ್ಮ ಒಳ ಭಾವನೆಗಳ ಅರ್ಥದ ವ್ಯಾಪಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಸಂಶಯ, ಇಂಥ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಾವು ಒಂದೋ ಅಬ್ನರ್ಡ್‌ನ ಹಿಂಬಾಲಕರಾಗುತ್ತೇವೆ, ಅಥವಾ ಯಾವ ಕಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಪೂಜಿಸುವ ರೈತನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಅಧಿಕೃತ ಭಾರತೀಯನೆಂದು ಕಾಣು ತೇವೆ, ಕಮ, ಕಾವ್ಯ ಅಥವಾ ರೈತನನ್ನು -ಎಲ್ಲವೂ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸು ಆರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಮುಖವಾಡಗಳಾಗುತ್ತಾವೆ-ಅಷ್ಟೆ.

ನಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಗೊಂದಲದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಧೋರಣೆಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಗಾಗ ಬದಲಾಗುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾವು ಸಿಂಬೆ ಸುತ್ತಿ ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗಿ ಕೂತ ನಮ್ಮ ಒಳಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಬರೆಯಲು ಶುರು ಮಾಡಿದವು, ಎಲ್ಲ ತರುಣ ಲೇಖಕರ ನಾಯಕನೂ ಅಂತರ್ಮುಖ ನಾಯಕನಾದ. ಪ್ರಜ್ಞಾವಾಹಿನಿ ತಂತ್ರವಿಲ್ಲದ ಬರವಣಿಗೆಯೇ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ನೇರ ವರ್ಣನೆ, ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿತ್ವದ ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಮಾಯವಾದವು, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ : ನಮಗೆ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ನಿಜ, ಹೊರಗಿನದಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದವು, ಈಗ ಈ ಅಂತರ್ಮುಖ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾಹಿನಿಯ ವಿರುದ್ಧ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ, ಮಾಸ್ತಿ, ಕಾರಂತ, ಕುವೆಂಪು ಮಾರ್ಗದ ತೇಜಸ್ವಿಯವರ ಕಥೆ ಹೇಳುವ ಶೈಲಿ ನಮಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತರ್ಮುಖವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯೇ ತಪ್ಪು, ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೇ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಎಂಬ ವಾದದ ಅತಿಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದೇ ನಿಜವೆನ್ನುವುದಾಗಲೀ, ಒಳಗೆನ್ನಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಪರಿಮಿತವಾದ ನಿಜವೆನ್ನುವುದಾಗಲೀ ಇಡಿ ಸಮಾಜದ ಜೊತೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವಾಗಬಲ್ಲ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದು ಹೋದದ್ದರ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಿನ್ನೇನು?

ನನ್ನ ವಾದ ಎಲ್ಲೋ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡರೂ ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟದ್ದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಗೊಂದಲಗಳ ನಡುವೆ ನನ್ನ ಕಲಾವಿದ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿತು.

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದ ನಮ್ಮ ಬೂರ್ಜುವರ್ಗದ ಅಧಿಕೃತ ತನವನ್ನು ನಾವು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತೇವೆ; ಆದರೆ ರೈತ ಅಧಿಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೋ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಅಥವಾ ಜಾನಪದ ನಡವಳಿಕೆಯ ರೈತನನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ಯಾಕೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತೇವೆಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ ರೈತನನ್ನು ಭಾರತದ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮನಸ್ಸೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಅನುಕರಣಶೀಲ ಮನಸ್ಸೇ ಯಾಕಿರಬಾರದು? ನಾವು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಇಡಿ: ಸತ್ಯದ ಜೊತೆ ತೊಡಗಲೆಂದು ಹೂಡುವ ಈ ಉಪಾಯಗಳು-ಸರಳ ರೈತ ಪೋಷಕ ಧೋರಣೆ, ವೈದಿಕತೆ, ಅರವಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು-ಅಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುತ್ತವೆಂಬ ಅನುಮಾನ ನನಗೆ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿಚಾರ, ಜೀವನಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಸಾಚಿ ಮೋಸಗಳು ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಪರಂಪರಾನುಗತ ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ರೈತನ ಸಾಚಿ ಮೋಸಗಳೂ ನಮಗೆ ಯಾಕೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರು, ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಹೊಯ್ಸಾಟಗಳನ್ನು ಮರೆತು ನಾವು ಭಾರತೀಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುವ ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ, ತುಕಾರಾಂ, ಕಬೀರ್, ಅಥವಾ ಬಸವ ಈ ರೈತನ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಯೋಚಿಸಬಹುದಿತ್ತು? ಪರಂಪರಾನುಗತ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಅವನ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರದ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಇವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದಿತ್ತು, ಯಾವ ಕಲ್ಪನಾದರೂ ಪೂಜಿಸುವ ಈ ರೈತ ಕೂಡ ತೀವ್ರತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಭೋಳೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ಇವರ ಸಿಟ್ಟಿ ಗೇಳಬಹುದಿತ್ತು, ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ರೈತನ ಜೊತೆಗೂ ಜಗಳವಿದ್ದಂತೆ ನಮಗೆ ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಆರ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜರೂರಿನಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ದೇಶದ ವಾಸ್ತವ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಅಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿಜವಾದ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಂಥ ಪ್ರೇರಣೆ ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಹೊಸ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತರುವ ಹೊಸ ಕಾಳಜಿ ಬೇಕೆಂಬ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಂತೂ ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಆಶಾದಾಯಕ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿದೆ, ವಿದ್ಯಾವಂತ ಬರಹಗಾರ ಒಂದು ಕಡೆ, ನಿರಕ್ಷರನಾದ ಭಾರತದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದು ಕಡೆ-ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಬಡವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಈ ಅತ್ಯಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುವ ವಿದ್ಯಾವಂತನ ವೈಚಾರಿಕ ದೊಂಬರಾಟ, ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ನಿರಕ್ಷರನ ಸತ್ಯ ರೀತಿಯ ಸಾತತ್ಯ-ಎರಡೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಒಟ್ಟು ಚಲನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗದೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗದೆ ಹೋಗಿವೆ, ರೈತನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಲೇಖಕ ಸರಳವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ವಾದದ ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲ. ನಾವು ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಓದುವುದು ಕೂಡ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿದ್ದಾನೆ, ಓಟಿ ಗಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವಗಳು ಕೂಡ ಅವನ ಜೊತೆ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾರವು, ಬೇರೆ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಬರಹಗಾರರಾದ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ತೀವ್ರತೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹೊಸ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬೇರೆ ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು-ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಹೇಳಬಹುದೇನೋ?

ಮುನ್ನುಡಿ

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಆಗಾಗ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಎಚ್ಚರ ಇನ್ನೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ತುಂಬ ಚಿಂತಾಜನಕ ಸಂಗತಿ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದು ಇಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಾಗಲೇ ನಮಗೆ ನಾವು ಯಾವ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಈ ಶಿಖರಗಳೂ ಹಲವು ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಎತ್ತರವಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ಬದುಕಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಹಜವಾದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೇ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನೋಡದೇ ಇರುವವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೀತಿ ತೀರ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಯದ್ದೂ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಫ್ಯಾಷನ್‌ಗಳನ್ನು ಮೀರಲಾರದ ಲಘುಮನಸ್ಕತೆಯೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವೂ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜವಾದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಃಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆಯದೆ ಇರುವುದು ಶೋಚನೀಯ. ವಿಮರ್ಶೆ ಕೃತಿನಿಷ್ಠವೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವೂ ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ಸಹಜ. ತಾನು ಯಾವ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ತಕ್ಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೂ ರುಜುವಾತುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಆಡುವ ಮಾತು ಅಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗುವುದು, ತಲೆಹರಟೆಯಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಇವರ ಅರ್ಥ, ಮಾಡುವ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕೃತಿಯ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲ. ಭಾವವಿರಹಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯ ಭಯಂಕರವಾದುದು. ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಆಗುವ ಸಂತೋಷ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದುದು, ವ್ಯಕ್ತಿನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಹಿಗ್ಗು ಅದು. ಅದು ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಒಂದಂಶವಾಗದಿದ್ದರೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಓದಿದವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗದು. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲೋದ್ದೇಶ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಕನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರೀತಿ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯ ಸಲ್ಲದು. ಕೃತಿವಿಮರ್ಶೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ, ಕೃತಿನಿಷ್ಠವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥ ಕೃತಿಕಾರನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಗೌರವ, ಪ್ರೀತಿ ಹುಟ್ಟುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು. ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಆಶೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜ. ಅಷ್ಟು ಸಹಜವಾದದ್ದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕುವುದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳದೆ ಇರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಪಂಪನನ್ನು, ನಾರಣಪ್ಪನನ್ನು, ವ್ಯಾಸ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕಾಳಿದಾಸರನ್ನು, ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್, ಡಾಂಟೆ, ಕೀಟ್ಸ್ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಓದಿ ಆನಂದಿಸಿ ನಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ “ಹೀರೋ ವರ್ಶಿಪ್” ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತಿಗಳ ವಿಚಾರವೂ ಇಷ್ಟೇ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ನೈತಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೀರೋಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಕೆಲಸ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸದೆ ಪರಿಶೀಲಿಸದೆ ಅವರನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಮಾತ್ರ ವ್ಯರ್ಥ. ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಬದುಕಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಏರಬಹುದಾದ ಎತ್ತರಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಬದುಕು ಜಡವೂ, ಯಾಂತ್ರಿಕವೂ ಆಗಿ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಚ್ಚರ ನಿಚ್ಚಳವಾದಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಫಲವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಆಮಂತ್ರಣ

ಆರ್ ಮೋಹನ್

ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿದಂತಾಗಿ ಅರೆಕನಸು ಸಹ ಪಿಡಿಸಿತು ಅವನನ್ನು. ಕಾರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಇಳಿದು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರ ಹಿಂದಿನ ರಸ್ತೆಯ ಮಗ್ಗುಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಿತ್ತು ಕಾರನ್ನು; ಈಗ, ಐನೂರು ಗಜ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾರಿಗೆ ಸಹ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದಂತೆ.

ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಆಫೀಸಿನ ಕೊಠಡಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಂತೆ. ಎರಡು ತಿಂಗಳೂ ಕಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನು ಹಾಲ್‌ನ ಅನಾಮಧೇಯ ಚೇರು ಡೆಸ್ಕುಗಳಿಂದ ಹಳದಿ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ. ತನ್ನ ಗೂಡಿನ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕರಿ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು. ಅದನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ಮೃತ್ಯೆವರಿನಿಂದ ವಿಶ್ರಾ ಕೀಳುತಿದ್ದ. ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ವಿಕೃತ ನಗು. ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಿರುಗಣೆ ಚೇರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಉರ್ಗಲಿಸಿದಂತೆ.... ..

ಬಡಾವಣೆಯ ನೀಡು ರಸ್ತೆ ನಿಷ್ಪಂದ ಹಾಸು. ಆದೇ ಹನಿಯೊಡೆದ ಮಳೆಗತ್ತಲಿಗೆ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ದಾರಿದೀಪಗಳು. ಬಡಾವಣೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಮನೆಗಳು, ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ, ಒಪ್ಪ ಓರಣವಾಗಿ, ಪೇಲವ ಕಂದಿನ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಡಗಳು. ಕಿಟಕಿಯ ಬಿರುಕುಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳು, ನೆಲವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಚ್ಚಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಅರೆ ಬೆಳೆದ ಹದೋಟಗಳು. ತಂತಿ ಬೇಲಿಯ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ಪೊದೆಗಳ ಸಾಲು. ಅಂತಹುದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನಗಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತ ನೀತಾ. ಮಿಶ್ರಾ ಹೆಂಡತಿ. ಅವನ ಗೆರೆ ಮೀಸೆಯ ಒಂದೊಂದೇ ಕೂದಲನ್ನು ಕಿತ್ತಿದಂತೆ. ಅವನ ಉಬ್ಬುತ್ತಿರುವ ಹೊಟ್ಟೆ ಯನ್ನು ಚೂರಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ತಿವಿಯುತ್ತ ಮೇಲ್ಗಡೆ ತಬ್ಬಿದಂತೆ.

ಕಾರಿನ ಗಾಜುಗಳನ್ನೆರಿಸಿದ್ದ. ಹಳೆಯೂರಿನ ಹಳೆಮನೆ. (ಮೇಲ್ಗಡೆ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಬೆಡ್‌ರೂಮಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗಾಜಿನ ಬಾಗಿಲುಗಳು. ದವ್ವನೆಯ ಕೆಂಪು ತೆರೆಗಳು. ಸುತ್ತ ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಹೆಂಚಿನ ಹುತ್ತಗಳ ನಡುವೆ ಥಾಳಾಗಿ ಹಾರುವ ಬಾವುಟದಂತೆ ಬೆಡ್ ರೂಮು. ಅದರ ಮೇಲಿಂದ ಬಡಾವಣೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನೂ ನೀನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಕೈ ಬೀಸುತ್ತದೆ.) ಅದರ ಮೂರಡಿ ಅಗಲದ ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಓಡಿಯಾಡುವ ಚಾಕಲೆಟ್ ಸೀರೆಯ ವಿಮಲಾ. ಅವಳು ಪತ್ನಿ. ಕೆಳಗಡೆ ಸುಣ್ಣ ಜಾರಿದ ಗೋಡೆಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೂ ಒಪ್ಪುವ ಸೀರೆ. ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಳಚುವಾಗ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದ ಬಟ್ಟೆ. ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಅವಳ ಭಾರ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಮಲಾ ಒಂದು ತಕ್ಕಡಿ. ಸರಿಯಾಗಿ ತೂಗುವ ತಕ್ಕಡಿ. ಕೆಳಗಿನ ಬಾಗು ಕಮಾನುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಿಂತಾಗ, ಅದೇ ಎರೆದುಕೊಂಡು ತಲೆ ಹರವಿ ನಿಂತಾಗ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡುವ ಆಶೆ ಅವಳಂ ಬೆಡ್‌ರೂಮಿನ ರೇಡಿಯೋಗ್ರಾಮಿಗೆ ಬಾಗಿದಾಗಲೂ ಲಪ್ ಲಪ್ ಎಂದು ತೆರೆಯುತ್ತದೆ.

ವಿಮಲಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಹೊಂದದು ತನಗೆ. ಅವಳೊಡನೆ ಬೆತ್ತಲೆ ಮಲಗಿದಾಗಲೂ ಸಹ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡದೇ ಇರುತ್ತಾನೆ, ಕತ್ತಿನ ಕೆಳಗೆ ವೇಶ್ಯೆಯಂತೆ ಹೊರಳಾಡಬಲ್ಲ ವಿವರಲಾ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತದೆ. ಈಗ ಬಡಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕಾರಿನ ಕಿಟಕಿಗೆ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಏನನ್ನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕಿಟಕಿಯ ಗಾಜಿಗೆ ಒತ್ತಿದ ಮೂಗು ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿ ವಿಕಾರವಾಗಿದೆ. “ನೀನು ಕೇವಲ ಹೇಡಿ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ”.

ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿ, ನಡಗುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿದ. “ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ” ಎಂದ ಜೋರಾಗಿ. “ನಾನು ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಪ್ಪ ಆ ಹುತ್ತವನ್ನು ತಂದೆಯಿಂದ ಪಡೆದು, ಹೆಂಚನ್ನು ಬೀಳಿಸಿ, ಹರಕು ಧೋತರ ಉಟ್ಟು ಸತ್ತ. ಜನಿವಾರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಉಂಗುರವನ್ನೂ ಬಿಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ.” “ಮಾರನೆ ದಿನ ನೀವು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲವೆ, ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ?”

“ಅಂತಹ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬೇಡ ಎಂದೆ ಬಿಟ್ಟೆ.”

“ಅದಕ್ಕೇ ಅತ್ತೆ ಮಂಗಳಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು. ಹರಿದು ಎಸೆದದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಕಡೆ.” “ಓಕೇ! ಆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡುಗಳು ಕಾಲಿಗಿದ್ದರೂ

ನಾನು ಎಂತಹ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ್ದೇನೆ!” ಕಾರನ್ನ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನೋಡಿದ, ಮಂದಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಭದ್ರ ಕೋಟೆಯಂತಿತ್ತು ಕಾರು. ಅದರ ಮೆತ್ತೆಗಳು ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಆಸರೆಯಂತೆ. ಆಚೆಯ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನೀತಾ ನಿಂತಂತೆ. ಕರಿಯ ಚರ್ಮವನ್ನ ಅಪ್ಪಿ ಹಿಡಿದ ತೆಳು ಸೈಟರ್. ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ಜೀನ್ಸ್. ನಸು ನಗುತ್ತ. ನಡುವನ್ನ ಬಳಸಿ ಎಳೆದರೆ ಗಿಮ ಗಿಮನೆ ತಿರುಗುವ ದೇಹ. ಆ ಚಾಂಚಲ್ಯಕ್ಕೆ ದುಂಡ ದುಂಡನೆಯ ತಿರುಗಣೆಗಳನ್ನಿರಿಸಿದಂತೆ ಪುಟ್ಟ ಮೊಲೆಗಳು. ಜೀನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಬ್ಬಿ, ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುವ ಎಳೆ ನಿತಂಬ. ಸ್ಟೆಟರ್‌ನ ಎಬ್ಬಿಸಿದ ಬಗೆ ಕಂಡರೆ ಮೊಲೆಗಳು ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲಾಗಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗೆರೆ ಮೀಸೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕೆಂಜಗೆ ನಗುತ್ತ ನಿಂತ ಮಿಶ್ರಾ. ಅವನ ಗೂಡಿಗೆ ಉಕ್ಕಿನ ಹಿಡಿತ. ಅಷ್ಟು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದೆ ಅವನ ಭವಿಷ್ಯ. ನೀತಾಳ ನಿಲುವು ಅವನ ಇರವಿಗೆ ಸ್ತಂಭವಲ್ಲ. ನೀತಾ ಸರಿದು ಹೋದರೆ ಅವನ ಗೂಡು ಕುಸಿಯದು. “ಅದಕ್ಕೇ ಅವಳು ನಿನ್ನ ಫೋನಿಗೆ ಓ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯ ಮನೆಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಬಾರದಿದ್ದರೂ.”

ಕಾರಿನ ಕನ್ನಡಿ ಸರಿದಂತಾಗಿ ಅವನು ಬೆಚ್ಚಿದ. ಮಿಶ್ರಾನ ಮೂರ್ತಿ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಾಗ ನೀತಾಳ ದೇಹ ಕರಗಿ ನೀರಾದಂತೆ. ರಬ್ಬರ್ ಚೀಲಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲೆದಂತೆ. ನೀತಾಳ ಆಕರ್ಷಣೆ ಕಳಚಿ ವಿಮಲಳ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ, ಭಾರವಾದ ತುಂಬು ದೇಹದ ಸುಪರಿಚಿತ, ನವಿರಬ್ಬಿಸುವ ಒತ್ತಡವನ್ನ ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದ ಅವನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ನೀತಾ ಕರಗಿದೊಡನೆಯೇ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿ ಕೈ ಹೊಯ್ದು ನಕ್ಕ, ಬೇಲಿಯಾಚೆ. ಅವನ ಬಂಗಾರದ ಹಲ್ಲು ಹೊಳೆಯಿತು. ಕೆಂಪಡರಿದ ಕಪ್ಪು ಹಲ್ಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ. ವಿಮಲಳ ನಗು ಬೆರೆಯಿತು ಅದರಲ್ಲಿ. ನಿಜವಾಗಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಆ ಹಳದಿ ಗೂಡು, ಈ ಹಳದಿ ಹಲ್ಲು. ಇವು ತನ್ನ ಜೀವನದಿಂದ ಕಳಚಿ ಹೋದರೆ ವಿಮಲಳ ಕೂಡಿಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಡಿತದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ, ಧ್ರಿಲ್‌ನ ಅರಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಎಷ್ಟು ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಎಷ್ಟು ದೇಹಗಳನ್ನ ಕೊಂಡುಹಿಡಿದಿಲ್ಲ? ವಿಮಲಳ ತಬ್ಬುಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಿಯ ದೇಹದ ಕಣ ಕಣ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ. ಆದರೆ ನೀತಾ ಒಂದು ಕಾಣಿಕೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಣದ ಬಾಬತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ, ಮೇಲಾಗಿ.....

“ಮಿಶ್ರಾನ ಹೆಂಡತಿ, ನನ್ನ ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಪಡೆದ, ಎತ್ತರ ನಿಲುವಿನ, ಮೀಸೆ ಗೆರೆಯ ಮಿಶ್ರಾ” ಎಂದ ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿ.

“ಒಂದು ವಾರದಿಂದ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ನಿಮ್ಮ ಆಮಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ, ನೀವೇಕೆ ಕಳಸಲಿಲ್ಲ? ಜೈನ್, ಮಿಶ್ರಾ, ರಸ್ತೋಗಿ, ಮಲಕಾನಿ, ರಾಮನಾಥನ್.....ಎಲ್ಲರನ್ನ ಕರೆದಿದ್ದೀರಿ, ಇವರನ್ನೇಕೆ ಮರೆತದ್ದು?” ಎಂದಳು ನೀತಾ. ಸರಿಯೇ. ಅವಳು ಹಾಗೆ ನಗದೇ ಹೇಳಬೇಕಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನ ಸೇರಿಸಿದ್ದರೆ ಸೊಗಸಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. “ಅವರ ಸಾಲಿನ ಹಳದಿ ಬಾಗಿಲಿನ ಅರಿಶಿಣ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮವರದೂ.”

“ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯ ಆಮಂತ್ರಣ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಮುಳುಗಿ ಹೋದದ್ದೇನು? ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ಅವನ ಕರಿ ಹಲ್ಲಿನ ದಿಬ್ಬಣ ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾನು... ಬಡಾವಣೆಗೆ...”

ಎಂದ ಮೈ ಸೆಟೆಸಿ. ಒಳ್ಳೆಯ ಗತ್ತಿನಿಂದ.

“ಮುಳುಗಿ ಹೋದದ್ದೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೋಡಿ ಮಿಶ್ರಾ, ನಗುತ್ತಾನೆ.”

“ಆದರೇನಂತೆ? ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವ ಗುಟ್ಟು ನನ್ನಲ್ಲಿ! ಆದರೆ ಜೈನ್ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯನ್ನ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. “ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು. ರಸ್ತೋಗಿ ಸಹ...” “ರಸ್ತೋಗಿ ತುಂಬ ಸ್ವಾರ್ಥಿ. ಅವನು ಕೇಳಲಾರ.”

“ಮಲಕಾನಿಗೆ ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ‘ಗುಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್’ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿನಿಂದ ಒಂದು ತರಹಾ”

“ರಾಮನಾಥನ್‌ನೊಡನೆ ಏನೋ ಮನಸ್ತಾಪ ಎಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆ?”

“ಅದು ನನ್ನ, ನನ್ನ ಹುದ್ದೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಮಲಾ. ಇತರ ಎಲ್ಲ ಗೂಡುಗಳಿಗೆ ಏರ್ ಕೂಲರ್ ಇರುವಾಗ, ನನ್ನ ಆಫೀಸಿಗೆ ಮಂಜೂರಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಜೈನ್ ಒಬ್ಬನೇ ಕೇಳುವುದು, ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ.”

“ಮಿ|| ಡೆರೆಕ್ಸ್ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅವರೇ ನನಗೆ ಬಡತಿ ಕೊಟ್ಟಿದು.”

ನೀತಾ ಮತ್ತೇ ಆಕಾರವನ್ನ ಪಡೆದಳು. ಹಿತವಾಗಿ, ಬೆಚ್ಚಗೆ ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಸವರಿದಳು. ಅವನ ತೋಳಿನ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಗಟ್ಟಿ ಸ್ತನಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ “ಡೆರೆಕ್ಸ್‌ಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಆಮಂತ್ರಿಸಲಿಲ್ಲ!”

“Forget it! Darling” ಎಂದಳು ನೀತಾ, ಮುದ್ದಿಗೆ ಮೊಗವೆತ್ತಿ.

“ಏನೋಪ್ಪ, ಪಾರ್ಸಿಯ ರಾತ್ರಿ ಇದು. ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಫೋನಿನ ಬಳಿ ಕುಳಿತದ್ದಾಯಿತು.....” ವಿಮಲಾ ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯ ಭೂತ ಕಿವಿ ನಿಮಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಕಾರಿನಿಂದಿಳಿದು ಲಾಕ್ ಮಾಡಿದ. ಸತ್ಯ ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸಿದ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ವಿಸ್ಮಯ ಅಮಲನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತಂದ.

ಬಡಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರಳಪಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲದ ಬೀದಿ ನಾಯಿ ಕಾಣಿಸಿ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಹಳೆಯೂರಿನ ಹುಳುಕುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬಡಾವಣೆಯ ನಿರೋಗಿ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ತಾನು ತಾತ ಮುತ್ತಾತಂದಿರ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸತಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ ಮನೆಯನ್ನು, ಆ ಹಳೆಯ ಗೋಡೆಗಳ ತೇವದಿಂದ ನೆಗಡಿಯಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ.

ನಾಯಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಕಾರಿನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಮೂಸಿ ಕಾಲೆತ್ತಿತು.

ಅವನು ಜೋರಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ, ಮಳೆಗತ್ತಲಿಗೆ, ತೀಡುವ ಗಾಳಿಗೆ, ಗೂಳಿಯಂತೆ ಭುಜವೊಡ್ಡಿ. ಆಕೆಯ ಮನೆಯಿದ್ದ ಸಾಲಿನ ಹಿಂದಿನ ಕಿರು ರಸ್ತೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಆಚೀಚೆ ಕದ್ದು ನೋಡಿದ. ತೊಯ್ದು ತೋಟಗಳು. ಓರಣವಿಲ್ಲದ ಹುಲ್ಲು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಬಾತ್‌ರೂಮಿನ ದುಂಡು ಕಿಟಕಿಗಳು, ಮುರಿದ ಗಾಜಿನ ಹಲಗೆಗಳು.

ಎದೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿ, ಕುದಿದ ಅಮಲು ಪೂರ್ತಿ ಇಳಿದಿತ್ತು. ಮತ್ತೇ ಹಳೆ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವೆ ನುಗ್ಗಬೇಕೆನಿಸಿ ನಿಂತ. “ಭಿ” ಎಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ. ಕಟ್ಟಡಗಳ ಪೈಪುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೋರಿ ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ನೀರು. ಮನೆಗಳ ಸಾಲನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತ, ತತಿಯ ನೆಟ್ ಹೊಡೆಸಿದ ಪೈಪುಗಳು ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅವಳ ಬೇಲಿಯ ಪುಟ್ಟ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಬಾಳೆ ಎಲೆ ಒದ್ದೆಯಾಗಿ ಸವರಿತು ಮುಖವನ್ನು. ಒಮ್ಮೆಗೇ ಬೆಚ್ಚಿ ಕಾಲುಗಳು ಕೊರಡಾಗಿ, ಭೀತಿಯಿಂದ ಕಿರುಚುವಂತಾಯಿತು. ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಬೆಕ್ಕುಗಳ ವಿಕೃತ ಕೂಗು, ಸುತ್ತ ಹರಡಿದ ತೇವ ಮೌನವನ್ನು ಭೇದಿಸಿತು. ಬೆನ್ನ ಹುರಿಯ ಮೇಲೆ ಐಸು ತೀಡಿ ಮುಖ ನಿಷ್ಪಂದವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಉಬ್ಬಿದವು.

ಕಚ್ಚಾಡದೇ, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡದೇ, ಒಂದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕುಳಿತು ಕರುಳೇ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುವಂತೆ ಕೂಗುವ ಬೆಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮೈಯಲ್ಲ ಮಿರ ಮಿರ ಎಂದಿತು ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ. ಒಂದು ಬೆಕ್ಕು ಹಾರುವ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಮೈ ಸೆಟೆಸಿ ಕುಳಿತು, ಇನ್ನೊಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು, ಬಾಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ತೆರೆದು ಕಿವಿ ಕೀರುವಂತೆ ಅವುಗಳು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದನ್ನೊಂದು ದ್ವೇಷಿಸಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಕೊರಗನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ.

ಬಡಾವಣೆಯೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರುವ ಮುನ್ನ ಇವುಗಳ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಅಂಜಿಕೆ ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ಒಂದು ನೆಲೆಗೆ ನಿಂತ ಮೇಲೆ “ಹುಶ್ಯ ಹುಶ್ಯ” ಎಂದ. ಇವನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಮತ್ತೇ.....ಅವನು ತನ್ನ ಹಳೆ ಮನೆಯ ಭದ್ರ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ, ಬಲವಾಗಿ ಒದೆದ. ಓಡಿ ಹೋದವು ಬೆಕ್ಕುಗಳು.

ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಅವನು ತಟ್ಟುವ ಮುಂಚೆಯೇ ತೆರೆದಳು ನೀತಾ. ಅವನು ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದಳು. ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮಿನ ಕ್ಷೀಣ ಬೆಳಕು ಹರಡಿತು. ಇವರು ನಿಂತೆಡೆಗೆ. ಡ್ರೆಸಿಂಗ್ ಗೌನ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಕೆಳಗೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

“ಅಬ್ಬಾ! ಇಷ್ಟು ಲೇಟು”

ಅವಳನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆಳೆದು ತಬ್ಬಿದ. ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಮುರಿದು ಬಿಡುವುದೇನೋ ಎಂದು ಭಯ. ಎಷ್ಟು ತೆಳ್ಳನೆಯ ದೇಹ ಎನ್ನಿಸಿತು. ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಅರ್ಧವೂ ಮುಚ್ಚಿದ ಮೈಕಟ್ಟು. ಹರಡಿದ ಅವಳ ಕೂದಲಿಗೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟ. ಗೌನಿನೊಳಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಇಷ್ಟು ದಿನದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಬೆರಗಿಗೀಡು ಮಾಡಿದ ಮೊಲೆಗಳನ್ನು ಸವರಿದ. ಒಂದು ಹಿಡಿಯನ್ನೂ ತುಂಬದ ತಂಪು. ಅದೇ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಜೀವ ಬಂದಂತೆ, ಉಬ್ಬಿದಂತೆ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಮಗೆ ತಾವೇ ಚಲಿಸಿದಂತೆ.

“ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡ.” ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದಳು ಕಿವಿ ಕಚ್ಚಿ.

ಅವಳು ದೂರ ಸರಿದು, ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಡೆದಳು. ತನ್ನ ಸೀಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಿಂದೆಯೇ ನಿಂತು ಕರುಬಿತು ಅವನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ.

ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯ ಕೊಡಲಿ ಕಡಿದ ಒಂದೊಂದು ತುಂಡೂ ಮತ್ತೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ಮರಳಿದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಡೆದ. ಅವಳ ಎಳೆಯ ಕೈಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಅಂಗೈಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹಿಂತಿರುಗಿದಂತೆ.

ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಲೈಟ್ ಹಾಕಲು ಹೋದಾಗೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೇಡವೆಂದ. ಒಡನೆಯೇ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅವಳಿಗಿಲ್ಲದ ಭಯ ತನಗೇಕೆ.

“ಲೈಟು ಹಾಕು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.”

ನಕ್ಕಳು. “ನೋಡಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅವರು ಬಂದು. ಸೇಡು ತೀರಿದಂತೆ” ಅವನು ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡ. ಹನ್ನೆರಡೂವರೆ. “ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಗಂಟೆ ಇದೆ ಪಾರ್ಟಿ ಮುಗಿಯಬೇಕಾದರೆ. ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾರ್ಟಿ ಎಂದರೆ ಅಷ್ಟು ಸಮಯ ಬೇಕು. ಮಿ|| ಡೆರೆಕ್ಸ್ ಸಹ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಂಪೆನಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇಕೋ ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾರ್ಟಿ ಎಂದರೆ.....” ಅವನು ನಾಲಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡ.

ಅವಳು ಗೌನನ್ನ ಬೀಸಾಡಿ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ, ಸಿನಿಮಾ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ತಾನು ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಗ್ಗನಾಗಿ ಮಾತು ಹಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

“ಓಹ್! ಗಾಡ್! ಬ್ಯೂಟಿಫುಲ್” ಎಂದು ಬಳಿಸಾರಿದ.

ಮಿಶ್ರಾ ನ ಕೋಣೆ. ಅವನ ಶೂಸ್ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ. ಗಾಲ್ಫ್ ಚೀಲ ಒಂದು ಕಡೆ. ತಾನೂ ಬೇಗ ಗಾಲ್ಫ್ ಕಲಿಯಬೇಕು.

ಡೆರೆಕ್ಸ್ ರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾದರೆ ಅದೇ ಆಟ. ಆದರೆ ತನಗೆ ಯಾರು ಕಲಿಸುವುದು.

“ಅವರು ಬಂದು ನೋಡಬೇಕು.”

“ಹೌದು, ಗಾಲ್ಫ್ ಆಟಗಾರನ ಮೀಸೆ ಮುರಿಯಬೇಕು.”

ಮಿಶ್ರಾ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗದೇ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಅವಳ ನುಣುಪಾದ ಎದೆಯನ್ನ ಚುಂಬಿಸಿ ತುಟಿ ಸವರಿದ. ವಿಮಲಳ ಎದೆಯಂತೆ ಮೆತ್ತನೆಯ ವಕ್ಷವಲ್ಲ. ವಿಮಲಾ ನೋಡಬಾರದು ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನ. ನೀತಾ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಗಂಡ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

“ಏಯ್! ಕಡಿಯಬೇಡಿ” ಎಂದಳು ಜೋರಾಗಿ.

“ಉಶ್ಮ್!” ಎಂದ. “ಅಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?”

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಕುಪ್ಪು ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಕೇಳಿಸಿದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.”

“ಎಷ್ಟು ಕೂಗಿದಳೂ ಕೇಳಿಸದಂತೆ ಬ್ಯಾಂಡ್ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಆರ್ಮಿ ಬ್ಯಾಂಡು. ಜನರೆಲ್ಲರ ಪರಿಚಯ ಅವನಿಗೆ. ಅವರೂ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ನೃತ್ಯ, ಆ ಸಂಗೀತ,.... ಅದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲ.”

“ನಾನು ಒಂದು ಸಲವೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ.” ಅವಳು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು, ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ. ಅವನು ಶತಪಥ ಹಾಕಿದ. “ನಾನು ಕನಿಷ್ಠವಕ್ಷ ಐದು ಸಲ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ವಿಮಲಾ ಸಹ. ಉರಿನ ಗಣ್ಯರೆಲ್ಲ.....”

“ನನ್ನನ್ನ ಇವರು ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ.” ಅವಳ ದನಿಯಲ್ಲಡಗಿದ ಕೊರಗು

ಮಗುವಿನ ಗೋಗರೆತದಂತಿತ್ತು. ಅವಳ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಬಳೆಯಂತಹ ಸೊಂಟವನ್ನ ತಡವಿದ. ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಪಾರ್ಟಿ ಅದಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ.

“Does it matter? It is no great matter” ಎಂದ. ಕವಿತೆಯನ್ನೋದಿದಂತೆ. “It matters!” ಎಂದಳು ಘನಿಷ್ಠವಾಗಿ.

“ಬಾ” ಎಂದು ಹಗುರವಾಗಿ ತಬ್ಬಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟ.

ತಂತು ಕಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅವನ ಕಾಮಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಮೈ ಒಲಿದರೂ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ನಗ್ಗೆ ದೇಹವನ್ನ ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿದ ನುರಿತ ರಸಿಕನಾಗಿ. ಆದರೆ ಕಾವು ಒಂದೆಡೆ ಏರಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ತಂಪು. ಅವನ ಉತ್ಸಾಹ ಬಳುಕಿತು.

“ಮಿಶ್ರಾ ಬಂದು ನೋಡಬೇಕು” ಎಂದ. ಕಿಡಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಫಕ್ಕನೆ ಕರೆಂಟ್ ಹರಿದಂತೆ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದಳು.

“ಯಾಕೆ ಏನಾಯಿತು?” ಎಂದಳು.

“ಸ್ನಾರಿ” ಎಂದು ಎದ್ದು ಕುಳಿತ. ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದ, ಹಿಂತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡದೇ. ಅವಳೂ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಕಾರನ್ನ ಪರಿಚಿತ ಗಲ್ಲಿಯ ಹಣದ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರೆಳೆದ.

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ

ಇದು ಹರಿವ ನೀರು

ಮೂಗು ಹಿಡಿದು ಮೂರು ಮುಳುಗು ಗಂಗಾಸ್ನಾನ

ತಿರುಪತಿ ಬ್ರಾಂಡ್ ತಲೆ ಮೇಲ್ಕೋಟೆ ಮೂರಾಮ

-ಎಲ್ಲ ನೋಡುವ ಮೌನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ನೀರು.

ದಂಡೆಯಲಿ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಮಂತ್ರ ಪರಿಸುವ

ನೀರಿನ ನಿರಿಗೆಗೆ ಗರಿಗೆದರುವ ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವ

ಜೀವರ ಬಳಿ ತೆವಳಿ ತಂಪು ಮಾಡುತ್ತ

ಕಾಲ

ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಮುಸಿ ಮುಸಿ

ಮೀನೆ ಕುಣಿಸುವ ಸಹಜ ರೀವಿ

ಮಂತ್ರದಂಡ ಬೇಕಿಲ್ಲದ ಮಹಾ ಮಾಯಾವಿ!

ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ಇನ್ನು ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಯಲ್ಲಿ?

ದಡದ ಮಣ್ಣೆಲ್ಲ ಬೆಳೆತಮಂಡಲ ಕಡಿದ ಮೈ.

ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕೈಬೆರಳು

ಉಗುರು; ಬೇರಿಗೆ ಉರುಳು

ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಲಿಯುತ್ತ

ತೊಟ್ಟು ಸಡಿಲಿದ ಫಲಕ್ಕೆ ದುರ್ಬೀನು ಪತ್ತೆ

ರೊಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದವೆಷ್ಟೋ;

ರಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದು ದಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದದ್ದು ಬಿದ್ದು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದವೆಷ್ಟೋ!

ಏನು ಹೇಳುವುದು ಮುಂದೆ?

ಕಡೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದು ಬರೀ ನೆನಪು :

ದೊಕ್ಕರು ಬಿದ್ದ ನೆಲ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಗ್ಗಡಿಸುವ ಜಲ;

ಹೊರ ಬಂದ ನೆಣ; ಮರ ಮಸಣ;

ಹದ್ದುಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬವೋ ಹಬ್ಬ :

ಗಬ್ಬ ಹತ್ತಿದ ಕಡಸು ತುರುಸು

ಮನದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಬಾಣ ಬಿರುಸು.

ಪಾಪ! ಯಾವ ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಕದ್ದು ಹೊಂಚುತ್ತಿದೆಯೊ

ಸಹಜ ಸಂಚಿನ ಚುಂಚು!

ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ದಾರಿಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತವೆ ಲಾಂದ್ರ

ಎಣ್ಣೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಬೀದಿ.

ಸಂತೆ ಹಾದಿಯ ಕಾದ ಕಳ್ಳ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಮರಿ

ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುವ ಪರಿ -

ಭೂತ ಭೇತಾಳಗಳ ವಿಜೃಂಭಿತ ಭಕ್ತಿ ಚಾಮರ
ನೆಲಕ್ಕಂಟಿ ಬೇರಿಳಿದ ಗಾದಿ.

ಮೂಳೆ ಮೈ
ಗಳ ಕುಣಿತ ಹುಲಿವೇಷ
ಕೊಂಬು ಕಹಳೆ ತಮ್ಮಟೆ ಆರ್ಭಟೆ
ಕತ್ತಿಗೆ ರೋಟಿ ಕೋಲು ಕಟ್ಟಿದ ತೋಟಿ*
ಚಿತ್ತೈಸುವಾಗ ಕುಣಿಯುತ್ತ, ನೆಲಕ್ಕೆ ನಡುಗು ಒಳತೋಟಿ.

ಮೈ ತುಂಬ ಸೆರಗು ಹೊದ್ದು ಬಾಳಿದರೂ ತಪ್ಪಿತೆ
ಸೀತಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ?
ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಸಾವೊಂದೇ ಶಾಶ್ವತ ಪರಿಹಾರ
ಅದೇ ಅಮರ.

ತೋಟಿ-ಎಂಬುದು ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆ ಹಾಕುವ ಒಂದು ವೇಷ. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಮೀಸೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ವೇಷ ವಾದ್ಯ
ಶಬ್ದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿರಾಕರಣ-ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಲಕ್ಷ್ಯ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ

ಭೈರಪ್ಪನವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪೈಕಿ 'ನಿರಾಕರಣ'ವೊಂದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಭೈರಪ್ಪನವರು "ವಸ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅಂತಃಕೃತಿಗಳ ನಡುವಿನ ತೋಲನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು" ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಅದರ ಜಟಿಲತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದ ನೈಜ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೂ ಈಗ ಕಾಣಬರುತ್ತಿರುವ ವೈರಾಗ್ಯದ ರೀತಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಗಳು, ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಂಶವೃಕ್ಷ, ಗೃಹಭಂಗ ಮೊಲಾದ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಕೃತಿಗಳನ್ನಿತ್ತ ಭೈರಪ್ಪನವರು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಢವಾದ ಕಳಕಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಚಿಂತನಶೀಲ ಬರಹಗಾರರು. ತಾವು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತು, ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ರೀತಿ, ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಣಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳಿಂದ ನವೀನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸೇರುವ ಬರಹಗಾರರಾದರೂ, ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರಾಗಿ ನಿಂತವರು. 'ನಿರಾಕರಣ' ದಲ್ಲೂ ತಾತ್ವಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವರು. ಅವರ ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲೂ ಆದರ್ಶ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ (ಅಥವಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಡನೆ) ಘರ್ಷಣೆಯಾಗಿ ವಾಸ್ತವತೆ ಗೆಲ್ಲುವುದು.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೇನೋ ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಅವುಗಳ ಪರವಾಗಿ ವಕೀಲಿ ನಡೆಸುವರು. 'ನಿರಾಕರಣ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು, ಒಂಟಿತನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಂಬಲಿಸಿ, ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ವಿಫಲನಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡೇ ಉಳಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವೆಂಥದು? ಅದನ್ನು ಬೇಕೆಂದಾಗ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವಂತಹುದೆ? ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವೆ? ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬ ಒಂಟಿಯಾಗಬಲ್ಲನೆ? ಅದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಏರಬಲ್ಲನೆ? ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದ್ದು? ಇತ್ಯಾದಿ ವಲಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೆಣಕಿ ನೋಡುವುದು 'ನಿರಾಕರಣ' ದ ಉದ್ದೇಶ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ನರಹರಿಯ ಸುತ್ತ ಕಾದಂಬರಿ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ನರಹರಿಯ ಹೆಂಡಿರು, ಮಕ್ಕಳು, ಶೀಳೇಕರ್, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು, ಬಾವಾಜಿಗಳು, ನರಹರಿಯ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಇವರ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೇನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ತೊಳಲುತ್ತ, ನರಹರಿ ಇವರಿಂದ ದೂರ ಸರಿದು ಒಂಟಿಯಾಗಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.

ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಒಂಟಿಯಾಗುವ ಬಯಕೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವುದು, ಎರಡನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದ ನರಹರಿಯ ಸಾಧನೆ, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಬನ್ನೀ ಮಹಾರಾಜನೊಡನೆ ಗೆಳೆತನ, ತನ್ಮೂಲಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜಾರಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವನ ಪೂರ್ಣಪತನ; ಕಡೆಯದಾದ ಮೂರನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಪುನಃ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡು, ಅನಾಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಮತ್ತೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ಹೀಗೆ ಈ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶದ ಬಯಕೆ, ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನಡೆಸುವ ವಿಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ, ಕಡೆಗೆ ಆದರ್ಶ-ವಸ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಗೆಲುವು-ಇವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವೇದಾಂತದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಬಾರದು ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕಲಿಸಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಯಲು ಕಾರಣ ಆತನ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಅನುಭವ. ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮರಣ, ಅನಾಥಪ್ರವೃತ್ತಿ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಲೋಭ, ಎಳೆಯ ಹುಡುಗನನ್ನು ಆ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಲೋಭವೇ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆತನ ಒಂಟಿತನದ ಬಯಕೆಗೆ ಬೀಜಪ್ರಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಲಪಟಾಯಿಸಿ, ತನ್ನ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳನ್ನು ಏನೊಂದೂ ವಿಚಾರಿಸದಾಗಲೇ ಆತನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹ, ಜಿಗುಪ್ಸೆಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಒದಗಿಬಂದ ಒಂದೊಂದು ಘಟನೆಗಳೂ ಈ ನಂಬಿಕೆಯ ಅಡಿಗಲ್ಲನ್ನೇ ಅಳಿಸಿ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಸತ್ತ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು, ಹೆಂಡಿರ ಆಕಾಲ ಮರಣ, ವೇದಾಂತ ಮನೋಭಾವದ ಈತನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯದ ತೀವ್ರ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮ ಸಹಜವಾಗಿ ಬರದೆ ಕೇವಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಹೊಂಚಿನಂತೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. "ವೇದಾಂತಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಜನ ಕರ್ತವ್ಯ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಂದು" ಎಂದು ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಮಾತು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸಂದೇಹದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಕ್ಕಳ ಅಂಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎರಡೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಅವು ಒಂದೇ ತೀವ್ರತೆಯ ಯಾತನೆಯ ಎರಡು ವಿಧಿಗಳಾಗಿವೆ ಅವನಿಗೆ.

ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ ಪಾಲನೆಯ ಹೊರೆ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಈ ಒಂಟಿತನದ ಬಯಕೆ ಏಕೆ ಮೂಡಿಬಂದಿತು? ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಂತರ್ಯದ ಒಂಟಿತನ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯದ ಸಂಗಸಂಬಂಧಗಳು ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರ ಇಂಬುಗಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಾವಿನೊಡನೆಯೇ ಒಂಟಿತನದ ಬಯಕೆ ಅದಮ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸದ್ಯದ ನಿಲುಗಡೆಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪುನಃ ಅವಳ ಸಾವು ಒಂಟಿತನದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂಟಿತನದ ಬಯಕೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಸುಪ್ತ, ಆದರೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆ, ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮನದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿ ಆಧ್ಯಸ್ಥವಾದ ಅದು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ತಾನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರವೇ ಅವನಿಗೆ ವಿವೇಕಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಒಂಟಿಯಾಗಲು ಹವಣಿಸಿ ನರಹರಿ ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ 'ನಿಸ್ಸಂಗಾನಂದ'ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಿಸ್ಸಂಗನಾಗ ಬಯಸುವ ನರಹರಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ

ಅವನ ಗುರುಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರೋ ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೇ ಈ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟರೋ ಆ ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ, ನರಹರಿ ನಿಸ್ಸಂಗನಂದನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೋ ಅಥವಾ ನಿಜದಲ್ಲೂ ನಿಸ್ಸಂಗನಂದನಾದನೋ ಎಂಬುದೇ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನರಹರಿಯೇನೋ ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ಸಂನ್ಯಾಸ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದುದು? ವೈರಾಗ್ಯಮೂಲವಾದುದೋ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಬಯಕೆಯಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಂದುದೋ ಎಂದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೇ ಹೇಳುವಂತೆ “ಬದುಕಬೇಕು, ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಟಿರಬಾರದು. ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಲೆ ಇರಬಾರದು. ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸಂನ್ಯಾಸವೊಂದೇ ಅಂತಹ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲದು” ಎಂದು ಸಂನ್ಯಾಸಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಸಿ ಬಂದವ ನರಹರಿ. ಹೋಗಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾದರೂ ಇದೆಯೇ? “ಅವನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹತ್ತುವ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾನು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನಲ್ಲವೆಂದು ಅಂತರಾಳವು ನುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.” ಆದರೂ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಏರಬೇಕು; ತಾನೂ “ಬಾರಾಮಾಸಿ”ಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಸಾಧನೆಗೆ ಶುರುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ಹತ್ತಿ, ಜಾರುವ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಜಾರುವಂತೆ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಮೇಲಿನಿಂದ ಜಾರಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆತ ನಡೆಸುವ ಸಾಧನೆಗಳು ತುಂಬ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿವೆ. “ನೀರು ಹರಿಯದಿದ್ದಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ನದಿ ಅನ್ನಬಹುದೆ?” ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ನರಹರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾರಾಮಾಸಿ ಮಹಾರಾಜರು ಅರೆಕ್ಷಣ ಚಿಂತಿಸಿ ನಗುತ್ತ ಹೇಳುವ ಮಾತು ತುಂಬ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. “ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಬರೀ ರೂಢಿಯ ಸಂಕೇತ. ಹರಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಲ, ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದರೆ ಅಲ್ಲ.....ಉಷ್ಟ ಚಂಚಲ, ಶೀತ ಅಚಲ.” ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಲೇಬೇಕೆಂದು ಬಯಲನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಶೀತವನ್ನು ಆತ ಸಹಿಸಲಾರ. ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಲಾರ. ಅಚಲನಾಗಿ ನಿಂತು ಕಾಲವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಿಯ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವವರೆಗೂ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಮೈ ಮರೆತರೂ ಸಾಕು, ಪತನಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಲು ಬಿಡಬಾರದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಲೇ ಚಂಚಲಚಿತ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಂದಾಕಿನೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತ ಈಜುತ್ತಲೇ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇ ಪ್ರವಾಹದ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಾನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲು ಅನರ್ಹನೆಂಬ ಅರಿವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಡಲಾರ. ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದು ಬವಾಜನಗಳ ಸಂಗ ಮಾಡಿ ಜೀವನಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾವತ್ತು ಬನ್ನೀ ಮಹಾರಾಜರೊಡನೆ ಸೋಲೆಗೇರಿಗೆ ಹೋದನೋ ಅಂದೇ ಆತನ ಶವನ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಕಡೆಯ ಘಟ್ಟ. ನಿಸ್ಸಂಗನಂದ ಮತ್ತೆ ನರಹರಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದರ ಜಾಹಿರಾತಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕಥೆ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಜಾಹಿರಾತಿನೊಡನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ನರಹರಿಯ ಬಾಳಿಗೆ ಒಂದು ತಿರುವು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂಟಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂಟಿಯಾಗಲು ಹೆಣಗಿದ ನರಹರಿ ತಾನು ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೇ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ-ಬಂದು ಸೇರುವುದು ತುಂಬ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ. ಆತ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತೇ ವಿನಾ ಮೇಲೆ ಏರಲಿಲ್ಲ : ಹೋಗಲಿ ಮೊದಲಿನಷ್ಟು ಆತನ ಅಂಟು ಈಗ ಮರ್ಯಾದಿತವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ಸಣ್ಣ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರದ ಜಂಜಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಆತ ನಿಜವಾದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಾಥಾಶ್ರಮದ ವಾರ್ಡನ್ ಆಗಿ “ಅಷ್ಟು ಜನ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದು ಜೀವನ ಮಾಡುವುದು, ಇದೇ ತಕ್ಕ ಜೀವನ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ, ಉದ್ದೇಶವಿದೆ” ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಮನ ಆಗಮನದೊಡನೆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂಟು ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿ ಒಂದು ಮಿತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. “ತನ್ನ ರಕ್ತ ಪರರ ರಕ್ತ ಎಂಬುದೇಕೆ ಬೇಕು? ಭಾವನೆಗೂ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧ ಯಾಕೆ ಗಂಟುಹಾಕಬೇಕು?” ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯೇನೋ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. “ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಅಂದ್ರೆ ಮಮಕಾರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರೋದು. ಒಂದು ಸಲ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಬಿಡಲಾರೆ. ಕಾವಿಬಟ್ಟೆ ಬಿಟ್ಟದೀನಿ; ಅದರ ಅರ್ಥ ಕೈಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಮೊಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಇವನ ವರ್ತನೆ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಆದರ್ಶ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಸಾಧನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಮೂಡಿದ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ಬಿದ್ದು ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದವರಿಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಸಂನ್ಯಾಸವಾಗಲಿ, ಒಂಟಿಯಾಗುವ ಬಯಕೆಯಾಗಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದುದಲ್ಲ. ಅನುಭವವಾಗಲಿ, ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಯಾಗಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲು ಪ್ರಚೋದಿಸಿಲ್ಲ. ಅನುಭವದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಜೀವಬಿದ್ದು ಪುನೀತವಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ

ಆತುರ, ಆತುರ. ಆತುರದ ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆತುರ ಆತುರವಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಡೆಬಿಡದೆ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಾರಾಮಾಸಿಯಾಗಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಕೇವಲ ಆತುರ ಭಾವವಿದೆಯೇ ವಿನಾ ನಿಂತು ನೋಡಿ, ಯೋಚಿಸಿ, ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ತಾಳ್ಮೆ ಇಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ನರಹರಿಯ ಕಾರ್ಯರಂಗವು “ನಿರಾಕರಣ” ವೇ ಹೊರತು ತ್ಯಾಗರಂಗವಲ್ಲ. ಒಂಟಿತನವೆಂಬುದು ಅಂಟನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಡುವುದೆಂಬ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. ಒಂಟಿತನ ಎಂಬುದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುವ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ವಿಶೇಷ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಸಾಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ನರಹರಿಯಂತಹ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ದುರ್ಬಲರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಕುವ ಸೋಗಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ ಇವನ ವರ್ತನೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮ ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಭವಾನಿಯ ಪ್ರವೇಶವು ನರಹರಿಯ ಬಾಳಿಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ತಿರುವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನರಹರಿಯ ನಡವಳಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಕೆ ಕಠಿಣ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. “ನಿಮಗೆ ಬಂಧನ ಬೇಡ, ಹುಡುಗ ಅನಾಥನಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕೇನು? ನಾನು ಈಗ ಕೇಳಿವೆ. ಆಗ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ದತ್ತು ಕಟ್ಟಿರಿ? ಆಕಸ್ಮಾತ್ ನೀವೇ ಸತ್ತಿದ್ದು ಅಮ್ಮನೋ, ವೈದೇಹಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನೋ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಸಂನ್ಯಾಸ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದು. ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಸಾಕ್ಷಿಯು. ಸಾಕಾಗದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಕೂಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದು. ನಾವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಬೆಳೆತಿದ್ದು” ಎಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಭವಾನಿಯ ಈ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡದೆ ಕಾರಂತರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ರುಕ್ಮಾಯಿಯ ಪ್ರಸಂಗ. ಅಂತೂ ನರಹರಿ ಭವಾನಿಯ ವಾಗ್ಧರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮೂಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. “ಇದುವರೆಗೂ ನನ್ನದಲ್ಲದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ನಾನೇ ಹುಡುಕಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ ಯಾವುದು? ಮಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಭಾರವನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಗಳ, ಮಗನ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಹೊರಬೇಕು. ನಾನೂ ದುಡಿಯಬೇಕು.” ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನಾಯಕನ ತಲೆತುಂಬ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ಉತ್ತಿಗಳು ಅಷ್ಟಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳು ಆತುರದ ನಿರ್ಣಯಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅವನು ಒಬ್ಬ ಎಬಡನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಎಬಡ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಆಶಯವು ಒಂದು ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಾಧಿತವಾದರೂ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಸ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯ ವಿಶಾಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಬರಹಗಾರನ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗಿ “ನಿರಾಕರಣ” ನಮಗೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ವಸ್ತುವಿನ ಮಿತವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಸಂವೇದನೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹಸಿಹಸಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಘಟನಾವಳಿ ಈ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಅಭಿನಯದಾಚೆ

ನಾಗಭೂಷಣ ಹೆಗಡೆ

ನಾ ಸತ್ತು-ಸತ್ತು ಬದುಕಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ
 “ಹಿಂದಲ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಅಭಿನಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ.”

ನಿನ್ನೆಯವರೆಗೂ ಎರವಲು ಪಡೆದ ವೇಷ,
 ಕಿರೀಟವ ತೊಟ್ಟು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಪುಟ್ಟ-ಪುಟ್ಟ ಪರಾಕುಗಳು.
 ಪರಿಣಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತಿಸಿದ ಮನ

ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅನುಕರಣೀಯ ಆವೇಶ; ಕೊನೆಗಂಡಿದ್ದು ಲಕ್ಷಾ ಬಡಿದಾಗಲೇ
 ಮೆಟ್ಟಿಲ ತುದಿಯೇರಿದ್ದೂ ಇಲ್ಲೇ, ಬಳಿಕ ಹಾಯಾಗಿ
 ಜಾರುಬಂಡೆಯ ಬೆನ್ನಿಗಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು, “ಧಡಲ್”ನೆ
 ಮಂಡಿ ತರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಇಲ್ಲೇ;
 ಕಂದಕದ ಇಕ್ಕೆಲಗಳ ಕೂಡಿಸಿದ ಹಗ್ಗದಳೆ
 ಯ ವೇಲೆ ನಡೆದಾಡುವ ಕಾಯಕ.
 ಕೊಂಕು ತಪ್ಪಿದರೂ ಸಾಕು, ಸವರಣ ಕಲ್ಲೆಸೆತ
 ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ;
 ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಸಾಕಿನ್ನು ಬ್ಯಾಲೆನ್ನು ಅಭಿನಯ
 ವೆಂದರೇ ನನಗೆ ನರ್ತಕ,-ದೂರ.....ರಂಗದಿಂದಲೇ.....;
 ಆದರೂ,
 ನಟಿಸಲೇ ಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಜನ
 ಬಹುಪಾಲು ಕೊಲೆಗಡುಕರು ಸ್ವಾಮೀ, ಗಾಳಿ
 ಬಂದಾಗಲೇ ತೂರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
 “ರಂಗದಲೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ, ಅಭಿನಯಕಂಜಿದೊಡೆಂತಯ್ಯೆ.”

ವಿಹ್ವಲ

ಎಂ ಎನ್ ಜೈಪ್ರಕಾಶ್

ಮುನಸಿಪಾಲಿಟಿ ನಲ್ಲಿ
 ಕಟ್ಟಿದರೂ ತೋಟತೋಟ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವಂತೆ ನೆನಪು :
 ಅಜ್ಜೋದ ಸರದ ಸ್ವಟಿಕತೆ ಗಾಳಿರಿಂಗಣಕೆ ಸಿಕ್ಕೀಗ
 ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಕಂಡ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಒಲಿದ ಕಾದಂಬರಿ
 ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳೆ.....?.....ಕನಸೆ?
 ಕಂಡಿದ್ದು ಕನಸಿದ್ದು ಕಾಣಬೇಕೆನಿಸಿದ್ದು ಎಲ್ಲವೂ ಮಂಗಮಾಯ;
 ಕವಲೆದ್ದ ದಾರಿಗಳಲಿ ನೆನಪುಗಳೆ ಈಗ ನವಿರಾಗಿ ಬಾಧಿಸುವ
 ಬಂಧಿಸುವ ಕೂಡಿಸುವ ಏಕತಂತು.

ಕವಲೊಡೆದು ಬಿದ್ದ ಹಾದಿ ನೂರರ ನಡುವೆ
 ಕೈಮರಕೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ನಿಂತಿದೆ
 ಹರಕು ಚೀಲದಲಿ ನೆನಪನ್ನೆಲ್ಲ ಹಡೆಮುರಿ ಕಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತು
 ದಂಗಾದ ಕಂಗಾಲು ತರುಣ ಜೀವ.

(ಬಿದ್ದ ದಾರಿಗಳಲಿ ಎದ್ದ ದಾರಿಗಳೆಷ್ಟು?

ಎದ್ದ ದಾರಿಗಳಲಿ ಕೊನೆಗೂ ಬಿದ್ದ ಹಾದಿಗಳೆಷ್ಟು?

ಯಾವ ಮಾರ್ಗಕೆ ಯಾವ ಪಟ್ಟಣವುಂಟು?

ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಭರಿಸುವ ಅರಮನೆ ಯಾವ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲುಂಟು?

-ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸರಮಾಲೆಗೆ ಕೊನೆಯೆಂಬುದುಂಟೆ?)

ತಪ್ಪಿತೋ ಹಾದಿ ಸುತ್ತಲೂ ನಗುವಿನಲೆಗಳ ಗಲ್ಲು;

ಬೀದಿ ಮರೆತರೆ ಮತ್ತಿಲ್ಲಿ ಬೆದರಿಕೆಯ ಬರಿ ನಾಯಿಬೊಗಳಿನ ಹುಯ್ಯು;

ಸುತ್ತ ಕಡ್ಡಿಗಳು ಹೆಸರಿಲ್ಲ ಕೈಮರಕೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲ ಕೈಮರಕೆ;

“ಹುಡುಕು ಹುಡುಕು ಹುಡುಕು”-ಎಂಬ

ಜಪಮಂತ್ರವೊಂದೆ ಈಗುಳಿದ ಕಾಯಕ;

ಅವರಿವರುಳಿಸಿದ ಮೂಲಾಧಾರ.

ಹೌದು, ಕಂಗಾಲು ಜೀವಕ್ಕೆ ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೆತ್ತಿ

ಚಪ್ಪರಿಸಬೇಕು :

ತಪ್ಪಿದರೂ ಹಾದಿ ಎದೆಗೆಡದೆ ಬಿದ್ದರೂ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು

ಸಾವರಿಸಿ ನಡೆದರೆ....ಸಿಗದಿದ್ದೀತೆ? ಕಂಡೇ ಕಂಡೀತು

ಗುರಿ ಮಿರಗುವ ದಾರಿ, ಹಸಿರು ಹೂರಿಗುಚಿರುವ ತಾಣ!

ಆಗ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ತಳ ಉರು. ನೋಡಾಗ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಜಯದ ಭೇರಿ:

ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಕಷ್ಟಗಳಂಚಿಗೆ ಮಂಗಲದ ತುತ್ತೂರಿ.

ಲಿಪ್ಪ

ಬಿ ವಿ ವೈಕುಂಠರಾಜು

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಅಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಜೋರಾಗಿ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೈ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಏನೇನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಏಳುವುದರೊಳಗೇ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದವನು ಈ ದಿನ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಏಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ತಡವಾಗಿ ಎದ್ದದ್ದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪ ಬಯ್ಯುತ್ತಾನೇನೋ? ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯಾದರೂ ಅವನು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡದಿದ್ದರಿಂದ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಹಿತ್ತಲ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು. “ನಿನ್ನಿಂಥೇ ಮಹಾ ಉದ್ಧಾರ ಆಗಿರೋದು ನೀನಿಲ್ಲೆ ಇದ್ರೆ ನಾನು ಉಟಾನೇ ಮಾಡ್ತ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲೇನೋ” ಎಂದು ಅಪ್ಪ ಅಂದದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಹೇಳಿಕೊಂಡ್ನಾ ನನ್ನಿಂಥೇ ಅಂತ. ಈಗೇನಾಯ್ತು ನೀನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೋ, ಯಾರಿದ್ದಾಂದ್ರೂ ಮಾಡಿಸೋ, ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೊನೆ, ನಾಳೆ ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ ಹೊರಟುಹೋಗ್ತೀನಿ” ಎಂದು ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ “ಎಲ್ಲಿಗಾದ್ರೂ ಹೋಗು, ನಾವೇನು ನಿನ್ನ ಕಾಲುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲೇ ಇರಪ್ಪಾ ಅಂತೇನಾ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದಾಗ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪನನ್ನು ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕಾದರೂ ಬಯ್ಯುತ್ತಾನೋ” ಎಂದು ನಿಕೃತ್ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಪ್ಪ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ‘ಎಷ್ಟೊತ್ತಿಗೋ

ಏಳೋದು? ಬೇಗ ಎದ್ದು ಓದಿಕೊಳ್ಳೋದು ಬಿಟ್ಟು ದೊರೆ ಮಗನ ಹಾಗೆ ಮಲಗಿದಾನೆ' ಎಂದು ಬಯ್ಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಲು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರದೆ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಪ್ಪ ಜಗಳ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೂರು ಶಬ್ದವೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬೀಗದ ಕೈಗೊಂಚಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಉದ್ದುದ್ದನೆಯ ಬೀಗದ ಕೈಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಕಿ ಗಿಲ್, ಗಿಲ್ ಎಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪನಂತೆ ಬೀಗದ ಕೈಗೊಂಚಲನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಕತ್ತಲಿನ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಇಣಕಿಹಾಕಿದಾಗ ಅಪ್ಪ ಓಡಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅಂಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ರುಮಾಲು ಸುತ್ತುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ಅಪ್ಪ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಅಪ್ಪ ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಬೇಕು, “ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ’ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಬೇಕು. ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ, ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಹೋಗುವುದು ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಹೊಳೆಯದೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನನ್ನೇ ಕೇಳಿದರಾಯಿತು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿ ‘ಸ್ವಾಮಿ ಬೇಗ ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನು, ಹೊಲಕ್ಕೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಗಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ’ ಎಂದಾಗ ಅಪ್ಪ “ಅವನ ಯಾತಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಮನೇಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಓದಲಿ’ ಎನ್ನಬೇಕೆ? ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೂಪ ಇರಬೇಕು “ನಿನ್ನ ಮಗನ ವಿದ್ಯಾನೇನೂ ನಾನು ಹಾಳು ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ, ಭಾನುವಾರ ಮನೇಲಿ ಏನು ಮಾಡ್ತಾನೆ? ಈ ಹೊತ್ತು ಒಂದಿನ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ನಾಳೆಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊ’ ಎಂದಾಗ ಅಪ್ಪ ‘ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಾಗ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದಲ್ಲ ಎಂದು ಖುಷಿಯಾಯಿತು. ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಗಾಡಿಗೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ‘ಕಂಬಳಿ ಹಾಸಿದೀನಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾನೂ ಗಾಡಿಯೇರಿ ‘ರಾಮಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ’ ಎಂದಾಗ ಎತ್ತುಗಳು ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಹೊಲದ ಕಡೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿದವು. ಒಂದು ಸಾರಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಗದರಿಸಿದಾಗ, ಅವು ವೇಗವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು.

‘ದೊಡ್ಡಪ್ಪಾ ನೀನು ಅಪ್ಪನ ಜೊತೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಜಗಳ ಮಾಡಿದ್ದು? ಹೋಗಿ’ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆಲ್ಲಾ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ’ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕೆನಿಸಿದರೂ, ಆತ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೇಳಲು ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗುವವನೇ ಅಲ್ಲ. ಬಯಲಾಟದ ಯಾವುದೇ ಹಾಡನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ದಿನ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪ ಏನೇನೋ ಬೈದಿರಬೇಕು. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರು ಯಾರು? ಅಪ್ಪ ಯಾವಾಗಲೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಹಾಗೆ ಅಪ್ಪ ಎಂದೂ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಅಪ್ಪನ ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಪ್ಪನ ಕಂಡರೇನೋ ನನಗೆ ಒಂದು ಥರಾ ಹೆದರಿಕೆ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಹಾಗಲ್ಲ, ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವುದಾದರೂ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥವನನ್ನು ಅಪ್ಪ ಬೈಯಬಹುದೆ? ಏನೋ ಒಂದೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ.

“ನೋಡಿದ್ದಾ, ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ನನ್ನನ್ನು ಅಂದದ್ದು “ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ರಜಾ ಬಂದಷ್ಟೇ ಖುಷಿಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. “ಅವನು ಅಂದದ್ದು ಸರೀನಾ ನೀನೇ ಹೇಳು. ನಿನಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸಾಕಿದೆ. ನಮ್ಮಪ್ಪ-ಅಮ್ಮ ಸತ್ತು ಹೋದಾಗ ಅವನೆಷ್ಟಿದ್ದ ಅಂದಕ್ಕೊಂದಿದೀಯಾ, ಎರಡೋ ಮೂರೋ ವರ್ಷ. ನನಗೆ ಹನ್ನೆರಡು, ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷ. ನಾನೇ ಸಾಕಿದೆ. ಯಾರ್ಯಾರ ಮನೇಲೋ ತಾಬೆದಾರಿ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಕೂಡಿಹಾಕಿ ಒಂದು ಹೊಲಾ ತಗೊಂಡೆ. ಅವನ ದೊಡ್ಡೋನಾದ್ಯು ಒಂದಿನಾನೂ ಗೇಯೋಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ದೊಡ್ಡೋನಾದ್ಯು ಅವನಿಗೇ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ‘ಒಬ್ಬನೇ ಯಾಕೆ ದುಡೀತೀಯಾ, ಆಳುಗಳನ್ನ ಇಟ್ಟುಕೋ’ ಅಂದ. ಆಳು ಎಷ್ಟೇ ಆದ್ರೂ ಆಳೇ ಅಲ್ಲಾ? ನಾವು ದುಡಿದ ಹಾಗೆ ಅವರು ದುಡೀತಾರ? ಅವನು ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾರಿ ಆಳುಗಳನ್ನ ಇಟ್ಟೊಂಡ್ರೂ, ಒಬ್ಬನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲ ಮಾಡ್ಲೆ ಓದಿಹೋದ್ಯು. ನನಗಿಷ್ಟ ಇಲ್ಲದೇ ಅವರನ್ನ ಓದಿಸಿದೀನಿ ಅಂತ

ಹೇಳಿದ. ಅಂದ್ರೆ ಅಂದ್ಕೊಳ್ಳಿ ಅಂತ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೇಲೂ ಜಮೀನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡ. ಒಂದು ಕಡೆ ಇದ್ರೆ ನೋಡ್ಕೊಬಹುದು, ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೇಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜಮೀನಿದ್ರೆ ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾರಿಬಿಟ್ಟ. ಅವನು ಮಾರಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣ ಅಂತ. ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಿದ್ರೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಜಮೀನು ಕೊಳ್ಳಾ ಇದ್ದನಂತೆ – ಹಾಸಿಗೆ ನೋಡಿ ಕಾಲು ಚಾಚಬೇಕು. ಸಿಗುತ್ತೆ ಅಂತ ಕೊಂಡುಕೊಂಡ್ರೆ ಮಾಡೋರು ಯಾರು ಹೇಳು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. “ಅವನಿಗೆ ಆಸೆ ಇದ್ರೆ ನಾಲ್ಕು ಹತ್ತು ತಗೊಳ್ಳಿ, ನನಗೇನು, ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಆಗಿದೀನಿ ಅಂದ್ಕೊಂಡಿದಾನೆ, ಅವನು ಹಾಗೆಂದ ಮೇಲೆ ನಾನ್ಯಾಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ? ಹೊರಟು ಹೋಗ್ತೀನಿ, ಏನಾದರೂ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದಾಗ ‘ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀಯಾ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ‘ಎಲ್ಲಿಗೆ ಅಂದ್ರೆ ಏನು ಹೇಳ್ಕೊ ಸ್ವಾಮಿ? ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋದ್ರೆ ಆಯ್ತು, ನನಗೇನು ಹೆಂಡ್ತೀನೇ ಮಕ್ಕಳೆ? ಎಲ್ಲಾ ಸತ್ತುಹೋದ್ರೆ, ನೀವೇ ನನ್ನ ಮಕ್ಕು ಅಂತ ಅಂದ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಯಾರಿದಾರೆ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ್ರೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅನ್ನ ಹಾಕ್ತಾರೆ. ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಇವನ ಹತ್ರ ಯಾಕೆ ಅನ್ನಿಕೊಳ್ಳಿ’ ಎಂದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನು ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ ನೇಗಿಲು ಹೂಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ.

ನೇಗಿಲು ಹೂಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ನಾನು ಹೋದೆ. ‘ಹೋಗು ಸ್ವಾಮಿ, ಮರದ ಹತ್ರ ಕೂತುಕೋ. ಬುತ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಬರ್ತೀನಿ, ಇಬ್ಬರೂ ತಿನ್ನೋಣ’ ಎಂದಾಗ “ದೊಡ್ಡಪ್ಪಾ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಲೇ ಕರೊಂಡು ಹೋಗು” ಎಂದೆ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕ. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಹೀಗೆ ನಕ್ಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ‘ಹುಚ್ಚಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗೋದು? ನಾನೇನು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ ಅಂದ್ಕೊಂಡ್ಯಾ? ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗ್ತೀನಿ. ಈ ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿ, ನಾಳೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲೋ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗೋದು ಹೇಗೆ ಹೇಳು? - ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿ ದೊಡ್ಡೋನಾಗಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಮಾತಾಡೋಣ. ಹೋಗಿ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂತುಕೋ’ ಎಂದಾಗ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ.

ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಮರದ ಕೆಳಗೇ. ಆದರೆ ಈ ದಿನ ಏಕೋ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಜೀರಂಗಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳಿಗೆ ದಾರ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಬೇಕಾದರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೆಂಪು, ಹಸಿರು, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಜೀರಂಗಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿದರೂ ಬೆಡ್ಡಪ್ಪ ಹಿಡಿದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಪುಟ್ಟ ಜೀರಂಗಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಬೆಂಕಿಪೊಟ್ಟಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಚೂರು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೋ, ನಾನಾಗಿ ಹಾರಿಬಿಟ್ಟಾಗಲೋ ಇನ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಹೊರಟುಹೋದರೆ ನನಗೆ ಜೀರಂಗಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವವರು ಯಾರು? ಮತ್ತೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲು ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನೇಗಿಲು ಹೂಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ನೇಗಿಲು ಹೋಗುವಾಗ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಚದುರಿದ ಹಸಿ ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ನನಗೆ ಖುಷಿ. ಆದರೆ ಈ ದಿನ ಆದೇಕೋ ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನ ನೋಡಿ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ‘ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ, ಬಂದೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ‘ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ನೀನು ನಾಳೇನೇ ಹೋಗ್ತೀಯಾ?’ ಕೇಳಿದೆ. “ಇನ್ನೇನಾಡ್ಲಿ ಹೇಳು, ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಯಾರು ಮಾತು ಕೇಳೋರು? ಏನೋ ಸಣ್ಣೋನು, ಮಾತಾಡಿದರೆ ಮಾತಾಡ್ತಾನೆ ಅಂತ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೆ. ಎಷ್ಟು ದಿನ ಅನ್ನಿಸ್ಕೊಳ್ಳೋದು? ನನಗೆ ಕೆಲ್ಸ ಮಾಡೋಕೇ ಬರೋದಿಲ್ಲಂತೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಮಾಡತಾನೋ ಮಾಡಿಸ್ಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. “ನಿನ್ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋಕೆ ನನಗೂ ಕಷ್ಟ ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳ್ಲಿ ಹೇಳು. ಎಲ್ಲಾ ಹದಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಳೆ ಬಂದ್ರೆಲೆ ಜೋಳ ಹಾಕಿಸೋಣ ಅಂತಿದ್ದೆ. ಅವ್ನು ಯಾಹೊತ್ತಾದರೂ ನೇಗಿಲು ಹಿಡ್ಡಿದಾನಾ? ಅದೇನು ಬಿತ್ತಸ್ತಾನೋ, ಏನೋ.....ಹೂ ಹೋಗಿ ಬಿಡು, ಬಿಟ್ಟುಹೋಗೇನು ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ.....ಸುಮ್ಮೆ ನೀನು ಯಾಕೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗ್ತೀಯಾ, ಹೋಗಿ ಕೂತ್ಕೋ ಹೋಗು” ಎಂದಾಗ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ ಹೋಗ್ತಾರಲ್ಲ ಎಂದು ಅಳು ಬಂದಿತು. ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸದಂತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತೆ.

ಬುತ್ತಿ ಬಂದಾಗ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ “ನೀನು ಹೋದರೆ ನಾನು ಊಟ ಮಾಡೋಲ್ಲ” ಎಂದು ಹಟಮಾಡಿದರೆ ಆಗ ‘ಆಗ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗೊಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಜೊತೆಲೇ ಇರ್ತೀನಿ, ಊಟಮಾಡು’ ಎನ್ನಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬುತ್ತಿ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಮುತ್ತುಗದ ಮರದಿಂದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಂದು, ಎಲೆಕಟ್ಟಿ ತೊಳೆದು

ನನಗೊಂದು, ತನಗೊಂದು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಟ ಮಾಡುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಬದನೆಕಾಯಿ ಬಿಡುವಾಗ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಉಪ್ಪು, ಹುಣಸೆಹಣ್ಣು ತಂದು ಗಿಡಗಳಿಂದ ಕಾಯಿ ಕಿತ್ತು, ಒಣಗಿದ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನಾಯ್ದು ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಂಡೆ ತೊಳೆದು ಚಟ್ಟಿ ಅರೆದು ನಂಚಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಹಾಕುವುದುಂಟು.....ಉಟ ಬೇಡವೆಂದು ಹರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೂ ಹಸಿವಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಉಟಕ್ಕೆ ಬರದಿದ್ದರೆ? ಕಾದು ಕಾದು ನಾನೇ ಹೊರಟು 'ದೊಡ್ಡಪ್ಪಾ, ಬುತ್ತಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದೆ. 'ಅಯ್ಯೋ ಸ್ವಾಮಿ, ಮರೆತೇ ಬಿಟ್ಟೆ, ಏನೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಪಾಪ, ನಿನಗೆ ಹಸಿವಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂದವನೇ ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಳಂ ಬಿಚ್ಚಿ, ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬತ್ತಿಯ ಬುಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾವಿಯ ಕಡೆ ಹೊರಟಾಗ, 'ಹರ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ?' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದೆ. ಬಾವಿಯ ಬಳಿ ಬುತ್ತಿ ಇಟ್ಟವನೇ ಮುತ್ತುಗದ ಮರದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಎಲೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದು ಸರಸರನೆ ಎಲೆ ಕಟ್ಟ ತೊಳೆದು ಮುಖ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು 'ನೀನು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಹೋಗು' ಎಂದಾಗ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅಪ್ಪನ ಎದುರಿಗೆ ಹರ ಮಾಡುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹರ ಮಾಡಿದರೆ ಬೈಗುಳ ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಎರಡೂ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಟ್ಟು, ಅನ್ನ ಇಟ್ಟಿದ್ದ. ಅಪ್ಪ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ದಂಡಪ್ಪ ಆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹಿಟ್ಟು ತಿನ್ನುತ್ತಲೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಪ್ಪ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನು ಉಟ ಮುಗಿಸಿ ಏಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಅಪ್ಪ ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು 'ಏನಿಷ್ಟಾ, ಉಟ ಆಯ್ತಾ' ಎಂದಾಗ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ ಅಪ್ಪನೇ 'ಈ ಮಳೆಗೆ ಜೋಳ ಹಾಕುಹುದಲ್ಲ' ಎಂದಾಗಲೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಅಪ್ಪನ ಕಡೆಯೂ ನೋಡದೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ 'ಬಾ, ಸ್ವಾಮಿ ಹೋಗೋಣ ಹೊತ್ತಾಯ್ತು' ಎಂದವನೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಪ್ಪ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ತಿರುಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ನೇಗಿಲು ಹೂಡುವವರೆಗೂ ಅಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಉರ ಕಡೆ ಹೊರಟ. ಅಪ್ಪ ದೂರ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ್ಯಾ ಸ್ವಾಮಿ, ಅನ್ನೋದು ಅಂದು ಬಿಟ್ಟು ಈಗ ಸರಿಮಾಡೋಕೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿದಾನೆ. ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ ಈ ಹೊತ್ತು ಹೊಲದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ್ಯಾ ಸ್ವಾಮಿ, ಅನ್ನೋದು ಅಂದು ಬಿಟ್ಟು ಈಗ ಸರಿಮಾಡೋಕೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿದಾನೆ. ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ ಈ ಹೊತ್ತು ಹೊಲದ ಮೇಲೆ ಬಂತೆನೋ.....ಇನ್ನೇನು ಬರಲೇಬೇಕಲ್ಲ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದವನೇ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಗದರಿಸಿದಾಗ ಅವು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದವು.

ಅಪ್ಪ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹರಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ ಎಂದು ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಕೈಲಿ ಆಣೆ ಮೂಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಬಂದು ಎಲ್ಲ ಕೆಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಬೈದುಕೊಂಡೆ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಹರ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ರಾತ್ರಿ ಉಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಹೊರಟೇ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ....

ನಾನು ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ "ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನಗೆ ಒಂದು ಕಥೆ ಹೇಳಿದ್ವಾ? ಒಬ್ಬ ಮನೇಲಿ ಎಲ್ಲರ ಹತ್ತಿರ ಜಗಳ ಆಡಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗಿ, ಅಂತ ಹೆದರಿಸ್ತಾ ಇದ್ದಂತೆ. ಮನೆಯವರಿಗೂ ಕೇಳಿ, ಕೇಳಿ ಸಾಕಾಯಿತು. ಒಂದಿನ ಹೋಗಮ್ಮ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಯೋ ಹೋಗು ಅಂದರಂತೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವಳು ಉರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ 'ಮನೇಲಿ ಹೀಗಂದು, ನಾನು ಯಾಕೆ ಅಂತ ಮನೇಲಿ ಇರ್ಲಿ? ಹೊರಟೋಗಿ' ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡೋಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ. ಹಾಗೇ ಆಯ್ತು ನೋಡು ನನ್ನ ಕಥೆ. 'ಓಡಿ ಹೋಗೋಳು ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಓಡಿಹೋಗ್ತಾಳಾ? ನಾಳೆ ಹೋಗಿ ಅಂತಲೇ ಗೇಯೋಕೆ ಬಂದಿದೀನಿ. ನಾಳೆ ಹೋಗೋನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಬೇಕಿತ್ತು? ಮನೆ ಮರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭ ಆಗಿದ್ದಿದ್ರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಆಗಿಬಿಡ್ತಿದ್ದರೇನೋ" ಎಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೇಳಲು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವಂತೆ ಆಗಾಗ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ನಾನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಾಗ 'ಹಾ, ಜಾಣ... ಆಮೇಲೆ ಏನಾಯ್ತಪ್ಪಾ ಅಂದ್ರೆ' ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ದಿನವೂ ಅಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಜಗಳವಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಏನಾದರೂ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ದಿನ ಕಥೆ ಎಂದರೂ ನಾಲ್ಕೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದ. ಅದು ಕಥೆಯೇ ಅಲ್ಲ, ಆದರೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಅದನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳಿದ? ಬಿತ್ತುವಾಗಲೋ, ಕೊಯ್ಲು ಕಾಲದಲ್ಲೋ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಅಪ್ಪ ಇಂದೇಕೆ ಬಂದು ಹೋದ? ಅಪ್ಪ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹಾಗೇ ಮಾಡಬೇಕು.

“ಏನು ಸ್ವಾಮಿ ಯೋಚ್ಛೆ ಮಾಡ್ತಾ ಇದೀಯೆ; ಆಗ್ಲೇ ನಿನಗೂ ಯೋಚ್ಛೇನಾ? ಮಾತಾಡಿಸಿದರೂ ಎಲ್ಲೋ ನೋಡ್ತಾ ಇದೀಯೆ” ಎಂದಾಗ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ‘ಈ ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಿಸ್ಲೇ ಇಲ್ಲ, ನಾನೂ ಏನೋ ಯೋಚ್ಛೆ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೆ ಬಿಡು’ ಎಂದ. ಇಳಿಹೊತ್ತು ಆದಾಗ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಆಡ್ತಾಡಲು ಬಿಟ್ಟು ‘ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ’ ಎಂದ.

ವೀಣಾ ಎಲಬುರ್ಗಿ-ಸಣ್ಣಕತೆ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸ

ಕಮಲ ಹೆಮ್ಮಿಗೆ

ಪ್ರಾಯಶಃ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎನ್. ರಾವ್‌ರವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ‘ವೀಣಾ ಎಲಬುರ್ಗಿ’ಯವರು ಕತೆಗಾರ್ತಿಯರ ಪೈಕಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ- ಹೊಸ ಧ್ವನಿ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ತ್ರಿವೇಣಿ’ಯವರ ಹೆಸರು ಈ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ- ತ್ರಿವೇಣಿಯವರು – ತಮ್ಮ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಭಾವಾತಿರೇಕತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು, ಇವರ ‘ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು’ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎನ್. ರಾವ್‌ರವರ ‘ಫೀಡ್ರಾ’ ಮತ್ತು ‘ಅವೇ ಮರಿಯಾ’ ದಂಥ ಕತೆಗಳು ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರು ಜೀವನದ ಮೇಲ್ದರದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿಯೇ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿದರೆ ‘ವೀಣಾ’ ರವರ ‘ಮುಳ್ಳುಗಳು’ ಸಂಕಲನ ಮನಸ್ಸಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ; ಅ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕಿಯರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೆಳಕು ಕಂಡ “ಕೊನೆಯ ದಾರಿ” ವೀಣಾರವರ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ “ವೀಣಾರವರ ಕಥನ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಅವರ ಸದ್ಯದ ಶೈಶಿಷ್ಯ. ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಾಗದೇ ವೀಣಾರವರ ವೈಷ್ಣವತೆಯೇ? ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ಈಕೆ, ಸ್ವವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಯೋಗಗಳತ್ತ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಹೀಗೆ, ಇದು ಇವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ‘ಮುಳ್ಳುಗಳು’ ಸಂಕಲನ ಹೊರಬಿದ್ದದ್ದು ೧೯೬೮ ರಲ್ಲಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿ ಸರಳೀಕರಣ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ್ದಾರೆ : ನಿಜ, ಆದರೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವ ರೀತಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಂಕಲನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ವೀಣಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನ ಹುಡುಗಿಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶ- ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆದು, ಮೈತೆರೆದು ನಿಂತ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಒಂದೇ ಅನುಭವವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ವೀಣಾರವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕತೆಯಿಂದ ಕತೆಗೆ ಬದಲಾಗುವ ಸಂಕೇತ, ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಮುಳ್ಳುಗಳು” ಕತೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಕಾತರಿಸಿ ನಿಂತ ಪ್ರೌಢ ಹೆಂಗಸು ನಾಯಕಿ. ಪುರುಷದ್ವೇಷಿಯಾದ ನಾಯಕಿ, ಹುಡುಗರ ಪ್ಯೂನ್ ಮಾದನ, ಕೊನೆಗೆ ನಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮುಳ್ಳಿನ ಮೊನೆ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಮುಳ್ಳು ಗಂಡಸು ದೇಸಾಯಿಯ ಬಗೆಗೆ ಆಕೆ ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ: “ಇವನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರಿ ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಲ್ಲದ ದ್ವಿಪದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸ ಹಚ್ಚುತ್ತಾನಲ್ಲ ಇವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಕಂಡರೆ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು! ಆಗ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಜೀವನದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಭಾಗವೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಬಿಡುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.”-ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಮಾತಿಗೂ ಕೃತಿಗೂ ಇರುವ ಆಸಾಂಗತ್ಯ ಧಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. “ಮುಳ್ಳುಗಳು ಜೀವನದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಭಾಗ” ಎಂದು ಆಕೆ ತಿಳಿದೇ ದೇಸಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸತೊಡಗಿರುವುದು. ಒಂದು ರಿ:ಶಿಯಿಂದ ಇದು ಆಕೆಯ ಸೋಲಿನ ಕ್ಷೀಣ ಕೂಗೂ ಆಗಿದೆ. ‘ಅತಿಥಿ’ ಕತೆಯಲ್ಲೂ ಹೀಗೆಯೇ. ವೃದ್ಧ ಕನ್ಯೆ (1) ಲೀಲಾವತಿ, ಕಿಡಕಿಯ ಬಳಿ ಯಾರೂ ಇರದಿದ್ದರೂ ಇರುವಂತೆ ಭ್ರಮಿಸುವುದು-ಹಾಗೆ ಬಾರದವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವುದು, ಇವೆಲ್ಲ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಂಬಲ ಪಡೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ನಾಯಕಿ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲ ನಾಯಿಗಳ ಹಾಗೆ

ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸದಾನಂದನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಹಳಹಳಿಸುವುದು “ಮನೆಮಾರಿಲ್ಲದೆ ಸುಡುಗಾಡ ಸಿದ್ಧರಾಂಗ” ತಿರುಗುವದು-ಕನವರಿಸುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶ ಗಮನಾರ್ಹ. ವೀಣಾ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಎಲ್ಲ “ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸಿಟಿ”ಯೊಡನೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಎರಡು ಕಥೆಗಳೂ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.) ವೀಣಾ-ರ ಬಹುಪಾಲು ನಾಯಕಿಯರು ನಿಜದಿಂದ ದೂರ ಓಡುವಂಥವರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕತೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಂತ್ಯ-ಕೇವಲ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರದೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ-ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಸಾಧಾರಣಕ್ಕೆ ಇವರ ಕತೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರವು ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭೂತಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳ ನೆನಪಿನಿಂದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಅದು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ದಾರಿ’ ಮತ್ತು ‘ನೆರಳು’ ಕತೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಅವರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಈ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರಿಸಬಹುದು. ‘ವೀಣಾ’ರವರ ಕತೆಗಳ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ಸಂಭಾಷಣೆ ಮೂಲಕವೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ-ಯಾವ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಗೂ ಅಕಸ್ಮಿಕ ತಿರುವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೇ ಕತೆ “ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಿಡುವ ಅಪಾಯ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ. “ಕೊನೆಯದಾರಿ’ ಸಂಕಲನದ ‘ಹೊರಟು ಹೋದವನು’, ಮತ್ತು ‘ಮಳೆ ಬಂದಾಗ’ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ ಅಪಾಯ ತಲೆದೋರಿದೆ, (ಜೀವನದ ಸಣ್ಣ ಎಳೆಯೊಂದರ ಸುತ್ತ ವೀಣಾ ಹೇಗೆ ಕತೆ ಹೆಣೆಯಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇವು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗುತ್ತವೆ.) ಪಾತ್ರಗಳು ಹಳಹಳಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ವೀಣಾರವರು ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಸುತ್ತ ಕುಸುರಿಗೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅದು ಕೃತಕವಾಗಿ +,- ಗಳ ಲೆಖ್ಖಾಚಾರವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ, ‘ನೀನೇ ತಂತಿ’ ಎಂಬ ಕತೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಇಲ್ಲಿ ಪಂಜರದ ಗಿಣಿ-(ಹಳೆಯ ಪ್ರತೀಕ) ಸರಯೂನ ಹಾಡು, ಎಲ್ಲ ಕತೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಗಿಳಿಯ ಸಂಕೇತ, ‘ಮುಳ್ಳುಗಳು’ ಕತೆಯ ಸಂಕೇತದಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ವೀಣಾ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಎಂಥದ್ದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಳುತ್ತದೆ. ಅನುಭವದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಚಿಕ್ಕದಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ತರದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವರದು-ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇದೆ. ‘ಮುಳ್ಳುಗಳು’ ಕತೆಯಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ ‘ಪ್ರಶ್ನೆ’ ಕತೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.-ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ : “ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದ ತಂತಿ ಆದರೇನಾಯಿತು? ಪ್ರೇಮಗೀತೆ ಹಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಸ್ಮಶಾನ ಗೀತೆಯನ್ನಾದರೂ ಸತ್ತ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗುನುಗುನಿಸಬಹುದು” ಇತ್ಯಾದಿ..ಇತ್ಯಾದಿ. ‘ಅತಿಥಿ’ಯಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗಿಯರು ತಮ್ಮ ವಾರ್ಡನ್ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ: “ಬರೇ ದಿನಾ ಒಂದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ Guest ಆಗಿ ತಿರಗೂದಣರಾಗ ಈಕಿ ಜೀವನ. ಒಂದ ಮನೀ ಇಲ್ಲ, ಮಾರಿಲ್ಲ. ಸುಡುಗಾಡ ಸಿದ್ಧರಾಂಗ ಗೆಸ್ಟ್ ಆಗಿ ತಿರಗೂದರಾಗ ಇರಾಳೆ.” -ಹೀಗೆ ‘ವ್ಯಂಗ್ಯ’ವನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸವಂಧವಾಗಿ ಆಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ವೀಣಾ-ರಿಗೆ ಇದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪದರು ಪದರಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಈಕೆಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ-ನೇರ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಆದರೆ, ವೀಣಾ-ಚಿತ್ರಿಸುವ ನಾಯಕಿಯರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಂಡರೂ ಅವರು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಗಂಡು ಪಾತ್ರಗಳು ಕಾರ್ಬನ್ ಪ್ರತಿಗಳ ಹಾಗೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಯಕಿಯರ ಗಂಡಂದಿರು ಚಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದ ಕೋಳೂರು ಕೊಡಗೂಸುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ! ತಮಾಷೆ ಎಂದರೆ, ನಾಯಕಿಯರಿಗೆ- ಗಂಡಂದಿರ ಹಿತವಾದ, ಬೆಚ್ಚನೆಯ ರಕ್ಷಣೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ‘ಹೊರಟು ಹೋದವನು’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಗಾಡಿ ಇಳಿದು, ಪೂನಾ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ಹತ್ತಿ ಅಂದೇ ವಾಪಸು ಬಂದರೂ ಗಂಡನಾದವ ಯಾಕೆ?-ಎನು? ಒಂದೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. “ಛಲೋ ಆತು ಬಿಡು” ಎನ್ನುತ್ತ ಸೂಟ್‌ಕೇಸಿಗೆ ಕೈಚಾಚುತ್ತಾನೆ. ‘ಹೆಣ’ ಕತೆಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕಂಡ ಹಾಗೆಯೇ, “ಕವಿತಾ ಬರೆದೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿ, ಆಕೆ ‘ಇಲ್ಲ’ ಅಂದ ಕೂಡಲೇ “ಹಾಂಗಾದ್ರೆ ನಾ ನಿನ್ನ ಮಾತಾಡ್ಲೊದಿಲ್ಲ ಇವತ್ತು.” ಎಂದು ಆರಾಮಿದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. “ನೀನೇ ತಂತಿ” ಕತೆಯ ಹರೀಶನೂ ಹೀಗೇ. ಪಿತ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ರಕ್ಷೆಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮುನ್ನ ಹೇಳಿದಂತೆ ‘ಹೊರಟು ಹೋದವನು’ ಕತೆಯ ಸತೀಶ-ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿ ನೀಲಕಂಠನಾಗಲು ಕಾತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮದುವೆಯಾದ ತರುಣದಲ್ಲಿ ಆತ ಹೀಗನ್ನುತ್ತಾನೆ. “ನಿನ್ನ ಆಂದಿನ ಜೀವನದಾಗೆ ಏನರೆ

ಆಗಿತ್ತೇನು? ಹಾಂಗೇನರ ಇದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳು, ನಾ ನಿನ್ನ ಕ್ಷಮಾ ಮಾಡತೇನಿ.” ಹೆಚ್ಚೇಕೆ ಆ ತನ್ನ ತಾಯಿ ಸತ್ತಾಗ ಒಂದು ತೊಟ್ಟೂ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕದಿದ್ದಾಗ “ಆಕೀಗೆ ಷಾಕ್ ಆಗೇದ” ಎಂದು Protect ಮಾಡುತ್ತಾನೆ-ಒಟ್ಟಾರೆ, ಒಂದು ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಸರಳವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ ವೀಣಾ-ರವರು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಗಂಡು (ಪಾತ್ರ)ಗಳು.

ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ವಸ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ -ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ‘ಕಸ್ತೂರಿ’ ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ- ‘ಮರೀಚಿಕೆ’ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ-ಯವರ ‘ಬೇಸರ’ ಕತೆಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೋಲಿಕೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ‘ಭಾವನಾದ್ರವ್ಯ’ (Sentiments) ಬೇರೆ ಆಗಿದೆ. ‘ಬೇಸರ’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ, ಕಿಡಕಿ ಎದುರಿನ ಕರುಣನನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈಕೆ ಒಂದು ಸಾಹಸ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹರದಿಂದ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್ ಯೋಧನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ದೇಸಾಯರ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರೆ, ಈಕೆ ತಾನು ತೀರ “ಸೋಶಿಯಲ್” ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಿ ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧಳಿರುತ್ತಾಳೆ.

‘ಮರೀಚಿಕೆ’ ಕತೆಯ ನಾಯಕಿ, Waiting for Godot ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದ ಚೀಟಿಯನ್ನ ಅವನ ಪೈಕಿಯ ಆಳು ತಂದು ಕೊಡುವಲ್ಲಿಗೆ ಕತೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ದೇಸಾಯಿ -ರ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸವಯ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಗೆ ತಾನೆಂದು ಸಾಹಸಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಹರವೇ ಇರುವಂತಿದೆ. ಘಟನೆ, ಆಕೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ತಿರುವು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅನನ್ಯ ಪರಿಣಾವಂ ಸಾಧಿತವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಲೇಖಕಿಯಾಗಿ- ವೀಣಾ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ-ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಹಾಗೆ-ವ್ಯಕ್ತಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ವೀಣಾ-ರವರ ಮುಖ್ಯ ಧೋರಣೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಂಬಂಧಗಳ Complexity ಅಭ್ಯಸಿಸುವ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಪೂರಿತ ಆಸ್ಥೆ ತಳೆಯುವ ಧೋರಣೆ ಇವರದಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಇವರ ‘ಮಿತಿ’ ಗೂ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಇವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವ ಮುಖ್ಯದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ+ಸಮಾಜ- ಈ ಚಿತ್ರ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ವೀಣಾ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ‘ಮುಳ್ಳುಗಳು’ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದ ವೀಣಾ ಎಲಬುರ್ಗಿ -ಯವರು ‘ಕೊನೆಯದಾರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೆಲಗಟ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ವೀಣಾ-ರವರ ದಿಟ್ಟತನದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ, ಕೇವಲ ದಿಟ್ಟತನವೇ ಗುಣವಾಗಲಾರದು- ಈ ಅಂಶ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಮೀರಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶ ಗಮನಾರ್ಹ, ‘ಮುಳ್ಳುಗಳು’-ಸಂಕಲನದ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳ ನಾಯಕಿಯರು ಕನವರಿಕೆಯ, ಹಳಕಳಿಕೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಜದಿಂದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಓಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನವರಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಸುಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯೋಚನೆಗಳು ಕ್ರಿಯೆಯಾಗದೆ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ‘ಅತಿಥಿ’ ಮತ್ತು ‘ಮುಳ್ಳುಗಳು’ ಕತೆಗಳ ನಾಯಕಿಯರು ಇದೇ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ‘ಮುಳ್ಳುಗಳು’ ಕತೆಯ ‘ದೇಸಾಯಿ’- ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪೂರ್ಣವೇ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಆಕೆ “ಏ ಸುಳ್ಳೇ ಕಾಡಬೇಡ ಹೋಗು”.....ಎಂದು ಬಂದ ಅವಕಾಶ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ‘ಅತಿಥಿ’ ಕತೆಯ ನಾಯಕಿ, ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೀರಿ ನಿಂತ ಪ್ರೌಢ ಹೆಂಗಸು. ತನ್ನ Ego ದಿಂದ ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸು-ಹೀಗೆ ಇವರು ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ‘ಕೊನೆಯ ದಾರಿ’ಯ ನಾಯಕಿ ತನಗಿಂತ ತುಂಬವೆ ಹಿರಿಯರಾದ “ಶಂಕರ ಗೌಡ”ರೊಡನೆ ಬದುಕಲು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಲ್ಲಿ ವೀಣಾ-ರವರ ದಿಟ್ಟತನದ ಎರಡನೇ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಅನುಭವದ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹೊಸತಾದ್ದು. ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸುವ, ಆದರ್ಶದ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ, ಉಪದೇಶಗಳ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುವ, ವಿಪರೀತ ಮಾತನಾಡುವ-ಅನೇಕ ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರ ಪೈಕಿ, ವೀಣಾ ಎಲಬುರ್ಗಿ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಭಾಷೆಯ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆ, ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆ “ಹೆಂಗಸು.....ಹೆಂಗಸೇ” ಎಂತ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರದ ಒಳತೋಟಿ, ಆಕೆಯವೇ ಆದ ಸರ್ವಸೈಗಳು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಇವನ್ನು ಹೆಣ್ಣೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ ಚೆನ್ನು. ಆದರೆ ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮವೇ ಮಿತಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಡೆಗೆಣಿಸುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿರುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ, ಹಾಗೆಂದು ಅತಿರಂಜಿತವಾಗಿ

ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೃತಾರ್ಥರಾದೆವೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ, ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡಬೇಕು.
ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ವೀಣಾ-ತಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಲೇಖಕಿಯರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕುತೂಹಲ
ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರೋಗಿ

ಎಚ್ ಎಸ್ ಭೀಮನಗೌಡರ

ಮಂದಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ತಿನಿಸು ಅಥವಾ ಉಟ ಎಂದರೆ
ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಉರುಲು.

ತುಪ್ಪ ಸುರಿವಿಬಿಟ್ಟರೆ?
ಯಾಕೆಂದರೆ, ತುಪ್ಪ ನನಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮಾಂಸಾಹಾರವೋ
ಹಾಗೆ ನನಗೆ ತುಪ್ಪವು.

ಹೀಗಾಗಿ ಉತ್ಸವ-ಮುಹೂರ್ತಗಳಿಗೆ
ಹೋಗುವುದೇ ಕಡಿಮೆ,
ಹೋದರೂ ಉಟಕ್ಕಿಂತ
ತಾಟಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನ ಕಾವಲು,

ತಪ್ಪಿ ಅವಸರದಲ್ಲಿ
ತುಪ್ಪ ಬಿದ್ದರೆ ಆಯಿತು
ಮೈಯೆಲ್ಲ ಜುಮ್ಮೆಂದು
ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಎಡೆಯನ್ನೆ
ಅನ್ಯರಿಗೆ ಸರಿಸಿದ್ದುಂಟು.
ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕುಡಿದ ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ
ಒಂಟಿಯಾಗಲು ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿ
ಗಟ್ಟಿಜೀವ ಮಾಡಿ
ತುಪ್ಪ ಹತ್ತಿದ ತುತ್ತು ತಿಂದು
ವಾಂತಿಯಾದದ್ದೂ ಉಂಟು.

ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ
ನಾನು ಹೀಗೇಕೆ ಎಂದು
ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರು ತುಪ್ಪ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯೇ ಹೀಗಿದ್ದಾಗ
ಏನು ಮಾಡುವುದು ಹೇಳಿ.

ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಸರ್ ಕರೆ ಬಂತು,
ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಶಿರಾ!
ನೋಡಿದೆ ಹೇಸಿಕೆಯಾಯಿತು.

ಸರ್, ಇದು ತುಪ್ಪದ್ದೇ? ಎಂದೆ.
ಯಾಕೆ? ಎಂದರು.

ನನಗೆ ತುಪ್ಪ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ
ತಪ್ಪಿ ತಿಂದರೆ ವಾಂತಿ ಖಂಡಿತ ಎಂದೆ
ಅದಕ್ಕೆ ನೀವು ತೆಳ್ಳಗೆ
ರೋಗಿಯಂತಿದ್ದೀರಿ; ಆಯಿತು
ಮೊದಲು ತಿನ್ನಿರಿ
ವಾಂತಿಯಾದರೆ ಅದು ತುಪ್ಪದು
ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದರು.

ನಿರುಪಾಯನಾದೆ.
ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ
ತಿಂದೆ, ಮಾತಾಡಿದೆ.
ವಾಂತಿಯ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸರ್ ಕೊನೆಗೆ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು
ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿರಾ ಎಂದಿಗೂ ತುಪ್ಪದು.

ನಾನೂ ತುಪ್ಪ ತಿಂದೆ!
ಹೀಗಾಗಿ ಸೋಜಿಗ, ಸಂತೋಷ, ಹೇಸಿಕೆ
ಮತ್ತೆ ನಗು.

ಹಕ್ಕಿಗಳು

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ

ನೆನಪು ನಮ್ಮ ಕರ್ಮ. ನಾವು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದರೆ ಸೋತು ಅಪಮಾನಿತಗೊಳ್ಳುವ ನೆರಳು ಮೈಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ನೆನಪು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರತರವಾಗಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವ ಗಂಡಭೇರುಂಡ. ಕಣ್ಣಿನ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚುತ್ತ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ನಯವಾಗಿ ಸಾವಿನ ಸಮೀಪ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುವ ನಯಗಾರಿಕೆ ನೆನಪಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದೆ.

ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು ಐದಾರು ದಿನಗಳಿಂದ ಈಗ ತಾನೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಘಟಿಸಿದಂತೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿವೆ. ನನ್ನ ಬೇರೆ ನೂರು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲು, ತಳ್ಳಿ ಹಾಕಲು ಎಷ್ಟು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಉಪಾಸಿ ನಾಗಪ್ಪ, ದೇವಿ, ಉಳಮ್ಮ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚಾಟಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬರುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧನಂತೆ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿದತ್ತ ತಂಗಾಳಿಯ ತೋಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹೊಗೆಯಂತೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ.

ಕೆಳಗೇರಿಯ ಉಳಮ್ಮನ ಆಸ್ತಿಗೆ ಮಾವ ಅದೇ ವರ್ಷ ದತ್ತಕ ಹೋಗಿದ್ದ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ೫-೬ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಉಳಮ್ಮ ದತ್ತಕದ ಯೋಚನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಉರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಅವಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ಅಥವಾ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳುವಂಥ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೇಗೋ ಉಪಾಸಿ ನಾಗಪ್ಪ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ತನಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದ. ಕೆಳಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಓದು ಬರಹ ಬಲ್ಲವರೆಂದರೆ ಶಿವನಗೌಡರು, ನಾಗಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೇ. ಹಣದ ದರ್ಪ ಇದ್ದವರೆಂದರೆ ಉಳಮ್ಮ ಒಬ್ಬಳೇ. ಗಂಡ ಸತ್ತರೂ ನಿರಾಶಳಾಗದೇ ಧೈರ್ಯಗುಂದದೇ ಮತ್ತೆ ಕುಟುಕು ತನ್ನ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದಳು. ದಿನಗಳೆದಂತೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತರೂ ಸತ್ತಂತೆ ತನಗೆ ಅನಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಹೈಗರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೊಂದಲ ಅವರವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅನಿಸಿದರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಎಂದೂ ಮನೆಗೆ ಬರದ ಗೌಡರೂ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಬಂದು ಉಳಮ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ನಾಗಪ್ಪ ದಿನಾ ಸಂಜೆ ೧-೨ ತಾಸು ಬಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಚಿಗೆ ಒರಗಿ ಬರಹೋಗುವವರ ಕೂಡ ಆಗೊಂದು ಈಗೊಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಮ್ಮ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಬಸಿಯಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತಂಬಾಕ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾಗಪ್ಪ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಂಬಾಕನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತ ತನ್ನ ಚಂಚಿಯನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗೆ ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೇ ಈಗಾಗಲೇ ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಜೀವನದ ೫೦-೬೦ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಧೇನಿಸುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ.

ನಾಗಪ್ಪ, ಗೌಡರು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರವೂ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಉಳಮ್ಮ, ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅವನ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದ್ದಳು. ಮೊದಲು ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಧಾ ಒಪ್ಪದ ನಮ್ಮಜ್ಜ ತನ್ನ ಕುಲ, ವಂಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಿಲ್ಲ ಸರಿ. ಆದರೆ ತನ್ನದೇ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಉಳಮ್ಮನಿಗೆ ಯಾರು ಗತಿಯೆಂದು, ತನ್ನ ನಾಲ್ವರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟರಾಯಿತು ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ, ನಂತರ ಉಳಮ್ಮನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಗುರುಪಾದಪ್ಪನನ್ನೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದರು. ಆ ದಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಒಂದು ಫೋಟೊ ಸಹ ತೆಗೆಸಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸ್ಪೋಲ್ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು. ಆ ದಿನ ನನಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿದ್ದಾದ ಮೈಯಿಲ್ಲ ಬೆವತ್ತು ಮುಖ ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾಗಿ ಫೋಟೋದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದು ನನಗೆ ಈಗಲೂ ನೆನಪಿದೆ.

ಬೆಳವಲದ ನನ್ನ ಸೋದರಮಾವ ಹಳ್ಳಾಳದ ಹತ್ತಿರದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಈ ಚುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಮೊದಮೊದಲು ಋಷಿಯೆನಿಸಿದರೂ ಮುಂದೆ ಅವನ ಆರೋಗ್ಯ ಈ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದರಿಂದ ನೊಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮೈಮುರಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಹೊಲದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸದ ದೇಖರೇಖೆಯನ್ನು ಫತ್ತೇಸಾಬನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಾವ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹೊಲದ ಕಡೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅದು ಆಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಉಳಮ್ಮನ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಗೆಲುವಿನ ಕಳೆ ಈಗ ಇನ್ನೂ ಮದಿರವಾಗಿ ಕುಂಕುಮ ಬಹಳ ಚೆಂದವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿತ್ತು. ಮಾವ ದಾಟನಾಳ ಬಸವ್ವನಿಗೆ ಹೊಲದ ಕೆಲಸದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ, ಫತ್ತೇಸಾಬನಿಗೆ ಅಂಗಡಿಯ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಗಾ ಇಡಲು ಕಲಿಸಿಕೊಡತೊಡಗಿದ್ದ, ೧೫ ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸಂತೆಯಿಂದ ಸಾಮಾನು ತರುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ ಬದಲಾಗಿ ಈಗ ಮಾವ ಸ್ವತಃ ಫತ್ತೇಸಾಬನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಎರಡು ಸಲ ಹೋಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವಿವಿಧ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತರಹತ್ತಿದ. ಅಂಗಡಿಯ ಕಳೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಅಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ರಸಿಕಶಾಂತಿ ಮೂಡತೊಡಗಿತು. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಮನಸ್ಸು ರಸಮಯವಾಗಿದ್ದರೇ ಅಲ್ಲವೇ ಈ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥ. ಒಂದು ಬಣ್ಣ. ಒಂದು ಲಯ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಹಚ್ಚುವುದು?

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಆಳುಗಳೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಪಾಸಿ ನಾಗಪ್ಪನ ಮಗಳು ದೇವಕಿ ಮತ್ತು ದಾಟನಾಳ ಬಸಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಪಾರವ್ವ ದಿನಾ ಮುಂಜಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಜೆಗೆ ಊರ ಮುಂದಿನ ಹೊಂಡದಿಂದ ನೀರು ತಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ಪನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕೂಡುವವರಿಗೂ ಮಾವನ ಜೊತೆಗೆ ಚುರಮುರಿ, ಮೇಲೆ ಹೆರಚಿದ ಹಸಿ ಕೊಬ್ಬರಿ, ಚಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೊರಗೇ ಕಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅಲ್ಲೇ ತಿನ್ನಲು ಹೇಳಿ ಮಾವ, ನಾಗಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮ್ಮ ಅವರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಉಂಡಿಯನ ಬಟ್ಟಲದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹಾಲು ಮತ್ತು ಮಾವನಿಗೆ ಚಹ ಹಾಕಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಕಿ ಚಹವನ್ನೇ ಕುಡಿಯುವುದು ಮಾವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ. ಬರಬರುತ್ತ ಅವನ ರುಚಿ ಅರುಚಿಗಳೆಲ್ಲ ಅಮ್ಮನಿಗೂ ತಿಳಿಯತೊಡಗಿದ್ದವು.

ತಿಂಗಳು ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೇಸರವಾದ ಕೂಡಲೇ ಮಾವ ಇಲ್ಲಿ ಯಾದವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನ ಇದ್ದು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೆಲ್ಲ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತವರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ನಾನು, ಮಾವ ಮಾವಿನಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸಿನಿಂದಿಳಿದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆವು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಯಾರೂ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರದ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಹದ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳೋಣವೆಂದು ಹೋದವು. ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರು, ಸಾವುಕಾರ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಮಾವ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಾವುಕಾರ. ಒಂದು ಕುಲವನ್ನು, ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಮುಳುಗಡೆಯಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಲು ಬಂದ ಬೆಳವಲದ ಮಹಾನುಭಾವ. ದೇವರ ಸಮಾನ. ಇದುವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ದಾರಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ತೇಸಾಬ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ಈಗ ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಅಂಗಡಿಯವ ಹೇಳಿದ, ' ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಗೆ ಒಂದು ದಾರಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರೆದು ಹಾಕಿದ ತೇಗಿನ ನಾಟುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡೆವು. ಅಂಗಡಿಯ ಮಾಲಿಕ ಚಹ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ನಾವು ಗುಟುಕರಿಸುವ ತನಕ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದು, ಭಾರೀ ಮಳೆ ಸಾವುಕಾರೇ, ಇವತ್ತೇ ಯಾಕೋ ಭಾಳಾ ಮಗ್ರಾಗೇತಿ" ಎಂದ. ನನಗೆ ಅವನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿದ್ದವು, ಮಾವ ರೊಕ್ಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುವಾಗ ಅತ್ತ ಕಡೆಯಿಂದ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಗೊರಬು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದ ಧಡೂತಿ ಆಸಾಮಿಯೇ ಪತ್ತೇಸಾಬನೆಂದು ನನಗೆ ನಂತರ ತಿಳಿಯಿತು. ಮಾವನನ್ನು ನೋಡಿ ಗೊರಬನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಮಾವ ಬಸ್ಸಿನಿಂದಿಳಿದಾಗ ತಾನು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಪರಾಧ ಭಾವ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದು. ಅವನು ಹುಳು ಹುಳು ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡುವಾಗ ಮಾವ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಹೇಳಿದ. ಪತ್ತೇಸಾಬನ ನನ್ನ ಮುಂಗೈಯಂಥ ಎರಡು ಕಪ್ಪು ತುಟಿಗಳು ಅಲುಗಿದವು. 'ಸತ್ಯವಾನ ಸಾವಿತ್ರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕೋಣನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಮಠ ಗಂಗಯ್ಯನ ಯಮಧರ್ಮನ ಪಾರ್ಥ ನೆನಪಾಯಿತು. ನಂತರ ಕೆಳಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ತೇಸಾಬನ ಮರಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿನ, ಗಡ್ಡಗ ಮೋರೆಯ, ಆಜಾನುಬಾಹು ದೇಹದ, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾದ ಅನೇಕ ಧಾಂಡಿಗ ಸಿದ್ದೀ ಜನರನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ಧರದ ಪ್ರೀತಿಮಿಶ್ರಿತ ಭಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪತ್ತೇಸಾಬ ಅಂಗಡಿಯವನ ಕೂಡ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇನ ಎರಡು ಗೊರಬುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ.

ನಾವು ನಡುವಿನ ದಾರಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೊರಟೆವು. ನನಗೆ ಆ ದಿಕ್ಕಿನ, ಆ ದಾರಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಹೊಸದು, ಸುಂದರವಾದುದು, ಆಶ್ಚರ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಅದು ಸೊಬಗಿನ ಅವತಾರ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಕಣಕಣವೂ ನೈಗರಾ ಧಬೆಧಬೆ. ಸುಮಾರು ಎರಡು ಫರ್ಲಾಂಗು ಮುಂದೆ ಹೋದೊಡನೆ ೧೦-೨೦ ಗುಡಿಸಲುಗಳು. ಅಡಿಕೆಯ ಸೊಗೆ, ತೆಂಗಿನ ಗರಿಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿದ ಛಾವಣಿಗಳು, ಮುಂದೆ ದನಗಳು, ಕೋಳಿಗಳು, ಹುಡುಗರು, ಅರೆನಗ್ನ ಬಡಕಾಟಿ ಶರೀರಗಳು, ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ನಮ್ಮತ್ತ ನೋಡುವ ಬಿರಗಣ್ಣುಗಳು.

ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶ, ಗರಿಗಳ ಹೊದಿಕೆಯ ಪ್ರಶಸ್ತ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಓಕುಳಿ ಕುಂಡದಂಥ ತಗ್ಗು. ಆಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಹಜಾರದಂಥ ಭಾಗ. ಒಳಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಗರ್ಭಗುಡಿ. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಭಾರೀ ಹನುಮಂತನ ಮೂರ್ತಿ. ಎರಡು ಆಳೆತ್ತರ ಸಹಜವಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಹನುಮಂತನ ಮೂರ್ತಿ ನಾನು ನೋಡಿರಲೇ ಇಲ್ಲ, ಸದಾ

ನಿರಾಡಂಬರ ನಿರಾಲಂಕೃತ ಗುಡಿ. ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೊಲೆಗಳು. ಕೆಮ್ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಹುರಿಮಂಜು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಹನುಮಂತ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿಯೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಬರುವಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದು ಪದ್ಧತಿ, ಮಾವ ನನಗೆ ಎಲ್ಲ ತೋರಿಸುವಾಗ ಫತ್ತೇಸಾಬ ಮುಂದಿನ ಹಚಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಏಳೆಂಟು ಬತ್ತಲೆ ಹನುವರು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದು ನಾವು ಅಸ್ವಸ್ಥ್ಯರನ್ನುವಂತೆ ದೂರ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಗುಂಡಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಬಂದು ನಾವೂ ಫತ್ತೇಸಾಬ ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಾಗ ಫತ್ತೇಸಾಬ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಎರಡು ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ತನ್ನ ಆಜಾನುಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ನಾನು ಆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ದಂಗುಬಡಿದೆ, ಮಾವ ದಣಿದವರಂತೆ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ, ಫತ್ತೇಸಾಬನ ಚಪ್ಪಲಿಗಳಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು ೫-೬ ಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡ, ದಪ್ಪ ಚರ್ಮದ ಚಪ್ಪಲಿಗಳು, ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಎರಡು ಹೊಸ ಜೋಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಡುತ್ತಾರೆಂತೆ. ಪ್ರತಿ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹನುಮಂತ ಇವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆಡ್ಡಾಡುತ್ತಾನಂತೆ. ಆಗ ಅವನು ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಅನಾಹುತ, ದೆವ್ವ ಭೂತಗಳ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಜೀವಾಳ, ರಕ್ಷಕ ಈ ಭಗವಂತ. ನಾನೂ ನೋಡಿದೆ, ಅವು ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಜೋಡುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸವೆಯದಂತೆಯೂ ಕಾಣಿಸಿದವು. ನನ್ನ ತಲೆ ತುಂಬ ಹನುಮಂತನ ಜೋಡುಗಳು. ಅವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆ.

ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೇ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹನುಮ ಜಯಂತಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಕುಂಡದ ತುಂಬ ಬಣ್ಣದ ಓಕುಳಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೀರು, ಬಣ್ಣ ಸೇರಿಸಿ ಅದು ಕಡಿಮೆಯಾಗದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಆರು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನಾಟುಗಳನ್ನು ತಂದು ಉರಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಹತ್ತೊಂಕೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ನಿಗಿನಿಗಿ ಕೆಂಡವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಉರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಕಾಯಿ ಒಡೆದು, ಮೊದಲು ಪೂಜಾರಿ ಆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಜಿಗಿಯುತ್ತ ಓಡಿದ ನಂತರ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಜನರು ಹಾಗೆ ಮಾಡತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾದು ಓಡಿ, ಜಿಗಿದು ಈಚೆಗೆ ಬರಬೇಕು, ಹೆದರಬಾರದು. ಹೆದರಿದರೆ ಹನವಂತನ ತೇಜಸ್ಸು ಕಾಲನ್ನು ಸುಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸಲ ಮಾಡಿ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ್ದಬೇಕು, ಮೂರು ಸಲ ಓಡಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮೂರು ವರ್ಷ ಜಾತ್ರೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಫತ್ತೇಸಾಬ ನಾನು ಒಂದು ಸಲ ಮಾತ್ರ ಓಡಿ ಹೆದರಿ ನಿಂತಾಗ ಜಾತ್ರೆಯ ರಾತ್ರಿ ಹೇಳಿದ್ದ. ಈಗ ಫತ್ತೇಸಾಬ, ಮಾವಿನಕೊಪ್ಪ, ಹನುಮಂತ, ಬೆಂಕಿ ಏನು ಇಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಒಳಗಣ್ಣೆದುರು ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಸಲವೂ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಅಗ್ನಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಾನಿರುವಲ್ಲಿ ತನಕ ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹನುಮಂತನ ಚಪ್ಪಲಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಉದ್ದ ಅಗಲ ದಪ್ಪವಾಗುತ್ತ ನಾನು ಆ ಚಪ್ಪಲಿಗಳ ಬರೇ ಒಂದು ಉಂಗುಷ್ಠದ ಪಟ್ಟಿಯಾಗ ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಇಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೇಕೆ ಕಾಡುತ್ತಿವೆ?

ಗುಡಿಯಿಂದ ನಾವು ಹರಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಕವಿದಿದ್ದ ಮೋಡಗಳು ಇನ್ನೂ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಧೋಧೋ ಎಂದು ಸುರಿಯತೊಡಗಿದವು, ಸಾಗವಾನಿ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಹನಿಗಳ ರಪರಪ್ಪ ಸಪ್ಪಳ ಭಯತರಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಇದೇನು ನಿಲ್ಲುವ ಮಳೆಯಲ್ಲ, ಹೊರಟೇ ಬಿಡೋಣವೆಂದು ಗೊರಬುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು. ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಒಡ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಕೆರೆಯ ಭವ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸಲ ನಾನು ನೋಡಿದ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಂಪು ಕಮಲಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಈಗಲೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದಿದೆ. ಎಡಕ್ಕೆ ಕೆರೆ, ಬಲಕ್ಕೆ ಆಳವಾದ ಕೊಳ್ಳದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವ ದಟ್ಟ ಅಡವಿ. ಎತ್ತರೆತ್ತರ ಮರಗಳು, ಜೀಂಯ್ ಎಂದು ನಾವು ನರಳಿದಂತೆ ಸಪ್ಪಳ. ಕಲ್ಲೊಡ್ಡನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗುಂಟ ಇಳಿದು ಹತ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಒಡ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ನಡೆದು ಬಲಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ಕಾಲುವೆಗುಂಟ ಹೋಗಬೇಕು. ನನಗಂತೂ ವಿಪರೀತ ಹೆದರಿಕೆ. ಮೇಲೆ ಮಳೆಯಿದ್ದರೂ ಫತ್ತೇಸಾಬ ತನ್ನ ಗೊರಬನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಾವನ ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಬಗಲಿಗೆ ಜೋತು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನನ್ನನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಈ 'ಕುತ್ತು' ಗಳನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಿಸಿದಾಗ, ಶಿವಬಸೂ ನನ್ನ ನೋಟು ಬುಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದ, ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹನುಮಂತನ ಚಿತ್ರ ನೆನಪಾಯಿತು. ಒಡ್ಡಿನಾಚೆಗೆ ಕೋಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಫತ್ತೇಸಾಬ ನನ್ನನ್ನು ಇಳಿಸಿದ. ಕಾಲು ಜಾರದಂತೆ ಸಾವಕಾಶ ಗಟ್ಟಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕುತ್ತ ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು. ಕಾಲುದಾರಿಯ ಬಲಕ್ಕೆ ಕಾಲುವೆಯ ಗುಂಟ ಕೆರೆ ತುಂಬಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಿವ ನೀರು ಗುಡ್ಡದ ನೀರೆಲ್ಲ

ಜಮಾ ಆಗಿ ಇನ್ನೂ ಜೋರಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಿಡಗಳ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಬೀಳುವ ಹನಿಗಳೂ ಸೇರಿ ಮಳೆ ಇನ್ನೂ ಜೋರಾದಹಾಗೆ. ಮುಂದೆ ನಮಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹರಿದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳ. ಫತ್ತೇಸಾಬ ನನ್ನನ್ನೆತ್ತಿ ಆಚೆ ದಂಡೆಗಿಳಿಸಿ ಬಂದು ಮಾವನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದಾಟಿಸಿದ. ಅವನ ಮಾತು ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೆ. ನಾನೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಕಲ್ಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದೆ. ಒಂದು ಬೇರೆಯದೇ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಂತೆ.

ಅಡವಿಯನ್ನು ದಾಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಎದುರಿಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೊಂಡ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಮಲಗಳಿವೆ, ಆದರೆ ಆ ಕಡೆಯ ಒಂದೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ. ಇದೇ ಕೆಳಗೇರಿಯ ಜನರು ನೀರು ತುಂಬುವ ಹೊಂಡ. ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜಾದೂ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಅಡವಿಯ ಪರದೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಎದುರಾದ ಈ ಕೆರೆ. ಬಲಬದಿಯ ಗುಡಿಸಲುಗಳು. ಕಚಪಚ ಹುದುಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಗಿಯುವ ಕಾಲಂಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಇಡುತ್ತ ಮನೆ ತಲುಪಿದೆವು.

೨-೩ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾವನ ಕೂಡ ಇಡೀ ಊರನ್ನೇ ಸುತ್ತಿಹಾಕಿದೆ. ಒಂದು ದಿನ ಗೌಡರ ಮನೆ, ಮರುದಿನ ಫತ್ತೇಸಾಬನ ಮನೆ, ದಾಟನಾಳ ಬಸಪ್ಪನ ಮನೆ, ಹಾಳು ಬಿದ್ದ ಗರಡೀ ಮನೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ತಿಕೊಳುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಆರ್ಧ ತೇರು. ಯಾವ ದೇವರದೋ ಈಗ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಊರಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನೆ, ಉಳಮ್ಮನ ಮನೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಣ್ಣಿನವು. ಗೌಡರ ಮನೆಯೊಂದೇ ಅಂತಸ್ತಿನದು. ಉಳಿದವೆಲ್ಲ-ಹುಲ್ಲು, ಕರ್ದ ಅಥವಾ ಸೋಗೆ ಹೊದಿಸಿದ ಗುಡಿಸಲುಗಳು. ೩-೪ ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕರೇ ಹೆಂಚಿನವು.

ನನ್ನ ಕುತೂಹಲ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಹೋದ ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆಯೇ ನಾನು ಮೊದಲ ಸಲ ನಾಗಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದು. ಇವನಬ್ಬ ಜಾಣ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ವ್ಯವಹಾರಸ್ಥ, ಸುಂದರ ಮುದುಕ ಎಂದು ನೋಡಿದರೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ ಅತ್ಯಂತ ಮೋಹಕವಾದುದು. ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದದ್ದು ಅವನ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ದ ಕಾಲು, ಪಾದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಂದಿನ ಹೊಸ್ಟಿಲದ ಒಳಬದಿ ಎಡ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅವನ ಮೆಟ್ಟುಗಳ ಆಕಾರ ನೋಡಿ ಮಾವಿನಕೊಪ್ಪದ ಹನುಮಂತನ ಕಾಲ್ಮರಿಗಳೂ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಊರಿನ ಬಗ್ಗೆ. ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾವನನ್ನು ಅವನು ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ದರ್ಪ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರದ ಗಂಧ ಆ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾಗಪ್ಪ-ಉಪಾಸಿ ಅವರ ಮನೆ ಹೆಸರ-ಹೇಗೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರದೆ ಊರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹೊಂಡದ ಎಡಬದಿಯಿಂದ ಹೋದರೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲನ್ನು ದಾಟಿ ಇಳಿದರೆ ಗದ್ದೆಗಳ ನಡುವೆ ಆರೇಳು ಮನೆಗಳಿವೆ. ನಡುವಿನದೇ ನಾಗಪ್ಪನ ಮನೆ. ದೊಡ್ಡ ಮನೆ. ಕೆಳಗೇರಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಮೈಲಿನಷ್ಟು ದೂರ. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನಡೆಯುವುದೇ ಒಂದು ಆನಂದ. ನಮ್ಮ ಮಾವನ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲೂ ಇದೇ ದಾರಿ. ದಿನಾಲು ಮುಂಜಾನೆ ಹೊರಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡ ಮಾಡಿ ನಾನು, ಮಾವ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಒಂದೆರಡು ತಾಸು ಕಳೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾಗಪ್ಪ ಈಚೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ನಾವಿಬ್ಬರ ಅವನ ಮನೆಗೇ ಹೋದೆವು. ನಾವು ಬಂದದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಿದರೂ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾಗಪ್ಪ ಹಣವಂತನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಡವನೂ ಅಲ್ಲ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ, ವಿಧವೆ ಮಗಳು ದೇವಕಿ, ಅವಳೇ ಉಳಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಳು. ನೋಡಲು ಮೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ನಾಗಪ್ಪನಿಗಿಂತ ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದಳು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ. ಭತ್ತದ ಕಣಜ, ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆಯ ಒಂದೆರಡು ಅಕ್ಕಿ ಚೀಲಗಳು. ಹರವಿದ ಅಡಕೆ ಬೆಟ್ಟೆಗಳು ನೆಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗೆ ಕಾಯಿಗಳು ನೇತಾಡುತ್ತಿವೆ. ೩-೪ ದೊಡ್ಡ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯನ್ನು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೂ ಗಿಡಗಳು. ಗಜನಿಂಬೆ, ಬಾಳೆ, ಹಲಸು, ಮಾವಿನ ಮರಗಳು, ನಾಗಪ್ಪನ ಹಿತ್ತಲದ ವಿಶಾಲ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಆಚೆ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳ, ಮಳೆಗಾಲದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅರ್ಧ ಹಿತ್ತಲದ

ತನಕ ಏರಿ ಬರುವ ಆದರೆ ಯಾವುದೂ. ಹಿತ್ತಲದ ಮನೆ ಗೋಡೆಗೆ ಹತ್ತಿದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು. ಅಲ್ಲೇ ಚಪ್ಪರದಲ್ಲಿ ಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರೆಯುವ ಕಲ್ಲು, ಹಾರಿ, ಚಾಕು, ಕತ್ತರಿ, ನೀರಿನ ಕಲ್ಲಬಟ್ಟಲ. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಒಣ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳು, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕುಳಬಾನ. ಒಮ್ಮೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಸಿದರೂ ಯಾರೂ ಮೆಚ್ಚಬಹುದಾದಂಥ ಓರಣ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ನಾಗಪ್ಪನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ.

ಮುಂದಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಗಪ್ಪ ನಾವು ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲೇ ಇರುವಾಗ ಬಂದ. “ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ್ರೇನು” ಎನ್ನುತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆತಂದ, ಈ ಹಳ್ಳಿ ಗಾಡಿನ ಮನೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿದ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹ, ರತಿಸುಖ, ಸಂಭೋಗಸಾರ, ಗಣಿಕಾ ವಿಚಾರ, ಪಂಚಾಂಗಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಶ್ನೆ, ಚೂಡಾಮಣಿ, ವಶೀಕರಣವಿದ್ಯೆ, ಮೋಡಿಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ೫-೬ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಅತ್ಯಂತ ತೆಳ್ಳನೆ ಹಾಲು ಕಾಗದಗಳು, ಕೆಲವು ಸಂಗೀತ ನಾಟಕಗಳ ಸಚಿತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದವು. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಟರಾಜ, ದುರ್ಗ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿ, ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ, ಉದಿನಕಡ್ಡಿ ಹಚ್ಚಲಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ಆಗ ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ಹಾಗಿತ್ತು. ದೇವೀ ಚಿತ್ರದ ಕೆಳಗಿನ ಕರಂಡಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತೆಳುವಾದ ದಪ್ಪಗಾದ ತಾಮ್ರದ ತಗಡುಗಳು.

ನಾಗಪ್ಪ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದಿದ. ಇಂಥವನ್ನು ಓದಿ ಇವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಏಕಮಾತ್ರ ಬುದ್ಧಿವಂತನೆಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದ. ಸ್ವತಃ ಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬಡಿದ ದೆವ್ವವನ್ನು ದಿನಾಲು ಅವಳನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಸಂಧಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿದವನು ನಾಗಪ್ಪನೇ. ಮಲ್ಲಾಡದ ಎಷ್ಟೋ ಭೂತ ಬಿಡಿಸುವವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ದಾಟನಾಳ ಬಸವ್ವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ, ಯಾವ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಉಳಮ್ಮನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಬಸವ್ವ ನಾಗಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡ ನಂತರವೇ ಅವನು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ತಾಯತವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು, ಹೊಂಡದ ಮೇಲಿನ ಅರಳಿಮರಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ದಿನಾಲು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಐದು ಸಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿದ ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಅವಳ ಮುಟ್ಟು ನಿಂತಿತಂತೆ ಈಗ ಬಸವ್ವನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗಳಿದ್ದಾಳೆ. ಫತ್ತೇಸಾಬನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದನಗಳಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ನಾಗಪ್ಪ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಯನ್ನು ಹಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ, ನಿಂಬೆಕಾಯನ್ನು ಕೊಣನ ಕಾಲಿಂದ ತುಳಿಸಿ, ಮಂತ್ರಿಸಿ ಜಲವನ್ನು ದಿನಾಲು ಇಸಗೊಂಡು ಬಂದು ಮನೆ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತ ಹೋದನಂತೆ. ನಂತರ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಧಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಗವ್ವತಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಆಕಳ ಹಿಂಡುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಮಾಟದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದವನು ನಾಗಪ್ಪನೇ. ಅವನು ಇಂಥ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳಿಂದ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿಯೇ ಆ ಉರಿದಿನ ಅನಭಿಷಿಕ್ತ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದ.

ನಾಗಪ್ಪನ ಮಗಳು ಬಾಳೆಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ಕರಿದ ಗಾಲಿಗಳು, ಅಕ್ಕಿಯ ಹವ್ವಳ, ಹಾಲಿನ ಲೋಟಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ಒಳಗೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಳು. ಮಾವ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನಾನು ನೀರು ಬೇಕು ಎಂದೆ. ನಾಗಪ್ಪ ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಚರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದ. ಆಮೇಲೆ ನೆನಪಾಯಿತೇನೋ, ದೇವಕಿ ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಟದಲ್ಲಿ ಮಾವನಿಗಾಗಿ ಚಹ ತಂದಿಟ್ಟಳು. ನಾವು ಬಾಳೆಗಾಲಿ, ಹವ್ವಳ ತಿಂದೆವು. ನಾನೇ ಎರಡು ಲೋಟ ಹಾಲು ಗುಟುಕರಿಸಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು ಏನೋ ವಿಚಾರಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಎಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿ ‘ವಶೀಕರಣ ವಿದ್ಯೆ’ಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು, ‘ಒಂದ ಪುಸ್ತಕಾ ಓದಾಕ ತೊಗೊಳ್ಳಲ್ಯಾ?’ ಎಂದೆ. ‘ಹಂಗೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಾರ್. ನೀ ಇನ್ನು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಾ.....’ ಎಂದು ನಾಗಪ್ಪ ಎದ್ದೇ ನಿಂತ. ನಾನು ಭಯದಿಂದ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಅವನು ಮತ್ತೆರೆಡು ಉದಿನ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ದೇವಿಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಬೆಳಗಿ, ವಂದಿಸಿ, ‘ಹೋಗೂಣ ಇನ್ನ’ ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು, ಚಂಚಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹರಕು ಕೊಟಿನ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ತುರುಕುತ್ತ ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟ. ನಾವೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಅನೇಕ ದೆವ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದ. ನನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಪುಕುಪುಕು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಲ್ಲಣತೆ, ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಈ ಮುದುಕ ಪುರಾಣ ಕಾಲದ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯ ಅವತಾರವಾಗಿದ್ದ.

ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳುವುದು, ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು, ಅವನ ಕೂಡ ಹೊಂಡದ ತನಕ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮನೆತನಕ ಹೋಗಿ ಕಳಿಸಿ ಬರುವುದು ನನಗೆ ಉತ್ಸಾಹದ ರೂಢಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಹತ್ತೂ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ವಿರಳವಾಗಿರಿಸಿ, “ಒಂದ ಹುಣಸೀ

ಗಿಡದಾಗ ಇಷ್ಟು ಕಾಗಿ ಕುಂತಿದ್ದು. ಅದರಾಗ ಒಂದ ಹಾರಿಹೋದ್ರ ಎಷ್ಟು ಉಳಿದೂ?' ಎಂದು ರಾಗವಾಗಿ ಕೇಳಿ ನಗುತ್ತ ತಂಬಾಕು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ನನಗೆ ಉತ್ತರ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಹೇಳದೆ ಮರು ದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಇಂಥದೇ ಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಕತೆಗೆ. ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ದಿನಾಲು ಅವನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವುದು, ಚರ್ಚಿಸುವುದು

ನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗತೊಡಗಿದವು.

ದೇವಿ-ಅಮ್ಮ ದೇವಕಿಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೊದಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೂ ಕಾಣದಂತೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವಳು ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ನಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಬಾಚಿ ಹಿಡಿದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಮುಕಿ ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಮೂಸಿ, ಬಲಗೈಯ ಖಾಲಿ ಕೊಡವನ್ನೆತ್ತಿ ಮತ್ತೆ ನೀರಿಗೆ ಹೊರಟರೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನೀರುಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಧೆಯ ಚಿತ್ರ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ನೀರು ತಂದ ಸಲಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನನಗೂ ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಬರಬರುತ್ತ ಬಹಳ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಆಚೆ ಈಚೆ ನೋಡುತ್ತ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹಣೆ ಗಲ್ಲ ತುಟಿಗೆ ಮುದ್ದಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಅನಿಸಿದರೆ ಅವಳು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಮ್ಮ ಅಥವಾ ಮಾವ ಇಲ್ಲವೇ ಬಸಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಒಳಬರುವಂತೆ ಕಂಡರೆ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ನನ್ನನ್ನು ನೂಕಿ ತಳ್ಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಅವಳ ಇಂಥ ವ್ಯವಹಾರ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಕೆಟ್ಟೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಗಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಾವನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ನಾಗಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟು ದೂರದ ದಾರಿಯಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದರೂ ಭಯವೆನಿಸಿದರೂ, ದೇವಿಯ ನೆನಪಾದೆ ಕೂಡಲೆ ಮೈ ಬೆಚ್ಚಿಗಾಗಿ ಅವಳ ಜೊತೆಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹಿತವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾಗಪ್ಪ ಏನೋ ಓದುತ್ತ, ಕವಳ ತಿನ್ನುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅಥವಾ ಮಲಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ದೇವಿ ಉಟ ಮಾಡಲು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು, ನಾನು ಉಂಡಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಮೈ ತುಂಬ ಮುತ್ತಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಳಿಸಿ ನನಗೆ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತೊಡೆಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಡಬೇಕು. ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವಳ ಗಲ್ಲಗಳನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ನೇವರಿಸುವಾಗ ಮೊಣಕೈಗಳು ಅವಳ ಎದೆಯ ಮೆದುವನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಎದೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಒರಗಿರುವಂತೆಯೇ ನಿಡ್ಡೆ ಬಂದದ್ದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಗಪ್ಪ ಹೊರಡುವ ವೇಳೆಗೆ ದೇವಿ ನನ್ನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನನಗೂ ಚಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು. ನನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಮುಂಬಾಗಿಲ ತನಕ ಬಂದು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ಮೈ ತುಂಬ ಅವಳ ತುಟಿಯ ಹಾಸಿಗೆ, ಮನಸಿನ ತುಂಬ ಕನಸಿನ ತುಂಬ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಎದೆ ಅಂಗೈ ತೊಡೆಗಳ ದಾರಿ ಸಿಗದ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತೆ ಮರುದಿನ ಬರುವ ಇಚ್ಛೆಯ ಮದಿ ಹೊತ್ತು ನಾಗಪ್ಪನ ಕೂಡ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಉಳಮ್ಮ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾವ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಗೊಂದಲ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೇ ತಿಳಿಯದೇ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದಲ್ಲಿಟ್ಟಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ. 'ನಾಗಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದು ಬಿಡು' ಎಂದು ಅಮ್ಮ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಮಾವ ತಾನು ನಗದಿದ್ದರೆ ಅವರು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದಾರೆಂದು ಒಂದು ಬಡಕಲು ನಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಡ್ಡ ಹಲ್ಲುಗಳ ಸಂದಿಯಿಂದ ತೂರಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಅಷ್ಟೇ.

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉಳಮ್ಮ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಇಲಿಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು, ಕದ್ದು ಸೇಬೂ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುವವರಂತೆ ನಗುತ್ತ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು, ಮಾವ ನಾಗಪ್ಪನ ಕೂಡ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮುಂದೆ ೨-೪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಡಂಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ನೇತಾಡ ಹತ್ತಿದವು. ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲದ ಹೊಸ್ತಿಲದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನಾಲ್ಕಾರು ಅಡ್ಡ ತಿಡ್ಡ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಕೊರೆದಿದ್ದ ತಾಮ್ರದ ತಗಡನ್ನು ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ಮಳೆ ಜಡಿದು ಬಡಿದಿದ್ದರು. ನಾನೇ ನೋಡಿದೆ. ಒಳಗೆ ಅಡಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉಳಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದೆ. ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಮಾವ ಹೈಗರ ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೋದವ ಬಂದ, ಒಂದೆರಡು ಗಿರಾಕಿಗಳು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದವು, ನಾಗಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಿರಾಕಿಗಳು ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಮಾವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ದಂಗುಬಡಿಯಿತು. ನನಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಹೇಳಿದನಾದರೂ ಅವನ ಗುಂಗು ಗಂಭೀರವಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಿಟ್ಟು ಅಮ್ಮ, “ನೀವು ಊಟ ಮಾಡಿ. ನಾ ಅಂಗಡೀ ಕಡೆ ನೋಡಕೊಂತ ನೀಡತೇನಿ. ಈಗೇನ ಗಿರಾಕಿನೂ ಭಾಳ ಬರೊದುಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಮಾವ ಸರಕ್ಕನೇ ‘ಎವ್ವಾ, ಇದೇನಬೇ?’ ಎಂದ. ಬಹುಶಃ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಅಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬರಲೆಂದು ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ಎಂದಳು. ‘ಮತ್ತೆ ಆ ತಾಮ್ರದ ತಗಡು?’ ಅಂದದ್ದಕ್ಕೆ “ಆದೂ ಅದರದೆ” ಎಂದಳು. ಮಾವನಿಗೆ ಯಾಕೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನ ಅವನು ಊಟವನಕ್ಕೂ ಸಮನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಶಾಲೆ ಸುರುವಾಗಲಿದ್ದರಿಂದ ಮಾವ ನನ್ನನ್ನು ಫತ್ತೇಸಾಬನ ಕೂಡ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಅಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟಿದ್ದರಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ೪-೫ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಮಾವ ಕೆಳಗೇರಿಯಿಂದ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟ. ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಏನೋ ಹಾರಿಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ, ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರ ಕೂಡ ಹರಟುತ್ತ, ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತ, ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ದಿನಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಈಸಲು ಹೋಗುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅಜ್ಜ ಒಮ್ಮೆ ಗಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಬೇಸರವಾಗಿ ಬಂದೆ’ ಎಂದುಬಿಟ್ಟ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಫತ್ತೇಸಾಬ ಮಾವನನ್ನು ಕರೆಯಲೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ಬಂದುಹೋದ. ಮಾವ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಉಳಮ್ಮನಿಗೂ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆರಾಮಿಲ್ಲ. ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ನವರಿಗಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟೆನಿಸಿತು. ಆಗಲೇ ಹೋಗೋಣವೆಂದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಾತಾಳಿ ಸೂಟಿಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿಂದು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹೊರಟ. ಈ ಸಲ ನಾನೇ ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಯಜಮಾನನ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದೆ. ಮಾವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಹಂಬಲಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೊಂದು ತವಕ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಬಾರಿ ಮಾವಿನಕೊಪ್ಪದಲ್ಲಿಳಿದಾಗ, ಮೊದಲಿನ ಸಲದಂತೆ ಅಪರಿಚಯದ ಹುದುಲಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾವ, ನಾನು ದಾರಿಯ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಹ ಕುಡಿಯದೇ, ನಡೆದು, ಹನುಮಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆವು. ಹನುಮಂತನ ಚಪ್ಪಲಿಗಳು ಈಗ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸವೆದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದವು. ಕೆರೆಯ ಒಂಡಿ, ಕೋಡಿಯ ತಗ್ಗು, ಅಡವಿ ಎಲ್ಲ ಈಗ ಜಳಕ ಮಾಡಿ ಕೂದಲು ಒರೆಸುತ್ತಾ ಎಳೆಬಿಸಿಲಿಗೆ ಕುಳಿತ ತಾರುಣ್ಯದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿದ್ದವು.

ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕ ಫತ್ತೇಸಾಬ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡವೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಡಂಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಉಳಮ್ಮ ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದಂತೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ನಾವೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದವು. ಮಾವ ಹೊರಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಳಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಮಾವ ಗಡಂಚಿ ಹಿಡಿದ. ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆದರೂ ಉಳಮ್ಮ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಮಾವನ ಕಂಡ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರಂತೆ ತಾನೇ ಹಟ ಮಾಡಿ, ಬಿಕ್ಕೊಂಡು, ಮಾತಾಡದೆ ಇದ್ದದ್ದು ನನಗೆ ಸೇರಲಿಲ್ಲ.

ಹೋದ ದಿನ ಸಂಜೆಗೆ ನಾಗಪ್ಪನಿಗಾಗಿ ಕಾದ ನಾನು ಫಸಾಬನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ‘ಮೈಯಾಗ ಆರಾಮಿಲ್ಲ, ಬರಾಕಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದರೂ ನಾಗಪ್ಪ ಬರಬಹುದೆಂದು ನನಗನಿಸಿತ್ತು. ವನೆಯ ಗಂಭೀರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ನನಗನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ನನಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ನಾಗಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನಿಸಿದರೂ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಚಡಪಡಿಸಿದೆ. ಸಂಜೆಗೆ ಗೂರುತ್ಯ, ಕೆಮ್ಮುತ್ತ ಬಂದು ಒಂದೆರಡು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಮೇಲೆಮೇಲೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದು ನಾಗಪ್ಪ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ. ಅಮ್ಮ ಜಾಸ್ತಿ ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಿಂಡಿಯ ಬದಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರೇ ಚಹ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ಇದೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆ ಎನಿಸಿದರೂ ಏನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯದಾಗಿದ್ದೆ.

ಅದರ ಮರದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಾಗಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಯಿಮರಿಯೊಂದು ಎದ್ದು ಹಿತ್ತಲದ ಕಡೆ ಹೋಯಿತು. ಒಳಗೆ ಹೋದೆ. ನಾಗಪ್ಪ ಮಲಗಿದ್ದ. ದೇವಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋದರೂ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ನಾನು ಗಲಿಬಿಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಾಗಲೇ ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಏನೂ ಮಾತಾಡದೇ ನನ್ನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳು ಯಂತ್ರಚಾಲಿತಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹತ್ತಿದರೂ ಅವಳ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ತೀವ್ರವಾಗಿ ನನ್ನ ಎದೆಯ

ಡವಗುಟ್ಟಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ದೊಪ್ಪೆಂದು ಕೆಡವಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವರಂತೆ ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಮುತ್ತಿ, ಧಡಧಡ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಇಳಿದು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ನನಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಬರಬಹುದು, ತಿನ್ನಲು ಏನಾದರೂ ತರಲು ಹೋಗಿರಬಹುದು ಎಂದು, ಆದದ್ದರ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನೇ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟೆ.

ನಾಗಪ್ಪ ಕೈಹಿಡಿದು ಏಳು ಎಂದು ಕರೆದಾಗಲೇ ಎಚ್ಚರ. ತಾನು ಆರಾಮಿಲ್ಲ, ಅಂಗಡಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಕತ್ತಲಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಹೋಗು ಎಂದ ದೇವಿಯ ಕೂಡ ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ನಾನು ಮುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹುಷಾರಿಲ್ಲವೇ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಎಂಥವ, ಸಣ್ಣ ಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದುಡುದುಡು ಬಂದೆ.

ಯಾಕೋ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಜಾನೆ ಅಮ್ಮನ ಚಿಕ್ಕ ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಎಳೆಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮೈ ಕಾಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ. ಪೇರಲಗಿಡಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ತೂಗುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಜಾ ಅನ್ನಿಸಿ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ, ಅವಳು ಈ ಕಾಯಿ ಬಿಡಲಿ ಅಂತ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ಅಂದರೂ ಅವಳ ಮುಖ ಒಮ್ಮೇಲೆ ಮಾವಿನಕೊಪ್ಪದ ಹನುಮಂತನ ಚಪ್ಪಲಿಯಂತೆ ಸವೆದ

ಹಾಗೆ

ಕಾಣಿಸಿತು.

ನನಗೇನೋ ತಳಮಳ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಾವನಿಗೆ ನಾನು ಇಂದೇ ಹೊರಡಬೇಕು, ಬಹಳ ಅಭ್ಯಾಸವಿದೆ ಎಂದೆ. ಅಮ್ಮ ಕೇಳಿಯೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿಸಲು ಆಗ ಫತ್ತೇಸಾಬ ಇರದ್ದರಿಂದ ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಹೋಗು ಎಂದ ಮಾವ.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹನುಮಂತನ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಾ ಎಂದು ಮಾವ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕೆಳಗೇರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ಮಾವ ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಯಾವುದೋ ಭಯದಿಂದಾ' ಗಿಯೋ ಅಥವಾ ತಿಳಿಯದ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿಗಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಾದರೂ ನನ್ನ ಆಸರೆಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿಯೋ ನನ್ನ ನೆರಳಿನಂತೆಯೇ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಅಲೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ ನಾಗಪ್ಪ ನನ್ನ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದೂ ಸಂಜೆಯ ಇಳಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾವಕಾಶ ಹರಡುವ ತೊನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆನ್ನಿಸಿತು.

ನಾನು ಹೊರಡುವ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಾವ ಮಾವಿನಕೊಪ್ಪದ ತನಕ ಬಂದ, ದಾಟನಾಳ ಬಸಪ್ಪನೂ ಜೊತೆಗಿದ್ದ. ಬಸ್ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲು ನಾನು ದೇವಿ ಕಾಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಮಾವನೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅವಳು 9-2 ತಿಂಗಳಿಂದ ಬಸಿರಾಗಿದ್ದುದು ಉರಲಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಈಗ 10-10 ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ತಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತಳು ಎಂದ. ನನ್ನ ತಲೆ ಧಿಮ್ಮಂದಿತು. ಮೈಯ ನರನರವೆಲ್ಲ ಬಿಗಿದು ಒಮ್ಮೇಲೆ ಬಾಚಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಹಿಚುಕಿ ಮೊನ್ನೆಯೇ ನಾನು ದಾಟಿದ್ದ ಹನುಮಂತನ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿನ ನಿಗಿನಿಗಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ. ಭುಸ್ ಭುಸ್ ಎಂದು ಧೂಳು ಹಾರಿಸಿದ ಬಸ್ ನಿಂತದ್ದು, ಮಾವ ನನ್ನನ್ನ ಒಳಗೆ ತೂರಿದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ನೆನಪು.

ಆ ಉರು, ಉಪಾಸಿ ನಾಗಪ್ಪ, ಉಳಮ್ಮ, ಆ ಕೆಸರು, ಹೊಂಡ, ಕಮಲ, ದೇವಿಯ ಬಿರುಗಣ್ಣುಗಳ ಮಾಯೆ – ಅವಳು ನನಗಿಂತ ಸುಮಾರು ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷ ದೊಡ್ಡವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳು ನನ್ನವಳೇ ಎನ್ನಿಸುವಂಥ ಮಾಯೆ ....ಛೇ, ಛೇ, ಈ ನೆನಪು ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಇವತ್ತು ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸವನೆ ನನ್ನನ್ನು ಚೀರಿ, ಕೂಗಿ ಕರೆದು ನಾನು ಎಚ್ಚಿತ್ತಾಗ ದೂರ ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೇಕೆ?

ಮಾವ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೆ ಬೇಸತ್ತುಬಿಟ್ಟ. ಅಲ್ಲಿಯ ಹವೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ ಒಗ್ಗಲಿಲ್ಲವೆಂದ, ದಾಟನಾಳ ಬಸಪ್ಪನೂ ಒಂದು ಹೊಲ ಕೊಂಡು ತಾನೇ ಸ್ವಂತ ಗಳೇ ಹೂಡಿದ್ದರಿಂದ ಉಳಮ್ಮನ ಹೊಲದ ಮತ್ತು ಅಂಗಡಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಫತ್ತೇಸಾಬನ ಮೇಲೆ

ಬಿದ್ದಿತಂತೆ. ಫತ್ತೇಸಾಬನೇ ಒಮ್ಮೆ ಸಂತೆಗಾಗಿ ಹಳ್ಳಗಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಾವನಿಗೆ ಆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು, ತಾಮ್ರದ ತಗಡಿನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದನಂತೆ. ಮಾವ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದ ಕಾಣದಿರಲಿ, ನಾಗಪ್ಪನ ಕೂಡ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಿರಲಿ; ಮಾವ ಕೇವಲ ಅಂಗಡಿ, ಗಿರಾಕಿಗಳಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿರಲಿ ಎಂದು ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನ ಗುರುವೊಬ್ಬನಿಂದ ಅವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ತರಿಸಿದ್ದಳಂತೆ.

ಅದೇಕೋ ಮಾವ ಅವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟ. ಅದರ ಮಾಟ ಅವನ ಮೇಲೆ ನಾಟಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ಈಚೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಮೊದಲು 5-6 ದಿನ ಇರುತ್ತಿದ್ದವನು ಈಗ ೧-೨ ತಿಂಗಳ ತನಕ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಬರ ಬರುತ್ತ ತನಗೆ ಈ ಆಸ್ತಿಯೂ ಬೇಡ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದೂ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಆಳಮ್ಮನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಿರಾಕಿಗಳೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದವಂತೆ, ಗೌಡರ ಅಳಿಯ ಬಸನ್ಯಾ ಸುರುಮಾಡಿದ ಅಂಗಡಿಗೆ ಭರದಂಡಾಗಿ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಹೋಗತೊಡಗಿದ್ದವಂತೆ. ಒಮ್ಮೆ ಇನ್ನು ತಾನು ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾವ ಹೇಳಿದಾಗ ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೆದಕೆದಕಿ ಕೇಳಿದೆ. ನಾಗಪ್ಪ ಸತ್ತ ದಿನ ಮಾವ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದನಂತೆ. ಅಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಮಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ಬರುವಾಗ ದೇವರ ಮುಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಂಕುಮವನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕಿದಳೆಂದು ಮಾವ ಹೇಳಿದಾಗ ಅರ್ಥವಾಗದ ಎಷ್ಟೋ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಈಗ ನೆನಪಾಗತೊಡಗಿದೆ....ದೇವಿಯ ಕುಣಿಯಲ್ಲೇ ಹುಗಿದುಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸತೊಡಗಿದೆ.....

ಜಡಭರತರ ಆ ಊರು ಈ ಊರು ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ

ಶಿವರಾಮಯ್ಯ

ಜಡಭರತರ 'ಆ ಊರು ಈ ಊರು', ನಾಟಕ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯುತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಾಟಕ : ನಾಯಕನಿಲ್ಲದ ನಾಟಕ; ಅಸಂಗತ ನಾಟಕ ನೋಡಿದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸವಾಲು; ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಾಟಕ ತಾನು ಧ್ವನಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ-ಮುಂತಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ೮-೧೦-೨೩ರ 'ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸದಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.ನಿಜ. 'ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ'ದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಕಾದು ಕುಳಿತ ಓದುಗನಿಗೆ 'ಆ ಊರು-ಈ ಊರು ನಿರಾಶೆಯುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಗ್ರಾಮಾಯಣದ ನಂತರ ಬಂದ 'ತಾಯಿಸಾಹೇಬ' ದಂತೆ ಇದೂ ಒಂದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಕೃತಿ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಂದು ನದಿಯ ಎರಡು ದಂಡೆಗಳ ಎರಡು ಊರುಗಳ ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಪ್ರದೇಶದ ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರ "ನಿಸರ್ಗ" ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಾರ-ಭರಮರೂ ಚಿಮ್ಮವ್ವನ ರಕ್ತಸಿತನಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ನಿಂತಾಗ ಚಿಮ್ಮವ್ವ ಅತ್ತೆ ತಾರಾನ ಬೀದಿಪಾಲು ಮಾಡಿ ಅವಳ ಬಾಳ ದುರಂತಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ, 'ಆ ಊರು-ಈ ಊರು', ನಾಟಕದ ವಾಸು-ಸುಶೀಲರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜೀವಿಸಬಲ್ಲರೆಂಬ ಭರವಸೆ ಮೂಡುವುದರಿಂದ ಯುವಜನಾಂಗದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಪ್ರಗತಿ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಾಸು-ಸುಶೀಲ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಹೀಗೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುನಿಂತಾಗ ಇವರಲ್ಲವೆ 'ರೊಮ್ಮಾಂಟಿಕ' ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜಡವಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠ ಕಾಗೆ ಬಳಗದಿಂದ ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿತ ಕೋಗಿಲೆ ಮರಿಗಳು ವಿಹರಿಸಲು ಬೇರೆ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನವೂ ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಪರಂಪರೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದಲೇ ಪ್ರಗತಿಯ ಕುಡಿಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ.

“ಆ ಉರು’ ನಾಗರಕೋಟೆಯು ನವನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನೂ ಅದರ ಹೃದಯಹೀನತೆಯನ್ನೂ, ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಗೋಪಾಲ ನಾಯಕರ ಮನೆ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ, ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವುದೂ, ನವನಾಗರಿಕ ಶ್ಯಾಮನ ವಸಾಹತು ಸ್ಥಾಪಕ ಸ್ವಭಾವ-ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾಪಾರೀ ಬುದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಐಶ್ವರ್ಯ ಕೂಡುತ್ತದೆ, ಹೃದಯ ಬರಡಾಗುತ್ತದೆ, (ಗಂಗಾಬಾಯಿ). ಇದ್ದರೂ ಕುರುಡು ಕಾಂಚಾಣದ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. (ಗೋಪಾಲ ನಾಯಕ-ನಾನಾ) ಮತ್ತು ಹೃದಯವಿದ್ದೂ ಮೂಕವಾಗುತ್ತದೆ (ಬಂಡಿ). ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾಗರಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಯ, ನೀತಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞತೆ, ನ್ಯಾಯ, ನಿಯಮ, ದಯೆ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾನವನ ಅಂತಃಕರಣದ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಬತ್ತಿಹೋಗಿವೆ. ನಾಗರಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಮಾರಾಮಾರಿ ಜಗಳ-ಕಿತ್ತಾಟವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. (ಪುಟ-೯೭)

ಆದರೆ ಇತ್ತ ‘ಈ ಉರು’ ಹಾಲಳ್ಳಿ ನದಿಯ ಈಚೆ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಕೋಟೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ‘ಈ ಉರು’ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ರೈತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ದ್ವೀಪದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆ. ವಸಾಹತು ಮನೋಭಾವದ ನಾಗರ ಕೋಟೆಯು ದಾಳಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಲಳ್ಳಿ ತನ್ನ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಉರಿನ ನೇಗಿಲಯೋಗಿಗಳ ಮಾತುಕತೆಗಳು ನಮಗೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತವೆ.

“ನಾಗರಕೋಟೆ’ ಎಂಬ ಆ ಉರಿನ ಹೆಸರೇ-ಹುತ್ತ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟಸರ್ಪ, ಅದರ ಭೋರಾಡುವ ಬಿಚ್ಚಿದ ಹೆಡೆ, ಕವಲು ನಾಲಗೆ, ಸುತ್ತಲಿನ ವಿಷಾನಿಲ...ಈ ಎಲ್ಲದರ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹೂತಿಟ್ಟ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ (ಬಂಗಾರದ) ಹಣವನ್ನು ಸರ್ಪ ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತದೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಗಂಗ-ಭಯ ಪಾತ್ರ ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ‘ಹಾಲಳ್ಳಿ’ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರೇ-ಗೋವು, ಅದರ ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವ, ದುಡಿಮೆ ಮೂಕ ಸಾಕ್ಷಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವಕೋಶದ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಮಣ್ಣ ಸೀತಕ್ಕ ತಮ್ಮ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರ, ಹಣಕಾಸು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಗರಕೋಟೆಯ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಸುರಿದರೂ ‘ವಾಸು-ಸುಶೀಲ’ರ ಬವಣೆ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ‘ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರದಂತೆ ಈಚಲ ಮರಕ್ಕೆ ನೀರು ಹೊಯ್ದಂತೆ.’

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ‘ಆ ಉರು-ಈ ಉರು’ ನಾಟಕದ ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳೂ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪುರುಷರ ನೆನಪು ತರುತ್ತವೆ. ರಾಮಣ್ಣ-ಸೀತಕ್ಕ : ವಾಸು-ಸುಶೀಲ, ಗೋಪಾಲನಾಯಕ, ರುದ್ರಪ್ಪ, ಮೂಕ ಬಂಡಿ, ಶ್ಯಾಮ (ಕಪ್ಪು-ಕಳಂಕ) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಸಹಜ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು, ಸಂಗತಿಗಳು ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ವಾಸು ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗಡಿಯಾರದ ಮುಳ್ಳಿನ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತನ್ನ ವಾಚನ್ನು ಮೊದಲು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು -ಹಿರಿಯರ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುರಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನೂ, ಜೀವನ ಸ್ಥಗಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದರೆ, ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈ ವಾಚಿನ ಟೈಮಿಗೆ ಗೋಡೆ ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೆ ‘ಕೀ’ ಕೊಟ್ಟು ಹೊತ್ತನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದು ಸ್ಥಗಿತವಾದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಚಲನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ, ಹಿರಿಯರ ಕಾಲ ಮುಗಿಯಿತು ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಾಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗಡಿಯಾರ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದಾಗ ವಾಸು-ಸುಶೀಲರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವುದು ಹೊಸ ಯುಗದ ಹೊಸ ಶಕೆಯ ಆರಂಭವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವುದು.

ಹಾಲಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಅವರ ರಾತ್ರಿಸೂಕ್ತ ಪಾರಾಯಣವೂ ಸೀತಕ್ಕನ ಮಗುವಿನ ಸಾವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ. ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾದ ನಂಬಿಕೆಯ ಗಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಈ ಸಂಗತಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಮಲ್ಲನಿಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿರ್ಚ ಕಾಣುವುದು, ಹಸುವಿನ ಕರುವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದ ಚಿರ್ಚವನ್ನು ಎರಡು ಹಸುಗಳು ಓಡಿಸುವುದು. “ಆ ಉರು ಈ ಉರು’ಗಳ ನಡುವೆ ಬರುವ ಹೊಳೆ, ಸೆಕೆ, ಗುಡುಗು, ಸಿಡಿಲು, ಮಳೆ ಮುಂತಾದ ಸಂಕೇತಗಳು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿವೆ: ಸುಖ-

ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ಈ ನಾಟಕ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ.

‘ಆ ಉರು ಈ ಉರಿ’ನ ಭಾಷೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಾದರೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಆ ಕಡೆಯ ನಾಟಕಗಳಂತೆ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಗುರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಮೈಸೂರು ಭಾಷೆಗೆ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದರೂ ಅದರ ಅಂತಃಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಂದುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿ ಓದಿನೋಡಬಹುದು. ಸತ್ಯಯುತವಾದ ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಲ್ಲವೆ?

“ಆ ಉರು – ಈ ಉರು’ ನಾಯಕನಿಲ್ಲದ ನಾಟಕ, ವಾಸು ನಾಯಕ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಾಯಕನ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೆ ನಾಯಕಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸುಶೀಲ ನಾಯಕಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ಮತ್ತು ಅಂಥ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಭಾಸನ ‘ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತ’ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಾಸವದತ್ತಿಗೆ ನಾಯಕಿಯ ಪಟ್ಟ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ. ಸುಶೀಲಳಿಲ್ಲದ ಯಾವ ದೃಶ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಆಗಮನ-ನಿರ್ಗಮನಗಳಿಂದ ದೃಶ್ಯಗಳು ತೆರೆಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಅವಳೊಟ್ಟಿಗೆ ನಾಟಕ ಲಂಬಕ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂರನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಾಮಣ್ಣ ನಾಗರಕೋಟೆಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವಳೆಂದೇ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಸುಶೀಲ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಅವಳ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೋಯ್ದು, ಪ್ರುಟ್ಟ ತಮ್ಮನ ನೋಡಲು ಹೊಳೆಯನ್ನೂ ದಾಟಿದ, ಒಲವಿನ ಜೀಮಿಯ ಕರುಣಾ ಜನಕ ಚಿತ್ರ ಹಾಗೆಯೇ. ಇರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ದೃಶ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾಟಕದ ಐಕ್ಯದ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ, ತೀವ್ರತೆಗೆ ಯಾವ ಧಕ್ಕೆಯೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ನಾಯಕಿಯ ಗಂಡನಾದ್ದರಿಂದ ವಾಸುವಿಗೆ ನಾಯಕ ಪಟ್ಟವೆಂದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆತನೇನು ‘ಅಮ್ಮವ ಗಂಡ’ನಲ್ಲ: ಏಳನೆಯ ಅಂಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಾಯಕನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಾಸು ಕುಳಿತು ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಸರಿಸಿದಾಗ ನಾಯಕನಿಲ್ಲದ ನಾಟಕದವೆಂದವರಿಗೆ ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಬಹುದು.

ಆ ಉರು – ಈ ಉರಿನ ಅತ್ತೆ ಮನೆ-ತೌರು ಮನೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ಅತ್ತೆ ಮನೆ-ತೌರುಮನೆಗಳ ಆಗಿವೆ. ಈ ಮೂಲ (Stock) ಅತ್ತೆಮನೆ-ತೌರುಮನೆಗಳು ಜನಪದ ಕವಿಗಳಿಂದ ಕವಿಕುಲಗುರು ಕಾಳಿದಾಸನವರೆಗೆ ಕಂಡ ಅತ್ತೆಮನೆ-ತೌರುಮನೆಗಳನ್ನೇ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಟಕವು ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಕದ ನೆನಪು ತಂದುಕೊಡುವುದು: ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುವಾಗ “ಸಾಕು ತಂದೆಯಾದ ನನಗೇ ಇಂಥ ದುಃಖವಾದರೆ ನಿಜವಾದ ತನೂಭವೆಯರನ್ನು ಪತಿ ಸದನಕ್ಕೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುವ ಲೋಕದ ಮಾತಾಪಿತ್ಯಗಳ ದುಃಖ ಇನ್ನೆಷ್ಟಿರಬೇಕು”-ಎಂ ಕಣ್ಣು ಋಷಿಗಳ ಮಾತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ತಂದೆಯಾದ ರಾಮಣ್ಣನ ದುಃಖ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಅನುಮಾನಗಳು :

೧ ಮೂರನೆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕೈಬಿಡಬಹುದು,

೨ ಆರು ಮತ್ತು ಏಳನೆ ದೃಶ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯದ ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರ,

೩ ಐದನೆ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿದ್ದರೆ?

೪ ಅಥವಾ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ (Flash-back) ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ?

೧ ಈ ಮೊದಲೇ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ವರನ ದೃಶ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾಟಕ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂರನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಸುಶೀಲಳ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ: ರಾಮಣ್ಣ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆಯನ್ನು ಬೀಗರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬೀಗಿತ್ತಿಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನೆತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟೇ ಈ ದೃಶ್ಯದ ಉಪಯೋಗ. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೧೫೨ ರಲ್ಲಿ) ರಾಮಣ್ಣನ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವನು ನಾಗರಕೋಟೆಗೆ ಹೋಗಿಬಂದ ಮೂರನೆ ದೃಶ್ಯದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು, ಮತ್ತು ರಿಪೇರಿ ಶೀವಪ್ಪನಂತೆಯೇ ಈತನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿದೆ

ಎಂದು ಉಹಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಶೀನಪ್ಪನೂ ಗೋಪಾಲ ನಾಯಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಶೀಲಳನ್ನು ಕರೆಯಲು ಹೋದ ದೃಶ್ಯ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಗಗಾಬಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚುನು ಭಂತಿ ತೋರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಪ್ರಾಯಶಃ ರಾಮಣ್ಣ ಮಗಳನ್ನು ಬರೆಯ ಹೋದರೆ ಬೀಗಿತಿ ಹೀಗೇ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡುವಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ನಮಗೆ ಮೊದಲೇ ಬರುವುದರಿಂದ ಮಾರನೆ ದೃಶ್ಯದ ಅಗತ್ಯ ಏನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರತ್ತದೆ. ಮೂರನೆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯವೇ ಬೆಳೆದು ಈಗಿರುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡು ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾದರೆ ನಾಟಕ ಒಟ್ಟು ಐದು ದೃಶ್ಯಗಳ ನಾಟಕವಾಗುತ್ತದೆ. ೨೦ ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಗಾತ್ರ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ.

೧ ಈ ಅಂಶ ಮುದ್ರಣ ದೋಷವೋ ಅಥವಾ ಲೇಖಕರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಐದರ ನಂತರ ಆರನೆಯ ದೃಶ್ಯ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷವಾದ ಮೇಲೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಶೀಲ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಏಳನೆಯ ದೃಶ್ಯದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮೂರು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಸುಶೀಲ ಅತ್ತೆ ಮನೆಯನ್ನು ಅದೇ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು-ಮೂರು ವರ್ಷದ ಆಂತರಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಅಗತ್ಯ. ಬಹುಶಃ ಏಳನೆ ದೃಶ್ಯದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಬದಲು ಮೂರು ಅಂತ ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು.

೨ ಐದನೆ ದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವಂತಿದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಗೆ ತರುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾಟಕದ ೪೬ ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಗಾತ್ರ ಕುಗ್ಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಐದನೆ ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಶೀನಪ್ಪನ, “ಕಾಯಿ ಹಣ್ಣಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕಾವು ಉಣಬೇಕು” ಎಂಬ ಮಾತೂ, ವಾಸುವು “ಎಷ್ಟು ಕಾಯಬೇಕು?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಭವಿಷ್ಯ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲವಾಗುತ್ತದೆ – ಎಂಬಂಥ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಐದನೆ ದೃಶ್ಯದ ಮುಕ್ತಾಯವೂ ಸಹಜವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

(ಆದರೆ ಇದು ಲೇಖಕರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.)

೪ ಆ ಉರು ಈ ಉರು Flash-back ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರ, ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರಬಹುದು. ಆರು ಮತ್ತು ಏಳನೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಐದು ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನೂ ತಂದು ಅಳವಡಿಸಬಹುದು, (ಅಂದರೆ ನವ್ಯದ ಅಸಂಗತ ನಾಟಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ.)

ಇನ್ನು ಜಡಭರತರ ಸಂಯಮ ಅನಾಧಾರಣವಾದದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು: ಒಂದು: ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ‘ಇನ್ನೇನು ಶ್ಯಾಮನಿಂದ ಸುಶೀಲಳ ಶೀಲಭಂಗವಾಗಬಹುದು’ ಎಂದು ಅನಿಸುವುದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಉತ್ಕಟತೆಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಅಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಆಗದೆ ಇರುವುದು.

ಎರಡು: ಆರನೆಯ ದೃಶ್ಯದ ಸುಶೀಲಳ ಬೀಳ್ಕೊಡಿಗೆಯನ್ನೂ, ಮತ್ತು ರಂಧ್ರನ ಕೊನೆಯ ಹಾಡನ್ನೂ ಪರಿಭಾವಿಸಿದವರಿಗೆ ಸುಶೀಲ ದೋಣಿ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಈಡಾಗುವಳೋ ಎಂಬ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗಿ ಅಂಥ ದುರಂತವಿಲ್ಲದ ಏಳನೆಯ ದೃಶ್ಯ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಸಿನಿಮೀಯವಾಗದ ಸಂಯಮ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ್ದು.

ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಡಭರತರ ‘ಆ ಉರು-ಈ ಉರು’ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯುತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಾಟಕವೆನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಮಾತು, ಮಾತು, ಮಾತು

ವಿ ಕೆ ಜನಾರ್ದನ್

ಹೊಚ್ಚಹೊಸ ಮಗುದಾರವನ್ನೇ ಹಿಗ್ಗಾಮುಗ್ಗಾ ಬಗ್ಗಿ
ಗೊಂತನ್ನೇ ಭಡ್ಡೆಂದು ಕಿತ್ತೊಗೆದು, ಹೂಂಕರಿಸಿ ಹೊರಸಿಡಿದು
ಗಾಡಿಗಾಡಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣನ್ನೇ ಗುಮ್ಮಿಗುಮ್ಮಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುವ
ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ಹೋರಿ-ಮಾತುಗಳು
ಮೌನದ ಬಸಿರಲ್ಲಿ
ಗೊರಸೊರಸಿ ಗುಟುರು ಹಾಕುತ್ತಾ ನಿಮಿರಿ ನಿಂತಿವೆ.

*****

ಪದರಪದರವಾಗಿ ಪಸರಿಸಿರುವ
ಮಾತಿನ ಸ್ತರಗಳೆಲ್ಲಾ
ಅರೆಬರೆ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ, ಕುಲಬೆರಕೆ ಕಲರವದ ದಭದಭೆಗೆ
ಅಮಲೇರಿ ಆಯತಪ್ಪಿ ಅಬ್ಬರಿಸಿ ಕ್ಯಾಬರಿಸಿ
ವಿಲಾಯತಿ ವೀಣೆಯು ಅಪಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ
ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಸ್ಟ್ರಿಪ್-ಟೀಸ್ ಮಾಡಿ
ಅಂತಿಮ ನೂಲೆಗಳೆಗೆ ಕೈ ಸೋಂಕಿದಾಗ
ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಗಂಟೆಯ ಗಾಂಗಿನ
ಬ್ಯಾಂಗ್ ಬ್ಯಾಂಗ್ ಬ್ಯಾಂಗ್
ಕಿವಿಡೊಗಲು ತತ್ತರಿಸಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಸಿಡಿದು ಸೀಳಿದಾಗ
ಫಳಾರನ ವಿಂಚಿ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವ
ಕಗ್ಗತ್ತಲು.

***

ಅಳಿದುಳಿದ ಅನೀಮಿಕ್ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲಾ
ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಅಭಿಸಾರಿಕೆಗಳ, ಅಬಾರ್ಷನ್ ಸುದ್ದಿಯ
- ರಕ್ತದಾನ ಮಾಡಿ
ನೆಗೆದುಬಿದ್ದ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲೇ
ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಹಲವಾರು ನಿಮಿಷ ಹೆಣ
ಗಾಡಿಕೊಂಡು
ಸಭಿಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು
ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು
ಕತ್ತಲೆಲ್ಲೋ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಮನೆ

ರಘುರಾಮರಾವ್ ಬೈಕಂಪಾಡಿ

ಜಿನುಗು ಮಳೆ; ಮುಚ್ಚಂಜೆ; ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು; ಒಳಗೆ
ಹನಿಗಣ್ಣು, ತೊಯ್ದು ಬಟ್ಟೆಯಲೆ ಬಂದೆ.

ಹಾಲುಣಿಸಿ ಹೊದಿಸಿ ಇರು, ಮಲಗಂದವರೆ ಮತ್ತೆ
ಕೀಲಿ ಕೈ ಕೆಡಲು ಕಳೆದಿತ್ತು ಬೆಳಗೇ.

ಓಣಿ ಊರೆಲ್ಲಲೆದು ಕೊನೆಗು ದಕ್ಕಿದ್ದನಗೆ
ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಹಳೇ ಮಹಡಿ ಮಹಲು.
ಸುತ್ತ ಹೊಚ್ಚಿದ ಹಸಿರು; ಹಳೆ ಮಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಹೂ
ಬಳ್ಳಿ ಬಿಚ್ಚುವ ಹರಯದರಳು ಮರುಳು.

ಬಲಕೆ ಚಾಚಿದ ಬೆಟ್ಟ ನೀಲದಾಚೆಗೆ ಬೆಳಕು
ಬಂಗಾರದಂಗಳಕೆ ಮಜಲು ಮಜಲು.
ಬಿದ್ದ ತಾರಗೆ ತಲೆಯ ಕರುಳ ಕೊಚ್ಚಿಯೊಳಿಟ್ಟು
ಮುದುಡಿ ಮಲಗಿದ ಕಣಿವೆ ಮಂಜಿನೊಡಲು.

ಹೇಗೊ ನೆಲಕಾನಿಸಿದ ನೀಲ ಡೇರೆಯ ಕೆಳಗೆ
ದಿನರಾತ್ರಿ ಋತುಗತಿಯ ರಾಸಮೇಳ
ಮಣ್ಣಿನಂಗಳಕೊಡ್ಡಿ ಇಂದ್ರಚಾಪದ ಮೋಡಿ
ರಿಂಗಣಕ್ಕೆಳೆಯುವುದು ನನ್ನ ಕಾಲ.

ಗೋಡೆಗೊತ್ತಿಯೆ ನಿಂತ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣಿನ ಹುತ್ತ
ಆಗೀಗ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಡ ಸವಾಲು
ಜಗ್ಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನನ್ನ ಮೆಲ್ಲನೆಸೆವುದು ಬಳಿಗೆ
ಬಳ್ಳಿ ಜಡೆಯಿಂದೆರೆಡು ಹಿಗ್ಗಿದರಳು.

ಇರುಳು-ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ಹೋದ್ದು ಕಪ್ಪಗೆ ನೆರಗು
ಕದ್ದು ನೋಡುವ ಕಣ್ಣು, ಕಾಣದುರುಳು.
ಹಗಲೆ ಸುಡುಸುಡು ಪಂಜು ಹಿಡಿದೆ ಓಡಾಡಿದರು
ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಸರಿವ ಕರುಡು ನೆರಳು.

ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿದುದುಗುವ ಹಸಿರಿನಕ್ಕರೆ: ನೆಕ್ಕಿ
ನೀರನಾಲಗೆಯಾದೆ ನೆಲದ ಸವಿಗೆ.
ಹುಲ್ಲು ಹೂವಿಂದೆತ್ತಿ ಗಾಳಿಯಿತ್ತ ಸರಾಯಿ
ಹೀರಿ ಹಾರಿದೆ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಲ ಜತೆಗೆ.

೨

ನನ್ನವರೆ ಅನಿಸಿದರು ಹೊಸಿಲು ಹಾಯುವರೆಲ್ಲ
ಉಂಡ ಮನೆಗೆರಡಿಲ್ಲಿ ಬಗೆವರುಂಟು.
ಕೊಂದು ಮೂಳೆಯ ಹೂಳಿ, ಬೆಟ್ಟವೆದ್ದರು ಮೇಳ
ಬಗಿದೆದ್ದು ಬಿಗಿದಪ್ಪುವಂಥ ನಂಟು.

ಬೆನ್ನ ನೆಳಲೆ ನಿಂತು ಕಣ್ಣಮುಚ್ಚಲೆಯಾಡಿ
ಕದ್ದು ಕಾಡುವ ಮಣ್ಣ ಬಳಗ ನೂರು;
ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗು ಹುದಿಲು ಕಾಲ ತೊಡರುವ ಬಿಳಲು
ಒಲವು ನಲವಿನ ನವರು ನಾರುಬೇರು.

ಮಬ್ಬು ಬರಲೆದ್ದು ಕಣ್ಣುಖಿಕೆ ರಪ್ಪನೆ ಬಡಿದು
ತಲೆಮರೆಸಿ ಮೆರೆವ ಗಬ್ಬಿಲದ ಹಲ್ಲೆ.
ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ನನಗು ಈ ಮೊದಲೆ ಇದ್ದವರಿಲ್ಲಿ
ಬಿಟ್ಟ ತಲೆತಿರುಕ ತಬ್ಬಲಿಯ ತರಲೆ!

ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮಂಚದಡಿಯಿಂದೆದ್ದು
ಬೆನ್ನ ಪರಚುವ ತಗಣೆ ತೊಗಲ ತುರಿಕೆ.
ಇರುಳು ಮೇಲಟ್ಟದಲಿ ನದ್ದು ಗದ್ದಲ! ಕೆಳಗೆ
ಮೂಲೆ ವಾಡಿಕೆಯೊಳ್ಳ ಹೀಚು ಹಿಕ್ಕೆ.

ಧ್ಯಾನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲು ಲೊಚಗುಟ್ಟುವವು ಹಲ್ಲಿ
ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕೆಂಗಣ್ಣ ಪಿಳಿಕು;
ಮುಚು ಬಾಗಿಲಿನಾಚೆ ನೆನವು ನಾಲಗೆ ಮೆಲುಕು.
ಹಾದಿ ಮೂಸುತ ಬರುವ ಕಾಳಬೆಕ್ಕು.

ಕೆಳೆಯನುಸುರುವ ಮಾತ ಕತ್ತ ಹಿಚುಕುವ ಕಿರಿಚು;
ಮಾತು ವಂಗಿದರು ಮುಗಿಯದಿರುವ ಕಿರಿಕು.
ಕಣ್ಣ ಕಣ್ಣಿಗು ನಡುವೆ ಬೆಳವ ರೇಶಿಮೆಯ ಬಲೆ.
ಅಡಿಗೆ ಗೆದ್ದಲು ಗಿಡಿವ ಚಳಿ ನೆಲಕು!

ಕೊಂದು ಮಂದಿಯನಿವರ ಕಾಣೆ ಬಾಳುವ ಬಗೆಯ!
ಗಾಳಿನೂಲಿನ ಜೇಡ ಪಡೆಗೆ ಸಾವೆ?
ಗುದ್ದಿ ಗೆದ್ದಲ ಮುಗಿಸೆ ಮಣ್ಣೆ ಮಸೆಯುತಿಹುದು;
ಮೀನೆ ತುರುಕುವ ಆನೆಗೆಲ್ಲ ರಾವೆ!

೨

ನನಗೆ ಇದು ಯಾವುದೋ ಮಯನ ಮಾಯಕದ ಮನೆ;
ಮೂಲೆ ಮೂಲಕ್ಕಿಲ್ಲ ಹೊಕ್ಕು ಬಳಕೆ.
ವ್ಯರ್ಥ ತಿಣುತಿಣುಕಿ ಈ ಮಿಣಕು ಬಂದ್ಡಿಯ ಟಾರ್ಚು
ಬಿರುಕು ಬಿಲಗಳ ಹುಡುಕಿ ಜಡಿವ ಬಯಕೆ.

ಮೇಲೆ ಮಹಡಿಗು ಮಹಡಿ ಕೆಳಗು ಮಾಳಿಗೆ ಮಳಿಗೆ
ಬರಲು ಹೋಗಲು ನೂರು ಬಾಗಿಲು ಬಗೆ.

ಮಣ್ಣ ದಿಣ್ಣೆಗು ಬಿಡದ ಬಾನ ಕಾವಲುಗಣ್ಣು
ಬಿಗಿವ ಗಬ್ಬದ ಮಬ್ಬು-ಮಗ್ಗುಲೊಳಗೆ.

ನನಗಾದರೇಕಿಷ್ಟು ಕೊರಡಿ ಗಿರಡಿಯ ವರಸೆ!
ಕಸವನೊಟ್ಟುವ ಒಗೆವ ನಿತ್ಯ ಜೀತ!
ಏನೆ ಬಾಡಿಗಿಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟೊಬ್ಬಂಟಿ
ಕೋಣೆಯೆರಡರೊಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಜಿಗಿತ.

ಯಾವ ತಾತನ ತಾತ ಇದನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಹೋದ
ಗೌಡರೈವರು ಸುತರಿಗಿಲ್ಲ ನೆನಪು.
ಬರುವ ಬಾಡಿಗಿಷ್ಟು ಸುಣ್ಣ ಸಾರಣೆ ಮೆತ್ತಿ
ಕಾದು ಕೊಂಡವರಷ್ಟೆ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು.

ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೆ! ನನಗು ಬೇರಿಲ್ಲ ನೆಲೆ
ಎಲ್ಲಿಗಲೆದರು ಇಲ್ಲಿ ಕೀಲಿ ಹೊತ್ತು,
ನೆಲದ ಒಡೆಯರಿಗಂತು ಕಾಲಕೊಪ್ಪಿಸಬೇಕು
ತೆತ್ತು ನೆತ್ತರಿನುಪ್ಪ ಬೆವರ ಕಂತು.

ಇದ್ದ ಕದ ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಈ ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿಗೆಗೆ
ಬಯಲು ಬಾನಿನ ತಿದಿಯ ಬೆಸೆವ ತನಕ
ಮಿಡಿಯಲೊಲ್ಲದು ಮುಗ್ಗಿ ಮುದಿವ ಪದಪದರದಲಿ
ನಿಜದ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಸಮಶೀತಶಾಖ!

ಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಲೊಳಿಟ್ಟು ಉರಿವ ಹರಣದ ಬತ್ತಿ
ನಡುಮನೆಯೊಳೇ ಕಾದು ನೋಡಬೇಕು
ಬೆನ್ನು ಬಿಡದೀ ಪಹರೆ ಕಣ್ಣಪಟ್ಟಿಯ ಕುಣಿಕೆ
ಸುಟ್ಟು ತೆರೆದೀತೆ ನಿಚ್ಚಳದ ಬದುಕು!

ಸಮಾಧಿಯ ಮೂಕ ಸಾಕ್ಷಿ

ಕ ವೆಂ ರಾಜಗೋಪಾಲ

ನಾನು ಬೇಸಿಗೆ ರಜಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಉರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಗಳೆಯ 'ಸಾಬು'ವಿನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ: ಒಂದು ಫರ್ಲಾಂಗ್ ಡೌನಿನಲ್ಲಿ 'ಕಾವೇರಿ' ಮೌನವಾಗಿ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ಅಲದ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಾಧಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮರದ ದಟ್ಟವಾದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅಲಂಕಾರರಹಿತ ಕಲ್ಲೊಂದು ಏನನ್ನೋ ಬಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವ ಅನೇಕ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗಿಂತ ಇದೊಂದೇ ನನ್ನನ್ನು ನುಡಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತಂಪು ಕೂಡ ಘನೀಭೂತವಾದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೈ

ಬೆವರುತ್ತದೆ. ಆಗ ತಲೆ ಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಆರುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದಾಗ ಹಣೆಯನ್ನು ಕರ್ಚಿಫಿನಿಂದ ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತೇನೆ. ಆಗಲೂ ಗೆಳೆಯ 'ಸಾಬು' ಬದುಕಿದ್ದಾನೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೀಗೆಯೇ ಒಂದು ಚಳಿಗಾಲ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿತ್ತು : ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಂಜಾನೆ ಹೊತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಗೋಣಿಯ ತಾಟು ಹೊದ್ದವನು ಎಚ್ಚರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ನದಿಯ ಕಡೆ ಹೊರಟು ಮಾಮೂಲು ಕ್ರಮ ನಡೆಸಿ ಮುಖ ತೊಳೆದು ಬರುವಾಗ ಮಸೀದಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು ದನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಲು ಕರದದ್ದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಟವೆಲ್ ಹಾಕಿ ಕೈಲಿ ಮೀನಿನ ಗಾಳ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಚೀಲ ಹಿಡಿದು, ದನಗಳನ್ನೂ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಕಾಡಿನ ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕಾದವನು, ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ! ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ ಹಯಾಬಿ ಬಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಇಲ್ಲ, ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಕೊಂಚ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಎಳೆದಳು, ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಅಳಿಯನನ್ನು ಕರೆದಳು ತೋರಿಸಿದಳು. ಜ್ವರವಿರಬಹುದೆಂದು ಆತ ಕೂಗಿದ; ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ಹಣೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ-ಚಳಿಯಿಂದ ಕೊರೆಯುವ ಕಲ್ಲು ಮುಟ್ಟಿದಂತಾಯ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದವು, ಅವನು ಕೊಂಚ ಮಾಲನಿದ್ದ ಕಾರಣ ಹಾಗಿರಬಹುದೆನ್ನಿಸಿತು. ಹಣೆಯ ಬಳಿ ಹಿಡಿದು ಅಲುಗಿಸಿದ. ಕುತ್ತಿಗೆ ಕಳಚಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಆಡು ಸತ್ತಾಗ ಗೋಣು ಸಡಿಲಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು, ಯಾ ಅಲ್ಲಾ, ಎಂದು ಹೊದಿಕೆ ಸರಿಸಿ ಎದೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಹೊಟ್ಟೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ, ಎಲ್ಲವೂ ತಣ್ಣಗೆ, ನದಿಯ ಹೊಸ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ! ಅವನ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಹಯಾಬಿಗೆ ಜೀವ ತಣ್ಣಗಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ನಿಂತು ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಸಾಬ್ಬಾನ್ ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ ಬೀಡಿ ಹಿಡಿದೇ ಬಂದ, ಕೇರಿಯ ಗೋಣಿಮರದ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಇನ್ನಿಬ್ಬರೂ ಬಂದರು. ಆಕೆ ಕೂಡಲೆ ನಡುಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

ಎರಡು ಮೂರು ಮಂದಿ ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ಅಳಿಯ ಷರೀಫನ ಮೋರೆ ಕಳೆಗಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಅಮೀರ್ ನೆರವಾದ. ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಾ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾ ಚಾಪೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ಸಾಬವನ್ನು ಮಕ್ಕಾ ಕಡೆಗೆ ತಲೆಯಾಡಿಸಿದರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಇಮಾಮ್ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮಸೀದಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಕಂಡುಬಂದ ಅಳಿಯ ಅದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತರೂ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹೊತ್ತಿದ್ದವನು ಎದ್ದು ಒಳಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತ ನೀರು ಕಾಯಿಸಬೇಕೆಂದ. ಹಯಾಬಿಯೂ ಅಲ್ಲಾ, ಯಾ ಖುದಾ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಗೋಳಿಡುತ್ತಾ ನೀರು ಕಾಯಿಸಲು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಮತ್ತು "ಸಾಬು"ನ ಅಕ್ಕ-ನೂರುನ್ನೀಸಾಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಆತ ಹೊರಬಂದು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಕಾಸಿನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಯಾಚೆಯ ಹೊಡೇನೂರಿಗೆ ಹೋಗಿಬರಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಕಾಸಿಂ ಕೂಡ ದಿನಗೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವನು, ಕೊಂಚ ಗೊಣಗಿದರೂ ಷರೀಫನ ಮೋರೆ ನೋಡಿ "ಆಗಲಿ, ನೋಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದಾಗ 'ಹಾಗನ್ನಬೇಡ.....ಆಕೆಗೆ ಮೋರೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ 'ಸರಿ' ಎಂದು ಹೊರಟ.

ಕಾಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಅಂದು ಬೆಳಗಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಕೆಲಸದ ಮೇಸ್ತ್ರಿಗೆ ಹೇಳಿಬಂದು, ಹೊಡೇನೂರಿನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು, ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲುಹಾದಿ ತುಳಿದಾಗ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಮಸೀದಿಯಿಂದ ಬೊರಾನ್ ಹಿಡಿದು ಹೊರ ಇರುತ್ತಾ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಪೇಟವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರಿಗೆ ಸಲಾಂ ಹೇಳಿ ಮಾತಿಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ (ಅವನು) ಮುಂದೆ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟ.

ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಮಕ್ಕಾ ಕಡೆ ತಲೆ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನ ತಾಳಿದರು. ತಲೆಯ ಕಡೆ ಕುಳಿತು ಖೊರಾನ್ ತೆಗೆದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವಂತೆ ಒಂದು ಪುಟದಲ್ಲಿ ಓದತೊಡಗಿದರು. ಗ್ರಂಥವಾದರ ಅವರಿಗೆ ನೆಪಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ, ಗಡ್ಡ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿದ್ದರೂ ಮೈಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆ ಸೈಬು ಆಳೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಾ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದವರೇ ಷರೀಫ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದರು.....ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸಿದಂತೆ ರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರು, ನೀರು ಕಾದಿದೆಯೋ-ಎಂದು ಕೇಳಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೊಂಚ ಗರಮ್ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಖೊರಾನ್ ಓದತೊಡಗಿದರು.

ಹಯಾಬಿ ಒಳಗೊಳಗೇ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಅಳು ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಕೇಳಕಂಡದೆಂದು ಅದನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮಗಳು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಬಾಣಂತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಮಗುವೆಲ್ಲಿ ಅತ್ತೀತೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಕೂಸನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡಿಸುತ್ತಾ ಅದರ ಎದೆಯಮೇಲೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ತಟ್ಟುತ್ತಾ ಸಾಬುವಿನ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗಿದ್ದಳು-ಹೌದು ಮೂರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಅವನು ಮನೆಯ ಜೀತದಾಳಾಗಿ ಅವನ ಅಪ್ಪನ ಸಾಲ ತೀರಿಸಲು ಬಂದವನು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಪಾಲಿನ ಮೊಲವನ್ನೂ ಹುಲ್ಲೇಕರುವನ್ನೂ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸೀಬೆ, ನೇರಿಳೆ, ಮಾವು (ಹಣ್ಣಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೆ), ಕಾಡುಮಲ್ಲಿಗೆ, ಪಾದರಿ ಮೊದಲಾದ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ ತರುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನನ್ನು ಅಕ್ಕನೆನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಹುಡುಗ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲೂ ಜಾಣ. ಮನೆಯ ದನಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತರುತ್ತಿದ್ದವನು.....ಅವರ ಒಂದು ಕಳ್ಳ ಹಸು ಆಗಾಗ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಅದರ ಮೈವಾಸನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಂತೆ ಅದರ ಕಾಲಿನ ಗೊರಸು ಮೂಡಿಸುವ ಗುರುತಿನಿಂದಲೇ ಅದರ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರುತ್ತಿದ್ದವನು. ಹಯಾಬಿಗಾಗಲಿ ಷರೀಫನಿಗಾಗಲಿ ಅವನ ಬಹು ಒಳ್ಳೆಯ ವಂಶಸ್ಥನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲದೆ 'ಸಾಚಾ ಬೇಟಾ' ಅನ್ನುವಂತಾಗಿದ್ದನು. ಇಂಥವನು ಈಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಇಂಥ ಆಳು ಸಿಕ್ಕುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ.....ಪಾಪ! ದೇವರಿಗೆ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದುಕೊಂಡರು.

ಷರೀಫಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು-ಇನ್ನು ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊರಗಡೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಮನೆಯ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಅಮೀರನನ್ನು ಕರೆದು ಜೇಬಿನಿಂದ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಎರಡು ನೋಟುಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಶವಕ್ಕೆ ಅರಿವೆ, ಅತ್ತರು ಮುಂತಾದವನ್ನು ತರಲು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದನು. ಖಾಜೀ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಾಮೂಲು ನೋಟ. ಅವರು ಖೊರಾನನ್ನು ನಂಬಿದ ನೋಟದಿಂದ ಅದನ್ನು ಓದುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಅಮೀರ್ ಬರಲು ಅರ್ಧ ಘಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ನೀರು ಬಿಸಿಯೇರಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಗೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ನೊಂದಿಸಿ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರ ಕರೆಗಾಗಿಯೇ ಹಯಾಬಿ ಕಾದಿದ್ದಳು. - ಆದರೆ ಅವರು ಕುಳಿತಂತೆಯೇ ಅರ್ಧಘಂಟೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಕೇರಿಯ ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರು ಮೊದಲಾಗಿ ಬಂದು ಸಾಬುವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಖವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಖಾಜಿಸಾಹೇಬರ ಗಂಭೀರ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಾರೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಕರಗುವಂತಾದವರು ಹೊರಗೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮತ್ತಿಬ್ಬರ ಮನೀದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಾನ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾ ಡೋಲಿಯನ್ನು ತಂದು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದಾಗ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿ ನೋಡಿ ಅವರು ಇರಿಸಿದ ರೀತಿಯು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದುದೆಂದುಕೊಂಡು ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಂದವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹೆಮ್ಮೆಯುಂಟಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ಟವಲ್ಲನ್ನು ಎಳೆದು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಜರುಗಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ತೆರವಾಗಿದ್ದ ಬೀದಿಯ ಅಡ್ಡಲಾಗಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಸೇತುವೆಯ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೀದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡರು : ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ ಹಚ್ಚಿ ಸೇದತೊಡಗಿದರು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಬ್ಬರು ನೂರುನ್ನೀಸಾಳ ಬಡತನವನ್ನು ಕುರಿತು ಮರುಕದ ಮಾತಾಡಿದರು-ಆಕೆಯೂ ಬಡವೆ, ಗಂಡ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕಾಫಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸುದ್ದಿಯೇ ಈ ಕಡೆಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಪ್ಪನ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಹೊರೆಯುವವಳು-ಅವಳು ಅಂದವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಹಣಕಾಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆ ಕತೆಯೇ ಬೇರೆಗುತ್ತಿತ್ತು.....ಆದರೆ ಈಗ ಸಾಲದ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತ ತಮ್ಮ ಕೂಡ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ.....ಇಂಥ ಬಡವರನ್ನು ಅಲ್ಲಾನೇ ಕಾಪಾಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾನದಿಂದ ಬದುಕುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.....ಹೀಗೆಯೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರ ಮಂತ್ರ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಅಮೀರ್ ಬಟ್ಟೆಬರಿ, ಧೂಪ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೂ ತಾಳೆಯಾಯಿತು.....ಒಳಗಿನಿಂದ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ತರಿಸಿದರು, ಆಗ ಇಬ್ಬರು ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸಿನವರು ನೆರವಾದರು. ಸಾಬುವಿನ ಬಟ್ಟೆ ತೆಗೆದು ಜಗಲಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ (ಅಂಗಳದ ಒಳಗಡೆ ಒಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ) ಸ್ನಾನದ ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಮೈತೊಳೆದರು. ನಂತರ ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಡೋಲಿಗೆ ಒಯ್ದು ಮಲಗಿಸಿದರು. ಅತ್ತರನ್ನು ಚುಮುಕಿಸಿ ಡೋಲಿಯನ್ನೂ

ಗಮಗುಟ್ಟುವಂತೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆ ಮಸೀದಿಯಿಂದ ತಂದ ಧೂಪದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಡ ಹಾಕಿ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಪುಡಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮನೆಗೆ ತಂದಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊಗ್ಗು ಅರಳಿದ್ದರಿಂದ ಅಮೀರನು ಅದನ್ನೇ ತಂದು 'ಸಾಬು'ವಿನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಉದುರಿಸಿದನು.....ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಖೊರಾನ್ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಷರೀಫ್....ಶವಕ್ಕೆ ಹಾಕಿರುವ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ತಲೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಾಗಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ಕೂಡಲೆ ಯಾ ಅಲ್ಲಾ-ಎಂದು ಖಾಜಿಯವರ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ಅದರ ಅರ್ಥವೇ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ, ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ, ಬೀದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದವರಲ್ಲನೇಕರ ಜಗ್ಗನೆದ್ದು ಬಂದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಶವದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರೂ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನೋಡಿದರು.....ಅವರ ತುಟಿ ಅಲುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶವದ ಮುಖವಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದರ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದವ್ವ ಹನಿಗಳು ಮೂಡಿದ್ದವು. ಹತ್ತಿರ ಬಂದವರು ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಕುರಿತು ನೋಡಿದರು ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು?.....ಅಲ್ಲಾ! ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಆಗಿದ್ದಿತು. ಷರೀಫ್ ಆ ಬೆವರು ಹನಿಗಳನ್ನು ಬೆರಳುಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ. 'ಒರಸು' ಎಂದರು ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು. ತನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದ್ದ ಟವೆಲ್ಲಿನಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಒರೆಸಿದ.....ನೋಡಿ, ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರೂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಅದು ಮತ್ತೆ ಕಾಣಬಹುದೇನೋ-ಎಂದು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅವರಂತೆಯೇ ನೋಡಿದರು. ಷರೀಫ್ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಶವದ ಮೂಗಿನ ಬಳಿ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಉಸಿರಾಡಿತೇನೋ ಎಂದು ನೋಡಿದ, ಗಾಳಿಗೆ ಸೆರಗು ಜರುಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಯಿರಿಸಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ. ಅವನ ನಿರಾಶೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರನ್ನೂ ನೋಡಿದ. ಅವರು ಈವರೆಗೂ ವಿಸ್ಮಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದವರು ಅಲ್ಲಾ.....ಖುದಾ.....ಎಂದುಕೊಂಡು ಮುಗುಳು ನಕ್ಕರು. ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳು ಬದುಕಿನ ಗುರುತುಗಳಲ್ಲವೇ.....ಎನ್ನಿಸಿರಲಾಬಹುದು. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಹಾಗನ್ನಿಸಿದಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಶವವು ಅಲುಗಾಡದೇ ಬಣ್ಣ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ಪರಿಮಳದ ಗಮನ ಹಿಡಿದಂತೆ ಧೂಪದ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿಯ ಪರಿಮಳೆಯಂತೆ ಹೊಗೆಯು ಎಲ್ಲರ ಮೂಗನ್ನೂ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯನ್ನು ಕೊಂಚ ಸರಿಸಿ ಇಣಕಿನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಯಾಬಿ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೋ ಹಿರಿಯರು ನೋಡಿದಂತಾಗಿ ತೆರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ಯಾ.....ಖುದಾ.....ನಮ್ಮ ಸಾಬುವನ್ನು ಬಚಾವ್ ಮಾಡು' ಎಂದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೋಣೆಯ ಒಳಗಡೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಗಳಿಗೆ 'ಸಾಬು ಬದುಕಿರಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಬಾಣಂತಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೂಸು ಈಗ ಕೊಂಚ ಅತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಯಿ ಮಾಡಕೊಡದೆನ್ನುವಂತೆ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಅದರ ಬಾಯನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಅದು ಅಳುವುದು ಜೋರಾಯಿತು ಎಂದು ಕೂಡಲೇ ಅದರ ಬಾಯಿಗೆ ಮೊಲೆಯಿಟ್ಟಳು, ತಾಯಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿದಳು, ಗಂಡನನ್ನು 'ಕೊಂಚ ಬನ್ನಿ' ಎಂದು ಕರೆದಳು. ಷರೀಫ್ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ತಡಮಾಡಿರಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ಬಹಳ ಕಾಲವಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿ ಮಗುವಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮೊಲೆಯನ್ನು ಉಡಿಸಿದಳು. ಷರೀಫ್ ಬಂದು ನಡೆದುದನ್ನು ಹೇಳಿದ 'ಯಾ ಅಲ್ಲಾ' ಎಂದು ಅವಳು ಕಣ್ಣು ಬಾಯಿ ತೆರೆದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಷರೀಫನನ್ನು ಕರೆದರು. ಅವನು ಕೂಡಲೆ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಬಂದುನಿಂತೆ.-

ಅವರು ಶವವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು.....ಇದು ಏನೋ ಭೂತ (ಸೈತಾನ್) ಚೇಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಶವದ ಮೈ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒರೆಸಿದ್ದೆಯಾ? ಎಂದರು. 'ಹಾ ಸಾಬ್.... ಜರೂರ್....ಅಲ್ಲಾ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ' ಎಂದ. ಅವರಂತೂ ಕೊಂಚ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಡಿತ್ತು. ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಖೊರಾನ್ ತೆಗೆದು ಮಂತ್ರ ಪಠಿಸತೊಡಗಿದರು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಮತ್ತೆರಡು ಮುತ್ತಿನಂಥ ಹನಿಗಳು ಶವದ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದುವು. ಷರೀಫ್ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತನಾಗಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅರಿಯದ ಹಸುಳೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಟವೆಲ್ಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಒರೆಸಿದ, ಹತ್ತಿರವಿದ್ದವರ ಮುಖಗಳನ್ನ ನೋಡಿದ, ಅವರು ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಒಂದಿಬ್ಬರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಸೇತುವೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ತಳವೂರಿ ನಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತರು. ಹಿರಿಯರಾದ ಅವರೇ ಉದಾಸೀನರಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಮಾತ್ರ ಮಂತ್ರ ಪಠನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.....

ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಸಿಂ ಧಾವಿಸುತ್ತಾ, ಒಂದುನಿಂತ.....ನೂರುನ್ನೀಸಾ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲೇ ಸಂಗರ ಸೆಟ್ಟರ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳೆಂದೂ ಕಣಗಾಲಿಗೂ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಮೇಸ್ತ್ರಿಯ ಕೈಲಿ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದ. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ತಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಯಿತೆಂದೂ ಇನ್ನು ಶವವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದೆಂದೂ ನಿಂತರು. ಸರಿ, ನಾಲ್ಕು ಜನ ಅಲ್ಲಾ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಡೋಲಿಯನ್ನು ಎತ್ತಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಷರೀಫ್, ಇನ್ನೇನೂ ತೋಚದವನಂತೆ ಆದ. ಹಯಾಬಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಯಾ ಖುದಾ .....’ ಎಂದು ಅತ್ತಳು, ಮಗುವು ಏಕೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಆಳತೊಡಗಿತು. ಮೊಲೆಯುಣ್ಣುವದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಆಳತೊಡಗಿತು. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಸಿಟ್ಟಾದಾರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ತೂಗುತ್ತಾ ಸಮಾಧಾನಿಸಲು ತೊಡಗಿದಳು.....

‘ಅಲ್ಲಾ’ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಡೋಲಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿದಂತೆ ತೋರಿತು—ನಿಜಕ್ಕೂ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರ ಮುಂದಾಳುತನದಲ್ಲಿ ಶವದ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಹರೆಯದವರು ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೆಗಲು ಕೊಡಲು ಬಂದರು.....ಅಮೀರ್ ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಪುರಿಯನ್ನು ಶವದ ಮೇಲೆ ಎರಚುತ್ತಾ ಹೊರಟ.....ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಮೈಲಿಯ ದಾರಿ.....ಕೇರಿಯನ್ನು ದಾಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹೆಂಗಸರು ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಕಿಟಕಿಯ ಮಲಕ ಇಣಕಿ ನೋಡಿದರು. ಮಕ್ಕಳು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಭಯಭೀತರಾಗಿ ನಿಂತರು. ಯಾತ್ರೆಯಂತೂ ನಡೆದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಷರೀಫ್‌ಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕುದಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅಮೀರನಿಗೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡ. ಅವನು ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರ ಕಡೆ ತೋರಿಸಿದ. ಅವರ ಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ‘ಅಲ್ಲಾ ಕರುಣೆ’ಯೆಂಬ ಡೋಲಿಯನ್ನು ಕೊಂಚ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ, ಡೋಲಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಮಂದಿನ ಇಬ್ಬರು ನಿಂತರು, ಹಿಂದಿನವರಿಗೂ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಕೊಂಚ ತಗ್ಗಿಸಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಷರೀಫ್, ಕೂಡಲೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಶವದ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಅದರ ಮುಖದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಹನಿಗಳು ಹೊಳೆದವು. ಅಮೀರನೂ ನೋಡಿದ, “ಯಾ ಅಲ್ಲಾ...ಕಾಪಾಡು’ ಎಂದು, “ಖಾಜಿ ಸಾಬ್.... ನೋಡಿರಿ..... ಅವನು ಬದುಕಿರಬಹುದು’ ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ.

ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಮುಂದುವರಿಯಲೂ ಆರದೆ ಅವನನ್ನು ಗದ್ದರಿಸಲೂ ಸಮರ್ಥರಾಗದೆ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಯ ಒಂದಿಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವರೂ ಷರೀಫನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು-ಆದುದರಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಡೋಲಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಕೈವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮೃದುವಾಗಿ ಶವದ ಮುಖವನ್ನು ಒರೆಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಎದೆಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನೂ ನೋಡಿ-ಏನೋ ಆಚಾತುರ್ಯವೆನ್ನುವಂತೆ ನಕ್ಕು ಸುತ್ತ ನೋಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಹಿರಿಯ ಕಾಸಿಂ ಸಾಹೇಬ್ ಬಂದು ನೋಡಿ-ಶವದ ದೇಹವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ. ಅನೇಕ ಸಾವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದವನು-ಅವನ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳು ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಖಾಯಿಲೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದರು.- ಆದುದರಿಂದ ಶವದ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವ ಅವನಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂಥವರ ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಹೇಳಿದ ‘ಇಲ್ಲ, ಹುಡುಗ ಬದುಕಿಲ್ಲ .....ಬದುಕಲೂ ಆರೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಷರೀಫ್ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿದರು. ತಗ್ಗಿಸಿದ ಡೋಲಿಯನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿದರು. ಯಾತ್ರೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಅಮೀರ್ ಪುರಿಯನ್ನು ಎರಚುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೂ ಷರೀಫನ ವಿಷಯವನ್ನು ಮರುಕದಿಂದ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ್ದ. ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ನೋಡಿದ. ಅವರು ಖೊರಾನ್ ಪರನವನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಲ್ಲಾನ ಧ್ಯಾನವಾಗುವಂತೆ ನಡೆದಿದ್ದರು.

ಧೂಪದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿಯ ಹೊಗೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಏರುತ್ತಿದ್ದುದು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಭುಗ್ ಎಂದಿತು: ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಿಡಿಗಳೂ ಹಾರಿದವು. ಅದರ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾನ ಧ್ಯಾನ ತೀಕ್ಷ್ಣವೂ ಆದಂತಿತ್ತು. ಯಾತ್ರೆಯಾಗಲೆ ದೊಡ್ಡಲದ ಮರದ ನೇರಕ್ಕೆ ಕಾಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಅದರ ನೆರಳಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತೆ ನಡೆದರು. ಒಬ್ಬರಾದರೂ ನುಡಿಯುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ನಿಂತಾಗಲೇ ಡೋಲಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದವರ – ಈ ವೇಳೆಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಕೈ ಬದಲಾಗಿತ್ತು-ನಿಂತರು: ಧರ್ಮಗುರು ನಿಂತಡೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಮತಧರ್ಮ-

ನಿಂತರು. ಅವರು ತೋರಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಡೋಲಿಯನ್ನಿಳಿಸಿದರು. ಅವರು ಕೈನೀಡಿ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಶವವನ್ನು ಡೋಲಿ ಸಹಿತ ಮಕ್ಕಾ ಕಡೆಗೆ ತಲೆ ಮಾಡಿ ಇರಿಸಿದರು.

ಗುದ್ಡನ್ನು ಅಗೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮನಾದ ಜಮಾಲ್ ತನ್ನ ಹೆಗಲಿನ ಗುದ್ಡಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಧರ್ಮ ಗುರು ತೋರಿಸಿದ ಕಡೆ ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆಯತೊಡಗಿದ. ನಂತರ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಕೈ ಬದಲಿಸಿ ಅಗೆದರು. ಡೋಲಿಯ ಆಕಾರದ ಗುಂಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಷರೀಫ್ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ, ಅಗೆದದ್ದು ಮುಗಿದುದನ್ನೂ ಕಂಡ. ಇನ್ನು ಖೊರಾನ್ ಪಠನದೊಡನೆ ಡೋಲಿಯಿಂದ ಶವವನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿ ಇಳಿಸಿದರು. ಪರಿಮಳದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಂತೆಯೇ ಬಳಸಲಾಯಿತು. ಅತ್ತರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿದರು. ಕರ್ಪೂರ, ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರು.....ಷರೀಫ್ಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೋರಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದ. ಅಮೀರ್ ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಶವದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬೆನ್ನು ಸವರಿ ಕೂಡಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸತೊಡಗಿದರು.....'ಸಾಬು ಸತ್ತಿಲ್ಲ.....ಯಾ ಅಲ್ಲಾ, ಖುದಾ' ಎಂಬ ಅವನ ಉದ್ಗಾರಕ್ಕೆ ಅನೇಕರು ದಂಗುಬಡಿದಿದ್ದರೂ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಅಡ್ಡಿ ಬಂದಿತೆಂದು ನೊಂದುಕೊಂಡವರಂತೆ ನೋಡಿದರು, ಅವರ ಇಂಗಿತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಖೊರಾನ್ ತೆಗೆದು ಪೀಡೆಯ ಪರಿಹಾರಕನ್ನುವಂತೆ ಕೊಂಚ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪಠಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ದನಿಯಿಂದ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರಂತೆ ಹಿರಿಯರು ಮೊದಲು ತಲೆಬಾಗಿದರು. ಉಳಿದವರು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ತೆಗೆದು ಮೂರು ಮೂರು ಬಾರಿ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದರು ಷರೀಫ್ ಅಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ: ಅವನ ಕೈಲೂ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿಸಬೇಕೆಂದರು- ಅದರಂತೆ ಅಮೀರ್ ಮತ್ತೂ ಒಬ್ಬರು (ಹಿರಿಯರು) ಅವನ ಕಂಕುಳಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಎತ್ತಿ ಶವದ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಕೈಗೆ ತಾವೇ ಮಣ್ಣು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟರು. ಅದು ಅವನ ಕೈ ಮುಟ್ಟಿ ಸುರಿದುದು ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿತು; ಮರು ಬಾರಿಯ ಆಯಿತು.

ಸರಿ, ಇನ್ನು ಗುದ್ಡಲಿಯಿಂದ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಅಗೆದ ಮಣ್ಣನ್ನೇ ಎಳೆಯಬೇಕು. ಜಮಾಲ್ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರ ಸೂಚನೆಗೆ ಕಾದಿದ್ದ.....ಆಗ ಅವರೇ ಕೊಂಚ ಬಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಶವದ ಮುಖವೆಲ್ಲ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಗಿ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಕುಳಿತು ತಮ್ಮ ಕೆಂಪು ಚೌಕಳಿಯ ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಒರೆಸಿದರು.....ಮೂರು ಬಾರಿ 'ಅಲ್ಲಾ' ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರು.....ಆಯಿತು. ಗುದ್ಡಲಿಯಿಂದ ಮಣ್ಣು ಶವವನ್ನು ಎರಡು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಮೊನಚಾದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಶವದ ತಲೆಯ ಬಳಿ ಖಾಜಿ ಸಾಹೇಬರೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಜಮಾಲ್ ಅದು ಅಲುಗಾಡದಂತೆ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ಗುದ್ಡಲಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ (ಬೆನ್ನಿನಿಂದ) ತಟ್ಟಿದನು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಮಾಧಿಯ ಆಕಾರವೊಂದೇ ಕಾಣಿಸಿತು.....ಅದರ ಹೊಸ ಮಣ್ಣು; ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳೆದ ಹಸಿರು ಸಸಿಗಳು, ಕಾಡು ಸಸಿಗಳು!

ಕೆಲವರು ಡೌನಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಕಡೆ ನಡೆದರು. ಉಳಿದವರು ಊರಿನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸೂರ್ಯ ನಡುನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದ.

*
*

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದಾಟಿ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ನೂರುನ್ನೀಸಾ ತಮ್ಮನ ಹೆಸರು ಕೂಗುತ್ತಾ ಗೋಳಿಡುತ್ತಾ ಬಂದಾಗ ಹಯಾಬಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳಷ್ಟೆ. ಅವಳ ಸಂಕಟ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಹೆಂಗಸರು, ಹಿರಿಯರು, ಬಂದು ಗದರಿಸಿಯೇ ನುಡಿದರು-ಹೀಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಳಬಾರದೆಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು.

ಅವಳ ದುಃಖ ಎರಡು ದಿನವಾದರೂ ಇಂಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರು ನುಡಿಸಲು ಬಂದರೂ ತನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ತಂದುಕೊಡಿರೆಂದು ಯಾಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಉಟವಿಲ್ಲ, ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ, ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಸತ್ತಂತೆ ಒಂದು ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು - ಎಂದು ಹಯಾಬಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು- ಷರೀಫ್ ತನ್ನ ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದ್ದರೂ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ.

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮೂರನೆಯ ದಿನ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿಯ ಬಳಿ ನೂರುನ್ನೀಸಾ ಹೋಗಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿದುದನ್ನು ಯಾರೋ ದನಕಾಯುವವರು ಕಂಡರಂತೆ ನಾನು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ

ದೊಡ್ಡಾಲದ ಮರದ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಅವನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ದನ ಕಾಯುವವರ ನೆರವಿನಿಂದ ತಿಳಿದು, ಅದರ ಮುಂದೆ ನಿಂತೆ. ಅವನು ನನಗೂ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದ. ಅದು ಒಂದೇ ವರ್ಷ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಳವಾಗಿದ್ದಿತು.., ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಂತೆಯೇ ಮೈ ಬೆವರಿತು, ಆದರೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅವನ ಚಿಂತನೆ ನನಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು, ಅಷ್ಟೆ.

ವಂಶವೃಕ್ಷ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮೌಲ್ಯ-ಒಂದು ನೋಟ

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ

ಕಲಾತ್ಮಕತೆ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕತೆಗಳ ಸುಮಧುರ ಸಮ್ಮಿಲನವಾಗದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಕೃತಿ ತನ್ನ ಆಶಯ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೇಳಗೊಳಿಸುವ ಸಾಹಿತಿ ಕೆಲವು ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ವಂಶವೃಕ್ಷ'ವನ್ನು ನೋಡುವುದು ಲಾಭಪ್ರದವಾದುದು.

“ಜೀವನದ ವಿಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸುಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಾಡುತ್ತದೆ”¹ ಎಂದು ನಂಬುವ ಡಾ|| ಭೈರಪ್ಪನವರು “ನೀತಿ ಅನೀತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಶುದ್ಧ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಾವದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗೆ ತಂದುಕೊಡುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬ ಇಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗ ಆ ಸಾಹಿತಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ವಂಶವೃಕ್ಷ'ವು ಅದರ ಕರ್ತೃವಿನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 'ಸುಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ' ದೀಕ್ಷೆ ತೊಟ್ಟಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ, ವಂಶಬದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು, ಆಧುನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ರಾಜಾರಾವ್ ಮತ್ತು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ, ದ್ವಿಪತ್ನಿತ್ವದ ಅಂಗವಾಗಿ ತಂದಿರುವಂತೆ ತೋರುವ ಡಾ|| ಸದಾಶಿವರಾವ್ ಮತ್ತು ಕರುಣಾರತ್ನಇವರ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವದ ಒರೆಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ಮೌಲ್ಯ-ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

'ಶ್ರೀನಿವಾಸಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ಪಕ್ಕಾ ವಂಶನಿಷ್ಠರು. ಅಗೆಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಜೀವಂತ ಪವಿತ್ರ ಬೇರು ಅದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಇವರ ವಂಶಬದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸೂಚನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕಪಿಲೆಯ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದು ಊರ ಜನರೆಲ್ಲ ಹೊರಾಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಣಕಾಲುಧ್ವನಿ ನೀರು ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಂಶದತ್ತವಾದ ಮನೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲವಾದರೂ ದೂರ ಹೋಗಿ ವಾಸ್ತವ ಅಪಾಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ: ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಪಾಶ ಅವರನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ಇಂಥ ದೃಷ್ಟಿ ಈ ಪ್ರವಾಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಂತೂ ಮೊಂಡುತನದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಪ್ರವಾಹವಿದ್ದಾಗ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯದ ಮನೆಯೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಬದಲು ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸುವುದು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭ ಅವರ ಸ್ವಭಾವ ಸೂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೇ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. “ಮದುವೆಯಾಗುವುದೇ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ” ಎಂದು ನಂಬಿದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ನಂಬಿದ ಜೀವನಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಅದಮ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣಗಳಿಗೂ ಹೋರಾಟ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು.’ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದದೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಈಗಿನ ವಾಸ್ತವ ಜೀವನದ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಹೆಣಗುತ್ತಿದ್ದರು.” ಅಂದಮೇಲೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ಬದುಕಿನ ಅನುಭವದಿಂದ ಪಾರ ಕಲಿಯುವ ಬದಲು ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ

ಅರಿವಿನ ಬಲದಿಂದ ಸಹಜ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲು ಹೆಣಗುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಣಗಾಟವನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನೋಡಿದಾಗ ಸುಮೌಲ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಮತ್ತು ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ನಡುವೆ ಮೊದಲೇ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿರುವಂತೆ ಗುಮಾನಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ನನ್ನ ವಿವೇಚನೆ ಇದನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸಿ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗುವವಳು ಅವರ 'ಮನೆ ಮಗಳಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದ' ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಎಂಬುದು ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. "ಮಲ್ಲಿಗೆಯಮರದ ಸಂಗಡ ಸುರುಟಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು.....ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದ" ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಗೆ 'ಹಳೆಯ ಮರ ಸತ್ತ ಮೇಲೂ ಹೊಸ ಮರಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಒಂದು ರಾಶಿ ಹೂ ಬಿಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು' ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ನಿಶ್ಚಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅವಳು ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಯೂ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಗಟ್ಟಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ವಿಧವಾವಿಧವಾದ ಒಪ್ಪುತಾಳೆ; ತನ್ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಗಾಧ ತುಮುಲದ ನಂತರ ತಳವೂರಿನ ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತೆ ಮಗ ಚೇನಿಯ ನೆನಪಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಗರ್ಭಪಾತ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಸಡಿಲವಾಗುವುದು-ಅದೂ ಜೀವಕ್ಕೇ ಅಪಾಯ ತರುವಷ್ಟು ಸಡಿಲವಾಗುವುದು ಅವಳನ್ನು ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪಿತ ಪ್ರಯತ್ನವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರಿಂದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರ ಮೌಲ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜಾರಾಯನ ಪಾತ್ರನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಮಾನವ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಸಮಾಜ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆ, ನೀತಿ, ನಿಯಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುರುಟಿಸುವ ಕೋಟಲೆಗಳು' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ರಾಜಾರಾವ್ 'ಈ ಕೋಟಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿ ಜೀವನದ ಮೂಲ ಚೇತನದ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಸುವುದೇ ನಿಜವಾದ ತಿಳಿವು' ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದ. ಈ ನಂಬಿಕೆ ಅವನಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ "The Primordial" ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡಿತು: 'ನನ್ನ ಮೂಲಗುಣವನ್ನು ಕೃತಕವಾಗಿ ತಡೆಹಿಡಿಯುವ ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ರಾಜಶಾಸನ, ಸಮಾಜ ನಿಯಮ, ಜನತೆಯ ಆರೋಪ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಸತ್ಯದ ಮುಖಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿರಯೌವನೆ. ಅವಳ ಸುಂದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತುಳಿಯಲೆತ್ತಿಸುವ ಧರ್ಮವು ತನಗೆ ತಾನೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮಂದೆ ದೇವರಾಜ ಮತ್ತು ದೇವಗುರು ಹೆಳವರಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಹೆಳವತನ ಹೋಗುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ. ಇಂಥ ನಾಟಕದ ಕರ್ತೃ ರಾಜಾರಾವ್ ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯ ಯಾವುದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಹೆಳವ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ, ನೆಣವುಳ್ಳ ನಂಬಿಕೆಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ರಾಜಾರಾವ್, ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಪ್ರಬಲ ಅಲೆಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಇದ್ದರೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ "ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವಿದ್ದು ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಧಿಡಿರ್ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ಪರಿಣವಿಸುತ್ತದೆ; ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಮತ್ತು ರಾಜಾರಾವ್ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತ ಮೇಲೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ಅನೇಕ ಆಘಾತಗಳಿಗೆ ಈಡಾದರೂ ಅವನ ಆಲದ ಮರದ ಕಡೆಗೇ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾಲುಗಳ ಸಬಲತೆಯಿಂದ ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಯಣದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರಂತೆ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ನೆಲಗಟ್ಟನ್ನು ನಮ್ಮ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಧಡಕ್ಕನೆ ಆಗುವ ಚಂದ್ರಿಯ ಸಮಾಗಮದ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿನ ಬೇರೊಂದು ಮುಖದ ಶಾಕ್ ತಗುಲಿದಾಗ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಲೆಗೊತ್ತಿ ತಮಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವೆನ್ನಿಸಿದ ಅರಿವು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ಬೇರೊಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಮಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಇಂದ್ರಿಯಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ತವಕದ ತವರುಮನೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲು ಹೆಣಗುತ್ತ 'ಸಾಂಖ್ಯಕಾರಿಕ'ದ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ರಾಜಾರಾಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಿದಾಗ ಅದ್ಭುತ ಸಂಯಮಿಗಳಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ದಾರಿಗೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. "ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸೋಕೆ ನಮಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡೋದು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ' ಎಂಬ ಬಂಜೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಇಂಥ ಸಯಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಚೇನಿಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ಬಂದಾಗ ಇವರ ವಂಶಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಗುವಿನ ನಡುವೆ ಇರುವ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧದ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಅರಿತು ನಡೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ವಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಕಲಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯನ್ನು ಕೊರೆದು ಸೊರಗಿಸುತ್ತವೆ; ಕಡೆಗೆ ಸಾಯಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ: ರಾಜಾರಾಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದಾಗ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾದದ್ದೇಕೆ? ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಕಾಳಜಿಯಿದ್ದರೆ ಚೇನಿಯನ್ನೇಕೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ? ಶ್ರೋತ್ರಿಯರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ್ದು ಧರ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಸುತ್ತ ವಿನೀತಭಾವದಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸ. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ವಿಧವಾವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇವರ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕೇನೂ ಧಕ್ಕೆಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಆದರೆ ಚೇನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆ ಧಕ್ಕೆ! ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಚೇನಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಯಾವ್ಯಾವುದಕ್ಕೂ ವಂಶಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಇವರು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ವಂಶಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸದೆ ಇದ್ದದು ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಮನಸ್ಸಿನ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸದೆ ಇದ್ದದ್ದು ದಡ್ಡತನದ ಪ್ರತೀಕವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? ಇದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೇಲೆಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯ ಜಾಣ ರಾಯಭಾರವಲ್ಲವೆ? ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದಾದ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ: ಇಂಥ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯನ್ನು ಕಲಕುತ್ತಾರೆ.

"ಗ್ರಾಮಾಯಣ'ದ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರೂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರಂತೆಯೇ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಅರಿತವರು. ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿಷ್ಠರು. ಆದರೆ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ದಾದಾನಂಥವನನ್ನು ತಮ್ಮ ದೇವರಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಸುವ ಕರ್ಮರಲ್ಲ. ಪಾದಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವೆ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಅಥವಾ ಬದುಕಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕದಡುವ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಬದಲಾವಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸೆಣಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಈ ಸೆಣಸು ಪುಸ್ತಕದ ಬದನೆಕಾಯಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಅನುಭವದಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಆದರೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ಹಾಗಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚೆಗೆ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೆ ತಂಪು ತಾಣವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಚೇನಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಂಶದವನೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಸಲೀಸಾಗಿ ಒಪ್ಪದ ಅವರಿಗೆ ತಾವೇ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ವಂಶದವರಲ್ಲವೆಂಬ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ತಿಳಿದಾಗ, ಆ ವಂಶದ ಹೊಲವನ್ನು ಚೇನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಮನಸ್ಸು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳು ಅನ್ಯೈತಿಕ ಹೂಡಿಕೆಯ ಫಲವೇ ಹೊರತು ಚೇನಿಯಲ್ಲ. ಚೇನಿಯನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸದೆ ತಾವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದಾಗಲೇ ಅವನ ಬಾಳ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತು ಜೀವನ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳ ನೈತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ತೋಳ-ಕುರಿಮರಿಯ ಕತೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಚೇನಿ ಅನ್ಯೈತಿಕ ಹೂಡಿಕೆಯ ಕೂಸಲ್ಲದಿದ್ದರೇನಂತೆ, ಅವನ ತಾತ ಅಂಥವರಲ್ಲವೆ? ಅಂದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೇಕೆ ಆಸ್ತಿ?-ಇದರಿಂದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯವರು ನಂಬಿ ನಡೆಯುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದಂತೆ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರಾದರೆ ತಮ್ಮ ಮೂಲಸತ್ವವನು ಕೆಣಕಿದ ಸವಾಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೀವಂತ ಸೆಣಸಿನಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲೇ ಬದುಕುವ, ಅದರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಭಾವವಿಲ್ಲ, ಹೀಗಾಗಿ ಬಾಳಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತ ಹೋದಂತೆಲ್ಲ ಬಾಳಾಚಾರರು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ: ಶ್ರೋತ್ರಿಗಳು ಧರ್ಮಸೂತ್ರದಿಂದ

ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮಸೂತ್ರವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿಕಷಕ್ಕೊಡ್ಡದೆ ಅಂಧಾನುಸಾರಧರಾದರೆ ಆಭಾಸ ವಿಪರ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ನೇರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾಳೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಧರ್ಮ ನಿಯಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತಳಾಗಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೊಂದಿದವಳಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೋತೃಯರು ಮತ್ತು ತನ್ನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಅನೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ತಾವಿಬ್ಬರ ಒಪ್ಪಿ ಶೀನಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ ಒಪ್ಪಿ ಡಾಕ್ಟರೇ ಅವರನ್ನು ದೂರವಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವಾಗ ಇದು ಲೋಕರೂಢಿ ಎನ್ನಿಸಿದ ಅವಳಿಗೆ 'ಶೀನಪ್ಪನ ಚರ್ಯೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು,' ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತನಗೆ ಬಂದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿರ್ಲಿಪ್ತಳಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. 'ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತೆ ಭಾವದಿಂದ ಇದ್ದವಳೆಂದರೆ ಅವಳೊಬ್ಬಳೇ.' ಇನ್ನು ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಅಧ್ಯಯನ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕರುಣಾರತ್ನೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸುವ ಭೂಷರಾಗಿ ಯಾವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸದೆ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸದೆ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವಿದ್ದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ 'ವಂಶವೃಕ್ಷ'ವನ್ನೊಡ್ಡಿ ನೋಡಿದಾಗ 'ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು' ಮಾಡುವುದು ಶೋತ್ರಿಯವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ರಾಜಾರಾವ್ ಮತ್ತು ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೋಲಿನತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆಂಬ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಧಾರವಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಾದಂಬರಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಮೌಲ್ಯ ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಗಾಮಿಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೂ ಅನುಭವದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವ ಬದಲು ಶ್ರೋತೃಗಳಂತೆ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಹಳೆಯ ಮೇಲೆ ಬದುಕಿನ ಬಂಡಿ ಬಿಡುವ ತೀವ್ರತೆ ಅರ್ಥಹೀನವೆನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಅಂಥಶ್ರದ್ಧೆಯ ಅಡಿಗಲ್ಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅನುಭವದಿಂದ ಬೆಳೆಯದೆ ಹೋಗುವ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮನಸ್ಸು ಮೆದುಳುಗಳನ್ನು ಹುರಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರಮ ಶೋಚನೀಯ. ಹಾಗೇ 'ಚಂದ್ರಿಯ ಸಮಾಗಮ ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ತೀವ್ರಾನುಭವವನ್ನೆಲ್ಲ ತೆರೆಯುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆಗೂ ನನ್ನ ಅನುಕಂಪವಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ನಂಬಿದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಸುಳಿಯಲ್ಲೇ ಸುತ್ತುವ 'ಸಾಹಸಿ'ಯಾಗುವ ಶೋತ್ರಿಯವರು ಮತ್ತು ಸನಾತನ ಧರ್ಮವೇ ಹಸಿರು ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಮಾರುತಿ ಗುಡಿಯ ಬಳಿ ಹಸಿ ಹಸಿರುಂಡು ಹಳೆಯ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ದಾರಿ ತೋರಿದತ್ತ ಓಡುವ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗಿಂತ, ಬದುಕು ಬಂದಂತೆ ಎದುರಿಸುತ್ತ ಅದರ ಅನುಭವದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ 'ಗ್ರಾಮಾಯಣ'ದ ಕರ್ತೃ ರಾವ ಬಹದ್ದೂರರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವೊಂದರ ಸುತ್ತಲೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಹಟ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವೇಚನೆ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಲು ಉತ್ಕಟನಾದಾಗ ಪಾತ್ರಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಯೋಚಿಸದೆ ಕೃತಿಕಾರನ ಕಡಿವಾಣದ ಕುದುರೆಗಳಾಗುವ ಅಪಾಯ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಚೀನಿ ಖಾಯಿಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಚಿತ್ತಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರೋತೃಯರು, ಮನೆ ಮಗಳಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ ನಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿ ಸವಾಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಾಗ ಸಂಯಮ ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತಾವು ದ್ವಿಪತ್ನಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬೇಡಿಕೆ ಬಂದಾಗ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವರಿಗೆ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ದ್ವಿಪತ್ನಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಅಂಥ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತಿ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಒಪ್ಪಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ತೋರುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನಿಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಎದುರಾಗುವ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು. ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೇ ಸಾಹಿತ್ಯಸರ್ವಸ್ವವಾಗದೆ ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದದ್ದು. ಯಾವುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡದ, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ನೆಲದ ಅನುಭವ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ನೈಜ ಸಹೃದಯನೊಬ್ಬ ನಮ್ಮ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ, ಆ ಕೃತಿಯ ಒಡಲೇ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅನುಭವವೇದ್ಯ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿರ್ದೇಶನವಾಗುತ್ತದೆ. 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ದಂಥ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೆಲದ ಮಗ್ಗಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಒಂದು ಆಭಾಸವಾದರೆ, ಕೆಲವು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮುಖೇನ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಜನವನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಆಭಾಸ, ಒಂದು ಕೃತಿ ತನ್ನ ಒಡಲಿನಿಂದಲೇ ಅದರ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸದೇ ಹೋದರೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಅದು ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿನ ಸೋಲು.

'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ತನ್ನ ಒಡಲಿನಿಂದೇನೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ. (ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ರೀತಿ ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಹೊರತಾದದ್ದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.) ಆದರೆ ತಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮೌಲ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಗಾಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ಮಲ

ವರ್ಮಾ

ಅವರ

ಎರಡು ಹಿಂದಿ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು

ಅನು : ಎ ಎನ್ ಪ್ರಸನ್ನ

ನಿರ್ಮಲ ವರ್ಮಾ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ, ಅಗ್ರ, ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಸೇರುವ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತಿ. ಇವರು ದೆಹಲಿಯ ಸೆಯಿಂಟ್ ಸ್ವೀವ್ಸ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಗ್ಲ ದೈನಿಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಜೆಕೊಸೊವಾಕಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಇವರ ಒಂದು ಹಿಂದಿ ಕಾದಂಬರಿ 'Days of Longing' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಇವರ ಒಂಭತ್ತು ಹಿಂದಿ ಕತೆಗಳ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ "The Hil Station and Other Stories" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದ Writer's Workshoph ಮಲತೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಆ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದ ಎರಡು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಎ. ಎನ್. ಪ್ರಸನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸರಳವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತ ಧ್ವನಿತರಂಗಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬಲ್ಲ ಇವರ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ತನ್ನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪರಿಣಾಮದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯ ಇವರು ಸಿಮ್ಲಾದ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಆಡ್ವಾನ್ಸ್ ಸ್ಟಡೀಯಲ್ಲಿ ಫೆಲೋ ಆಗಿ ಇದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಈ ಎರಡು ಕಥೆಗಳ ಅನುವಾದವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ ಶ್ರೀ ವರ್ಮಾ ತುಂಬ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಸಾಕ್ಷಿ' ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞವಾಗಿದೆ.

ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪೊದೆ

೧ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪೊದೆ

ನಾನು ಆ ಸಿಟಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಅದೆ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ. ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಇರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಆನಿರೀಕ್ಷಿತ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದೆ. ದಿನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯವೆಲ್ಲ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗೀಗ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬರಲು ಹೊರಟರೆ ಕಾಲುಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಆ ಅದೇ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಪರಿಚಿತ ಉರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವವರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮಷ್ಟದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಅಗ್ಗದ ಹೋಟೆಲ್ ಹುಡುಕುವಾಗ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಈ ಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು ಅಥವಾ ಟ್ರಾಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸೇತುವೆ ದಾಟುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರಾಪೇಕ್ಷೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಬಾರಿಯೂ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದ್ದೆ. ಆ ದಿನ ಇತರ ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನವಿಡಿ ಮಲಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಒಂದೆರಡು ಕಾಗದ ಬರೆದು ಫೋನ್ ಮಾಡಲು ಹೋದೆ.

ವಾಪಸು ಬರುವಾಗ ಬೇಕೆಂದೇ ಬೇರೆ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆ. ಬಹುಶಃ ನಾನು ನನ್ನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಸುಪ್ತ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗೆ ಶರಣಾದೆನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಪರಿಚಯವಿರದ ಉರುಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಯೋಚಿಸದೆ ಹೊಸ ರಸ್ತೆಗೆ ತಿರುಗಲು ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಮಾಗಿ ಕಾಲದ ದಿನ. ಉರಿಂದಾಚೆ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಸ್ಥಳದ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಕತ್ತರಿ ಚೂಪಿನ ಎರಡು ತೊರೆಗಳು ದ್ವೀಪವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಕೆಳಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಹುಲ್ಲು; ದಡದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಚುಕ್ಕೆಯಿಟ್ಟ ಕೆಂಪು ಬೆಂಚುಗಳು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಚುಗಳೆಲ್ಲ ಖಾಲಿ ಖಾಲಿ ಅಂದರೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಾಳಿ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದು ಒಂದಷ್ಟನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಉಳಿದವು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ತೊರೆಯ ತೆಳು ಅಲೆಗಳ ನೀರು ಮೆಲುದನಿ ಮಾಡುತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನೊಳಗಿನ ದನಿಯೊಂದು ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಮಂಕಾದ ಮಾಗಿ ಕಾಲದ ದಿನ ಬಂದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಆಟವಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅವರು ಆಟದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು ಮಾಡಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದರು. ಆದು ಉರಿಯತೊಡಗಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಟ ಕಿತ್ತರು. ಆ ಹಿತವಾದ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸುರುಳಿಸುತ್ತತ್ತ ಎದ್ದ ಹೊಗೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ವಾಸನೆ ಬೆರಸಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಡ್ಜನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಬೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿಪಂಜರದ ಕೈಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ದಡದಿಂದ ಚಾಚಿದ ಆ ತುಂಡು ಪ್ರದೇಶ ಹಸಿಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತೆ. ಅವನೊಬ್ಬ ಮುದುಕ. ಅಲ್ಲಾಡದೆ ಮೌನವಾಗಿ ಆರಾಮು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಅವನ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪೈಪ್ ಯಾವಾಗಲೂ ಆರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅವನು ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಗಾಳ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಅದರ ಕೊನೆ ಆ ರಾಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತ್ತು. ಅವನ ಗಮನ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಗಾಳದ ಮೇಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ದ್ವೀಪದಿಂದಾಚೆ ನಗರದ ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಮೇಲಿತ್ತು. ಆತನ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪೈಪ್ ಕೆಲವು ಸಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಯಾರೂ ಕಾಲಿಡದ ಮೂಲೆ. ಗೊತ್ತು ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ನನ್ನ ಅಲೆದಾಟ ನನ್ನನ್ನು ಸುಸ್ತು ಮಾಡಿತ್ತು. ಲೆದರ್ ಬ್ಯಾಗನ್ನು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ. ನನ್ನೆದುರು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು ಶಾಖ ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಒಂದು ಬೋಳು ಮರ. ಅದರ ಒದ್ದೆ ಶಾಖ ನನ್ನೊಳಗೆ ತೂರಿತ್ತು. ಹೋದ ವಾರ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಳೆ, ಕುಳಿತ ಹುಲ್ಲಿನೊಳಗೆ ನನ್ನ ಕಾಲು ಹೂತುಹೋಗಿತ್ತು. ಇವತ್ತು ಮಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದ್ವೀಪದ ಮೇಲೆ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾದ ಮೋಡ.

ನಾನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕೂತಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಮೀನನ್ನೂ ಹಿಡಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಲ ಮಾತ್ರ ಗಾಳ ಅಲುಗಾಡಿ ಅವನದನ್ನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಎಳೆದ. ನಾನು ಒದ್ದಾಡುವ ಜೀವಂತ ಮಾಂಸರಾಶಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ತವಕದಿಂದ ಕತ್ತು ಚಾಚಿದೆ. ಆದರೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಗಾಳದ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನಗು ಬೀರಿದ. ಮೀನು ಗಾಳದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಆ ಮುದುಕ ಮತ್ತೆ ಕೊಂಡಿಗೆ ಹುಳು ಸೇರಿಸಿ ಗಾಳವನ್ನು ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆಸೆದ. ಅದು ಬಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಸಣ್ಣ ಅಲೆಗಳಿದ್ದು,
ಕ್ಷಣಕಾಲ ಹೊಳೆದು ಮಾಯವಾದವು.

ಮತ್ತೆ ಪೈಪ್ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆ ಮುದುಕ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಟಿನ ಕಾಲರ್ ಎಳೆದುಕೊಂಡ. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಹರವಿದ ನೀರಿನ ತೆರೆಗಳ
ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ದಡಕ್ಕೆ ಬಡಿದು, ನಲುಗಿ ಅಡಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಕಡೆಗೋ ಇತ್ತು. ನಾನು ಗಮನವಿಟ್ಟು
ಅವನನ್ನೇ ನೋಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೆರೆದಿತ್ತೋ
ಮುಚ್ಚಿತ್ತೋ ಹೇಳುವುದು ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟ.

ಕ್ರಮೇಣ ನನಗಿದ್ದ ಅನುಮಾನ ಬಲಿಯಿತು. ಆದರೆ ಅನುಮಾನವೇನೆಂಬುದೇ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು ಅವನು ನನ್ನ
ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿದ್ದು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಅವನು ನಿಜಕ್ಕೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದನೇ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿದ್ದೇಕೆ?
ನನಗೆ ಗೊಂದಲವಾಯಿತು : ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹತ್ತಿರವೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ನಾನಿರುವುದನ್ನೆ ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ಅದು ವಿಲಕ್ಷಣವೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ
ನನಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತವಕದ ತೀವ್ರತೆ ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ
ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ವಸ್ತು ನಾನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಮೀರಿತ್ತು.
ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಇಷ್ಟು : ಹಳೆಯ ಬ್ರಿಡ್ಜ್, ಅದರಾಚೆ ವಿಕೃತ ಗೋಡೆಗಳ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಥಿಯೇಟರ್, ಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ನ ಗೋಪುರಗಳ
ಮಧ್ಯೆ ಕರಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಹೊಸತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಅನೇಕ
ವರ್ಷದಿಂದ ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಆ ಮುದುಕನಿಗಂತೂ ಹಾಗನಿಸಿರಬೇಕು. ಮತ್ತೊಂದು ಅನುಮಾನ ನನ್ನನ್ನು ಮುತ್ತಿತು. ಹೊರಗಿನ
ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದ ಹೊರತಾದ ತಳದಿಂದ ನಿಗೂಢವೊಂದು ನನ್ನ ಅನುಮಾನದ ಕಿಡಿಗೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.
ಈ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿದೆಯೆ? ವಿಲಕ್ಷಣ ಯೋಚನೆಯೊಂದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹರಿಯಿತು. ಅವನಷ್ಟು ಮುದುಕನಂತೆ
ಕಂಡನೆಂದರೆ.....

ಗಾಳಿಯ ರಭಸ ಆಳಿದುಳಿದ ಬೆಳಕನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥ ಮೌನ ದ್ವೀಪದ ಮೇಲೆ
ಇಳಿಯಿತು. ಪಟಗುಟ್ಟು ತ್ತೆ ಬಿದ್ದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತೊರೆಯ ನೀರು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನ ಕೆಲವು ಪಟ್ಟಿಗಳು
ಮಾತ್ರ ಕೊಂಬೆ ಮತ್ತು ಬಂಡೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಶೀಘ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತಲು ಅದನ್ನೂ ಕರಗಿಸಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು
ಒಂಟಿತನ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಟ್ಟಿತು. ನಾನು ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲ, ಅವನಾಗಲೆ ಹೊರಡಲು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಗಾಳವನ್ನು ಮೇಲೆಳೆದು ಕ್ಯಾನ್ ವಾಸ್ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ಮಡಚಿ ಬಗಲಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಧೂಳು ತುಂಬಿದ ಹಳೆಯ ಹ್ಯಾಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪೈಪ್‌ನಿಂದ ಬೂದಿ ಕೊಡವಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡ. ಮೀನು
ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ತಂದಿದ್ದ ಖಾಲಿ ಬ್ಯಾಗನ್ನು ಗಾಳದ ಹುಕ್ಕಿಗೆ ನೇತು ಹಾಕಿದ.

ವಿಚಿತ್ರ ಭಾವನೆ ನನ್ನೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿತು. ನಿಗೂಢವಾದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನವನನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಿದ್ದೇನೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವನು
ಹೊರಡುವುದರಿಂದ ನಾನು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆಯಿಂದಿದ್ದ ಆಮೂಲ್ಯವಾದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ಎದ್ದು ನಿಂತ.
ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮರದ ಎಲೆ ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಸದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಲ ನೋಡಿ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ
ನನ್ನನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋದ.

ಅವನು ನನ್ನ ಕಡೆ ಒಂದು ಬಾರಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾಲಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಒಣಗಿದೆಲೆಗಳ ಶಬ್ದ ಕ್ರಮೇಣ ಕರಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ
ಮೌನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು.

ಕೆಲವು ನಿಮಿಷ ಕಳೆಯಿತು. ನಾನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಆ ಮುದುಕ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಆ ಮೆದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾದ,
ತುದಿಗಾಲ ಬಳಿ ಮಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅವನ

ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತು ಕಾಣಿಸಿತು.

ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಮಯ ಕಳೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕೂಡ ಅವನು ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ.
ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಒಂದೆರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಪೊದೆಯಿಂದ ಹಾರಿದವು. ದಡದಾಚೆ, ದೂರದ ಹಳೆಯ ಚರ್ಚಿನ ಕಿಟಕಿಯ ಮೇಲೆ ಕರಗುತ್ತಿದ್ದ
ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನ ತುಂಡು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ ಮುದುಕನೊಬ್ಬನ ಕೆಂಪಾದ, ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಮಂಜಾದ

ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ

ಹೊಳೆಯಿತು.

ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮುದುಕ ಕುಳಿತಿದ್ದನೆಂದು ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ಆ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅವನೊಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋದ ಕಲ್ಪನೆ; ಆಥವಾ ಅಪರಿಚಿತ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಳಗಾಗಬಹುದಾದ ಒಂದು ಚಿತ್ರವೃತ್ತಿ. ಹೋಟೆಲ್ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಸ್ತಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಮೇಲೆ ಟ್ರಾಮೊಂದು ಸಾಗಿ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ರಿಬ್ಬನ್ನಿನ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮೂಡಿ ಸರಿಯಿತು. ಟ್ರಾಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಕೆಲವರು ಕಿಟಕಿಯ ಮಾಲಕ ದ್ವೀಪದ ಕಡೆ ನಾನು ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ದಾಟುವಾಗ ನೀರಸವಾಗಿ ನೋಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು. ಈಗ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ತಪ್ಪೊಂದು ನೆನಪಾದಂತಾಗಿ ಮುಜುಗರವಾಯಿತು. ನಾನು ಕೂಡ ಅವರ ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ಅನುಮಾನಗಳ ಗೋಚಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ

ಬ್ರಿಡ್ಜ್

ದಾಟಿರಬೇಕು.

ಬಹುಶಃ ಈಗ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಆದರೆ.....

ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ನನ್ನ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು : ಪಟ್ಟಣದ ಇತರ ಹುಡುಗರ ಹಾಗೆ ನೀಲಿ ಟೋಪಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕೈವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉದುರಿ ಬಿದ್ದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಕೊಂಚ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ದೊಡ್ಡವನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ರೆಂಬೆ ತುಂಡೊಂದನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ದ್ವೀಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಜಾಗವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಚಿಕ್ಕವನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿಳಿದು ಕರವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆಸೆದ. ಅವನು ಜೇಬಿನಿಂದ ಕೆಸರಂಟಿದ ಕೆಲವು ಎಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆಸೆದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿನ್ನೂ ರೆಂಬೆ ತುಂಡನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅವನು ಹಲ್ಲುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವು ಹುಲ್ಲಿನ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕಡಿದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಿಕ್ಕವನೂ ಸೇರಿಕೊಂಡ. ಒಬ್ಬರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೊಬ್ಬರು ನಿಂತು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ನೋಟವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ನಾನದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಸಲ ಸಿಕ್ಕಿ ಸೂಜಿಯ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹುಳುವಿನಂತೆ

ಒದ್ದಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗ ನನ್ನ ಕಡೆ ಜರುಗಿದ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ. “ಹೇಗಿದ್ದೀರ?” ಅವನು ಕೇಳಿದ.

ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು. “ಇವತ್ತೂ ನೀವು ಬರಿ ಕೈ?”

“ಬರಿ ಕೈ?” ನನ್ನ ಕೈ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ನಿಜ, ನಾನೇನನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

“ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲ” ಅವನು ಹೇಳಿದ. “ನೀವು ಒಂದು ಮೀನೂ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು.”

“ನೀವು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಅಂದುಕೊಂಡದ್ದು ನಾನಲ್ಲ. ಅವನಾಗಲೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ”.

“ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ?”

ಸಾಯಂಕಾಲದ, ಮುಳುಗುವ ಸೂರ್ಯನ ಮಂದಕಾಂತಿ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ದೂರದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಹತ್ತಿರ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಸುರುಳಿ ಸುರುಳಿ ಹೊಗೆ ಮೇಲೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನಷ್ಟು ಎಲೆಗಳುದುರಿ ಮರದ ಬೆಂಚುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಆನಂತರ ಗಾಳಿಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿದವು.

“ಅವನಿಲ್ಲ” ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಧ್ವನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇಕೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ಆದರೆ ಪ್ರತಿದಿನ ನೀವಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೀರಿ” ಚಿಕ್ಕವನು ಹೇಳಿದ. “ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತು ಇನ್ನೂ ಇದೆ!”

ಹೌದು, ಅಲ್ಲೊಂದು ಆಗಲವಾದ, ತುದಿಗಾಲಿನ ಬಳಿ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ, ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತಿತ್ತು. ಅದು ದೇಹದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ತೊಯ್ದು ನೆಲಕ್ಕುಂಟಿದಂತಿತ್ತು.

“ಅದರದು ನನ್ನದಲ್ಲ” ನಾನು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದೆ.

ಅವರು ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತು ನಾನು ಕಾಲೆತ್ತಿ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಯುವಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ನಾನೇನಾದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ

ಅದಕ್ಕಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದದ್ದು ಬೇರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನೊಳಗಿನ ಭಾವನೆಯೊಂದು ಅದನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ನಾನು ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಕಾಲನ್ನು ಹುಲ್ಲಿನೊಳಗೆ ನೆಟ್ಟಿದ್ದೆ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಹೋದಂತೆನಿಸಿತು. ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನಾಗಲೆ ಒಣಗಿದೆಲೆಗಳನ್ನು ಕರ್ಚಿಫ್‌ನಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ದೊಡ್ಡವನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗಿ ತುಂಡು ರೆಂಬೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ನಾನು ಚಕಿತಗೊಂಡೆ. ಅವನು ಆ ಮುದುಕ ಹೊಗುತ್ತ ಥಟ್ಟನೆ ನಿಂತು ದೂರಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಟ್ಟು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಜಾಗದಲ್ಲೆ ನಿಂತು ಅವನು ನೋಡಿದ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಅದೊಂದು ಕೇವಲ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ. ಮರುಕ್ಷಣ ಅವನು ಕಲ್ಲಿನ ಚೂರೊಂದನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಒದ್ದ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳಿದ್ದು ಆಳದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪದರುಗಳು ನುಗ್ಗಿದವು. ಪೊದೆಯ ಹತ್ತಿರ ತೊಯ್ದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇರುವೆ ಸಾಲೊಂದು ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತು ಮುಂದೆ ಹೊರಟಿತು. ಅವನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಎಳೆಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಉಗಿದ. ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಟೋಪಿ ತೆಗೆದು, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಸಿ, ಮತ್ತೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಕ್ಕವನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟ.

ಅಷ್ಟೆ. ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಲ್ಲ. ಒಂಟಿತನ ಜೊತೆಗಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಭಾವನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೂ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಯಾವುದೋ ಒಂದನ್ನು ಅವರು ಆವರಿಸಿದ್ದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ನನಗಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮರದ ಹತ್ತಿರ ಲೆದರ್ ಬ್ಯಾಗ್ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹಳೆ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಕತ್ತಲೆ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಆರೆಮರೆತ ಕನಸಿನಂತೆ ಚರ್ಚಿನ ಗೋಪುರ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳೆಯ ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಮೇಲಿನ ದೀಪಗಳು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಮಿನುಗಿದವು. ಹರಿವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೇಣದ ಬತ್ತಿಯಂತೆ ನಲುಗಾಡಿದವು. ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ನೋಡುವುದೆಂದರೆ ಒಂದು ತಮಾಷೆ. ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೇಹದ ಒಂದೊಂದೇ ಭಾಗ ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಹರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಕತ್ತಲ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲಕ ತೊಳೆದು ಹೋದ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮಂತ ರಂಗದ ಅಂಶಗಳು ಹರಿಯುವ ಕಷ್ಟ ನೀರಿನ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಇಣಕುತ್ತವೆ.

ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದನೇ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಊರಿಗೆ ನಾನು ಅಪರಿಚಿತ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹೊರಟು ಹೋದರೆ ಪೋಲೀಸಿನವನು ಮತ್ತು ಹೊಟೆಲ್ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ನಾನು ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಏನೋ. ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಲು ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಿದೆ. ನನಗುಂಟಾದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಉದ್ದೇಶಪಟ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಹುಡುಗರು ಹೊರಟು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಖುಷಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಲೆಗಳ ಗುಪ್ತೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ಬೆಂಕಿಯಲೆಗಳು ಚಾಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಹುಡುಗರು ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಬಹಳ ಸಮಯ ಕಳೆದು, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಮರ್ಮದಂತೆ ಮೌನ ಇಡಿ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಮುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ತೊರೆ ಮತ್ತು ದ್ವೀಪ ಒಂದರಲ್ಲೊಂದು ಬೆರೆತಹಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ರೇಖೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ನಾನು ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿತು. ನನ್ನ ಬಲಗಡೆ ಪೊದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಮೆದು ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅನಂತರ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನೆರಳಿನ ರೂಪದ ಎರಡು ಆಕೃತಿಗಳು ಕಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದವು. ಹುಡುಗಿಯ ಸ್ಕರ್ಟಿನ ಮುಂಭಾಗ ಪೊದೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಅವಳದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಗ್ಗಿದಳು. ಅವಳ ಹಿಂದಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಗಮನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅವನು ಅಲ್ಲಾಡದೆ ನಿಂತದ್ದು ಅಥವಾ ಕತ್ತಲೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತಗೊಂಡ ಅವನ ಓವರ್ ಕೋಟ್ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.

ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಂದ ನುಸುಳಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲಾದಾಗ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಈ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಬೇರೊಬ್ಬ ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕನಿವಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾನು ಏಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವರು ಪೊದೆಯ ಹಿಂದೆ ಕಾಣದಾದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೇಳಿಸುವಂಥ ಮೌನ. ಪೊದೆ ನನ್ನಿಂದ ಕೇವಲ ಮೂರು ಗಜ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದು. ಅವರ ದೀರ್ಘ ಉಸಿರಾಟ ಕೇಳಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಭಾವನೆಯೊಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹಾವಿನಂತೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಆಗೀಗ ಪೊದ ನಲುಗಿ ಒಣಗಿದೆಲೆಗಳು ಅವರ

ದೇಹದಡಿ

ಸಿಕ್ಕು

ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದವು.

ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಚೀತ್ಕಾರ, ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಮುಲಗುಟ್ಟುವಿಕೆ. ಅನಂತರ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮೌನ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕಬಳಿಸಿತ್ತು. ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನನಗೆ ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದೇಕೆ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪೊದೆಯ ಹಿಂದೆ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ

ನಿಂತಿದ್ದೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಪೊದೆಯಿಂದಿಳಿ ಬಂದರು. ನನಗೆ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಕಂಡರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಇದ್ದರೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ಕೂದಲು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೈಟಿಂಗಿಂಗಿಡ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಡವಿದಳು. ಅವಳು, ಆ ಮುದುಕ ಹಾಗೂ ಅನಂತರ ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಾಗ ನನಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸಿಗರೇಟ್ ಹಚ್ಚಿದಳು. ಕೂದಲನ್ನು ಅವಳು ಹುಡುಗರಂತೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಗುಂಡಿ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದ ಮಳೆಕೋಟನ್ನು ಅವಳು ತೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಮಂಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಅವಳ ಸ್ಕರ್ಟ್ ಮುದುಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರ್ಧ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಿಗರೇಟ್‌ನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತ ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಆಂ....ನೋಡಿ.....” ಅವಳು ಗುಣುಗುಟ್ಟಿದಳು.

ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. “ನೀವು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದೀರ, ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ?” “ನನಗೇನು ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು?”

ಅವಳು ನಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. “ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಇಲ್ಲಿ” ಅಂದಳು. ಅವಳು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ನದಿಯ ಕಡೆ, ಆ ಮುದುಕ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ನಾಚೆ ದೀಪಗಳು ಕೊನೆಯಾಗಿ ಕತ್ತಲು ಹರಡಿದ ಸ್ಥಳದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. “ನೀವು ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ?” ಅಂದಳು.

“ನಾನು....ನಾನು..... ನಾನು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇನೆ.” ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಇರದಿದ್ದರೂ ಅವಳು ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡೆ. “ಮತ್ತಲ್ಲಿ.....?” ಅವಳು ತಿರುಗಿ ಪೊದೆಯ ಕಡೆ ತೋರಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ.

“ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ” ಅವಳು ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕಳು, ಆದರೂ ಬೇರೆ ರೀತಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ನನಗೆ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪು ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಯಾರೋ ಒಳಗೆಳೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ. “ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಜೊತೆ ಇದ್ದವನು....” ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಪೊದೆಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ತಂಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಅದರ ಕೊಂಬೆಗಳು ಹರಡಿ ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ತಾನೆಂದುಕೊಂಡವನು ನಾನಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದೆಂದುಕೊಂಡೆ. “ಅವನಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ-ಅದೆ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬಂದವನು” ನಾನು ಹೇಳಿದೆ.

“ಅವನನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಿರಿ?” ಅವಳ ಹಣೆಬರಹ ನನ್ನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿ ಸಿದಂತೆ ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು. “ಅವನನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಿರಿ?” ವಂತೆ ಕೇಳಿದಳು. “ಅದೆ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೂ ಅವನಲ್ಲೆ ಇದ್ದಾನೆ.”

ಪೊದೆ ಅಲುಗಾಡಿತು. ಅವಳು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದಳು. ಪುಟ ಮಗುಚಿದ ಹಾಗೆ ಸದ್ದಾಯಿತು- ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಕೊನೆಯ ಪುಟ. ಅದರಾಚೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರವಿದ ಶೂನ್ಯ.

ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದೆನೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಪೊದೆಯಿದ್ದದ್ದು ನನ್ನಿಂದ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ದೂರ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ. ನಾನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ

ಇಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಪೊದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು! ಅದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸ, ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಸುಲಭವೆಂದರೆ ಅದರ ಯೋಚನೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಅಸ್ಥಿರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ನಾನೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತೇನೆ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಲೀಸಾಗಿ ನೆರವೇರುವ ಸಾಹಸಕೃತ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಖುಷಿಯಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯ. ಅನಂತರ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಸಮಯವೂ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ.

ನಾನೆದ್ದು ಪೊದೆಯ ಕಡೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟೆ. ಅವಳ ಮಂಕಾದ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡ ಕಣ್ಣು ನನ್ನ ಮೇಲಿತ್ತು. ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕುವಂಥ ನೋಟವೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವಳದು ಅಂಥ ನೋಟವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾನು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ತೀರ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಲೆಕ್ಕವೊಪ್ಪಿಸುವ ವೇಳೆ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಅದು ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ, ಪಕ್ಕದವನಿಗೆ, ಮೂರನೆಯವನಿಗೆ ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕನೆಯವನಿಗೆ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆ ಕ್ಷಣ ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತೆ. ಕೆಟ್ಟ ಕನಸಿನಂತೆ ಅದು ಕಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೊಡಬಿಡಬೇಕು. ನಾವು ಯಾರಿಗೂ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾನು ಒಂದು ಸಲವೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ಓಡಿದೆ. ಪೊದೆ ಹಿಂದೆ ಉಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಅವಳ ನಗು ಅಷ್ಟು ದೂರದವರೆಗೂ ಬೇಟೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕಾಲಿನಿಂದ ಸೋರುವ ರಕ್ತದ ಹನಿಯಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ನನಗೆ ಹೋಟೆಲ್‌ಗೆ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಒಂದು ಪಾನಗೃಹದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತ ಕುಡುಕರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಹುಚ್ಚು ನಗುವಿಗೆ ಹಾಡಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸಿದ್ದೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪಾನಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಿಡ್ಡೆ ಹೋದರೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಡಿ ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಕತ್ತಲ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿಯುತ್ತ ಕಳೆದೆ.

ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ, ನನಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಯೋಚನೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗದ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಆ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಅನಂತರವೂ ನಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಾಯಂಕಾಲದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಸತ್ತರೂ ಬದುಕಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತಿರಬಹುದು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆ ಉರು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೊರಟೆ.

ಹಿಲ್ ಸ್ಪೇಷನ್

೨ ಹಿಲ್ ಸ್ಪೇಷನ್

“ಈ ವರ್ಷ ನಾವು ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀವಾ?”

ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಅವನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ತಾಯಿ ಆಗ ಕಿಟಕಿಯಾಚೆಯ ಕತ್ತಲ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನ ತಂದೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪೆನ್ನಿಲ್ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು: ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಕೌಂಟೆಂಟ್ ಕೆಲಸ.

ಇಬ್ಬರೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮಾಗಿ ಕಾಲ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಗುವಿನ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ತಂದೆ ಯುವಕ. ಅವನ ತಾಯಿಯಾದರೂ.....ಆತನನ್ನಿನ್ನೂ ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ನನಗೆ ಯುವ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಎದೆ ಹಿಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಅನುರಾಗ ಹೊಂದಿರುವಾಗ, ಅದೊಂದು ರೀತಿ ಪವಾಡ; ವಿವರಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇಬ್ಬರೂ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದುದು ನೆನಪಿನ ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನೆನಪೂ ನೆಲೆಯೂರಿ, ಕಾಲದ ಕಗ್ಗಂಟಿನೊಳಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಇನ್ಸೀಟ್ ಕಾರ್ಡಿನ ಕಟ್ಟಡ ರೂಪ ಪಡೆದು, ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರ ಆಸರೆ ಹೊಂದಿ ಅವರ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರು ಏನನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅನಂತರ ಮಗುವಾಯಿತು.

ಆನೇಕ ಸಲ ಒಂದು ಮಗುವಾದ ಮೇಲೆ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲೂ ಅವರು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಿಸುತ್ತಾರಾದರೂ ಅವರ ಪ್ರೇಮ ನಿಜವಾದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಪಡೆಯುವುದು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ. ಆಗ ಅಂತ್ಯದ ಆರಂಭ.

ನಿಜ, ಈ ದಂಪತಿಗಳ ರೀತಿ ಆದಲ್ಲ. ಅವರ ಒಳ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸದೆ ಮಗು ಆಗಲೆ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ತಂದೆ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಮಗುವನ್ನು ಮೆಲುವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಲಘು ಆಘಾತದಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದರು; ಹಳೆಯ ಆಲ್ಬಮ್ ಮಗುಚಿ ಹಾಕುತ್ತ ತಾವು ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯವಿರದೆ ತೀರ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಹೋಲುವ ಮುಖವೊಂದು ಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಹಿಂದೆ ತಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಪರಸ್ಪರ ನೆನಪಿನಿಂದ ಜೀವಿಸದೆ ಇದ್ದ ಕಾಲವೊಂದಿತ್ತೆಂದು ಯೋಚಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ತೊಡಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವ ಗೋಜಿಗೆ ಅವರು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ನೆನಪುಗಳೆಂದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅವರ ಬಾಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಂಥವು ಮಾತ್ರ. ಅದರಿಂದಾಚೆ ದೃಷ್ಟಿಸಲು ಅವರು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಇಂತಹ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದವು.

“ಈ ವರ್ಷ ನಾವು ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀವಾ?” ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿ ಮಗು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಅವರು ವಿವರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಮಗು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೀಗೆಯೆ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆಯಿತು, ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು, ಅನಂತರ ಒಂದು ಆಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಿಲ್ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗೆ ಬಂದರು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳ. ಅಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರ ಅವರಿಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದರು. ರಿಜ್ಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದು ಬೆಂಚು, ಕೆಳಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗುವ ಫುಟ್‌ಪಾತ್. ತಾವು ಧೀರ್ಘ ಗಂಟೆಗಳ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕೇಳಿದ್ದ ಚರ್ಚಿನ ಅಂಗಳದ ಮೂಲೆ. ಅದೇ ಹಳೆಯ ಪರಿಚಿತ ಹೋಟೆಲ್.....ಈ ವರ್ಷ ಮಾಗಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಇರದಿದ್ದರಿಂದ ಹೋಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೂಮುಗಳು ಖಾಲಿ. ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಳಿದಿರುವ

ಆ ಸುಮಧುರ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಳೆದಿದ್ದ ಅದೇ ರೂಮು ಮತ್ತೀಗ ಲಭಿಸಿತು.

ಪ್ರಯಾಣದ ಆಯಾಸದಿಂದ ದಿನವಿಡಿ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಗು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಉಳಿದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೊರತಾಗಿ ಸಂತೋಷದ ವಿಭ್ರಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ತೋಳೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರವರು. “ಕೊನೆಗೂ ನಾವಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು” ಗಂಡ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ.

ಹೊರಗೆ ಮಾಗಿಕಾಲದ ಹಸುರಿನ ವೈಭವ. ಉದುರಿದೆಲೆಗಳ ವಾಸನೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಗು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಕಡೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಂಡ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅವನ ಮೈಯಿನ ಭಾಗದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಎಚ್ಚರವಾಯಿತೆ, ಮಗು” ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತ ತಾಯಿ ಕೇಳಿದಳು. ಮಗು ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸದೆ ಸುಂದರವಾದ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿತು. “ಇವತ್ತು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೇ?” ಅವನು ಕೇಳಿದ.

“ಎಲ್ಲಿಗೆ?”

“ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆ?”

“ಆದರೆ ಮಗು ನಾವಾಗಲೇ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ” ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು, “ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಟ್ಟಗಳಿವೆ.” ಮಗು ತಂದೆಯ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಕಕ್ಕಾಪಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ನೋಡಿತು. “ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾವು ರಿಜ್ಜಿಗೆ (Ridge) ಹೋಗೋಣ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿನಗೆ ಪರ್ವತಗಳ ಸಾಲು ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತೆ.”

ಸಾಯಂಕಾಲ ಕವಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಎತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದೆ ಮಗು ಮಧ್ಯೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಅವರಿಬ್ಬರ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹತ್ತಿತು. ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಗಿಕಾಲದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಂತೆಕಂತೆ ಮೋಡಗಳು ಕಣ್ಣುಕ್ಕುವಷ್ಟು

ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕಂಡವು. ಪೈನ್ ಮರಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂಗಾರದುಂಗುರದೆ ಬೆಳಕು, ಗಾಳಿಯ ಉಸಿರಿಲ್ಲ.

“ಇದೆ ಸ್ಥಳವೇ?”

ತಾಯಿ ಮಗುವಿನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕಳು. ಮಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತ ಕೆಥಡ್ರಲ್ ಎದುರಿನ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಬಂದರು. ಲೈಬ್ರರಿ ಕಿಟಕಿಯ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿದ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸದ ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ನಲುಗಾಡಿದವು. ಎಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ.

“ನಾವಲ್ಲಿದ್ದೀವಾ?” ಮಗು ಮತ್ತೆ ಉದ್ದೇಗ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೇಳಿತು. ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಜ್ವರ ಬಂದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

“ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು!” ತಂದೆ ಹೇಳಿದ.

ಮಗು ತಂದೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿದ ಕಡೆ ನೋಡಿತು.

ಅವರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ನೀಲಿ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿದ ಮರಗಳ ಗುಂಪು. ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳು ಎಳೆದ ಪಾದರಸದ ಗೆರೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮೀರುವಂತೆ ಮಂಜು ಮುಸುಕಿದ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮೌನದಲ್ಲಡಗಿದ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ.

ಮಗುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಖುಷಿಯಿಂದ ಹೊಳೆದವು.

“ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?”

ತಾಯಿ ನಗಲಿಲ್ಲ. ಮಗುವಿನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋಜಿಗದ ಸ್ಮರಿತವನ್ನು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಗಮನಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಒಳ್ಳೆ ತಮಾಷೆ!” ತಂದೆ ಹೇಳಿದ “ನಾವು ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದದ್ದು ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ” ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಮುಜುಗರಗೊಂಡು ಮುಖ ಬೇರೆ ತಿರುಗಿಸಿದ.

“ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾವು ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು” ನಿಧ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ತಾಯಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದಳು.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ.....ಆಚೆಗೆ ಬಂಗಾರ ಸೂರ್ಯನ ರಾಗ ತಾಗಿ ಅಲ್ಲಾಡದೆ ಮೌನವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ ಪರ್ವತಗಳಂ.

ಹಳೆಯ ಚರ್ಚೆ ಹತ್ತಿರ ರಿಜ್ಜಿನ ಮೇಲೆ ಅವರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಸೂರ್ಯಕಿರಣವೊಂದು ಕಿಟಕಿಯ ಗಾಜಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಗಾಜು ಸೀಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

“ನಿನಗೆ ಚಳಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ಏನೂ ಇಲ್ಲ” ಅವಳು ಕೊಂಚ ನಡುಗಿದಳು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರದ ಕಂಬಿ ಬೇಲಿಯ ಪಕ್ಕದ ಬೆಂಚಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕೆಳಗೆ ಹಸುರಿನ ಇಳಿಜಾರಿನ ಮೇಲೆ ಮಿಣುಕು ಹುಳುಗಳು ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿದವು. ಖಾಲಿಯಿದ್ದ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳು. ಅದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮರದ ಬೆಂಚು. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಕುಳಿತಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅದರ ಕಡೆ ಹಳೆಯ ಪರಿಚಿತ ವಸ್ತುವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿದರು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲು ತೀವ್ರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೂ ನೆರವೇರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ವಂಗು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ನಿದ್ರಿಸಿತ್ತು. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ ಮಾಗಿಯ ಮಬ್ಬಿನೊಳಗೆ ಸೇರಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಗಂಡ ಮೃದುವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟ. ಆಕೆ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ನಡುಗಿ ದೂರ ಸರಿದಳು.

“ಏನಾಯ್ತು?” ಗಂಡ ಸಂದಿಗ್ಧಗೊಂಡು ಕೇಳಿದ

“ನಾವು ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬಾರದಿತ್ತು” ಮಲಗಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು. ಆನಂತರ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣು ಎದುರಿನ ಕತ್ತಲಿನ ಮೊತ್ತದ ಕಡೆ

ತಿರುಗಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲ ಪರ್ವತಗಳಿದ್ದವು. ಈಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

“ನಾವು ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬಾರದಿತ್ತು.” ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ಓ.....ಯೋಚಿಸಬೇಡ. ನಾವು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲ ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ”.

“ಹೌದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ”.

ಆದರೆ ಅವನು ಆಕೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸುಮಧುರವಾಗಿ ಹಲವು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಾಗಿ ಕಳೆದ ರೂಮನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸಂತೋಷಭರಿತವಾದ ಪರವಶತೆಯ ಅನುಭವವಾಯಿತು.

“ನೋಡು, ಏನೂ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ” ಅವನು ಕೂಗಿದ. ನಿಧ್ಧೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತವಳಂತೆ ಆಕೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ಹೌದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ”.

ಗಂಡ ಆಕೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದ.

“ನಿನಗೆ ಚಳಿಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ, ಏನೂ ಇಲ್ಲ”.

ಅವನು ಆಕೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಸೆಳೆದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರೆಳೆದು ಮೃದುವಾಗಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟ.

.

.

.

ಯುವದಂಪತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಪಥ್ಯ. ಅದರಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಅನುರಾಗ ಹೊಂದಿರುವಾಗ.

ಅದೊಂದು ರೀತಿ ಪವಾಡ; ವಿವರಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದಕ್ಷಿಣೆ- ಒಂದು ಮರು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಮತ-ಭಿನ್ನಮತ

ದಕ್ಷಿಣೆ-ಒಂದು ಮರುವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕೆದ್ದಾಯ

ಸಾಕ್ಷಿ-೧೮ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ‘ದಕ್ಷಿಣೆ-ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ’ ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿರುವ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ,

ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ. “ದಕ್ಷಿಣೆ- ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ” ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು.

೧ ಲೇಖನದ ತಲೆಬರೆಹಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆ ಇರದ ವಿಚಾರಗಳು

೨ ತಲೆಬರೆಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ವಿಚಾರಗಳು.

ಮೊದಲಾಗಿ ತಲೆಬರೆಹಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆ ಇರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುವ :

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಡುವ ದಕ್ಷಿಣೆ.....ಧಾರ್ಮಿಕ-ಪುಣ್ಯದಾಯಿ ಎನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಪಾಲು ಎಷ್ಟು ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ” ಎಂದು ಲೇಖಕರು ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ‘ಧರ್ಮ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ‘ಮತ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಪುಟ ೫೧ ರಲ್ಲಿ ‘ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಎನ್ನುವುದೇ rotten thing..... ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮನಗಾಣಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ‘ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳಂ’ (Human Values) ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಲಿ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಧರ್ಮ-ಹಿಂದೂ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮೊದಲಾದವು- ಬೆಳೆದು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ‘ಮತ’ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬರ ಪ್ರಚಾರವಿಲ್ಲದೇ ತಾನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯಮಟ್ಟಿಗೆ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಮತ’ಕ್ಕೂ ‘ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯ’ಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ-ಸಾಮ್ಯ ಇದೆಯಾದರೂ ಅವು ಗಳೊಳಗೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗಮನಿಸದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರವನ್ನು rotten thing ಎಂಬ hasty Conclusionಗೆ ಲೇಖಕರು ಬಂದರು.

ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಅದು ಪ್ರಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಅರಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಮೂಲತಃ ಪ್ರಾಣಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಲಿಯುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಮೌಲ್ಯಗಳೂ ಹಸ್ತಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲಿಯುವಿಕೆ, ಕಲಿಸುವಿಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಚಾರವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಪ್ರಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗದು. “ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವ ಜನ.....ಬಡತನಕ್ಕಿಂತ ಹೀನವಾದ ಪಾಪ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಮನಗಾಣುವುದೊಳ್ಳೆಯದು.” (ಪುಟ ೫೦) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ‘ಪಾಪ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಅಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಡತನಕ್ಕೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದ-ಅದರಲ್ಲೂ “ಜನಕ ಜನ್ಮ-ಸಂಬಂಧ ಇದೆಯೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ’ ಎಂಬ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. “ಗರೀಬೀ ಹರಾವೋ’ ಎಂಬುದು ಈಗಿನ ಒಂದು ‘Fashion slogan’ ಹಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಈ sloganನ ಮುಖವಾಡ ಧರಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕರೂ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? ಮಾನವನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಮಿಕ್ಕಿ ಬೇರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಡತನದ ಬಗ್ಗೆ ಉದ್ದುದ್ದ ಮಾತನ್ನಾಡುವ ಜನ ತಿಳಿಯುವುದೊಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ? ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರದ ಉದ್ದೇಶ ಲೌಕಿಕ ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲ : ಮಾನಸಿಕ ಬಡತನದ ನಿರ್ಮೂಲನ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ವಿವೇಚಿಸಿದರೆ ಅದು ಸತಾರ್ಕಿಕವಾದೀತು.

ಧರ್ಮ, ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕರು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಾವವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ಅಮೆರಿಕಾ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ‘ಹರೇರಾಮ್ ಹರೇಕೃಷ್ಣ’ ‘ದಂತಹ ಪಂಥಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಲವು ಜನ ಹಣವಂತರು ಸಾಯಿಬಾಬಾ, ನೀಲಕಂಠ ತಾತಾಜಿ, ಬಾಲಯೋಗೀಶ್ವರರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬಿ ನಡೆಯಲು ಬಡತನ (ಮಾತ್ರ)ವಲ್ಲದೆ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವೋ ನಂಬುಗೆಯೋ ಕಾರಣ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು Hostel ಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ : ಹಣವಂತನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಬಯಸನು ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. Hostel ಗಳ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲು ಪಾಠಕ್ರಮದ ದೋಷ, ನಂಬುಗೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಯುಗದ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಧರ್ಮನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ-ಇವುಗಳೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ. ಆದರೆ ಇದೇ ಆಧಾರದಿಂದ ಬಡತನವೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಎಂಬುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

“ಪೀಠಾಧಿಪತಿ ತಾನು ಧರಿಸಿದ ಕಾವಿಬಟ್ಟೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಮದಾದದ್ದಲ್ಲ” ಎಂದು ಅರಿಯಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹರಿಜನ ಕಾಲೋನಿಗೆ ಹೋದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ತಾನು ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಯ್ತು ಎನ್ನುವ ಭ್ರಮೆ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಭ್ರಮೆ ಇದೆ ಎಂದು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತೋ ಕಾಣೆ! ಧರ್ಮಗುರುವಾದ ತಾನು ಹರಿಜನರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಎಚ್ಚರ ಬಂದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹರಿಜನ ಕಾಲೋನಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಅವರ ಸಾಧನೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ಮರಣೀಯವಾದದ್ದು ಎಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹ. ಒಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಷ್ಯವರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದೂ ದೊಡ್ಡದೇ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದ ಆಸೆ ಇವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾಯಕವನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅರಿಯದಾತನಿಗೆ ಒತ್ತಾಯದ ಸಂನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಲೇಖಕರು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಎಚ್ಚರ ಮೂಡಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತುದರಿಂದಲೇ ಎಚ್ಚರ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿತವರ ಭ್ರಮೆ. ಧರ್ಮ, ಮಠ, ಕಂದಾಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೂಢರಾಗಿ, ಮೂರ್ಖರಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮೂರ್ಖತನ, ಅಂಧತನ ಮಾನವನಿಗೆ ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾದದ್ದು. ಅಂತೂ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವಾಗ ವಿಶಾಲವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ, (ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಂಥ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ) ಹಾಗೂ ತಾನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಉಳ್ಳವನನ್ನು ಆರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ವಂಂಂದೆ ಅವರು ತಲೆಬರಹಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆ ಇರುವ ‘ದಕ್ಷಿಣೆ’ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯತ್ತ ಬರುತ್ತಾರೆ.

‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಡುವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆ.....ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ’ ಎಂದು ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಲೇಖನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ

ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುಣ್ಯದಾಯಿ ಎಂದು ವಿವೇಚಿಸಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಹೊರಟಿರುವುದು ಸರಿಯೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನೋಡುವ :

ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಯಾವ್ಯಾವ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಋತ್ವಿಜನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಫಲವೇ ದಕ್ಷಿಣೆಯೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ, ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ, ಹೋಮ, ಹವನ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ ಕೊಡುವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಈ ಬಗೆಯದು.) ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರ ವಿವೇಚನೆ ಅಗತ್ಯವೆಂದೂ (“ದಾನಂ ಧ್ರುವಂ ಫಲತಿ ಪಾತ್ರಗುಣಾನುಕೂಲ್ಯಾತ್”: ಮಧ್ವವಿಜಯ) ದರಿದ್ರನಾದವನಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ (‘ದರಿದ್ರೇ ದೀಯತೇ ದಾನಂ) ಎಂದೂ ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. (ದಾನಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣೆಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು.) ದಾನಕೊಡುವುದು ಹಣವಂತನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಚತ್ವಾರೋ ವಿತ್ತದಾಯಾದಾಃ

ಧರ್ಮಾಗ್ನಿನೃಪತಸ್ವರಾಃ

ಜ್ಯೇಷ್ಠಭ್ರಾತ್ರವಮಾನೇನ

ತ್ರಯಃ ಕುಪ್ಯಂತಿ ಸೋದರಾಃ

ಎಂದೂ,

ದಾನಂ ಭೋಗೋ ನಾಶಸ್ತಿಸ್ರೋ ಗತಿಃ ಭವಂತಿ ವಿತ್ತಸ್ಯ

ಯೋ ನ ದದಾತಿ ನ ಭುಂಕ್ಷೇ ತಸ್ಯ ತೃತಿಯಾ ಗತಿರ್ಭವತಿ |

ಎಂದೂ ಸುಭಾಷಿತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪರಿರಿಗೆ ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲೂ ದಾನ ಕೊಡುವಾತ ಮೇಲು, ಪಡೆದಾತ ಕೀಳು ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ದಾನಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಂಬರ ಸಲ್ಲದು : (ಪ್ರದಾನಂ ಪ್ರಚ್ಛನಂ...., ‘ಧರ್ಮಃ ಕ್ಷರತಿ ಕೀರ್ತನಾತ್’) ವಿನೀತಭಾವ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಭಾಸ್ಕರ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ‘ದಕ್ಷಿಣೆ ಚಾರಿಟಿ ರೂಪದ್ದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ‘ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ..... ಕಾಲು ತೊಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತದೋ ತಿಳಿಯದು. ಕಾಲು ತೊಳೆಯುವವನಾದರೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಚಿಕ್ಕವನಾದಾನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಅದನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ನೀಚ ಸೌಲಭ್ಯ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಲೇಖಕರು ಮುಂದೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಹಣಕೊಡುವ ಹಾಗೂ ಹಣ ಪಡೆಯುವ Common factor ಗಳು ಇರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಭಿಕ್ಷೆ, ಸಂಭಾವನ, ಸಂಬಳ, ಗೌರವ ನಿಧಿ (Remuneration) ಕೂಲಿ, Donation ಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈ Common factor ಗಳು ಇರುವುದಾದರೂ ಆ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮಟ್ಟ, ಯೋಗ್ಯತೆ, ಬೆಲೆ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷೆ ಪಡೆದಾತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ

ಬರುವಂತೆಯೇ ಉಳಿದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಪಡೆದಾತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೊಡುಕೊಳ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾಸ್ಕರ ರಾಯರು ಭಿಕ್ಷೆಗೂ ದಕ್ಷಿಣೆಗೂ ‘ತಾಳೆ’ಹಾಕಲು ಕಾರಣ ಅವರು ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ಯಾವುದೋ ಹೋಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮಿ ಧರ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಚೆಲ್ಲುವ ದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಇದು ಗೌಣವಾದದ್ದು. ಇದು ದಕ್ಷಿಣೆಯ ವಿಕೃತ ರೂಪ.

ಶುದ್ಧರೂಪದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ :

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಬಡವನೂ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂದು ದಕ್ಷಿಣೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವ ನಾಳೆ ಕೊಡುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಇಂದು ಕೊಟ್ಟವನು ನಾಳೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ತ್ರಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಷಟ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಡವ, ಕೊಟ್ಟವ ಹಣವಂತ; ಪಡೆದಾತನ

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. ಪಡೆದಾತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ safe' ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಕಂಡರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೊಡು ಕೊಳೆ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆ, understanding ಮಾತ್ರ. ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಹಿಂದಿನ spirit, significance ಗಳನ್ನು ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಈ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಥ ದೋಷ ಕಾಣದು.

ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣತೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅಪೂರ್ಣತೆ, ದೋಷ ಇದೆ ಎಂದು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಗುರಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

“ಎಷ್ಟೋ ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಪುರೋಹಿತರು, ಹರಿಕಥೆದಾಸರು.....ಆ ಜನಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಕೈ ಚಾಚುವುದು ಅವಮಾನ ಅನ್ನಿಸಿದೆ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಲೇಖಕರು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಕ್ಕೆ ನಂಬುಗೆ ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನ ಸಂಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಜೀವನಭರಣೆ ಕಷ್ಟವಾದಾಗ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಸಹಜ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕೆಲಸವೂ ಪರಾವಲಂಬಿ ಕೆಲಸ. (ಪುರೋಹಿತ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, Hotel ಉದ್ಯಮಿ, Business ಮಾಡುವವರೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿತು Bank ಗೆ ಸೇರಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವ Security, ಸೌಖ್ಯ, ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇರುವ ಗೌರವ.) ಜುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕನಾಗಿ ಬಾಳುವ ಮಡಿವಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನೋವು ಅನುಭವಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಮಗನೂ ಹೀಗೆ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗದಿರಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೇಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಡೆ, ನುಡಿ, ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಗ್ಧ ಪುರೋಹಿತನೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

ಜನತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ನಂಬುಗೆಗಳು, ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ‘ದಕ್ಷಿಣೆ’ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ದೋಷವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾರವು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ‘ದಕ್ಷಿಣೆ-ಒಂದು ವಿಶೇಷಣೆ’ ಎಂಬ ಲೇಖನದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿವು;

೧ ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವೈವಿಧ್ಯತೆ, ಮಹತ್ವವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಲ್ಲ.

೨ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಎಷ್ಟೋ ಅನಗತ್ಯ ವಿಚಾರಗಳ ವಿವೇಚನೆ ನಡೆದದ್ದರಿಂದ ಲೇಖನ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನೂ, ಬಂಧವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಊರಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕನ್ನಡಪದ-ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಬಿ ಬಿ ರಾಜಪುರೋಹಿತ

ಸಾಕ್ಷಿ-೧೯ ರಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಲೇಖನವನ್ನೋದಿದಾಗ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯಾಗುವಂಥ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು, ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದಂಥ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಕಂಡು ಬಂದವು, ಅವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

೧ ‘ಸಂದ್ರ’ ಎಂಬುದರ ಮೂಲ ಸಮುದ್ರವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗದುಗಿನ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ‘ಮಲ್ಲ ಸಮುದ್ರ’ ಎಂಬ ಊರಿಗೂ ‘ಮಲ್ಲ ಸಂದ್ರ’ ಊರಿಗೂ ಹೆಸರಿನ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು, ಮಲ್ಲ ಸಮುದ್ರ (ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ) ದಲ್ಲೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ ಇದೆ, ಯಾವ ಮಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.

೨ ಕೊಳತೂರು ಕೊಳತ+ಊರು ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೊಳತ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಕರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊಲಿತ – ಕೊಳತ ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷಣವೆಂದಂತಾಯಿತು, ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಎಂಥ ವಿಶೇಷಣ? ಕೃದಂತ ವಿಶೇಷಣವೇ? ಧಾತು ಯಾವುದು? ಕೊಲಿ? ಕೊಳ? ಕೊಳ? ಕೊಳಿ? ಇನ್ನು ಅದು ಅವ್ಯುತ್ಪನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡದ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ

ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳನ್ನು (cognates) ತೋರಿಸಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕೊಲಿತ-‘ಹೊಸ’ ಸ್ವೀಕಾರ್ಯವಾಗಲಾರದು.

ಇನ್ನು ತಮಿಳಿನ ಕುಲಿ young, tender’ನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಆಗಿರಬಹುದಾದ ಕೊಲುಂದು, ಕುಲಿಂದೈ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳೊಡನೆಯೇ ಕುಲಿತ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೆ ಕುಲಿ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದ ಮೇಲೆ ತ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯ (?). ಸೇರಿ ಕುಲಿತ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವಾಯಿತೆನ್ನಬೇಕೇ? -ತ ಎಂಬ ಕೃತಪ್ರತ್ಯಯ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಸೇರಿ ಕೃದಂತ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು (Relative Participles) ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ-ದ, ಅದು ವಿಶೇಷಣದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಸೇರಿತು? ಕುಲಿತವನ್ನು ಕುಲಿದಿಂದ ನಿಷ್ಪದಿಸುವದು ಹೇಗೆ? (ತ್, ದ್ ಗಳು ಭೂತಕಾಲ ವಾಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೆಂದೂ-ಆ ಮಾತ್ರ ಕೃತ್-ಪ್ರತ್ಯಯ ಎಂದೊಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೂ ಇದೆ.)

೩ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯವಾಚಿ ಕೊಳತ ಎಂಬ ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕುಲತ್ಥಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದೆಂಬದು ಸಂಶಯಾಸ್ಪದ, ಮೊನೆಯರ್ ವಿಲಿಯಮ್‌ನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೋಶವು ಕುಲತ್ಥ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ‘ಹುರಳ ಕಾಳು’ ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕುಲತ್ಥ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವೂ ‘ಹುರುಳಿ ಕಾಳು’ ಎಂದೇ.

೪ ತಿರುವನಂತಪುರದ ಹತ್ತಿರ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜು ಇರುವ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರೂ ‘ ಕಳತ್ತೂರು , ಅಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ “ಕೊಳದ ಉರು, ಕೊಳದ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಉರು’ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ‘ಕುಳತ್ತೂರ, ಕೊಳತ್ತೂರ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳು ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ‘ಕೊಳದ ಉರು’ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ, ಆ ಹೆಸರಿನ ಉರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೆರೆಗಳು ಇವೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಕೊಳ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕುಳವಾಗಿಯೇ ಇದೆ, ಲ ಲ ವಲ್ಲ, ಅಂದಮೇಲೆ ಗಂಗರ ತಾಮ್ರಪಟದಲ್ಲಿಯ ಕೊಳತ್ತೂರ್ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಒಡ್ಡುವದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೮೦೦ ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯ ‘ಕೊಳತ್ತೂರ್ ‘ ಎಂಬ ಪದವೇ ಸಾಧು. ಅವನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲೆತ್ತಿಸಬೇಕು.

೫ ‘ಕೊಳತ್ತೂರ’ನ್ನು ‘ಕೊಳದ ಉರು’ ಎಂದು ನಿಷ್ಪದಿಸಬಹುದಾದರೆ ‘ಕೊಳ’ ದ ನಂತರ ಬರುತ್ತ-ಏನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದು, ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ -ಮ್ ದಿಂದ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ನಾವುಗಳು ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ-ಎಂಬ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು (Link morph) ತೆಗೆಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿಯ ಈ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಮರಮ್+ಇಲ್ (ಸಪ್ತಮಿ) >ಮರತ್+ಇಲ್ > ವರತ್ತಿಲ್ ‘ಮರದಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರಕಾರ ದ್ರಾವಿಡದಲ್ಲಿ ಕೊಳಮ್+ಆ (ಷಷ್ಠಿ) >ಕೊಳತ್+ಆ > ಕೊಳತ್ತ ‘ಕೊಳದ’, ಕೊಳತ್ತ+ಉರು >ಕಳತ್ತೂರು ‘ಕೊಳದ ಉರು,’ ಬೆಟ್ಟದ+ಉರು ಬೆಟ್ಟದೂರು > ಬೆಟ್ಟದೂರು (ಧಾರವಾಡ ಚಿಲ್ಲಿ) ಆಹ ಹಾಗೆ ಬೆಟ್ಟದೂರು >ಬೆಟ್ಟದೂರು ಆದಂತೆ ಕೊಳತ್ತೂರು > ಕೊಳತೂರು ಆಗಿರಬೇಕಷ್ಟೆ.

೬ ಹಳಗನ್ನಡದ ಕೊಲಿತವನ್ನು ಕುಲಿ young, tender’ ದಿಂದ ನಿಷ್ಪದಿಸುವದು ಸಾಧುವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ (೨ ನೆಯ ಕಲವನ್ನು ನೋಡಿ) ಕೊಲಿತದಿಂದ ತೆಲುಗಿನ ಕೂತ್ರವನ್ನು ನಿಷ್ಪದಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸುವದಿಲ್ಲ, ವಿಶೇಷಣಗಳ ಜ್ಞಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲಿ), ಕೊಲಿತ (6), ಕೊತ್ತ (ತೆ) ‘young, tender, also new’ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಮೇಲಿನ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ತುಂಬಾ ಆತಂಕವಾಗುತ್ತದೆ.

೭ ಆದಿಪುರಾಣದ ೧-೪೩ ರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕನ್ನಡದ ಏಕೈಕ ಪ್ರಯೋಗ ‘ಕೊಲಿತ’ವು ಅಪಪ್ರಯೋಗವೆಂದೆನಿಸಿ ಕುಂದಣಗಾರರ ‘ಉಹೆಯ ಪಾರ’ ‘ಕೆಳದ’ಕ್ಕೆ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಬೆಂಬಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಲಿಲಿ ಯುಕ್ತವಾದ ಪದವೇ ಕಲ್ಪಿತವಾದದ್ದು, ಭಾಷಾ ಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರಪಟ, ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ತಾಳೆಗರಿಗಳಿಗಿಂತ ವಿಶ್ವಸನೀಯವಾದ ಆಕರಗಳು,

ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸ

ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಹಮ್ಮದ್

“ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿ” ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದೆ ಅನ್ನುವುದು ಅದು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಒಂದು ಹೊಸ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ; ಅಂದರೆ-ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಗೆ, ಹೊರತು, ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಿವರಣೆಯೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಹೊಸದೇನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಿರಿ ಹೇಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಬರುವ ಉತ್ತರ ಮುಖ್ಯವಾದುದು.

ಇಲ್ಲಿನ ನಾಯಕ ‘ಆತ’ (ಅಥವಾ ‘ಈತ’ ಅನ್ನಿ) ಯಾವಾಗಲೂ ಉದ್ವಿಗ್ನ; ಚಂಚಲತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ತಾನು ಕಂಡ ಪರಿಸರವನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಗನುಗುಣವಾಗಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುತ್ತ, ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಮಾಡಿ ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಚಂಚಲ, ಅಸಹಿಷ್ಣು ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ, ಪರಿಸರವನ್ನು ತನ್ನ ಮೂಗಿನ ನೇರಕ್ಕೇನೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ‘ಆತ’ ಸಹಾಯಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನಬಹುದು, ಆತನ ತಾಳ್ಮೆಗೇಡಿತನದಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರದ ಮಧ್ಯೆ ಕಂಡಕ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪರಿಸರದ ವಿರುದ್ಧ ಸಿದ್ಧಿಡೇಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲದೆ, ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಆಗದೆ ಒದ್ದಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಅದು ಅವರಿಗೆ ರೂಢಿಯಾಗಿರುತ್ತೆ, ದಪ್ಪ ತೊಗಲಿನ ಜನ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ‘ಆತ’ ಆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಸಬಳೇ ಆದರೂ ಕೂಡ ಇವನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ, ಡೋಲಾಯಮಾನ ಸ್ಥಿತಿ ಏಕೆಲ್ಲ?

ಆತನ ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷದ ಅನುಭವ : ಸೆಖೆ, ಬಿಸಿಲು, ಬೆವರು, ಡಂಜನ್ನಿನ ವಾಸ, ಕಳವಳ, ಭಯ-ಅಚೇತನದಲ್ಲಿ ‘ಮುಂದೇನು?’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಕೆಲಸ ಈಗ ಸಿಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ-ಸೂ, ಈಗ ಬರಬಹುದು ಬಂದರು, ಡೈರೆಕ್ಟರು-ಬರಬೇಕು-ಕಾಯುವುದು-ಹೋಗುವುದು-ಬರುವುದು: ಒಣ ಓಡಾಟ-ಸೆಖೆ. ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕು!-ಹಣ ಖಾಲಿ-ಎಂ.ಓ.-ವಿಚಾರಣೆ-ಭರವನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುವುದು ‘ಭರವನೆ’, ಇದು ಆತನಲ್ಲಿ Internal Inhibitionಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ, ಭರವಸೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ‘ಫಲ’ದ ಕಾಯುವಿಕೆ, ಫಲ ತಡವಾದಾಗ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಡಿಲ, ಭರವಸೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ Inhibition, ಇಲ್ಲಿ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಹೇಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತೆ ನೋಡಿ: ಅವನ ಭರವಸೆಗೂ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಗೆ; ನಂತರ ನಿರಾಶೆಗೆ ಕಾರಣವಾದಾಗ ಅದೇನಿತ್ತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವ ಸಹನೆ ಅವನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ : ಅದು ನಮಗೆ suspense ಆಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಆತನ ಕಾತರತೆಯು ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಗೆ ಏರುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾಪ, ಬೇಸರವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಲಾಡ್ಜಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಾರ, ಹೊರಗೂ ಹೋಗಲಾರ. ಹೊರಗೆ ಬಂದ; ಮತ್ತೆ ಲಾಡ್ಜಿಗೆ ಸೇರಿದ, ಬಂದ-ಹೋದ, ಇವು ಚಂಚಲತೆಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳು-ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆ, ದುರ್ಬಲ ಸಂಕಲ್ಪ, ಇನೂ ಗುರುತಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ನ್ಯೂರೊಸಿಸ್ಸಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆತ ಭ್ರಾಂತಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ-ಅಂದರೆ ಆ ಊರಿನ ಒಗಟಿನಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗುವ ಪರದಾಟ, ದಾರಿಕಾಣದೆ ವಿಫಲರಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ.

ಲಾಡ್ಜಿನ ಬಾತ್‌ಗೆ ಬಂದಾಗ ಕಿಟಕಿ ಆಚೆ ಕಾಣುವುದು ದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟ, ಒಣ ಮರಗಳು- ಇಲ್ಲಿನ ಸೆಖೆಗೆ ಇದೇ ಕಾರಣ : ಒಂದು ದಿನ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಈ ಬಂಡೆಗಳು ಸಿಡಿದು ಬೆಟ್ಟ ಒಡೆದು ಈ ಲಾಡ್ಜೆ ಉರುಳುತ್ತದೆ, ಈ ಊರು ನೆಲಸಮ ಆಗುತ್ತದೆ, ಆಗ ಇಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ (Fresh: ಸುಯ್ಯುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಊಹೆಯ ಜೊತೆ-ಸಿಟ್ಟು. ಅಲ್ಲದೆ ಲಾಡ್ಜೆ ಗಾಗಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ಕೊನೆಗೊಂದು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಂಚಗಳು ಬಿಳಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಭರ್ತಿ-ಎರಡು ಮಂಚಗಳನ್ನುಳಿದು, ಅವು ಇವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತವೆ. ಇವರಿಗೆ ಬದುಕುವ ಆಸೆ, ಇದು ಸಾವಿನ ಭ್ರಾಂತಿ ಚಿತ್ರವಲ್ಲವೆ?-ನಿರಾಶೆ-ಉದ್ವಿಗ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾಣುವ ದುಃಸ್ವಪ್ನಗಳು, ಮೂಕ ಹೆದರಿಕೆಗಳು, ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಸ್ಥಿರತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ : ಕೆಲದಿನ ಗುಂಡಿನ ಸುಖ, ನಂತರ ಬೋರ್, ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದ-ಪೊಫೆಸರಿಗೆ ಭೇಟಿ ಆದ-ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ತರಹದ ಬೋರ್, ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ, ಸಂತೋಷ-ಸುಖಸಿಗದೇ ಇರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ Fugue ಆಗಿರಬೇಕು! ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ‘ಆತ’ ಗಿರಿಯವರ Puppet ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ನೈಜ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ, ದೂರಾಗಿಸಿ, ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ತಂದು ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನುಫಿಲ್ಮಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಕೆಲಗಂಟೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆದದ್ದೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಹೊರಬಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿದ

ಪರಿಣಾಮವಾಗಲಿ ಸೂಚಿತಗೊಂಡಿಲ್ಲ, ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣದ ಅನುಭವ, ವರ್ತನೆ ತಿಳಿಸುವ ಗಿರಿಯವರು ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ, ಏನೂ ಇಲ್ಲದಂತಾ ಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲೇಕೆ ಆತ ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸಗತವಾದ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದ?

ಜೋಗಿಗೆ ಬಂದ, ಜೋಗು ನಮಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಗಟ್ಟಿತನ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಿಡಿಯುವಿಕೆ-ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಣವನ್ನೇ ಸಂಕೇತಿಸಿದೆ, ಜೋಗಿನ ತಳದಲ್ಲಿ ಆತ ಬಯಸಿದ್ದು ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳುವುದು, ಪ್ರವಾಹದ ಬಯಕೆ -ಇದು ಆತನ ಸಾವಿನ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಮೇಲೇರಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಜಾರಿ ಬೀಳುವ ಹೆದರಿಕೆ : ಸಾವು-ಬದುಕು, ನಿರ್ಣಯ ಕಠಿಣ, ಇವೆಲ್ಲ Neuroses ನ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು.

ಅವನು ಇಡೀ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ-ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪರಿಸರಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ, ಅಂದರೆ ತಟಸ್ಥ “ನೋಡುವಿಕೆ” (Perpetual visualising). ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕಂಡಿದ್ದನ್ನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮತ್ತೆ ಅದೇ-ಅಲ್ಲೇ ಅಷ್ಟೇ, ಕೊನೆಗೂ ಅದೇ....ಅದು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ, ಇದರ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತ-Fugue ನ ಇಷ್ಟ, Neuroses ನ Victim, ನಾಯಕನಿಗೆ ಸಾವಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ Utter failure ನ್ನ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದು ತಾದಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಟಾಕೀ ಒಂದರ ಹತ್ತಿರ ಬೀಡಿ ಸಿಗರೇಟು ಕಡ್ಲೆಕಾಯಿ ಮಾರುವವರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮೆಚ್ಚಿ, ತಾನು ಸಹ ಹೀಗೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅನಿಸಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ *ಗತಿ* ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಆಧವ ತನ್ನ *ಗತಿ* (Fate, Progress) ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ* (Order, Discipline) ಗೆ ಬರದೆ ಅಸಫಲತೆಕಂಡು ಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ಮನೋ (ಬೇನೆ) ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಗತಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಪಡೆದಾಗ ಹೀಗೆ identity ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅತನ ಸ್ಥಿತಿ* ಒಂದು * ಗತಿಗೆ * ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವನ *ಗತಿ* ಒಂದು *ಸ್ಥಿತಿ*ಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಇದೇ ಅವನ tragedy ಎಂದು ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ sympathy ಉಂಟು, ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ ಗಳ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ವರ್ತನೆಗಳ image ನ್ನು ಪುಸ್ತಕದ ಮುಖಪುಟ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ

“ಆತ” ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಬರೆಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮೂರ್ತಿ ತನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಪರಿಚಯ ವಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕಥೆ ‘ಆಪಿರದಿಕೆ’ (impotency) ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ‘ಆತ’ನಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಾರಣಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಆತ ಕರೆದಾಗ ಆಕೆ ಎದೆ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬೀಳುವುದು, ಕೆಲವು ದಿನ ಒಂದೇ ಬೆಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದು – ಅವರ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಬಹುದು, ಆದರೂ (ಈ ವಿಷಯ ಏಕೆ ಎತ್ತಿದನೆಂದರೆ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಿತ್ರನ ಕಥೆ ಗಿರಿ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ) ಉದ್ದಿಗ್ನತೆ ಇದ್ದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ emotions ಸೃಷ್ಟವಾಗಿ. impotency ಬರುತ್ತದೆ, ‘ಆತ’ನಲ್ಲಿ ಈ complexity ಇತ್ತೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಆರೋಗ್ಯಕರವಲ್ಲವೆ? ಮತ್ತು ‘ಆಕೆ’ ಯನ್ನು ತಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶ ಇದಿರಬಹುದು, ಆದರೂ ‘ಆಕೆ’ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ mystery ಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾಳೆ,

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

೧ ಸ್ನಾನ

ಕೊಳೆ ಕಸಗಲೀಜು ಅಮೇಧ್ಯ ಎಂದತರ ಬಹಳ
ಇಷ್ಟ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ : ಉಚ್ಚೆಯಲ್ಲಿಜಾಡಿ, ಹತ್ತ ಮಲದಲ್ಲಿ
ಕಿವಚುಂಡೆ ಕಟ್ಟಿದರೆ ನವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ನಡೆಸಿದ ಹೆಮ್ಮೆ. ನೋಡೀ ಇವನ :
ಗಡ್ಡಮೀಸೆ ಪೊಗದಸ್ತಾಗಿರುವ ಹುಟ್ಟಾ ಡೊಂಕು
ಬಾಲ; ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಕೋವಣಮಾತ್ರ
ಮಾನಪಟ: ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಸರಕಲಸುಂಡೆ
ಹಿಡಿದದುಮಿ, ತಿಕ್ಕಿ ತೀಡಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿ
ನಂಕುಡೊಂಕುಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಳೆಯುವ ಹಾಗೆ ಮುಖ, ಮೂಗು, ಕಣ್ಣು, ಕಣ್ಣಿನಪಾಪೆ
ಬರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ನಾನಾರೂಪ. ನೋಡಿ ಭೇಷೆಂದದ್ದೆ
ತಪ್ಪಾಯಿತೀಗ ನೋಡಿರಿ ಮತ್ತೆ : ಕೆಸರುಂಡೆ ಕಟ್ಟಿಕಟ್ಟಿ
ಗುರಿ ಹೂಡಿ ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ
ತೊಟ್ಟವರನೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಿಡದೆ : ಕರುಳಿನ ಹಗ್ಗ
ಕತ್ತಿಗೊತ್ತಿ ಗಿಂಜುತ್ತಾನೆ ಹಾದಿಹೋಕರ ಗಮನ;
ರೇಗುತ್ತಾನೆ, ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ
ಕೇಕೆ; ಕೆಲವು ಸಲ ಮುಸುಮುಸು ಎಂದು
ಆತ್ಮ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ; ಎದ ಕರಗಿ ಹರಿದಿರೊ ಜಾಲ
ದ ಸಮೀಪ ಒಳಕೊಂಡು ಅಮುಕುತ್ತಾನೆ ಗುಂಡಿಗೆಯ :
ಕೆಸರ ತಿನ್ನಿಸಿ ಕೆಸರ ಕಕ್ಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಸರುಂಡೆ
ಕಟ್ಟುವುದೆ ಕೃತಿ, ಅದನ್ನೆ ಸೆವುದೇ ಹಿಂದುಳಿದ
ವರ ಸೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನ್ ರಾಘವನ ಮೂಲ
ಕಾನೂನೆ ಇವನಿಗೂ. ತನ್ನ ತುರಿಕೆಗೆ ನಿನ್ನ
ಮೂಗು ಕಚ್ಚಿ ತಿಂದರು ಕೂಡ ತೀರಲಾರದ ತುರಿಕೆ-
ನಾತದಿಂದಲೆ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತನಾಗುತ್ತಿರುವನಾಥ ಪ್ರೇತ.

.
. .

ನೋಡೀ ಒರಟು ಹುಡುಗ, ಗೊಣ್ಣೇಸಿದ್ದ : ಗದರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ
ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದ ಮಾಡುವ ಒಡಕ : ಕಾಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ
ಚಡ್ಡಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಸರಿಯೆ-ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದವರ ಮೂಗು
ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ನೀರೆಂದರೇ ನಡುಕ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕ್ಕೆ : ಸ್ನಾನದ ಮಾತು
ಎತ್ತಿದರೆ ಸಾಕು ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆ, ತೆಂಗಿನ ಮರದ ತುದಿ,
ಹುಲ್ಲ ಮೆದೆ ಅಥವಾ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿ.

ಹೊರಗೆಳೆದು ತಂದು, ಮುಂದಲೆ ಜಗ್ಗಿ, ಹೊರಕಂಭಕ್ಕೆ
ಕಟ್ಟಿ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ರಪರಪ ತೀಡಿ ಬಿಸಿ ಬಿಸೀ
ನೀರ ಕೊಡಕೊಡ ಸುರಿದು, ತಿಕ್ಕಿ ಗನಗನ ಸೀಗೆ, ಈಚೆಗಳೆದರೆಡು ತಪರಾಕೆ
ಕೊಟ್ಟಾಚೆಗಟ್ಟಿದರೆ ಕೆಲವು ದಿನ, ಕ್ರಮೇಣ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ
ಮಾರ್ಜನದ ಶ್ರೀಕಾರ ತನಗಾಗಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ಯರಿಗಾಗಿ.

.
. .
ಎಂಟಕ್ಕೆ ದಂಟು ಈ ಮಗ; ಹದಿನೆಂಟಕ್ಕೆ ಗಂಟು;
ಮೂವತ್ತೆಂಟಕ್ಕೆ ನೋಡಿ ಕಗ್ಗಂಟು.
ಕೊನೆತನಕವೂ ಆದೇ ಸೆಂಟು; ವಾರಂಟು
ಬರುವ ವರೆಗೂ ಹೀಗೆ ಇರುವುದುಂಟು.
ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಮಾಜದ ಸಂದಿಗೊಂದಿ ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ
ಚಾಕುಚೂರಿಯ ಹಿರಿದು ಅಲೆವ ಲೋಳಿ;
ತುರಿಕಜ್ಜಿ, ಹಸಿಬೊಕ್ಕೆ, ಇಸುಬು: ತಂಬಿದ ಕೀವು;
ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶೈಲಿ?
ಗಾಳಿ ನೀರ್ಮನೆಯ ಜಲತರಂಗ ತೊಳೆಯದ ಕೊಳಕು,
ವ್ರಾಟರ ಬಿಸಿಲೂ ಸುಟ್ಟು ಸುಡದ ಕಿಟ್ಟ :
ಆವಿಯಾದರು ತಳಕ್ಕುಳಿವ ಗಟ್ಟಿರವಟ್ಟು
ಮೂಲ ವಿಷದ ಬೃಹತ್ತು ಬೆಳೆವ ಬಿತ್ತು.
ಕ್ಯಾಲಿಬನ್ ಇರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ್ಪರೋ ಕಡ್ಡಾಯ
ಉಚ್ಚಾಸನ ನಿಃಶ್ವಾಸದಷ್ಟೆ ಸಹಜ.
ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹೊಲದ ತುಂಬ ಕಳೆ: ಹಳ್ಳ
ಕೊಳ್ಳ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡೆಪಾಚೆ;
ಕಾಲನಿಟ್ಟಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೆಸರು : ಕೈಮೈ ಕೊಂಚ
ಆಡಿದರೇ ಸುತ್ತ ತುರಚಿ, ತೊಣಚಿ.

.
. .
ಆದ ಕಾರಣ ಒಡ್ಡುಗಳ ಕಟ್ಟಿ, ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳ
ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟ ನೀರು ನಿರಂತರವಾಗಿ
ಕೆರೆಕೊಳ ಬಾವಿ ನಾಲೆ ನಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಸರಭರ ಹರಿದು
ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಗರೀಬೀ ಹಟಾನಾಕ್ಕೆ
ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ.
ಆಗಲೇ ಮಡುವುವು ಗೆಜ್ಜೆ, ಆಗಸದಲ್ಲಿ;
ಒಜ್ಜೆ ಕಳೆದ ಮನಸ್ಸೆ ಎರಿಯಲ್ಲಿನ ಸಜ್ಜೆ;
ಮಿರಾಂಡ ಫರ್ಡಿನಾಂಡರ ಸಮಶ್ರುತಿ ಫಸಲು
- ಅಂಗಳಕ್ಕೆ.

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು
ಆದ್ಯದ ಅಗತ್ಯ. ಏಕಂತೀರೊ
ನಾರುವುದು ಸೇಂದ್ರಿಯದ ಧರ್ಮ: ಅದನ್ನು ಸದಾ ಕಾಲವೂ
ತೊಳೆದೊರಿಸಿ ಗಂಧ ಹಚ್ಚಿ ಪರಿವಳಗೊಳಿಸಿ
ಮಂದಾಸನದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಲೋಭಾನ ಉದಿನ ಕಡ್ಡಿ
ಹಚ್ಚಿ, ಕರ್ಪೂರದಾರತಿ ಬೆಳಗಿ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬೆಳಕುಗಳ
ಕರೆದಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವುದು ಅತೀಂದ್ರಿಯದ ಕರ್ಮ, ಈ ಕರ್ಮ
ಧರ್ಮ ಸಂಯೋಗವೇ ಬದುಕು, ನೆನಪಿರಲಿ :
ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಮಾಡಿಸುವುದು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧರ್ಮ
ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ.
(ಕೃಪೆ ತುಷಾರ)

೨ ಮನೆಯಿಲ್ಲದವರು
ಮನೆಯಿಲ್ಲದವರು :
ಫುಟ್‌ಪಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ
ಗಂಟು ಮೂಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ
ನೇತಾಡುವಂಥವರು : ಹಠಾತ್ತನೆ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು
ಹಿಡಿದು ಕೆಡಗಿ, ಆಂಗಡಿ ಕಟ್ಟಿ, ಪಾರ್ಕಿನ ಕಲ್ಲು
ಬೆಂಚುಗಳ ಸಂದಿ, ಪಾಳುಗಳ ಅಭುಕ್ತ ಮೂಲೆಯ ಮುಳ್ಳು
ಕಂಟಿ ಗಿಡಗಂಟೆಗಳ ನಡುವೆ ಹೆದೆಯೇರಿಸುತ್ತ ಗುರಿ
ಹೂಡಿ ಬಾಣವ ಹೊಡೆದು ಬಾಣದ ಹಾಗೆ
ನೆಟ್ಟು ಬೀಜವ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ
ಎತ್ತಲೋ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದಂಥವರು; ಆಕಸ್ಮಿಕದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಕಾಪಾತ
ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಹಿಂಜಿಹೋದಂಥವರು; ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದ
ಎಂಜ
ಲೆಲೆ
ಗಾಗಿ ನಾಯಿಗಳ ಹೆಗಲೆಣೆ ಹಣಾಹಣಿಗೆ ನಿಂತವರು : ಕೊಳೆಹತ್ತಿ
ಕೊಳೆಮೆತ್ತಿ
ಒಳಗೆಲ್ಲ ಹುಳು ಹತ್ತಿ
ಕೊಂಬೆ ರೆಂಬೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಣಗಿ ಬೇಸಿಗೆಯುರಿಗೆ
ಕಂಕಾಲದಂತೆ ದುಷ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರ್ವದಾ ಸಂಕೇತ ನಿಂತವರು;
ಒಡೆಯ, ಧಣಿ, ಜೀಯ ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಬಗ್ಗಿ ಕುಗ್ಗಿ ಮುರುಟ ಸುರುಟಿ
ಉದ್ದುದ್ದ ನೆಗೆಯ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ನೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನ ಮುಕಿ
ಕಿಡಿಮಾಡಿ, ಕಿಡಿ
ಚೂರಿದ್ಧಲಂತಾಗಿ ನಂದಿಯೇ ಹೊದವರು;
ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೊದ್ದಾಡಿ,

ತಿರುಗುಗಾಲಿಯ ಸಣ್ಣ ಗೊಣಸಾಗಿ, ಅರೆದು ಮೆಣಸಾಗಿ
ಹೊಗೆಗೊಳವೆಯಂತೆ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಬರೀ ವಿಷವ
ಬೆರೆಸುತ್ತ, ಅರಸುತ್ತ ದಂಗೆ ಹಿಂಸೆ ಗಲಾಟೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ
ತಲ್ಲೀನತೆಯ
ಪಡೆವವರು, ಸತ್ತು ನಡೆವವರು; ದುಡಿವವರು,
ಭವಿಷ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ
ಕೆಡೆವವರು, ಕಂತೆ ಕೌದಿ ಕೌಪೀನಗಳ
ಆವರಣ ಪಡೆದವರು : ಹಡೆದವರು
ಹೆಡಿಗೆ ಹೆಡಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಕಾಂತ್ರಿಣಿಗಳ
ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತು ಹತ್ತು ನೆಲೆಯುಪ್ಪರಿಗೆಯಾಕಾಶ ಚುಂಬಿಗಳನ್ನು.
ನೋಡಿವರ.
ನೋಡಿದೆಯೆ? ಮತ್ತೆ ಆಲಿಸು ನಿನ್ನ
ಸಮ ಶೀತೋಷ್ಣಕರಣ ಯಂತ್ರದ ಸ್ವಗತ ಮರ್ಮರವ.
(ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭದ ಕೃಪೆಯಿಂದ).

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ (ಅನುವಾದ)

ಮೂಲ : ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಸೋಲ್ಜೆನಿಟ್ಸಿನ್

ಅನುವಾದ: ಎಸ್ ದಿವಾಕರ್

ಮಾಸ್ಕೋದಿಂದ ನೂರೆಂಭತ್ತಾಲ್ಕು ಕಿಲೋಮೀಟರು ಸಾಗಿದ ಮೇಲೆ ರೈಲುಗಳ ವೇಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು. ಆ ಸಂಗತಿ ನಡೆದು ಆರು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೂ ಸಹ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ರೈಲುಗಳ ವೇಗ ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಕುಗ್ಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಕಿಟಕಿಗಳ ಹೊರಗೆ ತಲೆ ಹಾಕಿ ನೋಡಿದರು : ಬಾಗಿಲುಗಳ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತರು. ರೈಲು ಮಾರ್ಗವೇನು ರಿಪೇರಿಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ? ರೈಲು ತಡವಾಗಿ ಸೇರುವುದೋ ಹೇಗೆ?

ಹಾಗೇನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಾಸಿಂಗ್ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ರೈಲು ಮತ್ತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತರು.

ಆ ಸಂಗತಿ ಇಂಜಿನ್ ಡ್ರೈವರ್‌ಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ಇಂಜಿನ್ ಡ್ರೈವರುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನನಗೆ.

.

೧೯೫೩ ರ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬೆಂದುಹೋದ, ಧೂಳು ತುಂಬಿದ ಮರುಭೂಮಿಯಿಂದ ನಾನು ವಾಪಸು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯಾವ ದಾರಿಯಾದರೂ ಸರಿ, ರಷ್ಯವನ್ನು, ಸೇರಿದರೆ ಸಾಕು ಎನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಯಾವುದೇ ನಿಗದಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ನನಗಾಗಿ ಕಾದಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ನನ್ನಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಆಗಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ಹತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದವನು. ಮತ್ತೆ ಮೈ ತುಂಬ ಬೆವರು ಚಿಮ್ಮಿಸುವ ಆ ಬೇಗೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಡುಗಳ ಎಲೆ ಎಲೆಗಳ ಮರ್ಮರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಲು ನಾನು ಆಸೆಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ರಷ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿ ನನ್ನತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ತವಕಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಉರಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡಗಾರರಿಗೆ ಗಾರೆ ಎತ್ತಿಕೊಡುವ ಕೆಲಸ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೆ ನನ್ನನ್ನು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಷಿಯನ್ ಆಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ವೃತ್ತಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ತಿಳಿದವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಹೋಗಿಬರುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಲಾಭವಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದರು.

ಆದರೂ ಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗತೊಡಗಿತು. ಓಬ್ಲಾಸ್ಕ್ ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ : “ಸ್ವಾಮಿ, ರೈಲುಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೊಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಿತ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕೆಲಸ ಖಾಲಿ ಇದೆಯೇ? ಅಂಥ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧ.”

ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ನನ್ನ ಅರ್ಹತಾ ಪತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದಕ್ಕರ ಬಿಡದಂತೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತು ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ರೂಮಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಮಿಗೆ ತಿರುಗಾಡಿದರು. ಯಾರು ಯಾರಿಗೋ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮಾಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯವೆನಿಸಿರಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅರ್ಜಿದಾರರಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ, ನಗರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತೂ ನನಗೊಂದು ಸ್ಥಳ ಸೂಚಿಸಿದರು- ಪೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಕೊರದ ಮೇಲೆ : ‘ತೋರ್ಪೊ’ ಪ್ರೊಡಕ್ಟ್”.

ತೋರ್ಪೊ ಪ್ರೊಡಕ್ಟ್? ರಷ್ಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪದಬಂಧ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮಹಾ ಸಾಹಿತಿ ಟರ್ಗನೀವ್‌ಗೆ ಸಹ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತೋರ್ಪೋ: ಪ್ರೊಡಕ್ಟಿನ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ವಾರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡ. ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ “ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂನಿಂದ ಮಾತ್ರ ರೈಲು ಹತ್ತತಕ್ಕದ್ದು” ಎಂಬ ಬೋರ್ಡ್. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಯಾರೋ ಕೀಟಲೆಗಾಗಿ “ಟೊಲೆಟ್ನೊಂದಿಗೆ” ಎಂದೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದರು. ಬುಕಿಂಗ್ ಆಫೀಸಿನ ಬಳಿ “ಟಿಕೆಟ್‌ಗಳಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಕೊರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಯಾರೋ ಖುಷಿಗಾಗಿ ಬರೆದಿರಬೇಕು. ತೋರ್ಪೊ ಪ್ರೊಡಕ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವುದಂತೂ ಸುಲಭ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದ, ದಾರಿ ಕಾಣದ ಕಾಡುಗಳು ಬೆಳೆದುನಿಂತಿದ್ದವು. ನೆರೆಯ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದ ರೈತರು ಇದ್ದಲಿಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿದ್ದರು.

ಕೆಲಸಗಾರರ ಮನೆಗಳು ಇದ್ದಲು ಗುಂಡಿಗಳ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓರಣವಿಲ್ಲದೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿದ ಗುಡಿಸಲುಗಳು; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮನೆಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಗಾಜಿನ ವರಾಂಡಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಈ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಛಾವಣಿಯವರೆಗೂ ಎದ್ದ ಗೋಡೆಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಕೋಣೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ನಿಜವಾದ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳಿರುವ ಒಂದು ರೂಮು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ.

ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯ ಚಿಮಣಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಹೊಗೆ ಈಗ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಲೆಕಟ್ಟಿತ್ತು. ನ್ಯಾರೋಗೇಜ್ ಲೈನಿನ ಮೇಲೆ ಆಗೀಗ ರೈಲುಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕವು ಹೊಗೆ ಉಗುಳುತ್ತಾ, ಕಿವಿ ಗಡಚಿಕ್ಕುವಂತೆ ಕೂಗುತ್ತಾ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಮೂಟೆ ಹೊತ್ತು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು, ಕ್ಲಬ್ಬಿನಿಂದ ಧ್ವನಿವರ್ಧಕವೊಂದು ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೀದಿಗಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಕುಡುಕರು ತೂರಾಡುತ್ತ ಒಬ್ಬರ ವಿರುದ್ಧ ಒಬ್ಬರು ಕತ್ತಿ ಮಸೆಯುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಶಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಷ್ಯದ ಪ್ರಶಾಂತ ಮೂಲೆಯೊಂದನ್ನು ತಲಪಬೇಕೆಂಬ ಕನಸು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿತ್ತು.

ಸ್ನೇಹನಿನ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ನಿಧ್ಧೆ ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳಕಾಗತೊಡಗಿದಾಗ ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಆ ಮನೆಗಳ ಕಡೆ ಸುತ್ತಾಡಲು ಹೊರಟೆ. ಈ ಸಲ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಾಲು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನೊಂದು ಬಾಟಲ್ ಹಾಲು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲೇ ಕುಡಿಯತೊಡಗಿದೆ.

ಆಕೆ ಮಾತನಾಡಿದ ರೀತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ನಾನು ತವಕಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

“ಕುಡೀರಿ....ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕುಡೀರಿ. ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನೀವು ಹೊಸಬರು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ?”

“ನಿಮ್ಮದು ಯಾವೂ?” ಎಂದೆ. ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಲು ತಯಾರಿಸುವ ಉದ್ಯವ್ಯವೊಂದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರೈಲ್ವೇ ಲೈನನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಗುಡ್ಡ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ತಾಲ್ಲೊವೊ ಹಳ್ಳಿ. ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಜಿಪ್ಸಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಘೋರ ಕಾಡುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಂಡು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ. ಆಗಲೂ ಈ ಹಳ್ಳಿ ಇತ್ತಂತೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿ ದಾಟಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕಾಡುಗಳು, ಸರೋವರಗಳು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮುದುರಿ ಕುಳಿತ ಎಷ್ಟೋ ಹಳ್ಳಿಗಳು.

ಆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು ಕೇಳಿಯೇ ನನಗೆ ಹಾಯೆನಿಸುವ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಕನಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಗ್ಗಾಡು ರಷ್ಯ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ತಾಲ್ಲೂವೊ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನನಗಾಗಿ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನೂ ಆಕೆ ಹುಡುಕಿಕೊಡಬೇಕಿತ್ತು.

ನನಗೆ ಮನೆ ಕೊಟ್ಟು ಉಟ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಲಾಭವೂ ಇತ್ತು. ಯಾರು ಮನೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸರಿ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಕೊಡಲಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆಯ ಜತೆಗೆ, ಚಳಿಗಾಲದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆಂದು ಶಾಲೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಲಾರಿ ಇದ್ದಲೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಏನೋ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿತು. ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರೂಮಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು, ತನ್ನ ಗಂಡ. ಅಲ್ಲದೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಮನೆಗೇ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಹಾಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತಾರು ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲೆಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರೂಮು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜನಜಂಗುಳಿ : ಗದ್ದಲ.

ಈಗ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಲುವೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ಅಷ್ಟೇನೂ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸೇತುವೆ ಇತ್ತು. ಈ ಜಾಗದಷ್ಟು ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಇನ್ನಾವ ಜಾಗವೂ ನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ : ನಾಲ್ಕೈದು ಕುರುಚಲು ಗಿಡಗಳು, ಒಂದು ಹಳೆಯ ಮನೆ, ಅದರ ಒಂದು ಬದಿಯ ಗೋಡೆ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ತಗ್ಗು, ಆದ್ದರಿಂದ ದೂರಕ್ಕೆ ಅದರ ಛಾವಣಿ ಜಾರುಬಂಡೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರದ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಈಜುವ ಬಾತುಗಳು. ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಂದೆರಡು ಬಾತುಗಳೇ ಪಟಪಟ ಮೈಕೊಡವಿಕೊಂಡುವು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನನ್ನಿಂದಾಗಿ ಬೇಸತ್ತ ಆಕೆ ಅಂದಳು: “ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸೋಣ. ಅವಳ ಮನೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ನೀಟಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬೆಚ್ಚಗಿದ್ದೀತು. ಅವಳು ಏನನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಖಾಯಿಲೆ ಬೇರೆ.”

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಮನೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕು ಕಿಟಕಿಗಳು ಆಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೆಂಚಿನ ಛಾವಣಿ. ಹಳೆಯ ರಷ್ಯನ್ ಶೈಲಿಯ ಬಾಗಿಲು. ಅದರ ಹೆಂಚುಗಳು ಒಡೆಯತೊಡಗಿದ್ದವು. ತೊಲೆಗಳ ಅಂಚುಗಳಿಗೆ, ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡವಾಗಿದ್ದ ಗೇಟಿಗೆ ಬೂದುಬಣ್ಣ ಹಿಡಿದಿತ್ತು.

ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಸಣ್ಣ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ದಾರ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಜೊತೆಯ ಹೆಂಗಸು ಬಾಗಿಲಮೇಲೆ ಬಡಿಯದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದಾರ ಬಿಚ್ಚಿದಳು. ಅಂಗಳದ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರ ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಹೋದರೆ ಎದುರಿಗೇ ಉಪ್ಪರಿಗೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಎಡಕ್ಕೆ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಲು ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಈ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಗೂಡೊಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಲಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ವಾಸದ ಮನೆ. ಒಳಗೆ ಅಟ್ಟ, ಉಗ್ರಾಣ.

ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿದ ಮಜಬೂತಾದ ಕಟ್ಟಡ. ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆಂದೇ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ 60 ವರ್ಷದ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯಾಗಿದ್ದಳು.

ನಾನು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಆಕೆ ಗೂಡೊಲೆಯ ಹತ್ತಿರ, ಉಹಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಕೊಳಕಾದ ಚಿಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಇಂಥ ಚಿಂದಿ ದುಡಿಯುವವರಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವೇ ಸರಿ.

ವಿಶಾಲವಾದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಕಿಟಕಿಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥೂಲುಗಳು, ಬೆಂಚುಗಳು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಳಿಗಳು ಬೆಳೆದ ಪಾಟಿಗಳು, ಬಕೆಟ್ಟುಗಳು, ಮಾತಿಲ್ಲದ ಜೀವಂತ ಮಂದಿಯಂತೆ ಅವು ಮನೆಯೊಡತಿಯ ಏಕಾಂತವನ್ನು ಅಮರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು.

ಹುಚ್ಚಾಪಟ್ಟೆ ಬೆಳೆಯಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಬರಲೋ ಬೇಡವೋ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳಕನ್ನೆಲ್ಲ ಅವು ಕಬಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಡತಿಯ ಕ್ಷೀಣವಾದ, ಹಳದಿಗಟ್ಟಿದ ಮುಖ.

ಅವಳ ಮಂಕು ಮಂಕಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಖಾಯಿಲೆ ಅವಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಿತ್ತು. ನಾವು ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದಾಗ ಆಕೆ ಗೂಡೊಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕೆಳಗೆ ಮುಖ ಹಾಕಿ, ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ತಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ದಿಂಬಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಿಂತೆ. ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಕೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಸಂತೋಷ ತೊರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ತನ್ನ ಕೆಟ್ಟ ಖಾಯಿಲೆ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಅದೇ ತಾನೇ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಗೆ ಈ ಖಾಯಿಲೆಯೇನೂ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇನಾದರೂ ಬಂದಾಗ, “ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಮಲಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೆ. ಆಗ ಯಾವುದರ ಪರಿವೆಯೇ ಇರೊಲ್ಲ. ಬಾಡಿಗೆಗೆ ರೂಮೇನೋ ಕೊಡಬಲ್ಲೆ. ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಇರಬಹುದು.”

ಆಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನೆಯೊಡತಿಯರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಆಕೆ ಬಿಚ್ಚಿದಳು. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾದರೂ ನಾನು ಪ್ರಶಾಂತ

ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೆ ನಾನಂತೂ ಆ ಅರೆಮಬ್ಬು ಕವಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಿಕಾಣಿ ಹಾಕಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೆ. ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಂಥ ಒಂದು ಮಾಸಲು ಕನ್ನಡಿ. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದ, ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವ ಎರಡು ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರಗಳು (ಒಂದು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಜಾಹೀರಾತಾದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು). ಇಂಥ ಮನೆಯೇ ನನಗೆ ಲಾಯಕ್ಕು.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ವಾಸಿಲ್ಯೇವ್ನಾ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸುತ್ತು ವಿಚಾರಿಸಿ ಬರಲು ನನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿದಳು. ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ, ನನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ವಾಪಸು ಕಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು : “ನಾವೇನೂ ಅಂಥ ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲ; ನಮಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೋ .....” ಆದರೆ ಈ ಬಾರಿ ಆಕೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಆಗಮನದಿಂದ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಮಿಂಚಿದಂತೆ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಬಾಡಿಗೆಯ ಬಗೆಗೆ, ಶಾಲೆ ಒದಗಿಸಲಿದ್ದ ಒಂದು ಲಾರಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲದ ಬಗೆಗೆ ನಾವು ಒಮ್ಮತಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು.

ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು: ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ವಾಸಿಲ್ಯೇವ್ನಾ ಒಂದೇ ಒಂದು ರೂಬಲು ಸಂಪಾದಿಸಿಯೇ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಗೆ ಪಿಂಚಣಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಹಾಯವೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೆ. ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಹಣಕ್ಕಲ್ಲ, ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ.

ಅಂತೂ ನಾನು ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ವಾಸಿಲ್ಯೇವ್ನಾಳ ಮನೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದ್ದ ಕೋಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಗಡೋಲೆಗೆ ಮಧ್ಯೆ ಅವಳ ಹಾಸಿಗೆ. ನಾನು ಕಿಟಕಿಯೊಂದರ ಹತ್ತಿರ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿದೆ. ಪೊದೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸಣ್ಣ ಟೇಬಲ್‌ಗೆ ಜಾಗ ಮಾಡಿದೆ. ಮೂರನೇ ದಶಕದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಚಕ್ತಿ ಬಂದಿತ್ತು. “ಲೆನಿನ್ ದೀಪ” ಎಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದೂ ಬರೆದದ್ದೇ. ಆದರೆ ರೈತರು ಇಷ್ಟಗಲ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು “ಜಾರ್ ಜ್ವಾಲೆ”ಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಳ್ಳಿಯ ಕೆಲವು ಅನುಕೂಲಸ್ಥರ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಮನೆಯನ್ನು ಅಂಥ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆಯೆಂದು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಸಲದ ಶರತ್ಕಾಲ ಮತ್ತು ಚಳಿಗಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿಗಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಛಾವಣಿ ಇನ್ನೂ ಮಳೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಚಳಿಗಾಳಿಗಳ ಗೂಡೊಲೆಯನ್ನು ಒಂದೇಟಿಗೇ ಆರಿಸುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಳಿಯಾದರೂ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಮತ್ತು ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಕ್ಕು, ಒಂದಷ್ಟು ಇಲಿಗಳು, ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಿರಲೆಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದವು. ಬೆಕ್ಕೇನೂ ಎಳೆಯದಲ್ಲ. ಕುಂಟಗಾಲು ಬೇರೆ. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಕೇವಲ ಕನಿಕರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾಕಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕುಂಟುತ್ತಿತ್ತು. ಗೂಡೊಲೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಅದು ಧುಮುಕಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಧುಮುಕಿದಾಗ ಆಗುವಂತೆ ಮತ್ತೆಗೆ ಸದ್ದಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ: ಮೂರು ಕಾಲುಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ದೊಪ್ಪನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಮೊದಲು ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಗಾಯಗೊಂಡ ಕಾಲನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೆಕ್ಕು ಉಳಿದ ಮೂರು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಗೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಅಷ್ಟೇ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳಿಗೆ ಬರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಕ್ಕು ದಡಕ್ಕನೆ ಮೂಲೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದು, ಹಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲಿಯೊಂದನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲಿಗಳೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ಯಾರೋ ಏನೋ, ಹಿಂದೆ ಯಾವುದೂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿದ್ದರು. ಇದು ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ ಐದು ಪದರುಗಳಲ್ಲಿತ್ತು. ಕಾಗದವೇನೋ ಭದ್ರವಾಗಿ ಗೋಡೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಿದುಹೋಗಿ ಇಲಿಗಳು ಅದರ ಹಿಂದೆ ಛಾವಣಿಯವರೆಗೂ ಸುಳಿದಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಿತ್ತು. ಅವುಗಳ ವಾಸನೆ ಹಿಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಬೆಕ್ಕು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ನೆಗೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೆಲವು ಸಲ ಬೆಕ್ಕು ಜಿರಲೆಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೃಗಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಜಿರಲೆಗಳ ಕಾಲೋನಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಅವು ಸುಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಪ ಹಾಕಿದರೆ,

ಅಲ್ಲಿನ ಊಟದ ಮೇಜು, ಗೋಡೆಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಜಿರಲೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿ, ಸರಗುಟ್ಟುವ ಕಂದುಬಣ್ಣದ ರಾಶಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ಶಾಲೆಯ ಲ್ಯಾಬೊರೆಟರಿಯಿಂದ ನಾನು ಒಂದಿಷ್ಟು 'ಬೋರಾಕ್ಸ್' ತರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಜಿರಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಜಿರಲೆಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ, ಅದನ್ನು ತಿಂದು ತನ್ನ ಬೆಕ್ಕು ಸಾಯಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿದಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಜಿರಲೆಯ ಸಂತತಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಿಯೋನ ನಿನ್ನೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ನಾನಿನ್ನೂ ಮೇಜಿನ ಎದುರಿಗೆ ಕೂತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಿರಂತರವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಜಿರಲೆಗಳ ಸರಸರ ಸದ್ದು ದೂರ ಸಮುದ್ರದ ಮೊರೆತದಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಈ ಸದ್ದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಡುಕೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸರಸರವೆನ್ನುವುದೇ ಅವುಗಳ ಜೀವಾಳ.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಎಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟತ್ತೇಳು ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಗೋಡೆ ಗಡಿಯಾರ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಂದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಡವಾಗಿ ಎಳದಿದ್ದರೆ ಸರಿ. ಎದ್ದವಳೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಸದ್ದು

ಮಾಡದಂತೆ ಆಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ನುಸುಳಿ ಒಲೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ಮೇಕೆ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದು. (ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜಾನುವಾರೆಂದರೆ ಎರಡು ತಿರುಚಿದ ಕೊಂಬುಗಳುಳ್ಳ ಈ ಮಾಸಲು ಬಿಳಿಯ ಮೇಕೆ ಮಾತ್ರ.) ನೀರು ತಂದು ಎಂದು ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು-ಒಂದು ನನಗೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಅವಳಿಗೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಮೇಕೆಗೆ. ಉಗ್ರಾಣದಿಂದ ಒಂದಷ್ಟು ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕವು ಮೇಕೆಗೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವು ಅವಳಿಗೆ, ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡವು-ಅಂದರೆ ಮೊಟ್ಟೆಯಷ್ಟು ಗಾತ್ರದವು ನನಗೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಗಳೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬರೀ ಮರಳು ಮರಳಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಕೈತೋಟ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದಮೇಲಂತೂ ಗೊಬ್ಬರ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಬರೀ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಗಳು, ಅಲೂಗಡ್ಡೆಗಳು! ಸಾರ ವಿಲ್ಲದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ ಗೆಡ್ಡೆ ಬಿಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಕೆಯ ಬೆಳಗಿನ ಕೆಲಸಗಳ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲ ನನಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಳಾಡಿ ಮುಖದ ಮೇಲಿಂದ ಹೊದಿಕೆ ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೊದ್ದುಕೊಂಡ ರಗ್ಗಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುರಿಚರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ. ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡ ಜರ್ಕಿನ್. ಕೆಳಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯಾಗಿದ್ದದ್ದು ಹುಲ್ಲು ತುಂಬಿದ ಚೀಲ. ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಚಳಿಗಾಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕಿಟಕಿಗಳು ಪಟಪಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಬೆಚ್ಚಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯಾಚೆಗಿದ್ದ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿದೊಡನೆ ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾತು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

“ಗುಡ್‌ಮಾರ್ನಿಂಗ್ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ವಾಸಿಲ್ಯೇವ್ನಾ....”

ಅಡ್ಡಗೋಡೆಯ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸೌಜನ್ಯದ ಮಾತು : ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿಯರು ಹೊಮ್ಮಿಸುವಂಥ ಧ್ವನಿ :

“ಊಂ.....ಗುಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್!”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ, “ನಿನ್ನ ಬೆಳಗಿನ ತಿಂಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ!”

ಸಿದ್ಧವಾದ ತಿಂಡಿ ಏನೆಂದು ಆಕೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಸುಲಭವಾಗಿ ಉಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು : ಬಾರ್ಲಿಯ ಗಂಜಿ. ಆ ವರ್ಷ ತೋರ್‌ಫೋ ಪ್ರೊಡಕ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಧಾನ್ಯವೂ ಸಿಕ್ಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾರ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅತ್ಯಂತ ಅಗ್ಗವಾಗಿದದರಿಂದ, ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಬ್ಬಿಸಲು ಜನ ಅದನ್ನು ಮೂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಗಂಜಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಉಪ್ಪು ಸಹ ಸಮವಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೇಯದ ಗಂಜಿ ವಸಡುಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಮೊದಲು ನನಗಂತೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳನ್ನು ಬಯ್ಯುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ತೋರ್‌ಫೋ ಪ್ರೊಡಕ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆಯೂ ಸಿಕ್ಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ತಕರಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ನನಗಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದುದನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ-ನಡುನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಕೂದಲು, ಇದ್ದಲು ಚೂರು, ಜಿರಲೆಯ ಕಾಲು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕಿಡುತ್ತಾ, ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳದೇನು ತಪ್ಪು? ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದುಗಳೆ :

“ನಾವೇನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಬರೊಲ್ಲ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೋ....”

ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕಬಾರವೆಂದು ಕಲಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದುದು ಆಕೆಯ ಗುಂಡು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಒಂದು ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ನಾನು ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ತನ್ನ ಕಡೆಗೇ ದೃಷ್ಟಿಸುವ ಲೆನ್ನಿನ ಕಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬಿಗಿಮುಖ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಇಲ್ಲವೆ ಅತಿಯಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ತಾಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಬೀದಿಯ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಆಕೆ ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಕ್ಲಿಕ್ ಕೈಂದಿತು.

.
. .
ಆ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಯೋಚನೆಗಳು. ಆಕೆಯ ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಪಿಂಚಣಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಆಕೆ ಒಬ್ಬೊಂಟಿ. ಅವಳಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಖಾಯಿಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಅವಳನ್ನು ಅಶಕ್ತಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲು ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಆ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅದು ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರ : ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಿಂಚಣಿಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪಿಂಚಣಿ ಪಡೆಯಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ, ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡನಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅವನ ಸರ್ವೀಸಿನ ಕಾಲ, ಅವನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವೇತನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದೂ ಆಷ್ಟೆ. ಆತ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ, ಆಕೆ ಈಗ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯೆಂದೂ, ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆಕೆ ಇಂಥ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳೆಂದೂ ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರನ್ನು ಹುಡುಕುವುದೂ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಿಂಚಣಿ ಕಚೇರಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬೇಕು. ನಂತರ ಎಲ್ಲ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೂ ತಿದ್ದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಲೆದಾಟ. ಕೊನೆಗೆ ಪಿಂಚಣಿ ಬರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪಿಂಚಣಿಯ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದದ್ದು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ. ಗ್ರಾಮಸಮಿತಿಯ ಕಚೇರಿ ಹತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ. ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ನಡಿಗೆ, ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಆಕೆಯನ್ನು ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಕಚೇರಿಗೆ ಓಡಾಡಿಸಿದರು. ಆದೂ “ಕ” ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ತಲೆಕೆಟ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಡಲು ಅಥವಾ “ಘ” ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಸೀಳಲು. ಒಂದು ಕಡೆ ಹೋಗಿಬರಲು ಒಂದು ದಿನ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆತ ಗ್ರಾಮ ಸಮಿತಿಯ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದರೆ, ಆ ದಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಇದ್ದರೂ ಅವನ ಬಳಿ ರಬ್ಬರ್ ಸ್ಟಾಂಪ್ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಕೆಯ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಮೆಳ್ಳೆಗಣ್ಣಿನ ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಯಾವುದಕ್ಕೋ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಹಿಯನ್ನು ಇನ್ನಾವುದಕ್ಕೋ ಮಾಡಿರುತ್ತಿದ್ದ.

“ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೇ ಅಲೆಸ್ತಾರೆ, ಇಗ್ನಾತಿಚ್, ಅಲೀತಾ ಅಲೀತಾನೇ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡಬೇಕು ನಾನು” ಎಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

.
. .
ಆದರೆ ಬಹುಬೇಗ ಆಕೆ ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಉತ್ಸಾಹ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗ ಆಕೆಗಿತ್ತೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಆಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸನಿಕೆಯೊಂದನ್ನು

ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ ಅಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು ಅಥವಾ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೀಲ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇದ್ದಲು ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಅಥವಾ ನಿಬಿಡವಾದ ಕಾಡುಗಳೊಳಗೆ ಬೆರಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಫೀಸ್ ಡೆಕ್ಕುಗಳ ಮುಂದೆ ಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಕಾಡು ಪೊದೆಗಳ ಮುಂದೆ ಬಾಗಿ ನಿಂತು, ಹೊರೆಯ ಭಾರದಿಂದ ಹೆಗಲು ನೋಯತೊಡಗಿದಾಗ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂಗುಳ್ಳಗುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ಈಗ ನಾನೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ, ಇಗ್ನಾತಿಚ್. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. (ಅದು ಎಂದರೆ

ಇದ್ದು). ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾಗ ಅಂತೀಯೆ!”

“ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಇದ್ದಿಲು ಸಾಲದೆ, ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ವಾಸಿಲ್ಯೇವ್ನಾ? ಒಂದು ಇಡೀ ಲಾರೀ ಲೋಡೇ ಇದೆಯಲ್ಲ?”

“ಹೂಂ! ನಿನ್ನ ಪಾಲಿನ ಇದ್ದಿಲು! ಇನ್ನಷ್ಟು, ಮತ್ತಷ್ಟು ಆದರೆ ಸಾಕಾದೀತು. ಚಳಿಗಾಲ ನಿಜಕ್ಕೂ ಜೋರಾದಾಗ, ಗಾಳಿ ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನು ಬಡಿಯತೊಡಗಿದಾಗ ಮನೆಯ ಶಾಖವೆಲ್ಲ ಬಹು ಬೇಗ ಮಾಯವಾಗುತ್ತೆ. ಹೋದ ವರ್ಷ ನಾವು ರಾಶಿಗಟ್ಟಲೆ ತಂದು ಹಾಕಿದ್ದೆವು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾನು ಮೂರು ಲಾರಿಗಳಷ್ಟು ಇದ್ದಿಲು ತಂದು ಹಾಕಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.”

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಅವಳಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಮನೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸದ ಜತೆಗೆ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡಬೇಕಿದ್ದ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ನಿಗದಿಯಾದ ಸಮಯವನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಏಳುತ್ತೇನೆ, ತನ್ನ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳೇನು ಎಂಬ ಬಗೆಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿತ್ತು. ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಏಕಮಾತ್ರ ಮಾಸಲು ಬಿಳಿಯ ಮೇಕೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದಾದರೂ ಹುಲ್ಲು ತರುವುದೂ ಆಕೆಯ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೊಂದು.

“ಒಂದು ಹಸುವನ್ನೇಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ?”

ಅಡಿಗೆಯ ವಂನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೊಳಕು ಮೇಲಂಗಿ ತೊಟ್ಟು ನಿಂತ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ

ಹೇಳಿದಳು :

“ಓಹ್, ಇಗ್ನಾತಿಚ್, ನನ್ನ ಮೇಕೆಯೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹಸು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನು ಬದುಕು ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ರೈಲ್ವೇ ಮಾರ್ಗದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹುಲ್ಲು ಹರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ರೈಲ್ವೇ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಕಾಡಿನಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅದು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ನನಗೆ ಹುಲ್ಲು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನಾನು “ಕೋಲ್‌ಖೋಚ್”ನ ಸದಸ್ಯಳಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು.”

ಅಂದರೆ ಒಂದು ಬಡಕಲು ಮೇಕೆಗಾಗಿ ಹುಲ್ಲು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಬಹಳಷ್ಟು ಹೆಣಗಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಒಂದು ಕುಡುಗೋಲು ಮತ್ತು ಗೋಣಿಚೀಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹುಲ್ಲು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲಾ, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಹುಬೇಗ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಮೂಟೆ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಣ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಸಾಲದಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳಿಗೆ ಕರೆ ಬರತ್ತಿತ್ತು, “ನನಗೆ ಮೈ ಹುಷಾರಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದೊಡನೆ ನನಗೆ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ” ಎಂದ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ, ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ “ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಯಾರಾದರೂ ದೂರದ ನೆಂಟರು ಅಥವಾ ನೆರೆಮನೆಯವರು ಎಂದಾದರೊಂದು ಸಂಜೆ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, “ನಾಳೆ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡು ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ; ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅಗೆದು ತೆಗೆಯಬೇಕು” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನೆರೆಮನೆಯವರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೆಗೆ ವಾಪಸು ಬಂದಾಗ, ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಮಾತ್ಸರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, “ಆಕೆಯ ಕೈತೋಟದ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ಇಗ್ನಾತಿಚ್! ಅವನ್ನು ಅಗೆದು ತೆಗೆಯುವುದೇ ಒಂದು ಸಂತೋಷ. ನನಗಂತೂ ಆ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬಗೆಬಗೆಯ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದ ಜರ್ಜರಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಆಗಾಗ ವಿಪರೀತ ಖಾಯಿಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಗೂಡೊಲೆಯ ಬಳಿ ಮಲಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಅಸಮಾಧಾನ ಸೂಚನೆಯಿಲ್ಲ : ಒಂದು ನರಳಾಟವಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಬಾಲ್ಯದ ನಿಕಟ ಸ್ನೇಹಿತ ಮಾಷಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಮೇಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು; ಒಲೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಕುಡಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಏನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಸ್ವತೃಯಿಂದ ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕರೆಯುವುದೆಂದರೆ ತಾಲ್ಲೋವೋದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರೆಯವರಿಗೆ ವಿಷಯ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡೊಡನೆ ಓಡಾಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಚಳಿಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ತಮಗೊಂಡವು. ಅಂತೂ ಕಡೆಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಎಂಬತ್ತು ರೂಬಲಗಳಷ್ಟು ಪಿಂಚಣಿ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ನನ್ನಿಂದ ಆಕೆ ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೂಬಲುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅವಳ ನೆರೆಯವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ಸರ್ಯ.

“ಹೂಂ ..... ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಈಗ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಬಹುದು. ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹಣವೇನಾದರೂ ಬಂದರೆ, ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.”

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಹೊಸ ಬೂಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಹೊಸ ಜರ್ಕಿನ್ ಕೊಂಡುಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಸಾಕು ಮಗಳು ತೀರಾಳನ್ನು ಚೆರೂಸ್ತಿಯ ಇಂಜಿನ್ ಡ್ರೈವರ್ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ. ಆತ ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹರಿದ ರೈಲ್ವೇ ನೋಟಿನಿಂದ ಒಂದು ಓವರ್‌ಕೋಟ್ ಹೊಲಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಹಳ್ಳಿಯ ಗೂನುಬೆನ್ನಿನ ದರ್ಜಿಯವನು ಒಳಗಡೆ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊಲಿದಿದ್ದ. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ತನ್ನ ಇಡೀ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿರದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೋಟು ಇದು.

ಚಳಿಗಾಲದ ಮಧ್ಯದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ತನ್ನ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆಂದು ಇನ್ನೂರು ರೂಬಲುಗಳನ್ನು ಈ ಕೋಟಿನೊಳಗೆ ಹೊಲಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಇದರಿಂದ ಅವಳಿಗೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಂತೋಷ, ನೆಮ್ಮದಿ.

“ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೊಂದಿಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನ, ಇಗ್ನಾತಿಚ್.”

ಡಿಸೆಂಬರ್, ಜನವರಿ ಕಳೆಯಿತು. ಆ ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಕಾಯಿಲೆ ತೆಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಆಕೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮಾಷಾಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾದೀತೆಂದು ಆಕೆ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಎಪಿಫೆನಿ ಹಬ್ಬದಂದು ನಾನು ಶಾಲೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಒಂದು ಔತಣ ಕೂಟವೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ತನ್ನ ಮೂವರು ಸಹೋದರಿಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅಂದಿನವರೆಗೂ ಈ ಸಹೋದರಿಯರ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಯೋನಾ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯ ಕೇಳಬಹುದೆಂದು ಅವರು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಮತ್ತು ನಾನು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆವು. ನನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಆಕೆ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜವಾದ ಕುತೂಹಲ ಆಧವಾ ಸಮಯೋಪಾಯ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ನನ್ನನ್ನಂತೂ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ತಾಳ್ಮೆವೋದ ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರೂ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳನ್ನು ಪಿಡಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತರ : “ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲವೇ? ನೀವೇ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿ. ಆತ ದೂರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದವರೆಂದು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.”

ನಾನು ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದವನೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದಾಗ ಮಾತ್ರಿಯೋನ ಒಂದೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಉಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆ ಕೊಡವಿದಳು ಅಷ್ಟೇ.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಅಸಹಾಯಕ ಮುದುಕಿಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಆಕೆಯ ಗತಕಾಲವನ್ನು ಕೆದಕಿ ತೆಗೆಯಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಏನಾದರೂ ವಿಷಯ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಕೂಡ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಶಾಲೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಮನೆಗೊಬ್ಬ ಅತಿಥಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಕೋಣೆಯ ನಡುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಹಾಕಿದ್ದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ದನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ಹ್ಯಾಟು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿತ್ತು. ಮುಖದ ತುಂಬ ಪೊದೆಗಟ್ಟಿದ ಕೂದಲು. ಒತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಮೀಸೆ ತುಂಬು ಗಡ್ಡದೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವನ ಬಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು

ಬಗೆಯ ವಿವೇಕಪೂರ್ಣ ಘನತೆ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋದೊಡನೆ ಆತ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದ : “ಮೇಷ್ಟ್ರೇ, ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಗ ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಂತೋಷ್ಕಾ ಗ್ರಿಗೊರಿಯೇವ್.....”

ಆತ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಉಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆಂತೋಷ್ಕಾ ಗ್ರಿಗೊರಿಯೇವ್ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೈತುಂಬಿಕೊಂಡ, ಕೆಂಪು ಮುಖದ ಹುಡುಗ. ಎಂಟನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಕೇವಲ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ದಡ್ಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ.

ಆಂತೋಷ್ಕಾ ಸೋಮಾರಿಯೆಂದೂ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದೂ, ಅವನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದೂ ನಾನು

ಸಾಕಷ್ಟು ಸಹನೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿದೆ.

“ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ನಾನೂ ತುಂಬಾ ಬಿಗಿ, ಮೇಷ್ಟ್ರೇ. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ ಆತ. ಅವನ ಹೆಸರು ಫದೇವ್ ಮಿರೊನೋವಿಚ್. ಮತ್ತೆ ಭೇಟಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಆತ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳನ್ನು ಕೇಳಿದೆ : “ಈ ಆಂತೋಷ್ಕಾನಿಗೂ ನಿನಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧ, ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ವಾಸಿಲ್ಯೇವ್ನಾ?” “ನನ್ನ ಭಾವನ ಮಗ” ಎಂದು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಮೇಕೆ ಹಾಲು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಪೊದೆಗಟ್ಟಿದ ಕಪ್ಪುಗೂದಲಿನ ಈ ಮುದುಕ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಗಂಡನ ಅಣ್ಣ ಎಂದು ನನಗೆ ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಆ ಸಂಜೆ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಮತ್ತೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿ ಬಹು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ, ನಾನು ಈ ಮುದುಕನ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡತೊಡಗಿದೆ. ಜಿರಲೆಗಳ ಸರಸರ ಸದ್ದು ಹಾಗೂ ಗಡಿಯಾರದ ಟಿಕ್ ಟಿಕ್ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನೆ ತುಂಬ ನಿಶ್ಯಬ್ದ. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದಳು : “ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೆ, ಇಗ್ನಾತಿಚ್? ಒಮ್ಮೆ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ.”

ಆ ಇಡೀ ಸಂಜೆ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಬೇರೇನನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಚಿಂದಿ ಚಿಂದಿಯಾದ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದವಳೇ, ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆದು ಬಂದಳು. ನಾನು ಕುರ್ಚಿಗೂರಗಿಕೊಂಡು ತೀರಾ ಬೇರೆಯೇ ಆದ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆ.

“ಯೆಫಿಮ್‌ಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಈತ ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದೆ.....ಈತ ಯೆಫಿಮ್‌ನ ಅಣ್ಣ.....ನನಗೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷ, ಫದೇವ್‌ಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೂರು.....ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವರ ತಂದೆ ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು.”

“ಆಮೇಲೇನಾಯಿತು?”

“ನಾನು ಇನ್ನೇನು ಫದೇವ್‌ಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು, ಜರ್ಮನ್ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಫದೇವ್‌ಯನ್ನು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವನ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅವರ ತಾಯಿ ಸತ್ತಳು. ಯೆಫಿಮ್ ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸಲು ಬಂದ. ‘ಹೇಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೇ ಬರಬೇಕಾದವಳು’ ಎಂದ. ಯೆಫಿಮ್ ನನಗಿಂತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನು. ಸೇಂಟ್ ಪೀಟರನ ಹಬ್ಬದಂದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯಾಯಿತು.....ಹಂಗೆರಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಕೈದಿಯಾಗಿದ್ದ ಫದೇವ್ ಸೇಂಟ್ ನಿಕೊಲಾಸ್ ಹಬ್ಬದಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ.”

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು.

ನಾನು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದವಳೇ ಆಕೆ, “ಇದೇ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತ. ನಾನು ಕಿರಿಚಿಕೊಂಡೆ! ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ‘ಯೆಫಿಮ್ ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾಗಿರದಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಯಿಂದ ಕೊಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ’ ಎಂದ.”

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ತಾಳಿ ಮತ್ತೆ ಮಾತು ಆರಂಭಿಸಿದಳು : “ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಯುವತಿಯರಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆತ ಯಾರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ‘ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳನ್ನೇ ನಾನು ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದ. ಅವನು ಮಾಡಿದ್ದೂ ಅದೇ. ಲಿಪೋವ್ನಾ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳನ್ನು ಕರೆತಂದ. ಅವರೊಂದು ಸ್ವಂತ ಮನೆ

ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಈಗಲೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಅವರ ಮನೆ.

ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರಿಯೋನಳನ್ನೂ ನಾನು ಆಗಾಗ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಮಾತ್ರಿಯೋನಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಬಗೆಗೆ ದೂರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆತ ಅವಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ : ತುಂಬಾ ಜಿಪುಣ; ಮೈಮುರಿಯುವಂತೆ ಅವಳನ್ನು ದುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಳು.

ಫದೇಯ್‌ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಲು ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಅವಳಿಗೆ ಆರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. (ಆಂತೋಷ್ಕಾನೂ ಆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ). ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಮತ್ತು ಯೆಫಿಮ್‌ರ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ, ಯಾವ ಖಾಯಿಲೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದರು.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತಳೆಂದು ಇಡೀ ಹಳ್ಳಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು.

ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಂತೆ ವರ್ಷಗಳುರುಳಿದವು.....೧೯೪೧ ರಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಫದೇಯ್‌ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ತಮ್ಮ ಯೆಫಿಮ್‌ನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆತ ಯಾವ ಗುರುತೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರ್ನಾಮವಾದ. ಒಮ್ಮೆ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಮನೆ ಈಗ ನಿರ್ಜನವಾಯಿತು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯಾಗಿ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಾಗತೊಡಗಿದಳು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರಿಯೋನಳ ಒಬ್ಬ ಮಗಳನ್ನು (ಅಥವಾ ಫದೇಯ್‌ಯ ಒಂದು ರಕ್ತದ ಹನಿಯನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಈ ಮಗಳೇ ಕೀರಾ.

ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಸಾಕಿದಳು. ಆಮೇಲೆ, ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ, ಅವಳನ್ನು ಚೆರೊಸ್ತಿಯ ಇಂಜಿನ್ ಡೈವರೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆಕೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಕಿಂಚಿತ್ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ ಅದು ಚೆರೊಸ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು : ಆಗಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ ಅಥವಾ ಹಂದಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಂಡಾಗ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೊಬ್ಬು.

.

ದೇಹವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಖಾಯಿಲೆ ಒಂದು ಕಡೆ, ಇನ್ನೇನು ಸಾವು ಬಹುದೂರವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ತನ್ನ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು : ತಾನು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆ ಕೀರಾಳಿಗೆ ಸೇರಬೇಕು. ಉಳಿದ ಮನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಆಕೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸಹೋದರಿಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿತ್ತು.

ಚೆರೊಸ್ತಿಯಿಂದ ಕೀರಾ ಬಂದಳು. ಮುದುಕ ಫದೇಯ್‌ಗೆ ಕಳವಳ. ಚೆರೊಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಯುವ ದಂಪತಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಗೆಯ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಮಹಡಿಯ ಕೋಣೆ ತುಂಬಾ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮರಮುಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೀರಾ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಗಂಡನಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮುದುಕ ಫದೇಯ್‌ಗೆ ಅವರು ಚೆರೊಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ.

ಆತ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳನ್ನು ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದ; ಈಗಲೇ ಮಹಡಿಯ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದ. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಎರಡು ದಿನ ನಿಡ್ಡೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಲವತ್ತು ವರ್ಷ ಕಾಲ ತಾನು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ತಾನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಒಡಮ ಹಾಕುವುದೆಂದರೆ! ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳ ಒಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಫದೇಯ್, ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಅವನ ಅಳಿಯಂದಿರು ಬಂದರು. ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಐದು ಹಾರೆಗಳ ಸದ್ದು. ಛಾವಣಿಯ ಮರ ಮುಟ್ಟುಗಳ ಕಿರ ಕಿರ : ಗೋಡೆಯುರುಳಿದ ಶಬ್ದ. ತೊಲೆಗಳನ್ನು, ಛಾವಣಿಯ ಹಲಗೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತ ಮೇಲೆ ಇಡೀ ಕೋಣೆ ನೆಲಸಮವಾಯಿತು. ಈಗ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಉಳಿದ ಮನೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲ ಮನೆ ಕೆಡವುವವರೇ ವಿನಾ ಕಟ್ಟುವವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಇರುತ್ತಾಳೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಮರಮುಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ರಾಶಿ ಹಾಕಿದರು ಇಂಜಿನ್-ಡೈವರ್ ಅಳಿಯ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ತರಲು ಚೆರೊಸ್ತಿಗೆ ಹೊರಟ. ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಬಂದು ಕಳಚಲಾದ ಇಡೀ ಕೋಣೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಎರಡು ತಿಂಗಳೇ ಹಿಡಿಯಿತು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ

ಏನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡವಳಂತೆ ಚಡಪಡಿಸಿದಳು. ಮಹಡಿಯ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಮೂವರು ಸಹೋದರಿಯರೂ ಮೂದಲಿಸಿದ್ದರು; ಇನ್ನೆಂದೂ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಮುಖ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಕುಂಟ ಬೆಕ್ಕು ಎಲ್ಲೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅವಳಿಗಾದ ಆಘಾತ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ.

ಅಂದು ಶಾಲೆಯಿಂದ ನಾನು ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಎರಡು ಸ್ಲೆಜ್ ಗಾಡಿಗಳ ತುಂಬ ಮನೆ ಸಾಮಾನನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದರು. ಆ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಒಂದು ಹೊಸ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಹುಚ್ಚರಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು; ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಆ ಜನರ ನಡುವೆ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ನನ್ನ ಜರ್ಕಿನ್ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆ. ಆಗಲೇ ಅದನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕೊಳೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ನನಗಂತೂ ತುಂಬ ಕೋಪ ಬಂತು. ಅದು ನನ್ನ ನೆನಪಿನ ವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು; ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನನ್ನನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿಗಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ವಾಸಿಲ್ಯೆವ್ನಾ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಕೋಪಗೊಂಡದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲ ಸಲ. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಹೋದಳು.

“ಕ್ಷಮಿಸು. ಆಯೋ ನನ್ನ ಹಾಳು ಬುದ್ಧಿಗೆ! ಅವಸರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ಅದು ನಿನ್ನದೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇಗ್ನಾತಿಚ್. ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸು” ಎಂದಳು. ತಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿದಳು.

ಗಾಡಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬುವ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು. ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಮಂದಿಯೂ ನನ್ನ ಟೇಬಲ್‌ನ್ನು ಹಾದು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿಕೊಂಡರು. ಗ್ಲಾಸಗಳ ಹಾಗೂ ಬಾಟಲಗಳ ಸದ್ದು. ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾತುಗಳು, ಜೋರಾದ ನಗು. ಹೂಚ್ ಮದ್ಯದ ದುರ್ಗಂಧ ನನ್ನ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ, ಆಗಲೇ ಕತ್ತಲಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೊರ ನಡೆದರು. ಎಂಜಿನ್ -ಡೈವರ್ ಅಳಿಯ, ಫದೇಯ್‌ಯ ಕುಂಟ ಮಗ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೋದರಳಿಯ -ಇಷ್ಟು ಜನ ಚೆರೊಸ್ತಿಗೆ ಹೋಗಲಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಹೊರಗಡೆ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಘರ್ಜಿಸಿತು.

ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ನುಸುಳಿಬಂದಳು. ಅಕೆ ತನ್ನ ಜರ್ಕಿನ್ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು; ತಲೆಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಯಾಕೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತರಲಿಲ್ಲವೋ? ಒಂದು ಕೆಟ್ಟುಹೋದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಈ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಏನಾಗುತ್ತದೋ, ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು!” ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿ, ಹೊರಗೋಡಿದಳು.

.

ಸದ್ದುಗದ್ದಲವೆಲ್ಲ ನಿಂತ ಮೇಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೌನ ಕವಿಯಿತು. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಹೊರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದದ್ದರಿಂದ ಒಳಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಳಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜರ್ಕಿನ್ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನು ಎಕ್ಸ್‌ಸೈಸ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತೆ. ಟ್ರಾಕ್ಟರಿನ ಸದ್ದು ಎಲ್ಲೋ ಅಡಗಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ಎರಡಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಮೂರಾಯಿತು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತೆ ಮಾಷಾಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಎರಡುಗಂಟೆಗಳು ಕಳೆದವು. ಕತ್ತಲು. ಅದರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನೀರವತೆ ಇಡೀ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಅಮರಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ನನಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಮುಂಜಾನೆ ಒಂದು ಗಂಟೆ, ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಇನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಜೋರಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದುದಂತೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ನನಗೇಕೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅದು ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಗೇಟನ್ನು ಯಾರೋ ಜೋರಾಗಿ ಬಡಿದ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ನನಗೆ ಪರಿಚಿತವಲ್ಲದ ಒಂದು ನಿಷ್ಕರ ಧ್ವನಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿತು.

ಒಂದು ಟಾರ್ಚ್ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಾನು ಕವಿದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಗೇಟನ್ನು ತೆರೆದಾಗ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಉದ್ದ ನಿಲುವಾಗಿ ತೊಟ್ಟವರು ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ರೈಲ್ವೇ ಸಮವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ: “ಈ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ ಎಲ್ಲಿ?”

“ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಸ್ಲೆಜ್ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ ಹೊರಟದ್ದು?”

“ಏನಾಯಿತು?”

“ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಿ.”

“ಆದರೆ.....”

“ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಕುಡಿದಿದ್ದರೇ?”

ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ನಡುವೆ ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದೆ. “ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದೆ. ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಹೊರಡಲನುವಾದರು. ಗೇಟು ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹೇಳಿದ; “ಅವರೆಲ್ಲ ರೈಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದರು.”

ನಾನು ತಲ್ಲಣಿಸಿಹೋದೆ. “ಅವರೆಲ್ಲ” ಯಾರು? ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ ಎಲ್ಲಿ?

ನಾನು ಅಡಿಗೆಮನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಹೂಚ್ ಮದ್ಯದ ದುರ್ಗಂಧ ನನ್ನನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಅದೊಂದು ನಿರ್ಜನ ಯುದ್ಧರಂಗವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ ಸ್ಕೂಲುಗಳು, ಬೆಂಚುಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಖಾಲಿ ಬಾಟಲುಗಳು, ಗ್ಲಾಸುಗಳು : ಹಂದಿಮಾಂಸದ ಚೂರುಗಳು, ಒಂದೆರಡು ಈರುಳ್ಳಿ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ತೆಪ್ಪಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ಕೇವಲ ಜಿರಳೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ರೈಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸತ್ತಿದ್ದವರು ಇಬ್ಬರೇ. ಒಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರಿಯೋನಾ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಫದೇಯ್‌ಯ ಕುಂಟ ಮಗ. ಬೆಳಗಾದೊಡನೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು ರೈಲ್ವೆ ಕ್ರಾಸಿಂಗ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ, ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಅಳಿದುಳಿದ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ತಳ್ಳುಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಎಲ್ಲ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ....ಪಾದಗಳಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಅರ್ಧದೇಹ...ಎಡಗೈಯಿಲ್ಲ. “ದೇವರು ಅವಳ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವಳು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೋ ಅಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬಹುದು” ಎಂದು ನೆರೆದ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ನುಡಿದಳು. ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳನ್ನು ಶವಸಂಪುಟದಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ತುಂಡು ತುಂಡಾದ ಅವಳ ನಿರ್ಜೀವ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಶುಭ್ರ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಹೊದಿಸಿದರು. ಅವಳ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ಏನೂ ವಿರೂಪಗೊಳ್ಳದೆ ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಯವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಅಂತಿಮ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಬಂದರು. ಹೆಂಗಸರು ಸತ್ತವಳನ್ನು ನೋಡಲೆಂದು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ತಂದರು. ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಅಯ್ಯೋ ಎಂದರೆ ಸಾಕು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ದನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಬರೀ ಗೋಳಾಟ.

ಮಾತ್ರಿಯೋನಾಳ ಜತೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಜೀವಿಸಿದವರೇ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬರೂ ಅವಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆಂಥ ಧರ್ಮಶೀಲ ಹೆಂಗಸು ಅವಳು.

(ಸಂಕ್ಷೇಪಿತ)

ಹನಿಗತೆಗಳು (ಅನುವಾದ)

ಮೂಲ : ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಸೋಲ್ಟ್ ನಿಟ್ಟನ್

ಅನುವಾದ : ಎಸ್ ದಿವಾಕರ್

ನಾವು ಚಿರಂಜೀವಿಗಳು

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನಮಗೆ ಸಾವಿನ ಭಯ; ಸತ್ತವರ ಭಯ.

ಯಾರಾದರೂ ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು. ನಾವು ಆ ಕಂಟಂಬದವರಿಗೆ ಬರೆಯದೆ ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಸಾವಿನ ಬಗೆಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮಸಣಗಟ್ಟೆ ಎಂದು ಹೇಳಲೂ ನವಗೆ ನಾಚಿಕೆ. “ಭಾನುವಾರ ನಾನು ಬರೆಲಾರೆ. ಮಸಣಗಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆತ್ಮಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಂಥ ಅಸಂಬದ್ಧ! ನಮ್ಮ ಜತೆ ಕೂತು ಊಟಮಾಡಲಾಗದವರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡುವುದು!

ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೀವು ಒಂದು ಜಾಗದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಜಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆ? ನಿಮಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು. ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಜಾಗ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ತವರನ್ನು ಬಾಜಾಭಜಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ನಗರದ ಮೂಲಕ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಕಾಲವೂ ಹೊಯಿತು. ಅವರೇನಾದರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವರಾಗಿದ್ದರೆ ಲಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಹಾಕಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತ, ಸುವಾಸನೆಯ ಧೂಪ ಹಾಕುತ್ತ ಮಸಣಗಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾವಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಗಾಯ ಅಷ್ಟಾಗಿ ನೋವು ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾವೇ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತ “ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಮಸಣಗಟ್ಟೆ ಇದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನೋಟೀಸ್ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ : “ಸಮಾಧಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ- ಕಳೆದ ವರ್ಷದ ಕಸಕಡ್ಡಿ ತೆಗೆಯದೇ ಹೋದರೆ ನೀವು ದಂಡ ತೆರಬೇಕು!” ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಬುಲ್‌ಡೋಜರುಗಳು ವಸಣಗಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿಯಮ್ಯೂ ಪಾರ್ಕೋ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು, ನೀವು ಇನ್ನೂ ಸಾಯಬೇಕಾಗಿರುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ನಾಡಿಗಾಗಿ ಮಡಿದವರು ಎಷ್ಟೋ ಜನ. ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ಒಂದು ದಿನವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು -ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಯೋಧರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಬ್ರಿಟನ್ “ಪಾಪಿ ಡೇ” (Poppy Day) ಯೆಂದು ಅಂಥವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇತರರಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೇರೆಲ್ಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ದಿನಾಚಾರಣೆ ಇಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಎಲ್ಲರ ಕಡೆಗೆ ನಾವು ನೋಡುತ್ತ ಹೋದರೆ..... ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಯಾರು? ಮೂರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಂಡಂದಿರನ್ನು, ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನು, ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ..... ಇರುವವರ ಜತೆ ಬದುಕು ಮಾಡೋಣ.

ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬದುಕಿರುತ್ತೇವೆ.

ಇದೇ ೨೦ ನೇ ಶತಮಾನದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಶೃಂಗ!

ಭ್ರಮೆ

ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿದಾಗ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಮಂದಿ ಯುವಕರು ಮೈದಾನವೊಂದರ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಗದುರಾಗಿ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತರು. ಬಾಗುವುದು, ಚಕ್ಕಳ ಮುಕ್ಕಳ ಕೊಡುವುದು, ತಲೆ ಬಾಗಿರುವುದು, ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಮಲಗುವುದು, ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಕೈ ಚಾಚುವುದು, ತಲೆಯಮೇಲೆ ತೋಳೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವುದು, ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಕೈ ಬೀಸುವುದು -ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಇದು ಕಾಲು ಗಂಟೆಯಕಾಲ ನಡೆಯಿತು.

ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ತನ್ನ ದೇಹದ ಬಗೆಗೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದೇ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಆತ ತನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿದರೆ ಜನರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೋಪ.

ಇಲ್ಲ, ಅವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅಷ್ಟೆ.

ಇರುವೆಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಂಕಿ

ಗೆದ್ದಲು ಹಿಡಿದ ದಿಮ್ಮಿಯನ್ನು ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇರುವೆಗಳ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಲೋನಿಯೇ ಇರುವುದನ್ನು ನಾನು

ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಮರ ಚಟ ಚಟವೆನ್ನತೊಡಗಿದಾಗ ಇರುವೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಹತಾಶೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಓಡತೊಡಗಿದವು. ಕೆಲವು ದಿಮ್ಮಿಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಓಡಿ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುರುಟಿ ಬಂದಿಯಾದವು. ನಾನು ದಿಮ್ಮಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದೆ. ಈಗ ಅನೇಕ ಇರುವೆಗಳು ವರಳಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಓಡುತ್ತಾ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುವು.

ಆದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವು ಓಡಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ಭಯಭೀತಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಅವು ಹಿಂತಿರುಗಿದವು. ಯಾವುದೋ ಶಕ್ತಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ಅವು ಸುತ್ತ ತಿರುಗತೊಡಗಿದವು. ಅನೇಕ ಇರುವೆಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದಿಮ್ಮಿಯ ಕಡೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಓಡಾಡಿದುವು.

ಪ್ರತಿಬಿಂಬ

ಸರಸರನೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರದ ಅಥವಾ ದೂರದ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೀರು ಬಗ್ಗಡವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೆ; ನೊರೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ಅಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಭೋರ್ಗೆಯುತ್ತ ಹರಿಯುವ ತೊರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳು ತುಂಬ ಮಸುಕಾಗುತ್ತವೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ತೊರೆಯಿಂದ ತೊರೆಗೆ ಹರಿದು ಶಾಂತವಾದ ಅಳಿವೆ ಸೇರಿದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಲೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಸಣ್ಣ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡಿಯ ಹಾಗಿರುವ ನಯವಾದ ನೀರ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ದಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಒಂದು ಮರದ ಎಲೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಣಬಹುದು; ಮೋಡಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಎಳೆಯನ್ನೂ, ಆಳವಾಗಿ ನೀಲಿ ಗಟ್ಟಿದ ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮತ್ತೆ ನಾನು ನೀವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ : ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ನಾವಿನ್ನೂ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಇನ್ನೂ ಜೀವಿಸಿದ್ದೇವೆ ಅಲ್ಲವೆ?

ಶರೀಕ್

ನಮ್ಮ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಾಯಿಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಹೆಸರು ಶರೀಕ್. ಇನ್ನೂ ಮರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಅದನ್ನು ಸರಪಳಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಘಮಘಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಕೋಳಿಯ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದೆ. ಹುಡುಗ ಆಗ ತಾನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡಾಡಲೆಂದು ಅದರ ಸರಪಳಿ ಕಳಚಿದ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಿಮ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬಿಳಿಯ ತುಪ್ಪಳಿನ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಶರೀಕ್ ಮೊಲದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಹಿಂಗಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ, ಅನಂತರ ಮುಂಗಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯುತ್ತ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಮೂಲೆಗೆ ಓಡತೊಡಗಿತು. ಅದರ ಮೂತಿಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹಿಮ!

ಆ ಪೊದೆಗೂದಲಿನ ಪ್ರಾಣಿ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ಮೇಲೆಲ್ಲ ನೆಗೆದಾಡತೊಡಗಿತು. ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಮೂಸಿನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಓಡಿತು; ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯವರೆಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಮದಲ್ಲಿ ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಓಡಿತು.

“ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮೂಳೆಗಳ ಆತಿಥ್ಯ ಬೇಡ. ನನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಕೊಡು” ಎಂದು ಅದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು.

ಉಸಿರಾಟ

ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ರಾತ್ರಿ. ಮೋಡಗಳು ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಮಳೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಂತಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆಗೀಗ ತುಂತುರು ಹನಿಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಸೇಬು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ನಾನು ಜೋರಾಗಿ ಉಸಿರೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೋಯ್ದು ಈಗ ಒಣಗುತ್ತಿರುವ ಸೇಬು ಮರ. ಅದರ

ಸುತ್ತಲಿನ ಹುಲ್ಲು. ಗಾಳಿಯ ತುಂಬ ಮತ್ತೇರಿಸುವ ಸುವಾಸನೆ. ನಾನು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತ ಈ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು

ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ಜುಮ್ಮಿನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ತೆರೆಯುತ್ತ

ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಉಸಿರಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ-ಹೇಗೆ ಉಸಿರಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದೆ. ಇದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರವಿರಬೇಕು. ಸೆರೆಮನೆ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಏಕಮಾತ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದೇ ಇರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಉಸಿರಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವತ್ತೇರಿಸುವ, ಹೂವಿನ ಸುವಾಸನೆಯ, ಮಳೆಬಿದ್ದ ನಂತರದ ಗಾಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಭೋಜನವೂ ಮಧುರವಾಗಿಲ್ಲ, ಯಾವ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಸವೂ ಮಧುರವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಚುಂಬನ ಕೂಡ ಮಧುರವಲ್ಲ. ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್‌ಗಳ ಸದ್ದಾಗಲೀ, ರೇಡಿಯೋಗ್ರಾಮಗಳ ಅರಬಾಟವಾಗಲೀ, ಧ್ವನಿವರ್ಧಕದ ಘರ್ಜನೆಯಾಗಲೀ ನನಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಸೇಬು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ಉಸಿರಾಡುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ನಾನು ಜೀವಿಸಿರಬಲ್ಲೆ.

ವಲಾಯನ (ಅನುವಾದ)

ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ : L B HATHAWAY

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಬಿ ಆರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್

ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲೊಂದು ತೋಳ
ಹೆಸರು ಟೆಂಬರ್ ತೋಳ ಅದು ಬೇಟೆಗಾಗಿ
ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಉಳಿದುವ ಸದ್ದು
ರಾತ್ರಿಯ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ನಮ್ಮ ಸವಿಗನಸುಗಳನ್ನು
ಒಡೆದರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೋ ಗೌರವ ಮೂಡುತ್ತೆ

ಆದರೂ ಇದೇ ತೋಳ ಗಾಯಗೊಂಡಾಗ
ತನ್ನ ಹಿಂಡನ್ನಗಲಿ ಎಲ್ಲೋ ದೂರ ಒಬ್ಬಂಟಿ
ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತೆ ಹೊಸ ಸೋಲಿನ ಭಯದಲ್ಲಿ
ಗುರುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ತಲೆ ಮರೆಸಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತೆ
ತನ್ನ ಸೋಲಿನ ಗಾಯಗಳ ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ ಬಿಕ್ಕುತ್ತೆ

ಈ ತೋಳ ತನ್ನ ಹಿಂಡನ್ನಗಲಿ ಈ ರೀತಿ
ಒಬ್ಬಂಟಿ ಪಡುವ ಪಾಡು ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾದೀತು
ಆದರೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರು ಇದೇ ರೀತಿ
ಮನಸ್ಸು ಕಹಿಯಾಗಿ ತಲೆ ಮರೆಸಿ ತಿರುಗಿದರೆ
ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೇ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಬಿ ಎಸ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ

ಇಂದಿನ ಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಕಾವ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳಲ್ಲಿ, ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುವವರು ಕೆಲವರಿದ್ದರೂ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನ ಓದಲು ಬಯಸುವುದು- 'ಸುಧಾ' 'ಮಲ್ಲಿಗೆ' 'ಚಂದಮಾಮ'ಗಳನ್ನು, ದೈನಂದಿನ ಧಾರಾವಾಹಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು, ಯಾವುದೇ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ ಮರು ಪುಟಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ 'ಡೈಜಸ್ಟ್' ಲೇಖನಗಳನ್ನು, ವಿನೋದ ಚಿತ್ರಕತೆಗಳನ್ನು, ಕೇಳಬಯಸುವುದು - ವಿವಿಧ ಭಾರತಿ, ರೇಡಿಯೋ ಸಿಲೋನ್ ಚಿತ್ರಸಂಗೀತವನ್ನು : ನೋಡಬಯಸುವುದು ಅದ್ದೂರಿ ದೃಶ್ಯ, ಅಬ್ಬರದ ಸಂಗೀತ ಕ್ಲಿಷೆಯ ಸಂಭಾಷಣೆ ತುಂಬಿರುವ ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು, ಹಿಂದೆ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಕೆಲವೇ ಜನ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ಜನ ಕೆಲವು ರೀತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 'ಬಂಗಾರದ ಮನುಷ್ಯ' ದಂತಹ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರೂ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಯವರೂ, ಪಟ್ಟಣದವರೂ, ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವವರೂ, ಗುಮಾಸ್ತರೂ, ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ, ಮಕ್ಕಳೂ, ದೊಡ್ಡವರೂ, ಹಣವಂತರೂ, ಬಡವರು, ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಜನರಿಗೂ ಈ ಸಿನಿಮಾ ರುಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲದಂತಹದು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಇದರಿಂದಾಗಿರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವ ರೀತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಕೊಂಚ ತಿಳಿಯುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಪರಮಸತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದುವುದು ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು. ನೀತಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಮುರಿಯುವುದು, ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದು ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು. ಪದ, ಶಬ್ದ, ರೂಪ, ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಹಿಲ್ಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, "ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ" 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' 'ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆದರೂ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಲವು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಹಲವು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಮೂರು ಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಒಂದು High brow-ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನು ನಾವು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದು. ಎರಡು Middle brow-ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನ ಇಷ್ಟಪಡುವ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯದು Low brow - ಕೆಲವು ರೀತಿಯ ಜನ ಮೆಚ್ಚುವ ಅಸಭ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಕುದುರೆಪಂದ್ಯ, ಪೋಲಿಹಾಕು ಇತ್ಯಾದಿ. ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಹಿಲ್ಸ್ ಈ ಮೂರು ಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಎರಡನೆ ದರ್ಜೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪಾಶವೀಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಗಣ್ಯರಿಂದ ಅವರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಮರ್ಶಾಮಾನಗಳಿದ್ದು, ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿನ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳೂ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಮಹತ್ಸಾಧನೆಗಳೂ, ದರ್ಶನ, ಇತಿಹಾಸ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿನ ಗಹನವಾದ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳೂ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಶಿಲ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿನ ಉನ್ನತ ರಚನೆಗಳೂ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಸಮಕಾಲೀನವಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಕೃತಿಗಳೂ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆ ದರ್ಜೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾಪನಗಳಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದದ ಕೃತಿಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಸುವವರ ಆಶಯಗಳೇನೇ ಇರಲಿ ಇವು ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೃತಿಗಳ ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಲಾರವು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಕಡಿಮೆ, ಹೆಚ್ಚಿನವು ನಕಲಿ ಮಾಲು. ಆದರೆ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಮಿಂಚುವುದು. ಚರ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲಿನ್‌ನಂತಹ ಕಲಾವಿದರಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಗಳ ಆಯುರ್ಮಾನದಿಂದಾದಿ ಇಂದು ಚೆನ್ನ ಎನಿಸಿದ್ದು ನಾಳೆ ಬೋರ್ ಆಗುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಸರಕು ಕಡಿಮೆಯೇ. ಪಾಶವೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಟಗಳು ನೋಟಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಗಳು ತುಂಬಾ ಒರಟು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಹೀನಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಣಿಸುವಂತಹುವು.

ಈ ವಿಭಾಗದಂತೆ ನೂರಿನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಈಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ, ಹಿಂದೆ ಉನ್ನತಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೆಲವೇ ವಿಚಾರವಂತರ, ಅನುಕೂಲವಂತರ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಗಣ್ಯರಾಗಿದ್ದವರ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ರಾಜರು, ಅವರ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ, ಚಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಸಹ ಕೆಲವೇ ಜನರ-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಳುವವರ, ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರ, ಧರ್ಮಗುರುಗಳ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಜನ ಇಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗೆಗೆ ತುಂಬಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕೆಳಗಿರುವವರಿಗೆ ಇವು ಸಿಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ದಿನದ ವೇಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಳೇ ನುಂಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಗತ್ಯವೂ ಅಷ್ಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ, ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ, ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾದಾಗ, ತುಂಬ ದುಃಖವಾದಾಗ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಆ ಜನ ಜಾನಪದಗೀತೆಯಂತಹ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಶವೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಣಿಸಲು ಬೇಟೆ, ಕಂಬಳ, ಕೋಳಿಕಾಳಗದಂತಹ ಆಟಗಳಿದ್ದವು. ಆಗ ವಿದ್ಯಾವಂತ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಎಂದರೆ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವ, ಬಯಸುವವ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿತ್ತು. ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಜೈಮಿನಿ ಓದಲು, ತಿಳಿಯಲು ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

ಇಂದು ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವರು ಕೆಲವರಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನ ಬಯಸುವುದು ಸುಲಭ ಮನರಂಜನೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು. ವಾರಪತ್ರಿಕೆ, ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದೇ ಫಾರ್ಮುಲಾದ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸೀಮಿತ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಯಾವ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯ ಇಲ್ಲದ ಅತಿ ಸಾಧಾರಣ ಕತೆಗಳು. ಇಂತಹುವೇ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಳೀಕರಿಸುವ ಡೈಜೆಸ್ಟ್ ಲೇಖನಗಳು, ವಿಲಿಯಮ್ ಗಟ್ಟಲೆ ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. ಐದರಿಂದ ನೂರು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳೂ, ಓದುವ ಟಾರ್ಜನ್, ಮಾಂಡ್ರೇಕ್ ಶ್ರೀರಾಮನ್ ಮೊದಲಾದ ಚಿತ್ರಕತೆಗಳೂ, ಕೆಲ ಕ್ಷಣ ಉದ್ದೇಶಿಸುವ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿಲ್ಲೂ ಇರುವ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮರೆಯುವ ಚಿತ್ರಗೀತೆಗಳು. ಲೈಂಗಿಕತೆ, ಪಾಪ ಯಶಸ್ಸುಗಳ ತ್ರಿಕೋನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸುತ್ತುವ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳೂ, ಇದೇ ರೀತಿಯ ರೇಡಿಯೋ, ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ಇಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುವು. ಇಂತಹವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ 'ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' (Mass culture) ಅಥವಾ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯ KITSCH ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳು ಸಮೂಹ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಾಗಿ ತಯಾರಾದುವು ಮತ್ತು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗುವುದು ಸಮೂಹ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ. ಬೇರೆ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದ ಸಮೂಹ ಸಮಾಜವನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸುವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಇದು ತನ್ನ ಶೋತೃಗಳ ಅಭಿರುಚಿಯು ಲಭುತ್ತಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಕರ್ಷಿತ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಹುದು. ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ರೇಡಿಯೋ, ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಕರ್ಷಿತ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ದೇಶ, ಭಾಷೆ, ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿಯಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಂತಹ ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಲತಾ ಮಂಗೇಶ್ಕರ್, ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಗಾಯಕಿ, 'ಚಂದಮಾಮ' ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ ರೂಪ ಬೇರೆ ಇದ್ದರೂ 'ಸುಧಾ' 'ಸಾರಿಕಾ' "ಆಂದ್ರಪ್ರಭ" 'ಕುಮುದಂ' ಗಳಲ್ಲಿನ ಕತೆ, ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿದರೆ ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ (ಹಾಗೂ ಇತರ ಭಾಷಾ ಚಿತ್ರ ಗೀತೆಗಳಿಗೆ) ಪ್ರೇರಣೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಟ್ಯೂನ್‌ಗಳು, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಮಟ್ಟು ಇಲ್ಲೂ ಸಣ್ಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಮೆರಿಕದ

ಬ್ಲಾಂಕಿ, ಡೆನ್ನಿಸ್, ಟಾರ್ಜನ್ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳು. ಈ ರೀತಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಶ್ವದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕಳೆದ ನೂರಿನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಗತಿ, ಎರಡು-ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಷರತೆ, ಮುದ್ರಣ ಯಂತ್ರ ಬಂದಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುಗಳು ಕೆಲವೇ ಜನರ ಗುತ್ತಿಗೆಯಾಗುವುದು ತಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಲುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹರಡಲಾರಂಭಿಸಿದ ಸಮೂಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಇಂತಹ ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಈ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸತೊಡಗಿದವು. ಮುಂದೆ ಚಲನಚಿತ್ರ, ರೇಡಿಯೋ, ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪೂರೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಉದಾಹರಣೆ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಭದ್ರವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಾಹೀರಾತು ಬರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಜಾಹೀರಾತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ತಣಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಏಕರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಕ್ಷರತೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಈ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಾದರೆ, ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿರುವ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದಾಗಿ ಜನ ಕಷ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ತೊಡಗಿಸುವುದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರಮದಾಯಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಯಂತ್ರಗಳು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಂತೆ ಜನರಿಗೆ ವಿರಾಮ ವೇಳೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದೆ. ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಎರಡು ದಿನ ರಜ. ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಎಂಟುಗಂಟೆಗಳ ಕೆಲಸ, ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯುಚ್ಚಕ್ತಿ, ಗ್ಯಾಸ್, ಪ್ರೆಶರ್ ಕುಕ್ಕರ್ ಹೀಗೆ ಬಿಡುವು ಹೆಚ್ಚಿ, ಈ ಕಾಲವನ್ನು ತುಂಬಲು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲಸ ಸುಲಭವಾದಂತೆ ಬೇಜಾರಿನದೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿನ ಏಕತಾನತೆ, ಆವೈಯ್ಯಕ್ತಿಕತೆ ಕೆಲವು ಸಮಯ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವಂತಹದು. ಇಂತಹ ಕೆಲಸದ ಬೇಸರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ವಿನೋದ, ಮನರಂಜನೆ ಅಗತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಹ ತನ್ನ ನೀತಿನಿಯಮಗಳು, ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಧೋರಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಆ ದೇಶ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸಲಿ, ಕಮೂನಿಸ್ಟ್ ಆಡಳಿತವಾಗಿರಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸರಕಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕು-ಜನ ಕುಟುಂಬಯೋಜನೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು, ಉಳಿತಾಯ ಪತ್ರಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಹೊಸ ಕೃಷಿವಿಧಾನ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು, ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಲು, ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರೇಡಿಯೋ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ಒಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಜನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೇಳಲಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಯಲಿ ಎಂದಿದ್ದರೂ, ಜನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಯಕ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ಚಿತ್ರಗೀತೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಚಿತ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಜನರ ಅದರಲ್ಲೂ ಯುವಜನರ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಹೆಚ್ಚಳ, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ, ಕೆಳಮಧ್ಯಮವರ್ಗಗಳ ಜನ ಸಹ ಪತ್ರಿಕೆಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು ರೇಡಿಯೋ ಖರೀದಿ ಮಾಡಬಲ್ಲರು, ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಲು ಹಣವಿದೆ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉನ್ನತ, ಚಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು. ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ಕಾಳಿದಾಸನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಪಾಮರರು ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ, ಕುಣಿದು, ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಚಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ

ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು: ಒಂದು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗುವುದು ಶ್ರೋತೃವಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಪ್ರಪಂಚ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ, ಶ್ರೋತೃ ತುಂಬಾ ನಿಕಟವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತೃ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸಹಭಾಗಿರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜನಪದ ಕಲೆ ಉನ್ನತ ಕಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಬೇಲಿ ಆಗಿನ ಶ್ರೀಮಂತ ಬಡವರ ನಡುವಿನ ಕಂದರದಂತೆಯೇ ಅಗಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಸಂಸ್ಥೆ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಆದರೆ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೀಗೆ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಮೇಲಿನಿಂದ ಹೇರಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವವರು ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ನಿಯಮಿಸಿರುವ ತಂತ್ರಜ್ಞರು, ಇಲ್ಲಿನ ಶ್ರೋತೃಗಳು ಈ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಜನ.

ಉನ್ನತ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ವಿಮರ್ಶಾಮಾನಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಂದಲೇ ಅಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇರುವುದೇ ಶ್ರೋತೃಗಳ ತಕ್ಷಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು, ನಿಜವಾದ ಕಲಾವಿದ ತನ್ನ ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಏನು ಬೇಕು ಏನು ಬೇಡ ಎನ್ನುವುದನ್ನೇ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿರ್ಮಾತೃ ತನ್ನ ಶ್ರೋತೃವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಮರೆಯಲಾರ. ಹೀಗೆ ಬರೆದರೆ ಎಷ್ಟು ಜನರು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದೇ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯ. ಸ್ವಾಯತ್ತ ವಿಮರ್ಶಾ ಸೂತ್ರಗಳು ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೆ, ಜನರ ಲಘುತ್ತವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿರುಚಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇರುವಿಕೆಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದ ಒಂದು ಉನ್ನತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಗ್ರೀನ್‌ಬರ್ಗ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಈಗಲೂ ಬದುಕುವುದು ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಗೆಯುತ್ತದೆ, ತಿನ್ನುತ್ತದೆ ಬದಲಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು, ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಉನ್ನತ ಕಲೆಯ ನಿರ್ಜೀವವಾದ ರೂಪ ಸಮೂಹ ಕಲೆ. ನಿಜವಾದ ಕಲೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿ, ಒಂದು ಹೊಸ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಗುರಿ ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯವಾದುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟ, ಪುನರುಕ್ತಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಲೇಖಕ, ಕವಿ, ಕಲಾವಿದ, ಕಲಾವಿಮರ್ಶಕ, ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಿ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ, ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞ, ಶಿಕ್ಷಕ ಹೀಗೆ ಹಲವು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವಿಚಾರವಂತರು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಗಬಹುದಾದ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಟೀಕಾಕಾರರಲ್ಲಿ ಟಿ. ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್, ಲೀವೀಸ್, ಗಾಸೆಟ್, ಮ್ಯಾಕ್‌ಡೊನಾಲ್ಡ್, ಗ್ರೀನ್ ಬರ್ಗ್, ವ್ಯಾನ್‌ದಾನ್ ಹಾಗ್, ರೈಟ್‌ಮಿಲ್ಸ್ ಮೊದಲಾದವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿರುದ್ಧದ ಆರೋಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ವಾದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ‘ಸರಾಸರಿ’ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಯಾರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಾಸರಿ ಅಭಿರುಚಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಭ್ರಮೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳುವುದು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು – ಉಳಿದೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ. ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಂತೋಷ ಸಿಗುವುದು, ಅದು ಕೆಲವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದಾಗ, ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಕ್ರೀಡೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಇದರಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ತಣಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಾರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಾದ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಏಕಮೇವ ಗುರಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯುವುದಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಯಾವ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಬೇಕಾಗದಂತೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಷ್ಟವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ

ಸಮೂಹ ಕಲೆ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಹ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೇ ಅಡಕವಾಗುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗರ ಕವನ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಓದುಗ ಅಲ್ಲಿನ ಕಾವ್ಯ ಗುಣವನ್ನು ತಾನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡಿನ ಕಾವ್ಯಗುಣ ಶ್ರೋತೃವಿನ ಕಿವಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ತಾಳ ಹಾಕಬಹುದು. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಆ ಹಾಡು ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಂಗೀತ ರಚನೆಯಲ್ಲಿನ ತಾಳ ಶ್ರೋತೃವಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗಲಾರದು. ಅದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಆತ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮ ಕೊಡದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಿಜವಾದ ಕಲೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿ ಓದುವ ಬದಲು ಅದು ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿ ಬರಲಿ ಅಥವಾ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಗ್ರಹ ರೂಪ ಬರಲಿ ಎಂದು ಕಾಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮೂಹ ಕಲೆ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಕಾರಗೊಳಿಸಿ ಒಂದು ಬದಲಿ ಸಮಾಧಾನ (Substitute gratification) ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರೋತೃವನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅನಿಶ್ಚಯತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಇದು ಶ್ರೋತೃವಿಗೆ ಸಿಗುವ ತೃಪ್ತಿಯಾದರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸಿಗುವ ತೃಪ್ತಿ ಎಂತಹುದು ನೋಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿನ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಂತೆ ಕೆಲಸದ ಹಂಚಿಕೆಯಿದೆ, ಒಬ್ಬ 'ಐಡಿಯಾ' ಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಣ್ಣ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸದಿಂದ, ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಮಿಕ ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದಿಂದ ಬರುವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆಯೇ, ದೂರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಲೇನು ಎನ್ನುವುದೇ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ತೃಪ್ತಿ ಎಂತಹುದು ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಧುನಿಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಂದು ಯಾವುದೇ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭಗಳಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಗಳಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣ, ಕಾರು, ಸಾಬೂನುಗಳಂತಹ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದ ಹಾನಿಯೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪಾಕೆಟ್ ಬುಕ್, ಪೇಪರ್ ಬ್ಯಾಕ್ ಆವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಓದುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ, ಇದು ಇರುವ ವಸ್ತುವಿನ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ಹೊಸ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬಹುದು, ಬಾರದು ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಇದೇ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ನಿರ್ಧರಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಗ್ಗ, ವೇಗ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಸೊಗಸು ನಿಜವಾದ ಕಲೆಗೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕತೆ ಅದರ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅದರ ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಹೆಚ್ಚು ಹಣದ, ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ಪ್ರಲೋಭನೆಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸೃಜನಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಅಗ್ಗದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವರ ಹಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಕೊಡಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಶ್ರೋತೃಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರೀ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಒಂದು ಗಣನೀಯ ಭಾಗ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಧಾರಾವಾಹಿ ಓದಲೋ, ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೋ ಎನ್ನುವ ಅನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಲಾಭ ಸಮೂಹ ಕಲೆಗೆ. ನಾಣ್ಯದ ಚಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ 'ಗ್ರಾಫಾನಿಯಮ್' ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಟ್ಟ ನಾಣ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಚಲಾವಣೆಯಿಂದ ಓಡಿಸುವಂತೆ, ಕೆಟ್ಟ ಕಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲೆಯ ಚಲಾವಣೆ ನಡೆಯದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅರ್ನೆಸ್ಟ್ ವ್ಯಾನ್‌ದಾನ್ ಹಾಗೆನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಧ್ಯಮಗಳೂ ಅತಿಮವಾಗಿ ಜನರನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ಪರಕೀಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನೈತಿಕವಾಗಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಜೀವನವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಯಾರಾದರೂ ಬೇಜಾರಾದಾಗ, ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾಗ ಮಾಧ್ಯಮಗಳತ್ತ ತಿರುಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ನಡತೆಯ ರೀತಿಯಾದಾಗ ಒಂದು ದುಶ್ಚಟವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಜನ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ತಾವು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯಲಾರರು, ರೇಡಿಯೋ, ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಟ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಟರ್ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಮಾಲೀಕನನ್ನು ಹೊರ ಪರಿಸರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಪ್ರವಾಸ ಹೊರಟಾಗ, ಅದು ತಿರುಪತಿಗೆ 'ದೇವರ ಕೆಲಸ' ಕ್ಷಿರಬಹುದು, ನಂದಿಗೆ 'ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ' ನೋಡಲಿರಬಹುದು. ಮೊದಲು ಬಯಸುವುದು ಟ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಟರ್ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಬಹುದು. ನಂದಿಯ ಪ್ರಶಾಂತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಹ ಇವರಿಗೆ ರೇಡಿಯೋ ಸಿಲೋನಿನ ನಿರಂತರ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು, ಜಾಹಿರಾತುಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ಅಬ್ಬರ ಕಿರುಚಾಟಬೇಕು. ಜನ ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾಗಲಿ ಎಲ್ಲೋ ದೂರದ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗುತ್ತದೆ, ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ ಒಂಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ಮಕ್ಕಳು ವಯಸ್ಕರ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಅಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎನ್ನುವ ವಿನೋದ ಚಿತ್ರಕತೆಗಳನ್ನು ಐದರಿಂದ ನೂರರವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಯಸ್ಸಿನವರೂ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಚಂದಮಾಮ ಹಲವು ವಯಸ್ಕರ ಅತಿ ಮೆಚ್ಚಿನ ಪತ್ರಿಕೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ವಯಸ್ಕರಿಗಾಗಿರುವ ಸಿನಿಮಾಗಳೂ, ಕತೆಗಳೂ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಿಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮ ಸಾಧ್ಯ. ದೊಡ್ಡವರು ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನದ ಕಠಿಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸುಲಭ ಪಲಾಯನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಗ ದೊಡ್ಡವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾ ತಾರೆಯರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನ, ಪ್ರಣಯದಲ್ಲಿನ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದರ ದ್ಯೋತಕ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಾಗ, ಸಿನಿಮಾ ನಟರ ಪ್ರಣಯ, ಅವರ ಮದುವೆ ವಿಚ್ಛೇದನ ಯಾವ ನಟಿಯ ಹತ್ತಿರ ಎಷ್ಟು ಕಾರಿದೆ, ಅವಳು ಎಂತಹ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಅವಳ ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರ ಯಾವುದು, ಅವಳಿಗೆ ಯಾವ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಇಷ್ಟ ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ಸವಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗಾಗಿ ತುಂಬುವ ಹಿಂಸೆ, ಅಪರಾಧ, ಅಲ್ಲಿನ ಬೆಡಗು, ವೈಭವ, ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇವುಗಳಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹಲವು ಜನ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಶಂಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೆಸೆನ್ ಬರ್ಗ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಹಸಿವು ಕಾಯಿಲೆಗಳೊಡನೆ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸತತ ಹೋರಾಟದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಂಸ್ಕೃತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸಂವೇದನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅರಿವಿನ ಆಳ ಮತ್ತು ಅಗಲಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ವಿಚಾರವಂತರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಭೌತಿಕ ಪರಿಸರ ಅಂಕಿಗೆ ಬಂದಂತೆ, ಗಾಣದೆತ್ತಿನ ದುಡಿತ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಜನ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳಾಗಬಹುದೆನ್ನುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸುಳ್ಳಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮೀರುವ ಮೊದಲೇ ಅವನ ಮಾನವತೆಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸಂವೇದನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಜೀವಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ಬಾಳಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಂತ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜೀವನ ಇಂದು ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ವರ್ಣರಂಜಿತ ಜೀವನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗಲೇ ಇಂದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಬಣ್ಣಗಟ್ಟ ನೀರಸ ಜೀವನ. ಕಲೆಯಿಂದ ಅವನ ಬದುಕು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳ್ಳುವ ಬದಲು, ಸಮೂಹಕಲೆಯಿಂದ ಅದು ದರಿದ್ರವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಆರೋಪ.

ವಿಚಾರವಂತರಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೋಷವಿದ್ದರೂ, ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವವರು ಇದರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವವರೂ ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕೆಲವು ವಾದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಸ್ತುವನ್ನು ಜನ ಬಯಸುವುದು ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಜನ

ಪಲಾಯನವಾದಿ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು: ತಯಾರಿಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಇವರ ವಾದ. ಸಮೂಹ ಜನತೆಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯೆ, ಕಲೆಯ ಮಲೆ ಅನಾದರಣೆಯಿದೆ. ಅದು ಜೀವನದಿಂದ ವಿಮುಖವಾಗಬಯಸುತ್ತದೆ. ಜನ ಗಹನ ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಬದಲು ಪಲಾಯನವನ್ನು, ಸತ್ಯದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಿಷಯದ ಬದಲು ವಿನೋದವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯಿರುವವರು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಜನ. ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಉನ್ನತ ದರ್ಜೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಜನ ಅವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಟೀಕಾಕಾರರು ತಿಳಿದಿರುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಜನರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗಿಂತ ತುಂಬಾ ಮುಂದೆ ಇರಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ತಮ್ಮ 'ಸಮೂಹ' ಲಕ್ಷಣವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮದವರು ಸೋಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಉತ್ತಮ ಕಲೆಗೆ ಹಿಂದೆಂದೂ ಇರದಿದ್ದಷ್ಟು ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿವೆ. ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಯಾರು ಯಾರ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇರುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಲತಾಮಂಗೇಶ್ವರ್ ಶ್ರೋತೃಗಳು ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಇದ್ದರೆ ರವಿಶಂಕರ್, ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಹ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಂಗೀತಗಾರ ಕಂಡಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಉನ್ನತ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರಿಗೆ ಇಂದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇರದಿದ್ದ ಅನುಕೂಲಗಳೂ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಾದ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವವರ ಇನ್ನೊಂದು ವಾದ ಹೀಗಿದೆ : ಸಮೂಹ ಕಲೆಯನ್ನು ಟೀಕಿಸುವವರ ವಾದದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಒಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಕೃಷಿಕರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ- ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ತುಂಬು ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿನ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕೆಟ್ಟ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುತ್ತಾ, ಕೆಟ್ಟ ಹಾಡು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ತೊಡಗಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವ ಚಿತ್ರಗಳ ಅವಾಸ್ತವವಾದದ ಹಿಂದಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ ದರಿದ್ರವಾಗಿತ್ತು, ಅಸಹ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ವಗೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಕೋಳಿಕಾಳಗ, ಹುಲಿಕಲ್ಲು ಆಟಗಳಿಗಿಂತ ಇಂದಿನ ಮಾಧ್ಯಮದ ವಸ್ತು ತುಂಬಾ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಹಿಂದೆ ಸಮಾಜವೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಜನ ಗಣ್ಯರು, ಹಣವಂತರೂ, ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯವರು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವರ ಗುತ್ತೇದಾರಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಂದು ಅದು ತಪ್ಪಿದೆ. ಇಂದು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಹುಪಾಲು ಸಮಾಜದ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಮೂಹ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಡನಾಟ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ. ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆ, ಅಜ್ಜ ಹಾಕಿದ ಆಲದಮರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಟೀಕಿಸುವವರು ಅಲ್ಲಿನ ವಸ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗೆಗೆ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಯಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಂತಹ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಪ್ತ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಜನರನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರ ನಡತೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ಬರೀ ಊಹೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನ ಇಂತಹ ವಸ್ತುವಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕ್ಷಣಿಕವಾದುದು. ಆಳವಾಗಿ ಅದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುವವರ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವರು, ಸಮೂಹ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನ ಭಾಗವಹಿಸುವುದನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನನುಭವ'ವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಬಯಸುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹಿತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಜನರ ಮೇಲೆ ಹೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಸಮೂಹ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಅಭಿಲಾಷೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ, ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತವರ ಅನಿಶ್ಚಯತೆಯ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲು ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮಾಲೀಕರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ. ಹಿಂದೆ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ನಡೆದಂತೆ ಇಂದು

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಿತಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕೆಲವು ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹುರುಳಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂದಿನ ಕಲಾಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿನ ಅವನತಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳೂ ಇವೆ. ಈಗ ಎರಡುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತು ಈಗ ಕಲೆಗಿರುವ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಸರಿಸಿದಂತೆ ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ ಇಂದು ಓದಲು, ಬರೆಯಲು, ವೇಲುವುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಶಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಜನ ಓದಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿಲ್ಲ. ಓದುವುದು ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಶ್ರೋತೃ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯವರು, ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡಬಲ್ಲವರು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಮೂಹ ಶೋತೃವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ಇವರ ಅಭಿರುಚಿಗಳೂ ಈ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸರಾಸರಿ ಮಟ್ಟ ಇಳಿದಿದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಗಗಳವರ ಅಭಿರುಚಿಯ ಮಟ್ಟ ಸಾಕಷ್ಟು ಉತ್ತಮಗೊಂಡಿರುವುದೂ ನಿಜ.

ಇಂದು ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರ ಕಲಾಭಿರುಚಿಯ ಅವನತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ನಿರಾಶೆಗೆ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಕಾರಣವಲ್ಲದ ಒಂದೆರಡು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಂದಿನ ಸಮಾಜ ಉನ್ನತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸಮಾಜಗಳಷ್ಟೇ ಗೌರವ ತೋರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಾದರೂ, ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಇಂದು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮರ್ಯಾದೆ ಇದೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಪಾದನೆ ಉನ್ನತ ಕಲೆಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಸಿಗುವುದರ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು, ನೂರುಪಟ್ಟು ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ತಮಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಶ್ರೋತೃಗಳಿಂದ ನಾವು ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಸಮಾಜ ನಮಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರತಿಫಲ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಲಾವಿದರು ಭಾವಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಇಂದು ಉನ್ನತ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯಲು, ಭವಿಷ್ಯ ಕರಾಳ ಎನಿಸಲು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಯುವಜನರ ಆಸಕ್ತಿ ಅಭಿರುಚಿಗಳು, ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಗೀತ, ಸಮೂಹ ಪತ್ರಿಕೆ, ಸಿನೆಮಾಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಯುವಜನರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು, ಸಮೂಹ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸುವುದು ಯುವಜನರ ಒಂದು ಫ್ಯಾಷನ್. ಈ ರೀತಿಯ ಅಭಿರುಚಿ ತೋರಿಸದವರು ಸಮವಯಸ್ಕರಲ್ಲಿ 'ಕರಿಕುರಿ' ಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿನ ಪರಿಣಿತಿ Specialisationನಿಂದಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಪದವೀಧರರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅರಿವು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಬಹುಪಾಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ (ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ) ತಮ್ಮ ವಿಭಾಗ, ತಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿಯಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಇದನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು, ತಮಗೆ ಯಾವುದು ಬೇಕು, ಯಾವುದು ಬೇಡ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಅವರಿಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೇ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು, ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಮೇಲೂ ಹೇರುವುದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಟಿ. ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್, ಲೀವೀಸ್, ಗಾಸೆಟ್ ಮೊದಲಾದವರು ಹೇಳುವ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಿಗುವಂತಾದರೆ ಅದು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಸ್ತುಗಳು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಯಸದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಾದ ತೀರಾ ಆವಾಸ್ತವಾದುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಜನ ಒಳ್ಳೆಯವರೇ, ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಕೇವಲ ಲಾಭ ಗಳಿಸಲು, ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನುಭವದ ಅನುಕೂಲತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು ಎನ್ನುವ ತರ್ಕಸರಣಿ ಸಹ ಕೇವಲ ಭ್ರಮೆ. ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾಹಿತಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ರಷಿಯಾದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಹಿತಗಳು,

ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇವೆರಡು ರೀತಿಯ ನಡುವೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಪಾಯವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಂತನೆ ನಡೆದಿರುವುದು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ, ಇತರ ಕೆಲವು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಈ ದೇಶಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನಲ್ಲ. ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದಂತೆ, ಅಕ್ಷರತೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಪಾಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಪಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಗುತ್ತಿರುವ, ಆಗಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಒಂದೆರಡು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಮೂಹ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು, ಇಲ್ಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ಜನರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವವರು ಮೂರು ಕೋಟಿ ಜನರಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆ ಈಗತಾನೇ ಒಂದು ಲಕ್ಷದ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಆದರೆ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಪ್ರಸಾರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವುಗಳ ವಸ್ತು ಸಮೂಹ ಅಭಿರುಚಿಯತ್ತ ವಾಲುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ಈಗ ನವ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ, ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿನೋದ ಚಿತ್ರಕತೆಗಳ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಸರಣಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈಗ ಕೇವಲ ೩-೪ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಒಂದು ಸರಣಿಯಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಟೆಲಿವಿಷನ್ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ರೇಡಿಯೋ ಸರ್ಕಾರೀ ಸ್ವಾಮ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು 'ರೇಟಿಂಗ್' ನಿಂದ-ಜನಪ್ರಿಯತೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸದಿರುವುದು, ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳು.

ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಮಾಧ್ಯಮ ಚಲನಚಿತ್ರ, ಸಿನೆಮಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಯಾವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸಮಾರಂಭವಾದರೂ-ರಾಮನವಮಿ, ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ, ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವ ಅಥವಾ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿನ 'ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರದರ್ಶನ' ಯಾವದೇ ಇರಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿನೆಮಾ ಸಂಗೀತ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರ ಕಲಾಭಿರುಚಿ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿನ Stereotype ಗಳಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಕ್ಲಿಷೆ, ಅಬ್ಬರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಸಿನೆಮಾ ನಟ ನಟಿಯರು ಜನರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಸಿನೆಮಾ ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬೆದರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಿನೆಮಾ ಆಗಲಿ ಎಂದೇ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಂತಿದೆ. ನೃತ್ಯ, ಶಿಲ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಮೇಲೂ ಸಿನೆಮಾ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿನ ವಸ್ತು ವಿಶೇಷಗಳು, ಅವುಗಳು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇವುಗಳಿಂದಾಗಬಹುದಾದ ತಕ್ಷಣದ ಅಥವಾ ದೀರ್ಘಕಾಲೀನ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಅಧ್ಯಯನವೂ ನಡೆದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರವಂತರೂ ಅಷ್ಟೆ ಕಾಳಜಿ ತೋರಿಸದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಮತ್ತಿತರ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ) ಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಷ್ಟೆ ಚುರುಕಾದ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಇಂದಿನ ಕತೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಲು ಇವುಗಳು ಹೇಗೆ ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಂತಹ ಉನ್ನತ ಪರಂಪರೆ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆ. ಅವುಗಳ ಬೃಹದುದ್ಯಮಗಳಾದಂತೆ ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಹರಡಿದಂತೆ ರೇಡಿಯೊದಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗೆಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಆಲೋಚನೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ :

RosENBERG B, and WHITE D• M• Mass culture-the popular arts in America
NORMAN JACOBS Culture for Millions?
CASTY A. Mass media and mass man.
HALLS and WHANNEL P. The popular arts.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಹಾ ಮು ಪಟೇಲ

೧ ಮಾತಾಜಿ 74

ಕಾನ್.ಕಾನ್....ಉತ್ತುತ್ತಿ
ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತೋ ಸಂಗಯ್ಯ.....

ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಬಂದೀತು
ಈ ಭಾರತವನ್ನ ರಣಗರ್ಭ
ಗುಣಗುಣಿಸಿದರು ರಕ್ತ ಬೀಜಾಸುರರು.
ಏಕಾ ಏಕು ನೆಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ
ಹಾಸಿದ್ದ ದಿಲ್ಲಿಯಂ ಭರವಸೆಯ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ
ನೆತ್ತರು ಹರಿವ ಶತಕೋಟಿ ರಂಧ್ರಗಳು.

ಕಲಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅಹಮದಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ
ಕಡೆಗೆ ಸದಾಸತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ
ಅವ್ವಾ-ನೀನು ತೋಡಿದ ಬಾವಿಗೆ
ವಿಷನೀರಡರಿ ಕುಡಿದು ಸತ್ಯವು
ನಾಡ ಬಡಕಲೆಮ್ಮೆಗಳು.
ಹಾಲನ್ನಷ್ಟೇ ಕುಡಿದ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ
ಮೊಳ ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಮೈಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವು.

ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಗೋದೀ ಹೊಲದ ಸುತ್ತ
ನೀ ನೆಟ್ಟ ಖುಷಿಪಟ್ಟಿದ್ದ ಕಳ್ಳಿ
ರಾಕ್ಷಸಾಕಾರ ಬೆಳೆದು ಫಸಲನ್ನೇ ಕಬಳಿಸಿದೆ.
ನಿನ್ನ ಆಕಳು ಕೂಡ ಫೋಲು ಬಿದ್ದು
ಹಾಡೇ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಮಿಕ್ಕಗಳು
ಗುರುಗುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ.
ಮತ್ತಿನ್ನೇನು ತಾಯಿ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ
ಹಸಿನಾವತಿಯಿಂದ.

ಕವು ಕೊಡೆ ಅಂಜೂರದಂಗಿಯ
ಲಾಟೇನಪ್ಪನ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ನಿಜವಾಗಿ
ಕಲ್ಲು ಕೋಳಿ ಕೂಗಿ, ಕಲ್ಯಾಣ ದಣ್ಣ
ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲು-
ಬಾರ ಬಾತಾಯಿ ಗಾಡ ಬಾರೇ
ಹರಿದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ತ್ಯಾಪೆ ಹಚ್ಚಿದ
ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ತಂಬೂರಿ ಎತ್ತಿ ತಾರೇ
ಹೊಸದೊಂದು ಗಾನ ನುಡಿಸುತ್ತಬಾರೇ
ಅನ್ನಾ...ಎನುವ ಜನವನ್ನೆಲ್ಲ
ಕಲ್ಲು ಬಾರೇ.....

೨ ಕೀನಾಶನಗರಿ

ಇಲ್ಲಿ ಘೀಳಿಡುವ ನಾಯಿಗಳು.
ಉಳಿಡುವ ಮದ್ದಾನೆಗಳು.
ತಂದು ಅಡ್ಡಾಗಿರುವ ಸ್ವಪ್ನಸ್ಥ
ಸಾಧು ಸರ್ವಗಳು,
ಬೆಳೆದ ಬತ್ತಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ರೋಗ ಹತ್ತಿ
ದಿನಾ ಇಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಂಕೋ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.
ಅಲೆಂಡೆ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ.
ಹೋಶಿಯಾರ್! ಜಿವಾರಿಯಾದ ರಾಕ್ಷಸರು
ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಕಿವಿ-ಕಿವಿ ಕಚ್ಚಿ
ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕುಡುಗೋಲು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಡೀಪೇಟೆಯ ದಿನಸಿಯಂಗಡಿಗಳೆಲ್ಲ
ಹರಾತ್ತನೆ ಬತ್ತಲಾಗುತ್ತವೆ.
ಸುರಂಗಗಳು ಮುಲುಕುತ್ತವೆ.
ನಟ್ಟನಡೋ ರಾತ್ರಿ ಸೈರನ್ ಒದರಿ
ಉರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೋಳಿಕಾಮನ ಬೆಂಕಿ
ಮುಗಿಲಮಟಾ ಉರಿಯುತ್ತದೆ.
ಹಾಕತ್ತಾವೆ ಕೇಕೆ, ನ್ಯೂಗಿನಿಯ
ನರ ಭಕ್ತಕರು, ಮನುಷ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ
ಮುರುಕು ಸಂಕೇತಗಳು.

ನಗರವಾಲ ಸತ್ತಾಗ, ಮಾತಾಜಿ ಅತ್ತಾಗ,
ಹಸಿದು ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಮಂದಿ
ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಧಾಳಿ ಇಟ್ಟಾಗ,

ಮಂಡೀಪೇಟೆ ಅರಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.
ಕುದುರೇ ಪೇಟೆ ಕೆರಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಕಪ್ಪುನೆಲ-ರಕ್ಕ ಜನ

ಟಾರೆ, ಮೆಟ್ಟಿ ನಡೆಯುವ ಎಕ್ಕಡಕ್ಕೂ

ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಂಚು ಎರೆ ಮಣ್ಣು.

ಮುಟ್ಟಾಗ ದಾಕಾಶದ ಕೆಳಗೆ

ಹೆಣ್ಣು-ಕೀವಿಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಣ್ಣು.

ನಾನು, ಭಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರರು

ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ನಾವು ಕಾರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಾಗ ಹತ್ತೆಂಟು ಕಣ್ಣುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನೇ ನೋಡಿದವು. ಇವರೆಲ್ಲ ಏನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನನಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಒಬ್ಬ ಯುವಕ, ಒಬ್ಬಳು ಯುವತಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮಂದಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುದುರೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತದೆಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಾತು. ಭಾಗ್ಯಳಿಗೆ ಇದರ ಅರಿವಿಲ್ಲ. “ಬಸ್ಸು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ” ಎಂದು ಆತಂಕಪಟ್ಟು ಕೇಳಿದಳು, “ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೇನಾಯಿತು? ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಾರಿಗಳು ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತವೆ” ಎಂದೆ.

ಕೊನೆಗೂ ಬಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾರು ಬಂದಿತು. “ನಾಲ್ಕಾರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ತಲೆಯಾಡಿಸಿದೆ. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ಜನ ಗಂಡಸರೇ ಇದ್ದರು. ನಾವಿಬ್ಬರ ಕುಳಿತವು. ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯ, ಅವಳಿಂದಿಚೆಗೆ ನಾನು ಋಷಿ ಪಟ್ಟೆ. ಆ ಹತ್ತೆಂಟು ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ, ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಕುಣಿದವು. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದವರು ನನ್ನನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಒತ್ತಿದಾಗ ನಾನು ಭಾಗ್ಯಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಒತ್ತಿ ಕುಳಿತೆ. ಸಣ್ಣ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. “ಭಾಗ್ಯ, ಪಾಪ, ಈ ಜನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ನೋಡು! ನಾಳೆ ಕತೆ ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೂ ಹೇಸುವವರೆಲ್ಲ ಇವರು” ಅವಳು ನಕ್ಕು ಆ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೆದುರಿಸಲಾರದೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿದಳು,

ಹೋಟೆಲಿನ ಸೀತಾರಾವು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಾರಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. “ನೀವಿಬ್ಬೇಯಾ” ಎಂದ. ತಲೆಯಾಡಿಸಿದೆ. “ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯವಾ?” ಎಂದ. “ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ” ಎಂದುತ್ತರಿಸಿದೆ. ‘ಹಾ’ ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿ ನಿಂತ. ಒಮ್ಮೆ ಅವಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ. ಮತ್ತೆ “ಹೋಗೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ, ಹಾಟೆಲಿಗೆ ಹೋದ.

“ಭಾಗ್ಯ” “ಊಂ” ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿ ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕಳು. “ಇಷ್ಟು ಚಂದದ ಹುಡುಗಿ ಇವನ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳಲ್ಲ : ಎಂದಚೆಂಡಿರಬಹುದು ಅಲ್ಲ?” ಹೌದೆಂಬಂತೆ ರೆಪ್ಪೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆದು ಬಳೆಗಳೊಡನೆ ಆಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಮುದ್ದು ಹುಡುಗಿ, ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಜನಕ್ಕಾಗಿ ಡೈವರ್ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ, “ಹೋ, ರಾಮಚಂದ್ರನಾ?” ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದೆ. ನನ್ನ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕ, ಜೋಯಿಸ ಕಾರಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. “ಹೌದು” ಎಂದೆ. “ಇವಳ್ಯಾರು?” ಎಂದ. ಭಾಗ್ಯ ತಲೆಯೆತ್ತಿದಳು, “ಹೋ, ಭಾಗ್ಯ, ಇವನೊಟ್ಟಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು? ಅವರಲ್ಲಿಗೋ? ಆ ಸರಿ ಸರಿ” ಎಂದು ಜುಟ್ಟಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡ. “ಅಪ್ಪ ಏನು ಮಾಡ್ತಾರೆ?” “ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದೆ. “ಆಯಿತು ಕಾಣುವಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಟೆಲಿನತ್ತ ನಡೆದ. ಭಾಗ್ಯಳ ಹತ್ತಿರ ಬಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ: “ಇವ ಬಂದದ್ದು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅಲ್ಲ?”

ಭಾಗ್ಯ ಕೇಳಿದಳು, “ಇನ್ನು ಯಾರೆಲ್ಲ ಬರಲಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ?” “ಬರ್ರಿ, ನಮಗೇನಂತೆ” ಅವಳಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿರಬೇಕು, ನಕ್ಕಳು. ಮತ್ತಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ಸರಿದಳು. ನನ್ನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕುಳಿತವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರಳಿದವು.

ಚೀಲಕ್ಕೆ ಏನೆನೋ ತುಂಬಿಸುತ್ತ ಗೋವಿಂದಯ್ಯ ಬಂದ. “ಏನು ಭಾಗ್ಯ?” ಎಂದ. ನಾನು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಭಾಗ್ಯ “ಒಳ್ಳೇದು” ಎಂದಳು. “ಇಂವ ಯಾರು, ನಮ್ಮ...” ಎಂದಾಗ ಭಾಗ್ಯ “ನನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಮಗ ರಾಮಚಂದ್ರ” ಎಂದಳು, “ಅವನ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತಲ್ಲ” ಎಂದ, ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದೆ, ಬೆಪ್ಪರಂತ ಮುಖ ಮಾಡಿದೆ, ಅವನನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದೆನೆಂದು ತಿಳಿದನೋ ಏನೋ: ಮುಖ ಚೆಪ್ಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಟೆಲಿಗೆ ನಡೆದ.

“ಇನ್ನು ಹೋಗುವನಾ?” ಎಂದೆ. ಡ್ರೈವರ್ ತಲೆಯಾಡಿಸಿದ. ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿದ್ದವರ ಕಣ್ಣುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗಳ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತ ಕಾರು, ಕಾರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನಾವು, ಚಲಿಸಿದೆವು.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಜನಗಳನ್ನು ಡ್ರೈವರ್ ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಹೇಳಿದರೂ “ಎಷ್ಟು ಜನ ತುಂಬಿಸುವುದು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಹೊಸ ದಂಪತಿಗಳು ಅಂತ ತಿಳಿಯದಿರಬೇಕು: “ಆಯ್ತು, ಇನ್ನು ಜನ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ರಾಯ್” ಎಂದ. “ಅವಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗ್ತದೆ?” ಎಂದೂ ಕೇಳಿದೆ. “ಇಲ್ಲ” ಎಂದೆ. ಅವಳಿಗೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ನನ್ನ ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಅವಳ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತೆ. ಕೈಯನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಳಸಿ ಅವಳ ಭುಜದ ಮೇಲಿಟ್ಟೆ, ಅವಳು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸಲಿಲ್ಲ: ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

9

ಕಾರಿನಿಂದಿಳಿದಾಗ ಸಂಜೆ ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆ. “ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ಮೈಲು ನಡೀಬೇಕು” ಎಂದೆ, “ಜೊತೆಗೆ ನೀನಿದ್ದಿಯಲ್ಲ,” ಎಂದಳು, “ಯಾಕೆ?” ಎಂದೆ. “ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವಾತಾಡೋಣ, ನಾವಿಬ್ಬೇ ಅಲ್ಲ?” ಅಂದಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಳುಕಿದೆ. ನಡೆಯುತ್ತ ಮಾತಾಡಿದೆವು.

ಭಾಗ್ಯ “ಆ ಜೋಯಿಸ ಬರೇ ಮಂಗ” ಎಂದಳು. ಹೌದೆಂದೆ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ವಿಷಯ ಹೇಳಿದಳು, ಆತ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನೆಂದೂ, ತುಂಬ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು. “ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ” ಎಂದೆ. ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು “ಒಮ್ಮೆ ಏನಾಯಿತು ಗೊತ್ತೆ? ನಮ್ಮ ಮನೆ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಮದುವೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಗೆಳೆಯ ಒಬ್ಬ ನನ್ನತ್ರ ಮಾತಾಡಿದ. ನಾವು ನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡಿ ರುವುದನ್ನು ಈ ಜೋಯಿಸ ಕಂಡ. ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನಾವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ “ಆಹಹಾ” ಎಂದು ನಕ್ಕ. ಅಣ್ಣನ ಗೆಳೆಯನ ಹತ್ತಿರ ‘ನೀವು ಈ ಊರಿನಿಂದಲೇ ಒಂದು ಹುಡುಗಿ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ’ ಎಂದ. ಅವನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿರಬೇಕು; ‘ನನ್ನಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಇದ್ದಾರೆ’ ಎಂದ ‘ಹೆಹೆಹೆ’ ಎನ್ನುತ್ತ ಒಳಗೆ ನಡೆದ, ಈ ಜೋಯಿಸ. ಮತ್ತೆ ಅವ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪ, ಹೆದರಿಹೋಗಿರಬೇಕು ಎಂದಳು. “ಓಹೋ ಹಾಗೋ” ಎಂದೆ. “ಮರುದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ತಮಾಷಿಯಾಯ್ತು” ಎಂದಳು. ಅದನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಆ ಜೋಯಿಸ ಭಾಗ್ಯಳನ್ನು ಆ ಹುಡುಗ ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ತನ್ನ ಮಗಳು ಇಂದುಮತಿಯನ್ನು ಅವನೆದುರೇ ಹಾವಭಾವ ಸಹಿತ ಅಡ್ಡಾಡಲು ಹೇಳಿದನಂತೆ. ಎರಡು-ಮೂರು ಬಾರಿ ಕಾಫಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದನಂತೆ.

“ಭಾಗ್ಯ”, ಆ ಹುಡುಗ ಏನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ, “ಅದೆಲ್ಲ ನಾನು ಕೇಳಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. “ನಿನ್ನಷ್ಟು ಉದ್ದವೂ ಇಲ್ಲ, ಬಿಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಅವ ಎಂದು ನಕ್ಕಳು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಊರಿನ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಿದೆವು. “ನೀನವತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದೀಯಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆ ಕೋಗಿಲೆ ಸ್ವರದ ಹುಡುಗಿ ಆಗ್ಬೇಕು ಅಂತ” ಹೌದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. “ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ ನಿನಗೆ” ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದೆ.

“ಊರಿನವರಿಗೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಕಣ್ಣು ” ಎಂದಳು, “ಯಾಕೆ?” ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಅಲ್ಲ, ನೀನೂ ನಾನು ಬರ್ರಿರಬೇಕಾದ್ರೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲ?” ಎಂದಳು, “ಅದಕ್ಕಾ ಹೇಳಿದ್ದು? ಅದಿರುವುದೇ, ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿ ಹೋದ್ರೂ ಅವರು ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೇ” ಎಂದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಅವಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ; ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಮೌನತಾಳಿದಳು.

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದಳು. “ಅದು ನನಗೆ ಖುಷಿಯಾಯಿತು” ಎಂದಳು. ಅದೊಂದು ಪ್ರಣಯ ಕಾದಂಬರಿ. ನಾನು ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತೋಚದ ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಆ ಕಾದಂಬರಿ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಡೋಣ ಅನ್ನಿಸಿತು. “ನಿನಗೆ ಖುಷಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು. “ಒಳ್ಳೆಯದಿದೆ” ಎಂದೆ. “ನಾನೆರಡು ಬಾರಿ ಓದಿದೆ” ಎಂದಳು.

“ರವಿ ಮಾವನ ಹೆಂಡತಿ ಅನುಸೂಯನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀಯ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. “ನೋಡಿದ್ದೇನೆ, ಸುಮಾರು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಯವೇ ಆಗಬಹುದಷ್ಟೇ” ಎಂದೆ. “ಹೌದು, ಚೆಂದ ಇದ್ದಾಳೆ ಅಲ್ಲ?” ‘ಹೂಂ’ ಎಂದೆ. “ಅನುಸೂಯನ ತಂಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡ್ತಾಳೆ; ಅವಳ ಹಾಗೇ ಇದ್ದಾಳೆ : ನೋಡು ಆಯ್ತಾ” ಎಂದಳು.

ಮಾತನಾಡುತ್ತ ದಾರಿ ಕಳೆದವು. ಒಂದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಬದಲಿಸುತ್ತ ನಡೆದವು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತುಂಬ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತ, ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತುಂಬ ದೂರವಾಗುತ್ತ ನಡೆದವು. ಹಲವು ಬಾರಿ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ನಡೆದವು.

“ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೂಂತ ತುಂಬ ಸಮಯದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆ” ಎಂದಳು. ನಕ್ಕೆ. “ಕಳೆದ ತಿಂಗಳು ಬರಿದ್ದೆ; ನನಗೆ ಸೌಖ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. “ಏನಾಗಿತ್ತು?” ಆತಂಕ ಮಿಶ್ರಿತ ದನಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದೆ. “ಅದೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ, ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹೇಳುವಂತಹದ್ದಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ನಾಚಿದೆ. ಮೌನವಾಗಿ ಅವಳು ಏನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾಳೆಂದು ಕಾದೆ. “ಮುಟ್ಟು ದ್ವೇಷದ ಕಾಹಿಲೆ” ಎಂದಳು. “ಈಗ ನೀನೇ ಹೇಳಿದೆ ಮತ್ತೆ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ. “ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. “ತುಂಬ close ಆದವರ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿದಳು.

“ಒಂದೇ ಥರದ ಮನಸ್ಸಿನ, ಪ್ರಾಯದ, ಭಾವನೆಯುಳ್ಳವರು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಮಜವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದಾಗ “ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ” ಎಂದೆ. “ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಿಷ್ಟು ಮಾತಾಡುವುದು ನೋಡಿದ್ದೀಯ ಅಥವಾ ಕೇಳಿದ್ದೀಯ?” ಎಂದು ಕೇಳಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತಳು, “ಇಲ್ಲ, ಅದೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. “ನಮ್ಮಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಟ್ರಿಕ್ಡ್” ಎಂದಳು ಮತ್ತು ಮುಂದುವರಿಸಿ “ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಿದ್ರೆ ಯಾವಾಗ ಓಡಿಸ್ತಿದ್ರು” ಎಂದಳು.

“ಕಾಲೇಜು ತುಂಬ ಮಜ; ನೀನ್ಯಾಕೆ ಬಿಟ್ಟೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. “ಬೇಡವೆನ್ನಿಸಿತು; ಈಗ ನೀವೆಲ್ಲ ಹೋಗುವುದು ನೋಡಿ ನನಗೂ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೆ, ಮಿಂಚಿ ಹೋದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೇನು?” ಎಂದು ನಿರಾಸಕ್ತಳಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದಳು. “ಒಳ್ಳೆ ಗಾಡೆ ಮಾತು” ಎಂದೆ.

ನಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಹೋದೆವು. ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ತುಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದೆವು. ಅವಳು ತುಂಬ ಸಂಟಿಮೆಂಟಲ್ ಆಗಿ ಮಾತಾಡ್ತಾಳೆ. ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳು ನನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡವಳಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದಳು:

“ನಾನೂ, ನೀನೂ ಮಾತಾಡುವಾಗ ತುಂಬ understanding ಇದ್ದವರ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡ್ತೇವೆ ಅಲ್ಲ?” ಅಂದಳು. ಭಾಗ್ಯ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವನಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಾದಾಳು ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಫಿಲಾಸಫಿ ಮಾತಾಡೋಣ ಅನ್ನಿಸಿತು. ನನ್ನ ಒಳತೋಟಿಯನ್ನು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ತರಂಗಗಳ ಕಂಪನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದೆ -“ನಾವು ಎಷ್ಟು ಮನ ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡ್ತೇವೋ ಅಷ್ಟೂ ಫೀಯಾಗಿ ಇತರರು ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಮಾತಾಡ್ತಾರೆ. ನಾವೇನಾದ್ರೂ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟೆ

ಇತರರ ಬಚ್ಚಿಡ್ತಾರೆ. ನನಗಂತೂ ಇತರರು ಏನಾದರೂ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟೆ ಕೂಡಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಕಿದೆ.

ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು “ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ನನಗೆ ಮತ್ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.” “ಬಹುಶಃ ನಾನು ‘ಜಾಲ್ಮಿ’ಯಾಗಿರುವುದೇ ಕಾರಣ ಇರಬೇಕು” ಎಂದೆ. ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. “ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂಟರೆಸ್ಟ್ ಇದೆ” ಎಂದಳು. “ನಿನ್ನ ನೋಡುವಾಗ ಇನ್ಯಾರದೋ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಕ್ಕಳು; “ಯಾರನ್ನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. “ಇನ್ಯಾರನ್ನು, ನಿನ್ನನ್ನೇ” ಎನ್ನುತ್ತ ಹಣೆಯ ಬದಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿದಳು.

“ಹಳ್ಳಿಯಾದ್ರೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯದು” ಎಂದಳು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತು ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ, “ಏನು?” ಎಂದಳು. “ನೀನು ಹೇಗಿದ್ದೀ ಅಂತ ಈವರೆಗೆ ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದೆ “ಯಾವತ್ತಿನ ಹಾಗೇ ಇದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು. “ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಪೂರವಾಗಿದ್ದಿ” ಎಂದೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವಳು ತುಂಬ ಮೋಹಕಳಾಗಿ ಕಂಡಳು.

“ಹಳ್ಳಿಯಾದ್ರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಂದಿಯಲ್ಲ, ಯಾಕೆ?” ಎಂದೆ. “ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲ, ಎಷ್ಟು ನಿರ್ಜನ ನೋಡು ಈ ದಾರಿ, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡಿತಾ ಇದ್ದೇವೆ” “ಅದಕ್ಕೂ?” ಎಂದೆ.

ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಕೈಚೀಲವೊಂದಿತ್ತು, ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತಳು, “ನಾನು ಹಿಡೋಳ್ಳೇಕಾ?” ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ. “ನೀನು ನಿಧಾನ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಹೋಗು, ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ನಿಲ್ಲ, ಈಗ ಒಂದೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಬರ್ತೆನೆ” ಎಂದಳು, ಮಾರ್ಗ ಬಿಟ್ಟು ಪೊದರಿನಡಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಕಾದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಬಂದವಳು, “Thanks” ಎಂದಳು, “ಆಯ್ತು”, mention not ಅನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಮೈಲಿದೆ, ಅಷ್ಟು ಕಳೆದರೆ ಸಾಕು, ಮತ್ತೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕದೆ” ಎಂದೆ. “ಆಯಾಸ ವಾಗ್ತದೆ” ಎಂದಳು. “ಇನ್ನೆಂತಹ ಆಯಾಸ, ಒಂದು ಮೈಲಿ ಇರುವಾಗ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ. “ಮಾತಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೆ ದಾರಿ ಸಾಗುವುದೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ದಾರಿ ಮುಗಿಯುವುದೇ ಬೇಡ ಅನ್ನಿಸ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಕ್ಕಳು.

“ನಿಮಗೆ ಹುಡುಗರಿಗಾದ್ರೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯದು” ಎಂದಳು. ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. “ಹೀಗಿರುವ ಹುಡುಗಿ ಆಗ್ಬೇಕು ಅಂತ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲ?” ಅಂದಳು. ಹುಡುಗಿ ಬಹಳ innocent ಅಂದುಕೊಂಡೆ. “ನಮ್ಮೆ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲಲ್ಲ” ಎಂದು ಪೇಚಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಪಾಪ, ಅನ್ನಿಸಿತು.

“ನಿನ್ನಷ್ಟು ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವವರು ನೋರಕ್ಕೊಬ್ಬ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದೆ. ಒಂದು ಅಂದವಾದ ನಗೆಯನ್ನು ಅವಳು ಬಿಚ್ಚಿದಳು.

“ನಮ್ಮಣ್ಣ ಹಾಸ್ಟೆಲಲ್ಲಿರುವಾಗ ‘ಹುಡುಗಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ” ಎಂದಳು. “ನೀನು ಹಾಗಿಲ್ಲ?” ಎಂದಳು. “ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಾ?” ಎಂದೆ. “ಇನ್ನು ಬರೇ ಅರ್ಧಮೈಲ್ ಎಂದೆ, “ನಿಧಾನ ಹೋಗೋಣ ಅಲ್ಲ?” ಎಂದೆ, ಒಪ್ಪಿದಳು.

೩

ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬೂ ನಡೆದವು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು. “ಚಂದ ಮಾಮ ಓದುತ್ತೀಯಾ?” ಭಾಗ್ಯ ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು. “ಯಾವಾಗೋ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ” ಎಂದೆ. “ಈ ಮರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುವಾಗ ಚಂದಮಾಮದ ಚಿತ್ರ ನೆನಪಾಯಿತು” ಎಂದಳು, “ಹೌದು” ಎಂದೆ.

“ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭೂತದ ಗುಡಿ ಇದೆ ಎಂದೆ” ಅವಳು ಅತ್ತ ನೋಡಿದಳು. “ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣವಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಬೇಡವೆಂದಳು. ಕತೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆಗಳ ಸಂದರ್ಭ ನೆನಪಾಯಿತು, ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೆಟ್ಟ ಯೋಚನೆಯ

ಸೈತಾನ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದು ಅವಳ ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ. ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲ? ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ ಎಂದೆ. ಬಹಳ ಕಾರ್ಣಿಕದ ಭೂತ ಅದು; ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಕದಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಏನನ್ನೂ ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಜ್ವರ ಬಂದು ಮೂರು ದಿನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದೆ. “ಹಾಗೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ; ಈಗ ಭೂತ ಪ್ರೇತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಬೆಲೆಕೊಡ್ತಾರೆ?” ಎಂದಳು, “ಮತ್ತೇನು? ಹೋಗಿ ಬರೋಣವೆಂದೆ. “ಬೇಡಪ್ಪ, ಬೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ನೀನು ಯುವಕ, ಎಷ್ಟು ದೂರವೂ ಹೋಗುವಿ, ನಮಗೆ ಹಾಗಲ್ಲ” ಎಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸಿದಳು.

ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಯಾರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಬರುವ ಸಂಭವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡು ದಾರಿ. ಭಾಗ್ಯಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆ. ಅವಳು ನಿಂತಳು. ಮುಖವನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆಳೆದು ಒತ್ತಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ ಅವಳ ತುಟಿಗಳಿಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಚುಂಬಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಅಪ್ಪುಗೆಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಅವಳು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು. “ಭಾಗ್ಯ” ಎಂದೆ. ಅವಳು ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ನಾನು ಅಪ್ಪುಗೆಯನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದೆ “ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬೇಡ, ಕ್ಷಮಿಸು”, ಅವಳು ಮೌನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು “ನನಗಿದು ಪ್ರಥಮ ಅನುಭವ” ಎಂದು ಸಣ್ಣ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಳಪಿತ್ತು, “ಇದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಅಂತ ಭಾವಿಸುತ್ತೀಯೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. “ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಅವಳನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತೆ. ಅವಳ ಎದೆಯ ಏರಿಳಿತವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ನನ್ನೆದೆ ಮಾತ್ರ ಡವಡವ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. “ಅದೇನು ನಿನ್ನೆದೆ ಅಷ್ಟು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ?” ಎಂದಳು ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತೆ. ನನಗೇನೋ ತಪ್ಪಿದೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಂತಹದ್ದೇನೂ ವಿಶೇಷ ಗಾಬರಿ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಮಾತನಾಡದೆ ನಡೆದೆವು. ಮನೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಭಾಗ್ಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕರೆದಳು ನನಗೇಕೋ ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. “ಮತ್ತೆ” ಎಂದೆ, ಅವಳು ನನ್ನ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು.

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ(ಅನುವಾದ)

ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ : ತಿಲಕ್

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷಣರಾವ್

ದೇವರೇ

ರಕ್ಷಿಸು ನನ್ನ ದೇಶವನ್ನು

ಪವಿತ್ರರಿಂದ ಪತಿವ್ರತೆಯರಿಂದ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠ ವ್ಯಾಘ್ರಗಳಿಂದ

ನೀತಿಯ ಸೀಳು ನಾಲಗೆ ಚಾಚಿ ಬುಸುಗುಟ್ಟುವ

ನಿಷ್ಠೆಯೋಜಕ ಧರ್ಮ ಸರ್ಪಗಳಿಂದ

ಲಕ್ಷಾಂತರ ದೇವರುಗಳಿಂದ ಅವರ ಪೂಜಾರಿಗಳಿಂದ

ಅವರವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ

ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೇಸರಿಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧರುಗಳಿಂದ

ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಂದ

ದೇವರೇ

ಐವತ್ತೂ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೋಟಿ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಣವುಳ್ಳ

ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ತಂಬಿದ ದೇಶ ನನ್ನದು

ಹಸಿವು ನೋವು ಕ್ರಾಂತಿ ಭ್ರಾಂತಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ಸೌಧ ನನ್ನದು

ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನ ಹೃದಯದ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ

ಬಾಳಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಕೊಂಚ ಪುಣ್ಯ ಕಿಂಚಿತ್ ಪಾಪ

ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಮತ್ತೊಂದಿಷ್ಟು ಸಂತೋಷದ ಪನ್ನೀರು

ಇಷ್ಟು ಸಾಕು ತಂದೆ

ಆರಾಮವಾಗಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಅನುಕಂಪೆಯಿಂದ

ಹಾಯಿಹಾಯಾಗಿ ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ನಮಗೆ ನಟನೆಗಳು ಬೇಡ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಕಟಕಟ್ಟೆಗಳು ಬೇಡ

ಘನತೆಯ ಮಂಕು ಬೂದಿ ಬೇಡ ನಮಗೆ

ದೇವರೇ

ಕತ್ರಿಯೇಟಿಗೆ ಕಚಕೈಂದು ತುಂಡರಿದು ಬಿದ್ದ ಕಂಠದಲ್ಲಿ

ಹಟಾತ್ತನೆ ಸ್ವಬ್ಧವಾದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಸು

ಮಾನವ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ ಚೆಲ್ಲಿ

ಮಾಸಿ ಹೋದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ವಿವರಿಸು

ನಿಗೂಢ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾನುಗಳಿಂದ ಧುಮ್ನಿಕ್ಕುವ

ಕಾಂತಿ ಜಲಪಾತಗಳನ್ನು ತೋರಿಸು

ನಮ್ಮನ್ನು ಕನಿಕರಿಸು.

ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನ ನಡುವೆ ಸಂದೇಹದಳೆಯಂತಿರುವ

ಈ ಬಾಳಿನ ನಾಲ್ಕೆಸೆಗಳಲ್ಲೂ ಕತ್ತಲೋ ಕಗ್ಗತ್ತಲು

ಹೂವಿನಂತೆ ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಮಗಮಗಿಸುವ ಮಾನವತ್ವ

ಇದೆಂದೇ ನಮಗೆ ಉಳಿದಿರುವ ಒಡವೆ ತೊಡವು

ಮಜಲು ಮಜಲಿಗೂ ದಣಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ

ತಿರುವು ತಿರುವಿಗೂ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಆಸೆಗಳ ಬೆಚ್ಚನೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ

ಕನಸುಗಳ ಹೂಗಳನ್ನು ಹರಡಿಕೊಂಡು

ಮೈ ಮರೆತು ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು

ಅನುಮತಿ ಕೊಡು ತಂದೆ.

ಉನ್ನತ ಉಲ್ಲಾಸ (ಅನುವಾದ)

(ಮಾತಿಲ್ಲದ ನಾಟಕ)

ಮೂಲ : ಮೋಹನ್ ರಾಕೇಶ್

ಅನು : ಕು ಶಿ ಹರಿದಾಸಭಟ್ಟ

ಧ್ವನಿ : ಇದೋ ನೋಡಿ ಯುಗದ ಸಂಕಟ ಜಗದ ಸಂಕಟ. ಈ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದೆ ಯುಗಾಂತರದ ಮೌಲ್ಯ. ಆ ಮೌಲ್ಯದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ತತ್ವಗಳ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಜಾಡ್ಯ, ಜಾಡ್ಯ ಹಿಡಿದ ತತ್ವಗಳ ದಸೆಯಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾನುಷ್ಯ, ಅದೇ ಮಾನುಷ್ಯದ ಮರ್ಮದಲ್ಲಿ.....

(ರಂಗದ ಮೇಲೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಯಾರೋ ಒದ್ದು ಅಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಕೊಡೆಗಳು ಮೇಲೇಳುತ್ತವೆ, ನಾನಾ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ವರ್ಣದಲ್ಲಿ. ಆ ಮನುಷ್ಯ ಒದೆಯಿಂದ ಸಮತಲ ಪಡೆದು ಮಂಗನಂತೆ ಆಚೆ ಈಚೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.)

ಹೌದು, ಮಾನುಷ್ಯದ ಮರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ರಸಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಾವು ಹುಡುಕಬೇಕು, ಶೋಧಿಸಬೇಕು, ದೀರ್ಘವಾಗಿ, ದೂರ ದೂರ ದೂರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಗಾಳಿಗುದುರೆಯ ಮೇಲೇರಿ 'ಹಾರಿ ಕೂತು ಸ್ವಾರರಾಂಗ ಅಲೆಯಬೇಕು; ಅಲೆದರೆ ಹುಡುಕಿದರೆ, ಸಿಕ್ಕೀತು ಅದರ ಮರ್ಮ, ಅಥವಾ ಚರ್ಮ - 'ಮಾನವನ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣಾ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ, ಅಖಿಲ ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಮಂಡಳಿಯ ಖಾದಿ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶ್ವವಿಸ್ತರಣಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಾಲಿತ ಇಸ್ಪಿಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಡೆ, ಭೂಗರ್ಭದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲ ಗಣಿಯ ಆಳದಲ್ಲಿ, ನರರೋಗದ ಸೆಡೆತ ಸಿಡಿಲಗಳಲ್ಲಿ. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ನಿರ್ಣಯಗಳಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾ :-

(ಕೊಡೆಗಳ ಗುಂಪಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಮನುಷ್ಯ. ಸುತ್ತು ಸುತ್ತುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡೆಗೆ ಕೈಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಆತ ಕೊಡೆ ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ಒಂದು ಸ್ಟೆನ್‌ಗನ್ ಹಾರುವ ಸದ್ದು ಕೊಂಚ ಕಾಲ ಆತ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ; ಮತ್ತೆ ಹತ್ತಿರ ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬೆನ್ನು ಬೆನ್ನಲ್ಲೇ ಗುಂಡು ಹಾರಾಟ. ಆತ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ: ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥ ಮುಟ್ಟುವ ಆಟ ಹೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಪ್ರತೀ ಸಲ ಮುಟ್ಟಿದಾಗಲೂ ಒಂದು ಗುಂಡು ಹಾರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

ಸದ್ದಿಲ್ಲ.

ಧೈರ್ಯಹಿಡಿದು ಮೆಲುಮೆಲ್ಲನೆ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ನಿರಂತರ ಗುಂಡು ಹಾರಾಟ. ಹೇಗಾದರೂ ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಗುಂಡಿನ ಸುರಿಮಳೆ ಸದ್ದು. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉದ್ದಿಗ್ನತೆಯಿಂದ ಕೊಡೆ ಎಳೆಯ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಗುಂಡಿನ ಸುರಿಮಳೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಸ್ತಬ್ಧ, ಸ್ತಂಭಿತ.
 ಕೆಲ ಕ್ಷಣ ಮೌನ.
 ಸರಿ, ಎಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಧೈಯ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾನೆ; ನಿಧಾನವಾಗಿ, ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ.
 ಆ ಕಡೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.)

ಒಳ ದನಿಯಲೆಂದು ಬೈ-ಬೋಳೀಮಗನೆ | (ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಕೊಡೆಗೆ ಕೈಮಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಅವನ ತಾಳಕ್ಕೆ ಬೈಗುಳ ಮೇಳ-ಬೋಳೀಮಗ, ಸೂಳೇಮಗ, ಬೋಳೀಮಗ, ಸೂಳೇಮಗ ಮಗಾ, ಮಗಾ ಗಮಗಾ, ಮಗಾ, ಅದೇ
 ಮಗಾ, ಮಗನೆ, ಹುಚ್ಚುಂಡೇ ಮಗನೇ, ಹುಚ್ಚುಂಡೇ
 (ಆತ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ, ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, ನಿಡುಕುತ್ತಾನೆ, ಲಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ,
 ಇಲ್ಲ ಧ್ವನಿ ಇಲ್ಲ.
 ಆತನ ಚಲನೆ ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಕ್ಕೆ ಜೋರ್ಡಾರ್ ಚಟುವಟಿಕೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಗೇಲಿ ಮಾಡುವ ದನಿ, ಹಲ್ಲು ಮಾಡುವ ರೀತಿ, ವಾಕ್ಯ-
) ಸೂತಪುತ್ರಾ, ವಾತಪುತ್ರಾ, ನಾತಪುತ್ರಾ
 (ಆತನ ಚಲನೆಯ ಭಂಗಿಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ-ತೀವ್ರವಾಗಿ. ಮತ್ತೆ ಬೈಗಳ ತರಂಗಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಋಶಿಬಂದಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಬೈಗುಳದ ಭಾಷೆ ನಡದೇ ಇದೆ
 ಮಗನೇ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಯ್ಯಾ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಡತಿ ಇದ್ದಾಳೋ ಇಲ್ಲವೋ, ನೋಡಯ್ಯಾ ನೋಡು. ನೋಡಿದೆಯಾ,
 ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲಾ ಅಂದೆಯಾ, ಮಗನೇ ಎಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದೆ, ನೀನಲ್ಲಿದ್ದೆ. 'ಅಣ್ಣ ನಿಲ್ಲದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ಕೊಂಡು ಹೋಯಿತಯ್ಯೋ,
 ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲಾ? ಇಲ್ಲಾ, ಇಲ್ಲಾ, ಇಲ್ಲಾ, ಇದ್ದಾಗ ಇದ್ದಾಗ ಅನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲಾ, ಮಗನೆ ನೀನಾರಿಗಾದೆಯೋ ಎಲೆ ಮಾನವಾ,
 (ಆತ ದಡಬಡನೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಯ್ಯುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವಾಗ, ಅದೃಶ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ.)
 ಮುಚ್ಚುಬಾಯಿ, ಹಲ್ಲಾ ಬಾಯಿ.
 (ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಕೊಡೆ ಅವನ ಕೈಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗಚ್ಚರಿ, ಗ್ರಾಮಾಫೋನ್ ನುಡಿವಂತೆ ಕೊನೆಯ ನುಡಿ.)
 ನೀನಾರಿಗಾದೆಯೋ, ನಾರಿಗಾದೆಯೋ, ಗಾದೆಯೋ, ಆದೆಯೋ, ಆದೆಯೋ, ಆದೆಯೋ.
 (ಆತನಿಗೆ ಚಿಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊಡೆ ಕೆಳಕ್ಕೆಸೆಯುತ್ತಾನೆ-ಜಿಗುಪ್ಪೆಯಿಂದ.
 ಶಬ್ದ ನಿಶ್ಯಬ್ದ.
 ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವವನಂತೆ ಕೂತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಕೂತು ಕೊಡೆಯನ್ನು ಮುದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಲಲೆಯಾಡುತ್ತಾನೆ.)

ಹೆಜ್ಜೆಯ ದನಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದ,
 ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಆತ ಏಳುತ್ತಾನೆ.
 ಹೆಜ್ಜೆ ದನಿ ಎಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.
 ಕೊಡೆ ಕಸುಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದು ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಕಣ್ಣು
 ಹಾಕಿ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಓಟ ಕೀಳುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಓಡಿದ ಕಡೆಯಿಂದ ಕುಲು
 ಕುಲು ನಗು-ಸಾಮೋಹಿತ ನಗು.
 ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಟ-ಅಲ್ಲಿ ನಗು.
 ಮತ್ತೊಂದು-ನಗು.
 ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನಗು, ನಗು, ನಗು.
 ರಂಗದ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊಡೆಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು)

ಧ್ವನಿ: ಮಾನವನ ಸಿದ್ಧಿಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಇತಿಹಾಸ, ಆ ಇತಿಹಾಸದ ಹೃದಯದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ -ಪ್ರಕಟನೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಪೋಸ್ಟರ್. ನೋಟೀಸ್, ಶಿರೋನಾಮೆ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ತಲೆಬರಹ. ಈ ದಪ್ಪನ್ನ ತಲೆಬರಹದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವೂ ಅಡಗಿದೆ ಸ್ವಾಮೀ. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನ, ಯಂತ್ರ ಜೀವನ ಎರಡೂ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ತಲೆಬರಹ. ಪತ್ರಿಕಾ ಶಿರೋನಾಮೆ, ರಾಜಕೀಯ ದೊಂಬಿ. ಕ್ರಾಂತಿ, ಕಲೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಆಕ್ರಮಣ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಉತ್ಸವ, ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭ, ಸಮ್ಮೇಳನ, ಗೋಷ್ಠಿ, ಸಂಕೀರ್ಣ, ಸೆಮಿನಾರ್, ಮೆರವಣಿಗೆ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಸಂಪು, ಮುಷ್ಕರ, ಧರಣಿ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ದುರಾಗ್ರಹ, ಘೆರಾವೋ, ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯ ಏನೆಂದರೆ, ಏನು ಅಂದರೆ, ಏನೂಂತಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ, ಒಬ್ಬನೇ; ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಕಲ್ಪ, ಆ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುವ ದಾರ್ಡ್ಯ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ-ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಇದಿರಾಗಿ, ಇದಿರಾಗುವ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಡ್ಡು ಹೊಡೆದು, ಸೆಟೆದು, ನೀಟವಾಗಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಮನುಷ್ಯನ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ, ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿ, 'ಬಲಂ ಬಲಂ ಇಚ್ಛಾ ಬಲಂ'. (ಕೊಡೆ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ ಅದನ್ನು ಹೋಗಗೊಡದೆ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಮಗುವಿನ ಕುಲು ಕುಲು ನಗು-ತಾಯಿ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಲೆಳಸುವ ಮಗುವಿನ ನಗು. ಅಂಥದೇಹೋಯ್ದಾಟ ಕೊಡೆಗೂ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ. ನಗು ಇನ್ನಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೊಡೆಯನ್ನು ಅವನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ನಗು ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ ಕೊಡೆಗೆ ಒಂದೇಟು ಬಿಗಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅಳು - ಮಗು ಅಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಅಸಹಾಯನಾದ ಮನುಷ್ಯ ಕೊಡೆಯೇ ಮಗುವೆಂಬಂತೆ ಸಮಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮುದ್ದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುತ್ತಾನೆ; ಮತ್ತೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕೊಡೆಯೇ ಕಡಿದಂತೆ ಹೌಹಾರುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ಕಸ್ ಸಂಗೀತದ ದನಿ.

ಈ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಆತ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೊಡೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಸ್‌ನ ವಿದೂಷಕನಂತೆ ಆತ ನಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಈ ಹೋರಾಟ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಕೊಡೆ ಧೊಪ್ಪನೆ ಕೆಳಗೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆತ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ.

ಕೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂಶಯ, ಕೂಡಲೇ ಅದನ್ನು ದೂರ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ. ಹುಲಿಯ ನಾದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ: ಭಯಂಕರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಬವಳಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಸೋತ, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ : ಕಡೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತದೆ.)

ಧ್ವನಿ : ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತಾ, ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಭೂತ ವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯತಕ್ಕಂಥಾ ದಾವ ವರಮಾನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅಭೀಷ್ಟ ಸಾಧನೆಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ, ದಾವನ ಅಂತರಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಚೇತನಾಚೇತನ, ವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷಯಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗಿ, ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿ ಭೂತಕಾರಣವಾಗಿ, ರಣವಾಗಿ, ಋಣವಾಗಿ, ಕಣವಾಗಿ, ತೃಣವಾಗಿ, ಪೃಥವೀ ತನಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೋ, ದಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ, ಮುಂದಿನಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಮಾನವ ಜೀವ ತಳ್ಳಲ್ಪಡುವಂಥದಾಗುತ್ತದೆ. ಎದುರಾಗಿನ, ಬದುರಾಗಿನ, ಎಡದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ, ಬಲದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿ, ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೂ ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೂ, ಎಡ-ಬಲ, ಬಲ ಎಡ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ, ಕೆಳಗೆ ಮೇಲೆಂದು, ನಾ ಮೇಲು ನೀ ಮೇಲೆಂದು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಒತ್ತುವಂಥಾ

ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದಾಘಾತಗಳಿಂದಾ, ಆಘಾತಗಳಿಂದಾ (ಹಲವಾರು ಮಂದಿ ರಂಗವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾರೆ. ಕೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತಾರೆ, ಗುಂಪಾಗಿ,

ಮಾನವ

ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಅವರು ಕಡೆಗೆ ಕೈಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ನೃತ್ಯದ ಸಂಗೀತ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಕೊಡೆ ಕೈಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅವರೆಲ್ಲ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಕಂಡ ಹಿಡಿದು. ಅವನು ಏಳುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ಕೊಡೆಗೂ ಅವರ ಕೊಡೆಗೂ ಹೋಲಿಸುತ್ತ ಎದ್ದೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಕೊಡೆ, ಅವನದರಕ್ಕಿಂತ ಚೆನ್ನ. ಎಲ್ಲರ ಹತ್ತಿರವೂ ಹೋ ನನ್ನದು ನಿಮಗೆ, ನಿಮ್ಮದು ನನಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಯಾರೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಹಠಾತ್ತನೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ವಿಮಾನ ದಾಳಿಯ ಸೈರನ್ ಕೂಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಜನ ಕೊಡೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ಸ್ಫೋಟ-ವಿಮಾನದಾಳಿ. ಅವನೂ ಅಡಗಲು ಮರೆ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ - ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಂಗನೆ ಹಾರುತ್ತಾನೆ-ಸ್ಫೋಟ ಅವನ ಕಾಲಡಿಯೇ ನಡೆದಂತೆ.)

ಧ್ವನಿ: ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ಏನೆಂದರೆ, ಏನೂ ಅಂದರೆ, ಏನೂಂತಂದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು, ಮೌನಸಂಧಾನ. ಮೌನದಿಂದಲೇ ಶಾಂತಿ, ಸಮನ್ವಯ, ಸಾಂಗತ್ಯ. ಒಡೆದದ್ದನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲುಬೇಕಾದ ಸ್ನೇಹಬಂಧನವೇ ಶಾಂತಿ, ಸಮನ್ವಯ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ಅದೋ ನೋಡಿ, ಮರೆತೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ನಮ್ಮ ಸಕಲ ದಂಡ ಶಕ್ತಿಯ ಸಮಾಹರ್ತರು, ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೂ ಆಗಿರುವ, ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗೂ ಮೂಲ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವಂಥ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಯಾಂತ್ರಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಚೇತನ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾಗಿರುವಂಥಾ, ಈ ನಮ್ಮ ಒಣಕಲು ಆತ್ಮಗಳ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯ ಮತದ ಸತ್ಯದ ಮಾಲ ಸೂತ್ರರಾಗಿರುವಂಥ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಸ್ವತಃ ಖುದ್ದಾಗಿ, ಮುದ್ದಾಂ ಸಕಲ ಪ್ರಜಾ ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲಾಲಿಸಿರಿ, ಲಾಲಿಸಿರಿ, ಇದು ಆಕಾಶವಾಣಿ..... ಎಲ್ಲರೂ ಲಾಲಿಸುವಂತೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾದ ಲಾಲಿಸುವ ಭಂಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.) ಧ್ವನಿ: ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ. (ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಭಂಗಿಯನ್ನು ಸರಿಮಾಡುತ್ತಾ ಇದಾನೆ.)

ಧ್ವನಿ : ಸರಿ ಇದೀಗ ನಮ್ಮ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಸಾರ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ನಿಮಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. (ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಭಂಗಿ ಸಿಕ್ಕಿತು.)

ಧ್ವನಿ: ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಸಾರ ನಿಮಗೆ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಬರುವುದರಲ್ಲಿದೆ. (ಜನರು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.)

ಧ್ವನಿ : ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಮ್ಮ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಸಾರ-ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮೂಲಕ- (ಜನ ಮತ್ತೆ ಧ್ಯಾನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಮಿನಿಟನ ಪ್ರಸಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬರೇ ಟೀಪ್ ರಿಕಾರ್ಡರಿನಿಂದ ಧ್ವನಿಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ಧ್ವನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಹಜವಾದ ಚಲನೆ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಪ್ರಸಾರ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.)

ಇದನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂತಲು, ಬಾರದು ಎಂತಲು ನಮಗೆ ವಿಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೀಗ ಬೇಕಾದದ್ದು ಸಂಧಾನ ಅಥವಾ ರಾಜಿ ಪಂಚಾತಿಕೆ ಅಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಧಾನಗಳನ್ನೂ ಮುರಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ನಮಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಬೇಕಾದದ್ದು ಆಯುಧ, ನೇರವಾಗಿ ನಮಗೆ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಸರಿಯೇ, ಅಥವಾ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಯಾರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಸರಿ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೇರಕ್ಕಿಂತ ಬಳಸು ದಾರಿ ಒಳ್ಳೆಯದು-ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದು ಅಭಂಗದ ದಾರಿ. ಅಹಿಂಸೆಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ, ಶಾಂತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭಂಗ ಅಹಿಂಸೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ರಾಯಭಾರಿ ಕಚೇರಿಗಳ ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಯುನೈಟೆಡ್ ನೇಶನ್ಸ್ ಘೋಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ... ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ.

(ಜನ ಸ್ವಚ್ಛೆಯಿಂದ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾರೆ, ಭಾಷಣವನ್ನು ಲಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಗುಂಪಾಗಿ ಏಕಕಂಠದಿಂದ ಗೊಣಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸಾರ ಭಾಷಣ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಈಗದು ಅರ್ಥರಹಿತವಾದ ಪದಸಮುಚ್ಚಯ, ದನಿಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಆಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ಜನ ಗುಂಪು ಗೊಣಗಾಟದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒದರುತ್ತಾನೆ. ಯಾರ ಅವನ ನಿಗಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳರು, ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಒದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.)

ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಗಳ ಸೇರಿಸಬಹುದು, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದು ನಡೆಯಲಿ. ಅದು ನಿಂತ ಮೌನ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ. ಭಾಷಣ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ-ಆತನ ವಾದ, ಅನುನಯ, ವಿನಯ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ, ಇನ್ನೇನು ಎಲ್ಲ ರೊಟ್ಟಾಗಿ ಅವನನ್ನು ವಾದದಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸುವ ವೇಳೆ, ಆತ ಸಿಟ್ಟಿಗಿದ್ದು ಕೊಡೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ.)

ಆಕಾಶವಾಣಿ ಪ್ರಸಾರ: ರಘುಪತಿರಾಘವ ರಾಜಾರಾಮ್
 ಪತಿತಪಾವನ ಸೀತಾರಾವಮ್
 ಈಶ್ವರ ಅಲ್ಲಾ ತೇರೇನಾಮ್
 ಸರ್ಬಕೋ ಸನ್ಮತಿ ದೇಭಗವಾನ್
 (ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದಾಟ, ಕೊಡೆಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಬಡಿದಾಟ.
 ರಘುಪತಿ ರಾಘವ ರಾಜಾರಾಮ್ ಜೋರಾಗುತ್ತದೆ, ಹೊಡೆದಾಟವೂ ತ್ವರಿತವಾಗುತ್ತದೆ, ಎರಡನ್ನೂ ಮೇಳಯಿಸಬೇಕು,

ಭಜನೆ ಒಬ್ಬ ಹುಚ್ಚನ ಅಸ್ವಷ್ಟ ಮಾತುಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಡೆದಾಟ ಸಿನೇಮಾದ 'ಮಂದಗತಿ' ಸ್ಲೋ ಮೋಷನ್ ಆಗುತ್ತದೆ.)
 ಹುಚ್ಚು ಮಾತು-ಹಹ ಹಾ ಸಿಗಡಿ ಯಾಕ ಒಣಗಲಿಲ್ಲ. ತಟಪಟ ಹನಿಯಿಪ್ಪಾ, ಅಪ್ಪಾ.
 ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ವಿನಯಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ಸ್ವಾಮಿ ನೀರೊಳಗಿದ್ದರೂ ಬೆವರುವುದೇಕೆ ಸ್ವಾಮಿ

ಹ ಹ ಹಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿನಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿನಯ..... (ಹೊಡೆದಾಟ ನಿಧಾನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಭಡಿಯ ಸದ್ದು.
 ರಂಗದ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆ ಸ್ತಬ್ಧ, ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನೇ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.
 ಭಡಿಯೇಟಿನ ಸದ್ದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ.
 ಹುಚ್ಚನ ಮಾತು ಅರ್ಥರಹಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ,
 ಅದೇ ಮಾತು, ಅದೇ ಮಾತು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.
 ಮನುಷ್ಯನಿಗೇ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾನೆ.
 ಆದರೂ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಾಗದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾನೆ.)
 ಏನೇ ಬರಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿರಲಿ, ಇಂಕಿಲಾಬ್ ಜಿಂದಾಬಾದ್.
 (ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ನಿಲುವೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.
 ಮುಷ್ಕರಗಾರರ ಸ್ಪೋಗನ್ ಗುಲ್ಲು, ಹೆಜ್ಜೆ, ಮೆರವಣಿಗೆ,
 ಸ್ತಬ್ಧರಾದವರನ್ನು ಚಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
 ಆದರೆ ವಿಫಲ, ಕೈಕಾಲು ಎತ್ತಿ ಇಳಿಸಿದರೂ ಅವು ಇದ್ದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಯಾರ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಪೋಲಿಸ್ ಬಿಗಿಲು
 ಎಲ್ಲರೂ ಹಠಾತ್ ಚಲಿಸಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಬಳಿಸಾರಿ ಗುಂಪುಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.
 ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆಯಾಸ; ಮೈಕ್ರೋಫೋನ್ ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್ ನಡೆದಿದೆ.)

“ವನ್ ಟೂ ಥ್ರೀ ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, (ಜತೆಗೆ ಅಶಾಂತ ಗುಂಪಿನ ದನಿ. ಗುಂಪಿನಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಸೀಳಿ ಹೊರಗೆ ಬರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬ ಯೂನಿಯನ್ ಲೀಡರ್ ಭಾಷಣ ಮೈಕ್ರೋಫೋನ್ ನಲ್ಲಿ)

ಜೋಕ್ಸ್ ಬಾಕ್ಸ್ ಮಾತ ಸೊಸ್ತ ಕುಳೊಡು. ಅಣ್ಣನಗುಳೇ ಅಕ್ಕನಗುಳೇ ಈತ್ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಒದ್ದಾಟೊಡಂ, ಗುದ್ದಾಟೊಡು ಕಳೆದ ನಮ್ಮ ಸೋತುದೊ, ನನ್ನ ಸೋಪುಣ್ ಅಗತ್ಯ ಇಜ್ಜಿ. ನಮ ದೇಶನಿ ನ್ಯಾಯದ ತಾದಿಗೆ ಕೊಂಡಾರೊಡ್ಡಾ ಸುರೂಟ್ ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ಯಾಯಗು ಜೆಪ್ಪೊಡು, ಶಾಂತಿ ಉರಂಡು ಸ್ಥಾಪನೆ ಆವೊಡ್ಡಾ ಜನಕ್ಕು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಂಗ ಬರಡು. ಏರೆಗ್ ಭಂಗಾಪುಂಡು, ಏತಾಪುಂಡು, ದಾಯೆಗಾಪುಂಡೊಡ್ ತೂಪಿನೋ ಕಾಲ ಉಂದತ್ತಾ. ಇಡಿ ಉರುನೇ ಇಡೀ ದೇಸೋನೇ ಬಂದ್ ಮಲ್ತದ್ ಕೀಲ್ ಹೆಚ್ಚೊಡು, ಮುಚಿದ್ ಬೀಗ ಲಗಾಯೊಡು, ಮಾತೆರೆಗ್ಲಾ ತ್ರಾಸಾ ಪೂಂಡೊಂದ್ ಪಿರ ಪೋವೆರೆ ಬಲ್ಲಿ. ತ್ರಾಸ್ಗೆ ನಮ್ ಜವಾಬ್ಬಾರಿ ಇಜ್ಜಿ, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್.

ನಂಕು ಇಸ್ಥೆ ಬೆಡಾಯಿನ ಅರಿ ಅತ್: ಸೊದಿಲಾ ಆತ್, ದುಡ್ಡತ್ತ, ಕಾಸತ್ತ-ಕ್ರಾಂತಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕ್ರಾಂತಿ. ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್.

ಮಲ್ಲೋ ಕ್ರಾಂತಿ, ನ್ಯಾಲೋ ಕೆಕ ಕ್ರಾಂತಿ, ಅಲ್ಲಾಯಿನ, ಮುಲ್ಲಾಯಿನೋ, ಎಡಪುಡನೋ ಮಾಡ್ಯಾಪಡ್ಡಾ ಬರ್ಪಿನೋ ಮುಲ್ಲುಲಾ, ಅವರ್ ಇತ್ತಿನಾವೇ. ಇಡಿ ದೇಸೊದೋ ಜನನಮ್ಮ ಬೆರಿಟ್ ಇಪ್ಪುನಾಸೆಡ್.

ನಾವು ದಾಯೆ ಪೊಡೊಡಂದ್ ಯಾನ್ ಕೇನುವೆ, ಏರೆಗ್ ಪೊಡ್ಯೊ ಡೂಂದ್ ಯಾನ್ ಕೇನುವೆ, ಉಂದವುವೇ ಸರ್ವನಾಶದೋ ತಾದೀಂದ ಕೆಲಜನ ನಮನಿ ಪೊಡ್ಯಾಯರ್ಡ್ ಆಗಲೆ ಎದರ್ ತೆಗಲೆ ಮಾರತದ್ ನಮ ಉಂತೊಡು, ಉಂತುದ್ ಕೇನೊಡು ಧೈರ್ಯೊಡ್ ಸವಾಲ್ ಮಲ್ಲೊಡ್ ಸರ್ವನಾಶದ ಬೊಕನೇ ಗೋಳೀ ಇರೆತ್ ಮಿತ್ತದ ಲೀಲೆ ಮಲ್ಪುನ್ ದೇವರ್ ಪುಟಿದಿನತ್ತಾ?..... ಸರ್ವನಾಶದ ಸಮಯಡೇ ಈಶ್ವರದೇವರ್ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ನೊಲ್ತಿದ್ ತೊಜಾಯಿನತ್ತಾ?...

ಮಾತೆರ್ಲಾ ಎಂಕೋಳ ಬೆರಿಟೆ ಬರೊಡು, ಮನಸ್ಸೆಡ್ ವಾ ಸಂಕೋಚಲಾ ದರಾತೆ ಸಂತೊಸಡು ಸಾದಿಗೆ ಬರೊಡು ನಮ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲೊ ಮೆರವಣಿಗೆ ದೆಪ್ಪೊಡು, ಗಾಂಧಿ ಮೈದಾನಗತ್ತ, ಭಾಷಣ ಮಲ್ಪರೆ ಅತ್ತ. ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ಸೀದಾ ಪೊವೊಡು ನಮೊ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್. ಸೈಯರ್ ತಯಾರಾಯಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೆಗೆ ಜೀವ ಕರುಡಂದು, ನಮನಿ ಅಂಚೆಡ್ ಸೈಯರೆಗ್ಲಾ ಇಂಚೆಡ್ ಬದ್ದರೆಗ್ಲಾ ಬುಡಂದಿ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ದ ಮಿತ್ತೇ ನಮ

ಒನ್ ಟ ಫ್ರೀ ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್

[ಅನುವಾದ : ಹುಡುಗರು, ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಣ್ಣಂದಿರೇ, ಅಕ್ಕಂದಿರೇ, ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ನಾವು ಒದ್ದಾಟದಲ್ಲಿ, ಗುದ್ದಾಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಸೋತುಹೋದೆವು. ಇನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ನ್ಯಾಯದ ಹಾದಿಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಶುರುವಿಗೇ ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕಿಳಿಯಬೇಕು. ಉರಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಗಬೇಕಾದ್ರೆ ಜನರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟಪಡ್ಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಆಗ್ತದೆ, ಎಷ್ಟಾಗ್ತದೆ, ಯಾಕಾಗ್ತದೆ ಅಂತ ನೋಡೋ ಕಾಲ ಇದಲ್ಲ, ಇಡೀ ಉರನ್ನೇ ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನೇ ಬಂದ್ ಮಾಡಿಯೇ ಕೀಲಿ ಹಾಕ್ಬೇಕು, ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬೀಗ ಲಗಾಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೊಂದ್ರೆ ಆಗ್ತದೆ ಅಂತ ಹಿಂದೆ ಸರ್ವೋಳ್ ಬಾರ್ಡು. ತೊಂದ್ರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ಬಾರಿ ಇಲ್ಲ. ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ನಮಗೆ ಈಗ ಬೇಕಾದ್ದು ಅಕ್ಕಿ ಅಲ್ಲ, ಗೋಧಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ದುಡ್ಡಲ್ಲ ಕಾಸಲ್ಲ ಕ್ರಾಂತಿ ಕ್ರಾಂತಿ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಕ್ರಾಂತಿ. ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್.

ಮಾಡೋ ಕ್ರಾಂತಿ, ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ, ಕ್ರಾಂತಿ, ಅಲ್ಲಾದದ್ದು, ಇಲ್ಲಾದದ್ದು, ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಾದ್ದು, ಬಲಬದಿಯಲ್ಲಾದ್ದು, ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಾದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಯ ಅಗಲು ಉಳಿದದ್ದು, ಇಡೀ ದೇಶದ ಜನ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಾರೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ.

ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್, ಟೆಸ್ಟಿಂಗ್,

ನಾವು ಯಾಕೆ ಹೆದರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಕೇಳೇನೆ. ಯಾರಿಗೆ ಹೆದರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಕೇಳೇನೆ. ಅದೇ ಸರ್ವ ನಾಶದ ಹಾದಿಯೆಂದು ಕೆಲವು ಜನ ನಮಗೆ ಹೆದರಿಸಬಹುದು. ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ನಾವು ಎದೆ ಸೆಟೆದು ನಿಂತೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿಂತು ಕೇಳಬೇಕು, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸವಾಲ್ ಮಾಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವ ನಾಶದ ಬಳಿಕವೇ ಅಲ್ಲವೇ ಲೀಲಾಮಯನಾದ ದೇವರು ಅಶ್ವತ್ಥದ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಸರ್ವನಾಶದ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ಈಶ್ವರದೇವರು ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ತೋರಿಸಿದ್ದು? ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬನ್ನಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಡದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜತೆ ಬರಬೇಕು. ನಾವು ಒಂದಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ತೆಗೆಬೇಕು, ಗಾಂಧಿ ಮೈದಾನಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ. ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ಸೀದಾ ನಮ್ಮ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿಗೇ ಹೋಗಬೇಕು, ಸಾಯಲು ತಯಾರಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಜೀವಕೊಟ್ಟು, ನಮ್ಮನ್ನು ಅತ್ತ ಸಾಯಲು ಬಿಡದೆ ಇತ್ತ ಬದುಕಲೂ ಬಿಡದೆ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಗಬೇಕು.] (ಭಾಷಣ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗುಂಪು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸುತ್ತು ಕಟ್ಟದೆ, ಆತ ಅಸಹಾಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಯ ಗಂಟೆ ಬಡಿಯುತ್ತದೆ. ಭಾಷಣ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಗುಂಪಿನವರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ-ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಂತೆ-ಸಾಲು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ವರನುಷ್ಯನೂ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡು ದನಿ ಹಾಜರಿ ಕರೆಯುತ್ತದೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರು ಕೂಗುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಸರದಿ ಮಾತ್ರ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗಂಡು ದನಿಯ ಆರ್ಡರ್-ಸ್ಕೂಲ್....ಡಿಸ್ಪರ್ಸ್, ಸಾಲು ಮುರಿಯಿತು. ಜನ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ -ಕೂಡೇ ಬಿಚ್ಚಿ, ಬಿಟ್ಟ ಕೊಡೆಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಕೊಡೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.)

ಹೆಣ್ಣುದನಿ :- ಮಹಿಳೆಯರೇ, ಮಹನೀಯರೇ, ವಂದನಾರ್ಪಣೆಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಲ್ಲಿ ನಮಗೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ನಟವರ್ಗದವರಿಗೂ, ಕೂಗಿದವರಿಗೂ, ಕೇಕೆ ಹಾಕಿದವರಿಗೂ, ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕಿದವರಿಗೂ, ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರವಾಗಿ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕೊಡೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಮಗೆ ಕಡಕೊಟ್ಟು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಚಂದಗಾಣಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಕರೀಂ ಕೊಡೆ ಕಂಪನಿಯ ಈಗಿನ ಮಾಲಿಕರು, ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳು' ಅವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಂದ ಕೂಕ್ತುಪೂಜಾರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಲೇಬೇಕು. ಕೊಡೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಬಳಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಇಂಥ ಕೋಮಲವಾದ ಕೊಡೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದ ನಮ್ಮ ಹಸುನಟರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗಾದ ಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳನ್ನೂ, ಪರದೆಗಳನ್ನೂ ನಮಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಂಥಾ..... ಅವರಿಗೂ ಹಾರ್ಮೋನಿಯಮ್ ಬಾರಿಸಿದ....ಇವರಿಗೂ ಬಂದವರಿಗೂ, ಕೂತವರಿಗೂ, ತಡೆಯಲಾರದೆ ಹೋದವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಅನಂತಾನಂತ ವಂದನೆಗಳು.

(ಮನುಷ್ಯ ಕೊಡೆ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಕೊಡೆಗಳ ರಾಶಿ ಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ ಮುಗಿಯಿತೋ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೊಂದೇ ಕೊಡೆ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಉರುಳುತ್ತದೆ.

(ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ತಾ 10-2-74 ರಂದು ಎಂ. ಜಿ. ಎಂ. ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಂದ ಆಡಿಸಲಾಯಿತು, ನಿರ್ದೇಶಕರು: ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತ)

ಬಾವಲಿ

ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಕೋಳಾರಿ

ಹನಿಮಳೆ; ಮಳೆಗೊಡ್ಡಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ತಲೆ ತೂರಿಸುವ ಮನೆಗಳು. ಗೀರು ಗೀರಾದ ರಸ್ತೆಗಳು. ಹೊರಗೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟರೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಜನಗಳು. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಚುವ ಕಾರು. ಬಸ್ಸು ಆಟೋಗಳು. ಬೋಗಾರ ವೇಸದ ಸಿಟಿ ಬಸ್ ಸ್ಟಾಂಡಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಿಲಕವಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ೨ ಅಥವಾ ೨ಎ ನಂಬರಿನ ಬಸ್ಸನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ಷಣಗಳು. ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟು ಬೇಸರವನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಒಂದು ಮಾತು : ಈ ಬೆಳಗಾಂ ಇಷ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ವೈಚಾಚಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸುಗಳಿಲ್ಲವೆಂದರೇನು? ಇಲ್ಲಿನ ಮರಾಠಿ ಜನ ಅವರ ಮಾತು, ಚಿಲ್ಲರೆ ಮಾತಿನ ಕಾದಾಟಗಳು, ಸೈಕಲ್ಗಳು. ಮೆರವಣಿಗೆಗಳು, ಘೋಷಣೆಗಳು-ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಎದುರಿನ ಆ ದೊಡ್ಡ ಆಲದ ಮರದ ತುಂಬಾ ಬಾವಲಿಗಳು. ಸಂಜೆ ಕೀಚ್ ಕೀಚ್ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕಿತ್ತಾಡಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹಾರಾಡಿ, ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಈ ಇವುಗಳ ಗಲಭೆ, ಮಳೆಯ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಮೇಳೈಸಿ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದವು. ಇಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ತಿರುಗಾಡಿದುದೇ ಆಯಿತು. ಥೇಟ್ ಕತ್ತೆಯ ಹಾಗೆ, ಆಸಕ್ತಿ ಸತ್ತು ಹೋದಂತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗುವುದೊಳ್ಳೆಯದಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಳಿನಿಯೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟೆಂದಿನಿಂದ ಸುರುವಾಗಿದೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿ. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಖಡೇಬಜಾರದಲ್ಲೋ ಗಣಪತಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲೋ ಎದುರೆದುರಾದರೂ ನಾನೇ ಮಾತಾಡಿಸಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆಯಂತೂ ಸುವರ್ಣ ಮಂದಿರದವರು ನಿಂತಿದ್ದವಳು ನನ್ನೆಡೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕಂತಿತ್ತು. ನಾನೇ ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದಂತೆ ನಡೆದೆ. ಅವಳ ಚಿಲ್ಲರೆತನ, ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಹೇಸಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಸುತ್ತದೆ.

ಬಸ್ಸೊಂದು CBT ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂತು. ಜನ ನುಗ್ಗುವುದಕ್ಕೆ ಸುರು ಮಾಡಿದರು. ಖಾಕಿ ಸಮವಸ್ತ್ರದ ಕಂಟ್ರೋಲರನೂ ಹೊರಬಂದ. ಆದರೆ ಅದು ೫ ನೇ ನಂಬರು. ಗೋವಾವೇಸಗಾಗಿ ಶಹಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಬಸ್ಸು. ಅದರೂ ಜನ ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದರೆ ಸಾಕೆಂದು ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಗೋವಾ ವೇಸನಲ್ಲಿಳಿದು ಎರಡು ಫರ್ಲಾಂಗು ನಡೆದರೆ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಯ ಹಾಸ್ಟೆಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ- ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಡೋಣ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಜನ ತುಂಬಿ ಆಗಿತ್ತು. ಅದೇ ಖಾಕಿ ಸಮವಸ್ತ್ರದ ವ್ಯಕ್ತಿ ರೈಟ್ ಕೊಟ್ಟ. ಬಸ್ಸು ನಡುಗುತ್ತಾ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು.

ದೂರದ ರಸ್ತೆಯತ್ತ ದಿಟ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿದರೆ ಆಟೋಗಳು ಮುಸುಗಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ಗುರು ಗುಟ್ಟುತ್ತಾ, ಮನುಷ್ಯರು ಕೊಡೆಯಡಿ ದೇಹವನ್ನು ಮುದುಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಕೊಡೆ, ಆಟೋ, ಜಟ್ಟಾ, ಮನುಷ್ಯರು, ಸೈಕಲ್ಗಳು, ಕಾರುಗಳು, ಲಾರಿಗಳು.

ಊರಿನಿಂದ ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬಂದ ತಮ್ಮನ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ; ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಡಾಕ್ಟರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಔಷಧ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀನೊಮ್ಮೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದ. ವಿನಾಕಾರಣ ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡಿ ಬಂದ ನನಗೆ, ನನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆದಿತ್ತು.

ಬಸ್ಸು, ಬಸ್ಸು, ಕೌದು! ೨A, ತಿಲಕವಾಡಿಗೆ; ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತಾಯಿತು. ಬಸ್ಸು ಹೊರಟು Camp ನಲ್ಲಿ ಗ್ಲೋಬ್ ಟಾಕಿಸಿನ ಎದುರು ಬಂದಾಗ ಕೆಲವು ಜನ ಆಂಧ್ರದ ಸ್ಟೂಡೆಂಟ್ಸ್ ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿದರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ ಬಂದವರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ನಟಿಯ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಸಂಬದ್ಧ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೋರು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ಮಳೆ, ಬಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಸಿಗರೇಟಿನ ಕಮಟು, ಹೊರಗಿನ ಚಳಿಗಾಳಿ, ಇವೆಲ್ಲ

ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಮ್ಮೆ ತಿಲಕವಾಡಿಗೆ ತಲುಪಿಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂಬಂತಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮರಾಠಿ ಹೆಂಗಸರ ಕಿಚ ಕಿಚಕ್ಕೆ, ದೊಡ್ಡ ದನಿಯ ಗುಜರಾತಿಯನ್ನರ ಬಾಯಿಗೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡು, ತೆವಳಿಕೊಂಡು ಬಸ್ಸು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ರೋಡು ದಾಟಿ, ತಿಲಕವಾಡಿ ಸರ್ಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ಇಳಿದು ರೈಲ್ವೆ ಹಳಿ ದಾಟಿ ಕಾಲೇಜು ರೋಡ್ ಸೇರಿದೆ. ಮಳೆ ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಸುಜಾತಕ್ಕೆ

ತಲಪುವಾಗ ಜೋರಾಯಿತು. ಓಡುತ್ತಾ ಒಳಹೊಕ್ಕು. ಶ್ರೀಧರ ಗಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ರೇಡಿಯೋ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಳಗೆ ಹೆದೊಡನೆಯೇ ಫಕ್ಕನ ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಟ್ಟ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಓವರ್ ಕೋಟು. ಶೆಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲೆಂದು ಶ್ರೀಧರನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಎಲ್ಲೋ “ಸಿವಿಲ್ ಹಾಸ್ಪಿಟಲ್‌ಗೆ ಮೆನನ್‌ನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಹೋದವ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಟೀ ಕುಡಿದು ಓವರ್‌ಕೋಟು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಬಿದ್ದೆ. ಬೆಳಗಾಂಕರ್‌ರಲ್ಲಿಗೆ ತೇಪುವಾಗ ಫಕ್ಕನ ರೂಮಲ್ಲಿ ಲೈಟಿಲ್ಲದುದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಬಲ್ಬು ನಿನ್ನೆಯೇ ಬರ್ನಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಾಂಕರ್‌ರಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ೨೦ ವಾಟ್ಸ್ ಮಿಲ್ಕ್ ಬಲ್ಬು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸಿನ ಎದುರು ಹೋಗುವಾಗ ಈ ದಿನ ಒಂದು ಕಾಗದ ಮನೆಗೆ ಬರೆದು ಹಾಕಿ ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಬಸ್ಸೊಂದು ಎದುರಿನಿಂದ ಬಂದು ಮೋಹನ ವಿಲಾಸದೇದುರು ನಿಂತಾಗ ಶೆಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಾನೋ ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ಇಲ್ಲ, ಬಸ್ಸು ಹೊರಟು ಸುಜಾತದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ನಿಂತು ಯಾರೂ ಇಳಿಯದಿದ್ದಾಗ ತಿರುಗಿ ಆಜಾದ್ ಟಾಕೀಸಿನತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಹೊರಟೆ, ಶೆಟ್ಟಿ ಬಹುಶಃ ಕೃಷ್ಣಾದಲ್ಲಿ ಜೀನೇ ಕಿ ರಾಣಿ ನೋಡಲು ಹೋಗಿರಬೇಕು.....ಎಂದುಕೊಂಡು ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಕಾಲಂ ಹಾಕುತ್ತಾ ಹಾಸ್ಟೆಲನ್ನು ತಲುಪಿದೆ. ನಾನು ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕೊಣ್ಣೂರಿ, ‘ಸಾಬ್’ ಎನ್ನುತಾ ಬಂದ.

ಇವನದಿನ್ನೇನು ರಗಳೆ ಅನ್ನಿಸಿ ‘ಎನಪ್ಪಾ ಲಪಣ್ಣೂರಿ’ ಅಂದಾಗ, “ನಿಮಗೊಂದು ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಒಂದದ. ಈಗ ಒಂದು ವೀಸ್ ಪಂಚ್‌ವೀಸ್ ಮಿನಿಟು ಪೈಲೆ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮನ್ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಾರಿ. ನಾನೇ ಕೊಡೋಣೆಂದು ಇಸ್ಕೊಂಡೆ. ತೊಗೋರಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕೊಟ್ಟ. ಒಡೆದು ಓದಿದೆ. “Mother serious, Start immediately’ ಎಂದಿತ್ತು. ಫಕ್ಕನ ಎಲ್ಲೋ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದಂತೆ. ಮೈ ಜುಂ ಎಂದಾಗ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ತಲೆಗೆ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾಟಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆ. ಎಚ್ಚತ್ತು ವಾಚ್ ನೋಡಿದಾಗ ೨ ೧/೪. ಆರೂವರೆಗೆ ಡೆಕ್ಕನ್. ಆಲೋಚಿಸಲು ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ. ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಲು ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ಶೆಟ್ಟಿಗೊಂದು ಕಾಗದ ಹಾಗೂ ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೆ C.L. ಬರೆದಿಟ್ಟು ಎರಡು ಮೂರು ಅಂಗಿ ಪ್ಯಾಂಟು ಎಳೆದು ಬ್ಯಾಗನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೊರಟೆ. ಆಟೋಗೆ ಕಾಯಲು ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಗೋವಾ ವೇಸ್ಟ್‌ಗಾಗಿ ಓಡಿ ಬಿಡುವುದು ಲೇಸು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಈ ಬೆಳಗಾಮಿನಿಂದ ಈ

ಥಳಕಿನಿಂದ ಈ ನಳಿನಿಯಿಂದ ದೂರ ಓಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ?

ಮಳೆ ನಿಂತರೂ ರಾಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ದೀಪಗಳು ಮಿಣ ಮಿಣನೆ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದವು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಓಟದ ನಡಿಗೆ ಓಟ; ದಾಪುಗಾಲು. ಟ್ರೇನು ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಟಿಕೇಟು ಕೊಂಡು ಹತ್ತಲು ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಕೊಂಡರಾಯಿತು ಎಂದುಕೊಂಡು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನವೂ ಅಲ್ಲದ ಬೇಸರವೂ ಅಲ್ಲದ ತಪ್ಪ ಸ್ಥಿತಿ. ಎದುರಿನ ಜನರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತೆ. ಬಹಳಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕೈದು ಗಂಟೆಸರು. ಬಹುಶಃ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಲೋಂಡದಲ್ಲೋ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲೋ ಇಳಿಯಲೂಬಹುದು. ಬೇರೇನೂ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಟ್ರೇನು ಹೊರಟು ವೇಗವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅಷ್ಟುದಕ್ಕೆ ಬಯಲು. ಅಲ್ಲೊಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಡ್ಡ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದೆ. ಕತ್ತಲು ತಲೆ ಹಾಕಿ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಉರೇನು? ಬರೇ ಬೋಟು, ಉಸಿರೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ; ಜನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮೂರು ಚೆಂದ : ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಹಸಿರು, ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಮನೆಗಳು, ಜನರು. ಅವರ ಕೆಸರು ಮತ್ತಿದ ಧೋತರ. ಮಲೆಯಾಳಿ, ತುಳು ಮಾತುಗಳು, ಜಗಳಗಳು, ಇಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಮೌನವಿಲ್ಲ, ಎಷ್ಟೋ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಇದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಲಗೋಣ ಎಂದುಕೊಂಡು ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಮೇಲಿನ ಬರ್ತ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಗನ್ನು ತಲೆಯಡಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಉರಂದೊಡನೆ ಮನೆ, ಮನೆಯಿಂದೊಡನೆ ಅಮ್ಮನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅಕ್ಕಂದಿರು, ತಮ್ಮ, ತಂಗಿ ಎಲ್ಲ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಬಹುದು. ಅಮ್ಮ ಚಾವಣಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಮಲಗಿರಬಹುದು. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ಆ ಭಯದ ವಾತಾವರಣದೊಳಕ್ಕೆ ತೂರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ? ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಭಯ. ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿದರೆ ಭಯ. ಟ್ರೇನಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಭಯ. ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೇ ಹೊದರೆ ಇದು ಕೊಂದುಬಿಡಬಹುದು. ಈ ಮೋಡಿ ಹಾಕುವ ಭಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೇಗೆ?

ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟರೆ ಟ್ರೇನಿನೊಳಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಬಲ್ಬು ಉರಿದು ಉರಿದು ಕತ್ತಲನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಯಥೇಚ್ಛ ಕತ್ತಲು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಟ್ರೇನು ನಿಂತೊಡನೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಒಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕುಳಿತೆ. ಕಣ್ಣು ಇನ್ನೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಫಕ್ಕನ ಅಮ್ಮನ ರೋಗ ಉಲ್ಬಣಿಸಲು ನಾನೇ ಕಾರಣನಾದೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಕಳೆದ ಸಲವಷ್ಟೇ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಮ್ಮ

ನನ್ನ ಮದುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದು, ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗಳು ಚಂದ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅಮ್ಮನ ಆಸೆ. ನನಗದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆ ಕಷ್ಟಬದುಕು, ಚಂದ್ರಕಲಳ ಮುಖದ ಮೈಮೇಲಿನ ಕಲೆಗಳನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಎಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಹಾಗೆಂದೇ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮೇಲಿನ ಅತೀ ಮಮತೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಮಗ ತನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಹಠ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ.

ಮಾತಿನ ಭರದಲ್ಲಿ, “ನಾನು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಲಾರೆ ಅಮ್ಮ. ಬೆಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ, ಆದರೆ ಆಕೆಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ನನ್ನ ಬಳಿಯಿದ್ದ ನಳಿನಿಯ ಫೋಟೋ ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅಮ್ಮ ಕೋಪಿಸಿದಳು, ಕೂಗಾಡಿದಳು, ಮಾತು ಬಿಟ್ಟಳು. ನಾನು ಬದಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ, ‘ನೀನಿನ್ನು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನೆತ್ತಿದರೆ ನಾನು ಮನೆಗೇ ಬರಲಾರನೆಂದು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಾನಂದು ಹೇಳಿದುದು ಪೂರಾ ಹುಡುಗಾಟಕ್ಕೆ! ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಮ್ಮ ಚಂದ್ರಕಲಳ ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟು ಆಕೆಯ ಮದುವೆ ಆಗಿಹೋಗಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಳಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಅಮ್ಮನ ಹಠ ಗೆಲ್ಲಬಾರದು ಎಂದು ಅಷ್ಟೆ! ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಹೀಗೆ ಅವನಿಗೆ ಮನಶ್ಯಾಂತಿ ಇಲ್ಲದಾಗಿಸಿ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟೆ. ಎಲ್ಲ ಬಂಧನವನ್ನೂ ಕಳಚಿದೆನೆ? ಇಲ್ಲ. ಖಂಡಿತ ಕಳಚಿಲ್ಲ!

ಟ್ರೇನು ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಬದಲಿಸುತ್ತಾ ಕದಲತೊಡಗಿತು. ಇದು ಹತ್ತಿರ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕುತ್ತಾ ಕತ್ತಲನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಾ ಊರನ್ನು ಊರಿಗೆ ಜೋಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡಿದುಕೊಂಡ ಬಂಧನವನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುತ್ತದೆಯೆ?

ದೂರದಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ದೀಪಗಳು ಕಾಣತೊಡಗಿದವು. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ತಡವಿತ್ತಾ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಸಾಗಿದ ಟ್ರೇನಿಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಂತಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾಟ್‌ಫಾರ್ಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಟ್ರೇನು ನಿಂತಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬೇಕು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದೆ. ಇಳಿದು ಕೌಂಟರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಒಮ್ಮೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ನಡೆದೆ. ಟ್ರೈನು ಬಂದು ನಿಂತುದರಿಂದ ಸ್ಟೇಶನ್ ತುಂಬಾ ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿತ್ತು. ಜನರು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ತಿಣುಕುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೂಲಿಗಳು, ಹಮಾಲಿಗಳು, ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು, ಕಾಫಿ, ಚಾ, ಸ್ಕೂಲುಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದವು. ಸಡಗರದಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತ platform ಅಲ್ಲಾಡದೆ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಹುಡುಕುತ್ತಾ ನಡೆದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದ ನೆನಪು. ಒಮ್ಮೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಕಡೆ ಪುನಃ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೂ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕೌಂಟರಿನಲ್ಲಿ ಬೀರೂರಿಗೆ ಟಿಕೇಟು ಕೇಳಿದಾಗ ಚಿಲ್ಲರೆ ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾತ, ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ದನಿ ತೆಗೆದು, “ಲಗೂ ಬರೋಕೇನಾತ್ರಿ? ಮೇಲೇನು ಬರದದ ನೋಡಿ-ಗಾಡಿ ಬರೋಕೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಮೊದಲು ಟಿಕೇಟು ಬಿಡಲಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ಆದ ಇಲ್ಲೇನು? ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. “ಗಾಡಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ಎಂದೇನೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ” ಎಂದು. ಆದರೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಟಿಕೇಟು ಕೊಟ್ಟೊಡನೆ ಹೊರಬಂದೆ. ಇನ್ನೂ ಕಾಲುಗಂಟೆ ಸಮಯವಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡು “Refreshments Stall” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಡೆ, ಇಡ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ಆ ಕಡೆ ತುಂಬಾ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಇದ್ದ ದಂಪತಿಗಳು ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಹುಡುಗಿ ತುಂಬಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಆತನ ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಕೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನಗು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಸಂತೋಷದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿದ ನೀರು ಅಲ್ಲಾಡದಂತೆ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತಾರೆ? ದುಃಖವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲದ ಸಖಜೀವಿಗಳೆ?

ಸುಮ್ಮನೆ ಚಪಲಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಕಡೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಇದ್ದಾರೆಯೆ ಎಂದು ನೋಡಿದೆ. ಇಲ್ಲ, ಒಂದು ಸಿಗರೇಟು ಕೊಂಡು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಟ್ರೈನಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ. ನನ್ನೆದುರು ಕುಳಿತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಇಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದ. ಹೊಸಬರಿಬ್ಬರು ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಏನೂ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ಗಾಡಿ ಒಮ್ಮೆ ಜೀಕುಕೊಟ್ಟು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿತು.

ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ನೋಡಿದರೆ ಮೂರುಗಂಟೆಯಾಗಿದೆ. ೩-೨೦ ಕ್ಕೆ ಬೀರೂರು. ಬಹುಶಃ ಬೀರೂರು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಚಿಕ್ಕಜಾಜೂರು ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಬಸ್ಸುಗಳ ಏಜೆಂಟರು ಟ್ರೇನಿನಲ್ಲಿ, ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುವವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬುಕ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ಹರಿಹರದಲ್ಲೋ ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲೋ ಟ್ರೇನಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಮಲಗಿದ್ದವರನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಬುಕ್ ಮಾಡುವ ಇವರಿದ ತುಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಪ್ರಯಾಸವೇ ಸರಿ. ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಬೀರೂರಿನ ದೀಪಗಳು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೊರ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಟ್ರೇನು ನಿಂತಿತು.

ಬ್ಯಾಗ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇಳಿದೆ. ಚಳಿ, ಟಿಕೇಟು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ ಹೋಯಿತು. ಅರೆ! ಟ್ರೇನಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಅನಂಭವವೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸ್ಟೇಷನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಜೆಂಟ್‌ಗಳು ಹಾಜರ್. ಎರಡು ಮೂರು ಬಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಲಗ್ನೇಜು ಟಾಪಿಗೆ ಹಾಕಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಹೆಂಗಸರೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಮೌನವಾಗಿ ಬಸ್ಸನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತೆ. ಗಾಜಿನ ಶಟರ್ಸ್ ಕ್ಲೋಸ್ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಬೆಚ್ಚಗಿತ್ತು. ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ಹಿತವೆನಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ಅರ್ಧಂಬರ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಬಸ್ಸು ಭರ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪಿಸ ಪಿಸ ಮಾತು ಸುರುವಾಯಿತು. ಮೌನವಾಗಿ ಗಾಳಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಕೊಂಡು ಬೆಚ್ಚಗಿದ್ದ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊಂದಲವಾಗಿ, ಬಿಸಿ ಏರಿ ಬೆವರಲು ತೊಡಗಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಿಂಸೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಬಸ್ಸು ಬೇಗ ಹೊರಟಿದ್ದರೆ ಅನ್ನಿಸಿದಾಗ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಸ್ಸುಗಳು ಹೊರಡತೊಡಗಿದವು. ಕಂಡಕ್ಕರೋ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಬಸ್ ಹತ್ತಿ ಟಿಕೆಟ್ ಚೆಕ್ ಎಂದು ಸುರುಮಾಡಿದ. ಇದು ಮುಗಿಯುವಾಗ ದಿನವೇ ಕಳೆಯಬಹುದು ಅನ್ನಿಸಿ ಸಿಟ್ಟು ಬರತೊಡಗಿತು. 'ಹೋಗುತ್ತಾ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲವೆ?' ಆದರೆ 'ದುಡ್ಡು ಇಲ್ಲದೇ ಹತ್ತಿದ ಆಸಾಮಿಗಳಿರುತ್ತಾರಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ಏನು ಮಾಡೋದು ಚೆಕ್ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿದ.

ಕೊನೆಗೆ ಒಂದರ್ಧ ಗಂಟೆಯಷ್ಟು ತಡವಾಗಿ ಬಸ್ಸು ಹೊರಟು ಈ ಬೆವರು, ಈ ಹಿಂಸೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಳಿ ಬಂದಾಗ ಹಾಯೆನಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜನರ ಮಾತೆಲ್ಲ ನಿಂತು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲೆಂದರೆ ಅಲ್ಲೇ ತೂಕಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇವರು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದರೆ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಪ್ಪೊಟ್ಟಿಸ್ ಮಾಡಿ ಬಸ್ಸೊಳಗೆ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿದಂತಿತ್ತು.

ಮನೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದೊಡನೆ ಧುಮುಗುಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಹೇಗೆ? ಒಮ್ಮೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಿ. ಒಮ್ಮೆ ತೋರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಮತ್ತೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಾರೆ. ಅಮ್ಮ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಹೇಳಿಯೇಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಚಂದ್ರಕಲಳನ್ನೇ ಆ ಸಿಂಬಳಚೆಬುರುಕಿಯನ್ನೇ ಆದರೂ ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಬದುಕಲಿ ಅಮ್ಮ?

ಹೊರಗೆ ದೀಪಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸರಿದು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕತ್ತಲು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕಳೆಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ಮೂಡಿಗೆರೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಘಾಟಿ ಕಳೆಯಿತೆಂದರೆ ಊರು ಬಂದಂತೆಯೆ! ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟರೆ ಜೀವ ಹಗುರಾಗಬಹುದು! ಅಮ್ಮ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಒಳ್ಳೆಯವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ಈ ಜೀವದ ಮಿಡಿತ?

ಮೂಡಿಗೆರೆಯ ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ಮಂಜು, ಹೊರಗೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟರೆ ಸತ್ತು ಕೊಳ್ಳಿಯಾಗುವ ಚಳಿ. ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ನೀರಿತ್ತು. ಬೆಚ್ಚಗೆ ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಹೋಟಲಿನೊಳಗೆ ಬೆಚ್ಚಗೇನೋ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಕೊಳಕು! ಮೇಜು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ವೇರಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅರೆ! ಇಲ್ಲೇನು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯಬಹುದೆ? ಅನ್ನುವಷ್ಟು ಕೊಳಕು. ಹೇಗೋ ಒಂದು ಇಡ್ಲಿ, ಚಾ ಕುಡಿದು ಹೊರಬಂದು ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಜನ ಬಹಳ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆರಾಮವಾಗಿ ಕುಳಿತು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. -

ಅವಸರವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಕಳೆದು ಹೊರಟರೂ ಸಾಕು ಎನ್ನಿಸುವಂತೆ! ಇವರ ಬದುಕು ಇಷ್ಟೊಂದು ಆರಾಮವಾಗಿದೆಯೇ?

ಬಸ್ಸು ಹೊರಟೊಡನೆ ಮಸುಕು ಮಸುಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಅರೆ! ಬೆಳಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತಲ್ಲ. ಇದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕತ್ತಲೇ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು -ಅನ್ನಿಸಿತು. ಹೊರಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಇನ್ನೇತರಕ್ಕೋ ಹೋಗುವ ಜನಗಳು, ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಕಪ್ಪಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಕೆಲವರು ಎಚ್ಚಿತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಇನ್ನೂ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಾ ಬದುಕಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿದ್ದಂತಿತ್ತು.

ಬಸ್ಸು ಘಟ್ಟ ತಲುಪಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಕಣಿವೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಣತೊಡಗಿ ಹಿತವಾಯಿತು. ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹಸಿರು, ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ತೊರೆಗಳು. ಪುಟ್ಟ ಜಲಪಾತವಾಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಾ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ಬದಿ ಗುಡ್ಡ ಅಭೇದ್ಯವಾಗಿ ನಿಂತು ನಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಕೊರೆದು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹಾವಿನಂತಹ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರ ಜೋಪಡಿಗಳು.

ಹೊರಗೇನಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದ್ದೇ. ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ನೋವು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಮಲಗಿರಬಹುದು. ಸೀರಿಯಸ್ ಅಂದರೆ? ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಹುಶಾರಾಗಿಬಹುದು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ತರಲೆತ್ತಿಸಿದೆ. ಅಕ್ಕ,

ತಂಗಿಯಂದಿರು, ತಮ್ಮಂದಿರು, ಎಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಕೊಟ್ಟ ಸಮಯದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದೆಂದು ಲೆಖ್ಯ ಹಾಕುತ್ತಿರಬಹುದು. ಏನಿದ್ದರೂ ಅಮ್ಮನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಬೇಕು. ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರಂತಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ತಡಕಾಡಿದ್ದಾಳೆ, ಅಲ್ಲಿನದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.

ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದಾಗ ಗಂಟೆ ಹನ್ನೆರಡೂ ಇಷ್ಟತ್ತು. ಇನ್ನು 15 ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಟ್ರೇನು ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಹಣ್ಣಿನಂಗಡಿಯಿಂದ ಮುಸಂಬಿ, ಕಿತ್ತಳೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಬ್ಯಾಗಿನೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಆಟೋ ಒಂದನ್ನು ಕೂಗಿ ಹಿಡಿದು, ಅರ್ಜೆಂಟು ಎಂದಾಗ ಹೊರಟ. ಸ್ವೇಶನ್ನಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕ್ಯೂ ಕಂಡು ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಕೊಳ್ಳಲು ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಓಡಿದೆ. Platform ನಲ್ಲಿ ಓಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ ಎಷ್ಟೊಂದು ದೂರ ನಿಂತಿದೆಯಲ್ಲ! ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕಿತು. ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ ಓಡಿದೆ. ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊರಟೆತ್ತೆಷ್ಟೆ. ಹತ್ತಿ ಬಳಗೆ ಹೋದರೆ ಜನ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿ ಗಾಳಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉಳ್ಳಾಲ, ಮಂಜೇಶ್ವರ ಕಳೆದಾಗ ಜನರೆಲ್ಲ ಇಳಿದು ಹೋಗಿ ಆರಾಮವಾಯಿತು. ಕುಂಬಳೆಯಲ್ಲಿಳಿದೊಡನೆಯೆ ಬಸ್ಸು ಸಿಗಬಹುದೆ? ಎಂದು ಆತಂಕವಾಯಿತು. ಬಸ್ಸಿಗೆ ಲೇಟೆದ್ದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಹೋಗುವುದಿರಬಹುದೋ-ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು.

ಕುಂಬಳೆಯಲ್ಲಿ ಟ್ರೇನು ನಿಂತೊಡನೆಯೇ ಇಳಿದೆ. ಓಡುತ್ತಾ ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡನ್ನು ತಲಪಿ, ಬಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಿಡಿಯೂರಿನ ಭಾವ ಸಿಕ್ಕಿದ. “ಹೋ! ಏನಯ್ಯ ನೀನಿಲ್ಲಿ! ನಿನ್ನ ಬೈಗೆ ಜೋರಿದೆಯಂತೆ. ಈಗ ಬರುತ್ತಿರುವುದೂ? ಏನು ಕತೆ?” ಎಂದಾತ ಕೇಳಿದಾಗ ದಿಗಿಲಾಗಿ, ‘ಹೌದೇ ಭಾವಯ್ಯ ಹೇಗಿದೆ ಈಗ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲವ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. “ಇದ್ದರೆ ಇರಬೇಕಯ್ಯ ನಿನ್ನಂತಹ ಮಕ್ಕಳು. ಹೆತ್ತಬೈಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಕಟಮಾಡಿ ಓಡಿದೆಯಲ್ಲ. ಈಗ ‘ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ’ ಅಂದನೆ?”

ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯೊಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತೊಡನೆ, ಪೇಟೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೂ ಒಂದಿಬ್ಬರನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದೆ. ದಿಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಎದೆಹೊಡೆದು ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗಿದೆಯೋ? ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕಿತ್ತು. ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾ, ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಕೆಲಸದ ಕಣ್ಣ ಎದುರಾದ. ‘ಏನು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಉತ್ತರವೇ ಹೇಳದೆ ಒಂದು ರೀತಿ ನೋಡಿ ಹೊರಟುಹೋದ. ಗೇಟು ತೆಗೆದರೂ ಯಾರ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಮೌನ. ಭೀಕರ ಮೌನ. ಮನೆ ಎದುರು ಬಂದು ಹಜಾರದೊಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಡನೆ ಫಕ್ಕನೆ ಕಂಡುದು ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹೊದೆಸಿದ ಅಮ್ಮನ ದೇಹ. ಎಲ್ಲ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಓಡಿದೆ. ಗೇಟುದಾಟಿ ಬ್ಯಾಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ಓಡಿದೆ.

ಹೇಡಿಗಳು (ನಾಟಕ)

ರಾಮದಾಸ್

ಪಾತ್ರಗಳು :

ನಾಟಕಕಾರ

ನಾಯಕ

ಹಿಪ್ಪಿ ೧, ೨ ಮತ್ತು ಆರೇಳು ಜನ ಹಿಪ್ಪಿಗಳು, ಹಿಪ್ಪಿಣಿಯರು

ಪೀಟರ್-ಕೊಳಲೂದುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹಿಪ್ಪಿ

ಗೈಡ್ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಪ್ರವಾಸಿಗಳು

ಒಬ್ಬ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ-ಗೈಡ್‌ನ ಗೂಂಡಾ ಗೆಳೆಯರು

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧

ವ್ಯಕ್ತಿ ೨

ಹಿಪ್ಪಣಿ-ಹೆಸರು ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ

ಸ್ಥಳ : ಗೋವಾದ ಅಂಜುನಾ ಬೀಚಿನ ಮೇಲಿನ ಗುಡ್ಡ

ಕಾಲ : ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ

(ಗುಡ್ಡ ದಿಬ್ಬಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಂಗಮಂಟಪ, ಅರ್ಧವೃತ್ತಾಕಾರದ ಆಕಾಶನೀಲಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮಂದ ವಾದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ರಂಗದ ನಡುವೆ ನಿಂತ ನಾಟಕಕಾರ, ಕವಿತೆಯೊಂದನ್ನು ಓದುತ್ತ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.)

ನಾಟಕಕಾರ : ಹೇಡಿಗಳು

ಮುಂದುಳಿದ ನಾವು ಹೇಡಿಗಳು ಸ್ವಾಮಿ ಹೇಡಿಗಳು

ಬೇರರಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಬಿಳಲ ಕಯ್ಯೂರಿ, ರಸ ಹೀರಿ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ

ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುವ ಥಾಕತ್ತಿಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ ನಮಗೆ,

ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲುವುದಾಗಲೀ

ದಿವ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಯ್ ಚಾಚಿ ಗೆಲ್ಲುವುದಾಗಲೀ

ಬದುಕೆಂಬ ಸಾಗರ ಹೀರಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಫೋಶನ ಸಲ್ಲುವುದಾಗಲೀ

ನಮ್ಮಿಂದಾಗದ ಮಾತು ಸ್ವಾಮಿ, ನಮ್ಮ ಕಯ್ಯೆಟುಕದ್ದು.

ಬೆಪ್ಪುತಕ್ಕಡಿಗಳಂತೆ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯ್ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ ಹಿಪ್ಪಿಗಳನ್ನ

ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ

ಕಂಡ ಕಂಡು ಕಾಣದಂತೆ ಕುಡಿದ್ದೇವೆ:

ಕುಲುಕುವ ಕುಂಡಗಳನ್ನ

ಧ್ಯಾನಾಸ್ತ ಯೋಗಿಬಂಡೆಗಳನ್ನ

ಬತ್ತು ಬಾಡಿ ಬಿದ್ದ ಮೊಲೆಗಳನ್ನ

ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡಾದ ನಡು ತೊಡೆಗಳನ್ನ

ಅದರೆಡೆಗಳನ್ನ;

ಸಮುದ್ರದಲೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತ ದೇವತೆಗಳನ್ನ!

ಬಿಳಿಬಿಳಿ ಕೆಂಪು ಬಡಕಲು ದೇಹಗಳನ್ನ

ದಡದ ಮರಳಲ್ಲಿ ಹೊರಳುವ ಜೋಡಿ ಸ್ನೇಹಗಳನ್ನ

ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನದಿಂದ ಸೂರ್ಯಸ್ನಾನಕ್ಕೂ, ಸೂರ್ಯಸ್ನಾನದಿಂದ ಸಮುದ್ರ

ಸ್ನಾನಕ್ಕೂ ಎಡತಾಕುವ ಮಡ್ಡಿಗಳನ್ನ!

ಅಡ್ಡಾಡುವ ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನ

ನೂರು ಮಾತಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೊಂದು ಮುಗುಳು ನಗೆಯನ್ನ

ಸಾವಿರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೊಂದು ಮಾತಿನುತ್ತರವನ್ನ

ಶಬ್ದಾತೀತರಾದವರ ನಡವಳಿಕೆಯೆತ್ತರವನ್ನ!

ಹಿಡಿದರೂ ಹಿಡಿದು

ಸದೆಬಡಿದರೂ ಬಡಿದು

ಅಪ್ಪಿಲಕೊಂಡರೂ ಅಪ್ಪಿ

ಮುದ್ದಿಟ್ಟರೂ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ

ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಮರಳಲ್ಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡಿದರೂ

ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದರೂ

ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೂ, ಸ್ವಾಮಿ

ಹೂ ಕೊಡುವ ಗಿಡಗಳಾಗುತ್ತಾವೇ ಹೊರತು, ಸ್ವಾಮಿ

ಫಲ ಕೊಡುವ ಮರಗಳಾಗುತ್ತಾವೇ ಹೊರತು

ತಕರಾರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ ಇಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಹೊಗೆಯಾಗಿ ಹೋಗಲಾರೆವು ನಾವು ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂಥ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಾರೆವು ನಾವು, ಗಾಳಿಯಾಗಲಾರೆವು ಆಕಾಶವಾಗಲಾರೆವು, ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಮರಗಿಡಗಳಾಗಲಾರೆವು. ಭಗ್ನರಾಗಲಾರೆವು, ನಿಮಗ್ನರಾಗಲಾರೆವು, ನಗ್ನರಾಗಲಾರೆವು ಯಾಕೆಂದರೆ : ಮುಂದುಳಿದ ನಾವು ಹೇಡಿಗಳು ಸ್ವಾಮಿ ಹೇಡಿಗಳು.

(ನಾಟಕಕಾರ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಬೆಳಕು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಕವಿತೆಯನ್ನೋದಿದ ಆತ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು-) ಆ ಹ ಹ ಹಾ ಎಂಥಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ! ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲಿನ ಬೊಂಬೆಗಳು ಕೂತ ಹಾಗೆ ಕೂತಿದೀರಲ್ಲ! ಸದ್ದೂ ಗದ್ದಾ ಇಲ್ಲೆ ಸುಮ್ಮೆ ಬೆಪ್ ತಕ್ಕಡೀಗಳ್ ಹಾಕೊತ್ತಿದ್ದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಾಗೆ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಥರ ಸಿಡಿದು ಬೀಳೋಣ ಅಂತಲ್ಲೇ; ಇಂಥಾ ಆವಾಚ್ಯ ಅಶ್ಲೀಲ ಕವನಾನ ಸಭ್ಯ ಸಮಾಜದ್ದೆದು, ಓದಿದವ್ ಹಲ್ ಮುಯ್ಯೋಣ ಅಂತಲ್ಲೇ ಪ್ಲಾನ್ ಮಾಡ್ತಿದೀರ? ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಗತ್ತೆ ಅಂತಲ್ಲೇ ನಾನ್ ಪದ್ಯ ಬಯ್ಯೋ ಕೆಲ್ ಬಿಟ್ ಕೂತಿದೀನಿ. ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ವೀಣೆ ನುಡಿಸಿ ಉಪಯೋಗಾ ಇಲ್ಲಾಂತ ನನಗ್ ಮಂದಟ್ಟಾಗಿದೆ, ಚುರುಕು ಮೆಣಸಿನ್‌ಕಾಮ್ ಮುಟ್ಟಿ, ತುರಿಕೇ ಸೊಪ್ಪನ್ನ ನಿಮ್ಮಯ್ಯೆಲ್ಲಾ ಚಕ್ ಚಕಾಂತುಜ್ಜಿ, ಚಾವಟೀಲ್ ನಾಲಕ್ ಬಿಗಿದ್ರೆ ನಿಮಗರ್ಥಾ ಆಗೋದು, ಆಗ್ಲಿ, ನನ್ ಭಾಷೆ ನಿಮಗರ್ಥ ಆಗೊಲ್ಲ. ನಿಂಭಾಷೇಲೇ ಮಾತಾಡ್ತೀನಿ.

(ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು)

ಆದರೆ ಮಾತೂ ನಿಮಗರ್ಥ ಆಗೊಲ್ಲ. ಕ್ರಿಯೆ ಕ್ರಿಯೇಂತ ಬಡಕೊತೀರಿ.

ಅದಕ್ಕೇ ಈಗ್ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿದೀನಿ, ನಾನ್ ಬರ್ಡ್ ಪದ್ಯ ಅಶ್ಲೀಲ ಅಲ್ಲಾ ಅನ್ನೋ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾನ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗ್ ಮಾಡ್‌ಕೊಡ್ತೀನಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ನಾಟಕ, ಜಡ್ ಹಿಡಿದುಹೋಗಿರೋ ನಿಂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ್ ಹರಿತಾ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಿ, ಗಮನಾ ಇಟ್‌ನೋಡಿ, ಗಮನಾ ಇಟ್ ಕೇಳಿ, ಗಮನಾ ಇಟ್ ಮೂಸಿ ಗಮನಾ ಇಟ್ಟು ಮುಟ್ಟಿ, ಗಮನಾ ಇಟ್ ರುಚಿ ನೋಡಿ.

(ಆತ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ರಂಗಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಮಂದವಾದ ಹಸಿರು ಬೆಳಕು, ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಆಕಾಶನೀಲಿ.)

ನೋಡಿ, ಇದೇ ಗೋವಾ ಸಮುದ್ರ ತೀರ ಪ್ರದೇಶ, ಅನುಮಾನಾ ಬೇಡ. ನಿಂ ಕಲ್ಪನೇಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಸರತ್ ಕೋಡಿ, ಪಂಜಿಮ್ಮಿಂದ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರೋ ಅಂಜುನಾ ಬೀಚ್, ಅಂಜುಮಾನ್ ಅಥ್ಯಾ ಅನುಮಾನ್ ಬೀಚ್ ಇದೇನೆ. ನಾನು ಮರಳು ಹಾಸಿನ ಹಿಂದಕ್ಕಿರೋ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲ್ ನಿಂತಿದೇನೆ. ನನ್ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಇಳಿಜಾರು, ಕೆಳಗಿದೇ ಬಂಗಾರದ ಮರಳಿನ ರಾಶಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳು, ತೆಂಗಿನಮರಗಳು, ಗುಡ್ಡದ ಮಯ್ಯೆ ತಾಗಿದ ಹಾಗೆ ಹತ್ತಯ್ಯತ್ತು ಗುಡಿಸ್ಸುಗಳು, ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಹಿಪ್ಪೀ ಜನ ಇವುಗಳಲ್ ವಾಸ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ನೀಲಿಯಾಕ್ಮಾಣೋದು ಆಕಾಶ, ಅದರ ಬುಡಕ್ಕೆ ವಿಶಾಲವಾದ್ ಸಮುದ್ರ ಹರಡ್‌ಕೊಂಡಿದೆ, ಇವತ್ತಿನ್ ನಾಟಕ ನಡ್ಯೋ ಜಾಗ ಇದೇನೇವೇಯಿ, ನನ್ ನಾಟಕಕ್ ಒಬ್ಬ ನಾಯಕ ಇದಾನೆ, ಅವಂಗ್ ಒಂದೊಳ್ಳೇ ಉದ್ಯೋಗಾ ಇದೆ. ಚೆಂದದ ಹೆಂಡ್ತಿ ಇದಾಳೆ, ಮುದ್ದಾದ್ ಮಕ್ಕಳಿದಾವೆ. ಹಿಪ್ಪೀ ಜೀವ್ ಹೇಗಿರತ್ತೆ ಅಂತ ತಿಳೊಳ್ಳೋಕೋ ಅಥ್ಯಾ ಅವ್ರ

ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವಾಚ್ಛಂದ್ಯದ ದುರ್ಲಾಭ ಪಡೆಕೊಳ್ಳೋಕೋ ಅದು, ನೀವೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾದ್ದು, ಯಾಕೆ ಅಂತ ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ: ಗೋವಾ ಟೂರ್ ಅಂತ ಬಂದ್ ನಂ ನಾಯಕ ನಿನ್ನೆ ಈ ಬೀಚೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಶಾಂತಿ ಅನ್ನೋ ಒಬ್ಬ ಅಮೇರಿಕನ್ ಹಿಪ್ಪೀ ಜತೆ ದೇವರಿಲ್ಲ ಅಂತ ವಾದಾ ಮಾಡ್ಡ, ಹಿಪ್ಪೀ, " ನಾಳೆ ಬಾ ಮಾತಾಡೋಣ", ಅಂದ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾಯಕ, ಇವತ್ ಈ ಕಡೆ ಬರ್ತಿದಾನೆ, ಕಂಡ್ಕಂಡ್ ಹಿಪ್ಪೀಗಳ್ಳ ಮಾತಾಡಿಸ್ತ ಇದಾನೆ.....

(ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು, ನಾಟಕಕಾರ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ, " ಶಾಂತಿ.....ಶಾಂತಿ....." ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವ ನಾಯಕನ ಧ್ವನಿ, ಮಂದಪ್ರಕಾಶ ತೊಡಗಿದಾಗ, ಆಗಾಗ ಆಲ್ಲೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಅರೆನಗ್ಗೆ ಹಿಪ್ಪಿ ಎತ್ತಲೋ ನೋಡುತ್ತ ಕಾಣಿಸಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮರಳ ಹಾಸಿನಿಂದ ಗುಡ್ಡವೇರಿ ಬರುತ್ತಾರೆ; ಗುಡ್ಡವಿಳಿದು ಮರಳ ಹಾಸಿನತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ನಾಯಕ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ, ಗುಡ್ಡವನ್ನೇರಿ ಬರುವ ಹಿಪ್ಪಿಯೊಬ್ಬ ನನ್ನು ಕಂಡು.)

ನಾಯಕ : ಶಾಂತಿ!.., ಹೋಯ್ ಶಾಂತಿ,

ಹಿಪ್ಪಿ ೧ : (ನಿಂತು, ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಕೈಯೆತ್ತಿ) ಹೋಯ್ ತಾಂತಿ

ನಾಯಕ : ನೀನ್ ತಾನೆ ಶಾಂತಿ?

ಹಿಪ್ಪಿ ೧ : ಶಾಂತಿ!

ನಾಯಕ : ಹೌದು, ಯಾಕೆ?..... ನೀನ್ ಶಾಂತಿ ಅಲ್ಲಾ? ನಿನ್ನೆ ನೀನ್ ನಂಗ್ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಲ್ಲ? ನಾಳೆ ಬಾ ಮಾತಾಡೋಣ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಿ.

ಹಿಪ್ಪಿ ೧ : ಇಲ್ಲಾ....ಇಲ್ಲ, (ಎಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ನಾಯಕ ಮತ್ತೆ ಗಡ್ಡ, ದಿಬ್ಬ ಹತ್ತಿ ಇಳಿದು ಹುಡುಕಾಡುತ್ತ,

ನಾಯಕ : ಶಾಂತಿ.....ಶಾಂತಿ.....ಶಾಂತಿ.....ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ, ಶಾಂತಿ ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲ, ನಿನ್ನೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ, ಇವತ್ ಬಾ ಅಂದಿದ್ದ, ಆದರೆಲ್ಲ

ಇಲ್ಲ, (ಯಾವುದೂ ಒಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ನಡುತ್ತ) ಶಾಂತಿ....ಏ ಶಾಂತಿ... ಹಿಪ್ಪಿ ೨ : (ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕೈಯೆತ್ತಿ) ಶಾಂತಿ?

ನಾಯಕ : ಹೌದು ಶಾಂತಿ, ನೀನೇ ಶಾಂತಿ, ಅಲ್ಲಾ? ನೀನೇ ಶಾಂತಿ?

ಹಿಪ್ಪಿ ೨ : (ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಲೆ ಆಡಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ನಾಯಕ : ಶಾಂತಿ ನಿಂಗೊತ್ತೆ? ಅವನೊಬ್ಬ ಅಮೇರಿಕನ್, ಅವಂಜತೆ ರಾಬಿ ಇದಾಳೆ.

ಹಿಪ್ಪಿ ೨ : (ಹೊರಟು) ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ನಾಯಕ : (ತಡೆದು) ನಿನ್ನೆ ಇಲ್ಲೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ, ಇವತ್ ಬಾ ಅಂದಿದ್ದ.

ಹಿಪ್ಪಿ ೨ : ಇರಬೌದು ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, (ಗುಡ್ಡದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕಮ್ ತೋರಿಸಿ) ಹುಡುಕ್

ನೋಡು, ಆ ಮನೆಗಳಲ್ಲೊಂದು ಸಿಕ್ಬೌದು, (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ನಾಯಕ ಆಚೆ ಈಚೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಹುಡುಕುತ್ತ, ಆದಾಗ ಮರೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು ವೇಗವಾಗಿ. ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ ಎನ್ನುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಎತ್ತರವಾದ ದಿಬ್ಬವೊಂದರ ಮೇಲೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಕೂತು ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ-)

ನಾಯಕ : ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲ, ನಿನ್ನೆ ತಾನೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ನಾನ್ ಶಾಂತಿ

ಹುಡುಕ್ತಿದೀನಿ, ನಾನು! ತಮಾಷಿಯಾಗಿದೆ. ನನ್ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಯಾವ್ ಚಿಂತೆನೂ ಇಲ್ಲ, (ಎದ್ದು ನಿಂತು, ನಕ್ಕು) ನಾನ್ ತೃಪ್ತ, ಜೀವಂದಲ್ಲಿ

ನಂಗ್ ಯಾವ್ ಅರಕೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾವ್ ಕೊರತೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಆದ್ರೆ ನಾನೇ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿ ಅಂತ ಹುಡುಕ್ತಾ ಅಲೀತಿರೋದು ಎಂಥಾ

ವಿಡಂಬನೆ! ಆ ಗುಡ್ಡಿನಲ್ಲೊಂದು ಶಾಂತಿ ಸಿಗ್ಬೌದು, ನೋಡಿ ಅಂದ ಅವ್ವು , ಆದ್ರೆ.....ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ ಎಂಥಾ ಜನ! ಬರೀ ಬತ್ಲೆ!

ಮಯ್ ಮೇಲೊಂದು ಚೂರ್ ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲ. ಒಂದಕ್ಕಿಂತಾ ಒಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕಿಂತಾ ಬಣ್ಣ: ಬಂಗಾರದ್ ಬಣ್ಣದ್ ಹುಡುಗೀರು { ಶಾಂತಿ

ಹುಡುಕ್ಕೊಂಡ್ ಆಲ್ಪಾಡ್ತೀರೋ ದುರದೃಷ್ಟ ಚೇತನಗಳು! (ದೂರದಿಂದ ಕೊಳಲದನಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಅತ್ತ ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾನೆ,

ಕ್ಷೀಣವಾಗಿದ್ದ ಕೊಳಲ ದನಿ ಏರತೊಡಗುತ್ತದೆ.) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಶಾಂತಿ ಥರಾನೇ ಕಾಡ್ತಾರೆ! ಇವನೇ ಶಾಂತಿ ಇದ್ದೇಕು. ಶಾಂತಿ..ಏ

ಶಾಂತಿ.....(ಕೊಳಲಾದುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಹಿಪ್ಪಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತು, ಕೊಳಲು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ನಾಯಕನತ್ತ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಕೊಳಲಾದುತ್ತ

ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ, ಶಾಂತಿ? ಎಂದಾಗ ಹಿಪ್ಪಿ ಕೊಳಲು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.) ನೀನೇ..ನೀನೇ

ಶಾಂತಿ ಅಲ್ಲಾ? ಬಾ ಬಾ ಇಲ್ ಕುತ್ಕೊಳೋಣ.

(ಎಂದು ಅವನ ಕಯ್ ಹಿಡಿದು ದಿಬ್ಬವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ, ನಾಯಕನೂ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಹಿಪ್ಪಿಯ ಕೊಳಲವಾದನ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.)

ಶಾಂತಿ, ನೀನೂ ಅಂದ್ಕೊಂಡು ತುಂಬಾ ಜನರನ್ ಮಾತಾಡಿಸ್ತೆ. ನೀವೆಲ್ಲ ವಿಧೇಶಿಗಳು ಒಂದೇ ಥರ ಕಾಣುತ್ತಿರ, ಒಂದ್ ಗಂಟೆಯಿಂದ ನಿಂಗೋಸ್ಕರ ಹುಡುಕ್ತಿದೀನಿ, ನಿಂಜತೆ ತುಂಬಾ ಮಾತಾಡ್ಬೇಕು (ಉತ್ತರ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸೋತು) ಅಂದ್ವಾಗೇ ನಿಂಜತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಾ ರಾಬಿ, ಅವಳೆಲ್ಲಿ?

ಹಿಪ್ಪಿ : (ಕಳಲು ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ರಾಬಿ?

ನಾಯಕ : ಹೌದು ರಾಬಿ.

ಹಿಪ್ಪಿ : (ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಲೆ ಆಡಿಸುತ್ತಾನೆ) ನಾಯಕ : ನೀನ್ ಶಾಂತಿ ಹೌತ್ತಾನೇ? ನಿನ್ನ ನಿಂಜತೆ ಸ್ವಲ್ಪಾ ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡಿದ್ದಲ್ಲಾ .....ನಾನೇ.....ನಾನೇ ನಾಯಕಾ...(ಹಿಪ್ಪಿ ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಆಡಿಸುತ್ತಾನೆ.) ನೀನ್ ಶಾಂತಿ ಅಲ್ಲಾ? ಹಾಗಾದ್ರೆ...ನಿನ್ ಹೆಸರೇನು?

ಹಿಪ್ಪಿ : ಪೀಟರ್,

ನಾಯಕ : (ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾಗಿ) ಹಾಗಾದ್ರೆ ಶಾಂತಿ ಎಲ್ ಹೋದ! (ಪೀಟರ್ ಮುಗುಳು ನಕ್ಕು ಕೊಳಲೂದತೊಡಗುತ್ತಾನೆ, ಇಬ್ಬರು ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಜತೆ ಗಡ್ಡಧಾರಿ ಗೈಡ್, ಬೀಚಿನ ಮತ್ತು ಹಿಪ್ಪಿಗಳ ವಿವರ ನೀಡುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಗೈಡ್ : ಇದೇ ಸಾರ್ ಅನುಮಾನ ಬೀಚ್, ನೋಡಿ ಸಾರ್ ಅಲ್ಲಿ, ಇದೂ ಸೀಜನ್ನಲ್ಲ ಸಾರ್, ಸೀಜನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಿಗಟ್ಟೆ ಇಪ್ಪಿಗಳಿರಾರ್ ಸಾರ್. ಫ್ರೆಂಚ್ ಮ್ಯಾಡ್ಕಂಡಿ ಒಳ್ಳೆ ಉಟ ಕೊಡ್ತಿದ್ರೆ ಸಾಕು ಸಾರ್. ನಿಮ್ಮೆನ್ನಾ ಇಂಗ್ಲೀಸ್ಪತ್ತದೆ, ಕೆಲ್ನಾ ಬಲೇ ಸುಲಭಾ ಸಾರ್, ಕಾಡೂ ಗೀಸು ಏನೂ ಕೊಡೂದ್ ಬೇಡ ಸಾರ್, ಬರೀ ಫ್ರೆಂಚ್ಪು, ಏವನ್ ಮಾಲುಗಳು, ನೋಡಿ ಸಾರ್ ಅಲ್ಲಿ : ಬಟ್ಟೆಗಿಟ್ಟೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಉಟ್ಟುಡ್ ಬಟ್ಟೆಲವೆ ಸಾರ್...

(ಎಂದು ಕಯ್ತೊರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಪೀಟರ್, ಕೊಳಲ ದನಿಯೇರಿಸುತ್ತ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.) ಈಜೊಡ್ಯೋದು...ಮಳ್ಳಲ್ ಬಂದ್ ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳೋದು; ಈಜೊಡ್ಯೋದು...ಮಳ್ಳಲ್ ಬಂದ್ ಮಲಕ್ಕೊಳ್ಳೋದು.....ಯಾವಾಗ್ ನೋಡಿದ್ರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾರ್, (ಮೆಲ್ಲನೆ) ಕುಸೀ ಬಂದ್ರೆ ಅಲ್ಲೇ...ಅಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಾನೂ ಸಾರ್.

(ಎಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುವಾಗ ನಾಯಕನನ್ನು ಕಂಡು ಗುರ್ತಿಸಿ ನಗುತ್ತಾನೆ, ನಾಯಕ, ಅಪರಿಚಿತನಂತೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಈಗ್ಲೂ ಅತ್ತಿಪ್ಪತ್ ಉಡುಗೀರವೆ ಸಾರ್, ಇಲ್ ಬನ್ನಿ ಸಾರ್, ಈ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಅಹಾಹ..... (ಎಂದು ಹೊರಟಾಗ ದೀಪ ಆರುತ್ತದೆ, ನೀಲಿ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ, ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಹಸಿರು ಬೆಳಕು ಹರಡಿದಾಗ ನಾಟಕಕಾರ, ರಂಗದ ನಡುವೆ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.)

ನಾಟಕಕಾರ : ಇಲ್ಲ, ನಾಯಕಂಗ್ ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಲೇ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಾಯಕ ವಾಪಸ್ ಹೋಗ್ಲಾರ, ಅವನ್ ಹೋದದ್ದು ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಕಡೆ, ನನ್ ಬಲಗಡೆ ಒಂದು ಕ್ಯಾಂಟೀನಿದೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಈ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್, ಇಲ್ ವಾಸಾ ಮಾಡ್ತಾಯಿರೋ ಹಿಪ್ಪಿಗಳ ಭೋಜನಶಾಲೆ, ಹಿಪ್ಪಿಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲೀಜಾಡ್ತಾರೆ, ಮರಳಲ್ ಹೊರಳಾಡ್ತಾರೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದಾಗ ಈ ಕ್ಯಾಂಟೀನಿಗೆ ಬರ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಹೋದ ಬನ್ ಇದೆ. ಬಾಡಿಹೋದ ಬಾಳೇಹಣ್ಣಿದೆ, ಸೋಡಾ ಇದೆ, ಕೊ ಕೋಲಾ ಇದೆ, ಚಾ ಇದೆ. ಸೂಪಿದೆ, ಹಿಪ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಇವೇ ಪಂಚಭಕ್ಷ ಪರಮಾನ್ನ, ನಾಯಕ ಇಲ್ಲೇ ಉಳಿಯೋ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿರಬೇಕ. ಇನ್ನು ಅವಂಗೂ ಇದೇ ಒಣ ಬನ್ನು, ಬಾಳೇಹಣ್ಣು, ಚಾ, ಕ್ಯಾಂಟೀನ್ ನಡಸೋ ಜನ ಹಿಪ್ಪಿಗಳಿಗೆ ಒಗ್ ಹೋಗಿದಾರೆ. ಗಡ್ಡದ ಗೈಡ್ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಾಗ್ ಬರ್ತಿರಾನೆ. ಎಲ್ಲಿಗೂ ಅವ್ನ ಪರಿಚಯ ಇದೆ. ಮಾಪ್ಪಾಗ್ ಹೋಗೋ ಕಡೆ ಬಸ್ ಹೊರಡೋ ಸಮಯ ಆಗಿದೆ, ಗೈಡ್ ಜತೆ ಇದ್ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ಬಸ್ ಹತ್ತಿದಾರೆ, ಆದ್ರೆ ನಾಯಕ ಮೇಲೇಳೊಲ್ಲ, ಹಿಪ್ಪಿಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್ನಲ್ಲಿ ತಲೆ ಕೆಳಗ್ಗಾಕ್ಕೂತ್ತಿದಾನೆ, ಅಗೋ ಹಿಪ್ಪಿಗಳು ಹಶೀಷ್ ಸೇತ್ತಿದಾರೆ. ಈಗ ನಾಯಕ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅವರ್ ಕಡೆ ನೋಡ್ತಿದಾನೆ, ಚಿಲುಮೆ ಸರದೀ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲರ್ ಕಯ್ ದಾಟಿ ನಾಯಕನ್ ಕಯ್ತೊರಿದೆ. ನಾಯಕ ಆಳವಾಗ್ ಉಸಿರೆಗೆದು ಹಶೀಷ್ ಎಳೀತ್ತಿದಾನೆ. ಆದರೆ ಗಡ್ಡದ ಗೈಡ್

(ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ, ರಂಗದ ಮೂಲೆಯತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿ)

ಗೈಡ್ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಗೂಂಡಾ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರ ಜತೆ.....

(ದೀಪ ಆರುತ್ತದೆ. ರಂಗದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೈಡ್ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರ ಮಾತುಕಥೆ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಮಸುಕಾದ ಬೇಳಕು.)

ಗೈಡ್ : ಅವನೇ ಇವ್ನು , ಮನ್ನೆ ದಿನ ಪಂಜಿನಲ್ಲಿದ್ದ, ಓಟ್ಟು ಟೂರಿಸ್ಟ್‌ನಾಗ್ ಇಳೊಂಡಿದ್ದ, ಇವಂಜತೆ ಇನ್ನೂ ಮೂರ್ ಜನಾ ಇದ್ದು,

ಕಾರಿಟ್ಟಿದಾನೆ. ಜೋಬ್' ತುಂಬಾ ದುಡ್ಡಿದೆ, ಕಡೇ ಬಸ್ ಹೊರಟೋಯ್ಯು, ಇವ್ವ ಮಾತ್ರ ಓಗ್ಗಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬ : ಚಾನ್ಸ್ ಬುಟ್‌ಕೊಡ್‌ಬಾರ್ರು,

ಮತ್ತೊಬ್ಬ : ಅಕ್ಕಿ ತಾನಾಗೇ ಬಂದ್ ಬುಟ್ಟೀಲ್ ಬಿದ್ದಿದೆ.

ಒಬ್ಬ : ಅಂದ್‌ಮ್ಯಾಗೆ ಬುಟ್‌ಕೊಡ್‌ಬಾರ್ರು,

ಗೈಡ್ : ಅವಂಗೇ ನನ್ನ ಗುರು ಚನ್ನಾಗಿದೆ. ಆದ್ರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ ಇದ್ದವ್ವಂಗೆ ಮಾಡ್ತಾನೆ: ಮಾಡ್ಲಿ, ನೋಡ್ಕಂತೀನಿ ಮನ್ನೆ ಟೂರಿಸ್ಟ್ ಅತ್ರ ಓಗ್ಗಿದಾಗ ನನ್ ಕರ್ತ, “ನೀನೇ ಅಲ್ಲೇನಯ್ಯ ಗಡ್‌ದೋನು? ನಿನ್ನೆ ಉಡುಕ್ತಾ ಇದ್ದು...ಒಳ್ಳೇದೇನಾದ್ರೂ ಇದ್ರೆ ತೋರ್ನಯ್ಯ”, ಅಂದ. ವಾಸ್ತೋಗೂ ಓಗ್ಗಿದಂತೆ, ಒಳ್ಳೇದ್ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲಂತೆ, ನಾನೂ ಬೀಚತ್ರ ಕರ್ತೊಂಡೋದೆ ನೋಡಿ, ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡಿ ಬ್ಯಾಡಾಂದ, ಮಂಗಳಾ ದೇವಿ ಟೆಂಪಲ್‌ತ್ರ ಓದ್ತು, ಅವ್ಲೊ ಬ್ಯಾಡಾಂದ, ಪಾರೀನ್ ಮಾಲ್ ಬೇಕಂತೆ ಪಾರೀನ್ ಮಾಲು, ಅದ್ದೇ ಉಡುಕ್ತೊಂಡಿಲ್ಲೇಗ್ ಬಂದವ್ವೆ.

ಒಬ್ಬ : ಅಂಗಾದ್ರೆ ಇವ್ವ ಇವತ್ತಿಲ್ಲೆಂದೋಗೋಂಗಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ : ದಂ ಎಳಿತಾ'ವ್ವೆ.

ಗೈಡ್ : ಏರಿ ಬುಡು ತಲೆಗೆ, ನೋಡ್ಕಳಾನ.

ಒಬ್ಬ : ಇವತ್ತೂಳೇ ಪಾರ್ತಿ ಕೊಡ್ಬೇಕಪ್ಪಾ,

ಮತ್ತೊಬ್ಬ : ಏವನ್ ಪಾರ್ತಿ ಕೊಡೇಕು.

ಗೈಡ್ : ಕೋಡಾಂವ್ ನಡೀರೊ..

(ಮೊದಲಿನಂತೆ ಹಸಿರು ಬೆಳಕು, ರಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಾರ, ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಮಾತನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ)

ನಾಟಕಕಾರ : ಗೈಡ್ ಮಾತ್ರ, ತನ್ನ ಗೂಂಡಾ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರ ಜತೆ ಸೇರಿ ಏನೋ ಮಸಲತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಾಯಕ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹಶೀಷ್ ಎಳೆದು ಅವನ ಕಣ್ಣು ಬಾಡಿವೆ, ಅಗೋ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಈ ಕಡೇನೆ ಬರ್ದಿದಾನೆ. ಪ್ರೇತದ ಹಾಗೆ ಕಯ್ ಜೋತ್ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ನಾಯಕ : (ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ) ಶಾಂತಿ.....ಶಾಂತಿ.....ಇನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆಲ್ಲ, ನಿನ್ನೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ಇವತ್ ಸಿಗ್ತೇನೆ ಅಂದಿದ್ದ, ಅವಂಜತೆ ರಾಬಿ, ರಾಬೀ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನಾನಿವತ್ ಬರ್ದಿನೋ ಇಲ್ಲೋ ಅನ್ನೋ ಅನುಮಾನ : ಬರ್ದಿ ಅನ್ನೋ ಆಸೆ. ನಾನ್ ಬಂದೆ, ಶಾಂತೀನ್ ಹುಡುಕ್ತೊಂಡ್ ಬಂದೆ. ರಾಬೀ ಕಣ್ ಕರೀತು, (ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು) ಗಡ್ಡದ ಗೈಡ್ ನನ್ನನ್ನೇ ದುರಂಗುಟ್ಟಿ ಕೊಂಡ್ ನೋಡ್ಡ, ಮಾಪ್ಪಾಗ್ತೋಗೋ ಕಡೇ ಬಸ್ ಹೊರ್ಡ್‌ಹೊಯ್ಯು. ಟೂರಿಸ್ಟೆಲ್ಲಾ ವಾಪಸ್ ಹೋದ್ರು, ಆದ್ರೆ ಗೈಡ್... ಗೈಡ್..... (ಹಸಿರು ಹೋಗಿ ಕಡುನೀಲಿ ಬೆಳಕು, ಕಪ್ಪು ನಿಲುವಂಗಿ ಧರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ೧, ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಪ್ರವೇಶ.)

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಕಡೇ ಬಸ್ ಹೊರಟ್‌ಹೋಯ್ಯು, ಎಲ್ಲಾ ಹೋದ್ರು, ಗೈಡ್ ಮಾತ್ರ ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲ.

ನಾಯಕ : ಎಲ್ಲಾ ಹೋದ್ರು

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಗೈಡ್ ಮಾತ್ರ ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲ.

ನಾಯಕ : ಗೈಡ್ ಮಾತ್ರ ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲ!

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಗಡ್ಡದಾಸಾಮಿ, ಹುಡುಗಿರೇಜೆಂಟು, ಗೈಡ್ ಮಾತ್ರ ಹೋಗ್ಲಿಲ್ಲ.

ನಾಯಕ : ಹೋಗದಿದ್ರೆ ಬೇಡ, ನಂಗೇನು?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಗಡ್ಡದ ಗೈಡ್ ಹುಗ್ಲಿಲ್ಲ, ನಿಂಗಪಾಯ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ;

ನಾಯಕ : ಅಪಾಯ! ನಂಗಂಥ ಅಪಾಯ?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಅಪಾಯ, ನಿಂಗೇ ಅಪಾಯ, ನಿಂದುಡ್ಡಿಗಪಾಯ, ನಿನ್ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಪಾಯ.

ನಾಯಕ : (ಬೆಚ್ಚಿ) ಯಾರ್ ನೀನು? ಯಾಕ್ ಬಂದೆ?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನಾನ್ಯಾರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ? ನಾನ್ನಿನ್ನಿಂಟ್ಯೂಷನ್ನು, ನಿನ್ನಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ನಿನ್ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣು, ನಿನ್ ಮೂರನೇ ಕಿವಿ, ನಿನ್ ಆರನೇ ಇಂದ್ರಿಯ.

ನಾಯಕ : ಅಲ್ಲಾ.. ನೀನ್ ಯಾವ್ತೂ ಅಲ್ಲ, ಸತ್ಯಕ್ ಬೆನ್ ಹಾಕಿರೋ ನನ್ ಹೇಡಿತನ ನೀನು, ನೀನ್ ಬೆಳಿಯೋದಕ್' ನಾನವತಾಶಾ

ಕೊಡೋಲ್ಲ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಮುಚ್ಚು ಬಾಯ್, ನಾನ್ ಹೇಡಿತನ ಅಲ್ಲ, ನಿನ್ನಿಂಟ್ಯೂಷನ್ನು, ನಾನ್ ತರ್ಕಾತೀತ, ಚರ್ಚೆಮಾಡೋ ದುರಭ್ಯಾಸನಂಗಿಲ್ಲ, ನನ್ ಮಾತು ಕೇಳು, ಈಗ್ಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡೋಗು, ನಿಂಜೀವ ಉಳುಸ್ಕೊ, ಹಶೀಷ್ ನಿನ್ ತಲೆಗೇರ್ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನೀನ್ ಜಡವಾಗಿದೀಯೆ, ನೀನ್ ಸ್ವತಃ ವಿಚಾರಾ ಮಾಡ್ಲಾರೆ, ನಿನ್ ಬೆನ್ನಲ್ಲೇನಾಗಿದೆ ಅನ್ನೋದು ನಿಂಗೊತ್ತಾಗೊಲ್ಲ. ಗಡ್ಡದ ಗೈಡ್ ದೊಡ್ ಪ್ಲಾಟ್ ಮಾಡಿದಾನೆ, ನಿನ್ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿರೋ ಪುಡಿ ಕಾಸಿನಾಸೆಗೆ ನಿನ್ ಪ್ರಾಣಾ ತೆಗೀತಾನೆ ಗಮನಾ ಇಟ್ ನೋಡು, ಗಮನಾ ಇಟ್ ಕೇಳು; ಗಮನಾ ಇಟ್ ನೋಡು, ಗಮನಾ ಇಟ್ ಕೇಳು.....

(ನೀಲಿ ದೀಪ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಮೂಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಸಕಾದ ಬೆಳಕು, ಅಲ್ಲಿ ಗೈಡ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಗೆಳೆಯರು.)

ಗೈಡ್ : ದಂ ಎಳೀತಾವ್ವೆ ದಂ,

ಗೆಳೆಯರು : ದಂ ಎಳೀತಾವ್ವೆ ದಂ (ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ ನಗುತ್ತಾರೆ)

ಗೈಡ್ : ಇವ್ವಿವತ್ತಿಲ್ಲಿಂದೋಗೋಂಗಿಲ್ಲ.

ಗೆಳೆಯರು : ಇವ್ವಿವತ್ತಿಲ್ಲಿಂದೋಗೋಂಗಿಲ್ಲ (ನಗುತ್ತಾರೆ)

ಗೆಳೆಯರು : (ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುತ್ತ) ಒಳ್ಳೆ ಪಾರ್ಟಿ ಕೊಡ್ಬೇಕು,

ಗೈಡ್ : ಒಳ್ಳೆ ಪಾರ್ಟಿ ಕೊಡ್ಬೇನಿ.

ಗೆಳೆಯರು : ಏವನ್ ಪಾರ್ಟಿ ಕೊಡ್ಬೇಕು,

ಗೈಡ್ : ಏವನ್ ಪಾರ್ಟಿ ಕೊಡ್ಬೇನಿ

ಮೂವರು : ಏವನ್ ಪಾರ್ಟಿ! ಏವನ್ ಪಾರ್ಟಿ! (ಎಂಬುದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತ, ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ೨ “ಸದ್ದೂ” ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದ್ದು ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಮೂವರೂ ಚಿತ್ರಪ್ರತಿಮೆಗಳಂತಾಗುತ್ತಾರೆ. ದೀಪ ಆರುತ್ತದೆ. ರಂಗದ ನಡುವೆ ನಾಯಕ, ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ೧, ಅದೇ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಕಡುನೀಲಿ ಬೆಳಕು, ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಕದಿಂದ ತುಂಬ ಚಟುವಟಿಕೆಯುಳ್ಳ ಬಿಳಿ ನಿಲುವಂಗಿ ಧರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ೨ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಪ್ರವೇಶ, ಅತ್ತ ಕಡೆಯಿಂದ ಹಸಿರು ಬೆಳಕು.)

ವ್ಯಕ್ತಿ ೨ : ನಾಯಕಾ.....ಜೀವನಾನ ಅದರ ನೂರು ಮುಖಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ಅರ್ಥ

ಮಾಡ್ಕೊಬೇಕೂಂತ ಬಂದಿರೋ ನೀನು ಕರ್ತವ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗ್ಬೇಡ, ನಿನ್ ಹೇಡಿತನ ನಿನ್ನಲ್ ಬೇರೂರಿ ಬೆಳ್ಳು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಆಗೋಕವಕಾಶಾ ಕೊಡಬೇಡ, ನಾಲಕ ದಂ ಹಶೀಷ್ ಎಳೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಕಳೆದುಹೋಯ್ತು ಅಂದುಕೋಬೇಡ, ಸತ್ಯ ಏನೂ ಅನ್ನೋದನ್ನ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣು, ಮರನೇ ಕಿವಿ, ಆರನೇ ಇಂದ್ರಿಯ ಯಾವೂ ಬೇಡ. ನಿನ್ನಿಂದ್ರಿಯಗಳು ಈಗ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚುರುಕಾಗಿವೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ ಸಕ್ಷ್ಮತರವಾಗಿವೆ. ಅದರ ಸದುಪಯೋಗಾ ಮಾಡಿಕೊ. ನಾಯಕ : ಯಾರ್ ನೀನು? ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕವಾಗ್ ಮಾತಾಡಿ, ನನ್ನ ಬುಟ್ಟೀಲ್ ಹಾಕೊಬೇಕೂಂತಿರೋ ಶಕ್ತಿ, ಯಾರ್ ನೀನು?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೨ : ನಾನ್ ವಿವೇಕ, ನಿನ್ ವಿಚಾರ, ನಿನ್ ವಿವೇಚ್ಚೆ, ನಾನ್ನಿನ್ ತರ್ಕ, ನಿನ್ ಬುದ್ಧಿ, ನಿನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪಿಸೋನು ನಾನ್ ಸತ್ಮಾನ್ ಎದುರಿಸೋ ನಿನ್ ಛಾತಿ, ನಿನ್ ಭಲ, ನಾನೇ ಪ್ರಕೃತಿ, ನಾನೇ ನಿಸರ್ಗ. ಅಷ್ಟಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ? ಒಟ್ಟಿಲ್ಲ ನಾನ್ನಿನ್ ಸರ್ವಸ್ವ.

ನಾಯಕ : ಅಂದ್ರೆ....ನೀನ್ ನನ ಕಣ್ಣಿನ್ ಬೆಳಕೂ?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೨ : ನಾನಗೋ ಅಲ್ ಕಾಣ್ತಾ ಇರೋ ಚಂದ್ರನ್ ಬೆಳದಿಂಗಳು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲಾ, ಬೆಂಗಾಡಿನ ಬಿಸಿಲ್ ಕುದುರೆ

ನಾಯಕ : ನೀನ್ ನನ್ ಕಿವೀ ಸಂಗೀತ?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೨ : ನಾನಗೋ ಅಲ್ ಮೋರೀತಾ ಇರೋ ಸಮುದ್ರ ಘೋಷ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಆಲ್ಲ ಆಲ್ಲಾ, ಬೆತ್ಲೇ ಆಕಾಶದ ಬರಸಿಡ್ಡು.

ನಾಯಕ : ನೀನ್ ನನ್ ನಾಲಗೆ ಆಮ ತ?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನಾನಗೆ ಅಲ್ ಕುಣೀತಿರೋ ಹಿಪ್ಪಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳಧರರಸ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲಾ, ವಿಷಕನ್ಯ ತುಟೀ ತುಂಬಿರೋ ಮಹಾವಿಷ,

ನಾಯಕ : ನೀನ್ ನನ್ ಮೂಗಿನ್ ಗಂಧಾನಿಲ?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನಾನಗೋ ಅಲ್ಲದ್ದುರಿರೋ ಪಾರಿಜಾತದ ಪರಿಮಳ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲಾ, ಜೀವ್ವಾನ್ ಕೊಂದು ಸುಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣದ ವಾಸನೆ

ನಾಯಕ : ನೀನ್ನ.....ನನ್ ಮಯ್ ಕಾದಾಗ ಮಂದಮಾರುತ? ನನ್ ಮಮ್

ತಂಪಾದಾಗ ಹೂ ಬಿಷ್ಟು?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನಾನಗೂ ಅಲ್ಲುಣೀತಿರೋ ಹದೀ ಹೆಣ್ಣಿನ್ ಹಾಸಿಗೆ,

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲಾ, ಮಯ್ಯೊತ್ತಿ ಒತ್ತೀ ಸುತ್ತೋ ಹೆಬ್ಬಾವು.

ನಾಯಕ : ಹಾಗಾದ್ರೆ ನೀನು..... ನೀನೇ ಸತ್ಯ!

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಹೌದು ನಾನೇ ಸತ್ಯ, ನಾನೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ.

(ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳಾಗುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತ, ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ರ ದನಿ ಇಳಿಯುತ್ತ, ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ರ ದನಿ ಏರುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ನೀಲಿ ಬೆಳಕು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ, ಹಸಿರು ಬೆಳಕು ಪ್ರಖರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.)

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಆದರೆ.....ಆದರೆ ನಾನ್ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣು? ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಕುರುಡರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನಗತ್ಯ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನಾನ್ ಮೂರನೇ ಕಿವಿ?

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಕಿವುಡರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನಗತ್ಯ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನಾನ್ ಆರನೇ ಇಂದ್ರಿಯ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನೀನ್ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ್ ಸೂತ್ತು, ಅವರ್ ಸಂಪತ್ತು, ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನಾನಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆ, ನಾನ್ ಪ್ರತಿಭೆ, ನಾನಿಂಟ್ಯೂಷನ್ನು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : (ಜೋರಾಗಿ) ನೀನ್ ಹೇಡಿ, ಹೇಡಿ.

ನಾಯಕ : (ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ) ಹೌದು ನೀನ್ ಹೇಡಿ, ನೀನ್ ಹೇಡಿ, ಹೋಗು, ಓಡೋಗು, ಹೊರಟೋಗ್ ಇಲ್ಲಿಂದ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಹೇಡಿ! ನಾನ್ ಹೇಡಿ, ಹೇಡಿ, ನಾನ್ ಹೇಡಿ!

(ಎಂದು ಹಿಂಜರಿದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ನೀಲಿ ದೀಪ ಆರಿ, ಹಸಿರು ಬೆಳಕು

ತುಂಬುತ್ತದೆ.)

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಅಬ್ಬಾ.....ಸದ್ಯ ನಿನ್ ಹೇಡಿತನ ಹೊರಟೋಯ್ತು, ನೀನೀಗ ಜಡವಾದ್ ಕಲ್ಬಂಡೆ ಅಲ್ಲ. ಚೈತನ್ಯದ್ ಮೂರ್ತಿ, ನಿನ್ ಕಯ್ಯಳನ್ನ ಹಾಗ್ಯಾಕ್ ಜೋತ್ ಬಿಟ್ಟಿದಿ? ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತು, ನಿಂತಲ್ಲ ನಿಲ್ಬೇಡ. ಸುತ್ತಾಮುತ್ತ ನೋಡು, ಬೆಳದಿಂಗಳು ಹರಡಿದೆ. ನೆತೀ ಮೇಲ್ ಚಂದ್ರ ಹೋಲೀತಿದಾನ ಸಮುದ್ರ ಉಕ್ ಮೋರೀತಾ ಇದೆ, ಒಂದಷ್ಟ್ ಜನ ಹಿಪ್ಪಿಗಳ್ ಈಜಾಡ್ತಿದಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದಷ್ಟ್ ಜನ ದಡದ್ ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ ಹಾಯಾಗಿ ಬೆತ್ತೇ ಮಲಗಿದಾರೆ. ಸಮುದ್ರ.....ಮರಳು.....ಗುಡ್ಡ. ....ಬೆಳದಿಂಗಳು...ಬಟ್ಟೆ ಕಿತ್ ಬಿಸಾಡು.....ಹಾಡು...ಕುಣಿ .....(ಎಂದು ನಾಯಕನಿಗೆ ಮುಖ ಹಾಕಿ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತ, ...ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ)ಸಮುದ್ರ .....ಮರಳು...ಬೆಳದಿಂಗಳು...ಬಟ್ಟೆ ಕಿತ್ ಬಿಸಾಡು.....ಹಾಡು...ಕುಣಿ .....(ಹೂಗುತ್ತಾನೆ).

ನಾಯಕ : ಹಾಡು.....ಕುಣಿ.....ಹಾಡು.....ಕುಣಿ (ಎನ್ನುತ್ತ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ರಂಗದ

ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ) ಸಮುದ್ರ.....ಮರಳು.....ಗಂಡ....ಬೆಳದಿಂಗಳು...ಬಟ್ಟೆ ಕಿತ್ ಬಿಸಾಡು (ಎಂದು ಶರಣು ಕಳಚಿ

ಬಿಸಾಡಿ, ಲಾಸ್ಯ ನೃತ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ) ಗುಡ್ಡ..ಬೆಳದಿಂಗಳು....ನಾನು....ನಾನು...ಬೆಳದಿಂಗಳು....ಚುದ್ರ.., (ಎಂದು ಆಕಾಶ

ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಟ್ಯೂಬ್‌ಲೈಟಿನ ಚಿಕ್ಕು) ಹಹ್ಹಹ್ ಚಂದ್ರ....!

“ಖೋಯಾ ಖೋಯಾ ಚಾಂದ್, ಬುಲಾ ಆಸ್‌ಮಾನ್

ಆಂಖೋಮೆ ಸರೀ' ರಾತ್ ಜಾಯೇಗೀ

ತುಂ ಕೋ ಭೀ ಕೈಸೇ ನೀಂದ್ ಆಯೇಗೀ

ಖೋಯಾ ಖೋಯಾ ಚಾಂದ್.....”

(ಹಾಡತ್ತ ನರ್ತಿಸಿದ ನಾಯಕ, ದಿಬ್ಬವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಮತ್ತೆ
ಹಾಡುತ್ತಾನೆ)

“ತಿಳಿಮುಗಿಲ ತೊಟ್ಟಿಲಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಚಂದಿರನ

ಗಾಳಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿ ತೂಗುತ್ತಿತ್ತ”

(ಅದೇ ದಿಬ್ಬವನ್ನೊರಗಿ ಮಲಗಿ ಆಕಾಶ ನೋಡುತ್ತ)

“ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿರಿ ನಿಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳೆ

ನಾಲ್ಕು ಹನಿಯ ಚೆಲ್ಲಿ”

(ಎಂದು ಹಾಡಿ ನಕ್ಕು)

ಆಕಾಶ.....ಚಂದ್ರ.....ಗುಡ್ಡ.....ಬೆಳದಿಂಗಳು....ಏಕಾಂತ..ಸುಗೀತ..... ನೃತ್ಯ.....ಹಾಡು.....ಕುಣಿ.....

(ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಆರಂಭವಾಗುವ ಕೊಳಲ ದನಿ, ಕ್ರಮೇಣ

ಏರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾಯಕ ಮೌನ ತಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಪೀಟರ್, ಕೊಳಲೂದುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಾಯಕನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೂತು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು
ಕೊಳಲೂದಿ, ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಪೀಟರ್ : ನೀನ್ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗ್ ಹಾಡ್ತೀಯಿ.

ನಾಯಕ : ಹೌದು? ಪೀಟರ್ : ನೀನ್ ಹಾಡ್ ಹೇಳು, ನಾನ್ ಕೊಳಲು ನುಡಿಸ್ತೀನಿ.

ನಾಯಕ : ಹ್ಲಾ....”ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿರಿ ನಿಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳೆ

ನಾಲ್ಕು ಹನಿಯ ಚೆಲ್ಲಿ”

(ಎಂಬ ನುಡಿಯನ್ನೇ ಮೂರು ನಾಕು ಬಾರಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪೀಟರ್ ಕೊಳಲು ನುಡಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ನಾಯಕ : (ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ನಕ್ಕು) ಆಷ್ಟೇ ಬರೋದು.

(ಪೀಟರ್ ನಕ್ಕು ಕೊಳಲನ್ನು ಒರೆಸಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಚೀಲದಿಂದ ಹಶೀಷ್ ತುಂಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಚೆಲಮೆಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು, ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ
ಒಂದು ದಂ ಎಳೆದು, ಚೆಲಮೆಯನ್ನು ನಾಯಕನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕ ಒಂದು ದಂ ಎಳೆದು ಪೀಟರ್‌ಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.)

ಪೀಟರ್ : ಇವತ್ತು... ನಮಗಲ್ಲ...ಒಂದ್ ಪಾರ್ಟಿ ಇದೆ,

ನಾಯಕ : (ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು, ಎದ್ದು ನಿಂತ) ಪಾರ್ಟಿ!

ಪೀಟರ್ : ಹೌದು, ಪಾರ್ಟಿ,

ನಾಯಕ : (ತನಗೆ ತಾನು) ಪಾರ್ಟಿ.....ಏ ವನ್ ಪಾರ್ಟಿ...?

ಪೀಟರ್ : ಯಾಕೆ?

ನಾಯಕ : ಕ್ಯಾಂಟೀನ್ ಬಂದಾಗಿದೆ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹೋಟೆಲ್ಲ:ಮಿಥ ಪಾರ್ಟಿ?

ಪೀಟರ್ : (ದಂ ಎಳೆದು, ಚುಮೆ ಕೊಡುತ್ತ) ಹೀಗೆ .. ಪಾರ್ಟಿ: ಹಾಡೋ,

ಸಂಗೀತ, ಕುಣಿತ.....

ನಾಯಕ : (ಕೂತು, ದು ಎಳೆದು) ಯಾರ್ಯಾರ್ ಬಾರ್ತಾರೆ?

ಪೀಟರ್ : ನಾವೇ.....ಎಲ್ಲಾ ಹಿಪ್ಪಿಗಳು.

ನಾಯಕ : (ಮತ್ತೊಂದು ದಂ ಎಳೆದು) ಕುಡಿತ ಇದ್ಯಾ?

ಪೀಟರ್ : (ಚೆಲಮೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಇಲ್ಲ.

ನಾಯಕ : ಮತ್ತೆ?

ಪೀಟರ್ : (ದಂ ಎಳೆದು) ಹೀಗೇ-ಹಶೀಷ್ ಸೇರೋದು.....ಮಜಾ ಮಾಡೋದು,

(ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ನೀನ್ ಬೇರೆ ಏನಾದ್ರೂ ತಗೋತೀಯೆ?

ನಾಯಕ : ಏನಾದ್ರೂ ಅಂದ್ರೆ?

ಪೀಟರ್ : (ಉತ್ತರಿಸದೆ, ದಂ ಎಳೆದು) ಪಾರ್ಕಿಂಗ್ ನಂಜತೆ ನೀನೂ ಬರೀಯೆ?

ನಾಯಕ : ಖರೀನಿ (ಚಿಲುಮೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ)

ಪೀಟರ್ : ಟ್ರಿಪ್ ಹೋಗಿದೀಯೆ?

ನಾಯಕ : (ದಂ ಎಳೆಯಲಿದ್ದವನು ತಡೆದು) ಎಂಥಾ ಟ್ರಿಪ್?

ಪೀಟರ್ : ಎಲ್ಲಿ ಟ್ರಿಪ್

ನಾಯಕ : ಇಲ್ಲಾ.

ಪೀಟರ್ : ಪಾರ್ಕಿಂಗ್ ಹೋಗೋಣ, ಇವತ್ತೆಲ್ಲಾ ಟ್ರಿಪ್ಪಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾರೆ.

ನಾಯಕ : ಪಾರ್ಕಿಂಗ್ ಎಲ್ಲಿ?

ಪೀಟರ್ : ಇಲ್ಲೇ ...ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ.

ನಾಯಕ : ನಾನೆಲ್ಲೆನ್ನಿ ತೆಗೆಯೋಲ್ಲ, (ಎಂದು ದಂ ಎಳೆಯುತ್ತಾನೆ)

ಪೀಟರ್ : (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಯಾಕೆ?

ನಾಯಕ : (ಚಿಲುಮೆ ಕೊಟ್ಟು ನಾನಿವತ್ತಿಂತಂಕ ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ, ಇಂಥಾ ಕಡೆ.....

ಒಬ್ಬೇ ಬಂದು.....

ಪೀಟರ್ : (ಚಿಲುಮೆ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿಡುತ್ತ) ಹಾಗಾದ್ರೆ.....ನಿನ್ ಬರೋಲ್ಲ? ನಾಯಕ : ಇಲ್ಲಾ,

ಪೀಟರ್ : ಶಾಂತಿ!

(ಎಂದು ಕಯ್ಯೆತ್ತಿ ಹೇಳಿ, ಕೊಳಲು ತೆಗೆದು ನುಡಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಪೀಟರ್ ಹೋದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೆಲುವಂತೆ ನರ್ತಿಸತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ ನರ್ತಿಸುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುತ್ತ ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ, ಬೆಳಕಿನ ಬಣ್ಣಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.)

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಆಹಾ ಚಂದ್ರ!

ನಾಯಕ : ಆಹಾ ಚಂದ್ರ!

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಆ ಆಕಾಶ.

ನಾಯಕ : ಆ ಆಕಾಶ

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಆಹಾ ಚಂದ್ರ!

ನಾಯಕ : ಆಹಾ ಚಂದ್ರ!

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಬೆಳ್ಳಂ ಬೆಳಗೋ ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕು.

ನಾಯಕ : ಬೆಳ್ಳಂ ಬೆಳಗೋ ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸೋ ತಂಗಾಳಿ,

ನಾಯಕ : ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸೋ ತಂಗಾಳಿ,

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಮೊರೆಮೊರೆದುಕ್ಕುವ ಸಮುದ್ರಘೋಷ.

ನಾಯಕ : ಮೊರೆಮೊರೆದುಕ್ಕುವ ಸಮುದ್ರಘೋಷ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಸಮುದ್ರ ತೀರದಿ ಬೆತ್ತಲೆ ಬಾಲೆ.

ನಾಯಕ : ಸಮುದ್ರ ತೀರದಿ ಬೆತ್ತಲೆ ಬಾಲೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ನೃತ್ಯದ ಲೀಲೆ.

ನಾಯಕ : ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ನೃತ್ಯದ ಲೀಲೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಹಾಡುತ ಹಾಕು ಕಯ್ ಚಪ್ಪಾಳೆ.

ನಾಯಕ : ಹಾಡುತ ಹಾಕು ಕಯ್ ಚಪ್ಪಾಳೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ಬೆತ್ತಲೆ ಬಾಲೆ,

ನಾಯಕ : ಕಯ್ ಚಪ್ಪಾಳೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನೃತ್ಯದ ಲೀಲೆ.

ನಾಯಕ : ಕಯ್ ಚಪ್ಪಾಳೆ.

(ಕಡೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವರ ಧ್ವನಿ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ, ಬೆಳಕಿನ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಗುವ ವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿರು ಗಾಳಿಯ ಧ್ವನಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಜೋರಾಗುತ್ತದೆ. ದೀಪ ಆರುತ್ತದೆ. ಸಿಡಿಲಿನ ಭಯಂಕರ ಧ್ವನಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನೀರವ. ಕಿಡು ನೀಲಿ ಬೆಳಕು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ

ವ್ಯಕ್ತಿ ೧, ಬರಗಾಳಿಯಂತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, “ಮೂರ್ಖಾ” ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ೨ರ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ೨ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.) ವ್ಯಕ್ತಿ ೧ : ನಾಯಕಾ, ನಿಂಗ್ಯಾಕ್ ಅರ್ಥಾ ಆಗೊಲ್ಲ ನಾಯಕಾ, ನಿಂಗ್ಯಾಕರ್ಥಿ

ಆಗೊಲ್ಲ? ನಿನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪುಡಿ ಪುಡಿಯಾಗ್ ಹೋಗಿದೆ. ಆಕಾಶಾ ಚಂದ್ರಾ ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕೂ ತಂಗಾಳೀ ಬೆತ್ತಲೆ ಬಾಲೆ ನೃತ್ಯದ ಲೀಲ್

ಕಯ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಅಂದೊಂದು ನಿನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾನ ಹರ್ದ ಹಂಚ್ ಹಾಕಿ, ನೀನ್ ಸೊನ್ನೆ ಆಗಿದೀ, (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಅಲ್ ಮೋರೀತಾ

ಇರೋದು ಸಮುದ್ರಾ ಅಲ್ಲ, ಕಾಳಿಂದೀ ಮಡು : ನೀನ್ ನಿಂತಿರೋ ಈ ಗುಡ್ಡ ಗುಡ್ಡಾ ಅಲ್ಲ, ಕಾಳಿಂಗನ್ ಹೆಡೆ : ಅದರ್ ಮೇಲ್

ಕುಣಿತಿಯೋ ನೀನು ಕೃಷ್ಣಾ ಅಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ, ಯಾವ ಗಳಿಗೇಲಿ ನಿನ್ ಇತಿಶ್ರೀ ಆಗತ್ತೋ ಹೇಳೋಕಾಗೊಲ್ಲ,

ನೀನುಳುಕೋಬೇಕಾದ್ರೆ, ನಿನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಳುಕಬೇಕಾದ್ರೆ: ಈಗ್ಲೇ, ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಈ ಜಾಗ ಖಾಲೀ ಮಾಡು, ಓಡ್‌ಹೋಗು, ನಾನ್

ನಿಂಗಿನ್ಯಾವ್ ಸಹಾಯಾನೂ ಮಾಡ್ಲಾರೆ, ನಾನ್ ಹೊರ್ದ್ ಹೋಗಿನಿ, (ಎಂದು ಹೊರಟು, ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ) ಆದ್ರೆ ಹೋಗೋಕ್ ಮದ್ದು

ಒಂದೇ ಒಂದ್ಯಾತು...ನೋಡೋ ... (ನೀಲಿ ಬೆಳಕು ಮಸಕಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿ ಗಾಢವಾದ ರಕ್ತವರ್ಣ ಕಾಣಿಸ ತೊಡಗುತ್ತದೆ) ನಿನ್

ಸುತ್ತಾಮುತ್ತಾ ಏನಿದೇ, ಏನಾಗಿದೇ ನೋಡು. ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಕೃತೀ ಗರ್ಭದಲ್ಲಡಗಿರೆ ರಾಕ್ಷಸೀ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕತ್ತಲೆಚ್ಚುತು, ಕೇಕೆ ಹಾಕಿ

ಕುಣೀತಿಯೋದನ್ನ ಗಮನ್ನು, (ತಕ್ಷಣ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರವಾದ ರಕ್ತವರ್ಣ ಮಾತ್ರ)

ನಾಯಕ : (ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವಂತೆ) ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಗರ್ಭ,

ಗರ್ಭದಲ್ಲಡಗಿದೇ ರಾಕ್ಷಸೀ ಶಕ್ತಿ, ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಗರ್ಭ, ಗರ್ಭದಲ್ಲಡಗಿದೇ ರಾಕ್ಷಸೀ ಶಕ್ತಿ (ಎಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ

ಜೋರಾಗಿ)ಶಾಂತೀ.....ಶಾಂತೀ....(ಆಚೀಚೆ ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿ) ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ, ಇವತ್ತು ಸಿಕ್ಕೀನಿ ಅಂದಿದ್ದ.

ಎಲ್ಲಾಇಲ್ಲ.. (ಸುತ್ತ ನೋಡಿ) ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತೀ ಗರ್ಭ, ಗರ್ಭದಲ್ಲಡಗಿದೇ ರಾಕ್ಷಸೀ ಶಕ್ತಿ, ರಾಕ್ಷಸೀ ಶಕ್ತಿ.....ಗಡ್ಡದ

ಗೈಡು.... ಎಲ್ಲಾ ಹೊರ್ದ್ ಹೋದ್ರು, ಗೈಡ್ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಗೈಡ್ ಏಕಾಂಗಿ ಅಲ್ಲ. ಅವಂಜತೇಗ್ ಇಬ್ಬಿದಾರೆ. (ಗೈಡ್ ಮತ್ತು

ಗೆಳೆಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಓಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.) ಇಬ್ಬು. (ಓಡಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಅವರಿರುವೆಡೆಗೇ ಹೋಗಿ ಬೆಚ್ಚಿ,

ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ) ಇಬ್ಬಲ್ಲಾ ನಾಕ್ ಜನಾ...ಅಲ್ಲಾ ಹತ್ ಜನಾ... ಹತ್ತಲ್ಲ ನೂರು....ನೂರು.....ನೂರ್ ಜನಾ...ಸುತ್ತಾಮುತ್ತ ನೂರ್ ಜನಾ

ನೂರಾರ್ ಜನಾ.....ಸಾವ್ರಾರ್ ಜನಾ...ಗೈಡ್ ಕಡೆ ಜನ ನನ್ ಸುತ್ತ ಘೇರಾಯ್ನಿದಾರೆ, ಹಿಪ್ಪಿಗ್ಯೂ ಅವಂಜತೆ ಶಾಮೀಲಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಾನ್ ಓಡ್ ಹೋಗ್ತೇಕು...ನಾನ್ ಬಚಾವಾಗ್ತೇಕು..., (ಎಂದು ಆಚೀಚೆ ಓಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಎತ್ತರವಾದೊಂದು ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ

ನಿಂತು) ಸುತ್ತಾ ಸುತ್ತೊಂಡ್ ಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕವರ್ ಆಗಿದಾರೆ, ನನ್ ಕೊಲ್ತಾರೆ .....ಕೊಂಡ್ ಹಾಕ್ತಾರೆ... (ಎರಡೂ ಕಯ್

ಚಾಚಿ) ಹೆಲ್ಡ್....ಹೆಲ್ಡ್.... ಹೆಲ್ಡ್.... ಎಂದು ಜೋರಾಗಿ ಅರಚುತ್ತಾನೆ, ಅರೆಬೆತ್ತಲಾದ ಹತ್ತಾರು ಜನ ಹಿಪ್ಪಿಗಳು ಗುಡ್ಡ ಹತ್ತಿ ಹತ್ತಿರ

ಬರುತ್ತಾರೆ, ಗೈಡ್ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ) ಬರಬೇಡಿ....ಯಾರೂ ನನ್ ಹತ್ರ ಬರಬೇಡಿ..ಹೋಗಿ...ಹೊರ್ದ್ ಹೋಗಿ...

(ಹಿಪ್ಪಿಗಳು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ, ಹಿಪ್ಪಣಿ ಒಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತು)

ಹಿಪ್ಪಣಿ : ಎಂಥಾ ಹುಚ್ಚ ನೀನು “ಹೆಲ್ಡ್, ಹೆಲ್ಡ್” ಅಂತ ಕೂಗ್‌ಕೊಳ್ಳಿ;

ಸಹಾಯಕ್ ಬಂದ್ರೆ, “ಹೋಗೀ.....ದೂರಾ ಹೋಗೀ” ಅಂತಿ!

ನಾಯಕ : ನಂಗ್ ಹೆದರೆ ಆಗತ್ತೆ, ನೀವಲ್ಲ ಆ ಗಡ್ಡದ ಗೈಡ್ ಜತೆ ಸೇರಿ ನನ್ ಅಟ್ಯಾಕ್ ಮಾಡ್ತಿದೀರ, ಅವ್ನ್ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಏನೋ

ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದಾನೆ, ಅವ್ನ್ ಕೆಟ್ಟವ್ವು, ಹುಡುಗೀರೇಜೆಂಟು, ಪಕ್ಕಾ ಕಳ್ಳ.... ನೀವು....ನೀವೂ ಅವಂಜತೆ ಸೇರಿದೀರ, ಹೂಗಿ ಹೋರ್ದ್

ಹೋಗಿ

ಹಿಪ್ಪಣಿ : (ಹಿಂಜರಿದು ನಿಂತ ಹಿಪ್ಪಿಗಳತ್ತ ನೋಡಿ) ನೀವೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ (ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.) ಹೆದರಬೇಡ, ಇಲ್ಯಾವ್ ಹೆದರಿಕೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾರ್ ಹೆದರಿಕೇನೂ ಇಲ್ಲ, ನಾವೆಲ್ಲ ಸಾಧೂ ಜನಗಳು, ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ್ ಜೀವನ. ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ನಂ ಶಾಂತಿ ಕೆಡಿಸ್ಬೇಡ.

ನಾಯಕ : ನಿಂ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ್ ಜೀವ್ವ ನೋಡ್ಬೇಕುಂತ್ಲೇ ನಾನಿಲ್ಲೇಗ್ ಬಂದೆ.

ಆದ್ರೆ ಆ ಗೈಡ್.....ಎಲ್ಲಾ ವಾಪಸ್ ಹೊರ್ದ್ ಹೋದ್ರೆ, ಅವ್ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿಲ್ಲ, ಶಾಂತಿ ನಿನ್ನೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ಇವತ್ ಬಾ ಅಂದಿದ್ದ, ಅವನ್ನೇ ಕಾಯ್ತಾ ಇಲ್ಲೇ ಉಳೊಂಡ್ಬಿಟ್ಟೆ,

ಹಿಪ್ಪಣಿ : ಇಲ್ ಬಾ, ನಂಜತೆ ಕುತ್ಕೋ, ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತೆ. ನಾಯಕ : ಊಹ್ಲಾ, ನಾನ್ ಬರೊಲ್ಲ. ನಂಗ್ ಹೆದರೈ ಆಗತ್ತೆ.

ಹಿಪ್ಪಣಿ : ಇಲ್ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ಹೊರ್ದ್ ಹೋದ್ರೆ, ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಇರೋದು:

ಹೆಣ್ ಹೆಂಗ್ಲು, ಬಾಮ್ರಾಜಾಣ .....ಬಾ ಇಲ್ ಕೂತ್ಕೊ. (ಎಂದು ಸಣ್ಣ ದಿಬ್ಬವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವಳು, ನಾಯಕ ಹೆದರಿ ಹೆದರಿ ಅಚೇಚೆ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದು, ಅವಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವನು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೌನ, ಹಿಪ್ಪಣಿ ನಾಯಕನ ತಲೆ ನೇವರಿಸುವಳು.)

ನಾಯಕ : ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?

ಹಿಪ್ಪಣಿ : ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ,

ನಾಯಕ : ನಿಂದ್ ಯಾವ್ ದೇಶ?

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : ಜರ್ಮನಿ.

ನಾಯಕ : ಇಲ್ ಯಾಕ್ ಬಂದಿ?

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : ಶಾಂತಿ ಹುಡುಕೊಂಡು.

ನಾಯಕ : ಅಮೆರಿಕನ್ ಶಾಂತಿ!.....ರಾಬಿ ಜತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಾ?

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : ಅಲ್ಲಾ, ಯೂನಿವರ್ಸಲ್ ಶಾಂತಿ,

ನಾಯಕ : ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ತಾ?

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : ಸಿಕ್ತು

ನಾಯಕ : ಜರ್ಮನೀಲಿ ಶಾಂತಿ ಇರ್ದಿಲ್ಲಾ?

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : (ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನೊಡನೆ) ಇರ್ದಿಲ್ಲ.

ನಾಯಕ : ಯಾಕೆ?

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : ನನ್ ಗಂಡ ತುಂಬ ಕ್ರೂರಿಯಾಗಿದ್ದ.

ನಾಯಕ : ಹೋಡೀತಿದ್ದ?

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : ನೆವರ್, ಆದ್ರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕ್ರೂರವಾಗ್ ನಡಕೊತಿದ್ದ, ಡಿವೋರ್ಸ್ ಮಾಡದೆ ಬೇರೆ ದಾರೀನೇ ಇರ್ದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹಿಪ್ಪಿ ಫಿಲಾಸಫಿ ನನ್ ಆಕರ್ಷಿಸ್ತು, ಅವನ್ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ ಆರ್ ವರ್ಷದ್ ಮಗಳನ್ ಕರೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗ್ ಬಂದೆ. ನಾಯಕ : (ಸ್ವಗತ) ಜೀವನಕ್ ಬೆನ್ ಹಾಕ್ ಬಂದಿರೋ ಹೇಡಿಗಳು.....ಹಿಪ್ಪಿಗಳೆಲ್ಲ

ಹೇಡಿಗಳು, (ಎಂದು, ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾಗೆ) ನಿನ್ ಮಗಳೂ ಹಿಪ್ಪಿಯಾಗಿದ್ದಾಳಾ?

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : ಹೌದು, ಅವಳನ್ನ ಕಾಡ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗ್ ಬೆಳ್ಳೋ ಹೂವಿನ್ ಹಾಗ್

ಬೆಳೆಸ್ತದೀನಿ (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಬಾ ಕೆಳಗೋಗೋಣ; ಪಾರ್ಟಿ ಶುರು

ವಾಗಿರಬೊದು.

ನಾಯಕ : ಪಾರ್ಟಿ!

ಕ್ರಿಸ್ತಿನಾ : ಹೌದು, ಟ್ರಿಪ್ ಕೂಡ.

ನಾಯಕ : ನಾನೆಲ್ಲೆನ್ನಿ ತಗೊಳೋಲ್ಲ.

ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ : (ತಲೆ ನೇವರಿಸಿ) ಯಾಕೆ?

ನಾಯಕ : (ಅವಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತ) ನಂಗ್ ಹೆದರೈ ಆಗತ್ತೆ.(ಎಂದು, ಅವಳ ಕಯ್, ತೋಳು ಮುದ್ದಿಸಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.)

ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ : (ಅವನನ್ನು ತಡೆದು) ನಿಂಗೇ.....ಶಾಂತಿ ಬೇಕ್ ತಾನೆ?

ನಾಯಕ : ನಂಜಿವನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ಸುಖ, ಸಮಾಧಾನ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ.

ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ : ಇಲ್ಲಾ....ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ, ಆದ್ರೂ ನಿನ್ ಭ್ರಮೆ, ನಿಂಗ್ ಶಾಂತಿ ಇದ್ದಿದ್ರೆ,

ನಿಂಗ್ ಹೆದರಿಕೆ ಆಗ್ತಾ ಇರಲ್ಲ, (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಒಂದೇ ಒಂದ್ನಾರಿ ನಂ ಜತೆ ಟ್ರಿಪ್ಪಿಗೆ ಬಾ, ನಿಜವಾದ ಶಾಂತಿ ಏನು, ಹೇಗಿರತ್ತೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗತ್ತೆ.

ನಾಯಕ : ಹೇಗಿರತ್ತೆ ಅದು?

ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ : ಅದೂ.....ಹೇಳೋಕಾಗೋ ಅಂಥಾದಲ್ಲ.

ನಾಯಕ : ಅಂದ್ರೆ?

ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ : ನೀನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ನಾನಾ?

ನಾಯಕ : ಹೌದು.

ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ : ಬ್ರಹ್ಮದ್ ವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿದೀಯ?

ನಾಯಕ : ಓದಿದೀನಿ,

ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ : ಅದೇ ಇದು, (ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೇರಿ ಹೋಗೋ ದಿವ್ಯಾನುಭವ, ನಿನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ನಿನ್ ಚಿಲ್ಲರೇ ಸುಖದಃಖ ಎಲ್ಲಾ ಮರು. ನೀನೀ ಮಹಾವಿಶ್ವದೊಂದ್ ಭಾಗ ಆಗ್ ಹೋಗ್ತಿ ಅಲ್ಲ ಹಾಗಲ್ಲ: ನೀನೇ ಈ ಮಹಾವಿಶ್ವ ಆಗ್ಹೋಗ್ತಿ! ಅನುಭವಿಸೋನೂ ನೀನೇ, ಅನುಭವಾನೂ ನೀನೇ ಆಗ್ ಹೋಗ್ತಿ, (ಮುಂದಿನ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಅವಳು ಗುಡ್ಡವಿಳಿದು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಧ್ವನಿ ಸ್ವಗತವೆಂಬಂತೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ.) ನೀನೇ ಚಂದ್ರ...

ನೀನೇ ಬೆಳದಿಂಗಳು ...ನೀನೇ ಸಮುದ್ರ.... ನೀನೇ ಸಂಗೀತ.....ನೀನೆ ಮರಾಗಿಡಾ ಬಳ್ಳಿ ಬೆಟ್ಟಾ ಗುಡ್ಡಾ ಹೂವೂ ಹಣ್ಣೂ...(ಅವಳು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. “ನಾಯಕಾ” ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗರ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿ ಮೊಳಗುತ್ತದೆ, ನಾಯಕ ದಿಗ್ಗನೆದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.)

ವ್ಯಕ್ತಿಗ ರ

ಹಿನ್ನೆಲೆ ಧ್ವನಿ : ನಾಯಕಾ ನೀನ್ ಉಳುಕೋಬೇಕಾದ್ರೆ, ನಿನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಳುಕೋಬೇಕಾದ್ರೆ: ಈಗ್ಗೆ, ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಈ ಜಾಗಾ ಖಾಲಿ ಮಾಡು, ಓಡ್ ಹೋಗು...ಓಡ್ ಹೋಗು.....

ನಾಯಕ : ನಾನು.....ನಾನು.....ನನ್ ವಕ್ತಿತ್ವ .....ನನ್ ಹೆಂಡ್ತೀ ಮಕ್ಕು ...ನನನ್ನದ್ಯೋಗ

ನನ್ ಸ್ಥಾನಮಾನಾಮರ್ಯಾದೆ.....ನಾನು.....ನನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ.....ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಕೃತೀ...ಪ್ರಕೃತೀ ಗರ್ಭ...ಗರ್ಭದಲ್ಲಡಗಿದೇ

ರಕ್ಷಿಸೀ ಶಕ್ತಿ.....ನಾ ಸಿಕ್ಕೊಲ್ಲ: ಬಚಾವಾಗ್ತೀನಿ, ಓಡ್ ಹೋಗ್ತೀನಿ, ಬದುಕ್ಕೋತೀನಿ, ಬಚಾವಾಗ್ತೀನಿ, ಬದುಕ್ಕೋತೀನಿ

(ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ನಾಟಕಕಾರ, ಓಡುತ್ತಿರುವ ನಾಯಕನ ಕಡೆಗೆ ಕಯ್ ತೋರಿಸುತ್ತ, “ಹೇಡಿ ಹೇಡಿ”, ಎನ್ನುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶ) ನಾಟಕಕಾರ : ಹೇ, ಹೇಡಿ, ಓಡ್ ಹೋದ, ನಂ ನಾಯಕ ತಾನ್ ಹೇಡಿ ಅನ್ನೋದನ್ನ ನಿರೂಪ್ಪಿ ಓಡ್ ಹೋದ. ಅಂಥಾ

ಹೇಡಿ ಇಲ್ಲೇಗ್ ಯಾಕ್ ಬಂದ? ಹಿಪ್ಪೀ ಜೀವನ ಹೇಗಿರತ್ತೆ ಅಂತ ತಿಳ್ಕೊಳ್ಳೋಕೋ ಅಥ್ವಾ ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ ಮೇಲೆ ಕಯ್ ಹಾಕಿ, ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಿದ್ರೆ

ರಾಬೀ ಮೇಲ್ ಕಯ್ ಹಾಕಿ ಅವರ ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವಾಚ್ಛಂದ್ಯದ ದುರ್ಲಾಭ ಪಡಕೊಳ್ಳೋಕೋ? ನಂಗಂತೂ ಅರ್ಥಾ ಆಗಿಲ್ಲ, ಶಾಂತೀ ಜತೆ

ಚರ್ಚೆ ಮಾಡೋ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ್ ನಾಯಕ ಮಹಾ ಪುಕ್ಕ, ಮಹಾ ಹಡಿ, ಆಕಾಶದಲ್ ಹಾರೋ ಹಕ್ಕಿಗಳ್ ಥರಾ, ನೀರ್ನಲ್ಲೀಜೋ

ಮೀನುಗಳ್ ಥರಾ ಕಾಡಲ್ ಬೆಳ್ಳೋ ಮರಗಿಡಗಳ್ ಥರಾ ಜೀವ್ನಾ ಮಾಡ್ತೀರೋ ಈ ಹಿಪ್ಪಿಗಳನ್ ಕಂಡಾಗ, ನಂಗೆ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ್

ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೇ ನೆನಪಾಗತ್ತೆ, ಆದರೂ ನಾಯಕ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಹಿಪ್ಪಿಗಳು ಹೇಡಿಗಳು, ಜೀವನಕ್ ಬೆನ್ ಹಾಕ್ ಬಂದಿರೋ ಹೇಡಿಗಳು”, ಅಂತ! ಆದರೆ ನಾಯಕಿ ಆಗ್ಲಿ, ನಾನಾಗ್ಲಿ, ನೀವಾಗ್ಲಿ ದಿಗಂಬರರಾಗೋಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ನಂ ಹೇಡಿತನ ಅದಕ್ ಅವಕಾಶಾಕೊಡೋಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ ಇಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಹೊಗೆಯಾಗಿ ಹೋಗಲಾರೆವು ನಾವು ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂಥ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಾರೆವು ನಾವು ಗಾಳಿಯಾಗಲಾರೆವು. ಆಕಾಶವಾಗಲಾರೆವು, ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣುಮರಗಿಡಗಳಾಗಲಾರೆವು, ಭಗ್ನರಾಗಲಾರೆವು, ನಿಮಗ್ನರಾಗಲಾರೆವು, ನಗ್ನರಾಗಲಾರೆವು ಯಾಕೆಂದರೆ; ಮುಂದುಳಿದ ನಾವು ಹೇಡಿಗಳು ಸ್ವಾಮೀ ಹೇಡಿಗಳು.

(ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಲೇಖಕರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯ)

ರಾಯ್ ಅವರ ಅಶನಿ ಸಂಕೇತ್

ಶರದ್ ಸೌಕೂರ್

೧೯೭೩ ರ ಬರ್ಲಿನ್ ಚಿತ್ರಮೇಳದಲ್ಲಿ ‘Golden Bar’ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಚಿಕಾಗೋ ಚಿತ್ರೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಪದಕವನ್ನೂ ಗಳಿಸಿದ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರ “ಅಶನಿ ಸಂಕೇತ್ (ದೂರದ ಗುಡುಗು) ಬಂಗಾಲಿ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಹಲವು ಬಗೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದಾಗ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು : ರಾಯ್ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿನದಕ್ಕಿಂತ ಮಹತ್ತಿನದನ್ನೇನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲೆಂಬ ನಿರಾಸೆ’.

‘ಪಾಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ’ಯ ನಂತರದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮ್ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತೋರುತ್ತ ಬಂದರೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರತಿಧ್ವಂದಿ’, “ಸೀಮಾಬದ್ಧ” ಚಿತ್ರಗಳು ಅವರ ರಚನಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಭೆ ತನ್ನ Saturation Point ತಲುಪಿತೇ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದವು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ Individualistic ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಮೃಣಾಲ್ ಸೇನ್, ಮಣಿ ಕೌಲ್ ಮತ್ತಿತರರ ಚಿತ್ರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅನಿಸಿಕೆ ದಟ್ಟವಾಗ ಕೊಡಗಿತು, ‘ಅಶನಿ ಸಂಕೇತ್’ ಆದನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಬಿಸಿ ದೂರದಿಂದ ಬಂದು ಬಂಗಾಲದ ಪಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದನ್ನು. ಧೃತಿಗೆಡಿಸಿದ ಕತೆಯನ್ನು (ಬಿಭೂತಿ ಭೂಷಣ್ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಕಾದಂಬರಿ) ರಾಮ್ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕ ಶೂದ್ರರ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರುತ್ತಿರುವ ಏಕೈಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವೊಂದೇ ಅವನ ಭಂಡವಾಳ, ಮುಗ್ಧ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಆತ ಅಧ್ಯಾಪಕ, ವೈದ್ಯ, ವೈದಿಕ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಗರ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಅವರು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಆತನಿಗೆ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಮಹಾಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿ, ಸೀಮೆದಣ್ಣೆ ಮಾಯವಾದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲ ಕಂಗೆಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ ಕೊನೆಗೆ ವ್ಯಗ್ರತೆಗೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ, ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ದೋಚುತ್ತಾರೆ, ಅಕ್ಕಿ ಅಡಗಿಸಿರುವನೆಂದು ತಮ್ಮ ಮುಖಂಡನ ತಲೆಯೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೀತಿ, ಕಾತರ, ಆನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಮನೆಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಸಂಜೆ ನಾಯಕ ಮಡದಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ: “ಅಗೋ ನೋಡು” ದೂರದಲ್ಲಿ ೧೪ ಮೈಲು ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುದುಕ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಈತನ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ಇಬ್ಬರಿದ್ದೆವು. ಈಗ ಹತ್ತಾದೆವು.” ಆಗ ಆಕೆ ನಸುನಾಚಿ ಮುಗ್ನಗುತ್ತಾಳೆ: “ಹತ್ತಲ್ಲ, ಹನ್ನೊಂದು!” ಆತ ಆಕೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮರುಕ್ಷಣ ಇಬ್ಬರೂ ಗಂಭೀರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಜನರ ನೆರಳುಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ೧೯೪೭ ರ ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲದ ೫ ಮಿಲಿಯನ್ ಜನ ಅವಸಾನ ಕಂಡರೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ’ ಎಂಬ ಬರವಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಡದಿ ಗಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು ಹುಡುಕಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಪರಿಚಿತ ಖಳ ನಾಯಕನ ಹಟಸಂಭೋಗದ ವಿಫಲಯತ್ನಕೊಳಗಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಹಿಂದಿ ಫಿಲ್ಮುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುವಷ್ಟು ಮೆಲೋಡ್ರಾಮೆಟಿಕ್ ಆಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಿಗಡಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆಗಮ್ನಿ ಈಗೂಮ್ನಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ, ಮನೋನ್ಮುಖವಾಗಿ. ಬಿದ್ದ ಪಾತರಗಿತ್ತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು ಅನಗತ್ಯ ಕ್ಲಿಷೆಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕೆಲ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸೊಂಪಾದ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿರುವ ರೀತಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ, ರಾಯ್ ಅವರೇ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನಗಳ ಸದ್ದು, ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆಗಳ ಸದ್ದು, ದೂರದ ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದುಗಳು ಸುಸಂಗತ ಧ್ವನಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರವೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಚ್ಚೊಂದನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಮಿತ್ರ ಚಟರ್ಜಿ, ಬಬಿತಾ, ಸಂಧ್ಯಾರೋಯ್ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

೧೯೮೭ ರ ಕತೆಯಾದರೂ ಒಂದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಈ ಚಿತ್ರ ವನ್ನು ತಾತ್ವಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಯೂಮೆಂಟರಿಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ-ಪ್ರಯೋಗ

ಬಿ ವಿ ವೈಕುಂಠರಾಜು

ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳು ದೊಡ್ಡವರ ನಾಟಕಗಳು ಎಂದು ವಿಭಜಿಸುವುದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸರಿತೂಗದಿರಬಹುದು, ದೊಡ್ಡವರ ನಾಟಕ ವಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾದ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ, ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶವಾದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅವರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ, ವಯಸ್ಸಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಅನುಭವವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳು ಮಕ್ಕಳ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕದಿರಬಹುದು. ಅವರ ಸೀಮಿತ ಅನುಭವದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಂದಾಗ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಬಹುದು, ಆಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಂತಹ ನಾಟಕಗಳಿಗಿಂತ ತಾವು ಆಡುವ ಆಟಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಟಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು Involve ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ನಾಟಕದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಂಗರ 'ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೂರೇ ಬಾಗಿಲು' ಕಾರಂತರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವರ್ಗ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನನ್ನು ಶೋಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಈ ನಾಟಕದ ತಿರುಳೇ ಮಕ್ಕಳ ಕಲೆಗೆ ಹೊಗಲಾರದು. ಆಗ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಸೆಟ್‌ಗಳು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಓಡಾಡುವ ಸಮೂಹ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಗಿರೀಶರ 'ಹಯವದನ' ವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ನೋಡುವಾಗ ಕುದುರೆ ಮಾತನಾಡುವುದು, ತಲೆಗಳು ಅದಲುಬದಲಾಗುವುದು ಕೇವಲ ಚಮತ್ಕಾರಗಳಂತೆ ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಖುಷಿಪಟ್ಟರೂ ನಾಟಕದ ಬಹು ಭಾಗ ಅವರಿಗೆ ಎಟುಕಲಾರದೆ ಹೀಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಗ್ಗುವ, ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವರನ್ನು Involve ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾಟಕಗಳ ರಚನೆ, ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಮಂದಿರ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದೂ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, 'ಚಂದಮಾಮ' ದಂತಹ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಾದಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಮಂದಿರ ಚಿಕ್ಕವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿರುವುದು ರಾಕೂರರ 'ಪಂಜರಶಾಲೆ' (ಅಳವಡಿಕೆ-ನಿರ್ದೇಶನ : ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತ) ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವ ಗಿಳಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮರಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನ ಅಳಿಯ ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವೈಭವವಾದ ಪಂಜರಶಾಲೆಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಗಿಳಿಮರಿಯನ್ನು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಯನ, ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಗಾಯಕಿಯರು, ನರ್ತಕಿಯರು ನೇಮಕರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಗಿಳಿಮರಿ ಗಿಳಿಮರಿಯೇ, ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಗಿಳಿಮರಿಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ, ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಾಡಲು, ಹಾರಾಡಲು ಮಾತ್ರ ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅದನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಗಿಳಿಗಳ ಗುಂಪು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ, ಅವು ಹಾರಾಡುತ್ತಾ ಬಂದು ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು (ಪಾತ್ರಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಕಾರಂತರು ಪಿಶೇಷ ಗಮನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಬಲು ಮುಖ್ಯ) ಕಂಡಾಗ, ರಂಗದ ಮೇಲೆಯೇ: ಪಂಜರದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಕ್ಕಳು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕತೆ ಹೇಳುವುದೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಅದನ್ನು present ಮಾಡುವ ರೀತಿಯೂ ಅಷ್ಟೆ: ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ನಾಟಕ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿತು, ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು.

'ಪಂಜರಶಾಲೆ'ಯಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದರೆ "ನೀಲಿ ಕುದುರೆ" (ಬ್ರಿಜಿಲ್ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದ; ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ: ಬಿ, ವಿ. ಕಾರಂತ), ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೀಲಿಕುದುರೆಯನ್ನು ಅವನ ತಂದೆ ಮಾರುತ್ತಾನೆ, ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಈ ಹುಡುಗ ಹೊರಟಾಗ ಸರ್ಕಸ್ ಕಂಪನಿಯವರು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ, ನೀಲಿಕುದುರೆ' ಯೆಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಅವರಿಗುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರೂ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಸ್ ಕಂಪನಿಯವರ ಹಾವಭಾವಗಳು ವಿರೋಧಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತವೆ. 'ನೀಲಿಕುದುರೆ' ಯ ಹುಡುಗನನ್ನು ರಂಜಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಬಾಬಾ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮಾಯಾಬಜಾರ್ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಂಜಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ದೃಶ್ಯ. (ಕಾರಂತರು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ.) ಇಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬೆಲೂನುಗಳು, ಟೀಪುಗಳು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಕ್ಕಳ ನಾಡಿಯ ಮಿಡಿತವನ್ನು ಬಲ್ಲ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಸೃಷ್ಟಿ.

ಈ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನಾನು ನೀಡಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಮಂದಿರ ಲ್ಲಿ Visual aspects ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವಾಗ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ನಿರ್ದೇಶಕ ಹಲವು ಜೀವಂತ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲಗಳೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು, ಹಾಗೆ ಬೆರೆತುಕೊಳ್ಳದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅಂತಹ ಪರಿಣಾಮವೇನೂ ಆಗಲಾರದು, 'ಜಂಬೂಸವಾರಿ' (ನಾಟಕ : ಎ.ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿ, ನಿರ್ದೇಶನ: ಕಾರಂತ) ಇದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಅಣಕವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಈ ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶವಾದರೂ, ನಾಟಕಕಾರರು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ತತ್ವ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಿಲನವಾಗದೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ನೋಡಿದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಈ ವೇಳೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ತಾಳ್ಮೆಯೂ ಮುಗಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ನೀಲಿಕುದುರೆ, ಪಂಜರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಮೂಹ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಂದರೂ ಕೂಡ ಅವು ಏನೂ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಕಾರಂತರ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರೂ, ಇದು ಕಾರಂತರ ಇತರ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಅನುಕರಣೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿತು.

ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಪಾತ್ರವಹಿಸಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳಿಗಂದೇ ರಚಿತವಾದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ದೊಡ್ಡವರೇ ಪಾತ್ರವಹಿಸಬಹುದು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಟುಕದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೇ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರೂ ಅವು ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು.

ನಾಟಕ-ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಪಕಾರಿಯ ಕತೆ (ಹಾರ್ಲೆಬರೋ ಬರೆದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದ-ಬಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ನಿರ್ದೇಶನ : ಎಂ. ಎಫ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್) ಮತ್ತು ಅಂಚೆಮನೆ (ಠಾಕೂರರ ನಾಟಕದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಬರೆದವರು ಕೆ. ವಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ನಿರ್ದೇಶನವೂ ಅವರದೇ) ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತೇನೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾಡಿನ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ಕೋತಿ, ಒಂದು ಹುಲಿ, ಒಂದು ಹಾವು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ 'ಅವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊರತೆಗೆಯ ಬೇಡ, ಅವನು ಕೃತಘ್ನ' ಎಂದು ಈ ಮೂರು ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಆ ದಯಾಮಯಿ: ಭಾವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೂ ಹೊರತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನೇ ತನ್ನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಿದವನನ್ನು ಕೊಲೆಯ ಆಪಾದನೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತವೆ, ಇದು ಒಂದು ನೀತಿ ಕತೆ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡವರೆ, ಆದರೂ ಈ ನಾಟಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಖುಷಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. 'ಅಂಚೆಮನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳೇ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ರೋಗಿ ಬಾಲಕ ಬೆಟ್ಟದಡಿಯಲ್ಲಿ, ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತಾನೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅಂಚೆಮನೆಯಿಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾನೆ ಕೊನೆಗೆ 'ಸಾವಿನ ಪತ್ರ' ಅವನಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆಗಳು, ಅಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟ, ಅಂಚೆಮನೆಯ ಸಂಕೇತವಂತೂ ಅವರ ಹತ್ತಿರವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಪ್ರಯೋಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಯಿತು, ಸದ್ಗುಣವಿಲ್ಲದೆ ನಾಟಕವನ್ನು ನಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅರ್ಥವಾದದ್ದು ದೊಡ್ಡವರಿಗೇ ಹೊರತು ಅವರು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳಿಗಲ್ಲ, ಇದೇ ಮಾತಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ನಿದರ್ಶನ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ 'ಆ ಮನಿ', (ಪ್ರಯೋಗ-ರಂಗಸಂಪದ, ನಿರ್ದೇಶನ-ಪರಿಕೃಷ್ಣ).

ಕುರ್ತುಕೋಟಿ ಅವರ "ಆ ಮನಿ"ಯ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಮಕ್ಕಳು, ಅವರು ಆಡುವುದು ಮಕ್ಕಳ ಆಟ, ತಾವು ನೋಡಿದ ಮದುವೆ ಆಟ ಆಡುತ್ತಾರೆ, ಸಂಜೆಯಾದಾಗ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು "ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ", ಆದರೆ, ಇವರು ಆಡುವುದು 'ಸಾವು ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾದ ಆ ಮನೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ, ಮದುವೆಯ ಆಟ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ "ಆಟ ನಿಜ* ಅನಿಸುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ "ಆಟ"ದ ಮದುವೆಯ ಹಿಂದೂ ದುಃಖವಿದೆ, ಇದು ನಾಟಕದ ಹಿಂದಿನ ಧ್ವನಿ : ಸಾವು-ಬದುಕಿನ ಒಡನಾಟ, ಆಟದ ಹಿಂದಿನ ದುಃಖದ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ರಂಜಿಸುತ್ತಲೇ ಗಂಭೀರ ನಾಟಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕವೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಏಕಮುಖವಾಗಿ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕತೆ ಸರಳವಾಗಿರಬೇಕು, ಸಿಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲದಂತಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ನಾಟಕ ಕರ್ತೃ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಪಂಜರಶಾಲೆಯನ್ನೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಗಿಳಿಮರಿಯ ಕತೆಯಿದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಅಣಕವೂ ಇದೆ. ನಾಟಕಕಾರ ನಾಗರಿಕರ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು ತಾರೆ, ತನ್ನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸದೆ ಒಂದು ಗಿಳಿಮರಿಯನ್ನು, ಸಕಲವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದನ್ನು ಒಂದು ಗುಂಪು ಮೂದಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಗಿಳಿಗೆ ಏನು ಕಲಿಸಿದರೂ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಾರುವುದನ್ನು (ಅದು ಪ್ರಕೃತಿಸಹಜವಾಗಿ ಬರಲೇಬೇಕಾದ್ದು) ಕಲಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಇದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ತೊಂದರೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಅವರವರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಾಟಕ ತೃಪ್ತಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅನುವಾದಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳು ಬಂದಿಲ್ಲವೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಕಷ್ಟವೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಈ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಬಹುದು, ಚುದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರು ಜಾನಪದ ರಾಜಕುಮಾರನ ಕತೆಯಂ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಿಟ್ಟಿಯ ಕತೆ'ಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ,

ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಾಗಿ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಅನಂತರ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕವನ್ನಾಗಿ ಅವರೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು, (ಪಪೆಟ್ ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನವರು ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನವಿತ್ತರು). ಕಂಬಾರರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗಬೇಕು, ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಾಲಭವನದವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಎಫ್. ಎಸ್ ವೆಂಕಟರಾಂ ಅವರು ಮತಿಘಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಕಳಸಾಪುರದ ಹುಡುಗರು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ನಾಟಕರೂಪಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು, ನಾಟಕ ಹಲವು ಘಟನೆಗಳ ಸಂಕಲನದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ನಾಟಕೋತ್ಸವ ಮಕ್ಕಳ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚಳವಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಕಿದೆ.

ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ನೀಲಕಂಠೇಶ್ವರ ನಾಟ್ಯಸೇವಾ ಸಂಘದ ಮೂಲಕ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಪಂಜರಶಾಲೆ, ನೀಲಿಕುದುರೆ, ಅಂಚೆಮನೆ ಈ ಸಂಘದ ಕೊಡುಗೆ, ಇತರ ಕಡೆಯೂ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಮಕ್ಕಳ ಗವನ ರಂಗಭೂಮಿಯತ್ತ ಸೆಳೆಯುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ನಾಟಕಗಳೂ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಂಪುಟ-೨೪

ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಸಾನ್‌ಟ್-೪೫ (ಅನುವಾದ)

ಅನುವಾದ : ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ

ಉಳಿದೆರಡು, 1 ಹಗುರು ಅಮೂರ್ತ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧಿಸುವ ಬೆಂಕಿ,
 ಇರುತ್ತಾವೆ ನಿನ್ನ ಜೊತೆ, ನಾನು ಎಲ್ಲೆ ಇರಲಿ;
 ಮೊದಲಿನದ್ದು ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳು, ಇನೆಂದು ನನ್ನ ಆಸೆಗಳು,
 ಇರುವ-ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಇವು ಹೊಕ್ಕು ಜಾರುವುವು ಶೀಘ್ರ ಚಲನೆಗಳಿಂದ :
 ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಧುರ ರಾಯಭಾರಿತ್ವ ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನತ್ತ ಈ
 ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಚಲನೆಯ ಮೂಲದ್ರವ್ಯಗಳು ಹೋದಾಗ
 ನನ್ನೇ ಬದುಕು, ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು, ಎರಡೇ ಉಳಿದು
 ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಂಠವುದು, ಜರ್ಝರಿಸಿ ಚಿಂತೆಗಳಿಂದ.
 ಮತ್ತೆ ಈ ಶೀಘ್ರ ಹರಿಕಾರದ್ವಯರು ವರಳಿ ನಿನ್ನಿಂದ
 ತಿರುಗಿ ಜೀವದ ಘಟಕಗಳ ಸ್ಥಾಪಿಸುವವರೆಗೆ
 ಯಾರು ಈಗಷ್ಟೆ ಮತ್ತೀಗಷ್ಟೆ ಮರಳುತ್ತಾರೆ ಭರವಸೆ ತಂದು
 ನಿನ್ನ ಸುಖ-ಆರೋಗ್ಯಗಳ, ಹಾಗೇ ಅವನ್ನು ದಾಟಿಸಿ ನನಗೆ.

ಅದು ಬಂದಾಗ, ಖುಷಿ ನನಗೆ, ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಖುಷಿಯಿಲ್ಲ
 ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ ತಿರುಗಿ, ನೇರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಂಠುತ್ತೇನೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸನ್ನಿವೇಶ(ಸತೀಶ್ ಬಹಾದೂರ್)

ಸತೀಶ್ ಬಹಾದೂರ್

ಅನುವಾದ : ಎಸ್ ದಿವಾಕರ್

ಚಲಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಕಾಸದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಲಚಿತ್ರದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ರಸಾಭಿಜ್ಞತೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲಚಿತ್ರ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಮಂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರವೇಶಿಕೆ

ಚಲಚಿತ್ರವು ಇತರ ಕಲೆಗಳಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಆವಿಷ್ಕಾರಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದಂತೆಯೇ ಅದು ೧೮೯೬ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿತು. ಮುದ್ರಣ ಕಲೆಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳ ಪಾರಂಪರಿಕ ಹಾಗೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರಕ್ಷರಿಗಳೇ ತುಂಬಿದ್ದ ಒಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಮಾಧ್ಯಮವೊಂದನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಕಥಾ ಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಡಿ.ಜಿ.ಫಾಲ್ಕೆಯವರ ರಾಜಾ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ (೧೯೧೨), ಆಮದಾದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ಥಳೀಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದ ಚಿತ್ರ ಇದು. ೧೯೩೦ ರಲ್ಲಿ ಚಲಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿ ಪೂರಣವಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಅದು ಭಾರತೀಯ ಚಲಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ೧೯೫೦ ರ ದಶಕದ ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಾರತ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಯಾರಿಸಲ್ಪಡುವ ಒಟ್ಟು ಚಿತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿತು. ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರವು ಹಾಡು ಮತ್ತು ನೃತ್ಯದ ಬಳಕೆ, ಚಿತ್ರಕಥೆಯ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಕರಣ, ಅಭಿನಯ ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮಾದರಿಯ ಕತೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರದ ಸಿನಿಮೀಯ (Cinematic) ರೂಪವು ಚಲಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರವು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲಚಿತ್ರ ಕಲೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಡನೆ ಯಾವ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಪಡೆಯದೆ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಸಮಾಹ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನೋರಂಜನಾವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲೇ ಅದರ ಆಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಸಾರಾಂಶದ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ವಿಷವರ್ತುಲವೊಂದರ ಸ್ಥಿರವಾದ ಸಮತೋಲದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಭದ್ರವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಲು ಬದಲಾವಣೆಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದವು. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರ ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ (೧೯೫೫) ಯಿಂದ ಅವು ಉತ್ಕಟ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದವು. ರಾಯ್ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ ಬಹುದೂರ ನಿಂತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ, ಸ್ವಯಂ-ತರಬೇತುಗೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರು. ಈತ ನಿಜಕ್ಕೂ ಚಲಚಿತ್ರ ಕಲೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು, ಭಾರತೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು. ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ಚಲಚಿತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಯಿತು. ಚಲಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವಭಾವ ಹಾಗೂ ಚಲಚಿತ್ರದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅದು ಒಂದು

ನೂತನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತು. ರಾಯ್ ಅವರ ಕಾರ್ಯ ರೂಪಿಸಿದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೆನಿಸುವಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ ಜನರ ಒಂದು ತಂಡ ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಮತ್ತು ಈ ತಂಡದ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಮೇಲೆ ನಡೆದಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾದ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದು ತೀರ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. ಭಾರತೀಯ ಚಲಚಿತ್ರದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉದಯಿಸಿವೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಫಿಲ್ಮ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳು, ಫಿಲ್ಮ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್, ಭಾರತದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲಚಿತ್ರ ಮಹೋತ್ಸವ, ಭಾರತದ ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್, ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಫಿಲ್ಮ್ ಆರ್ಕೈವ್‌ಗಳೂ ಸೇರಿವೆ.

೧೯೬೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಚಲಚಿತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ಈ ನೂತನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆದದ್ದು, ಆದರೆ ಈ ಮನೋಭಾವ ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇದು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮನೋಭಾವವಾಗಿದ್ದು, ಮನರಂಜನಾ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆಗಾರಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೊಡನೆ ಪರಸ್ಪರ ದೃಢವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನೋಭಾವಗಳ ಮುಕಾಬಲೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೧೯೬೦ರ ದಶಕದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಲಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಫಾಲ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವರ ನಮೂನೆ

ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರುತ್ತಿದ್ದ ಸಮೂಹ ಸಮಾಜದ ಮನೋರಂಜನಾವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಈ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಲಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು ಹಣ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಅದು ಬಹು ಬೇಗ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಹಬ್ಬಿತು. ಲ್ಯೂಮಿಯರ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಪ್ಯಾರಿಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಂಡ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ೧೮೯೬ ರ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈಗೂ ಬಂದಿತು. ಅನಂತರ ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಅಮೆರಿಕ, ಇಟಲಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಜರ್ಮನಿ ದೇಶಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹುಬೇಗ ಚಿತ್ರಮಂದಿರಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳ ಅಪರಿಚಿತವಾದ, ಪರಕೀಯ ಕತೆಗಳನ್ನೇ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ, ಭಾರತೀಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕನ ಆಗಮನ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು, ಆ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಯಂತ್ರಕಲೆಯ ಪರಿಚಯ ಪಡೆದಿದ್ದ ದಾದಾಸಾಹೇಬ್ ಫಾಲ್ಕೆಯವರು ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ದುಬಾರಿಯಾದ ಈ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮವು ಹಣ ಸಲ್ಲಿಸುವ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲಂಥ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದ ಸಹ ಫಾಲ್ಕೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಹೊಸ ಮಾಧ್ಯಮದ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರ ವಾಸ್ತವತೆ ಹಾಗೂ trick effects ಭಾರತೀಯ ಜನರ ಜನಪ್ರಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯ ಪವಾಡಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ನಯನಮನೋಹರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದ್ದವು ಪೌರಾಣಿಕ ಚಿತ್ರದ ತರ್ಕವೇ ಇದು. ಇದರೊಡನೆಯೇ ರಾಜಾ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ (೧೯೧೨) ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯ ಪರಂಪರೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದುವು.

ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆಯಾಗಿ ಚಲಚಿತ್ರವು ಇತರ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆಗಳ ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಮೂಲಾಂಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅದು ಏನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಾ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಿತ್ರದ ದೃಶ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಅಜಂತ ಅಥವಾ ರಜಪೂತ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲ; ರಾಜಾ ರವಿವರ್ಮನ (ನಿ.೧೯೦೬) ತೈಲ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳ ಮೌಲ್ಯ, ರವಿವರ್ಮ ವಿಕ್ಟೋರಿಯನ್ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಭಾವಾತಿರೇಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ದೇವಲೋಕವನ್ನು (Pantheon) ರೂಪಿಸಿದ್ದ, ಇದನ್ನು ಆತ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮವಾದ ವರ್ಣಮುದ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಅಗ್ಗದ ನಕಲು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದ್ದ. ನಾಟಕೀಯ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ಫಾಲ್ಕೆ ಅಂದಿನ “ಕಂಪನಿ ನಾಟಕ”ದ ಒರಟಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ ವೈಭವದಿಂದ ಅಥವಾ ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಜೀವಂತ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅವರು ಏನನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗಾಗಿ ಫಾಲ್ಕೆಯವರು ಹಿಂದೂ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ

ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅವರು ಹಿಂದೂ ದೇವತೆಗಳ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಐಂದ್ರಜಾಲಿಕ ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನು, ನಯನಮನೋಹರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಅಂದರೆ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮತಕ್ರಿಯಾ ವಿಧಿಯ ಬರೀ ತೋರಿಕೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನೇ ಅವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು.

ಈ ಸಂಗತಿ ಕೇವಲ ಫಾಲ್ಸೆ ಅಥವಾ ಆರಂಭದ ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕಷ್ಟೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ದೇಶದ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಿತ್ರವೂ ಇಂಥ ಖಚಿತ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇತರ ಕಲೆಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಸಂವೇದನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ್ನು ಸಮೂಹ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಅಂಶಗಳು ಚಿತ್ರಗಳ ಸಿನಿಮೀಯ ಬಂಧದೊಳಗೆ ಅನ್ನೋನ್ಯವಾಗಿ ಮಿಳನಗೊಂಡರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಿಭಿನ್ನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಎ ವಾಯೇಜ್ ಟು ದಿ ಮೂನ್ (೧೯೦೨, ಜಾರ್ಜ್ ಮೆಲೇ), ದಿ ಆಸಾಸಿನೇಷನ್ ಆಫ್ ದಿ ಡ್ಯೂಕ್ ಆಫ್ ಗ್ಯೆಸ್ (೧೯೦೮, ಲೆ ಬಾರ್ಜಿ), ಗಾನ್ ವಿತ್ ದಿ ವಿಂಡ್ (೧೯೩೬, ಡೇವಿಡ್ ಒ, ಸೆಲ್ಟ್‌ನಿಕ್), ದಿ ಟೆನ್ ಕಮಾಂಡ್‌ಮೆಂಟ್ (೧೯೫೬, ಸಿಸಿಲ್ ಬಿ, ಡಿ ಮಿಲ್) ಮತ್ತು ಮೈ ಫೇರ್ ಲೇಡಿ (೧೯೬೫, ಜಾರ್ಜ್ ಕೂಕರ್) ಗಳಂತಹ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಚಿತ್ರರಚನೆಯ ಈ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ವೃತ್ತಿಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಯೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಫಾಲ್ಸೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆ ತೋರಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ಅನುಗಾಲವೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಥದತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯಿತು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ 'ಸೌಂಡ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ', ಉತ್ತಮ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಕರಣೆ 'ಕಲರ್ ಫಿಲ್ಮ್' ಮತ್ತು ಇತರ ನಾವೀನ್ಯಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ೧೯೩೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾತ್, ನ್ಯೂ ಥಿಯೇಟರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಬಾಂಬೆ ಟಾಕೀಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಚಿತ್ರಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದವು. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಫಾಲ್ಸೆಯವರು ರೂಪಿಸಿದ ಮಾದರಿಯೊಳಗೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮೀಯ ಬಂಧದೊಳಗೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗವು ಫಾಲ್ಸೆಯವರ ನಂತರ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ

ಫಾಲ್ಸೆಯವರ ಪೌರಾಣಿಕ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಮ್ಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾದರಿಯೆಂದರೆ ಹಾಲಿವುಡ್ ಸಿನಿಮಾ, ಸೀರಿಯಲ್ಸ್, 'ಸ್ಟಂಟ್' ಚಿತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಮೇಲಿದ್ರಾಮಗಳು. ಇವು ಕೂಡ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ತಯಾರಾದಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳು. ೧೯೧೮ ರಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಕೂಡ ಅಮೆರಿಕನ್ ಹಂಚಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಭಾರತದ ಚಲನಚಿತ್ರ-ಆಮದಿನ ವಾಣಿಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆದಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿದೇಶೀ ಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಲಿವುಡ್ ತಯಾರಿಸಿದ ಅಥವಾ ಅಮೆರಿಕನ್ ಹಂಚಿಕೆಯ ಚಿತ್ರವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಸೋವಿಯೆತ್ ಒಕ್ಕೂಟ, ಇಟಲಿ, ಸ್ವೀಡನ್ ಅಥವಾ ಜಪಾನ್ ದೇಶಗಳ ಯಾವುದಾದರೂ ಚಿತ್ರ ಭಾರತೀಯ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಪರೂಪ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಕಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬಾಧಕವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಕಲೆಯು ತನ್ನ ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಚಿತ್ರಗಳ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಗೂ ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಚಾರಗಳಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪೋರ್ಟರನ (ದಿ ಗ್ರೇಟ್ ಟೈನ್ ರಾಬರಿ, ೧೯೦೩) ಆದಿ ಕಾಲದ (Primitive) ಚಿತ್ರ ೧೯೧೫ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗ್ರಿಫಿತ್‌ನ (ಬರ್ತ್ ಆಫ್ ಎ ನೇಷನ್) ಕಥನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪಕ್ಕಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಗ್ರಿಫಿತ್ ಚಿತ್ರ ಛಾಯಾಗ್ರಹಣ, ಸಂಕಲನ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಾಭಿನಯಗಳ

ಖಚಿತ ರಥಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ೧೯೨೫ ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ಅಮೇರಿಕದಿಂದ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋವಿಯೆತ್ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರು ಮದರ್ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಟಲ್‌ಷಿಪ್ ಪೊಟೆಮ್ ಕಿನ್ನಂಥ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಿಫಿತ್ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನ (Montage) ಮತ್ತು ಲಯದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೋವಿಯೆತ್ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೂಕಚಿತ್ರ ಕಲೆಯ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಭವಿಷ್ಯದ ವಾಕ್ಚಿತ್ರದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದಕ್ಕೆ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್, 'ಪುಡೋವ್‌ಕಿನ್ ಮತ್ತು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರೋವ್ ಅವರ ವಾಕ್ಚಿತ್ರ ಹೇಳಿಕೆಯೇ (೧೯೨೮) ನಿದರ್ಶನ. ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಸಾಂಗ್ ಆಫ್ ಸಿಲೋನ್ (೧೯೩೪) ಮತ್ತು ಸೈಟ್ ಮುಯಿಲ್ (೧೯೩೬) ಗಳಂತಹ ಕಲಾತ್ಮಕ ರೂಪದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದವು. ವಾಕ್ಚಿತ್ರ, ಚಿತ್ರೀಕರಣಗೊಂಡ ರಂಗಮಂದಿರವಾಗಲೀ, ಕಾದಂಬರಿಯಲಾಗಲೀ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲಾರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ವಾಕ್ಚಿತ್ರದ ಮೊದಲ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕಮೆರಾ ಡೆಷಾಫ್ (೧೯೩೧, ಜಿ. ಡಬ್ಲ್ಯು. ಪಾಬ್ಸ್), ಅವರ್ ಡೈಲಿ ಬ್ರೆಡ್ (೧೯೩೪, ಕಿಂಗ್ ವೈಡರ್), ಲ ರೇಗಲ್ ಡಿ ಜ್ಯೂ (೧೯೩೮, ಜೀನ್ ರೆನಾಯರ್) ಮತ್ತು ಸಿಟಿಜನ್ ಕೇನ್ (೧೯೪೧, ಆರ್ಸನ್ ವೆಲ್ಸ್) ಇವುಗಳಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳು ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದುವು. ಈ ಯಾವ ವಿಕಾಸವೂ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕನ ಅಡಿವಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಕ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಚಿತ್ರಗಳ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಚಲನಚಿತ್ರ ಕಲೆಯ ವಿಕಾಸದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವಾಹದ ಬಳಿ ಭಾರತ ಸುಳಿಯಿಲ್ಲ.

ವಿಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಿನಿಮಾದ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಚಿತ್ರಗಳ ಅರಿವಿನಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಮೋಚಕ ಪ್ರಭಾವವೇ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುರೋಗಾಮಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಕುರಿತ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ದೀರ್ಘ ಕಾಲ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ನಿಜವಾದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ, ಅದರ ಖಚಿತ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೂ ತಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುದಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಜೀವನಾಡಿಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತ ವಿಚಾರಗಳ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ಜೀವಂತ ಅಂಶಗಳ ಆಂತರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ; ಸಮಕಾಲೀನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜಾರಾಮ್ ಮೋಹನ್ ರಾಯ್, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ, ಜೆ. ಎನ್. ಟಾಟಾ, ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ, ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್ ಮತ್ತು ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಮೊದಲಾದಂತಹ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಜನರು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಂತರ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಸಮಕಾಲೀನ ಚಿತ್ರಕಲೆ (Painting) ಹಾಗೂ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಹೊರನೋಟ-ಇವು ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರ ಆಗಮನವು ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದಲ್ಲಾದ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯನ್ನೆಬೆಳೆಸಿತು.

ಜನಪ್ರಿಯ ಚಲನಚಿತ್ರದ ನಮೂನೆ

ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ನಗರ ಜನತೆಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನೊದಗಿಸುವ ಅಪೂರ್ವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯ (ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಇನ್ನೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ) ಗಳಂಥ ಇತರ ಮನೋರಂಜನಾ ಕಲೆಗಳ ವೃತ್ತಿಶೀಲ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗದಿರುವಾಗ, ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರವು ನಗರ ಜನತೆಗೆ ಮನೋರಂಜನೆ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು (ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು) ಹೊರಬೇಕಾಯಿತು. ನಗರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ಚಿತ್ರ ಮಂದಿರಗಳು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹರಡಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರಮಂದಿರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ, ೫೫೦ ದಶಲಕ್ಷದಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೭೦ ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಗರಗಳಲ್ಲೇ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ೪ ದಶಲಕ್ಷ ಸಿನಿಮಾ ಸೀಟುಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಂಥ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೇನೂ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಚಲನಚಿತ್ರ ಭಾರತೀಯ

ಜನತೆಯ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಘಟನೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಅದು ನಗರಗಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯರ ಚಿತ್ರದ 'ನಮೂನೆಯೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ವಿನೋದಾವಳಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ಫಾರ್ಮ್ಯೂಲಾ'ದೇ ಆಗಿದೆ. ಸುಂದರ ನಟನಟಿಯರು, ಹಾಡುಗಳು, ನೃತ್ಯಗಳು, ಹೊಡೆದಾಟಗಳು, ಬೆನ್ನಟ್ಟುವಿಕೆ, ಕೌತುಕಮಯ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಅದ್ಭುತಿಯ ಸೆಟ್ಟುಗಳು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು (locations), 'ಮೆಲೋಡ್ರಾಮ' ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯ-ಇವೆಲ್ಲ ಇರಂಪ "ಫಾರ್ಮ್ಯೂಲಾ" ಕತೆ ಕೂಡ ಪರಿಚಿತ ನಮೂನೆಗಳನ್ನೇ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರಣಯ ತ್ರಿಕೋನದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು; ಒಳಿತು ಮತ್ತು ಕೆಡುಕಿನ ನೈತಿಕ ಕತೆ: ಪವಾಡ ಮತ್ತು ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿತ್ತೋರುವ ಪೌರಾಣಿಕ ಕತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಸಭರಿತ ಕತೆ. ಬಹಳ ಸಲ ಒಂದೇ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ನಮೂನೆಗಳ ಮಿಳನಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಸಹೋದರನೊಡನೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಹೋದರ ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟದ ನೈತಿಕ ಕತೆಯೂ ಕೂಡ ವಿಪುಲ ಸಾಹಸ ಹಾಗೂ ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರೇಮ ಕಥೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದೇ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದಲ್ಲದೆ (one dimensional) ಅವುಗಳ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಂದ್ರತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಾನವ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ತೀರಾ ಅತಾರ್ಕಿಕವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರೂ, ಸರಕಾರೀ ಸಮಿತಿಗಳೂ ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ಅವಾಸ್ತವವೆನಿಸುವಂಥ ಅತಿ ಬೆಡಗಿನ ಗುಣದ ಬಗೆಗೆ ಕಳವಳ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿವೆ. ಆದರೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಸಮೂಹವು ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠೆ ವಾಸ್ತವಾಂಶವಿದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕಸಮೂಹದ ಪರಮೋದಾತ್ತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳೊಡನೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಮನರಂಜನಾ ಚಿತ್ರ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವಾಸ್ತವತೆಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಡುವುದು ನಿರರ್ಥಕವೇ ಸರಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಂಥ ಚಿತ್ರ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅದು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಚಿತ್ರವು ಭಾರತದ ನಗರವಾಸಿಯ ವಿಫಲಗೊಂಡ ಪರಮೋದಾತ್ತತೆ, ಮಾನಸಿಕ ಅಭದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ನಿಷಿದ್ಧ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚವೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಮಾಜದ ನಿಶ್ಚಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧುನಿಕೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವವುಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಮಾನಸಿಕ ತುಡಿತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ಸಮಾಜವು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಜೀವಾಂಶಗಳೊಡನೆ ಪರಂಪರೆಯ ಸಜೀವಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿ, ನೂತನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ, ಅಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಗಗಳ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಸಂಬಂಧತೆಗೆ ಇದೇ ಮೂಲಕಾರಣ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಗ್ರಾಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸುಸ್ಥಿರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಗರೀಕರಣದ ಅಂಧಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಈ ಹಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇವು ನಗರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಏಕೀಕೃತ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹಳೆಯ ಜನರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಗರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಏಕೀಕೃತ ಕುಟುಂಬವು ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವೋದ್ದೇಗದ ಅಭದ್ರತೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಗರಾಡಳಿತವು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾದ ಭದ್ರತಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ನೂತನ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಬೇರುಗಳಿರುವ ನಗರನಿವಾಸಿಗೆ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಭದ್ರತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗಲು

ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಒಂದೇ ನಮೂನೆಯ ಕತೆಗೆ, ಕುಟುಂಬ ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಇದೇ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಒಡೆಯಲು ಒಂದು ತಪ್ಪುತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನವನೊಬ್ಬನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಖಳನಾಯಕನೊಬ್ಬನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೇ ಕಾರಣ. ಚಿತ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೋಗಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಖಳನಾಯಕನ ದುರುದ್ದೇಶ ಬಹಿರಂಗವಾಗುತ್ತದೆ; ಪುನಃ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಂದುಗೂಡುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬ ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರವು ತನ್ನ ಕತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಸ್ತುತಃ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಂಥ ಆರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಅಥವಾ ಖಳನಾಯಕ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೆಡುಕಿನ ಪ್ರತೀಕ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆಯೆಂದು ಸೂಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಅಭದ್ರತೆಯ ಬಗೆಗೆ ನಗರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾರತೀಯ ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ಮನೋಭಾವಗಳೂ ಇದೇ ರೀತಿಯವು. ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ವಿಧೇಯ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಭಾವೋದ್ರೇಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಾರಸು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳೊಳಗೇ ಮಹಿಳೆಯರು ಕಳೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾದ ಹಳೆಯ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ. ವಿವೇಚನೆಗೊಂಡ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರತೀಕದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ಪ್ರಣಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ವಿಮೋಚಿತ ಮಹಿಳೆಯ ಪ್ರತೀಕವು ಭಾಗಶಃ ವಾಸ್ತವವಾಗಿದ್ದರೆ, ಜಾಹೀರಾತಿನಿಂದ ಭಾಗಶಃ ಉತ್ತೇಜಿತವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ನಗರ ಜೀವನದ ಲೈಂಗಿಕ ತುಡಿತಗಳಿಗೆ ಈ ಅಸಂಬಂಧತೆಯೇ ಮೂಲ ಸ್ಪೋತ. ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ನಾಯಕಿ ನಗರ ಮಾನವನ ಈ ಅಸಂಬಂಧ ಮನೋಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈಕೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಯೋಜನೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಹೆತ್ತವರ ಹತೋಟಿಯಿಲ್ಲದ ಮುಕ್ತ ಪ್ರಣಯ, ಪ್ರೇಮಿಯೊಡನೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದೈಹಿಕ ಸಾಮಿಪ್ಯದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸುಖ, ಬಹಳಷ್ಟು ಲೈಂಗಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಂತಹ ದೇಹಸೌಷ್ಠವ, ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ ಹಾಗೂ ಫ್ಯಾಷನ್ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳೆ. ಕತೆಯ ಒಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ತನ್ನ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳಚಿಹಾಕಿ, ತಂದೆ/ಸೋದರ/ಪತಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಪುರಾತನ ಮನೋಭಾವ ತಾಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತೀಕಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಈ ಏಕನಮೂನೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕಾರಣ ಅದು ಮೂಲಭೂತ ಲೈಂಗಿಕ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಯೋಜಿತ ಪಾತ್ರ ಕೇವಲ ಕನಸಿನ ವಧು, ಈಕೆ ಪರಂಪರೆಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದ ಪತ್ನಿಯ ಭದ್ರತೆಯನ್ನೂ, ಆಧುನಿಕ ಮಹಿಳೆಯ ಪ್ರಚೋದಕ ಗುಣವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ನಾರಿ; ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಪಂಚಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿರುವ ಕನಸಿನ ಕುವರಿ. ಈಕೆ ಆಧುನಿಕ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸತಿ ಸಾವಿತ್ರಿ : ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ, ಸಂಜೆ ಪತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ನಿಷ್ಠಾವಂತೆ. ಮತ್ತೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ “ಟೈನ್ಸ್” ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಕಣ್ಣಿ.

ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರವು ಜೀವನದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಭೌತಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ: ಸುಂದರ ನಟ ನಟಿಯರು, ಭವ್ಯವಾದ ‘ವಾರ್ಡ್‌ರೋಮುಗಳು’ ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳು, ಆಡಂಬರದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗಗಳು, ಹೋಟೆಲುಗಳು, ನೈಟ್ ಕ್ಲಬ್ಬುಗಳು, ವಿಮಾನಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಾರುಗಳು, ಭಾರತದ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶದ ರಮಣೀಯ ಪ್ರವಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹೊರಾಂಗಣಗಳು, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಳಕೆದಾರೀ ವಸ್ತುಗಳು, ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳು ‘ಕರ್ಟನ್ಸ್’ ಮತ್ತು ‘ಫಿಟ್ಟಿಂಗ್‌ಗಳು’, ಬಿಳಿ ಟೆಲಿಫೋನ್‌ಗಳು- ‘ಪಾತ್ರಗಳ ವಾಸ್ತವ ಗುಣಕ್ಕೆ, ಕತೆಯ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಇವು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇಂಥ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳ ಪರಿವೆ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರು ಪಾತ್ರಗಳ, ಸ್ಥಳಗಳ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ, ಸಂತೋಷಪಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರವಸ್ತುವಿನಿಂದ ತೀರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮೌಲ್ಯವೊಂದು ಅವರಿಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿ ಇದು. ಭಾರತೀಯ ನಗರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಉತ್ತಮ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಶ್ರೀಮಂತರು ಅಥವಾ ಉನ್ನತ ಮಧ್ಯವು ವರ್ಗದವರು

ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಂಗಡಿಯ ಕಿಟಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾಹೀರಾತು ಮಾಧ್ಯಮವು ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ನಗರದ ಜನಸಮೂಹವು ಇಂಥ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲಾರದಷ್ಟು ಬಡತನದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರವು ಈ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ 'ಅನುಭೋಗಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಪುಲ ಬಳಕೆದಾರೀ ವಸ್ತುಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಗರನಿವಾಸಿಯ ಬಳಕೆದಾರೀ ವಸ್ತು-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿವೆ. ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯವಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ಜೀವನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರನೆಂಬ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲಕ್ಕೆ ಇದು ಪರಿಹಾರವನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆಯೂ ಮಿಥ್ಯೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾವೋದ್ರೇಕ ಕೆರಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರವು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹರಡುವಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರವು ಭಾರತೀಯ ನಗರ ಸಂವೇದನೆಯೊಡನೆ ಹೊಂದಿರುವ ಮಾನಸಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದೇ ಬಹುಬೇಗ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತ ಇತರ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳೂ ಪರಿಶೀಲನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ವಿದೇಶೀ ಚಿತ್ರಗಳ ಜನಪ್ರಿಯ ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಿನಿಮೀಯ ಗುಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬೇಹುಗಾರಿಕೆ ಚಿತ್ರ (Spy film) ಮತ್ತು ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ (Action-filled) "ವೆಸ್ಟರ್ನ್" ಚಿತ್ರಗಳು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರೀಕೃತ-ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮಾದರಿಯ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ನಿಜವಾದ ಮನೋರಂಜನಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ: ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಭಾರತೀಯರ ಚಿತ್ರ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಮನರಂಜನಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಂಗೀತಮಯಚಿತ್ರ, ಸಾಹಸಭರಿತ ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ 'ರೊಮಾಂಟಿಕ್ ಮೆಲೋಡ್ರಾಮಾ'ಗಳಂಥ ವಿಶೇಷೀಕೃತ ಶೈಲಿಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಭಾರತೀಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯು (Mood) ಮನರಂಜನೆಯನ್ನು ಬೇಡಲು (ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು) ಸಾಕಷ್ಟು ಚಿತ್ರಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ಒಂದು ಸಂಜೆ ವಿವಿಧ ವಿನೋದಾವಳಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ. ಭಾರತೀಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪ ತಾಳಿರುವ ನಮೂನೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಬಹುಶಃ ಅವರು ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು' ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಲಿವುಡ್ ಮತ್ತು ಜಪಾನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಹಣಸುರಿದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇಂಥ ವಿಶೇಷೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದು. ಉಹಾಪೋಹದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿತ್ರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಜನಪ್ರಿಯ ಚಿತ್ರದ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶದ 'ಫಾರ್ಮ್ಯೂಲಾ' ಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಕತೆಗಳ ಚಿತ್ರ

ಯಾವ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಒಟ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಮನರಂಜನಾ ನಮೂನೆಯ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ೧೯೩೦ ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪ್ರಭಾತ್‌ನ ಶಾಂತಾರಾಮ್, ನ್ಯೂ ಥಿಯೇಟರ್ಸ್‌ನ ಬರುವಾ ಮತ್ತು ದೇವಕಿ ಬೋಸ್ ಮತ್ತು ಬಾಂಬೇ ಟಾಕೀಸ್‌ನ ಹಿಮಾಂಶು ರಾಯ್ ಅವರುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಚಿತ್ರಗಳು ನೀತಿನ್ ಬೋಸ್, ಚಂದುಲಾಲ್ ಷಾ, ಕೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಮೆಹಬೂಬ್ ಖಾನ್, ಬಿ. ಎನ್. ರೆಡ್ಡಿ, ವಿಜಯ ಭಟ್, ಸೊಹ್ರಾಬ್ ಮೋದಿ, ಮಾಸ್ತರ್ ವಿನಾಯಕ್, ಗಜಾನನ್ ಜಾಗೀರ್‌ದಾರ್, ಬಿಮಲ್ ರಾಯ್, ಕೆ. ಎ.ಅಬ್ಬಾಸ್, ಚೇತನ್ ಆನಂದ್, ಬಿ. ಆರ್. ಚೋಪ್ರಾ, ರಾಜ್ ಕಪೂರ್, ಗುರುದತ್, ಮೋಹನ್ ಸೈಗಾಲ್, ಹೃಷಿಕೇಶ ಮುಖರ್ಜಿ, ಸುನಿಲ್ ದತ್, ಮನೋಜ್ ಕುಮಾರ್, ಡಿ. ಜಯಕಾಂತನ್, ರಾಮು ಕರಿಯತ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಅನೇಕರ ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ

ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂದೇಶಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಅವು ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಾಧನಗಳಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಚಿತ್ರಗಳು ಭಾರತದ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಆರ್ಟ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿಕಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಅರುವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ದೊರೆತ ದೊಡ್ಡ ಅನುಭವ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹಾಗೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಬೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅನುಭವ-ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿವೆ. ಈ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ತೀರಾ ಅವಶ್ಯ. ಚಲನಚಿತ್ರದ ಇತಿಹಾಸವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ರೂಪಿಸಿ, ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾದ ಅಧಿಕಾರಯುಕ್ತ ತತ್ವಗಳ ಮಾಲೆಯಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪೀಳಿಗೆಯ ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಾವಧಿಗಳಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಶ್ಲೇಷಣ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಥ ಪುನರ್‌ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ; ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಬಲ್ಲ ಗತಕಾಲದ ಸಜೀವಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಇವರು ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದದ್ದು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ರಂಗಭೂಮಿ-ನಾಟಕವನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾಧನ. ೧೯೩೦ರ ಮತ್ತು ೪೦ರ ದಶಕದ ಪುರೋಗಾಮೀ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರು ಹೊಸ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ತೆಕ್ಕೆಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ನಿಜವಾದ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಕಡೆ ಹೇಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೂ ತೋರಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ನಿಜ, ಆದರೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಒಂದು ಚಿತ್ರವೂ ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದೃಶ್ಯ ರಚನೆಗಳು ಮುಂಭಾಗವೇ ಎದ್ದುಕಾಣುವಂಥ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ (Shots) ಕೂಡಿ, ರಂಗಭೂಮಿಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಮುನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ನಡುವೆ ಸಾಂದ್ರತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಂಗಭೂಮಿಗಾಗಿ ತಯಾರಿಸುವಂತಹ ಎಂದರೆ ಮುಂಭಾಗವೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹ ಸೆಟ್ಟುಗಳ ರಚನೆಯೇ ಕಾರಣ. ಈ ಸೆಟ್ಟುಗಳು ಬೆಳಕನ್ನು ಹಾಗೂ ನಟರ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ ಚೌಕಟ್ಟಿನ (frame) ಬದಿಗಳಿಂದಲೇ ಪಾತ್ರಗಳ ಆಗಮನ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ. ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಸೀನರಿ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ತೆರೆಯೇ ಆಗಿದ್ದು, ಆದರೆ ಸಹಜವಾಗಿ. ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸೆಟ್ಟುಗಳು ಸೆಟ್ಟುಗಳಂತೆಯೇ, 'ಮೇಕಪ್' "ಮೇಕಪ್"ನಂತೆಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿನ್ನೆಲೆ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವಾತಾವರಣದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ, ರಸ್ತೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಅವರು ರಂಗಭೂಮಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೂಲವುಳ್ಳ ಈ ಬಂಧನಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದೃಶ್ಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಟನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ, ಅವನ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ; ಕತೆ ಹೇಳುವ ಪ್ರಮುಖ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಇದು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರಲೇಖನದ (script) ಬಂಧವಂತೂ ರಂಗ ನಾಟಕದ ತರ್ಕವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆಯೇ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಡನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಲನಚಿತ್ರದ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು. ಇದೊಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿ. ಚಲನಚಿತ್ರದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ, ವಸ್ತುತಃ ರಂಗಭೂಮಿ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಇದಂತೂ ತೀರಾ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನಿಸಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಚಲನ ಚಿತ್ರ ತಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ರಂಗಭೂಮಿ ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಾಧ್ಯಮ. ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೀತಿಯವು; ಅಭಿನಯ ರಂಗದ

ಸೀಮಿತ ಪ್ರದೇಶ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕಿಲ್ಲದ 'ಮೇಕಪ್', ಸೆಟ್ಟುಗಳು ಮತ್ತು ತೆರೆಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಗುಣ, ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸುವ ನಾಟಕೀಯ ಭಾಷೆ (ಇದು ಮಾನವ ಸಹಜ ಭಾಷೆಗಿಂತ ತೀರಾ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ), ಚಲನಚಿತ್ರ ಒಂದು 'ಫೋಟೋಗ್ರಾಫಿಕ್' ಮಾಧ್ಯಮ. ಅದರ ಮೂಲವಸ್ತು ಕ್ಯಾಮೆರಾದ ಎದುರಿಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರ ಮೇಲ್ಮೈ ವಾಸ್ತವ. ಧ್ವನಿ ಪಥದ (sound track) ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಮೂಲವಸ್ತು ಮಾನವರು ಸಹಜವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ವಾತಾವರಣ ಧ್ವನಿಗಳು. ಹೀಗೆ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದ ಕಲೆಗಳು. ಕ್ಯಾಮೆರಾ ರಂಗಭೂಮಿಯು ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದರೆ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಅವು ಅಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾರಣ ಅವು ಚಲನಚಿತ್ರದ ರಸಾಭಿಜ್ಞ ಸಾಮಗ್ರಿಗೆ ತೀರಾ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಾಧನದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ರಂಗಭೂಮಿ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮ ರಸಾಭಿಜ್ಞತೆಯ ಅಪೂರ್ವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ. ಅದು ಇತರ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ವಸ್ತುತಃ ಅದು ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಇತರ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ಕಲೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಚಿತ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಕಥಾನಕ ಹಾಗೂ ವಾತಾವರಣದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ; ನಾಟಕದಿಂದ ಅದು ಮಾನವ ಘರ್ಷಣೆಯ ರಚನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯಿಂದ ಅದು ಸ್ಥಳ ಸಂಯೋಜನೆಯ (composition in space) ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಸಂಗೀತದಿಂದ ಅದು ಕಾಲಗತಿಯ ರಚನೆಯನ್ನು, ಲಯ ಹಾಗೂ ಅಮೂರ್ತ ಗುಣವನ್ನೂ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರರಚನೆಯು ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು, ಅವನ್ನು ಚಿತ್ರದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತದೆ, ಹಳೆಯ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಮಾನವ ಅನುಭವವನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಚಲನಚಿತ್ರ ಹಳೆಯ ಕಲೆಗಳ ಒಂದು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲ: ಅದು ಮಾನವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂದು ನೂತನ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿನಿಮೀಯ ಗುಣ ಇರಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಈ ಕೊರತೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ವಾಸ್ತವದ ಬಗೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ನೈತಿಕ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಾಯಿತು. ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ನೈತಿಕ ಕತೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರವಾಗಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕತೆಯನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಂಡೀತು. ಈ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ, ಅತಿರೇಕಾಭಿನಯದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವ, ಬಣ್ಣ ಬಳಿದುಕೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು, ಕೃತ್ರಿಮವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮನೆಗಳು, ಗುಡಿಸಲುಗಳು, ಬಣ್ಣ ಬಳಿದ ಮರಗಳು, ಆಕಾಶ - ಇವು ಭಾರತದ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಾಮಗ್ರಿಗೆ ತೀರಾ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ಇತರ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ತಯಾರಾಗಿವೆ: ನಿಜ, ಆದರೆ ಈ ರೂಪಾಂತರಗಳು (adaptations) ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ. ರೂಪಾಂತರವೆಂದರೆ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವುದೆಂದಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿ ಭಾಷೆಯಿಂದಾದ (ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿಯ) ಒಂದು ರಚನೆ, ಇದನ್ನು ತೀರಾ ವಿಭಿನ್ನ ಚಿತ್ರಭಾಷೆಯಿಂದಾದ ರಚನೆಗೆ, ಅಂದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬೇಕು. ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಕೇವಲ ಚಿತ್ರೀಕೃತ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವು ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತಃಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿರುವ ಸಂಗೀತವೂ ಅಷ್ಟೆ. ಗಾಯಕರ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ದಾಖಲೆಗೊಳಿಸಲು ಚಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಭಾವೋದ್ರೇಕವುಳ್ಳ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತಹ ರೀತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಸಮಗ್ರತೆಗೆ ಅನುವಾಗುವಂತಹ ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಧ್ವನಿಯ ಚೂರುಗಳ ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಸಂಗೀತವು ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಿನಿಮೀಯ ಲಯಕ್ಕೂ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡ ಸಿನಿಮೀಯ ರಚನೆ ಮಾತ್ರ

ಇತರ ಕಲೆಗಳ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಿರುವುದೇ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಮಿತಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಕೃತಿಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವು ಇನ್ನೊಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪರಿಗಣನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದು ಇಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ತುಂಬಾ ಮೌಲ್ಯವುಳ್ಳ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರು ಭಾರತೀಯ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಡು, ನೃತ್ಯ, 'ಮೆಲೋಡ್ರಾಮ' ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯ, ಬೆನ್ನಟ್ಟುವಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ಭವ್ಯವಾದ ಮನೋರಂಜನೆ ಒದಗಿಸುವ ಗುರಿಯೂ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಗಳು ತಲೆ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನರಂಜನಾಂಶಗಳು ಚಿತ್ರಕತೆಯ ಬಂಧದೊಳಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಚಿತ್ರದ ಸಾವಯವ ಅಖಂಡತೆಗೆ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆ; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವನರಂಜನಾಂಶಗಳನ್ನು ತುರುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕೂಡ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಂದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯಸಂಧತೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚಿತ್ರಗಳ ಉದಾಹರಣೆ ಅಗತ್ಯ. ಮುಖ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೂರು ಮಾದರಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಬಿಮಲ್ ರಾಯ್ ಅವರ ದೋ ಬೀಫಾ ಜಮೀನ್ (೧೯೫೧) ಚಿತ್ರವು ಬಡ್ಡಿಗೇ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಒಬ್ಬ ಕಪಟ ಸಾಹುಕಾರನಿಂದ ತನ್ನ ಭೂಮಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರೈತನೊಬ್ಬ ನಡೆಸುವ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಬಡ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಳವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ, ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹಿಡಿಸುವಂತಹ ನಗರದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಹಿಳೆ ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ, ಬೆನ್ನಟ್ಟುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು, ಮಾನಭಂಗದ ಪ್ರಯತ್ನ, ಒಂದು ಅಪಘಾತ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಮನರಂಜನೋದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಎಳೆದು ತಂದ ಹಾಡುಗಳು, ನೃತ್ಯಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರದ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟು Footageನ್ನು ಕಬಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕೇಂದ್ರಿಕರಣವು ಕಥಾವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಒಂದು ಸಮಗ್ರಾನುಭವ ಹೊಮ್ಮಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಹೊರಗಣ ಮೂಲಾಂಶಗಳಿಂದ ಅಂಥ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಬಲರಾಜ ಸಾಹ್ನಿಯವರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಅಭಿನಯ ಇದ್ದರೂ (ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ದೊರೆತರೂ) ಚಿತ್ರ ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿಕನ ಪ್ರತೀಕದ ಗಂಭೀರ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗದೆ, ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ.

ರಾಜ್‌ಕಪೂರರ ಜಿಸ್ ದೇಶ್ ಮೆ ಗಂಗ ಬೆಹತಿ ಹೈ(೧೯೬೧) ಚಿತ್ರ ಚಂಬಲ್ ಕಣಿವೆಯ ಡಕಾಯಿತರ ಜೀವನದ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಡಕಾಯಿತರು ಮಧ್ಯ ಭಾರತದ ಆಳವಾದ ಕಂದರಗಳೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಾಸ್ತವಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಂದರಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ನದಿ ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯ ಜಮೀನನ್ನು ಕೊರೆದುಹಾಕಿದೆ. ಆತ್ಮಗೌರವವುಳ್ಳ ಅನೇಕ ರೈತರು ಅಪರಾಧ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಆಳವಾದ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪೋಲೀಸರ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ಈ ಕಂದರ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪೋಲೀಸರಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರು, ರಾಜ್‌ಕಪೂರರ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಕಂದರ ಪ್ರದೇಶವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ತರುಣಿಯರು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಈಜಾಡುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಈಜು ಕೊಳಗಳಿವೆ. ಕೊಳಗಳ ಸುತ್ತಲಿನ ಹೂಬಿಟ್ಟ ಮರಗಳು ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರ ಪ್ರಣಯ ಲೀಲೆಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತಾಣವನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಸೊಹ್ರಾಬ್ ಮೋದಿಯವರ ಮಿರ್ಜಾ ಫಾಲಿಬ್ (೧೯೫೫) ಚಿತ್ರ ಉರ್ದು ಮಹಾ ಕವಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು. ಈ ಕವಿಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕೃತಿ ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾರತೀಯ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯೊಬ್ಬನ ತೀವ್ರ ಬೇಗುದಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ

ನರ್ತಕಿಯು ಬ್ಲೂಜೊಡನೆ ಕವಿ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ಮಹಾಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನ ಪ್ರತೀಕವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಹಾಡುವ ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾವಯವ ಗುಣದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳೇ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಕಲಾವಸ್ತುವೊಂದು ಸಾವಯವ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು ಬಾಹ್ಯಾಂಗಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಹೊರತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸಾವಯವ ರಚನೆಯೊಂದರ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳ ಸಹ ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಕೇಂದ್ರ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವಿಚಾರದಿಂದಲೇ ಹರಿಯಬೇಕು. ಕಲಾಕೃತಿಯೊಂದರ ರಚನೆಯೆಂದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಅದೊಂದು ಮುರಿಯಲಾಗದ ಜೋಡಣೆ. ಇತರ ಅಂಗ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸದೆ, ಆ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡ ವಿಷಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಒಂದು ಅಂಗವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ನಿಲುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೂತ್ರ. ಹಳೆಯ ಕಲೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುವ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಚಲಚಿತ್ರದ ಕುರಿತ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ. ಇತರ ಕಲೆಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಡನೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥ ಚಿತ್ರವಿಮರ್ಶೆ ಇನ್ನೂ ಪಕ್ಕಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರ ಅಗ್ರಗಾಮಿ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ವಹಿಸಿದ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಫಿಲ್ಮ್ ಫಾರ್ಮ್, ದಿ ಫಿಲ್ಮ್ ಸೆನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಬೇರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ನ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಗುಣವು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂತೆಯೇ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೂಡ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆ-ಇವುಗಳ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರವಿಮರ್ಶೆಯು ಸೃಜನಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಲಾಗಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ

೧೯೪೭ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಅರಿವು ಮೂಡತೊಡಗಿತು. ಇದು ಹಿಂದಿನ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಗಮನವನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸೆಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಕುರಿತ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿತ್ರ ತನಿಖಾ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೫೧ ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಆ ಶಿಫಾರಸುಗಳೆಂದರೆ ಒಂದು ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ವಿಡ್ಯೂಟನ್ನು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಫಿಲ್ಮ್ ಆರ್ಟ್‌ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಪುರೋಗಾಮಿ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಲು ಒಂದು ಫಿಲ್ಮ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು; ಚಿತ್ರ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಚಿತ್ರಮಂಡಲಿ: ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗುಣದ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ನೀಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಫಿಲ್ಮ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ. ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲಚಿತ್ರ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ದಿ ಬೈಸಿಕಲ್ ಥೀಫ್ ಷೊ ಷೈನ್ ಮತ್ತು ರಾಷೋಮನ್‌ಗಳಂಥ ಪ್ರಮುಖ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಂಡವು. ಪುಡೋವ್‌ಕಿನ್ ಮತ್ತು ಚೆರ್‌ಕಾಸೊವ್ ಭಾರತ ಪರ್ಯಟನೆ ಕೈಗೊಂಡರು. ಜಾನ್ ಹೂಸ್ಟನ್ ಕೂಡ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಭಾರತದ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸಲು ಜೀನ್ ರೆನಾಯ್ ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಬಂದರು. ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರತಯಾರಕರಿಗೆ ಈ ಜನ ಹಾಗೂ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ತಂದ ನೂತನ ವಿಚಾರಗಳ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಬದಲಾವಣೆಯ ಈ ಪ್ರಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ವಿಕಾಸವೆಂದರೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರ ಆಗಮನ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕೃತಿ ಬೀರಿದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪ್ರಭಾವ.

ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್

ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯರ್ ಬಂಗಾಳದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾವಿದರ ಮನೆತನದಿಂದ ಬಂದವರು. ಇವರ ಮನೆತನ ರಾಕಾರರ ಮನೆತನದಂತೆಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಚಿತ್ರ ಕಲೆ ಕಲಿತರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ-ಇವುಗಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ. ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಫಿಲ್ಮ್ ಸೊಸೈಟಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು; ದಿ ಬ್ಯಾಟಲ್ ಷಿಪ್ ಫೊಟಿಮ್‌ಕಿನ್‌ನಂಥ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಫ್ರಾಂಕ್ ಕಾಪ್ರಾ, ಜಾನ್ ಫೋರ್ಡ್, ಅರ್ನೆಸ್ಟ್ ಲೂಬಿಟ್ಸ್ ಮತ್ತು ರಷ್ಯನ್ ಕ್ಲಾಸಿಸಿಸ್ಟರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ೧೯೫೦ ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಕೇವಲ ಐದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸುಮಾರು ೯೫ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಜೀನ್ ರೆನಾಯ್ಸ್ ದಿ ರಿವರ್ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ಅವರು ಗಮನಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಚಲನಚಿತ್ರದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು, ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯ ನಿಜವಾದ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ೧೯೫೧ ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಉತ್ಸಾಹಿ ಹವ್ಯಾಸಿಗಳ ಒಂದು ತಂಡದೊಡನೆ ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ ತಯಾರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಬಹಳಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ೧೯೫೫ ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು.

ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ ತನ್ನ ಭಾವಕಲ್ಪನೆ, ಪ್ರತಿಮಾ ಶಿಲ್ಪ, ಅನುಭವ ತೀವ್ರತೆ, ಚಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಬಳಕೆ-ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅದೊಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿತ್ತು: ಸ್ಪಡಿಯೋ-ತಯಾರಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರದ ಯಾವುದೇ ರಂಗಭೂಮಿ - ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ರಾಯ್ ಅವರು ಚಲನಚಿತ್ರದ ನಿಜವಾದ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಾರತದ ಪ್ರತೀಕಗಳು. ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿವೇಚನಾ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮೇಲೆ ಈ ಚಿತ್ರ ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರವೂ ಹಿಂದೆಂದೂ ತೋರಿಸದಂಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಚಿತ್ರ ಇದು. ೧೯೨೦ರ ದಶಕದ ಬಂಗಾಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಟುಂಬವೊಂದರ ನೋವು - ನಲಿವಿನ ಈ ಕತೆ ನೀವು ಬಂಗಾಲಿ ಸಂವೇದನೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡಿತ್ತು. ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂವೇದನೆಯುಳ್ಳ ಚಿತ್ರವಾದ ಕಾರಣ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮೇಲೂ ಕೂಡ ಅದು ಸತ್ಯಸಂಧತೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೇ ಮೂಡಿಸಿತು. ಎಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲೆಗಳಂತೆಯೇ ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರಾಂತೀಯವಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ ಯಥಾರ್ಥ ಗುಣ ಹೊಂದಿರುವ ಕಲೆ. ೧೯೬೧ ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಯ್ ಎಂಟು ಪ್ರಮುಖ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅದ್ವಿತೀಯ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ (ಮತ್ತು ರಾಯ್ ಅವರ ಅನಂತರದ ಚಿತ್ರಗಳು) ಸಿನಿಮೀಯ ಮಾಧ್ಯಮ ಹೇಗೆ ಇತರ ಕಲೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದುವು. ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ ಮತ್ತು ರಾಯ್ ಅವರ ಬಹಳಷ್ಟು ಇತರ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಿನಿಮೀಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ (ಮತ್ತು ಹಾಡು) ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಿನಿಮೀಯ ಮೇಳಭಾಗದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕ್ಯಾಮರಾ ಚಿತ್ರೀಕರಣದ ದೃಶ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಿನಿಮೀಯ ಲಯಗಳು ಅವರ ನಿರೂಪಿಸುವ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನದ ಲಯಗಳನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಯ್ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಿನಿಮೀಯ ಮಾಧ್ಯಮದ ನೈಜವಾದ ಸಾವಯವ ರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಅರುವತ್ತರ ದಶಕದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗೆಗೆ ಹೊಸ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಲು ಕಾರಣವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿವು. ಅರುವತ್ತರ ದಶಕದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ೧೯೫೦ರ ಚಿತ್ರ ತನಿಖಾ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಮುಖ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು

ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಫಿಲ್ಮ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ನಿನ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಪೂನಾದಲ್ಲಿ ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ (ಮತ್ತು ಆರ್ಕೈವ್) ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡವು. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಪುನಃ ಜೀವಂತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಫಿಲ್ಮ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ ಒಂದು ಫೆಡರೇಷನ್ ರಚಿಸಿಕೊಂಡವು. ಇದಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು.

ಅರವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಪುರೋಗಾಮಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ದೃಢಗೊಂಡಿದೆ. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ರಾಯ್ ಅವರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಬಗೆಗೆ ರಾಯ್ ಅವರ ಮನೋಭಾವವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವ ಮೃಣಾಲ್ ಸೇನ್ ಮತ್ತು ರಿತ್ವಿಕ್ ಘಾಟಕ್‌ರಂಥ ಇತರ ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದುವು. ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ತಪನ್ ಸಿನ್ಹಾ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಹೃಷಿಕೇಶ್ ಮುಖರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಬಸು ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರಂಥ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಉತ್ತಮ ಸಿನಿಮೀಯ ಗುಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಫಿಲ್ಮ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ನಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾಗಿದ್ದ ಅದು ಕಡಮೆ ವೆಚ್ಚದ off beat ಚಿತ್ರಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಕಥಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರುವ ಅಥವಾ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರ ಹೊಸ ತಂಡವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಹೆಸರುಗಳೆಂದರೆ ಮಣಿ ಕೌಲ್, ಬಸು ಚಟರ್ಜಿ, ಕಾಂತಿಲಾಲ್ ರಾಥೋಡ್, ಎಸ್, ಸುಖ್‌ದೇವ್, ಸತ್ಯದೇವ ದುಬೆ, ಶಿವೇಂದ್ರ ಸಿನ್ಹಾ, ಪ್ರೇಮ್ ಕಪೂರ್, ಚಿದಾನಂದ ದಾಸ್‌ಗುಪ್ತ, ರಾಜ್ ಮಾರ್ಬೋಸ್, ಆಡೂರ್ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣನ್, ಕುಮಾರ್ ಷಹಾನಿ, ಮತ್ತು ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್. ಈ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರು ದಿಟ್ಟ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ವ್ಯಾಪಾರೀ ಸ್ಪಡಿಯೋ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಈ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರು ಅನೇಕ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಬಂದವರು; ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಿಂದ, ಫಿಲ್ಮ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳಿಂದ, ಅಥವಾ ಲಘು ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ, ಮತ್ತು ಇತರ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಬಂದವರು. ವ್ಯಾಪಾರೀ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನಟನಟಿಯರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಕತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತರಬೇತುಗೊಂಡ ಕಲಾವಿದರು ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕರು ಈ ಹೊಸ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚಿತ್ರ ತಯಾರಕರ ಹಾಗೂ ಇತರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಕಲಾವಿದರ ನಡುವೆ ನಿಕಟವಾದ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.

ಅರುವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ನಗರಗಳ ಫಿಲ್ಮ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳು ಸುಮಾರು ೨೦೦ ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ಇವುಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವ ೪೦,೦೦೦. ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶೀ ರಾಯಭಾರ ಕಛೇರಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಮಹೋತ್ಸವಗಳ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಫಿಲ್ಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಆರ್ಕೈವ್ ಇವುಗಳ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೂಲಕ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ವಿದೇಶೀ ಚಿತ್ರಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ವಿವರ್ಶಾತ್ಮಕ ಛಾಯೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರೋಗಾಮಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಾಪಾರೀ ಚಿತ್ರಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗದ off-beat ಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷೀಕೃತ ಕಲಾ ಚಿತ್ರಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಇದೆ. ಚಿತ್ರ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಲುಗಡೆಗಳುಂಟಾದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಆಂತರಿಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಒಂದು ಚಿತ್ರಮಂಡಲಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಷಿಪ್ಪಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸರಕಾರ ನೇಮಿಸಿದ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಸಮಿತಿಯೊಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸಿತು. ವ್ಯಾಪಾರೀ ಚಿತ್ರಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಅದು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್‌ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ದಶಕವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ರಂಗ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಇತರರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಉನ್ನತಿಗೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೊಸ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮೃಣಾಲ್ ಸೇನ್ ಮತ್ತು ರಿತ್ವಿಕ್

ಘಟಕರಂಥ ಹಳೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಕೃತಿ ನೀಡುವ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯುವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರೇ ದಾರಿದೀಪ, ಅನೇಕ ವೇಳೆ ರಾಯ್ ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯುವುದುಂಟು, ಇದಕ್ಕೆ ಮಣಿ ಕೌಲ್ ಮತ್ತು ಕುಮಾರ ಷಹಾನಿ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳೇ ನಿರ್ದೇಶನ, ಯುವ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ “ಭಾರತೀಯ-ನ್ಯೂ-ವೇವ್” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಇಡೀ ಚಳುವಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದುಗೂಡಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಒಂದು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಮನೋರಂಜನಾ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ, ಮಾನವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂಬಂತೆ ತಯಾರಿಸಲಾದ ಕಲಾವಿದನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಈಗ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆಯಂತಹ ಹಳೆಯ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಇಂಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಿಂಗಡನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಲಚಿತ್ರ ಕಲೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಇತರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಗಂಭೀರ ಕೃತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸುಖಾನುಭವ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರದ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ.

ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಹಾಗೂ ಪುರೋಗಾಮೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ರೀತಿಯ ವಾದವಿವಾದಗಳು ನಡೆದಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪುರೋಗಾಮೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಿನಿಮಾ ಪಲಾಯನ ತಂತ್ರ(ನೀರದ್ ಮಹಾಪಾತ್ರ)

ನೀರದ್ ಎನ್ ಮಹಾಪಾತ್ರ

ಭಾವಾನುವಾದ ಜಿ ಎನ್ ರಂಗನಾಥರಾವ್

ಸಿನಿಮಾ ಮಂದಿರಗಳ ವಂದಂದೆ ಹನುಮಂತನ ಬಾಲದಂತೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವ ಶ; ಚಿತ್ರಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ವಂರುಳಾದಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಗುನುಗುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುವ ಯುವಜನ, ಬೀದಿಯ ಗೋಡೆ ವಂಚ್ಚಿರುವ ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಗಳು, ಚಿತ್ರಮಂದಿರಗಳ ಒಳಗೆ ಕೇಳಿಬರುವ ಸಿಳ, ಜೈಕಾರ, ಘೋಷಣೆ, ಉದ್ದಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಂದೆ ಒಡ್ಡುತ್ತವೆ ಪಲಾಯನವಾದಿ ಸಿನಿಮಾ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಕಾರಣ ಏನು? ಇಂದ್ರಿಯಂ ಗಚರವಾದಂಥ ಈ ಅದ್ಭುತ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹಿಂದಿರುವ ರಹಸ್ಯ ವೇನು? ಹಾಲಿವುಡ್‌ನ ವಿನ್ನಿರೂಪ ಎನ್ನಬಹುದಾದಂಥ ಮುಂಬಯಿ ಚಲಚಿತ್ರೋ ದವದ ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ಸುಳಿವು ಏನು?

ತಾವು ಯಂತ್ರವೊಂದರ ಮಲಲಕ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳು ಹರಡಿಕಳಂವ ಪರದೆಯ ಮರಳಿದ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಅರಿವುಳ್ಳ ವಯಸ್ಕರ ಚಿತ್ರದ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಒಂದಕ ಬಗೆಯ ಗಂದಿನ ಬೆಂನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವುದು ನಿಜವಾಗಿಯಂ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ,

ಚಲನಚಿತ್ರ ವೀಕ್ಷಕನ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ವಕಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರದ ನಿಜವಾದ ಗುಣಮೌಲ್ಯಗಳೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿದೆ, ಅದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವರ ದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಎನ್ನಬಹುದಾದಂಥ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಚಿತ್ರ ಅಂಥ ವಂಹತ್ವದ್ದೆನಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯ ದರ್ಜೆಯದು ಎಂಬ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದರೆ ಇನಾಂದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ

ಭಾವೋದ್ವೇಗ ಕಣ್ಣೀರು, ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ನೋಡುವ ಕಾತರ ಕಂಠಹಲದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸರ ವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ನಿರ್ದೇಶಕನ ತಂತ್ರವೇ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಂಬಂದ ವೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ

ನಾನು ಚಲನಚಿತ್ರವನ್ನು ಕನಸಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತೇನೆ, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನೇ ಕನಸು ಕಾಣುವವನು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ವಾಡುವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳೇ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳೇ, ತೆರೆಯಮೇಲೆ ಸುಂದರ ದೃಶ್ಯಗಳ ಲೋಕದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಹೀಗೆ, ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಯನಮನೋಹರ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಸುಂದರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳು, ನವತಾರುಣ್ಯದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿರುವವರ ಕನಸುಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ತನ್ನ ಸಂಕುಮಾರ ಶರೀರ ಧಲ್ಲ ಏನೋ ದೊಡವಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನಲ್ಲಿ ವಂಡಂತ್ರದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ ಖ್ಯಾತ ನಿರ್ದೇಶಕರೇನಗ್ರ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಕೌಶಲದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಅದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಬಯಸುವ ಮಾಯಾಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಇದು ಕನಸಿನ ಲೋಕವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಚಲನಚಿತ್ರ, ಬಡ ಜನರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತರ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ಕನಸಿಗೆ ಮಿರಿದ ಪ್ರಲೋಭನ, ದುರಾಶೆಗಳ ಶಕ್ತಿ. ಯಂನ ಆಡುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮಾರ್ಷಲ್ ವೆಂಕ್ ಉಹಾನ್ ಹೇಳು. ತಾನೆ, ತನ್ನ “Understanding Media-The Extension of Man*- ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ;

ಕನಸಿನ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಘಟನೆಗಳು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿರುವವನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಘಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಇಲ್ಲಿ ಕನಸುಗಾರನೇ ಕೇಂದ್ರ ಕನಸಿನ ಘಟನೆ, ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳು ಉಪ ಗ್ರಹದಂತೆ ಈ ಕೇಂದ್ರದ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತವೆ. ಕಾಲ, ಸ್ಥಳ, ಸನ್ನಿವೇಶ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಕನಸುಗಾರ ಇದೆಲ್ಲದರ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾದಿಯ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ಸುತ್ತಣ ಪರಿಸರವನ್ನು ವಂರತು ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸಿದ ಮಂದಿರ ದಲ್ಲಿ ಕಂಠಿತ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನದ ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯೇ, ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು, ಘಟನೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಬದಲಾಗಬಹುದು

ಆದರೆ ವೀಕ್ಷಕನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರ, ಅದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟವನು, ಕನಸು ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ ನಡುವಣ ಏಕೈಕ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕನಸು ಕಾಣುವವನ ಜಾಗ ದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಇರುತ್ತದೆ, ಅಥವಾ ಆಖ್ಯೆರಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಿಮಾ, ವಂಶೀಭವಿಸಿದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳು ಮತ್ತು ಧ್ವನಿ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚೈತನ್ಯ, ಹಂರಂಪು, ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನೈಜವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ ಪ್ರಚೋದಕ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ವಾದಿ ನದದಂಥ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ ಎನ್ನಬಹುದು, ಈ ಬಗೆಯ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕ ಅನುಭವ ತರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಘಟನೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಪ್ರಕೃತ ‘ಇಲ್ಲಿ-ಈಗಲೇ’ ನಡೆದಂಥ ಹರಿಣಾಮ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಕಾಲ, ಪರಿಸರ, ಪ್ರದೇಶ-ಸವಯ ಇವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಿನಿಮಾದ ಘಟನೆಗಳು ತುಣುಕುಗಳಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ದರ ಈ ತಂಠಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿನಿಮಾ ಸ್ಥಿರಭಾಯಾಚಿತ್ರ ಗ್ರಹಣಕಲೆಯು (still photography) ಮರುಹಂತದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕ್ರಾಸಂಯರ್ (Krakauer), ರಸಾನಂಭವ, ಸೌಂದರ್ಯಾನಂ ಭವ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾಸುಯರ್‌ನ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಹೋಗಬಹುದು, ಅದರ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು : ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾ ಭಾಯಾ ಚಿತ್ರಗ್ರಹಣ ಕಲೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ, ಹೀಗೆ ಭಾಯಾಚಿತ್ರಗ್ರಹಣ ಕಲೆಯನ್ನು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ – ಸಿನಿಮಾ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನದ ಪಡಿಯಂಚ್, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರಿಸುತ್ತದೆ, ಬದುಕಿನ ರೂಪಗಳ ಪಡಿಯಚ್ಚನ್ನು ಇಳಿಸುವ ದಾಖಲು ಗಳಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಈ ಗುಣ ತೆರೆಯಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ವಂಕಾರ್ತಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅವರಿರ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿಲ್ಲ, ವಂಕಾರ್ತಸ್ವರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವನಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೇ ಸಿನಿಮಾದ ವರಿಲಲ ಕಸುಬಾಗಿದೆ, ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಳ್ಳುವ ಬದುಕಿನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳ ನೈಜಗುಣಲಕ್ಷಣ, ನಡಾವಳಿಗಳಿಂದ ಬೆರಗಂಗಂಡ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಐಹಿಕ ಸುಖ -ಸಂಪತ್ಯ, ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವಷ್ಟೇ

ಸಹಜವಾಗಿ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗ್ರಹಣ ಕಲೆ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗ್ರಹಣ ಕಲೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಬದುಕಿನ ಯಥಾವತ್ತಾದ ನಕಲು ಎನ್ನಬಹುದಾದ-ಚಿತ್ರನಿರಪಣೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವನದರ್ಶನ, ಪಾತ್ರಗಳು-ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ

ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವಿಕ ಬದುಕಿಗೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯದಿಂದಾಗಿಯೇ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮೇಲೆ ಅದ್ಭುತ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಅನುಭವ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನ ಬಹುದು, ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ ತೆರೆಯಮೇಲಿನ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದ ಜೊತೆ ಹಾಸು ಹಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಇದರ ಜೊತೆ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ, ಈ ಬಗ್ಗೆಯ ಇಂದ್ರಿಯಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಹಿಕ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರದ ನಡುವೆ ನೇರಸಂಪರ್ಕ ಉಂಟಾಗ, ಈ ನರಸಂಪರ್ಕ ಅಥವಾ ಚಿತ್ರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಳಗಾಗುವುದರಿಂದಾದಿ ಘರೆಯ ಮೇಲಿನ ಜೀವನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನಾನುಭವಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತದೆ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಯಿಂಪಾಗಿ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಜಗತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನಚಿಂತೆಯೇ ನಹಣವಂಥ ಮನಸ್ಸು ಗ್ರಹಿಸಲು ಕಷ್ಟವೇನಾಗದು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರದ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಧ್ಯಯನ ವರಾಡುವಾಗ ಇನಂದಂ ನರಿಖ್ಯ ಅಂಥ ಘನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಗದಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಅದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ಚಿತ್ರಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ, ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನ ಹರ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ದರ, ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಗತ್ತು ಹೊರತು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಪಂಚ, ವಸ್ತುಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲ, ಅವುಗಳ ಕಾಣೆಯರ ಇಲ್ಲ, ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ತೆರೆಯಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಕಂಡಕಡನೆಯ ಸವಹಿವಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಗಾದವನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ, ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದುಕನ್ನು, ಅಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುವ ಸಂಚನ, ಸಲಹೆಗಳನ್ನು, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ವನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಅವನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿ ಎನಿಸಂ ತದೆ, ಇಂಥ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಜಾಗೃತಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಜೋಗುಳ ಹಾಡು ತದೆ, ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಎಚ್ಚರ, ಚಾಗ್ರದವಸ್ಥೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಾನನಾಟಕಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ನಾನಂ ಯಾವಾಗಲ “ನಾನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಈ “ನನ್ನತನ” ಮಾಯವಾಗಿ ನಾನು ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಚರಾಚರಗಳ ಜೊತೆ ವಿಲೀನವಾದಿ ಬಿಡು ತೇನೆ ಎಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಕಾಬ್ಬ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ, ಈ ವಾತಂಗಳು ಸಿನಿಮಾದ ಅಸದೃಶ ಗುಣವನ್ನು ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಶಿಖಾಪೇಕ್ಷೆ, ಸಂತೋಷ, ಮನರಂಜನೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದಂನುಷ್ಯನ ಹಾಬ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ನೈಸರ್ಗಿಕಸ್ಥಿತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದಂತೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಬಹುದು, ಒಬ್ಬ ಬಯಸದ ಸುಖ, ಸಂತೋಷಗಳು, ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಅಭಿಲಾಷೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆ ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ಚಟು, ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮನೋಭಿಲಾಷೆ, ಅಭಿರುಚಿ, ಸಂದೇದನಶೀಲ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಬದುಕಿನ ಇತರ ಅಂಶಗಳಿಂದ ನಿರ್ಧಾರ ದಿಗುಂದ,

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳೆಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾವಾವೇಶ, ಭಾವಾತ್ಮಕ ಒತ್ತಡ ದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು, ಈ ಭಾವಾವೇಶ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಒತ್ತಡ, ಸಂದೇದನೆಗಳ ಪುನಸ್ಕ ಸಹಜವಾದ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಬಯಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಗಳಿದ ಹರಿತವಾದವು, ಭಾವಾವೇಶ, ರಾಗೋದ್ರೇಕ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಒತ್ತಡ, ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸೌದಗಳಿಸುವುದರಿಂದ, ತಗ್ಗಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾ ಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ವಂಡಂತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಒತ್ತಡ ಗಳನ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಡುವುದೇ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ನಿಯಂವವಾಗಿದೆ.

ಫಾಯಲ್ಸ್ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಂಖ್ಯ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ, ಒಂದು ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಜೀವನಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಇನ್ನೊಂದು : ಮರಣದ ಅರಿವು, ಜೀವನಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದಂಖ್ಯವಾದದ್ದು ಕಾವಪ್ರವೃತ್ತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗುಣ, ನಡವಳಿಕೆ, ವರ್ತನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾದಂಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಹತ್ವದ ಹಿಡಿತ ಹೊಂದಿದೆ.

ವನಂಜನಿಗೆ ವಸಂಸ್ಥಿತಿ ಜೊತೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಹಿಂಜರಿತ ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗುತ್ತೆ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವುದೇ ಈ ಹಿಂಜರಿತ ಹಿಂಜರಿಯುವ, ಮಂದಟಕಲಳವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕನಸು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಏಕೆಂದರೆ, ವಂುನ್ನುಗ್ಗದೆ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸದೇ ತಲೆಮರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಹಿಂಜರಿತದಲ್ಲಿ, ವಂದಂಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಮಂಡಿಗೆ ಸವಿ

ಯುವ ಋಷಿ ಇದೆ. ಹಿಂಜರಿತ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಬಹುದು, ಈ ವಿಹಾರವೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯೇ ಸರಿ, ಅದುವಿಟ್ಟ ಲೈಂಗಿಕ ಬಯಕೆಗಳು ಇಂಥ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ ಹಿಂಜರಿತದಿಂದ ವಂದಂಡಿ ಕುಳಿತಾಗ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಅದುಮಿಟ್ಟ ಲೈಂಗಿಕ ಆಸಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಸಂರುಳಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಿಷೇಧಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ದೇವರು-ದಿಂದರು, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಭೀತಿಗಳೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣ; ಹೀಗೆ ಹಲವಾರಂ ನಿಷೇಧಗಳು, ಭೀತಿ, ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಲೈಂಗಿಕ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಅದುಮಿಡುತ್ತಾನೆ, ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸ ಲಾಗದ್ದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಲವಂತವಾದಿ ವಂರೆಯಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಂರೆಯುವಿಕೆಯ ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನವಷ್ಟೆ ಆಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇಡೇರದ ಬಯಕೆಗಳಂ ಅಜ್ಞಾತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತುಬಿಡುತ್ತವೆ, ಭಾರತದಂಥ ಸಂಪ್ರದಾಯಿನಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕತ್ವ ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿರುವ ಈ ಲೈಂಗಿಕ ದಾಹವನ್ನು ಅರಿತ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಪಕರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಲಿಬಿಡೋ (ಗುಪ್ತಕಾವು) ದ ಪೂರ್ಣಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾವು ಅನುಭವಿಸಲಾಗದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಕಾಮ ಜೀವನವನ್ನು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಡಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾನಸಿಕ ಸಮಾಧಾನ, ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಪಕರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಈ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಪ್ರತಿ ಯಂದು ಪಲಾಯನವಾದಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಿರುತ್ತವೆ. ಲಾಭದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಒಂದು : ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ಸವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತೆ ಚಿತ್ರ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವುದು, ಇದು ಅವ್ಯಕ್ತ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಇದನ್ನು ಸಂಪಕಾವು ತಂತ್ರ (Latent Sex) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು, ಇನ್ನೊಂದು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು (Blatant sex) ಗಲ್ಲಾಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಭಾರತೀಯ ಚಲಚಿತ್ರ ಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿವಿಧ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆಡೆಕೊಡುವ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಮಾತು, ಸನ್ನೆ ಗಳಲ್ಲಿನ ಕಿಲಾಡಿತನ, ಕಾವಂ ಪ್ರಚೋದಕ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳು, ಅಂಡಾಂಗಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಂಪಕಾವತಂತ್ರ ಎಂದು ಆರ್ಥವಿಸಬಹುದು, ಅಂದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಗೋಪ್ಯ ಬಯಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣು ವಂಚ್ಚಾಲೆ ಆಟ ಎನ್ನಬಹುದು, ತೋರಿಸಿಯಂ ತರಿಸದಂತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಗುಪ್ತವಾದಿ, ಸಚ್ಚವಾದಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು, ಶೃಂಗಾರ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರ, ಕಾವಂಪ್ರಚೋದಕವಾದ ಈ ಶೃಂಗಾರ ವಂುಖ್ಯವಾಗಿ ವಂಖ ಮತ್ತು ಉಡುಪುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವಂವತ್ತರ ವಯಸ್ಸಿನ ವಂಹಿಳೆಯರನ್ನು ಗಲ್ಲಾಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಇವತ್ತರ ಹರ ಯದ ಅಕ್ಷತ ಕನ್ಯೆಯಂತ ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಕಾಮಪ್ರಚೋದನೆ ಮತ್ತು ಜನರನ್ನು ಮರುಳಂಗೆರಳಿಸುವುದು ಇವೆರಡೂ ಪಲಾಯನವಾದಿ ಸಿನಿಮಾದ ವಂಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಈ ವ್ಯಾಪಾರೀ ವಂನಭಾವದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಭಾವನೆ ಗಳನ್ನು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುವ ಈ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಪಲಾಯನವಾದಿ ಸಿನಿಮಾ ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆ ವರಿಲಕ ಹಾದುಹೋಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ ಭಾವಪ್ರಚೋದಕವೂ, ಕಾಮಪ್ರಚೋದಕವೂ ಆಗಿ ಮಾಡು ಇದೆ, ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಣಯ, ಭಾವಾವೇಶಗಳ ರಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಲಹರಿ ಯನ್ನು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು, ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಚಿತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ರೂವಾಂಟಿಕ್ ಭಾವನೆಗಳ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಚಿತ್ರದ ಪ್ರಣಯಂ ಸನ್ನಿವೇಶ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ನಾಯಕ ನಾಯಕಿಯರ ಪ್ರಣಯ ಭಾವನೆಯ. ಸುಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೀಳುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಆ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಅಪರಾಧ ಭಾವನೆಗೊಳಗಾಗದೆ ವಂನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸವಿದಂ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅದೇ ಲೈಂಗಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಈ ಅಪರಾಧ ಭಾವನೆ ತುಂಬ ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯ ಪಾಲುದಾರರು ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಚಿತ್ರವಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಚಿತ್ರದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಉಳಿದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಜೊತೆ

ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ,

ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹಲವು ಹನ್ನೊಂದು ಪರಿಕರಗಳು-ಅಂದರೆ ಕಥೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸವಸವ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು, ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ, ಶಕ್ತಿ, ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕಿದೆ.

ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಜೊತೆ ಬರುವ ವ್ಯಂಜನಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ ನಾಯಕ ನಾಯಕಿ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಯಾವುದೇ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಂತೋಷ ದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆನ್ನಿ, ಅಂದರೆ ಕಥೆ ಮಹತ್ವದ ತಿರುವಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದೆ, ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ, ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ನೋಡುವುದು ಇದಿಷ್ಟನ್ನೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ಘಟನೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನಾಯಕಿಯ ಮಜಭೂತಾದ ಎಲೆಗಳ ಕುಲು ಕಾಟವನೆ ಅಥವಾ ಮಾಟವಾದ ನಿತಂಬಗಳ ವಂಸತವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ, ಅಂದರೆ ತೀವ್ರಸ್ವರೂಪದ ಘಟನೆಯೊಂದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕಾಮಪ್ರಚೋದಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇರುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಮೇಲಿನ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ನಿರೂಪಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಇದು ಸುಪ್ತಕಾವಂತಂತ್ರದ ಚಟುವಟಿಕೆ, ರಾಜ್ ಕಪೂರ್ ಸದಾಕಾಲ ಸುಪ್ತಕಾವಂತಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ, ಸುಪ್ತಕಾವಂತಂತ್ರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕಪೂರ್ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಚಿತ್ರ "ಬಾಬಿ" ಈ ಮಾತಿಗೆ ಜ್ವಲಂತ ಸಾಕ್ಷಿ, 'ಬಾಬಿ'ಯಲ್ಲಿ ನವ ತಾರುಣ್ಯದ (adolascent) ಕನಸುಗಾರಿಕೆ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಣ ಪಾತ್ರದ ತುಂಬಿದ ಎದೆಯನ್ನು ಕಂಡರೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ತೋರಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಜಕಪೂರ್ ಅವರು ಸುಪ್ತಕಾಮವನ್ನು ಒಂದು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೆಂಬುದು ವಂಖ್ಯವಲ್ಲ, ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಷ್ಟೂ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುವ ಕಣ್ಣು ವಂಚ್ಚಾಲೆ ತಂತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಲ್ಲ ಜಗಜ್ಜಾಹಿರದಂತೆ ಬಹಿರಂಗವಾದಾಗ ಏನೂ ಅನಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು, ಅದೇ ಬಚ್ಚಿ ಟ್ಯಾಗ ಒಳಗಿನ ರಹಸ್ಯ ತಿಳಿಯುವ ಕುತೂಹಲವೇ ಸಂಪಕಾವರಕ್ಕೆ ಮಾಟುಗೋಲಾಗ ಬಹುದು, ಹೀಗೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿನ ಈ ಸಂಪಕಾವತಂತ್ರ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವನೆಗಳನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತದೆ, ಕಂಡ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಗೋಪ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು, ಕಾವಪ್ರಚ ದಕ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಸಚ್ಚವಾಗಿ ತೋರಿಸುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯಾದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಡಿಯಿರಿ ವಷ್ಟು ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ತೋರಿಸುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ, ಇದಕ್ಕೆ 'ಜಾನಿ ಮೇರಾ ನಾವಮ್' ಸಿನಿಮಾದ ನೃತ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ನೃತ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರಚೋದನೆ ಅಥವಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಸಂಖ್ಯಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆ ಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ನೃತ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ನರ್ತಕಿ ಸಂಭೋಗ ಕ್ರಿಯೆಯ ಗತಿ, ಚಲನೆ, ಬಾಗ ಬಳಕುಗಳಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಕಂಣಿಸಂ ತಾಳೆ, ಅಂದರೆ ಅವಳ ನರ್ತನ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಭೋಗಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಸಂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ನೃತ್ಯ ಸಂಭೋಗಕಾಲದ ಭಾವ, ಭಂದಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಆಸೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದುಮಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ನಿಷಿದ್ಧ ಸಮಾಜದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಎಂಥ ರಹಸ್ಯ ಖಷಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ ನೋಡಿ, ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋಭಾವದ ನಿರ್ದೇಶಕ ಸಂಲಭವಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಸಪ್ತಕಾವನೆಗಳ ಸುಲಿಗೆ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ.

ಅರೆನಗ್ಗೆ ಯಂವತಿಯರ ಅಶ್ಲೀಲ ಭಂಗಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾದಿ ಜನರ ಕಣ್ಣೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೀದಿ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುವ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರ ಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ, ಈ ಅಶ್ಲೀಲ ಭಂಗಿಯ ಭಿತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು, ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವ ಕಾಮ ಪ್ರಚೋದಕ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಕುಲುಕಾಟ-ಇವೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಪ್ತ ಜನರ ಸುಪ್ತ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸರಗವ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಚೋದಕಾರಿ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಹಿಂಸ, ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ, ಸರ್ವಶಕ್ತನ ಪೌರಾಣಿಕ ರೂಪ ಇಂಥ ಮಹನ್ನತ ನಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಸಾಮ್ಯಾಕರಣ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾನಸಿಕ ಅಗತ್ಯ, ಅಂದರೆ ನಾಯಕನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಗಂಪ್ಪ ಅಭಿಲಾಷ ನಾಯಕನನ್ನು ಅಪಾಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗಿಸುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ರಿವಾಲ್ವಾರ್, ಬರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಾಂತಕ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ವರಿಲಲಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಆತಂಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ, ಆತಂಕ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ಒಂದು ಭಾವೋ ದ್ರೇಕದ ಸ್ಥಿತಿ, ಹರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅಪಾಯ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ ಇದು, ವಿಷವೂರಿತ ಹಾವು, ಯಾರ ಹತೋಟಿಗೆ ದಕ್ಕದ ಬಂದೂಕುಧಾರಿ

ವ್ಯಕ್ತಿ-ಇತ್ಯಾದಿ ಕಂಡಾಗ ಹೆದರಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಈ ಭೀತಿ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಅಪಾಯ ಕಂಡಾಗಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ, ಸಿನಿಮಾ ನಾಯಕ ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ನಾಯಕನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ವಿಪತ್ತು ತನಗೂ ಒದಗಿದೆ ಎಂಬ ಭೀತಿಗೆ ಒಳಗಾಗು ತಾನೆ, ಅಂದರೆ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಗಂಡಾಂತರ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಗಂಡಾಂತರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಗಂಡಾಂತರದ ಭೀತಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ನಾಯಕನಿಗೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಬೆದರಿಕೆಯೊಂದೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮರಣದ ಅರಿವಿನಿಂದಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಭಾವನೆಗಳೂ ಇಂಥ ಭೀತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ

ಯೋನಕೇನ ಲಾಭಗಳಿಕೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ವನ ವೃತ್ತಿಯಂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಮನೋಭಾವ ಅರಿತ ಈ ಸಿನಿಮಾ ಆತಂಕ ಮಂಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಬಗೆ ಹರಿಸಿ ವನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ತಂತ್ರಗಳ ವರಲಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತದೆ, ಇಂದ್ರಜಾಲದಂತೆ ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಪಲಾಯನವಾದಿ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿನ ಮೃಗೀಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ರಾಕ್ಷಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ತಣಿಸಲು ಚಲಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿನ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವ ಗುಣದ ದುರುಪಯೋಗ ನಡೆಸಿದೆ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಎದುರಿಸಲಾರದೆ ಪಲಾಯನ ಹೇಳುವ ಜನರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಈ ಕನಸುಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾತೆರದು ಕೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಒಂದು ಕಡೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಗುಪ್ತ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಪಲಾಯನವಾದಿ ಸಿನಿಮಾ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ತೆರೆಯ ಮೇಲಿನ ದೃಶ್ಯಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆ ವಲಕ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾತ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಲಾಯನವಾದಿ ಜನ-ಇವೆರಡರ ವಂದ್ಯ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯವಾದ ಕಲಾತ್ಮಕತೆ ಸೂರಗುತ್ತಿದೆ,

ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

ಕಾಸರವಳ್ಳಿ ಜಿ ಗಿರೀಹ

ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ರಂಗ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣದ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಗಣನೀಯಂ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿ, ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪ್ರಥಮರಿ, ವಿಶ್ವ ದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಥಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರವೆನಿಸಿದೆ, ಆದರೆ ಗುಣ ಮಟ್ಟದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತುಂಬಾ ನಿರಾಶಾದಾಯಕ ವಾತಾವರಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ, ಋತ್ವಿಕ್ ಘಟಕ್, ಹಾಗೂ ಕೆಲ ತರುಣ ಹೊಸ ಪಂಥೀಯರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನುಳಿದು, ಇತರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗ, ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಗಂಭೀರವಂಟಾದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದಿ totally Uncinematic ಎಂಬ ಆರೋಪವೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.

ಈ uncinematic ಆರೋಪ ಏಕೆ? ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಿಗಿರುವಂತೆಯೇ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿ ಪೂರ್ಣ ಆ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರದ್ದೇ (ಸಿನಿಮಿಯ, cinematic) ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಕಲಾವಿದ (ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ) ತಾನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಗಳಿಸಬಯಸುವ ರಾಗಭಾವಗಳನ್ನು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ್ದೇ ಆದ ತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತ ಗಳಿಸಬೇಕು, ಹಾಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ (ನಿರ್ದೇಶಕ) ನಿಗೆ ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ತಂತ್ರಗಳ ಇತಿಮಿತಿಗಳು, ಸಾಧ್ಯತೆ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ, ಜ್ಞಾನ ಅಗತ್ಯ, ಅಂತಹ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಹಿಡಿತ (control) ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಆತನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಆಗುವ ಅನುಭವ, ಈ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಂದು, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ

ಕಾಸರವಳ್ಳಿ ಜಿ ಗಿರೀಶ

ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ರಂಗ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣದ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿ, ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಥಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರವೆನಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಗುಣ ಮಟ್ಟದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತುಂಬಾ ನಿರಾಶಾದಾಯಕ ವಾತಾವರಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ, ಖುತ್ವಿಕ್ ಘಟೆಕ್ ಹಾಗೂ ಕೆಲ ತರುಣ ಹೊಸ ಪಂಥೀಯರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನುಳಿದು, ಇತರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗ, ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ totally Uncinematic ಎಂಬ ಆರೋಪವೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.

ಈ uncinematic ಆರೋಪ ಏಕೆ? ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಿಗಿರುವಂತೆಯೇ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿ ಪೂರ್ಣ ಆ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರದ್ದೇ (ಸಿನಿಮೀಯ, cinematic) ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಕಲಾವಿದ (ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ) ತಾನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬಯಸುವ ರಾಗಭಾವಗಳನ್ನು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ್ದೇ ಆದ ತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ (ನಿರ್ದೇಶಕ) ನಿಗೆ ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ತಂತ್ರಗಳ ಇತಿಮಿತಿಗಳು, ಸಾಧ್ಯತೆ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ, ಜ್ಞಾನ ಅಗತ್ಯ. ಅಂತಹ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಹಿಡಿತ (control) ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆತನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಆಗುವ ಅನುಭವ, ಈ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿರ ಬಾಲ್ಯಸಹಜ ಆಸೆ, ಕುತೂಹಲ, ಆಸಕ್ತಿಗಳು (ಚಿತ್ರ : ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ), ಪಾದ್ರಿಯ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ ಮತ್ತು ವೇದನೆ (ಚಿತ್ರ : Diary of a Country priest). ಪೌ|| ಇಸಾಕ್ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷ (ಚಿತ್ರ: Wild Straw Berries) ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಸ್ಮೂಲ್ ಮಾಸ್ತರನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಜೀವನದ ಒಂಟಿತನ (ಚಿತ್ರ: Autumn Afternoon) ಗಳಂತಹ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲಮೂಡಿಸುವ ರೀತಿ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ 'ಸ್ವಂತಿಕೆ' ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವು ಪೂರ್ಣ "ಸಿನಿಮೀಯ" ಎಂದೂ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಕಥೆಯ ವಿನ್ಯಾಸದ ಪೂರೈಕೆ ನಿರೋಧನೆಯಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ, ಭಾವಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರೀಕರಣದ ಹಂತಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಸ ಮಾಧ್ಯಮ ತನ್ನ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲು ನಿರ್ದೇಶಕ ಘಟನಾಪರಂಪರೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ, ಹೃದಯಂಗಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಕಲೆಗಳ ತಂತ್ರವನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಕಲೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಬಹಳ. ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಕೂಡ ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕಿರುವಂತೆ spatial temporal dimension ಇದೆ ಎನ್ನುವುದರಿಂದಲೇ ಅಥವಾ ಚಲನಚಿತ್ರವು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ, ಅಂತೂ ರಂಗಭೂಮಿಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಚಿತ್ರದ ಕ್ಲೈಮಾಕ್ಸ್ ದೃಶ್ಯದ ಚಿತ್ರೀಕರಣವನ್ನೇ ಗಮನಿಸೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ರಾಗಭಾವಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಕ್ಕೆ-ರಂಗಭೂಮಿಯಂತೆ -ಕೇವಲ ನಟರನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಟರ ಅಭಿನಯ"ವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅದೇ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಇನರ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಚಲನಚಿತ್ರ ತಂತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಅರಿವೇ ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಕೆಲವು ತಂತ್ರಗಳೂ ಕೂಡ ಚಿತ್ರದ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಹರಿದೋಗಿಯಲು ಇಲ್ಲವೇ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಮೂಲವಾದ ಕೆಲವು ತಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾವನೆಗಳ ಉದ್ದೀಪನೆ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ (ಉದಾ: shock effect ಬೇಕಾದಾಗ fast zoom -in ಮಾಡುವುದು, ರೋಮಾಂಟಿಕ್ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ back lighting ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ) ಬಳಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಬಳಕೆಯ ಹೊರತು ಚಲನಚಿತ್ರದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಕರಣೆಗಳಾದ ಕ್ಯಾಮರಾ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗ್ರಹಣ ಸಲಕರಣೆಗಳು ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗೆ ಕೇವಲ ಪಡಿಮೂಡಿಸುವ ಯಂತ್ರಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಕಲನ ತಂತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಎರಡು ಬಿಡಿ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತಾವು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ (passive) ಆಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದೇ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕ ಯೋಚಿಸುವ ಗೋಚಿಗೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೈಜ ವಾತಾವರಣ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನುಳಿದರೆ canned theatre (ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ ರಂಗಭೂಮಿ)ಗಿಂತ ಬೇರಾವ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಇದು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ,

ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಮೇಲೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಬಹಳ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅನೇಕರು ಅರ್ಥೈಸುವಂತೆ ಈ Uncinematic ಎಂಬ ಆರೋಪವು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಕೇವಲ "ನಾಟಕೀಯ" ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೈಜ ಅಭಿನಯ, ನೈಜ ಪರಿಸರಗಳನ್ನೊಳಗಂಡ, ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವಾದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಕೂಡ-ಅವು ಎಷ್ಟೇ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ -ಈ uncinemallo ಎಂಬ ಆರೋಪದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯು ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲೋ, ದೃಶ್ಯ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲೋ, ಕಥೆ ಹೇಳುವ ತಂತ್ರದಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೋ ಘಟಕದ ರೂಪದಲ್ಲೋ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಚಿತ್ರದ ಒಟ್ಟು ಶಿಲ್ಪದ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಈ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯದ, ಸಂಗೀತದ, ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ, ಆಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲೂ, ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಆರಗಿಸಿ ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಅವಶ್ಯವಾದ ಚಲನಚಿತ್ರದ್ದೇ ಆದ ತಂತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಲ್ಲ.

ಚಲನಚಿತ್ರವು ಶುದ್ಧ 'ಸಿನಿಮೀಯ' ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಬೇಕಾದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರದ್ದೇ ತಂತ್ರಗಳಾದ ಕ್ಯಾಮರಾ ತಂತ್ರಗಳು, ಶಬ್ದಗ್ರಹಣ ತಂತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಕಲನ ತಂತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಕ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಭಾವೋತ್ಕಟತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಉಪಶಮನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಚಿತ್ರಿಕೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಲೇಖನ. ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳು ಈ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ, ಶುದ್ಧ ಸಿನಿಮೀಯ ಎನಿಸುವ ಮಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿವೆ ಎನ್ನುವುದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಒಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಛಾಯಾಗ್ರಹಣ ತಂತ್ರಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಗವನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು- ಚಿತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಜೀವತೆ.

ನಾವು ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳನ್ನು ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕ್ಯಾಮರಾ ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣವಿಷ್ಟೆ-ಕ್ಯಾಮರಾ ಕಣ್ಣಿನ ಸೀಮಿತ ಪರಿಮಿತಿಯಿಂದಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವಿಶಾಲತೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಅದಕ್ಕಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ ಎಷ್ಟೋ ದೃಶ್ಯಗಳು, ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿಬಂದಾಗ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಬೀರದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿರ್ದೇಶಕ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಅಂಶವನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವಾಗ, ದೃಶ್ಯರೂಪಣಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕ್ಯಾಮರಾ ತಂತ್ರಗಳಾದ ದರ್ಪಣಗಳ ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆ (Lensing), ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Lighting), ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಅವಕಾಶದ ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆ (Framing) ಇತ್ಯಾದಿ ತಂತ್ರಗಳ ಮೊರೆ ಹೋಗುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೇ ಅಗುತ್ತದೆ.

ಅಂತೆಯೇ, ದೃಶ್ಯ ಸಂಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ವಸ್ತುಗಳು (plastics) ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಜೀವತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ "ಅಂತರ್ಗತ ಚಲನೆ" ಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಲನೆಯು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ವಸ್ತುಗಳ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ಕ್ಯಾಮರಾ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಐರ್ಸೆಸ್ಟಿಯೆ ವಿವರಿಸುವ ಅಮೂರ್ತ ಚಲನೆ (abstract movement) ಯಲ್ಲಾಗಲೀ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು.

ದೃಶ್ಯ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ "ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ" (lighting) ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆಕಾರ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಬರುವ ಒಂದು ಅಂಶ ಎನ್ನುವುದು ನಿರ್ವಿವಾದ ವಿಷಯ. ಚಿತ್ರಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪ, ಗತಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು ಇದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಅಂಶ. ಆದರೆ ಈ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ದೃಶ್ಯದ ಭಾವೋದ್ದೇಗದ ಗತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ತಂತ್ರವನ್ನೇ

ಸ್ವಷ್ಟ್ಯ ತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದನ್ನೇ ಐರ್ಸೆಸ್ಟಿಯೆ Tonal Montage ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಚಲನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು spatial rhythmic ಬಂಧದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವಾಗಿ, ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿನ ರಸಭಾವವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಭರಿಸುವ ಬೆಳಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸದ 'ಗತಿ'ಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.

'ಪೊಟೆಮ್‌ಕಿನ್' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಬಂಡಾಯಕಾರ ನಾಯಕ ವೆಕೋಲಿನ್‌ಚುಕ್‌ನ ಮರಣದ ನಂತರದ ಬೆಳಗಿನ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಮಂಜು ಬೀಳುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಜ್ಬು ಕವಿದ ಹಾಗೂ ಮಂದ ಪ್ರಕಾಶದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಜಿಸಿ, ನಾಯಕನ

ಮರಣ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು ಎಂದು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದೃಶ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ (General emotional tone) ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದು ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಕತ್ತಲೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ರಾಗಭಾವಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತಿರುವುದೇ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ. ಬೆಳಕಿನ ನಿಯೋಜನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಆಕಾರ, ರೂಪು, ರೇಖೆಗಳು ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತತೆ, ಆಶೆ, ಸಂತೋಷ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳು ಮೂಡಿಬರುತ್ತವೆ. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗದಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿಗೂಢತೆ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಯ, ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ನಿರಾಶೆ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳಂ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಸೂತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಚಿತ್ರಕೆಯ ಆಂತರಿಕ ಬೆಳಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಮಾನವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ಖ್ಯಾತ ಸ್ಟೀಡಿಷ್ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕ ಇಂಗ್‌ಮರ್ ಬರ್ಗಮನ್ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತವ. ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದಲೇ ಈತ ಪಾತ್ರಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕನ್ನು ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿದ ಈತನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ Wild Strawberries ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಪ್ರೊ|| ಇಸಾಕರ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಥಾವಸಂವಾದ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಗಳ ನಡುವಿನ ಧ್ವಂದ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇಸಾಕರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಆದರ್ಶದ ಪ್ರತೀಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಚಂಡ ಜಯ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಸೋಲು ಅವರ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರುಪಿಸಿದರೆ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ, ಸುಖಮಯವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೊ|| ಇಸಾಕರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ-ಸಾಮಾಜಿಕತೆ, ಸೋಲು-ಗೆಲವು, ವಾಸ್ತವವಾದ-ಆದರ್ಶವಾದ, ಸುಳ್ಳು-ಸತ್ಯ, ಆಸೆ-ನಿರಾಶೆ, ಸಾವು-ಜೀವನ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ-ಬಾಲ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಧ್ವಂದ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಕ ಬರ್ಗಮನ್ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದಲೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರಕೆಯಲ್ಲೂ ಬರುವ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನ ಸಂಯೋಜನೆ, ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಛಾಯೆಗಳು (shades) ಈ ಅಂಶಗಳು, plastics ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರೊ|| ಇಸಾಕರ ಸನ್ಮಾನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಒಂದು ಚಿತ್ರಕೆಯ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನೇ ಗಮನಿಸೋಣ. ಪ್ರೊ!! ಇಸಾಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಪತ್ರ ಮತ್ತು ಪದಕಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಗೌರವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಸೋಲಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಶಂಸೆ-ವಿಡಂಬನೆ-ಯ ಅರಿವಾದಂತೆಯೇ, ಸನ್ಮಾನಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಪ್ರತಿ ಶಬ್ದವೂ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಚೂಪು ಮೊನೆಗಳಾಗಿ ಚುಚ್ಚಿ ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇಸಾಕರಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನೋವಿನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಛಾಯೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿತ್ರಕೆಯ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸ ಈ ರೀತಿಯಿದೆ : ಚಿತ್ರಚೌಕಟ್ಟಿನ ಎಡಭಾಗದ ಕೆಳತುದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ|| ಇಸಾಕರ ಕೃತಕ ನಗು ಮೂಡಿಸಿರುವ, ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಖ, ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಬಲಮೂಲೆಯ ಮೇಲ್ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಕಿಟಕಿ. ಈ ಎರಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಚಿತ್ರಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನೂ ಕಾಣದಷ್ಟು ಕತ್ತಲೆ, ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗುಳ್ಳ ಈ ಚಿತ್ರಕೆಯು ಇಸಾಕರ ನೋವನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಷ್ಟೇ ಕೈಪಿಡಿಯಾಗಿ ಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಯಾಮರಾ ತಂತ್ರವೆಂದರೆ ಬಿಂಬಗಾತ್ರ (image size), ನಟ ಕ್ಯಾಮರಾದಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರ/ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಲು ಯಾವ ದರ್ಪಣ (lens) ವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ಬಿಂಬಗಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಈ ಬಿಂಬಗಾತ್ರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಮಗ್ಗುಲೆ ಮತ್ತು ಬಿಂಬಗಾತ್ರಗಳ ನಡುವಿನ ಸಮೀಕರಣ ಇಷ್ಟೇ: ದೂರಚಿತ್ರಕೆ (long-shot)ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಮಗ್ಗುಲೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಕೆ (close-shot)ಯಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮೀಕರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಿಂಬಗಾತ್ರದ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ದೃಶ್ಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆ (climax) ಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆ; ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನೋಣ. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮಧ್ಯಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿ ನಂತರ ಕ್ಯಾಮರಾ ಚಲನೆಯಿಂದ ಸಮೀಪ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತಂದಲ್ಲಿ ಆ

ಪಾತ್ರಧಾರಿಯ ನಟನೆ (ಅಳುವಿಕೆ) ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಆ ಪಾತ್ರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಕೆಯಿಂದ ದೂರಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮಗ್ಗುತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವೋದ್ವೇಗಗಳು ಧ್ವನೀಕರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಥಟ್ಟನೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗೊಡಾರ್ಡನ A Boutte De Shuffle ನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದೊಂದು ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ.

ಪೋಲೀಸರು ಮೋಟರ್‌ಸೈಕಲನ್ನೇರಿ ಮೈಕೇಲನನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಅವನು ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪೋಲೀಸರು ಕಾರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ಭಾವೋತ್ಕಟತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೈಕೇಲ್ ಕಾರಿಂದಿಳಿದು ಪಿಸ್ತೂಲನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಪೋಲೀಸರನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಂದು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗುವ ಕ್ರಿಯೆ ಭಾವೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದಾದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಗೊಡಾರ್ಡನು ಬಳಸಿದ ಮಾರ್ಗ ತೀರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ್ದು:

ಚಿತ್ರಕೆ: ೧ ಪಿಸ್ತೂಲಿನ ಸಮೀಪ ದೃಷ್ಟಿ

೨ ಪಿಸ್ತೂಲು ಹಿಡಿದಿರುವ ಮೈಕೇಲನ ಮಧ್ಯಗಾತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿ

-ಗುಂಡಿಡುತ್ತಾನೆ.

೩ ಕುಸಿದು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಪೋಲೀಸನ ಮಧ್ಯಗಾತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿ.

೪ ಅತಿ ದೂರದೃಷ್ಟಿ- ಮೈಕೇಲ್ ವಿಶಾಲ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ,

ಇಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಗಾತ್ರೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಮುನ್ನೂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅತಿ ದೂರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಫಕ್ಕನೆ ಬದಲಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಮಧ್ಯಗಾತ್ರವುಳ್ಳ ಮೈಕೇಲ್ ಮುಂದಿನ ಚಿತ್ರಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗಾತ್ರೀಯನಾಗಿ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಕೆಯೊಂದಿಗೇ ಮೂಡಿಬರುವ ಬ್ಯಾಂಡ್ ಸಂಗೀತ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಧ್ವನೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಭಾವನೆಯು ತಕ್ಷಣ ಆಸ್ಪೋಟಗೊಂಡು ಉಪಶಮನ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೊಡಾರ್ಡನು ಕ್ರಿಯೆ ಘಟಿಸುವ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಮರಾಕ್ಟಿರುವ ದೂರವನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಘಟನೆಯ ವಿವರವನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಿ ಉಪಶಮನ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆ ಘಟಿಸಲು ತೆಗೆದರಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವನ್ನೇ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಡಿ ಉಪಶಮನ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಹೇಗೆಂದರೆ- ಚಲನಚಿತ್ರ ಮೂಲತಃ ಅನೇಕ ಸ್ಥಿರ ಚಿತ್ರಗಳ ಸರಪಳಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಈ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವೇಗ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ (ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ೨೪ ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳು) ಓಡಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗಿನ ಚಲನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದ ವೇಗಮಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯ ವೇಗ ಕೂಡ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಅಭಿನಯವನ್ನು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವಾಗ ಕ್ಯಾಮರಾದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಪಟ್ಟಿಯ ವೇಗವನ್ನು ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ೨೪ ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕ್ರಿಯೆ ಮದ ಚಲನೆ (slow motion) ಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ೨೪ ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಚಲನೆ (fast motion) ಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೃಶ್ಯದ ಕ್ಲೈಮ್ಯಾಕ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಬಹಳ ಶೀಘ್ರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಗಮನ ಅತ್ತಕಡೆ ಹೋಗದೆಯೇ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಭಾವನೆಗಳು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೃಶ್ಯವನ್ನಷ್ಟೇ ವಿಶದಗೊಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ಶಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನೆಯೇ 'ಮಂದ ಚಲನೆ'. ಆದರೆ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಯಾವ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಉಪಯೋಗವೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವಿಷ್ಟೇ-ಭಾವೋದ್ವೇಗ ಬಹಳಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಂದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸದ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲ ತಪ್ಪಬಹುದು ಅಥವಾ ಅದು ಅಲ್ಲಿನ ಪಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದದೇ ಇರಬಹುದು. ಇಂತಹ ರಚನೆಯಿಂದ ದೃಶ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಬಂಧ ಸಡಲಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ, ಇವು ವರ್ಜ್ಯ. ಆದರೆ ಇದೇ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈಯಿನ್ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ. ಒಂದೇ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಕೋನಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಸಂಕಲನ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರಕೆಯ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಕ್ರಿಯೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುವಂತೆ ಜೋಡಿಸಿದ. ಹೀಗಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆ ನೈಜ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ

ಘಟಿಸಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯಕ್ಕಿಂತ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಈ ರೀತಿಯ ಕಾಲದ ಸೃಷ್ಟಿ (Synthesis of time) ಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗಮನವೂ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ನ “ಪೊಟೆಮ್‌ಕಿನ್” ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಶಾಹೀ ವರ್ಗದ ವಿರುದ್ಧ ಹಡಗಿನ ನೌಕರರು ದಂಗೆಯೇಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಥಮ ಘಟ್ಟ-ಊಟದ ಪಿಂಗಾಣಿ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಡೆಯುವುದು. ಇದು ಸನ್ನಿವೇಶದ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ ಕ್ರಿಯೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಸಲು ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದ. ಫ್ಲೇಟು ಒಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಕೋನಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿ, ಜೋಡಿಸಿ ಕ್ರಿಯೆ ಘಟಿಸುವ ಕಾಲವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ. ಆಗ ಕ್ರಿಯೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂತು. ಇಂತಹದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಯೋಗ ಆತನ October ನಲ್ಲಿದೆ. ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಒಂದು ಹೆಣ, ಕುದುರೆಯ ಗಾಡಿ, ಸತ್ತ ಕುದುರೆ, ಇವು ಸೇತುವೆ ತೆರೆದಾಗ ನದಿಗೆ ಬೀಳುವ ದೃಶ್ಯ. ನೈಜ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೆರೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಇಷ್ಟೇ ಕಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಆ ಘಟನೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್ ಆ ಚಿತ್ರೀಕರಣವನ್ನು ಹಲವು ಸಲ ಮರುಕೊಳಿಸಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು, ಕ್ರಿಯೆ ಸ್ಥಗಿತವಾದ ಇಂತಹ ಚಿತ್ರೀಕರಣಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಗಿತ ಚಿತ್ರೀಕರಣ (freeze shot) ಗಳೆಂದೇ ಹೆಸರು. ಖ್ಯಾತ ಫ್ರೆಂಚ್ ದಿಗ್ಗಜರ Francoise Truffaut ಸ್ಥಗಿತ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಬಳಕೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ Les Quatre Cents Coups ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಸ್ಥಗಿತ ಚಿತ್ರೀಕರಣವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹದೇ ಒಂದು ಗಣನೀಯ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಹಾಲಿವುಡ್ ಚಿತ್ರವಾದ Butch Cassidy and the Sundance Kid ನ ಅಥವಾ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇಯವರ ‘ಚಾರುಲತಾ’ದ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

“Butch Cassidy”ಯ ಅಂತಿಮ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ವಂಞಪಾತ್ರಗಳಾದ ಇಬ್ಬರು ಮನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಬಂದಾಕ್ಷಣ ಅವರನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಮನೆಯ ಸುತ್ತ ಜನ ಬಂದೂಕುಧಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವು ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ನಂತರ, ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಘಟನೆ – ಅವರು ಗುಂಡಿನೇಟೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಾಯುವುದು- ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದೇಶಕ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವರ ವರಣವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ತೋರಿಸಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಯೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಹೊಸ ತಂತ್ರ-ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಶಬ್ದಪಥದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿನ ಸುರಿಮಳೆ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆ : ಚಿತ್ರಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಗುಂಡು ನಾಟುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರು ಸ್ಥಗಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭಾವೋದ್ವೇಗದ ಉಪಶಮನ ಈ ರೀತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವರ ನಡುವೆ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸೇತುರೇಖೆಗೆ ಉಹಾರೇಖೆ (imaginary line ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ರೇಖೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರೀಕರಣಗಳ ಚಿತ್ರೀಕರಣಕ್ಕೂ ಕ್ಯಾಮರಾ ಕೇಂದ್ರವು (camera position) ಇದನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ, ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಛಾಯಾಚಿತ್ರವನ್ನು ಉಹಾ ರೇಖೆಯ ಆಚೀಚೆ ಕ್ಯಾಮರಾ ನೆಟ್ಟು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದಾಗ ಸಿಗುವ ಎರಡು ಬಿಂಬಗಳು ಸರಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಎರಡು ಬಿಂಬಗಳನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದರೆ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಿಢೀರನೆ ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ನೋಡಿದಂತಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗೊಂದಲವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಬದಲಾವಣೆ ನಾಜೂಕಾಗಿರಲು ಎರಡು ಅನುಕ್ರಮ (consecutive) ಕ್ಯಾಮರಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಉಹಾ ರೇಖೆಯ ಒಂದೇ ಬದಿ ಇರುವಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ರೂಢಿ. ಎರಡು ಅನುಕ್ರಮ ಕ್ಯಾಮರಾ ಕೇಂದ್ರವು ಉಹಾರೇಖೆಯ ಆಚೀಚೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ‘ವಿರುದ್ಧ ಕ್ಯಾಮರಾ ಕೋನ’ (reverse angle) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಈ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ಯಾಮರಾ ಕೋನದ ಬಳಕೆ ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲ ಖ್ಯಾತ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಇದನ್ನೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿ ಭಾವೋತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪಶಮನ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಖುತ್ವಿಕ್ ಘಟಕರ “ಮೇಘ ಡಾಕಾ ತಾರಾ” ಬಂಗಾಲೀ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ದೃಶ್ಯ ಹೀಗಿದೆ:

ಖ್ಯಾತನಾಮನಾಗಿ, ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣಗಳಿಸಿದ ಅಣ್ಣ ತನ್ನನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲು ಸಹಾಯಕಳಾದ ತಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಮನೆಗೆ

ಬರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಕ್ಷಣ ತಂಗಿ ದಿಂಬಿನಡಿ ಏನನ್ನೋ ಸೇರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಹಿಂದೂಮೈ ಅವಳು ಪ್ರೇಮಪತ್ರವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅದು ರಕ್ತಮಯವಾದ ಬಟ್ಟೆ, ಕೆಮ್ಮುವಾಗ ಬರುವ ರಕ್ತವನ್ನು ಒರೆಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬಟ್ಟೆ ತಂಗಿ ಕ್ಷಯರೋಗ ಪೀಡಿತಳಾಗಿ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದಾಳೆಂದೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಕ್ತಮಯವಾದ ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡಿನಿಂದ ಅಣ್ಣನಿಗಾದ ಆಘಾತವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಸಲು ಘಟಕರು 'ವಿರುದ್ಧ ಕೋನ ಚಿತ್ರಣ'ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ೧. ಮಂಚದ ಬದಿಯಿಂದ ತೆಗೆದ ಕೆಳಕೋನ ಚಿತ್ರಣ (low angle shot): ಅಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಬಗ್ಗಿ. ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ೨. ಉದ್ದಕ್ಕೋನ ಚಿತ್ರಣ (high angle shot): ಅಣ್ಣನ ಹೊರಚಾಚಿದ ಎರಡು ಕೈ, ತೀರ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಮಯವಾದ ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡು. ಈ ಎರಡು ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಸಂಕಲಿಸಿದಾಗ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದಿದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದ ವಸ್ತು ಎರಡನೆಯ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ್ದಾಗಿ ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮೊದಲ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದಿದ್ದು ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದ ವಸ್ತು ಎರಡನೆಯ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಮುಖ್ಯಮುಖ್ಯಗಳ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದಿಂದಾಗಿ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಆಘಾತ (Shock) ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ.

ಚಲನಚಿತ್ರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರದ ಅನಂತರದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ವರ್ಣಚಿತ್ರದ ಆವಿಷ್ಕಾರ. ಈ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಕೂಡ, ಮಿತ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ನೈಜತೆಯ ಮೆರುಗನ್ನು ಕೊಡುವ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾದನೇ ಹೊರತು, ಈ ಬಣ್ಣದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಬಳಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮರದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು ಛಾಯಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗಲೇ ಅದನ್ನು ಹಸಿರಂದು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ, ಅದನ್ನು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದಲ್ಲೇ ತೋರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಯೋಚಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರವು ಕಲೆಯಾಗದೇ ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳ ಸರಪಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗೊಡಾರ್ಡನ Pierrot Le Fai ನಲ್ಲಾಗಲೀ, ಆಂಟೋನಿಯೋನಿಯ Blow-up ನಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಯಾಶಿರೋ ಓರೋನ Autumn Afternoon ನಲ್ಲಾಗಲೀ ಬಳಸುವ ಬಣ್ಣಗಳು ಕೇವಲ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ನೈಜ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಬಳಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ Pierrot Le Fai ನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಳದಿ

ಬಣ್ಣವಿರುವ ಕಾಡಿನ ಚಿತ್ರೀಕರಣವೂ ಸಾಧುವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣವು ನಾಯಕನ ಮನೋಕ್ಷೋಭೆಯ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರತಿಫಲನವಾಗಿ ರೂಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಯಕನ ಆಶಾವಾದಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೀತವರ್ಣಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ, ನಿರಾಶಾವಾದಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರ ವರ್ಣಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ-ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ಣಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಕ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲೂ ಮೂಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ಣಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಬಳಕೆ ಮೂಲತಃ ಚಿತ್ರಕಲೆಯದಾಗಿದ್ದು ಚಲನಚಿತ್ರವು ಅದನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ Spatial form ಗೆ ಚಲನಚಿತ್ರವು Temporal dimension ಕೊಡಲು ಶಕ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವರ್ಣದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಬಳಕೆಗಿಂತ ವರ್ಣಮಾಲೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇಂತಹ ವರ್ಣಮಾಲೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕುಮಾರ್ ಸಹಾನಿಯವರ ಹಿಂದಿ ವರ್ಣಚಿತ್ರ "ಮಾಯಾದರ್ಪಣ" ದಿಂದ ಅನೇಕ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಯಾವ ನಾಟಕೀಯ ಘಟನೆಗಳೂ ಸಂಭವಿಸದ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತೋರಿಸಬಯಸಿದುದು ನಾಯಕಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬಂಡಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಚಿತ್ರದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ತರನಾಳ ಅಸಹ್ಯ ಒಂಟಿತನ, ಜೀವನದ ಏಕತಾನತೆ, ತಲೆಮಾರಿನ ಅಂತರದಿಂದಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ non-communication ನಿಂದಾಗಿ ತಂದೆ ಮತ್ತು ತರನಾಳ ನಡುವೆ ಬೆಳೆದು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ನಿಂತ ಪರಕೀಯತೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಚಿತ್ರೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರ ವರ್ಣಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ತರನಾಳ ಜೀವನದ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ.

ಅವಳು ತನ್ನ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಅರ್ಥ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸೌಮ್ಯವರ್ಣ (ಹಸಿರು) ದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ; ಅವಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ವಿನಾಶ ಪ್ರವೃತ್ತಿ (ಕನಸಿನ ಚಿತ್ರಣ) ಜಾಗೃತವಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಖರವಾಗುವ ಹಳದಿ; ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥ

ಸಿಕ್ಕಾಗ-ಇಂಜನಿಯರನ ಜೊತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗ-ಸಫಲತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬರುವ ನೀಲಿ, ನೇರಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ -ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ಣಮಾಲೆಯ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಪ್ರಖರವರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸೌಮ್ಯ ವರ್ಣಗಳ ಬಳಕೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಭಾವೋದ್ವೇಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಸರಿಸದೇ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ನೈಪುಣ್ಯದಿಂದ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ : ವಿರುದ್ಧ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಪೂರಕ (Complimentary colours) ವರ್ಣಗಳು ಅಥವಾ ಪ್ರದೀಪ್ತ ವರ್ಣಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲು ಕೆಲವು ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂಕೇತಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ನಂತರ ಆ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತರನುಳು ಮರಳುದಿನೆಯ ಮೇಲೆ ಓಡುತ್ತಿರುವಾಗಿನ ನೇರಳೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ನಗ್ನಳಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಿನ ಮಿಶ್ರಿತ ನೀಲಿಬಣ್ಣ ಅವಳ ಲೈಂಗಿಕ ತೃಷೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಂದರೆ, ಕೊನೆಯ ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾದ ಕೆಂಪು-ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ ಸಮೃದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಫಲತೆಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ “ಕಾಳಿ” ಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ.¹

ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾದಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷಾ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ನಿಜ, ಆದರೆ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ಒಂದು ಮನೋರಂಜಕ ಅಂಶವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೇ ಹೊರತು, ಭಾವನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಡುವ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

ಶಬ್ದಖಂಡವನ್ನು ಚಿತ್ರಖಂಡಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸುವ ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರಯೋಗವಾದಂದಿನಿಂದ ಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದೊರಕಿತು. ನಿರ್ದೇಶಕನು ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಶಾಬ್ದಿಕ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಎರಡು ವಿಭಿನ್ನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ. ಸಂಗೀತವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿದ ಒಂದು ತಂತ್ರವಾದರೆ, ಶಾಬ್ದಿಕ ಘಟಕಗಳು (Sound effects) ಸಾಕಷ್ಟು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ತಂತ್ರ. ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಪಡೆದ ಒಂದು ಅಂಶ ಸಂಗೀತ. ಅದರ ಆಕರ್ಷಣೆಯೇ, ಸಂಪ್ರದಾಯವೋ, ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋಭಾವವೋ, ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರಬೇಕೆಂಬ ಹರವೋ ಅಂತೂ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಚಿತ್ರಖಂಡದಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ.

1 ಶ್ರೀ ಕುಮಾರ್ ಸಹಾನಿಯವರು “ಒಮ್ಮೆ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು de-romanticize ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು”-ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬಹುದು.

ದಿದೆ. ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರದ ಒಂದು ಅನನ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರೀ ದೃಷ್ಟಿಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಗೀತವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವು ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಹಾನ್ಸ್ ಐಸ್ಟರ್ ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ದುಷ್ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ ವಾಗಿದೆಯೇನೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ತರಹ ರೂಢಿಯ ನೆರಳಲ್ಲೇ ನಿಯೋಜಿಸಲಾದ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆಕಾರ ಕೊಡುವಂತಹ, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಯೋಗ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ರೇ ಹಾಗೂ ಘಟಕ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳ ಆಂತರಿಕ ಭಾವನೆಯ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಕ್ಕೆ ಹಳಸಿದ ಭಾವೋದ್ವೇಗಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕಾಗಿ ರೇಯವರ ‘ಪಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಳಿ’ಯ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಸನ್ನಿವೇಶ, ದುರ್ಗಾಳ ಸಾವು. ಸಾವಿನ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮಳೆಯ ರೌದ್ರ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು, ಸರ್ವಜಯಾಳ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲು ರೇಯವರು ಇಡೀ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನಾಟಕೀಕೃತ (dramatize) ಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಮುಂದಾಗುವ ಘಟನೆಗೆ -ದುರ್ಗಾಳ ಸಾವಿಗೆ-ಅಣಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರೇಯವರು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಘಟಿಸುವ ದುರ್ಗಾಳ ಸಾವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾಟಕೀಕೃತಗೊಳಿಸದೆ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಆಘಾತ ಸಿಗದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಲ್ಲಿ ಉದ್ದೀಪ್ತವಾದ ಭಾವೋದ್ವೇಗಗಳು ಮಾತ್ರ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕ್ರಿಯೆಗೆ, ದೃಶ್ಯದಿಂದ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಧೃವೀಕರಿಸುತ್ತಾ

ಸಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದೃಶ್ಯಗಳವರೆಗೆ ಉಪಶಮನ (release) ಸಿಗದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಅದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಈ ಭಾವೋದ್ವೇಗವನ್ನು ಥಟ್ಟನೆ ಆಸ್ಥೋಟಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದು ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ರೇಯವರು ಬಳಸಿದ ಮಾರ್ಗ ಸೂಕತ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಮಿಕ. ದುರ್ಗಾಳಿಗಂದು ತಂದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಹರಿಹರ ಸರ್ವಜಯಾಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹಂತದವರೆಗೆ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಬಂದಂತಹ ಶಬ್ದಖಂಡ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಖಂಡಗಳ ನೈಜ ಸಂಬಂಧ (audio visual relation) ವನ್ನು ಸರ್ವಜಯಾ ಸೀರೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು ಅಳುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತುಂಡರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಜಯಾ ಇನ್ನೇನು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಬೇಕು. ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಟಕ್ಕನೆ ಸಾರಂಗಿ ತಾರಕಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅರಚುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೈಜತೆಗಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ Supra-reality ಇಡೀ ದೃಶ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಖ್ಯಾತ ಚಿತ್ರತಜ್ಞೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಮೇರಿ ಸೆಟನ್ ಹೇಳುವಂತೆ, “ಈ ಅಳು ನೈಜವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯ ತನ್ನ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಪ್ತೆಯನಿಸುತ್ತಿತ್ತೇನೋ”.

ಸಂಗೀತವನ್ನು ಬಳಸಿದಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ, ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಶಾಬ್ದಿಕ ಘಟಕಗಳ (sound effects)ನ್ನು ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಶಾಬ್ದಿಕ ಘಟಕಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ, ಆಲಂಕಾರಿಕ (metaphoric, ಭಾವನಿಷ್ಠ (subjective) ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಾಂತಾಜ್ ಹಾಗೂ ಶಬ್ದಸೇತು (sound bridge)ಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಾವೋತ್ಕಟತೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಪಡೆದ ತಂಗಿಯ ವಂದುವೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆಂದು ರವೀಂದ್ರ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಬ್ದ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಚಾವಟಿಯ ಶಬ್ದ (ಚಿತ್ರ: ಮೇಘ ಡಾಕಾ ತಾರಾ) ಮತ್ತು ಕಥಾನಾಯಕಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಭಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಬಳಸುವ ಅನೇಕ ಭಾವನಿಷ್ಠ ಶಬ್ದ ಘಟಕಗಳು (subjective Sound effects) (ಚಿತ್ರ: Black Mail -ನಿರ್ದೇಶಕ : ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಹಿಚ್‌ಕಾಕ್) ಮುಂತಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಆಂಟೋನಿಯೋನಿ ಹಾಗೂ ಅಲೆನ್‌ರೋಬ್ ಗ್ರಿಲೆಟ್ ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಜಿಸಿ, ಅದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಬ್ದಿಕ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಲೆ ರೋಬ್ ಗ್ರಿಲೆಟ್‌ನ The man who lied ಎಂಬ ಫ್ರೆಂಚ್ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳಾದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವ ಶಬ್ದ, ನಡೆದಾಡುವ ಶಬ್ದ, ಗುಂಡು ಹೊಡೆಯುವ ಶಬ್ದ, ಸಂತೆಯ ಶಬ್ದ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಬ್ದಿಕ ಘಟಕಗಳನ್ನೇ ಸಂಗೀತರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನ ತುಂಬಾ ಗಣನೀಯ. “ಶಾಬ್ದಿಕ” ಹಾಗೂ ‘ಚಾಕ್ಷುಷ ತಂತ್ರಗಳು ಚಿತ್ರೀಕರಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೈಪಿಡಿಯಾಗಿ ಬಂದರೆ, ಚಿತ್ರೀಕರಣದ ಅನಂತರ ಸಂಕಲನದ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಸಂಕಲನದ ಹಂತ ಕೊನೆಯ ಹಂತವಾದರೂ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮಾತ್ರ ಅಪರಿಮಿತ. ಚಲನಚಿತ್ರದ ಯಾವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಒಂದು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಅನುಭವವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಸಲಾರದು. ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನರಿತೇ, ಸಂಕಲನವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸಿ ರಷ್ಯನ್ ಹಾಗೂ ಜರ್ಮನ್ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಈ ಶತಮಾನದ ಮೂರನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮೂಕಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಸ್ವರ್ಣಯುಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲನ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿರಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸಿದ ಕುಲೆಶೋವ್ ಮತ್ತು ಪುಡೋವ್‌ಕಿರು ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಈ ತಂತ್ರ ಎಷ್ಟು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಷ್ಯಾದ ಖ್ಯಾತನಟ ಮುರೊಕಿನ್‌ನ ತಟಸ್ಥ ಮುಖದ ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರೀಕೆಯನ್ನು ತಿನಿಸು, ಹಣ ಹಾಗೂ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಗು-ಮುಂತಾದ ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಿತ್ರೀಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ, ಸಂಕಲಿಸಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ ವೀಕ್ಷಕರು ಮೊದಲನೆಯ-ಚಿತ್ರದ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವೂ, ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ದುಃಖವೂ, ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಭಾವನೆಯ ಆ ನಟನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರಂತೆ. ಅಂದರೆ, ಚಲನಚಿತ್ರದ್ದೇ ಆದ ಈ ತಂತ್ರದ ಸೂಕ್ತ ಬಳಕೆಯಿಂದ ನಟನ ಅಭಿನಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದಾಯ್ತು.

ಈ ಸಂಕಲನತಂತ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ, ಕಲಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ಬಳಕೆಯೇ ಮಾಂತಾಜ್ (Montage). ಈ ಮಾಂತಾಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಿರ್ದೇಶಕನೂ ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ಶೈಲಿ (style) ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನಾದರೂ ಮೂಲತಃ ಇವು ಐರ್ಸೆನ್‌ಸೈಮ್ ಮತ್ತು ಪುಡೋವ್‌ಕಿರ ‘ಮಾಂತಾಜ್’ ವಾದದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಪುಡೋವ್‌ಕಿರ ‘ಮಾಂತಾಜ್’ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಚಿತ್ರೀಕೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ‘ಮಾಂತಾಜ್’ ಮೂಲಕ ರವುಗೊಂಡ

ದೃಶ್ಯವಳಿಯನ್ನು 'ಗೋಡೆ'ಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಮಾನವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಚಿತ್ರಕೆಗಳ ರಾಗೋ ದ್ವೇಗಗಳು ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಬೇಕೆದ್ದ ರಾಗೋದ್ವೇಗಗಳು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ನೈಜವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಈ ವಾದವನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಆತ ತನ್ನ ಮದರ್" (Mother) ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೈದಿಯ ಹರ್ಷವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ : ಕೈದಿಯ ನಗುಮೊಗದ ಕೆಳಕೋನದ ಸಮೀಪಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸರ ಕಿರಣಗಳ ಲಾಸ್ಯ, ತುಂಬು ಹೊಳೆ, ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಮಗುವಿನ ಮುದ್ದು ನಗುಮುಖ ಮೊದಲಾದ ಚಿತ್ರಕೆಗಳೊಡನೆ ಸಂಕಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಹರ್ಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮೂಕಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಾಧುವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಾಕ್ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದ ಹೊರಗಿನ ಒಂದು ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಅಂಶವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಬಲವಂತ ಪ್ರಯಾಗವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಖ್ಯಾತ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಿದ್ಧಾಂತಿ ಅಂದ್ರೆ ಬಾಜಿನ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈ ತರಹೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿನ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ವಿಚ್ಛಿನ್ನತೆ (time and space discontinuum) ಯಿಂದಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವ ನೈಜ ಘಟನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಬದಲು ಅದರ "ಕಲ್ಪಿತ" ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪರಿಧಿಯ ಒಳಗೇ ಸರೆಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಚಲನಚಿತ್ರ ತನ್ನ ಬಹು ರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವಾಕ್ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ವಿರಳವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಐರ್ಸೆಸ್ಟೆಯರ್ನ 'ಮಾಂತಾಜ್' ವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ಚಿತ್ರಕೆ ಜೀವಕೋಶವಿದ್ದಂತೆ. 'ಮಾಂತಾಜ್' ಮೂಲಕ ರಘುಗೊಂಡ ದೃಶ್ಯವಳಿ 'ದೇಹ'ವಿದ್ದಂತೆ. ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕೆ ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯವಳಿಗಳಿಗೆ ನಡುವೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಚಿತ್ರಕೆಗಳು ದೃಶ್ಯವಳಿಯ ಪರಿಸರದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಐರ್ಸೆಸ್ಟೆಯರ್ನ October ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಕೆರೆನ್‌ಸ್ಕಿ' ಮೆಟ್ಟಿಲೇರುವ ದೃಶ್ಯ : ಕೆರೆನ್‌ಸ್ಕಿಯ ಸಂತೋಷ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಐರ್ಸೆಸ್ಟೆಯರ್ ಬಳಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳೂ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವೇ-ಹರವಿನ ಹಾರ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವ ಅಪ್ಪರೆಯರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ನಾಟ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಯೂರದ ಪ್ರತಿಮೆ, ಮಯೂರದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಂಗಗಳ ಸಮೀಪಚಿತ್ರಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೇ plastics ಆಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಆತನ October ಹಾಗೂ Old and Newನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

'ಮಾಂತಾಜ್' ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಹೆಸರಿಸಬೇಕಾದ ಭಾರತೀಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ಋತ್ವಿಕ್ ಘಟಕ್. ಐರ್ಸೆಸ್ಟೆಯರ್ನ 'ಮಾಂತಾಜ್' ವಾದದ ತತ್ವ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಇವರ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಒಳಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ಇವು ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನ. ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ plastics ಆಗಿ ಬಳಸಿದರೂ ಕೂಡ ಇವು ಶುದ್ಧ expressionism ಗೂ ತಕ್ಕ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ. 'ಸುವರ್ಣ ರೇಖಾ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ :

ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಶನ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುದುಕಿ ಸಾಯುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಕಥಾನಾಯಕ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮುದುಕಿ ಬೇರಾರೂ ಆಗಿರದೆ ದೇಶವಿಭಜನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಪಹೃತಳಾದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ನಾಯಕ 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂದು ಕೊಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಿಗಾಗುವ ತೀವ್ರ ಸಂತೋಷ ತೀವ್ರ ದುಃಖ ಇವೆರಡೂ ಕೂಡಿದ ಅವರ್ಣನೀಯ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಘಟಕರು ನಟನ ಮೊರೆಹೋಗದೆ 'ಮಾಂತಾಜ್' ಮೊರೆಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸಿನೆಮಾ ತಂತ್ರದ್ದೇ ಮೊರೆಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕಥಾ ನಾಯಕ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಶನ್ನಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಪರಿಸರದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಮರದಿಂದ ನೇತುಬಿದ್ದ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷುಕರ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಜೋತುಕೊಂಡು ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಸ್ಟೇಶನ್‌ಗೆ ರೈಲು ಬರಲಿರುವುದನ್ನೂ ಕೇವಲ ಸಂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾಯಕ "ಅಮ್ಮಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿದಾಕ್ಷಣ, ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಕ್ಯಾಮರಾದಿಂದ ಭಿಕ್ಷುಕನು ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ರೈಲು ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಶಿಳ್ಳೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಾಣ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದನ್ನೂ, ರೈಲು ಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಹಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನೂ ವಿಕ್ರಮಗೊಳಿಸಿ ತೋರಿಸಿ, ಒಟ್ಟು ಸಂಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯಾವ ಚಿತ್ರಕೆಯೇ ಆಗಲಿ ಅದನ್ನೊಂದನ್ನೇ ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ, ಯಾವ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಪೂರ್ಣ ದೃಶ್ಯವಳಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟು ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ನಾಯಕನಲ್ಲಿನ ಮಾನಸಿಕ ಭಾವೋದ್ವೇಗಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನು ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ 'ಮಾಂತಾಜ್' ತಂತ್ರ ಚಿತ್ರಪಟ್ಟಿಗಷ್ಟೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ, ಚಿತ್ರಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಪಟ್ಟಿಯ 'ಮಾಂತಾಜ್'ದಿಂದಲೂ ಇಂತಹ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ. ಘಟಕರ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರ 'ಮೇಘ ಡಾಕಾ ತಾರಾ'ದ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಿ

ಹೇಳಬಹುದು : ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮಗೊಂಡದನ್ನು ನೋಡದ ತಾನು ಸಾಯುತ್ತೇನಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಕಟದಿಂದ ತಂಗಿ “ಅಣ್ಣಾ, ನಾನು ಬದುಕಬೇಕು, ಬದುಕಬೇಕು” ಎಂದು ಕಿರುಚಿದಾಗ, ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (distorted) ಮರಗಿಡಗಳ ಸುತ್ತ ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗುವ ಕ್ಯಾಮರಾ (360° pan)ದಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಚಿತ್ರಪಟ್ಟಿಯನ್ನು, ಅವಳ ಜೀವನದ ಕಹಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಚಾವಟಿ ಶಬ್ದ, ರೈಲಂ ಕೂಗುವ ಶಬ್ದ, ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಗೀತ, ಕೆಲವು ವಿಕೃತಗೊಂಡ ಶಬ್ದಗಳು, ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆಯುವ ಶಬ್ದ-ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಮ್ಮಿಳಿತಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸಂಕಲಿಸಿ, ಭಾವನೆಯ ಉತ್ಕಟತೆಯನ್ನೂ, ತಂಗಿಯ ವಿಷಣ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಂಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಬ್ದಖಂಡ-ಚಿತ್ರಖಂಡಗಳ ನಡುವೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತೆ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಆಂದ್ರೆ ಬಾಜಿನ್ ಕೂಡ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರೆಸ್ಲೋನ್‌ನ Diary of a Country priestನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವೆಂದೂ ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ. (ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನೈಜತೆಯೇ ನಿರ್ಧಾರಕ ಅಂಶ ಎಂದು ವಾದಿಸುವವರು ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಕೊಡದೇ ಇರಬಹುದು.)

ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ‘ಮಾಂತಾಜ್’ನ ಆಲಂಕಾರಿಕ ಬಳಕೆಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅದನ್ನೇ ಮೂಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧನವಾಗಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದು.

ಐರ್ಸೆಸ್ಟೆಯಿನ್‌ನ ‘ಪೊಟಿಮ್‌ಕಿನ್’ ಚಿತ್ರದ ಒಡಿಸ್ಸಾ ಸೋಪಾನದ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಝಾರ್ ಸ್ಯುನ್ಮ ಕೈಗೊಂಡ ಪುರಜನರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹತ್ಯೆಯ ಭಯಾನಕತೆ ಹಾಗೂ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಜನರ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಹಾಗೂ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಬಳಸಲಾದಂತಹ ಐದು ನಿಮಿಷಗಳ ದೃಶ್ಯವಳಿಯಲ್ಲಿನ ಸಂಕಲನತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಶಕ್ತಿಗೆ, ಮಾರ್ವಿಕತೆಗೆ, ಕಲಾತ್ಮಕ-ರಚನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ, ಲಯ, ಗತಿ ಹಾಗೂ ಭಾವನೆಗಳ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತಹ ದೃಶ್ಯವಳಿ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಚಿತ್ರನಿರ್ದೇಶಕ ಗೊಡಾರ್ಡ್ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಕಲನತಂತ್ರವಾದ ‘Jump cut’ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವ ಈತ ತನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ತೀವ್ರಗತಿ (fast tempo) ಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೋರಿಸದೆಯೇ, ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟೇ ತೋರಿಸಿ ಕ್ರಿಯೆ ಘಟಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೆ. ಹೀಗೆ ಅನವಶ್ಯಕವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದರಿಂದ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕೃತಕ ತೀವ್ರಗತಿ ತಂದು, ಉದ್ದೇಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಸಂಕಲನತಂತ್ರದ ಕೆಲವು ಗಣನೀಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಲೇಖನ ಮುಗಿಸುವ ಮುನ್ನ, ತಂತ್ರಗಳ ಅಪಪ್ರಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು (content) ಮುಖ್ಯ; ತಂತ್ರವು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಸ್ತುವಿಗೆ ರೂಪು ಕೊಡಲು ಬೇಕಾದ ಒಂದು ಅಂಶ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಂತ್ರವು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರಬೇಕು, ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಆರಿಸಿದ ತಂತ್ರ ಸಮಜೋಡಿಯಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯ ಸಪ್ತೆಯೆನಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ತಂತ್ರಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಭಾವೋದ್ದೇಗಗಳಿಗಿಂತ ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಗಮನ ತಂತ್ರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿ, ತಂತ್ರವು ಅನವಶ್ಯಕ ಗಮನ ಪಡೆದು, ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಿಷಯ ಗೌಣವಾಗಿಬಿಡಬಹುದು. ಶ್ರೀ ಮ್ಯಾಣಾಲ್ ಸೇನ್‌ರ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರು ಬಿಂಬಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮುಖ ಮೂಡಿಸಲು ಅವರು ಬಳಸುವ ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಗಳು ಅವಶ್ಯ ನಿಜ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರು ತಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಅವು “ಗಿಮಿಕ್” ಅನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ತಂತ್ರದಿಂದ ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ, ತಾವು ಬಿಂಬಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ತಾವು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಶೈಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ-ಆ ತಂತ್ರವು ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೊಂದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸದೆ, ತಂತ್ರದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ, ಅದರ ರಂಜಕ ಗುಣಗಳಿಗೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಂತ್ರ-ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ (formalistic) ಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪೂನಾ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಿರುಚಿತ್ರ Unto the void, ಭಾರತೀಯ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಚಿತ್ರ ವಿಭಾಗದ The trip, Abids ಮುಂತಾದ ಕಿರುಚಿತ್ರಗಳು; ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಮಂದಚಲನೆ, ಸೋಲಾರೈ ಸೇರ್ಷ (Solarisation), ಸ್ವಿಷ್ ಪ್ಯಾನ್, ಡಚ್ ಕೋನ ಚಿತ್ರಕೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಖ್ಯಾತವ್ರೆಂಚ್ ಚಿತ್ರನಿರ್ದೇಶಕ ಜಾನ್ ರೆನ್ಬಾರ್‌ನ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ: “There is nothing more important to a film than

emotional Integrity of the human aspects it depicts. Technique is useful and necessary in so far as it contributes towards this integrity: Beyond that it is generally intrusive and exhibitionist.

ಹೊಸ ಜನಾಂಗ: ಹೊಸ ಚಿತ್ರ

ಡಿ ಎನ್ ನಾಗಭೂಷಣ

ಚಲನಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಈಗ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಗ್ರಗಣ್ಯತೆ ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಮಾತ್ರವೇ ಆದರೂ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕಲೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತದ ಸಾಧನೆ ಅಗಣ್ಯವೇನಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಶತಮಾನ ಕೂಡ ತುಂಬದ ಈ ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರಪಂಚದ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ದೃಶ್ಯಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಭಾರತದಂಥ ಹಿಂದುಳಿದ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡದೆ ಮಲಗದ ಜನ ಬೆಂಗಳೂರಿನಂಥ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಈ ಮಾತು ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾದರೂ ಇದು ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರದು. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಜನ ಮಹಾನ್ ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳೆಂದೇ? ಓ! ನಮ್ಮ ಜನದ ಕಲಾಭಿಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳದೇ ಇರುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಾಗಾದರೆ ಜನಕ್ಕೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಏಕಿಷ್ಟುಕ್ರೇಜು? ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರ: ನಮ್ಮ ಹರಿಯಲಾರದ ನಿರಂತರ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಂಟಾದ ತೀವ್ರ ತಪ್ಪತೆ. ಮನುಷ್ಯನ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳ ನಡುವೆ ನಿಸರ್ಗ, ಹಲವಾರು ಅಂತಃಪ್ರವೃತ್ತಿ (Instincts)ಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಈ ಅಂತಃಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಡತನ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ. ಹಸಿವು, ದಾಹ ಕಾಮ-ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಆತನನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತವೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ರಚನೆ ಕೂಡ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಮೈಗಳ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಉಂಡು ಸುಖದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, 'ಈತ' ದಿನದ ತುಂಬಾ ದುಡಿದೂ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ! ಈ ನೆಲದ ಈ ಬದುಕಿನ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ 'ಈತ'ನನ್ನು ಹಸಿವಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಸಮಾಜ ಸಂಘಟನೆ, ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಬದುಕಿನ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ 'ಈತ' ನನ್ನು ನಿಸ್ಸಹಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆ 'ಈತ'ನನ್ನು ತೀವ್ರ ಮಾನಸಿಕ ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕನಸುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈತ ಮಿಥ್ಯವಾಗಿಯಾದರೂ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ! ಕೇವಲ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಪ್ರೇಮ, ಕಾಮ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಹಾಸ್ಯ-ಇನ್ನೂ ಇವನಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು, ಬೇಡವಾದದ್ದು ಎಲ್ಲಾ-ತನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಈತ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು! ಹಾಗಾದರೆ ಚಲನಚಿತ್ರ ಎಂದರೆ ಕನಸಿನ ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ? ಹೌದು ಎನ್ನಬಹುದು -ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ ಉಳ್ಳವರು ಚಲನಚಿತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದರೆ, ಒಂದು ಕಾಲದ ಜನಜೀವನದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯವಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಕಾಲ ಪ್ರವಾಹದ ಪರಿಣಾಮ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಮೇಲೂ ಆದಂತೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ. ಕೇವಲ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಷ್ಟೇ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಈ 'ವಿಜ್ಞಾನದ ಆಶ್ಚರ್ಯ', ಇಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗಣನೀಯ ಹಿಡಿತವಿರುವಷ್ಟು ಭಾರೀ ಔದ್ಯಮಿಕ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಹಸಿವಿನ ವಿರುದ್ಧ ಹೊಡೆದಾಡುವ ಅವಿದ್ಯಾವಂತ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಈ 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅದ್ಭುತ' ಕೇವಲ ಲಾಭಕೋರರ 'ಉದ್ಯಮ'ವಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅದ್ಭುತ', ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ, ಮಹಾನ್ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾದಿ ವಿಚಾರಶೀಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಭಾರತದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಮೂರ್ಖರ ಹಣ ದೋಚುವ ವ್ಯಾಪಾರಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ : ಬಡತನ, ಮೌಢ್ಯ ಮತ್ತು ತಪ್ಪತೆಗಳ ದುರುಪಯೋಗದ ಹಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿ 'ಕೈಗಾರಿಕೆ', 'ವ್ಯಾಪಾರ' ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಕಲಾಮಾಧ್ಯಮ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವಿನ್ನೂ

ಬಂದಿಲ್ಲವೇನೋ

ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಜನ, ದೇವರು-ದಿಂಡಿರು ಎಂದು ನಂಬಿ ಕೂತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬರೀ ಪೌರಾಣಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು; ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಥವಾ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡುವಂತಾದರು! ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಣಾಮದ ಉಗುರುಬಿಸಿ ಗಾಳಿ ಹಾದುಹೋದಾಗ, ಹಲವಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಹುಸಿಯೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ದೃಷ್ಟಿ ದೇವರು-ದಿಂಡಿರು ಕಡೆಯಿಂದ ಕೊಂಚ ಅತ್ತ ಸರಿಯಿತು. ಆಗ ಚಾನಪದ ಚಿತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಯಾವುದೋ ದೇಶದ ರಾಜಕುಮಾರ, ಯಾವುದೋ ದೇಶದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಖುಷಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆಸೆ, ನಂಬಿಕೆಗಳ ಉದಯವಾಯಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಮಂಥನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗಿ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದಾಗ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ನೇರ ಪರಿಣಾಮವಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ವಸ್ತು ಆಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಗಿಳಿಯಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರಗಳ ಉದಯವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮೇಷ್ಟರುಗಳು, ಬೋಡಮ್ಮಗಳು, ಹಳ್ಳಿಯ ಗೌಡರು, ಪಟೇಲರು ಕೂಡ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಳಿದಾಡಿದರು! ಈ ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು; ಅದೊಂದು ಹೊಸ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆಗ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ, ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿನ ತಾಂತ್ರಿಕಜ್ಞಾನ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಸಾಹಸ ಕೂಡ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ, ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಸಂತೋಷ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ, ಹಣ ಕೇವಲ ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿತ್ತು, ಆದುದರಿಂದ ಆಗಿನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ-ಅವು ಪೌರಾಣಿಕವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವೇ ಆಗಿರಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನದ ಛಾಯೆ ಕಾಣಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ತಾಂತ್ರಿಕಜ್ಞಾನ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸುಧಾರಣೆಗಳುಂಟಾಗಿ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ ತನ್ನ ಜಟಿಲತೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸರಳವಾಗಿದ್ದು, ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಹಣ ಮಾತ್ರ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ನಿರಾಶೆ, ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆಗಳ ನಡುವೆ ಕೇವಲ 'ಸುಖ' ಅರಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ. ಚಲನಚಿತ್ರ, ನಾಗರಿಕತೆಯ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತವೇನೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿದೆ : ಹುಡುಗ, ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕೆಂದು ಪಾಠ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ! ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ದರೋಡೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ... ಆದರೆ ಇದಿಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಲಾರದು. ಹಾಗಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಒಬ್ಬ ಚಿತ್ರಪಟ ನಿರ್ಮಾತ್ಮ, ಪ್ರಪಂಚದ ಓರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಲನಚಿತ್ರಕಾರನಾಗಿ ಮೆರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ: ಆತ ತಯಾರಿಸಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಚಿತ್ರವೇ 'ಮಹತ್ತರ ಮಾನವೀಯ ಸಾತ್ವ' ಎಂದು ವಿಶ್ವಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ತೀವ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಅದನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದೆ. ಈ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಅರಿತವನು ಮಹಾನ್ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲ. ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉತ್ಕಟ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನೆಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಯತ್ನ 'ಪಾರ್ಥೀರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ' ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಾಗ ಸೆಲುಲಾಯಿಡ್ ಮೇಲೂ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಬಹುದೆಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಹಲವಾರು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ತರುಣರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಹಲವಾರು ಜನ ಅವರನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದರು. ಮತ್ತಷ್ಟು ಜನ ಅವರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ 'ಹೊಸ ಹೊಸ' ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಈ 'ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು', 'ಹೊಸ'ದೇನನ್ನೂ (ರಾಮ್‌ಗಿಂತ ಭಿನ್ನ) ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕೂಡ ಭಾರತದ ಅನಭಿಷಕ್ತ ಚಲನಚಿತ್ರಕಾರರೆಂದರೆ ರಾಮ್ ಒಬ್ಬರೇ. ರಾಜಕಪೂರ್, ಗುರುದತ್, ಅಬ್ಬಾಸ್, ಶಾಂತಾರಾಂ-ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಜನ ಕೂಡ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗದ ಪ್ರೌಢತೆಗೆ ರಾಯ್ ಅವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ, ಸಿನಿಮಾ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಏನೋ ಈ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸದುಪಯೋಗ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾವ್ಯದ ಧ್ವನಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅವು ಕೇವಲ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ದೃಶ್ಯಮೆರವಣಿಗೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಿರುಕ್ತಿಸುವ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವು ಕೇವಲ ರಮ್ಯ ಕಥಾನಕಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿತ್ರ ನೋಡುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವಷ್ಟರವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಧಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು-ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದ ನಂತರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವ ತೀವ್ರತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮ ಏಕಮುಖಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮ ಯಾವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ

ಅಂಶಗಳನೆಳಗೊಳ್ಳದೆ, ಕೇವಲ ದೃಶ್ಯಗುಣ ಮಾತ್ರ ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಏಕೈಕ ಲಕ್ಷಣವೇನೋ ಅನ್ನಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ರಾಜಕಪೂರ್ ಮತ್ತು ಅಬ್ಬಾಸರ ಒಂದೆರಡು ಚಿತ್ರಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪವಾದಗಳೆನಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಅಥವಾ ಕಲೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಇಂದು ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರರಂಗವೇನಾದರೂ ಒಂದೆರಡು ಮಹಾನ್ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಚಿತ್ರಪಟ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ್ದರೆ, ಅವು ಈ ನಿರ್ಮಾತೃಗಳ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಕಿರಿಯರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೇ! ಈ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವರು ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರರು. ಇಂದು ವಿಶ್ವಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಗುಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮಹತ್ತರ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇಳುವ ಹೆಸರುಗಳು : ಸತ್ಯಜಿತ್, ಮೃಣಾಲ್ ಸೇನ್, ಮಣಿಕೌಲ್, ರಾವಂಮುಕರಿಯಾತ್ ಮುಂತಾದವು. ಇವರು ನಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖ ಚಲನಚಿತ್ರಕಾರರೆಂದು ಹೆಸರಿಸುವುದು, ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ (ಸಿನಿಮಾ) ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಮೂವರೂ ಮೊದಲನೆಯವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಛಾಯೆ ಇದ್ದರೂ ಅದು, ಒಂದು ಹೊಸಪಂಥ ವಿಕಾಸವಾಗುವಲ್ಲಿನ ಸಹಜ ಲಕ್ಷಣ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸುವ ನಿರ್ದೇಶಕರೆಂದು ಹೆಸರಾದವರು. ಈ ನಾಲ್ವರ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭಾವಲಯದಿಂದ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯದರ) ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಣಗಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಮಹತ್ವದ ಚಲನಚಿತ್ರಕಾರರೆಂದು ಹೇಳುವುದು, ಅವರು ಸರ್ವಕಾಲೀನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅರಿವುಳ್ಳವರೆಂದು; ಅವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಜನಾಂಗದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರೆಂದು; ಅವರು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ನೋವು, ಆಶಯಗಳ ಸಮರ್ಥ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ, ಅದರ ಸಮರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಭವನೀಯತೆಯ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವರೆಂದು. 'ಪಾಥೇರ್ ಪಾಂಚಾಲಿ', 'ಪ್ರತಿದ್ವಂದಿ', 'ಮಹಾನಗರ್', 'ಉಸ್ಕಿ ರೋಟಿ', 'ಕಲ್ಕತ್ತಾ ೭೧', 'ಸ್ವಯಂವರಂ', 'ಚೆಮ್ಮಿನ್', 'ಗರಂ ಹವಾ'-ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗದ, ಇಂದಿನ ಸವಂಸೈಗಳ ಸಮರ್ಥ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ಅವು ನಮ್ಮ ಮಹತ್ವದ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಯಾರೇ ಆಗಬಹುದಾದಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. 'ವಂಹಾನಗರ್'ನ ಆರೋತಿ, 'ಕಲ್ಕತ್ತಾ ೭೧' ರ ಗೋರಂಗೊ, 'ಗರಂ ಹವಾ'ದ ಮಿರ್ಜಾ ಸಾಹೇಬ್, ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಯಾರೇ ಆದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ! 'ಪ್ರತಿ ದ್ವಂದಿ'ಯ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಂತಹ ಪಾತ್ರವಂತೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗುವಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಅಂತ್ಯ ಕೊರೆಯುವ ವಡೊನದಲ್ಲಿ ಕೂಗುವ ಹಕ್ಕಿಯ ನಿನಾದದಷ್ಟೇ ಕಾವ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. 'ಸ್ವಯಂವರಂ' ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನ ನಿಷ್ಕಾರುಣ್ಯದ ದವಡೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನಲಿಯುವ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ತರುಣ ದಂಪತಿಗಳ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿದೆ. ದೇಶ ಒಡೆದು ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಾಗಿನ ಮುಸ್ಲಿಂ ಕುಟುಂಬವೊಂದರ ದಾರುಣ ಚಿತ್ರ 'ಗರಂ ಹವಾ'ದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಆಕ್ರಮಣದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿನ ದುರಂತಗಳ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಜ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ನಾಡಿ ಮಿಡಿತದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಧ್ವನಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈಗೀಗ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಮಹತ್ವದ ಚಿತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಧೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳು : 'ಸಂಸ್ಕಾರ', 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ಮತ್ತು 'ಕಾಡು', ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಮಹತ್ವದವುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸಿನಿಮಾ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವುದು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಗಳ ಉನ್ನತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಅವಶ್ಯಕ. ಈ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳ ಏಕೈಕ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವತೆಯೊಂದೇ ಪೂರ್ಣಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರವೊಂದರ ಸೃಷ್ಟಿ ಯಾಗಿತ್ತು. ಅದೆಂದರೆ: 'ನಾಂದಿ', (ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಟ್ಟದ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಬೇರೆ ಮಾತು.) ಈಗ ಕೂಡ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ನಾಂದಿ' ಯೊಂದೇ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲ- ಎಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮೀಯ ಗಿಮಿಕ್ಸ್‌ಗಳಿಗೂ ಹೊರತಾಗಿ, ಅಪರೂಪವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸರಳ ಚಿತ್ರ ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ. ಅಲ್ಲದೆ ಸರಳ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೇನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ 'ಸ್ಕೂಲ್ ಮಾಸ್ಟರ್' ನಂತಹ ಅಪೂರ್ವ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ' (ಈ ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕಿಯ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣವಂತೂ ಅಪರೂಪ ತೆರನಾದದ್ದು), "ಮಿಸ್ ಲೀಲಾವತಿ", 'ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿ', 'ಬೆಳ್ಳಿಮೋಡೆ'-ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಚಿತ್ರಗಳು ಕನ್ನಡಚಿತ್ರಗಳ ಉನ್ನತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿದವು. ಹೀಗಾಗಿ 'ಸಂಸ್ಕಾರ', 'ವಂಶವೃಕ್ಷ' ಮತ್ತು 'ಕಾಡು' ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ, ವಂಲತಃ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ

ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದೇನನ್ನೂ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅವು, ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ತಮ್ಮ 'ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ'ದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ದಂಗು ಬಡಿಸಿದವು; ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಕಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಂಚ ದೂರ ಸರಿಸಿದವು, ಇದು, ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಬದಲಾವಣೆ (ಆದರೆ ಈಗೀಗಲಂತೂ ಇದು ಒಂದು ಸಿನಿಮಾಸ್ಟಂಟ್" ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ). ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು 'ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾಡು'ವಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರಗಳಂತಿರುವುದಾದರೂ, ಪೂರ್ಣಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರಾನುಗಾಮಿತ್ವವಿಲ್ಲದೆ, ಅವು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಲಾರದೆ, ಚಿತ್ರ ಕೇವಲ ಹಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಸರಪಳಿಯಂತಿದೆ. ಈ ಮೂರೂ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳಂತೂ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಪಾತ್ರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ತೀರ ಪೇಲವವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಪೆದ್ದು ಪೆದ್ದಾಗಿ (ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಅಭಿನಯ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ) ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಚಲನಚಿತ್ರಕಾರರಾಗಬಹುದಾದ ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳನ್ನು (ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ) ಹೊಗಳಿ ಹೊಗಳಿ ಅಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಲಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕರು ಇವೇ ನಮ್ಮ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳೆಂದರು. ಇವು ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳ ಚಿತ್ರಗಳೆಂದು ಬರೆದು ತಮ್ಮ ಮಿಥ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಇಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ (ಹೆದರಿಸಿ) ದೂರವಿರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ 'ವಿಮರ್ಶೆ'ಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರರಂಗಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ಹಾನಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸದೇ ಇರಲಾರವು. ಅಂತೂ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸದೊಂದು ಧ್ವನಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವದ ಸೂಚನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ಈ ಧ್ವನಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅನುಭವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಧ್ವನಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳು ಬೇಕಾದೀತು. ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಚಲನಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾತ್ಮಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಬೇಕು. ಇದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಪಟ ವಿಮರ್ಶೆ ಮೀಮಾಂಸೆ ಬೆಳೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಚಿತ್ರಪಟ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಯಾವನೋ ಪೋಕರಿ ನಟನ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಗಳ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿತ ವರ್ಣನೆಯೇ ಅಥವಾ ಯಾವನೋ ಮುದಿ ನಟಿಯ ಬಣ್ಣದ ಅರೆನಗ್ಗೆ ಚಿತ್ರವೋ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಚಿತ್ರವಿಮರ್ಶೆಯ ಪಾಡಂತೂ ಹೇಳಲಾಗದು! ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರವಿಮರ್ಶೆ ವಾರ್ತಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ವಾರ್ತಾ ಸಂಪಾದಕನೇ ಚಿತ್ರ 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಬರೆದಾನು! ಆತ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲು 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಗೀಚಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟವಾಗಿ 'ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಬಹುದಾದ ಚಿತ್ರ' ಎಂಬ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೂಡ ಕೊಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ! ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಪ್ರಚಾರಮಾಧ್ಯಮ ಕೂಡ (ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೆಂಡ, ಆದಾಯಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಕೂಡ) ಆಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ ಇವರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ! ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೇ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಗಂಭೀರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಬ್ಬರು ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿರುವುದಾದರೂ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಾ ಸೂತ್ರಗಳ ಆಧಾರಿತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ, ಮೂಲತಃ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಅಸಂಗತವೆನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ 'ಹೊಸ ಚಿತ್ರ' ಮತ್ತು 'ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ'ನ ನಡುವಿನ ಕಂದರ ತುಂಬುವ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮದ ತೀವ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವರಿಂದ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾತ್ಮಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆದೀತೇನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ನಮ್ಮ ಚಿತ್ರರಂಗ ಕಿರಿದಾಗಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಸಿನಿಮಾ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಮನರಂಜನಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಔದ್ಯಮಿಕ ಚಿತ್ರರಂಗದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಈ ರಂಗ 'ಹೊಲಸು' ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವುದು. ಈ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಾಗಬೇಕು: ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರು ಸಿನಿಮಾ ಕೂಡ ಒಂದು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ದೃಶ್ಯಕಲೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡು 'ಚಿತ್ರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮೀಮಾಂಸೆ'ಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಆಗಲಾದರೂ ನಾವು ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಅದರ ಪರಾಮರ್ಶೆ ನಡೆಸಿಯೇವು. 'ಚಿತ್ರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮೀಮಾಂಸೆ' ಆಗಲಾದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡೀತು. ನಮ್ಮ ಈ 'ಹೊಸ ಚಿತ್ರಗಳು', ನಮ್ಮ 'ಹೊಸ ಜನಾಂಗ'ದ ಪ್ರತೀಕಗಳೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥ ಬಂದೀತು. ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಐರ್ಸೆಸ್ಟೆನ್, ಪುಡೋವ್‌ಕಿನ್, ಫ್ಲಾಹರ್‌ಟೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಾರು ಮತ್ತು ಸತ್ಯಜಿತ್ ಅವರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಾರು.

ನಂಬಲರ್ಹವಾದ ಸಿನಿಮಾದ ದಾರಿ(ದಿಲೀಪ್ ಪಾಡ್ಗಾಂವ್ಕರ್)

ದಿಲೀಪ್ ಪಾಡ್ಗಾಂವ್ಕರ್

ಅನುವಾದ : ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ

ದುಡು ಮಾಡುವ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ಅಸಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಭಾರತದ ಚಲನಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕರು ಅಂತಹ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ, ಇಂದಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅದು ಅದು “ಪ್ರಗತಿಶೀಲ” ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಧಾಣಾ ಡಂಗುರವಾಗಿ ಮಾನವೀಯ ಅಥವಾ ಜಾತ್ಯತೀತ ಅಥವಾ ಮೂಲಭೂತ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಕೊಡದ ಸಿನಿಮಾಗಳೆಲ್ಲ, ತಲೆಹರಟೆ ಬುದ್ಧಿಗಳ ಆಧವಾ ಬೂಜ್ಜಾಳಗಳ ಅಥವಾ ಸೀಮಿತ ಗುಂಪಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ಹೊಸ ಚಳವಳಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪರವಾದ ವಕೀಲಿಯೆಲ್ಲ ಮೋಸದ್ದಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರೂಪಗಳು ಬೇಕಾಗಿರುವುದೇನೋ ನಿಜ. (ಒಂದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದರೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.) ಆದರೆ ಈ ವಕೀಲಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಯಾವೊಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ತಳಹದಿಯೂ ಇಲ್ಲದ್ದು. ಇದು ಯಾರೊಬ್ಬನನ್ನೂ ಮೃಣಾಲ್ ಸೇನರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಹಣ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪಟ್ಟಭದ್ರರನ್ನು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೃಣಾಲ್ ಸೇನ್ ಹೀಗಳೆಯುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಹಣ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಎಂ. ಎಸ್. ಸತ್ಯುರವರ “ಗರಂ ಹವಾ” ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಖಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಮಧ್ಯೆ ಅಷ್ಟು ಭಾವಾತಿರೇಕವನ್ನೇಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿತೆಂದು ಈ ವಕೀಲಿ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯು ಜಾತ್ಯತೀತ ಘೋಷಕರಿಗೋಸ್ಕರ ಮೇಲಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆ ಚಿಮುಕಿಸಿದರೆ?

ಇಂಥ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪರವಾದ ವಕೀಲಿಯೇ ಭಾರತ ಯುವಕ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಜುಡಾಸ. ಹೃಷಿಕೇಶ ಮುಖರ್ಜಿಯ ವರ್ಗಕಲಹದ ಅಪರಿಮಿತ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ “ನಮಕ್ ಹರಾಂ”ನಂಥ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಇದು ಸಂಧಿಕಾಲದ ಆದರ್ಶ ಸಿನಿಮಾವೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿವುಡ್ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚೆಗೆವಾರ, ನೀಗ್ರೋ ಸಮಸ್ಯೆ, ಅಮೆರಿಕನ್ ಸಮಾಜದ ಶಿಥಿಲತೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಾಳುಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಕಲೆಯನ್ನು, ಕಲೆ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಬಲ್ಲದೆನ್ನುವುದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ವಾಸ್ತವವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸೌಂದರವಾದ ಇವುಗಳ ಕಿತ್ತಾಟವನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ಯಾವಾಗಲೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾದದಲ್ಲಿ ಆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಹೊಡೆದುಕಾಣುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ದಿಗ್ಗರ್ಶಕ ವಾರ್ತಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ತಡಕಾಡಿ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ಮಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ನೈತಿಕ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಉದ್ದೇಶ ನೋಡುವವರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಉದ್ರೇಕಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸೌಂದರ್ಯದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆಕೃತಿಗಳ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾ ತಯಾರಕ ಲಯಗಳ ಕಡೆಗೆ, ಗಾತ್ರಗಳ ಕಡೆಗೆ, ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಬಹುದು-ಅಥವಾ ಅನ್ಯೋಕ್ತಿ, ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ, ಅತಿವಾಸ್ತವತೆ ಅಥವಾ ಅಮೂರ್ತತೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಳಬಹುದು. ಅವನೂ ಸಹ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನೋಡಿದರೂ ಅವನ ಒಲವು ಬುದ್ಧಿಪರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡೂ ರೀತಿಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲ. ಯಾವ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲೂ ರೂಪ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳಿಗಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅತ್ಯಂತ ವಾಸ್ತವವಾದ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೂ ರೂಪವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಅಮೂರ್ತವಾದ ಸಿನಿಮಾವೂ ಜನ, ಸ್ಥಳ, ಸಂಬಂಧ, ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ರೂಪ ವಸ್ತುವನ್ನು “ಹಿಡಿಯುವ” ಅಚ್ಚಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಸ್ತು “ರೂಪ”ದ ಒಳಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೌಂದರ್ಯಪರವಾದ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗಿಂತ ವಾಸ್ತವ ರೀತಿಯ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ

ಕಾರಣ “ಜೀವನ ಸತ್ಯ” ವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಿನಿಮಾಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹೇರಳ ಹಣ. ಆದರೂ ದಿಗ್ಗರ್ಶಕರ ರೂಪಾನ್ವೇಷಣವೇ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೇಲೆ ಅಳಿಸಲಾಗದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಕಳೆದ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಎಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾ ಚಳವಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಇದು ನಿಜ. ಇಟಲಿಯ ಹೊಸ ವಾಸ್ತವವಾದ, ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಹೊಸ ಅಲೆ, ಪೂರ್ವ ಯುರೋಪಿನ “ಅರಳು”, ಜಪಾನ್, ಕೆನಡಾ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೆರಿಕಾಗಳ ತರುಣ ಸಿನಿಮಾ, ಅದರಲ್ಲೂ ಬ್ರೆಜಿಲ್ ದೇಶದ ನವಸಿನಿಮ-ಇವುಗಳ ದಿಗ್ಗರ್ಶಕರು ಸಿನಿಮಾದ ನಟನ ಕಲೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಥನವನ್ನು ತುಂಡು ಮಾಡಿ, ಪಾತ್ರ-ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಅನಟನ ಮಾಡಿ, ಸಂಕಲನವನ್ನು ಆಧ್ಯಾಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ, ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಒಂದು ಭಾವವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಪೂರಕವಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವಿರೋಧಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಸಹಜತೆ (Naturalism)ಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಈ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗೊಳಿಸಿ ಭಾವನೆಯ ಅಥವಾ ವಿಚಾರದ “ಒಳಗಿನ” ಚಲನೆಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ “ಬರವಣಿಗೆ”ಯ ಹಾಗಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ (shot) ಯೂ ಒಂದೊಂದೇ ಪದದ ಹಾಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರಕೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ತುಂಬಿದ ಮೈಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಮತ್ತು ಮಣಿಕೌಲ್ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹೊಸ ಸಿನಿಮಾದ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ತಮ್ಮ “ವಂಶವೃಕ್ಷ” ಮತ್ತು “ಕಾಡು” ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವುದು ವಾಸ್ತವ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮಾಜದ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಜಾತಿಬದ್ಧ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಧುನಿಕ ಜಾತ್ಯತೀತ ಶಕ್ತಿಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರವಸ್ತುವಿನ ಸುತ್ತ ಕಾರ್ನಾಡರು, ಹಳೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಿಧವೆ ಸೊಸೆಯ “ಕೀಳು” ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ವಿಧವೆ ಮರುಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯುವಕ ಕಾಲೇಜ್ ಅಧ್ಯಾಪಕನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಬೆಳೆದ ಮಗ ಮತ್ತು ಅವನ ಅಜ್ಜ ಮತ್ತು ಅವನ ತಾಯಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುತ್ತಾರೆ. “ವಂಶವೃಕ್ಷ”ದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ನಾಡರ ಸಾಧನೆ, ನೋಡಿ ಗುರುತಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರತು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುವುದರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಅವರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆಯೇ ವಿನಾ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದವರನ್ನು ಖಂಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಬೆಳೆಯುವ ಮಗನ ಹಾಗೆ ಹಳೆ ಹೊಸತರ ತಿಕ್ಕಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ, ಒರಟು ಮತ್ತು ಅರ್ಥವಾಗದಂತಹ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯದ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಗುಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ‘ವಂಶವೃಕ್ಷ’ ಅಸಫಲವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಅದರ ರೂಪದ ದೋಷಗಳು (formal weaknesses) ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಇದು ಭದ್ರವಲ್ಲದ ಅದರ ತಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಲ್ಲ, ಮೂಲತಃ ಅದರ ಹುಟ್ಟಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಚಿತ್ರಪ್ರತಿ ಮತ್ತು ಚಲನವಲನಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿಗಿಯಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸುಧಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಈ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ ಇದ್ದರೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವುಗಳ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ‘ವಂಶವೃಕ್ಷ’ ಮಹತ್ವತಿಯಾಗುವ ಬದಲು ಒಂದು ಸಂಸಾರದ ಗೋಳಿನ ಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಮಹತ್ವತಿಯ ಭರವಸೆ “ಕಾಡು”ವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೇ. ಕತೆ ಅನೇಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತಗೊಂಡಿದೆ-ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಗೋಳುಹೊಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಎರಡು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಕುಲಗೌರವದ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆತನಗಳ ಕಲಹ, ಇವರಿಬ್ಬರ ದ್ವೇಷ ಒಂದು ಕಡೆ; ಅವರ ಹಿಂಬಾಲಕರ ದ್ವೇಷ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ; ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ದೊಡ್ಡವರ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಗುಹೋಗಗಳು ಕಾಣಿಸುವ ರೀತಿ-ಹೀಗೆ. ‘ಕಾಡು’ವಿನಲ್ಲೂ ಕಟ್ಟಳೆ ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪರಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳು-ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ, ಗೆಣೆಯ-ಗೆಣಕಾತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ, ಲೈಂಗಿಕತೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಗೌರವದ ನಿಯಮಾವಳಿ-ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಘಾತ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ದಿಗ್ಗರ್ಶಕ ಸಿನಿಮಾದಿಂದ ‘ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ’ವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದೇ ಹೊರಟ ಹಾಗೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು “ಪಶುತ್ವ”ದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿನ ಒತ್ತಿದೆ. “ಕಾಡು” ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಿನಿಮಾ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಹಿಂದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಂತ್ರವೇ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೂ ಎರಡು ಕಡೆ, ಒಂದು ಪೈರನ್ನು ಸುಡುವಲ್ಲಿ (ದೂರದಿಂದ ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರಕೆಗಳಲ್ಲಿ) ಮತ್ತು ನೀರಾಟದಲ್ಲಿ (ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಡಿದೆ

ಮಾತುಗಳು, ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಕೆಗಳಾದ ಕೂಡಲೆ ಬದಲಾಗುವ ಮಧ್ಯಚಿತ್ರಕೆಗಳು) ತಾಂತ್ರಿಕ ಹತೋಟಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಒಟ್ಟಿನ ರೂಪನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೈಥಿಲ್ಯ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

“ಕಾಡು”ವಿನ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಮಗುವಿನ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕತೆಯಿಂದ, ಹಿಂಸೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆರಿಸುವ ಧಾಟಿಯೊಂದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಹಸಿ ಹಸಿಯಾದ, ಧಿಮಾಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ಭಾರತದ ಹೊಸ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಖಿಲ್ಲತ್ತನ್ನೂ ತರಬಹುದಿತ್ತು: ಮಣಿಕೌಲರ ಮೂರು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ “ದುವಿಧಾ” ಸರಳವಾದದ್ದೆಂದರೂ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಉಸ್‌ಕೀ ರೋಟಿ” ಮತ್ತು “ಆಷಾಢ್ ಕಾ ಏಕ್ ದಿನ್”ಗಳ ಹಾಗೇ ಇದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು ದಿ|| ಮೋಹನ ರಾಕೇಶರ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದವು. ‘ದುವಿಧಾ’ದ ವಸ್ತು ವಿಜಯನ್ ದೇತಾರವರ ಒಂದು ರಾಜಾಸ್ತಾನಿ ಜಾನಪದ ಕತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು. ಈ ಮೂರೂ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲೂ ವಿರೋಧವೇ ಮುಖ್ಯವಸ್ತುವಾಗಿದೆ-ಉರು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಡುವೆ (“ಉಸ್ ಕೀ ರೋಟಿ”ಯಲ್ಲಿ) ಆಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಕಣಿವೆಗಳ ನಡುವೆ (“ಆಷಾಢ್ ಕಾ ಏಕ್ ದಿನ್”ನಲ್ಲಿ) ಇಹ ಮತ್ತು ಪರ, ವಾಸ್ತವ ಮತ್ತು ತೋರಿಕೆ, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಗಳ ನಡುವೆ (ದುವಿಧಾ”ದಲ್ಲಿ). ಕೌಲರ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನಿಧಾನ, ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳೋವು, ಒಂದೇ ರಾಗದವು, ನಿರ್ಜಿವ, ಹಾಸ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದವು, ಕೃತಕ, ಟೊಳ್ಳು, ಬೇಸರ ಮಾಡೋವು ಅಂತೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಗುಣವಾಚಕಗಳು ಕೌಲ್ ಸಿನಿಮಾಗಳಿಗೆ ಜನ ಎಷ್ಟೊಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ (ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು) ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾರೆನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ, ಆತ ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಒಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು. ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಕೌಲರ ಸಿನಿಮಾಗಳು ಅಪ್ರಾಸಂಗಿಕ, ಅವು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ. ಅವು ಸ್ವಮಗ್ನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸೌಂದರ್ಯಪರತೆಯ ಲಾಗಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೌಲ್ ತಮಗೆ ಅಂಟಿಸಿದ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಿನಿಮ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಬೇರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಸೂಚ್ಯವಾದದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲ. ಸೂಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿ, ತೋರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಿಂತ ತುಂಬ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಅಥವಾ ವಾಸ್ತವದ ಒಂದು ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೃತಿಗಿಳಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

ಅಂದರೆ ಅವರು ವಾಚ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾಟಕೀಯವಾದದ್ದನ್ನು, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಗಮನವನ್ನು ಇಡೀ ಚಿತ್ರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಅಂಶವನ್ನೂ (ಅದು ಕಥನ, ಪಾತ್ರಗಳು, ಛಾಯಾಗ್ರಹಣ, ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಸಂಗೀತ ಯಾವುದೇ ಆಗಲಿ) ಬದಿಗಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಾಸ್ತವವಾದದ ಸಿನಿಮ ಬರೀ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಬರೀ ಮನರಂಜನೆ ಮಾಡದಿದ್ದಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನನ್ನು ಆತ್ಮಘಾತಕ ಕದ್ದು ನೋಡುವ (masochistic voyeur) ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ. ಬದಲು ಅವನು ಸಿನಿಮಾ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವನಿಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಅನುಭವವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ತಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಂಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೌಲ್ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶಕ್ಕೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕತೆ ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆಯೆ? ಕತೆಯನ್ನೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಟನೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆಯೆ? ನಟನೆಯನ್ನೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂಗೀತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆಯೆ? ಸಂಗೀತ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದರ ಕಡೆಗೇ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅವುಗಳ ಇಂದ್ರಿಯ ಪರತೆಯಿಂದ, ತತ್ಕ್ಷಣದ ಅರ್ಥಗಳಿಂದ ಜಡತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆಯೆ? ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟೂ ನಿರ್ಜಿವವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗೊಡಾರ್ಡನ ಹಾಗೆ ಕೌಲ್ ಕೂಡ ಒಳಗೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಗನ್ನು ಸುಲಿದು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ : ಆತ್ಮವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಳಗನ್ನೂ ಸುಲಿದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅತೀ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಕಳಚಿ ಹಾಕುವುದೇ ಅವರು ಹೊರಗನ್ನು ಸುಲಿಯುವ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಒಳಗನ್ನು ಸುಲಿಯುವ ರೀತಿ ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಆ-ಈ ಭಾವನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕುವುದರಿಂದಲ್ಲ. ಅವರು ಆತ್ಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ರೀತಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನೇ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಅವರ ಕಾಯುವ ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರ ಜೊತೆ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಗಳ ತಮ್ಮ ಅನುಬಂಧಗಳ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಸ್ವಭಾವದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಟೀಕಿಸುವವರಿಗೆ ಕೌಲರ ಉತ್ತರ ಅದು ಹೆಂಗಸರ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಆ ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮದೇ

ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣತೆಯಿಲ್ಲದ ಕಥಾ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು. ದಂಗೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಬರಬೇಕು, ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡುವವರ ಕೆಲಸ ತೋರಿಸುವುದೇ ಹೊರತು, ಹೇಳುವುದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನೋಡುವುದು, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅವನು ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು, ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳನ್ನು, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವವರು ನಾವು. ಕೌಲರಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಸಂಬಂಧವಾದ ರೂಪಸಾಂಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಕಷ್ಟ. ಅವು ಮೂರೂ ಸೇರಿ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ ಯವರ ಅಪೂ ಚಿತ್ರಮಾಲಿಕೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ, ಕೌಲರಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಶೈಲಿಯ ಕಠೋರತೆಯನ್ನು ಪ್ರಬುದ್ಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಅವರ “ದುವಿಧಾ”ದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳ ಪಂಡಿತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. “ಉಸ್ ಕೀ ರೋಟಿ” ಮತ್ತು “ಆಷಾಢ ಕಾ ಏಕ್ ದಿನ್”ನಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ‘ದುವಿಧಾ’ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಮ್ಮಿಚಟ್ಟುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜಾನಪದ ಕತೆಯ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ, ಒಳಗು ಹೊರಗು, ದೈಹಿಕ, ದೈಹಿಕವಲ್ಲದ್ದು ಇಂಥ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಯೂ ಕೌಲರ ಕೃತಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಸಿನಿಮಾವೂ ಒಂದು ಕಲೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು, ಆದರೆ ಉತ್ತಮಿಕೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ವೆಚ್ಚುತ್ತೇವೆ. ಸಿನಿಮಾ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಮಾನವೀಯ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಹರಡಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದನ್ನುವ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೌಲರ ಸಂಶೋಧನೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದದ್ದು. ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿನಿಮಾ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳ ಜೊತೆ ಚಿನ್ನಾಟವಾಡಿ, ನಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಬದಲು ಕುಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆಂದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬೇಡವೆಂದು ಕೌಲ್ ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಮನಸೆಳೆಯಲು ಕೌಲ್ ಕೃತಿಗಳು ಸೋಲುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೂ ಆಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಅಂದರೆ ಈಗಿರುವ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಬೇಕೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾನವತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವ ಆಯಾಮ ಕೌಲರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಕೌಲ್ ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ “ಒಂದೇ ಥರ” ಅವರ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಂದದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿ ವಿರೋಧಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಮೋಸದ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಒಂದು ಕಡೆ ನನ್ನ ಕೃತಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಸಿನಿಮಾಗಳು ‘ಕೀಳು’ ಎಂದೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ? ಅದು ಅನವಶ್ಯಕವೆ? ಕೌಲರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಅವರು ಸಿನಿಮಾ ಕಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶವಾದದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಕಲೆ, ತತ್ವಗಳ ಹಾಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಅರಿವಿನಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ, ಜನಾಂಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಘಟ್ಟಿಯಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. “ಸಿನಿಮಾ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿರಬೇಕೆಂತ ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಪ” ಅಂತ ಪಿಯರ್ ಪಾವಲೊ ಪಾಸಿಲಿನಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಫ್ರೆಂಚ್ ಹೊಸ ಅಲೆಯ ಈಚೆಗಿನ ಸಿನಿಮಾ ಕರ್ತರು ಪೊಸಾರೊದಲ್ಲಾದ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ “ಸಿನಿಮಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡಬೇಕೆಂದು” ‘ಸಿನಿಮಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಕ್ರಾಂತಿ ಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದರ ಅರ್ಥ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡುವವನು ತನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊಸ ಸಿನಿಮಾ ಕರ್ತರು ತಾವು ಯಾವ ತತ್ವಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಂಥ ಸೌಂದರ್ಯ-ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು.

ಅಂಥ ಯಾವ ಕಾಳಜಿಯೂ ಭಾರತದ ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಪಕರನ್ನು ಕಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳುವ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪೇಲವತೆ ಮತ್ತು ವಾಗ್ಮಿತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸದ, ಸಿನಿಮಾ ರೂಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಗೊಡದ ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಯೂ ಸಿಟ್ಟು ತರಿಸುತ್ತದೆ. ತಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ “ವಸ್ತು” ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆನ್ನುವ ಅವರ ಭಯ ಭಯವೇ ಹೊರತು ನಿಜವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದಿಗ್ಗರ್ಶಕ ಎಷ್ಟೇ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಲಿ, ಅವನ ಸಾಮಗ್ರಿ ಎಷ್ಟೇ ವಿನಾಶಕಾರಿಯಾಗಿರಲಿ, ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಕಲಾಸಿದ್ಧಿಯೆ. ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ, ಮಾನವೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೊದಲಾದ ಯಾವುದೇ ಅಚ್ಚಿಗೆ ತಳ್ಳಿದರೆ, ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಶಿಷ್ಟಿನ ಭೂತಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕರೆದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ “ಉತ್ತಮ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ” ಎಂಥದೆಂದು ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು

ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜಕೀಯವಾದದ್ದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಬ್ರೆಷ್ಚನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅದು ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಬಹುದು. ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಪರಕೀಯತೆಯು ಅನೇಕ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು. ಬ್ರೆಷ್ಚನಿಗೆ ವಾಸ್ತವವಾದ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಗಳು ಹೊರಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ರೂಪದ ಪರಕೀಯವಾಗಿಸುವ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಅದರ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೆಳಗಿರುವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಾನವೀಯ ಅಥವಾ ಮುಲಭೂತ ಸಂದೇಶಗಳಿಲ್ಲದ, ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಿಕ್ಕೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತಳವಳ (anguish)ವಿಲ್ಲದ ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರು ಈ ದೇಶದ ವಾಸ್ತವ ರೀತಿಯ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಾಗ್ಮಿತೆಯ ಮಾರಿಮಸಣೆಗಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳು, ಸಂದರ್ಭಗಳು ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳು ವ್ಯಂಗ್ಯಚಿತ್ರಗಳಾಗದೆ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವ ರೀತಿಯ ಸಿನಿಮಾಗಳು ನಾಟಕೀಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವ ಅಪಾಯವಿರುವುದರಿಂದ, ಕಾರ್ನಾಡರು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಸಂಧಿಕಾಲದ ಸಿನಿಮಾ ಕೊಳಚೆಗುಂಡಿಯನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮಣಿಕೌಲ್ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಿತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಭಾರತದ ಸೌಂದರ್ಯಪರ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜಕ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಹತೋಟಿ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತವಾದುದು. ಅವರಿಗೆ ವಿಚಾರಗಳೂ ಇವೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು, ಆದರೆ ಅವರು ಈ ಮಾಧ್ಯಮದ “ರಾಜಕೀಯ” ಮುಖವನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳೂ ಅವರನ್ನು ರೂಪವಾದದ ಕೊಳಚೆಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಹುದು. ಭಾರತದ ಹೊಸ ಸಿನಿಮಾ ವಿಜೃಂಭಿಸಬೇಕಾದರೆ ಈ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮತ್ತು ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಿರೋಧರೀತಿಯ ಸಿನಿಮಾಸೃಷ್ಟಿ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಪರಸ್ಪರಾವಲಂಬನದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಾಯಬೇಕು. ಅಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಕಡೆಯಪಕ್ಷ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಭಾಷೆಯ”ನ್ನಾಡ”ಬಹುದು ಮತ್ತು “ಸಿನಿಮಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ತರಬಹುದು”, ಮೃಣಾಲ್ ಸೇನ್ ಮತ್ತು ಕುಮಾರ್ ಶಹಾನಿಯವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಸೇನರು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಶಹಾನಿ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕಡೆಗಿನ ಒಲವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೌಂದರ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ-ರಾಜಕಾರಣಗಳ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶ ಮಾತ್ರ ಸಂಧಿಕಾಲದ ಸಿನಿಮಾಭಕ್ತರು ಬೈಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಈ ದೇಶದ ಎಳೆ ಸಿನಿಮಾದ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುವಿಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಪರತೆ, ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಜನಜಾತ್ರೆಯಂತೆ ಪರಾವಲಂಬಿಯಾದದ್ದು. ಅದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಜುಮ್ಮು ಹಿಡಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬದಲು ವಾಗಾಡಂಬರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಿನಿಮಾದ ಉದ್ದೇಶ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳ ಉದ್ದೇಶದ ಹಾಗೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಯೋಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವುದು.

ಕುಮಾರ್ ಶಹಾನಿ ಅವರ ಮಾಯಾದರ್ಪಣೆ

ಕೆ ವಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ವಿಶ್ವಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಇಂಡಿಯಾ ಕೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಕಾಣಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ, ಫಾಲ್ಕೆಯಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಬಿಮಲ್‌ರಾಯ್ ಶಾಂತಾರಾಮ್ ಮುಂತಾದವರ ತನಕ ಹಲವು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ; ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುತ್ತವೆಂಬುದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ, ಅನನ್ಯವೂ ಅಪ್ಪಟವೂ ಆದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಅವರಾರೂ ಇಡಿಯಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳಿಬ್ಬರನಿಸಿಕೊಂಡ ರಾಯ್ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದಾರೆ, ರಾಯ್ ಅವರ ಸರೀಕರಲ್ಲಿ ಋತ್ವಿಕ್ ಘಟಕ್ ಭಾರೀ ಮೇಧಾವಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಕುರುಹು

ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಇಡಿಯಾಗಿ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ, ಅದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮ್ಯಾನ್ ಸೇನ್ ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳಾದರೂ ಪ್ರತಿಭೆಯ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತವಲ್ಲದೆ ಜೈವಿಕ ಸಮ್ಯಕ್ತವುಳ್ಳ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಇವರಲ್ಲೂ ರಾಯ್ ಮಾತ್ರವೇ ದೂರ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಈಚೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ INDIAN NEW-WAVE (ಹೊಸ ಅಲೆ) ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರಿಂದ ಈಚಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ತರುಣ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಮ್ಯಾನ್ ಸೇನ್ ರ 'ಭುವನ್ ಶೋಮ್' ನಿಂದ ಮೊದಲಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಈ 'ಹೊಸ ಅಲೆ'ಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣತಿಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ತುಂಬ ಭಿನ್ನತೆಯುಳ್ಳ ಹಲವು ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು-ಮಣಿಕೌಲ್, ಕುಮಾರ್ ಶಹಾನಿ, ಅರುಣ್ ಕೌಲ್, ಸುಖದೇವ್, ದುಭೆ, ಚಿದಾನಂದ ದಾಸ್ ಗುಪ್ತಾ, ಬಾಸು ಚಟರ್ಜಿ, ರಾಜ್ ಮಾರ್ಬ್ರೂನ್, ಸತ್ಯು, ಗಿರೀಶ್, ಕಾರಂತ್, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ್, ವಾಸುದೇವನ್ ನಾಯರ್-ಮುಂತಾಗಿ. ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಮಣಿಕೌಲ್ ಮತ್ತು, ಕುಮಾರ್ ಶಹಾನಿ ಮುಖ್ಯರು ಎನಿಸುತ್ತದೆ: ಇಬ್ಬರೂ ಪೂನಾದ ಫಿಲ್ಮ್ ಇನ್ ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದವರು.

* *

ಕುಮಾರ್ ಶಹಾನಿಯವರ ತುಂಬ ಗಣನೀಯವೆನ್ನಿಸುವ 'ಮಾಯಾದರ್ಪಣ್' ಚಿತ್ರದ ಅವಲೋಕನ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ. [ಮಾಯಾದರ್ಪಣ್/ಹಿಂದಿ/1972/ಈಸ್ಟ್ ಮನ್ ಕಲರ್/ಸು. ೧೨೦ ನಿಮಿಷ; ಚಿತ್ರಗ್ರಹಣ-ಕೆ.ಕೆ. ವಂಹಾಜನ್/ಪಾತ್ರವರ್ಗ-ಅದಿತಿ, ಅನಿಲ್ ಪಾಂಡ್ಯ, ಕಾಂತಾ ವ್ಯಾಸ್, ಇಕ್ಬಾಲ್‌ನಾಥ್ ಕೌಲ್ ಇ./ಸಂಗೀತ-ಭಾಸ್ಕರ್ ಚಂದಾವರ್ಕರ್]: ಚಿತ್ರವನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ; ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳನ್ನು ಪೂರಾ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ; ಚಿತ್ರಲೇಖನ (SCENARIO) ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ-ಈ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರದ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ನಾನು ಕೈಹಾಕಲಾರೆ. ಇದು ಚಿತ್ರದ ಅವಲೋಕನ ಮಾತ್ರ.

ವಿಲಕ್ಷಣ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯೌವನ ನಿಷ್ಠಲವಾಗಿ ಸವೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ತರುಣಿಯೊಬ್ಬಳ ಕಥೆ ಇದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ತರನ್, ಆಕೆಯ ತಂದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಆಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ 'ಸಂಸ್ಥಾನ'ವೊಂದರಲ್ಲಿ ದಿವಾನನಾಗಿದ್ದ; ಮೊದಲು ಬಡವದ್ದು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಲೇ ಉನ್ನತಿಗೇರಿದವ. ಈಗ, ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವೇ ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗಿರುವಾಗ, ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಈ ದಿವಾನ್ ಸಾಹೇಬ್ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲೇ ಏಕಾಂತವಾಸಿಯಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾಯಿ ಹಿಂದೇ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಅಣ್ಣ ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತಂದೆಯ ಜೊತೆ ಜಗಳವಾಡಿ ಮನೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದುಕೊಂಡು ದೂರ ಅಸ್ಸಾಮ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ ಟೀ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಹಿಡಿದು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಂದೆ ಮಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಳಾಗಿ ಈಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವವಳು ತಂದೆಯ ಸಹೋದರಿ, ವಿಧವೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬನೆಂದರೆ ಮನೆಗೆಲಸದ ಹುಡುಗ ಶಂಭು.

ಮನೆಯೆಂದರೆ, ಮುಫಲ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿದ ವಿಶಾಲವಾದ ಭಾರೀ ಮಹಲು. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳಿಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಗೋಡೆ-ಕಿಟಕಿ-ಬಾಗಿಲುಗಳ ಆ ಭವ್ಯತೆಯಲ್ಲೂ ಖಾಲಿಖಾಲಿಯಾಗಿ ಭಣ ಗುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಮನೆಯ ಸುತ್ತ ಅರೆಮರಳುಗಾಡು. ಆದರೆ ಈಗ, ಅಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ರೈಲುರಸ್ತೆ ಓಡುತ್ತದೆ: ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣವೊಂದು ನಿರ್ಮಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ; ಮನೆಯ ಆವರಣವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಸಂಕೋಚಗೊಳಿಸಿ ಹೊಸ ಬದುಕು ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಮಗಳು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದು ತಂದೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಹೊಂದುವ ವರ ಸಿಕ್ಕದೆ ಆತ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಾರ. ಊರಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ತರುಣ ಎಂಜಿನೀರ್ ಎದುರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆತ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ತಕ್ಕವನೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ತರನ್, ಅಣ್ಣನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪಲಾಯನದ ಹಗಲುಗನಸು ಹೊಂಚುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ರಮೇಣ, ತಂದೆಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಅರಿವಾದಾಗ, ಆಕೆ ಇಲ್ಲೇ ಬದುಕುವ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಎಂಜಿನೀರ್‌ನ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬದುಕಿಗೆ ವಾಸ್ತವ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಇದು ಚಿತ್ರದ ವಸ್ತು. ವಸ್ತುವನ್ನು, ಮೂರು ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ, ರೂಪಿಸುವಂಥ ಚಿತ್ರದ ದೃಶ್ಯಪ್ರವಾಹ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗಿದೆ:

ಒಂದು-ಭಣಗುಟ್ಟುವ ತರನುಗಳ ಪ್ರಪಂಚ :

ಒಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ಭಾರೀ ಮಹಲು, ಹಳಸುತ್ತಿರುವ ಭವ್ಯವಾದ ಗೋಡೆ, ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳು, ಉದ್ದಾನುದ್ದ ಕಾಣುವ ದೂಳು ತುಂಬಿದ ಕಾರಿಡಾರ್‌ಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಈ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಫರ್ನಿಚರ್-ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಣಿಸುತ್ತ ಕೆಮೆರಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಕೋಣೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಬಣಗುಟ್ಟುವ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮಂಚವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ತರನು, ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು ಎಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಮುಖ, ಇಡೀ ಗಾತ್ರ, ಯೌವನದ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿದ್ದೂ ತೀವ್ರ ನಿರಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಡಗಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಹೊರಗೆಲ್ಲೋ ಯಾವುದೋ ಮಗುವಿನ ಅಳು, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬುಲಿ (ಅತ್ತೆ) ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿರುವುದು ಕೇಳುತ್ತದೆ. ತರನು ನಿರಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ, 'ತಂದೆಗೆ ಹುಕ್ಕಾ ಕೊಡು' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅತ್ತೆ. ತರನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹುಕ್ಕಾ ಒಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ.....

ಅಂಗಳದ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತರನು ಬೆತ್ತದ ಕುರ್ಚಿಗಳ ಮೇಲಿನ ದೂಳು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ .....ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಹತ್ತಿರ - ತಂದೆ (ದಿವಾನ್ ಸಾಹೆಬ್ ವೇಷ; ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದುಮಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೊರೆದ ಕಲ್ಲಿನಂತಾಗಿರುವ ಮುಖ, ಗಾತ್ರ) ತರುಣ ಎಂಜಿನೀರ್‌ನ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದಾನೆ, ಆತ ತಂದೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹೋಗುತ್ತದೆ..... ಎಂಜಿನೀರ್ ರೈಲುದಾರಿ ದಾಟಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.....ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತರನು ಶಂಭುವಿನ ಕೈಹಿಡಿದು ಅವನ ಆಟದ ಗೋಲಿಗಳ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.....ತಂದೆ ಅದೇ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವತ್ತು ಯಾರು ಬಂದಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.....ಮನೆಯ ಬೈರಕನಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸಂದರ್ಶಕರು; ತಂದೆಯ ಮಾತಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸಂಯಮ; ಮಗಳ ಜತೆ ಹರಿದ್ವಾರ, ಹೃಷಿಕೇಶಗಳ ಕಡೆ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರಬಹುದು ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ; ದಿನಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು, ಮೇಲುವರ್ಗದವರ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಚಕಾರ, ಪೆಟ್ರೋಲ್ ಪಂಪ್ ಮುಂತಾಗಿ ಮಾತುಗಳು; ಹಕ್ಕಿಗಳ ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಕೀಚಿನಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳು ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತವೆ.....

ಒಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ತರನು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನ ತಾನು ತೂಕ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆಂತರಿಕ ತುಮುಲಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ 'ಸ್ವಗತ'ವೆಂಬಂಥ ಮಾತುಗಳು -ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಕವಿತೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲೇ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರಲು, ಕಣ್ಣೆದುರು ಹೊಸ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯದ ದೃಶ್ಯಗಳು ತೇಲತೊಡಗುತ್ತವೆ. ತರನು ತನಗೇ ತಾನು ಮರುಕಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಳತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕನಸು, ಕನಸಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಹಿಂಸೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಕ್ರೌರ್ಯದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ, ಎಚ್ಚರವಾಗುವಾಗ ಅತ್ತೆ ಬಂದು 'ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಯಾಕೆ ಮಲಗುತ್ತೀಯಾ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ, ಕರುಣೆಯಿಂದ.

ಎಂಜಿನೀರ್ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ತಂದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದು ಕೇಳಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಇರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ತರನು, ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಆತ ಹರಡುತ್ತಾನೆ.....ಎಂಜಿನೀರ್ ರೈಲು ದಾರಿ ದಾಟಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.....ತರನು ಅಸ್ಸಾಮ್‌ನಿಂದ ಬಂದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಆತ ಅಸ್ಸಾಮ್‌ಗೆ ಬಾ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಸ್ಸಾಮ್‌ನ ಹಸಿರು ಕಣ್ಣೆದುರು ಹೊಳಲಿಟ್ಟಿರಲು ತರನು ಅದರಲ್ಲಿ ಲೀನಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ, ತರನುಗಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, 'ಬಾ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ತಾನೇ ಯಾಕೆ ಒಂದು ಸಲ ಇಲ್ಲಿನ ತನಕ ಬರಬಾರದು?'-ಎಂದು.....ತರನುಗಳ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ವಿವಾಹ ವಸ್ತ್ರಗಳಿರುವುದನ್ನು ಅತ್ತೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ; ತಂದೆಯ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ವೈಭವ, ಆತನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಗೌರವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ಸಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೌರ್ನರ್ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದು, ಮೆಜವಾನಿ, ಮೆಜವಾನಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬಳಸಿದ ಪಾತ್ರೆಗಳಷ್ಟನ್ನೂ-ಅವು ಮೈಲಿಗೆಯಾದ್ದಕ್ಕಾಗಿ- ಹೊರಗೆ ಎಸೆದದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ನಿನಗೆ ತನ್ನ ಹಾಗಿರುವಂಥ ಗಂಡನನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಈಗ ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ.....ತರನುಗಳ

ಸ್ವಪ್ನ: ನದೀ ತೀರದ ಅನುಪಮ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಆಕೆ ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಬತ್ತಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಮಹಾ ಮಾತೆ ಕಾಳಿಕಾದೇವಿಯ ಹಾಗೆ ನೀಲಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ.....

ಎರಡು-ತುಮುಲ :

ತರನ್, ಹೊರಗೆ ಪಟ್ಟಣದ ಹರಿಜನ ಕೊಂಪೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ : ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಡ ಕುಟುಂಬ ಬಾಲಕ ಮೊಂಡು ಇವರ ಜೊತೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.....ತರನ್ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು ತಡವಾಗಿದೆ. ತಂದೆ ಹುಕ್ಕಾಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೊತ್ತಾಗಿ ಬಂದ ತರನ್, “ಹುಕ್ಕಾ ತರುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ, ‘ಶಂಭು ತರುತ್ತಾನೆ’ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ.....ತರನ್ ತಾಯಿಯ ವಸ್ತ್ರ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ..... ತಂದೆ ಮತ್ತು ಅತ್ತೆಯ ನಡುವೆ ಮಾತು ನಡೆದಿದೆ. ತಂದೆ ಅರ್ಧ ಸ್ವಗತವೆನ್ನುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ನಿಜವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜನ ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವತ್ತಿನ ಈ ಜನ ಎಲ್ಲಾ ಬದಲಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ, ಇಂಥ ಜನರ ಜೊತೆ ನನ್ನ ಮಗಳ ಸಂಬಂಧ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ; ಮಗ ಕೂಡ ನನ್ನವನಲ್ಲ.’ ಮೂರು ದಿನ ತಂದೆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಿಲ್ಲ. ಕಾಣಲು ಬಂದವರು ದಿವಾನ್ ಸಾಹೇಬರ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.....ತರನ್ ಅಣ್ಣನ ಕಾಗದ ಓದುತ್ತಾಳೆ..... ತರನ್ ಬೆತ್ತದ ಕುರ್ಚಿಗಳ ಮೇಲಿನ ದೂಳು ಝಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.....ತರನ್‌ಳ ಆಂತರಿಕ ತುಮುಲದ ಸ್ವಗತ..... ತರನ್ ಅಸ್ಸಾಮ್‌ಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನೆ ಗಟ್ಟಿಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅತ್ತೆಗೂ ಅದು ಒಪ್ಪಿಗೆ... ತರನ್ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಗೆ ಕೈ ಮುಷ್ಟಿಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.....ತರನ್ ತಂದೆಯ ಕೋಣೆಯ ಬಳಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಳುಕಿನಿಂದ; ಸ್ವಗತ ಕೊರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ತಂದೆಗೆ ಎದುರಾದಾಗ ಆತ, ಸೋತ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ; “ಅಸ್ಸಾಮಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿದ್ದರೆ ಹೋಗು, ನನ್ನ ಚಿಂತೆ ಬೇಡ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ..... ತರನ್ ಮತ್ತು ಅತ್ತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಮಾನವೇ ದೊಡ್ಡದು; ಮಗ ಹೋದದ್ದು ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲ, ನೀನು ಹೋದರೂ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅತ್ತೆ ದೂರುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ....ನೇರಿಳೆ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಹಾಸಿದ ಮರಳ ಬಯಲಲ್ಲಿ, ನೇರಿಳೆ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ತರನ್ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ರೈಲಿನವರೆಗೂ ಓಡುತ್ತಾಳೆ.

ಮೂರು-ವಿವೇಚನೆಯ ಕಡೆ:

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ತರನ್ ಏಳುತ್ತಾಳೆ. ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆಯ ಕೋಣೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದೆ..... ತರನ್ ಗೋಲಿಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಶಂಭುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮೆಲುನಗುತ್ತಾಳೆ....ತರನ್ ಹಸಿರು ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಬೆತ್ತದ ಕುರ್ಚಿಗಳ ದೂಳು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾಳೆ..... ತರನ್ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಟಾರ್ ಹಾಕುವ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿದೆ. ಅದರ ಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಸದ್ದು.....ಹೊಸ ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ತರನ್‌ಗೆ ಎಂಜಿನೀರ್ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಬೇಸರವೇ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ‘ಅಗತ್ಯದ ಶೋಧವೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ? ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ. ರೈಲು ದಾರಿಯಗುಂಟ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ.... ತರನ್ ತಂದೆಯ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆತ ಮತ್ತೂ ಸೋತವನ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ, ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಮಲಗಿರುವ ತಂದೆಯ ಮೈಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊದಿಕೆ ಹೊದಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ....ತರನ್‌ಳ ಕೋಣೆ, ಬಾಗಿಲು, ಕನ್ನಡಿ; ತರನ್ ಮೋಜಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಣ್ಣನ ಕಾಗದ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ..... ತರನ್ ತಂದೆಯ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅತ್ತೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ‘ಅಸ್ಸಾಮಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ....ತರನ್‌ಳ, ಕೋಣೆ: ಅವಳ ಕೂದಲು, ಹೇರ್‌ಪಿನ್, ಗುಂಡಿ, ಹೊದಿಕೆ, ಉಬ್ಬಿ ಸೊಕ್ಕಿದ ಎದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಮೆರಾ ಕಣ್ಣಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ತರನ್ ಎದ್ದು ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ....

ಎಂಜಿನೀರ್‌ನ ಕೆಂಪು ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಬ್ಯಾರಕ್: ಮೇಜು, ಕುರ್ಚಿ, ನಕಾಶೆಗಳು, ತರನ್ ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಜಿನೀರ್‌ನ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ. ಹೊಸ ನಿರ್ಮಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಜಿನೀರ್, ನಕಾಶೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ..... ಎಂಜಿನೀರ್‌ನ ಚಿಕ್ಕ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತರನ್ ಮತ್ತು ಆತ ತೃಪ್ತಿ ಸೂಸುತ್ತ ಕೂತಿರುವಾಗ ಅವರ ದೇಹದ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿರುವ ಮೇಲು ಭಾಗವಷ್ಟೇ

ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ..... ಕನಸಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಳನೃತ್ಯ: ಒಲವು ಹಗೆ ಹೋರಾಟಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೃಷ್ಟಿಯ ಕಡೆ ಸಾಗುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನೃತ್ಯದೃಶ್ಯಗಳು .....ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಹಸಿರು, ಹೊಳೆ ತುಂಬಿ ಸೂಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಚಿತ್ರ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ರದ ದೃಶ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾದ್ಯಂತ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾನು ದಾಖಲಿಸಿಲ್ಲ: ಚಿತ್ರದ ದೃಶ್ಯ-ಶ್ರವ್ಯ-ಚಲನೆಗಳ ಒಟ್ಟಿನ ಗುಣಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ದೃಶ್ಯಾವಳಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಚಿತ್ರದ ದೃಶ್ಯಗಳು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆದಂಥವು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರ, 'ಕಥನಕ್ರಮ'ವನ್ನು- ಅಂದರೆ, ಕಾಲಸಾಂಗತ್ಯದ ದೃಶ್ಯ ಜೋಡಣೆಯು ರೂಢಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹಾಕಿ ಆನಂಭವಸಾಂಗತ್ಯದ ಕಡೆ ಮಾತ್ರವೇ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯಬೇಕು.

ಮತ್ತು, ಮೊದಲಲ್ಲೇ ಮುಖ್ಯ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದೆಂದರೆ, ಈ ಚಿತ್ರ ಚಲನಚಿತ್ರದ್ದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಅಪ್ಪಟವಾದ ಅನನ್ಯವಾದ ಅದೇ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ. ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಿರುವಂಥದು ಎನ್ನುವುದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ಆಸ್ವಾದನೆಗೆ ಸಿನೆಮಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮವಿರಬೇಕಾದ್ದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. (ಸುತರಾಂ ಸಿನೇಮೀಯವಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ಸಿನೆಮಾಗಳು, ಅದೊಂದು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಭಾಷೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಕೊಂಚ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವನ್ನಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಈ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ)

ಈ ಮಾತಿಗೆ ಈ ಚಿತ್ರದ ತರನ್ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ತಂದೆಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು. ನಾವು ನಿತ್ಯ ಕಾಣುವ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯದ ಮೂಲಕ ಸಂವಾದಗಳ ಮೂಲಕ ರೂಢಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಅಭಿನಯ'ವೇ ಇಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭಿನಯವೆಂದರೆ ಪಾತ್ರಗಳು ತಂತಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು; ಅದ ರಂಗಮಾಧ್ಯಮ ರಂಗಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ನಟರು ನಮಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿ ಎದುರು ತಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ, ಕೆಮೆರಾ ನಮ್ಮನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು, ಬೇಕುಬೇಕೆನ್ನುವ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ, ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿತ್ರದ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗದಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಪೇಲವವಾದಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅಷ್ಟು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದ ಈ ಭೇದ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳಿದೀತು. ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕೆಮೆರಾ, ಅಂದರೆ, ಕೆಮೆರಾದ ಮೂಲಕ ನಾವು ಯಾವ ದೂರ ಯಾವ ಹತ್ತಿರದಿಂದ, ಯಾವ ಕೋನದಿಂದ, ಯಾವ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ, ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನೋಡುತ್ತೇವೆ, ಮತ್ತು ನಾವು ಕೂಡ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದರಿಂದಲೇ ಚಿತ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯನಿವಾರ್ಯ. ಹಾಗೇ, ಅವರಣ ಕೂಡ. ಆ ಹಳೇಕಾಲದ ಭಾರೀ ಬಂಗಲೆ, ಅದರ ಕಾರಿಡಾರ್‌ಗಳು ಕೋಣೆಗಳ ಚದರಬಿಲ್ಲೆ ಹಾಸಿದ ನೆಲ, ಗೋಡೆ, ಕಂಬ, ಕಿಟಕಿ, ಬಾಗಿಲು, ಕುರ್ಚಿ, ಮಂಚ, ಕಪಾಟುಗಳು; ಹೊರವಲಯದ ಮರಳು ಬಯಲು, ಯಂತ್ರನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ಪಟ್ಟಣ, ಅದರ ಕೊಂಪೆಗಳು, ರೈಲುರಸ್ತೆ, ಎಂಜಿನೀರ್ ವಾಸಿಸುವ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಬ್ಯಾರಕ್-ಚಿತ್ರದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತೀರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಸಾಧನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವವನ್ನು ನೇರ ದಾಖಲಿಸಿದಂತಿರುವ ಈ ತುಣುಕು ಚಿತ್ರಗಳು, ಅವುಗಳ ದೀರ್ಘ ಹ್ರಸ್ವತೆ, ಅವುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೋಡಣೆ ಎಲ್ಲ ಅನಿವಾರ್ಯಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಿತವಾದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಕೊಂಚ ದೀರ್ಘವಾಗಿರುವುದೆಂದರೆ, ತರನ್‌ನ ಸ್ವಗತವಾದಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿತವಾಗುವ ಕವಿತಾ ವಾಕ್ಯಗಳು. ಅಂದರೆ, ಚಿತ್ರದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ಬಳಸದ, ಅದನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಅಂಶವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮದ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಕೊಂಡದ್ದಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ- ಚಿತ್ರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ, ಒಟ್ಟಿನ 'ಧ್ವನಿಪಥ'ವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ವಾದ್ಯ ಇವುಗಳ ಜೊತೆ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇತರ ಸಹಜ ಮತ್ತು ಕೃತ ಧ್ವನಿಗಳ ಸಮ್ಮಂದಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ: ಮಗುವಿನ ಅಳು, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕಿರುಚು, ಮಿಲ್ಲಿನ

ಸಿಕ್ಕು, ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುವ ಸಪ್ಪಳ, ಜಲ್ಲಿ ಒಡೆಯುವ ಕರ್ಕಶ ಸದ್ದು ಮುಂತಾಗಿ. (ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಒಟ್ಟೂ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಸುಮಾರು ಒಂದು ನೂರು ಬಗೆಯ 'ಧ್ವನಿ'ಗಳಿವೆಯಂತೆ.)

ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ, ಬಹುಂಶ ಕೃತಿಯ ಜೀವಕಣಗಳಾಗಿ ಬರುವ ಚಿತ್ರಖಂಡಗಳು ಹಾಗೂ ಧ್ವನಿಖಂಡಗಳು ಕೇವಲ 'ವಾಚ್ಯ'ವಷ್ಟೇ ಆಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ವ್ಯಂಗ್ಯ'ವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವೇ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾದರೆ— ಬಣ್ಣ ಮಾಸಿದ ಗೋಡೆಗಳು ಕಿಟಕಿಕಂಬಿಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬಂಧನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು; ಕಪಾಟು ಗುಪ್ತಕನಸುಗಳ ಕೋಶಕ್ಕೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬಹುದು; ಬಾಗಿಲು ಹೊಸ ದಾರಿ ಕಾಣಿಸಲಾಗದ ಬರೀ ತೆರವನ್ನು ಹೊಳೆಸಬಹುದು; ರಸ್ತೆ ಡಾಮರಿನ ಪ್ರಸಂಗ ಹಿಂಸೆಯ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಸೀಳಿ ಬರುವ ಹೊಸ ಬದುಕಿಗೆ ಸೂಚಕವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೇ – ಮಗುವಿನ ಅಳುವಿನಲ್ಲಿ ಅದುಮಿಟ್ಟ ಆಸೆಯ ಮೊರೆತ ಕೇಳಬಹುದು: ಮಿಲ್ಲಿನ ಸಿಕ್ಕು ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೂ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಿ ಹಾಕಿ ಸೆಳೆಯುವ ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ಕಿರಚು ಕರೆಯಾಗಬಹುದು: ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಸದ್ದು ಬೇಸರದ ಹುಳು ಗೊರೆತವನ್ನೇ ಧ್ವನಿಸಬಹುದು. (ಇವೆಲ್ಲವೂ, ಇದಕ್ಕೆ ಇದು ಅರ್ಥ ಎನ್ನುವ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳ ಘನಸಂಕೇತಗಳಾಗದೆ, ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಧ್ವನಿಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯುಳ್ಳವಾಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ.)

ಚಿತ್ರ, ಧ್ವನಿ-ಇವುಗಳ ಜೊತೆ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂರನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವೆಂದರೆ 'ಚಲನೆ', 'ಚಲನೆ'ಯನ್ನುವುದು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳುಳ್ಳದ್ದು, ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ್ದು, ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ (-shot, ಚಿತ್ರ ಖಂಡ)ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಸ್ತುಗಳ ಚಲನೆ ತೀರ ಮೂರ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುವಂಥದು. ಈ ವಸ್ತುಚಲನೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅನೇಕ ಸಲ ಕೆಮೆರಾ ಕೂಡ ಚಲಿಸುತ್ತ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ, ಸಹಜವಲ್ಲದ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಕೃತಚಲನೆ' ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಚಿತ್ರ ಸಂಸ್ಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ 'ಚಮತ್ಕಾರ'ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ "ಚಮತ್ಕಾರಚಲನೆ"ಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದುಂಟು. ಚಿತ್ರೀಕರಣವು ಅನೇಕ ಚಿತ್ರ ಚೌಕಗಳ ಸರಣಿಯಷ್ಟೆ; ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರಚೌಕದಲ್ಲೂ, ಅದು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇದ್ದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿನ ರೇಖಾರಚನೆಗಳಿಂದ ಭಾಸವಾಗುವ "ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚಲನೆ"ಯಿರುತ್ತದೆ; ಈ 'ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚಲನೆ' ಚಿತ್ರ ಚೌಕವನ್ನು ದಾಟಿ ಚಿತ್ರೀಕರಣದ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ತನ್ನದೇ ಆದ ಚಲನರೇಖೆಯೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ – ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಜೋಡಣೆ (ಸಂಕಲನ)ಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಚಲನೆಗಳು, ಧ್ವನಿಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಚಲನೆಗಳು, ಧ್ವನಿಖಂಡಗಳ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿತವಾಗುವ ಚಲನೆಗಳು; ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪಿನಲ್ಲಿನ ತಿಳಿ-ಮಂದಗಳು, ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ನೇಸಲುಗಳು, ಚಿತ್ರವಾದ ಭಾವಗಳ ವಿವಿಧ ತೀವ್ರತೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಸೃಜಿಸುವ ಅನೇಕಾನೇಕ ಅಮೂರ್ತ ಚಲನೆಗಳು – ಹೀಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಚಲನೆಗಳ ನೆಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದ ಸಮಗ್ರಾಲಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಚಲನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೆಯ್ಯುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನಿಸುವ ಲಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿರ್ದೇಶಕನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಒಡ್ಡಿ ಬರುವ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾದ ಸವಾಲು. 'ಮಾಯಾದರ್ಪಣೆ' ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಮುಖಕೊಟ್ಟು ಎದುರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು, ಗಣನೀಯ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಸಂಗೀತ ಕೃತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಲಯ ಸಿದ್ಧಿ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಲಯಸಿದ್ಧಿಯ ವಿವರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಈ ಚಿತ್ರ ತಕ್ಕುದಾದಂಥದು. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಈ ಚಿತ್ರ ಒಟ್ಟೂ 'ವಿಲಂಬಿತಲಯ'ದಲ್ಲಿದೆ. (ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ತರನಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಆಸೆಹಿಂಸೆಗಳ ಅಲೆಯಾಟದಲ್ಲಿ, ದ್ರುತಲಯವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.)

ಆದರೆ, ಈ ಚಿತ್ರ ಬಹಳ ಜನಕ್ಕೆ ತಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗದಷ್ಟು ನಿಧಾನ ಓಡುವ, ಬೇಸರ ಹಿಡಿಸುವ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ನನಗೆ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ, ಚಿತ್ರದ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯೇ ಆದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕ, ತನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ, ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು. ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ನಿತ್ಯ ನೋಡುವ ಚಿತ್ರಗಳು, ಘಟನೆಗಳ ಸರಮಾಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಅಂಥದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎರಕಗಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅಂಥ ಎರಕಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೋಡುವ ನಾವು, ನಮಗರಿಯದೆಯೇ, ಇಲ್ಲಾ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ; ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಘಟನೆಗಳು ತೀರ ವಿರಳವಾದ್ದರಿಂದ ಇದು 'ಲಂಬಿತ'ವೆನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಅದೇ. ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಒಂದು 'ಅನುಭವ'ವಾಗಿ, ಆ ಎಚ್ಚರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಈ ಚಿತ್ರದ ಅಪೂರ್ವ 'ಲಯಸಿದ್ಧಿ' ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲುದಾಗುತ್ತದೆ.

“ಮಾಯಾದರ್ಪಣ್” ವರ್ಣಚಿತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ್ದು. ಸಿನೆಮಾ ಆರಂಭವಾದ ಚಲಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ; ಕ್ರಮೇಣ, ಆ ಚಲಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ, ಧ್ವನಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಜೋಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು; ಆಮೇಲೆ ಕ್ರಮೇಣ, ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ ಚಿತ್ರಧ್ವನಿಗಳ ಒಟ್ಟನ್ನೂ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆ ನಡೆಯಿತು, ಹೀಗೇ, ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳ ಶೋಧವಾದ ಮೇಲೆ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ. ಚಿತ್ರ, ಧ್ವನಿ, ಬಣ್ಣ -ಇವುಗಳ ದಾಖಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೊದಲಿಗೆ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ. ಆದರೆ ದಾಖಲಾಗುವ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಮಿತಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಪ್ಪುಬಿಳುಪಿನಲ್ಲೇ ಚಿತ್ರೀತವಾದಾಗಲೂ ನಮಗೆ ಮರಹಸಿರಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಪ್ಪಾಗಿದೆ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು, ಬಣ್ಣದ ದಾಖಲೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಹಾಗೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಅದು ಯಂತ್ರಸಿದ್ಧವಾದ್ದಕ್ಕಾಗಿ - ವಾಸ್ತವದೂರ ಕೂಡ ಆಗುವುದುಂಟು. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವರ್ಣಗಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಾಗ ಖಚಿತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು, ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದನ್ನು ‘ರಮ್ಯ’ಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವದ ಜೊತೆಗೆ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಉತ್ಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಣ್ಣದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಬಳಕೆ ತುಂಬ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಆಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಾಚಿತ್ರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ ತಯಾರಾದ ಮೇಧಾವಿ ತರುಣ ಶಾರ್ಮ್ ಬೆನಗಲ್ ಅವರ ಚಿತ್ರ ‘ಅಂಕುರ್’ (ಹಿಂದಿ-೧೯೭೨) ನಲ್ಲಿ ವರ್ಣದ ಬಳಕೆ-ಸೆಳೆಯುವ ಅನೇಕ ವರ್ಣಗಳು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ಕಾಣುವ ಪುಷ್ಕಳ ಹಸಿರು-‘ರಮ್ಯ’ತೆಗೆ ವಾಲಿ ಚಿತ್ರದ ಗಂಭೀರ ಆವರಣವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವರ್ಣದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಥಮತಃ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು ಸತ್ಯಜಿತ್ ರಾಯ್ ಅವರೇ, ‘ಕಾಂಚನ ಜಂಗಾ’ (ಬಂಗಾಲಿ -೧೯೬೨) ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ. ಅವರು ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, “ಯಥಾವಾಸ್ತವ” ವಾಗಿಯೇ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ವರ್ಣಯೋಜನೆಗನುಸಾರ ಆಯ್ದು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಿತ್ರದ ‘ವರ್ಣಧ್ವನಿ’ಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡರು.

(ಚಿತ್ರರಚನಾಕಲೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣವನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಎಂದಿನಿಂದ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರಷ್ಟೆ. ಅದರಿಂದ ಕಲಿತು, ಚಲನಚಿತ್ರದ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ೧೯೪೦ ರ ದಶಕ-ವಿರಲವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ.)

‘ಮಾಯಾದರ್ಪಣ್’ನಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಯಥಾವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವು ವರ್ಣಗಳಿದ್ದರೂ, ಒಂದೊಂದು ದೃಶ್ಯಖಂಡದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೇ ಬಣ್ಣದ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ‘ಏಕವರ್ಣತಂತ್ರ’ದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಮಾಸಲು ನೇರಿಳೆಯ ಬಿಳುಪಿನಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಚಿತ್ರ, ತರನ್‌ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಪ್ರಥಮಾರ್ಧ ಕೆಂಪಿನ ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಥಕವೆನಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಕೆಯ ಯೌವನದ ಅದಮ್ಯತೆಯನ್ನು ವ್ಯಂಜಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ, ಆಕೆಯ ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆ, ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿನ ಕ್ರೂರ ತೀವ್ರತೆ ಹಳದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕನಸಿನ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಕಲ್ಪನಾ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಜಾರಿಕೊಂಡು ತಲ್ಲಿನಳಾಗುವಾಗ ಹಸಿರು ಆವರಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ತೊಡಗಿ, ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಕೊನೆಗೆ, ಹೆಣ್ಣುತನದ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದ ಬಯಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುವಾಗ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣ ಆವರಿಸಿ
‘ತಣಿತ’ವನ್ನುಂಟು
ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೇ ಭಾಗದ ಕೆಂಪಿನ ಹೆಚ್ಚಳ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಳದಿಯ ಜೊತೆ ಕೂಡಿ, ಮಿಶ್ರಗೊಂಡು, ಕಿತ್ತಿಳೆಯ ಬಣ್ಣದ ಚೆಲ್ಲಾಟದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಕೊನೆ ನೇರಿಳೆ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿಕೊಂಡು ‘ತಣಿತ’ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಣಮಯ. ಅದರ ಆರಂಭ ಕೆಂಪಿನಿಂದ, ಅನಂತರ ಹಸಿರು, ಆಮೇಲೆ ಹಸಿರು ಬಿಳುಪು; ತರನ್ ಎಂಜಿನೀರ್‌ನ ಮನೆಗೆ

ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಂಪಿನ ವಿಜೃಂಭಣೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಕನಸು ಕೆಂಪಾಗಿ, ಕೆಂಪು-ಬಿಳುಪುಗಳ, ಕೆಂಪು-ಕಪ್ಪುಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿ ಉಗ್ಗಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ, ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಕನಸು ಇಲ್ಲೇ ನನಸಾಗಬಹುದಾದ ಸಂಭವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಮೃದ್ಧ ಹಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ, ಕೃತಿಯ ನಿರ್ಮಾಣದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರ, ಧ್ವನಿ, ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆ ವರ್ಣವನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು. 'ಚಿತ್ರ ಭಾವಾತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಹತೋಟಿಗೊಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು' ಎಂದು ಶಹಾನಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಮ್ ಬೆನಗಲ್‌ರ 'ಅಂಕುರ್'ನಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣವೇ ಭಾವಾತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಾದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲೆ ಶಹಾನಿಯವರ ಮಾತು ಕೊಂಚ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪಿನಲ್ಲೂ ರಮ್ಯತೆಯ ಭಾವಾತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಜಾರಬಹುದಾದ್ದನ್ನು, ವಾಸ್ತವ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಲ್ಲದೆ ವರ್ಣಗಳ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸಂಯಮ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗಿದೆ.

ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ರಾಯ್ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ತನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯುವುದು ಹೊಸಬರಿಗೆ ಕಷ್ಟದ್ದೇ. ರಾಯ್ ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಶಹಾನಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ. 'ಚಾರುಲತಾ' (ಬಂಗಾಲಿ -೧೯೬೪) ಚಿತ್ರದ ಆರಂಭದ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ, ನಾಯಕಿ ತನ್ನ ಭವ್ಯ ನಿವಾಸದ ಭಣಗುಟ್ಟುವ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಏಕಾಂತದ ಅಸಹ್ಯ ಬೇಸರವನ್ನು ರಾಯ್ ಅಲ್ಲದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಹೋಲಬಹುದಾದ ತರನುಳ ಏಕಾಂತ ಬೇಸರವನ್ನು ಶಹಾನಿ ರಾಯ್ ರೀತಿಗಿಂತ ತೀರ ಬೇರೆಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಾರುಲತಾ ನಿರುದ್ದಿಶ್ಯವಾಗಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಗುಣಗುಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬೈನಾಕುಲರ್ ಹಿಡಿದು ಕೆಳಗೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ದಾರಿ ಹೋಕ ಧಾಂಡಿಗನನ್ನೇ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡುವುದು - ಇತ್ಯಾದಿ ಅಸಂಗತ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ರಾಮ್ ಬೇಸರವನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಅದೇ ಶಹಾನಿ ತರನುಳ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಲು ಹೋಗದೆ, ಅಮೂರ್ತವನ್ನು ಕೂಡ ಹಾಗೇ ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

“ಮಾಯಾದರ್ಪಣ್” ಚಿತ್ರ, ರಾಯ್ ಅವರ “ಜಲಸಾ ಘರ್” (ಬಂಗಾಲಿ-೧೯೫೮) ಚಿತ್ರದ ವಸ್ತುವಿನ ಇನಂದು ಪಾಠವೆನಿಸುವಷ್ಟು ಅದಿದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ರಾಯ್ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರವನ್ನು ವಾಸ್ತವನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಬಹಿರಂಗ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂರ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕುಮಾರ ಶಹಾನಿ, ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆನಿಸುವಂತೆ, ವಾಸ್ತವೇತರವನ್ನೂ ತಡಕುತ್ತ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೆಯ ಅಮೂರ್ತತೆಯಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೋಧಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಶ್ಲೀಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ವರ್ತಮಾನದ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಕರಗಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ನೆನಪನ್ನೆ ಉರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೊನೆಗಾಲವನ್ನು ಬದುಕಿ ತೀರಿಸುವ ರಾಯ್ ಅವರ ಜಮೀನ್ದಾರ, ಉಳ್ಳೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸಿ ಬೆಳದಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಇದ್ದ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ, ಹೆಂಡತಿ ಮೊದಲೇ ಆಕಸ್ಮಿಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಹೋಗುವುದರಿಂದ ಈತನ ಸಾವಿನೊಡನೆ ಇವನ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ತೀರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಹಾನಿ, ದಿವಾನ್‌ಜಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಡೀ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತರನ್, ಭೂತದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ತಂದೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ತಾನು ಬದುಕ ಬೇಕಾದ ವರ್ತಮಾನದ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡು, ತಾನು ಎರಡರ ನಡುವಣ ಸೇತುವೆಯೂ ಆಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದಾಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೊಳೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳ ಅಣ್ಣ, ಈ ಎರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಎದುರಿಸಲಾರದೆ ಅಸ್ಸಾಮ್‌ಗೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಶಹಾನಿಯವರು ರಾಯ್ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡರೂ ಇಡೀ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಸಂಕೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಉಚಾಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನವರಾಗಿ, ರಾಯ್ ತಲೆಮಾರಿಗೂ ಈಗಿನದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಂತರಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಸೂಚಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ 'ಮಾಯಾದರ್ಪಣ್' ಚಿತ್ರ ತನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು, ಹೆಣಗಿರುವ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಗೆ ಕೈಚಾಚಿರುವ ಗಣನೀಯ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರದ ದುರ್ಬಲ ಅಂಶಗಳೆಂದು ನನಗೆ ಕಂಡ ಒಂದೆರಡರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. “ಸಿನೆಮಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ರಕ್ತಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾದ ಮೇಲೆ ರಂಗಭೂಮಿ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಕಲೆಗಳ ‘ಅಂಶಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರಬೇಕಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶಹಾನಿ, ಸರಿಯಾದ ಮಾತೇ. ಚಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮ ಇವರಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿದೆಯೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಚಿತ್ರವೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ (ತರನ್ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಆಕೆಯ ಆತ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ವಗತವಾದಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿತವಾಗುವ ಕವಿತಾವಾಕ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಆಕೆಯ ಅಂತಿಮಸ್ವಪ್ನದ ನೃತ್ಯದೃಶ್ಯ)-ಇವೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರಮಾಧ್ಯಮದ್ದೇ ಒಂದು ಅಂಶ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲು, ಇವು ಆಯಾ ಭಾಗದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ತಾವು ತಾವೇ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ತೋರಿದೆ ನನಗೆ, ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ. ಇದರಿಂದ ಚಿತ್ರದ ಸಜೀವ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಉನವುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ಅನಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ‘ಮಾಯಾದರ್ಪಣ’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾಯಾವಾದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಮಾಯಾವಾದಕ್ಕೂ ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಚಿತ್ರದ ಹೆಸರು ಉಚಿತವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ.

*
*

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾದಾಗ ನೋಡಿದ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೂ ವಿಮರ್ಶಕರೂ, ‘ಇದು ಅರ್ಥವಾಗದ ಚಿತ್ರ’, ‘ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಚಿಟ್ಟು ಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ನಿಧಾನ ಓಡುವಂಥದು’, ‘ಬರೀ ಪ್ರಯೋಗದ ಚಟಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಕಸರತ್ತು ಮುಂತಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ರಂಗಭೂಮಿ, ಚಿತ್ರರಚನೆ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವರೂ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ, ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ಅಷ್ಟು ಜಟಿಲವಲ್ಲದ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸೋತರು ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು. ಗೊಡಾರ್ಡ್, ಬ್ರೆಸ್ಲೋನ್ ಮುಂತಾದವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವತ್ತು ಸಿನೆಮಾ ಉಳಿದ ಕಲಾಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಕೈಚಾಚುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಿದೆ. ಅಂದರೆ-ನಾವೀಗ ನಮ್ಮ ಮೇಧಾವಿವರ್ಗದಿಂದಲೂ ಮೊದಲಾಗಿ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಆರಂಭದಿಂದ ರೂಢಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹುಡುಕಾಟ

ಮೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ

ಅಬ್ಬರಿಸುವ ನಾಲಗೆ ತುದಿಯಾಸೆಗೆ
ಬಿರಿದಿವೆ ಕಾವಿನ ಸೈರನ್ನುಗಳು
ಅಂತರಂಗದೊಳಗೆ -

ವಿಂರಿ ಆರಚಿದಷ್ಟೂ ಬಿತ್ತರ ತುರಿಕೆ
ಗದ್ದಲದ ಸದ್ದಿನ ಸ್ವರಗಳಿಗಿಲ್ಲ
ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಬೇಲಿ-ತಡಿಕೆ;

ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿಯ ತನಕವೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ನಟನೆ
ಗೋಸುಂಬೆ ಆಟಗಳ ಸರ್ಕಸ್ಸು
ಮಾಡಿದ್ದೂ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಒಂದೇ ಸವನೆ-

ಅದೆಲ್ಲ ಹೃದಯ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದಾಡಿದ ಆಟವಲ್ಲ...
ಸ್ವಾಮಿ, ಉಸಿರು ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಕಾಲ
ಈ ನೆಲ ಜಲದ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಆಶಿಸಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ
ಬೇಕೆಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಗೊತ್ತಿದಾ ಹುಸಿ ವೇಶ ಹೂಡಿದ್ದು
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಂದಿ ಹೋಗುವ ಹಣತೆ
ನೇವರಿಸ ಹೊರಟು ಒದ್ದಾಡಿದ್ದು.....

ಇದುವರೆಗೆ ತಿರುಗಿದ ಬಳುಕು ದಾರಿಗಳು
ಹತ್ತಿದ ವೆಹಕ ದಿಬ್ಬಗಳು-ಅರಿಯದೆ
ಇಳಿದು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದ ಕೊರಕಲುಗಳು
ವಿಚಿತ್ರ ಹೆದ ಕಾಣಿಸಿವೆ;

ಸಿಕ್ಕ ಅನಾಮಕರು ಸೀಳಿದ್ದಾರೆ ಕರುಳ ಕೊಳಲ....
ಮತ್ತೆ ನಾದ ಹೇಗೆ ಹೊರಡಿಸುವುದೆಂಬ
ಊದಿದರ ಸ್ವರ ಎಂದಿನಂತೆ ಹೊರಟಿತೇ ಎಂಬ
ಶಂಕೆ ಸಾವಿರವಾಗಿ ಸುತ್ತ ನಿರಾಶಾಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ
ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಎದುರೆದುರೇ ಆಕಾಶದುದ್ದ ....

ಸ್ನೇಹ ಬೀಸಿದ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ
ಪರಿಚಯದ ಮರಳಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ
ಎಂದಾದರೂ ಒಡಕು ಉಂಟಾದೀತೆಂದು ಎಣಿಸದ ರೀತಿಗೆ
ಇಂದು ಭಗ್ನ ಫಲ ಭಗ್ನ ನುಡಿ
ಕಂಡಿವೆ ಸೂರ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ದಿಟ್ಟ ಕಿರಣ ಚುಚ್ಚುವಲ್ಲಿ...

ಹಿಂದೆ ಕಂಡುಂಡ ಬಯಕೆ ತಂಪಿನ ಕಿಲಾಡಿತ್ತನ
ನಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನರಸಿ
ನಡೆದಷ್ಟೂ ಹರ್ಷದ ಅಭಿಷೇಚನವಾಗಿ
ರಮ್ಯ ಕಥೆಯಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಘಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ
ನಿಂತು ಸ್ಮೃತಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯ ಸರಕು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು-

ಈಗ ಚಳಿಯೊಳಗೂ ವಾಂಛೆ ಸ್ನಾನ ಬೇಡವಾಗಿ
ಕನೆಯಿರದ ವ್ಯಥೆಯ ಕಥೆ ಬೆಳೆದು
ಮುಗಿಯದ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ ಬಾಳಿನ ಗೋಳು;

ಬಳಲಿಕೆ ಭಾರದಲ್ಲಿ ಅಸಹಾಯಕ ತೆಕ್ಕೆ ಕಾಡಾಗಿ
ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಆಸರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಡಕಾಡಿದ ಕಥೆ
ಅಡಗೂಲಜ್ಜಿ ಕಗ್ಗವಲ್ಲ..... ಓಬಿರಾಯನ ಪುರಾಣವಲ್ಲ...
ನನ್ನ ಹರಣ ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನ;

ಅರಸಿದ್ದು ಹತ್ತು ಮುಖದ ವಿಶ್ವಾಸ ಸುಖ
ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು
ನೂರಾರು ಚುಚ್ಚುವ ನಖ

ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆದಿದೆ ನಿರಂತರ
ಯಾವ ಸಖ ಬಂದು ತೆರೆದು ತೋರಿಯಾನೇ!
ಕಾದು ನೋಡುವ ತವಕ...ಕಡೆಯತನಕ.

ಗೆಳೆಯರು

ಎಂ ಎನ್ ವ್ಯಾಸರಾವ್

ಬಹುದೂರದೂರಿನ ಅಪರಿಚಿತ
ಜಾತ್ರೆಯ ಪೀಪಿ ಬೊಂಬೈ ಮಿಠಾಯಿ
ಮಕ್ಕಳಳು ತೇರು ಪುಗ್ಗೆ ಬ್ಯಾಂಡು ಬಿಸಿಲು
ಗಳ ದಪ್ಪ ಉಸಿರಿನ ನಡುವೆ ಥಟ್ಟನೆ
ಪರಿಚಿತ ಸಿಕ್ಕ ಋಷಿ-ಗೆಳೆಯರು
ಇದ್ದಾಗ ಬೇಡ ಬೇಕು ಇಲ್ಲದಾಗ

ಹೊಳಹು ಬೀದಿಗಳು ತೆಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಆಳುವ
ಅವಲಂಬನ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಲಿಂಗನ
ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಛೇದ ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ
ಭರ್ಜರಿ ಬಿಂಬಗಳ ಸಮತೂಕದಾಹಾರ
ತೋರದು ತಿವಿದು ಸೊಕ್ಕು ನುರಿದು ಹಾಯ್
ಮಧುರಯಾತನೆಯೊಟ್ಟು ಖಿಖಿಖಿ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು
ನಕ್ಕು ಜೋಕು ಬದುಕಿನ ಗಂಭೀರತೆ ಮರೆತು
ಬೇಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿ
ವರುಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ದಿವಾಳಿ ಗಿವಾಳಿ ಗ್ರೀಟಿಂಗ್ಸ್

ಹರುಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಒಣನಗು ಕಂಗ್ರಾಚುಲೇಷನ್ಸ್
ಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂತೆಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರರು

ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬರಿವಾರಿಸಿ ಜತೆಗೇ
ಬೆಳೆದು ಪರಸ್ಪರ ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕಿಸಿದಾವೃತ್ತಿಗಳ
ನೆಚ್ಚಿ ಕಾಯುವ ಕಾಲದ ಪುಕ್ಕಟೆ ಸಾಕ್ಷಿದಾರರು

ಇಂದು: ಉರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮನೆಗೆ ಬಾ-ಇವಳು

ನನ್ನವಳು-ಇವ ಹಿರಿಯ ಮಗ ತುಂಟ -ಮರೀ

ಮಾಮಂಗೆ ಟಾಟಾ ಮಾಡು-ಆಗಾಗ ಪತ್ರ ಬರೆ

-ಎನ್ನುವ ಹಗುರು 'ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲಿ?

ಅಂದು : ಹಕ್ಕಾ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಜತೆ

ನಿನಗೊಂದು ಛಾನ್ಸ್-ಎಂದ ಮುಗ್ಧವ್ಯಕ್ತವೆಲ್ಲಿ?

ಇಂದು : ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡರೂ

ಕಾಣದಂತಿರುವ ಮುಖವಾಡವೆಲ್ಲಿ?

ಅಂದು : ಬೆತ್ತಲೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪಿಟ ಪಿಟ

ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಣಿದ

ಭವಿಷ್ಯಾಜ್ಞಾತ ಸತ್ಯವೆಲ್ಲಿ?

ಹತ್ತೂರು ಗಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿ

ಗಳ ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಗದ ದಕ್ಕದ

ರಕ್ತದ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳು

ಬದುಕಿನನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗಗಳು-ಗಳೆಯರು.

ಭಾರತೀಪುರದ ಕುರಿತು

ಕೋ ಮ ಕಾರಂತ

[ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ “ಭಾರತೀಪುರ” ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಡುಪಿಯ ರವೀಂದ್ರ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ.]

ಉಚ್ಚ ವರ್ಗದ, ಫ್ಯೂಡಲ್ ಮನೆತನದ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಯೊಬ್ಬ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಲು, ನಿಜವಾಗಲು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ, ಹಾಗೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಾಗಿನ ಮತ್ತು ತೊಡಗುತ್ತಿರುವಾಗಿನ ದ್ವಂದ್ವ, ಪ್ರಜ್ಞಾಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ತೊಡಗುವಿಕೆಯ ದುರಂತ “ಭಾರತೀಪುರ”ದ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ, ನಗುಮುಖದ, ನಾರು ಅಂಡಿನ, ಉಚ್ಚ ಹೇಲು ವಾಸನೆಗಳಿಂದ ಗಬ್ಬಾದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅದರೊಂದು ಅಂಶವಾಗಿ, ಟೊಳ್ಳಾಗಿ, ಅದರಿಂದ ಪರಕೀಯನಾಗಿ, ಸಿನಿಕನಾಗಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗರಿಯೊಡೆದು ಹಾರುವ ತೀವ್ರ ಬಯಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮಧ್ಯ ಯುಗದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುರಿಯಬಹುದು ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬರಬಹುದು, ಆದರೆ ಈ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಪಡೆದುದನ್ನು ಬಿಡದೆ ಹಳತಾಗಿ ನಾರಬಹುದು, ಹಾಗೆ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಬಯಸಿದಾಗೆ ಅದೇ ಅವನಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಬಹುದು, ಈ ಸವಾಲು ಮೂಲಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಯತ್ನವಾದುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಬದಲಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಚಕ್ರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತು ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತೆಂದರೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ದೇವರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಸಿದ ಬಂಡಾಯ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ನಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಾಲ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂಧಿಸಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಪ್ರಚಾರ ಸಾಧನವಾಗಿ ಹಗುರವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲಿರುವ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯ ತೊಡಗುವಿಕೆ, ರಿಯಾಲಿಟಿ ಮತ್ತು ಪಾಸಿಬಿಲಿಟಿ (ವಾಸ್ತವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯತೆ) ಈ ಎರಡೂ ದೃಷ್ಟಿ ಪಡೆದು ಸಾಧ್ಯತೆಗಾಗಿ

ಹೋರಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಆ ನಿಕಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆನ್ನುವ ಉತ್ಕಟತೆ ರಶ್ಯಾ, ಯುರೋಪ, ಅಮೇರಿಕಾಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇದು ಹಿಂದೂ ಆಗಿರಬಹುದು ಮತ್ತು ಮುಂದೂ ಆಗಬಹುದು-ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಚರಿತ್ರೆ ನಿಂತು ಕೊಳೆಯಲು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೋ ಅಂದಲ್ಲ ಆಗಬಹುದು, ಹಾಗಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ಅಂಥ ಪರಿಶ್ರಮದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್‌ನ ದ್ವಂದ್ವ ಹೇಗೆ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜಗನ್ನಾಥನ ತೊಡಗುವಿಕೆಯ ತಲ್ಲಣವೂ ಆಗುತ್ತದೆ, ಟು ಬಿ ಆರ್ ನೆಟ್ ಟು ಬಿ (To be or not to be)ಯ ದ್ವಂದ್ವ ಟು ಬಿ ಆದಾಗಿನ ತಲ್ಲಣ ಹಾಗೂ ತಮುಲದ ಮುಂದೆ ಸರಳ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ತನ್ನ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸಮಕಾಲೀನತೆ (ಕಂಟೆಂಪೋರೆನಿಟಿ) ಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ತೊಡಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಈ ದೇಶದವನಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವನಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪಲ್ಲಟದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಿ, ಹೇಲು, ಶೋಷಣೆ, ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ, ಕೊನೆಗೆ ಇಡಿಯ ಬದುಕನ್ನೇ ಬಂಜೆಮಾಡಿದ. ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಹೀನ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕಗೊಳಿಸಿದ ದೇವರು ಜಿನುಗುತ್ತಾರೆ, ಎಲ್ಲಂದರಲ್ಲಿ ಆವರಿಸಿರುವ ಉಚ್ಚಿ, ಹೇಲಿನ ವಾಸನೆಯಂತೆ, ಈ ನಾರುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಯಾವ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಮಿಸುಕಾಡದಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ದೇವರೂ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಈ ಅಸಹ್ಯ ಕಾಣುವುದು ಮತ್ತು ಇಡಿಯ ಸಮಾಜವೇ ಬುಡಮೇಲಾಗಿ ಕಾಣುವುದು “ತೊಡದಿದಾಗೆ” ಮಾತ್ರ, ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂಬಳವಾಗಿ ನಗ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು, ಹಾಗೆ ಕಾಣುವ ನಗ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅದು ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದುದರ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇವೆರಡನ್ನೂ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಡುವ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ದರ್ಶನ ತನಗೆ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಈ ಹೋರಾಟ ಮುಲಭೂತವಾದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ವಿಸರ್ಜನೆಯಿಂದ ನಗ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಾನವೀಯ ಆಭಾಸ ಎಂದರೆ - ಹಾಗೆ ಆದಾಗಲೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅದು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಹೌದೇ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಖಾತ್ರಿ ಏನು ಎನ್ನುವುದು, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ಒಂದು ಕಡೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ, ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ತಲ್ಲೀನತೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಅವಧೂತ ಸ್ಥಿತಿ ಅದರ ಸಮಾಜವನ್ನು ಮೀರಿ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಕ್ರಾಂತಿ: ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸಾಮಾಜಿಕನಾಗಿಯೇ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠನಾಗಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪಲ್ಲಟಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗುವ ಬಯಕೆ, ಇದು ಸಾವಿನ ನಂನ್ನ ಇರುವ ದೈಹಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಸಾವನ್ನು ಕಂಡು ವಿವರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ತೀವ್ರ ಮಾನವೀಯ ಬಯಕೆ. ಈ ಜೀವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಸಾವನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು, ಸತ್ತಾಗ ಈ ಜೀವಸ್ವರೂಪ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸತ್ತಾಗ ವಿವರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿವರಿಸುವುದರ ಅರ್ಥಹೀನತೆ ವಂತ್ತು ಆಭಾಸ-ಇದು. ಇಂಥ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನು ಜಗನ್ನಾಥ, ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಯ ನಾಗುತ್ತಿದ್ದವನು ಕ್ರಿಯೆಯ ನಿರ್ವಿಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ದಂಗಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಜಗನ್ನಾಥ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ಯೂಡಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಂಟುಂಬದಲ್ಲಿ, ಚಿಕ್ಕವನಿರುವಾಗಲೇ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಮಗನಾದುದರಿಂದ, ಅವನು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ಹೀರೂ, ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿವು ಬರುವ ಮೊದಲೆಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವನಿಗಾಗಿ ಅವನ ರುಮಾಲು ಮಿಸೆಯ ಚಿತ್ರ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ ಅವನ ಕೆಲಸ, ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದರೂ ಅಷ್ಟೆ, ಘನ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ, ಪುಸ್ತಕಗಳ; ಮೇಲೆಲ್ಲ”ಮಂಜುನಾಥ ಪ್ರಸನ್ನ”, ಕಮಲೆ ಬೇಕೆಂದಾದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತೊಡಗಲಾರ. ಭಾವಾವೇಶವೂ ಅಷ್ಟೇ-ಉಬ್ಬುವುದಕ್ಕೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಾಟಕ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಾಗುವ ಬಯಕೆ. ಕದ್ದದ್ದು ತೀರಾ ಸಹಜವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಾದರೂ, ತನ್ನ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಯಿತೆಂಬಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತುಮುಲ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಜಗನ್ನಾಥನ ಮನಃಸಂಘರ್ಷದ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಶೀನಪ್ಪ ಕದ್ದಾಗೆ ತನಗೂ ಅವನಿಗೂ ವರ್ಗಭೇದ, ಬಡತನವನ್ನು ಮಿರಿಯೂ ಇದ್ದ ಸಾಮಿಪ್ಯ ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ “ನಿಜ”ದ ಕಲ್ಪನೆ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೆ ಬಿರುಕುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಹಣವನ್ನು ಕಮಲೆಯ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ತೂರಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ತರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ್ರೋಹ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಹ ಇವನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಬಾಳಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವನನ್ನು ಕಸಿವಿಸಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಅವನದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಯೂ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, (ಚಂದ್ರಶೇಖರನಿಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಅವನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಣೂಕುವ ಸುಳು ಉದಾತ್ತತ- “ತನಗೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ ಇಲ್ಲ” ಪುಟ - ೨೧೭) ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ವಿಚಾರವಾದಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ,

ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಲೋಕ ಅವನಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು ಶ್ರೀಪತಿರಾಯರಿಂದ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪಂಪ್ ಆಗಿ ಅಷ್ಟೇ.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಗೀಳೂ ಅಂಥ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಯಿತು; ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ತಾನು ಅದೇ ಆದ. ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಾತು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗುವ, ಒರಿಜಿನಲ್ ಆಗಲಾರದ, ಎಂಜಲನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕುವ, ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುಹಂದಿ, ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಮೂಲೆ ಹುಡುಕುವ ಬೆಕ್ಕಾಗಿ, ಸತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತಾ, ನುಣ್ಣುಗಾಗುತ್ತ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸದಾ ವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಮಿಂಡನ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ “ರೆವಲೇಶನ್” “ಸೇಬಿನ ಗಿಡ”ದ ಕೆಳಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅವನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವ ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಅವನ ಇಡಿಯ ಕೃತ್ರಿಯ ಬದುಕನ್ನೇ ಜಿಕ್ಕಾಗಿ ಝಾಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ, “One can't really feel you are there”, ನಿನ್ನ ಅಪೂರ್ಣ ಯಾತನೆಯೇ ನಾಟಕ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು, Even his meanness.....But you are not enough of a man” ತನಗೆ ಆಕಾರವೇ ಇಲ್ಲ, ತನ್ನ ಯಾತನೆಯೂ ಹಿಗ್ಗುವ ನಾಟಕ ತನ್ನ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ನಿಜ ಅಲ್ಲ, ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ಅಸೂಯೆ ನಿಜ, ಆದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೀತಿ ಅಲ್ಲ, ಈ “ಸಾಕ್ಷಿ”ಯನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಈ “ರೆವಲೇಶನ್” ನ ಪ್ರಖರತೆಯಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ, ಇದೇ ಅವನು ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ನಿರ್ಧಾರ, ಈ ರೆವಲೇಶನ್ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಎರದಿದ್ದು ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಲಿನ ತನಕ ಬಿರುಕು ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಲೋಲುಪತೆ ಮುಂದೆಯ ಉಯುತ್ತದೆ -ಬೇರೆಯವರ ಮುಂದೆ ಹಿಗ್ಗುವುದಕ್ಕಲ್ಲ, ಬದಲು ಮನುಷ್ಯನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ತಾನು, ತನ್ನ ನಿಜವನ್ನು ಕಾಣಲು ಹರಟ ತಾನು, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ಭ್ರಮಾ ಧೀನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ, ತಾನೇ ಅದು ಎಂದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಬಿಡ್ಡನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರಗಿಸಿ, ಹತ್ತಿಸಿ, ಉರಿಸಬಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತೊಡಗಬೇಕು, ಆ ರೆವಲೇಶನ್ (revelation)ನ ಪ್ರಖರತೆ ಕುಂದಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಜಗನ್ನಾಥ ತೊಡಗುವ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ, ಏನೂ ಅರಿಯದ ಚಿಕ್ಕಿಯ ಮುಂದೆಯೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಭಯ ಅವನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಆವರಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ಅವನ ಸ್ವಗತವು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಅದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಅವನು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆಯೇ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆಯಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಧ್ವಂದ್ವವೆಂದರೆ ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅವನು ಹೇಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. (ಉದಾ: ನೀಲಕಂಠ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕುರಿತು ಅವನ ಮಾತು.)

ತನ್ನ “ನಿಜದ ಸ್ವರೂಪ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅಷ್ಟೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ಅವನಿಗಿದೆ. ತೀರಾ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಾದರೆ, ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಅತೀತವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಾದರೆ, ಮಾತು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚತುರವಾಗಿ ಹಣೆಯಬಲ್ಲ ಅವನು ಅಂಥ ಪ್ರಯತ್ನದ ಯಾವುದೇ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಭ್ರಮೆಯ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು “ನಿಜ”ವನ್ನು ಕಂಡಂತ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕಲಚ್ಚಬಹುದು, ಆದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ಪರಿಸರ, ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪೂರ್ಣ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಬೇಕು, ಹೋರಾಟದ ಯಾವ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಾದರೂ ತಾನು ಮತ್ತೆ ಟೊಳ್ಳಾದರೆ ಅದು ತನ್ನಿಂದ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಳಿದವರಿಂದಲಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು, ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತನ್ನ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು, ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲರ ಬದುಕನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕಾಯುವ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ, ಈ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ತೊಡಗುವಾಗ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯವನೇ ಆಗಿದ್ದು ಬೇರೆಯೇ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಹಿಮೆಗೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಅಳುಕಿನಿಂದ ಅವನು ಆಸ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾನೆ, ಧರ್ಮದರ್ಶಿತ್ವಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ, ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿದ್ದು ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಆಸ್ತಿ ಬಲ ಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದೀತು. ಈ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಜನರನ್ನು ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಜೀವನದಿಂದ ದೂರ ಆದರೆ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಇನ್‌ಡಿಪೆಂಡೆಂಟ್ ಆಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ತನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸದರೆ ಅದು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲಾರದು, ತಾನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಕಿರುಕುಳವಾದರೂ ತಾನು ಘನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ತನ್ನಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನೇಕ ಲಾಭಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅದು “ವರ್ಚೂಸ್” ಆಗಿ ಬಿಡಬಹುದು, ಏಕೆಂದರೆ ನಾಗರಾಜ ಜೋಯಿಸ ರಂಥವರು ಅವನ ಮನವರಿತು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಸ್ತಿಕವಾದವಾದರೆ ಆಸ್ತಿಕವಾದ, ನಾಸ್ತಿಕವಾದವಾದರೆ ನಾಸ್ತಿಕವಾದ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಭೂತ (past) ದ ಕಾವಲು, ತನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನೇನೂ ಅವನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾನು, ಆದರೆ ಅದು ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವುದು ಬೇರೆಯವರ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಮೂಲಕವೆ, ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಳ್ಳವರು ಯಾರು? ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ವಾರ್ಥ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದೇ, ಅಂಥ ಪ್ರಭಾವಿಯಾದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಮಂಜುನಾಥನ ಭೀತಿಯೊಳಗೂ ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಕಳ್ಳ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕು ನಿಭಾಯಿಸುವವರು ಹೊಲೆಯರು. ಉಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆಲ್ಲ- ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಲಾಭ ಉಂಟು, ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಯಾವ ಲಾಭವನ್ನೂ ಹೊಂದದ, ಆದ್ದರಿಂದ, ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಕನಿಕರವೂ ಇರಲಾರದ ವರ್ಗದಲ್ಲಷ್ಟೆ ಅಂಥ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಟೆಂದು ಜಗನ್ನಾಥ ಗಮನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಹೊಲೆಯರವನು ಎಷ್ಟು ಮಣಿದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಮಣಿಯುವುದೆಂದರೆ ಅವನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋಗಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ, ಅಂಥವರ ಸವಾಲು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದೀತು, ಅವರ ಹೀನತೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರಚಂಡ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಜಗನ್ನಾಥ ತೊಡಕಿಸುವ ಕಾಲವನ್ನು ಒದ್ದು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಅವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ತನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ತನ್ನ ಉತ್ಕಟತೆಯನ್ನು, ತನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯದ, ಅರಿಯಲಾರದ ಹೊಲೆಯನಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿಯೆಯ ನಿಷ್ಕರದಲ್ಲೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾವದಲ್ಲೂ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅವರನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ಯತ್ನ ಎಲ್ಲವೂ ಆಭಾಸವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ತೊಡಗಿಸುವ ಯತ್ನ ಕ್ರೋಧ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎಂದೂ ಬಂದಾಯ ಮಾಡಲಾರರು, ಕಾರಣ ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಳದಾರಿಗಳಲ್ಲೇ ಸುಖ ಕಂಡುಕಂಡವರು. ಆದರೆ ಅವರು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೊಡಗದೆಯೇ ಕ್ರಿಯೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ: ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಲ್ಲದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ನಿಜವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಂಡಾನು? ಈ ಸಂಪರ್ಕರಾಹಿತ್ಯ, ಈ ಕಂದಕ, ಸಂಬಂಧಗಳ ಅರ್ಥಹೀನತೆಯೇ ಅವನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನವುಂಸಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಕಾವೇರಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಅಂಥದೇ ನಿರ್ವಿಣ್ಣತೆಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಶಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು, ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹೊಲೆಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಕೂಡಾ”ಶಾಸ್ತ್ರ” ಆಗುತ್ತದೆ, ಒಂದು ಕಡೆ (ಹೆದರಿಸಿ, ಬೆದರಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಕೈ ಕಟ್ಟಿ, ಮೂಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗುವುದು ಹೇಗಾದರೂ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಲಿ ಎನ್ನುವುದು, ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರ್ಥಹೀನತೆಯೇ. ಅದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ಅಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಮುಕ್ಕಲೆತ್ತಿಸುವ ದುರಂತ ಎಂದರೆ, ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲೆತ್ತಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಮುಕ್ಕಲೆತ್ತಿಸುವ ದುರಂತ ಎಂದರೆ, ಕಲ್ಲನ್ನೆ ಕಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಂತೆ ಯಾರಿಗೆ ಅದು ಕಲ್ಲಾಗಬೇಕೋ ಅವರಿಗೆ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಆಗುವುದು, ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹೊಲೆಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾ ಅದರ ಮಹಾತ್ಮೆಯು ಹೆಚ್ಚುವುದು, ಶಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೊರತಂದು ಹೊಲೆಯರಿಂದ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಪಕ್ಕಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಆದರೆ ಈ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಡ್ರಾಮಾ ಅವನು ಸಾಮಾಜಿಕನಾದುದರಿಂದ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳದವನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಜವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಾರ ಎಂದು ಅವನು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದೇ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಭೂತ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕನಲ್ಲದವನಿಗೆ ಈ ಅಯಸ್ಕಾಂತ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಇರಲಾರದು ಅಲ್ಲವೇ? ಇದು ಅವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದ ಸಂಘರ್ಷ, “ನಿತ್ಯ ಜೀವನ ಅರಳಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನು ಹಾಗೆಯೇ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಿಂದ ದೂರವಾಗಬೇಕು” (೧೫೮) ಎಂದು ಅವನಿಗನ್ನಿಸುವುದು, ಮುಂದೆ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ

ಹೊರತಂದಾಗ – “ಹೊಲೆಯರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸ ಹೋಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಕಲ್ಲಿನುಂಡೆಯನ್ನು ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವ ತಾನೇ, ತಾನಿದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಹೊಲೆಯರಿಗಾಗಿಯೋ? ತನಗಾಗಿಯೋ?” (೧೬೭)

“ತಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು ಸರಿಯೆಂದು ವರಿಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.”

“ಕಲ್ಲನ್ನು ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆದರೆ ಕಲ್ಲೆಂದು ಸಾರುತ್ತಾ” “ಮತ್ತೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವುಗಳೂ ನಾನೂ ಇರುವ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸತ್ತವಲ್ಲ”.

ಕ್ರಿಯೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮೊಟಕಾಗುವುದು ಈ ನಾಯಕ ಸಾಮಾಜಿಕನಾದುದರಿಂದಲ್ಲವೇ? ಕಾವೇರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತನಗಿರುವ ಬಯಕೆಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ “ಈಗ ಬಿರಿದುಕೊಂಡಿರ ಬಹುದಾದ ಮೂಹರ್ತ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ಅವನನ್ನು ನಿರ್ವೀರ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು” ಅಂದದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಕ್ರಿಯೆಯ ನಿರ್ವೀರ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ನಿರ್ವೀರ್ಯತೆಯು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ‘ಶೂನ್ಯ’ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ, “ನಾನೊಬ್ಬನೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ನಿವೃತ್ತಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿ” “ಸಮಾಜದ ಒಳಗಿದ್ದೇ ಈ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ತೊಡಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೂ ಒಂದೇ ಇದ್ದರೂ, ಒಂದೇ” ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಪಸ್ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ, “ಸೋಲಿನೋ, ಗೆಲಿನೋ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ರಾಯರೇ, ಏನಾದರೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದರೆ ನಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ.”

ಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಇರುವ ಉತ್ಕಟತೆ ಆದರೆ “ಅವರನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆನ್ನುವ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಿಯೆ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ವಂದೆನಿಸಿ, ಅಥವಾ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೆನಿಸಿ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ.” ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೇಲೆ ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಗಳೆನಿಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ, ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಲಿಪ್ತನಾದುದು ತಪ್ಪೇ? ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹೂಡಿಸಿದ್ದು ತಪ್ಪೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಯೂ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ? ಅಡಿಗರ ಒರೆಕಲ್ (oracle) ಸರಿಯೇ? “ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗದೆ ಇಂಥ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕೈಹಾಕು ವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ನೀನು ಅವಧೂತನಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿ. ಎಲ್ಲಾ ಮೋಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿ, ನೋಡು ಬೇಕಾದರೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಏನೂ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೊನೆಗಾದದ್ದು ಏನು?” ಅವನು ನಿಜ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಕಷಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಾರ ಹೂವು ಏಕೆ? ಇದು ಈ ತೊಡಗಿದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮಹತ್ವದ ಸಂಘರ್ಷ: ಅತ್ತ ಅವಧೂತ ಸ್ಥಿತಿ – ಪಾಯಸ, ಇತ್ತ ಹುಂಬನಾಗಿರುವುದು – ಅಸಹ್ಯ: (ಆ ಅಸಹ್ಯ ಎಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಸಮೀಪದ ಅನುಭವವಾದುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾದ ಅವನನ್ನು ಒಡೆಯದೇ ಆ ಅಸಹ್ಯವನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.) ಈ ನಡುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಯಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಮಾರ್ಗರೇಟ್, ಅವನ ಷಂಡತನವನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು, ಆದರೆ ನಾಗರಾಜ ಜೋಯಿಸರ ಸೊಸೆ ನಾಗಮಣಿ ಅದನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಯೂ ಬಿಟ್ಟಳು. ತೊಡಗುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅವನಲ್ಲಾಗುವ ಪರಿವರ್ತನೆಯಷ್ಟೆ, ಆದರೆ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಅವನನ್ನು “ಪಾಯಸ” ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗುವುದೇ? ಈ ಸಂಶಯ ಈ ದುರಂತದ ಕೊನೆಯ ಅಂಶ, ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ತೊಡಗಿದಾನಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಪಡಿಸಲು ಅವನು ಸಾಲದ ಸಂಬಂಧ, ಬೇರೆಲ್ಲಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧ, ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತನಗೂ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಶಾಲಿಗ್ರಾವಕ್ಕೂ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧ, ತನಗೂ ಹೊಲೆಯರಿಗೂ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧ, ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ ಅವನ ಕೈಮಿರಿ ಕಳಚುವ ಸಂಬಂಧಗಳು-ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಮತ್ತು ತಾಯಿ, ತಾಯಿಯ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತಂದೆಯೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದವನಲ್ಲದವನ ಪ್ರವೇಶದ ಆತಂಕವನ್ನು ಮುರಿದು ಗರ್ಭಗುಡಿ’ಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ “ಹೆಜ್ಜೆ” ಮುಂದಿಡುವ ಹಟ-ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಲು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಮೀರಿದನೋ, ಆ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುವಿಕೆ- ಇದು ಅಡಿಗರು ಹೇಳಿದ “ಮಾದಿಗಿನ ಕತೆಯೇ? “ನಿನ್ನೆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕನಸು ಈಗಿನ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಂತಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಳಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿನ ಎಚ್ಚರ ಭ್ರಾಂತಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆ ದಾಟಿದ ದರ್ಶನವಾದಾಗ ಯಾರು ದೇವರು, ಯಾರು ದ್ವಿಜ, ಯಾರು ಹೊಲೆಯು?” ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಸಾಕ್ಷಿಯೊಂದಿಗೆ (ಮಾರ್ಗರೇಟ್), ತನ್ನ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ರುಜುವಾತು ಪಡಿಸುವ ಅವಕಾಶವೂ

ಸಿಕ್ಕದೆ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಮಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಶುವಿನಂತೆ ಮಲಗುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಸೆಟೆದು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಇನ್‌ಸನ್ಸ್‌ಸಿಟಿವ್ ಆಗುತ್ತಾ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಆಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಚಲನೆಯನ್ನು ಕಂಡನೋ ಆ ಕ್ರಿಯೆ, “ಇನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ” (೨೦೧) ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಉತ್ಕಟತೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದು ಫಲಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆದಾಗ ಉನ್ಮತ್ತನೊಬ್ಬ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡಿ ಇಡಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಸರಳೀಕರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

“ಇದರಿಂದ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದ್ರಾ?” “ತಿಳ್ಳಿದ್ದೆ, ಈಗ ಇಲ್ಲ ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಈ ಮಧ್ಯಯುಗದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸೀಳಬೇಕು ಅಂತ ಉದ್ದೇಶ”.

“ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಧೂತರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತದೋ? ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?” (೨೩೯) ಉತ್ತರ ಕೈಗೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಛಾಯೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ವಿವರಣೆಯ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅಂತ್ಯದ ಅರ್ಥವೇನು? ಅಂದರೆ ದೇವಾಲಯದ “ಪ್ರವೇಶ ಶಾಸ್ತ್ರ”, ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎನ್ನುವ ಪದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮದ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮದ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸದಿದ್ದುದೇ ತನ್ನ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ದೋಷ ಎಂದು ಅವನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಸಂಗತತೆಯ ಹೊಳಪು ಅವನಿಗೆ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವಾಗ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಆಗಿತ್ತು, ಆದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಾಲು ಬಹಳ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದವು, ಆದರೆ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅಸಂಗತತೆಯ ತೀವ್ರ ಅನುಭವವಾದದ್ದು ಪಿಳ್ಳೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನಿಂತಾಗ, ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ನೀಮುಂದೆ ನೀಮುಂದೆ ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಇದು ಅಸಂಗತವಾಗಕೂಡದು ಎನ್ನುವುದೇ ಅವನ ಆ ಕ್ಷಣದ ಆರ್ತತೆ, ಪಿಳ್ಳೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗದೆ ತಾನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭೀತಿ. ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ನಾಯಕನೂ, ಪಿಳ್ಳೆನೂ ಬೇಕು, ಒಂದು ಬೀಜ, ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಫಲವತ್ತಾಗದಿದ್ದುದೇ ಬೀಜದ ಆರ್ತತೆಗೆ ಕಾರಣ ಸಂಭೋಗದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ತನ್ಮಯವಾಗಬೇಕಾದುದು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು, ಮುಷ್ಟಿಮೈಥುನ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಒಟ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಲ, ಅದರ ಪಟ್ಟು, ನಾವು ಕೂಡಾ ತನಗಾದ ಒಂದು ಸುಖ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿಸುವ ಅದರ ಜಾಣತನ (ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ) ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಯಃಕಶ್ಚಿತ್ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಚರಿತ್ರ ಚಲಿಸದೆ ಇರಬಹುದು, ನಡುಗದೆ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಬದಲಾವಣೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ, ತನ್ನ ನಿಜವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದವನಿಗೆ ಆದರ ಛಾಯೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ತೊಡಗುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೈಫಲ್ಯ ಇಲ್ಲ, ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವೈಫಲ್ಯ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮದ ಅಸಂಗತತೆ ಒಟ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು “ಹೊಲೆಯರ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶ”ವೆಂಬಂತೆ ಕಂಡು ವಿಫಲ ಎಂಬಂತೆ ತೋರಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೂ ತನ್ನ ತೊಡಗುವಿಕೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ವಿಷಾದವಿಲ್ಲ, ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅಡಿಗರ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಮಸಲತ್ತಿನವಾದ, “ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚಿರುವ ನೀನು ಮಂಜುನಾಥನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ, ನಿನ್ನ ಒದೆತದಿಂದ ಮಂಜುನಾಥನಿಗೆ ಪುಳಕ” ಎನ್ನುವ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಉಪಾಯವಾದಕ್ಕೆ ಅವನು ಅಂಟಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದ ಮೇಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರನಾಗಿರಲು, ತೊಡಗುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆಯಲು ಅವನು ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಇದ್ದುದು, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಲು ಹೊರಟಾಗ ಅವನ ಧ್ವಂಧ್ರ ಅವನ ನರಳುವಿಕೆಯ ಕಾವ್ಯ, ನಾಯಕನು ಇಡಿಯ ನಾರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ನಿಕಷವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ನಾರುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಧ್ವನಿಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗೂ ಸೊಲ್ವೆನಿತ್ತಿನ್ನನಿಗೆ ರಶ್ಮಿನ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಆಗಬಹುದು-ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ,

ಹಾಗಾದರೆ ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಏನು? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಮಾರ್ಗರೇಟ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ನಾಯಕನ ಸಾಕ್ಷಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅದು ಅವನನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಅವು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವುದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಯಕನಿಗೂ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಚಪಲವೂ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಿಕ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಇರುವ ಅವನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು, ಪುರಾಣಿಕ ನಾಯಕ ಆಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸುಳ್ಳು, ಈ ಸುಳ್ಳು ಒಮ್ಮೆ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದರಿಂದ ಆ ಸುಳ್ಳಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅಡಿಗೆ ಅವನು ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ. ಈ ಸಾಧ್ಯತೆ, ಸಮಾಜವನ್ನು ಮೀರಿದ “ಪಾಯಸ” ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾಯಕನಿಗೆ ಆತಂಕವಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹತ್ತಿರವೂ ದೂರವೂ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಕನ್ಫೆಶನ್ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಳಪಟ್ಟಾಗ ಸರ್ಜನ್ನಿನ ಹರಿತವಾದ ಚೂರಿಯಂತೆ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲದ, ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದ ಉದ್ದೇಶದ ಗೆರೆಗಳ ಒಳಗೆ ಕೊಯ್ಯುವ ಸಾಧನ ಅವನಾಗುವುದು. ಅವನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಗೆ ತೀರಾ ಸಮಿಪವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಪತಿರಾಯರು ಅವನಂತೆ ಬೆಂಕಿಯಾದವರು, ಈಗ ಹೊಗೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹೊಗೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯ ಭೂತ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಮೂಲಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅದು ಒಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಗಣೇಶ ಉತ್ಪಾತಗೊಂಡ ಬಂಡಾಯ ಕ್ರಿಯೆ, ಅದು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾದು, ಯಾತನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರಿದು ಕತ್ತಲಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಮೊಳಕೆಯಾಗುವ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಸಂಗತ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಹಾತ್ಮೆಗೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ನೋಡುವಾಗ ಜಗನ್ನಾಥ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆಯ ಕ್ರಿಯೆ, ಆದರೆ ಅದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಟಸ್ಥೀಕರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್‌ಹೆರೆಂಟ್ ಆಗಿದೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಡಿಫೆನ್ಸ್ ಮೆಕಾನಿಸಮ್ ಅದು. ಕ್ರಿಯೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾ ತೊಡಗುತ್ತಾ ಅದು ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು- ತಟಸ್ಥೀಕರಣದ ಕ್ರಮ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹೇತು ಶೋಷಣೆ, ಈ ಶೋಷಣೆ ಅಭಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡದ್ದು ಹೊಲೆಯರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ (ನಾಗಮಣಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ – ಆಗುವ ವಿಚಾರಗಳು), ಆದರೆ, ಇದನ್ನು ಮಧ್ಯಯುಗದ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಟ್ಟುಹಾಕಿದರೆ ಕೆಲವೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕದೆ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತವೆ, ಅನಾವಶ್ಯಕ ಗೊಂದಲ ಮತ್ತು ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೇ ಕಳೆದು ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಟು,

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆ ತೊಡಗುವಿಕೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದ, ಆದರೆ ಭಾಷೆಯ ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರೆದರೇ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಕೂಡ ಅನ್ನಿಸಿತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ,

ಭಾರತೀಪುರ, ಬಹು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕೃತಿ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತರ್ಮೂಲಿ ಯಾವ ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ ಗರಿಯೊಡೆದು ಚಿಪ್ಪಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರಲು ನೋಡುತ್ತಿದೆ. ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಜೊಳ್ಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದಾದರೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಲು ಹೊರಡುವುದು ಇನ್ನೊಂದು, ಆ ಸಂಕಟ, ಆ ಯಾತನೆ ಬಹುಶಃ ಹೊಸ ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ನೆಲವನ್ನು ಉತ್ತು ಹದ ಮಾಡಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಗಳು-ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಜಿ ಟಿ ನಾರಾಯಣರಾವ್

ಪೀಠಿಕೆ

ಭೌತ ರಸಾಯನ ಗಣಿತ ಖಗೋಲ ಭೂ ಹಾಗೂ ಸಂಖ್ಯಾಕಲನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ (೧೯೭೪) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಕಾರ್ಯದ ವಿಹಂಗಮಾವಲೋಕನ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ

ಪ್ರಕಟಣೆಯಾದ “ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥ ಸೂಚಿ-ಸಂಪುಟ 1* ರ ಪ್ರಕಾರ ೧೮೧೭ ರಿಂದ ೧೯೬೮ ರ ವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ೧೪೪೯ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ, ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನಗಳವು ೪೨೨ ಇನ್ನು ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ, ಆದರೆ ಎಣಿಕೆಗೆ ದೊರೆಯದೆ ನಷ್ಟಗೊಂಡ, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ೩೦೦ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದು ಸಾಧುವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ, ೧೯೬೮ ರ ವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೦೦ ನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು, ೧೯೬೮ ರಿಂದ

೪೮ ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಮಂಡ್ಯದ (೧೯೭೪) ವಿಜ್ಞಾನಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಪ್ರಬಂಧ

ಈಚೆಗೆ, ಈ ಆರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ನಾಲ್ಕು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಖಾಸಗಿ ವಲಯಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿವೆ, ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ೪೦೦. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ೧೮೧೭ ರಿಂದ ೧೯೭೪ ರ ವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೨೦೦ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಮಗ್ಗಿ ಪುಸ್ತಕ, ಸುಲಭ ಕೋಷ್ಟಕಗಳು, ವಿವಿಧ ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ಶೇಕಡಾ ೯೦ ರಷ್ಟಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಕಾರ್ಯ ಏನಿದ್ದರೂ ತೀರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಮಟ್ಟದ್ದು, ಅದೂ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಶಕೀಯ ರೂಪದ್ದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲ.”

ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಅಭ್ಯಾಸದ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

1. ಸಂಶೋಧನ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಏಕಪ್ರಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು.
2. ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳಂ, ವಿಶ್ವಕೋಶಗಳು ಮತ್ತು ನಿಘಂಟುಗಳು.
3. ಪಠ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಹಾಯಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು.
4. ಜನಪ್ರಿಯ ವಾಚ್ಯಯ,

ಇವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ವಿಶಾಸಗೊಳ್ಳುವ ಸಹಜ ಮಾರ್ಗ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗಿದೆ :

ವಿಜ್ಞಾನಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ವಿಚಾರಮಂಥನದಿಂದ ಘನೀಭವಿಸಿದ ಭಾವನೆಗಳು ಮುಂದೆ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೊತ್ತವಾಗಿ ಓದುಗರಿಗೆ ಲಭಿಸುವುವು. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂದಾಗ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಪಠ್ಯಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅದರ ಅನುಸಾರ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನೆಗಳನ್ನೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ಜನಪ್ರಿಯ ವಾಚ್ಯಯ ಮೈದಳೆಯುವುದು, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾಂತಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜರ್ಮನ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಹಾದಿ ಇದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಂಶೋಧನ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಶೂನ್ಯ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟಣೆಯೆಂದರೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ “ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ”ದ ಆರು ಸಂಪುಟಗಳು. ಇವು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶ್ವಕೋಶಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಇವುಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನ್ನು ವಿವಿಧ ತಜ್ಞರು ಬರೆದದ್ದಾದರೂ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಅಧುನೀಕರಿಸಿ ವಿಶ್ವಕೋಶದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯ ಆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ. ಇದು ಲೇಖನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಒಡನೆ ನಿರ್ದರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅನುಸಾರ, ವಿಷಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ,

ವಿವರಣೆಗಳು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತವೆ, ನಿರಪಣಾವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಏಕತೆ, ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆ, ಸಮರ್ಪಕ ಚಿತ್ರಗಳು-ಇವು “ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವ ಕೋಶ” ದ ಬಾಹ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಕನ್ನಡದ ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖಕರಿಗೂ ಓದುಗರಿಗೂ ಇವು ಸುಲಭ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಪಠ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಹಾಯಕ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಈಚೆಗೆ ಸ್ನಾತಕಪೂರ್ವ ತರಗತಿಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ, ಎಲ್ಲ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲೂ ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ. ನಾನು ಗಮನಿಸಿರುವ ಎರಡು ಉತ್ತಮ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬೇಕು. ಒಂದು, ಶ್ರೀ ಕ. ರಾ. ಮೋಹನ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ “ತಾಂತ್ರಿಕ ಉಷ್ಣಚಲನ ಶಾಸ್ತ್ರ”, ಎರಡು, ಡಾ|| ಸಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು ಬರೆದಿರುವ “ಆಧುನಿಕ ಬೀಜಗಣಿತ”, ಹಲವಾರು ಶಿಷ್ಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕನ್ನಡಾನುವಾದಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾದವು ಎರಡು : ಒಂದು, ಡಾ|| ಎಚ್. ಎಸ್. ಶೇಷಾದ್ರಿಯವರ ಅನುವಾದ “ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ”, ಎರಡು, ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟರಾವರಯ್ಯನವರ ಅನುವಾದ “ಉಷ್ಣವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಔಷ್ಣೀಯ ಶಕ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ”, ಸ್ವತಂತ್ರ ರಚನೆಗಳೇ ಆಗಲಿ ಅನುವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳೇ ಆಗಲಿ ಭೌತ ರಸಾಯನ ಗಣಿತ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಷ್ಟು ಇತರ ವಿಭಾಗ ಮತ್ತು ಉಪವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಸಂಖ್ಯಾ ಕೆಲಸ ಶಾಸ್ತ್ರ”. ಮತ್ತು, “ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ”ಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಸಹಾಯಕ ಪುಸ್ತಕವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಜನಪ್ರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವಾಗ, ಬೆಳೆ ಏನೋ ಹುಲುಸಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತ ಗುಣವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಹತಾಶೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು, ನಾನು ಗಮನಿಸಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ:

ಡಾ|| ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ “ಬಾಲಿ ಪ್ರಪಂಚ”ದ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳು (೧೯೩೧) ಹಾಗೂ “ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚ”ದ ನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳು (೧೯೫೯-೬೪) : “ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ”ದ ಚಿನ್ನದ ಹಬ್ಬದ ವೇಳೆ ಪ್ರಕಟವಾದ (೧೯೬೯) ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದ ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳು ಮತ್ತು “ಜ್ಞಾನ ಗಂಗೋತ್ರಿ”ಯ ಏಳು ಸಂಪುಟಗಳು (೧೯೬೯-೭೪), ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖನಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾದಿವೆ, ಅಲ್ಲದೇ “ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶ”ದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು, ಐ ಬಿ ಎ ಪ್ರಕಾಶನದವರ “ಮೂಲ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಪಾಠಮಾಲೆ”ಯ 16 ಅನುವಾದಿತ ಕಿರುಹೊತ್ತಗೆಗಳು (೧೯೭೩) ಕೂಡ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಉಳಿಯುವ ಕೊಡುಗೆಗಳು.

ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಮುಂದಿನ ಮಹನೀಯರ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ/ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೇವೆ ಚಿರಕಾಲ ಉಳಿಯುವಂಥದು : ಸರ್ವಶ್ರೀ ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣಪ್ಪ, ಸಂಗಪುರಂ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಸಿ. ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಆರ್. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ (ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದಿವಂಗತರು) : ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಜೆ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್, ಬಿ. ವಿ. ಸುಬ್ಬರಾಯಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅಡ್ಯನಡ್ಡ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ, ವಿಜ್ಞಾನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೇಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಮಹನೀಯರು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಗುಣಮಟ್ಟ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಲಭಿಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಹೇಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈಗ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ, ನಾನು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿ ಕಾವಲೋಕನದಿಂದ ಒಂದು ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ : ಗುಣ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಮಾರಾಗಿ ೧೯೫೧-೬೦ರ ದಶಕವನ್ನು ಒಂದು ಗಡಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಈ ಗಡಿಯ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವು:

೧ ಗುಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಿಷ್ಟ ಪುಸ್ತಕದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅನರರಣೆ.

೨ ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುರಿತ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ, ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿ,
೩ ಇಂದು ನಾವು ಹಳೆಯ ಧಾಟಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ, ಕರ್ತೃ ಕರ್ವ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ, ವ್ಯಾಕರಣಶುದ್ಧ ಶೈಲಿ.

೪ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಗೊಂದಲ, ಅಂದರೆ, ಅಂದಿನ ಲೇಖಕರು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊಸತಾಗಿ ಎರಕ ಹುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಂಥ ಕರ್ಮಕುಶಲಿಗಳು, ನಡೆದ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸದ ಪರಿಮಾಣ ಕಡಿಮೆ

ಗಡಿ ಪಟ್ಟಿಯು ಈಚೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವಾಗ, ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುಪಟ್ಟು ಏರಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವು:

೧ ಸ್ವಂತ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಸಾರ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟದ ಓದುಗರನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ತಯಾರಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳು.

೨ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಶೇಷ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ತಾಂತ್ರಿಕ ಲೇಖನಗಳು ಹಾಗೂ ಅನುವಾದಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ತ್ರಿಕೋಣಮಿತಿ”, “ಶಕ್ತಿ”, “ಪ್ರೋಟೀನುಗಳು” ಇತ್ಯಾದಿ.

೩ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡತನದ ಅಭಾವ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಅತಿ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನೇ ನೀಡುವಂಥ ರಚನೆಗಳೂ ಬಂದಿವೆ, ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗದವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.

೪ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ.

ಇಂದಿನ ಲೇಖಕರು, ಅಂದಿನವರಂತೆಯೇ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಎರವಲು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳೂ ವಿಪುಲವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಇಂಥ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನವೇ ಅರೆ ಬರೆಯಾಗಿ ಅವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಧಾಟಿ ಉಂಟು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಲೇಖಕನಿಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಶೈಲಿ ಉಂಟು ಎನ್ನುವ ತಿಳಿವೇ ಹಲವಾರು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಗುರಿ, ವಿಶಾಲ ಕ್ಷೇತ್ರ, ನಿಜ; ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾಹೀನ ನಿರ್ವಹಣೆ.

ಸಾರಾಂಶವಿಷ್ಟೇ: ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ದ್ರುತಗತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ; ಆದರೆ ಗಾತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಗುಣ ಕುಂಟುತ್ತಿದೆ.

ಇದು ಹೀಗೇಕೆ?

ಇದು ಹೀಗೇಕೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿಮಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೊಳೆಯುತ್ತದೆ, ನನಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಕಾರಣಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರು.

೧ ಲೇಖಕರ ಸರಾಸರಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಸಿತ, ಅಂದೂ ಇಂದೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರೇ, ಅಧ್ಯಾಪಕೇತರರಾಗಿದ್ದು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಬಲು ಕಡಿಮೆ ಮಂದಿ. ಗಡಿಗರೆಯ ಈಚೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಿದುಳುಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ: ಅಥವಾ ಅಂಥ ಮಿದುಳುಗಳೇನಾದರೂ ಬಂದರೆ ಈ ವೃತ್ತಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ: ಅಥವಾ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಲಭಿಸಿದರೆ ಅಂಥ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದರ ವಿಚಾರ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ತಾತ್ಕಾರ ಇಲ್ಲವೇ ಎರಡೂ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಮಟ್ಟ ಇಳಿವಮುಖವಾಗಿದೆ.

೧ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಶಿಥಿಲ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಇಂದು, ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಾಗೂ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳ ತೀವ್ರಾಧ್ಯಯನ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ, ಅನಿವಾರ್ಯ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಮಟ್ಟ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕುಸಿದಿದೆ, ಇದರ ಒಂದು ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳ ಅಪರಿಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ, ಇಂಥಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ?

೨ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಭಾವ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಟ್ಟ ತಗ್ಗಿದ್ದು ಕಾಲಧರ್ಮವೇ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ, ಆದರೆ ಕನ್ನಡದ ಮಟ್ಟವೂ ಅನುಪಾತೀಯವಾಗಿ ಪತನಗೊಂಡದ್ದು ಏಕೆ? ಕನ್ನಡದ ಸುಭದ್ರ ತಳಹದಿಯ ರಚನೆ ಆಗುವುದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ಅದೆಂಥ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವೆವೆಂಬುದರ ಅರಿವಾದೀತು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಲಿ ಅದನ್ನು ನಾವು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಕಲಿತು ಅದರ ಜೀವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತ ವಿನಾ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

೩ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಆಮಿಷಗಳು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಇಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭ ಉಂಟು, ವಿಶೇಷ ಪುರಸ್ಕಾರ ಉಂಟು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಕಾಶಕ ವಲಯಗಳು ಘನೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿ ತುಂಬ ಉದಾರವಾದ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿವೆ, ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೇಖಕರು ಈ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಕೇವಲ ಲಾಭ ಗಳಿಕೆಯ ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯ, ಒಮ್ಮೆ ಬರೆದುದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡದ, ಒಂದು ಕಡೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅದರ ಕನ್ನಡಾನುವಾದವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಗೀಚಿದ, ಬುದ್ಧಿಗತವಾಗದ ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ತಂತಿಯನ್ನು ಮೀಟದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ತೇಪೆ ಹಾಕಿದ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಮನಿಸುವಾಗ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳದೆ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲ.

೪ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಭಾವ, ಇಂದಿನ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಟಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಪ್ರಕಟಣಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯೂ ತಜ್ಞರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಗೋಡೆಯನ್ನು ದಾಟಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇವು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀತಿ, ಆದರೆ ಪ್ರಕಟಿತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಧಿಗಿಂತಲೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಅಗತ್ಯ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ, ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ವಿಮರ್ಶೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯಲೇಬೇಕಾದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧಿ, ಇದು ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ “ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾರ್ಷಿಕ”ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ “ವಿಜ್ಞಾನ ವಾರ್ಷಿಕ”ವೊಂದರ ಪ್ರಕಟಣೆ ನಡೆಸುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಗಂಭೀರ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹಾಯಿಸಲು ಈಗ ಕಾಲ ಪಕ್ಕವಾಗಿದೆ.

೫ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಚಾರ ದಿವ್ಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ : ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಪೋಷಕರಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ವಿಚಾರ ತಿರಸ್ಕಾರ ಇಲ್ಲವೇ ತಾತ್ಕಾರ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ, ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನೆರವಿನಿಂದಾಗಿ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭ ಉಂಟು, ಇಂಥ ಅವ್ಯಾಪಾರೀ ಅಥವಾ ಕೃತಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಜರಿತ ಸಹಜವಾದ ವಿದ್ಯಮಾನ, ಜನತೆಯ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೂಡ ಒಂದು ಅವಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಹಭಾಗಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನ ತಿಳಿಯುವವರೆಗೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆಯೇ, ನಿರಾಶಾದಾಯಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇನು?

ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇನು ಎನ್ನುವುದು ನಿಮಗೆ ಮೂಡುವ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಮೇಲಿನ ಆರು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿದರೆ ಪರಿಹಾರಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗದಿರದು, ಅವನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆಳಿಸುವಾಗ - ಅಂದರೆ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನು ಆಯುವಾಗ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವಾಗ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣೆ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠುರ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಾಗ, ಇತ್ಯಾದಿ - ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಮಾಜಿಕಾರ್ಥಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇವಲ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಹಲವಾರು ವಿರೋಧ ಬಲಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಅರಿವು ನನಗಂಟು, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಶೀಲನೆ ಪ್ರಸಕ್ತ ಲೇಖನದ ಪರಿಧಿಯ ಒಳಗಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಲ್ಲ ತಜ್ಞರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿರುವ ಆದರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಾರದಿರುವ, ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅವಧರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ : ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು, ಇದನ್ನು ನಾವು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಒಡನೆಯೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಈ ಮೇಲೆ ನಾನು ವಿವರಿಸಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಈಗಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಕ್ರತಲದಿಂದ ಬೇರೆ ಒಂದು ಸರಳ ಸಮತಲಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವುದು ಸುಲಭ ಕಾರ್ಯ - ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಬೋಧಿಸಿ, ಬರೆಯುವಾಗ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮುಷ್ಠತೆಯೂ ಭಾಷೆಗೆ ಹದವೂ ತಾವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆ ನೆರವೇರಲು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಪರಿಸರವೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಈಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತವನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ, ಆದರೆ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರೂಪಣಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಇಂಥ ಅರೆಕರೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವೋ ಏನೋ, ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ನಾನು ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕಾರಣಗಳತ್ತ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸುಧಾರಿಸದಿರದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಚಿಂತನೆ, ಪ್ರಯೋಗ, ಸಂಶೋಧನೆ, ಪ್ರಬಂಧಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸೃಜನಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆದರೆ ಆಗ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಇತರ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಮಟ್ಟ ಏರುತ್ತದೆ,

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳ, ಇನ್ನೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಯಾವುದೇ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದ ಪುಸ್ತಕಗಳ, ಗಣ ಹಾಗೂ ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಇರುವುದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ದುಡಿಸಬಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಬಲ್ಲ ಅಸಕ್ತರ ಕೊರತೆಯಿಂದ, ಅಂಥ ಪರಿಸರ ಒದಗದಿರುವುದರಿಂದ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಧುನಾತಮ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸಂವಹನಿಸಬಲ್ಲುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖನಗಳೂ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ, ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯು ಈ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು ನಾವು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ವೆಂತ್ತು ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಗಿರಾಕಿಗಳು

ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲಿಕಾರ

ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದರೂ ಒಂದಾಗಿ ರಾಕಿ ಇಲ್ಲ.
ಡಬ್ಬಿಯೊಳಗಡೆ ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲ ಚೀಲದೊಳಗಡೆ ಜೋಳವಿಲ್ಲ
ಗಡಿಗೆಯೊಳಗಡೆ ಬೇಳೆಯಿಲ್ಲ, ಬಾಜಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರಲು
ಏನು ಇಲ್ಲ.

ಕೂಲಿಮಾಡಿ ತಂದು ಹಾಕುವ ಗಂಡ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾರಿಯೊಳಗೆ
ಕುಂಟಾದಾಗ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿ ಸಂಜೆಗೆ ಇದ್ದ ಬಿದ್ದ
ಕೌಂಟೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಾಚಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಿಂತು ನೋಡಿ
ದಿದವರಿಗೆ ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆದು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಆ ದಿನ
ಜೀವನ ನಡೆಸುವದೆಂದು ಕರೆಂಟ್ ಶಾಕು,

ಹಾಳು ಮನೆ ತಟ್ಟಿನ ಬಾಗಿಲೆಂದು ಬರುವವರೆಲ್ಲ
ಒಡ್ಡರಬಂದಿಯ, ಹಮಾಲಿಯ, ಕೂಲಿಯ, ಕೆಳುವಿನ
ಜನ ಕುಡಿದು ಕೋಣದಂಗೆ ಬಂದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ
ಹಣ ಕೊಡದೆ ಜಬರಾಯಿಸಿ ಹಾಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡು
ತಾರೆ ಕಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ನಡುವೆ ಬಾಡಾ ತಿನ್ನುವ ಕೇರಿಕಾಯುವ ಪೋಲಿಸರ
ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಎಂಟಾಣೆ ರೂಪಾಯಿ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ
ಕಾಟಕ್ಕೆ ಕೊರಗಬೇಕಾಗುವುದು.

ಉಳಿದವರಂತೆ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನ ಮಾಡಬೇಕು ಜಾತ್ರೆಖೇತ್ರಿ
ಸಂತಿಪ್ಯಾಟಿ ಬೇನಬೇಸರಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಗೌರಿ ತನ್ನ
ಸಿಂಗಾರದಗಿರುವಂತೆ ಇದ್ದು ಗಂಡನಿಗೆ ಮೈತೊಳೆದು
ಉಡಿಸಿ ಉಣಿಸಿ ಮಲಗಿಸಿ ತಾನುಂಡು ಈ ದಂದಾಕ್ಕೆ
ನಿಲ್ಲಬೇಕು, ಯಜ್ಞದ ಪಶುವಾಗಿ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಕುರಿಯಾಗಿ
ಏನೇನೆ ಆಗಬೇಕು,

ಎದುರುಗಡೆ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜದ ಉದ್ಘಾಟನಾ
ಸಮಾರಂಭದ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತ ಮಂತ್ರಿವರೈಬ್ಬರು
ಭಾರತ ನಾರೀ ಆದರ್ಶ ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುತ್ತಿರುವಾಗ
ನಾಳೆಗಾಗಿ ಬದುಕಲು ಈಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ-
ದಾರಿತುಂಬ ಬರುಹೋಗುವವರೆಲ್ಲ ತನಗಾಗುವ
ಗಿರಾಕಿಗಳ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡುವುದು,

ಒಂಬತ್ತು ಕವನಗಳು

ಮೂಲ : ಸ್ವಿಗ್ನೂ ಹರ್ಬರ್ತ್

ಅನುವಾದ : ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

೧ ಕಣಿವೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ

ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಳೆ ಆದ ಮೇಲೆ

ಬೂದಿಯ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲಿ ದೇವದೂತರ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ

ಉಳಿದಿದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದಿಂದ

ಕಣ್ಣು ತಬ್ಬುತ್ತದೆ

ಹಸುಗೂಸು ಮೊರೆವ ಆ ಎರಡುಕಾಲ ಮಂದಿಯೆಲ್ಲ

ನಿಜವಾಗಿ ಅವರು ಬಹಳ ಜನವೇನಲ್ಲ

ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ನೀತಿಕಥೆಗಳಿಂದ

ಸಾಧು ಚರಿತೆಗಳಿಂದ ಬರುವಂಥವರನ್ನೆಲ್ಲ ಎಣಿಸಿದರು ಕೂಡ

ಆದರೆ ಹೇಳಿಕೆ ಸಾಕಷ್ಟಾಯಿತು

ಕಣ್ಣು ಕೊಂಚ ಎತ್ತೋಣ

ಒಕ್ಕೂಟ ಉಕ್ಕಿ ಬರುವ

ಕೇಳಿದೆ ಕೊರಳ ಕಡೆಗೆ

ಆಸ್ಪೋಟನೆಯ ಗಟ್ಟಿ ಕಿವಿಮಾತಿನ ಅನಂತರ

ಮೌನದ ಕಿವಿಮಾತಿನ ಅನಂತರ

ಮಾರ್ದನಿಸುತ್ತಿದೆ ದನಿ ಜೀವಜಲದ ಸೆಲೆಯಂತೆ

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ತಾಯಂದಿರ ಕಿರಚು

ಏಕೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಹಾಗೆ

ರಕ್ಷಿತರಾಗುವುದು ನಾವು ಪ್ರತೀ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ

ರಕ್ಷಕ ದೇವದೂತಗಣ ನಿಶ್ಚಲ

ಅವರ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಒಪ್ಪೋಣ

ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಾಳೆ ಅವಳು

-ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ

ನಿನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ
ಇದ್ದದ್ದು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಮ್ಮೊಟ್ಟಿಗೇ
ನೀ ನನ್ನ ಬಿಡಲಾರೆ
ಈಗ ನಾ ಸತ್ತಿದ್ದು ಕನಿಕರ ಜರೂರಾದಾಗ

ಮೇಲುದರ್ಜೆಯ ದೇವದೂತನೊಬ್ಬ
ನಸುನಗುವಿನೊಡನೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ ಈ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯ

ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳ ಬಳಿ
ಕನೇರಿ ಹಕ್ಕಿಯ ಹೆಣ
(ಉಳಿದ ಪ್ರಾಣಿ ಜಾತಿಯೆಲ್ಲ ಅಳಿದದ್ದು ಕೊಂಚ ಹಿಂದೆ)
ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದ-ಅಳುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ
ಅವನಿಗಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು
ನಾನು ಹೀಗೆಂದಾಗ-
ಅವಳ ಸ್ವರ ಒಟ್ಟು ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ

ಆ ಬಡ ಮರಿಕಡಿವವನು ಕೂಡ
ಇಂಥದಿದೆ ಅವನಲ್ಲೆಂಬ ಸಂದೇಹವೂ ಕಷ್ಟ
ಬಾಗು ಬೆನ್ನಿನ ಮುದುಕ
ಎದೆ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಎತ್ತುತ್ತಾನೆ ಮಚ್ಚೆ

-ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವಳು ನನ್ನವಳೆ ಆಗಿದ್ದಳು
ಇಲ್ಲು ಕೂಡಾ ಅವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವಳು
ಅಲ್ಲವಳು ನನ್ನ ಹೊರದವಳು

ಇಲ್ಲೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಹೊರೆಯುವವಳು
ಯಾರಿಗೂ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ-
ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ
ನಾನವಳ ಬಿಡಲಾರೆ
ಹೀಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ
ನೋವು ತೋರದೆ ಯಾರು ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪಾಲಿಸಿದ್ದಾರೋ
ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚನೆಯ ಹಾಗೆ ಅವರೀಗ ತಲೆ ತಗ್ಗಿ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ
ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಬಿಗಿ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ
ಕಾಗದದ ತುಂಡುಗಳ, ರಿಬ್ಬನ್ನುಗಳ, ಕೂದಲಿನ ತುಣುಕುಗಳ
ಭಾವಚಿತ್ರಗಳ
ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಮುಗ್ಧವಾಗಿ
ಇವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ತಮ್ಮಿಂದ

ಹೀಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ
ಕೊನೆ ವಿಂಗಡಣೆ ನಡವುವುದಕ್ಕೆ
ಒಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲು
ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರಿಂದ
ಹಲ್ಲು ಮನೆವವರದ್ದು

೨ ಅಪಾಲೋ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಯಾಸ್

ಅಪಾಲೋವಿನ ನಿಜವಾದ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ
ಮಾಸ್ಯಾಸನ ಜೊತೆಗೆ
(ಕೇವಲ ಶ್ರುತಿ
ತದ್ವಿರುದ್ಧ ಅಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರ)
ಸಂಜೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ
ಆಗ ನಮಗೆ ಆಗಲೇ ತಿಳಿದಂತೆ
ತೀರ್ಪುಗಾರರು
ದೇವತೆಗೆ ವಿಜಯಹಾರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ

ಮರಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ
ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚರ್ಮ ಸುಲಿಸಿಕೊಂಡ
ಮಾಸ್ಯಾಸ್
ಬಾಯ್ಬಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ
ಆ ಬೊಬ್ಬೆ ಅವನ ಉದ್ದನೆ ಕಿವಿಯ ಮುಟ್ಟುವ ಮುನ್ನ
ಅದರ ನೆಳಲಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ ಆತ

ಜುಗುಪ್ಸೆಯ ನಡುಕದಿಂದಲ್ಲಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದ
ಅಪಾಲೋ ತನ್ನ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಶುಧ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ

ತೋರಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ
ಮಾಸ್ಯಾಸನ ಧ್ವನಿ
ಏಕತಾನದ್ದು
ಒಂದೇ ಒಂದು ಸ್ವರದಿಂದ ಜೋಡಿಸಿದ್ದು
ಆಸ್ಸ

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ
ಮಾಸ್ಯಾಸ್ ಹೇಳುವುದು
ತನ್ನ ಶರೀರದ
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ತೀರದಂಥ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು

ಪಿತ್ತಕೋಶದ ಬೋಳು ಬೆಟ್ಟಗಳು
ಅನ್ನಾಂಗದ ಬೆಳ್ಳನೆ ಕಮರಿಗಳು
ಪುಪ್ಪುಸದ ಮರ್ಮರಿಸುವ ಕಾಡುಗಳು
ಸ್ನಾಯುವಿನ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಚೆಲು ಗುಡ್ಡಗಳು
ಸಂದುಗಳು ಪಿತ್ತರಸ ರಕ್ತ ಹಾಗೂ ಕಂಪ
ಮೂಳೆಯ ಕುಳಿರು ಗಾಳಿ
ನೆನಪಿನುಪ್ಪಿನ ಮೇಲೆ
ಜುಗುಪ್ಪೆಯ ಕಂಪದಿಂದಲ್ಲಾಡಿ
ಅಪಾಲೋ ತನ್ನ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ

ಈಗ ವಾದ್ಯ ಮೇಳಕ್ಕೆ
ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ ಮಾರ್ಸ್ಯಾಸನ ಬೆನ್ನುಮೂಳೆ
ತಾತ್ಪರಿಕವಾಗಿ ಅದೇ ಆ
ತುಕ್ಕು ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳ
ಇದು ಕೃತಕ ಸೂತ್ರದ ನರಗಳುಳ್ಳ
ಆ ದೇವತೆಗೆ ಸಹನೆಗೆ ಅತೀತ

ಸಾಲು ಮರ ಇಕ್ಕಡೆಯ
ಗರಸುದಾರಿಯ ಮೇಲೆ
ವಿಜಯಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ
ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತ
ಮಾರ್ಸ್ಯಾಸನ ಅರಚುವಿಕೆಯಿಂದ
ಹುಟ್ಟಬಹುದೋ ಏನೋ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ
ಹೊಸ ತರದ
ಕಲೆ-ಹೀಗನ್ನೋಣ-ಮೂರ್ತ

ಫಕ್ಕನೆ
ಅವನ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ
ಬೀಳುತ್ತದೊಂದು ಕಲ್ಲಾದ ಕೋಗಿಲೆ
ಹಿಂದೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಆತ
ಕಾಣುತ್ತಾನೆ
ಮಾರ್ಸ್ಯಾಸನನ್ನು ಬಿಗಿದಿದ್ದ ಮರದ ಕೂದಲು ಈಗ
ಬೆಳ್ಳಗೆ
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ

೩ ನನ್ನ ಭಯ

ನಮ್ಮ ಭಯ
ರಾತ್ರಿಯಂಗಿ ತೊಡುವುದಿಲ್ಲ
ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಗೂಬೆ ಕಣ್ಣು
ಸಂಪುಟದ ಮುಚ್ಚಳ ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ
ಮೋಂಬತ್ತಿ ನೋಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ

ಹೆಣದ ಮುಖ ಕೂಡ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ

ನಮ್ಮ ಭಯ
ಒಂದು ತುಂಡು ಕಾಗದ
ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು
“ಎಚ್ಚರಿಸು ಎಬ್ಬಂಕನ್ನ
ದೊಡ್ಡ ಬೀದಿಯ ಮೇಲೆ ಮನೆ ಬಹಳ ಉಷ್ಣ

ನಮ್ಮ ಭಯ
ಬಿರುಗಾಳಿ ರೆಕ್ಕೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ
ದೇಗುಲದ ಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಕೂರುವುದಿಲ್ಲ
ಅದು ನೆಲಕಚ್ಚಿದಷ್ಟು ನಿಜ

ಅದಕ್ಕಿರುವ ರೂಪ
ಅವಸರದಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಮೂಟೆಯಂಥಾದ್ದರೊಳಗೆ
ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಬಟ್ಟೆ
ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿ
ತೋಳುಗಳು

ನಮ್ಮ ಭಯ
ಸತ್ತವನ ಮುಖ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ
ಸತ್ತವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೃದು ಹೃದಯರು
ಅವರನ್ನು ನಾವು ಹೆಗಲ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಒಯ್ಯುತ್ತೇವೆ

ಒಂದೇ ಹೊದಿಕೆ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗುತ್ತೇವೆ
ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತೇವೆ
ತುಟಿಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ
ಒಣ ಜಾಗ ಹುಡುಕಿ ಅಲ್ಲಿ
ಹೂತು ಹಾಕುತ್ತೇವೆ

ತುಂಬ ಆಳವಾಗಿ ಅಲ್ಲ
ತುಂಬ ತಟ್ಟೆಯಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ

ಳ ಕಲ್ಲು

ಕಲ್ಲು

ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸೃಷ್ಟಿ

ತನಗೆ ತಾನೆ ಸಮಾನ

ತನ್ನ ಮಿತಿಗಳ ಜ್ಞಾನ

ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಿದ್ದು

ತನ್ನ ಹರಳುಗಳ ಅರ್ಥದಿಂದ

ಯಾವುದನ್ನೂ ನೆನಪಿಗೆ ತಾರದ ಗಂಧವುಳ್ಳದ್ದು

ಯಾವುದನ್ನೂ ಬೆದರಿಸಿ ಅಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ

ಅದರ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಉದಾಸೀನ

ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು, ಘನಸ್ತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು

ನನಗೆ ಅತೀ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ

ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಾಗ

ಅದರ ಕುಲೀನ ದೇಹಕ್ಕೆ

ಹುಸಿಬಿಸಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ

-ಕಲ್ಲುಹರಳುಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ

ಕೊನೆವರೆಗೂ ಅವು ನಮ್ಮನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ

ಶಾಂತ ನಿಚ್ಚಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ

೫ ವಸ್ತುವಿನ ಅಭ್ಯಾಸ

೧

ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ವಸ್ತು ಇದು

ಯಾವುದು ಇಲ್ಲವೋ ಅದು

ಅದರಿಂದ ನೀರು ಒಯ್ಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ

ಅಥವಾ ವೀರನಾಯಕನ ಭಸ್ಮ ಕಾದಿರಿಸಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ

ಅದನ್ನು ಅಂತಿಗೊನೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಡಲಿಲ್ಲ

ಅಥವಾ ಅದು ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದ ಹೆಗ್ಗಣವೂ ಅಲ್ಲ

ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೂ ತೂತಿಲ್ಲ

ಸಂಪೂರ್ಣ ತೆರೆದಿಟ್ಟದ್ದು

ನೋಡಿದ್ದು

ಎಲ್ಲ ಬದಿಗಳಿಂದ

ಎಂದರೆ

ಮುಂಭಾವಿಸದೆ ಇದ್ದದ್ದೂ

ಅದರೆಲ್ಲಾ ಗೆರೆಗಳ

ಕೂದಲುಗಳು

ಕೂಡುತ್ತವೆ

ಬೆಳಕಿನ ವೇಣಿಯಲ್ಲಿ

ಒಂದೋ

ಕುರುಡಾಗಲಿ

ಅಥವಾ

ಸಾವಾಗಲಿ

ಇಲ್ಲದಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು

ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರವು

೨

ಆ ಜಾಗ ಗುರುತಿಸು

ವಸ್ತುವೆಲ್ಲೆತ್ತೂ ಅದನ್ನು

ಅದು ಇಲ್ಲದ್ದು

ಗುರುತಿಸೊಂದು ಕಪ್ಪು ಚೌಕದಲ್ಲಿ

ಆ ಸುಂದರ ಅಭಾವಕ್ಕೆ

ಇದೇ

ಸರಳ ಚರಮಗೀತೆ

ಮಾನುಷ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ

ಬಂಧಿಸಿದ್ದು

ಆಯಾತವೊಂದರಲ್ಲಿ

೩

ಈಗ

ಎಲ್ಲ ದೇಶ

ಉಬ್ಬುತ್ತದೆ ಸಾಗರದಂತೆ

ಚಂಡಮಾರುತ ಬಾರಿಸುತ್ತದೆ

ಕಪ್ಪು ಹಾಯಿಯ ಮೇಲೆ

ರೆಕ್ಕೆವೃತ್ತ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದೆ ಹಿಮವಾತ

ಕರಿ ಚಿಟ್ಟಾಕದ ಮೇಲೆ

ದ್ವೀಪ ಮುಳುಗುತ್ತಿದೆ

ಉಪ್ಪುಬ್ಬಿನ ಕೆಳಕೆಳಕ್ಕೆ

ಳ

ಈಗ ಇಗೋ

ಖಾಲಿ ಜಾಗ

ವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲು ಚೆಂದ

ತಾ ಬಿಡುವ ಜಾಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದು ಬಲು ಚೆಂದ

ಸೃಷ್ಟಿ ಪೂರ್ವ ಜಗತ್ತು

ಶ್ವೇತ ಸ್ವರ್ಗ

ಸರ್ವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳುಳ್ಳುದು

ಅಲ್ಲಿ ನೀ ಹೋಗಬಹುದು

ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹುದು

ಲಂಬ ಸಮತಳ ರೇಖೆ

ಲಂಬರೇಖೆಯ ಮಿಂಚು

ಚಿಚ್ಚುತ್ತದೆ ಬತ್ತಲೆ ದಿಗಂತವನ್ನು

ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಡೆಯಬಹುದು

ಹೇಗೂ ಇರಲಿ ನೀವೊಂದು ಹೊಸಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೀರಿ

೫

ಒಳಗಣ್ಣಿನ

ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿರಿ

ಶರಣಾಗಬೇಡಿ

ಮರ್ಮರಗಳಿಗೆ ಗೊಣಗಾಟಗಳಿಗೆ ತಪರಾಕೆಗಳಿಗೆ

ಇದು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗದ ಲೋಕ

ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರಪಟದ ಕದದ ಮುಂದೆ ಮಂದೈಸುವಂಥಾದ್ದು

ದೇವದೂತರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ

ಮೋಡಗಳ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಮೆತ್ತೆಗಳನ್ನು

ಮರಗಳು ಒಳನುಗ್ಗಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ

ಕೊಳಕು ಹಸುರು ಕೂದಲನ್ನು

ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ ರಾಜರು ಕೆನ್ನೀಲಿಯನ್ನು

ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ತಮ್ಮ ಕಹಳೆಯವರಿಗೆ

ಚಿನ್ನದ ಮುಲಾಮು ಹಾಕಿಸಲು

ತಿಮಿಂಗಿಲ ಕೂಡ ಭಾವಚಿತ್ರ ಬಯಸುತ್ತದೆ

ಒಳಗಣ್ಣಿನ ಸಲಹೆ ಪಾಲಿಸಿರಿ
ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡಬೇಡಿ ಯಾರನ್ನೂ

೭

ಹಿಂಡಿ ತೆಗೆ

ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ

ವಸ್ತುವಿನ ನೆಳಲಿಂದ

ಧ್ರುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ

ಒಳಗಣ್ಣಿನ ನಿಷ್ಕರ ಧ್ಯಾನಲೀನತೆಯಿಂದ

ಕುರ್ಚಿಯೊಂದ

ಸುಂದರ, ನಿರುಪಯೋಗಿ

ದಟ್ಟಡವಿಯ ಚರ್ಚಿನಂತೆ

ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಬಿಡು

ಮುದುರಿದೊಂದು ಮೇಜು ಬಟ್ಟೆ

ಸೇರಿಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ

ಸಾಹಸದ ವಿಚಾರ

ಇದು ಆಗಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಆತ್ಮ ನಿವೇದನ

ಸಮತಳದೊಡನೆ ಸೆಣಸುವ ಲಂಬದ ಮುಂದೆ

ಆಗಲಿ ಅದು

ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲು ಶಾಂತ

ರಾಜರುಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಪೂರ್ಣ

ತಿಮಿಂಗಿಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸತ್ವಪೂರ್ಣ

ಇರಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತಿಮ ವಸ್ತುಗಳ'ಮುಖ

ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ನಾವು ಓ ಕುರ್ಚೀ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳಿಸು

ಒಳಗಣ್ಣಿನ ಆಳಗಳನ್ನು

ಅಗತ್ಯದ ಪಾಪೆ ಪೊರೆಯನ್ನು

ಸಾವಿನ ಕಣ್ಣು ಪಾಪೆಯನ್ನು

೭ ಫಾರ್ಟಿನ್ ಬ್ರಾಸನ ಶೋಕಗೀತೆ

ಈಗ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಮಾತಾಡಬಹುದು ರಾಜಕುಮಾರ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಜೊತೆಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ನೀನು ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಸತ್ತಿರುವೆಗಿಂತ
ಹೆಚ್ಚೇನು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ

ಕವು ರವಿ ಭಗ್ನಕಿರಣಗಳಲ್ಲದಿನ್ನೇನಿಲ್ಲ.
ನಸುನಗದೆ ನಿನ್ನ ಕೈಗಳ ಕುರಿತು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಚಿಂತಿಸಲಾರೆ
ಈಗ ಅವು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗೂಡುಗಳಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಒರಗಿರುವಾಗ
ಹಿಂದಿನಂತಿಗಲೂ ಅರಕ್ಷಿತಗಳೇ ಕೊನೆ ಇಂಥವೇ
ಕೈಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಒರಗಿವೆ ಖಡ್ಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ
ಮೃದು ಹಾವುಗೆಗಳೊಳಗೆ ಸರದಾರನಡಿಗಳೂ ಕೂಡ

ಸಿಪಾಯಿಯಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ಸಿಪಾಯಿಯ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ
ನನಗಷ್ಟು ತಿಳಿದಿರುವ ಕ್ರಿಯಾಕರ್ಮವೂ ಇದೊಂದೇ
ಮೋಂಬತ್ತಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ ಗೀತಗಳಿಲ್ಲ
ಬಂದೂಕು ಕೊಳವೆಯಾಸ್ಪೋಟಗಳು ಮಾತ್ರ
ರಸ್ತೆ ನೆಲಗಟ್ಟುಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರೇಪಿನ ಎಳೆತ ಶಿರಸ್ತ್ರಾಣ ಬೂಟು ಫಿರಂಗಿದಳ
ಕುದುರೆಗಳು ಭೇರಿಗಳು ನಗಾರಿಗಳು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನನಗೆ
ಇದೇ ನನ್ನ ವ್ಯೂಹ ತಂತ್ರಗಳು ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವ ಮುನ್ನ
ಮಹಾನಗರವನ್ನು ಕತ್ತುಪಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಚ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ
ಹೇಗೂ ಇರಲಿ ನೀನು ಅಳಿಯಲೇ ಬೇಕಿತ್ತು ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್ ಬದುಕಿಗೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲ ನೀನು
ನೀನು ನಂಬಿದ್ದು ಸ್ವಟಿಕಶುದ್ಧ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾನುಷದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯಲ್ಲ
ನಿದ್ರಿತನೋ ಎಂಬಂತೆ ಸದಾ ಮಿಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆ ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟಿ ಹೊರಟಿದ್ದೆ
ಗಾಳಿಯನ್ನು ತೋಳನಂತೆ ಕಟಕಟ ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ ಉಗಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ
ತಿಳಿಯದು ನಿನಗೆ ಮನುಷ್ಯ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಉಸಿರಾಡಿಸುವುದೂ ಕೂಡ

ಈಗ ಒದಗಿದೆ ನಿನಗೆ ಕಾಂತಿ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದೀಯೆ
ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸಿದೆ ನಿನಗೆ ಉಳಿದದ್ದು ಮೌನವೇನಲ್ಲ ಆದರದು ನನಗೆ ಸೇರಿದ್ದು
ನೀನಾಯ್ತುಕೊಂಡದ್ದು ಸುಲಭತರ ಪಾತ್ರ ಕೌಶಲದ ಖಡ್ಗ ಪ್ರಯೋಗ
ಆದರೆ ವೀರ ಮರಣ ಅದಾವ ಸಂತೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ನಿರಂತರ ಜಾಗರೂಕತೆಗೆ
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೀತ ಸೇಬು ಹಿಡಿದು ಅಗಲಕಿರಿದಾದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ
ಕಾಣುತ್ತ. ಇರುವೆಗೂಡಿನ ನೋಟ ಗಡಿಯಾರ ಮುಖ ಫಲಕ

ಹೋಗಿ ಬಾ ರಾಜಕುಮಾರ ನನಗೆ ಕೆಲಸಗಳುಂಟು ಒಳಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ವೇಶ್ಯರ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಳೆ ಭಿಕ್ಷುಕರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು
ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಚೆನ್ನಾದ ಕಾರಾಗೃಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸಬೇಕು
ನೀನು ಸರಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಒಂದು ಜೈಲು
ನನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಈ ರಾತ್ರಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದೆ ತಾರೆ
ಹೆಸರು ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್ ಇನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಂಧಿಸೆವು ನಾವು
ನಾ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ದುರಂತ ನಾಟಕವಾಗಬಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ನಮಗಿಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೀಳ್ಕೊಡಿಗೆ ನಾವಿರುವುದಿಲ್ಲ
ದ್ವೀಪ ಸ್ತೋಮಗಳ ಮೇಲೆ

ಅಲ್ಲದೆ ಆ ನೀರು ಈ ಮಾತುಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲವದೇನ ಮಾಡ
ಬಲ್ಲವದೇನ ಹೇಳು ರಾಜಕುಮಾರ

೭ ತಂಗುದಾಣ

ನಾವು ತಂಗಿದ್ದೊಂದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹೋಟಲಿನೊಡೆಯ
ಮೇಜನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆ ತಾರೆ
ಹೊಳೆದು ಬಾಡಿತು ರೊಟ್ಟಿ ಮುರಿಯುತ್ತಲಿರೆ ನಾವು
ಜೀರುಂಡೆ ಕೇಳಿದುವು ಸಂಜೆಕಳೆಹೊಲದಿಂದ
ರೋದನವೊಂದು ಮಗುವಿನೊಂದು ರೋದನ ಮಾತ್ರ ಹೊರತಾಗಿ ಕೀಟಗಳ
ಗದ್ದಲ ಮನುಷ್ಯರದು ನೆಲದ ಗಮ್ಮನೆ ನಾತ
ಗೋಡೆಕಡೆ ಬೆನ್ನಾಗಿ ಕುಳಿತವರು
ನೋಡಿದಿರು ಘಾಸಿಕಂಭದ ಗುಡ್ಡ ಈಗ ನೇರಿಳೆ ಗುಡ್ಡ
ಶಿರಚ್ಛೇದಗಳ ದಟ್ಟ ಐವೀ ಬಳ್ಳಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ

ನಾವು ತುಂಬಾ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೆವು
ದುಡ್ಡು ತೆರಬೇಕಿಲ್ಲದಾಗೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ

೮ ಮರದ ದಾಳ

ಮರದ ದಾಳವನ್ನು ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ಅದರ ಮೂಲತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಂತರ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವುದೇ ನಮಗೆ
ಲಭಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆ. ಬಲು ಬೇಗ ಎರಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ತತ್ಕ್ಷಣ ಅದರ ಒಳಗು ಒಂದು ಗೋಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ
ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಗೂಢವೊಂದು ಚರ್ಮವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ಕಲ್ಲುಗೋಡೆ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಿ ಅಥವಾ ಮರದ ಶಂಕುವಿನ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಂಚಾಂಗ ಕಟ್ಟುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.

೯ ಪುರಾಣ ಕಥೆಯಿಂದ

ಮೊದಲು ಇದ್ದದ್ದು ರಾತ್ರಿ ಬಿರುಗಾಳಿಗಳ ಒಬ್ಬ ದೇವರು, ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಕಪ್ಪು ವಿಗ್ರಹ; ಅವನ ಮುಂದೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಬತ್ತಲಾಗಿ ನೆತ್ತರು
ಪೂಸಿಕೊಂಡು ನೆಗೆದಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳೂ ಕಿರುಗುಟ್ಟುವ ಹಾಸಿಗೆಯ ಇದ್ದ ಅನೇಕಾನೇಕ
ದೇವರುಗಳು ಇದ್ದರು, ಇದ್ದೂ ಯಾರಿಗೂ ಅಪಾಯವಾಗದಂತೆ ಸಿಡಿಲುಗಳನ್ನು ಆಸ್ಪೋಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯ
ನರರೋಗ ಪೀಡಿತರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಕಿಸೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಉಪ್ಪಿನ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ತರ ದೇವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಅನಂತರ ಬರ್ಬರರು ಬಂದರು. ಅವರೂ ಕೂಡ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಿಗೆ ಬೆಲೆಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿಮ್ಮಡಿಯ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು
ಅಪ್ಪಚ್ಚಿಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲೋಗರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸ್ವ-ರೂಪ (ಕವನ)

ಮೂಲ : ಮಿರನ್ ಬಿಯಲೋಶ್‌ಜೇಫ್‌ಸಿ ಅನುವಾದ : ಎಂ ಎನ್ ವ್ಯಾಸರಾವ್

ನೋಡುತ್ತಾರೆ ನನ್ನ ಕಡೆ

ಅಂದಮೇಲೆ ನನಗೂ ಒಂದು ಮುಖವಿದೆ. ನಾನು ನೋಡಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿಗೆ ಬಾರದು. ನನ್ನ ಕೈಗಳು ಆಗಾಗ ಇರುತ್ತವೆ ನನಗೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಂತೆ. ಈ ಕೈಗಳು ನನ್ನವೆನ್ನಲೆ? ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನನಗೆ? ಅರೆ ಬದುಕನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಬೆಳೆದಿದ್ದೇನೆ ಪೊಗದಸ್ತಾಗಿ. ಆದರೂ ನನ್ನೊಳಗೇ ಸದಾ ತೆವಳುತ್ತದೆ ಪೂರ್ಣ ಅಥವಾ ಅಪೂರ್ಣ ಆಸ್ತಿತ್ವ. ನನಗಾಗಿ ನಾನೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ನನ್ನ ಜಾಗ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ನಾನಿಲ್ಲ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಕಾಮೋದ್ದೀಪನ-ಒಂದು ವಿವೇಚನೆ

ಮೂಲ : ಜಾನ್ ಕಾಟ್

ಅನುವಾದ : ಕೆ ಎಸ್ ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

Love looks not with the eyes, but with the mind.

-A Midsummer Night's Dream (1 i)

ಆಯನೇಸ್ಮೊ ದಂಪತಿಗಳ ಜೊತೆ ಕಳೆದ ಒಂದು ಸಂಜೆ ಚಿಯರೊಮಾಂಟ್, ಫ್ರೆಂಚ್ NOUVELLE VAGUE ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕ ಅಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದೆ. ಆತ ಅದನ್ನು ಸಹಭಾಗಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾಮಕೇಳಿ ಎಂದು ಕರೆದ. ಸಂಗಾತಿಯಿಲ್ಲದರಿಂದ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದು ಮುಷ್ಟಿಮೈಥುನದ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕ ಅಂದ.

ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಖಾತರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಹಭಾಗಿ (Partner) ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊ, ಅಮೂರ್ತ ಭಾವವೊ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುವಿನ ಆಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತತ್ವ ಆತನಿಗಿರುತ್ತದೆ. ಆತ ಒಂದು ಸತ್ಯ, ಇಲ್ಲವೆ ಹಾಗೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡವ.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಚಿಯರೊಮಾಂಟನ ತರ್ಕ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಜಟಿಲವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಹಭಾಗಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇಲ್ಲ. ಆತ ಅಥವಾ ಆಕೆ ಸ್ವಕವೋಲ ಕಲ್ಪಿತರು;

ಕಾಮತಪ್ಪ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾಣ್ಕೆ ಜೀವಪಡೆದ ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಮುಷ್ಟಿಮೈಥುನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಆ ಸಂಗಾತಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಥವಾ ಗಂಡಿನ ಲೈಂಗಿಕ ಕಾಮನೆಯ ತುರ್ತಿನಿಂದ ಕಲ್ಪಿತರಾದವರು. ಆದರೆ ಕಾಮಾಸಕ್ತ ಕಲ್ಪನೆ ಪೂರ್ತಾ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನಾಗಲಿ, ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸುಖಕ್ಕೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ, ಕಾಮೋನ್ಮಾದಗೊಳಿಸುವ ಕಲ್ಪನಾ ಸಂಗಾತಿ ಪರಿಭಾವಿತವಾಗುವುದು ಕೇವಲ ಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರ; ರುಂಡ, ತೋಳು, ಕಾಲು, ತಲೆ ಇಲ್ಲವೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೆಂದು ನಾವು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವ ಅಥವಾ ಪರಿಕ್ಷಿಸುವ ಮುಕ್ಕಾದ ವಿಗ್ರಹದಂತೆ ಅದು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತು.

ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿನ ಕಾಮೇಚ್ಛೆಯ ಸಂತ್ಯಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವುದಾದರೂ ಇದೇನೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ದೇಹ ಖಂಡಗಳಾಗಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ಖಂಡಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವುಂಟು. ನನ್ನ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಅವುಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆ ವೇದ್ಯ.

ಸ್ಪರ್ಶ ಒಂದು ಸೀಮಿತ ಇಂದ್ರಿಯ. ದೃಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯದಂತೆ ಅದು ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಸಿಗೆ ಎಟುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಸ್ಪರ್ಶ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಖಂಡಗ್ರಾಹಿ ಮಾತ್ರ ವಿಘಟನೆಗೊಳ್ಳುವಂಥದ್ದು. ಸ್ಪರ್ಶದ ಮುಖೇನ ಅನುಭವಿಸಿದ ಶರೀರ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಎಂದೂ ನೀಡದು; ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲ ಮೊತ್ತದ ಅರಿವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅದು ವೇದ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಭಾಗಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿವೆ ಅಷ್ಟೆ, ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಜೈವಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ, ಅವು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಲಂಬಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದರೂ ಒಂದು ಸಜೀವಾಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶಿಲ್ಪವೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ದೇಹ ಖಂಡಗಳಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. “ಕಲೆ” ಪದವನ್ನು ನಾನು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಡುಹಗಲಲ್ಲೇ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಿದ್ದರೂ, ಕಾಮ ಪ್ರಚೋದನೆ ಕತ್ತಲಿಗೆ ದೂಡಿದ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಸದಾ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶದಂತೆ ದೃಶ್ಯವೂ ಕೂಡ ಆಸಮಗ್ರ ಇಂದ್ರಿಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ: ಕಣ್ಣು, ಬಾಯಿಯೂ, ಹಣೆಯೂ, ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಹಿಂಭಾಗವೂ, ಹೊಟ್ಟೆಯೂ-ಶರೀರದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿತ ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರ (close-up) ಗಳಲ್ಲಿ, ಅಪರೂಪ ಕೋನಗಳಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ, ಸಹಭಾಗಿಯ ದೇಹ ಭಿನ್ನವಾದ ತೋರ್ಕೆಗೆ (perspective) ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ ಫೋಟೋ ಹಿಡಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳು ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾಗಿ ಹಾಗೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಥಟ್ಟನೆ ಮೋಡಿ ಹಾಕುವ ಬಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಪ್ರಣಯಕೇಳಿಯಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯದ ನಿಲುಕಿಗೆ ದಕ್ಕಿದ ಮೈಯ ಬಿಡಿ ತುಣುಕುಗಳು ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ದಕ್ಕಿದಂತೆಯೇ ಅಸಂಘಟಿತ, ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ, ಕಣ್ಣು ಸದಾ ತೆರೆದೇ ಇರದೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದ ಯಾವುದೇ ಹಿರಿಯ ಭಾಗ ದೃಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು.

ನಿಜವಾದ ಕಾಮಭಾವವೆನ್ನಿಸುವಂಥದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಸುವ ಇಲ್ಲವೆ ಹಾಯಿಸುವ ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಅಮೂರ್ತ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಅಪರೂಪವೆನ್ನುವುದು ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಸತ್ಯ. ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಅರ್ನ್‌ಸ್ಟ್‌ನ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಾಮಪ್ರಚೋದಕ ಗುಣವನ್ನು ಸವಿಸುತ್ತವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಲಿಯೊನೋರ್ ಫಿನಿಯ ವರ್ಣಚಿತ್ರವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಟಗೊಳಿಸಿ ಮನಕು ಮಾಡಲಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತುಣುಕುಗಳಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಭ್ರಾಮಕ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಆ ಚಿತ್ರಕೃತಿಯ ಆಳದಲ್ಲೇ, ಅದರ ಒಳನೆಯಲ್ಲಿ, ಬಳಸಿರುವ ಬಣ್ಣದ ಕೊನೆಯ ಪದರಿನಲ್ಲೇ ನಿರಾಡಂಬರವಾಗಿ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಧ್ವನಿತವಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಲ್ಪಕತೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ಅವು ದೃಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ಪರ್ಶೇಂದ್ರಿಯದ ಭಾರಿ ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದಾಗುವ ನೈಜ ಕಾಮೋದ್ದೀಪನ ವನ್ನು ಸುವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ವಿಶಾಲ ರಜತ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ದೃಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯದ ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಸಹಭಾಗಿಯ ದೇಹಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಧ್ವನಿತವಾಗುವ ಗಲಿವರನ ಬ್ರಾಬ್ಲಿಂಗ್ ನ್ಯಾಗನ ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರವಾಸದ ಕೆಲವು ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಇಂಥದೇ ಬಗೆಯ ನೋಟ - ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಣದಿಂದ ದೈತ್ಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡಿಸಿದ ನೋಟ. ಅವುಗಳ ಮುಖೇನ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ತನಗಿರುವ ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ. ಅದು ಗಂಡಸಿನ ದೇಹದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಿದ್ದ ಮಾಮೂಲ ದ್ವೇಷದ ಕೇವಲ ಒಂದು ಅಂಶ ಮಾತ್ರ. ಯಥಾರ್ಥ ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಆ ಭಾರಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಒಳಗಿನಿಂದ ಕಲಕಿದಂತೆ, ಪರಮಾಣುಗಳಾಗಿ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡು ಚದುರಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದಂತೆ ಇಡೀ ದೇಹ ವಿಚ್ಛೇದನೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅಂಟುತನ, ಶುಷ್ಕತೆ, ತೇವಾಂಶ, ಒರಟುತನ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ನಾಯು, ಅಂಗಸತ್ಯ, ಕೀಲು ಹಾಗೂ ಮೆಲ್ಲೆಲುಬು (cartilage) ಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದ ಆಳ ಆಳಗಳನ್ನೇ, ಮೂಳೆಗಳ ಒಳಗನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿ, ನಿರಸ್ತಿತ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅವು ಹೊರಚಿಮ್ಮಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ, ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಸಹಭಾಗಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಶರಣಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬೆರಳುಗಳು ಚರ್ಮವನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿ ಹೊಕ್ಕವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ. ಈ ತನಕ ದೇಹದ ಒಳಗು ಕಲ್ಪನಂತೆ ಜಡವಾಗಿತ್ತು : ಈಗ ಅದು ಚಲನವಲನಗಳಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸ್ಪರ್ಶ ಜೀವದಾಯಕ ವಿಚ್ಛೇದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ, ಸ್ಪರ್ಶ ತನ್ನ ಖಂಡ ಗುಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಹ ಭಾಗಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಾ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲವೆ ಕೊನೇ ಪಕ್ಷ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಪರ್ಶದ ಕಾಮ “ಪ್ರದೇಶ”, ದೃಶ್ಯೇಂದ್ರಿಯದ ತ್ರಿ-ಪರಿಮಾಣದ ವಲಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅನೇಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರದೇಶ; ಬಹುಶಃ ಸ್ಪರ್ಶ ಮತ್ತು ಫ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಹತ್ತಿರವಾದದ್ದು, ದೃಶ್ಯದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಂದ್ರವಾದದ್ದು, ಒಳಗನ್ನು ಹೊರಗು ಮಾಡಿದ ಕೈ ಗವಸಿನಂತೆ (glove) ದೇಹ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಸುಖಿಸಲು ಮತ್ತು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಕಾರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಆಳದ ಬೇರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಈಗಷ್ಟೇ ಭೌತವಸ್ತುಗಳ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಂಥ ಒಂದು ಕೂಗು, ಒಂದು ಧ್ವನ್ಯನುಕರಣೆ (Onomatopoeic) ಯ ಶಬ್ದಮಾತ್ರವಾದ ಅಸ್ಪೃಟ ಉಚ್ಚಾರಣೆ (non-articulated) ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟೋಚ್ಚಾರ (articulate) ಉಳ್ಳದ್ದು ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಟಗಾರಿಕೆಯನ್ನು (magic) ಅಥವಾ ತತ್ಸಮೀಪವಾದದ್ದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ವಸ್ತುವಿನ ನಡುವಣ, ವಾಸ್ತವ ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗುವ ಸಂಕೇತ (token) ದ ನಡುವಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಸಕು ಮಸಕಾಗುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲವೆ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾರುಡಿಯಂತೆ ಭಾಷೆಯೂ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬರೀ ಹೆಸರೊಂದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ದೃಢಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದಂಥ ಗುಣಗಳನ್ನು ಆ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಾಮ ರೂಪಿತ ಅಥವಾ ಉಪ-ಕಾಮರೂಪಿತ (sub-erotic) ಭಾಷೆ ಸತತವಾಗಿ ನಿಷಿದ್ಧ (taboo) ಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಷಿದ್ಧಗಳು ಭಾಷಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೀರ್ಘ ಕಾಲ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸರಿಸುಮಾರು ಯುಗವೊಂದರ ಉಳಿಕೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಹೆಸರಿನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕತೆ ಸದಾ ಒಂದು ಗ್ರಹಣ ಕ್ರಿಯೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ದೇಹ ವಿಚ್ಛೇದನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸತತವಾಗಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶದ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ; ಇದೇ ರೀತಿ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೂ ಕೂಡ, ಕಾಮೋದ್ದೀಪನ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ, ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂತತವಾದ ಒಂದು ಅಹವಾಲು; ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ತನ್ನ ಸಹಭಾಗಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸದಾ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಂಥದ್ದು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಸಾಕ್ಷಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂಥದ್ದು.

ಕಾಮೋದ್ದೀಪಿತ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಸಹಭಾಗಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿರುವುದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಗಳ ಕೂಡುವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ. ಆ ಸಹಭಾಗಿ ಒಳಗನ್ನು ಹೊರಗು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಕೈಗವಸು. ಇದು ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ನೈಜ ಸಹಭಾಗಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಲ್ಪಿತ ಸಂಗಾತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಚಿಯರ್‌ಮಾಂಟನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಿಯೂ ಹೌದು, ತನ್ನೂ ಹೌದು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗೆ ಮಲಗುವವರು ನಾಲ್ಕು ಜನ : ಒಂದು ಜೊತೆ ನೈಜ ಪ್ರೇಮಿಗಳು, ಒಂದು ಜೊತೆ ಕಲ್ಪಿತ ಸಂಗಾತಿಗಳು; ಎರಡು ಕಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಆಶಿಸಿ ಉಹಿಸಿಕೊಂಡ ಇಬ್ಬರು ಪಾಲಾಗಾರರು. ಕಾಮೋದ್ದೀಪನ ಪರಿಭಾವಿತ ಭಾಗಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಇಂಥ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹವೇ ಕೊನೆಯ ಗುರಿ, ಅದೇ ಸಿದ್ಧಿಯ ನೆಲೆ. ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಸಂಗಾತಿಯ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಇದು ಸಮನಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರನ ಸ್ವಂತ

ದೇಹವೂ ಕೂಡ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿರುವಂಥದ್ದೆ. ಸಹಭಾಗಿಯ ದೇಹದಂತೆಯೇ ಅದೂ ಸಹ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ. ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಒಬ್ಬನ ಸ್ವಂತ ದೇಹ ಕೂಡ ಒಂದು ವಸ್ತುವೇ. ಅದು ನಲಿವಿನ ಕೊಡುಕೊಳೆಗೆ ಒಂದು ಮಾಧ್ಯಮವಷ್ಟೆ. ನಲಿವನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ.

ಆದರೆ ಕಾಮೋದ್ದೀಪನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವುದೇ ಅದರ ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಗೋಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಲೈಂಗಿಕಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಾಧ್ಯ. ಪೂರ್ತಾ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಇಷ್ಟೆ. ಕ್ರಿಯೆ ಮುಗಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಸಹಭಾಗಿಯ ಮೈ ಮತ್ತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಆಗಂತುಕವಾಗುತ್ತದೆ; ತನಗೋಸ್ಕರವಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗದು. ನೈಜ ಹಾಗೂ ಸೃಷ್ಟಿತ ಸಂಗಾತಿಗಳು ಮತ್ತೆ ಸಂದಿಗ್ಧ (ambiguous) ವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ ಅಥವಾ ಆಕೆ ಪುನಃ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಮಾತ್ರ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಹವಾಲು ಒಪ್ಪಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ದೇಹ ಒಂದು ಸತ್ವ (essence); ಅದನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಸತ್ವವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಸತ್ವವಾಗಿ ಕಿರಿದುಗೊಳ್ಳುವುದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಸಹಭಾಗಿ ಮತ್ತೆ ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಬರೀ ದೇಹದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಿರಿದುಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಹುಶಃ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಮನೆ (passion)ಯ ಸೋಲಿಗೂ ಇದೇ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ಯಾವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಣಯವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೋ ಅದರ ಅಸಫಲತೆಗೂ ಇದೇ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ಶಿಖಿರದ ದಾರಿ (ಕತೆ)

ಮೂಲ : ಸ್ಲಾವೊಮಿರ್ ಮೋಸೆಕ್

ಅನುವಾದ : ಜಿ ಎಸ್ ಸದಾಶಿವ

ಮಿಲ್ಕಾಬಾರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ಯೂನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರದಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಇವನ ಗಮನ ಸೆಳೆದ. ಆತ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರಂತೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಯುವಕನಂತೆ ಕಂಡ. ಆದರೂ ಉಳಿದವರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶೇಷಗಳು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡ ಅವನ ಮೈ, ಮುಖ ಮತ್ತು ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಸುಸ್ತು ಮತ್ತು ಆತನ ಮಂಜುಗಣ್ಣುಗಳು, ಆತನ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಈಗಷ್ಟೇ ಭಾರೀ ದೂರದ, ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸಕರ ಪ್ರಯಾಣ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದವನ ಬಟ್ಟೆಗಳಂತೆ ಅವು ಮುದುರಿದ್ದವು. ಆತನ ಸರದಿ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ವೇಟ್ರಿಸ್ ಜತೆ ತುಂಬಾ ಕೆಳದನಿಯಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ.

“ಹೊರಗೊಯ್ಯಲು ಅರವತ್ತು ರೋಲ್ ಬೆಡ್ ಕೊಡಿ. ಇಲ್ಲೇ ಕುಡಿಯಲು ಒಂದು ಲೋಟ ಹಾಲು ದಯವಿಟ್ಟು”

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಹಾರ ಸೌಲಭ್ಯವಿರುವ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವವರೂ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ದೇಶವನ್ನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ಯುವಕ ವೇಟ್ರಿಸ್‌ಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಆರ್ಡ್ರಿನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಆಶ್ಚರ್ಯವುಂಟುಮಾಡಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಯುವಕನಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿತು. ತನ್ನ ಪಾನೀಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಆ ಯುವಕನನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಒಂದು ಜಾಗ ಹಿಡಿದು ಲೇಖಕ ಕೂತ.

ರುಚಿಕರವಾದ ಹಾಲು ತುಂಬಿದ ಲೋಟವನ್ನು ಆ ಯುವಕ ನಡುಗುವ ಕೈಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಒಂದು ಗುಟುಕು ಕುಡಿದ. ತಕ್ಷಣವೇ ಆತನ ಮೃದುವಾದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಬಣ್ಣ ಬಂತು. ಒಂದು ಅದಮ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮಣಿದವನಂತೆ ಆ ಯುವಕ, ಬಾರಿನವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಗದದ ನ್ಯಾಪಕಿನ್ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪೆನ್ನಿನಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಬರೆಯಲು ಶುರುಮಾಡಿದ.

ಆಗಾಗ ಬ್ರೆಡ್ಡಿನ ಚೂರು ತಿನ್ನಲು, ಹಾಲನ್ನು ಗುಟುಕರಿಸಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೈ ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಆತ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬರೆದ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚೂರು ಬ್ರೆಡ್ಡು ತಿಂದಾಗಲೂ ಆತನ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ: ಇನ್ನೂ ವೇಗ ವೇಗವಾಗಿ ಆತ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಹಾಲಿನ ಲೋಟ ಖಾಲಿಯಾದಾಗ, ಒಂದು ಗೋಲು ಬ್ರೆಡ್ಡು ಮುಗಿದಾಗ, ಆತ ಕನಸಿನಿಂದೆಚ್ಚವನಂತೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡಿದ. ಪೆನ್ನನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಉಳಿದ 59 ರೋಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಗೆ ಓಡಿದ.

ಆತನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ ಕೂಡಲೇ ಯುವಕ ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಪೇಪರ್ ನ್ಯಾಪಕಿನ್ನನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಆತನ ಅನುಭವಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪುಟದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸರ್ರನೆ ಓಡಿದವು. ಅದು ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೂಪು – ರೇಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ತಪ್ಪುನೆಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ರೂಪುರೇಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮೇಧಾವಿಯ ಅಚ್ಚು ಒತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಯುವಕನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹೊರಗೋಡಿದ, ಕಾಲು ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಜನರ ಗುಂಪಿನ ನಡುವೆ ಆ ಯುವಕನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಆಸೆಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ತುರ್ತಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಯುವಕನನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಗುರುತಿಸಿದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಆತ ನಿಂತ. ಆತನ ಮುಖ ಏನೋ ಒಂದು ಅಂತರಂಗದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿತು. ಅಲ್ಲೇ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚೌಕದ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು, ರೋಲುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿದಂತೆ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಬೆಂಚಿನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು, ಯುವಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಗಮನಿಸತೊಡಗಿದ, ಯುವಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಓದಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವೆನಿಸಿತು. ಕಾಗದದ ನ್ಯಾಪಕಿನ್ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ರೂಪುರೇಷೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿದ ಈ ಬರವಣಿಗೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಪರಿಚಯ ಹೇಳಿಕೊಂಡ, ಯುವಕ ಪ್ರತಿಭೆಯುರಿ ಯುವ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಬದುಕಿನ ನಂತರ, ತನ್ನ ಅಂತ್ಯ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಗ್ರಹಿಸಿದ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಯುವ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕುತೂಹಲಿಯಾದ. ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮುಂದೆ ತಂದು, ಅವರು ಖ್ಯಾತಿಗಳಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸಿತ್ತು ಆತನಿಗೆ.

“ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದ ಭಾವೋತ್ಕಟ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ. “ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ನೀನು ಬರಲೇಬೇಕು, ಈ ರೋಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಬಿಡು” ಎಂದ ಯುವಕನಿಗೆ.

ಈ ಆಹ್ವಾನದಲ್ಲಿ ಆ ಯುವಕನಿಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಆಡಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆತ ನಾಚಿಕೆಯ ಸ್ವಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ಕಾಣದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಯುವಕನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ಲಾಟಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯುವಕನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಭವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯದ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ತೆರೆದ ಯುವಕ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮೌನವಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಕಡೆ ಕಠಿಣವಾಗಿ, ಗೂಢವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ.

“ಈತ ಬಡವ, ಕ್ರುದ್ಧ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ.....” ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಿತು. “ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಆತನನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಆರೈಕೆಮಾಡಬೇಕು”, ಅಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ, ಯುವಕನನ್ನು ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ, ಬೀಗ ಹಾಕಿದ, ಯುವಕ ಜತೆಗೆ ತಂದಿದ್ದ ಬ್ರೆಡ್ ರೋಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗ ಅದನ್ನು

ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ, ಇತ್ತೀಚಿನ ದುರ್ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರಬಹುದಾದ ಆ ಅಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು. ಮನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕಳಿಗೆ ರುಚಿಕಟ್ಟಾದ ಭೋಜನವೊಂದನ್ನು ಯುವಕನಿಗಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲು ಹೇಳಿದ. ಬೀಗ ಹಾಕಿದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಯುವಕ ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ತಾನೊಂದು ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ತರಾತುರಿಯಿಂದ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮಾಡಿದ.

“ಆತ ಈಗ ಏನು ಮಾಡಿದಾನೆ?” ಎಂದು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದ.

“ಉಟ ಮುಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ತಂದು ತೊಂದರೆ ತಂದು ಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ” ಎಂದಳು, ಆಕೆ. ಆಕೆ ಒಬ್ಬ ಸರಳ ಹಳ್ಳಿ ಹೆಂಗಸಲ್ಲವೆ!

ಸಂತೋಷ, ಸಂತೋಷ...’ ಎಂದು ಕೈ ಹೊಸಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೇಳಿದ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಳೆಯಿತು. ಯುವಕ ಇನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಸಾಧಾರಣ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ಸುಸ್ತು ಎನಿಸಿತ್ತು. ಕೋಣೆಯ ಕಿಲಿಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ದಿಂಬಿನಡಿ ಇಟ್ಟು, ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ.

ಏನೋ ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಯಿತೆನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಆತ ಬೆಚ್ಚಿ ಎದ್ದ. ಚೀನೀ ರೇಷ್ಮೆಯ ಕೆಂಪು ಗೌನನ್ನು ಧರಿಸಿ ಯುವಕನಿದ್ದ ಕೋಣೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ. ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಬೀಗ ತೆಗೆದ, ಮೂಡುವ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೆ ತೂರಿ ಬಂದಿದ್ದವು. ಹೊಸದಾದ, ಸುಖದ ಬಾಳಿನ ಪ್ರತೀಕವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಆ ಮುಂಜಾನೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಾಗದ ದಂತದಂತೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಹಸ್ತಾಕ್ಷರದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಹಾಳೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ, ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡೇ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಮೇಜಿನ ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಆ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ತುಂಬಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಲು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮಿಲ್ಕ್ ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ, ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದ, ನುಸುಳಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಭಾವ ಪೂರ್ಣ ರೂಪುರೇಷೆ, ನಂತರ ಚೌಕದ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಬರೆದ ಇನ್ನಷ್ಟು ದೃಢವಾದ ಬರೆಹ, ಈಗ ಹರಳುಗಟ್ಟಿ, ಸ್ವಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಒಂದು ಮಹತ್ಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಯುವಕನ ದಣಿದ ದೇಹ ಆಹಾರವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಕ್ಯಾಲೊರಿಗಳು ವಿಟಾಮಿನ್ಗಳ ಅಭಾವವೇ ಅವನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಜಭೂತಾದ ಒಂದು ಉಟ ಈ ಪವಾಡವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಿರಬೇಕು.

ಯುವಕ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತೆರೆದ ಬಾಲ್ಕನಿಯ ಕಿಟಕಿಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಿದವು. ಬ್ರೆಡ್ ರೋಲುಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ಒಯ್ಯಲು ಆತ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಬಲ್ಲೇರಿಯನ್ ಕುರಿಚರ್ಮದ ಜಾಕೇಟ್‌ನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಮಹಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೊಡಿದ. ಬೀದಿ ಮೂಲೆಯ ಅಂಗವಿಕಲನಾದ ನ್ಯೂಸ್ ಏಜೆಂಟ್ ಆತನಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಹಿತಿ ಕೊಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆತ ಯುವಕನನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ. ಮಾತಾಡಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಬರೆಯುವ ಕಾಗದ ಮಾರಿದ್ದ. ಟ್ರಾಂ ಶಾಪ್ ಬಳಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುವಕನನ್ನು ರಸ್ತೆ ಕಸ ಗುಡಿಸುವವನೂ ಕಂಡಿದ್ದ. “ಒಳ್ಳೇ ಹುಡುಗ. ಜೇಬಿನಿಂದ ಕಾಗದ ತೆಗೆದೂ ತೆಗೆದೂ ಏನೇನೋ ಬರೀತಾನೇ ಇದ್ದ”. ಈ ಎಲ್ಲ ಗಡಿಬಿಡಿಯ ನಡುವೆಯೂ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸತೊಡಗಿದ. ‘ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಆತ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಾನೊಬ್ಬ ಮೇಧಾವಿಯನ್ನು

ಕಂಡುಹಿಡಿದೆ. ಶತಮಾನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಇಂಥವರು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ?' ಹೊಸ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಯುವಕನ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹೊರಟ.

ರಸ್ತೆ ಗುಡಿಸುವವರು ಕೊಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಯುವಕ ಟ್ರಾವೆಲ್ ಹತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅಂದರೆ ಆತ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ತುಂಬ ಆತಂಕದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಆ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಹೊರಟ. ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಿಂದ ಹಲವು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಲವು ರೈಲುಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ. ಪರಾರಿಯಾದ ಯುವಕ ಬಹುದೂರ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಆತ ಮತ್ತೆ ಕಂಡಾನೆಂಬ ಭರವಸೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರ್ಮಿನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ಕಟಕಟೆಯ ಬಳಿ ನಿಂತ ಪೋರ್ಟರ್ ಕಂಡ. ಟಿಕೆಟ್ ಚೆಕ್ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆತ ಏನೋ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆತನ ಮುಖ ಹಲವು ಭಾವರಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಆತ ನಸುನಗುತ್ತಿದ್ದ, ಮರುಗಳಿಗೆ ಯೋಚನಾಪರನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗಾಗ ಒಂದೆರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು ಉದುರುತ್ತಿತ್ತು-ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಮನಸು ಬಂದಂತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು, ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಟ್ರಾವೆಲ್ ಕೂತು ಬರೆದಂಥ, ಗೀಚು ಗೀಚಿನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪೋರ್ಟರ್ ಓದುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಆತನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

“ಇದು ನಿನಗೆಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ. ಆತ ತಾನು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಳೆಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕೀಳಲಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗಲು ಆತನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹಿಡಿಯಿತು. ತಾನು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಬರಹ ರಚಿಸಿದ ಬಹು ದೂರದ ಒಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಲೀನನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಮೊದಲು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ: “ಎಂಥ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಕ್ತಿ.....”, ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೂ ರೈಲ್ವೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದು, ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ. ಒಂದು ಹೊರೆ ಬ್ರೆಡ್ ರೋಲುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಆ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಈ ವಿವರಣೆಯ ನಂತರ ಆತ ಮತ್ತೆ ಓದಲು ಶುರು ಮಾಡಿದ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನ ಕೊನೆಗೆ ಓಡಿದ.

ಕೆಲವು ಸಬರ್ಬನ್ ರೈಲುಗಳು ಖಾಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಒಂದೊಂದೇ ಗಾಡಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಆ ಯುವಕ ಎಲ್ಲಿರಬಹುದು? ಸೀಟಿನ ಕೆಳಗೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆ? ವೇಳಾ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ. ಇದರಿಂದ, ಯುವಕ ಟಿಕೆಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರನನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋದ ನಂತರ ಆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಿಂದ ಯಾವ ರೈಲು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹತಾಶನಾಗಿ, ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಆತ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನಿಂದ, ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿಗೆ ಅಲೆದ. ತಾನೊಬ್ಬ ಅನಾಮಿಕ ಮೇಧಾವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದುದಾಗಿ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆಲ್ಲ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮಾಡಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಿತನವಾಯಿತೆಂದು ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸತೊಡಗಿತು. ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ತೋರಿದರೆ ಅವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆಯೇ.....

ಆತ ಈಗ ಗೂಡ್ಸ್‌ಯಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ. ವಿಚಿತ್ರ ರೈಲುಗಳು, ರೈಲು ಶೆಡ್ಡು ನಿಡ್ಡೆಯ ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿದವು. ಇಂಥ ಒಂದು ರೈಲನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವಾಗ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ಜೇನು ನೋಣಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುವಂಥ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವು ಜೇನು ನೋಣಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಹಲವಾರು ವರ್ಷ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ, ಅದು ಜೇನೋಣದ ಶಬ್ದವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿಯ ಶಬ್ದವಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕುದುರೆಗಳನ್ನೋ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೋ ಸಾಗಿಸುವಂಥ ರೈಲು ಟ್ರಕ್ಕಿನಿಂದ ಆ ಶಬ್ದ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಟ್ರಕ್ಕಿನ ಹೊರ ಬದಿಗೆ ಕಿವಿಯಿಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಆಲಿಸಿದ. ಈಗ ಶಬ್ದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ಟ್ರಕ್ಕಿನ ಒಳಭಾಗದಿಂದ ಶಬ್ದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾರು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಒಂದು ಸುತ್ತು ಹಾಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹಳಿ ದಾಟಿ, ಮೂಲೆ ತಿರುಗಿದ ನಂತರ ಕಂಡ ನೋಟ .....

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿತ್ತು. ಟ್ರಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯುವಕರು ಕೂತು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಂದಿ ತರುಣರು. ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಓಡುವ ಅವರ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಆ ವಿಚಿತ್ರ ಶಬ್ದ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದುದು. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಜೇನ್ನೋಣದ ಶಬ್ದ.

ಅವರ ನಡುವೆಯೇ ಪರಾರಿಯಾದ ಯುವಕ ಬರೆಯುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಜನ, ಕೆಲವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮುಖಗಳಲ್ಲೂ ಅದೇ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆ, ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನತೆಯ ಮುದ್ರೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಪರಾರಿಯಾದ ಯುವಕನ ಅಂಗಿ ತೋಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದ. ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎಂಥದೋ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯುವಕ, ಯಾವುದೋ ಅನ್ಯಗ್ರಹದಿಂದ ಬಂದವನಂತೆ ನೋಡಿದ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿಸ್ಸಿಮ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಬಿಳುಚಿಕೊಂಡ, ಯುವಕನ ತೋಳಿನಿಂದ ತನ್ನ ಕೈ ಎಳೆದುಕೊಂಡು, ಹಳಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಓಡತೊಡಗಿದ. ಬಹುದೂರದವರೆಗೂ ಆ ಯುವಕರ ಲೇಖನಿಯ ಶಬ್ದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಬ್ಬ ಹಳೆಯ ರೈಲ್ವೆ ಕೆಲಸಗಾರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಓಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ, ಮುದುಕನ ನಿಶ್ಚಿಂತ, ಮಾಸಲು ದೃಷ್ಟಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು.

‘ಆ ಟ್ರಕ್ಕು.....?’ ಎಂದು ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ತಾನು ಬಂದ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ. ‘ಅದೆಲ್ಲದರ ಅರ್ಥ ಏನು?’

ಆ ಮುದುಕ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ.

“ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಅವರನ್ನು ಸೀಲು ಮಾಡಿದ ಟ್ರಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೀಗ ಬರೀತಾ ಇದಾರಾ? ನೋಡಿ, ಅವರು ಬರಿಯೋಡ್ಡ ನಿಲೋದೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಟ್ರಕ್ಕಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಾಗ ನಮಗೆ ಅವರು ‘ಗುಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್’ ಅಂತ ಅನ್ನಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬರಿಯೋಕೆ ಶುರುಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೀತಾ ಇದ್ದು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಆದ್ರೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಬರೆದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದ್ರೆ ಅವರಿಗೆ ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಭಾರೀ ದೂರದಿಂದ ಬಂದವರು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಿನ್ನೋಕೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ, ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಬ್ರೆಡ್ ತರೋಕೆ ತಕ್ಷಣ ಹೋದ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ರೋಲ್, ಅದನ್ನು ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿದಷ್ಟೇ ತಡ ಬರಿಯೋಕೆ ಶುರುಮಾಡಿದರು.....ಬೇಗ ಬೇಗ.....ಏನೋ-ಎಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರ,... ..”ಅಷ್ಟು ಮಾತಾಡಿ ಮುದುಕ ಸುಮ್ಮನಾದ.

“ಥಾಂಕ್ಯೂ’ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತನಗೇ ಕೇಳಿಸದಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉಸುರಿದ.

“ಪರವಾಗಿಲ್ಲ.....ನಮ್ಮಂಥವರು ಎಂತೆಂಥದೋ ನೋಡುತ್ತಾ ಇರೋವಿ.....

*

ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಗೊಂದಲಮಯವಾದ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ, ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆತ ಸ್ವೇಷನ್ನಿನಿಂದ ಹೊರಟ. ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಏರಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲಸ ಶುರುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯೇ ಸುಸ್ತು ತರುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಗರದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಹೋದ. ಒಂದು ರೆಸ್ಟೋರಾಂಟಿಗೆ ಹೋದಾಗ ವೇಯಟರ್ ರುಚಿ ರುಚಿಯಾದ ತಿನಿಸುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟ. ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ, ಆತ ಒಂದು ರೋಲ್ ಬ್ರೆಡ್‌ಗೆ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡಿದ.

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳ ನಂತರ ‘ಮತ್ತೆ, ಒಂದು ಗ್ಲಾಸ್ ವೋಡ್ಡ್ ಕೊಡು’ ಎಂದ.

ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಅಶಾಂತಿ ತಿಳಿಯಾಗಲು ವೋಡ್ಡ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತೆಂದು ಆತ ಆಶಿಸಿದ್ದ. ಆ ರೋಲ್-ಅದರ ಉದ್ದೇಶವೇ ಬೇರೆ.

“ಇನ್ನೊಂದು ರೋಲ್” ಎಂದು ಮೇಯೆಟರ್‌ಗೆ ಹೇಳಿ, ಮತ್ತೊಂದು ವೋಡ್ಡ್ ತರಿಸಿ ಕೊಂಡ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೆ ಆತ ಮೂರು ರೋಲುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ವೋಡ್ಡು ಕುಡಿದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಸ್ವಪ್ನವಾದ, ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯೋಚನೆ ತಿಳಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ನಂತರ ಆತ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಬಾರಿಯೂ ಅಮಲು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದು ಆತ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ದಿನವೆಲ್ಲ ಬೇಕರಿಯಲ್ಲೋ, ಬಾರಿನಲ್ಲೋ ಕಾಲ ಕಳೆದ. ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆತ ಹದಿನೈದು ರೋಲುಗಳನ್ನು ತಿಂದಿದ್ದ. ಇನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಕ್ಕೆ ಆತ ಇದ್ದು ಒಂದು ನೈಟ್ ಕ್ಲಬ್‌ನಲ್ಲಿ.

“ಕೇವಲ ಹದಿನೈದು, ಜೋ, ಕೇವಲ ಹದಿನೈದು” ಎಂದು ಬಾರಿನವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ. “ಸಮೂಹದ ಎದುರು ವ್ಯಕ್ತಿ ಏನೇನೂ ಅಲ್ಲ!” ಎಂದ.

ಆತನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಆತನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿಡ್ಡೆ ಮಾತ್ರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಬಂದು ನಿಡ್ಡೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಅವನಂತೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. ಅವರ ಧ್ವನಿಗಳೆಲ್ಲ ಆತಂಕಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಕರೆಗಳ ನಡುವೆ ಆತ ಗಾಢ ನಿಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ. ವಿಷಮಯವಾದ ಸುಪ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಜಾರುತ್ತಿದ್ದ. ಎಂತೆಂಥದೋ ಹಳವಂಡಗಳು, ಯಾವುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದ ಯೋಚನೆಗಳು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಕರೆಯೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇಳಿದು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಕರೆಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಮೂಡಿತು :

ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಕಟಣ ಮಂದಿರವೊಂದರ ಎದುರು ಒಂದು ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿದ್ದ, ಕೊಂಚ ಮುದುರಿದ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಯುವಕರು ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯಿಂದ ಇಳಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜನ ನೂರಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪೌಂಡುಗಳ ಮಹತ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬನ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಡ್ರಮ್, ಡ್ರಮ್‌ಮಿನ್ ಆಯ ಬದ್ಧ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಅವರು ಪ್ರಕಟಣ

ಮಂದಿರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಸಂಯಮದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಸಂಕೋಚವಿದ್ದರೂ, ಗಂಭೀರರಾಗಿದ್ದರು. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಹೆಸರುಗಳು, ಪ್ರಕಟಣ ಮಂದಿರದ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಕೂಡಲೇ ಭಾರೀ ಮೊತ್ತದ ಮುಂಗಡ ಕೊಡಲು ತಯಾರಾದ. ಆದರೆ ಅವರು ಕೇಳಿದ್ದು, ತಾವು ಬರೆದ ಕಾಗದದ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಾಧಾರಣದ ಬದುಕಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಹಣ ಮಾತ್ರ. ಕರಾರಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ ಅವರು ಬಂದ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯಲ್ಲೇ ಮರಳಿ ಹೋದರು. ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದೇ ತಡ ಅವರು ಮತ್ತೆ ಬರೆಯಲು ಶುರು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಪ್ರಕಟಣ ಮಂದಿರದ ನೌಕರರು ಅಣೆ ಇಟ್ಟು ಹೇಳಿದರು. ಆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಸಂಪಾದಕರು, ಅಷ್ಟೊಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದಂಥ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ತಾವು ನೋಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ಅಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದ ದಿನ. ಇಡೀ ನಗರ ಈ ಕೌತುಕಪೂರ್ಣ ಘಟನೆಯ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು, ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಗೆಳೆಯರು, ಅಷ್ಟೇನೂ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಪರಿಚಯಸ್ಥರು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ಅಪಾಯದ ಎದುರು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದುಗೂಡಬೇಕಾದ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಂತ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಇದ್ದಂತೆ ಅನಿಸಿತು.

ಕೊನೆಗೊಬ್ಬ ನುರಿತ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿ ವಿಮರ್ಶಕ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮಾಡಿದ. ಆತನ ಪ್ರವೇಶದಿಂದಾಗಿ ವಿಕ್ಷುಬ್ಧ, ಗೊಂದಲಮಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಯುವಕನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ತಾನು ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವೆನೆಂದೂ ಆತ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದ.

ಸ್ವಲ್ಪ ತೂರಾಡುತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತನ್ನ ಮೇಜಿನ ಬಳಿ ಹೋದ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಜಾಲಾಡಿಸಿದ. ಎಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ. ಅವನ ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ದಿವಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹತಾಶನಾದ ಆತ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲು

ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕಳು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆತ ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ತಾನೇ ನಂಬದಾದ. ಆ ಸರಳ ಹೆಂಗಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ದೂರ ಇದ್ದವಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಜಮಾನನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದೆಂದರೆ ಘೋರ ಅಪರಾಧ ಎಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದವಳು.

ಆತ ಅವಳಿಂದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನೋಡಿದ. ಆಕೆ ಜಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಗದದ ಹಾಳೆಯನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ, ಈ ಸರಳ ಜೀವಿಯ ಮೇಲೆ ಆ 'ನಿಜವಾದ' ಮಹಾಕೃತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತ್ತು, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಆತ ಅವಳನ್ನು ಕೊಂಚ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ತಳ್ಳಿದನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಮಂಚದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ತಲೆ ತಾಕಿತು. ಹರಿದ ಒಂದು ತುಂಡು ಕಾಗದ ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು, ಅದನ್ನೇ ಆಕೆ ಎದೆಗೆವಚಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಮುಖ ಆನಂದಾನುಭವವನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ.

ವಿಮರ್ಶಕನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಲ್ಲ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ದೃಢಪಡಿಸಿತು. ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ ಸರಿಯಾದ, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ಆಕಾರ ಪಡೆದ ಮಹತ್ಕೃತಿ ಅದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನೋ ಅದರಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೇನೋ ಪವಾಡಸದೃಶವಾದ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವಿತ್ತು. ಈ ಕೃತಿ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಗಡಿಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಒಂದು ಅಗೋಚರ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹಾದುಹೋಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಶ್ವಾನುಭೂತಿಯ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದುದೇನನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ವಿಷಯವಂತೂ ಸ್ವಟಿಕ ಸ್ಪಷ್ಟ : ಇಂಥ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪುಸ್ತಕದ ನಂತರ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದು ಏನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಅನುಭವ ವಿಮರ್ಶಕನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿತು. ಮೇಧಾವಿಗಳ ನಿಯೋಗ ಪ್ರಕಟಣ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ "ಮಹತ್ಕೃತಿ"ಗಳನ್ನು ಬಲುಬೇಗ ಅಚ್ಚುಹಾಕಲಾಯಿತು. ಪ್ರಕಾಶಕರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದವೋ ಆನಂದ, ಉತ್ತಮ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕರು ಲೇಖಕರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಅಲೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಠಾತ್ತನೆ ಬದಲಾಯಿತು. ಈಗ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಾಗಲೀ, ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಲೀ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟರೂ ಕಾಣಿಸಿದಂಥ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ 'ಮಹತ್ಕೃತಿಗಳ ಮಹಾಪೂರವೇ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಮಹತ್ಕೃತಿಗಳ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ ಬೇಗ ಮಾರಾಟವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ತುಂಬ ಸರಳ ಜನರಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳವರೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಓದಿದರು. ಈಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೂ ಒಂದು ಭೀತಿ ಎದುರಾಯಿತು. ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪ್ರಶ್ನಾತೀತವಾಗಿ 'ಮಹತ್ಕೃತಿ'ಗಳಾದ್ದರಿಂದ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಕಾಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸವೇ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು.

ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಕಡೆ ರೈತರು ಉಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓದಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆಲಸ ಹಿಂದೆ ಬಿತ್ತು. ಬೆಳೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಆಹಾರ ಸರಬರಾಜು ನಿಲ್ಲುವ ಅಪಾಯ ಎದುರಾಯಿತು. ಈ ನಡುವೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟವಾದಂಥ ಮಹತ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಗಟ್ಟುವ ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಯಾವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಮೇಧಾವಿಗಳ ನಿಯೋಗ ಪ್ರಕಟಣ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಲಾರಿ ಲೋಡಿನ ಸಾವಿರಾರು ಪೌಂಡುಗಳ ತೂಕದ ಹೊಸ "ಮಹಾಕೃತಿಗಳ ಕಂತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಯಾವ ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಧೂಳು ಹಿಡಿದು ಕೂತಿದ್ದವು. ಈ ರಹಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಹೊಸ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜನ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಕತೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳಾದ ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ, ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರೆನಿಸಿದ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಕಡೆ ಹೊರಟಿದ್ದ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೊಸ ಲೇಖಕರು ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಾಳಿ ಇಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ತುಂಬಾ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಕಂತೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬ್ರೀಫ್‌ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿದ್ದ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವುದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇದರ ಮೇಲೆ ಕೊಂಚ ಮುಂಗಡ ದೊರೆಯಬಹುದೆನ್ನುವ ದೂರದ ಆಸೆಯೊಂದು ಇತ್ತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈತನ ಗೆಳೆಯ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ-ಭೇಟಿಯಾದ.

“ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಆತ ವಿಷಾದದಿಂದ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟ. “ಅವರು ಈಗಾಗಲೇ ಅಲ್ಲೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವಿಭಾಗವೂ ಕೆಲಸ ಶುರು ಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ನಿನ್ನೆಯೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆ”.

ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಅವರು ಮೌನವಾಗಿ ದಾರಿ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಮೋಡಕವಿದ ಆಕಾಶ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಮಳೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

“ನಾವು ರಂಗಭೂಮಿ ಕಡೆ ಹೋಗೋಣ” ಎಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ, ‘ನನಗೊಂದು ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ಹೊಳೆದಿದೆ. ಈಗ ಕೆಲ ಕಾಲದಿಂದ ಅದು ನನ್ನ ತಲೆ ತಿನ್ನಾ ಇದೆ’ ಎಂದ.

ಅವರು ರಂಗಮಂದಿರದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಅಲ್ಲೂ ತಡವಾಗಿದ್ದರು. ಕಾವ್ಯದ ವಿಭಾಗದೊಂದಿಗೇ ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ ಕತೆ ವಿಭಾಗವೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದವು. ಅಪೇರ, ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ, ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕ ಯಾವುದೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕ ನಗೆ ನಾಟಕ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತ್ತು. ನಾಟಕ ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಣ್ಣಾಗುವಷ್ಟು ನಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಸೈಚರ್ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂತಿಮ ಮುಖಾಮುಖಿಗೆ ಇದು ಸಂಜ್ಞೆಯಾಗಿತ್ತು.

*
*

ಸಣ್ಣ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಇಳಿದಾಗ ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಗೂಡು ಸೇರುವ ಸಮಯ. ಆತ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡಿ, ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹಾದು ಹೋದ ಕುಳಿಬಿದ್ದ ರಸ್ತೆಯೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದ. ಅಗೋಚರವಾದ ಕಾಲುಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ಕೊಂಬೆಗಳು ಮುರಿದ ಶಬ್ದ, ಎಲೆಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಾಡುವ ಶಬ್ದ. ಕಾಡು ಕಡಿದ ಒಂದು ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆತ ಒಂದು ಗುಂಪು ಲೇಖಕರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡ. ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ನಾಟಕಕಾರ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಹಾಕಿದ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದ; ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಖ್ಯಾತ ವಿಮರ್ಶಕ ಒಡ್ಡಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಯುವ ಲೇಖಕ ದಾರಿ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮರದಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು-ಇದು ಅವಾಂಟ್-ಗಾರ್ಡ್ ಕವಿಗಳ ಸಂಕೇತ. ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಚಿತ್ರ ಬರಹಗಾರರು ಮಾತ್ರ ನೇರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾಸ್ತವ ವಾದಿ ಲೇಖಕರು ಇರುವೆಗಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತರು. ಮಾಯಾ ಲೋಕದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಒಬ್ಬಾಕೆ, ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ಮೊಲವನ್ನು ಸಾಹಸಪಟ್ಟು ಹೊರಗೋಡಿಸಿದಳು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ, ಷಿಕಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಒಂದು ಗೃಹದ ಹತ್ತಿರ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಆ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮ್ಮೇಳನ ಸೇರುವುದಿತ್ತು.

ತಲೆಗೂದಲಿನಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಒಬ್ಬಾತ ತಡವಾಗಿ ಆ ಕಾಡಿನಿಂದ ಈ ಬಯಲಿಗೆ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ, ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಕಟ್ಟಿಚ್ಚರದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಒಡ್ಡು ದಾರಿಯ ಪ್ರವೇಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಭೀರ ವಾತಾವರಣ, ಶಿಸ್ತು ಅನುಕರಣೀಯ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ತಲಾಶ್ ಮಾಡಿ ಬಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಕೆಲವರು ಹೇಗೋ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊಂಚ ಮಧ್ಯಸೇವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಂಥವರಿಗಾಗಿ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಜಾನಪದ ಕವಿಯ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಇಂಥ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುದರ ಅಧಿಕೃತ ಕಾರಣ, ಎಂದು ನೆರೆದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಸನ್ಮಾನ ಒಂದು ನೆಪ. ಆ ಸನ್ಮಾನ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. “ಆದ್ದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯವೊಂದನ್ನು ನಾನು ಮಂಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಂತರ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ” ಎಂದರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರದೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕವಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆಯಾದ ನಂತರ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಮಾತಾಡಲು ಎದ್ದು ನಿಂತ :

“ನಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದಂಥ ಕರ್ತವ್ಯ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಷಯ ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಈಗಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ದಾರಿಯೆಂದರೆ ಹತ್ತು ಕೈಗಳು ಒಂದುಗೂಡುವುದು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏಕತ್ರವಾಗುವುದು.....”

“ರಿಚರ್ಡ್ ಒಬ್ಬ ರ್ಯಾಸ್ಕಲ್” ಎಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದೊಬ್ಬ ಕೂಗಿದ. “ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಮಾತನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ತರುಣ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೂ, ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಹಿರಿಯರೂ, ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೂ, ಅವಾಂಟ್-ಗಾರ್ಡ್‌ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದು ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈಗ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳೋಣ.

“ಭಯಂಕರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಹೊಸ ಲೇಖಕರ ಒಂದು ತಂಡ ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಈ ಹೊಸಬರು ಯಾರು? ಬಹುಶಃ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜನ, ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶದಿಂದ, ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಹದಿಂದ ಜನರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಹಲವು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ, ರೂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಎಸಗುತ್ತಾರೆಂದೂ ಊಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ‘ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರತಿಭೆಯ ‘ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿ’ ರಚನೆಯ ಲೇಖಕರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಯಾರೂ ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ರಹಸ್ಯ ಕಿರಣಗಳಿಲ್ಲ, ಹೊಸ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳಿಲ್ಲ-ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೇಧಾವಿಗಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಹದಿಂದ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಮೇಧಾವಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ತಂತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿನಾಶಕಾರಿಯಾಗಬಹುದಿತ್ತೋ, ನಮ್ಮಂಥ ವೃತ್ತಿ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಈ ಜನರ ಆಗಮನ ಅಷ್ಟೇ ವಿನಾಶಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ದುರದೃಷ್ಟ ಎಂಜಿನಿಯರುಗಳಿಗೆ ಬಡಿಯದೆ ನಮಗೆ ಬಡಿದದ್ದು ನಮ್ಮ ದುರಾದೃಷ್ಟ...”

“ಡೌನ್ ವಿತ್ ಎಂಜಿನಿಯರ್”-ಯಾರೋ ಕೂಗಿದರು.

“.....ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಸಂಪಾದಕರು, ಡೈರೆಕ್ಟರುಗಳು ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕೆ? ನಾವು ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯೋಚಿಸೋಣ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ, ‘ಶ್ರೇಷ್ಠ’ವಾದುದರ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ರಹಸ್ಯ’ದ ಎದುರು ನಾವು ಯಾರೂ ಏನೂ ಅಲ್ಲ, ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಲ್ಲ.....”

ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವಾಯಿತು. “ನಿನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ನಿಜವಿರಬಹುದು”, “ಯಾರು ಉತ್ತಮರಲ್ಲ?”, “ಏನು?” “ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರತಿಭೆ ಇಲ್ಲ” ಎಂಬ ಕೂಗುಗಳು ಕೇಳಿಸಿದವು.

ಭಾಷಣಕಾರ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿದ. “ನಾವೇಕೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಈ ಸಭೆ ಕರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕವಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆಯ ನೆಪದಿಂದ ಏಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಡೀ ದೇಶ, ಹೊಸ ಬರಹಗಾರರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಓದುತ್ತಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮರಸ್ಯವಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳೂ ಹೊಸಬರ ಕೃತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿವೆ. ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ಮುದ್ರಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗ, ನಮ್ಮನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ನಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಾವು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ, ರಹಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರು. ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗೇ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಈಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಆ ಯುವಕರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಕನಸನ್ನು ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಮತ್ತು ರಹಸ್ಯ’ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಅವರೆದುರು ತಲೆಬಾಗದೆ, ‘ಈ ಮಹತ್ತರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ನೋಡಿ, ಅದ್ಭುತವನ್ನು ನೋಡಿ’ ಎಂದು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳದೆ, ಮೂತಿ ಚೂಪು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮಗೆ ಅದು ಇಷ್ಟವಾಗ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮೇಧಾವಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನಾವು ಸಭೆ ಕರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಇದೇನೂ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೆ?.....”

ಧ್ವನಿಗಳು : ಅದೊಂದು ಪ್ರಕಾಶಕರ ಗುಂಪಿನ ಕರಾಮತ್ತು.....ನನ್ನ ನೋಟ್‌ಪುಸ್ತಕ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡು.....ಇದೆಲ್ಲ ಏನು?

“.....ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಆ ಮೇಧಾವಿಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ನಾವು ಎಲ್ಲ ಸಮಾನರು...”

ಧ್ವನಿಗಳು : ಸಹಾಯಧನದ ವಿಷಯ ಏನಾಯಿತು?

“ಈಗ, ಈ ಸಣ್ಣ ಆರಂಭದ ಭಾಷಣದ ಕೊನೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು, ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಯ ಅವಕಾಶ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ”.

ಸಭೆ ಉದ್ದೇಶನಗೊಂಡಿತು. ಯಾರೂ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಧ್ವನಿಗಳು, ನಾವು ಆದನ್ನ ಯೋಚಿಸೋಣ, ಎಂದು ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿದವು. ಹೊರಗೆ ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸಿ ಇಡೀ ಕಾಡು ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಗೋಡೆಯಂತೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಯಾರೋ ಕೆಲವರು ಟಾರ್ಚ್ ತಂದಿದ್ದರು. ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಎಚ್ಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಸಿದ ಕೆಲವರು ಸ್ಯಾಂಡವಿಚ್ಚನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತಿನ್ನಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಮುಂದಿನ ಭಾಷಣಕಾರ ಸಮಿತಿಯ ಬೇಹುಗಾರಿಕೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಅತನ ಕೆಲಸ. ಅದನ್ನು ಆತ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಸಮೇತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆದರೆ ಕೆಳದನಿಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟ. ಈ “ತರುಣ ಪ್ರತಿಭೆ”ಗಳು ಮಿಲಿಟರಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಸಂಘಟಿತರಾದವರೆಂದು ಆತ ಸಭೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಅವರು “ಸ್ಟ್ರಿಪ್ಪೋನ್ಸ್” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ನಾಲ್ಕು ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಮಂದಿ ಈ ‘ಸ್ಟ್ರಿಪ್ಪೋನ್ಸ್’ ಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೂರು ‘ರೈಟೂನ್ಸ್’ಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ‘ರೈಟೂನ್ಸ್’ನಲ್ಲಿ ಐದು ಮಂದಿ. ಈ ತರುಣರು ಬ್ಯಾರಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ‘ಪರಮ ಕೃತಿ’ಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಅವರು ಏಕಘಟಕವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕರಾರಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿ, ಮುಂಗಡ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಅವೇ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಮತ್ತೆ ವಾಪಸಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಧ್ವನಿಗಳು : ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅವರು ಎಷ್ಟು ಹಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ?

ಗೂಢಚಾರರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪದಾತಿದಳದ ಸೂತ್ರಗಳ ನಿಯಮದಂತೆ ಅವರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆದರೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರಾದರೂ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದರೆ, ಒಂದು ಘಟಕ ಎರಡಾಗಿ ಹೋಳಾಗಬೇಕು. ಒಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚದುರಿದಂತೆ ಮುಂಚೂಣಿ ವ್ಯೂಹ ರಚಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತೊಂದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಮುಂದೊತ್ತಿ ಹೋದ ಘಟಕದವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಈ ಎರಡೂ ಘಟಕಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮುನ್ನುಗ್ಗಬೇಕು. ಅದೇ ರೀತಿ ಈ ಮೇಧಾವಿಗಳು ಎರಡು ಪಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಪಾಳಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಳಿ ತನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಖರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಅಗಾಧ ಉತ್ಸಾಹದ ನೆಲೆಗೊಂಡವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಏಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಧ್ವನಿಗಳು : ಯಾರಾದರೂ ಕೊಂಚ ಮಧ್ಯ ಸೇವಿಸಿದ್ದರೆ?

ಈ ಮೇಧಾವಿಗಳು ತುಂಬ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಆದರೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾಷಣಕಾರ ಅದೇ ಏರು ಇಳಿ ಇಲ್ಲದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುವ ಹೊಗೆ ತುಂಬಿದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಲಗುವ ಮುನ್ನ ಸ್ವಚ್ಛ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಗ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಗೆ ಮುನ್ನ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಭಯಾನಕತೆ ಸಭೆಯ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. ಒಂದು ಬಗೆಯ ದಿಗ್ಭಾಂತ ಮೌನ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತು. ಹೊರಗೆ ಕಾಡಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ, ಚಂದ್ರ ಮೂಡಿ ಬಂದ. ತೀರಾ ಅಸಹಜ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಬೆಳಕಿಗಾಗಿ ಯಾರೋ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಿದರು.

ಈ ಮೇಧಾವಿಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಲು ನಡೆದ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಷಣಕಾರ ವರದಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಲೇಖಕರ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕರ ಪಡೆ, ಸಾಧಾರಣ ವಾಚಕರಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟು, ಈ

“ಮಹತ್ಯತಿ’ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇದು ತೀರ ವಿಫಲಯತ್ನವಾಯಿತು. ಸಮಿತಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ಇಷ್ಟೆ. ಈಗ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಲಹೆ ಮಾಡುವುದು ಈ ಸಭೆಗೆ ಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯ. ವಾಚಕರ ಮೇಲೆ ಬಲಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ಸಲಹೆ ಬಂತು. ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕಳ ಜತೆ ಆದ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಆ ಕ್ರಮದ ವಿಫಲತೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಮನಗಾಣಿಸಿದ, “ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬೇಕು”, “ಮೊಂಬತ್ತಿ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು”, “ಸಂಘದಿಂದ ಲೆನ್ನನ ಉಚ್ಚಾಟನೆ”..... ಮುಂತಾದ ಸಲಹೆಗಳೇ ಬಂದವು.

ಸಭಾ ಭವನದ ಹಿಂದೆ ಕೂತಿದ್ದ ಎತ್ತರವಾದ ವೃತ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾತಾಡಲು ಎದ್ದ. ಆತ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದರೂ, ಜನ ಅವನ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ಸವೆಸಿದ ಆತನ ಕೂದಲು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿತ್ತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಸುಕ್ಕು ಮೂಡಿತ್ತು. ಸಭೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಗುಜು ಗುಜು ಶುರುವಾಯಿತು. ಆತ ಸಭಾಸದರ ಕಡೆ ತನ್ನ ತಿಳಿಯಾದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ, ಆಳವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತು ಶುರುಮಾಡಿದ.

“ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೆ! ಸಹೋದರರೆ! ನಮ್ಮ ಸಭೆ ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಹಲವು ಯೋಚಿಸತಕ್ಕ ಸಲಹೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಅವು ಯಾವುದೂ ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ದಿಕ್ಕುಕಾಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ವಿಷಯದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.”

ಸಭೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿತು. ಎಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ನಾಯಕನ ಮೇಲೆ. ಹೂಜಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಗುಟುಕು ಕುಡಿದು, ಆತ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿದ :

“ನೀವು ನಮ್ಮ ಬೇಹುಗಾರರ ವರದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ, ಮೇಧಾವಿಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಏಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಇದ್ದು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತೇವೆ. ನನಗೆ ಒಂದು ಪರಿಹಾರ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ: ನಮ್ಮ ಬಣ ಸೇರಿ, ಒಟ್ಟಾಗಿರಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮರೆಯಿರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವರವರಿಗೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಜಾಗಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ತಯಾರಾಗಿ. ನಾವೊಂದು ಸಶಸ್ತ್ರ ಶಿಬಿರ ಸ್ಥಾಪಿಸೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆ, ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರಕರಿಸಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು, ಬರವಣಿಗೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಚರ್ಚೆಯಿಂದ, ನಮ್ಮ ಸೃಜನಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಕಲೆಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನಾವು ಅದ್ಭುತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸೋಣ. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಗಟ್ಟುವ ಕೃತಿ ಮಾಡೋಣ. ಈಗಿರುವುದು ಒಂದೇ ಒಂದು ದಾರಿ, ಅದು ಶಿಬಿರದ ದಾರಿ”.

“ಎಲ್ಲರೂ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೊರಡೋಣ” ಎಂದು ಸಭೆ ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ಕೂಗಿತು. ಈಗ ಅವರ ಅನುಮಾನಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಹೊಸ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಹೊಸ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರಹಗಾರರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡರು ಎಂಥ ಸುಂದರ ನೋಟ! ಹಳೆಯ ಶತ್ರುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಕೈಕುಲುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತರುಣರು, ವೃದ್ಧರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲೊಬ್ಬರು, ಇಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಇದ್ದ ಮಹಿಳಾ ಬರಹಗಾರರನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸಹೋದರಿಯರೆಂಬಂತೆ ಲೇಖಕರು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪ.

ಈ ಗದ್ದಲ, ಗೊಂದಲದ ನಡುವೆ, ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಕೂತಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆಂದು ಹೊರಗೆ ನುಸುಳಿದ. ತಣ್ಣಗೆ ಕೊರೆಯುವ ಗಾಳಿ, ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಚಂದಿರ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆ ಲಾಡ್ಡಿನ ಮೂಲೆಯಿಂದೆಲ್ಲೋ ಗೂಬೆಯೊಂದು ಕೂಗಿತು. ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಪ್ಯಾಂಟುಗಳನ್ನು ಒದ್ದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಈ ಅಪಶಕುನ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕದಡಿತು.

ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಬರಹಗಾರರು ತಮ್ಮ ಟೈಪಿರೈಟರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ-ನಿರ್ದೇಶಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾದ ಸ್ಥಳವೊಂದನ್ನು ನಾಯಕ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದ. ಒಂದು ಕಡೆ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ವಿಶಾಲ ನದಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಆ ನದಿಯ ಪಾತ್ರದವರೆಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪರ್ವತ ಪಂಕ್ತಿ. ಅಲ್ಲಿ, ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದ ಒಂದು

ಹಳೆಯ ಉರು. ಸಾಲಾಗಿ ಬಂದು ಬರಹಗಾರರು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ರೈತರು ತಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲಿನಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದು ವಿದೇಶೀಯರಂತೆ ಕಾಣುವ ಈ ಜನರನ್ನು, ಉರಿಯುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕೈ ಅಡ್ಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದರು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಿಂದ, ತಮಾಷೆಯ ಚಟಾಕಿಗಳನ್ನು

ಹಾರಿಸುತ್ತ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತ ಲೇಖಕರು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಮುಗ್ಧರಾದ ಕೆಲವೇ ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ರೀತಿ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೂ.....

ವಿಚಿತ್ರ ಅಪರಾಧಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರನನ್ನು ಕಾಡತೊಡಗಿತು. ಆತ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದ. ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದ, ಭುಜಕ್ಕೆ ಭುಜ ಕೊಟ್ಟು ಹೋರಾಡಿದ್ದ. ಯಾರೂ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿನುಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಖತ್ಮ ಬಾರಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಾಗಿನಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ದುಷ್ಟತನ ನೆನಪಾಗಿ ಆತ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದ.

ಅಂದರೆ, ಅಪರಾಧಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೆಲವು ಕೃತ್ಯಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಇಡೀ ಅಸ್ತಿತ್ವ, 'ಇರುವಿಕೆ'.

ಹೊಸ ಬರಹಗಾರರ ಆಕ್ರಮಣವಾದ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ತಾವು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕೋಟೆಯು ಬುರುಜಿನ ಮೇಲಿರಿಸಿದ್ದ ಬಂದೂಕಗಳನ್ನು ನಾಯಕ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಅವು ಕೆಲವೇ ಇದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಬರಹಗಾರರ ಸಣ್ಣ ತುಕಡಿ ಬಹಳಕಾಲದಿಂದ ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ, ಸಿದ್ಧವಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೊಡನೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೋಟೆಯ ಒಳಗಡೆ ಏನೇನೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ, ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಭಾವ.....ಏನೇನೂ ಉಳಿದಿವೆಯೋ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ, ನಾಯಕನ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ತೀವ್ರ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಪಡಿತರದಲ್ಲಿ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಗೋ ಇನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೊರಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಕ್ಕ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲದ ಚಿಂತೆ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ನದಿ ಪಕ್ಕದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಿಂದ ಮಂಜು ಮೇಲೆದ್ದು, ಕಮರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದ ನಾಯಕ ಆ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಟಿದ್ದ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ನಾಯಕನ ಸಮರ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ.

“ಪಿಗಾಸಸ್ ದಳ ಮತ್ತೆ ಗೊಣ್ಣಾ ಇದೆ” ಎಂದು ವಾರಂಟ್ ಆಫೀಸರ್ ವರದಿ ಮಾಡಿದ. “ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಪಡಿತರ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ”.

“ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ! ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಕಡಿಮೆ ಅಂದರೆ ಏನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದ ನಾಯಕ, “ಇದೇನು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ತನ್ನ ಬೈನಾಕ್ಯುಲರ್ ಹಚ್ಚಿ ಆಪ್ತಸೇವಕ ನೋಡಿದ. “ಅದೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗ್ತಾ ಇಲ್ಲ, ಸಾರ್” ಎಂದ.

ದುರ್ಬಿನಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಕಮಾಂಡರ್ ನೋಡಿದ. “ಅಂತೂ ಏನೋ ಇದೆ. ಅದೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗ್ತಾ ಇಲ್ಲ” ಎಂದ. ಅವನೂ,

ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ಆಗಲೇ ಮುಸ್ಸಂಜೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಬಿರದ ಜನರ ಮಾತಿನ ಧ್ವನಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಂತು.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ-ಸಾರ್, ನೀವು ಅನುಮತಿಕೊಟ್ಟರೆ ನಾನು ಮುನ್ನುಗ್ತೇನೆ” ಎಂದ.

ನಾಯಕ ಅವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು, ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು “ಹೋಗು” ಎಂದ.

ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಕಾಡಿನ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮೋಡದ ಮರೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರ ಹಣೆಕೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಆತ ಅಲ್ಲಾಡದೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮೋಡ ಮತ್ತೆ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ಆ ಕಷ್ಟ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಅತ್ಯಂತ ಆಯಾಸದಿಂದ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಏನೋ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಗೂಬೆ ಇರಬಹುದೆ? ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಹಕ್ಕಿ ಇರಬಹುದೆ?

ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರು ಹನಿಗಟ್ಟಿತು, ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮುಸುಕಿದ ಮೋಡ ಮತ್ತೆ ಚದರಿ ಹೋಯಿತು. ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ಪಳಪಳನೆ ಹೊಳೆಯಿತು.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಶಾಂತ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕೋಣೆ, ಮಂದ ಬೆಳಕಿನ ದೀಪ-ಎಲ್ಲ ನೆನಪಾಯಿತು. ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಎಷ್ಟೇ ಅಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿ ಅದು ಮಾನವೀಯವಾದುದು ಅನ್ಯಗ್ರಹದ ಮೇಧಾವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸರಿಗಟ್ಟದಿದ್ದರೂ ಮಾನವೀಯ ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ನೆನಪಾಯಿತು.

ಉರಿಯುವ ಕಣ್ಣಿನ, ಹೊರಚಾಚಿದ ನೀಲಿ ನಾಲಗೆಯ ಕತ್ತರಿಸಿದ ರುಂಡವೊಂದು ಅವನನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡಿತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿತು.....

ಧೈರ್ಯಗಡಬೇಡ! ಆಚೆಯ ದಡವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಹಾಂ ಇಲ್ಲಿದೆ ಅದು. ಆತ ದಂಡೆಯ ಎರನ್ನು ಎರುತ್ತಿರುವಾಗ ಏನೋ ಒಂದು ಆಸೆ ಮಿಂಚಿತು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ. ಕಾವಲು ರಾಣಿಯ ಬಳಿ ಉರಿಯುವ ಕೊಳ್ಳಿಗಳು. ಅದರಾಚೆ ಶಿಬಿರ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಥದೋ ಸೆಳೆತ, ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತರು, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಳೆ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರಮಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು.

ಈಗ ಆತ ಕಮರಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಗಿಯಿತು.

ಏನಿದು? ಮೋಡ ಇಬ್ಬಾಗವಾಗುತ್ತಿದೆ? ಚಂದ್ರ ಮೋಡದ ಮರೆಯಿಂದ ಹೊರ ಬಂದು, ಅದರ ಬೆಳಕು ಬಯಲನ್ನು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಬೆಳಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರ 'ಪರಿಪೂರ್ಣ'ದ ಎದುರು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ಹಿಂದೆ ಜಿಗಿದ. ಆತನ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಓಕ್ ಮರ, ಅದರ ಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಒರಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ, ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದುದು ಏನೋ ಒಂದು ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ. ಆತನಿಗೆ.

ಆತ ತನ್ನ ನಾಟಕಮನ್ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಉಪಯೋಗ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆತ ಶರಣಾಗತನಾಗದಿರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. "ಪರಿಪೂರ್ಣ"ರ ಜತೆ ವಾದಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ.

ಮರಗಳ ಮರೆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಿಗಳು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಸರಸರನೆ ಹರಿದಾಡುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳತೊಡಗಿತು.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆ

ಮೂಲ : ತಾಡ್ಯೂಸ್ ರೂಸೆವಿಚ್

ಅನುವಾದ : ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸೊರಬ

“ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗೀತದಿಂದ ವಿಚ್ಛೇದನಗೊಂಡಿದೆ”ಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇದೊಂದು ವಾಸ್ತವಾಂಶ. ಈ ಒಂದು ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಸಂಗೀತವನ್ನು -ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ ಕಾರಣ ಇನ್ನೊಂದು ರೆಕ್ಕೆಯ-ಪ್ರತಿಮೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯ ಹಾರಬಲ್ಲದೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿಯಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿ ನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದ ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಅವಲೋಕನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇದು ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ನನಗೆ ಒಡ್ಡಿದ ಎಲ್ಲ ಸಂಶಯಗಳನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಷ್ಟೆ.

ಸಂಗೀತ-ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆ-ರೂಪಗಳು ನನಗೆ, ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕವಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ರೆಕ್ಕೆಗಳಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಕಾವ್ಯ ದೃಢವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆಯಲು ಎಸೆಯಲೇಬೇಕಾಗಿರುವ ವಜ್ರೆಯಾಗಿ ತೋರಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಯಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಬದುಕಲು ಮಾತ್ರ.

ಈ ಮಾರ್ಗ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವಯಂ ಸಾವಿಗೆ ಅಥವಾ ಮೌನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಪರಿಜ್ಞಾನ ನನಗೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೂ ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಬಹಳಷ್ಟು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ನಾನೇ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇನೆ, ರೂಪಕ, ಪ್ರತಿಮೆ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ನನ್ನ ಕವಿತೆ ನಿಂತಿದೆ. ಆದರೆ, ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಟಿಲವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಇಡೀ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೊಡನೆ ಒಂದು ಹೋರಾಟವೇ ನಡೆದಿದೆ. ಇದು ರೂಪಕ-ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಪ್ರಯತ್ನ.

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಕದ ಸರಿಯಾದ ಉಪಯೋಗ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವೆಂದೂ, ಕವಿಗೆ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿವೆಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆಂದೂ ಹೇಳುವಾಗ, ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಕರು ಅರಿವಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ, ನಾವು ರೂಪಕ-ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದೇವೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ, ಉಳಿಯುವ ದೇನು? ಪದ್ಯ ವಿರೋಧಿ-ಗದ್ಯ, ಅಂದರೆ ಕೈತುಂಬ ಪದಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿವೆಯೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ನಾವು ಪಕ್ಕಾಗುತ್ತೇವೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರತಿಮೆಯೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶದತ್ತ ತಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಯ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನ ವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳು ನನಗೆ ಮೋಡಿಯಾಗಿ, ಯಕ್ಷರ ವಿಧಿಗಳ ಉಳಿಕೆಗಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುವವರ ಸಾಹಸ ಇದು.

ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೇ ನೋಡೋಣ, ನಾನು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇಡೀ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನುವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವ ಮುಖವಾಡಗಳಾಗಿವೆ. ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಕಾವ್ಯವಸ್ತುಗಳೇ ಈ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ತೆಗೆದೊಗೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿವೆ. ಸಮಸ್ಯೆ ಏನೆಂದರೆ, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಯೂ, ಕಾವ್ಯ ಕುಂಟದೆ ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಉತ್ತಿ ಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಇದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ, ನನ್ನ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕವಿಯಾಗಿ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಸೊಗಸನ್ನಾಗಲಿ, ಪ್ರಭೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಕೊಡುವ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಿಂದಲೂ ದೂರ ಇದ್ದು, ನನಗೆ ನೋವು ಕೊಡುವ ಒಂದು ಮರುಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತೇನೆ. ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧವೇ ತಿರುಗಿಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಯಾರ ಮೇಲೆ ಹೇರುವುದಕ್ಕೂ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆಲಂಕಾರಿಕವಾದ, ಅವಶ್ಯಕ ಅಂಶಗಳೆಂದು ಅವನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಂವೇದನೆಗೂ ಮತ್ತು ತೋರಿಕೆಯ

ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ, ಸಂವೇದನೆಗೂ ಮತ್ತು ವಸ್ತುವಿಗೂ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಬೇಕು, ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯ, ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪಾತ್ರ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿರಬಹುದೇ ಹೊರತು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯದ್ದಾಗಲಾರದು. ಒಬ್ಬ ಕವಿ ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ಬೆಳಸಿದ, ತೋರಿಕೆಯ ಪ್ರೇರಿತ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯದ ಬಂಧವನ್ನೇ, ಧಾತುವನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ನೈಜ ನಾಟಕವೊಂದನ್ನು ಉಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕವನದ ಹೊರ ಮೈ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜಟಿಲವಾದಂತೆ, ಹೆಚ್ಚು ಆಲಂಕಾರಿಕವೂ ಕತೂಹಲಕಾರಿಯೂ ಆದಂತೆ, ನೈಜವೂ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ಸಂಗತಿಗೆ ತುಂಬಾ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯಪೂರ್ಣ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೊರಬರುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಒಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶ್ರಮದ ದುಡಿಮೆ, ಅಭಿಜಾತತೆ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು-ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರು ಬಹಳ ಉನ್ನತವಾದುದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು – ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ನಮ್ಮ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯಾನುಭವವೇ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ರೂಪಕದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ಮಾಪಕನಿಂದ ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ “ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ, ಕ್ಷಿಪ್ರವಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ” ಯಂತಿದ್ದೂ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ.

ಪ್ರತಿಮೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕವಿ ಪದ್ಯವನ್ನು, ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಸಂವೇದನಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಂಗತಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ, ಸುಂದರ ರೂಪಕದ ಮೂಲಕ ಸಂವಹನಗೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ತಮಗೆ ತಾವೇ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ನಿಸ್ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು, ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದು ರೂಪಕ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮೆ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಯ ತಿರುಳಿನ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಯ ಮಿಲನವನ್ನು ತ್ವರಿತಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ತಡಮಾಡುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ಕವಿಯಿಂದ ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹರಿಯಬೇಕು. ರಸಾಭಿಜ್ಞತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವೆನಿಸುವ ಶೈಲಿಯ ರೇವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅದು ತಂಗಬಾರದು. ಪೋಲಿಷ್ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೂ ಮುಂಚೂಣಿಯ ಗುಂಪಿನ ಕವಿಗಳು ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೂ, ಇದೇ ಮೂಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸ.

ಮೂರು ಕವನಗಳು

ಮೂಲ : ತಾಡ್ಯುಶ್ ರೂಸೆವಿಚ್

ಅನುವಾದ : ಕೆ. ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

೧ ಒಂದು ಧ್ವನಿ

ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಅಂಗಹೀನಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರು

ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರು

ಮೌನಗಳಿಂದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬದುಕಲು ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿರುವುದೋ ಎನ್ನುವಂತೆ

ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಈ ರೀತಿ

ತಮ್ಮ ದೇಹ ಯಮನ ಕಡೆ ವಾಲುವುದನ್ನ

ಮಾನವನ ಆಂತರ್ಯ ಸರಾಗ ಬಿರಿದು ಬೀಳುವುದನ್ನ
ಮರೆತದೋ ಎನ್ನುವಂತೆ

ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ನಿರ್ದಯಿಗಳಾದವರು
ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹುಲು ಪ್ರಾಣಿ ಸಸ್ಯಗಳಿಗಿಂತ
ದುರ್ಬಲರು

ಅವರನ್ನ ಕೊಂದು ನಿವಾರಿಸಬಲ್ಲದು
ಕೇವಲ ಒಂದು ಪದ ಒಂದು ಮುಗುಳ ಗೆ
ಒಂದು ನೋಟ

೨ ರೂಪಾಂತರಗಳು
ನನ್ನ ಕಿರಿಯ ಕುಮಾರ
ಕೋಣೆ ಹೊಕ್ಕು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ
“ಅಪ್ಪ ನೀನೊಂದು ಡೇಗೆ
ನಾನೊಂದು ಮರಿ ಇಲಿ”

ಓದುವ ಬುಕ್ಕು ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾನೆ
ರೆಕ್ಕೆ ಚೂಪುಪಂಜ
ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಹೊರಚಾಚುತ್ತವೆ

ಅವುಗಳ ಅನಿಷ್ಟ ನೆರಳುಗಳು
ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸರೈಂದು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಹರಿಹಾಯುತ್ತವೆ
ನಾನೊಂದು ಡೇಗೆ
ಅವನೊಂದು ಮರಿ ಇಲಿ

“ಅಪ್ಪ ನೀನೊಂದು ತೋಳ
ನಾನೊಂದು ಮೇಕೆ?
ಮೇಜಿನ ಸುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿದೆ
ಹೌದು ನಾನೊಂದು ತೋಳ

ನನ್ನ ಮಗ ತಾಯ ಬಳಿ ಪುಟಪುಟನೆ ಓಡಿ
ಅವಳ ಉಡುಪಿನ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಹಿತದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹುದುಗಿ
ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿದ್ದಾಗ

ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಕಿಟಕಿ ಗಾಜುಗಳು
ಕಗ್ಗತ್ತಲಿನ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಂತೆ
ಮಿನ ಮಿನ ಮಿಂಚುತ್ತವೆ

೩ ಹೊರೆಯಿಲ್ಲದವರು
ಆತ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು
ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ

ಲೋಕದ ಇರವಿಗಾಗಲಿ ಅದರ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಲಿ
ನೀವು ಹೊಣೆಗಾರರಲ್ಲ
ನಿಮ್ಮ ಹೆಗಲುಗಳಿಂದ ಹೊರೆಯಿಳಿಸಿ ಆಗಿದೆ
ನೀವೆಲ್ಲ ಮುದ್ದು ಗಿಳಿಗಳ ಹಾಗೆ, ಕಂದಮ್ಮಗಳ ಹಾಗೆ
ಖುಷಿಯಾಗಿ ನಲಿದಾಡಿ

ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.
ಆದರೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ
ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ
ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಉಸಿರಿನೊಂದು ಹೋರಾಟವೆಂಬುದನ್ನು

ಕಾವ್ಯಮಿತು: ಶರತ್ ೧೯೬೬

ಮೂಲ : ತಾಡ್ಯೂಶ್ ರೊಸೆವಿಚ್
ಅನುವಾದ : ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸೊರಬ

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರ ಆರ್ಥರ್ ಹೊನೆಗ್ಗರ್ ಹೇಳಿದ : “ಕವಿಯ ಅವಸಾನವಾದ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಗೀತವೂ ಸಾಯುತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ಯಾರು ತಾನೆ ಕವಿ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ತನ್ನ ಉದ್ಯೋಗ ವಿವರಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ?”. ನೀತ್ಯೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ನಮಗೂ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ “ದೇವರು ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ”. ನಂತರ (ಅನೇಕ ರೂಪ ಬದಲಾವಣೆಯ ಬಳಿಕ) ಸೈತಾನ ಸತ್ತ. ಅದೂ ಆದಮೇಲೆ ಮಾನವ ಸತ್ತ. ಹೊನೆಗ್ಗರನ ಪ್ರಕಾರ, ಕೊನೆಯದಾಗಿ “ಕವಿ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ”. ಆದರೆ ನಾವು ಬದುಕಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರು, ಸೈತಾನ, ಮಾನವ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಕವಿ ಕೂಡ ಮರಣಾನಂತರ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಾವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಕವಿ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೊನೆಗ್ಗರ್ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿಕರವಾಗಿ, ಪಾಶವಿಕವಾಗಿ, ಕವಿ ಸತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಾನಿಲ್ಲೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ? ನೀವು ಹೆಣದ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರ? ನಿಮ್ಮೆದುರು ಕೂತುಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರು? ಅವನು ಏನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? ಯಾವ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? ಕವಿಯ ಪರಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆ, ಸತ್ತಿರುವ “ಬದುಕಿ”ನ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೇಳಬಹುದೆಂಬ ಭ್ರಮೆ ನಿಮಗೆ. ಲೋಕಾಂತರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಆ ಲೋಕದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ (ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯದ) ಬಗೆಗಿನ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಹೊನೆಗ್ಗರನ ಹೇಳಿಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ತಮಾಷೆ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ತಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕವಿ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ದೇವರ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ, ಸೈತಾನನ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಕವಿಯ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದ ನೂತನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸೂತ್ರೀಕರಿಸುವ ಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ನಂಬಿಕೆ. ಇದು “ಕವಿ ಮತ್ತು ನಗರ”ದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಲ್ಲ. “ಕವಿ ಮತ್ತು ಸ್ಮಶಾನ”ದ್ದು.

ನಾನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಡ್ಯಾನೊಬ್ ನದಿಯ ಮೇಲಿನ ಸುಂದರ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ “ಕಾವ್ಯ ಸತ್ತಿಲ್ಲ; ಕಾವ್ಯ ಅಮರ” ಎಂಬ ಧೈಯ ವಾಕ್ಯದೊಂದಿಗೆ, ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಅಣಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಸಮಾಜವಾದಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ದೇಶಗಳ

ನೂರಿನೂರು ಕವಿಗಳು ಈ ಧೈಯ ವಾಕ್ಯದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಜೀವಂತ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾದಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ; ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆ, ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಂತಿಕೆಗೆ, ಅಮರತ್ವಕ್ಕೆ ಅವರು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯ ಅಮರವಾಗಿರುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕವಿಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ಎಲ್ಲ ವ್ಯಥೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೂ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರುಜುವಾತು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಕವಿ ತಂಡವನ್ನೇ ನಾನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಬದುಕು ಲೋಕಾಂತರದಲ್ಲ. ಹೌದು, ಮಹನೀಯರೆ, ನನ್ನ ಸಹ ಲೇಖಕರೆ, ಸ್ನೇಹಿತರೆ, ಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿಗಳೆ, ಕಾವ್ಯ ಸತ್ತಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ಮರ್ತ್ಯ, ಕಾವ್ಯ ಸಾಯಬಲ್ಲದು. ಕವಿಗಳು ಕೇವಲ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಇವುಗಳು ಭಯಂಕರ ನಗೆಹನಿಗಳಲ್ಲ. ಇದು ನಿಷ್ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸತ್ಯ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಇಷ್ಟ ನನಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಇದೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ದೇವರು ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಅವನು ಸತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಾನವನಂತೆ ಸೈತಾನನೂ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಬದುಕಿದ್ದಾನೆ. ಸತ್ತು ಬದುಕಿರುವುದು ಇನ್ನೇನು? ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಾಗರೀಕತೆ, ಮಾನವತಾವಾದ, ಕಾವ್ಯ?! ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ದುರಂತಮಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಸರಪಡಿಸುವ ಬದಲು ಅಥವಾ ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಬದಲು, ನಾನು ನನ್ನನ್ನೇ ಒಬ್ಬ ಸತ್ಯ ಕವಿಯಲ್ಲ, “ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದ ಕವಿ” ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಜೀವಂತ, ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ. ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಗೆ ಪಾಟಲಾಗುವುದನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. “ಪರ” ಲೋಕದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಪರಲೋಕದ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಿಚ್ಛಿಸಿದ್ದೆ. ಅದು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಅದೊಂದು “ತಂತ್ರ”ವಾಗಿತ್ತು, ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ತೊಂದರೆ ಪಟ್ಟನೆಂದು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. “ಸಂಭವಗಳ” (Happening) ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಮೋಹಕ್ಕೆ ನಾನು ಒಳಗಾಗಿದ್ದುದುಂಟು. ನಾನು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳ, ವಿಮರ್ಶಕರ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರ ಮುಂದೆ ಏನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಲಿ ಎನ್ನಿಸಿತು? 1966ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನನ್ನು ತಾನೆ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಲಿ? ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನೇ? ತುಂಬ ಉದ್ದವೂ ಅಲ್ಲದ, ಚಿಕ್ಕದೂ ಅಲ್ಲದ, ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕವೂ ಅಲ್ಲದ, ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಕ್ತವೂ ಅಲ್ಲದ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನೇ? -ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಲೋಚಿಸಿದೆ. ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ನನ್ನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ತೆವಳುತ್ತಾ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕೆ? ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆ? ನನ್ನ ಅನುವಾದಕನನ್ನು ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆ? ಅಥವಾ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಕವಯತ್ರಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕೆ? ನನ್ನ ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ (ಅವು ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳ ಆಗಿರಬೇಕು) ಸುತ್ತಿದ ಅವಳ ದೇಹದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ರೂಮಿನ ತುಂಬ ಚೆಲ್ಲಾಡಬೇಕೆ? ಅಸಾಧಾರಣ ಕರುವಿನ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಎರಡು ತಲೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಒಂದೇ ಇದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಜವಾದ ಪೇಚಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಆಲೋಚಿಸಿದೆ. ಈ ಹಿಂದಿನ ನಾನು, ಅಂದರೆ “ಜೀವಂತ ಕವಿ” ಕವಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮ ಕುರಿತು ಫಜೀತಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದೆ. ಎರಡು ತಲೆಯ ಕರುವಿನಷ್ಟೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಜನಕವಾದ ಕವಿತೆ ರಚಿಸಿ ಆ ಕರುವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡು, ಚರ್ಮ ಸುಲಿದು, ತುಂಡು ತುಂಡು ಮಾಡಿ ಮಾರುವುದನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯ ಮಹೋತ್ಸವದ ನಂತರ “ಮುದ್ದಿನ ಸಖ, ಎರಡು ತಲೆಯ ಕವಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ನಿನ್ನೆ ನಾನು ಕಂಡೆ, ಅವನ ಹೆಸರು ಕಾಡ್ಯೂಸ್ ರೂಸೆವಿಚ್. ಅವನ ಕವಿತೆಯೊ ಅದ್ವಿತೀಯ” ಎಂದು ಜನ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಆತ್ಮ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಭೂತ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಲೋಭನೆಗೆ ತಳ್ಳಿತು. ಅದು ನನ್ನ ಎಡಗಾಲಿನಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಬರೆಯುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿತು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ, ಪದಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುವಂತೆಯೂ, ಪದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಂತೆಯೂ, ಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾದರ ನಡೆಸುವಂತೆಯೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿತು. ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳ, ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಪ್ರಪಂಚವೇ ನನ್ನ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಇರಲಿ, ಈ ಶೋಚನೀಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅತ್ತ ದೂಡೋಣ. ನಾವು, ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳು-(ತೋರಿಕೆಗೆ) ಬದುಕಿರುವವರು ಮತ್ತು ಸತ್ತಿರುವವರು - ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ರೋಗಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತೇವೆ. ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದು, ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಅಸದೃಶರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಬೇಸರ ತರಿಸುವ, ಅನಾಕರ್ಷಕ, ಅಪರವಯಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಹೇಯ ಕೃತ್ಯ : ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಸುಣ್ಣ ಹೊಡೆದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಧಿಗಳ ಗುಟ್ಟು. ಆದರೆ ನಾನೂ ಸಹ ಜಾಣನೂ, ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದ್ವಿತೀಯನೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಎಂಥ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ! ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳ ಮರಣೋತ್ತರ ಜೀವನವೇ ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದೆ. “ನಾನೊಬ್ಬ ಕವಿ” ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವರ ನಗು ಹೇಗಿರುತ್ತದೋ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಮಾಷೆ ಏನು?

ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾನು ಪುರೋಹಿತ, ನಾನು ಮಂತ್ರಿ, ಪೋಲಿಸ್ ಪೇದೆ, ಕಟುಕ, ಹಜಾಮ, ಭೌತ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ಮರ ಕಡಿಯುವವ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ, ಅವನು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆದುರು ನಗೆ ಪಾಟಲಾಗುತ್ತಾನೆಯೇ? ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗಲ್ಲಿಗೆರಿಸುವ, ಸುಲಿಗೆಯ, ಕಳ್ಳತನದ, ಮೋಸದ ವೃತ್ತಿಯಾದರೆ ಅದಿನ್ನೂ ಕಷ್ಟ. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಇಂತಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ತಪ್ಪು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಒಂದು ಗುಂಪಿನೆದುರು, ತಾನೊಬ್ಬ ನಿಷ್ಕರುಣ ಕಾಮುಕ, ಸಲಿಂಗಪ್ರೇಮಿ, ಶಿಖಂಡಿ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಅಥವಾ ಕವಿ ಎಂದು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. “ನಾನು ಕವಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಬ್ಬ ಕವಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನಗು ಏಳುತ್ತದೆಯೆ? ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಈ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು (ಹೌದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆ) ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಈ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು, ಈ ವೇಚಾಟದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಸಂದರ್ಭ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಕೃತಿಕಾರ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಾಕೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ? ಈ ಒಗಟಿನಿಂದ ಬಹಳ ಸಮಯ ನಾನು ಒದ್ದಾಡಿದ್ದೇನೆ; ಬಗೆಹರಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನಾವು ನಗೆ ಪಾಟಲಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಗೆ ಪಾಟಲಾಗುವ ಹೆದರಿಕೆಯಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಬಯಲು ಮಾಡಲಾರೆವು. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಗಳಲ್ಲಿ ನನಗಂತೂ ಇನ್ನೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು “ಕವಿ” ಎಂದು ನನಗಿನ್ನು ಅನ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ನನ್ನ ವೃತ್ತಿಗಾಗಿ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಕಾಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕವಿತೆ ಬರೆದೆ. ಯಾರ ಪ್ರೇರೇಪಣೆಗಾಗಿ ನಾನು ಕಾದೆ? ಅದೆಲ್ಲವೂ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ, ಗೊಡ್ಡು ಕತೆ. ಎಂಥ ಸಮಾಧಾನ! ಎಂಥಾ ಬಿಡುಗಡೆ! ಇನ್ನು ಯಾವ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆಷ್ಟೆ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅನೇಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿದ್ದುವು. ನನ್ನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು, ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಅಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ತಾತ್ವಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂತ್ರೀಕರಿಸಿದೆ, ವಿವರಿಸಿದೆ. ಪ್ರಾಸ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಸವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ರೂಪಕ ಅಥವಾ ರೂಪಕ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಪ್ರತಿಮೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಧೈಯ ಅಥವಾ ಧೈಯವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ-ಇವು ಈಗ ಯಾವ ಭೇದವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಒಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ : ಶಬ್ದ. ಇದನ್ನು ನಾನು ತ್ಯಜಿಸಲಾರೆ. ಶಬ್ದಗಳ ಜತೆ ಆಟವಾಡುವ ಜನರನ್ನು ಮೂರ್ಖರು ಇಲ್ಲವೆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರು ಇಲ್ಲವೆ ತೃಪ್ತರು ಇಲ್ಲವೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಕೊರತೆಯುಳ್ಳವರು ಎಂದು ನಾನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಉಗ್ಗುತ್ತಾರೆ, ಪದಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಾವಯವಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತಾರೆ, ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದಲ್ಲ, “ದೋಷರಹಿತವಾದ, ಸಾಮಾನ್ಯ” ಪದಗಳನ್ನು, ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆಂದು. ಇದು ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅವನಾನದ

ಬಗ್ಗೆ

ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬಹುದು.

ಎಲ್ಲ ಮನೋಹರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ : ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅನಾಮಧೇಯ ಕವಿತೆಯಾಗುವ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗೆ, “ಅನಾಮಿಕನ ಧ್ವನಿ”ಯ ಬಗೆಗೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಇದನ್ನೇ. ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳ ನಿರ್ಮಾಪಕರಿಗೆ, ಯಾವುದು ದುಃಖಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ನರಕವೆಂದು ಅನ್ನಿಸುವುದೋ ಅಂತಹ ಅನಾಮಿಕತನ, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೊರತೆ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಕುರುಹಿನ ಕೊರತೆ – ಇದೇ ನನಗೆ ವಿಮೋಚನೆಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಸಲುತನ ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟುತ್ತಾ ಅವರು ಕವಿತೆಯ ರಕ್ತವನ್ನೇ ಬಸಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಎರಡು ತಲೆಯ ಕರುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಗಿದು, ಆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಡೆದಾಡಬೇಕಿದೆ. ಕೃತಕ ಉಸಿರಾಟ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳಿಂದ, ವಿಮರ್ಶಕರಿಂದ ನಡೆಸಿದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕವಿತೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೇಲೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸಾಯಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯದ ಸಾವಿಗೆ ನಾನೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕೊಂದು ಆಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ದೌರ್ಬಲ್ಯ (ಕವನ)

ಮೂಲ : ಸ್ತಾನಿಸ್ಲಾ ಗ್ರೊಚೋವಿಯಕ್

ಅನುವಾದ : ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ

ಹೊನ್ನ ತಂಬಿಗೆ ಹಿಡಿದ

ರಾಜಕುಮಾರಿ

ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಹಾಗೆ

ಕನಸಾಯ್ತು ನನಗೆ

ನನ್ನ ಬೆರಳುಗಳು

ಬೆಳೆಯಲೆಂದು

ನೀರೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು ಅವಳು

ಬೆಳ್ಳಿ ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ

ಅವಳೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಆಕಾಶ ನೀಲಿ

ನೇತುವೆಯಂತೆ ಹೊರಗೆಳೆದ

ನನ್ನ ನಾಲಗೆ ಮೇಲೆ

ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಬಾಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದ

ರಕ್ಷಕರ ಬಗ್ಗೆ

ಅನಂತರದ ಕನಸ ಕಂಡೆ

ನನ್ನ ಗಂಟಲೊಳಗೆ

ಮೆಲ್ಲಗೆ ಜಾರುತ್ತ

ಕಾರ್ಪೊರಲ್

ತನ್ನ ಲಾಟೀನು ಎತ್ತಿದ

ಆಮೇಲೆ

ನನ್ನ ಪಾದಗಳೊಳಗಿನ ಶಂಖಗಳಲ್ಲಿ

ನಿರ್ಮಾಣವಾದವು ಚರ್ಚುಗಳು

ಎಡಗಡೆಯದರಲ್ಲಿ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರ

ಬಲಗಡೆಯದರಲ್ಲಿ ಮದುವೆ

ಆದರೂ ಮಲಗಿದ್ದೇನೆ ನಾನು

ಅಚಲನಾಗಿ

ಮತ್ತು

ಕಲ್ಲಾಗಿ

ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು
ಗುಳು ಗುಳು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ
ತೊಯಿಸಿದಾ ಕನಸಿಗೆ
ನಾನು
ಬೆದರದಿರಲಿ

ಕೊನೆಯ ಪಲಾಯನ(ಕತೆ)

ಮೂಲ : ಬ್ರೂನೊ ಶೂಲ್ಟ್

ಅನುವಾದ : ಎಸ್ ದಿವಾಕರ್

ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಅವನತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯ. ಅಂಗಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಸೈನ್ ಬೋರ್ಡನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಅರ್ಧ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲ ಮೂಲಕ ಇದ್ದಬದ್ಧ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾಯಿ ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಡಲಾ ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಡಗು ಮುಳುಗಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯಾಣಿಕರೂ ಸತ್ತುಹೋದರೆಂದು ಮಾತು ಹೊರಟಿತ್ತು. ಈ ಉಹಾಪೋಹ ಸರಿಯೊ ತಪ್ಪೋ, ನಾವು ಅಷ್ಟಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಗ್ರ ಬದುಕು ನಮಗಾಗಿ ಕಾದಿತ್ತು.

ಸುಮಾರು ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಈ ಮೊದಲು ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲದಿಂದ ಅವರು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು ನಿಜ; ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಯಲು ಏನೋ ಬಿಗುಮಾನ, ಇದು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಸಾವನ್ನು ಕಂಠುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ತಂದೆಯವರು ತಮ್ಮ ಅವಸಾನವನ್ನು ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಸತ್ತು, ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಕೃಶರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು, ಕಣ್ಣುಗಳ ಹೊಳಪು ಮಾಯವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಮಗೇನೂ ವಿಶೇಷವೆನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ರೂಮಿನ ತುಂಬ ಅವಸಾನಗೊಂಡ ದೇಹಲಕ್ಷಣಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿದಂತೆ ನಮಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಡೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದ ಕಾಗದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ನರಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳೆಯ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು ಅವರ ನೋವು ತುಂಬಿದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದುವು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ನಾವು ಅವರ ಚಂಡಾಲ ಕೋಟಿನ ಸುತ್ತ ನೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕೋಟು ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಮಡಿಕೆಗಳು ಒಂದನೊಂದು ಕಚ್ಚಾಡುವ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಲಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲುವ ಅವುಗಳ ಗಾಬರಿಯೇ ಕೋಟಿನ ಮಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟ ಯಾರಿಗೂ ಅವುಗಳ ಶಾಂತ ನಿದ್ರೆಯ ಗೊರಗೊರ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಂಡಾಲರ, ಕೊಲೆಯ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ಸದ್ದುಗಳ ಇಂಥ ಬವಳಿ ಬರುವ ವಾಸನೆಯಲ್ಲೇ ಅವರು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಬದುಕಿರಬಹುದಿತ್ತು: ಆದರೆ ಬದುಕಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ತಾಯಿ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಭೀತಿಯ ಮುದ್ರೆಯಿತ್ತು. “ನನಗೆ ಕಂಡದ್ದಾದರೂ ಏನು, ನೋಡು ಜೋಸೆಫ್, ಇವರನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ. ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು” ಎಂದಳು. ತಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆ ಸರಿಸಿದಾಗ ನಾನು ತಕ್ಷಣ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ನಳಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚೇಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಿತ್ತು. “ಅವರು ಬದುಕಿದ್ದಾರಾ?” ಎಂದೆ. “ಹ್ಲೂ, ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿಯೋಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇಡಲೇನು?” ಆಕೆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿಟ್ಟಳು. ಅವರತ್ತ ಬಾಗಿ, ನಿಕಟವಾಗಿ ನೋಡಿದೆವು. ಅನೇಕ ಬಾಗಿಡ ಕಾಲುಗಳ ನಡುವೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರು ಆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊರಚಾಚಿಕೊಂಡ ಉಗುರುಗಳು, ಸ್ವರ್ಶಾಂಗಗಳು ಏನನ್ನೋ ಆಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕದಲಿಸಿದೆ. ತಂದೆ ಬೇಸರದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದರು; ನೆಲ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಶಾಂಗಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುತ್ತ, ಅನೇಕ ಕೀಲುಗಳಿದ್ದ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಚಲಿಸತೊಡಗಿದರು. ನಾನು ದಾರಿಗಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತೆ. ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು;

ಸ್ವರ್ಶಾಂಗಗಳಿಂದ ದಾರಿಗಡ್ಡವಾದುದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿನೋಡಿದರು. ನಂತರ ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದರು. ಆ ಕಡೆ ಯಾವ ಪೀಠೋಪಕರಣವೂ ಆಶ್ರಯ ನೀಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಅವರು ಗೋಡೆ ಹತ್ತತೊಡಗಿದರು. ಗೋಡೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾನು ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ತಂದೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಪಾಟಿನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದರು; ಅದರ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಉಗುರುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಪಾಟಿನ ಒಳಗನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡರು.

ಮೂಸಿನೋಡುವ ಮೂಲಕ ಅವರು ಇಡೀ ಮನೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು. ನಾನು ಎಷ್ಟು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಸಾಧನವೇನೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿನೋಡಿ, ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಡೆಯುವಾಗ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು, ತಿನ್ನಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರೆಡ್ಡು ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ಚೂರುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಹೀಗೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೋರುತ್ತಿದ್ದ ಪೀಪಾಯಿಯ ಬಳಿ ನುಸುಳಿ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹು ದಿನದವರೆಗೆ ಅವರು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಉಂಟು. ಅನ್ನವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಅವರು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ. ಮತ್ತೆ ಅವರ ಚೈತನ್ಯವೂ 'ಉಡುಗಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಗೆಲ್ಲ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಭಯ ನಮಗೆ. ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಸಹ್ಯ, ಸಂಶಯ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಎಂದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆದಾಡಿದರೂ ಕೂಡ, ಅವರಿಗೆ ಗೋಡೆಯ, ಕಪಾಟಿನ ಬಿರುಕುಗಳೇ ಪ್ರಿಯ.

ನಾವು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಾಗ ತಂದೆ ಊಟದ ಮನೆಗೆ ಬರದೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಊಟದ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ್ದರೆ ಅವರು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವವರೆಗೂ ಶತಪಥ ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಬಾಗಿಲ ಕೆಳಗಿನ ಬಿರುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೈ ತೂರಿಸಿ, ತೆವಳಿ ಬರುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡರು. ನಮ್ಮ ನಾಯಿ ನೆಮ್ರೋಡ್ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿದು, ಅವರನ್ನು ಮೂಸಿ, ಸೀನುತ್ತ, ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಲಿಬಿಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅಡಿಗೆಯವಳಾದ ಜಿನಿಯಾ ಇಡೀ ದಿನ ನಿರ್ದ್ರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು; ಸೊಪ್ಪಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನೂಲು, ಕೂದಲು ಎಲ್ಲ ಸಾರಿಗೆಸೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಅಂಗಡಿ ತೆರೆದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಕರೋಲ್ ಮಾವ ಬಂದಿಳಿದ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಗುಮ್ಮನಗುಸುಕ. ತನ್ನ ಅದುವರೆಗಿನ ಅನುಭವದ ಬಗೆಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಡುತ್ತಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಆತ ಮನೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ: ಕೊನೆಯ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ರಿಕಾಣೆ ಹಾಕಿದ. ಜಿನಿಯಾ ಅವನ ಆಗಮನವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಆ ಕೋಣೆಯ ಎಲ್ಲ ರಗ್ಗುಗಳನ್ನೂ, ಟ್ಯಾಪೆಸ್ಟ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದುಹಾಕಿದಳು. ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ತಂದೆಯವರ ದೇಹವನ್ನು ತುಳಿದುಬಿಡಲು ಕರೋಲ್ ಬಹಳ ಸಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಯಾವುದೇ ಅಪಾಯದ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ತಂದೆ ನೆಲದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಮೆಚ್ಚಬೇಕು. ಆದರೆ ಆಂಗತ್ತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ-ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕರೋಲ್ ಮಾವನಿಗೆ ಅವರನ್ನು ತುಳಿದು ಹಾಕುವ ಹುಚ್ಚು! ನಾವು ಯಾರಾದರೂ ತಂದೆಯವರ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಆಧಾರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಂಬಲಸಾಧ್ಯವಾದ, ನಿಜವಾದ ಘಟನೆಯ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಇದು ತುಂಬ ನೋವು ತರುವ ವಿಷಯ. ಅದರ ವಾಸ್ತವತೆ ನನ್ನನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಸಹಭಾಗಿಗಳೆಂದು ಇವತ್ತಿಗೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಈ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಘಟನೆ ತೀರ ಅಪರಿಚಿತ ಹಾಗೂ ಅಪಾಯಕಾರೀ ಗುಣ ತಳೆಯುತ್ತದೆ.

ವಾಸ್ತವದಿಂದ ಭಯಭೀತನಾದ ನಾನು ಹತಾಶನಾಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ; ನೀನೇಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ? ಈ ಕೆಲಸ ಜಿನಿಯಾ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥವಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೀನು .....?* ತಾಯಿ ಅತ್ತಳು. ಕೈಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ಉತ್ತರ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಬದುಕು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹದವಾಗಲೆಂದು ಆಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಳೆ? ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ತಂದೆಯನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಲು ಆಕೆಗಿದ್ದ ಮಾರ್ಗ ಇದೊಂದೇನೇ?

ಆ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ತಂದಾಗ ನಮಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಗಿ ತಲ್ಲಣಿಸಿದೆವು. ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂದು,

ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಂದೆ ಬೃಹತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದರು. ಸ್ಮಶಾನ ಮೌನವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತ ನಾವು ಕೂತೆವು. ಕರೋಲ್ ಮಾವ ಮಾತ್ರ ಆ ಹರಿವಾಣದತ್ತ ತನ್ನ ಫೋರ್ಕನ್ನು ಚಾಚಿದ : ಏನೋ ಹೊಳೆದಂತಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ನೋಡಿದ. ತಾಯಿ ಹರಿವಾಣವನ್ನು ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿದಳು. ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲೆ, ಆಲ್ಬಮ್‌ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದರು.

ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಇಹ ವ್ಯಾಪಾರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತೆಂದಲ್ಲ. ಈ ಕತೆಯ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಕರಣ ಹೆಚ್ಚು ಯಾತನೆಯ ಭಾಗ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಯಿಸಲು ವಿಧಿ ಅಸಮರ್ಥವಾದಾಗ ಅವರೇಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು? ಕೆಲವು ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಹಾಗೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತರಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಹೇಗೋ ಏನೋ ಅವರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಒಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹರಿವಾಣ ಖಾಲಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾಲು ಮಾತ್ರ ಹರಿವಾಣದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬೆಂದುಹೋಗಿ, ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇದ್ದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ದೀರ್ಘಪ್ರಯಾಣ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ತಂದೆ, ಮತ್ತೆ ಎಂದೂ ಅವರನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಮೂಲ : ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ವ್ಯಾಟ್

ಅನುವಾದ : ಕೆ ಎಸ್ ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

೧ ಗಣಿತ

ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾಗ

ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದೀರೆಂದು ಭಾವಿಸೀರಿ

ಆತ (ಆಕೆ) ಸದಾ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾನೆ (ಳೆ)

ಎಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ನೀವು

ಎಡಬಿಡದೆ ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ

ಅತ್ಯಂತ ವಿಧೇಯ ನಾಯಿಯೂ ಅಷ್ಟು ನಿಷ್ಠವಿರಲಾರದು

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ನೆರಳೂ ನಾಪತ್ತೆಯಾಗಬಹುದು

ಆತ (ಆಕೆ) ಎಂದಿಗೂ ಹಾಗಲ್ಲ

ಹೋಟಲಿನ ದ್ವಾರದೆಡೆ ಒರಗಿ ನಿಂತಿರುವಳಲ್ಲ ಆ ಕೆಂಗೂದಲಿನ ಬಿಡಿಸೂಳೆ

ಅವಳೊಂದಿಗಿರುವುದು ಅವಳ ನಕಲಲ್ಲ-ಅವಳೇ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅವಳೇ

ಬೆಕ್ಕಿನ ಥರ ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿರುವನಲ್ಲ

ಆ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ದ್ರಾಪೆ

ಅವನೊಂದಿಗಿರುವುದು ಅವನೇ, ಅವನ ಅನನ್ಯ ಜೊತೆಗಾರನೇ

ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಆ ಇಬ್ಬರು ಅಸಹಜ ಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸೆದು

ತಿರುಚಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ

ಆದರ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಇಬ್ಬರು ಶೋಕದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಜೋತು

ಕಾಯುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ

೨ ಪರ್ಶಿಯದ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕತೆಗಳಿಂದ

ರಭಸದ, ಅಗಾಧ ಪ್ರವಾಹವೊಂದರ ಬಳಿ

ಕಲ್ಲು ದಡದ ಮೇಲೆ

ಮನುಷ್ಯನ ತಲೆಯೋಡೊಂದು ಅನಾಥ ಬಿದ್ದಿತ್ತು

ಅರಚುತ್ತಿತ್ತು : ಅಲ್ಲಾ ಲಾ ಇಲಾಹ

ಆ ಆಕ್ರಂದನದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಗಾಬರಿ

ಎಂಥ ದೈನ್ಯ ಯಾಚನೆ

ಎಂಥ ಮಹಾ ಹತಾಶೆ ಬೆರೆತಿತ್ತೆಂದರೆ

ಚುಕ್ಕಾಣಿಗನ ಕೇಳಿದೆ ನಾನು

ಯಾಕಿನ್ನೂ ಅದು ಹಾಕಬೇಕು ಬೊಬ್ಬೆ?

ಇನ್ನೂ ಯಾತರ ಡಿಗಿಲದಕ್ಕೆ?

ಯಾವ ದಿವ್ಯಶಿಕ್ಷೆ ಎರಗಿ ಮತ್ತೆ

ಆದಕ್ಕೆ ಒದಗಲಿದೆ ಧಕ್ಕೆ?

ಹರಾತ್ತನೆ ಅಲೆಯೊಂದು ಹೊರಳಿಬಂತು

ಬುರುಡೆಯನ್ನ ಬಾಚಿ

ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಿಮ್ಮಿ ಎಸೆಯುತ್ತ

ದಡಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಿಸಿತು

ಯಾವುದೂ ಆಖ್ಯೆರಲ್ಲ

-ಚುಕ್ಕಾಣಿಗನ ಧ್ವನಿ ಪೊಳಗಿತ್ತು

ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಡುಕಿಗೆ ತಳಬುಡವೇ ಇಲ್ಲ.

ಪೆನ್ನಿಲ್ಲಿನ ಸ್ವಪ್ನ (ಕವನ)

ಪೆನ್ನಿಲ್ಲಿನ ಸ್ವಪ್ನ

ಮೂಲ : ತಿಮೊತ್ಯೂಶ್ ಕಾರ್ಪೊವಿಜ್

ಅನುವಾದ : ಕೆ ಎಸ್ ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್

ಪೆನ್ನಿಲ್ಲು ಬಟ್ಟೆಬದಲಾಯಿಸಿ ನಿದ್ದೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ

ಅಚಲವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತೆ

ಮಲಗಬೇಕೆಂದು ನೆಟ್ಟಗೆ

ಕಪ್ಪಿಗೆ

ಅದರ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧ ಅನಮ್ಯಗುಣ
ಅದರ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತೆ
ಜಗತ್ತಿನೆಲ್ಲಾ ತಿರುಳುಗಳಿಗಿಂತ
ಪೆನ್ನಿಲ್ಲಿನ ಬೆನ್ನುಹುರಿ ಗಟ್ಟಿ
ಮುರಿಯುತ್ತದೆ ವಿನಾ ಬಾಗಿಸಲಾಗದು

ಅದು ಕವಾಯಿನ ಸೆಟೆದ ಸಿಪಾಯಿ
ಅಥವಾ ಶವದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನಲ್ಲದೆ
ಬಾಗುವ ಬಳಕುವ ಅಲೆಗಳ ಕೂದಲಿನೆಳೆಗಳ
ಕನಸನ್ನೆಂದೂ ಕಾಣದು

ಅದರ ಮರ್ಜಿಗೆ ಸಂದದ್ದು
ನೇರ
ಮೀರಿದ್ದು ವಕ್ರ
ನಮಸ್ಕಾರ

ಔತಣ(ಕತೆ)

ಮೂಲ : ವಿಟೋಲ್ಡ್ ಗೊಂಬ್ರೊವಿಚ್

ಅನುವಾದ : ಎ ಎನ್ ಪ್ರಸನ್ನ

ಪರಿಷತ್ತು ಸಭೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಅದು ಕ್ಷೀಣವಾದ ಬೆಳಕಿನ, ತನ್ನ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ ಪೂರ್ವ್‌ರೈಟ್ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರಿತ್ತು ಪುರಾತನ ಗೋಡೆಗಳಿಂದ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಕಿವಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಭಾರಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿದವು. ಸದಸ್ಯರು ಛಾನ್ಸಲರ್ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರ ಬತ್ತಿದ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ತಾಳ್ಮೆಯ ಶ್ರಮದಿಂದ ರಾಜ ಮತ್ತು ಆಸ್ತ್ರಿಯಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳು ರೆನೆಟಾ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ಫಲಗೂಡಿತ್ತು. ರೆನೆಟಾ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ನಾಳೆಯ ಔತಣದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗಲಿರುವ ಅವರು ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು (ಚಿತ್ರದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದ್ದರು). ಈ ಮದುವೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೋವು ತುಂಬಿದ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಭಯ ಬೆರೆತ ಕಾತರಗಳು ಅನುಭವಿ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ವಾನುಮತದ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಛಾನ್ಸಲರ್ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಆದರೆ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಮೌನ, ಸ್ತಬ್ಧಗಳೇ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಒಳಾಡಳಿತ ಮಂತ್ರಿ ಮಾತನಾಡಲು ಅನುಮತಿ ಕೇಳಿ ನಿಂತು, ಭಾಷಣದುದ್ದಕ್ಕೂ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ. ಅನಂತರ ಒಬ್ಬನಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿ ನಿಂತು ತಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದು ಕುಳಿತ. ಪರಿಷತ್ತು ಪಟ್ಟಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮೌನ, ಚಿತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಗೋಡೆಗಳ ಮೌನದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಗಾಧವಾಯಿತು. ಮೇಣದ ಬತ್ತಿಗಳ ಬೆಳಕು ನಲುಗಾಡಿತು. ಛಾನ್ಸಲರ್ ಮೌನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದ. ಹೀಗೆಯೇ ಗಂಟೆಗಳು ಕಳೆಯಿತು. ಈ ಮೌನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಒಬ್ಬನೂ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ? ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ರಾಜ...ಇಲ್ಲ...ಇಲ್ಲ...ರಾಜ ದುಡ್ಡಿನ ವಿಶಾಚಿಯೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿ ದ್ರೋಹಿಯಾದವನು, ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅವನಂಥ ದ್ರೋಹಿ ಇರದಂಥವನು, ತನ್ನನ್ನೇ ಮಾರಿಕೊಂಡವನು, ಎಂದೂ. ತೃಪ್ತಿಹೊಂದದ ದುರಾಸೆಯವನು, ಲಂಚಕೊಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಂಥವನು, ರಾಜ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು

ವೈಸೆಯಂತೆ ಮಾರಿದವನು. ದೊಡ್ಡ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಜನರಲ್‌ನ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದ್ದ ರಾಜ ಘುಲೊ ಒಳ ಬಂದ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕತ್ತಿ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಮೂಲೆಯ ಹ್ಯಾಟ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ತಲೆಬಾಗಿದರು. ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಎಸೆದು, ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಸುತ್ತಲೂ ಕಪಟದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿದ. ರಾಜನಿರುವುದು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ರಾಜಪರಿಷತ್ತಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿತು ಮತ್ತು ಅವನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಲು ಅಣಿಯಾಯಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮದುವೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಅನಂತರ ತಾನು ಆಸ್ತ್ರಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದೃಢ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ. ಪರಿಷತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೌನದಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿತು. “ನಾವು ಮುಚ್ಚಿಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ” ರಾಜ ಹೇಳಿದ. “ನಾಳೆಯ ಔತಣಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಕಷ್ಟ ಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಲು ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲೆಂದು ನಾವು ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಏನೆಂದರೆ.....” ರಾಜ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಡಿದ. ಅವನ ಸಂದೇಶ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗುಪ್ತವಾಗುತ್ತ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲೇನೂ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಕಿರೀಟ ಧರಿಸಿದ ನೀಚ ಔತಣದಲ್ಲಿನ ತನ್ನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಲಂಚ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವನು ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳನ್ನು ದೂರಿದ. ಕಿಸಿಕಿಸಿ ನಗುತ್ತ ಛಾನ್ಸಲರ್‌ನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿವಿದ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಿಸಿಕಿಸಿ ನಗುತ್ತ ಛಾನ್ಸಲರ್‌ನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿವಿಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು ಆ ಮುದುಕ ಗಾಢ ಮೌನದಿಂದ ನೋಡಿದ. ಮುದುಕನ ಮೌನ, ಚಿತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಗೋಡೆಗಳ ಮೌನದಿಂದ ತುಂಬಿ ಬಂತು. ರಾಜ ಕಿಸುಗುಡುವುದು ನೆಗೆದು ಬಿತ್ತು. ಮುದುಕ ರಾಜನಿಗೆ ತಲೆ ಬಾಗಿದ. ಅನಂತರ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ತಲೆಬಾಗಿದರು. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಈ ತಲೆಬಾಗುವಿಕೆ ಗ್ರಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ದೊರೆಯ ಎದೆಗೆ ಇದು ತಾಕಿ ಅವನನ್ನು ರಾಜ ಗಾಂಭೀರಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತಂದಿತು. ಕೈ ಕಾಲುಗಳು ದೃಢಗೊಂಡವು. ಘುಲೊನಿಂದ ಗಾಬರಿಯ ಧ್ವನಿಯೊಂದು ಹೊಮ್ಮಿ ಗೋಡೆಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಯಿತು. ಅವನು ಕಿಸುಗುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರದು ತುಟಿಗಲ್ಲೆ ಅಡಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನು ಜಾಗೃತನಾದ. ಕೊನೆಗೆ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ, ತನ್ನಿಂದ, ಹೊರಗೆ ನುಸುಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಅವನ ಜನರಲ್ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಕತ್ತಲ ಕಾರಿಡಾರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣವೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, “ನಾನಿದಕ್ಕೆ ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ರಾಜ ಹೊರಟಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಛಾನ್ಸಲರ್ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಮೌನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ. ಗಂಟೆಗಳು ಕಳೆಯಿತು. ರಾಜನಿಗೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಲಂಚ ಕೊಡದಿದ್ದಕ್ಕೆ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದ ರಾಜ ಔತಣದಲ್ಲಿ ಅಸಭ್ಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಘುಲೊನಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಈ ದುರದೃಷ್ಟ ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟ ರಾಜ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಎಂಥ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬಹುದು? ಪರಿಷತ್ತು ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರನೌಕೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಹೇಳಿದ, “ಮಾನ್ಯರೆ, ರಾಜನನ್ನು ರಾಜನಾಗಿರಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಬೇಕು, ರಾಜನನ್ನು ರಾಜನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು, ರಾಜನನ್ನು ರಾಜನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಬೇಕು”. ರಾಜನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಗಾಬರಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ, ವೈಭವದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಿಂದ, ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕಾಗುವ ಅಪಮಾನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಛಾನ್ಸಲರ್ ತಕ್ಕ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಔತಣ ವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ವೈಭವದ ಮೇಲೆ ಪೇರಿಸಿದ ವೈಭವ. ಘನತೆಯ ಮೇಲೆ ಘನತೆ-ಎತ್ತರದ ಗಂಟೆಯ ಶಬ್ದದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಂತೆ; ನಿರ್ಮಲವಾದ ಬೆಳಕಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೊಂದರ ಅನುಭವವಾದಂತೆ.

ಆಸ್ತ್ರಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳು ಕೆನೆಟಾಳನ್ನು ರಾಜವೈಭವದಿಂದ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯದೊಡನೆ ಕರೆತರಲಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವ ಔತಣಕೂಟದ ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ಅವಳು ಅಪ್ರತಿಭಳಾದಳು. ಹಳೆಯ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹೆಸರುಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾದ್ರಿಗಳ ಕಲಾಪ್ರಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭಾ ಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಉರುಳಿಬಿದ್ದು, ಮತ್ತವು ಕುಡುಕರಂತೆ ಬಂಗಾರದ ಪದಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಜನರಲ್ ಮತ್ತು ರಾಯಭಾರಿಗಳ ಹೊಳೆದ ಉಡುಪನ್ನೇರಿದವು. ಕನ್ನಡಿಗಳು ಈ ವೈಭವವನ್ನು ಅನಂತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದವು. ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸುಗಂಧ ಲೇಪಿಸಿತ್ತು. ರಾಜ ಘುಲೊ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕುಣಿಯುವ ಮೆರುಗಿಗೆ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದ. ಪ್ರಚಂಡ ಸ್ವಾಗತದ ಕೂಗು ಆವರಿಸಿತು. ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಾಲುಗಳೆರಡು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳ ಕಡೆ ಅವನನ್ನು ಮುಂದೂಡಿದವು. ಪರದೆ ಸರಿಸಿ ನೋಡಿದ ಅವಳು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನಂಬಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇವನು ರಾಜನೇ, ಇವನು ತನ್ನ ಭಾವಿ ಪತಿಯೇ- ಈ ತುಚ್ಛ, ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಕೆಟ್ಟ ಮುಖದವನು? ರಾಜನು ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ತುಫಾಕಿಗಳ ಗುಡುಗು ಮತ್ತು ಗಂಟೆಗಳ ಧ್ವನಿ ಮೊಳಗಿ ಅವಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ತುಂಬಿತು. ಛಾನ್ಸಲರ್ ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರೆಳೆದ. ಅದು ಪರಿಷತ್ತು

ನಿಡುಸುಯ್ಯದ್ದರಿಂದ

ಮತ್ತಷ್ಟು

ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು.

ರಾಜ ತನ್ನೊಂದು ಪವಿತ್ರ ರಾಜಹಸ್ತವನ್ನು ಕತ್ತಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಸರ್ವಶಕ್ತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಮೃದುವಾಗಿ ರೆನಾಟಾಳನ್ನು ಟೇಬಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಅತಿಥಿಗಳು ಸಡಗರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯರ ಜತೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಏನಿದು? ಛಾನ್ಸಲರ್ ಮತ್ತು ಪರಿಷತ್ತಿನವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿದ ಆ ಕ್ಷಿಣ ಧ್ವನಿ ಯಾವುದು? ತಮ್ಮ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವವನ ಧ್ವನಿಯೇ? ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಣವನ್ನು ಆಡಿಸುವ ಧ್ವನಿಯೇ? ಮುದುಕನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ದೃಷ್ಟಿ ನೆರೆದವರ ಸುತ್ತ ಹರಿದು ಕೊನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ರಾಯಭಾರಿಯ ಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟಿತು. ರಾಯಭಾರಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಲಿತಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ರಾಜಕುಮಾರಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಜತೆಗಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಕ್ಷಿಣ, ಕ್ರೂರ ಶಬ್ದ ಹೊರಟಿತು. ಇದು ದ್ರೋಹವೇ? ಗುಪ್ತಚಾರವೇ? ಭೋಜನ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಸೂಚಿಸಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಇವುಗಳ ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಫುಲೊ ಮಿರುಗುವ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ. ತಕ್ಷಣವೇ ನೆರೆದವರೆಲ್ಲ ಕುಳಿತರು. ರಾಜ ಪೋರ್ಚಿನಿಂದ ಒಂದು ಚೂರು ಮಾಂಸವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತುಟಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡಿಗಳು ಇದನ್ನು ಅನಂತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದವು. ಚಕಿತನಾಗಿ ಫುಲೊ ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ತಿನ್ನುವ ಕ್ರಿಯೆಗಿಂತ ತಿನ್ನದಿರುವ ಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಯಿತು. ಫುಲೊ ತಕ್ಷಣವೇ ಮಧ್ಯದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಇತರರು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಳಗಿಟ್ಟ. ಎಲ್ಲರೂ ಕೆಳಗಿಟ್ಟರು. ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ. ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದರು. ಮೊಳಗುವ ವಾದ್ಯಗಳು, ಹೊಳೆಯುವ ದೀಪಗಳು, ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರೆಲ್ಲ ಮಧ್ಯದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ರಾಜನೂ ಬಟ್ಟಲೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ರಾಜ ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ ಕುಡಿದ. ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಛಾನ್ಸಲರ್‌ಗೆ ಮತ್ತೆ ಕ್ಷಿಣವಾದ, ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಣ ಜಂಜಣಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಮುದುಕ ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠ ವಿರೋಧಿ ರಾಯಭಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಸೋತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಜಂಜಣಿಸುವ ಶಬ್ದ. ಈ ಸಲ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ರಾಜನನ್ನು ಮತ್ತು ಔತಣವನ್ನು ಹೀನಾಯಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಈ ಕೀಳು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ರಾಜನ ಲೋಭತನವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಜೋರಾಗಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಣ ಜಂಜಣಿಸುವ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಫುಲೊ ಕೂಡ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಲೋಭ ಹೆಡೆ ಎತ್ತಿತು. ಅವಮಾನ! ಅವಮಾನ! ರಾಜ ಎಷ್ಟು ಕೀಳಾಗಿದ್ದನೆಂದರೆ ಅವನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊತ್ತದ ಹಣ ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ; ಕೇವಲ ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಣವೇ ಅವನನ್ನು ನರಕಕ್ಕೆ ನೂಕಲು ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ರಾಕ್ಷಸತನ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊತ್ತದ ಹಣಕ್ಕಿಂತ ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಣ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚೋದಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಪುಡಿಗಾಸೆಂದರೆ ನಾಯಿಗೆ ಮಾಂಸದ ಚೂರು ಇರುವ ಹಾಗೆ. ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ರಾಜ ತಾನು ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಂದು ಮರೆತ. ಮಧ್ಯದ ಬಟ್ಟಲು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಲಗೆ ಸವರಿದ. ಇದು ಔತಣಕೂಟದ ಮೇಲೆ ಬಾಂಬಿನಂತೆ ಬಿದ್ದು ಎಲ್ಲರೂ ಅಪಮಾನದಿಂದ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟರು. ರೆನೆಟಾ ನಡಗುವ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಭಯಗೊಂಡು ಚೀರಿದಳು. ಸರ್ಕಾರ, ಆಸ್ಥಾನಿಕರ, ಜನರಲ್ ಮತ್ತಿತರರ ಕಣ್ಣುಗಳು ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ, ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುದುಕನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದವು. ಆದರೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು? ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುದುಕನ ನಾಲಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊರಚಾಚಿ ಒಣಗಿದ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸವರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಛಾನ್ಸಲರ್ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಲಗೆ ಆಡಿಸಿದ್ದ! ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಚಕಿತಗೊಂಡು ಅನಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಲಗೆ ಆಡಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡಿಗಳು ಈ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನಂತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತನ್ನನ್ನು, ಅನುಕರಣಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜ ಬೇರೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗದೆ ಕೋಪಗೊಂಡು, ಟೇಬಲ್ಲನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳಿ, ಎದ್ದು ನಿಂತ. ಛಾನ್ಸಲರ್ ಕೂಡ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಛಾನ್ಸಲರ್ ಇನ್ನು ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನಾಗಲೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದ. ರಾಜನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ರೆನೆಟಾಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದ. ಇಡಿ ಔತಣ ಕೂಟವನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಘನತೆಯ ಹೋರಾಟವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಛಾನ್ಸಲರ್ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದ. ಹೌದು, ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ರಾಜನಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಮರುಕ್ರಿಯೆ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಮರುಕ್ರಿಯೆ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಅಂಗ ವಿನಾಸಗಳು ಭವ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಫುಲೊ ಕೋಪದಿಂದ ಎರಡು ಫ್ಲೇಟುಗಳನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿದಾಗ ಛಾನ್ಸಲರ್ ಅನುಮಾನಿಸದೆ ಎರಡು ಫ್ಲೇಟುಗಳನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ದೇವರ ಆಜ್ಞೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಎರಡೆರಡು ಫ್ಲೇಟುಗಳನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿದರು. ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಔತಣವು ರಾಜನನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿತು. ರಾಜ ಮೌನವಾಗಿ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನು ಕೊಂಚ ಅಲುಗಾಡುವುದನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ

ಕಾದರು.

ರಾಜ ಧಿಗ್ಗನೆದ್ದ. ಔತಣಕೂಟದಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ದಿಢೀರನೆದ್ದರು. ರಾಜ ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜ ಸುಮ್ಮನೆ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿದ. ಉಳಿದವರು ಹಾಗೆಯೇ ಸುತ್ತಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸುತ್ತುವ ಏಕತಾನತೆ ಕೊನೆಗೆ ಭವ್ಯತೆಯ ತುದಿಗೇರಿತು. ಘಲೋಗೆ ಬವಳಿ ಬಂದು, ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ. ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟಿ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟಿ ಅವಳನ್ನು ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಿ ಕೊಂದ. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಯೋಚಿಸದೆ ರಾಜ್ಯನೌಕೆಯ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವನು ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸಿನ ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಉಳಿದವರು ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಈ ಭವ್ಯ ಹಿಂಸೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಂದ ಆನಂತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಹೆಂಗಸರ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿದ ಕ್ಷೀಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗಳು ಸತ್ತು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಸಿದಳು. ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾದ ಹೆಂಗಸರು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದರು. ಭೀಕರ ಜಡತೆ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಂದ ವೃದ್ಧಿಗೊಂಡು ಮೌನವಾಗಿ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಈ ಜಡತೆ ಹರಡಿತು. ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹರಡಿತು. ಹರಡಿ, ಹರಡಿ ಮೌನ ಸಾಗರವಾಯಿತು. ಮೇರೆ ಇಲ್ಲದ ಸ್ತಬ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ಭವ್ಯಸ್ತಬ್ಧದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ತಾನೆ ತಾನಾಗಿ ಮೆರೆಯಿತು. ಘಲೋ ತೀವ್ರ ಭಯದಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನು ಬೀಸುತ್ತ ಎದ್ದು, ಓಡಿದ. ತನ್ನ ಭವ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಲು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ನುಗ್ಗಿದ ರಾಜನನ್ನು ಯಾರು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ? ಎಲ್ಲರೂ ಚಕಿತರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಓಡಿದ ಮುದುಕ ಕೂಗಿದ, “ಹಿಡಿಯಿರಿ”.

ಬಂಗಲೆಯ ಹೊರಗೆ ಓಡಿದಾಗ ಅವರ ಕನ್ನೆಗಳಿಗೆ ತಂಗಾಳಿ ತಾಕಿತು. ರಾಜ ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಡಿದ. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದೆ ಛಾನ್ಸಲರ್ ಓಡಿದ. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಔತಣ ಕೂಟದವರು. ರಾಜ ಅವಮಾನಕರವಾಗಿ ಓಟ ಕಿತ್ತದ್ದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಕ್ರಮಣದಂತಾಗಿ ಬಹುಜನರ ಕೌಶಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಔತಣ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ರಾಜ ಓಡಿ ಹೋದನೋ ಹಾರಿ ಹೋದನೋ ಯಾರೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಯಭಾರಿಗಳು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಪ್ರಮುಖರು, ಸಿರಿವಂತರು, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಮುಂತಾದವರ ವಿಲಕ್ಷಣಗೊಂಡ ಉಡುಪುಗಳು! ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಇಂತಹ ದೃಶ್ಯವನ್ನೇ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ, ಮಬ್ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಇವರ ಓಟ! ಬಂಗಲೆಯ ತುಫಾಕಿಗಳು ಗರ್ಜಿಸಿದವು. ರಾಜ ಕಾದಾಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಟ್ಟು ಕೂಗಿದ, “ಛಾರ್ಜ್.” ಈ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ ಗುಡುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಭೀಕರ ಕಾಳಗದ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಓಡಿದ.

ರಂಗಭೂಮಿಯ ತತ್ವವೃಣಾಲಿ

ಮೂಲ : ಜೆರ್ಸಿ ಗ್ರೊಟೋಫ್‌ಸ್ಟಿ

ಅನುವಾದ : ಜಿ ಎನ್ ರಂಗನಾಥರಾವ್

ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಜೀವನ ರಭಸಗಾಮಿಯಾದದ್ದು. ಭಾವೋದ್ವೇಗ, ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆ, ತಳಮಳ, ಹತಾಶಭಾವನೆ; ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸೆ-ಆಮಿಷ, ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆರೆಯುವುದು; ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು (ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿ, ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿ, ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ರೀತಿ, ಸಮುದಾಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿ ಮುಖವಾಡ ಹಾಕಿ ವರ್ತಿಸುವುದು)-ಇವು ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಜೀವನಗತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿರಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆ, ಕ್ರಿಯೆ, ನಡೆ-ನುಡಿಗಳು ಬೌದ್ಧಿಕವೂ, ವೈಚಾರಿಕವೂ, ತಾರ್ಕಿಕವೂ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ನಾಗರಿಕತೆ ನಡೆದುಬಂದಿರುವ ದಾರಿಯೇ ಇಂಥ ಧೋರಣೆಗೆ ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿರಬೇಕು, ತರ್ಕ ಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವಾಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೈವಿಕಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ದೈಹಿಕ ಸುಖ ಸಂತೋಷ, ಭೋಗಾಭಿಲಾಷೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ಈ ಜೈವಿಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಾವು

ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ : ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಕೂಡ. ದೈಹಿಕ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಜೈವಿಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಹತೋಟಿ, ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ತಯಾರಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಇಬ್ಬಂದಿಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ. ದ್ವಿಮುಖ ನೀತಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತೇವೆ. ದ್ವಿಮುಖ ನೀತಿಯೆಂದರೆ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಾದರೆ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ವರ್ತನೆ. ಹೀಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲೊಂದು, ಭಾವನೆಯಲ್ಲೊಂದು. ಚಿಂತನೆ ಬೇರೆ, ಕೃತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಆತ್ಮಕ್ಕೊಂದು, ದೇಹಕ್ಕೊಂದು ಎಂಬಂತೆ. ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ವರ್ತನೆ. ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬಗೆಯ ರಕ್ಕುತನದಿಂದ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಎಂಬ ಕೃತಕ ವಿಭಜನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ದ್ವಂದ್ವದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ನಾವು ಕೂಗಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಮೈ ಪರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಡೆದು ಹಾಕಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ; ಜೀವನದ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂವೇದಿಸುತ್ತೇವೆ, ಸಂಗೀತದ ತಾಳಲಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವಂತೆ. ದೇಹ ಆತ್ಮಗಳ ದ್ವಂದ್ವದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ನಡೆಸುವ ಶೋಧದಲ್ಲಿ ನಾವು ಜೈವಿಕವಾಗಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗೊಂದಲಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು -ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆ ಅನ್ನಬಹುದೇನೋ? ತಲುಪುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿತಾಪ, ಪರದಾಟಗಳಿಗೆ, ಗೀಳುಗಳಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ, ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಅಭಾವವೇ ಕಾರಣ. ರಂಗಭೂಮಿ-ಇಂಥ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ, ಭಾವಸಮಗ್ರತೆಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾಧ್ಯಮ. ಎಲ್ಲ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನೂ ಕಳಚಿಹಾಕಿ, ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ನಿಜರೂಪ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲು, ನೈಜಸತ್ವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧಿಸಲು ರಂಗಭೂಮಿ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿದನ ಪ್ರತಿಭೆ, ಅಭಿನಯ ಕೌಶಲಗಳ ಮೂಲಕ ಉನ್ನತ ಆದರ್ಶ, ಘನ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ಅವನ ಜೈವಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಲಾವಿದನ ದೇಹ ಸಮಷ್ಟಿ (organism) ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಶಿಸ್ತು ಸಂಯಮಗಳಿಂದ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಪೂರ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸಕಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮನಸ್ಸು, ದೇಹಗಳ ಕ್ರಿಯೆ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ವಿಪುಲ ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ (therapeutic function) ಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗೆ, ರಂಗಭೂಮಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಜನಜೀವನದ ಒಂದು ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಈ ಚಿಕಿತ್ಸಕಗುಣವನ್ನು ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸುವವನು ನಟ. ಚಿಕಿತ್ಸಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವುದು ನಟನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಜೊತೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ನಿಲ್ಲದೇ ನಟನಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಜೊತೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ಎಂದರೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಬಾಂಧವ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ಆಪ್ತವಾಗಿ, ನಿಕಟವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂಥ ಸಮಾಗಮ, ಮುಖಾಮುಖಿ. ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕನ ಹಿಂದಾಗಲಿ, ರಂಗವಿನ್ಯಾಸಕನ ಹಿಂದಾಗಲಿ, ಮೇಕಪ್ ಕಲಾವಿದನ ಹಿಂದಾಗಲಿ, ಅವಿತುಕೊಂಡು ನಡೆಸುವಂಥ ಪರೋಕ್ಷ ಮುಖಾಮುಖಿ ಅಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಈ ಮುಖಾಮುಖಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇರವಾಗಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ. ಸಂಕೋಚ, ನಾಚಿಕೆ, ಅರೆಮನಸ್ಸಿನ ಗಲಿಬಿಲಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಭೀಡೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸುವ ಕಲಾವಿದನ ಅಭಿನಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒಂದು ಸವಾಲು, ಒಂದು ಆಹ್ವಾನ. ನಿರ್ಭೀಡೆಯಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳಿಸುವ ಮುಕ್ತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಈ ರಂಗಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತುಂಬ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜವಾದ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ, ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಅಥವಾ ನಟ ಪ್ರೇಮಿಯಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೃದಯ ಬಿಚ್ಚಿಡುವಂಥ ಆತ್ಮಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಅಥವಾ ತನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೋಲಿಕೆ ಸರಿಯೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಟನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಯಂತೆ ಹೃದಯ ಬಿಚ್ಚಿಡುವ, ನಲ್ಲನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನಟ ಸಾಧಿಸುವ ಈ ಸಾಚಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರ ತನ್ನನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಕಲಾವಿದನ ಅಂತರಂಗದ ಎಲ್ಲ ಕರೆ, ಬೇಡಿಕೆ, ಒಳಗುದಿಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ನಾವು ಕಲೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಗಾಧ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆಯುತ್ತೇವೆ- ಏಕೆ? ಇದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪಾರಕಲಿಸಲಲ್ಲ. ಉಳಿದವರ ಜೊತೆ ನಮ್ಮ

ಅಸ್ತಿತ್ವ, ನಮ್ಮ ಭೌತಶರೀರ, ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥ ಅನುಭವಗಳು -ಅವೆಲ್ಲದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಏನು? ಇವು ನಮಗೆ ಏನನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕಲೆಗಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ವ್ಯಯಿಸುವುದರ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಕೆಡವಿಹಾಕುವುದು; ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗುವುದು; ನಮಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಇತರರಿಗಾಗಿ ನಾವು ಪ್ರತಿದಿನ ಕಟ್ಟುವ ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆಗಳಿಂದ, ವಂಚನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವುದು; ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಧೈರ್ಯಸ್ಥೈರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು; ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಟೊಳ್ಳುತನವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ನಮ್ಮ ಕೊರತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗುವುದು ಕಲೆಯ ಹಿಂದಿನ ಘನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಕಲೆ ಆತ್ಮದ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲ (ವಿಶೇಷವಾದ, ಉಹಗೂ ಮೀರಿದ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯ ಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಅಲ್ಲ (ಒಂದು ವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ). ಕಲೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವಕ್ಷಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿ, ವಿಕಸನಕ್ರಿಯೆ; ನಮ್ಮನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಬೆಳಕಿಗೆ ಒಯ್ಯುವಂಥ ಉದ್ದಾರಕ್ರಿಯೆ.

ಆಗ ನಾವು ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಬಗೆಗಿನ ಸತ್ಯಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ, ನಾವು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ಹರಿದೋಗಿಯಲು ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ. ರಂಗಭೂಮಿ ನಮಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಕಲಾವಿದ ತಾನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಇತರರು ಒಡ್ಡಿದ ಸವಾಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕಪ್ರಕಾರವಾದ ದರ್ಶನ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಾವನೆಗಳು, ರೂಢಮೂಲ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಆಚಾರಗಳು, ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಪನಗಳು, ಮಾನದಂಡಗಳು-ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಅತೀತವಾಗದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾಗಿ ನಿಂತರೆ ಮಾತ್ರ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರೂಢಿಗ್ರಸ್ತವಾದದ್ದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದದ್ದು -ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇವಲ ಉಲ್ಲಂಘನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಮೀರಬೇಕಂತಲ್ಲ. ಇಂಥ ಅತೀತ ನಿಲುವು ಬರೇ ಉದ್ಧಟತನವಾದೀತಷ್ಟೇ. ಸತ್ಯದ ಅನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಪಲಾಯನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸೋಗಲಾಡಿತನಗಳನ್ನೂ ತೊರೆದು, ಅಭದ್ರಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಗ್ನರಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅನ್ವೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಸತ್ಯದ ಅನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ರೂಢಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು; ಅತೀತವಾಗಬೇಕು. ಇಂಥ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಅತೀತವಾದಾಗ ರಂಗಭೂಮಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ಆಘಾತ ತಲ್ಲಣಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ (ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಚಾಳಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ರಕ್ತುತನದ ವರ್ತನೆಗಳು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ) ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ, ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ, ಚರ್ಚಿನ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಬೋಧೆಯ (Catechism) ಬೇಲಿಹಾಕಲಾಗದು. ಕಲೆ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬದ್ಧವಲ್ಲ. ಅದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿದ್ದು. ನಟ, ಕನಿಷ್ಠ ಭಾಗಶಃವಾದರೂ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ. ಮಾದರಿ (model) ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿ ಇವೆರಡೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಏಕೀಭವಿಸಿದೆ. ಅದು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಅವನು ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟವನಾಗಬಾರದು. ಅವನಿಗೆ ಧೈರ್ಯವಿರಬೇಕು. ಅದು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಂಡಾಯದ ಧೈರ್ಯವಲ್ಲ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸೌಮ್ಯಸ್ವರೂಪದ ಧೈರ್ಯ. ಅಭದ್ರಸ್ಥಿತಿಯ ಧೈರ್ಯ, ತನ್ನನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಬಯಲಾಗುವ ಧೈರ್ಯ. ಅಂತರಂಗ ಕಲಕುವಂಥ, ಆಂತರ್ಯ ಮುಟ್ಟುವಂಥ, ಬತ್ತಲುಗೊಳಿಸುವಂಥ ನಟನ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದು ಸಿದ್ಧತಾ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತೋ, ಆಖ್ಯರಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಂಥ ಕ್ರಿಯಾಸರಣಿಯನ್ನು ದುಷ್ಟ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಾರದು. ಈ ಕ್ರಿಯಾಸರಣಿ ಸುಗಮವಾಗಿರದೇ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾಗಿದ್ದು, ಬೊಬ್ಬೆ ಭಾವಸ್ಫೋಟದ, ಅರಗದೇ ಕಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಸೂಚನೆಗಳಾಗಿರದೇ ಅತಿಶಯವಾದ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯ, ನೈಪುಣ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲವಾದದ್ದು. ಇಂಥ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುತ್ತದೆ; ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ನಟ ಆಪ್ತ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಕಾಮನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಹಾರಿಕೆಯ ಟೀಕೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಕೃತ್ರಿಮ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಸೋಮಾರಿ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು, ಗೇಲಿಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬಾರದು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ - ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಭೌತಿಕ - ಕೇವಲ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲ್ಕತನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಬಾರದು. ನಟನಾದವನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ಔಚಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಅವನು ಕಲಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಅಥವಾ ಕಲಾಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಈ ಔಚಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನದ

ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಬಾರದು. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಅಮೂರ್ತ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಮೂರ್ತ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲ.

ಅದು ನಟನ ಅಂತರಂಗದ ಕರೆಯ ಮೂಲತತ್ವವಾಗಿದೆ. ತಿರುಳಾಗಿದೆ. ನಟನ ಕರೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ಕೈಗೂಡುತ್ತದೆ. ನಟ ಇದನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ, ಭಾವನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಬುದ್ಧಿ ಚೈತನ್ಯಗಳ ಸಕ್ರಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಂಗಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಟನಿಗೆ ಎರಡೇ ಮಾರ್ಗಗಳು' ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವೆರಡೂ ಪರಮಾವಧಿಗಳೇ. ಒಂದು : ತನ್ನನ್ನು ಕಲಾವ್ಯಭಿಚಾರದ ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯ ರೂಪದ "ಅವತಾರ"ವನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸುವುದು, ಅಗೌರವಕ್ಕೀಡು ಮಾಡುವುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಆತ್ಮಸಂಸ್ಕಾರ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಂದರೆ ಕಲೆಯನ್ನು ಆತ್ಮಸಂಸ್ಕಾರದ, ಶುದ್ಧೀಕರಣದ ಸಾಧನವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೪ ಸೃಜನಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೃತ್ತೂರ್ವಕ ನಿಷ್ಠೆ, ಸಮರ್ಪಣ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದಿರುವವನಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಟನಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಲಭಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ನಟನಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ನಿರ್ದೇಶಕ/ನಿರ್ಮಾಪಕ ನಟನಿಂದಲೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧವಿರುವ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನವನಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆದರೆ ಇದು ಶಿಸ್ತಿನ ಅಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇತರರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ನಟನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅನಾಯಕತ್ವ, ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಚರ್ಚೆ, ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬದಲು ಮಾತಿನ ನಿರಂತರ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆಡೆಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ ಅಗಾಧವಾವ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಗರಿಷ್ಠ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಕೀಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಗೆಡೆಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ನಿರ್ದೇಶಕ/ನಿರ್ಮಾಪಕನಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರತೆ, ಹೃದಯಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಟನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರ್ಥವಿದೆ. ನಿರ್ದೇಶಕ/ನಿರ್ಮಾಪಕನಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ನಟನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ನಿರ್ದೇಶಕನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಈ ಕೊರತೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ, ತೋರಿಕೆಯ ಆಡಂಬರ, ಆಟಾಟೋಪಗಳಿಗೆಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

೫ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನ ಮಾಮೂಲು ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳ ಸವಲತ್ತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದಂಥ ಸೌಜನ್ಯ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರತೆಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಸರ್ವರೂ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುವಂಥ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಸೃಜನಶೀಲಕಲೆ ಗರಿಷ್ಠ ಮೌನವನ್ನು, ಕನಿಷ್ಠ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧದ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ನಾವು ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಸಮಜಾಯಿಷಿ, ವಿವರಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆ, ಇಂಗಿತಗಳ ಮೂಲಕ, ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇವೆ/ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಇಂಥ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡರೆ, ಅಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿ ಸುಗಮವಲ್ಲ ಎಂಬಂಥ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ತಲೆದೋರಿದರೆ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ಅಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ಆದರಿಂದಾಗಿಯೇ ರಂಗತಾಲೀಮಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೃತಿರಚನೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ವಿರಾಮ ದೊರೆತಾಗ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲಾವಿದ ತನ್ನ ನಡತೆ, ಖಾಸಗಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಯಮಶೀಲನಾಗಿರಬೇಕು. ಮಿತಭಾಷಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ವಿರಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ತಾನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಇದು ಕಲಾವಿದರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಹಕಾರ್ಯಕರ್ತರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ರಂಗ ತಾಲೀಮಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ಕಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಒಬ್ಬ ಕಲಾವಿದ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಕೆಲಸಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಉಳಿದವರನ್ನು ಅವಸರಿಸಬಾರದು. ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಗು ಹಾಯಿಸಬಾರದು; ಟೀಕೆ, ತಮಾಷೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಏನೇ ಆಗಲಿ ನಟನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಖಾಸಗಿ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಜಾಗವಿಲ್ಲ. ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ-ವಸ್ತು ಒಂದು ಆಟವೇ ಆಗಿರಲಿ-ನಾವು ಸದಾಕಾಲ ಸನ್ನದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು; ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು.

ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆ ಒಬ್ಬನದಲ್ಲ, ಇದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಮಂದಿ ಭಾಗಿಗಳು. ಅದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ, ಕಲಾವಿದನ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಅಹಂಗೆ (ego) ಕೊಂಚ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆ, ಕಲಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮೆರೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಹನಟನ ಪಾತ್ರದ ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುವ ಹಕ್ಕು ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಮೆರೆಯುವಿಕೆಗಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನಾಗಲೀ ನಟನನ್ನಾಗಲೀ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಗದು. ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಲೂ ಆಗದು. ಅಂತೆಯೇ ನಿರ್ದೇಶಕ ಸೂಚಿಸಿದ ಹೊರತು ಸಹನಟ/ನಟಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಹಕ್ಕು ಕಲಾವಿದನಿಗಿಲ್ಲ. ಸಹನಟ/ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ, ಊನ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಅವನ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಜಗಳ, ಕೋಪ-ತಾಪ, ಘರ್ಷಣೆ, ದ್ವೇಷ, ವೈಮನಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ನಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗದಂತೆ ಈ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಡುವುದು ನಿರ್ದೇಶಕ/ನಿರ್ಮಾಪಕನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಶತ್ರುವಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಿರ್ದೇಶಕ/ನಿರ್ಮಾಪಕ ತೆರೆದ ಹೃದಯದವನಾಗಿರಬೇಕು. ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಖಾಸಗಿ ಲಾಭಗಳಿಗೆ ಬಳಸಬಾರದು. ಸಂಗೀತ, ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸಾಲುಗಳು, ವೇಷಭೂಷಣಗಳು, ರಂಗಶಾಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಖಾಸಗಿ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಈ ನಿಯಮ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕಲೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಗಾಗಿ ಈ ನಿಯಮ ರಚಿಸಿಲ್ಲ. ಆಡಂಬರ ಅಟ್ಟಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ನಟನ ಮನೋಸಂಕಲ್ಪ, ಕಲಾನಿಷ್ಠೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಅನುಭವಜನ್ಯ ಮಾತಾಗಿದೆ.

೭

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಟನ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಇವಿಲ್ಲದೆ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯದು. ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳ ಜೊತೆ ಸ್ಥಿರತೆ, ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೂ ಅಗತ್ಯ. ಈ ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದರ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಬರುವ ನಟ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮೀರಿ, ಇದು ಕೇವಲ ನಾಟಕವಲ್ಲ, ಜೀವನದ ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿ, ಇದೊಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವ ವಿಧಾನ ಎಂಬ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಖಚಿತ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಅನಿವಾರ್ಯವು. ಇನ್ನಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಭಿನಯ ಕಲೆ ಇವೆರಡೂ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ಆತ್ಮಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸುವ, ಅಂತರಂಗದ ಕರೆಗಳಿಗೆ ಓಗೊಡುವ ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಸಾಧನ; ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ.

೮

ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಎನ್ನುವುದು ಮಿತಿಕಾಣದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ. ಅಂದರೆ ಕಲಾವಿದ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಕಲಾವಿದ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲಾವಿದ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭೌತಿಕ ಶರೀರವನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದ ಮರ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕ ಅಡಚಣೆ, ಪ್ರತಿರೋಧಗಳುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಕಲಾವಿದ ಶರೀರವನ್ನು ತನ್ನ ಮನೋವೃತ್ತಿ, ಮಾನಸಿಕ ಪೋರಣೆಗಳಿಗೆ ಮಣಿಯುವಂತೆ ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನ ಕರೆ, ಪ್ರಭಾವಗಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗುವಂತೆ ದೇಹವನ್ನು ಶಿಸ್ತಿನ ಹದ್ದುಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅಂತಃಪ್ರೇರಣೆ, ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಸ್ಪಷ್ಟಗುರಿ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತು ಇವು ನಟನ ಕೆಲಸದ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳು; ಅಗತ್ಯಗಳು. ನಟನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸುವ ಮುನ್ನ ತನ್ನ ನೆಲೆ, ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ದಿಕ್ಕು-ಇವು ಸ್ಪಷ್ಟವಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸುಸಂಗತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭಮಾಡಬೇಕು.

೯

ನಟ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಂಜಿಸುವಂಥ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದಾಗಲೀ ತಂತ್ರಗಳ ಮೂಟೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದಾಗಲೀ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕರಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೆ ಮಹತ್ತರ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲ. ಆಂತರಿಕ ಪರಿಪಕ್ವತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನೂ ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಶೃಂಗದತ್ತ ಧಾವಿಸುವುದು ನಟನ

ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬು. ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಶೋಧನೆಯೇ ನಟನ ಗುರಿ. ನಟ ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ : ತಾನು ಪರರಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಪರರು ತನಗೆ ಕೊಡಲು ಬಂದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಮಹತ್ತರವಾದುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಟ ತನಗೆ ಆಪ್ತವಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಸಂಕೋಚ, ಮುಖವಾಡಗಳ ಹಿಂದೆ ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವ ದೈಹಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನೂ ಅವನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಟ ಒಟ್ಟು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅನೇಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ತುಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಲ್ಲದವೂ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದವೂ ಆದ ಅಗತ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವಿಕ ಅನುಷ್ಠಾನ, ಆಚರಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಒಟ್ಟು ಕ್ರಿಯೆ, ಅಭಿನಯದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವುದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭ. ಅಲಂಕಾರದ ಧಳಕುಬಳಕು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಯಶಸ್ಸು, ಆಡಂಬರ, ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಚಪ್ಪಾಳೆ, ಸಂಬಳ-ಇತ್ಯಾದಿ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ನಟ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ಯ ನೀಡಿದಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮ, ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಟ ತನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ತನ್ನ ನೆಲೆ, ತನ್ನ ಪಾತ್ರ, ತಾನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಾತ್ರದ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ, ಅಂದಿನ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸ್ಥಳ, ಅಂದಿನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮ, ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಸಾಧ್ಯ. ನಟ, ನಾಟಕ ನಡೆಯದೆ ಇದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ವಿರಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ರಂಗಶಾಲೆಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಮರೆತಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಈ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಬೇರೆಕಡೆ ಹರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ನಟ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೋಪಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಶೃಂಗ ಮುಟ್ಟುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ (ಕವನ)

ಮೂಲ : ಬೊಗ್ಗಾನ್ ಚೈಕೋಫ್‌ಸ್ಕಿ

ಅನುವಾದ : ಬಿ ಆರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್

ಮೋಡವೊಂದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಎಸೆಯೋ, ಪ್ರಭು,
ಆದರೆ ಮಳೆಹನಿಯಾಗಿಸಬೇಡ;
ಮತ್ತೆ ಭುವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

ಹವೊಂದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಎಸೆಯೋ, ಪ್ರಭು,
ಆದರೆ ದುಂಬಿಯಾಗಿಸಬೇಡ;
ಕಾಯಕದ ಸಿಹಿ ಹೆಚ್ಚಿ ನಾನು ಸತ್ತೇನು.

ಕೊಳವೊಂದರಲ್ಲಿ ಎಸೆ ನನ್ನ
ಆದರೆ ಮೀನಾಗಿಸಬೇಡ, ಪ್ರಭು;
ಶೀತಲ ರಕ್ತದವನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

ಅಡವಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಎಸೆ ನನ್ನ
ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಪೈನ್ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ;
ಆದರೆ ಕೆಂಗೂದಲ ಇಣಚಿಗಳು ನನ್ನ ಕಾಣದಿರಲಿ.

ಎಸೆ ನನ್ನ ಶಾಂತ ಕಲ್ಲಿನ ಆಕಾರವೊಂದಕ್ಕೆ,
ಆದರೆ ಲಂಡನ್ ಬೀದಿಯೊಂದರ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲಲ್ಲ;
ಪ್ರಭು, ಈ ಅಪರಿಚಿತ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಾನು
ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಗೋಡೆಗಳ ಕಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಗುಚುತ್ತಿರುವ ನೀನು
ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕಿತ್ತಿ, ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ,
ಇಡು ಒಂದು ಮೌನಿ ಬಿಳಿ ಮೋಡದೊಳಗೆ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೊರಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣೆ (ಕವನ)

ಮೂಲ : ಮೆಚಿಸ್ಲಾ ಜಾಸ್ಪುನ್
ಅನುವಾದ : ಬಿ ಆರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್

ನಿನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾರದರ್ಶಕ ಸೋಗಿನೊಂದಿಗೆ
ಬಣ್ಣ ಬಳಿದ ಕೂದಲು ತುಟಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ನೀನಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವೆ
ಈ ಮುಖವಾಡದ ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತ
ಆದ್ದರಿಂದ ನೋವಿಗೆ ನರಳುತ್ತ
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ : ನಿನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ಬತ್ತಲನ್ನು
ನಿನ್ನ ರಕ್ತರಂಜಿತ ಕರುಳನ್ನು ಗರ್ಭಧಾರಣೆಗೆ ಕಾದ ಅಂಡಾಶಯವನು
ವಿಕಾಸದ ಫಲವಾದ ನಿನ್ನ ಸಸ್ಯ-ಪಾಶವಿ ಆಕಾರವನ್ನು
ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿತ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು
ನಿರ್ನಾಮಗೊಳಿಸಲು
ಕನಿಷ್ಠ, ನಿಷ್ಠರಿಣಾಮಗೊಳಿಸಲು

ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೀನು ಬಚ್ಚಿಡಲಾರೆ
ಅವು ತಡಕಾಡುವ ಸ್ಪರ್ಶನಿಗಳುಳ್ಳ ಹಸಿರು ಹುಳುಗಳು
ನೀನು ಬಚ್ಚಿಡಲಾರೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುವ
ನಿನ್ನ ಬಿಳಿಯ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು

ವಿಕಾಸದ, ಯುದ್ಧದ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವು
ಸಮುದ್ರದಿಂದ ತೆವಳಿ ಹೊರಬಂದ ನಾವು
ಅಥವಾ ಗಗನದಿಂದ ಜಾರಿಬಿದ್ದ ನಾವು
ಯುಗಗಳ ನಂತರ
ಇತರ ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಬೀಜಗಳಾಗಲು
ಯಾವುದೇ ಕ್ಷಣ ಗವಿಗಳಿಗೆ
ಹಿಂತಿರುಗಬಹುದು.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಮೂಲ : ತಾಡ್ಯೂಶ್ ರೊಸೆವಿಚ್

ಅನುವಾದ : ಬಿ ಆರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್

೧ ನವ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಕವನಕ್ಕೊಂದು ರೂಪರೇಷೆ

ಆದರೂ

ಬಿಳಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವರ್ಣನೆ ನರೆಯಿಂದ

ಹಕ್ಕಿ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ

ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹೂ ಡಿಸೆಂಬರಿನಲ್ಲಿ

ಹಳೆಯ ಪ್ರೇಮ ಕವನಗಳ ತುಂಬ

ಮಾಂಸದ ವರ್ಣನೆ

ಅದೂ ಇದೂ ಉದಾಹರಣೆಗೆ

ಕಣ್ಣ ರೆಪ್ಪೆಗಳು

ಆದರೂ ಕೆಂಪನ್ನು ನರೆಯಿಂದಲೇ ವರ್ಣಿಸಬೇಕು

ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮಳೆಯಿಂದ

ಗಸಗನೆ ಹೂ ನವೆಂಬರಿನಲ್ಲಿ

ತುಟಿಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ

ಅನ್ನದ ಅತ್ಯಂತ ಇಂದ್ರಿಯಗಮ್ಯ ವರ್ಣನೆಯೆಂದರೆ

ಹಸಿವಿನ ವರ್ಣನೆ

ಅದರಲ್ಲಿ ಆದ್ರ್ಯ ರಂದ್ರಗಳುಳ್ಳ ತಿರುಳಿದೆ

ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಒಳಗಿದೆ

ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಹೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ

ಸಿಬಿಲಿಯು ಮೊಲೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಡೆಗಳು

ನೀರಿನ ಪಾರದರ್ಶಕ ಮೂಲದಂತಹ ವರ್ಣನೆಯೆಂದರೆ
ದಾಹದ ವರ್ಣನೆ

ಬೂದಿಯ
ಮರುಭೂಮಿಯ ವರ್ಣನೆ
ಮರೀಚಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತೆ
ಮೋಡಗಳು ಮರಗಳು
ನೀರೈನ್ನಡಿ ಹೊಗುತ್ತವೆ

ಹಸಿವಿಲ್ಲದ
ಮಾಂಸವಿಲ್ಲದ
ಸ್ಥಿತಿ
ಪ್ರೇಮದ ವರ್ಣನೆ
ನವ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ

೨ ಸೇಬು

ಗಂಡ ಕೇಳಿದ ತನ್ನ ಕೈಯ ಚಾಚಿ
ಒಂದು ಸೇಬು ತಾ ಇಲ್ಲಿ

ಮಣ್ಣ ಹರಿವಾಣದಿಂದ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು
ಒಂದು ನಾಗರಿಕ ಸಾಧು ಹಾವು

ಕಪ್ಪು
ಕಿತ್ತಲೆ ಮಿಂಚು
ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲೊಬ್ಬ ಪುಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯ
'ಹೆಂಗಸರ ಚಪ್ಪಲಿ' ಎಂಬ ಹೂವಿಗಿಂತಲು ದಪ್ಪ
ತನ್ನ ಕಾಲ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟನ್ನು ಚೀಪುತ್ತಿದ್ದ

ಸುಖಿಗಳಿಗೆ ಅನಂತತ್ವವನ್ನು
ಟಿಕಟಿಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಗಡಿಯಾರದ
ಕೈಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿತು
ಜೇಡವೊಂದು

ಆ ದುರ್ಬಲ ಎಳೆ ಹರಿದಾಗ
ಹೆಂಡತಿ
ಗಂಡನಿಗೆ ಕೆಂಪು ಸೇಬು ಕೊಟ್ಟಳು

ಮತ್ತು ಮೌನವಾಗಿ
ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಗೂಡಿನ
ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ
ಕುಳಿತಳು.

ಶರತ್-ಧಾತ್ರಿ(ಕವನ)

ಮೂಲ : ಉರ್ಸುಲಾ ಕೋಸಿಯೋಲ್ ಅನುವಾದ : ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

ಮರ ಹುದುಗುತ್ತದೆ ತನ್ನ ನೆರಳೊಳಕ್ಕೆ
ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಭ್ರಮಾಕೂಪಕ್ಕೆ
ಜಾರುತ್ತೇವೆ ಬೆದರಿ
ಧಗಧಗಿಸುವ ಈ ತಾಪಕ್ಕೆ

ನೆರಳೇ ಹಬ್ಬಿರುವಾಗ ಈಗ ಎಲ್ಲ ಜಾಗ
ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ನಾವು
ನೇಲುವ ಕೈಗಳ ನೆರಳಿನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾಗ

ಸದ್ಯಕ್ಕೆ
ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ
ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮುಖ ಕೊಟ್ಟ ಈ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಧಾತ್ರಿ
ಹಕ್ಕಿ ತೊರೆದ ಹಸುರುಸುರದ ಈ ಟಿಸಿಲು
ಮರವಿರದ
ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಸಹಸಾ ಬರದ
ಬತ್ತಲೆ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಬಿಸಿಲು

ಗೋರಿ (ಕತೆ)

ಮೂಲ : ಹೆನ್ರಿಕ ಗ್ಯೆನ್‌ಬರ್ಗ್ ಅನುವಾದ : ಹ ವೆಂ ನಾಗರಾಜರಾವ್

.....I know a question which returns empty from its journey.
-S Quasimodo

“ಅಲ್ಲಿದೆ ನೋಡಿ ಆ ಗೋರಿ, ಹೊಲದೊಳಗೆ, ಕೆಲವು ಬರ್ಚ್ ಮರಗಳ ನಡುವೆ, ಸಣ್ಣ ದಿಣ್ಣೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ.....ಕಾಣಿಸಿತಲ್ಲವೇ? ನನಗೆ ಉಳಿದಿರುವ, ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಗೋರಿ. ಅದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ನನ್ನದೆ! ವಿಧಿ ಹಾಗೆಂದೇ ಬಗ್ಗಿತ್ತು.....ನನ್ನ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೂಡ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಗೋರಿ ಇದೊಂದೇ, ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ! ಅದು ನನ್ನದೇ ಗೋರಿಯೆಂದು ಇತರರಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಈ ವಿಷಯ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯ ಹೇಳುವ ನಿರ್ಬಂಧವೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಪಾಡು. ಜನ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಿರರ್ಥಕ ತರ್ಕಗಳಿಂದ ಅವರ ತಲೆಗಳು ತುಂಬಿಹೋಗಿವೆ. ಅಂದಮೇಲೆ, ಮೌನವಾಗಿರುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ, ಇಷ್ಟು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬಾರದಿತ್ತು. ಅದೂ ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತು ನನ್ನಂತೆಯೇ ಈ ಗೋರಿಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋದವರ ಸಲುವಾಗಿ

ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಚೂರು ನೆಲವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಗೆದರೂ ಕೂಡ ನಿಮಗೇನೂ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು, ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಒಂದೆರಡು ಕೂದಲೆಳೆಗಳೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭರವಸೆ ಕೊಡಬಲ್ಲೆ.

ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದರು, ಜರ್ಮನರ, ಆ ವಿಷಕ್ರಮಿಗಳ ಹಿಂಸೆಗೆ ನಾನಾಗಲೇ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದೆ. ಭೀತಿಯಿಂದ ನಡಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಾನು, ಆ ಭೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಭೀತಿಯೊಳಗೆ ಬದುಕುತ್ತಾ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅದೂ ಬತ್ತಿಹೋಗಿ, ಭೀತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯದಾಯಿತು.

ನನ್ನ ನಿಲುವು ಸರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ನನ್ನ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚ ನನ್ನಿಂದ ಏನನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತೋ ಅದು ಬಹಿರಂಗವಾದಾಗ ನನ್ನ ಸಹನಶಕ್ತಿಯೂ ಬರಿದಾಯಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತ್ಯ ಅಥವಾ ಆದಿಯ ಅರ್ಥ ನನಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು, ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಆದಿ, ಅಂತ್ಯ ಎರಡೂ ಒಂದೇ.

ನಾವು ಮೂವರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದವು, ಇಬ್ಬರು ಜರ್ಮನರು ಮತ್ತು ನಾನು. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರೈಫಲ್ಗಳು, ನನ್ನ ಬಳಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸನಿಕೆ. ಆ ಬರ್ಚ್ ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ, ಹೊಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ದಿಣ್ಣೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತೆವು, ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ಉದುರಿ ಹೋದ ಎಲೆಗಳ ಮಾಗಿಯ ಗಂಧ, ಒಂಟಿ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ಒಂದೇ ಸಮ ಚೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಥ ಬರ್ಚ್ ಮರಗಳನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡಾಗ ಏನಾದರೊಂದು ಸಂಭವಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಬೇರೆ, ನನ್ನ ಭೇಟಿಗಾಗಿ ಬರಲಿದ್ದ ನನ್ನ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಭಿನಂದಿಸಿದೆ; ನಾನು ಉಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸರಳವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ. ನಾವು ಉಹಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸರಳ ಆದು.

ಆ ಮಾಗಿಯ ಎಳೆಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸನಿಕೆ ಫಳಾರನೆ ಮಿಂಚಿತು. ಅವರ ರೈಫಲ್ಗಳ ಬಣ್ಣ ಎಲೆ ಹಸುರು, ನನ್ನ ಕುಳಿಯನ್ನು ತೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು ನಾನಲ್ಲ, ನೆಲದಲ್ಲೇ ಅದು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು, ಅದರೊಳಗೆ ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದೆ. ನನ್ನೊಡನೆ ಅದು ಆಳವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು, ನೀರಿನಂತೆ, ಮೊಣಕಾಲುಗಳವರೆಗೆ, ಸೊಂಟದವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾ ಆಳವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಬಹುಶಃ ಅದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತೇನೋ ನನ್ನ ಗುದ್ದಲಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ! ಕ್ಷಣಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅದು ಹೊಸ ಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನೂ, ಹೊಸ ಆಕಾರಗಳನ್ನೂ ತಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ನನ್ನ ಸನಿಕೆ ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸನಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಎಸೆಯುವುದು .....ತೋಡುವುದು.....ಎಸೆಯುವುದು.....ತೋಡುವುದು, ಜರ್ಮನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಗಲ ಮಾಡಿ ನಿಂತು, ನನ್ನ ಬೆನ್ನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಆತನ ಆ ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ, ಹೊಲಸಾದ ಅವನ ಕಪ್ಪು ಬೂಟುಗಳು ನನ್ನ ಗಮನ ಸೆಳೆದರೂ ನನಗೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೋರೆ ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುವಂತೆ ಸೂರ್ಯ ಬಾನಂಚಿನಲ್ಲಿ ಇಣುಕುತ್ತಿದ್ದ, ವರ್ಣಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹರಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು, ತೀವ್ರವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಗೊಂಡ ರಂಗು.

ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ, ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಾಗಲಂತೂ, ಈ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಗೋರಿಯನ್ನು ತಾನೇ ತೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದ ಮೇಲೆ.....

ನನ್ನ ಸನಿಕೆ ನೆಲದಿಂದ ದಪ್ಪ ದಪ್ಪ ಕಪ್ಪು ಹೆಂಟೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು, ಅಷ್ಟು ದಪ್ಪನಾದ ಕಪ್ಪು ಹೆಂಟೆಗಳನ್ನು ನಾನೆಂದೂ ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ: ಮರಗಳಿಂದ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಹಳದಿ, ಇನ್ನೂ ಹಸುರಲ್ಲ, ಎಂದು ಅರ್ಥ ನೀಡುವಂಥ ಹಳದಿ; ಇನ್ನೂ ಬೂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗದ ಹಳದಿ.....ಆಗಲೇ ನನಗೆ ವರ್ಣಗಳ ತರ್ಕ ಅರ್ಥವಾದದ್ದು, ವರ್ಣ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಅನವಶ್ಯಕ ವರ್ಣಾ ಡಂಬರಗಳನ್ನೂ ಅವು ತೋರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯ, ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣ : ನೆಲಮುಗಿಲುಗಳ ನಡುವೆ ಸುಳಿದ ಒಂದ ಮಿಂಚು ಅಷ್ಟೆ, ಒಂದೊಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಲು ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಒಂದಾಗುತ್ತವೆ, ಅವು ಬೆರೆಯುತ್ತವೆ, ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತವೆ-ಎಲ್ಲದರ ಮೂಲವೂ ಆಕಾಶ, ಎಲ್ಲದರ ಗುರಿಯೂ ಭೂಮಿ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಕಾಂತಿಭೇದಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿ ಇಷ್ಟ, ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವು ಮಾಗಿಯ ಬಣ್ಣಗಳು, ಡಬ್ಬಾಗಿರಲು ಇಷ್ಟಪಡದ ಬಣ್ಣಗಳು.

“Shneller, ochs einer’-ಜರ್ಮನ್ ಅಬ್ಬರಿಸಿದ. ನನ್ನದೇ ಆಲೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ, ಅದು ಅವನ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಬಲವಾದ ಒದತ ಬಿತ್ತು. ಅವನು ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಣ್ಣ ಕಥೆ ಗುಂದಿದ ನೀರು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿದ, ಆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋಡಿದ ಅನುಭವ, ಆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಎಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಕಣ್ಣಾಲಿಯೆಲ್ಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಅಥವಾ ಕಣ್ಣಾಲಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ! ಜರ್ಮನರೆಂದರೆ ಅಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳೇ, ಮೇಲಿಂದ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಕೆಳಗೆ ಆ ಭಾರಿ ಕಪ್ಪು ಬೂಟುಗಳು ದುರ್ನಾತ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವು, ದುರ್ನಾತ ನನ್ನ ಮೂಗು ಮುತ್ತಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಬೂಟುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಲಸು ನಾರುತ್ತವೆಯೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ತಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಾಣದಂತ ನೋಟವನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡೆ.

ಆ ಬಡಿತ, ನನ್ನನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೂ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ “ಏನುಮಹಾ!” ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಅದು ಕೇವಲ ನೋವು-ನಾನು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆದರೆ ಆ ನೋಟ-ಆ ಎರಡು ವರ್ಷ ನಾನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೇ, ಮತ್ತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಭಯ. ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತೆ? ನನ್ನ ಉಳಿವಿಗೆ ಅರ್ಥ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಂದು ಅದು ಸೂಚಿಸಿತು.

ಅದೇನೂ ಭಯಾನಕವೆನಿಸುವ ಕ್ರೂರ ನೋಟವಲ್ಲ: ಕೇವಲ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾದ, ಸಾವಿನಂತೆ ತಣ್ಣಗೆ ಕೊರೆಯುವ ನೋಟ.....ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ನೋಟವನ್ನು ಯಾರೂ ಸಹಿಸಲಾರರು, ಆ ರೀತಿ ನೋಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ! ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆ? ಆ ರೀತಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಲು ಅವನಿಗೆ ಎಂಥ ಹಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ, ಈಗ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲೆ,

ಅವನು ಒದ್ದ ರಭಸಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸನಿಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕಿಳಿಯಿತು; ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಎತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅದು ತುಂಬ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ, ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ, ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಇಡೀ ಮಣ್ಣನ್ನು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೂರಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ, ಕೇವಲ ಭಯವೊಂದೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ್ದು, ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಈಗ ನಾನದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಭಯದಿಂದಲೇ ಧೈರ್ಯ ಹುಟ್ಟುವುದು ಭಯವೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಧೈರ್ಯದ ಗುರಿಯಾದರೂ ಏನು?

ಅಷ್ಟೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮುಖಲಕ್ಷಣವಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜರ್ಮನ್ ಪೊದರುಗಳ ಹಿಂದೆ, ತನ್ನ ರೈಫಲ್ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಆತ ಎದ್ದು, ತನ್ನ ಷರಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೇಲೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂಚೆಯೇ ನನ್ನ ಸನಿಕೆ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಗುಂಡುಗಳು ಸಿಡಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾನು ಬರ್ಷ್‌ತೋಪಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿ ಸೇರಿದ್ದೆ.”

“ಸರಿ, ಆದರೆ ಈ ಗೋರಿ?”

“ಅವರೇ ಇದನ್ನು ಅಗೆದು ಪೂರೈಸಿದರು, ಪ್ರಾಯಶಃ ಏನು ನಡೆಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ.....ಮಾಗಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಕೆಲವು ಸಲ, ಇಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳೂ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತವೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೂವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರ ಅರ್ಥ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ?”

ನಾನು ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. “ಎಂಥ ಹುಚ್ಚ” ಎನ್ನಿಸಿತು, ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವನು ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡ.

“ನಾನು ನನ್ನದೇ ಗೋರಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಇದೊಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ಗೋರಿ ನನಗೆ ಉಳಿದಿರುವುದು.....ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಗೋರಿಯೊಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟು ಹಿತ; ಮೇಲಾಗಿ ಇದು ನನ್ನದೇ ಗೋರಿ”.

ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ ಮಂಜಿನಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬರ್ಚ್ ತೋಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿಂತಿದ್ದೆವು. ಕಾಲ ಕೆಳಗಿನ ಎಲೆಗಳು ಮಾಗಿಯ ಗಂಧ ತೀಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು. “ಶವವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದ ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು?” ನನಗೆ ಅಚ್ಚರಿ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಂಜು ಸವಿದ ರುಚಿ.

ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳ್ಳಬೇಕು

ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳ್ಳಬೇಕು

ಮೂಲ : ಆಂದ್ರೆಜ್ ವಾಜ್‌ಡ

ಅನುವಾದ : ಕೆ ವಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ನನಗೆ ವಿರುದ್ಧಗಳೇ ಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಸಿನೆಮಾ ಮೂಲತಃ ‘ದೃಶ್ಯಕಲೆ’ ಎನ್ನುವ ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ಅಂಶವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ‘ಮಹಾ ಮೂಕಕಲೆ’ಯಾಗಿದ್ದ ಸಿನೆಮಾ ಈಗ ‘ಮಹಾ ವಾಚಾಳಿಕಲೆ’ ಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆನಿಸುವ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ತೀರ ಸಪ್ತೆಯೆನಿಸತೊಡಗಿತು. ‘ಮಾತು ಬಲ್ಲ’ ನಟನಿಗೇ ಭಾರೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕಿತು, ಸಿನೆಮಾಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರಕಿದ್ದ ಅವಕಾಶವನ್ನು- ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೇ ನೋಡುವ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಚಂದದ ಅವಕಾಶವನ್ನು-ವಿಶ್ವ ಚಲನಚಿತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮರೆತುಕೊಂಡೇ ಬಿಟ್ಟಿತು, ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹೊರಬರುವ ದಾರಿಯನ್ನು ನಾವೀಗ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಗದ್ಯದ ‘ಶಾಬ್ದಿಕತೆ’ಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪದ್ಯದ ಶಿಲ್ಪಕತೆಯುಂಟಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಈ ಸಂಭಾಷಣಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಅತಿಸಾಮಾನ್ಯತೆಯ ಬೇಸರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಬಹುದಾದ ತೀವ್ರತೆ ಹಾಗೂ ವಿವರಗಳನ್ನೇ ಕಾಣಬರುವ ವಿರೋಧ ಇರಬಲ್ಲದು.

ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಬನುಯೆಲ್‌ನ ಜೊತೆ ತಳುಕೆ ಹಾಕುವುದಕ್ಕಾದರೂ, ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ತೀವ್ರ ಮೋಹವೇ ಕಾರಣ, ಬನುಯೆಲ್‌ನ ಚಿತ್ರಗಳು ನನಗಿನ್ನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೇ ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಆತನದರ ಜತೆಗೆ ತಳುಕೆ ಹಾಕಿದ್ದರು, ಆತನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನಾನು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಗಲೇ ಆತ ನನ್ನ ಗುರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡೆ -ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನ OLVIDADOS ಮತ್ತು L’ AGE D OR (THE GOLDEN AGE) ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ. ಬನುಯೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು ಆತನ ‘ಹಿಂಸ್ರಕತೆ’ಯಲ್ಲ; ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಲೀ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಾಗಲಿ ಬಾಗದೆ ಮಾನವೀಯವಾದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಗೇ ತೋರಿಸಬಲ್ಲ ಆತನ ತಾಕತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಿತು. ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು

ಸತ್ಯವಾದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತೂ ತೆರೆದು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಬುನುಯೆಲ್‌ನ ನಂಬಿಕೆ, ಅತ್ಯಂತ ಆಳಕ್ಕೆ ಅವಿತು ಕೊಂಡಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಆಪ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳ ಪದರುಪದರುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆವ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೂಡ, ಬಾಹ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆತ ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

THE GOLDEN AGE ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ದೃಶ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಶ್ಯ ಆ ಮಹಾ ಕಲಾವಿದನ ಧೋರಣೆಗೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವೆನ್ನುವ ಹಾಗಿದೆ. ದೃಶ್ಯ ಇದು : ವಿಶಾಲವಾದ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಆತಿಥ್ಯಕೂಟ ನಡೆದಿದೆ. ಊಟದ ಮೇಜಿನ ಸುತ್ತ ಭಾರೀ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅತಿಥಿಗಳು ತಿನ್ನುವ ಕುಡಿಯುವ ಮೋಜಿನಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆಗೇ ಹಜಾರದ ಈಚೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗಾಡಿ, ಯಾರೋ ದಂಪತಿಗಳ ಸಮೇತ ಈ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಆಚೆ ಬಾಗಿಲ ಮೂಲಕ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಜಾರದಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲ ತಂತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ, ಈ ದೃಶ್ಯದ ಮಹತ್ವವಿರುವುದು ಆ ತೃಪ್ತ ಮಗ್ನ ಅತಿಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಜಾರ ಹೊಕ್ಕು ದಾಟಿಹೋಗುವ ಗಾಡಿ-ಈ ಎರಡು ದೃಶ್ಯಗಳ ವಿಲಕ್ಷಣ ಭೇದದಲ್ಲಿ, ಬುನುಯೆಲ್ ಸನ್ನಿವೇಶನಾಮಾನ್ಯತೆಯ ಸವಕಲು ಕೊರಕಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಘಟನೆಯ ವಾಸ್ತವ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಆತ ಯತ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

‘ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ’ಯೆನ್ನುವುದು ಸಿದ್ಧ ಹಾಗೂ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಗುಲಾಬಿಯ ಗುಚ್ಚ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತ ಎಂದು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಆದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಬುನುಯೆಲ್ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ನಾನು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು – ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲಂಥ ಹೊಸ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ; ಹೊಸ ಪ್ರತಿಮಾ ಪರಂಪರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಗಾಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು, ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೂವಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ ಮೊದಲನೆಯವ ಮಹಾ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಎರಡನೆಯವ ಮೂರ್ಖ ಎನ್ನುವುದು.

ಆದರೆ, ASHES AND DIAMONDS ಮತ್ತು LOTNA ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಸಿದ್ಧಸಂಕೇತಗಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸುವುದು ಜಪಾನಿಯರಿಗೋ ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನವರಿಗೋ ಅಲ್ಲ. ಯಾರಿಗಾಗಿ ನಾನು ಚಿತ್ರ ಮಾಡುತ್ತೇನೋ ಅವರ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕಾರಣ, ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಹಾಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಬಲ್ಲಂಥ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ, ಹೊಸದೇನನ್ನೋ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನನಗಿರುವ ಮೂಲಾಧಾರ ಅದು. ಆದರೆ, ನಾನು ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನೇ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲೊಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ವಿರುದ್ಧವಾಗದು.

‘ವಾಸ್ತವತೆ’ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅದರ ಸೀಮಿತ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ತಪ್ಪ ಕಲ್ಪನೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜ, ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಜೊತೆಗೂಡಿ ಹೋಗುವಾಗ ಒಂದು ಶವ ಎದುರಾಗುವುದು ಅಥವಾ ರಕ್ತ ಬಸಿಯುವ ಮಾಂಸದ ಮೇಲೆ ಕೆಮೆರಾ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಕೊರೆಯುವುದು ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ‘ವಾಸ್ತವತೆ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ, ಆದರೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ‘ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಮಟ್ಟಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವೆನಿಸುವ ‘ಬಂಡಾಯ’ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ನಾನು ‘ವಾಸ್ತವತೆ’ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಅದರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ -೧೯ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡ ಕಲಾಧೋರಣೆ ಎಂಬುದಾಗಿ-ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ, ಬೇರೆ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ, ‘ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣುವಂಥದ್ದು’ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ; ಅದು ನಿಸ್ಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ, ಹೇಗೂ, ‘ವಾಸ್ತವತೆ’ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ್ದು, ಸಂಭವನೀಯತೆಯ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಲು ಯತ್ನಿಸದೆ, ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ – ಅತ್ಯಂತ ವಾಸ್ತವವಾದ ಚಿತ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಯಾವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೋ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೌದೆನ್ನಿಸುವ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವೊದಗಿಸುವ ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

ಬುನುಯೆಲ್ ನಿಜವಾಗಿ ವಿಶ್ವಚಲನಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನೇ ತೆರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಆತ ತನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಪೊಲಂಡ್‌ನಲ್ಲಾಗಲೀ, ಎಲ್ಲೆ ಆಗಲಿ, 'ಅವಾಂತ್ ಗಾರ್ಡ್' (ಎಚ್ಚರದ ಬಂಟರು) ಚಿತ್ರ ಚಳುವಳಿ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಪೊಲಂಡ್‌ನ 'ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಿತ್ರ'ಗಳನ್ನು 'ಅವಾಂತ್ ಗಾರ್ಡ್' ಎನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಹಾಗೇ, ಮೆಕ್‌ಲಾರೆನ್‌ನ 'ಅಭ್ಯಾಸ'ಗಳನ್ನಾಗಲಿ 1 ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ರ 'ಫ್ರೀ ಸಿನೆಮಾ'ವನ್ನಾಗಲಿ 'ಅವಾಂತ್ ಗಾರ್ಡ್' ಎನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಬರದು, ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಾಣುವುದು, ರೂಢ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ, ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಢವಾದ ಕಲಾಧೋರಣೆ ಉದ್ಭವಿಸಲಾರದು, ಬದಲು, ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನಷ್ಟು ಕಾಣಬಹುದು.

LA NOVELLE VOGUE (ಹೊಸ ಅಲೆ) ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ನನಗೆ ಕಾಣುವ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ನಾನು ವೆನಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಹೊಸ ಸಂಘಟನೆ, ಹತ್ತಾರು ಮಿಲಿಯಗಟ್ಟಲೆ ವೆಚ್ಚ ಬೇಡುವ ಹಾಗೂ ಹಣ ತೊಡಗಿಸುವಂಥ ನಿರ್ಮಾಪಕ ಯಾವ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಮಟ್ಟದ ಅಭಿರುಚಿ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗುವ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ಪದ್ಧತಿಯುಂಟಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದಿರುವ ಸಂಘಟನೆ ಇದು. 'ಹೊಸ ಅಲೆ'ಯ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಆ ಭಾರೀ ಮೊತ್ತದ ಅಲ್ಪಾಂಶದಲ್ಲೇ ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆ ಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಹೊಸ ಅಲೆ”ಯಿಂದ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಲಾಭವೇ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಂಶವಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸತಕ್ಕದ್ದು-ಎಂಬ

1. ಸಿನೆಮಾ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುವ MC LAREN ಭಾರೀ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ, ಲಿಖಿತಚಿತ್ರಗಳ ಉಜ್ಜೀವನ ತಂತ್ರದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಚಲನಚಿತ್ರ ಪಟ್ಟಿಯ ದೃಶ್ಯಪಥ ಧ್ವನಿಪಥಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ ರೂಪಿಸುವ ತಂತ್ರದ ತನಕ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಈತ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ, National Board of Canadaದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಈತ ತನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ.

2. ೧೯೫೨ ರ ಮುಂದಿನ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಡಾಕುಮೆಂಟರಿ ಚಳವಳಿ ಇದು. ಉದ್ದೇಶ- ನಿಶ್ಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿರುವ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ, ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, Lindsay Anderson, Karel Reisz, Tony Richardson ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಪಂಥದ ಮುಖ್ಯರು.

ಭಾವನೆಯಿಂದ ಸಿಡಿದು ಹೊರನಿಲ್ಲಲು ಈ ಸಂಘಟನೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ನಿಜ ವಾಗಿ, ಫೋಟೊಗ್ರಫಿ ಮತ್ತು ಸಿನೆಮಾ ಬಂದು ಚಿತ್ರಲೇಖನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿನ ನಿಜಚಿತ್ರ ರಚನೆಯ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಪಂಚ ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ವರ್ಷ ಹಿಂದಕ್ಕಿರುತ್ತಿತ್ತು, 'ನ್ಯೂ ವೇವ್' ಬಳಕೆಗೆ ತಂದ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಂಘಟನೆಯ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಕಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ? ಎಲ್ಲೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ವಿರಲವಾದ್ದು, ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ್ದು.

HIROSHIMA MON AMOUR ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವಂಥ ಚಿತ್ರ, ಇದರಲ್ಲಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ರಮ, ಸಾಕ್ಷಚಿತ್ರ ಕಲ್ಪಕಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಯೋಜಕ ರಚನೆ, ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದೆ. ಆದರೆ, ಹಿರೋಶಿಮಾ ಮತ್ತು ನೆವೆರ್ಸ್ - ಈ ಎರಡು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತಳುಕೆಹಾಕಿದ್ದು ನನಗೆ ಸರಿಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಕಾಮೂ ಚಿತ್ರ BLACK ORPHEUS, ಕೆಟ್ಟ ಅಭಿನಯ ದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಣ್ಣದ ಪ್ರವಾಸೀ ಪ್ರಚಾರ ಚಿತ್ರವಷ್ಟೇ, ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ 'ಅವಾಂತ್ ಗಾರ್ಡ್' ಇದಕ್ಕಿಂತ ತೀರ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು- ಏನೋ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿರುವಂಥವರು ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ತಾವು ಹಳೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲವರು 'ಅವಾಂತ್ ಗಾರ್ಡ್' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿತ್ರಶೈಲಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗುವುದು ಜಪಾನಿ ಹಾಗೂ ಅಮೆರಿಕನ್ ಶೈಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಜಪಾನಿಯರದ್ದು, ಅದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುರೊಸಾವನ ಚಿತ್ರಗಳು. THRONE OF BLOOD ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ (ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರದ ನಟನೆ: ಮಿಫ್ಯೂನ್) ಬಂದಿರುವ ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್‌ನ ಇತ್ತೀಚಿನ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದೊಂದು ಮಹತ್ ಅನುಭವ, ತೆರೆಯಮೇಲೆ ಷೇಕ್‌ಸ್ಪಿಯರ್‌ನನ್ನು ಇಡೀ ಮೂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ನಿರ್ದೇಶಕ ಕುರೊಸಾವ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಷೇಕ್‌ಸ್ಪಿಯರ್‌ನ ಜೀವೋತ್ಕಟತೆಯುಳ್ಳ ನಾಯಕರನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಕೊಡಲು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ನಟನೆಯ ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಕಂಠೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಾಗಿ ಬಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಅಮೆರಿಕಾದ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲೆಂದರೆ, ಅತಿ ಸಾಧಾರಣತೆಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಬಗ್ಗೆ -ಚಾನ್ ಫೋರ್ಡ್, ಎಲಿಯ ಕಜಾನ್, ಫ್ರೆಡ್ ಜಿನ್‌ಮನ್ ಮತ್ತು ಲಾಸೊ ಬೆನ್‌ಡೆಕ್ ಮುಂತಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಇವತ್ತಿನ ವಿಶ್ವಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳೆಂದರೆ-ಕೇರ್, ರೆನೋರ್, ಬೆರ್ಗಮನ್ ಮೊದಲಾದವರು.

ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಬೆರ್ಗಮನ್ ಭಯಂಕರ 'ಸಾಹಿತ್ಯಕೀಯ' ನಿರ್ದೇಶಕ, ಆತ ಒಂದು 'ಹೊಳಹು' ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, 'ಸಾಹಿತ್ಯಕ' ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ಕೂಡ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಬೆರೆಂಟ್‌ನ LIVING STONES ನಾನು ಓದಿದ್ದು ಈಚೆ, ಆಗಿನ್ನೂ ಬೆರ್ಗಮನ್‌ನ ಚಿತ್ರದ ಚಿತ್ರಲೇಖನ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ 'ಎಳೆಯ ಪೊಲಿಷ್ ಪ್ರವಾಹ' ಕೂಡ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸ್ಟಿಡೆನ್‌ನ ಮಾಲ್‌ಕ್‌ಸೆವ್‌ಸ್ಕಿಸ್ ಮತ್ತು ವೊಜೆಕಿವಿಕ್‌ಸಿಸ್‌ರ ಚಿತ್ರರಚನೆಯಷ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಬರುವಂಥ, ಸ್ಟೀಡಿಷ್ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಇದು ಸಂವಾದಿ ಎನ್ನಬಹುದು, ಆದರೆ ಬೆರ್ಗಮನ್‌ಗೆ ತನ್ನ ಆಕರದಿಂದ ಏನನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು, ಆತ ಕೂಡ ಏಕೈಕ, ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಲ್ಲ. THE MAGICIAN ಮತ್ತು SUMMER WITH MONICA ಆತನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿತ್ರಗಳೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇರಲಿ, ಪೊಲಿಷ್ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೇ ತಿರುಗಿ ಬರೋಣ, 'ಪೊಲಿಷ್ ಚಿತ್ರಸಂಪ್ರದಾಯ' ಎಂಬ ನುಡಿಕಟ್ಟನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದೆವನು. ಕಾರಣ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಗಿನ್ನೂ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವಂತಿಕೆಯೆನ್ನಲು, ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವೆನ್ನಲು ಬೇಕಾದ ಏಕಮುಖವಾದ ಅಂಶಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಆಗ ಅಷ್ಟು ಉಮೇದಿನಿಂದಿದ್ದ ಜನ ಈಗ ಮಾತ್ರ ಬಹುಬೇಗ 'ಸಂಪ್ರದಾಯ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ನಾನು ಕೂಡ ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಸರಿಯೆನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಚಲನಚಿತ್ರ ಬರೀ ಮನರಂಜನೆಯ ಸಾಧನವಲ್ಲ, ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಒಂದು ಸಾಧನ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಗಾಢ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ, ನಮ್ಮ ಇವತ್ತಿನ ನೈತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಚಿತ್ರಗಳಾದರೂ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನೋಡಬಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿಯೇ ಅವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ, ಅಂಥ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆದುರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಚಿತ್ರನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರರಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೃಜನಪ್ರಚೋದಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೂ, ಇಂಥ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಸಮೂಹವೊಂದೇ ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಚಲನಚಿತ್ರೋದ್ಯಮದ ನಿಲುವು ಕೂಡ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೂಡಿಸಿದೆ. ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವೆಂಬುದೇ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ತಟಕ್ಕನೆ ಲಂಘಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಬಹಳ ಸಾಧಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಈಗ ಮಾಡಿದ್ದು ಫಲವಂತ ವಾಗಲು ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಕಾಯಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿಸಲಿಡಬೇಕು

ಮತ್ತು- ಶೈಲಿಯನ್ನುವುದು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ 'ಬಣ್ಣ'ವನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಕೇವಲ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯಲ್ಲದೆ, ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿ ಬಳಸಬೇಕು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವೀಗ "ಬಣ್ಣ"ವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ; ನಾವು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತವಾಗಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲ; ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವೆನ್ನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ದಿನ ಹೋದರೆ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು 'ಬಣ್ಣ'ವನ್ನು ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಗಣಿಸಲಾರರು, ಬಣ್ಣವೆನ್ನುವುದು ಕಲೆಯ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು, ಎಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯವಿರುತ್ತದೋ, ಎಲ್ಲಿ ಅದು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ್ದಾಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು, ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿ ಅದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆತನ IVAN THE TERRIBLE ನ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ- ತಟಸ್ಥವಾದ ಬೂದು ಬಣ್ಣ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಿದ್ದು ಎದುರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಮಯವಾದ ಮುಖಗಳು ಭೇದವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಆಡುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ತುಂಬ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೇ.

ಯಾವುದೇ ಚಿತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ದೃಶ್ಯವೂ ತಾನಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಮಹತ್ತಿನಿಂದ, ಅಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಏನಿದೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಏನು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರನಾಟಕದ ಮೂಲ ಅಸ್ತಿವಾರವೇ ಅದು. ಬಹಳ ಹಿಂದೇ, ನಾನಿನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡೆ. ಆಗೊಮ್ಮೆ ನಾನು ರೊಸಲಿನಿಯ OPEN CITY ನೋಡಿದೆ. ನಾನು ಚಿತ್ರ ನೋಡಲು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು, ಮಹಿಳಾ ಗೆಸ್ತಪೊ ಏಜೆಂಟ್, ಹಿಂಸೆ ಗೊಳಗಾಗಿದ್ದ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್‌ನನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಂಜರಿಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಲಾ ರೆವೆರೆಯ ಅಭಿನಯ ಶಾಲಾ ಬಾಲಕಿಯೊಬ್ಬಳ ಅಭಿನಯವೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ, ಅಷ್ಟು ಪೆದ್ದು ಪೆದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಮಾನ್‌ವೈಡಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಜತೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಾಗ ಈ ದೃಶ್ಯ ತುಂಬ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪೆದ್ದು ಪೆದ್ದು ಅಭಿನಯವನ್ನು ಕಂಡ ಆ ನೆನಪಿದ್ದರೂ, ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇಡೀ ನೋಡುವಾಗ ಅದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬ ನಟನ ಶಕ್ತಿಯೇನೆಂದು ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಳ ರಂಗಭೂಮಿಯೇ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಒಲಿವಿಯರ್ ತನ್ನ ಯಾವುದೇ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದ ಮಹತ್ ಕಲೆಯನ್ನು TITUS ANDRONICUSನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲವನಾದ ಭಾಷಾಕೃತಿಯ ಅವಲಂಬನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಶುದ್ಧ ನಟನೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ರಂಗಕೃತಿ PICCOLO TEATRO DI MILANO ನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಭಾವಿಶೇಷವನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟಬಲ್ಲ ಚಿತ್ರಕೃತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. 'ವಾಚಿಕ' ದ ಅವಲಂಬನೆ ತಪ್ಪಿಹೋದಾಗ, ನಟ ತನ್ನ ಕಲೆಯ ಭದ್ರ ಅಂಶವಾದ 'ಜೀವಂತಿಕೆ'ಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ ತನ್ನ ಪಾತ್ರದ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಹಾವ ಭಾವ ಅನುಕೃತಿಗಳಲ್ಲೇ ಮೂಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಂಗಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ICCOLO TEATRO ದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯದ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಮಾದರಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಭಿನಯದ ಮಹತ್ತ್ವ ಕಾಣುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ, ಅದು ಹೀಗೆಂದು ವಿವರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರದಿರುವ ಗುಣ ಪಡೆದಿರುವಾಗ, ವಿವರಣೆಯ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಉಚಾಯಿಸಿಹೋದಾಗ, ನಟನ ದೃಶ್ಯಸಾಮಿತಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆಚೆ ತನ್ನದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ-ಹೀಗೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ; ಮನುಷ್ಯನ ಎದುರು ನೆರಳು ಚಲಿಸುತ್ತದಲ್ಲ ಹಾಗೆ.

ಆದರೆ ಇದು ಅಭಿನಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಾಧಾರ ಈ ಅಂಶ. ಹೀಗೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದ ಗೂಢವನ್ನು ನಾವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ರ ಲೇಖನ ಸಂಗೀತ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಾವು ಶೋಧಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತೆಯ ಗೂಢವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಲೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ; ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ, ವಿವರಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕದ ಕಡೆಗೆ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನುವುದಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಕಲಾವಿದನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವ ಅಂಶ; ಆತ ಸದಾ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಆತನಿಗೆ

ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿದ ವಸ್ತುಜಗತ್ತಿನೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಲ್ಲವನಿರುತ್ತಾನೆ, ಜನಕ್ಕೂ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ, ಮಾತೇ ಆಡದೆ ಮೌನವಾಗಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಹಬ್ಬಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಸನ್ನಿವೇಶ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿರುತ್ತದೋ, ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಅತಿಸಾಮಾನ್ಯ ವೆನಿಸುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಗುಪ್ತ ಸತ್ಯ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ಶೋಧಿಸಲಿ ಎಂಬ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಇವತ್ತು ಸಿನೆಮಾ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಕುರುಡಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಇವುಗಳ ಸಿಕ್ಕು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕಲೆಯ ಗುರಿ.

ಅತಿಸಾಮಾನ್ಯತೆಯ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಸಿನೆಮಾದ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ನಾವೀಗ ವಾಸ್ತವೋತ್ತರ ವಾದದ ಘಟ್ಟ ಹಾದಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ಪ್ರಭಾವ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಕುಂದಲಾರದು. ಆ ಪ್ರಭಾವವೇ, ನಾವೀಗ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಣ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗಲು ಚೋದಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಲಗೆ (ಕವನ)

ಮೂಲ : ಸ್ವಿನ್ನೊ ಹರ್ಬರ್ತ್

ಅನುವಾದ : ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ

ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವಳ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಅವಳ
ಚುರುಕಾದ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ನುಂಗಿದೆ. ಅದೀಗ ಜಪಾನು
ಮೀನಿನ ಹಾಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದೆ, ಆ್ಯಕ್ಟೋರಿಯಂನ
ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಮೀನು ಮೈಯುಜ್ಜುವ ಹಾಗೆ ಅವಳ ನಾಲಿಗೆ
ನನ್ನ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ವಪೆಗೆ ತಾಗಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತದೆ.
ತಳದ ಗಟ್ಟನೆಲ್ಲ ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾರ ದನಿಯನ್ನು ನಾನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡೆನೋ ಅವಳು
ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನನ್ನ ದನಿಗೆ
ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಅವಳ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ, ಅವಳಿಂದ ಕದ್ದ ನಾಲಗೆಯನ್ನು
ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೇತನದಿಂದ ನನ್ನ
ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕರಗುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ನಾಲಗೆಯನ್ನು
ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸಂಪುಟ-೨೬

ಮೊನ್ನೆ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು

ಎ ಕೆ ರಾಮಾನುಜನ್

ಬಿಳಿ ತಿಮಿಂಗಿಲ
(ಬಹಳ ಅಪರೂಪ)
ಹುಟ್ಟುವುದು

ಕವಗಿ,
ಕರಿ ಮರಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ
ಮೈತೊಳೆದು
ಬಿಳಿಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ

ಕಡಲುಪ್ಪಿಗೆ
ಕರಿ ತಿಮಿರು
ಕರಗಿಸುತ್ತ

ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸಿ
ಶುಕ್ರ ಕೊಬ್ಬಿಸಿ
ನೂರಡಿ ಧಾಂಡಿಗ

ನಾಗಿ ಬೆಳೆದು
ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದಿಂದ
ಉರ್ಧ್ವರೇತಸ್ಸಿನ

ಹಾಗೆ ಇಡೀ
ಘೌಂಟನ್ನು
ಉಗುಳು

ತ್ತ ತಿಂಗಳು
ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳ
ಗಾಗುತ್ತಂತೆ.

ಸಾಗರ ಪಶು,
ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ
ಹಾದು ಕೇಡು

ಮರಿಹಾಕಿ ಮೋಲೆ
ಕೊಡುವ
ಹಸು.

ಏಳು ಸಮುದ್ರ
ದ ನೀರು ಕುಡಿಯುವ
ಧಡಿಯ, ಅಷ್ಟೆ.

ಆಗಲೋ ಈಗಲೋ
ಗಾಳಿಸವಾರಿಗೆಂತ
ಮೇಲೆ ಬಂದು

ಥಟ್ಟನೆ ದರ್ಶನ
ಕೊಟ್ಟು
ನೊರೆಯಲ್ಲಿ ಮಿರ್ರಂತ

ಮಿರುಗಿ
ಪೆಲ್‌ವಿಲ್‌ನ
ತಲೆ ತಿರುಗಿಸಿ

ಕೋರೈಸಿ
ಕತೆಯಾಗಿ
ಬೆನ್ನರು ಬಾಯಿ

ಬಿಟ್ಟ ಪುರಾಣ
ಕೈ ಕಾರಣ
ಈ ಶ್ವೇತಾಶ್ವ -

ತರ
ಈ ಮಹಾ
ಶ್ವೇತೆ.

ಕಣ್ಣಿದ್ದರೂ
ಮೈ ಎಲ್ಲ
ಕಿವಿ;

ಈ ಪ್ರಪಂಚ
ದಲ್ಲಿ ನಾತವಿಲ್ಲ;
ರಸವೆಲ್ಲ

ಧ್ವನಿ.

ಇಂಥವು

ಇರುವುದು

ಇಡೀ ಏಳು ಸಮುದ್ರ

ದಲ್ಲಿ ವಾಕೋ

ಐದೋ

ಗಂಡಿಗೆ ತಕ್ಕ

ಹೆಣ್ಣು ಪ್ರತಿ

ವರುಷದ ಬೆದೆ

ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ

ಸಿಕ್ಕಿದರೆ

ಶಾಂತ

ಸಾಗರದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಸ್ತ ತಪ್ಪಿದರೆ

ವರುಷಗಟ್ಟಲೆ

ಕಳೆದು

ಮತ್ತೆ

ಅಟಾಂಟಿಕ್‌ನಲ್ಲೋ

ಆಫ್ರಿಕದ

ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೋ

ಅದೃಷ್ಟ ಇದ್ದರೆ

ಈ ನೀರಾನೆಗೆ

ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಣಯಸುಖ

ಗಜಗರ್ಭ

ಎರಡಡಿಯ

ಕರಿಯ

ಮರಿ.

ಮಲಗಿದರೆ
ಜಂಬೂದ್ವೀಪ
ಸತ್ತು ತೇಲಿ
ದಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ

ಸಿಕ್ಕಿದವರಿಗೆ
ಸೂರೆ ಟನ್ನು

ಗಟ್ಟಲೆ ಕೊಬ್ಬು ಎಣ್ಣೆ
ಲಾರಿಗಟ್ಟಲೆ
ಮಾಂಸ
ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಸುರು ಕಿಲುಬು

ಕೂಡ ಶ್ರೀಗಂಧ
ಪಾರಿಸಿಗೆ ರಘು

ಬಾಲಲೀಲೆ
ಮಾತ್ರ

ದೋಣಿಗಳಿಗೆ
ಬಲು ಅಪಾಯ.
ಇದನ್ನೇ ಹಳಬರು
ಮತ್ಸ್ಯ ವತಾರ

ಮತ್ಸ್ಯ ವತಾರ
ಅಂದಿರಬೇಕು.

ಗೂಢ

ಗೂಢ

ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ

ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಸುಲಭ ಸಲೀಸು
ಸ್ವೈರ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಗತಿ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಸೊಗಸು
ಮನ ಬಂದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ತುಡಿದ ಅಶ್ವಾರೋಹಿ

ಸಡಗರದ ನಡಿಗೆ ಗತ್ತಿನಲಿ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ
ತಾನು ಯಾರೆಂಬರಿವ.

ಇಂದು ತತ್ತರಿಸಿ ಮುಗ್ಗರಿಸೆ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ
ಹೊರೆ ಹೊತ್ತ ಮೂಕ ಪಶು ತಾನೆ, ಸ್ವಾರನು ತಾನೆ.
ಬಡಪಾಯಿ ಕುದುರೆಗೋ ಅವರಿಸುತಿರೆ ಬೇನೆ
ಉತ್ತುಂಗ ಆರೂಢ
ನಾಗಿ ಮೆರೆದವನೀಗ
ಕುಗ್ಗಿ ಆಗಿದ್ದಾನೆ
ತಡವಿ ಎಡವಿ ತಡಕುವ ಎಬಡ
ಗತಿ ಮೂಢ-ಮತಿಮೂಢ.

ಅರರೆ ಸುಡುವೀ ಗೂಢ
ಹೊತ್ತು ತೊಳಲುವದೊಂದೆ ಗತಿಯಾಯ್ತೆ ಜೀವನಿಗೆ?
ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿವಂಥಾದ್ದೆ ಕೆಳಗೊತ್ತಿ ಕೆಡವುತ್ತಿದೆ.
ಈ ವಿಪತ್ತಿನಲಿ ಮೊರೆಯಿಡಲಾವ ದೇವನಿಗೆ?

ಬೃಹಚ್ಚರಣರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ-ವಚನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಬೃಹಚ್ಚರಣರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ-ವಚನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಕೆ ಎಸ್ ಮಧುಸೂದನ

ಬೃಹಚ್ಚರಣರು ಬಳಸುವ 'ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಭಾಷೆ' ಒಂದು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆ. ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಲಿಂಗ-ವಚನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದೇ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಎ ಎಲ್ಲ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ, ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ವಚನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೇ ಲಿಂಗವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ದ್ವಿವಚನ ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಚನ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಬಿ-ಮಾರು, -ಅರು, -ಆಕು, -ಗು, -ಂಗು, -ಗಿ ಎಂಬ ಬಹುವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಏಕವಚನ ರೂಪದ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿ ಬಹುವಚನ ಶಬ್ದರೂಪಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ :

1 ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ನೆಲೆಸಿರುವ ಸ್ಮಾರ್ತ ಐಯ್ಯರ್ (Iyer) ವರ್ಗದ ಮಂಜಿಪುತ್ರೂರ್ ಬೃಹಚ್ಚರಣ (»ಬ್ರಹದಾಚರಣ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತಾಡುವ ಭಾಷೆ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿವಕ್ಷಿತವಾದ್ದು.

2 ಡಾ|| ಬಿ. ಜಿ. ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ ಅವರ 'ಕಾಲೇಜು ರಂಗ'ದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಷೆಯ ಎರಡು ವಾಕ್ಯವಿದೆ.

ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನ

ಎ)-ಅರು ಮನ್ನು (ಮನುಷ್ಯ) ಮನ್ನುರು (ಮನುಷ್ಯರು)

(= ಅನುನಾಸಿಕೀಕರಣ ಚಿಹ್ನೆ)

ಬಿ)-ಆಕು ಪಸ್ತು (ಮಗು) ಪನಾಕು (ಮಕ್ಕಳು)

ಹೈದಕ್ಕು

ಪುರುಷು (ಪುರುಷ) ಪುರುಷಾಕು (ಪುರುಷರು)

ಸಿ)-ಗು ಪಶುವು (ಹಸು) ಪಶುವುಗು (ಹಸುಗಳು)

ಪೂರ್ಲು (ಬಟ್ಟೆ) ಪೂರ್ಲುಗು (ಬಟ್ಟೆಗಳು)

ವಾಸ್ತು (ಬಾಗಿಲು) ವಾಸ್ತುಗು (ಬಾಗಿಲುಗಳು)

ಪಾಂಬು (ಹಾವು) ಪಾಂಬುಗು (ಹಾವುಗಳು)

ಡಿ)-ಗಿ. ಚಡಿ (ಗಿಡ) ಚಡಿಗಿ (ಗಿಡಗಳು)

ಪೆರಿಚಾಳಿ (ಇಲಿ) ಪೆರಿಚಾಳಿಗಿ (ಇಲಿಗಳು)

ತಲೆ (ತಲೆ) ತಲೆಗಿ (ತಲೆಗಳು)

ಇ)-ಂಗು ಮರು (ಮರ) ಮರುಂಗು (ಮರಗಳು)

ವಾಟಮು (ರೊಟ್ಟಿ) ವಾಟಮುಂಗು (ರೊಟ್ಟಿಗಳು)

(ಬಹುವಚನದ : ಕೆ ಅಪರೂಪ)

ಪುಸ್ತಕು (ಪುಸ್ತಕ) ಪುಸ್ತಕುಂಗು (ಪುಸ್ತಕಗಳು)

ಎಫ್)-ಮಾರು ತಂಬಿ (ತಮ್ಮ) ತಂಬಿಮಾರು (ತಮ್ಮಂದಿರು)

ಅಕ್ಕು (ಅಕ್ಕ) ಅಕ್ಕುಮಾರು (ಅಕ್ಕಂದಿರು)

ಅಣ್ಣು (ಅಣ್ಣ) ಅಣ್ಣುಮಾರು (ಅಣ್ಣಂದಿರು)

ಅತ್ತಂಬಿ (ಭಾವ) ಅತ್ತಂಬಿಮಾರು (ಭಾವಂದಿರು)

ಸಿ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷೆ ಇದೆ :

೧ ಮೇಲು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ (ಮಹತ್, Rational) ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳ ವಿಭಜನೆ. ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ವಿವಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ.

೨ ಕೀಳು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ (ಅಮಹತ್, Irrational) ಯಾವುದೇ ವಚನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವೆಂಬ ಪರಿಗಣನೆ.

ಬೃಹಚ್ಚರಣರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚುಕಮ್ಮಿ ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧ ಎ) ಅವು ವಂದೊ (=ಅವನು ಬಂದನು) ಇಲ್ಲಿ, ಅವು

(=ಅವನು) ಶಬ್ದರೂಪ ಏಕವಚನ, ಪುಲ್ಲಿಂಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ, ವಂದೊ (=ಬಂದನು) ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದದಲ್ಲಿನ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಏಕವಚನ ಹಾಗೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಿ) ಅವು ವಂದ (=ಅವಳು ಬಂದರು. ವಾಕ್ಯದ ರೂಪ; ಅವಳು

ಬಂದಳು ಎಂಬರ್ಥ)

ಇಲ್ಲಿ, ಅವು (=ಅವಳು), ಈ ಶಬ್ದರೂಪ ಏಕವಚನ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಏಕವಚನ ರೂಪದ ಜತೆಗೆ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ, ಏಕವಚನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಯಾವುದೇ ಲಿಂಗವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಏಕವಚನವನ್ನು ಸೂಚಿಸದೆ ಬಹುವಚನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಇದು ಈ ಭಾಷೆಯ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅವು ತಿನ್ನಾಕ್ರ (=ಅವಳು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ)

ಅವು ಓಡಾಕ್ರ (=ಅವಳು ಓಡುತ್ತಾರೆ)

ಇವು ಅಳಾಕ್ರ (=ಇವಳು ಅಳುತ್ತಾರೆ)

ಅಂದ್ ಪಣ್ಣು ಚಿರಿಯಾಕ್ರ (=ಆ ಹುಡುಗಿ ನಗುತ್ತಾರೆ)

ಈ ರೀತಿಯು ಇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ “ಬೃಹಚ್ಚರಣರ ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚೂಕಮ್ಮಿ ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಇದೆ”

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು.

ಸಿ) ಅವ ವಂದ (=ಅವರು ಬಂದರು)

ಇದು ಮೇಲು ಜಾತಿ, ಬಹುವಚನವಾದ್ದರಿಂದ ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ.

2 (ಎ) ಅದು ವಂತು (=ಅದು ಬಂದಿತು)

ಅದು-ಏಕವಚನ

“ವಂತು” ಕ್ರಿಯಾಪದದಲ್ಲಿನ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯ } ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ

ಏಕವಚನ ಸೂಚಕ

(ಬಿ) ಅವಿಗಿ ವಂತು (= ಅವು ಬಂದಿತು. ವಾಕ್ಯದ ರೂಪ; ಅವು ಬಂದವು ಎಂಬರ್ಥ)

ಅವಿಗಿ- ಬಹುವಚನ

“ವಂತು” ಕ್ರಿಯಾಪದದಲ್ಲಿನ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯ } ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ

ಏಕವಚನ ಸೂಚಕ

ತನ್ನವನು

ತನ್ನವನು

ರಾಘವ ಜವಳಿ

ಜನರಲ್ ಆಸ್ವತ್ರೆಯ ನಿಸ್ತೇಜ ಬಿಳಿಯ ಗೋಡೆಗಳ ಕಟ್ಟಡದ ಬಳಿ ಗಾಡಿ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ, ಎತ್ತಿನ ಕೊರಳಿನ ಗಂಟೆಯ ಶಬ್ದ ನಿಂತಿತು. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಕಂಬಳಿಯೊಳಗಿದ್ದ ಮುದುಕ ರೋಗಿ, ಮುಸುಕು ಸರಿಸಿ ಇನ್ನು ಮಲಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಮೈ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ ಏಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ. ಗಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಹುಡುಗ ಎತ್ತಿನ ಕೊರಳು ಬಿಚ್ಚಿ ಎರಡು ಎತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ಎಬ್ಬಿ, ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ರೋಗಿ ಎದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡಿ, ಆಲುಗುತ್ತಿದ್ದುದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮುತುವರ್ಜಿ ವಹಿಸಿದ. ಹುಲ್ಲು ತೆಗೆದು ಎತ್ತು ಕಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ

ಹಾಕಿ ಒಂದು ಎತ್ತಿನ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ “ಉಣ್ಣೆ” ಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಕಿ, ತುರಿಸಿ, ಅದರ ಮುಸುಡಿ ಮೋಡಿ, ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ. ಗಾಡಿಯ ಕೀಲು ಕಿತ್ತು ಅಲ್ಲೇ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗುಹಾಕಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಡಬ್ಬದಿಂದ ದಪ್ಪ ಕಪ್ಪು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಅಚ್ಚಿಗೂ ಕೀಲಿಗೂ ಸವರಿ ಕೀಲು ಹಾಕಿದ. ತೂಗುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅಚ್ಚಿನ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಗಿದ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುದುಕ ಎದ್ದು ಕಾಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುವ ಅಸ್ಥಿರ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನಲು ಬಂದ ಬೇರೆ ದನವನ್ನು ಓಡಿಸುವ ನೆಪಮಾಡಿ ಹುಡುಗ ಆ ಕಡೆ ಹೋದಾಗ ಮುದುಕ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ಔಟ್‌ಪೇಷಂಟ್ ವಾರ್ಡ್ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ. ಗಾಡಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕುಕ್ಕುರುಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿರುಕ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರೋಗಿ, ಗಾಡಿಯೊಳಗಿನ ಪ್ರಾಣಿ ಯಾವ ಕಾಹಿಲೆಯದು, ಓಡಾಡುವುದೋ, ಹೊರಬೇಕೋ, ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ಕತ್ತು ಚಾಚಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹಳೆಯ ಕಂಬಳಿ ಮುದುಕನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿಂದ ಜೋತುಬಿದ್ದು, ಹಿಂದೆ ನೆಲವನ್ನು ಗುಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ ಮುದುಕನಿಗೆ ನಂತರ ಇದು ತಿಳಿದು, ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲೆ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆ ಯನ್ನು ಸುತ್ತ ಕಿವಿಗೂ ಮುಚ್ಚಿ, ಕುತ್ತಿಗೆಗೂ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಬರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕುರುಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರೋಗಿ, ಮುದುಕ ರೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕಾಲಿನ ಕಜ್ಜಿಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಅದರ ಸುತ್ತ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಔಟ್ ಪೇಷಂಟ್ ವಾರ್ಡಿನ ಮೆಟ್ಟಲಿಗೆ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಇರುವಾಗ ಮುದುಕನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸಪ್ಪಳವಾಗಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಾಗ, ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತ ಕಾರಿನ ಮೈ ನೋಡಿ ಭೂತ ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದಿದ್ದಾಗ ಕಾರಿನ ಕಿಂಡಿಯಿಂದ ತಲೆಯೊಂದು ಹೊರಬಂದು ಏನೋ ಹೇಳಿ ಕಿಸಕ್ಕನೇ ನಕ್ಕದ್ದು ಕಂಡಿತು. ಎಡಕ್ಕೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಕಾರು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮೆಟ್ಟಲಿಗೆ ತಾಗುವಂತೆ ನಿಂತಾಗ ತಾನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲು ಕಿಸಿದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಕಾರಿನಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟೆಹತ್ತಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ಉಳಿದ ರೋಗಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟ. ಔಷಧಿ ವಾಸನೆ ಜೊತೆಗೇ ಮತ್ತೇನೋ ಬಂತೆಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಉಬ್ಬಿದ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ರೋಗಿ ನಿಂತೇಜ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಇವನ ಕಡೆಗೇ ನೋಡಿದ.

ಸಂಭಾಷಣೆ

ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು-

ಮುದುಕ

:

ಏನು

ಹುಷಾರಿಲ್ಲ?

ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗಿ : ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾವು ಎದ್ದು ಮಾರಾಯ್ತೇ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಯ್ತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಔಷಧಿ ಆಯ್ತು. ಇನ್ನು ಇವರದ್ದೊಂದು ನೋಡಬೇಕು.

ಹೆಂಗಂತೆ

ಡಾಕ್ಟರ್,

ನಿಮಗೇನಾದ್ರೂ

ಗೊತ್ತಾ?

ಮುದುಕ : ನಾನೂ ಇವತ್ತೇ ಮೊದ್ದು ಬಂದಿದ್ದು. ಕೈ ಗುಣ ಒಳ್ಳೇದು ಅಂತಾರಪ್ಪ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಂದಿಲ್ಲಾ, ಇನ್ನೂ?

ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ ಗಂಟಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೇಳದೇ ಆತ ಕುತ್ತಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ, ಮುದುಕ ವಾಸನೆಯ ಮೂಲವಾದ ಕೀವು ಒಸರುತ್ತಿದ್ದ ಬಾವು – ಅದರ ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪು ಕೊಳತ ಮಾಂಸ ಚರ್ಮ ನೋಡಿ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಮತ್ತೆ ಆತ ಗಂಟಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು “ನಿಮಗೇನು ಹುಷಾರಿಲ್ಲ? ಯಾವ ಉರಾತು? ಗಾಡಿ ಹೊಡೆದ ಹುಡುಗ ಯಾರು?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವನು ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಂದಿದ್ದು ನೋಡಿ ರೋಗಿಗಳ ಗುಂಪು ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗುವುದು ಕಂಡು ತಾನೂ ಧಾವಿಸಿದ. ಮುದುಕ ಆತನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಉತ್ತರ ಕೇಳಲು ಅಲ್ಲಿ ಆತನಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುದುಕ ಎದ್ದು ಹೋಗುವುದೇ, ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೋದರೆ ಡಾಕ್ಟರ್ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದ ಹುಡುಗ ಬಂದು, ‘ಅಜ್ಜಾ, ಎತ್ತಿಗೆ ಹಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಬತ್ತೀನಿ, ಆಯ್ತಾ, ವಾರ್ಡಿಗೆ ಸೇರಬೇಕು ಅಂದ್ರೆ ಸೇರು ಆಯ್ತಾ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾದಂತೆ ಮಾಡಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಜಾರಿದ.

ಗುಂಪು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಳುವಾದಾಗ ಮುದುಕನೆದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತು ನಂತರ ಸರದಿ ಬಂದಾಗ ಡಾಕ್ಟರ್ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಾಲಿಗೆ ತೋರಿಸು ಎಂದಾಗ ತೋರಿಸಿ, ಕಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಾಗ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು, ನಾಡಿ ನೋಡುವಾಗ ಯಾವಾಗ ವಾರ್ಡಿಗೆ ಸೇರಲು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಕಾದ. ವಯಸ್ಸು, ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ಚೀಟಿ ಬರೆಯುವಾಗ ‘ವಾರ್ಡಿಗೆ’ ಎಂದ. ಡಾಕ್ಟರು ತಲೆ ಎತ್ತಿ ‘ವಾರ್ಡಿಗೆ ಯಾಕೆ? ಮನೇಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ರೆಸ್ತ್ ತಗೋ, ಯಾಕೆ ಮನೇಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋಕೆ’ ಎಂದರು.

ಮುದುಕ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ.

ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಅವಸರಿಸಿದಾಗ 'ಯಾರಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದ. ಡಾಕ್ಟರು, "ನನ್ನ ಕೇಳಿದರೆ? ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಯಾರು ಅಂತ ನೀನು ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲಾ, ಅಜ್ಜಾ?" ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕಾಗ, ಹಿಂದೆ ಬಾಟ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕು, ಡಾಕ್ಟರು ನೋಡಿದಾಗ, ಅದರಿಂದಲೇ ಡಾಕ್ಟರ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ ಮುದುಕನನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟ. ಮುದುಕ ಚೀಟಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಬಂದ.

ಚೀಟಿ ತೋರಿಸಿ, ಔಷಧಿ ಪಡಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಲ್ಲೆಂದು ಜಾಗ ತಿಳಿದು ಹೋಗಿ, "ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ-ಹಾಗೆ ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ" ಎಂದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತಿರುಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಪು ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕಾದು ನಿಂತು, ಔಷಧಿ ಪಡೆದು ಮತ್ತೆ ಗಾಡಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಹುಡುಗ ಬರುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಮೂತ್ರಶಂಕೆಗೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದ ನೇರಿಳೇ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಎದ್ದು ಬಟ್ಟೆ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಭಳಿಯೆನಿಸಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದು ಆಗ.

ಸಿಂಧೀ ದನ ಒಂದು, ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ, ಯಾರು ರೇಗಿಸಿದರೋ, ಯಾರು ಓಡಿಸಿದರೋ, ಬಂದು, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುದುಕನನ್ನು ಗುದ್ದಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಜೋಕಾಲಿ. ಮುದುಕ ನನ್ನ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಕಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಕೂಗಿದ್ದು, ದನದ ಹೂಂಕಾರ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಜನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. "ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ಮುದುಕ" ಎಂದಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ. ಯಾರೋ, 'ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದೆ. ನೀರು ಹಾಕಿ' ಎಂದಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿದೆ.

ವಾಚಕಮಹಾಶಯಾ, ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದ ನಾಗಯ್ಯಗೌಡನನ್ನು ಅವನ ದೂರದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ ಆಸ್ಟ್ರೆಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ, ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾಗಯ್ಯನನ್ನು ವಾರ್ಡಿಗೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ವೈದ್ಯರು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೇ ನಾಗಯ್ಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದುದಾಗಿಯೂ, ಆಗ ದನ ಒಂದು ಬಂದು ಗುದ್ದಿ ಪೆಟ್ಟಾದುದಾಗಿಯೂ, ರಾತ್ರಿ ಖಾರ ಅರೆಯಲು ನಾಗಯ್ಯನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅಕ್ಕ ಶಾರದೆ ಹೋದಾಗ ನೀರು ಬಿಸಿಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟುದಾಗಿಯೂ, ಆದರೆ ಮಾರನೆಯ ದಿನದಿಂದ ನಾಗಯ್ಯನ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸದೆ, ಹಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡನೋ, ಬಾವಿ ಹಾರಿಕೊಂಡನೋ ಎಂದು ನೋಡಿದಾಗ್ಯೂ ಆತ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದಾಗಿ ನನಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಬಂದಾಗ- ನಾನು ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಬರೆಯಲಾಗದಿದ್ದ ಸಣ್ಣಕತೆಗೆ ವಸ್ತು ಯಾವುದೆಂದು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಈ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಏನು ಬರೆಯುವುದು ಎಂದು ಇದನ್ನೇ ನಿಮ್ಮೆದುರು ಇಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪೂರ್ತಿ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕತೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ರುಚಿ ಕಂಡರೆ, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಆಗಬಹುದು, ಒಪ್ಪೋಣವೆಂದು ನೀವು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಲು ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ?

ನನಗೊಂದಷ್ಟು ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಮನೆ ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ನಾನು, ನಾಗಯ್ಯ ಗೌಡನನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಳ್ಳಿಮನೆಯ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೆ. ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ನಾಗಯ್ಯ ಯಾರನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಮನೆ ಇತ್ತು. ಜಡ್ಡಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ಗಂಜಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದ. ಜಗಳಾಡಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವ. ಯಾರನ್ನು ಕಂಡರೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೋಭಿ. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕುವುದು. ರಾತ್ರಿ ಹೊರಟು ಬೇರೆಯವರ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ತರಕಾರಿ ತರುವುದು. ಕಾನಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸೌದೆ ಹೊತ್ತುಬಿಡುವುದು. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬೀಡಿಯನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆದು ಇಷ್ಟಾಯಿತು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹೇಳುವುದು. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತೆಗೊಳ್ಳಿ ಎಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಕೊಡಲು ಬರುವುದು. "ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡು" ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಎಂಟು ಬೀಡಿಗಳನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಮಾರನೇ ದಿನವೇ ಮತ್ತೆ ಬೇಡುವುದು-ಇಂತಹ ಮಾಮೂಲಿ ಸ್ವಭಾವದ ನಾಗಯ್ಯ ನನ್ನನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಆಕರ್ಷಿಸದಿದ್ದರೂ ಆಸ್ಟ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿಬಂದಂದಿನಿಂದ ಮೂರು ದಿನಗಳಾದರೂ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುಳಿದು, ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸಿಬಿಟ್ಟ.

ಕಾಯಿಲೆ ಗುಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಹಂಗಿನ ಕೂಳಿಗೇಕೆ ಬೀಳುವುದೆಂದು ಬಾವಿ ಹಾರಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಪೋಲಿಸುಖಾತೆಯ ವಿಚಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿದನೇ ಎಂದು ಹೆದರಿದ್ದೆ ನಾನು. ಹಳ್ಳಿಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದವನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಮುಳುಗು ಹಾಕಲು ಹೇಳಿ, ಅವನು ಮೇಲೆ ಬರುವ ತನಕ ಗಾಬರಿ. ಅವನ ಮುಖ ನೋಡುವ ತನಕ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. "ಅಯ್ಯೋ, ನಾಗಯ್ಯ ಇಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಾನೋ-ಇಲ್ಲಪ್ಪ, ಅವ್ನು ಯಾರಾದರೂ

ಸಾಯ್ಸ್ ನೆ. ಭಳೀಲಿ ನಾವು ಮುಳುಗಿದ್ದೇ ಬಂತು' ಎಂದು ಆತ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಮೈ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನನಗೆ ಉಸ್ಸಪ್ಪ ಎಂದು ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಭಾರ ಕಳೆದಂತಾಯಿತು.

ಸಂಜೆ ಗಡ್ಡೆ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಹೊಂಬಿಸಿಲು ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆ ತುಂಬಿದ ಪೈರಿನ ವಾಸನೆ ಬೆರೆತು ಪುಳಕ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವ ಮನಸ್ಸಾಗಿ, ಕಾಫಿಮಾಡಿ ಕುಡಿದು, ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ನಾಗಯ್ಯನಿಗೆ ಕೊಡೋಣವೆಂದು ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಕರೆದರೆ ಆತನೆಲ್ಲಿ? ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ, ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿಸಿದ್ದು ನಾನೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಮೂಡುವ ಸೂಚನೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ನೆನಪಾಗಿ, ಬನದಲ್ಲಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಬೀಳುವ ಚಂದವನ್ನು ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಮರಗಳೂ, ದಪ್ಪ ಬೀಳುಗಳೂ ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಹಾಡಿಮಧ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗ ಸರಿಮಾಡಿ ಎರಡು ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದ್ದರು- "ದಯ್ಯೆ"-ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಸೋರಿಬೀಳುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಹಾಲುಬೆಳದಿಂಗಳು ಕಪ್ಪು ನೆರಳಿನ ಚೂರುಗಳು ಸೇರಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಚಿತ್ತಾರ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅಲ್ಲೇ ಯಾರೋ ಕುಳಿತಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚಿದೆ. ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದಾಗ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದು ಕುಳಿತ ಭಂಗಿಯಿಂದ. ದಿನವೂ ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹಳೆಯ ಕಂಬಳಿಯಿಂದ ನಾಗಯ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಕಂಬಳಿಯ ಕಮಟು ವಾಸನೆ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯಿತು. ಕರೆಯೋಣವೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಬಾಯಿ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಕಳೆದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ನನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದವು. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಆ ಸಿಂಧೀ ದನ ಗುದ್ದಿದಾಗ ಜೋಕಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೂರ ತುಯ್ದೆನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಗೆರೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆಚೆ ಹೋದದ್ದು ನಿಜ. ಗಡಗಡ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲುಕಿದ ಮೈಗೆ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಾಗ ಅನುಕೂಲವಾದ ನೋವು. ಗಾಡಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಒಂದೇ. ಗಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತ ಗೆರೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೋ, ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆಯೋ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೋದರೆ ಪಯಣ ಸಾಗಿದರೆ, ದೂರ ತಿಳಿಯುವುದಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ನನ್ನನ್ನೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಮಲಗಿದ್ದು ಮಸಕು ಮಸಕು ನೆನಪಿದೆ. ಬಾಗಿಲು ಎಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಚಿಲಕದ ಶಬ್ದದಿಂದ ತಿಳಿದೆ. ಹಾಗೇ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕಳೆದನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಎಚ್ಚರಾದಾಗ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲಿನ ಆಚೆಗೆ ಜಗಲಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಖಾರ ಕಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ನನಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಪಾರದರ್ಶಕ ಗೋಡೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಈ ಸಲ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ತಳ್ಳಲು ನೋಡಿದೆ. ಅಲುಗಿದಾಗ ಮತ್ತಷ್ಟು ಘಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ನನ್ನ ನೆರಳು ಕೇಳಿತೇನೋ, ಕಡೆಯುವ ಕೈ ನಿಂತಿತು. ಬಾಗಿಲು ತಳ್ಳಿ ಶಾರದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ-'ಅಜ್ಜಾ ಬಿಸಿ ನೀರು ಕಾಸಿ ಕೊಡ್ಲೇನೋ'. ನಾನು ಏನು ಹೇಳಿದನೋ. ಶಾರದ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಲಾಟೀನು ಹಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ನೀರು ಬಿಸಿಮಾಡಲು ಇಟ್ಟಳು. ನನಗೆ ಆಗ ನೆನಪಾಯಿತು. ಶಾರದೆಗೆ ನಾನೇ ಗಂಡು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ್ದೆ, ಶಾರದ ನೋಡಲು ಸ್ವಲ್ಪ ದುರ್ಬಲ ಶರೀರ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ-ಮನೆಗೆಲಸ, ಗಡ್ಡೆ ತೋಟದ ಕೆಲಸ ಗೊತ್ತು, ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಇರುವ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ತಾಳ್ಮೆ ಉಳ್ಳವಳು. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ನಾನು ಮೂರನೆಯವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೆ. ಇಬ್ಬರು ಇವಳ ಸಣಕಲ ಶರೀರ ನೋಡಿ 'ಉಹುಂ' ಎಂದಿದ್ದರು. ಇವನು ಮುಗುಳುಕೇರಿಯವನು ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಕಾಗದ ಹಾಕುತ್ತೇನೆಂದಿದ್ದ. ಓದು ಬರಹ ಗೊತ್ತಿದ್ದವನು.

'ಶಾರದಾ, ಮುಗುಳುಕೇರಿಯಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂತೇನೇ?'

'ಹೂಂ, ಹಣ್ಣಿಗೇರಿ ತೇರಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬತ್ತಾರಂತೆ'

ನೀರು ಬಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಶಬ್ದ. ಶಾರದ ಸುಮ್ಮನೇ ನನ್ನ ಮಾತು ಆಲೈಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. 'ನಾನು ಹೇಳೀನಿ ಅನ್ನಿಗಲ್ಲ. ನಂಗೆ ಬಾಸೆ ಕೊಟ್ಟಾನೆ ಮಾಡ್ಕೊತೀನಿ ಅಂತ'

ಅವಳಿಗೂ ಅದು ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ. ಬಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. 'ಏನೇ' ಅಂದೆ.

ಬಳೆಯ ಶಬ್ದ, ಕಣ್ಣು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು.

"ಇನ್ನೂ ಹಣ್ಣಿಗೇರಿ ತೇರಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನದ ಮೇಲಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀನು ಹುಸಾರಾಗಬೇಕಲ್ಲ" ಕೊನೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಮತ್ತೆ

ಬಿಕ್ಕುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವು.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನಗೆ ಖಾತರಿಯಾಯಿತು. ಶಾರದೆಯ ಮದುವೆಯ ಉತ್ಸಾಹ ಆಸೆಯಿದ್ದರೂ ನಾನು ಆ ಪಾರದರ್ಶಕ ಬಾಗಿಲನ್ನು-ಗೋಡೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಲಾರೆ? ಎಲ್ಲ ಆಚೆಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಳಗೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ. ಒಳಗೆ ಎಂದರೆ ನಾನಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಕೋಣೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅದು. ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲು, ಜಗುಲಿ, ಶಾರದ, ಖಾರದ ಕಲ್ಲು, ಹಣ್ಣಿಗೇರಿ ತೇರು, ಅಯ್ಯನ ಗದ್ದೆ ತೋಟ ಎಲ್ಲ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ದೂರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ?

“ಇನ್ನು ನೀನು-ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಕಣೋ, ಗೌಡ”

ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಗೌಡ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕರೆದವರು ಯಾರು,

“ಅದೆಲ್ಲ ಇರಲಿ, ಏಳು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ಬೇರೆ ಇದೆ.”

ಅದು ಯಾರೋ ಬೇರೆಯವರು, ಹೊರಗಿನವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಎನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ನನ್ನ ಬಂಧು ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುವವನು ಈಗಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದನಲ್ಲ ಎನಿಸಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಎಷ್ಟು ಜನರೊಂದಿಗೆ ಓಡಾಡಿದೆ. ಯಾರೂ ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಕರೆಗೂ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಇಷ್ಟು ವಿಧೇಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಗ ಈತ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೆ.

ಶಾರದ ಎದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಮಿಣುಕು ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆಯೊಳಗೆ ಯಾವುದೋ ದೊಡ್ಡ ಬೆಳಕು. ಅದರ ಎದುರು ಇದು ಯಾಕೆ? ಒಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಲಾಟೀನಿಗೆ ಬಡಿದೆ. ಸುಮ್ಮನೇ ಗಾಜು ಪುಡಿಯಾಗಿ ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸಿತು. ಅಲ್ಲ, ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಬೆಳಕು ಸುತ್ತ ಹರಡಿತು?

ಕಂಬಳಿ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೈ ಹಗುರವಾಗಿತ್ತು. ಹುಷಾರು ಇಲ್ಲದ್ದು ಯಾರಿಗೆ. ದನ ಗುದ್ದಿದ್ದು ಯಾರಿಗೆ -ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ಯಾವ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ. ಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಬಾವಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೊರಟೆ. ಒಳಗೆ ಹಣಕಿದೆ. ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದ ನೀರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಜೊತೆಗೇ ಅಯ್ಯನ ಮುಖ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ನಾನು ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾಳೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಮೊದಲು ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ ಅವರು. ಪಾಪ, ನಾನೆಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತೇನೆ ಅವರಿಗೆ. ನನ್ನ ದಾರಿ ನನಗೆ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದೆ.

ಬನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ದಯ್ಯದ ಕಲ್ಲು ನೋಡಿ ನಗು ಬಂದಿತು. ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ದಯ್ಯ ಎದ್ದು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಎಂದಿನ ಭೀತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದಯ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಭೇದ ಹೊರಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೆ. ನಿನ್ನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ಹಾಗೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮುಂದೆ ನಡೆದೆ.

ಆಣೆಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ದಾಟುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಯಾಸ. ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಬಂದು ನೀರು ಕಟ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿಲ್ಲ. ಈಗಲ್ಲ ನೀರು ಬತ್ತಿ, ಕೆಳಗೆ ಹಾಸಿದ ಕಲ್ಲು ಕಾಣಿಸುತ್ತೆ. ಯಾವುದೂ ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಬರುತ್ತೆ. ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಮೇಲಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ನೀರನ್ನು ಅಡ್ಡ ಹಾಕಿ ಗದ್ದೆಗೆ ತಿರುಗಿಸ್ತೇವೆ-ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ಮಾಡಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿನ? ನನಗೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೇ ಈಗ? ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಹೊರಟೆ.

ಗೌಡರ ದೊಡ್ಡ ಮಾವಿನಮರ ಬಂದಾಗ ಯಾರೋ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕಾದೆ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ನಾನು ಹೊರಟಿದ್ದು? ಮತ್ತೆ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬರುತ್ತಾರೆ? ಯಾರೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳು ಕಾಡಿದ ಅಭಾವ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿತ್ತು. ನನಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೌದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೊಡನೆ ಜಗಳಾಡಿದಾಗಲೂ ಅವರಿಂದ ದೂರವಾದ ಅಸಹ್ಯ ಯಾತನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಯಾವುದೋ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅನಿಸಿತ್ತು, ಈಚೆಗೆ. ಆದರೆ, ಬದುಕಿದೆ ಇವತ್ತು ಕತ್ತಲೆಯೆಲ್ಲ ಹರಿದು ಬೆಳಕು ಮೂಡಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಆ ಬೇಸರವೆಲ್ಲ ಹಾರಿಹೋಗಿದೆ. ಸದ್ಯ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ, ನೆರಳೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೆಂತಹ ಸಂತೋಷ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ. ಯಾರ ಹಂಗೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರ ಕಾಳಜಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದು ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಒಂಟಿತನ ಇಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕೊಡುತ್ತೆ ಎನಿಸಿದ್ದು ಇವತ್ತೇ. ಈ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಏನು ಬಿಡಲೂ ಸಿದ್ಧ. ಒಳಗಿನವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಇದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ಅಲ್ಲೇ ಆ ಹಳೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ. ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಾಮಾನುಗಳಿದ್ದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಜೀವನದೊಳಗೆ. ನನ್ನ ಮಲಮೂತ್ರದ ನಡುವೆ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಕರುಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬಲೆಯೊಳಗೆ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೊನೆಯುಸಿರು ಎಳೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ಸದ್ಯ ಆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ತಣ್ಣಗೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ಬಹಳ ಹಿತಕರವಾಗಿದ್ದು ‘ಬಂದ್ಯಾ’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದೆ. ತಲೆ ಎತ್ತಿ

ನೋಡಿದೆ. ಗೌಡರ ದೊಡ್ಡ ಮಾವಿನಮರ ತಲೆದೂಗಿಸಿತು. ಎದ್ದು ಹೊರಟೆ. ಕಾಲುಗಳು 'ಹೊಟ್ಟುಕೆರೆ' ಏರಿಯನ್ನು ಹತ್ತುವಾಗ ನೋಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು ಎಂದೆ. ಹೌದು, ಮೊನ್ನೆ ಒಮ್ಮೆ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಹೊಸ ಮಳೆಗೆ ಬಂದು ತುಂಬಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನೀರು ಪಳಪಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಅಮೃತದ ಬಟ್ಟಲಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆರೆ ಅಗಲವಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ನೀರು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನೀರು. ಒಂದೇ ವಟವೃಕ್ಷದಲೆ. ಕಾಲು ಬೆರಳು ಚೀವುವ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ. ಯೋಗನಿದ್ರೆ. ಮತ್ತೆ ಹೌದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ನನಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಈಗ ಯಾವ ಪಾರದರ್ಶಕ ಗೋಡೆಯಾಗಲೀ ಬಾಗಿಲಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗಿ ಹಳೆಯ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಮಡಚಿಟ್ಟೆ. ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಎದ್ದು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೇ ಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದನೋ, ಅದನ್ನು ಶಾಂತನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಉಳಿದುದನ್ನು ಹಳೆಯ ಕಂಬಳಿಯೇ ಹೇಳಿತು. ಅದು ಇಂಥಲ್ಲಿದೆ ಎಂದವನನ್ನು "ತೋರಿಸು" ಎಂದು ಹೋದಾಗ, ಅವನು, ದಯ್ಯದ ಬನವನ್ನು ಹಾದು, ನೀರಿಲ್ಲದ ಆಣೆಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲಿಂದ ಗೌಡರ ದೊಡ್ಡ ಮಾವಿನಮರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ತೋಟದ ಮೇಲಿನ ಹೊಟ್ಟುಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಒಯ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಗಳಿಗೆಹಾಕಿ ಮಡಚಿಟ್ಟ ಹಳೆಯ ಕಂಬಳಿ ಅಲ್ಲಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟುಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಈಸಲ ಬಂದ ಮೊದಲ ಮಳೆಯ ಇಷ್ಟು ನೀರು ಅಲೆಯಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಂಡಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಗಳಹಾಕಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕೆಳಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೋ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ' ಮೂರುದಿನ ಕೊಳೆತ ಹೆಣ ಮೇಲೆ ಬಂದಿತು. ಹೆಣ್ಣು ಕೂದಲು, ಬಾರಾಪರದೆ ಕಚ್ಚೆ, ಉದ್ದ ದೇಹದ ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನು. ಎಲ್ಲ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ನೀರೊಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ನಾಗಯ್ಯ ತೀರ ಬೇರೆಯವನಾಗಿಯೇ ಕಂಡ.

ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಭಾಷೆ

ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಭಾಷೆ

ಎ ಎನ್ ಪ್ರಸನ್ನ

ಶಬ್ದ ತರಂಗ ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ತರಂಗಗತಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಶಬ್ದ ತಾನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ದೈನಂದಿನ ಜೀವನನಾಡಿಯಾದ ಮಾತಿನ ರೂಪದ ಶಬ್ದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ರೂಪ ಪಡೆದಾಗ ಕೌತುಕಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯುವ ರೀತಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಸ್ಮಯಪೂರ್ಣ. ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಕೃತಕ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ನೈಜ ಹಾಗೂ ಕೃತಕ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳ ಹೋಲಿಕೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಅನೇಕ ನಿಗೂಢ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದೆ. ಮೋಡಗಳಾಚೆ ಹಾರುವ ವಿಮಾನ, ಸಮುದ್ರದಾಳದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಸಬ್ ಮೆರಿನ್ ಮುಂತಾದ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದೆ ಚಲಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದ ಕಾರ್ಯ. ಅಷ್ಟೆ ಪ್ರಯಾಸದ ಕೆಲಸ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟ ಕುರುಡರಾಗಿ ಜೀವನ ಸೆವೆಸುವುದು. ಅಗೋಚರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗೂ ಕುರುಡರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತೊಂದನ್ನೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ಶಕ್ತಿ' (energy) ಯನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸಿ ಅದು ದೂರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯ. ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ತಜ್ಞರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯಾದರೆ ಅನೇಕ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಿರುವ ನೈಜ ತಜ್ಞರನ್ನೂ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚರಿಯೆಂದರೆ ಈ ನೈಜ ತಜ್ಞರು ಪ್ರಾಣಿಗಳು- ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಬಾವಲಿ, ನೀರಿನಾಳದಲ್ಲಿ, ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಜಲಚರಗಳು. ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶುದ್ಧ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣಗಳು ಸರಳ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಕಲ್ಮಶವಾದ ಸಮುದ್ರ, ನದಿ, ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ, ಆದರೆ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳು ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳದವರೆಗೆ ಚಲಿಸಬಲ್ಲವು. ಗಾಳಿಯಿಂದ

ನೀರಿಗೆ ಹಾಗೂ ನೀರಿನಿಂದ ಗಾಳಿಗೆ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳ ಚಲನೆ ಸುಲಭ ರೀತಿಯದಲ್ಲ. ಇವೆರಡನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ನೀರಿನ ಮೇಲ್ಮೈ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ತಡೆಯೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶೇ. 99 ಭಾಗದ ಶಬ್ದ ತಾನು ಚಲಿಸಿ ಬಂದ ಮಾಧ್ಯಮದೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ, ನೀರಿನೊಳಗೆ ಚಲಿಸುವ ಜಲಚರಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಶ್ರವಣ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಆಹಾರ ಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಅವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಜಲಚರಗಳು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ರಿಯಲು ವಿಲಿಯಮ್ ಶೆವಿಲ್ ಮತ್ತು ಬಾರ್ಬಾರಾ ಲಾರೆನ್ಸ್ ತಿಮಿ ವರ್ಗದ ಒಂದು ಸಸ್ತನಿ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಸುಮಾರು ಎರಡು ಮೀಟರ್ ಉದ್ದದ ಈ ಪ್ರಾಣಿ ನೀಡುವ ಸರ್ಕಸ್ ರೀತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೋಟಕ್ಕೆ ರಂಜಕ. ಆಹಾರಕ್ಕೆಂದು ನೀರಿನಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ, ಮೇಲೆ ನೇತುಹಾಕಿದ ಸತ್ತ ಮೀನನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಅದು ಹಿಡಿಯುವ ದೃಶ್ಯ ಸುಂದರವಾದದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶ್ರವಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೋಜಿಗಾಗೊಳಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಬಾವಲಿಯ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಧೂಳು ತುಂಬಿದ ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮೇಲೆ ಇಟಲಿಯ ಸೈಲಾಜೆನಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ. 1793ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಹೊಸ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತೆನ್ನಬೇಕು. ಸೈಲಾಜೆನಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಚಲಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ. ಗೂಬೆ ಮತ್ತಿತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹಾರಾಟಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕವಾಗುವವೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿಸಿದ. ಆದರೆ ಬಾವಲಿ ಇದರಿಂದ ಹೊರತು, ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬಾವಲಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತನಾದ. ಸೈಲಾಜೆನಿ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನು ಕುರುಡಾಗಿಸಿದ. ಆಗಲೂ ಬಾವಲಿಗಳು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸಿದವು. ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹಾರಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕೀಟಗಳನ್ನು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡವು. ಅನಂತರ ಸೈಲಾಜೆನಿ ಬಾವಲಿಗಳ ಕಿವಿಯ ತಮಟೆ ಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿದ. ಆಗ ಬಾವಲಿಗಳು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದು ಕಂಗಾಲಾದವು. ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಿವಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ವಿವರಣೆ 1800ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಡೆದ ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒದಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೈಲಾಜೆನಿಯ ಬಾವಲಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಗೊಂಡರೂ ತಿರಸ್ಕೃತವಾದ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಕೇವಲ 50 ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ. ಹಾರ್ವರ್ಡ್‌ನ ಪಿಯರ್ಸ್ ಮಾನವ ಶ್ರವಣಾನೀಮೆಯಾಚೆಯ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಉಪಕರಣವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಕಾರಿಯಾದ. ಬಾವಲಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶ್ರವಣಾತೀತ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುತ್ತವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಬಾವಲಿಗಳ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಶಬ್ದ ಹೊಮ್ಮಿಸುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತಾಗಿ ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಹಾರಾಡಿದವು. ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಬಾವಲಿಗಳ ಹಾರಾಟಕ್ಕೆ ಅವು ಸ್ಫುರಿಸುವ ಉನ್ನತಾವರ್ತದ (high frequency) ಶಬ್ದವೇ ಮೂಲವೆಂದು ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಬಾವಲಿ ಉನ್ನತಾವರ್ತದ ಶಬ್ದ ಹೊಮ್ಮಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಟಿಕ್ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹಾರಾಡುವ ಬಾವಲಿಯ ಹಾರಾಟವನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಟಿಕ್ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು. ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ವರ್ಗದ ಬಾವಲಿಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಟಿಕ್ ಶಬ್ದ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. 1932 ರಲ್ಲಿ ಡಚ್ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಸ್ಟೆನ್‌ಫ್ ಡಿಗ್ರಾಫ್ ಈ ಟಿಕ್ ಶಬ್ದದ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನದ ನಂತರ ಬಾವಲಿಗಳು ಹಾರಾಡುವಾಗ ಅಡ್ಡ ಬರುವ ತಡೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆಂದು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ.

ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳು ದ್ರವ, ಘನವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಅನಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಒಂದು ಮಾಧ್ಯಮ ಅವಶ್ಯಕ. ನಿರ್ವಾಯು ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ತರಂಗಗಳ ವೇಗವೂ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಷ್ಣಾಂಶವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ 20°C ಉಷ್ಣಾಂಶವಿರುವಾಗ ಶಬ್ದ ತರಂಗದ ವೇಗ ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ 344 ಮೀಟರ್‌ಗಳಿರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು 0°C ಉಷ್ಣಾಂಶವಿರುವ ಸಂದರ್ಭದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ವೇಗ ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ 1550 ಮೀಟರ್‌ಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದ ತರಂಗದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅದು ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನೊಡನೆ-ಭೂಮಿ, ಗೋಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ- ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಾಸ್ಮಿಕ್ ಕಿರಣ ನ್ಯೂಟ್ರಿಸೊನ್‌ನಂತೆ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದರೆ ತರಂಗ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೆಳಕಿನ ಮತ್ತು ಶಬ್ದದ ತರಂಗಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ.

ಶಬ್ದ ತರಂಗದ ಚಲನೆಗೂ ಮತ್ತು ಇತರ ತರಂಗಗಳ ಚಲನೆಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಮಾಧ್ಯಮವೊಂದರಲ್ಲಿ-ಗಾಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ-ಚಲಿಸುವ ಶಬ್ದ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಗತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಆವರ್ತ (frequency) ಎನ್ನುವುದು. ಇದೂ ಕೂಡ ಸದಾ ಕಾಲ ಒಂದೆ ಬಗೆಯದಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ದೂರವಸ್ತುವೊಂದರಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲಿತಗೊಂಡ ಶಬ್ದ ತರಂಗ. ಹತ್ತಿರದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮೂಹ ಪ್ರತಿಫಲನಗಳನ್ನು ವ್ಯನುನಾದ (reverberation) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಳಿಸುವ ವಸ್ತು ಹತ್ತಿರವಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಮೂಲ ಶಬ್ದವೂ ಮಿಳಿತಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಳಿಸುವ ವಸ್ತು ಮೂಲ ಶಬ್ದಕ್ಕಿಂತ 172 ಮೀಟರುಗಳಿಗಿಂತ ದೂರದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ವಸ್ತು ಶಬ್ದ ತರಂಗದ ವೇಗದ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದೂರದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯುವ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಮಂಜು ತುಂಬಿದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅಂಬಿಗ ದೂರದ ತಡೆ, ದಡ ಮುಂತಾದವುಗಳ ದೂರವರಿಯಲು ವಿವಿಧ ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾನೆ. ಅಂತರ್ಜಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯಲು ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ದೋಣಿಯ ಹಾಯಿಪಟದಿಂದ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಅಂತರ್ಜಲದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಈ ಉಪಕರಣಗಳು ದಾಖಲೆಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈಗೀಗ ಹೆಚ್ಚು ಸುಧಾರಿತ ಉಪಕರಣದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಮೀನಿನ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕೂಡ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಬಹುದು.

ಒಂದು ಗೊತ್ತಾಗ ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು-ಟೀಪ್ ರೆಕಾರ್ಡರ್ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ-ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರೂಮಿನೊಳಗಿಟ್ಟು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಬ್ದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವು ಉಂಟುಮಾಡುವ ವ್ಯಮವದವೇ ಕಾರಣ. ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳಿಗೂ ಬೆಳಕಿನ ತರಂಗಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ತರಂಗಗಳಿಗೂ ಹಲವಾರು ಸಮಾನ ಗುಣಗಳಿವೆ. ಶಬ್ದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಲು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಕಷ್ಟ. ಸಂಕೇತಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೇಗನೆ ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅಲೆಗಳ ಶಬ್ದ ಮತ್ತಿತರ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಗೊಂದಲವೇರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಕೇತ ಪ್ರವಹಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನರಿಯಲು ಜೀರುಂಡೆಯ ಮೇಲೆ 1920 ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯ ಫೆಡ್ರಿಚ್ ಎಗ್ಗರ್ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿದ. ಅನಂತರ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂಲಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳ ಕಾಲದಂತರವನ್ನು ಗುಣಿಸಿ ವಸ್ತುವಿನ ದೂರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾಲದಂತರ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ. ಆವರ್ತ ಲೇಖಕದ (Cathode ray Oscillograph) ಮುಖಾಂತರ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮಾತನಾಡುವ ನಾವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಆವರ್ತ ಲೇಖಕದಲ್ಲಿನ ತರಂಗರೂಪ ತಕ್ಷಣ ಕರಗದೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕರಗುತ್ತದೆ. ಆದಿದ ಮಾತಿನ ಶಬ್ದ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಎದುರು ಗೋಡೆಗೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೂ ಚಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗುಂಟಾದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳ ಕಾಲ ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಸೆಕೆಂಡಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ.

ಬಾವಲಿ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯರು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಚಿಕ್ಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ತರಂಗಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ. ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶಬ್ದ ಉಂಟುಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅರ್ಧ ಅಡಿಯಿಂದ ಹಲವಾರು ಅಡಿ ದೂರವಿರುವ ಮರ, ಟೆಲಿಫೋನ್ ಕಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶಬ್ದ ಉಂಟುಮಾಡುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಮರ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರ ಕೋಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಷ್ಟು ಸಮರ್ಥನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅನೇಕ ಉಪಕರಣಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಸೋನಾರ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ಕಾಂತ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದು ರಾಡಾರ್ ಉಪಕರಣ. ಸೋನಾರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಂತರ್ಜಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕುಡುಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ರಾಡಾರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಸೋನಾರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದು ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣಾತೀತ ಶಬ್ದಾವರ್ತಕಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಸೀಮೆಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬೇಕಾದದ್ದು ಅಗತ್ಯ.

ಇದಕ್ಕಾಗಿ

ಸೋನಾರ್‌ನಲ್ಲಿ

ವಿದ್ಯುತ್‌ವ್ಯೂಹವೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಮುಂಬರುವ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಸ್ಥಳೀಯಾವರ್ತಗಳು (local frequencies) ಸೇರಿ ಶ್ರವಣಸಾಧ್ಯವಾದ ಧ್ವನಿ ಸೂಚಕ (beat note) ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಾವರ್ತ ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರವಿದ್ದು ಸ್ಥಳೀಯಾವರ್ತ ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರವಿದ್ದರೆ ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಅವರ್ತ ಸಂಖ್ಯೆ ಸೆಕೆಂಡಿಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರವಿರುವ ಶ್ರವಣಸಾಧ್ಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

1912ರಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯಾಕಾರದ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ದುರಂತಕ್ಕೀಡಾದ ಟಿಟ್ಯಾನಿಕ್ ನೌಕೆ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. 1959ರ ವರೆಗೂ ನೌಕಾಯಾನ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯ ಭೀತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ ಹಿರ್ರೆಮ್ ಮ್ಯಾಕ್ರಿಮ್ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆ ನೌಕಾಯಾನಕ್ಕೂ ಬಾವಲಿಯ ರೀತಿಯನ್ನೆ ಬಳಸಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದ.

ಆದರೆ

ತನ್ನ

ವಿಚಾರವನ್ನು

ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ

ತರಲು

ಅಸಮರ್ಥನಾದ.

ಘನವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಉಪಕರಣಗಳು ಕಂಡು ಬಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಭೂಕಂಪ ಲೇಖಕದ (Seismograph) ನಿರ್ಮಾಣ ಭೂಕಂಪದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ನಡುಗುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ.

ಗೊಂದಲದ ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಹೋದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಶಬ್ದಗ್ರಹಣ ಕೇವಲ ಬಾವಲಿ ಮತ್ತಿತರ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಭೇದಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯ. ಸಂಗೀತ, ಅರಿಯದ ಭಾಷೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನೈಜವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವ ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಇಡಿ ಜೀವನ ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕುರುಡುತನ ಅತ್ಯಂತ ದಾರುಣವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಶಬ್ದ ಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದೆ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. ಶಬ್ದವೂ ಕೂಡ ದೃಷ್ಟಿಯಷ್ಟೆ, ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಾಗೂ ಪ್ರಬಲ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಬಲ್ಲದು. ಇದು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿರ ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕುರುಡರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸಹಾಯ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೂ ನಡೆಯುವಾಗ ಎದುರಾಗುವ ತಡೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿ ಸೋಜಿಗಾಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಸಫಲವಾದದ್ದು. ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ, ನೋಡದೆ, ಜನನಿಬಿಡ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಲೀಸಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಅವರನ್ನೆ ಕೇಳಿದರೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವಿವರಣೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾಲೆನ್ ಬ್ರಾಟ್ ತನ್ನಿಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು. ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಕುರುಡನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ. ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯನ ಚರ್ಮ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಅಥವಾ ಒತ್ತಡದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವೇ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ.

ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಉಪಯೋಗಗಳಿವೆ. ರಬ್ಬರ್ ಮತ್ತಿತರ ವಸ್ತುಗಳ ಪರಿ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ವಸ್ತುಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಶಬ್ದ ತರಂಗದ ಚಲನೆ ಸುಲಲಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶಬ್ದ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಜೀವಿತ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹಲವು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಇದು ಕ್ಷ-ಕಿರಣಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವನ್ನಿಸಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ.

ರಾಮರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ

ರಾಮರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ

ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿ

“ಹಾ ರಾಮ ಹಾ ರಾಮ....”

ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಬುನಾದಿಯಲ್ಲೇ
ನರಳಿದ ಸದ್ವಂದಿರಾ? ಸುಳ್ಳೇ ಸುಳ್ಳು.
ಜೇಲು ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಬಾಗ ಮಂಡಾಲೇ
ಭಗೀರಥರ ಮೂಳೆ ಹುಗಿದು
ಮಿಶ್ರಿತ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಗುಡ್ಡವೇರಿಸಿ
ಕಟ್ಟಿದಯೋಧ್ಯಾಪುರಿಯಿದು.
ಕೆರಳಿದವರಿಲ್ಲ, ನರಳಿದ ಸದ್ವಂದರೇನು?
ಆನಂದಪರವಶ ಸಮಸ್ತಜನತೆ
ಕೊಳತೊಡೆದು ರಾಜರಾಣಿಯರಾಗಿ
ಸಮೃದ್ಧಿಯುತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯಬಂದವರು
ಭಗೀರಥ ಕತೆ ಮರೆತರೇನಂತೆ?
ಒಗೆ ಆ ಹಳೇ ಪುರಾಣಗಳ ತಟ್ಟು.
ನೋಡೀ ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಗುಟ್ಟು.

ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಹೊತ್ತು
ದಿಗ್‌ದಿಗಂತ ಮೊರೆಯುತ್ತಿದೆ
ರಘುಪತಿ ರಾಘವ ರಾಜಾರಾಮ.....”

“ಆರಾಮ ಹರಾಮ ಹೈ.....”
ಇತ್ತ ಮೆರೆಯುವರು ಕಾರ್ಯಮಗ್ನ
ಧಾರಾಳವಚನದಾನದ ಬೃಹಿತ ಕಂಠಪುಥಾರಿಗಳು
ತಮಗೊಂದು ಜನಕೊಂದು ಮಂತ್ರದ ಪುರೋಹಿತರು
ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಸರಿ
ಯಾವ ಪಾಪವೂ ತಗಲದೆಂಬ ಅಸ್ತಪಾರಂಗತರು
ರಾಮಕೃಷ್ಣಿಗಾಗಿ ಪಕ್ಷಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಬುಭುಕ್ಷೆಂಬ ಭಟರು
ದಕ್ಷಮೆದುಳಿನ ಸಂತಪಿಂಡಾರಿಗಳು
ಕಾಳಧನ ಭಂಡಾರಿಗಳು
ಸುಳ್ಳಿಂದಲೆ ಮುಳ್ಳತೊಡೆದು ಸುರಳೀತ ನಡೆವ ಸಂಭಾವಿತರು
ಸುಳ್ಳನ್ನ ನಿಜವೆಂದಪ್ಪಿ ಮರುಳಾದ ಕೋವಿದರು
ಆದದ್ದಾಗಲಿ ಗಾದಿಬಿಡೆನೆಂಬ ಹಟದವರು

ಏನೆಂದರೂ ಸರಿ

ಹಾಣಾಹಣಿಗೆ ಸದಾ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನಿಂತವರು

ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ರಾಮಕಿಂಕರರು

ಭಯಂಕರರು

ಉಧೋ ಉಧೋ ಉಧೋ

“ಭೋ ರಾಮ ಮಾಮುಧರ ಮಾಮುಧರ ಮಾಮುಧರ.....”

ಆಹಾ ಕೊಡಿದರಿದ್ರಿಗೆ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ

ಕೆಲಸ ಕೊಡೆಂದು ಗೆರಟೆಹಿಡಿದು ತಿರುಪೆಯಲೆದವರಿಗೆ

ಪುಟಪಾಥು ಕಚರಾಕೊಳವ ಕೇರಿಯಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದು ನರಳಿದವರಿಗೆ

ಸಲೀಸು ಸಿಕ್ಕಿತೋ ರಾಮಾಶ್ರಯದಭಯ.

ಸಿದ್ದಿ ಸಮೃದ್ಧಿಭೋಗದೊಂದಿಷ್ಟು ಪಾಲು

ಪಾಯಸ ಹಾಲು ಸರ್ವೆ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯಂತು.....

ಸರ್ವಃ ಸರ್ವತ್ರ ನಂದತು .....

ಆದರಯ್ಯೋ ಇದೇನು!

ಕನಸೋ ಭ್ರಮೆಯೋ ಇಂದ್ರಜಾಲವೋ

ಹಾಲಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಳಿಲ್ಲದ ಒಕ್ಕಲು

ಪುಟಪಾಥಿನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಹೊಸೆಯುವ ಮೂಳೆಗಂಟುಗಳು

ರಾಮನ್ಯಾಯದ ಹನಿಗಾಗಿ ಬಾಯ್ತೆರೆತುಬಿದ್ದ ಚಾತಕಗಳು

ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಲೆಮಾರಿಗಳು ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆವ ಸೋಮಾರಿಗಳು

ಬಯಲ ತುಂಬಾ ಗೋರಿಗಳು

ಈ ಮಾರಾಮಾರಿ ಗುಂಡೆಸೆತ ಕೊಳ್ಳೆ ತಿರುಗಿಸುವಾಟ

ಹಿಡಿಅಕ್ಕಿ ಪಿಂಚೊಂದು ಎಣ್ಣೆಗಾಗಿ ಹರದಾರಿ ಸಾಲು

ಆಶೆ ಹಿಡಿದೇ ಸತ್ತವರ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ ಜಾತ್ರೆ

ನಡುರಾತ್ರೆ

ಕೆಲಸಕೊಡಿ ಅನ್ನಕೊಡಿ ಮನೆಕೊಡಿ ಹುಯ್ಯೋ ಹುಯ್ಯಲು

ಗುಹಾ ಹೊಕ್ಕನು ಹಾಳುಗವಿ

ಶಬರಿ ಬಿದ್ದಳು ಹಳೇಬಾವಿ

ಕಲ್ಲಾದವಳು ಬರೇ ಮಣ್ಣಾದಳು

ಆ ಕುಲಟೆ ತ್ರಿಜಟಾಸ್ವಪ್ನ ಸಂಪನ್ನ

ನಡೆದದ್ದು ಅಯೋಧ್ಯಾದಹನ

ಉಧೋ ಉಧೋ ಉಧೋ

ಭಾರತಮಾತಾಕೀ ಜೈ

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜೀಕಿ ಜೈ

ಹಾ ರಾಮ ಹಾ ರಾಮ

ಹಾ ರಾಮ .....

ಜಾತ್ರೆ

ಜಾತ್ರೆ 3

ಎಂ ಎನ್ ಜೈಪ್ರಕಾಶ್

ದೃಶ್ಯ

೧

ಸ್ವಗತ

ಈ ಊರಿನ ಜಾತ್ರೆಯ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಾಳೆಯಿಂದ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಮೂರು ದಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ರಜಾ. ರಜಾದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾನುವಾರ ಬರುವುದರಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಧ ವಾರ ರಜಾ ಸಿಕ್ಕಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ತೀರ್ಥರಾಜಪುರ ದೊಡ್ಡ ಪುರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತೀರಾ ಕುಗ್ರಾಮವೇನಲ್ಲ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಸ್ಥಳ, ಊರಿನ ಮುಖಂಡರ ಮೆಹನತ್ತಿನಿಂದಾಗಿ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ಪ್ರಥಮ ಹಂತದ ಕೋಟು ಸಹಾ ಬಂದಿದೆ. ಇದೂ ಪುರಪಿತೃಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ. ಇಂತಹ ನಾಗರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಲಭ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಊರು ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆಯೆ? ಏನಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ.

ಸದ್ಯ ಬಂದಿರುವ ಜಾತ್ರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ವರ್ಷಾವಧಿಯ ಏಕೈಕ ಜಾತ್ರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಪೌರಾಣಿಕ ಸ್ಥಳವೂ ಹೌದು. ಪರಶುರಾಮ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಡಿದ ಕೊಡಲಿಯ ಪಾಪ-ರಕ್ತವನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಅಲೆದನಂತೆ. ಎಲ್ಲೂ ಅವನ ಪಾಪ ಕ್ಷಮಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತುಂಗೆಯ ನೀರಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದನಂತೆ. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ರಕ್ತ ತೊಡೆದು ಆತನ ಪಾಪಕ್ಷತವಾಯಿತಂತೆ. ಈ ಪುರಾವೆಗಳಿಗೆ ಇಂಬಾಗಿ ಹೊಳೆಯ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಅವನು ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಅದ್ದಿದ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ನೀರಿನಕೊಂಡ (ಈಗದರ ಹೆಸರು ಪರಶುರಾಮತೀರ್ಥ), ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಎನ್ನಲಾಗುವ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ, ಸಾಧಾರಣ ಕೆತ್ತನೆಯ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿವೆ, ಮತ್ತು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಈ ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನ ತೀರ್ಥಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಮಿಂದವರಿಗೆ ಅವರ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಪರಶುರಾಮನಂತೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಕರ್ಷಕ ಐತಿಹ್ಯವಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೇನು ಕೊರತೆ? ಹೋ! ಹೇಳುವುದನ್ನೇ ಮರೆತೆ-ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಯಾತ್ರಿಕರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾದ ಪುರಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಪರಶುರಾಮತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಬಾಣದ ಗುರುತಿರುವ ಬೋರ್ಡೊಂದನ್ನು ಬರೆಸಿ ನದಿಗೆ ತಿರುಗುವಲ್ಲಿ ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ತೂಗಿಸಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲಿನದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ರಥೋತ್ಸವ, ದೀಪೋತ್ಸವ, ಹೋಮ ಹವನ, ತೆಪ್ಪೋತ್ಸವಗಳಿವೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ಇನ್ನಿತರ ರಂಗಿನ ಲೋಕವಾದ ವಿಶೇಷ ಯಕ್ಷಗಾನ ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ, ಸರ್ಕಸ್, ಜಾತ್ರೆಗಾಗಿಯೇ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬರುವ ಕಣ್ಣೀರಿ ಅಂಗಡಿಗಳು, ಬೆಂಡು, ಬತ್ತಾಸು, ಬೊಂಬಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿ-ಇವೆಲ್ಲಾ ಇವೆ. ಮತ್ತಿವೆಲ್ಲಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದೇಶ ಎಂದು ನೆರೆಯವ ಆಸ್ತಿಕ ಮಹಾಜನರು, ನಾಸ್ತಿಕರು, ಎರಡೂ ಅಲ್ಲದ ನಮ್ಮಂಥ ಮಧ್ಯದವರು, ಕಾಲೇಜಿನ ಗಿಲೀಟಿನ ತರುಣಿಯರು, ಸೀತಾಳೆ, ಕಾಬಾಳೆ, ರಂಜದ ಹೂವಿನ ದಂಡೆಗಳನ್ನು ಮುಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಸುಪುಷ್ಪ ಜವ್ವನೆಯರು. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ.

ಇವೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ರಾತ್ರಿ ಇವನು ಟಿ.ಬಿ. ಯಲ್ಲಿ ಉಟಮಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಸ್ನೇಹಿತರೆಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೆಲಿಬರೇಟ್ ಮಾಡುವುದೆಂಬುದೇ ಅವರ ಮುಂದಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ತುಂಬಾ ಧಿಮಾಕೋ ಅವಳಿಗೆ ತಾನು ಬ್ಯೂಟಿ ಕ್ವಿನಂತ. ನಾಳೆ ಅವಳಿಗೆ ಫೇಸ್ ಮಾಡೋಣ ಅಂದ ನಾಯರ್, ಸಾಯ್ಲಿ ಅವಳು. ಗೀತ, ಮೆಹರುನ್ನೀಸ, ಪದ್ಮಿನಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಾರ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕಂಪ್ಲಿ

ಕೊಡೋಣ ಅಂದ ಭಟ್ಟ. ಕಾಲೇಜು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೋತ ಕರಿಯಪ್ಪ ದೈನ್ಯ ಬಿಚ್ಚಿದ: ಆ ಯೂನಿಯನ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಗೆ ಈ ಬಾರಿಯಾದ್ರೂ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಕತೆ ಏನೋ? ಈ ಯಾವ ಸಲಹೆಗಳೂ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೊಬ್ಬ ಅಂದ: ಇದೆಲ್ಲ ಎಂಥದು? ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ರಾಮಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಕ್ಕೆ ಬಾರಲ್ಲ ಅವರದ್ದೆಲ್ಲ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯೋಣ. ಹೇಗೆ? ಎಲ್ಲರ ಕಂಠಗಳೂ ಸಂತೋಷ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದವು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ನ್ಯಾಚುರಲ್ ಫಿಗರ್‌ಗಳ ಮುಂದೆ ಅವಳೆಂಥದು ಎಂದು ನಾಯರ್ ತನ್ನೊಳಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಇವನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮೂಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾದ. ಹಾಗೆಂದು ಇವನಿಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಂದ ಇವರಂತೆ ಅಸಭ್ಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಭಟ್ಟ, ಕೇಳಿದ: ನಾಳೆ ನೀನೂ ಬರ್ತೀಯಾ .... ಇಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಡಿಗ್ರಿಟಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತೆ ಅಂತಾ.....? ಭಟ್ಟನನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ. ದೇಶಪಾಂಡೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಐಡಿಯಾಸ್‌ಗೆ ನನ್ನೂ ಒಪ್ಪೆ ಅಂದ. ಫೋಟೋಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾಗುವ ಆ ಅರೆಬೆತ್ತಲೆ ಜೀವಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಜೀವಂತಿಕೆ ಇರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದ. ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟ. ತೆಗೆಯೋದನ್ನೆ ಆದಷ್ಟು ನೈಸಾಗ ತೆಗೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಇವನ ನಾಗರಿಕ ಭಾಷೆ ಇಷ್ಟವಾಗದೆ ದೇಸಾಯಿ ಮುಖ ಕಿವುಚಿದ.

ಎಲ್ಲರೂ ಮೇಲೇಳುವಾಗ ಆಗಲೇ ಗಂಟೆ ಹನ್ನೆರಡಾಗಿತ್ತು.

ಸೆಕೆಂಡು, ನಿಮಿಷ, ಗಂಟೆಗಳಾಗಿ ಸಮಯ ಸರಿದರೂ ಇವನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಮಂಪರು, ಏನೋ ಎಚ್ಚರ, ಪುನಃ ಮಂಪರು. ಪುನಃ ಎಚ್ಚರ. ಯಾವ ಯಾವೋ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ : ನೀಳವಾದ ಜಡೆಗಳು...ವಕ್ರ ಸೊಬಗಿನಾಕೃತಿಯ ಹೊಕ್ಕುಳುಗಳು...ಐಸ್‌ಕ್ರಾಂಡಿ ಚೀಪುವ ಪೀಪಿ ಸದ್ದುಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು.....ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತಾಸು ಕಡಿಯುತ್ತಾ ಲಕಲಕ ಹೊಳೆಯುವ ಸೀತಾಳೆ ಗೊಂಚಲು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣರಳಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಜವ್ವನೆಯರು.....ಫ್ರಾಕ್ ತೊಟ್ಟ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬಾಬ್ ಕಟ್ಟಿನ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲುಗಳು..... ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಎರಡೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೇ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಾಯಿತು. ತಟಕ್ಕನೆ ಕಾಟಿನಿಂದ ಎದ್ದ. ಗಂಟೆ ನೋಡಿದರೆ ಆಗಲೇ ಎರಡು. ಥತ್ ದರಿದ್ರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎಂದು ಹೊರಗೆಹೋಗಿ. ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿದ. ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತದೆ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣದ ಜಗತ್ತೆಂದರೆ ಇದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ ಎಂದು ನಕ್ಕು-

ಜಾತ್ರೆ ನಾಳೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಎಡಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿಕೊಂಡ.

ಮುಂಜಾನೆಯ ಬಿಸಿಲೇರಿದಂತೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತಿನಿಂದ ಜಾತ್ರೆಯ ಕಾವೂ ಏರ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹುಯಿಲಿಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾದ್ಯ ನಗಾರಿಗಳ ನಿನಾದ ದೂರದಿಂದ ಅಲೆಅಲೆಯಾಗಿ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿತ್ತು, ತೇಲಿಬಂದ ಅಲೆಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಇವನ ಕಿವಿಯ ತಮಟೆಯೊಳಗೆ ಅಗಲವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಮೆಲುವಾಗಿ ತಟ್ಟಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದವು. ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನು ಇವನೊಬ್ಬನೇ. ತನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸದೆ ಇದ್ದ ದೇಸಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಬಂತು. ಸ್ಥೂಲಿನಿಂದ ಬಾಗಿಕೊಂಡು ಶೂಗಳಿಗೆ ಪಾಲೀಶು ಹಾಕುತ್ತಾ ಸುಖವಾಗಿ ಗುನುಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಸಿಟ್ಟು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ದಬಾಯಿಸಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ದೇಸಾಯಿ ತಿರುಗಿದ. ಏಳೋ ಮಾರಾಯ. ಲೇಟಾಗಿ ಬಿದ್ದು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಎಂಥಾ ಕನವರಿಸ್ತಿದ್ದೆ? ಹಾಂ ಬಿ ಕ್ಲಿಕ್, ಅಂದ..... ಉಸಿರೆತ್ತದೆ ಇವನು ಮೇಲೆದ್ದ.

ಸರಸರ ಎದ್ದು ಬಹಳ ಬೇಗ ರೆಡಿಯಾದೆನೆಂದುಕೊಂಡರೂ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಓಡಿ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು: ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಗೆಳೆಯರು ಎಂದುಕೊಂಡ. ರೋಷ ಇನ್ನೂ ಪುಟಿಯಿತು. ಮಿತ್ರರ ವರ್ತನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ನಿಂತರೆ ಉತ್ಸಾಹ ಕೈಕೊಟ್ಟೇತೆಂದು ಅವರೆಡೆಗೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಧಾವಿಸಿದ.

ಅದಾಗಲೇ ಅವರೆಲ್ಲರು ಪರಶುರಾಮತೀರ್ಥದ ಜನಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರ ಮಾತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಷ್ಟು ಗದ್ದಲ, ಅರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಾನಾ ನಮೂನೆ ಮಾತುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಡೀಕೊಡುತ್ತ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟದ ಸುತ್ತ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಾಯಿ ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಮಿಂದು ಪುನೀತರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ದೂರದಿಂದ ಮೂಕ ದೃಶ್ಯದಂತೆ ಕಂಡು ನೋಡುವವರಿಗೆ ನಗು ಉಕ್ಕಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಹತ್ತಿರವಾದಾಗ ಇವನಿಗೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಭಕ್ತರ ವಿಭೂತಿ, ಕರ್ಪೂರ, ಊದುಬತ್ತಿ, ಲೋಭಾನಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಪರಿಮಳ ಘಮ್ಮೆಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು.

ಗೆಳೆಯರಾರೂ ಇವನನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇವನನ್ನು ಕಂಡ ನಾಯರ್ ಮಾತ್ರ ವೆಲ್ ಕಂ! ಅಂದವನೆ ಆ ಅರೆಬೆತ್ತಲೆ ದೇಹಗಳತ್ತ ಕ್ಯಾಮರ ತಿರುಗಿಸಿದ ಉಳಿದವರಾರೂ ಇವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಸೌಜನ್ಯ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಕ್ಯಾಮರಾಗಳಿಗೆ ಬಿಡುವಿರಲಿಲ್ಲ: ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರಿಗಿರಲಿ (ಕ್ಲಿಕ್), ಚೆಂದದ ಜವ್ವನೆಯಿರಿಗಿರಲಿ (ಕ್ಲಿಕ್), ಊರಿನ ನಾಗರಿಕ ಮಹಾಜನತೆಗೂ ತಮ್ಮ ಪಾಪ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾ ಚಪಲ, ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದವರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಗಮನವಿರಲಿಲ್ಲ (ಸರಿ ಕ್ಲಿಕ್), ಜನರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೃಹರಕ್ಷಕ ದಳದವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ಕ್ಲಿಕ್...ಕ್ಲಿಕ್ .....ಕ್ಲಿಕ್.....ನಡುವೆ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಇವನು. ಸಾಕ್ಷಿಭೂತ.

ಇತರರಂತೆ ಇವನೂ ಆ ಅರೆಬೆತ್ತಲೆ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆಗಲೊಲ್ಲದು. ಒಳಗಿನಿಂದ ಏನೋ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದಂತೆ. ಅವರಂತೆ ಹೋಗಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಯಾರಂತೆಯೂ ನೋಡಲು ತನಗೇಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ? ಏನೋ ಹಿಂಜರಿಕೆಯಿಂದ ದೂರ ನಿಂತು ಕದ್ದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಟ್ಟ ಕಂಡ. ತಾನು ಪುಕ್ಕನಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ಎದೆ ಸೆಟೆಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಮತ್ತೆ ಸೋತ. ಭಟ್ಟ ಇವನನ್ನ ನೋಡಿ ವಿಕೃತ ಸುಖದಿಂದ ನಕ್ಕ. ನರನಾಡಿಯ ತುಂಬ ಅಸಹ್ಯ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಜಿಗುಪ್ಪಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗಂತ ಕರಿಯಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಹೋಗೋ ಬೇಕೂಫ. ಎಂಥ ಆಪರ್ಶನಿಟೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಅನುಭವಿಸೋದು ಬಿಟ್ಟು ನನಗೇ ಕಲ್ಬರು ಸಿವಿಲ್ಯೆಸೇಷನ್ನು ಹೇಳೋಕೆ ಬರಿಯಲ್ಲೋ? ಅಂದ ಖಾರವಾಗಿ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೇಸಿಗೆಯಾಗಿ ಇವನು ಸುಮ್ಮನಾದ.

ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಪಾಪಕ್ಷಯ ಮತ್ತೆ ಈ ವೀಕ್ಷಕರ ಪಾಪ ಸಂಪಾದನೆ ಕಂಡು, ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಭಕ್ತಕೋಟಿ ನೂರು ಸಾರಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಪುನೀತರಾದರೂ ಇವರಿಂದಾಗಿ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯದ ಗಳಿಕೆ ಸರಾಸರಿಯಲ್ಲಿ ವಜಾಜಾತ ಒಂದೇ. ಕರೆದರೆ ಒಬ್ಬರೂ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಗೆಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೇ ಕನಿಕರ ಉಂಟಾಯ್ತು. ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಾಗದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ.

ಸ್ನಾನಘಟ್ಟದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಡೆಗಿದ್ದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಏರತೊಡಗಿದ. ಸುತ್ತಲೂ ಎಡ-ಬಲಕ್ಕೆ ಥರಹಾವರಿ ಜನರು, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ರಾಶಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡವರು; ಕುಂಕುಮ ಊದುಬತ್ತಿ ಕರ್ಪೂರ ಮಾರುವ ಹುಡುಗರು; ಹಣ್ಣಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು; ಮುಖಾ ನೋಡಿದರೆ ಸುಖಾ ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ, ಕಾಯಿಗೆ ಎಂಟಾಣೆ, ಕಿತ್ತಲೆ ಡಜನ್ನಿಗೆ ಒಂದೂವರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ. ಸ್ವಾಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ ಯಜ್ಞಾನೈ, ಎಂದು ಪ್ರತಿ ರಾಶಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಭಕ್ತರನ್ನು ಕೂಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಚಿಕ್ಕಹುಡುಗರು. ಇವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಂದೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ಹತ್ತಿರವಾದಂತೆ ಎಡ ಬಲಕ್ಕೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಸರದ ಅಂಗಡಿಗಳು : 'ಕೈಕಾಲಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ನೀನೆ ಸಿವಾ.....ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ನೀನೆ ಸಿವಾ.....' ಎಂದು ಕೈಯೊಡ್ಡುವ ಅಂಗ ಊನವಾದ ಭಿಕ್ಷುಕರ ತಂಡ; ಕುರುಮಾಮ; ಹಸ್ತಸಾಮುದ್ರಿಕದವರು. ಯಾರ ಅಳಲೂ ಇವನನ್ನು ಸ್ಪಂದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ನೋಡಬಾರದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದವನಂತೆ ಮೈ ಮನಸ್ಸು ಮುದುಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ತಾನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಅಮ್ಮ ಅಡಿಗಡಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ 'ಮೈಲಿಗೆ' ಪದದ ನಿಜವಾದ ಭಾವಾರ್ಥ ಇದಿರಬಹುದೆ? ಎಂಬ ಸಂಶಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಹತ್ತಿರವಾದಾಗ ಬಲವಾಗಿ ಹೆಡೆಯಾಡಿಸಿತು.

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಾಕಾರದ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಎದುರಿನಿಂದ ಕಾಲೇಜಿನ ತರುಣಿಯರು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಗೋಚರಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರ ಮುಖದಲ್ಲೂ ಜಾತ್ರೆಯ ಉತ್ಸಾಹ ಸಂಭ್ರಮಗಳು. ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಡುವಂಥ ಸಡಗರದ ಉಡುಪುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಣ್ಣದ ಗುಂಪನ್ನು ಇವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಿರಿದಾಗಿ, ಇಡಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ನಿನ್ನೆ ಕನಸಲ್ಲಿ ಕಂಡವರೆಲ್ಲ ಇವರೆ? ಯೋಚಿಸಲು

ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲ; ಗುಂಪು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ರನೆ ತನ್ನ ಉಡುಪನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡ, ಹೊರಡುವಾಗಲೆ ಗಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆದ ಎದವಟ್ಟು ತಕ್ಷಣ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಲ್ಯಾಬಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕ್ಟಿಕಲ್ ಮಾಡುವಾಗ ಆಸಿಡ್ ಬಿದ್ದು ಆದ ಚಿಕ್ಕ ತೂತುಗಳು ಶರ್ಟಿನಿಂದ ಬಾಯಿಗಲಿಸಿ ನಕ್ಕವು. ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡು ಶೂಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡ. ಪಾಲೀಶ್ ಸಾಕಾಗದೆ ಅವು ಸಹಾ ಮಂಕಾಗಿದ್ದವು. ಇದು ಕೈಯಾರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅಪಮಾನವೆನ್ನಿಸಿತು. ಇವರೆದುರಿಗೆ ಚೀಪ್ ಆಗುತ್ತೇನೆಂಬ ಸಂಕೋಚ ಬೆಳೆಬೆಳೆದು, ಇಲ್ಲಿಂದ ಮರೆಯಾಗು ಎಂದಿತು ಕಳ್ಳ ಮನಸ್ಸು. ಏನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಮಾತುಗಳೇ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಕಾಲೇಜು ಯುವತಿಯರು, ಆದೂ ತಾವೆ ಮೇಲೆಬಿದ್ದು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಮಾತಾಡುವ ಈ ಚೆಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯರೆದುರು ಹೀಗಾಗಬೇಕೆ?.....ಗುಂಪು ಹತ್ತಿರವೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಜಯ, ಶಾಂತ, ಮೀನ, ಗೀತ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಇವನು ಅಂಗುಲ ಅಂಗುಲವಾಗಿ ಕುಬ್ಜನಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ತನ್ನ ತಳಮಳವನ್ನು ಅದುಮಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಏನೂ ಆಗದವನಂತೆ ಮುಖ ಭಾವವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅವರೆಡೆಗೆ, ಹೇಗಿದೆ ಜಾತ್ರೆ? ಇನ್ ಇಟ್ ನಾಟ್ ಗ್ರಾಂಡ್? ಕೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ. ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗಿ ಚಾರ್‌ಗೋಡಾ ಬೀಡಿಯ ಪ್ರಚಾರದ ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಇವನ ಸಣ್ಣದ್ದನಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಬಣ್ಣದ ಗುಂಪು ಪರಿಚಯದ ನಗೆಯನ್ನೂ ಬೀರದೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಆಘಾತವಾದಂತೆ ಇವನು ಹಿಂದುರುಗಿ ನೋಡಿದ. ಆ ಗುಂಪು ಮರೆಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾನಿನ ಟಾಪಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕೋಡಂಗಿ ವೇಷದವನೊಬ್ಬ ಚಾರ್‌ ಗೋಡಾ ಬೀಡಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗಂಟಲು ಹರಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡ. ಮೊದಲು ಈ ಸುತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಬೀಡಿ ಇದು. ಈಗೀಗ ಬೇರೆ ಬೀಡಿ ಕಂಪೆನಿಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದಾಗಿ ಇದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮಿಲಿಯಾಂತರ ಜನರ ಮೆಚ್ಚಿನ ಬೀಡಿ ಚಾರ್‌ಗೋಡಾ! ಸೇವನೆಯ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಚಾರ್‌ ಗೋಡಾ!! ಎಂದು ಕೋಡಂಗಿ ಕೂಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಕೂಗುತ್ತ ಕೂಗುತ್ತ ಸುತ್ತಲಿನವರ ಮೇಲೆ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಬೀಡಿಗಳ ಸ್ಯಾಂಪಲ್ ಪ್ಯಾಕೇಟುಗಳನ್ನು ಎರಚುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಪ್ಯಾಕೇಟ್ ಇವನ ಮೇಲೂ ಬಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೆ ಇದ್ದ ಹಳ್ಳಿಯವನೊಬ್ಬ ಇವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಹೆರಕಿಕೊಂಡ. ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಇವನು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಮನಸ್ಸಿನ ತುಂಬ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ. ಪ್ರಾಯ: ಅವರು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಒಳಮನಸ್ಸಿಗದು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಾತ್ರೆಯೇ ಸ್ಮಶಾನ ಸದೃಶವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಯ ವೈಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿ ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಸುಡುತ್ತ ಕೋಲೂರಿ ನಿಂತ ನಿಶ್ಯಕ್ತ ಮುದುಕ ಕಾವಲುಗಾರ. ಮುದುಕನ ಮುಖ ಗಮನಿಸಿದ. ಅಸಾಧ್ಯ ವೇದನೆಯೊಂದು ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ ತತ್ತರಿಸಿತು. ಇನ್ನೂ ನಿಂತರೆ ನೋವು ಬಿರಿದೀತೆಂದು ಹಾಸ್ಟೆಲಿನ ರೂಮಿಗೆ ಕಾಲೆಳೆದು, ಅಷ್ಟಗಲ ಕಾಟಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಸ್ವಪ್ನ ತುಮುಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದ.....

ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಉಸಿರಾಟ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಪುನಃ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಪರಿಚ್ಛೇ ಕಟ್ಟಲು ಬಂದಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಆಗ ಅಚಾನಕವಾಗಿ ನೆನಪಾಯಿತು: ಅಲ್ಲೋ, ಹೇಗೋ ಇಂಟರ್ ಮುಗಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರೆ. ಮೂರುವರ್ಷ ಟ್ರಿಮ್ಯಾಗಿ ಕಳೆದೆ. ಪಬ್ಲಿಕ್ ಟರ್ಮಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಪೀನು ಹೊಡೆ. ಆದರೆ ಮೊನ್ನೆ ಸಹಾ ಇದು ಪಾಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಾಸಾಗೋದು ಹೋಗ್ಲಿ, ಈ ಕ್ಯಾರಿಯರ್ನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಹುಡ್ಡಿನ ಲವ್ ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೂ ಆಗ್ಲಿಲ್ಲ. ಛೇ, ನಾವೆಲ್ಲ ಯಾತಕ್ಕೋ? ಯೂಸ್‌ಲೆಸ್.....

ಎಷ್ಟು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಸಂಗತಿ ಇದು! ಆದರೂ ಏನು ಛಾತಿ ಏನು ಭಂಡ ಧೈರ್ಯ ಅವನದ್ದು. ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ! ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ತಾನಾದಿದ್ದ ಮಾತೊಂದು ಮರುಕಳಿಸಿತು: ಅಂದು ಇವನೂ ಮತ್ತು ದೇಶಪಾಂಡೆ ಊರ ಹೊರಗೆ ವಾಕ್ ಹೊರಟಿದ್ದರು, ಡಿಬೇಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಇವನು ರೋಲಿಂಗ್ ಫೀಲ್ಡ್ ದೊರಕಿಸಿ

ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದು ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘದವರು ಇವನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ್ದರು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮೇ ತಿಂಗಳು ಮರದಡಿ ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯರಿಂದ Congratulations ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅವಕಾಶವೂ ಸಿಕ್ಕಿ ಆಹ್ಲಾದಗೊಂಡಿದ್ದ. ಈ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ದೇಶಪಾಂಡೆಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ. ತಾನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆಕೆಗೇ ತಿಳಿಯದಷ್ಟು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದವಳ ಹೊಳವು ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ. ಉತ್ತೇಜಿತಗೊಂಡ ಇವನೂ, ಈ ಕೊನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಅಫ್ ಕೋರ್ಸ್, ಒಳ್ಳೆ ಫಿಗರ್ನಿಂದ ಆಕೆಗೆ. ಬಟ್ ಷಿ ಈಸ್ ವೆರಿ ಪ್ರೌಡ್, ಅಂದ ಅವನು. ಹೌದೆ, ಅನ್ನುವಾಗ ಎದುರಿಂದ ಬೆದೆಗೆ ಬಂದ ಮಣಕವೊಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡಿಬಂದಿತ್ತು. ತಕ್ಷಣ ಇಬ್ಬರೂ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದರ ಬಾಲದ ಸಗಣೆ ಇವರ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಹಾರಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಮಣಕಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಶಾಪ ಹಾಕಿದ. ಆದರೆ ಇವನು ಮಾತ್ರ ದೇಶಪಾಂಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಸರಿದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ್ದ: ಅಲ್ಲ ದೇಶಪಾಂಡೆ .....ಈ ಮಣಕದಂತೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಓಡೋಡಿ ಬಂದರೆ.....ಎಷ್ಟು ದ್ರಿಲ್ಗಾಗಿರುತ್ತೆ ಅಲ್ಪಾ?

ಅಂದುಕೊಂಡ, ಬೇಲಿಯ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಇದೇ ಮಣಕವೆ? ಹೊರಗೆ ಜಾತ್ರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಗೆಳೆಯರ ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದ ಕೇಕೆ ಮಣಕದ ಕೂಗನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿತು.....ಇವನು ಕಾಟಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕೂತ.

ದೃಶ್ಯ ೨: ಅಳಲು

ಜಾತ್ರೆಯ ಮೊದಲ ದಿನ ಸತ್ತು ಎರಡನೆ ದಿನ ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ದಿನ ರಥೋತ್ಸವ. ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯ ಅನುಭವ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ಮುಂಜಾಗರೂಕತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಎಡವಟ್ಟಾಗುವ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಜಾತ್ರೆಯ ಮುಖ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ರಥೋತ್ಸವ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ನಿನ್ನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಜನಪ್ರವಾಹ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಎರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಣ್ಣ ಊರು, ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಗಮ್ಮತ್ತು ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಸುತ್ತಾರು ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಷೋಕಿ ಯುವಕರೂ ಘೇರಾಯಿಸಿದ್ದರು. ಜನವೋ ಜನ; ಗೊಂದಲವೋ ಗೊಂದಲ. ನಾಟಕ, ಸರ್ಕಸ್, ಸಿನಿಮಾದವರ ಕಿವಿಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಪ್ರಚಾರದ ಭೋರ್ಗರೆತ. ಆಕಾಶದಿಂದ ಕೆಂಡಕಾರುವ ಉರಿಬಿಸಿಲು ಬೇರೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ಮಕ್ಕಳ ಪೀಪಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಳಿಲುಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಎತ್ತ ತಲೆ ಹಾಕಿದರೂ ಗೌಜು, ಗಜಿಬಿಜಿ, ಇವೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ಇವನು ಮತ್ತು ಇವನ ಗೆಳೆಯರು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ತ್ರಿವರ್ಣರಂಜಿತ ಪೋಸ್ಟರುಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡುನಿಂತ ಸಿನಿಮಾದ ಗಾಡಿ. ಗಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ಪೋಸ್ಟರುಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿದ ಒಂದೊಂದು ಬ್ಯಾನರ್‌ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಶಿಸ್ತಿನ ಸಿಪಾಯಿಗಳಂತೆ ನಿಂತ ಹತ್ತಾರು ಹುಡುಗರು. ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಮೌತ್‌ಪೀಸ್ ಹಿಡಿದುಕೂತಿದ್ದ ಗೇಟ್‌ಕೀಪರ್ ಫಕೀರ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ಈ ಹುಡುಗರು ಪ್ರಚಾರಪತ್ರಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತ ಘೋಷಣೆ ಹಾಕುವ ನವೀನ ಪ್ರಚಾರತಂತ್ರ—

ಗೋಪಾಲ.....ಗೋಪಾಲ	:	ಏನ್	ಸಾರ್.....ಏನ್
ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟೆ	ಗೋಪಾಲ	:	ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಸಾರ್.....ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ
ಯಾವ ಸಿನಿಮಾ	ಗೋಪಾಲ	:	ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರುಕ್ಷಿಣೀ ಸತ್ಯಭಾಮಾ
ಗೋಪಾಲ.....ಗೋಪಾಲ	:	ಏನ್	ಸಾರ್.....ಏನ್
ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟೆ	ಗೋಪಾಲ	:	ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಸಾರ್ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ
ಯಾವ ಟಾಕೀಸಿನಲ್ಲಿ	:	ಶ್ರೀ	ಯಂಕಟೇಸ ಟಾಕೀಸಿನಲ್ಲಿ
ದಿನಕ್ಕೆಷ್ಟು ಆಟ	ಗೋಪಾಲ	:	ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಆಟ
ಯಾ ಕಲರ್	:	ಈಸ್ಟ್‌ಮನ್	ಕಲರ್

ಯಾವ ಚಿತ್ರ ಗೋಪಾಲ : ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಮಿಣೀ ಸತ್ಯಭಾಮಾ
ಬನ್ನಿ ಸಾರ್ ನೋಡಿ ಸಾರ್ : ಬನ್ನಿ ಸಾರ್ ನೋಡಿ ಸಾರ್

ಅಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ನಿಂತರು. ಎದುರಿನ ಬಯಲಿನತ್ತ, ಕೈಮಾಡಿ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದವನೊಬ್ಬ ಪ್ಲೀಸ್ ಸೀ ದೇರ್, ಅಂದ. ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಟವಾಳದ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಜಯ, ಗೀತ, ಮಹರುನ್ನೀಸ, ಪದ್ಮಿನಿ, ಮೀನ, ಶಾಂತರ ಗುಂಪು ಹತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಕಮಾನ್ ಎಂದವನೆ ದೇಸಾಯಿ ಅತ್ತ ಧಾವಿಸಿದ. ಇವರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದಬ್ಬಿ ತೊಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ನಗು ಚೆಲ್ಲುತ್ತ ಬಣ್ಣದ ಗುಂಪು ಇವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿತು. ಇವನೂ ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ಮೀನಳತ್ತ ನೋಡಿ ನಕ್ಕ, ಕಣ್ಣಗಲಿಸಿ ಅವಳು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದಳು. ಸುತ್ತಲೂ ಹಬ್ಬಿದ ವಾತಾವರಣ, ಸಂತೋಷ. ಉತ್ಸಾಹ.

ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದ ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಇವನಿಗೆ ಹಿಮಾಲಯ ಹತ್ತಿದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ. ತಾನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಾದಂತೆ, ತನ್ನ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ತೊಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಬಣ್ಣದ ಕಾರಂಜಿಗಳು ರುಕ್ಮಿಣಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರಾದಂತೆ, ಇದೇ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಾನು ಸದಾ ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕು ಅವರಿಂದ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಸ್ವೀಕರಿ.....ಖಡ್ ಕಟ್ ಕಟ್ ಕರ್!

-ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ರಾಟವಾಳದ ಚಕ್ರ ತಿರುಗತೊಡಗಿತ್ತು. ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಜಯ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೆರಗನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕರಿಯಪ್ಪನನ್ನು ಟೀಸ್ ಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದಳು, ಉಳಿದವರು ಚಪ್ಪಾಳೆತಟ್ಟಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹರ್ಷದ ಉನ್ಮಾದ, ಕಡೆಗೆ ಈ ಮೀನಾಳಿಗೂ ಕೂಡ.....ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಇವನಿಗೆ ನಿರುತ್ಸಾಹ. ಹೌದು, ತನಗೆ ಈ ಚಕ್ರ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವರಾರು?..... ಅಥವಾ ತನಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಏನು? ದೇಸಾಯಿಗೆ ಹೇಳಲೇ ಎಂದುಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಈ ತಿರುಗುವಿಕೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಸಿದ್ಧರಾದ ಇವರ ಬಳಿ ಬೇಡವೆಂದರೆ ನಗೆಪಾಟಲಾದೀತು. ನನ್ನ ವಿಚಿತ್ರ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಗಬಹುದು, ಕೊನೆಗೆ ಗಂಭೀರಳಾದ ಮೀನಾ ಕೂಡ.

ಸರದಿ ಮುಗಿಯಿತು. ತೊಟ್ಟಿಲಿನಿಂದ ಇಳಿವಾಗ ಜಯ ದೇಸಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಧೈಂಕ್ಯೂ ಆಲ್ ಫಾರ್ ದ ಕಂಪೆನಿ ಅಂದಳು. ಅವನ ಮುಖ ಅಗಲವಾಯಿತು. ದೇಸಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಮೂಕವಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಪ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕುದ್ದು ಇವನು ಮೀನಾಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕ. ಆದರವಳು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ.....ಸಿನಿಮಾದ ಪ್ರಚಾರ ಇಲ್ಲಿಗೂ ತೂರಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸೆಡ್ಡು ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ನಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನದವರ ಪೈಪೋಟಿಯ ಪ್ರತಿಘೋಷ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು-

ನಾಟಕ-ನಾಟಕ-ನಾಟಕ : 'ಅತ್ಯಾಚಾರ.'

ಆಟ-ಆಟ-ಒಂದೇ ಆಟ: 'ದೌಪದಿ ವಸ್ತ್ರಾಪಹರಣ'

ರಥೋತ್ಸವದ ಮುಹೂರ್ತ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೆಲಕಚ್ಚಿ ನಿಂತ ಇವನನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಇವನನ್ನು ರಥೋತ್ಸವದ ಬಯಲಿನತ್ತ ಮಿತ್ರರು ದೌಡಾಯಿಸಿದರು.

ಎಲ್ಲಾ ಜನಪ್ರವಾಹವೂ ಅಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಪ್ಪು ಬಿಳಿ ಬೋಳು ತಲೆಗಳು. ಕಾಲು ಹಾಕಲು ಸ್ಥಳ ಸಿಗದಷ್ಟು ಜನಜಂಗುಳಿ, ಭಾರವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಸಿಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಡು ಬತ್ತಾಸು, ಕರಿದ ತಿಂಡಿಗಳ, ಕಾಲಿನಡಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನುಚ್ಚುನೂರಾದ ಹಣ್ಣು ಹೂವುಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರವಾದ ವಿಚಿತ್ರ ಗಂಧ, ಆಕಾಶದಿಂದ ಭಗಭಗ ಬೆಂಕಿ ರಾಚುವ ಸೂರ್ಯ, ಇದರ ಜತೆಗೆ ಭಕ್ತಕೋಟಿಯ ತಲೆ ಕಂಕಳು ಕತ್ತು ಹಣೆಯಿಂದ ಧಾರೆ ಇಳಿವ ಬೆವರು, ಇವೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅಸಹ್ಯ ಕಮಟು ವಾಸನೆ, ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ಕರ್ಚಿಫಿನಿಂದ ಮುಖ ಮೂಗುಗಳನ್ನೊಸಿರಿಕೊಂಡು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ, ದೂರದಲ್ಲಿ ತುದಿಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಳತ್ತಿ ನಿಂತ ಮೀನಾ! ಅವಳ ಅಗಲ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಣೆ

ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬೆವರು ಹೊಳೆಯಿತು, ಹಾಗೇ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ತುಂಬು ಬ್ರೌಸಿನ ಕೊಂಕೂ ಅಷ್ಟಗಲ ಬೆವರಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು.....
ಇವನು ಕರ್ಚಿಫನ್ನು ಮಡಿಸಿ ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಜೋಬಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ.

ಭವ್ಯವಾದ ಕರಿಮರದ ರಥ ನಭೋಮಂಡಲವನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಬಯಲಿನ ನಡೂ ಮಧ್ಯೆ ಗಾಂಭೀರದಿಂದ ನಿಂತಿತ್ತು. ಈ 20 ರ
ಶತಮಾನದಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾವನೆ ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಿದೆ ಎಂದು ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟು ಭೇಷ್ ಎಂದುಕೊಂಡ. ತೇರಿನ ಮೈತುಂಬ
ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣವೇ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೆತ್ತನೆಗಳಿದ್ದುವು: ದಶಾವತಾರದ ಕೆತ್ತನೆಗಳು: ರಾಮ ರಾವಣ
ಕಪಿಮುಖ್ಯರ ಕೆತ್ತನೆಗಳು; ಮಹಾಭಾರತದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯ ಕೆತ್ತನೆಗಳು; ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ರಾಶಿಗಳ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ
ಚಿತ್ರಪಟಗಳು : ಇದರ ನಂತರ ಬೃಹತ್ ಕೋಳಿಮೊಟ್ಟೆಯ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ದುಂಡಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವರ್ಣಮಯ ಪತಾಕೆಗಳು; ಆಮೇಲೆ
ಫಳಫಳ ಮಿಂಚುತ್ತ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚುವಂತೆ ತುದಿ ಚೂಪಾಗಿ ಬಿಮ್ಮನೆ ಬೀಗಿ ನಿಂತ ಬೆಳ್ಳಿ ಕಳಸ .....ಕಂಡೊಡನೆಯೆ ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನು
ಬರಿಸುವಂತಹ ಕಲಾಕೌಶಲ, ತೇರಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ.

ಇವರು ಸ್ಥಳ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುವಾಗಲೇ ದೇವರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ರಾಜವೀಧಿಯ ತಲೆತನಕ ಹೋಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ರಥದ ಮುಂದೆ
ಬಂದಿದ್ದರು, ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯಗಳ ಸೇವೆ ನಡದೇ ಇತ್ತು. ದೇವರು ರಥಾರೋಹರಾಗಲು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಾದ ಅಭಿಜಿನ್ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕಾಗಿ
ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತೇರಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಗೋಪಾದದ ಜುಟ್ಟಿನ ಭಟ್ಟರು ಅವರ ಚಿಕ್ಕ ಮಾಣಿಗಳೂ ಕಂಚಿನ ಕಂಠದಿಂದ ಮಂತ್ರ
ಪಠಿಸುತ್ತ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಅನ್ನದ 'ಬಲಿ' ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನು ಕೇಳಿಯಿದ ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ನೋಡಿದ. ಹಾಗೇ ತರುಣಿಯರತ್ತ
ನೋಡಿದ, ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೇ ರಥದ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಹರಿಯಿತು. ಪುನಃ ಮತ್ತೊಂದು ಸುತ್ತುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹಳದಿ 'ಬಲಿ' ಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ. ಈ
ರಿಚುಯಲ್ಸಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವಿದೆಯೆ ಹೇಗೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯ ಕೆತ್ತನೆಗಳ
ಮೇಲೆ, ಮಾನಭಂಗದ ಕೆತ್ತನೆಯ ಮೇಲೆ ನಂತರ ಯುವತಿಯರ ಸಮೂಹದತ್ತ ಪರಿಭ್ರಮಿಸತೊಡಗಿತು.....ಮುಹೂರ್ತ
ಸಮೀಪವಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರೆಲ್ಲರೂ ರಥಾರೋಹಣಕ್ಕಾಗಿ ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ ಮೂಗತ್ತಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಇವನು ಗಾಢ
ವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾದ: ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಈ ಹಳದಿ ಬಲಿಗೂ ಏನಾದರೊಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದೀತೆ?

ಭೇರಿ ನಗಾರಿ ಕೊಂಬು ಕಹಳೆಗಳ ಘೋಷ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ತಾರಕಕ್ಕೇರಿ ಗಗನ ಬಿರಿಯಿತೋ ಎನ್ನುವಾಗ ಭಕ್ತವೃಂದವೆಲ್ಲ
ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ 'ಜೈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮೀಕೇ ಎಂದು ಜಯಘೋಷ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ದೇವರು ರಥಾರೋಹರಾದರು. ನೆರೆದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ
ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಿತ್ತಳೆ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ರಥಾರೋಹಣವಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ-ರೂಢಿಯಂತೆ ಹರ್ಷಸೂಚಕವಾಗಿ
ತೇರಿನಮೇಲೆ ಎಸೆದರು. ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಾಪೂರ ಕೋಡಿಹರಿಯಿತು. ಇವನೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಭಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿದ.
ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿದ್ದಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತು ಇವನಿಗೆ.....

ಇತ್ತ ಜನ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಅಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿತು. ನಿಮಿಷದಲ್ಲೇ ಭಯದ ಚಂಡಮಾರುತವೆದ್ದು ಗೊಂದಲವೋ ಗೊಂದಲ.
ಕಲ್ಲುಗಳು ದಬದಬ ತೂರಿಬಂದವು. ಮುಗಿಲನ್ನು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ಕಳಶದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಹತ್ತಾರು ಕಲ್ಲುಗಳು ಹಾದುಹೋದವು. ಭಕ್ತಿ
ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಯಿತು. ಬಯಲಿನ ತುಂಬಾ ಘಾಸಿಗೊಂಡ ಉದ್ದಾರಗಳು: ಎಸ್ ಛಾರ್ಜ್..... ಹಾಂ! ಯಿಪ್ಪಾ ದಾರಿ.....ಅಯ್ಯೋ
ಅಮ್ಮಾ.....ಎಸ್ ಛಾರ್ಜ್ .....ಕೂಗು.....ಆರ್ತಧ್ವನಿ.....ಏ ಬಾರೇ ಓಡಿ.....ಅವರ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗೋಣ ಬೇಗ ಬರಿ ರಾಯ್
ಬೇಗ.....ಏ ಪೋಲೀಸ್ ಈಕಡೆ ಬಂದ.....ಆ ಕಡೆ ಓಡೋ .....ನೂರಾರು ಕಂಠಗಳು ಉಚ್ಚ ನೀಚ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟವು. ರಕ್ಷಕ
ದಳದವರು ಜನರನ್ನು ಕುರಿಗಳಂತೆ ದಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂದಿ ಹುಚ್ಚೆದ್ದವರಂತೆ ಹಾದಿ ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಿಹಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನೂ ಗುಂಪಿನ
ಪಾಲಾಗಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಕೊನೆಗೆ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಆದದ್ದು ಇಷ್ಟು: ರಥಾರೋಹಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಿಡಿ ಗೇಡಿಗಳು ಯುವತಿಯರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಸರಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪೋಲೀಸರು ಧಾವಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಮಾದವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಒಬ್ಬಳ ಸೀರೆ ಹರಿದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ಕಮೀಜ್ ಅರೆ ಭಗ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಅಜಂತಾ ಹೆರಳು ಬಿಚ್ಚಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿತ್ತು.....ಪರಿಣಾಮ ಲಾರಿ ಛಾರ್ಜ್.

ಅರೆತಾಸಿನ ನಂತರ ಲಾರಿ ಛಾರ್ಜ್ ಮುಖೇನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಹಬಂದಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆ ಬಯಲು ನಾಶವಾದ ರೋಂ ಪಟ್ಟಣದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕರಿಮರದ ರಥ ಮಾತ್ರ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಯೇ ನಭೋಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಸಂಶಯದ ಮೇಲೆ ಪೋಲೀಸರು ಕೆಲವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದರು. ಅಂತೂ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಪುನಃ ಸೇರಿಸಿ ಭದ್ರವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ರಥ ಚಲಿಸಿತು.

-ವಿಜೃಂಭಣೆಯನ್ನು ಪೋಲೀಸು ವ್ಯಾನಿನ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಇವನೂ ಕಣ್ಮುಂಬ ನೋಡಿದ.

ಹೇಳಿ. ಈ ದುರ್ಘಟನೆಗೆ ಇವನೂ ಕಾರಣನೆ? ಹೇಳಿ. ಇವನೂ ಆಪರಾಧಿಯೆ? ಪೋಲೀಸಿನವರ ಲಾಟಿಗಳು ಇವನ ಬಿಳಿ ದೇಹದ ಇಂಚು ಇಂಚಿನಲ್ಲೂ ನಾನು ನಿರೂಪಿಸಲಾರೆ. ಇವನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಬಂಧಿತರ ಮೇಲೆ ಕೇಸು ಫೈಲ್ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ತದನಂತರ ಪುರಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶದಿಂದಾಗಿ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿ ಹೊರದಬ್ಬಿದರು.....ಇವನ ಮೈತುಂಬ ವಿಷಾದ ಹೆಪ್ಪು ಗಟ್ಟಿದೆ. ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಿ? ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ತನ್ನ ಗತಿ? ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮೀನಾಳಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ? ಯೋಚಿಸಲು ಸಹ ಮೈಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತ್ರಾಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇತರರು ಗುರ್ತಿಸಿಯಾರೆಂಬ ಭಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ರೂಮಿನತ್ತ ಕಾಲೆಳೆಯತೊಡಗಿದ.

ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಬಿಡಬಾರದೆ? ಇಲ್ಲೇ ಬಿಡಬಾರದೆ..... ಬಾಯೀ?

ನಾಯರ್ ಕಂಡ, ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಕರೆದು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುಕಂಪ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ. ಚೀ ರ್ಯಾಸ್ಕಲ್ಸ್ ಅವು. ನಿಂದೇನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಭಟ್ಟ ಲೊಚಗುಟ್ಟಿದ. ದೇಸಾಯಿ ನೆಸ್ಕೆಫೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ. ಕಣ್ಣುಗಳು ತುಂಬಿ ಬಂದವು. ಇರಲಿ ಕುಡಿ, ಎಂದು ದೇಶಪಾಂಡೆ ಲೋಟ ಎತ್ತಿಕೊಟ್ಟ.....ತುಟಿಯಂಚೆಗೆ ಲೋಟ ತಾಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜಯ, ಶಾಂತಾ, ಮೆಹರುನ್ನೀಸ ಎಲ್ಲರೂ ಕಿಲಕಿಲ ನಕ್ಕಂತೆ; ಲೆಕ್ಚರರ್ ಎಲ್ಲ ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿದಂತೆ; ಮೀನಾ ಆ! ಹೌದೇ! ಎಂದು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದಂತೆ; ಅಯ್ಯೋ ಮತ್ತೆ ಕಿಲಕಿಲ ನಕ್ಕಂತೆ- ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದಂತೆ- -ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿದಂತೆ ಕಿಲಕಿಲ ನಕ್ಕ.....ಆಮೇಲೆ ಮಾತು. ಮೊದಲು ಕಾಫಿ ತಗೋ, ಎಂದು ಕರಿಯಪ್ಪ ಬೆನ್ನು ಸವರಿದ. ಲೋಟಾದ ಅಂಚಿನ ಆಚೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕುಳಿತವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುಕುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ತೀವ್ರ ಕನಿಕರ. ಕುಡಿಯಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿತು. ಮುಖ ಮೇಲೆತ್ತಲು ದೇಶಪಾಂಡೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲೇ ಆಂ ಅಂದ. ಆಕ್ರೋಶ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ-

“ದೇವರಿಲ್ಲ ಕಣೋ ದೇವರಿಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿ ದೇವರೆಂಬ ಪದವೇ ಸುಳ್ಳು. ಅದು ಮೋಸ ವಂಚನೆಯ ಭ್ರಷ್ಟ ಪದ. ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಬೇಕು. ಜಾತ್ರೆಗೆ ಮೊದಲು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ನೋಡಿದ್ದೇನು? ಏನಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ?...ಬರಿ ಕಪ್ಪು ಕಲ್ಲಿನ ಗುಂಡು, ಕರೀ ಕಪ್ಪು ಲಿಂಗ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖಾ ಇಲ್ಲ. ತಲೆ ಇಲ್ಲ, ಕಣ್ಣು-ಕಣ್ಣು ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ.....ಅದೇ ಈ ಜಾತ್ರೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ವಾರಕ್ಕೊಂದು ದಿನ ಸೋಮವಾರ ನೋಡಿ-ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೊಗವಾಡ ಹಾಕಿ ಮಂಕೆರಚ್ಚಾರೆ .....ಮೋಸ ವಂಚನೆ....ಯಾವ ದೇವ್ರಿಗೂ ತಲೆಯಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ. ಅದು-ಅದು ಬರಿ ಮೊಗವಾಡದ ಭ್ರಾಂತಿ ಕಣೋ.....ಭ್ರಾಂತಿ...’

ಒಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಛೇ ಛೇ ಛೇ ಅಂದರು. ಅಷ್ಟೆ. ದೇಸಾಯಿ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಈಗ. ನಂತರ ಎಲ್ಲ ಮಾತಾಡೋಣ. ಮಲಗು ಅಂದು ಬಾಗಿಲು ಸರಿಸಿಕೊಂಡ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಗೆ ಹೋದರು. ಸುಮ್ಮನಾದ, ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ.

ಕಾರಿಡಾರಿನ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಾತುಗಳು ನುಸುಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು:

ಪಾಪ,	ಮೆಂಟಲ್	ಷಾಕ್	ಆಗಿರಬೇಕು.	ಅಲ್ಪಾ?		
ಹೌದು	ನೋಡು,	ಎಷ್ಟು	ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ	ಮಾತಾಡಿದ,		
ಜಾತ್ರೇಲಿ	ನಮ್ಮೊತೇನೆ		ಇದ್ದಿದ್ದರೆ	ಹೀಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ?		
ಇದ್ದಿದ್ದರೆ				ಹೀಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ?		
ಎಲ್ಲಿ	ನೋಡ್ತಾ.....ಅಥ್ಯಾ	ಯಾರಿಗೆ	ಗೊತ್ತು.	ಇವನೂ	ಸಹಾ.....	
ಷಟ್	ಅಪ್,	ಅವ್ನು	ಹಾಗಲ್ಲ.	ನಾಯರ್	ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ	ಧ್ವನಿ.

ಕೇಳಲು ಅಸಹನೀಯವಾಗಿ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ. ಉತ್ತರಿಸಲು ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ.....ಸೋತ.

ದೃಶ್ಯ ೩ ಹಂಚಿಹೋದವನು

ದೀಪೋತ್ಸವ, ತೆಪ್ಪೋತ್ಸವಗಳೆಲ್ಲ ಇವನನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಮರೆದವು.

ಈಗ ಜಾತ್ರೆ ಕಳೆದು ವಾರವಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಬೀದಿಯ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ಜಾತ್ರೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ನೆನಪೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದ ಮೌನ. ರಥಬೀದಿಯಲ್ಲೂ ಹಿಂದಿನದೆ ಸದ್ದುಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದ ವಾತಾವರಣ, ಇವನಿಗೂ ಈಗೀಗ ಸುತ್ತಲಿನೊಡನೆ ಮಾತಿಗಿಂತ ಮೌನವೆ ಪ್ರಿಯವೆನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಮಾತು ಬೇಕೆನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸ್ನೇಹಿತರು ಇವನು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕುಂದಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆಂದು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಹೌದೆ, ಕುಂದಿದ್ದೇನೆಯೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಪೆಚ್ಚು ನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ಇವನಿಗೆ.

ಮೇಲಿನದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು, ಕೂತ ಈ ಕಾಫಿ ಕ್ಯಾಂಟೀನಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಕ್ಕ. ಮೊನ್ನೆ ಇಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು. ಹೌದು, ಇಲ್ಲೇ ಕೂತು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಪಕ್ಕದ ಕಾರ್ಡೋರ್ಡ್ ರೂಮಿನಿಂದ ಆ ಮಾತುಗಳು ಘಟಾರನೆ ಬಂದು ಮೈತುಂಬ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ್ದುವು, ಅಲ್ಲಿ ಫಿಸಿಕ್ಸ್ ಅಟೆಂಡರ್ ಜಗ್ಗು ಪಿಸುಗುಡುತ್ತಿದ್ದ : ಹೌದ್ರೀ..ಲೇಡೀಸು ಅವಿಗೆ 'ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ' ಅಂತ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಗೇಲಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ನಗುತ್ತೀ-ಪ್ರಾಕ್ಟಿಕಲ್ಸ್ ಮಾಡುವಾಗ!

ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕು ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಬಾರಿಸಲೆ ಎಂದುಕೊಂಡರೂ ಕಾಫೀ ಕುಡಿಸುವವರ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅವರ ಮನಸ್ಸಂತೋಷದ ಮೇವಾಗಿ ಒಡ್ಡಿದ್ದೇನೆ. ಬೀಚ್ ಸಾಯಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಧಿಸುವ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದರೂ ಏನು? ಪುನಃ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಲ್ಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಲವರು ನಿಜ ಮೆಂಟಲ್ ಷಾಕ್ ಆಗಿದ್ದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಛೇ ಪಾಪ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆತ್ಮಿಯರು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಕನಿಕರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು.....ಆದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೆ.

ಗಂಟೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ. ಹಾ! ಆಗಲೇ ಹನ್ನೊಂದು ಮುಕ್ಯಾಲು..ಅಭಿಜಿನ್ ಮುಹೂರ್ತ ಸಮೀಪವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ ನೆನಪಾಗಿ ತಟಕ್ಕನೆ ಕ್ಯಾಂಟೀನಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬೆನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಶಾವತಿಯಿಂದ ಪೇಟೆಗೆ ಬಂದು ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ರಥಬೀದಿಯನ್ನು ಹಾದು ಬಯಲಿನತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ.

ಹೌದು. ಈಗ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಉರಿಬಿಸಿಲಿನ ಅಭಿಜಿನ್ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇವನು ಈ ರಥೋತ್ಸವದ ಬಯಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬಂದು ಇನ್ನೂ ಬಿಚ್ಚದೆ ಇರುವ ರಥಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಅದೇನೋ ನೆನಪಿನಿಂದ ಅದನ್ನೇ ತದೇಕಚಿತ್ತದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಅದರ ಅಂಗುಲ ಅಂಗುಲವನ್ನೂ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತೇರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಆಗಿದ್ದು ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಾಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಕಾಣದಿದ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ನಾಳೆಯಾದರೂ ಕಂಡೀತೆಂಬ ಆಸೆ ಮತ್ತೆ ಮನದ ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಗರುತ್ತದೆ. ಪುನಃ ಮಾರನೇ ದಿನ ಮತ್ತದರ ಮರುದಿನದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾನೆ. ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ನಿರಾಸೆ.

ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲಾದ ಅನೈತಿಕ ಘಟನೆ ತೇರಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿದಂತೆ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆಯಂತೆ ಇಂದೂ ರಥ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಗಾಲಿಗಳ ಮೇಲೇ ಭದ್ರವಾಗಿ 'ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ'ನಂತೆ ಮುಗಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೂ ನಿಂತಿದೆ. ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೇ ಹರಿದು ರಥದ ಕೆತ್ತನೆಗಳ ಮೇಲೆ, ರಾಶಿಪಟಗಳ ಮೇಲೆ ವರ್ಣಮಯ ಪತಾಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆಯ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಎಂದಿಗೂ, ಯಾರಿಗೂ, ಏನೂ ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದಿನ ಅದೇ-

ರಾಸಲೀಲೆಯ ಸುಂದರ ಕೆತ್ತನೆಗಳು.....

ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರಾದಿಯಾಗಿ ಕಪಿಮುಖ್ಯರ,

ಮಾನಭಂಗದ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸಗಳು.....

ಮೇಷ ವೃಷಭ ಕನ್ಯಾ ಮಿಥುನ ವೃಶ್ಚಿಕ-

ಮುಂತಾದ ರಾಶಿಗಳ ಬಣ್ಣದ ಪಟಗಳು.....

ಮುಂಗಾಲನ್ನೆತ್ತಿ ಕನೆಯುತ್ತ ತೇರಿನ ಎಡಬಲಕ್ಕಿರುವ ಜೋಡಿ

ಕುದುರೆಗಳು. ಜೋಡಿಸಿರುವ ಈ ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ

ಕಡಿವಾಣ ಹಿಡಿದು ಕೂತ ವೀರ ಸವಾರರು.....

ಇವೆಲ್ಲದರೊಡನೆ-

ತೇರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ವಿಚಿತ್ರ ಭಣಭಣ ವಾತಾವರಣದ

ರಣಮೌನದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಗಿರಿ ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ತಿರುಗುವ

ಹರಿದ ಪ್ರಚಾರಪತ್ರಗಳ ರಾಶಿರಾಶಿ ತುಂಡುಗಳು.....

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಇವನು ಅಭಿಜಿನ್ ಮುಹೂರ್ತ ಕಳೆಯುವವರೆಗೂ ಇಲ್ಲೇ ಜೀವ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಇವನ ಕತ್ತಿನ ಹಸಿರು ನರಗಳು ನಿಧಾನ ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಹಾಗೇ ತೆಳ್ಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಹರಿದು ಚಪ್ಪನ್ನಚೂರಾದ ಈ ಕೆಲವು ಪ್ರಚಾರ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಗ್ನವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದಾದ 'ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಮಿಣೀ ಸತ್ಯಭಾಮಾದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅವನು ಮನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೂಡಿಸಲು ವ್ಯರ್ಥ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಇನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಈ ವ್ಯರ್ಥ ಸಾಹಸದ ನೆನಪೂ ಇವನಿಗೆ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರ. ತದನಂತರ ಈ ನೆನಪೂ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಇವನೂ ಸಹಾಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೊರಗೆ ಹೋದಂತೆ. ಹೊರಗೆ ಎಂದರೆ, ಈ ನೆಲದಿಂದ ಈ ಜಲದಿಂದ ಈ ಮುಗಿಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಸದಾ ಸರಿಯುವ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಆ ಕ್ಷಿತಿಜದ ಗೆರೆಗಳಿಗಿಂತ ಅದರಾಚೆಗೆ ಎನ್ನಬಹುದೇನೋ .....

ಶೆಕ್ಸ್ಪಿಯರ್ ಸಾನೆಟ್-೧೨೦ (ಅನುವಾದ)

ಶೆಕ್ಸ್ಪಿಯರ್ ಸಾನೆಟ್-೧೨೦

ಅನುವಾದ : ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ

ನನ್ನವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸೂರ್ಯನಂತೇನೂ ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ;

ಹವಳದ ಕೆಂಪು ಅವಳ ತುಟಿಗಳ ಕೆಂಪಿಗಿಂತ ಇನ್ನೂ ಕೆಂಪು;

ಹಿಮ ಬಿಳಿಯೆಂದಾದರೆ, ಯಾಕೆ. ಆಗ ಅವಳ ಮೊಲೆಗಳು ಕಂದು;

ಕೂದಲು, ತಂತಿಯಿಂದಾದರೆ, ಅವಳ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ಕಪ್ಪಿನ ತಂತಿ.

ಗುಲಾಬಿಗಳು ಬಿಳಿಕೆಂಪು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ
ಆದರೆ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಗುಲಾಬಿ ನನಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ;
ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪರಿಮಳ ಕೊಡುವ ಪರಿಮಳದ ಸುಖ ನನ್ನವಳು
ಹೊರಬಿಡುವ ಉಸಿರ ವಾಸನೆಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು.

ಅವಳ ಮಾತುಗಳ ಕೇಳುವುದು ನನಗಿಷ್ಟ; ಆದರೂ ಗೊತ್ತಿದೆ ನನಗೆ
ಸಂಗೀತದಿಂದ ಹೊರಡುವ ನಾದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸುಮಧುರವೆಂದು;
ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ: ದೇವತೆ ನಡೆಯುವುದನ್ನೆಂದೂ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ;
ನನ್ನವಳು, ಅವಳು ನಡೆವಾಗ, ಈ ನೆಲವನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೂ ಕೂಡ, ಆಣೆ, ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಅಪರೂಪದ್ದು
ಅಲ್ಲ ಖಂಡಿತಾ ಸುಳ್ಳು ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದ್ದು.

ನಾಡಿನ ವಿಜಯ (ಅನುವಾದ)

ನಾಡಿನ ವಿಜಯ

ಮಲಯಾಳಿ ಮೂಲ : ಸೇತು
ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ : ಎಂ ಎನ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್

ನಮ್ಮೂರಿನ ಬೀದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ನಡೆದಾಗ ನಾನು ಊರಿನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.
ಘಟನೆ ನಡೆದದ್ದು ನಡು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ. ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದದ್ದು ಸಾಯಂಕಾಲ. ಚೆಲ್ಲಪ್ಪನು, ನನ್ನ ಅಡಿಗೆಯವನು, ಬಲು
ಗಾಬರಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಎರಡು ಸಲ ಪೋಲೀಸರು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೆಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ. ಅವನ
ಮುಖ ಬಾಡಿತ್ತು. ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಪನವಿತ್ತು.
“ಯಾಕಂತೆ?” ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.
“ಆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆಗಿರುವ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳ ನುಗ್ಗಿದ್ದಾನೆ.”
“ಯಾವುದು? ಆ ಸೇಟಜಿಯ ಅಂಗಡಿಗೆ?”
“ಹೌದು”
“ಯಾವಾಗ?”
“ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ”
“ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ?”
“ಈ ಮನೆಯ ತಾರಸಿ ಹತ್ತಿ ನಿಂತರೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತೆಂದು ಪೋಲೀಸರು ಹೇಳಿದರು.”
“ನಾನು ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇನು?”
“ಓ, ಹೇಳಿದೆ”
“ನಾನಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನೀನು ತಾರಸಿ ಹತ್ತಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಹುಂ,

ಹೇಳಿದೆ”

“ಅದಕ್ಕೇನಂದರು?”

“ಇಂದು ರಜೆಯಲ್ಲವೇ? ನೀವು ಇಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಿತ್ತಲ್ಲಾ, ಅದೂ ಕಳ್ಳತನ ನಡೆದಾಗ, ನೀವಿದ್ದೇ ಇರಬೇಕಿತ್ತೆಂದೂ ಅವರು ಹೇಳಿದರು.”

“ಆ

ಮೇಲೆ?”

“ನೀವು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೀರೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕವರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಬೆಲ್ಟ್ ಹಾಕಿದ್ದವನು, ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಾಲನ್ನೆತ್ತಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ನಾನು ಭೂಮಿಗಿಳಿದುಹೋದೆ. ಅವರು ಹೊರಟು ಹೋದ ನಂತರವೇ ನಾನು ಉಸಿರಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು.”

“ಕಳ್ಳತನವಾಗಿದ್ದು ಯಾವುದೋ ಜಾಗದಲ್ಲಿ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನೇಕೆ ಹೆದರಬೇಕು? ನೀನೇನಾದರೂ ಕದ್ದಿದ್ದೀಯೇನು?”

“ಇಲ್ಲ ಸಾರ್, ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದ ಬಂತು?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಕದ್ದವರಾರು?”

“ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲು. ಸೇರ್‌ಜಿ ಎಂದಿನಂತೆ ತಲೆದಿಂಬನ್ನೊರಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರಂತೆ. ಅವರಿಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಜೋಂಪು ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಇಂದೆಲ್ಲೋ ಹೆಚ್ಚು ಮಿಠಾಯಿ ತಿಂದಿರಬೇಕು. ಏನೋ ಆ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತಷ್ಟೆ. ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ ಮಾಡಿದರೆನೋ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಖಾಲಿ.”

“ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದವರಿಲ್ಲವೇ?”

“ಅವರ್ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಂತೆ. ಬಹುಶಃ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರಿರಬೇಕು.”

ನಾನು ಹೊಂಟಿದ್ದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೇರ್‌ಹುಯ ಒಡವೆ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ನಡೆದರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ವಿಷಾದಪಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತವರು ಅದನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿಡುವುದನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಸೇರ್‌ಜಿಯು ನನ್ನ ನೆರೆಯವನೇ ಅಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಆತನ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ತಾರಸಿ ಹತ್ತಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಅಂದಾಕ್ಷಣವೇ ಆ ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ನಾನೊಬ್ಬ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನಿಲ್ಲ. ನಾನು ರೂಮಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೂ, ಆ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದರೂ, ಕಳ್ಳನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿ ಕರೆದು ಜನರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಧರ್ಮವೇನು ನನಗಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಆ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಒಡವೆ ಕೊಂಡಿರುವುದುಂಟು. ಅಂತಹ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತೆರಿಗೆಯ ಸಮೇತ ತೀರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಸೇರ್‌ಜಿಗೆ ನಾನು ಹೇಗೇ ಆಗಲಿ ಒಂದು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದೆ, ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಇದೆ.

ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸೇರ್‌ಜಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿ ತುಂಬ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ನಾನೀಗಲೂ ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಆ ಉಪಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದದ್ದು ನೆರೆಯವನ ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ವಾಸ ಸ್ನೇಹಗಳಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋಭಾವವಷ್ಟೇ. ಸೇರ್‌ಜಿಯ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದ ನಂತರ ಬೇರೆಯವರ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ? ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದದ್ದು ಅದೇ?

ಒಂದು ಸಲ ವಿಚಾರಿಸೋಣವೆಂದು ನಾನು ರಸ್ತೆಗಿಳಿದು ನಡೆದೆ.

ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೆ ಜನರ ಗುಂಪಿತ್ತು. ಸೇರೀಜಿಯ ನೆಂಟರು, ಇಷ್ಟರು, ಗಿರಾಕಿಗಳು, ದಾರಿಹೋಕರು, ಪುಂಡಪೋಕರಿಗಳು. ಆ ಗಲಾಟೆಯ ಮಧ್ಯೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನನಗೆರಡು ವಿಷಯಗಳು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಮೊದಲನೆಯದು ಸೇರ್‌ಜಿ ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಮಿಠಾಯಿ ತಿಂದಿರಬೇಕು ಎರಡು ಕಳ್ಳತನವಾದ ಹಣದ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಿರಬೇಕು.

ತುಂಬಿದ್ದ ಜನ ಸೇರ್‌ಜಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಪೋಲೀಸಿನವರ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹಾಡುಹಗಲು ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಪೇಟೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದುರಾಕ್ರಮಣ ನಡೆದಿದ್ದಾದರೆ ಮನುಷ್ಯರಾದವರು ಸಹಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂವರು ಕೆಲಸಗಾರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆರಚಿಯಿಲ್ಲವೇ ಈ ಕಳ್ಳತನ ನಡೆದದ್ದು? ಅಂದು ರಜಾದಿನವಾದ್ದರಿಂದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯೇ ಜನರಿದ್ದರು. ಅಂತಹುದರಲ್ಲಿ ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಕಾನೂನಿನ ಪಾಲಕರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿರಬೇಕಷ್ಟೆ? ಕೇಸನ್ನೂ ತನಿಖೆಮಾಡುವ ವಿಧಾನವೂ ಜನರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪೋಲೀಸರು ಹಾರಿ ಓಡಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಕ್ಷಿ-ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿರುವವನು ಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಆ ದಿನ ಅವರು ಒಂದು ನಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತಂದು ವಾಸನೆ ತೋರಿಸಿ ಕಳ್ಳರ ಹಿಂದೆ ಓಡಿಸಿದ್ದರೆ- ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ಏನು- ಈಗಾಗಲೇ ಕಳ್ಳರು ಈ ನಾಡಿನ ಸರಹದ್ದನ್ನೆ ದಾಟಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸೇರ್‌ಜಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿದನು.

“ಬನ್ನಿ ಮಹರಾಜ್, ಒಳಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ.”

ನಾನು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ.

“ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಯಿತೇ?”

“ಹುಂ, ಗೊತ್ತಾಯಿತು”

ಸೇರ್‌ಜಿಯ ಮುಖ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆತನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಾಗದ ಹಿಂದಿದ್ದ ಸೇಫ್‌ನಿಂದಲೇ ಹಣ ಕದಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಹಾಗೆಂದ ಮೇಲೆ ಬೀಗದ ಕೈ ಅವರ ಬಳಿಯಿಂದಲೇ ತೆರೆದು ಸೇಫ್ ತೆರೆದು ಹಣ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಹಣದ ಮೊತ್ತ ದೊಡ್ಡದೇ ಇರಬೇಕು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಾನೇ ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತಂತೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪು ಸೇರಿದ ಹಣವಿರಬೇಕು.

ಮುಖ ಬಾಡಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಉಹಿಸಬಹುದು.

“ಏನು ಮಾಡುವುದು, ನೀವು ರೂಮಿನಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹೋದಿರಿ” ವಿಷಾದದಿಂದ ಸೇರ್‌ಜಿ ಹೇಳಿದನು.

“ನಾನು ರೂಮಿನಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ಏನು?”

“ನನಗೊಬ್ಬ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲಾ?”

“ಹಣ ಹೋದಮೇಲೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?”

“ಸಾಕ್ಷಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಕೇಸಿಗೆ ಸುಳಿವು ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಎಂದು ಪೋಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದರು

“ಓ ಹಾಗೋ”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಏನೋ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಆತನ್ನ ಒಡನೆ ಕೇಳಿದನು.

“ಕಳ್ಳತನ ನಡೆದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ 1-48 ಕ್ಕೆ ನೀವೆಲ್ಲಿದ್ದಿರಿ?”

“ಹದಿನೈದು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದೆ.”

“ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ?”

“ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ.”

ಸೇರ್‌ಜಿಯ ಕಷ್ಟ ನನಗರ್ಥವಾಯಿತು. ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯೊಬ್ಬನು ಬೇಕು. ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪೇಟೆ. ಹಾಡುಹಗಲು. ಆದರೂ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ-

ಹಣವು ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಲ್ಲದ ಕಳ್ಳತನವು ಒಂದು ಕಳ್ಳತನವೇ. ಸೇರ್‌ಗೆ ನಾನೊಂದು ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ

ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ರೂಮಿನಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಸಹ ನಾನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕಾಣುವುದೂ, ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವುದೂ ಎರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ.

“ಪೋಲೀಸಿನವರು ತನಿಖೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ” ಸೇಠ್‌ಜಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ನುಡಿದನು. ಆತನಿಗೆ ಅವರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು.

“ಏನಾದರೂ ಸುಳಿವು ಸಿಕ್ಕಿತೇ?”

“ಇಲ್ಲ”

“ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು” ಎಂದು ನಾನು ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸಲೆತ್ತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ರೂಮಿಗೇನೋ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದೆನಾದರೂ ಆ ಘಟನೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರಿಯ ಮಚ್ಚೆಯಂತೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡೇ ಇತ್ತು. ಕೇವಲ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ ಹಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ? ನೆರೆಯಮನೆಯವನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಆತನ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕಿಲ್ಲವೇ? ಈ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ರುಜುವಾತು ಮಾಡಲು ನಾನು ನನ್ನಿಂದಾಗುವ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ?

ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಆಗಬೇಕಾದೀತು. ಅದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವೆನಿಸಿತು. ಏನೋ ಮಾಡಬಾರದ್ದು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವಂತೆ ತೋರಿತು.

ಬಹುಶಃ ಪೋಲೀಸರು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಇರಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಯಾವ ಕೋರ್ಟು ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ನೀಡಬೇಕು.

ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೋ-

ಪೋಲೀಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವ ಕೈದಿಗಳು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ

ಅಲ್ಲ ಜನರಿಗೊಂದು ಪಾಠವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ತಲೆಯೆಡಲು ಕಳ್ಳರು ಹಿಂದೂಮುಂದೂ ನೋಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಈ ತಪ್ಪನ್ನು ರುಜುವಾತು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಯುತ ಜೀವನವು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀಚರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕಳ್ಳತನ, ವ್ಯಭಿಚಾರ, ಕೊಲೆ ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಸಜ್ಜನರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಅಲೆದಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಆಗ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಒಂದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನ್ನ ಭುಜದ ಮೇಲೇ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೇ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟತೆಯಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಮಹಾ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಕಾಪಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಯಂಕಾಲ ಪೋಲೀಸರು ಮತ್ತೆ ಬಂದರು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಪೋಲೀಸಧಿಕಾರಿಯ ಬಳಿ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಪಾರಿವಾಳದಂತಹ ಮುಖವೂ, ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ ಗಂಟೊಂದು ಇರುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಾತ.

ದೊಡ್ಡ ಮೇಜಿನೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆತನು ಕೈತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು.

“ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ಸಾರ್.”

ನಾನು ಕುಳಿತೆ.

ಅಧಿಕಾರಿ ವಾಚಾಳಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಮೃದುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದನು.

“ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಗತಿ ನೋಡಿದಿರಾ? ಕೆಲ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೀಗೆ ಮೊದಲಿಟ್ಟರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ. ನಮಗೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

ಮೇಜಿನೆದುರಿನಿಂದ ಮಾತುಗಳ ಸರಣಿ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ.

“ನಾನು ಹೇಳಿದೆಯೇ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ?”

“ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ” ನನ್ನ ಧ್ವನಿ ಉದಾಸೀನವಾಗಿತ್ತು. ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಕಳಿಕೆಯೊಂದು ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕುರುಳಿತು.

ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅದು ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿತು.

“ನೀವು ಆಲೋಚಿಸುವಷ್ಟು ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದದ್ದಲ್ಲ ಈ ವಿಷಯ” ಆತನೆಂದನು. “ಕಳ್ಳತನದ ಮೊತ್ತ ದೊಡ್ಡದು. ಅದು ಹೋಗಲಿ ಅನ್ನೋಣ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಕೈ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ವಸ್ತುವಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಈ ಕೇಸು ರುಜುವಾಗದಿದ್ದರೆ.....” ಅಧಿಕಾರಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿನ ಗಂಟು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯಿತು.

“ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗೇ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು.” ನಾನು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿದೆ.

“ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ನ ಎಷಯ ಬಿಡಿ. ನಮ್ಮೂರಿನ ಗತಿ ಹೇಳಿ. ಹೋಗಲಿ, ನೀವೇ ಒಮ್ಮೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ. ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಇಂತಹ ಘಟನೆ ನಡೆದಿದೆಯೇ? ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಾದುವು?”

“ಎಂಟು ವರ್ಷ”

“ಆಂ, ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳೇ, ಈ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಒಂದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿನ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತೇ?”

“ಇಲ್ಲ”

“ಅದೇ ನಾನೂ ಅನ್ನುತ್ತಿರುವುದು. ಇಂತಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲೇ ಚಿಗುಟಿ ಹಾಕದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮೂರ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?”

ಅದೂ ನಿಜವೆಂದು ನನಗೂ ಅನ್ನಿಸಿತು ಹೀಗೇ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಊರಿನ ಭವಿಷ್ಯವೇನಾಗುತ್ತದೆ? ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವುದಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನೇನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಂತೆ?

“ಹಿಂಜರಿಯಬೇಡಿ” ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು, “ಇದೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಊರಿಗೋಸ್ಕರವೇ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಮೊದಲು ಊರಿನ ವಿಷಯ. ಅನಂತರ ಜನರ ವಿಷಯ. ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡಿ ನಡೆದಾಡಬೇಡವೇ?”

“ಅದಕ್ಕೆ.....?” ನನಗೆ ಸಹನೆ ಮೀರತೊಡಗಿತು.

“ನೀವು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಕಸ್ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೈದಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಈ ನಿಮಿಷವೇ ಲಾಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕೋಣ.....ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾ. ಒಳ್ಳೆ ಬಲವಾಗಿ..... ಏನೆಂದರೆ... ..”

ಡಬ್ಬಲ್ ಗ್ರಾಜ್ಯುಯೇಟ್, ಸಸ್ಯಹಾರಿ, ಸ್ವಂತವಾದ ಇನ್‌ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ನಂಬರೊಂದಿರುವ, ಕಂಪೆನಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಒಂದು ದಿವಸ ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಕೆಳಗಡೆ ಸೇರ್‌ಜಿಯ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ.....ಹೌದು ಆ ಮನುಷ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಐಡೆಂಟಿಫಿಕೇಷನ್ ಪೆರೇಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯವನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲಾ ಅವನೇ?

ನೀವೇತಕ್ಕೇ ಕಿರುಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ? ಆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಳವು ಮಾಲಿನೊಂದಿಗೆ ಹಿಡಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲ?

ನಾನು ಸ್ವಂಭಿತನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣುರವೆ ಮಿಟುಕಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಒಂದು ದವ್ವ ಬ್ಯಾಗ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಅವನು ರಸ್ತೆಗೆಳಿದು ಬಂದನು. ಎಲ್ಲಾ ಮುಂಚೆಯೇ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ರಸ್ತೆಬದಿಯಲ್ಲೇ ಕಾರು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಇವನು ಹತ್ತಿದ ತಕ್ಷಣ ಅದು ತುಯ್ದು ಓಡಿತ್ತು. ಅದು ಒಂದು ಕರಿಯ ಅಂಬಾಸಿಡರ್.

ನಂಬರ್ ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇ?

ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ, ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದೆನೆಂದು... ..”

ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಸೇರ್‌ಜಿ ಪರದೇಶದವನನ್ನೆ” ಅಧಿಕಾರಿ ಹೇಳುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು “ಆವರೂ ನಮಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಬೇಡವೇ? ನಮ್ಮೂರಿಗಲ್ಲವೇ ಈ ಅವಮಾನವಾಗಿರುವುದು? ಒಬ್ಬ ಅತಿಥಿಯೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಈ ವರ್ತನೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೇ?”

ನಾನೇನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹೌದು ಅಲ್ಲ ಎಂದೂ ಸಹ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಪರನಾಡಿನವನಾದ ಕಾರಣ ಸೇರ್‌ಜಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ನನಗೇನಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳ ಅದೇ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿನ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಈಗ ಒಬ್ಬ ನೀಚನ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಊರಿಗೇನೇ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

“ಸರಿ, ನಾವು ಪುನಃ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಜೀಪ್ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇವೆ” ಅಧಿಕಾರಿ ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದನು.

“ಹೂಂ” ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊಂಟುಬಿಟ್ಟೆ.

ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದರೆ ನಿಡ್ಡೆಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ಮರ್ಯಾದೆ ದೊಡ್ಡದೋ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಧರ್ಮ ದೊಡ್ಡದೋ? ಊರು ದೊಡ್ಡದೋ ಅಥವಾ ಜನ ದೊಡ್ಡದೋ? ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸುಳ್ಳಿನಿಂದಾಗಿ ಊರಿನ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ? ಅಪರಾಧಿಗಳಾಗುವವರು ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮೈಗಳ್ಳರಲ್ಲದ ಶಾಶ್ವತ ಕೈದಿಗಳು. ಬಹಳವೆಂದರೆ ಎರಡೋ ಮೂರೋ ವರ್ಷ ಜೈಲುವಾಸವಾಗಬಹುದು. ನನಗೆ ನಷ್ಟ ವಾಗುವುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬೀದಿ ಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ನನಗದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ ನಂತರ ನಾನು ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿದೆ. ಊರಿನ ಸರಹದ್ದನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋದೆ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ.

ಒಂದು ವಾರದ ನಂತರ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಊರೆಲ್ಲಾ ಗಜಿಬಿಜಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಬಾವುಟಗಳನ್ನು ಸಿಗಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಬಂಡಿ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗಡಿ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆ. ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಯ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಷರಟಿಗೆ ಸಿಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗಾಡಿಗಳನ್ನೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ನನ್ನ ಮನೆಯ ಬೀದಿಗೆ ಹೋಗಲು ಒಂದು ಗಾಡಿಯೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

ಹರತಾಳ, ಯಾರೋ ಗುಸುಗುಸು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನಾನು ನಡೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಒಂದು ಮೈಲಿ. ಎರಡು ಮೈಲಿ. ರಸ್ತೆಯ ಇಬ್ಬಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿಗಳು ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಬಾವುಟಗಳು. ನಮ್ಮೂರು ಶೋಕಾಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಯಾರು ಸತ್ತರು? ನಾನು ಸ್ವಗತ ನುಡಿದೆ. ಪೋಲೀಸಧಿಕಾರಿಯೇ? ಅಥವಾ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಮಹಾದೂರೆಯೇ?

ರಸ್ತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಜನವಾಗಿದ್ದವು. ಗಾಡಿಗಳು ಅಲ್ಲಲೇ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಮೀನ್‌ಚಂದದಲ್ಲಿ ನೋಣಗಳ ಶಬ್ದವು ಮಾತ್ರವಿತ್ತಷ್ಟೆ. ರಸ್ತೆ ಪೇಟೆ ಎಲ್ಲಾ ಸತ್ತಂತಿತ್ತು.

ಮೊದಲು ಸಿಕ್ಕ ಪಾದಾಚಾರಿಯೊಂದಿಗೆ ನಾನು ವಿವರ ಕೇಳಿದೆ “ಏನಾಯಿತು.”

ಅವನು ಉರಿಯುವ ನೋಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದನು. ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಷವು ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವುದನ್ನೂ ಕಂಡೆ.

“ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನೋ ಅಲ್ಲವೆ?”

“ಹೌದು”

“ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇವೆ.....” ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಉರಿನೋಟ ಬೀರಿ ಅವನು ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಅವನ ಷರಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆ ಚೂರು ಪಟಪಟವೆಂದು ಬಡಿದು ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು.

ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ನನಗರ್ಥವಾಯಿತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವಿತ್ತು, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿತ್ತು, ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿತ್ತು.

ಆಲದ ಮರದಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಹಳೆಯ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಒಂದೊಂದೇ ಮಣಿಯನ್ನೆಣಿಸುತ್ತಾ ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

“ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಊರಿಗೇನಾಗಿದೆ” ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

ಸನ್ಯಾಸಿ ನಕ್ಕನು. ಸರ್ವಜ್ಞನ ನಗುವಂತಿತ್ತದು.

“ಪಾಪ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆಯಪ್ಪಾ, ಮಗು” ಆತನು ಹೇಳಿದನು.

ಮೇಲುಗಡೆ ಆಲದಮರದ ರೆಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟಿದವು.

“ಪಾಪ, ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪಾಪ ಮತ್ತೆ ನಡೆದಿದೆ.”

ಏನು ಪಾಪವೆಂದು ಸನ್ಯಾಸಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕರೆದನು.

“ಇಲ್ಲಿ ಬಾ ಮಗು”

ನಾನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಆಲದ ಮರದಡಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯೂರಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದೆ.
ಆತನು ತಟ್ಟನೆ ನುಡಿದನು.

“ಮಗು, ಉರು ದೊಡ್ಡದೋ, ಜನ ದೊಡ್ಡದೋ?”

“ಜನರೇ ದೊಡ್ಡವರು” ನಾನೆಂದೆ, “ಜನರೇ ಉರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು”

“ಹುಂ” ಸನ್ಯಾಸಿ ತುಚ್ಛವಾದ ಸ್ವರದಲ್ಲೆಂದನು. “ಉರು ದೊಡ್ಡದು ಮಗು. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪರದೇಶಿಯ ಕತ್ತಲು ಹಬ್ಬಿದೆ. ಅದು ಬದಲಾಗುವಾಗ ನಿನಗೇ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಿಷ್ಠತ, ಜಾಗ್ರತ.”

ಅವನೊಂದಿಗೆ ವಾದಿಸಲು ನನಗೆ ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಆಸಕ್ತಿಯೇನೋ ಇತ್ತು. ಉರಿಗೆ ಯಾವ ಪಾಪ ಪುನಃ ತಟ್ಟಿದೆ?
ಜೋಂಪು ಹಿಡಿದು ಮಲಿಗಿರುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಪುನಃ ನಡೆದು ಹೋದೆ.

ರೂಮಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಚೆಲ್ಲಪ್ಪನ್ ಬಹಳ ಗಾಬರಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅವನು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೋಡಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದನು.

“ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಸಾರ್” ಚೆಲ್ಲಪ್ಪನೆಂದನು. “ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸ ಸಾಕು” ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದರೆ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಭೀತಿ ನೆಲೆಸಿತ್ತು.

“ಏನಾಯಿತು ಚೆಲ್ಲಪ್ಪ?”

“ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರಲು ಕಷ್ಟ ಸಾರ್”

“ಏನಾಯಿತು ಹೇಳು?” ನನ್ನ ಧ್ವನಿಯು ಕಟುವಾಯಿತು.

“ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನಿಧ್ಧೆ ಮಾಡಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.”

“ಯಾರು?”

“ಉರಿನವರು, ಪೋಲೀಸಿನವರು”

ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದೆ.

“ಸೇಲ್‌ಜಿಯ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಳ್ಳತನವಾಯಿತೇ?”

“ಕಳ್ಳತನವಲ್ಲ ಸಾರ್, ಒಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹಿಡಿದರು.”

“ಆ? ಎಲ್ಲಿ?”

“ಆ ಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ”

ಆ ಗಲ್ಲಿ ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಕೆಳಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಫ್ಲೋರ್‌ಮಿಲ್ ಮತ್ತು ಅದನೆದುರಿಗಿನ ಜಿಂಕ್‌ಷೀಟ್ ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಹೊಲಗೇರಿಗಳೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

“ಯಾರಾ ಹುಡುಗಿ?”

“ವಿಶಾಲು. ಮುನಿಸಿಪಾಲಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಸಗುಡಿಸುವವಳು. ಆ ಮೀಸೆ ನರೆತ ಮುದುಕ ಇಲ್ಲವೇ ಅವನ ಮಗಳು.”

ಬಲು ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ, ಕತ್ತಲು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲು ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಒಂದೆಡೆ ಮಿಲ್ಲನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿರುವ ಗೋಡೆಯಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಜಿಂಕ್‌ಷೀಟ್ ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಹೊಲಗೇರಿಗಳು. ದೀಪಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಆರಿಹೋದ ರಾತ್ರಿ. ಬೀದಿಯ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಿಡಿದು ತರಲು ವಿಶಾಲು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೊಳವಿಯನ್ನೊರಗಿ ಕುಳಿತು ಅವಳ ತಂದೆ ಗಾಂಜಾ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರಿನ ಕೊಡವು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದು ಒಡೆದ ಶಬ್ದವಾಗಲಿ, ಕಿರುಚಿದ ಶಬ್ದವು ಹಾಗೇ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಹೋದದ್ದಾಗಲಿ ಮುದುಕನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ನಂತರ ಹರಿದು ಚಿಂದಿಯಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳೊಂದಿಗೆ, ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಆಗಿದ್ದ ಹಲ್ಲು ಉಗುರುಗಳ

ಗಾಯಗಳೊಂದಿಗೆ, ನಷ್ಟವಾದ ಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಂದಳು. ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೊಳವಿಯ ಬಳಿ ಗಾಂಜಾ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಬರುವ ಆ ಕೆಂಪು ಪ್ರಕಾಶದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕುಸಿದುಬಿದ್ದಳು.

ಊರಿಗೊದಗಿದ ಎರಡನೆಯ ಆಪತ್ತು.

“ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಲೀಸರು ನಿನ್ನನ್ನೇಕೆ ಗೋಳಾಡಿಸಬೇಕು” ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಸಾರ್, ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡೇ ಬಂದದ್ದು” ಚೆಲ್ಲಪ್ಪ ಹೇಳಿದನು.

“ರಾತ್ರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಇಲ್ಲೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರಂತೆ. ನೀವು ಕಣ್ಣಾರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿರುವಿರೆಂದು ಅವರೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರಂತೆ.”

“ಇದೊಳ್ಳೇ ತಮಾಷೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸೇರ್‌ನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳನು ಹೊಕ್ಕಾಗ ಅವರು ಇದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳಿದರು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಪತ್ತರ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದೆಯೇನು?”

“ಕಳೆದ ಬಾರಿ ನೀವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಲ ಅವರಿಗೆ ಬಲು ಸಂಶಯ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಐದಾರು ಸಲ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ನೀವು ಬಂದರೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳಿದರು. ನನಗೆ ಅಂದೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಯಮಕಿಂಕರರು ಬಾಗಿಲನ್ನೊದ್ದು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನೊದ್ದು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರೇನು ಗತಿ?” ಚೆಲ್ಲಪ್ಪನ ಭಯವು ನ್ಯಾಯವಾದುದೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿತು. ಬಂಡಿಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಕುದುರೆ ಗಾಡಿಯವನು. ಅನಂತರ ನಿರ್ಜನವಾದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಏಕಾಂಗಿಯೊಬ್ಬನು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನನ್ನು ಉರಿಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿದ್ದವು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರಕ್ಷೋಭವೆದ್ದಿದೆ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾನವೆಂದರೆ ಊರಿನ ಮಾನವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪೋಲೀಸರು ಬಂದರು. ಈ ಸಲ ಅವರ ನಡೆ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತೋರಿದ ಆ ನಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮುಖವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕ್ರೂರವಾಗಿತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿತ್ತು. ಅಂಗೈನಲ್ಲಿ ತಂಪಿತ್ತು.

“ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ?” ಆ ಜನರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ದಪ್ಪಗಿದ್ದ, ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟಿದ್ದ, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಹಾಕಿ ಅಗಿದ ಕೆಂಪು ತುಟಿಗಳುಳ್ಳ, ಖಾಕಿ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾದೊಬ್ಬನು ಕೇಳಿದನು.

“ಈಗತಾನೆ ಬಂದೆನಷ್ಟೆ.”

“ಓ” ಅವನೊಮ್ಮೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೊಂಕರಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಜೊತೆಯವರನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೆಟ್ಟ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ “ಪ್ರಯಾಣ ಸುಖವಾಗಿತ್ತಷ್ಟೆ?” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

“ಇತ್ತು”

“ದುಡ್ಡು ಬಹಳ ಖರ್ಚಾಗಿರಬೇಕು”

“ಹೌದು ಅದೆಲ್ಲಾ ಕಂಪೆನಿಯ ಖರ್ಚು.”

“ಯಾವ ಕಂಪೆನಿ?”

“ನಾನು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಪೆನಿ”

ಅವರು ನಂಬದವರಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ನೋಡಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ನಂತರ ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟವನು ಕೇಳಿದನು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಹೊರಡೋಣವೇ?”

“ಎಲ್ಲಿಗೆ?”

“ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಳಿಗೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆ?”

ನಾನು ವಿರೋಧ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟೆ.

ಈ ಸಲ ಪೋಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಗಲಿಲ್ಲ. ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಹೂಂಗೆಟ್ಟಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಹಾಗೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ಪುಟ್ಟ ಮೀಸೆಯ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ ಬೆರಳನ್ನಾಡಿಸಿ ಬಾಯಿತುಂಬಿದ ಉಗುಳನ್ನು ನುಂಗಿದನು. ಆಗ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿನ ಗೆಡ್ಡೆಯೊಮ್ಮೆ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಆಡಿದಂತಾಯಿತು. ಕೆನ್ನೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ನೆರಿಗೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಆನೆಯ

ಬಾಲದಂತಿರುವ, ಉಂಗುರ ತೊಟ್ಟ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಮೇಚಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಹುಳುವೊಂದನ್ನು ಹಾಗೇ ಹೊಸದು ಹಾಕಿ ಅವನು ಮಾತನಾಡಿದನು.

“ಅಂದಹಾಗೆ ಇದೂ ನಡೆಯಿತಲ್ಲವೇ?”

ನಾನೇನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಏನು ನಡೆಯಿತೆಂಬುದು ನನಗಿನ್ನೂ ತಿಳಿಯದು. ನನ್ನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ರೂಮಿನ ಮುಂದೆ ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಡೆದಿದೆ. ಅದು

ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತಷ್ಟೆ.

ಯಾರು? ಹೇಗೆ? ಅದೇನೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು.

“ಹೀಗೇ ಮುಂದುವರೆದರೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಗತಿ .....?” ಅಧಿಕಾರಿಯ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನೋವೂ, ಅಸಹನೆಯೂ ಇತ್ತು. “ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತದೆ ನೋಡಿ. ಪರದೇಶದವರು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ನಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಸೂಯೆ ಮೊದಲೇ ಇದೆ? ಕಾರಣವೇನು ಗೊತ್ತೆ? ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ನಾಡಿನಂತೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಇದೆಯೇ?”

ನಾನು ಆಗಲೂ ಏನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಾಡಿನ ಮಾನವು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿಯ ಮಾನಭಂಗವಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ದುಃಖವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ಊರಿನ

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಹುಡುಗಿಯ ಮಾನವೂ ನನ್ನದೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಏತಕ್ಕೋ ಏನೋ ಆಗ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ

ಆಲೋಚನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದರ ಮೇಲೋ ಇತ್ತು. ಈ ಸಲ ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಅವರದಕ್ಕೆ ಸಮಯ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ನನ್ನನ್ನೂ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಬಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಾರರು.

ಆವಾಗ ಮಾರ್ಗವೇನಿದೆ?

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು :

“ಏನು ಮಾತನಾಡದೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ?”

“ಏನಿದೆ ಮಾತನಾಡಲು.”

“ನನಗೇನೋ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಾ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಇಂತಹ ಮಾನ ಹಾನಿಕರ ಪ್ರಸಂಗ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿಮಗೇನೂ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಇಲ್ಲ”

ಇದು ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾದದ್ದು” ಅಧಿಕಾರಿ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಹನೆಗಿಂತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು

ವಿಚಿತ್ರ ಜಂತುವನ್ನೋ ಎಂಬಂತೆ ಆತನು ನನ್ನನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾರಿ ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ನನ್ನ ಶಾಂತತೆ ಅವನಿಗೆ

ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ, ಹಿಡಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ. ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೊಂದು ಹೋರಾಟವೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆ ಗೊಂದಲ ಆ

ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಒಂದು ಸಲವಾಗಲೇ ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಮತ್ತೆ ಇದರ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಬಾರದಲ್ಲಾ. ಕಳೆದ ಸಲ

‘ಸಾಮ’ವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದರು.

ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ದಾನ-ಹಾಗೆ ಅವರು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಅಧಿಕಾರಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು.

“ಆದರೂ ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಾಯಿತು.”

“ಏನೆಂದಿರಿ....ನಾನು..ತಪ್ಪು...”

“ನೀವು ಇದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದಿತ್ತು”

“ಅದು ಹೇಗೆ?”

“ಹೋದ ಸಲ ನೀವು ನಾವು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಕೈದಿಗಳು ಜೈಲು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಊರಿನವರಿಗೆ ಒಂದು

ಭಯವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಮಗು ಸಹ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಬೆರಳನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಠಾಳರಿಗೆ, ಪಾಠ ಹೀಗೆ

ಕಲಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ದಡ್ಡನಿಗೆ ದೊಣ್ಣೆಯ ಪೆಟ್ಟು' ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ?"

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ, ಹೀಗಾಗಿದ್ದು ಬಹಳ ತಪ್ಪೆಂದು ನಾನು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ನಾನು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ತಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು” ಅಧಿಕಾರಿ ದೃಢಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು.

“ಆಗುತ್ತಿತ್ತೇನು?” ನಾನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ.

“ಈ ಸಲ ಸಹ ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದಾಗ ನೀವು ಉಪಾಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಿರಿ*

ಆತನು ನನ್ನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು.

“ಹಾಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಡಿ” ನಾನು ಕುಪಿತನಾದೆ. “ನಾನೇನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.” ನನ್ನ ಕೋಪ ಏರುತ್ತಿತ್ತು.

“ಹಾಗಾದರೆ ನೆನ್ನೆ” ರಾತ್ರಿ ಒಂಭತ್ತವರೆಯಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ?”

“ಐವತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿನ ಹೋಟೆಲೊಂದರಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಅಂದರೆ ಬೇರೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ.”

“ಅಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೀರಿ?” ಆತನು ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನಂತೆ ಏನೋ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

“ಕಂಪೆನಿ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ”

“ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ನಿಮ್ಮ ವಿನೋದ ವಿಲಾಸಗಳು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಕಂಪೆನಿ ಕೆಲಸವಿರುತ್ತೇನು?”

“ಅದನ್ನು ಕಂಪೆನಿಯವರನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕು.”

“ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಮಗೆ ಕಾನೂನು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡಿ. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಷಯ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರಲಿ. ಪೋಲೀಸರ ಗುಮಾನಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕಾನೂನು : ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸದಿದ್ದರೆ, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋದಂತೆಯೇ...”

“ಏನೆಂದಿರಿ ನಾನು ಗುಮಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಯೇ?”

“ಹೌದು” ಮತ್ತೆ ದೀರ್ಘವಾದ ಮೌನ.

“ಒಮ್ಮೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದರೇನೇ, ನಿಮಗದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಅಕ್ರಮವೊಂದು ನಡೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಆಗಲೂ ನೀವು ಊರಿನ ಸರಹದ್ದಿನ ಹೊರಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಯಾರಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬಾಂಬ್ ಹಾಕಿದರೂ ಅಂದು ನೀವಿಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಪಿತೂರಿಯೆಂದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು?.....ಅಪ್ಪ ಮೆನೊನ್ ನೀವೇ ಹೇಳಿ” ಅಧಿಕಾರಿ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿ ತನ್ನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾದವನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದನು.

ಆ ಪೋಲೀಸ್ ತಲೆಯಾಡಿಸಿದನು. ತಲೆ ಕೆರೆಯುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು.

“ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿಗಳ ಕೈಯಿದೆಯೆಂದು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಕಲಹಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಿರುವವರ ಒಂದು ಗುಂಪೇ ಹೊರಗಡೆ ಇದೆಯೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ”

“ಹೌದೌದು.” ಅಧಿಕಾರಿ ಒಪ್ಪಿದನು. “ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಅದೇ”

ನಾನು ತಟ್ಟನೆ ನುಡಿದೆ.

“ನೀವು ನಂಬಿದರೆ ನಂಬಿ, ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಿಡಿ. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಖಂಡಿತ ನಿಜ.”

“ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆನು ಸರಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಸಾರ್. ಎಲ್ಲಾ ನಾನೇ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.....ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನೀವು ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ರೂಮಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿರಿ.”

.....

ಅಂದರೆ ಡಬ್ಬಲ್ ಗ್ರಾಜ್ಯುಯೇಟ್, ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ, ಸ್ವಂತವಾದ ಇನ್‌ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ನಂಬರೊಂದಿರುವ, ಕಂಪೆನಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾನು ನೆನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ನನ್ನ ರೂಮಿನ ಬಳಿ, ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕತ್ತಲೆಯಾದ ಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಡ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಒಡೆಯುವ ಶಬ್ದ. ನಾನು ಟಾರ್ಜ್ ಹಾಕಿ ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು.

ಅವರುಗಳಿಬ್ಬರಿದ್ದರು. ಕಪ್ಪಗಿದ್ದರು. ಧಡಿಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಈ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಹೌದು, ಆ ಮನುಷ್ಯರು ಇವರೇ. ಐಡೆನ್ಟಿಫಿಕೇಷನ್ ಪೆರೇಡಿಸಲಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯವನಾಗಿಯೂ ಐದನೆಯವನಾಗಿಯೂ ಬಂದವರೇ ಅವರು.

ಒಳ್ಳೆ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲಾ, ನೀವು ಹೇಗೆ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ನನ್ನ ಬಳಿ ಟಾರ್ಚ್ ಇತ್ತೆಂದೆನಲ್ಲಾ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಇಬ್ಬರ ಛಾಯೆಯೇ ಅವರಿಗಿತ್ತು.

ನೀವು ಏಕೆ ಕಿರುಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ? ಆಗಲೇ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಡಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲಾ?

ನಾನಾಗ ಬಲು ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿದ್ದೆ. ಏನು ಮಾಡಲೂ ನನಗೆ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಬೀದಿಗಳಿಗಿಡು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಆ ಮುಠಾಳರು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ. ಬಹುಶಃ ಆ ಭಯವೇ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿರಬೇಕು.

.....

“ಏನೇ ಆದರೂ ಈ ವಿಷಯ ಬಹು ನಾಚಿಕೆಗೇಡಾದಂತಾಯಿತು.” ಅಧಿಕಾರಿ ಉಪ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದರು. “ಇದೂ ಸಹ ತನಿಖೆಯಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಉರಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜನ ಈಗಲೇ ಬಹಳ ಕಳವಳಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನವರು ಹುರಿದು ಮುಕ್ಕಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮಗೂ ಒಂದಂತಸ್ತಿಯಿಲ್ಲವೇ. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಜೀವದೊಂದಿಗಿರುವುದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?”

ಮಾತು ಮುಗಿಸುತ್ತಲೇ ಅಧಿಕಾರಿ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದನು. ಬಹು ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನು ನಿಶ್ಯಕ್ತನಾದಂತಿತ್ತು.

ಅನೇಕಸಲ ಹತ್ತಿ ಇಳಿದು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಟು ಕೆಂಪಡರಿತ್ತು.

ಆತನು ನನ್ನನ್ನೇ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನನಗೇನೋ ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ನೀವು ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರದಿಂದ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ನಾನೇನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ.....ಅಧಿಕಾರಿಯ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಚೋದ್ಯದ ನಗು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.”

ನಾನೆಣಿಸಿದಂತೆಯೇ.....ಅನಂತರ ದಾನ.

ದಾನ ಹೀಗಿತ್ತು.

ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಹು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹನೆಂದು ನಾಡಿನ ಬೀಗದ ಕೈ ನನಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ತರಲಿದ್ದಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ಸಮಾರಂಭವೇ ನಡೆಯಲಿದೆ. ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯಲಿವೆ. ಕೊನೆಗೆ ನಾಡನ್ನಾಳುವ ಮಹಾ ದೊರೆಯೇ ಪಟ್ಟಣದ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ನನಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವಾಗ ಬೇಕಿದ್ದರೂ ಬೀಗ ಹಾಕಬಹುದು. ಬೀಗ ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದಿಗ್ವಿಜಯ.

ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಈ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿರುವುದು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರವಷ್ಟೆ. ಅನ್ಯದೇಶದ ಸಂದರ್ಶಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅದು ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಈಗ ನನಗೆ ಅದರ ಡೂಪ್ಲಿಕೇಟ್ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೇ.

“ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ...” ಅಧಿಕಾರಿ ಮುಂದುವರೆಸಿದನು. “ಇದನ್ನು ಉಪಕಾರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೇ? ಇದು ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಈ ನಾಡಿನ ಜನರಿಗೆ, ನಾಡಿಗೇ ಇಂತಹ ಒಂದು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?”

ಹೌದು..... ನಾಡಿಗೇ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ನನಗೂ ನಿಜವೆನಿಸಿತು.

ಆದರೆ.....ಯಾವುದು ಕರ್ತವ್ಯ?

ಅದಕ್ಕೆ ಜವಾಬನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಭ್ರಮಿಸಿದವನಂತೆ ನಾನೆದ್ದಾಗ ಜವಾಬನ್ನು ಕಾದಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮುಖವು ತಟ್ಟನೆ ಕೆಂಪೇರಿತು.

“ಈ ಸಲ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೋಡಬೇಡಿ. ಅರ್ಥವಾಯಿತೇ?” ಅಧಿಕಾರಿ ಎಚ್ಚರವಿತ್ತನು. “ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ. ಈ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ, ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜೀಪ್ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೇರಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬನ್ನಿ. ಮಿಕ್ಕದ್ದೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇವೆ.”

ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಚ್ಚರವಿತ್ತನು.

“ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನೋಡಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನಾವು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಕಾವಲಿರುತ್ತೇವೆ.”

ರೂಮಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಜನರ ಗುಂಪು ಸೇರಿತ್ತು. ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಗಳ ಚೂರನ್ನು ಸಿಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಗುಂಪು. ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬೊಂಬು ನೆಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಬಾವುಟ ಹಾರಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಸೇರಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಭೀರ ಮೌನ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಜೀಪ್‌ನಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಜನರ ಗುಂಪು ಒಮ್ಮೆ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು. ಚೆದುರತೊಡಗಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಶುರುವಾದ ಗುಸುಗುಸು ಧ್ವನಿ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ಕವಣಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕಲ್ಲುಗಳಂತೆ ಹಲವಾರು ಧ್ವನಿಗಳು ತೂರಲ್ಪಟ್ಟವು.

“ಇವನೇ ಆಸಾಮಿ”

“ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನಲ್ಲಾ?”

“ನಾಡಿಗಾಗಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳದವನು.”

“ಇವನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನಾಗಿರುತ್ತದೆ?”

ಅದನ್ನೆ ನಾನೂ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಜನರ ಗುಂಪು ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಒಂದು ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿತ್ತು. ಅದನ್ನೊಡೆದು ಹೇಗೆ ರೂಮಿನೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೆಂದು ತೋರದೆ ನಾನು ಬಲು ಹೊತ್ತು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೆ.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಜನರನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ಸೇರ್‌ಜಿ ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಿಗೆ ತೆಳ್ಳಗಿದ್ದ, ಕೊಂಬುಮೀಸೆಯಿದ್ದ ಒಬ್ಬನಿದ್ದನು.

“ಬನ್ನಿ ಮಹಾರಾಜ್” ಸೇರ್‌ಜಿ ಕರೆದರು. “ನಾವು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬನ್ನಿ. ಇವರೇನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ದ್ವೇಷದ ಕಿಡಿ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ಬಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮುಷ್ಟಿಗಳ ನಡುವೆ, ಹೇಗೋ ಹಾದುಹೋಗಿ ರೂಮಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡೆವು.

“ಅಬ್ಬ” ಸೇರ್‌ಜಿ ಫ್ಯಾನು ಹಾಕಿ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. “ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಏನಾದರೂ ಇತ್ತೆ? ನನ್ನ ಮುತ್ತಜ್ಜನ ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಸತ್ಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತೇ?” ಅವನು ಯಾರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸದೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

“ಯಾಕಿಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಗುಂಪು ಸೇರಿದೆ?” ಸ್ವಲ್ಪ ಉಸಿರೆಳೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಇಂದು ನಾಡಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರತಾಳ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಸಮ್ಮೇಳನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ಯಾರ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ?”

“ಅಪರಾಧಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ನಾನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲಾ- ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ.”

“ನನಗೊಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಒಂದು ಮಾತು.....” ಸೇರ್‌ಜಿ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದರು. “ನನಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳಲು ಏಕೆಷ್ಟು ಆಲಸ್ಯ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ? ಒಂದು ತುಚ್ಛವಾದ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಾಡಿನವರೆಲ್ಲಾ ನೀವು ಶತ್ರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಪ್ರಯೋಜನ ತಾನೆ ಏನು? ನಾಡಿಗೋಸ್ಕರ ಏನಾದರೊಂದು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ ನಿಮಗಿನ್ನು ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೇ?”

ನಾನೇನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ. ನಾನಿದರಿಂದೇನು ಗಳಿಸಬಲ್ಲೆ? ಏನಾದರೊಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ, ಅದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಲಾಭ ಪಡೆಯಬೇಡವೆ? ನಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ದ್ವೇಷ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾನೇನು ಗಳಿಸಬಲ್ಲೆ?

“ಊರಿನವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂದೇಹವಿದೆ.” ಆತನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯವಿತ್ತು. “ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿಯಲ್ಲ.”

“ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಕಳ್ಳರು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಾಕು. ಊರಿನವರೊ ಇದನ್ನೇ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದ್ಯಾವ ನ್ಯಾಯ?”

“ಇಂತಹ ಘಟನೆ ನಡೆಯುವುದೆಂದು ನಿಮಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆ ನಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಳ್ಳತನವೂ ನಿಮಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀವು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಿರಿ.”

“ನಾನ್‌ಸೆನ್ಸ್”

“ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಇಷ್ಟವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕೇಳಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ.” ಸೇರ್‌ಜಿ ಮುಖ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡೇ ಎದ್ದನು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಡುವ ಮುಂಚೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಣಕಲ, ಕೊಂಬಿನ ಮೀಸೆಯುಳ್ಳವನನ್ನು ನನಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದನು.

“ನಮ್ಮ ಏಳನೆಯ ವಾರ್ಡ್‌ನ ಕೌನ್ಸಿಲರ್”

ಕೌನ್ಸಿಲರ್ ನಕ್ಕನು. ನಾನೂ ನಕ್ಕೆ.

ಸೇರ್‌ಜಿ ಹೋದರೆಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಕೌನ್ಸಿಲರ್ ಒಂದು ರಹಸ್ಯವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯ ಹೇಳಿದನು.

“ನಾವೆಲ್ಲಾ ಜೋರಾಗಿ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೇವೆ. ನೀವೇನೂ ಹೆದರಬೇಡಿ. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದ್ದೇವೆ.”

ನಾನು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡೆ. ಕೌನ್ಸಿಲರ್‌ನ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಕೋಲುಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೋ ಬಿದ್ದ ಪೋಲೀಸರ ಏಟಿನ ಗುರುತುಗಳಿದ್ದವು.

ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಏದುಬ್ಬಸವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕಪ್ಪಗಿನ ಕಫ ಹೊರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೌನ್ಸಿಲರ್ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಜರುಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೂ ಸಂದೇಹದಿಂದೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದನು.

“ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವವರು ಯಾರೇ ಆದರೂ ನಾನು ಅವರೊಂದಿಗಿದ್ದೇನೆ. ಪರಂಪರೆ ಪರಂಪರೆ ಎಂದು ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಲ್ಲಾ ಅದರ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಏನು? ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮಹಿಮೆಯಾದರೂ ಏನಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು, ಮಾನಭಂಗಗಳಾಗಬೇಕು. ಕೊಲೆಯೂ ನಡೆಯಬೇಕು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡೆಸುವುದು ಯಾರೇ ಆದರೂ ಅದರ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಕೈಯಿದೆ. ಧೈರ್ಯವಾಗಿರಿ. ಆ ಗಲಾಟೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರಿಬಿಡಬೇಡಿ. ಮಹಾ ಅವರ ಕಪ್ಪು ಬಾವುಟವಿದ್ದರೇನು. ಸಾವಿರದೊಂಭೈನೂರ ನಲವತ್ತೆಂಟರಲ್ಲಿ.....”

ಕೌನ್ಸಿಲರ್‌ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ತನ್ನ ಮೀಸೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೇವರಿಸಿ ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೀಡಿಹಚ್ಚಿ ಎಳೆದನು. ಜುಬ್ಬದ ತೋಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಡಿಸಿದನು. ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕ್ಯಾಕರಿಸಿ ಉಗಿದನು.

ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಎದ್ದಾಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನನಗೆ ಧೈರವಿತ್ತು ಎದೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದನು.

“ಸಾರ್ ನೀವು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಹೆದರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದ್ದೇವೆ.”

“ಆದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವರು ಬರುತ್ತಾರೆ.”

“ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ನೀವು ನಮ್ಮ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತೀರಿ”

“ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?”

“ಅರ್ಥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯಲು ಜನ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಜೊತೆ ಹೊರಟು ಬಂದುಬಿಡಿ.”

“ಆಮೇಲೆ?”

ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನವರೊಂದಿಗೆ ಅಂಡರ್‌ಗ್ರೌಂಡ್‌ನಲ್ಲಿರುವಿರಂತೆ”

ಏನಾದರೂ ವಂಚನೆಯೇ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಾಯಿತು. ಅದವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿರಬೇಕು. ಕೌನ್ಸಿಲರ್ ಹೇಳಿದನು.

“ಕರೆಯಲು ಬರುವವನು ಒಂದು ಸಂಕೇತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದರೆ ಸಾಕು.”

“ಹೊರಗೆ ಕಾವಲುಗಾರರಿರುತ್ತಾರಲ್ಲಾ?”

“ಅದೇನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಒಳಗೊಳಗೇ ನಮ್ಮವರೇ”

“ಸಂಕೇತವಾಕ್ಯವ್ಯಾವುದು?”

“ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅವನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಭಣನನ್ನು ಕೊಂದವನಾರು? ಎಂದು. ಆಗ ನೀವು ಸೀತ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.”

“ಒ”

“ರಾಭಣನನ್ನು ಕೊಂದವರಾರು?.....ಸೀತ”

“ಓ”

ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಕೌನ್ಸಿಲರ್ ಹೊರಟುಹೋದ ನಂತರ ಒಳಗಿನ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ನೆನೆದು ಮುದ್ದೆಯಾದ ಒಂದು ಇಲಿ ಮರಿಯಂತೆ ಮುದುರಿಕೊಂಡು ಚೆಲ್ಲಪ್ಪನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

“ನಾನು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ ಸಾರ್.”

“ಇದುವರೆಗೂ ನೀನು ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲವೇನು?”

“ಇಲ್ಲ, ಈಗ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಸಾರ್.” ಒಂದು ಸಲ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೀಲ ಹಿಡಿದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವವರೆಲ್ಲಾ ಕೇಕೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು.

ನಾನು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಆಲೋಚಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಅದಾದ ನಂತರ ಅಂಡರ್‌ಗೌಂಡ್‌ನಲ್ಲಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳು? ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ

ಅಂಡರ್‌ಗೌಂಡೆಂಬ ಹುತ್ತದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಈ ಮನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ನಾಲ್ಕಾರು ಗೋಡೆಗಳ ಅವಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಷ್ಟೆ. ಜನಗಳ

ಆವೇಶ. ಅಧಿಕಾರಿಯ ರೋಷ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಚೆಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನು ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಅವನಾದರೂ ಜೀವಸಹಿತ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ.

ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಾಗುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮನೋಭಾವನೆಗಳೂ ಆಗ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದೆನಷ್ಟೆ. ಟಪಾಲ್‌ಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಪೇಪರ್‌ಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ ಹಾಗೆ ಕಾದಿದ್ದೆ. ಮರಗಟ್ಟಿದ್ದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕ್ಲೇಶ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹೊರಗೆ ಜನರ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪೇ ಆಗಲೂ ಕಾವಲಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿಯ ಗಾಜಿನ ಹೊರಗೆ ನೆರಳುಗಳು ಚಲಿಸುವುದನ್ನು ಆಗಲೂ ನೋಡಬಹುದಿತ್ತು. ಕಪ್ಪು ಬಾವುಟ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬೊಂಬಿನ ನೆರಳು ಗಾಜಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ನಾನು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋದೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ಕೆಳಗೆ ಬೀದಿ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಮುಚ್ಚಿದ ಅಂಗಡಿಗಳು. ಕಾಲಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಮೆಲ್ಲಗಿನ ಶಬ್ದ. ಬೀದಿಯ ದೀಪಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಗಲ್ಲಿಯೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದೆ. ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆಯ ದೀಪಗಳ ಸಣ್ಣನೆಯ ಉರಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಜನಗಳ ಉದ್ದೇಶದ ಪಾವಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗ ನನಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆ ತೋರತೊಡಗಿತು. ಒಬ್ಬ ಗುಡಿಸುವ ಹುಡುಗಿಯ ಮಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮಾನದಂತೆ ಇವರು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲವೇ? ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಹರತಾಳ. ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಭಟನೆ.

ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಕೌನ್ಸಿಲರ್‌ನ ಮೋಟಿವ್ ಏನು?

ಅದನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿದ್ದ ಕತ್ತಲನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ನಿಮಿಷಗಳುರುಳಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಜನಗಳ ಗುಂಪು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಕರಗುವುದನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ಸುಮಾರು ಐದಾರು ಜನರು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದ್ದನ್ನೂ ನಾನು ಕಂಡೆ. ಅಂಗಳದ ಬಳಿಯ ಕರಿಯ ಬಾವುಟದ ಬಳಿ ಅವರು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೀವಟಿಗೆಯೊಂದನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತ ಕೆಲ ಯುವಕರು ಇಸ್ಪೀಟಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಶಾಲವಿದ್ದ ಹೊಲಗೇರಿಯಿಂದ ಜೋಗುಳದ ಹಾಡಿನ ಅಲೆಗಳು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತಿದವು. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಮುದುಕನ ಬೈಗಳ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬಂತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ರಸ್ತೆಯು ಶಾಂತವಾಯಿತು.

ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬಂತು. ನಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಧ್ವನಿ. “ರಾಭಣವನ್ನು ಕೊಂದವರಾರು?”

“ಸೀ..... ತ” ನಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ತಡವರಿಸುತ್ತಾ ನುಡಿದೆ.

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಹೊರಬಿದ್ದೆ. ದೀವಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಕಪ್ಪು ಬಾವುಟವಿದ್ದ ಬೊಂಬಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾವಲಿದ್ದ

ಯುವಕರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿ ಕೋಳಿಯ ದೀರ್ಘವಾದ ಕೂಗು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಹೋಗೋಣ” ನನ್ನೆದುರಿಗಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನೆಂದನು.

ನಾನು ‘ಹೂಂ’ ಗುಟ್ಟಿದೆ.

ನಾವು ರಸ್ತೆಗಿಳಿದೆವು.

ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಗಿರುವ ಒಂದು ಕಣಜದಲ್ಲಿ ಕೌನ್ಸಿಲರ್ ಕಾದಿದ್ದನು.

“ಕ್ರಾಂತಿಯ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು” ಆತನು ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಗಿದು ಆ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಬೀಸಿದನು.

ನಾನು ಕದಲಲಿಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಹಗಲು, ಎರಡು ರಾತ್ರಿ, ಕಣಜದಲ್ಲಿನ ಅಂಡರ್‌ಗೌಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದೆವು. ಮೂರನೆಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾನು ಹೊರಬರಲೇಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಆ

ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಅಪರಾಧವು ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು.

ಅದೊಂದು ಕೊಲೆ.

ಕೊಲೆಯಾದವನು ಕೌನ್ಸಿಲರ್. ಕೊಂದವನು ಅವನ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನೇ. ಅದೂ ಹಾಡು ಹಗಲಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆಯೇ ಕೊಲೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ಒಂದು ಮೀಸೆಯ ತುಂಡು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡಿತು. ಬಿಸಿ ರಕ್ತವು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಕರೆಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಕಪ್ಪನೆಯ ಕಫ ಕಟವಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹರಿದಿತ್ತು.

ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

“ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ, ಇದು ಹೀಗೇ ಮುಂದುವರೆದರೆ” ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರುವವರು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಗೊಣಗುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದ ಈ ಆಟವು ಈಗ ಕೊಲೆಯವರೆಗೂ ಬಂದಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ನಡೆಯಲಿದೆಯೋ? ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೀಗೇ ಮುಂದುವರೆದರೆ ನಾಡಿನ ಗತಿ ಏನಾಗುತ್ತೋ?”

“ಇದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲವೇ?”

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವವರು ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಿದ

ಮಾತುಗಳಷ್ಟೆ. “ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ ಸಾರ್” ಒಬ್ಬನು ನನಗೊಂದು ಕುರ್ಚಿ ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ನಾನು ಕುಳಿತ ನಂತರ ಮುಂದುಗಡೆ ನಿಂತಿದ್ದವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತೀರೋ ಟೀಯೋ?”

“ಕಾಫಿ ಸಾಕು.”

ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದವನು ರಕ್ತಮಯವಾದ ಚಾಕುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆಗಲೂ ಅಲ್ಲೇ ಮರೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದು ಹಗೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ತಿದ್ದಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಯಾವುದೋ ಒಂದಪರಾಧವು ನಡೆದುಹೋದ ಭಾವನೆ ಆ ಮುಖದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ಬಹುವಾಗಿ ಹೆದರಿದ್ದನು. ಅವನ ದೇಹವು ಈಗಲೂ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಅವನು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಪಾರಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಅವನಿಗೇ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೌನ್ಸಿಲರ್‌ನ ಒದ್ದಾಟವು ಮುಗಿದು ಹೋದಾಗ ನಾನು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಒರಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ.

“ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದೀರಲ್ಲವೇ? ಸರಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಗೊತ್ತಾಯಿತೇ?” ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ನಾನು ಸಪ್ತೆಯಾಗಿ ನಕ್ಕೆ. ಅದು ಗಲ್ಲಿನ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವವನ ನಗುವಿನಂತಿರಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಕಲ ದ್ವಾರಗಳೂ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೀಗ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದಷ್ಟೇ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಫೋಲೀಸರು ಬಂದರು.

ಅವರು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಡೆದಾಡಿ ನೋಡಿದರು. ಶವಶರೀರದ ಫೋಟೋ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಟೇಪ್‌ನಿಂದ ಕೆಲ ಅಳತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಡೈರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯ ಕೈ ಮೂಳೆಯ ಕೀಲುಗಳು ಗಡ ಗಡ ನಡುಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದನ್ನು

ನಾನು ಕಂಡೆ. ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿದಂತಿದ್ದ ಚಾಕುವು ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಬಹುದು ಹಾಗಿತ್ತು.

“ಬೇಡಿ ಹಾಕಲೇ ಸಾರ್” ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್‌ನನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಟರ್ ಮೊದಲು ಚಾಕುವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಅನಂತರ ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಯುವಕನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಅನಂತರ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

“ಅವನನ್ನು ಬೇಡ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು”

“ಹಾಗಾದರೆ”

“ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದುಕೋ” ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕೈತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. “ಈ ಸಲ ಈತ ಗಿಣಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕು?” ಜನರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕೇಳಿದರು.

“ಕೈದಿಗಳು ನಮ್ಮ ಕಸ್ಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುವವರು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ.”

ಹಾಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತೆ.

ನಾನು ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವೇದನೆಯನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು

ನಿನ್ನಹಾಯಕತೆಯೂ ಇಣುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ಅಸಹ್ಯ. ಮೂರು ಪಾಪಗಳ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಪಾಪ.

“ಈಗ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತಲ್ಲವೇ?” ಆತನು ತುಚ್ಛಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು. ನನಗೆ ಹೇಳಲೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಚಿಂತೆಯೇನಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ

ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂತು.

“ಈ ಸಲ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿದ್ದಾರೆ.”

ನಾನು ತಲೆದೂಗಿದೆ. ಶರಣಾಗತನಾದೆ. ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತೆ.

“ಇನ್ನು ನಾವೇನೂ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲವೇ? ನೀವೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದೀರಲ್ಲವೇ..... ..”

“ಹೌದು”

ತಲೆಕೆರೆದುಕೊಂಡೆ.

“ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ನಂಬುತ್ತೀರಲ್ಲ, ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತೀರಲ್ಲ?”

“ಹುಂ”

“ಇಷ್ಟು ನಾಶ ನಷ್ಟಗಳುಂಟಾದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಗೆದ್ದವರಾರು?”

“ನಮ್ಮ ದೇಶ”

“ಎಲ್ಲಾ ಮುಠಾಳರಿಗೂ ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾಠವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಸೋತವನಂತೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ಹಿಂದುಗಡೆ ಪೋಲೀಸ್‌ನವರು ಬ್ಯಾಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದೆ.

ಗ್ರಹಣ

ಗ್ರಹಣ

ಕ ವೆಂ ರಾಜಗೋಪಾಲ

ಚಂದ್ರಮುಖಿ

ನಿನ್ನ

ಒಂದೊಂದೇ ಕಳೆ ಕಳೆದು

ಹುಣ್ಣಿಮೆ:

ಒಂದೊಂದೇ ಕಳೆದು

ಅಮಾಸೆ.

ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರಸೆ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ

ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೆರಳು

ಯಾರದ್ದೆಂದು ಹಗಲಿರುಳನೆಲ್ಲ ಬಳಸಿ

ಸೂತಕದಲ್ಲಿ

ಹೃದಯವ ತೊಳೆದು

ನೋಡಿದ ಸಮಯ-

ನೆಲದಿಂದ ಮುಗಿಲ ವರೆಗೂ

ನೆರಳು ನಿಂತಿರಬೇಕು

ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ

ಅದರ ತುದಿ ನಿನ್ನ-

ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಂಡರೂ

ಬುಡ-ಬೇರು

ಕಾಣದೆ ಕೊರಗಿ

ಒಂದು ನಿಜ

ಉಳಿದೊಂಭತ್ತು ಭ್ರಮೆಯೆ?

ಬರಿಯ ದೇಹಕ್ಕಾಗಿ

ಪರಿತಾಪದ ಪರದಾಟ

ಕಂಬನಿಯ ಧಾರೆ

ಬೆವತ ಹೃದಯದ ಮೋರೆ

ಬರಿಯ ಭ್ರಮೆಯೆ?

ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು

ನನ್ನ ನೆರಳೇ ನಕ್ಕು

ಅದು, ಆ ನೆರಳು, ನಿನ್ನದೇ...

ಎಂದ ಸಮಯ

ಹೊಸ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಉದಯ.

ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ನೆರಳು

ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸಿ

ಮೂಡಿದಂಥ ಭ್ರಮೆ

ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಹಿಮೆ.

ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ದಿನದಂದು

ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ದಿನದಂದು

ಪಿ ಎಲ್ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಂ

ಇಂತಹ ಉತ್ಸವದ ದಿನ
ರಸ್ತೆಗಳಿದಾಗ, ಜನ-
ಮರುಳು ಜನ, ಮುಗ್ಧ ಜನ, ಸಜ್ಜನ, ಬೆರಕೆ ಜನ, ರಸ್ತೆಯೆಲ್ಲಾ
ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ, ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ದೀಪವ ಹಚ್ಚಿ, ಕುಣಿದು,
ಹಾಡಿ, ಹಬ್ಬ ಮಾಡಿದಾಗ,
ಬಡತನ, ಬರಡುತನಗಳ ದಿನದ ಕೋಟಲೆಯಲ್ಲಿ
ಸುರುಟಿ, ಮುರುಟಿದ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ, ಇದ್ದ ಕಾಡಲ್ಲೇ
ನಂಬಿ ಅರಳಬೇಕು; ಆ ಮುಗ್ಧ
ಮಂದಿಯೊಡನೆ ಮೈಲಿಗಟ್ಟಲೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು-
ಇದು
ಅನಿವಾರ್ಯ-ಹೌದು. ಬೆಳಗಲ್ಲ ನಿನ್ನ
ನೋಡಿದಾಗ ಏನೂ ಆಗದಿದ್ದರೂ, ನಡುನಿಶೆಯ
ಅರೆನಿದ್ದೆ ಮಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
ತೊಡೆಯ ಬಿಸಿ ತಾಗಿ ನನ್ನ ತೊಡೆ
ಒಳಗೆ ಜುಳಜುಳಸಿದಾಗ, ಎಷ್ಟೇ ಬೇಡೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಲಿಂಗ
ಕೆರಳಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಒತ್ತಡ ಮೈ ಏರುತ್ತದಲ್ಲ. ಹಾಗೆ-
ಇದೂ ಅನಿವಾರ್ಯ.
ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಈ ರಸ್ತೆ, ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ
ಮೈಯ ಹಾಗೆ. ಸಿಕ್ಕ
ಕಾವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿ ಒಂದರೆ ಘಳಿಗೆ ಕುದಿಯುವುದು; ಮತ್ತೆ
ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾ
ತಣ್ಣಗೆ
ಉಳಿಯುವುದು.
ಮಧ್ಯಾಹ್ನದುರಿಬಿಸಿಲ ಭವ್ಯ ಮೆರವಣಿಗೆ
ಸಂಜೆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಷ್ಟು ರಾರಾಜಿಸಿ
ರಾತ್ರೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಸುಸ್ತು.

ಭ್ರಮೆಯ ಮತ್ತು

ಇಳಿಯುವ ಹೊತ್ತೇ ಅಮಲಿನುನ್ನತ ಶಿಖರ ಘಳಿಗೆ

ಕೈಕಾಲು ಸೋತು ಸಾವರಿಸಿದರೂ, ಮನದ ಮುಂದೆಲ್ಲ

ನನಸು ಸುಳಿದಾಡಿದರೂ

ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಕನಸು ಕಣ್ಣ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಎರಡೋ, ಐದೋ, ಏಳೋ, ಎಷ್ಟೋ

ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬಿಗಿಗೊಳ್ಳುವ ಮೂಗುದಾಣ

ಬಿಗಿವಾಗಷ್ಟೇ

ಎಚ್ಚರ. ಅದೂ ಅರ್ಥಮರ್ಥ.

ಭೈರಪ್ಪನವರ ದಾಟು: ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಭೈರಪ್ಪನವರ ದಾಟು : ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಎಂ ಜಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

೧

ಭೈರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಚಿತವಿರುವ “ತಿಪಟೂರು ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಳ್ಳುವ ಭಾಗ”, ಆ ಭಾಗದ ನುಡಿಗಟ್ಟು, ನಡನೆನುಡಿಗಳು ನನಗೂ ಬಹಳ ಪರಿಚಿತವಾದವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ನನ್ನ ನೆನಪು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು, ಕಾದಂಬರಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ದಾಟು ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಯಾವ ರೀತಿ ದೇಹ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜಯಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೆನಪು ನೆನಪೇ ಆಗುಳಿಯದೆ, ಬುದ್ಧಿ ಆ ನೆನಪುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಕೊಡಬಲ್ಲ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೂ ರಚಿಸುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೊರಗೆ ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇರದಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ನಾನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ದಾಟು ಚಿತ್ರಿಸುವ ನಿಜಗಳಿಗೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸನ್ನಿವೇಶ, ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಾತ್ರಗಳ ಆಂತರಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡಬಹುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ತಳಹದಿ. ನೈಜ ಚಿತ್ರಣಗಳ ಮೂಲಕ, ಆ ಚಿತ್ರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಈ ತರಹದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಜಯ ಗಳಿಸುವುದು ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ನಿಜಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡದೆ ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲ ವಾಸ್ತವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಧಾಟಿಗಳನ್ನು (modes) ಸೇರಿಸಿ, ಅಂದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಚಿತ್ರಣದ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೇ ಅದರ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಜಯಗಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುವುದು ಉತ್ತಮ.

ಬಾಹ್ಯಕ್ಕೂ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಬಾಹ್ಯದ ಚಿತ್ರಣದ ಮೂಲಕವೇ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೇ

ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಾತಿರೇಕಕ್ಕೆ ತಡೆ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದೇ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಚಿತ್ರಣಗಳು ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗದೆ ಕೇವಲ ಚಿತ್ರಣಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟರ್ಥವೇ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ದಾಟುವನ್ನು ರಿವ್ಯೂ ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲ ಗುರುತಿಸಿರುವ ಶಕ್ತಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಪರಿಚಿತವಿರುವ, ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಜಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ದಾಟು ಸೋತಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಈ ಚಿತ್ರಣಗಳ ಹಿಂದಿರಬೇಕಾದ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು.

9

ಈ ಪೂರೈಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆಗಳಿಗೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಆಧಾರ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯ ದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಿವ್ಯೂ ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿವೆ. ತಾವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಜದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ ದೇವರಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ “ಇದು ಬರೀ ಕಲ್ಲು” ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಾತಂಗಿಯೊಂದಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ ದೇವರ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡುವಾಗ ದೇವರ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಹೆದರಿದ್ದರು. ಈ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ ಸ್ಪಷ್ಟ; ತಾನು ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ. “ಇದು ಬರೀ ಕಲ್ಲು” ಎನ್ನಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗ ಬಯಸುವ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಅವನ ತಾಯಿ ರಂಗಮ್ಮ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ದೇವರ ಮುಖವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೋಡಿದಾಗ, ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೂ ಅವರ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದೂ ನಿಜ. ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ರಂಗಮ್ಮನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ :

“ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಮೇಲಗಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ರಂಗಮ್ಮ ಅವಳ ಮಗ ತಿರುಮಲೇಶ ಗೌಡ. “ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಗುಡಿಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸ ಕೂಡದು”-ಅನ್ನಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ತಮಗೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವರು ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ.....ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅವರು ದೇವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈದಿನ ಅನ್ಯ ಮನಸ್ಕರಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಆ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು.....ಮುಖದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿತು. ಅವರ ಕಣ್ಣು ದೇವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿತು..... ಅವರ ಧ್ಯಾನವು ದೇವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು, ತಾನೂ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಬದ್ಧವಾದಂತೆ ಬಲಗೈಯು ಮಂಗಳಾರತಿಯ ಹಲಗೆಯನ್ನು ಚಲಿಸದೆ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಾ ಅವರು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದರು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದಂತೆ. ಆಗ ಆನಂತರ ಸರಿಯಾಯಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು : “ಇದು ಬರಿ ಕಲ್ಲು-ಬರೀ ಕರಿಯ ಕಲ್ಲು; ಇದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡೋದು ವ್ಯರ್ಥ.....ಆಗಲೂ ಅವರು ವಿಗ್ರಹದ ಮುಖವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.” (ಪುಟಗಳು ೧೯೩-೯೪, ಒತ್ತು ನನ್ನದು). ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜೆ ಅವರ ಮನೆಯ ಹಕ್ಕಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ “ಇದು ಕಲ್ಲು-ಬರೀ ಕರಿಯ ಕಲ್ಲು; ಇದಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡೋದು ವ್ಯರ್ಥ” ಎನ್ನಿಸುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬದಲಾವಣೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗೂ ನಂತರ ಅವರು ಹವನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭ್ರಾಮಕ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಾವ ಬದಲಾವಣೆಯು ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವಾದ ಹೊರತು ಕಾದಂಬರಿಯ ಅರ್ಥದ ಒಂದು ಅಂಗವೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ರಂಗಮ್ಮನನ್ನು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು “ “ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಗುಡಿಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಾರದು” ಅನ್ನಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ತಮಗೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವರು ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು” ಎಂಬ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಂಯಮ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ್ದು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಾವನೆಗೂ ಕರ್ತವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಗೂ ಘರ್ಷಣೆ ಉಂಟಾಗಿ, ಕರ್ತವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. “ಇದು ಕಲ್ಲು” ಎನ್ನಿಸುವುದು ಬಹುಶಃ ತಾವು ದೇವರ ಮುಖ ನೋಡಿದರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗ ಬಯಸುವ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ

ಅರಿವಿನಿಂದಿರಬಹುದು. ಈ ಅರಿವು ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಮನೆತನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಅವರು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಲೋಕವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರೇ ವಶಿಷ್ಠ, ಮಾತಂಗಿಯೇ ಅರುಂಧತಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲೀ, ಸಂಕೇತಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಲೀ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಹುಚ್ಚರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರದ್ದಾದ್ದರಿಂದ, ಆ “ಹುಚ್ಚಿ”ನ, ಅವರ ಮನೋಭಾವದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹೊಣೆಯೂ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರದ್ದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯಭಾಮೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಚ್ಚಿನ ಮಾತು ಎಂದು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತಂಗಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಅವರ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿದೆ (ಪುಟಗಳು ೨೪೦-೨೪೨). ಆದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥವಾದ, ಮಗಳು ಒಕ್ಕಲಿಗ ಹುಡುಗನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗ ತೀವ್ರ ಕಳವಳಕ್ಕೊಳಗಾದ ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹಿಂದೆಂದೋ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ (?) ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸುವ ಸ್ಪೈರ್ಸ್ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಕಾದಂಬರಿಗಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಹಟಾತ್ತನೆ ಒಂದು ಸ್ತರದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ತರಕ್ಕೆ ನೆಗೆದಂತಾಗಿ, ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಬಿಡುವುದು ಓದುಗನ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, (ಶೇಕ್ಸ್ ಪಿಯರ್ ತನ್ನ ಕಿಂಗ್ ಲಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಲಿಯರ್‌ನ ಹುಚ್ಚನ್ನು ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಹಂತವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.) ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಗೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿ, ಗಾಯತ್ರಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವರನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು) ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ (ತನ್ನ ಜನಿವಾರ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ) ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ನಿಜ, ಆದರೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಜನಿವಾರ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವುದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ. ಅದು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂಬುದು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟೆಯೊಡೆಯುವುದು ತಮ್ಮ ಸಾವಿನ ಮುಂಚೆ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಳಯದ ಪ್ರತೀಕವೆನ್ನಬಹುದಾದರೆ, ಎಲ್ಲ ನಾಶವಾಗಿ ಹೊಸ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇಂತಹ ಸಂಕೇತಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯುತ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ, ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಗೌಡರ ಸಾವು, ಮತ್ತು ಹೊಳೆಯ ಪ್ರವಾಹ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೊರಗಿಂದ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದಾದಲ್ಲಿ ಡಿ. ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್‌ನ The Virgin and the Gypsy ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ, ಮುದುಕಿಯ ಸಾವು ಇಂತಹ ವಿವರಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ). ದಾಟುವಿನಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವುದು ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮೋಹನದಾಸ. ದೇವಸ್ಥಾನ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ, ಮೋಹನದಾಸ ಈ ರೀತಿಯ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ವಿರೋಧ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಕೊನೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹ ನೋಡಿ ಹೆದರುವುದು ಅಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಓದುಗನಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ತುಂಬ ಇಳಿದು ಹೋದ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ, ತಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಹಳ್ಳಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಅವನ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು, ಆದರೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಮಾತು ಮೀರಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲುಬೇಕಾದ ಧೈರ್ಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ “ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂಬ ಆಸೆ ಕಾರಣವಿರಲಾರದೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ನಂತರ ತಾನೂ ಹುಚ್ಚನಾಗಬೇಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅವನಿಗೂ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವುದು, ಮೊದಲಾದುವು ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವು ಕೇವಲ ಘಟನೆಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಘಟನೆಗಳು ರಂಜಕವಾಗಿದ್ದರೂ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಲ್ಲಿ

ವಹಿಸಬೇಕಾದ

ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಕೇವಲ ಕತೆಯಾಗಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗ ಕೇವಲ ಉಪನ್ಯಾಸವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಮೋಹನದಾಸ ಊರಿನ ಮಡಿವಂತರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ತನ್ನ ಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆ. ತನ್ನ ಜಾತಿಯವರು ದೇವಸ್ಥಾನದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ್ದು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ಬೇರೆಯ ಜಾತಿಯವರಿಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ತಮಗೂ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತನ್ನ ಜಾತಿಯವರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ತಾಳ್ಮೆಯ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದು ಮೋಸ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ತನ್ನ ತಂದೆ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯ ಮೀಸೆ ಬೆಳೆಸಿದರು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಸಿದ ಹಿರಿಯ ಗೌಡರ ಮಡಿವಂತಿಕೆಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಜನರೊಂದಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೋಹನದಾಸನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದು ಬೇರೆಯ ಜಾತಿಯ ಜನರು ತನ್ನ ಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ಬಂದು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೂ ತಾವು ಗೆಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನವರು ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ:

“ಮೋಹನದಾಸನ ಊರಿನ ಕುಲಬಾಂಧವರೆಲ್ಲ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು, ‘ನನ್ನಪ್ಪಾ, ನನ್ನಪ್ಪಾ’, ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತಿರಸ್ಕಾರ ಹುಟ್ಟಿತು. ಮಂಗಳಾರತಿ ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತಿತ್ತು, ಕರಿಯ ಮುಖ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟುಗಳು ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ, ಹೊಳೆಯುವ ನಾಮ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಎದ್ದು ನಿಂತ ನಿಗನಿಗಿಸುವ ಕಿರೀಟ. ಎರಡು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲೂ ಧಳಧಳನೆ ನೇತಾಡುವ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳು. ಧಳಧಳನೆ ಹೊಳೆಯುವ ಪ್ರಭಾವಳಿಯು ಹಿಂಭಾಗದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ಅರೆವೃತ್ತಾಕಾರದ ಏರಿಯಂತಿದೆ. ಅದನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತ ಮೋಹನದಾಸನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆಯಾಗುವಂತೆ ಎನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಇಡೀ ಶರೀರವು ತೂಗುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ. ತಲೆ ಸುತ್ತಿ ಬಂತು, ಕೂಡಲೇ ಕೂರಬೇಕೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ದೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟ.” (ಪುಟಗಳು ೬೨೬-೨೭, ಒತ್ತು ನನ್ನದು) ಮೋಹನದಾಸ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುವುದು ಒಂದು ಹೊಸ ಅರಿವಿನಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ತಿಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉತ್ತರಗಳಿವೆ ಎಂಬ ಅವನ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಅವನ ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ, ಹೊಸದಾದ, ಅಮೂರ್ತವಾದ, ಅರಿವು ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ತಿಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೋಹನದಾಸನ ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಹೆದರಿಕೆಗಳು ಅವನು ದೇವಸ್ಥಾನದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಜಾಗೃತವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆದರಬೇಕಾದವರು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅನುಭವ ಅವನ ಅನುಭವದಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು ಮೋಹನದಾಸ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಅನುಭವವೊಂದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ವಿವರ ಮಾತ್ರ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಹೊರಟಾಗ, ಘಟನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳು ಹೊರಲಾರದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇರುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೇ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಶಂಕೆಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೇ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಮುದುಕಿಯರ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ನಾವು ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆ ಮುದುಕಿಯರ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬೇರೆಯವರ ಜೀವನಗಳನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಅಳತೆಗೋಲುಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ಬೀಳುವುದು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಆದರೆ

ಭೈರಪ್ಪನವರು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬದಲಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ಕೊಡುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗುವ ಸಮಾಜ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಗೊಂದಲಗಳು-ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ (ಅಥವಾ ಸರಳೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವೆನ್ನಿಸುವ) ಪುರಾತನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆಯೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಒಲವುಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚ್ಛೇದನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ, (ಡಿ. ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್ ಮಾಡುವಂತೆ) ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

೩

ಕಾದಂಬರಿಯ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಅನ್ವೇಷಕ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಬಗೆಗೂ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಮರ್ಶಕವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ಸೋಲಿಗೆ ಅವಳಷ್ಟು ಕಾರಣ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಳಾಗಲೀ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಲೀ ಎದುರಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೀರಾಳ ಸಾವಿಗೆ ಅವಳೂ ಹೊಣೆಗಾರಳಲ್ಲವೇ? ಹಿರಿಯಗೌಡರ ಅಜ್ಞಾನದ ಫಲವಾದ ಅವರ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಟು ಟೀಕೆ ಮಾಡುವ ಕಾದಂಬರಿ 'ಸುಧಾರಕ' ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಅಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಕೆ ಕಟು ಟೀಕೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ? ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಅಜ್ಞಾನ ಯಾವ ತರಹದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೀರಾ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಸಂಭಾಷಣೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ:

“ಮೀರಾ ಬಾಗಿ ಸತ್ಯಳ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ‘ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ’ ಎಂದಳು.”

“ನಮಸ್ಕಾರ ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ಲೆ?”

“ನಾನು ಮಾದಿಗಿತ್ತಿಯಲ್ಲ ಅಂತ ಒಪ್ಪಿ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿದಿರಲ್ಲ.”

‘ಯಾರೂ ಮಾದಿಗಿತ್ತಿಯಿರಲ್ಲ.’

“ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯೊಲ್ಲ, ನೀವು ಬರೀ ವೇದಾಂತದ ಮಾತು ಹೇಳಿರಿ.”

ಎನ್ನುವಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು.” (ಪುಟ ೫೯೪). “ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯೊಲ್ಲ, ನೀವು ಬರೀ ವೇದಾಂತದ ಮಾತು ಹೇಳಿರಿ” ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ನಿಜಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಧೋರಣೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಮೀರಾಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸುಪ್ತ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮನೋಭಾವ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ, ತನ್ನ ಸುಧಾರಕ ಮನೋಭಾವ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ, ಎಂಬುದರ ಅರಿವೇ ಅವಳಿಗೆ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಣ್ಣ ತನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಈ ಸಾಧ್ಯತೆಯತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆದಾಗಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಪಾತ್ರ ಒಳಗಾಗುವ ತಳಮಳಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು ಸೂಚಿಸುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಧೋರಣೆಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಡಿ. ಎಚ್. ಲಾರೆನ್ಸ್ ನ “Never trust the arist, trust the tale” ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ತಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರು ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿಲ್ಲ. ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆಬೇಕಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದಾದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೋಲು ಕೇವಲ ತಾಂತ್ರಿಕವಲ್ಲ ಎನ್ನಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರ್ ಹೋಸ್ಟೆಸ್

ಎರ್ ಹೋಸ್ಟೆಸ್

ಮೀನ ನಿನ್ನ ವಿನಹ ಯಾರನ್ನೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು
ಶಪಥ ಮಾಡಿ ಹೊರಟಾಗ ನನಗೇ ನಗು ಬಂದಿತ್ತು
ಏಕೆ ಗೊತ್ತಾ ಎಂಥ ಹಸಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದೆ.
ನಂಗೂ ನಿಂಗೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಗೊತ್ತು ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು
ಆದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯ
ನಾನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಏರ್‌ಪೋರ್ಟ್ ತಲುಪುವಾಗಲೇ
ಶಪಥ ಅ ಆ ಇಂದ ಕ್ಷ ವರೆಗೂ ಮುರಿದಿದ್ದೆ
ಮೆತ್ತಗಿನ ಸ್ನಾನಿಷ್ ಆರಾಮಿಗೆ ಒರಗಿದಾಗಲೇ
ಕಣ್ಣು ತುಂಬುವ ಮತ್ತು
ಸೈಡ್ ಷೆಡ್‌ರಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಇಂಡಿಯನ್
ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನೆನಪು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೇ-
ಜಾಮೂನು ಪಾಯಸ ಹಲ್ವದ ಮೂಲಕ
ಮಂಜು ಮುದ್ದೆಯ ಅಪ್ಪರೆಯ
ಮುದ್ದು ಮುಖದ ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್ ನಗೆ ತುಂಬಿದ
ಹಲೋ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ನಿನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಟೇಕಾಫ್ ಆದಾಗ
ಸುತ್ತ ಮೋಡಗಳ ನಡುವೆ ಬಾನಲ್ಲಿ ನಾನೆಷ್ಟು ಹಗುರ-
ಅಂತೀಯೆ
ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ತೂರುವ ತೇಲು ಮೋಡದ ಡಿಕ್ಕಿಗೆ
ಮಣ್ಣಿಲ್ಲದೆ ಹೋಸ್ಟೆಸ್ ಮುಡಿಯೊಳಗೆ ಅರಳಿದ ಗುಲಾಬಿಗೆ
ಹೇಗೆ ಕರಗಿದೇ ಅಂತೀಯೆ
ಮುಂದೆ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಮುಟ್ಟುವ ತನಕ
ಅವಳ ಪಾರದರ್ಶಕ ನಗೆ ಅಯಸ್ಕಾಂತ ನಿಲುವು
ಮೈಯೊಂದೇ ನನಗೆ ಆಧಾರ
ಎಷ್ಟು ಭಾರಿ ನಿನ್ನ ನೆನಪು ಬೆದಕಿದೆ ಗೊತ್ತಾ?
ಸಹ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಮೂಲಕ; ಮೋಡಗಳ ಮೂಲಕ
ಕಾಲೇಜು ದಿನಗಳ ಆಳದಿಂದ ಹೋಸ್ಟೆಸ್ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ
ಅದೂ ಇದೂ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ
ಚಂದ್ರ ಮಂಚ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ತಳಗಿಂದ
ತುಟಿಯಿಂದ ಎಬ್ಬಿ ತೊಡೆಯಿಂದ ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ
ಆದರೆ ಎಲ್ಲೂ ಮರೆತಿದ್ದೆ.
ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವಾಗ ಬೆಲ್ಸ್ ಟೈಟ್
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಭಾರವಾಗಿ
ಒಂದಾದಾಗ

ನನ್ನೊಗೆದ ವಿಮಾನ ದೂರವಾಗಿ ಮೋಡದೊಳಗೆ
 ಚಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಮರೆಯಾದಾಗ
 ನೆಲದ ಗಾಳಿಯಪ್ಪುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನೆನಪು
 ಸೂರ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಕಣೆ
 ಅದುವರೆಗೂ ಹೋಸೈಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
 ಮರೆಸುವಂಥದೇನಿತ್ತೆ?

ಮರಕುಟಿಗ-ವಿಮರ್ಶೆ

ಮರಕುಟಿಗ-ವಿಮರ್ಶೆ

ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರ ಈ ಪದ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ 'ಮಹಾತ್ಮರು' ಮತ್ತು "ಉದ್ಧಾರಕ" ಎಂಬ ಎರಡು ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಕವನಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. 'ಮಹಾತ್ಮರು' ಕವನದ ಸಾಲುಗಳು ಇವು:

ಇದ್ದಾಗ	ಕಣ್ಣಿಗೆ	ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ	ಬೀಳದೆ	ಸತ್ತಾಗ
ಸರ್ಕಲ್ಲು	ಪಾರ್ಕುಗಳ	ಮಧ್ಯೆ	ಎದ್ದು	ನಿಲ್ಲುವವರು
ಕಂಡಕಂಡವರ	ಕೈಯ		ಚಲಾವಣೆಗೆ	ಸಿಕ್ಕಿ
ನಾಣ್ಯವಾಗುವವರು.				
ಅಂಚೆಯಲ್ಲಿ	ಸಂಚರಿಸುತ್ತ	ಊರೂರಲ್ಲಿ	ನದೆ	ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ತಾಳ್ಮೆ ತಳೆದವರು.				

ಈ ಪದ್ಯದ ಮತ್ತು "ಉದ್ಧಾರಕ"ದ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುವುದು. ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಗುಣ ಇದು: ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪೊಳ್ಳುತನವನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಜೃಂಭಣೆಯನ್ನು ಅವು ನಮಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ನಮಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಚಿತ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಬರೆ ವರು ಪದ್ಯದಲ್ಲೇ ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಎಂಬುದು, ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಲ್ಲ, ಚಿತ್ರಣವುಂಟು ಎಂತ. ಮತ್ತೆ ಇವನ್ನು ಕವನ ಎಂಬುದು ಅದಕ್ಕೆ : ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡದೆ, ಹೀಗೆ ಹೀಗೆ ಆಯ್ದು ಅಥವಾ ಹೀಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನುಭವವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಟು.

ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಪುಸ್ತಕದ ಯಾವ ಪದ್ಯ ಇಟ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ಪದ್ಯ ಅಲ್ಲ ಎಂಬೋದೂ ತಿಳಿದೀತು, ಮರಕುಟಿಗ ಎಂದೆಂಬ ಪದ್ಯ ಈ ಸಾಲು ನೋಡಿ:

ಮೈ	ನೆರೆದ	ಮರದಲ್ಲಿ	ಮೋಹಕುಟಿಗ
ಕಿತ್ತು	ತಿನ್ನುವ	ಕತ್ತು	ಬಳಸುವ
ಹಂಟರನು	ಹಿಡಿದಾಗ	ಹಲಗೆ	ಹತ್ತಾರು
ಕಾಲ	ಕುಣಿಸುವ	ಕುದುರೆ	ಸಲಗ
			ಬಡಿತ
			ಕೆನೆತ

ಹಂಟರಿನ

ಮೈಯಲ್ಲಿ

ಸಂಗೀತ

ಸ್ವೀಚ್ಚೊತ್ತಿ

ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮತ್ತೇರಿದ ಹೆಡೆಯ ನಾಗ.

ಅಥವಾ 'ತಳಮಳ' ಎಂಬೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ಹೀಗೆ ಅನುಭವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವವರು:

ನೂರಂಟು

ತಾಪತ್ರಯಗಳ

ತಂಗಳು

ವಾಸನೆ

ವಾಕರಿಕೆ

ವಾಂತಿ

ಹಸಿರ ಹೊಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆ ಕತ್ತಿ

ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ

ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು

ಬರೆಯುತ್ತ

ಬಂದ

ಬಾಳಬುಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ

ಹೊತ್ತೇರುವ

ಹೊತ್ತಿಗೆ

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ

ಚಿತ್ತು;

ಪುಸ್ತಕದ ಪಿನ್ನು ಕಳಚಿ ಹಾಳೆಗಳು ಚೂರು ಚೂರು.

“ಮರಕುಟಿಗ” ದಾದ ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ `ಕುಣಿಯುವುದು ಆಗಾಗ’ ಎಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ; ಎರಡನೆಯ ಉದ್ಧರಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ‘ವೃತ್ತದ ಸುತ್ತ ವೃಥಾ ಸಂಚಾರ ಎಪ್ಪತ್ತಾರು’ ಎಂದು ಸೇರಿಸಿ : ಅಥವಾ ಈ ಉದ್ಧರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ, ಮೊದಲಿಗೆ ‘ರಸದ ಬೀಡು’ ಪದ್ಯದ ‘ಉರಿನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಬಾರದೆ ನವಸೃಷ್ಟಿ?/ ನಮ್ಮ ಮಣ್ಣೆ ಅರಳಿಸಿದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ?’ ಸೇರಿಸಿ;- ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ, ಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅಂದರೆ ಕ. ಪದ್ಯಗಳು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ನುಗ್ಗಿ ಗೊತ್ತಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಮುರಿದು ಬೀಳಹೊರಟ ಜೋಪಡಿಗಳಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

‘ಉದ್ಧಾರಕ’ ಮತ್ತು ‘ಮಹಾತ್ಮರು’ ಪದ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಈ ಉದ್ಧರಣಗಳು ಕೆಲವು ತಾತ್ವಿಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುವು ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ತಾತ್ವಿಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನುಕೊಡುವ ವಿವರಣೆಗಳು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ:

ಹಂಟರಿನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಸ್ವೀಚ್ಚೊತ್ತಿ

“ಇದನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂಕೇತಗಳು ವಾಸ್ತವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು `ಒಳ್ಳೆಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಇದನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೋ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲ ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಸೂಚನೆ: ಮಾನವನ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಬರಿಯ ದೃಶ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಬರೆಯುವುದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವಾದೀತು.

ದೊಡ್ಡ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯ ಯೋಚನೆಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತಗಳೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ರಾಮ ಚಂದ್ರಪ್ಪನವರು ಈ ರೀತಿಯ-ಏನಿದು ಭಗ್ನಂದು ಕೇಕೆ? | ಬೆಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೈ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕುಣಿಯುವ / ಕತ್ತಲಕುಲವೃತ್ತ’ ಅಥವಾ ‘ಋಷಿ ಘಾಸಿಯಾಗಿ ಹಲ್ಲಿರಿವ ಹಗ್ಗದ ಅಣಕು / ಪ್ರಶ್ನೆ ಬದುಕು’ ಇತ್ಯಾದಿ- ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು? ಬಹುಶಃ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಕಾಳಜಿ ಕವಿಗೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕವಿಯೆಂದರೆ ಈ ಕಾಳಜಿಗಳಿರುವವನು ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕವಿಗೆ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಈ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ, ಬರೆದದ್ದು ಇಲ್ಲಿಗೆ relevent ಆಗಬೇಕು

ಎಂದಿದ್ದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರಲಿ ಬಿಡಲಿ, relevent ಆಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಈ ಸಮಾಜದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುವುದು. ಇವು ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರ ಪದ್ಯಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೇ ಸಾಕ್ಷಿ, ಪ್ರಜಾವಾಣಿ, ಸಂಕ್ರಮಣ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಪದ್ಯಕಾರರ ಪದ್ಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಬಿಳಿಯ ನೆರಳು” ‘ನಾನೊಂದು ಲೋಳೆ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಗೆರೆಗಳನ್ನು-ಪದ್ಯದ ಮೊದಲಲ್ಲೇ-ಕಾಣಬಹುದು.) ಇವು ಒಂದೋ ಗಂಭೀರ ಕಾಳಜಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಕೆಗಳು. ಇಲ್ಲ ಅಫೀಷಿಯಲ್ ಸಂಕೇತಗಳ-ಹಾವು, ಬೆಕ್ಕು, ಹುಲಿ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತ, ಆಗಂತುಕನೊಬ್ಬನ ಆಗಮನ ಸಾವಿಗೆ ಸಂಕೇತ ಇತ್ಯಾದಿ ಈಗಾಗಲೇ ಮುದ್ರೆ ಪಡೆದ -ಪದ್ಯಗಳು. ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲಕ್ಷ ಪದ್ಯಗಳ ಹಾಗೆ ಇವು ಇರುತ್ತವೆ. ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳೂ ಹೀಗೇ. ಸಿಪಿಕೆ ಮೊದಲಾದವರು ಬೇಂದ್ರೆ ಮೊದಲಾದವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿ ಕಾವ್ಯ ಎಂದರೆ ಹೂವು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಗಾಳಿ ಮಂದಾನಿಲವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರೆದಂತೆ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದಿಂದ ಗಂಭೀರ ಕಾಳಜಿ, ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆ ಇತ್ಯಾದಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರೆದಂತಿವೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳು. ಆದರೆ ಸಿಪಿಕೆಯಂಥ ಪಂಡಿತರು ‘ಮಲಗಿದ್ದವನ ಮೆಯ್ಯ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ’ ಸ್ವಾನ್‌ಜಾದ ಮಾತ್ರ, ಗಣಗಳ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆ ಪದ್ಯ ಮಾತ್ರ, ಗಣ, ಸಂಕೇತ, ತಾತ್ವಿಕ ಹೇಳಿಕೆ ಅಲ್ಲ; ಅದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಓದುಗನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಲು ಕೊಡುವ ಒಂದು ಘಟಕ. ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯದ ಹಿಂದಿರುವ ಈ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವುವು.

ಅಂತ್ಯ-ವಿಮರ್ಶೆ

ಅಂತ್ಯ-ವಿಮರ್ಶೆ

‘ಅಂತ್ಯ’ ನಮಗೆ ಅದರ ಅನುಭವವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ: ಯಾಕೆ ಹೇಳಿದರೆ, ‘ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲ: ವಿವರಣೆ, ಘಟನೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಓದುಗನಿಗೆ ಅನುಭವ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ವೈಕುಂಠರಾಜು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಿಹಿಕಹಿಗಳೆರಡೂ ಇವೆ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ನೀಳ್ಗತೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಅನುಭವ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ವೈಕುಂಠರಾಜು ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಎಲ್ಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಒಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು, ನೀಳ್ಗತೆ ಅವನು ಏನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದಾದ್ದರಿಂದ ವಿವರಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವವನ ಮಗನೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಮಗ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏನೇನು ಭಾವೋದ್ರೇಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಈ ಉದ್ದೇಗದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವೈಕುಂಠರಾಜು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂತ ಅನ್ನಿಸದು: ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾಯಕ ಉರಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ತಂದೆಯ ಸಾವನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕಣ್ಣೆದುರು ನೋಡುವ ಅಂತ್ಯ ಆಗಲೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ದೂರದಿಂದ ಗಮನಿಸುವ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ನೀಳ್ಗತೆಯ ಕೊನೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಓದುಗರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಉಹಿಸುವ ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನೀಳ್ಗತೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಅಲ್ಲ.

ಯಾಕೆ ಹೇಳಿದರೆ, ಇದು ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಕತೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೌದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನರ್ಸನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು, ಅಥವಾ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾ ಕೂತ ಸೋದರರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು ಸಾವಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾವು ಎಷ್ಟು ಸಹಜವೆಂಬ ಧೋರಣೆ ಇದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜ ಇದೂ ಕೂಡಾ ಎಂಬ ಧೋರಣೆ ಬರೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಘಟನೆಗೂ, ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಅವುಗಳಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಭಾಷೆ ಹಳೆಯ ಸರಕುಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಆದರೆ ಈ ಭಾಷೆ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಭಾಷೆ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಾವು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಲಂಕೇಶ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಕಾರಂತ, ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಹೆಚ್ಚು.

ಏಕಾಂತ ರಾಮಯ್ಯನ ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನದ ಒಂದು ಪದ್ಯ

ಏಕಾಂತ ರಾಮಯ್ಯನ ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನದ
ಒಂದು ಪದ್ಯ

ಕೆ ಆರ್ ಗಣೇಶ

ಅಕ್ಷರ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ರನ್ನ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸನ ಕವಿಗಳೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ ಇರುವ ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಗವೊಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ವಿರುದ್ಧ ದೂರನ್ನು ತಂದಿದ್ದ ಜೈನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಿಜ್ಜಳ ರಾಯನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಜಯಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ, ೫೧ ನೇ ಸಾಲಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ೫೨ ನೇ ಸಾಲು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಒಂದು (ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ' ಇದೆ. ಅದು ಪೂರ್ಣ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದೆ.

೫೩ ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಶಾಸನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಹೀಗಿದೆ:

“ಚೋಳನನಿಕ್ಕಿ ಲಾಳನನಧಕ್ಕರಿಸಿ ಸ್ಥಿತಿಹೀನ ಮಾಡಿ ನೇಪಾಳನನಂದ್ರನಂ
ತುಳಿದು ಗುರ್ಜರನಂ ಸೆರೆಯಿಟ್ಟು ಚೇದಿ ಭೂಪಾಳನ ಮೈಮಯಂ
ಮುರೆದು

ಸಂಗನ ಬೀಸಿ(ಸಿ) ಕಾದಿ ಕೊಂದು ಬಂ-

೫೪ ನೇ ಸಾಲು:

ಗಾಳ ಕಳಿ (0)ಗ ಮಾಗಧ ಪಟಸ್ವರ ಮಾಳವ ಭೂಮಿಪಾಳರಂ ಪಾಳಿಸಿದಂ
ಧರಾವಳ)ಯಮಂ ಕಲಿ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಭೂಭುಜಂ ||

-ಇಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ, ೫೫ ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಿರುವ 'ಕಂದ' ಪದ್ಯವೊಂದಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ, ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕೆಲವೆಡೆ || ವ್ಯ|| ಅಥವಾ ||ಕ||
ಮುಂತಾಗಿ ಸಂಕೇತಗಳಿವೆ, ಮೇಲಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.
ಒಟ್ಟು ಲಯ ಹಾಗೂ ನಡಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಪಲ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ ಸಂಪುಟ ೧-ಭಾಗ ೨ ರಲ್ಲಿ ವರ್ಣವೃತ್ತ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ

‘ಖ್ಯಾತ ಕರ್ನಾಟಕ’ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಉತ್ಕಲ ಮಾಲೆಯ ಲಕ್ಷಣ:

“ಉತ್ಕಲ ಮಾಲೆಯಪ್ಪುದು ಭರಂ ನಭಭಂ ರಲಗಂ ನೆಗರ್ಧಿರಲ್”

ಈ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾದ ರಚನೆಯಾಗಿ, ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಶಾಸನ ಭಾಗವು ಒಂದು ಉತ್ಕಲ ಮಾಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಚೋಳನನಿಕ್ಕಿ ಲಾಳನನಧಕ್ಕರಿಸಿ ಸ್ಥಿತಿಹೀನ ಮಾಡಿ ನೇ

ಪಾಳನ ನಂದ್ರನಂ ತುಳಿದು ಗುರ್ಜರನಂ ಸೆರೆಯಿಟ್ಟು ಚೇದಿ ಭೂ

ಪಾಳನ ಮೈಮೆಯಂ ಮುರಿದು ವಂಗನ ಬೀಸಿ(ಸಿ) ಕಾದಿ ಕೊಂದು ಬಂ

ಗಾಳ ಕಳಿ(೦)ಗ ಮಾಗಧ ಪಟಸ್ವರ ಮಾಳವ ಭೂಮಿಪಾಳರು

ಪಾಳಿಸಿದಂ ಧರಾವಳ)ಯಮಂ ಕಲಿ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಭೂಭುಜಂ |

ಅಕ್ಷರ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಚತುಷ್ಟದಿಗಳನ್ನು, ಪಂಚಪಾದ! ಗಳಿರುವ ಈ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆ, ನಮ್ಮ ಶಾಸನ ಕವಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ, ಕಲಿ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಹೊಗಳುವ ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

೧ ಪಂಚಪಾದಗಳು ವಿಶೇಷವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಅಕ್ಷರ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಪಾದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು ಎಂದು ಡಾ| ಎಂ.ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ನನಗೆ ಒಮ್ಮೆ ತಿಳಿಸಿದರು, “ಕನ್ನಡ ಛಂದೋವಿಕಾಸ”, ‘ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸು’, ‘ಕನ್ನಡ ಕೈಪಿಡಿ ಮುಂತಾದ ಛಂದೋ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪಾಠ ಕೇಳಿದ, ನನ್ನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಮಿತ್ರರನ್ನೂ, ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಅವರಿಂದಲೂ, ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಹೊಸದೆಂಬ ಆಧವಾ ತಾವು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆಂಬ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು.

ಭಾರತೀಪುರದ ರಾಜಕೀಯ-ಒಂದು ಸಮರ್ಥನೆ

ಭಾರತೀಪುರದ ರಾಜಕೀಯ-

ಒಂದು ಸಮರ್ಥನೆ

-ಜಿ ರಾಜಶೇಖರ್

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಭಾರತೀಪುರ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಅವರ ಕಥಾ ನಾಯಕರು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭಾರದಲ್ಲಿ ನರಳಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒಂದೋ ತಮ್ಮ ಸಹಜ ಆಸೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರುವ ಅಂತರ ಪಿಶಾಚಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ; ಇಲ್ಲವೆ ಧೋರಣೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶವಾದಿಗಳಾಗಿ, ನಿಜ ಜೀವನದ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ನಂಬಿದ ಅಮೂರ್ತ ತತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬಾಳುವ ಎಡಬಿಡಂಗಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳಾದ ಖೋಜರಾಜ, ಪ್ರಶ್ನೆ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ, ಕ್ಲಿಪ್ ಜಾಯಿಂಟ್, ಆವಾಹನೆ ನಾಟಕದ ನಾಯಕರು ಇಂತಹವರು: ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆಯಂತೂ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಗುರುತಿಸುವಷ್ಟು ನೇರವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು ಎಂದು ನನ್ನ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಾಳನ್ನು, ಅವರ

ನ್ಯಾಯಬದ್ಧ ಸಹಜ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಚುಕಿ ಹಾಕುತ್ತವೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗಿರುವ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುವುದರಿಂದ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ನಿರಂಕುಶ ಹಿಡಿತವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ

ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸುವುದರಿಂದ ಅವು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಾಗುತ್ತವೆ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಗಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ಯಥಾ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನಿಂದ ನಾವು ಇಂತಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾರೆವು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು, ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಪುರ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಧ್ಯಾನದಂತಹ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈಗ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಖಂಡ ಕೃತಿಯ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಲೇಖಕರ ರಾಜಕೀಯನಿಷ್ಠೆ, (Commitment) ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ದೇವಿಡ್‌ಕಾಟ್ ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಕ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ“Commitment ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಸಾರ್ತ್ರೆಯಂಥ ಲೇಖಕರ ಖ್ಯಾತಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ವಾಮಪಂಥೀಯ ನಿಷ್ಠೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಗಮನಾರ್ಹ ಲೇಖಕರು committed ಲೇಖಕರೇ, ಲೇಖಕ ಜೀವನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದರಿಂದ, ರಾಜಕೀಯ ನಿಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲದ apolitical ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಗಮನಾರ್ಹ ಲೇಖಕರೇ ಇಲ್ಲ. ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಲೇಖಕರೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಒಂದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಂಪರಾವಾದಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಾದಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.”

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಪುರ ಏಕೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ, ಅದರ ರಾಜಕೀಯ ನಿಷ್ಠೆ ಎಂತಹದ್ದು, ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಎಷ್ಟೆ ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೋಡುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ, ನನ್ನದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ partisan ಸೃಷ್ಟಿ, ಪಕ್ಷ ಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ಎಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಅವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ. ಕ್ಲಿಪ್‌ಜಾಯಿಂಟ್ ಮತ್ತು ಆವಾಹನೆ ನಾಟಕಗಳು ಕೂಡ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಇದೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವರ ವಿವೇಚನೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿಷಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ, ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಿಷಮ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಮೈದಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. The ruling ideas of every age are the ideas of the ruling classes ಎಂದು ಲೆನಿನ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ, ಕಾಮಜೀವನದ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿರುವ ಈ ದೇಶದ ಆಳುವ ವರ್ಗ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಸ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ವಿಷಮ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧದಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾದ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸುವ ಆಸ್ತಿ ಸಂಬಂಧದ, `ಭೂಮಿ ಒಡೆತನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಉದಾಸೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರತೀಪುರ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ರೂಪಿಸಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಶೋಧಿಸುವ ಅವರ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತೀಪುರ ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಕೃತಿಗಳಂತೆ ಅವರೇ ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತದ್ದಲ್ಲ. ಅದರ ಕಾಲ ವರ್ತಮಾನ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಭಾರತೀಪುರದ ಹರಹು ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು, ಮತ್ತು ನೇರವಾಗಿ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಪುರ ಒಮ್ಮೆಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿ, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ, ಬಹುಶಃ ಚೋಮನದುಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕೃತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚೋಮನದುಡಿ ಆಶಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಪುರಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಎಂಬ ಅಪನಾಮಕರಣವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬಯಸುವ ಯಾವ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯೊಡನೆಯೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾರಂತರ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ', 'ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ', ಮುಗಿದ ಯುದ್ಧ', 'ಸಮೀಕ್ಷೆ'. 'ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು', ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ 'ಕಾನೂರ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ', 'ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು' ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರರ 'ಗ್ರಾಮಾಯಣ', ಅಣ್ಣಾರಾಯಮಿರ್ಜಿ ಅವರ 'ನಿಸರ್ಗ' ಕನ್ನಡದ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಆಳವಾದ ವೈಷಮ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವು ಕುರುಡಾಗಿದ್ದಾವೆ, ಭೂಮಿಯ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧ ಒಡತನದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಜಾತಿಸಮಾಜದ ದುರಂತಗಳ ಮಾರ್ಮಿಕ ಚಿತ್ರಣವಾಗಿರುವ 'ಚೋಮನದುಡಿ' ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಉಳಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಈ ವೈಷಮ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಈ ವಿಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಭ್ರಮನಿರಸನವನ್ನೇ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಅವರ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ 'ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಲ್ಲಿ' ಮತ್ತು 'ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ' ಸೋಲುತ್ತವೆ, ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ ಮತ್ತು ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಶ್ರೀಮಂತ ಅನುಭವ ಪ್ರಪಂಚ ಕೇವಲ ರಮ್ಯವಾದ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನೇ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಯವಾಗಿದೆ, ವಿಷಮ ಆಸ್ತಿ ಚಾತಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕನ್ನು ಎಂತಹ ಮೌಢ್ಯ, ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾವೆಂಬುದನ್ನು 'ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನೇಕ ವಿವರಗಳು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಅನುದ್ವಿಷ್ಟವಾಗಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗ್ರಾಮಾಯಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನರ್ಥ ಘಟನಾವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಒಡತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಬಾಪೂ ಸಾಹೇಬನ ವಾಡೆಯ ಯಜಮಾನಿಕೆ, ಶಂಕರಪ್ಪ ಗೌಡರ ಗೌಡಿತಿ, ಲಿಂಗಪ್ಪ ಗೌಡನ ವಾರಸಾ, ಶೇಷಪ್ಪನ ಟೆನೆನ್ಸಿ ಕಾಯಿದೆ ಜ್ಞಾನ, ಮಠಾಧಿಪತಿ ಪಡದಯ್ಯನ ದುಷ್ಟತನಗಳ ಸುತ್ತ ಇಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಪಂಚ ಹಬ್ಬಿದೆ, ಗ್ರಾಮಾಯಣದ ಪುಟ 301 ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಲು ಹೀಗಿದೆ. 'ಪಾದಳಿಯ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗ ಜಾಗಿರದಾರರದು, ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ ಗೌಡರದು, ಉಳಿದ ಒಂದು ಭಾಗ ಶ್ಯಾನುಭೋಗ ಹಾಗೂ ಗೌಡರದು." ಇಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ವೈಷಮ್ಯದ್ದು ಎಂದು ಲೇಖಕರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೈನರ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಕಾಯಿದೆಯ ಪಂಡಿತ ಶೇಷಪ್ಪನೊಡನೆ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗದಂತಹ ವಿವರಣೆ ಕೂಡ ಓದುಗರನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಓದುಗನಿಂದ ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲ ನೆನಪುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದು nostalgic recreations ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಕಟುಸತ್ಯಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಚೋಮನದುಡಿ ಮತ್ತು ಸರಸಮ್ಮನ ಸಮಾಧಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮ್ಯಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವ, ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳಿಗೂ ಈ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿವೆ. ವಿಕೃತ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು order ಎಂದು ಭಾವಿಸಿವೆ. ನಿಂತ ನೀರಿನ ಬದುಕೇ ಸೊಗಸಿನದ್ದು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುವ ನಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ಕೃತಿಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಅವು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಅನ್ಯೋನ್ಯದ ಬದುಕು ಭಿದ್ರಭಿದ್ರವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಕುಲಗಡುತ್ತಿದೆ, ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ನಾಗರಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದೇ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ, ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಈ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆಯೇನೋ ಎಂಬಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ; ನಮ್ಮ ನವ್ಯರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರು ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಎಷ್ಟು ಸರಿ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ; ಜೊತೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಐರೋಪ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗಿದ್ದ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಗಳ ದುರಂತದ ಭೀಕರ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಿಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋದದ್ದು ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಬುದ್ಧ ದೇವ ಬಸು ಅವರ ವಾದಕ್ಕೆ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಉಗ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಲೋಹಿಯಾ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ :

“ಎಂಥ ಭಯಂಕರವಾದ ಮೂರ್ಖತನ ಇದು? ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಿಲಿಯ ಜನ ಉದುರಿ ಹೋದದ್ದು ಇಂಡಿಯಾದ ಈ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗೆ ಆಳವಾದ ಸಂಕಟಕ್ಕೋ ಸಂಪನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗದೆ ಹೋಯಿತು.....ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಗೂ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಚಿಂತನೆಗೂ ನಡುವೆ ಇಂಥ ಆಳವಾದ ಕಂದಕ ಏತಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಯೋಚನೆಯಾಗು ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ, ಮೂಲಕಾರಣ ಒಂದೇ, ಇಂಡಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೇಲು ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಆದರೆ ಕ್ಷಾಮದಲ್ಲೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ದುರಂತಗಳಲ್ಲೋ

ಸಾಯುವವರು ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಹರಿಜನರೇ ಮೊದಲಾದವರು. ಆ ಮೇಲೆ ಜಾತಿಗಳು ಈ ಕೀಳು ಜಾತಿಗಳು -ಇವು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ಆದ ಎರಡು ಪ್ರಪಂಚಗಳು.....ಐದೋಪ್ಯ ಲೇಖಕರು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತಮ್ಮ ನೆಲದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಶ್ರೀಮಂತ ಹಾಗೂ ದರಿದ್ರ ಹೀಗೆ ಎರಡು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ದ್ವಿಮುಖದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಇಂಡಿಯಾದ ಒಂದೇ ರಾಷ್ಟ್ರ ದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮೇಲೆ ಜಾತಿ ಕೀಳು ಜಾತಿಗಳ ಎರಡು ವಿಭಿನ್ನ ಜನಾಂಗಗಳು-ಇಬ್ಬ ರಿಗೂ ಅವರವರದ್ದೇ ಆದ ತೀರ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಅನುಭವಗಳು-ಇದು ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡವರಿಗೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸದಾ ಸತತವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡವರಿಗೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಂಥದ್ದು.....ಆತ (ಇಂಡಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ) ತನ್ನ ಜಾತಿ ಸಂಕುಚಿತತೆಯ ಹೊದಿಕೆಚರ್ಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಬರಲಾರನಾದರೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಯ ಜನಗಳ ಹಸಿವು ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಅನುಭವಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಸಾವು ಆ ಜನರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸುಲಭ ಸುರಳೀತ ಬಲಿಗೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಲಾರದವನಾದರೆ ಆತ ಮಹಾ ಲೇಖಕನಿರಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರ.” (“ರಾಜಕೀಯದ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಡುವು -ಡಾ. ರಾಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯೂ ಅನು: ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ”)

ತನ್ನ An Area of darknessನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಬಡತನವನ್ನು ಅಳುಬುರುಕ ಭಾವುಕತೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸಿಬಿಡುವ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ V.S. Naipaul ಖ್ಯಾತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಪ್ರೇಮಚಂದರ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರೇಮ ಚಂದರ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದು ಸಾಲು ಹೀಗಿದೆ: “ಆ ವರ್ಷ, ಆ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬಡತನ ಬಂದಿತೆಂದರೆ, ಭಿಕ್ಷುಕರು ಕೂಡ ಅವರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.” ನೈಪಾಲ್ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ,” That indeed is our Poverty; not the fact of beggary, but that beggars should have to go from our doors empty handed.” Naipaul ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: “The Sweetness and sadness which can be found in Indian writing and Indian films are a turning away from a too overwhelming reality; they reduce the horror to a warm virtuous emotion; Indian sentimentality is the opposite of concern.” ನಾನು ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಲೇಖಕರಲ್ಲ ಖಂಡಿತ ಪ್ರೇಮಚಂದರಷ್ಟು ಸರಳ ಮನಸ್ಕರಲ್ಲ, “ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು” ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಿಯಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ನನಗಿನ್ನೂ ಇದೆ, ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಕರಾಳ ಮುಖಗಳಿಗೆ ಕುರುಡಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಖ್ಯಾತ್ ಇಟಾಲಿಯನ್ ವಾಮಪಂಥೀಯ ಅಂಟೋನಿಯೋ ಗ್ರಾಮ್ಸ್ಕಿ (Antonio Gramsci) ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು “Legitimize’ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಅವು ಓದುಗನ ಮೇಲೆ ಹೇರುವುದು, “a culture of silence” ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಭಾರತೀಪುರ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಪುರವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬದುಕಿಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಿಷಮ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿದೆ. ಹರಿಜನರನ್ನೊಳಗೊಂಡು, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೀಳು ಜಾತಿಗಳ ಬಹುತೇಕ ಜನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿರುವುದು, ವಂಚನೆಯ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ಯಂತ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವಿಕೆ (Evictions), ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಗೇಣಿದಾರರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಈ ನಿರ್ಗತಿಕ ಪಡೆಯನ್ನು ಈಗ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೃಷಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಏರುತ್ತಿರುವ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಮತ್ತು ತಮಗೇ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ಭೂಸುಧಾರಣೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಉಳಿಗಮಾನ್ಯ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಈಗ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ದುಡಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಂಡವಾಳಷಾಹಿಗಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು, ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪಾಳೆಯಗಾರೀ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಈಗ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿರಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಹೀನ ಕಂಡು, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬುದರ ಬಗ್ಗೆ

ಬಂಡವಾಳಷಾಹಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದು-ಗನ್ನಾರ್ ಮಿರ್ಡಾಲ್, ಪೂಲ್, ಲಾಸೆಜೆನ್ನಿಯಂತಹ ಲಿಬರಲ್ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಈ ಸತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಪುರ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ತೆಲಂಗಾಣ ಚಳುವಳಿ ಕೇರಳ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಸರಕಾರಗಳ

ಅನುಭವಗಳು, ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡ ನಕ್ಷಲೀಯ ಚಳುವಳಿ-ಇವುಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ನ್ಯಾಯ ಬದ್ಧ ಒಡತನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಇವೆ. ಇವು freak ಉದಾಹರಣೆಗಳೇ ಆಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯದ ಕೆಲವು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಇವು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ದೇಶಾದ್ಯಂತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಿಹಾರ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಜನರ ಮೇಲೆ ಸವರ್ಣೀಯರ ಹಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಭೂಮಿಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು, ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲೂ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಜನರು ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಭಾರತೀಪುರದ ಕಾಲ ವರ್ತಮಾನವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆಸ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಅನ್ಯೋನ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಹೇಳಿಕೆ ರೂಪದ ಮಾತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಚೋಮನ ದುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಮತೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೇಗೆ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದ ಒಂದು ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಎಂದು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಜಗನ್ನಾಥ ನೈಜಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಆತ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕೆ ಹಂಚಿ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಭೂಮಿಯ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧ ಒಡತನದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಗೆಹರಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟದ ಮುಖಾಂತರವೇ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಹೋರಾಟಗಳಿಗೆ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾದ ಒತ್ತಾಸೆಗಳು ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಈ ದೇಶದ ಭೂಸುಧಾರಣೆಗಳು ಆಳುವ ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ಬೂಟಾಟಿಕೆಯ ನಾಟಕವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ (Charaeಮಿಡಾರ್ಲ್ ನಮ್ಮ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರು) ಈ ಕಾನೂನು ಗಳೆಲ್ಲ ಆಳುವವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರಚಾರದ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ತಂತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದು ನೈಜ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಈ ದೇಶದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಜಾ ಸತ್ತಾತ್ಮಕವಾದ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯದೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಇವು ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ವಂಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನ ಉದ್ದೇಶ ಹರಿಜನರನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಜಾ ಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ತಯಾರು ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ಸಾಲುಗಳು ಇದನ್ನು ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಆತನ ಉದ್ದೇಶ Politicising, ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು, ಶತ ಮಾನಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹರಿಜನರು ಇಡುವ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಆತ ಭಾವಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅನಗತ್ಯ.

ಜಗನ್ನಾಥನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಲು ಶ್ರೀ- ಎನ್. ಎಸ್, ರಘುನಾಥ್ ಭಾರತೀಪುರವನ್ನು ಗಾರ್ಕಿಯ 'ತಾಯಿ' ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಸಂಕ್ರಮಣ 58) ಈ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾರ್ಕಿ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೊಡನೆಯೂ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕರಾದ ಪಾವೆಲ್ ಮತ್ತು ಆತನ ತಾಯಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಗಾರ್ಕಿಯ ವಕ್ತಾರರೇ. ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರೀ ಉತ್ಸಾಹ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ್ದು ಗಾರ್ಕಿ ಕೂಡ ಆ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿ ಯಾಗುತ್ತಾನೆ, 'ತಾಯಿ' ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದ ವರುಷ 1907 ಎಂದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡರೆ, ಅಂದಿನ ಸಿಡಿಮದ್ದಿನ ಕೋಟಿಯಾಗಿದ್ದ ರಷ್ಯವನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಗಾರ್ಕಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಆವೇಶಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡೂ ರಷ್ಯದ ವಾಸ್ತವವನ್ನೇ ಚಿತ್ರಿಸು ತಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಉತ್ಸಾಹ ಕಾಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸದ್ಯದ ವಾಸ್ತವ ಇಂತಹ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವಂತಹದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಾವೆಲ್ ಗಾರ್ಕಿಯ ವಕ್ತಾರನಾಗಿರುವಂತೆ ಜಗನ್ನಾಥ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರ ವಕ್ತಾರನಲ್ಲ: ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳ ನಾಯಕರೂ ಲೇಖಕನಿಂದ ಒಂದು distanceನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ distance ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ನಾಯಕರನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಜಗನ್ನಾಥ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದು, ಹೊಲೆಯರಿಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಆತ ಕೊಟ್ಟ ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗುವುದು, ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು, ಕೊನೆಗೆ ಅವರೆಲ್ಲ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗುವುದು, ಮೊದಲಿನ ಈ ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಕಳಶವಿಡುವಂತೆ ಮಂಜುನಾಥನೇ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾಗಿರುವುದು ತನ್ನ ನಾಯಕನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ

ತಾದಾತ್ಮ ಹೊಂದಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ವಕ್ತಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಲೇಖಕ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಜಗನ್ನಾಥ ಅಪೂರ್ಣ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯೆಂಬುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಲೇಖಕರ ಉದ್ದೇಶವೇ ಒಬ್ಬ ಅಪೂರ್ಣ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಮೂಲವಿರುವುದು ಅಮೂರ್ತ ತತ್ವ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಗಳ ನಡುವಿನ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ, ತತ್ವ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನೂ, ತತ್ವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುವಾಗ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಬರ್ಬರತೆಯನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಕಾದಂಬರಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ನಿಷ್ಠೆ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ಯಾರಾಗ್ರಾಫನ್ನು ನೋಡಿರಿ, ಹೊಲೆಯರ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಸತ್ತ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗೋಳಿಡುವಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೀಲಕಂಠಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭ :

“ಅಲ್ಲೇ ಜಗಣ್ಣ, ಈ ರಾಜಕೀಯದ ಜನ ವಿಚಿತ್ರವಪ್ಪ, ನಿಮ್ಮ ನೀಲಕಂಠ ಸ್ವಾಮಿನ್ನ ನೋಡು.....”

ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ನೋವಾಯಿತು.

“ಅಡಿಗರೆ, ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಹಿಂದೆ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ, ದುಡ್ಡಿದೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿದೆ, ಅಪರಾತ್ರಿಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲೋರಿದಾರೆ, ಹಾಗೇ ನನ್ನಂಥವರ ಹಿಂದೆ ಕುಟಿಲ ರಾಜಕಾರಣ ಮಾಡೋರಿದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ನನಗೇನು ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ ಹೇಳಲ? ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಅಲೌಕಿಕ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತ ಈಗ ನೀಲಕಂಠಸ್ವಾಮಿ ಪೋಟೋ ಹಿಡಿದು ಮಾಡ್ತೀರೋ ಕೆಲಸವಿದೆಯಲ್ಲ-ಆದೇ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ.”

ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ ಗೆದ್ದು ಜಗನ್ನಾಥ ಮಾತಾಡಿದ್ದ. (ಪುಟ ೧೧೯), ಬಹುಶಃ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಜಗನ್ನಾಥ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ವಕ್ತಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಈ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನಾನು ಏಕೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದ ಇಬ್ಬರು ಧಿಮಂತರ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ತತ್ವ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ನಡುವೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇರುವ ದ್ವಂದ್ವ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಈ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಕಾರಂತರು ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ, ಆರೋಗ್ಯಕಾರಿಯಾದ ಧೋರಣೆ ತೋರಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು; ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೇಗೆ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಪರವಂಚನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡ ಬಹುದು ಎಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದವರಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲಿಗರು, ಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣಗಳುಳ್ಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬೇರಾವುದೇ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ಅವರಿಗಿರುವ ಒಲವು ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಆಸ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ, ವರ್ಗ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿವಾದಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯ.

ಭಾರತೀಪುರವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನನಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಅಡಿಗರ, “ಆನಂದ ತೀರ್ಥರಿಗೆ ಕವನದ ಈ ಸಾಲುಗಳು:

ಇಲ್ಲಿ	ಕಟ್ಟಿಗೆ	ತೇರು	ವರ್ಷ	ವರ್ಷಕ್ಕೇರು
ಅಕ್ಕೆ	ಮುಡಿ	ಮುಡಿ	ವಾದಿರಾಜ	ಗುಳ್ಳ
ಪ್ರಾಣ	ಮುಖ್ಯರ	ಮುಟ್ಟು,	ಚಟ್ಟು	ತೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ

ನಿಂತ ನೀರಿನ ವಾಸ ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಆ ಕವಿತೆಯ ಕೊನೆಯ ಸೊಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದ ತೀರ್ಥರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, “ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದೆ ತೀರದಾಸೆ” ಎಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ, ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಸಾಲು ಎರಡೂ ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದವು: ಕಾರಂತರು ಮತ್ತು ಅಡಿಗರು ಇಬ್ಬರೂ ನೆಹರೂ ಯುಗದ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿರೋಧವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಪುರದ ಗುರವ್ವ ಗೌಡನಂತಹವರ ಭಂಡ ರಾಜಕೀಯವೇ ಇಬ್ಬರ ಕೋಪಕ್ಕೂ ತುತ್ತಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಗುರವ್ವ ಗೌಡನಂತಹವರ ರಾಜಕೀಯದ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಒತ್ತಾಸೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇವರು ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೆಹರೂ ಯುಗದ ಸುಳ್ಳು ಸಮಾಜವಾದವನ್ನೇ ಇಬ್ಬರೂ ನಿಜವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು, ಮತ್ತು Communist totalitarian state ಇನ್ನೇನು ಬಂದೇಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದರು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವ ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು ಎಂಬುದು ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ, ನೆಹರೂ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮಂತರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗುತ್ತ ಹೋದದ್ದು ಮತ್ತು ಬಡವರು ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿದದ್ದು ಬಹುಶಃ ಸ್ವತಂತ್ರಪಕ್ಷ ಕೂಡಾ ನಿರಾಕರಿಸಲಾರದ ಸತ್ಯ ಇದು. ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಘಟಿತ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗವನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಂಪಿನ ಬಲದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕುವ ತೋಳಗಳ ಮಂದೆ ಎಂದೇ ತಿಳಿದರು, ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಕಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಯ ಇತಿಹಾಸ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ, ಈ ದೇಶದ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗದಿಂದ ಈ ದೇಶದ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಎಂದೂ ಅಪಾಯ ತಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ನಾನಾಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಕಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿ ಕೇವಲ ಸಂಬಳ ಸಾರಿಗೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದು “Economism” ಎಂದು ಲೆನಿನ್ ಕರೆಯುವ ಇಂತಹ ಚಳುವಳಿಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಅಮೇರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಈ ಇಬ್ಬರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಒಬ್ಬ smug ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಷ್ಟು ಸರಳವಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಜಮಿನ್ದಾರ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಕ್ರಾಂತಿ ತನ್ನನ್ನು ನಿಜ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಷ್ಟೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಅದು ಆತನಿಗೆ ಲಕ್ಷುರಿ ಎಂಬ ಒಂದು ವಾದವಿದೆ. “ಭಾರತೀಪುರದ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಧ್ವನಿ ಇರುವುದಾದರೂ ಅದು ದಲಿತರಲ್ಲ” (ದಲಿತ-೧) ಎಂದು ಡಾ. ಬುದ್ಧಣ್ಣ ಹಿಂಗಮಿರೆ ಅವರು ಹೇಳುವಾಗ ಬಹುಶಃ ಅವರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸಿರಬೇಕು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಗನ್ನಾಥ ಹರಿಜನರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಭಯಂಕರವಾದ ಒಂದು ವಾದವೂ ಇದೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ, ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ಅಡಿಗ, ಪುರಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಪತಿ ರಾಯರ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಈ ವಾದ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ್ದು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಪುರದ ಅಸಹ್ಯವಾದ ವಾಸ್ತವದಿಂದ ಪುರಾಣಿಕರು ಮತ್ತು ಅಡಿಗರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, “Westernise yourself and stay sane ಎಂದು ಹೇಳುವ, ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ, ಆಲೋಚನೆಯ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀ: ನೀರದ ಚೌಧುರಿ ಅವರನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಪುರಾಣಿಕರು ಈ ಅಸಹ್ಯ ವಿಷಮತೆಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರಬಲ್ಲರು; ಅವರ ಒ.ಡಿ. ತಳಮುಟ್ಟುವವರೆಗೆ, ಪುರಾಣಿಕರ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಡಿಗರೂ ಇವುಗಳಿಂದ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸಂಸಾರ ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದಲೂ ಕೆಲಕ್ಷಣಗಳಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ್ನು ಮೀರಿ ಇರಬಲ್ಲರು, ವಿಷ್ಣು ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕುಡು ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನನ್ನು ನೆನೆಸಿ ಅಳುವಷ್ಟು ಪರವಶರಾಗಬಲ್ಲ, ಹಸಿವಿಲ್ಲದವನಿಗೂ ಹಸಿವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ರುಚಿ ಸುಖಗಳಿಂದ ಉಟ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಅಡಿಗರು ನಮ್ಮ ಆರ್ಷೇಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಉದಾಹರಣೆ. ಅಡಿಗರ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ “ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರದ್ದೇ” ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಲೇಖಕ ಪ್ರಬಂಧದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆ : “ಯಾವ ಫೋಕಸ್ಸೂ ಇಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಮ್ಮದಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಭೋಳೆತನ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.....ಆದರೆ ಏನನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಧೋರಣೆಗಳು ಯಾವ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪಚರ್ಯೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಮುದ್ದೆಯಾದ ಈ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವತ್ತಾದುದರ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಸಂಕೋಚ ಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತೊಗೆದಿದ್ದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರಂತಹವರಿಗೂ ಪ್ರೇರಕವಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಕೂಡದು.” (ಅಡಿಗರ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣದ ಬಗ್ಗೆ, “ಆತ ಒಬ್ಬ ನಿರುಪಯೋಗಿ ಕೊಳುಬಾಕೆ” ಎಂಬ ಅತ್ಯಂತ ಮೂರ್ಖ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೊಂದನ್ನು ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ.) ಆದರೆ ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು Westernise ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಾರತೀಪುರದಿಂದ ದೂರನಿಲ್ಲುವ ಪುರಾಣಿಕರ ಮಾರ್ಗವಾಗಲೀ, ಹಿಂದೂ ಪರಂಪರೆ ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಅಡಿಗರ ತೀವ್ರ ಆರ್ಷೇಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಲೀ ಭಾರತೀಪುರದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ನಿರುಪಯೋಗಿ ಭಾರತೀಪುರದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಲು, ಕಡೆಗೆ ಮರೆಯಲಾದರೂ ಎಲ್ಲರೂ

ಪುರಾಣಿಕರಂತಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಅಡಿಗರಂತಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ, ಅಂದರೆ ಪುರಾಣಿಕರ ಆಂಗ್ಲೀಕರಣವಾಗಲೀ, ಅಡಿಗರ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಲೀ, ಶ್ರೀಪತಿರಾಯರ common sense ಆಗಲೀ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಲಾರವು; ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಾಹಕಗಳಾಗಲಾರವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜಗನ್ನಾಥ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಜಮೀನುದಾರನ ಮಗನೊಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಬಂದವ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಈಗ ಎದ್ದಿದೆ. ಇದು ಜಗನ್ನಾಥ ಕಾದಂಬರಿ ಯೊಂದರ ಪಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ನಮಗೆ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಬಾಲಿಶವಾದ ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಜಗನ್ನಾಥ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳುಳ್ಳ ಪಾತ್ರ ಎಂದರೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಯಾವ ಪಾತ್ರ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಲ್ಲ? ಪುರಾಣಿಕರು, ಶ್ರೀಪತಿ ರಾಯರು, ಅಡಿಗರು, ಪ್ರಭು, ನಾಗರಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಗಣೇಶ, ವಾಸು, ಸತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ, ನೀಲಕಂಠಸ್ವಾಮಿ, ಕೊನೆಗೆ PRT. ಕೂಡ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳುಳ್ಳ ಪಾತ್ರಗಳೇ, ಆದರೆ ಈ ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಅಪಕ್ವ ಚಿಂತನೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಸದ್ಯದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಜೀವನದ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಮೈದಳೆದಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಜಮೀನ್ದಾರ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದವ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಗಿರುವ ಜಗನ್ನಾಥ ಪಾತ್ರದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಅಸಂಬದ್ಧ ವೆನ್ನುವವರಿಗೆ, ನಾನು ತೀರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ, ಖ್ಯಾತ ರುಕ್ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ (ಈಗ ದೇಶಭ್ರಷ್ಟ) Antonin J Liehm ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ, “The politics of culture” ಪುಸ್ತಕದ ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ನನ್ನ ವಾದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಸಮರ್ಥನೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೇ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. Liehm ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

“No socialist or revolutionary movement can do without intellectuals. The majority of intellectuals tend to come from bourgeois backgrounds and are full of the best intentions . . . . . Neither Marx nor Engels suffered from such complex (guilt), it did not occur to them to apologise to the workers for their nonproletarian origins or to think that some loudmouth had to be correct simply because he came from the working class

“A bourgeois intellectual about to join the revolutionary socialist movement faces the challenge of a double liberation. The first is liberation from the class of his origin, which is relatively easy since it really involves only a radical rejection. The second liberation is much more difficult because it means freeing oneself from an inferiority complex and a sense of guilt. The twofold liberation requires a good deal of sacrifice. It is paid for by the necessity of giving up many pleasant things and living through a period of suspicion and lack of confidence. But the freedom gained as a result more than makes up for the cost involved.”

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹರಿಜನರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರವೂ ಅವಶ್ಯ; ಮತ್ತು ಜಗನ್ನಾಥನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಂಬಲ ಕ್ರಾಂತಿ ವಿರೋಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೯೮೨ ಪುಟಗಳ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ Hair splitting ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿದೆ, ಆದರೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಶಿಶುವಾಗಿರುವ ಕಾದಂಬರಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂದೇ ಇರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪಂಡಿತರಿಗಿಂತ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಅತ್ತ ಹಳ್ಳಿಯೂ ಅಲ್ಲದ ಇತ್ತ ನಗರವೂ ಅಲ್ಲದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ, ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ರಾಜಕೀಯ ಧೋರಣೆಗಳಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಡದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗ (ಇಂತಹವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು : ಮತ್ತು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಇಂತಹ ಓದುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ದೊಡ್ಡದಿದೆ) ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಪುರ ಎಂತಹ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ, ತನ್ನ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಆತ ತನಗೆ ತಾನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಓದುಗನನ್ನು ಹಚ್ಚುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಬಹಳ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಅಲ್ಲದೆ ಅದರ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಭಾರತೀಪುರದ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅಳೆಯುವುದೂ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು ಇವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ೭೪, ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಓದಿದಾಗ ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರರಾವ್ 'ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಪುರದ ಕಾಲ ವರ್ತಮಾನ ಎಂದಿದೆ; ಜಗನ್ನಾಥ ವರ್ತಮಾನದ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಎಂಬುದು ನಿಜ: ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆ ನಂತಹವರು ನಲವತ್ತು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಭಾರತದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮ ತೋಲವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು. ಅವರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸೂಚಿಸುವ ಅವಕಾಶ, ಅಂದು ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ: ಪಿಳ್ಳೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇತರ ಹರಿಜನರು ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಭಾರತದವರೂ ಹೌದು; ಇಂದಿನ ಭಾರತದವರೂ ಹೌದು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಅವನಂತಹವರು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.ಹರಿಜನರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೯೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂ ಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಭೂಮಿಯ ನ್ಯಾಯ ಬದ್ಧ ಒಡೆತನದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗುವವರೆಗೆ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗದು; ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪಿಳ್ಳೆನಂತಹವರ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಗ ಸುಮಾರು ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾದ "ಚೋಮನದುಡಿ" ಈಗಲೂ ನಮಗೆ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುವಷ್ಟು ಕಾಲ "ಭಾರತೀಪುರ"ವೂ ಸಮಕಾಲೀನ ವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ,

ಮುಂದೇನ ಸಖಿ? ಮುಂದೇನ?

ಮುಂದೇನ ಸಖಿ? ಮುಂದೇನ?

ವ್ಯಾಸ ದೇಶಪಾಂಡೆ

(ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಡದೆಯ ಮುಂದೆ ಸಾಲಾಗಿ ಏಳು ಗೊಂಬೆಗಳು, ರಂಗಸ್ಥಳದ ಉಳಿದ ಭಾಗ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ)

೧ ನೇ ಗೊಂಬೆ : ಹೇಳ ಗೆಳತಿ, ಹೇಳ ಗೆಳತಿ, ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದೋ ಹುಡುಗನ ಕಥೆ

ಏನು ಐತಿ?

೨ ನೇ : ಕೇಳ ಯವ್ವಾ ಕೇಳ ಹುಡುಗಾ ಖಂಬೀರಾ, ಹಾದಿ ತಪ್ಪಾನು. ಅವನ ಬಾಳಿನ ಒಗಟಾ ಭಾಳಾ ಕರಿಣ ಐತಿ.

೩ ನೇ : ಅವಂದೊಂದೂರು, ಊರಾಗ ಒಂದು ಮನಿ, ಮನ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬ ಅಪ್ಪಾ.

೪ ನೇ : ಅವಂದೊಂದೂರು, ಊರಾಗ ಒಂದು ಮನಿ, ಮನಿ ಮುಂದ ಒಂದ ಬೇವಿನ ಗಿಡಾ, ೪ ನೇ : ಅಪ್ಪಾ ಆಡಲಾಕ ಒಂದ ಕಟಗಿ ಕುದರೀ ಕೊಡಸಲಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರಾ ಆ ಗಿಡಾನ್ ತನ್ನ ಕುದರೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ. ಏನೂ?

(ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳೂ chorus ನಲ್ಲಿ ರಾಗವಾಗಿ ಹೇಳುವವು)

ಖಂಬೀರಕುಮಾರ ಗಿಡಾನ ತನ್ನ ಕುದರೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ

ಆ ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರ ಗಿಡಾನ ತನ್ನ ಕುದರೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ

೬ ನೇ : ಅವಂದೊಂದೂರು ಊರ ಹೊರಗೆ ಒಂದ ಕೆರಿ, ಕೆರೀ ಸುತ್ತಲೂ ವಂಡಿ, ವಂಡಿ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಕಳ್ಳಿ ಕಂಟಿ.

10

೪ ನೇ : ಖಂಬೀರಕುಮಾರಾ ಕಳ್ಳಿಕಂಟಿ ಸೈನ್ಯಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ ಕೆರೀ

ಒಂಡೀನ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ, ಏನೂ?

(ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳೂ chorusನಲ್ಲಿ ರಾಗವಾಗಿ)

ಖಂಬೀರಕುಮಾರಾ ರಾಜ್ಯಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ

ಭಲೇ, ಸೈನ್ಯಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾ.

೭ ನೇ : ಅವಂದೊಂದೂರು, ಉರಾಗ ಒಂದ ಮನಿ, ಮನ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬ ಅಜ್ಜಿ.

ಆ ಅಜ್ಜಿದು ಒಂದ ತಲಿ. ಆಕೇ ತಲೀ ತುಂಬಾ ಕಥೀ, ಆಕೇ ಕಥೀ

ತುಂಬಾ ರಾಕ್ಷಸರು.

೪ ನೇ : ಖಂಬೀರಾ ತನ್ನ ಕುದರೀ ಹತ್ತಿದ್ದು ಹತ್ತಿದ್ದೂ, ರಾಕ್ಷಸರನ ಕೊಂದದ್ದು; ಕೊಂದದ್ದು, ಹಿಂಗಾಗಿ, ಕಡೇಕ ಖಂಬೀರಾ ಕುದರೀ ಬಿಟ್ಟು ಇಳೀ ಲಾರದ್ದಂಗಾದಾ, ಏನೂ? (

(ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳೂ chorus ನಲ್ಲಿ ರಾಗವಾಗಿ)

ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರಾ ಕುದರೀ ಬಿಟ್ಟು ಇಳೀಧಂಗಾದಾ

ಅಯ್ಯೋ ಇಳೀಧಂಗಾದಾ, ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ಇಳೀಧಂಗಾದಾ,

೪ ನೇ : ಶುಶ್! ಸುಮ್ಮನಿರಿ, ಹೊಯ್ಯೋಬ್ಯಾಡಿ, ಮುಂದ ಭಾಳಾ ಮಜಾ ಅದ. ಹಿಂಗ ಹದಿನಾರು ಸಂವತ್ಸರ ದಾಟಲಾಗಿ ಖಂಬೀರ

ಕುಮಾರಗ ಯೌವನ ಬಂತು, ಆವಾಗ, (ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳು ಅದರ ಸುತ್ತ ಗುಂಪುಗೂಡುವವು)

ಒಂದ ದಿವಸ ಖಂಬೀರಕುಮಾರ ಕೆರೀ ದಂಡ್ಯಾಗ ಕುತ್ಯಾಗ ಅಲ್ಲೆ

ಸ್ನಾನಾ ಮಾಡ್ತೀರೋ ಒಬ್ಬ ಗಂಡ ಹುಡುಗನ್ನ ನೋಡ್ತಾ, ಅವನ ರೂಪಾ, ಒಯಸ್ಸು ಬಣ್ಣಾ ನೋಡಿ ಖಂಬೀರಗ ಅವನ ಮ್ಯಾಲೆ ಮೋಹ

ಹುಟ್ಟಿತು. ಕಥೀ ರಾಕ್ಷಸರನ ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ಕಡೇ ಬಂದಾ. ಕೇಳಿದಾ. 'ಹುಡಗಾ, ಹುಡಗಾ, ನನ್ನ ಮದುವ್ಯಾಗು' ಅಂತ, ಹುಡುಗ ಅಂದಾ

'ಛೇ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಾ, ಇದು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲಾ' ಅಂತ, ಅದಕ್ಕೆ ಖಂಬೀರ ಅಂದಾ. 'ಇಲ್ಲಾ, ನಾ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಜೀವಾ ಇಟ ಗೊಂಡೇನಿ' ಅಂತ,

ಕಡೇಕ,

(ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳು ಆತುರದಿಂದ ಹೂಂ.)

ಆ ಹುಡುಗಾ ಒಂದ ಶರೈತ್ತು ಇಟ್ಟಾ,

(ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳು-ಏನಂತ?)

೪ ನೇ : ಶುಶ್! ನಡಕ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡಿ. ಏನಂದ್ರ

(ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತುಂಬ Tensionಲ್ಲಿ

ಮೌನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ).

೪ ನೇ : (ತಗ್ಗಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ 'ಒಂದು ಬಕೀಟು ತುಂಬಾ ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಕುದಿಯೋ

ನೀರು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಅದರಾಗ ಒಂದು ಅಡಿಕೀ ಬೆಟ್ಟದ ಗಾತ್ರದ ಆಣೀಕಲ್ಲು (ಆಲಿಕಲ್ಲು) ಹಾಕೋದು, ಅದು ಕರಗೀದ್ರ ಮಾತ್ರ ನಾ ನಿನ್ನ

ಮದುವಿ ಆಗೊಂವಾ' ಅಂತ.

(ಇಷ್ಟು ಹೇಳುತ್ತ, ತಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಡುವದು, ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳೂ Explode ಆದಂತೆ)

-ಏ ಗೆಳತೀ, ಕಲ್ಲು ಕರಗಿತೋ ಇಲ್ಲೋ? ಅವರು ಮದುವ್ಯಾದರೋ ಇಲ್ಲೋ? ಮುಂದೇನಾತು? ಹೇಳೇ ಯವ್ಯಾ ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಅರ್ಥಾಕ್ಕೆ

ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಜೀವಾ ತಗೀತಿ?

೧ ನೇ : ಶುಶ್! ಸುಮ್ಮನಾಗಿ, ಅವಗ ಎಚ್ಚರಾಧಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ.

(ಎಲ್ಲಾ ಗೊಂಬೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ (ಪ್ರತಿಮೆ ಗಳಂತೆ ನಿಂತುಬಿಡುವವು). ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ Lightಈ

ಗೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವದು, ಈಗ ಗೊಂಬೆಗಳು ಪೂರಿ, ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ, Lightನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ರಥದ ಸೆಟ್ಟಿಂಗ, ಮೇಲ್ಯಾಗ

ಮಾತ್ರ, ಗಾಲಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ, ಕುದುರೆಗಾಡಿ ಓಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಗೀತ, ಸಾರಥಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ಕ್ರಮೇಣ ಹಿಂದಿನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಕೈಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ

ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ನಾ

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ.

ಖಂಬೀರ : ರಥಾ ಬರೋಬ್ಬರಿ ಅದನ...?

ಸಾರಥಿ : ಅದ ಹಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ ಧಣಿ.

ಖಂಬೀರ : ಕುದರಿ ರೀಕ ಅವನ?

ಸಾರಥಿ : ಅವ ಹಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ ಧಣಿ.

ಖಂಬೀರ : ನೀ ಬರೋಬರ ಅದೀಯಾ?

ಸಾರಥಿ : ಅದೀನಿ ಹಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ ಧಣಿ.

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ನಾ

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ.

ಖಂಬೀರ : ಮತ್ತೇನೇನ ಕಾಣಸ್ತದ?

ಸಾರಥಿ : ಹಾದಿ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿಧಾಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ ಧಣಿ.

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ನಾ, ಹಂಗರ ಹಿಂಗ ಮಾಡು, ರಥಾ ತಿರಗೀಸಿ ಒಯ್ತು ಬದಲ ರಾಸ್ತಾಕ್ಕೆ ಹೊಡದು ಬಿಡು.

ಸಾರಥಿ : ಅದ ಆಗಾಕಿಲ್ಲ ಧಣಿ.

ಖಂಬೀರ : ಯಾಕೆ?

ಸಾರಥಿ : ನಾವು ಮುಂದ ಮುಂದ ಬಂಧಂಗ ಉಸಕ ಸುರದು ಹಿಂದಿನ ರಸ್ತೆ ಗುರತು ಸಿಗಧಾಂಗ ಆಗೇದ ಧಣಿ.

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ನಾ

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ.

ಖಂಬೀರ : ನೀ ಹುಚ್ಚ, ಅದಿ, ನಾ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾ ಅದೇನ್ನೊಡು.

ಸಾರಥಿ : ಯಾಕ ಧಣಿ?

ಖಂಬೀರ : ಹಂಗ ಆಗಬಾರದಂತ, ನಾನು ರಸ್ತೆಗುಂಟ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿ ಗುರಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕೊತ ಬಂದೇನಿ, ನಾ ಮದಲ್ಲೇ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿ ಒಗದ ಜಗಾ ಈಗೆ ಸೈತ ಗುರು ಹಿಡೀತೇನಿ ನೋಡು.

ಸಾರಥಿ : ಸಿಗರೇಟ ಮ್ಯಾಲಿಂದೇನು ಧಣಿ?

ಖಂಬೀರ : ಅಲ್ಲಲೇ, ನಾನು ಮದಲೇ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿದಾಗ ಅಲ್ಲೇನೇನು ಭಾವನೆಗಳು ಬಂದವು, ಅವು ಇನ್ನೂ ನನಗ ಗುರು ಸಿಗತಾವ ಕೆಟ್ಟ ಮಳ್ಯಾಗ ಘಾಟು ಹೊಗಿ ತಲೀಗೆ ಹತ್ತಿದಾಗ ಅಮಲ ಏರಿಧಾಂಗ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಅಮಲಿನ್ಯಾಗ ನಾ ಭಾಳ ದೊಡೋಂವಾ ಆಧಾಂಗ ಅನಿಸಿತ್ತು. ಭಾಳ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋಂವ ಇದ್ದೇನಿ ಅಂತ ಅನಿಸಿತ್ತು.

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ

ಖಂಬೀರ : ಹಾಂನಪಾ.

ಸಾರಥಿ : ಮತ್ತೇನೇನ ಗುರತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿ?

ಖಂಬೀರ : ಮತ್ತೇನಪಾ ಅಂದ್ರೆ ಒಂದ ಹುಡಗಿ ಗುರತು ಏನಪಾ, ಹಸರ ಪರಕಾರ

ಹಕ್ಕೊಂಡಿತ್ತು. ನೇರಳಿ ಬಣ್ಣದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪ ಸರಾಯಿ ಕೂಡಿಸಿಧಾಂಗ ಕಣ್ಣಿನ ಬಣ್ಣ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಗುಬ್ಬಿ ಹಾಂಗ ಆಕೀ ಕುತಗಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂತು ಪೋಲಕಾ ಸರಿಸಿ ಸರಿಸಿ ನೋಡತಿತ್ತು. ಆಕಿ ನಡದಳಂದ್ರ, ನೆಲಾ ಕರಗಿಧಾಂಗ ಅನಸ್ತಿತ್ತು, ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ

ಖಂಬೀರ : ಹಾಂನಪಾ

ಸಾರಥಿ : ಆಕೀ ಕಾಲ ಕೆಳಗಿಂದೋ ಏನ ನಿನ್ನ ಕಾಲ ಕೆಳಗಿಂದೋ?

ಖಂಬೀರ : ಉಂ-ಬೇಕಾದ್ರ ಇಬ್ಬರ ಕಾಲ ನಡುವಿಂದೂ ಅಂತ ಇಟಗೋ' ಆ ಮ್ಯಾಲೆ .....ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿನ ಗುರತು ಏನಪಾ, ಕತ್ತಲೀ ವಳಗ, ಮನೀ ಮುಂದ ನಿಂತು ಕೈಮಾಡಿ ಕರದ್ದು, ಒಳಗೊಣಿ ಹೊಟ್ಟೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೆಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ನೋಡಿದ್ರ ಸತ್ತಾಂಗ ಇದ್ದು. ಉಂಗರಾ ಕೊಡ್ಲಿಲ್ಲಾ-ಐದ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಂದೆ. ಆ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೆಲವು ಜಗದಾಗ ಹಾಡೋ ಧ್ವನಿ ಕೇಳತಾವೇನಪಾ, ಕೆಲವು ಜಗದಾಗ

ಮುಲಗಿದರ ಕನಸು ಬೀಳತಾವ, ಅದಿಲ್ಲಿ ಚನ್ಯಾ, ಯಾಕ ರಸ್ತೆ ಎರಡೂ ನಿಟ್ಟಿಗೆ ಎತ್ತರಾಕ್ಕೂತ ಕೊಳ್ಳದಾಗ ಹೊಂಟ ಹಾಂಗ ಹೊಂಟೇವಿ?

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ

ಖಂಬೀರ : ಹಾಂನಪಾ

ಸಾರಥಿ : ಇದೊಂದು ಬತ್ತಿಹೋದ ಹೊಳೆ, ಅದರ ಪಾತ್ರದಾಗ ನಾವು ಹೊಂಟೇವಿ.

ಅದು ಆಳ ಆಕ್ಕೋತ ಹೊಂಟದ.

ಖಂಬೀರ : ಹಿಂಗೇನು? ಚನ್ಯಾ, ಇದೇನು ಗಣಾ ಗಣಾ ಗಂಟೇ ಅಂಥಾ ಸಪ್ಪಳಾ?

ಯಾವ್ವರ ಸಾಲೀದ ಇರಬೇಕಲ್ಲ?

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ

ಖಂಬೀರ : ಹಾಂನಪಾ.

ಸಾರಥಿ : ಇದೇನು ಒಳಗ ಕರಿಯೋ ಘಂಟೋ, ಏನ ಹೊರಗ ಹಾಕೋ ಘಂಟೋ? ಖಂಬೀರ : ಚನ್ಯಾ, ಇದು ಮನಿ ಒಳಗ ಇದ್ದವರ ಹೊರಗ ಹಾಕೋ ಘಂಟೆ, ಸಾಲೀ ಹೊರಗ ಇದ್ದವರನ್ನ ಒಳಗೆ ಕರಿಯೋ ಘಂಟೆ.

ಸಾರಥಿ : ಹಿಂಗೇನು? (ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಲಿಸಿ) ಏ ಧಣೀ, ಇದು ಗಣಾ ಗಣಾ ಸಪ್ಪಳಲ್ಲಾ. ಗಳಾ ಗಳಾ ಸಪ್ಪಳ, ನೀರ ಹರಿಯೋ ಸಪ್ಪಳ, ಎಲೋ ಮಳೀ ಆಗಿ ಹೊಳೀ ಒಳಗ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇತಿ.

ಖಂಬೀರ : (ಬೆದರುವನು) ಏ ಅಲ್ಲ ಹೊಗಲೆ.

ಸಾರಥಿ : ಹೌದೋ ಯಪ್ಪಾ, ಮುಂಗಾಲಿಗೆ ತಣ್ಣೀರು ಬಡದು ಕುದರಿಗೋಳ ಕಾಲು ನೋಡು ಹ್ಯಾಂಗ ಗದಾಗದಾ ನಡಗಲಾಕ ಹತ್ಯಾವ..... ಬಗ್ಯರಸ ನೋಡು ನೀರು ಎಷ್ಟ ರಭಸದಲೇ ಮ್ಯಾಲೆ ಏರಲಾಕ ಹತ್ತೇದ.

ಖಂಬೀರ : ಅಯೋ ಚನ್ಯಾ! ಘಾತ ಆತಲ್ಲಲೇ! ಏನ ಮಾಡೋದು ರಥಾ ಎಡಕ್ಕೆ

ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಜಗಾ ಇಲ್ಲಾ, ಬಲಕ್ಕ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಜಗಾ ಇಲ್ಲಾ, ಹಿಂದ ತಿರಗಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರೋ ಹಂಗಿಲ್ಲಾ, ಸಾಯತೇವಲ್ಲೋ ಯಪ್ಪಾ, ಅಯ್ಯು! ನೀರು ರಥದ ಮ್ಯಾಲ ತನಕಾ ಬಂದವು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲವರು, ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ paint ಮಾಡಿದ ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ಸೂಚನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತ ಹೋಗುವುವು.)

(ಇಬ್ಬರೂ ನರ್ತನಾಭಿನಯದೊಡನೆ)

ಖಂಬೀರ : “ಚನ್ಯಾ, ಚನ್ಯಾ, ಮಣಕಾಲ್ಮಟಾ ನೀರು ಬಂದಾವೂ!”

ಸಾರಥಿ : “ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಲಿ ಧಣಿಯೇ,

ನಿನ್ನವ್ಯಾ ಹಾಗಲಕಾಯಿ ತಿಂದು ಹಡದಾಳೊ!”

ಖಂಬೀರ : “ಚನ್ಯಾ, ಚನ್ಯಾ, ಟೊಂಕದ ಮಟಾ ನೀರು ಬಂದಾವೂ!”

ಸಾರಥಿ : “ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಲಿ ಧಣಿಯೇ,

ನಿನ್ನವ್ಯಾ ಹಾಗಲಕಾಯಿ ತಿಂದು ಹಡದಾಳೆ”

ಖಂಬೀರ : “ಚನ್ಯಾ, ಚನ್ಯಾ, ಎದಿ ವಟಾ ನೀರು ಬಂದಾವೋ”

ಸಾರಥಿ : “ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಲಿ ಧಣಿಯೇ,

ನಿನ್ನವ್ಯಾ ಹಾಗಲಕಾಯಿ ತಿಂದು ಹಡದಾಳೊ”

ಖಂಬೀರ : “ಚನ್ಯಾ, ಚನ್ಯಾ, ಕುತಗಿ ಮಟಾ ನೀರು ಬಂದಾವೋ”

ಸಾರಥಿ : “ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಲಿ ಧಣಿಯೇ,

ನಿನ್ನವ್ಯಾ ಹಾಗಲಕಾಯಿ ತಿಂದು ಹಡದಾಳೋ”

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ಯಾ,

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ

ಖಂಬೀರ : ಮುಳಗತೇವಲ್ಲೋ

(ಇಬ್ಬರೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು)

ಚನ್ಯಾ, ಹಾಡು ಕುಣಿತಾ ಸಾಕಿನ್ನ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗೋ ದಾರಿ ಹುಡಕೋಣು, ಎಲ್ಯರ ಡೋಣಿ ಹೊಂಟ್ಲಂಗ ಕಾಣಸ್ತದೇನು ನೋಡು, ಸಾರಥಿ : (ಹಣೆಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುವನು) ಧಣೀ, ಅಲ್ಯೊಂದು

ಡೋಣ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬ ಮನಸ್ಯಾ ಹೊಂಟಾನು.

ಖಂಬೀರ : ನಿನ್ನ ರುಮಾಲು ಬೀಸಿ ಬೀಸಿ ಕೂಗೋಣು, ಅವನ್ನಿಲ್ಲೆ.

(ಚನ್ನ ಕೈಯೆತ್ತಿ ರುಮಾಲು ಬೀಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಗುವರು)

ಇಲ್ಲೆ ಬರ್ಯಪೋಸ, ಇಲ್ಲೆ ಬರ್ಯಪೋಸ,

(ನೀರಿನ ಸೆಟ್ಟಿಂಗ ಮೇಲೆ 'ಡೋಣಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರುವುದು)

ಸಾರಥಿ : ಬರಿ ಬೇಶ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದ್ರಿ, ಇಂವಾ ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರಾ, ನಾ ಇಮ್ಮ ಸಾರಥಿ, ಇಬ್ಬೂ ಮುಳಗಿ ಸಾಯಲಾಕಹತ್ತಿದ್ದಿ. ಆಯ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ದೇವರ್ದಂಗ ನಮ್ಮನ್ನ ಕಾಪಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ್ರಿ.

ಡೋ : ಶುಶ್! ಸುಮ್ಮನಿರಿ, ನಾ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಕಾಪಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದವಲ್ಲಾ.

ಸಾರಥಿ : ಮತ್ತೆ ಯಾರ ನೀವು? ಯಾಕ ಬಂದ್ರಿ?

ಡೋ. : ನಾನು ಪೇಪರಿನ ಸುದ್ದಿಗಾರ, ಪ್ರೆಸ್ ರಿಪೋರ್ಟರ್, ಇಲ್ಲೆ ಇಬ್ಬು ಮುಳಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಧಂಗ ಕಾಣಿಸ್ತು, ಅದಕ್ಕೆ ಪೇಪರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೆ.

ಸಾರಥಿ : ಆದ್ರೂ ನಮ್ಮನ್ನ ಪಾರ ಮಾಡ್ರಿ, ಬಾತ್ಮಿದಾರ ಸಾಹೇಬರ.

ಖಂಬೀರನ ಅವ್ಯಾ-ಅಪ್ಪಾ ಭಾಳ ನೆನಸ್ತಾರ ಅವನ್ನ,

ಡೋ : ನೀವು ಸಾಯದಿದ್ರ ಪೇಪರಿಗೆ ಏನ ಸುದ್ದಿ ಕೊಡಬೇಕು ನಾನು?

ಬೇಕಾದ್ರ ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರನ ಅವ್ಯಾ-ಅಪ್ಪಗೆ ಇಂವಂದೊಂದು ಫೋಟೋ ಒಯ್ಯು ಕೊಡತೀನಿ, ನೆನಪಿಗೆ.

ಸಾರಥಿ : ನೀವನ್ನೋದೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ ತಗೊಳ್ಳಿ, ಹಾಂಗ ಮಾಡೋಣೇನು ಧಣಿ?

ಫೋಟೋ ಕಳಸೋಣ?

ಖಂಬೀರ : (ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ) ಫೋಟೋ ಏನ ಬ್ಯಾಡಾ, ಅದರ ಬದ್ಲಿ, ನನ್ನ

ರುಂಡಾ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗ್ಲಿ, ನಮ್ಮಪ್ಪಾ ಅವ್ಯಾ, ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ

ಇದಗೋತಾರಾ,

ಸಾರಥಿ : (ಡೋಣಿಯವನಿಗೆ) ಏನಂತೀರಿ?

ಡೋ. : ಅದಾಗೂದುಲ್ಲಾ.

ಸಾರಥಿ : ಯಾಕ?

ಡೋ; : ಅದು ಖೂನಾಗ್ಗದ ಖೂನು, ಬೇಕಾದ ಫೋಟೋ ಒಂದ ಒಯ್ಯತೇನಿ ನೋಡು.

ಸಾರಥಿ : ಏನಂತಿ ಧಣಿ?

ಖಂಬೀರ : ಫೋಟೊಡ್ಲೆ ಏನ ನೆನಪುಳಿತ್ತದ ಚನ್ಯಾ? ರುಂಡಾದ್ರೆ ಬೇಕಾದಾಗ ನನ್ನ ನೋಡಿಧಾಂಗ ಆಗ್ಗದಪಾ, ರುಂಡದಾಗಿನ ನನ ಕಣ್ಣು ಅವರ ನೋಡಿಕೋತ ಇರ್ತಾವ ಎಲ್ಲಾರ್ಯೂ ಬಿರಿಬಿರಿಗಣ್ಣಲೇ ನೋಡಿ ಬೆದರಿಸಿಕೋತ ಇರ್ತಾವ, ಕೆಲವು ದಿವಸಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮೆದುಳು ಕೊಳಿಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತಂದ್ರ ಆ ನಾತದ ಜೋಡಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಸುದ್ದಾ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೇ ಹಬ್ಬತಾವ ಆ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳು ತಿಳದ್ದಂದ್ರ ಆವಾಗ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗತದ ನಾ ಎಂಥಾ ದೊಡ್ಡ ಮನಶಾ ಅಂಬೋದು! ಉರವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ನನ್ನ ರುಂಡದ ಮ್ಯಾಲೊಂದು ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಿಸತಾರ.

(ರೋಮಾಂಚಿತನಾಗಿ, ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತನಾಡದೇ

ಸುಮ್ಮನಿರುವನು) ಚನ್ಯಾ, ನಾ ದೇವರಾಗಿ ಬಿಡ್ತೇನಿ! ನನ್ನ ವಿಚಾರ ಧರ್ಮ ಆಗತಾವ! ನಾಡಿನ ಜನರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬಗ್ಗತಾರ. ನನ್ನ

ಮ್ಯಾಲೆ ಕಾಣಿಕೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಆಗ್ತದ, ನನ್ನ ಮೆದುಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೊಳತು ಆ ವಾಸನಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತಂದ್ರ ಜನರ ಬುದ್ಧಿ ಮಬ್ಬಾಗಿ ಬಿದ್ದದ, ಆ ವಾಸನೀಗೆ ಜನರು ಹೆದರಿ ಹೆದರಿ ಬದಕಾರ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೇ ಹೆದಾರ್ತಾರ, ಹುಡುಗರು, ಹುಡುಗೀರನ್ನ ಚುಡಾಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೆದರ್ತಾರ, ಕ್ಲಾಸಿನಾಗ ಧಾಂದಲೇ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೆದರ್ತಾರ. ಜನರು ಮೋಸಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೆದರ್ತಾರ, ಲಂಚಾ ತಗೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಹೆದರ್ತಾರ, ದೈವಭೀತಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ನಡಾವಳಿಯ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಆಗ್ತದ, ನನ್ನ ಗೆಳ್ಯಾರಲ್ಲಾ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಾಗ ನರಳಿಕೋತ ಬದಕತಾರ. ಯಾರಿಗೂ ಬ್ಯಾರೇ ಜೀವನಾನ ಉಳಿಯೂದುಲ್ಲಾ, ಗುಡಿಗೆ ಬರೋ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಗಂಡಾ ಅಂತ ಭಾವಿಸಿಕೋತಾರ, (ವಿಪರೀತ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ) ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ ಚನ್ಯಾ, ನಾನ ರಾಜಾ ಆಗ್ತೇನಿ, ನಾನೆ ದೇವರಾಗ್ತೇನಿ, ಎಲ್ಲಾರೂ ನನ್ನ ಗುಲಾಮರಾಗ್ತಾರ (ಕುಣಿ ದಾಡುತ್ತ) ಚನ್ಯಾ, ಹೊಸಾ ಸಮಾಜ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ತಲೀ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾ ತಯಾರ ಇದ್ದೇನಿ, ತಯಾರ ಇದ್ದೇನಿ.

ಸಾರಥಿ : ಇಷ್ಟ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕತ್ಯಾನ ಹುಡುಗಾ, ಅವನ ರುಂಡಾ ಒಯ್ಯ ಬಿಡರೆಪಾ, ಅಲ್ಲದs ಅವರವ್ವ ಅಪ್ಪನ ಒಳಮನಸ್ಸು ನೋಡಿದ್ರ, ಅವರಿಗೂ ಅವನ್ನ ಸತತ ತಮ್ಮ ಕಪಾಟಿನಾಗ ಇಟಗೊಳ್ಳದ ಐತಿ.

ಡೊ. : ಹೆಂಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರೂದುಲ್ಲಾ, ಅದು ಖೂನಾಗ್ತದ ಅಂತ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲಾ?

ಸಾರಥಿ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ ಹಂಗಾದರ.

ಡೊ. : ಈಗ ಇಂವಾ ಸಾಯೋ ಸುದ್ದಿ ಜೋಡಿ ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಹಿತಿನೂ ಪೇಪರಿನ್ಯಾಗ ಹಾಕಬೇಕಾಗ್ತದ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಾ ಕೊಡಿ.

ಸಾರಥಿ : ಮಾರಾಯಾ! ಮೂಗು ಬಾಯಿ ಮಟಾ ನೀರಿನ್ಯಾಗ ಮುಳಗೇವಿ, ಏನ ಕೊಡೋಣ ಉತ್ತರಾನ? ಅಲ್ಲಿ ತನಕಾನರs ಡೋಣ್ಯಾಗ ಜಗಾ ಕೊಡಕೊ. ಡೊ. : ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಾ ಕೊಡೊ ತನಕಾ ಡೋಣ್ಯಾಗ ಕೂಡ ಬರಿ,

ಅಲ್ಲಿಂದ ನೀರಿನ್ಯಾಗ ಜಿಗಿಬೇಕು.

ಸಾರಥಿ : ಆಗಲೆಪಾ. (ಇಬ್ಬರೂ ಡೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವರು.)

ಡೋ. : ಇನ್ನ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಾ ಕೊಡಿ.

ಸಾರಥಿ : ಕೇಳಿ.

ಡೊ. : ಇವನ ಹೆಸರಂತೂ 'ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರ' ಅಂಥಂಗಾತು.

ಸಾರಥಿ : ಆತು.

ಡೋ. : ಈಗ ಈಂವಾ ಎಲ್ಲೆ ಹೊಂಟಾನ? ಯಾಕ ಹೊಂಟಾನ?

(ಚನ್ನ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಂತೆ ಡೋಣಿಯವ ಕಾಗದ ಪೆನ್ಸಿಲ್ ತೆಗೆದು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವನು.)

ಸಾರಥಿ : ಯಾಕ ಹೊಂಟಾನs ಅಂದ್ರೆ ಅದು ಹೀಂಗsತೀ.... ಈಂವಾ ನಮ್ಮ

ಖಂಬೀರಾ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ ಇದ್ದಾಗಿನ ಪಟಾ ಎಲ್ಲಾರ್ಲಂಗ ಅಲ್ಲಾ. ಇದೊಂದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಎಲ್ಲಾರ್ಲಂಗ ಗೋಲಿ-ಗುಂಡಾ, ಗಿಲ್ಲಿದಾಂಡು ಆಡಿಕೋತ ಬೆಳದಾಂವಲ್ಲಾ, ಅದರ ಬದಲಿ, ಈಂವಾ ಕೆಲವು ಚಿಂತನಗಳ ಜೋಡಿ ಬೆಳದಾ,ಕೆಲವು ಆದರ್ಶಗಳ ಜೋಡಿ ಬೆಳದಾ. ಧೊಡ್ಡೊಂವಾಧಾಂಗ ಇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಭಾಳ ಘನತರ ಆತು, ಇವನ ಜಗತ್ತು ಭಾಳಾ ಎತ್ತರಕ್ಕೋತು, ಆ ಎತ್ತರದಿಂದ ಇಂವಾ ಕೆಳಗೆ ಬಗ್ಗಿ. ಏನ ಕಂಡಾ? (ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ಮೈಮರೆತು ಅರ್ಧ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿರುವನು.)

ಖಂಬೀರ : (ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ) ಹೇಳ ಚನ್ಯಾ, ಹೇಳು, (ಡೋಣಿಯವನಿಗೆ) ಇಂವಾ ಹೇಳೊದೆಲ್ಲಾ ಬರಕೋಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರೊಯ್ಲೋ? ಏನೂ ಬಿಡ ಬ್ಯಾಡರಿ ಮತ್ತ.

ಡೋ. : (Interruption ದಿಂದ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು, ಹಾಗೆಯೇ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಮುಖ ಮೇಲೆತ್ತದೆ)

ನಾ ಅದನ್ನ ನಡಸೇನೀ, ನೀವು ಧಾಡೆ ಗಪ್ಪ ಕುತಗೊಂಡ್ರ ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಸರಳಾಗ್ತದೆ.

ಸಾರಥಿ : (ಇದ್ಯಾವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೇ, ಮರೆತು ಅರ್ಥ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಂತೆ)

ಏನು ಕಂಡಾ! ತಮ್ಮೂರಿನ ಜನರ ಕಂಡಾ! ಅವರೆಲ್ಲಾ ಪಕ್ಕಾ ಹಜಾಮರು! ಅಗದೀ ಮೂರ್ಖರು! ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮಾನವ ಜೀವನದ ದೂರದ ಗುರಿ ಕಾಣಿಸೂದನೇ ಇಲ್ಲಾ. ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕಲ್ಪನಾನು ಇಲ್ಲಾ, ಇದ್ದದ್ದನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ್ದರ ಕಡೆ ತುದಿಬಿಟ್ಟು ಬರೂದನು ಇಲ್ಲಾ, ಖಂಬೀರಾ ತನ್ನ ಕುದರೀ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕಡೆ ಬಂದಾ. ಹೇಳಿದಾ 'ಚನ್ನಾ, ದೂರದಾಗಿನ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲನ್ನ ಬರೇ ನೋಡಿಕೋತ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಇರೋದು? ಅದನ್ನ ಮುಟ್ಟಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು, ಅದರಾಗ ಬದಕಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು, ಅದರ ಬೆಳಕಲೇ ನನ್ನ ಜೀವನಾ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು, ಚನ್ನಾ, ಇಕಾ ನಾ ಹೊಂಟೆ' ಅಂದಾ. ನಾ ಹೇಳಿದೆ. 'ಧಣೀ, ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಇದ್ದೇನು? ನಡಿ, ನಾನೂ ಬಂದೆ' ಅಂತ, ಕುದರೀಗೆ ರಥಾ ಕಟ್ಟಿದವನು ಹೊಡಕೊಂಡು ಹೊಂಟೆ.

ಡೋ : ಸ್ವಲ್ಪ ನವಕಾಶ ಹೇಳಪಾ, ಒಂದ ಉಸರಿನ್ಯಾಗ ಹೀಂಗ ಒದರಿಕೊಂಡರ

ನಾ ಏನ ಬರಕೊಳ್ಳಿ? (ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ರ ಧ-ಕ ಟ್ಟಿ-ಕೊಂ-ಡು- ಹೋ -ರ-ಟ-ರು, ಹೊಂ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋಂಟದ್ದು ಅಂತ ಹೇಳೇ ಇಲ್ಲಲ್ಲಾ?
ಸಾರಥಿ : ಎಳ್ಳೆ ಹೊಂಟದ್ದೂ ಅಂದ್ರ ಅದು ಹೀಂಗಾತು, ಒಂದು ದಿವಸ ಖಂಬೀರಾ ತನ್ನ ಕುದರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೊಂಟಾಗ ಹಾದ್ಯಾಗ ಒಬ್ಬ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗ, ಒಬ್ಬ ಬಲಪಂಥಗಾಮಿ, ಒಬ್ಬ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವನಿಷ್ಠ, ಎಡ ಪಂಥಗಾಮಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕುರಿಹಿಂದು ನೋಡಿದಾ ಕೇಳಿದಾ. 'ಚನ್ನಾ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಏನೂ?' ಅಂತ. ಆವಾಗ ಅವಂಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದಾಗ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿತು, ಹಾಂಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದ ಹೋಗುದುರಾಗ (ಈಗ ಡೋಣಿಯವ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚನ್ನನನ್ನೇ ನೆಟ್ಟಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವನು) ಅವಾ ಒಬ್ಬ ಗಾಂಧೀವಾದಿ, ಒಬ್ಬ ಅರವಿಂದವಾದಿ, ಒಬ್ಬ ಆರ್ಷೇಯವಾದಿ, ಇವರ ನೋಡಿದಾ. ಆವಾಗ ಅವಂಗ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಮುಂದ ಹೋಗುದುರಾಗ ಒಬ್ಬ ಮುತ್ತೈದಿ, ಒಬ್ಬ ಸೂಳಿ, ಒಬ್ಬ ಎಲ್ಲಮ್ಮನ ಗುಡ್ಡದ ಜೋಗತಿ ಇಷ್ಟ ನೋಡಿದಾ, ಅವಂಗ ಜೀವನದೊಳಗೇನೇ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿಬಿಡ್ತು, ಹೇಳಿದಾ 'ಚನ್ನಾ, ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಲಡ್ಡಾಗಿ ಹೋಗ್ಯಾವ, ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಗೊಡ್ಡಾಗಿ ಹೋಗೇದ, ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸಾ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಉರಿನ ಮಂದಿ ಅಡಪ ಹತ್ತಿದ ನಾಯಿ ಹಂಗ ಆಗ್ಯಾರ. ಆವರನ್ನ, ಈ ನೀತಿ, ಈ ರೊಕ್ಕ, ಈ ಜನಿವಾರ, ಈ ಶಿವದಾರ, ಸುಟ್ಟು -ಸುಡುಗಾಡು, ಈ ಗೊಂದಲದ್ದೇ ಪಾರಗಾಣಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಉರಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸಾ ಉದ್ದೇಶಾ ತಂದು ಕೊಡಬೇಕು, ಚನ್ನಾ, ಇಕಾ ನಾ ಹೊಂಟೆ' ಅಂದಾ. 'ಧಣೀ, ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾ ಎಲ್ಯರನಿಡ್ಡೇನೇನು!' ಅಂದವ್ವ ನಾ ರಥಾ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಹೊಂಟಿವಿ.

ಡೋ. : ನಾನೂ ಆವಾಗ್ನಿಂದ ಅದನ್ನ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇನಪಾ ಎಲ್ಲಿ ಹೊಂಟಿ, ಎಲ್ಲಿ ಹೊಂಟೀ? ಅಷ್ಟ ಹೇಳೋದು ಬಿಟ್ಟು ಯಾಕ ನನ್ನ ತಲಿ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ? ಖಂಬೀರ : ಚನ್ನಾ, ನೀ ಹೇಳೋದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳೀವಲ್ಲ, ನಾ ಹೇಳೀನಿ ಬಿಡು.

(ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅಭಿನಯದೊಡನೆ) ಒಂದ ದಿವಸ, ಭಯಂಕರ ಮಳಿ, ಭಯಂಕರ ಕತ್ತಲು, ಮುಗಲ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಸಿಕ್ಕಾಪಟೀ ಮಿಂಚಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿತ್ತು, ಖಿಡಕ್ಯಾಗಿಂದ ನಾ ನೋಡಿಕೋತ ನಿಂತಿದ್ದೆ, ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಮಿಂಚು ಹೊಡಿತು. ಆವಾಗ ನಾ ಏನ ಕಂಡೆ?

(ಈಗ ಡೋಣಿಯವ, ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವನು.)

ಖಿಡಕಿ ಬಾಜೂಕಿನ ಬೈಲು, ಅದರ ಬಾಜೂಕಿನ ಕಾಡು-ಮಳಿವಳಿಗಳ ತೊಯ್ಸಿಕೋತ ನಿಂತದ ಸಣ್ಣ ಹುಡಗೊರ್ದಂಗ, ಅದರತ್ತಾಗಿನ ಗುಡ್ಡ -ಎರಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಕುತ್ತ, ಮೈನಾರಿದ ಹುಡಗೀಹಂಗ, ಅದರತ್ತಾಗ, ಅದರತ್ತಾಗ, ನೋಡಿಕೋತ ಹೋದೆ. ತಂಪಗಾಳಿ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೀಸಿ ಮೈತುಂಬಾ ಆವೇಶ ತುಂಬಿಕೊಂಡಂಗಾತು. ಹಂಗು ನೋಡೇ ನೋಡಿದೆ. ಇಡೀ ಇತಿಹಾಸಾನ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬಿದ್ದದಲ್ಲ! ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾ ದಾಟಿ ಆ ಕಡೆ ನದೀ ತೀರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅದರಾಗ ಅಟ್ಟಂಬಟ್ಟಂ ಅಡಿವಿ, ತಾರ ತಂತಿ ಕಂಬಾ ನೋಡಿದ್ರ ಕ್ರೂಸಿಷ್ಟಾ ಆದ ಕ್ರಿಸ್ತ ಕಂಡಾ. ನಾ ಹೇಳಿದೆ, ಚನ್ನಾ, ಇದೆಲ್ಲಾ ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಮಿಂಚಿನ ಗುಂಟ ಹೋಗಬೇಕು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೂಡಸೋ ಮುಳಗಸೋ ಶಕ್ತಿ ಚೋಡಿ ಇರಬೇಕು, ಅದನ್ನ ತಿಳಕೋಬೇಕು ಚನ್ನಾ, ಇಕಾ ನಾ ಹೊಂಟೆ.

ಡೋ. : (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ಕಾಗದ ಪೆನ್ನಿಲ್ ಒಗೆದು ಎರಡೂ ಕೈ ಬೀಸುತ್ತಾ) ಚನ್ನಾ ಹೇಳಿದಾ 'ಧಣೀ ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾ ಏನು ಇರೋದು.' ರಥಾ ಕಟ್ಟಿದಾ. ಹೊಂಟರಿ, (ಎರಡೂ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೂಗುತ್ತ) ಅದನ್ನ ಕೇಳಲಿಕ್ಕತ್ತೇನಿ ನಾನು, ಎಲ್ಲಿ ಹೊಂಟರಿ? ಎಲ್ಲಿ ಹೊಂಟೀರಿ? ಮತ್ತ ಈ ಸುಳ್ಳ ಹೇಳೋ ಚಟಾ ಬಿಡಿ, ಒಂದ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಿ ಮಾಯ ಆಗೊದ್ರಾಗ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಆದ ಏನು?

(ಡೋಣಿಯವ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಚನ್ನ ನೀರಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ) ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ ನೀರಿನ್ಯಾಗ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಹೊಂಟಿದ್ದ

ಎರಡು ಬುಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕವುನೋಡು, ಇದರಾಗ ಕುತಗೊಂಡು ತೇಲಿ ನಮ್ಮ ಜೀವಾ ಕಾಪಾಡಿಕೋಬಹುದು. ಖಂಬೀರ : (ಸಂತೋಷದಿಂದ)
ಚನ್ನಾ, ದೇವರು ಧೊಡ್ಡೊಂವಾ, ಅಂತೂ ನಮ್ಮ
ಪ್ರಾಣಾ ಉಳಿಸಿದಾ ನೋಡು, ಅಲ್ಲದ ಇದರಾಗ ತೇಲಿಕೇತ ನಮ್ಮ
ಪ್ರಯಾಣಾನೂ ಮುಂದವರೆಸಬಹುದು.

ಸಾರಥಿ : (ಡೋಣಿಯವನಿಗೆ) ಸದ್ಯ, ನಿಮಗೂ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿಧಂಗಾತು ಬಿಡಿ
ಸಾಹೇಬರ, ನಾವೇನು ಸಾಯೋದುಲ್ಲಾ, ನೀವೇನು ಸುದ್ದಿ ಕೊಡ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲಾ. ನಾವೆಲ್ಲಿ ಹೊಂಟೇವಿ ಅಂತ ತಿಳಿದ ಒದ್ದಾಡಬೇಕಾಗಿಲಾ
ನಾ ಹೇಳೇ ಹೇಳಿದೇನೇಪಾ, ಖಂಬೀರಕುಮಾರ ಜೀವನದ ಹೂಸಾ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಹೂಸಾ ಅರ್ಥಾ ತಿಳಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಹೊಂಟಾನ ಅಂತ.
(ಇಬ್ಬರೂ ಡೋಣಿಯಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಇಳಿಯುವರು.)

ಸಾರಥಿ : (ಡೋಣಿಯವನಿಗೆ) ಹಂಗಾರ ಹೋಗಿ ಬರೇವಪಾ, ನಮಸ್ಕಾರ.
ಡೋ. : ಸಾಯದಿದ್ರೇನಾತು? ಏನೋ ತಿಳಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಹೊಂಟಾನ ಅಂತೀದಿ.
ಅದನ್ನ ಪೇಪರಿನ್ಯಾಗ ಹಾಕಿಸಿ ಬಿಡ್ತೀನಿ.

ಸಾರಥಿ : ಏನಂತ?

ಡೋ. : 'ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರರವರ ಜಲಪ್ರಯಾಣ' ಅಂತ. ಸಾರಥಿ : (ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಗರಬಡಿದವನಂತೆ ನಿಂತು,
ಬಳಿಕ ಸಂತೋಷದಿಂದ)

ನಿಮಗ ಪುಣ್ಯಾ ತಟ್ಟಲೈಪಾ, ಅಷ್ಟ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರ ಭಾಳ ಮಸ್ತ ಆಗತದs ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ಖಂಬೀರನ ಯೋಗ್ಯತಾಕ ಕಡೀಕ್ಯರs ಜನ
ಮನ್ನಣಾ ಸಿಕ್ಕ ಹಂಗ ಆಗ್ತದ

ಡೋ. : ಆದ್ರ, ನೀವು ನಡಕ ಸತ್ತ ಹೋದರ? ನನಗ್ಲಾಂಗ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು.

ನೀವೇನು ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದ್ಯರೋ ಇಲ್ಲಾ ನಡಕ ಮುಳಗಿ ಸತ್ಯ ಹೊದ್ಯರೋ ಅಂತ?

ಸಾರಥಿ : ಅದಕ್ಕಾಕ ಚಿಂತಿ? ಒಂದ ಉಪಾಯ ಐತಿರಿ. ಒಂದೆ ಬಕೀಟು ತುಂಬಾ

ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಕುಡಿಯೋ ನೀರು ತಗೋಳ್ಳಿ, ಅದರಾಗ ಒಂದು ಅಡಿಕೆ ಬೆಟ್ಟದ ಗಾತ್ರದ ಆಣೀಕಲ್ಲು ಹಾಕರಿ. ಆ ನೀರು ಥಣ್ಣಗಾಗಿ ಹೋದವಂದ್ರ
ಖಂಬೀರಾ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಅಂತ ತಿಳಕೋಳ್ಳಿ, ಜರ ಕಲ್ಲs ಕರಗಿ

ಹೋತಂದ್ರ ಅಂವಾ ಸತ್ತ ಅಂತ ತಿಳಕೋಳ್ಳಿ, ನಾವು ಬರೋಣ ಇನ್ನ?

ಡೋ. : ನಿಂದ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ, ಈ ಕಲ್ಲು ಕರಗಸೋ ಧಂದೇದಾಗ ನನಗೇನು ನಂಬಿಗಿ ಕೂಡವಲ್ಲತು. ನೀವೆಲ್ಲೋ ಭಾಳ ಲುಚ್ಚಾ ಮಂದೀ
ಹಂಗ ಕಾಣಿಸ್ತೀರಿ, ನಿಮ್ಮ ಖರೇ ಹಕೀಕತ್ತು ಏನನ್ನೊದು ಹೇಳಿ ಹೋಗ್ರಿ. (ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ರಂಗಸ್ಥಳದ exit ಕಡೆ
ತೇಲತೊಡಗುವವು.)

ನಾ ಹಂಗ ಬಿಡೊದುಲ್ಲ ನಿಮ್ಮನ್ನ (ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಮರೆಯಾಗುವವು) ಏ, ನಿಂದರೋ ಲಫಂಗ ಸೂಳೆ ಮಕ್ಕಳs, ಹಲ್ಲುಟ್ಟ ಸೋಳೇಮಕ್ಕಳs
(ಡೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತುವನು. ಡೋಣಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾ) ಕಲ್ಲು ಕರಗಬೇಕಂತ ಕಲ್ಲು!
(ಈಗ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀಳುವದು.)

೧ ನೇ : ಗೆಳತೀ, ಕಲ್ಲು ಕರಗಿತೇನು?

೨ ನೇ : ಶುಶ್, ಸುಮ್ಮನಿರಿ, ಅಂವಾ ಬಡಬಡಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಧಂಗ ಕೇಳಸ್ತದ,
(ಪರದೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿ ಬರುವವು.)

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ನಾ, ಏನದು?

ಸಾರಥಿ : ಒಂದ ಒಡಕ ವನಿಕಿ ನೀರಾಗ ತೇಲಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ ಧಣಿ.....

ಖಂಬೀರ : ತಗೋ ಅದನ, ಏನರ ಉಪಯೋಗ ಬಂದೀತು.

ಸಾರಥಿ : ಆಗಲಿ ಧಣಿ.

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ನಾ, ಅವೇನು?

ಸಾರಥಿ : ಒಂದು ಮುರುಕು ಭತ್ತಿ, ಹರಕ ಟೋಪಿಗೆ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬರಾಕತ್ಯಾವ ಧಣಿ.

ಖಂಬೀರ : ಅವನ್ನೂ ತಗೊ, ಯಾವ್ವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದಾವು.

ಸಾರಥಿ : ಆಗಲಿ ಧಣಿ.

(ಈಗ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ತೇಲುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ರಂಗಸ್ಥಳವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವು. ಗೊಂಬೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ, ಮುಂದಿನ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಖಂಬೀರ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಕು ಟೋಪಿ, ಒಡಕು ಒನಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿರುವನು, ಹಿಂದಿನ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿ, ಭತ್ತಿ ಎರಿಸಿ ಖಂಬೀರನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದಿರುವನು, ಚನ್ನ announce ಮಾಡುವವನಂತೆ ಈ ರೀತಿ ಕೂಗುವನು.)

ಸಾರಥಿ : ಕೇಳೆಪಾ ಕೇಳೋ, ಕಿವಿ ಇದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ. ನಮ್ಮ ಖಂಬೀರ

ಕುಮಾರಾ ಜಲಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊಂಟಾನ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಜಲ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊಂಟಾನ. (ಹಾಡುವನು, ಹಾಡು ಮುಗಿಯುವಂತೆ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ರಂಗದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯ ವರೆಗೆ ಚಲಿಸಿ ಮರೆಯಾಗುವವು.)

ಹರಕು ಬುಟ್ಟಿ ಹರಿಗೊಲಿನ್ಯಾಗ,

ಪ್ರವಾಸ ಹೊಂಟಾನ 1 ಖಂಬೀರ ಪ್ರವಾಸ ಹೊಂಟಾನ ||

ಒಡಕ ಒನಿಕೆ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕೊಂಡು,

ಪ್ರವಾಸ ಹೊಂಟಾನ | ಖಂಬೀರ ಪ್ರವಾಸ ಹೊಂಟಾನ ||

ಮುರುಕು ಭತ್ತಿ, ಚಿಂದಿ ಟೋಪಿಗೆ,

ಪ್ರವಾಸ ಹೊಂಟಾನ | ಖಂಬೀರ ಪ್ರವಾಸ ಹೊಂಟಾನ ||

ಹುಚ್ಚ ಚನ್ನಾನ ಹಿಂದ ಕಟಿಗೊಂಡು,

ಪ್ರವಾಸ ಹೊಂಟಾನ | ಖಂಬೀರ ಪ್ರವಾಸ ಹೊಂಟಾನ ||

‘(ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಡೋಣಿ

ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬರುವದು.)

ಡೋ. : ನೀವು ಯಾರೂ ಅಂತ ಖರೇ ಹೇಳೋ ತನಕಾ ನಾ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಬಿಡೊದುಲ್ಲಾ, ಏ ಲಘೋಟ ಸೂಳೇ ಮಕ್ಕಳ, ಅರೆ, ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟೇನು ಇವರಾಪನ-ನಾ ಬಿಡೊದುಲ್ಲೋ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಲಡದೂ ಸೋಳೇ ಮಕ್ಕಳ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋದೀರಿ ನೀವು? (ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಡೋಣಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಹೋದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮರೆಯಾಗುವದು, ಮತ್ತೆ ಗೊಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು.) (ಹಾಡುವದು)

೧ ನೇ : ಕುದರಿ ಹೋತು ರಥಾ ಬಂತು. ಡುಂ ಡುಂ ಡುಂ ಡುಂ, ರಥಾ ಹೋತು ಡೋಣಿ ಬಂತು ಡುಂ ಡುಂ-ಡುಂ ಡುಂ, ಡೋಣಿ

ಹೋತು. ಬುಟ್ಟಿ ‘ಬಂತು ಡುಂ ಡುಂ.-ಡುಂ ಡುಂ. ಬುಟ್ಟಿ ಹೋಗಿ..... ೧ ನೇ : (ನಡುವೆಯೇ ತಡೆದು) ಏ, ಗೆಳತಿ, ಅರ್ಥಕ್ಕೆ

ನಿಂದರಿಸಿದೆಲ್ಲಾ ಖಂಬೀರನ ಕಥಿ? ಮುಂದೇನಾತು?

೧ ನೇ : ಆ ಮ್ಯಾಲೆ ಖಂಬೀರ ಕುಮಾರಾ ಒಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಮಾಡಿದಾ. ಏನಂದ್ರ ‘ಈ ಕುದರೀ ಪಳಗಿಸಿ ನಾ ಹೇಳಿದಂಗ ಕೇಳೋ ಹಂಗ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ

ಜಾಗಕ್ಕೆ ವಾಪಸ ತರತೇನಿ’ ಅಂತ, ಈ ಶರೈತ್ತಲೇ ಕುದರೀ ಏರಿದಾ

೨ ನೇ : ಆದರ ಹಂಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲಾ.

೪ ನೇ : ಕುದರಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಂಧಂಗ ರಭಸದಲೇ ಓಡಿಕೋತ ಹೋಗಿ. ಬಿಡ್ತು, ಯಾರಿಗೂ ಅಸಗೊಳ್ಳೋ ಕುದರೀನು ಅಲ್ಲ ಅದು!

ಖಂಬೀರಗ ಕುದರೀ ಬಿಟ್ಟು ಇಳಿಲಿಕ್ಕೂ ಆಗವಲ್ಲ, ಅದು ಭೂಮಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಗಾಳಿ ಹಂಗ ಓಡಿತು, ಆಕಾಶದಾಗ ಗರುಡನ ಹಂಗ

ಹಾರಿತು,

೫ ನೇ : ಅಯ್ಯ! ಅದು ರೆಕ್ಕೀ ಕುದರಿ ಇತ್ತೇನು?

೪ ನೇ : (ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೇ) ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಮೀನಿನ ಹಂಗ ಈಜಿತು. ಕಡೇಕ ಆ ಬೆಟ್ಟದಂಥಾ ಬಿಳೇ ಕುದರಿ ಖಂಬೀರನ

ತಗೊಂಡು ಅಟ್ಟಂಬಟ್ಟಂ ಅರಣ್ಯದಾಟಿ, ಆರು ಸಮುದ್ರಾ ದಾಟಿ ಏಳನೇ ಸಮುದ್ರ ಅವನ್ನ ಒಗದು ಮಾಯ ಆಗಿ ಬಿಡು, ಆ ಸಮುದ್ರದ ನಡಕೊಂದು ಬಂಡೆಗಲ್ಲು, ಆ ಬಂಡೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಒಂದು ಗುಡಿ, ಆ ಗುಡಿ ಮುಂದ ಒಂದು ಎಂಥಾ ಗಾಳಿಗೂ ಆರದ ಸಣ್ಣ ದೀಪಾ, ಆ ಗುಡೀ ಒಳಗಿನ ದೇವರಿಗೆ ಬೇಡಿದ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿದ್ರ, ಕೇಳಿದ ವರಾ ಸಿಗ್ತದ. ಖಂಬೀರಗ ತನ್ನ ಶರೈತ್ತು ಗೆದೀಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅವಕಾಶ, ಖಂಬೀರ ಗುಡೀ ಒಳಗ ಹೋದಾ. (ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಡುವದು)

೨ ನೇ : ಮುಂದೇನಾತು? ಲಗೂ ಹೇಳು?

೩ ನೇ : ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಮಾಡತೀಯು ಯವ್ವಾ? ಮುಂದೇನಾತು? ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳತೇನಿ ಹೇಳು.

೪ ನೇ : ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಂದ ಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿರ್ದೀ ಮಾಡರಿ, ಘಂಟೆ

ಗಳು ಬಾರಸೋ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಕಣ್ಣು ಬಿಡ್ರಿ, ಮುಂದಿನ ಕಥೀನ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿರಂತ.

(ಬೆಳಕು ಈಗ ಗೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರುವದು. ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳ ಪೇಂಟಿಂಗ, ತಕ್ಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಗೀತ, ಖಂಬೀರ, ಚೆನ್ನಾ, ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಿರುವರು.)

ಖಂಬೀರ : ಚೆನ್ನಾ,

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ.

ಖಂಬೀರ : ನಾವು ನದೀ ಅಂತ ತಿಳೊಂಡದ್ದು ಸಮುದ್ರ ಆಗಿಬಿಟ್ಟದಲ್ಲಲೇ?

ಸಾರಥಿ : ನದೀ ಬಂದು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಕೂಡಿರಬೇಕು ಧಣೀ.

ಖಂಬೀರ : ಕೂಡಲಿ ಬಿಡು, ನಾವೂ ಕೂಡೋಣಂತ (ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡುವರು.) ಖಂಬೀರ : ಚೆನ್ನಾ,

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ,

ಖಂಬೀರ : ಹಂಗ ನೋಡಿದ್ರ ರಥದಕಿಂತಾ ಬುಟ್ಟಿನ ಭೇಷ ಬಿಡಲೇ.

ಸಾರಥಿ : ಯಾಕ ಧಣೀ?

ಖಂಬೀರ : ಅಲ್ಲೆ ಕುದುರಿಗೆ ಭಾರ ಆಗೋಕ್ಕಿಂತಾ ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮುಕಳೀ ಮ್ಯಾಲೆ

ನಾವು ಕುತ್ತಿರತೇವಿ ನೆಡಲೇ.

ಸಾರಥಿ : ಹೌದ ಧಣೀ

ಖಂಬೀರ : ಚೆನ್ನಾ,

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ,

ಖಂಬೀರ : ಮನಸ್ಯಾ, ಯಾವಾಗಾದರೂ, ತನ್ನ ಕಾಲ ಮ್ಯಾಲೆ ತಾ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ತನ್ನ ಮುಕಳೀ ಮ್ಯಾಲೆತಾ ಕೂಡಬೇಕು, ಏನಂತಿ?

ಸಾರಥಿ : ಕೂಡತೇನಿ ಧಣೀ.

ಖಂಬೀರ : ಚೆನ್ನಾ,

ಸಾರಥಿ : ಧಣೀ

ಖಂಬೀರ : ನದೀ ಸೆಳವಿನ ಹೊಡತಾ ನೋಡಿದರ, ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಊರ ಕೊಚಿಗೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕಲ್ಲ?

ಸಾರಥಿ : ಹಾಂಗ ಕಾಣತದ ಧಣೀ, ಅಂಥಂಗ ಧಣೀ, ಇನ್ನ ನೀ ಹಾದಿ ಗುರತಾ

ಹ್ಯಾಂಗ ಇಟಗೊಳೊಂವಾ?

ಖಂಬೀರ : ಚೆನ್ನಾ, ಇನ್ಯಾಕ ಹಾದಿ ಗುರತು? ನದೀ ರೋಷಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೂರಿನ ಸೌಳ

ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕುಸದು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು, ತೊಗಲು ಕೆರಕೋತ ಕುತ್ತಿರೋ ಮುದಕರೆಲ್ಲಾ ಶೆಟದು ಹೋಗಿರಬೇಕು, ಧಣ್ಣನ್ನೀರು

ಬಂದು ಸೀರಿ, ಧೋತ್ರದ ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಾಗ ನವಾರಿನ ಮಡಿವಂತ ಮಂದಿಗೆ ಪಾಪನು ಬಂದು ತಟ್ಟಿಧಂಗ ಅನಿಸಿರಬೇಕು, ಮುಂದ ಆ

ನೀರಿನ್ಯಾಗ ಪಾಪಾನ, ಪುಣ್ಯಾ, ಸೀರಿ, ಧೋತ್ರಾ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಚಿಗೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕು, ದ್ಯಾಮವ್ಯಾ ದುರಗವ್ವನ ಗುಡಿ,

ಮುನಸೀಪಾಲ್ವಿ, ಸಾಲಿ, ಕಚೇರಿ ಎಲ್ಲಾ ನದೀ ತಳಾ ಕಂಡಿರಬೇಕು.

ಸಾರಥಿ : ಹಾಂಗ ಅಂತ ಕಾಣಸ್ಯದ ಧಣೀ

ಖಂಬೀರ : ಈ ಜಲಪ್ರಳಯದಾಗ, ನಾ ಒಬ್ಬೊಂವಾ ಮನು ಮಹರ್ಷಿ ಹಾಂಗ
ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉಳಿದೇನೆ ನೋಡು.

ಸಾರಥಿ : ಮತ್ತೆ ನಾನು ಧಣೀ?

ಖಂಬೀರ : ಏ ಚನ್ಯಾ, ನಾನೂ ನೀನೂ ಬ್ಯಾರ ಬ್ಯಾರ ಏನಲೆ? ಎರಡು ದೇಹ
ಒಂದು ಪ್ರಾಣೇನಪಾ, ಅದಿರಲಿ, ಭಾಳ ಬ್ಯಾಸರಾಗೇದ, ಒಂದ ಹಾಡೆ
ಹಾಡು.

ಸಾರಥಿ : ನನಗ ಬರದಲ್ಲ ಧಣೀ ನೀನ ಹಾಡು,

ಖಂಬೀರ : ಹಿಂಗ? ಹಂಗಾರ ಕೇಳು ಈ ಲಾವಣಿ, (ಹಾಡತೊಡಗುವನು.)

‘ಬಾಳಿನ ಬಟ್ಟಾಗ, ಏನೇನು ಕಂಡಿ?

ಅಂಚಲಿ ಹಂಚ್ಯಾವೋ, ನೈಲಾನು ಗುಂಡಿ’

ಸಾರಥಿ : ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೀ ಧಣೀ.. ಅಲ್ಲೇನು ಕಾಣಸಲಿಕ್ಕತ್ತೇದ ನೋಡು ಒಂದು

ಬಂಡೀಗಲ್ಲು, ಅದರ ಮ್ಯಾಲೊಂದು ಗುಡಿ, ಗುಡಿ, ಮುಂದ ಒಂದು

ದೀಪಾ, ಅಲ್ಲಾ ಧಣೀ, ಇಂಥಾ ಘಾಳಿ ವಳಗೂ ಅದು ಆರವಲ್ಲತಲ್ಲಾ?

ಖಂಬೀರ : (ಚಕಿತನಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ತನಗೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ)

ಗಾಳಿಗೆ ಆರದಂಥ ದೀಪ 1 (ಹರ್ಷದಿಂದ ಕುಣಿಯುವನು.) ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಲಿಲ್ಲೇನು ಚನ್ಯಾ ನಿನಗ? ಅದಸ ಅಲ್ಲೇನಲೇ ನಾವು

ಮುಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳ? ನೆನಪ ಬರವಲ್ಲತೇನು ನಿನಗ? ಹಾದೀ ವಳಗ ಒಂದು ಶಕುನ ಏನು ಹೇಳಿತ್ತು? ‘ಸಮುದ್ರದ ನಡಕ,

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದ, ಆರದಂಥಾ ದೀಪ ಉರಿಸಿರತಾರ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ಕೇಳಿದ್ದ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರ, ನೀವು ಹೋದ ಕೆಲಸ ಆಗತದ
ಅಂತ?

ಸಾರಥಿ : (ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಹೌದಲ್ಲಸ! ಭಾಳ ಛೊಲೋ ಆತು ಬಿಡು ಧಣೀ.

ನನಗೂ ರಗಡ ಚಿಂತಿ ಆಗಿತ್ತು, ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಕಡೀಕರ ಆಗ್ತದೋ ಇಲ್ಲೋ ಅಂತ, ಹಂಗರ ಬುಟ್ಟಿ ಅತ್ತಾಗ ತಿರಗಸೋಣಲ್ಲಾ?

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ಯಾ, ಇನ್ನ ಈ ಬುಟ್ಟಿ-ಗಿಟ್ಟಿ ನಕಲೀ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗ

ಬೀಳೊದುಲ್ಲಾ, ಅಲ್ಲೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಬೇಕಂದ್ರ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟಿಮ್ಯಾಲೆ ನಾವು ಈಸಿಗೋತ ಹೋಗೋದ ಸೈ, ಬಾ, ಹೋಗೋಣ.

(ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಇದ್ದ ಕಡೆ ಸಣ್ಣ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವದು. ನೀರಿಗೆ ಧುಮುಕಿ ಇಬ್ಬರೂ ಆಕಡೆ ಈಜಿದಂತೆ ನಟಿಸುವರು.)

ಚನ್ಯಾ, ಕೇಳಿಸತಸ ಗುಡಿ ಭಜನಿ ಶಬ್ದ? ಎಷ್ಟು ಛೊಲೇ ಅನಸ್ತದ ನೋಡು.

(ಇಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಗಿದ್ದ ಭಜನೆ ಇವರು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ಗಟ್ಟಿ

ಯಾಗಿ ಕೇಳಬರುವದು.)

“ಸುಳ್ಳಿನ ಬಲಿಯಾಗ ಸಿಗಬಿದ್ದೇ | ಶಿವನಸ ಕಳ್ಳ ಹುದಲಾಗ ಹುಗಿಬಿದ್ದೇ | ಶಿವನಸ

ಮಳ್ಳಿನ ಇಲ್ಲೆ ಕೈ ಬಿಡಬೇಡೋ | ಶಿವನಸ

ಬಂಧನದಿಂದ ಕಾಪಾಡೋ ಶಿವನ | ಪರಶಿವನಸ

(ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನೊಡನೆ ಜೋರಾಗಿ ಗಂಟೆಗಳು ಬಾರಿಸುವವು. ತಕ್ಷಣ

ಗೊಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು.)

ಳನೇ : ಘಂಟೇ ಸಪ್ಪಳಾತು. ಎಲ್ಲಾರೂ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡ್ರೀ, ಖಂಬೀರ

ಕುಮಾರಾ ಗುಡೀ ಒಳಗ ಬಂದಾನ ದೇವರ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ನಮಸ್ಕಾರ

ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಬೈರಾಗಿಗೆ ವರಾ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ಯಾನ.

(ಈಗ ಗೊಂಬೆಗಳು, ಖಂಬೀರ, ಚನ್ಯಾ, ಬೈರಾಗಿ, ದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ.)

ಬೈರಾಗಿ : ನೀ ದೊಡ್ಡವರಾ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ, ನಿನಗ ದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗ್ತದೆ.

ಖಂಬೀರ : ನನ್ನ ಕಡೆ ಇದ್ದದ್ದು ಬೇಕಾದ್ದು ಕೇಳಿ ಕೊಡತೇನಿ.

ಬೈರಾಗಿ : ನೋಡು, ಆ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೆದರಿ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದೀ

ಖಂಬೀರ : ನೀವ ಕೇಳ್ತೀರ ಕೇಳಿರಿ ನಾ ಕೊಟ್ಟ ತೀರತೀನಿ,

ಬೈರಾಗಿ : ಸರಿ, ನಿನ್ನ ರುಂಡಾ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಡು (ಖಂಬೀರನ ಕೈಗೆ ಕತ್ತಿ ಕೊಡುವನು.)

ಖಂಬೀರ : (ಬೆದರಿ) ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ನನ ರುಂಡಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಡಲಿ?

ಬ್ಯಾರೆ ಏನರ ಕೊಡತೇನಿ, ಈ ವನಿಕಿ ತಗೋಳ್ಳಿ.

ಸಾರಥಿ : ಎಷ್ಟ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾ ನೋಡು ನಮ್ಮ ಖಂಬೀರಾ! ಯಾವ್ವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ಬರ್ದದ ಅಂತ ಮದಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹ್ಯಾಂಗ ವನಿಕಿ ತಂದಾ.

ಬೈರಾಗಿ : ಅದರೇ ಆಗೊದುಲ್ಲಾ ಖಂಬೀರ : ಹಂಗರ ಈ ಭತ್ತಿ ತಗೋಳ್ಳಿ.

ಸಾರಥಿ : ಎಷ್ಟ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾ ನೋಡು ನಮ್ಮ ಖಂಬೀರಾ! ಯಾವ್ವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ಬರ್ದದ ಅಂತ ಮದಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಭತ್ತಿ, ತಂದಾ.

ಬೈರಾಗಿ : ಅದಕ್ಕೇ ಆಗೊದುಲ್ಲಾ ಖಂಬೀರ : ಹಂಗರ ಈ ಟೊಪಗಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿ.

ಸಾರಥಿ : ಎಷ್ಟ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾ ನೋಡು ನಮ್ಮ ಖಂಬೀರಾ! ಯಾರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ಬರದ ಅಂತ ಮದಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹ್ಯಾಂಗ ಟೊಪಗೀ ತಂದಾ. ಬೈರಾಗಿ : ಅದರೇ ಆಗೊದುಲ್ಲಾ. ಖಂಬೀರ : ಹಂಗರ

ಈಚೆನ್ನಾನರುಂಡಾ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿ.

ಸಾರಥಿ : ಎಷ್ಟ ಶ್ಯಾಣ್ಯಾ ನೋಡು ನಮ್ಮ ಖಂಬೀರಾ! ಯಾವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ಬರ್ದೇನಿ ಅಂತ ಮದಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಜೋಡಿ ಕಸ್ತೂಂಡು ಬಂದಾ. (ಹೀಗೆ ಅಂದ ನಂತರ ಖಂಬೀರನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ತಲೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿ) (ಹೌಹಾರಿ) ಏನೋ ಮಾರಾಯಾ! ನನ್ನ ತಲೀ ತಗ್ಯಾಕ ನಿಂತೀ ಅಲ್ಲಾ! ನಾ ಒಲೊ ಯಪ್ಪಾ! ಏನ ಬಡವರ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಳೇಗೇಡ ಮಾಡತೀ ಏನ?

ಖಂಬೀರ : ಚನ್ನಾ, ನಾ ಮದಲ ಹೇಳಿಲ್ಲೇನಲೇ ನಾವಿಬ್ರೂ ಎರಡು ದೇಹಾ,

ಒಂದ ಜೀವಾ ಅಂತ? ಏನಾತ ನಿನ್ನ ತಲೀ ಹೋದ್ರೆ? ಬಾ ಇಲ್ಲೆ. ನಿನ್ನ ತಲೀ ಕೊಡು, (ಕತ್ತಿ ಎತ್ತುವನು. ಚನ್ನ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವನು.)

ಚನ್ನ : ಕಾಪಾಡ್ರಪೋ, ಯಾರರ ಕಾಪಾಡ್ರಪೋ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಾ ಕಾಪಾರ್ರಪೋ.

ಖಂಬೀರ : (ಅವನ ಹಿಂದೆ ಓಡುತ್ತ) ಚನ್ನಾ. ಜೀವಗಳ್ಳಾ! ಎಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗ್ಲಿ!

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ತಲೀನ, (ಎಡಗೈಯಿಂದ ಚನ್ನನ ಕೂದಲು ಹಿಡಿಯುವನು, ಚನ್ನ ಮೊಳಕಾಲೂರುವನು.)

ಸಾರಥಿ : ಕೈ ಮುಗಿತೇನಪಾ, ನನ್ನ ತಲೀ ಕಡೀಬ್ಯಾಡಾ, ನೀ ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತ ಅದಿ, ವಿದ್ಯಾವಂತ ಅದಿ, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಅದಿ, ನಿನ್ನ ತಲೀ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ನನ್ನ ತಲೀಗೆ ಹ್ಯಾಂಗಪಾ ಬಂದೀತು? ತಿರಗಿ ನೋಡಿದ್ರೆ ಆ ವನಿಕಿ, ಭತ್ತಿ, ಟೊಪಗಿ, ಅಷ್ಟ ಸುದ್ದಾ ನನ್ನ ತಲಿಗೆ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿಲ್ಲಾ.

ಖಂಬೀರ : (ಕತ್ತಿ, ಎತ್ತುವನು) ಚನ್ನಾ, ನೀ ಏನ ಹೇಳು, ಬೇವರ್ಸಿ ಸೋಳೆ ಮಗನ, ನಿನ್ನ ತಲೀ ಕಡದ ತೀರ್ದೇನಿ.

ಬೈರಾಗಿ : ಅವನ್ನ ಬಿಡು, ಈ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಂದ್ರೆ ನಿನ್ನ ತಲೀ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು.

ಖಂಬೀರ : (ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ) ಹಂಗಾದ್ಯೆಲೆ ನನ್ನ ತಲೀ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಬದಕ್ಕೊ ಸತ್ಠಾಂಗ! ಎಷ್ಟು ದಿವಸಂತ ಹೀಂಗ ಗೊಳ್ಳಾಗಿರೋದು? ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು.

ಚನ್ನಾ, ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದೆ. ತಲೀ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳತೇನಿ.

ಸಾರಥಿ : ಬರೋಬರಿ ನಿರ್ಧಾರ ಧಣೀ.

ಖಂಬೀರ : (ಗೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ನೀವು ಕಡೀ-ಕಡೀ-ಕಡೀ ಅಂತ ಜೋರಲೇ ಕೂಗಿ

ಕೋತ ಇರಿ, ಆ ಗದ್ದಲದಾಗ ನೋವಾಗಿದ್ದ ತಿಳಿಯೂದುಲ್ಲಾ.

ಚನ್ನಾ, ನೀ ಮೂರ ಎಣಸು.

(ಖಂಬೀರ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ತಯಾರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಾರದ ಕಳೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ. ಗೊಂಬೆಗಳು ಕಡೀ-ಕಡೀ-ಕಡೀ ಎಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡುವಾಗ)

ಚನ್ನ : ಒಂದೂ.....ಎರಡೂ.....

ಖಂಬೀರ : (ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆರ್ತ, ಸೋತದನಿಯಲ್ಲಿ)

ಚನ್ನಾ: ಧಣಿ

ಖಂಬೀರ : ತಲೀ ಕಡಕೋಳ್ಳೊ, ಬ್ಯಾಡಲೇ?

(ತೆರೆ)

ಚನ್ನ

ಸಂಪುಟ-೧೨

ವಾಸನೆ

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

ದಟ್ಟೆಸಿ ಬಂದು ಮೂಗಿಗೆ ಗಿಡಿದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಡಿದ
ಘವಂಘಮಾ ಪರಿಮಳ.

ಸುತ್ತ ನೋಡಿದೆ.

ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ, ರಾತ್ರಿ ನಲುಗಿ ಹೋಗುತ್ತೆ ಅಂತ
ಆಕೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟ ಅಬ್ಬಲಿಗೆ ದಂಡೆ

ಮೂಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಇದಲ್ಲ

ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವ ಉದುಬತ್ತಿ
ಯ ಪರಿಮಳ, ಆಘ್ರಾಣಿಸಿದೆ- ಉಹ್ಣೂ, ಇದಲ್ಲ
ಕೋಣೆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆಯನ್ನರಳಿಸಿ
ಉಸಿರೆಳೆದೆ. ಉಹ್ಣೂ, ಇದಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ.

ಆಕೆ ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಪರಿಮಳ ಎಷ್ಟು ಉನ್ನಾದಕವಾಗಿತ್ತು ಅಂದರೆ

ಕರೆಗೆ ವಶವಾಗಿ ಬೀದಿಗೆ ಇಳಿದೆ.

ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ನಿಯಾನ್ ದೀಪಗಳ ಬಣ್ಣಗಳ ಕೆಳಗೆ
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ. ಬೆಳೆದ ಕಾಂಪೌಂಡು
ಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹುಲುಸು ಸಸ್ಯಗಳ ಕತ್ತಲೆ.
ಕೊನೆಯ ಬಸ್ಸೂ ಹೊರಟು ಹೋಗಿರಬೇಕು
ಓಡುವ ರಿಕ್ಷಾಗಳು, ಅಡ್ಡಾಡುವ ಕಾಮಿನಿಯರು
ಕರೆಯುವ ಜಟಕಾ ಸಾಬಿಗಳು
ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಂಡುಗಳು.

ಬೀದಿ ದೀಪದ ಕೆಳಗೆ ಕತ್ತಲೆಯ ಕಂಡಂತೆ
ಫಕ್ಕನೇ ನೆನಪಾಯ್ತು: ಯುರೇಕಾ ಅಂದೆ;
ಕತ್ತಲೆಯ ಹಿಂದೆ
ನೆರಳಾಗಿ ನಡೆದ ಉನ್ನಾದದಲ್ಲಿ
ಅರಳಿದ್ದ ರಾತ್ರಿರಾಣಿಯ ಅರಸಿ.

ವಿಶಾಲ ಬೀದಿಗಳು ಅದರಾಚೆ ಇಕ್ಕಟ್ಟು ಗಲ್ಲಿಗಳು ಅದರಾಚೆ
ಹರಿಯುವ ಗಟಾರಗಳು ಅದರಾಚೆ
ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಮರಗಳ ಗುಂಪು ಅದರಾಚೆ
ವಿನ್ತಾರಕ್ಕೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಗಾರಕಿತ್ತ ಪುಟಾಣಿ ಮನೆಗಳು
ದಟ್ಟಿಸಿದ್ದ ಪರಿಮಳದ ಮೂಲ ಇಲ್ಲೇ?
ಉನ್ನಾದದ ಮೂಲ ಇಲ್ಲೇ?

ಉಸಿರೇಳೆ. ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪದ ಮಂದ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ
ಅನ್ನೇಷಿಸಿದ್ದೆ:
ಮನೆಯೆದುರು ಕವ್ವ ಪೊದೆಗಳು: ಭಯಾನಕ ಪೊದೆಗಳು
ರಾತ್ರಿರಾಣಿಯದೇ ಪೊದೆಗಳು.
ರಾತ್ರಿರಾಣಿಯಿರುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಪ ಇರುತ್ತೆ ಅಂತ ಪ್ರತೀತಿ
ಸಣ್ಣ ಹೂಗಳನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಹಾರ ಪೊದೆಗಳು.

ಹೂವು ಹಸಿರು ಮತ್ತು ಗಾರಕಿತ್ತ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ಮನೆಗಳ ನಡುವೆ
ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ.
ಕರೆಯುವ ರಾತ್ರಿರಾಣಿಯ ಉನ್ನಾದಕ ವಾಸನೆ
ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವ ಆಕ್ರಮಿಸುವ ಗಟಾರದ ವಾಸನೆ.
ಭಯ ಅಸಹ್ಯ ಉನ್ನಾದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಗೋಜಲಿನಲ್ಲಿ ಅನಿಸಿತು:
ಇದಲ್ಲ ಇದಲ್ಲ ಇದಲ್ಲ ಇದಲ್ಲ .....

ಗಟಾರ ಗಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ನಿಯಾನ್‌ನ ಬೆಳಕುಗಳು
ಅಟ್ಟುವ ವಾಸನೆ ಸೆಳೆಯುವ ವಾಸನೆ

ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳಕಿನಾವರ್ತಗಳು
ಮನೆ ಸೇರಿದೆ.

ಕಿರುದೀಪ ಇನ್ನೂ ಉರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.
ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚೆತ್ತೇ ಮಲಗಿದ್ದ ಅವಳು
ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ? ಬನ್ನಿ ಮಲಕೊಳ್ಳಿ ಅಂತ ತೆಕ್ಕೆಹಾಸಿಗೆಯೊಡ್ಡಿದಳು
ಬಾಗಿಲೆಳೆದುಕೊಂಡಳು
ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ್ದ ವಾಸನೆ ಕರಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿ
ಪರಿಚಿತ ಕೂದಲಿನ ಬೆವರಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ವಾಸನೆ
ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು.

೨

ಕಾಫಿಗೇಳಿ ಅಂತ ಈಕೆ ಕರೆದಾಗಲೇ ನನಗೆಚ್ಚರ
ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯ, ನಗುಮುಖ.
ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬಲಿಗೆ ದಂಡೆ-ಇನ್ನೂ ನಲುಗಿರಲಿಲ್ಲ.
ಕಾಫಿ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು.

ಕುಡಿದು ಹೊರಬಿದ್ದವನು ಬೀದಿ ಗಲ್ಲಿ ಗಟಾರಗಳಾಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಹೋದೆ
ರಾತ್ರಿರಾಣಿ ಕಂಡಲ್ಲಿ ನಿಂತೆ.
ಈಗ ಪರಿಮಳವೇ ಇಲ್ಲ;
ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿದ ಹೂಗಳೇ ಎಲ್ಲ.

ಮನೆಗೆ ಬಂದವನು
ಸಂಜೆ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಕಣೇ ಅಂದೆ.

ಅಪರೂಪದ ಕರೆಗೆ ಕರೆಯ ಧಾಟಿಗೆ
ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕೌತುಕ, ಸಂಭ್ರಮ.

ಅವಿನಾಶ ಬರೋದು ಬೇಡ (ನಾಟಕ)

ವೇಣುಗಪಾಲ ಸೊರಬ

ಪಾತ್ರಗಳು :

ಅಶ್ವತ್ಥ ಹೆಳವನಾದ ಮುದುಕ
ಅಂಬಾ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ
ಅವಿನಾಶ ತರುಣ

ಅಚಲಾ ತರುಣಿ

ನಾರಾಯಣ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತರುಣ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತೆ.

ಅಂಬಾ : ಆಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಬಾಂಬಿನ ತರಹ ಆಸ್ಪೋಟಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನಿನ್ನ ಸಲಹೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಅಂಬಾ : ಸಲಹೆ ಅಂತ್ಯ ಅಲ್ಲ, ಸಂದರ್ಭ ಹೇಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ.....

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನನ್ನ ಎದುರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ್ಕೊಂಡು ರೇಗಿಸಬೇಡ.

ಅಂಬಾ : ರೇಗಿಸೋದಲ್ಲ, ನನಗೆ ತೋಚಿದ್ದು

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅದೇ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿನಗೆ ತೋಚಿದ್ದು, ಸಲಹೆ ಅಂತ ಆಗತ್ತೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಲಹೆನೂ ನನ್ನನ್ನ ರೇಗಿಸತ್ತೆ.

ಅಂಬಾ : ಸರಿ, (ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಮುಖ ಇಟ್ಟು) ಸುಸೀ, ಕಾಫಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.....

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಿವೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಹೊಸಬ ಆಗ್ತಾನೆ, ವೈರಿ ಆಗ್ತಾನೆ, ಅಸಹಜ ಆಗ್ತಾನೆ, ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಇರೋ ಹಾಗೆ ಆಗ್ತಾನೆ...

(ಸುಸೀ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟ್ರೇನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಕೆಟಲ್, ಕಪ್ಪು ಬಸಿ, ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದ್ದು, ತರುವಳು. ಅಂಬಾ ಅವಳಿಂದ ಟ್ರೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿ, ಎರಡು ಕಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಡಿಕಾರ್ಷನ್ ಹಾಕಿ, ಬೆರಸುವಳು, ಈ ಕಾಫಿ ಬೆರಸುವ, ಕೊಡುವ ಕುಡಿಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿ ಐದು ನಿಮಿಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆಯಂತೆ, ನಾಟಕದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು, ಅಶ್ವತ್ಥನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಕಾಫಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಲು ಹೋಗಿ, ಪ್ರತಿ ಬಾರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು, ತನ್ನ ಮರೆವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಅಶ್ವತ್ಥ : (ಸಕ್ಕರೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕೆಟ್ಟ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಹೀರುತ್ತಾ) ಪ್ರಪಂಚ ನನ್ನನ್ನ ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಒದ್ದಾಡಿಸಿದೆ

ಅಂಬಾ : ಅಂದರೆ ನಿಮಗೆ ನೀವೇ ವೈರಿ ಆಗೋದಿಕ್ಕೆ, ಹೊಸಬರಾಗೋದಿಕ್ಕೆ, ಅಸಹಜ ಆಗೋದಿಕ್ಕೆ.....

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಹಾಗಂದರೇನು ಅಂತ ಗೊತ್ತೇನು?

ಅಂಬಾ : ಅದೇ ಮರದ ಕ್ಯಾಬಿನ್‌ನಿಂದ ಶ್ವೇತಭವನದವರೆಗೆ-ಅಜ್ಞಾತ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಹಗಲ ಬೆಳಕಿನ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾಲೆಗೆ -ಯಾರಿಗೂ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಹ್ಲ ಹ್ಲ (ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಸಾಕು, ಸಾಕು, ವಿವರಣೆಗೂ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇದೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಋಷಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

ಅಂಬಾ : ಆದರೆ ಈ ವಿವರಣೆ, ಈ ಅರ್ಥ, ಈ ಕಾರ್ಯ, ಈ ಋಷಿ.....

ಅಂಬಾ : ವಿವರಣೆ ಅನ್ನೋದು ಹಿಮ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಹಿಂಜಿಕೊಂಡಿರತ್ತೆ - ಅರ್ಥ ಅನ್ನೋದು ಮೈಗಂಟಿಕೊಂಡ ಚರ್ಮ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ -

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಕಾರ್ಯ ಅನ್ನೋದು ಜಾತಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಜಾತಿಗಂಟಿಕೊಂಡ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ

ಅಂಬಾ : ಋಷಿ ಅನ್ನೋದು

ಅಶ್ವತ್ಥ : ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಕೆತ್ತುವ, ತಿದಿಯೊತ್ತುವ, ಕಲ್ಲು ಹೊರುವ, ಸುಣ್ಣವಾಗಿ ಕುಡಿಯುವ, ಯಂತ್ರವಾಗಿ ತಿರುಗುವ, ಸದಾ ಆಗುತ್ತಿರುವ,

ಆಗ ಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ.....

ಅಂಬಾ : ಅವಿನಾಶ ಬಾರೋ ಹೊತ್ತಾಯಿತು-

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವಿನಾಶ ಬರೋದು ಬೇಡ

ಅಂಬಾ : ಅವಿನಾಶ ಬಂದರೆ ಕಳೆ ಬರುತ್ತೆ, ನಿಂತದ್ದೆಲ್ಲ ತಿರುಗೋಕೆ ಶುರು ಆಗುತ್ತೆ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅಂತಹ ಪ್ರವರ್ತಕರು ನಮಗೆ ಬೇಡ

ಅಂಬಾ : ವರ್ತಕರು

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಉತ್ತಮ

ಅಂಬಾ : ವರ್ತಕರು ತುಂಬಿರೋ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದಗ ಮೋಸ ವಂಚನ ಕುಟಿಲತೆ ಮಾನಭಂಗ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಪ್ರವರ್ತಕರು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಅದು

ಅಂಬಾ : ಎಂಥ ಪ್ರವರ್ತಕರು

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಗುಂಪುಗೂಳಿಗಳು-ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊಡೆದಾಡಿ, ವೈರಿ ಗುಂಪನ್ನು ಹೊಡೆದಟ್ಟಿ, ಎಲ್ಲ ಅನ್ನ ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ತಾನೇ ಅನುಭೋಗಿಸಿ

ಅಂಬಾ : ಇತಿಹಾಸಪೂರ್ವದ ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಸತ್ತೆ..... ಆದರೆ ಅವಿನಾಶ ಇವೊತ್ತಿನವನು, ನಾನು ಹೇಳಿದ ವರ್ತಕರು ಇವೊತ್ತಿನವರು, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರವರ್ತಕರಲ್ಲ.....

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ಅಂಬಾ, ನನಗೆ ಖುಷಿ ಬೇಕು, ಚರಿತ್ರೇನ ಹುಗಿದು ಬಿಡಬೇಕು.....ವರ್ತಕರು ಪ್ರವರ್ತಕರು- ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಾಲಾಗಿ ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು.....ಆಗ ನಿಂತದ್ದು ಚಲಿಸುತ್ತೆ-ಮೂಡುವ ಸೂರ್ಯ ನಗತಾನೆ, ಗಾಳಿ ಪಲ್ಲವಿಸತ್ತೆ, ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ್ತೆ-ಚಿಗುರು ಕೆಂಪೊಡೆಯುತ್ತೆ-

ಅಂಬಾ : ಅದೇ ನಾನೂ ಹೇಳೋದು, ಅವಿನಾಶ ಬರತಾನೆ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವನು ಅವಿನಾಶ ಅಲ್ಲ, ವಿನಾಶ ಅವನು. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಹೆಜ್ಜೆನಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಬೆರಸಿ, ಅಧಿಕಾರದ ದರ್ಪದ ಹಬ್ಬ ಮಾಡಿ, ರಾಜದಂಡ ಹಿಡೀತಾನೆ, ಮಂತ್ರ ಹೇಳತಾನೆ, ತಕ್ಕಡಿ ಹಿಡೀತಾನೆ, ಷೇರು ಮಾರತಾನೆ ಕೊಳ್ತಾನೆ, ಕೊಟೇಷನ್ ಕರೀತಾನೆ ಕೊಡತಾನೆ- ನೇಗಿಲಿನ ಕೂರಿಗೆ ಮೇಲೆ, ರೈತನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡತಾನೆ - ಕೊಡಲಿ ಹಿಡೀತಾನೆ, ಕುಡುಗೋಲು ವರಿಸತಾನೆ, ಸುತ್ತಿಗೆ ಜಡೀತಾನೆ-ಅಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸತಾನೆ

ಅಂಬಾ : ಅವಿನಾಶ ಅಂಥವನಲ್ಲ ಅಶ್ವತ್ಥ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನಾನು ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ ಅಂಬಾ, ನನ್ನ ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೀಬೇಡ ಅಂತ? ನಾನು ಬರೀ ಆಶ್ಚ ಅಥವಾ ಬರೀ ಅ- ಹೆಸರಾದರೂ ಯಾಕೆ ಬೇಕು?...

ಅಂಬಾ : ಅವಿನಾಶ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗು, ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸಾರಥಿ..... ನಮ್ಮ ಉಸಿರಿಗೆ ಕಂಪು ಕೊಡತಾನೆ, ಕನಸಿಗೆ ಕಸುವು ಕೊಡತಾನೆ-

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವಿನಾಶ ಬರಬೇಕಾದ ಟೈನು ಬರೋಲ್ಲ, ಅವನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಂದ ಟಿಕೆಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ-ಅವನು ಕೇಳಿದ ಊಟ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ- ಷೂ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕ್ಸ್ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ, ಟೈ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಕಫಲಿಂಕ್ಸ್ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ, ಎಣ್ಣೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಕೂಂಬ್ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲ

ಅಂಬಾ : ಈ ಪ್ರಪಂಚಾನೇ ನಿಮಗೊಂದು ಭ್ರಮೆ -ನೋಡಿ ಬರತಾ ಇದಾನೆ ಮಗು.....(ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ಹೋಗುವಳು) ಅವಿನಾಶ : (ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾ) ನನಗೋಸ್ಕರ ತುಂಬಾ ಕಾಯ್ತಾ ಇದ್ದಿರಿ ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ, ನಾನು ಬರೋದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು.....

ಅಂಬಾ : ಪ್ರತೀವರುಷ ಈ ಸಮಯಕ್ಕೇ ಅಲ್ಪೆ ನೀನು ಬರೋದು, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ.....

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವನು ಬಂದದ್ದೇ ಸರಿ, ಅದೇ ಒಂದು ಲೆಕ್ಕ-ಮರ ಮುರಿಯೋದಿಕ್ಕೆ, ಮನೆ ಮಾಡು ಹಾರೋದಿಕ್ಕೆ, ಮಳೆ ಸುರಿಯೋದಿಕ್ಕೆ.....ಹ ಹ ಹ (ನಗುವನು)

ಅಂಬಾ : ಅಂದಹಾಗೆ, ಇದ್ಯಾಕೆ ಮಗೂ, ಇಷ್ಟು ಕೊಳೆಬಟ್ಟೆ ಹಾಕೊಂಡಿದೀಯ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದೆ ನಿನ್ನ ಬಟ್ಟೆ. ಅವಿನಾಶ : ಇನ್ನೇಲೆ ಮಗ ಅಂತ ಕರೀಬೇಡ ನನ್ನನ್ನ.....

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನೋಡಿದೆಯೆ, ಹ್ಯಾಗೆ ಶುರುವಾಯ್ತು ಪ್ರವರ್ತನ.....

ಅಂಬಾ : ಅವನಿಂದ ಏನೂ ಆಗಲ್ಲ ಎಂದವರೂ ನೀವೇ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವನೇನೋ ಹೇಳಬೇಕೊಂತಿದಾನೆ ತಡೀ

ಅವಿನಾಶ : ಅದೇ, ದಾರೀಲಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರು, ದರೋಡೆಕೋರರು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಗೆ-

ಅಂಬಾ : ಯಾಕೆ, ಈ ಸಾರಿ ಟೈನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲವೇನು?

ಅವಿನಾಶ : ಟೈನ್‌ಗೆ ಸೀತ ಕೆಮ್ಮು ಜ್ವರ.....

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಹುಡುಗ ಚೂಟಿಯಾಗ್ತಿದಾನೆ-ಆಹ-ದರೋಡೆಕೋರರಿಗೆ ಏನು ಕೊಟ್ಟು ಬಂದೆ?

ಅವಿನಾಶ : ಏನು ತಾನೆ ಕೊಡಲಿ?

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನಿನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು, ನಿನ್ನ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು, ನಿನ್ನ ಹೇಡಿತನವನ್ನು, ನಿನ್ನ ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು, ನಿನ್ನ ಕೈಬೆರಳುಗಳನ್ನು, ನಿನ್ನ ಕುಲ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು.

ಅಂಬಾ : ಹಾಗಂದರೆನರ್ಥ? ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರೇನಾಡುತ್ತಾರೆ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಹಿಡಿದು ಹಿಂಡಿ ಜೇನುಹುಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಯ್ದಾರೆ-ತುಂಬಿ ಕುಡೀತಾರೆ- ಎಲ್ಲ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಣೀತಾರೆ ಅಲ್ಲವೆ ಅವಿನಾಶ್? ಹೋಗಲಿ, ನೀನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಏನು ಅದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳು

ಅವಿನಾಶ : ದರೋಡೆಕೋರರ ರಾಣಿಗೆ ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟೆ, ವಜ್ರ ವೈಷ್ಣವ್ಯ ಕೊಟ್ಟೆ, ಅವನ ಮಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ, ತೊಡೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ, ಸಂಭ್ರಮ ಕೊಟ್ಟೆ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವಿನಾಶ ಈಗ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ-ತೊಡೆಯಿಂದ ಉರ್ವಶಿಯನ್ನು ಪಡೀತಾನೆ-(ಅವನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ನಿನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿದೆಯೋ, ಇಲ್ಲ...

ಅಂಬಾ: ಅಂದರೆ, ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಅವಿನಾಶ್ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟನೆ?-

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಗುಲಾಮರಿಗೆ ಬಯಲೇನು, ಬಚ್ಚಲೇನು? ಎಲ್ಲ ಕಡೇನೂ ಬೆಳೀತಾರೆ ಪಾಪಾಸುಕಳ್ಳಿ ಹಾಗೆ

ಅವಿನಾಶ : ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅನ್ನೋದು ಕೊಳಚೇಲಿ ಬೆಳೀಲಾರದು, ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಉಳೀಲಾರದು

ಅಂಬಾ : ಯಾಕೆ ಅವಿನಾಶ್? ಬದುಕಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮೂಗು ನಾಲಗೆ-ಸ್ವಯಂ ಚಾಲನೆ-ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಗುಲಾಮತನ ಬಂತೇನು?

ಅವಿನಾಶ : ಅದು ಆದದ್ದು ಹೀಗೆ - ಕಾವು ಕೂತಿದ್ದ ಕೋಳಿ ಹಾರಿ ಹೋಗತ್ತೆ. ಯಜಮಾನ ಮೊಟ್ಟೆ ಒಡೆಯೋದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕುಕ್ಕೆ ಹೇರಿ ಬಿಡ್ತಾನೆ.....ಮಗು ಚೆಡ್ಡಿ ಜೇಬಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕೋದು ಕಲ್ತ್ ಕೊಳ್ಳೋವಾಗಲೇ ಉಸುಬಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲುಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ-ಮೇಷ್ಟ್ರ ತಪ್ಪು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸೋದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳು ತೂರಾಡ್ತವೆ-ಕಲ್ಲು ಬೀಳುತ್ತವೆ- ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾರ್ಶ್‌ಮ್ ಆಗೋದಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಹಣಕ್ಕೆ ಚಲನೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿರತ್ತೆ- ಇರುವೆಗಳ ನೊಣಗಳ ಗೊದ್ದಗಳ ಹೆಗ್ಗಣಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಸಂಚು, ಸಂಚಕಾರ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತೆ - ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದದ್ದೂ ಕಾಣಲ್ಲ-ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಕಣ್ಣೇ ಇರಲ್ಲ - ಸತ್ತವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಇಲ್ಲ, ಬದುಕಿರೋರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಇಲ್ಲ, ವ್ಯವಧಾನ ಇಲ್ಲ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡೋ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಮೃಗ ಆಗ್ತಾನೆ-ರೋಲರ್ ಅಡೀಗ್ ಸಿಕ್ಕು ಅಪ್ಪಚ್ಚಿ ಆಗ್ತಾನೆ-

(ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ 'ಅವಿನಾಶ್, ವಿನಾಶ್, ನಾಶ್' ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳುತ್ತದೆ.)

ಅವಿನಾಶ : ಓಹ್, ಅಚಲಾ, ಮರತೇ ಬಿಟ್ಟೆ-ಬಾ ಅಚಲಾ, ಒಳಗೆ ಬಾ.

(ಅಚಲೆ ಸಹ ಅವಿನಾಶನಂತೆಯೇ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟಿದಾಳೆ, ಅವಳು ತೊಟ್ಟಿರುವ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಅಳಕವಾಗಿವೆ. ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಅಚಲೆ ಕೊಂಚ ಬೆದರಿದ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ.)

ಅವಿನಾಶ : ಏನೂ ಗಾಬರಿ ಬೇಡ, ಬಾ-

ಅಂಬಾ : ಬಾಮ್ಮ.....

ಅವಿನಾಶ : ಸಂಕೋಚ ಪಡಬೇಡ, ಕುಳಿತುಕೊ.

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವಳಿಗ್ಯಾಕೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡ್ತೀಯೆ? ಅವಳಿಗೆ ಕುಳಿತೇ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.

ಅಚಲಾ : ಇಲ್ಲ ನಿಂತಿರ್ದೀನಿ, ಕೂತರೆ ಮಂಕಾಗ್ ಬಿಡ್ತೀನಿ-ನಿಂಡ್ಯೊಂಡಿದ್ದರೇ

ಅಂಬಾ : ತೊಗೋಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಫಿ.....

ಅವಿನಾಶ : ಇವರು ನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಕಾದವರು

ಅಚಲಾ : ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ತಿರಲ್ಲ, ನಾನು ಹೋಗ್ತೀನಿ -

ಅವಿನಾಶ : ಹಾಗಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪ ಇರು, ನಾನೂ ಬರೀನಿ ಆಮೇಲೆ

ಅಂಬಾ : ಯಾಕಮ್ಮ ಸಂಕೋಚ, ಕೊಂಚ ಕೂತ್ಬಾ, ಸುಧಾರಿಸೋ

ಅಚಲಾ : ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ.....ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ತಾಯಿ ತಿಪ್ಪೆಗೆಸೆದು ಬಿಡ್ತಾರೆ, ಯಾರೂ ಪಾಪ ಸಾಕಿಕೊಳ್ತಾರೆ, ಶ್ರೀಮಂತರು, ಒಂದು

ದಿನ ಒಬ್ಬ ಮಕ್ಕಳ ಕಳ್ಳ ನಾನು ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಆಡುತಿರೋವಾಗ, ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ತುರುಕಿ, ಉಂಡೆ ಮಾಡಿ, ಕೈಕಾಲು ಆಡಿಸ್ತೆಕ್ಕೂ
ಆಗದೆ ಇರೋ ಹಾಗೆ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗ್ ಬಿಡ್ತಾನೆ, ನನಗೆ ಸತ್ತೆ ಅನಿಸ್ತಾ ಇರತ್ತೆ- ಹೊಟ್ಟೆಲೆಲ್ಲ ಒಂದ್ ತರಹ ಆಗ್ತಾ ಇರತ್ತೆ-
ಬಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ಓದ್ದೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ ಬಿಟ್ಟಿರೀನಿ-ಅವನ ಮುಖ ನೋಡ್ತೆಕ್ಕೂ ಆಗಿರಲ್ಲ-
ಅವನು, ಉರ ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ

ಅಶ್ವತ್ಥ : (ಎತ್ತಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಸಾಕು, ನಿಲ್ಲಿಸು, ನನಗೆ ಕೇಳಕ್ಕೆ ಆಗಲ್ಲ

ಅಂಬಾ : ಇಲ್ಲ, ಹೇಳಮ್ಮ, ನಿಮಗೆ ಬೇಡದೆ ಇದ್ದರೆ, ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಿ -

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನನಗೊತ್ತಿತ್ತು.....ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ, ಅವಿನಾಶ ಬರೋದು ಬೇಡ ಅಂತ-

ಅಂಬಾ : ಹೇಳಮ್ಮ ಹೇಳು

ಅಚಲಾ : ಅವನು ಉರ ಹೊರಗೆ ಹೋಗ್ತಾನೆ-ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಸಿಗ್ತಾನೆ, ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ತುಂಬಾ
ರೇಗಿಬಿಡ್ತಾನೆ-ನನ್ನ ಒಂದು ಗುಡಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಅವನೆಲ್ಲೋ ಹೊರಟು ಹೋಗ್ಬಿಡ್ತಾನೆ. ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಗುಡಿಸಿಲಿನಿಂದ ದೂರ
ಹೊರಗಡೆ ಇರ್ತಾನೆ. ಒಳಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ-ನೋಡಿ ನಾನು ಗಾಬರೀಲಿ ಕಿರಿಚಿಕೊಳ್ಳೀನಿ -ನನಗೆ ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಏನೂ
ಗೊತ್ತಾಗಿರಲ್ಲ.....ಞ್ಞಾಪ್ಯಾನೇ ಇರಲ್ಲ - ನಾನು ಹಾಗೇ ಬೆಳೀತಾ ಇರ್ತೀನಿ-ಮೊದಲಿದ್ದವರು ಈಗ ಯಾರೂ ಇರಲ್ಲ-ನಾನು ಬೇರೆ
ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ - ಇದು ದರೋಡೆಕೋರರ ಗುಂಪಾಗಿಬಿಟ್ಟಿರತ್ತೆ, ಇವರು ಅವರ ಹಾಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಕದೀತಿರಲ್ಲ, ವಿಕಾರ
ಮಾಡಿರಲ್ಲ, ಬಲೀ ಕೊಡ್ತಾ ಇರಲ್ಲ-ಆದರೆ ಇವರೂ ಯಾರನ್ನಂದರೆ ಅವರನ್ನ ಹಾರಿಸ್ಬಿಡತಾ ಇರ್ತಾರೆ - ತುಂಬಾ ಒಂದ ತರಹ
ಜನಗಳು -

ಅಂಬಾ : ನಿನಗಿದೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತಮ್ಮ

ಅಚಲಾ : ದರೋಡೆಕೋರರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಬೇರೆ ಹುಡುಗೀರೂ ಇದ್ದಾರೆ, ಹೊಸಬರು, ಹಳಬರು-ಅವರು ಎಲ್ಲ ಹೇಳ್ತಾ ಇರ್ತಾರೆ,
ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಂಡರೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಯಿರತ್ತೆ

ಅಂಬಾ : ಆದಂತಹ ಪ್ರೀತೀನೋ ಕಟುಕರ ಪ್ರೀತಿ

ಅಚಲಾ : ಕಟುಕರು? ಅವರೈಕಾಗ್ತಾರೆ ಕಟುಕರು?

ಅಂಬಾ : ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯವರೇ ಇರಬಹುದು-ನಿನಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಹೀಗೇ ಆಯ್ತು ಅಂತ ಯಾರು ಹೇಳಿದ್ರು ಅಚಲಾ?

ಅಚಲಾ : ನನಗೇ ಗೊತ್ತಾಗಿರತ್ತೆ

ಅಂಬಾ : ಅಲ್ಲಮ್ಮ, ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿದ್ದೆಲ್ಲ

ಅಚಲಾ : ಹಿಂದಿನದು ಯಾವುದೂ ಇರಲ್ಲ -

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವರು ಹಿಂದಿನದ್ದೆಲ್ಲ ನಂಬಲ್ಲ ಅಂಬಾ. ದರೋಡೆಕೋರರಿಗೆ, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ, ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ, ದುಬಾಷಿಗಳಿಗೆ ಇವರಿಗೆಲ್ಲ
ಭೂತ ಅನ್ನೋದೇ ಇಲ್ಲ. ಭೌತಿಕವಾದ ದೇಹವೊಂದೇ ಇವರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವಂಥಾದ್ದು -ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಗೂ ನಾವಿದ್ದೇವೆ ಅಂತ
ಯಾವಾಗ ನಾವು ತಿಳೀತೇವೆಯೋ ಆಗಲೇ ಭೂತ ನಮ್ಮನ್ನು ಆವರಿಸತ್ತೆ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತು
ಗಹನವಾಗತ್ತೆ ಗುಂಭವಾಗತ್ತೆ-

ಅವಿನಾಶ : ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಬರೆತ ಬರತ ಕ್ರೂರವಾಗಿದೆ-

ಅಚಲಾ : ಅವಿನಾಶ್ ವಿನಾಶ್ ನಾಶ್ ಇನ್ನು ಹೋಗಿರೋಣ ನಡಿ-

ಅಂಬಾ : ಕೊಂಚ ಇರಮ್ಮ, ಬಚ್ಚಲು ಮನೇಲಿ ನೀರು ಕಾದಿದೆ, ಮಡಿ ಉಟ್ಟೊಳ್ಳಿ ಇಬ್ಬರೂ-

ಅಚಲಾ : ಇಲ್ಲ ನಾವು ಹೋಗಿರೋಣ -

ಅಂಬಾ : ಇವಳೆಲ್ಲಿ ಗಂಟುಬಿದ್ದಳು ನಿನಗೆ, ಅವಿನಾಶ್

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವಳಾಗಿ ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಅವನೇ ಪಾಪ

ಅವಿನಾಶ : ಕುಂಟಾ ಇರೋದೇ ಬದುಕಲ್ಲ, ಬದುಕು ಕುಂಟುತ್ತಲೂ ಇರಬಾರದು-

ಅಂಬಾ : ಮಗು ಹೀಗೆ ದರೋಡೆಕೋರೆ ಆಗಬಹುದಂತ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಇದು ಒಂದು ಮನೆ ಕತೆಯಲ್ಲ, ಅಂಬಾ, ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಇದೇ- ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರವರ್ತಕರೇ, ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಗಾಲಿ ಚಲಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ-

ಅಂಬಾ : ಇದೆಂತಹ ಚಲನೆ?

(ಹೊರಗಡೆ ಯಾರೋ 'ರಾಯರೇ' ಎಂದು ಕೂಗಿದ ಶಬ್ದ. ಅಂಬಾ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಹೋಗಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕರೆದುತರುತ್ತಾಳೆ.)

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಬಾ ನಾರಾಯಣ, ಕುಳಿತುಕೋ

ಅಂಬಾ : ಚನ್ನಾಗಿದ್ದೀಯಾ ನಾರಾಯಣ್? ಅವಿನಾಶ್ ಬಂದಾಗಲೇ ನೀನೂ ಬಂದದ್ದು ಸಂತೋಷ

ನಾರಾಯಣ : ಓ ಎಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಶ್? ಅವನನ್ನು ನೋಡದೇನೇ ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು-

ಅವಿನಾಶ : ಎದುರಿಗೇ ಕುಳಿತಿರೋರು ಹ್ಯಾಗೆ ತಾನೆ ಕಾಣಿಸ್ತಾರೆ-

ನಾರಾಯಣ : ಹೋ, ಅವಿನಾಶ್, ಇದೇನು ಹೀಗೆ?

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವನೀಗ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿದಾನೆ, ಹೊಸ ನೆಲಗಟ್ಟು ಹುಡುಕುತಾ ಇದಾನೆ -

ನಾರಾಯಣ : ಏನು? (ಅಂಬಾಳ ಕಡೆ ನೋಡುವನು).

ಅಂಬಾ : ಅವರನ್ನು ಕೇಳು, ಇಲ್ಲದ್ದೆಲ್ಲ ಹೇಳಾರೆ

ಅವಿನಾಶ : ಪ್ರವರ್ತಕ ಅನ್ನಿ, ದರೋಡೆಕೋರ ಅನ್ನಿ, ಹಳೆಯದು ಹೋಗಲೇಬೇಕು, ಹೊಸದು-

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಹಳೆಯದನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಲದೇನು?

ನಾರಾಯಣ : ಹೊಸದು ಅಂದರಾದರೂ ಏನು? ಗಿಡಮರಗಳಾದರೆ, ಎಲ್ಲ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಹೊಸದಾಗಿ ಚಿಗುರುತ್ತವೆ- ಆದರೆ ನಾವು ಹೊಸದು ಅಂತ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋವಾಗ, ಹಳೆಯದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳೋದರ ಜತೆಗೇ-

ಅವಿನಾಶ : ಅಲ್ಲೇ ನಿಮ್ಮ ಹೊಸದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಎಡವೋದು-

ನಾರಾಯಣ : ಹಳೆಯದು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಶೇಖರವಾಗಿ ಆಗಿ, ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೋ ಅದನ್ನು ಕೂಡಿಸ್ಕೊಂಡು ಕೂಡಿಸ್ಕೊಂಡು

ಅವಿನಾಶ : ನೀನು ಹೇಳೋದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ತಾನೆ, ನಾರಾಯಣ್.

ನಾರಾಯಣ : ಅದರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸದು ಬರಬೇಕು ಅಂತೀಯ ನೀನು-

ಅವಿನಾಶ : ಅನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ, ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬೇಕು. ನೋಡು, ದರೋಡೆಕೋರರು, ಅಂತ ಯಾರಿಂದ ಸಮಾಜ ದೂರ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ, ಅವರೇ ಈಗ ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ-ನಮಗೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ನೆಲಗಟ್ಟು, ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ.

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ.....

ಅವಿನಾಶ : ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಬಿಗಿ ಮುಷ್ಟೀಲಿದೆ, ನಿಮ್ಮ ಕಬ್ಬಿಣ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಕೀಲಿಕೈಲಿದೆ-

ಅಂಬಾ : ಮನೆಗೆ ಮಾರಿಯಾಗಿ, ಹೀಗೆ ಯಾಕಾದರೂ ಬಂದೆ ಅವಿನಾಶ್?

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಅವಿನಾಶ ಬರೋದು ಬೇಡ ಅಂತ ನಿನಗೆ ನಾನು ಆಗ ಹೇಳಿದ್ದು ತಿಳಿಲಿಲ್ಲ-

ಅಂಬಾ : ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತೇನೊಂದ್ರೆ

ಅವಿನಾಶ : ಯಾವ ವಿಷಯಾನೂ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡೋ ಅಂತಹ ಹೇಡಿಗಳಲ್ಲ ನಾವು

ಅಂಬಾ : ಮತ್ತೆ ನೀವು ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಯಾಕೆ?

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಮಗನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಆಸೆ ನಿನಗೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಏನು?

ಅಚಲಾ : ಅವಿನಾಶ್, ವಿನಾಶ್, ನಾಶ್, ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಡ್ತಿರೋಣ.

ಅಂಬಾ : ನನಗೆ ಅವಳು ಆ ತರಹ ಕೂಗೋದು ಕೇಳಿದರೆ ಮೈ ಎಲ್ಲ ಉರಿಯುತ್ತೆ- ಅವಿನಾಶ ಯಾಕೆ ವಿನಾಶ ಆಗ್ತಾನೆ? ಯಾಕೆ ನಾಶ ಆಗ್ತಾನೆ?

ನಾರಾಯಣ : ಹಾಗಲ್ಲ, ಈ ಅನಾಗರಿಕ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಪದ್ಧತಿ-ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು-ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿ

ಹುಟ್ಟುತ್ತೆ ಅಂತ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ. ಅಂದ ಹಾಗೆ ಈ ಹುಡುಗಿ?

ಅಂಬಾ : ಅಬ್ಬ! ಅವಳ ಕತೆ ಕೇಳಿದರೆ ಕರುಳು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೆ. ಅವಳು ಮಾಡೋದು ನೋಡಿದರೆ ಅಗಾಧವಾದ ಕೋಪವೂ ಬರುತ್ತೆ-ಎಷ್ಟು ನಿಜವೋ? ಎಷ್ಟು ಸುಳ್ಳೋ? ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿದಾಳೋ?

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನಾನು ಆಗಲೇನೇ ಅವಳ ಕತೆ ಹೇಳೋದು ಸಾಕು ಎಂದೆ-

ಅಚಲಾ : ಅವಿನಾಶ್, ವಿನಾಶ್, ನಾಶ್, (ಅವಿನಾಶ ಅವಳ ಎದುರು ನಿಲ್ಲುವನು.)

(ಅಂಬಾ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವಳು. ಅಚಲಾ ಅವಳನ್ನು ಒರಟಾಗಿ ದೂಡುವಳು. ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ಅಡ್ಡ ನಿಲ್ಲುವಳು. ಈಗ ಅಚಲಾ ಸ್ಥಳ ಬದಲಿಸುವಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಿನಾಶನೂ ಸ್ಥಳ ಬದಲಿಸಿ, ಅವಳ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವನು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ)

ಅಚಲಾ : ಅವಿನಾಶ್ ವಿನಾಶ್ ನಾಶ್

ಅಂಬಾ : (ಅಚಲಾ ಬಾಯಿಮೇಲೆ ಕೈಯಿಡುವಳು. ಅಚಲಾ ಅದನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ) ನೀನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಹಾಗನ್ನಕೂಡದು.

ನಾರಾಯಣ : ಅದರಲ್ಲೇನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ-

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಆ ಮಾತು ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲ್ಲ, ಕಣಯ್ಯ. ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗೋದು ಕೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣು, ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು, ಅಪಶಕುನ.....

ಅವಿನಾಶ : ಹತ್ತು ವರುಷದಿಂದ ಕಾಲು ಕಳಕೊಂಡು ಕೂತು, ನಿನಗಿನ್ನೂ ಮಾತಾಡೋದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಅಂತ ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ-

ಅಚಲಾ : ಅವಿನಾಶ್, ವಿನಾಶ್, ನಾಶ್, (ನಾರಾಯಣ, ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅವರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನೋಡಲು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಸರಿಯುವನು.)

ಅವಿನಾಶ : (ನಾರಾಯಣನಿಗೆ) ಇದು ನಿನಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ ಕಣಮ್ನು

ಅಂಬಾ : ಇದ್ಯಾಕೆ ಹೀಗಾಡ್ತಿದೀಯೋ ಅವಿನಾಶ

ಅಶ್ವತ್ಥ : ಈಗ ಅವನು ಏನೂ ಮಾಡ್ತಿಲ್ಲ-ಎಲ್ಲ ಅವಳದ್ದೆ-ನೋಡಿದಿಯಾ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಿಸ್ತೂಲು-

ನಾರಾಯಣ : (ಅಚಲಳಿಗೆ) ತಾಯಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸೋ ಜಾಗ ಅಲ್ಲಮ್ನು ಇದು-

ಅವಿನಾಶ : ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರೋ ಸಾಕು-

(ಅಚಲಾ ಮತ್ತು ಅವಿನಾಶ ಇಬ್ಬರೂ ಎದುರುಬದುರು ನಿಲ್ಲುವರು. ಇಬ್ಬರೂ ಪಿಸ್ತೂಲುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರರ ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಹೊಡೆಯುವರು, ಅವು ಲೋಡ್ ಆಗಿಲ್ಲ).

ನಾರಾಯಣ : ಇದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ.....

(ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ರಭಸದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಓಡುವರು.) (ಅಂಬಾಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಲಾಗದಷ್ಟು ಭಯ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.)

ಅಶ್ವತ್ಥ : ನೋಡಿದೇನೆ ಅವಿನಾಶನ್ನ

ಅಂಬಾ : ಸಾಕು ಇನ್ನು ಅವಿನಾಶ ಬರೋದು ಬೇಡ

ಅವಿನಾಶ : (ಒಬ್ಬನೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು) ಅವಿನಾಶ ಬರೋದು ಬೇಡವೆ? ಯಾಕೆ, ನನಗೋಸ್ಕರ ಕಾದಿದ್ದು, ವರ್ಷ ವರ್ಷ ನನಗೆ ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡಿ

ನಾರಾಯಣ : ಈ ವರ್ಷಾನೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷದ ತರಹಾನೇ ಬಂದಿದ್ದರೆ-ನಮ್ಮ ಗುರುಪಾದ ಹೇಳತಿದ್ದನಲ್ಲೋ ಹಾಗೆ ACTING WITH GLORY ಹಾಗೆ-

ಅವಿನಾಶ : GLORY ಅನ್ನೋದಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇನೋ ನಿನಗೆ-

ನಾರಾಯಣ : ಯಾಕೆ?

ಅವಿನಾಶ : ಅದು ಅಂತಹ ಮುದಿಗೊಡ್ಡುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಸಿದ್ದು-ನಾನು ನೀನು ಇರೋದು ಗಂಡಸ್ತನದಿಂದ ನಡಕೊಳ್ಳೋದಿಕ್ಕೆ-

ನಾರಾಯಣ : ಆ ಹುಡುಗೀ ಜತೆಲಿ ನೀನು ನಡಕೊಂಡೆಯಲ್ಲ ಹಾಗೇಂತಲೆ?

ಅವಿನಾಶ : ಹುಡುಗಿ? ಯಾರಿಗೆ ಹುಡುಗಿ? ನನಗೆ ಅವಳು ಸಂಗಾತಿ-ಗುರು, ನೇತಾ, ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ..... (ಹಾಗೆನ್ನುತ್ತಿರುವಂತೆ

ಅವಿನಾಶ್ ವಿನಾಶ್ ನಾಶ್ ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಕೂಗುವುದು. ಕೇಳುವುದು, ಕೂಡಲೇ ಪಿಸ್ತೂಲಿನಿಂದ ಗುಂಡು ಹಾರಿದ ಸದ್ದು, ಜೊತೆಗೇ ಆರ್ತನಾದ.)

ಅವಿನಾಶ : (ಓಡುತ್ತಾ) ಆಯ್ಕೆ ನನ್ನ ಕ್ರಾಂತಿ ದೇವತೆ ಹೊರಟೇ ಹೋದಳು.

ನಾರಾಯಣ : ಏನು, ಅವಿನಾಶ, ಏನು (ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಓಡುವನು.)

ಅಶ್ವತ್ : ಅವಿನಾಶ ಬರೋದು ಬೇಡ.

ಅಂಬಾ : ಅವಿನಾಶ ಬರೋದು ಬೇಡ

ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಂತೆ

ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸುವುದು.

ಆಘಾತ

ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ

ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ರಗಿತ್ತು ಹಾಸಗೈವಾಘಾತ

ಕಣ್ಣೆಲ್ಲ ಕವಿದಿತ್ತು ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ

ತಾಣ ಉಡುಗಿದ ದೇಹ ದೊಪ್ಪೆಂದು

ಕುಸಿದಿತ್ತು.

ಆಕಾಶ ಕಳಚಿತ್ತು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ.

ಇದುವೆ ಸರಿ ಕೊನೆಯು, ದುಃಸಹ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ

ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ

ಎನ್ನಿಸೆ ಭಯಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಆಕ್ರಂದಿಸಿದೆ

‘ಕಾವರಿಲ್ಲವೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು’ ಎಂದೆ.

ಒಂದಿಷ್ಟು ಚಲವಿಚಲಗೊಳದೆ

– ಮೈಮರೆತಿತ್ತು

ಜಗ ತನ್ನ ದಿನದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ

ಏನೊಂದನೂ ಅರಿಯದಂತೆ ನಿರ್ದಯವಾಗಿ

ಉರಿದಿದ್ದ ಸೂರ್ಯ, ಅಲೆದಿತ್ತು ಗಾಳಿ.

ದಾರಿಗುಂಟೆಲ್ಲ, ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಓಡಾಟ

ಪಾರ್ಕಿನಲಿ ಹಸುಳೆ ಕೇಕೆ.

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಗೊಂದೊಂದು ಥರದ ಭೋಗದ

ಸರಕು.

ನನ್ನ ಯಾತನೆ ಗೊಡವೆ ಅವರಿಗೇಕೆ?

ಇಲ್ಲಿನೀ ನೋವು ನಗೆಗಳ ರೀತಿಯೇ ಈ

ಹೀಗೆ:

ಮೂಲೆಹಿಡಿದೊಬ್ಬ ನರ ನರಳುತಿರಲು
ಮುದದಿಂದಲಿನ್ನೊಬ್ಬ ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕುತ ನಡೆವ
ಕಾಲಡಿಗೇ ನೆಲ ಸಲೀಸು ಉರುಳುತಿರಲು.

ಯಾವ ಸತ್ತೆಗಧೀನ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಮಾನ
ದಿನರಾತ್ರಿ ಯೋಚಿಸುತ ಬವಣೆಬಟ್ಟೆ.
ಕುಸಿದ ಕಂಬಿಗ ತ್ರಾಣ ಮೊಳವ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ
ಮುದ್ದೆ ದೇಹದಿ ಮತ್ತೆ ಭಯವು ಹುಟ್ಟಿ,
ನರನಾಡಿಯಲ್ಲಿಳಿದ ನಡುಕ ನಿಲ್ಲದು ಮೊಳಗ-
ಹಯ್ಯೋ ಎಲ್ಲ ಅಭಯ ಸಾರುವ ಧ್ವನಿ,
ಕೂಗಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತೆ ರೇಗಿಕೊಂಡರು ಕೊನೆಗೆ
ಬಂದಪ್ಪಳಿಸುವದು ನನ್ನದೇ ಮಾರ್ದನಿ.

ನೆಲ ಬಾನುಗಳ ನಿರರ್ಥಕದ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕು ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ, ಕೊನೆಯು ಎಂದು
ಮೈದಡವಿ ಮಂಪರಿಸಿ ಮ್ಲಾನಗ್ಲಾನಿಯ ತಂದು
ಎಚ್ಚರವೆ ಬರದ ಸುಖನಿದ್ದೆ ಬಂದು.

ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟ (ಅನುವಾದ)

ಮೂಲ : ಡಾ|| ಪಿ ಜಿ ಸಹಸ್ರಬುದ್ಧೆ

ಅನುವಾದ : ಎಂ ವಿ ಪಾಟೀಲ

ಇದೇ ಮೇ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಗೆ (೧೯೬೩) ಶತುರಗಳಿಲ್ಲದೆ ರೈಲು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮುಷ್ಕರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮನಿಗಳು ಮುಷ್ಕರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿದ್ದವು. ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛಾಸವೂ ಮಂದವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಷ್ಕರದ ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ, ದೇಶವೇ ನಿಶ್ವಾಸ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಇಂದಿರಾ ಸರ್ಕಾರವು ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಮುಷ್ಕರವನ್ನು ಮುರಿದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕರು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟರು. ಆನಂದ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದರು.

ಈ ಮುಷ್ಕರ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ದೇಶದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ೫೦೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಹೊರೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಜವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ಸಾಕಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ರೇಲ್ವೆ: ಜನರ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮಂಜೂರಿಯ ಜೊತೆಗೇ, ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ಮುಷ್ಕರವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೋಸ್ಟ್ ಖಾತೆಯ ಮುಷ್ಕರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು, ಕೂಡಲೇ ಗಿರಣಿ, ಬ್ಯಾಂಕ, ಎಸ್. ಟಿ, ವಿಮಾನ, ದುರ್ಗಾಪುರ ಭಿಲಾಯಿಯಂತಹ ಸರ್ಕಾರೀ ಕಾರಖಾನೆ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಷ್ಕರ ಹೂಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಣ್ಣ ಸಂಬಳದ ಕಾರ್ಮಿಕರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಾಲ್ಕಂಕಿನ ಸಂಬಳದವರೂ ಮುಷ್ಕರದಿಂದ ತಮ್ಮ ವೇತನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಕಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ೫೦೦ ಅಲ್ಲ, ೫೦೦ ಕೋಟಿಗಳೂ ಸಾಲುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆಂದರೆ ಈ ದೇಶ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಗತಿಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಸರ್ಕಾರ ಮುಷ್ಕರವನ್ನು ಉರುಳಿಸಿತು. ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತೇ? ರೇಲ್ವೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಲುವಷ್ಟು ದೊರಕುವುದೆಂದು (ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಇದು ನಿಜವಲ್ಲ) ಕಲ್ಪಿಸಿದರೂ, ಏನಾಯಿತು? ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ವರ್ಷ ಅರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದಿರುವ, ವಾಸಿಸಲು ಮನೆಗಳಿಲ್ಲದ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಬಟ್ಟೆಗಳಿಲ್ಲದ ಜನರು 8-10 ಕೋಟಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೇಲ್ವೆ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ 20 ಲಕ್ಷ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನ ವಸತಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಪ್ರಚಂಡ ಸಮಸ್ಯೆ ಈ ದೇಶಕ್ಕಿದೆ. ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಂದು? ರೈಲು ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಈ ಮಹಾನ್ ಭಯಂಕರ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಚರ್ಚಿಸುವದವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ರೇಲ್ವೆ ಮುಷ್ಕರವೊಂದನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಿತೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿರಲಾರೆವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ನಂತರ, ನಾವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಆರ್ಥಿಕ ತತ್ವಜ್ಞಾನ, ನಾವು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಆರ್ಥಿಕ ಧೋರಣೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಾವು ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕು.

ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಸಮಸ್ಯೆ

ಇಂಥ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೇ ಕಾಣುವುದೇನೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಯಂಥದು ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೂ, ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸಹ ಹಾಗೆ ಬಂದೀತೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಕೂಡಲೆ, ನಾವು ಪ್ರೌಢ ಮತದಾನದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ, ಸಮತೆ, ಬಂಧುತ್ವ, ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಚ್ಚಾರ-ಆಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಂಘಟನೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಮುಷ್ಕರ ಹೂಡುವ ಹಕ್ಕು, ನಿಷೇಧದ ಹಕ್ಕು, ಸಭೆ ಮೋರ್ಚಾಗಳ ಹಕ್ಕು ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳ ಕೂಡ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಗ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಾವು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದೆವು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹಳೇ ಹೀನಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಹಿಂದುಳಿದ ೪೦ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕ್ರಮಾಂಕವು ೩೬-೩೭ ನೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಇಂಥ ಸಮಗ್ರ ಸರ್ವಾಂಗ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪ್ರಗತಿ, ಉತ್ಪಾದನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇವು ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೂ ಎಂದಿಗೂ ಶಕ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರೌಢ ಮತದಾನವುಳ್ಳ, ೨೦ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕುಳ್ಳ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಇದು ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಇತಿಹಾಸದ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆದರೆ ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಹಾಗೆ.

ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಮೊದಲುನೋಟಕ್ಕೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಸತ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದೀತು, ಅನ್ನ, ಅರಿವೆ, ಆಸರೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಅರಿವು (ಶಿಕ್ಷಣ) ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಧನಕ್ಕೆ ನಾವು ಒಂದು ಸೇರು ಧನ ಎನ್ನೋಣ. ಈಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂರು ಜನರಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿರಿ. ಆಗ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನೂರು ಸೇರು ಧನ ಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಂಟು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳುಂಟು, ಇಂತಹ ರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು, ಮತ್ತು ಅವನಾದರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೇ? ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಇಲ್ಲದಲ್ಲಿ, ಸಮತೆ ಇಲ್ಲದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಬಲಿಷ್ಠ ಜನರು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಧನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಉಳಿದವರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ದುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಸ್ವಾಗುವವರೆಗೂ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೂರು ಜನರಿಗೆ ೩೦-೩೫ ಸೇರು ಧನ ಸಾಕು. ನೂರಕ್ಕೆ ೭೦ ಜನರಿಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಸೇರು ಧನ ಕೊಟ್ಟು, ಶೇಕಡಾ ೩೦ ಜನ ಉಳಿದ ೩೦ ಷೇರು ಧನವನ್ನು ದಸ್ತುಮಾಡಿ, ಸುಖವಿಲಾಸ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ರಾಜಸತ್ತೆ. ಇಂಥ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಜಾಗೃತರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಘಟಿತರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತೀಕಾರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ೩೦-೩೫ ಸೇರು ತಕ್ಕಷ್ಟಾಯಿತು, ಆದರೆ ನೂರು ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ, ಸಂಘಟನೆಯ ಹಕ್ಕು ನೀಡಿ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವದಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ನೂರು ಸೇರು ಧನವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯಲಾರದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ನಂತರ ನಾವು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ನೂರರಿಗೂ ದಯಪಾಲಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಆಗ

ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಧನ ಮಾತ್ರ ೨೦-೨೫ ಸೇರಿನಷ್ಟೇ ಇತ್ತು. ನೂರರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಆದರೆ ೨೦ ಸೇರು ಮಾತ್ರ ಧನ-ಹೀಗೆ ದುಷ್ಕರವಾದ ಇಕ್ಕಟ್ಟು ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಗ್ರೀಸ್ ರೋಮುಗಳಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ:

ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಸ್ ರೋಮುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಇತ್ತೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೌದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಸಮಗ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರೀಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ಹತ್ತು ಜನರಿಗೇ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕುಗಳಿದ್ದವು. ಉಳಿದ ಶೇಕಡ ತೊಂಬತ್ತು ಜನರು ಗುಲಾಮರಾಗಿದ್ದರು. ಸತ್ತಾಧಾರಿಗಳಾದ ಶೇಕಡ ಹತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಉಪಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರೀಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಕಾನೂನೇ ಇತ್ತು. ಉಪ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ, ಉದ್ಯೋಗ, ಶ್ರಮ ಮಾಡುವ ಜನರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಾವು ಶ್ರಮದ ಮಹತಿಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಗ್ರೀಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮ ಮಾಡುವುದು ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದು ತರುವಂತಹದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಶೇಕಡ ತೊಂಬತ್ತು ಗುಲಾಮರ ದುಡಿತ ಮತ್ತು ಉಳಿದವರ ಅಧಿಕಾರ. ಆರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಆ ಕಾಲದ ಮಹಾ ಪಂಡಿತನು, ಅವನು ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅವನನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದಾಗ “ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನೇಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಚರಖದಿಂದ ಅವನು ಒಂದು ಸಲ ಒಂದು ನೂಲನ್ನು ಹೊಸೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟೇ ಶ್ರಮದಿಂದ ಇಷ್ಟೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ನೂಲುಗಳು ಹೊರಟಾಗ ಗುಲಾಮ ಗಿರಿಯನ್ನು ನಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಬಂದೀತು” ಹೀಗೆ ಅಂದನು. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸೇರು ಧನವಿದೆಯೋ, ಅಷ್ಟು ಜನರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಶಕ್ಯವಿದೆ. ಹತ್ತು ಸೇರು ಧನವಿದ್ದರೆ ಶೇಕಡ ಹತ್ತು ಜನರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ. ಆ ಧನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪಟ್ಟಿನಿಂದ ಬೆಳೆದಾಗ, ಒಂದು ನೂಲು ಹೊಸೆಯುವ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ನೂಲುಗಳು ಹೊರಟಾಗ, ಎಲ್ಲರ, ನೂರರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಶಕ್ಯವಾದೀತು, ಭಾರತವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ, ನೂರರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಬಳಿ ಮಾತ್ರ, ಧನ ಮೂವತ್ತು ಸೇರು!

ಗ್ರೀಸ್ ರೋಮುಗಳ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸವು. ಆ ನಂತರ ೧೭ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಉರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ೧೬೯೮ ರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿತೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ೧೭೨೦ ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಿಕಾಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ಕಾನೂನಿನಿಂದ, ತಾತ್ವಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಇತ್ತು. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಿಕಾಸ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದಾಗ, ೧೮ ತಾಸು-ಗ್ರೀಕ್ ಗುಲಾಮರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಕೂಳು ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು-ಆರು ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ೧೮ ತಾಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಈ ಎಳೆ ಜೀವಿಗಳ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹೊಗೆ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೮೨೯ರ ನಂತರ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅಲ್ಪ ಬದಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಸಂಘಟನೆಯ ಹಕ್ಕು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು, ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಗೆ, ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ಇದು ಎಂದು? ನೂರು ಸೇರು ಧನ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಾಗ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಾಯಿತು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಲೂಟಿಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಸಹ ನಾವು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಸ್ವದೇಶದ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ಧನ ದೊರಕಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜಾ ಜನರನ್ನು ಸುಲಿದು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಹಣ ತುಂಬುವುದು ಮತ್ತು ಆನಂತರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಡೇಲು (ಜಂಬ) ಮೆರೆಸುವುದು, ಹೀಗಿದೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಇತಿಹಾಸ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಪುಲ ಧನವಿಲ್ಲದಾಗ, ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸೇರು ಧನವಿಲ್ಲದಾಗ, ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಸುಲಿಯದ ವಿನಾ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನಿಗ್ರೋಗಳ ಅವಸ್ಥೆ :

೧೮ ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಗೆ ಅಮೆರಿಕ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಯಿತು, ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್, ಫ್ರಾಂಕಲಿನ್, ಜೆಫರಸನ್. ಮುಂತಾದ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನೀಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕುಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಾದ ನಂತರವೇ,

ನೀಗ್ರೋಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತ ಮಾಡಲು ಅಮೆರಿಕೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅದೂ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ, ನಿಜವಾದ ಮುಕ್ತತೆ ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

ಆರ್ಥಿಕ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಾದ ನಂತರ, ನೂರು ಸೇರು ಧನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನಂತರ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಜನರಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆಂದಲ್ಲ, ಅಮೆರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಆಯಿತು. ೧೯೩೨ ರಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಂಕಲಿನ್ ರೂಯುವೆಲ್ಟ್ ಚುನಾಯಿಸಿ ಬಂದಾಗ, ಮೂರುಕೋಟಿ ಜನ-ಒಟ್ಟು ೧೨ ಕೋಟಿ ಜನರಲ್ಲಿ-೩ ಕೋಟಿ ಜನ-ಭಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದರು, ಮತ್ತು ವಾಲಸ್ಟ್ರೀಟದ ಬಂಡವಾಳಗಾರರು ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಸಹ ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಕ್ಷ ರೂಯುವೆಲ್ಟ್‌ನು ಜನಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ, ಅವರ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿದಾಗ, ಉತ್ಪಾದಿತ ಧನದ ವಿಭಜನೆಗೆ ಅವರು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ನಾವು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ದ್ವೇಷ ಈಗ ವಿಭಜನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆಯೆಂದು ರೂಯುವೆಲ್ಟ್‌ನು ತನ್ನ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಾರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ವಿಭಜನೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು

ರೂಯುವೆಲ್ಟ್‌ನು

ಬಿಡಿಸಿದ ನಂತರವೇ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಮತೆ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಯಥಾರ್ಥವಾಯಿತು.

ಆದಕಾರಣ ಅಮೆರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ನವಸ್ತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ನಂತರವೇ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ನೂರು ಸೇರು ಧನ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ನಂತರವೂ ಜನಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿತವಿರದಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವು ಬಲಿಷ್ಠ ಹಿರಿಯಣ್ಣರು (ದಾದಾ ಜನರು) ನಾಲ್ಕು ಹತ್ತು ಸೇರು ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಫಲ ಧನ ದೊರಕಿದರೂ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದೀತೆಂದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂರೈಸುವಷ್ಟು ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಮಾತು ಶುಷ್ಕವೆಂದು ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ೩೦-೪೦ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲುವ ಧನವಿಲ್ಲದಾಗ ನಾವು ಸರ್ವಾಂಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಆಧುನಿಕ ದಂಡಸತ್ತೆ :

ಈಗ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸ ಸಾಧಿಸುವ ದೇಶಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವ.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ವೇಗದಿಂದ, ಆರ್ಥಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ದೇಶಗಳೆಂದರೆ- ರಶಿಯಾ ಮತ್ತು ಚೀನ. ಸೋವಿಯೆಟ್ ರಶಿಯಾ ಮೊದಲು ಅತಿಶಯ ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶ. ಆದರೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅಮೆರಿಕೆಯ ನಂತರ ಅಂದರೆ ಎರಡನೆಯ ಕ್ರಮಾಂಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜರ್ಮನಿ ಜಪಾನದೇಶಗಳು ಔದ್ಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು. ಆದರೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ವೇಗದಲ್ಲಿ ರಶಿಯಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದೆ, ಚೀನದ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ವಿರೋಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಅನೇಕರು ನಂದನವನವೇ ಅವತರಿಸಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ, ಚೀನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಸಿಗುವವು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೊ. ಜಾನ್ ಕೆನೆಥ್ ಗಾಲಭ್ರೆಥನಂಥ ಪರಿಶೀಲಕ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ “ದಿ ಚಾಯನಾ ಪ್ಯಾಸೇಜ” ಎಂಬ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ರಶಿಯಾ ಮತ್ತು ಚೀನ ದೇಶಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದು, ಅತ್ಯಂತ ಕಠೋರ ದಂಡಸತ್ತೆಯ ಬಲದಿಂದ ಎಂದು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೯೦ ಜನರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಚಾರ ಭಾಗವೇ ಸರಿ. ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶೇಕಡ ೧೦-೧೫ ಜನರದೇ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಿದೆ ಔದ್ಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿದ ಬಂಡವಾಳದಾರ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಕ್ರಾಂತಿಯಾದೀತು ಮತ್ತು ಅಂಥ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೆಂದು ಸ್ವತಃ ಕಾರ್ಲಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನೇ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅದರ ಕಾರಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ವಿಫಲ ಉತ್ಪಾದನವಾದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ನವಸ್ತ್ರ ಪೂರೈಸಬಹುದು. ಧನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಧನದ ವಿಭಜನೆ ಮಾತ್ರ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದ್ದ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಉರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು. ರಶಿಯಾ ಚೀನಗಳಂಥ ಹಿಂದುಳಿದ ದರಿದ್ರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಸೋವಿಯೆಟ್ ಮುಂದಾಳುಗಳು

ರಶಿಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದ ಅವತರಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಾನಗಳು ಅಸತ್ಯವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಮಾಜರಚನೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ರಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು. ಆಗ ಕಾರ್ಮಿಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ೨೭೦ ರಿಂದ ೩೫೦ ರೂಬಲ ಸಂಬಳವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗ ಕೇವಲ ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಖರ್ಚು ೩೫೦ ರೂಬಲ ಇತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಬಳದಿಂದ ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರ ಆಸರೆ ಇವುಗಳ ಖರ್ಚು, ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆಯ ಖರ್ಚು ಸಾಕಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಆಗ “ಪ್ರವದಾ” ಪತ್ರಿಕೆಯು ಇನ್ನೊಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ೬೦೦ ರೂಬಲ ಸಂಬಳ ಸಿಗಬಹುದೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿತು. ಅಂದರೂ ಇಬ್ಬರ ಅನ್ನಖರ್ಚಿಗೆ ಸಾಲದು. ಹೀಗೆ ಕಾರಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿಯ ನಗರ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸ್ಥಿತಿ. ಕೃಷಿಜೀತಗಾರರಿಗೆ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೦-೧೫ ರೂಬಲ ಕೂಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಖರ್ಚು ನಿರ್ವಹಿಸಲು, ೮-೧೦ ತಾಸು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ದಣಿದ ನಂತರ, ಖಾಸಗಿ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ೪-೫ ತಾಸು ದಿನಾಲು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

೧೯೫೬ ರ ಈ ಲೆಕ್ಕ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ. ಇದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಹಳೇ ಭಯಾನಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ೧೯೧೭ ರಲ್ಲಿ, ರಶಿಯದ ಬಳಿ ಶೂನ್ಯ ಬಂಡವಾಳವಿತ್ತು. ಔದ್ಯಮಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಜರ್ಮನಿ, ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗಳಿಂದ ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ತಂತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ತರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು? ಬೇಸಾಯಗಾರರು ಬೆಳೆಸಿದ, ಸಿದ್ಧವಾದ ಪಯಿರನ್ನು ಸರಕಾರವು ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಕೊಯ್ದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಕ್ಕಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನ್ನ ಧಾನ್ಯ, ಹಾಲು, ಫಲ, ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು ರೈಲಿನಿಂದ ಜರ್ಮನಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಆಗ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಮಾರಿಸ್ ಹಿಡ್ಸನ್ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಾನ್ಸಂಟ್ರೇಶನ್ ಕ್ಯಾಂಪುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳು ಇದೇ ಧರ ಭಯಾನಕವಾಗಿವೆ. ೧೮-೨೦ ತಾಸು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಸಹ ನೀಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಅಮೇರಿಕೆಗಳ ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಸಾಧನೆ ರಶಿಯಕ್ಕೆ. ೨೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ೨೦೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಶ್ರಮಿಕರು ಪಟ್ಟ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು, ೨೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಗುರಿಪಡಿಸುವುದು ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಹೇಗೆ ಶಕ್ಯವಾದೀತು? ರಶಿಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮಕ, ಸಂಘಟನಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಮುದ್ರಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಯಾವದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಆಗಲೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂರೈಸುವಷ್ಟು ಅನ್ನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಧನ ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ.

ಚೀನದ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಭಯಾನಕ ಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಚೀನೀ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಕಂಗಾಲ ಬರಗಾಲದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ತಯಾರಿಸಿದರು. ದುಡಿತದ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮಜೂರಿ ಸಿಗಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೂಳು ದೊರೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೇ ಬಂಡವಾಳಶಾಹೀ, ಬೂರ್ಜುವ್ಯಾತ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ಬೋಧಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ೧೬ ತಾಸು ದುಡಿಯುವ ಜೀತದಾರನಿಗೆ ಅವರು ಮಿತಾಹಾರದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಚೀನೀ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರು ಚೀನಿ ಜನತೆಯನ್ನು ಉರುವಲದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು. ಉಕ್ಕಿನ ಕುಲುಮೆಗಳು ಆರಂಭಿಸಿದ ನಂತರ, ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ೧೬ ತಾಸುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ೪-೫ ತಾಸು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಮತ್ತು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ೩-೪ ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಕೆಲಸ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, “ಪೀಪಲ್ಸ್ ಡೇಲಿ” ಎಂಬ ಚೀನೀ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಅನುಕಂಪ ಬಂದು, ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ೪೮ ತಾಸುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೆಲಸ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಬರೆಯಿತು. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿಪರವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಮುಂಬರುವ ವರ್ಷಗಳ ಬಂಡವಾಳವೆಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪನ್ನದ ಶೇಕಡಾ ೧೫-೨೦ ರಷ್ಟೇ ಉಳಿತಾಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರ ಅನ್ನಬಟ್ಟೆಗಳ ತುಬಾಗ್ರತೆ ಮಾಡದ ಹೊರತು, ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಲಾರವು. ಆದರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶವಾದ ಚೀನವು ಹೀಗೆ ಶೇಕಡಾ ೨೫ ರಿಂದ ೩೦ ರವರೆಗೆ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿತೆಂದರೆ ಅದು ಶ್ರಮಿಕ ಜನತೆಯ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ತುಟಾಗ್ರತೆ ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು.

ಆದರೆ ಈ ಎರಡೂ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಹು ಜನರ ರಕ್ತ ಶೋಷ ಮಾಡದೆ, ಔದ್ಯಮಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಅಶಕ್ಯ ಮತ್ತು ಹಾಗಾಗದ ಹೊರತು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯೂ ಅಶಕ್ಯ. ಆದರೆ ಭಾರತವು ಹಾಗೆ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೭ ರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಗಲೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯವರೆ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸರ್ವಾಂಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಇತಿಹಾಸ ಮಾತ್ರ, ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಿಸಿದೆವು ಅಂದರೆ ಪರಕೀಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಾತ್ರ ದೊರಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಪರಕೀಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಹೋಯಿತು ಆದರೆ ಸ್ವಕೀಯ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಯು ಜನತೆಯನ್ನು ಪರಕೀಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಂತೆಯೇ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೋರಾಟ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಾಗದ ಹೊರ್ತು ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರದು. ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ?

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಾಶೆಯ ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುವದು. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನ, ಸುಶಿಕ್ಷಿತ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಸಮಾಜದ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ವರ್ಗ-ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಮಾರ್ಗ ಸಿಗಬಹುದು, ಆ ಮಾರ್ಗ ಯಾವದು?

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೂರು ಸೇರು ಧನವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನೂರರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತದಂತೆ ನಿತ್ಯವೂ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಶಿಯಾ ಚೀನ ದೇಶಗಳು ನೂರರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವು. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಾಗದದ ಮೇಲಷ್ಟೇ ಇಟ್ಟು, ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಜುಲುಮೆಯಿಂದ ೧೮-೨೦ ತಾಸು ದುಡಿಸಿದರು. ಅವರು ಸಾಧಿಸಿದ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಿರ್ಘಟನವಾದ ದಂಡಸತ್ತೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ, ಬಂದೂಕಿನ ಬಲದಿಂದ. ಭಾರತವು ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಾರ್ಗವು ನಮಗೆ ಶಕ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಾರಿ ಇಲ್ಲವೇ? ಚಾರಿತ್ರ್ಯವು ಇನ್ನೊಂದು ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಬಂದೂಕಿನ ಭೀತಿಯಿಂದ, ದಂಡಸತ್ತೆಯ ಜುಲುಮೆಯಿಂದ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯ ಜನ ೧೮-೨೦ ತಾಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಧುರೀಣರು, ಸಮಾಜದ ನೇತೃತ್ವ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ವರ್ಗ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಸಂಪನ್ನವಿದ್ದು, ತ್ಯಾಗ ಧೈಯ ವಾದಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ತಾನು ಸ್ವತಃ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ೧೮-೨೦ ತಾಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದರೆ, ಆ ಪುಣ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಕ್ಕೆ ಹಾಗೆಯೇ, ಅಷ್ಟೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು, ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡಬಹುದು, ಮತ್ತು ಆಗ ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶ : ೩೦-೩೫ ಸೇರು ಧನವಿದ್ದ ದೇಶ, ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೂ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಧುರೀಣರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ, ಇದೇ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಕಲ್ಯಾಣಿಯಲ್ಲಿಯ (ಬಂಗಾಲ) ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ನೆಹರು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ “ನಾವು ಯೋಗ್ಯ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋದರೆ, ಜನತೆಯ ಸಹಕಾರ ಒಳ್ಳೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಿಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಪಯಶ ಬಂದರೆ, ಅದು ಜನತೆಯ ದೋಷವಲ್ಲ, ನಮ್ಮದು, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ತರದು. ನಾವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಾಲದ ಧೈಯವಾದವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮವಾದೀತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಗಳ ಮರೆತು, ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಲೋಭಗಳ ಮೋಹ ನಾವು ಜಯಿಸಬೇಕು, ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಗಳು, ಅಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂಥ ಶಕ್ತಿ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಬೇಕು, ಅವುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ತೇಜದ ಪ್ರಸಾರವಾಗಬೇಕು, ಹೊಸ ನಾಯಕ ಉದಿಸಬೇಕು”.

ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಹರುರವರು ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂದೇಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದರೆ-“ಜನರು ಹಣದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಣ ಬೇಕೇಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಜವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಅದೆ, ಮಾನವ -ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಯೋಗ್ಯ ಮಾನವಸಮೂಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಸುಗಮವಾಗುವದು.”

ಜೋಧಪುರದಲ್ಲಿ ಸರದಾರ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ-“ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಬಿದ್ದಿದೆ, ಅದನ್ನು ಪಾರುಗಾಣಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಯಮದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ಆದರ್ಶರಾಗಬೇಕು, ತ್ಯಾಗ, ನಿಗ್ರಹ, ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೀವು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಚೇಂಬರ್ ಆಫ್ ಕಾಮರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತ ಹೀಗೆಂದರು “ಸ್ವಾರ್ಥ, ಸತ್ತ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮೋಹ ನೀವು ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ಭಯಾನಕ ಪರಿಣಾಮವಾದೀತು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಸಂಕಟ ಬಂದದ್ದಾದರೆ ಅದು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅಲ್ಲ. ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ. ಈಗ ನಾವು ಸೋತರೆ, ಆ ದೋಷ ನಮ್ಮದೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೇ ಮತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಜನರೇ ನೀವು ಸ್ವಾರ್ಥ ಹಣದಾಶೆಗಳ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಲೋಕಸೇವೆಯ ವೃತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ”.

ನಾಗಪುರದಲ್ಲಿ ಪದವೀದಾನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕರಿಗೆ ಪಂಡಿತಜಿಯವರು ಏನು ಹೇಳಿದರು? ಅವರೊಂದರು “ಹೊಸ ವರುಷ ನಿಮಗೆ ಸುಖದಾಯಕವಾಗಲೆಂದು ಅಶೀರ್ವದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅತಿಶಯ ಪರಿಶ್ರಮ, ಅತಿಶಯ ಪ್ರಯತ್ನದ ಅಖಂಡ ಉದ್ಯೋಗದ ವರ್ಷವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ”.

ಈ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಭಾವಾರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಖಂಡ ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೇನೇ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಉನ್ನತಿಯಾದೀತು. ಆದರೆ ಜನರ ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರವೃತ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಜನರು ಅಂಥ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಜನರೊಡನೆ ಇಡಬೇಕು, ಧೈಯವಾದ, ತ್ಯಾಗ, ಜನಸೇವೆ, ಸಂಯಮ, ನಿಗ್ರಹ, ರಾಷ್ಟ್ರನಿಷ್ಠೆ, ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅವರು ಜನರ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ಅಂದರೇನೇ, ಸಮಾಜವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ, ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವೈಭವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೀತು.

ಸ್ವಾರ್ಥದೇ ಚಲಾವಣೆ

ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಹಿರಿಯ ಧುರೀಣರ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ, ಧೈಯವಾದದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಜನರು ಎಂದೂ ಮನ್ನಿಸಿಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರ ಬಂದ ನಂತರ, ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು, ಈಗ ಅದರ ನಷ್ಟ ಭರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹೀಗೆ ಅವರ ವೃತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಮೈಸೂರ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸರದಾರ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಹೇಳಿದರು “ಈಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಹೊರ್ತು ಏನೂ ಕಾಣಲೊಲ್ಲದು, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತ್ಯಾಗದಿಂದ, ನಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವರ್ಧಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಈಗ ಹಿಂದಿನ ನಷ್ಟವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಚಾರಿತ್ರದ ದರ್ಜೆ ಹೀನವಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಸನ್ನಿವೇಶ ದೂಷಿತವಾಗಿದ್ದು ಜನತೆಯ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರತೊಡಗಿದೆ” (೨೫-೨-೧೯೪೯)

ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರು ನುಡಿದರು “ಮೊದಲು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭೇದಗಳಿದ್ದರೂ ನಾವು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ, ಗುಂಪುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವು ತತ್ತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಜನತಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಲಾಯಸೆನ್ಸ್, ಪರಮಿಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ವಶೀಲಿ (ದುವರ್ಚಿಸ್ಸು) ಹಚ್ಚುವುದು ನಿಂದನೀಯವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕಷ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದೂರುಗಳು ಕೇಳಬರಹತ್ತಿವೆ” (೧೮-೧-೧೯೪೯)

ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ನೆಹರುರವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಜನರನ್ನು ತೆಗಳಿದರು “ಮೊದಲು ಈ ಸಂಘಟನೆಯು ಬಹಳ ಚೈತನ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಅದು ಜಡವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತು ಎರಡು ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದೇನು? ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವರ್ಧೆ, ಒಳಜಗಳ! ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಭಾಸದರನ್ನು ನೊಂದಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಆದ ಪಾಪವನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಲು ಏಳೆಂಟು ತಿಂಗಳು ಹಿಡಿದಾವು. ಬಹುಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಭಾಸದರ ದಾಖಲೆಗಳು ಖೊಟ್ಟಿ ಅವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ”. ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಜಿಯವರ ಉದ್ದೇಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಕೊಳೆತು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ, ನಾವು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಜಡ ದೇಹದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆತ್ಮದ ಕಡೆಗೆಲ್ಲ. ಈ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಯಾವದೋ

ಒಂದು ಭಯಾನಕ ರೋಗ ಹತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಕೇವಲ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಲದಿಂದ ದೇಶದ ವಿಕಲತೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಹತ್ತಿದ್ದೇವೆ.” ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆಯ ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತ ಅಬುಲಕಲಮ ಅಯ್ಯಾದರು ವಿಷಮಾವಸ್ಥೆಯ ಉದ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. “ಇಂದಿನ ಗೊತ್ತುವಳಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಕೊನೆಯ ಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ವಿಘಟನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯು ತಲೆದೋರುತ್ತಿವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಘಟನೆ ಕುಸಿದು ಬೀಳುವದು. ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾಣಹತ್ತಿದೆ.”

ನೇತೃತ್ವ ಅಪಯಶ :

ರಶಿಯಾ ಚೀನ ದೇಶಗಳು ದಂಡಸತ್ತೆಯ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ, ಬಂದೂಕಿನ ಬಲದಿಂದ, ಶ್ರಮಿಕ ಜನರ ರಕ್ತ ಶೋಷಿಸಿ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸ ಸಾಧಿಸಿದವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳುಗಳ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸವೆಂದರೆ ರಕ್ತಶೋಷಣೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧೈಯವಾದದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಜನ ತಾವೇ ಮಾಡುವದಕ್ಕೂ, ದುಂಡನೆಯ ಭೀತಿಯಿಂದ, ಜುಲುಮೆಯಿಂದ, ಸರಕಾರ ಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕೂ, ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳ ಅಂತರವಿದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಧೈಯವಾದ ಭಂಗವಾಗದೆ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ಜನತೆಯೆದುರು ಅವಿರತ ಶ್ರಮದ ಆದರ್ಶವಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಜನತೆ ಅರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಎಲುವುಗಳನ್ನು ಸವೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುಂದಾಳುಗಳೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕಪ್ಪು ವ್ಯಾಪಾರ, ಸ್ವಜನಪಕ್ಷಪಾತ, ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಈ ರೋಗಗಳಿಂದ, ಅದೇ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ಕುಸಿದು ಬೀಳುವದರಲ್ಲಿ ಅದೆ. ಹಾಗಾಗದೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸುದೃಢವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಧೈಯವಾದದ ಚೈತನ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಪ್ರೌಢ ಮತದಾನದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೂ, ನಾವು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಘಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ದಾರಿ ತೋರಿ, ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ ಮಾಡದೆ, ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದೇ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೂ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸ ಸಾಧಿಸುವ ಅಪೂರ್ವವನ್ನು ಭಾರತವು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ (ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮುಂದಾಳುತನ) ಸ್ವಾರ್ಥಿ, ನೀತಿಕೀನ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯಹೀನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಈ ದೇಶವನ್ನು ನರಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ಒಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಭಾರತದ ತರುಣಶಕ್ತಿಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉತ್ಕರ್ಷೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದಿದ್ದರೆ, ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಏನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲೋಸುಗ, ಇದು ಹೇಗೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಘಟಿಸುತ್ತ ಹೋಯಿತೆಂದು ನೋಡುವದು ಉದ್ದೋಧಕವಾದೀತು.

ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯ ಲೋಪ

ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯೂ ಲೋಪವಾಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ, ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಭವ್ಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು, (೧೬-೩-೪೯) ಮೂರುನೂರು ಎಕರೆಗಳ ಒಂದು ತೋಟ. ಹೀಗೆ ಐದು ಸಾವಿರ ತೋಟಗಳು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳ ನಿವೇಶನ. ಅವರು ಸಹಕಾರೀ ತತ್ವದಿಂದ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ೫೨ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸರಕಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆ ಯೋಜನೆಯಿತ್ತು. ಆ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬ ಅಂದರೆ ಆರು ಲಕ್ಷ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಮುಂದೇನಾಯಿತು? ಅದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೇ ಗೊತ್ತು!

ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತರಾಯಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ಎಕರೆ ಬೀಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗು ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಇದೇ ತರಹದ ಯೋಜನೆ ಇತ್ತು. ಆ ತರಾಯಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯ ವರ್ಣನೆ ೧೮ ನೇ ಜೂನ್ ೭೪ ರ ಟೈಮ್ಸ್ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ

ಯೋಜನೆ ಸಫಲವಾದರೂ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ತರಾಯಿ ವಿಭಾಗದಿಂದ, ಕಾನೂನನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಮೂರು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅಕ್ಷಿ, ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆಯಿಂದ, ಕಲ್ಕತ್ತೆ ಮುಂಬಯಿವರೆಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಧಾನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಪೊಲೀಸ್ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬಂಗಾರದ ಗಣಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಂತಾಗಿದೆ. ಸರಕನ್ನು ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವಾಗ, ಖೊಟ್ಟಿ ಸರ್ವಿಫಿಕೇಟ್ ಖೊಟ್ಟಿ ಪರ್ಮಿಟ್ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತವೆ. ದೇಶವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಈ ಕಾರುಭಾರು ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ, ಪೊಲೀಸ್, ಮಂತ್ರಿ ರೇಲ್ವೆ ಅಧಿಕಾರಿ, ಮುನಸೀ ಪಾಲಟಿಯ ಜಕಾತ ಅಧಿಕಾರಿ, ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಹಕಾರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದೀತೇ? ಒಬ್ಬ ತಲೆ ತಿರುಕ ಪೊಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರನು ಒಂದು ಟ್ರಕ್‌ನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕೊಲೆಯ ಬೆದರಿಕೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು!

ಸರಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಮಲು ಆಗುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಗೋರವಾಲಾ ಆಗಲೇ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದರು (ಕೇಸರಿ ೫-೧-೧೯೫೧) “ಇವೆಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳು ಕೇವಲ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ, ಮಂಜೂರಾದ ಹಣ ಹೇಗೆ ವ್ಯಯವಾಯಿತೆಂದು ಯಾರೂ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಂದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಲಾಯಿತೋ ಅಥವಾ ಮಾರಲಾಯಿತೋ, ಕೆರೆಯ ಹಣ ಹೇಗೆ ವ್ಯಯವಾಯಿತು, ಭತ್ತವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಲಾಯಿತೇ-ಇವುಗಳ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಯೋಜನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ದೊರೆತ ಪರಮಿಟ್ಟು ಕಳ್ಳಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಲಾಗುತ್ತವೆ. ಯೋಜನೆಯ ಚಾಲಕರ ಸಭೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ಕಡೆಗೆ ಯಾರ ಗಮನವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ”.

ಯಾವದೇ ವಾಹನದ ಚಾಲಕ ಅಮಲೇರಿದವನಿದ್ದಾಗ, ವಾಹನದ ಯಂತ್ರ ಕೆಟ್ಟಿದ್ದಾಗ, ಮಾರ್ಗ ಸುಗಮವಾಗಿಲ್ಲದಾಗ, ಹೋಗಬೇಕಾದ ಗುರಿ ನಿಶ್ಚಿತವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಏನಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈಗ ರೇಲ್ವೆ, ಎಸ್.ಟಿ. ಇವುಗಳು ಅದೇ ರೀತಿ ಈಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಥದ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ನು ನಾವು ಚುನಾವಣೆಯ ಯಂತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಗೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪಂಡಿತ ನೆಹರೂರವರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರಿದ್ದಾಗಲೇ ಅದು ಹಾಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಈಗಂತೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯಕ್ಕೆಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ಮೊದಲು ಚುನಾವಣೆಯ ಮತ್ತು ನಂತರ ಸತ್ತೆಯ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಹೀಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೂರು ಸೇರು ಧನ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವದು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚಾರಿತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ, ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಉತ್ಪಾದಿಸಿದ ಅಥವಾ ಪರದೇಶದಿಂದ ಕೊಂಡುತಂದ ಧನವನ್ನು, ಸುರಳೀತವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ ಸಹ, ಈ ದೇಶದ ವಾಹಕರು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಧನದ ಪೋಲು

ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಿಹಾರಿಗೆ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ೧೨೦೦೦ ಚೀಲ ಗೋಧಿ ಕೊಳೆತು ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅಂದಾಜು ಮೂರು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಂತ್ರಿ ಬಿ. ಪಿ. ಮೌರ್ಯರು ಹೇಳಿದರು, “ಪುಡ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಣೆಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಾಗುವದು”, ಆದರೆ ಇದರ ಮೇಲೆ ಜನ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೇಗಿಟ್ಟಾರು? ಇಂತಹವುಗಳು ನಿತ್ಯದ ವಿಷಯಗಳೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಾವಿರಾರು ಟನ್ ಧಾನ್ಯ ಪೋಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಯಾರನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ. ಬಹಳವಾದರೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಅದೂ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ!

ಈಗ ೪೪೦೦ ಮ್ಯಾಗ್ಯಾಜ್ಯಾಟ್ ವಿದ್ಯುತ್ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಕ್ತಿಯ ತುಟಾಗ್ರತೆಯಾಗುವ ಕಾರಣಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದಿತವಾದ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು

ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತವೆ. ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಬೋರ್ಡುಗಳು ಪ್ರತಿರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅವಧಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಕ್ತಿಯ ಕಡಿತವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ೧೦೦ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವಿದೇಶ ವಿನಿಮಯ ದುರುಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ತಮಾಷೆಯ ಮಾತೆಂದರೆ - ಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆಗ್ರಹ ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ಇಂಥ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿವೆಯೆಂಬ ಅರಿವು ಸಹ ಆ ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗಿಲ್ಲ (ಟೈಮ್ಸ್ ೨೫-೪-೭೪)

ಕಳೆದ ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಆಡಿಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್, ಪಬ್ಲಿಕ್ ಅಕೌಂಟ್ಸ್ ಕಮಿಟಿ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ರಾಷ್ಟ್ರಧನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಿಂದ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ನಾಶಮಾಡಗೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ (೧೯೫೦-೫೧ ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ೩ ಕೋಟಿ ೨೭ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಸ್ಟೋಅರ ಲಾಸೆಸ್!) ಎಂದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ವಾಸಿಯಾಗದ ರೋಗ ಹತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಪಂಡಿತಜಿ ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲದ ಇತರ ಧುರೀಣರು ಏಕೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನುವುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ನೀತಿಬ್ರಷ್ಟರಿಗೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆ :

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗಳ ಸ್ವಾರ್ಥ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಸತ್ತೆಯ ಲೋಭ ಲಂಚಬಡಕತನ, ನೀತಿಹೀನತೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಆ ಟೀಕೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀತಿಬ್ರಷ್ಟರಿಗೆ, ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಗೊಳಪಡಿಸದೇ, ಅದೇ ಜನರಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ಪದಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದರು.

“ಕಳ್ಳಪೇಟೆಗಾರರಿಗೆ ದೇಹಾಂತ ಶಿಕ್ಷೆ” ಕೊಡುವ ಪಂಡಿತಜಿಯವರ ಘೋಷಣೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಅದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ “ಜಾತೀಯವಾದಿ ಜನರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಚ್ಚಾಟನೆ ಮಾಡೋಣ” “ವಿನಿಯಂತ್ರಣದ ಲಾಭ ಪಡೆದು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಕೋಟ್ಯಾಂತ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ”. “ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸನ್ನು ಕೇವಲ ಚುನಾವಣೆಯ ಯಂತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಗೊಡಲಾರೆ” ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಚಾಹೀರ ಆಶ್ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಒಂದನ್ನೂ ಎಂದೂ ಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಥವಾ ಕಮೀಷನರಿಂದ ವಿಚಾರಣೆಗಳಾಗಿ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಮತ್ತು ಲಂಚಬಡಕತನದ ಆರೋಪಗಳು ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ್ಯೂ, ಅಂಥ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ದೂರವಂತೂ ಮಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ, ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಅವರಿಗೇ ಮಂತ್ರಿಪದವಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು, ಆದ್ದರಿಂದ ತ್ಯಾಗ, ಧೈಯವಾದ, ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ ವಾದ ಲೋಕಸೇವೆ ಇವುಗಳ ಆದರ್ಶ ಜನತೆಗೆ ಸಿಗುವ ಬದಲು, ಅನೀತಿ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಹೀನತೆ, ಪಾಪಾಚರಣೆ, ವಶೀಲಿ (ದುವರ್ಚಸ್ವ), ರಾಷ್ಟ್ರಘಾತುಕ ವರ್ತನೆ, ಇವುಗಳದೇ ಆದರ್ಶ ಜನತೆಯ ಮುಂದೆ ನೆಲೆಸಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದ, ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದಾದರೂ ಶ್ರಮಿಸುವ ಪ್ರೇರಣೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೀತು? ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಯಾವ ಜನಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬಲ್ಲದೋ, ಅಂಥ ಜನಶಕ್ತಿಯೇ ಭಾರತದ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉದಾಸೀನವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ನೂರರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ, ನೂರು ಸೇರು ಧನ ಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರದು. ಆದರೂ ಸಹ, ಇಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಭಾರತದ ಜನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಈ ಅಸಾಧ್ಯವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತರು, ಜಮೀನ್ದಾರರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು, ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ದಸ್ತು ಮಾಡಿ ಬಿಡುವುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ, ಜನರಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉತ್ಸಾಹ ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ಗರೀಬರ ಗರೀಬಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಹಟಾವಾಗಿಲ್ಲ, ಬಡವರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಗಳ ಫಲವನ್ನು ಮಿರಾಸದಾರರೇ ದೋಚಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಇಂದು ಚವಾಣ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮ್, ಧಾರಿಯಾರಂತಹ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗೇಣಿದಾರರ ಕಾನೂನು, ಪರಮಾವಧಿ ಹಿಡುವಳಿ ಕಾನೂನುಗಳ ‘ಒಳದಾರಿಗಳಿಂದ, ಶ್ರೀಮಂತರು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಏನೂ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಹೇಳಿದರು. ಅನ್ಯಾಯ, ವಿಷಮತೆ, ಸುಲಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ,

ಗರಿಬ ಜನರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವವರೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಉತ್ಸಾಹ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ, ಬೇಸಾಯಗಾರರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು? ಎಸ್ಪಿಎಂ ಕಮಿಟಿಯ ಪ್ರತಿ ವರದಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸರಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಜನತೆ ಉದಾಸೀನವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜನತೆಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಜನತೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ :

ಇಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ತೊಡಕಿದೆ. ರೇಲ್ವೆ, ಕಾರ್ಮಿಕ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಬೇಸಾಯಗಾರ, ಬಡಗ, ಕುಂಬಾರ, ಕೂಲಿಕಾರ, ಪೋಲೀಸ್ ಇವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರಶ್ನೆ - ಒಂದೇ. ಅದೇನೆಂದರೆ, “ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯ, ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಅಧಿಕಾರಿ, ದೊಡ್ಡ ಸರಕಾರಿ ಹುದ್ದೆದಾರ-ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಏಕೆ ಈ ಹೊರೆ ಹೊರಿಸುತ್ತೀರಿ? ಅವರು ದಸ್ತುಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನೆಸಗುತ್ತಾರೆ, ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾವೇನು ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ? ಏನೂ ಶ್ರಮ ಮಾಡದೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರ ಕೃಪಾ ಕಟಾಕ್ಷ ದೊರಕಿಸಿದರೆ, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯೆಕೆಶ್ಚಿತ್ ಲಕ್ಷಾಧೀಶನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿಯುವದು ಮೂರ್ಖತನವಲ್ಲವೇ? ಅವರು ಕೋಟ್ಯಾಧಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಷ್ಟವಾಗಗೊಡುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ನಾವೇ ವಿದ್ಯುತ್ ಕಡಿತ ಮಾಡಬೇಕು, ಲಗ್ನ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಧಾನ್ಯಗಳ ದುಂದು ಮಾಡಬಾರದು, ನೀರು ಪೋಲು ಮಾಡಬಾರದು, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಪರಾಮರಿಕೆಯನ್ನು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು? ವಿದ್ಯೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಯಾವದೇ ಉಚ್ಚಪದ ಅಲಂಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ, ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪಾಸನೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಇವುಗಳ ಕ್ಷೇಶವನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಪಡಬೇಕು?”

ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ವಿವಾದವಿದೆ. ನಿಜ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜನರು ಆಚರಿಸಿದಂತೆ, ಇತರರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಮಾಣ, ಉದಾಹರಣೆಗಳಂತೆಯೇ ಜನರು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂಬ ಗೀತಾ ವಚನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಅದೆ. ಆದಕಾರಣ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುಂದಾಳುಗಳು, ಮಂತ್ರಿ, ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯ, ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯ, ಸರಪಂಚ, ಮಹಾಪೌರ, ನಗರಪಿತರು, ಡಾಕ್ಟರ್, ವಕೀಲ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಇಂಜಿನಿಯರ -ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜನರು ವರ್ತಿಸಿದಂತೆ ಇತರ ಜನರು ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದೇ? ಹೀಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭಾರತದ ಉತ್ಕರ್ಷ ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದೇ?

ಆದರೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿರ್ವಿವಾದವಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಿದೆ.

ಪ್ರಗತಿಪರವಲ್ಲದ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ ಎಂದಿಗೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆರ್ಥಿಕಪ್ರಗತಿಯಾಗುವದು ಎಂದಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು, ಇತಿಹಾಸದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಧುರೀಣರು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ, ಮುಂದುವರೆದ ವರ್ಗವು, ತ್ಯಾಗ, ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥವೃತ್ತಿ, ಧೈಯವಾದ, ನಿರಪೇಕ್ಷ ಲೋಕಸೇವೆ, ಈ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಡತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅಖಂಡ ಉದ್ಯೋಗದ ವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ, ಆ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಜನತೆಯೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು, ಆತ್ಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಹಿಸಿ, ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸಿ, ಅಪರಿಮಿತ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸನ್ನಾಹಗೊಳ್ಳಬಹುದು, ಮತ್ತು ಆ ನಂತರ, ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶ ಸಹ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ದಾರಿಯಿಂದ, ಆರ್ಥಿಕವಿಕಾಸ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ- ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಧುರೀಣರು ಈ ಅರ್ಥದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಆದರ್ಶ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಮುಂದಾಳುಗಳೇ, ಉಚ್ಚವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ, ಇಂಥ ಭ್ರಷ್ಟವಾದ, ನೀತೀನ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾವಹೀನರಾದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರನ್ನು ಸಮೀಪವರ್ತಿಗಳಾಗುವ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟು, ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ, ಎಲ್ಲ ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನ, ಸತ್ತೆಯ ಹುದ್ದೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ರೋಗ ಎಲ್ಲ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿ, ಇಂದು ಸಕಲ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವೇ, ನೀತಿಹೀನ, ರಾಷ್ಟ್ರಹೀನ, ದರಿದ್ರ, ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಶೂನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಉತ್ಕರ್ಷದ ಉಪಾಯಗಳೇನಾದರೂ ಇವೆಯೇ ಎಂದು ನಾವು ಶೋಧಿಸಹತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಾರ್ಥಮಾಡುವುದೊಂದೇ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಹಾರಕ ಉಪಾಯವಿದೆ. ಮುಂದಾಳುಗಳು ಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ನೀತಿಹೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಧಿಕಾರ ಲೋಭದಿಂದ ಅವರು ಎಲ್ಲ ತರಹದ ಅನನ್ಯತೆ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಸಿಕ್ಕ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಹಣ ದೊರಕಿಸಿ, ಜನತೆಯನ್ನು ಸುಲಿದು ರಾಜವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ-ಆದರೆ ನಾವು ಮಾತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಕಳವಳ ಪಡಬೇಕು? ನಾವೇ ನೀತಿಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುತ್ತೇವೆಯೇ? ಬಹು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿವು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಲಕ್ಷಣ!

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ-ದೇಶ ಕೇವಲ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರ, ಮಂತ್ರಿಗಳ, ಸರಪಂಚರ, ನಗರಪಿತರದಲ್ಲ. ದೇಶ ನಮ್ಮದೂ ಅದೆ. ಅಲ್ಲ-ನಮ್ಮದೇ ಅದೆ. ಈ ವೃತ್ತಿ ಇರುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಲಕ್ಷಣ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ, ದೇಶ, ರಾಜನಾಗಿದ್ದಿತು, ರಾಜ್ಯ, ರಾಜಕುಲದ್ದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರು, ಸ್ವರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ “ಸ್ವ”ದ ಅರ್ಥ, ಲೋಕ ಅಥವಾ ಪ್ರಜೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸ್ವರಾಜ್ಯವೆಂದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ರಾಜ್ಯ, ಈಗ ಈ ಮಾತು ಸರಿಯಾದರೆ -ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಅವಧಾನ ವಹಿಸುವದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮದೇನು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವಾದೀತೇ-ಎಂದು ಭಾರತೀಯ ಜನತೆ, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಬೇಸಾಯಗಾರರು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಶ್ರಮಿಕ ಜನತೆ, ಮತ್ತು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನರು-ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು. ದೇಶವು ನಮ್ಮದಿದ್ದಾಗ, ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುತ್ತಾರೆಂದು-ನಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡೋಣ ಎಂಬ ಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಶೋಭಿಸಲಾರದು.

ಒಬ್ಬ ತಾಯಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ, ದೊಡ್ಡವ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದಾನೆ, ಸಮರ್ಥನಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ತಾಯಿಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ತಾನು, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಇಷ್ಟೇ ಸ್ವಾರ್ಥ ಬಗೆಯುವನು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣತಮ್ಮನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು? ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರದ ಮೇಲೆಯೇ, ಸಕಲ ಮಾನವೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸರ್ವ ಉಚ್ಚ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳ ಭವಿತವ್ಯ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನನ್ನದೇನು ಗಂಟು ಹೋಗುವದು? ತಾಯಿಯು ನನ್ನೊಬ್ಬನ ತಾಯಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ, ಅವಳ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ-ನನಗೂ ಬೇಡ. ಅವಳನ್ನು ಫೋಷಿಸಲು ನನ್ನದೇ ಏನು ಗುತ್ತಿಗೆ? ಹೀಗೆ ಕಿರಿಯ ತಮ್ಮನು ಅಂದರೆ, ಮಾನವೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನೀತಿ, ಧರ್ಮ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳೂ ಸಂಪುಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ನನ್ನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗಿದೆ. ತಾಯಿಯು ನನ್ನವಳೂ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯಾದರೂ, ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಇದ್ದೂ, ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ, ತಾಯಿಗೆ ಸುಖವನ್ನಿಲ್ಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದು, ಮಾನವತೆಯ ಧರ್ಮದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಅವನ ಈ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ಸಾರವಿದೆ.

ಈ ಭಾವನೆಗಳು ಅವಶ್ಯ:

ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇದ್ದ ಈ ಭಾವನೆಗಳೇ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಲ್ಲಿ, ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಸಾರ್ಥವಾದೀತು, ಯಾಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ-ಪ್ರಜೆಗಳ ರಾಜ್ಯ. ಜನತೆಯ ಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅದೆ. ದೇಶ ಜನತೆಯದು, ಭಾರತ ಈ ತಾಯಿನಾಡು ಜನತೆಯದು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಪಕ್ಷಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿವೆ. ಅವು ತಾಯಿನಾಡಿನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ನೋಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಅವರಿಗೆ ತಾಯಿನಾಡಿನ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲ. ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಅವರ ಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ (ಜನತೆಯ) ಮಾತೃಭಕ್ತಿ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ನಾವು ಭಾರತ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಶ ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ, ಆದ್ದರಿಂದ

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಕಳವಳಪಡದಿದ್ದರೆ-ನಮ್ಮ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗಿದೆ. ಎಂಥದಾದರೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ, ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸಿ, ನಾವು ಮಾತೃಭೂಮಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಜನತೆ ಉತ್ತರವೀಯಬೇಕು.

ಈ ವೃತ್ತಿಯ ಜೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಭಾರತದ ಜನತೆ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ?

ರಾಷ್ಟ್ರನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಇವುಗಳ ಅರ್ಥ ಹೀಗೆ ಅದೆ.

ಲೆನಿನ್‌ಗ್ಯಾಡದ ಉದಾಹರಣೆ:

೨೧ ನೇ ಜೂನ್ ೧೯೪೧ ರಂದು ಹಿಟ್ಲರನು ಲೆನಿನ್‌ಗ್ಯಾಡದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಹೋದನು. ಆ ಕಾಲದ ಮತ್ತು ಆಗ ಶೂರ ರಶಿಯನ್ ಜನರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತೀಕಾರದ ರೋಮ ಹರ್ಷಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹ್ಯಾರಿಸನ್ ಸ್ಯಾಲಿಸಬರಿ ಎಂಬ ಲೇಖಕನು ತನ್ನ “ಸೀಜ್ ಆಫ್ ಲೆನಿನ್‌ಗ್ಯಾಡ್” ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ನಮಗೆ ಉದ್ಬೋಧಕವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ೧೦-೧೨ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಸ್ವಾಲಿನ್ ಮತ್ತು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷವು ರಶಿಯದ ಜನತೆಗೆ, ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ, ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರಿಗೆ, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದವರಿಗೆ, ಅನನ್ವಿತ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಅವರು ನಿನಾಮ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಜನರ ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದರು. ಸೇರ್ಜಿ ಕಿರ್ವಾಹ್ ಎಂಬ ಲೆನಿನ್‌ಗ್ಯಾಡದ ಮುಂದಾಳು ಬಹಳ ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು. ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಮಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈತನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಸ್ವಾಲಿನ್‌ನು ಅವನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು, ಮತ್ತು ಆಗಿನಿಂದ ಲೆನಿನ್‌ಗ್ಯಾಡ ನಾಗರಿಕರ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲು ಮಸೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ಮೇಲೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಹಿಟ್ಲರನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಆ ಜನರು ಹೇಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದರು?

ಸ್ವಾಲಿನ್ ಮತ್ತು ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ತಮ ಸಂಧಿ ಬಂದಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ದೇಶದ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲ. ನಾವಾದರೂ ಏಕೆ ಕಳವಳಪಡಬೇಕು? ಅವರು ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥ ಬಗೆಯುತ್ತಾರೆ, ನಾವಾದರೂ ಏಕೆ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು?-ಹೀಗೆ ಅವರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೇ? ಛೇ, ಛೇ, ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರೆಂದರು-ದೇಶ ಸ್ವಾಲಿನ್‌ನದಲ್ಲ. ಲೆನಿನ್‌ಗ್ಯಾಡ ನಗರ ಅವನದಲ್ಲ. ರಶಿಯಾ ದೇಶ ನಮ್ಮದು, ನಗರ ನಮ್ಮದು, ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕ್ರಾಂತಿ ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವದು ಸ್ವಾಲಿನ್‌ನಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ರಶಿಯಕ್ಕಾಗಿ. ಓಲ್ಲಾ ಬೆರಗೊಲ್ಲ ಎಂಬ ಕವಯತ್ರಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಲಿನ್‌ನು ಬಂದಿವಾಸದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸಹ, ತನ್ನ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ “ನಾನು ಯಾತನೆಗಳನ್ನು, ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಯಾತನೆಗಳು ನನ್ನವಲ್ಲ. ಹೇ, ಮಾತೃಭೂಮಿ, ಅವು ನಿನ್ನವು ಅವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪು ಛಾಯೆ ಬಂದಾಗ, ನಾನು ನಿನ್ನವಳೇ ಆಗಿರುವವಳು, ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಏಕರೂಪಳಾಗಿರುವೆನು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತವಿದೆ”.

ಈ ವೃತ್ತಿಯ ಜೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಭಾರತ ಜನತೆ ಮಾಡುವದೇ? ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುಂದಾಳುಗಳು, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು, ಇತರ ವಿರೋಧಿ ಪಕ್ಷಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಕಪ್ಪು ಪೇಟೆಯವರು, ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಟದಾರರು-ಇವರು ತಮ್ಮ ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾಡಲಿ. ಆದರೆ ಈ ದೇಶ ನಮ್ಮದು, ಈ ಮಾತೃಭೂಮಿ ನಮ್ಮದು. ಆದಕಾರಣ, ದೇಶದ ಕೂಡ ಏಕರೂಪರಾಗಿ, ದೇಶದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಸ್ವೀ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮೃತ್ಯು ಸಹ ನಮ್ಮನ್ನು ಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಲಾರದು ಎಂದು ಭಾರತೀಯರು ಮನೋಮನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈಯುವರೇ?

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ನಡೆದಾಗ, ಇಂಥ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವದು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಶಾಂತತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕೇವಲ ವಿವೇಕದ ಬಲದಿಂದ, ಇಂಥ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಜೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂಥ ವಿವೇಕ ಬಲವನ್ನು ಭಾರತದ ಜನತೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವದೇ?

ವಿವೇಕದ ಕರೆ :

ದೇಶ ನನ್ನದು, ಮಾತೃಭೂಮಿ ನನ್ನದು ಎಂಬ ದೃಢಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಹೊಂದಿದ್ದರೇನೇ, ಈ ವಿವೇಕ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇಂಥ ವಿವೇಕ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಾಗ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕರ್ತವ್ಯವಾದರೂ ಏನು? ಭಾರತ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನೂ, ಕಾರಖಾನೆ, ಗಿರಣಿ, ಸರಕಾರಿ ಆರೆ ಸರಕಾರಿ ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯೋಗ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು, ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆ-ಎಲ್ಲ-ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯೋಗ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕ, “ನಾನು ದಿನಾಲು ಎಂಟು ತಾಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮಗೆ ದೇಶವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಿದೆ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಧನ ಮಾತ್ರ ೨೦-೩೫ ಸೇರು ಅದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೂರು ಸೇರು ಧನ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿತೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುವದೇನೆಂದರೇನೇ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿ ಎಂಟು ತಾಸುಗಳ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೇ, ನೂರು ಸೇರು ಧನ ಲಭಿಸುವದು ಅಶಕ್ಯ. ಹೀಗಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆಯಾದೀತು. ದಂಡಸತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತವಾದೀತು, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರವಾದುದೆಂದರೆ-ಟಿಬೇಟ್, ಯುಕೊಸೊವಾಕಿಯಾಗಳಂತೆ ಚೀನ ರಶಿಯಗಳ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತವಾದೀತು. ಲೆನಿನ್‌ಗ್ರಾಡ್ ಕಾಳಗದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಸ್ಟಾಲಿನ್‌ನ ಮೇಲೆ ಜನತೆಯ ಸಂತಾಪವಿದ್ದರೂ, ಅವರು, ವಿವೇಕದಿಂದ, ತಮ್ಮ ಪರಾಭವವಾದರೆ, ರಶಿಯದಲ್ಲಿ, ಹಿಟ್ಲರನ ಸತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತವಾದೀತೆಂದು, ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಕ್ಷದ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ದ್ವೇಷ ಮರೆತು, ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರದ ಕಾಳಗವಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹೋರಾಟವಿದೆ. ಇದು ಆ ರಣಾಂಗಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಭಯಂಕರ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರದ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ೧೮-೨೦ ಲಕ್ಷದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ೨೦-೪೦ ಕೋಟಿ ಜನತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಎಂಟು ತಾಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ದೃಢ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೇನೇ – ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ಜಯಗಳಿಸಬಹುದು.

ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ :

ಕಾರ್ಮಿಕ ಖಾತೆಯ ವರದಿ ನೋಡಿರಿ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಅಂದಾಜು ಎರಡು ಕೋಟಿ ಕೆಲಸದ ದಿನಗಳು, ಮುಷ್ಕರ, ಬಂದ್, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವದು. ಆದರೆ ಇದೇನೂ ಅಲ್ಲ, ನಾವು ಕೆಲಸದ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ, ಎಂಟು ತಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವೇಳೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಾಳಿ ಹಾಕಿ ನೋಡಲಿ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಯಾರೂ ೨-೪ ತಾಸುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗುವದಲ್ಲದೇ, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ದಕ್ಷತೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಕಾರಖಾನೆಗಳಿಗೆ ತಗಲುವ ಕಚ್ಚಾ ಸರಕುಗಳು ಯೋಗ್ಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸರಬರಾಜು ಆಗದೆ, ಮಾಲಮತ್ತೆಗಳ ಮಾರಾಟ, ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದೆ, ಹೀಗೆ ಅನಂತ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಾವಿರ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. “ಓವರ್ ಟಾಯಿಮ್” ಇದೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ ದೊಡ್ಡ ಶಾಪವೇ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ನಿಯಮಿತ ವೇಳೆಯ ನಂತರ, ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಂದೂವರೆ ಪಟ್ಟು ಸಂಭಾವನೆ ಸಿಗುವದೆಂದು, ನಿಯಮಿತ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ಮಾಡದೆ, ಓವರ್ ಟಾಯಿಮ್ ದೊರಕಿಸುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಈಗ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಈಗ ಮೊದಲಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎರಡರಷ್ಟು ಹಣ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ, ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಂತೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾದರೆ ಮಾಲಿಕನ ನಷ್ಟ, ಓವರ್‌ಟಾಯಿಮದಿಂದ ಸರಕಾರದ ನಷ್ಟ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೇಕೆ ಚಿಂತೆ, ಎಂಬ ವೃತ್ತಿ, ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದಲೇ ಅಭಾವ, ಅಭಾವದಿಂದಲೇ ಕಳ್ಳಪೇಟೆ, ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಹಣದುಬ್ಬರ, ಹೀಗೆ

ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯದ ದುಷ್ಟ ಚಕ್ರದಿಂದ, ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮದೇ ನಾಶವೆಂದು ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮನಗಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿವೇಕದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಇರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ! ಎಂಟು ತಾಸು ಕೆಲಸಮಾಡದೆ, ನಾವು ಪೂರ್ಣ ಸಂಬಳ ಪಡೆದರೆ ಆಗುವ ಲಾಭ, ಓವರ್‌ಟಾಯಿಮದಿಂದ ಆಗುವ ಲಾಭ, ತಟ್ಟನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಾಣುವುದು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ಇದರಿಂದಲೇ ಹಣದುಬ್ಬರವಾಗಿ, ನಮ್ಮದೇ ದ್ವಿಗುಣಿತ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು, ಈ ವಿಷಯ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಲಾರದೆಂದು, ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು, ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತ ವಿಚಾರ, ಕೊಂಚ ವಿವೇಕ ಬೇಕು, ಆದರೆ ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ, ಶ್ರಮಿಕ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ, ಕಷ್ಟಜೀವಿ ಜನತೆಗೆ, ಅವರ ಮುಂದಾಳುಗಳು ತಿಳಿಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜನರು ಕೆಲಸಮಾಡದೆ ಹಣಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜನರು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಲಂಚಬಡಕತನ, ಅಪಹಾರ ಈ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ನಮಗೇ ಏಕೆ. ಪುಣ್ಯದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಹೀಗೆ ಸಹ ಅವರ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ದೇಶ ನನ್ನದು, ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ನಾನು ಕರ್ತವ್ಯಚ್ಯುತಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದರಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ನನ್ನ ನಷ್ಟವಿದೆ ಎಂಬ ವಿವೇಕ, ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಬಂದರೇನೇ, ನಾವು, ಎಂಟು ತಾಸು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಅರಿವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ದೇಶ ನನ್ನದೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ದೃಢಮೂಲವಾಗಿರಲೇಬೇಕು,

ಎಂಟು ತಾಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳ ಜನರು ಮಾಡಬೇಕು. ತಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಲಂಚಬಡಕತನ, ಕಪ್ಪು ವ್ಯವಹಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಬೇಕು. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ರೇಲ್ವೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಬೊಂಬಾಯಿ, ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಆಗ್ರಾಗಳಿಗೆ ದಿನಾಲು ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ತಿರೀಟವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವರು. ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಟಗಾರರು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ರೈಲಿನಿಂದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ, ಈ ಜನರನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಕೇಳುವವರೇ ಅವರಿಗೆ ವಶರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಿರೀಟುಗಳ ಕಪ್ಪವ್ಯಾಪಾರ, ರಿಯುರ್ವೆಶನದ ಕಪ್ಪು ವ್ಯಾಪಾರ, ಸರಕುಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವ ವಾಗೀನುಗಳ ಕಪ್ಪು ವ್ಯಾಪಾರ, ಮತ್ತು ಕಡೆಗೆ ರೇಲ್ವೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯ ಕಪ್ಪು ವ್ಯಾಪಾರ! ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿದರೆ, ಎರಡಾದರೂ ಸುಪರಿಣಾಮಗಳಾದಾವು, ಒಂದನೆಯದಾಗಿ ಈ ಕಪ್ಪು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಆಗುವ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ (ಯಾವದೇ ಕಪ್ಪು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಾಗುವುದು) ನಿಗ್ರಹವಾದೀತು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಉಳಿತಾಯವಾಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ವೇತನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ರೇಲ್ವೆ ಶಾಖೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು, ರೇಲ್ವೆ ಶಾಖೆಯಂತೆಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಖೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ತಹಸೀಲ್ದಾರ್ ಕಚೇರಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಶಾಖೆ, ಮುನಿಸೀಪಾಲಿಟಿ, ಗೃಹನಿರ್ಮಾಣ ಖಾತೆ, ಪೋಲೀಸ್, ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳು- ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಖಾತೆಗಳು ಲೋಡ್ಡು ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿವೆ. ಅತಿಶಯ ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಕಳ್ಳಪೇಟೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದೇ, ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ವಿದ್ಯುತ್ ವೇಗದಿಂದ ಬೆಳೆಯ ಹತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ, ದೇಶಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ, ದೇಶ ನನ್ನದೆಂದು ಭಾವನೆಯುಳ್ಳ, ಮತ್ತು ಇಂದು ಲಾಭ ಕಂಡರೂ, ಇದರಿಂದಲೇ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಗುಳಿ ಬೀಳುವವರಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟವೇ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿವೇಕವಿದ್ದು, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಂಘಟಿತ ವರ್ಗ, ನಿರ್ಮಾಣವಾದರೆ, ಎಲ್ಲ ಧರದ ಅಪಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಆದರೆ ಈ ವರ್ಗ ಸಂಘಟಿತವಾಗಬೇಕು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಿಂದ ಆಗುವ ಮಾತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಈ ಹೋರಾಟ, ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದಿದೆ: ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಲ ಮನೋವೃತ್ತಿ, ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಘಟಿತ ವರ್ಗ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದು ಬಹಳ ದುಷ್ಕರವಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಿತದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ :

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಮ್. ಜೋಶಿಯವರು ತಮ್ಮ ಇಡೀ ಆಯುಷ್ಯ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸವೆಸಿದ್ದಾರೆ. ರೇಲ್ವೆ ಮುಷ್ಕರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ. ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ದರು. “ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಸಮಾಜವಾದೀ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕರು

ನಿರತರಾಗಿರುವುದು ತಪ್ಪಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲಕೆಳಗಷ್ಟೇ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಟ್ಟನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಟ್ಟು ಲಾಭ ಗಿಟ್ಟಿಸುವ ಆಟವನ್ನು ಆಡಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೇ ಧಕ್ಕೆ ತಗಲದೆ, ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಾದ ಮತ್ತು ಸುಸಂಗತವಾದ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಸಿಗಲಾರವೆಂದು, ರೈಲು ಮುಷ್ಕರದಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಅರ್ಥದಿಂದ ಇದೊಂದು ಹೊಸ ಜಾಗೃತಿಯ ಅರುಣೋದಯವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ” (ಸಾಧನಾ ೧೫-೬-೧೯೭೪), ಕಾರ್ಮಿಕರು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟರೆ, ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಳ್ಳಪೇಟೆ, ಲಂಚ ಬಡಕತನ ಇವುಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು, ಕಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಹಳೇನೂ ಕಠಿಣವಲ್ಲ.

ಕಾರ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯಂತೆಯೇ ಯುವಕರ ಶಕ್ತಿ. ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸದ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಈ ಶಕ್ತಿ ಒಲಿದರೆ, ದಾರಿದ್ರ್ಯಮುಕ್ತಿಯ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸಲೀಲವಾಗಿ ಜಯಿಸ ಬಹುದು, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ, ವಿದ್ಯುತ್, ತೈಲ, ಅಣು ಹೀಗೆ ಯಾವದೊಂದು ಶಕ್ತಿ (ಪಾವರ) ಬೇಕು, ಅರಬರಿಗೆ ತೈಲ ದೊರಕಿತು. ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ನಾಯಜೇರಿ ಯಾಕ್ಕೂ ತೈಲ ಗೋಚರವಾಗಿದೆ, ನಾಯಗರ ಎಂಬ ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಥೋರಿಯಂ ಯುರೇನಿಯಂಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತಿವೆ, ಕಾಂಗೋದ ಹತ್ತಿರ ಅಪರಿಮಿತ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ ವಜ್ರಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುವ ನೀರು-ಇದೇ ರೀತಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಬಂಗಾರವನ್ನು ಗಣಿಗಳಿಂದ ಅಗೆಯಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ, ಈ ನೀರನ್ನು ಆಣೆಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಲಕ್ಷ ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ ಒಡ್ಡುಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಭಾರತವು ಕಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಾಗೃತ ಯುವಶಕ್ತಿ ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಳು ಲಕ್ಷ ಹಳ್ಳಿಗಳಿವೆ. ಏಳು ಹಳ್ಳಿಗೊಂದರಂತೆ ಆಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಾದೀತು. ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ನಂತರ ಇಲ್ಲಿ ಗೋಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಬಹುದು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಗೊಬ್ಬರದ ಗ್ಯಾಸ್‌ಪ್ಲಾಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ಅದರಿಂದ ಆಣೆಕಟ್ಟು, ಗೋಶಾಲೆ, ಗ್ಯಾಸ್‌ಪ್ಲಾಂಟ್, ಗೊಬ್ಬರ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೂರು ಸೇರು ಧನ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಮಹತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರವಾದೀತು.

ತರುಣರ ಮೇಲಿನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ, ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಗೊಬ್ಬರ ಗ್ಯಾಸ್‌ಪ್ಲಾಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವದೆಂದು ನಿರೋಜನ ಮಂಡಳವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪಶುಧನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ ನೀರಾವರಿಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಹಣವು ವೆಚ್ಚವಾಗುತ್ತದೆ, ೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಖೇಡ ತಾಲೂಕಿನ ಮುಂದಾಳುಗಳು, ಅಂದಾಜು ೨ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು, ಜಲ ಸಿಂಚನ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದೊರಕಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನೀರಿನ ಒಂದು ಹನಿಯೂ ಜಮೀನಿಗೆ ತಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಯುವಶಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯವಿದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ-ಐನೂರು ತರುಣರು ಸಂಘಟಿತರಾದರೆ, ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬರುವ ಹಣ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ವ್ಯಯಮಾಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಹಣವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಲಕ್ಷ ಆಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು.

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಂದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದು, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್‌ದವರೆಗೆ, ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ, ಹಿರಿಯಣ್ಣಗಳ (ದಾದಾಗರಿ) ರಾಜ್ಯವಿದ್ದು, ಅವರೇ ಎಲ್ಲ ತಿರುಳನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ದೂರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರದ ಯುವಶಕ್ತಿ ಸಂಘಟಿತವಾದರೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಕಳ್ಳಪೇಟೆ, ಲಂಚಬಡಕತನವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಬಹುದು, ಮತ್ತು ಕಾಳ ರಾಷ್ಟ್ರಘಾತುಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಡಿದುದ್ದನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರೆ, ವಿಧಾನಸಭೆ, ಲೋಕಸಭೆಗಳ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆಣೆಕಟ್ಟು, ಗೋಶಾಲೆ, ಗ್ಯಾಸ್‌ಪ್ಲಾಂಟ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ

ವಿಪುಲವಾಗಿ ಧನ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಸಂಘಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ, ಸತ್ತಾಧಾರಿಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಅಪಹಾರವನ್ನು ತಡೆಯುವ-ಹೀಗೆ ಜೋಡು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಯುವಶಕ್ತಿಯು ಮಾಡಿದರೆ, ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಇನ್ನೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವದು ಶಕ್ಯವಿದೆ.

ಅಲಹಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಯಪ್ರಕಾಶರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಯುವಕ ಪರಿಷತ್ತು ಕೂಡಿತು. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ದೇಶದ ತರುಣರು ಯಾವದೇ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಪರಿಷತ್ತು ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ಶುಭ ಚಿಹ್ನವೇ. ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಧೈಯವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ತರುಣರು ನೆನೆದುಕೊಂಡರೆ ಈಗ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಅಪಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಕೂಡಲೇ ನಷ್ಟವಾದೀತು, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ವ್ಯಸನಾಧೀನರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಬೇಕೆಂದು ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಸುಡುವದು, ಧ್ವಂಸ, ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳು ಪ್ರತಿ ಚಳುವಳಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳು ಹೋಗಿ, ಯುವಶಕ್ತಿಯು ವಿವೇಕ, ಸಂಯಮಯುಕ್ತ, ಚಾರಿತ್ರ ಸಂಪನ್ನ ಮತ್ತು ಧೈಯವಾದಿಗಳಾದರೆ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ, ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ. ಈ ಎರಡನೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಘಟಿಸುವಾ ಎಂದು ನಿರ್ದರಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದಿಂದಲೂ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೂರು ಸೇರು ಧನ-ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತು, ಮತ್ತು ಈ ಭೂಮಿಯ ಭವಿಷ್ಯ ಇನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸಿತು!

ಗೋಕುಲಾಷ್ಟಮಿ

ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ

ವಿಶ್ವಗುರಿಯೇ ಚಲನೆ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಬದಲಾವಣೆ
ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥವೆಂಬುದಿಲ್ಲ
ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಲಿ ಬದುಕು ಉರುಳುವ ಬಂಡಿ
ಎದುರಿಸುವ ಮನಸ್ಸೈರ್ಯ ಮೂಲಭಾಂಡ

ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟಕಟ್ಟಿದ ಗಂಟು
ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನವು ಚೇತೋಹಾರಿ
ಕತ್ತಲೆಗೂ ಕರುಳುಂಟು ಎಷ್ಟಂಥ ಎಳೆದಾಟ
ವಿಷದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅಮೃತ ಲಹರಿ

ಹಗಲ ಹುಟ್ಟಿಗಾಗಿ ರಾತ್ರಿಲ್ಲ ತಯ್ಯಾರಿ
ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಡಾಟ ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರ
ಒಂದು ಪಾಲು ಭೂಮಿ ಮೂರು ಪಾಲು ಜಲ
ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಷ್ಟ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ

ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆದಿಮಾನವ ಮೂಲ
ತನ್ನ ವಂಶಕ್ಕವನು ನಂಬಿಗನ್ನ
ಬೇಡಿ ಬಂಧನ ಸೆರೆ ಮುಕ್ತಮಾಡಲು ಶಕ್ತ
ಅದರಿಂದವನಾದಾಗ ತಪ್ಪ

ಮೇರೆ ಮೀರಲು ಕಷ್ಟ ಕೃಷ್ಣನಾಗಮನ
ಅಕ್ಷಯಾಂಬರ ಹೊತ್ತು ಬಂದ ಕುತ್ತು
ಆರ್ತಧ್ವನಿಯ ನಾದ ಆಕಾಶ ತಟ್ಟಿದರೆ
ಪ್ರಕೃತಿ ಪೋಷಣೆಗೆ ತಾನೆ ತೊತ್ತು

ಆಳೊ ಅಬ್ಬರದೊಳಗೆ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕುವ ಕಥೆ
ಕಂಸ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗೂ ಒಂದೇ ಫಲ
ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕುಂಟು ನಮ್ಮ ನಡೆ ನುಡಿ ಹಗೆ
ಅರಿವಿಲ್ಲದಿರಲಿಕ್ಕೆ ವೈರಿ ನೆಲ

ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಲಿದ್ದು ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು
ಜಗದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂಬುದಿಲ್ಲ
ಮಾನವನ ಹೋರಾಟಕಾದಿ ಅಂತ್ಯಗಳೆಲ್ಲ
ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ಬಂಜೆತನವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯೆಲ್ಲಂಟು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ
ತನ್ನ ಕೇರಿಗೆ ನಾಯಿ ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿ
ಹಗುರು ಅರಿವಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಹಗೆಗೀವ ಆಹ್ವಾನ
ಪರೀಕ್ಷಿತಗೆ ಕೊಂದದ್ದು ಸಣ್ಣ ಜೀವಿ.

ಈ ಒಂದು ಜನ್ಮ ಸಾಕು ಎಲ್ಲವನುಣಲು
ದಿವ್ಯನೇತ್ರಗಳಿಂದ ವಿರಾಡ್ರೂಪ
ತಿಳಿವು ಬಾರದ ಜನುಮ ಮನುಷ್ಯನಾಗದ ಮಂಗ
ಇಷ್ಟಂತ ರವಿಗಿಲ್ಲ ಅಳತೆ ಆಳ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರಲು ನ್ಯಾಯ ಪ್ರಳಯದ ಜ್ವಾಲೆ
ಕೆಟ್ಟಕುನ್ನಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ
ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಗೆಲುವುಂಟು ಬಾಲದೋಷಗಳಿಂದ
ಮರಣ ನಂತರ ಬರುವ ಸರದಿ ಬಹಳ.

ಉದಯವಾಗುವ ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಗತಿಕೆ
ರಾತ್ರಿಗೂ ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ಹೊಳೆವದುಂಟು
ಬೆಳಗು ಮಾಡುವ ತಾಳ್ಮೆ ಆತ್ಮದೊಳು ಗಟ್ಟಿರಲು
ಎಲ್ಲವೂ ವರ್ಧಿಸಲು ತಾಯಿಕರುಳು

ಭೂಮಿ ಹದಗೊಳ್ಳಲು ಈ ಹೊಡ್ಡು ತೆಗ್ಗುಗಳು
ಎತ್ತುಬಿತ್ತಿಗೆ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಟ್ರಕ್ಟು ಪಂಪು

ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕು ಕೃಷ್ಣನೊಕ್ಕಲತನವಿಟ್ಟಲ್ಲಿ
ಹಂಚಿ ಉಣ್ಣುವ ಮಾತಾಗ ತಂಪು.

ಧರ್ಮಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಅನುಭವದ ಸರ್ವಸ್ವ
ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯ ಬದುಕಿಲ್ಲ ಶ್ರೇಯ
ಕೀಳು ಮೇಲಿನ ಭಾವ ತೊರೆದಂತೆ ಕೈವಶ
ತಾರಾಂಬರವನ್ನೆ ಹಿಡಿದ ಧೈಯ

ಎಡವಿ ಎದ್ದೇಳುವುದು ಸತ್ಯತ್ತು ಹುಟ್ಟುವುದು
ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವಂಥ ಸೂತ್ರ
ಮೇರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ರಾದ್ದಾಂತ
ಮೀರಿದಲ್ಲಂಟು ಅಪಘಾತ.

ಕೃಷ್ಣವಕ್ಷದ ರಾತ್ರಿ ಕಪ್ಪಿನಲಿ ಬೆಳಕುಂಟು
ಕಷ್ಟಕೋಟಿಯಲೆ ಸೌಖ್ಯವಾಸ
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲ್ ಮಹಲೋಕದ ಪಾಯ
ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದಂತೆಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕ.

ಮುಗಿಲ ಮಣ್ಣಿನ ಬೇಟ ದೇವಮಾನವರಾಟ
ಬಿತ್ತಿದಂತೆ ಭರ್ತಿ ಫಲ
ಸ್ವರ್ಗ ನರಕದ ದೃಷ್ಟಿ ಕವಿಸಮಯದ ಸೃಷ್ಟಿ
ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದೆ ಜಲ.

ಚಿಗುವುದು ಫಲಿಸುವುದು ಉಳಿದ ಗೃಹದೊಳಗೆಲ್ಲ
ಮಣ್ಣೆದ್ದಲುಂಟಯ್ಯ ಎಲ್ಲ
ಅವತಾರ ವೇದಾಂತ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯ ಕಥೆ
ಬಂದದ್ದು ನೆಲವಾಗಲೆಲ್ಲ.

ಮನೆಯ ಹೊತ್ತಿರೊ ಪಾಯ ಲೋಕ ರಕ್ಷಕ ಕಾರ್ಯ
ನ್ಯಾಯ ನ್ಯಾಯದ ಮಾತು ಗೌಣ
ಅತ್ತಾಗ ನಕ್ಕಾಗ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಸುಖ ಶಾಂತಿ
ಅದು ಒಂದೇ ಚರಮ ಗುರಿ ತಾಣ.

ಕೊನೆಗೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಲೀಲಾ ನಾಟಕಕಾರ
ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲಕ್ಕುಂಟು ಅರ್ಥ
ಸಮುದ್ರಕ್ಕನ್ನುವುದೇನು ಭರತಿ ಓಹಟಿ ಆಟ
ತಿಳಿಯದಿರಲಾಗುವದರ್ಥ

ಕೆಟ್ಟವರ ಕೆಡುವಿಕೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮೊಳಗು
ಕೃಷ್ಣನಾಮದ ಗೀತೆ ಚಕ್ರ
ಭಜನೆ ಮಾಡುವದಲ್ಲ ಜೀವನದ ಪ್ರಯೋಗ
ಈಸಿಜ್ಯೆನುವ ಕೃಷ್ಣಗಾಥಾ.

ಕವಿತೆ(ಅನುವಾದ)

ಮೂಲ : ವಿನೋದ್ ಕುಮಾರ್ ಶುಕ್ಲ
ಅನು : ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ

ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಹೊಸ ಕೋಟು ತೊಟ್ಟ
ಆ ಮನುಷ್ಯ
ಹೊರಟು ಹೋದ
ವಿಚಾರದ ಹಾಗೆ.
ರಬ್ಬರ್ ಚಪ್ಪಲಿ ತೊಟ್ಟ
ನಾನು
ಹಿಂದೆಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟೆ

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿನಾರರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ಕಳಚಿಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಗಳಂತೆ ಬೆಳಗಿನಾರರ ಸಮಯ
ಬೆಳಗಿನಾರರ ಸಮಯದಂತೆ.

ಮರದ ಕೆಳಗೊಬ್ಬ ನಿಂತಿದ್ದ;
ಮಂಜಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾನವಾಕೃತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ
ಅವನೇ ಆಗಿದ್ದ
ಮರದ ಆಕೃತಿ ಮಾತ್ರ ಮರವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

ಬಲಕ್ಕೊಂದು ಕಂತ್ರಿ ಕುದುರೆಯಿದ್ದಂತಿತ್ತು
ಅದು ಕಂತ್ರಿ, ಕುದುರೆಯಂತೆಯೇ ಇತ್ತು
ಕುದುರೆ ಹಸಿದಿದ್ದರೆ
ಗಾಳಿಯಲಿ ಮೇವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮಂಜು ಬೆಳೆದಿತ್ತು
ಮತ್ತೆ ಮನೆಗಳು ಮರಗಳು ರಸ್ತೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.....
ಆದರೆ ಅದಾವುದು ಕುದುರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದೊಂದೇ ಕುದುರೆ
ನಾನು ಮಾತ್ರ ಕುದುರೆಯಲ್ಲ

ಆದರೆ ಮಂಜಿನುಸಿರಿನ ಹಾಗೆಯೇ
ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿರುವೆ ನಾನೂ
ಅದೇ ವರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವನು
ಮಾಲೀಕನೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ.

ನಾನಾಗ ಓಡುತ್ತಿದ್ದೆ - ಚಪ್ಪಲಿ ತೊಟ್ಟು
ಕುದುರೆ ಲಾಳ ಹೊಡೆದಿದ್ದೆ ಚಪ್ಪಲಿ ತೊಟ್ಟು.

ಸಂಬಂಧಗಳು

ಮೂಲ : ಸೋಮದತ್ತ
ಅನು : ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ

ಅವನು ಮನುಷ್ಯನ ರೂಪದಲ್ಲೇ ನೌಕರಿ ಮಾಡಿದ |
ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ನೌಕರಿ ಮಾಡಿದ

ಅವನು ಮನುಷ್ಯನ ರೂಪದಲ್ಲೇ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದ
ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದ

ಅವನು ಮನುಷ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಚುನಾವಣೆಗೂ ನಿಂತ
ಉಗ್ರ ಚುನಾವಣೆಗೂ ನಿಂತ

ಇನ್ನೂ..... ಇನ್ನೂ.....
ಅವನು ಮನುಷ್ಯನ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಕವಿತೆಯನ್ನೂ ಬರೆದ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕವಿತೆಯನ್ನೇ ಬರೆದ

ಆದರೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ -

ಅವನ ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ತೋಳಗಳು ಕಟ್ಟಿದವು
ಏಕೆಂದರೆ
ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ತೋಳವಾಗಿದ್ದ.
ಮಹತ್ವದ ತೋಳವಾಗಿದ್ದ.

ಕವಿತೆ(ಅನುವಾದ)

ಸಂಬಂಧಗಳು

ಶ್ರೀಕಂಠ ಕೂಡಿಗಿ

ಮುಖ: ಒಂದು

ಸುಮಾರು ಹೊತ್ತು ಕಾದದ್ದಾಯಿತು. ಯಾರ ಸುಳಿವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನೀರಿನ ತಪಾಸಣೆಗೆಂದು ಗದ್ದೆಯ ಕೂಗಿನ ಒಳಗೆ ಹೋದವರು ತಿರುಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಇಲಾಖೆಯ ಟ್ರಕ್ಯಾದರೂ ಜರೂರಿ ಬರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ದಾರಿನೋಡಿದೆ. ಸುಳಿವೆಲ್ಲಾ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಾಯುವುದು ಕೂಡ ಬೇಸರವೇ. ಅದೂ ಕೂಡ ಒಂದು ರೀತಿ ಹೊಸ ಬಸುರಿನ ಹರಿಗೆ ನೋವು, ಎಲ್ಲೂ ದೂರದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೋರಿಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆ. ಜಲಾಶಯದ ನಾಲೆ ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಟ್ರಕ್ಯೂಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದ ರೀತಿ, ಮಳೆ ಬಿಸಿಲುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕಮಾನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲು ಚಿಲಿದಂತೆ ಹರಿದುಕೊಂಡು ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ ಅದರ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆ.....ಇತ್ಯಾದಿ ಬಾಹ್ಯಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಯಾವ ಇಲಾಖೆಯದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮಂದ ಚಲನೆಯಂತೂ ಮೋಟಾರು ಯುಗದ ಆರಂಭದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅದು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಬಂತು. ಅದು ನಿಂತ ರೀತಿಯನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರೆ 'ಮೇಲು ಷಿಕಾರಿಯವರ ಗುಡಾರದ ಹಾಗೆ' ಎಂದು ತಕ್ಷಣ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ? ಅದೂ ಸರಿಯಾದ ಮಾತಿರಬಹುದು. ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದ ಅವರ ರೀತಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಪುರಾತನ ಅವಶೇಷಗಳ ನೆನಪು ತರುವ ವಸ್ತುಗಳು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಲವು ಇರಬಹುದು - ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ನಾಲೆಯ ದಂಡೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಓಡಾಡಿದೆ. ಇಕ್ಕೆಲದ ಗದ್ದೆಗಳಿಂದ ಐದಾರು ಜನ ರೈತರು ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಹೋದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಗದ್ದೆಯಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹೋದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಗದ್ದೆಯಿಂದ ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ಒಸರುತ್ತಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ತನ್ನ ಗದ್ದೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಒಂದೆರಡು ಅಡಿ ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗಿ ಇಂಗಿತು. ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲವೆಂದು ಕಂಡಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಆ ಕಡೆ ಈ ಕಡೆ ನೋಡಿತು, ಮುಖ ಕಂಡವನೆ 'ನಮಸ್ಕಾರ ಬುದ್ಧಿ ಏನ್ ಇಷ್ಟೊಂದು ದೂರ' ಎಂದು ಎತ್ತಿದ ಕೈಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಹಲ್ಲು ಗಿಂಜಿತು, "ಹೆಂಗಿದೆಯಪ್ಪ ಈ ವರ್ಷ ಪೈರು" ಎಂದುದಕ್ಕೆ ನೀವೇ ನೋಡಿದ್ದಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ ನೀರಿನ ಪರದಾಟಾನಾ.....ಇನ್ನೊಂದೂ ನೀರು ಬಿಟ್ಟೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪನಾದ್ರೂ ಕೈಗೆ ಬತ್ತದೆ. ಬಡ ರೈತ ಹೊಟ್ಟೆಮ್ಯಾಲೆ ಹೊಡಿಬ್ಯಾಡಿ ಬುದ್ಧಿ' ದೀನನಾಗಿ ಆತ ಬಗ್ಗಿದ. ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಅವನ ದೈನ್ಯತೆಗೆ ಪಾಪ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಈ ದೈನ್ಯತೆಯೇ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಂಚು ಇಂಚು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವುದೇನೂ ಅನ್ನಿಸಿ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಇನ್ನೂ ಆತ ನನ್ನೆದುರು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿಯೇ ನಿಂತದ್ದು, ಇಂಥ ನೂರಾರು ಮೂಕವೇದನೆಗಳ ಭಾರಹೊತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪ್ರತಿಸ್ವರೂಪದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದ. ಏನೂ ಹೇಳಲು ಮುಂದೆ ತೋಚದೆ "ನೋಡೋಣಪ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡೋಣ. ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬ್ಬಿಗೆ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮನವಿ ಬರೆಸಿಕೊಡಿ' ಅಂದೆ. ನನ್ನ ರಕ್ತಹೀನ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅಷ್ಟು ಮಾಡ್ತೀವಿ ದೇವರೆ' ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೈಮುಗಿದು ಹಿಂದಿರುಗಿತು.

ಮುಖ: ಎರಡು

ಅಸಹಾಯಕತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೂ ಇದೆ, ಆದರೆ ಅದರ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೇನೋ? ಕೈ ಮುಗಿದು ಗದ್ದೆಯ ಕಡೆ ಹೋದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೀನತೆಯನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡೆ. ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಿದ್ದರೂ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ಬಿಡದೆ ತಹಬಂಧಿಗೆ ಮಾಡುವುದರ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಫೀಸಿನ ಮುಂದೆ ರೈತರ ಜಾಥಾ ಬಂದರೂ ಅವರನ್ನು ಕಲ್ಲು ಕಂಬದಂತೂ, ಮರದಂತೂ ನೋಡುವ ಸಾಹೇಬನ ಮನಸ್ಸು ಎಂಥದ್ದಿರಬೇಕು. ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಗಮನಿಸಿ ಹೇಳುವ ಕಾರಣಿಕ ಪುರುಷನಂತೆ ತನ್ನ ಮೂಗಿನ ನೇರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಂಥ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿರಬಹುದೆ? ಎಂಬೆಲ್ಲ ಯೋಚನೆಗಳು ಬಂದುವು. ಇಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೊಂಡಿ ತಪ್ಪಿದ ರೈಲು ಬೋಲಿಗಳಂತೆ. ಅವು ಅವಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸ್ವತಂತ್ರ. 'ಎತ್ತಣ ಮಾಮರ ಎತ್ತಣ

ಕೋಗಿಲೆ.....ಒಂದರ ಸಂಬಂಧ ಇನ್ನೊಂದರದ್ದಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ದೀನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೂಗು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬನಂಥವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ರಕ್ತ ಕರಗಿ ಮಾಂಸ ಚಿಕ್ಕಳವಾದರೂ ಇಂಥವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಈ ದೀನರು ದುಂಡಾದುಂಡಿಯಾಗೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕೊಳಕು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕ್ಷೀಣ ಉಸಿರು ಶ್ರೀಮಂತ ಉಸಿರಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ, ವಿಶ್ವ ಭಾತ್ಯತ್ಯ, ಔದ್ಯಮೀಕರಣ, ಹಸಿರುಕ್ರಾಂತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾವೋದ್ವೇಗದಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಯಿತು. 'ಸಾರ್' ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಮಾತು ಕೇಳಿ ತಿರುಗಿದೆ, ಟ್ರಕ್ಟಿನ ಡೈವರ್ ಮದೀನ್ ಸಾಹೇಬ್ ನಿಂತಿದ್ದ, "ಏನಪ್ಪಾ' ಎಂದೆ-ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ, 'ಗಾಡಿಗೇ. ಇಸ್ವಾರ್ ಟ್ರಬಲ್ ಸಾರ್, ಹೇಗೆಗೋ ಚಾಲು ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಬಂದೆ' ಎಂದ. ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. "ಅದು ಸರಿ ಇದ್ದದ್ದು ಯಾವಾಗ? ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆಸು, ನೀನು ಸಾಯಿ' ಅನ್ನಬೇಕೆನಿಸಿತು. ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಉತ್ತರ ಬಾರದಿದ್ದುದರಿಂದ ಬೀಡಿ ಹಚ್ಚಲೆಂದು ಅವನು ಟ್ರಕ್ಟಿನ ಹಿಂದೆ ಹೋದ.

ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಬುಳು ಬುಳು ಅನ್ನಿಸಿತು. ನೋಡಿದೆ. ಹತ್ತಾರು ಕಪ್ಪು ಗೊದ್ದಗಳು. ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಪ್ಯಾಂಟಿನಿಂದ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಸಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನೋಡದೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಕಚ್ಚಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿ ಜೋರಾಗಿ ಕಾಲು ಜಾಡಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಾಲೆಯ ನೀರಿಗೆ ಬಿದ್ದವು. ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದುವು. ಮುಳುಗುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಂಚಿ ಕಡ್ಡಿ ತುಂಡೊಂದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡುವು. ಕಡ್ಡಿ ಭಾರದಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಮತ್ತೆ ಅವು ಅದೇ ರಭಸದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋದುವು. ರೈತನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ನೆನಪು ಮತ್ತೆ ಆಯಿತು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಹೇಸಿಗೆ ಅನ್ನಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಮೊದಲಿನಂತೆ ಯಾವುದೋ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೇನೋ? ತನಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನವರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಮೇಲಿನವರಿಗೆ ಹಂದಿಯ ಹಾಗೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತೇನೋ? ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲನ, ಪ್ರೊಫೆಸರನ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ ಈ ಇಲಾಖೆಗೆ ಎಂಜಿನೀಯರಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ತಾನೆ? ಆಳುವ ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮತ್ತೊಂದು ಹೀನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡ, ಗಂಟೆ ಹತ್ತಕ್ಕೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಆಫೀಸಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಫೀಸು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುವ ಮೊದಲೇ ಕೆಲವು ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರುಗಳು ಬಂದು ಕಾದಿರುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬನೂ ಹಾಗೆ ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆಫೀಸಿನ ಜೂನಿಯರ್ ಎಂಜಿನೀಯರುಗಳು, ಸೂಪರ್‌ವೈಸರುಗಳು ಬರುವ ಮೊದಲೆ ಒಳವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಾತು ಮುಗಿದಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಸಾಹೇಬನ ಮನೆಗೂ ಹೋಗುವುದುಂಟು, ಆಫೀಸು ಆರಂಭವಾದೊಡನೆ ನಿಯಮ ಕಾನೂನು ಅಂಥ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮುಖವಾಡ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಸಾಹೇಬನೊಂದಿಗೆ ಸಾಮೀಲಾದವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವು ನಿಯಮದ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುವ ಒಳವ್ಯವಹಾರಗಳು. ನಿರಂತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇಂಥ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ದೇಶದ ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು, ಕೊರಕಲುಗಳು ಬಿದ್ದು ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿ ಹೋಗಿವೆ. ಅವು ಎಂದೂ ತುಂಬಲಾಗದ ಕಂದಕಗಳೆ? ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಗದ್ದೆಯ ಕೋಗಿನ ನಡುವೆ ನೀರಿನ ತಪಾಸಣೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಸೂಪರ್‌ವೈಸರುಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಿದರು, ಏನೋ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿದ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದರು. ಆಫೀಸಿಗೆ ವೇಳೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಧೂಳು ಹಿಡಿದ ಟ್ರಕ್ಟಿನೊಳಗೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡೆ. ಅವರು ಹತ್ತಿರ ಬರುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಾ, ಯಾರು ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರಿಂದ ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಬಂದ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಒಬ್ಬ ಅಂದ "ನನ್ನೇ ನಾಮ ಹಾಕಾಕೆ ಬರತಾನೆ ಮಗ, ಐದು ಚೀಲ ಯೂರಿಯಾ ಕೊಡಿಸಿದ್ದು ಪುಕ್ಕಟೇನಾ? ಕೊಡಲಿ ಮತ್ತೆ ಮಗ ಎರಡು ಖಂಡುಗ ಭತ್ತ' ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಏನೋ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ. ನಾನು ಟ್ರಕ್ಟಿನೊಳಗೆ ಕುಳಿತದ್ದು ತಿಳಿಯಿತೇನೋ ಮಾತು ನಿಂತಿತು. ನನಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅದೊಂದು ಆಂತರ್ಯದ ಭಾಷೆ. ಕಾನೂನಿನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಒಳವ್ಯವಹಾರ, ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇಲಾಖೆಯ ಅನುಭವದ ಬಲದಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದೆ. ಧೂ! ರಣಹದ್ದುಗಳು. ಅರೆಜೀವವಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣ ಹಾರುವ ಮೊದಲೆ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿ ತಿನ್ನುವ ಹದ್ದುಗಳು, ರೈತನ ದೈನ್ಯತೆ ಕಣ್ಮರೆಯೆ ಬಂದಿತು. ಟ್ರಕ್ಟನ್ನು ನಾಲೆ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ತರಲು ಹೇಳಿ ಅದರಿಂದ ಇಳಿದು ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದೆ. ನಾಲೆಯ ಒಂದು ಕಡೆ ನೀರು ರಭಸವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶಾಲವಾದ ನಾಲೆಯನ್ನು ಸಿಮೆಂಟುಕಟ್ಟಣೆಯಿಂದ ಇಕ್ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ

ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೀರು ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಚಾಲನೆ ಒದಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥದೇ ನೂರು ಇಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು. ಉಸಿರಾಡುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಬೇಕು. ರಭಸದ ಹರಿವಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬನಂಥವರು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ನೀರಿನ ಚಾಲನೆ ಸಾಲದು, ಕ್ಷಣಿಕ ವೇಗೋತ್ಕರ್ಷ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ವೇಗ ಸಾಧಾರಣ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹನಿಯೊಂದಿಗೆ ಹನಿಯಾಗಿ ಒಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮುಖ: ಮೂರು

ಉಹಿಸಿದಂತೆ ನಾನು ಆಫೀಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರುಗಳು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಫೀಸಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಲು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ಬೇಕೊ ಬೇಡವೊ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪರಕೀಯನಾಗಿ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾಗಿ ಕಂಡೆ.

ಆಫೀಸಿನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಫೈಲುಗಳು. ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಕೈತಪ್ಪಿ ಇಲ್ಲೇನಾದರೂ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೆ? ವಿಚಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿಲ್ಲು ಬಾರಿಸಿದೆ. ಜವಾನ ಬಂದ. ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗುಮಾಸ್ತರನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಿಸಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಫೈಲುಗಳ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತೆ. 'ಸಾರ್. ಆಫೀಸ್‌ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯೋಕೆ ಹೋಗಿ' ಮರಳಿ ಬಂದು ಅಂದ, 'ಆಫೀಸು ಆರಂಭವಾಗಿ ಅರ್ಧ ಘಂಟೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ, ಆಗಲೇ ಕಾಫಿ.....' ಅವನ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಏನೂ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬನ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಬರುವ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಫೈಲುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆ ರವಾನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಪ್ರತೀಕಾರ ಇರಬೇಕೆಂದು ಉಹಿಸಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಫೈಲಿನ ಕಡೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕಿಡತೊಡಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತವಾಗದ ಮೂಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಒಂದೊಂದು ಕಥೆ ಇರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಜೋರಾಗಿ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿದವು. ಪಕ್ಕದ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಅತ್ತ ಗಮನಕೊಡದೆ ಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿರಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಗಲಾಟೆ ಜೋರಾಗುವಂತೆ ತೋರಿತು, ಮಾತಿನ ನಡುನಡುವೆ ಬದ್ಮಾಷ್, ಲಘಂಗ, ಮರ್ಯಾದೆ ಬೇಡವೇ' ಕೋಪದ ಆರೋಹಣ ಅವರೋಹಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನಗಳ ಆವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿ ಇಣಕಿ ಮಾತುಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ, ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಕೆಳಗಿನವರಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಧ್ವನಿ ತಗ್ಗಿಸಿ ಇಲ್ಲವೆ ಧ್ವನಿ ಏರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ಸಾಹೇಬನ ಒಂದೊಂದು ಮಾತಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಯ ಹಾಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದುದು. ತಿಂಗಳ ಮಾಮೂಲು ಕೊಡದಿದ್ದವರು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬನ ಧ್ವನ್ಯರ್ಥಸೂಚಕ ಗದರಿಕೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಮುಖ: ನಾಲ್ಕು

ಎರಡನೆಯ ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಪೋನಿನ ರಿಂಗಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟಿಂಗ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ರೂಮಿನಿಂದ ರಿಸೀವರನ್ನು ಎತ್ತಿದೆ. 'ಯಾರದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು' ಧ್ವನಿ ಬಂತು, "ನಾನು ಖಂಡೆಬ' ಎಂದೆ ಪ್ರತಿಯುತ್ತರವಾಗಿ, "ಸ್ವಲ್ಪ ಬಂದು ಹೋಗಿರೇನು?" ಧ್ವನಿ ಇನ್ನೂ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಗಡುಸಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು "ಹೂಂ" ಎಂದೆ.

ಬಾಗಿಲು ದಾಟುವ ಮೊದಲೆ "ನಾನು ಆ ದಿನ ಹೇಳಿದ್ದು ಮರೆತು ಹೋಯ್ತೇನಿ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಫೇವರಿದ್ರೆ ಆಗೋಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳಿ. ಒಬ್ಬಿಗೆ ಮನೆ ಖಾಲಿ ಮಾಡ್ತಾಕತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಯತ್ತು ನ್ಯಾಯ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿರೋರ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸ್ತೀರಲ್ಲ. "ಅನ್ ಆಥರೈಸ್ಡ್ ಆಕ್ಯುಪೇಶನ್ ಅಂಥ ನೋಟೀಸು ಇಸ್ಯೂ ಮಾಡಿ.' ಒಂದೇ ಉಸುರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬ ಕಾರಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಹೀನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸದ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯ ಹೊಲಸು ವಾಂತಿಯಾದಂತಿತ್ತು ಅವನ ಮಾತುಗಳು. ಏನೂ ಉತ್ತರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ಬೆವರಿತು. ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಫೈಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ರಾಚಿ ಹೋಗೋಣ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇಂಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ತೊಂದರೆ ಅನುಭವಿಸಿದ ದಿನಗಳ ನೆನಪು ಬಂದುವು. ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ತಂಗಿಯರು, ತಮ್ಮಂದಿರು, ತಾಯಿ-ತಂದೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗಿ ಹೋದರು. ಭೂಮಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಮಾತನಾಡದೆ ಹೊರಬಂದೆ.

ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಫೈಲು ನೋಡುವ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ. ಮೆಮೋಗಳು, ರಿಕ್ವಿಜಿಷನ್‌ಗಳು, ರಿವೈಂಡರ್‌ಗಳು ಕಣ್ಣಿಂದ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹಾದುವು. ಹಲವು ಗೂಡಾರ್ಥಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಫೈಲುಗಳನ್ನು ಮಡಸಿಟ್ಟೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಆರು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಉರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದ ಬೇರೊಂದು ಇಲಾಖೆಯ ಗುಮಾಸ್ತರಿಗೆ, ತಮ್ಮವನೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ 'ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಅಲಾಟ್ ಮಾಡಿ. ಏನೋ ಹ್ಯುಮಾನಿಟೇರಿಯನ್ ಕನ್ನಿಡರೇಷನ್' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದವನು ಈ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬನೇ. ಆ ದಿನ 'ಅಫಿಸಿಯಲ್ ಆಗಿ ತೊಂದ್ರೆ ಆಗಲ್ವಾ ಸಾರ್' ಎಂದು ನಾನಂದುದಕ್ಕೆ "ಪಾರ್ವಾಗಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ ಬೇರೆಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆಕ್ಯುಪೈಡ್ ಅಂತ ತೋರಿಸಿದ್ರೆ ಆಗ್ತದೆ' ಎಂದವನು ಈತನೇ. ಈಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ 'ಅನ್ ಆಥರೈಸ್ಡ್ ಆಕ್ಯುಪೇಶನ್' ಎಂದು ನೋಟೀಸು ಕೊಡೆಂದು ತಗಾದೆ ಮಾಡುವುದರ ಒಳಾರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದರ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದರ ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳ ಮೂಲವಿದೆ. ಯಾವುದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯ, ನಂಬಿಕೆ ಕೊನೆಗೆ ಮಾತುಗಳೂ ಗಟ್ಟಿಯಾದುವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಪೇಕ್ಷ.

ಮುಖ: ಐದು

ತಲೆ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹುಡುಕುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟೆ. ಘಟನೆಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಡೆ ಉಂಡೆಯಾಗಿ ಸುತ್ತತೊಡಗಿದುವು. ಈ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಈ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತತೆ ಹೊಂದಿದ್ದು. ಏನಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಹಾರದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಉಸಿರಾಡಬಹುದೇನೋ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಗದ್ದೆಯ ಹತ್ತಿರ ನೀರಿಗಾಗಿ ದೀನನಾಗಿ ಕರಗಿದ ರೈತ, ಆಫೀಸಿನ ನರಭಕ್ಷಕರು, ಗುಮಾಸ್ತರು ಒಂದೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಮುಖಗಳು ಮರುಕಳಿಸಿದುವು. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವು ವೃತ್ತಗಳು, ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವೃತ್ತದ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತುವವರೇ. ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಕೆಳಗೆ. ಸುತ್ತುವುದು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಗತಿ ಇಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ - ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಸಂಜೆ - ಬಾಗಿಲು ಕರೆ ಗಂಟೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದೆ. ಯಾರೋ ನಿಂತಿದ್ದರು, ಮುಖ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ, ವರಾಂಡದ ಲೈಟು ಹಾಕಿದೆ. ರಂಗಯ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಒಳಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದೆ. 'ಪಕ್ಷಾಗಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ ಸರ್' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಬೀಳದ ಕಡೆ ನಿಂತರು. ಏನೂ ಹೇಳವನಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರೇ "ನಿಮ್ಮ ನೋಟೀಸು ತಲುಪಿತು ಸರ್, ಮೊನ್ನೆ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿ 'ನಿನ್ನ ಮಗನ ರಿಸಲ್ಟು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡ್ಡಿಯಂತೆ; ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ್ರೆ, ಹೌದಾ' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ಹೀಗಾಗಬೌದು ಅಂತ ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಇರಲಿ ಬಿಡಿ ನಿಮ್ಮೇನು ತಪ್ಪು" ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಂದರು. ಏನೂ ಹೇಳಲು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನಿಂತೆ. 'ನನ್ನ ಗ ರ್ಯಾಂಕ್ ಬರಿದ್ರೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಇರಿತ್ತೋ ಏನೋ'-ಸರಸರ ಗೇಟು ದಾಟಿದರು ಗುಮಾಸ್ತರು.

ಒಂದರೆ ನಿಮಿಷ ಸಬ್ಬನಾದೆ, ಬದುಕನ್ನು ಭಾವುಕತೆಯ ಮಾನದಂಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಅಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಭಾವನೆಗಳು ಮುಂದಾದುವು. ಘಟನೆಗಳ ಸತ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದು, ಹಸಿವು, ಅನ್ನ ಕಾಮಗಳಂತಹ ಹಲವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಅದಮ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ "ಅಹಂ" ಕೂಡ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸುಳಿಗಳ ನಡುವೆ, ಬಡವನ ನೆಮ್ಮದಿ ಅವನ ಏಳಿಗೆಯ ಮೊಟಕುತನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ದುರಂತದ ಅಸಂಗತಿ ಹೊಳೆಯಿತು. ನಾವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೂ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗೂ ಇರುವ ಬಿರುಕು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಂತೆ ಸಾಹೇಬನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಗಿದು ಹೇಳಿಬಿಡಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲೆ ಕುಳಿತೆ. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಆಳವನ್ನು ಹುಡುಕಲಾರದೆ.

ಜೈಲಿನಿಂದ ಜೈಲಿಗೆ

ಜೈಲಿನಿಂದ ಜೈಲಿಗೆ (ಹೋ-ಚಿ-ಮಿನ್ ಓದಿ)

೧

“ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಡ್ಡೆ
ಯ ಶರಭ
ಓಡಿ ಓಡಿ
ಇಂದ್ರಲೋಕ ಮುಟ್ಟಿತು.
ನಾ ಎಡ್ಡೆ.

೨

ರೇಷನ್ ನೀರು
ಅರ್ಧ ಬೇಸಿನ್ ನೀರು
ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಚಹಕ್ಕೆ
ಎರಡಕ್ಕೆ-
ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ
ಚಹವಿಲ್ಲ, ಚಹ ಮಾಡಿದರೆ
ಸ್ನಾನವಿಲ್ಲ.

೩

ಜಜುಕೋರರಿಗೆ
ಈ ಸರೆಯಲ್ಲಿ ಉಟ
ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣ ಹೊಡೆದವರಿಗೆ
ಇಲ್ಲಿ ಕವಳಧ್ವಂಸ.

ಮಿಕ್ಕ ನಮಗೆ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಉಪ್ಪು,
ಒಣಗಿದ ಜೊಲ್ಲು.

೪

ದಿನವೆಲ್ಲ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳು
ನಡೆದು

ರಾತ್ರಿ
ಚಳಿ

ತಿಗಣೆಗಳಿಗೆ
ಸಮಾರಾಧನೆ,

ಆದರೂ
ಬೆಳಗ್ಗೆ
ಹಕ್ಕಿ, ಸೂರ್ಯ.

೫

ಇದು ಹೊಸ ಜೈಲು,
ಇನ್ನೂ ಗಾರೆಸಿಮೆಂಟಿನ ಘಾಟು.

ಸುತ್ತಲವಂಗ
ದ ಕಾಡಿಲ್ಲ;

ಕಣ್ಣೆತ್ತಿದರೆ ಪರ್ವತ,
ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ನೀರು,

ಎಡಗಡೆ ರಾಕ್ಷಸ-
ಮರ, ಮುದಿಯಾಲ.

ಹಗಲು ಕತ್ತಲೆ,
ರಾತ್ರಿ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವ ತೇವ.

೬

‘ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಎಲ್ಲಿ
ಲಿಬರ್ಟಿ, ಮರ್ಡೆಕ, ಇಂಕಿಲಾಬ್,
ಎಲ್ಲಿ?’ ಎಂದೆ.

ಪೋಲೀಸಿನವನು
ಜೈಲು ಸೂಪರಿಂಡೆಂಟರ ಮನೆ

ಬೋಗನ್‌ವಿಲ್ಲ ಕುಂಕುಮ ವಿರಚಿದ ಜಾಲರಿ
ಮನೆ
ಬೆಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ.

ದೇಶಾಂತರದ
ಈ ಭರ್ಜರಿ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ
ಕಾಲಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಣಿಯಿಲ್ಲ.

ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಭಂಗಾರದ ಭಾರ
ಘಣ ಘಣ ನದ್ದು
ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ
ಕಬ್ಬಿಣ ಹೊತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ,

ಜೈಲಿನೊಳಗೆ ಶತಪಥ
ನಡೆದರು ನನ್ನ ಗತ್ತು
ಗಂಭೀರ,

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟಿನ ಜಡ್ಡಿಗಳು
ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೋದ ಹಾಗೆ.”

೮

ಹೋ ಚಿ ಮಿನ್ಹ್,

ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಎರಡು ಗೆರೆ
ಗಡ್ಡಮೀಸೆ ಹನ್ನೊಂದು ಬೆಳ್ಳಿ ಎಳೆ

ಮೈ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಹರಿದು ಅಂಟಿಸಿದ ಭೂಮಿಯ ನಕ್ಷೆ
ಚರಿತ್ರೆ ನಿನ್ನ ರಹಸ್ಯಜಾತಕ

ಏಕಾಂತದ ಅನೇಕವಾದಿ
ಹುಲ್ಲುಬಣವೆಯ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ತು

ಬಾಂಬುಬಿದ್ದ ಉರಿಬಿದಿರು
ಮೆಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಳ್ಳದಾರಿ

ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ, ಆದರೂ
ಕವಿ

ಕವಿಯಾದರೂ
ಸ್ನೇಹಿತ

ಅವನತಿ

ಕಮಲ ಹೆಮ್ಮಿಗೆ

ಅಂಬಕ್ಕನಿಗೆ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಯೋಚಿಸಿ, ಯೋಚಿಸಿ ತಲೆ ತೂತಾಗಿತ್ತು, ಯಾಕೆ ನಮ್ಮ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿಯಿತು-ಎಂದು ಆಕೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. `ರಂಗರಾಜಪುರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ಹಿಂದಿನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಲವತ್ತು ಒಕ್ಕಲು. ಗುಡಿಯ ಸುತ್ತ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡ ಓಣಿಗಳು ನಾಡು ಹೆಚ್ಚಿನ, ಗಳದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಲವಲವಿಕೆಯ ಮನೆಗಳು, ಕತ್ತರಿಸಿದ ಲಿಂಬೆಯಾಕೃತಿಯ ಹೊಳೆ ದಡದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಗಿಜಿ...ಗಿಜಿ ಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಜನಗಳು..... ಅಂಬಕ್ಕ, ತುರುಬು ನೆನೆದು ಲೊಚಗುಟ್ಟಿದರು. ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲವುಂಟು? ಸ್ನಾನ ಘಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಶೂದ್ರ ಮುಂಡೇವುಗಳ ಧಿಮಿಗುಣಿತ, ಸಗಣೆ ನಾತವೋ, ಮಿನು ರಾಶಿಯೋ ಅಸಹ್ಯವಷ್ಟೆ. ಮೀನಿನ ಬಲೆಯೋ, ಮತ್ತೊಂದೂ ಹಿಡಿದ 'ಹೆಮ್ಮೆ' ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆವರೆಗೆ ಘಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟು ಏಳುವುದುಂಟು? ನಾವು ಮುಸುಕಿನವರು ಹೌದಷ್ಟೆ; ಹೆಂಗಸರು ಹೌದಲ್ಲವೆ? ಹಾಳಾದೋವು ಅಗಸರ ಕಡುವಿಗೋ, ಆನೆ ಬಂಡೆಗೋ ತೊಲಗಕೂಡದ?

ಒಲೆ ಊದುತ್ತ, ತರಗು ತೂರುತ್ತ ಅಂಬಕ್ಕ ಯೋಚಿಸಿದರು. ಊರಲ್ಲಿ ಮಿಟಿ...ಮಿಟಿ ಅಂತ ನಾಲ್ಕು ಮನೆ ಈಗ, ನಾಲ್ಕು ಓಣಿಗೊಂದು ಮನೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂಟಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ, ಒಂಭತ್ತಕ್ಕೆ ಉಂಡು, ಹೆಂಗಸರು-ನೆನೆಸಿದ ಮುತ್ತುಗದೆಲೆಗೆ ಕಡ್ಡಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತ ಮುರಿಯುತ್ತಲೂ, ಗಂಡಸರು-ವಟವಟ ಎನ್ನುತ್ತಲೂ ಕಾಲ ನೂಕುತ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳದ ರಂಗ-ನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಊರಲ್ಲಿ ಓಣಿ...ಓಣಿಯ ಹಾಳುಬಿದ್ದು ಮಾಳಗಳಾಗಿವೆ, ಊರಲ್ಲಿ `ರಂಗ'ನ ಮುಡಿಗೇ ಏರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದಾದರೂ ಹೂವು?-ಕೊನೆಗೆ ಕಾಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ, ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ಸೊಂಟದುದ್ದ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿವೆ-ಎಕ್ಕದ ಗಿಡಗಳು.

ಇನ್ನು ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಚುಚ್ಚಿ- ಆಳಕ್ಕೆ ಮುರಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಗೊಬ್ಬಳಿ, ನೆಗ್ಗಿಲು ಮುಳ್ಳುಗಳ ರಾಶಿ ಬೇರೆ...ಗದನಾತದ ಹೇಲುಗುಪ್ಪೆಗಳು ಬೇರೆ, ಕೈಲಾಗದೇವು ಮನೆ ಮುಂದೆಯೇ ಹೇತುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ (ಅಂಬಕ್ಕ, ಹೇವರಿಕೆಯಿಂದ ಮುಖ ಕಿವುಚಿದರು.)

ಬಿಡಾರ ತೆಗೆದ ಮನೆಗಳ ಪಾಡೋ! ಗೆದ್ದಲು...ಇಡೀ ವನೆಗೆ, ಕದಕ್ಕೆ ಜಂತೆಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಗೆದ್ದಲು: ಪಿಶಾಚಿ ತೋಳು ಚಾಚಿ ನಿಂತ ಹಾಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು.

ಆದರೆ ಅಂಬಕ್ಕನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವತ್ತೂ ಒಂಟಿ ಅನಿಸಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ.... ಇಡೀ ಅಗ್ರಹಾರದವರು 'ನಾಣಯ್ಯ'ನಿದ್ದ ಪಿಶಾಚಿ ಮನೆಗೆ ಹೆದರಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪಾಳು ಗೋಡೆ ನೆಗೆದು, ಹಾಳು ಮೂಳು ತುಕ್ಕಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನ ಅಂಬಕ್ಕನಲ್ಲವೇ ಹೆಕ್ಕಿ ತಂದದ್ದು?-ಅದೂ ನಡುರಾತ್ರೈ ಗೂಬೆ ಕೂಗುವ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ!

ಈ ಅಂಬಕ್ಕನಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳುಂಟು-ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ, ಅಳಿಯನೂ ತೋಟ ತುಡಿಕೆ ಉಳ್ಳವನು, ಆ ತಿಪ್ಪೆಮಾಳದಲ್ಲಿ ಯಾಕಿರುವುದು ಅಂತಲೇ ಅವರು ಅನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಬಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ಕೈಕಾಲು ಹಣ್ಣಾಗುವವರೆಗೂ ಇಲ್ಲೇ ಇರುವುದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅಂಬಕ್ಕನಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಳಿಯಲು ಬೇರೆಯೇ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಕಾಲದಿಂದ ಹೊಸೂರು ಶೂದ್ರರಿಗೂ, ಅಂಬಕ್ಕನಿಗೂ ನಂಟು, ಅವರ ಕಾಲಿಂದ ತಲೆ ತನಕ ಲೇವಾದೇವಿ, ಅಡ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟು ಒತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ, ಅವಂತೂ ಅಸಲಿಗಿಂತ ಬಡ್ಡಿಯಲ್ಲೇ ತೇದು ಹೋಗುತ್ತವೆ: ಅಂಬಕ್ಕನಂತೂ ಮೇಲು ಮೇಲೆ..... 'ನಿನ್ನ ವಸ್ತು ಯಾವತ್ತು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಮುಂಡೇ ಮಗನೆ' ಅನ್ನುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೇ ಕಾರಣ ತುಂಬ ಕುತೂಹಲದ್ದು, ಅಂಬಕ್ಕ- ಎಲ್ಲ ಮಡಿ ಹೆಂಗಸರ ಹಾಗಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾಗೆ ಒಂದ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೂ ಸೆಗಣೆಯು ನೀರು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲ. ಈರುಳ್ಳಿ ತಿನ್ನದವರಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗಾಯಿತು : ಅಂಬಕ್ಕ ಈರುಳ್ಳಿ ಪಕೋಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿ ಅಂಬಕ್ಕಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆಯೇ 'ಅಶಿಶ್ಯೇ, ಹಾಳು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ನಾತವಷ್ಟೆ' ಅಂದುಬಿಟ್ಟರು, ಅದು ಈರುಳ್ಳಿ ನಾತವೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ! ಅಂಬಕ್ಕ ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ? ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಕಿವಿಯ ಕೆಳಗೇ

ಕೇಳುವವರು; ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ನಾಲಗೆ ತುಂಬ ಚೂಪು. ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಹೊರಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಆಳದ ಕಣ್ಣಿಂದ ನರಪ್ರಾಣಿ ನುಣುಚುವುದೇ ಕಷ್ಟವೆಂದು ಅವರ ಹೆಮ್ಮೆ, ಅದು ನಾಲಿಗೆಗೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

“ಅಂಬಕ್ಕ’ನನ್ನಂತೂ ಅವರು ನಿತ್ಯ ಹುರಿದು ಮುಕ್ಕಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡದೆ ತೀರದು-ಅಂಬಕ್ಕನಿಗೆ ಮುಜುಗರವಾದರೂ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಉರ ಗುಡಿಯ ಭಟ್ಟರು, ತೀರ್ಥ ಕೊಡುವವರು.

ಒಮ್ಮೆ ಖುಶಿಯ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು, ನರಸೀಪುರದ ಶಾಮಭಟ್ಟರೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕಿದ್ದರು. ‘ಆ ವಳ್ಳಕ್ಕಾರಿಗೆ (ಅಂಬಕ್ಕ-ನಿಗೆ ಅವರ ಬಿರುದು ಅದು.) ಮೊಲೆ ಜೋತರೂ ಅವಳ ಉತ್ಸಾಹ ನೋಡು, ಬದುಕಿನ ಆಶೆ ನೋಡು.’ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಮಾತು ನೇರವಾಗಿ ಅಂಬಕ್ಕನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯ ತಿಳಿದೂ ಅಂಬಕ್ಕ ತುಟಿ ಪಿಟಕ್ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಕೊಚ್ಚಿಗೆ ಯಾಕೆ ಕಲ್ಲು ಕುಟ್ಟುವುದು?

ಸುಡುಗಾಡಿನ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಅಂಬಕ್ಕನನ್ನು ನೀನೇ-ಎನ್ನುವವರಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗದು ಬೇಕಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಇಲಿಯಂತೆ ಮನೆಯೊಳಗೇ ಹೊಕ್ಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಜೆ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಸ್ತೋತ್ರ, ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳು ‘ಶಕ್ತು’ವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಗಿನಿಮಾ ಕಥೆ, ರಾತ್ರಿ ಲಾಟೀನು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸೂರಿನಿಂದ ತಂದ ಕತೆ ಪುಸ್ತಕ ಪಾರಾಯಣ, ಹೀಗೇ ಕಾಲ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನ ತಾವು ಉರಿಗೆ ಹೋದರೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ? ಒಂದು ಸಿನಿಮಾ ಕನಿಷ್ಠ ನಾಟಕ?

“ಅತ್ತೆ, ಹಾಯಾಗಿ ಮಲಗಿರಿ, ಒಂಭತ್ತಕ್ಕೆಲ್ಲ ವಾಪಸಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ” ಅನ್ನುವ ಅಳಿಯನ ಮೇಲೆ ಹರಿ ಹಾಯುವಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಅಂಬಕ್ಕಗೆ.

ಅಂಬಕ್ಕ, ಪ್ರತಿಸಾರಿ ಮಗಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗಲೂ ‘ನನಗೊಂದು ಶಾಂಪೂ ಶೀಸೆ ತರಿಸಿಕೊಡೇ’ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ನಾಲಗೆ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ನೊರೆ.. ಗಮ...ಗಮ ಎಲ್ಲ ಖುಶಿ ಅಂಬಕ್ಕಗೆ, ಆದರೆ ಮಗಳು ಯಾಕೊ ಸಿಡಿ...ಸಿಡಿ ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ‘ಅರುವತ್ತಾದರೂ ಸಂಸಾರ ಮಾಡೋ ಆಸೆ ಮುದುಕಿಗೆ’ ಅಂದ ಮಾತು ಅಂಬಕ್ಕನ ಕಿವಿ ಇರಿದಿದೆ. ಯಾಕೆ, ಒಂದು ವಾಸನೆ ಸೋಪು ತರಲು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೇ ಅಳಿಯ ಮುಗ್ಧಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲವೆ?

ಇಲ್ಲೋ, ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಮುರಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮುಳ್ಳು – ಎಂದು ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಹುಡುಗ ‘ಶೇಷ’ “ವಳ್ಳಕ್ಕಾರಿ ಸವಾರಿ” ಅಂದು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದ.

‘ಅಂಬಕ್ಕ’ನಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ನಗು ಬಂತು, ‘ವಳ್ಳಕ್ಕಾರಿ’ ಅನ್ನುವ ಬಿರುದಿನಿಂದ ತಮಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನೆನೆದು ಬಂದ ನಗು ಅದು.

ಅಂಬಕ್ಕ-ನೋಟಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ಕಂಡುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಗಿಡ್ಡ ಆಕೃತಿ. ಬಾದಾಮಿ ಮೈ ಬಣ್ಣ, ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುವ ದೊಡ್ಡ-ಆದರೆ ಕೊಂಚ ಬಾಡಿದಕಣ್ಣು, ಮಿರಿ...ಮಿರಿ ಮಿಂಚುವ ಬೋಳುತಲೆ, ಚಿಗುರಿನ ಹಾಗಿದ್ದ-ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುರುಟಿದ – ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ಹರಳಿನ ಉಂಗುರಗಳು, ಅಂಬಕ್ಕ-ನಿಗೆ ಕೂದಲೊಂದು ಉಳಿದಿದ್ದರೆ...ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅನಿಸಿದ್ದಿದೆ. ಗಂಡ ಹೋದಾಗ ತುರುಬು ತೆಗಿಸುವ ಮನಸ್ಸೇ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹಾಳು ‘ವರದಾಚಾರ್ಯ’ ತೆಗಿಸಿಯೇ ತೀರುವೆನೆಂದು ಶಪಥ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಕೂತು ಹಜಾಮತ್ತು ಮಾಡಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ.

ಈಗ ಕೂಡ ಅಂಬಕ್ಕನಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೆನೆದರೆ ದುಃಖ ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಂಬಕ್ಕನ ತಲೆ, ಯೋಚನೆಯಿಂದ ತೂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇದು: ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುದಿಕೊರಡು ‘ವರದಾಚಾರ್ಯ’ರ ಮನೆಯ ನಿಲುವು ಕಳಚಿ ಬಾಗಿಲನ್ನೆ ಯಾರೊ ಒಯ್ದು ಬಿಟ್ಟರಂತೆ, ಎಲ್ಲ ಪಾಳು ಮನೆಗಳು ಹಾಳಾಗಲಿ ಒಕ್ಕಲಿರುವಲ್ಲೆ ಹೀಗಾದರೆ.....!

ಶೂದ್ರರ ಹಾವಳಿ ಯಾಕೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು, ಕೋತಿಗಳ ಕಾಟದ ಹಾಗೆ, ಮನೆ ಮೇಲಿನ ಎಲೆಪಿಂಡಿ ಕೂಡ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಅವು.

ಯೋಚಿಸಿ, ಯೋಚಿಸಿ ಸಾಕಾಗಿ ಅಂಬಕ್ಕ, ಹಂಡೆಗೆ ತುಂಬಿಸಿದ್ದ ನೀರಲ್ಲೆ ಮಿಂದರು. ಏನೂ ವಟಗುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾರಿಗೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಜೀರಿಗೆ ಮೆಣಸಿನ ಸಾರು ಸುರಿದರು. ಯಾಕೋ ರುಚಿಸದೆ ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ಎದ್ದರು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡವರು ಧಡ್ಡನೆದ್ದರು. 'ಮಾವಿನ ಹಳ್ಳಿ' ಯ ಟೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ 'ಮಧುರೈ ವೀರನ್' ನೋಡಲು ತಾವು ಮತ್ತು 'ಶಕ್ಕು' ಹೊರಟಿದ್ದುದು ನೆನಪಾದ್ದರಿಂದ ಮನೆ ಸವರಿಸ ತೊಡಗಿದರು, ಬೆಳ್ಳಿ ತಟ್ಟೆ ತೆಗೆದು ಎಲೆಪಿಂಡಿಯ ದ್ರಮ್ಮಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಎಲೆ ತುರುಕಿಟ್ಟರು. ಚಿಲ್ಲರೆ ಗಂಟನ್ನು, ಕಸಬರಿಕೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟರು, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವಾಸನೆಯ ಸೋಪಿಂದ ಮುಖ ತೊಳೆದರು. ಆ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮೈಗೊಪ್ಪುವ ಕೆಂಪು ಮಗುಟ ತೆಗೆದು 'ಎದೆಕಟ್ಟು' ಸೀರೆಯುಟ್ಟರು, ಆಮೇಲೆ ಕಿರ...ಕಿರ...ವೆಂದು ಗೊಣಗುವ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಜಡಿದು ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಡೆದರು.

ಭಾಗ: ಎರಡು

ಇನ್ನೂ ಯಾಕೆ ನನಗೆ ಸಾವು ಬರಲಿಲ್ಲ-ಎಂದು ತಳಮಳಿಸುತ್ತ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಹಣ್ಣಾದರು. ಮೊನ್ನೆ ರಥಸಪ್ತಮಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನೂರು ತುಂಬಿತು. ಪುರೋಹಿತ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ: "ಇದು, ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನುಂಗಿ ಕೂತ ಮುದಿ," ಇಂಥವ ಯಾಕೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂದರೆ ಏನು ಅರ್ಥ? ಸಾಯುವುದು ಯಾರ ಕೈಲಿದೆ?

ಗ್ರಹಚಾರಕ್ಕೆ ನಜ್ಜುಗುಜ್ಜು ಮುದುಕನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಬೇರೆ ಕುರುಡು, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಬಲಿತ ಪೊರೆ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರೆ ಕಣ್ಣು ಪಳಕ್ಕನೆ ಕಂಡೀತೇನೋ ಎಂದು ಮುದುಕನಿಗೆ ಆಶೆ. ಆದರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ, ಆರೈಕೆಗೆ ದಿಕ್ಕು ಯಾರು?

ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಇದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಣಗಿಕೊಂಡೇ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು, ಇವರ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಕಂಕುಳಿಗೆ ಕೈ ನೀಡಿ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ, ಬಾಯಿ ಚಪಲದ ಜೀವ, ರಾತ್ರಿಗೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹುಗ್ಗಿ-ಗಿಗ್ಗಿ, ಚಿತ್ರಾನ್ನ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ದೊನ್ನೆ ಅಮುಕಿ ಕೊಂಡು-ಯಾರ ಭುಜದಿಂದಲೋ- ಅಂತೂ ಮನೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಮೊನ್ನೆ ಹೀಗಾಯಿತು : ಗುಡಿಯಿಂದ ತಂದ ಹೋಳಿಗೆ ತುಂಬಿದ ಎಲೆಯನ್ನ ಆಚಾರ್ಯರು ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟರು, ತುಪ್ಪ ತರುವುದಕ್ಕೇಂದು ತೆವಳುತ್ತ ಹೊರಟಾಗ ತಲೆಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚುವುದನ್ನೇ ಮರೆತರು, ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಡಗ-ಒಳನುಗ್ಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಸದ್ದಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಿದ ಆಚಾರ್ಯರು `ಹಚ್ಚ.....ಹಚ್ಚ..... ಪ್ರಾರಬ್ಧವೇ' ಅಂದರು, ತೆವಳುತ್ತ ಬಂದು ಎಲೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿದರೆ..... ಅಲ್ಲೇನಿದೆ? ತಮ್ಮ ದುರವಸ್ಥೆ ನೆನೆದು ಆಚಾರ್ಯ ಗಂಟ ಲಲ್ಲಿ ನೋವಾಯಿತು. ಇದು ನಿತ್ಯದ ಗೋಳು, "ಇವತ್ತು ಕೋಡಗ; ನಾಳೆ ಮನುಷ್ಯ" ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಆಚಾರ್ಯರು ಮಂಡಿಗೆ ತಲೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಗಳ....ಗಳ...ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆಚಾರರಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ-ಕಾಗೆ ಬಳಗ, ಉರಿಗೆಲ್ಲ ಹಗಲು ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ. ಸಂಜೆ, ಮನೆ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ `ತಿರುವಾಯ್ತುಡಿ' ಚಂಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ, ಒಂದು ಕಾಸು ಯಾರ ಹತ್ತಿರವೂ ಇಸಿದುಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಅಂಥವರ ಗತಿ ಹೇಗಾಯಿತು?

ಈಚೆಗೆ ಆಚಾರರ ದನಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ನಿಡ್ಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋದಾಗೆಲ್ಲ ದಿಗಿಲು ಮುಚ್ಚಲು, ಅವರು ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಘೋಷ ಶುರುಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಸ್ಮಶಾನದ ಹಾಗಿನ ಉರ ಮೌನವನ್ನು ಅದು ಗರಗಸದ ಹಾಗೆ ಕೊಯ್ದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣ ಮಾಚಾರ್ಯ, ಹಿಡಿಶಾಪ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ, ಬೈಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. "ಗೊಬೆ ಸೂಳೆಮಗನಿಗೆ ಬಾಯಿ ತೀಟೆ".

ಆಚಾರ್ಯರು ಈಗ ಉರಿಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಶಲ್ಯೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೂತರಲ್ಲ ನೀನೇ...(?) ಅಂದವರು ಯಾರು? ಬಾಗಿಲಿಲ್ಲದ ಮನೆಯ ಗತಿ ಏನು ಎತ್ತ ಅಂತ ಒಬ್ಬರಾದರೂ - ದೊಡ್ಡವರು -ವಿಚಾರಿಸಕೂಡದ?

ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಹತ್ತುವರ್ಷದ ಹುಡುಗ - 'ಶೇಷ' ಮಾತ್ರ ವಿಚಾರಿಸಿತು, "ರಾತ್ರಿ ಸದ್ದಾದಾಗ ನಿಮಗೆ ಎಚ್ಚರವಾ ತಾತ?" ಸದ್ದಾದ್ದು ಕೇಳಿತೆಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ 'ಹಾಗಾದರೆ ಯಾಕೆ ಬಾಯಿ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಕಿಸಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕಿತು, ನಕ್ಕ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ತುಂಬ ಸಂಕಟವಾಯಿತು

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಉಳಿ...ಉಳಿ ಅವರ ಗಂಟಲು ಅವಲಕ್ಕಿ ಆದ್ದು ಅವರೊಬ್ಬರಿಗಲ್ಲವೇ ಗೊತ್ತು! ಅವರಿಗೆ, ಶೇಷನಿಗೆ 'ಒಂದು ಲೋಟ ಪಾನಕ ಮಾಡಿಕೊಡಯ್ಯ' ಅನ್ನೋಣವೆನಿಸಿತಾದರೂ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ತಾವು ನೀರು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವ, ಆ ತಲೆಹೋಕ ಹೈದ, ತಾವು ರಾತ್ರಿ ಮಾತ್ರ ಹೊಯ್ಯುವ ಹಳೆಯ ಚೆಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂತ್ರವನ್ನೇ ಲೋಟಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೂ, ತಾವು ತೊಟ್ಟು ಕುಡಿದು ಅದನ್ನು ತುಪ್ಪಿ, ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಶಾಪ ಹಾಕಿದ್ದನ್ನೂ ನೆನೆದು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ತುಟಿ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಶೇಷ, ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬಿಸಿಲಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಸಿತು, ಆದರೆ ಬಾಗಿಲಿಲ್ಲದ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಸೆತ್ತೆ ಸೆದೆ ಏನಾದರೂ ಹೊಕ್ಕರೋ ಎಂದು ದಿಗಿಲಾಗಿ, ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ತೆವಳದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಸದ್ದಿಗೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತ ಕೂತರು.

ಭಾಗ: ಮೂರು

ಇನ್ನೇನು ಸೂರ ಮುಳುಗುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಗುಡಿಗೆ ಹೊರಟರು, ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಿದರೆ ಗುಡಿಯ ದ್ವಾರ, ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ಬೀಗ ತೆಗೆದ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು ಬಾಗಿಲು ದೂಡಿದರು. ತೇಗು ಬಿಟ್ಟ ಶಬ್ದಮಾಡಿ ಅದು, ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು, ಎರಡೂ ಕೈ ಸೇರಿಸಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಡಿದು, - ಗುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವರ ಹಾವು ದೂರ ಸರಿದು ಹೋಗಲೆಂಬಂತೆ - ಗರ್ಭಗುಡಿ ಹೊಕ್ಕರು.

ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಪರಿಪಾಠದಂತೆ ಹಣತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಟಿದ ಬತ್ತಿ ತೆಗೆದು, ಹೊಸತು ಹಾಕಿ ಎಣ್ಣೆ ತುಂಬಿ ಬೆಳಕುಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಪ್ಪಗಿನ ತೊಲೆಯ ಹಾಗಿದ್ದ ಮೈ ಕೊರೆದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು, ಆಚಾರ್ಯರ ಮೈ ಭರ್ತಿ ಕೂದಲು. ಎತ್ತರ ನಿಲುವು.

ಆಚಾರರು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ದೇವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಮಂಡಿಯೂರಿ ಕೂತರು. ಯಾಕೋ ಉರು ಚಿಟ್ಟು ಹಿಡಿಸುತ್ತಿದೆ ಅನಿಸಿತು.

ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರರಿಗೆ ಬೆಳಗಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ಮಡಿ ಹೆಂಗಸರೆಂದರೆ ಮೈ ಬೆಂಕಿ. ಅಂಬಕ್ಕ-ಶಾಪ ಹಾಕುವುದುಂಟು, "ಇವನವಳಿಗೂ ಮುಸುಕಿನ ಯೋಗ ಬೇಗ ಬರಲಿ". ಆದರೆ ದೊಡ್ಡದನಿಯ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಎದುರು ಬಾಯಿಕೊಡಲು ಯಾರಿಗೆ ತಾಖತ್ತಿದೆ? ಅವರ ತಾಳ್ಮೆಯೊ - ಸದಾ ಎಣ್ಣೆಗೇ ಕಾದ ಸಾಸಿವೆಯ ಹಾಗೆ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಂಜೆ ಒಣ ಮೂಸುಂಬೆ ಥರದ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ರೋಸಿದೆ.

ಒಂದೇ ಥರ ಕೂತಿದ್ದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಮಂಡಿ ನೋವಾಗಿ ಅವರು ಭಂಗಿ ಬದಲಿಸಿ ಕೂತರು, ಓಣಿಯಲ್ಲಿ, ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಅವೇ ಮುಖಗಳು, ಅವ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಒಂದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಮಂಜು: ಭುಜ ಹಿಡಿದು ನಡೆಸು. ಒಂದಕ್ಕೆ ಸೊಂಟ ಬಿದ್ದಿದೆ: ನಡು ಬಳಸಿ ಹಿಡಿದುಕೊ. ಇನ್ನು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹರಿದು ತಿಂದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಜಗಳ, ಅಳು ಇತ್ಯಾದಿ, ತಮಗೂ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಕಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪೀಡೆ-ಆ ವರದಾಚಾರ್ಯ, ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಅವನಿಗೆ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆ, ಆ ಮುದಿಗೂಬೆ ಮೊನ್ನೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು. 'ಹಾವು ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ...ಹಾವು...' ಅಂತ. ಆಚಮನ ಮಾಡಿದ್ದವನು ಎದ್ದು ಓಡಿದೆ. ಅಲ್ಲ ತಾನೇನು ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ ಇವರದೆಲ್ಲ? ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾವು ಮುಟ್ಟಿ ಹೆದರಿ ಜ್ವರ ಮಲಗಿದ ಮಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಶುಶೂಷೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ಹಾವಿನ ಕಾಟ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಹೋಯಿತ್ತು ನಡುಹಗಲೇ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೆ ಅವುಗಳ ಓಡಾಟ, ಜೀವ ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದೇ ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕಬೇಕು, ಹಾವು: ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಬಡಿದು...ಬಡಿದು ಸಾಕಾಗಿದೆ, ಬಡಿದಷ್ಟೂ ಅವು ಯಾಕೆ...ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ? ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ದಟ್ಟ ಹುಬ್ಬುಗಳು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡುವು.

ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಬಿದ್ದಿದ್ದನ್ನೂ ಸೂರೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತವೆ - ಹಾಳು ಶೂದ್ರ ಮುಂಡೇವು, ಅವತ್ತು 'ಯಗ್ಮಮ್ಮ'ನ ಬಾಗಿಲು ಕಳುವಾಯಿತು, ನಿನ್ನೆ ವರದಾಚಾರ್ಯರದ್ದು, ರಾತ್ರಿ ಆ ಮುದಿಯನ ಕೂಗು ಕೇಳಿಯೂ ತಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಯಾಕೆ? ಅವರು ತುಂಬ ಜನವಿದ್ದು ತಾನೇನು ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು? ಮುಖ್ಯ ಘಟ ಉಳಿಯಬೇಕಪ್ಪ. ಆಚಾರ್ಯರು, ಕೂದಲು ತುಂಬಿದ ಎದೆ ನೇವರಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅಗ್ರಹಾರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರಲಿ, ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಚೆನ್ನಿದೆಯೆ - ಆ ಎದೆಯುದ್ದ ಬೆಳೆದ 'ಶಕ್ತು' ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮುಳ್ಳು. ದಿಲ್ಲಿ ದೀಪಾಂತರವೆಲ್ಲ ಶೋಧಿಸಿಯಾಯಿತು ಗಂಡನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಅವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ ನನಗೆ ಖಂಡಿತ ಶನಿಕಾಟ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಹತ್ತಿರ, ಶಿಂಗಾರಮ್ಮ, ತಿಮ್ಮಣ್ಣಿ, ತಂಗಮ್ಮ - ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು, ಅವು, ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಡವಿಕೊಂಡು ಮೆಟ್ಟಿಲು ದೇಕುತ್ತ ಮೇಲೆ ಬರುವುದು ಕಂಡು ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು.

ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ವಿಕಾರವಾಗಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿದರು, ಸರ್ರಂತ ತೀರ್ಥ ಕೊಟ್ಟು, ಕ್ಷಣ ನಿಂತರೆ ಅವು ಎಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಯಾವೊ ಎಂದು ಧಡಧಡ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರು, ಹಿಗ್ಗಾಮುಗ್ಗಾ ದಾರಿ ಸವೆಸಿ ತಿರುಚಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಓಣಿ ದಾಟಿ, 'ವರದಾಚಾರ್ಯ'ರ ಜಗುಲಿ ಮುಟ್ಟಿದರು.

ಭಾಗ : ನಾಲ್ಕು

'ಮಧುರೈ ವೀರನ್' ನೋಡಿ ಅಂಬಕ್ಕನಿಗೆ ಖುಶಿ ಅನಿಸಿತ್ತು, ಶಕ್ತುವಿನ ಮಾತು ಬೇರೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಇಬ್ಬರೂ ಜಾತ್ರೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದು ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣು, ಬೂಂದಿ ಕೊಂಡರು, ಶಕ್ತು ಆದರದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಬೂಂದಿಯನ್ನು ಅಂಬಕ್ಕ, ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿಂದಲೇ ನಿರಾಕರಿಸಿದರು, ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿಗೆ ತಕರಾರಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಬಸ್ಸಲ್ಲಿ ಕೂತ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತುವು ಅಪ್ಪನ ಹರಮಾರಿತನ, ಬುಡುಬುಡಿಕೆ ಬಾಯಿ, ಅಮ್ಮನ ಮಡಿ, ತಮ್ಮನ ತಲೆಹೋಕತನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿದರ್ಶನ ಸಹಿತವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಂಬಕ್ಕ, ಸಿನಿಮಾದ ಕತೆಗೆ ಹೀಗೆ ತಲೆ, ಹೀಗೆ ಬಾಲ ಸೇರಿಸಬಹುದಿತ್ತು ಅಂತ ಉಹಿಸುತ್ತ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತ ಇದ್ದರು.

ಚೂಪು ಮೂತಿಯ ಬಸ್ಸು ಉರು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಬಕ್ಕ 'ಶಕ್ತು'ವಿನ ಮನೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಹೊರಟರು. ಮಾತಿಂದ ಗುರುತುಹಿಡಿದ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು ಓ ಹೋಯ್ ಅಂಬಕ್ಕಾ...ಆ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತಿರಿ, ಮೊಸರನ್ನ ಉಂಡು. ಬರುವೆ.' ಅಂದು ಕೂಗು ಹಾಕಿ-ಸರಸರ...ಸಾರು ಸುರಿಯತೊಡಗಿದರು.

ಮಾತಾಡದ ಅಂಬಕ್ಕ, ಒಳಗೊಳಗೇ ಗೊಣಗುತ್ತ "ನಾನು ಯಾಕೆ ಇವನ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯಬಾರದು" ಅಂದು ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಜಗುಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುವವರಿದ್ದರು. ಮನೆ ಯೊಳಗೆ ಲಾಟೀನು ಮಕ...ಮಕ... ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕುರು. ಬಡಿದ ನರ ಪ್ರಾಣಿಯತ್ತ ಕಣ್ಣು ಹರಿಯಿತು, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದನಿ ಉಡುಗಿತ್ತು, ಪಿಳಿ... ಪಿಳಿ ಕುರುಡುಗಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಕೂತಿದ್ದರು. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಅಂಬಕ್ಕ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಸುಳಿದರು, ತೊಂಬೆಗೆ ಅನಿಸಿಟ್ಟ ಇಡಿದ ಹುಳಿ ಗುಂಡನ್ನೂ, ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ ಮುತ್ತುಗದೆಲೆಗಳನ್ನೂ ಅಮುಕಿ ಹಿಡಿದವರೇ, ಸದ್ದಾಗದಂತೆ ಜಗುಲಿ ಇಳಿದು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋದರು.

ಪಿತಾಮಹರಿಗೆ

ಜಯಸುದರ್ಶನ

ಕರ್ಮಾಂತರಗಳ ಅನಂತರಗಳ ನುಂಗಿಕೊಂಡು

ಖಾತರಿಯಾಗಿ ಬೆನ್ನಿಗೊತ್ತಾನೆ ಪುಷ್ಪ ನಿಂತರೆ

ಸಾಜ ಸದ್ಯದ ತುರ್ತು ನಿಜ,
ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹಸುಬೆಯ ನೆಲಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲಿ
ಒಂದಷ್ಟು ಆರಾಮ ಕಾಲು ಚಾಚಿದರೆ ದ್ವಿಜ,
ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಬೆಳಕಿನ ಕೊಂಡಿಕೊಂಡಿಗಳು,
ತುಂಡುತುಂಡಾದ ಸರಪಳಿಗಳು
ಗಾಳಿಯಲೆಯುತ್ತ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇಂಗುತ್ತ.
ತಪ್ಪಿದರೆ ತಂಗುತ್ತ ಸುತ್ತುತ್ತ ಹಂಗಿಸುವ
ನೀವು ಯಾರು?

ಮಣ್ಣತಾಕದ ನಿಮ್ಮ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಗಳು
ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕವೇ
ನನ್ನೊಡಲ ಕಾಡುವ ಬಯಕೆಗಳು;
ತಲೆಯ ಮಡಕೆಯೊಳಗೆ ಆಗೀಗ
ಸುಳಿಯುವುವು ನಿಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಗಾಳಿಗಳು.
ನಾನೆಂಬುವೀ ಹಗಲ ನಿರಾಳಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುವಿರೇಕೆ,

ಚಲಿಸುವ ನೆರಳುಗಳೆ, ನಿಮ್ಮನನುಗಾಲವೂ
ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಬಯಸಿರದಿದ್ದ ವಿರಕ್ತಿ?

ಅಯ್ಯಾ, ನನ್ನ ಪಿತಾಮಹರೆ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸಹಜರೇ.
ನಾನಿದ್ದಲ್ಲಿ ಖರೆ ನಿಮ್ಮ ಚಹರೆಯ ಮುದ್ರೆ.
ನಾನುಸಿರಾಡಿಸುವುದೂ ನಿಮ್ಮ ಹಳೆಯುಸಿರೇ.
ಕಾಲೆಳೆವ ಕಾಲನ ಪಕ್ಕ ನಡೆದು ತೇಕುವ, ಸಾಚ ಶೂದ್ರ
ತಾಜ ವಾಸನೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಹಜ ಸೊಕ್ಕಿ ನಾಯಿಯಲೆವ
ನನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಗಾಯತ್ರಿ ಲಗಾಮು
ಹಾಕಿದರು ಸರೆ, ನಾನು ಚಲಿಸುವ ಕಡೆ ನೀವು ಬರೆ ನುಗ್ಗಿದಿರಿ;
ಸ್ವಪ್ನಸ್ವಲನಗಳು ಕರೆಗೆಟ್ಟಿದ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ
ಲಂಗೋಟಿಯೊಳಗೆ ಉಕ್ಕುಕ್ಕಿ ಬರುವ
ಕಾವುಗಳ ಹಿಡಿಯದಿರಿ; ಹುಟ್ಟಿಸದೆ ಕೊಲ್ಲದಿರಿ.
ಹಳೆಯ ಮೋಹಗಳ ಮುಂದೆ ನಾನು ನಿಂತಾಗ
ಹಠಾತ್ತು ಬಾಲವಾಡಿಸುವ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳೇ,
ನನ್ನ ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ, ಮೈದುಂಬಿಕೊಂಡು
ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬನ್ನಿ ಆಶಾಪೂರ್ತಿಗೆ

ನನಗು ನಿನಗು ಶುದ್ಧಾಂಗ ಧಾತು ಸಂಬಂಧ
ಭೂತವಾಗಲೆಯದಿರಿ ಕ್ಷಣಗಳವಸರಕ್ಕೆ
ಶಾಪಗಳಿಗೊಲಿಯದಿರಿ ತಕ್ಷಣಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ,

ತೊಡೆಮಧ್ಯೆ ಘನ ಗುರುತ್ವ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು
ಪಾದರಸವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಡುಗಟ್ಟುವ ಸಹನೆ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಿ,
ಕಲಿಸಿ ನನಗೂ ಚಪಲವಾದಾಗೆಲ್ಲ.

ನೆಲದ ಆಧ್ವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲಿಸುವ ಬಾಳ ನಿಧಾನ,
ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪಡೆದು ಗಂಡಸುತನ ಹೊಸಹೊಸತು,
ಪಿತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾಗುವ ಹಳೇ ವಿಧಾನ;
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಿರಯ್ಯಾ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಮ್ಮ ಸಂತ್ಯಾಪ್ತ ನಿಧನ.

ಎದ್ದೆನೆನ್ನಿ, ಮುಂದೆ ಹೊರಟಾಗ ಇಮ್ಮಡಿ ವೇಳೆ ಹುಟ್ಟಿದಾತ
ನೆಲದನೆಟುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಕಾಲುಗಳ ಬಡಿಯುತ್ತ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದಿರಿ,
ಹುಟ್ಟಿಬಯಸದೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ಸರಕ್ಕೆ
ನನ್ನ ನಿಜಗಳ ಹಾದಿಗಡ್ಡೆ ಮಲಗಿದಿರಿ,
ನನ್ನ ಸ್ವಪ್ನಗಳ ಹಳಸುಗ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದಿರಿ.
ನಿಮ್ಮ ಗಾಳಿಗೋಪುರಗಳಿಗೆ ನೆಲದಲ್ಲಸ್ತಿವಾರ ಹಾಕುವ
ನನ್ನ ಮಣ್ಣಿಗೆವ ಮೂಲ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಯ
ದಾಹವ ಎಂಜಲಿಂದ ತಣಿಸಿದಿರಿ; ಮಣಿಸಿದಿರಿ ಹಳೆಯ ವೃತ್ತಕ್ಕೆ
ಭವಿಷ್ಯಗಳ ಸರಳರೇಖೆಯ ಪರಿ. ಇ
ಇಡಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ದಿನರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ
ಜೈವಿಕ, ಧ್ಯಾನವಾಗಿ, ಕಾರಣಪುರುಷರೇ,
ಸೃಷ್ಟಿ ರಹಸ್ಯ ಮೂಡಿಸುವ, ಬಿಡಿಸಿ ರೂಢಿಸುವ
ಸೇಂದ್ರಿಯ ಕ್ರಿಯೆಗೆ,
ಗರ್ಭನಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳಕಿನಾಮಿಷಗಳಿಗೆ
ಶಿಸ್ತಾಗಿ, ಚೌಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬನ್ನಿ.

ಸತ್ತವರ ನೆರಳು-ನಾಟಕದ ತತ್ವಗಳು

ಸತ್ತವರ ನೆರಳು-ನಾಟಕದ ತತ್ವಗಳು
(ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸಂದೇಹಗಳು)

ಜಿ ರಾಜಶೇಖರ್

ಈಗ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಉಡುಪಿಯ ಎಂ. ಜಿ. ಎಂ. ಕಾಲೇಜಿನ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಲೇಖಕ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮವೀರ ಭಾರತಿಯವರ
“ಅಂಧಯುಗ” ನಾಟಕ ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಯಿತು, ಉಡುಪಿಯಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು, ದೆಹಲಿ,
ಬೊಂಬಾಯಿಗಳಲ್ಲೂ ಅದು ಉತ್ಸಾಹೀ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆದುರು ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವರದಿಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ
ಮೀರಿ ರಸಿಕರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದ ನಾಟಕ ಅದು, ಮಹಾಭಾರತದ ಪ್ರಸಂಗವೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವರ್ತಮಾನದ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ

ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಆ ನಾಟಕದ ಸಮೀಕರಣಗಳು ಸರಳವಾದವು; ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಂತೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ರಗಳೆಯಾಗುವಂತಹವು, ಆದರೆ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನದ ತಂತ್ರ, ಅಭಿನಯ ಇವು ಪ್ರತಿ ಮಾತಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತಿದ್ದವು; ಸಮರ್ಥ ನಿರ್ದೇಶಕ, ಪುಸ್ತಕದ ರಚನೆಯೊಳಗಿರುವ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಕಾಯಕಲ್ಪ ನೀಡಬಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಾಗಿದ್ದವು, (ಈ ಮಾತಿಗೆ ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಶ್ರೀರಂಗರ 'ರಂಗಭಾರತ', ಜಡಭರತರ 'ಸತ್ತವರ ನೆರಳು' ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು) ಇವಿಷ್ಟೇ ಸಾಲದೆ ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನೇನಲ್ಲದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ, ಓದುಗನಿಗೆ, ಅಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಗಳು ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಬದುಕು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವನಿಗೆ ಕೃತಿಯೊಂದರ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವ ಒಪ್ಪಿರಳುವ ಯಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ತೊಡಕು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯಮ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆದುರು (ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡುವವರು ಈ ಜನ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲವೆ?) ಅಂಧಯುಗದಂತಹ ನಾಟಕಗಳು ಏಕೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತವೆ? ಮಹಾಭಾರತದಂತಹ ಕೃತಿಯ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಘರ್ಷಗಳೂ, ನಿರ್ಣಯಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವು ಎಂಬ, ನಮ್ಮ ವರ್ಗದ ಜನ ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಭ್ರಷ್ಟ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು, ಆಗಾಗ ತೋರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದುರಭಿಮಾನ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದೆ? (ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ

ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು

ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು-ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಹರವನ್ನು ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ ದಂತಹ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಅನೇಕ ಸಲ ತೋರಿಸುತ್ತೇವೆ.) ಅಥವಾ ಇದು ತಂತ್ರವಿದ್ದರೆ ಮಂತ್ರ ಮರೆತುಬಿಡುವ ಅಪ್ಪಟ ಹಿಂದೂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಂತೆ ನಾಟಕದ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ನೆರಳು-ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಫರದೆ ಇರುವುದು ಯಾ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು - ಇವೇ ಅಂಶಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಇದ್ದರೆ ಕೃತಿಯ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನೂ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಡುವ Philistine ಲಂಪಟನವೆ?

ಯಾಕೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆದುರು ಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶ; ರೈತಕ್ರಾಂತಿಯ ನಾಟಕ ಒಬ್ಬ ರೈತನನ್ನೂ ಮುಟ್ಟದೆ, ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡರೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಚಂದ ನೋಡುವ, ಬೈದರೆ ಬೈಗುಳದ ಶೈಲಿ ಚಪ್ಪರಿಸುವ, ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ತಮ್ಮ ಕೋಶ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬಾರದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಪಡಪೋಶಿ ಜನಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಸವಾಗುವ, ನೈಜ folk ಸತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು ಮತ್ತು ಬರೀ folkly ಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮರೆಯಾಗಿಬಿಡುವ, ಜನತೆಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಗಳಿಗೂ ಎರಡೂ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅವಶ್ಯ ಇರಬೇಕಾದ ಸಜೀವ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಇದು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ? ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬಹುಪಾಲು ಜನರಿಗೆ ಮೂರು ಹೊತ್ತಿನ ಉಟದ್ದೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣವಾದರೆ ನಮ್ಮ ತೀರ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕ ಓದುಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಂತೆ, ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿ, ನಾಟಕಕಾರರೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದಿಂದಲೇ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದು. ಈ ವರ್ಗದ ಸೀಮಿತ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಒಟ್ಟು ಜನತೆಯ ಅನುಭವವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಥೆ, ಕವಿತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹೋಗಲಿ ನಾಟಕದಂತಹ ಒಂದು ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ ಕೂಡ ಕೆಲವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?

ನನ್ನ ಈ 'ಪೂರ್ವ ಗ್ರಹ'ಗಳೊಡನೆ ಜಡಭರತರ 'ಸತ್ತವರ ನೆರಳು' ನಾಟಕ ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ಬಂದ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರದ್ಧಾಕೇಂದ್ರವಾದ ಮರದ ಪೀಠ ಲೌಕಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಒಳಸಂಚಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವುದು ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿನ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಎಳೆ, ವಿರಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತವಾದ ಮರ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು, ಶ್ರದ್ಧೆ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು, ಪರಂಪರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದ, ರಥ ಆಚಾರಗಳ ವಿಕೃತ ರೂಪ ತಳೆದಿರುವುದು-ಈ 'ಅವನತಿ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಾದದ ಧ್ವನಿಯೊಂದು ನಾಟಕದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇದೆ. ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿದ, ಅಷ್ಟೇ ಬಲವಂತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಪೀಠದಿಂದ ಹೊರದೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಾರಾಯಣ ನಾಟಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಭುಮಿಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕೇಳುವ 'ಜೀವದ ಸುತ್ತ ಕಟ್ಟಿದ ದೇಹದ ಸುತ್ತ ವೃಂದಾವನ: ವೃಂದಾವನದ ಸುತ್ತ ಮರ, ಮರದ ಸುತ್ತ ಸಮಾಜ, ಈ ಧರ್ಮಶಿಲ್ಪದ ಅರ್ಥವೇನು ಆಚಾರ್ಯರೆ?' (ಪುಟ ೮) ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಡೀ ನಾಟಕದ World view ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. "ಇದೆಲ್ಲ ಆಸ್ತಿಕನಾದವನೇ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಅವನಿಗೆ ಬರಬಹುದಾದ ಸಂಶಯ....." (ಪುಟ ೭) ಎನ್ನುವ

ಮಾತು ನಾಟಕದ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ, ನಾಟಕಕಾರರಿಗೆ ಮಠ ಶಿಥಿಲವಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಥೆ ಇದೆಯೇ ಹೊರತು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, (“.....ಆದರೆ ಈ ನಂಬಿಕೆ ಉಳಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಇದೆಯೇ ಎಂಬ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದು ನಾಟಕಕಾರರಿಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದುರಂತವೊಂದನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ” -ಜಿ. ಎಸ್. ೧೯೭೫ ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೬ ರ ಪ್ರಜಾವಾಣಿಯಲ್ಲಿ) ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಠ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಳಪುಡಿ ಶೀನ ಮಠದ ದಿವಾನ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳೂ ಇದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾ: “ದಿನ ಬಳಿಕೆ ಇಲ್ಲ ಗುನಿಗಡದಬಿಟ್ಟದಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನ).....” (ಪುಟ ೧೫).....”ಶಬ್ದದ ಜೋಡಿ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಧರ್ಮದ ದಾಂಪತ್ಯ ಕೆಡಿಸಿದ ನಾವು ಮಹಾ ಪಂಡಿತರಲ್ಲ...”.....”ನೀ ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದೀ- ಆದರೆ ಬದುಕಿ ಕಲ್ಲಾಗಿದೆ, ನಾನು ಉರಿಗೆ ಒಕ್ಕಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಡುಗಾಡಕ ಹೆಣಾ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಪಾಪ ಅಂದರೆ ಇದೇ ಇರಬೇಕು...” (ಪುಟ ೧೬-೧೭)”ಕಟ್ಟೋ ಕೆಲಸ ನಿಂದು, ವೃಂದಾವನ ಕಟ್ಟೋ ಗುತ್ತಿಗೆನ ತಗೊಂಡಿದೆ, ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟು, ಕಟ್ಟು ಅನಸತದ ಒಂದು ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ.....ಪಡಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನ ನಿನಗ ಕಲ್ಲು, ಇಟ್ಟಂಗಿ, ಮಣ್ಣು ಆತಲ್ಲೋ .....ನನಗೋ ಉರಿಯೋ ದಂಡ ಕಾಷ್ಟ ಆತು.....” ಈ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಶೀನನ ಬಂಡಾಯ ಕೇವಲ ಆತ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಂಡಾಯವೇ ಹೊರತು ಮಠದ institution ನ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ, ವಿರಕ್ತಿಯ ಬದುಕು ಜುಗುಪ್ಸೆಯಾಗಿರುವ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಆತ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ, “..... ಸದಾ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದು ಅಂದರೆ ಉರಿಯೋ ದಂಡ ಕಾಷ್ಟ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಸಾಕು ಕಾಣೋದು ಅದು ಒಂದೇ, ಯುಗ ಯುಗಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆಸೆಬುರುಕುತನದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ತಪಶ್ಯಕ್ತಿ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯೋದು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನೂರು ಮಠ, ಸಾವಿರ ವೃಂದಾವನ ಕಟ್ಟ ಈ ಉರಿಯನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಬೇಕು, ಅಂದರ ಸಾಧ್ಯ ಆಗಿಲ್ಲ” (ಪುಟ ೬೮), ಈ ಮಾತುಗಳು ಶೀನನ ಬಂಡಾಯದ ಮಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ, ಆತನ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗಳ ಸಂಕೋಚಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿರುವ ಮಠದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಹೊರತು ಮಠದ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ.

ಮಠದ ಹಿಂದಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಅವನವನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಾದದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಠ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ, ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಧರ್ಮ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಂಬಿಕೆ ಇವು ಎಷ್ಟು ವೈಯಕ್ತಿಕವೋ ಅಷ್ಟೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದವು ಕೂಡ, ಆದರೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಠದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಗೆ, ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಮತ್ತು ಇವರ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳ ವಿವರಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಾಟಕದ ಕಾಲ ವರ್ತಮಾನವೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ, ಇವರಿಗೆ ನಾಟಕದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಲ್ಲ. ಮಠದಂತಹ ಶ್ರದ್ಧಾಕೇಂದ್ರ ವೊಂದು ಇವರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ : ಇರುವ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಠವೇ ಬೇಕು ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ಉದಾ: “ಮಠ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಬಂಧ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾದದ್ದು, ಅವುಗಳ ವಿಘಟನೆ ಆದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅನರ್ಥ ಉಂಟಾಗಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಠ ನಿಲ್ಲಬೇಕು, ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವವರು ಬೇಕು.....” (ಪುಟ ೩೫), ಇದು ಗುಂಪಿನ ಮಾತು, (ಭಕ್ತಾದಿಗಳ) ಗುಂಪಿನ ಮಾತುಗಳು ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಗುಂಪು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಎದೆಗಾರನಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. (ಸಂದರ್ಭ- ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭ್ರಮಿಷ್ಠ ನಾರಾಯಣ, ಆರಾಧನೆಯ ದಿನ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವೃಂದಾವನದ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು, (ಪುಟ ೧೧, ೧೨೭), ಆದರೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಗುಂಪಿನ ಮಾತುಗಳು ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಅತಿ ಶೈಲೀಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಜೋತುಬಿದ್ದ ಜನ ಮಠದ ಬಗ್ಗೆ ತಳಮಳ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಠಾತ್ stylization ನಿಂದಾಗಿ ನಾಟಕದ ಕಾಲ ವರ್ತಮಾನವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಓದುಗನಿಂದ ಕಾಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ, ಮಠವನ್ನು ಒಂದು ‘ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ’ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಕೇವಲ ಅದರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅದು ಒಂದು ಅಮೂರ್ತ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಪ್ರತೀಕ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರಿಂದ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜನಸಮೂಹವನ್ನೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಗುಂಪಿನ ಮಾತುಗಳು ಅಷ್ಟು ಶೈಲೀಕೃತವಾಗಬೇಕಾದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಕೇವಲ ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ನಾಟಕದ ಧೋರಣೆಯೇ ಗುಂಪಿನ ಮಾತುಗಳ ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ, ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ

ಈ ನಾಟಕದ ರಂಗಪ್ರಯೋಗವನ್ನು (ಉಡುಪಿಯ ಎಂ. ಜಿ. ಎಂ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶಕಶೈಲೂಷರು ತಾ, ೧೨-೨-೭೫ ರಂದು ನಡೆಸಿದ್ದು.) ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನ ಸಂದೇಹ ಇನ್ನಷ್ಟು ದೃಢವಾಯಿತು. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿ ಆಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಟಕ ಕೊಟ್ಟ ಅನುಭವ ಗಾಢವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಇಡೀ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನಾಟಕವೇ (ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಪಾಡು ಚಿತ್ರಿಸುವ ದೃಶ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ) ಶೈಲೀಕೃತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತು ವರ್ತಮಾನದ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರಿತದ್ದು ಎಂದು ಕೂಡ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುರಂದರದಾಸರ ಹಾಡುಗಳ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಲೀ, ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಗುಂಪಿನ ಬದಲು ಕೀರ್ತನೆ ದಾಸರನ್ನು ತಂದದ್ದಾಗಲೀ ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

ನಾಟಕದ ಧ್ವಂಧ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸುವವರು ನಾಲ್ಕೇ ಜನ - ಹಿರಿಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಕಿರಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನಾರಾಯಣ, ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಆಳಪುಡಿ ಶೀನ, ಸಾತ್ವಿಕರಾಗಿದ್ದ ಆದರೆ ಮರದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಹಿರೇ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಈ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಹೊರತು, ಪೀಠದ ವಿರುದ್ಧ ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಆಳಪುಡಿ ಶೀನರದ್ದು ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಂಡಾಯ, ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮರವೊಂದರ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಶಯಗಳಿಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಮರ ಕಡವಬೇಕೆನ್ನುವ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯನ “.....ಇನ್ನ ಈ ನಂಬಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ನಂಬಿಗೀನ ಬೇಕು ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಹಾಂಗ ಈ ಮರ ಹೋಗಬೇಕಾದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಮರ ಬೇಕು.....” ಎಂಬ ವಾದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮರದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೌಲ್ಯಗಳೆದುರು ನಾರಾಯಣ “ನಿಸ್ಸತ್ಯ, ನಿರ್ವಿಯು” (ನಾಟಕಕಾರರದ್ದೇ ಮಾತು, ಪುಟ ೮೫), ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಹಿರೇ ಆಚಾರ್ಯರಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪೀಠದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತವನು; ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರತೀಕ, ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನಂತಹ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬೇಕು. ಪೀಠದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಆತ ಜುಲುಮೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಪೀಠ ಕಬಳಿಸಲು ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು, ವಿಷ್ಣುಪಾದಾಚಾರ್ಯರು, ಬೋಧರಾಯಾಚಾರ್ಯರಂತಹ ಹದ್ದಿನ ಹಾಗೆ ಕಾದಿರುವ ಇತರ ಶ್ವಪಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದಾರೆ, ಹೀಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಪರಂಪರೆ, ಮರ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಈ ಧ್ವಂಧ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಸೀಮಿತ ಕಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು (ನಾರಾಯಣ, ಆಳಪುಡಿ ಶೀನ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಿರೇಸ್ವಾಮಿಗಳು.) ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ನಾಟಕ ಸಂಘರ್ಷದ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾಟಕದ ಕಡೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯನೆದುರು ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಿ, “.....ನನ್ನ ಯಜ್ಞಪಶುವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಲಿತೆಗೊಂಡು ನೀವು ಗೆದ್ದಿರಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದಾಗ, ಕೃಷ್ಣ ಹೇಳುವ, “ಏನು ಗೆದ್ದೆ ನಾನು ನಾರಾಯಣ! ನಾ ಸೋತದ್ದು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸೋದಿಲ್ಲ; ನಿನಗೆ ಯಾಕ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸೋದಿಲ್ಲ.....ಈ ಮೈತುಂಬ ಮುಚ್ಚಿದ ಶಾಲಿನ ಮರಿಯೊಳಗೆ ಅದು ಅಡಗೇದ.....”(ಪುಟ ೮೪, ೮೫) ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾಟಕದ ಒಳಗೆ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ತನ್ನ ಸೋಲಿಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಲ್ಲ. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭಕ್ತ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ ಈ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ, ಮರದ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯನ ಸೋಲಿನ ನಂತರವೂ ಮರ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇದೇ ನಾಟಕದ dominant ಧ್ವನಿ ಕೂಡಾ, ಆದರೆ ಇಂತಹ ಒಂದು ಹತಾಶ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಘರ್ಷವೇ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಂದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅದು ಕೇವಲ ದುರ್ಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಮರಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವಾದ್ದರಿಂದ ನಾಟಕದ ಧೋರಣೆಗಳು, ತತ್ವಗಳು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತವೆ, “ಯಾವ ಧರ್ಮದ ಟೀಕೆಯೂ (ಆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವರಣ ಒದಗಿಸುವ) ಸಮಾಜದ ಟೀಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಲಾರದು; (ಆದ್ದರಿಂದಲೇ) ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟವೆಂದರೆ (ಸದ್ಯದ) ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಕೂಡ” ಎನ್ನುವ ಮಾರ್ಕ್ಸನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಈ ನಿಲುವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಾಟಕದ ಪುಟ ೭೦ ರಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗಿಂದಲೇ ವಿನಾಶದ ಸಿಡಿಮದ್ದು ತಯಾರಾಗುವ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತನ್ನ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದುಕಿನ ಅಡಿವಿಯೊಳಗೇ ಪ್ರಳಯದ ಕಸ ಹುಟ್ಟುವ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಈ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕ್ಕೆ ನಾಟಕದ ಒಳಗೆ ಯಾವ ಪುರಾವೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಮಾರ್ಕ್ಸ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ತನ್ನ ವಿನಾಶದ ಬೀಜಗಳನ್ನೂ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದರ ಹುಟ್ಟನ್ನೂ

ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತನ ಕಲ್ಪನೆಗಳೇನು ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು, ಈ ನಾಟಕಕಾರರ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳೇನು? ಹಿರೇ ಆಚಾರ್ಯರಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕರು ಪೀಠವನ್ನು ಏರು ವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯೇ? ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಲೌಕಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಮಠವೆ? ಅಥವಾ ಮುದುಕರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಪಾದೆಗಲ್ಲು ಸವೆದುಹೋಗುವ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಳ ರೂಢಿ ಆಚಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಮಠವೆ? ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಂಬಿಕೆಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾಟಕ ಕಡೆಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತದೆ ಎಂದೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸಬಹುದೋ ಏನೋ ನಾಟಕ ಮಠವನ್ನು, ಮಠದ ಹಿಂದಿರುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಕಟ್ಟುವ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಒಂದು organic integrated entity ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗುಂಪಿನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ,-“ಆದರೂ ನಮಗೆ ಬದುಕಬೇಕು; ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಧರ್ಮ ಬೇಕು, ವೃಂದಾವನದ ಸುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಬೇಕು, ಪಾದಗಲ್ಲು ಸವೆದುಹೋಗಬೇಕು, ನಮಗಿಂತ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು, ಎತ್ತರವಾದದ್ದು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಇರಬೇಕು ಅಂತಲೇ ನಮಗೆ ಆಧಾರ ನಂಬಿಕೆ, ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ರಾಗದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಸ್ವರ ಪುರಾಣದ ಶಬ್ದಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು, ಪ್ರತಿ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವಿಧವೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೂಬತ್ತಿ ಹಿಂಜಿದ ಹತ್ತಿ ಹುರಿಗೊಂಡು ಬತ್ತಿಯಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಡಬೇಕು, ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇದು ನಂಬಿಕೆಯ ಚಿತ್ರ..... ನಮಗೆ ರೂಪವಿಲ್ಲ, ಆಕೃತಿಯಿಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇದೇ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಆಕಾರವಿದೆ. ನಮಗೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲ, ದೇಶವಿಲ್ಲ. ಮುಖದ ಆಕೃತಿ ಮಸುಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ತವರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತೇವೆ..... ಋತುಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕು, ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವ, ಜಾತ್ರೆ, ಆಟ ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಗೆಲುವು ಬರಬೇಕು.” ಮಠ ತನ್ನ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜನತೆಯ ಶ್ರದ್ಧಾ ಕೇಂದ್ರ ಎಂದು ಲೇಖಕರು ಭಾವಿಸುವುದರಿಂದ, ಮಠದ, ಶ್ರದ್ಧೆಯ ವಿಘಟನೆ ಲೇಖಕ ರಿಗೆ ಅನರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ; “.....ಬಿಂದುವಿನ ಸುತ್ತ ಪರಿಧಿ, ಅದರ ಆಚೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಧಿ ಅದರ ಆಚೆ ಮತ್ತೊಂದು, ಆದರೆ ಈ ತರಂಗಲೀಲೆ ಗೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರ.....ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಹೊಯ್ದಾಡಿದರೆ ಬಂತು ಸಂಕಟ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ, ಅದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಬೇಕು, ಅಲುಗಾಡದಂತಿರಬೇಕು, ಅಂದರೆ ನಾವು ಬದುಕಿಯೇವು, ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಚಲನೆಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಬಂದೀತು, ಅದಕ್ಕೆ ವೃಂದಾವನ ಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು” (ಪುಟ ೫೧), ಆದರೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರ ಚರ್ಚನಂತೆ, ಮುಸ್ಲಿಮರ ಮಸೀದಿಯಂತೆ, ಮಠ ಎಲ್ಲ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ, ಒಂದೇ ಮಹತ್ವ ಉಳ್ಳ ಸಂಸ್ಥೆಯೇ? ಈ ದೇಶದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಯದವರು ಅಥವಾ ಮರೆಮಾಚುವವರು ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸ ಬಲ್ಲರು, ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಗೀತೆ, ತ್ರಿಮತಾಚಾರ್ಯರ ಬೋಧನೆಗಳು, Bhavan's Journal, ಡಾ. ಸರ್ವಪಳ್ಳಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಗ್ರಂಥಗಳು-ಇವು ಪ್ರತಿ ಪಾದಿಸುವ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳಿಗೂ ಹೊಲೆಯನೊಬ್ಬನ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ, ಈ ಎರಡು ತುದಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಹಿಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯ ಅಸಂಖ್ಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಗೌಣವೆಂದೋ, unity in diversity ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುವವರಿಗೆ ಈ ದೇಶದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿ, ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ನಂಬಿಕೆ ಸದಾ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತ ಹೋದ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸುತ್ತ ಹೋದ ದುರಂತದ ಕಥೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಅವರು ನಾಲ್ಕನೆಯ ದರ್ಜೆಯ ಹಿಂದೂ ಮತ ಪ್ರಚಾರಕರು, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ, ಹಿಂದೂ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ, ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಲ್ಲ ಲೇಖಕ ನಂಬಿಕೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮುಂದಿಡಬಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಕೃತಿ ಎನ್ನಿಸುವ ಚೋಮನದುಡಿ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಅದರ ಅಂತಹ ವಿಶೇಷ ವಿವರಣೆ ಏನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲದ ಒಂದೆರಡು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದು ಚೋಮನ ಹಳ್ಳಿಯ ಪಕ್ಕದ ಊರಿನ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿಬಂದವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ವಿವರ, “.....ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಆ ಕಥೆ ಈ ಕಥೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ನಡೆದು ಸಾಗಿದರು, ‘ಇವತ್ತು ಅವನ ವಾದ್ಯ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು; ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕುಣಿದದ್ದು ತೀರ ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು; ಆ ಮುದಿ ಪೂಜಾರಿಯು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ತಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಅಷ್ಟು ನಿಕಟ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದವರು ‘ಇವತ್ತು ಇಡೀ

ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುರಿಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ..... ಎಂಬಿವೇ ನೂರಾರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಸೂಡಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದರು.” (ಪುಟ ೪).

ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ವಿವರ ಕಾದಂಬರಿಯ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಓದುಗನನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ, ಹೊಲೆಯನಾದ ಚೋಮ ಬೇಸಾಯಗಾರನಾಗುವಂತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸಾಯುವುದರೊಳಗೆ ಒಮ್ಮೆ ನೇಗಿಲು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಚೋಮನ ಆಶೆ, ಚೋಮ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಧನಿ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಂಡರೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ, ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೇನೋ ಚೋಮನಿಗೆ ಒಂದು ತುಂಡು ಹೊಲ ಕೊಟ್ಟರಾದೀತೆಂದು ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ತಾಯಿ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ, “.....ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲು ಒಳಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು.....ಧನಿಗಳು ತಿರುಗಿ ಬಂದು ‘ಚೋಮ, ಇದುವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ನಿಮ್ಮವರಿಗೆ ಗೇಣಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ ಈಗ ಹಾಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ’ ಅಂದರು, ಆ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಾತಿಲ್ಲ. ವಿಷಯ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು, ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ತಾಯಿ “ಅಬ್ಬಾ! ಈ ಹೊಲೆಯರಿಗೆ ಬಂದ ಸೊಕ್ಕೇ” ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು (ಪುಟ ೨೨).

ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹೊಲ ಕೊಟ್ಟರೂ ಊರವರು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. “ಅವರು (ಹೊಲೆಯರು) ಬೇಸಾಯಗಾರರಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರೆ ನಾಳೆ ನಾವು ನೇಗಿಲು ಹಿಡಿದರೆ ಸರಿ” ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು ಜನರು.” (ಪುಟ ೪೧), ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ವಿವರ ಜಾತಿ ವರ್ಗ ಭೇದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಒಳ್ಳೆಯತನದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಒಳ್ಳೆಯತನ, ತನ್ನ ತಾಯಿಯ, ಊರವರ ಕುರುಡು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಎದುರು ಸೋಲುತ್ತದೆ, ಶೋಷಣೆ, ತುಳಿಯುವವರು ಮತ್ತು ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದವರು-ಇಬ್ಬರ ಮನುಷ್ಯ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಅವಮಾನಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ವರ್ಗ ಜಾತಿಗಳ ಹಿತದ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಂದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಚೋಮನ ದುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹದೊಂದು ವಿಷಮ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯ ಪಾಲೆಷ್ಟು, ನಂಬಿಕೆಯ ಹೊರಗೆ ನಿಲ್ಲುವ ಲೌಕಿಕದ ವ್ಯವಹಾರದ ಪಾಲೆಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದು ಸರಳವಾಗಿ ಅಂದಾಜು ಹಾಕಲಾರದ್ದು, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಂಬಿಕೆಯ ಸುಳ್ಳು ಸತ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯೇ ವಸ್ತುವಾದ ‘ಸತ್ತವರ ನೆರಳು’ ನಂಬಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡದ ಒಳ ನೋಟಗಳು ಚೋಮನದುಡಿಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಹೋಗಬಹುದು, ಪುಟ ೧೦೨ ರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚೋಮನ ಕಿರಿಯಮಗ ನೀಲನ ಸಾವಿನ ಪ್ರಕರಣ ನೋಡಿದರೆ, ತೋಡಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಸೋತು ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ನೀಲನನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣ ಧಾವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ತೋಡಿನ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇತರರು, ‘ಅವನು ಹೊಲೆಯ ನಲ್ಲವೆ’ ಎಂದು ತರುಣನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚೋಮನಿಗೆ ಈಜು ಬಾರದು. ಬೊಬ್ಬಿಡ ತೊಡಗಿದ, “ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದ, ಇತರರು ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಹತಾಶರಾಗಿ ನಿಂತರು! ನೀಲನ ಶವವೇನೋ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು, ಪ್ರಾಣವಿರಲಿಲ್ಲ! ಆ ತರುಣ ಮುಖವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋದ! ಚೋಮನ ಬಾಯಿಂದ ಸೊಲ್ಲು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.....” (ಪುಟ ೧೦೨)

ಚೋಮನಿಗೆ ಹೊಲ ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ, ನೀಲನ ಜೀವ ಉಳಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣ-ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕಡೆಯದ್ದರಲ್ಲಿ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದರೆ ಮೊದಲನೆಯದ್ದರಲ್ಲಿ ಅಂಧ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಜೊತೆಗೆ ವರ್ಗದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ, ಆಂದ್ರೆ ಬೈಸನ್ *La Mouehe’ಯಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗಾರನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಹಕ್ಕಿ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಬೀಸಿದ ಬಲೆಯನ್ನೇ ತದೇಕಚಿತ್ತನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಕುರುಡಾಗಿರುವ ಬೇಟೆಗಾರ ಇನ್ನೊಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಗಳಾಗಿರುವಂತೆ, ಚೋಮ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಮತ್ತು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣ ಇನ್ನೊಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವಿಕೃತರಾದವರು. ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಅವರ ತಾಯಿ, ಮತ್ತು ಇತರರ ನಂಬಿಕೆ ಒಂದಾದರೆ ಚೋಮನದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಧರದ್ದು. ಹೊಲ ಸಿಗುವುದಾದರೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನನಾದರೂ ಸರಿಯೇ ಎಂದು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಚೋಮ, ಊರಿನ ಹೊರಗಿರುವ ಪಂಜುರ್ಲಿ ಗುಡಿ ಬಂದೊಡನೆ, ಅವನ ನಾಯಿ ಕೇವಲ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಡುವಂತೆ ಅವನೂ ಡೊಗ್ಗಾಲು

ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ನಂಬಿದ ಭೂತವನ್ನು ಮರೆತರೆ ಸಾಯುವ ತನಕ ಅದರ ಉಪದ್ರವ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದದ್ದನ್ನ ಅನುಭವಿಸುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮತಾಂತರದ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ! (ಪುಟ ೧೯-೧೧೦).

೧೯೩೩ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ, ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ, ನಿಷ್ಪರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ ರೀತಿ ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿದಷ್ಟು ಸಲವೂ ನಾನು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಈಗಲೂ ನಮಗೆ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಅದು ನಾವು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಆಸ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಮತಾಂತರ, ಕಾಮ-ಪ್ರೇಮಗಳ ತೊಡಕುಗಳು...ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಖಂಡವಾಗಿ ನೋಡುವುದರಿಂದ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಚೋಮ ಮತ್ತಿತರರು, ಗುಣವಿಶೇಷಗಳುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಮಷ್ಟಿ ಬದುಕಿನ ಪ್ರತೀಕ (archetypes) ಗಳೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿವರಗಳು ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸತ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅಕ್ಷರಶಃ ಕೂಡಾ ಸತ್ಯಗಳು, ಈಗಲೂ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವವರಲ್ಲಿ ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ಜನರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಲೆಯರೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಜಾಸ್ತಿ. (ಮತಾಂತರದ ವಿಷಯವೂ ಅಷ್ಟೆ, ಕಳೆದ ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಾಗಿ ಮತಾಂತರಗೊಂಡ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಫರಂಗಿ ಆಳರಸರ ಕೃಪೆಯಿದ್ದ ಮಿಶನರಿಗಳ ಜುಲುಮೆಗೆ ಒಳಗಾದವರು, ಎಷ್ಟು ಜನ ಹಿಂದೂ ವಿಷಮ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡವರು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಂಶೋಧನೆಗೇ ವಿಷಯವಾಗಬಹುದು.) ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕು ನಡೆಸಲಾರದೆ, ಬುಡ ಬೇರು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊಸಬದುಕನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಜನ ಇವರು, ಈ ವಲಸೆ, ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ನಡೆದಿದೆ. ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಕೆಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣ ಸೇರಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯರಾಗಿ ನಗರದ ಹೊರವಲಯಗಳ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (ನಮ್ಮ ಯಾವ ನಗರ ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ?) ವಾಸಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಧಾಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸತ್ಯ, ಭಾಷೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಭೇದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಗರಗಳಿಗೆ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಮೇಲು ವರ್ಗ, ಜಾತಿಗಳ ಆಸ್ತಿವಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಬಹು ಬೇಗ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಮರೆತು ಪಟ್ಟಣದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರು, ಆದರೆ ಈ ಜನ ಮಾತ್ರ ತಲೆಮಾರು ಕಳೆದರೂ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಮರೆಯಲಾರರು. ಈ ದುರಂತ ನಮ್ಮ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯ ನಿದ್ರೆಗೆಡಿಸಿದೆ? ಯಾವ ಲೇಖಕನಿಗೆ ದುಃಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಾಡಿದೆ? ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವ 'ಸ್ವಸ್ಥ' ಗ್ರಾಮಜೀವ ನದ ಪ್ರತೀಕಗಳು ಎಂತಹವು? ನಮ್ಮ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ 'ನಗರ ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ' ಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥರಾದವರು ಯಾರು?-ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೀವನ ಪ್ರತೀಕಗಳು ಎಂತಹ ಭಯಂಕರ ಸುಳ್ಳುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಅಪವಾದ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ. -ಚೋಮನದುಡಿ, ತೇಜಸ್ವಿಯವರ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು.) ಸ್ವತಃ ಕಾರಂತರೇ ಚೋಮನದುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ತಳೆದ ನಿಷ್ಠರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಉಳಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾಲ ದೇಶ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚೋಮನದುಡಿಯ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಕಾಲೀನವೂ, ಸಮಾನ ಧರ್ಮವುಳ್ಳದ್ದೂ ಆದ ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ (೧೯೪೧) ಯ ರಾಮೈತಾಳನ ಪಾತ್ರ, (ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮೈತಾಳ ಪುರೋ ಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ) ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನಂತೆ ಒಂದು ಶ್ರದ್ಧೆ, ಜೀವನಕ್ರಮಗಳ ವಿಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣದ ವಿಶಾಲ ಹರಹು ಉಳ್ಳ ೪೦೦ ಪುಟಗಳ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಚೋಮನದುಡಿ ಕೊಡುವ ಗ್ರಾಮ್ಯ

1 ಈ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಲೇಖನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಟಿಪ್ಪಣಿ ನೋಡಿ

ಜೀವನದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು, ವೈಷಮ್ಯದ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲು ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಗೋಳಿನ ಕಥೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲೂ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಅಂತರವೇ ಗೌಣವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಎರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೇ ನಿಂತುಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ನಾಲ್ಕು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಕಥೆಯೂ ಆಗ ಬಹುದಿತ್ತು' ('ಕಾರಂತ ಪ್ರಪಂಚ'ದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ) ಬಡತನದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಇರುವ 'ಮುಗಿದ ಯುದ್ಧ' (೧೯೪೮) ವೂ ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ವೈಫಲ್ಯದ ಕುರಿತೇ ಇರುವ, "ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಿ" (೧೯೪೭) ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಈ

ದೇಶದ ಬಹುಪಾಲು ಜನಕ್ಕೆ ಏಕೆ ನಿರುಪಯೋಗಿ ಎಂಬ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಚೋಮನದುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರಂತರ ಅಖಂಡ ದೃಷ್ಟಿ ಅವರ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದದ್ದು.

ಕಳೆದ ನೂರು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ನೆಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ಉದ್ಯೋಗ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹೊತ್ತಿನ ಉಟದ ಖಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲದ, ಲೋಹಿಯಾ ಹೇಳುವ ನಾಲ್ಕುಣಿ ವರಮಾನದ ಕ್ಷಾಮಡಾಮರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೀ ಹಸಿವು ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಹುಳ ಸತ್ಯಂತೆ ಸಾಯುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಭಾರತೀಯರು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲರಾದರೆ ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಮರದ ಬಗ್ಗೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಅನ್ನಿಸಿತು? ಸದ್ಯದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಲೇಖಕ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆತ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಸ್ಪಂದಿಸ ಬಲ್ಲ. ಆಗ ಅಸಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಜಾತಿ ಮೇಲು ವರ್ಗಗಳವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಮಿತಿ, ಮರದ ಮಿತಿ (ಅವುಗಳ ನೆಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ), ಅನುಭವದ ಮಿತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾತ್ವಿಕತೆಯ ಮಿತಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ archetypes ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸತ್ಯಗಳಿಗೆ ದೂರವಾದವು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದವು ಎಂದ ತಕ್ಷಣ ಬರಬಹುದಾದ ಒಂದು stock ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ-ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಯಾಗಿರಬೇಕೆ? ಇತಿಹಾಸ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಬೇಕೆ? ಎಂಬುದು ಖಂಡಿತ ಹಾಗಾಗಕೂಡದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಸಾಹಿತಿಗಳೆಲ್ಲ ಎಂದೂ ಕಾಫ್ಯಾನಂತ ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಬದುಕಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿದವರಲ್ಲ. (ಕಾಫ್ಯಾನ ದುಃಸ್ವಪ್ನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ Paranoiac ಜರ್ಮನಿ ಇರುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲಾಗದು). ನಮ್ಮ ನವ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ, ಬದಲಾದ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭ್ರಮನಿರಸನ, ನಗರ ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಇತ್ಯಾದಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟವರು, ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಸಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳ ಧ್ವನಿ ತಾವು ಒಂದು ಸಂದಿಗ್ಧ ಕಾಲದ ಜನಾಂಗದ ವಕ್ತಾರರು ಎಂಬಂತಹದ್ದು, (ಸತ್ತವರ ನೆರಳು ನಾಟಕದ ಧ್ವನಿ ಕೂಡಾ ಇದೇ. ಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಈ ಧೋರಣೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಮಾತ್ರ ಆತ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು; ಔದ್ಯಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಡಿಕ್‌ನ್‌ನಂತೆ, ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಬಾಲ್‌ಝಾಕ್‌ನಂತೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ರಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್, ಡಾಸ್ತೊವ್‌ಸ್ಯಿಯಂತೆ.)

'ಸತ್ತವರ ನೆರಳು' ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಾಗ, ನನಗೆ ಇತ್ತೀಚೆ ತೆರೆ ಕಂಡ ಖ್ಯಾತ ಮಲೆಯಾಳಂ ಸಿನೇಮ 'ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ' ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ, ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ಕೂಡ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಅವನತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಆದರೆ ಅದು ಚಿತ್ರದ ಒಂದು ಎಳೆ ಮಾತ್ರ ಶಿಥಿಲವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನ (ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಸ್ತುಶಃ ಜೀರ್ಣವಾಗಿರುವ, ಗೋಡೆಗಳೆಲ್ಲ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಒಂದು ಭಾರೀ ಹಳೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಸಿನೇಮದುದ್ದಕ್ಕೂ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿದ್ದು ಅದೂ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬಂತಿದೆ), ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿದ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಕಾವ ಪ್ರೇಮಗಳ ತೊಡಕುಗಳು-ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಈ ಎಲ್ಲವೂ 'ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ' ನ ಕಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಖಂಡವಾಗಿ, ಕಲಾತ್ಮಕ ವಾಗಿ ಕೂಡ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮುಂದಿಡುವಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ಎಂ. ಟಿ. ವಾಸುದೇವನ್ ನಾಯರ್ (ಮಲೆಯಾಳಂನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು) ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಾತ್ರ, ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿಗೆ ಅಸಂಗತವಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನಂಬಿದ ದೈವವನ್ನು ಉಗುಳಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ದೈವವೆಂದು ಆತ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಬರಿ ಕಲ್ಲು ಎಂದು ಆಕ್ಷಣ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಹೊಳೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ, ಅದು ಪಾತ್ರಿಯ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ಘಳಿಗೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ಬಂಡಾಯದ ನೈತಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. 'ಸತ್ತವರ ನೆರಳು' ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗುವುದು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿದೆ; ಮತ್ತು ಆ ಸಿನೇಮದ archetypes ಮುಖಾಂತರ ಬರುವ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣ ಹೆಚ್ಚು ನೈಜವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ. ನಾನು 'ಸತ್ತವರ ನೆರಳು' ನಾಟಕದ ತಾತ್ವಿಕ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಕಾರಣ, ಆ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಜೀವನಾನುಭವ ಅಖಂಡವಲ್ಲದ್ದು

ಎಂಬುದು, ಚಡಭರತರಿಗೆ ಮಠದ ಗೋಡೆಗಳು ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ನನಗೆ ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿಯೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ದೇವರಿಗೆ ಹುಯಿಲು ಆಡುವ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿ, ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಕಸಿದ ಭೂಮಾಲಿಕರ ಚಿತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆ ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಕಾನೂನು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಬಲಿಷ್ಠನಾದವ ಮಾತ್ರ ಬದುಕುವ, ಬಲಹೀನನಾದವ ಕಂಗಾಲಾಗಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ದೊಡ್ಡ ಭೂಮಾಲಿಕರು ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಕಾನೂನಿನ ರಂಗೋಲೆಯಡಿ ನುಸುಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಸರ್ಕಾರ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ರೆವೆನ್ಯೂ ಇಲಾಖೆಗಳು ಇವರಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವಾಗಿವೆ. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಧನಿಗಳು, ಅಂದರೆ ಒಕ್ಕಲು ಕೊಡುವ ಗೇಣಿಯೇ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಾಗಿರುವವರು, ತೊಟ್ಟ ಕೊಳೆ ಜನಿವಾರ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಬಂಡವಾಳವಿಲ್ಲದ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ವಿಧವೆಯರು ಬರಿ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಗದ್ದೆ ಉತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ : ನೇಜಿ ನೆಟ್ಟು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವುದು, ಚಾಪೆ ಹೆಣಿಯುವುದು, ನೆಯ್ಗೆ, ಮಠದ ಕೆಲಸ, ಮಣ್ಣಿನ ಕೆಲಸ, ಹೈನ ವ್ಯವಸಾಯ-ಅಂತಹ ವಿಶೇಷ ಬಂಡವಾಳ ಏನೂ ಬೇಡದ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವ ಯಾವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೌಶಲ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಠ ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಂತಹ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕರುಣಾಜನಕ ಚಿತ್ರ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಒಕ್ಕಲುಗಳು (ಆ ಜಾತಿ ಈ ಜಾತಿ ಎನ್ನದೆ) ಭೂಮಾಲಿಕರ (ಜಾತಿಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ) ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ನೆಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒಂದೋ ಹಳ್ಳಿ ಬಿಡಬೇಕಾದ ಇಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಷದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳಾಗಿ (ಇನ್ನು ಅದು ಸಿಕ್ಕುವ ಸಂಭವವೂ ಕಡಿಮೆ) ಉಳಿದ ಭಾಗವೆಲ್ಲ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ದಿನ ನೂಕಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪಡೆಯನ್ನು ಇವರೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಇಡೀ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಜನಾಂಗವೇ ನಮ್ಮ ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದಿವಾಳಿ ಏಳುತ್ತಿರುವ ದುರಂತದ ಚಿತ್ರ ಇದು; ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತಹದು. ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಇರುವ Pattern ಇದು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಕರುಳು ಕಿತ್ತುಬರುವ ಜನತೆಯ ಮೂಕ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮಠ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪಾಲೆಷ್ಟು? ಮಠದ ಹೊರಗಿರುವ ಲೌಕಿಕ ವರ್ಗ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಪಾಲೆಷ್ಟು? ಎರಡೂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಇನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಇದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡುವುದಾದರೂ

ಹೇಗೆ? ಆದರೆ 'ಸತ್ತವರ ನೆರಳು' ನಾಟಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಅದು ಕೇವಲ ಒಂದು metaphysical ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ, ನಾಟಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದೇ ಆದರೂ ಸಮಗ್ರವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತಹವಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪುಟ ೫೭ರ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ, “ಬಂಧನ ಬಿಡುಗಡೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ನಿಯಮವೊಂದಿದೆಯಂತೆ, ಅದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ, ತಿಳಿಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ಹಿರೇ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು, ಅಥವಾ ಅದೂ ಸಂಶಯವೇ, ಬಹಿರ್ಮುಖವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅಂತರ್ಮುಖವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಜಗಳ ಹಚ್ಚಿ ದಿಗ್ಬಂಧನ ದ್ರಶ್ಯಂಧನ ಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಹಾದಿ ನೀನು ನೋಡಿಕೋ ಅಂತ ಹೇಳಿದರೆ ಏನು ಕಾಣಬೇಕು?”, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಮೂರ್ತವಸ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ನಂಬಿದ ಅಮೂರ್ತ ತತ್ವ ಇವುಗಳ ದ್ವಂದ್ವ ಬಗೆಹರಿಯದ ಒಂದು ಸನಾತನ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಆದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಬಗ್ಗೆ ೧೯೭೫ ರಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇಳಲೇ ಬೇಕಾದ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಬೇರೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಇವೆ ಅಲ್ಲವೆ?

ಈ ನಾಟಕದ ತತ್ವಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಇನ್ನೊಂದು ಚಲನಚಿತ್ರ, ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಈ ಮೂರು ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಮೂರು ಘಂಟೆಗಳ ಒಳಗೆ ಮುಗಿಯಬೇಕಾದ ನಾಟಕದ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. “ನಾಟಕ ಎಂದರೆ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಏಕಮುಖವಾಗಿ ಮೂಡಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮ” ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರ ಮಾತು (ಸತ್ತವರ ನೆರಳು ಮುನ್ನುಡಿ) ಒಪ್ಪಬೇಕಾದ್ದೇ, ಆದರೆ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಾನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಒಂದೊಂದು ಕೃತಿಯೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ response ಅನ್ನೂ ರೂಪಿಸುವುದರಿಂದ, (ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವಾಗ) ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ನಾಟಕದ ಅನುಭವವನ್ನು

ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅದರ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೂ ನಾಟಕ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನೂ ಇರಬಹುದಾದ ಮಡಿವಂತರನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, (ಆದರೆ ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ಇದು ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ ಏನಲ್ಲ.) ಒಂದು ಶ್ರದ್ಧೆ ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾಟಕ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ನಾಟಕವೇ ಸರಿ, ಭಾಷೆ, ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ (ಒಂದು ಮಿತಿಯೊಳಗೆ) ಇತ್ಯಾದಿ ಬರೇ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅಳೆದಾಗ ಇದು ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂಕ ಬಲಿ (ಇತ್ತೀಚೆ ಆ ಊರು ಈ ಊರು ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡ ನಾಟಕ) ಕದಡಿದ ನೀರು-ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಲೇಖಕನ ಬಗ್ಗೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊರೆಯುತ್ತ ಕೂಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ಒಂದು essence ಅನ್ನು ಇವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುವಾಗಲೂ ಇವರ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಿಡುವ ತೊಡಕು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅಡಿಗರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ತೊಡಕು ಇದು, 'ಸತ್ತವರ ನೆರಳು' ನಾಟಕ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ.

ಜಾನಪದ ಆಡುವಾತುಗಳ ಉಪಯೋಗ: ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ - ನಮ್ಮ ಸಮಷ್ಟಿ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ, ಶಕ್ತಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಲೇಖಕ ನಿಗಿಲ್ಲವಾದಾಗ ಆತ ಬರೆದದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದರೂ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಆಡುಮಾತು, ಜಾನಪದ motifs ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ವಿವರಗಳು-ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಅದು ಕೊಡುವ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರ ಒಟ್ಟಿಂದದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ನಾಡಿನ ಆಡುಮಾತಿನ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ, ಜಾನಪದವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಬಹುತೇಕ ಗರೀಬ ಜನ ಇಂದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಎಂತಹ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಗಮನಿಸದೆ, ಅವರ ಆಡುಮಾತಿನ ಸೊಬಗು, ಲಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಚಿಪ್ಪರಿಸುವುದು ತೀರ ಬರ್ಬರ ವಾದದ್ದು. (ಸ್ವಾತಂತ್ರಾನಂತರ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳನ್ನು ದರಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಗೆ ತಳ್ಳಿದ ನಮ್ಮ ದೆಹಲಿ ದೊರೆಗಳು, ದೆಹಲಿಗೆ ಬರುವ ವಿದೇಶೀಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಅವರ ಜಾನಪದ ಹಾಡು, ಕುಣಿತಗಳನ್ನು ಉಣಬಡಿಸುವುದರ ಹಿಪಾಕ್ರಸಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ "The continent of circe ನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನೀರದ ಚೌಧುರಿ ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ.) ಜಾನಪದ, ಆಡುಮಾತುಗಳ ಉಪಯೋಗ ಅವುಗಳಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅವು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣವಾಗಲಾರವು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಾರಂತರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡದ ಆಡುಮಾತಿನ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶದ ಆವರಣವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಅವರು ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡುಮಾತನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ : (ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ), ತೀರ ಶಿಷ್ಟವೂ ಅಲ್ಲದ, ಆಡುಮಾತಿನದ್ದೂ ಅಲ್ಲದ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಥಾನಕ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಈ ಅಂಶವೇ ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಅವರ ಗಮನವಿರುವುದರಿಂದ, ಅವರ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವರು ಕೊಡುವ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರ, ಆಡುಮಾತಿನ ಉಪಯೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ ತಂತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಗಾಢವಾದದ್ದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಚೋಮನ ದುಡಿಯಂತಹ ಕಾದಂಬರಿ ಕೊಡುವ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಹಾಡು ಕುಣಿತಗಳ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೈಮರೆಸುವ, "ಉಳುವವನೇ ನೆಲದೊಡೆಯ" ಎಂಬ ತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾದ ಕಂಬಾರರ 'ಜೋಕುಮಾರ' (ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ೨ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರ ನಿರ್ದೇಶನದ ಈ ನಾಟಕದ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದು "ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದಾದ ಪ್ರಯೋಗ!" ಎಂದು ಮಾತ್ರ), ನಾಟಕ ಕೊಡುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು, "ಸತ್ತವರ ನೆರಳು" ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇವು ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಲ್ಲವಾದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂಪುಟ-೨೮

ಶಿಸ್ತು

-ಜಿ ಟಿ ನಾರಾಯಣರಾವ್

೧

ಪರಿಸರದ ಬಲಗಳಿಗೆ ಅನುವರ್ತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಶಿಸ್ತು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ, ಬಲ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಹು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ.

ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಿಲಾವರೋಹಣ (rock-rappelling) ಎನ್ನುವ ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ನಾವು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದೇವೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ. ಕಡಿದಾದ ಮತ್ತು ಎತ್ತರವಾದ ಒಂದು ಬಂಡೆ ಉಂಟು. ಅದರ ಮಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂಚಿನವರೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಳಗಿನ ಆಳವಾದ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯುವ ಆಟವಿದು. ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ನೇರವಾಗಿ ನೆಗೆದೇಬಿಟ್ಟೆವಾದರೆ ನಮಗೆ “ಶಾಶ್ವತ ಸಂತೋಷ” ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ಭಾಗಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತಾಪತ್ರಯವನ್ನೂ ಈ ಹುಚ್ಚು ಸಾಹಸ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಇಂಥ ದುರಂತಕ್ಕೆ ನಾವು ತುತ್ತಾಗಬಾರದು. ಆದರೆ ಅವರೋಹಣ ಕ್ರೀಡೆಯ ಸಂತೋಷ ನಮಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ. ಇದರ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಾವು ಪರಿಸರದ ಬಲಗಳು ಏನು, ನಮ್ಮ ಇತಿಮಿತಿಗಳೇನು, ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬೀ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಸ್ಕೂಲವಾಗಿ ಇವು ಹೀಗಿವೆ : ತಳದಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಭೂಗುರುತ್ವ ಬಲ, ಬಂಡೆಯ ರಚನೆ- ಇವಿಷ್ಟು ಪರಿಸರದ ಬಲಗಳು. ನಮ್ಮ ದೇಹ ಬಲು ಜಟಿಲವಾದ ಮತ್ತು ನವುರಾದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇದು ಅತಿ ವೇಗವನ್ನಾಗಲಿ ತೀವ್ರ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಎದುರಿಸಿ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಇದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೇಲೂ ನಮ್ಮ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ. ಇವಿಷ್ಟು ನಮ್ಮ ಇತಿಮಿತಿಗಳ ವಿವರಣೆ. ಇವೆರಡನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಾನ ಶಿಲಾವರೋಹಣ ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿನ ಶಿಸ್ತು ಆಗುತ್ತದೆ. ಲೋಹದ ಕೊಣೆಗಳು, ನೈಲಾನ್ ದಾರಗಳು, ಬಿಲೇಕಾರ, ಜಿಗಿವಾತನ ದೇಹವಿನ್ಯಾಸ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಶಿಸ್ತಿನ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ಒದಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಅಂಗದ ಅಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಶಿಸ್ತಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ನಮಗೆ ಅಪಾಯ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಅತಿ ಸರಳ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ. ಪುತ್ತೂರು-ಮಂಗಳೂರು ದೂರ ೫೦ ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳು. ಗಂಟೆಗೆ ಸರಾಸರಿ ೪೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವೇಗದಿಂದ ಓಡಬಲ್ಲ ಒಂದು ಬಸ್ಸು ಈ ದೂರವನ್ನು ಒಂದು ಗಂಟೆ ಹದಿನೈದು ಮಿನಿಟುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮಿಸಬಲ್ಲುದು ಎಂದು ನಾವು ತಟಕ್ಕನೆ ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು. ನಮಗೆ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ದೂರವನ್ನು (ಅದು d ಆಗಿರಲಿ) ವೇಗದಿಂದ (ಅದು v ಆಗಿರಲಿ) ಭಾಗಿಸಿ ಕಾಲವನ್ನು (ಅದು t ಆಗಿರಲಿ) ಪಡೆದಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರತೀಕದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು

$$d = t \text{ ಅಥವಾ } d = vt$$

—

v

ಎಂದಾಗುವುದು. ಇದೇ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಈ ಮುಂದಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲೆವು. ಗಂಟೆಗೆ ಸರಾಸರಿ ೩೬ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವೇಗದಿಂದ ಓಡಬಲ್ಲ ಒಂದು ಬಸ್ಸು ಪುತ್ತೂರು-ಮಡಿಕೇರಿ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ೨ ಗಂಟೆ ೨೪ ಮಿನಿಟುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದರೆ ಇವೆರಡು ಊರುಗಳ ನಡುವಿನ ದೂರ ಎಷ್ಟು? ಮೇಲಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ v=36, t= 24; d ಬೇಕಾಗಿದೆ.

—
60

$$d = 36 \times 144 = 86.4$$

—

ಆದ್ದರಿಂದ ಪುತ್ರೂರು-ಮಡಿಕೇರಿ ದೂರ 86.4 ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳು. ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಗಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು (ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ) ಪಾಲಿಸಿದ ಶಿಸ್ತು ಏನು? ಎರಡರಲ್ಲೂ ದೂರ, ವೇಗ ಹಾಗೂ ಕಾಲದ ಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನು ಅಳೆದಿರುವ ಏಕಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅಂದರೆ ದೂರವನ್ನು ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳಲ್ಲೂ ವೇಗವನ್ನು ಗಂಟೆಗೆ ಕಿಲೋಮೀಟರುಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಲವನ್ನು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಳೆದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎರಡನೆಯ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ, ಕಾಲ t ಯನ್ನು ತತ್ಸಮಾನವಾಗಿ 144 ಮಿನಿಟುಗಳೆಂದು ಬಳಸಿದ್ದರೆ ಆಗ ನಮಗೆ

$$d = 36 \times 144 = 5184$$

ಎಂಬ ವಾಸ್ತವತೆಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾದ (ಮತ್ತು ತಪ್ಪಾದ) ಉತ್ತರ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೊನೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮದಿಂದ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ. ಪುತ್ರೂರು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಧುನಿಕ ಫಲಸಂಸ್ಕರಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು (fruit canning industry) ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಾವು ಹೂಡಿದ ಬಂಡವಾಳ ನಮಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ, ಯೋಗ್ಯ ಅರ್ಥಿಕ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ನೀಡದಿದ್ದರೆ ಇದೊಂದು ವಿಫಲ ಸಾಹಸವಾಗುವುದು; ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದ ಪರಿಸರದ ಮುಖ್ಯ ಬಲಗಳೆಂದರೆ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ (ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳು) ಸ್ತಿಮಿತ ಪೂರೈಕೆ, ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ (ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಫಲಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಉಪೋತ್ಪನ್ನಗಳು) ಯೋಗ್ಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರ ಸ್ಥಾವರದ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಮಸ್ತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು. ಇವು ವಿಧಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಂದರೆ ಶಿಸ್ತನ್ನು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಉದ್ಯಮ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುವುದು. ಹೀಗಲ್ಲದೇ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆಮಿಷಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಇಂಥ ಒಂದು ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ (ಅಂದರೆ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅಪಯಶಸ್ಸು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿವಸ ನಮಗೆ ಎದುರಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ.

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಪರಿಸರ, ಬಲ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ನಾನು ಯಾವ ವ್ಯಾಪಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ಓದುಗರಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದೊಂದೂ ಚಟುವಟಿಕೆಯ (ಜೀವನ) ಸಿದ್ಧಿಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಎಡರು ತೊಡರುಗಳೇ ಪರಿಸರದ ಬಲಗಳು.

ಮನುಷ್ಯ ಪರಿಸರದ (ನಿಸರ್ಗ, ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಪಂಚ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ) ಶಿಶು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅಂಥ ಕ್ರಿಯೆ ಶಿಸ್ತಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ವೈಫಲ್ಯ ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ದ. ಇದು ಒಡನೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಬಹುದು; ಅಥವಾ ಹಲವಾರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು.

ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಾವು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಸ್ಕೂಲವಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು : ಸಾವಯವ (Organic) ಮತ್ತು ನಿರವಯವ (Inorganic), ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ವಿಸರ್ಜಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಸಸ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿ ಕೊಳೆತು ದೊರೆಯುವ ವಸ್ತು ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ. ಹೆಚ್ಚಿ ಗೊಬ್ಬರ ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಇಂದು ರಸಗೊಬ್ಬರ ಎಂದು ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಕೃತಕ ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಶ್ಲೇಷಿತ ಗೊಬ್ಬರ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗದ್ದು. ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್, ಸೊಪರ್ ಫಾಸ್ಫೇಟ್, ಪೊಟ್ಯಾಸಿಯಮ್ ಕ್ಲೋರೈಡ್ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ರಾಸಾಯನಿಕವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಆಮದಾದ ಸಮಸ್ತವೂ ತೀರ್ಥವೇ ಸ್ವದೇಶೀಯವಾದ ಸಮಸ್ತವೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನಮ್ಮ ಅಧಿಕೃತ ಕೃಷಿ ಪ್ರಚಾರಕರಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೊಬ್ಬರದ ತೀವ್ರ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತು ರಸಗೊಬ್ಬರದ ಅತಿ ಬಳಕೆ ಬೆಳೆಯ ಮೇಲೆ ಅನಾಹುತ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದ್ದು ಈಗ ಸರ್ವವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಏಕೆ ಹೀಗಾಯಿತು ಎಂಬುದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ನಡೆಸಲಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಅನುಭವಜ್ಞಾನ ನಮಗೆ ನೀಡುವ ಸಮಾಧಾನವನ್ನೇ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿವೆ : ಆಯಾ ಮಣ್ಣಿನ, ಪ್ರದೇಶದ ಹವೆಯ ಹಾಗೂ ಬೆಳೆಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಎರಡೂ ವರ್ಗದ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಯುಕ್ತ ಮಿಶ್ರಣದ ಸಕಾಲಿಕ ಬಳಕೆ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಅರ್ಥಾತ್, ಸರ್ವ ಕೃಷ್ಯತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಸದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಜೀವಿನಿ ರೂಪದ ಒಂದು ಗೊಬ್ಬರ ಇಲ್ಲ. ರಸಗೊಬ್ಬರದ ಅತಿ ಬಳಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಸಾಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಿ

ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೀಟ ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯ ಮಾಡಿದುದರ ಕಾರಣ, ಅವೇ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಆರಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೋಯ್ದು ಸತ್ತವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಟ್ಟಿ ಗೊಬ್ಬರದ ಕುರುಡು ಬಳಕೆ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅತಿ ನಷ್ಟದ ಒಂದು ಉದ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದರ ಕಾರಣ ಒಂದೇ-ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಿಸುವ ಶಿಸ್ತಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆ.

ಇಂದು ಮನುಷ್ಯನ ಉಳಿವಿಗೆ ಕಠೋರ ಸವಾಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಉದಾದರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ನವಾವಿಷ್ಕಾರಗಳೂ (new discoveries) ನವೋಪಜ್ಞೆಗಳೂ, (new inventions) ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬೀರುತ್ತ ಬಂದುವು. ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ವಾಹನಗಳು, ಯಂತ್ರ ಸ್ಥಾವರಗಳು, ಪರಮಾಣು ರಿಯಾಕ್ಟರುಗಳು ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿರುವುದು ಸರಿ ಯಷ್ಟೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಪರಿಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿರಂತರ ವಿನಿಯೋಗದಿಂದ (ಸೂರೆಯಿಂದ) ಈ ದೈತ್ಯ ಉದ್ಯಮಗಳು ಬೆಳೆದು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರವನ್ನು ತಳೆದಿವೆ. ಈ ಸಮಸ್ತ “ಪ್ರಗತಿ”ಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ನಿಸರ್ಗದ ಬಲಗಳಿಗೆ ಅನುವರ್ತಿ ಆಗದೇ, ಬಹು ವೇಳೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ಎಂಬ ಭೀಕರ ಪಿಡುಗನ್ನು ಇಂದಿನ ಜನಾಂಗ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧೂಳಿನ ಕಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಿರಿದಾಗಿರುವ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಲ್ಯೆಯ ಹೋಮದ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ, ಆತನ ನಿರಂತರ ಅವಿವೇಕ ವರ್ತನೆಯಿಂದ, ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೨೦೧೦ ವರ್ಷದ ವೇಳೆಗೆ ಇದು ಪರಿಸರಮಾಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿರುವ ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬಡಿದಿರುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯು ಗಂಟೆಯ ನಿನಾದವನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಸಮಗ್ರ ಪುಹಾರವನ್ನು ಒಡನೆ ಅರಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈಗ ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ, ಆನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ ಕೂಡ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಉದಯದ ಕಾರಣ- ಪರಿಸರ ವಿಧಿಸುವ ಶಿಸ್ತಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆ.

ಕೊನೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತಾಲಿಡೊಮೈಡ್ ಶಿಶುಗಳ ಕರುಣಾಮಯ ಕತೆಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಳೆ ಬಸುರಿನಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರುವ ವಮನ ಮುಂತಾದ ಅಹಿತಕರಾನುಭವಗಳನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣ ನಿವಾರಿಸಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಡ್ಡೆ ಬರಿಸುವ ಒಂದು ಹೊಸ ಮದ್ದು ತಾಲಿಡೊಮೈಡ್. ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಜೀವನ ಬಲು ಲಘುವಾಗಿತ್ತು. ಉಲ್ಲಾಸಭರಿತವಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ತಾಲಿಡೊಮೈಡಿನ ಉಪಯೋಗ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿದೆ. ಅತಿಯಾಗಿಯೂ ಪಶ್ಚಿಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮದ್ದು ತಯಾರಕರಾದ ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಿಸಿತು (೧೯೫೦-೬೦) (ಮದ್ದು ಕಂಪೆನಿ ಅತಿಯಾದ ಲಾಭವನ್ನು ಗಳಿಸಿತೆನ್ನುವುದು ಸ್ವಯಂಸ್ಪಷ್ಟ.) ಮುಂದೆ; ಯುಕ್ತ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಶುಗಳ ಜನನವಾದಾಗ ವೈದ್ಯಪ್ರಪಂಚ ಉಹಿಸದಿದ್ದಂಥ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಾನವೀಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿತು; ಅಂಗವಿಕಲ ಜೀವಂತ ಶಿಶುಗಳ ಜನನದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಬಾಹುಳ್ಳ. ಇವು ತಾಲಿಡೊಮೈಡ್ ಶಿಶುಗಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವು. ಈ ದುರ್ಘಟನೆಯ ಕಾರಣ ಸ್ಪಷ್ಟ- ದೇಹ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಧಿಸುವ ಶಿಸ್ತಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆ.

ಪರಿಸರದ ಶಿಶುವಾದ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಆತ ವಿಚಲಿತಮನಸ್ಸನಾಗಿ ಪರಿಸರದ ಜನಕನೇ ತಾನು ಎಂಬುದಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿರುವುದರ ಘೋರ ಪರಿಣಾಮ, ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಆತನ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯ ಏರ್ಪಾಡು. ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಲಾರ. ಮನುಷ್ಯನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಿಸರ್ಗ ಉಳಿಯಬಲ್ಲದು (ಪ್ರಾಯಶಃ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ!). ಈ ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವೇ ಶಿಸ್ತಿನ ಮೂಲ.

೩

ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅದರ ಇತಿ ಮಿತಿಗಳು ವಿಧಿಸುವ ವಿಧಾನವೇ ಶಿಸ್ತು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದರೋಡೆಕಾರ ತನ್ನ ದುಷೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದೀತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಾಮಾರ್ಗಗಾಮಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕ ಶಿಸ್ತಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಉಂಟು. ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅವರು ಪರಿಸರದ ವಿರೋಧ ಬಲಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ.

ಒಂದು ಹೊಳೆಯ ಗತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸೋಣ-ಶಕ್ತಿಯ ಎಂಥ ಅಪವ್ಯಯವಿದು ಎಂದೆನ್ನಿಸದಿರದು. (ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ಹೊಳೆಗೆ ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ಪ್ರವಹನವಿರುವುದೇ ಇದರ ಕಾರಣ. ಈಗ ಅದೇ ಹೊಳೆಗೆ ಒಂದು ಅನುಕೂಲ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಕಟ್ಟಿ ನೀರಿನ ಹರಿವಿಗೆ ಒಂದು ಶಿಸ್ತನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರೆ ಶಕ್ತಿ ಸಂಚಯನವಾಗಿ ನಮಗೆ ವಿವಿಧ ಉಪಯೋಗಗಳಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು.

ಸಾವಿರ ಜನರ ದೊಂಬಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಪೋಲಿಸರ ಲಾರೀ ಪ್ರಹಾರ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಚದರಿಸುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪೋಲಿಸರ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗ ಸಾವಿರ ಜನರ ಉದ್ದೇಶ ರಹಿತ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಾಸವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದು ಪೋಲಿಸರಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು ಇರುವುದರಿಂದ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಸ್ತು ಜನರ ಬಿಡಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶದಡೆಗೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿ ಒಂದು ಮಹಾಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲದು.

೫

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ವರ್ತಮಾನ ಜೀವನ ನಮಗೆ ಹಸನಾಗಲು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪೀಳಿಗೆ ಬದುಕಿ ಬಾಳಲು ಜೀವನದ ಒಂದೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲೂ ಶಿಸ್ತಿನ ನಡವಳಿಕೆ ಅದೆಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ದತ್ತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು ಯಾವುದು ಅಶಿಸ್ತು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದರ ವಿವೇಚನೆ ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯುಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ ದೊರೆತಿರುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಪುನಃ ಮೂರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಒಂದು ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ಯ ಕ್ಷೂ ಪಕ್ಷ ಸೇವೆಗೂ ಹೆಸರಾಂತವರು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೊಸ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತತ್ತ್ವಾನುಸಾರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಸವಾಲು ಎದುರಾಯಿತು : ಪ್ರವೇಶ ಲಭಿಸದಿದ್ದಂಥ ಹಲವಾರು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಕಾಲೇಜಿನ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಅಹವಾಲನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ಮಂದಿ ಸ್ವಜಾತಿ ಬಾಂಧವರನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಇವರನ್ನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ಎನ್ನುವ ಅಣತಿಯನ್ನು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಅವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಫಲಿತಾಂಶ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಪರೋಕ್ಷ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರ ವಿರುದ್ಧ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗೂಂಡಾ ವರ್ತನೆ, ಕಾಲೇಜಿನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಿಗೆ ದುಸ್ಸಹನೀಯವಾಯಿತು. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಹುದ್ದೆಗೆ ರಾಜಿನಾಮೆಯಿತ್ತು ಶಿಸ್ತನ್ನು, ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವರು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡರು.

ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಶೋಧಕರ ಒಂದು ತಂಡ : ಅದರ ನಾಯಕ ವಿಜ್ಞಾನಿ-ರಾಜಕಾರಣಿ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಲು ಪ್ರಭಾವೀ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದ. ಈ ತಂಡದ ಮುಂದೆ ಬಂದ ಸವಾಲು ಗೋಡಿಯ ತಳಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಕೃಷಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು. ಇದರ ಯಶಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಈ ತಂಡಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಯಕನಿಗೆ, ಅಪಾರ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಲಭಿಸುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ನೂರಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನಾನುಸಾರ ನಡೆದವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಸಂಕಲಿತ ಫಲಿತಾಂಶ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾಯಕ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಆದೇಶ ನೀಡಿದ : ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧರಿತ ತೀರ್ಮಾನ ಬರುವಂತೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು. ಈ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ಒಡನೆ ಬಡ್ಡಿ ದೊರೆತು ಅಧಿಕಾರದ, ಅಂತೆಯೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳ, ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮೇಲೇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸದವರಿಗೆ, ಅಂದರೆ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡವರಿಗೆ, ಆ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಬೆಂಕಿ ಮೇಲಿನ ವಾಸವಾಯಿತು.

ವಿಕ್ಟರ್ ಹ್ಯೂಗೋ ಬರೆದಿರುವ Les Miserables ಎನ್ನುವ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ (ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಿರುವ) ಕಾದಂಬರಿ ಉಂಟು. ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಜೇವರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಮಾಜಿ ಕೈದಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಲಿತ ಸರ್ಕಾರೀ ಕಾನೂನಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪರಾಧಿ ಜೀನ್‌ವೇಲ್ ಜೀನ್ ಎಂಬ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಪಾತ್ರ ಕಠೋರ ಶಿಸ್ತಿನ ಪರಮೋಚ್ಚ ನಿದರ್ಶನವಾದರೆ ಎರಡನೆಯ ಪಾತ್ರ ಸಮಾಜದ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಅನ್ಯಾಯ ಹಿಂಸೆ ಪೀಡೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿಯೂ ಸದಾ ಸದ್ವರ್ತನೆಯನ್ನೇ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿ. ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ “ಪಿತ್ತೂರಿ” ಹೇಗೆ ಕೂಡಿ ಬಂತೆಂದರೆ

ಜೀನ್‌ವೇಲ್ ಜೀನನನ್ನು ಜೇವರ್ಡ್ ಕೈದು ಮಾಡುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಅದೇ “ಅಪರಾಧಿ”ಯಿಂದ ಇದೇ “ಅಪರಾಧಿ ಶೋಧಕ ಅಧಿಕಾರಿ” ಜೀವದಾನ ಪಡೆದು ಅಪ್ರತಿಭನಾಗಿ ದಿಜ್ಞೂಡನಾಗಿ ಮರಳುವಂತಾಯಿತು. ಜೇವರ್ಡನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಎದುರಾಗದ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆ ಈಗ ಎದುರಾಗಿದೆ : “ಗೂಢ ಯೋಚನೆಗಳೂ ಚಂಚಲ ತರ್ಕಗಳೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಳುವ ಅಧಿಕಾರವೇ ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾಗಿ ಪೇರಿಸಿನ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಡೆದ ಜೇವರ್ಡನು ಇಂದು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ದೀನ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ಅದೇ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು...ಜೀನ್‌ವೇಲ್‌ಜೀನನನ್ನು ಕೈದು ಮಾಡಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು. ತನ್ನ ಏಕೈಕ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಅವನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದೂ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. .... . ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್‌ನಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವುದೇ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞನಾಗುವುದೇ ಎಂಬುದು ಅವನೆದುರಿಗಿದ್ದ ಏರಿಹೋಗಲಾಗದಿದ್ದ ಪರ್ವತಗಳಾಗಿದ್ದವು.... . ಕೊನೆಗಂತೂ ತಾನೊಂದು ಪರ್ವತಶಿಖರದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಧುಮುಕುವ ಒಂದೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗಿದನು.....” (ನೋಡಿ -ದುಃಖಾತ್ಮಕ, ಅನುವಾದಕ: ಎ. ಪಿ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ) ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೇವರ್ಡ್ ಈ ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜೇವರ್ಡನಂಥ ಪಾತ್ರ ಬೇರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶ ಸಮಗ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿರದು.

೬

ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಶಿಸ್ತು ಇರುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೇಗಿರಬೇಕು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಳವಾದ ಒಂದು ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದು. ಆಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸಮಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮತ್ತು ತನ್ಮೂಲಕ ಸಮಗ್ರ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಕಲ್ಯಾಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ರೂಢಿಸಬೇಕು. ಸರ್ವೇಜನಾಸ್ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಇದೇ ಭಾವ ಅಧ್ಯಾಹಾರವಾಗಿದೆ. ಇಂದಿಗಾದರೂ ಇದೊಂದು ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆಯೇ ವಿನಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ನಡೆದಂತಿಲ್ಲ. ಇದರ ಕಾರಣ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮತ್ತು ಆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಣದ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಮೂಲ ದುರಾಸೆಗಳು. ಅಂತಃಕಲಹಗಳು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯುದ್ಧಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಷೋಭೆಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲವೇ?

ಸಮಸ್ತ ಜನರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಧಾಷ್ಟ್ಯವೆನಿಸಿತು; ಇಲ್ಲವೇ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅತಿ ಸರಳೀಕರಣವೆನಿಸಿತು. ನಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದುವ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ- ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಏಕೈಕ ಲಕ್ಷ್ಯ, ಅರ್ಜುನ ಲಕ್ಷ ಎನ್ನಬೇಕಾದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಆಗಿರಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಪಯಣದಲ್ಲಿ ಅವರು “ಹುಚ್ಚ” ರೇ ಆಗಿರದಿದ್ದರೆ ಅವರ ವರ್ತಮಾನ ಜೀವನ ನಿರಾಶಾಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಹಾದಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಇಂಥ ಗುರಿಯ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗುವಂಥ ಒಂದೊಂದು ನಡವಳಿಕೆಯೂ ಅಶಿಸ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

೭

ನಾವು ಸದಾ ನೇರ ನಡೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಎಂದೂ ಡೊಂಕು ನಡೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸದಿದ್ದರೆ ಆಗ ಶಿಸ್ತು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮೂಲತಃ ನಮಗೆ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಉಂಟು. ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ, ಇಂದಿನ ಕಲುಷಿತ ಸಮಾಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇತರರ ಮೇಲೆ ಸತ್ಪ್ರಭಾವ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಇಂಥ ಓರ್ವ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಯ, ಅಂದರೆ ಶಿಸ್ತಿನ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಅಮೂರ್ತ ಗುಣದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಶಿಸ್ತುಗಾರನೊಬ್ಬ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಫೋಶಿಯನ್ ಎಂಬಾತ ಅಥೆನ್ಸಿನ (ಗ್ರೀಸ್) ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಆಗಿದ್ದ. ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಮನೆ ಮಾತಾಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಜನ “ಸುತ್ತುರುಷ” ಎಂದೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಮಹಾಶಯ ಗ್ರೀಸ್ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಫೋಶಿಯನ್ನನ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತನ್ನ

ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಬಹು ಬಗೆಯ ಎರೆಗಳನ್ನು ಎಸೆದ. “ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಗಣ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಆತ ಗೌರವಿಸಲಿ”-ಇದು ಫೋಶಿಯನ್ ಸತ್ಪುರುಷನ ಸಹಜ ಉತ್ತರ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಕರ್ಣಭೇದನ”ದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕರ್ಣನ ಜನನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣ ಬಲು ಸೊಗಸಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೌರವರ ಕೆಳತನವನ್ನು ತೊರೆದು ತನ್ನ ಸಂಗಾತ ಅವನು ಬಂದದ್ದೇ ಆದರೆ (ಮುಂದಿನ ಉದ್ಧರಣೆಗಳು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತದಿಂದ)

ನಿನ್ನಯ ಪದಕೆ ಕೆಡಹುವೆನ್ನೆವರನು
 ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೇ
 ನಿನಗೆ ಹಸ್ತಿನಪುರದ ರಾಜ್ಯದ ಘನತೆಯನು ಮಾಡುವೆನು
 ಎಂಬ ಆಮಿಷವನ್ನೂ ಒಡ್ಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರಕ್ಕೂ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಪರ್ಯಾಯ ನಾಮವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ಣನ ಅನುಕ್ರಿಯೆ ಏನು?
 ಕೊರಳ ಸೆರೆ ಹಿಗ್ಗಿದುವು ದೈಗುಜಲ ಉರವಣಿಸಿ ಕಡುನೊಂದನಕಟಾ!
 ಕುರುಪತಿಗೆ ಕೇಡಾದುದೆಂದನು ಮನದೊಳಗೆ

ರಾಜ್ಯದ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರಲೋಭನೆ, ಕುಲದ ಹಿರಿತನ ಒಂದೂ ಕರ್ಣನ ಪಾರದರ್ಶಕ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕರೆ ಬರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕರ್ಣನನ್ನು ಕೆಡಕಿ ಪಾಂಡವರೆಡೆಗೆ ಅವನನ್ನು ಒಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಕರ್ಣ ನೀಡಿದ ಉತ್ತರ ತುಂಬ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ:

ಹೊರದ ದಾತಾರಂಗ ಹಗೆವರ ಶಿರವನರಿದೊಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂಬೀ
 ಭರದೊಳಿದೆನು ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂದೆ ನೀನೆಂದ
 ಕೌರವೇಶ್ವರನೊಲುಮೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಭುವನದೊಳಗೆನಗಾಪ್ತ ಜನವಿಲ್ಲ... ..
 ಚತುರಂಗ ಬಲದಲಿ ಕೌರವನ ರುಣ ಹಿಂಗೆ ರಣದಲಿ ಸುಭಟಕೋಟಿಯನು
 ತೀರಿಸಿಯೆ ಪತಿಯವಸರಕ್ಕೆ ಶರೀರವನು ನೂಕುವೆನು

ಶಿಸ್ತುಗಾರನನ್ನು ನೀವು ಕೊಳ್ಳಲಾರಿರಿ.

ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯೊಂದೇ ಶಿಸ್ತುಗಾರನ ಆದರ್ಶ. “ಕರ್ತವ್ಯದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಂಗವನ್ನೂ ಅದು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ನಾವು ಹಣವಂತರಾಗಿರುವುದಾಗಲಿ ಬಡವರಾಗಿರುವುದಾಗಲಿ ಸಂತೋಷಿಗಳಾಗಿರುವುದಾಗಲಿ ದುಃಖಿಗಳಾಗಿರುವುದಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುತ್ತುವರಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಪಾತ್ರವೆಂಬುದಂತೂ ಖಂಡಿತ. ಎಷ್ಟೇ ತ್ರಾಸದಾಯಕವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಆಗಲಿ ಪರಮೋಚ್ಚ ನಾಗರಿಕ ಜೀವನದ ತಿರುಳು ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುವುದೇ ಆಗಿದೆ.. ಮಹಾ ಸಾಧನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಈಗಲೂ ಗತಕಾಲದಂತೆಯೇ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಲೇಬೇಕು, ಆಶಿಸಲೇಬೇಕು, ಸಾಯಲೇಬೇಕು” ಎಂಬುದಾಗಿ ಸೇಮ್ಯುಯಲ್ ಸ್ಟೈಲ್ಸ್ ಹೇಳಿರುವ (೧೮೮೦) ಮಾತು ಚಿರಂತನ ಸತ್ಯ. ಸೀತಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ಸಾಗರೋಲ್ಲಂಘನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹನುಮಂತನ ಹಾದಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಮೈನಾಕ ಪರ್ವತರಾಜ ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ತನ್ನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ವಾಯುಸುತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡ. ಆಗ ಹನುಮಂತ ನೀಡಿದ ಉತ್ತರ ಬಲು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ. “ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟ ನಾದೆನು, ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯಾಗಬೇಕಾದ ಕಾಲವು ನನ್ನನ್ನು ತ್ವರೆ ಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಗಲೂ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾಷೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. 1 ಕರ್ತವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರತೀಕ ಹನುಮಂತ.

ಕಾಲನಿಷ್ಠೆ ಶಿಸ್ತುಗಾರನ ಬದುಕಿನ ಉಸಿರು. ನಮ್ಮ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಿರ ದರದಿಂದ ಖರ್ಚಾಗಿ ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಎಂದೆಂದೂ ಮರಳಿ ಬರದಿರುವ ಏಕೈಕ ಪರಿಮಾಣವೆಂದರೆ ಕಾಲ. ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವ ನಿಯಮವಿದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಏನನ್ನಾದರೂ, ಲೋಕದ ಮಾತಂತಿರಲಿ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ನಮ್ಮ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಆದರೂ, ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಅದು

ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ಸದುಪಯೋಗವೊಂದರಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ. ಗತಕಾಲದಿಂದ ಪಡೆದ ಅನುಭವದಿಂದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕು. ಕಾಲನಿಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲದ ಸೇನಾನಿಗಳ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದಾಗಿ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವು ಸೋಲು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದ ವೀರ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದ ಜನರಲ್ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನವರು ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಬಲು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. “ಯಾವುದೇ ಯಶಸ್ವೀ ಕಾರ್ಯದ ಅಡಿಪಾಯ ಶಿಸ್ತು. ಇಂಥ ಶಿಸ್ತು ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಪಸರಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಪಾಠ ಕಾಲವಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು.” ಕಾಶ್ಮೀರವನ್ನು ಕಬಳಿಸಲು ಸನ್ನಾಹ ಮಾಡಿದ್ದ ಪಾಕಿಸ್ತಾನೀ ಧೂರ್ತರ ಕುಟಿಲ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿದ್ದು ತಿಮ್ಮಯ್ಯನವರು ಕಾಲದೊಡನೆ ಸೆಣಸಿ ಗೆದ್ದ ಅದ್ಭುತ ರೀತಿ : ಟ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಉಹಿಸದ ತೆರನಾಗಿ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಮರು ಜೋಡಿಸಿ ನವಟ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಶತ್ರುಗಳೆದುರು ಹೂಡಿ ಅವರನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸಿದ ಪವಾಡ. ಓರ್ವ ಶಿಸ್ತುಗಾರ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಬಲು ಸಹಜವಾಗಿ

1 ನೋಡಿ-ಕನ್ನಡ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣ, ಅನುವಾದಕ : ಸಿ ಎನ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಐಯ್ಯಂಗಾರ್

ರೂಢಿಗೆ ತಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ವೇಳೆಗೆ ತುಂಬ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಆತ ಇತರರ ವೇಳೆಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲನಿಷ್ಠೆ ನಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಕಟಿತ ರೂಪ. ಆರ್ಥಿಕ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಶಿಸ್ತುಗಾರನ ಬದುಕಿನ ನೀತಿ. ಇತರರಿಗೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಆತ ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಂದೂ ಹಾಸಿಗೆಗಿಂತ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಚಾಚುವುದಿಲ್ಲ. ನೇರ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಯಲು ಅವನಿಗೆ ಹಣ ಒಂದು ಸಾಧನ ಮಾತ್ರ. ಅದೇ ಲಕ್ಷ್ಯ ಅಲ್ಲ. ಆತನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಆಸಕ್ತ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರಯೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವುದೇ ವಿನಾ ಅರ್ಥಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಶೇಖರಣೆಯ ಸುತ್ತ ಅಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಂಸ್ಥೆ ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣದ ಪಾತ್ರ ಬಲು ಹೆಚ್ಚಿನದು, ಬಲು ನಿಕಟವಾದದ್ದು, ಬಲು ಜಟಿಲವಾದದ್ದೂ ಕೂಡ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಶಿಸ್ತುಗಾರನ ವರ್ತನೆ ಸದಾ ಸಂಶಯಾತೀತವಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ತೆರೆದ ಪುಸ್ತಕವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. “ನನ್ನ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಹೋದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ, ಇತರರ ಒಂದು ಪೈಸವೂ ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರವಾಗಿ ನನಗೆ ಬೇಡ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಓರ್ವ ಶಿಸ್ತುಗಾರ ಉಸುರುವಲ್ಲಿ ಆತ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ತೇನ ತ್ಯಕ್ತೇನ ಭುಂಜೀಥಾ ಮಾಗ್ಯಧಃ ಕಸ್ಯಸ್ಯಿದ್ಧನಂ

ಶಿಸ್ತುಗಾರನ ಜೀವನ ಧೈರ್ಯಸಹಿತವಾದದ್ದು. ಇದರ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಆತನ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ. ಶಿಸ್ತುಗಾರನೊಬ್ಬ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಎಂಥ ದುರ್ಭರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆತ ಸಂಯಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಸದ್ವರ್ತನೆಗೆ ಅವನು ಪರ್ಯಾಯನಾಮ. ಅವನು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ, ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣು, ಸಹನಶೀಲ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರಿಯ. ಶಿಸ್ತುಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತದಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ರಾಷ್ಟ್ರ ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಮುಂದಾಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮುದ್ದು ಮಕ್ಕಳಿಗೊಂದು ಕವಿತೆ

ಜಯಂತ ಕಾಯ್ದಿಣಿ

ನೀಟಾಗಿ ಪುಟುಪುಟು ಎಳೆಕ್ರಾಪು ಬಾಚಿ

ಪೌಡರು ಘಮ ಘಮಿಸುವ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳೇ

ಖುಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ ನಿಮ್ಮ ಕಂಡು

-ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಇದ್ದೆನಲ್ಲಾ

ತತ್ಕ್ಷಣ ನೋಂಡು ಕಹಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮನ

-ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ನೀವೂ ಆಗುವಿರಲ್ಲಾ

ಏಕೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಪಾಪ

ನಿಮಗೇನು ಗೊತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿನ ತಡ

ನಿಮಗೇನು ಗೊತ್ತು ನೀವಪ್ಪಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ

ನದಿಯೇ ಇಲ್ಲದ ದಡ

ನಿಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಈ ನಾನು

ನನ್ನವರು ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ತಾನೆ

ನಿರ್ಭೀತ ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ನಕಾಶೆ ಗುಡ್ಡ

ಕೊಳ್ಳ ಕಾಲುವೆ ಕಾಡು ಕೇವಲ ಹಿನ್ನೆಲೆ ತಾನೆ

ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಬೃಹದಾಕಾರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ

ಪಟ್ಟ ಸಾಕ್ಷುಗಳೊಳಗಿನ ಬಿಳಿ ಎಳೆ ಮೀನು

ಪಾವಗಳ ಗುರುತು ಮೂಡುವದಿಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೆ?

ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು ನೀವು ಕೈಯೆತ್ತಿ ಒಮ್ಮೆ

ಎಲ್ಲ ಕೈಗಳ ಎಳೆ ಮೊಗ್ಗು ಬೆರಳು

ಕೂಡಿ ಚಂದದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ರಾಶಿ

ಒಮ್ಮೆ ಅತ್ತು ಬಿಡಿ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ- ಹಾ ಹಾ

ಆ ಎಸಳು ತುಟಿಯಿಂದ ಪಟಪಟ ಹುಡಿ

ಉದುರುವ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ

ಬೆಳ್ಳನೆ ಹಾಲು ಬೆಳದಿಂಗಳು

ಮೈಕಿಗೆ ಬಾಯಿ ಕೂಡಿ ನೋಡುವಾ-

ತಿಳಿತಿಳಿ ತೊದಲು ದೃಷ್ಟಿ ಭಾಷೆ ಎಷ್ಟು ಹಿತದರಳು

ಹಸಿವೆಗೆ ಹಾರ್ಲಿಕ್ಸು

ಅತ್ತರೆ ಚಾಕಲೇಟು- ಮತ್ತೆ ಮುತ್ತಿನೋಕುಳಿ

ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದ ಕ್ಷಣದ ಕೋಶಾವಸ್ಥೆ

ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗೆ ಏನು ನಡೆದಿಲ್ಲ

ಯಾಕೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ

ಸದ್ಯ ನಿಮ್ಮ ನೋಟದ ನೇರ ಇನ್ನೂ ಒಡೆದಿಲ್ಲ

ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ಅರ್ಧಮರ್ಧ

ಕಲಿಯುತ್ತೀರಿ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ

ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಕೊಂಡಾಡಿ ಕಚ್ಚಾಡಿ
ನೀವು ನಿಧ್ವೇಷದ ಮೇಲೆ ಮೆತ್ತಗೆ ಎದ್ದು
ಒಟ್ಟಿಗೇ ಮಲಗುತ್ತ-ಬ್ಯಾಂಕಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಎಕೌಂಟಿಗೆ ಜಮಾ
ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಸುಸ್ತಾಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ
ಈ ಹವೆಗೇ-ಎಂತೆಂಥ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ನೆಲಕ್ಕಂಟೇ ಇರುವ
ಈ ಹವೆಗೇ ನಿಮ್ಮ ಪುಷ್ಪಸಗಳು ಅರಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ
ನೀವು ಬೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೀರಿ ಮಕ್ಕಳೇ ನಿಮಗದು ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ
ಇಂದಿನ ಇರುವೆಗಳೇ ಅಂದಿನ ಚೇಳಾಗಿರುತ್ತವೆ
ಇಂದಿನ ಎರೆಹುಳಗಳೇ ಅಂದಿನ ಹಾವಾಗಿರುತ್ತವೆ

ಆಟ ಆಡಿ ಮಕ್ಕಳೇ
ಗುಬ್ಬಿಗೂಡು ಅದೂ ಇದೂ ಆಟ ಆಡಿ ಮಕ್ಕಳೇ
ಒಬ್ಬ ಮರಿ ಬ್ಯಾಟ್ಸ್‌ಮನ್ ಒಬ್ಬ ನರಿ ಸ್ವೇಟ್ಸ್‌ಮನ್
ಒಬ್ಬ ನಟಿ ಒಬ್ಬ ನಟ ದಾರ ಕಳೆದ ಗಾಳಿಪಟ
ಈಗಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮಾಷೆ ಎಂದುಕೊಂಡು
ಆಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಮಕ್ಕಳೇ

ಇಂದಿನ ಈ ತೆಂಗು ಕಂಗು ಹೊಟ್ಟೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ
ಇವೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದವು
ಈ ಗಂಟಲು ನರಗಳು ಗದ್ದುಗೆ ಪಾದಗಳು ಘಟಾನು
ಘಟಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದವು
ಅಂತೆಯೇ
ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ
ಜತೆಗೇ
ಈ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಅತೀತ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಋಷಿಗೆ
ಅಸೂಯೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ತೊಂಡೆ ಬೆರಳು ಸೌತೆ ಕೈಕಾಲು
ಬೆಳೆದು ಬಿರುಸಾಗಿ ಈ ಜೀವರಸ
ಚಿಮ್ಮುವ ಗಲ್ಲಗಳು ಒಣಗಿ ಗೆರೆಸುಕ್ಕು ಮೂಡಿ
ಧೀರ ಗಂಭೀರ ಮೀಸೆ ಗಡ್ಡಾದಿಗಳ
ಎಂತೆಂಥದೋ ಕಳೆಗಳ ಒಡೆಯರಾಗಿ
ಅಪ್ಪಂದಿರಾಗಿ ಧೇಟು ಅಪ್ಪಂತರಾಗಿ
ವಸ್ತುಗೆ ಮೀರಿದ ಭಾವ ಹೊತ್ತು ವೆಂರೆಯಲಿರುವ
ನಿಮ್ಮ ಘೋರ ಕವಿಸಮಯಗಳನ್ನು ಊಹಿಸಲಾರೆ

ಬನ್ನಿ ಮಕ್ಕಳೇ

ನೀವು ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ... ..

ಎಂದುಜೊಳ್ಳುತ್ತ ಒಟ್ಟಾರೆ

ಖುಷಿಯಿಂದ ಮುತ್ತಿಡುತ್ತೇನೆ

ಈ ಇಂದಿನ ಹಗಲು ಇರಳಾಗುವದರೊಳಗೇ

ತುಣುಕುಗಳು (ಸಣ್ಣಕಥೆ)

ತುಣುಕುಗಳು

(ಸಣ್ಣ ಕಥೆ)

ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸೊರಬ

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರರವರೆಗಿನ ಕ್ಲಾಸ್ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ, ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಂತೆ ಮಿಸ್ ಗೀತಾ ಎದುರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗೀತಾ ಎಷ್ಟು ಪಂಕ್ಚ್ಯು ಅಲ್ ಎಂದರೆ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇವೊತ್ತು ಅವಳು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ಅವಳು ರಜೆ ಮೇಲೆ ಇರಬಹುದೇನೋ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ನಾನು ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುಂಚೆ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಮಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಅವಳು ಯಾವುದೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಪುಸ್ತಕದ ಯಾವುದೋ ಪುಟ ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಆದರೆ ಅವಳ ಮುಖಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದವಳಂತೆ ಬಹಳ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಅವನು ನಿಂತಿದ್ದ. ಇದು ಯಾವ ಹುಡುಗನೂ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ವಿಷಯ. ಕೈಗೆಟುಕದಿದ್ದವರು ಕರುಬುತ್ತಿರಲೂಬಹುದು. ತರಗತಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ. ಅವಳಂ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ವರ್ಕ್ ಔಟ್ ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ಸ್‌ನೇ ಮಾಡಿಸಿದರೂ, ಕೆಲವು ಆಯ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು, ಅವರ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ನ್ನು ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ನಿರಾಳವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂತೂ ಅವಳ ತಂಗನಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಾಜರಾತಿ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ.

ಕಾಮನ್ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಇಣುಕಿನೋಡಿದಾಗ ಮಿಸ್. ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯೊಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. “ಹಲೋ” ಎಂದು ವಿಶ್ ಮಾಡಿದ ಕಾಮಾ ‘ಬನ್ನಿ’ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ‘ಬರಿನೀ ಮ್ಯಾಡಂ, ಒಂದು ಎಂಗೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಬೇರೆಯಿದೆ. ಇನ್ನು ಬಸ್ಸು ಬೇರೆ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲ’ ಎಂದೆ. ಕಾಮಾ ತನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಚಾಚಿ, ಏನೋ ಗಾಳಿಯಲ್ಲೇ ಬರೆದ ಹಾಗೆ ತುಟಿ ಆಡಿಸಿದಳು. ಅವಳೇನೋ ಇರುವ ಜಾಣತನವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅದು ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ? ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆ. ಅವಳು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹೆಗಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಮುಖ ಇಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಗೊಣಗಿ, ‘ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ?’ ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದಳು. ಅವಳ ಭಾರವಾದ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆ ಹೆಗಲಿನಿಂದ ಜಾರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಇವಳು ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಗುಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. “ಸರಿ, ಅಷ್ಟೇ ತಾನೆ?” ಎಂದು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದುಬಿಡಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕಾತರ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಬಣ್ಣದ ಜೀರುಂಡೆಗಳು ಹುಡುಗರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಾರ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿಪೊಟ್ಟಣದ ಸೆರೆ ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೇ ಸರಿ ಎನಿಸಿತು.

“ಏನ್ ಸಾರ್ ಗೀತಮ್ಮನವರು ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿದಾರಂತಲ್ಲ” ಎಂದು ಲೈಬ್ರರಿ ಅಟೆಂಡರ್ ಶಾಂತಪ್ಪ ಒಂದು ತರಹ ನಗುತ್ತಾ ಕೇಳಿದ. ಶಾಂತಪ್ಪ ಈಗಾಗಲೇ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಸರ್ವಿಸ್ ಮಾಡಿದಾನೆ, ಇದೇ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ. “ಏನು ಶಾಂತಪ್ಪ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟೆಯೆ?” ಎಂದು ಮಾತು ಬದಲಿಸುವವನ ಹಾಗೆ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೇಳಿದೆ. ಮೋಟು ಕಾಂಪೌಂಡು ಹತ್ತಿ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜೇಬಿನಿಂದ ಕೊರೆ ಬೀಡಿ ತೆಗೆಯುತ್ತ, “ಹೂ” ಎಂದು ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಡ್ಡೆ ತೋರಿಸಿದ ಶಾಂತಪ್ಪ, “ಅಲ್ಲ ಈಯಮ್ಮ ಲಂಗ-ಕುಬುಸ ಹಾಕೊಂಡು ಬರತಾ ಇತ್ತು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ. ತಾನಾಯಿತು, ತನ್ನ ಓದಾಯಿತು. ಈಗ

ನೋಡಿ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಮೂರು ವರ್ಷ ಆಯ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬರುವಾಗಲೇ ಎಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು ಹುಡುಗಿ” ಎಂದು ಬಡಬಡಿಸತೊಡಗಿದ ಶಾಂತಪ್ಪ. ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಟ್ಟು. “ಇದೇನ್ ಶಾಂತಪ್ಪ, ಏನೋ ಜೋರಾಗಿ ಮಾತಾಡ್ತೀಯೆ” ಎಂದ. “ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ ಸಾರ್,” ಎಂದ. ನನಗೆ, ಅವನ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದು, ‘ಸುಮ್ಮನಿರು’ ಎಂದು ಹೇಳೋಣ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ, ಪಿಯುಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ. ಏನೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂ. ಎಸ್ಸಿ.

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ಅಂದರೆ ಏನು ಅಂತ ಗೊತ್ತಿರಬೇಡವೆ? ಪ್ರಪಂಚ (ಅಂದರೆ ಶಾಂತಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾಲೇಜಿನಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಬೇಕೇ? ಅಥವಾ ಗೀತಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿದಾಳೆ ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಆಗಬೇಕೆ? ಆ ಕಾಮಾ-ಅವಳೊ, ಏನೋ ಅನ್ಯಾಯ ಆಗಿದೆ ಅನ್ನೋ ಹಾಗೆ ಕಿವಿನಲ್ಲಿ ಪಿಸುಗುಡುತ್ತಾಳೆ. ಇವನೋ ಪಬ್ಲಿಕ್ ರಸ್ತೆಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಜಗಳ ಬಗೆಹರಿಸೋ ತರಹ ಬಡಬಡಿಸ್ತಾನೆ. ಅವನ ಜತೆಲಿ ಮಾತೇ ಬೇಡವೆನಿಸಿತು. ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಆ ಕಡೆ ಸರಿದು, ಮುಖ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಡು ಮೋಡ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಮಲೆನಾಡಾದರೂ ಬಿಸಿಲು ರಣಗುಡುತ್ತಿತ್ತು. ರಸ್ತೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರೋದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಮರ, ಬಿಸಿಲು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ನಿಂತೆ. ಬೀದಿಯ ತಂಬ ಲಾರಿಗಳ ಆರ್ಭಟ, ಟಾರ್ ಮಾಡಿದ ರಸ್ತೆಯಾದರೂ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದ ಧೂಳು ಪ್ರತಿ ಸಾರಿ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು, ಮೈ ತುಂಬ ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

“ಅಲ್ಲ ಸಾರ್, ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಬರಬೇಡವೆ ಸಾರ್. ಮನೇಲಿ ತಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಲಾಯರು, ತಾಯಿ ಗ್ರಾಜುಯೇಟ್.....” ಆಗಲೇ ಮೂರು ಇಪ್ಪತ್ತು. ಬಸ್ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷವಾದರೂ ಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಈ ಗೂಬೆ ಶಾಂತಪ್ಪನ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಶಿಕ್ಷೆಯೇ ಸರಿ. ಯಾವಾಗ ನಮ್ಮ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಟ್ಟಳೆಗೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಾಳೆ ಹಾಕಿ ನೋಡಲು ಶುರುಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಆಗಲೇ ಎಲ್ಲ ಅಪಾರ್ಥಗಳೂ ಅನರ್ಥಗಳೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಯನ್ನೂ, ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವುದೊಂದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ? ಇದೇ ಶಾಂತಪ್ಪನೇ ಹರಿದ ಲೈಬ್ರರಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಲೊಚಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಒಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ? ಕಳೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಳೆಯ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಕಾಫಿ-ತಿಂಡಿ ಗಿಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

“ಪ್ಯಾಕ್ಟಿ ತಾವು ಬಸ್ ಐತೇನಣ್ಣ?” ಶುಗರ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಯಾವನನ್ನೋ ಶಾಂತಪ್ಪ ಜಬರಿಸುವವನಂತೆ ಕೇಳಿದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಬೇಕು ಅಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದನೋ ಅಂತ ಒಂದು ಸಾರಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ತನ್ನನ್ನೇ ಎಂದು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು “ನೀಲಿ ಬಸ್ ನಿಂತೈತ್ರಿಯಪ್ಪಾ” ಎಂದು ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ. ಶಾಂತಪ್ಪ ಕೇಳಿದ್ದು ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸಿನ ವಿಷಯ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಖಚಿತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು; ನೀಲಿ ಬಸ್ಸು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ್ದು ನೋಡಿ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬುದ್ಧಿ ಇರಬಾರದು? ಎನಿಸಿತು. ಬಸ್ಸಿನ ಸಮಾಚಾರ ಅಷ್ಟು ತಿಳಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಏನೋ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡವನಂತೆ, ಕಿವಿಯ ಸಂದಿಯಿಂದ ಒಂದು ಮೋಟು ಬೀಡಿ ತೆಗೆದು, ಶಾಂತಪ್ಪನ ಬಳಿ ಬೆಂಕಿ ಯಾಚಿಸಿದ. ಶಾಂತಪ್ಪ ಅವನಿಗಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವವನೆ? ತನ್ನ ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಂದು ಪನಾಮ ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಮುರಿದು, ತುದಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾರಿ ಕಚ್ಚಿ, ಕಡ್ಡಿ ಕರೆದು ತನ್ನ ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಆಮೇಲೆ ಅವನ ಬೀಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ. ಒಂದು ದಮ್ಮು ಎಳೆದು ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತಲೇ, “ಇವರ ಮನೆ ಹಾಳಾಗ, ಈ ಡೈವರು ಕಂಡಕ್ಟರ್‌ಗಳಿಗೆ ಟೇಮ್ ಅನ್ನೋದೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಗೊಣಗಿದ. ಬೀಡಿ ಯೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಾರಿಹೋಕ, “ಅಲ್ಲೇನೋ ಗಲಾಟೆ ನಡೆದಿತ್ರಿಯಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಬಸ್ಸು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಬಸ್ಸು ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸುಗಳಂತೆ ಅದು ಸ್ಟಾಂಡಿನಿಂದ ಅರ್ಧ ಫರ್ಲಾಂಗು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಬೇರೆ ಉರುಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಯಾರ ತಪ್ಪೊ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಅದು ಡೈವರನ ಖಯಾಲಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅಂತೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗು ಹೋಗಿ, ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿದ್ದು ಒಂದು ಸಾಹಸವೇ ಆಯಿತು.

ಬಸ್ಸನ್ನ ಹತ್ತಬೇಕು ಅನ್ನೋದರಲ್ಲಿ ಕಂಡಕ್ಟರ್ “ಹತ್ತಬೇಡಿ ಸಾರ್” ಎಂದು ಕೈ ಅಡ್ಡ ತರುತ್ತಿದ್ದವನು, ಶಾಂತಪ್ಪನ ಮುಖ ನೋಡಿ, ಏನೂ ಹೇಳಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನಂತೆ, ಶಾಂತಪ್ಪ “ಏನ್ ಟೇಸನ್‌ಗೆ?” ಎಂದ. “ಇಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ”, ಎಂದು “ಬಾ ಮಧ್ಯ ಎಲ್ಲೂ ನಿಲಿಸೊದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ. ಶಾಂತಪ್ಪ “ನಾವೂ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕಣಪ್ಪ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, “ನಡ್ಡಿ ಸಾರ್” ಎಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ನೂಕಿದ.

ಬಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಪ್ರಪಂಚ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಶಾಂತವು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಪೋಲೀಸನ್ನು 'ಏನು' ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡಿದ. ಅವನು "ಇದ್ದೇ ಐತಲ್ಲ ಮಾಮೂಲಿ. ಆದರೆ ಹುಡುಗಿ ಮೈನರು" ಎಂದ. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಂತವು ತನ್ನ ರಸಿಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುವವನಂತೆ "ಹಂಗಾರ ಪರೆ ಹರಿದಿಲ್ಲ ಅನ್ನು" ಎಂದು ಲೊಚಗುಟ್ಟಿದ. ಲೈಬ್ರರಿಯ ಕೌಂಟರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪುಸ್ತಕ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು ಬರುವ ಹುಡುಗಿಯರ ಮೈಮೇಲೇ ಬೀಳುವ ಅವನ ನಾಯಿಬುದ್ಧಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಚುರವಾಗಿತ್ತು.

ಶಾಂತವು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ, ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣ ಅಸಹ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಕಾಮಾ ಹೆಗಲಿಗೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಏನೇನೋ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದುದು ಒಂದು ತರಹ ಅಸಹ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ ಅಸಹ್ಯ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಜನಗಳೇನೋ ಕಡಿಮೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದರ ಒಬ್ಬ ತರುಣ. ಅವನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳಾಗಿದ್ದು ಬಹಳ ಏಟು ಬಿದ್ದದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ರಕ್ತದ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅವನಿಗಿಂತ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಗೊಂಡವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಏಳೆಂಟು ಜನಗಳು ಒಂದು ಗುಂಪಿನಂತೆ ಒಟ್ಟಿ ಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಳಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನೋಡಿದರೆ ಅವಳಿಗೂ ಗಾಯಗಳಾದಂತೆ ಇತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಅವಳ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಇರಬೇಕು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಯಾವುದೋ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಂತಿತ್ತು. ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೀರು ಸಹ ಉರುಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲೆ ಬದುಕುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಿಗಿದ ಮುಖಗಳ, ತಮ್ಮಿಂದ ಎಲ್ಲಿ ಏನು ಕಳವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೋ, ತಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೈ ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಎನ್ನುವಂತಹ ಮೌಢ್ಯ ಬಂಧಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲೂ ಆಗದೆ ಬಿಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಸಂಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದರ ಛಾಯೆ ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಸಂಕೀರ್ಣ, ಅಲ್ಲ! ಇದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಾಗ, ಅದರ ಅರಿವಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಷ್ಟು? ಅರಿವಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡದೆ ಇರುವುದು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅರಿವು ವಿಸ್ತಾರವಾದಂತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು, ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದು ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಸವಾಗುತ್ತದೆ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಜೀವ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಹಾಗಂತಲೆ ನಾವು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ, ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ, ವಾದಕ್ಕೆ, ತತ್ವಕ್ಕೆ ಗಂಟುಬೀಳುತ್ತೇವೆ. ಬಿಡುಗಡೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಭ್ರಮೆ.... ಶಾಂತವು ಸದ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದ. ಬಸ್ಸು ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಾಂಪೌಂಡಿನೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ದಂತೆ "ಹೇಗಯ್ಯೋ ಆ ಯಮ್ಮ?" ಎಂದ. ಇದುವರೆಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿಂದೆ ಅಡಗಿದ್ದ ಗೀತ ಒಮ್ಮೇಲೇ ಹೊರಗೆ ಧಾವಿಸಿದಳು. ಇದುವರೆಗೂ ಗೀತ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಬೇರೆ ಏನೋ ಆಗಿದ್ದು, ಈಗ ಸಹಜವಾದ ಬೆಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ಗೀತ-ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಲಾರದ ವಸ್ತುಗಳೆನಿಸಿದ್ದು, ಈಗ ಹಾಗಾಗ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಎನಿಸುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿತ್ತು.

ಶಾಂತವು ತನ್ನ ಎಂದಿನ ತರಾತುರಿಯಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ "ಬನ್ನಿ ಸಾರ್" ಎಂದು ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಬೀಡಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ. ಬಸ್ಸಿನಿಂದಿಳಿದದ್ದೇನೂ ಸರಿ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದದ್ದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೆ? ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಪ್ರಭಾಕರನ ರೂಮಿಗೆ ಬೇರೆ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ತಲೆನೋವು. ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತೂ ಅರ್ಥವಾಗಲ್ಲ. ಇನ್‌ಷೂರೆನ್ಸ್ ಬೇಡ ಅಂತ ಆರು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮುಖ ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ, ಅದೇ ಮೊದಲನೆ ಮಾತು. ಏನು ಮಾಡೋದು? ಹೋಗದೆ ಇರೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ವಾತಾವರಣ ಭೀಕರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಒರಟ ಶಾಂತವು ಇಷ್ಟರ ಮಧ್ಯೆಯೂ, ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕುವವನಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾ, "ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಅಂದರೆ ಬಹಳ ಮಜ. ಸಂಭೋಗ ಆಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅನ್ನೋದನ್ನೂ ಡಾಕ್ಟರ್ ಹೇಳಬೇಕು. ಸತ್ತು ನಾಕು ದಿನ ಆದರೂ ಹೆಣ ಕೊಯ್ತಾರೆ. ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟ್ ಆದ್ರೆ, ಡೈವರ್ ಕುಡಿದಿದ್ದು ಇಲ್ಲ ಅನ್ನೋದನ್ನೂ ಸರ್ವೆಫೈ ಮಾಡ್ತಾರೆ-" ಎಂದು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದ.

"ಗೀತ ಯಾವ ವಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿರಾಳೆ ಶಾಂತವು?" ಎಂದೆ. ಅದುವರೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಅಜ್ಞಾತ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೆಣಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ

ತೋರುತ್ತಿದ್ದು, ಈಗ ಬಿರುಗಾಳಿಯಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು.

“ಇನ್ನೇನು ಎಮರ್ಜೆನ್ಸಿ ವಾರ್ಡ್-ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟು ಅಂದ್ರೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲ.....”

ನನ್ನನ್ನು ಶಾಂತಪ್ಪ ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಡುವುದರಲ್ಲಿ,
“ಏನಮ್ಮ, ಫ್ರೆಂಡ್ಸ್‌ನ ನೋಡೋದಕ್ಕೆ ಬಂದೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಪ್ರಭಾಕರ! ಪ್ರಭಾಕರನಿಗೆ
ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದರೆ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ. ಅವನು ಇನ್ಸೂರೆನ್ಸ್ ಏಜೆಂಟ್ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಊರಿನ ಪತ್ರಕರ್ತನೂ ಹೌದು.

“ಹೇಗಿದಾಳೆ ಗೀತ?” ಆಲೋಚನೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೆ, ಮಾತು ಆಕೃತಿ ಪಡೆದಿತ್ತು.

“ತಲೇಗೇ ಏಟು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಮೆಂಟಲ್ ಹಾಸ್ಪಿಟಲ್‌ಗೇ ಅಡ್ಮಿಟ್ ಮಾಡಿ ಅಂತ ಅಡ್ವೈಸ್ ಮಾಡಿದಾರೆ, ಆರ್. ಎಂ. ಒ.”

“ಏನು ಆಕ್ಸಿಡೆಂಟೇ?”

“ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನಮ್ಮ ನಿನಗೆ? ಅದೇ ಅವನಿದಾನಲ್ಲ ದಿಲೀಪ ರಾಕ್ರೆ, ಅವನು ಸ್ಕೂಟರ್ ಮೇಲೆ ಕರೆದುಕೊಂಡ್ ಬಂದಿದ್ದನಂತೆ ಎರಡೂವರೆಲಿ,
ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಬರಾ ದಾರೀಲಿ, ಹಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು. ಅವನಿಗೇನೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಾಯ ಆಗಿಲ್ಲ ಅಂತಾರೆ..... ಅಲ್ಲಯ್ಯ ಅವನಿನ್ನೂ ಬಿ.
ಎಸ್‌ಸಿ. ಪಾಸೂ ಮಾಡ್ಲಿಲ್ಲ-ಬೇರೆ ಒಂದು ಕೆಲಸಾನೂ ಇಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯತೆನಾದರೂ ಇದೆಯೆ? ಅವನನ್ನು ಯಾಕಯ್ಯಾ ಇವಳು
ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಒದ್ದಾಡಬೇಕು? ಕ್ಲಾಸ್‌ಮೇಟೂ ಅನ್ನೋ ವ್ಯಾಮೋಹ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿರತ್ತಯ್ಯ?”

ಪ್ರಭಾಕರನಿಗೆ ಮಾತು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ. ಮಾತು ಆಡುವುದಷ್ಟೇ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಅಂತ ತಿಳಿದಿದಾನೆ.
ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಭಾವನೆ ಬತ್ತಿಹೋಯಿತು. ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರೋ ಗೀತನ್ನು ನೋಡಿದರೆಷ್ಟು? ಬಿಟ್ಟರೆಷ್ಟು?
ಗೀತ, ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೇ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಪ್ರಭಾಕರನಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸೋಮಾರಿತನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ
ನೋವು ಸಂಕಟ ಅಪಮಾನಗಳನ್ನು ಆಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಾಂತಪ್ಪನಿಗೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ. ಕಾಮಾ ಗಾಳಿಯಲ್ಲೇ ಬರೆದ ಹಾಗೆ ತುಟಿ
ಮಾಡಿದ್ದು ಭಾವ ಕೂಡ ಈಗ ಅರ್ಥವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಾಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಾತೀಯ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುವ ಮರಗಳು. ದಟ್ಟವಾದ ಮೋಡಗಳು ಅವುಗಳ ಮೇಲೇ
ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತಿವೆ. ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ತಂತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಕಾಗೆ ಸತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಕಾ ಕಾ
ಎಂದು ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕಾಗೆಯ ಬಳಗವೇ ಸೇರಿದೆ. ಅವುಗಳ ವಿಕಾರವಾದ ಆರ್ತಸ್ವರ. ಕರ್ಕಶವಾಗಿ,
ಘೋರವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ.

ಗೀತ, ದಿಲೀಪ, ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮೈನರ್ ಹುಡುಗಿ. ಏಟು ತಿಂದ ಯುವಕ. ಅವರ ಜತೆಗಿದ್ದ ಜನಗಳು, ಕಂಡಕ್ಕರು, ಶಾಂತಪ್ಪ,
ಕಾಮಾಕ್ಷಿ, ಪ್ರಭಾಕರ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇವರೊಬ್ಬರೂ ಬೇಡ. ಇವರೊಬ್ಬರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ
ಇವರುಗಳ ನಡುವೆ ನನ್ನ ಜೀವಿತ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಂಚಿಹೋಗಿದೆ. ಜೀವನದ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಬೆದರುಗಣ್ಣಿನ ಆ ಹುಡುಗಿ, ಆಸಕ್ತಿ
ಕೆರಳಿಸುವ ಗೀತ, ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಕಾಮಾ...ಇವರುಗಳಿಲ್ಲದೇ ನನ್ನ ಜೀವಿತದ ಒಂದು ಎಳೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಶಾಂತಪ್ಪ
ಪ್ರಭಾಕರ ಇವರುಗಳ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ನನಗಾಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಅವರುಗಳ ನೆರಳು ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿಲ್ಲವೆ?

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಗೇಟಿನ ಕಡೆಗೆ ದಡ ಬಡ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ನಡೆದೆ. ಗೇಟಿನಾಚೆಯ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿನ ಗದ್ದಲ ಗಲಿಬಿಲಿಯ ನಡುವೆ
ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕಾತರ ನನ್ನನ್ನು ದೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರ ಮಧ್ಯೆ ಯಾರಾದರೂ ಗುರುತಿನವರೊಬ್ಬರು ಕಂಡು ಬಿಟ್ಟರೆ?

ಮೇಲೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ.

ಮೋಡಗಳು ಗರ್ಭಕಟ್ಟಿ ಇನ್ನೇನು ಹನಿಯೊಡೆಯಬೇಕು.

ಗೇಟು ತಲುಪುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪಟ ಪಟ ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ಹನಿಗಳು ಸುರಿಯತೊಡಗಿದವು...

ಅಧ್ಯಾಪಕರೆ ನಿಮ್ಮ ನಡೆನುಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನವಿರಲಿ

ಅಧ್ಯಾಪಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದು. ಶಾಲಾ ಜೀವನದ ಪರಿಚಯವಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಅನುಭವಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟದ್ದು. ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಿಯವೂ, ಆಕರ್ಷಣೀಯವೂ ಅಲ್ಲದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದರೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಅನಭಿಷಕ್ತ ಸಾಮ್ರಾಟ. ಈ ಅನಿಸಿಕೆ ಅವಾಸ್ತವ ಅಥವಾ ಉಪ್ಪೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶ ಆತನ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸುಸ್ಪಷ್ಟ.

ಶಾಲೆಯ ಕಿರು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪರಿಸರಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಆಶೋತ್ತರಗಳು, ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕೂಡ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಶಾಲೆ/ತರಗತಿಯನ್ನು ಪುಟ್ಟ ಸಮಾಜ (Miniature Society) ವೆಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳು. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಉದ್ದೇಶಿತ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಇವರಲ್ಲಿ ತರಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಗತಿಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹರಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಂತಃಶ್ಚತನವು ಸರಿ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಗಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹುಟ್ಟಿರುವಿನ (instinct) ಅಥವಾ ಸಹಜವೃತ್ತಿಯ ನೆರವಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಕಸಿತಗೊಳ್ಳಲು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜದ, ಶಾಲೆಯ ಅರ್ಥಹೀನ ಆಚರಣೆಗಳ, ಅಡೆತಡೆಗಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ನಾಮಾವಶೇಷಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಷಮತೆ ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಗುಂಪುಗಳು ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಒಂದರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನ್ನೊಂದು ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಧ್ಯಾಪಕನ, ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಗುಣಗಾನ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆ. ಆತನು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಗಣಿತವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ, ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಆತನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಬಗೆಬಗೆಯ ಉಪಮಾನ, ಉಪಮೇಯಗಳು ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಂತಹವುಗಳಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ತೋಟಗಾರನಿಗೆ (ಹೂದೋಟದ ಮಾಲಿಗೆ) ಹೋಲಿಸುವುದೂ ಒಂದು. ಅಧ್ಯಾಪಕ ಭಾವೀ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರವಾನಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ, ಶಾಲಾಮಕ್ಕಳು ತಾವು ತಮ್ಮ ಭಾವೀ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅರಿವನ್ನೂ, ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವುದೂ ಅವನ ನೆರವಿನಿಂದಲೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ಸಮಾಜದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಆರಿಯುವುದೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನ ಮೂಲಕವೇ.

ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (Role analysis), ಅಧ್ಯಾಪಕ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವ (Teacher effectiveness), ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ ಒಮ್ಮೆ ಹೆನ್ರಿ, ಆಡಮ್ಸ್ 'ಅಧ್ಯಾಪಕ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವ ಅನಂತ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಎಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರು ಅರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅನಿಸಿಕೆಯೆನಿಸಿದರೂ ಸತ್ಯದೊರವಲ್ಲದ ಸಂಗತಿ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಯಾಂತ್ರಿಕತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಪಾತ್ರವು ಗಣನೀಯವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಗಳಿಸುತ್ತಲೇ ಮುನ್ನಡೆದಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ (Interaction) ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳು (ಮುಖಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿ) ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ಹಾರೈಕೆ (Teacher's expectation) ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಿಧ ತೆರನಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಯು ಈವರೆಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪರಸ್ಪರರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ವಿವಿಧತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶ ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ, ಕುತೂಹಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಷ್ಟೆ. ಆರೈಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೂ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲೋಸುಗವಾದರೂ ಹಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಪ್ರತಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿರುವಿಹಾಕಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಒಂದು ಸಂಚಾರಿ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಯಾವ ಅಧ್ಯಾಪಕ ತಾನೇ ತೋರಿಸಬಲ್ಲ? ಹಾಗೆಯೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪ್ರಗತಿಯ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಶೈಲಿಯ ಮೇಲೆ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದೈನಂದಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಾಡಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಂಶೋಧಕರು, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ರತಾಚರಣೆಗಳೆಂದು (Ceremonial Rituals) ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಯ ಅನುಭವವಿರುವ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಲಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನೆನೆಯಬಲ್ಲ ಹಾಗೆ ನೆನಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಆತನ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ವಿವಿಧ ತೆರನಾದ ಭಾವನೆಗಳು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆತನ ಹಾವಭಾವ ಮತ್ತು ಮುಖಭಂಗಿಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಅಥವಾ ತೆಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಮರೆತಾರೇ?

ಅಧ್ಯಾಪಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಫ್ಲಾಂಡರ್ಸ್ ಮತ್ತಿತರರು ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಣ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಯು ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಮಾತನಾಡುವಾಗ (ಶಾಬ್ದಿಕ ವರ್ತನೆ; verbal behaviour) ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮಾತಿಲ್ಲದ ವರ್ತನೆ (non verbal behaviour) ಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿವೆ. ಹಾಗೆಂದಾಗ ನಗು, ಹಾಸ್ಯ, ಅಸಮಾಧಾನ, ಬೇಸರ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಮುಖಭಂಗಿಗಳು ಅಥವಾ ಭಾವಾಭಿನಯಗಳೂ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ದಿನ ಎಂದಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದಾದರೂ ಏನು? ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ತಾನು ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಟೀಕೆ-ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು, ವಿಮರ್ಶೆಗಳು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರ ನುಡಿಗಳು, ಅಪಹಾಸ್ಯ, ಕೊಂಕು ನುಡಿ, ಇವೇ ತಾನೆ? ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನದ ನಂತರ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹಂಚುವ ದಿನ ಅತಿ ಕೌತುಕಮಯವಾದದ್ದು. ಕಾತರದ ದಿನವೂ ಹೌದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆ ದಿನವನ್ನು ಮಿಶ್ರಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದರೆ ಅನೇಕರು ತರಗತಿಯಿಂದ ಪರಾರಿಯಾಗಲೂ ಹಿಂತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ಆತನ ತಳಮಳ ಅವರ್ಣನೀಯ. ಆದರೆ ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉತ್ತರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆಯದಿರುವುದೇ? ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಅಪನಂಬಿಕೆಯೇ? ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸಮಜಾಯಿಷಿಗಳು ಈ ತಳಮಳ ಭರಿತ, ಕಾತರದ ಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಸರಿಯುತ್ತರವಲ್ಲ, ಹಾಗಾದರೆ, ಸರಿಯುತ್ತರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಗೆ? ಅಧ್ಯಾಪಕ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಮರಣೋತ್ತರ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ವರದಿಗಳಂತಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು (Postmortem report like speeches) ಕೇಳಬಹುದು, ಅಂತಹ ಸುಯೋಗ (!) ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲಿಗೂ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ. ಈ ಬಗೆಯ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು. ಇದು ಶಾಲೆಯ ಅಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ದತ್ತವಾಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರ. ಇನ್ನಾರಿಗೂ ದೊರಕದ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತು. ಆತ ಈ ಬಗೆಯ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಸಾಗರದ ಅಲೆಗಳಂತೆ ಇಡೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ

ಅಪ್ಪಳಿಸಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ರತದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾಪಕ ತನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಶಿಷ್ಯರ ಸಾಧನೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, ಆತನ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಮೂದಲಿಸಿದ್ದರೆ, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಅವಹೇಳನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರೆ ಹತಿಗೊಂಡ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕಲಕಿದ ಕೊಳವಾಗುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧಿ ಹಾದಿಗಿಡುತ್ತದೆ. ಆತ ತನ್ನ ತರಗತಿಯ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರನ್ನು ಹೊಗಳಿದರೆ ಆತನ ಹೊಣೆ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಗತಿಯೂ ಏರುಪೇರಾದರೆ? ಆಗಲೂ ಹೊಗಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇನು? ಮೇಲಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೊಗಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅಂಕುಡೊಂಕಿನ ಶೈಲಿ, ಕೊಂಕು ಮಾತು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅವನ ಶಾಬ್ದಿಕ ವರ್ತನೆಯ ಮೂಲ ಮಂತ್ರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಅಥವಾ ಗುಂಪಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೆಡೆಗೂ ಹರಿದು ಬರುತ್ತದೆ ಈ ಭಾವನೆಗಳ ಲಾವಾರಸ, ಗುಡ್, ಜಾಣ, ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳೋ ಎಂದು ಹೊಗಳಿದರೆ: ಕತ್ತೆ, ದಡ್ಡ ಮುಂಡೇದು, ನಾಲಾಯಿಖ್ ಎಂದು ದೂಷಿಸಿದರೆ ಸಾಕೇ. ಸ್ವಲ್ಪ ವೈವಿಧ್ಯ ಬೇಡವೇನು? ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಆಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗುದ್ದುವುದು, ಚಿವುಟುವುದು ಅಥವಾ ಬೆತ್ತದೇಟಿನ ಸವಿಯನ್ನುಣ್ಣಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಶೇಷ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವುಗಳ ಪ್ರಭೇದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ. (ಇಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆ ಅನವಶ್ಯಕ.)

ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಈ ಬಗೆಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞರಂತೆ ಸಹಿಸಿಯಾರೇ? ಅವರಿಗೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಮನೋಭಾವ ಬಂದಿತೇ? ಇಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಮಿಶ್ರ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ತಮ್ಮ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರದುರಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಡಿ ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಾರೆ. ಅಪಮಾನ, ಜೈಗಳಿಂದ ಅವರ ಮುಖ ಕೆಂಪೇರಿರುತ್ತದೆ. ವೇದನೆ, ಅಸಹನೆ; ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳು ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಮೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅನೇಕರು ಅತಿ ಸಂವೇದನಾಶೀಲರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಸುಕಾಡುವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಮುಖಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಿರಿದಾದ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಫಲ ಯತ್ನವನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಮನೋವಿಕಾರಗಳಿಗೆಡೆ ಕೊಡುವ ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೇಕೆ ನಂಬುತ್ತಾರೆ? ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಲಾಭದಾಯಕವೆಂಬ ಅರಿವು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗುಂಟು. ಅಧ್ಯಾಪಕ ಬಳಸುವ ಟೀಕಾಸ್ತ್ರಗಳು, ವಿಮರ್ಶೆ, ಚುಚ್ಚುನುಡಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂಕೇತದ ಅರ್ಥವಿಷ್ಟೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಗಳಿಸಿದ ಮಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಸಮ್ಮತಿ ಅಥವಾ ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೇ ಇದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಸಮ್ಮತಿ ಅಥವಾ ಅಸಮ್ಮತಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿರಿಸಿರುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪವೆಂದು ಬೇರೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ರೋ ಸೆಂಥಾಲ್ ಮತ್ತು ಜ್ಯಾಕ್ಬನ್‌ರವರು 1968 ರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯೊಂದನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ Pygmalion in the classroom ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ಇದನ್ನು Self-fulfilling prophecy ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಸರಳಾರ್ಥವಿಷ್ಟೆ, ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಾವು ಏನನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಈ ಅಂಶದ ನಿರೂಪಣೆಗಾಗಿ ಅವರೊಂದು ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಯಾನ್‌ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ ನಗರದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಪ್ರಯೋಗದ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡಿತರಾಗದೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡರು. ತರಗತಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವಾಗ ಅವರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರೆಂದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಯಿತು. ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಕಾಂಕಗಳನ್ನು (I.Q.) ಸಂಶೋಧಕರು ಅಳಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆಂದು ವಿಸ್ಮಯಕರ ಸಂಗತಿ ಕಾದಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಕಾಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿತ್ತು! ಮೇಲಾಗಿ ಹೀಗಾಗಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ನೆರವನ್ನೂ ಸಂಶೋಧಕರು ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು

ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಾತಾವರಣದ ನೆರವಿನಿಂದ ವೃದ್ಧಿಸುವ ಅಥವಾ ಕೀಳರ್ಜಿಯ ವಾತಾವರಣದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕ್ಷೀಣಿಸುವ ಸಮಾನಾವಕಾಶಗಳು ಪಡೆದಿದ್ದ ಗುಂಪು ಅವರದಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಸಂಶೋಧನೆ ಅನೇಕರಿಂದ ಕಟು ವಿಮರ್ಶೆಗೊಳಗಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇದು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದದ್ದು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಡೆಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ರೋಸೆಂಥಾಲ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಕೇವಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾಪಕ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಗುರಿಯನ್ನಿರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಕಠಿಣ ಶ್ರಮವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಕಾಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಬಳಸಿದ ಅಳತೆಗೋಲುಗಳ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ರೋಸೆಂಥಾ ಮತ್ತು ಜ್ಯಾಕಬ್‌ಸನ್‌ರವರು ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ಮುಖಭಂಗಿ, ಅಂಗವಿನ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಅಷ್ಟೇಕೆ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಅಧ್ಯಾಪಕ ತಾನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿರಬಹುದು.

ಅಧ್ಯಾಪಕ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿವಾಗ ಆತನ ಆಲೋಚನಾ ತರಂಗವನ್ನು ರವಾನಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಆತ ಬಳಸುವ ಮಾತುಗಳು (ಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂಕೇತಗಳು) ರವಾನಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಲಿನ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ಬುದ್ಧಿ ಸೂಚಕಾಂಕ) ಹೆಚ್ಚಾದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಅವಹೇಳನಕಾರಿ ಮಾತುಗಳು ಹಾಗೂ ದಮನ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಧನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಅದರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಾಧನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅಧ್ಯಾಪಕ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಪಕ ಆದುದರಿಂದಲೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆದುರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳು, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಬ್ಯೂಮಲ್ಯಾಂಗ್‌ನಂತೆ ಅವರದೇಗೇ ಹಿಮ್ಮೆರುಳುತ್ತವೆ, ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಗತಿಯು ಅವಲಂಬಿತಗೊಂಡು ರೂಪು ತಳೆಯುತ್ತದೆ. 'ಬಿತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಬೆಳೆದುಕೊ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ನೆನಪು ಸಮಯೋಚಿತವಾದೀತು. ಆದರೆ ಈ ಕ್ರಿಯಾಸರಣಿಯುಂಟಾಗುವ ಬಗೆಯಾದರೂ ಯಾವುದು? ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅರಿವು (Perception) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನತನದ ಅರಿವನ್ನು (Self-concept) ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆತ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಾನೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಳೆಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಉಂಟಾಗುವಾಗ ಆತ ಇತರರು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಪಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಅರಿವು ಎಷ್ಟೇ ಅತಾರ್ಕಿಕ ಅಥವಾ ಅಸಂಬಂಧವೆನಿಸಿದರೂ, ಅದು ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಗತಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಡೇವಿಡ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಗ್‌ರವರು ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಿದ್ದ ಅರಿವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದೊಡನೆ (Self-image) ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೈರಾನ್ ರೋಬಾರ್ಟ್ ಮತ್ತಿತರರು ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನಡುವಣ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರು. ತಾವು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದ ಗುಂಪಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಹೆಚ್ಚು ಆಸೆ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾವು ಕಡಿಮೆ ನಿರೀಕ್ಷೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದ ಗುಂಪಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಕೀಳರ್ಜಿಯವರು ಎಂದು ಅವರು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಈ ಗಣನೆ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರದ ಮೇಲೂ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಗುಂಪಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವಾಚಾಳಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಈ ವಾಚಾಳತ್ವಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ

ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ದೊರೆಯದೇ ಹೋಗಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕನ ತುಚ್ಛೀಕರಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಂದ ಹರಿದಾರಿ ದೂರವಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಕೃತಕ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರಬೇಕು.

ಇನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹಲವು ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸೋಣ. ಶಾಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕೆಲವರದೇ ಮೇಲುಗೈ. ಈ ಅಗ್ರ ಗಣ್ಯರು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರು. ಅವರ ಈ ಸಾಧನೆ ಕೇವಲ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಂಟಾದುದಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಾದಿಸಿದರೂ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶ್ರಮಿಸುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ ಬೇರೊಂದಿದೆ. ಈ ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿರುವಂತೆ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಹೆಣಗುವಿಕೆ ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿರುವಂತಹದ್ದು. ತನ್ನೊಲುವೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಎಚ್ಚರಿಸಬಹುದು. ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲೂ ಬಹುದು. ಇದರೊಡನೆ ಸದಾ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಒಲುವೆಗೆ, ಗೆಳೆಯರ ಪುರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸುವರ್ಣಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಳಿಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಾರ್ಯ. ಇದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಂತಸ್ತೀಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕ ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹೀಗೆ ಅಂತಸ್ತೀಕರಣ ಕ್ರಿಯೆ (Process of Social Stratification) ಯೊಡನೆ ಮಿಳಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಅಧ್ಯಾಪಕನನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಆತನಿಂದ ತಾನು ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಸಮಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆದರ್ಶದ ಮಾತು ಅವಾಸ್ತವ ವಾದ ಸಂಗತಿ, ಈ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೂ ಕೂಡ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ, ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಪೀಡಿತವಾಗಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸಮತಾಭಾವದಿಂದ ನೋಡಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಅವರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೆಳೆಯುವ ಹಾಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನೊದಗಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಹಣೆಯ ಬರಹವಿಷ್ಟೆ; ನಿನಗ್ಯಾಕೋ ಸ್ಕೂಲು, ಕತ್ತೆ ಬೆಳೆದ್ದಾಂಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದೀಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಣೆಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಗುಲಿಸಿಕೊಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೇಗೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಾರು? ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯವಿಮುಖರಾಗುವ, ವಿಫಲರಾಗುವ ಹಿಂಬೆಂಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ದೂಷಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಜಡ್ಡು ಹಿಡಿದಿರುವ ಅವರ ಮೈಮನಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುವ ಶ್ರಮ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಗುರಿ ಮುಟ್ಟದಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮೊಲುವೆಯ ಬಾಲಕರ ಮುಂದೆ ಲೇವಡಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವರು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು? ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಉದ್ಯೋಗಶೀಲರಾಗಬೇಕು? ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕರ್ತವ್ಯವಿಮುಖರಾಗದಿರಲು ಅವರೇನು ಕ್ಯಾಕ್ಟಸ್ ಗಿಡಗಳೇ? ಹೀಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನದಿಂದ ಸರಿಯೆನಿಸುವಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅವರಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು, ಅವರು ಸಾಧರಪಡಿಸಿದ್ದೂ ಅದನ್ನೇ.

ಅಧ್ಯಾಪಕನ ನಿರೀಕ್ಷೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಗುಂಪಿನ ದಾಸ ತಾನೇ? ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಾಧನೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳು ಎಂಬ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮೇಲಂತಸ್ತನ್ನು ಪಡೆದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜನಪ್ರಿಯರೂ, ಗುಂಪಿನ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುಗಳೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ವರ್ಗೀಕರಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಚಿತ್ರ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಮೇಲೂ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ವರ್ತನೆಗಳೊಡನೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿ ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಕರೆ ನೀಡುವ ಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರದೂ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ

ತಮ್ಮ ನಡೆ ನುಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅವರು ಅರಿಯಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇತರರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸುವ ಕಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆತನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಔನ್ನತ್ಯಕ್ಕೆರಿಸಬಲ್ಲ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ, ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಆತನಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕ ನೆರವಾಗಬೇಕು. ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತರಬೇಕು. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರವಾಗಿರಬೇಕು, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೇ ತಾನೇ?! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಮಾಜದ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಯತ್ತಿಸಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕನೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರಿವಿದ್ದೋ, ಇಲ್ಲದೆಯೋ ಘೋಷಿಸಿಯಾನು, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿನ ಅಂತಸ್ತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಕವಾಗುವ ಆತನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಸಮಾಜದ ಅಂತಸ್ತೀಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿಯಾವು. ಹಾಗಾದರೆ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಯುತವಾದ ತನ್ನ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಈ ವಿಷವರ್ತುಲವನ್ನು ಆರಂಭಿಸದಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕು.

ಹುರಿಗಾಳು

-ರಾಮದಾಸ್

೧. ೧೯೭೫

ಉದ್ದಾನೆ ರೇಶಿಮೆ ಸೀರೆ

ಸ್ವಚ್ಛಂದ

ತಿರುಗಿದಳು ಬುಗುರಿ

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಸುತ್ತು

ತುಂಬು ಯೌವನದ ಬತ್ತಲು ಮೈ

ಕಪಿಮುಷ್ಟಿ

ದುಃ

ಶಾಸನ.

೨ ಬಿಳಿಯಾನೆ

ಕರಿಯರ ಕಾಲೋನಿಗಳಲ್ಲಿ

ಕಂಟ್ರಿ ನಾಯಿ

ಬಿಳಿಯಾಗಿ ಕಂಡದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹುಲಿಯ ಗರ್ಜನೆ

ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಮೀಸೆ ಖಾಸಾಪೋಸು.

ಗುಬ್ಬಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ

ಇಂಗು ತಿಂದ ಮಂಗ

ಗಲಿಗೆ ಸುಗ್ರೀವ
ಬೆನ್ನುಹುರಿ ಕಲೆದ ಬಡಪಾಯಿಗಲ
ಬಿಲಿಯಾನೆ.

೩ ಹೂಸ ಠರಾವು

ವಾಳುಬಾವಿಯ ತಲದಲ್ಲಷ್ಟು ನೀರು
ನೀರಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಮುಗಿಲು
ಕುತ್ತಿಗೆ ಮುರಿದುಬಿದ್ದ ಕುರಿಗಲಿಗೆ
ಪ್ರತಿಬಿಂಬ
ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತು ನೂಡಿ
ಹಾಡಿ
ಬಂದು ಬಿತ್ತು
ಮತ್ತೂಂದೂ ಬಿತ್ತು
ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು
ಘೂಷಿಸಿ ಹೂಸ ಠರಾವು
ನೇರಿತ್ತು
ಹಲೆಯ ಬಾವಿ

೪ ಪ್ರಹ್ಲಾದ

ಮೂಲಭೂತ
ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಲಾದ ತಾಯಿ ಕೆ
ವಿಷದ ಬಟ್ಟಲು-
ಪ್ರಹ್ಲಾದ.
ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಆಡಿದ್ದೆ ಮಾತು
ಪ್ರತಿ ಮಾತಿನ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೀಗ
ಹೆಜ್ಜೆ.
ಇಟ್ಟಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಷದ ಹಗ್ಗ
ಹೇಗೆ ಸಗ್ಗ?

೫ ಗಾಣ

ದಾರಿಗಲು ಅಡ್ಡ
ದಾರಿಗಲು ಒಲದಾರಿಗಲು
ಕಳ್ಳ ದಾರಿಗಲು ದಿಲ್ಲಿಗೂ
ದೇವಗಿರಿಗು

೬ ದ...ದ..ದ...

ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆ ಬಾವಿ
ಮಳೆ ಹೊಳೆ ಸಮುದ್ರ
ದ
ದ
ದ

ನೀರೆಲ್ಲ ಜಿನುಗಿ
ಕೊರೆದು
ಹರಿದು
ಒಡ್ಡೆ
ಆಟಂ ಬಾಂಬು

ದರಿದ್ರ
ನಾರಾಯಣಪ ದವಡೆ
ಗಿಲ್ಲ ನೋವು

೭ ದಾಹ

ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಗರಿಕೆ
ಗರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬನಿ
ಇಬ್ಬನಿಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಬಯಕೆ
ಬಯಸಿದ ಬೆಳಕೆ
ಬಿಸಿಲು
ಬಿಸಿಲಿಗೆ ದಾಹ

೮ ಕಾಲ

ಸನಾತನ
ಅನಂತನ ಅಂತ್ಯ
ಕಾಲಕ್ಕಿಲ್ಲ ದಯೆ
ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ

ಕಾಶಿ ಸೇರಿದ ಸಂನ್ಯಾಸಿ
ಕುಡುಗೋಲು
ಹಿಡಿದು ವೋಲ್ಲಾ ದಾರಿ
ನಡೆದಿದ್ದಾನೆ

೯ ಗೂಢ

ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ
ಸಹಸ್ರ ಬಾಹು
ಟೆಲಿಕಮ್ಯುನಿಕೇಷನ್
ಮೈಕ್ರೋವೇವು

ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ನಡುವೆ
ನೂರು ಕಿವಿ
ನೂರು ಕಣ್ಣು
ನಕ್ಕರೂ ಸಕ್ಕರೆ
ಹುಣ್ಣು

೧೦ ಕರ್ತವ್ಯ

ಕಚೇರಿ ಮುತ್ತಿ
ಕ್ಯಾಂಟೀನ್ ಸುತ್ತಿ
ಹಾರಾಡಿದ ನೋಣಗಳು
ಸದಾ ಇರುವ
ದುಡಿದುಡಿದುಡಿದು
ಇರುವೆ-
ಗಂಡ
ಮಾಡದ್ದನ್ನು
ಗಂಡಸು ಮಾಡಿದ
ಮೇಲೆ

೧೧ ಮೂಕ

ವೇದೋಷನಿಷತ್ತು
ಭಾಗವತ ಹರಿ
ಹವನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನ
ಬೌದ್ಧ ಕಣಾವ
ಚಾರ್ವಾಕ
ರೆಲ್ಲ ಮೂಕ

ವೇದ ಭೂಮಿ
ವಾದ ಭೂಮಿ
ಅಲ್ಲಾ!

೧೨ ದೇಶ

ದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ
ಕೋಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ
ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ
ಕೋಶಾಗಾರಗಳಲ್ಲಿ
ಇಲ್ಲ ಅರ್ಥ
ಎಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ

೧೩

ಆಆ ಬಾರದವನಿಗೆ
ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ವೀಣೆ—
ಕಾವ್ಯ
ಕತ್ತೇ ಕೂಗು
ಲಯತ್ರಯ
ಪ್ರಲಯ

೧೪ ನಾರಿ

ನಾರಿ
ಮುನಿದರೆ ಮಾರಿ
ಮುನಿ
ಯದಿದ್ದರೆ ಹೆಮ್ಮಾರಿ
ಗಟ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ತೂರಿ
ಕಾಣಿಸಿದೆ ಗೋರಿ

೧೫ ಮೈದಾಸ
ಲೋಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂಗಾರ
ವಾಗಿಸುವ ಸ್ಪರ್ಶಮಣಿ
ತಾಗಿ.
ಉಹಾಲೋಹ ಜೀವಾಜೀವ ಅನ್ನ
ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನ

ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಹಿಡಿದು ಹಸಿವಾಗದೇ
ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವ

ಮೈ
ದಾಸ

೧೬ ಪಾರಿಜಾತ

ಎಂದೂ ಮುಳುಗದ ಸೂರ್ಯ
ಮುಳುಗಿದಾಗ
ಮುಗುಳು ಮುಗುಳಾದ
ಪಾರಿಜಾತ
ಅರಳಿ ಹರಡಿದ ಪರಿಮಳ
ಕತ್ತಲಲ್ಲೇ ಸುಳಿದು
ಬೆಳಗಾಗೋ
ಆಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅಳಿದು
ಕೊಳೆತ ವಾಸನೆ

೧೭ ವಿಡಂಬನ

ಸಂಗೀತವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯ
ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ
ಬುದ್ಧಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ
ಎಣ್ಣೆ ನೀಗೇಕಾಯಿ ಅಲ್ಲವೇ ತಾಯಿ?

೧೮ ಭಕ್ತಿ

ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಪೂಜೆ
ನೀಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ನೈವೇದ್ಯ

೧೯ ಬೆಂಕಿ

ತೇನವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನೇ ಚಲತಿ
ಅಂದಮೇಲೆ
ಹನುಮನ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ
ಹಚ್ಚಿದವ ನೀನೆ ನಾರಾಯಣಾ.
ನಾರಾಯಣ
ಲಂಕೆಯಲ್ಲೂ ಮನೆಗಳಿವೆ
ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣತೆಗಳಿವೆ.
ಹಣತೆ ಹಚ್ಚದೆ ಹನುಮ

ಮನೆಮನೆಗೂ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟು
ಎಲ್ಲ ಸತ್ತರೆ ಹೇಗೆ ಹೊರುವೆ ಚಟ್ಟ?

೨೦ ಸುದ್ದಿ

ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವಾರ್ತಮಾನ
ಪತ್ರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿದೋ ಬರಿದು.

ಹ್ಲಾ
ಒಂದು ಸುದ್ದಿ ಗಮನೀಯ :

ಬಿಳಿಯ ಕಾಗೆಗಳೆರಡು
ಮೊಟ್ಟೆಯೊಡೆದು ಬಂದಿವೆ ಹೊರಗೆ!

೨೧ ಪ್ರಿಮೆಚೂರ್ ಬರ್ತ್

ಹಟ ಹಿಡಿದು ಹಡೆದ ಮಗು
ಬಾಣಂತಿಗಿಪ್ಪತ್ತೆಂಟೇ ದಿವಸ
ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟರ ಮಗು
ಮಗುವಿಗೆರಡೇ ಕೈ
ಮೂರು ಕೆಲಸ :

ಕಣ್ಣೆರಡ ಮುಚ್ಚಬೇಕು
ಕಿವಿಯೆರಡ ಮುಚ್ಚಬೇಕು
ತಿಕಬಾಯ ಮುಚ್ಚಬೇಕು

ದಿನ ತುಂಬದೇ ಹುಟ್ಟಿದ
ದುರ್ಬಲ ಶಿಶು
ಕರ್ಮತ್ರಯಕ್ಕೆ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿ
ಇನ್ನೆಷ್ಟು ನಿಮಿಷ
ಕಣ್ ಕಿವಿ ಬಾಯ್ತುಚ್ಚಿ
ಬದುಕಬಹುದು?

೨೨ ಮಮತೆ

ಹೊರನಾಡಿನಾಕಾಶವಾಣಿ
ಗಳೆಲ್ಲ ಕಪ್ಪ ನಾಯಿ
ಗೆ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿಯುತ್ತಿವೆ.

ರಥಬೀದಿಯಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚ
ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ
ಹುಚ್ಚರೆಂದು ಹೀನಾಮಾನ ಅಂದ.

ದೆಹಲಿಯಾಕಾಶ
ವಾಣಿ ಚಂದ.

೨೨ ಚಿನ್ನದ ಚೂರಿ

ಹೆತ್ತವಳನತ್ತು ಕೇಳಿದರೆ
ಹಾಲು ಹಾಲಾಹಲ
ಸತ್ತ ಭೂಮಿಯನುತ್ತು ಬಾಳಿದರೆ
ಪಾಲು ಕೋಲಾಹಲ.
ಬಿನ್ನಹಕೆ ಬಾಯಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ.

೨೪ ನಿರ್ಧಾರ

ಈಸಬೇಕು
ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕು.
ಈಸಬೇಕೆ ನೀರಿಗೆ ಬೀಳಬೇಕು
ನೀರಿಗೆ ಬೀಳಬೇಕೆ ಈಸು
ಬರ ಬೇಕು.

ಈಸು ಈಸು ಇನ್ನೇಸು
ಬರ
ಬೇಕು?

೨೫ ಜೈ

ಜೈ ಎನ್ನಿರೋ ಜೈ ಎನ್ನಿರಿ
ಭಾರತಮಾತೆಗೆ ಜೈ ಭಾರ
ತಮಾತೆಗೆ ಜೈ ಭಾ
ರತಮಾತೆಗೆ
ಬರಿ
ಮಾತಿಗೆ ಮಾತೆಗೆ ಜೈ
ಎನ್ನಿರೋ ಮಾಮಾತೆಗೆ ಮಾ
ತೆಗೆ ಜೈ

ತೆಗೆ

ಫೇ!

ಅಂಕುರ

ರಾಜಗೋಪಾಲ ಎಂ

ಯಾವುದೋ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಫಕ್ಕನೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ, “ಹಾಂ ಹಾಂ, ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಲ್ಲವೇ”, ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾ, ಮಗ್ಗುಲು ಬದಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಂಚ “ಚಿರೀಂ” ಅಂದಾಗ, ತಲೆಯ ಬಳಿ ನಿನ್ನೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಟಾರ್ಚ್ ಹುಡುಕಿದ. ಕೂಡಲೇ ಸಿಗದಾಗ-‘ಎಲಾ ಇದರಪ್ಪನ’-ಎಂದು ಶಪಿಸಿ-ತಡವಿಸಿಕ್ಕಿದೊಡನೆಯೇ ಸ್ವಿಚ್ಚನ್ನೊತ್ತಿ-ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಚು ನೋಡಿದ ‘ಇನ್ನೂ ಐದೂ ಆಗಿಲ್ಲ’-ಎಂದು, ಎಲ್ಲೋ ಸರಿದಿದ್ದ ಹೊದಿಕೆ ಎಳೆದ. ಮೈಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು, ಸೊಳ್ಳೆಯೋ, ತಗಣಿಯೋ, ಎಂದೂ ತಿಳಿವ ಗೋಚರಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಪೂರಾ ಮುಸುಕೆಳೆದು ಬಿಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿದ. ಛಲಿಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಅರಿವಾದಂತೆ ಅನಿಸಿ, ಈ ಗೂಡಿನೊಳಗೂ ಏನೋ ಕಚ್ಚಿದಂತಾಗಿ, ಮೈ ಪರಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ತನ್ನ ಬಿಸಿ ಉಸುರಿಗೆ, ಹೊದಿಕೆ ಪದರೂ ಬಿಸಿ ಏರುವುದರ ಅರಿವಾದಂತೆ “ಏಳೋ” ಎಂದಾರೋ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದಿದ್ದರು.

ಆ ಕರ್ಕಶ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎದೆ “ಝಲ್” ಎಂದರೂ, ‘ಈ ಛಲಿಗೆ ಯಾರಿಗಪ್ಪಾ ಇಷ್ಟು ಜೀವ ಎಳೆಯುವುದು’ ಎಂದನ್ನಿಸಿತು. ಪುನಃ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದಂತಾದಾಗ “ಪಾಪ, ಆಗಲೂ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿತದ್ದೇ ಶಬ್ದ ಎದ್ದಿರಲೂಬಹುದು ನನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದು” ಎಂದು ಮುಸುಕು ಸರಿಸಿ “ಬಂದೆ” ಅಂದ. “ಯಾರಾದರೂ ಕಳ್ಳನಿದ್ದರೆ...” ಎಂದು

ಯಾರೆಂದು ಕೇಳುವ ಮನಸ್ಸಾದರೂ “ಕಳ್ಳ ಬಂದರೂ ನನ್ನಲ್ಲೇನಿದೆ.... ಹೋದದ್ದೇ ದಾರಿ, ನಿಂತದ್ದೇ ಮನೆಯವನಿಗೆ”.....ಎಂದು ಪುನಃ ಟಾರ್ಚ್‌ನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ.

ಮಂಚದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ಸೋಂಕಿದೊಡನೆಯೇ, “ಅಬ್ಬಾ ಛಲಿ” ಎಂದು ಚಪ್ಪಲಿ ಹುಡುಕಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ. ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿ ಸರಿದು ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಸ್ವಿಚ್‌ನೊತ್ತಿದ. ತೀವ್ರ ಬೆಳಕಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಮುಸುಕಾದರೂ ಬಾಗಿಲಿನ ಬೋಲ್ಡ್ ಎಳೆದ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ “ಬೇಗ, ಬೇಗ”-ಅಂದಾರೋ ಅಂದಂತಾಗಿ, ಹೊರಗಿಣುಕಿದ. ಎದುರು ಯಾರೂ ಕಾಣದಾದಾಗ, ಭೂತದ ಉಪದ್ರವವೋ ಎಂದು ಭಯವಾಗಿ, ಪುನಃ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಎದುರು ಕಂಬದ ಬಳಿ ಏನೋ ಶಬ್ದ. ಏನೋ ಚಲನವಲನವಾದಂತಾಗಿ, ಏನೆಂದು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಂತೆ, ಧಡಿಯನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಧುತ್ತೆಂದು ಎದುರು ಬಂದ. ತುಂಬು ಮೀಸೆಯ ಆ ಕರೀ ಧಡೂತಿ ಅನಾಮಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆತ ಆ ಛಲಿಗೂ ಪೇಂಟ್, ಕೋಟುಗಳೊಳಗೆ ಬೆವರಿದ. ನಾಲಿಗೆ ತುಟಿಗೆ ಸರಿಸಿ ತೇವವಾಗಿಸಿ, ತೊದಲಿದ “ಯ್ಯಾ ರು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು”.

“ಇವತ್ತೇ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಬೇಕು....ತಿಳೀತೋ ಬೇಗ, ಬೇಗ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿ ತೀರಿಸಿ ಹೊರಡು; ನಾನಿಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇನೆ” ಅಂದ. ಫಕ್ಕನೇ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದ ನೆನಪಾಗಿ, ಆತ “ಸರಿ, ಐದೇ ನಿಮಿಷ, ಒಳಗೆ ಕೂತೀರಿ”-ಅಂದ. “ಫಟ್ಟಾಂಗವೆಲ್ಲಾ ಮತ್ತೆ: ಇಡೀ ದಿನ ಇದೆ ಅದಕ್ಕೆ” ಎಂದು ಗದರಿಸಿ, ಅದೇ ಕಂಬದತ್ತ ಸರಿದ.

“ಇವನೆಂತಹ ಜನವಪ್ಪಾ”-ಎಂದನ್ನಿಸಿದರೂ ಧಡಿಯನ ಗತ್ತಿಗೆ, ತಾಕತ್ತಿಗೆ ಬೆದರಿ ಬೇಗ ಬೇಗ, ಬೇಗನ ಜಿಪ್ ಸರಿಸಿದ. ಪೇನ್ಸ್, ಬ್ರಶ್, ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದು, ಬ್ರಶ್‌ಗೆ ಪೇನ್ಸ್ ಸವರಿ, ಹಲ್ಲುಜ್ಜುತ್ತಾ ಬಾತ್ ರೂಮಿನತ್ತ ನಡೆದ. ಸ್ವಿಚ್ ಹಾಕಿ ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿದೆಯೆ ಎಂದು ನಳಿ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ನೀರೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಡೆದ ಬಕೆಟ್, ಅತ್ತ ಸರಿಸಿ ನೀರು ತುಂಬಲು ಬಿಟ್ಟ. ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿ, ಸೋರಿ ಉಳಿದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯಾದ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ತೊಳೆದು, “ನೀರು, ಛಲಿ”-ಅದು ಮುಖ ತೊಳೆದ. ‘ಪುನಃ ಯಾರು ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಿಸುವುದು’ ಎಂದು ಕೋಟು ಅಲ್ಲೇ ತೆಗೆದಿರಿಸಿ, ಪ್ಯಾಂಟು ಸರಿಸಿ, ಲ್ಯಾವಾಟರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ. ಆಗಲೂ ಯಾರೋ ‘ಬೇಗ ಬೇಗ ಅಂದಂತಾಯಿತು. “ಊಂ, ಊಂ”-“ಬೇಗ, ಬೇಗ”, ಅಂದು ಅಣಕಿಸುತ್ತಾ, “ಉಹೂಂ” ಎಂದು, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಕೋಟು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಬ್ರಶ್ ಹಿಡಿದು ದೀಪ ಆರಿಸಿದ. ಮೇಜಿನ ಬಳಿ ಬಂದು, ಬ್ರಶ್ ಬೇಗ್‌ಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಬಾಚಣಿಗೆ ಹುಡುಕಿ ಹೊರತೆಗೆದ. ಮಸಕುಮಸುಕಾಗಿದ್ದ ಕೋಣೆಯ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆ

ಬಾಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತೆರೆದಿದ್ದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಧಡಿಯ ಒಳಸರಿದ. ಕೈಲಿದ್ದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಕೇರಿಯರ್‌ಗಳನ್ನು ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಧಡಿಯ “ತಿನ್ನು”-ಅಂದ. “ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ-ಕಂಪೆನಿಗೆ”-ಎಂದು ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು ಎಂದನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ “ಎಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗ-ತಿನ್ನು ಮೊದಲು”- ಎಂದು ಗದರಿಸಿದ; ಮತ್ತೆ ಯಾಕೋ .... ನಕ್ಕ.

ಆತ ಕ್ಯಾರಿಯರ್‌ನ ಹೇಂಡಲ್ ಸರಿಸಿ ಮುಚ್ಚಳ ತೆರೆದೊಡನೆಯೇ ಇಡ್ಲಿ, ತೋವೆ; ಎರಡನೇ ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ಮಸಾಲೆ ದೋಸೆಗಳು ಹಬೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. “ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ, ಇಷ್ಟು”-ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟರೂ ವಾಸನೆ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿತ್ತು. ಹಸಿವನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸಿತ್ತು. ಧಡಿಯ ಕೇಳದವನಂತೆ, ಅಂದಿನ (?) ಪೇಪರು ಓದತೊಡಗಿದ.

ತಿಂದು, ತಿಂದು-ಸಾಕಾಗಿ, “ಉಸ್ಸಪ್ಪಾ”-“ಇನ್ನು ಆಗೋಲ್ಲ”-ಅಂದ. ಧಡಿಯ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಕ್ಕು “ನೋಡು, ಇಂದೇ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಹಸಿವಾದರೆ ಏನು ಮಾಡ್ತೀಯಾ”, ಎಂದು ರಮಿಸಿದ. ಧಡಿಯ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆತ್ತಗಿದ್ದಾನೆಂದು, ಆತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಂತಾಗಿ “ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇ”-ಎಂದು ಗೊಣಗಿದ. ಧಡಿಯ ಪುನಃ ಗಂಭೀರನಾದ. ಒಮ್ಮೆ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ, ಪುನಃ ಸಡಿಲಿಸಿದ” ಛೇ... ಛೇ.....ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು ಮರೀ..... ಆದರೆ ಹಿಂದಿನದ್ದು ಮತ್ತು ಇಂದಿನದ್ದು. ಈಗ ತಿನ್ನಿರೋರು ಹಿಂದೆಗೂ ಅಲ್ಲ, ಈಗಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲ.....ಮುಂದೆಗೆ..... ತಿಳಿತೇನು?”.

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಂದು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನ ಬಿಸಿ ಕಾಫಿ ಬಗ್ಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆತನಿಗನ್ನಿಸಿತು,- ‘ಬಹುಶಃ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿರಿದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ’ ಎಂದು. ಆದರೂ ಕುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಹೋದ; ಒಂದು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ, ಧಡಿಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನೋಡುತ್ತಾ....

ಆತ ಕೈತೊಳೆದು ಕರ್ಚಿಫಿನಿಂದ ಕೈ ಒರಸುತ್ತಾ ಬಂದ. ಧಡಿಯ ಎದ್ದು ನಿಂತು “ಬಾ” ಅಂದ. “ಡ್ರೆಸ್, ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಬೇಡವೇ” ಅಂದ ಆತ. “ಬೇಡ” ಅನ್ನುತ್ತಾ ಧಡಿಯ ಹೊರ ನಡೆದ. ಆದರೂ, ಆತ ಟೀಪು, ಜಲಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಕೋಟಿನ ಕಿಸೆಗಳಿಸಿದ. ಕಂಬದ ಬಳಿಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಒರಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿದು ‘ಟಕ್ ಟಕ್’ ಅಂದು ಶಬ್ದಿಸುತ್ತಾ ಧಡಿಯ ಅಂಗಳಕ್ಕಿಳಿದ. ಆತ, “ಅರೇ ನಾನು ಬಾಗಿಲೂ ಹಾಕಿಲ್ಲ, ಕೊಂಚ ತಡೆಯಿರಿ, ಬೇಗು, ಡ್ರೆಸ್ಸೂ ಎಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೇ ಇದೆ”-ಅಂದು ತಡವರಿಸಿದ. “ನಿಂದು ಯಾರಿಗ್ಗೇಕೋ,? ಎಲ್ಲಾ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ಮಾತು, ಮಾತು, ಮಾತು, ಅಕ್ಷರ, ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯ, ವೃಥಾ ಕಾಲಹರಣ”-[“ಗದರಿಸುವುದು ಧಡಿಯನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು-”?] “ಆದರೂ ತನ್ನ ಫಾರಿನ್ ಪೆನ್ನು ಇರುವ ಬೇಗು ಯಾರಾದರೂ ಹೊತ್ತರೆ” ಎಂದು ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು- ಆತನಿಗೆ, ತಂಪುಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಈ ಇಬ್ಬನಿಗೆ ಭಳಿಗಾಳಿಗೆ, ಕೋಟು, ಪೇಂಟು ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದುದೇ ಒಳಿತಾಯಿತೆಂದು ತೋರಿತವನಿಗೆ. ಆದರೂ, ‘ಧಡಿಯ ಬರೇ, ಲುಂಗಿ ಬನಿಯನ್ನುಗಳಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ’; “ಅದೂ ಲುಂಗಿ, ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲ’, ‘ಪಿಟಕ್ ಎನ್ನದೆ’ – ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು; ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಲ್ಲಾದರೂ, ಏನಾದರೂ, ಮಾತನಾಡಬೇಕು’-ಎಂದು ತೋರಿತು. ಧಡಿಯನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು; ಆತನ ಮೌನಕ್ಕೆ : ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಹೇಡಿತನಕ್ಕೆ.

ದಾರಿ-ಹುಲ್ಲಿನ ನಡುವೆ ಸಾಗತೊಡಗಿದಂತೆ, ಟಾರ್ಜೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಭಾರವಾದ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊತ್ತು ಧಡ ಧಡ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಚುರ್ ಅನ್ನುತ್ತಿತ್ತು;-ಪೇಂಟು ಆವರಿಸದ ಕಾಲಿನ ಕೆಳಭಾಗ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಓಡುತ್ತಾ ಹೊಟ್ಟೆ ಅಮುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಕಾಡು, ಗುಡ್ಡೆ, ಗದ್ದೆ, ಬದುಪುಗಳಲ್ಲಿ ಧಡಿಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ; ಏನಾದರೂ ಹರಿಯುವಂಥಾದ್ದು, ಇದ್ದರೆ, ಕಟ್ಟಿದರೆ ಎಂದು ಮೈ “ಜುಂ” ಎಂದರೂ, ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲಲು ಸಮಯವಿಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದ. ಚಿಕ್ಕ ತೋಡಿಗಳಿದಾಗ ಚಪ್ಪಲಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಪೇಂಟ್ ಮೇಲೆತ್ತಲೂ, ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ದಾಟಿದ.

ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಸೂರ್ಯ ಉದಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಛಾಯೆ, ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗಟ್ಟಿ ಶಿಲೆಯ ಆ ಕಟ್ಟಡದ ಬಳಿ ತಲುಪಿದ್ದರು. ಧಡಿಯ “ಇಲ್ಲೇ” ಅಂದ. ಧಡಿಯನ ದಪ್ಪ ಮೂಗಿನಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಗೆ ಇಂಜಿನನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ಆತ “ಏನು”-ಅಂದ-ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ. ಧಡಿಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯ ನಗೆ ನಕ್ಕ.-ಮತ್ತು ಅಣಕಿಸಿದ “ಏನು?.....ಅಯ್ಯೋ..... ನಿನ್ನ ಪೇಪರು ನೋಡು.....” ಅಂದ. ಇನ್ನೂ ಮಸುಕಾದ ನಸು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ “ಧ್ವಜಾರೋಹಣ” ಎಂಬ ದೊಡ್ಡಕ್ಷರ ಓದಿದ. “ಇನ್ನು ಯಾರು..... ಏನು ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರಬೇಡ.....ಇಲ್ಲೇ ಮತ್ತು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ...ಒಡೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಹೂಂ ಆರಂಭಿಸು”- ಅಂದು ಪೇಪರು ಕಸಿದುಕೊಂಡ. “ಎಲ್ಲಿದೆ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ”-ಅಂದು ಆತ ತಡವರಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಧಡಿಯ ತನ್ನ ಲುಂಗಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕಾಯಿ ಹೊರತೆಗೆದ.

“ಇನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪಿರಿಪಿರಿ ಮಾಡಬೇಡ; ನೋಡು- ಆ ಕಟ್ಟಡದ ತುದಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ್ದೆಲ್ಲಾ ಇದೆ”- ಎಂದು ಬೀಡಿ

ಒಂದನ್ನು ಉರಿಸಿ, ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾ ನಿಂತ.

ಬಾಗಿಲು ಮಾತ್ರ ಮುಚ್ಚಿದ್ದು, ಚಿಲಕವನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿಸದಿದ್ದ, ಆ ಕೋಣೆಯ ಒಳ ಹೊಕ್ಕು ಆತ, ಒಮ್ಮೆ ಎದುರು ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದ : “ಉಹೂಂ” ಸೋಮಾರಿ ಕತ್ತಲು ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಟಾರ್ಚ್ ತರದ್ದಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಶಪಿಸುತ್ತಾ ಹೆಜ್ಜೆ ತಡವುತ್ತಾ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಯಾವುದನ್ನೋ ಎದವಿದ. ಬಗ್ಗಿ-ಮುಟ್ಟಿ, ಹಿಡಿ, ಎಳೆದು “ಹಾರೆ” -ಅಂದ. ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ತಡವಿ “ಪಿಕ್ಕಾಸು” ಅಂದ. ಎರಡನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಹೊರ ಬಂದ. ಕೋಟಿನ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಟೀಪು ಹೊರ ತೆಗೆದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆದಲ್ಲೇ, ಆರು ಅಡಿ ಉದ್ದ, ಆರು ಅಡಿ ಅಗಲಗಳ ಚೌಕವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ. ಡ್ರೆಸ್ ಕಳಚಲು ಬಟನ್ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಧಡಿಯ, “ಬೇಡ” ಅಂದ-ಇತ್ತ ತಿರುಗಿ, ಪಿಕ್ಕಾಸು ತೆಗೆದು ಅಗೆಯ ತೊಡಗಿದ. ಮೊದ ಮೊದಲು ಭಳಿಗೆ ಮರಗಟ್ಟಿದ್ದ ಕೈಗಳೂ ಬಿಸಿಯಾಗಿ, ಮೈಯೂ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ, ಆತ ತನ್ನ ಎಂದಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಅಗೆಯುತ್ತಾ ಅದರಲ್ಲೇ ತಲ್ಲೀನನಾದ. ಮೊದಲನೇ ಅಗೆತದಲ್ಲಿ “ನೆಲ ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿ, ಪಿಕ್ಕಾಸು ಒಂದು ಇಂಚೂ ಇಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾ- ಮರಕಲ್ಲನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸುಪ್ರಭಾತಕ್ಕೆ ಆತನ ಹಾರೆ, ಪಿಕ್ಕಾಸುಗಳು ತಾಳ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೆಯ ಮಣ್ಣು ಹಾರೆಯಿಂದ ಸರಿಸಿ, ಎರಡನೇ ಸುತ್ತು ಅಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಣ್ಣು ಸ್ವಲ್ಪ ಮತ್ತಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. “ಬಚಾವ್” ಅಂದಿತು, ಆತನ-ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಗೊಣಗಿದ ಮನಸ್ಸು, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ಚೂರುಗಳು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮೂರನೇ ಸುತ್ತು ಅಗೆದ. ಮಣ್ಣು ಮತ್ತೂ ಮತ್ತಾಗಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ “ಅರೇ ಇದರ ಮೇಲೆ ಹೇಗಪ್ಪಾ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟುವುದು” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ನಾಲ್ಕನೇ ಸುತ್ತು ಅಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಬರೇ ಉಸುಕು ಪದರವಾಗಿ ಹಾರಿದಾಗ ವಿಹ್ವಲನಾದ; ಧಡಿಯನನ್ನಾದರೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳೋಣವೇ-ಎಂದು ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದ; ಸ್ತಂಭೀ ಭೂತನಾದ.

ಭವ್ಯವಾದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸೂರಿನ ಕೆಳಗೆ, ಕುರ್ಚಿ-ಮೇಜುಗಳು ಓರಣವಾಗಿರಿಸಿದ್ದವು. ಧಡಿಯ ಬಂದು ಚೇರಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿ, ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ದಪ್ಪನಾದ ಫೈಲೊಂದರ ಪುಟ ತಿರುವುತ್ತಾ, ನಗುತ್ತಾ, ಗೊಣಗುತ್ತಾ, “ಓ ಹೋಂ”, “ಹೋಂ”, “ಹುಂ”, “ಸರಿ”-ಆಂದೂ- ಬಾಯಿ-ಮೂಗುಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾ, ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲದವನಂತಿದ್ದ. ಸೂರಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಧಡಿಯನ ಆಸ್ಪಷ್ಟ ಉಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ತೀರಾ ಗಲಿಬಲಿಗೊಂಡ ಆತ, “ಈಗೇನ್ಯಾಡೋದು”-ಎಂದು ತೊದಲಿದ ಉಗುಳು ನುಂಗುತ್ತಾ, ಧಡಿಯನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಧಡಿಯ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರವನ್ನೇನನ್ನೂ ತೋರದಾಗ, ಧಡಿಯನ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿತನದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಆತನಿಗೊಮ್ಮೆಲೇ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು “ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಕೇಳಿರೋದು”-ಈಗೇನ್ಯಾಡೋದು” ಅಂದು ಒದರಿದ. “ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ” ಅಂದು ಕೈ ತಿರುಗಿಸಿದ ಧಡಿಯನ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಭುಗಿಲೆಂದು ಎದ್ದ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ, ಆತ ಹಾರೆ ಅಲ್ಲೇ ಕುಕ್ಕಿ, “ನನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದಕ್ಕೆ ಕೇಳಿರೋದು” ಅಂದು ಆರ್ಭಟಿಸಿದ. ಧಡಿಯ ನಕ್ಕ. ಮತ್ತೆ ಗಂಭೀರನಾದ, “ನೋಡು ಮರಿ, ನಾನು ಯುಗ ಯುಗಗಳಿಂದಲೂ ಹೀಗೇ ಇರೋದು, ನನಗೇನು ನಿನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ಸೆಡವುಗಳು, ಅಸಮ್ಮತಿಗಳು ಗಣ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸೋತರೂ, ಮಾನಸಿಕ ಒತ್ತಡದಿಂದ ನರಳಲಾರೆ; ನಶಿಸಲಾರೆ. ಅದೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಿಕ ಕೃತಿಯ ನಂತರ ಫಕ್ಕನೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಅಥವಾ ಕುಪ್ಪಳಿಸುವ, ನಿನಗೆ ಮತ್ತು ನಿನ್ನಂತಹವರಿಗೇ ಸರಿ”- ಅಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಕೊನೇ ವಾಕ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಫೈಲಿನತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸುತ್ತಾ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇ ಹೋದ. ಆತ, ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ಧಡಿಯನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, “ಉಹೂಂ” ಅಂದು, ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿದ. ಬೇಗ, ಬೇಗ, ಅಂದಂತಾಗಿ, ಯಾರೆಂದು ಎದುರು ನೋಡಿದ. ಯಾರೂ ಕಾಣಿಸದಾದಾಗ “ಸರ್ಪ, ಸರ್ಪ ಸರ್ವೋಭವ”-ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ..... ಶಾಪ ಕೊಡುವಂತಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆದು ಫಲಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಈ ಧಡಿಯನನ್ನು.....

ಸೂರ್ಯ ಸುಮಾರು ಮೇಲೇರಿದ್ದು, ಭಳಿ ಗಾಳಿಯ ನಡುವೆಯಾ, ಉರಿ ಆರಂಭವಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಬರೇ ಉಸುರಿನೊಂದಿಗೆ ಗುದ್ದಾಟ ಬೇಸರವಾಗಿ, ಆದರೂ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ್ದಲ್ಲವೇ- -ಎಂದೂ ಹೊಳೆದಂತಾಗಿ ಹಾರೆಯಿಂದ ಮಣ್ಣನ್ನೆತ್ತಿ - ಎತ್ತಿ ಬದಿಗೆ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದ. ಅದು ಪುನಃ ಹೊಂಡಕ್ಕೆ ಸೋರತೊಡಗಿದಾಗ, ಹೊಂಡದಿಂದ ಮೇಲೇರಿ, ಹಾರೆಯಿಂದ, ಉಸುಕು ದೂರ ಎಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಧಡಿಯ “ವಾಹ್” ಅನ್ನುತ್ತಾ, “ಸರೇ ಸರಿ” ಎಂದು ತಲೆದೂಗುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಗೊಗ್ಗರು ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ, ಫೈಲಿನ ಹಾಳೆಯೊಂದನ್ನು ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದ. “ಜೀವನಾ ಅಂದ್ರೆ ಹ್ಯಾಗಿರಬೇಕು. “ಯುಣಿಸ್” ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗಿ ‘ರಣ್’ ಎಂದು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದೇನೂ

ಸಂಗೀತವಲ್ಲ-ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಧುರ ಆಲಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ, ಪದರು ಪದರಾಗಿ ಮೇಲೇರಿ-ಅಲ್ಲಷ್ಟು ಆಟವಾಡಿ, ಅವರಿವರ ತಲೆದೂಗಿಸಿ, ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ತಾಳ ಬಡಿಸಿ.....ಪುನಃ ಮೆಲ್ಲನೇ ಸ್ಥಾಯಿ, ತಂದ್ರ.... ಮಂದಗಳಿ ಗಿಳಿಯಲು... ಜೀವನ ಅಂದ್ರೆ, ಯಾವುದೋ ಕತ್ತಲಿನ ಗರ್ಭ ಸೀಳಿ, ಹೊರಬಂದ ಪ್ರಖರ ಜ್ಯೋತಿ : “ಕ್ವಾ”ದಲ್ಲಿ ಆರಂಭ : ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ವಿರಾಮಗಳಿಲ್ಲ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಲ್ಲ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಬರೇ ವೇಗ ವೇಗ..... ಅಕ್ಷರ, ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯ...ಗಳ ವೇಗೋತ್ಕರ್ಷ. ಭೋರ್ಗರೆವ ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿ ಧುಮ್ಕಿಕ್ಕುವವರೆಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆ,-ನಾದದಲ್ಲಿ, ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ, ಒಳ ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ.

ಆರೇ-ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆತ ಕೇಳಿದ್ದ; ಎಲ್ಲೆಂದು ತಡವರಿಸಿ, ನೆನೆಪಿನಾಳದಲ್ಲಿ, ಹುತ್ತ ಗಟ್ಟಿದ್ದ.....ಹೊಯ್ಗೆ ರಾಶಿಯ ನಡುವೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗದೆ, ತಲೆಗೂಡವಿ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಲಯ ತಪ್ಪಿದಂತೆ, ಜೋರಾಗಿ ಅಗೆಯ ತೊಡಗಿದ. “ಬೇಗ, ಬೇಗ”-ಅನ್ನುತ್ತಾ “ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲೋ ಹುಗಿದಿರಬೇಕು, ಜ್ಞಾಪಕಾ ಬರೋದಿಲ್ಲ” – ಅನ್ನುತ್ತಾ “ಢೂ”.... “ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ಬರೇ ಬಿಡಿ.....ಅಕ್ಷರಗಳು” ಅಂದು, ಗೊಣಗುತ್ತಾ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋದ.....ಹೋದ.....

ಆತನಿಗೊಮ್ಮೆಲೇ ಗಂಟೆ ಎಷ್ಟಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದಿತು; “ಯಾರಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದು; ಧಡಿಯನಲ್ಲೂ ವಾಚು ಇಂದ್ಧಂತಿಲ್ಲ”, ಎಂದು ಹೊಂಡದಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದ; ತನ್ನ ನೆರಳಿನ ಉದ್ದ ನೋಡಿ..... ಸೇರಿಸಿ.....ರಿಂದ ಭಾಗಿಸಿ.....ಕಳೆದು... ಗಳಿಗೆ...ಅಳೆದು.....ಗಂಟೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ.....

ಧಡಿಯ ಯಾವುದೋ ಕವನವಿರಬೇಕು. ವಾಂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ.....ತನ್ನ.....ನಾಚಿಸುವ ಗೊಗ್ಗರು ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ.....

“ದೀರ್ಘ ನಿದ್ರೆಯ ಬಳಿಕ ಕಣ್ಣು ಹೊಸಹೊಸದು

ಅಬ್ಬ ನಗ್ತಾನೆ;

“ಗಂಟೆ ಎಷ್ಟಾಯ್ತು ಸಾರ್?” “

ಎರಡು ಐವತ್ತಾರು

ಹಿಂದಿನ ದಿನ ವಾಚು ನಿರಾಹಾರಿ;

(ಆದರೂ ವಿತಂತು ಕನ್ನೆ)

ಠತ್ ಈ ಹಾಳು ಮರೆವು-

ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳಮ್ಮನಿಗೆ ಹಡೆದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು.....”

ಎಲಾ ಇವನ”-ಅಲದ. ವಾಚು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇರುವುದರ ನೆನಪಾಗಿ, ಕೋಟಿನ ಕೈ ಸರಿಸಿದ. ಗಂಟೆ ಇನ್ನೂ “ಐದೂ” ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ...ನಕ್ಕ. ಗಂಟೆ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದೆ; ಕಾಲ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ.....ಬೇಗ ಬೇಗ’ ಎಂದು ಕಿವಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಂತೆ ಶಬ್ದವಾದಾಗ, ಉಸುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಹೊಂಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ; ಆವರೂ ಹಾರೆ ಪಿಕ್ಕಾಸುಗಳ ಎಟಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಿದ್ದ. ಕೋಟು ಪೇಂಟುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಯ್ಗೆ ಕೊಡವಿ, ಪುನಃ ಉಸುಕು ಮೇಲಕ್ಕೇತ್ತಬೇಕಾದ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಶಪಿಸುತ್ತಾ “ಢೂ”-ಅಂದು ಎತ್ತತೊಡಗಿದ. “ತುಂಬಾ ಸೆಕೆ”-ಎಂದನ್ನಿಸಿತು. ಪೇಂಟು ಕೋಟು ಕಳಚಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಕೋಟಿನ ಗುಬ್ಬಿ ಕಳಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಎದುರು ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ; ಮಾಳಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಡವೊಂದನ್ನು ಕಂಡು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. “ಅರೇ ನಾನೀವರೆಗೂ ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ”, ಎಂದುಕೊಂಡಾಗ ಮಾಡಿನ ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲು ಚೆಗುರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, “ಇದೇನೂ, ಇಂದ್ರಜಾಲವಲ್ಲ; ಆಗಲೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿಲ್ಲ”-ಅಂದು ತನಗೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತ. ಫಕ್ಕನೇ ಯಾರೋ ನಕ್ಕಂತಾಗಿ, ಆದ ‘ಹೆಣ್ಣು ಧ್ವನಿ’ ಎಂದಾದ ಮೇಲೆ, “ಎಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ, ಆ ಕಟ್ಟಡದ ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಾಗ-ವೆರಾಂಡದಲ್ಲಿ ‘ವಿರಾಜ’ಮಾನಳಾದ, ಚೆಂಡೊಳ್ಳಿ ಚೆಲುವೆಯಿನ್ನೂ ನಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. “ಝಮ್”-ಎಂದಿತು ಎದೆ. ಗುಬ್ಬಿ ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಗಳೂ ಅಂತೆಯೇ ನಿಂತು, ನಡುಗಿ.....ಅಸಭ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ ಆಕೆಯತ್ತ, ಆಕೆಯ ಬೆಲ್‌ಬಾಟಮ್ ಪೇಂಟಿನತ್ತ, ಉಬ್ಬಿದ ಎದೆಯತ್ತ, ನಿರಿಗೆಗಳ ಅಂಗಿಯತ್ತ, ನೀಳ ಜಡೆಯತ್ತ, ಸುಂದರ ಮುಖದತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತ. ಆಕೆಯೂ ನಸುನಕ್ಕು ಕೈ ಎತ್ತಿ “work is worship”, “ಬೆವರಿನ ಬಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಹ ದೇವ”-ಎಂದು ಬಡಬಡಿಸಿ ಮರೆಯಾದಳು. ‘ಸೆಕೆ’ ಎಂದನಿಸಿದರೂ, “ಆಕೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಪುನಃ ಬಂದರೆ- ಎಂದು ಟ್ರಿಮ್ಯಾಗಿ ನಿಂತ; ‘ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸೆಕೆ; ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಏನು ಬೆವರು -ಎಂದು ಕೋಟು, ಶರ್ಫು, ಬನಿಯನ್‌ಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಒಳಗೆ ಬಾಯುಸಿರು ಹಾಯಿಸಿದ. ಒಳಗೆ “ಜಾತಿ ಗುಲಾಮ’ ನಿರುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ

ಮಾಡಿಕೊಂಡ. 'ಆಗಾಗ್ಗೆ `ಸೇದುವ ಬೀಡಿಗಳ ನಡುವೆ ಧಡಿಯನ ಕವಿತಾ ವಾಚನಕ್ಕೆ ವಿರಾಮವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡ.....

ಕೀರಲು,

ಕರ್ಕಶ

ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ

ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳೊಂದೂ ಆತನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ....ಮೈ ಪೂರಾ ಬೆವರಿ...“ಇವೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ತಲೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ....ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿ?” ಬಳಿ ರಾಶಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಶಿಲೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಜೋರು ಜೋರಾಗಿ ಹೊಂಡಕ್ಕೆಸೆಯ ತೊಡಗಿದ. ಅನಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಮತ್ತು ಬರೇ ತ್ರಾಸದಾಯಕವಾದ ಈ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು-ಆ ಬಗೆಗಿನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ, ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದವನಂತೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾ, ನುಣುಚುತ್ತಾ, “ಉಹೂಂ”-ಅಂದು-ಎತ್ತಲಾರದ ಕಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪುನಃ ಮೈ ವಾಲಿದಂತಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದ.

“ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದಾದರೆ ಮುರಕಲ್ಲುಗಳು, ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತುವ ಉಪಕರಣಗಳು ಬೇಕಲ್ಲವೇ? -ಎಲ್ಲಿವೆ?-ಎಂದು ಧಡಿಯನನ್ನೇ ಕೇಳೋಣವೆಂದು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವ ಮೊದಲೇ “ಎಲ್ಲಾ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದೆ”-ಮಾತು-ನೆನಪಾಗಿ-ಆ ಕೋಣೆಯತ್ತ ನಡೆದ. ಇದೀಗ ಚೆನ್ನಾದ ಬೆಳಕು ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೂ ನುಗ್ಗಿ, ಒಳಗಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡಾ ದಿಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಎದುರಿಗೆ ಇದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೊಂಡದತ್ತ ಸಾಗಿಸತೊಡಗಿದ. ಧಡಿಯ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಎಂದತ್ತ ನೋಡಿ “ಛೇ : ಅಂತಹಾ ಜಾತಿ ಅಲ್ಲ”-ಅಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ‘ಬೇಕಾಗಬಹುದು’ ಎಂದು ಹೊತ್ತ. ಮಟ್ಟ, ತಾಪಿ, ಮತ್ತಿತರ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ.

“ತೆಗೋ ಕಾಫಿ”-ಅಂದಾಗ-“ಅರೇ, ಇವನಿಗೆ ಹೇಗಪ್ಪಾ, ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ನನ್ನ ಕಾಫಿಯ ಚಟ”-ಅಂದು, “ಫೇಂಕ್ಸ್” ಆದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ. ಗ್ಲಾಸ್ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಬೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಹೀರತೊಡಗಿದ. ಧಡಿಯ ಹೊಂದಕ್ಕೊಂದು ಸುತ್ತು ಬಂದು ಕುಡಿದಾಗ ಗ್ಲಾಸನ್ನೆತ್ತಿ, ತನ್ನ ಆಸನದತ್ತ ನಡೆದ. ಒಂದು ಬೀಡಿಯನ್ನಾದರೂ, ಕೇಳೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು; ಆದರೂ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದೆ, ಧಡಿಯ ಹೋಗುವುದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತ.

ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯುವ ಬಯಕೆಯಾಯಿತು. ಪೇಂಟಿನ ಬಟನ್ ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ; ಅದೇ ಹುಡುಗ ಅದೇ ವೆರಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಎದುರಿನ ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕೈ ಆನಿಸಿ ಮುಗ್ಧಳಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು : ಇವನನ್ನು, ಮತ್ತವನ ಕೆಲಸವನ್ನು, “ಇಸ್ಸೀ” ಅಂದು, ನಾಚಿ, ಇತ್ತ ತಿರುಗಿ, ಬಟನ್ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ, “ಆಕೆ ಹೊದ ಮೇಲೆ ಮಾಡೋಣ”- ಎಂದು ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ. ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳೊಂದೂ ಆತನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ....ಮೈ ಪೂರಾ ಬೆವರಿ...“ಇವೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ....ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿ?” ಬಳಿ ರಾಶಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಶಿಲೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಜೋರು ಜೋರಾಗಿ ಹೊಂಡಕ್ಕೆಸೆಯ ತೊಡಗಿದ. ಅನಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಮತ್ತು ಬರೇ ತ್ರಾಸದಾಯಕವಾದ ಈ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು-ಆ ಬಗೆಗಿನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ, ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದವನಂತೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾ, ನುಣುಚುತ್ತಾ, “ಉಹೂಂ”-ಅಂದು-ಎತ್ತಲಾರದ ಕಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪುನಃ ಮೈ ವಾಲಿದಂತಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದ.

“ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದಾದರೆ ಮುರಕಲ್ಲುಗಳು, ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತುವ ಉಪಕರಣಗಳು ಬೇಕಲ್ಲವೇ -ಎಲ್ಲಿವೆ?-ಎಂದು ಧಡಿಯನನ್ನೇ ಕೇಳೋಣವೆಂದು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವ ಮೊದಲೇ “ಎಲ್ಲಾ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದೆ”-ಮಾತು-ನೆನಪಾಗಿ-ಆ ಕೋಣೆಯತ್ತ ನಡೆದ. ಇದೀಗ ಚೆನ್ನಾದ ಬೆಳಕು ಕೋಣೆಯೊಳಕ್ಕೂ ನುಗ್ಗಿ, ಒಳಗಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ, ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಎದುರಿಗೆ ಇದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೊಂಡದತ್ತ ಸಾಗಿಸತೊಡಗಿದ. ಧಡಿಯ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಎಂದು ನೋಡಿ “ಛೇ : ಅಂತಹಾ ಜಾತಿ ಅಲ್ಲ”-ಅಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ‘ಬೇಕಾಗಬಹುದು’ ಎಂದು ಹೊತ್ತ.

ಮಟ್ಟ, ತಾಪಿ, ಮತ್ತಿತರ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ.

“ತೆಗೋ ಕಾಫಿ”-ಅಂದಾಗ-“ಅರೇ, ಇವನಿಗೆ ಹೇಗಪ್ಪಾ, ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ನನ್ನ ಕಾಫಿಯ ಚಟ”-ಅಂದು, “ಫೇಂಕ್ಸ್” ಆದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ. ಗ್ಲಾಸ್ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಬೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಹೀರತೊಡಗಿದ. ಧಡಿಯ ಹೊಂದಕ್ಕೊಂದು ಸುತ್ತು ಬಂದು ಕುಡಿದಾಗ ಗ್ಲಾಸನ್ನೆತ್ತಿ, ತನ್ನ ಆಸನದತ್ತ ನಡೆದ. ಒಂದು ಬೀಡಿಯನ್ನಾದರೂ, ಕೇಳೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು; ಆದರೂ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದೆ, ಧಡಿಯ ಹೋಗುವುದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತ.

ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯುವ ಬಯಕೆಯಾಯಿತು. ಪೇಂಟಿನ ಬಟನ್ ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ; ಅದೇ ಹುಡುಗ ಅದೇ ವೆರಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಎದುರಿನ ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕೈ ಆನಿಸಿ ಮುಗ್ಧಳಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು : ಇವನನ್ನು, ಮತ್ತವನ ಕೆಲಸವನ್ನು, “ಇಸ್ಕೀ” ಅಂದು, ನಾಚಿ, ಇತ್ತ ತಿರುಗಿ, ಬಟನ್ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ, “ಆಕೆ ಹೊದ ಮೇಲೆ ಮಾಡೋಣ”- ಎಂದು ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ.

ಸುರುವಾಯಿತು; ಧಡಿಯನ ಫೈಲು ಅಧ್ಯಯನ “....ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜೀವನವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು, ನನಗೆ ತುಂಬಾ ತವಕವಿದೆ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದಾಗುತ್ತಾ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಲ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಾ ತೆವಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಧಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೇಕಷ್ಟು ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಷ್ಟೂ ಆ ಕ್ರಿಯೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಜಾಡನ್ನು ತುಳಿದು, ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಜಾಲಾಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಆದರೂ “ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನಾಶವಿಲ್ಲದ ನಿಯಮದಂತೆ, ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವುದು, ನನ್ನದೇ ದುರಂತವಲ್ಲವೇ. ಜನನ, ಮರಣ, ಸುಖ-ದುಃಖ, ಕ್ರಿಯೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ “ಗತಿ”ಯನ್ನು ಏರುಪೇರುಗಳಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿಸಿ, ಆಗಲೂ ತೃಪ್ತವಾಗದೆ ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದು ನಮ್ಮದೇ ಚಿಂತನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ -ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾತ್ರ. ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆಯ ಹೊರತು...” ಆತ ತಲೆ ಚಿಟ್ಟು ಹಿಡಿಯುವಷ್ಟೂ ಧ್ವಂದ್ವದಲ್ಲುರುಳಿದ. “ಈ ಪತ್ರ (?)ದ ಧಾಟಿ, ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಓದಿದಂತಿದೆಯಲ್ಲಾ..... ..” ಎಂದು ತಲೆ ಬಿರುಕು ಬಿಡುವಂತೆ “ಗುಮ್” ಗಂಟಿದಾಗ, “ಬೇಗ, ಬೇಗ”ಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ನೆನಪಾಗಿ, ಮನಸ್ಸು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹರಿಯದಂತೆ, ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ.

ಒಮ್ಮೆಲೇ... “ಜೀವನದ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಹೆದರುತ್ತೇನೆ....ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಹೆದರುತ್ತೇನೆ...ಹೆದರುತ್ತೇನೆ....” ಅಂದಂತಾಗಿ, ಬವಳಿ ಬಂದಂತಾಗಿ-ಎಚ್ಚತ್ತಾಗ ಧಡಿಯ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಕೊಳೆ ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಿಂದ “ಅವೇ , ಯೋಚನೆಗಳು, ಸತ್ತ ಶಬ್ದಗಳು, ಕೊಳೆತ ವಾಕ್ಯಗಳು, ನೋಣ ಹಾರುವ ಧೈಯಗಳು... ನೆನಪಿಡು..ಕೆಲಸ ಇಂದೇ ಮುಗಿಬೇಕು”-ಎಂದು ಗದರಿಸಿ-ಧಡಿಯ ಹಿಂದಿರುಗಿದ.

ಆತನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು, ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಗೆ; “ಧಡಿಯ ಆ ಸೂರಿನ ಕೆಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಆರಾಮವಾಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಮತ್ಸರವೂ ಆಯಿತು. “ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಒಂದು ನೋಣದ ಹೆಣದಂತಾಗಿದೆಯಲ್ಲ, ಜೀವದ ಮಿಡಿತದ ಬಗ್ಗೆ ತಕರಾರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ -ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಜೀವಂತ-ಯಾ-ಶವದ ರೂಪವೂ ಧಡಿಯನಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೆ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತಂತಾಗುವುದಲ್ಲ”-ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಂತೆ, ಆ ವಿತಂತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ರಣ ಬಿಸಿಲಿಗೆ, ಪುನಃ ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ. ಕಳೆಯಿಲ್ಲದ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ತನ್ನ ದೀನನಾನುತನಕ್ಕೆ ತಾನೇ “ಹೇಸಿ”-“ಆತ”-ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿದಳೋ ಎಂದು ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಾಗ, ಆಕೆ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ವಿಹ್ವಲಳಾದವಳಂತೆ, ಕರುಣೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ “ಗಾಬರಿ ಬೇಡ.....ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ”- ಎಂದು ಸಂತೈಸುವವಳಂತೆ; ಆತನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಆತನಿಗಂತೂ ತುಂಬಾ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು.

ಧಡಿಯ ಮುಂದರಿಸಿಯೇ ಇದ್ದ. “ಮಹನೀಯರೇ, ಮಹಿಳೆಯರೇ...ಇದೆ ನೋಡಿ... ನಮಗೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ – ಜೀವನವಿಡೀ ನಾವು ನಡೆಸುವ ಕ್ರಾಂತಿ, ಬರೇ ಬುಡಾಯವಾಗುತ್ತದೋ ಎಂದು. ಧ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ತೆವಳುತ್ತಾ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರಾಗುತ್ತಾ ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತೇವೆ; ಸಿದ್ಧಿಡೇಳುತ್ತೇವೆ; ಶಾಂತವಾಗುತ್ತೇವೆ. ಬದುಕು:- ಅಂದರೆ ಹೋರಾಟ, ಆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬದುಕು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ಕರಗಿಸಿ ನಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಿಂಹಗಳಾಗಬೇಕು-ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿ; ಜೇನುನೋಣಗಳಾಗಬೇಕು -ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ; ಕುನ್ನಿಗಳಾಗಬೇಕು-ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ. ದಿನದ ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಗಳು ಸೆಕೆಂಡು-ಸೆಕೆಂಡುಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿಸಬೇಕು. ರಾಷ್ಟ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾವು.....ನಾವು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನಾಘ್ರಾಣಿತ ಕುಸುಮ, ಒಂದು ತುಷಾರ. ಕುಸುಮದ ಗುರಿ ಆ ಮಾತೆಯ ಮುಡಿಗೇರುವುದರಲ್ಲಿ, ಬಿಂದುವಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಆ ಮಾತೆಯ ಪಾದ ತೊಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ.....ಅದರ ಒಳಿತಿಗೆ. ಅದರ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿಗೆ.....ಇದೋ ಈ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಮುಡಿಪು.....”

“ವ್ಹಾಹ್”, ವ್ಹಾಹ್” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಧಡಿಯ. “ಠತ್ತೇರಿ ಸಮಾಜ ಸೇವಕನ ಭಾಷಣವೇ”-ಅನ್ನಿಸಿತು, ಆತನಿಗೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣೆತ್ತು. ಬೌದ್ಧಿಕನಂತೆ ಆರಂಭಿಸಿ, ಅದೇ ಕೊಳಕು ದೇ. ಭ. ನಾಗುವುದು.

.

.

.

ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತಿದ್ದ ಸಾಕಾಗಬಹುದೋ- ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. 'ಇರಲಿ' ಉಳಿದರೆ ಸುತ್ತ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಯಿತು ಎಂದು ಉಳಿದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ.

“ಆದರೂ ಒಂದು ಮಾತು : ಒಂದೇ ಪರಮಾಣುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೋಟೋನು. ನ್ಯೂಟ್ರೋನು, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುವಂತೆ-ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜದ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ-ಆತನ ಜೀವನದ ಮಿಡಿತ....ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮಿಡಿತದ ಬೆಡ್

ನಂಬರ್”ಗೂ ಶಾಂತ “ಬೋಡಿಗೂ” ಇರುವ ಅಂತರವೇನು ಗೊತ್ತೇ? “ಹೊದಿಕೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮಟ-ಮುಸುಕು ತಲೆ ಪೂರ”-ಧಡಿಯ “ಗುಡ್” ಅಂದ. ಆತ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜೋರಾಗಿ ಬೆವರಿದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಮಾತುಗಳು “ಸಾಲವು” ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ, ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ “ಏನೋ ಬೇರೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ಸಹ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ”-ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆದ.

.
. .
ನಳಿ ಹುಡುಕಿದ; ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕಿದ ಎರಡು ಬಕೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಅಲ್ಲೇ ನಳಿಯೂ ಇತ್ತು. ತಿರುಗಣಿ ತಿರುಗಿಸಿದಂತೆ, ನೀರ ಧಾರೆ ವೇಗವಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿತು. ಬಕೆಟ್‌ಗಳೆರಡನ್ನೂ ತುಂಬಿಸಿ, ಹೊಂಡದತ್ತ ಸಾಗಿಸಿದ. ಹೊಂಡಕ್ಕೆರೆದು ಒದ್ದೆ ಮಾಡಿದ : ಪುನಃ ಪುನಃ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿ ತಂದು, ಎಂದಿಗೂ ಬೆಸೆಯಲಾಗದ, ಹೊಯ್ಗೆ ಶಿಲೆಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ವಿಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ, ಸೋಲನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡ. “ಏಕೆ ಬೆಸೆಯಬೇಕು”-ಎಂದು ತನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಉತ್ತರ ಕಾಣದಾದಾಗ, ತೂಗುಕಲ್ಲನ್ನು ಇಳಿಬಿಟ್ಟು, ಜಲಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು; ಸಮಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನಿರಿಸಿದ; ನೆಲಸರಿಪಡಿಸಿ-ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ.

ಈ ಅಭಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಲಬೆರಕೆಯಾಗದೆ ಉಳಿದಿದ್ದ ಸಿಮೆಂಟ್‌ನ ಗೋಣಿಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ಹೊರತಂದ. ಧಡಿಯನ್ನಾದರೂ ಕರೆದು, ‘ಒಂದು ಬದಿ ಹಿಡಿಯಿ ಹೇಳಬೇಕು’ ಎಂದು ಅತ್ತ ನಡೆದ. “ಅನಾದಿ ಹಜಾಮನೂ ಉಳಿಸಿದ್ದ ಪಿಳ್ಳೆ ಜುಟ್ಟು, ಒಂದೊಂದಾಗಿ....” ಆತ ಅದಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡದೆ “ಸಿಮೆಂಟ್ ಇತ್ತ ತರ್ರೇಕು”-ಅಂದ. ಧಡಿಯ ‘ಅದಕ್ಕೇನಾಗ್ಬೇಕು’-ಅನ್ನುವಂತೆ ಮುಖವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಸಿದ. “ಸ್ವಲ್ಪ ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ಕೈ” ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ಧಡಿಯ ಕಾಲಪ್ಪಳಿಸಿ, ಎದ್ದು ನಿಂತ. “ನಾನೇನೂ ಸಮಾಜ ಸೇವಕನಲ್ಲ ತಿಳೀತೇನು; ನಾನಿಲ್ಲಿರೋದು ನಿನ್ನ ನೋಡ್ಕೊಳ್ಳೋಕೆ ಹೊತ್ತು, ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೈ....ಕಾಲು”ಗಳಿಗಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಯ್ತೇನು. ನನ್ನೂ ಕೆಲಸ ಇದೆ. ಮೊದ್ದು ನಡೆ ಇಲ್ಲಿದೆ”....ಅಂದ. ಶಬ್ದ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಬೆದರಿ, “ನಡೆ ಇಲ್ಲಿದೆ”ಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಆತ ನಡೆದಿದ್ದ : ಜೋಲು ಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು-ಕಾಲೆಳೆಯುತ್ತಾ....ಚೀಲಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಳೆದೇ ಸಾಗಿಸಿದ. ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದುಗುಡಕ್ಕೆ ಹಸಿವೆಯೂ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಏನೂ ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾದ ನೆಲ, ಬಿಸಿ ಗಾಳಿ, ಸುಡುವ ಸೂರ್ಯ, ಧಡಿಯನ ಕ್ರೂರ ನೀತಿಯ ಮಾತುಗಳು. ತನ್ನನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನಿಂದ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುರಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು.

“Be like a little flower that perfumes even that hand-that crushes it” -ಹೆಣ್ಣಿನ ಧ್ವನಿ. ಆಗಲಿ, ಆಕೆಗಾದರೂ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿದೆಯಲ್ಲಾ- ಎಂದು ದಯಾ ಭಿಕ್ಷುಕನಂತೆ ಆಕೆಯತ್ತ ನೋಡಿದ. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲೂ ನೀರು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೌದ-ಆಕೆ ಅಂದರೆ “crush”-ಆಗುವುದೇ ಒಳಿತು ಎಂದನಿಸಿತು-ಒಂದು ಕ್ಷಣ. ಅಬ್ಬ ಈ ಹಸಿವೆ ಒಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ.....ಎಂದು ಮಂಡಿಗೆ ಕೊರೆದ.

ಕಬ್ಬಿಣದ ತಟ್ಟೆ, ಡಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಣ್ಣ ಹುಡುಕಿ ತಂದ; ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಹೊಯ್ಗೆ, ಸುಣ್ಣ, ಸಿಮೆಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಹಾರೆಯಿಂದ ಕಡಿದು, ಹಾರೆಯ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಕ್ರಿಕ್‌ಟಿನಲ್ಲಿ ಚೆಂಡನ್ನು ಆಫ್ ಬ್ರೇಕ್‌ಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದಂತೆ ಹಾರಿಸುತ್ತಾ, ಮಿಶ್ರಗೊಳಿಸಿದ. ಕಟ್ಟೆಯಂತೆ ಮಾಡಿ ನೀರೆರೆದು -ಪುನಃ ಹದಗೊಳಿಸಿದ. ಕಬ್ಬಿಣದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ, ಹೊಂಡಕ್ಕೆಳೆದ. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಎತ್ತಿ ಇಳಿಸುತ್ತಾ, ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಾ, ನೂಲಿಗೆ ಸರಿ ಹೊಂದಿಸುತ್ತಾ, ಸಿಮೆಂಟ್ ತುಂಬಿಸುತ್ತ ಹೋದ.

ಪುಟ ಮಗುಚುತ್ತಿದ್ದ ಧಡಿಯ, ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಆವೇಶ ಬಂದವನಂತೆ ಒದರತೊಡಗಿದ .....ವಿವಿಧ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ.

ಮಗು : ಅಮ್ಮಾ ಹಸಿವೋ ಹಸಿವು.....ತಿನ್ನಲು ಏನಾದರೂ ಕೊಡು.

ಅಮ್ಮ : ಏನನ್ನು ಕೊಡಲಿ ಮರಿ.....ನಿನ್ನಪ್ಪ.....ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ...ಇನ್ನು ಕೂಳು..

ರಾಜಕಾರಿಣಿ : ಈ ವರ್ಷಾ ತುಂಬಾ ಕೆಟ್ಟದೂಂತ ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೂ ಗೊತ್ತು-ನಿಮ್ ಕಷ್ಟಾ. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನತೆ - ಹಿಂದೆಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗ್ಬೇಕು. ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮೌನ ಗೋಳಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿದೆ. ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಮಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾವೂ ನಿರುಪಾಯರಾಗಿದ್ದೇವೆ.....Poor Fundಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ದಾನ ಮಾಡಿರಿ.....ನಿಮ್ಮ ದಾನ.....ಪೈಸೆ ಇರಲಿ, ರೂಪಾಯಿ ಇರಲಿ.....ಯಾವ ಮೊತ್ತವೂ ಚಿಕ್ಕದಲ್ಲ..... ಈಸಲದ ಬೆಳೆ ತುಂಬಾ ಉತ್ತಮವಿದೆ; ಒಮ್ಮೆ ಕಟಾವು ಆರಂಭವಾಯ್ತೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೂ ಸೋಲೈ ಆಗುತ್ತವೆ... .. ಮತ್ತು ನಿಮ್ ಕಷ್ಟಾ.....

ಆತನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಯಾರೋ ಅಣಕಿಸುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಆದರೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದವನಂತಿದ್ದ. ಏನೋ ಮರೆತವನಂತೆ, ಫಕ್ಕನೆ ಹೊಳೆದಂತಾಗಿ “ಉಟ”ದ ಸವಿ ನೆನಪಿಗೆ, ಹಸಿವು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ. ಸೂರ್ಯ ನಡು ನೆತ್ತಿಗೂ ಮೇಲೇರಿ, ಪಡುಡಕ್ಕಿಗೆ ವಾಲಿದ್ದ. “ಎಂದಪ್ಪಾ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಉಟ”-ಎಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗೊಣಗಿದ.

ಧಡಿಯ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಬೊಗಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಚೇಲ : ನಮ್-ಯಜಮಾರೂ, ಏನು ಹೇಳುವೆ ಅಂದ್ರೆ.... ಅಂದ್ರೆ....ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದೋರು ಎರಡೇ ಹೊತ್ತು: ಎರಡು ಸಲದೋರು ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು...ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಲದೋರು....ಸಲದೋರು...ಅಲ್ಲಲ್ಲ .... ಉಹೂಂ ಉಹೂಂ ಹಾಗಲ್ಲ-ಅಂತೂ ಉಳಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಸಿ, ಈ ಕಷ್ಟದ ಸಮಯ ದಾಟಿದ್ರೆ...

ಕಲ್ಲುಗಳೇರುತ್ತಾ ನೆಲಮಟ್ಟ ಬಂದಾಗ ಆತ ತುಂಬಾ ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದ. ಆ ಕೋಣೆಯ ಅದೇ ನಳಿ ನೀರನ್ನು ಬೊಗಸೆ ಹಿಡಿದು ಸಾಕಷ್ಟು ಕುಡಿದ. ಅರ್ಧ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಗಿ ಪುನಃ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟತೊಡಗಿದ. ಯಾರೋ ಬೇಗ ಬೇಗ” ಅಂದಂತಾದಾಗ ಯಾರು ಎಂದ ನೋಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ವಿವಶತೆಯಿಂದ ಕಲ್ಲು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಸೇರಿಸುತ್ತಾ, ಕಟ್ಟೆಗಳಾಗಿ ಸುತ್ತು ಹೋದ.

ಧಡಿಯ “ಮಹಾ ಕಾವ್ಯಗಳು ವಿಮರ್ಶೆ” ಅನ್ನುತ್ತಾ ಹೊಸ ಪುಟ ತೆರೆದ. “ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವ ನಿಯೋಜಿತ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ, ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳೇನೇ ಇದ್ದರೂ, ಕ್ರಿಯೆಯ ಎರಕದಂತೆ, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ - ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ, ತತ್ಯಾಲೀನ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ, ಮೂಲೋದ್ದೇಶವೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವುದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದಾದ-ವಿಶೇಷತೆ, ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳು; ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕುಗಳು; ಮಾನಸಿಕ ಯುದ್ಧ ಸ್ವ-ಮಾ-ಯುದ್ಧ ಸ್ವಗಳು; ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತುಮುಲಗಳು; ಕ್ರಿಯ-ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಪುಟವಿಟ್ಟಂತಾಗುವುದು; ಮೂಲೋದ್ದೇಶ, ಕೈಗೆಟುಕಿದ ಮೇಲೂ, ಕ್ರಿಯೆ-ಆ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾನೂ ಸ್ವತಃ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಜೀವನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ-ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ನಿರ್ನಾಮದಲ್ಲಿ, ಪರ್ಯವಸಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ತೋರಿಯೂ, ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು; ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಕಟವಾದ ಸಂಘರ್ಷರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿ. ‘ದ್ವಂದ್ವ’ ಎನ್ನುವುದು. ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಮಸೆತವಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕವೂ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ ಆಗಬೇಕು. ಆದರೂ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಉದ್ದೇಶ, ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೂಲ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ; ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೀರಲ್ಪಡುವುದು. ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ.....

ಆತ ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದ.-ಇದು ಮಹಾಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ..... ಎಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದು.....? ಪುರಾಣ ವಾಚನದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದು.....? ಭಾಷಣ ಆಲಿಸಿದ್ದು .....? ಆದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ.....ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ.....ಅಲ್ಲ..... ವಲೋದ್ದೇಶವೇ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ.....ನೆನಿಸುವುದು.....ಕ್ರಿಯೆಗೆ, ಧೈಯ, ಗತ್ತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಬರೇ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕಾದಲ್ಲಿ.....ಸೋಗು, ನಿರ್ವಿಣ್ಣತೆಗಳು.....ಏನೋ..... ಇರಲಿ.....ಎಂದು ಮುಂದೆ ಚಿಂತಿಸಲೂಬಾರದೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸದತ್ತ ಮನ ಹಾಯಿಸಿದ.

ಧಡಿಯ ಎದ್ದು ನಿಂತು, “ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹಾಯಿಸುಗಳು”-ಅಂದ.

1 ನಿರ್ಜೀವ ಕಂಬಗಳೆಡೆ, ದೇವರೆಡೆ, ಬಾಗಿಲುಗಳೆಡೆ, ಸೂರಿನ ಕೆಳಗೆ, ಜ್ವಲಿತ ವಿದ್ಯುತ್ ತಂತಿಗಳಡಿ-ಶೀರ್ಷಾಸನಕ್ಕೆ ತಯಾರಿ.

2 ಸಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಿಣಿಗಳೊಳಗಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಈರ್ಷ್ಯೆಗಿಂತ ಅವರೊಳಗಿನ ಅನ್ಯೈತಿಕ ಒಪ್ಪಂದ, ತತ್ಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ದುರಂತ.

3 ಚಂದದ ಚಂದಿರ, ಬೊಂಬೆ “ಬೆಳ್ಳಿ”ಯ-ಲಂಗ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಚುಂಬಿಸಿದ.-

4 ಜೀವನದ ಅನಂತ-ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪುಗಳ ಕಲ್ಲೋಲದಡೆಯಲ್ಲೂ, ಕೆಂಪು ಹಸುರುಗಳ ಓಕುಳಿಯಾಟ,-

5 ದೇವರೂ ‘ನಮಸ್ತೆ’-ಅಂದೊಡನೆ-

“Through the proper channel” ಅನ್ವೇಷಣೆ ಭದವಾ,

6 ವಿಧುರಾಶ್ವತ್ಥಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸುತ್ತುಗಳ-ತಪ್ಪಿದ ವಿಳೆ ಜಾಡಿಸಿ

ಯಾರಾದರೂ ವಿತಂತು ಇತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಿ-

ದರೆ-‘ಪುನಃ ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೇ’ಗೆ

ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವ ನಮ್-ನಿಮ್-ಗೆ-

7 ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿ-ಇಂದು-ಸತ್ತ

ಮಗುವನ್ನು ನೆನೆದು ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮಡದಿಗೆ

ಅಂದ-“ಪ್ರಿಯೇ ಅನುಭವ ಮುಖ್ಯ-ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ಹೆರುವ ಅನುಭವವಾಯ್ತಲ್ಲ ಮಳ್ಳಿ”.

ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಓದಿದಂತೆ, ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ, ತನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತೀರಾ ಸಮೀಪವಾದ ಉಕ್ತಿಗಳಂತೆ, ಆತನಿಗನ್ನಿಸಿತು; ಆದರೂ ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾತ್ರ ದೂರದಲ್ಲುಳಿಯಿತು. ಧಡಿಯನಲ್ಲಿ ‘ಮಾತನಾಡುವ ಗೋಜೇ’ ಬೇಡ-ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ. ಮೂರನೇ ಮೆಟ್ಟಲಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ತುಂಡು ಮುರಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು ಸೇರಿಸಿ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿದ. ‘ಆರೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲುಗಳೂ ಮುಗಿದುವಲ್ಲ, ಹೆಣ್ಣು ಇಲ್ಲ ಕಡಿಮೆಯೂ ಇಲ್ಲ’-ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತವನಿಗೆ. ‘ಅಶೋಕಸ್ತಂಭವನ್ನಿಡಬೇಕು’, ಎಂದು ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ. ಎತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಸೋತು, “ಹೇಗೆಪ್ಪಾ ಸಾಗಿಸುವುದು” ಎಂದುಕೊಂಡ. ತಡೆಯಲಾರದ ಬಾಯಾರಿಕೆಗೆ-ಪುನಃ ಬೊಗಸೆ ಹಿಡಿದು, ನಳ್ಳಿ ನೀರು ಕುಡಿದ. ಖಾಲಿ ಗೋಣಿಯ ಮೇಲೆ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಉರುಳಿಸಿ ಇಟ್ಟು, ಹೊರಕ್ಕೆ ಎಳೆದ. ಹಲಗೆಯೊಂದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲನೆ ಗೋಣಿ ಜಾರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿ, ಅಂಗಳದಲ್ಲೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ, ಪೀಠದತ್ತ ಸಾಗಿಸಿದ. ಎತ್ತಿ ಇಡಲು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಕಾಣದೆ, ಧಡಿಯನತ್ತ ಅಸಹಾಯಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ-ಫೈಲು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಧಡಿಯ ಯಾರಲ್ಲೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆತ “ನನಗೇನು” ಅಂದುಕೊಂಡ. ಹಲಗೆ ಮತ್ತು ಹಗ್ಗದ ಸಹಾಯದಿಂದ-ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೇಲಕ್ಕೆರಿಸಿ ಹಲಗೆ ಜಾರಿಸಿದ.

“Single man’s work! marvellous! ಆದಂತಾಯಿತು. ಆತ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಧಡಿಯ ಆ ಆಗಂತುಕನೊಡನೆ ವಿನೀತನಾಗಿ “yes sir”- ಅಂದು ಆತನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳ ಹತ್ತಿದ. ಆತ-ನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೋ ಆಶ್ಚರ್ಯ. “ಎಲಾ ಇವನು”-ಅಂದುಕೊಂಡ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ. ‘ಇಂದಾಗಬಹುದಲ್ಲವೇ, ಬೇಗ ಆಗಬೇಕಿತ್ತಲ್ಲಾ.....’ ಎಂದ-ಧಡಿಯನ ಮಾತು-ಆತನದೇ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ-ಎಂದು ಆತ ಹೋಚಿಸತೊಡಗಿದ; ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. “ಮಾನ್ಯರು ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಕೆಲಸ, ಕೆಲಸ, ಕೆಲಸ... ....ಇಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದಲೂ ನೋಡ್ತೇನೆ. ಒಂದೇ, ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಹಾಳು ಮಾಡಿಲ್ಲ.....ಮಾತು-ಅಂತೆಯೇ-ಕೃತಿ” -ಧಡಿಯನ ಪರಾಕು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಂತುಕ “ಸರಿ-ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕಲ್ಲಾ-ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ”-ಅಂದು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟ. ಧಡಿಯನನ್ನು ‘ಸಿಗಿದೇ ಬಿಡಬೇಕು’-ಎಂದು ತೋರಿತು-ಆತನಿಗೆ. ‘ಅಬ್ಬಾ ಧಡಿಯನ ಸೋಗೇ’-! “ಏನು ವಿನಯ, ಏನು ಮಾತು! ಅವನತ್ತ ನೋಡಬೇಕು; ಗುರೈದು ನೋಡಬೇಕು ಎನ್ನುವಾಗ ಧಡಿಯ ದೂರ ಸಾಗಿದ್ದ.

.
. .
ಕೆಳಗೇನೆ ಚರಚರ ಅಂದ ಹಾಗಾಯ್ತು. ‘ಏನು ನೆಲವೇ ಬಿರಿಯುತ್ತದೋ ಏನೋ, ಎಂದನಿಸಿ, “ಮತ್ತಿನ್ನೇನಾದೀತು, ಈ ಹೊಯ್ಯಿಯಲ್ಲಿ”-

ಅನ್ನುತ್ತಾ ಸಿಮೆಂಟ್ ಸವರತೊಡಗಿದ. “ನಾಳೆ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಜರಿದೇ ಹೋಗಲಿ, ಇಂದು ಒಮ್ಮೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಾನಿಲ್ಲಿಂದ ಜಾರಿದರೆ ಸಾಕು” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದ. ‘ಹೌದು, ಇದು ನಾಳೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಿರಿಯಲೇಬೇಕು; ಬಳಿ ಧಡಿಯ ನಿಂತಿರಬೇಕು. ಆತ ಹೊಂಡಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದು, ಆತನ ಡೊಳ್ಳು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ ಕೂರಬೇಕು. ಹ ಹ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ವಂಚಾ.....
.....ಒತ್ತಾಯದ ಕೃತಿಯ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ..... ಬುದ್ಧಿ ಬರುತ್ತದೆ..... ಎಂದು ಮಂಡಿಗೆ ಕೊರೆತ. ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ; ಹುಡುಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಬ್ಬಾ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೆಳಭಾಗ ಬಿರಿಯುವಂತಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದೇ ಬಿಡಬೇಕು-ಅಂದು ಪೇಂಟಿನ ಗುಬ್ಬಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ “ಇಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ” ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಬೆಚ್ಚಿ ನೋಡಿದ. “ನೂರಾರು.....ಸಾವಿರಾರು.... ಎಷ್ಟು, ಎಂದೂ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು, ಓಡಿ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಧಡಿಯನ ಬಳಿ. ‘ಆಯ್ತು ಇನ್ನು ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದಂತೆಯೇ; ಹೊಂಡದಲ್ಲಾದರೂ ಆಗಲೇ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಅದನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿ ಆಯಿತು’-ಎಂದು ಬಟನ್ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ.

“ಸೂರ್ಯ ಸುಮಾರು ಕೆಳಗಿಳಿದಾಯಿತು. ಅರ್ಜೆಂಟ್ ಆಗ್ಬೇಕು”, ಅನ್ನುತ್ತಾ, ಸಿಮೆಂಟ್, ಹೊಯ್ದೆ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟರ್ ಮಾಡತೊಡಗಿದ..... “ನೀನಿಲ್ಲಿ”, “ನೀನಿಲ್ಲಿ”-‘ಏ’ ‘ಓ’ ಗಳ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ದೂರ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಲ್ಲೇ ಮಗ್ಗುರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತವನಿಗೆ. ಬಹುಶಃ ಧಡಿಯನಿಂದ “ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಬಳಿ ಯಾರೂ ಹೋಗಾರ್ಯು”-ವಿಗೆ ಹೆದರಿರಲೂ ಬಹುದು.

ಧಡಿಯ, ಮಕ್ಕಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಶಿಸ್ತು: ಅನಂತರದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ; ನಡುನಡುವೆ ಏನೇನೋ ಕತೆ, ಹಾಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಗಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ.....

“ಕಾವಿ ಬಣ್ಣ ತರಬೇಕು”-ಎಂದು ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ. “ಎಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಕಾಣದೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಿಟಿಕಿಯ ಬಳಿ ಏನೋ ‘ಕಟ್ಟು’ ಮತ್ತು ಗುಂಡು ಕಲ್ಲು ಕಂಡು ಕಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚಿದ. “ಹಾ ಅದೇ” ಅಂದು ತನ್ನ ತಾವಿಗೆ ತಂದ. ಸಿಮೆಂಟ್ ನೀರಿಗೆ ಕಾವಿ ಸೇರಿಸಿ ಕಲಸಿದ. ನೀರು ತರಲು ಬಕೆಟ್ ಹಿಡಿದು ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದ. ನಳಿ, ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ನೀರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ‘ಫಸ್’ “ಫಸ್” ಅನ್ನುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ‘ಎಲಾ, ಮಗನೇ’ ಅನ್ನುತ್ತಾ, ಕಾದು ತುಂಬಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಬಕೆಟ್ ಅಲ್ಲೆ ಇಟ್ಟು, ನಳಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಬಂದ. ಬಣ್ಣ ಸವರುತ್ತಾ, ಗುಂಡುಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆರೆಯತೊಡಗಿದ. ಆಗಲೇ ಜನ ಚಾತ್ರಗೋ ಎಂಬಂತೆ ಸೇರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕೊಂಚ ಹೆಮ್ಮೆ ಎನಿಸಿದರೂ, ‘ತನಗೇಕೆ ಇಲ್ಲದ ಉಸಾಬರಿ’ ಎಂದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೇ ಮಗ್ಗನಾದ.

.
. .
ಬಸ್ಸುಗಳ, ಕಾರುಗಳ, ಟ್ರಕ್ಸುಗಳ, ರಿಕ್ಷಾಗಳ, ಸೈಕಲ್ಲುಗಳ, ಕಿವಿಗಡಚಿಟ್ಟುವ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಕೇಳಿಸದಷ್ಟು ಗುಲ್ಲು ಎದ್ದು. ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದ ‘ಜನ’, ಪೀಂ ಪೀಂ.....ಕಡ್ಲೆ ಕಡ್ಲೆ, ಟೈಂ ಟೈಂ.....ಐಸ್ ಕ್ರೀಂ.....ಪುಗ್ಗ ಪುಗ್ಗ .....ಗಳಿಂದ ಆತ ಆಕರ್ಷಿತನಾದ. ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಸಂತಸವನ್ನು ಆನಂದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸೋಣವೆಂದು ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರೆ ಹುಡುಗೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ .....ಆದರೂ ಇನ್ನು ಈ ಹಾಳು ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯುವಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೆಲ ಅರೆಯುತ್ತಾ, ಅರೆಯುತ್ತಾ, ಫಳ ಫಳ, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಸೂರ್ಯನೂ ಕೆಂಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಬಕೆಟ್ಟಿನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ | ಮುಳುಗಿಸಿ ಮತೂ ಅರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.....

ಬಳಿಯೇ ಮೇಜುಗಳು, ಕುರ್ಚಿಗಳು, ಮೇಲ್ಪಾಸುಗಳು, ಹೂದಾನಿಗಳು, ಜಮಖಾನೆಗಳು, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳು ಬಂದಿಳಿದಿದ್ದು....“ಛೇ ಛೇ, ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ವಾಗತ ಈವರೆಗೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ... ಎಂತಹ ಸಭೆ, ಎಷ್ಟು ಜನ”-ಅಂದು ಬೀಗಿದ.

ಆದರೂ ದೇಹ ನಿತ್ರಾಣವಾದಂತಾಗಿ, ಅದರಲ್ಲೂ-ಬಾಯಿ ಪಸೆಯೇ ಆರಿ, ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ. ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ನೀರಿಳಿಯದ ನಳಿಯಡಿಯ, ಅರ್ಧ ತುಂಬಿದ ಬಕೆಟ್ಟಿನ ನೀರನ್ನೇ ಬೊಗಸೆಯಿಂದತ್ತಿ ಕುಡಿದ. ನೀರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಮೆಂಟಿನ ರುಚಿಯೂ ಸೇರಿತ್ತು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗಲೇ ತುದಿಗೆ ಕೊಳಿಕೆಯಿರುವ ಪೈಪನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಂದ-ಮತ್ತೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆಂದು. ನೆಲ ಅಗೆತದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪುನಃ ಮುಂದುವರಿಸಿದ. “ನೆಲಕ್ಕೆ ನೀರು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಯ್ತು, ನೀರಿಲ್ಲವಲ್ಲ’ ಎಂದುಕೊಂಡು ‘ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಕಟ್ಟಲಿ, ನನಗೇನು’- ಎಂದು ತನ್ನನ್ನೇ ಉತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡ.

ವೇದಿಕೆಯ ಬಳಿ, ಸುತ್ತ ಜನವೋ ಜನ. ಮೈಕ್ ಬೇರೆ ಸಿನಿಮಾ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಧಡಿಯ ಭಾರೀ ಅರ್ಜೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವವನಂತೆ-

ಅರ್ಜೆಂಟಾಗಿ ಮೈಕದ ಎದುರು ಓಡಿ ಬಂದ. ಯಾವುದೋ ಪದ್ಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಂತು, ಗೊಗ್ಗರು ಗಂಟಲಿನ ಕರ್ಕಶ ಸ್ವರ `ಹಲೋ, ಹಲೋ' ಅಂದು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿತು. “ಮಹನೀಯರೇ-ಮಹಿಳೆಯರೇ-ಇಂದು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಅತೀ ಪವಿತ್ರ ದಿನ... ಈ ಸಮಾರಂಭದ ಅತೀ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವರು..... ಸಮಾಜ ಸೇವಕ, ಸಾಹಿತಿ, ರಾಜಕಾರಿಣಿ.....ಮತ್ತೇನೇನೋ..... ಆತನಿಗೆ ಪೈಪ್‌ಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಹಗ್ಗದ ನೆನಪಾಗಿ ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿದ. ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಡುಕಿ, ಹುಡುಕಿ, ಖಾಲಿ ಗೋಣಿಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹೊಸ ಹಗ್ಗ ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡ; ಹೊದಂತೆ-ಸಭೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಣ್ಣುಗಳು ತನ್ನನ್ನೇ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಕೊಕ್ಕೆಗೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ; ಪೀತದ ಮೇಲೆ ಹಲಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಪೈಪನೆತ್ತಿ ಅಶೋಕ ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ನಡುವಿನ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಲು ಹೆಣಗಿದ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮೈ ವಾಲಿದಂತಾಗಿ, ಹೇಗೋ ಸಂಭಾಳಿಸಿಕೊಂಡ. ಪುನಃ ಅನಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಯೂ ತನಗೇ ಕೈಕೊಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ”-ಎಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ರಂಧ್ರದೊಳಗೆ ಇಳಿದ, “ಬಚಾವ್” ಅಂದು ತಿರುಗುಣಿ ತಿರುಗಿಸಿದ.

ಆತ, ಕೆಳಕ್ಕೆಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ-ಧಡಿಯ ಮತ್ತಿತರರು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯಾಕೆಂದೇ ಅರ್ಥವಾಗದೆ, ನೆಲದ ಉಳಿದ ಒಂದು ಬದಿಯನ್ನು ಅಗೆಯತೊಡಗಿದ. ಧಡಿಯ ಭಾಷಣ ಮುಂದುವರಿಸಿಯೇ ಇದ್ದ.

“ಶ್ರೀಯುತರ ಧೈಯ; ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನೋಡಿ :

“ಎನ್ನ ಜೀವನ ಧರ್ಮ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವಲ್ಲ

ಪ್ರಿಯ ಸಖೀ

ಅದು ಮುಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು-ಮುಟ್ಟಿಬಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದು :

ಆದರೂ ಒಂದಾನೆಯಿದೆ ಗೆಳತೀ

ಯಾರಾದರೂ ಅದನು ಕದಿಯಲೆಂದು.

ಕದ್ದು ಓದಲೆಂದು,

ಓದಿಯೂ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದಿರಲೆಂದು...”

ಷಾಕ್ ಹೊಡೆದಂತಾಗಿ, ಆತ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಧಡಿಯನ ಸುತ್ತ ನೋಡಿದ; ಧಡಿಯ ಅದೇ ಫೈಲು ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ‘ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಈವರೆಗೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದುದು ತನ್ನದೇ ಮಾತುಗಳನ್ನೇನು? ಆ ಫೈಲಿನಲ್ಲಿರುವುದು...* ಬೆವರಿದ; ‘ತಾನು ಕುಸಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ’ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಮುಂದಿನದ್ದೇನೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ, ತನ್ನ ಸತ್ಯವೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ತೋರಿ-ಪೀಠಕ್ಕೂರಗಿದ; ಕೈ ತಲೆಗಾನಿಸಿಕೊಂಡ. ಮತ್ತೆ ಸಾವರಿಸಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದ.

ಧಡಿಯ ಉತ್ಸಾಹದ ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಪುಟಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ವಾಕ್ ಪ್ರವಾಹ ಭೋರ್ಗೆಯುತ್ತಿತ್ತು. “ನಾವು ಸಿಂಹಗಳಾಗಬೇಕು ಸ್ವೈರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಹಿಚುಕಿದ ಕೈಗಳಿಗೂ ಪರಿಮಳ ಬೀರುವ ಹೂವಿನಂತಿರಬೇಕು....ಹಸಿವು-‘ಧತ್’!-ಅದನ್ನು ಜಯಿಸಲೇಬೇಕು. ಜೀವನದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.... ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠೆ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತ, ಚರಿತ್ರ ಹೀನ ವರ್ಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ.... ಆಳಬಲ್ಲ ಸುಯೋಧನ-ನಿಜವಾದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಹೀರೋ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನೆಂದೂ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿ ದ್ವಿಮುಖ ಹೇಡಿತನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಳಸುತ್ತಾ ಹೋಗಬೇಕು. ‘ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಉದ್ದೇಶವೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ವರ್ಣಸಂಕರದ- ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅಂಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಲುಪಿ ಅದನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಡೆದು ಶಿಷ್ಯಪರಿಪಾಲನೆ-ದುಷ್ಟ ನಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತು-ವ್ಯಕ್ತಿ, ಗುಣ, ವರ್ಗಗಳ ಪರಿಭೇದವಿಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲೇಬೇಕಾದ ನಲಿವು-ನೋವುಗಳ, ಸತ್ಯ ಅಥವಾ ಅದರ ಛಾಯೆಯ, ಸಮಕಾಲೀನ ಧರ್ಮದ ಮಧ್ಯೆ ಉದ್ಭವಿಸುವ ದ್ವಂದ್ವಗಳ, ವ್ಯವಹಾರ ನಿಯಮಗಳ, ನೀತಿ-ಅನೀತಿಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಮೌಢ್ಯದ ತೆರೆ ಹರಿದು, ಅವರವರ ಮಟ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ, ತಾವು ನೋವನ್ನನುಭವಿಸುವಲ್ಲಿ, ತಾವೇ ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಿದ್ದಾಗ, ಇತರರು ಪಡೆದಿರಬಹುದಾದ, ಘರ್ಷಣೆಯ ನೋವನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಜೀವನವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವವರೆಗೂ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಜೀವನದ ನರನರಗಳ ಸ್ಪಂದನದ, ಸಮಗ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯವೂ ಆಗುತ್ತದೆ..... ಹಾ, ಕೆಲಸ, ಕೆಲಸ...ಅಕ್ಷರ, ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯ...ಜೀವನ

ಅಂದರೆ...ವೇಗ, ವೇಗ ವೇಗೋತ್ಕರ್ಷ. ಅದೇ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದಿನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಟವರು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗುತ್ತಾರೆ..... ಕೆಲಸದ ತೀವ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗುತ್ತದೆ.....ಜೀವನ ಅಂದರೆ ತ್ಯಾಗ.....”

ಧಡಿಯ ಸ್ವೇಚ್ಛೆನಿಂದಿಳಿದ, ಸೀದಾ ಆತನತ್ತ ನಡೆದ. ಆತ ಕುಳಿತು ಅರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆತನ ಕೋಟು ಬಿಚ್ಚಿದ, ಶರ್ಫು ಕಳಚಿದ; ಪೇಂಟಿನ ಗುಬ್ಬಿ ತೆರೆದ. ಆತ “ಏನು” ಅನ್ನುವಂತೆ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ. ಆದರೂ ಧಡಿಯನ ಕೂರತೆಗೆ ಹೆದರಿ, ಪೇಂಟು ಜಾರಿಸಲೂ ಬಿಟ್ಟ. ಅವನನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಪಾದ ಮಸ್ತಕ ನೋಡಿ “ಹಾ” ಅಂದು, ಆತನ ವಾಚೂ ಬಿಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆನತ್ತ ಒಯ್ದ. ಅಸಂಖ್ಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅವನತ್ತ ಸೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತವನಿಗೆ.

ಧಡಿಯ ಬೊಗಳಿದ “ನೋಡಿ, ಶ್ರೀಯುತರು, ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ, ತಮ್ಮ ‘ಆತೀ ಆವಶ್ಯಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಉದಾರವಾಗಿ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದಲೇ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಪ್ರೇಮ ಬೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಏಲಂ ಹಾಕಲಾಗುವುದು. ಗಮನಿಸಿ ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದೊಂದೂ, ಯಾರ ಬಳಿಯೂ ಇರಬೇಕಾದ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೊತ್ತು. ಟಾಗೋರ್ ಅಂದ. “ಹುಟ್ಟಿನ ಬೆವರಿನ ಬೆಲೆ-ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. “ಕರ್ಮಯೋಗ”ದ ‘ಪುರುಷ ರೂಪ’ವನ್ನೇ ನೀವು ನಿಮ್ಮೆದುರು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು; ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೂ ಮಹತ್ವ.....ಈಗ ಕೋಟು.....ಐದು ಸಾವಿರ.....ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹತ್ತು, ಹದಿನೈದೂ ಹದಿನೆಂಟು .....ಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ‘ಪೇಂಟು’, ‘ಶರ್ಫು’, ಒಟ್ಟಿಗೇ ಹತ್ತು.....”

-ಧಡಿಯನಂದ.....’ವಾಚು’-ಎರಡು ಮೂರು....

ಆತ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ; ಆದರೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಅರೆಯುತ್ತಲೇ ಕುಳಿತ“-ಇನ್ನು ಸಾಕಾಗಬಹುದು” ಎಂದನ್ನಿಸಿದರೂ.....ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಂತೆ.

ಧಡಿಯ “ಮಹನೀಯರೇ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರೇ, ಇಂದಿನ ಸಭೆಯ ಉದ್ಘಾಟನೆಯನ್ನು ‘ಮಿಸ್’ರೂ; ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರೂ; ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. (ಚಪ್ಪಾಳೆ) ಆದರೆ, ನೀವೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಕಾರ್ಯನಿಮಿತ್ತ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರು, ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ”-ಎಂದ. ಆ ಸಂಘದ ಪರವಾಗಿ, ಈ ಕೂಟದ ಪರವಾಗಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ವತಿಯಿಂದ, ಬಂದ ಹೂಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಕರು ದಯವಿಟ್ಟು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡರು; ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಬಂದ ಹಾರಗಳನ್ನು ಧಡಿಯ -‘ಆತ’ನ ಪರವಾಗಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದ ಯಾರೋ ಪಟಾಕಿ ಹೊಡೆದರು, ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟರು, “ಐಸಾ”-ಹಾಡಿದರು, ‘ವಾರೆವ್ವಾ’- ಅಂದರು.

ಧಡಿಯ-ತಿರುಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ. ಮೈಕನ್ನೆಳೆದು ಅರ್ಭಟಿಸಿದ “ದಯವಿಟ್ಟು ಸಭಿಕರು ಶಾಂತರಾಗಬೇಕು. ಇದೀಗ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದ ಉದ್ಘಾಟನೆ. ಇಂದು ಈ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯ ದಿನ. ಇದೇ ದಿನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳೂ ಮುಗಿದು, ಮಂಗಳ ಹಾಡಿ; ನಾಳಿನ ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಮೊದಲನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಹಾರ್ದಿಕ ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಕೋರೋಣ. ಈ ಸಂತಸದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡ.....

ನಿಮಗಲ್ಲರಿಗೂ.....ಏಯ್.....ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ, ಆಗ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿ.....ದಯವಿಟ್ಟು ದೊಡ್ಡವರೂ.....ಅವರ ಹಿಂದೆ ಸರತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ.”

ಆತ, ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದು,.....ಹಗ್ಗೆ ಕುಣಿಕೆ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಇಷ್ಟು ಜನರೆದುರು ತನ್ನ ಅರ್ಧ ನಗ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತುಂಬಾ ಸಂಕೋಚವಾಯಿತು. “ಆದರೂ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ, ಚಿಂತಿಲ್ಲ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಧ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ; ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡದೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಂದುವರಿದ.

ಧ್ವಜಾರೋಹಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ತಯಾರಿ ನಡೆದು, ಎಲ್ಲರೂ “Attention Position” -ದಲ್ಲಿ ನಿಂತಾದ ಮೇಲೆ, ಉದ್ಘಾಟಕರೂ, ಮಾನ್ಯ ಧಡಿಯರೂ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದತ್ತ ಸಾಗಿದರು.

ಆತ—‘ನಾಳೆ ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ದಿನ-ಇಡೀ ದಿನ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು ..... ಅಂತ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಅದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ, ಬಳಿ ಯಾರೋ

ಸುಳಿದಂತಾಗಿ, ಮುಖ ಮೇಲೆತ್ತಿದ. ಧಡಿಯನ್ನು 'ಹೂ'- ಅಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. "ಈಗ ಧ್ವಜಾರೋಹಣ"- 'ಎಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗ ಇತ್ತೆಕೊಡು'-ಅಂದ. 'ಬೇಗ, ಬೇಗ- ಅಂದ, ಬಲು ಮೆಲ್ಲನೆ. ಮಾನ್ಯ ಉದ್ಯಾಟಕರು ಎಲ್ಲೆರಡುರೇ ತಮ್ಮ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಬಂದಾಗ ಆತ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದ....."ಹೌದು, ಅದೇ ವನಿತೆ. ತುಂಡು ಲಂಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ -ಅಷ್ಟೆ"-ಅಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟ. ಉದ್ಯಾಟಕರು "I really love you" ಎಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಚುಂಬಿಸೇ ಬಿಟ್ಟಾಗ, ಧಡಿಯ "ನಿನ್ನದೇ ಅನ್‌ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ವರ್ಡ್, ನೆನಪಿಡು- ರತಿಯ ಅನಂತರದ ಕಾಮಿನಿ ಓದಿ ಬಿಸುಟ ಪೇಪರಿನಂತೆ...ಅಲ್ಲೇ"-ಅಂದು ನಕ್ಕ. ತನ್ನ ಉಡುಪಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೇ ಹೇಸಿಗೇಯನಿಸಿದರೂ, ಧಡಿಯನೆಂದ ರಶಿಯ ನೆನಪಾಗಿ, ತನ್ನಲ್ಲೇ "ರತಿಯ ಮೊದಲು ಕಾಮಿನಿ"-ಅಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

"ಏನೇ ಆಗಲಿ-ಧಡಿಯನಿಗೊಂದು ಸವಾಲಾಗಬೇಕು; ಇಷ್ಟು ಜನರೂ ಅವಾಕ್ಯಾಗಬೇಕು...ಮು...ಮಕ್ಕಳು.....ಇವರೆಲ್ಲರದ್ದುರೇ ಈಕೆಯೊಡನೆ ರತಿಕೇಳಿಗಳಿದು ಬಿಡಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಆತ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಏನೋ ಕುತ್ತಿಗೆಯತ್ತ ಸರಿದಂತಾಗಿ ಏನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲೇ -

ಆತ, ಆಕೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿ, ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಕೆಮರಾಗಳ ಕ್ಲಿಕ್-ಕ್ಲಿಕ್‌ಗಳ ನಡುವೆ,
 ಧಡಿಯ "ಅರ್ಜೆಂಟ್, ಸೆಲ್ಯೂಟ್" ಅಂದಾಗ,
 ಜಾತ್ರೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಕೃಹಣೆಗೆ ಸರಿಸಿದಾಗ,
 ಪಿಳ್ಳೆಗಳ "ವಂದೇ ಮಾತರಂ ದ ನಡುವೆ-
 ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಪರವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಧಡಿಯರೂ,
 ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಮಿಸ್. ಉದ್ಯಾಟಕರೂ,
 ಧ್ವಜಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದಾಗ;
 ನೆಲ "ಚರಾ ಚರಾ-ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ,
 ಆತ-ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ- ಬೆವರಿ-ಉಳಿ"
 -ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದು.

ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ ಮೂರು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ-ಸಾವು

ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ
 ಮೂರು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ - ಸಾವು
 (ಅದೃಷ್ಟ, ಪಯಣ, ಮತ್ತು ಆಟ)

ಟಿ ಎಸ್ ನಾಗರಾಜ ಶೆಟ್ಟಿ

೧೯೬೯ ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಾಲರ "ಆಟ" ಕಥಾ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಅನೇಕ ಓದುಗರಿಗೆ ಅದು ಸೋಜಿಗವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಕತೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಪ್ರಮುಖ ವಿಮರ್ಶಕರು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಭಾಷೆಯ ಬಿಗುವು, ಸಂಕೇತಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆ, ಎಡವದೆ ನೇರ ನಡೆವ ನಿರ್ದುಷ್ಟ ನಿರೂಪಣೆ, ಕಥಾವಸ್ತು ತಕ್ಕ

ವಾತಾವರಣದೊಂದಿಗೇ ಹರಳುಗೊಳ್ಳುವ (Crystallising) ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ-ಮುಂತಾದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಅಂಶಗಳು “ಚಿತ್ತಾಲತನ”ವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಹೊಸ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ವಸ್ತು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ ಮೈದುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಅದ್ಭುತ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಂಯಮದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಚಿತ್ತಾಲರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತ ಕತೆಯನ್ನು ಸ್ವಸಂಪೂರ್ಣಘಟಕವಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಕಲನದ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ‘ಪರಿಣತ ಪ್ರಜ್ಞೆ’ಯಿಂದ ತೊಡಗಿರುವರಾಗಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ (‘ಹಾವು’ ಕತೆ ಹೊರತು) ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಕತೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ, ಈ ಸಂಕಲನದ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ತಾಲರು ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕತೆಗಾರರ ಸಾಲಿಗೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದ ‘ಪುಸ್ತಕ ಎರಡು ವಿಭಾಗ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ‘ಅದೃಷ್ಟ’, ‘ಪಯಣ’ ಮತ್ತು ‘ಆಟ’-ಈ ಮೂರೂ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಾಲರ ‘ಸಾವಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆ’ ಹೇಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ, ಆದರ ಚಿತ್ರಣ ಯಾವ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರಗೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನುವ ಪರಿಶೀಲನೆ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ, ಏಕೆಂದರೆ ಕತೆಗಾರರು ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರಂತೆ ಈ ಮೂರೂ ಕತೆಗಳು ಆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸುತ್ತ ಗಸ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅತೀತವಾದ ಮತ್ತು ಅವನ ಬೌದ್ಧಿಕತೆಗೆ ನಿಲುಕದ, ಗಾಢವಾದ ಕೆಲವೇ ಸತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ‘ಸಾವು’ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚಿತ್ತಾಲರು ಈ ವಸ್ತುವಿನತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿರುವುದು, ಅದನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಂಡರಿಸಿರುವುದು’ ಶ್ಲಾಘ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸಾವು ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದ, ಹುಟ್ಟಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುವ ಭೂತ, ಅನಪೇಕ್ಷಿತವಾದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯ: ಇದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೂಡ ಆಕ್ರಮಿಸಬಹುದು. ‘ಅದೃಷ್ಟ’ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವು ಪೊಕ್ಕನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದುದು, ‘ಪಯಣ’ದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಅದು ಅವ್ಯಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶಕ್ತಿ: ‘ಆಟ’ದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೇವಲ ಗುಮಾನಿ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಳಿಯಿಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂರೂ ಕತೆಗಳ ಪೈಕಿ ‘ಪಯಣ’ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದುದು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗೆ ನಿಲುಕದ ಅನುಭವಗಳು, ವಿವರಿಸಲು ಮಾತಿನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒಗ್ಗದ ಘಟನೆಗಳು ಸಂಭವಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅಂಥ ಒಂದು ರೀತಿಯ ‘ಸಾವಿನ ರಹಸ್ಯ’ ಆವರಣ’ದ ಸಮರ್ಥ ಚಿತ್ರಣ ಈ ಕತೆ.

ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಕರೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಭೀತಿಭಾವಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ, ಗೂಢ ಶಕ್ತಿಯೊಂದರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವ ‘ಟ್ರವಲಿಂಗ್ ಸೇಲ್ಸ್ ಮನ್’ ಒಬ್ಬನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ಉತ್ಕಟ ನಿರೂಪಣೆ, ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಯಲ್ಲೇ ಪೇರಿಸುತ್ತ ತುತ್ತತುದಿಗೊಯ್ದು ಒಂದು ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ, ಇಡಿಯಾಗಿ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ‘ಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ’ ಕಿತ್ತಾಲರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ, ಇದು ಈ ಕತೆಯೆಲ್ಲಾ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಘನೀಭವಿಸಿದ ಮಾತುಗಳು ಕತೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಇಲ್ಲಿನ ಧಾಟಿ ಕನ್ನಡ ಕಥಾಲೋಕದಲ್ಲೇ ಅಪರೂಪ, ಇದು ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ-ಓದುಗರ ಕುತೂಹಲದ ಲಗಾಮನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ-ಕತೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ದಿನದ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದ ಬಳಕೆಯ ತಂತ್ರವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವಸ್ತು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಧುತ್ತೆಂದು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಗೆಲುವನ್ನು ಸ್ಫೋಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಧಾಟಿ ರೂಪಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಈ ಕತೆಯ ಗೆಲುವಿನ ಗುಟ್ಟು ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಬಂದ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ, ಒದಗಿದ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಒಡ್ಡದ (negative approach ಇಲ್ಲದ) ಒಂದು ವಿಧೇಯ ಚೈತನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಿರುವ ಅಂಶ ಗಮನೀಯ. ಅವನು ಯಾರೇ ಆಗಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು

ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾವಿನ ನಿಗೂಢ ಆವಿರ್ಭಾವದ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವನು ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸುವುದರಿಂದ ಕತೆ ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾವಿನ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದ ತಯಾರಾಗುವ ನಾಯಕ ಕೊನೆಗೆ ಸಾವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ತನಗರಿವಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧತೆಯ ಕಾಲದ ಅವನ ಧೈರ್ಯ, ಭಯ; ನೋವು, ನಗೆ; ಎಚ್ಚರ ಸ್ಥಿತಿ, ಸುಪ್ತ ಸ್ಥಿತಿ; ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ದ್ವಂದ್ವಗಳೂ ಕತೆಯ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಸಾವನ್ನು ಪಯಣದೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ರೀತಿ-ಅಪೂರ್ವ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದರಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರುವ ಸಾಫಲ್ಯ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದ್ದು.

ಇಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹಣಿಕಿಕ್ಕೆ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಲು ಹೇಳಿಹೋಗುವುದು, ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ನಾಯಕ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಆ ಕರೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ತಿಳಿವಿಲ್ಲದೆ, ಯಾರು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದರು ಎಂಬ ಶಂಕೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ತವಕದಿಂದ ಸಿದ್ಧನಾಗುವುದು. ಆ ಆತಂಕದಲ್ಲಿ ಕಲ ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿನ ತನ್ನ ವಹಿವಾಟುಗಳು, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಅವನು ತಿರಸ್ಕಾರಯುತವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು, “ಮುಂದಿನ ನಿಮ್ಮ ಮುಕ್ತಾಯ ಎಲ್ಲಿ?” ಎಂಬ ಹೊಟೆಲಿನ ಕೌಂಟರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರೆಜಿಸ್ಟರಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವನು “ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆಯುವುದು ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲ ಕತೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಲು ದುಡಿದಿವೆ. ಸಾವಿನ ಸ್ವರೂಪ ಅದರ ಮಿತವಾದ ಮಾತಿನ ಕರೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಚಾಲಕಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ; ನಾಯಕ ಪ್ರತಿಪಾದಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಇಲ್ಲಿ ಸಾವು ತನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನತನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತ ಕಾಳಜಿ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಾವಿನ ನೆನಪು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತರೆ ಮಾತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತ ಹಗರ, ಕಷ್ಟಕೋಟಲೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಹುದಾದ ಧೈರ್ಯ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕತೆಯ ನಾಯಕ ಉದ್ದಕ್ಕೂ (ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ) ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಬಿಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದವನು. “ತನ್ನೆಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬೇರೆಯವರೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ-ಅದೂ ತನ್ನ ಹಿತಕ್ಕೇ ಎಂಬ ನಂಬುಗೆಯಿಂದಲೇ, ತಾನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನೇ ನಿರಾಸೆಗೊಳಿಸಲಿ....” (ಇಟ-53) ಎನ್ನುವ ಮತ್ತನೆಯ ಮನುಷ್ಯ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕತೆಗಾರ ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳುವಂತೆ, “ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವನ ಜೀವನದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವಾಗಿತ್ತು” (ಪ್ರಟ-೫೫) ಆದರೆ ಪಯಣ ಕರೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಅವನ ನಡವಳಿಕೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು-ಬಾಸ್‌ನ ಮಾತನ್ನೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ - ಪಯಣ ಹೊರಡುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ಸ್ವಂತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅಡೆತಡೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕತೆಯ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶವೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ, ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯದಂತೆ ಅಮೂರ್ತವಾದ ಸಾವು ಮೂರ್ತವಾಗದೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ (power) ಮೂಲಕವೇ ನಿರೂಪಿತವಾಗುವಂತೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ರೀತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕತೆಗಾರನಿಗೆ ನಿಲುಕುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಿತಿಯಲ್ಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಇಂತಹ ಕತೆಗಳು ಮನನೀಯ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ತಾಲರು ಈ ಮೂರೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮದ ಸಲುವಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಭಯಾನಕವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ರೀತಿ ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿದೆ;

ಸುಮಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆ ಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ‘ಥಡಕ್ಕನೆ’ ಎದ್ದು ಕೂತಾಗ, ಹೊರಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಗುಡುಗು-ಮಿಂಚು-ಮಳೆ ಸುರುವಾಗಿದ್ದವು. ಗುಡುಗು-ಮಳೆಗಳ ಸದ್ದಿಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚನವೆದ್ದಿತು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಏನು ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ? ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆ? ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯದೇ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಹತ್ತಿದ. ರೂಮಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ದೀಪಗಳೂ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು, ಮಂಚದ ಮೇಲೆ, ಕಾಲು ಮಾಡುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ನಿರಿಗೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಸೂಟು ಇತ್ತು, ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ

ಪಯಣದ ನೆನಪು ಬಂತು, ಗಂಟೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ. ಇನ್ನು ಮೂರು ತಾಸಾದರೂ ಇರಬೇಕು ಅವನು ಬರಲು, ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೇ ಉಳಿದ ಸೂಟನ್ನು ಸೂಟ್‌ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಬೇಕು ಎನ್ನುವಾಗ ಬಂದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅವನು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೆದರಿದ. ತಾನು ಇಂದು ಇಷ್ಟೇಕೆ ಗೊಂದಲಿಸಿದ್ದೇನೆ? ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವನು ಬಂದಾಗ ಯಾವ ಡ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಮಾಡದೇ ಎಲ್ಲ ಅರಿವೆಗಳನ್ನೂ ಸೂಟ್ -ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದನಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಯಾವ ಡ್ರೆಸ್ಸು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ಈ ಸೂಟನ್ನೇ ಧರಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಈಗ ಬಂದ ನೆನಪಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವನು ತತ್ತರ ನಡುಗಿದ : ಮೂರು ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಬಂದಾತ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ತೊಟ್ಟಂತಿರಲಿಲ್ಲ! ಈಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು : ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು; ಹರೆವಾದ ಭುಜಗಳು; ಹರವಾದ ಎದೆ; ಮಾಂಸಲ ಕೈರಟ್ಟೆಗಳು; ಕಪ್ಪು ಮೈಬಣ್ಣ; ಮೋರೆಗೆ ಇಷ್ಟಾದ ಕಪ್ಪು ಪೊತ್ತೆ-ಮಿಸೆಗಳು; ಕಪ್ಪು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪು ರೊಣೆ; ಎಡಗೈ ರಟ್ಟೆಗೆ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಇಷ್ಟು ದಪ್ಪ ದಾರ, ಬಂದ. ಕದ ತಟ್ಟಿದ. ತಾನೇ ಕದ ತೆರೆದ. (ಅಗಳಿ ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ.) ಸೊಂಟದವರೆಗಿನ ದೇಹ ಒಳಗೆ ಹಾಕಿದ, “ನಾಳೆ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಮೊದಲೇ ಹೊರಡಬೇಕು, ಸಿದ್ಧನಾಗಿರು” ಎಂದ. ಮೈ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕದ ಮುಚ್ಚಿದ, ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟ. “ಈಗಿಂದೀಗ ಸಿನೆಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು” ಎಂದು ‘ಬಾಸ್’ ಹೇಳಿದಾಗ ‘ಹುಂ’ ಎನ್ನುವ ಸಹಜತೆಯಿಂದಲೇ ತಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ, ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೆನೇ? ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ ಸಂಶಯ ಮೂಡಿತು, ದಣಿವೂ ಬಂದಂತೆ ಎನಿಸಿತು. ಗೊಂದಲಿಸುತ್ತ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಬಂದ, ಅಡ್ಡವಾದ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ. (ಪಯಣ : ಪುಟ ೫೭, ೫೮)

ಮೆಟ್ಟಲೇರಿ ಬಂದದ್ದೇ, ‘ಅಬ್ಬು ಏನ್ ಗುಡುಗು ಎಂಥ ಮಿಂಚು’ ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದ ನಾಗೇಶ, “ಏ ಮಿಂಚು ಅಂದ ಕೂಡಲೇ ನೆನಪಾಯಿತು ನೋಡು, ನಿಮ್ಮ ದಣಪೆಯ ಹತ್ತಿರದ ಮಾವಿನ ಮರದ ಕೆಳಗೊಬ್ಬ ಕರಗಿನ ಕಂಬಳಿಕೊಪ್ಪೆ ಹಾಕಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನೋಡು, ದಣಪೆ ಹೊಕ್ಕತಿರಬೇಕಾದರೆ ಮಿಂಚು ರುಗ್ ಎಂದಾಗ ನೋಡಿದೆ, ಎದೆ ಜಲ್ ಅಂದಿತು ನೋಡು, ಮೋರೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ, ಕೊಪ್ಪೆ ಮಾತ್ರ’. (ಆಟ : ಪುಟ ೭೭)

ಅರೆನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಯಾರದೋ ಮೋರೆ-ಮೋರೆ ಮಾತ್ರ: ಕತ್ತಲೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿಂದ ಮಲ್ಲನೆ ಹೊರಬರಹತ್ತಿತು, ಅಜ್ಜನದಿರಬಹುದೇ? ಇರಬೇಕು; ಅಂತಹದೇ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬಾಯಿ, ತೆರೆದೇ ಇತ್ತು, ಎದೆ ಅಲುಗಾಡದ, ತೆರೆದೇ ಇದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು : ಇಷ್ಟಗಲವಾಗಿ ಇಲಿಯ ಬಿಲಗಳ ಹಾಗೆ ಅರಳಿದ ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆಗಳು, ಆಲ್ಲ ಅಲ್ಲ. ಅಜ್ಜನ ಮೋರೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ, ಮೋರೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾಗಹತ್ತಿತು. ಕೊನೆಗೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತಿತು, ನೀಲಕಂಠ ಹೆದರಿ ಚೀರಿಕೊಂಡ.

(ಅದೃಷ್ಟ : ಪುಟ ೪೫)

ಸುಳಿವು ಹತ್ತಿದ ಸಾವಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಭೀತಿಯಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಪಾರಾಗಲು ಬಯಸಿ ವಿಫಲಗೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮರ್ಥ ಚಿತ್ರಣ, “ಆಟ” ಕಥೆ; “ಕಚ್ಚಿದ್ದು ಇಲಿಯೊಂದು ಅಜ್ಜಿ-ಅಮ್ಮರಿಗೆ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಸಾವಿನ ಮುಂಗಾಳಿ ಹತ್ತಿದ ಜೀವ ಅಳದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೆದರಿಯೇ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಆಟಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿರಬೇಕು” (ಪುಟ: ೭೯) ಎನ್ನುವ ಬುಡಣ ಸಾಬರ ಗುಂಗು ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳಿಗೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಛಾಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸಸಿಂಹನ ಮನೆಗೆ ಓಣಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಟ ಗೆಳೆಯರು ಭಯದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸಹ್ಯಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಹೋಗುವಾಗಿನ ದೃಶ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ; ಬುಡಣ ಸಾಬರ ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಯ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಲು ಪೋಷಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿತಿ, ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣಶಕ್ತಿ ಮೇಲುಗೈ ಪಡೆದು, ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಸಾವಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಗುರವಾದಂತೆ ಭಾಸವಾದರೂ ಅವು ಸಾವಿನ ದಾಳಿಗೆ ಬಲವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿವೆ, “ನಿನ್ನೆಯ ಸಂಜೆಯೇ ಹಾವಿನ ರೂಪ ಧರಿಸುತ್ತ ಅವನ ಸಾವಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿದಾಗ ಜೀವ ಜುಮ್ ಎಂದಿತು” (ಪುಟ: ೭೯) ಎನ್ನುವ ಬುಡಣ ಸಾಬರ ಅನ್ನಿಸಿಕೆ ಇದನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವರಗಳು ಕೇವಲ ವರ್ಣನೆಗಳಂತೆ ಭಾಸವಾದರೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಸಾವಿನ ಸೈನ್ಯದ ಮಂಚೂಣಿಯ ಸೈನಿಕರೆಂಬಂತೆ

ದುಡಿಯುತ್ತವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಸಾವು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ, ವಿವರಗಳು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಜೀವಂತ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಕೆಂದರೆ ಅವು ದಟ್ಟವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಾವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಭಿತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನು ವುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಹೊರಗೆ ಮಳೆ ಧಾರೆ ಹಿಡಿದು ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು, ಗುಡುಗು ಮಿಂಚುಗಳೊಂದಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗಾಳಿಯೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಹಿತ್ತಲ ಮರಗಳೆಲ್ಲ ರಭಸದಿಂದ ತೂಗಿ ಹೆಗ್ಗೆಗಳು. ತೂರಾಡಿ ಭೋಷಿಸುವಂತಿದ್ದವು, ಹೊತ್ತು ಹೋದಂತೆ ಗಾಳಿಮಳೆಗಳ ಜೋರು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ನೀರಿನ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲ ಕೇಳುತ್ತ, ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಟ್ಟು ಕೂತ ಅಜ್ಜಿಯ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದೆ ಇಂತಹದೇ ಮಳೆ ಬಂದ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ, ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಪುರಾಣದ ತನಕವೂ ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮೈನವಿರಿಗೊಳಗಾಗಿ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದವನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೋ, ಇವನೊಬ್ಬ ಹೀಗೆ ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ಇಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೋ, ಎಂದು ಆತಂಕಪಟ್ಟು ಒಮ್ಮೆಗೇಲೇ ಎದ್ದು ಜಗಲಿಯ ಮೆಟ್ಟಲಿಗೆ ಬಂದು, ಹೊರಗೆ ಹಣಕಿಕ್ಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಕಚ್ ಎಂದು ಕತ್ತಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿದ ಮಿಂಚು ಹಗಲಾಯಿತೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಬೆಳಕನ್ನು ಗಳಕ್ಕನೆ ಕಾರಿಸಿದಾಗ: ಅಂಗಳ, ಅದರಂಚಿನಲ್ಲಿಯ ಹಿತ್ತಲು, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಅದರಾಚೆಯ ಓಣಿ ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆ ಯುಗ್ ಎಂದು ಬೆಳಗಿ ತಿರುಗಿ ಕಪ್ಪೇರಿದಾಗ, ಕಪ್ಪಾಗುವ ಮೊದಲಷ್ಟೇ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತುಳಸಿ ವೃಂದಾವನದ ಹತ್ತಿರವೇ ಫಕ್ಕನೆ ಕಂಡಂತಾದವನನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವುದಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ, ಜೀವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ನಡುಕದಿಂದ ಸಾವರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಿರುಗಿ ಹೊಸತಿಲಿಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಇತ್ಯ,

ಆಟ ಒಳ್ಳೇ ರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು,

(ಪುಟ: ೬೯)

(ಇಲ್ಲಿ ಕಂಬಳಿಕೊಪ್ಪೆಯವನ ಪಾತ್ರ ಕತೆಗೆ ಅಮುಖ್ಯವಾದರೂ ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನು 'ಕತೆ ಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿದ್ದರೂ ಕತೆಯ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಈ ವಾತಾವರಣ ವಿವರಣೆ, ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಬುಡಣಸಾಬರ ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವುದು ಕತೆಗಾರರ ತಂತ್ರ (Technique), ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಅಡಿಗರು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಇದು ಕತೆಯ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಭಂಗ ತಂದಿರುವುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ಶ್ರಮ ವ್ಯರ್ಥವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅವರ ಮಾತು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಷ್ಕರವಾಯಿತೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಬುಡಣ ಸಾಬರ ಮೂಲಕವೇ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಈ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಅರ್ಥಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬುಡಣ ಸಾಬರಿಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಈ ಅತಿಪ್ರಾಧಾನ್ಯದ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ನಾವು ಕತೆಯ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಲ್ಲ ಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದು ಒಂದು ದೋಷವೆಂದೂ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕತೆಯ ಸಾಂಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದ ಭಂಗ ಬಂದಿದೆಯೆಂದೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಾಂಗತ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯುಗಿಲ್ಲನೆ ಮೂಡುವ ಗುಡುಗು ಮಿಂಚುಗಳು, ಓಣಿಯ ನೀರವತೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲಿಡುವ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಷಿಸು ಎಂದು ಧಾರೆ ಹೊಯುವ ಮಳೆ, ಸುರುಳಿ ಸುತ್ತಿದ ಹಗ್ಗ ಹಿಡಿದ ಕಂಬಳಿಕೊಪ್ಪೆ ಹೊದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಎಲ್ಲರ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸುವ ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಜ್ಞೆ'ಯಂಥ ಬುಡಣಸಾಬರು, ಅಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹುಡುಗರು, ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತ ಚಕ್ಕಡಿ, ತಡೆಯಿಲ್ಲದೇ ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿ-ಇವೆಲ್ಲ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಆಗಮನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಭಿತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಕತೆಯ ಪರಿಕರಗಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ (Opulence) ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ನರಸಿಂಹನ ಸಾವಿನ ದುರಂತವನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ, ಈ ಆರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಬಂಧ ಧ್ವನಿ'ಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ, "ಮೃತ್ಯು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಕಥನವಿದ್ದರೂ ಕಥೆ ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಡೀ ಕಥೆಯೇ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಅರಳುವ ಪವಾಡ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ"ಎನ್ನುವ ಅಡಿಗರ ಮಾತು ಅಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕತೆಯ ಅಂಗಗಳನ್ನಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗಿ ಈ ಗೊಂದಲ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇಡಿ ಕಿರಿದು ಕತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಂಚಲಗೊಳಿಸಿದ್ದರೂ ಕತೆ ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ-ಅದು ಕೊಡುವ ಅನುಭವದಿಂದ-ಗಮನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ, (ಇದೇ ರೀತಿ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳಿದ್ದರೂ 'ಅದೃಷ್ಟ' ಕತೆ ಕೂಡ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ) 'ಆಟ'ದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತಾಲರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಎರಡೂ ಕತೆಗಳೂ ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದರೂ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಸಾವು 'ಪಯಣ'ದಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಬಂದರೆ 'ಆಟ'ದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿ ಅನಂತರ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಎರಡೂ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಾವಿನ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳುವ ನಾಯಕರು ಸಾವಿನ ಆಸ್ಪಷ್ಟ, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬರವಿನ ಮುಂಚೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಿಸುವಾಗ ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲರ "ಅಣ್ಣ" ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ:

“ಕೊನೆ ಕೊನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲದವನಂತೆ ಓಡಾಡಿದನಲ್ಲ
ನೆರಳೆದ್ದು ಬರುವುದನು ಕಂಡಿದ್ದನೇ? ಹೊರಡಬೇಕಾದವನು ಒಬ್ಬಂಟಿ ಎನಿಸಿ ಎದೆಗುಂದಿದ್ದ ನೇ?”

'ಅದೃಷ್ಟ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವಾತಾವರಣ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಗಿರೆಡ್ಡಿಯವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, “ಚಿತ್ತಾಲರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವತ್ವಗಳಿಗಾಗಿ ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದ ಅಪೂರ್ವತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ.....ಇಲ್ಲೂ ಕೂಡ ವಾತಾವರಣದ ಹದವೇ ಕಥೆಗೆ ಸಹಜತೆಯನ್ನು, ಅಪೂರ್ವತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ.”

ಮೆಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರದಿಂದ ಮಲಗಿದ ನೀಲಕಂಠ, ಅದು ಮೈಲಿಬೇನೆಗೆ ತಿರುಗಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಅರೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜನ ಸಾವಿನ ನೆನಪಿನ ಕಾಟ, ಪೊಕ್ಕನ ಅಣ್ಣ ಬಂದ ಸಂತೋಷ, ಆತ ವಿಚಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಕನಸು, ಆ ದೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಶ್ರವಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುತ್ತ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಸಾವಿನೊಡನೆ ಸೆಣಸುತ್ತ ಒಂದು ರೀತಿಯ ರಹಸ್ಯಮಯವಾದ ಭೀತಿ, ಕನಸು, ಕನವರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಅಂಚನ್ನು ಹಾಯ್ದು ಬರುವ ಅದೃಷ್ಟದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು “ಅದೃಷ್ಟ” ಕತೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ನೀಲಕಂಠನ ಈ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯಶ್ಯವಾಗಿ (contrast) ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಗಾಲದ ಆಸರೆಯೆಂಬಂತೆ, ತಾನು ಮಾಡದ ತಪ್ಪಿಗೆ. ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮರಳಿಬಂದ ಪೊಕ್ಕನ ಅಣ್ಣ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿಯೇ ಮೈಲಿಬೇನೆಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ, ಹೀಗೆ ಬದುಕು ಸಾವುಗಳ ಅದೃಷ್ಟ ದುರಾದೃಷ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ಈ ಕತೆ ಗೆರೆ ಎಳೆದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಸ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಲಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಅಹ ಪೇಕ್ಷಿತವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಚಿತ್ರಣ ಸೂತ್ರ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಕೈ ಚಳಕ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿರುವ ಸುಳಿವು ಹತ್ತಿ ಕತೆ ಕೃತಕವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ; ಸಂಭವನೀಯವಾದರೂ ಕೇವಲ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ್ದಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ ಬಿರುಕು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕತೆಗಾರರ ಸಾವಿನ ವಿಚಾರ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ ತಟಸ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಕತೆಯಾಗಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆವಿಷ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಮುರಿದುಬೀಳುತ್ತದೆ; ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಥೆ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದರಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ, ಈ ಮೂರು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಅದೃಷ್ಟ' ಪೇಲವವಾದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ.

ಅಣ್ಣ ಬಂದಾಗ ಹುರುಪು ತೋರುವ ಪೊಕ್ಕ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸತ್ತಾಗ ಅಳಹತ್ತಿದಾಗ ಕೂಡ ಆ ಸಾವಿನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಹಿತಿ ನೀಲಕಂಠನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. “ಎಂದೂ ಕಂಡಿರದ ಪೊಕ್ಕನ ಹೊಸ ಅಣ್ಣ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಬಂದುದೇಕೆ? ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಹೊರಟು ಹೋದುದೇಕೆ? ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವನು ವಿಸ್ಮಿತನಾದಾಗ ದುರಂತದ ಕಾವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಗಿರಡ್ಡಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ, “ಅದೃಷ್ಟದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಹಳೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇದು ದೈವಲೀಲೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೈಲಿ ಬೇನೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತ ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸಿಕ್ಕು ಉಳಿದು ಬಂದ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನ ಮೂಲಕ ಬರುವುದರಿಂದ ಕಥೆಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಮೊನೆ ಬರುತ್ತದೆ.”

ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜ್ವರದಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದ ನೀಲಕಂಠನಿಗೆ ಜಂತೆ ಹಲಗೆಗಳು, ಗೋಡೆಗಳು, ವಾತಾವರಣವೆಲ್ಲ ಮಬ್ಬುಮಬ್ಬಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು, ಅವನ ಸಾವಿನಿಂದ ಪಾರಾದ ಅದೃಷ್ಟವಂತನಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ನಿಷ್ಕಲಂಕವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಥೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆಯುವ ನೆರಳು ಬೆಳಕಿನಾಟ ಜೀವಂತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಚಿತ್ತಾಲರ ‘ಸಾವಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆ’ ಮೂರೂ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಂಥ ಋಣ :

ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜರ “ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ಹೊಸ ಒಲವುಗಳು”

ಎ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಮುನ್ನುಡಿ

ಅತಿವೃಷ್ಟಿ; ಅನಾವೃಷ್ಟಿ

ಅತಿವೃಷ್ಟಿ; ಅನಾವೃಷ್ಟಿ

ಚೆ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ

೧

ಅತಿವೃಷ್ಟಿ;

ಕರಿಮುಗಿಲು ದಟ್ಟಿಸಿ, ತುಂಬಿದ ಬಾನಗರ್ಭಕ್ಕೆ

ಸಿಡಿಲು ಗುಡುಗಿನ ಚಾಕು

ಜಗವೆಲ್ಲ ಜೋಗ

ಹರಿದಿತ್ತು, ಹೊಳೆ ಭೋಗ

ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೈದ

ನನ್ನ ತನುಜ

ಕರಿಮುಗಿಲು, ಕರಿ ಇರುಳು

ಜಗವೆಲ್ಲ ಕಡಲು

ಮಿಂಚುವಾಗೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಲೆ ಕಂಡು ಅವ ಮಾಯ

ತೆಪ್ಪವಿಲ್ಲೆನಗೆ, ನೆಲವೆಲ್ಲ ನೀರು

ತೇಲುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಈಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ

ಯಾವ ದಂಡೆಗೋ ಕಾಣೆ

ಕಾಣದ ಕೊನೆ

ಗೆ ಕೊನೆ

ಗೂ ಮಾಯ, ಮಾಯ

ಮಳೆ, ನೀರು, ಹೊಳೆ, ಮಗ.

ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನೂ ಕಪ್ಪುಗಾಗಿತ್ತು.

ಕೊನೆಗೊಂದು ಸಿಡಿಲು ಜಗವೆಲ್ಲ ಮಿಂಚಿ

ಕೈಲಾಸ ಸೀಳಿ ಧರೆಗಿಳಿದಿತ್ತು, ಶಬ್ದ, ಸ್ತಬ್ಧ

ಹರಳರುಣೋದಯ.

ತೇಲಿ ಹೋವವನು ಹಾರಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ

ಈಸಿ ಹೋದವನು ವೇಷ ಮಾಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ

ಅವನೇ ನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ

ಅವನ ತಲೆ, ನನ್ನ ಬಾಯಿ

ಅವನ ಕ್ರಿಯೆ, ನನ್ನ ಕೈ

ಮಗ ಬಂದಿದ್ದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ

ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬಂದವನು, ಬಯಲಾಗಿ ನಿಂದವನು

ಅರಮನೆಯ ದೊಂದಿಯಲಿ, ಗುಡಲ ಮೊಂಬತ್ತಿಯೇರಿಸಿ

ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಚಿನ್ನವ ಹಾಸು ಬೆಳ್ಳಿ ಮೋಡದ ಛಾವಣಿ

ಎಂದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಚಾಚಿದವನು

ಕವಿದ ಕರಿಮುಗಿಲ ಸಂತೆಯಲಿ

ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ತೆರೆದು ನೀರೊಳಗೆ ಹುದುಗಿದನು

೨

ಅನಾವೃಷ್ಟಿ;

ಬಾನಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕೇ ಇಲ್ಲ

ಕಳ್ಳ ಸಾಗಣಿಕೆಗೆ ಆರ್ಯಭಟನ ಪಹರೆ

ಜಗವೆಲ್ಲ ಸುಡುಗಾಡು

ಪಾತಾಳ ಗರ್ಭದಲಿ ದಾವಾನಳ ಹೊಳೆ

ಒರತೆಯಿಲ್ಲದ ಸಹರಾ

ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ, ಕಂದನೂ ಇಲ್ಲ

ಉರಿಗಾಳಿ; ಉರಿ ಬಿಸಿಲು

ಜಗವೆಲ್ಲ ಮರಳು

ರಾಚಿ ಬೀಸಿದ ಜ್ವಾಲೆ ಗಾಳಿ
ಬಿರುಗಾಳಿ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮರಳು-ಮರಳು

ಬರಿಗೈಲಿ ಬಂದವರು ಬಯಲಲ್ಲಿ ನಿಂದವರು
ಸಿಂಹಾಸನ ತೆಗೆದು ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ
ಸುತ್ತ ಬೇಲಿ, ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗೆ ತುಪಾಕಿ
ಕಾವಲು; ಹಾಕಿ, ಕ್ರಿಕೆಟ್ ವೀರರು
ವಾಚಕ ವಾಣಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ
ಶಿವಾನುಭವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಲ ರೂಪ
ರದ್ದಿ ಕಾಗದ ತಲೆ ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆ ನಾಲಗೆ

ವೇದಾಗಮ ಉಪನಿಷತ್ ಕಾವ್ಯಗಳ
ಸಾರ ಕರಗಿ ಮಳೆ ಹನಿ ಹನಿದು
ಕುಡಿದು ದಣಿದು ವಜ್ರವಾಗಿರುವ ಮಣ್ಣು
ಬೆವರು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಗಂಟಾದ ಹೆಂಟೆ
ನವ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಂಗಿ

ಬಯಕೆ; ಬರಬೇಕು ಕೆಂಪು ಮಳೆ
ರಕ್ತ ಬೀಜ ಮೊಳೆತು ಹಸಿರು ಗಿಡಗಿಳಿಗೆ
ಬಿಳಿಯ ಹೂಗಳು, ಆಗ
ಛಾವಣಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೋಡೆ
ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಹಾಸು.

ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ-ಪರಸಂಗದ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ

ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ-ಪರಸಂಗದ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ

-ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ನನ್ನ ಸಮವಯಸ್ಕರಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅವರ 'ಮುಣ್ಣಿನ ಹಾಡು' ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದರ್ಜಿ
ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ನನಗೆ, ಅವರ ಚಿಕ್ಕ ಕತೆಗಳ ಗುತ್ತದ ನೂತರ ಬಂದ 'ಕಾಡು' ಅಷ್ಟೇನೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

'ಮುಣ್ಣಿನ ಹಾಡು' ವಿನಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳು, ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸೆಮಿನಾರಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಓದಿದ 'ಕರಿಯ' ಎನ್ನುವ
ಕವನ-ಇವು, ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಅನುಕಂಪವಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಾದ್ದರಿಂದ humanism ವ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ
ಹಂತವೊಂದು ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಒಡಬರಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ
ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ: ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಇವರು
ವೇದಿಕೆಯಿಂದ ಏನೇ ಮಾತನಾಡಲಿ, ಕಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಏನೇ ಬರೆಯಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕಲಾಕೃತಿಗೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹಕ್ಕುಗಳ

ಹೋರಾಟದ ಸೀಮಿತತೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಬರೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ತಾವು ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ಮರೆತು ಬರೆಯುವ ನಿಜವಾದ ಕಲಾವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ದೇವನೂರರ "ಪ್ಯಾನತೂರು" ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತಾದರೂ, ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ 'ಕಾಡು' ಹೆಚ್ಚು

ತಂತ್ರ ಬಾಧಿತವಾಗಿ ಕಲಾಕಾರ ತನ್ನ ಆಂತರಿಕ ಅನುಭವದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೋಚುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಎಡೆಮಾಡಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ 'ಪರಸಂಗದ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ' ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೋಲು, ಗೆಲುವುಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಆಲನಹಳ್ಳಿ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತವಿರುವ ಮುಗ್ಧ, ಹಳ್ಳಿಯ ಚೇತನ ಒಂದರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಿ ನಯವಾದ ಕತೆಗಾರಿಕೆಯ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಈ ಸಾಹಿತಿಯ ಗದ್ಯ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ವದ ತಿರುವು, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆ ದಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಮುಗ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಅವರ ಚಿಕ್ಕ ಕತೆಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ಈ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿಯೇ 'ಕಾಡು'ವಿನ ನಾಯಕ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ 'ಕಾಡು'ವಿನ ನಾಯಕ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ಬಿಡುವುದರಿಂದ, ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ, ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಜಿಗಿತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಡು'ವಿನಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಪರಸಂಗದ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ' ಈ ಸಾಹಿತಿಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಫಲವಾಗಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿರದೇ ಒಟ್ಟು ಬರವಣಿಗೆಯ ಹಿಂದಿನ ಚೈತನ್ಯದ ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಯಶಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ 'ಪರಸಂಗದ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ' ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ 'ಪರಸಂಗದ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ' 'ದಂತಕತೆ' ಯಾಗುವ ಬಗೆಯನ್ನು (process) ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಾದಂಬರಿ, ಒಂದು ದಂತಕತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸರಕುಗಳೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿವೆ; ಆದರೆ, ಲೇಖಕ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಒಂದು ದಂತಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತೆಯತ್ತ ನಗೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು. 'ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ' ಹಾಗೂ 'ಮರಂಕಿ'ಯರ ಸುತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಕತೆ, ಸಾಲುಂಡಿ, ಮೈಸೂರು, ಹಾಗೂ ಗೌವಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಸಾಲುಂಡಿಯ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ, ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಗೌವಳ್ಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮರಂಕಿ ಸಾಲುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರೆ, ಅವಳಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತನಾದ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮ ಗೌವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಾನೆ, ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಲೇಖಕರ ಆಶಯವೂ ತೋರಿಕೆಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿದರೆ, ಈ ದಂತಕತೆಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಕಾದಂಬರಿ, ಈ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. 'ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ, ಗೌವಳ್ಳಿ ಗೌಡರ ಮಗ

ಮುಧ್ಧ ಕುವೈಯ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕಪ್ಪಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮರಂಕಿ ಹಾಗೂ ಗೆಂಡೆತಿಮ್ಮನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದಾಗ ಆ ಹೆಸರುಗಳು ಮರುಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಪ್ರತಿಮೆ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಎಂಥ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರತಿಮೆ! ಆದರೆ ದಂತಕತೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಔಚಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರತಿಮೆ! ಇಂಥ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ನಾನು ಈಗ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಇನ್ನೇನೂ ಸಿಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ . ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಳವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೂ ತೀರಾ ಸಾದಾ ಆಗಿ ಕಾಣುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸದು ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನ ನಡುವಿನ ಕಂದರವನ್ನು ಸಂಕುಚಿತಗೊಳಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯತ್ನ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಮರಂಕಿ, ಅದಮ್ಯ ಜೀವನ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಚೇತನ, ಭಾವ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಬಹುದಾದ ಹೆಣ್ಣು, ಪರಿವಾರದ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರಂತೆ ಅವಳು ಏಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ರೀತಿ ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮಲತಾಯಿ, ಮದುವೆಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಹಾದರ ದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವಳು, ಅವಳ ತಂದೆ ಮದುವೆಗಿಂತ ಮೊದಲು ಮತ್ತೂ ನಂತರ ಹಾದರವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಧಿಡೀರ್

ಆವನತಿ ಎಂದು ತಿಳಿದವನಲ್ಲ; ನಂಜನಗೂಡಿನ ಸಂಬಂಧಿ ನಾಯಕನೊಡನೆ ತನ್ನ ಮಗಳು ಮಲಗುತ್ತಾಳೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವಳು ಹೋಗುವ ಹಟಹಿಡಿದರೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳೆಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಯೇನೆಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ, ತಂದೆ, ಮಗಳು, ಮಲತಾಯಿ ಇವರಾರಿಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನೊಡನೆ ಅಥವಾ ಹೆಂಗಸಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವುದು ಸಮಾಜದ ಬಂಧನದ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಡ್ಡುಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಎಂದೆಂದೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮರಂಕಿ ನಂಜನ ಗೂಡಿನ ನಾಯಕನೊಡನೆಯಾಗಲೀ, ಶಿವಣ್ಣನೊಡನೆಯಾಗಲೀ ಪಡೆಯುವ ಸಂಬಂಧ ಆನೈತಿಕ ಎಂದು ಬಗೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡನ ಬಗೆಗಿರುವ ಅನುಕಂಪವೊಂದೇ ಕೊನೆಗೆ ಮೌಲ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ತನ್ನ ಅನೈತಿಕವೆನ್ನಬಹುದಾದ ವ್ಯವಹಾರ ಎಂದೂ ಅವಳನ್ನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕತೆ ಹೇಳುವಿಕೆ ಇದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪೂರಕವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ದಂತಕತೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಕತೆಗಾರಿಕೆ ನಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಪಾತ್ರಗಳು ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ; ಇದು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಮರಂಕಿಯ 'ಪಾಪ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ' ಮನಸ್ಸು ಓದುಗನನ್ನು ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯತ್ತ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಮರಂಕಿಯೊಡನೆ, ಮದುವೆಯ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಮೀರಿದ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ ಮದುವೆಯಾದರೆ, ಅವಳು ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ದಾಹವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು (ego) ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು, ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಶಿವಣ್ಣನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ, ಮರಂಕಿಯ ಆಶೆಗಳು ನೂರು; ಆದರೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು ಈ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ, ಅವಳ ಆಶೆಗಳಿಗೆ ಕಡಿವಾಣವಿರಬಹುದಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕೇ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ ಅವಳ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಡನಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಮರಂಕಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಚಿಗುರು ಮೀಸೆಯ ಶಿವಣ್ಣನನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಾಳೆ, ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮರಂಕಿಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಭಿಲಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಅಲಾ ಯದವಾಗಿ ಸಂಕೇತಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

'ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ' ಈ ಹೊಸ-ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕ ಮಗ್ಗ ಎಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಸರಳಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕರ ಅಗಾಧವಾದ ಅನುಕಂಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಯೂ ಅತಿಭಾವುಕ ಪಾತ್ರವಾಗದೆ ಉಳಿದಿರುವುದು, ಈ ಪಾತ್ರದ ಅಜರಾಮರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಬಂದರೂ ಗೌವಳಿ ಗೌಡರ ಮಗ ಮುದ್ದ, ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗುವುದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧದ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಡೆಯುವದಲ್ಲದೇ, ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಸಾಧನಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ಹರಹಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೀಚ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೂ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ಜೀವನ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾದರ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಅಂತಸ್ತು (ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ ಇದು!) ಹಾಗೂ 'ಪಾಪ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ' ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಗ, ಅಂದರೆ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಮರಂಕಿಯ ದೇಹ ಬೆಳೆಯದಿದ್ದರೂ, ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ಬಗೆಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕವಾದ ಅನುಕಂಪವೂ ಇದೆ; ಪ್ರೀತಿಯೂ ಇದೆ, ಆದರೆ ನೆಲೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಮಾನವನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಹಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ನೆಲೆಯ (ಮರಂಕಿಯ) ಅಭದ್ರತೆಗೊತ್ತಾಗಿ ಸಾವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮರಂಕಿಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಅನುಕಂಪ. ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ಸಾವು ನ್ಯಾಯದವರು ಮಾಡುವ ಅವಮಾನವಾದ ಕೂಡಲೇ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದರೆ ಮರಂಕಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಆದರೆ ಶಿವಣ್ಣನೊಡನೆಯ ಅವಳ ಸಂಬಂಧ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅದು ಅವನ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದಾಗ ಅವನ ಬಗೆಗೆ ಅವಳಿಗಿರುವ ಅನುಕಂಪ ಅವಳನ್ನು ಸಾವಿಗೆ ಒಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಅನುಕಂಪದ ಮೇಲೆ ಬೇರೂರಿರುವ ಇವರಿಬ್ಬರ ಈ ಸಂಬಂಧವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ದಂತಕತೆಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಸಂಬಂಧ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಮರಂಕಿ-ಗಂಡೆತಿಮ್ಮರ ದಾಂಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದು ಅರ್ಥದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸೆಲೆಯೊಡಿಸುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿದ್ದು, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ-ಗೌವಳಿ ಗೌಡರು-ದೇವಿರಪ್ಪ: ಗೂಳನಾಯ್ಕ -ಅವನ ಹೆಂಡತಿ; ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ಅತ್ತೆ-ಮಾವ; -ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದಂಪತಿಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರೊಬ್ಬರ ಜೀವನವೂ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಕೆಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ

ಪೂರಕವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆದುದಾಗಿದ್ದರೆ, ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಮರಂಕಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಓದುಗನಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಪ್ರಾಯಶಃ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಮರಂಕಿಯ ಅನುಕಂಪಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳು ಲಭಿಸದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ಮರಂಕಿಯ ಜೀವನ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅವಳ ದೈಹಿಕ ತೃಷೆ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಸಿರುಬ್ಬು ನಲಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಗೌವಳಿಯ ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತನಗಾದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದೇ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮರಂಕಿಯ ಆಸರೆಯ ನೆಲೆಯನ್ನರಸಿ ಕಾಡನ್ನು ಸೇರುವ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಂತರ್ಯದ ಗೊಂದಲಗಟ್ಟ ಕಾಡನ್ನೂ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕೆಲಾಕಾರನ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಆಳದಿಂದಲೇ ಇದು ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದರಿಂದ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ ಬಿದಿರಿನ ಮಳೆ ಹೊತ್ತು ಬರುವ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಆನೆ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಗಿಡ ವೇರಿ ಮೈತುಂಬ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂವರ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ ತನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತುಗಳು ('ಇವನಷ್ಟೆಂದು.....ಬ್ಯಾಲದ ಮುಳ್ಳು ಯಂಗಿರಾತ್ನುಟ್ಟಿದೆ.') ಅವನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಸುಳಿವು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ, ಅವನು ಆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕ ಕಗ್ಗಾಡು ಮುಂದೆ ಕಾದಿರುವ ದುರಂತವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮರಂಕಿ ಹಾಗೂ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮರ ಸಾವಿಗೆ ವಾತಾವರಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ರೂಪುಗೊಂಡಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿದರೂ, ಈ ಕಗ್ಗಾಡಿನ ಅನಾಯಾಸ ಸಂಕೇತ, ದುರಂತ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಸಾವಿಗೆ ಮೊದಲೇ ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನೀಚ ಶಕ್ತಿಯ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮನ ದುರಂತ ಸಂಭವಿಸುವುದು 'ರಿಂದ, ಗೂಳನಾಯ್ಕನೂ ದುರಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಭೂತವಾಗಿ ನಿಂತ ಅವನು, ತಮ್ಮನ ಕೆಡುಕನ್ನು ಬಯಸದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಹೊರಬರಲಾರದೆ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸುತ್ತವೇ ಬೆಳೆಯುವ ಶೃತಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಎರಡು: ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಈ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಶೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸೂತ್ರಗಳು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವ, ಈ ಮೊದಲೇ ಬೇರೆ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ, ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳು ವಿಮರ್ಶಾ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ವಿಮರ್ಶಾ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಮಗೆ ಕೇವಲ ಹೈಪೋಥಿಸಿಸ್ (hypothesis) ಮಾತ್ರ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದು ನನ್ನ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ, ಚೀನಾ, ಜಪಾನ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿಂದಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಿಂತ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾದುದು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸಮೀಪವಾದುದು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿದೆ, ಸರಳತೆಯ ಮೂಲಕ ಗಾಢವಾದದ್ದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ, ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕಲೆ ವೈಚಾರಿಕ ಮೂಲದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದ್ದರೇ, ಇನ್ನೂ ಸುಪ್ತಚೇತನದಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ spontaneous ಕಲೆ ಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ತೇಜಸ್ವಿ, ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ, ಇಂಥ ಒಂದು ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಸಲವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನದ ಸಾಹಸವಾಗಿ ಹೊರ ಬಂದ 'ಪರಸಂಗದ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ', ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೇಖಕರು ಗ್ರಾಮ್ಯಮೂಲದವರಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕತೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅನಂತ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು 'ಕಲಿಯುವಿಕೆಯ' ಮೂಲಕ ಮರೆತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ಪರಸಂಗದ ಗಂಡೆತಿಮ್ಮ' ಇಂಥ ಒಂದು ಮೂಲ ನೆಲೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಹೊಸ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ದಾರಿಯನ್ನು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಓದುಗ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಡುವಿನ ಕಂದರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಮಾಯಾ ದಿವ್ಯವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಬಹುದು. ಕಳೆದು ಹೋದ ಜೀವನದ ಕಂಪಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತವಕಿಸುವ ಕುವೆಂಪು ಒಂದು ಕಡೆ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ

ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಇರುವಾಗಲೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಇವೆರಡರ ಮಧ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಲೇಖಕನಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹಳಷ್ಟು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಹಿನ್ನೋಟ

ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಒಂದು ಹಿನ್ನೋಟ

-ಎಸ್ ಶಿವಾನಂದ

ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಲೇಖಕರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಗೋಜು ಇವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಅಳೆದು ನೋಡಿ ಆರ್ಷೇಯತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೆದರಿ ನೋಡುವ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಡಿಗೋತ್ತರ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬುನಾದಿಗಳನ್ನೆ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿ, ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥಹೀನಗೊಂಡವು. ಇಲ್ಲಿನ ಭಿನ್ನತೆ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಅಡಿಗರು ಮತ್ತು ನಂತರದವರು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನರಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ನವೋದಯ ಲೇಖಕರಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗುವಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಡಿಗರು ಹಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳಲಿಲ್ಲ; ಅವರದು ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ; ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಸಿ, ಸೋಸಿ, ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಅಪರಂಜಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಿಕೆ: “ಮೂಲ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪರಂಪರಾಗತ ತಿಳಿವನೆತ್ತುವಿಕೆ; ‘ಬೇರ ಬಗೆವ’, ‘ಕಳೆದದ್ದನ್ನು ಪಡೆವ’, ‘ತನ್ನ ತಾನೇ ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ’, ‘ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ್ದರೆ’ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ. ಇವರ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತ ಆರಂಭವಾಗಿ, ದೂರ ಹೋದಂತೆಲ್ಲ ಒಳ ಗೊಳಕ್ಕೇ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತೆ, ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯಗಾರರಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಅಡಿಗರದು ಮೂಲತಃ ಬಂಡಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ‘ಕಟ್ಟುವವು ನಾವು’ ಕವನದಿಂದ ಇವರ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ‘ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಾಲ’ ದಿಂದೀಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವದ ಶೋಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ; ಹೀಗಾಗಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಯಾಮ ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ; ಆಳದಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನವ್ಯರು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಕರಲ್ಲ. ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ನವ್ಯರು ಹಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ನಿರ್ವಾಣ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾದರು; ಹೀಗಾಗಿ ದ್ವಂದ್ವ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಧೋರಣೆಗಳಾದವು-ಕಾರಣ, ಇವರ ವೈಚಾರಿಕ ನಿಲುವಿನಿಂದಾಗಿ, ರಮ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ (‘ಭಾವ ತರಂಗ’)ದಲ್ಲಿ ಬೇರಿಳಿಸಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಸನ್ನೆಗೋಲು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ರಮ್ಯತೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದರೂ, ಹೊರ ಜಗತ್ತು ಗೊಂದಲಪುರವಾಗಿ, ಶವದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಹಸನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತೊಡಗಿತು. ಅಂದರೆ, ಅಡಿಗರ ಅಂತರ್ಮುಖತೆ ಬೆಳೆದದ್ದು (೧) ರಮ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭಾವುಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ, (೨) ವೈಚಾರಿಕ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ (ಅನುಭವ ಶೋಧನೆಯಿಂದಾಗಿ).

“ಸಾವಯವ ಶಿಲ್ಪದ ಸಮಗ್ರೀಕರಣ-ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿ, ಅಡಿಗ-ನವ್ಯರಲ್ಲಿ. ಇದು ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯೊಳಗಿನ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯತ್ತ ಗಮನ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿತು. ಈ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಈ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ನವ್ಯರಿಗೆ ಒಂದು ಶಿಸ್ತನ್ನು

ಕೊಟ್ಟರೂ ಹೊರ ಬದುಕಿನ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೊಳಗೊಳ್ಳದ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿತು. ಅಂತರ್ಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲ 'ಪ್ರಜ್ಞೆ'ಯ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಒತ್ತು ಬಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ತರದಲ್ಲಿನ ದ್ವಂದ್ವ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದಾಖಲುಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕತೆಯ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಬಿದ್ದಿತು. ಅಂದರೆ, ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಗುಹ್ಯಾತ್ ಗುಹ್ಯತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವನೆ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೇಲೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೆಚ್ಚಿತು; ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಪ್ರತಿರೂಪ ತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಫೋಟೋಗ್ರಾಫಿಕ್ ನೈಜತೆ ಹಾಗೂ ವಾಚ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆಂಬ ಭಯದಿಂದಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ದೊರೆಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ನವ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಏನನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಂಗಲ್ಲಾ ಹೇಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ನಿಗಾ; ಹಾಗೂ, ತಮ್ಮ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕಸರತ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಯಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರಶರ್ಮ, ರಾಮಾನುಜನ್, ಆರ್ಯರನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ನವೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕವಾಗಿದ್ದ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆ (Poetic Diction) ಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನವ್ಯಕಾವ್ಯ 'ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ' ಯ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕವಾದ ಆಡುಮಾತಿನ ಲಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಯಿತು. ನವೋದಯದವರೂ 'ಅಂತರ್ಮುಖಿ'ಗಳು; ಆದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಭಾವನಾಸ್ತರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಬಲ್ಲ ನಾದ -ಗೇಯತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಧ್ಯಮ ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನೊಳಗೊಳ್ಳದ ಗೇಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾಷೆ ಭಾವುಕವಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ನವೋದಯದವರಿಗೆ ಹೊರಗುಳಿಯಿತು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಭಾವೋದ್ರಿಕ್ತರಾದಂತೆಲ್ಲ ಪದಗಳ ಶಬ್ದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿನ ನಾದ ಲೀಲೆಯಾಗಿ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಕುಣಿಯುತ್ತದೆ. ಕುವೆಂಪುರವರ ಕವನಗಳೂ ಭಾವುಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸರಳ, ಭಾವುಕ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ವೈಭವದ ಆಡಂಬರದ ಭಾಷೆ ತೊಡಿಸುವುದರಿಂದ ಕೃತಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಹಾ ಹಾಗೂ ಖಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ ನಮಗೆ ಬಹುದೂರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನವರ ಕೃತಕ ಎನ್ನಬಹುದಾದ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾದ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ನವ್ಯರ ದಟ್ಟ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಭಾಷೆ-ಈ ಎರಡೂ ಓದುಗನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಹಾಗೂ ಸಮಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಕತೆ, ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾವನಾಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹಿಂದೆ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಈಗ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಾತ್ಮಕ ಎಂದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಜನ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿವಂತ ವರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಓದುಗ ಇವರ ಸಾಂಕೇತಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಚಮತ್ಕಾರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕು ಗೊಂದಲಗೊಂಡುತಾನೆ. ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಓದುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಾರೋ ಅಷ್ಟು ಜನ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು.

ನವೋದಯದವರ ನಂಬುಗೆ, ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳುವುದು ನವ್ಯರ ಮೊದಲ ಕೆಲಸವಾಯಿತು; ಅಂದರೆ, ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಣೆ ಕೊಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಐಕನೇಕ್ಲಾಸ್ ಮನೋಧರ್ಮ ಇವರನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇರುಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿತು, ಹಾಗೂ ಶಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಿತಿಮೀರಿ ಬರೆಯಲು ಪುಟ ಕೊಟ್ಟಿತು. ನವೋದಯದವರು ಮುಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನವ್ಯರು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತ್ರಾಪ್ತರಾದರು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಕೆ ತನ್ನ ಕಾಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು 'ವಸ್ತು'ವಾದಳು ಸಂಕೇತವಾದಳು.

ನವ್ಯರು ಅಂತರ್ಮುಖತೆಯ ಒಳತೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳಲು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಪುಟಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದ ಹೊಯ್ಯಾಟವಿರುವ ಹಾಗೂ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನಗಳಿರುವ ವಚನಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಯೇ, ವಚನಕಾರರು ಸಮಾಜ ಕಂಡು ಬರೆದ ವಚನಗಳು ಯಾಕೆ ನವ್ಯರು ಗಮನ ಹರಿಸಲಿಲ್ಲ?

ವಿಮರ್ಶೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗಾಗಿಯೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾದ್ದು; ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಗಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಒಂದು ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಕೃತಿಯ ಕಲಾನಿಪುಣತೆಗೆ, ಮಾಧ್ಯಮದ ಚೊಕ್ಕತನಕ್ಕೆ ಅತೀವ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವ ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿಮೆಕೊಂಡು ದೂರ ಉಳಿಯಲು ಮತ್ತಷ್ಟು ನೆರವಾಯಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಲೇಖಕರ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಭಾವ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರ ಮೇಲಾದಂತೆಯೇ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವ ಎಲಿಯಟ್, ಲಿವಿನ್, ರಿಚರ್ಡ್ಸ್, ಎಂಪ್ಸನ್ ಮುಂತಾದವರ ದಟ್ಟ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಒರೆಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವ ಕಾಲ್ಡವೆಲ್, ಜೆ.ಎಸ್. ಫ್ರೆಸ್ಕರ್, ಟ್ರಿಲ್ಫಂಗ್ ಮುಂತಾದವರ ಪ್ರಭಾವ ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕರ ಮೇಲೆ ಯಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಅಥವಾ, ರಾಜೀವ ತಾರಾನಾಥರ ಸಂದೇಹ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿರುವ ತತ್ವ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ, ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಅನ್ನಿಸಿದೆ”, (ಮನ್ವಂತರ-೨, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು.)

ಅಂತರ್ಮುಖಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದಾಗಿ ಬದುಕಿನ ಬಹಿರ್ಮುಖತೆಯಿಂದ, ಬಹುರೂಪಿತನದಿಂದ ದೂರವಾದದ್ದು, ಈ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನತೆಯನ್ನು ತಲುಪದೆ ಹೊರಗುಳಿದದ್ದು ಕಂದಕ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತ ಹೋದದ್ದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ಅಡಿಗರು ಆತ್ಮದೊಳಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ನಂತರದವರು ‘ಪ್ರಜ್ಞೆ’ಯ ಸ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರು. ರೋಮ್ ನಗರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಾಗಲೂ ಪಿಟೀಲು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಕೂತ ನೀರೋ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂತೆ ನವ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ತರದಲ್ಲಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೊಯ್ಬಾಟಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿತನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಶ್ವತ ಮೌಲ್ಯಗಳತ್ತ ನವ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಕಾರಣ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಶೋಷಣೆಗಳು, ವರ್ಗಭೇದ, ಬಡತನದ ಕ್ರೂರತೆ, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಅಮಾನುಷ ಮುಖಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನವ್ಯರನ್ನೇಕೆ ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಲಿಲ್ಲ? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಗಳು ಭಗ್ನವಾಗಿ ನಿರಾಶರಾದೆವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ನವ್ಯರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ? ಪ್ರಜೆಗಳ ಬದುಕನ್ನು, ಹಣೆಬರಹವನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವಾದ್ದರಿಂದ ‘ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ’ಯ ಅರ್ಥ ಇನ್ನೂ ಹರಹು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರಿಂದ ಎಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ? ಇವರಿಗೇಕೆ “Socio-Political consciousness” ಇಲ್ಲ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಏಳುವ ಕಾರಣ ಇವರು ದಂತ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿ ಕುಂತು, ಸಮಾಜದ ಹೊಕ್ಕುಳಿ ಬಳ್ಳಿಯ ಸಂಬಂಧ ಹರಿದುಕೊಂಡು ‘ಪರಕೀಯ’ರಾಗಿ, “ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞಾ’ಶೀಲರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ನಿಂದನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ನವ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ವಾದದ ತಿರುಳು; ಆದರೆ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಮುತುವರ್ಜಿ ಇದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪ. ‘ತನಗೆ ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ನವ್ಯರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಒತ್ತು ಬಿದ್ದು, ಸಮಾಜ ತನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಗಳ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಮತೂಕವಿಲ್ಲ, ಪರಸ್ಪರ ಅನ್ನೋನ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ಈ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ, ಅಂತರ್ಮುಖತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ನವ್ಯರು “Neo-Romantic” ಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನವ್ಯರು ಬಹಿರ್ಮುಖಿಗಳಾಗುವವರೆಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆ. ಎಸ್. ನಿಸಾರರ “ಕುರಿಗಳು ಸಾರ್, ಕುರಿಗಳು”, “ಅಮೇರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕಾ”, ಲಂಕೇಶರ ‘ದೇ, ಭ, ಸೂ. ನ ಗದ್ಯ ಗೀತೆ, ಕಂಬಾರರ “ಮಾವೋತ್ಸೆ ತುಂಗನಿಗೆ”, ಅಡಿಗರ ‘ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ’ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುತುವರ್ಜಿಗಳನ್ನು, ಗದ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಂಬಾರರ ‘ಗಂಗಾಮಾಯಿ’ ಕಾವ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗು ನಿಬಿಡ ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾವುಕತನದ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹೊರುವಷ್ಟು ತಾರ್ಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಹಾಗು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಷ್ಟು ನಯಸ್ಸು-ನಾಜೂಕುಗಳನ್ನು ನವ್ಯರು ಭಾಷೆಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಪರಿಕರಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ಲಿಷೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂದೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ನೆಲದ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿದ್ದಾನೋ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕ ಯಾಕೆ ನಮಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಸಂವೇದನೆಯೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕನ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಯಾಕೆ ಅಂಕುರವಾಗಿಲ್ಲ? ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾ ಯುದ್ಧದ ಭೀಕರ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಭಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಮಾಜದ ಕುಣಿಕೆ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾಂತ್ರಿಕನಾದ, stranger ಆದ, ಹುಳುವಾದ, ಅಲ್ಲಿನ ಲೇಖಕರ ಈ disillusions, ಈ ಅನುಭವ ಅಲ್ಲಿನ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೂ ನಿಜವೆನ್ನಿಸಬಲ್ಲದು. ವಿಜ್ಞಾನ, ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಮುಂದುವರೆದಂತೆಲ್ಲ ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಭಗ್ನಗೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಲೇಖಕನನ್ನು ಮನುಷ್ಯತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು spirituality ಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಲು ತೊಡಗಿಸಿತು ಈ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನ, ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಗಳ ದಟ್ಟ ಪ್ರಭಾವಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಇಲ್ಲಿ monotonous ಆಗಿಲ್ಲ; ನಮಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ; ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ: ಅವರು ಜೀವನವನ್ನು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ನೋಡುವಂತಹ ದೃಷ್ಟಿ ನಮ್ಮದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಭಿದ್ರತೆ, ಏಕಾಂಗಿತನ, ದುಃಸ್ವಪ್ನ, ಆಸಂಗತ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಳೆತುಕೊಂಡಂತೆ, ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿಯೂ 1947 ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಬೇರೆ ಆಯಾಮ ಬರಬೇಕಿತ್ತು. ಅಂದರೆ, ಪಾಠತಂತ್ರದ ಒಳಗೇ ಕಂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭಾರತೀಯತೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿವೇಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಒಂಟಿತನ, ಧ್ವಂಸ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಘಟನೆಗಳಿಗಿಂತ ನಮ್ಮವೇ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹೊಸಹುಟ್ಟು, ಸಮಷ್ಟಿ ಧೋರಣೆಯ ಸಂವೇದನೆ ಕುದುರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಅರ್ಥೈಸುವಂತೆ, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ-ಯಂತ್ರೀಕರಣ ಇಡೀ ಪರಿಸರ-ಜೀವನವನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಮಿಕ ಅನುಭವಿಸುವ 'ಪರಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ' ಎಂಬುದು, ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಜಾಯಮಾನ, ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ, ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಹರಿತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ಕಿಟ್ಟಿಯಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳು ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಎನ್ನಿಸುತ್ತವೆಯೇ? ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರಿಗೆ ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಿಗೆ 'ಕಾಡು' ಚಿತ್ರ ಸಹಜ ಎನ್ನಿಸಬಲ್ಲದು. ಕಾರಣ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟು ಐಡಿಯಾ ಹಾಗೂ ಸಂವೇದನೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಸಂವೇದನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದದ್ದಾಗಿರದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಐಡಿಯಾದೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರ, ಪರಿಕರಗಳ ಮೂಲಕ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕಿಟ್ಟಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನೆಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವಂತಹ ವಾತಾವರಣ ಅಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಕಿಟ್ಟಿ ಯಾಕೆ ಕೇಂದ್ರಪಾತ್ರ ಎಂದು 'ಕಾಡು' ಓದಿದ ನಮ್ಮ ಎಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ? ಆದರೆ ಕಿಟ್ಟಿ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ 'ಆಗಂತುಕ'ನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಜವೇ ಒಂದು ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಯಾಮಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಹೋರಾಟ, ಬದುಕುಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ತುಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತಾವು ನಾಗರಿಕರಾಗಬೇಕೆಂಬುದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರೊಡನೆ ಬಂಡೇಳಬೇಕೆಂಬುದಾಗಲಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, 'ಭಾರತೀಪುರ'ದ ಜಗನ್ನಾಥ ಹಾಗೂ 'ದಂಗೆಯ ಪ್ರಕರಣ' ಕತೆಯ ಗೋವಿಂದ ತಮ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸ್ಫೋಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಲು ಕಾರಣ ಅವರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಸಂವೇದನೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿವೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದದ್ದಾಗಿರದೆ ಕಾಮು, ಸಾರ್ತ್ರಿಯವರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಐಡಿಯಾವಾದ್ದರಿಂದ, 'ಭಾರತೀಪುರ'ದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಚಡಪಡಿಕೆ, ಶೂದ್ರರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಬೇಕೆಂಬ (Standardization) ಸಮಸ್ಯೆ ನಮಗಾಗಲಿ, ಶೂದ್ರರಿಗಾಗಲಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಜಗನ್ನಾಥನ ಈ ಹಂಬಲ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳೊಳಗಿರುವ ತೊಡಕುಗಳ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರ್ಣಯದ ಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು "ಸ್ವರೂಪದ ನಾಯಕ ನಮಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗದೆ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ತತ್ವಗಳಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರ, ಸಂಟಿಮೆಂಟ್‌ನ್ನು ಕಸಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖಕರು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮನ್ನೂ ಅಲ್ಲ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರನ್ನು. ಅಂದರೆ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವೈಚಾರಿಕತೆಯೊಡನೆ ಇವರ ಸೆಣಸಾಟ, ಇವರ ಬುದ್ಧಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಜಗನ್ನಾಥ ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ? ಎಷ್ಟು ನಿಜ? ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೇ ಈತ ಅಪರಿಚಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಗತಿ-ಸ್ಥಿತಿ' ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ದಿನನಿತ್ಯ

ಎದುರಿಸಬಹುದಾದ, ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನಿಸುವಂತಹ ಚಿಲ್ಲರೆ ಘಟನೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿನ ನಾಯಕ 'ಆತ'ನಿಗೆ ಬೆಟ್ಟ, ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ಚಡಪಡಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ನೆಲದ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುವುದು ಆತ ನಮಗೇ ಆಗಂತುಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ. ಅಲ್ಲಿನ ಬೋರ್ಟ್ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ರಿಲಿಜಿಯನ್ ಆಗಿದೆ; ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವಾತಾವರಣ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಈ sensation ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಜ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೆ? ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಗಳಿಂದ ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡು ಜೀವನದ ಮನಾಟನಸ್‌ನಿಂದ, ಬೋರ್ಡ್‌ಮ್‌ನಿಂದ, ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಪ್ಪೀತನ ಅಲ್ಲಿ ನೈಜವಾಗಿ ಅಂಕುರವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಆತ'ನ ಮಾನಸಿಕ ಹಿಪ್ಪೀತನ ಸಹಜ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯೆ? ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಬಂಧ ಕಳಚಿಬಿದ್ದು, ಸುಳ್ಳಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ, ಫ್ಯಾಂಟಸಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ 'ಬಿರುಕು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಸವರಾಜು ನಮಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬಲ್ಲ? ಈ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆಯೆ? 'ದಾಟು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕಿಂತ ಭಾರತೀಯತೆ, ಹಾಗೂ ಸ್ಥಾಪಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ಓದುಗ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ತರುವ ಅಪಾಯದಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರ ನಾಯಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮೋಹನದಾಸ ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂವೇದನೆ ನಮ್ಮ ನೆಲದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅರಿವಿನ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು ರೂಪಣಗೊಳ್ಳದೆ, ಕ್ರಾಂತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಕೇವಲ ಮಾನಸಿಕ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ, ಪೊಳಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತುಘಲಖ್, ಹಯವದನ, ಯಯಾತಿ ನಾಟಕಗಳು, ಕಾಡು, ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ನಾಟಕ ಅಥವಾ ಸಿನೆಮಾಗಳಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾದಾಗ, ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಕರಗಳು ನಮ್ಮವೇ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗ-ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಮಾತಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿಲಕಲಾರದಂತಹದು. ಕಾಮುವಿನ 'ಕಲಿಗುಲಾ'ದ ಐಡಿಯಾ 'ತುಘಲಖ್'ನಲ್ಲಿ, ಕಾಮುವಿನ 'ದಿ ಪ್ಲೇಗ್' ಹಾಗೂ "ಔಟ್ ಸೈಡರ್" ಕೃತಿಗಳ ಐಡಿಯಾ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ದಲ್ಲಿ. ಸಾರ್ತ್ರೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಐಡಿಯಾ ಹಾಗೂ ಕಾಮುವಿನ 'ದಿ ಫಾಲ್' ಕಾದಂಬರಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಐಡಿಯಾ 'ಸ್ವರೂಪ'ದಲ್ಲಿ, 'ದಿ ಚರ್ಚ್' ಎಂಬ ರಶಿಯನ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಐಡಿಯಾ 'ಭಾರತೀಪುರ'ದಲ್ಲಿ ಮುಂತಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಲಂಕೇಶರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ 'ಆಂಗರ್ ಥಿಯೇಟರ್' ಹಾಗೂ "ಅಬ್ಸರ್ವ್ ಥಿಯೇಟರ್"ಗಳಲ್ಲಿನ ಐಡಿಯಾವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೂಲಭೂತ ಐಡಿಯಾ ಸಂವೇದನೆ ನಮ್ಮ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅಂಕುರವಾದದ್ದಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತವೆಯೆ?

ಜನತೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಣ ತಲುಪಬಲ್ಲ ನಾಟಕ ಮಾಧ್ಯಮ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಖುಷಿಕೊಟ್ಟು, ಗಂಭೀರ ವಿಚಾರಗಳೂ ರಂಜನೀಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಈ ಅಬ್ಸರ್ವ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಬದುಕಿನ ಬಹಿರ್ಮುಖತೆಯ ಅತಾರ್ಕಿಕತೆ, ಅಸಂಬಂಧತೆಯ ಆವರಣದ ಆಳದಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕವಾದ ತಾರ್ಕಿಕತೆ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಡೀ ಅಬ್ಸರ್ವ್ ನಾಟಕವೇ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಆಯಾಮದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಗಳ ತಳದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ತಾತ್ವಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಮಾಣವಿರುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಬದುಕಿನ ನಿಸ್ವಾರ್ಥಕತೆ, ಅಸಂಗತ ಅರಿವು-ಇವು ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಲೇಖಕನಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡವು. ಈ ಅಸಂಗತ ಅನುಭವ ಭಾರತೀಯನನ್ನು ಸಂವೇದಿಸಬಲ್ಲದೆ? ಓದುಗ ಅಥವಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಇಂಥ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ತಯಾರಿ ಪಡೆದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರವೆ? ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಲೇಖಕರ ಐಡಿಯಾ-ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಾಚಾ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದರೂ ಮೂಲಭೂತ ಐಡಿಯಾ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ರಾಜೀವ ತಾರಾನಾಥರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ "ಯಾವುದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೋ ಅದು ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ವೈಚಾರಿಕತೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆ? ಮತ್ತು ಅದು ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದೇಶವಾಗಬಲ್ಲದೇ?" (ಮನ್ವಂತರ ೭) ಡಾ. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ-"ಯಾಕೆ ನಮಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಚಾರವೇ ಮಾದರಿಯಾಗಬೇಕು? ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಭಾರತೀಯವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಲಾರೆವೆ? ಬರೆಯಲಾರೆವೆ? ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತರಾದ ನಾವು ಅನುಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಏನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರೆವೆ?"

ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶದ ನಾವು ಕೀಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆ?” (ಸಾಕ್ಷಿ ೧೧; ‘ಭಾರತೀಯತೆ’, ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಇಂಥ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದ ಅಪಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ-“ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನವ್ಯ ಬರಹಗಳು ಎಲಿಯಟ್, ಕಾಮು, ಕಾಫ್ಕ, ಸಾರ್ತ್ರ್ ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದಂಥವುಗಳು ಎಂದು ಇಂದೂ ಅನ್ನುವ ಮಂದಿ ಉಂಟು. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇರಬಹುದಾದ ನಿಜವನ್ನು ಆಗಾಧ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳ ಹೊರಟಿಲ್ಲ. ಏಕಾಂಗಿತನ ಅನಾಥವೃಷ್ಟಿ, ನಿರರ್ಥಕತೆ ಇಂಥವುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಪೂರ್ಣವೆ ಕಾಡಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಅಂತಹದು ನಮ್ಮ ಲಿಟರರಿ ಕೃತಿಯಾಗ ಹೊರಟರೆ ಅದು ಇಲ್ಲಿನ ಮಯ್ಯಿ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪೂರ್ಣವೆ ನಿಜವಾಗದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಅಥವಾ ಅಂಥ ತಿಳಿವು ವಿಕಸಿತ ಆಗುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಶಂಕೆ ತಾಳಬಹುದು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಕ್ತ ಪೂರ್ಣ ಸಂವೇದಿಸುವಂತಹದನ್ನೆ ಹಿಡಿಯಹೊರಡುವುದು ಇಂದು ಆಗಬೇಕಾದ್ದು” (ಸಾಕ್ಷಿ ೧೧; ಖಾಸನೀನ ಮುಖೇನ ಸಣ್ಣ ಕಥೆ). ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ನಾವು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿದಂತೆ. ಇಂತಹ ಪರಕೀಯ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದಾಗಿರುವ ಅನಾಹುತ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಮುಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರೆಯುವುದು ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ, ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯಕರ.

ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ, ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ನವ್ಯರ ನಿರ್ವಾತ ಸ್ಥಿತಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಘಟ್ಟ: ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥಹೀನತೆಯನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ-ನಂತರದ ಪೀಳಿಗೆ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಯುತ್ತದೆ; ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಲಂಕೇಶರ ತಲೆಮಾರಿನ ನಂತರ ಹೊಸದೊಂದು ಸಮರ್ಥವಾದ ಪೀಳಿಗೆ ಯಾಕೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೊಸ ಜನಾಂಗದ ಧೋರಣೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬದಲಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ: ಮೌಲ್ಯಗಳ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ, ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ, ಬಿ.ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್, ಜಯಸುದರ್ಶನ, ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿರವರಂತೆ ಮತ್ತೆ ಹಳೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ತುಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತೇಜಸ್ವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಲಂಕೇಶರು “ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಷಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ”ಯಲ್ಲಿ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರವರು ‘ದ್ಯಾವನೂರು’ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಆರಂಭದ ಸೂಚನೆಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತಿರುವುದು ಆಶಾದಾಯಕ.

ಈ ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು – ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ನಾವು ಎಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ? ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ? ನಮ್ಮದೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಸರದ ಸಂವೇದನೆಯ ಮೂಲಕ ಎಷ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ?

ನವಯುಗದ ಆರಂಭ

ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ಶಾಸನವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 80 ಸಾವಿರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ 40 ಸಾವಿರ ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನ ಕುಟುಂಬಗಳು, ಇದಲ್ಲದೆ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ಭೂ ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ಮನೆ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮನೆ

ವಾಸಕ್ಕೆ ಮನೆ ಇಲ್ಲದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 3.37 ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಹಂಚಲಾಗಿದೆ. ಜನತಾ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ 35 ಸಾವಿರ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸಾವಿರಾರು ಮನೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಹೊಂದಿ ವಾಸಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ 17,500 ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗುವುದು.

ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇತನ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಒಂದರಷ್ಟಿರುವ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಲಕ್ಷ ಕೆಲಸಗಾರರು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2, 1975 ರಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇತನ ಪಡೆಯುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ 27 ಲಕ್ಷ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಐದು ಲಕ್ಷ ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಕಲ್ಲು ಕುಟಿಗರು ಮುಂತಾದವರಿದ್ದಾರೆ. ನೇಕಾರರಿಗೆ ನೆರವು ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈ ಮಗ್ಗ ನೇಕಾರರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೈ ಮಗ್ಗದ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಕೈ ಮಗ್ಗ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವುದು. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಸಾರಿರುವ 20 ಅಂಶಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಜಾರಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ. ಪ್ರಕಟಣೆ
(ನಿರ್ದೇಶಕರು, ವಾರ್ತಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಇಲಾಖೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ)

ಸಂಪುಟ-೧೯

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ

-ಜಿ ಆರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ 1-3-74 ರಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂಸುಧಾರಣಾಶಾಸನ (1965 ರ ಭೂಸುಧಾರಣಾಕಾಯಿದೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ) ದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಮೊದಲನೆ ಹಂತದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದೀಗ ಮುಗಿದಿದೆ. ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ತಾವು ಭೂಮಿಯ ಧನಿಗಳಿಂದ ದೇಣಿಗೆ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಸರ್ವೆ ನಂ, ಧನಿಯ ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು, ಸರ್ಕಾರ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ ಫಾರ್ಮ್ 7ರಲ್ಲಿ "ಡಿಕಲರೇಷನ್" ಮುಖಾಂತರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಭೂ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿಗಳಿಗೆ (ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್) ಘೋಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶಾಸನ ಜಾರಿಯ ಮೊದಲ ಹಂತ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಹೀಗೆ ಡಿಕಲರೇಷನ್ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ್ದರೂ (1-3-74 ರಿಂದ 31-8-74 ರ ವರೆಗೆ), ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರ ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಮುಂದೂಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಡಿಕಲರೇಷನ್ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ತಡವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಡಿಕಲರೇಷನ್ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಈಗಲೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ 8 ತಾಲ್ಲೂಕು ಭೂನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ಮುಂದೆ ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷದಷ್ಟು ಡಿಕಲರೇಷನ್‌ಗಳು ಬಂದಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥ ಆಮೆ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಾದರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಶಾಸನದ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲಿನ ಸರ್ಕಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಭೂ ಶಾಸನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮುತುವರ್ಜಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೆಲಸದ ಅಗಾಧತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮಗಳು, ನೇಮಿಸಿದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಏನೇನೂ ಸಾಲದಾದರೂ ಮೊದಲಿನ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಇವು ಮುಖ್ಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಉಳುವವನನ್ನೇ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆಶ್ವಾಸನೆಗಳನ್ನೇನೂ ಧಾರಾಳ ಕೊಟ್ಟ, ಆದರೆ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದ, ಅಥವಾ ಅವರ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನೇ ನಡೆಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಸೇರಿ ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಭೂ ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 1972ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಶಾಸನದ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಾಸನ ಈಗ ಹಳೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ನೋಡಿದರೆ ಶಾಸನ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ ಶಾಸನದ ಹಿರಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ವಿಫಲಗೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಸದುದ್ದೇಶದ ಕಾನೂನು ಕೂಡಾ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ವಿಕೃತರೂಪ ತಳೆದುಬಿಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜನಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ಜನ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳೇನೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ರೈತರ ಬದುಕು ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಹ ಕಾಯಿದೆಯೊಂದನ್ನು ಕೆಳಹಂತದ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಿಫಲಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಶಾಸನ ಕೇವಲ ಬಡ ರೈತರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆಸ್ತಿವಂತರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕಾನೂನಿನ ವಿಧಿಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬರದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇವರೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳ ರಾಜಕೀಯದ ನಾಯಕ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವವರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಶ್ರೀಮಂತರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲೂ ಇವರೇ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಶಕ್ತಿಗಳು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಗೂ ಬೆಳೆದ ಗಾಢಮೈತ್ರಿ. ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧವಿರದಂತೆ ತಡೆಯಲು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ IAS,,I.P.S. ಶ್ರೇಣಿಗಳು, ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಕಮಿಷನ್‌ಗಳು ಇದ್ದರೂ ಈ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಳುಕೊಡುಗೆಯ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಈಗ ಗಾಢವಾಗಿದೆ, ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಪುಢಾರಿಯ ಬೇಳೆ ಬೇಯಲಾರದು. ಪುಢಾರಿಯ ಅಭಯಹಸ್ತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಧಿಕಾರಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಲ್ಲಿರಲಾರ. ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನು ತನ್ನ ಹಿತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದರೆ ಅದು ಜಾರಿಗೆ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅಥವಾ ಕಾನೂನಿನಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನುಸುಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಪುಢಾರಿಗೆ, ಶ್ರೀಮಂತನಿಗೆ ವಕೀಲರ ನೆರವು ಬಿಡಿ, ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ನೆರವು ಕೂಡಾ ಸದಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಡ ರೈತನ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾಗುವ ಅನೇಕ ಕಾನೂನುಗಳು, ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಹಳ್ಳಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದೋ ಜಾರಿಗೆ ಬರದೆ, ಅಥವಾ, ಹಳ್ಳಿಯ ಪಟ್ಟಭದ್ರನಿಗೇ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ. ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾರತದ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಹಿರಿಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಗನ್ನಾರ್ ಮಿದಾಲ್ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: All the significant policy measures for agricultural uplift adopted by the governments—whether technological or institutional have tended to shift the power balance of the rural structure in favour of the privileged classes. The piecemeal reforms have bolstered the political, social and economic position of the rural upper strata on which the present governments depend for crucial support.....These forces exert a strong pressure for Conservatism in regard to the agrarian structure, however radical the tone of policy resolutions and certain laws. (Asian Drama Vol II. P. 1367), ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂ ಶಾಸನವೂ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಫಲಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನೌಕರಶಾಹಿಯ ನೆರವು, ಕೋರ್ಟುಗಳ ತಮಗೇ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ತೀರ್ಪುಗಳು, ರಾಜಕೀಯದ ಪ್ರಭಾವ,- ಇವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೂ ಮಾಲೀಕರು ಈ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮೊದಲೇ, ಇಂತಹ ಯಾವ ಕಾನೂನಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೊಂಡು ಈಗ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. 1974 ರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಸುಧಾರಣಾಶಾಸನವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಗಂಭೀರವಾದ ದೋಷಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಸರ್ಕಾರದ “ಸಮಾಜವಾದೀ” ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಕಾನೂನೇ ವಿಫಲಗೊಳಿಸಿರುವುದೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ, “ಉಳುವವನೇ ನೆಲದೊಡೆಯನಾಗುವನು. ಎಲ್ಲ ತರದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುವು” – ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಜಾಹೀರಾತುಗಳು, ಮಂತ್ರಿಗಳ ಭಾಷಣಗಳು ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮೂಲಭೂತ ದೋಷಗಳಿಂದ, ಕಾನೂನು ಮುತುವರ್ಜಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೆಲಸದ ಅಗಾಧತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮಗಳು, ನೇಮಿಸಿದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಏನೇನೂ ಸಾಲದಾದರೂ ಮೊದಲಿನ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಇವು ಮುಖ್ಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಉಳುವವನನ್ನೇ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನೇನೋ ಧಾರಾಳ ಕೊಟ್ಟ, ಆದರೆ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದೆ, ಅಥವಾ ಅದರ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದನ್ನೇ ನಡೆಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಸೇರಿ ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಭೂ ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 1972ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಶಾಸನದ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಾಸನ ಈಗ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ನೋಡಿದರೆ ಶಾಸನ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ ಶಾಸನದ ಹಿರಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಫಲಗೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಸದುದ್ದೇಶದ ಕಾನೂನು ಕೂಡಾ

ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ವಿಕೃತರೂಪ ತಳೆದುಬಿಡ ಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜನಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ಜನ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಗೇನೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ರೈತರ ಬದುಕು ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಹ ಕಾಯಿದೆಯೊಂದನ್ನು ಕೆಳಹಂತದ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಿಫಲಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಶಾಸನ ಕೇವಲ ಬಡ ರೈತರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆಸ್ತಿವಂತರಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕಾನೂನಿನ ವಿಧಿಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬರದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇವರೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳ ರಾಜಕೀಯದ ನಾಯಕ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವವರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಶ್ರೀಮಂತರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲೂ ಇವರೇ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಶಕ್ತಿಗಳು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಶಾಹಿಗೂ ಬೆಳೆದ ಗಾಢಮೈತ್ರಿ. ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧವಿರದಂತೆ ತಡೆಯಲು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ IAS., I.P.S. ಶ್ರೇಣಿಗಳು, ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಕಮಿಷನ್‌ಗಳು ಇದ್ದರೂ ಈ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಳುಕೊಡುಗೆಯ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಈಗ ಗಾಢವಾಗಿದೆ. ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಪುಢಾರಿಯ ಬೇಳೆ ಬೇಯಲಾರದು. ಪುಢಾರಿಯ ಅಭಯಹಸ್ತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಧಿಕಾರಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಲ್ಲಿರಲಾರ. ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನು ತನ್ನ ಹಿತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದರೆ ಅದು ಜಾರಿಗೆ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ದೇಶದ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನೇಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನನಗೆ ದೃಢವಾಗಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರೂಪಿಸಿದೆ; ಒಬ್ಬನ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೂತು ತಿನ್ನುವ, ದುಡಿಯುವವನನ್ನು ಸದಾ ಅವಿದ್ಯೆ, ಬಡತನಗಳಲ್ಲಿಡುವ ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವದ ಅನಿಷ್ಟ ವನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಸರಕಾರದ ಈ ಉದ್ದೇಶಗಳು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಯೂ ತಾನೂನಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಇದೇ ಮೌಲಿಕ ಆಧಾರ (value premises) ಗಳ ಮೇಲೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಮೌಲಿಕ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಯಾವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಿರ್ದಾಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ಬರೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ; ಕೇವಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆ. (There are no economic problems as Such, There are problems) ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ, ಇತಿಹಾಸ, ಜನರ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಧೋರಣೆಗಳು-ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕೂಡಾ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸದೆ ಬರೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಚಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ; ಮತ್ತು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳೊಂದಿಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಈದೇಶದ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ ರೂಪಿಸುತ್ತಬಂದಿರುವ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆಯಂತೂ ಇದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸತ್ಯ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಮರೆತು ಕೇವಲ Pure economics ನ input-output ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಎಂತಹ ವಿಪರ್ಯಾಸಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು, (ವಿರ್ದಾಲ್ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಭಾರತದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ institutional changes) ತರದೆ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಯಾಂತ್ರೀಕೃತ ನೀರಾವರಿ, ಸುಧಾರಿತ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ತಕ್ಷಣ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಇಳಿಯುತ್ತವೆ : ಜನರ ಬಡತನ ತೊಲಗುತ್ತದೆ ಎಂದೆಲ್ಲ ಸರಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, 'ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ' ಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಯೋಜಕರೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಹಸಿರುಕ್ರಾಂತಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳನ್ನೂ ಇಳಿಸಲಿಲ್ಲ; ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಡತನವನ್ನೂ ನೀಗಿಸಲಿಲ್ಲ; ಬದಲು ಹಳ್ಳಿಯ ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೊಬ್ಬಿಸಿತು. (ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿ ಬಡ ರೈತರಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಭೂಮಿ ಕಸಿಯುತ್ತಿರುವ ದೇಶವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ "ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ" ಯೂ ಕಾರಣ). ನಮ್ಮ ಸರಕಾರವೇ ಇಂದು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ತಾತ್ವಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲೂ ಇಂತಹ "ಶುದ್ಧ" ಮಾರ್ಗದ ಬೆಲೆ ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮಿರ್ದಾಲ್ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ-A purely factual study or an observation of a segment of social reality with no preconceptions is not possible; it could only lead to a chaotic accumulation of meaningless impressions. Even the savage has his selective preconceptions by which he can orgroize, interpret and give meaning to his experiences. Scientific data-facts established by observation and classification have no existence outside the framework of preconceptions.....In strict logic a non-theoretical approach in scientific Work is thus impossible". (Asian drama, Vol-1, P-24.)

ಮಿದಾಲ್ ಮುಂದುವರಿದು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ, “A disinterested social science has never existed and never will exist. For logical reasons it is impossible. A view presupposes a view point”. (Asian drama Vol-I, P-32). ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನವನ್ನು, ಯಾವುದೇ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನವನ್ನು, ಅದು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೇ? ಬಂದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯಿಂದ ಭೂಮಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿ, ಭೂಮಿಯ ಒಟ್ಟು ಫಸಲು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ: ಉತ್ಪಾದಿತ ಫಸಲಿನಲ್ಲಿಯ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಬಡ ರೈತರೇ ತಿಂದುಹಾಕುವುದರಿಂದ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಭೂ ಮಾಲಕರಿಂದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ “marketable surplus ಕೂಡಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಏರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ “ಆರ್ಥಿಕ” ವಾದಗಳಿವೆ. (ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಿಬರುವ ಈ ವಾದಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ವಾದದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ). ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ; ಕೊನೆಗೆ ಇದು ‘totalitarian’ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಭಯಾನಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. “ಆರ್ಥಿಕ”ವಾದಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಈ ಲಿಬರಲ್‌ಗಳು (ಈಗ ಯಾರು ಲಿಬರಲ್ ಅಲ್ಲ?) ತಮ್ಮ ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಟಿಸಿದರೂ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿನ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕಿಂತ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹೇಳದೆ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ರಾಜಕೀಯ ಹೆಚ್ಚಿನದು. (ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಟಿಪ್ಪಣಿ 1 ನೋಡಿ.) ಬದುಕು ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ, ವರ್ಗೀಕರಣಗಳನ್ನೂ ಸದಾ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೂ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ತಾತ್ವಿಕರಣ (Conventionalization) ವಿಲ್ಲದೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆ ಹೊರಟಾಗೆ ಅನಾಹುತಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ತತ್ವಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು exception ಇರಬಹುದಾದರೂ, ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ತತ್ವದ ಚೌಕಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಬೇಕಾಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ, ರೈತ, ಭೂಮಾಲಕ, ಧನಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ರೈತ ಭಾರತದ ಬೆನ್ನಲುಬು ಎನ್ನುವಾಗ ರೈತರದ್ದು ಒಂದು ಅಖಂಡ ಜನಸ್ತೋಮ, ಒಂದು homogeneous entity ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಾಲಕ, ಧನಿ-ಈ ಶಬ್ದಗಳೂ ಇದೇ ಸ್ವರೂಪದವು. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಕೊಡುವ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೂ ತುಂಬ ಅಂತರವಿದೆ. ರೈತ, ರೈತಾಪಿ ಜನತೆ, ರೈತ ಸಮುದಾಯ, ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡ ಬೋರೇಗೌಡ ಇತ್ಯಾದಿ phraseಗಳು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ರೈತರದ್ದು ಒಂದು ಅಖಂಡ ಸಮುದಾಯವಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬದುಕು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತ ಪುಠಾರಿಗಳಿಂದ, ಕಡು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರವರೆಗಿನ ಅನೇಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನಸಮುದಾಯದ ವರ್ಗಭೇದದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಮರೆಮಾಚುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧನಿ, ಭೂಮಾಲಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಕೂಡಾ ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರು, ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ (ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರಣಗಳೂ ಸೇರಿ) ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾರದೆ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ತನ್ನ ಒಕ್ಕಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರನವರೆಗಿನ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನೂ, ಇವುಗಳ ಒಳಗೇ ಇರುವ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನೂ (Contradictions) ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಮರೆಮಾಚುತ್ತವೆ (1974ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಶಾಸನ ಕೂಡಾ ಈ ಮೂಲಭೂತವಾದ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿದೆ). ಯೋಚನೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಬ್ಬುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆರ್ವೆಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ : “Language becomes ugly and inaccurate because our thoughts are foolish, but the slovenliness of our language makes it easier for us to have foolish thoughts.” (“Politics & the English language selected writings”. ಈ ಪ್ಯಾರಾಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೂ ಈ ಪ್ರಬಂಧದ್ದೆ). ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳನ್ನೂ, ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೊರಟವ, ಭಾರತದ ಬದುಕಿನ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ ಪೆದ್ದನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ ಫಟಿಂಗನಾಗುತ್ತಾನೆ. “The limits of my language are the limits of my World” ಎಂದು ವಿಟ್‌ಗೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬದುಕಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಭಾಷೆಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. (“Life has only that meaning which I give it”-ಸಾರ್ತ್ರೈ). ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವಾಗ, ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಓದುವ “ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯ, ರೈತ-ಭೂಮಾಲಿಕ, ಧನಿ-ಒಕ್ಕಲು, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ಧರ್ಮ, ಪರಂಪರೆ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

ಕಾಣುವುದು ಭಾಷೆಯ ದುಂದು, ಅಂದರೆ ಯೋಚನೆಯ ಅಭಾವ. ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳವರೆಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಾಗುವುದು ನಗರಗಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸೀಮಿತ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದರೆ ಯಾರ ಪ್ರಭುತ್ವ? ಪರಂಪರೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಎಂದರೆ ಯಾರ ಪರಂಪರೆ, ಯಾರ ಶ್ರದ್ಧೆ? ಇವು ನಾವು ತಿಳಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಹವೆ? ನಗರದ ಲಿಬರಲ್‌ನ ಸೋಗುಗಳ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯೇ? ಅಸಮಾನತೆ, ವರ್ಗವೈರುಧ್ಯ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾಣಿಸುವ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ; ಅವು ಆಸ್ಪತ್ಕರ ಕೀಳುಮಟ್ಟದ ಪ್ರಚಾರದ ತಂತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹದ್ದೇ ದುರುಪಯೋಗದಿಂದ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿರುವ ಇನ್ನೆರಡು ಶಬ್ದಗಳೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಶೂದ್ರ, ಮತ್ತೆ ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳೂ ಸೂಚಿಸುವುದು ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳ, ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಎರಡು ಅಖಂಡ ಜನಸ್ತೋಮಗಳನ್ನು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಡುಬಡವರು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ, ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ, ಈ ಜೋಡಿ ಶಬ್ದಗಳು ಮರೆಮಾಚುತ್ತವೆ. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ವಾಸ್ತವದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸದೆ ಬರೆದಾಗ ಒಂದು ಶಬ್ದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಎಂಥ ಭಯಂಕರ ಸುಳ್ಳಾಗಿಬಿಡಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಈಗ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ, “ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕ” ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ. (ಬೇರೆ ಸರಿಯಾದ ಶಬ್ದ ಸಿಗದಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕಾರ್ಮಿಕ ಎಂದ ತಕ್ಷಣ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಒಂದೇ ತರಹೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಲವರೊಡನೆ ಸೇರಿ ದುಡಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಈತನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲಸದ ವೇಳೆ, ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣ, ಸ್ಥಳ, ಸಂಬಳ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಯಮಬದ್ಧ. ತನ್ನಂತಿರುವ ಇತರ ಅನೇಕರೊಡನೆ ಈತ ತನ್ನ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವವನು; ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಇತರರೊಡನೆ ಸಂಘಟಿತನಾಗಿರುವವನು. ಔದ್ಯಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಈ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಘಟನೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗೆ ಸಿಗದ ಅನೇಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಂತಭೂಮಿಯ ಫಸಲಿನಿಂದ ಬದುಕಲಾರದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೂ ದುಡಿಯುವ ಬಡರೈತನಿಗೆ ನಗರಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕನ ಈ ಯಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಆತ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕೆಲಸಗಾರನಂತೆ ನೂರಾರು ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಒಬ್ಬನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಆ ಸಂಘಟನೆಯ ಬಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಾರ, ಕಾರ್ಮಿಕರಂತೆ, ತನ್ನಂತಿರುವ ಇತರರೊಡನೆ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಲಾರ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಮಪಂಥೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿವೆಯಾದರೂ, ಪ. ಬಂಗಾಳ, ಕೇರಳ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಅಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅಶಿಕ್ಷಿತನಾದ ಈತ ಲೇಬರ್ ಕೋರ್ಟಿನಂತಹ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರದ ಎದುರೂ ತನ್ನ ದೂರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಕಾರ್ಮಿಕನಂತೆ ವರುಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಈತನಿಗೆ ಕೆಲಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸ ಋತುಮಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಈತನಿಗಿರುವ ಕೆಲಸ ವರುಷದ ಕೃಷಿ ನಡೆಯುವ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವುದು ಮೊದಲ ಬೆಳೆ ನೆಡುವ ಜೂನ್, ಜೂಲೈ ತಿಂಗಳುಗಳು ಮತ್ತು ಖಟಾವ್ ನಡೆಯುವ ಅಕ್ಟೋಬರ್, ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರು ಬೆಳೆಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ ಕಡಿಮೆ-(ಒಂದು ಬೆಳೆಯ ಪ್ರದೇಶ 1,23,650 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು, 2 ಬೆಳೆಯದ್ದು 49307 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು, 3 ಬೆಳೆಯದ್ದು 7440 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು, South Kanara District Gazetteer-1973) ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕನ ಕೆಲಸವೇ seasonal ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲಸದ ಭದ್ರತೆಯ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ. ಈ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ವರುಷದ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗರೂ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲ ತರದ ದೈಹಿಕ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. (ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂ ಹೀನ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಭಾಗದವರು ಬೀಡಿಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.) ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಗೌಡಸಾರಸ್ವತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿದ್ದರೂ ಜಾತಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಕೆಳಗಿಳಿದಂತೆ. ಇವರ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ : ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹರಿಜನರು ಮತ್ತು ಗಿರಿಜನರಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರು ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು, (ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1971ರಲ್ಲಿ 19,39,315. ಇವರಲ್ಲಿ 99,687 ಜನ ಹರಿಜನರು, 63,596 ಗಿರಿಜನರು, ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 20.27% ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ 3,93,178 ಜನ ನಗರವಾಸಿಗಳಾದರೆ ಹರಿಜನಗಿರಿಜನರಲ್ಲಿ ನಗರಗಳಲ್ಲಿದ್ದವರು ಕೇವಲ 14,100 ಹರಿಜನರು ಮತ್ತು 3,630 ಗಿರಿಜನರು. (S. K. Dt. Gazetteer 73) “ಕಾರ್ಮಿಕ” ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಹೇಳುವ ಯಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ ತೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಈ

ದರಿದ್ರರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ಅಡನಾಡಿ ಕೂಲಿಗಳು (Lumper proletariat) ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದೇ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಂತೆ, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಮೀರಿ, ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗಿದೆ. 1961ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ 1,30,607 ಇದ್ದರೆ 1971 ರಲ್ಲಿ ಇದು 1,85,591 ಕ್ಕೇರಿತ್ತು. ಆದರೆ 1961 ರಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ 343147 ಇದ್ದರೆ 71 ರಲ್ಲಿ ಅದು 219945 ಕ್ಕಿಳಿದಿತ್ತು. ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳ ಈ ಸಂಖ್ಯಾಬಲ ಯಾವುದೇ ಸಂಘಟಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇದುವರೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಇನ್ನೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತಹದ್ದು (labour intensive). ದೇಶದ ಕೆಲವೆಡೆ ಕೃಷಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಾಂತ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ತೀರ ಗೌಣ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿ ಯಾಂತ್ರೀಕೃತವಾಗುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ (1972 ರಲ್ಲಿ ಇದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೇ ಬತ್ತದ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೀಗಿದೆ. 1. Tractors-11 2. Power tillers-424 3. Paddy threshers -27 4. Bull Dozers-4 5. Borewell rigs-4. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಡಿಸೆಲ್ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್‌ಚಾಲಿತ ಪಂಪುಸೆಟ್ಟು ಗಳ ಉಪಯೋಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. 1972 ರಲ್ಲೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 20,000 ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳಿದ್ದವು. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿತ ಬೀಜಗಳ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ಗಣನೀಯವಾದ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ರೈತರು ಮಾತ್ರ). ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವೇಳೆಯೊಳಗೇ ನಡೆಯಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಧ ಎಕ್ರೆಯಿಂದ ಎರಡು ಎಕ್ರೆಗಳ ಜಮೀನುಳ್ಳ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಕೂಡ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ. (ಇದು ಭಾರತದ ಕೃಷಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಎಂದು ಸ್ಟಾಫನ್ ಲಿಂಡ್‌ಬರ್ಗ್ ಮತ್ತು ಗೋರಾನ್ ಜ್ಯೂರ್‌ಫೆಲ್ಡ್ -ಸ್ವೀಡಿಷ್ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು-ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಡರೈತರೂ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳ ಕೃಷಿಗೆ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ; ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಾಕಾಗದ್ದರಿಂದ, ತಾವೂ ಇತರರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ತೀರ ಚಿಕ್ಕದಾದ್ದರಿಂದ, ಇವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಫಸಲು, ಇವರ ದುಡಿಮೆಯ ಸಂಬಳವೇ (wage) ಹೊರತು ಸಂಪತ್ತಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲ. ಅಂದರೆ Economy of scale ಈ ರೈತರ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ.[ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಯಿಲು ಅಂದರೆ 10 ಸೆಂಟ್ಸ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ ಸರಾಸರಿ, ಒಂದೂವರೆಯಿಂದ ಎರಡು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಭತ್ತ. 1 ಮುಡಿ=42 ಸೇರು. 3 ಮುಡಿಯಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿಯ ಭತ್ತ 1 ಕೊಯಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವವರೂ ಇದ್ದರೂ ಇವರು ಪಂಪುಸೆಟ್ ನೀರಾವರಿ, ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು. ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯವಿರುವ ಬಯಲು ಗದ್ದೆಗಳಿಗಿಂತ, ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯ ಅಷ್ಟೊಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಬೆಟ್ಟಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆ. 2 ಮತ್ತು 3 ನೆಯ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಫಸಲು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಿರುತ್ತದೆ. (ಇಂತಹ ಗದ್ದೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ ಕಡಿಮೆ.) 2ನೆಯ ಬೆಳೆ ಉದ್ದು, ಹುರುಳಿ ಅಥವಾ ಅಲಸಂಡೆ ಧಾನ್ಯವಾದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 10 ಸೆಂಟ್ಸ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ 14 ಸೇರು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.] ಈ ಬಡ ರೈತ ಕಂ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಹೆಸರಿಗೆ ಕೂಡ ಒಂದು ಅಂಗುಲ ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲದ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದ ಕೃಷಿಯ ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ದಿಂದ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಹೊರತಲ್ಲ. ಲಿಂಡ್ ಬರ್ಗ್ ಮತ್ತು ಜ್ಯೂರ್‌ಫೆಲ್ಡ್, “ಭಾರತದ ವಾಮ ಪಂಥೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಭಾರತದ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ; ವಾಮ ಪಂಥೀಯರ ಈ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಗಂಭೀರ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು ಎಂದೂ ಅವರು ಎಚ್ಚರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. (Some features of the Political Economy of Agriculture in a Tamil Village— Staffan Lindberg, Goran Djurfeldt-Social Scientist- 13 & 14). ಬಹುಶಃ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡಜನತೆಯನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಭಾರತದ ವಾಮ ಪಂಥೀಯರು ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸೋಲುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಭೂ ಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ದುಡಿಸುವವರು ಭಾರೀ ಭೂ ಮಾಲಕರೇ ಆಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ; ಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳು, ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಮಧ್ಯಮ, ಬಡ ರೈತರು ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಕೃಷಿಗೆ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಂತೂ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಈ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗೆ ಭಾರೀ ಭೂ ಮಾಲಕನೂ ಒಂದೆ, ಧನಿಯೂ ಒಂದೆ, ಒಕ್ಕಲೂ ಒಂದೆ, ಜಾತಿಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ ಕೆಳಗಿರುವ ಹರಿಜನ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಜಾತಿಗಳ ಭೂ ಮಾಲಕರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಸರಕಾರದ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ

ಶಾಸನ ಹಳೆಯ ಬಡವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆಂದು ಮಾಡುವ ಯಾವ ಶಾಸನ ಕೂಡಾ-ಮುಟ್ಟಲಾರದ ಜನ ಇವರು. 1974ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಶಾಸನದ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಜಾಹೀರಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನದಿಂದ, “ಉಳುವವನೇ ನೆಲದೊಡೆಯ ನಾಗುವನು” ಎಂಬ ಮಾತಿದ್ದರೂ ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಭೂಮಿ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ದುಡಿಸುವ ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. (ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವತಃ ಮಾಡುವ ಕೃಷಿ. ಕುಟುಂಬದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರೊಡನೆ ಮಾಡುವ ಕೃಷಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಕೃಷಿ ಕೂಡಾ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಎಂದೇ definition ಇದೆ). ಆ ಒಕ್ಕಲು ಕೂಡಾ ಬಡ ರೈತನೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಒಕ್ಕಲೇ ತನ್ನ ಧನಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿರುವುದೂ, ಗೇಣಿಗೆ ಧನಿಯಿಂದ ಪಡೆದ ಹೋಲಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಂತದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತನಾಗಿರುವುದೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. (ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ, ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಕೇವಲ ಧನಿ-ಒಕ್ಕಲು ಎನ್ನುವ ಎರಡೇ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುವುದು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಕೊಡಗು, ಹಾಸನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕಾಫೀ, ಟೀ, ರಬ್ಬರ್, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ತೋಟಗಳ ಸುಮಾರು 2 ಲಕ್ಷ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು (ಮತ್ತು ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಭಾರೀ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು) ಮಾತ್ರ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರೆಂದು ಆ ಶಬ್ದದ ನಿಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದೋ ಎನೋ. ಆದರೆ ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬೋನಿನಂತಿರುವ ‘ಲೈನು’ಗಳಲ್ಲಿ (ಒಂದೇ ಮಾಡಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿರುವ ಹಲವು ಮನೆಗಳು) ವಾಸಿಸುವ ಈ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಬದುಕುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದ ಏಕರೂಪತೆ (Uniformity) ಮತ್ತು ನಿಯಮಬದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೂಲಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಿಂತ ನಗರಗಳ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡಗು, ಹಾಸನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕಾಫೀ, ಟೀ, ರಬ್ಬರ್, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ತೋಟಗಳ 2 ಲಕ್ಷ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ 60% ರಷ್ಟು ಜನ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದವರು; 30% ರಷ್ಟು ಜನ ತಮಿಳುನಾಡಿನಿಂದ, 6 ರಿಂದ 7% ರಷ್ಟು ಜನ ಕೇರಳದಿಂದ ಬಂದವರು; ಉಳಿದ 3 ರಿಂದ 4% ರಷ್ಟು ಜನ ಸ್ಥಳೀಕರು, ಲಂಬಾಣಿ ಮತ್ತಿತರ ಗಿರಿಜನರು. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಈ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ಹೋದವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಗೌಡಸಾರಸ್ವತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳವರೂ (ಕೈಸ್ತರು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರೂ ಇದ್ದಾರೆ) ಇದ್ದರೂ ಹರಿಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಉಳಿದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಬಂದ ಕೂಲಿಗಳಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ವಲಸೆ ಹೋದ ಇಂತಹ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳು ಕೇರಳದ ವೈನಾಡಿನ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳು ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ನೀಲಗಿರಿಯ ತೋಟಗಳಲ್ಲೂ ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದವರೆಲ್ಲರೂ ಕೀಳು ಜಾತಿಗಳವರು ಮತ್ತು ಬಡ ರೈತರ, ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳ ವರ್ಗದಿಂದಲೇ ಬಂದವರು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನೋಧರ್ಮದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಬಡತನ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಆಗಿರುವ, ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಬೇರುಗಳಿರುವ ಈ ಜನ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕು ನಡೆಸಲಾರದೆ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬುಡ ಬೇರು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೊರಗೆ ನಡೆದದ್ದು (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಔದ್ಯಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ನಗರಗಳಿಗೆ) ಒಂದು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಹೀಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದವರೆಲ್ಲ, ಕೆಳಜಾತಿ ಕೆಳವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾದದ್ದಕ್ಕೂ ಎನೋ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಯೂ ಈ ಜನಾಂಗದ ಅನುಭವದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಅಲೆಮಾರಿತನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಮನ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ‘ಚೋಮನದುಡಿ’ ಕಾದಂಬರಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮಾತು ಕೊಡುವ ಸಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ). ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಜಾತಿ ವರ್ಗಗಳ ಎಷ್ಟು ಜನ ಹೀಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಯಾಕೆ? ಎಂದು ಯಾರೂ ಇದುವರೆಗೂ ಒಂದು ಮಾದರಿ ಸರ್ವೆ ನಡೆಸಿರುವುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಅನ್ನ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಂದೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಹೊರ ನಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ನನ್ನ ಊಹೆ. (ಆದರೆ ನಿಖರವಾದ ಅಂಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾರೆ.) ಈ ವಲಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಂತೆಂತಹ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿರಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ S. K. Dt gazetteer (1973)ನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಅಣಿಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ-ಗೆಯ್ಕಿಯರ್ ಪ್ರಕಾರ ವಲಸೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಹೀಗಿವೆಯಂತೆ“- .....There are the common lures of town life such as the impersonal living and attractions of hotels, cinemas etc. The notion that town life is dependable and easy going in contrast with the uncertainties and hardships of

agricultural life is also responsible to a certain extent for the drift in population” (ಪುಟ 89. ಎಸ್. ಕೆ. ಡಿ. ಗೆರ್ಡಿಯರ್-1973).

ಜನ, ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಟೆಲು ಸಿನೇಮಾಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ ಕಾರಣವಂತೆ; ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸದ ಕಷ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಂತೆ. ಗ್ರಾಮದ ಜನತೆಯ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವೊಂದು ದಿವಾಳಿ ಎದ್ದಿರುವುದು. ಬಡ ರೈತರು ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದು, ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಹೆಚ್ಚಳವಾದದ್ದು, ನಗರಗಳ ಭಾರೀ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲಾರದೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶಗೊಂಡದ್ದು,- ಈ ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಗೆರ್ಡಿಯರ್‌ನ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಗೆರ್ಡಿಯರ್‌ನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರು ಸರಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾದ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿರುವವರು. (ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮತ್ ಗಾತ್ರದ ಗೆರ್ಡಿಯರುಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದೆ). ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರದೆ ಇದ್ದರೆ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ‘ಜೋಕು’ಗಳೆಂದು ಮರೆತುಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರ್ಪೊರೇಟಿವ್ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಟ್ರೇಡ್ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಾಯಿದೆಗಳ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಇವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. (ಪಿ. ಎಫ್. ಬೋನಸ್ಸು, ನಿಗದಿ ಸಂಬಳ, ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಹೆರಿಗೆ ಭತ್ಯೆ, ರಜಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ). ಎಲ್ಲ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೂ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಂಘಟನೆ ಇಲ್ಲದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋಟಗಳ ಮಾಲೀಕರು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಇವನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಂತೆ, ದಿನಗೂಲಿ, ಚೆಂಗೂಲಿ, Contract labourಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಕೂಲಿಗಳೂ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೂ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಒಂದು ಗಣನೀಯ ವಿಭಾಗ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ, ಈ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಯಾವ ಗುಣ ವಿಶೇಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸದ ಮಂದಿ, “ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಕೂಲಿ ನಿಗದಿ, ಇ. ಎಸ್. ಐ. ಸೌಲಭ್ಯ ಕೊಡು” ಇತ್ಯಾದಿ ದವ್ವಕ್ಷರದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ ತಕ್ಷಣ ನಂಬಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. “ರಾಜ್ಯದ 27 ಲಕ್ಷ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಕೂಲಿ ನಿಗದಿಯಾಗಿರುವುದು, ಇ. ಎಸ್. ಐ. ಸೌಲಭ್ಯ ಕೊಡಮಾಡಿರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ಇದು ಯಾವತ್ತೋ ಆಗಬೇಕಿತ್ತು. ಈಗಲಾದರೂ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಸಂತೋಷ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಿರುಳನ್ನಡದ ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕೀಯಗಳನ್ನು ಓದಿದರಂತೂ, ಓದಿದ್ದು ಪರಮಸತ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಯೋಚಿಸದೆ ಬರೆದ ಶಬ್ದಗಳೂ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಾವೇ ಜಾಹೀರಾತುಗಳಾಗುವುದು ಹೀಗೆ. ರಾಜ್ಯದ ನೂರಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆಯೇ? ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದು ಜಾರಿ ಆದೀತೆ? ಈ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕಾರರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಏನಾದರೂ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರಗಳಿವೆಯೇ? ಎಂಬ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು, ಈ ಸಂಪಾದಕೀಯಗಳ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಲಾರವು, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈಗಲೇ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಿನಗೂಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ, ಕೃಷಿಯ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅದು ಇಡೀ ದಿನದ ಕೆಲಸವಾದರೆ 7-8 ರೂಪಾಯಿ ಅಥವಾ ಮೂರರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಯ ಕೂಲಿ ದರ ಈಗಲೇ ಹಲವೆಡೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೇಟೆಗಳ ಸಮೀಪವಿರುವ ವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ; ಹೆಂಗಸರಿಗಾದರೆ ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ; ಹರಿಜನರಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ, [ಅವರು ‘ಮೂಲದ ಹೊಲೆಯ’ರಾದರೆ, ಅಂದರೆ ಧನಿಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಧನಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರುವವರಾದರೆ, ಒಂದು ಖಾಯಂ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ (ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಥವಾ 2 ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ) ಧನಿ ಹೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂತಹ ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ದಿನದಲ್ಲೂ ಈ ಕೂಲಿಗೆ ತತ್ಪಾರವಿಲ್ಲ ಇದು ಜೀತದ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಜೀತವಲ್ಲ, ಜೀತದ ಸಾಲದ ಋಣಾನುಬಂಧ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ]. ಆದರೆ ಕೃಷಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸ ಗಳು Seasonal ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಿಡುವಳಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಚಿಕ್ಕದಿದ್ದಾಗ (ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿಗಳದ್ದೇ ಜಾಸ್ತಿ ಸಂಖ್ಯೆ) ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸ, ಕೂಡಾ piecemeal ಕೆಲಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ದಿನಗೂಲಿ’ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥಹೀನವಾದದ್ದು, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ನಿಖರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸದೆ, ‘ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೊಡುವ ಅರ್ಥ ಇದು’ ಎಂದು define ಮಾಡದೆ,

ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಶಬ್ದ ಹೇಳಹೊರಟ ಸತ್ಯ, ಹೇಗೆ ಪತ್ತೆಯಾಗದ ಹಾಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ. ದುರಂತವೆಂದರೆ ಇಂತಹದ್ದನ್ನು ಬರೆದವರೂ ಬಹುವೇಳೆ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ನಂಬಿರುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಚಾರಕರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾತಿಗೆ ಮತ್ತು ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗಿರುವುದು ಇದೊಂದೇ ಭಾಷೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥ ನಿಖರತೆಯನ್ನು ವ್ರತದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಎಂದಿಗಿಂತ ಈಗ ಹೆಚ್ಚು. ಆರ್ವೆಲ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : “If thought corrupts language, language can also corrupt thought”. (Politics & the English language). ಹೀಗೆ ಭಾಷೆಯ ಶೀಲ ಕೆಡಿಸಿದರೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಕಾರಿಕೊಂಡದ್ದು, ಮೈಕಿನ ಮುಂದೆ ಉಗುಳಿದ್ದು ಮೊದಲು ಸುಳ್ಳಾದದ್ದು ನಂತರ ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಳ್ಳಿನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪೆದ್ದನಂತೆ, ಬಲೆಬೀಸಿದ ಫಟಿಂಗ ಕೂಡ, ತನ್ನ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದೇಶವೇ ಇಂತಹ ಸುಳ್ಳಿನ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವ ದುರಂತ ಈಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತಹದ್ದು.

ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತೆಂದರೆ, ಈ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದು ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ತ್ರಗಳಾಗಿರುವ ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಥವಾ ಈ ರಾಜ್ಯದ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಶುದ್ಧ ಮೋಸ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮುಖಾಂತರ ಬರುತ್ತಿರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲೇ ಇರುವಂತಹವು. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಿಗೇನೂ ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆತ ಕೂಡ ಮರ್ತ್ಯರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸಬೇಕು; ಬರೆಯಬೇಕು. ಆರ್ವೆಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ, “The decline of language must have ultimately political and economic courses”, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮತ್ತು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಧನಿ-ಒಕ್ಕಲು ಭೂಮಾಲಕ-ಬಡವ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬಹುದಾದಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿಲ್ಲ. (ದೇಶದ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಇಷ್ಟು ಸರಳವಲ್ಲ). ಭೂಮಾಲಕರಲ್ಲೂ ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳ ವೈರುಧ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಹಲವು ಗುಂಪುಗಳಿರುವುದು, ರೈತಾಪಿ ಜನತೆ ಒಂದು ಅಖಂಡ ಸಮುದಾಯವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸತ್ಯ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಟೀಬಲ್ಲು (ತಃಖ್ತೆ) ನೋಡಿ. ಇದು 1956 ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು. (ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳುಳ್ಳ, ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪವಾದ ವಿವರಗಳುಳ್ಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. 1956 ರಿಂದ 1975 ರವರೆಗೆ ಭಾರೀ ಶ್ರೀಮಂತ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು, ಬರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಬೇನಾಮಿ ಪರಭಾರೆ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಹಳೆಯ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಮಾಡಲು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ). ಹಿಡುವಳಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಲ್ಲಿ)

- 2 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳ ಒಳಗೆ 42800 27540
- 2 ರಿಂದ 4 ಹೆಕ್ಟೇರು 12300 36045
- 4 ರಿಂದ 6 ಹೆಕ್ಟೇರು 7400 37260
- 6 ರಿಂದ 12 ಹೆಕ್ಟೇರು 10900 93150
- 12 ರಿಂದ 24 ಹೆಕ್ಟೇರು 6200 103275
- 24 ರಿಂದ 40 ಹೆಕ್ಟೇರು 2200 66420
- 40 ರಿಂದ 80 ಹೆಕ್ಟೇರು 1300 72090
- 80 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು 650 118260
- (1 ಹೆಕ್ಟೇರು=2.47105 ಎಕ್ರೆ. 1 ಎಕ್ರೆ=100 ಸೆಂಟ್ಸ್).
- (ಆಧಾರ: S. K Dt. Gazetteer)

2 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಐದು ಎಕ್ರೆಗಳ ಒಳಗಿನ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 42800 ಆದರೂ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 27540 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ 80 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಕೇವಲ 650 ಆದರೂ ಈ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 118260 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು. 12 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳ ಒಳಗೆ ಹಿಡುವಳಿಗಳಿರುವವರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ 73400; ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 193995 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು. 12 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 16200. ಆದರೆ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 360045 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು. ಅಂದರೆ ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಾದರೂ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಭಾರೀ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕಿಂತ ಮೂರು ಪಾಲಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರಿಲ್ಲ (ಇದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಿಬರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ) ಎನ್ನುವವರು ಈ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. (1956 ರಿಂದ 1975ರ ಒಳಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಆಸ್ತಿ ಪಾಲಾಗಿ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿಯೂ ಹಂಚಿಹೋಗಿದ್ದರೂ ಬಹುಪಾಲು ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೇನಾಮಿ ಪರಭಾರಗಳಾಗಿವೆ ಅಷ್ಟೆ.) ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ನಿಜ. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಅನುಪಾತ (man-land ratio) ವಿಪರೀತವಿರುವ ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಂತಹ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ದೇಶದ ಖಾಸಗಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಟಾಟಾ ಬಿರ್ಲಾ ಮುಂತಾದ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಗುತ್ತೇದಾರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 50 ಕೋಟಿ ಜನರಿರುವ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತನ್ನೂ ಮೀರಲಾರದು. ಹಾಗೆಂದು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಗುತ್ತೇದಾರಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾದೀತೆ? ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರು ಕಡು ಬಡವರಾಗಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ “ಭಾರಿ” ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು? ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ರೈತರ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಡನೆ ಅನೇಕ ಸಮಾನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಾಯೂರು ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ Staffan Lindberg and Goran Djurfeldt ಅವರು ಮಾಡಿದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವರ್ಗೀಕರಣ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾದರಿ ಆಗಬಹುದು.

- 1) Big farmers-8 ಎಕ್ರೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು.
- 2) Big Middle farmers-4 ಎಕ್ರೆಯಿಂದ 7.99 ಎಕ್ರೆಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು.
- 3) Small Middle farmers-2.50 ಎಕ್ರೆಯಿಂದ 3.99 ಎಕ್ರೆಗಳವರೆಗೆ ಭೂಮಿ ಇರುವವರು.
- 4) Small farmers-10 ಸೆಂಟ್ಸ್‌ನಿಂದ 2.49 ಎಕ್ರೆಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿ ಇರುವವರು.
- 5) Land less agricultural labourers-ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು.

(ನೋಡಿ- Some-features of the political Economy of Agriculture in a Tamil Village. Social Scientist 13 and 14).

ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಶಾಸನ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಕುಟುಂಬವೊಂದು ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದ ಭೂಮಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ಸೀಲಿಂಗು'ಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಸರಕಾರ, ರಾಜ್ಯದ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಸೀಲಿಂಗುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಲ್ಲ. ಭೂಶಾಸನ ವಿಧಿಸಿರುವ ಸೀಲಿಂಗುಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

- 1) ಸರಕಾರೀ ಮೂಲಗಳಿಂದ ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯವಿರುವ ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಗಳುಳ್ಳ “A” ವರ್ಗದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಭೂಮಿತಿ ಹತ್ತು ಎಕ್ರೆ.
- 2) ಸರಕಾರೀ ಮೂಲದ ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯವಿರುವ ಆದರೆ ಒಂದೇ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಅಥವಾ ಏತದ ನೀರಾವರಿಯಿಂದ ಎರಡು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ “B” ವರ್ಗದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಭೂಮಿತಿ ಹದಿನೈದು ಎಕ್ರೆ.
- 3) ಮಳೆ ನೀರಿನಿಂದ, ರೈತನ ಸ್ವಂತ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಮತ್ತಿತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಇರುವ “C” ವರ್ಗದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಭೂಮಿತಿ 25 ಎಕ್ರೆ.
- 4) ಯಾವುದೇ ನೀರಾವರಿಯ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಋಷಿ ಭೂಮಿಯ “D” ವರ್ಗದ ಭೂಮಿತಿ 54 ಎಕ್ರೆ.

ಭೂ ಸಾರದ ಆಣೆವಾರು ವರ್ಗೀಕರಣ ಎಂಟಾಣೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಎ, ಬಿ, ಮತ್ತು ಸಿ ವರ್ಗಗಳ ಭೂಮಿತಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ 13, 20 ಮತ್ತು 30 ಎಕ್ರೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃಷಿಯ ಭೂಮಿಗಳ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಬರುವುದು ಬಿ ಮತ್ತು ಸಿ ವರ್ಗೀಕರಣದೊಳಗೆ. (“ಸಿ” ಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಸ್ತಿ.) ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿ-ಮನುಷ್ಯರ ಅನುಪಾತವನ್ನೂ ಬಡ ರೈತರು ಮತ್ತು ಭೂ ಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳಿಗೆ ಈಗ ಇರುವ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಸೀಲಿಂಗು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಮತ್ತು ಭಾರೀ ಭೂ ಮಾಲಕರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಧಕ್ಕೆ ತರದ ಈ ಸೀಲಿಂಗನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿದಾಗಲೂ (ಆ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ) ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಗೌಣ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸೀಲಿಂಗಿನ ಮಿತಿಗೆ ಮೀರಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭೂ ಮಾಲಕರೇನೂ ದಡ್ಡರಲ್ಲ : ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ಸೀಲಿಂಗುಗಳಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕುಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ತಾಖತ್ತುಳ್ಳವರು. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೂ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಿರುವುದು ಇವತ್ತು ನಿನ್ನೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದೀಚೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ಚಾಸನೆಗಳು, ಘೋಷಣೆಗಳು, ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ಗಂಭೀರ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಯಕರ ನಿತ್ಯವಿಧಿಗಳಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ; ಕೆಲವು ಹುಸಿ ಕಾನೂನುಗಳು ಕೂಡ ಬಂದಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಭೂ ಮಾಲಕರು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಗೊಂಡದ್ದು ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣೆರಚುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೈಗೊಂಡು ರಿಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ವಾದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನದ ಸೀಲಿಂಗುಗಳು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಗಲೂ ಇದರಿಂದ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳೇನೂ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಾರವು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಭೂ ಮಾಲಕರಲ್ಲೇ ಭಾರೀ ಹಿಡುವಳಿದಾರರೂ ಇರುವಂತೆ, ಮಧ್ಯಮ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿದ್ದಾರೆ; ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಸಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿ ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೋಸ್ಕರ, ಇತರರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಜಾಕರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೀವಿಸುವ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿದ್ದಾರೆ. ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಭೇದಗಳು ಇವೆ. ಭಾಗಶಃ ಸ್ವಂತ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿ ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ಭೂಮಾಲಕರಿರುವಂತೆ, ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಇತರರಿಂದ ಗೇಣಿಗೆ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ನಡೆಸುವ ಅನೇಕ ಹಂತಗಳ ರೈತರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವಾಗ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ವರ್ಗೀಕರಣಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ; ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಇವು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದಾವೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

I ರೈತಾಪಿ ಜನತೆಯನ್ನು (ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಯೂರೋಪ್‌ನ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಷ್ಯದ ರೈತಾಪಿ ಜನತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು) ಲೆನಿನ್ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ:

- 1 ಕೃಷಿಯ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳು-ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳು (Agricultural proletariat -wage labourers)-ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಯಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮಪ್ರಧಾನ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಜೀವನ ನಡೆಸತಕ್ಕವರು.
- 2 ಅರೆ ಕೂಲಿಗಳು-ತೀರ ಸಣ್ಣ ರೈತರು (Semi-proletarians dwarf_peasants) -ಸ್ವಂತದ ಅಥವಾ ಗೇಣಿಗೆ ಪಡೆದಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರು. ಈ ಕೃಷಿಯಿಂದ, ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಉಳಿದವರ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವರು.
- 3 ಸಣ್ಣ ರೈತರು (Small peasantry- Small tillers)-ಸ್ವಂತದ ಅಥವಾ ಗೇಣಿಗೆ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಮಾಡುವವರು; ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಪೂರ್ಣ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿಡುವಳಿಯ ಕೃಷಿಯಿಂದಲೇ ಪಡೆಯುವವರು; ಆದರೆ ಹಿಡುವಳಿ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಕೃಷಿಗೆ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಇವರು ಅವಲಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಇವರ ಕುಟುಂಬವೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ರೈತರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರೂ ಸರಕಾರದ ಲೆವಿ, ತೆರಿಗೆಗಳು ಮತ್ತು ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರ ಸಾಲದ ಋಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಲ್ಲ : ಕೃಷಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳು, ಉತ್ತಮ ತಳಿಯ ಜಾನುವಾರು ಇವುಗಳನ್ನು ಇವರು ಹೊಂದಿರಲಾರರು; ಇವು ಅವಶ್ಯವೆನ್ನಿಸಿದಾಗ ಭೂ ಮಾಲಕನನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿರುವವರು.
- 4 ಮಧ್ಯಮ ರೈತರು (Middle peasants) ಸಣ್ಣ ರೈತರಂತೆ ಸ್ವಂತ ಯಾ ಗೇಣಿಗೆ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದೆ ಕೃಷಿಮಾಡುವವರು; ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಆದಾಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿಯಿಂದಲೇ

ಪಡೆಯುವವರು. ಆದರೆ ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ marketable Surplusನೂ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವವರು.

5 ಭಾರೀ ರೈತರು (The big peasants)-ಕೃಷಿಯ ಬಂಡವಾಳಶಾಹೀ ರೈತರು. ಹಲವು ಜನ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಂತಭೂಮಿಯ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರು; ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವವರು. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಪಾರ ಲಾಭವನ್ನೂ ಗಳಿಸುವವರು. ಇವರಿಗೂ ಉಳಿದ ರೈತರಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಹೋಲಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಲೆನಿನ್ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ-
“These big peasants are capitalist entrepreneur’s in agriculture who as a rule employ several hired labourers and are connected with the peasantry’ only by their low cultural level, habits of life and the manual labour they themselves perform on their farms”.

(V. I Lenin-Preliminary Draft of theses on Agrarian question’ - “A collection on the Agrarian question”).

II ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ, ಚೀನದ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಸರ್ಕಾರ ಚೀನದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನ-The Agrarian Reform law of the people’s Republic of China-1950 ಚೀನದ ರೈತರನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿತ್ತು.

1 ಭೂ ಮಾಲಕರು (Land-lords)-ಭಾರೀ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು; ತಮ್ಮ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭಾಗವಹಿಸದೆ ಇರುವವರು. ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲದ ಬಡ್ಡಿಯಿಂದಲೇ ಬದುಕುವವರು.

2 ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು (Rich peasants)-ಸ್ವಂತ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು; ಸ್ವತಃ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವರು; ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಕೃಷಿಗೆ ಕೂಲಿಗಳನ್ನೂ ಬಳಸುವವರು. ಭೂಮಾಲಿಕರಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಲ್ಲವಾದರೂ ಬಡ ರೈತರ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಲ್ಲದವರು.

3 ಮಧ್ಯಮ ರೈತರು (Middle peasantry)-ಸ್ವಂತ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೃಷಿಯ ಉಪಕರಣ, ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವವರು; ಸ್ವತಃ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರು; ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಹೊರಗೆ ಯಾರನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸದೆ ಇರುವವರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿಡುವಳಿಗಳಿಂದಲೇ ಉತ್ಪಾದಿಸುವವರು.

4 ಬಡ ರೈತರು (Poor peasants)- ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು; ಸ್ವತಃ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರು; ಆದರೆ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗಿರುವವರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು; ಕೆಲವರು ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರಬಹುದು.

5 ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು (The landless labourers) ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕೃಷಿಕೂಲಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿರುವವರು; ಹಳ್ಳಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯ.

(William Hinton-Fanshen)

1973 ಗಲ್ಲಿ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈಷಿ ಭೂಮಿಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳು (ಹೆಕ್ಟೇರುವಾರು 12 ವರ್ಗೀಕರಣಗಳಲ್ಲಿ)

ಹಿಡುವಳಿ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಪೂರ್ಣಗೇಣಿಗೆ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

ಪ್ರಮಾಣ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ

ಸಂಖ್ಯೆ

1 0.5 ಹೆ.ಒಳಗೆ 32640 8453 16523 4190 14780 3774

2 0.5 ರಿಂದ 28 21095 12254 9001 14416 10695

3 1 ರಿಂದ 2 36738 52095 14973 21264 18795 26360

4 2 ರಿಂದ 3 16033 38374 6788 16303 7596 17984

5 3 ರಿಂದ 4 6583 22401 3021 10648 2609 8767

6 4 ರಿಂದ 5 3439 15009 1822 8014 1088 4717

7 5 ರಿಂದ 10 4654 30314 2932 19599 938 5969

8 10 ರಿಂದ 20 994 12821 732 9518 79 959

9 20 ರಿಂದ 30 125 2917 101 2360 4 89

1 30 ರಿಂದ 40 29 973 26 868 --

11 40 ರಿಂದ 50 11 487 9 395 --

12 50 ಹೆ, ಮೀರಿದವು 7 468 6 405 --

ಹಿಂದಿನ ಪುಟದ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ :

1) 5 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳ ಒಳಗಿನ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 124061, ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 157435 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು.

ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 55484 ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 69420 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು.

ಪೂರ್ಣ ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಸಂಖ್ಯೆ 59284. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 72297 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು.

2) 5 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 5820. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 48480 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು.

ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿಡುವಳಿಗಳು 3806. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 33145 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು.

ಪೂರ್ಣ ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹಿಡುವಳಿಗಳು 1021. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 7017 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳು.

ಅಂದರೆ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಗೇಣಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 5 ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳ ಒಳಗಿನ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಇದನ್ನು ಮೀರಿದ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳು. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗುವವರೂ ಈ ಪೂರ್ಣ ಗೇಣಿಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರೇ ಹೊರತು ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲ.

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಗೇಣಿಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದದ್ದು ಭಾಗಶಃ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ, ಭಾಗಶಃ ಗೇಣಿಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳು.

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಳಿದ ರೈತರು, ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಹೇಗೆ ಧನಿ-ಒಕ್ಕಲು, ಭೂಮಾಲಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಒಂದು ಅಖಂಡ ಸಮುದಾಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಹಿತಾಶಕ್ತಿಗಳೂ ಖಂಡಿತ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಪಾಣಿಯಾಗಲೀ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಹಿತಾಶಕ್ತಿಗಳ ವೈರುಧ್ಯಗಳು ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಸೇರಿ ದೇಶದ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಲ್ಲೇ (ಸ್ವಂತದ್ದೆ ಆಗಿರಲಿ, ಗೇಣಿಯದ್ದೆ ಇರಲಿ) ಭಾರೀ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಈಗ ದೊರಕುವಷ್ಟು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಕಳೆದ 10-15 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರುವ ಖಾಸಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವ್ಯವಹಾರದ ಪ್ರಯೋಜನ ದೊರೆತಿರುವುದು ಈ ಭಾರೀ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರ ಜೋಪಡಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ರೀಕು ರೀಕಾದ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಕೌಟರಿನ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಶಾಖೆ ತೆರೆಯಲ್ಪಡುವುದೇ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಂಕೇತ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಮೂರ್ಛರಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡವರನ್ನು ದಿವಾಳಿಗೆಬಿಡಿಸಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಗಣನೀಯ ಸ್ಥಾನ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಾಲಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಗಿರುವುದು ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಟ್ಟಾ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ (ಸಾರ್ಕಾರದ, ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಡೆತಡೆಗಳಿದ್ದರೂ). ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆಂದೇ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಕೊಡುವ ಸಾಲ ಶ್ರೀಮಂತ ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ, ಬಡರೈತನಿಂದ ಭೂಮಿ ಕಸಿಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದೆ (Eviction). ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆತ ಮೊದಲು ವಿನಿಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಫಸಲಿನ ಆದಾಯದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಆತ ಈಗ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಟ್ಟಾ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲು ಈ ಸಾಲಗಳು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡವರು

ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದರು. ಹೀಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಉದ್ದರಿ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಹಿಡುವಳಿದಾರರನ್ನು ಕೊಬ್ಬಿಸಿತು; ಬಡ ರೈತನನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿತು. ಬಡ ರೈತರಿಗೆ, ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಾಲ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಪ್ರಚಾರದ, ಸ್ಪಂಟಿನ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ, tokenismನ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೆಗ್ಗಣಗಳಾಗಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದಿರುವವರೂ ಈ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರೇ. ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಮತ್ತು ಬಡ ರೈತರಿಗಿಂತ, ಇವರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇವರದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಆಧುನಿಕ ಮನೋಧರ್ಮ. ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ, ಪಂಪ್‌ಸೆಂಟ್ ನೀರಾವರಿ, ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಯ ಜಾನುವಾರು, ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳು-ಮುಂತಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೃಷಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವವರೂ ಇವರೇ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿರುವ ಬಡ ರೈತರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಅವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಆಗಿರುವ ಅವರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತನ ಆಧುನಿಕ ಮನೋಧರ್ಮ ಕೂಡ ಇವನ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತನೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲಾರ. ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಬೆಳೆದದ್ದು ಅವನ ಸಂಸಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕಿದ್ದಾಗಲೂ, ಅಂದರೆ ಒಂದು marketable Surplusನ್ನು ಈತ ಬೆಳೆದರೂ, ಬೆಳೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಲೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಈತ ಕಾಯುತ್ತ ಕೂಡಲಾರ. ಈ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಸಗಟು ಬೆಲೆಗಳು, ಮೊದಲ ಬೆಳೆ ದೇಶದ ಹೆಚ್ಚಿನೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಖಟಾವ್ ಆಗುವ ಅಕ್ಟೋಬರ್, ನವೆಂಬರ್, ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿದು, ಸರಕಾರೀ ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಾಂತ್ಯದ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಏರಿಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರನೂ, ಬಡ ರೈತನೂ ಅವರ ಬಡತನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಆರೇಳು ತಿಂಗಳು ಕೂಡಿಸಲಾರರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರು ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಖಟಾವ್ ಆದ ತಕ್ಷಣ ಅಂದರೆ ಬೆಲೆಗಳು ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಮಾರಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ರೈತರು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ surplus ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ದುರ್ಭರತೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಖಟಾವ್ ಆದ ತಕ್ಷಣ ಮಾರಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. [ಲಿಂಡ್‌ಬರ್ಗ್ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋರ್ಫೆಲ್ಡ್ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ: “The marketed surplus is entirely produced by big and middle formers (and most of all by their hired labourers), because only they have holdings which can produce a surplus over their own consumption requirements”]. ಈ ಬಡರೈತರೇನೂ ಸಂತರಲ್ಲ; ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಲೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಕಾದಿದ್ದು ನಂತರ ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಮಾರುವ ಆಸೆ ಇವರಿಗೂ ಇದೆ; ಆದರೆ ಇವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇವರನ್ನು ಹಾಗೆ ಮಾಡದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಣ್ಣ ರೈತರು, ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮಾರು ಕಟ್ಟಿಯ ಈ ವೈಪರೀತ್ಯದಿಂದ ಎರಡು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. 1) ನಗದು ಬೆಲೆಗಳು ಕಡಿಮೆ ಇರುವಾಗ ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಮಾರಿ ನಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದು. 2) ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಪೇಟೆಯಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ನಷ್ಟಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗುವುದು. ಉಳಿದ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಬಿಡಿ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಕೂಡ, ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ, ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುವ ಬದಲು ಇವರನ್ನು ಸಂಕಟಕ್ಕೊಳಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಇಳಿಯಲಿ ಎಂದು ನಗರಗಳ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ನೌಕರರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರು ಗಲಭೆ ಮಾಡಿದರೆ, “ರೈತನಿಗೆ ತಾನು ಬೆಳೆದದ್ದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ ದೊರೆಯಬಾರದೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು (ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ) ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಿಲ್ಲಾ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಾಗಾಣದ ಮೇಲೆ ಸರಕಾರ ಹಾಕಿದ ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ ಕಳೆದ ವರುಷ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಿಲೋ ಒಂದರ 2 ರೂಪಾಯಿಯಿಂದ 3-3 1/2 ರೂಪಾಯಿಗೇರಿದಾಗ (ಈಗಲೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಇದೇ ಬೆಲೆ ಇದೆ) ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದವರು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಗರವಾಸಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು, ಬಡ ರೈತರು, ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಕೂಡಾ ಈ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. (ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ವರಮಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಇವರೇ ನಿಜಕ್ಕೂ ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದವರು). ಅನೇಕ ಬಡರೈತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಉಟ ಕೂಡಾ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 60-70% ಹಾಜರಾತಿ ಇರುವ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ನಂತರ, ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ 20-30% ಕ್ಕಿಳಿಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಏರುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಬಡವರ ಖಾದ್ಯವಾದ ಗೆಣಸಿನ ಬೆಲೆಯೂ ಇಮ್ಮಡಿಯಾದದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಡರೈತರು ಇತರ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಭೂತ ವೈಷಮ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈಗಲೂ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿಯ) ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಒಂದೇ ಒಂದು ವರ್ಗವೆಂದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಮತ್ತು ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲೀಕರು. ಈ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಿಂದ ಲಾಭ ಪಡೆದವರೂ ಇವರೇ; ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣರೂ ಇವರೇ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ) ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅಂತರ್ಜಿಲ್ಲಾ ನಿಬಂಧನೆ ಬಂದು ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ ಈ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಏರುವಷ್ಟು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಹಾರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೆಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಲೆಗಳು ಏರುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಅವು ಇನ್ನಷ್ಟು ಏರುವ ಆಸೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಿಡದೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಮತ್ತು ಸಗಟು ವರ್ತಕರೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣರು. ಸರಕಾರವೂ ತನ್ನ ಆಡಳಿತ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಕ್ಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು “ಭೂಮಾಲೀಕರಲ್ಲಿ ವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯಿರಿ” ಎಂದು ಜನತೆಗೆ ಕರೆಕೊಟ್ಟಿತು. ಮಂತ್ರಿಗಳ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೇಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಅಷ್ಟು ಅಪಾಯಮಾನವೆಂದು ತೋರದ ಕಾರಣ, ಜನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲ; ಅತ್ತೂ ಕರೆದೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನೇ ತೆತ್ತರು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳ ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲೀಕ, ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತ, ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರ, ಬಡ ರೈತ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಈ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಅರೆ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳ ಪಡೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಯದಾದರೂ, ಇವರು ಮಾತ್ರ ವರುಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪೇಟೆಯಿಂದಲೇ ಕೊಂಡು ತರಬೇಕು. (ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಸಂದಾಯವಾಗುವುದು ಈಗ ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ.) ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕನ ದುಡಿಮೆಯ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿಂತಿರುವುದಾದರೂ ಈತನ ಮಾತ್ರ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನ್ಯ, ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಕಾಲೇಜುಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆಯಾದರೂ ಈತನ ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವರುಷ ವರುಷವೂ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿವೆ; ಆದರೂ ಈ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಅವು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಭೂತ ವೈರುಧ್ಯಕ್ಕೆ ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ನೇಯ್ಗೆ, ಮೂರ್ತೆ, ಬಡಗಿ ಕೆಲಸ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿ ನೈಪುಣ್ಯವುಳ್ಳವರು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೆಳಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವ ವೃತ್ತಿ ನೈಪುಣ್ಯವೂ ಇವರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕುರಿಮಂದೆಯಂತೆ ಲಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಂದ ಓಟು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪುಠಾರಿಗೆ ಇವರು ಅಧಿಕಾರ ರಾಜಕೀಯದ ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥ, ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂಘಟನೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಇವರ ಸಂಖ್ಯಾಬಲವೂ ಇವರಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಗಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ... ಪ್ರಚಾರದ ಜಾಹಿರಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಶಾಸನದಿಂದ “ಉಳುವವನೇ ನೆಲದೊಡೆಯನಾಗುವನು” ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಎಂದರೆ ಸ್ವತಃ ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಸಾಗುವಳಿ ಎಂದೇ definition ಇದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, ಧನಿಯ ಭೂಮಿ ಒಕ್ಕಲಿನ ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಅದರ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪಾಲು ಕೂಡ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಶಾಸನದ ಸೀಲಿಂಗಿಗೆ ಮಾರಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಹಂಚುವ ಆಶ್ಚಾಸನೆ ಶಾಸನದಲ್ಲೇ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸೀಲಿಂಗುಗಳು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಹೀನ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇವು ಜಾರಿ ಬಂದಾಗಲೂ ಹೇಗೆ ವಿಫಲಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಶಾಸನದ ಸೀಲಿಂಗು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ ಮಿಗತೆ ಭೂಮಿಯ ಹಂಚಿಕೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಜನರಿಗೂ ಸ್ವಂತ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ದೊರೆಯಲಾರದು ಎಂದು ನನ್ನ ಊಹೆ. ಈ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಹಂಚುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೀಲಿಂಗಿಗೆ ಮೀರಿದ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಗಣನೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದೇ ವಾದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಖಾತರಿ ಏನು? ಸರಕಾರೀ ಭೂಮಿಯ ದರಖಾಸ್ತುಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯೇ ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದ ರೀತಿ ನಾನು ಹೀಗೆ ಸಂಶಯ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯವಿರುವ, ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯವಾದ ಸರಕಾರೀ ಭೂಮಿಯ ದರಖಾಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲುವರ್ಗದ ಹಿಡುವಳಿದಾರರೇ ಲಪಟಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ, ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನ

ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ದೊರೆತ ದರಖಾಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯ ಏನೂ ಇಲ್ಲದ ಹುಲ್ಲು ಕೂಡಾ ಬೆಳೆಯದ ಬೋಳು ಗುಡ್ಡೆಯಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿರುವುದೂ ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕಗಳಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಈ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಶಾಸನ ತೊಡೆದುಹಾಕುವ ಬದಲು, ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಶಾಸನದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಇದೀಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದರೂ (ಈ ದಿನದವರೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ಯರ್ಥವಾದ ಡಿಕ್ಲರೇಷನ್‌ಗಳು ಕೇವಲ 748. ಉದಯವಾಣಿ 29-9-1975.) ಈ ಶಾಸನ ವಿಫಲವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗಂತೂ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಶಾಸನದ ಸೋಲಿಗೆ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಎಂದೋ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅತಿ ತುರ್ತಿನ ಕ್ರಮವೊಂದನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಇಷ್ಟು ತಡವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವುದು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಲೇ ಇದೆ; ಆಶ್ಚಾಸನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಈ ದೇಶದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಮುಖಾಂತರವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಶ್ಚಾಸನೆಗಳನ್ನೇನೋ ಧಾರಾಳ ಕೊಟ್ಟ ಸರ್ಕಾರ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನಿನ ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕರಗತಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದೀಚೆಗೆ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೂ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಆ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇರಳ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಸೀಲಿಂಗುಗಳಂತೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದವು. ಈ ಸೀಲಿಂಗುಗಳನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದದ್ದಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಲ್ಲ. ಭೂ ಮಾಲಿಕರು ಸರ್ಕಾರಗಳ ಈ ಕಾನೂನುಗಳ loopholes ಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರವೇ ಕೋರ್ಡುಗಳಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಹೂಡಿ, ತವರಿಗೇ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ, ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಗೊಂದು ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದೊಂದು ದೇಶವ್ಯಾಪಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವಿಕೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. 1955 ಮತ್ತು 1956 ರ ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಗೇಣಿದಾರರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನು (The Madras Cultivating Tenants Protection Act 1955 ಮತ್ತು The Madras Cultivating Tannants (Payment of Fair rent) Act 1956 (for South Kanara Dt & Kollegal Tq.) ಗಳ ಪ್ರಕಾರವೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಭೂ ಹೀನರಾದರು. ಈ ಎರಡೂ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಧನಿಯು ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಸೋಡಾಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ, ಗೇಣಿ ಜಾಗದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅರೂಪಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ (ಭೂಮಿಯ ಸಾರವನ್ನು ಕಡಿಸಿದ್ದು, ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ) ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತ್ತು. ಕಾನೂನಿನ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಧನಿಗಳು ಸುಳ್ಳು ದಾವೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು: (ಭೂಮಿಗೆ ಒಕ್ಕಲು ಗಮನ ಕೊಡದೆ, ಫಸಲು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ, ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗಿಲ್ಲ; ಗೇಣಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಮಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಲಾಗಿದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿ ಸಮೇತ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧನಿಗಳು ಹೀಗೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡರು.) ಮೂರು ವರ್ಷ ಸತತವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಗೇಣಿ ಬಾಕಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಧನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತು. ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಧನಿಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರು. (ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯದಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದೀಚೆ ಇದು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ). ರಶೀದಿ ಕೊಡದೆ ಗೇಣಿ ವಸೂಲು ಮಾಡಿದ ಧನಿಗಳು, “ಗೇಣಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ದಾವೆ ಹೂಡಿ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಪಡಿಸಲೆಂದೇ ರಚಿತವಾದ ಕೋರ್ಟು ಕೂಡಾ (ಅದಕ್ಕಿದ್ದ Eviction Court ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಗಮನಾರ್ಹ) ಒಕ್ಕಲಿಗಿಂತ ಧನಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲಕರ ಮನೋಧರ್ಮದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಧನಿಗೆ ಒಕ್ಕಲು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಗೇಣಿ ಬಾಕಿಯನ್ನು (ಅದು ಸತ್ಯವಿರಲಿ ಸುಳ್ಳೇ ಆಗಿರಲಿ) ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಎರಡೋ ಮೂರೂ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶವಿತ್ತದ್ದೂ, ಒಕ್ಕಲು ಇದನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದರೆ, ಅವನ ಭೂಮಿ ವಶಪಡಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ಧನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೂ ಈಕೋರ್ಟಿನ ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಎದುರ್ನುಡಿ, ಗೇಣಿ ಚೀಟಿ, ಗಣಿ ರಶೀದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವ ದಾಖಲೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಬಾಯ್ಕರೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸುವುದಂತೂ ಧನಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ‘ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಭೂಮಿಯ ಅಕ್ರಮ ಪ್ರವೇಶ’

ಎನ್ನುವ ಸೆಕ್ಷನ್ 144ರ ನೆಲೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಭೂಮಾಲಿಕರು ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1965 ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1956 ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಇದನ್ನೇ. (ಈ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವ 1974 ರ ಭೂ ಶಾಸನ, ಈ ಶಾಸನದ ತಿದ್ದುಪಡಿ.) ಈ ಕಾನೂನುಗಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸರ್ಕಾರ ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ; ತಕ್ಕ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಈ ಕಾನೂನುಗಳು ರಚಿತವಾದುವೋ, ಆತನಿಗೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕಾನೂನುಗಳೆಲ್ಲ ಭೂಮಾಲಿಕನನ್ನು ಹಿಡುವಳಿದಾರನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ, ಗೇಣಿದಾರ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದವು. ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧವಾಗಿಯೇ (ಅಂದರೆ ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ) ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ, ಅವರು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂಮೀರಿ ಯಿಂದ ಉಚ್ಚಾಟಿಸುವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1956 ರಿಂದ 1971 ರ ವರೆಗಿನ ಹದಿನೈದು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕರಾದರು. ಒಂದೋ ಹಳ್ಳಿ ಬಿಡಬೇಕಾದ, ಇಲ್ಲವೇ ಹಳ್ಳಿಯ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಅರೆ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ದರಿದ್ರ ಪಡೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ದುಃಸ್ಥಿತಿ ಇವರಿಗೊದಗಿತು. ಇದು ಒಂದು ದೇಶವ್ಯಾಪಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರವೇ ಇಂದು ಇವನ್ನು ಒಪ್ಪಿನಿನ ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದೀಚೆಗೆ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೂ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಆ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇರಳ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಸೀಲಿಂಗುಗಳಂತೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದವು. ಈ ಸೀಲಿಂಗುಗಳನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದದ್ದಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಲ್ಲ. ಭೂ ಮಾಲಿಕರು ಸರ್ಕಾರಗಳ ಈ ಕಾನೂನುಗಳ loopholes ಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರವೇ ಕೋರ್ಡುಗಳಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಹೂಡಿ, ತಮಗೇ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ, ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಗೆಂದು ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದೊಂದು ದೇಶವ್ಯಾಪಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವಿಕೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. 1955 ಮತ್ತು 1956 ರ ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಗೇಣಿದಾರರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನು (The Madras Cultivating Tenants Protection Act 1955 ಮತ್ತು The Madras Cultivating Tannants (Payment of Fair rent) Act 1956 (for South Kanara Dt & Kollegal Tq.) ಗಳ ಪ್ರಕಾರವೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಒಕ್ಕಲುಗಳಂ ಭೂ ಹೀನರಾದರು. ಈ ಎರಡೂ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಧನಿಯು ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಸೋಡಾಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ, ಗೇಣಿ ಜಾಗದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅರೂಪಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆ (ಭೂಮಿಯ ಸಾರವನ್ನು ಕಡಿಸಿದ್ದು, ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದದ್ದು ಇತ್ಯಾದಿ) ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತ್ತು. ಕಾನೂನಿನ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಧನಿಗಳು ಸುಳ್ಳು ದಾವೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು: (ಭೂಮಿಗೆ ಒಕ್ಕಲು ಗಮನ ಕೊಡದೆ, ಫಸಲು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ, ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗಿಲ್ಲ; ಗೇಣಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಮಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಲಾಗಿದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಆರೋಪಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿ ಸಮೇತ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧನಿಗಳು ಹೀಗೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡರು.) ಮೂರು ವರ್ಷ ಸತತವಾಗಿ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಗೇಣಿ ಬಾಕಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಧನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತ್ತು. ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಧನಿಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರು. (ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯದಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದೀಚೆ ಇದು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ). ತ್ತಾನೆ. 2) ಶಾಸನದ ಸೀಲಿಂಗುಗಳು, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅವಾ ಸ್ತವವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಶಾಸನದ ಈ ಭಾಗದಿಂದ ಕೂಡ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿ ಭೂಮಿ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಹೊರಗುಳಿಯುತ್ತಾರೆ. 3) ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವಿಕೆಯ ಸತ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದ್ದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ 74ರ ಭೂ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೋರ್ಡುಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನವಾಗದೆ ಬಾಕಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಭೂ ಮರು ಸ್ವಾಧೀನತೆಯ ಕೇಸುಗಳನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರ ತೊಡೆದುಹಾಕಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಮರು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಕೋರ್ಟಿನ ಅನುಕೂಲಕರ ತೀರ್ಪು ಬಂದಿದ್ದು,

ಕಾಯಿದೆ ಜಾರಿಯಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಒಕ್ಕಲು, ಧನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆ, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಿಷೇಧ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರಗಳ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕ್ರಮಗಳೇ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಇಂಬುಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ 1956 ರಿಂದಲೂ ಈ ಕಾನೂನು ಪೂರ್ವಾನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಹೊಸ ಭೂಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತರುವುದೇ ಈ ಸರಕಾರದ ನೈತಿಕ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರಕಾರ ಹಿಂದೆ ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು ಎಂದು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನ ಬಿಸಿ ತಟ್ಟಿರುವುದು ತೀರ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ಕಾನೂನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ವಶವಿರುವ ಇವರ ಭೂಮಿಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ಬಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಭಾರೀ ಮಾಲಕರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದ್ದಾದರೂ ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು, ಅವರಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯ ರಾಜಕೀಯದ heavy weights ಅಲ್ಲ. ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕಲು ಭೂಮಿ ಬಿಟ್ಟದ್ದು, ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೃಪೆತೋರಿದ ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ನಮ್ರವಾಗಿ ಇದುವರೆಗೂ ಗೇಣಿ ಕೂಡಾ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದೂ, ಕೇವಲ ಭಯದಿಂದ ಡಿಕ್ಲರೇಷನ್ ಕೂಡಾ ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಇರುವುದೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಒಕ್ಕಲು ಮಾತ್ರ ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ವರುಷಗಳಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಧನಿಯನ್ನು ನಿರ್ಭಿತವಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಿಂದ ಈ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಧನಿಗಳಿಗೆ ಗೇಣಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ ಅಪರೂಪ. ಎಲ್ಲೋ ಅಶನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ವಿಧವೆಯಿರಿಗೋ ಅಥವಾ ತೀರ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಧನಿಗೋ ಒಕ್ಕಲು ಕರುಣೆ ತೋರಿಸಿ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಗೇಣಿ (ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಗೇಣಿ ಅಲ್ಲ) ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಉಂಟೇ ಹೊರತು, ಉಳಿದವರಿಗೆ ಈ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಕಾಳು ಅಕ್ಕಿ ಗೇಣಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇವರಿಂದ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಏನೋ ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಜಬರ್ದಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲನ್ನು ಭೂಮಿ ಬಿಟ್ಟೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ತಾಣ ಇವರದ್ದಲ್ಲ. ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿ ಎಂದು ಅಲೆದಾಡುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕಿಸೆಯೂ ಇವರದ್ದಲ್ಲ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು, ಯಾವ ಕಾನೂನು ಬಂದರೂ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಗೆ ಅದು ಅನ್ವಯವಾಗಲಾರದು ಮತ್ತು ಅನ್ವಯವಾದರೂ, ತಮ್ಮ ಹಿಡುವಳಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಸಣ್ಣದಾದ್ದರಿಂದ, ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನಾದರೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಅದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ತೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡವರು. ಈ ಶಾಸನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಧನಿ-ಒಕ್ಕಲು ವಿವಾದ-ಘರ್ಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಮತ್ತು ಇವರ ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘರ್ಷಣೆಗಳು. ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಘರ್ಷಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇವು ಲಂಗೋಟಿಯಿಲ್ಲದವ ಅರ್ಧ ಲಂಗೋಟಿ ತೊಟ್ಟವನೊಡನೆ ಜಗಳಕ್ಕೆ ನಿಂತಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳು. ಧನಿಗಿಂತ ಒಕ್ಕಲೇ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಂತೂ ಇದು ಕರುಣಾಜನಕ. ಒಕ್ಕಲನ್ನು ಪೂರ್ತ ದಿವಾಳಿ ಎಬ್ಬಿಸದ (ಅಂದರೆ ಶಾಸನ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಅವನನ್ನು ಸೋಡಾ ಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸದ) ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರು ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಅನೇಕ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ “ಕಿತಾಪತಿ ನಡೆಸಿದರೆ ಸೊಂಟ ಮುರಿಯುವ” ಈ ಧನಿಗಳ ಬೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಒಕ್ಕಲು ಡಿಕ್ಲರೇಷನ್ ಕೂಡಾ ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತದ್ದಿದೆ. ಧನಿ-ಒಕ್ಕಲು ವಿವಾದ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಬಹುತೇಕ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ ಚೀಟಿ, ರಶೀದಿ, ಲೆವಿ ನೋಟಿಸು, ಲೆವಿ ರಶೀದಿ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ರಿಕಾರ್ಡುಗಳೂ ಇದ್ದವು; ತನ್ನ ಧನಿಯ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಈತನಿಗೆ ಯಾವ ಕಾನೂನಿನ ರಿಕಾರ್ಡಿನ ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ಭೂ ಮಾಲಿಕರ ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಯಾವ ರಿಕಾರ್ಡುಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಬಾಯ್ಬರೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ಗೇಣಿ ಚೀಟಿ ಮತ್ತು ಗೇಣಿ ರಶೀದಿ ಬಿಟ್ಟು, ಲೆವಿ ನೋಟೀಸು, ಲೆವಿ ರಶೀದಿ ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕೃಷಿಕರಿಂದಲೂ ಲೆವಿ ವಸೂಲು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲೆವಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವವನು ಒಕ್ಕಲೇ ಆದರೂ ಲೆವಿ ನೋಟೀಸು ಮತ್ತು ಲೆವಿ ರಶೀದಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಈ ಧನಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಅನೇಕ ಕಡೆ ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. “ಇದು ಧನಿ ಮತ್ತು ದಗಲ್‌ಬಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಶಾನುಭಾಗ ಪಟೇಲರನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ಈಗಿನ ಗ್ರಾಮಸೆಕ್ರೆಟರಿಗಳ ಒಳಸಂಚಿನಿಂದ ನಡೆದದ್ದು. ಅಂದರೆ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಕ್ಕಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಯಾವ ಪುರಾವೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಧನಿ, ಭೂಮಿ ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಇಲ್ಲ; ಅದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಧನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರಿಕಾರ್ಡುಗಳಿವೆ; ಒಕ್ಕಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಧನಿಯ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಕೂಡಾ ಒಕ್ಕಲಿನ ಪರವಾಗಿ ಒಂದು ಪುರಾವೆಯಾಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ, ಎಷ್ಟೋಕಡೆ ಭಾರೀ ಧನಿಗಳು ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ರಾತಾರಾತ್ರೆ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣಗಳೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿವೆ. ಒತ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಗೇಣಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರುವ ಒಕ್ಕಲಿನ

ಮನೆಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ಚೀಟಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಇಂತಹ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ದೂರು ಕೊಟ್ಟರೆ ಇವರ ಕೇಸುಗಳು ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಕೂಡಾ ಆಗದೆ, ಯಾವ ತನಿಖೆಯೂ ನಡೆಯದೆ, ದೂರು ಕೊಟ್ಟ ಒಕ್ಕಲುಗಳೇ ಪೋಲೀಸರಿಂದ ಬೈಗುಳ, ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ಪಡೆದದ್ದೂ ಇದೆ. ಅನೇಕ ಪೋಲಿಸು ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದೂರುಕೊಟ್ಟ ಒಕ್ಕಲನ್ನೂ ಧನಿಯನ್ನೂ ಪೋಲಿಸರೇ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ, ದೂರಿನ ತನಿಖೆ ಮಾಡುವುದರ ಬದಲು, ಒಕ್ಕಲು ಧನಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಪಡೆದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂಬ, ಧನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ, ಒಕ್ಕಲಿನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನೂ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ್ದಿದೆ. (ನೋಡಿ-ಟಿಪ್ಪಣಿ 2) ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನೂ ಸಂಭಾವಿತನಲ್ಲ: ಏನಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವನೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವನೆ. ಆದರೆ ಆತ ಇಂತಹದ್ದರಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅಪರೂಪ. ವರಮಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಗರದ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬಲಪಂಥೀಯ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿವಾದೀ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದವರು; “ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಲ ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ಬರಲಾರದು” ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದವರು, ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಈಗಿನ ತಮ್ಮ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಮುನಿಸ್ಟರೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಚೀನವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರನ್ನು ದಿವಾಳಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಆಗಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟರ ಧೋರಣೆಯೂ ಇವರ ಈ ಪೂರ್ವಗ್ರಹವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತಹದ್ದಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿರ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ವಾದೀ ಕಮುನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ಕೇಂದ್ರ ಸಮಿತಿಯ ಈ ನಿರ್ಣಯ ನೋಡಿ-

“Lands of small holders owning land less than half the ceiling. but eking out their livelihood in factories, small shops, schools, small government jobs or as ordinary soldiers and junior army officers, or in any other profession, even if they are not cultivating their lands shall not be taken. But if these lands are leased, then tenants shall have security of lease and pay fixed fair rents only. They will have the option to part with their lands to government and the government shall pay them the market rate [Central Committee Resolutions on Certain Agrarian issues-Communist party of India (Marxist) 1973] ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರು ಮತ್ತು ನಾವಿಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕಾಗಲೀ, ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಈ ಶಾಸನ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಲ್ಲೇ ವರ್ಗ ಭೇದಗಳಿರುವುದನ್ನೂ, ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಕೂಡ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಂತಹ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗೂ ಒಕ್ಕಲಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರಮಾನದ ಅಂತಸ್ತಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ: ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರು, ಈಗಾಗಲೇ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿ Owner-Cultivators ಆಗಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು ಇದು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ದುಡಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಈ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ನಿಂತಿರುವುದೇ ಈ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ದುಡಿಮೆಯ ಮೇಲೆ. ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕನನ್ನು ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಈಗಾಗಲೇ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿದ ಭೂ ಮಾಲಕನಿಗೆ ಮತ್ತು ಈಗ ಭೂಮಾಲಕನಾಗುವ ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಸಿಗುವುದು ನ್ಯಾಯವಾದರೆ ಈ ಅವಕಾಶ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗೆ ಏಕೆ ದೊರಕಕೂಡದು? ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಭೂಮಿ ಶಾಸನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ದಿನದಿಂದ ಸರಕಾರದ್ದಾಗುವುದು : ಮತ್ತು ಸರಕಾರ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೀಲಿಂಗಿಗೆ ಮೀರದಂತೆ, ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಸುಲಭ ಕಂತುಗಳ ಸಾಲದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕೊಡುವುದು. ಅಂದರೆ ಒಕ್ಕಲು ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯನಾಗುತ್ತಾನೆ: ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಇಲ್ಲದ, ಬೇರೆ ವರಮಾನದ ಮೂಲವೂ ಇಲ್ಲದ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ನಿರ್ಗತಿಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗೂ, ಇವನ ಹಿಡುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಒಕ್ಕಲಿಗಿರುವಷ್ಟೇ ಹಕ್ಕು ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಸರಕಾರದ ಕಾನೂನು ಮಾತ್ರ ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನೇ ಇರಲಿ ಹಿಡುವಳಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ವರಮಾನದ ಮೂಲವಾಗಲೀ, ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ ಭೂಮಿಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಇಂತಹ ಸಹಸ್ರಾರು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಭೂಮಿಗೆ ಸರಕಾರ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿರುವ ಪರಿಹಾರದ ದರ ಕೂಡಾ ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಎಳೆಯುವಂತಹದ್ದು. ಸರಕಾರ ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ, ವಿಧವೆಯಿರಿಗೆ, ಅಂಗವಿಕಲರು ಮತ್ತಿತರ ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ಗೇಣಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪಾಲು ಪರಿಹಾರಧನವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗೇಣಿ ಮಾತ್ರ ಹಳೆಯ ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಂತದ ಭೂಶಾಸನ, ನ್ಯಾಯಗೇಣಿ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಉತ್ಪನ್ನದ 40% ಪಾಲು ಅಲ್ಲ; ಬದಲು ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ

ಭೂಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ತೆರಿಗೆಯ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು, ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರೀ ಮೂಲದ ನೀರಾವರಿಯ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಭೂ ಕಂದಾಯ (ತೀರ್ಪು)ದ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ಮಾತ್ರ ಗೇಣಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂ ಕಂದಾಯದ ದರ, ಭೂಮಿ ನಂಜ (ಗಡ್ಡೆ, ಕೃಷಿಭೂಮಿ) ಅಥವಾ ಬಾಗಾಯತು (ಮನೆ ಅಡಿ, ತೋಟ) ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವುದಾದರೆ ಸೆಂಟ್ ಒಂದಕ್ಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದರೆ 10 ಪೈಸೆ: ಪುಂಜ (ಹಾಡಿ, ಗುಡ್ಡ)ವಾದರೆ ಸೆಂಟ್ 1ಕ್ಕೆ 1 ರಿಂದ 2 ಪೈಸೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, ಒಂದು ಎಕ್ರೆ ನಂಜದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿ ಕೊಟ್ಟ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗೆ, ಶಾಸನ ಒದಗಿಸುವ ಪರಿಹಾರ 2000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಧವೆಯರು ಮತ್ತು ಅಂಗವಿಕಲರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಸರಕಾರ ಈ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಅದು 2000 ರೂ ಮೊತ್ತವನ್ನೂ ಮೀರಿ ದರ ಏಕಕಂತಿನಲ್ಲಿ ನಗದಾಗಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ; 20 ವರುಷಗಳ ಸರಕಾರೀ ಬಾಂಡುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ವರಮಾನದ ಮಲವಾಗಲೀ, ಉದ್ಯೋಗವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ (ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಜಾಸ್ತಿ: ಕೋಷ್ಟಕ ನೋಡಿ, ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಲೀ, ಇನ್ನಿತರ ವರಮಾನ ಮೂಲಗಳಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ) ಈ ಅಲ್ಪ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ನಿರ್ಗತಿಕನಾದ ಒಬ್ಬ ಇಂತಹ “ಧನಿ” ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, “ಇದು ವಿಷ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ
ಸಾಕಾಗದ”
ಪರಿಹಾರ.

ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಮತ್ತು ಅವನ ಒಕ್ಕಲು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗದ ಹಾಗೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದೀ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ಧೋರಣೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನ, ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಪಕ್ಷದ ನಿರ್ಣಯ ಹೀಗಿದೆ-If one is a tenant on small holders land owning less than half the ceiling, and if such a small holder ತನ್ನ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಮೋಹಕ್ಕಿಂತ, ಈ ಭಾವನೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯದ್ದು. ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾದದ್ದು. ಇದು ಕೇವಲ ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಾವನೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯೂ ಇಲ್ಲ). ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸ್ವಂತದ್ದಾಗುವುದು ಶೀಲಭಂಗದಷ್ಟು ಅಪವಿತ್ರವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಳೆಯಗಾರ ಮನೋಧರ್ಮ ಎಂದು ನಾವು ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು. ಆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸರಿ ಕೂಡ. ಆದರೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಿರ್ಜೀವ ಘಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ. ನೆನಪುಗಳುಳ್ಳ, ಭಾವನೆಗಳುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ. ರಾತಾರಾತ್ರ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಘರ್ಷಣೆ, ವಿವಾದ ಕಿತಾಪತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ, ಪೋಲಿಸು ಕೇಸುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಹತಾಶ ಕ್ರೌರ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಏನಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶಾಸನ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ, ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಯಾವ ಘರ್ಷಣೆ ವಿವಾದಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಯಾವ ನೈತಿಕ ಹಕ್ಕು ಇದೆ? ಈ ಮೊದಲೇ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲಹೀನ ನಗರಗಳ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಗಳವರ ಆದಾಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈತನ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆ. ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಮತ್ತು ನಗರ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದ ದ.ಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಂತೂ (ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿಯ ಬಂಡವಾಳವಾಹೀಕರಣದಿಂದ ಸಾರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಹೆಚ್ಚಳದ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಈಗ ಅಳಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ) ಈತನ ಸ್ಥಿತಿ, ನಗರಗಳ ಕೆಳಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕಛೇರಿ ನೌಕರರಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯದ್ದು. (ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕಛೇರಿ ನೌಕರರಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಇರುವ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅರೆ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳೂ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳೂ ಯಾವ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳೂ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿತರಣೆಯ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಮೇಲಿನ ಹೋಲಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ). ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿತರಣೆಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸರಕಾರ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದೆ? ಸಂಪಾದನೆ-ಏನಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಸಂಪಾದನೆ-ಈ ಸಮಾಜದ ನಾಯಕ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವವರ ಬದುಕಿನ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಧರ್ಮರಾಯನಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಸರಕಾರ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈತನೊಬ್ಬನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ವಿತರಣೆಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲು ಈ ಕೊಂಡು ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ; ಅಂದರೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಗಳು ಹೇಳುವ subsistence wage, ಭೂಮಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬಂಡವಾಳದ ಕೊರತೆಯೂ ಇವನಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಬೆಳೆದಿರುವ ಬ್ಲಾಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರೀ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವನೂ ಈ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿದಾರನೇ. ತನ್ನ

ಭೂಮಿಯ ಕೃಷಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮವೂ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಈತನಿಗಿದ್ದುದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ, ಇವನಿಗೇ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ buyer's market. ಆದರೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ಮತ್ತು ಸಹಜ ಕೃತಕ ಅಭಾವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈತ ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇತನದ್ದು seller's market (ಸರಕಾರದ ಕಡ್ಡಾಯ ಲೆವಿ ಇದ್ದರೂ). ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಯಾವ ಸೌಕರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಗೇಣಿ ವಸೂಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ವಸೂಲಾದದ್ದೂ ಗೋಪಾಳದಷ್ಟು. ಆತನ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವುದೂ ಆತನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೀಲಿಂಗಿನ ಒಳಗೆ ಸ್ವಂತ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದರೆ, ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. “ಬಗ್ಗಿದವನಿಗೆ ಒಂದು ಗುದ್ದು ಹೆಚ್ಚು, ತಾನು ವಂಚಿತನಾದ, ಅತಂತ್ರನಾದೆ” ಎಂದು ಈತನಿಗನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದೇನೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಭಾವನೆ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು, ಈತ ತನಗಿಂತಲೂ ಬಡತನದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಗ್ಗೆ ಉದಾರವಾಗಿ ಏನೂ ನಡೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಳೆಯಗಾರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಈತನಿಂದ ಅದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿ ದಾರನನ್ನು ಎಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸಮರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಭೂಮಾಲಕನ ಎಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟಚಾಳಿಗಳನ್ನೂ ಈತನೂ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡವನೆ; ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಈತನೂ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿ, ಒಕ್ಕಲನ್ನು ಅತಂತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಬುಡ ಭದ್ರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈತನ ಹತಾಶ ಭಾವನೆ, ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಸಕಾರಣವಾದದ್ದು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗಿರುವ ಭೂಮಿಯ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುತೇಕ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು absentee landlords ಅಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಸಮೀಪವೇ ವಾಸವಾಗಿರುವವರು: ಇವರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದರೂ ಇವರ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಒಕ್ಕಲಿಗಿದ್ದಂತೆ ಇವರಿಗೂ ಒಂದು ಭಾವನಾತ್ಮಕ attachment ಇರುವುದನ್ನು ನಾನು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ (ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ, ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತನಿಗೆ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಮೋಹಕ್ಕಿಂತ, ಈ ಭಾವನೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯದ್ದು. ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾದದ್ದು. ಇದು ಕೇವಲ ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಾವನೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯೂ ಇಲ್ಲ). ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವನಿಗೆ ಭೂಮಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸ್ವಂತದ್ದಾಗುವುದು. ಶೀಲಭಂಗದಷ್ಟು ಅಪವಿತ್ರವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಳೆಯಗಾರ ಮನೋಧರ್ಮ ಎಂದು ನಾವು ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು. ಆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸರಿ ಕೂಡ. ಆದರೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಿರ್ಜೀವ ಘಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ. ನೆನಪುಗಳುಳ್ಳ. ಭಾವನೆಗಳುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ. ರಾತಾರಾತ್ರ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ, ಘರ್ಷಣೆ, ವಿವಾದ ಕಿತಾಪತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ, ಪೋಲಿಸು ಕೇಸುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಹತಾಶ ಕ್ರೌರ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಏನಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಶಾಸನ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ, ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಯಾವ ಘರ್ಷಣೆ ವಿವಾದಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಯಾವ ನೈತಿಕ ಹಕ್ಕು ಇದೆ? ಈ ಮೊದಲೇ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲಹೀನ ನಗರಗಳ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗಗಳವರ ಆದಾಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈತನ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆ. ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ನಗರ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂತೂ (ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿಯ ಬಂಡವಾಳಷಾಹೀಕರಣದಿಂದ ಸಾರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಹೆಚ್ಚಳದ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಈಗ ಅಳಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ) ಈತನ ಸ್ಥಿತಿ, ನಗರಗಳ ಕೆಳಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕಛೇರಿ ನೌಕರರಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯದ್ದು. (ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕಛೇರಿ ನೌಕರರಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಇರುವ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅರೆ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳೂ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳೂ ಯಾವ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳೂ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿತರಣೆಯ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಮೇಲಿನ ಹೋಲಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ). ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿತರಣೆಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸರಕಾರ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದೆ? ಸಂಪಾದನೆ-ಏನಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಸಂಪಾದನೆ-ಈ ಸಮಾಜದ ನಾಯಕ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವವರ ಬದುಕಿನ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಧರ್ಮರಾಯನಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಸರಕಾರ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈತನೊಬ್ಬನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ವಿತರಣೆಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲು ಈ ಸರಕಾರಕ್ಕಾದರೂ ಯಾವ ನೈತಿಕ ಹಕ್ಕು ಇದೆ? ತನಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿದೆಯೆ? ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವುದು. ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ, ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ಶ್ರಮಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ

ವೈರುಧ್ಯ, ಭೂಮಾಲಕತ್ವದ ಎಲ್ಲ ಅನಿಷ್ಟಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವುದೂ ಈ ವೈರುಧ್ಯವೇ. ಇದನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಈ ಸಮಾಜದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕಶ್ರಮವನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹಿತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ತುಂಬ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚಳ. ಇತರ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲೂ ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿ ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಇಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಬೇರೆ ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯ ಉದ್ಯೋಗ ಅಥವಾ ವರಮಾನದ ಮೂಲ ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಮಾತ್ರ ಇತರ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲೂ ಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ಅದಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಗೇಣಿಗೆ ಭೂಮಿ ಕೊಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಜಾತಿಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು, ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿದಾರರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೂಮಾಲಿಕರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿ, ಭೂಮಿ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ದುಡಿಸಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ, 'ಸುಧಾರಿತ' ಮನೋವೃತ್ತಿಯ (ಅಂದರೆ ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ನೀರಾವರಿ, ಸುಧಾರಿತ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಸಲು ತೆಗೆಯುವ) ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಿಗೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ; ಉಳುವುದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ರಟ್ಟೆ ಮುರಿದು ಕುಟುಂಬದ ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ದುಡಿಯುವ ಸಣ್ಣ ರೈತರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಅದೃಷ್ಟ ಶಾಲಿಗಳು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಭೂಮಿ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯದ್ದಲ್ಲ; ಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಇವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗುವ ಇವರ ದುರಂತವೆಂದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೌಶಲವೂ ಇಲ್ಲ. (ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಪೌರೋಹಿತ್ಯ, ಜಾತಕ ಸ್ಫುಟ ಮಾಡುವುದು, ಅಳಲೆಕಾಯಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೌಶಲಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದರೆ ಕೆಲವರು ಇವನ್ನು ಮೇಲು ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು). ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ; ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈಗ stereotype ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಇವರನ್ನು ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣವೇ? (ಇಂತಹ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಈಗ ಮೂರು ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಬೇರೆ.) ಕಾಲವೇ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಈ ಬಡಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಆಪೋಶನ, ಆಚಮನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಗಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಬಲವೂ ಇಲ್ಲದ ಇವರಿಗೆ ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಿಂದ ಒಕ್ಕಲು ಗೇಣಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹದ್ದೇ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪೆಂದರೆ ಅಶನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತ ಸಾವಿಗೆ ಕಾಯುತ್ತ ದಿನ ದೂಕುತ್ತಿರುವ ವಿಧವೆಯರದ್ದು. ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಈ ಶಾಸನ ಈಗ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇವರಿಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ, ಯಾವ ರಿಯಾಯಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಸಾವಿರ ವರುಷದ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಿದ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳ ದರಿದ್ರ ಪರಂಪರೆಗೆ, ಏಕಾಏಕಿ ಈ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬೆಲೆ ತೆರಬೇಕಾದ್ದು ಕರುಣಾಜನಕ. ನೇಗಿಲು ಹಿಡಿಯುವದನ್ನು, ನೇಜಿ ನೆಡುವುದನ್ನು, ಕೈ ಕೆಸರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಲಿತಿದ್ದರೆ, ಈಗ ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಹೀನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಕೆಲವರಾದರೂ ಖಂಡಿತ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೇ ಗೊತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು, ಕೋರ್ಟು ಮುಖಾಂತರ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ ಕೊಡದ ಒಕ್ಕಲಿನ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಿ, ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿ ಅಲೆದಾಡಿ, ಡಿಕ್ರಿ ತಂದು ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿದೆ. ಕಾಲ ಬದಲಾಗಲಾರದು; ಬದಲಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ತಟ್ಟಲಾರದು ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ದುಡಿಮೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೂಡ ಎಂದು ತಿಳಿಯದ ಮೂರ್ಖತನ, ಈ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಈಗಿನ ಕರುಣಾಜನಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಂತೂ ಕಾಲ ನಿಂತ ನೀರಾಗಿಲ್ಲ, ಕೃಷಿಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕಾಲದ ಜೊತೆ ಬದಲಾಗಲಾರದ ದುರ್ಬಲನನ್ನೂ, ಬದಲಾಗಲಾರೆ ಎಂದು ಹುಳಿ ತೋರಿಸುವ ಶರನನ್ನೂ ಅದು ಮೆಟ್ಟಿ ತುಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಭೂ ಶಾಸನದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಅನೇಕ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು, ತಾವೊಂದು ಒಳಸಂಚಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದರು; ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಒಳಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರ ಪಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡದಿದೆ,- “ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ, ದೇವರಾಜ ಅರಸು, ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟರು, ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ, “ಆಪಾತ್ರ”ರಾದ ಹರಿಜನರು, ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದಿರುವ ‘ಬ್ರಹ್ಮದೇವಿ’ಗಳು, ಮತ್ತು last but not least, ಇವರ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಈಗ ಉಪ್ಪಿನ ಋಣವಿಲ್ಲದೆ ಡಿಕ್ಲರೇಷನ್ ಕೊಟ್ಟ ಇವರ ಒಕ್ಕಲು ಎಲ್ಲರೂ ಇವರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಚೂರಿ ಹಾಕಿದವರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ

ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಇವರಿಗಿರುವ ಒಂದೇ ಆಸೆ ಎಂದರೆ, 'ಅನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿ ನುಂಗಿದ' ಇವರ ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ದೇವರು ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಲಾರ ಎಂಬುದು. ಆದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ದೇವರು ಇವರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಲಕ್ಷಣ ಏನೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದಯನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಇವರ ಅಲ್ಪತನದ ಮತ್ತರ, ರೊಚ್ಚು, ತಮ್ಮ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಯಾವ್ಯಾರೋ ಕಾರಣ ಎಂಬ ಇವರ ದೂರು, ಇವರ ಶುದ್ಧ ಅತಂತ್ರ ಬಣ್ಣಗೇಡಿ ಬದುಕಿನ ಬೋಗಾರು ದುಃಖ ನನ್ನನ್ನು ಕಲಕುತ್ತದೆ, ಇವರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿರುವುದು ನಿಜ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಾವಿರ ವರುಷದ ಪರಂಪರೆಯ ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಬೆಲೆ ತೆರಬೇಕಾಗಿಬರುವುದು ಅಮಾನುಷ. ಇವರ ಜೀವನಕ್ರಮ ಇವರ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ (ಯಾರ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳೂ ಅವರವರ ಆಯ್ಕೆಗಳಲ್ಲ: ನಾವು ಯಾರೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.) ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೊಲೆಯರಂತೆ, ಈ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಕ ಬಲಿಗಳು. [ಇಂತಹ ಹೋಲಿಕೆ ಕೊಡುವಾಗಲೂ ನಾವು ಈ ಸಮಾಜದ ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಸ್ತುಗಳಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯಕೂಡದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಷ್ಟು ಬಡತನ ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ಎಂಜಲೆಯಿಂದ ಅನ್ನಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೊರಗನ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಮಾನುಷ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕೊರಗರ ಸಂಖ್ಯೆ (ಹರಿಜನರ ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು) ಯೂ ಕಡಮೆಯದ್ದಲ್ಲ.] ಇವರ ಈಗಿನ ಕರುಣಾಜನಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಒಳಸಂಚು ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮದ್ದು; ಅಂದರೆ ಚರಿತ್ರೆಯದ್ದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಡತನ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಗೊತ್ತಾಗದ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದಿಗಳಾಗಿಬಿಡುವ ಅಪಾಯ ಇರುವಂತೆ (ಅನಂತಮೂರ್ತಿ), ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನಾವು ಇವರ ವಕ್ತಾರರಾಗಿಬಿಡುವ ಆಪಾಯವೂ ಇದೆ. ಎಲ್ಲ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವರೂ, ತಮ್ಮ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನೇ ನೆಪವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಕೂಡದು. ಈ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರೂ ಇವತ್ತು ಇದ್ದ ನೆಲ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು, ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗಿರುವ ಉದಾರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲ. ಈಗ ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿರುವ ಹಳೆಯ ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರಂತೆ, ಈಗಾಗಲೇ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವುದು ಇವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ್ದರಿಂದ, ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಂತೆ, ಇವರು ಕೂಡಾ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇವರ ಭೂಮಿಯ ಕೃಷಿ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನೂ ಬಡರೈತರನ್ನೂ ಬಳಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಭೂತ ವೈರುಧ್ಯಗಳು, ಇವರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ದೊರಕಲಿ, ದೊರೆಯದೆ ಇರಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ. 1952 ರ ತೆಲಂಗಾಣ ರೈತ ಹೋರಾಟದ ನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದ ಈಗ ಭಾರತ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದೀ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಪಿ. ಸುಂದರಯ್ಯ ಅವರು, ಇಡೀ ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಪಕ್ಷದ ರೈತ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಹವು. ಸುಂದರಯ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,-

“There is a tendency to exaggerate the dimension of the tenant problem as it now exists, two decades after independence..... Without mobilising these tenant masses in the first instance for security of tenancy or for hereditary rights and educating them about their legitimate rights to ownership of the lands they cultivate an all-inclusive agrarian revolutionary movement can not be built up. But we should not confuse this tenancy problem as if that is the predominant issue before the vast rural masses and ignore the tremendous growth of agricultural labour due to pauperization on the one hand and due to the development of capitalism in agriculture itself. To go on exaggerating the problem of tenancy out of proportion and out of reality is in fact to ignore the need to concentrate on agricultural labour, their demands, their struggles and organisation, (P, 35, 36 C.P.I (M.) Central Committee Resolution on certain Agrarian issues and an explanatory note by P Sudarayya.)

ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಶಾಸನದಿಂದ, ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಈ ಮೂಲಭೂತ ವೈರುಧ್ಯ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಸುಧಾರಣೆಯಿಂದ ಭೂಮಿ ಪಡೆಯುವ ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಜನರು ಬಡರೈತರೇ. ಭೂಮಿ ಪಡೆದ ಇವರು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಆಸ್ತಿಯ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಆಸ್ತಿಯ ವಿತರಣೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರೂ ಇವರ ಕುಟುಂಬದವರೂ ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರೂ (ಗೇಣಿಗೆ ಭೂಮಿ ಕೊಟ್ಟ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಕೂತು ಗೇಣಿ ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಕೂಡದು). ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಇವರೂ ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿ-ಅದು ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಿಕ, ಮಧ್ಯಮ ರೈತ, ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರ-ಯಾರಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಲಿ-ಒಂದು ಪಾಳೆಯಗಾರೀ ಅವಶೇಷ. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಸಮಾಜವಾದೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೋಗಲಿ ಬಂಡವಾಳವಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಪಾಳೆಯಗಾರೀ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ,

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ, ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳು, ಗೊಬ್ಬರಗಳು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮಗಳ ಬಳಕೆಗಳಿಗೆ ಹಳೆಯ ಧನಿ ಒಕ್ಕಲು ಸಂಬಂಧ ಅಡ್ಡ ಬರುವುದರಿಂದ ಬಡವಾಳಷಾಹೀ ಉತ್ಪಾದನ ಕ್ರಮ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದು. ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಈಗ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಾಳೆಯಗಾರೀ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಂಡವಾಳಷಾಹಿಯತ್ತ ಹೊರಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿ, ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ, ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಳೆಯ ಭೂಮಾಲಿಕನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರ ವರ್ಗವೊಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ರೈತರು ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಅಥವಾ ಅನ್ನ ಅರಸಿಕೊಂಡು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದೂ ಕೂಡಾ ಒಂದು “ಅಖಿಲ ಭಾರತ” ಬೆಳವಣಿಗೆ, ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ನೋಡಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಭೂಸುಧಾರಣೆಗಳೂ ಈ ಬಂಡವಾಳಷಾಹೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿವೆ.

ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಈ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಹೊರತಲ್ಲ. ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಮತ್ತು ವರ್ಗವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಮಾಜವಾದಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ (ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಜಜೀವನದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಅರ್ಥಹೀನ ಮತ್ತು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ) ಸರ್ಕಾರದ ವಂಚನೆಯ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಾರದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತನ್ನ ಭಾರೀ ಪ್ರಚಾರದ ತೆರೆಮರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಮಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಈ ವೈರುಧ್ಯ ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪೋಟಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಬಂಡವಾಳಶಾಹೀಕರಣ, ಕೃಷಿಯ ಪಾಳೆಗಾರೀ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಪಡಿಸಿದೆ. ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭೂಮಾಲಕರೂ ತಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದಾರೆ; ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಕಸಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಜಾತಿಯ ನೆನಪು ಅಡ್ಡ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಹೊಲೆಯರು, ಗಿರಿಜನರನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲೂ ಹೀಗೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಕಸಿದು, ಈಗ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಯ “ಸುಧಾರಿತ” ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೂಮಾಲಕರು (ಅವರು ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರೆ ಆಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ವಾಚಿಕ ರೈತರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಯಾವ ಜಾತಿಯವರೇ ಇರಲಿ) ಮತ್ತು ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಇವರ ನಡುವಿನ ವೈರುಧ್ಯವನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದೇ ವಿನಾ ತೊಡೆದುಹಾಕಲಾರದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದೇಶದ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ, ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನರ ಜೀವನ ಬದಲಾಗಬೇಕಾದರೆ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರ ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ಮೂಲಭೂತ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳದೆ (ವಿದಾಲ್ ಹೇಳುವ institutional changes) ತೇಪೆ ಹಚ್ಚುವ, ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರಂಗಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೀ ಹುದ್ದೆಗಳ ಸ್ಥಳ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದರೂ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹರಿಜನಗಿರಿ ಜನರು ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಸರ್ಕಾರೀ ಉದ್ಯೋಗ ಕೊಟ್ಟೇ ಇವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹರ ತೊಟ್ಟರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರವೂ ದಿವಾಳಿ ಎದ್ದೀತು. ಒಬ್ಬ ಹರಿಜನ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡನನ್ನೋ, ಸರ್ಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನೋ ಕಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಂದಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನರು ಅಮಾನುಷ ಬಡತನ, ಆವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಂಡರಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ನೆಪವೂ ಸಾಕು. ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಈ ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನರ ಬವಣಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ತೋರಿಸುವ ಬದಲು ಸರ್ಕಾರ ಇಂತಹ ನೆಪಗಳನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿದೆ. ಇದು ಕೂಡಾ ಒಂದು ಅಖಿಲಭಾರತ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೀಳು ಜಾತಿಗಳ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಅರೆ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಪಡೆಗೆ ಈಗ ದಿವಾಳಿ ಎದ್ದ ಇತರ ಜಾತಿಗಳವರೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿಯೇತರ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಗರಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉದ್ದಿಮೆಗಳಾದ ಬೀಡಿ, ಹಂಚು, ನೇಯ್ಗೆ ಮೊದಲಾದವು ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಲಾರದ, ಹೊಸ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾರದ ಒಂದು ಗರಿಷ್ಠ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಮುಟ್ಟಿವೆ. (ನೋಡಿ-ಟಿಪ್ಪಣಿ 3) ಬೇರೆ ಅಂತಹ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವ ಉದ್ದಿಮೆಯೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ, ವೃತ್ತಿನ್ಯವುಣ್ಯಗಳು ಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ಮಂದಿ ಅವುಗಳಿಗೆ

ಸ್ವರ್ಧಿಸಲಾರರು. ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಗರಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಕ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಪಕ ಔದ್ಯಮೀಕರಣ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ; ಹಳ್ಳಿಯ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ದಿವಾಳಿಗೆಬ್ಬಿಸಿದೆ; ಈಗಾಗಲೇ ಭೀಕರವಾಗಿರುವ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಗರಗಳೂ ಇವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡಲಾರವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆಯಾದ ಈ ದೇಶವ್ಯಾಪಿ ಅನಿಷ್ಟ ಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಸೂಚನೆಗಳೂ ನಮ್ಮ ಅರ್ಥಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರಚಾರದ ಭಾಷಾಭಜಂತ್ರಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಮುಚ್ಚಿದಲಾರದ ಸತ್ಯ ಇದು. ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು, ಬಡ ರೈತರನ್ನು, ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗುವವರನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ, ಮನುಷ್ಯಯೋಗ್ಯ ಬದುಕಿನ ಕನಿಷ್ಠ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನಾದರೂ ಅವರು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ, ಯಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ಇಲ್ಲವೆ? ಇದು ಬಹಳ ತುರ್ತಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಕೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ ಈ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಮಗೊಳಿಸುವುದೇ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಬೂರ್ಜ್ವಾ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ. (ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಅಪರೂಪ). ಈ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೋಲಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ನಿದರ್ಶನ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದು ನಾವು ಈ ಉರಿಯುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆವು. ವಾಸ್ತವದಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತರಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ನಾವು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲೇಬೇಕು; ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲೇಬೇಕು. (ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ವಸ್ತು ಕೂಡಾ ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ). ಈ ನೆಲದ ದರಿದ್ರರು ಸದಾ ಹೀಗೆಯೇ ಇತಿಹಾಸದ ಗತಿಗೆ ಅನ್ಯರಾಗಿ ನಿಶ್ಚಲ ಇದ್ದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆಯೆ? ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಕಲವೂ ನಿಂತಿರುವುದೂ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಮೇಲೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಂದೂ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆಯೆ? ನಾನು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುವಷ್ಟು ನಿರಾಶಾವಾದಿಯೂ ಅಲ್ಲ; ಚರಿತ್ರೆ ತಿಳಿಯದ ದಡ್ಡನೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ಲೇಖನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಉತ್ತರಗಳೇನು ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೊಳೆಯಬಹುದಾದದ್ದು; ಅದು ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದ ಕನಸು ನೇಯುತ್ತ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲ. [ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 1974 ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನ ಈ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ವಸ್ತು. ಆದರೆ ಶಾಸನದ ಜೊತೆಗೆ ಈ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಮಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ, ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ, ಖಾಸಗೀ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರೀ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು, ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೃಷಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಿತರಣೆ, ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತಿತರ ನಾಗರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಿತರಣೆ, ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವಗಳು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ನೆಯ್ಲಿ ಮತ್ತಿತರ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಬೀಡಿ, ಮೂರ್ತೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತಿತರ ಕಸುಬುಗಳ ಭವಿಷ್ಯ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ, ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಆಸ್ತಿಯ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರ, ನೃತ್ಯ, ಶಿಲ್ಪ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇರುವಂತೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾದ ಒಂದು ಜಾನಪದ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಇದೆ. ಇವೆರಡೂ ಸದಾ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಕೊಳುಕೊಡುಗೆಯ ಸಂಬಂಧವೂ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಅಖಂಡವಲ್ಲ; ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸ್ಪಷ್ಟ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಈ ಎರಡು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಯಾರಿಂದ ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಸೃಷ್ಟಿ ಯಾದವು ಎಂದು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಗೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಗೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. (ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಈ ವೈರುಧ್ಯದ ಸಂಬಂಧದ ಸಾಧಾರ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಮಿಕ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಲೋಕ ಖ್ಯಾತ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ದಾಮೋದರ ಧರ್ಮಾನಂದ ಕೊಸಾಂಬಿಯವರ ಮುಖ್ಯ ವಾಗಿ “The culture and civilisation of Ancient India in Historical Outline” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ಮತ್ತು ಅವರ ಇತರ ಬರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಿ).

ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಈ ಸಂಬಂಧ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಜಾನಪದ ನಮ್ಮ ನಗರಗಳ ಬೂಜ್ಜಾಂಗಳ ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ರೂಮ್‌ನ ಫ್ಯಾಷನ್ ಆಗುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಚಿತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಆರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.) ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ಲೇಖನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಹೊರಗಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸರಳೀಕರಣ (generalizations) ಗಳಿಗೆ exception ಗಳಿರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಲೇಖನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೇವಲ ಒಂದು elementary ಪ್ರಯತ್ನ. ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರು ಮತ್ತು ಇವರ ಪ್ರಚಾರದ ಕಂತ್ರಾಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮಂದಿ ಬಚ್ಚಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಸ್ತವ ಎಷ್ಟು ಭಯಾನಕವಾದದ್ದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಓದುಗನಿಗೆ ಬಂದರೆ ಈ ಲೇಖನ ಸಾರ್ಥಕ.]

ಟಿಪ್ಪಣಿ 1 : ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿನ ರಾಜಕೀಯ

ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಾರತದ ಬಡತನವನ್ನು ಬಲ ಪಂಥೀಯ ನಿಲುವಿನಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಉದಾಹರಣೆ, ಜಪಾನ್ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಕರ್ಷದ್ದು. ಆದರೆ ಏಷ್ಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಲ್ಲ, ಪಶ್ಚಿಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಡಾಹಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಉಳಿದ ಒಂದೇ ಒಂದು ದೇಶ ಜಪಾನ್ ಎಂಬುದನ್ನು. ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದ ಜಪಾನಿನ 19 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮೀಜಿ ದೊರೆಗಳು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಉದ್ಯಮಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ, ಏಷ್ಯದ ಉಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಜಪಾನ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಔದ್ಯಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ ನಡೆಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇವರು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜಪಾನ್, ಇಂದು ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಬಲದಲ್ಲಿ, ಏಷ್ಯದ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತ, ಪಶ್ಚಿಮದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಜಪಾನ್ ಔದ್ಯಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತ, ಅನೇಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿರುವುದು. (ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಕೂಡಾ ಜಪಾನ್ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಮೇರಿಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಪವಾಗಿದೆ). ಭೂಮಧ್ಯ ರೇಖೆಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ, ಏಷ್ಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕ ದೇಶಗಳ ಕೃಷಿಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ, ಈ ದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಪಶ್ಚಿಮದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಡಾಹಿಗೂ, ಈ ದೇಶಗಳ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಕಡುಬಡತನಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸೀಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶಗಳು ಔದ್ಯಮೀಕರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ರಾಜಕೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಡಾಹಿಯಿಂದ ಇದೀಗ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡ ಈ ದೇಶಗಳು ಪಶ್ಚಿಮದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಡಾಹಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಪಕ್ಕಾಗುವ ಭಯವಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ದೇಶಗಳ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒಟ್ಟು ಜನತೆಗೆ ಅನ್ನ, ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದರಿಂದ (ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಗರಕ್ಕೆ ಬೇಡ ಜನರ ವಲಸೆ ಈ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ) ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮ ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಸಮಕಾಲೀನ ಜನಾಂಗವೂ ಬದುಕಲಾರದ್ದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಈ ದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತೀರ ಸೀಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತವೂ ಸೇರಿ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇವಲ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ಅದು ಔದ್ಯಮೀಕರಣದ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಜೊತೆಗೂ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. (ಭಾರತದ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದುದೇ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ವಾದಿಸುವವರು ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ವಾದವನ್ನು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತಗೊಳಿಸಿದವರು ಬಲ ಪಂಥೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಿಣಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು). ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಬಡತನ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಭಾರತವೂ ಸೇರಿ, ಈ ಎಲ್ಲ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ದೇಶವೆಂದರೆ ಜಪಾನ್. ಉದ್ಯಮ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಯಾವ ಪರಕೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಡಾಹಿಯ ನೆರವೂ ಇಲ್ಲದ ಜಪಾನ್, ಏಷ್ಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾದ ಉಳಿದ ದೇಶಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಭೂತ ವೈಷಮ್ಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ದ್ವಿತೀಯ ಯುದ್ಧಾನಂತರ ಜಪಾನಿಗೆ ಹರಿದುಬಂದ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಮೇರಿಕನ್ ನೆರವನ್ನು ಕೂಡಾ ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಷ್ಯದ ಇತರ ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಈ ಪ್ರಮಾಣದ

ಅಮೇರಿಕನ್ ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನುಕೂಲಗಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇಂದಿಗೂ ಜಪಾನಿನ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು freak ಬೆಳವಣಿಗೆ, ತನ್ನ ಇಂಧನಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಬ್ ದೇಶಗಳನ್ನೂ, ತನ್ನ ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಜಪಾನ್ ಸದಾ ಈ ಎರಡು ಬಣಗಳ ಮರ್ಜಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದಿರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ವರುಷದ ತೈಲಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕವೂ ಸೇರಿ ಕಮ್ಯೂನಿಷ್ಟೇತರ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಕುಸಿತಗಳಿಂದ ಜಪಾನಿನ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಭಾರೀ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿತು. ಹೋಲಿಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮಾನ ಗುಣಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ಭಾರತವನ್ನು ಜಪಾನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುವವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ಎಂತಹ ಜಾಣ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ, ಬಲಪಂಥೀಯ ಅರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೂ ಸೂತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ “ಮೊದಲು ಉತ್ಪಾದನೆ; ನಂತರ ವಿತರಣೆ” ಎಂಬ ಮಾತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಎ. ಬಿ. ಸಿ. ಗೊತ್ತಿರುವವನಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ -ಸಂಪತ್ತಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಶ್ರಮ (mode of production)ವೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿತ ಸಂಪತ್ತು ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇರುವುದು ವಿತರಣೆ ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಎಂಬುದಲ್ಲ; ವಿತರಣೆ ಈಗ ಇರುವಂತೆ ಅಸಮಾನವಾಗಿ ಆಗಬೇಕೆ? ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆಗಬೇಕೆ? ಎಂಬುದು. ಭಾರತದಂತಹ ಕೃಷಿಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ನಂತರ ವಿತರಣೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಅರ್ಥವಿದೆ? ಈ ಮಾತು ವಾದಕ್ಕೆ ಸರಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ, ಕೃಷಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ವಾದ ಮುಂದೂಡುವವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಇದೆಯೆ? ಹಾಗೆ ವಿತರಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವವರೆಗೂ, ಉತ್ಪಾದಿತ ಸಂಪತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಎಸ್.ಬಿ. ಠೇವಣಿಯಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿರುತ್ತವೆಯೆ? ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಯೋಚನೆಗಳ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಿ ಉಳಿದಾನೆಯೆ? ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಪೆದ್ದರು ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಂಬಿಯಾರು. ಆದರೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂತಹ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿನ ರಾಜಕೀಯದ ವರಸೆ ಪಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲ ಪೆದ್ದರನ್ನದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ನಾವು ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಈ ಮಂದಿಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನಲ್ಲ. ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಆರೋಗ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು. ಮೂರ್ಖತನದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿರಪರಿಚಿತ ವಾದಸರಣಿ ಹೀಗಿದೆ-“ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ದಾಸ್ತಾನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಬೇಡಿಕೆ-ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಹಜವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ಬಳಕೆದಾರ ಇಬ್ಬರ ಹಿತಕ್ಕೂ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಬೆಲೆ ಏರಿದರೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಆದರೆ ದಾಸ್ತಾನು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಸ್ತಾನು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಬೆಲೆಗಳು ಇಳಿಯಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅದರ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ತನ್ನ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.” ಎಲ್ಲ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನೂ ವಿರೋಧಿಸುವ ಈ ವಾದ ಸರಣಿಯ ಬಲಪಂಥೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ, ಈ ವಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವವನು ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಂತೂ ಗಿರಾಕಿ ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಇವತ್ತಿಗೂ ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ವರ್ತಕನ ಇಷ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಅಭಾವಗಳು ಏಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆ? ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳು ದಾಸ್ತಾನಿದ್ದರೂ ಬೆಲೆಗಳು ಏಕೆ ಏರುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ? (ವರ್ತಕ ಕೇಳಿದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ತಯಾರಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸತ್ಯ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ?) ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತನಿಗೆ ಲಾಭವಾದರೆ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗೆ ಬಡ ರೈತನಿಗೆ ಏಕೆ ನಷ್ಟ ವಾಗುತ್ತದೆ? ಮೇಲಿನ ವಾದದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವರ್ಗಸ್ವರೂಪವೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ವಾದಸರಣಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುವವರು ಬಚ್ಚಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸತ್ಯವೇ ಇದು.

ಟಿಪ್ಪಣಿ 2: ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರ

ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1974ರ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಕೂಡಾ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ನಡೆದಿವೆ. ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸರ್ಕಾರ ಹೊಸ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವನ್ನೇನೂ ರೂಪಿಸಿಲ್ಲ; ಈಗ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರವಾಹಿಯೇ, ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಕಾರಗತಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾನು ಗೇಣಿಗೆ ಪಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಗೇಣಿ ಚೀಟಿ, ಆರ್.ಆರ್. (Records of Rights), ಲೆವಿ ರಶೀದಿ, ಗೊಬ್ಬರ ಕಾರ್ಡ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವ ದಾಖಲೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಒಕ್ಕಲಿನ ಮೇಲೆ, ಈ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ರಮ ಪ್ರವೇಶ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ದೂರು ಕೊಟ್ಟು ಒಕ್ಕಲು ಉತ್ತು ಬಿತ್ತಿದ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ 144ನೇ ಸೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಕಾರ ಧನಿಗಳು ಇಂಜಕ್ಷನ್ ತಂದ ಪ್ರಕರಣಗಳಿವೆ. ಪೋಲೀಸು ರಾಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಧನಿ ಕೊಟ್ಟ ದೂರಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಕ್ಕಲನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಪೋಲಿಸರು ಹೊಡೆದು ಬಡೆದು ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿ ಬೈದು ಭೂಮಿ ತನ್ನದಲ್ಲವೆಂದೂ ತಾನು ಅಕ್ರಮ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೌದೆಂದೂ ಬರೆಸಿ ಒತ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟು ಒತ್ತಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಉಂಟು. ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯದ ಹಕ್ಕಾಗಲೀ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಹಕ್ಕಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಇರುವುದು ಕೋರ್ಟಿಗೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪೋಲಿಸರು ಮಾತ್ರ “ಅಪಾದಿತ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವವರೆಗೂ ಆತ ನಿರ್ದೋಷಿ ಎಂದೇ ಆತನನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು” ಎಂಬ ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ; ವಿಚಾರಣೆ, ತೀರ್ಪು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಯ ಮೂರೂ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ತಾವೇ ನ್ಯಾಯಬಾಹಿರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಪೋಲಿಸು ರಾಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಡ ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಬರ್ದಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿ, ಬಗ್ಗದಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ಒದೆತಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿ ಒಕ್ಕಲು ಭೂಮಿ ಬಿಟ್ಟೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಿದೆ; ಅನೇಕ ರಾಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಬ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಸಮುಖದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ನಡೆದು ಧನಿಯಿಂದ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಸಾವಿರ ರೂ. ಪಡೆದು ಒಕ್ಕಲು ಭೂಮಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿನ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ್ದಿದೆ. ಶಾಸನವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು, ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಶಾಸನ ಒಂದು ಭೂ ಪಂಚಾಯಿತಿಯನ್ನ (Land Tribunal) ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ತಾಲೂಕಿಗೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಇರುವ ಈ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲಿಗೆ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನ್ನರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಾಸಕ, ಒಬ್ಬ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವ, ಮತ್ತಿಬ್ಬರು ಸ್ಥಳೀಕ “ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಚಯವುಳ್ಳವರು”, Ex, official ಆಗಿ ನೇಮಕವಾಗಿರುವ A.C. ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸದಸ್ಯರೂ ಕೂಡಾ ರಾಜಕೀಯ ಆಯ್ಕೆಗಳೇ. ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಪುಠಾರಿಗಳೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಈ ಭೂ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭೂ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಕೋರ್ಟುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಹೊರಗಿಟ್ಟಿದೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಭೂ ಪಂಚಾಯಿತಿಯದ್ದೇ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ 8 ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ 15,46,137 ಜನ ವಾಸಿಸುವ 687 ಹಳ್ಳಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಭೂ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಆಯ್ಕೆಯ ಆಧಾರ, ಅವರ ವರ್ಗ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಈ ಭೂ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಬಡರೈತರ ದೂರುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ, ಎಷ್ಟು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಾನು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರದ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರ ಮತ್ತು ಈ ಭೂ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಭೂಮಿ ಬಿಡಿಸಿ ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಕೊಡಲು ತೋರಿದಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಭೂಮಾಲಿಕರ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪಟ್ಟಭದ್ರರ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೂ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಧನಿಗಳು ಈಗ ಈ ಕಾನೂನು ಬಂದನಂತರ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಿಕರ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಬಾಯ್ಕೆರೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳು. (ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಒಕ್ಕಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಗೇಣಿಗೆ ಭೂಮಿ ಪಡೆದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ರಿಕಾರ್ಡುಗಳಿವೆ.) ಈ ಒಕ್ಕಲುಗಳೂ ಡಿಕ್ಲರೇಷನ್ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್ ಮುಂದೆ ಅವರು ತಾವು ಒಕ್ಕಲುಗಳಾಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಲ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿದರೆ ಭೂಮಿ ಆವರಿಗೇ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೂ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ತಂದ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಷ್ಟೇ ಪ್ರಬಲ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಧನಿಗಳೂ ತಂದರೆ? ತಾಲೂಕಿನ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರಲು ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲಿನ ಸದಸ್ಯರೇನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳೇ? ಇಂತಹ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲಿನ ಸದಸ್ಯರು ಸ್ಥಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ತೀರ್ಪು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕಾನೂನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೂಮಾಲಿಕರು ಗೂಂಡಾಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ, ರಾತಾ ರಾತ್ರೆ ಆತ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಆತ ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಲು ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಒಕ್ಕಲು ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ದೂರು ಕೊಟ್ಟರೂ, ಧನಿ ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬದಲು ದೂರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಒಕ್ಕಲಿಗೇ ಪೋಲಿಸರ ಆಸ್ಪಲಿತ ಭಾಷೆಯ ಬೈಗುಳ, ಹೊಡೆತಗಳೂ ದೊರೆತದ್ದುಂಟು. ಧನಿಯ ಕಿರುಕುಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಕ್ಕಲು ಕೊಟ್ಟ ಯಾವ ದೂರನ್ನೂ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯುಕ್ತ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸದೆ, ಈ ಒಕ್ಕಲಿನ “ಅತಿಕ್ರಮ ಪ್ರವೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಧನಿ ಕೊಟ್ಟ ದೂರನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಲು ಧನಿಗೆ ಪೋಲಿಸರೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿವೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ರೈತನನ್ನು ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ತೀರ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ಕನಿಷ್ಠ ಬಿಲ್ಲೆ, ಒಬ್ಬ ವಿಲೇಜು ಎಕೋಟೆಂಟು ಕೂಡಾ ಅಪಾರ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಬಹುದು. ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ಬಾಯ್ಕೆರೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳೂ ಡಿಕ್ಟರೇಷನ್ ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಇವರು ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಸರ್ವೆ ನಂ.ಗಳು ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವೆ ನಂ. ಮಾಹಿತಿ ಇರುವುದು ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗನ ಹತ್ತಿರ. ಈತ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಲಂಚವೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುಳ್ಳು ಸರ್ವೆ ನಂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಧನಿಯಿಂದ ಪಡೆದ ಲಂಚ ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಮರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವೆ ನಂ. ಸರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗ Record of Rightsನ್ನು ಧನಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಇವೆ. (ಧನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕುಳುವಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ). ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತ ಸಂಘವೊಂದರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ, “ಈ R R ಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲಾದದ್ದುಂಟು”. ಕಾನೂನಿಗೆ ಒಕ್ಕಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಯಾವ ದಾಖಲೆಯೂ-ಲೆವಿ ನೋಟಿಸು, ಲೆವಿ ರಶೀದಿ, ಗೊಬ್ಬರ ಕಾರ್ಡು ಯಾವುದೂ ಆತ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭೂಮಾಲಿಕ ಭಾರೀ ಕುಳುವಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗ ಒಕ್ಕಲಿನಿಂದ ಲೆವಿ ವಸೂಲು ಮಾಡಿ ಧನಿಯ ಹೆಸರಿಗೆ ಲೆವಿ ನೋಟೀಸು ಲೆವಿ ರಶೀದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿವೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಡ ರೈತರ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆ ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನೌಕರಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಪೋಲೀಸು ಖಾತೆಯ ಇಂತಹ ಅವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಲು ರೈತರು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವ ರೈತ ಸಂಘಗಳು, “ಜಮೀನಿನ ವ್ಯವಹಾರ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜಮೀನುಗಳ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ.” (-ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡತನ-ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಪರಿಚಯ-ಪ್ರಮೋದ ಕುಮಾರ ಮಿಶ್ರ. ಒಡನಾಡಿ. 1) ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದಾಖಲೆಗಳ ಅವ್ಯವಹಾರ ಒಂದು ರೂಢಿಯೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ದಾಖಲೆಗಳ ಅವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಪೋಲೀಸು ಖಾತೆಯ ದುಷ್ಪವರ್ತನೆಗಳು ದುಡ್ಡು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದ ಬಲವುಳ್ಳ ಭಾರೀ ಭೂ ಮಾಲಿಕರ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಭೂಮಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ ಅಂಶ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ 3 : ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ (ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ)

ದೇಶದ ಉಳಿದೆಡೆಗಳಂತೆ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನ ದಿವಾಳಿ ಎದ್ದು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ತಮ್ಮ ನೆಲದ ನೀರಿನ ಋಣ ಕಡಿಮೆಕೊಂಡು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಗರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕ ನಿರುದ್ಯೋಗವಿರುವುದರಿಂದ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿದವರ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಪದವೀಧರರಲ್ಲದ ಅಶಿಕ್ಷಿತ, ಅರೆಶಿಕ್ಷಿತ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳೂ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ; ಮತ್ತು ಇವರ ಸಮಸ್ಯೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದಾರುಣವಾದದ್ದು.) ಇಂತಹ ವಲಸೆ ನಗರಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಮಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ವಲಸೆಯ ಕ್ರೂರ Selective Process ನಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ಏನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಅರೆ ಉದ್ಯೋಗ, ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿನ ನೀರುದ್ಯೋಗ (ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಸಂಪತ್ತನ್ನಾಗಲೀ ಬದುಕಿನ quality ಯನ್ನಾಗಲೀ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಸದ ಉದ್ಯೋಗಗಳು) ಗಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಭೀಕರವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈ ಎಲ್ಲ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪೂರ್ಣವಧಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲಾರದು. ಯಾವ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನವೂ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಾರದು. ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಚೀನದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತೆ ವ್ಯಾಪಕ ಔದ್ಯೋಗೀಕರಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅಥವಾ ಈ ಎಲ್ಲ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಉದ್ಯೋಗ

ಕೊಡುವಂತಹ ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯಮಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕೈಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಇರುವ ಸೀಮಿತ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೇ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ವಿಷಮ ವಾತಾವರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಎಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಕೆಳಜಾತಿಗಳವರು ಮತ್ತು ಅಶಿಕ್ಷಿತರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಡರೈತರೋ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರೋ ಆಗಿ, ಬೀಡಿ ಕಾಯಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೇಲು ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಂಗಳೂರು, ಬಂಟವಾಳ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು. ಈಗ ಇದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಉದ್ಯಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಇಲ್ಲ. ಪೇಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕ್ಕೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವವರು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಇದನ್ನೇ ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಈಗ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಭರ ಬಡತನವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಾತಿಯ ಹುಣಿಸೇಹಣ್ಣು ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊಳೆದು ಹೋಗದಕ್ಕೋ ಅಥವಾ ಬರೇ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೋ ಇದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಗುಟ್ಟಾಗಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಇವರು ನಡೆಸುವುದನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೈಸ್ಕೂಲು, ಕಾಲೇಜು ಓದಿದವರೂ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಗದಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಈಗ ಇಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಮೇಲು ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಮಾಡುವರು : ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರದ್ದು ಇದೇ ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ಉದ್ಯೋಗ. (ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವೃತ್ತಿ ನೈಪುಣ್ಯವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಎರಡು ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ಯಾರೂ ಇದನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದು.) ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರು “ಆಹಾ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವಿದ್ಯಾವಂತರು ತಮ್ಮ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ಖುಷಿ ಪಡಬಹುದು. ಆಮೇಲೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿಯ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು (Employment Potential) ಹೀಗೆ ಖುಷಿಪಡುವಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಿರೂಪಣೆಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಉದ್ಯಮಿಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಅವಶ್ಯವಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಕೆಲಸಗಾರರು ಇದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಬೀಡಿ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ವರುಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ಣಾವಧಿ” ದಿನದ ಕೆಲಸ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ, ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಮಾಲಿಕರು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದೂ ಮಾಲಿಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ವರುಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವಹಿವಾಟಿನ 200000 ಕಾರ್ಮಿಕರಿರುವ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ contract labour, Casual labour ಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲಾ ಗೆರೈಟಿಯಲ್ (1973)ರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಉದ್ಯಮಿಯಲ್ಲಿ 1973 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ 70000. ಅವರಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಶಾಸನ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ 1000. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿಯ ವತ್ತಾರರೊಬ್ಬರು ನೀಡಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಖ್ಯೆ 2 ಲಕ್ಷ. ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಶಾಸನ ಈಗ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಖ್ಯೆ ಖಡಿತ 1000 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ಬೀಡಿ ಮತ್ತು ಸಿಗಾರ್ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಶಾಸನ ಇವತ್ತಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿಯ ಮಾಲಿಕರು ಉದ್ಯಮಿಯಿಂದ ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಪಾರ ಲಾಭದ ಒಂದಂಶವೂ ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಮೆ, (ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವವರಿಗೆ ದೈಹಿಕ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ಷಯದ ಭಯ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ), ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನ, ಹೆರಿಗೆ ಭತ್ಯೆ, ರಜಾ ಸೌಲಭ್ಯ, ಖಾಯಂ ಕೆಲಸ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಮುಖಾಂತರವೂ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿಯೂ ನ್ಯಾಯವಾದ ಕೂಲಿಯಲ್ಲ. (ಬೀಡಿ ಮಾಲಿಕರ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳೇನೋ, ಕೂಲಿಯ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಅವರೇ ಈ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಿಂತ ಕಡೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ.)

1000 ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಇರುವ ಕೂಲಿ ರೂ. 5-20. ಈ 1000 ಬೀಡಿಗಳಲ್ಲಿ 20 ಅಥವಾ 30 ಬೀಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಎಂದು ಮುರಿದು ಬಿಸಾಡಿ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರುಗಳು ಇದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಈ ಕೂಲಿಯಿಂದಲೇ ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬೀಡಿ ಎಲೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಕತ್ತರಿಸಿದ ಎಲೆ ಒದ್ದೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸಹಾಯಕನಿದ್ದರೆ, ಒಬ್ಬ ಸತತವಾಗಿ ಕೂತು 9-10 ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ 1000 ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟಬಹುದು. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸುವುದಕ್ಕೆ, ತಂಬಾಕನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸುರಳಿ ಸುತ್ತಿ ನೂಲು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ (wetting, cutting and rolling) ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದರಗಳು ನಿಗದಿಯಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿಲ್ಲ; ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಸೇರಿ 1000 ಬೀಡಿಗೇ 5-

20 ಕೂಲಿ ದರ ಎಂದು ಸರಕಾರ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಮೂವತ್ತು ದಿನವೂ ದಿನಕ್ಕೆ 9-10 ಗಂಟೆ ಮೈಬಗ್ಗಿಸಿ ಕೂತು ದುಡಿದರೆ (ಒಬ್ಬ ಸಹಾಯಕನನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು) ಆತನಿಗೆ ಸಿಗುವುದು 156 ರೂಪಾಯಿಗಳು. (Contract labour ಆದದ್ದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ರಜಾ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ) ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಉದ್ಯಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವವರ ಕುಟುಂಬದ ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಅಪ್ರಾಯಸ್ಥ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾರಿಗೂ ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ child labour ನಿಷೇಧಿಸುವ ಒಂದು ಕಾರ್ಮಿಕ ಶಾಸನವಿದೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಬ್ಬ ಲೇಬರ್ ಆಫೀಸರ್ ಆಗಲೀ, ಲೇಬರ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಆಗಲೀ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿಯ ಈ ಅನಿಷ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಿಲ್ಲ. ಬೀಡಿ ಕೆಲಸ, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ (contract labour ನ ಕ್ರಮ ಇಲ್ಲದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಶಾಸನ ಅನ್ವಯವಾಗುವಲ್ಲಿ ಇದು ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ದಿಪೋಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ) ಆ ಬಗ್ಗೆ ಇವರು ಏನೂ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಈಗ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನಾದರೂ (ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಶಾಸನದ ಅನ್ವಯ, ಕೂಲಿಯಲ್ಲಿ 5-20 ರಷ್ಟಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಳ) ಪಡೆದಿರುವುದು ಬೇಡಿ ಮಾಲಕರ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಸುದೀರ್ಘ ಸಂಘಟಿತ ಹೋರಾಟದ ಫಲವಾಗಿ. (ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆ ಹೋರಾಟಗಳ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರೇ ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು). ಹೀಗಿದ್ದೂ ಇವತ್ತು ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಬೀಡಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಕಡು ಬಡವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಇವರ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರೂ, ಶಿಕ್ಷಿತರೂ ಇವರ ಜೊತೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ Contract labourನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ, 10-12 ವರುಷದ ಮಕ್ಕಳೂ ಅದರಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬೀಡಿಯ ಕೂಲಿ ದರ ನ್ಯಾಯವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ವ್ಯಾಪಕ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೇ ಕಾರಣ. ಒಬ್ಬನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಜನ ಕ್ಯೂನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಆಘಾತಕಾರಿಯಾದರೆ, ಮಾಲಕರಿಗೆ ಅದರಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಮಾಲಕನಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಮಿಕನೂ indispensable ಅಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಷಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಗೌರವವನ್ನೂ ಕಸಿದು ಅವನನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಹೀಗೆ. ಬೀಡಿಗೇನೂ ನಿರಂತರವಾದ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಈಗ ಇರುವ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತತ್ಪಾರವಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನ ತಯಾರಾಗಿ ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮಿಯ ದಿನಗೂಲಿ ಪದ್ಧತಿ, ಮೇಲು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವರು ಮಾಡುವ Casual labour, ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವವರ ಅಪ್ರಾಯಸ್ಥ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಮಾನುಷ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂದೂ ಈ ಉದ್ಯಮಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಈಗ ಬೀಡಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ 1000 ಬೀಡಿಗಳಿಗೆ 5-20 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕೂಲಿಯೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು; ಜೊತೆಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕರೆಲ್ಲರೂ ರಜಾ ದಿನಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ, ಪಿ ಎಫ್. ಹೆರಿಗೆ ಬತ್ತೆ, ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ, ನಿಯಮಿತ ಗಂಟೆಗಳ ಕೆಲಸ ಮೊದಲಾದ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಶಾಸನದ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

-ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿ

೧ ಇಳಿಜಾರು

ಏರಂತೂ ಅಲ್ಲ ಬಿಡಿ

ಇಳಿಜಾರೇ? ಯೋಚಿಸಬೇಕು.

ಸಾವಿರವರುಷ ದೂರ ಹಿಮಾಲಯ
ಶಿಖರ ಬಿಡಿ ಕಂದರದ ನೆನಪೂ ಇಲ್ಲ
ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥವೋ ಎಲ್ಲೋ ಇದ್ದದ್ದು
ಭರ್ಜರಿ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯವೇರಿದ್ದು
ಅದು ಇದು ಚೂರು ನೆನಪೂ ಇಲ್ಲ
ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ವರುಷ ದೂರ ಹಿಮಾಲಯ.

ಸುಲಿವ ರಕ್ತಸಸೇನೆ ಕರೆದು
ನಾಡೆಲ್ಲ ಮಸಣ ಮಾಡಿ
ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿ ನಂದಿಸಿದ ಘೋರಕೃತಿಗಳ
ನೆನಪಿದೆ ಒಂದಿಷ್ಟು
ಆಗಾಗ ಕರುಳು ಹಿಚುಕುತಿವೆ ಕರಾಳಸ್ಮೃತಿಗಳು

ಧನದಾಶಯ ಫಿತೂರಿತನದ
ವಿಲಾಸದ ಬಾಜಿರಾಯತನದ
ಬಿಸಿರಕ್ತ ತುಳುಕುತಿದೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ
ಕುದಿಯುತಿದೆ
ಪೂರ್ವಸತ್ಯದವಶೇಷಗಳ ಕದಿಯುತಿದೆ.

ಸಾವಿರ ನೋವುಗಳ ಕಾಡಿದೆ
ಪ್ರತಾಪರಕ್ತದ ಹನಿಯಿಲ್ಲ
ಸಾವಿರ ಭೋಗಗಳ ಕೋಟೆಯಿದೆ
ಶಿವರಾಯತಪಸ್ಸಿನ ಧ್ವನಿಯಿಲ್ಲ
ಸಾವಿರ ಅಧರ್ಮಗಳ ತಮಸ್ಸಿದೆ
ಗಾಂಧಿಸೂತ್ರದ ಬೆಳಕಿಲ್ಲ.

ಜಾರಿದಲ್ಲೇ ಜಾರಿಜಾರಿ ಉರುಳುರುಳಿ
ಮಣ್ಣ ಮುಕ್ಕುವ
ರಾಡಿಮೈಯಲ್ಲೆ ಲಾಗಹಾಕುವ
ಡೊಂಬರವಿದ್ಯೆ ಸರ್ವತ್ರಸಿದ್ಧ.
ತಗ್ಗಿನಲ್ಲೇ ಹಿಗ್ಗಿ ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿಯುವದು
ಪರಮಹಿತ.

ಹೊಂಡ ಕುಣಿ ಗಟಾರು ಸಾಲದು
ಅತಳವಿತಳರಸಾತಳ ಕೆಳಕೆಳಕೆಳಗೆ
ಪಾತಾಳದ ಕೆಳಗೂ ಬಯಲಿದ್ದರೆ
ಪರಮಹಿತ.

ಸ್ವಹಿತಕ್ಕೊಂದೊಂದು ಶವಧ

ಮಾಡಿ, ಮಾಮೂಲಿ ಸುಳ್ಳುಗಳೊಡನೆ
ಅಂತರ್ಲಾಫಗ ಹಾಕಿ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕೈಚಾಚಿ ಚುಚ್ಚಿ
ಸುರಳೀತ ದೋಚಿಬಂದದ್ದೆ ಪೌರುಷ
ಯಾರೆಂದದ್ದು ಕಿಲಿಷ?
ಗೆದ್ದು ಮೆರೆದರೆ ನಾಕು ಪುಣ್ಯವೋ ಪುಣ್ಯ.
ಈ ಜನಾ ದೇಶದ್ದೇನು ಮಹಾ?
ಯಾರಿಗಂತೆ ಸದೇಹ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಚಿಂತೆ?
ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವಿಚಾರ ಬಿಡಿ
ಪುತ್ರಪೌತ್ರರು ಕುಣಿದಾಡುವಂಥ
ಬಂಗಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಉಸಿರಬಿಡುವೆವು
ನಂತರ ಹೇಳಿ,
ಏರೇ ಇಳಿಜಾರೇ ಎಂತ.

೨ ಪೌರುಷ

ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ
ನಾನೂದಿದ ಪೌಂಡ್ರಕ ದೇವದತ್ತ
ನೋಡಿಲ್ಲವೇ
ನಾ ಹಾರಿದ ಕಡಲುಗಳ ಸುಟ್ಟ ಲಂಕೆಗಳ
ಸಹಜ ಹೊತ್ತಿಗಳಿಗೆ ತಂದೈರಾವತಗಳ
ಮೆಟ್ಟಿ ದಾಟಿದ ವಿಂಧ್ಯಗಳ
ಚಟಕ್ಕನೆ ಚದುರಿಸಿದ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹಗಳ
ಪಿಟಕ್ಕನೆ ನಿಲಿಸಿದ ವಿಜಯಸ್ತಂಭಗಳ
ಮೆರೆಯಿಸಿದ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳ
ಕಂಡೂ ಕಾಣದವನಂತಿದ್ದಿಯಲ್ಲೋ.
ಕುಡಿಡಿಲ್ಲವೇ
ನಾ ಬರೆದ ಕಾವ್ಯಗಳ ರಸಪಾಕ
ಇಳಿಗಿಳಿಸಿದ ದಿವ್ಯ ಗಂಗೋದಕ
ಥೂ ನಿನ್ನ
ಉತ್ತರನಿಗಿಂತಲೂ ಪುಕ್ಕಾ
ಕೈಹಿಡಿದು ಬಾ ನೋಡು ಪಕ್ಕಾ
ವೈಜಯಂತಿ ಹಗ್ಗವೆಸೆದು ದಕ್ಕಿಸಿದ ದುರ್ಗ
ಕಾದಿಟ್ಟ ವೀರಕಂಕಣ ಚಿಲಕತ್ತು
ನಿಂತೆಯಾ, ಭೀರು, ಛೀ
ಇನ್ನಾದರೂ

ಈ ಗಂಡುಗಲಿಯೊಡನೆ ಬರಲೇನು ಹರಕತ್ತು?
ಬಾರಯ್ಯಾ
ಎಲಾ ಇವನ, ಹೋಗೇ ಬಿಟ್ಟ
ಕೆಟ್ಟ.
ಸರಿ ಸರಿ.
ಅದು ಹೀಗಾಯ್ತರಿ
ಹೀ.....ಗೆ ಅಂದರೆ
ಹೇ.....ಗೆ.....ದ.....ರೆ
ಎರಡು ಕಾಸು
ಬರೇ ಎರಡೇ ಕಾಸು ಸ್ವಾಮಿ
ಗಿಟ್ಟಿಸಿ
ಬಡಪಾಯಿಯೊಬ್ಬನ ದಪ್ಪರು ಸಾಗಿಸಿದ್ದೆ
ಅದೂ ಆ ದಪ್ಪಚರ್ಮದ
ಸಾಹೇಬಮುಂಡೇಮಗನಿಗೆ ಹೇಗೋ ತಿಳಿದು
ಥೇಟು ರಾವಣನಂತೆ ಗುಡುಗಿದ್ದು ನೋಡಿ
ನಾನೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ
ಸ್ವಲ್ಪ ಎಂದರೆ ಬಹಳೇ ಸ್ವಲ್ಪ
ನಡುಗಿದ್ದದ್ದೂ ಸರಿ
ಅಷ್ಟೇ ತಿಳಿದದ್ದು ಈ ಗೊಡ್ಡು.
ನಂತರ ಆ ಮುಂಡೇಮಗನಿಗೂ ಪಾಲು ಕೊಟ್ಟು
ಅವನ ಪಿತ್ತ ಬರೋಬರಿ ಇಳಿಸಿದ ಗುಟ್ಟು
ಈ ಪುಕ್ಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ
ತಿಳಿಯತಲ್ಲವೇ
ಅಲ್ಲದೇ
ಈ ಷಂಡರಿಗೇನು ಸ್ವಾಮಿ ಗೊತ್ತು
ಗಂಡುಗಲಿಗಳ ವಿಕ್ರಮದ ಗುಟ್ಟು
ಹ್ಲ ಹ್ಲ ಹ್ಲಾ!

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು (ಒಂದು ಪರಿಶೀಲನೆ)

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು
(ಒಂದು ಪರಿಶೀಲನೆ) 5

ಬಿ ಬಿ ರಾಜಪುರೋಹಿತ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೊಂದು ಬೃಹನ್ನಿಘಂಟಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳು ಸಂದಿದ್ದರೂ ಹೊರಬಿದ್ದಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಗುಣ ಗಾತ್ರಗಳು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪರಿಷತ್ತು ಬಹು ದಿನದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ನಿಘಂಟಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ಮೌಲ್ಯ ೧೩ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಮನೆ ಮನೆಗಳಿಗೂ ನಿಘಂಟೋಂದು ಮುಟ್ಟಲೆಂದು ೫ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಸಾವಿರ ಪುಟದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯ ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹವೇ ಸರಿ. ೫ ಸಾವಿರ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೩೦ ಸಾವಿರ ಪ್ರತಿಗಳು ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟವಾದುದು ಒಂದು ವಿಕ್ರಮವೇ ಅಲ್ಲದೇ ಕನ್ನಡ ಜನತೆ ನಿಘಂಟಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ನೀರಡಿಸಿದ್ದರು ಎಂಬುದರ ದ್ಯೋತಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸವಿದು. ನಿಘಂಟಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಂತೂ 'ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ' ಎಂಬುದು ನಿಘಂಟಿನ ಸಂಪಾದಕರಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಹೊರತು ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುವ ಬದುಕಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾಷೆ ಒಂದು ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಘಂಟು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಿಘಂಟು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನೋ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಡಿಕ್ಷನರಿಗೆ ಬಂದ, ಇನ್ನೂ ಬರಬಹುದಾದ ಪುರವಣಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿಯೇ ನಿಘಂಟನ್ನು ಹೊರ ಹಾಕಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ಎಂದೂ ಮೂಡದ ಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವದೇ ನಿಘಂಟಿನ ಗುಣಮಾಪನ ಮಾಡಬಾರದೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ನಿಘಂಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವವರ ವಿವೇಕ ವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಅದೂ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿಘಂಟು ಎಂದರೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೋಶವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಹೇಳುವ, ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವೂ ಆಗಬಲ್ಲದು. ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳ ಅನುಶಾಸನವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿಕೊಂಡ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದವನ್ನು ನಿಘಂಟುವಿನ ಹೊಣೆಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಶಬ್ದವು ವ್ಯಾಕರಣದ ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ರೂಪಾವಲಿಯೇನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಕೂಡ ನಿಘಂಟಿನ ರಚನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಘಂಟಿನ ಉದ್ದೇಶ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಾಕರಣದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವನ್ನಂಗೀಕರಿಸಿ ನಿಘಂಟಿನ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗುವಾಗ ಆ ಭಾಷೆಯ ಭಾಷಾ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಥವಾ ಪರಂಪರಾಗತ ವ್ಯಾಕರಣದ ಚೌಕಟ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವೂ, ಅಸಂದಿಗ್ಧವೂ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ರಹಿತವೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಯಾವ ನಿಘಂಟೇ ಆಗಲಿ ಅದು ಯಾರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಇದೆ ಎಂಬುದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ನಿಘಂಟುಕಾರನಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಖಚಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವವರ ಶಬ್ದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ನಿಘಂಟಿನ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶಬ್ದಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಂತೆ ಶಬ್ದಗಳ ಎಲ್ಲ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇತರ ಉಪಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಪ್ರದೇಶ-ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಕರಣದ ಅನುಶಾಸನವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಗಳಿಲ್ಲದ ಸುಲಭ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಘಂಟು ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಲಿಯುವವರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನಾಗಲಿ, ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಶಬ್ದಗಳ ರೂಪಾವಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾಗಲಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ನಿಘಂಟಿನ ವಿಶಿಷ್ಟೋದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಘಂಟು ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ನಿಕಷಾತ್ಮಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಅದರ ಶಬ್ದಸಂಗ್ರಹದ ಬಗ್ಗೆ, ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಗಳ ವಿಸ್ತಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಖೇದಕಾರಕ ಅಂಶಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಿಘಂಟಿನ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣವು ನಿರೂಪಿತವಾಗುವಂತೆ ನಿಘಂಟನ್ನು ಕೊಡುವುದೂ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಈ ನಿಘಂಟಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವ್ಯಾಕರಣವು ಹೇಗೆ ರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು.

ಈ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕ, ನಾಮವಾಚಕ, ಗುಣವಾಚಕ, ಸರ್ವನಾಮ, ಅವ್ಯಯ ಎಂಬ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ತ ವಿವರಗಳು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಿಶೇಷಣ ಎಂಬ ವಿಭಾಗವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಗುಣ, ಸಂಖ್ಯಾ, ಪರಿಮಾಣ ವಾಚಕ ಉಪ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಗುರುತಿಸದಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದು. ಎರಡು ಮೊದಲಾದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ, ಅಷ್ಟು ಇಷ್ಟು, ಹೆಚ್ಚು, ಕಡಮೆ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಮಾಣ ವಾಚಕ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೂ 'ನಾಮವಾಚಕ' ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಒಂದರಿಂದ, ಎರಡಕ್ಕೆ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ' ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಪ್ರಯೋಗ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅವ್ಯಯಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆಯಾದುದರಿಂದ ಇವು ನಾಮವಾಚಕಗಳಂತೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಮವಾಚಕಗಳೇ ಆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ 'ಎರಡು ಹಕ್ಕಿ'ಯು ದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷಣ-ವಿಶೇಷ್ಯದ ರಚನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸದೇ ಹೋದಂತಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಧಾತುಗಳ ಸಕರ್ಮಕ ಅಕರ್ಮಕ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ "ಅಂಟು-ಅಟ್ಟು, ಅಡಗು-ಅಡಕು" ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಂಧುತ್ವದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನಿಘಂಟಿನ ರಚನೆಗೆ ಬಳಸಿದ ವರ್ಣಮಾಲೆಯು ಕನ್ನಡದ ವರ್ಣಸಮಾಮಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. 'ಋ' ವರ್ಣವು ಏಳನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾಗಿ ಮುಂದಿನ 'ಎ' ವರ್ಣವು ಹನ್ನೊಂದನೆಯದಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಧ್ಯೇ ಋ, ಇ, ಈ, ಗಳನ್ನೂ ಎಣಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ 'ಕ್ಷ' ಹದಿನಾರನೆಯದಾಗಿ ಮುಂದಿನ "ಕ" ವು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯದಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಧ್ಯೆ ಅನುಸ್ವಾರ (ಂ), ವಿಸರ್ಗ (ಃ), ಜಿಹ್ವಾ ಮೂಲೀಯ ಮತ್ತು ಉಪಧ್ಯಾನೀಯ (00) ಗಳನ್ನೂ ಎಣಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ 'ಳ' ದ ವರೆಗೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ೫೬ ವರ್ಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ವರ್ಣಸಮಾಮಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದರೂ ಆ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೬ ಕ್ಕಿಂತ ಖಂಡಿತ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. 'ಋ' ವನ್ನು ಸ್ವರವರ್ಣವೆಂದು ಗಣಿಸಿ, ರ, ಳ ಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಐ ಔ ಗಳನ್ನು ಸಂದ್ಯಕ್ಷರಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ (Standard) ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ೪೮ ವರ್ಣಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಉಪ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತಂತೂ ಉಂಟೇ ಉಂಟು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ವರ್ಣತ್ವ ಪಡೆದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವರ್ಣಮಾಲೆಯನ್ನು ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟಗಿತ್ತು.

ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ - ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ.- ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡಗಳ ನಾಮ, ಧಾತುಗಳಿಗೂ ಅನುಕರಣವಾಚಿಗಳಿಗೂ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಸಂ, ನಾಮಪದಕ್ಕೆ ಉದಾ: ರೂಪ-ಇಸು, ಸುಂ. ಧಾತುವಿಗೆ. ರಚ್-ಇಸು, ಕ. ನಾಮಕ್ಕೆ: ಚೂರು-ಇಸು, ಕ. ಧಾತುವಿಗೆ: ನಗು-ಇಸ್ಸು.೧ ನೆಯ ಹಾಗೂ ೨ ನೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ-ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯವು ಧಾತುಕಾರಕವಾಗಿಯೂ, ೨ ನೆಯದರಲ್ಲಿ ದೇಶ್ಯಕಾರಕವಾಗಿಯೂ, ೪ ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಅನುಕರಣ ವಾಚಿಗಳ ಮೇಲೆ 'ಆ ರೀತಿಯ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡು' ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದು ಸೇರುತ್ತದೆ; ಕುಪ್ಪಳಿ-ಇಸು ಗಜಬಜ-ಇಸು, ಹೀಗೆ ಹೇಳುವದು ವರ್ಣನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ, ಸೂಕ್ತ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ ಸೂತ್ರ: 'ಇಸುಪ್ರತ್ಯರೋತಿ ಭಾವೇ ಲ್ಕುಟೋಶಯನಾ ದೇರ್ಲುಷ್ಚ ದೋ : ' (ಸೂತ್ರ. ೫೩೩) ಪ್ರಕಾರ ಚುಂಬನ-ಇಸು>ಚುಂಬಿಸು ಎಂದು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ವೈಯಾಕರಣರು ಹೀಗೆ ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾರಣವಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರುವದನ್ನು ಅವರು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ "ಚುಂಬಿಸು" ವಿನ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಚುಂಬನಮಂ ಮಾಡುವಂ' ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಚುಂಬನ - ಇಸು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ 'ದು' ಪ್ರತ್ಯಯದ (ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಚುಂಬ್ ಧಾತುವಿನ ಮೇಲೆ ಸೇರಿದ ಕೃನ್ನಾಮಕಾರಕ ಪ್ರತ್ಯಯ) ಲೋಪವನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ತದ್ಧಿತ. ಕೃದಂತಗಳನ್ನು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವಾಕ್ಯದಿಂದಲೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವವನು ಎಂದು ಅಂಗಡಿಕಾರ' ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಆ ವೈಯಾಕರಣರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆದು ಯುಕ್ತವೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರನಿಗೆ ಅದು ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೋಗಲಿ. ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನನ್ನಾದರೂ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೇ ಅನುಸರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಅವನು ಶಯನ -

ಇಸು>ಶಯಿಸು ರೂಪವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದರೂ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೂ 'ಪಚಿಸು'ವನ್ನು 'ಪಚನ'ದ ಕೆಳಗೆ- ಇಸುವಿನ ಜೊತೆ ಕೊಡದೆ ಮುಖ್ಯ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥದ ಪರಿಧಿಯ ವಿಶೇಷ ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ. ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನ 'ದು' ಭಾಗಕ್ಕೆ ಲೋಪವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ 'ಗಮನ-ಇಸು' ದಿಂದ 'ಗಮಿಸು, ಗಮನಿಸು' ಎಂಬ ಭಿನ್ನಾರ್ಥವಾಚಿ ಧಾತುಗಳು ಹುಟ್ಟುವದರಿಂದ "ದು' ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಾದರೂ ವಿಕಲ್ಪವಿದೆಯೆಂದು ಇಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. "ಹಿಂಗ್ವಾಷ್ಟಕವು ಅನ್ನವನ್ನು ಪಚನಿಸುತ್ತದೆ"ಯಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ "ಪಚನಿಸು"ವು ಆ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಆದರೆ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ 'ಗಮ-ಇಸು' ದಿಂದ 'ಗಮಿಸು'ವನ್ನೂ, 'ಗಮನ-ಇಸು'ದಿಂದ ಪುನಃ 'ಗಮಿಸು, ಗಮನಿಸು" ಎಂಬ ಎರಡು ಅರ್ಥಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದುದರ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಉಹೆಗೆ ನಿಲುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

"~" ಈ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದ ಶಬ್ದ ಮುಖ್ಯ ಉಲ್ಲೇಖದೊಡನೆ ಸಮಾಸವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಾತನ್ನೂ ಪರಿಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಚಕಾರ ~ ಇಸು, ಪರೆ ~ಕಾರ, ಲಂಚ ~ ಗುಳಿ ಇವುಗಳ ಸಮಾಸಗಳೇ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಅವು ಸಮಾಸಗಳು! ಕೃದ್ವೃತ್ತಿ, ತದ್ಧಿತ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಸ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭಾವವಾಗಿ ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೂರೂ ಭಿನ್ನ ವೃತ್ತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುವ ಪರಿಪಾಠವು ಹೆಚ್ಚು ರೂಢವಾದುದರಿಂದಲೂ, ~ ಚಿಹ್ನೆಯ ನಂತರ ಬರುವ ಕೃತ್ತದ್ಧಿತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾಸ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು '- ಚಿಹ್ನೆಯೊಡನೆ ಸೂಚಿಸಬಹುದಿತ್ತು.

ದುಂದು ಕಂಸಗಳ ಉಪಯೋಗದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಂಸದ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಣ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ (Syllable) ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರ್ಣ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದರೆ ಅದರ ಉಪಯೋಗದ ವಿವರಣೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. (ಪೀಠಿಕೆ ಪು. xv), ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡದ ಲೋಪಾಗಮಾದೇಶಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಂಸದ ತಂತ್ರದಿಂದ ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸವರ್ಣ ದೀರ್ಘ, ಯಣ್, ಗುಣ, ವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದ್ದರೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಮಸ್ತಪದಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲ.

ಅಂದಹಾಗೆ, ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ 'ಅಡಂಗು'ವು 'ಅಡ(ಂ)ಗು' ಎಂದೂ 'ಅಣಂಬೆಯು 'ಅಣ(0)ಬೆ' ಎಂದೂ ಇರಬೇಕಿತ್ತೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ!

ವಲ್ಲರಿ=ಬಳ್ಳಿ. (ಪು. ೭೫೭) ಆದರೆ 'ಅಂಗಾರ ವಲ್ಲರಿ'ಯಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಯಿಲ್ಲ. ಅದು ೧. ಹೊಂಗೆ ಮರ, ೨. ಹುಲಿಗಿಲಿ ಗಿಡ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರ '೧, ೨, ೩ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಮುಂದೆ ಅರ್ಥಚ್ಛಾಯೆ ಬರುತ್ತದೆ' (ಪು. xiv) ಎಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಹೊಂಗೆ ಮರ ಮತ್ತು ಹುಲಿಗಿಲಿ ಗಿಡಗಳು ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಲ್ಲ ಒಂದೇ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಬ್ದಗಳು. ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬದಲು ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ವಿರಾಮವಿರಬೇಕಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಥವಾ ಪರಂಪರಾಗತ ವ್ಯಾಕರಣದ ತಳಹದಿ ಭದ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಘಂಟಿನ ಉಪಯುಕ್ತತೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಘಂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ನಿಯಮಾವಳಿಗೆ ವಿರೋಧ ಬಾರದಂತೆಯಾದರೂ ನೋಡಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ನಿಘಂಟನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಧಾರಿತ ನಿಘಂಟುಗಳು ಬೇಗ ಬರಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸೋಣ.

ಮುಂದೋದು :

- 1 Chapman, Robert W. : Lexicography, 1948,
- 2 Friend, Joseph H• : The Development of Lexicography, 1967.
- 3 Ghatage A. M., Dandekar & Mehendale : Studies in Historical Sanskrit Lexicography, 1973.
- 4 Householder F. W. and Sol Saporta (Ed8) : Problems in Lexicography, 1967.
- 5 Katre S. M. Lexicography, 1965.
- 6 Mc. David Raven I and Duckert (Eds) : Lexicography in English, 1973.
- 7 Robinson Dow H. : Manual for Bilingual Dictionaries, 1969.
- 8 Zgusta Ladislav: Manual of Lexicography, 1971.
- 9 ಕರ್ನಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ.

ಮಿಲರೇಪ

ಮಿಲರೇಪ

—ಎಚ್ ಎಸ್ ಶಿವಪ್ರಕಾಶ

“ನತ್ಲಿ ಸಂಖಾರೇ ಸಾಸ್ತರಿ....”

-ಧಮ್ಮಪದ

ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದೀಗ ಕಣ್ಣುಮುಂದಿನ ನೋಟ:
ನವಣೆ ಹೊಲಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪಾಳು ನೆಲ,
ಬಿದ್ದಮನೆ, ಗೆದ್ದಲಿಕ್ಕಿದ ಕಂಬಗಳು
ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಮನೆಯ ಉಳಿದ ಕೊನೆಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳು.
ಮಂಜಿನ ಅನಾಮಧೇಯತೆಯ ಕೆಳಗೆ
ಹೂತ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ, ತಲೆಮಾರ ನೆನಪುಗಳು.

ಇಲ್ಲೇನೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸಕಲಿತದ್ದು; ಕತ್ತರಿಸುವ
ಛಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಬಟ್ಟೆಯ ಒಳಗೆ
ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಮೈಯ ಮಧ್ಯೆ ಯೌವನ ಜ್ವಾಲೆ
ಚಿಗಿತದ್ದು : ಹೊಸ್ತಿಲನ್ನೊದೆಯುತ್ತ
ಗುರುವಿನೆಡೆ ಹೊರಟಾಗ ತಾಯ ಮುಚ್ಚಿದ
ಬಾಯ ಕಂಬನಿಯ ಬಿಂದು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ್ದು.
ಎಲ್ಲಿರುವೆ ತಂದೆ, ನವಣೆ ಮೂಟೆಗಳ
ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದ ಕಟ್ಟಾಳು ರೈತ?

ಶಾರಬಲ್ಲೆನೆ ತಿರುಗಿ ಗೋಳಿಡುವ ಮಂಜು-
ಗುಪ್ಪೆಗಳ ನಡುಮಧ್ಯೆ ಇಟಗಿ ರಾಶಿಯ ಅಡಿ
ನೆನಪಾಗಿ ಹೂತ ಜೀವದಾತರ ಈಗ?
ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ ಕೈತಟ್ಟಿ ಡಾಕಿನಿ ಸಂಕುಲ;
ಅಂದಿದೆ: ತರುತ್ತೇವೆ ಸತ್ತವರ ಮತ್ತೆ,
ಮಂಜುಕಣಗಳ ಹೊನ್ನನಾಗಿಸುತ್ತೇವೆ
ಮಿಲರೇಪ ನೀ ಹೂಂ ಅಂದರೆ.

ಚಿಟಕಿ ಹಾಕಿದರೆ ಆಶೆಯೇಡೇರಿಸುವ
ಡಾಕಿನಿಯರ ವಶಮಾಡಿ, ಆಶೆ ಹೀಗೆ

ಬೀಳುವ ವಂನೆಗೆ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿ
ಎಂದು ತೋರಿದೆ ಗುರು ಮಾರ್ಪ.

ಚಕ್ರ ತಿರುಗುವುದು; ನಿಧಾನಗಳ ಗುಟ್ಟು;
ಬಾಧೆಗಳ ರೂಪಗಳ ಡಾಕಿನೀ ಸಂಕುಲದ
ಮೊದಲುಕೊನೆ ಕಾಣಿಸಿದೆ.

ಕಾಲ, ಜಾಗಗಳ ಬೀಳುಬೀಳಿನಿಕ್ಕಟ್ಟಲ್ಲಿ
ಕರೆದೊಯ್ಯಿ ವಜ್ರಾಯಾನದಗ್ನಿರಥ
ಸಾರಥಿಯೆ, ನಮನ, ನಮನ ನಿನಗೆ.

ಬಿದ್ದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಅಳಿಸಿದ್ದ ಮಂಜು,
ಬಿಳಿ ಗಗನಕ್ಕೆ ಬಾಯ್ಕಿಟ್ಟಿ ಗೆದ್ದಲುಕಂಬ
ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳ ಹಣೆಬರಹ:
ನಿರ್ವಾಣದಂಚೆಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಗುರುವಿಗೆ ಕೂಡ
ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆ ನೋವು.

ಯಾಕೆ ಬಲಿಕೊಡಲಿ ಚಕ್ರದ ತಿರುಗಣಿಗೆ
ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ?

* ಮಿಲರೇಪ ಟಿಬೆಟ್ಟಿನ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಲೋತ್ಸಾವ ಮಾರ್ಪನ ಶಿಷ್ಯ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಗುರುವಿನ ಬಳಿ
ವಜ್ರಾಯಾನ ಯೋಗದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಿದ. ಆಮೇಲೆ ಗುರುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮನೆಗೆ ವಾಪಾಸಾಗುವಾಗ ತನ್ನ ಮನೆ ಬಿದ್ದಂತೆ,
ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಸತ್ತಂತೆ, ತಂಗಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಊರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಈ ಸ್ವಪ್ನ ನಿಜವಾಗಿತ್ತು
ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಪಡಿಸುವ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಗಳು ಲಭಿಸಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಸಗಿದೆ ಅವನು ಮತ್ತೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಪ್ರತಿಪಾದಿತ, ಸೂಚಿತ ಮತ್ತು ಗೃಹೀತಾರ್ಥಗಳು

ಪ್ರತಿಪಾದಿತ, ಸೂಚಿತ ಮತ್ತು ಗೃಹೀತಾರ್ಥಗಳು

-ಡಿ ಯನ್ ಶಂಕರಭಟ್ಟ

– ಒಂದು ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಅರ್ಥಗಳಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆ ವಾಕ್ಯ ನೇರವಾಗಿ
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತಹ ಅರ್ಥವೊಂದು, ಅದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುವಂತಹ ಅರ್ಥ ಇನ್ನೊಂದು; ಮತ್ತು ಅಂತಹ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಔಚಿತ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ
ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಂತಹ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಮತ್ತೊಂದು.
ಸೂಚಿತಾರ್ಥಕ್ಕೂ ಗೃಹೀತಾರ್ಥಕ್ಕೂ ನಡುವಿರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ನಿಜವಿರಲಿ, ಸುಳ್ಳಿರಲಿ ಅದರ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ
ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ. ವಾಕ್ಯವೊಂದನ್ನು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಸಾಧಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅದರ ಸೂಚಿತಾರ್ಥ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.
ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು;

೧) ಅವನು ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

೨) ಅವನು ಬಂದದ್ದು ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ.

ಮೊದಲನೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಅವನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ” ಎಂಬ ಸೂಚಿತಾರ್ಥವಿದೆಯಾದರೆ, ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಅರ್ಥ ಗೃಹೀತವಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳ ನಿಷೇಧರೂಪ (೩, ೪) ಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದೀತು.

೩) ಅವನು ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

೪) ಅವನು ಬಂದದ್ದು ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆಲ್ಲ.

“ಅವನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ” ಎಂಬರ್ಥ (೩) ರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ (೪) ರಲ್ಲಿ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಾಕ್ಯವು ನಿಜವಾದರೂ ಸುಳ್ಳಾದರೂ (ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ) ತಿಳಿಯದೆ ಉಳಿಯುವ ಅರ್ಥ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ.

2. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗೃಹೀತಾರ್ಥಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವಂತಹ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ವಾಕ್ಯಗಳ ನಿಷೇಧ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಅವುಗಳ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧) ಮಂಚದ ಕೆಳಗಿರುವುದು ಹಾವು.

ಮಂಚದ ಕೆಳಗಿರುವುದು ಹಾವಲ್ಲ.

ಗೃಹೀತ : ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ ಏನೋ ಇದೆ.

೨) ಈ ಗಿಡವನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ್ದು ನಾನು.

ಈ ಗಿಡವನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ್ದು ನಾನಲ್ಲ.

ಗೃಹೀತ : ಈ ಗಿಡವನ್ನು ಯಾರೋ ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

೩) ನಾವು ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ನಾವು ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಗೃಹೀತ : ನಾವು ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ.

೪) ಅವನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ.

ಅವನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ.

ಗೃಹೀತ : ಅವನು ಸತ್ತ.

೫) ಅವನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಬಂದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ಅವನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಬಂದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ.

ಗೃಹೀತ : ಅವನು ಬೇಗನೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

೬) ಮೋಹನ ಸೀತೆಯ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮೋಹನ ಸೀತೆಯ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಗೃಹೀತ : ಸೀತೆಗೆ ತಂಗಿಯಿದ್ದಾಳೆ.

೭) ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಆಕೆ ರಂಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಆಕೆ ರಂಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಗೃಹೀತ : ಆಕೆಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯ ಬಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿದೆ.

೮) ಆ ಕಳ್ಳ ಜೈಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು ಹೇಗೆಂದು ಜೈಲರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ಆ ಕಳ್ಳ ಜೈಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು ಹೇಗೆಂದು ಜೈಲರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಗೃಹೀತ : ಆ ಕಳ್ಳ ಜೈಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.

3. ಸೂಚಿತಾರ್ಥವು ನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗದೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ :

೧) ರಮೇಶನೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ.

ಸೂಚಿತ : ಬೇರೆಯವರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

ರಮೇಶನೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಸೂಚಿತ : ಬೇರೆಯವರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

೨) ರಾಮು ಒಬ್ಬನೇ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದು.

ಸೂಚಿತ : ಉಳಿದವರು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮು ಒಬ್ಬನೇ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗದಿದ್ದದ್ದು.

ಸೂಚಿತ : ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು.

೩) ಚೆಂಡು ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲಿದೆ.

ಸೂಚಿತ : ಪುಸ್ತಕ ಚೆಂಡಿನ ಕೆಳಗಿದೆ.

ಚೆಂಡು ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲಿಲ್ಲ.

ಸೂಚಿತ : ಪುಸ್ತಕ ಚೆಂಡಿನ ಕೆಳಗಿಲ್ಲ.

ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅದರ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಸೂಚಿತಾರ್ಥವೂ ಕೂಡ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

4 ನಿರ್ದೇಶಾತ್ಮಕ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾರ್ಥವಿರುವಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥವಿದೆ, ನಿಷೇಧ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಾರ್ಥವಿದೆ, ವಿಧಿ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧ್ಯರ್ಥವಿದೆ ಮತ್ತು ಸಂಭಾವನಾ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾವನಾರ್ಥವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಳೆಯುವುದಾದರೂ, ವಾಕ್ಯದ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಬದಲಾಗದೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ದೇಶ : ಅವನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಾನೆ.

ನಿಷೇಧ : ಅವನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ : ಅವನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಾನೇನು?

ಸಂಭಾವನೆ : ಅವನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಿರಬಹುದು.

ವಿಧಿ : ಅವನೊಡನೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆದರಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿರಿ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ “ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದಾಳೆ” ಎಂಬ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಸಮನಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಬದಲಾಗದೆ ಉಳಿಯುವುದಾದರೆ, ಸೂಚಿತಾರ್ಥವು ಒಂದು ವಾಕ್ಯ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದಂತೆಲ್ಲ ತಾನೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ವಾಕ್ಯ ಸೂಚಿತಾರ್ಥ

ಅವನಿಗೆ ವಂದುವೆಯಾಗಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದಾಳೆ.

ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಿಲ್ಲ.

ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇ? ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದಾಳೆಯೇ?

ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಿರಬಹುದು.

ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸು. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಕೊಡಿಸು.

ಇತ್ಯಾದಿ

5. ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಸುಳ್ಳಾದರೆ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಸಾಧಿಸಿದರೆ, ಒಂದು ವಾಕ್ಯದ ಔಚಿತ್ಯ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳುವ ವಾಕ್ಯದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ತೋರಿಬರಲು ಇದುವೇ ಕಾರಣ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

* ಅವನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜ,

ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ,

* ಆ ತಬ್ಬಲಿ ಹುಡುಗನ ತಂದೆ ನನಗೆ ನಾಳೆ

ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಲಿದ್ದಾರೆ.

* ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದವನ್ನು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥನೊಬ್ಬ ನನಗೆ ಓದಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

* ನನಗೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯ ಹಣ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

* ರಾಮುವಿನ ತಾಯಿ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಿಕ್ಕಿದ ದೇವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹರಕೆ ಹೊರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

* ನಮ್ಮ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

* ವಂಧ್ಯಾಪುತ್ರ

* ಶತವಿಷಾಣ

* ಉಂಡು ಉಪವಾಸಿ

* ಬಳಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ

5 ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದುಕೊಂಡೇ ಇರುವಾಗ “ಬಾಗಿಲು ತೆರೆ” ಎಂದು ವಿಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆ

– ಅನುಚಿತವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮದುವೆಯಾಗದವನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದಾನೆನ್ನುವುದೂ ಕೂಡ ಅನುಚಿತ. ಅಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಸರಿಯೆನ್ನಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳೆನ್ನಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ “ರಾಮು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೇನು?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೂ (ಹೌದೆಂದರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ) ಕೂಡ, “ರಾಮುವಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದಾಳೆ” ಎಂಬ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ.

6. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ವಾದ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ ತಾರ್ಕಿಕರಲ್ಲಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿರುವ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು (ಉದಾ : ಈಥರ್) ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಹೇಳುವ ಕ್ರಮ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ -ರೆ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಉಪಯೋಗ (ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ನೈಲಾನ್ ಸೀರೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು) ಇಂತಹ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಗೃಹೀತಾರ್ಥದ ಮೇಲೆಯೇ ಆಧರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳೆಲ್ಲ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವು ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕಲ್ಪಿತವೆಂದು (ಸುಳ್ಳೆಂದು) ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮಾತಿನ ಔಚಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲು, ನೇರವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಬಳಸಿದರೆ ಅದು ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕೊಡಬಲ್ಲದು.

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣವೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, “ಹಣದ ಚಿಂತೆ ಯಾಕೆ, ನಡೀರಿ ಹೋಟೆಲಿಗೆ” ಅಂದರೆ ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡುವವನ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ (ಹಣ ಕೊಡುವ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ) ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸೀತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಕೂಡ, “ಸೀತೆಯ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಜಾಣರು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ನುಡಿದವನ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

7. ಗೃಹೀತಾರ್ಥದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

೧) ಈ (೧) ನೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಗತಿ ಸುಳ್ಳು.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯ ನಿಜವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಸುಳ್ಳಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಅದು ನಿಜವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ವಿರೋಧಾಭಾಸವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಇಂತಹ ಸಮೀಕರಣಾತ್ಮಕ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಾಗಿರದಂತಹ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವೊಂದು ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಹಾಕುವುದೊಂದೇ ದಾರಿ. ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವೇ ಸುಳ್ಳೆಂದು

ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ, ಆ ವಾಕ್ಯ ನಿಜವೋ ಸುಳ್ಳೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ.

8. ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುವಾಗ, ಇಲ್ಲವೇ ಒಂದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವಾಗ, ಅಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾರ್ಥಗಳೊಳಗೆ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯುಂಟಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಮೇಲೆ (೫) ರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದಂತಹ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳೆಲ್ಲ ಇಂತಹ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯ ಫಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ, ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಾಗ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಕೂಡ ಭಾಷೆಗಳು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಸಂಯುಕ್ತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಉಪವಾಕ್ಯದ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವು ಕಲ್ಪಿತವೆಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಉಪವಾಕ್ಯ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ (ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾರ್ಥದ ಮೂಲಕ) ತಿಳಿಸುವುದೇ ಇಂತಹ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಒಳಗುಟ್ಟೆನ್ನಬಹುದು. ಉದಾ:

೧) ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಜಾಣರಿರಬಹುದು.

೨) ಅವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರಾದರೆ ಅವರು ಜಾಣರಿರಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ “ಅವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ” ಎಂಬ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವಿದೆಯಾದರೂ, ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಗೃಹೀತವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಆ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿತವೆಂಬುದನ್ನು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವಂತಹ ಇನ್ನೊಂದು ವಾಕ್ಯ ಸಂಭಾವನಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ (ಅವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರಾದರೆ) ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಹೀಗಾಗಿ, ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು “ಅವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೇ” ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಇಂತಹದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು (ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಕಲ್ಪಿತವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು) ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮದುವೆಯಾದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು

ಉಟಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನಂತೆ.

ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಲು

ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೇನೇ ಕಳಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲವೇ ಅವನ

ಹೆಂಡತಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅವನಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದಾಗಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲವೇ ಬರೆದ

ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಲು ಅವನು

ಬೇರೆಲ್ಲಿಗೋ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

9, ಆಖ್ಯಾತಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವಿಕ ಮತ್ತು ಅವಾಸ್ತವಿಕಗಳೆಂದರೆ ಎರಡಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಆಖ್ಯಾತಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಒಳಗೊಂಡ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ (ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿ) ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿದೆಯಾದರೆ, ಅಂತರ್ಗತವಾದ ವಾಕ್ಯದ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ- ಎಂದರೆ ಅದು ಮಾತೃಕೆಯ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ, ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿದೆಯಾದರೆ, ಅಂತರ್ಗತವಾದ ವಾಕ್ಯದ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಮಾತೃಕೆಯ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ, ಒಂದು ವಾಕ್ಯದ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ತಪ್ಪೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಅಂತಹ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿರುವ ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು : “ಆಕೆಯ

ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಜಾಣರು” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಆಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ” ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಗೃಹೀತವಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಇದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿರುವ ವಾಕ್ಯದೊಳಗೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಒಂದು ಅವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿರುವ ವಾಕ್ಯದೊಳಗೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

೧) ಆಕೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಜಾಣರೆನ್ನುವುದು ಬಹಳ ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಸಂಗತಿ.

೨) ಆಕೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಜಾಣರೆನ್ನುವುದು ರಾಮು ಹೇಳಿದ ಮಾತು.

ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿರುವ ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಅವಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ” ಎಂಬ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ; ಆದರೆ, ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಅರ್ಥವಿರುವ ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಅಳಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ವಾಕ್ಯವೊಂದನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದಾಗ ವಿರೋಧಾಭಾಸವುಂಟಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ, ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದಾಗ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

೩) * ಆಕೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಜಾಣರೆನ್ನುವುದು ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಸಂಗತಿ,

ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಇಲ್ಲ.

೪) ಆಕೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಜಾಣರೆನ್ನುವುದು ರಾಮು ಹೇಳಿದ ಮಾತು, ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಂತರ್ಗತ ವಾಕ್ಯದ ಗೃಹೀತಾರ್ಥದ ಮೇಲೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಮತ್ತು ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಆಖ್ಯಾತಗಳು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೋಡಿಯಲ್ಲೂ ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿದೆ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವನ್ನು ಅಳಿಸುವ ಅವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯದ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಅಂತರ್ಗತ ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾತೃಕೆ-ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವಂತಹದೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ, ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಆಖ್ಯಾತವಿರುವ ಮಾತೃಕೆಗೆ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ವಾಕ್ಯವೂ ಕೂಡ ಗೃಹೀತವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

೫) ರಾಮು ಬಂದದ್ದು ನಿನ್ನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಂದು ಮುರಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ಸಮಾನ ಗೃಹೀತ : ರಾಮು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಮು ಬಂದದ್ದು ನಿನ್ನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಂದು ಮುರಳಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

(ಸಮಾನ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವಿಲ್ಲ).

೬) ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿದ ಒಂದು ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಅವರು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ಹರಿ ಉಹಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸಮಾನಗೃಹೀತ : ಅವರಿಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯ ಬಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿದೆ.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕಿದ ಒಂದು ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಅವರು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ಹರಿಯ ಆಲೋಚನೆ.

(ಸಮಾನ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವಿಲ್ಲ)

೭) ರಾಮರಾಯರ ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಶೀಲಾ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ.

ಸಮಾನ ಗೃಹೀತ : ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ಮಗಳಿದ್ದಾಳೆ.

ರಾಮರಾಯರ ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಶೀಲಾ ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ.

(ಸಮಾನ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವಿಲ್ಲ).

ಪ್ರತಿವಾಸ್ತವಿಕ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಆಖ್ಯಾತದ ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವಿದೆಯೋ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವಂತಹ ಅರ್ಥ ಮಾತೃಕೆಯ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

೮) ಆತ ಕೋಪ ಬಂದವನ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿದ.

ಆತ ಕೋಪ ಬಂದವನ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತರ್ಗತ ವಾಕ್ಯ : ಆತನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂತು.

ಗೃಹೀತಾರ್ಥ : ಆತನಿಗೆ ಕೋಪ ಬರಲಿಲ್ಲ.

೯) ಆಕೆ ರಾಣಿಯ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಆಕೆ ರಾಣಿಯ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಂತರ್ಗತ ವಾಕ್ಯ : ಆಕೆ ರಾಣಿ.

ಗೃಹೀತಾರ್ಥ : ಆಕೆ ರಾಣಿಯಿಲ್ಲ.

10. ಈ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲದೆ, ಧ್ವನಿತಾರ್ಥವೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕೂಡ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ :

೧) ಆಕೆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೊಳೆದಿದ್ದಾಳೆ.

೨) ಆಕೆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೊಳೆದಿಲ್ಲ.

ಈ ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ “ಪಾತ್ರೆ ಕೊಳೆಯಾಗಿತ್ತು” ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಧ್ವನಿತಾರ್ಥಕ್ಕೂ ಗೃಹೀತಾರ್ಥಕ್ಕೂ

ನಡುವಿರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಧ್ವನಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದರೆ ಆ ವಾಕ್ಯ ಗೃಹೀತಾರ್ಥವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಾಗ (೫ ನೇ

ವಿಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಿ) ಆಗುವಷ್ಟು ಅನುಚಿತ ಇಲ್ಲವೇ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರೆ ಕೊಳೆಯಾಗಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ

ಅದನ್ನು ತೊಳೆದಿಲ್ಲ.

ಪಾತ್ರೆ ಕೊಳೆಯಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ತೊಳೆದಳು.

ಬಹುಶಃ ಗೃಹೀತಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿತಾರ್ಥಗಳು ಒಂದೇ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತೆಯ ಎರಡು ಧೃವಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ

ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದೇನೋ.

ಈ ಲೇಖನ ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ “ಹೊಸಗನ್ನಡದ ವಾಕ್ಯರಚನೆ” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದ ಒಂದು ಭಾಗ)

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳು

ಜಯಸುದರ್ಶನ

೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆ

ಪ್ರಸ್ತಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಮಗನ ಬದಿಗೆ ಕರೆದು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಂದೆ ಅಂದ : ಮಗನೆ ಕಲಿಗಾಲದಲ್ಲಿ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆ ತಲೆ ಮೇಲೆ ತೂಗುವ ಕತ್ತಿ; ವೈದಿಕ

ಕುಳಿತರೆ, ನಿಂತರೆ, ಮಲಗಿ ಮಗುವಾದರೆ ಕೃತ

ಯುಗದ ದೂರದ ಕೃತಕೃತ್ಯತೆಯ ಮಹಾ

ತಪಸ್ಸು ತಿದಿಯೊತ್ತುವುದು, ಅದರ ಭಾರಕ್ಕೆ
ಎದೆಯ ಬಡಿತಕ್ಕೆ ತೇಕು ಹತ್ತುವುದು, ಪೂರ್ವಜರ
ಪುಣ್ಯದ ನೆನಪು ತಂದುಕೊಂಡರೆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ.
ತ್ರೇತಕ್ಕೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಮ, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗೆ
ಕೃಷ್ಣ, ಕಲಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಬಹುದಾದ ಶೂದ್ರ

ಕಲ್ಕಿಗಳಿಂದ ಮುಜರೆಯೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಇದ್ದಲ್ಲೆ
ಹೈರಾಣಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆ ಸತ್ಯಯುಗದ ವೇದಕ್ಕೆ,
ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಅಪೌರುಷೇಯಕ್ಕಂಟಿದ ಸತ್ಯದವಶೇಷಕ್ಕೆ

ಬಾಯ್ಬೆರೆದು ಕುಳಿತಿತೇ? ಇರಲಿ, ಶುಕ್ರವಾರದ ಹಾಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಪಾಲಿಸಿದರೂ, ಕ್ಷಣಿಕ ಲೋಲುಪ್ತಿಗೆ

ದೊನ್ನೆ ಹುಡುಕುವ ಕೃಪಣನಾಗದಿರು; ದ್ವಿಜನಾಗಿ
ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಅಜತ್ಯಕ್ಕೆರುವ ದಾರಿಯ ಕಾಮಗಳ
ಆಗಾಗ್ಗೆ ಒಪ್ಪುವುದು ಕ್ಷಮೆಗೆ ಸೂಕ್ತ; ಆಗ ಜನಿವಾರ
ಹಿಡಿದು ಭದ್ರ, ನೆನೆದು ಕಾಡದಿರೋ ಮೈಯೊಳಗೆ
ಸಮಾಧಿಗೊಂಡ ಘನ ಪಿತಾಮಹರ. ಮಣ್ಣುಕಾಯಕಕ್ಕೆ

ಮನಸಿಟ್ಟು ಇಳಿವಾಗ ತರ್ಪಣಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕರ್ತವ್ಯದವಸರ.
ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಗಕ್ಕೆ
ಸರಿಸಮ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕದ ಕಾಲ; ಕಾಲು ಕೀಳುವ ಮುಂಚೆ
ನೆಲದಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಮೂಲಗಳ ಆಜ್ಞೆಗಳ ಸಾರ್ಥಕಕ್ಕೆ
ಪಾಲಿಸಬೇಕು; ಬೆನ್ನುಹತ್ತುವ ಪ್ರೇತಗಳ ಭೂತಶಾಂತಿಗೆ

ಶ್ರದ್ಧೆ ಕಾಯಬೇಕು. ಕಾಯುವ ಸಹನೆಯಲ್ಲೇ
ಪುರಾತನಗಳ ಕರ್ಮ ಸವೆಸಬೇಕು. ಸಂತತಿಯ ಪಿತಾ-
ಮಹನಾಗಿ ನೀ ಹೊತ್ತ ಹೊರೆ ದಾಟಿಸಬೇಕು; ಬೀಜ
ಪುತ್ರರ ಹೆಗಲು ಮೆಟ್ಟಿ ನೆಲದ ಗಡಿ ದಾಟಬೇಕು. ಮಗೂ,
ಕಮಲೋದ್ಭವನ ಉದಯವೂ ಬಯಲ ಬಿತ್ತುವ ಹರಿಯ

ಬಿತ್ತ; ಕಾಲಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹರನಿಚ್ಚಿಸುವ ಸರ್ವವಿನಾಶವೂ ಬರೆ
ನಿಮಿತ್ತ. ಕುಲವರ್ಧನ ವಟುವೆ, ಗಾಯತ್ರಿಯಾವಾಹನೆಗೆ
ಸಮಯ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುವವರೆಗೆ ಹಿತವಾಗಿ ಯೋನಿಯೊಳ-
ಹೊರಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲಿ ಋಣಭಾರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸತ್ಯ : ಮೊಳಕೆ-
ಯೊಡೆಯಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಳಿತ ಪೂರ್ವಜರ ಫಲಮಹತ್ಯ.

ನೀಲ ನಿಷ್ಪಥದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟಕ್ಕೆ ತುಡಿಯುವ ಹಕ್ಕಿ

ಕಲಿತ ಮೊದಲ ಪಾರವೆ ಇಷ್ಟು:

ನೆಲದ ಗಾಳಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರೂ, ಗುರಿ ತೆರೆದ ಆಕಾಶ.

ರೆಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದರೆ ದಿಗಂತ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಳಗೆ ಸರಳ ರೇಖೆಯ

ಮಾತು ಭೂಗೋಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಶುದ್ಧ ಡೊಂಕು.

ಇಷ್ಟಗಳ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಪಡೆದದ್ದು ಬೇಡದಷ್ಟು: ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಆಯುಷ್ಯ ಕುಡಿದದ್ದು, ಸಾವ ಕಳೆಗೆ ಬಯಸಿದ್ದು,

ಸುಳ್ಳೇ ಪಲಾಯನಗಳ ಸುಖಿಸಿದ್ದು, ತಿಳಿವಿನಾಚೆಗಿನ ಮಹತ್ವ

ಮರ್ಮಗಳ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆರಳಿದ್ದು,

ಸುಳ್ಳಿಗರಳಿದ್ದು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಸೋತು ಫಲಿತಾಂಶವಾದದ್ದು,

ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು; ಅನುಭವವ ಬಿತ್ತಿ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು.

ಪಾಂಥನಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಸರಕ್ಕೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮೆದುಳಿನ ಆಸ್ತಿ.

ಉಂಡದ್ದು ದೇಹಪುಷ್ಟಿ, ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿ ಮನಸ್ಸಿನ

ಸೃಷ್ಟಿ, ಮನಸ್ಸು ಭೂತಗಳ ಸಮಷ್ಟಿ, ಇಂತು ಜೀಯಾ,

ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಉತ್ತರಗಳ ಹುಡುಕುವ

ಮಾತೆ ಹಳಸು; ಒಪ್ಪಿದರು ಇತಿಹಾಸ, ಪುನಃಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಲೀಸು.

ನಿಷ್ಕೃತಿಯ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಡೆಯುವವರೆಗೆ ಆಚೆ ಕಾವಾಗಿ

ಕಾಯ್ತು ಬಯಲಿಗೆ ಕಳವಳ, ಹೌದೆ?

ಹೀಗಿರಲು, ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿತು ಅದರ ಹೆಗಲೇರಿದೆಯೆನ್ನು,

ಆಗಲೂ ಸ್ವಕೀಯವೆನ್ನಿಸದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ತಳಮಳದ ಕವಳ?

ಅಲೆಯುವವನಿಗೂ ಕೂಡ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೆಜ್ಜೆ

ಗುರುತನ್ನು ಮರಳಿನಲ್ಲಾದರೂ ಮೂಡಿಸುವ ಹಂಬಲವುಂಟೆ?

ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟವರಾರು ಏನಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುವ ಇಂಥ ತೆರವಾದ ಬಯಲ?

ಇದರೊಳಗೇ ಭ್ರಮಿಸುವ ಗ್ರಹ ತಾರೆಗಳ, ಬೆಳಕಿನ ವರ್ಷಗಳ,

ವ್ಯತ್ಯಸ್ಥ ಕಾಲಗಳ, ಅಸಂಖ್ಯ ಆಯಾಮಗಳ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿರುವ ಜಾಲ?

ಮುಳುಗಿ ಮುಳುಗದೆ ಇಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯದೆ ಇಲ್ಲಿ ತೇಲಿದರೆ

ಕೊಂಚ ಸ್ವಸ್ಥ, ತಿಳಿದೀತು: ಉತ್ತರಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ

ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಆಹಾ, ನಿಜದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮರುಳಾಗಿ

ಎಡವಿದರೆ ತೆರೆಯ ನಿರಾಳದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಗಳು ಮತ್ತೆ ಗಾಳಿಯಾಡುತ್ತವೆ.

ದಟ್ಟ ಕವಿಯುವ ಇರುಳ ಗುರುತ್ವವನ್ನು ಎಲ ಎಲಾ, ಹಗಲಿನ ಸೊಳ್ಳೆ

ಪರದೆ ಕವಿಗು, ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂದಿತೇ, ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಹಾಡೇ ಹಗಲು ಆಕಾಶದೂರಗಳು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಇಂಗಿ, ಕಣ್ಣಳವಿನೊಳಗೆ

ತಂಗುವುದಷ್ಟೆ ಸದಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚೋದ್ಯ.

ಹೀಗೆ, ಬೆಳಕು ತೆರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಚ್ಚಿ ಮರೆಸುವುದೆ ಹೆಚ್ಚು.
 ಗತಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದರೂ ವಿಕಾಸವಾದಕ್ಕೆ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಗತದ ಸಾಕ್ಷ್ಯವೆ ದಿಕ್ಕು.
 ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾಣುಗಳು ಏಕಾಕಿ ಜತೆಗಾಗಿ ಅಲೆವ ಅಕ್ಷರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ
 ಆಗೀಗ ಪರಿಧಿಗಳು ಬಿರಿದು, ಉದ್ದಗಲ ಆಳವೆತ್ತರಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿದು;
 ತೇಲುತಲೇ ಇರುವಾಗ ಕಾಲಾರುವಗತ್ಯವೇ ಇರದು;
 ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದೆ ನಿರಂತರವಾದ ಸದ್ಯದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ
 ಅನ್ಯತ್ವದ ಸ್ವತ್ವ ಸಂತೋಷಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊರೆದವೆನ್ನು-
 ಓ, ಈಗ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಚಲಾಯಿಸುವ ಸ್ವಂತ ಸರದಿ!

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಮತ್ತು ಸಾತ್ರ

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಮತ್ತು ಸಾತ್ರ

-ಮೀರಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ

ಇಂದಿನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವು ಎಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪಗ್ರಹಿತವೂ ಆಗಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರವಂಖ ಪ್ರವರ್ತಕ ಜ್ಯಾಂ-ಪಾಲ- ಸಾತ್ರ ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ “ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅನೇಕರು ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಮುಜುಗರ ಪಡುತ್ತಾರೆ” ಎಂದನು. ಸಾತ್ರ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹಾಗೂ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವು ಇಂದಿನ ಯುರೋಪಿನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಕ್ಯಾಂಟನ್ ಮತ್ತು ಹೆಗೆಲ್ ಇವರುಗಳ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಂತರ್ಲಾಭಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಪಕ ಭ್ರಮನಿರಸನದ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. 1930 ರ ಮಹಾ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿತ, ಎರಡನೇ ಜಾಗತಿಕ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸ್ಫೋಟ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಬರವಿಗೆ ಯುರೋಪಿನ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದವು. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವು ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂರ್ತರೂಪ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಾಯಶಃ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಪರಾಭವವೇ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಹೆಗೆಲ್‌ನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಮೂಲ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ (metaphysics) ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಂಟನ್ ವಿಚಾರವಾದದ (rationalism) ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಭ್ರಮನಿರಸನ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಪರಾಭವದಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವೂ ಕಹಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು. “ಇರುವಿಕೆ” (being) ಹಾಗೂ ‘ಆಲೋಚನೆ’ (thought)ಗಳನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿದ ಹೆಗೆಲ್‌ನ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಭ್ರಮನಿರಸನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಬಂಡಾಯಕ್ಕೂ ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡಿತು. ಹೆಗೆಲ್ ಒಡಬೆರಸಿಟ್ಟ ‘ಇರುವಿಕೆ’ ಮತ್ತು “ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು ಡೇನಿಶ್ ತತ್ವಚಿಂತಕ ಸೋರೆನ್ ಕೀರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್‌ನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಸಕರವೇ ಆಯಿತು. ಕೀರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್‌ನಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಎಂದರೆ “ಆಲೋಚನೆ”ಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡ “ಇರುವಿಕೆ”. “ವ್ಯವಸ್ಥೆ”ಯ ಅಂಗಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬಂಥ ಹೆಗೆಲ್‌ನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾತ್ರ ಕಟುವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿ, ಮಾನವನನ್ನು ‘ಮುಕ್ತ’ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ. ಹೆಗೆಲ್ ‘ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಗಳು ತರ್ಕಬದ್ಧ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಬರ್ಕಲೆ ಹೇಳುವ ಇಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ (sensation) ಹಾಗೂ ಹ್ಯೂಮ್ ಹೇಳುವ ಗ್ರಹಿಕೆ (Perception)ಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವ, ಆದರೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕ್ಯಾಂಟ್‌ನ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ‘ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವ ವಸ್ತು’ (thing-in-itself) ವಿನ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಭ್ರಮನಿರಸನವಾಗಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿ, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದೊಡನೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಅಂತರವಿರುವ ಫೆನಾಮಿನಾಲಜಿ. * (ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ರಚನಾ ಮೂಲ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ) ಕ್ಯಾಂಟನ್ ಹಾಗೂ ಅವನಂತಹ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳ “ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ಅಸ್ತಿತ್ವ”ವುಳ್ಳ ವಸ್ತು ಮೂಲ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿರುದ್ಧದ ಬಂಡಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವು ಕೇವಲ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ

ಮೂಲ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿರದೆ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೂ, ರಚನಾ ಮೂಲ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಅದು ತಾರ್ಕಿಕ ಲೋಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದಕ್ಕೆ (Logical Positivism) ತೀರ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ತೀವ್ರಾನುರಕ್ತಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ. ಸೋರನ್ ಕೀರ್ಕ್ ಗಾರ್ಡನ್ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ, ನೀತೆಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಹಸ್ತಲನ ಮೂಲ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ (ontology) ಇವುಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಾಗಿದೆ. “ನಿರೀಶ್ವರವಾದದ ಸುಸಂಗತ ನೆಲೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಯತ್ನ” ಎಂದು ಸಾತ್ರೀ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಭಾಷೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ, ಇದೊಂದು ಮಾನವನನ್ನು ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ನವ ಮಾನವತಾವಾದ.

* ಫಿನಾಮಿನಾಲಜಿ ಒಂದು ವಿಧಾನ, ಅದು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂದು ಹಸ್ಟೆಲ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮಾನವ ಮತ್ತು ಆತನ ಪರಿಸರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ತತ್ವಚಿಂತನೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾಕ್ರಟೀಸನ “ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿ” (know thyself) ಡಕಾರ್ತನ ‘ಪ್ರಜ್ಞೆ’ (cogito) ‘ತನ್ನತನದ ನೇರ ಜ್ಞಾನ’ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ‘ಆತ್ಮಾನಂ ವಿದ್ಧಿ’-ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಪ್ರಾರಂಭ.

ಭೌತವಾದವು (materialism) ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಳಿಯಗೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ‘ಗುಂಪಿ’ನಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿತ್ತು. ನಿಯತವಾದ (determinism) ಆಧಿಪತ್ಯ ನಡೆಸಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯ ಹುಟ್ಟು ಹೇಡಿ, ಹುಟ್ಟು ಶೂರ ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟು ಜಿಪುಣನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈತ ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ಇವನು ಹೀಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರು ಯಾರು? ಸಾತ್ರೀ ಕಾಗದ ಕತ್ತರಿಸುವ ಚಾಕುವಿನ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಮುನ್ನವೇ ಅದರ ಮೂಲತತ್ವ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಇಲ್ಲವೇ ಉಪಯೋಗಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೀತೆಯ ‘ದೇವರು ಸತ್ತ’ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಆತ ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲು ಇರುತ್ತಾನೆ ನಂತರ ಆಗುತ್ತಾನೆ, ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಸತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು (existence precedes essence.). ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಕ್ಕೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿದ ಈ ಮೂಲತತ್ವದ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟವನು ಜರ್ಮನ್ ತತ್ವಚಿಂತಕ ಹೀಡೆಗ್ಗರ್. ಮಾನವನನ್ನು ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಪರಿಭಾಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಮಾನವ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಾತ್ರೀನು ‘ಸನ್ನಿವೇಶ’ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಆತ ‘ಇದ್ದು’ ತರುವಾಯ “ಆಗು”ವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಆತ ಮುಕ್ತ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಆತನ ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ನೆರವಾಗುವಂತಹ “ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವ” ಎಂಬುದು ಅವನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸಾತ್ರೀ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶಪ್ರೇಮಿ: ಯೋಧರು ಅಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಶತ್ರುಯೋಧರು ಅವನ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ದೇಶಪ್ರೇಮಿ ಯೋಧರನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದೇ ಅಥವಾ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದೇ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಬರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ದೇಶಪ್ರೇಮವಾಗಲಿ, ದೇಶ ಬಾಂಧವರನ್ನು ವಂಚಿಸಲು ಕುಟುಂಬ ಪ್ರೇಮವಾಗಲಿ ಪ್ರೇರಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆತ ದೇಶಪ್ರೇಮಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮುಕ್ತ ಎಂದು ಸಾತ್ರೀ ಹೇಳುವುದು ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ. ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಸತ್ವ ಮೊದಲಾದರೆ ಅವನ ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಇರುವಿಕೆಯೇ ಅವನ ಆಗುವಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕಾರಣ ಆತ ಮುಕ್ತ. ಈ ಮುಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಇಲ್ಲ. ಆಯ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯ. ತಾನೊಂದು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಆತ ‘ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳದಿರುವ’ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ‘ಅಸಹಾಯ’ ಮುಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ದೂಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. (condemned to be free.) 3 ಎಂದು ಸಾತ್ರೀ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಸಹಾಯ ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಲ್ಲ. ‘ಮುಕ್ತ’ ಏಕೆಂದರೆ ದೇವರಿಲ್ಲದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಅನಾಥ, ಏಕಾಕಿ (forlorn). ಹೀಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅಪರಿಮಿತ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಒಂದೇ ಮಿತಿಯೆಂದರೆ ‘ಸಾವು. ಕ್ಷಣದಿಂದ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಆತ ಬದುಕುವುದರಿಂದ ಆತನ ಸ್ವರೂಪ ಎಂದಿಗೂ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅವನಿಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತ ತಾನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನಗೂ ಅಥವಾ ತಾನು ಏನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದಕ್ಕೂ ಅಥವಾ

ತಾನು ಏನಾಗುತ್ತಾನೆಂಬುದಕ್ಕೂ ಹೊಣೆಗಾರ. ಆತ ಯಾವಾಗಲೂ 'ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ'. ಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮನುಷ್ಯನೇ. ಒಳಿತು ಕೆಡ-ಕುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಆತನೇ. ಆತ ನರಕಕ್ಕೆ ದೂಡಲ್ಪಟ್ಟನೆಂದರೆ ಆ ನರಕವೂ ಆತನ ಕೃತಿಯೇ. 'ಮುಕ್ತಿ' ಮತ್ತು 'ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ'ಯ ಈ ತತ್ವಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ನೈತಿಕತೆಯ ಅಂಕುರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪಾಪ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಸಾತ್ರನಿಗೆ ಅದು ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ -ನಂಬಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ಮುಕ್ತಿಯು 'ಸಂಕಟ' (anguish) ದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಮಗನನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡಲು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವತೆ ಕರೆ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಬ್ರಹಾಮನಿಗೆ ಇದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತನ್ನೊಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕರೆತಂದಿತು. ಕನಸಿನ ದೇವತೆ ಸತ್ಯ ಅಥವಾ ಮಿಥ್ಯ ಎಂದು ಆತ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಸಂದರ್ಭ ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದಾಯಾದಿಗಳನ್ನೇ ಸಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಅರ್ಜುನನ ವಿಷಾದಯೋಗವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಬಗೆದು ಅರ್ಜುನನ ಸ್ವಂತ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲವೇ? ಮನುಷ್ಯ ಈ ರೀತಿ ಏಕಾಕಿ.

ಮನುಷ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತಾನು ಮುಕ್ತನೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಯ್ಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ 'ಆದರ್ಶ ಮಾನವ'ನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನೂಲಕ ಇತರರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆತ ತನಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೂ ಹೊಣೆಗಾರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹೊಸ ಮಾನವತಾವಾದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ತಾನು ಕಾಣುತ್ತಾನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಕೂಡಾ. ಆತ 'ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ' ಇದ್ದಾನೆಯೇ ಹೊರತು 'ಜಗತ್ತಿನ-ನಡುವೆ' ಅಲ್ಲ. "ಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಸಹ-ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದಿರುವ ಶರೀರ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಒಂದು ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ 'ಘನೀಭೂತ'ವಾಗಿರುತ್ತದೆ." 4 ಸಾತ್ರನ 'ನಾಸಿಯ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ರಾಕ್ಸೆಂಟನ್ ಕೇವಲ ಕಾಣುತ್ತಾನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಕೂಡಾ. ಆತ 'ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ' ಇದ್ದಾನೆ. 'ಜಗತ್ತಿನ-ನಡುವೆ' ಅಲ್ಲ. ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು 'ಸನ್ನಿವೇಶ'ದ ಮೂಲಕ ಮನವರಿಕೆಯಾದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ 'ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ' (authentic) ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ನಿಲುವಿನ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳು ಇವೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ನಿಲುವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಸಾತ್ರ ಹಿಂದಿನ ಶತಮಾನದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಜಗತ್ತಿನ ಕಿಂಡಿ ನೋಟವನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿರುವರೆಂದು ಆಪಾದಿಸಿದನು. ಮುಕ್ತಿಗೆ ದಾರಿಗಳು (Roads to Freedom) ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿ ಸರಣಿಯ ಮ್ಯಾಥ್ಯೂವಿನಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಶೈಲಾಕನಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಮ್ಯಾಥ್ಯೂನ 'ಇರುವಿಕೆ' ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದುದಲ್ಲ ಆದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ. 'ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಶೂನ್ಯತೆ' (Being and Nothingness) ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ರೂಪ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಾತ್ರ ಮೊದಲಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಹಸ್ಪೆಲ್ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 'ಫಿನಾಮಿನಾಲಜಿಸ್ಟ್' ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ 'ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಶೂನ್ಯತೆ'ಯ ಉಪನಾಮ "ಫಿನಾಮಿನಾಲಜಿಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ. ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗೋಚರ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆ 'ಯಾವುದಾದುದೊಂದರ' (of something) ಬಗ್ಗೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಸ್ವತಃಪ್ರಜ್ಞೆ (self-conscious) ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಸ್ತು (object) ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರ ಸ್ವಭಾವ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದ್ದು, ತೋರಿಕೆಯಿಂದಾಚೆ ಅಥವಾ ತೋರಿಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಕಾಂಟನ 'ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವ' ವಸ್ತುವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸಾತ್ರ ಎನ್‌ಸೋಯಿ, 'ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇರುವ ತಾನು' (in-itself) ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ವಿಷಯ, ವಿಷಯಗತ ಪ್ರಜ್ಞೆ (subject) ಸ್ವತಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಯುಕ್ತವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಸಾತ್ರ ಪೋರಸೋಯಿ 'ತನಗಾಗಿ ತಾನು' (for-itself) ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಸ್ತು, ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ವಿಷಯ, ಭಿನ್ನವಾದವುಗಳು. ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾತ್ರ 'ಜ್ಞಾನ'ಕ್ಕೆ ಪರಿಭಾಷೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರ ದಾಟಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಈ ಅಂತರವನ್ನು ಸಾತ್ರ 'ಶೂನ್ಯ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಈ ಶೂನ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ 'ಭಯ' (dread) ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದು ಹತಾಶ (despair) ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅತರ ದಾಟಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡರೂ ಸಹ ಮಾನವ ಅದನ್ನು ದಾಟಲು ಅವಿರತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಆ ಕಾರಣ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಪರಿಹಾರ್ಯ ನೆಲೆಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತಹ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವು ನಿರಾಶೆಯ ತತ್ವಚಿಂತನವೆಂದು ಟೀಕಿಸಲು

ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ `ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭರವಸೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ`-ಎಂದು ಸಾತ್ರ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ- ಮನುಷ್ಯನ ಭವಿಷ್ಯ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಯಾತ್ಮರನಾಗಿರುವುದೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿರುವ ಭರವಸೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿಸುವುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವುದು ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದೇ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. (1) ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ “ತೊಡಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ನಡವಳಿಕೆಯ ಸಂಹಿತೆ” (1) ಎಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವನ್ನು ಸಾತ್ರ್ರ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿರುವ ಅಪಾರ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಅರಿವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ :

- 1 ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಮತ್ತು ಮಾನವತಾವಾದ : ಸಾತ್ರ್ರ
- 2 ಕನ್‌ಕ್ಲೂಡಿಂಗ್ ಪೋಸ್ಟ್ ಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ : ಸೋರೆನ್ ಕೀರ್ತ್ ಗಾರ್ಡ್.
- 3 ಲೆ ಸುರ್ಸಿಸ್ : ‘ಮುಕ್ತಿಗೆ ದಾರಿಗಳು’ ಕಾದಂಬರಿ ಸರಣಿಯ ಎರಡನೇ ಕಾದಂಬರಿ.
- 4 ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಶೂನ್ಯತೆ : ಸಾತ್ರ್ರ.

ಪಾವನಾ

ಪಾವನಾ

-ನಾಗಭೂಷಣ

ಪಾವನಾ ಅವರಿಗೆ-

ಇದನ್ನು ನಿಮಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನಿಮಗೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ ಬಹಳ ಇದ್ದರೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದೀರಿ ಎಂದು ಹಿಂಜರಿದು ಹಿಂಜರಿದು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ನೇಹವನ್ನು, ತಿಳಿಸಲು ಆಗದೆ ಒತ್ತಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು, ಈಗ, ಆ ಸ್ನೇಹದ ನೋವನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಉರಿಯುತ್ತ ಇದ್ದ ಬೆಂಕಿಗೂ, ಆರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಇದ್ದಿಲಿಗೂ ಇರುವಷ್ಟೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಆಗ ಇದ್ದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ, ಅವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೂ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ನಾನು ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು, ಕೋಪ ಬರಬಹುದು, ಬೇಸರ ಉಂಟಾಗಬಹುದು, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇದೆ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಳೆದರೂ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತ ನಾಡಿದ್ದು ಕಡಮೆ, ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತಲೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲವೇ? ನೀವು ಆಡಿದ ಒಂದೆರಡೇ ಮಾತುಗಳು, ಆ ಸಂದರ್ಭ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ಆ ಎರಡು ವರ್ಷ ತುಂಬ ಹಿಂಸೆ ಅನುಭವಿಸಿದೆ-ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ ಬೇಕು ಅನ್ನುವ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ, ನಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆಯ ಹುಡುಗಿಯರಿದ್ದರಲ್ಲ-ಚಂದ್ರಿಕಾ, ವಸಂತಾ, ನರ್ಮದಾ-ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ನೀವು ಬೇರೆಯದೇ ರೀತಿಯವರು ಅನ್ನಿಸಿತು.

ನನಗೆ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. Register ನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಆದ ಮೇಲೆ ನನ್ನದು ಇತ್ತು, ನೀವು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲ ವರ್ಷ Picnic ಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಲ್ಲ ಆಗ, ವಸಂತಾ-‘ಪಾವನಾ’-ಎಂದು ಕೂಗಿದಾಗ ನೀವು ಮಾತನಾಡಿದಿರಲ್ಲ ಆಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ನೀವೇ ಪಾವನಾ ಅಂತ, ನೀವು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದಿರಿ ಅಂತ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆಗಿನ ದಿನಗಳ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ಆಮೇಲೆ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ, ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಒಂದು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜ ತಾನೇ? ನಾಚಿಕೆ ಆದರೂ ನಗು ಬಂದರೂ, ಅದೂ ಒಂದು ನಿಜವಲ್ಲವೇ? ಆಗ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದು ತೀರ ನಿಜ ಅಂತ ಈಗಲೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿ ತೀರ ಎಳಸಾಗಿತ್ತು,

ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ನೀವು ಎರಡೂ ಪರಿಚಯವಾದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ತೊಡಗಿದೆ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ, ನೀವು ಬರಿಯ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಹಣೆಗೆ ಗುಂಡಗೆ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿರಿ, ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ನನಗಿಂತಲೂ ಕಡಮೆ ಎತ್ತರ ಇದ್ದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆ ಮೂರು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಹಾಗೆಂದುಕೊಂಡೆ. ನೀವು ನನಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲ ಎಂದು ಒಂದು ತರಹ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಇತ್ತು, ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಆಸೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಿಕ್‌ನಿಕ್ ಪೂರ್ತಿ ನೀವು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿರಿ, ನಾನೂ ಅಷ್ಟೆ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಮೌನ ಬಲವಂತದ್ದು. ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಇರುವಿಕೆ ನಾನು ಇರುವ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ರಾಬರ್ಟ್‌ನ ಮಟ್ಟವಾದ ದೇಹ, ಎತ್ತರ, ಗಡ್ಡ, ಅವನೊಡನೆ ಬೇರೆಯ ಹುಡುಗಿಯರು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು, ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮಮ್ಮಾಜಳ ಜೊತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ ಇಂತಹವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಅಸೂಯೆಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಬೆಳೆದ ರೀತಿಗಳಿಗೂ, ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವರ್ತನೆ ನಡತೆಗಳಿಗೂ, ಈ ಜನರ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಿಗೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇತ್ತು. ನಾನೂ ಹೀಗೆ ಇರಬೇಕು ಅಂತ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ನನ್ನ ದುರ್ಬಲ ದೇಹ, ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಈ ಜನಗಳ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಆಸೆ ಇದ್ದರೂ ಇದು unnatural ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ನಗು, ಮಾತು ಎಲ್ಲವೂ ಕೃತಕ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೆ? ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಇರಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನ ಕಾರಣಕ್ಕೇನು? ಅವರದು ನನ್ನದಲ್ಲದ ರೀತಿಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು unnatural ಎಂದು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ? ನನಗೆ ಹಾಗೆ extrovert ಆಗಿರಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೆ,

ಇವೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಆಗ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಆಗಿನದನ್ನೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಹೀಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಮೇರೆ ಸಪನೋಂಕಿರಾಣಿ-ಚಂದಾ ಓ ಚಂದಾ-ಚಪ್ಪಾಳೆ-ನಗು -ಅಟ್ಟಹಾಸ-ಹುಡುಗರು ಹುಡುಗಿಯರು-ಗದ್ದಲ-competition. ನೀವು ಮಾತ್ರ ಮೌನ. ಅದೇ ನನ್ನ ಗಮನ ಸೆಳೆದದ್ದು, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಹಾಗೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಕಿಟಕಿಯ ಆಚೆ ನೋಡಿದರೆ? ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ತೋಡಿದ್ದ ಹಳ್ಳ, ಮರ, ಇನ್ನೊಂದು, ಮೇಕೆಗಳು, ಬಂಡೆ, ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ಗಿಡದ ಬೇರು, ಮಣ್ಣಿನ ಗುಡ್ಡ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೋಡದ ನೆರಳು, ಲೈಟುಕಂಬ,ಫರ್ಲಾಂಗಿನ ಕಲ್ಲು... ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂಭ್ರಮದ ಮಧ್ಯೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಲು ಆಸೆಯಿದ್ದೂ ಸಂಕೋಚದ ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವವನು ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಗಮನ-ಚಲುವಯ್ಯ ಚಲುವೋ ಹಾಡಿಗೆ ನಾನೂ ತಟಕ್ಕನೆ ಧ್ವನಿ ಸೇರಿಸಿದೆ, ಆ ಹಾಡು ನನಗೂ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ, ಈಗ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಹುಚ್ಚು, ನನಗೆ ಸಹಜವಲ್ಲದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಬಫೂನಿನ ಹಾಗೆ ತಾನೇ ಕಾಣಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ನೀವು ಜಲಪಾತ ನೋಡಲು ಬಂದಿರಿ, ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಡೆ ಬಂಡೆಗಳು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೂ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಇಳಿದೇ ಬರಬೇಕು, ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಂಡೆ. ಅದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ roof ನ ಹಾಗಿತ್ತು ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೇ ನೀರು, ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದದ್ದು, ಜೋರಾಗಿ ಮೂವತ್ತು ಅಡಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುತ್ತಿತ್ತು, ಮತ್ತೆ ಹರಿದು ದೂರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಧುಮುಕುವ pointನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದ್ದದ್ದು, ಆ ಜಾಗ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗಡೆ ಇದ್ದರು, ಯಾರೋ ಒಂದಿಬ್ಬರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಯಾವುದೋ ಪಕ್ಷಿ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು, ಬೆಳಗಿನ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಬಿಸಿಲು, ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಕೆಳಗೆ ಬಂಡೆ ಕಲ್ಲು, ಧುಮುಕುವ ನೀರಿನ ಶಬ್ದ, ನೊರೆ, ಹೊಗೆ, ಬಿಳಿಬಣ್ಣ, ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನೀರಿನ ಶಬ್ದದ ಜೊತೆಗೇ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಜನಗಳ ಮಾತು, ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸ್ವೆಟರು ಚುಚ್ಚಿದಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸ್ವೆಟರು ತೆಗೆದೆ, ಸ್ವೆಟರು ತೆಗೆಯುವಾಗ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತ್ತಲ್ಲ ಆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ನೀವು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಪಾವನಾ, ನನ್ನ ಬಲಗಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈಚಾಚಿದರೆ ಸಿಗುವಷ್ಟು ದೂರ. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿಮ್ಮ ಕಾಲನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿರಿ, ಆಗೊಂದು ಸಾರಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ, ತುಂಬ ಸಂತೋಷ ಆಗಿತ್ತು ನಿಮಗೆ. ಬಿಳಿಯ ಕಾಲು, ಹರಿದು ಹೋಗುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿನ ಉಗುರು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕೆಂಪಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು, ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಮಾತು ಗಂಟಲಿನವರೆಗೆ ಬಂದು, ಮಾತನಾಡಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಅಂದುಕೊಂಡು ಆದರೆ ಏನು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗದೆ. ಮಾತನಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಏನು ಆಗಿಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು. ಮಾತೆಲ್ಲ ಉಸಿರಾಡಿಬಿಟ್ಟು, ಎದೆ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಹೋದೆ. ಆಗ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಾಪಸ್ಸು ಬರುವಾಗ ಮಳೆ ಬಂತು ಜೋರು ಮಳೆ, ನಾನಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆ ಇರಬೇಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೇ ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದಿದ್ದೆ. ಎರಡು ಬಸ್ಸು ತಾನೆ, ನಮ್ಮದರಲ್ಲಿ ಕಡಮೆ ಜನ ಇದ್ದರು, ಯಾರು ಯಾರು ಎಂದು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ನೀವು ಮತ್ತು ನರ್ಮದಾ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ, ಚಡಪಡಿಸಿದೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಹಾಗೆ, ನೀವು ನನಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ, ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇನೋ? ಬರುವಾಗ ಇದ್ದ ಆರ್ಭಟ, ಗದ್ದಲ, ಈಗ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ಊರಿನ, ನಾಳೆಯ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಳೆಯ ಸದ್ದು. ಯಾರಾದರೂ ಬೆಳಗಿನ ಹಾಗೆ ಜೋರಾಗಿ ಹಾಡಬಾರದೆ, ಮರಗಳು ಮಸುಕು ಮಸುಕಾಗಿ ನೀರಿನ ಆಚೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರೋ ಹಳ್ಳಿಯವನು ಗೋಣಿಚೀಲ ಹೊದ್ದು ಕಂಡು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ, ನಮ್ಮ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿದ. ಬಸ್ಸಿನ ಕಿಟಕಿಯ ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳು ಶೇಖರವಾಗಿ, ದವ್ವ ಆಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದವು. ನೀರು ಇಳಿದು ಕಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ಸಾಲಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಆ ಹನಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒರೆಸಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಶುರುಮಾಡಿದ, ತಮಾಷೆ, ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಒರೆಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ನೀರಿನ ಹನಿ ಮಳೆ ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೂ ಹೀಗೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಕತ್ತಲಾಗಿ ಹೊಯಿತು ಪಾವನಾ. ಕತ್ತಲಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಳೆಯೂ ನಿಂತಿತು. ಬಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ದೀಪಗಳು ಹತ್ತಿಕೊಂಡವು, ಓಡುವ ಬಸ್ಸಿನ ದೀಪದ ಬೆಳಕು, ಕಿಟಕಿಯ ನೆರಳು ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ, ಮರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು, ಬಸ್ಸಿನ ವೇಗ ಶಬ್ದ ಒಂದೇ ಸಮ ಇತ್ತು.

ನಿಶ್ಯಬ್ಬ, ಬಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ವಸಂತಾ ಮತ್ತು ಭಾರ್ಗವಿ ಒಂದು ಜೋಡಿ ಹಾಡು ಹೇಳಿದರು. ನೀವು ನರ್ಮದಾ ಜೊತೆ ಏನೋ ಹೇಳಿದಿರಿ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ, ನರ್ಮದಾ ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕಳು, ನನ್ನ ಕೈ ಒದ್ದೆ ಆಗಿತ್ತು, ಒರೆಸಿಕೊಂಡೆ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ. ಅದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ ಆಯಿತು, ಮಳೆ ನಿಂತ ಮೇಲೆ ಸಂಜೆಯ ನಂತರದ. ಕತ್ತಲು, ವೇಗ ಶಬ್ದ ಜನ ನಿಶ್ಯಬ್ಬ ಆದರೂ ಒಬ್ಬನೇ ಬಸ್ಸು ಹೀಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿ. ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿ.

ಊರು ಬಂದಾಗ ನೀವು ನರ್ಮದಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಡೀಸ್ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನ ಹತ್ತಿರ ಇಳಿದಿರಿ. ನೀವು ಇದೇ ಊರಿನವರಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯಬಹುದು -ನಾನು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಸಾರಿ ನಾನು ಬರೆದ ಕಾಗದ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಮೇಲೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ದಿನವೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಲದ ಮರದ ಹತ್ತಿರ ತಿರುಗುವಾಗ, ಮಹಡಿ ಮೆಟ್ಟಲು ಹತ್ತುವಾಗ, ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವಾಗ, ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕದ ಹುಡುಗಿಯ ಜೊತೆ ಬಗ್ಗಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ನೀವು ನಗುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಳುತ್ತಿಲ್ಲದ ನಗು, ಆ ನಗುವನ್ನು ಕಂಡು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಸಂತೋಷ ಒಂದು ತರಹ ಸಿಹಿಯಾದ ನೋವು, ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ, ದೊಡ್ಡ ನೀರಿನ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲೆಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ನನಗಿನ್ನೂ ಬೇಕಾದದ್ದು ಎಷ್ಟೊಂದು ಇದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಕೊರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ದುಃಖ ಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ನೀವು ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ, ಯಾವುದೋ ನೀರಿನ ತೆರೆಯ ಹಿಂದೆ ನೀವು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು, ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಹಸುಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ನೋಡುವ ಹಾಗೆ, ನನಗೆ ಏನೋ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾದ ಹಾಗೆ, ಆಗದ ಹಾಗೆ, ಆಗುತ್ತಿತ್ತು, ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಆಚೆ ಒಂದು ನದಿ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ, ಬರೀ ವಿಶಾಲವಾದ ಮರಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ.

ಆಚೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಲದಮರ, ದೊಡ್ಡದು, ಅದರ ಜ್ಞಾಪಕ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ನಡೆ ದಾಡಿದ್ಧರ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ, ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬನೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಒಬ್ಬಳು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತಳಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಪೂರ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆಯೇ ತರಹದವನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ, ಇಷ್ಟೊಂದು ದಿವಸ ಸ್ನೇಹದ ಪರಿಚಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ಇರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲಾ ಒಳ್ಳೆಯತನ ವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಹಿಂಜರಿಕೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೂ ಇದೆ ಅಂದು ಕೊಂಡೆ-ನಿಮಗೆ ಏನು ಬೇಕು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳುವವರಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳು.

ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮೌನ ಪರಿಚಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು, ನೀವು ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಆದಿರಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹುಡುಕಲೇ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವಿರುವುದು, ಸೂರ್ಯ ಇರುವ ಹಾಗೆಯೇ, ಅಪ್ರಯತ್ನ ವಾಗಿಯೇ, ತಿಳಿದುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು, ಒಂದು ಸತ್ಯ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿರಿ, ಎಷ್ಟೇ ಜನಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನೀವಿರುವುದು, ಬಿಳಿಯ ಹೂಗಳ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಗುಲಾಬಿಯ ಹಾಗೆ, ಸಹಜವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು, ನಿಜವೋ ಅಲ್ಲವೋ ನಾನಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವ ನಗುವಿಗೆ ನಾನೇ ಕಾರಣ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ತೇಲುವ ನಗುವಿನ ಅಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕೊಳದ ಅಗಲಕ್ಕೂ ನೂರು ನೂರಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ನೀರು.

ಚಂದ್ರಿಕಾ, ಅಥವಾ ನೀವು ಅಥವಾ ನಿರ್ಮಲಾ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದಾಗ ನೀರಿನ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುತ್ತದೆ. ಇರಬಹುದು ನೀವು ನೀರು ನಾನು ಯಾವ ಆಕಾರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ಪಡೆಯುತ್ತೀರಿ. ನೀವು ಏನಾಗಿದ್ದೀರಿ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನೋ ಅದು ನನ್ನ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆ ಇರಬಹುದು. ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ, ದಡದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಇಷ್ಟಿಷ್ಟೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ, ನೀರು ಬೇಕು ನೀರು.

(ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿಜ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ ಯಾಕೆ? ನನಗೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೂ ಯಾಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಪಾವನಾ?)

ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು, ನೀವು ಇನ್ನು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರಬಹುದು. ನಾನು ಈ ಕೊನೆಯ ತಿಂಗಳುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ, ಯಾಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವುದೋ ಆಕಾರಕ್ಕೆ mould ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವ ತನಕ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಬ್ಬಾ, ಬೆಳೆಯುವುದು ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ, ಎಷ್ಟು ಸಹಜ. ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಕನಸಿನಿಂದ ಏಳಲು ಆಗದೆ ಒದ್ದಾಡುವ ಹಾಗೆ-ಅರ್ಧ ನಿದ್ರೆ ಅರ್ಧ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ-ಆಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಸಲಿಸು, ಮತ್ತೆ ಅಂತಹ ಅನುಭವ ಆಗುವವರೆಗೆ, ಚಂದ್ರಿಕಾ, ಪಾವನಾ, ಮಧ್ಯೆ ನಾನು, ಚಂದ್ರಿಕಾ ಹರಿದಳು, (ಸಾಸುವೆಯ ಮೇಲೆ ಸಮುದ್ರ ಹರಿದ ಹಾಗೆ), ಅನುಭವಗಳು ಹೆದರಿಕೆ, ಪ್ರಶ್ನೆ disturbance, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದಳು. ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ರೀತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಕಿದಳು. ಬೇಡ ಅನ್ನುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅನುಭವದ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನಸಿನ ನಕ್ಷತ್ರ ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವ ನನ್ನು ನಿಜದ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಎಳೆದು ತಂದಳು, “ನೀನು ಹೀಗೆ ಕಾಣುತ್ತೀ ನೋಡಿಕೋ” ಎಂದು ತೋರಿಸಿದಳು, ಈ ಸಮುದ್ರದಿವ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಣಗಿದೆ, ಮುಖ, ಕತ್ತು, ಎದೆ, ತಲೆ ಎಲ್ಲ ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು, ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕು. ಸಮಾಧಾನ ಬೇಕು, ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಹಳೆಯ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಕನಸಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಚಂದ್ರಿಕಾ ಮುರಿದು ಹಾಕಿದಳು. ಅವಳ ಹಾಗೆ ಇರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ, ನೀರು ಅದುಮುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಿಕಾಳ impression ಗಳು Overlap ಆಗುತ್ತವೆ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ ಬೇಕು ಅನ್ನುವ ಆಸೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಆಕಾರ ಬಂದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಸೆಯಾಗದೆ ಸೋತು ಹೋಗುತ್ತದೋ ಎಂದು ಅಳುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಚಂದ್ರಿಕಾ ನನ್ನ ತೀರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ನನ್ನನ್ನು ‘ವಿನು’ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಳು. ಈ ಕೊನೆಯ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬರಹ ಮಾತು, ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕಾದರೂ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಬೇಕು ಅನ್ನುವ ಜನ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕಾ ಒಬ್ಬಳು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಲದಮರದ ಹಾಗೆ, ಬೆಳೆದಳು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲವೋ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಕೆ ದೂರ ಹೋದಳೋ, ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೋ, ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ?

ಅವತ್ತು ನನಗೆ ಮಾತಿನ ಮತ್ತು ಬಂದಿತ್ತು, ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಜನ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವಿರಾಮ, ನೀವು ನರ್ಮದಾ ಮತ್ತು ನಾನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕಾಳನ್ನು ತುಂಬಾ ನೋಯಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ ನಾನು, ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ನಗುತ್ತಿದ್ದಿರಿ, ನೀವು ನಗುವುದು ನೋಡಬೇಕು ಅನಿಸಿತು. ಚಂದ್ರಿಕಾ ನನ್ನ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಾದಳು. ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ? ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಅಷ್ಟು concern ಇಲ್ಲ ಅಂತ ನೀವು ತಿಳಿಯಲಿ ಅಂತ ಇರಬಹುದು, (ಅವಳು ತನ್ನ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು); ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಜೊತೆ ನಾನು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಇರಬಹುದು, (ನಾನು ಚಂದ್ರಿಕಾಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಾಟಕ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ನೀವು ಅಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡಿದಿರಿ, ಆಮೇಲೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ನೋಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ); ನೀವು ನಗುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಎಂದಿರಬಹುದು.

ಇವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅದೇ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹದ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ಅದು ತೆರೆಯುವ ಮುನ್ನವೇ ನಾನು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದು,

ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಚಂದ್ರಿಕಾಳ ಸ್ನೇಹ, ಅದು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಅಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ಹೇಗಿರಬಾರದು ಅಂತ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳಿಂದ ತಾಯ್ತನದ Suggestion ಬಂದಾಗ ಬೇಸರ ಆಗಿದ್ದೂ ಅದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸ್ನೇಹ ಬೇಕಿತ್ತು, ಸಂಬಂಧದ ಹೆಸರಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಚಂದ್ರಿಕಾಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಇನ್ನೇನೋ ಇತ್ತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಕತೆ ಹೇಳಿ ಅಳಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕಲ್ಲು ಎಂದಳು, ಹೆಂಗಸರ ರೀತಿ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂದಳು, ನಾನು ಮಾತನಾಡಿದ್ದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ನೀವು ನಕ್ಕಿದ್ದೂ ಎರಡೂ ಅವಳಿಗೆ ನೋವು ಉಂಟುಮಾಡಿತ್ತು, ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಬೇಕೋ, ಬೇಡವೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೇಡಿತನ ಇರಬೇಕು. ತಪ್ಪು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದೆ. 'ಅವಳು (ಅಂದರೆ ನೀವು) ನಕ್ಕರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿ? ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ' ಅಂದೆ, ಸುಳ್ಳು, ತಪ್ಪು ನನ್ನದು, ಆದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯವನಾದೆ.

ಆದರೆ ಚಂದ್ರಿಕಾ ದೂರ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಹುಶಃ ತಪ್ಪಿಗೆ compensate ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇರಬಹುದು. ನೀವು ಹತ್ತಿರ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿರಿ, ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ! ಅವತ್ತು ಇಬ್ಬರೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. Extension ನಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೆ ಲೈನಿನ ಆಚೆ ಇರುವ ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಡಿನ್ನರ್, ದಾರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನೀವು ಎಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾತು ಬರುತ್ತೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದೆ. ನೀವು ನಕ್ಕಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಬಂದಿದ್ದು ಹೇಳಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಎಂದು ತುಂಟತನದಿಂದ ಕೇಳಿದಿರಿ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಬಂದಾಗ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಕರೆದಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದಿರಿ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಮನೆಯ ಹೊರಗೇ, ಬೇರೆಯ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಮನೆ ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ತೀರಿ ಹೋದದ್ದು, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಕಡಮೆ ಸಂಬಳದ ಮಾಸ್ತರಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದಿರಿ, ನೀವು ಹೀಗೆ ಬೇರೆಯವರ ಹತ್ತಿರ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಆಗಿತ್ತೇನೋ ಅನ್ನಿಸಿತು, ನೂರಾರು ದಿನಗಳ ಸಂಕೋಚ ಮರೆಯಾಗಿತ್ತು, ನನ್ನ impression ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಅಂತ ಖಂಡಿತವಾಯ್ತು. ನರ್ಮದಾಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಎಂದೂ ಮಾತನಾಡದ ನೀವು ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು, ದಾರಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಜೆ ಪೂರ್ತಿ ಮಾತನಾಡಿದಿರಿ.

ಪ್ರೊಫೆಸರರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಎರಡು, ಮೂರು ಎಳೆಯ ತೆಂಗಿನ ಮರದ ಸಸಿಗಳು. ಅವುಗಳ ಕೆಳಗೆ ಜಮಖಾನೆ, ಖುರ್ಚಿ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲೆ compound ಗೋಡೆ, ಅದರ ಆಚೆ ರೈಲ್ವೆ ಲೈನು.

ರಾತ್ರಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ನೀವು ಉರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕು ಅಂತ, ಹೇಗೆ ಅಂತ, ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ, ಈಗ ನೀವು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ, ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೀರಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಜನ ಇದ್ದಾರೆ, ಚಮಚ ತಟ್ಟೆಗಳ ಸದ್ದು ಇದೆ. ಬೆಳದಿಂಗಳಿದೆ, ಬಾಯಿ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು ಮೆಲ್ಲುತ್ತಿದೆ. ವಸಂತಾ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಮಾತಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದಳು Polite meaningless talk, ಗಾಳಿ ಬಂದಾಗ ತೆಂಗಿನ ಗರಿ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ಆಗ ಹೊರಗಿನ ಬೀದಿ ದೀಪದ ಬೆಳಕು, ಅಲುಗದ ಗರಿಗಳ ನೆರಳು, ಬೆಳದಿಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಉಟ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಉಟ ಮುಗಿಯಿತು, ವಸಂತಳನ್ನು ಹಾಡುವಂತೆ ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದರು, ಹಾಡು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು, “ಕಬಿ ನ ಕಬಿ ಕೋಯಿನ ಕೋಯಿ ಆಯೇಗ” ನಮ್ಮ ಬಸ್ಸು, ಪ್ರಯಾಣ ಜಲಪಾತ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರು ಬರುತ್ತಾರೆ? ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತಾರೆ? ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾತ್ರಿಯ ರೈಲು ಕೂಗಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು, ರೈಲು ಬರುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಂಪೌಂಡು ಅದುರುವ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು, ಹತ್ತಿರ ಬಂತು, ಮನೆಗೆ ತೀರ ಸಮೀಪ ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಎಂಜಿನ್ನಿನ ಒಳಗಿನ ಬೆಂಕಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖರವಾಗಿತ್ತು. ಫೈರ್‌ಮನ್ ತಲೆಗೆ ಚೌಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲನ್ನು ಒಳಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಎಂಜಿನ್ನಿನ ಕಿಟಕಿ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದ, ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ, ಎಂಜಿನ್ನು ಹೋಯಿತು, ಶಬ್ದ ಕಡಮೆ ಆಯಿತು. ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬೋಲಿಗಳು, ಕೆಲವಕ್ಕೆ ದೀಪ, ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ರೈಲಿನ ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಹಾಡು ನಿಂತಿತ್ತು, ರಾತ್ರಿ 9-45 ಹೋಗಬೇಕು, ಎದ್ದೆವು. ಚಂದ್ರಿಕಾ ಮರೆತುಹೋಗಿದ್ದಳು, ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಗೇಟಿನ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದೀರಿ, ನಾನೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದೆ. ‘ಬರೋಣ ಇನ್ನು; ಸರಿ ಲೈಫ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಮಿಾಟ್ ಆಗೋಣ’-ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ‘ನಮ್ಮ ಉರಿಗೆ ಬಂದರೆ ತಪ್ಪದೆ ಬನ್ನಿ’, ‘ಆಗಲಿ’, ಎಂದೆ, ಮಾತು ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ನೀವು ಇನ್ನು ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತೀರಿ, ನಾನೂ ಅಷ್ಟೆ ಅಂತಲೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ‘ನಿಮಗೆ ವಿಳಾಸ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಕಾಗದ ಬರೆಯಿರಿ, ಬೇಕಾದರೆ’, ಅಂದೆ, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಬಂದರು, ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ನೀವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ‘ಬರಲಾ’ ಅಂದು ಹೊರಟು ಹೋದಿರಿ. ರಾತ್ರಿಯ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಗೆಳೆಯರನ್ನು ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿ, ರೈಲು ಹೋದಮೇಲೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಖಾಲಿಯಾದಾಗ ಅನಿಸುವ ಹಾಗೆ; ತುಂಬಾ ದಿನದಿಂದ ಇದ್ದ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಖಾಲಿ ಮಾಡಿ ಲಾರಿಗೆ ಸಾಮಾನು ತುಂಬಿಸಿ ಖಾಲಿ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಆಗುವ ಹಾಗೆ-ಆಗಿತ್ತು.

ನಾನು ನಿಮ್ಮ ವಿಳಾಸ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ, ನನ್ನದೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ನರ್ಮದಾಳಿಗೆ ಬರೆದು ನಿಮ್ಮ ವಿಳಾಸ ತರಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಹೇಗಿದ್ದೆ ಗೊತ್ತೆ ಪಾವನಾ.

ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೋಡುತ್ತೇನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪಾವನಾ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದೆ, ಪಾವನಾ, ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದೆ, ಚಿಲಕ ತಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ, ಪಾವನಾ. ಮಲಗುವ ಮೊದಲು ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದೆ, ಸಿಮೆಂಟಿನ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನೀರು ಬಿತ್ತು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಸಾವಿರ ಚೂರಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ, ಪಾವನಾ, ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ, ಪಾವನಾ, ಮಗ್ಗುಲು ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ, ನಿಮ್ಮ ನೆನಪೇ ಇತ್ತು. ಪಾವನಾ, ಪಾವನಾ, ಪಾವನಾ.

ಇದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಯಾಕೆಲ್ಲ ಬರೆದು ಹೇಳಬೇಕು? ಅವಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ನೆನಪಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬರೆಯಬಹುದಿತ್ತು, ಅಥವಾ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಪರಿಚಯ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ, ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಅವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ. Casual ಆಗಿ ದಿನ ಕಳೆದವು. ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. Life ಪೂರ್ತಿ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತೋ ಏನೋ, ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಅದರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅದು ಸಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ, ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಅರ್ಥ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಪಾವನಾಗೆ ಜಂಬ ಇರಬಹುದು, ಅಥವಾ ನನಗೇ ಜಂಬ ಅಂತ ಅವಳು ಅಂದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು, ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ದಿನ ಎರಡು ದಿನ ಮಾತನಾಡಿದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತ ಅಂತ consider ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ ಇರಬಹುದು.

ಇಲ್ಲ, ಇದು ಯಾವುದೂ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಇದೆ, ಅದನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇದೆಲ್ಲ ಆಟ ಅಷ್ಟೆ, She was not indifferent towards me, ಆದರೆ ಅವಳು ನನ್ನ ನೋಡಿದ ರೀತಿ, ಅದೇ ನನಗೆ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲದ್ದು, ಅವತ್ತು ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು, ಅದನ್ನು ಬೇಕು ಅಂತ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತು, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ನನ್ನ impression ಎಲ್ಲಾ ಬೇರೆಯದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿತ್ತು, “I would be glad, no, fortunate to have a son like you’ ಅಂದಳು. O, damn her.

ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು ಅಂತ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಏನನ್ನಿಸಿತು ಅಂತ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಕಾಗದ ಅವಳಿಗೆ ತಲಪಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ, ಯಾಕೆಂದರೆ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣಗಳು ತುಂಬ ಇವೆ, ಆದರೆ ಅವಳ ನೆನಪು ಎಂತಹದೋ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಏಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬಹುಶಃ ಕಾಗದ ಮಡಿಸಿ ಎತ್ತಿಟ್ಟೆ, ನನಗೇ ಬೇಕು, ಬೇಕಾದೀತು ಅಂತ. ನೀವು ಅನ್ನುವುದು ಹೋಗಿ ನೀನು ಅಂತ ಆಗಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ, ನಿನಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದು ನಾನೇ ಅಂತ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟೆ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬನೇ ಅನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಹೀಗೆಂದು ವಿನೋದ ಡೈರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡೆ.

ಕಳೆದದ್ದರ ಕುರಿತು

ಕಳೆದದ್ದರ ಕುರಿತು

-ಎಂ ಎನ್ ಜೈಪ್ರಕಾಶ್

ಗೆಳತಿ, ಹೇಳು, ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯಲಿ ದಿನಾ ಮಹಾ ಅದೆಂಥ ವಿಶೇಷವಿರುತ್ತೆ? ಇಂದಿರಾ ರಾಜಕಾರಣದ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ, ಯುದ್ಧಭೀತಿಯ, ಜಲಕ್ಷಾಮದ ಬರಿ ಭೀತ ಚಿತ್ರಗಳ ಬಿಟ್ಟು? ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಓದುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವೆಂಥವರು, ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವೇ ದೇಶವಾಗಿರುವಾಗ ಅದ ಮರೆತು ಬದುಕುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ-ಓದುವುದಿಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆ ನಾನು ಎನ್ನುವಿರಿ |

ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಗೊತ್ತೋ? ಎಂದೆ ನೀನಾಗೆ ಅದಕ್ಕೆ

ಈ ದಿನ

ಪತ್ರಿಕೆ ಬಿಡಿಸಿ ಕಾಣದ ಕಣ್ಣಿಗೇರಿಸಿ ಕನ್ನಡಕ ಮುತುವರ್ಜಿ ವಹಿಸಿದೆ.

ದೊಡ್ಡಕ್ಷರಗಳ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಗಳು ಒಳಗಿನೊಳಗನ್ನು ತಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಓದುತ್ತ ಓದುತ್ತಾ ನಡೆದ ಒಳಪುಟದ ಕೊನೆಯ ಕಾಲಮೈಗೆ, ಆಗೋ! ಗೆಳತಿ, ಬಿತ್ತು ನೋಡು ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಆ ಅಭೂತ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಕ್ಷರಗಳ ಸಣ್ಣ ಸಾಲುಗಳು : ‘ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ- ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ? ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ನೋಡಿದೆ. ಬಗೆಗಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ, ನನ್ನ ಕನ್ನಡಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗದ, ಕರುಳ ತುಡಿತದಿಂದ ತುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದವು ಅಲ್ಲಿ ಮೂಕನೋವಿನ ಮಾತುಗಳು. ಗೆಳತಿ, ಹುಡುಗ ಐದು ವರ್ಷದವನಂತೆ, ನೋಡಲು ಬಿಳಿಮುದ್ದು, ಭತ್ತ, ಅರಳಾದಂತೆ

ಮಾತು, ಪುಟಾಣಿ ಪ್ಯಾಂಟು, ಹೂಹೂ ಚಿಟ್ಟೆಚಿಟ್ಟೆ ಅಂಗಿ, ಬಿಳೀಗಲ್ಲಕೆ ಕರೀಕಪ್ಪು ಮಚ್ಚೆ, ಮುಖತುಂಬ ಮುಗ್ಧ ಮಲ್ಲಿಗೆ-ನಗು,

ಹುಡುಕಿಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನ,

ಗೆಳತಿ,

ನೋಡು, ಅಂಗಲಾಚುವ ಬರಹ.....ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾರು ಓದುತ್ತಾರೆ? ಬಿಡಿ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಇಂಥವು ನೂರಾರು; ಓದಲು ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲ

- ಎನ್ನುತ್ತಿ ನೀನು.

ಹೌದು ಗೆಳತಿ, ಬಿಡುವೆಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣವೇ ನಮ್ಮ ಜೀವದುಸಿರಾಗಿರುವಾಗ? 'ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ' ಎಂಬುದು ಕಾಣದೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ; ಹೋಗೇ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಅದರೊಡನಿದ್ದ ಚಿತ್ರ, ಆ ಭಾವಚಿತ್ರ, ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಪತ್ರಿಕೆ ಮುಟ್ಟಿದ
ನಾನು ಹೇಗೆ ಮರೆಯಲೇ? ಗೆಳತೀ, ಹೇಗೆ ಮರೆಯಲೇ?

ಆ ಸಾಲುಗಳ ಯಾತನೆಯ, ಕೊರಗಿನ, ನೋವಿನ, ತಪ್ಪತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ
ಕೋಟ್ಯಂತರ ಅದೃಶ್ಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ನನ್ನ ಒತ್ತುತ್ತವೋ, ಗೆಳತಿ, ಒತ್ತುತ್ತವೆ:
ಉಲ್ಲಾಸ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ದಮ್ಮಯ್ಯ ಯಾರಾದರೂ ಹುಡುಕಿಕೊಡಿ.

ಗೆಳತಿ, ಯಾರು ಹುಡುಕುವರೆ? ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾರು ತಡುಕುವರೆ?
ಭರವಸೆಗಳು ಆವಿಯಾಗಿ, ಅಕ್ಕಿ ಸಕ್ಕರೆ ಸೀಮೆಯೆಣ್ಣೆ ಹಾಲುಪುಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಫಕ್ಕನೆ
ಕಾಣೆಯಾಗುವುದರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಡಬೇಕಾದ ದಿನಗಳ ನಡುವೆ ಕಾಣೆಯಾದವರು
ಸಟಕ್ಕನೆ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರೂ ಯಾರು ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ ತಟ್ಟನೆ?
ಅಲ್ಲವಾ, ಆ ಸಹನೆಯಾದರೂ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿದೆ ನಮಗೆ?

ನಿಜ ಗೆಳತಿ ನಿಜ, ನಮಗೆ ನಮ್ಮದೇ ಹಾಸಲುಂಟು ಹೊದೆಯಲುಂಟು, ಮುಖಂಡರಿಗೆ
ಸರ್ಕಾರಿ ರಥ ಎಳೆವ ಭಾರವುಂಟು, ಈ ಭಾರದಡಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಇಂಥವು ಅಪ್ಪಚ್ಚಿ.
ಅಂತೂ ಇವರು ನಾಥರಿದ್ದೂ ಅನಾಥರಾಗುತ್ತ, ಕಾಣೆಯಾಗುತ್ತಾ, ಕೊನೆಗೆಮ್ಮ
ಕಳೆದೇ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ನಂತರ ಎಲ್ಲೋ ಕಾಲಮ್ಮಿನ ತುದಿಬಾಲಕ್ಕೆ, ಖಾಲಿಜಾಗ |
ತುಂಬುವುದಕ್ಕೆ, ಬೇರೆ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ, ಅಚ್ಚಾಗುವ ಸಣ್ಣಕ್ಷರದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ
ಸಾಲುಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾವೆ, ಗೆಳತೀ, ಬರೀ ಸಾಲುಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾವೆ.

ಸರಿ ಗೆಳತಿ, ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಪ್ಪಟ ಸತ್ಯ; ದಿನವೂ ಇಂಥ ಸುದ್ದಿಯ
ಸಣ್ಣಕ್ಷರದವರದು ಸಾವಿರ ಕತೆ, ಹುಡುಕುವುದೆಲ್ಲಿ, ಸಾಯಲಿ ಬಿಡು!

ಆದರೂ ಪ್ರಿಯ ಗೆಳತಿ, ದಾರಿ ಬದಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೆರಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಇವು ಇನ್ನೂ
ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಳಿದು ನೋಡು, ಅವು ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಇಡೀ ನಮ್ಮ
ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ, ಗೆಳತಿ, ಅವು ಬಿಡದೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ;
ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ ನಾವು ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದೇವೆ;
ಹುಡುಕುವುದಿಲ್ಲವೇ ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಿಲ್ಲವೇ?
ಇವು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಂಗಲಾಚುತ್ತ ತೀವ್ರ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತ ಕುಕ್ಕುತ್ತಲೇ
ಇವೆ ಕಣೇ, ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲಮ್ಮಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ,
ಇದರಾಚೆ ವಿಶಾಲ ಆ ಹೊರವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದಾ ನಿನಗೆ?

ನಿನಗೇನು, ನನಗೂ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾಣುವುದೇ ಕಳೆದುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.
ಕಳೆದುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಕಣೇ ಅದು ಧೂಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.
ಗೆಳತೀ, ಗೊತ್ತಾಯ್ತು, ಕಳೆದದ್ದು ನಮ್ಮದು ಕಣೆ ನಮ್ಮದು.

ಹುಡುಕಿಕೊಡುವರಾರು? ಪ್ರಕಟಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ-ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ-
ರಾಜಕೀಯವೇ ಉಸಿರಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದಲು ಬಿಡುವಿಲ್ಲ ಕಣೇ.

ಊರು-ಕಾದಂಬರಿಯ ಪರಿಚಯ

ಊರು-ಕಾದಂಬರಿಯ ಪರಿಚಯ

- ಡಿ ಪಿ ಹೆಗಡೆ

“ಒಂದು ಊರು ಕ್ಷಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ನೆನಪು ತುಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣ”. ಆ ನೆನಪನ್ನೇ ಆಧಾರ ವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿ ಆರ್. ನಾಗರಾಜರ ಊರು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹದೌನ್ಯತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕಾಡಿನಾಬೀಡಾದ ಊರು ಅವನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಒಂದು ಊರು ಉಚ್ಛ್ರಾಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಲು ಅಥವಾ ಅವನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಊರಿನ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಥವಾ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮನದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ಕಾಡಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು ಎಂದು ಅವರೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ನೆನಪು ನಿವೇದನೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಾಗ ಊರು ಕಾದಂಬರಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಯಿತು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು :
೧. ರಾಮೇಶ್ವರಪುರದ ಸ್ಥಳಪುರಾಣ. ೨ .ರಾಮೇಶ್ವರಪುರದ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು. ೩ ಉಚ್ಛ್ರಾಯದ ಪಡಿನೆರಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನತಿಯ ಬೀಜಗಳು ಮೊಳೆತು ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಊರಿನ ಅಧಃಪತನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ಬಗೆ. ರಾಮೇಶ್ವರಪುರದ ಸ್ಥಳಪುರಾಣವು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ (mock epic) ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರದೇ ಆದ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯು -” ತ್ರೇತಾಯುಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಅಗ್ನಿ ಸ್ಯ ಮಹಾಮುನಿಗಳೊಮ್ಮೆ ವಿಂಧ್ಯವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ತೆರಳಿ ಕವೇರ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಲಾರದೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತೊರೆಯಾಗಿ ಹರಿದವಳನ್ನರಸುತ್ತ ತೊಳಲುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಭರತಖಂಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತದ ಹಾಸನೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರೆಕಲ್ಲುಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ರಾಮನಾಥಪಟ್ಟಣ ಹೋಬಳಿಯ ಗೊಬ್ಬಳೀ ಕಾಡೆಂಬಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದಂತೆ ಇರುಳಾಗಲು ಪರಮಶಿವಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಡ್ಡೆ ಹೋದರು.....ಮಲಗಿದ್ದ ವಲನಿಗಳು ಹರಹರ ಎಂದರು- ಅರ್ಥಾತ ಹರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೆ ಮೇಲೆದ್ದರು. ಆಗ ಕೋಳಿ ಕೂಗಲು ‘ಇದೇನಚ್ಚರಿಯಲಾ!’ ಎಂದು ಬೆರಗುವಟ್ಟು ಮುಂದುವರಿದಿರಬೇಕಾದರೆ ಪತಿತಪಾವನೆಯಾದ ಕಾವೇರಿ ಅಡ್ಡಲಾದಳು” -ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪ ಕಾವೇರಿಯ ‘ಮರಳದಂಡೆಯ ವೈಶಾಲ್ಯ’ ವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ‘ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಿ ಕೊಡಗಮಯವಾದ ಹುಣಿಸೆ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಅರಳೀ ತೋಪಿನ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರಲು, ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ‘ಭೀಮ ಬಂಡೆಗಳು’ ಎದುರಾದವು, ‘ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಅರೆದು ಹಾಕಲು ಬಳಸಬಹುದಾದಂತಹ ಬಂಡೆಯೊಂದು’ಇದು ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಗೂ ಈ ಜಾಗದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲ”ವೆಂದು ಸಾರುವಂತಿತ್ತು. ಅಗ್ನಿಸ್ವರ ಪಾದಾರವಿಂದ ಪುನೀತವಾದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಶ್ರೀರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂಬ ಅಭಿದಾನದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹೊಳೆಯ ಒಂದು ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿಯ ಲಿಂಗವು ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವಾದರೆ, ಅಗ್ನಿಸ್ವರ ಬಿನ್ನಹದ ಮೇರೆಗೆ ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ದಡದ ಮೇಲಿರುವ ಹುಣಿಸೆಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ವಾಮಿಯ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಯಾಯಿತು. ಕೋಡಗಗಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು “ನೀವಿಲ್ಲಿ ರುವವರೆಗೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರವೃದ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಮೇಶ್ವರಪುರದ

ನೆರೆಯಾದ ಮಂಚದಕಟ್ಟೆಯು ಸೀತಾದೇವಿಯು ಬಯಸಿದ ಬಚ್ಚಲಾಯಿತು, “ಅದರ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಕಲ್ಲಂತಲೇ ಹೆಸರಾಗಿ ಅದು ತೀರ್ಥಸ್ಥಳವಾಯಿತು”, ಭವಾನಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ನಿಜ ಧೇನುಕೆಯು ಕಲ್ಲಿನ ಧೇನುಕೆಯಾದಳು, ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು “.....ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವರು ತಮ್ಮ ಪಾಪವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಪತಿತಪಾವನೆಯನ್ನಿಸಿದ ನೀನು ತನ್ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೂ ಸದ್ಗತಿ ಕಾಣಿಸಿ ನಿನ್ನ ಶಿಲಾರೂಪದಿಂದಲೂ ಆಸ್ಪೋಟ-ಮುಕ್ತಿಹೊಂದಿ ನಿಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ”, ಎಂದು ವಿಶಾಪಾನು ಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೊಳೆಯಾಚೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಧಾಳಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಯಿತು. ಆ ಭಿನ್ನವಲೂರ್ತಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಹೊಳೆಯಿಚಿನ ದೇವರುಗಳಿಗೆ “ನೂರಾ ಎಂಟು ಉತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭ ಸಂತರ್ಪಣೆಗಳು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು”, ಊರಿನ ಸಮಸ್ತ ದೇವ-ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆ, ವ್ರತ ಕೈಂಕರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಾದಿಗಳು ನಿಯೋಜಿತ ಜನರಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದ್ದಿತು -” ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಷಡಗೋಪ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಮಣ್ಯನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಘವಚಾರಿಯದು ಅಗ್ರಮರ್ಯಾದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಹಿರಿತನ ಮುಂದಾಳುಗಳಿಲ್ಲದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಮನಸಾ ಒಪ್ಪಿ ಬಂದುದಾಗಿತ್ತು, ಎಲ್ಲರ ಪಾಲಿಗೂ, ಅದು ಗುಣ, ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ವರ್ಚಸ್ಸು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದ ಔನ್ನತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂದ ಗೌರವ, ಸುಬ್ರಮಣ್ಯನ ರಥ ಊರಿನ ಹಿರಿತನದ ಹಾಗೂ ಔನ್ನತ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿತ್ತು.” “ಸುಬ್ರಮಣ್ಯನ ರಥವೆಂದರೆ ಅಂಧಿಂಥ ತೇರಲ್ಲ. ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಮೈಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಆರು ಚಕ್ರಗಳ ಬೃಹದ್ರಥ” ಎಂದು ಅದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ರಥದ ಔನ್ನತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂತರ್ಪಣೆಯ ಔದಾರ್ಯ ಇವೂ ಕೂಡ ಊರಿನ ಹಿರಿಮೆಯ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಊರಿನ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಹಿರಿಮೆಯ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿದ್ದವು. ದೇವರಂಥ ಮನುಷ್ಯರು ಊರಿನ ಕೀರ್ತಿ ಪತಾಕೆಯ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಊರವಂದಿಗಿರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೂಡ ಊರಿನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹಿರಿದಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಳಿಲು ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದವು, ಅಲ್ಲಿನ ಕಪಿಗಳು ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರಾಮ ಬಂಟರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಕಪಿಗಳಿಗೆ ‘ಹನುಮಂತ’ ಎಂಬ ಗೌರವ ನಾಮಧೇಯವಿದ್ದಿತು. ಕಲ್ಲಿನ ಕಪಿಗೆ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ದಿಟದ ಕಪಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ದುಷ್ಟತನ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಪಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ವನಶ್ರೀಯನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, “ಕಪಿ ಇಲ್ಲದ ತೋಪಿಲ್ಲ, ತೋಪಿಲ್ಲದ ಊರಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಆಗಿನ ಭಾವನ”, ಕಪಿಗಳಂತೆ ನವಿಲುಗಳೂ ಇದ್ದವು, “ಕಾವೇರಿಯ ಪುಷ್ಕರಣಿಯಲ್ಲಿಯ ಮೀನುಗಳು ಯಾಂತ್ರಿಕರ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿದ್ದವು”, ಮೈಸೂರಿನ ಅರಸರೊಬ್ಬರು ಮೀನೊಂದಕ್ಕೆ ಮೂಗುತಿಯುಂಗುರ ಹಾಕುವ ಕೃಪೆಯನ್ನೂ ತೋರಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ಅಪರಾಧವೆಂದು ಸಾರಿದ್ದರು. ಜನರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಾಗಿ ಮೀನುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೇ ವಿನಾ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯ ಭಯದಿಂದಲ್ಲ. ಪರಸ್ಥಳದಿಂದ ಯಾರೇ ಬಂದರೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಯಥಾನುಶಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುವ ಹೃದಯದ ವೈಶಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರಪ್ರಿಯತೆ ಇವು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿದ್ದವು, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿತ್ತು, ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಮೂಢರಾಗಿರದೇ ಲೌಕಿಕ (secular) ಭಾವನೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು, ಅವರು “ಊರಿನ ಒಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರವರ ಆಚಾರ ಅವರವರಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮಾನವೀಯತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು.” ಅವರದು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಜೀವನವಾಗಿತ್ತು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾನವೀಯತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಉಸಿರಾಗಿತ್ತು. “ಎಂತಹದೇ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೂ ಆಚಾರದ ಹೆಸರೆತ್ತಿ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ನೀಗಗೊಡುವ ಅಥವಾ ನೀಗಿಸುವ ಛಲ ತೊಡುವುದು ದುರಾಗ್ರಹ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಶಿಕ್ಷೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು, ಬಲಿಯಾಗುವವನು ಮನುಷ್ಯನೇ, ಇದು ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನೇ ಮುಂತಾದವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಆ ಊರು ಉಸಿರಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ವೈಖರಿ”.

ಊರಿನ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ಸಹಕಾರಿ ತತ್ವವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ನಿಭಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಊರಿನ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು, ಊರು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ಸ್ವರಪದಲಿತ್ತು” ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲರ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ರಾಮೇಶ್ವರಪುರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ಒಂದು ಮನೆಯೆಂಬ ಭಾವವಿದ್ದಿತು, ತಾವು ಬೆಳೆದುದನ್ನು ಪರವೂರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಪರವೂರಿನದನ್ನು ತಾವು ತಂದು ತಿನ್ನುವ ಸಲ್ಲದ ಪರದಾಟ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣದ್ದು, ತಾವು ಬೆಳೆದುದನ್ನು

ತಾವು ತಿಂದು ತೃಪ್ತಿಯ ನಗು ತಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.” ಉರಿನವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಲವಲೇಶವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ವಿನಾ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲೀ ಯಾವದೇ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. “ಹಾಗೆ ಪ್ರೀತಿಗೆ ತಾವು ಕೇರಳಾಪುರದ ಕೆಂಭತ್ತವನ್ನೂ ಹುಣಸೂರಿನ ಕರಿಹುಣಸೆಯನ್ನೂ ತರುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು, ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ರಾಜಭೋಗವನ್ನೋ ಕೆಮ್ಮಣಸನ್ನೋ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಉಂಟು, ಆದರೆ ಅವರಿವರ ನಡುವಿನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರತೂ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ”.

ಇಂಥ ಒಂದು ಸಮೃದ್ಧಿ, ಶಾಂತತೆ, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಉರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಉಚ್ಚಾಯ ಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಕಾಲ-ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದವು, ಜನರು ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಆದರ್ಶದ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾದ ಜೀವನ (Life of tradition) ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಉರಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ. ಉರಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನತಿಯ ಬೀಜಗಳು ಹೇಗೋ ಬಂದು ಬಿದ್ದು ಮೊಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದವು, ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಮಲಗಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಶಕ್ತಿಗಳು (Destructive forces) ಅವನ ವಿಚಾರಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. “ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಮಲಗಿದ. ಅವನು ಹಾಗೆ ಕಾಲ ಕೆಡ್ತಾ ಇದೆ ಅನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದವು, ಅವನ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಸಿ, ಹಾದರ, ತಟವಟ, ದುಡ್ಡಿನಾಸೆ, ದಗಾಖೋರತನ, ಒಂದು-ಎರಡು- ವತ್ತಿನ್ನೊಂದು ಎನ್ನುವ ಅದ್ವೈತ, ದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಗಳ ಗೋಜು ತರಲೆ ಮುಂತಾದ ಬಾಳಬೇನೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು”, ಈ ಎಲ್ಲ ಬಾಳಬೇನೆಗಳು ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಕಾಲ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಅವು ಹೇಗೋ ನೀರು ನೆಲ ಪ್ರಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಒಳ್ಳೇ ರಭಸದಿಂದ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನಂತೆ ಉರಿನ ಅವಸಾನವನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ವ್ಯಥೆಗೊಂಡವರು ಅವಧಾನಿಗಳು ಕೂಡ, ಉರಿನಲ್ಲಿ ವಿಧ್ವಂಸಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ತಾಂಡವವಾಡಿ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಧಾನಿಗಳು “ತಾವು ನೆಚ್ಚಿದ್ದ ಉರಿನ ನಡೆ ತಪ್ಪಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದರು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ದುರ್ವಿಕಾರಿ ಸಂವತ್ಸರ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಉರಿನ ಅವನತಿಯ ಪಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಮೈಲುಗಲ್ಲು. ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನೇನೋ ಕಾಲ ಕೆಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅದು ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಮನವರಿಕೆಯಾದ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು, ಅವನ ಮೊದಲ ಮೊಮ್ಮಗ ಕೋದಂಡರಾಮ ಸತ್ತಾಗಲೇ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಜೀವ ಹಣ್ಣಾಗಿತ್ತು-ಅದೇ ದಿನ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಮುದುಕನಾದ, ಅವನ ಮಗ ಸೊಸೆಯರ ಇತ್ತಂಡ ಬದುಕಿನ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದ ಕುಡಿ ಬೆಳಕು ನಂದಿ ಕಪ್ಪು ಹೆಚ್ಚಿತು”, ಹಿರಿಯರ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಉರಿನ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಸದಾಚಾರ ನಡತೆಯರು ಕಾಮಾಕ್ಷಿಯು “ಜೋಡಿ ತೆಂಗುಗಳ ಬದಿಯಿಂದ ಭರನೇ ಕತ್ತಲಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ” ದಾಗೆ ನುಚ್ಚುನೂರಾಯಿತು. ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವಂತ ಮಹಿಳೆಯರ ಮಾನವ ರಕ್ಷಿಸುವವರಿಲ್ಲದೇ ಮೂರು ಕಾಸಾಗುವುದೋ ಆ ರಾಜ್ಯವು ಅಧೋಗತಿಯಂ ಕೊನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನಿಳಿದಂತೆಯೇ ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯೊಂದಿದೆ. ಈ ಘಟನೆಯು ಇದೇ ಉರಿನ ನೈತಿಕ ಅವನತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ “.....ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಉರಿನ ತೇರು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಮುರಿಯಿತು, ಜಾತ್ರೆ ಜಾರಿತು”, ಎಂತಹ ಅಪಶಕುನ! ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉರಿನ ಉಚ್ಚಾಯ ಕಾಲದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದ ಮೆರೆದ ತೇರು ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ಮುರಿದು ಅವನತಿಯ ಅಪಶ್ಯತಿಯನ್ನು ಹಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಉರಿನ ಆಂತರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟಾಗಿ ಹಿರಿಯರನ್ನಿಸಿದವರು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು- “ಸೀತಾ ಪತಿಗೆ ನಿರಾಳ, ಕಳ್ಳರಾಮನ ಕಾಫಿ ಚಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿ, ಗೋಪಣ್ಣನ ಕಾಮಯಜ್ಞವಾದಾ ರಭ್ಯ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟು, ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟು ಮನೆಯ ಮೂಲೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಅಪ್ಪಣ್ಣವ ಧಾನಿಗಳ ವಿಷಯವಂತೂ ಅದೇ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು, ಅವರಿಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮನೆಯ ಮುಂದಿದ್ದ ತೆಂಗಿನಮರದ ಸೊಗೆಯನ್ನೆಣಿಸುತ್ತಿರುವದೊಂದೇ ಕೆಲಸವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು.” ಅಪ್ಪಣ್ಣವಧಾನಿಗಳು ಉರಿನ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು, ಬಹುತೇಕ ಉರಿನ ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಅಪ್ಪಣ್ಣವಧಾನಿಗಳಂತಾಗಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಾಣುವಿನ ಹೊಟೆಲು ಉರಿಗೆ ಬಂತು, ಅವನನ್ನು ಬಾ ಎಂದು ಬಾಯಾರೆ ಕರೆದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಅವನು ಬಂದ ದೋಸೆ ಹೋಯ್ತು ಹಾಗೂ ಉರವರನ್ನು ಗೆದ್ದ... “ಅಂತೂ ನಾಣುವಿನ ಹೊಟೆಲು ನಿಂತಿತು, ನೆಲೆಸಿತು, ಯಾರೂ ನಾಣುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಜನರ ನಾಲಿಗೆಯ ರುಚಿಯ ಹದ ಅವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕಾವಲಿ ಕಾದಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ

ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಬೇಕೇ? ಒಂದು ಹನಿ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸಿದರೆ ಸಾಕು! ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ನೊಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಷಡಗೋಪ, ಸಡಯುತ್ತಿರುವ ಅನಾಹುತವನ್ನು ನೋಡಿ ನೊಂದು ಉರನ್ನೇ ಬಿಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಷಡಗೋಪನ ಮನದಲ್ಲಿ ತುಮುಲ, ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದ ಉರಿನ ಕುಲವನ್ನು ತೊಡೆದು ಹೋಗುವದು ದುಃಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವದು, ಅದನ್ನು ತೊಡಲಾರ, ಬಿಡಲಾರ-ಅದು ಷಡಗೋಪನ ಮನದ ತುಮುಲದ ಅಂತರಂಗ. ಕಲಕಿದ ಅಶಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿಮಿತವನ್ನು ಪುನಃ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನನ್ನು ಮರೆಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಭಗವದ್ಭಾವನದ ಮುಂದೆ “ಯಾವ ಬಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಮಧಿತಾರ್ಥವು ಷಡಗೋಪನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತ ಹೋಗುವದು, ಮಾತು ಪುನಃ ಉರಿನ ಅವನತಿಯತ್ತ ತಿರುಗುವದು, “ರಾಮಪ್ಪಾ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಕಾಲ ಮುಗಿ ಯಿತು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಷಡಕೋಪ ಮುಂದುವರಿಸಿದ, “ಉರಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಯಾಕೋ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ, ಆಡಂಬರ ಅತಿಯಾಯಿತು, ಜನರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಕುಂದುತ್ತಿದೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಎಡೆ ಕಡಿಮೆ.....ಅಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯವನಿಗೇ ಆ ದುರ್ಗತಿ ಬಂದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಉರಿಗುಳಿಗಾಲವೆಲ್ಲಿ? ಶಂಭು ದೀಕ್ಷಿತರ ನೆನಪಾಗು ವದು, ಉರನ್ನು ಅದರ ಹಣೆಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಉರನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರು ದೀಕ್ಷಿತರು” ಹೋಗುವಾಗ “ಉರು ಉರಿಬಯಲಾಯಿತು, ಅದರ ಬೂದಿಯನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೆದರಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಸಾರಿದರು. ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೂ ಷಡಗೋಪ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಉರಿಗೆ ಕೊನೆಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿದ.

“ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಮಾಗಿದ್ದ.” ಉರಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಅವನ ಮುಷ್ಟಿಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಎಂದೋ ಪಾರಾಗಿ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು, “ಅರ್ಥವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಆಗುವದೂ ಕಷ್ಟವೇ ಆದರೂ ಆದೀತು, ಈಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆ” ಎಂದು ದೇವರ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಭಾರ ಹಾಕುವ ಸಮಯವೊದಗಿತ್ತು, ಆದರೆ “ಗುಡಿಯೊಳಗಿನ ಶಂಭು ತಪೋಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ” ಆಮೇಲೆ “ಸ್ಥಾಣು” ವಾದ ಅವನ ಯೋಗನಿದ್ರೆ ಚಿರನಿದ್ರೆಯೆನ್ನುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಅರ್ಚಕ ಶೇಷ ರಾಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ದೇವರನ್ನೆಬ್ಬಿಸಲು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಆ ದೇವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಸೋಮಸೂತ್ರದ ಧಾರೆ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತಂತೆ, ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಅವಸಾನದೊಂದಿಗೆ ಉರಿನ ಉಚ್ಚಾಯ ಕಾಲದ ಹಂಸಗೀತವನ್ನು (Swan Song) ಹಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ “ದಿಬ್ಬದ ಮನೆ ಖಾಲಿ, ಸೂರಪ್ಪನ ಮನೆ ಖಾಲಿ, ಭಾವಿಯು ಮನೆ, ಚಕ್ಕೋತದ ಮನೆಗಳು ಖಾಲಿ.....” ಹೀಗೆ ಉರೆಲ್ಲ ಭಣ ಭಣವಾಯ್ತು. ಉರಿನ ಉಚ್ಚಾಯ ಕಾಲದ ಕುರುಹಂತಿದ್ದ ಗೌತಮಾಶ್ರಮದ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯ ತೋಪೂ ಕೂಡ ನಾಶವಾಗಿ ಚದುರಂಗದ ಮಟ್ಟಿಯಾಯಿತು, ಹಾಗೆಯೇ ವಕ್ರಭಾನು ಸಂವತ್ಸರವು ಒಂದು ಉರಿನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನೇ ವಕ್ರಿಸಿತು, “ಎಲ್ಲಾ ಅಧರ್ಮ! ಅಧರ್ಮ! ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲ. ಬದುಕೇ ಬಂಡಾಟವಾಗ್ತಾ ಇದೆ” ಎನ್ನುವ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿನ ಜನರ ಬದುಕಿನ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಸಮಾಧಿಯಾದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮಳೆಯಾಗದೆ ಅಥವಾ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ಸಾಲದೇ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಪುನರುಜೀವಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಪರ್ಜನ್ಯ ವಿಪರೀತವಾದ ಅಧ್ಯಾನಕ್ಕೆಡೆಯಾಯ್ತು, “ಕಾವೇರಿ ಭೋರ್ದರೆದಳು.” ಜನರು, ದನಗಳು, ಗಿಡಗಂಟೆಗಳು ಕಾವೇರಿಯ ಸೆಳೆತದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋದವು. “ಇದೇನು ತಾನಾಗಿ ಒಲಿದು ಬಂದು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಕಮಂಡಲುವಿನಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದ ಕವೇರನ ಮಗಳ ಆವೇಶವೋ ಇಲ್ಲ ಅಳಿವು ಉಳಿವು ಎರಡನ್ನೂ ಡಮರುಗದ ಎರಡು ತಮ್ಮಟ ಮಾಡಿ ತಾಳಗುಣಿಯುತ್ತಿರುವ ತಾಂಡವ ರೀತಿಯೋ?” ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾವೇರಿ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಮೊರೆದಳು. ಗೌತಮ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದುದು ಉರಿನ ಪತನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯು, ವಕ್ರಭಾನು ವಕ್ರಿಸಿದಾಗ ಉರು ಉರಿಯಿತು. ಗೌತಮ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಒಡೆದಾಗ ಉರಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಜೀವನವು ಚೂರು ಚೂರಾಯಿತು, ಒಳಿತಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಕೆಡುಕಿಗಾಗಿಯೋ ಸೇತುವೆಯ ರಚನೆಯಾದುದರಿಂದ ಉರು ಹೊರ ಉರುಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿತು, “ಉರು ಉರಿದು ಒಡೆಯಿತು, ಗೌತಮ ಬಂಡೆ ಸಿಡಿದು ಚೂರಾಯಿತು, ಸೇತುವೆ ಏಳುತ್ತಿದ್ದಿತು ..... ಪ್ರವಾಹ ಅದನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಏನು ಪ್ರವಾಹ! ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ತೇಲಿ ಹೋಯಿತು!” ಎಂಬ ಮಾತು ಪತನದ ದಾರುಣ ಕಥೆಯ ಸಮೂಹಗಾನದಂತೆ (chorus) ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬರುವದು.

ಸೇತುವೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು, ಹೊರಗಿನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಂಪರ್ಕವು ಒಳಗಿನವರಿಗಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಚಿಕ್ಕದಾದ ಉರು ಹೊರಗಿನ ಹಿರಿಯರುಗಳ ಸಂಗಡ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು, ರಾಮೇಶ್ವರಪುರವು ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು, ರಾಮೇಶ್ವರಪುರದಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ, ಹಾಸನೂರಿಗೆ, ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಉರುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಯಿತು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿಯ ಉರಿನ ಚಿತ್ರವು ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದುದು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಹೊರ ಉರುಗಳಿಂದ ಬರುವ ರಸ್ತೆಗಳೆಲ್ಲ ರಾಮೇಶ್ವರಪುರದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ರಸ್ತೆಗಳೇನೋ ಆದವು, ಆದರೆ ಅಸಮ ಸಂಬಂಧದ ರಸ್ತೆಗಳಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ರಾಮೇಶ್ವರಪುರ ಮನೆಮಾಡಿದ, ಕಮತ ಕಟ್ಟಿದ, ಒಕ್ಕಲುತನ ಬೆಳೆಸಿದ. ಆದರೆ ಮಗನ ಮದುವೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ದುಡುಕಿನಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸಂಸಾರದ ಮುರುಕುತನದ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಹಾಡಿದ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸಂಸಾರದ ಅವನತಿಯ ಬೀಜವನ್ನು ತನಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ತಾನೇ ಬಿತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾದಾಗ ಮನನೊಂದ, ಮರುಗಿದ ಮಾಗಿದ ಕೊನೆಗೆ ಮುದುಕನಾಗಿ ಬೂದಿಯಾದ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ತಾನು ನೆಚ್ಚಿದ ಉರು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮನೆತನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಗಳಿಸಲಾರದ ರಾಮೇಶ್ವರಪುರ ಉರನ್ನು ಕಟ್ಟುವವರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ನಂಬಿದ ದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು ಅವು ಬರಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳಾದವು, ಉರಿನ ಉಚ್ಚಾಯ ವೈಭವವನ್ನು ಹಾಗೂ ತುತ್ತತುದಿಯನ್ನು ಕಂಡನುಭವಿಸಿದ ರಾಮೇಶ್ವರಪುರ ಅದರ ಅವನತಿಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೋತು ಮರುಗಿ ಮರೆಯಾದ, ಮಗ ಕುಳ್ಳರಾಮ ತಂದೆಯಷ್ಟು ಆದರ್ಶವಾದಿಯಲ್ಲ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನವನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಸವಿಯಬಯಸಿದವ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿದ್ದುದು ಹೀಗೆ- “ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನು ಉರ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಒಳಿತಿನ ಪರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ-ಸೋತದ್ದು ಉರಂತರ, ಗೆದ್ದದ್ದು ಸೂರಂತರ-ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೇ ಒದ್ದಾಡುವದು ಅರ್ಥರಹಿತ; ಸೋತೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಾದರೆ ಗೆದ್ದೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯ ಅಳಲು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ”, ಸೋತು ಸುಣ್ಣವಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಬರಿದಾಗಿಸಿ ಬದುಕುವದಕ್ಕಿಂತ ಉರು ಬಿಡುವದೇ ಲೇಸೆಂದು ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ ಉರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ “ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಕುಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿಗೆ, ನಾಣಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಸೋಮುಣ್ಣನ ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಮುದುಕ ದೊಡ್ಡ ಭೈರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಯಂಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಸೇತೂ ರಾಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ-ಆ ಮನೆ, ಆ ಅರಳಿಕಟ್ಟೆ, ಆ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಆ ತೋವು, ಆ ಬನ ಆ ಉರಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ-ಧೂಳು ಹಾರಿಸಿ ಬಸ್ಸು ಹೊರಟುಹೋಯಿತು”, ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಛಿದ್ರವೊಂದು ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಇಡೀ ಉರನ್ನೇ ಕಬಳಿಸಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಅವನತಿಯ ಕಥೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಮಮತೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಉರಿನ ಕ್ಷಯ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸಿನ ‘ದಟ್ಟ ಅನುಭವ’ವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥೆಯು ದುರಂತದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಒಂದು ರುದ್ರ ಕಾದಂಬರಿ (tragic novel) ಎಂದು ಕರೆಯುವದು ಸಮಂಜಸವಾಗಲಾರದು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉರೇ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾಯದಿಂದ ಅವನತಿಯಾದುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವದು, ಉರು ಒಂದು ಮನುಷ್ಯಪಾತ್ರವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಉರಿನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ದುರಂತ ಛಿದ್ರವು (tragic flaw) ಕಂಡು ಬರಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸುಖಾಂತ್ಯದ ಕೃತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲೂ ಅಸಾಧ್ಯ, ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ಯವಿರುವದರಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಘಟನಾ ಪ್ರಧಾನ ಕಾದಂಬರಿ (novel of action) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿವೇದನೆಯಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವದು ಓದುಗರ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಕರ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೊಂದು ಸವಾಲು, ಅವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವವು ಮತ್ತು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕಾದಂಬರಿ (symbolic novel)ಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸ ಬಲ್ಲವು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು

ಗಹನವಾದವುಗಳು, ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂದು ಬೇಕಾದವರು ಓದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಘಟನೆಗಳು ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವರ ನೆನಪಿನ ಉಗ್ರಾಣದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರೂಪಿಸಿದಂತಹವುಗಳು, ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಎನ್ನುವದಕ್ಕಿಂತ ವಾಸ್ತವವಾದಿ (realistic) ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಬಹುದು.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾನವ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವರಲ್ಲದ ಪಾತ್ರಗಳು ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾನವ ಪಾತ್ರಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೊರತಾಗಿರುವ ಉರು, ನದಿ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೂಡ ಸಜೀವ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ತುಂಬ ಚಲಿಸುತ್ತವೆ. ಮಾನವ ಪಾತ್ರಗಳು ಹಲವಾರು ಇದ್ದು ಅವರನ್ನು ಹಳೆಯ ಜನಾಂಗದವರು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಎಂದು ಪುನಃ ದ್ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು. ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅವನ ಸವ:ಕಾಲೀನರದು ಒಂದು ಗುಂಪಾದರೆ ಕುಳ್ಳರಾಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನರದು ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪು. ಹಳೆಯ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಧರ್ಮಭೀರುತನ, ಮತ್ತು ಭೂತದಯೆ ಇವು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಗಳು, ಹೊಸತನ, ಹೊಸಗಾಳಿ ಯನ್ನು ಸವಿಯುವ ಸಾಹಸ ಇವು ಹೊಸ ಜನಾಂಗದ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಗಳು. ಆಧುನಿಕತೆಯು ಅತಿಯಾಗುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಯವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನತೆಯು ಕಂಡುಬರುವುದು.

ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಹಿರಿಯ-ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಯಜಮಾನ, ಒಂದು ಊರಿನ ಮುಖಂಡ, ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಧೀರೋದಾತ್ತ ಮನುಷ್ಯ. ಅಂತಹ ಶ್ರೀಮಂತನೇನೂ ಅಲ್ಲ. “ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ದುಡ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಭಾರಿಯ ಕುಳವೇನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯ ಬದುಕು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ತಾನೂ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ-ಬೇರೆಯವ ರಿಗೂ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಊರಿನ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಹಿರಿತನ ದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. “ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಲಸ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ, ಸಮರ್ಥ, ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಒದಗಿಸುವ ಹೊಣೆ” ಅವನದು. ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಸಂದರ್ಭ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮುಖಂಡನಲ್ಲ, ತನ್ನ ಗುಣಗಳಿಂದ, ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜನಾನುರಾಗದಿಂದ ಅವರ ಹೃದಯ ನಿಯೋಜಿತ ಮುಖಂಡ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ, “ಆಳು ಗಡಸು, ಮಾತು ಗಡಸು, ರೇಗಿದರೆ ರುದ್ರ. ಆದರೆ ಕೆಟ್ಟುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ರೇಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗಲೂ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲ, ಧೈಯ ಶುಭಕರ ವೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು, ಯಾರೂ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಇದಿರಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸ ಗೌರವಗಳೆಷ್ಟು ಕಾರಣವೋ ಅವನ ವಿವೇಚನೆ, ಸರ್ವಶ್ರೇಯೋ ಭಾವವೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಾರಣ.”

ಮನುಷ್ಯ ಯಾವಾಗ ತಾನು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದು ಸರಿ, ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಸರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಆವಾಗ ಅವನ ಹತ್ತಿರದವರು ಅವನಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವರು, ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವರು. ಇದು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿಯ ರುದ್ರಭಿದ್ರದ (tragic flaw) ಬೀಜವಾಗಬಹುದು, ಹಾಗೆ ವಿಚಾರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಜಂಭವೂ ಕೂಡ (vanity) ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಚಾರಿಸಿ ಒಮ್ಮೆ ದುಡುಕಿದ. ಅದರ ಫಲವನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಶೇಷ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ. ಗೆಳೆಯನ ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯನ ಮನೆತನದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಳಿಸುವ ಹುಚ್ಚು ಆದರ್ಶದ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ದುಡುಕಿದ. ಮಗನ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಯಾವದೇ ಅಸ್ಪದವನ್ನೀಯದೇ ಗೆಳೆಯನ ಮಗಳು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ವನೆಯ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ತಂದುಕೊಂಡ. ಆಗ ಮಗನ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ವಿಚಾರ ಹೀಗಿತ್ತು-“ಈ ಎಮ್ಮೆ ರಾಮ ಹೇಗೆ ಬಾಳುತ್ತಾನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ-ತಿಡ್ಡಬೇಕು, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉಪಾಯದಿಂದ ತಿಡ್ಡಬೇಕು-ಆದೀತು-ಆದರೂ-“

ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ದೇವಸದೃಶ ಮನುಷ್ಯ, ಕಾವೇರಮ್ಮ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, “ನಾ ಇರ್ತಿನಿ ಅಂದಾಗ ನಿನ್ನ ಮಾವ ಇದಾನಲ್ಲ-ನಮ್ಮ ರಾಮಣ್ಣ-ದೇವ್ರಂಥಾ ಮನುಷ್ಯ-ಇರು ಕಾವೇರಿ ಚಿಂತೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ ಅಂತ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳ್ಕ, ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತಮ್ಮನ ಹಾಗೆ ನೋಡ್ಕೊಂಡ, ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ”, ಊರಿನ ಜನರ ಸುಖದುಃಖಗಳ, ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮದ ಭಾರವನ್ನು ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೊತ್ತಿದ್ದ, ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ

ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಯೋಗಿ, ಬಂದುದಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಮಕಾರದಿಂದ ಸಹಿಸಿ ಹಣ್ಣಾದವ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ, ಷಡಗೋಪ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, “ನೀನೂ ಕಷ್ಟ ಸುಖ ಉಂಡು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡವನು, ಆಗ್ಗಲಿಲ್ಲ, ಆಗುವಂಥಹದೇನನ್ನೂ ಮಾಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದೆ, ಬಾಳಿಸಿದೆ”, ಮಾತು ಮೀರಿ ನಡೆವ ಮಗ ಎಮ್ಮೆ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಾಗ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ತಣ್ಣಗಾದ.

ಊರಿನ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುಖ್ಯವ್ಯಕ್ತಿ ಷಡಗೋಪ, ಊರಿನ ಮಹತ್ವದ ಕಾರಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಭಾರ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಹದಗೂಡಿಸಿ ರುಚಿಕಟ್ಟಾದ ಪಾಕ ಸಿದ್ಧಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ಷಡಗೋಪನದು”, ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಊರಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಃಕ್ಷೇಶಗೊಂಡ ಷಡಗೋಪನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ತುಮುಲ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.(ಪುಟ ೪೩-೪೫) ಅವರಿಗೆ ಸರಿತೂಕದವರು ಅವಧಾನಿಗಳು, ಅವಧಾನಿಗಳು ವೃದ್ಧರು, ಅವರು “ಕೋಲು ಹಿಡಿದು ಬಂದರು, ತಾವು ನೆಚ್ಚಿದ್ದ ಊರಿನ ನಡೆ ತಪ್ಪಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದರು”, ಹಾಗೆಯೇ ಲೆಕ್ಕದ ರಾಘವಾ ಚಾರಿಯ ಕೂಡ ಬೆಂದು ನೊಂದು ಹಣ್ಣಾದ ಜೀವ, ಈ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಿರಿಯ ಜೀವ ಕೇಶವಯ್ಯ, ಕೇಶವಯ್ಯ ಪ್ರಾಣಿದಯೆಯೇ ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತಾಗಿ ಅವತರಿಸಿವೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು, ಸೂರಪ್ಪನೂ ಕೂಡ ಈ ಹಿರಿಯರ ಗುಂಪಿನ ಒಂದು ಧ್ರುವತಾರೆ. ಉತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಗೋಗರ್ಭ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಸುವದು ಸೂರಪ್ಪನ ಕೆಲಸ. “ಜುಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಈ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ನೂಕಿ ಆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಟಿಯಿಂದ ಎಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ಸುಬ್ರಮಣ್ಯನ ಷಷ್ಠಿಯ ದಿವಸ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಯನ್ನು ಅವನು ಹಾಗೆ ಅದ್ದಿ ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದ, ನಟ್ಟನಡುರಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸೂರಪ್ಪನಿದ್ದರೆ ಕಂಕುಳ ಕಂದಗಳ ಸ್ನಾನವೂ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋಗುವದೆಂದು ತಾಯಂದಿರು ಧೈರ್ಯವಾಗಿದ್ದರು, ಅದು ಹಾಗೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಹೌದು, ಇಂಥ ಸಾತ್ವಿಕ ನಡೆನುಡಿಯ ಸೂರಪ್ಪ ಸತ್ತ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ “ತಬ್ಬಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಹಾಕಿ ಊರು ತೊರೆದಳು”, ಷಡಗೋಪನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸೂರಪ್ಪನಿಗಾದ ದುರ್ಗತಿ ಯಿಂದಲೇ ಊರಿಗೆ ಅಳಿಗಾಲ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಕಾವೇರಮ್ಮನದೂ ಕೂಡ ಹಿರಿಯ ಜೀವವೇ, ‘ಮದುವೆಯಾದ ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೇ ಗಂಡನನ್ನು ತಿಂದೊಂಡ (ಈ) ಮುಂಡೆ ಮೂಳಿಯಾದ’ ಕಾವೇರಮ್ಮ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ನವರಂಥವರ ಕರುಣೆ ಅನುಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರಳು, ಸಂಸಾರಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿತವಳು, ಅವಳು ಸರಸ್ವತಿಗೆ ‘ಹಾಗೇ ಮನೆಧರ್ಮನೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸ್ಕೊಬೇಕಮ್ಮ’ ಎಂದು ಸಾಂಸಾರಿಕ ನೀತಿಬೋಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಳು, ಕಾವೇರಮ್ಮ ಊರಿನ ಉಚ್ಚಾಯ ಕಾಲವನ್ನು ಕಂಡರಿತವಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವಳು. ಅದೇ ಊರಿನ ಪತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಕೋತೀಸ್ವಭಾವದ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಸಹ್ಯ ಪಟ್ಟು “ಊರನ್ನು ಬಯ್ಯು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಳು”, “ಗಂಡ ಸತ್ತ ಮುಂಡೇ ರಾಸ್ತೀನೂ ಕದ್ದು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಮುಂಡೇಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಊರು ಉಳಿದೀತೆ? ಸುಟ್ಟು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದೀತು!” ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತು ದೂರದ ನೆಂಟರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಸರಸ್ವತಿ ಹಿರಿಯರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಕಿರಿದರಲ್ಲಿಯೇ ಹಿರಿತನವನ್ನು ತೋರಿದ ಪಾತ್ರ, ಅವಳನ್ನು ಕಾಣುವದು ಮುಗ್ಧ ಮದುವಣಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ

ವಜ್ರದ ಹಗರಣದಿಂದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿತವರ ಕೈಬಿಟ್ಟಾಗ ಕುಳ್ಳರಾಮನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಿ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಮನದುಂಬಿದಳು, ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ “ಸೊಸೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿ, ಮಾವನವರ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನರಿತು ಏನೊಂದಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗ ದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.” ಅವಳಿಗೆ ಆ ಊರಿನ ಉಸಿರನ್ನು ಒಗ್ಗಿಸಿದವಳು ಕಾವೇರಮ್ಮ, ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳಾದ ಕಾವೇರಮ್ಮ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆದಳು, ಗಂಡನ ದುರ್ನಡತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನೋಡಿಯೂ ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡ ಪುಣ್ಯವನಿತೆಯವಳು. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದು ಅವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹತಭಾಗಿಯವಳು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಹಿ ಹಾಗೂ ಆಘಾತಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕ್ಷಮಾ ಅವಳು, ಹಾಯುವ ಎಮ್ಮೆಯು ಹಾಯಲು ಬಂದಾಗ “ಹಾದರೆ ಹಾಯಲಿ!” ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು.

ಈ ಮಾತು ಸರಸ್ವತಿಯು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬದುಕಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಜೀವನದ ಕಹಿಯ ಸಂಕೇತ, “ಅದುವರೆಗಿನ ಜೀವಮಾನದ ಅಳಲೇ ಆ ನುಡಿಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ನೈರಾಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿದು ಬಂದು ರಾಚಿದಂತಾಯಿತು ಕುಳ್ಳರಾಮನಿಗೆ.” ಎಮ್ಮೆಯ ಎದುರಿನಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗು ಎಂದು ಕುಳ್ಳರಾಮನು ಅರಚಿದರೂ ಕೂಡ ಅವಳು “ಬಿಡಿ ಅದನ್ನು-ಹಾದರೆ ಹಾಯಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳುವಳು, ನಂತರ ಬಡಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಭೈರವಿ ಯಾಗುವಳು, ಸರಸ್ವತಿಯು ಆ ರೂಪ ರುದ್ರಪ್ರಶಾಂತತೆಯಲ್ಲಿ “ಅಕರಾಳ ವಿಕರಾಳ ಹೆಣ್ಣು ರೂಪ ನಗ್ನಗತ್ತಲ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿದಂತೆ” ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಉರು ಅವನತಿಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಕುಳ್ಳರಾಮ ಮನುಷ್ಯನಾಗುತ್ತ ಬಂದ, ಗಂಡನ ಆರೈಕೆ, ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇತರೇ ವಿಷಯಗಳು ಅವಳ ಜಗತ್ತು ಆದವು, (ಪುಟ ೧೦೮-೧೧೧) ಗಂಡನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಪ್ರವಾಸಾದಿಗಳು ಆದವು, ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಕೂಸಾಗಿ (ಮೊದಲೆರೆಡು ವರಕ್ಕಳು ಆಗಿ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ) ನಾಗೇಶ ಬಂದ. ಆಮೇಲೆ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಪರ ವೂರ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಉರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ನಿಂತಳು, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಉರಿನ ಅವನತಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೊಂದು ಉರು ಬಿಟ್ಟವರೇ, ಆದರೆ ಸರಸ್ವತಿ ಮಾತ್ರ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಉರಿನ ಅವನತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವದೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವದಿಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನಾವಳಿಗಳಿಂದ ನಯವಾಗಿ ಜಾರಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಪಾತ್ರ ಸರಸ್ವತಿಯದು.

ಬಿಸಿರತ್ತದ ಹೊಸ ಹುರುಪಿನ ಕುಳ್ಳರಾಮ ಹೊಸ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು. ಹಾಗೆಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಜೀವನದ ಅಂಶಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿನ್ನೂ ಅಪಕ್ಕ, ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಮುಖ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಬೇಕಾದ ದೋರಗಾಯಿ ಕುಳ್ಳರಾಮ, “ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉಪಾಯದಿಂದ (ಅವನನ್ನು) ತಿದ್ದಬೇಕು” ಎಂಬುದು ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಖಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ಆದರೆ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಮಗನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲದರಂತೆ ಭಗವದರ್ಪಣ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವನು, ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ ಕುಳ್ಳರಾಮ ಎಮ್ಮೆ ರಾಮ, ಕುಳ್ಳರಾಮನದು ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸ್ವಭಾವ, ಉರಿ ನವರು ಭಿನ್ನಮೂರ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಪೂಜಾರ್ಹವಲ್ಲವೆಂದು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳರಾಮನ ಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆ, ಉರಿನಲ್ಲಿ ನಾಣಿಯು ಹೋಟೆಲ್ ಇಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಬಹುಶಃ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದವ ಕುಳ್ಳರಾಮ, ಕಂತರಾಟದಾರನು ಉರಿನ ಕೀರ್ತಿಯ ಕಳಶವಾದ ಗೌತಮ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಮೊದಲು ವಿರೋಧಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಆ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದವನು ಕುಳ್ಳರಾಮನೇ, ಉರಿಗೇ ಹಿರಿಯನಾದ, ಉರವರ ಹೃದಯಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನಭಿಷಕ್ತ ದೊರೆಯಾದ ಮತ್ತು ತಂದೆಯಾದ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನನ್ನೂ ವಿರೋಧಿಸಿದ ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಸತ್ತಾಗ “ಕುಳ್ಳರಾಮವು ಅಪ್ಪನನ್ನು ಬೂದಿ ಮಾಡಿದವನು ತಲೆಗೊಂದು ಟವಲನ್ನು ಅರ್ಧ ಮುಖ ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರು ಅಲೆದ.” ತಂದೆಯ ಮರಣದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ದುಃಖವಾಗಿದೆ, ಸಂಕಟವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕ ಬಗ್ಗೆ ಆನಂದವೂ ಆಗಿರಬೇಕು, ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸಿದ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬಯಸಿದ. ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ತಂದದ್ದು ಅಪ್ಪನ ತಪ್ಪೆಂದು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ವಾದಿಸಿದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದುದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ರೀತಿಯ ದುರ್ಬಲತೆ ಎಂದು ಶಂಕಿಸಿದ. ಅವಳು ತನಗೆ ಹೇಳಿಸಿದವಳಲ್ಲ ಬೇರೆಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದವಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ತನಗೆ ತಾನೇ ಅಂದುಕೊಂಡ “ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ನಾನು ಹಿಂದಿನ ದಿನವಷ್ಟೇ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಹುಡುಗ ಭಾಗ್ಯಶಾಲೀ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವನು ನಾನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ನಾನು ಅವನಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ನಾನು ನಾನಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ದಿಮ್ಮಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅದು ವ್ಯಥೆ, ಯಾರಿಗೋ ಬಡಿ ಸಿದ್ದ ಎಲೆ.” ತಾನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಪಾಪಭೀರುತನದ ಅಳುಕೂ ಅವನಲ್ಲಿತ್ತು, ಆ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿಯೇ ತನ್ನೆರಡೂ ಮೊದಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಸತ್ತವು, ತಾನು ಆ ಪಾಪದ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ (ಪುಟ ೮೦).

ಉರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನಂತೆ ಮಗ, ಆದರೆ ಯಾರೂ ಕರೆಯದಿದ್ದರೆ ಆ ಕಡೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಕುಳ್ಳರಾಮ ಎಮ್ಮೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತ, “ಕೋಡು ಸವರಿ ನೋಡು, ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಸಿ ನೋಡು, ಬಾಲ ನೀವಿ ನೋಡು, ಕೆಚ್ಚಲು

ಗಂಟು ತಡವಿ ನೋಡು” ಎಂದು ಎಮ್ಮೆ ಖರೀದಿದಾರರನ್ನು ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ಅವನಿಗೆ ಊರಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಅರಿವಿತ್ತು, ಅದನ್ನು ಅಪ್ಪನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ, ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಕುಳ್ಳರಾಮ ಊರಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತನಾದ. ಆಗುವದು ಆಗುತ್ತಿರಲೇಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿತ್ವವನ್ನು (fatality) ಮನಸಾ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಮುಳುಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಮಲ್ದಾರರನ್ನು ಅವರು ತನ್ನ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಬದುಕಿಸಿದ. ಮಹಾಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರು ಯಾರೇ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರ ಹೆಣ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ. ಕುಳ್ಳರಾಮ ಕೊನೆಗೆ ಹಾದಿಗೆ ಬಂದನು-ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆಸಿದ. ಊರು ಅವನತಿ ಹೊಂದಿ ಬೀಕೋ ಅನ್ನಲು ಊರನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳರಾಮ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಜೀವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ಅದರ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಯೀಯಾಗಿ ಉಳಿದವು.

ಅಂಗಡೀ ಕೇಶವಯ್ಯನ ಮಗ ಸೀತಾಪತಿ ತಂದೆಗೆ ಸರ್ವವಿಧಗಳಿಂದಲೂ ತದ್ವಿರುದ್ಧ. ತಂದೆ ಧರ್ಮಭೀರುವಾದ ಭಾವುಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮಗ ಪಕ್ಕಾ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮನುಷ್ಯ; ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋವೃತ್ತಿಯವ, ಅಂತೆಯೇ ಗೋಪಣ್ಣ ನಾಳೇ ಮೊದಲಾದವರು ಕೇವಲ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋವೃತ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಕೂಡ ಹೇಸದವರು, ವ್ಯಾಪಾರದ ಸೋಗು, ಲಂಪಟನ, ಇಲ್ಲದ ಸೋಗು, ನೆವಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ ಊರಿನ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಅವರು.

ಮಾನವರಲ್ಲದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನದಿ ಕಾವೇರಿಯು ಮುಖ್ಯವಾದವಳು, ಕಾವೇರಿ ಊರಿನ ಜನರ ಭಾಗ್ಯತಾರೆಯು, ಜನರ ನಂಬುಗೆಯ, ವಿಶ್ವಾಸದ ನದಿಯು, ಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೇಲೇಳುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಜನರು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದೇ ಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಏಳುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಿಂದಲೇ, “ಹೋದ ಹಗಲನು ಬಂದ ಇರುಳನು ಒಂದೇ ಮನದಲಿ ನೂಕುತ” ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ, ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಕಾವೇರಿ ಹರಿದಳು, ಊರಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ “ಹೊಳೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಅರಳೇಮರ ದಲ್ಲಿಯ ಎಲೆಗಳು ವಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು, ರಾಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ತಪೋಮಗ್ನ ನಾಗಿದ್ದ, ಲೋಕ ನಿದ್ರಿಸಿತ್ತು”, ಈ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಾತುಗಳು ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಸಮೂಹಗೀತವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವು ಪಲ್ಲವಿಯಂತೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ತುಂಬ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತವೆ, ಅದೇ ಕಾವೇರಿಗೆ ಸೇತುವೆಯಾಯಿತು, ಬಸ್ಸುಗಳು ಓಡಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು, ಕಾವೇರಿಯ ಮಂಜುಳ ನಿನಾದವು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತು, ಪ್ರವಾಹದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಭೀಕರ ಕಾವೇರಿಯಾಗಿ ಮೆರೆದು ಊರಿನ ಅವನತಿಯನ್ನು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಸಾರಿದವಳು ಕಾವೇರಿ, ಜೀವನಾಧಾರಳಾದ ಕಾವೇರಿ ಮಾರಿಯಾದಳು.

ಊರಿನಲ್ಲಿ “ನೂರಾರು ಕಪಿಗಳಿದ್ದವು, ಅಂತೆಯೇ ನವಿಲುಗಳಿದ್ದವು, ಕಾವೇರಿಯ ಪುಷ್ಕರಣಿಯಲ್ಲಿಯ ಮೀನುಗಳು ಯಾತ್ರಿಕರ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿದ್ದವು”, ಇವೂ ಕೂಡ ಊರಿನ ಅವನತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲುಹಾಕಿಕೊಂಡವು, ರಾಮೇಶ್ವರಪ್ಪನ ಗಡವವೂ ಕೂಡ ಊರಿನ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಾದರಣೆಗೆ, ಜನರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ರಾಮಬಂಟರ ಭಕ್ತನಾಗಿತ್ತು. ಊರಿನ ಅವನತಿಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೂಡ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದೇ ಮಾಯವಾದವು. ಗೌತಮಾಶ್ರಮದ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯ ತೋವೂ ಕೂಡ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನಾ ತಂತ್ರವು (structure) ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹದಾಶೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಹೋದಂತೆ ನಿರಾಶೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳಪುರಾಣವು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ (Mock epic) ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ, ಕಥೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಆ ಚೌಕಟ್ಟು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಸಡಿಲಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಮಾಯವಾಗುವದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿಧರ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೇನೋ ಅನ್ನಿಸದಿರದು. ಊರಿನ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಕಾಲದ ನಿವೇದನೆಯು ಗಂಭೀರವಾದ ಕಾವ್ಯ ಮಯವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ನಿರೂಪಣೆಯು ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿದ್ದು ಕೇವಲ ಗದ್ಯಮಯ (prosaic) ಆಗುವಂತೆ ಕಾಣುವದು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಮೃದುವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯವು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಹಾಸ್ಯ ಚಟಾಕಿಯು ಓದುಗರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕಸರತ್ತಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು, ಉದ್ದವಾದ ಬಳಸುದಾರಿಯ ಶೈಲಿಯು ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಛಾಟನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ

ತಂದುಕೊಡುವಂತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು (narrative) ಸುಲಭ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದರೆ ಉರು ಒಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ಅನಿಸುವುದು. ಉರಿನ ಅವನತಿಯನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದಂತೆ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದಿತ್ತು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಓದುವಿಕೆಯು ಒಂದು ಕನರತ್ತಿನ ಅನುಭವವಾಗಿ ಉಳಿಯುವದು.

ಸಂಪುಟ-೨೦

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ: ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಡಿ ಎಸ್ ನಾಗಭೂಷಣ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಇಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬರವಣಿಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ಭಾಗಶಃ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂರೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು, ತಮ್ಮ ವಾರ್ಷಿಕ ಆಯವ್ಯಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಣ ಎತ್ತಿಡುವಷ್ಟು ಕನ್ನಡ ಜಾಗೃತಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಮೂರೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕೃತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ಒಂದಷ್ಟು ಜನ ಕನ್ನಡಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಸೇರಿ, ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಆಹಾರ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಾಡಿನ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲಾ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿ ಸಹ ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯವೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಸಾಧನೆಯ ವಿವರಗಳು. ಈ ಸಾಧನೆ ಒಂದೆರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಆದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇದು ಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದೇನಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಾಧನೆ, ತನಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ತಾನು ಬೀರಬೇಕಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಾಧನೆಯ ಗಟ್ಟಿತನದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು 'ತನಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು' ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವುದು ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿನ ವಲಯಗಳನ್ನು; ಅರ್ಥಾತ್, ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರುಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಬರಹಗಾರರು ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನಾಸಕ್ತ ಓದುಗರು, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದರೆ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ (ಕೆಲವು ಕಟ್ಟಾ ಆಂಗ್ಲಾಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನುಳಿದು). ಆದರೆ, ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ಇವರು, ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಧಾರಾತ್ಮಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ!

ಸಾರ್ವಜನಿಕಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸಹ ನಿರ್ಧಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯ ಪರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು, ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ವೀಕ್ಷಕನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೇಕೆ? ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಮೇಲೆ

ಹೇಳಲಾದ ಸಾಧನೆ, ಕೇವಲ ಕಾಗದದ ಮೇಲಿನ ಸಾಧನೆಯೇ? ಇದು. ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಮಣಿದ ತಿಣುಕಿನ ಬರಹವೇ? ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಸಮರ್ಥ ಕನ್ನಡದ ವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖಕರ ಆದರ್ಶದ ಒಣ ಅನುಕರಣೆ ಮಾತ್ರವೇ?

ಇದು ಕನ್ನಡವೊಂದೇ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರದೆ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯನ್ನಕ್ಕಿಳಿದು ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೂಲ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾದುದು ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ, ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಿಸುವವರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸದೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳದೇ, ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಅಥವಾ ಬರೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೇವಲ ಬಲವಂತ ಮಾಘಸಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸುವುದೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ನಮ್ಮ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತು ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನದಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಹಾಗೂ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾದ ವಿಷಯವು ತನ್ನ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಕಾಲ ಸಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ಬೀಜವಸ್ತುಗಳ ಅಸ್ಪಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರು ಗಮನಿಸಿರಬಹುದು; ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿರಬಹುದು. ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಡೀ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಭಾರತ ತವರಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು. ಕೇವಲ ಅಂಧಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಅರ್ಥಹೀನ ಆವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ದಾಖಲೆಗಳೇ ಹೇಳುವಂತೆ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ 'ನಿಜ'ವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದದ್ದು ೧೬ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ. ಇದು ೧೪-೧೬ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ರೋಮ್ ಹಾಗೂ ಗ್ರೀಕ್‌ನ ಪ್ರೌಢ ಆದರ್ಶಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಯೂರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಯ ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೇಲಿಬಂದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರ ಶತಮಾನ. ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಆಸಕ್ತಿ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಸೂರ್ಯ, ಗ್ರಹ, ಚಂದ್ರ-ಈ ಮುಂತಾದ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಈ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನವೇ ತಾಲೆಮಿ, ಫ್ಲೇಟೋ ಮುಂತಾದವರು ಈ ಚಲನೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಪೈಥಾಗೊರಸನು ಜಾಮಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರಾದರೂ, ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪ ದೊರೆತದ್ದು ೧೪-೧೬ ನೇ ಶತಮಾನದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಯುಗದಲ್ಲೇ. ನಂತರ ಕಿಪ್ಲರ್, ಗೆಲಿಲಿಯೋ, ನ್ಯೂಟನ್‌ರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಈ ಶತಮಾನದ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್‌ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ತುಂಗ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಿಟನ್, ಜರ್ಮನಿ, ಇಟಲಿ ಮುಂತಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಾದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಜರ್ಮನ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮುಂತಾದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದವು. ಆದುದರಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಭಾಷೆಗೆ ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಜರ್ಮನ್ ಮುಂತಾದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರವೇ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದುದು ಸಹ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿಯೇ; ಅಲ್ಲದೆ, ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಾರತವೂ ಸಹ ಬಿಳಿತೋಗಲಿನವರ ಕೈಕೆಳಗಿದ್ದು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ನಮ್ಮವರಿಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಕೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ-ನಂತರ ಒಂದು ಹುಚ್ಚಾಗಿ-ಅದು, ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಸುಭದ್ರ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸಿತು; ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ನೆಲ ಕಚ್ಚಿದವು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಈ, 'ಸುಭದ್ರತೆ ಎಷ್ಟು 'ಸು' ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದು, ಅದನ್ನು ಬಿಡಲೂ ಆಗದ, ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೂ ಆಗದ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುವ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೊಂದಿಗೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ-ನಂತರ ಸಹಜವಾಗಿ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಪುನರಂಚಿತನೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಚ್ಚತ್ತಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಸಹ, ಹೊಸ ಮಾರ್ಗಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಯಾವುದೇ ಇತರ ಭಾಷೆ ಯಾವುದೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರಲಿ-ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಸಮರ್ಥ ಭಾಷೆ ಎನಿಸಿರಲಿ-ಮಾತೃಭಾಷೆಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ (You cannot jump out of your skin ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ) ವಿಶ್ವ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆವು. ಆದರೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಆ ಸತ್ಯದ ಅನ್ವಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸತ್ಯವೂ ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಸತ್ಯಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗೊಂದಲಮಯ ವಾತಾವರಣ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇದು ಸಾಲದಂತೆ, ದೇಶಕ್ಕೊಂದು (ಅದೂ

ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾತ್ರ!) ಭಾಷೆ ಇರಬೇಕು-ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಹಿಂದಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಧ್ವನಿ ಮೊದಲು ರಂಗದ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ, ನಂತರ ದೇಶದ ಜನಪ್ರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು, ನೇರವಾಗಿ ರಂಗದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಯಿತು. ಲೋಹಿಯಾರಂತಹ ಚಿಂತನ ಶೀಲರೂ ಒಂದಷ್ಟು ಕಾಲ ಭಾವಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಹಿಂದಿ ಭಾರತದ ಏಕೈಕ ಭಾಷೆ (ಅಧಿಕೃತ) ಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೂ, ನಂತರ ಸಹಜವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಿಸಿದರು. ಯಾವುದನ್ನೂ ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇರಲು ಬಯಸದ, ಉನ್ನತ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾವಾದಿಯಾಗಿದ್ದ ನೆಹರೂ ಅವರೂ ಸಹ ಹಿಂದಿಯೇತರರಿಗೇ, ಬೇಕು ಎನಿಸುವವರೆಗೆ ಹಿಂದಿ ಹೇರಿಕೆ ಸಲ್ಲದು ಎಂದರು. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯವೇ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯಮವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಅವಿದ್ಯಾವಂತ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ, ಭಾವ ವಿಕಾರ, ಮಿಥ್ಯ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಖ್ಯ ಬೆಳೆಸಿದ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವಂತೆ, ಭಾಷೆಯ ಜಟಿಲತೆಯ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಚರ್ಚಾ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸವೆಯಿತು. ಆದರೆ ಮೂಲಭೂತ ಸತ್ಯವನ್ನು ಎಂದೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತುಳಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ವಿಷಯ ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತಾ, ಕೊನೆಗೆ ತರಲೆಯಾಗುತ್ತಾ ನಡೆದರೂ ಸಹ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಂತಹವರ, ನಿಷ್ಠ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರಂತಹವರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ನಿಜವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅರಿವುಳ್ಳ ಲೇಖಕರಂತಹವರ ವಲಯಗಳಿಂದ, ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರಕಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆಕ್ರಮಣಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಸಮರ್ಥ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳು ಸಾಯದಂತೆ ಉಳಿದವು.

ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂವಹನ ಶೀಲತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಚರಿತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆಕ್ರಮಣದ ಮುನ್ನವೇ (ಸಂಸ್ಕೃತರ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಮಣಿದು-ನಂತರ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಕುತಾಯಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಕೊನೆಗೆ ಶತಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ನೀನೇ ನಾನು, ನಾನೇ ನೀನು ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಬೆರೆತು) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟದಾದುದರಿಂದ, ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಾಡಿದಷ್ಟು ಇದನ್ನು ಕಾಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇವಲ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಬ್ದಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸಮರ್ಥ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತಹ ಭಾಷೆಯ ಶೈಲಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ (ಅಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆ) ಒಂದು ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ!

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕ ೧೮೧೭ ರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತೆಂದು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪುಟ-೧' ತಿಳಿಸಿದರೂ ಸಹ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಆವರಣಕ್ಕೆ ತರಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದು ೧೯೧೫ ರಲ್ಲಿ. ಆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಚುನಾವಣಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಗೆ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿದ್ದ, ಶ್ರೀ ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಣಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವರು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ,

“ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹರಡುವುದು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಾಂಶಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾದರೂ (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರದವರು ತಕ್ಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ಒಂದು ಸಕಲ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷು-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟನ್ನು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶ್ವಕೋಶ- ಇವುಗಳ ರಚನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು-ಈ ಸಭೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.”

-ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಈ ನಿರ್ಣಯವು ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರವಾಯಿತು. ಅಂಗೀಕಾರದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಬ್ದಗಳೂ ಸೇರಿದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ರಚನೆ ಆರಂಭವಾಗಿ, ೧೯೪೬ ರ ಕೊನೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ನಿಘಂಟು ಹೊರಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪದಗಳ ತಕರಾರುಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಅಭಿಮಾನ,

ಉತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಕಾರ್ಯವೊಂದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಛಲದಿಂದಾಗಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಹರಿಕಾರರೆಂದೆನಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ೧೯೩೧ ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬಾಲಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಇಟ್ಟ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಕನ್ನಡದ ನಿಜವಾದ ಸಮಗ್ರ ವಿಜ್ಞಾನ ಬರಹಗಾರರೆಂದರೆ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರೊಬ್ಬರೇ. ಕಾರಂತರೇ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅವರು ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದುವುದು ಅಪರೂಪ. ಅವರು ಓದುವುದು ವಿಜ್ಞಾನದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಿರಿಗಾಗಿ ಬರೆದ 'ಬಾಲ ಪ್ರಪಂಚ'ವನ್ನು ಈಗ ಕೂಡಾ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಆ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಬರೆದ, ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚದ ನಾಲ್ಕು ಸಂಪುಟಗಳಂತೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಅಪೂರ್ವ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಈ ಶತಮಾನದ ಅದೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನಿಸಿದ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್‌ನ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಾಂತದವರೆಗೆ, ಕಾರಂತರು ಈ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತೂ (ಭೌತ, ರಸಾಯನ, ಪ್ರಾಣಿ, ಸಸ್ಯ, ವೈದ್ಯ, ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವಿಜ್ಞಾನ) ಈಗಿನ ಪದವಿ ಮಟ್ಟದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸರಿ ಸಮಾನವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು, ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಜ್ಞಾನ (ಕಾರಂತರು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಎಸ್. ಎಸ್. ಎಲ್. ಸಿ ಮಟ್ಟ) ಇರುವವರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ೧೯೬೪ ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವಿವರಣೆಗಳಿರುವ ಪುಸ್ತಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಇಂದೂ ಕೂಡಾ, ಕನ್ನಡವು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಲು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಹೊಳೆಯುವುದು, ಒಂದೇ ಕಾರಣ: ಕಾರಂತರ ನಂತರ ಇಷ್ಟು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ್ದೇ ಆದ ವಿಜ್ಞಾನ ಗ್ರಂಥ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು. ಒಂದು ಭಾಷೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಲು ಒಂದು ಆಕರ ಗ್ರಂಥ ಸಾಕೇ? ಈ ಮಟ್ಟದ ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಈ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣರಾಯರು ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ 48 ನೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿನ ವಿಜ್ಞಾನಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಪ್ರಬಂಧ (ಸಾಕ್ಷಿ-೨೪ ನೋಡಿ) ದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೀಗೇಕೆ? ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡಿರುವ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇಡೀ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.* ಕಾರಂತರ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚ ಗೌರಿಶಂಕರ ಶಿಖರದಂತಿದ್ದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಹಕಾರೀ ಪ್ರಕಾಶನ ಮಂದಿರದ ಪ್ರಕಟಣೆಯಾದ 'ಜ್ಞಾನ ಗಂಗೋತ್ರಿ'ಯ ಏಳು ಸಂಪುಟಗಳು, ಶ್ರೀ ಡಿ. ಎಸ್. ಶಿವಪ್ಪನವರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಹಾಗೂ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿನ್ನದ ಹಬ್ಬದ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದ ಎರಡು ಸಂಚಿಕೆಗಳು, ಇತರ ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರಗಳಂತಿವೆ. ಈಗ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಅರ್ಥದಷ್ಟು ಮುಗಿಸಿರುವ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವಕೋಶವು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಹ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಗುವುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವಲ್ಲದೇ ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರವಾಗಬೇಕು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಘನೋದ್ದೇಶದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕುರಿತ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆಯೊಂದನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಅಭಿಮಾನ, ಉತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಘನೋದ್ದೇಶಗಳೇ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರವೆಂದು, ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವು. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕೇವಲ ಅಧಿಕೃತ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗೋಡಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತುಂಬಿ ಕೂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ, ವಿಷಾದವಾಗುತ್ತದೆ' ಪದವಿ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಬಲ್ಲ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ಪುಸ್ತಕಗಳೇನನ್ನು ಮಾಡಿಯಾವು? ಕನ್ನಡವಾದರೂ ಏನು ಮಾಡೀತು? ನಂತರ ಅಥವಾ ಜತೆ ಜತೆಗೇ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿತು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎಲ್.ನರಸಿಂಹಯ್ಯನಂತಹವರು ಭೌತವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕುಣಿ ಬೆಲೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಯೋಜನೆಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ದೊರಕಿ, ಹಲವಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಈಗಲೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ.

* ಲೇಖಕರ ಸರಾಸು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಸಿತ, ಅಂದೂ ಇಂದೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲಿ

ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರೇ, ಅಧ್ಯಾಪಕೇತರರಾಗಿದ್ದು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಬಲು ಕಡಿಮೆ ಮಂದಿ. ಗಡಿಗಿರೆಯ ಈಚೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಿದುಳುಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಅಂಥ ಮಿದುಳುಗಳೇನಾದರೂ ಬಂದರೆ ಈ ವೃತ್ತಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಹಾಗೇನಾದರೂ ಲಭಿಸಿದರೆ ಅಂಥ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದರ ವಿಚಾರ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ತಾತ್ಕಾರ ಇಲ್ಲವೇ ಎರಡೂ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಮಟ್ಟ ಇಳಿಮುಖವಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿವೆ. ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು (ಉದಾ: ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ 'ಅಲೆಗಳು', ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ 'ಬೆಳಕಿನ ಸ್ವರೂಪ' ಹಾಗೂ 'ಉಕ್ಕು: ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ರಚನೆ' ಇತ್ಯಾದಿ...) ಕನಿಷ್ಠ ವಿಜ್ಞಾನ ಜ್ಞಾನವಿರುವ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೂ ಸಹ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಇವು ಸುಲಭ ಬೆಲೆಗೂ ಸಹ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಗಳಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಇದು, ಅತ್ಯಂತ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಧನ ಸಹಾಯದ ಬೆಂಬಲವಿದ್ದು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಚಾರ ದೊರಕಿದರೆ, ಯಾವುದೇ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಇದು ಮೀರಿಸಬಲ್ಲದು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇಂಡಿಯಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್‌ನವರು ಸಹ "ಮೂಲ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಪಾಠಮಾಲೆ"ಯ ಆಂಗ್ಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥರಿಂದ ಅನುವಾದಿಸಿ, ಯಾವುದೇ ವಾಕ್ಯಮಾತ್ಯ ಪುಸ್ತಕದ ಅಂದ ಚಂದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಕೊಂಚ ದುಬಾರಿಯ ಬೆಲೆಯವಾದರೂ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೊದಲ ಪಾಠಗಳ ಪರಿಚಯ ಆತ್ಯಂತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕ ರೀತಿಯ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ್ದು, ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶೇಷವಾದ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡಿಗರು ಸ್ವಾಗತಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಇಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿರುವುದು; ಹಾಗೂ ಇಂತಹ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು, ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರಂತಹ ಸಮರ್ಥರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿರುವುದು, ನಿಜವಾಗಿ ಇದೊಂದು ಶುಭ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆಯುವವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಲ್ಲದೆ, ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಹ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಸಾಧನೆ ಸಾಧಿಸಿದೆ, ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಜವಾಗಿ, ಓದುಗರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನತ್ಯವೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳು ಒಂದೆರಡು ಪುಟಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೇಖನಗಳಿಗೇ ಮೀಸಲಿಡಲಾರಂಭಿಸಿವೆ, ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್, ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ್, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿ, ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪಾ.ಸಂ. ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಶೆಟ್ಟಿ, ಶ್ರೀ ಕೆ. ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಶ್ರೀ ಬಿ.ಗೋ. ರಮೇಶ್, ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಬಿ. ದೇವರಾಜ ಸರ್ಕಾರ್, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕ. ರಾ. ಮೋಹನ್, ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಟಿ. ನಾರಾಯಣರಾವ್, ವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಎಸ್. ಶಿವಪ್ಪ ಮುಂತಾದ ಮಹನೀಯರುಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಗ್ಗಿಸಬಹುದು ಎಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಡಿ. ಎಸ್. ಶಿವಪ್ಪನವರು ಕೇವಲ ಶುದ್ಧ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, 'ರೋಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣ' 'ರೋಗ ಮತ್ತು ಭಯ', 'ನಕಲಿ ವೈದ್ಯರುಗಳು' ಮುಂತಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನಮನಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬರದ ಜನವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೃಷಿ

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕ ಒದಗಿಸುವುದೇ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ, ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ಸಹ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. `ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ 'ಬದುಕಿನ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಬೇಸಾಯ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯು, 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' 'ಒಕ್ಕಲುತನ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯೂ, ರೈತರ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. 'ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭ' ಪತ್ರಿಕೆ ಸಹ `ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಪುರವಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೈಗೊಳ್ಳದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ. ಹೋದ ಘಟಿಕೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿ ಶ್ರೀ ಅರಕೇರಿಯವರು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವುದಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿರುವುದರ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು, ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮನರಂಜನೆ ಹಾಗೂ ಸಾಧಾರಣ ಮನೋವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದ ಶ್ರೀ
ರಾಜಶೇಖರ
ಭೂಸನೂರಮಠ

1 ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು, ಈ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಲವು ಉಪಯುಕ್ತ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು
ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ.

೧೪ / ಸಾಕ್ಷಿ
ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಿರು
ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸಿವೆ. ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ, ರಾಜಶೇಖರ
ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಶಕದ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಇತರ
ಮಾದರಿಯ ಕಥೆಗಳು ವಿಜ್ಞಾನದ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊಂದದ ಕೆಲವು ಭ್ರಮಾಧೀನ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ, ತೀರಾ ಬಾಲಿಶವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ
ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದ್ದರೂ, 'ಕಸ್ತೂರಿ' ವಸಂತ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೂ, 'ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ' ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಲೇಖನ, ಹಾಗೂ 'ಪರಮಾಣು ವಿಲಾಸ'ವನ್ನು
ಕುರಿತ ಗೀತ ನಾಟಕ - ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓದುಗರಿಗೆ
ಒದಗಿಸುವ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ರಾಜಶೇಖರ
ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಬೇಕಾದ
ಖಚಿತತೆ ಹಾಗೂ ತರ್ಕವಿಚಾರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಷ್ಟೇ ಭಾಷೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು, ಅವರ ಭಾಷೆ
ಯಾವುದೇ ಕನ್ನಡದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಥೆಗಾರನ ಕಲಾತ್ಮಕ ಭಾಷೆಯಷ್ಟೇ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸದೇ!

ಇವಲ್ಲದೆ, 'ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಬಿ. ದೇವರಾಜ ಸರ್ಕಾರ್ ಅವರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲ ಪಾಠಗಳ
ಲೇಖನ ಮಾಲೆ, ಶ್ರೀ ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶಮೂರ್ತಿಯವರು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ' ಹಾಗೂ ಮನೋಹರ
ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ ಅವರ "ಪ್ರಾಣಿ ಪರಿಸರ"- ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಗರ್ವನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ಆದರೆ ವಿಷಾದಪಡಬೇಕಾದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ, ಶ್ರೀ ವಿ. ಕೆ. ದೊರೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ಮನರಂಜನಾ ಗಣಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರುವ
ಒಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಗಣಿತದ ವಿಸ್ತಾರ, ಅಮೂರ್ತತೆ, ಉಪಯುಕ್ತತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಗಮನಾರ್ಹ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದಿರುವುದು.

ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, 'ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ' ಎಂದಾಕ್ಷಣ ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಮರೆಯಲ್ಲಿ
ನಗುವಂತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ವಿಜ್ಞಾನ
ವಿಷಯಗಳಿಗೆಂದೇ ಮೀಸಲಾದ ಕನ್ನಡ ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರಿರಲಿ, ಅದರ ಪುಟಗಳನ್ನು ತುಂಬುವವರೂ ಸಹ ಸಿಗುವುದು
ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.
ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲ ರಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು, 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ

ಸ್ವರ್ಣಮಹೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆಂದೇ ಮೀಸಲಾದ ಎರಡು ಬೃಹತ್‌ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, 'ವಿಜ್ಞಾನ ಕರ್ನಾಟಕ'ವೆಂಬ ಕನ್ನಡ ತ್ರೈಮಾಸಿಕವೊಂದನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸ, ಹಾಗೂ ಓದುವ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸುಲಭ ಬೆಲೆಗೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕ್ರಮ ಸ್ತುತ್ಯರ್ಹ. ಆದರೆ ಸ್ವರ್ಣಮಹೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯವಾಗಲೀ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ನಿರೂಪಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡತನವಾಗಲೀ ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾದ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನುಳಿದರೆ, ಮಿಕ್ಕೇಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೇಖನಗಳು ಬರೆಯಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹಠದಿಂದ ಬಹು ಪ್ರಯಾಸ ಪಟ್ಟು ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳಂತಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ವಿಷಯಗಳೂ ಸಹ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸದಂತಿದ್ದು. ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ, ಪೇಲವವಾದ ಕನ್ನಡ ರೂಪಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳ ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಗಣಿತ" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ 'ಗಣ ಸಿದ್ಧಾಂತ' ಹಾಗೂ 'ಸಂಖ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನಗಳು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದಿನ ಗಣಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರೂಪಣೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗಿಂತಲೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು! ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಬರಬೇಕು; ಆದರೆ ಈ ಜಟಿಲತೆಯೊಂದಿಗಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆಯುವುದರ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಕಾಲ ಬಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ! 'ವಿಜ್ಞಾನ ಕರ್ನಾಟಕ'ವಲ್ಲದೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ 'ಸಾಧನೆ'ಯ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ 'ವಿಜ್ಞಾನ ಭಾರತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಲೇಖನಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉತ್ಸಾಹಿಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಈ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳೂ ಮರೆತು, ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು' ಸಹ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ, ಬರೀ ಕಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾ ಗೋಷ್ಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ ಕ್ರಮ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪರಿಷತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಹ ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಇದೂ ಸಹ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಅಂಶವೇ, ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಸಮರ್ಥ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯೊಂದರ ಕೊರತೆ ಇದೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಹಾಯಧನ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಯತ್ನವಾದರೆ, ಯಾವ ಸಹಾಯಧನವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಉತ್ಸಾಹವೊಂದನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರದ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಘದವರು ಶ್ರೀ ಅಡ್ಯನಡ್ಡ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ 'ವಿಜ್ಞಾನ ಲೋಕ'ವೆಂಬ ಪುಟ್ಟ ನಿಯತಕಾಲಿಕವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಳಿಲ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಚಿನ್ನದ ಹಬ್ಬದ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಂಘವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಬಲ್ಲದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಯಾವ ಲೇಖನವೂ ಆಳವಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಹಲವಾರು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಗತಿಗಳು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸರಳವಾಗಿ ಹಾಗೂ ನೇರವಾಗಿ ಬರೆದ ಉಪಯುಕ್ತ ಲೇಖನಗಳಾಗಿವೆ. ಇದು ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಅದೊಂದು ಖೇದದ ಅಧ್ಯಾಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಂದು ಗಣ್ಯಸ್ಥಾನ ದೊರಕಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯು ಆವತ್ತಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿ ಕಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಂದಿಗೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಆದರೂ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನೇನೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೆರಡೂ, ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿವೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಧನಸಹಾಯ ಮಂಡಳಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಪಾರ ಹಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಇಂಬು ದೊರೆತಂತಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ವೇಗವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಹೇಗಾದೀತು?" ಎಂದು ಕೇಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಪುಸ್ತಕಗಳ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರ ನೀಡುವ ಸನ್ನಾಹ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳದಾಗಿವೆಯೇನೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ ನಿಜ. ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರೇ, 'ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ - ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಡ? ಗ್ರಂಥ ಸಮುದಾಯ ಬೆಳೆದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನಷ್ಟು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುವವರಿಗೆ, ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೇಕು; ಅನಂತರ ವಿಶ್ವಕೋಶವೂ ಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರು ಈ ಮಾತು ಹೇಳಿದಾಗ, 'ಮೊದಲು ಪುಸ್ತಕಗಳ ರಾಶಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿ-ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಾತು' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿರೋಧವಿರುವುದು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ; ಆದರೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಜಾರಿ - ಈ ಮಧ್ಯೆ ಸಮನ್ವಯ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ವೇಗಕ್ಕೂ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವ ವೇಗಕ್ಕೂ ಏನೇನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು-ಅವು ಎಂತಹವೇ ಆಗಿರಲಿ ಕೇವಲ ಗೋಡೌನ್ ತುಂಬಿಸುವ ಸಾವಂಗಿಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಇಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣ ಸಹ ಪೋಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮುಂದೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುವು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ ಸಹ, ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವ ಹಣ ಇಂದಿಗೆ ಸತ್ಯ ಬಂಡವಾಳವೇ ಆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಸಹ ತನ್ನ ದನಿ ಎತ್ತಲು ಹಕ್ಕು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಅಣಿಯಾಗುವಂತೆ, ಎಲ್ಲ ವಲಯಗಳಲ್ಲೂ ಅದರ ಪರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಂಡಿಸಲು ತನ್ನ ವಕ್ತಾರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಓದುಗರೇ ಇಲ್ಲದ, 'ಪಠ್ಯ'ವೇ ಅಲ್ಲದವು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೇಗಾದಾವು?

ಇನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಾವು ನಿರಾಶೆ ಹೊಂದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಮೊದಲ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, 'ಇದು ಹೇಗೆ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕವಾದೀತು!' ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸುವ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ, ಕನ್ನಡವನ್ನು 'ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ' ಎಂದು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಸಣ್ಣ ಹಂಬಲದ ತೀರಿಕೆಯಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವನೆಯೊಡನೆ ಕಲಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ವಿಜ್ಞಾನ, ಮತ್ತೇನೂ ಆಗಿರದೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿನ ಆಹಾರವನ್ನು ಅರಬರೆ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದ ಬಟ್ಟಲೊಳಕ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವ ವಾಂತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ಬರೆಸುವವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವವರಿಗೆ 'ಭಾಷೆ'ಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಬರೆಸುವವರು, ಸಮರ್ಥ ಬರಹಗಾರರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದು ಅವರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಬರೆಸದೆ, ಸಲ್ಲದ ಆತುರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಮುಖ ದೋಷಗಳೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಬ್ದಗಳು, ಭಾಷೆಯ ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧೋರಣೆಯೊಂದರ ಕೊರತೆ ಇರುವುದು, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಂಥ ವಿಶ್ವ ಸಮ್ಮತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ

ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧೋರಣೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಹೊರಟಿರುವುದು ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ (ವಿಜ್ಞಾನದ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ) ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. Square ಎನ್ನುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾಟಕೋನ ಚೌಕ'ವೆಂದಿದ್ದರೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅದು 'ಚೌಕ'ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ 'ಚೌರಸ'ವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ, ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಭಾಜಕ' 'ಭಾಜ್ಯ' 'ಭಾಗಲಬ್ಧ' ಮುಂತಾದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಬ್ದಗಳೇ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಲೇಖಕರು ಓದುಗರ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕರ ನಗೆಗೀಡಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಉಷ್ಣ' ಹಾಗೂ 'ಉಷ್ಣತೆ' ಎಂಬ ಚಿರಪರಿಚಿತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ! ಇಂತಹ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಗೊಂದಲಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಏಕೈಕ ಅರ್ಹತೆ ಎಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಬರೆಯುವವರೂ ಸಹ ಆತುರಾವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೊಂದರೆ ಅವರಿಂದಲೇ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಣ ಪೂರ್ವ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸದೆಯೇ ಅಚ್ಚಿನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇದು ತೀರಾ ಅತಿಯಾದರೆ, ಆತುರಾವೇಶಗಳು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಬ್ದಗಳ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲದವರಿಂದ ಕೇವಲ ಖಯಾಲಿಯಿಂದ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಸಿದರೆ, ಅಥವಾ ಬರೆಯುವವರೂ ಸಹ ಹೆಸರಿಗಾಗಿ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರೆ, ಏನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಯಿತು? ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚದ ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ "ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ, ಕನ್ನಡವಾಗಬೇಕೆಂದು ಘರ್ಜಿಸುವವರೇ! ಅದು ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಲು ಗ್ರಂಥಬಾಹುಳ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಹೋದರೆ ಏನಾದೀತು?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಜೊತೆಗೇ, "ಕೇವಲ ಟೆಕ್ಸ್ಟ್ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಮೋಹಗಳಿಂದ ದುಡಿದರೆ, ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಪುಷ್ಪವಾದೀತೇ? ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿರುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟಿನ ಸಂಪಾದಕರು ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಸರಿಸುವ ಧೋರಣೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಭಾಷೆಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.*

ಇನ್ನು ಶೈಲಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನಿರೂಪಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾರೆವು. ಆದರೆ ಇದು ಭಾಷೆಯ ತಪ್ಪೆಂದು ಯಾರೂ ಆಪಾದಿಸಲಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ

* ಇಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ' ಎನ್ನುವದನ್ನು-ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಪದಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ. "ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜನರ ಪ್ರಚಲಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದ ಕೋಶವೆಲ್ಲಾ' ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದೆ. ಪ್ರಗತಿಪರರಾದ ಜನರ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಶಬ್ದ ಪಾರಿಶುದ್ಧ ದ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕೃತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಅದರ ಸಾಕು ತಾಯಿಯಂತಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ-ಬಳಕೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳ ಬದಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿವೆ-ಪರ್ಷಿಯನ್, ಅರಬ್ಬಿ, ಉರ್ದು, ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳು ಕೂಡಾ ಪದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ ಹಲವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳಿಗೆ ಭಾರತದ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ, ಕಡೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಕೂಡಾ ಸಮಾನಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾರದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಅಪರೂಪವೇನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳನ್ನೇ ಬಳಕೆಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ನಿರ್ಬಂಧ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಗೆ ಒದಗಿ ಬಂತು.

ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚದ ೩ ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ "ಅದ್ಭುತ ಪರಮಾಣು' ಹಾಗೂ 'ಸಾಪೇಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಾಂತ' ಎಂಬ ಎರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅತ್ಯಂತ ಅಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಿರುವ, ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗಣಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಗಣಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಗೊಂದಲದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಟ್ಟು, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಷ್ಟು ಸರಳ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದರೆಲ್ಲಾ

ಸಾರವನ್ನು ಖಚಿತ ಹಾಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಲೇಖಕರು, 1970ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಆಡಿರುವ ಈ ಮಾತುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ: “ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಓಘ, ಓಟ, ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ರೀತಿ, ದೇಸಿ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತಬ್ಬಿಹಿಡಿಯತಕ್ಕಂಥ ಸೆಳವು ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾವು ನೋಡತಕ್ಕಂಥ ಕನ್ನಡ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ಇದೆಲ್ಲೆಂದ ಬಂತು ಈ ಕನ್ನಡ? ಜರ್ಮನ್ ಮಿಶನರಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಅಥವಾ ಬೇರಾವುದಾದರೋ? ಎಂಬೀ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಯಾಕೆ ಹೀಗಾಯಿತೆಂದರೆ, ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರಾಯಃ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು, ಭಾಷಾ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಅನುಕರಿಸಿ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆ ನಡೆದ ಹಾಗೆ, ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ವಾಕ್ಯರಚನಾ ಕ್ರಮ ಮುಂತಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಇಳಿದಿದ್ದರಿಂದ, ನಾವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ, ಲೇಖನಿ ಹಿಡಿದಕೂಡಲೇ ಬರುವಂಥ ಕನ್ನಡದ ಜಾತಿಯೇ ಬೇರೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನೇರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು, ಅಡಚಣೆ ತರುತ್ತದೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.”

ಈ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ ಕನ್ನಡ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಬಗ್ಗಲಾರದು. ಭಾಷೆಗೆ ಬಗ್ಗದ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವೂ ಸೊರಗಿ ಅನಾರ್ಹವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಹ ತನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಹಾಗೂ ಬಿಗಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಓದುಗರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಭ್ರಮ ನಿರಸನವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಕಾಣದು. ಇದು ಖಂಡಿತ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ ಹಾಗೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವವರು ಹಾಗೂ ಬರೆಯುವವರೂ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದ ಹೊರತು, ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಆ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು, ಕೊರತೆ ಹಾಗೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಕನ್ನಡ ವಿಜ್ಞಾನ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರುಗಳ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಜ್ಞಾನವಂತರ ಉತ್ತೇಜನವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಬರೀ ಉತ್ತೇಜನಗಳಿಂದ ಭಾಷೆಯು ವಾಸ್ತವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದು ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡವಿನ್ನೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಾಧ್ಯಮದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವವರು ಹಾಗೂ ಬರೆಯುವವರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರವು ಸಹ, ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಪಾತ್ರವೆಂದರೆ, ವಾರ್ಷಿಕ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಣ ಮೀಸಲಿಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ, ಒಂದಿಷ್ಟು ವಾಸ್ತವಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರೆ, ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಆಶಯ ಹೊಂದಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಉಪಯುಕ್ತ ವಿಜ್ಞಾನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊರ ಬಂದು, ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನಾದರೂ ಪೂರೈಸಬಹುದು. ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ‘ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚ’ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ನೆಮ್ಮದಿಯ ನಡುವೆಯೇ ಆಡಿರುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು: “ಇನ್ನೆಂಥ ಸಮಾಜವಾದೀ ಸರ್ಕಾರವೇ ಬರಲಿ, ಅಥವಾ ಹೊಸತಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ .ಮಲ-ಮಲ-ಮಲ-ತಾಯಿಗಿಂತ ಕೀಳಾದ ಸರಕಾರ ಪ್ರೀತಿಸಬಲ್ಲದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಸುಖವನ್ನು ಜನರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮಪಟ್ಟಾದರೂ ಸಾಧಿಸದೆ ಹೋದರೆ. ಅವರ ಪಾಲಿನ ಭವಿಷ್ಯ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬರಡಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ”.

ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆ : ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಕನ್ನಡ, ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ ಭಾಷೆ ಎಂಬ ಕಟ್ಟಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹುಚ್ಚರ ಟೀಕೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ, ಸರ್ಕಾರದ ಅಷ್ಟೇನೂ ಉತ್ಸಾಹದಾಯಕವಲ್ಲದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಕನ್ನಡ, “ಆಗತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ನಡೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದತ್ತ ಎಸೆಯಬೇಕು” ಎಂಬ ಸಹನಾಹೀನ ಧೋರಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಇತ್ತ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಕನ್ನಡವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಸಾತ್ವಿಕ ಆದರ್ಶ, ಅತ್ತ ಆ

ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾಷೆಯೇ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅಂದಿನ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳ ನಡುವಣ ಘರ್ಷಣೆ, ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಣಪ್ಪ, ನಂತರ ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಂತಹ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿಮಾನ. ಮುನ್ನೋಟ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರಂತಹವರ ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೊದಲ ಬರವಣಿಗೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳೇನೂ ಪವಾಡ ಅಥವಾ ವಿಚಾರಾತೀತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಚಾರತರ್ಕಗಳ ಅಡಿಪಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತದಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಹಾಗೂ ಶತಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಭಾಷೆಯ ಮೊಲೆ ಹಾಲುಂಡು ಬೆಳೆದಿರುವುದರಿಂದ, ಮೂಲಭೂತವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗಾಗಿ ತಡಕಾಟ ಉಹಿಸಿದಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಯಭಟನಂತಹ ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ, ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯನಂತಹ ಗಣಿತಜ್ಞನ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಬರಹಗಾರರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಪದಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟೂ ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸ. ನಿಜ-ಸಂಸ್ಕೃತ, ಬಳಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಕೇವಲ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪೋಷಕವಾಗಿ ದುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ಕಾಲದ ನಂತರ, ವಿಜ್ಞಾನ ಹಲವಾರು ಜನ್ಮಗಳನ್ನೆತ್ತಿದೆ. ನ್ಯೂಟನ್‌ನ ಪ್ರಪಂಚ ಮಾಯವಾಗಿ, ಅದನ್ನು ನುಂಗಿ ನಿಂತ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್‌ನ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ! ಹಲವಾರು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಹುಸಿಯೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಲನೆಯ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆಗ್ನೆ ಕೇವಲ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಆಟವಾಗಿದ್ದ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ಈಗ ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ ನರನಾಡಿಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಮೂರ್ತತೆಯ ತುತ್ತ ತುದಿಗೆ ತಂದಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪುನರುಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಷ್ಟಿಯೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಿ, ತನ್ನ ತೋಳತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ! ಈ ಎಲ್ಲ ರೂಪ ಪರಿವರ್ತನೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ನಡೆದಿರುವುದೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲಕವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಿದ್ಧ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆಗ ಹೊಸ ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದರ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಹೊರಡಿಸುವಂತಹ ಪದಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೇನಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು: ಆ ಪದಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಹವಿರಬೇಕು; ವಿಜ್ಞಾನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಶೈಲಿಗೆ ಹೊಂದಿದಂತಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಖಚಿತತೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ (Precise and brief) ಆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದು ಸ್ವದೇಶೀ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸುತ್ತಿದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಬರೆಯ ಹೊರಟಿರುವುದು, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಅಥವಾ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಗತ ವೈಭವಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನಲ್ಲ. ನಾವು ಬರೆಯ ಹೊರಟಿರುವುದು ವಿಶ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು. ಆಗ ನಾವು ಸಹಜವಾಗಿ, ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕೃತದತ್ತ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಲದು. ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಹೆಸರು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು (ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಮಿತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಆಗ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಡೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಲೇಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟಿನ ಸಂಪಾದಕರು ತಳೆದಿರುವ ದಿಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಈಗಲೂ ಮನ್ನಣಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳಿಗೆ ಪೂರಾ ಭಾರತೀಯವಾದ ಆದರೆ ತೀರಾ ಅಪರಿಚಿತವಾದ (ಉದಾ: Oxygen : ಜಾರಕ, Carbon : ಪ್ರಾಂಗಾರ) ಪದಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಲಾಹೋರದ ಆಂಗ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಾಕೋಶವನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಪದಸೃಷ್ಟಿಯಿರುವ (ಉದಾ: Oxygen : ಅಕ್ಷಜನ, Hydrogen : ಆರ್ಧಜನ) ಪ್ರೊ|| ಫಣೀಂದ್ರನಾಥ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿಯವರ “A system of Indian Scientific Terminology” ಎಂಬ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, “ನಮ್ಮ ಈ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥಹ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ: “ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರ ಪರಿಕರ್ಮದ ಪದಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ

ಗರ್ಭಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಖಚಿತವಾದ ಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಕೋರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕನಿಗೆ ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು.....ಆದರೆ ಇಂಡಿಯಾದ ಭಾಷೆಗಳು ಬಳಸಬೇಕಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಖಿಲ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತದೆ.”

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಸಮಾನಾರ್ಥಕಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆರೋಗ್ಯಕರ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಿದೆ: “ಆದರ್ಶಾತ್ಮಕವಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪದರೂಪ ಅಥವಾ ಖಚಿತವಾದ ಲಕ್ಷಣ ನಿರೂಪಣೆ -ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಅಡಕ, ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಸುಲಭತೆ-ಇವು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆವು. ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಅದು ಅನಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಒರಟಾಗಿದ್ದರೂ, ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ನಿಷ್ಟವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಪದವನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆ ಬಳಕೆಯ ಪದವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇವೆ”. ಇದು, ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಬೇಕಾದ ಉದಾರ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ, [ಇದಕ್ಕೆ ಸಮನಾಂತರವಾದ ಹಾಗೂ ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದ ಪ್ರಯೋಗವೊಂದನ್ನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ನಡೆಸಿತು. ಅದಂದರೆ, ಎರಡು ಗಣಿತ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಎರಡರಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಅಂದರೆ, ಒಂದೇ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಿರೂಪಣೆ ಇದ್ದರೆ, ಪಕ್ಕದ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೇ ಅದೇ ವಿಷಯದ ಕನ್ನಡ ನಿರೂಪಣೆ. ಕನ್ನಡ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ರಚನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದಿತ್ತು].

ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಿನ್ನುಡಿ:

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನ ಕಡಿಮೆಯೆಂದಲ್ಲ; ಅದೇ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಫ್ರೆಂಚ್, ಜರ್ಮನ್ ಹಾಗೂ ಜಪಾನೀ ಭಾಷೆಗಳು ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಜ್ಞಾನೀಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಲಾಗದಂತಹ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ದುಡಿದು ಸಮರ್ಥ ಭಾಷೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ನಿಕಟ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಹ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯ ಸಂಶೋಧನೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕು. ಇದು ಹುಚ್ಚು ಬಿಡುವವರೆಗೂ ಮದುವೆ ಇಲ್ಲ; ಮದುವೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ಹುಚ್ಚು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಿ ಅಗತ್ಯ, ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ-ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ದುಡಿಯಲಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸುವುದು ಸಹ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿದೆ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಒಂದೊಂದೇ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬದಲಾವಣೆ. ಆತುರ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾರದು ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಅಥವಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ-ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರುವುದರ ಮೂಲಕ, ಕನ್ನಡದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ಸವ

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ಸವ

-ಶಾಮಸುಂದರ ಬಿದರಕುಂದಿ

.....ಶಕ್ಯವಿದ್ದರೆ ತಡೆ ಭಾವಾತಿರೇಕವಾಗಿ ಹರಿಯುವುದು
ನಿಲ್ಲಿಸು. ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಸ್ಮೃತಿಗಷ್ಟೇ ಪರಿಮಿತವಲ್ಲ

ವಾಸ್ತವದ ಅನುದಿನದ ಬಡಪೆಟ್ಟಿಗೂ ಪ್ರತಿ-
ತಾಡನ, ಕುತ್ತಿಗೆ ಮದನಗಳಟಾಟೋಪ
ಪ್ರಕೃತದಲನಿವಾರ್ಯ.....

ಸಪ್ಪಳದಾಚೆ ಏನೋ ಇದೆ ಅವ್ಯಕ್ತ
ಖಂಡಿತ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಮೌನವಂತೂ ಅಲ್ಲ
ಸಂಕಟದ ಆತಂಕದ ಭಿದ್ರ ಭಾವಗಳ
ಅವಸರವೂ ಅಲ್ಲ ಇಂದಿನ ಸಹಾಯತೆಯ
ಗಂಭೀರ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ನಾಳೆ ಚಿಗಿವೆ ವೆ
ಮೊಳೆವ ಎಳೆ ಗರುಕೆ.

ಮೊದಲು ಕಳೆ, ಕಸ, ಪಾರ್ಥಿನಿಯಂ ಪಿಡುಗಿನಾಭಾಸ.
ಕಿತ್ತು, ಸುಟ್ಟು ಕರಕಾದಾಗಲೇ ಕಿತ್ತ ಕೈ ಸಾರ್ಥಕ.

ಚಿಗಿತ ಎಳೆ ಮೊಳಕೆಗಿಲ್ಲ ಈ ಪಿಡುಗಿನಾಭಾಸದ ಕೊಂಕು ಕ್ರಿಯಾಹೀನ;

ಮಿಡಿ ಕಾಣಿಸಿ ಮೊಗ್ಗೆಯಾಗರಳಿ, ಸ್ವಚ್ಛಂದ ನಗುವ ಬಯಕೆ
ಮತ್ತೆ ಹಣ್ಣಾಗಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಉದುರುವ ಮುಕ್ತಿ ಆಸೆ.

ಈ ಮರ-ಬೀಜ, ಬೀಜ-ಮರದಾಟದಲ್ಲೇ ಇದ್ದೀತು
ಸಂಗ್ರಾಮ ಕ್ರಾಂತಿ ನವೋದಯಗಳ ವಿಲಾಸ-ವೈಭವ.

ವಿಮುಖ

-ಎನ್ ಪ್ರಕಾಶ್

ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಹೇಗೆ ಅಂತ ಕೇಳಿದರೆ ನಾನೇನಂತ ಹೇಳಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿ? ದೈವಲೀಲೆ ಅನ್ನು, ಅಂಥಾದೊಂದಿದ್ದರೆ. ನಮ್ಮ ಕರ್ಮ
ಅಥವಾ ಹಣೆಬರಹ ಅನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದರೆ. ಏನೇ ಅಂದರೂ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ

ಸಿಗೋಡು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಾಚೆಗಿನ ಮಾತು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇನೇ ಇರಲಿ ಇದರಂಥಾ ವಸ್ತು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಅದು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತು. ನೀನು ಕೇಳೋ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಖಚಿತವಾದ ಉತ್ತರ ಸಿಗೋ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೇನೆ ಏಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಈ ಪ್ರಸಂಗಾನೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನೋಡು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಬೇಕೊಂದರೆ ನನಗೆ ಸಮುದ್ರ ಅಂದರೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ, ಯಾಕೆಂತ ಕೇಳಿದರೆ ನಾನೇನಂತ ಹೇಳಲಿ? ಇವತ್ತಿನಿಂದ ಅಲ್ಲ, ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ, ನಾನು ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ನನಗೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ನಾನು ಆವಾಗ ಎಂಟನೆ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಭೂಗೋಳದ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಮ್ಯಾಪ್ ಬರಕೊಂಡು ಬರೋಕೆ ಹೇಳಿದ್ದರು, ಇಂಡಿಯಾದ್ದು. ನಾನೂ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಮ್ಯಾಪ್ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಸುತ್ತಲೂ ಇರೋ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ. ಆಗ ಬಂತು ನಿಜವಾದ ತೊಂದರೆ. ನೀಲಿ ಬಣ್ಣ ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಣ್ಣದ ಪೆನ್ಸಿಲ್‌ನಿಂದ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಬರೆದೆ. ಬರೆದದ್ದನ್ನೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತೀಡಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಪೇಪರ್ ಹರಿದು ತೂತಾಯಿತು. ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಮುಗಿತಾ ಬಂತು, ಆದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮೇಷ್ಟ್ರು ಬಂದವರೆ ಮ್ಯಾಪ್ ನೋಡಿ, ಅದನ್ನು ಕಸಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸ್ತಾ ಹೇಳಿದರು ನೋಡೋ ಮ್ಯಾಪ್ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆದಿದಾನೆ, ಸಮುದ್ರ ನೋಡೋ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದೆ, ಎದ್ದು ಬಂದಿದೆ ಉದ್ದವ ಆಗಿಹೋಗಿದೆ ಇವನ ಮ್ಯಾಪಿನಲ್ಲಿ. ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟಿದಾನೆ ನೋಡೋ. ಏ ಅವಿನಾಶ, ಏಳೋ ಮೇಲೆ. ಎಷ್ಟು ಆಳ ಇದೆಯೋ ನಿನ್ನ ಸಮುದ್ರ? ಹೋಗಿ ಬೀಳು ಅದರಲ್ಲಿ-ಅಂತ. ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರೂ ನಕ್ಕರು. ನಾನು ನಗಲಿಲ್ಲ, ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಆಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಾನೂ ನಕ್ಕೆ.

ಹೌದು, ನಾನೂ ನಕ್ಕೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಬೇರೆ ಥರಾ ನಗು. ಅಲ್ಲೇವರೆಗೂ ನಾನು ಆ ಥರಾ ನಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಬರೀ ತಮಾಸೆ ಅಥವಾ ಸಂತೋಷ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಲೂ ಸಮುದ್ರ ನೋಡಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಅದಮ್ಯ ಆಸೆ ಇತ್ತು. ಸಮುದ್ರ ಎದುರಿಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಅನ್ನೋ ದುಃಖ ಇತ್ತು: ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಇದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅರ್ಥದ, ಭಾವನೆಯ ನಗು ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಹಳಷ್ಟು ಅರ್ಥವಿರುವ, ಏನೇನನ್ನೋ ಹೇಳಲಾಗದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವ ನಗು ನಕ್ಕೆ. ಆಮೇಲೆ ಇದೇ ನಗು ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಈಗ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಥರಾ ನಗೋಕೆ ಬರಲ್ಲ.

ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಏನು ಹೇಳ್ತೀಯಾ ಸಾವಿತ್ರಿ? ಇದಕ್ಕಿಂತ ವಿಚಿತ್ರ ಅಂದರೆ ನಾನು ಮೊದಲ ಸಲ ಸಮುದ್ರ ನೋಡಿದ್ದು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ನಾನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಟೂರ್‌ಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ದಾರಿ, ಸಮುದ್ರ, ಸಮುದ್ರದ ದಡದಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ ಮರಳು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳು. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋಗುವ ರಸ್ತೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಆಗಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅದನ್ನು ನೋಡತಾನೇ ಇದ್ದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಬಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಳಿದೇನೋ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಲಿ ಇಳಿದವನೇ ಓಡಿಹೋದೆ ಸಮುದ್ರದ ಹತ್ತಿರ. ತಡಮಾಡಿ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವೇ ಓಡಿ ಹೋಗತ್ತೋ ಅಂತ. ಆಗ ಏನೇನೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಒಂದೂ ಹೇಳೋಕೆ ಬರಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೆ ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ. ಜೊತೆಲಿದ್ದ ಹುಡುಗರು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮಾಷೆ, ಕೇಕೆ, ಪೋಲಿ ಮಾತು, ವ್ಯವಹಾರ ಎಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೇ ಶುರುವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಹೋಟೆಲ್‌ಗೆ ವಾಪಸ್ ಬಂದೆ.

ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಲಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬನೇ ಆ ಮಹಾಸಾಗರಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಅದರ ಎದುರು ನಿಂತೆ. ಅವತ್ತು ಕತ್ತಲು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗೆ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ದಿನ ಇತ್ತು. ಆ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಇನ್ನೊಂದು ದಂಡೆಯೇ ಕಾಣದ ಸಮುದ್ರ. ಅದರ ಬಿಳಿ ಅಲೆಗಳು. ನೋಡೇ ನೋಡಿದೆ. ನೋಡೇ ನೋಡಿದೆ. ಅದರ ಎದುರಿಗೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಸಣ್ಣವನಾಗಿ ಕಂಡೆ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಏನು, ಎಲ್ಲರೂ-ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ನಾಗೇಶ. ಕಾಲೇಜು, ಮೇಷ್ಟ್ರು, ಮಹಾತ್ಮರು, ನಮ್ಮೂರು, ನಮ್ಮ ದೇಶ. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅದರ ಎದುರಿಗೆ ಎಳ್ಳು ಕಾಳಿನ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ನೋಡ ನೋಡಿದಷ್ಟೂ ಬಿಳಿ ಅಲೆಗಳು ನನ್ನನ್ನೇ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನು ಮರಳದಂಥೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷ ಆದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗಿರಬಹುದು, ಜಡಭರತನಾಗಿರಬಹುದು- ಅವತ್ತು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೊಂತ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲೆಗಳ ಕೂಗು ಸುಮ್ಮನಿರೋಕೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮುಂದೆ ನಡೆದೆ. ಸಮುದ್ರದ ಒಳಗೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟೆ, ಸಾವಿನ ಹಾಗೆ ನಿಂತ ಸಮುದ್ರ. ಜೀವನದ ಹಾಗೆ ಅದರಲ್ಲಿರೋ ಅಲೆಗಳು. ಈ ಅಲೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೊಂತ ನುಗ್ಗಿದೆ. ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾರೋ ಸವಾರ ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣಿದ್ದವನು ನನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಬರಿದ್ದ. ಇನ್ನೇನು ನನ್ನ ಮುಟ್ಟ ಬೇಕು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಬರಿದ್ದ. ನನ್ನ ಕರೀತಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ

ವಾಪಸ್ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅವನ ಈ ಆಟ ಮೊದಲು ಮೋಜಿನಿಸಿದರೂ, ಆಮೇಲೆ ಬರ್ತಾಬರ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಹಿಡೀಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಹಟ ಬಂತು. ಕೊನೆಗೆ ಅದೇ ಹುಚ್ಚಾಯ್ತು. ನಾನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋದೆ. ಪಾದವನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟ ನೀರು, ಸೊಂಟವನ್ನು ತೋಯಿಸಿ, ಎದೆಗೆಲಿ ಒಳಗೆ ಹೋಯಿತು. ಆ ಸವಾರ ಪ್ರತಿಸಲವೂ ನನಗೇನೇನೋ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಹೋದೆ. ಎಷ್ಟು ತುಂಬಿಕೊಂಡರೂ ಮುಗೀಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನೊಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಜಾಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿ ತುಂಬಿ ಸಾಕಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳೋದು ಅಂತ ನೋಡ್ತಾ ನಿಂತಾಗ ಆ ಸವಾರ ತೀರಾ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಂದ. ಅಯ್ಯೋ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಅಂತ ಗಾಬರಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಿದೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೈತಿಡ್ಡರು, ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗಬೇಡ ಅಂದರೆ ಕೇಳಲ್ಲ ಅಂತ. ಹುಡುಗ ನೀರಿಗೆ ಹೆದರಿದ ಅಂದರು. ಕೆಲವರು ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅದು ಯಾವುದೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಬೇಡ ಅನ್ನಿಸ್ತು. ನಾನು

ಯಾರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಲೇ ಇದೀನಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ, ಕೊನೆಗೆ ನಾಗೇಶ ಕೂಡ, ನನಗೇನೋ ಆಯಿತು ಅಂದುಕೊಂಡರು. ನಾಗೇಶ ಮತ್ತೆ ಕೇಳೇ ಕೇಳಿದ, ಯಾಕೋ ಒಬ್ಬಂಟಿ ಆಗಿದ್ದೀಯಾ. ಯಾಕೆ ನೀನು ಮಾತೇ ಆಡಲ್ಲ. ಏನಾಗಿದೆ ನಿನಗೆ ಅಂತ. ನಾನು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದ (ಇದೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಸುಳ್ಳು ಅಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು) ಅಂತ ಅಪಪ್ರಚಾರ ಆಗುವುದು ಬೇಡ ಅಂತ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರೋಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆ ಸವಾರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ನನ್ನ ಮಾತು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಬಹಳ moody ಅನ್ನೋ ಬಿರುದು ಬಂತು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸೋಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿವಸ ಊರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರ ಆಯಿತು. ಆ ಸವಾರ ಯಾರು ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣಿನ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿಬಿಡ್ತು.

ನಾನಾಗ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ. ಸುಮಾರು ಆರೇಳು ವರ್ಷ ಇರಬಹುದು. ವಿಪರೀತ ಕಾಯಿಲೆ ಆಗಿತ್ತು. ಉಳಿಯೋದೇ ಕಷ್ಟ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಡಾಕ್ಟರು ಬಂದವರು ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಎಲ್ಲರ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ನನಗೊಂದು ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ಅಂತ ಹೇಳಿಹೋದರಂತೆ. ಆ ರಾತ್ರಿ ನನಗೊಂದು ಕನಸು. ನಮ್ಮೂರ ಗುಡಿ ಹತ್ತಿರ, ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಇರೋದು, ನಾನು ಆಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಬಂದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರವಾಗಿ ದಪ್ಪಗೆ ಇದ್ದ. ನೋಡೋಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರಿಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಂಥದೋ ಒಂದು ಸೆಳೆತ ಪೆಪ್ಪರಿಮೆಂಟಿನ ಆಸೆಯ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಅವನೂ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಆಟಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ಆಟ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ. ನಾನೂ ಅವನ ಹಿಂದೇ ಹೋದೆ. ಆಟ ತೋರಿಸಿ ಹೋಗು ಅಂತ. ಆದರೆ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಜೇಬಿನಿಂದ ಎಂಥದೋ ಪೀಪಿ ತೆಗೆದು ಉದುತ್ತಾ ಹೊರಟ. ನನಗೆ ಪೀಪಿಯ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡೀತು. ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದೆ. ಆಟ ತೋರಿಸು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪೀಪಿ ಕೊಡು ಅಂತ. ಅವನು ಕೊಡ್ತೀನಿ ನನ್ನೊತೆ ಬಾ ಅಂತ, ನಾನು ಬರಲ್ಲ ಇಲ್ಲೆ ಪೀಪಿ ಕೊಡು ಅಂತ. ಕೊನೆಗೂ ಅವನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ನಾನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದು, ನನ್ನೊತೆ ಬಾ ಅಂದರೆ ಬರಲ್ಲ ಅಂತೀಯಾ ಅಂತ ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದು ದರದರ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟ. ನಾನು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದೆ. ಮೊಳಕಾಲು ತರೀತು. ಅಳುತ್ತಲೇ, ಪೀಪಿ ಕೊಡು ಅಂದರೆ ಖಂಡಿತ ಬರ್ತೀನಿ ಅಂದೆ. ಅವನಿಗೆ ಏನನ್ನಿಸಿತೋ ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಈ ಸಲ ಬೇಡ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಅನ್ನುತ್ತಾ ಓಡಿಹೋದ. ಪೀಪಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ನಾನು ತಕ್ಷಣ ಅದನ್ನು ತೊಗೊಂಡೆ.

ಆ ಪೀಪಿಗೂ ಐದಾರು ಕಣ್ಣು ಆ ಹುಡುಗನ ಕಣ್ಣಿನಂಥಾದ್ದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಉದಿಯೇ ಉದಿದೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೂ ಸ್ವರ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗನ ಜೊತೆಗೇ ಅದರ ಸ್ವರ ಕೂಡಾ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಮರುದಿವಸ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಜ್ವರ ಇಳಿಯಿತು. ನಾನು ಬದುಕಿ ಬಂದೆ ಅಂತ ಎಷ್ಟೋ ದೇವರಿಗೆ ಲಾಭ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಹುಡುಗನ ಕಣ್ಣು, ಅವನ ಪೀಪಿಯ ಸ್ವರ ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಹುಚ್ಚು ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ, ಹುಡುಗ ಜ್ವರದಿಂದೇನೋ ಉಳಿದ, ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಅಮ್ಮ ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ..... ಎಲ್ಲಾ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಆಗೋಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಹೇಳು.

ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಂದರೆ ಆ ಹೊಳವ ಕಣ್ಣಿನ ಹುಡುಗ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸವಾರನಾಗಿ ಬಂದದ್ದು. ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ನಾನು ಅವನ ಗುರುತು

ಹಿಡಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಹೀಗೇ. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮೋಸಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಕಣ್ಣನ್ನಲ್ಲ. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮರೆಯಬಹುದು, ಆದರೆ ಕಣ್ಣನ್ನಲ್ಲ.

ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಂದರೆ ನಾನು ಆ ಕಣ್ಣನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು. ಮೊದಲ ಸಲ ಅದನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದು ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ.

ಅವತ್ತು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಿನಾಶ ಬಾಬೂ ಅನ್ನುತ್ತಾ ನೀನು ಓಡಿ ಬಂದೆ. ನೀನು ಯಾರೊಂಥ ನನಗೆ ಆವಾಗ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನಂದೆ ನಾನು ನಾಗೇಶನ ತಂಗಿ ಸಾವಿತ್ರಿ. ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದೆ ಬಂಗಾಲಿ ಬಾಬುಗಳ ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಹೌದು, ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಬಂಗಾಲೀ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅಂದರೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ ಅಂತ ನಾನಂದೆ. ನಿಮಗೆ? ನನಗೂ ಅಂದೆ.” ನೀವು ಶರಶ್ಚಂದ್ರರ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಓದಿದೀರಾ ಅಂದೆ. ಹೌದು ಅಂದೆ ನಾನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದತ್ತ ಅಂತ ಬತ್ತಾನಲ್ಲ ಅವನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಾಯವಾಗ್ಗಾನಲ್ಲ ಅವನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾನೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗ್ತಾನೆ ಅಂತ ನೀನು ಕೇಳಿದೆ.

ನಾನು ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟೆ ಅಂತ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಆವಾಗ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ನಾನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಅದರಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿತು, ನನ್ನ ಕನಸಿನ ಹುಡುಗಿ ಸಿಕ್ಕು, ಅವನಿಗೆ ಇಂದ್ರದತ್ತ ಅಂತ ಹೆಸರಿಟ್ಟೆ.

ನನಗೆ ಈಗನ್ನಿಸುತ್ತೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಂಧಿಸಲೇಬಾರದಿತ್ತು, ನೋಡಲೇಬಾರದಾಗಿತ್ತು ಅಂತ. ಈಗಲೂ ನಾಗೇಶ ಬೈತಾ ಇತ್ತಾನೆ ನನ್ನ ತಂಗಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಷ್ಟು ಗೆಲುವಾಗಿದ್ದಳು ಅವಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟೆ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಮಂಕಾಗಿರತ್ತಾಳೆ ಗೊತ್ತಾ ಅಂತ. ನನಗೂ ಕೆಲವು ಸಲ ಅದು ನಿಜ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಜಡಭರತನ ನನ್ನಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲೂ ಪ್ರವೇಶ ಆಯ್ತು ಅಂತ. ಇದನ್ನೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಬರೆದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಬರೆದೆ ಅವಿನಾಶ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಣ್ಣು ಕಪ್ಪು. ಆದರೆ ನಾಗೇಶನ ಕಣ್ಣು ಬೂದಿಗಪ್ಪು. ಅವನಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣು ಅವನು ಏನಂದರೇನಂತೆ ನಮಗೆ ಅಂತ.

.

ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಉರಿಗೆ ಬಾ ಅಂತ ಕರೆಯೋದು ನಾಗೇಶನ ಪದ್ಧತಿ. ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಸಲ ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಕೂಡ ನನ್ನ ರೂಢಿ. ಆದರೂ ಕೊನೆಗೊಂದು ಸಲ ನಿಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಅಂಥಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡೀನಿ ಅಂತ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಉರಲ್ಲಿ ಕೂತು ಬೇಜಾರಾಗಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರೆ ನಾಗೇಶ ಉರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಅಂತ ತಿಳಿಯಿತು, ಸರಿ ಅಂತ ನಾನೂ ಬಸ್ ಹತ್ತಿದೆ. ಬಸ್ಸಿನಿಂದಿಳಿದಾಗ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸುಮಾರು ಏಳು- ಏಳೂವರೆ ಗಂಟೆ. ನನ್ನ ಜೊತೆಗೇ ಇಳಿದ ಹಳ್ಳಿಯವನೊಬ್ಬ ನೀವು ಇದೇ ಕಾಲುದಾರಿಲಿ ಹೋಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಅವರ ಮನೆ ಸಿಗ್ಗಿತೆ ಎರಡು-ಎರಡೂವರೆ ಮೈಲಿ ಆಗಬಹುದು ಅಂದ. ಅವನು ನೇರ ರಸ್ತೆ ಹಿಡಿದ, ನಾನೊಂದು ನಿಮಿಷ ನಿಂತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಮಬ್ಬು ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಅರೆಗತ್ತಲು. ಕಪ್ಪು ಕಾಡು. ಶ್ರಾವಣದ ಮಳೆ ಬಂದು ಕೆಸರಾಗಿದ್ದ ದಾರಿ. ಆ ಕೆಸರನ್ನು ಸಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ನಡೆದೆ. ಮೇಲೆ ಜಿನುಗುವ ಮಳೆ. ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಬಂದಾಗ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹನಿಗಳು. ರಸ್ತೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಿರುವಿಗೂ ದಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಯುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಗುಹೆ ಇರಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿ ಬೇಗಬೇಗ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ಸಲವೂ ನಿರಾಸೆ ಕಾಡಿತ್ತು. ಹಾದಿ ಮುಗಿಯದೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ತಿರುವು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು. ಹೀಗೆ ಆಗಿದ್ದೇ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತೇನೋ. ದೂರ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ನೋಡಿದರೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದೆ.

ನಾಗೇಶ ಇರಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತಾ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದವಳು ನೀನು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿ ನಕ್ಕು, ನನ್ನ ಹಾಗೇ. ಒಳಗೆ ಕಂದಿಲಿನ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕು. ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ.

ನೀನು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನೂ ಅಷ್ಟೆ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಒಳಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಉಹಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಎಷ್ಟು ದಿವಸದಿಂದ ಅಂದೆ. ಹತ್ತು ದಿನದಿಂದ ಅಂದರು ಅಮ್ಮ. ಈಗ ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ ಅಂದೆ, ಹಾಗೇನೇ ಅಂದರು. ಏನು ಕಾಯಿಲೆ ಅಂದೆ. ಕಾಮಾಲೆ ಮರುಕಳಿಸಿದೆ ಅಂದರು. ಡಯಾಬಿಟೀಸೂ ಇದೆ ಅಂತ ನೀನಂದೆ. ನಾಗೇಶ ಎಲ್ಲಿ ಅಂದೆ. ಯಾವ ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ ಹೋದನೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಅಂತ ಅಪ್ಪ ಅಸಹಾಯಕ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೂಗಲಾರದೆ ಕೂಗಿದರು. ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ, ಇವತ್ತು ನೀನು ಬಂದಾಗ ಅವನೇ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಅಂದರು ಅಮ್ಮ.

ಅವನಲ್ಲಿ ಬಾರ್ತಾನೇ ನಿನ್ನ ಮಗ, ನಾಟಕ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಂತ ಉರೂರು ಅಲೀತಾ, ಕುಡೀತಾ ತಿರುಗಿರಾನೆ-ಅಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಕೂಗಿದರು. ನನ್ನ ಗುರುತು ಹಿಡಿದರು. ಏನಯ್ಯಾ ನರಪೇತಲ, ಈಗಷ್ಟು ನಿನ್ನ ತೂಕ ನಾಕು ಕೆ.ಜಿ.ನೋ ಐದೋ ಅಂದರು. ಸುಸ್ತಾಗಿ ಏದುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ಯಾವ ಡಾಕ್ಟರು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರಾರೆ ಅಂತ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಆಯುರ್ವೇದ ಪಂಡಿತ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರು ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರಂತೆ. ಅವರು ಮಣಿಪಾಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತಾರೆ ಅಂತ ಅಮ್ಮ ಅಂದರು. ಹಾಗೆ ಹೋಗಬೇಕೊಂದರೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆನೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣಾಂದೆ. ನೀನು ದೇವರ ಹಾಗೆ ಬಂದೆ ಅಂತ ಅಮ್ಮ ಅಂದದ್ದು ಕೇಳಿ ದೇವರಿಗೆ ನಾನು ಕೊಡೋ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಗತ್ತೆ ಅಂತ ಹೇಳಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಆಯಿತು. ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲೇ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಾ, ಅರ್ಧ ನಿಧ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೂತರು. ಹಿಂದೆಂದೂ ನೋಡದ ಮಲೆನಾಡು, ಮನೆಯ ಗಂಭೀರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ನಿಧ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ನಿಂತೆ. ಆಗ ನೀನೂ ಬಂದೆ. ಮೇಲೆ ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿನಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತೆ ಅಂದೆ. ಏನಾದರೂ ಯಾಕನ್ನಿಸಬೇಕು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಡಾಕ್ಟರು ಬತ್ತಾರಲ್ಲ ನೋಡೋಣ ಅಂತ ನಾನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ನೀನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದೆ ಅದನ್ನಲ್ಲ ಕೇಳಿದ್ದು. ಮೇಲೆ ಆಕಾಶ ನೋಡಿ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತೆ ಅಂತ. ಅಲ್ಲ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೊಳೀತಾ ಇವೆಯಲ್ಲ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಸಾವಿನ ಒಂದೊಂದು ಚುಕ್ಕೆ, ಒಂದೊಂದು ಪೂರ್ಣ ವಿರಾಮ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಸಾಲುಗಳಿದ್ದವೋ ಎಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳಿದ್ದವೋ ಅವೆಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಕಳಕೊಂಡು ಮರೆಯಾಗಿ ಆ ಚುಕ್ಕೆಗಳೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ ಅಂದೆ ನೀನು. ನನಗೆ ಷಾಕ್ ಆಯಿತು. ನೀನು ಈ ಮಾತು ಆಡ್ತೀಯಾಂತ ಉಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಆ ಹೊಳೆಯೋ ತಾರೆಗಳನ್ನ ಮುಟ್ಟಬೇಕು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಬೇಕು ಅಂತ ಸಣ್ಣವಳಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಆಸೆ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಅಂತ ದುಃಖ ಅಂದೆ. ನನಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಏನೇನೋ ಆಯಿತು. ನಾನು ನೋಡಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹನಿ ನೀರಿತ್ತು. ನನಗೆ ಇಂದ್ರದತ್ತನ ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕನಸಿನ ಹುಡುಗನ ಮೈ ಕಾಣಿಸಿತು. ಸಮುದ್ರ ಕಾಣಿಸಿತು. ನಿನ್ನ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಸಾವಿತ್ರಿ ಅಂದೆ. ನೀನೂ ನನ್ನ ಎದೆಗೊರಗಿ ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡಿದೆ. ನತದೃಷ್ಟ, ನನಗೆ ಅದರ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿದ್ದೆವು. ಬೇರೆ ಯಾವುದರ ಜೊತೆಗೋ.

ಇಂದ್ರದತ್ತನ್ನ ನಿನಗೆ ತೋರಿಸಿದೀನಾ ಸಾವಿತ್ರಿ ಅಂದೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲ ಅಂದೆ. ಒಳಗೆ ಬಾ ತೋರಿಸ್ತೀನಿ ಅಂದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಅಂದೆ, ಅಪ್ಪನ ರೂಮಲ್ಲಿ ಅಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗ ಅಪ್ಪನ ಹೊದಿಕೆ ಅಲ್ಲಾಡಿ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ನೋಡು ಅಲ್ಲೆ ಅಂದೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ನಿಧ್ರೆ. ಏನು ಹೇಳೋದೊಂತ ಸುಮ್ಮನಾದೆವು.

ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಏನೋ ಆಗತ್ತೆ ಫಡ್ ಅಂತ ಡಬ್ಬಿ ಮುಚ್ಚಳ ಒಡೆದ ಹಾಗೆ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಎಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಾಯ್ತು ನೋಡು ಕರಗಿಹೋಗೋದು ಅಂದರೆ ಇದೇ ಅಲ್ಲವಾ ಅಂದೆ. ಅವತ್ತು ಬೆಳಗಾಗುವವರೆಗೂ ಒಬ್ಬರ ಕಣ್ಣು ಒಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದ ನೆನಪು.

.
.

ನೆನಪಿದೆಯಾ ಸಾವಿತ್ರಿ, ನೀನು ಒಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೆ ಅವಿನಾಶ, ಬರ್ರಾ ಬರ್ರಾ ನಾಗೇಶಣ್ಣ ಎಷ್ಟು ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಆಗ್ತಿದಾನೆ ಅಂತೀಯಾ, ಅವನಿಗೊಂದು ಕಾರ್ ಬೇಕಿತ್ತಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಲಾಯರ್ ಬುದ್ಧಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ ಜಮೀನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾರಿಬಿಟ್ಟ. ಈಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಹೇಳು? ಪಾಪ, ಅವನಿಗೆ ಓದಿಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲ. ಜಮಾನು ಕೆಲಸ ಒಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ. ಈಗ ಅದೂ ಹೋಯ್ತು. ಈಗ ಅವನು ಅಮ್ಮನೆದುರಿಗೆ ಗೊಳೋ ಅಂತ ಅಳುತ್ತಾನೆ. ನಾಗೇಶ ಎಷ್ಟೇ ಕೆಟ್ಟವನಾದರೂ ಸ್ವಂತ ತಮ್ಮನಿಗೇ ದ್ರೋಹ ಮಾಡ್ತಾನೆಂತ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಜನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರಂತೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಯಾಕೆ ಬೇಕು, ಸಾಯೋದೇ ಮೇಲು ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಬರೆದು ಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಸಾಲು ಮತ್ತೆ ನಾಗೇಶನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ ನಾಗೇಶ ಮೊದಲು ಹೀಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಬದಲಾಗ್ತಿದಾನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂತ.

ಸಾವಿತ್ರಿ, ನಿನ್ನ ಕಾಗದ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ನನಗಿಂತ ನೀನೇ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸ್ತು. ನಿನಗೆ ಕೆಲವು ಸಲವಾದರೂ ಖಚಿತವಾಗತ್ತೆ ಈ ಜೀವನ ಯಾಕೆ ಬೇಡ, ಸಾವೇ ಯಾಕೆ ಬೇಕು ಅಂತ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಅದಿನ್ನೂ ಖಚಿತವಾಗೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ನೋಡಿದೀನಿ,

ಇದರ ಮೋಸ, ಸುಳ್ಳು, ಕಳ್ಳತನ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಇದು ಯಾವುದರ ಮೇಲೂ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಹಜ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಆದರೂ ಸಾವೇ ಏಕೆ ಬೇಕು ಅನ್ನೋದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಲ ಆ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೆ.

ಜಾಗ ಇದೆ ಆಲಿಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರಕ್ಕೆ ಖುಫಿ ಅನ್ನೋ

ನಾನಾಗ ಸಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರಕ್ಕೆ ಖುಫಿ ಅನ್ನೋ ಜಾಗ ಇದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಗೌರೀಶಂಕರದ ನೆತ್ತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತೆ ಅಂತ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು ಅಂತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗುಡ್ಡಗಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಂದರೆ ಅವತ್ತು ನನಗೆ ಏನೂ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಸಾಧುಸಂತರು ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡ್ತಾರಂತೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇಜಾರಾದವರೆಲ್ಲ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು ಅಂತಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹೊಸದಿಲ್ಲ ಬೋಳು ಗುಡ್ಡಗಳು ಅನ್ನಿಸಿತು. ನಮ್ಮೂರ ಥರಾನೇ ಗುಡ್ಡಗಳು. ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಂಜು ಬಿದ್ದಿದೆ. ನಮರಲ್ಲೂ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂಜು ಬಿದ್ದಾಗ ಹೀಗೇ ಇರತ್ತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ನನಗೆ ಹಿಮಾಲಯದ ಪರಿಚಯ ಆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಪರಿಚಯ ಇದ್ದವರ ಪರಿಚಯ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅವರ ನೆನಪಾಯಿತು. ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಚಳಿ ತಡೆಯಲಾರದೆ ವಾಪಸ್ ಬಂದೆ. ಬರುವಾಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಯಾವುದೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಅದೊಂದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನನಗೆ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಏನೋ ಒಂದು ಬೇಕು. ಗೊತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಬೇಕು.

ನಾನು ಇದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ನಾಗೇಶ ಒಂದು ಸಲ ಕೇಳಿದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ನಿಶ್ಚಿತ, ಖಚಿತ. ಆದರೆ ಸಾವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಸಂದಿಗ್ಧತೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಾವಿನ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಅಂತ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ನಾನು ಅದನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡೋದು ಅಂತ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟೆ.

ಈಗ ನಿನ್ನ ಕಾಗದ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಅನ್ನಿಸಿತು ನಾವು ಬರೀ ಒದರಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಲೂ ಸಾಯುತ್ತಾ ಇರೋನು ಅಂದರೆ ನಾಗೇಶ. ನೋಡು ಅವನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಜನಗಳಿಂದ, ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ದಿನೇದಿನೇ ದೂರ ಆಗಿದಾನೆ, ಅವನು ಹೇಗೆ ತನಗೆ ಗುರುತಿರುವ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಾಯ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ-ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಾವಿನತ್ತ ಸಾಗ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ ಅಂದೆ.

ಕಾಗದ ಮುಟ್ಟುವ ಪುರಸೊತ್ತಿಲ್ಲ ಗುಂಡಿನ ಹಾಗೆ ಬಂತು ನಿನ್ನ ಉತ್ತರ. ಅವಿನಾಶ ನಾಗೇಶನ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಯೋದು ಅಂತೀಯಾ? ಏನು ತಮಾಷೆ ಮಾಡ್ತೀಯಾ ಅಥವಾ ಸುಳ್ಳು ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡೋಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್ತೀಯಾ? ನಾಗೇಶ ಹೇಗಾದರೂ ಬದುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಅವನು ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದೇ ನಿಜ ಆದರೆ ಈ ಭೂವಿಗಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ನೀನಿದ್ದಿಯಲ್ಲ ಹಾಗೆ. ನಿನಗೇನೂ ಬೇಡ. ಅಪ್ಪ ಕೇಳಿದಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಕಳಿಸ್ತೀಯಾ, ಅಮ್ಮನ ಮಾತಿಗೆ ಗೋಣಲಾಡಿಸುತ್ತೀಯಾ, ತಂಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹೂಂ ಅಂತೀಯಾ. ಉಟ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾಡ್ತೀಯಾ, ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಿಡ್ತೀಯಾ. ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕುದಿದರೂ ಸೈ, ಬಿಟ್ಟರೂ ಸೈ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಆದರೂ ಸರಿ, ತಂಗಿ ಆದರೂ ಸರಿ, ತಾಯಿ ಆದರೂ ಸರಿ. ನಿನಗೆ ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಒಂದು ಥರಾ ನೋಡಿದರೆ ನೀನು ಏನೂ ಮಾಡೋದೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನಿನಗೆ ಘಟಿಸುತ್ತೆ. ಸಾಯೋದು ಅಂದರೆ ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಇರಬೇಕು.

ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಸಾಯೋದು ಅಂತ ಬೇರೆ ಇರತ್ತಾ? ಎಂಥ ಗುಳ್ಳೂ ಮಾತಾಡ್ತೀಯಾ? ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು ಇಲ್ಲವೇ ಪೂರ್ತಿ ಸಾಯಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜಿ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ ಅಂತ.

ನಾವು ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಲ ಇಡಿಯಾಗಿ ಸಾಯೋದಕ್ಕೆ, ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿತ್ತು.

ಅಮ್ಮ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳಂತೆ ಬರಿಯಾ ಅಂತ ಕಾಗದ ಬರೆದೆ. ಉತ್ತರದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಬಂದೆ ನಿಮ್ಮೂರಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನೀನು ಸಮುದ್ರ ನೋಡಿದ್ದು. ಸುಡುವ ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಕಾದ ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುದಿವ ಕಡಲನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಮೈ ಉಪ್ಪಾಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮುಳುಗಿ ಎದ್ದೆ. ನೀರಲ್ಲೇ ನಿಂತು ನಾನು ಜಲಕನ್ಯೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳಲ್ಲ ಅಂದೆ. ನಿನಗೊಂದು ಹೊಸ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತು. ಮರಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹೆಸರು ಬರೆಯೋದು, ಅಲೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹೋಗೋದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡೋದು. ನಮಗೆ ಸಮುದ್ರದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹೋಗುವ ಹಂಬಲ ಆಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಮ್ಮ ನನಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿದೆ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಬಿಡ್ತೀನಿ, ನೀವೇನು ಮಾಡ್ತೀರಿ ಅಂದರು. ನಮಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿದೆ, ನಾವೂ ಹೀಗೇ ಉರೂರು ತಿರುಗಾಡಿಕೊಂಡು ಬರ್ರೀವಿ ಅಂದೆ. ಆಮೇಲೆ ಕಾರವಾರ, ಕಾರವಾರದಿಂದ ವಾಸ್ಕೋ, ವಾಸ್ಕೋದಿಂದ

ಪಣಜಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಿನಗೆ ನೆನಪಿರಬೇಕಲ್ಲ ಸಾವಿತ್ರಿ.

ಅವತ್ತು All Souls' Day. ಚರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು ವಾಗ್ನಾರ್ ಬೀಚ್ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಗಲಾಟೆ ಇರಲ್ಲ ನೋಡೋಂಡು ಬರಬಹುದು ಅಂತ.

ನಾವು ವಾಗ್ನಾರ್‌ಗೆ ಹೋದಾಗ ಸಂಜೆ ಐದು-ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆ ಆಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯ ಸಾಯೋದರಲ್ಲಿದ್ದ. ಅವನು, ಆಕಾಶ, ನೀರು ಎಲ್ಲಾ ಕೆಂಪು. ದಡದ ಮೇಲಿದ್ದ ಪರಂಗಿ ಹಿಪ್ಪಿಗಳು ಕೆಂಪು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಗಳ ಗುಂಪಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಲು ಸಂದಿಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಗುಹೆಯಂಥ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಯಾರೂ ಇರದ ಆ ಕೆಂಪು ಮರಳ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಗಿನ ಪರಿವೆಯೇ ಇರದ ಬತ್ತಲೆ ಹಿಪ್ಪಿಗಳ ಆಟ ಸಾಗಿತ್ತು. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಜುವ, ಸಣ್ಣ ಹಲಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೇಲುವ, ಅಲೆಗಳೊಡನೆ ಬಂದು ದಂಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಾಗ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಬೀಳುವ, ಹೊರಳಾಡುವ ಹಿಪ್ಪಿಗಳು. ನಿನ್ನ ನೋಡಿದೆ. ನೀನು ಅವರಿಗಿಂತಾ ಕೆಂಪು. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೇ ಇರಬೇಕು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನ ಕೆಂಪಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಆವರಿಸಿದಂತೆ ನಿನ್ನ ಕೆಂಪು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನ ಸೊಂಟ ಬಳಸಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹೀಗೇ ಅಂದೆ. ನೀನು ನಡಿ ಹೋಗೋಣ ಅಂದೆ. ಸಮುದ್ರದ ಒಳಗೆ ಏಳೆಂಟು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದು ಅಲ್ಲೊಂದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆವು. ನನಗೆ ಸಮುದ್ರ, ನೀನು ನಾನು ಜೊತೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂತೋಷ ಆಯಿತು. ನಾನು ಈಗಲೇ ನಿರ್ಧಾರ ಅಗಬೇಕು ಅಂದೆ, ನೀನು ರೆಡಿ ಅಂದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ್ದು ಗೊತ್ತು.

ಆಗ ನಾನು ಪೂರ್ತಿ blank ಆಗಿದ್ದೆ. ಎಚ್ಚರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲಷ್ಟೆ ಒಂದೊಂದೇ ನೆನಪು. ಈಜಿದ ಹಾಗೆ, ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ತೇಲಿದ ಹಾಗೆ, ನೀನು ಮೀನು ಹಿಡಿದ ಹಾಗೆ.....ಈಜುತ್ತಾ ಈಜುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಪಾತಾಳದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಗುಹೆ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲು. ಅದರೊಳಗೆ ಯಾರಿರಬಹುದು? ಸೈಕ್ಲೋಪಸ್ ರಾಕ್ಸಸ್ ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಯೂಲಿಸಿಸ್; ಸೇಸಮ ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಅಲಿಬಾಬ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆ ಸೇಸಮ, ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆ ಸೇಸಮ ಎಂದೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾರೆಯಿಂದ ಒಡೆಯಬೇಕು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೇ ಸವಾರ ಕಂಡೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೋದ ಹಾಗೆ, ಅವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಜಾಳುಜಾಳು ಲೋಳೆಲೋಳೆ ನೆನಪುಗಳು ನೂರಂಟು.

ಮೈ ಕೊರೆವ ಗಾಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ಆಯಿತು. ನೀನು ನನ್ನ ಮೈ ಸಿಕ್ಕನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಸೀರೆ ಉಡುತ್ತಾ, ಸೀರೆ ಹರಿದಿಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತಾ ವ್ಯರ್ಥಗಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತೆ. ಆಗಿನ ನಿನ್ನ ಕಪ್ಪುಗಣ್ಣಿನ ನೋಟವೇ ಸಾವಿರಬಹುದೆ ಅಂತ ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಸಂದೇಹ. ಆದರೆ ಅವತ್ತು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದು ಅಂದರೆ ಒಂದು ನಾನು ಮಹಾಷಂಠ, ಇನ್ನೊಂದು ನನಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅಂತ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನನಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ-ಅದು ಕಾಮವೇ ಆಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಇರಲಿ, ತೊಡಗುವಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಂತಹದರಲ್ಲಿರುವ ಗುರಿ ಮುಂಚೆಯೇ ಗೊತ್ತಿರುವಂತಹದ್ದು. ಇದನ್ನೆ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆ ನೀನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರೆ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಘಟಿಸಬೇಕು ಅಂತ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀನು ನೋಡಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುತ್ತಿಟ್ಟೆ. What a cold and religious kiss it was!

ಜನಗಳಿಗೆ ನಾವು ಮಾಡೋ ಕ್ರಿಯೆ ಮುಖ್ಯ, ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಭಾವನೆ ಅಲ್ಲ. ನಾಗೇಶ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಕಾಗದ ಬರೆದ ನೋವಿನಲ್ಲಿ. ನಿನ್ನಷ್ಟು ಕೈ ಕೊಡೋ ಗೆಳೆಯನ್ನ ನಾನು ನೋಡೇ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಸಲ ನಿನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾತೆತ್ತಿದರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೀಯಾ. ಇತ್ರ ಸಾವಿತ್ರನೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಎತ್ತಿದಾಗ ನನಗೆ ಯಾರನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ಅವಿನಾಶನನ್ನೂ ಮದುವೆ ಆಗುವ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ, ಮದುವೇನೆ ಬೇಡ ಅತಾಳೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಸದಾ ಇದೇ ಯೋಚನೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅನ್ನಿಸತ್ತೆ ನೀನು ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ಅಥವಾ ಅವಳು ನಿನಗೆ ಏನೂ ಮೋಸ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಅಂತ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ನಡುವೆ ಓಡಾಡುವ ಕಾಗದಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಅನುಮಾನ ಬಡವಿಲ್ಲದ್ದು ಅಂತ ತೋರತ್ತೆ ಅಂತ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾವಿತ್ರಿ, ಅವನಿಗೇನಂತ ಉತ್ತರ ಬರೀಲಿ? ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡೋದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರೂ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಹಾಗೆ, ಮೀರಾಬಾಯಿ ಹಾಗೆ ಗಂಡನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗ್ತೀಯಾ ಅಂತ ಗೊತ್ತು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ನಿನ್ನ ಕಾಗದ ಬೇರೆ. ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕೋದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯಾಕೆ ಬಂತು, ಹೇಗೆ ಬಂತು, ಅನ್ನೋದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ

ನಿನಗೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾಧಾನ.

ಈಗ ನಾನು ನೀನು ಸಮುದ್ರ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ. ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಯಾವುದೋ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೆರೆ ಇದೆಯಂತೆ. ನಮ್ಮಮ್ಮ

ಯಾರೋ ಸುಜಾತ ಅನ್ನೋ ಹುಡುಗಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಸಂಚು ನಡೆಸಿದ್ದಾಳೆ. ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅವಳ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿ ಬಲವಂತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಈಗಲೂ ಒಳಗೆ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನ ಸುಜಾತಾ ಗೀತಧಾರೆ ಶುರುವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಶರೀಫ್ ಸಾಹೇಬರ ಅಲ್ಲೀಕೇರಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ಬರೀರೇನೋ ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತಾ ನಿನಗೆ ಬರೆದ ಕಾಗದ ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡಲು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.

ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚ

ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚ

-ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸುಷುಪ್ತಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಉಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆಂಬ ಸತ್ಯವೊಂದು ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುವಂಥ ಕಾವ್ಯವೂ ಹೊರಬಂದು ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ನಿಲುವು ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ನಂತರ ಎಂಥ ಕಾವ್ಯ ಹೊರಬರಬಹುದು? ಅಡಿಗರ ನಂತರದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಸತ್ಯ ಸ್ಥಿರೀಕರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಕಾವ್ಯ ಎರಡು ಮಹತ್ವದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ಸತ್ಯದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳೆಂಬಂತೆಯೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿತು: 'ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ' ಹಾಗೂ 'ಸಾವಯವ ಶಿಲ್ಪ ಸಮಗ್ರೀಕರಣ', ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಈ ಎರಡು ಕಾವ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಸುಷುಪ್ತಿಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಇವು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಒಳಗಿನ ಆಮೂರ್ತವನ್ನು, ಚಿಂತನೆಯ ನೆಲೆ ಹೊಂದಿದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ, ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಉಪಯೋಗ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಏರ್ಪಡುವ ಸಂಬಂಧ ಅನಿವಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ ಕೂಡಾ ಹೌದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಹೊರಗಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಮೂರ್ತ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂರ್ತತೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಪರಿಸರವೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹಾಗೂ ಸುಷುಪ್ತಿ ನಮ್ಮ ಭೂತಕಾಲದ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ- ಅಡಿಗರ ನಂತರದ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೇರೆ ಪರಿಸರ ಹೊಂದಿದುದೇ ಆಗಿದ್ದು, ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಂದಿ ಈ ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಈ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬಲು ತೆಳುವಾದ ಝರಿಯೊಂದು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಏಕೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಿಸುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಜೀವನದಿಂದ ಅಥವಾ ಪರಿಸರದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ವೈದಿಕ ಕಾವ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಮಾನವೀಯ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬಂಥ ಸರಳ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಜೀವನದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಚಿಂತನೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸುಷುಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞಾತೀತಗಳ ಫಲವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಾಸ್ತವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಳೆಯಹೊರಟರೆ ನಮಗೇ ಪರಿಸರದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಮನಸೊಂದಿದೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನಾವು ಮರೆತು ಬಿಡಬಹುದು.

ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ- ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ- ಅಡಿಗರ ನಂತರ (ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ) ನನಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಹಾಗೂ ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕವಿಗಳು ಕೂಡ ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂಥ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ, ಚಿಕ್ಕಟವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಗುಣ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ಕವಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳತೋಟಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಸೆಳಕಾಗುತ್ತದೆಯೆ ಹೊರತು ಕವನದ ಒಟ್ಟು ಶಕ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ದುಃಖಗೀತೆ”ದಂಥ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಕವನ ಕೂಡ ಹೊರನೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದುಃಖದ ಮೂಲವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಆ ಮೂಲಗಳು ಬೀರಿದ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗೆಗಿನ ಕವನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯೂ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯೊಂದೇ ಈ ಕವಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿವಿಧ ಧ್ವನಿ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಚಿತ್ತಾಲರ ಶಕ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ `ಸಾಕ್ಷಿ`ಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಇವರ ‘ಆಘಾತ’ ಎನ್ನುವ ಕವನ ಈ ಒಂದು ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆಘಾತ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಘಾತವನ್ನು ಏಕಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕವನ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ‘ಚಿತ್ತಾಲ ಕಾವ್ಯ’ದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಇಷ್ಟೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. “ದುಃಖಗೀತೆ”ದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಬವಣೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :

ಹಸುವಿಗೆ ಹಯನು ಬತ್ತಿ
ಉಳುವ ರೈತನ ಹೊಲವ ಮೇದು
ಕಾಸಿನ ಗಳಿಕೆಯೂ ಬರದೆ ಕ್ಷಯಿಸಿ ವ್ಯವಸಾಯ
ಇಳಿದು ನಡೆದಿತ್ತು ಕಾಲ್ಕೆಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಭಾಗ್ಯದ ಪೂರ.

ಇಂಥ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಒಟ್ಟು ಧೋರಣೆ ಎಂಥದು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. “ಉಳುವ ರೈತನು ಹೊಲವ ಮೇದು” ಎನ್ನುವುದೂ ದುಃಖದ ಮೂಲವಾಗಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಬೆದಕುವ ಒಂದು ಕವನವೂ ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಈ ಕಾವ್ಯ ಮೂಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ಕಾವ್ಯ ‘ಅಡಿಗ ಸಂಪ್ರದಾಯ’ದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ, ಈ ಐದು ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಮಹತ್ವದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಡಿಗರಿಗೆ ಇರುವ ಸುಷುಪ್ತಿಯ ಮಡಕೆ ಕಂಬಾರರಿಗೆ ತಾವು ದಿನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗದ ಆದರೆ ಇದೇ ಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಇವರ ‘ಹೋರಿ’ ಮತ್ತು ‘ಗಂಗಾಮಾಯಿ’ಯಂಥ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ‘ಗಂಗಾಮಾಯಿ’ಯಂಥ ಕವನ ಒಂದು mythನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅದ್ಭುತ ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಆ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಈ ಕವಿ ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತ ಕಾವ್ಯಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವ ಅಡಿಗರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಇಡೀ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೇ ಸಮಕಾಲೀನ ಜೀವನದತ್ತ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ತಂತುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಂತಕಥೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಸುವ ಕಲೆ ಇವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯನ್ನಲ್ಲದೇ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯಂಗ್ಯವೊಂದನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅಂತರಂಗದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕತೆ (ಬಾಹ್ಯ) ವಾಹಕವಾಗುವುದರಿಂದ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಲಭಿಸುವ ಲಂಬಕ ಚಲನೆ, ಕಂಬಾರರಿಗೆ ತಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಒಂದು myth ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಅಥವಾ ಕವಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಮಧ್ಯದ ಲಂಬಕ ಚಲನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಬೆಳಕಿನ ಬಯಲಿಗೆ’ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಪ್ರಜ್ಞಾಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ‘ಮಾವೊತ್ಸೆ ತುಂಗನಿಗೆ’ ಯಂಥ ಕವನವನ್ನು ಬರೆದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಈ ಕವಿ ಅಡಿಗರ ಇಂಥ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಿಧತೆಯನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಡಿಗರ ಶಕ್ತಿಯ ಸರಿಯಾದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಪಡೆದ ಕಾವ್ಯಕರ್ಮದ ಮೂಲತಂತುಗಳನ್ನು ಕಂಬಾರರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಉಂಟಾದ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿಯೇ

ಪಲ್ಲಟ ನಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾವ್ಯದ ಅತಿಮುಖ್ಯ ಘಟನೆ.

ನಾಗರಿಕ ಭಾಷೆಯ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳನ್ನೂ ದೋಚಿಬಿಟ್ಟಾಗ ಭಾಷೆ ಮುರುಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಆದರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಪರಿಯನ್ನು ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಡಿಗರ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವು ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿದೆ. “ನಲವತ್ತು ನೆರಳು” ‘ತೆರೆದರೆ ಬಾಗಿಲು’ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಂದ “ಮತ್ಸ್ಯಾ ವತಾರ” ‘ಜೈಲಿನಿಂದ ಜೈಲಿಗೆ’-ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಾಳದ ಮೇಲೆ ಪಾತಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಒದಗಿಸಲು ಬಾಹ್ಯವನ್ನು ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ casualness ಕಾವ್ಯ ಕರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅಡಿಗರ ನಂತರದ ಕೆಲ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಭೀರತೆಯ ಸೋಲನ್ನು ಕಿತ್ತಿಹಾಕಿದೆ. ಬಿಗಿ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಅದರ ಶಕ್ತಿಗೆ ಕುಂದು ತರದೇ ಹೊರಗೆ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಕಾವ್ಯಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಬಿಂದುವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮಾತನ್ನು ರಾಮಾನುಜನ್ ಅನುಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಳಪೆ ಕಾವ್ಯ ಈಗಾಗಲೇ ಋಜುವಾತುಪಡಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಜೈಲಿನಿಂದ ಜೈಲಿಗೆ’ ಕವನವನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ ಒಂದು ಶಂಕೆ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕವನಕ್ಕೂ, “ನಲವತ್ತು ನೆರಳಿ” ನಂಥ ಕವನಕ್ಕೂ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಧೋರಣೆ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಇವರ ಕಾವ್ಯ Stereotype ಆಗುವ ಸಂಭವವಿದೆಯೋ ಎನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯ ಶಕ್ತಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಗರಿಕ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸರಳತೆಯ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸಂಗಮವನ್ನು ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ‘ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ’ ಮತ್ತು ‘ತೆರೆದರೆ ಬಾಗಿಲು’ ಈ ಎರಡು ಕವನಗಳು ಇಂಥ ಒಂದು ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಇವರ ಕವನಗಳು ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವವನ್ನಾಗಲೀ, ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಕಲಕಿರುವುದನ್ನಾಗಲೀ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆಳವಾದ ದುಃಖದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿತ್ತಾಲರಿಗಿರುವ ಅರಿವು, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಡಿಗರಿಗಿರುವ ಕಾಳಜಿ, ದಟ್ಟವಾದದ್ದನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಹೋಗುವ ಕಂಬಾರರ ಶಕ್ತಿ, Casual ಆಗಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗಿರುವ ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ ಕುತೂಹಲ-ಇವು ಈ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದ ಶಕ್ತಿಯ ಸೆಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಾತೀತವಾದದ್ದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ಪರಿಯನ್ನು ಕೆ. ಎಸ್. ಎನ್. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೇ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದ ಅಂಗವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ

ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು

ಕಡಿಮೆ.

9

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದಿರುವ ಅಡಿಗರ ‘ವರ್ಧಮಾನ’ ಹಾಗೂ ‘ಇದನ್ನು ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ’ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೂ ಧಾಟಿ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು : ಸುಷುಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತಿಕ್ಕಾಟದಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಕವನಗಳಾದ “ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ” ‘ಕೂಪ ಮಂಡೂಕ’ ‘ವರ್ಧಮಾನ’ “ಅಜ್ಜನೆಟ್ಟಾಲ” “ನೀ ಬಳಿಯೊಳಿರುವಾಗ್ಗೆ” ‘ಇದನ್ನು ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ’ ಕವನಗಳು ಹೊರಬಂದಿದ್ದರೆ, ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮೊನುಚುಳ್ಳ ‘ಎಡ ಬಲ’ ‘ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ’ ಕವನಗಳೂ ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಿಗರ ಹಿಂದಿನ ಕವನಗಳಾದ ‘ಭೂತ’ ‘ಪ್ರಾರ್ಥನೆ’ “ಭೂಮಿಗೀತೆ”ಗಳ ಧಾಟಿ ಧೋರಣೆಗಳ ಮುಂದಿನ ರೂಪವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ‘ಭಗ್ನ’ ‘ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ’ ‘ಅಂತಃಕರಣ’ ‘ಮನೆಯಿಲ್ಲದವರು’ ‘ಇದನ್ನು ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ’ ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಹಿಂದಿನ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಾದ ತೀವ್ರ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಅಡಿಗರ ನಿಷ್ಕರತೆಯನ್ನು ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಣ್ಣು ಹೊರನೆಟ್ಟು ರಚಿಸಿದ ಕವನಗಳು ಇವು. ಈ ಧೋರಣೆ ಅಡಿಗರ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದ ಕವನಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂಥವು. ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯಕರ್ಮಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಮಾಗಿದ ಅಡಿಗರ ಹೊರನೆಟ್ಟ ಈ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಒಂದು ಮೊಲಭೂತವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು- ಅದೇ ಆಳವಾದ ದುಃಖ; ಇದು ಗೋಳಲ್ಲ. ‘ಭಗ್ನ’ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ವಿಫಲತೆಯನ್ನು ಅರುಹಿ, ದೂರ ನಿಂತು ವಿಷಣ್ಣತೆಯ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುವ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸದು :

ಕೂದಲೆಳೆಕತ್ತಿ	ಕೆಳಕುಳಿತು	ತೇದರು	ಬೆರಳು
ಕೊರಡು	ಸವೆದರು	ಸೊಗಡು	ಹರಡಲಿಲ್ಲ.
ತುಟಿ	ಕಚ್ಚಿ	ಕೆಂಡಗಳ	ಮೇಲೆ
ಬೊಕ್ಕೆಗಳ ಮಿಕ್ಕಿ ಸುಖ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.			ನಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ

ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಷ್ಟದ ರೂಪ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದಿನ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯ ಆಸೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಈ ವೈಖರಿ :

ನೆರೆಮನೆಯ ನಾಯಿ ದಂಡಿಗೆಯೇರಿ ಕುಳಿತದ್ದು ಕಂಡರೂ
ಅಡ್ಡಪಾಲಕಿಯಾಸೆ ಹಿಂಗಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತು 'ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ'ದ ಕೊನೆಗೆ ಬರುವ :

“ಹುತ್ತಗಟ್ಟದೆ ಚಿತ್ತ ಮತ್ತೆ ಕತ್ತೀತೇನು
ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಆ ಅಂಥ ರೂಪರೇಖೆ?
ಸಾಲುಗಳ ಬಾಹ್ಯರೂಪದ ಭಾಷ್ಯ 'ಭಗ್ನ'ದಲ್ಲಿ :

ಮಾಡಿ ಮಡಿಯದೆ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಬಾರದು, ಮಡ್ಡಿ :
ಕರ್ಪೂರವಾಗದೇ ಬೆಂಕಿ ಬಳಿಗೆ
ಸುಳಿಯಬಾರದು; ಹೊತ್ತಿ ಹೊಗೆವ ಮಡ್ಡಿಯ ಕಂಪು
ಹೊರಗಡೆಗೆ: ಒಳಗೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಧಗೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅಡಿಗರ 'ಇದನ್ನು ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ' ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕವನವಾದ 'ಭಗ್ನ' ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ಅನನ್ಯ ಕವನವಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದಲೇ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಕವನ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಕವನಗಳಾದ 'ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ', 'ಅಂತಃಕರಣ' ಕವನಗಳಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. "ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾದರೆ, 'ಅಂತಃಕರಣ' ದಲ್ಲಿ "ಶಾಖೋಪಶಾಖೆ ಟಿಸಲೊಡೆದ ಜೀವದ ನಾಳ ಒಣಗುತ್ತಲಿದೆ ನದಿಗಳೊಂದೊಂದಾಗಿ' ಮತ್ತು

“ಬಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸೆರೆವ ಕಾಯಕದ ಋಷಿ
ತಪ್ಪಿ ತಪಿಸುವ ಭಗೀರಥರ ಗಾಂಧಾರೀ ಮನೋರಥದ
ಗಾಲಿ ಹೂತಿದೆ ಉಸುಬಿನಲ್ಲಿ ಎಲುಬುಗಳ ಜೊತೆ'.

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರು ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಬೇರುಗಳು ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ವರ್ತಮಾನ "ನಿನ್ನೆ"ಯ ಪ್ರತಿಫಲ, ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಅರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು 'ನಿನ್ನೆ'ಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಅಡಿಗರು ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಾಗಿ ತಡಕಾಡುವುದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ -ಅವರು ವೈದಿಕರಿರುವುದರಿಂದಲ್ಲ. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ತರುಣ ಪಡೆದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು "ವರ್ಧಮಾನ" ಕವನದ "ಹನುಮದ್ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆ" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಅಡಿಗರು "ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ"ದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು ಘಟಿಸಬೇಕಾದರೆ ಬೇಕಾದ ಪಕ್ಷಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಕಾವ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಡಿಗರನ್ನು ಕಾಡಿದಷ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಕವಿಯನ್ನೂ ಕಾಡಿಲ್ಲ. "ಕೂಪ ಮಂಡೂಕ"ದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅದೇ ಆದರೆ "ರಾಮನವಮಿಯ ದಿವಸ" ಇದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಕಾಲಮಾನ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. "ಇದನ್ನು ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ" ಕವನ ಸಂಕಲನ ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ತಿರುವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ವಿಡಂಬನೆಯಲ್ಲಿಯ ಉದ್ದಿಗ್ನತೆ ಮಾಯವಾಗಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಕ್ಕವಾದ ಹೃದಯವೊಂದು ಜೀವನದ ಆಳವಾದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಶಕ್ತಿಯಾದ 'ಪ್ರಜ್ಞೆ' ಮತ್ತು 'ಸುಷುಪ್ತಿ'ಯ ಉಜ್ಜುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ ಇವು ಅಡಿಗರ ಕಾವ್ಯದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ

ಅಂಗಗಳಾಗಿವೆಯಲ್ಲದೇ ನಮ್ಮ ಅಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದ ಗುಣವಾದ 'ಬೆಳಕಿನ ಬಯಲಿಗೆ' ಸೇರಿದಂಥ ಕಾವ್ಯ ಕೂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಅವರು ಇಂದೂ ನಮಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕವಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರಲ್ಲದೇ

ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಕನ್ನಡದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ತುದಿಗೆ ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್ ಇದ್ದಾರೆ. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್‌ರ 'ಆಯ್ದು ಕವಿತೆ' ಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ : ಸುಷುಪ್ತಿಯನ್ನು ಬಗೆಯುವುದು ನಿಸಾರ್‌ರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯ ಮೌಲ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೊರಗಣ್ಣು ನೆಟ್ಟು ಬರೆಯುವಾಗಲಾದರೂ ಗಂಭೀರ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಧಾನವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕಾವ್ಯ ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಗುವ ಸೆಳಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್‌ರ "ರಾಮನ್ ಸತ್ತ ಸುದ್ದಿ". "ಸಂಜೆ ಐದರ ಮಳೆ" ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳು ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞಾಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಬರೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೂ ಪ್ರಧಾನಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯತ್ತ ಮತ್ತೆ ಅಡಿಗರೇ ಇತ್ತೀಚಿನ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರುಗೈಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಿಸಾರ್‌ರ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ವಿಸ್ತಾರ, ವಿವಿಧತೆ, ಗೇಯತೆಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ್ದೂ ತನ್ನ ಓರಗೈಯವರ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಎಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ನಿಸಾರ್ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಬರೆದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಓದುಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶರ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾದ 'ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ' ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವಿನಿಂದ ಬರೆದುದಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಮರ್ಶಾ ಲೋಕವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸದೇ ಹೋದದ್ದು ಅಶ್ಚರ್ಯ. ಈ ಕವನ ಯಶಸ್ವಿ ಕವನವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ನಿರಾಶೆಯ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗರ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ತಾಲರ ಭಾಷಾ ಸಂಯಮವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ತಿರುಮಲೇಶರ ಈ ಕವನ ಅವರು ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಕಾವ್ಯದ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗುವ ತೀವ್ರವಾದ ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ "ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ"ದ ನಂತರ ಅವರು ಬರೆದ 'ಸಹಾರಾ' ದಂಥ ಕವನಗಳು ಮಾತ್ರ ಅವರು ತಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಗೆದ್ದು ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕಾದು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗದ್ಯ ಲೇಖಕರುಗಳಾಗಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವವರಲ್ಲಿ-ಆದರೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸದೇ ಇರುವವರು-ಮೂವರು ಮಹತ್ವದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಕವನಗಳು' ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ 'ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ' "ಕಿಳ್ಳೆಕ್ಕಾತರ ಹುಡುಗಿ" 'ಎಲ್ಲಿ ಮೌನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೊತ್ತು ತುಂಬಿದ ಹಾಗೆ' ಎನ್ನುವ ಕವನಗಳು ವಿಷಯವನ್ನು ಬಿಗುವಿನಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುವ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು

ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ "ಒಲಿದು ಒಲ್ಲದ ಗಂಡಿನವಮಾನವ ತೊಳೆದೆ" (ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ) 'ಶೂದ್ರನತ್ತ ನೆಲ ಕಚ್ಚಲೆಂದು ಬೇ-ರು-ಗಳೊ-ಡೆದು ಧಾನ್ಯ ದ್ವಿಜವಾದಂತೆ? (ಕಿಳ್ಳೆಕ್ಕಾತರ ಹುಡುಗಿ) "ಗುರಿಫಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಸ್ತೆಯ ಹಾಗೆ" (ಎಲ್ಲಿ ಮೌನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೊತ್ತು ತುಂಬಿದ ಹಾಗೆ)

ಎನ್ನುವ ಸಾಲುಗಳು ನೆನಪಿನ ಪಟಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದೂ ಪ್ರಧಾನಕಾವ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ 'ಆಕ್ರಮಣ' ದಂಥ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಣವೆಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ವಸ್ತುವಿನ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗುಲಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಬೀಸಿನಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಕಾವ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಮೈದಾಳಿ ಬಂದಿರುವ ಗದ್ಯಲೇಖಕರು ಇವರು ಎನ್ನುವುದು ಫಕ್ಕನೇ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಿ. ಲಂಕೇಶ ಬರೆದಿರುವ 'ಅವ್ವ' ಕವನ, ಅವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ ಎಂದರೆ ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಕವಿಗಳು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಮಟ್ಟ ಮೇಲಿನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದಂತೆಯೇ. ಆದರೆ ಅವರ

‘ಅವ್ಯ’ ಕವಿತೆ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡದ ಈ ಮೂರು ಕವಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ‘ಅಜ್ಜ’ ಹಾಗೂ ‘ಗಾಂಧೀಜಿ’ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕವನ ಮಾತ್ರ ಲಂಕೇಶ್ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಚ್ಚಿದ ಹೊಸಬಾಗಿಲೊಂದನ್ನು ತೆರೆಯಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕವನದ ನಂತರ ಬಂದ ಅವರ ಕವನಗಳು ಇಂಥ ಯತ್ನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಮಾತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ “ಕಾಡುಗಿಡದ ಹಾಡು-ಪಾಡು” ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಕವಿತೆ ಹಾಗೂ ‘ಕರಿಯ’ ಎನ್ನುವ ಕವಿತೆ, ಈ ಕವಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹೊಸ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದಿಶೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ‘ಕಾಡುಗಿಡದ ಹಾಡು-ಪಾಡು’ ಕವಿಯ ಸದ್ಯದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಭಾವಗೀತೆಯ ಲಯಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯುತ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿರೂಪಣೆಯ ಹದವನ್ನು ಅವರ ‘ಕರಿಯ’ ಕವನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ತನ್ನ	ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ	ತನಗೆಷ್ಟೇ	ಅತ್ಯಪ್ತವೆನಿಸಿದರೂ	ಆಗೊಂದು	ಸ್ವಂತ	ಬದುಕಿತ್ತು
ನೋವು	ನಲಿವಿಗದು	ಮಿಡಿದಿತ್ತು,	ಕ್ಷೀಣಿಸಿತ್ತು	ಮತ್ತೆ	ಕಾದಿತ್ತು	ರಕ್ತಾಭಿಸರಣಕ್ಕೆ
ಈಗಲ್ಲವೂ	ಮುಗಿದುಹೋದಂತೆ	ಕಾಲದೇಶಕ್ಕಿರಲಿ	ಹಸಿವು	ನಿದ್ರೆ	ಮೈಥುನಕ್ಕೂ	
ಉಂಗುಟ್ಟದೆ,	ಇನ್ನೊಂದು	ಸ್ಥಿತಿಯಿರದೆ,	ಸಂದಿದೆ	ಅವಸಾನದ	ಕ್ರೂರ	ಮೌನಕ್ಕೆ,

ಎನ್ನುವ ‘ಕಾಡುಗಿಡದ ಹಾಡು-ಪಾಡು’ ಕವನದ ಕೊನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಕವನದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸಾವಯವ ಶಿಲ್ಪ ಸಮಗ್ರೀಕರಣವಿಲ್ಲದೆಯೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಾಳಕ್ಕಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ‘ಕರಿಯ’ ಎನ್ನುವ ಕವನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಿನ ಗಾಢತೆ ಮುಗ್ಧತೆಯಿಂದಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಲಕುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಉಗಮದಲ್ಲಾದ ಈ ಪಲ್ಲಟ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಕಾದುನೋಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಅಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇಬ್ಬರು ಮಹತ್ವದ ಕವಿಗಳೆಂದರೆ : ರಾಮಚಂದ್ರ ಶರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ್. ಶರ್ಮರ ‘ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆ’ ಯ ನಂತರ ಬಂದ ಅವರ ಉಳಿದ ಕೆಲ ಕವನಗಳು ಆ ಕವನದ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರ ‘ಹೇಸರಗತ್ತೆ’ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ‘ಇಷ್ಟ ಪತ್ರ’ ಅವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನ. ಕಳೆದು ಹೋದುದರ ಬಗೆಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವ ಅವರ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವ ಇಂಥ ಕವನಗಳಿಗೆ ಮೆರಗು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟು ಬದುಕಿನಿಂದಲೇ ಈ ಭಾವದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸದೇ ಹೋದದ್ದು ಶರ್ಮರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಮಿತಿಯನ್ನೂ ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಸುಮತೀಂದ್ರರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ‘ಕಪ್ಪು ದೇವತೆ’ಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ಕವನ ಈ ಕವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಅವರ ನಂತರದ ಕವನಗಳು ಹುಸಿಯಾಗಿಸಿವೆ. ‘ಕಪ್ಪು ದೇವತೆ’ಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮನೋನಿಷ್ಠೆ ಮಾತ್ರ ಆಗಾಧವಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಆ ಆವರಣವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಕಲೆ ಓದುಗನನ್ನು ವರಿಕನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ-ಆಲನಹಳ್ಳಿಯ ‘ಕಾಡುಗಿಡದ ಹಾಡು-ಪಾಡು’ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ತನ್ನ ವರ್ತಮಾನ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕವನದ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಜ್ಜ ಪರದೆಯ ಹಿಂದಿನ ನೆರಳಿನಂತೆ ಬಂದು ಉರುಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗದ ಹಿಂದಿರುವ ಸಂಯಮ ಹಾಗೂ ಹಿಡಿತ, ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಇದೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸುವಂತೀಂದ್ರರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ದುರ್ಗಮ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಮತ್ತೆ ಹೋಗದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಾಗ ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೆಲ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಇದು ಅನುಕರಣೆಯಲ್ಲ; ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮಾಡಿದ ಅವಸರದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾದವು. ಇಂಥ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಚೆನ್ನಾದ ಕವನವನ್ನು ಬರೆದ ಸಾಕಷ್ಟು ಕವಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರ ‘ಅವತಾರ’, ರಾಮದಾಸರ ‘ಭಸ್ಮಾಸುರ’, ದೊಡ್ಡ ರಂಗೇಗೌಡರ ‘ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ ಗೋಳು’, ಕ. ವೆಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲರ “ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಮೊದಲ ಹಾಡು”, ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾವ ಅವರ “ಟುವಾಟರ್, ಎಸ್. ಎಸ್. ಪರಮೇಶರ ‘ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಹಿಮೆ’, ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದ ರಾಜರ ‘ಮರ್ಲಿನ್ ಮನ್ರೊ’, ಸಿದ್ದಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ‘ಔರಂಗ ಜೇಬ’ ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರರ “ಕರಿತೆಲಿ ಮಾನವ”, ಸಿಂಹ ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲರ ‘ಕಿಸ್ಮಿ, ಸುಬ್ರಾಯಚೊಕ್ಕಾಡಿಯವರ “ಬದುಕಿಗಂಟಿದ ಹಾಡು’ ಮುಂತಾದವು ಇಂಥ ಚೆನ್ನಾದ ಪದ್ಯಗಳು. ಈ ಕವಿಗಳ ಸಾಧನೆಯನ್ನು

ಗುರುತಿಸುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಾತು. ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೊಂದು ನಾನು ಹೇಳುವ ಈ ಮಾತನ್ನು ಋಜುವಾತು ಪಡಿಸಬಹುದಲ್ಲದೇ ಈ ಕವಿಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವ ರಾಮದಾಸ್, ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ, ವಾಲೀಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಕ ಈಗ ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಅವಸರದ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಕಾವ್ಯದ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೇ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆ ದಿಶೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತರುಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮುಖ್ಯರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ : ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ, ಹಾ. ಮು. ಪಟೇಲ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿಯವರ “ಬಟ್ಟ ಬಯಲು” ಕವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವ ಕ್ರಮ ಇನ್ನೂ ಅವಗತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೂ, ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ	ಸಂಬಂಧಿಗಳು	ಅಪ್ಪನದೋ	ಅಮ್ಮನದೋ	ಕಡೆಯಿಂದ	ಬಂದು
ತಾವೇ		ಬಯಲುಧಕ್ಕೂ	ಬೆಳೆದೂ		ಬೆಳೆದೂ

ಧುತ್ತೆಂದು ಬೆತ್ತಲಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ ಈಗಲೂ

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ ಹಾಗೂ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆ ಈ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತೆ ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದ ಬೇರುಗಳತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಲೇ ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾ. ಮು. ಪಟೇಲರ ‘ಶೂದ್ರ’ ಹಲವು ಲಘು ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರ ಕವನಗಳ ಸಂಕಲನ. ಇದರಲ್ಲಿಯ ‘ನುಗ್ಗೇಗಿಡದ ದುರಂತ ಕತೆ’ಯಲ್ಲಿಯ ದ್ವಂದ್ವರಹಿತ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ವಿಷಣ್ಣತೆ-ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಕುಡಿಯೊಡೆದೀತೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾವ್ಯದ ಅವಲೋಕನ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಹಾಗೂ ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮಧ್ಯೆ ತೂಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನ ಕೂಡ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಯೋಚನಾಕ್ರಮವಿದ್ದುದಾದರೆ ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ನಿರೂಪಣೆ ಸೋದ್ಧಿಶ್ಯ ಕಾವ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಯೋಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯ ಪಲ್ಲಟ ಈಗ ತೀರಾ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಕಂಬಾರ ಹಾಗೂ ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆಲವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗಳಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಇತರ ತರುಣ ಕವಿಗಳು ಎಷ್ಟನ್ನು, ಏನನ್ನು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನುಕರಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಧಾನ ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ.

ಗೊಲ್ಲೊಥಾ ಮತ್ತು ವೈಶಾಖಿ-ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ

ಗೊಲ್ಲೊಥಾ ಮತ್ತು ವೈಶಾಖಿ-ಒಂದು ವಿಮರ್ಶೆ

-ಯು ಎಸ್ ಶ್ರೀಧರ ಆರಾಧ್ಯ

ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದ ಪಂಡಿತ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರಿಯರಾದಷ್ಟೇ ಕವಿಗಳಾಗಲೂ ಬಯಸಿದವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾವುಕತೆಯ ಸುತ್ತ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕವಚದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾಂಡಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿಷ್ಕರತೆ, ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಎಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಧೋರಣೆಯಾದ ಆರಾಧನಾ ಭಾವದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ವಾಹಕತೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ‘ಗೊಲ್ಲೊಥಾ ಮತ್ತು

ವೈಶಾಖಿ' ಗಳೂ ಕೂಡ ಇಂಥ ಆರಾಧನಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದದ್ದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಪಾಕ್ಷಿಕವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಆರಾಧನಾ ಭಾವ ಗೊಲ್ಲೊಥಾವನ್ನು ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವ ಪದ್ಯದ ಭಾವದಿಂದಲೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೨೦೦೦ ದಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನ ಜೀವನದ ಅಂತ್ಯ ದಿನವನ್ನು ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕವಿ ವರ್ತಮಾನದಿಂದ ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೇನೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯ ಬಂದರೂ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಸೋಂಕನ್ನು ಕೊಡಲೆತ್ತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಂಥ ಮಹತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇನೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರ ಭಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಆರಾಧನಾ ಭಾವವೇ ಅವರ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಗೆ ಕುಂದುತಂದ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯೇ ಈ ರೀತಿಯ ಪರವಹಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿ ಬಿಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯ ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ದುರ್ದಿನದ ದುರಂತದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೋಳಿ ಕೂಗಿದುದು 'ಯಹ್ಯೂದ್ಯರ ವನಸ್ಸಾಕ್ಷಿ'ಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರನು ಮುಳುಗುವುದು "ಕಾಯಫನು ನಡೆಸಿದ ಕೆಟ್ಟ ನೀತಿಗೆ ಹೇಸಿ' ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸುವುದು ಏಸುವಿನ ಬಲಿಯಿಂದ 'ಜಗದ ಪಾಪ ಇಂದು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರಲೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಿತವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಲು ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ತಂತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಸುವನ್ನು ಪಿಲಾತನದುರಿಗೆ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಿಲಾತನಿಗೆ ಆಗ ಏಸು ಏನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ, ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕವಿ ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡಲೇಬೇಕಾದ ಅವನ ಬದುಕಿನ ಬೇರೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ನಿಂತು ಪಿಲಾತನನ್ನು ತೆಗಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಏಸುವಿನ ಪರವಾಗಿ ಬರುವ ಉದ್ಗಾರಯುಕ್ತ ವಿಶೇಷಣಗಳು, ಹೊಗಳಿಕೆಗಳು ಕವಿಯ ವಿವರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಅದು ಹೇಗೆ ಏಸುವಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸದೆ ಓದುಗನನ್ನು ಅನಾಥಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಏಸುವಿನ ಈ ಹಿರಿಮೆ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಮಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಈ ಕವನ. ಆಂತರಿಕ ಸಮರ್ಥನೆ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ ಬಾಹ್ಯ ಸಮರ್ಥನೆಯಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಏಸುವಿನ ಸಾವಿನ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಹೊರಟರೂ ಆ ಸಾವಿಗೆ (ಆ ಜನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ) ಸಮರ್ಥ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅವಿವೇಕ, ಅನ್ಯಾಯ, ಪಾಪ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗುವ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಮೌಲಿಕ ಅನಾಹುತ ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗಿ ತೋರಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳದಿರುವುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಕವನದ ಮುಖ್ಯ ಧೋರಣೆ, ಏಸುವಿನ ದೇವತನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವ, ಮೆಚ್ಚುವ ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಹಾಗೆ ಏಕೆ ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂಬುದರ ಪರಿಚ್ಛೇ ಇಲ್ಲಿಯದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸಾವಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವೀಯ ದುರಂತಗಳಿಗಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ತಾವು ಹೇಳುವ ದೇವತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ಧೋರಣೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಲದೆ ಮಾನವೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅಸಂಬಂಧತೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅವರ ಧೋರಣೆಗನುಸಾರವಾಗಿಯಾದರೂ ಅವನು ದೇವಸುತನೇ ಹೌದು ಎಂಬ ಖಚಿತ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಾವಿಗಾಗಿಯೇ ದುರಂತ ಪ್ರತೀಕವಾಗುವ ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆ ಅವನ ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಶಯಪಡಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು-ಅಂದರೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಗುವುದರಿಂದ ಇವನು ದೇವಸುತನೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಉಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು-ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (ಇದನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಅವನ ಪವಾಡ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿವೆ).

ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಪಿಲಾತ ಏಸುವನ್ನು ಕಂಡು ಏನನ್ನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಏಸುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಲೌಕಿಕಮೂಲ ಚೋದಿತವಾದದ್ದು. ಇವನದು ಸ್ವಾರ್ಥ ಮೂಲವಾದ ಆಲೋಚನೆಯಾದರೆ ಏಸುವಿನದು ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ ಧೋರಣೆ-ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರ ಮತ್ತು ಅವರಿಬ್ಬರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಇಂಥ ಏಸುವನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಲು ಅಂಥ ಅಯೋಗ್ಯನಿಗೆ ನೈತಿಕ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿ, ಆದರೂ ಅವನೇ ಮುಂದೆ ಅವನ ಸಾವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿರುವ-ಅಸಂಗತವನ್ನೂ, ಈ ಮೂಲಕ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಎರಡು ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು; ಏಸುವಿನ ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಾಬೀತು ಇಲ್ಲಾಗದಿರುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು: ಪಿಲಾತ ಅವರೇ

ಹೇಳುವಷ್ಟು ದುಷ್ಟನಾಗಿರದಿರುವುದು. ಪಿಲಾತನ ಪಾತ್ರ ಈ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಬಹುವಂಟಿಗೆ ಮೈದುಂಬಿಕೊಂಡು ಸಹ್ಯ ಎನಿಸಿದರೂ, ಏಸುವಿನ ಬಗೆಗಿನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಸ್ತುತಿಪರ ಘೋಷಣೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೆಂಬಂತೆ ಕವಿಗಳು ಏಸುವಿನ ಮಹತ್ವಾರ್ಯ, ಪವಾಡ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಅಂಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.

ಕೊನೆಗೂ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಕೊನೆಯ ದಿನಕ್ಕಷ್ಟೇ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಅದರ ಕಾವ್ಯತನದ ಪೂರ್ಣತ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಿತಿಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೇಲ್ಮೈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಿತಿಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನೂ ಓದಿ, ಏಸುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದು ಅನಂತರ ಕಾವ್ಯ ಓದಿದಾಗ (ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡೇ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.) ಬರುವ ಒಟ್ಟು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ನಾವು ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವವೇ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಅದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಉರಗೋಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಈ ಕೃತಿಯ ಆಂತರಿಕ ಸೋಲಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ; ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತದಂಥ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ ಅದರ ಅಪಾರ ಕಾವ್ಯತನವನ್ನು ಅವು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಹರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಜೀವಂತ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಬೇಕೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಅಂಥ ಒಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯದಿಂದ ಯಾವ ಪಾತ್ರವನ್ನಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೋ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗಿಂತ ವಿಕಸಿತಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಚೌಕಟ್ಟೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಾನದಂಡದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ತಾನು ಯಾವ ಪಾತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಅದೇ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅವಕಾಶವೀಯುತ್ತದೆ. (ಉದಾ : ಅಹಲೈ) ಆ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವೇ ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮಿತಿ ಹೇರುವುದು ಅಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವುದೂ ಅಂಥ ಕಾರ್ಯವೇ. ಆದರೆ ಇಂಥದನ್ನು ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಾಗ ರನ್ನನಂತೆ ತನ್ನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಯಶ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲಂಥ ತಂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನದಂಥ ತಂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ, (ಅವನ ಕಾವ್ಯದ ಸೋಲಿಗೆ ಬೇರೆಯೇ ಆದ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಕೃತ) ಮತ್ತು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ಉತ್ತಮ ಕವಿ. ವ್ಯಾಪ್ತವಸ್ತುವೊಂದಕ್ಕೆ ಮಿತಿ ಹೇರಿಕೊಂಡಾಗ ಇಂಥ ಏನಾದರೊಂದನ್ನು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರನ್ನನ ಕಾವ್ಯದ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನಕ್ಕೂ 'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ'ಕ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಆರೋಪವೇ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ 'ರನ್ನ'ನಿಗೆ ಇರುವ, 'ಪೈ' ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಒಂದು ಅನುಕೂಲವೆಂದರೆ 'ತಾನು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಗೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿರುವಂತಹ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೊಂದು ಆಗಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು'. ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೈ ಅವರ ಕೃತಿ ತನ್ನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದಾಗಿಯೇ ಸೋಲುವುದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ. ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಓದುಗ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಮಾಧಾನ ರೂಪವಾಗಿ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ತೋರುವ ೨೬ ನೇ ಪಂಕ್ತಿಯಿಂದ ೬೫ ನೇ ಪಂಕ್ತಿಯವರೆಗಿನ ಏಸುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಫಲಿಸದೆ ಕವಿಯ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯೊದಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ ಮತ್ತು ಕವಿಯ ಆರಾಧನಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದ ಸೋಲಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ ಇಲ್ಲಿನ ಉಪಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ (inconsistency). ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಮರ್ಥಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇಡೀ ಕಾವ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂಥ ಏಸುವಿನ ಸಾವಿಗೆ ಕೊಡುವ

“ಜಗದ ಪಾಪದ ಸಾಲ ಎಂದು ಹರಿದಪುದೆಂದು
ಸಾರೆ ತಂಗಾಳಿ ಸುತ್ತಲು ತೀಡೆ.....”

ಎಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿವರಣೆಯೊಂದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಇದು ಆ ಧರ್ಮದವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದ ನಂಬುಗೆಯಿರಬಹುದು. ಮೊದಲು ‘Adam ಮತ್ತು Eve’ ಮಾಡಿದ ಪಾಪದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯದ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಆ ಪಾಪದ ಫಲವಾಗಿ ಬಂದ ಮೌಢ್ಯದ್ದು. ಆ ಸಾಲ ಏಸುವಿನಂಥ ಪುಣ್ಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಲಿಯಾಗಿಸದೆ ಹರಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಬಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಅನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಈ ‘ಬಲಿಯ’ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದು ಅದರ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಟಸ್ಥರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏಸು ಅವರಿಗೆ ಪೂಜನೀಯನಾಗುತ್ತಾನೆ). ಆ ಮೂಲಕ ಏಸುವಿನ ಸಾವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮರುಗಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮರುಗುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನುಳಿಸಬಹುದಾದ ಅವನನ್ನು ಬಲಿಯಿತ್ತವರ ಅವಿವೇಕ, ಅನ್ಯಾಯ, ಮೌಢ್ಯ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಜಡತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಖರತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಪೇಲವತೆಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತದೆ.

“ನೇಸರಂ ಸೆರೆಬಿಗಿದು ರಾತ್ರಿಗೊ
ಪ್ಪಿಸುವ ಮೋಡದ ಗಡಣದಂತೆ ಕೈಸೆರೆವಿಡಿದ
ಯೇಸುವಂ ಕೈಸರನ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಪಿಲಾತನರ
ಮನೆಗೊಯ್ಯು .....” ಎಂಬ ಮಾತು ಮತ್ತು
“..... ದೇವತನದೀ ಸುಧಾಸಿಂಧು ಯೋರ್ಧನಿನಂತೆ
ಸುರಿವುದಕಟಾ ಮೃತ ಸಮುದ್ರದಲಿ ನೋಡೆ!”

ಎಂಬ ವಿವರಗಳ ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಬಹುದು.

ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ‘ದೇವತನದೀ ಸುಧಾಸಿಂಧು ಮೃತ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ’ಂಬ ಹಠಾಶೆಯ ವಿಸ್ಮಯಾವಹ ಉದ್ಗಾರ ‘ಸಾಯಿಲಾರದ್ದು ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಸಾಯಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿರುವುದರ ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಅಸಂಗತವನ್ನು ಮತ್ತು ಕೊಲ್ಲುವವರ ಮೌಢ್ಯವನ್ನೂ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಸುವಿನ ತತ್ವಕೀರ್ತಿ ಬದುಕುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವೂ ಗಮನಾರ್ಹ ಪೂರಕಾಂಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದೇ ಭಾವವನ್ನು ‘ನೇಸರು ಬಿಗಿದು ರಾತ್ರಿಗೊಪ್ಪಿಸುವ ಮೋಡದ ಗಡಣದಂತೆ’ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವೂ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನೊದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಏಸುವಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವ ಸೂರ್ಯ ಸ್ಥಿರಪ್ರಕಾಶಯುಕ್ತ. ಜನರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವ ಮೋಡ ಅಸ್ಥಿರ ಚಂಚಲ. ಮೋಡ ಮುಸುಕಿದರೂ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಅಳಿಸುವಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಮುಸುಕೂ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ. ಸೂರ್ಯ ಪುನಃ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಏಸುವಿನ ಶಾಶ್ವತತನವೇ ಖಾತ್ರಿಯಾಗುವ ಅಂಶವಾದಾಗ ಅವನು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹುಯ್ಯಲಿಡುವುದರ ಔಚಿತ್ಯವೇನು? ಮತ್ತು ಅವನು ಮಾನವನಾಗಿ ಅದು ದುರಂತವೆಂದು ಅದರ ದಾರುಣತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಳಿಯಿತು? ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಅದರ ದಾರುಣತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡುವುದರ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ‘ಯೋರ್ಧನ್’ ನದಿ ಹರಿಯುವಷ್ಟೂ ಹರಿದು ತಾನು ಸೇರಲೇಬೇಕಾದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಏಸುವಿನ ಅಕಾಲ ಮರಣವನ್ನು ಧ್ವನಿಸಲು ಸಮಂಜಸವಾದ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಇದರ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಏಸು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. “ಮಮಾತ್ಮವಂ ನಿನ್ನ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸುವೆ” ‘ತುದಿ ಬೆಟ್ಟದಿಂ ತಾಯೆಡೆಗೆ ಮರಿಜಿಂಕೆ ಜಿಗಿವಂತೆ” “ಸುಗ್ಗಿಯೆಡೆಗಯ್ಯುವಾ ಬಾನಕ್ಕಿಯಂತೆ” “ದಿನಮುಖದೊಳಿರುಳಿನ ಸೊಡರು ನೇಸರಂಬುಗುವಂತೆ” ಎಂದು ಮುಂದೆ ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ವಿರೋಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಈ ಉದ್ವೇಗಮುಖತೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಏಸು ನಿರಂತರ ಸಾವನ್ನು ಅಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಉಪಮೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅವನು ಅವಿನಾಶಿ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ

“ಯೋರ್ದನ್” ನದಿ ಮೃತ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಏಸುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೊಡುವ ಉಪಮೆಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕೊಡುವ ಉಪಮೆಗಳಿಗೂ ಸಂಗತವಾಗದೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ (inconsistency) ಹುಡುಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಏಸುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ, ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ, ಆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಉಪಮೆಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದರೆ ಪರಿಣಾಮಕತೆಗೆ ಅಪೂರ್ವತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಕವಿಯ ಈ ಒಲವು ದೋಷಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಖಯಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆ ಉಪಮೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಂಥ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅಂಥ ನೂರಾರು ಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟು ಅನುಭವವನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಂಥ ಉಪಮೆಗಳು ಭಗ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯಲ್ಲೂ ಒಟ್ಟರ್ಥಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಘನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಲ್ಲದೆ ಈ ಉಪಮೆಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಆಳವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಯೋರ್ದನ್ ನದಿಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಪುಣ್ಯನೊಬ್ಬ ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗಷ್ಟೇ ನೋಡಬೇಕೆಂದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ‘ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮುಸುಕಿದ ಮೋಡದ ಗಡಣ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನ ಅಮರತೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸದೆ ಅವನಂಥ ವಹಾ ಸತ್ಯವನ್ನು ಯಹೂದ್ಯರಂಥ ಚಿಕ್ಕ ಅಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಹಿಡಿದು ಸಾವಿಗೆ ದೂಡುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು-ತೇಲು ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾದ ಭಾಷಾಸ್ತರದಲ್ಲೂ ತೀವ್ರವಾದ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಆ ಭಾಷೆಯ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಎಲ್ಲ ಒಳ ಅರ್ಥ ಪದರಗಳನ್ನೂ ಧ್ವನಿ ತರಂಗಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಅನುಭವದ ಪೂರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಕಾವ್ಯವಾದುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಯಾರೂ ಒಪ್ಪುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ. ಪಿಲಾತನ ಬಗೆಗೆ ಅವರು ಕೊಡುವ ಉಪಮೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವರೇ ಮುಂದೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸುವ ಪಿಲಾತನ ಪಾತ್ರದ ರೀತಿಯೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ.

“..... ಜ್ಞಾನವೃಕ್ಷದ ಬಳಿಯೆ
ವೆಂಟಣಿಸಿ ಕುಳಿತದರ ಫಲವ ಮೆಲಲಾರದದ
ನಕ್ಕಜದೊಳೀಕ್ಷಿಸುವ ಹಳೆಯ ಹಾವೆ.....”

ಎಂಬ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಪುರಾಣದ ಹೋಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಹಾವು ಸೈತಾನ. ಅದು “Adam ಮತ್ತು Eve” ರಿಗೆ ಕೆಡುಕನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಿಲಾತ ಅಂಥ ಕೆಡುಕಿನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ನ್ಯಾಯಪರನಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ಏಸು ಅವನ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ‘ಸತ್ಯವೆನ್ನಯ ರಾಜ್ಯ’ ಇತ್ಯಾದಿ ತನ್ನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ “ಇದೋ ಯಹೂದ್ಯರೇ ಇವನೊಳೇನುಮಪರಾಧವೆಂಕಾಣೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಜನ ‘ಬರಬ್ಬನನೆ ಬಿಡಿಸಿ ಇವನನ್ನೇ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿ’ ಎಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ‘ತಬ್ಬವನದೇಂ? ಮರಣದಂಡವನೀಯಲಿವನೊಳೇಂಕಾಣೆ’ ಎಂದು ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಏಸುವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹಟವಿದ್ದರೆ ಕೊರಡೆಯಂ ಬಿಡಿಸಿ ವನ ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಸಾಲದೇ’ ಎಂದೂ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವರು ತನ್ನ ಸುರಕ್ಷಿತತೆಯ ಬಗೆಗೇ ಬೆದರಿಕೆಯೊಡ್ಡಿದಾಗ ಅವರಿಂದ ಹಿಂದಾದ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೆನೆದು ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿಯುತ್ತಾನೆ. “ಇವನ ನೆತ್ತರ ತೃಷೆಗೆ ನಿರ್ದೋಷಿ ಈತನನ್ನೀಯುವುದೆ ನಿಶ್ಚಯಂ’ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಕೊನೆಗೂ ತನಗೆ ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ಕಂಡಿದ್ದನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಾಗ ‘ಇನ್ನು ಯತ್ನಿಸಿ ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು’ ‘ನಿರಪರಾಧಿಯ ರಕ್ತಕಿಡೆಕೋ ಹೊಣೆ ನಾನಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಏಸುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಿಲುಬೆಯಲ್ಲಿ ‘ಯಹೂದ್ಯರ ರಾಜ ನಜರೇತಿನವನೇಸು’ ಎಂದೇ ಬರೆಸಿ ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಹೋಗುವುದು ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದೋಷಗಳೇನಾದರೂ ಇರಲಿ ಪಿಲಾತ ಏಸುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಅರ್ಹನಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಈ ಹಿಂದೆ ಏಸುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅವನು ನ್ಯಾಯಪರನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠರನಲ್ಲದ ಸ್ವಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಯವನ್ನೂ ಬಲಿಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವಂಥ ಅಸಹಾಯಕತೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ ದುರ್ಬಲನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಏಸುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುವ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಬಿರುಕುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಏಸುವನ್ನು ಶಿಲುಬೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಕೊಡುವ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅವನನ್ನು ಶಿಲುಬೆಗೇರಿಸಿ ಮೊಳೆ ಜಡಿದಾಗಲೂ ಅಪಾರ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ತನಗೆ ಒದಗುತ್ತಿರುವ ನೋವು “ನರದೇಹವೆತ್ತವನಿಗಾತನುವಗುಣಧರ್ಮ

ವಹ ಬೇನೆ ಇಲ್ಲದಿಹುದೆಂತು’ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದೂ ಸಿಲುಬೆಯೊಳುರಿಯ ತಣ್ಣನೆ ತಳಿದು ತಾಯಿ ಮೊಗ ನೋಡೆ ಮಗು ಬೆಸಲಳನೋತು ಸೈರಿಸುವಂತೆ” ಸೈರಿಸುತ್ತಾನೆಂದೂ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಏಸುವಿಗೆ ಜನರಿಂದ ಯಾವ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲ ಕೇವಲ ನೋವಿಗೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದೆ ಬರುವ ‘ತನ್ನ ತೊರೆದರ್ಭಕರ ಹುಬಲಿಸುವ ಮುಮೂರ್ಷು ತಾಯಂತೆ’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿನ ಅವರ ನಡುವಿನ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧದ ಅರ್ಥವೇನು? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ತೊಡಕುಗಳಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯಭಾವ ಕ್ಷಮಾಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಮುಂದಿನ ‘ತನ್ನ ಕಡಿವರ್ಗೆ ತಣ್ಣೆಳಲೀವ ಮರದಂತೆ’ ಎಂಬ ಉಪಮೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮರ್ಥಿತರಾಗಿ ‘ಕ್ಷಮಿಸಿವರನೆಲೆ ತಂದೆ ತಾವೇನನೆಸಗಿದವೆಂದರಿಯಿರಿವರು’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ-ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏಸು ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಥವಾ ಯೋಗ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ಇವರು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವುದು ಅನ್ಯಾಯ ಎಂದು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಾನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡ ಅಂಶವೂ ಇದೆ-ಇಂಥ ಅತಿಮಾನವನೆತ್ತರಕ್ಕೆರಿಸಿದವರು ಮುಂದೆ “ಸಿಲುಬೆಯೊಳಲೀ! ಎಲೀ! ಲಮ್ನಾ ಸಬಖ್ಘಾನಿ? (ದೇವರೇ! ದೇವರೇ! ಯಾಕೆನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟಿ?) ಎಂದು ದಾವೀದನೃಪನಂದಿನಾರ್ತಧ್ಯಾನ ದಿಂದರಚೆ ಯೇಸು-”

ಎನ್ನುವಾಗ ಅತಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯತನಕ್ಕೆಳಿಸಿದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವಸುತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮಾನವ ಸಹಜ ನೋವನ್ನೂ ಮೆಟ್ಟಿನಿಲ್ಲುವ ನೀತಿಯನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ತೋರಿದವನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಂತದ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು ದೈವಿಕತೆಯ ಪೊರೆ ಕಳಚಿ ದುರಂತ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. (ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ಹಿಂದೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಜನತೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದವನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮೀರಿದ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಂತದ ಆಪ್ತ ಮೊರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಆ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಕಳಚಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅವನ ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಿದೆ. ಅ-ಸಹ್ಯ ಭಾವನೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವ ಮಹಾ ಮೌಲ್ಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೂ ಆಗದೆ ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ಅತಿ ದೈವಿಕತೆಯ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಇದು ಸಂಗತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾನವತೆಯ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದರೆ, ಇದು ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು, ತನ್ನ ಸಮಾಜ, ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯ ಯಾವುದೂ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನ ಮತ್ತು ಅನಂತರದ (ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆ!) ಮಾನವಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ಅಸಂಗತತೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಕವಿಯ ಏಸುವಿನ ದೇವತ್ವಪರ ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಮತೀಯ ಪೂಜ್ಯತೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸುವ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರ ಇದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಡದೆ ಅಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೊಲೆಗಡುಕ ಬರಬ್ಬನನ್ನಾದರೂ ಬಿಡು ಏಸುವನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸು ಎಂಬ ಜನರ ಕೋಪೋದ್ರಿಕ್ತತೆಗೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮರ್ಥ ಕಾರಣ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ರಾಜನೆದುರಿಗೆ ಏಸುವಿಗೆ ಹೊರಿಸುವ ರಾಜದ್ರೋಹದ ಆಪಾದನೆ ಕೇವಲ ರಾಜನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಲು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡ ನೆಪವಾಗಿ, ಕೆಟ್ಟ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದಕವಾದ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ದೋಷಗಳಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಪಿಲಾತನ ಪಾತ್ರ ಅದು ಇರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೈದುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಸುವಿನಂಥ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನೊಬ್ಬನನ್ನು ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಯಹೂದ್ಯರ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದರ ತೀವ್ರತೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪಸ್ಕ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಮಡಿಯಾಗಿ

ಮತ್ತು ವ್ರತಹಿತನಾಗಿ ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದದ್ದು ಅವರ ಏಸುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಪಾಪಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಒಂದು ವಿಧದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಣಕನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಿರಪರಾಧಿ ಏಸುವನ್ನು, ಅಪರಾಧಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಸ್ತು ಹಬ್ಬದ ದಿನವೇ ಬಲಿಕೊಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಹೇರುವುದೂ, ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು ಹಬ್ಬವನ್ನು ಣದ “ರೋಮಕನ ಮನೆ ಹೊಗಲು ಮಡಿಗಡುವುದೆಂದಳುಕಿ ರಾಜಾಂಗಣದೊಳೇ” ನಿಲ್ಲುವುದೂ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

“.....ನಾವಾರನಾದೊಡಂ ಕೊಲಬಾರ
ದೆಂದೆ ಹನನೀಯನೀತನನನಿಲ್ಲಿಗೆಯ್ತು ರೋ
ಮೀಯ ಶಾಸನಕೊಪ್ಪಿಸಿದೆವು...”

ಎಂಬ ಮಾತು ಕೂಡ ಕೇವಲ ನಿಯಮಕ್ಕಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಲೆ ನಡೆಯದಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ಧರ್ಮಸಮ್ಮತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಈ ಜನರೆ ಧರ್ಮಜಡತೆಯನ್ನು, ಮೂಢತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮಾತಾಗಿ ಏಸುವಂಥವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬಯಸಲು ಅವರ ಅಯೋಗ್ಯತನವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿ ಅವನ ಸಾವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಿರುವ ಅನ್ಯಾಯದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ,

‘.....! ಅಕಟೆಮ್ಮ
ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಿ ಮರಣದಂಡಕಡೆಯಿರೆ ಪರರ
ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನೀತಿ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬರುವೆವೇನಿಂತು.....’

ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳೂ ಇವಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಏಸುವಿಗೆ ಬೆತ್ತಪ್ರಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ “ಯಹೂದ್ಯರರಸನೆ ಸ್ವಸಿ” ಎಂದು ಗೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕು ಮೂದಲಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಮೌಢ್ಯ, ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಕಳ್ಳರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಶಿಲುಬೆಗೇರಿಸುವ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವು ಏಸುವಿಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಸಂವೇದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. “ನರನೋ ನಾರಿಯೋ ವೇಳಸದಳಂ!.... ..’

ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳು ಬರಿಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದಾದರೂ ಏಸು ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು (ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷಾಂಶ) ಪೂರ್ಣ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಾತ್ಮಕ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲೆಳಸುತ್ತವೆ.

ಶಿಲುಬೆಯಲ್ಲಿ ಏಸು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದರ ಉಪಮಾ ವಿವರ (ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ತೂಟ್ಟ ಸರಳಂತೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಆ ಚೇತನದ ಉದ್ಭವಮುಖತೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. (ಇಲ್ಲಿ ಯೋರ್ದನ್ ನದಿಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.)

‘ಹದ್ದು ಬಿಗಿವಿಡಿದ ಲಾವಿಗೆಯಂತೆ’ ಎಂಬ ಉಪಮೆ ಶಿಲುಬೆಗೆ ನೇತುಹಾಕಿರುವ ಏಸುವಿನ ಭಯಂಕರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನು ಲಾವಿಗೆಯಂತೆ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಮರಣವೃಕ್ಷದೊಳಮ್ಮತಫಲದಂತೆ ತೂಗುತಿರೆ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಜಗದ ಹಿತಚಿಂತಕನಾದ ಏಸು, ಇವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಂಬಲಿಸಿ, ತನ್ನ ಬಲಿಯಿಂದ ಜಗದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. (ಪುಣ್ಯದ ಫಲ ಅನುಭವಿಸುವವರು ಜನರು, ಅದು ಏಸುವಿನ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಫಲವಾಗಿ ಬಂದದ್ದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮೃತ್ಯು ಬಿಟ್ಟ ಫಲ ‘ಮರಣವೃಕ್ಷದೊಳಮ್ಮತಫಲ’)

ತನ್ನ ಕಡಿವರ್ಗ ತಣ್ಣೆಳಲೀವ ಮರದಂತೆ ಇರುವ ಏಸುವಿನ ಅಪಾರ ತಾಳ್ಮೆಯ ವಿವರದ ತಕ್ಷಣವೇ ಬರುವ ಜನರು ಜಟಕರಿಸುವ ಅತಿಯಾದ ಕ್ರೂರತನ ಮತ್ತು ಏಸುವಿನ ಅತಿಯಾದ ಶಾಂತತೆ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕ್ಷಮಾಗುಣ ಇವೆರಡರ ತಕ್ಷಣದ ಸಮೀಕರಣದಿಂದ ಎರಡು ಅತ್ಯಂತ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಎದುರಿಸಲ್ಪಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶ ಗೆಲುವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಮುಂದೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿರುವ ಘಟನಾವಳಿಗಳು (ಪಂಕ್ತಿ ೩೧೫ ರಿಂದ ೩೧೪ ರ ವರೆಗೆ) ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಕೈಯಾರ ನಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಏಸುವಿನ ಘನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ಏಸುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲೆಂಬಂತೆ ೨೭೧ ರಿಂದ ೨೮೦ ರ ವರೆಗಿನ ಸಾಲುಗಳು (ಅಂದಿದೋ ಭಗುವಾರದಾ ನಡುಹಗಲ ಸಿರಿಹೊತ್ತು ಭಾಸ್ಕರನ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ .....ಇತ್ಯಾದಿ) ಮತ್ತು ೩೪೧ ರಿಂದ ೩೪೭ ರ ವರೆಗಿನ ಪಂಕ್ತಿಗಳೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ಏಸುವಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಏಸುವಿನ ಬಗೆಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಗುಂಟಾಗುವ

ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆಳವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುಭವದ ತೀವ್ರವಹನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೈಪುಣ್ಯ ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅನುಭವ ತನ್ನ ಶಿಖರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ (climax) 'ಆಗಬಾರದ್ದೆಲ್ಲ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು' ಎಂಬ ಭಾರವಾದ ಭಾವದಿಂದ ವಾತಾವರಣದ ಪುನರ್ನೋಟವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. "ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದರೆಲ್ಲ ಸದ್ದಿಲ್ಲ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಜನರ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತು ಮೂಕವಾಗಿದೆ. ಮೌನ ವಾಚಾಳಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. (ಇಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ "ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸೊಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸದ್ದಿಲ್ಲ ಸರವಿಲ್ಲ" ಎಂಬುದನ್ನೂ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಎರಡೂ ಕಾವ್ಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಧಾರಿತ ರೀತಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.) ಈ ರೀತಿಯ ಪುನರ್ನೋಟ ತೀವ್ರಾನುಭವದಿಂದ ತಪ್ಪವಾದ

ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿಗೆ ಒಂದು ತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ 'ಮೂಗು ಹರಕಾವೊಂದು ಹಳೆಯ ತಲೆಬುರುಡೆ ನಡು ಸಿಲುಬೆಯಡಿಯಿಂ ಜಗವ ಬಾಯ್ತಿಸಿದು ನಗುತಲಿದೆ...'

ಎಂಬ ನಿರೂಪಣೆ ಜನತೆಯ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ಅಣಕಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದುರಂತದ ಪುನರಾವಲೋಕನವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಮಗ್ಗಲದ ಮರಿಯೆ' ಏಸುವಿನ 'ತನ'ಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಅದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದರ ಸೂಚನೆಯೂ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಕವಿ ಆಕೆಯನ್ನು 'ದಾವೀದ ಕುಲದಾದಿತ್ಯನವ ಪ್ರಬೋಧನದ ಮುಂಗೋಳಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯ ಏಸುವಿನ ತತ್ವದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಅದರ ಆಪ್ಯಾಯನತೆಗೆ ಸಂಕೇತವೆಂಬಂತೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತ್ಯದ ನಿಷ್ಪಂದ ಮೆತ್ತಲುಂ ಶಾಂತು' ಎಂಬ ಮಾತು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಾವ್ಯಕ್ಕುಂಟು ಮಾಡಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಗವನ್ನು ಅಪಾರವಾದ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಂಡಾಗ ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೇ ಕಂಡರೂ ಅವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಒಟ್ಟು ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಕಡೆ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ದೈವಿಕತೆಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದು ಇದ್ದೂ ಕಾವ್ಯ ಮಾನವೀಯ ದುರಂತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾಗುವಂತಿದೆ. ಹೀಗೆ ದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಅಂಶಗಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಲವಾರು ಕಡೆ ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಧೋರಣೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ಉಪಮೆಗಳು ಭಗ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗದೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

"ಯೋರ್ದನ್ ನದಿಯಂತೆ ಮೃತಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು" ಎಂಬ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದಾಗ ಏಸುವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಾನೆಂದು ಬೆಳದಿಂಗಳ ವರ್ಣನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡಿರುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅವನು ಜೀವಿಸಿದ್ದಾಗ ಸೂರ್ಯನಂತಿದ್ದು ಅವನ ಧೋರಣೆಗಳು ತತ್ವಗಳು ನೇರವಾಗಿಯೇ ಲಭಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅವನದೇ ಆದ ತತ್ವಗಳು ಸೂರ್ಯನವೇ ಆದ ಕಿರಣಗಳು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚಂದ್ರನಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ ಬಂದಂತೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿರುವ ಚಿರಂತನತೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಗೆ ಪ್ರತಿಮಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು ಆಸ್ವಾದನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ.

"ವೈಶಾಖಿ"ಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮುನ್ನ ಅವರು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಾಡುವ "ಇದನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥವಾದ ಪಾಲಿಭಾಷೆಯ 'ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತ'ವನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತೇನೆ... ..ಆದರಲ್ಲಾದರೂ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸಂಗತವೆನಿಸಿದ ಆಯಾ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ, ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮದೇಶನೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಇದೊಂದು ಅಪ್ಪಟ ಬೌದ್ಧ ಕಾವ್ಯವೆನಿಸಲಾದ ಕಾರಣ, ಆ ತಕ್ಕ ಜೀವಕಳೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಿಸುಕಾಡುವಂತೆ ಆ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇತರ ಬೌದ್ಧಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಸಗೊಂಡಿದೆ" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದ (ಗಳ) ಮಿತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಪ್ಪಟ ಬೌದ್ಧ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿಸುವ ಬದ್ಧ ಉದ್ದೇಶದ ಫಲವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನ ಬಹಳಷ್ಟು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧಗ್ರಂಥದ ಆಕರಗಳಿಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾವಾನುವಾದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆ (ಅವರದೇ ಮಾತನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ) "ಮಿಸುಕಾಡುತ್ತದೆ" ಅಷ್ಟೆ.

ಕಾವ್ಯ ಬುದ್ಧನು ಆನಂದನನ್ನು ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶದ

ಹಿಂದೆಯೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿನಿರ್ವಾಣದ ಅನಂತರವೂ ಅವರು 'ಅವೀತರಾಗರೇ' ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಈ ಆರಂಭ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧ ತನ್ನ ಜೀವನದ ವಿವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ 'ಮಾರ'ನು ಹಿಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದು ಎಂದು ಕೇಳಿದುದನ್ನೂ, ತಾನು ಧರ್ಮವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹರಡುವವರೆಗೂ, ದೃಢವಾಗುವವರೆಗೂ ತಾನು ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೂ, ಈಗ ಸಂತ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದುವುದಾಗಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ 'ಚುಂದನ' ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಂದ 'ಸೂಕರ ಮದ್ದವ' ಒಂದು ನೆಪ ಮಾತ್ರವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಮಾರನ ಆದೇಶವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಕವಿ ಬಳಸುವ

“.....
 .....ಬದುಕಿಂದ
 ತೊಲಗನೀ ಜಗದೊಳಗೆ ವಿಸ್ತಾರಿಸದ ಮುನ್ನ ಪೃಥು
 ಭೂತವಾಗದ ಮುನ್ನ ಸ್ವೀತವಾಗದ ಮುನ್ನ
 ಮನುಜರಲಿ ಸುವ್ರಕಾಶಿಸದ ಮುನ್ನಾಂ ಕಣಾ
 ತೊಲಗನೆಂದವಗೆಂದೆ.....”

ಎಂಬ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಪದಗಳ ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಮಾಡುವ ಅರ್ಥದ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರದ ಅರ್ಥದ ಪರಿಣಾಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಪರಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. 'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ'ದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಇದೇ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸಿದರೂ ಅಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಲ್ಲದ ಈ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೈಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿಯೂ ತಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ಯಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ, ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು.

ಬುದ್ಧ ಪಾವೆಯಿಂದ ಕುಶಿನಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಸಾಲ ವನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಪುಕ್ಕಸ, ಆನಂದ ಭಿಕ್ಷುಗಳು, ಸುಭದ್ರ ಮತ್ತು ಕುಶಿನಾರದ ಮಲ್ಲರು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಬುದ್ಧ ತಾನು ಸಾಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಆನಂದನಿಗೆ ಬಣ್ಣಿಸುವಾಗ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಕಾಸಿದ ಕಾಂಚನಂ ಕೀಳನುಳಿವಂತೆ' ಎಂಬ ರೀತಿಯ ಮಾತು 'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ'ದಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ (ಕೋವೆಯಲಿ ಕಾವ ಕಾಂಚನದಂತೆ). ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಬ್ಬರ ಮೂಲ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಒಂದೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಓದಿ ಅನಂತರ ಓದುವ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಅದು ಆಗಲೇ ಕ್ಲಿಷೆಯಾದಂತಾಗಿ ಬೇಸರದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಬೀಸುವುದನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಬುದ್ಧನ ಹಿಂದಿನ ಚಂದ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು

“.....ಅಸ್ತಮಿಪ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಂ ತಥಾ
 ಗತನ ಪರಿನಿರ್ವಾಣ ನಾಟಕವನೊಂದಿನಕೆ
 ಮುನ್ನ ನಟಿಸುವನೇನೋ.....”
 ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೂ

'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ'ದಲ್ಲಿ ಬಿರುಗತ್ತ
 “ಅನಿತರೊಳೆ ದೇವಸುತ
 ಲೊಂದು ಬಾವೆಲ್ಲವಂ ಬಾಸಣಿಸಿ ತೆರೆಯಂತೆ”
 ನಮ್ಮತನೀ ಮೃತಿನಾಟಕದ ಕಡೆಯ

ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಜೀವನ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ (ಆಯ್ಡು?) ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಬುದ್ಧ ಅದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಗಮನಿಸದೆ ಹೋದ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದು 'ಬೆಳಗಾಯಿತು' ಎಂಬುದಷ್ಟನ್ನೇ ಹೇಳಲು ಪರ್ಯಾಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಂತಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದೆ ಕೃತಿಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಮುಂದೆ

ಕತ್ತಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ವಿವರಗಳ ವಿರುದ್ಧದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧ ಪದೇ ಪದೇ ನೀರನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ಕದಡಿದ ನೀರನ್ನೇ ತರಿಸಿ ಕುಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ನೀರು ಪವಾಡವೆಂಬಂತೆ ತಿಳಿಯಾಗುವುದು ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶದ ಫಲವಾಗಿ ಆನಂದನ ಮನಸ್ಸು, ಹಾಗೆಯೇ ಲೋಕವೇ ಪುನೀತವಾಗುವ ರೀತಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗುವಂತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಆನಂದನು
 '....
 .....ಅಮಮೇನಚ್ಚರಿಯೋ ತಥಾ
 ಗತನಾಮರ್ಥಿಕತೆ! ಏನದ್ಭುತವೋ ಅಮಮ
 ಸುಗತನ ಮಹಾನುಭಾವತೆ.....'

ಎಂಬ ಮಾತುಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಡಬಹುದು. ಬುದ್ಧನು ಕುಶಿನಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದನು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಗೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕವಿಗಳು ತಾವು ಭಾವಿಸಿರುವ ತಂತ್ರವೊಂದರ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ- 'ಬಾರೆನ್ನ ಮನಸೆ ನೋಡಲ್ಲಿ' ಮುಂತಾಗಿ ಸ್ವ-ಆಹ್ವಾನದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು 'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ' ದಲ್ಲಿಯೂ ಪಿಲಾತನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಏಸುವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ "ಏನರಿವನಾ ರಜೋಮತಿ ರೋಮಕಂ" ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿದೆ. ವರ್ಣನೆ ಅಲ್ಲಿನಂತೆ ಬುದ್ಧನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಮೆ ವಿಶೇಷಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಇದೆ. ಈ ಸ್ವನಿರೂಪಣೆಯ ಅಂತ್ಯವೂ 'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ' ದಲ್ಲಿರುವ ಶೈಲಿಯ ರೀತಿಯದೇ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ೯೪ ನೇ ಪಂಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ 'ಈ ಹರೆಯದೀ ಶೋಭೆಯೀ ಜಗತ್ಪ್ರೇಮದೀ.....' ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ೧೫೮ ರಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ 'ಜ್ಞಾನದೀ ಧ್ಯಾನದೀ ಶಾಂತಿ ಕಾಂತಿಯೇ.....' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಿಗೂ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಇದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ಯಾರಾದ ಅಂತ್ಯವೂ ಎರಡರಲ್ಲೂ "ನೋಡ! ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಕ್ಕುಸ ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೊಗಳುವಾಗ ಕೊಡುವ ಉಪಮಾನಗಳು '.... .....ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾದ ಆತನ ಬಾಯಲ್ಲಿ.....ಅವನ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಿವೆ' (ಡಾ| ವರದರಾಜರಾವ್) ಇಂಥ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿದ್ದು ಔಚಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವನು ಹೊದಿಸಿದ ಹೊಂಬಟ್ಟಿ 'ಸಂಧ್ಯಾರುಣಂ ಕೌಮುದಿಸುವಂತೆ' ಕಳೆಗುಂದುವುದು ಲೌಕಿಕದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಅವನು ಬೆಳಗಬೇಕಾಗಿರದೆ ಅವನಿಂದಲೇ ಲೌಕಿಕವೂ ಒಂದು ಹದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಹೊಟ್ಟುಡುಗಿದಾ ನೆಲ್ಲಂತೆ' ಎಂಬ ವರ್ಣನೆಯೂ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಕೌಮುದಿಸುವಂತೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಗಮನಾರ್ಹ. 'ಶಾಂತತೆ'ಯ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಅದು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಾಲವನದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಲಗಿದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿತೆಂದು ಹಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ೩.೨೨ ರಿಂದ ೩೩೧ ರ ವರೆಗಿನ ಪಂಕ್ತಿಗಳ ಆನಂದ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ನಾಟಕೀಯ ಅಂಶವನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದಾದರೂ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮಹತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆನಂದನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಬುದ್ಧನ ಜೊತೆಗೇ ಇದ್ದು ಆನಂದನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ರೀತಿಯೂ ಕೂಡ. ಮುಂದೆ ಬುದ್ಧನೇ ಹೇಳುವ 'ಮರುಗದಿರು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯ ಮೈತ್ರದಿ ತಥಾಗತನಿಗತಿ ನಿಕಟನಹೆ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಬುದ್ಧನ ಪರಿನಿರ್ವಾಣದ ಅನಂತರ (ಗೊಲ್ಲೊಥಾ'ದಲ್ಲಿನಂತೆ) 'ಈ ಶೋಕವಾರ್ತೆಯಂ ಮುಂದಿಳುಹಲೆನೆ ಗಾಳಿ ಚಿಟ್ಟೆಯೂ ಟಿಟ್ಟಿಭಂ ಟಿಟ್ಟಿಸುತ ತೊಳಲಾಡೆ'

ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಭಾಗವಹಿಸುವುದರ ವರ್ಣನೆ ಬುದ್ಧನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಬಂದದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ".....ಬಂಧುವಿನ ದೇಹಾತ್ಮಯ

ಕಾಣಲಾರದೆ

ಅಕಟ

:

ಆದಿತ್ಯನಸ್ತಮಿಸೆ”

ಎಂದೂ

ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇದು ಪುನಃ ಅರ್ಥದ ಜಾಳುತನವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ದೇವರನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದದ್ದೇ. ಇದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ‘ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೋ, ಇರವಿದೆಯೋ ಬೆಳೆದಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ನಷ್ಟ ಸಾಜ’ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಬುದ್ಧನೇ ಆನಂದನಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭೂಮಿಯ ಜೀವಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅವರೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಸತ್ಯ ಸೂರ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಬಂಧುವಿನದೇ ದೇಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲಾರದೆ ‘ಅಕಟ ಆದಿತ್ಯ ನಸ್ತಮಿಸೆ’ ಎನ್ನುವ ವರ್ಣನೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗತ ಎಂಬುದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರ. ಅದರಲ್ಲೂ ದೇಹದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಂಥವನು ಚಿಂತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಬಂಧುತ್ವ ದೇಹದೊಂದಿಗಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮರ್ತ್ಯದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅವರ್ತ್ಯದ ಸರಿಜೋಡಿ ಮಾಡುವ ಅಯಶಸ್ವಿ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಆನಂದ ಮಲ್ಲರನ್ನು ಕುಲಕ್ರಮದಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬುದ್ಧನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸುವ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು

“ಕಾರಿರುಳಿನಲಿ

ರಾಜಬೀದಿಯಲಿ

ಕೆಯ್ಯಂಜ

ನೆತ್ತಿ

ಹೋಹಂದು

ಬೆಳಕೊಂದಂದೆ

ಮನೆದೋರಿ

ಮಿಕ್ಕವಂ ಬಿಡುವಂತೆ... ..”

ಎಂಬುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾಳಿದಾಸ ಇಂದುಮತಿಯ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ

‘ಸಂಚಾರಿಣೀದೀಪಶಿಖೇವರಾತ್ರೌ..... ..’ ಎಂಬ ವರ್ಣನೆಯ ಸಾರ್ಥಕ ಇಲ್ಲಾಗಿಲ್ಲ.

ಬುದ್ಧ ತನ್ನ ಪರಿನಿರ್ವಾಣದ ಕಡೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನೇ ಅನುಮಾನವಿದ್ದರೂ ಕೇಳಿಬಿಡಿ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ‘ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸೊಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸದ್ವಿಲ್ಲ ಸರವಿಲ್ಲ’ ಎಂಬ ವರ್ಣನೆ ತುಂಬ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮೌನ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಆಗಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾತಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ‘ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಸಂಕುಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಮನ ಧ್ವನಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಿಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

೬೫೫ ನೇ ಪಂಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ವರ್ಣನೆಗೂ ಗೊಲ್ಲೊಥಾದ ೩೩೨ ನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವರ್ಣನೆಗೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೂ ಗಮನಾರ್ಹ. ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ. ವಿವರಣೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಏನು “ದೇವಸುತ”ನೆಂದು ಕಲ್ಪಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಪುನಃ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಉಪಮಾ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉದ್ವೇಗಾಮಿತ್ವವನ್ನೇ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರವೇ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೆಂಬುದರಿಂದ ಉಪಮಾ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತಿವೆ. ಅವನ ಸಾವಿನ ಯೌಗಿಕ ವಿಧಾನದ ವಿವರವೂ ಇದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಬ್ಬರು ಸಾಯುವ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವ (ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ) ಹೆಸರುಗಳೂ ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಭೇದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬೋಧಿಸಿದ ತಾತ್ವಿಕ ದರ್ಶನಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಪಡುವುದಾದರೆ ಕಲ್ಪನೆ ತೀರ ಪೇಲವವಾಗಿ ಕೃತಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಏಸುವಿನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಉದ್ವೇಗಾಮಿಯಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ತಾತ್ವಿಕ ದರ್ಶನ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕುವಂಥವು. ಪರಮಾತ್ಮ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೆಂದಾಗ ಏಸುವಿನ ಆತ್ಮದ ಉದ್ವೇಗಾಮಿತ್ವದ ವರ್ಣನೆಯ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಬುದ್ಧನ ‘ವ್ಯಯಧರ್ಮವೀ ಸಂಸ್ಕಾರ’ (ಜೀವಜಂತುಗಳೆಲ್ಲ ನಶ್ವರ) ಎಂಬ ಮಾತು ಇಡೀ ಬುದ್ಧನ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಇದು ಬುದ್ಧ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯ. ಅದೇ ಅವನ ಅಂತಿಮ ವಾಕ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದು ಅವನ ಪ್ರಾರಂಭದ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಇದೇ ಜೀವಜಂತುಗಳ ನಶ್ವರತೆಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಅಥವಾ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕೊನೆಗೂ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಬಾಗಿ ಅದುವರೆಗೂ ಇದ್ದ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ

ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ಯವಸಾನವಾದ ಈ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಿಫಲತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಈ ನಿಗೂಢ ಅಸಂಗತತೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದಾದ ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶವೆಂದನು. ಇಂಥ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿಯೂ-ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ಬುದ್ಧತತ್ವ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಾಧಾರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈಗ ಕೇವಲ ವಿವರವೆನ್ನಿಸುವ ಬೆಳಗು ಬೈಗುಗಳ (ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ವರ್ಣಿಸುವ) ವರ್ಣನೆಗಳಿಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. (ಪಂಕ್ತಿ ೭೦ರಿಂದ ೯೩ರ ವರೆಗೆ ಮತ್ತು ೧೬೧ ರಿಂದ ೧೮೦ರ ವರೆಗೆ)-ಈ ಉಹೇಗೆ ಕೃತಿಯೊಳಗೇ ನೆಮ್ಮು ಸಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಇದು ವಿಪರೀತವಾದದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ-ಬುದ್ಧನ ಅತ್ಯವೂ ಸಹಜವಾದದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದು ಏಸುವಿನ ಸಾವಿನಲ್ಲಾದಂತೆ ನಾವು ಏನನ್ನೋ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಾಗನ್ನಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಅದು ಹಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಕೃತಿಯ ಅನುದ್ವಿಗ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಿಷ್ಟೇ ಕೃತಿಗೆ ಮಹತ್ವ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂಬುದಷ್ಟೇ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

ಗೊಲ್ಲೊಥಾದ ಕಡೆಯ ಭಾಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವೈಶಾಖಿಯ ಭಾಗವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ,

ಗೊಲ್ಲೊಥಾ : 'ಅಂದಿದೋ ವಸಂತ ಪೂರ್ಣಮಯ ಭೈಗುವಾರದಾ.....'

ವೈಶಾಖಿ : 'ಅಂದು ವೈಶಾಖ ಪೂರ್ಣಮಯ ಕುಜವಾರದಾ.....'

ಪ್ರತಿ ಅಂಶವೂ ಒಂದೇ ಆದರೂ (ವಾರವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿನ ಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.-ಈ ಏಕತಾನತೆಯ ಅಂಶ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಎರಡರ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ ಸಾವಿನ ನಂತರದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗಲೂ ಎರಡೂ ಕಡೆಯೂ 'ಗಡಗಡನೆ ಪೊಡವಿ ನಡುಗಿತು' ಎಂದೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಲ್ಲರಿಗೂ ಬುದ್ಧನಿಗೂ, ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೂ ಬುದ್ಧನಿಗೂ ಇರುವ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂಬಂಧ (ಆನಂದನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಇರಬೇಕಾದಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ ಬುದ್ಧನ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿಯಿಂದ ಅವರು ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ಗೋಳಾಡುವುದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅಹಿತವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧನದು ತುಂಬಿದ ಬಾಳಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಂದ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಲಾಭವೆಲ್ಲಾ ಆಗಲೇ ಸಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಟ್ಟದ ಗೋಳುಗರೆಯುವಿಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನಿಸುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧನೂ ಸಾಯುವಾಗ ಏಸುವಿನಂತೆ ಆರ್ತಧ್ವಾನದಿಂದ ಅರಚುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಾವಿಗೂ ಇವನ ಸಾವಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದರೂ ಸಾವಿನ ಸಂಕಟ ಇವನ ಒಡಲಲ್ಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಏಸುವಿನ ಆರ್ತಧ್ವಾನ ಕೇವಲ ನೋವಿಗಾಗಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಅಪಾರವಾದ ಅರ್ಥದ ಭಾವಕೋಶವಿದೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಅಂತ್ಯ ಶಾಂತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕಥನ ಕವನ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅನುದ್ವಿಗ್ನತೆಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಉಚಿತ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಅಂಶ ಇದೊಂದೇ. 'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ'ದ ಭಾವತೀವ್ರತೆ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧನಿಂದ ಕೂಡಲೇ ನೆನಪಾಗುವ ಶಾಂತಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯದ ನಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಭಾವ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ತಥಾಗತ, ಭದಂತ, ಭಗವಂತ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಮಿತಾಭ, ಗೌತಮ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಿತವಾದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಸರಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅರ್ಥವಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಬಳಸುವ ಯತ್ನ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲ. ವೈಶಾಖಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಹಂಬಲವಿದೆಯಾದರೂ ಆ ರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೊಡಿಸಲಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಅದೇ ಜೀವವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾತುವಾಗಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅದಷ್ಟೇ ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಆ ತತ್ವಗಳು ಒಬ್ಬ ಪಂಡಿತ ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯದಿಂದ ಬೇಸರ ಬರದಂತೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಅನುಭವವೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಬೌದ್ಧಮತದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರ, ಸಪ್ತಧನ, ಆರ್ಯವಷ್ಟಾಂಗಿಕ ಮಾರ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ) ಇವುಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುವುದೇ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದೆ.

ರಗಳೆಯ ಉಪಯೋಗದ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ. ಐದೈದು ಮಾತ್ರಗಳ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳ ಸಾಲುಗಳುಳ್ಳ ದ್ವಿಪದಿಯಿಂದ ಇದು ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಯ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಆಗಲಾರದು. ಪ್ರಾಸಗಳ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ (ಆದಿ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸ) ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಅಂಶ. ಆದರೆ ಅನುಪ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಭಂದಸ್ಸಿನ ಬಗೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಇದು ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಅನುಕರಿಸಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪಂಪನ ಲಲಿತ ರಗಳೆಯ ಅನುಕರಣೆ ಎಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.’ (ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ). ಭಂದಸ್ಸಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಬಹುದು. “.....ಆಂಗ್ಲ ಕವಿಗಳ “ಸರಳ ರಗಳೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರಬಹುದಾದರೂ ಆ ಭಾವನೆ ಬರೇ ಹೋಲುವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಬಹುದಲ್ಲದೆ ಅದರ ಜೀವಾಳವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಂಗ್ಲ ಸರಳ ರಗಳೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚರಣದಲ್ಲಿ ೩-೩ ಮಾತ್ರಗಳ ಗುರ್ವಂತವಾದ ೫ ಗಣಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ೧೫ ಮಾತ್ರಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದರೆ ೫-೫ ಮಾತ್ರಗಳ ೪ ಗಣಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ೨೦ ಮಾತ್ರಗಳಿವೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚರಣವೂ ಗುರ್ವಂತವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ.....ಪಂಪ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ರಗಳೆಯಂತೆ ಪ್ರಾಸದ ತೊಂದರೆಯೇ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಆ ಲಲಿತ ರಗಳೆ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ದ್ವಿಪದಿಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟಯಿಸಿದೆಯಾದರೆ ಇದರ ಒಂದೊಂದು ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಚರಣಗಳು ಇರಬೇಕೆಂಬ ಆ ನಿಯಮವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಚರಣಗಳೂ ಇರಬಹುದು.....” ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು “ಲಲಿತ ರಗಳೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲೊಪ್ಪದೆ” ..... .೫-೫ ಮಾತ್ರಗಳ ೪-೪ ಗಣಗಳು (ಪ್ರತಿಖಂಡದ ಕೊನೆಯ ಚರಣದ ಅಂತಿಮ ಗಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿರಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ತಾನೆ ಗುರ್ವಂತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರಗಳೂ) ಇದ್ದು ಇದು ‘ಝಂಪೆ’ ಎಂಬ ಲೋಕ ವಿಶ್ರುತ ತಾಳವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಇಳಿಯಿಷ್ಟಾದರೂ ತಪ್ಪದ ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ‘ಝಂಪೆ’ ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥ ನಾಮವೇ ನೇರಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಇತ್ಯರ್ಥಿಸಬಹುದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ತ್ರಿಪುಡೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಉದಾಹರಣೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೆಂಬಲವೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ”. ಮೇಲಿನ ಉದ್ಧರಣೆಯಿಂದ ಅವರ ಭಂದಸ್ಸಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಅವರೇ ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಏನು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಷ್ಟೇ ಆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದ ಇತರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೧ ಭಾಷೆಯ ಓಟದಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಗಳತೆ. ಆದರೆ ಅರ್ಥದ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ ಅಂದರೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರಿಯತೆ;

೨ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಶುಷ್ಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಲವು;

೩ ಎರಡೂ ಮಹಾ ಪುರುಷರ ಅಂತ್ಯ ದಿನಗಳನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದು;

೪ ಒಂದು ಸಾವು ಸಹಜವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಸಹಜ;

೫ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಹೀಬ್ರೂ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಅನುವಾದಿಸುವ ಸವಾಲನ್ನೆದುರಿಸಿರುವುದು; ಅದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವುದು;

೬ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥದ ಸಾಲುಗಳನ್ನೇ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು.

‘ಪೈ’ಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯವಾಗಿಯೇ ಅದರ ಸಂಗತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಿಂತ ಬಾಹ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಕಾವ್ಯದ ಪಾಂಡಿತ್ಯಮಯತೆ ಹೊಸ ಪದಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ವಿವರದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನಿಖರತೆ ಇದು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿವೇಷವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನವಿದ್ದಷ್ಟು ಅದೊಂದು ಮನುಷ್ಯ ಜೀವವಾಗಿ ಅಂಥ ತೀವ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಸದಾ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದ್ದೂ ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಾವು ಮಿಡಿದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಎರಡರ ಸಮೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅತಾರ್ಕ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಗತ್ಯರಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲೇಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದಂತೆಯೇ ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಈ ದೋಷವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಕೊನೆಯ ದಿನದಂಥ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಾಗಿ ಸಿಕೊಂಡು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರಿಯತೆಯಲ್ಲೂ ಸುಲಲಿತತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು, ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಮರೆಯಲೆತ್ತಿಸಿದ ಅಪೂರ್ವ ಅವಳಿ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಮೊದಲು ಹೊರಬಂದ ಕೃತಿಗಳಿವು. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಗುಣದೋಷ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ 'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ' ಮತ್ತು 'ವೈಶಾಖಿ'ಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ 'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ'ವೇ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥ ಋಣ :

'ಗೊಲ್ಲೊಥಾ ಮತ್ತು ವೈಶಾಖಿ'

ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೬೬

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

-ಆನಂದ ಝಂಜರವಾಡ

೧ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ಪದ್ಯ

ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ದಿನ ಧ್ವಜಕಟ್ಟೆಗೆ ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು
ಅಜ್ಜನ ಭಾವಚಿತ್ರಕ್ಕೆಷ್ಟು ಹೂಮಾಲೆ ಹಾಕಿ, ಈಬತ್ತಿ ಎಳೆದು,
ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆದು,
ಹಸಿ ಕೊಬ್ಬರಿ-ಚುರಮುರಿ-ಚಹಾ ಸವಿದು
ಬೀದಿಯ ತುಂಬ ಬೆಳ್ಳನೆ ಯುನಿಫಾರ್ಮಿನ-
ಮಕ್ಕಳ ಕೂಚು-ಮಿಲ್ಕಿ ಬ್ಯಾಂಡು-ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಭಾಷಣಗಳ
ಸಂಭ್ರಮದ ಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು-
ಘಟ ಘಟನೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿರುವ ತ್ರಿವರ್ಣ ಬಾವುಟದ ಕೆಳಗೆ
ಬೀಗಿ-ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ.

ರಜೆಯ ಬೇಸರ ಕಳೆಯಲಾಗದೆ,
ಮ್ಯಾಟ್ರಿ ನೋಡಿ, ವ್ಹಾಲಿಬಾಲ್ ಆಡಿ,
ಹತ್ತಿರದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹಸಿರು ಹೊಂಡದಲ್ಲೀಜಾಡಿ,
ಉರಿ ಬಿಸಿಲ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ.

ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕದೇ ಒದ್ದಾಡಿ, ಸಿಕ್ಕನಂತರ ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ಬಡಿದಾಡಿ-
ಸಂಪು-ಮುಷ್ಕರ-ಘೇರಾವೋಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ
ದುರ್ಬಲ ತೋಳುಗಳನೆತ್ತಿ, ಜಯಕಾರ ಹಾಕುತ್ತ-
ಬಗ್ಗು ಬಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಬೀಸುದೊಣ್ಣೆಯ ಲಾರಿಪ್ರಹಾರಗಳ

ಬೆನ್ನ ಬಾಸುಂಡೆಗೆ ಬಿಸಿ ಶಾಖದ ನೋವು ನರಳುತ್ತ-
ಘಾಯಗಳಿಗಲ್ಲ ಪೇಟೆ ಧಾರಣೆಯ ಉಪ್ಪು-ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ
ಭಗ-ಭಗ ಉರಿಯುತ್ತ,

ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಡೀಣಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ.
ಫೈಲು-ರಜಿಸ್ವರು-ಕ್ಲಾರ್ಕ್-ಕೌಂಟರುಗಳಲ್ಲಿ
ಕೆಂಪು-ನೀಲಿ ಮನೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಒಣಗುತ್ತ,
ನೋಟಿನ ಕಟ್ಟುಗಳ ಸುಟ್ಟು ಮೈ ಕಾಸಿದರೂ
ನಡುಕ ನಿಲ್ಲದೇ ಚಳಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಎರಡರ ನೋಟು ಜಾರದೇ ಪೇ ಬಿಲ್ಲು ದಾಟುವದಿಲ್ಲ.
ಕಟ್ಟಿದ ಬೀದಿ-ಬಿಜ್ಜು-ಕೆರೆ-ಬಾವಿಗಳು
ಹೊಸ ಕನಸುಗಳತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಒಲಿಸಲಿಲ್ಲ
ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಬಲಿಸಲಿಲ್ಲ.
ಬೇಸಿಗೆಯ ಜವುಳು-ಬಂಜರಿನಲ್ಲಿ ತ್ರಸ್ತ ಜೀವಿಗಳು ಕಂಡ ನನಸು-ಯಾತನೆ
-ಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳು ತಂಪು ಹನಿಸಲಿಲ್ಲ.
ಸೊಂಪಾದ ಹಸಿರು ಮಿರುಗಲ್ಲು.

ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವ
ಹಡಗು-ಲಂಗರು-ಆಯಾತ-ನಿಯಾತ-ಸಾಲ-ಸಹಾಯ-ಶೋಧನೆಗಳು
ತುಟ್ಟಿಭತ್ತೆ-ಚುನಾವಣೆ-ವಿರೋಧದ ನೂರಂಟು ಸೌಲಭ್ಯ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳು ಸಮಿತಿ-ಸಭೆ-ಸೇವಾಶ್ರಮ-ಭಜನೆ-ಪುರಾಣ-ಪ್ರಾರ್ಥನೆ-
ಮೌನಗಳು
ಸಂಕಲನ-ವೇದಿಕೆ-ಬಿಸಿ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು
ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ನೆಲ ಉಕ್ಕಲಿಲ್ಲ
ಹೊಕ್ಕಳ ಹುರಿಗೆ ಜಂಗು ಹರಿದ ನಂಜೇರಿ
ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಕಿಲುಬು ಕಕ್ಕುವ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯಿಲ್ಲ
ಸಂಜೆವರೆಗೂ ಸುಡುವ ಭಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು,

ಕರಕಾದ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟನ್ನೊತ್ತಿ, ಚಿಲ್ಲರೆ ಎಣಿಸಿ,
ಊರ ಹೊರಗೆಲ್ಲೊ ಕಾವಳದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ,
ಕಾಳು-ಕುದಿಸಿ,
ಅರೆ-ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಮುದುಡಿ ಮಲಗಿದವರೆಲ್ಲ
ನಮ್ಮವರೇ ಎಂದು
ನಮಗಂದೂ ಎನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಹೊತ್ತಿ ದಳ್ಳುರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡು ದಹಿಸುತ್ತಿದೆ.
ಚಿಗುರುತ್ತಿರುವ ಸಸಿ-ಕಣ್ಣೊಡೆದ ಮೊಳಕೆಗಳು -

ಕಮರುತ್ತಿವೆ. ತಾಂಡವ ಢಮರು ಗಡುಚಿಕ್ಕಿ
ಕ್ರೂರ ಮೃಗ-ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ-ಗಣ-
ಬೊಬ್ಬಿಡುತ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡುತ್ತಿವೆ.
ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದೆ ನಿಗಿ-ನಿಗಿ ಮುಗಿಲು-
ಹಲ್ಕಿರಿಯುತಿವೆ ಹಸಿದ ಪ್ರೇತಗಳು
ಸ್ವತಂತ್ರ ದೇಶದ-
ಇ ಕ್ಲಾರ್ಕು-ಕವಿ-ದೇಶಭಕ್ತ-ಸ್ವಾಮೀಜಿ
'ಜನಗಣಮನ'ಗಳ ಜಾತ್ರೆ ನಡದೇ ಇದೆ
ಘಟಘಟ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ತ್ರಿವರ್ಣ ಬಾವುಟ
ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

೨ ಆತ್ಮೀಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ
ನಿನ್ನ ಬೂಟಿನ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಚೀರುತ್ತಿವೆ
ಗುಲಾಬಿ ತುಟಿಗಳು-ಮುಗ್ಧಕಣ್ಣು-ಹೃದಯಗಳು.
ಕ್ರೂರ ನಗೆ ಕೊಚ್ಚಿಯಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ,
ಸಾವಿರ ನಿಷ್ವಾಸ ಎಲೆ-ಕೊಂಬೆ-ಹೂ ಚಿಗುರು-ಕನಸುಗಳು.
ಸೂಟು-ಕೋಟಿನ ಸುಖದ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯ ಧಗೆಯಲ್ಲಿ
ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಸುಡುತ್ತಿವೆ ಬತ್ತಲೆ ಆತ್ಮಗಳು.
ಚಿಕನ್-ಸೂಪುಗಳ ತೇಗುಗಳ ಮದದಲ್ಲೆ

ಕಾಯ್ದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗಳು
ನಿನ್ನ ಪಿಸುಮಾತು-ಕುತಂತ್ರ-ಕಣ್ಣನ್ನೆ-ಕ್ರೂರ ವೇದಾಂತಗಳ
ಪಂಜು ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣುಗೊಂಬೆಯ ತುಂಬ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ ತೀವ್ರ,
ಚಲಾವಣೆಯ ಮೆರವಣಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೋ ನಿನಗೆ
ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಗೆ ಕುಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ತಂಗಳು ಹೆಣದ ಹಳಸು ದೃಶ್ಯ.
ಕೇಳಿಸದು, ಬತ್ತಿದ ಮೊಲೆ ಹೀರಿ ಕಿರಚುತ್ತಿರುವ ಮುಗ್ಧ ಕೂಸಿನ
ಕ್ರೂರ ಆಕ್ರಂದನ. ಸುಡುಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿರುವ ತೊಗಲು-ಮಾಂಸ
-ದ ಗಾಟು ಘಾಯದ ಅಸಹ್ಯ ಉರುಪು.
ನಿನ್ನ ಕಾರು ಸ್ಕೂಟರು-ತುಂಬಿದ ಸಿನೀಮ ಮಂದಿರ
-ಲಾಡ್ಡು -ಸೂಳೆಯರ ಗಲ್ಲಿ,
ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಮಹಡಿ-ರೇಡಿಯೋ-ಫ್ಯಾನುಗಳಲ್ಲಿ-
ನಿನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನರಳುತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಹರಿದ
ಪಕಳೆಯ ಮುಳ್ಳು ರಕ್ತ-ಸಿಕ್ತ.

ನೋಟುಗಳ ಹುಗಿದ ತೀಜೋರಿಯ ಗೋರಿಯೊಡೆದು
ಹಲ್ಕಿರಿದಿತು, ಕತ್ತು ಹಿಚುಕಿತು ಹಸಿದ ಪ್ರೇತ,
ಕಣ್ಣರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟ ಬೂದಿಯೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ಎದ್ದಾವು

ಅತ್ಯಪ್ತ-ಬುಭುಕ್ಷಿತ-ಭೂತಗಣ ಸಹಿತ.

ಬೇಡ. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಚೂರಿ ಇರಿಯಬೇಡ

ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಜೀವಗಳ ಕೊನೆ ಗುಟಕ ಕಸಿಯಬೇಡ.

ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಶಾಂತಿ-ಸಂತೋಷದ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ

ಉರಿಗೊಳ್ಳಿ ಚುಚ್ಚಿ ಕತ್ತಲೆಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಳಿಸಬೇಡ.

ಬದುಕುಗೊಡು. ಕಾವಳಿಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲಷ್ಟು ನೆಲೆ ಕೊಡು

ನಾವು ಕ್ಷುದ್ರರು. ಗಟಾರು ಬಳಿದು, ಗುಡಿಸಲೊಳಗೆ,

ದಂಟು-ಹೊಗೆಯ ಕಂಬನಿಗಳ ಸೋಸಿ-ಕುದಿಸಿ ಕುಡಿಯುವವರು.

ನಿನ್ನ ತಿಕ ತೊಳೆದರೂ,-ಬೂಟು ನೆಕ್ಕಿ ಕಳೆದರೂ,

ಬದುಕುವಾಶೆಗೆಡೆ ಕೊಡು.

ಬದುಕಲು ಬಿಡುಗಡೆ ಕೊಡು.

ಹೆಬ್ಬೆರಳು-ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಹೆಬ್ಬೆರಳು : ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ

-ಡಿ ರಘುನಾಥರಾವ್

ಮಹಾಭಾರತದ ಏಕಲವ್ಯನ ಕಥೆಯೇ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರ 'ಹೆಬ್ಬೆರಳು' ನಾಟಕದ ವಸ್ತು. ಇದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಕೈಲಾಸಂ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೈಗಳು ಏಕಲವ್ಯನ ಕಥೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳಲು ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ : ಏಕಲವ್ಯನಿಗೆ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ದ್ರೋಣರಿಗೆ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದದ್ದು ಜಾತಿ ಅಥವಾ ವರ್ಣಭೇದ (ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ) ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು ತುಂಬಾ ಹಿಂದೆಯೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವುದು ನಮಗೆ ಆಗದಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವರು, ಮಹಾಭಾರತದ ಆ ಕಥೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಜಾತಿಭೇದದ ಎಳೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ಈ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅದೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಹೆಬ್ಬೆರಳು' ಜಾತಿಭೇದವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ.

ಕೆಳವರ್ಗದವನಾದರೂ ತಾನೂ ಏಕೆ ಕಲಿಯಬಾರದೆಂಬ ಏಕಲವ್ಯ; ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿದೆ, ಕಲಿತರೆ ತಪ್ಪೇನು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಗೊಂದಲದವರು; ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು, ಸಮಾಜದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆ ಚಡಪಡಿಸುವ ದ್ರೋಣ; ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಗ್ಗಿರುವ ಹಿರಣ್ಯಧನ; ಮೇಲೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯುವ ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ-ಇವೇ ಮುಂತಾದವನ್ನು ನಾಟಕ ಖಚಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯಾದರೂ ಹೇಳಲು ತಡಕಾಡಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾಟಕ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ.

'ಹೆಬ್ಬೆರಳು' ಮಹಾಭಾರತದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಉದಾತ್ತೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಲಾಸಂಕುವೆಂಪು ಅವರ ನಾಟಕಗಳು ದ್ರೋಣ-ಏಕಲವ್ಯರನ್ನು ಉದಾತ್ತೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. "ಹೆಬ್ಬೆರಳು"ವಿನ ದೋಣ-ಏಕಲವ್ಯರು ಸಾಮಾನ್ಯರಾಗಿರುವುದು ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಏಕಲವ್ಯನಿಗೆ ಉಳಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಂತೆ ತಾನೂ ಯಾಕೆ ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬಾರದೆಂಬ ಆಸೆಯಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮೆರೆಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವೂ ಇದೆ. ಘನವಾದ

ಉದ್ದೇಶವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಳವರ್ಣ ಅಥವಾ ಜಾತಿಯವನು ಆ ರೀತಿ ತನ್ನ ಜಾತಿಗೆ ಸಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಬಯಸುವುದೂ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. “ಹೆಬ್ಬೆರಳು” ನಾಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಲವ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣತನಾಗಿರುವ ವಿಷಯ ಬರುತ್ತದೆ. “ಇನ್ನೆನಿತೂ ಕಲಿಯಲಿಹುದೆನೆಗೆ”-ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ-ವರ್ಣ ನಿನ್ನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ : ನಿನ್ನನ್ನು ಅವರು ತಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ದ್ರೋಣರ ಬಳಿಗೆ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ ಎಂದು ಹಿರಣ್ಯಧನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ದ್ರೋಣರು ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೈಲಾಸಂ-ಕಂವೆಂಪು ಅವರ ದ್ರೋಣರ ವರ್ತನೆಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ದ್ರೋಣರ ವರ್ತನೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಏಕಲವ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ದ್ರೋಣ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬದ್ಧನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನೂ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಂಧಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಪೈ ಅವರು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ವರ್ಣಭೇದ (ಜಾತಿಭೇದ) ನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಏಕಲವ್ಯ ದ್ರೋಣರ ಶಿಷ್ಯನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏಕಲವ್ಯನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಉಳಿದವರು ದ್ರೋಣರನ್ನು ಬಚಾವ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಟಕ ಏಕಲವ್ಯನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ನೋಟದಲ್ಲಿನ ದ್ರೋಣರ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು; ನಾಲ್ಕನೆಯ ನೋಟದ ದ್ರೋಣರ ಸ್ವಗತ; ಗೊಂದಲದವರಾದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು- ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವಂತಿವೆ. ಎರಡನೆಯ ನೋಟದಲ್ಲಿ, ‘ಬೇಡರಿಗೆ ಬಿಲ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು’ ಎಂದು ಗೊಂದಲದವರು ದ್ರೋಣರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ದ್ರೋಣರ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ :

“ಮೊದಲೊಳಾಂ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ, ವರ್ಣಧರ್ಮವನಧಃಪಾತಿಸಲೆ?
 ..... ಮೇಲೆ ಕ್ಷತ್ರೋಪಜೀವಿಯಾಂ,
 ವರ್ಣ ಸಂಕರವಾಗದಂತೆ ಪಾಲಿಪ ರಾಜ
 ನೀತಿಗಾಂ ವ್ಯಾಘಾತ ಒಡ್ಡಲೆ? ವೃಥಾ ರಾಜ
 ರವಕರುಣೆ ಸಂಪಾದಿಸಲೆ?... ..” (ಹೆಬ್ಬೆರಳು : ಸಾಲು-೬೫-೭೦)

(ದ್ರೋಣರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಸಹಾಯಕತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.) ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ, ನಮ್ಮ ಆರ್ಯಧರ್ಮದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ನಿಯಮಗಳು ತುಂಬಾ ಕಠೋರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ‘ಕುರುವೃದ್ಧರೇನೆನ್ನರೆನೆಗೆ?’ ಎನ್ನುವ ಭೀತಿ ಬೇರೆ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಿಗಿಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ದ್ರೋಣರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಏಕಲವ್ಯನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯವಸ್ಥೆ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪೈ ಅವರು ದ್ರೋಣರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದ್ರೋಣ, ಹಿರಣ್ಯಧನು, ಏಕಲವ್ಯ ಎಲ್ಲರೂ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದಾರೆ. ಹಿರಣ್ಯಧನು ಇರುವ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ, ಏಕಲವ್ಯ ಹಾಗಲ್ಲ. ಆರ್ಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವೂ ಯಾಕೆ ಕಲಿಯಬಾರದೆಂಬ ಮನೋಭಾವ ಅವನದು. ದ್ರೋಣರು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೂ ನಿರಾಶನಾಗದೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಿರಣ್ಯಧನುವಿಗೆ ಮಗನ ಈ ಆಸೆ ಭೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. “ಈಗ ಕಲಿತಿರುವುದೇ ಸಾಲದೆ”-ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಹಿರಣ್ಯಧನು. ಆಗ, ಗೊಂದಲದವರು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಿಸಲು ಆಡುವ ಈ ಮಾತುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ :

“ಅಂತಲ್ಲ ಭಿಲ್ಲವರ, ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಬೇರೆ,
 ಅವನ ಕಾಲು ಬೇರೆ!... ..
 .....ತಾನುಮಂ
 ತೆಸಗೆಬೇಕೆಂಬುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾದರೆ ತಪ್ಪೊ
 (ನೋಟ-೩, ಸಾಲು : ೩೭-೪೧)

ಏಕಲವ್ಯ ತಂದೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ, ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸಿರುವ ಪೈ ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರೂಢವಾಗಿರುವ ರೀತಿ-ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಏಕಲವ್ಯನ ಪಾತ್ರ ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ವರ್ಣಭೇದವನ್ನು ನಾಶಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾಟಕ ಹೇಳಿದೆ. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗೊಂದಲದವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬಹುದು : “ನಾವು ನೀವೆಂಬ ಹಳಭೇದಗಳನ್ನುಳಿದು* ಬಾಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇಡೀ ಸಮಾಜವೇ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ಸೀದು ಹೋಗುತ್ತದೆಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಗೊಂದಲದವರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಭೇದ ನಾಶವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಏಕಲವ್ಯನ ಬೆರಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಬರುತ್ತದೆ. ‘ಅಂತಹುದೆ?’ ಎಂಬ ಗೊಂದಲದವರ ನುಡಿ ಸಂಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಹೀಗೆ ಸಂಶಯವನ್ನು ಪೈ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು, ಜಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕಠೋರ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದರೆನ್ನುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ ಅಥವಾ ವರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಹಾರವಾಗುವಂತಹುದಲ್ಲ. ಅದರ ನಾಶಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧವೇ (ಕ್ರಾಂತಿ) ಆಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೇನೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯವನ್ನು ನಾಟಕ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ನೋಟದಲ್ಲಿನ ದ್ರೋಣರ ಮಾತುಗಳು ಅದನ್ನು ಶ್ರುತಪಡಿಸುತ್ತವೆ : “ಮಹಾಯುದ್ಧ ವಿನ್ನಾಗದೀ ಸೆಣಸಾಟ ತೀರುವಂತಿಲ್ಲ, ನಾವವರೊಡನೆ ಸೇರುವಂತಿಲ್ಲ” (ಸಾಲು: ೨೯-೩೦)

ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ಹೇಳಲು ತೊಡಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ. ನಮಗೂ ಅದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಕೃತಿಯಾಗುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸೋತಿದೆ. ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ-ತೊಡಕುಗಳಿಂದ ನಾಟಕ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆಧ್ಯ-ಆನಾರ್ಯ ಭೇದದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅಥವಾ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಎನ್ನುವುದೇ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆರ್ಯ-ಅನಾರ್ಯ, ಜಾತ್ಯಭಿಮಾನ, ಧರ್ಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ, ವರ್ಣ ಸಂಕರ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಚಳುವಳಿ ಪೈ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಈ ನಾಟಕ ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ವರ್ಣ-ಜಾತಿ, ಆರ್ಯ-ಅನಾರ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವರು ಖಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ವರ್ಣ (ಜಾತಿ), ಧರ್ಮ, ಸಮಾಜನಿಯಮ, ಬದಲಾದ ಕಾಲ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಏಕಲವ್ಯನ ಕಥೆಗೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ತಂದು ಅಂಟಿಸಿದಂತಿವೆ. ಅಂದರೆ, ಅವು ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಚಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ತರ್ಪಣ ಕೆಳವರ್ಗದವರ ಅಸಹಾಯಕತೆಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಬಹುದಿತ್ತು, ಆಗಿಲ್ಲ. (ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ತುಸು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೂ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.) ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಟಕ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಡುವಂಥ ಘಟನೆಯೂ ಕೂಡ ನಾಟಕದ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ದ್ರೋಣರು ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಜುನನ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ದ್ರೋಣರು ಕೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆಂಬಂತೆ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. (ಕುವೆಂಪು ಅವರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣ-ಅರ್ಜುನರಿಬ್ಬರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗುತ್ತಾರೆ.) ಏಕಲವ್ಯನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲೂ ತೊಡಕಿದೆ. ಹಳೆಯದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಬಂಡೇಳುವ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಅದು ಬೆಳೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಇದು ಅಗತ್ಯ. ಆಗ-ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಕೆಳವರ್ಗದ ನಡುವಿನ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಘರ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಕಾವಿಲ್ಲದೆ ನಾಟಕ ಒಣಗಿದೆ. ನಾಟಕೀಯ ಗುಣವಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಅದೇ ಕಾರಣ. ಭಾಷೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಅದೇ ಕಾರಣವೇನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ತೀವ್ರವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಇವು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಆದರೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಯೊಂದರ ಹಿಂದಿರುವ ನಿಜವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾಟಕವನ್ನಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಸೋತಿದೆ. ಆದರೆ, ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ‘ಹೆಬ್ಬೆರಳು’ ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಯಿಂದಾಗಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಬರೆಹವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಕೊಡದಿರುವುದೂ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸದ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜತೆಗೇ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಕಲೆಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ವಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ

- ಪಿ ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿ

“ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮೇ ಭಯಾವಹಃ” (ಗೀತೆ)

(ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾಯುವುದಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯವರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಭಯಾವಹ.)

ಮಹಾ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲು, ರಾಜನಾಗಲು ಬಯಸಿದ, ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಲು ಆಶಿಸಿದ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಾವಿಗಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಬದುಕುವಂತೆ ಆಯಿತು ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಒಂದು ಬಲುದೊಡ್ಡ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಂಶದಲ್ಲಿ, ಅವನ ತಂದೆ ದ್ರೋಣ, ಅಜ್ಜ ಭಾರಧ್ವಾಜ, ಮುತ್ತಜ್ಜ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳಿಗಲ್ಲ ಗುರುವೆನಿಸಿದವನೂ ಆದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯ ದೊಡ್ಡ ಕುಲವೇ, ಗೌತಮ ಋಷಿಯ ವಂಶದವಳು ಆಕೆ, ಹೀಗೆ ಎರಡು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮನೆತನದವರ ವಂಶದ ಕುಡಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಒಬ್ಬ ಸುಜ್ಞಾನಿಯೂ, ಸಂಯಮಶೀಲನೂ, ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನೂ ಆಗಿ ಬದುಕಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆತನ ದುರ್ದೈವ! ವಿಧಿಯು ಅವನನ್ನು ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿ ರೂಪಿಸಿತು. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನಲ್ಲ. ಅವನ ತಂದೆ ದ್ರೋಣನೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು, ಯಾವಾಗ ದ್ರೋಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ದ್ರುಪದನ ರಾಜ್ಯದ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ತಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ರಾಜನಾಗಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ ಬಾಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನೋ,-ಆಗ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಗತಿಯೂ ಬದಲಾಯಿಸಿತು.

ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಹಾಭಾರತ ಕತೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸ, ದೋಣ, ಕೃಪಾಚಾರ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ-ಇವರು ಪ್ರಮುಖರು, ಕುರುವಂಶದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದಿರಲು, ಅಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರಿಗೆ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ, ರಾಜ ವಂಶವನ್ನು ಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸರು ಕಾರಣರು, ಆದರೆ, ಆ ಬಳಿಕ ಅವರು ಅರಮನೆಯೊಳಗಿನ, ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸಂಪರ್ಕ ವಿರಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರಾದರೋ ಕುರುವಂಶದ ಪಾರಂಪತ್ಯದ ರಾಜಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದವರು ಯಾರು ರಾಜರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ, ಅವರ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದು ಕೇಳಿದಾಗ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ, ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವವರು.

ಆದರೆ, ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರು ಹೀಗಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ ಕುರುವಂಶಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದ್ರೋಣನೊಬ್ಬ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದವನು. ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದ ರಾಜನಾದ ದ್ರುಪದನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದ್ರೋಣನು ಅವನ ಸಹಪಾಠಿ. ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ದ್ರುಪದನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ದ್ರುಪದನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ದೋಣನ ಸಹಪಾಠಿಯಾಗಿದ್ದ ನಿಜ. ಆದರೆ ಈಗ ಅವನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ರಾಜ, ದ್ರೋಣನಿಗ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ದ್ರುಪದನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ, ಆದರೆ ದ್ರೋಣನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಈಗಲೂ ತನ್ನನ್ನು ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ, ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ದ್ರೋಣನ ಬಯಕೆ ಸರಿಯೆಂದು ನಮಗೆ ಅನಿಸಿದರೂ, ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ಇದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ

ಪರಿವೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆದು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದ ನೀತಿನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಮಗನ ನಡುವೆಯೂ ಈ ಸ್ಥಾನವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಮೊದಲಿನ ಸಂಬಂಧ ಬದಲಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ, ಮಗನು ಧರ್ಮಪೀಠದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಮೇಲೆ, ತಂದೆಯೂ ಅವನನ್ನು ಬಹುವಚನದಿಂದ ಕರೆಯುವ, ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಾವು ಈಗಲೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ದ್ರೋಣ, ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ದ್ರುಪದನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದರಲ್ಲೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶಾಂತಿ, ತೃಪ್ತಿ, ಸಂಯಮ, ಉದಾರ ಹೃದಯ, ಸಹನೆ ಇವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳು, ದ್ರೋಣನು ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವ ನಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿವೇಕಿಗಳಾದವರು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸಮಾನ ಅಂತಸ್ತಿನವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಮಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಾನದವರಿಂದ ಇದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು, ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಜನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನಬಹುದು.

ತಾನು ಬಯಸಿದ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ದ್ರುಪದನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಅವಮಾನವಾಯಿತು. “ಇದರ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಸಿದ್ಧ”-ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಳಿಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ, ಬಾಲಕನಾಗಿರುವ ಮಗ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೊಡನೆ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಾವ ಅಂದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಣ್ಣನಾದ ಕೃಪಾಚಾರರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೃಪಾಚಾರರ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇಲೆ, ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ರಾಜಕುಮಾರರಾದ ಕೌರವರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಅವನನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದ್ರೋಣ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಅರಮನೆಯ ಜೀವನದ ಒಮ್ಮೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದಕ್ಕೆ ದ್ರೋಣನು ಯಾವಾಗಲೂ ತನಗೆ ಅನ್ನದಾತನಾದ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಅವನ ಮತವನ್ನೇ ತನ್ನ ಮತವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನೆ. ರಾಜ ಕುಮಾರರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ತನ್ನ ದ್ವೇಷಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದ್ರುಪದನನ್ನು ಹೆಡೆಮುರಿ ಗಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ, ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ನಿಪುಣನಾದವನು ಅರ್ಜುನ, ಅವನು ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಅವಮಾನಿತನಾದ ದ್ರುಪದನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹಿಂಸಿಸದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅದು ದ್ರೋಣನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಲದ ಘನತೆಗೂ, ಅನುಸರಿಸಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ

ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು, ಸೋತು ಸೆರೆಯಾಳಾಗಿ ಬಂದವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕ್ಷಮಿಸುವುದು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಗುಣ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬರ ವಂಶಪಾರಂಪಯ್ಯದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದು. ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬಹುದು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಜನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಹುದು, ಆದರೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸತ್ತವನ ವಂಶದವರಿಗೇ ಮತೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದು, ವಿನಯದಿಂದ ಬಾಳುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳುವುದು ಆಗಿನ ರಾಜನೀತಿ, ಕೃಷ್ಣನು ಜರಾಸಂಧನನ್ನು, ಶಿಶುಪಾಲನನ್ನು ಹೀಗೆ ಅನೇಕರನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದ, ಅಥವಾ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅವರವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಮರಳಿಸಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ದ್ರೋಣ ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ, ದ್ರುಪದನ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೂ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಯಾವತ್ತೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ದ್ರೋಣನು ಕಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಇತ್ತ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕುಟುಂಬದ ಹೊರಗೆ ಉಳಿದ. ಅವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಕ್ಷಾತ್ರಗುಣಗಳು ಅವನಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ, ಅವರ ಕುಟುಂಬದೊಳಗೆಯೇ ಅವನು ಬೆಳೆದಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಹೊರಗೆ, ಅತ್ತ ಕ್ಷತ್ರಿಯರದಕ್ಕೂ ಹೊರಗೆ, ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ವರ್ಗದ ಜೀವನಕ್ರಮ, ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣಗಳು— ಇವುಗಳಿಂದ ಅವನು ವಂಚಿತನಾದ, ತಂದೆಯಿಂದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತನಾದರೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಶೀಲ-ನಡತೆಯನ್ನವನು ಕಲಿತು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂಥವರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ :

ಶಮೋ ದವಃ ತಪಃ ಶೌಚಂ ಸಂತೋಷಂ ಕ್ರಾಂತಿರಾರ್ಜವಂ

ಜ್ಞಾನ ದಯಾಚ್ಯುತಾತ್ಮತ್ವಂ ಸತ್ಯಂಚ ವಿಪ್ರಲಕ್ಷಣಂ.

ಅಂದರೆ, ಶಾಂತಗುಣ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ತಪಸ್ಸು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶುಚಿತ್ವ, ಸಂತುಷ್ಟಭಾವ, ಕ್ಷಮಾಗುಣ, ಋಜುತ್ವ, ಜ್ಞಾನ, ದಯೆ, ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲದ ಪರತತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ, ಸತ್ಯ-ಇವು ಬಾಹ್ಯಣನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳು, ಆದರೆ ಈ ಯಾವ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ, ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಲಿತಿದ್ದ. ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ವಂಚಿತನಾದ.

ಇತ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಗುಣಗಳೂ ಅವನಲ್ಲಿಲ್ಲ;

ಶೌರ್ಯಂ ವೀರ್ಯಂ, ನೃತ್ಯಿಃ ತ್ಯಾಗ ಆತ್ಮಜಯಕ್ಷಮಾ |
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯತಾ ಪ್ರಸಾದಶ್ಚ ರಕ್ಷಾಚ ಕ್ಷಾತ್ರಲಕ್ಷಣಂ |

ಶೌರ್ಯ, ವೀರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ತೇಜಸ್ಸು, ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದಿರುವುದು, ಕ್ಷಮಾಶೀಲ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು, ರಕ್ಷಾಬುದ್ಧಿ-ಇವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೊಪ್ಪುವ ಗುಣಗಳು. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನೊಬ್ಬ ಯೋಧನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಈ ಕ್ಷಾತ್ರಗುಣಗಳನ್ನು ನಾವು ಅವನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ದ್ರೋಣನು ಭೀಷ್ಮನ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿದರೆ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನದು ಪೂರ್ತಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಪಕ್ಷ, ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ದುರ್ಯೋಧನನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ದ್ರೋಣನೂ ಭೀಷ್ಮನ ಮಾತನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಂಡವರೂ ದ್ರೋಣನ ಶಿಷ್ಯರೇ ಆಗಿದ್ದರು, ಹಾಗಿರುವಾಗ ಅವರ ಮೇಲೂ ದ್ರೋಣರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ-ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳಿರುವುದು ಸಹಜವೇ, ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪಾಂಡವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸಹನೆಯಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಇರಬಹುದು, ಪಾಂಡವ ಮತ್ತು ಕೌರವರ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೂ ದ್ರೋಣನಿಂದ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತವನು, ಹೀಗಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಯಾದ ಅರ್ಜುನನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ನಿಪುಣನು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಅವನಿಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿದ್ದಿರಲೂಬಹುದು. ಕೌರವರ ಕಡೆಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಜುನನ ಯುದ್ಧ ಚಾತುರ್ಯ ಮತ್ತು ಭೀಮನ ಒರಟುತನ ಮತ್ತು ಅಣಕಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ-ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ದ್ವೇಷ, ಇದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೂ ಪಾಲುಗಾರ, ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತು ದುಶ್ಯಾಸನರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೀಮನ ಮೇಲೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ವೈರ. ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರಿಗೆ ಅರ್ಜುನನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹನೆ, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಶತ್ರುವಾದ ದ್ರುಪದನ ಅಳಿಯನೂ ಆದನು. ಪಾಂಡವರು ದ್ರುಪದನ ಅಳಿಯಂದಿರಾದದ್ದು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಂಟಕವೆಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿರಬಹುದು. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ, ದ್ರೋಣನಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಪಾಂಡವರು ಹೋಗದಿದ್ದರೂ, ಆ ಬಳಿಕವಾದರೂ, ದ್ರುಪದನ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಉತ್ತರ ಪಾಂಚಾಲಕ್ಕೆ ತಾನು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಕು ಬಂದೀತು ಎನ್ನುವ ಭಯವೂ ಅವನಿಗಿದ್ದಿರಬಹುದು, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಅರ್ಜುನನಷ್ಟೇ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರನೈಪುಣ್ಯವುಳ್ಳವನು-ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿತ್ತು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವನ ತಂದೆಯೇ ಗುರುವಾದ್ದರಿಂದ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹವಿತ್ತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ದ್ರೋಣನು ಕೆಲವು ಮಹಾ ಅಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನಾದರೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೇಳದೆ ಬಚ್ಚಿಡಬಹುದು, ಅವನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಡಬಹುದು”- ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ಸಂದೇಹ, ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ವನವಾಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪೂರ್ವ ಅಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಇಂದ್ರಕೀಲಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೂ ಕಲಿಯದ ಅನೇಕ ಅಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಕಲಿತುಕೊಂಡ.

ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಕೌರವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಕೌರವರೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದರೂ ಅವರು ಅರ್ಜುನನಿದಿರು ಸೋತ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಅನೇಕ ವಿವೇ. ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಗಂಧರ್ವನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದಾಗ, ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ

ಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರಿಗೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅರ್ಜುನನೊಬ್ಬನೇ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವಿರಾಟನ ಹಸುಗಳನ್ನು ಇವರಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆಗ ಅರ್ಜುನನೊಬ್ಬನೇ ಅವರ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗಿ, ಅವರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ಹಸುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ. ದ್ರುಪದನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಿಕ್ಕೂ ದ್ರೋಣನು ಅರ್ಜುನನನ್ನೇ ಆರಿಸಿದ ಒಂದುವೇಳೆ ಅದು ಅವನಿಗೆಯೇ, ಅಥವಾ ಮಗ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ದ್ರುಪದನನ್ನು ಅವನು ಯಾಕೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಸೋಲಿಸಲಿಲ್ಲ? ದ್ರೋಣನು ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಅರಸನ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ಹೋರಾಡಲು ಹೋದರೆ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾದೀತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ರಾಜಕುಟುಂಬದವರನ್ನೇ ದ್ರುಪದನಿಗೆ ಇದಿರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಅವನದ್ದು!

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೂ, ದೋಣನಿಗೂ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಹಾ ಭಾರತ ಯುದ್ಧ ವಾಗುವಾಗ, ದ್ರೋಣನು ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾದ ಕೂಡಲೇ, ಪಾಂಡವರ ಕಡೆಯ ಆದಷ್ಟು ವೀರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ, ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಮುಖ್ಯಕಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿರಬಾರದು, ಉಪಾಯದಿಂದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು, ಕೃಷ್ಣನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ನಾರಾಯಣೀಯ ಸೈನ್ಯದ ಸಮಸ್ತಕರೊಡನೆ ಕಾದಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಿರುಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತಾನು, ಕೌರವರ ವೀರಾವಿರರಲ್ಲರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುವ ಉಪಾಯ ಹೂಡಿದ, ಮೊದಲ ದಿನ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು, ಪಾಂಡವರ ಕಡೆಯ ಅನೇಕ ವೀರರನ್ನೂ ಕೊಂದ, ಆದರೆ ಎರಡನೆಯ ದಿನ, ಮಗನ ಕೊಲೆಯಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಅರ್ಜುನನು ತಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ದ್ರೋಣನು ಕಂಗಾಲಾದ, ದ್ರೋಣನೂ, ಕೌರವರ ಸೈನ್ಯದ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ, ದುರ್ಯೋಧನನ ಭಾವ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು, ಆದರೆ ಅರ್ಜುನನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಶಪಥದಂತೆ, ಆ ದಿನದ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವುದರೊಳಗೆ ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಕೊಂದೇ ಬಿಟ್ಟ, ಮೂರನೆಯ ದಿನ ದ್ರೋಣನೇ ಸತ್ತ, ಹದಿನೆಂಟು ದಿನದ ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಆದ್ಯಂತ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣ, ಶಲ್ಯ, ಮುಂತಾದವರು ವೀರಯೋಧರಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ್ದು, ಅನೇಕರನ್ನು ವಧಿಸಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮನು ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ, ಅವನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾವು ಏರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ಆದಷ್ಟು ಸಾವು- ನೋವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಸಮಯವನ್ನು ಮುಂದೂಡುತ್ತ, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವ ಕಡೆಗೆ ಮನವೊಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದ, ಕುಲದ ಹಿರಿಯವನಾದವನು ಮಾಡ ಬೇಕಾದದ್ದೂ ಇದೇ.

ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೊಬ್ಬ ವೀರಯೋಧ-ಎಂದು ನಮಗೆ ಅನ್ನಿಸುವ ಹಾಗೆ ಅವನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದ್ದು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಯೋಧನಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ದಿನ, ಎಲ್ಲ ಸೇನಾ ಪತಿಗಳೂ ಸತ್ತಮೇಲೆ ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೈನ್ಯ ಕಂಗೆಟ್ಟು, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಓಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ, ಅದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಓಡಿಹೋದವರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೂ ಒಬ್ಬ. ಅವನೊಬ್ಬ ಧೀರಯೋಧನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ದುರ್ಯೋಧನನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಪ ಕೃತವರ್ಮರೊಡನೆ ಅವನು ಓಡಿಹೋಗಿ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ಓಡಿಹೋದ ಮೇಲೆ, ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನೂ ಹತ್ತಿರದ ಅರಣ್ಯದೊಳಗಿರುವ ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಅವಿತುಕೊಂಡ, ಬಹುಶಃ ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶೆಯಿದ್ದಿರಬೇಕು, ತಂದೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೊಡನೆ ತನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಾನು ಇದನ್ನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಮನ್ನಿಸಿಯಾನು, ಅದುವರೆಗೆ ತಾನು ಪಾಂಡವರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಎಂದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಾನು ಅವಿತುಕೊಂಡಿರುವ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಸಂಜಯನ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜಯನಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಸಿಕ್ಕಿದ, ದುರ್ಯೋಧನನ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಸಂಜಯನಿಂದ ತಿಳಿದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕರೆದು, ತಾನು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದ, ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪುನಃ ಆರಂಭಿಸುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ದಡದಿಂದಲೇ ವಾದವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ ಆ ಹಚ್ಚ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳುವಂತೆ! ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ, ಭೀಮನಿಗಾಗಿ ಮಾಂಸದ ಬೇಟೆಗೆ ಬಂದ ಬೇಡರು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದವರು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದರು, ಕೂಡಲೇ ಓಡಿಹೋಗಿ ಭೀಮನಿಗಿದನ್ನು ಹೇಳಿದರು, ಅವರಿಗೂ

ಗೊತ್ತು, ಭೀಮನಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರ ಮಾಂಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ರುಚಿಯಾಗುತ್ತದೆ- ಎಂದು, ಕೂಡಲೇ ಭೀಮ, ತನ್ನ ಸೋದರರೊಡನೆ ಸರೋವರದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲ ಕೊಳದ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಥಗಳ ಸದ್ದು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮತ್ತವನ ಸಂಗಡಿಗರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇ ತಡ ಮೂವರೂ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಅರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಪರಾರಿ!

ದುರ್ಯೋಧನ ಮತ್ತೆ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಇಳಿದು ಅಡಗಿಕುಳಿತ, ಭೀಮ ಮತ್ತವನ ಸೋದರರು ಹಾಗೂ ಪಾಂಚಾಲರೆಲ್ಲ, ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಭೀಮಾರಿ ಹಾಕಿ ಕೆಣಕಿ, ಅವನು ಕೊಳದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಬಿಲದೊಳಗಿದ್ದ ಹಾವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಹೊರಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಇತ್ತು ಆಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಭೀಮನು ದುರ್ಯೋಧನನ ತೊಡೆಗೆ ಗದೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಿದ, ಆಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನು ತುಳಿದ, ಸಾಯುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾಂಡವರೂ ಪಾಂಚಾಲರೂ ಮರಳಿದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ಹೋದಮೇಲೆ ಕತ್ತಲಾದ ಬಳಿಕ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಕೃಪ ಕೃತವರ್ಮರು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತೋಡೆಮುರಿದು, ತಲೆಯೊಡೆದು ಬಿದ್ದಿರುವ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ನೋಡಿದರು, ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಇದಕ್ಕೆ ತಾನು ಸೇಡು ತೀರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ದುರ್ಯೋಧನನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ. ತನ್ನನ್ನು ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡು-ಎಂದು ಪೀಡಿಸಿದ, ಇವನ ಪೀಡೆಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸಲೋ ಎಂಬಂತೆ, ದುರ್ಯೋಧನನು ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯದ ಅಭಿಷೇಕನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಯೋಗವಿಷ್ಟೇ, ಅವನ ಮೊದಲಿನ ಎಲ್ಲ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ರಾಜನಾಗಿರುವವನ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಅವನ ಅಭಿಷೇಕದ ರೀತಿ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೂ ಅಸಹ್ಯವೂ ಆಗಿ ಕಾಣುವುದು! ಅಭಿಷೇಕವಾದದ್ದೇ ತಡ! ಮೂವರೂ ಮತ್ತೆ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗಾದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿಜ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ದುರ್ಯೋಧನ ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಅವನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣರಾದವರ ಮೇಲೆ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇದರಿಂದ ತಾನೂ ಒಬ್ಬ ಶೂರನೆಂದು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವನ ಆಸೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮರಣದಿಂದ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲರ ಮೇಲೆ ಕೋಪ, ವೀರಾವೇಷದಿಂದ ಹರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮತ್ತು ಭೀಮ “ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಸತ್ಯ” ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರು, ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದುಃಖದಿಂದ ದ್ರೋಣನು ವಿಸ್ಮೃತಿಹೊಂದಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಾಗ, ಆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಅವನ ರಥದೊಳಗೆ ನೆಗೆದು ಒರೆಯಿಂದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ರುಂಡವನ್ನು ಹಾರಿಸಿದ, ಹೀಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಮೋಸದಿಂದಲ್ಲವೇ ಇವರು ಕೊಂದದ್ದು? (ಇಂತಹ ಮೋಸವನ್ನು ದ್ರೋಣನೂ ಮಾಡಿದ್ದ, ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ದ್ರೋಣ ಕಂದದ್ದೂ ಮೋಸದಿಂದಲೇ, ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ತಾವು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.) ಅರ್ಜುನನ ಉದ್ದೇಶ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವುದು ಕೊಲ್ಲುವುದಲ್ಲ, ಆದರೆ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ದುಡುಕಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಮಿಂಚಿಹೋಯಿತು. ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಾಗ ಮಾಡಿ ದ್ರುಪದನು ದ್ರೋಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆಂದೇ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಉದ್ದೇಶ ತೀರಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ.

ದ್ರೋಣನು ಸತ್ತುದ್ದರಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಪಿತೃವಿಯೋಗದ ದುಃಖ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತಾನು ರಾಜನಾಗುವ ಅವಕಾಶವೂ ತಪ್ಪಿದಹಾಗಾಯಿತು, ದ್ರುಪದನಿಂದ ದ್ರೋಣನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಉತ್ತರ ಪಾಂಚಾಲವೂ ಇನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದಂತೆಯೇ, ಪಾಂಡವರು, ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಮತ್ತು ಇತರ ಪಾಂಚಾಲರು ಇರುವ ತನಕ, ಅವರು ತನಗೆ ರಾಜನಾಗಲು ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ದ್ರೋಣನು ಗುರುವಾದ್ದರಿಂದ, ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವನಿರುವ ವರೆಗೆ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವರು ನೆರವಾಗದೆ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಈಗ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಅದು ಹೋಗುವಾಗ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರ, ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಂಡವರೂ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಯಾರು ಪರಂಪರೆಯ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯು ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ್ದು ಅಂದಿನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ

ಧರ್ಮ, ಈ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದವನು ಕೃಷ್ಣ; ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಯೋಚನೆಗಳು ತಲೆಕೆಡಿಸಿರಬೇಕು, ರಾಜನಾಗುವ ಮೋಹ, ಅವನ ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮೆ ಮಾಡಿರಬೇಕು, ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು, ಹೇಗೆ? ಇದಿರು ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಧೈರ್ಯಸಾಲದು, ಏನಾದರೂ ಮೋಸದಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಇದು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ನಿರ್ಧಾರ.

ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಕೃಪ ಮತ್ತು ಕೃತವರ್ಮ ನಿದ್ರಿಸಿದರು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದು, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಕಾಳರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಆಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗೂಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಕಾಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿತು, ಈ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆಯಿತು! “ಪಾಂಡವರಿಗ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು” ಎಂದುಕೊಂಡು, ಮಲಗಿದ್ದ ಕೃಪ-ಕೃತವರ್ಮರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಅವರೊಬ್ಬ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ, ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ, ಅವರ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು, ಇವನು ಶಿಬಿರದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಅವರು ಹೊರಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಹೊಕ್ಕವನೇ ಮೊದಲು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡ, ಬಳಿಕ ಐವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ತಲೆಗಡಿದ, ಕೊನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಸಿಕ್ಕವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದ ಶತ್ರುಗಳು ಯಾರು? ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ? ಎಂಬುದೊಂದೂ ತಿಳಿಯದ ಪಾಂಡವರ ಸೈನಿಕರು ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕೃಪ ಮತ್ತು ಕೃತವರ್ಮ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯಿಕ್ಕೆ ಒಳಗಿದ್ದವರನ್ನು ಮತ್ತೂ ಕಂಗಾಲುಗೊಳಿಸಿದರು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಹೊರಬಂದ.

ಆದರೆ ಪಾಂಡವರು ಮಾತ್ರ ಆಗ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೊಂದದ್ದು ಪಾಂಡವರ ಐವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮೊದಲೇ, ರಾತ್ರೇಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಏನೋ ಮೋಸ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬಂದು ಅವನು ದ್ರೌಪದಿ ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೌರವರ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ತಂಗಿದ್ದ, ಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಏನಾಗಬಹುದೆಂದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ದಿನವಿಡೀ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಚಲನವಲನ, ಅವನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದರ ವರ್ತಮಾನವು ಅವನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಲೇ ಅವನು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ನೇರವಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ, ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೂ, ತನ್ನಂತೆಯೇ ಪಾಂಡವರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆಂಬ ಕೂರ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಬೇಕು, ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಅವನ ಶಹಭಾಷ್‌ಗಿರಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಲ್ಲೇ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು!

ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ, ಪಾಂಡವರು ಇನ್ನೇನು ತನಗೆ ಮಾಡಿಯಾರೋ-ಎನ್ನುವ ಭಯ ಕಾಡತೊಡಗಿತು. ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಾಯುತ್ತಲೇ, ಸರೋವರದ ಬಳಿಯಿಂದ ಅವನು ದೂರದ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಸರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನಡೆದ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಿಶುಕೊಂಡ, ಕೃಷ್ಣಮೊದನೆ ಪಾಂಡವರೂ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದರು, ಅವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಹೆದರಿದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಮುಂದೇನಾದೀತೆಂಬ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತಂದೆಯು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ (ಅದನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿತಿರಲಿಲ್ಲ.) ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ! ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಜುನನೂ ಅಷ್ಟೇ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ, ಎರಡೂ ಅಸ್ತ್ರಗಳು ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷಗೊಂಡಾಗ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಾಗಲಿತ್ತು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸನು ವಂದ್ಯಬಂದು, ಇಬ್ಬರೂ ತಂತಮ್ಮ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನನು ಒಬ್ಬ ನಿಜವಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಅವನು ತನ್ನ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಸ್ತ್ರವು ಉತ್ತರೆಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶುವನ್ನು ಕೊಂದಿತು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಮಗುವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ, ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶುಹತ್ಯೆ ಸ್ತ್ರೀ ಹತ್ಯೆ ಮತ್ತು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆಗಳು ಸೇರಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಅದಾಗಲೇ ಕೊಂದಾಗಿದೆ. ಇದೀಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಮತ್ತವಳ ಭ್ರೂಣವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ, ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಶಾಪವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟ. ಇಡೀ ಲೋಕವೇ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾಗದಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾದ ಶಾಪವದು! “ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ನೀನು ಬದುಕಿರು, ಬದುಕಿರುವ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ, ಯಾರ

ಮನೆಯಲ್ಲೂ ನಿನಗೆ ಅನ್ನ ನೀರು ಕೊಡದಿರಲಿ, ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆ, ನಿದ್ರೆ, ತಾಪದಿಂದ ಬಳಲಿಕೊಂಡು, ನಿರಂತರ ಕಾಡು, ಮರಳುಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರು.”

ಕೌರವ ಸೇನೆಯ ಕೊನೆಯ ಸೇನಾಪತಿಯವನು! ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಸೇನಾಪತಿಗಳೆಲ್ಲ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಡುಗಲಿಗಳಾಗಿ ಕಾದಾಡಿ, ಸತ್ತು ವೀರರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು, ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ನಂಬುಗೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವರು ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು, ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಬದುಕಿ ಪಿಶಾಚಿಯಂತಾದ ಕಾರಣ, ಅವರದ್ದು ಹಗಲಿನ ಹೋರಾಟವಾದರೆ, ಇವನದ್ದು ಕಾಳರಾತ್ರಿಯ ಪೈಶಾಚಿಕ ಕೃತ್ಯ, ಮಲಗಿದ್ದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು, ಅಪಹರಿಸುವುದು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪೈಶಾಚಿಕ ಕೃತ್ಯಗಳು, ತಂದೆ ದ್ರೋಣನು ಮುದುಕನಾಗಿದ್ದರೂ ರುದ್ರರೂಪದಿಂದ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಸತ್ತ, ಆದರೆ ಬಿಸಿರತ್ತದ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗನು ಮಾತ್ರ ಬದುಕುವ ಆಸೆಯಿಂದ, ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ, ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ತಮೇಲೆ ತಾನು ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದ ರೌದ್ರಾವೇಶದಿಂದ ದ್ರೋಣನು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭೀಮನು ಹೇಳಿದ್ದ, “ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದವರು ಹಿಂಸೆಗೆ ಇಳಿಯದೆ ಇದ್ದರೆ, ನಾವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು!” ಎಂದು. ಹಿಂಸೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವಲ್ಲ-ನಿಜ, ಆದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದವನಿಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯ ಅಗತ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಹೋರಾಡುವಾಗ ಅದು ಹಿಂಸೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೋರಾಟಕ್ಕೂ ನಿಯಮಗಳಿವೆ. ಹಗಲಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಯುದ್ಧವಾದರೆ ಅದು ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಹಾಗೆ ರಾತ್ರಿ ಮನೆ ಅಥವಾ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನು ಯಾವ ಆರ್ಯರೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ರಾಕ್ಷಸರ ಮಾರ್ಗ, ಅನಾರ್ಯಕೃತ್ಯ. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ಗೌರವದಿಂದ ಬಾಳಬಹುದಿತ್ತು, ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತವು ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಜಗಳ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಕೌರವರು ನೇರವಾಗಿ ವೈರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ದಾಯಾದಿಗಳು, ಅವರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಉಳಿದ ರಾಜಕುಟುಂಬಗಳೂ ತಂತಮ್ಮ ಅಳಿಯ-ಭಾವಂದಿರ ಪಕ್ಷವಹಿಸಿದರೆ, ಅದು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಲಾರದು. ಸಹಜವಾಗಿ ತಾವು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟ ಕುಟುಂಬದ ಅಭ್ಯುದಯ, ರಾಜಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಆಸಕ್ತಿ, ತಳೆಯುವಂಥಾದ್ದೇ, ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಿಂದಾದಷ್ಟು ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವಂಥಾದ್ದೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಯದುಗಳು, (ಅದರಲ್ಲೂ ವೃಷ್ಟಿ, ಶೈನೇಯ ಶಾಖೆ.) ವಿರಾಟರು, ದ್ರುಪದರರಿ ಮುಂತಾದವರು ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷವಹಿಸಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದರೆ, ಅದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಶಕುನಿಯ, ಜಯದ್ರಥನ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ನಾವು ಸರಳವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕರ್ಣ, ಸೂತನೆಂದು ಲೋಕವು ತನ್ನನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅಂಗಾಧಿಪತ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹವನ್ನಿತ್ತು ಕ್ಷಾತ್ರ ವರ್ಗದವರೊಡನೆ ಬಾಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದವ ದುರ್ಯೋಧನ, ಹಾಗಿರುವಾಗ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಕವಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ, “ವೀರ ಕೌರವ ರಾಯನೇ ದಾತಾರ, ಆತನ ಹಗೆಯ ಹಗೆ” ಯೆಂಬ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ಆತನು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ್ದನಾದರೆ ಅದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪುತ್ರಮೋಹದಿಂದ ಅಂಧನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಮಗನ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪಾತ್ರಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವು : ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ.

ಭೀಷ್ಮನ ಪಾತ್ರವು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆತನ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಹಿಂದಿನ ಬಾಳಿನ ತತ್ವ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಯುದ್ಧದ ವೇಳೆಯಲ್ಲೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಅವನು ಕುಲದ ಹಿರಿಯ. ಕುಲದ ಅಳಿವಾಗಬಾರದು, ಅದರ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಹೆಣಗಬೇಕು, ಅವರ ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು ತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ತತ್ವಭೂಮಿಕೆಯದು. ಯುದ್ಧವಾಗಬಾರದೆಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೂ ಯುದ್ಧವೇ ನಿಶ್ಚಿತವೆಂದಾಗ, ತಾನೇ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಮುಂದಾದ, ಇದು ಅವನ ವೀರತ್ವದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತವಾದ ಬಯಕೆಯಲ್ಲ, ಕುಟುಂಬದ ವೃದ್ಧನಾದ, ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡಸದಸ್ಯನ ವರ್ತನೆಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಯಕೆಯಂತೆ ನನಗದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಿರಿಯರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನು ಮುಂದೆನಿಂತು ಆಗುವ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ವರ್ತನೆಯ ರೀತಿಯದು, ಅವನ ಉದ್ದೇಶ, ಸಮರವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಧೀನರೂಪಕ್ಕೆಳಿಸಿ, ಆದಷ್ಟು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಸಾವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ, ಹತ್ತು

ದಿನದ ಸುದೀರ್ಘ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವ ಮತ್ತು ಕೌರವ ಸೋದರರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಾಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ, ಇದರ ನಡುವೆ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, “ಪಾಂಡವರು ಅಜೇಯರು, ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನವರೊಡನೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ” ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ, ಕೊನೆಗೂ .ತಾನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಉರುಳುವ ಮೂಲಕ, ಅರ್ಜುನನ ಅಜೇಯತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ, ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ಮೃತಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಕುಲದ ಹಿರಿಯನಾದವನಿಗೆ “ವಿಪರೀತವಾಯಿತು” ಎಂದು ಅನಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ, ಹೊರಗಿನವರಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಅತಿರೇಕ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆಯಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಕೌರವ ವಿಜಯದಲ್ಲಿತ್ತೆನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ, ರಾಜಕುಲದ ಉಳಿವು ಮತ್ತು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಜನ ಉಳಿವು-ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ರಾಜಕುಲವು ಉಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಉಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಕಾಂಕ್ಷೆ, ಈ ಪರಂಪರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆವಲ್ಲ, ಅಂದಿನ ಆರ್ಯ ಸಮಾಜವು, ನಾವಿಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಂಪರೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತ್ತು, ಇದನ್ನು ಳಿಸುವುದು ರಾಜಕುಲದ ಹಿರಿಯನಾದವನ ಕರ್ತವ್ಯ, ಭೀಷ್ಮನಿದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ವಂದಿಪಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಆದರೆ, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರ ನಡತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮೃತಿಯು ತಲೆದೋರಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದ್ರೋಣನ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಉದ್ದೇಶ-ಪಾಂಡವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರು ಯುದ್ಧದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತೇ?- ಎಂದೂ ಅನಿಸುತ್ತದೆ, ಅವನು ಹತ್ಯಾಕಾಂಡವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಗೊಳಿಸಿದ, ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಉಳಿದೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ, ಪಾಂಡವರ ಸಂತಾನ ಹತ್ಯೆಗೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. (ಅಭಿಮನ್ಯು ವಧೆ.) ಕೌರವರ ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಣಗಾಡಿದ. ಭೀಷ್ಮನ! ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಣ್ಣುಪಾಲು ಮಾಡಿದ. ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ದ್ರೋಣನಿಗಿಂತ ಸೂತನಾದ ವಿದುರನೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವೇಕಿಯೆಂಬಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮತ್ತು ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರು ಕೌರವನ ಪತನವಾದ ಬಳಿಕವಾದರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಹುದಿತ್ತು, ಕುರುವಂಶದ ಸಂತತಿಯು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಉಳಿದಿರುವುದು ಪಾಂಡುವಿನ ಸಂತತಿ ಮಾತ್ರ ಹೀಗಿರುವಾಗ, “ಕೌರ ವನು ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಿದ ಇವರೂ ಆಳದಂತೆ ಮಾಡುವೆವು” ಎಂದು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವರ್ತಿಸಬಾರದಿತ್ತು, ಕುರುವಂಶದ ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪ, ತನ್ನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತು ಪೋಷಿಸಿದ ಕುರುಸಂತಾನದವರು ಮಲಗಿರುವ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಾರದಿತ್ತು ಈ ಆಚಾರ್ಯರು! “ಸುಪ್ತಘಾತಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬಾರದಿತ್ತು!! ಇದು ಅವರ ಧರ್ಮವಿಸ್ಮೃತಿಯಿಂದಲೇ ಆದದ್ದು. ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯನಾಗಲೀ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಲೀ ತೋರಿಸುತ್ತ ಬದುಕುವಾಗ, ಕ್ರಮೇಣ ಆತನು ಆ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಆ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನೆಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಥಾನನಿಷ್ಠೆಯು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯವಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಯಾದಾಗ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಮೋಹದಿಂದ ಬರುವುದು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಈ “ಮೋಹ” ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸುವ “ಸ್ಮೃತಿಯ ವಿಭ್ರಮ”ಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಎಚ್ಚರವಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. (ಗೀತೆ.) ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು “ಸ್ಥಾನ-ಪಾತ್ರ ನಿಷ್ಠೆ” ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಅದೇ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಾಗಲೀ, ಉಳಿದವರನ್ನು ವೈರಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾಗಲೀ, -ಇವೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಕೃಷ್ಣನಿಂದಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು “ನಷ್ಟೋ ಮೋಹಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಲಬ್ಧಾ” ಎನ್ನುವಂತಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡ, ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಸ್ಮೃತಿಯೊಂದೇ ಆಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ತಂದೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಹದ ಸುಖವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ. ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೋಹದ ಸೋಂಕು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. (ಅರಮನೆಯ ಪ್ರಾಂಗಣದೊಳಗೇ, ಕೌರವ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತಾಗಿಕೊಂಡೇ ವಿನಯದಿಂದ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿದುರನೂ, ತನ್ನ ಹುಟ್ಟು, ಸ್ಥಾನ, ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ “ಸ್ಮೃತಿ” ಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ.) ಆದರೆ ದೋಣ-ಕೃಪ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರಿಗೆ ಈ ವಿಸ್ಮೃತಿಯ ಸೋಂಕು ಬಡಿದಿತ್ತು-ಎನ್ನಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರ ಅನ್ನದ ಋಣ ಕುರು ಮನೆತನದ ಋಣವಾಗಿತ್ತೇ ಹೊರತು, ದುರ್ಯೋಧನನ ಋಣವಲ್ಲ, (ಕರ್ಣನಿಗಾದರೆ ಅದು ದುರ್ಯೋಧನನ ಋಣವೇ ನಿಜ.)

ದ್ರೋಣರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದವ ಭೀಷ್ಮ, ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಕುರುವಂಶಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೀಷ್ಮನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ವರಿಂಂದುವರಿಯುವುದು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೌರವನು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತದ್ದು ಜೀವ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಆಗ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದಿತ್ತು, ಅದು ಅವನನ್ನು ಉಳಿಸುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ, ಭೀಷ್ಮನಿನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದ. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಭೀಷ್ಮಇವರ ಮೂಲಕ, ಧರ್ಮನಿಗಿ-
ದುಯೋಧನನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಒಂದು ಪಾಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವಂತೆ ಮನವೊಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ದುಯೋಧನನಿಗೂ ಅದು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಅದನ್ನವರು ಮಾಡಲಾರರು, ಕಾರಣ, ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಹಗೆತನದ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವ, ಅವನು ಸ್ಥಾನ ನಿಷ್ಠೆಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಎಂದೋ ಮೀರಿಹೋಗಿದ್ದ, ದುಯೋಧನನ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ಅವನ ಹಗೆತನದೊಡನೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹಗೆತನವನ್ನು ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಇಂಥವನ ಮಾವ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲಿಗ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ, ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ದುಯೋಧನನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು, ಆಚಾರ್ಯತ್ವದ ಗೌರವವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ಲಘುವಾದ, ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿದ, ಹೀಗಾಗಿ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಮುಂದೆಬರುವಷ್ಟು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ರಾಜ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ವೈರದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೌರವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಹೊರಗಿನವರಾದ ಇವರು ಬಿದ್ದು ತೇಲಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಇದೀಗ ಈ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಮೇಲೆ

ಬರಲು

ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ್ದು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಹ, ರಾಜನಾಗಬೇಕೆಂಬ, ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ, ಸಾಯದೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ, ಅವನ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಕಾವನೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಮೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವನು ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ತಳೆದ, “ಸಂಮೋಹಾತ್ ಸ್ಮೃತಿವಿಭ್ರಮಃ” ಎನ್ನುವ ಕೃಷ್ಣನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಆರ್ಯರ “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಯುಗ”ದ ಕೊನೆಯ ಅವಧಿಯಾದ ಮಹಾಭಾರತದ ಕೊನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಈತನು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ, “ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ” ಕಾಮ ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಕ್ರೋಧ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಕಾಮವಿದ್ದವನಿಗೆ ಕ್ರೋಧವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. “ಕ್ರೋಧಾತ್ ಭವತಿ ಸಂಮೋಹಃ ಸಂಮೋಹಾತ್ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಭ್ರಮಃ” ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಸಂಮೋಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಮೋಹದಿಂದ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. “ಸ್ಮೃತಿ ಭ್ರಂಶಾತ್ ಬುದ್ಧಿನಾಶೋ ಬುದ್ಧಿನಾಶಾತ್ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿಃ” ಸ್ಮೃತಿಭ್ರಂಶದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ನಾಶ, ಬುದ್ಧಿನಾಶದಿಂದ ಆತ್ಮನಾಶ, ಬುದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಿತ್ಯ ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಧಿಯೋಯೋನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್” ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ? ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಲ್ಲಿ? ವಿಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಪರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಸ್ವಕರ್ಮಮಾರ್ಗಿಯಾಗುವ ಬದಲು ವಿಕರ್ಮಿಯಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿ ನಾಶವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಸರ್ವನಾಶವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡ.

ಮಹಾಭಾರತದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದಾರುಣವಾಗಿ ಉಳಿದು ಬರುವ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ದುಯೋಧನ; ವಂತೊಬ್ಬ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ದುಯೋಧನನ ಸಾವೋ ಭೀಕರ! ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಉಳಿವೂ ಭೀಕರ! ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮರೆತು ವಿಸ್ಮೃತನಾದ ದುಯೋಧನನಿಗೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮರೆತು ವಿಸ್ಮೃತನಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ. ಸ್ವಧರ್ಮ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮೋ ಭಯಾವಹಃ!

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ-ಕೆಲವು ಯೋಚನೆಗಳು

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ-ಕೆಲವು ಯೋಚನೆಗಳು

-ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ

ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶಕರು ಕೆಲವರು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೆಲವನ್ಸ್ ಇರಬೇಕು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅಂದರೆ ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಏನನ್ನು? ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಇವರು ಬಗೆಯುತ್ತಿರಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿವರಗಳುಳ್ಳ ಕೃತಿ ಮಾತ್ರ ಇವರಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿ ಮನುಷ್ಯನ ಆಳ ಅಗಲಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಈ ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬವನಾದರೂ ಯಾರು? ಆತ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕನಾದ ಒಬ್ಬನೇ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕನಿದ್ದರೂ ಕಾಲದೇಶ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಬದ್ಧನಾದವನೇ? ಈ ಕಾಲದೇಶ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಯಾವುವು? ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಏನು? ಏನಿರಬಹುದು? ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ? ನನಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದೆ, ನನ್ನ ಈ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು.

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ 'ನಂಬಿದವರ ನಾಕ, ನರಕ'ದ ಒಂದು ವಸ್ತು ಜಾತಿಯತೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್-ಒಳಜಾತಿಗಳೊಳಗೆ ಮೋಸದಿಂದ ವಿವಾಹವಾದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ, ಶಂಕರಯ್ಯ ಎಂಬ ಬಡ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ನಾಗೇಂದ್ರ ಎಂಬ ಶ್ರೀಮಂತನಿಗೆ ತನ್ನ ಐವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ನೆಯವಳಾದ ವಾಗದೇವಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಶಂಕರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ನಾಗೇಂದ್ರ ಹವ್ಯಕರವನಲ್ಲ, ಷಟ್ಪುಚ್ಚ ಎಂಬ ಮಾಲೇರಿಗಿಂತಲೂ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದು ಜಾತಿ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಂದು ಮಟ್ಟದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹದಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ: ಶಂಕರಯ್ಯ ಮಗಳ ಮನೆಗೆ, ಮಗಳು ಅಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ; ವಾಗ್ದೇವಿಯ ತಂಗಿಯರಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ; ಶಂಕರಯ್ಯ ಊರಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಜನಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ನಾಗೇಂದ್ರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ, ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ವ್ಯಂಗ್ಯವಿಲ್ಲ, ಕುಹಕವಿಲ್ಲ; ಈ ಬಗೆಯ ವಿವಾಹಗಳಿಂದ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ; ಅವರವರ ನಂಬಿಕೆ ಅವರವರಿಗೆ, ಈ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಬದ್ಧರಾಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಎನ್ನುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರಂತದೃಷ್ಟಿ ಇದೆಯೇನೋ ಎಂದೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಕಾದಂಬರಿ ನಾನು ಮೇಲೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಭಾವೋದ್ವೇಗಗೊಂಡು ಒಂದೆರಡು ಬಕೀಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಇದು ಯಾವುದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಇದು ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ, ಬಹುಶಃ ಜಾತಿಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಕಾರಂತರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಇದು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಈ ನಂಬಿಕೆ, ಜಾತಿಯತೆ ಅಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಮಾನವರು ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೇಗೆ ವಿಕೃತಿ ಹೊಂದಿದವು ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಿನ ಪುಟಗಳನ್ನೇ ನೋಡಬಹುದು, ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಏಕೈಕಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧ ಸಹಜ ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಜರುಗದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ : ಮದುವೆಯ ದಿನ ನಾಗೇಂದ್ರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದವರು ಉಟ ಮಾಡದೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ : ಶಂಕರಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮದುವೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗುವ ಬದಲು ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಈ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನೊಂದು ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾರಂತರು ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದಂಟಾಗುವ ವಿಕೃತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ವಾಗ್ದೇವಿ-ನಾಗೇಂದ್ರರ ಸಂಬಂಧದ ಕೃತಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ: ವಾಗ್ದೇವಿ ಯೌವನ ಸಹಜ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ,

ತಾನು ಮೇಲುಜಾತಿಯವಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವಳಿಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಹುಟ್ಟುವ ಅವಳ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ:

“..... ಅವನ (ನಾಗೇಂದ್ರನ) ಅಪರಾಧದಿಂದ ಅವಳ ಗಾತ್ರ ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವಳ ಚೆಲುವನ್ನು ಕಂಡು, ಅವಳನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಬೇಕೆ? ಪೂಜಿಸಬೇಕೇ-ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.

ಈ ಯೊಂದು ಘಟನೆಯಿಂದ, ವಾಗ್ಗೇವಿಯ ಬದುಕು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಗೆ ಜಿಗಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತುಗಳು ಅವಳಿಂದ ಬರಲಾರವಾದರೂ ಅಂಥದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ನಡಿಗೆ, ಆಳು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ, ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಜನರೊಡನೆ, ಅವಳ ನಡತೆಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಒಂದಿಷ್ಟೂ ತಲೆತಗ್ಗಿಸದೆ ಮಾತನಾಡ ಬಲ್ಲಳಿಗೇ, ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಯೌವನವೆಂಬ ವಸ್ತುವು ಗಾಳಿಗೆ ತೇಲಿಹೋದಂಥ ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ.” (ಪುಟ ೨೪).

ಜಾತೀಯತೆಯ ಈ ಭಾವನೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿದೆಯೆಂಬುದರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ “ಯೌವನವೆಂಬ ವಸ್ತುವು ಗಾಳಿಗೆ ತೇಲಿಹೋದಂಥ ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಯೌವನ ಸಹಜ ಭಾವನೆಗಳೂ ಆಕೆಗೆ ಜಾತೀಯ ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಸಂಭವಿಸಬೇಕು.

ಈ ರೀತಿ ವಿಕೃತಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋದ ವಾಗ್ಗೇವಿಯ ಚಿತ್ರ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಇದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಯಾರ ಜೊತೆಗೂ ಸಹಜ ಸಂಬಂಧ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ಒಂಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೇ ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೇ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಪ್ರೀತಿ ಸಿಗದೆ ಆಕೆ ಸ್ವ_ವಿನಾಶದ ಕಡೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಒಂಟಿತನವನ್ನು ಆಕೆ ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕೆಯೊಂದಿಗಿನ ಮೂಕ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ, ಆದರೆ ಇದೂ ಕೂಡಾ ಆಕೆಯ ಸ್ವ-ವಿನಾಶಕಾರಕವಾದ ನೋವಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ, ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ವಾಗ್ಗೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಈ ಬಗೆಯ ನಂಬಿಕೆಯ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿದ್ದೂ ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ದುರಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಈ ವಿಕೃತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಮೂಲಕ; ಮತ್ತು ಅಂಥದೇ ದುಃಖಪೂರ್ಣ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಾಗ್ಗೇವಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ, ದೇವರಲ್ಲಿ, ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ತಿರುವು ತಂದು ವಿಕಾರವಾಗದೆ, ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ.

ಇಲ್ಲಿ ಒಳಪಂಗಡಗಳೊಳಗೆ ನಡೆದ ಮದುವೆ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ; ಹಾಗೇ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಗಂಡ ಸುಬ್ರಾಯ ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಆಳವಲ್ಲದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಲಚ್ಚನಂಥ ಅಂತರಪಿಶಾಚಿ ಪಾತ್ರವಾಗುವುದು ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ: ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕಾರಂತರು ತೋರಿಸುವುದು ಮಾನವರು, ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೇಗೆ ವಿಕೃತಿ ಹೊಂದಿದವು, ಅಸಹಜವಾದವು ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂದರೆ ಕಾರಂತರು, ಜಾತಿ, ನಂಬಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣ ಕೊಡದೆ, ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಕತ್ತಿ ಮಸೆಯದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅಸಹಜವಾಗಿ ಸುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಆತ್ಮಗೌರವದಿಂದ ಬದುಕುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಧೋರಣೆ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕುರಿತು ಇದೆ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೋದಿದಾಗ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧದ ವಿಕೃತಿಯ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಹೇಗಿರುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅದು ವಾಗ್ಗೇವಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಡ ಶಂಕರಯ್ಯನಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತನೊಬ್ಬ ಮಾಡಿದ ಮೋಸದ ಗೋಳಿನ ಕತೆಯಾಗಿ ಅದು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು, ಈ ಬಗೆಯ ಮೋಸದ ಕತೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಇರುವ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ

ಲೇಖಕರು ಚಿತ್ರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು.2 ಮಾನವ ಎನ್ನುವಾಗ ದುಃಖಿಸುವ, ನೋವು ತಿನ್ನುವ, ತಾಳಿಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸುವ, ಆದರೂ ಸುಖದ ಕಲ್ಪನೆಯುಳ್ಳ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾನವರು ಇಂಥವರು.

ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಿದೆ : ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಇದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳ, ಕಲ್ಪನೆಯಿದ್ದು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಯಾಕೆಂದರೆ, ದುಃಖವನ್ನು, ದುರಂತವನ್ನು ಕಾಣುವುದರಿಂದಷ್ಟೇ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡವನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮೌಲ್ಯಗಳ, ಸಂತೋಷಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಿದ್ದು ಆತ ದುರಂತವನ್ನು, ನೋವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಡಿ ಬಿಡುವ ಲೇಖಕ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೋ ಸುಧಾರಕ ಮಹಾಶಯನೋ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೋ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

9

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದೇ ಒಂದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನ ಶೈಲಿಯನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಜಾರ್ಜ್ ಲುಕಾಚ್ಸ್ ಮ ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದರ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಎಮಿಲ್ ಸೋಲಾನ 'ನಾನಾ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದ ಚಿತ್ರಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಆತ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ- ಒದಗಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಪ್ರಾರಿಸ್ಸಿನ ಜನವರ್ಗ, ಅವರ ಉತ್ಸಾಹ, ಕೇಕೆ, ಕುದುರೆಗಳು, ಬೆಟ್ಟಿಂಗ್, ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ ಪಂದ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಆತ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿವರಗಳಿಗೂ ಕಥಾವಸ್ತುವಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ತೆಳ್ಳಗಿನದು, ಯಥಾರ್ಥವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸೋಲಾ ತುಂಬಾ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅಷ್ಟೇ.

ಇದನ್ನು ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್‌ನ 'ಎನ್ನಾ ಕೆರೆನಿನಾ'ದ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಲುಕಾಚ್ಸ್ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೋಲಾಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕಮ್ಮಿ ಮಾಹಿತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ, ರಾನ್‌ಸ್ಕಿಯ ಕುದುರೆ ಬಿದ್ದ ನಂತರದ ಭಾಗಗಳು ಎನ್ನಾಗೆ ರಾನ್‌ಸ್ಕಿ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕಾತರ, ಕಳವಳ ವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ; ಎಲ್ಲರ ಎದುರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅವಳ ವರ್ತನೆ ರಾನ್‌ಸ್ಕಿ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಪ್ರೀತಿ ಈಗಾಗಲೇ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದೆ-(ಮುಂದೆ ಇದೇ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗುತ್ತದೆ) ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ; ಈಗ ಆಕೆ ತನಗೆ ರಾನ್‌ಸ್ಕಿ ಜೊತೆಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಪಂದ್ಯ ರಾನ್‌ಸ್ಕಿಗೆ ತನ್ನ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿಜಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದ್ದ ಕೊನೆಯ ಅವಕಾಶ; ಕುದುರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು-ಅದೂ ಅವನೇ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಬೀಳುವುದು ಅವನ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಪತನವನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪಾತ್ರಗಳ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕುತ್ತಾ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ, ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಎಷ್ಟನ್ನ ಕೊಡಬಹುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್‌ಗೆ ಇಲ್ಲ, ರಾನ್‌ಸ್ಕಿಯ ಕುದುರೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಆತ ಆ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ; ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಕೆರೆನಿನ್ ಹೇಗೆ ತನ್ನ ನೋವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೃತಕವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಮೀಸಲಾಗಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದ ದೃಶ್ಯ, ರಾನ್‌ಸ್ಕಿ ಬಿದ್ದ ವಿಷಯ ಬಂದಾಗ ನಾವು ನೋಡುವುದು ಎನ್ನಾಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು.

ಇಲ್ಲಿ ಸೋಲಾ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಹೊರಗಿನದೊಂದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು; ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಮನುಷ್ಯನ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು. ಹೊರಗಿನದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸೋಲಾ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ನೋಡದೆ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಾನು ಕಲೆ ಹಾಕಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ (ಸೋಲಾ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪಂಡಿತನ ಹಾಗೆ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ; ತಾನು ಕಂಡ ಅನುಭವದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ) ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ವಿವರಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಸೋಲಾ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳದೆ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಮಾನ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುತ್ತಾ-ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮಹತ್ವ ಕೊಡದೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಪುಟಗಳ ಹಿಂದೆ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ದಾಖಲೆ ಕೊಡಿಹಾಕುವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವಿವರಿಸುವ ಸೋಲಾ ಬರಿಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ; ನಿರೂಪಿಸುವ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ತನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳ ವಿಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವವ; ಜೀವನ ಪಡೆಯುವ ತಿರುವುಗಳಾದರೂ ಏನಿರಬಹುದು. ಆ ತಿರುವುಗಳ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಿರಬಹುದು ಎಂದು ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ, ಸೋಲಾ ರೀತಿಯ ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಶೀಲರ, ಅಥವಾ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವ 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ'ಯಂಥ ಕಾದಂಬರಿ ಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಗಳಿಂದ ಗರ್ಭಿತವಾದ ಪದಗಳು ಕೃತಿಯ ಬಂಧವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ' ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದೊಂದು ದಾಖಲೆ ಮಾತ್ರ, ರಾಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಸೀತೆ ಮದುವೆಯ ಬಳಿಕ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ; ಸೋಮ, ಕದ್ದು ಮಾಂಸ ತಿಂದು ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ; ಕಿಲಿಸ್ತರ ಜಾತಿಯ ಕೌರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಇಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ವಿವರಗಳ ಲೋಲುಪತೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಹೊರತು ಅವನ್ನು ಇಡಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಮಾನವನ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಜೀವನ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಅವರು ವಿವರಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸೋಮನ ಮಾಂಸದ ಆಸೆಯನ್ನು 'ಚೋಮನ ದುಡಿ'ಯ ಚೋಮನ ಕುಡಿತದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಕಾರಂತರು ದಾಖಲಿಸುವ ಬದಲು ಒಂದು ವಿವರಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು, ಪಾತ್ರಗಳ ಅಂತರ್‌ನಾಟಕವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರೇ ತಮ್ಮ 'ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಅಂತರ್‌ನಾಟಕವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ: 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಓಬಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅವನ ತಂದೆ ಚಂದ್ರಯ್ಯ ಗೌಡರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕದ್ದು ಓಡಿಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿವರಣೆ ಮಾತ್ರ 'ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಇಂಥದ್ದೇ ಕದ್ದು ಓಡಿಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಪಾತ್ರಗಳ ಅಂತರ್‌ನಾಟಕವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ; ಜೊತೆಗೇ ಹೀಗೆ ಕದ್ದು ಓಡಿ ಹೋಗುವುದೊಂದೇ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮಾರ್ಗವಾಗುವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸದಾ ಒಳದಾರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕಾದ ಆ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಬರೆಯುತ್ತದೆ, (ಆದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿನ್ನೂ ಅನುಮಾನಗಳಿವೆ; ಅಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸುಳ್ಳು ಬರವಣಿಗೆ, ಅತಿ ರಂಜಿಸುವ ರೀತಿ ನನಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿಯುಂಟುಮಾಡಿದೆ.) ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಆಯ್ಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತಿಯ ಕುರಿತ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಯೋಚನೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲ.)

ಆದರೆ ಆಯ್ಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೊಂದೇ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ದುರಂತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಅಸಂಗತವಾದ, ಅಸಂಬಂಧವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು, ಈ ಸಮಾಜವನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಪರಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸುಖದ ಪ್ರಪಂಚವೊಂದರ ಕಡೆಗೆ ಲೇಖಕ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಸಂಬಂಧವಾದವುಗಳನ್ನು, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದವುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು. ಅವನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಸಂಬಂಧವಾದ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ- ದುರಂತಗಳನ್ನು ಮರೆಯದೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಕೃತಿಯ- ಸಂಬಂಧತೆ, ಸಾಂಗತ್ಯ-ಶಿಲ್ಪ, ಬಂಧ, ರಚನೆ-ಈ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಇರುವಿಕೆಯ ರೀತಿಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಈ ಅಸಂಗತ ದುರಂತ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿರುದ್ಧ ಹೂಡಿದ ಒಂದು ಯುದ್ಧ. ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು, ಸಮೃದ್ಧವಾದ, ಆದರೆ ತಾಳಮೇಳಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರಕೃತಿಯ, ಸಮಾಜದ ಅರ್ಥಹೀನ

ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಆರಿಸದೆ, ಬರಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವವನ ದುರಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ; ಆತ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಅಸಂಗತವಾದುದನ್ನು, ಅರ್ಥಹೀನವಾದುದನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಯಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅವನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕಾಳಜಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ ಸಾಹಿತಿ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಲೇಖಕ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆದುರಿಸದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ, ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬಹುದಾದ ಹಾಗೆ ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿವರಿಸುವುದು ಬರಿಯ ಎರಡು ಶೈಲಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ; ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಲೇಖಕನಿಗಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಸಮಸ್ಯೆ, ವಿವರಿಸುವ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಜೀವನ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವಸ್ತು ಮಾತ್ರ, ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕನದ್ದು; ಅಥವಾ ಅವು ಎಷ್ಟು ರಂಜನೆಯನ್ನೊದಗಿಸಬಲ್ಲವು ಎಂಬುದು, ನಿರೂಪಿಸುವವನಿಗೆ ಜೀವನವಾಗಲೀ, ವಾಸ್ತವವಾಗಲೀ ಜಡವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ, ದಾಖಲೆಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ; ತನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳು ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ತೊಡಕುಗಳು, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿವರಿಸುವವನ ಗದ್ಯ ಆ ವಿವರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಯಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಿಸುವವನ ಗದ್ಯ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾತ್ವಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದಾದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿರು ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೊರಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳು ಓದುಗನ ಭಾವಗಳನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದು ಸುಳ್ಳು; ಮನುಷ್ಯನ ವಿಧಿಗೂ ಅವುಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ, ಹೊರಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವು ತಮ್ಮ ಜಡಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜೀವಂತವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಂಬಿದವರ ನಾಕ, ನರಕ ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಗೇಂದ್ರನ ಕೋಣೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಈ ಕೋಣೆಯ ಶೃಂಗಾರ ನಾಗೇಂದ್ರನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಾಗ್ವೇದಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ, ತನ್ನೂಲಕ ವಾಗ್ವೇದಿ ಮದುವೆಯಾದ ಮೊದಲಿಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ, 'ನಂಬಿದವರ ನಾಕ, ನರಕ'ದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಎಂ.ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರ 'ಸದಾನಂದ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸದಾನಂದನ ಕೋಣೆಯ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವೈಭವಪೂರಿತ ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಸದಾನಂದನ ಕೋಣೆ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳ ಬಳಿಕವೂ ಜೀವಂತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಲು ಕಾರಣ ಅದು ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು, ಜಡವಾದ ವಸ್ತುವೊಂದು ಜೀವಂತವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ 'ಭಾರತೀಪುರ' ದಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರು ಉಡುವ ಬಿಳಿಪಂಚೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪಂಚೆ - ಜಡವಸ್ತುವಾದ ಪಂಚೆ-ಜಗನ್ನಾಥನ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು, ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಕಾಮೆಡಿ ಯನ್ನು, ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು, ಇವುಗಳು ಹೊಲೆಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಗರ್ಭಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವಂತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವಿವರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಹಂತಗಳು (levels) ನಿರ್ಮಾಣವಾದರೆ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು (proportions) ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತವೆ. 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಸೋಮ ಮತ್ತು ಹೂವಯ್ಯನಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿ. ಸೋಮ ಹೂವಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಿರುವ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಬ್ಬರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸುವ ಮೌಲ್ಯವಾಗಲೀ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲೀ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ, ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿದ್ದರೆ ಹೂವಯ್ಯ ಸೋಮನನ್ನು, ಸೋಮ ಹೂವಯ್ಯನನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಸಾಧನವಾಗಬೇಕಿತ್ತು, ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ ದಾಖಲಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾದ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಉಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೆ `ನಂಬಿದವರ ನಾಕ, ನರಕ'ದ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದಲೇ ನೋಡಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ವಿವಿಧ ನಂಬಿಕೆಗಳುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನದ ವಿವರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ: ಜನಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನು ನಂಬುವ ನಾಗೇಂದ್ರ, ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರುವ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ, ಭಾರತೀಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇರುವ ಅರಿಸ್ತಾ ಕ್ರೆಟಿಕ್ ಜೀವನದ (ಯೇಟ್ಸ್ ಅರ್ಥದ ಅರಿಸ್ತಾ ಕ್ರೆಸಿ) ಸಿಂಗಾರಮ್ಮ, ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕೆ, ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟ ವಾಗ್ಗೇವಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ದೇವರು, ಜಾತಿ ಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊಸತೇ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಸತ್ಯಭಾಮೆ, ಅರೆಹೊರೆದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾವು ಕೂತು ತನ್ನನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ತಿಸುವ ಪರಮಯ್ಯ, ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿನಾಯಕ ಇಡಗುಂಜಿ ಮತ್ತು ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ಕಾರಂತರ ಪ್ರೀತಿಯ ಬೇಟೆಯಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಡೋಂಗಿ ಭಕ್ತರು, ಎದೆಬಿಡಂಗಿಗಳು-ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿವಿಧ ನಂಬಿಕೆಗಳುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಕಾರಂತರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಈ ನಂಬಿಕೆ ಸರಿ ಅಥವಾ ಇದು ಕೆಟ್ಟದು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ: ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೊಡುವವರೇ ಎಂದು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಆದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ವಾಗ್ಗೇವಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಜೀವನದ ಆಘಾತಗಳಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬದುಕುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಈಕೆ ತನ್ನ ಯಾವ ತಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲಿ, ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಪರಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಭಾಮೆಗೆ ವಂಧ್ಯ ನಡೆಯುವ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ :

“ನಿನ್ನ ಆ ದೇವರನ್ನು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬೀಗ ಹಾಕಿಬಿಡು. ಈಗ ಅವನೂ ಒಬ್ಬ ನಿದ್ಧಾನೆಂದು ನಿನ್ನ ಲೆಕ್ಕವೋ! ಹಾಗಿದ್ದದ್ದು ನಿಜವಾದರೆ, ಅಂಥ ದೇವರು ಇರದಿದ್ದರೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು (ಪುಟ ೧೬೨-೧೬೪),

‘ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಆಚೇಚೆ ನೋಡಿ, ಸಮೀಪ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಯಿ ತೆರೆದಳು : “ಹತ್ತಿರ ಯಾರಿಲ್ಲವಲ್ಲ : ಕೇಳಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬೈದಾರು; ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ, ನಾನು ದಿನಕ್ಕೇರು ಬಾರಿ ದೇವರಕೋಣೆಯ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತು, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ತೀರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ಪ್ರಸಾದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಸರಿಯೆ, ನಮ್ಮಷ್ಟನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ-ದೇವರಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೇ ತಿಳಿದು ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೀಯಾ? ಇಲ್ಲ ಎಂಬವರಿಗೂ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂಬವರಿಗೂ-ಒಂದಿಷ್ಟಿಷ್ಟೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಆ ದೇವರ ಸುದ್ದಿ, ನಮ್ಮಷ್ಟೇ ಅವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದು.”

“ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತೀಯಾ?”

“ನಾನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ ರೀತಿ ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಅವನಿಲ್ಲ; ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲ.” (ಪುಟ ೧೪೬) .

ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವಳು ವಾಗ್ಗೇವಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆಗೆ ಆದ ರೀತಿಯದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆಕೆಗೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ; ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕೆಯೊಬ್ಬಳೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವವಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. (ಅಮ್ಮ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ’, ಪುಟ ೧೮೪; ‘ಆಕೆ ವಾರವಾರವೂ ಜನ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಲ್ಲೂರಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಸಾದರೂಪದ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಈ ಅರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆಂದು, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಜನಗಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ‘ಗುಣವಾಯಿತೇ ನಿನ್ನ ಕೂಸಿಗೆ?’ ಎಂದು ಅವಳು ಕೇಳಿದುದಿಲ್ಲ, ಅವರಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಗುಣವಾಯಿತು ಎಂದರೆ, ‘ಆ ಅಮ್ಮ ಗುಣಮಾಡದೆ ಇನ್ನಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.’ ಪುಟ: ೧೮೫) ಆಕೆ ಒಂಟಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ; ಸತ್ಯಭಾಮೆ ತನ್ನ ಬದಲಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸಿದರೆ ವಾಗ್ಗೇವಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ತನ್ನೊಳಗೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧದಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ನಾಕ, ನರಕಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ. ಯಾವ ಬದುಕು, ಯಾವ ನಂಬಿಕೆ ಬದುಕನ್ನು ನಾಕವಾಗಿಸುತ್ತದೆ, ಯಾವುದು ಅದನ್ನು

ನರಕವಾಗಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಂತರ್ಗಾಮಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುವ ವಿವೇಚನೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೊಂದು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೊದಗಿಸಿದೆ, ಈ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಾಗಿ ವಾಗ್ಗೇವಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಆ ರೀತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಬದುಕಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೂಗಿ ನೋಡುವುದು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಲ್ಲದ, ವಿಚಾರಗಳ ಮುದ್ದೆಗಳಾದ, ಅಥವಾ ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಹಠಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಬರೆದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಅವರ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ನಂಬಿದವರ ನಾಕ, ನರಕ'ವೂ ಒಂದು. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಅಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಹೌದು.

ಈ ಲೇಖನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನೋದಿದವರಿಗೆ ಒಂದು ಅನುಮಾನ ಬಂದಿರಬಹುದು: ಜಾತಿಯ ಒಳಗೆ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಜೀವನ ವಿಕೃತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾರಂತರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಕಾರಂತರು ಹೀಗೆ ಸೂಚಿಸದೆ ಜೀವಪರವಾದದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೋದಿದಾಗ ಈ ಅನುಮಾನ ಬಾರದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ಪ್ರಮಾಣ; ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಮಾಣ.

ಅಂದರೆ, ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ, ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪುಂಖಾನು ಪುಂಖವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇದು ಅಮಾನುಷ, ಯಾಕೆಂದರೆ, ಈ ರೀತಿಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದು ವಸ್ತು ಮಾತ್ರ; ಅಂತರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಈ ಬಗೆಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಸಾಧನ ಮಾತ್ರ; ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅಲ್ಲ.

ಈ ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವನ್ನು ರಂಜಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳು-ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದೂ ಬಚಾವಾಗುತ್ತಿವೆ, ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸುತ್ತೇವೆನ್ನುವವರು, ಹರಿಜನರ, ಕೂಲಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ರಂಜನೀಯವಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಅನೇಕರು ಇಂಥಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರನ್ನು ರಂಜಿಸಿ, ಹೊಸತು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಪ್ಪಾಳೆ ಗಿಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವರಲ್ಲಿ (ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ) ಮೊದಲಿ ನಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ "ಒಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ ಆಭಾಷೆಯೊಂದರಲ್ಲೇ ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ? ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಡಿ ಮೂಡಿಸುವುದಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿ ಬಳಸಿದಾಗ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ಯೂಡಲ್ ಸಮಾಜವನ್ನು ಇವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೇ. 5 ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮರು ಸಂವೇದನೆ, ಪರಕೀಯತೆ, ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧ ಎಂದಲ್ಲಾ ರೈಲು ಬಿಡುವುದು ಎಂಥದಕ್ಕೆ? ಇದು ಯಾರಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವ ಪೂಸಿ? ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವಜೀವನದ ಬೇರುಗಳನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತೇವೆನ್ನುವುದು, ಪ್ಯೂಡಲ್ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿಯೇ ಬಳಸುವುದು, ಬಡತನ, ರೋಗರುಜಿನಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಕುಣಿತ, ನಾಟ್ಯಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆನ್ನುವುದು ಸುಂದರ ಸುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ; ಇದು ಅಮಾನುಷ, ಯಾವನಿಗೇ ಆದರೂ ಮಾನವೀಯವಾಗುವ ಅಧಿಕಾರ ಮಾತ್ರ ಇದೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಮಾನವೀಯವಾದ ಮೇಲೆ ಆತ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಬಾಧ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೋಷಿಯಲ್ ರೆಲವನ್ಸ್‌ನ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಯಾಗಿ, ಈ ವಾದದ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನುಕರಣೆಯಾಗಿದೆ; ಇದಕ್ಕೂ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು, ಇದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು

ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಹುದು,

ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳು- ತೇಜಸ್ವಿಯವರ 'ಸ್ವರೂಪದಂತಹ ಕೃತಿ ಚೌರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ-ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಅನುಕರಣೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಸುಬಂಧ ಇದೆ ಎಂದಂತಾಯಿತು, ಅದು ಯಾವ ಧರದ ಸಂಬಂಧ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ನೋಡಬಹುದು.

ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಆಸೆ, ನಿರಾಶೆ, ದುಃಖ, ದುರಂತಗಳನ್ನು, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖಕರು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗದ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ರೊಳ್ಳುತಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲ ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುವ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಪ್ರಶ್ನೆ'ಯ ಕತೆಗಳು, 'ಆವಾಹನೆ', ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸಣ್ಣತನವನ್ನು, ತನ್ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣಿತನವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವ ಲಂಕೇಶರ ಕತೆಗಳು. ನಾಟಕಗಳು ಭಾರತದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಅರ್ಥಹೀನ ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾಶಿವರ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ನಾಯಕರು, ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆ ಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡೂ ಜೀವನದ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವೈಕುಂಠರಾಜು ಅವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹೀರೋಗಳು 6, ಕೆ. ಸದಾಶಿವ ಅವರ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ರಂಪರಗಳೆಗಳ ಕತೆಗಳು, ತಿರುಮಲೇಶರ ಪದ್ಯಗಳು -ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಒಂದಿಬ್ಲೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವನ್ನು, ಅದರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ಅದರ ಪೊಳ್ಳನ್ನು ಭಾರತೀಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವ ಮೂರ್ಖತನವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ಪಾಶ್ಚಾತ್ತೀಕರಣಗೊಂಡೋ, ರೊಳ್ಳು ಭ್ರಮೆಯಿಂದಾಗಿಯೋ, ಸಣ್ಣತನದಿಂದಾಗಿಯೋ ಸತ್ತುಹೋಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರೂ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ಹೇಗೆ ಇದರ, ವಸ್ತುವಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೇ ಹಲವು ಪರಿಮಿತಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಮಿತಿ ಅತಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಮೌಲ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅದು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಮೂಲಕ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾದ ಕೃತಿಗಳು ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಕಂಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅವುಗಳ ಪುನರ್ಮೌಲೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ, ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ: ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಜಡಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಮುರುಟಿರುವ ಚೇತನ ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಂಡು ಜೀವಂತವಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಪರಂಪರಾಗತ ಜಡಸಮಾಜ- ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಬದುಕುವ ಸಮಾಜ-ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗಾಗಲೀ ನಾರಣಪ್ಪನಿಗಾಗಲೀ ಈ ಸಮಾಜದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕುವುದು ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೊರಗಿರುವ ಶೂದ್ರಲೋಕದ ಜೀವಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ.

ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ, ನಾರಣಪ್ಪ ಅಥವಾ ಇವರು ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಸುವ ಸಮಾಜಕ್ಕಷ್ಟೇ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ನಾರಾಣಪ್ಪ ಚಂದ್ರಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಚಂದ್ರಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆ ಸೊಳೆಯೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅದರ ದುರಂತದ ಬಗ್ಗೆ - ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ಶೂದ್ರಲೋಕದ ದೈನ್ಯ, ಬಡತನ, ಕೊರಗುಗಳು, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ಬರಿಯ ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವಶಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ್ದರೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ'ದ ನಿರ್ವಚನೆಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಆಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಶೂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಅತಿರಂಜಿಸಿ ನೋಡುವ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ದೃಷ್ಟಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರ' ಲೇಖನದಲ್ಲಿ, 'ಪ್ರಶ್ನೆ' ಕತೆಯ ಲಚ್ಚಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಅತಿರಂಜಿತ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ

ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾರಂತರ 'ಬತ್ತದ ತೊರೆ' ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ದೇವದಾಸಿಯರ-ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಬಲ್ಲ ದೇವದಾಸಿಯರ-ಬವಣೆ, ಸಂತೋಷಗಳ ಚಿತ್ರದೊಂದಿಗೆ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' 'ದ ಚಂದ್ರಿ, ಪದ್ಮಾವತಿಯರನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಹುದು, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯು ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಗಮನಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯದ ವರ್ಗಗಳ-ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ವರ್ಗಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಕಾದಂಬರಿ ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೌಲ್ಯದ ನಿರ್ವಚನೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗುತ್ತದೆ; ಪರಂಪರಾಗತ ಜಡಸಮಾಜದಿಂದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಂಥವರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಚಂದ್ರಿಯಂಥವರಿಗಿರಬಹುದಾದ ನೋವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಪದ್ಮಾವತಿಯಂಥವರನ್ನು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿದ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ ಅರ್ಥ ಹೀನವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ, ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ನಿರ್ವಚನೆಯ ಮತ್ತು ನಿಕಷದ ಪರಿಮಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಅರ್ಥ ಹೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಕಾರಂತರ 'ಚೋಮನ ದುಡಿ'ಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು, ಚೋಮನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಡಿಯ ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೊಟಕಾಗದೆ ಅದನ್ನು ಮೀರುವುದು, ಮೀರಿ ಸಮಾಜದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಯಾತನೆ ಪಡುತ್ತಾ, ತನ್ನವರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ : "ನನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿಬಿಟ್ಟಳೇ!" ಎಂದುಕೊಂಡ. ಕೊನೆಗೆ ಅವಳ ತಾರುಣ್ಯ, ತಾನವಳ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದ ತಪ್ಪು, ತನಗಾಗಿ ಅವಳು ಕಾಫಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋದುದು, ತನ್ನ ಮಣವನ್ನು ಬೇಗನೆ ತೀರಿಸಿ ಬಂದುದು-ಎಲ್ಲ ಸ್ಮರಣೆಗಳೂ ಬಂದುವು. "ಪಾಪ!" ಎಂದ, "ನಾನು ಅವಳಂತೆ ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಪಾಡೇನು" ಎಂದು ಅನಿಸಿತು" (ಪುಟ : ೧೦೨), ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೊಂದೇ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು ಎಂಬ ವಿಷಾದ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಈ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ಒಟ್ಟು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಪರಿಮಿತಿ, ಅನಿ ವಾರ್ತೆ ಆರಗೆ ಅಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ 'ವರ ಕಲ್ಪನೆ ಒಂದು ವರ್ಗದಿಂದ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅಂದರೆ "ಚೋಮನ ದುಡಿ' ಯಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನ ಭಾರತದ ಸಮಾಜದ ನೆಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು; 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ದಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ೨೯೨ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗಗಳ ಚಿತ್ರವೂ ಇದೆ.

'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ಈ ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಬರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೆ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಒಂದು ಸಾಲ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕಾದಂಬರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶೂದ್ರರನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳೆಂದಷ್ಟೇ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದು, ಆದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಲೋಕ, ಅವರನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಇಡಿಯ ಕಾದಂಬರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿ ಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಶೂದ್ರಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರೇ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಲೋಕದ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಪೇ ಕೆಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಓದಂಗ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.

'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಹಿಂದಿರಬಹುದಾದ ಅಸಹನೆಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸ ಬೇಕು, ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ರೇಗಿದೆ; ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಾದ 'ಪ್ರಕೃತಿ', 'ಘಟಶ್ರಾದ್ಧ', 'ಮೌನಿ', 'ಭಾರತೀಪುರ'ಗಳು ತೋರುವ ಜೀವಪರವಾದ ಧೋರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡು ರೇಗಿದೆ.

ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಅರಿವಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟಿದ ವಸ್ತು ಉಳಿದ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ", 'ಬಿರುಕು'ಗಳ ಪರಕೀಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಪರಿಮಿತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪರಕೀಯತೆಯೆಂದರೆ

ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಆಯಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವ ಸಾವಿರಾರು ಜನರ, ಮಲಗುವುದೂ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದ ಅನೇಕ ಕೂಲಿಗಾರರ, ಜೀತದವರ ಪರಕೀಯತೆ, ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವರ ನಿರ್ದೆ ಕೆಡಿಸಲಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಳ್ಳಿಹಾಕುವ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ, ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳು ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದು ಯಾಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದರೆ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಅರಿವು ಕೃತಿಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು, ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರೀಕ್ಷವನ್ನು, ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕೆಲವೇ ಇವೆ, ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸುವ ರೀತಿ ಸಮಕಾಲೀನತೆಯ ಅರಿವಿನಿಂದಾಗಿ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸುವ ಧಾಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ತೋರಲಾರರು, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖಕರನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರೀಕ್ಷ ಬರಿಯ ಒಂದು ವರ್ಗ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಕೃತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೃತಿ ಅಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇದು; ಹಾಗೆಯೇ 'ಮೌನಿ', 'ಭಾರತೀಪುರ'ಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳು ಎನ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರೀಕ್ಷವೇ ಕಾರಣ.

ಅಡಿಗರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮೊದಲು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಒಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಇದು ಅಡಿಗರ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಣಾಳಿಗೂ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಾರತೀಯ ರಿನ್ಯಾಸೈನ್ಸ್‌ಗೂ ಇರುವ ಕೊಂಡಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು, ಅಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಆರ್ಷೇಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುನರುತ್ಥಾನವಾದದ್ದು ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ; ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದೂ ಆಗಲೇ, ಆಗ ಬಂದ ಬಂಕಿಮಚಂದ್ರ, ಶರಶ್ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೊದಿದರೆ ಅವರು ಪುನರುತ್ಥಾನದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಉದಯದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಕೋಣೆಯ ಅಥವಾ ಷಿಕಾರಿಯ ಅಂದ ಚಂದಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಹಡಗು ಪ್ರಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅಡಿಗರಿಗೆ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಹೊರಗಿನ ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ತನ್ನ ಜಂಭ, ಡೊಳ್ಳುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಈ ಕೊಳಕನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ, "ಹಳೆಮನೆಯ ಮಂದಿ", 'ಶರದ್ವೀತ'ದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಲ್ಲವು, ಆದರೆ ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಆರ್ಷೇಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು ರಿನ್ಯಾಸೈನ್ಸ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಂಡವು, ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳಂತೆ ಅವರು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತರಾಗದೆ ಮೀರಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮೀರಿ ಹೋಗದಾಗ ಅವರ ಕವನಗಳು ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ 'ಭೂತ' ಕವನದ ಕೊನೆ, ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಕಾಟಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಇವು:

ಅಗೆದುತ್ತ	ಗದ್ದೆಗಳ	ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ	ವರಣ
ಭತ್ತಗೋಧುವೆ	ಹಣ್ಣು	ಬಿಟ್ಟ	ವೃಂದಾವನ
ಗುಡಿ ಗೋಪುರಗಳ ಬಂಗಾರ ಶಿಖರ.			

ಅಗೆದುತ್ತ ಗದ್ದೆಗಳ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ವರಣವನ್ನೂ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳ ಬಂಗಾರ ಶಿಖರವನ್ನೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಎರಡು ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡಿಗರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳ ಬಂಗಾರ ಶಿಖರವನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಧಗಾ, ಅನವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಓದುವುದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ಈ ಚಿತ್ರ ಒಟ್ಟು ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದೆ ಆರ್ಷೇಯ ಮೌಲ್ಯದ ನೇರ ನಿರೂಪಣೆಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ; ರಿನ್ಯಾಸೈನ್ಸ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನರುತ್ಥಾನವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ.

ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ದೇವಸ್ಥಾನವೊಂದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬರಬಾರದು ಎಂದಲ್ಲ, ಅದು ಸಂಕೇತವಾಗಬಲ್ಲದು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನವೊಂದರ ಸಂಕೇತವಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಉಳ್ಳವರು ಶಿವಾಲಯವ ಮಾಡುವರು' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಬಸವಣ್ಣನವರು ಉಳ್ಳವರು ಮಾಡುವ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ತಾನೇ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಗುತ್ತೇನೆ

ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ, ಎನ್ನ ಕಾಲೇ ಕಂಬ, ಶಿರವೇ ಹೊನ್ನ ಕಳಶ ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಂಗಮಕ್ಕಳಿವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾಟ್ಯೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ 'ಭೂತ' ಗುಡಿ, ಗೋಪುರಗಳು ಸಂಕೇತಿಸುವುದರ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಹೊರಗಿನ ಗುಡಿ, ಗೋಪುರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ, 'ಭೂತ' ಕವನ ಸಮಷ್ಟಿಯ, ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯೋಚಿಸುವ ಕವನ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ (ನಾವು ಎನ್ನುವ ಬಹುವಚನ, ಉತ್ತ ಗದ್ದೆ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಬಾಹ್ಯ ವಿವರಗಳು) 'ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳ ಬಂಗಾರ ಶಿಖರ'ದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥವಾಗ ಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿಯ ಕೊನೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದೆ ನೇರವಾಗಿ ಆರ್ಷೇಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಕೊನೆಯನ್ನು- ಆನಂದತೀರ್ಥರಿಗೆ' ಕವನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು, ಈ ಕವನದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಓದುವಾಗ "ನಿಮ್ಮನಿಮ್ಮಂಥವರ ಬರವು' ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಸ್ನಾನ್‌ಸಾಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿನಾಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ, ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಎರಡು ಕವನಗಳಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ-ಸಮಗ್ರ ಸಮಾಜದ-ಭಯಾನಕ ದುರಂತದ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. 'ಭೂತ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಕಾಟ, ಏನೂ ಕಾಣಿಸದ ಕತ್ತಲು, ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಹೊಕ್ಕುಳ ಬಳ್ಳಿ, ಕಂಕಾಲಗಳು ನರ್ತನ ಗೈಯುವ ಸಾವಿನ ಚಿತ್ರ-ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ನಮ್ಮ ಭಗ್ನ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚಿತ್ರ ಇದೆ, "ಆನಂದತೀರ್ಥರಿಗೆ" ಕವನಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಲು ಮುಳುಗಿ, ತಳಪಾ ಯವೇ ಜರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಶಿಥಿಲ ಸಮಾಜದ ಚಿತ್ರವಿದೆ, ಆದರೆ ಅವು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಘಟ್ಟಿಯಲ್ಲದ ಆಶಾವಾದವನ್ನಷ್ಟೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ 'ಭೂತ', 'ಆನಂದತೀರ್ಥರಿಗೆ' ಕವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಕವನದ ಶರೀರದಲ್ಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಮಗ್ರ, ದುಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಂಘರ್ಷಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಆ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಅವು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ನೇರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಇಲ್ಲದ-ಸೀಮಿತ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಬದ್ಧ ವಾಗದ-ಕೂಪ ಮಂಡೂಕ, ಭೂಮಿಗೀತ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ವರ್ಧಮಾನದಂತಹ ಕವನಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಗ್ರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತವೆ; ಇವು ಮಾನವನ ವಿಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗರ ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾರೆ. ಅಡಿಗರನ್ನು ಈಗ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾರತೀಯ ಕವಿಯೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಯಾಗುವುದು ಇಂಥಾ ಕವನಗಳು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯ ಪರಿಮಿತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ? 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ'ಯನ್ನು ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪದಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪ್ಯೂಡಲ್ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ಚೋಮನ ದುಡಿ'ಯ ನಂತರದ ಕಾರಂತರ ಕೆಲವು ಮೌಲ್ಯಗಳೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ನಿಕಷದಿಂದ ಪರಿಮಿತವಾಗಿವೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ತನಗಳಷ್ಟೇ ಮಾನದಂಡವಾಗಿರುವ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳು. ಈ ವಿಷಯದ ಚರ್ಚೆ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನದ ವಸ್ತುವೇ ಆಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಲಂಬಿಸುವ ಬದಲು ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾ -ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಈ ಮಾನವೀಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದದ್ದು ವರ್ತಮಾನ ಸ್ಥ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಲೇಖಕನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿಕಷ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂದರೆ ಇಡೀ ಸಮಾಜ ಅವನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಯಾಗಿ ಬರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು, ಇದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾ ನವ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಧನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮಾತಾಡದಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಲೇಖನ ಬಂದಿವೆ ಎಂಬುದು; ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೊಸತೇನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು, ಇಲ್ಲಿ, ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನಿಸಬಹುದಾದ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಗಿರುವ ಒಟ್ಟು ಸಂಬಂಧ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸುವುದು, ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಕ್ಷೆಗೊಡ್ಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಗಿನ ನಮ್ಮ ದುರಂತ, ಅಪಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಬಂಧಿಯಾದ ಇಲ್ಲಿನ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸದವ ಸಮಕಾಲೀನವಾದದ್ದನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾರ್ವ ಕಾಲಿಕವಾದದ್ದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

1 ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾಠಳಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಸಮಖ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ 'ಚೋಮನ ದುಡಿ'ಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರಂತರು ಇದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

2 ಚದುರಂಗರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿವೆ.

3 ಇವನ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನ ಇವನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ, ವಾಸ್ತವ ವಿವರದಂತೆ ಕಾಣುವ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಕೇತ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಬಹುದು.

4 ಇದರ 1971 ರ ಆವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಂತರೇ ಬರೆದ ಮುಖಚಿತ್ರವಿದೆ. ತಮ್ಮ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಅವರದ್ದೇ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ಈಗ ಐ.ಬಿಹೆಚ್‌ನವರು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿವೆ, ಅವುಗಳು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಸಿಗದಕಾಲ ಬರಬಹುದು, ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿರಲಾರದು. ಆದರೆ ಕಾರಂತ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಒಂದು ಮುಖವಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವರಡಬೇಕು.

5 ಹೈದರಾಬಾದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದ ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ ಅವರ 'ಬೆಳ್ಳೆ' ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಹವ್ಯಕರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕತೆ ಬರೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ನನಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಈ ಸಾಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗನ್ನಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಬಹುದು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಹವ್ಯಕರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಇಲ್ಲ; ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ಮಾತ್ರ ಇವೆ: ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ ಬಂತು; ಹೆಂಡತಿ ಬಂತು; ಎನ್ನ ತಂಗಿ ಬಹಳ ಜಗಳ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಅದಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಅಜ್ಜಿ ಸತ್ತು ಹೋತು; ನಾಯಿ ಬಂತು; ಬೆಕ್ಕು ಎನ್ನ ಹತ್ತರ ಜಗಳ ಮಾಡುತ್ತಾ; ಎಮ್ಮೆ ಸತ್ತು ಹೋತು; ಅದು ಕಲ್ಲು ಅಲ್ಲದೋ? ಅಪ್ಪ ಬಂದ; ಅವ ಎನ್ನ ಅಣ್ಣ.' ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರನ್ನು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ : 'ಪುತ್ತೇರೈ ಇಂದು ಕೆಲಿಸಕ್ಕೆ ಬಂದಿದಿಲ್ಲೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೋಮಾರಿತನ ಸುರುವಾಯಿದು : ತ್ಯಾಂಪಣ್ಣ ಭಂಟ ಅಥವಾ ರಾಮಣ್ಣಗೌಡ ಅಥವ ಮಾನಗಾಣಿಗ ಎನಗೆ ದಾರಿಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು; ಅವಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ಬೇಕಡ.'

ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರನ್ನು ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮನುಷ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರೂರ ದೃಷ್ಟಿ, ದುರಂತಗಳನ್ನು ಉಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿ ಬಳಸಿ ನಾನೊಂದು ಕತೆ ಬರೆದರೆ ನಾನು ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಪಭಾಷೆಯ ಹಿಂದೆಯೂ ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅದರ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ

ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವನು ಈ ರೀತಿ ಕಚ್ಚಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾರ, ಅಲ್ಲದೆ ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿ ಬಳಸುವುದೆಂದರೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಕೂಡಾ ಅಂದರೆ ಈ ಅಸಂಗತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅಂದರೆ ನಾನು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ಯ ಕೃತಿಗೆ ಅಗತ್ಯ, ಆದರೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ಅಥವಾ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮೂಲಕ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಬೇರೆ, ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿಯೇ ಬಳಸುವುದು ಬೇರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಿ. ರಾಜಶೇಖರ್ ಅವರು 'ಸತ್ತವರ ನೆರಳು' ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಲೇಖನದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

6 ನಾನು ಈ ಮೊದಲು ವೈಕುಂಠರಾಜು ಅವರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಸಾಕ್ಷಿ- ೨೬ ರಲ್ಲಿ 'ಅಂತ್ಯ'ದ ರೆವ್ಯೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಾನದನ್ನು ಹೀಗೆ ಮುಗಿಸಿದ್ದೆ: "ನಾವು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಲಂಕೇಶ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಕಾರಂತ, ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಂದ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಹೆಚ್ಚು", ಆಮೇಲೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಈ ವಾಕ್ಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವೈಕುಂಠರಾಜು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸ್ವಂತ ಶೈಲಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಜೀವನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠರಾಜು ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು, ನನ್ನ ಅರ್ಥವಿದ್ದದ್ದು ವೈಕುಂಠರಾಜು ಅವರೂ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಷ್ಟೇ, ಆದರೆ ರೆವ್ಯೂ ಸೂಚಿಸುವ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನನ್ನ ಭಾಷೆಯ ಸಡಿಲು ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

7 ಅವರು ತಮ್ಮ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ 'ಭಾರತೀ ಪುರ'ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜಗನ್ನಾಥ-ಕಾವೇರಿಯರ ಸಂಬಂಧ ಉದಾಹರಣೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವೇರಿಗೆ ಒಂದು ಮನಸ್ಸಿರಬಹುದು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಮನಸ್ಸಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲ.

8 ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಒಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು: ಕಾರಂತರು ಹೊರಗೆ ಹೋದಾಗ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಯಾಗುತ್ತಾರೆ, 'ಆಬೂವಿನಿಂದ ಬರಾಮಕ್ಕೆ' ಎಂಬ ಅವರ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಡೆಲ್ಲಿಯ ಮದ್ರಾಸು ಹೋಟೆಲಿನ ಯಜಮಾನನ ಪರಿಚಯ, ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿದ ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರೋ ನಮ್ಮಂಥವರೋ ಹೊರಗೆ ಹೋದರೆ, ನಮ್ಮ ವರ್ಗದ, ನಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ, ಅದರಲ್ಲೂ ನಾವು ಓದಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೇ ಓದಿರಬಹುದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತೇವೆ. ಇದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಅನುಭವ ಸ್ವೀಕರಣೆಯ ರೀತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದು ಇದನ್ನಿಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಮಲೆಯಾಳಂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಘಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆ

ಮಲೆಯಾಳಂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಘಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ

ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಒಳ್ಳೆ

ಮೂಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ - ಎಂ ಗೋವಿಂದನ್ |

ಅನುವಾದ ಕನ್ನಡ - ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ತಾನು ಯಾರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೋ ಅವರಿಗೂ ಅವರ ಆಪ್ತ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ತುಂಬ ನೋವುಂಟುಮಾಡುವುದು ಸಾವಿನ ಮೂಲಗುಣ, ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆಯವರ ಸಾವು ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತುಂಬ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು,

ತಮ್ಮ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ೧೯೭೫ ನೇ ಇಸವಿ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೦ ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಜ್ಞಾತಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೈಕೊಂಡ ಈ ಪ್ರಯಾಣ ಅಂಥ ಗಡಿ ಬಿಡಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಪ್ರಶಾಂತ ಪ್ರಸಂಗ, ಆ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಯಮ್ಮಿನ ಮೆಡಿಕಲ್ ಸೆಂಟರಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು, ಆನಂತರ ಎರಡೇ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೃತ್ಯು ಸಂಭವಿಸಿತು. ಅವರು ಉಬ್ಬನದ ದೀರ್ಘರೋಗಿ, ಆ ರೋಗ ಅವರೊಡನೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಾದು ಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಕರೂರರದು ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಮಾಣದ ದೇಹ, ಮೈ ಬಣ್ಣ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಂದು, ಮಾತು ಮೃದು ಕೊಂಚ ಧಾರಾಳ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ನಸುನೆಗೆ, ನಗು, ಅವರು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಮಲೆಯಾಳಿ, ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ತಂತುಬಂಧನ, ಅಂತಃಸತ್ವದಲ್ಲಿ ಆತ ಕೊಟ್ಟಾಯಂ ಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ತೇಗದ ಮರದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡೆದು ಮಾಡಿದ ವಿಗ್ರಹದಂತೆ ಇದ್ದರು. ಬೆಂಕಿ ಕಾರುವ ಗುಣ ಅವರದ್ದಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಆತ ಕೋವೋದ್ರಿಕ್ತನಾದದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯುಸಿರಿನ ತನಕವೂ ಕಾರ್ಯನಿಷ್ಠ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದರು, ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಎಂತಲೂ ಹೇಳಬಹುದು, ಆದರೆ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಷ್ಟು ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು! ಸರ್ವಭಕ್ಷಕನಾದ ಮೃತ್ಯು ಕೂಡಾ ಆತನ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅದರದೇ ಆದ ಒಂದು ಲಯ, ನೆಲೆ ಇದೆ. ಅದು ತಾಯಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮನಣಕಟ್ಟೆಯವರೆಗೆ ನಾವು ಹೂಡಿ ಇರುವ ಬಿಡಾರ; ಅಜ್ಞಾತದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬರುವಿಕೆ, ಮುನ್ನಡೆಯುವಿಕೆ, ಅದೃಶ್ಯವಾಗುವಿಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧ ಪೂರ್ವ ಯೋಜಿತ ಚಿತ್ರವಿದೆ, ಕಾಲದ ಕೈ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ತೂಗಿ ಹೆಣದ ಚಟ್ಟವನ್ನೂ ಸಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಈ ಎರಡು ಅಂಶಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರವೇ ಜೀವನ, ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ ಸಾವೇ ಕೊನೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬದುಕಿನ ಸಹಕಾರ ಅಗತ್ಯ, ಏಕೆಂದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಒಬ್ಬನ ಸಾವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುವುದು ಆತ ಬದುಕಿದ ರೀತಿ, ಆ ಬದುಕಿನ ನೀತಿಬಂಧಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವೇ; ಆ ಬದುಕು ಗಳಿಸಿದ ಅರ್ಥ, ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅದು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿ-ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವೇ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸಾಗದು:ಖದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾವನೆಗೇ ಸಾಂತ್ವನದ ಗುಣ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆ ಬದುಕಿದ್ದ ಇದು ತುಂಬು ಜೀವನ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಬದುಕು-ಒಳ ತಿರುಳಿನವರೆಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಸರಳ ಜೀವನ; ಅದು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಪದರುಗಳಲ್ಲೂ, ತನ್ನ ತೀರ ಅಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವಂಥ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭವ್ಯ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ, ಆತನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆ ಈ ಉನ್ನತ ಗುಣಗಳ ಶಬ್ದರೂಪ, ಜೀವನವೂ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಎರಕಗೊಂಡಿದೆ, ಆಳವಾಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ಇದ್ದರೂ ಮೇಲಿನ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಧಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವ ಮರದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಹೂವುಗಳಂತೆ ಕರೂರರಿಂದ ಕಥೆಗಳು ಸಹಜಮೋಹಕತೆಯಿಂದಲೂ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ರೂಪುಗೊಂಡಂಥವು, ಲೇಖನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಮೂಲವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬುವಂತೆ ಯೋಜಿಸುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆತನಿಗೆ ಕಥನಕಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಭುತ್ವ ಶುಷ್ಕವಸ್ತು ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪತ್ರಹರಿತ್ತನ್ನು ತುಂಬಿ ಅವು ಸದಾ ಹಸುರಾಗಿಯೂ ತಾಚಾ ಆಗಿಯೂ ಆದರೂ ಒಂದು ಕೋಮಲ ರುಚಿಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಅನ್ಯಾದೃಶ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಲೇ ಈತ ಮಲೆಯಾಳಿ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು, ಏಕೆಂದರೆ ಈತ ಏಕಭಾಷಾ ಪ್ರಭುತ್ವವುಳ್ಳ ಲೇಖಕ, ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಆಗುವಂತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ಅಂಶಕ್ಕೆ ತೀರ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಆದರೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿವೇಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇವರ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳಿಗೂ 'ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ' ಎಂಬ ತಲೆಚೀಟಿಯನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಥನಕಲೆ ಕರೂರರಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತವಾಗಿಯೇ ಬಂದದ್ದು. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಏಕಭಾಷಾ ಪರರು ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪದರುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಅವರ ಸೃಜನಕ್ರಿಯೆಯ ಸೆಲೆಗಳು ಚಿಮ್ಮಿದುವು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಥಾಕೃತಿಗಳು ಅಷ್ಟೇನೂ ಮೃಣ್ಮಯಗಳಲ್ಲ, ಕೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರು ಸಾರಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದ ಮತ್ತು ಭೂಗರ್ಭ ಖನಿಜಗಳ ಅಂಶಗಳೂ ಇವೆ, ಅವುಗಳ ಪ್ರವಾಹಗಳೂ ಕಿಡಿಗಳೂ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಗುಪ್ತ ಮೂಲಮೂಲಗಳ ಮೇಲೂ ಪ್ರಕಾಶ ಚೆಲ್ಲಿ ಆ ಗುಪ್ತ ಆಳಗಳ ವಿವಿಧ ವರ್ಣಮಯತೆಯನ್ನೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ತೆರೆದು ತೋರುತ್ತವೆ. ಮಾನವ ಚಿತ್ರದ ಮಲ ಮಾದರಿಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯವನ್ನೂ ಗಾಢ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರಿವನ್ನೂ, ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ

ಸೂತ್ರಗಳ ನೆಲೆಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು, ತುಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಣೆಗಳೂ ಖ್ಯಾತ ನಾಟಕಕಾರರೂ ಆಗಿದ್ದ ದಿವಂಗತ ಐ.ಜೆ. ಥಾಮಸ್ ಅವರು ಕರೂರರ “ಪೂವನ್ ಪಜಮ್” ಎಂಬ ಕಥೆಯ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದೊಂದು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದು ಆ ಕಥೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಬಂಧವನ್ನೂ ಫ್ರಾಯ್ಡನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ “ಮರದ ಗೊಂಬೆಗಳು” ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆ ವಿಮರ್ಶಕರ ಸಾಧಾರಣೀಕೃತ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮಲೆಯಾಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಇದು ಕರೂರರದ್ದು” ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವಂಥ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಇವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಲೆಯಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ ಕಥಾರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಕೋಮ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಶೀರ್ ಮತ್ತು ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆ ಈ ಇಬ್ಬರ ಹೆಸರುಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂಥವು, ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರ: ಆದರೆ ಗುಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಸರಿಸಮಾನ ಸ್ಥಾನ, ಕರೂರರು ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನಾಟಕವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಬಾಲಕರಿಗಾಗಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದವರ ಪೈಕಿ ಕರೂರಿಗೆ ಸಮಾನರಾದವರು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ಇವರಂ ಎಳೆಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರ, ಕಥೆಗಾರ ಅಜ್ಜ; ತರುಣ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ; ಹಿರಿಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸಮರ್ಥ ಸಮಾನಸ್ಕಂಧ.

ಈಗ ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆ ತಮ್ಮ ಅಸಂಖ್ಯ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ತಾವೇ ಒಂದು ಕಥೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಇದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ದುಡಿದು ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನಷ್ಟೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವನ ಕಥೆ ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಅನೇಕ ಸಹಲೇಖಕರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ಕಥೆ, ಕೋಟಾಯಮ್ಮಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯವಿರುವ ‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕ ಸಹಕರಣ ಸಂಘಂ’ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈತನ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಧನಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಂ. ಪಿ. ಪಾಲ್, ಡಿ.ಸಿ.ಸಿ.ಕೆ. ಮಣಿ, ಸಿ.ಜೆ.ಥಾಮಸ್, ಕೇಶವದೇವ, ಪೊಂಕನ್ನನ್ ವಾರ್ಕಿ, ಎನ್. ಕೃಷ್ಣ ಪಿಳ್ಳೆ, ಪಿ.ಕೆ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ್, ಎಸ್.ಕೆ. ಪೊಟ್ಟಿಕಾಟ್, ಸಿ.ಪಿ. ಶ್ರೀಧರನ್ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಬೆಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ, ಪರಿಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಸಹಕಾರಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಈ ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲೇ ಮುಗಿಯುವಂಥದೂ ಅಲ್ಲ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನೂ ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಘಟಕ, ನಿರ್ಣಾಯಕ ಸಹಭಾಗಿ, ಈ ಎಸ್.ಪಿ.ಸಿ.ಎಸ್. ಸಂಘಕ್ಕೂ ಹಲ್ಲು ಮೊಳೆಯುವಾಗಿನ ಜಡ್ಡು, ಬಾಲಗ್ರಹ ಪೀಡೆ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಸಹಕಾರದ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೇ ವಿರೋಧ ಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಒಂದು ವಿರೋಧಾ ಭಾಸವೇ ಸರಿ, ಆದರೆ ಈ ಸಂಘ ಈ ಎಲ್ಲ ದಡಾರದಂಥ ರೋಗಗಳನ್ನು ಕೊರೆದು ಸುಟ್ಟು ತಿಂದು ಹಾಕಬಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಅಂತರ್ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬದುಕಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಅದ್ಭುತಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿನಂದನೆ ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆಯರಿಗೇ ಸಲ್ಲಬೇಕು. (ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯರೂ ಕೂಡ.) ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯನಿರತ ಜೀವನದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಘವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಸುದೃಢಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟು ಸತ್ವಶಾಲಿಯೂ ನೀತಿನಿಯಮಬದ್ಧನೂ ಆದ ಈ ಮಹಾಶಯ ಈ ಹೊಸ ಹಡಗನ್ನು ತೆರೆತೆರೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿ ದುಸ್ತರವಾದ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿಸುತ್ತ, ನೀರ್ಗಲ್ಲು ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದಲೂ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ಸುಳಿಯುತ್ತ ಹಡಗೊಡೆದರೆ ಸಾಕು ಒಳಗಿರುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹುಲಿ ಮೀನುಗಳಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕರೂರ್ ಹುಟ್ಟಾ ಶಿಕ್ಷಕ, ಸಹಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಈತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸಿದರು, ಶಿಕ್ಷಕ ಸೇವೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಮೇಲೂ ಅದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು, ಲೇಖಕರು ತರುಣರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಹಿರಿಯರೇ ಆಗಿರಲಿ, ತಮ್ಮ ಸರಕನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶಕರ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಕರಂತೆ ನಿಂತು ಯತ್ನಿಂಚಿತ್. ಸಂಭಾವ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೂ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರತಿಫಲಗಳು ಎಂಥವು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಆಗ ಪಾಠ ಹೇಳಲು ತೊಡಗಿದರು, ಕಥೆಗಾರರಾಗಿ ಕರೂರರು ಕಲಾರೂಪದ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಂಘದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ನೀತಿ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಲೇಖಕರು ಮೂಲತಃ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಪಡಿಸುವವರು, ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯ ರನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಲ್ಲ, ತೀರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೇದಿಗಳೂ, ಹೊರಗಡೆಯ ಬದಲಾವಣೆ ಬಲವಂತಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧ ವಿರೋಧಿಗಳೂ ಆಗಿ ಕೆಲವರು ಲೇಖಕರು ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು

ಬಯಸುವಂಥವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆ ಆ ಕಾಲದ ಫ್ಯಾಷನ್ನು ಅಥವಾ ಖಯಾಲಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ತೀರ ಪೆದ್ದುಪೆದ್ದಾಗಿ ದುರಹಂಕಾರವನ್ನು ಮೆರೆಯುವಂಥವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಳಿ ಬಾಳಬಲ್ಲ ಸಂಘವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರೂಪುಗೊಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವಂಥ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಅಸಾಧ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿದವರು ಕರೂರ್, ಅವರು ಇದನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿ, ನಯವಾಗಿ, ಮೃದುವಾಗಿ, ಉದ್ದೇಶದ ದೃಢತೆಯಿಂದ, ಬಿಗಿಗೊಳಿಸಿದ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ. ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವರು ಆ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಸ್.ಪಿ.ಸಿ.ಎಸ್.ಗೆ ಅವರು ಕರ್ಣಧಾರರಾಗಿ ಇದ್ದ ತನಕವೂ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿದ್ದುದು ಕರೂರರ ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ, ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಹಕಾರ ಸಂಘ: ಅಂತಃ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ; ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರು ಎಲ್ಲರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರೀತಿ, ಜಗಲಿಸಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮರ್ಮರಿಸುವ ಪಿಸು ಮಾತು, ಸಮ್ಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕೃತಕವಾದ ಜಗಳಗಳು -ಇವುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಎಂದೂ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಯಾರಾದರೂ ಚಾಡಿ ಹೇಳಲು ಹೋದರೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಚಾಡಿಖೋರರನ್ನು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯ ಅಥವಾ ಸರ್ವ ಸದಸ್ಯರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಟೀಕೆ ಮಾಡುವವರ ವಾದದಲ್ಲಿನ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ಮಿಥ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿ ಟೀಕಾಕಾರರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಕೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೃದುಮಧುರವೂ ತರ್ಕ ಬದ್ಧವೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಉತ್ತರಗಳು ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆ ಇವುಗಳ ನಡುವಣ ನೀರೂಪಾಂತ್ಯವನ್ನು ಅಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು, ಅವರಲ್ಲಿ ಮನವೊಲಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತು; ಅದು ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲೂ ಅಲಕ್ಷದ, ಸೋಮಾರಿತನದ, ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಬಂಡವಳಿಕೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಆಂತರಿಕ ಬಲವಂತ.

ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆ ಈಗ ಮೃತರು. ಆದರೆ ಅವರು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲ ಅಂತಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಅವರು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಂಧುಬಳಗದ. ಸ್ನೇಹಿತರ, ಸಾಹಿತಿ ಬಂಧುಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆತ ಕೇರಳದ ಗಡಿಯಾಚೆಯೂ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರುಗಳಾದ ಶ್ರೀನಗರದ ಅಖ್ತಾರ್ ಮೊಹಿಯುದ್ದೀನ್, ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಗುಲಾಬ್ ದಾಸ್ ಬ್ರೋಕರ್, ಆಂಧ್ರದ ಪದ್ಮರಾಜು, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ, ಡಾ. ಪ್ರಭಾಕರ ಮಚ್ಚೆ, ಕ ನಾ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ವಸಂತ ದೇವಕರ್, ಸಿ, ಎಸ್. ಚೆಲ್ಲಪ್ಪ, ಗಂಗಾಧರ ಗಾಡ ಗೀಳ್ ಇವರಲ್ಲಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಕರೂರರ ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತವೆ, ಆತನ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೇ ಉಸಿರಾಡಿಸುತ್ತವೆ; ಆತನ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಆತನ ಆಂತರಿಕ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನೂ ಅವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇವರ ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿ. ಸರಸ್ವತಿ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ಲೇಖಕಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕಿ ಆಗಿದ್ದಾರೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಅವರ ಬದುಕು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆಗಿತ್ತು? ಅದು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೂರು ವೀಸ ತುಂಬು ಬದುಕು, ಕರೂರರು ಲೇಖಕರಿಗೂ ವಾಚಕರಿಗೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ಆಸ್ತಿ ತುಂಬ ಶ್ರೀಮಂತ, ಅವರು ಉಳಿದವರಿಂದ ಏನೂ ಬಯಸಲಿಲ್ಲ: ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಗೌರವವನ್ನಾಗಲೀ, ಆತ ಕನಸಿಗ, ಆಶೆಬುರುಕದಲ್ಲ. ಅವರು ಕಂಡ ಕನಸು ಇದು: ಈ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಲೇಖಕರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಲೇಖಕರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲಮೇಲೆ ತಾವು ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಭಾಷಾಂತರಗಳ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನೂ ಬರಹವನ್ನೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಜೋಡಿಸುವುದು, ಈ ದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ನದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಕನಸಿನ ಹಾಗೆ. ಇರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಿಲ್ಪವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕನಸು ಇದು, ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವೊಂದು ಉದಯಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಸ್ಟೀಸ್ ಜಿ.ಡಿ. ಖೋಸ್ಲಾ ಮತ್ತು ಡಿ.ಆರ್. ಮಂಕೇಕರರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ `ರೈಟರ್ಸ್ ಗಿಲ್ಡ್' (Writers' Guild) ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸಹಕಾರದಿಂದಲೂ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಈ ಬಗೆಯು ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಕಾರಕ್ರಮವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಬ್ದಗಳೇ ಅವರ

ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತವೆ—ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಕೆಲವು ಸಲ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿ : ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಲ ಪೊಳ್ಳಾಗಿ, ಕ್ಲಿಷ್ಟೆಯಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಬೇರೆಯವರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವ ಚಾಕಿಗಳಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರು ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯದಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಚಿತ್ರ ಮೂಡುತ್ತದೆ, ಅಂಥ ಪ್ರಮಾದಗಳನ್ನೂ ಪತನಗಳನ್ನೂ ತಡೆದು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಭೂಷಣ.

ಈಗ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಕರೂರರು ಲೇಖಕರ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಪದವಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಾಯಮ್ಮಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೇಖಕರ ಗೋಷ್ಠಿ ನಡೆಯಿತು. ಅದರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಾರ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಅಖ್ತರ್ ಮೊಹಿಯುದ್ದೀನ್ ತುಂಬ ಕಲ್ಪನಾಮಯವಾದ ಆದರೆ ಸುಸಂಗತವೂ ಆದ ಒಂದು ಮಾತು, ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕ ಕಾವಲುಗಾರರಿಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಮಹನೀಯರಿಗೂ ಕೊಂಚ ಅತಿ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ-ಆಡಿದರು: “ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಕಾಲಟಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಕೊಟ್ಟಾಯಮ್ಮಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು, ಕೇರಳದಿಂದ ಕಾಶ್ಮೀರದವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ಗೊಳಿಸಿದರು. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕರೂರರೂ ಆಚಾರ್ಯರೇ, ಗುರುಗಳೇ, ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಠ-ಕೊಟ್ಟಾಯಮ್ಮಿನ ಎಸ್.ಐ.ಸಿ.ಎಸ್, ಈ ಬಗೆಯ ವಂಶಗಳು ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ.....”

ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ತಮಿಳು ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂರು ಸಂಘಗಳಿದ್ದುವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವು ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಾಚಿಂತನಗಳ ಮಹಾ ಸ್ವರ್ಣಯುಗಗಳು, ಈ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಮೂರು ಮಹಾ ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬಂದುವು: ತಿರುಕ್ಕುರುಳ್, ಶಿಲಪ್ಪದಿಕಾರಂ ಮತ್ತು ಮಣಿ ಮೇಖಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಮಹಾಕೃತಿಗಳು ಆ ಕಾಲಗಳ ಮಹಾಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಲೆ ಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ದಾಟಿಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಂದಿಗೂ ತಮಿಳು ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಪುಳಕಗೊಳಿಸಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಭಾರದ ಹಾಗೆ ಸ್ಥಿತಿ, ಪರಿವರ್ತನೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯ, ನವೀಕರಣ-ಇವುಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಮುಖ್ಯ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಅವು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮಲೆಯಾಳಿಗಳು ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಂಘವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಡಾಯಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು : ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು, ಆದರೆ ಈ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಅಳೆದರೆ ಅದು ಸುಮಾರು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಬೇಕಾಗಬಹುದು. ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ ಹೌದು; ಆದರೂ ಮುಗ್ಧ ಸತ್ಯ.

ಮಲೆಯಾಳಂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಆಧುನಿಕ ಸಂಘದ ಪ್ರವರ್ತಕ ಹರಿಕಾರ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕರೂರ್ ನೀಲಕಂಠ ಪಿಳ್ಳೆ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ.

ಸಂಪುಟ-೨೧

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಫಿ ತೋಟದ ಕಾರ್ಮಿಕರು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರು :

ಒಂದು ವಿವರಣೆ

ಸಾಕ್ಷಿ ೧೯ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ನನ್ನ “ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ” ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು, ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಜೊತೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೆ: “ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಟ್ರೇಡ್ ಯೂನಿಯನ್ನು ಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಾಯಿದೆಗಳ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಇವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೂ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ, ಸಂಘಟನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋಟಗಳ ಮಾಲಿಕರು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಇವನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ, ಅಲ್ಲದೆ ಈ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಚೆಂಗಾಲಿ (ದಿನಗಾಲಿ), contract labour ಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಕೂಲಿಗಳೂ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೂ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಒಂದು ಗಣನೀಯ ವಿಭಾಗ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. (ಪುಟ 18). ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದ ಸುದೀರ್ಘ ಅನುಭವವಿರುವ ಒಬ್ಬ ಟ್ರೇಡ್ ಯೂನಿಯನ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳ ಧ್ವನ್ಯರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಧೋರಣೆಗಳು ಸುಳ್ಳು ಮತ್ತು ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿತನದ್ದು ಎಂದು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿವರಣೆ ಅವರು ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮೇಲಿನ, ನನ್ನ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದ ಭೋಳತನದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ Plantation Labour Act (1951), ೧೫ ಎಕ್ರೆಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ೨೦ ಜನರಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆ ಆಗುವ ಎಲ್ಲ ಕಾಫೀ, ಟೀ, ರಬ್ಬರ್, ಸಿಂಕೋನ, ಏಲಕ್ಕಿ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಾಸನ ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತಿತರ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗಲಿದೆ), ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ತೋಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೮೬, (೨೧-೨೨ ರಲ್ಲಿ), ಪ್ಲಾಂಟರುಗಳು ಎಂದರೆ, ಮೋಜಿನ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಭಾರೀ ತೋಟಗಳ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಾಲಿಕರು ಎನ್ನುವುದೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ಭಾವನೆ. ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯ; ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಭೂ ಮಾಲಕರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಿರುವಂತೆ ಈ ತೋಟಗಳ ಮಾಲಿಕರಲ್ಲೂ ೧ ಎಕ್ರೆಯಿಂದ ೧೫ ಎಕ್ರೆ ವರೆಗಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ತೋಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಈ ತೋಟಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಕುಟುಂಬದ . ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವ ಮಾಲಿಕರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ Plantation Labour Act ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಬರಲಾರದ ಇಂತಹ ತೋಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ೧೦,೦೦೦. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಲಕರ ಕುಟುಂಬದವರ ಸ್ವಂತ ದುಡಿಮೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಂಬಳದ ಕೂಲಿಗಳನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ದುಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ತೋಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ೪,೦೦೦. ಈ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಬೆಳೆಗಾರರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ತೋಟ ಮಾಲಕರಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಅವರಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಲ್ಲ, ಕಾಫಿ ಬೆಳೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ, ಬೆಳೆದ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ, ದೇಶೀಯ ಮತ್ತು ರಫ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಅದನ್ನು ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವ, ಕಾಫೀ ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆ ‘ಕಾಫೀ ಬೋರ್ಡ್’ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ, ದೊಡ್ಡ ಮಾಲಿಕರ ತಾಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಣಿಯುವ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಣ್ಣ, ಮಧ್ಯಮ ಬೆಳೆ ಗಾರರ ಮಾತಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ, ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಕಾಫೀ ಬೋರ್ಡ್; ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಖಾಸಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ದೊರಕುವ ಸಾಲಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ದೊಡ್ಡ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಸಿಗುವಷ್ಟು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತೋಟ ಮಾಲಿಕರ ಸಂಘಟನೆಗಳಾದ U.P.A.S.I. (United Planters Association of South India) ಮತ್ತು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಪ್ಲಾಂಟರುಗಳ ಸಂಘಟನೆಗಳೂ ಭಾರೀ ತೋಟಗಳ ಮಾಲಿಕರ ಸಂಘಟನೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಭಾರೀ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು identify ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ತಮ್ಮ ಹಿತದ ರಕ್ಷಣೆ ಆಗಲಾರದೆಂದು ಅರಿತಿರುವ ಈ ಸಣ್ಣ ಮಧ್ಯಮ ಬೆಳೆಗಾರರು ಈಚೆಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಂತೆ, ಇವರಿಗೂ ಇವರದ್ದೇ ಆದ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠುರಗಳಿದ್ದು, ತೋಟ ಮಾಲಿಕರು ಎಂದರೆ ಸುಖಜೀವಿಗಳು ಎಂಬ ನಮ್ಮ stock reaction ಮೂರ್ಛಿತನದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ಕೂಲಿಗಳಿದ್ದಾರೆಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. Plantation Labour Act ನ ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿದ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣ ವಾಗಿ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವವರ (average daily employment in Estates) ಸಂಖ್ಯೆ ಕಾಫೀ, ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ೧,೭೦,೦೦೦. ಆದರೆ ಈ ಅಂದಾಜಿನ ಗಣನೆಗೆ ಬಾರದ, ಚೆಂಗೂಲಿಗಳು, ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಕೂಲಿಗಳು ಮತ್ತು Plantation Labour Act ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಹೊರಗುಳಿದ ತೋಟಗಳ ಕೂಲಿಗಳು ಸೇರಿದರೆ, ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ೨,೫೦,೦೦೦ ದಷ್ಟಾಗುವುದು.

“ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಾಯಿದೆಗಳ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಇವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೆ, ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಮಾತು ಅಪಾರ್ಥಕೃಡೆ ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡೂವರೆ ಲಕ್ಷದಷ್ಟಿರುವ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಎಲ್ಲ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೪,೦೦೦ ವನ್ನೂ ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ: ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೂಡ ವಾಸ್ತವದ ನಿಜ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು; ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ, ಅವರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಗೋಸ್ಕರವೇ ಇರುವ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳು, ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ದುರಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ D.M.K. ಯಂತಹ ಪಕ್ಷಗಳ ನೇತೃತ್ವದ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳು, ಆಳುವ ಸರ್ಕಾರದ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕತ್ವದ I.N.T.U.C.ಗೆ ಸೇರಿದ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವ ಯೂನಿಯನ್‌ಗಳೂ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ವಿವಿಧ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ರೈತ ಸಂಘಗಳ ತೀರ ಸಣ್ಣ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸದಸ್ಯರೂ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಮತ್ತು ಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳೇ ಹೊರತು ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುವ ಸಂಘಟನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ನಡುವೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆಯ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ ಕೇವಲ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೇ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಕಾರಿಯಾಗುವಷ್ಟು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ದುಡಿಯುವವರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು-ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಸಮಾಜ ಇರಬಲ್ಲದು ಎಂಬ, ಶಬ್ದಗಳ ಜಾಣತನದ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲೂ, ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಅಪಪ್ರಚಾರವನ್ನು ನಾವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಸಂಘಟನೆಯ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ ಈ ನಾಡಿನ ಒಟ್ಟು ದುಡಿಯುವ ಜನ ಸಮೂಹವೇ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇ ಬೇಕು. ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳ ಸಂಘಟನೆಯ ಮಾತಿರಲಿ; ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಮೇಲಿರುವ, ಆದರೆ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾಗಿರುವ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಖಾಸಗಿ ನೌಕರರ ಶಕ್ತಿ ಶಾಲಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಕೂಡಾ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ, ತಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋರಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯುತ ಸಂಘಟನೆ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ವಿಭಾಗವೊಂದು Plantation Labour Act, ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ಹದಿನೈದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರದಷ್ಟು ತೋಟ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಇಂದು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಒಂದು ಗಣನೀಯ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಗಣನೀಯವಾಗುವುದು ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ: ನಮ್ಮ ಗಣನೆಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿರುವುದು, ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ Plantation Labour Act ನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ಕಾರ ರೂಪಿಸಿದ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕಾನೂನು, ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಕೆಲವು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇವು : ೧) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ ವರುಷಕ್ಕೆ ೨೦ ಸಂಬಳ

ಸಹಿತ ರಜಾದಿನಗಳು ಅಥವಾ ಕಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೆ ಬಯಸಿದರೆ ರಜಕ್ಕೆ ಬದಲು ಅಷ್ಟು ಸಂಬಳ, ೨) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಜಾದಿನಗಳ ಮತ್ತು ಹಬ್ಬಗಳ ೭ ದಿನಗಳ ಸಂಬಳ ಸಹಿತ ರಜ, ೩) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ ವರುಷಕ್ಕೆ ೨ ಕಂಬಳಿಗಳು, ೪) ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲು ತಗಲುವ ಸಾರಿಗೆ ವೆಚ್ಚದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಪಾವತಿ, ೫) ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪ್ರಾವಿಡೆಂಟ್ ಫಂಡಿಗೆ ಮಾಲಕರ ಪಾವತಿ, ೬) ಕಾರ್ಮಿಕನ ಒಟ್ಟು ವಾರ್ಷಿಕ ವೇತನದ ೧೦% ದಷ್ಟು ಬೋನಸ್, ೭) ವೈದ್ಯಕೀಯ ವೆಚ್ಚದ ಪಾವತಿ, ೮) ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಾಲವಾಡಿ (treches)ಗಳು. ೯) ದೊಡ್ಡ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಾರ್ಡನ್ ಆಸ್ಟ್ರೆಗಳು ಮತ್ತು ೭೫೦೦ ತೋಟ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಗ್ರೂಪ್ ಆಸ್ಟ್ರೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಇದು ತೋಟಗಳ ಮಾಲಿಕರು ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾದ್ದು, (The Mysore Plantation Labour Rules -1956-Labour Manual vol.II, Dept of Labour, Govt. of Mysore ಪುಟ ೨೬೪ ರಿಂದ ೨೯೪).

ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆ ಇಲ್ಲದ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಲಕರು ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಭಯ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಲೇಬರ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ, ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿವೆಯೆ ಎಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ತಮ್ಮ ಇಲಾಖೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸದ ಮಾಲಕರ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗೋಜಿಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಮಾತು ಇರಲಿ, ಮಾಲಕ ತನ್ನಿಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ವಜಾಗೊಳಿಸಿದಾಗಲೂ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲಿ, ಪೊಲೀಸರಾಗಲಿ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲು, ಇಂತಹ ತೋಟಗಳ ಮಾಲಿಕರೊಡನೆ ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸರು ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಿರುದ್ಧ ಷಾಮೀಲಾಗಿರುವುದೂ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಎಷ್ಟೋ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಲಿ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲಿ, ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರದ ಭಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತೋಟಗಳ ಮಾಲಕರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತೋಟ ಮಾಲಕರು ಮತ್ತು ಇವರ ಕೂಲಿಯಾಳು ಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಇವತ್ತಿಗೂ ಪಾಳೆಯಗಾರೀ ಸ್ವರೂಪದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಬಲತ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ದಿನಗೂಲಿ, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ತೋಟಗಳ ಮಾಲಕರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಸರಕಾರ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗುವ ತ್ರಿಪಕ್ಷೀಯ ಒಪ್ಪಂದಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಘಟನೆ ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಾರೀ ತೋಟಗಳ ಮಾಲಕರ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತು ಈ ಮಾಲಿಕರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲೀ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ತ್ರಿಪಕ್ಷೀಯ ಒಪ್ಪಂದ, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರು ಮತ್ತು ಸರಕಾರ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮೇಲೆ ಹೇರುವ ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ಒಪ್ಪಂದ, ಈಗ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ, ತಾ. ೧೫-೬-೭೫ ರಲ್ಲಿ ಸಹಿಬಿದ್ದ ವೇತನ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ಧರಿತವಾದ ದಿನಗೂಲಿ ಗಂಡಸರಿಗೆ ರೂ. ೪-೮೦ (ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಕೂಲಿ ರೂ. ೪-೨೦), ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ರೂ. ೩-೨೦ (ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಕೂಲಿ ರೂ. ೩-೬೦), ಸಮಾನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಳು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ವೇತನ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೊರಬಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಸುಗ್ರೀ ವಾಜ್ಞಿ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಈ ಅಂತರವನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿದ, ಯೋನಿಯನ್ನುಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವ ತೋಟಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಈ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತೋ ಎಂಬುದು ಕಾದುನೋಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅನೇಕ ತೋಟಗಳ ಮಾಲಿಕರು muster roll ಗಳಲ್ಲಿ male ಮತ್ತು female ಎಂಬ ವಿಭಜನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಅದರ ಬದಲಿಗೆ Grade I ಮತ್ತು Grade II ಕಾರ್ಮಿಕರೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ Grade II ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡುವ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಕಾಯಿದೆ ಮನ್ನಿಸಿದೆ.

ಈ ಹೊಸ ದಿನಗೂಲಿಯ ದರಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದೆ. ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ ಯೂನಿಯನ್ ಒಂದರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ನನ್ನು ಆ ಯುನಿಯನ್ನಿನ ಸದಸ್ಯರೇ ಛೇದಿಸಿ ಹಾಕಿ ಧಳಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ

ಕಾಫೀ ತೋಟವೊಂದರಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ತಾವು ಕೇಳಿದಷ್ಟಲ್ಲವಾದರೂ ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ ಕೇರಳದ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿಗಿರುವ ದಿನಗೂಲಿ ರೂ.

೭.೯೦

ಮತ್ತು

ಹೆಂಗಸರಿಗಿರುವ ರೂ, ೪.೬೦ ರಷ್ಟು ಕೂಲಿಯನ್ನಾದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡ ಬೇಕೆಂಬುದು ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ದರ ಕರ್ನಾಟಕದ ದರಗಳಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ (ರೂ, ಜೂ. ೯೫ ಮತ್ತು ೪.೦೦) ತೋಟ ಮಾಲಿಕರು ತಾವು ಬೆಳೆದ ಕಾಫಿ ಫಸಲನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಫೀ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೇ ಮಾರಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕಾಫಿ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಕೊಳ್ಳುವ ದರಗಳು ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೇರಳ ತಮಿಳುನಾಡುಗಳ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರಿಗೆ ಆ ದರಗಳ ದಿನಗೂಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಾಲಿಕರಿಗೆ ಅದು ಏಕೆ ಪೂರೈಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಂಘಟನೆಗಳ ವಾದವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರೊಡನೆ ಷಾಮೀಲಾಗಿ ನಿಂತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ವಾದವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ, (ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಂಡು) ಈ ವೇತನ ದರಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಬಿಟ್ಟಿತು. (ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಯೂನಿಯನ್ ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಲು ನಿರಾಕರಿಸಿತು) ಆದರೆ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಈ 'ತ್ರಿಪಕ್ಷೀಯ ಒಪ್ಪಂದ' ದ ವರದಿಗಳು ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡದ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

Plantation Labour Act ಪ್ರಕಾರ, ಒಂದು ತೋಟದಲ್ಲಿ ೬ ರಿಂದ ೧೨ ವರುಷಗಳ ವರೆಗಿನ ಪ್ರಾಯದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೫ ನ್ನು ಮೀರಿದರೆ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರು ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕು; ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ತೋಟ ಮಾಲಿಕರು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದ cess ಕಟ್ಟಬೇಕು, ಹೆಚ್ಚಿನ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರು ಸರ್ಕಾರವೇ ನೀಡಿದ ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶಾಲೆ ತೆರೆಯುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇದೇ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ ೩, ಈ ಬಗ್ಗೆ ತೋಟ ಮಾಲಿಕರಿಂದ cess ಮತ್ತು ಇತರ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಸರ್ಕಾರವೂ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚಿನ ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಷ್ಟು ಸಾಮಿಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ, ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೯೦% ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲ ನಿರಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾದ ಪಾಡು ಇವರದ್ದು. ತೋಟಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರ ಸಾಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಬಹುತೇಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಶೇಕಡಾ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಮುಗಿಸದೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸುವ drop-outs ಆಗುವುದರಿಂದ ಈ ಹುಡುಗರ ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವೂ ತಮ್ಮ ರುಜು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಇವರಿಗೆ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ತೀರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೇ drop-outs ಆಗುತ್ತಾರೆ, ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಈ ವೈಷಮ್ಯದಿಂದ ಕಾಫೀ ತೋಟದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಕ್ಕಳೂ ಹೊರತಲ್ಲ. ೧೪ ವರುಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾರೂ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರವೇ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ೧೦-೧೨ ವರುಷದ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೇ muster-roll ನಲ್ಲಿ ೧೪ ವರುಷ ಎಂದು ಬರೆಸಿ ದುಡಿಮೆಗಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ, ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಇವರ ದುಡಿಮೆಯ ಆದಾಯವೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಟಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದ ಹಸಿ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆಗಿಳಿಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ವಾಗುತ್ತದೆ, ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಸೆ, ಕನಸುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಮತೆ ಕೂಡಾ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ತೋಟ ಕಾರ್ಮಿಕರೊಂದು ವಿಶೇಷವಲ್ಲ. "ಸಮಾನತೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವುದಲ್ಲ; ಬದಲು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೇರುವಂತೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು" ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು-ಬೋಲಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗದಷ್ಟು ನುಣ್ಣಿಗೆ ತಲೆ ಬೋಲಿಸುವ ನಾಜೂಕಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ, ಸೆಮಿನಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಉದುರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪಂಡಿತರು ಸಾಮಾನ್ಯನ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದುಂಟು, ಈ ಸಾಮಾನ್ಯರ, ಈ ತೋಟಕಾರ್ಮಿಕರು

ಮತ್ತಿತರ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳ ದುಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸಂಭಾವಿತ ಬದುಕೂ ಒಂದು ದಿನವೂ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯದಾದರೂ, ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವಿನವರೆಗೆ ಈ ವರ್ಗ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಡೆತಡೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿರುವ ಅಪಾರವಾದ ಅಜ್ಞಾನ ಹೇಸಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹದ್ದು. ಈಗಾಗಲೇ ಮೇಲೆ ಇರುವವರು ಕೆಳಗಿರುವವರನ್ನು ಕೈಕೊಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವುದು, ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು, ವಿವಿಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಔದಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಯಪಾಲಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ವಿಚಾರಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇರುವುದೂ ಈ ಅಜ್ಞಾನವೇ, ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವೇ ನಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟ ರಾಜಕೀಯ ಆಯ್ಕೆಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೂಡ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಕೆಲವು ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡಿದ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ (೫-೧-೭೫) ಕಾಫಿ ತೋಟದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಬಳದ ಬಗ್ಗೆ ಆದ ಒಪ್ಪಂದದ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ವರದಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮೊದಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮಿತಿ, ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಸೀಮಿತ ಅನುಭವದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಗೆ ಸುಳ್ಳಾಗಿ ಬಿಡಬಹುದು ಎಂಬುದು ಈಗ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ : ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು, ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಂಬ ಕೂಡದು ಎಂದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಠವಾಗಿದೆ. ಸುಳ್ಳುಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು, ಅರ್ಥ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವುದು, ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ವಿಷಯಗಳತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು-ಈ ತಂತ್ರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜನತೆಗೆ ತಿಳಿಸಲೇ ಬೇಕಾದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಮೌನವಾಗಿರುವುದೂ ಕೂಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಅಪಪ್ರಚಾರದ ವರಸೆಗಳು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಳುವವರ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟುದರಿಂದ ಇದು ಸಹಜವೇ, ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಈಗ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆ ಅಷ್ಟೆ, ಬೆಕೆಟ್‌ನ Waiting For Godot ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನ ಪೊಯೋನ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಹಾಡೆಂದರೆ ಹಾಡುವ, ಕುಣಿ ಎಂದರೆ ಕುಣಿಯುವ, “ಯೋಚಿಸು” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋಗುವ ಲಕ್ಷಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುವ ನಮ್ಮ ಯೋಚನೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಬಹುದು, ಅಪಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗದಂತೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಗಳಾಗಿಬಿಡದಂತೆ ನಿಗಾವಹಿಸುವುದು ಈಗ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಎನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ.

ಮಹಾರಾಜರ ಕ(ವಿ)ತೆಗಳು

ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ : ಡಾ| ಕೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಪಣಿಕ್ಕರ್

- ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಕಾಸರಗೋಡು

[ಡಾ| ಕೆ. ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಪಣಿಕ್ಕರ್, M.A, A.M., Phd. ಇವರು ಮಲೆಯಾಳದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು, ಹೆಸರಾಂತ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಕೂಡಾ . ಇವರ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಮಿಳು, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿವೆ, ಇವರು ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಸೃಜನ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೇ ಮೀಸಲಾದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ನಿಯತ ಕಾಲಿಕವಾದ “ಕೇರಳ ಕವಿತೆ”ದ ಸ್ಥಾಪಕರೂ ಸಂಪಾದಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ, ಆಧುನಿಕ ಮಲೆಯಾಳ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ ಶ್ರೀಯುತರು ಕೇರಳದ ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಹ, ೧೯೬೦ ರಲ್ಲಿ ಇವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ “ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ” ನೀಳ್ಗವನ ಮಲೆಯಾಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡಿತು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ “ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ” ಪ್ರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಿರಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಅವರಿಗಿದೆ.

೧೯೩೦ ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಡಾ! ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಪಣಿಕ್ಕರ್ ಕಲ್ಹೋಟೆ, ತಿರುವನಂತಪುರ, ಹೈದರಾಬಾದು, ಇಂಡಿಯಾನಾ, ಬ್ಲೂಮಿಂಗ್ಟನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೇರಳ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರೊಫೆಸರರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಇವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿತವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮುನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಕವನಗಳುಳ್ಳ ಅವರ ಕವನ ಸಂಕಲನವೊಂದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.]

ಮಹಾರಾಜನೂ ಮರಗಪ್ಪೆಯೂ

ಬೆಳಗ್ಗಿನೂಟ ತೀರಿಸಿ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ಕಳೆದಿರಬಹುದು.

ನಸುಕು ಹರಿದಾಗ ಎಡದ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿ ಬಂದ ಬಿಳಿಯ ಬೊಕ್ಕೆ
ಗಳನ್ನು ಬಲಗೈಯ ಹೆಬ್ಬರಳ ಉಗುರಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ಸಿಡಿಸುವ
ಮಹತ್ವದ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದರು ಮಾನ್ಯ ಮಹಾರಾಜರು
ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮರಗಪ್ಪೆ ರಾಜ
ಕಿರೀಟದ ಮೇಲೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿತು.

ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸ ಬೇಕೇ, ಬೇಡವೇ, ಅಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿದ
ಬಳಿಕ ಮಹಾರಾಜರು ಖಚಿತ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

“ಯಾರಲ್ಲಿ?”

ಕಾಲಲ್ಲಿ ನಿನದಿಸುವ ಗೆಜ್ಜೆಯೂ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಕಟ್ಟಿನ ಯಷ್ಟಿಯೂ
ಇರುವ ಹರಿಕಾರ ಒಳಬಂದ.

“ಪರಾಕು”

ಇನ್ನೊಂದು ಬೊಕ್ಕೆಯನ್ನೂ ಒಡೆದ ನಂತರ ಮಹಾರಾಜರು ಹರಿಕಾರ
ನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ನೀಡಿದರು.

“ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಬರಹೇಳು”

ಹರಿಕಾರ ಗೆಜ್ಜೆ ಕುಣಿಸುತ್ತ ಯಷ್ಟಿಯನ್ನ ಉಗಿಸಿದ.

“ಅಪ್ಪಣೆ”

ಹರಿಕಾರ ಮರೆಯಾದೊಡನೆ ಮಂತ್ರಿ ಬಂದ.

“ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ”

ಮಹಾರಾಜರು ಮತ್ತೊಂದು ಬೊಕ್ಕೆಯನ್ನೊಡೆದರು :

“ಮಂತ್ರಿ ಪುಂಗವಾ, ನಮ್ಮ ಕಿರೀಟದ ಮೇಲೆ ಈಗೊಂದು ಮರ
ಗಪ್ಪೆ ಕುಳಿತಿರುವ ವಿಷಯ ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ.

ಅದು ನಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮೊದಲು ಅದನ್ನ
ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗೂ ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಬಲಕ್ಕೂ
ಕೂಡಲೇ ಸಜ್ಜಾಗುವಂತೆ ಹೇಳು”

“ಪ್ರಭು ಚಿತ್ತ”

ಮಂತ್ರಿ ಹೋದೊಡನೆ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯೂ ಅಕ್ಷೌಹಿಣೀ ಸೈನ್ಯವೂ
ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಶೂಲ, ಗದೆ, ಬಡಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ
ಗಳನ್ನು ಅತಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ.ರಾಜ
ಕಿರೀಟವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸೀನನಾದ ಕಪ್ಪೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಅವು
ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ರಾಜ ಶಿರಸ್ಸೂ ಛಿದ್ರ ವಿಚ್ಛಿದ್ರವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ
ಉರುಳಿದುವು.

ಕೋರಳಿನಿಂದ ತಲೆ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಾಗ
ಮಹಾರಾಜರು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು;
“ಮಹಾರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಮರಗಪ್ಪೆ ಸರಸವಾಡಿದರೆ
ಹೀಗಾದೀತು ಜೋಕೆ!”

ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಜೇಡ ಕಲಿತ ಪಾಠ

ಎಂಟನೇ ಬಾರಿಯೂ ರಾಜ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟರಾದ ಮಹಾರಾಜರು
ಕುರ್ಚಿಯ ಬಲಗೈಗೆ ಒರಗಿ ಕುಳಿತರು.
ಪುನಃ ಪುನಃ ಮುನಿದು ಕೊಂಡರು.
ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರಿಸಿದರು;
ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚಿಂತಿಸಿದರು ಕೂಡಾ,
ತಾನು ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆತಾನೇ ತೋರಿಬಿಟ್ಟಿತು

ತನ್ನನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದು.
ಎಷ್ಟು ಆಲೋಚಿಸಿದರೂ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.
ಸಿಂಹಾಸನದ ಬದಲು

ಕಾಲು ಮುರಿದ, ಮರದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಬೇಕಾದ ದುರದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ
ಕಾರಣ ಕಂಡು ಹುಡುಕಲು ಮಂತ್ರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.
ಆದರೆ ಮಂತ್ರಿ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೀಗ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ
ಎಂದು ಆಮೇಲೆ ನೆನಪಾಗಿ

“ಅಪ್ಪಣೆ” ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಗೊಣಗುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ
ಬಗ್ಗಿ ನಿಂತು ಚಿಂತಾಕುಲ ಮಸ್ತಿಷ್ಕದಲ್ಲಿ
ವರ್ಣರಂಜಿತ ಚಿತ್ರ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡರು.

ಆ ರಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಮಳೆಬಿಲ್ಲಾಗಿಯೂ ಮಿಂಚುಹುಳವಾಗಿಯೂ
ಸೂರ್ಯನಾಗಿಯೂ ಚಂದ್ರನಾಗಿಯೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ
ಶೋಭಿಸಿದುವು.

ಆ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಮೂಡಿತು,
ತುಷಾರಬಿಂದುಗಳ ಕಂಪಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡ ಮಹಾರಾಜರು
ಒಂಭತ್ತನೇ ಬಾರಿಯೂ
ಅಧಿಕಾರ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಜೇಡ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿತು.
ತುಂಡಾದ ತನ್ನ ಬಲೆ ಹೆಣೆಯುವುದಕ್ಕೆ ವಂರಳಿ ಯತ್ತಿಸುವ ಬದಲು
ಕುರ್ಚಿಯ ಕಾಲುಗಳಡೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜೇಡ
ಮಹಾರಾಜರಿಂದಲೇ
ಅನಂತ ಯತ್ನದ ರಾಜಕೀಯ ಪಾಠ ಕಲಿಯಿತು.

“ಜೇಡನೇ
ಎರಡು ಕಾಲಿರುವ ನಾನು ಮೂರು ಕಾಲಿರುವ ಈ ಕುರ್ಚಿಯೂ
ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಹೀಗಿರಲು, ಎಂಟು ಕಾಲುಗಳುಳ್ಳ ನೀನಾದರೂ ಯಾಕೆ ವ್ಯಾಕುಲಿಸಬೇಕು
ಅಂಟಿದ್ದರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅಂಟಿಸಬಹುದು
ಎಂಬ ಸತ್ಯದರ್ಶನವನ್ನು ಮರೆಯದಿರು
ಶುಭ ಸಮಯ ನಮಗೂ ಬಂದೀತು, ನಂಬು”,

ರಾಜಕುಮಾರನ ಜಾಲ

ಅತಿ ಪುರಾತನವೂ ಪರಮ ಪಾವನವೂ ಆದ ಈ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಇಂಥಾ ಒಂದು ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು? ಏನು ಕಾರಣ.....
ಎಂದಿತ್ಯಾದಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಮಹಾರಾಜ ರಾಜ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದರು
ಮಂತ್ರಿ, ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಉರೂರು ಸುತ್ತಿ ಏನೇನೂ ಗೊಣಗಿ ಕೊನೆಗೆ
ಅರಮನೆಯ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ರಾಜಕೀಯವಾದ ಈ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ
ಮಹಾರಾಣಿಗೂ ಹಬ್ಬಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಮೂಗು ಒಂದಿಷ್ಟು ಜಜ್ಜಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ
ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸರ್ಜರಿಯಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲಾ ಎಂದವರು ಪರಿತಪಿಸಿದರು
ಮೇಲ್ಕುಟಿ ಸೀಳಿಹೋಗಿದ್ದಲ್ಲಿ

ಹೊಲಿದು ಸೇರಿಸಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನರಳಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲಾ -
ಎಂದವರು ಹಪಹಪಿಸಿದರು.

ಶಿರಸ್ಸು ರೋಮರಹಿತವೂ, ಬೋಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿ
ಕಿರೀಟವೇರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮರೆಯಾಗಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲಾ ಎಂದವರು -
ದುಃಖಿಸಿದರು.

ಮಹಾರಾಣಿಯ ದುಃಖ ಕಾರಣ ಅದೊಂದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.
ಸೊಲಗಿತ್ತಿಯರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ತಂದಾಗ ಕಂಡದ್ದು
ರಾಜಕುಮಾರನ ಒಂದಿಂಚು ನೀಳದ ಮೊಂಡುಬಾಲದ ದರ್ಶನವನ್ನು
ಮತ್ತೆ ಅತ್ತ ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅಂತೂ
ವಿಕಾಸವಾದದ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರು ಮುಳುಗಿದರು ಎಂದರೆ
ಮುಗಿಯಲಾರದಲ್ಲಾ ಕ(ವಿ)ತೆ.

ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡ ಅಮಾತ್ಯ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕುಮಾರ
ನನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಸ್ವಯಂ
ಮೊಂಡುಬಾಲವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ.

ಹೊಸದೊಂದು ಬಾಲ ನೃತ್ಯವನ್ನೇ ಶೋಧಿಸಿ ಪ್ರಸರಿಸಿದರು
ಊರಿಡೀ ಬಾಲಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರು,
ಬಾಲಪೂಜೆಯ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು ವಿದ್ವಾಂಸರ

ಸೆಮಿನಾರುಗಳು ನಡೆಯತೊಡಗಿದುವು. ಉದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ತುಂಡುಬಾಲ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರ

ಸಾಕ್ಷಿ / ಗಿಣಿ

ಎಂದವರು ಸೋದಾಹರಣ ಪೂರ್ವಕ ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು.
ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಿಂದ ಸೇವಕನವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ
ಬಾಲ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.
ಮೊಂಡುಬಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕರಿಸುವ ಸುಖದ ಕುರಿತು
ಈಜುಕೊಳದಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮೋಡಶಿಯರು ಸ್ವಪ್ನ ಕಂಡರು
ಬಾಲ ಪ್ರದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಗಳಿಸಿದರು,
ಚರಿತ್ರೆಯ ಯಾವುದೋ ಕೆಟ್ಟಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಲ
ನಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಕತೆ ಯಾರೋ ಬೇಕೆಂದೇ ಬರೆದು ಸೇರಿಸಿದರೂ
ಇದೀಗ ಆ ಅಪ್ರಿಯ ಘಟ್ಟ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು ಎಂಬ
ಅಶರೀರವಾಣಿಯನ್ನು ಪ್ರವಾದಿಗಳು ಕೇಳಿ
ಆನಂದಿಸಿ ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸಿದರು.

ಊರಿಡೀ ಮತ್ತೆ ಆನಂದ ಮೂರ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು,
ಮಹಾರಾಜನೂ ಮಹಾರಾಣಿಯೂ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡರು,
ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು
ಯುವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಾಡಂಬರ
ಪೂರ್ವಕ ಮೆರವಣಿಗೆಬಂದ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ

ಒಂದಿಂಚು ನೀಳದ ಆ ಒಂದು ಕಿರುಕುಳ
ಮರೆಯಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ
ಆ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರ
ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸಿದ.

ಮಹಾರಾಜನೂ ಭೇದಿಯೂ

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಭೇದಿ ತೊಡಗಿದಾಗ
ರಾಜ್ಯವಿಡೀ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ವನ್ನನುಭವಿಸಿತು
ತಕ್ಕ ಕ್ರಮಕ್ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಂತ್ರಿ ಪುಂಗವನಿಗೆ ನಿರೂಪ ಬಂತು.
ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ
ಹರಿಕಾರನಿಗೆ
ಅವನಿಂದ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗೆ.
ಸೇನಾಧಿಪತಿಯ ಮುಖಾಂತರ
ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಅವರಿಂದ
ಊರೂರು ತಿರುಗುವ ದತನಿಗೂ
ಇದು ಮುಟ್ಟಿತು.

ದೂತ ಧನ್ವಂತರಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ
ರೋಗಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬಿಡುವ, ಏನು? ಅಂದ ಧನ್ವಂತರಿ,
ಆರೋಗಣೆಗೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗಕೂಡದು ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ
ಮಹಾರಾಜರು ಖುದ್ದು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ
ಬದಲು

ಅವರ ಉಪ್ಪುಂಡು ಬಳೆದ ದೂತನನ್ನು
ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ
ಅರಮನೆಯಿಂದ ರಾಜಾಜ್ಞೆ ಬಂತು.
ಧನ್ವಂತರಿ ದೂತಪರೀಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ರೋಗ ಗುರುತಿಸಿದ.
ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಮದ್ದೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು
ಮಂತ್ರಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೂಚಿಸಿದ.

ಕೊನೆಗೂ ಮದ್ದಿನಂದಿಗೆ ದೂತ ಅರವಾನೆಗೆ ಬಂದ.
ಸೈನಿಕರು ಮದ್ದನ್ನು ಸೇನಾಧಿಪತಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದರು
ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಮಂತ್ರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದ.

ರಾಜಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾದು ಕುಳಿತರು.
ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಆರೋಗಣೆಯಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ
ಒಡ್ಡೋಲಗಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತೈಸಲಸಾಧ್ಯ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ
ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಂತ್ರಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದ.
ಅವರ ಬದಲು

ಅವರಿಗಾಗಿ

ನಂಬಿಗಸ್ಥನಾದ ಮಂತ್ರಿಯೇ ಮದ್ದು ಕುಡಿದ.

ರಾಜಸಭೆಯಿಡೀ ಆಹಾ! ಆಹಾ!

ಎಂದು ರೋಮಾಂಚ ಪುಳಕ ಸಂತೋಷ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮಾನ್ಯ ಮಹಾರಾಜರು

ಆರೋಗಣೆಯಿಂದ ಅವರರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.....

-ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಕ(ವಿ)ತೆಗಳು ಎಂಬ ಪರಮ ಪಾವನ ಪುಣ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು
ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುವು, ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿ,

ವಸ್ತು. ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ

ವಸ್ತು, ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ

-ಜಿ ಎನ್ ರಂಗನಾಥರಾವ್

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೆಲವೆನ್ಸ್ ಕುರಿತ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವ
ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅವರ ಲೇಖನದ (ಸಾಕ್ಷಿ-೩೦) ಆಶಯ ಒಳ್ಳೆಯದಾದರೂ ಫಲಿ
ತಾಂಶದಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿದೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅವರ
ಯೋಚನಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿನ ಗೊಂದಲ ಮತ್ತು ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳು.

ಅವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳು ಈ ಎರಡು ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು :

ಅ) ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ

ಹೋಗುವಾಗಿನ ಲೇಖಕನ ಶೈಲಿ

ಮತ್ತು ಕೃತಿಯ ಅಂತಃಸತ್ತ್ವವಾದ

ವಸ್ತುವಿನ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧ

ಆ) ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಆಸೆ, ನಿರಾಸೆ,

ದುಃಖ, ದುರಂತಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ

ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಮಿತಿ,

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದೇ ಒಂದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾನವೀಯ
ಪರಿಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಸುವುದು ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಎನ್ನುವ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ತಮ್ಮ ಈ ಮಾತಿಗೆ
ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಜಾರ್ಜ್ ಲುಕಾಪ್ಸನ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವು : ಎಮಿಲಿಜೋಲಾನ 'ನಾನಾ' ಕಾದಂಬರಿ ಮತ್ತು
ಟಾಲ್ಸ್ತಾಯನ 'ಅನ್ನಾ ಕೆರೆ ನಿನಾ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕುದುರೆ ಜೂಜಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು.

ಜೋಲಾ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದ ಸಮಸ್ತ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ತಂದು ತುರುಕುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೇ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯ, ಇಲ್ಲಿ, ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಕುದುರೆ ಜೂಜನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪಾತ್ರಗಳ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ-ತನ್ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿಯೊಂದಿಗೆ ತಳುಕು ಹಾಕುತ್ತಾ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರದ ಪೋಷಣೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯವೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಕಾರ ಎತ್ತುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್‌ನಿಗಿಲ್ಲ, (ಇರಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ಅವರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ.) ಆದರೆ ಜೋಲಾ, ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಅಲ್ಲ, ಅವನು ವಾಚಾಳಿ. ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲವಸ್ತು ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೂ ಇರಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮರೆತು ಬೇಕು, ಬೇಡವಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅವಸ್ಥೆ (State of affairs) ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡರೆ ಜೋಲಾನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಆಯ್ಕೆ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ದಾಖಲು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜೋಲಾರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲವಸ್ತುವಿಗೂ ಅವನು ಕೊಡುವ ಜೂಜಿನ ವಿವರಗಳಿಗೂ ಅವಿನಾ ಭಾವ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದದೇ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ-ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ಹೇಳುವಂತೆ ಶಾನುಭೋಗರ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ-ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಾರ ಕೃತಿಯ ಮೂಲದ್ರವ್ಯವಾದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು, ದೃಷ್ಟಿ, ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಹಸಿರು ಕಂಡಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಹಾಕುವ ತೊಂಡು ದನದಂತೆ ತನ್ನ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಹರಿಯಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಮಾಡುವಂಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಎರಡನೇ ತಕರಾರಿಲ್ಲ. ಜೀವನವನ್ನು ಅರ್ಥವಿಸುವಾಗ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಫ್ರೆಂ ಮರೆ ತರೆ ಅವನ ಶೈಲಿ ವಾಚಾಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ತಾವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿರುವ ಎರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಲೇಖನದ ಕೊನೆ ವೇಳೆಗೆ ತಾವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಹಾಗೂ ಇತರ ನವ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ತಾಳಿರುವ ನಿಲುವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಭಾರತೀಪುರ' ಪ್ರಕಟವಾದ ನಂತರ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಓದಿದಾಗ ತಮಗೆ ರೇಗಿತು ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ : 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಆಶಿಸುವ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ-ಅಂದರೆ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಜಡ ಸಮಾಜ, ಅದರ ಟೊಳ್ಳು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಜೀವನ ವಿಧಾನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ, ನಾರಣಪ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈ ಮಿತಿ ದಾಟಿ-ತಾವೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಗೆರೆ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದ ಮರುಹುಟ್ಟಿಗೆ (ಅಂದರೆ ಪುನರ್ ಜನ್ಮವಲ್ಲ- ಮತ್ತೆ, ಮನುಷ್ಯರಾಗಲು) ಜೀವಧಾತು ಎರೆಯುವ ಚಂದ್ರಿ, ಪದ್ಮಾವತಿಯರನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು, ಜೀವನ, ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು.

ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ 'ಸಂಸ್ಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದೇನನ್ನು? ಪದ್ಮಾವತಿ, ಚಂದ್ರಿ, ಮೊದಲಾದವರ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತು, ಅವರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ, ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಅಮಾನುಷತೆ, ಇನ್ನೂ ಒಂದನ್ನು ನಾನು ಸೇರಿಸಬಹುದಾದರೆ ಮಾಲೇರ ಪುಟ್ಟನ ಬಗ್ಗೆ, ತೋಟ ಮಾಡುವ ಅವನ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು-ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಿತ್ತು, ಜೀವನದ "ಅನಾದಿ-ಅನಂತ" ಹರಹೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಧ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ; ಇಡೀ ಮಾನವ ಸಮಾಜ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಾದಾಗ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅವರ ಈ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಅನ್ಯಾಯವೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಸಂಸ್ಕಾರದ ಫ್ರೇಮಿನಲ್ಲಿ ಅವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕು ನಮ್ಮ ತೋಳ ಬೀಸಿಗೆ ಮೀರಿ ಅಗಾಧವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಲೇಖಕನ ಅನುಭವ ಮಿತಿಯನ್ನೂ ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ,

‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ಹೇಳಿ, ಕೇಳಿ ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ ಎಂದರೆ-ಒಂದು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಸುವ (ಈ ಮಾತೂ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯಾದೀತೇನೋ) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕೃತಿ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅದು ಆಧರಿಸಿರುವ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಪೊಳ್ಳು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ನೀತಿ-ನಡಾವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಗೊಡ್ಡ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ಮೊದಲಿಗೆ ನಾರಣಪ್ಪನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಗೊತ್ತು, ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ನಿಲ್ಲುವ ನಾರಣಪ್ಪನ ಕ್ರಿಯೆ ಉಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳ ಅರ್ಥ ಶೋಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನಾರಣಪ್ಪನ ಬಂಡಾಯದಿಂದ ಕಣ್ ತೆರೆಯುವ ಏಕೈಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು, ನಾರಣಪ್ಪನ ಸವಾಲಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಅಲುಗಾಡಿ, ತಾವು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಆರಾಧಿಸಿದ ದೈವ ಸುಳ್ಳು; ಸತ್ಯ ಬೇರೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಹಸಿಯಾಗಲು, ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು ಪಡೆದು ಮಾನವ ಜೀವನದ ಪದರು ಸತ್ಯ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾರಣಪ್ಪನ ಸವಾಲಿನ ಮುಂದೆ ಆದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಸೋಲು ಇಡೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗದ ಕಣ್ ತೆರೆಸುವ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ನಿರ್ಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ಅಗ್ರಹಾರ ಪ್ಲೇಗಿನಿಂದ ನಾಶವಾದ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಾವು ಭೌತಿಕ ಸಾವೇ ಹೊರತು, ನೈತಿಕ ಸಾವಲ್ಲ. ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಬದುಕಿಗೆ ಗತಿ ಕಾಣಿಸದೇ ಆಗುವ ಸಾವಲ್ಲ.

ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದವರಲ್ಲ, ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ತಂದು ಕೊಡುವ, ಮರದ ಸಂತರ್ಪಣೆಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ತಂದು ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಷ್ಟೆ, Rituals ಅಷ್ಟೇ, ಇನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳೂ, ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳೂ, ಭಾರತ-ಭಾಗವತಗಳೂ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಸಾಧನವಷ್ಟೇ. ನಾರಣಪ್ಪನ ಸಾವು, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಸಮ ಸ್ಯಗಳು, ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮಾರುತಿಯಿಂದ ವರ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಸೋಲುವುದು- ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದಲೂ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಾವೆಂಥ ಟೊಳ್ಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರಿಗೆ Shock ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರ ಚಿಂತೆಯೆಂದೇ: ಶವಸಂಸ್ಕಾರವಾಗದೇ ಉಟವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಚಂದ್ರಿ ತೋರಿಸುವ ಒಡವೆಗಳ ಆಮಿಷ ಹೀಗಾಗಿ, ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ದ ಕ್ರಿಯೆ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ವರ್ಗವನ್ನೂ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯ) ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವುದು ಈ Order ನಲ್ಲಿ ನಾರಣಪ್ಪ- ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯ -ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ನಾರಣಪ್ಪನಿಂದ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಅವರಿಂದ ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ-ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಹಂಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ Order ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ದ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವನವೇ ಹೊರತು ಇಡೀ ಸಮಾಜ ಜೀವನವಲ್ಲ: ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಮೌಲ್ಯಜಾಗೃತಿ ಉಂಟಾಗುವುದೂ ನಾರಣಪ್ಪ, ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲೇ ಹೊರತು ಸಮುದಾಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಜೀವನದ ಪಾತಳಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಭಾವ ಅಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಇತರ ವರ್ಗಗಳು-ಏನಿದ್ದರೂ ಪೂರಕವೇ ಹೊರತು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಹೊರಗಿನ 1 ಪ್ರಭಾವ ಹೇಗೆ, ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರಕವಾದದ್ದು?

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಹಿಪಾಕ್ರಸಿ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದ ನಾರಣಪ್ಪನಿಗೆ ಜೀವಂತಿಕೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟವಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯ ದೂರವಿರಿಸಿದ ಚಂದ್ರಿ, ನಂಬಿದ ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಹೇಳುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲ ಕೈಕೊಟ್ಟು ನಿಂತ ನೆಲ ಕುಸಿದಾಗ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಆಸರೆ ಕೊಟ್ಟು ಜೀವನದ ಬೇರೆ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವಳು ಚಂದ್ರಿ, ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಪುಳುಕಿತಗೊಳಿಸಿದ “ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಪುಷ್ಪವತಿಯ ತೊಡೆಗಳ” ಜೀವನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು, ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಬರಡು ಬಿದ್ದ ಶ್ರೀಪತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಗುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವಳು ಹೊರ ಜಗತ್ತಿನ ಬೆಳ್ಳಿ, ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ, ಅದು : ಸಂಸ್ಕಾರದ ಪ್ರಪಂಚ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ. ನಿಗೂಢ ಶಬ್ದಗಳಾದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ಡಾಂಭಿಕತೆಯಲ್ಲಿ, ಅಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ, ನಿಷೇಧಗಳಲ್ಲಿ, ಬೇಳೆ ಹುಳಿಯ ವಾಸನೆಗಳಲ್ಲಿ stink ಆಗಿರುವ ಜೀವನ. ಇದು ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯೇ ಹೊರತು ಜೀವನೇಲೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಫಲವಂತಿಕೆಯ ನೆಲವಲ್ಲ. ಇದು ಕರ್ಮಭೂಮಿ ಹೊರತು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಲ್ಲ. ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾದದ್ದು

ಈ ಹೊರ ಜಗತ್ತು ನಿಷೇಧಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ, ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾದ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ, ನಿರ್ಭೀಡೆಯಿಂದ ಜೀವನದ ಸಂತೋಷ-ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ, “ಬಿದ್ದ ಮಳೆಗೆ ಮೃದುವಾಗಿ, ಒತ್ತಿದ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಪುಳಕಿತವಾಗಿ ಓಟೆ ಒಡೆದು ಸಸಿ” ಚಿಗುರಿಸುವ ಹಸಿಮಣ್ಣಿನ ಜೀವಂತ ನೆಲ, ಮೈತವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಹೊರಜಗತ್ತಿ

ಶೂದ್ರರನ್ನು ದೂರವಿಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಆಚಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಬಳಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಪ್ಪು ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಾರದು, ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸೀಮಿತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರ ಸ್ಥಾನ ಸೂಚಿಸಲು “ಹೊರಗಿನವರು” ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದೇನೆ.

ನಿಂದ ದೋಹದವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ, ಹೊರಜಗತ್ತು ಈ ಸತ್ಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಕೊಡುವ ಜೀವಶಕ್ತಿ, ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಾದಿಯಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯ ಪೂರೈಸಲು ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರವೇಶ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೋತು, ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ. ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಚಂದ್ರಿಯಿಂದ ಹೊಸಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರಿಯಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಹೊಸಹುಟ್ಟು, ಸತ್ಯದ ಅನುಭವ, ಆಗಿನ ನೋವು, ತೊಳಲಾಟ ಅರಿವೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದಂತೆ ಪಡೆದ ಹೊಸ ರೂಪು-ಈ ಅನುಭವ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಮೂಲಕವೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಶೋಧಿಸಿ, ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲು ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಕರೆ, ಮಾಲೇರ ಪುಟ್ಟನ ಸಹವಾಸ ಪ್ರಾಣೇಶಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಚಂದ್ರಿ, ಪದ್ಮಾವತಿಯರ ಪಾತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾವತಿ ಕತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬರುವವರಷ್ಟೇ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಶಯದ ಗೆಲುವಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವರಿಂದ ಅನಂತವರೂರ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, “ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ವಿವರಗಳನ್ನು” (ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦, ಪುಟ ೧೦೬) ಕುದುರೆ ಪಂದ್ಯದಿಂದ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿ, ಪದ್ಮಾವತಿ ಮಾಲೇರ ಪುಟ್ಟ ಅವರುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬದಲು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಇವರೆಲ್ಲರ ಜೀವನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು, ಅವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಮುದಾಯದ ನೋವನ್ನು, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ, ಜೀತ ಪದ್ಧತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಅದು ಶ್ಯಾನುಭೋಗರ, ದಾಖಲೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿ ಎನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ?

“ಸಂಸ್ಕಾರ” ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕಾದಂಬರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶೂದ್ರರನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳೆಂದಷ್ಟೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು” (ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦, ಪುಟ ೧೧೬) ಎಂಬ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ “ಸಂಸ್ಕಾರದ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೇ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಶೂದ್ರ ಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕು” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ತುಸು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಶೂದ್ರರ ಬಗೆಗಿನ ಕಳಕಳಿ ಮೆಚ್ಚುವಂಥಾದ್ದಾದರೂ “ಸಂಸ್ಕಾರ”

ಇಡೀ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ದಾಖಲೆಯೆಂಬಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಅದರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗೂಬೆ ಕೂರಿಸುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗದು. ಹೊರಗಿನ ಜೀವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಚಂದ್ರಿಯಂಥವರಿಗಿರಬಹುದಾದ ನೋವನ್ನು ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿ ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಪದ್ಮಾವತಿಯಂಥವರನ್ನು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿದ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದುಹೇಳುವುದು ಕೃತಿಯ ಮಿತಿ, ಆಶಯ, ಅದರ ಅನುಭವದ ಫ್ರೇಮನ್ನು ಮರೆತು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಡುವ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ.

“ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಒಂದು ವರ್ಗ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಕೃತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೃತಿ ಅಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇದು” (ಸಾಕ್ಷಿ ೩೦, ಪು ೧೧೭) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ, ಲೇಖಕನ ಅನುಭವ, ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು ಒಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಾಗ? ಅಂಥ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕು ಇಲ್ಲ ಸಮಾಜ ದ್ರೋಹಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕೆ? ಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅನುಭವ ಸೀಮಿತವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ವ್ಯಾಪಕ ನೆಲೆಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು, ಅನಿರೀಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ, ಚೋಮನ ದುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಸಮಾಜವೇ ಕೃತಿಯ ಅಂತರಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ, ಅದರ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಅದು ಬಯಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಇಡೀ ಮನುಕುಲವನ್ನು ಬಳಸುವಷ್ಟು ವಿಸ್ತೃತವಾದದ್ದು, ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರ್ಥ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಜನರಿಂದ ಆ ವರ್ಗ ನಂಬಿದ ವಾಸ್ತವಿಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕೋಟಿಯಿಂದ ಹೊರ ಬರುವುದೇ ಆಗಿದೆ, ಈ ಹೊರಬರುವಿಕೆಯ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಸಮಾಜದ ಇತರ ವರ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ, ಇದರಲ್ಲಿ ಆ ವರ್ಗಗಳ ಸಂಬಂಧ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾದುದಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಮಟ್ಟದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಷ್ಟೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಕಾಳಜಿ. ಹೀಗಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಅದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ ಅರ್ಥಹೀನ ಎನ್ನುವುದು, ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ದ ಹಿಂದಿರುವ ಅನುಭವದ ಮಿತಿ: ಮೃತಪ್ರಾಯವಾದ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಸ ಜೀವನ ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ, ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಬೌದ್ಧಿಕ ತುಡಿತ ಇವುಗಳು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕುವ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ನಾನು ಇದನ್ನು ಒಂದು ದೋಷ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಕಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಇಲ್ಲದ ಬದುಕಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದು Statistics ತುರುಕುವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತಷ್ಟೇ, ಕೃತಿಯ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಉನ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒಂದು Art form ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ನಾವು ಈ ವಿಚಾರ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದಷ್ಟೇ,

ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಮರ್ಶಕ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ವನ್ನು ಅದರ ಮಿತಿಯೊಳಗೇ ನೋಡಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅದು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ವರ್ಗವನ್ನು ದಾಸ್ಯದಲೇ, ಕೌರ್ಯದಲ್ಲೇ ಇರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅನ್ಯಾಯದ ಮಾತು, ಒಂದು ಫಕ್ಷ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ, ಧೋರಣೆ ಇದೇ ಅನ್ನುವುದಾದರೆ ಅಂಥ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ಒಂದೇ ಅಳತೆಗೋಲಾಗದು: ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

9

“ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಅನುಕರಣೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” (ಸಾಕ್ಷಿ ೩೦, ಪು. ೧೧೩) ಎನ್ನುವ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’, ‘ಬಿರುಕು’ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪರಕೀಯತೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ “ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಪರಿಮಿತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪರಕೀಯತೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನ ಅನಿಸಿಕೆಯಾ ಯಿತ್ತು, ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವ ಸಾವಿರಾರು ಜನರ, ಮಲಗುವುದೂ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದ ಕೂಲಿಕಾರರ, ಜೀತದವರ ಪರಕೀಯತೆ, ಮೃತ್ಯುಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವರ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ, ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ, ನವ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿಬರುವ ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಭಾರತೀಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಪಾದನೆಯನ್ನೇ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದಿಲ್ಲ-ಇದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಈ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನೊಬ್ಬನ ಪರಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂವೇದನೆಗಳೂ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’ಯ ಬದುಕು, ಒಂದು ಸಮಾಜದ, ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಅನೀತಿ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಅಪ್ರಮಾಣಿತತೆ, ಅಧಿಕಾರ ಷಾಹಿಯ ಹಿಪಾಕ್ರಸಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಕಾಮೆಂಟ್ ಅಲ್ಲವೆ?

‘ಗತಿ ಸ್ಥಿತಿ’, ‘ಬಿರುಕು’ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಪರಕೀಯತೆ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ “ಇವರ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲವೆ” ಎನ್ನುವ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ಜಿ.ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ ಅವರ ಕತೆಗಳ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತ ನಾಯಕರುಗಳನ್ನೂ ವೈಕುಂಠರಾಜು ಅವರ “ಅಂತ್ಯ”, “ಆಕ್ರಮಣ”ಗಳನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ‘ಗತಿ, ಸ್ಥಿತಿ’, ‘ಬಿರುಕು’ಗಳಂತೆ “ಅಂತ್ಯ”, “ಆಕ್ರಮಣ”ಗಳೂ ಬದುಕಿನ ಕೆಲವು ಮಜಲುಗಳಿಗಷ್ಟೇ, ಕೆಲವು ಅನುಭವಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದವು, ಆ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಆ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸತ್ಯವಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನವ್ಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಬಿಡುವಾಗ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗುತ್ತದೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತೀವ್ರ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ತುಡಿದಾಗ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹುಡುಕುತ್ತದೆ. ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಂಕ್ಷಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ‘ಭಾರತೀಪುರ’ದ ಮುಂದೆ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ಸಣ್ಣದಾಗುತ್ತದೆ, ಅಸಹನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ, ವಿಮರ್ಶಕ ಮನಸ್ಸು ಮಿಡಿಯುವ ಇಂಥ ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು, ಅಂದರೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಚಪಲ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಅಲ್ಲವೆ?

೩

ಭಾಷೆ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ :

“ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿ ಬಳಸಿದಾಗ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ಯೂಡಲ್ ಸಮಾಜವನ್ನು ಇವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆ?
.....

ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿ ಬಳಸಿ ನಾನೊಂದು ಕತೆ ಬರೆದರೆ ನಾನು ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಪಭಾಷೆ ಹಿಂದೆಯೆ ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅದರ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವನು ಈ ರೀತಿ ಕಚ್ಚಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾರ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿ ಬಳಸುವುದೆಂದರೆ ಯಥಾರ್ಥ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಕೂಡ, ಅಂದರೆ ಈ ಅಸಂಗತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಆವ ಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು”.

(ಸಾಕ್ಷಿ-೩೦, ಪು ೧೧೧)

ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಆಖ್ಯೆರು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ, ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿ ಬಳಸಿದಾಗ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ಯೂಡಲ್ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಯಿತು ಎನ್ನುವುದಾದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ Sophisticated, Mediocre ಅಥವಾ ಇನ್ನೆಂಥದೋ ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೆ? (ಒಪ್ಪುವ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಎನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸರಿಹೋದೀತು) ಕಚ್ಚಾ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಆಗಬಹುದಾದ ಅಪಾಯ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೂ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಾಗ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಯಿತು, ವಾದದ ಸಲುವಾಗಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅವರ ಮಾತು ಖರೇ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ, ಜಾನಪದ ಅಥವಾ ಕಚ್ಚಾಭಾಷೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ಯೂಡಲ್ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಅದು ಬೇಡ. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕ ಇನ್ನಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕು? ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೇ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನೋಡೋಣ, ಒಬ್ಬ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕ, ಅವನ ಅನುಭವದ ನೆಲೆ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು-ಮಂಡ್ಯ, ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ-ಇಲ್ಲವೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ. ಅವನ ಕತೆಯ ಬದುಕು ಸಾಗುವುದು ಮಂಡ್ಯದ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಆ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಯಾವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಬೇಕು? ತಾವು ಬದುಕುವ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಅಥವಾ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ? (ಇವರಿಗೆ ಶಿಷ್ಟ ಕನ್ನಡವೂ ವಿದೇಶಿಯದೇ ಅಲ್ಲವೆ?) ಲೇಖಕನ ಪಾತ್ರ ಬಂದಾಗ ಅವನು ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಬಳಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಪಾತ್ರಗಳು?

ಭಾಷೆ ಬಗ್ಗೆ ಇಂಥ ನಿಲುವು ತಾಳಿದಾಗ ನಾವು ಫ್ಯೂಡಲ್ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸಿದ -ಅಂದರೆ ಜಮೀನ್ದಾರರು, ಅಧಿಕಾರವಾಹಿ ಇತ್ಯಾದಿ-ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ - ಫ್ಯೂಡಲ್ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದವರ ಬಗ್ಗೆ - ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡೋಣ, ಆಗ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕ ಇಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜನರು, ಹರಿಜನರ ಬಗ್ಗೆ, ನಗರದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಅನಾಥರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಅದನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಅವರೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

” ಅಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬರಿಯ ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ, ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪುಂಖಾ ನುಪುಂಖವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದ ರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಮಾತ್ರ. ವಲ್ಲ, ಇದು ಅಮಾನುಷ, ಯಾಕೆಂದರೆ, ಈ ರೀತಿಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಒಂದು ವಸ್ತು ಮಾತ್ರ; ಅಂತರ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಈ ಬಗೆಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಸಾಧನ ಮಾತ್ರ; ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅಲ್ಲ.

ಈ ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳು-ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವನ್ನು ರಂಜಿಸುವುದ ಕ್ಯಾಗಿ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳು ಗಂಭೀರ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಬಚಾವಾಗುತ್ತಿವೆ, ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸುತ್ತೇವೆನ್ನುವವರು, ಹರಿಜನರ, ಕೂಲಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ರಂಜನೀಯವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಅನೇಕರು ಇಂಥಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವನ್ನು ರಂಜಿಸಿ, ಹೊಸತು ಎನಸಿಕೊಂಡು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಗಿಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವರಲ್ಲಿ (ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬ ಅಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿರು ತ್ತಾನೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ) ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. (ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦, ಪುಟ ೧೧೨)

ನೋಡಿದಿರಾ, ಗೊತ್ತಿರುವ ಬದುಕು, ಅನುಭವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರೋ? ಅದು ಫ್ಯೂಡಲ್ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿರೋ ಅದು ಹಲವರನ್ನು ರಂಜಿಸುವ ಫ್ಯಾಷನ್ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಕಚ್ಚಾ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದಾಕ್ಷಣ ಅದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಫ್ಯೂಡಲ್ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಂತೆಯೇ, ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಂತೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ `ಸಂಸ್ಕಾರ'ವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಇದು, ಶಿಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದದ್ದೆನ್ನಲಾದ, ವೈದಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶಿಸ್ತಿನ ಭಾಷೆ, ಆದರೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಯೂ ಅದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಕವನಗಳು ಆಡುವ ಭಾಷೆಗೂ ಹೇಳಬಹುದು, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಬಂಡಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು, ಮಾತಿಗೆ ಮೀರಿದ ಸಾವು ಮತ್ತು ಕಾಮ ಅದೇ ವೇದಭಾಷೆಯನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಒಂದು ಸಾವು, ಒಂದು ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಆ ಭಾಷೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ?

ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುವ, ವೈಚಾರಿಕ ಹರಿತ ಕೊಡುವ ಶ್ರೀರಂಗರ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ದೇಸಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಶಿಷ್ಯಭಾಷೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅನಾಗರಿಕ ಪ್ರಪಂಚವಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಕಥೆ ಹೇಳುವ ಕೃಷ್ಣ

ಆಲನಹಳ್ಳಿಯವರ ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕಚ್ಚಾ ಭಾಷೆ ಕೊನೆಗೆ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಬಿತ್ತನೆಯ ಭೂಮಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಜಿ.ಬಿ. ಜೋಶಿಯವರ 'ಕದಡಿದ ನೀರು' ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ "ಜೋಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ", ಜೈಸಿದ ನಾಯಕ" ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೂ ಜಾನಪದ ಭಾಷೆ, ಜಾನಪದ ರಂಗ ಭೂಮಿಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಒಟ್ಟು ಗುರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕಗಳು ಬದಲಾವಣೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಕ್ರಾಂತಿಗಳಾಗಿಯೇ ಬಂದಿವೆ ಆದರೆ, ನಾಟಕ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಒಂದು ತೊಡಕನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೃಶ್ಯಮಾಧ್ಯಮವಾದ ನಾಟಕ ರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಾಟಕೀಯತೆ, ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ವೈಭವಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಧ್ವನಿ ಅಡಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ನಿರ್ದೇಶಕನಿಗೆ ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮಹತಿ ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಹೋದಾಗ ನಾಟಕ ಹಾಡು, ಕುಣಿತಗಳ ಉತ್ಸವವಾಗಿ ಬಿಡಬಹುದು. ಈ ಅಪಾಯದಿಂದಾಗಿ ಜಾನಪದ ನಾಟಕಗಳು ತಪ್ಪು ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿವೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು, ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನಜೀವನ, ಅಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣ, ಆ ಜನ ಆಡುವ ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ಕೇವಲ ಶೋಕಿಗಾಗಿ ಜಾನಪದ ಭಾಷೆ ಬಳಸಿದಾಗ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವ ಹೇಳುವ ಮಾತು ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯ ಹಿಂದಿನ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಧೋರಣೆಗಳು – ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಜಾನಪದ, ಕಚ್ಚಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ, ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನ ಸಾಧನವಾಗಿ, Establishmentಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಭಾಷೆಯಾಗಿ, ಒಂದು ಅಸ್ತವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

೧ ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ವೃತ್ತಾಂತ

ಬೊಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ

ಇಲಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ.

ಸಣ್ಣಲಿ ದೊಡ್ಡಲಿ ಮೂಗಿಲಿ ಸೊಂಡಿಲಿ

ಅಣ್ಣಲಿ ತಮ್ಮಿಲಿ ಅವ್ವಿಲಿ ಅಪ್ಪಿಲಿ

ಮಾವಿಲಿ ಭಾವಿಲಿ ಅಕ್ಕಿಲಿ ತಂಗಿಲಿ

ಗಂಡಿಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಲಿ ಮುದುಕಿಲಿ ಹುಡುಗಿಲಿ....

ಬೊಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಇಲಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ

ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ

ಇಲಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ.

ಭೃಂಗಾಮಲಕದ ತೈಲವ ಹಚ್ಚಿದ ಫಣಿವೇಣಿಯರು

ಜನಿವಾರದವರು ಶಿವದಾರದವರು

ಟೋಪಿಗಳವರು ಬೂಟೂಗಳವರು ಸೂಟೂಗಳವರು

ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ

ಕಚಗಲಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ

ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ

ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಫಿಜ್ಜಿನಲ್ಲಿಟ್ಟ ಮುದಿಇಲಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ

ಇದ್ದಾರೆ

ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಾ ಕಳೆಯುತ್ತಾ

ಮುದಿಯಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ

ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟುವ ಇಲಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ

ಇಲ್ಲಿ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

9

ಬೊಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಗ ಕುಂಟ ಹುಡುಗರೇ ಎಲ್ಲ.

ದೃಷ್ಟಿಹರಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕುಂಟುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗರು

ಕುಂಟರನ್ನೇ ಹಡೆದು ಕುಂಟರಾದ ಮುದಿಯರು

ಕುಂಟರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಾರೆ

ಕನಸುಗಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕುಂಟರು ಕಿಂದರಿ ನಾದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ

ದಂಟೆಕುಟ್ಟುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ

ನದೀ ತೀರದವರೆಗೆ ಬೆಟ್ಟದ

ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ

ನದಿಯುಬ್ಬಿ ಮೊರೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ

ಬೆಟ್ಟ ಬಾಯ್ಕೊರೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ

ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ತಂತ್ರವನ್ನೂ ಮರೆತ ಇವರು

ಕುಂಟುತ್ತಾ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ

ಕುಂಟರಿಗೆ ಮದುವೆಯಿಲ್ಲ

ಕುಂಟರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ

ಕುಂಟರೇ ತುಂಬಿದ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ

ದಂಟೆಯ ಸದ್ದೇ ಸದಾ ಮೊರೆಯುತ್ತಿದೆ

ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು

ಬೇಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳು

ಮುಚ್ಚಿದ ಈ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೂ ಇಲ್ಲ

ಇಲ್ಲಿ ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

೩

ಇಲ್ಲಿ ಲಂಗೋಟಿ ಕಡಿಯುವ ಇಲಿಗಳಿಲ್ಲ
ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲ
ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ಹಸುಗಳಿಲ್ಲ
ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಋಷಿಪತ್ನಿಯಿಲ್ಲ

ಇಲ್ಲಿ ಜಿಗಿಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ
ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟೂ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಸಾವೂ ಇಲ್ಲ
ಇಲ್ಲಿ ಜೀವನವೂ ಇಲ್ಲ.

ಮದುವೆಯಿಲ್ಲ ಈ ಕುಂಟರ ಊರಲ್ಲಿ
ಇಲಿಗಳೂ ಇಲ್ಲ
ಕಿಂದರಿ ಜೋಗಿಯ ಇಲ್ಲ.

೪

ಎಲ್ಲಿದ್ದಾವೆ ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಇಲಿಗಳು
ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?
ಎಲ್ಲಿದ್ದಾವೆ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು
ಎಲ್ಲಿದ್ದಾವೆ?
ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಕಿಂದರಿಜೋಗಿ
ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ?

೨ ದೇಶಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮಾತು

ಘನವಾದ ಎದೆಹೊತ್ತ ಯೌವನ ಪ್ರಮತ್ತೆಯರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ |
ಮಹಾರಾಣಿಯ ಹಾಗೆ
ಕಾರು, ಸ್ಕೂಟರು, ಆಟೋ ಬಿರಿದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ
ಸಲ್ಲಪಿಸುತ್ತಾರೆ ಉನ್ನತ್ತ ಗಂಡುಗಳೊಡನೆ

ಪಾಪ್ ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಏರ್‌ಕಲ್ಸ್ ಬಾರುಗಳಲ್ಲಿ
ನೋಟು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ
ಪಾಪಿಂಗ್ ಸೆಂಟರಿನ ಉನ್ನಾದಕ ಟೊಳ್ಳುಗಳಲ್ಲಿ.

ಬವಿಯಾ ಮಸ್ತಾನಾರಂಥ ಸಹಸ್ರ ಬೆಂಬಲದಲ್ಲಿ
ಫೈಲುಗಳು ಚಲಿಸುತ್ತವೆ ಮಹಲುಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ
ಕುರ್ಚಿಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದ ಕೋಟು ಟೋಪಿಗಳು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯುತ್ತ

ಮಯ ನಿರ್ವಿತ ಜಗತ್ತು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ
ಸೂಟು ಸೀರೆಯ ಜಾಲ ಬೆಸೆಯುತ್ತ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತದೆ.

ಕೆಳಕ್ಕೆ, ತೀರ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಈ ದೇಶದ ತಾಜಾ ವಣ್ಣ ಧೂಳಲ್ಲಿ
-ಹೊರಗಿನೆಲ್ಲದರ ಅರಿವೇ ಇರವೇ ಇರದಂತೆ
ಒಣಕಲು ಮೊಲೆಯ ನನ್ನೂರ ಹರಿದ ಸೀರೆಗಳು
ಮಹಿಳಾ ವರ್ಷದಲ್ಲ ಸೆಗಣಿ ಬಾಚುತ್ತವೆ; ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ
ಗೆಡ್ಡೆ ಕೀಳುತ್ತವೆ; ಗೊಬ್ಬರ ಹೆರು ಹೊರುತ್ತಲೇ
ಗೊಬ್ಬರವೇ ಆಗುತ್ತವೆ.
ಬೆವರಿಂದ ತೊಯ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಹರುಕು ಪಂಚೆಗಳು
ಟೊಳ್ಳು ನರಗಳು ಸುಕ್ಕಾಗಿ ಜೋತ ತೊಗಲುಗಳು
ದಿನವಿಡೀ ಗೋದೂ ಹಿಡಿ ಅಕ್ಕಿ, ಎಣ್ಣೆಗಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾವೆ ಅಂಗಡಿಗಳ
ಬದುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರುತ್ತಾವೆ ಬದುಕುಗಳ

ಈ ಗೊಬ್ಬರ ಅಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಾಯಿತೇ?
ಈ ಬೆವರು ಅಲ್ಲಿ ಬಿಯರಾಯಿತೇ?
ಈ ಟೊಳ್ಳು ನರ ಅಲ್ಲಿ ಹೀರು ಕೊಳವೆಯಾಯಿತೇ?
ಈ ಹಿಡಿ ಅಕ್ಕಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಿರಿಯಾನಿಯಾಯಿತೇ?

ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಮ ಕರಗಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಾಗಿ
ಅಂತೂ ಮಧ್ಯೆ ಸದಾ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುವೆ
ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದಿದೆ ಆಡಳಿತ ಕಛೇರಿ
ವರ್ಲ್ಡ್ ಟ್ರೇಡ್ ಸೆಂಟರಿಗೆ ಸವಾಲೆಸೆದು, ತುದಿಯ ಪತಾಕೆ
ಉಲಿಯುತ್ತಿದೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯ ಮಂತ್ರ

ಸಹನಾಭುನಕ್ತು ತಂತ್ರ, ಅಭೇದ್ಯ
ಹವಾ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ ಕೆಳಗೆ
ಸುಖದ ಸುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಆಶ್ವಾಸನೆಗಳ ಮೃತವಾಣಿಗಳನ್ನು
ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿರಿಯುವ ಹಾಗೆ.

ಇಳಿಯಲು ಕೆಳಗೆ ಲಿಫ್ಟ್‌ಗಳಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಂದ
ನೋಡಲು ಕೆಳಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಲ್ಲ, ಕಿವಿಯಿಂದ
ಕೇಳಲೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಕೆಳಗಿನಾತ್ರಂದ.
ನಿಯಾತವಿಲ್ಲ ಬರಿಯ ಆಯಾತವಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ
ಜನಮತಗಳೆಲ್ಲ ಧೃವೀಕೃತವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿವೆ ಗಟ್ಟಿ
ಮಹಲು ಒಡೆಯುತ್ತಿದೆ.
ಕುಣಿತ ಮೊರೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಸುಸ್ತಾಗಿದೆ ನನಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದೇಹೋದ
ಈ ಮೂರೂ ಮುಖ ನಿನ್ನದೇ? ನಿನ್ನ
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುಖವನ್ನೂ ಕಾಣಬೇಕೇ-ನಾನು?
ಏನಾಗಿದೆ ನಿನಗೆ, ನನ್ನ ಬಡ ಭಾರತವೇ
ಉಕ್ಕು ಹರೆಯವೂ ನಿನಗೆ ಶಾಪವೇ? ಪೆರಾಲಿಸಿಸ್ಸೇ?
ಥಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ ನಿನ್ನದ್ದಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆಯೇ?
ಆರ್ಯಭಟದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಗಡೀಪಾರೇ?

ಕಣ್ಣಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೋಡು ಇಲ್ಲಿನ ಎಲುಬು ಗೂಡುಗಳ
ಕುಕ್ಕುವ ರಣಹದ್ದುಗಳ ಬಾಲಬಿಚ್ಚಿದ ನರಿತೋಳಗಳ
ಕಿತ್ತು ತಂದ ಗೆಡ್ಡೆ ಚೂರುಗಳ ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಆತ್ಮಲಿಂಗಗಳ

ಇನ್ನೂ ಸಿಡಿದೆಳದ ನಿನ್ನೇಜ ಭಾರತವೇ ಹೇಳು~
ಅಮೆರಿಕದ ವಿಯೆಟ್ನಾಂ ನೀತಿಯ ಹಾಗೆ
ಇದು ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯೇ?

ಹೆದ್ದಾರಿ

ಹೆದ್ದಾರಿ

-ಶ್ರೀಕಂಠ ಕೂಡಿಗಿ

ನನ್ನೂರ ಹೆದ್ದಾರಿ ಹುಡಿಮಣ್ಣಿನ ಕಣಕಣದಲ್ಲೂ
ಪರಂಪರೆಯ ಸಾಲು ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತು
ಮೂಡಿ ಮಾಸಿದ್ದಿರಬೇಕು
ನಿನ್ನೆಯದು ಅಥವಾ ಅರೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಆದದ್ದು
ಧೂಳೊದೆದು ಬಂದವರ ಪಾದಾಘಾತಕ್ಕೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ
ಇಟ್ಟ ಒಂದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಂದಿಗದು ನವ್ಯ
ನಾಳೆ ನವೋದಯ ನಾಡಿದ್ದು ರಮ್ಯ
ಕೊನೆಗದು ಐತಿಹ್ಯ.
ಹೀಗೆ ನಾನು-ನನ್ನವ್ವ-ಅಜ್ಜಪಿಜ್ಜರ ಪದಗುರ್ತುಗಳ
ನುಂಗುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ಹೆದ್ದಾರಿಯ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಮುಜುಗರ
ಬಿತ್ತು
ಮತ್ತೊಂದು ಒಳದಾರಿ ಮಾರ್ಗ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ
ದಿನ ಕಳೆದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥದೇ ಬೇರೊಂದು ಹೆದ್ದಾರಿ

ಹೀ

ಗೆ.

ಹೀ ಗೆ

ಗತಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದೂ ಬೇಜಾರು.

ರಾತ್ರಿ ಭೋರಂದು ಸುರಿದ ಮಳೆಗೆ

ಗುರುತೆಲ್ಲಾ ನಾಪತ್ತೆ

ನೀರು ಕುಡಿದು ತಣ್ಣಗಾದ ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಮೇಲೆ

ಮತ್ತೆ

ಹೆಜ್ಜೆ-ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ದಾರಿ ಬದಲು

ಅದು ಎಂದೆಂದೂ ಮುಗಿಯದ ಕಥೆ.

ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವ

ಕಾಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವ 7

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲ : ಜಿ ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣ

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಕೆ ಎಂ ನಾಗರಾಜ

ಮೊದಲಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನೀರವ. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಅಲ್ಪ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘ ಕಾಲಗಳ ನಡುವಣದು. ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟು ಅಂತರದ್ದು. ನಾವು ನೀರವತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆವು. ಈಗ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ರೈಲಿನ ಕರ್ಕಶ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಕಾರೊಂದು ಸಾಗಿಹೋಯಿತು ರಸ್ತೆ ಪುನಃ ನಿರ್ಜನವಾಯಿತು, ಕಾರು ತಿರುಗಿತು. ತಿರುಗುವಾಗ ಅದರ ಹಾರ್ನ್ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅದು ಯಾರಿಗೋ ಬಡಿದಂತೆ ನಮಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಕಿರುಚಾಟ, ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಯಾರಿಗೋ ಏಟು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಏಟು ಜೋರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಕಾರು ಪುನಃ ಚಲಿಸಿ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು, ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಾರು ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಅದರ ಇರುವಿಕೆಯ ಗುರುತು ಅಳಿಯಿತು. ಕಾರು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಮರೆಯಾದ ದರದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಕಂಡುಬಂದ.

ಅವನು ನಮ್ಮ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವನ ಧ್ವನಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಅನುಭವಿಸಿ. ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಖುಷಿಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದುವರೆಗೂ ಅವನು ನಮಗೆ ಭುಜದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬಂದ. ಈಗ ಅವನು ಡಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆ ಡಬ್ಬಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ, ನಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯ ಹಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಒಂದು ನಿಮಿಷ ನಿಂತು ಹಾಲಿನ ಡಬ್ಬವನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇಳಿಸಿದ, ನಾವು ಡಬ್ಬದ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆವು, ನಮ್ಮ ಊಹೆ ಸರಿಯಾಗೇ ಇತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಡಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಲಿತ್ತು, ಮತ್ತೊಂದು ಖಾಲಿಯಾಗಿತ್ತು, ಅವನ ಬೆರಳುಗಳು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ತಡಕಾಡಿದ ಸದ್ದು ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಎರಡು ಡಬ್ಬಗಳೂ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದವು, ಈಗ ಅವನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬೀಡಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ ಬೀಡಿಯ ತುದಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚಿತು, ಆರಿದ ಕಡ್ಡಿ ದೂರ ಬಿಸಾಡಿದ, ಮತ್ತೆ ಅವನು ತಾನೇ ಡಬ್ಬಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಂದ ದಾರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಟ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಏಟು ತಿಂದು ಗಾಯಗೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ

ಅರಿವು ನಮಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಹಾಲು ತುಂಬಿದ ಮತ್ತು ಖಾಲಿಯಿದ್ದ ಎರಡು ಡಬ್ಬಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಬಂದ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನೇನೋ ಮರೆತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಒಂದು ನಲ್ಲಿಯ ಕಡೆ ಹರಿಯಿತು. ನಲ್ಲಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಖಾಲಿ ಡಬ್ಬಕ್ಕೆ ನಲ್ಲಿಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ನೀರು ತುಂಬಲಾಯಿತು. ಹರಿದ ನೀರಿನ ಶಬ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೀರವತೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರಕಿಸಿತು. ಅದು ನಿಂತಮೇಲೆ ಪುನಃ ನೀರವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿದವು. ಬೆರಸುವ ಶಬ್ದ ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು – ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಮತ್ತು ಹಾಲು ಒಂದಾಯಿತು. ಆಗಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ಡಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಬೆರಳಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನ ಮುಖ ತೃಪ್ತಿಯ ಕಳೆ ಸೂಸಿತು. ಅವನು ಡಬ್ಬಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೀಡಿ ಆರಿತು, ಅವನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟ ಬೀಡಿ ಈ ಮುಂಚೆ ಖಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಡಬ್ಬದೊಳಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಆ ಬೀಡಿ ತುಂಡನ್ನು ಅವನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡೆವು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಿಂದ ಅವನ ಹಾಡು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವನ ಇರುವಿಕೆ ಉಗಿತದೊಂದಿಗೆ ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಮೊದಲಿಗೆ ಕತ್ತಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿಸಿ ಈಗ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಜನ ಫ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂ ಮೇಲೆ, ನಿಲ್ದಾಣದ ಹೊರಗೆ ಅಂಗಡಿ ಬಳಿ ರೈಲುಗಳ ಒಳಗೆ ಗುಂಪುಗೂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಜನ. ನಾವು ಅಪಘಾತದ ವಿಚಾರ ಮರೆತೆವು, ನಾವು ಶಬ್ದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಬದುಕಿನ ಶಬ್ದ, ಬೆಳಗಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಚರಪರ ಸದ್ದು, ಕಾಫಿ ಹೀರುವ ಸದ್ದು, ಫೋರ್‌ಟುಗಳ ಕೂಗು ಮಕ್ಕಳ, ಹೆಂಗಸರ ಕೀರಲು ಧ್ವನಿ, ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಹಾಡಿನ ಪಲುಕು ಅಥವಾ ಬೆಳಗಿನ ವಾರ್ತೆ, ಆತ್ಮನಿಂದಕ ತಿರುಕರ ಮನವಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳು. ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಗೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ ಉಂಟಾದಂತೆ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ, ಹಸುವೊಂದು ರೈಲ್ವೆ ಹಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಡು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ರೈಲು ಹಸುವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಜನ ಹಸುವನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಓಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಸು ವಿಚಲಿತಗೊಳ್ಳದೆ ತನ್ನ ಮೂಗಿನಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಂಗುಲಂಗುಲವನ್ನೂ ಮೂಸುತ್ತಿದೆ. ರೈಲು ತನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಸುವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿತ್ತು, ಜನ ಹಸುವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೂರದಿಂದ ಮಗುವೊಂದರ ಅಳುವಿನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಜನರೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಗುತ್ತಿರುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಮಗುವನ್ನು ಉಳಿಸಲೇಬೇಕು, ಮಗು; ಮತ್ತೊಂದು ರೈಲು ಹಳಿ ಮೇಲಿದೆ. ರೈಲು ಸುಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಯಾವ ಹಳಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುವುದೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಸುವಿನದೋ? ಅಥವಾ ಮಗುವಿನದೋ? ಜನ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಹಸು ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು, ನಾವದನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಗುವಿನ ಹಿಂಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಧಾನದ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಅದು ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು, ಬಹುಶಃ ಐಸ್ ಕ್ರೀಂ, ನಾವು ಉಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವಷ್ಟೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಮಗು ಬಲಗೈಯನ್ನು ಆಗಾಗ ಬಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ನಾವು ಸೈನ್ಯದ ಸಮವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಗು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆಯಾಗಿದೆ. ಸೈನಿಕನ ವೊದೆಯಂಥ ಮೀಸೆಯ ಮೇಲೆ ನೋಣವೊಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ಅವನ ಮೀಸೆ ಕುಣಿದು ನೋಣ ಹಾರಿತು. ಮತ್ತೆ ಎರಡು ನೋಣಗಳು. ಮೀಸೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಲು ಬಂದವು. ಕಾಫೀ ಅಥವಾ ಟೀ ಮೀಸೆಗೆ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನೋಣವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವುದು ಈಗ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. ಅವನ ಪೂಗಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಷ್ ಮಾಡಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ, ಅದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಬೂಟ್ ಪಾಲಿಷ್ ಮಾಡುವ ಹುಡುಗ ಅವನ ಪೂ ಫಾಲಿಷ್ ಮಾಡಲು ಬೇಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವನು ಪತ್ರಿಕೆ ಓದುವಂತೆ ನೆಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು ನೋಟ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬೀರಿದ ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಮತ್ತು ತಾತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಓದಬಹುದು. ಅವನು ತನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಏನು ಬಿದ್ದೀತೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಹುಡುಗ ಓಡಿಹೋದ. ಸೈನಿಕ ಎದ್ದು ದೇಹ ನೇರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೃತ್ಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಕೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಮೈಮುರಿದು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದ. ಅವನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ತಲೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡ-ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಬಲಗೈಯಿಂದ, ತಲೆಯ ತುದಿಭಾಗವನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದ. ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೂಳೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿಸಿ ಕೊಂಡೆವು. ಈಗ ಅವನು ಕುಳಿತ ಜಾಗದಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಮಗು ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಮಗು ಗಾಬರಿಗೊಳಿಸುವ ಅಳುವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಕೋತಿಯೊಂದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಿತು. ಈಗ ಅದು ಅಂಗಡಿಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತಿತು. ಜನರ ಗಮನ ಕೋತಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತು. ಮಗು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಾಳೆಹಣ್ಣೆಂದು ಈಗ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಮಾಧಾನದ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಬಂದವು. ರೈಲು ಬಂದಿತು. ಜನರೆಲ್ಲಾ ಗೊಂದಲದಿಂದ ಚಲಿಸತೊಡಗಿದರು. ಜನರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದಂತಿದೆ. ಪೋರ್‌ಟುನೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು

ಸಾಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲನಾದ. ಜನರ ನಡುವೆ ದಾರಿಗಾಗಿ ಅವನು ಕಿರಚುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಬಾಯಿ ಆಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬೆಲ್ಲದ ಕಣಕ್ಕೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಇರುವೆಗಳು ಮುತ್ತಿದಂತೆ ಜನ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜನರಿಗೆ ಜಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪೋರ್ಚು ಅಷ್ಟೇ ದೃಢಚಿತ್ರದಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರೈಲು ಬಹಳ ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲಿಟ್ಟಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಡಬ್ಬಿಯೊಂದರ ಒಳಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಹೇಗೋ ಜನ ರೈಲುಡಬ್ಬಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಉಲ್ಲನ್ ಸೂಟಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಟೈ ಬಿಚ್ಚಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಕೈ ಅಲುಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅವನ ಯತ್ನ ಸಾಗಿತು. ಅವನ ಪಕ್ಕದವನಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬಂದು ತನ್ನ ಷರಾಯಿಯ ಹಿಂದಿನ ಜೇಬನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಸೂಟಿನವನು ನಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಅವನ ತುಟಿಗಳ ಸುತ್ತಾ ಬೆವರಿನ ಹನಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ಹೇಗೋ ಅದೇ ಡಬ್ಬಿಗೆ ಹತ್ತಿದ. ತಾನು ಕರೆತಂದ ಪೋರ್ಚುನಿಗೆ ಹಣಕೊಟ್ಟ. ಪೋರ್ಚುನು ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಳಕ್ಕೆ ತುರುಕಿದ್ದ. ಪೋರ್ಚುನಿರದಿದ್ದರೆ ಅವನು ರೈಲನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ರೈಲನ್ನು ಹತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಳಗಿನವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಅವರು ಡಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಬಳಿಯೂ ಲಗ್ನೇಜಿಡೆ ತಣ್ಣನೆಯ ಬೆವರನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಸೂಟ್ ಕೇಸ್ ಮೇಲೆ ಕೂರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ತುಳಿತದಿಂದ ಒಂದು ಚರ್ಮದ ಚೀಲ ತನ್ನ ಆಕಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ತನ್ನ ಸೂಟ್‌ಕೇಸಿನ ಚರ್ಮದ ಚೀಲ ಹಾಳಾದ ಬಗ್ಗೆ ಕೋಪ ಬಂದರೂ, ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಹೊರಗೆ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂ ಮೇಲೆ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ರೈಲು ಹತ್ತಲು ಅವಸರದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಪೋರ್ಚುನು ಅವಳ ಲಗ್ನೇಜನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಕೆ ಅಷ್ಟೇನು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೂ ಅವಳ ಎದೆ ದುಂಡಗೆ ದೃಢವಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಬ್ಲೌಸ್‌ಗೆ ತೋಳುಗಳಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕಂಕುಳಿನ ಕೂದಲನ್ನು ಆಕೆ ತೆಗೆದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ವಕ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅವಳ ಎದೆಯ ಆಕಾರದಿಂದಷ್ಟೇ ನಾವು ತೃಪ್ತಿಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಹಿಂಭಾಗ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಉಬ್ಬಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅದು ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಎದೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಮೀಸೆ ಸಹ ಇದೆ. ಜನ ಅವಳಿಗೆ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಅವಳು ಹೆಂಗಸು, ಅವಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಲೇಬೇಕು. ಅವಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಡಬ್ಬಿಗೆ ಹತ್ತಿದಳು. ಈಗಾಗಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಬಾಳೆಹಣ್ಣನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮಗುವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಮಗುವಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಚುರುಕಾಗಿಲ್ಲ, ಮಂಕಾಗಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನೋಣಗಳು, ಮಗುವಿನ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಗು ಮಲಗಲು ಜಾಗ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜಾಗವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಾಯಂದಿರಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಜಾಗ ಮಾತ್ರ ಚಿಕ್ಕದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾವು, ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ ತೆರೆದ ನಲ್ಲಿಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಓಡಾಡುವ ಜನರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಅವನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪುಸ್ತಕದ ಅಂಗಡಿಯ ಬಳಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ನಾವು ಕಂಡೆವು. ಈಗ ತಾನೆ ಅವನು ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡ. ಅವನ ಗಮನ ನಲ್ಲಿಯ ಕೆಳಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕನ ಕಡೆಯ ಹರಿಯಿತು. ಅವನು ಸೋಪು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮುದುಕನಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಚಟಗಳಿವೆ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವನು ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಜನ ಗಮನಿಸುವುದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಉಚ್ಚೆ ನಿಂತಿತು. ಸೋಪು ಹಚ್ಚುವುದು ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕ ಹತ್ತಿದ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ನಾವೀಗ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ಅಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಜನ, ಪೊದೆ ಮೀಸೆಯ ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕ ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಗೆಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಅವನಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನ ದಟ್ಟ ಮೀಸೆ ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದಿದ ಕನ್ನಡಿ ಮಂಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಕಾಣಿಸದಾಯ್ತು. ಹೊಗೆಯ ಅನೇಕ ತೆರೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ದಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸೈನ್ಯದ ಜನ ಯುದ್ಧದ ಅಥವಾ ಯುದ್ಧದ ಚಲನಚಿತ್ರದ ಸೂಚನೆಯಂತಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಷೌರ ಮುಗಿಯಿತು. ಹಸಿರು ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋಪಿನ ನೀರಿಗೆ ರೇಜರನ್ನು ಅದ್ದಲಾಯಿತು. ಕೈ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಆ ನೀರನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿತ್ತು. ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರಂ ಮೇಲಿದ್ದವನೊಬ್ಬನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕೊಳ ನೀರು ಬಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಗದರಿಸಲು ಬಯಸಿದ ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿರಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ. ಅವನು ಭಯಂಕರವಾದ ದೃಶ್ಯವೊಂದನ್ನು ಕಂಡ. ಅನೇಕ ಸೈನಿಕರ ಬಂದೂಕಿನ ಗುರಿ ಅವನತ್ತ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯ ಎಲ್ಲರ ನಗು, ಟೈ ತೆಗೆಯಲು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಕೊನೆಗೂ ಯಶಸ್ಸು ಗಳಿಸಿದ. ಆದರಿಂದ ಅವನಿಗೇನು ಸಂತೋಷವಾದಂತೆ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ, ಟೈ

ಬಿಚ್ಚಿಡ್ಡಷ್ಟೇ ಸಾಲದೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕೋಟು, ಷರ್ಟ್, ಷರಾಯಿ ಮತ್ತು ಚಡ್ಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಚ್ಚಿ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಬತ್ತಲಾಗಬೇಕೆನಿಸಿದೆ, ಅದು ನಿಜ. ಈಗ ತಾನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿನಂತೆ ಬತ್ತಲಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ, ಅನಂತರ ಅವನು ವಿಶ್ರಮಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲಕಡೆಯೂ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಮಗು ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಲು ಬಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರ ತಾಯಿ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ಯುವತಿಯಾಯಿತು. ಅವಳು ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ರೈಲು ಚಲಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಜನರು ಬೆವರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಅನೇಕರು ರೈಲನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕರು ಅದನ್ನು ಹತ್ತಲು ಹಲುಬುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜನರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವ, ಅದೂ ಅದೇ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಮುದುಕ ತನ್ನ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯ ಭಾವನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಿಸಿದ, ಅದೇ ಹಳೆಯ ಷರ್ಟನ್ನು ಪುನಃ ಧರಿಸಿದ. ಅವನು ತನ್ನ ತಲೆ ಬಾಚಿದ, ಬಾಚಣಿಗೆಯಿಂದ ನೀರಿನ ತುಂತುರು ಹಾರಿತು. ಅವನು ನೆಲ್ಲಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಅಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ರೈಲು ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೂದಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಕಾಳಜಿ ಇರಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ತಲೆ ಹೊಟ್ಟಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಲ್ಲ. ಇಪ್ಪತ್ತರ ತರುಣರು ಬಕ್ಕ ತಲೆಯವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಚಪ್ಪಟೆ ಹಿಂಭಾಗದ, ತೆಳು ಮೀಸೆಯ, ಆಕರ್ಷಕ ಎದೆಯ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಬೆವರನ್ನು ಸೀರೆಯ ಅಂಚಿನಿಂದ ಒರೆಸಿ ಕೊಂಡಳು. ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ತನ್ನ ಕಂಕುಳಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳು ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನೋಣಗಳ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕೂರುತ್ತವೆ. ಅವು ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲಿನಿಂದ ಕೆರೆಯುತ್ತವಷ್ಟೆ. ಅವು ಸೋಮಾರಿಗಳು. ಜನರ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರು ನೋಣಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಹಾರಾಟಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಕೈ ಬೀಸುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಹಾರಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಬೇರೆಯವರ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕೂರುತ್ತವೆ. ಇದು ನಿರಂತರ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಿರಾಶೆಯ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದ ಮುಖಗಳು. ಜನರೆಲ್ಲ ಬೇಸರಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದೆ. ಈ ನಿರಾಶೆಯ ಮುಖ ಹಸಿದ ಕಣ್ಣನ್ನೂ, ಬಾಯಾರಿದ ತುಟಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಸೋತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜನರು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಲಾರದಷ್ಟು ಸೋತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತಿದೆ. ತಮ್ಮ ಭರವಸೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಬೀಳುತ್ತೆ. ತಾವು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಯ ಅವರನ್ನಾವರಿಸಿದೆ. ಕೋತಿಗಳು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಯಿ ಸೇರಲಿರುವ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಕಲೆ ಅವಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕರಗತವಾಗಿದೆ. ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು ಮಾತ್ರ ಪೇಚಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ, ಇತರರರ ಕೋತಿಯ ಚಮತ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಪೇಚಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದವನು ಜನರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ಕೋತಿಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೋತಿಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ನಗುವವರು, ಬಯ್ಯುವವರೂ ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ ಕೋತಿಗಳೇ. ಅವನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಎಂದೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲರದರಿಗೆ ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೋತಿಯ ಸಣ್ಣ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು.

ರೈಲು ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಎರಡನೇ ತರಗತಿ ವಿರಾಮ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿದ್ದಾರೆ. ತೀರ ಮುದುಕನೊಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಬೀಳುತ್ತೆ. ಅವನಿಗೆ ತೊಂಬತ್ತೆಂಟಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದು, ಇನ್ನೊಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಅವನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅಥವಾ ಅವನೇ ಜೀವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ. ಅವನು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ತಂದ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಪರಿಮಿತಿ ಸಹ ಅವನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಬೀರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗಳೆರಡೂ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಗಳು, ಅವನ ಎಲ್ಲ ಹಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದಿವೆ. ಕೊನೆಯ ಹಲ್ಲು ಬಿದ್ದು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನೊಂದು ಮಗುವಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಡಬಹುದು. ರೈಲು ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳೇಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಬಾರದು? ಅವಳು ಲಂಚ ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ-ನಾಯಿ, ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಭಕ್ಷಿಸ್ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನೀವು ಕಾಲೇಜ್ ಹುಡುಗಿಯ ಪಕ್ಕ ಮಲಗ ಬಯಸಿದರೆ ತಲೆಹಿಡುಕನೊಬ್ಬ ಹಣ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮುಂಚೆ

ಅನೇಕ ಸಲ ಮಲಗಿದ್ದ ಭಿಕ್ಷುಕಿಯೇ ಅವಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಭಿಕ್ಷುಕಿ. ಅವಳು ಹಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಹಣದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಬೀದಿನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಮುದುಕ ತಲೆ ಬಾಚಿದ್ದು ಮುಗಿಯಿತು. ಅವನು ದಿನವನ್ನೆದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಬೆಂಚೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಜನರನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜನ ಅವನನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತೆ, ಜನರ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಕೂಡ. ಜನ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು ಬೆಳೆದಿದೆ. ಮೂತ್ರಿಗಳಿಗಿಂತ ಜನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ-ಸಕ್ಕರೆ ರೋಗಿಯಿರಬೇಕು, ಮಧ್ಯೆ ನುಗ್ಗಿ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವನು ಆಟದ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಲ್ಲ. ಸದಾ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಲಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಸಕ್ಕರೆ ರೋಗಿ ಜನರ ಕಡೆ ದುರ್ಬಲ ನಗೆ ಬೀರಿದ, ತಾನು ಕ್ಷಮಾರ್ಹನೆಂಬುದನ್ನು ತನ್ನ ನಗೆ ವಿವರಿಸಬಲ್ಲದೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ರೈಲು ಚಲಿಸಲಿಲ್ಲ, ಸೈನಿಕರು ಇಸ್ಪೀಟ್ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನಿಗೆ ಜಾಕಿ ಮತ್ತು ಕಿಂಗ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ದೊಡ್ಡವರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಆಟದ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗುತ್ತೆ. ಟೈಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದಾತ ತನ್ನ ಕಿರೀಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗರಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಅವನು ತನ್ನ ಕೋಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ್ದಾನೆ. ರೈಲು ಚಲಿಸಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದು ಚಲಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಕಾವ್ಯೋದ್ಯೋಗ

ಕಾವ್ಯೋದ್ಯೋಗ

-ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ

ಕೊಂಕು ಮಾತು, ಕಿಲಾಡಿ ನುಡಿ,
ನಾಲಗೆಯ-ತುರಿಕೆ ತೀರಿಸಲೆಂದೆ
ಪುಟದುದ್ದ ಚತುರೋಕ್ತಿ ಚಾಕಚಕ್ಯ,
ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗು ಅಣಕ, ಮೂದಲಿಕೆ, ತುಂಟತನ,
ಹಗಲಿಡೀ ಬಾಯ್ತುಂಬ ಬರಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ.

ಈ ಇಷ್ಟೆ ಬಂಡವಲ ಮೇಲೆ ಹೂಡಿದೆ, ಗೆಳೆಯ,
ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯೋದ್ಯೋಗ; ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲ;
ಒಳ್ಳೆ ಚುರುಕಾಗಿ ಚಲಾಖ್ಯಾಗೆ ಬರಿ ಮಾತುಗಳ
ಉರುಳಿಸಿದರೇ ಮಹತ್ಯ ತಿಯು ಅಲ್ಲ.

ಬೇಕು ಒಳಹೊರಗೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕಣ್ಣು,
ಇಡಿಯಾಗಿ ಬದುಕನೀಕ್ಷಿಸುವ ನೋಟ

ನೆಲಬಾನ ಎಳೆತ-ಸೆಳೆತಗಳ ತುಮುಲ ಧ್ವಂದ್ವ
ರೂಪಿಸುವ ಜೀವಿತದ ಆಟ-ಓಟ

ನಿರೂಪಿಸಲು ಬೇಕು ಬೇರೆ ಥರ ತಾಖತ್ತು
ಬೇರೆಥರ ತಾಲೀಮು ಪಡೆವ ಉಸಿರು

ದಿನನಿತ್ಯ ಧ್ಯಾನಧಾರಣೆಯು ನೀಡುವ ತಾಣ,
ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬಿಡಿಸಿರುವ ಕುಸುರು,

ಬೇಕು ನಾಲ್ಕದೆಸೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿಹ ಮನಸ್ಸು
ಜೀವಜಾತಗಳ ನಾಡಿ ಸ್ಪಂದನ

ಪಡಿಮೂಡಿಸಲು ಬೇಕು ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಣದ ಹಿಡಿತ-
ಮಿಡಿತ-ತುಡಿತದ ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನ.

ಯಥಾರ್ಥ ಮಾತುಗಳ ಪರಿಪಾಠವೇ ಬೇಕು
ಕೃತಾರ್ಥವೆನೆ ಅಂತರಂಗವ ನುಡಿಸಲು.

ಬರಿಯ ಆರ್ಭಟ, ಅಟಾಟೋಪ, ಆಕ್ರೋಶಗಳ
ದುಂದುಗಾರಿಕೆ ಶುದ್ಧ ಗೌಜು-ಗುಲ್ಲು,

ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಪದ-ಪಂಕ್ತಿಗಳೆ ಮೊಳಗಿಸಲಿ
ಜೀವದಾಳದ ಕನಸು-ನೆನಸಿಕೆಗಳ,

ನಿಮಿಷವೂ ಬಿಡದೆ ನಮ್ಮನಿಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದ ಈ
ಬದುಕ ಗೂಢಗಳ, ಭೀಕರತೆ-ರಮ್ಯತೆಗಳ,

ಆತ; ಆಫೀಸು; ಆಫೀಸು ಸಮಯ..., ಇತ್ಯಾದಿ

ಆತ; ಆಫೀಸು; ಆಫೀಸು ಸಮಯ..... ಇತ್ಯಾದಿ

ಎಂ ರಾಜಗೋಪಾಲ

ಹತ್ತು ಹೊಡೆಯಲು ಇನ್ನೂ ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳಿರುವಾಗಲೇ ಆತ ಹಾಜರಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದ; ಲೇಟ್‌ಮಾರ್ಕ್ ತಪ್ಪಿದ ಬಗ್ಗೆ
ಋಷಿಪಟ್ಟ.

(ಸುಡುಗಾಡು, ನನ್ನ ವಾಚಿಗೆ ಏನು ಸೀಕೋ; ದಿನಾ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೂ ಕಾಲು ಗಂಟೆಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಮುಂದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ಈ
ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದರೇ ತೊಂದರೆ. “ನಿಮಗ್ಯಾಕ್ರೀ, ಅಷ್ಟೂ ಅಟ್ಯಾಚ್‌ಮೆಂಟೂ, ಈ ದರಿದ್ರ ವಾಚಿನ ಮೇಲೆ; ಮುಂಡೇದು, ಸಮಯ
ಹೇಳಿದ್ರೂ ಪರವಾ ಇಲ್ಲ, ಷೋ ಆದ್ರೂ
ಬೇಡ್ವೇ?”.)

ಆತ ನಕ್ಕ. “ಹಲೋ, ಹಲೋ”, “ನಮಸ್ತೆ, ನಮಸ್ಕಾರ”, “ಮೋರ್ನಿಂಗ್ ದನಿಯಾ”, “ಮೋರ್ನಿಂಗ್ ಗುರೂಜೀ”, “ಅರೇ, ರಜಾ

ಮುಗಿತೇ ಯಾರ್, ಟ್ರಿಪ್ ಹ್ಯಾಂಗಿತ್ರಿಲ್”ಗಳ ನಡುವೆಯೂ, ತನ್ನ ಮೇಜಿನ ಡ್ರಾವರ್ ಎಳೆದು ಕೊಳಕು ಕರವಸ್ತ್ರ ತೆಗೆದು; ಕುರ್ಚಿ ಒರಸಿದ. ಮೇಜಿನ ಧೂಳು ಝಾಡಿಸಿದ; ಫೈಲುಗಳನ್ನು, ಟ್ರೇಯನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿಸಿ ಒದರಿದ. “ಏನು ಧೂಳು, ಮಾರಾಯ್ತೇ...ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ”.

ಸೈರನ್‌ನ ಆರ್ಭಟ.....

(ಹ್ಲಾ, ಹ್ಲಾ...ಹತ್ತಾಯಿತು.)

ಆಫೀಸರ, ಹಾಜರಿ ಪುಸ್ತಕ ಎಳೆದು ಸರಸರ, ಕೆಂಪು ಶಾಯಿಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ; ತಪ್ಪಿತು; ಪೆನ್ನು ನೀಲಿ ಶಾಯಿಯದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ಇಂಕು ಮುಗಿದಿರಬೇಕು. ಬೇರಾರಾದರೂ ಬಂದು ಹಾಜರಿ ಹಾಕಬಹುದೆಂಬ ಭಯ. ಬೇರೆ ಬೂತು ಹಿಡಿದೇ, ಪೆನ್ನಿಗೆ ಶಾಯಿ ತುಂಬಿಸಲು ಅಟೆಂಡರನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ. ನಡುವೆ ಬಂದವರು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪೆನ್ನುಗಳ ಮುಚ್ಚಳ ತೆಗೆದು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತರು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಳವಳವಿದೆ, ಸಿಟ್ಟಿದೆ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿದೆ; ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಕನಿಕರವಿದೆ.

ಆತ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಟೇಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಗೀಚಿದ. ಕಡಿಮೆಯೆಂದು ತೋರಿತು. ಕೊನೆಗೆ “plus posting Work” ಅಂದು ಸೇರಿಸಿದ; ರಿಜಿಸ್ಟರದ ನಡುವೆ ಇಟ್ಟು ಬೆವರೊರಸಿದ:

(ತಾನು “ಬಂದಿದ್ದೇನೆ”-ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ವಿಧದ ಎರಡು ಅತೀ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಳು ಮುಗಿದುವು. ಇನ್ನು...ಇದೆಯಲ್ಲ; ನಿತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ-ಭೋಜನ-ತಯಾರಿ, ಊಟ, ಮಂದಹಾಸ, ಸೆಡವು : ನಿಮಿಷಗಳು, ಗಂಟೆಗಳು;- ತಿರುಗಿ ಗಂಟೆಗಳು; ನಿಮಿಷಗಳು ಗಳ – “ಆಯಿತು”, “ಇನ್ನೂ ಇದೆ”ಗಳಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಾಯಿಸುವುದು)

ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ, ಫೈಲಿಗೆ ಲಗತ್ತೀಕರಿಸಿದ್ದ, ಪತ್ರವನ್ನು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿಸಿದ. ಓದಲು ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಪ್ಪ ಬರಬೇಕು. ಫೈಲಿನ ನಂಬರ ಮತ್ತು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದ ನಂಬರ ಸರಿಯಿದೆಯೋ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೋ; ಎಂದು ನೋಡಿದ.

(ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ – ‘ನಂಬರ ತಿಳಿಸಿ, ದಯವಿಟ್ಟು’ ಆವರೆಗೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಮಿಸಿ; ನಿಮ್ಮ “ಬೇಕು”ಗಳನ್ನು – ಚುಟುಕಾಗಿ, ನಿಖರವಾಗಿ, ಬರೆಯಿರಿ. ಎಂದಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ಸೇವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ನಿಮ್ಮ ಹಿತೈಷಿಗಳು. -ಬರೆದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಗಿಯಿತು, ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು Disposal.)

ಆತ-‘ಹೌದು’-ಎಂದು ತನ್ನ ವಾಚನ್ನು ಅಫೀಸಿನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಟ್ಟ. “ಮರೆತಿದೆಯೋ, ಏನೋ” -ಎಂದು ಕೀಕೊಟ್ಟ.

(ಇಂದು ಮಳೆ ಬರಬಹುದೇ? ಗ್ರಹಚಾರ, ನಾನು ಕೊಡೆಯೂ ತಂದಿಲ್ಲ. ಈ ವರ್ಷ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತುಗಳ ಧಾರಾಳತನ. ಉರಿ, ಸೆಕೆ, ಶರಾವತಿಯಲ್ಲೇನೋ ನೀರು ತುಂಬಿದೆ. ಕರೆಂಟ್ ಕಟ್ ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಏನು ಸುಖ. “ಛೇದಿಯಾದಾಗ ಫೇನು, ಸೂರ್ಯ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಲೈಟು” -ಬೇಕಾದ-ವಹಾನುಭಾವರೇ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ.)

ಯಾಕೋ.. ತಾನು ಏಳಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಆಫೀಸರ ನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಅರ್ಧ ಎದ್ದವನೂ... ಪುನಃ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ.

ಮೇಜಿನ ಮೂರೂ ಡ್ರಾವರುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಳೆದ. ಪುನಃ ಮುಚ್ಚಿದ.

(ನಿನ್ನೆ ನಾನು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ರಶೀದಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು?...ಹ್ಲಾ ಹ್ಲಾ ಪಾರ್ಕಿಂಗ್-ಬಂದಿದ್ದವನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನಲ್ಲವೇ? ದಸ್ತತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮರೆತು ಹೋಯಿತೋ, ಏನು; ಗ್ರಹಚಾರ. ರಿಜಿಸ್ಟರ ನಂಬರವೂ ನೆನಪಿಲ್ಲವಲ್ಲ.)

ದಿನದ ಕೆಲಸದ ಸ್ಟೇಟ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದ. ಸಿಕ್ಕಾಗ, ಸಂತಸಪಟ್ಟ. ದಸ್ತತ್ತು ಆಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಆಗಿದೆ. ಅಂತೂ ಬಚಾವ್.

(ನಾನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತೆ ಹಬೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ; ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತೇನೆ. ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೂ ಈ ಫೇನಿನ ವರ್ತುಲದಿಂದ ಹೊರಚಿಮ್ಮುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ಅದು ಕೇವಲ ಸುಳಿ; ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣದಂತೆ, ಅದರ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವುದು, Centripetalಲ್ಲೋ, Centrifugalಲ್ಲೋ..... ಏನೋ ಒಂದು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದು ತಿರುಗುವಷ್ಟೂ ಕಾಲ ಅಲ್ಲೇ ತಿರುಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪವಾಗುವುದನ್ನೇ ಕಾಯಬೇಕು; ಮತ್ತೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜಿಗಿದು ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರ ಧುಮುಕಬೇಕು; ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಎತ್ತರ, ಎತ್ತರ...ದೂರ...ಹಾರಬೇಕು, ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಬೇಕು, ಚಂದ್ರನಾಗಬೇಕು, ಸೂರ್ಯನಾಗಬೇಕು; ಇಬ್ಬುನಿಯಾಗಬೇಕು, ಕಣ್ಣೀರಿನ ಮುತ್ತಾಗಬೇಕು, ಸ್ವೇದ ಬಿಂದುವಾಗಬೇಕು, ಮಗುವಿನ ಉಚ್ಚೆಯಾಗಬೇಕು.....)

ಆತ, ಫೈಲಿನ, ಒಳ ಕೈ ಹಾಕಿ, ತಿರುಳನ್ನು ಎಳೆದ. ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರಗಳ ಪುಟ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇಂತಹದೇ ಕೈಬರಹದ ಕೆಲ ರಿಜಿಸ್ಟರ್, ಕಾರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಇನ್‌ಲೇಂಡ್ ಲೆಟರ್‌ಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಓದಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ಓದುತ್ತಾ ಸಮಯ

ಕಳೆಯಬಹುದಾದ ಖುಷಿಗೆ, ಕೆಳತುಟಿ ಕಡಿದ; ತಲೆದೂಗಿದ.

೧೮-೬-೬.... ಜ್ಯೂನ್ ಧರ್ಮಪ್ಪ ಸಾಹೆಬರ ಸನ್ನಿಧನಕೆ... ತಾಲೋಕ.. ಹೋಬಳಿ ಹುಚ್ಚಪ ಮುರಳಪ್ಪನು ಬರೆದಕುಳ್ಳವದು... ಇತಿಂ...
ಎನೆಂದರೆ...

ಗೌರಿ ಹಬದ ಪರಸಾದ ಲಗೂ ಕಳಸೇನಿ. ಮುರು ಪತ್ರಾ ಬರೆದ. ಒಂದ ಕವರ, ಮತೊಂದ ಕಾಡು, ಮೂರನೆದು ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿರ್ ಮಾಡಿ
ಬರೆದ. ಖಾವಂದರು ಇನೂಲೊನ್ ಚೆಕ್ ಕಳ್ಳಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ನಿಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕಚೆರಿಗೆ ಹೋದಾಗ- 'ಇಲಿ ಆಗೊಲಿ... ಹೆಡ್ಡ ಆಪಿಸಿಗೆ
ಬರೀರಿ' ಅಂದು. ನಮ ಮಗಳ ಮದುವಿ ಗೊತಾಗೇದು ಹುಡುಗ ಲಕ್ಷಣ ಅಧಾನೆ. ಪತ್ರಿಕ ಕಳಿಸೀನಿ. ಬಡವನ್ ಮೇಲೆ ಖಾವಂದರು
ದಯಾ ಇಡ್ಡೇಕು. ಲಗ್ಗೆ ಇದೆ ಇಪತಾರಕ. ಖೋಡಿ ಖೋಡಿ ಹಣ ಕಳ್ಳಿದ್ರೆ ಸಮಾ ಆತು. ಇಲಿದಿದೆ ನಾನು ಮುಳಗೆ ಹೋಗಿನ್ತಿ.....
ಎಡ್ರಾಸು.....ಹುಚ್ಚಪ ಮುರುಳಪ S/o Late Sthri, ಮರಳಪ್ಪ... ಹೋಬಳಿ... ತಾಲೋಕ.

ಸಾಬ್ರಾ, ಇದ ಕೋನೀ ಪರ್ತಾ. ಇನ್ನೂ ಹಣ ಕಳ್ಳಿದೆ ಇರ್ದೆ, ನಾಲಕ್ ಲಾರಿ ಜನ ಮಾಡಿ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಮಂಡಿ ಒಡಿತಿನಿ. ಏನತ
ತಿಳಿದ್ರೀ. ನಮ ಮಂದಿ ದಿಲಕುಷ್ ಇದ್ದಂಗೆ ಸಿಧಾ ಅಧಾರೆ; ಖರೆ ಮಂದಿ, ಖಂಬರ ಅಧಾರೆ. ಆಗೊಲ್ಲಾಂದೇ ಖತಂ... ನಿಮೆ ಕಾರು,
ಜೇಪ, ಇಲ್ಲಿ ಹಾಂಗೆ ಬರತೊ ನೊಡ್ತಿನಿ.

(ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಗೆ ಬರೆದಿರಬಹುದು?)

ಜ-ಬರೇ ಫೈಲ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. "ಸಾಲ ಮಂಜೂರಾತಿ ಮಾಡಲಾಗದು"-ನೋಟ್ ಇದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ
ಯಾರ "ಮಂಡಿ"ಯೂ ಒಡೆದಂತಿಲ್ಲ. ಆತನ ಸತ್ತ ಅಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಬಗ್ಗೆ ಪುರಾವೆಯೂ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಫೈಲು
ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ, ಇಂತಹದೇ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವುಗಳ ತರ್ಕ ಸರಣಿಗೆ ಆನಂದಪಟ್ಟ.

ಗಂಟೆ ಹನ್ನೊಂದುವರೆ ಆತ ಪೆನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟ. ಫೈಲು ಅಂತೆಯೇ ತೆರೆದಿಟ್ಟು, ಮೇಲೊಂದು ಪೇಪರ್ ವೈಟನ್ನು ಹೇರಿಸಿದ. urinalsನತ್ತ,
ಸೀದಾ ನಡೆದ. ಅಲ್ಲಿ ಜನವೋ ಜನ; ಕ್ಯೂ. ತನ್ನ ಸರದಿ ಬರುವವರೆಗೂ "

ಹಲೋಸರ್", "ಹ್ಯಾಂಗಿದೀರ"; "ಆರಾಮಾ"ನಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತ, ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ದೇಶದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ "The future
of India is in your hand" ನ ಹಳೇ ಜೋಕ್, ನೆನಪಾಗಿ ನಕ್ಕ : ಇತರರನ್ನೂ ನಗಿಸಿದ. ಬೇಸಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುಖ ತೊಳೆದು,
ಟವಲ್ಲಿನಿಂದ ಮುಖ ಕೈ ಒರಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ.

ಆಫೀಸರ, ಸಮಯ ನೋಡಿಕೊಂಡ, ಆತನ ಹೆಸರಿನದುರು ಸಮಯ ಮಾರ್ಕ್ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

(ಬೇಡನಂತೆ ತಾನೂ ಬದ್ಧ. ಹಕ್ಕಿ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಾದರೆ, ಅದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ತಾನೂ ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಬದ್ಧ.)

ಆತ ಪುನಃ ಅದೇ ಫೈಲು ತಿರುಗಿಸಿದ.

(ಅತೇ; ನನ್ನದು, ಇನ್ನೂ ಒಂದು Disposal-ಲ್ಲೂ ಆಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ; ಕತೆ ಫಜೀತಿ.)

ಪತ್ರವನ್ನು ಸರಸರನೆ ಅರ್ಥವಾದಷ್ಟು ಓದಿದ. ಲೆಜ್ಜರಿನತ್ತ ನಡೆದು ಆತನ ಹಳೇ ಸಾಲದ ಮಾಹಿತಿ ಬರೆದುಕೊಂಡ. "ಈ ವರೆಗೂ ಬಡ್ಡಿ
ಕೊಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲ....ಬಡ್ಡಿ ಮಗ.... ಇನ್ನೇನು ಹೊಸ ಸಾಲ ಸಿಗುತ್ತೆ"-ಅಂದು ಗೊಣಗುತ್ತಾ ತನ್ನ ಚೇರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ
ಚಕ್ರಬಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದ.

(ನಾನಂದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ)

ಪತ್ರದ ಪೇಡ್ ಎಳೆದ; ಕಾರ್ಬನ್ ಪೇಪರ್ ಸರಿ ಇದೆಯೋ ಎಂದು ನೋಡಿದ. ವಿಳಾಸ ಬರೆದ, ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿರ್ ನಂಬರ್ ಬರೆದ, ಬಿಟ್ಟ
ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸುತ್ತಾ ಹೋದ; ಮೊದಲೇ ಅಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನವೇ-ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ... 'ಪತ್ರ.....ತಾ....., ನಮ್ಮ
ಬ್ರಾಂಚ್‌ಗೆ...ರ ಮೊದಲು...' ಬಡ್ಡಿ ಬರೆದ, ಚಕ್ರಬಡ್ಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಮೊತ್ತ ಗೀಚಿದ. ಖಾಲಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, 'ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ತಾ.....ರ
ಮೊದಲು, ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಮೊಬಲಗನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ...ಬ್ರಾಂಚ್ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಿ. ನಿಮ್ಮದೇ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ನಾವಿದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸೂಕ್ತಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾದೀತು. ಎಂದಿಗೂ ತಮ್ಮ ಸೇವಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು. ತಮ್ಮ
ಹಿತೈಷಿ...ರ ಪರವಾಗಿ... ಎರಡನೇ ಕಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಂಚ್ ಆಫೀಸಿಗೆ ಅವಗಾಹನೆಗೆ...ಎಂದು ಸೇರಿಸಿ, ಪೇಡಿನಿಂದ ಮೂರೂ
ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಹರಿದು. ಫೈಲಿಗೆ ಲಗತ್ತೀಕರಿಸಿದ. ಕಾರ್ಬನ್ ಪೇಪರುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಟ್ಟ.

(ಅಬ್ಬಾ, ಒಂದಾಯ್ತು. ಇಲ್ಲಿ, ಈ, ಓಬೀರಾಯನ ಕಾಲದ ಕಟ್ಟಡ, ಯಾರ ಕಾಲದಲ್ಲೋ ಸುಣ್ಣದ ಮುಖ ಕಂಡ ಗೋಡೆಗಳು, ಹೊಗೆ ಹಿಡಿದ

ಮಾಡುಗಳು, ಅಡ್ಡೆಗಳು; ಹೊಂಡಬಿದ್ದ ವಿಶಾಲ ಹಜಾರ, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಿ ಸಾಯುವ ಮಾಡಿನ ಹುಲ್ಲುಗಳು, ಆ ಕಡೆ ಡಿನ್ನರ್‌ನಲ್ಲಿ ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟ ಎಲೆಗಳು, ಹಳಸಿದ ಅನ್ನದ ಗಬ್ಬು ವಾಸನೆ...ವೈಟ್‌ವಾಶ್ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಗೋಡೆಯ ಶ್ರದ್ಧಾಚಿತ್ರಗಳು ಅಳಿದುಹೋಗುವ, ಕಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಉತ್ಕಟ ಅಭಿಮಾನ...ಆಫೀಸಿನ ಇಮೇಜ್ ಹಾಳಾಗಬಹುದಾದ ಭಯ...ಹ ಹಾಂ, ಗ್ಲೂರಿಯ ಗೋರಿಯಾಗಿದೆ-ಈ ತಪೋವನ. “ಕರ್ಮಣ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ, ಮಾಫಲೇಷು ಕದಾಚನ” ಎಂದು ಮೇಲೆ ಕುಳಿತವ, ಸಾಕಷ್ಟು ಭೋಗಿಸಿದ, ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರವೇ ಇಲ್ಲದವನಂತೆ...ನಿಯತಂತೆ...ನಿಯತ್ತು; ಇವನಿಗಿಂತಹ ನಿಯತ್ತು. ತನ್ನ “ಹೂ” ಕಾರದಿಂದಲೇ, ಯಂತ್ರದ ‘ಮೈನ್ ಸ್ವಿಚ್ ನಾನೇ’-ಎಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ “ಪಟ್ಟಭದ್ರ”-ತನ. ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಮಾನವತೆಯ ಶಾಂತ ಮಂದ್ರಧ್ವನಿ ಇರುವುದಾದರೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಅನುಭವಿಸಬೇಕು: ಆನಂದಿಸಬೇಕು; ಸಪ್ತವರ್ಣದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನ ತಲೆ ಹುಡುಕಬೇಕು ಆದರೆ...ಅಂತಹ ನಾನಾರು...?

ನಾನು ಲಜ್ಜೆ: ನಾನು ಮಜ್ಜೆ; ನಾನು ಭಕ್ತ, ನಾನು ಭಕ್ತನ ದಾಸ, ನಾನು ಬಿಂದುವಿನ ಬಿಂದು, ನಾನು ಅಣು, ನಾನು ಪರಮಾಣು, ಅಣುಕೇಂದ್ರ, ಹೊರಗೆಳೆಯುವ, ಒಳಸೆಳೆಯುವ ಅಯಸ್ಕಾಂತ; ನಾನು ಜೀನ್, ಮೊಟ್ಟೆಚಿಪ್ಪಿನೊಳಗಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನಾಟಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದ ಜೀನ್, ಎಳೆಯುವ ಜೀನ್, ಸೆಳೆಯುವ ಜೀನ್, ಕಳೆಯುವ ಜೀನ್, ಸತ್ತ ಜೀನ್, ಸತ್ತೂ ಸಾಯದಿರಬಹುದಾದ ಜೀನ್; ನಾನು ಭೂತದ ಅಸ್ತಿಪಂಜರ; ನಾನು ಅದೃಶ್ಯದ ವಾಣಿ, ನಾನು ತಲೆ ಬುರುಡೆಯ ಮಾತು; ನಾನು ಬೆಳಕು, ನಾನು ಗಾಳಿ, ನಾನು ವೇಗ, ನಾನು ವೇಗೋತ್ಕರ್ಷ; ...ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ.)

ಏನೀ, ವರಾಹಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದೀರಾ.

(ಅರೇ-ಹಾ ಹಾ, ಅಚಾತುರ್ಯವಾಯಿತು, ಭೂಲ್ ಹುಯೇ; ಎದುರು ಒಂದು ಫೈಲನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು, ಪೆನ್ನು ತೆರೆದಿಡಬೇಕಿತ್ತು; ಏನಾದರೂ ಗೀಚುತ್ತಿರಬೇಕಿತ್ತು; ಏನೂ ಯೋಚಿಸಬಹುದಿತ್ತು; ಏನೂ ಅಳಲಬಹುದು. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕಬಹುದು. ಅರ್ಥವಾದುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬಹುದು.)

ಆತ ಅಂಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ, ಗುಣಿಸಿದ, ಕೂಡಿಸಿದ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಈವರೆಗಿನ ಅಸಲು, ಬಡ್ಡಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿದ. ‘ತಪ್ಪಿದರೆ’-ಎಂದು ಒಂದಂಕೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದೇ ಕೂಡಿಸಿದ. ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಯಾಂತ್ರಿಕರಿಸುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲೋ ತಪ್ಪಿದ. “ಥತ್”-ಎಂದರೂ “ಪುನಃ ಪೂಜಾಂಕರಿಷ್ಯೇ” ಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡ. “ಈ ದಿನದ ಮೊದಲು ಇಷ್ಟು ಹಣ ಪಾವತಿ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಅಸಲು, ಬಡ್ಡಿ -ಎಲ್ಲ ಬಂದಂತಾಗುವುದು. ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಮುಗಿಸಿ ಬಾಂಡನ್ನು ಕಾಟು ಹೊಡೆದು ತಕ್ಷಣ ನಿಮಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ...ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸಿ....

(ಮುಗಿಯಿತು; ಸತ್ತಿತು. ಇದೀಗ ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜೀವಕಣ ಸತ್ತೇ ಹೋಯಿತು ಬೀಕರಿನ ದ್ರವದ ಎಲ್ಲಾ ಅಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇದೆ; ಸ್ಥಳ ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಗುದ್ದಾಡುವುದೂ ಇದೆ. ಜೀವವಿದೆ, ಘರ್ಷಣೆ ಇದೆ; ಸಾವು ಇದೆ; ಅಳು ಇದೆ, ಅಂತೆಯೇ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದೆ, Yeast ನ ಸರಪಳಿ ಕ್ರಿಯೆ ಇದೆ. ಕೊಂಡಿ ಜಾರುವುದೂ ಇದೆ. ಕೊಂಡಿ ಜಾರಿಸುವುದು ಇದೆ. ಕೊಂಡಿ ತುಂಡಾಗುವುದೂ ಇದೆ. ಅಂದರೆ..ಹಾಗಂದರೆ.....ನಾನು? ಹ ಹಾ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು; ನನಪಿಸು....

ನಾನು ಯಮ, ನಾನು ನಿಯಮ, ನಾನು ರೇತಸ್ಸು, ನಾನು ಅವಿನಾಶಿ, ನಾನು ಮಿಂಚು, ನಾನು ಪ್ರದ್ಯೋತನ, ನಾನು ಜ್ಯೋತಿ, ನಾನು ಬೆಂಕಿ, ನಾನು ಉಷ್ಣ, ನಾನು ಬಿಸಿ, ನಾನು ಗುಡುಗು, ನಾನು ಗಡಿಗಿ, ನಾನು ಆಕಾಶ, ನಾನು ಒನಕೆ, ನಾನು ಪೆಟ್ಟು, ನಾನು ಮಡಕೆಯ ಪುಡಿ, ನಾನು ಶಿಲಾಲೇಖ, ನಾನು ಸ್ತೂಪ, ನಾನು ಗೋರಿ, ನಾನು ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡ, ನಾನು ಗತವೈಭವದ ಅವಶೇಷ, ನಾನು ಇತಿಹಾಸ, ನಾನು ಕೊಲೆಗಾರ, ನಾನು ಪೋಲೀಸ, ನಾನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನಾನು ನ್ಯಾಯಗ್ರಂಥ, ನಾನೇ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ, ನಾನು ಸಮುದ್ರದ ಮೊರೆತ, ನಾನು ತಾಳೆಗರಿಯ ಮರ್ಮರ, ನಾನು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಇಂಚರ, ನಾನು ನಲ್ಲೆಯ ಮೆಲ್ಲದ್ದನಿ, ನಾನು ಕಳ್ಳನ ಪಿಸು ಮಾತು, ನಾನು ಮೋಟಾರಿನ ಹಾರ್ನ. ರೈಲು ಇಂಜಿನಿನ ಸಿಳ್ಳು, ಗ್ಯಾರೇಜಿನ ಕರೋರ ಸ್ವರ, ನಾನು ರೋಗಿಯ ಆಕ್ರಂದನ, ಚರ್ಚಾಕೂಟದ ಬಿಸಿ ಮಾತು,..... ದೇಭರ ಭಾಷಣ : ನಾನು ಪಿಕ್ಕಾಸಿನ ಗೋರಿಯಿಗಿಂತದ ಧ್ವನಿ, ನಾನು ಶಬ್ದ ಪ್ರಭೇದ, ನಾನು ಅಧ್ಯಾಹಾರ. ಆನೋ ಭದ್ರಾ ಕೃತವೋ ಯಾಂತು ವಿಶ್ವತಃ. ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಬರಲಿ. ನಾನು ಪ್ರಣವ....ಓಂ, ಓಂ, ಓಂ.....)

ಸೈರನ್ನಿನ ಧ್ವನಿಗೆ ಆತ ಬೆಚ್ಚಿದ.

(ಗಂಟೆ ಒಂದು. ಅರೇ ಸಮಯ ಹೋದದ್ದೇ ತಿಳಿಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಾದರೂ Disposal ಆಗಬೇಕಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬೇಗ ಕೆಲಸದತ್ತ ತಲೆ ಹಾಯಿಸಬೇಕು.)

ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಿರುವಾಗಲೇ ಆತ ಕೆಲಸಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದ್ದ.

(ಕೊರಮ, ಆದಾಯ ಹತ್ತು ಸಾವಿರವಂತೆ...ಹಂಹಂ, ದಿನದ್ದೋ, ಗಂಟೆದ್ದೋ....ಎಲ್ಲಾ ಟ್ಯಾಕ್ಸ್ ತಪ್ಪಿಸುವ ನಿಯತ್ತು. ಭಾರ ೬೦ ಕಿಲೋವಂತೆ. ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆಯದ್ದೋ, ಒಂದೊಂದು ತೊಡೆಗಳದ್ದೋ, ಡಾಕ್ಟರನೂ ಅಂತೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕು. ಡಾಕ್ಟರನಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿ, ಒಮ್ಮೆ, ಚಂದನೋಡಬೇಕು.

‘ಸ್ವಾಮೀ, ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ವಂದನೆಗಳು. ದಯವಿಟ್ಟು “V” ಗುರುತು ಹಾಕಿದ ವಿಚಾರದಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. V= ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಸಲಕ್ಕೂ ಈ ಸಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬಂದುದರಿಂದ, ದಯವಿಟ್ಟು ಡಾಕ್ಟರವರನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಭೇಟಿಯಾಗಿರಿ. ಶುಭಾಶಯಗಳೊಂದಿಗೆ..... ನಕಲು- ಡಾಕ್ಟರವರಿಗೆ..... ದಯವಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತೂಕ, ಎದೆ, ಹೊಟ್ಟೆಗಳ ಸುತ್ತಳತೆ ಮತ್ತಿತರ “ಆರೋಗ್ಯ”ದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಿರಿ....’

ಹಾಂ. ಇದು ನಮ್ಮ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನದ್ದಲ್ಲ, ಇದೂ ಅಲ್ಲ.....ಒಳ್ಳೆಯದಾಯ್ತು ಬಿಡಿ, ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಎರಡು Disposal.

ಆತ ಬೆಲ್ ಹೊಡೆದು, ಆಟೆಂಡರನನ್ನು ಕರೆದ. ಅವರೆಡನ್ನೂ .....ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿಗೆ ಕೊಡ ಹೇಳಿದ. ತನ್ನ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರರದಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಂಡ.

(ಮೂರೂವರೆ ಜನಗಳ ಜಾಗತಿಕ ಸಮ್ಮೇಳನ. ಒಬ್ಬ ಬೊಗಟುವವ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅನುವಾದಕ. ಶ್ರೋತೃವರ್ಗದಲ್ಲಿ – ಅರ್ಥಹಿಂಪನ ಪಿಳ್ಳೆ ಒಂದು, ಅಂಗಡಿ ಬಲುದೂರದ ಮುದಿ ಅಜ್ಜ ಇನ್ನೊಂದು. ಕಬೀರನಂದಂತೆ-ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಇವರೆಲ್ಲ, ಕಿವುಡು ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ನೀರು ಟಾಂಕಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟು ದೂರ ತುಂತುರು ಚಿಮ್ಮಿ ಬಿಸಿಲಿನ ಕಿರಣಗಳೆಡೆ, ಪುಟ್ಟ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲುಗಳು ಎದ್ದಿವೆ. ಕೆಳಗೆ? ವಿರಾಗಿಗಳಂತೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಪೈಪ್‌ಗಳು, ಬೋಳುಮರ, ಸುಡುವ ಮಣ್ಣು... ..)

ಮತ್ತು ನನವು? ನಾನು ಬುದ್ಧ, ನಾನು ಸಿದ್ಧ, ನಾನು ಜನ, ನಾನು ಗಾಂಧಿ, ನಾನು ಖುಷಿ, ಉಲಿಯುವುದು ಛಂದಸ್ಸು; ಸೊಲ್ಲು-ದೃಷ್ಟಾರರ ಉಕ್ತಿಗಳು; ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ನಾನು ಕುರಾನ್, ನಾನು ಬೈಬಲ್, ನಾನು ಗೀತೆ, ನಾನು ರಾಮಾಯಣ, ನಾನು ಮಹಾಭಾರತ, ನಾನು ಮ್ಲೇಂಛಿ, ನಾನು ಪ್ರಾಸ್ಟ, ನಾನು ಕಾಮೂ, ನಾನು ಸಾರ್ತ್ರೆ, ನಾನು ಜೆ. ಕೆ., ನಾನು ರಸ್ಸೆಲ್; ನಾನು ಗಣ, ನಾನು ರವಿಶಂಕರ, ನಾನು ನಾದ, ನಾನು ಅಕ್ಷರ, ನಾನು ಶಬ್ದ, ನಾನು ವಾಕ್ಯ, ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ....ಹಾಂ ಹಾಂ... ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮ... ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ.....ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮ? ನಾನೂ ಬ್ರಹ್ಮ?

ಮಗುವಿನ ತೊದಲು ನುಡಿಗೇ, ಕೇಕೆಗೆ; ಯಾರೂಂತ ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ....ನಾನೇ ಸರಿ, ಮಗುವಿನ ಪುಟ್ಟ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಗೆ ಯಾರೆಂದು ಬಲ್ಲಿರಾ...ನಾನೇ ಸರಿ, ನಾನೇ ಸರಿ.

ಮಗುವಿನ ಆರಣ್ಯರೋದನಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾರು? ....ಇನ್ನಾರು?

ಮಗುವನ್ನು ಚಿವುಟುತ್ತಾ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿದವರಾರು?....ಮತ್ತಾರು?

ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಯನ್ಯೆಡ್ ತಿನ್ನಿಸಿ, ಬಾಂಬ್ ಸಿಡಿಸಿ ಆ “ದೊಡ್ಡ” ಮಗುವನ್ನು ಕೊಂದವರಾರು?

ಗೋರಿಗೆಸೆದವರಾರು?.....ನಾನೇ ಸರಿ....

ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಏನು?

ಇದು?..... ಅಂದರೆ?

ಇದೇ ..... ಇದೇ...)

ಮೂರಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಎಂಟು ನಿಮಿಷಗಳಿವೆ. ಆತ ಎದ್ದ. ಪೆನ್ನು ಕಿಸೆಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ. ಕಾಲಿಗೆ ಷೂ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ. ಬಾತ್ ರೂಮಿನತ್ತ ನಡೆದ. ಆ ಅಪರ-ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನ ನೋಡಿ ಖುಷಿಪಟ್ಟ. ಬಟನ್ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ವಾಶ್‌ಬೇಸಿನ್‌ನ ಕನ್ನಡಿ ಎದುರು ನಿಂತ, ಮುಖ ತೊಳೆದ. ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತಲೆ ಬಾಚಿದ;

(ಬೆಳಗ್ಗಿನಿಂದಲೂ ನಾನಿಂದು ತಲೆ ಬಾಚಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ)

ಮುಖ ಒರೆಸಿದ; ಕೈ ಒರೆಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹೊರ ಬಂದ. ಮಾತನಾಡಲು ಯಾರೂ ಸಿಗದ್ದರಿಂದ, ಸೀದಾ ತನ್ನ ಸೀಟಿಗೆ ಹೋದ.
(ಓಹೋ ಮದುವೆ ಆಗಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳೂ ಆಗಿಲ್ಲ....ಮಗ...ಇನ್ನೂ ಹನಿಮೂನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ... ಅವನ, ಅನಂತರ
ಹಣ ಮಡದಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಹಿಡಿದ ಮೊಲೆ, ಸಿಕ್ಕಾಕು ಕುಡಿದ ಮೊಲೆ ಮರೆತೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮೊಲೆ, ಅದೇ ಪ್ರೇಮ,....

ರಕ್ತಸಿಯ ಪರ್ವತ ಕುಚಗಳು? ವಿಷ ತುಂಬಿದವನೂ ನಾನೇ, ಹೀರಿ ಕಟ್ಟಿ ಬಾಯಿಯಿಂದ, ಇತ್ಯ ಹರಿಯ ಬಿಡುತ್ತಾ, ಕೊಂದವನೂ
ನಾನೇ, ಅಮ್ಮನ ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿದ ಅದೇ ನಾನು ಬೆಳೆದು....ಛಿಪ್ಪನ್ನೆವತ್ತಾರು ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಸಿಕಾಗ್ರೇಸರ ಯಾರೊಂತ್ರ
ಕೇಳಬಲ್ಲೆರಾ? ಹಾಗೆಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಹಾಗೆಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

I have flowered with all the beautiful ladies, of all the time.

ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶ ಉತ್ಕಟತೆಗಳಿಂದ, ಉಜ್ವಲವಾಗಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ -ಚಿಂತನೆಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮತ್ತು
ಆಳವಾದ ನಾಡಿ ಸ್ಪಂದನವೂ ನಾನೇ. ನನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ವಿಶೇಷ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೊದಲೂ ನಡೆಯಬಹುದು, ಅನಂತರವೂ
ನಡೆಯಬಹುದು, ಯುರೋಪದಲ್ಲೂ ಪುಟಿಯಬಹುದು, ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲೂ ಎದ್ದೇಳಬಹುದು. ಸರಿಯಾದ ಪರಿಸರವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಸಂಬಂಧ
ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ತಾ ಕ ತಿ ರು ವ ನನ್ನಿಂದಲೂ ನಡೆಯಬಹುದು; ತತ್ವಮಸಿಯಿಂದಲೂ ಆಗಬಹುದು.

Nationalismನ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ, ಸಮಷ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಬಹುದು; ಉತ್ಕಟ
ಚಿಂತಕನಾಗಿ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದ climax ನಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂಬಹುದು. ಧಾರಾಳತನದಿಂದ ನನ್ನ ದೇಹದ ಒಂದೊಂದೇ
ಅವಯವಗಳನ್ನು ಬೇಕೆಂದವರಿಗೆ “ಸರಿ”-ಎಂದು ಕೊಡಲೂ ಬಹುದು. ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವುದು ತೀರಾ ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದು
ತನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂಬಹುದು.

ಕತ್ತಿಯೂ ನಾನೇ, ದೇಹವೂ ನಾನೇ, ಹರಿವಾಣವೂ ನಾನೇ, ಅರೆತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮುಚ್ಚಿದ ತುಟಿಗಳ ಮುಗುಳುನಗು, ಸಡಿಲಿದ
ಹುಬ್ಬುಗಳು, ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು, ಇನ್ನೂ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬಿಸಿ ನೆತ್ತರ ಧಾರೆ...ಕೆಂಪು....ಕಣ ಕಣದ ಕೇಂದ್ರ...ನಾನೇ.....ನನ್ನ
ತಿರುಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡದೆ, ಗದ್ಯ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದೆ... inability ಯನ್ನು mask ನೊಳಗೆ ಇರಿಸಬಯಸುವ ವಿಮರ್ಶಕನೂ
ನಾನೇ...ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ, ಅದನ್ನೇ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವವನೂ
ನಾನೇ....ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೈಜತೆಯನ್ನು, ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು, ನಿಷ್ಕರ ಸತ್ಯವನ್ನು ತತ್ಕಾಲೀನ ಮೌಲ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ,
ಘರ್ಷಿಸುವವನೂ ನಾನೇ..ನಾನೇ...ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ.

ಅರೇ....ಇನ್ನೂ ಐದು Disposals ಆದರೂ ಆಗಬೇಕಲ್ಲ. ಗಂಟೆ ಮೂರೂವರೆ, ಆದರೂ ಇಂದು ಕೆಲಸ ಸಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.)

ಆತ ಹುಡುಕಿ ಫೈಲಿಗಿರುವ ಮೂರು ಕವರುಗಳನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆದ. ಒಂದನ್ನು ಬ್ರಾಂಚ್‌ನವರು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದರು. ಅವಗಾಹನೆಗೆ... ಎಂದು
ಬರೇ ನಕಲು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ರವಾನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪಿನ್ ಮಾಡಿದರಾಯಿತು. ಎರಡನೆಯದನ್ನು ತೆರೆದು ಓದಿದ.

(ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೀಟು ಬರೆಯಲಿದೆ.)

ಅಟ್ಟ ಹತ್ತಿದ; ಸಮಾನಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಲೆಜ್ಜರುಗಳ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ನಂಬರ್ ಹುಡುಕಿದ.

(ಅರೇ ಇದೆಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿದೆ?...ನನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಇದೆ. ಹ್ಲಾ ...ರಾಯರೇ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿದೆಯೇನು? ಒಂದು ನಿಮಿಷ,
ಚಿಂತಿಲ್ಲ....ಬೇಡ, ಬಿಡಿ ಹಾಂ.)

ಹಣ ಬಂದದ್ದರ ಮಾಹಿತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದು, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ದಸ್ತತ್ತು ಜಡಿದ; ಮತ್ತು ಕೆಳಗಿಳಿದ.

ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಸರಿ ನಂಬರದ ಫೈಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ.

(ಮೀನಿನ ಮಾರ್ಕೇಟಿನ ಬಳಿಯ ಗಟಾರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಇಳಿದು, ಹುಳು ಹುಪ್ಪಟೆ, ಕೊಳಕುಗಳ-ನಿಂತ ನೀರನ್ನು “ಸರಸರ” ಎಂದು
ಕುಡಿದವನೂ ನಾನೇ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೊಳತ ಮುಸುಂಬಿಯೊಂದನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ “ಕಚಕಚ” ಜಗಿದವನೂ ನಾನೇ. ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕೈ ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ
ಧುಡುಮ್ಮನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದು, ಮೂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದವನೂ ನಾನೇ;...ಹ್ಲಾ ಹ್ಲಾ ...ನಾನೇ ಕೊಚ್ಚಿ, ನಾನೇ
ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಜನ, ನಾನೇ ಸ್ವಮೇದ ಹೀರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ...ಆದರೂ...ಆದರೂ... ಕಾಲ್ತೆರೆದು ಬತ್ತಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ, ತಾನೇ ದಿನಾ
ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಆ ದ್ವಿತೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು...ಮುಟ್ಟದೆ...ಬಿಟ್ಟವನೂ ನಾನೇ..)

ಮಳೆ ಬರುವ ಸೂಚನೆಯಿದ್ದು ...ಗಾಳಿ, ಧೂಳು ಮುಕ್ತಿಸುತ್ತಾ ಮೋಡವನ್ನೆಲ್ಲೋ ಒಯ್ಯಿತು.

(ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧ? ಹಾಗಂದರೇನು ಸ್ವಾಮಿ? ತಂಗಿಯೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು “ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು” ಎಂದಿರಾ? incest ಅಂದಿರಾ? ನಾನು ಕಾಮ, ನಾನು ಲಿಂಗ, ನಾನು ವೀರ್ಯ, ನಾನು ವೀರ್ಯಾಣು; ನಾನು ಋತುಚಕ್ರ, ನಾನು ಯೋನಿ, ನಾನು ರಜಸ್ಸು, ನಾನು ಅಂಡ...ನಾನು ಸಂಭೋಗ, ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿ.....ನಾನು ಶ್ರಾವಣ, ನಾನು ಮೋಡ, ನಾನು ಮಳೆ, ನಾನು ನರೆ.....ತಂಗಿ ಸತ್ತಾಗ ಅಳದಿರುವವ ನಾನೇ.....ಮಡದಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದವ ನಾನೇ.... ಕುಡಿದವ, ನಾನೇ, ಜುಗಾರಿಯಾಡಿದವ ನಾನೇ..ಪರಿಸರದ ಕಾರಣವಿದ್ದೂ ಎಲ್ಲದರ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತವ ನಾನೇ; ರಕ್ತಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸೇರಿದವನೂ ನಾನೇ....ನಾನೇ ಕುಡಿತ, ನಾನೇ ಜೂಜು, ನಾನೇ ರತಿ, ಸೀರೆ ಸುತ್ತಿದ ಕೋಲನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮನ್ಮಥ, ನಾನೇ ಸಿರ್ವಾಸಿಸ್ ಆಫ್ ಲಿವರ್.....

ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಹವಿಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಹತು |

ಬ್ರಹ್ಮೈವ ತೇನ ಗಂತವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮ ಸಮಾಧಿನಾ 1 (ಗೀ-೪/೧೪)

-ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ.

ನನಗೆ ಇಂದು ಏನೋ ಆಗಿದೆ, ನಿನ್ನೆ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಿರಬೇಕು; ಇನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯಬೇಕು.)

ಆತ ಇನ್ನೊಂದು ಫೈಲನ್ನು ತೆರೆದ. ಬಾಂಡು ಕಳುಹಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿಮಿತದಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ ಯಾರ್ಯಾರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಾರದಲ್ಲ! (ನಾಳೆ ನೋಡೋಣ)

ಮತ್ತೊಂದು ಫೈಲು. ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್. ಸರಿ.... ಬಿಳಿ ಹಾಳೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಫೈಲಿನ ಪತ್ರವೊಂದರ, ನಕಲು ಮಾಡಿದ. ‘ನಕಲು.....ರ ಪರವಾಗಿ...’ ಎಂದು ಬರೆದು ಸರಿಸಿದ.

(ಅರೇ ಇನ್ನು ಕಾಲು ಗಂಟೆಯ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಒಂದಾದರ ಎಟೆಂಡ್ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.)

ಬಡ್ಡಿ ಪಾವತಿ ರಶೀದಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೆಳೆದ. ಇಂತಹವರಿಂದ, ಇಷ್ಟು ಸಾಲಕ್ಕೆ....ಇಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿವರೆಗೆ, ಇಷ್ಟು ಬಡ್ಡಿ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ವಿ. ಸೂ:- ಈ ರಶೀದಿಯು, ಚರ್ಕ್‌ನ ಹಣವು ಕೇಶ್‌ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಮೇಜಿನ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ದೂಡಿದ. ಪೇನಾ ಕಿಸೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಹೊರಡಲು ತಯಾರಾದ. ಸೈರನ್

ಕೇಳುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ...ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅತೀ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ. ಧಡಧಡ ಅನ್ನುತ್ತಾ ಜಿಗಿದು ಕಚೇರಿಯ ಹೊರ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಬಂದ.

(ಅಬ್ಬಾ, ಇಂದಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆದೊರಕಿತು, ಇನ್ನಾದರೂ ಬದುಕಬೇಕು.)

ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಆಕೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಮುಗುಮ್ಮಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ `ಕೀ' ಯಿಂದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ.

(ಫತ್, ಸಂಜೆಯಾದರೂ ಆರಾಮಾಗಿರೋಣ, ನಾಲ್ಕು ಮಾತು “ಅದು-ಇದು ಆಡೋಣ’-ಅಂದರೆ ಇವಳೆಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಾಳೆ.)

ಫೇನು ತಿರುಗಿಸಿದ. ಬೂಟನ್ ಲೇಸ್ ಬಿಚ್ಚಿ-ಅತ್ತ ಎಸೆದ. ಸಾಕ್ಸ್ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ -ಕಾಲು ತುಂಬಾ ಹಗುರವೆನಿಸಿತು. ಡ್ರೆಸ್ ಕಳಚಿದ. ಬತ್ತಲೆ ಇರುವ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಹೋಗಿ ಮುಂಬಾಗಿಲು ದೂಡಿ, ಚಿಲಕ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ, ವಿವಸ್ತ್ರವಾದ; ಕೈಹೊಸೆದ, ಕಣ್ಣು ಮಸೆದ, “ಹೂಂ” ಅಂದ, ಓಡಿದ, ಧಿಂಗಣ ಹೊಡೆದ....ಸುಸ್ತಾದಾಗ ಬಾತ್‌ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೈಮೇಲಷ್ಟು ನೀರೆರೆದುಕೊಂಡ, ಅರ್ಧರ್ಧ ಮೈ ಒರಸಿ, ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ಸಡಿಲಾಗಿ ಲುಂಗಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ; ನೀರು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ಬಾಚುತ್ತಾ, ನೀರು ಕೊಣೆ ತುಂಬಾ ಸಿಂಪಡಿಸಿದ.

ಹಸಿವೆಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅಡುಗೆಮನೆ ಸೇರಿ, ತಣ್ಣಗಾಗಿದ್ದ ಕಾಫಿ ಹೀರಿದ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ತಿಂದ.

(ಮಣು ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿದಂತೆ; ಒಂದು ರುಚಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ಬಿಸಿ ಆ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ.)

ಕೈ ತೊಳೆದು, ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಚೇರಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ; ಕತ್ತಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಲೈಟು ಹಾಕಿದ.

(ಆಫೀಸು ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವವಿರುವವರನ್ನು ಯಾಂತ್ರಿಕತೆಗೊಳಿಸಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಕಮರಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಬಿಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಲು, ಈ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಈ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಮಸ್ಕಾ ಹೊಡೆತ; ಪೋಸ್ಟ್ ಗ್ರಾಜುಯೇಶನ್ ಡಿಗ್ರಿ, ಇವೆಲ್ಲ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತೇ? ಎಂಟನೇ ಕ್ಲಾಸ್ ಕಲಿತ ಯಾವ ಕಮಂಗಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾನು ಸತ್ತೆ. ಪಗಾರ, Dignity, ಮಡದಿ, ಮನೆ, “ನಾಳೆ”-

ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ; ಎಂದೋ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ... ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸತ್ತಿದೆ, ನಿಜವಾದ ಆಸ್ತಿ ಸತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಕೊರೆಯುತ್ತಿರುವ Boredom ಮಾತ್ರ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದೆ. ಒಂದೋ ಹೊಡೆದಾಡುವ ಗೂಂಡಾಗಳ ಸಾಲು ಸೇರಬೇಕು; ಇಲ್ಲವೇ, ಚಂಚಾಗಳ ಸರತಿಯಲ್ಲೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕು. ಇದೇ ಆಫೀಸರ; ನೀಟಾಗಿ ಮೇಜಿನಡಿ ಟೆಕ್ಸ್, ನೋಟ್ಸ್ ಓದಿ, ಪಾಸಾದವ; ಗಡದ್ದಾಗಿ, ರಂಗುರಂಗಾಗಿ “Yes Sir, ‘Salute’ ಹೊಡೆದು, ಈಗ ಬೆನ್ನಹುರಿ ನೇರ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ.....

ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ- ಛೇಛೇ-ಆ ಪಾರ್ಟಿ ಮೊನ್ನೆಯೇ ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದನಲ್ಲವೇ ‘ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ’ ಬೇರೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಇಂದು ಖಂಡಿತ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದಿದ್ದ. ಮರೆತೇ ಹೋಯಿತಲ್ಲ..... ಇದೇ ಅವನು, ಮೊದ-ಮೊದಲು ಮೇಜರಿ ಸದಾ ಖಾಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು “ಅರ್ಜೆಂಟ್” ಎಂದೊಡನೆ ”ಸರ್ಪ ಸರ್ಪ” ಅಂದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ “ಏಣಿಲು” ಬೆಳಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ನಾನೇ, ಇದೀಗ ಎದುರು ಆಳತ್ತರ ಫೈಲು ರಾಶಿ ಬಿದ್ದರೂ ಟ್ರಿಮ್ಯಾಗಿ ನಿಡೆ ತೂಗಬಲ್ಲೆ.... ಎದುರು ನಿಂತ... ..

ಬಾಗಿಲು ಬಡಿತದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ “ಬಂದೆ” -ಅಂದ. ಅತ್ತ ಸರಿದು, ಚಿಲಕ ತೆಗೆದ. ಬಾಗಿಲು ದೂಡಿ ಒಳಬಂದ, ಆಕೆ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದವಳಂತೆ “ಆಗಲೇ ಬಂದಿರೇನು?”

-ಅಂದಳು. ಆತ ತೆಟರ್ ಪಿಟರ್ ಎನ್ನದೆ, ಪುನಃ ತನ್ನ ಚೇರಿನ ದಾರಿ ಹಿಡಿದ.

(...ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಗುವ ಎಷ್ಟೋ ಮೊದಲು ರಚಿತವಾದ ನಿಯಮಗಳು ಏಕ್ಸ್‌ಗಳು ಅಂತೆಯೇ ಇವೆ. ಬರೇ Static., ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಚಲನೆಯಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥೆಗೇನೋ ಲಾಭವಿದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ “ಅ, ಆ, ಇ” ಯನ್ನೇ ಕಲಿತಿರುವ, ಸೋಣುಬೇರಿ- “ಜನತೆ” ಅದರ ನಿಜವಾದ ಹಕ್ಕುದಾರರಲ್ಲವೇ, ಶರತ್ತು, ನಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು, ನಿರೂಪಿಸುವ ಈ ಇವರಿಗೂ ಕಳ್ಳ ಬಸಿರನ್ನ ಹೊತ ಕಸಿವಿಸಿ; ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಬೇಡವೇ ....

ಅಡುಗೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ, ಆಕೆ ಹೊರ ಬಂದಾಗ, ಆತ ನಿಡೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಮುಗುಳಕ್ಕು, “ಏಳೇಂದ್ರೆ”-ಅಂದು ಮೈ ಕುಲುಕಿಸಿದಳು. “ಹಾಂ ಹೂಂ”- “ಏನೊಂದ್ರೆ,” -ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೊಂದು... “ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆ?” ಆತ ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ. “ಉಟಕ್ಕೇಳೇಂದ್ರೆ”.

(ಎಲಾ ನನಗೆ ನಿಡೆ ಬುದಿತ್ತೇನು? ನಿನ್ನೆಯೂ ನಿಡೆ ಇಲ್ಲ.)

ಜೋಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಬಾತ್‌ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ನೀರು ಚೆಮುಕಿಸಿಕೊಂಡ. ಪುನಃ ಉಟದ ಮನೆ ಸೇರಿ, ಬಡಿಸಿದ್ದಷ್ಟನ್ನು ಗಬಗಬನೆ ತಿಂದು, ಕೈತೊಳೆದು, ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿದ. ಒರಗಿ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ.

ನಡುರಾತ್ರೆ ಏನೋ ಬಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ. ಆಕೆ, ‘ಸುಮ್ಮೇ ಮಲಗೇಂದ್ರೆ ಏನೇನೋ ಯೋಚಿಸ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದೆ ಕನಸು....ರಾಮ, ರಾಮಾ ಅನ್ನಿ’ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಮಲಗಿದ.

(ಆದರೂ, ರಂಗಸ್ಥಳದ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ ಪಟ್ಟಾಂಗ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಗವತರು ತಾಳದಲ್ಲಿ ಗುಂಯ್‌ಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚೆಂಡೆ ಹೊಡೆಯುವವರು, ತಮ್ಮ ಸರದಿ ಬಂದಿತೆಂದು ಚೆಂಡೆ -ಕೋಲಗಳ ಪೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮದ್ದಳೆಯವರೂ ತಲೆದೂಗಿ ಬಡಿತದ ಶಬ್ದ ಸರಿದೂಗಿಸಲು ವೃಥಾ ಹೆಣಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿದೂಷಕ, ಶಕ ಪುರುಷನಂತೆ, ರಂಗಮಂದಿರದ ‘ಒಳ ಹೊರಗು’ ನುಂಗಿದ್ದಾನೆ. ಯುದ್ಧ....)

ಆಫೀಸಿಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಾರೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

(ಬಂದದ್ದು ತುಂಬಾ ಬೇಗವಾಯ್ತು. ಇನ್ನೂ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳಿವೆ.)

ಹಾಜರಿ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಸ್ತತ್ತು ಹಾಕಿ, ತನ್ನ ಸೀಟಿನತ್ತ ತಿರುಗುವೆಂದಾಗಲೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಆಫೀಸರ “ಒಂದ್ನಿಮಿಷ, ಮಿಸ್ಟರ್, ಸೀನಿಯರ್ ಆಫೀಸರ್ ಕರೀತಾರೆ.’

(ಎಲಾ ಗ್ರಹಚಾರವೇ, ಇವತ್ತೇನು ಬಂತಪ್ಪ...)

ಬಾಗಿಲು ಸರಿಸಿ, ಛೇಂಬರಿನ ಒಳನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೀನಿಯರ್ ಆಫೀಸರ “ಬನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ” ಅಂದ. ಆತ “Yes Sir” ಅಂದು ಕುಳಿತ. “ಇಂದು ಹವಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಅಲ್ರೀ”-“ಹೌದು ಸರ್”, “ನಿಮ್ಮ-Law Certificate ಬಂತೇನಿ”-“ಇಲ್ಲಾ ಸಾರ್”. “ಇಷ್ಟು ಕ್ಯಾಲಿಫಿಕೇಶನ್ ಇರೋ ನೀವು ನಮ್ಮ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿಗೆ ಒಂದು Asset ರೀ” “...”. ಮರಿ ಆಫೀಸರ “yes sir, ನಿಜವಾಗ್ಲೂ ಸರ್” - ಎಂದು ಅಂಗೈ ತಿಕ್ಕತೊಡಗಿದ. “ಅಲ್ಲೇ, ನೀವು ಒಳ್ಳೇ Workerರೂ, we are all proud of you” “ಥ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಸರ್”. “ಮುಂದಕ್ಕೇನು

ಕಲೀತೀರಾ”-ಡಿಸೈಡ್ ಮಾಡಿಲ್ಲಾ ಸಾರ್”.

(ಹೇಳಲಿರುವುದನ್ನು ಬೇಗ ಬೋಗು.)

“ನೋಡಿ, ಮಿಸ್ಟರ್... ಇವೇ, ನಿಮ್ ಹೆಸರು... ಸರಿ.” ಅಫೀಸರ ಕೆಮ್ಮಿದ. ಆತ ಕಿವಿ ನಿಮಿರಿಸಿ ಕುಳಿತ. “ಈ ಲೆಟರ್ ತೆಗೊಳ್ಳಿ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓದಿ; ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳ್ಳಿ”. ಅಫೀಸರ ಪೇಪರ್ ವೈಟ್‌ನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪತ್ರ ತೆಗೆದ.

ಆತ ಬೆದರಿದ, ಆದರೂ ತೋರಗೊಡದೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓದಿದ. ಮತ್ತೆ...ಮತ್ತೆ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ಓದತೊಡಗಿದ.

“ನೀವು ನಿನ್ನ ದಿನ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ (I) ಗಂ. 10 ರಿಂದ 10-35 (II) 10-50 ರಿಂದ 11-12 (III) 11-31 ರಿಂದ 11-39 (IV) 11-55 ರಿಂದ 12-05 (v) 12-15 ರಿಂದ 1 (VI) 2-20 ರಿಂದ 2-55 (VII) 2-58 ರಿಂದ 3-10 (VII) 3-12 ರಿಂದ 3-33 (IX) 3-30 ರಿಂದ 4-15 (X) 4-35 ರಿಂದ 5 (XI) S-05 ರಿಂದ 5-15-ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಸಂಜೆ 6-15 ರಿಂದ 7-10 ರ ವರೆಗೆ ಯಾರ ಅಪ್ಪಣೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಲೈಟ್ ಫೇನುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನಿಮ್ಮ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಿರಿ. ರಾತ್ರಿ 2 ರಿಂದ 2-35ರ ವರೆಗೆ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಲೈಟೂ ಹಾಕದೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ .....ಆದರೂ Tangible ಆಗಿ ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಆಫೀಸಿನ-ಮತ್ತು ಆಫೀಸಿನ ಇತರ ಜನರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವಹೇಳನವಾಗುವಂತೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಿರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ- I) ಆಫೀಸಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕಾಗಿ,

11) ಇತರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಆಫೀಸಿನ ವರದಾವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ,

III) ಅಫೀಸಿನ ವಿಚಾರ, ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರುವಂತೆ ಬರೆದುದಕ್ಕಾಗಿ,

– ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಶಿಸ್ತಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಏಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಾರದು? ಈ ಪತ್ರಕ್ಕೆ 24 ಘಂಟೆಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರವನ್ನೀಯದಿದ್ದರೆ; ಸರಿಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರುಂದುವರಿಯಲಾಗುವುದು...ವಿಶ್ವಾಸಿ...” -“ಓದಿದರೇನು?”-ಅಫೀಸರ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಉಸುರಿದ. ಆತ ಅವಡು ಕಚ್ಚಿದ; ತೆರೆದ.

(ಮಗ, ಇದಕ್ಕೇ ಬರಹೇಳಿದ್ದು, ಅಲ್ಲವೇ)

“ನೀವು...ನೀವು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನನ್ನಲ್ಲ, ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನನ್ನಲ್ಲ” ಅಫೀಸರಿಬ್ಬರೂ ಹೌಹಾರಿದರು; (“ಮತ್ತೆ”)

ಆತ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸಾರಿದ ‘ನೀವು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನ ದೆವ್ವದ ಬಳಿ; ಎದುರ ನಿಂತಿರುವುದು ನನ್ನ ಭೂತ ಮತ್ತು...ಜೂನಿಯರ್ ತನ್ನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ತಡವುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೈರನ್ ಗಂಟೆ ಹತ್ತಾಯ್ತೆಂದು ಕಿರುಚುತ್ತಿತ್ತು.

ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ

ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ

ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ

೧

ಇತಿಹಾಸಕೆ ಕಾಮಾಗಳಿರಬಹುದು ಸೆಮಿಕೋಲನಗಳಿರಬಹುದು

ಪುಲಸ್ಕಾರ್‌ಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬು

ದು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ಬರೆಯಲಾಗುವುದು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು
ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಥದ ಸ್ಥಾನ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾಮದ ಸ್ಥಾನ ಕಾಮಕ್ಕೆ
ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ಥಾನ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ
ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಳಕು ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲವೆಂಬುದು
ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿವೆಲ್ಲವನು ಬೆರಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರವೆಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆ ತಿಪ್ಪಲಿನವುಗಳೆಲ್ಲ

ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದವನೆದ್ದ ಇಲ್ಲದವ ಬಿದ್ದ ಜಾತಿಜಾಡನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟವನಿಗೆ
ಹುದಲು ಸಿದ್ಧ
ಹೊತ್ತು ಬಂದಂತೆಲ್ಲ ಕೊಡೆಹಿಡಿದವ ಗೆದ್ದ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ ಈಕ್ಷೇತ್ರ ಬಹುರೂಪಿ
ಸಿದ್ಧನೆಂಬುದು ಅರಿಸ್ವಾಟಲನ ಮಾತಿನಂತೆ ಗಹನವಾದದ್ದು.

ಹುಟ್ಟಿನೊಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬಾಲ್ಯದೊಳು ಬೆಳೆದು ಯೌವನದೊಳು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಪ್ರೌಢಕ್ಕೆ
ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬುಡದವರ ಸಾವ್ ನೆರಳಾಗಿ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ತಂಟೆ ತರಲೆಗಳಿಗಾಗಿ
ಮಾಡಬಾರದ ಮೋಸ ವಂಚನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಮದ ಲೋಭ ಮೋಹ ಮತ್ಸರ
ಗಳ ಮೊಸಳೆಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ

ರಾಜಕೀಯ :

ಕೀರ್ತಿವೈಭವ ಘನತೆ ಅರ್ಭಟ ಆಡಂಬರದ ಸೊಕ್ಕು ನೆಡವುಗಳ ಜೋರು
ಜುಲ್ಮಾನೆಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಸೊಕ್ಕೇರಿ ಸಾವು ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತದೆ
ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ರಾಜಕೀಯ

ಮುಂದನರಿಯದವ ಸುಖಿ ಪ್ರತಿನಿಮಿಷಕೂ ಸಾವ್‌ನೋವು ಬಾವುಗಳು ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ

ಗೆರೆ ಜೋತಿಷ್ಯ ರೇಖೆಗಳು ಹೊಟ್ಟೆ ತಿಪ್ಪಲ ದಾರಿಗಳು ತನದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತು ರಾಜಕೀಯಕೆ ಅದಕೆ ಕೈಕಾಲು
ಕಿವಿಕಣ್ಣು ಮಗುಮೋರೆ ತಲೆಹೃದಯ

ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ.....

ಇದೊಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆ ಅಳುವ ಸಾವವರಿಗಾಗಿ ಸಾಯುವವರಿಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ.

ಒಬ್ಬವ ಬೀಳು

ತ್ತಲೆ ಮಗದೊಬ್ಬವ ಬರುತ್ತಲೇ ನಗುವರ ಜೊತೆಗೆ ನಗುವವರೇ ಬಹಳಿಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ
ತನ್ನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸಮಯ ಸಾಧಕನಾಗಿ ಪಾಪಪುಣ್ಯ ಹಿತಲಹಿತ ಒಳಿತುಕೆಡಕುಗಳ
ವಿಚಾರ ತಲೆಗೆ ಹೈಕೊಳ್ಳದಲೆ ನಡೆದದ್ದೆ ಹಾದಿ ಇದು ನುಡಿದದ್ದೆ ವೇದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಕ್ತಿಗೂ
ಸಡಿಲು ಮಾಡುವಾ ಬಲವಾಗಿ ಬಂದಿಹುದಿವತ್ತಿಗೂ.

ಸದಾ ರಾಕ್ಷಸೀ ಶಕ್ತಿ ಆಳುತ್ತದಲವಾ .....

ತತ್ವಗಳು ಹೇಳೋಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಕೇಳೋಕೆ ಕಥೆಕಾವ್ಯ ರಮಿಸೋಕೆ ಮಠಮಂದಿರ
ಸುಖಿಸೋಕೆ ಜನಜಂಗುಳಿ ಕುಣಿಸೋಕೆ ಬಲುಸಂದ ಅಲವಾ.....

ನೀವ್ಯಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಂಥ ಕನಸಿನಲಿ ಬಪ್ಪಂಥ ಬೋಧಿವ್ಯಕ್ಷದಲಿ ಇಪ್ಪಂಥ ಕಾಗದದಲಿ
ಒಪ್ಪಂಥ ವಿಚಾರ-ಆಚಾರ ಮಾಡಲಿಕೆ ಬರಲಾರದಕೆ ನೀವುರುಳಿದ್ದುದಲವಾ.....
ಇದೆಂಥದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಜನತೆಯು ತಳೆದಂಥ ನಿಲವಾ.....
ಬೂಟುಗಾಲಿನ ಏಟು ಬಂಧುಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದು ತಮ್ಮ ನೆಲ ತಮ್ಮ ಜಲ ಹವೆಬೆಳಕು
ಭಾಷೆಬದುಕು ತಮ್ಮತನ ತಮ್ಮಮನ ತಮಗಿರಲಿ ಎಂದದ್ದು ಅಜ್ಞಾತದೊಳಿದ್ದೆಂದು
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲಿ ಗೆದ್ದೆಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದೇ ಹೊಗಳಿದ್ದು ನಿಮ್ಮವರೇ ಅಲವಾ.....
ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಳಾಗುವದು ಒಳಜಗಳಗಳ ಫಲವಾ.....

ಕೋಳಿಗೆ ಕಾಳಿನಾಸೆ, ಕಾಗಿಗೆ ಅಗಳಿನಾಸೆ, ಹಂದಿಗೆ ಹೇಲಿನಾಸೆ ಇದ್ದಂತೆ ಇಲ್ಲುಂಟು
ಗಾದಿಗೆಗೆ ಗದ್ದುಗೆಗೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಗಡಿಬಿಡಿಯು ರಾತ್ರಿ ಏರುತ ಬಂತು ಬೆಳಚಿಕ್ಕಿಗಾಗಿ
ನಿಷಾಂತಾಗುವ ಮೊದಲೆ ಇರುತ್ತಾರೆ ಇರುತ್ತಾರೆ ಜಗತ್ತಿನೆಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೆ ಚಿವುಟಿ
ಹಾಕುವ ಮಂದಿ ತಿಂದು ಹಾಕುವ ಹಂದಿ.

ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗೆ ಮೀಸಲೆಂದು ಕುಂತದಕಾಯು ಮಾಡ್ಡ ತಪ್ಪನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದು
ಬಿಟ್ಟುದಕಾಯ್ತು ಹಗಲುರಾಜ್ಯವ ನಡೆಸುವದಕ್ಕೆ ಕಾಡಿಕೆಯಾಯ್ತು
ತಮ್ಮವರೆ ಬಂದವರೆ ಜೈ ಎಂದು ಅಂದವರೆ ಗಿಟ್ಟದಿರೆ ನಿಂದವರೆ ವೈರಿಗಳು
ಆದವರೆ ಗೋರಿ ತಯ್ಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವದಯ್ಯೆ:

ನಮ್ಮವರೆ ಆತ್ಮಿಯರೆ ಮುಂದು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರಿ ಹಿಂದೆ ಚೂರಿಯು ಇರಿವ
ಮಾತು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೆ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯತನ ಇರದಕ್ಕೆ ಹೀಗಾಯ್ತು
ಕವಿಯಂತೆ ಇದ್ದುದಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಳಾಯ್ತು ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿಯದೆಷ್ಟು ಇದ್ದಲ್ಲ
ಅದರೊಳಗಿರುವ ದುರ್ಬಲ ಗುಣವ ಹಿಡಿದು ಅಗಿದು ಹೂಳುವದೊಂದೇ ಬೇಗ
ಮುಗಿಸುವದೊಂದೇ ರಾಜಕೀಯ ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ಉರುಳಿದ್ದು ನೀವು ಕೇಳಯ್ಯೆ

೩

ಏನ್ನೋಗಿ ಏನಾಯ್ತು
ನಿನದಯ್ಯೆ ಮುಜಿಬುರ್
ಸತ್ಯ ರಕ್ಷಿಸ ಹೋಗಿ
ಸತ್ತದ್ದು ಮುಜಿಬುರ್

ಯಾರು ಬಂದರೂ ಅಷ್ಟೆ
ಈ ಜಗಕೆ ಮುಜಿಬುರ್
ನಾಯಿ ಬಾಲವು ನೇರ
ಆಗದ್ಯೆ ಮುಜಿಬುರ್

ಯಾವ ಕಾಲಕು ಜಾತಿ
ಕೊಂದಿಹುದು ಮುಜಿಬುರ್

ಈ ದಿನದ ರಾಜಕೀಯ
ಪಾಯ್ಸನೆ ಮುಜಿಬುರ್

ಮಸ್ತಿಜೊತೆ ಸೈತಾನ್
ಇರುವುದೈ ಮುಜಿಬುರ್
ಯಾವ ಕಾಲಕು ರಾತ್ರಿ
ಆಳಿಕೆಯು ಮುಜಿಬುರ್

ಗಾಂಧಿಯಂತೆಯೇ ನೀನು
ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮುಜಿಬುರ್
ಹೀಗಾಗುತ್ತಿರಲಿಲೇನೊ
ನಿನದಯ್ಯ ಮುಜಿಬುರ್

ಹೊತ್ತವನ ಮೇಲೆ ಹೆಣ
ಗೈದಂತೆ ಮುಜಿಬುರ್
ಬಂಗಾಲ ಮಾಡಿತ್ಯೆ
ನಿನಗೀಗ ಮುಜಿಬುರ್

ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದುದ್ದದ ಮನುಷ್ಯ

ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದುದ್ದದ ಮನುಷ್ಯ

ಎಂ ಎಸ್ ಕೆ ಪ್ರಭು

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಸುಮಾರು ಐದು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ತಾಯಿ ಅದೇ ತಾನೆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡುಗುತ್ತಾ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯುಟ್ಟು ನೀರಿ ನಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಉದ್ದವಾದ ಕೂದಲನ್ನು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು, ಅವಲಕ್ಕಿ ತಿಂದು ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಅಗಿಯುತ್ತಾ ಅವನು ಮಲಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ದೀಪ ಹಾಕಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಅವನು ಅಗಲವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ರಾಡಿಸಿ ಒದ್ದೆ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಜಿಗಿದು ಅವನ ಅಮ್ಮನ ಕೊರಳನ್ನು ತನ್ನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದಷ್ಟೆ ಅವಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದ ಒದ್ದೆ ಕೂದಲನ್ನು ತನ್ನ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಹಿಂಡುತ್ತಾ “ಅಮ್ಮಾ ಹೆಂಗಸರೇಕೆ ಮುಟ್ಟಾಗುತ್ತಾರೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನ ಅಮ್ಮ ಅವನನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ದೂಡಿ ‘ಥ ಮುಂಡೇಗಂಡ, ಏನೇನೋ ಮಾತಾಡ್ತಾನೆ!’ ಎಂದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ಚರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಮಾನವಾಗಿತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ ದೊರಕಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದವರೆಂದುಕೊಂಡವರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಂದ ತೀರ ಅಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಉತ್ತರಗಳು ಮಾತ್ರ

ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವನ ಮೈ ಕೈಗೆಲ್ಲಾ ಕಜ್ಜಿ ಹತ್ತಿ, ಬೆರಳುಗಳ ಸಂದಿ, ತೊಡೆಸಂದಿಯಿಲ್ಲಾ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟು ಕಡಿತ ಆದಾಗ, ಡಾಕ್ಟರು ಕೊಟ್ಟ ಗಂಧಕದ ಮುಲಾಮು

ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನ ತಂದೆ ನಾಟಿ ಔಷಧ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲು ಊರಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಟಿವೈದ್ಯ ಪ್ರವೀಣ ಕಾಳಿ ಎಂಬುವವನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಅವಳು ತೊಂಡೆಸೊಪ್ಪಿನ ರಸದ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೇನೇನೋ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ರಸ ಬೆರೆಸಿ, ನೋಡಿದರೇ ವಾಂತಿ ಬರುವಂತಹ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಸಿರು ದ್ರಾವಕವನ್ನು ಒಂದು ಕರಟ ದಲ್ಲಿ ತಂದು ಅವನನ್ನು ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅಂಗಿ ಚೆಡ್ಡಿ ಬಿಚ್ಚಿಸಿ ಬುಂಡಗೆ ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದು ಕಾಗೆಗರಿಯಿಂದ ರಸವನ್ನು ಅವನ ಕಜ್ಜಿಯ ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಉರಿ ಉರಿ ಎಂದು ಅವನು ತಕತಕನ ಕುಣಿಯ ಹತ್ತಿದಾಗ, ಕಾಳಿ ಅವನ ಬೆನ್ನು ಸವರಿ, ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ನೇವರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಕಾಗೆಗರಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕರಟದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಅವನ ತೊಡೆಯ ಸಂದು ಗಳಿಗೆ ಸವರುವಾಗ ಅವನು ಹಿತವಾದ ನೇವರಿಕೆಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಪುಳಕಿತನಾಗಿ, ಕಾಳಿಯ ತಲೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದಿದ್ದ ಬೈತಲೆಯ ಮೇಲೇ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಟ್ಟು ಅವಳ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕೂದಲ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಾಗ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪರಿಧಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದ ಅವನ ಗುಪ್ಯಾಂಗ ನಿಮಿರಿದಾಗ “ಇದೇಕೆ ಹೀಗಾ ಗುತ್ತೆ?” ಎಂದು ಕಾಳಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳು ನಾಚಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಅವನಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಇಲಾಜನ್ನು ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಧ್ವಳು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ, ಹಕ್ಕಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವಾಗ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ? ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿ ದಾಗ ಏಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತದೆ? ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ? ರಬ್ಬರ್ ಚೆಂಡನ್ನು ಗೋಡೆಗೆ ಎಸೆದಾಗ ಅದೇಕೆ ವಾಪಸು ಬರುತ್ತದೆ? ಗುಂಡಗಿರುವ ಭೂಮಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಸವಲುಧ್ರದ ಮತ್ತು ನದಿ ಕೆರೆಗಳ ನೀರೇಕೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ? -ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅವನ ಬಾಲ್ಯಕಾಲದ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ

ಒಗಟು

ಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ವಯಸ್ಸಾದಂತೆ

ಅವನು

ಯುವಕನಾದ.

ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವೂ ಗಂಭೀರವಾದವು. ಗಹನವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಶುರು ಮಾಡಿದ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಅವನಿಗೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಒಗಟಾಯಿತು. ಯಾವುದರ ಸ್ವರೂಪವೂ ಸ್ವಭಾವವೂ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದೆ, ಹಗಲು, ಸಂಜೆ, ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವನು ತನ್ನ ಸಂದೇಹ ಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದ. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಹರಿ

ಕಥೆ ದಾಸರೊಬ್ಬರು ಊರ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೋ ಭಗ ವನ್ನಾವು-ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಇವನು ಎದ್ದು ನಿಂತು, ‘ಆತ್ಮ ಎಂದ ರೇನು?’ ಎಂದು ಕಂಚಿನ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಇಡೀ ಭಕ್ತಸ್ತೋಮಕ್ಕೆ ಕ್ಷಣಕಾಲ ದಂಗುಬಡಿಸಿದ. ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರದೆ ದಾಸರು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಪೆಚ್ಚಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯ ಅನುಭವ ದಿಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಭಕ್ತ ನಚಿಕೇತ, ಭಕ್ತ ಪ್ರಹ್ಲಾದರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಚುಟಕ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿ, ಅಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಅರ್ಹತೆ ನಮ್ಮಂತಹ ಕೀಳು ಮಾನವರಿಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದಾಗ ಅವನು ದಾಸರ ಮುಂದಿನ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಮನೆಗೆ ವಾಪಸಾಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಚೇತನದ ಬಗ್ಗೆ, ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಕನಸಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ, ವಾತಾವರಣದ ಬಗ್ಗೆ, ಮುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ, ಅಮ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ, ಕಾಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಕಜ್ಜಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಮಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹೊಸೆಯುತ್ತಾ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವವರೆಗೂ ಅಗಲವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾಸಿ ಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ.

ಅವನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಸೂತ್ರರೂಪದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಕಾಡಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಅವನು ಕೂತುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಮತ್ತೂ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ತನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಆದರೂ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯ ಉದ್ದವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೂರಾರು ದಸ್ತು ಕಾಗದವನ್ನು ತಿಂದು ಹಾಕಿತ್ತು, ಅವನು ಧೈರ್ಯಗುಂದಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗದ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯ ಜತೆಗೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮಳೆಗಾಲದ ನಾಯಿಕೊಡೆಗಳಂತೆ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಅವನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹನುಮಂತನ

ಬಾಲವನ್ನಾಗಿ

ಮಾಡಿತ್ತು.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಸಮಸ್ಯೆ ಗಳು ಮೂಲತಃ ಒಂದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಆಲೋಚನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸಾರಾಂಶವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದೆಂಬ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ವಿಚಾರಪಥದಲ್ಲಾದ ಪ್ರಗತಿಯ ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಬೆರಗಾಗಿದ್ದ, ಆ ಸಾರಾಂಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ

ಕ್ರೋಧೀಕರಿಸಿ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಗಹನವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ, ಸಾರ್ವಲೌಕಿಕವಾದ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ, ಸರ್ವಕೃಪಾವಾದ ಸ್ಥಳ, ಕಾಲ, ಕ್ರಿಯೆಕೃಪಾವಾದ, ಅಖಂಡವಾದ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿಷ್ಟವಾದ ಬೀಜ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಅನೇಕ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ವ್ಯಯಮಾಡಿದ. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅಂತಹ ಒಂದು ಬೀಜಪ್ರಶ್ನೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬರೆದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನೇಕ ದಿನಗಳನ್ನೇ ಮುಡಿಪಾಗಿಡ ಬೇಕಾಯಿತು. ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡು ಕರಿ ಮಸಿಯಿಂದ ಬಿಳಿ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿಬಂತು, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಷ್ಟು ಉದ್ದವಿತ್ತೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಬರೆಯಲು ನೂರಾರು ಟನ್ ಕಾಗದ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅದೆಷ್ಟೋ ಕಿಲೋ ಲೀಟರ್ ತಾಯಿ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅದೆಷ್ಟೋ ಹಾರ್ಸ್ ಪವರ್ ಶ್ರಮ ವಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು, ” ಅವನು, ತನ್ನ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಚಟ ಹತ್ತಿತು, ಬಹುಶಃ ಯಾರಾದರೂ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡ ಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಅವನು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಯಾರೆದುರಿಗೂ ಪೂರ್ತಿ ಓದಿ ಹೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲುಕೀಳು ತಿದ್ದರು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿತ್ತೆಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಶುರು ಮಾಡಿ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಓದುತ್ತಾ ಹೋದರೂ, ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಅನೇಕ ತಿಂಗಳು, ಬಹುಶಃ ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಈ ಅವಧಿಯನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನು ಎಂದೂ ಯಾರ ಮುಂದೆ ಅವನ ಬೀಜಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಇರಲಿ, ನೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗ, ಅಥವಾ ಸಾವಿ ರದ ಒಂದು ಭಾಗ ಕೂಡ ಓದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಓದಲು ಶುರುಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಕೇಳಿದವರೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ. ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ಕೇಳಿದವರು ಸುಮಾರು ನೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗ, ಇಪ್ಪತ್ತು ನಿಮಿಷ ಕೇಳಿ ದವರು ಸಾವಿರದ ಒಂದು ಭಾಗ, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕೇಳಿದವರು-ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧಗಂಟೆ ಅವನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಓದುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದವರು -ಒಬ್ಬನೋ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರೋ, ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು, ಕೋಟಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ.

ಹೀಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕುವುದಿರಲಿ, ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವವರೇ ಗತಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತ್ತು.

ಅವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಮಾರಲ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಮೇಷ್ಟರು ಹೇಳಿದ್ದ ಸಾಕ್ರಟೀಸನ ಕತೆ, ಸಾಕ್ರಟೀಸನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ದೇವತೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿನಗೇನು ವರ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಅಷ್ಟಶ್ವರ ಶತಾಯಸ್ಸು ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳ ನಿಜವಾದ ಅರಿವಿ ಗಾಗಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನಂತೆ, ಆಗ ಆ ಕನಸಿನ ದೇವತೆ ಅವನ ಜ್ಞಾನ ದಾಹಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಇತರರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ನೀನು ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿವಂತ ನಾಗರಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳು ನಿನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹರಸಿದಳಂತೆ, ಅದರಂತೆ ಅವನು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮೇಧಾವಿ ಯಾದನಂತೆ. ಈ ಕತೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯವೋ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಾಲ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದ ಕತೆ ಈಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾನು ಕೂಡ ಸಾಕ್ರಟೀಸ್‌ನಂತೆ ಮೇಧಾವಿತನವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸಿಗ ಬಹುದೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಆಲೋಚನೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಅಗಾಧವಾದ ಹೊರೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಜ್ಞಾನದೇವತೆಯನ್ನರಸುತ್ತಾ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಲೀನವಾದ, ಅವನನ್ನು ಆ ರಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದರೆ ಅವನು ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದುದ್ದ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಕಡತ ಅಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು.

ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳು ಅವನು ಪತ್ತೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಉರಿನ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಅವನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮರೆತರು. ಅವನು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಜನ ಅವನ ಗೈರುಹಾಜರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಕು ಮಾತನಾಡಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಗು ತಿದ್ದರು. ಅವನ ಮನೆಯವರು ಕೂಡ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಚಿಂತಿಸಿದರೂ ಅವನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ, ಯಾಕೆ ಹೋದ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳದೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಪೊಲೀಸ್ ಕಂಪ್ಲೇಂಟ್ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಏನೇನೋ ಅಸಂಬಂಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಥವಾಗದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಬೋರ್ ಮಾಡುವ ಒಬ್ಬ ಆಸಾಮಿ ತಮ್ಮ ವಂಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತೀರಾ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಮಾತಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಕಾರಣ ಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೆ. ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಆಗ

ಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ, ಲಾಭನಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಸಮಷ್ಟಿ ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೊಳೆ ಪಂಚೆಯುಟ್ಟು ಕೈಬೆರಳುಗಳ ಸಂದಿನ ಕಜ್ಜಿ ಯನ್ನು ತುರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ಮಶಾನ ದಲ್ಲಿ, ಹಸಿವಿನಲ್ಲಿ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ, ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಕುತ್ತಾ, ಯಾರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಮಾತಾಡುವ ಸಮಾಜದ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಧುದನ್ನು ಜನ ಬಹುಬೇಗ ಮರೆತರು, ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಾ ಇದ್ದರು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ, ನೋವು, ಅವಮಾನ, ನಷ್ಟಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸುಖ, ನಲಿವು, ಸಂತೋಷ, ಜಂಭ, ಲಾಭಗಳನ್ನು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಗುರುತಿಸಿ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ. ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದ ಎತ್ತರದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಜನ ದೂರದಿಂದಲೇ ಗುರುತಿಸಿದರು. ಆಶ್ಚರದ ಸುದ್ದಿ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹರಡಿ ಉರಿಗೆ ಉರೇ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಘೋರಾಯಿಸಿತು, ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಕಾಗದದ ಭಾರವನ್ನು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತೋರಿಸದೆ ಅವನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಬೀಸಿಕೊಂಡು ಸಲೀಸಾಗಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಂತೆ, ಆಳಿನ ಉದ್ದ ಕೇವಲ ಐದೂವರೆ ಅಡಿ, ಮಿಕ್ಕ ಮೇಲಿನ ಎತ್ತರ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದ ಕಡತದ್ದೆಂದು ಉಹಿಸಲು ಜನರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕಾಲ 'ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಜನರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತಣಿಸಲು ಅವನು ಒಂದು ಸಭೆ ಸೇರಿಸಿದ ಸಭೆ ಉರ ಮಧ್ಯದ ಅಂಜನೇಯನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದಿನ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನು ಯಾವ ಮನೆಯ ಒಳಗೂ ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಸರಕು ಉರಿನ ಯಾವುದೇ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗಿಂತಲೂ ಎತ್ತರವಾಗಿತ್ತು, ಮತ್ತು ಅವನು ಅದನ್ನು ಕೆಳ ಕೈಗಳಿಂದ ಪೇಟದಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಧರಿಸಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಜನ ಸಮೂಹದ ಮಧ್ಯೆ ಅವನು ಕತುಕೊಂಡು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ, ಕಡೇಪಕ್ಷ ಅವನ ಪೇಟದ ಹೊರೆಯನ್ನಾದರೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡಿದ ಭಾವನೆ ಜನರಲ್ಲುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಯಾರಿಗೂ

ಅವನನ್ನು ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರಾಶೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಅವನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ದೇಹದ, ಪೇಟದ ವಿವಿಧ ಭಾಗ ಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವನ ಕಿವಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಕಿವಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿರ:

ವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ತುಂಬಾ ದೂರ ಕುಳಿತು ಕಾಗದದ ಕಂತೆಯ ಪೇಟದ ಶಿಖರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಎತ್ತರದ ಲೌಡ್ ಸ್ಪೀಕರ್‌ನಿಂದ ಬರುತ್ತಿರು ವಂತೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು,

ಅವನು ಹೇಳಿದ: “ನಾನು ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಹಿಮಾಲಯ, ಕಾರಾಕೊರವಮ್, ಆಂಡೀಸ್, ಆಲ್ಫ್, ಒಲಿಂಪಸ್, ಪಿರಸ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಪರ್ವತಗಳ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಾಲ ಸಾಧನೆ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲ ರಹಸ್ಯದ ಅರಿವಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ತೆತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನೀವು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ಪೇಟ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಧರಿಸಿಲ್ಲ. ಅದು ನನ್ನ ಬೀಜಪ್ರಶ್ನೆ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುತ್ತಾ

ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನೇ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉದ್ಧವೇ ನನ್ನ ಎತ್ತರ, ಇದನ್ನು ನಾನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲಾರೆ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಬುಡ ನನ್ನ ತಲೆಗೆ ಬೆಸುಗೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ವರ್ಷಗಳ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ ನನಗೆ ಉತ್ತರ ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆತಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ಉತ್ತರ ಖಂಡಿತಾ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂಬ ತೃಪ್ತಿಯ ಅನುಭವ ಸಿಗುವುದು ನನಗಾಗಲೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ.” ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ದೂರದಿಂದಕೂಗಿ ಕೇಳಿದ: “ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕು?” ಅವನು ತನ್ನ ಶರಣಿ ಜೇಬಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಮಡಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ಚೂರು ಕಾಗದ ವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸಿದ. “ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿದೆ ನೋಡಿ ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲ!” ಎಲ್ಲರೂ ಬೆರಗಾದರು, ಅವನ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವೆಂಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು, ಶಾಭಾಸ್ ಎಂದರು. ಭಲೇ ಎಂದರು. ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

ಅವನು ಅದೇ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ವಂದು ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ತಾನು ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ಕಳಿಸಿದ, ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಗುಮಾಸ್ತ ಅದನ್ನು ಕಳಿಸುವ

ಹೊಣೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಇಂತಹ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ಅಂಚೆವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸ್ವಾಂಪುಗಳನ್ನು ಕಾಗದದ ಕಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ, ವಿಚಾರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಜಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಅಂಟಿಸಿ ದುರದಿಂದ ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಅದು ಅವನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು, ವಂದಂದೇನಾದರೆ ತನಗೇನಂತೆ, ಅದು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಲಪಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ದೂರು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬೇಡಿ, ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟ, ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತ, ತನ್ನ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದುದ್ದದ ಅವನು ಕಾದರಿ ಕುಳಿತ. ದಿನಾ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಂಚೆರೈಲು ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತನ ಜೊತೆ ಹೋಗಿ ಅವನು ತರುವ ಚೀಲವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಅಂಚೆಕಚೇರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ, ಅಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತ ಚೀಲದ ಅರಗಿನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಒಳಗಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಸುರಿದು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಟಪ್ ಟಪ್ ಎಂದು ತಾರೀಕಿನ ಮಿಯನ್ನೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕಾಗದದ ಮೇಲಿದ್ದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಹೆಸರು ಕೂಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಆಯಾ ಕಾಗದದ ವಾರಸುದಾರರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಓದುತ್ತಾ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗು ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿಗೆ ಓಡಾಡಿ, ಗುಮಾಸ್ತ ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದಾನೋ ಎಂಬ ಕಾತುರದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ವಂದರದುದ್ದದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಯಾವ ಕಾಗದವೂ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಾದನೀಯ ಸಂಗತಿ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿಲ್ಲೂ ಬೆಳಗಿನ “ಈ ದಿನ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ” ಅಥವಾ “ಇವತ್ತು ಬರಲಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದುದ್ದದ ಮನುಷ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಗಿತ್ತು. ತಮಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಅಥವಾ ಬಂದ ಖಾಸಗೀ ಪತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಇವನಿಗೆ ಬಾರ ದಿದ್ದ ಪತ್ರದ ವಿಚಾರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಹೀಗೆ ಕಳೆದರೂ ಅವನು ನಿರಾಶನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವನು ಆಂಜನೇಯನ ಗುಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ, ಅವನ ಒಂದು ಕೈಲಿ ಲಾಂದ್ರ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಲಿ ಎರಡೂವರೆ ಮಾರುದ್ದದ ಒಂದು ಲಕೋಟೆ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ತಕ್ಷಣ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ಲಕೋಟೆ ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಓದಿನೋಡಿ ತನಗೇ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಈ ನಡುರಾತ್ರಿ, ಯಾವ ರೈಲೂ ಬಂದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಈ

ಪತ್ರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಲುಪಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿತ್ತು. ಆತುರದಿಂದ ಲಕೋಟೆಯ ಬಾಯನ್ನು ಒಡೆದು ಒಳಗಿದ್ದ ಎರಡೂವರೆ ಮಾರುದ್ದದ ಒಂದು ಮೊಳ ಅಗಲದ ಕಾಗದವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಎಳೆಯತೊಡಗಿದ. ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ ತುದಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಿರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತ ಕಾಗದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದೂರ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಇವನು ಎಳೆಯುವುದು ನಿಂತು ಪೂರ್ತಿ ಕಾಗದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತನ ಲಾಂದ್ರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಓದಲು ತವಕದಿಂದ ಶುರು ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಎದೆ ಡಬ ಡಬ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಫಲಿಸಿತೆಂಬ ತೃಪ್ತಿಯು ಮೂಡತೊಡಗಿತು, ಲಾಂದ್ರದ ಬೆಳಕು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವನು ಮೊದಲನೇ ಸಾಲಿನ ಮೊದಲನೇ ಅಕ್ಷರದ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಸರಸರನೆ ಓದಿಬಿಡಲು ಅಣಿಯಾದ. ಆದರೆ ಅವನ ಬೆರಳು ಮೊದಲನೇ ಸಾಲಿನ ಮೊದಲನೇ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಓಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಓದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಲಾಂದ್ರದ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದ ಮಾಡಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಬಿತ್ತು, ಆದರೂ ಓದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಂಡು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಜನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಓದಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ, ಆಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಗದದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದ. ಎಲ್ಲಾ ಅಪರಿಚಿತ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಾಂದ್ರದ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿದ. ಅದು ಕಪ್ಪು ಹೊಗೆ ಕಾರಲು ಶುರುಮಾಡಿತು, ಗಾಜಿನ ಚಿಮಣಿ ಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಗೆ ಹತ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಲಾಂದ್ರ, ಮಂಕಾಯಿತು. ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಲಾಂದ್ರವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದ. ರಾತ್ರಿ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದುವುದು ಮತ್ತೂ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಓದಬಲ್ಲೆನೆಂಬ ಹುಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸದೊಡನೆ ಬೇಗ ಬೆಳಗಾದರೆ ಸಾಕಲ್ಲವೆಂದು ಪರಿತಪಿಸಿದ ಕಾಗದವನ್ನು ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದ; ಮೂಸಿ ನೋಡಿದ; ಎದೆಗೊತ್ತಿಕೊಂಡ. ಆದರೂ ಅವನಿಗೇನೂ ಅರ್ಥ ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಅದನ್ನು ಓದಲೇ ಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡತೊಡಗಿದ. ಓಡಿ ಓಡಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ನಿಂತಾಗ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಮೂಡುವುದು ಕಾಣಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲೇ ಕೂತು ಪುನಃ ಕಾಗದವನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡು ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಅದೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹಾಗೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನೋ. ಸೂರ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಕೂಡ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಕನ್ನಡಕದ ನೆನಪಾಯಿತು. ಬಹುಶಃ ಕನ್ನಡಕವಿಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಓದಲು ಅಸಾಧ್ಯ ಎನಿಸಿತು. ಕನ್ನಡಕಕ್ಕಾಗಿ ಜೇಬುಗಳಲ್ಲಿ ತಡಕಾಡಿದ, ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ ಎಲ್ಲೋ ಇರಲೇಬೇಕೆಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಊರಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಬೀದಿ ಬದಿ ಗಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗಳ ಲೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಾಡಿದ, ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಕನ್ನಡಕಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡ, ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡಕ ಸಿಕ್ಕಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಡಿ ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣದ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನಲ್ಲಿ, ಅಂಚಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಡಿದ, ಅಂದಿನ ಅಂಚೆ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕನ್ನಡಕವೇನಾದರೂ ಬಂದಿದೆಯೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದ, ಆದರೆ ಏನೂ ಲಾಭವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ತಾನು ಕನ್ನಡಕ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬರಿಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಓದಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ. ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿ ಕತ್ತಲು ಕವಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಾಗಿ, ಅದನ್ನು ತಿಳಿದವರಿಂದ ಓದಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ. ಆ ಕಾಗದದ ಸಾವಿರಾರು ನಕಲುಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತಯಾರುಮಾಡಿ, ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೂ, ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಿಗೂ, ಅಕಾಡೆಮಿಗಳಿಗೂ ಕಳಿಸಿ ಅದರ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಕಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನವಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ, ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತನಿಗೆ ಅಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕೆಲಸ. ಅಂಚೆ ರೈಲು ಬರುವ ವೇಳೆ ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತನೊಂದಿಗೆ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿಗೆ ವಂತ್ಸೊಮ್ಮೆ ದಿನಾಗಲೂ ಅವನ ಓಡಾಟ ಶುರುವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಬಾರಿ ಅವನಿಗೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ಉತ್ತರಗಳು ಬರಲು ಶುರುವಾಯಿತು. ದಿನಾಗಲಾ ಒಂದಲ್ಲೊಂದು ಕಾಗದ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹಳ ದಿನಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂವತ್ತು, ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸಾರಾಂಶ ಒಂದೇ : ಈ ಭಾಷೆ ಯಾವುದೋ ನವಂಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಾಷೆ ಇದೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ನಮಗೆ ಈಗಲೇ ತಿಳಿದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಓದಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ವಿಷಾದ, ಅವನಿಗೆ ಬಂದ ಇಂತಹ ನಿರಾಶಾದಾಯಕ ಕಾಗದಗಳು ಊರಿನ ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನು ಅವನ್ನು ಓದಿ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲೇ ಬಿಸಾಡು ತಿದ್ದ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓರಣವಾಗಿ ಫೈಲ್ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಳಿ ಬಂದಾಗ

ಎಂಜಲು ಹಾಳೆಗಳಂತೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಉರಿನ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದರು. ರಘಾಡವಾಲಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಗುಡಿಸಿ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವು ಹಾರಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು, ನಡೆಯುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕಾಲಿಗೂ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉರಿನ ವಾತಾವರಣ ಈ ವಿಷಾದಕರ ಕಾಗದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು; ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಹೀಗೇ ಉರುಳಿ ಹೋದವು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಎಂದಿನಂತೆ ಒಂದುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಅಂಚೆ ಗುಮಾಸ್ತ ಅಂದಿನ ಟಪಾಲು ಚೀಲದ ಅರಗಿನ ಎಂದ್ರೆಯನ್ನು ಒಡೆದಾಗ ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾಗದ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬಂತು. ಆ ಕಾಗದ ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಮರದುದ್ದದ ಮನುಷ್ಯ ನಿಗೇ ಬಂದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಎಂತಹ ಸಣ್ಣ ಮಗುವಾದರೂ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದಿದ : ನೀವು ಕಳಿಸಿದ ವಿಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ತಲುಪಿದೆ. ನಾವು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆವಹಿಸಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ದೈವೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಫಲವೇ ನೆಂದರೆ, ನೀವು ಕಳಿಸಿದ ಕಾಗದ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ, ತೀರ ಅಂದರೆ ತೀರಾ ಅಪ ರೂಪವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಭಾಷೆಯ ಉಪ ಯೋಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಇತ್ತೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಈ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು-ಈ ಭಾಷೆಗೆ ಲಿಪಿ ಇಲ್ಲ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿ

೧ ಸಖ

ಜನ ಜನ ಜನ

ಬಂದರೆಷ್ಟೋ ಜನ ಹೋದರೆಷ್ಟೋ ಜನ

ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಚರ್ಮ ತಿಕ್ಕಿ ತಿವಿದಡ್ಡಾದ ಜನ

ಗುರ್ತು ಸಿಕ್ತಾ ಎಂದು ನುಡಿಯುಗುಳಿಹೋದ ಜನ

ನೋಡುವಾ ಎಂದು ಎಂದಿಗೂ ನೋಡದ ಜನ

ಬಾಯ್ ಬಾಯ್ ಎಂದು ನಿರಂತರ ಬಾಯ್ಬಿಚ್ಚಿದ ಜನ

ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದಂತಿದೆ ಎಂದು

ಎಲ್ಲೂ ನೋಡದೇ ಹೋದ ಜನ

ಬರಿದೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ತಿರುಗಿದವಂತ ಜನ

ಅವರಿವರು ಹೆಸರಿಲ್ಲದವರು ಹೆಸರೂ ಹೇಳದವರು

ಬ್ರೆಡ್ಡು ಪೇಪರನ್ನೊಗೆದವರು ಹಾಲಸುರಿದವರು

ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಕದತಟ್ಟಿ ಹೋದವರು

ಬಿಲ್ ಕೊಟ್ಟು ಕಾದವರು

ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಜನ

ಎದುರೆದುರು ಬರುತ್ತಾರೆ ಚೆದರಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ

ನೂಕು ಗುದ್ದು ಒದೆ ಜಗ್ಗು
ಎಂದು ಮೈಯೆಲ್ಲ ಪೆಚಡಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
ನಗದೆ ನಗಿಸದೆ ಕಚಕುಳಿಯಿಡದೆ
ಅವನಾರೊ ಇವನಾರೊ
ಯಾವ ಬಾದರಾಯಣ ಸಂಬಂಧವೋ
ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯದ ಸರಭರಾಟದಿ
ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡದೇ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನೂರು ನಿಲ್ದಾಣ ಊರೂರ ಸಂತೆ ಮೈದಾನ
ಸೇರುತ್ತ ಸರಿಯುತ್ತ ಕೂಡಿ ಅಗಲುತ್ತ
ತಂಡದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಎಂದಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗಿನ್ಯ
ಅನ್ಯನೋ ಅನ್ಯ
ಯಾವ ಮೋರೆಯಲೊಂದು ಮೆಲುನಗೆಯ ಗೆರೆ
ಕಾಣಲಿ ಎಂದು ಕಾದು ನಿಂತಾಗ
ಜನಶೂನ್ಯ ಮನೆಶೂನ್ಯ ಜಗಶೂನ್ಯ
ಜೀವ ವಿಚ್ಛಿನ್ನ
ದಿಗಂತ ಮೊರೆಯುವದೊಂದೇ ಸದ್ದು
ಕೊಳ್ಳಿ ಕೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಕೊಡಿ
ಒಂದೇ ದರ ಕೊಡಿ ಬಿಡಿ.....

ಬಂದುಹೋದವೆಷ್ಟೋ ಭೇಟಿಕೂಟಗಳು
ಪಾರ್ಟಿಟ್ರಿಪ್ಪುಗಳು ಪಯಣ ಜಾತ್ರೆಗಳು
ಖೋಜಾಗಿರಿ ರಾತ್ರೆಗಳು
ದಿನಚರಿತ್ರದ ಕಾರ್ಬನ್‌ಕಾಪಿ ವರುಷಗಳು
ಅರ್ಥವಾಗದ ಕರ್ಮಕರ್ತವ್ಯಗಳು
ನಿಲ್ಲದ ಬಂಧಬಾಂಧವ್ಯಗಳು.....

ಬಟ್ಟಬಯಲ ಬಂಜರಿನಲ್ಲಿ
ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತೇನೆ
ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣದವನ ಹಲ್ಲೋ ನಗುಮುಖ

ಬಂದಾನೋ ಪ್ರಿಯಸಖ
ಸುಧಾವನೆಡೆ ಬಂದಂತೆ?

೨ ನನ್ನ ಹಾಡು

ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಹರಸಿ ಶುಭನಾಮ ಸಮೇತ
ಉಡುವ ಬುಶ್‌ಕೋಟು ಮೆರೆವ ಕ್ರಾಪು
ವಿದ್ಯೆ ಉದ್ಯೋಗದ ವೃದ್ಧಿಗ್ರಾಪು
ಕಾಲಿಡುವ ಹಾದಿಬೀದಿ ಗಲ್ಲಿ ರೇಖಾಚಿತ್ರ
ಹಂತ ಹಂತಕ್ಕೇರುವ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳೆತ್ತರ
ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಧರಿಸಿ
ಸಲೀಸು ಮಾಡಿದ್ದರು ಬದುಕು.

ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವರಿವರ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತರ
ಹಿತೋಕ್ತಿ ಪ್ರವಚನ ಗೀತೋಪದೇಶ
ಲಕ್ಷನಾಲಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಪಿಚಕ್ಕನುಗುಳಿದ
ಲೋಕಾನುಭವ ನುಡಿಮುತ್ತೆ ವಿಶ್ವಕೋಶ
ಮಾಡಿ ಧೀಮಂತನಾದೆ.

ಕೈಹಿಡಿದು ಸತ್ಪಥಕೆ ಸೇರಿಸಬಂದ ಸರ್ವಜ್ಞರಿಟ್ಟ
ಸಾವಿರಡಿಗಳಚ್ಚಿನಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಮುಚ್ಚಿ
ಈ ಪುಟ್ಟಪಾದವನ್ನಿಟ್ಟು ಪಿತಾಮಹನಾದೆ.
ಆಹ ತುಳಿವ ಹಾದಿ ಶತರಂಜಿಯೆಂದುಬಿಡೆ
ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಜಾರಿದರೆ ರಾಮಾ ಎಂದೆ
ಬಿದ್ದರೆ ಗೋವಿಂದಾ ಎಂದೆ
ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾರೆ ಯುಗಯುಗಕೆ ಬಂದಂತೆ
ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಗೋವಿಂದ
ಅಷ್ಟದಿಶೆಗಳ ಮೋಡಮುಗಿಲು ನಾಕ
ನರಕಗಳ ಸಂದುಗೊಂದಿನಿಂದ
ಮುರುಟಿದಾತ್ಮದ ಮೊಗ್ಗೆ ಅರಳಿ ಘಮ್ನಿನುವಂತೆ
ಬತ್ತಿದರಿವಿನ ಬುಗ್ಗೆ ಛಿಲ್ಲನೆ ಚಿಮ್ಮುವಂತೆ
ಹಿಗ್ಗಿ ಕಥಕ್ಕಳಿ ಕುಣಿದೆ.

ಅಪ್ಪ ಅಜ್ಜಂದಿರ ತಲೆಮಾರು ಕೋಟು
ಭುಜದ ಗೂಟಕ್ಕೇರಿಸಿ ಮೆರೆದೆ
ವಿಶ್ವಪುರಸ್ಕೃತ ಮೊಡೆಲ್ಲ
ಮಾತಾಡೋ ರಾಮಪ್ಪ ಗಿಳಿಯ ಗೋಣಿಗೆ
ಥಳಥಳಿಸುವ ಮೆಡಲ್ಲ.

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ತುಂಬ ಹರಿವ ಕೋಟಿ
ನೆರಳುಗಳ ನೆರಳಾದೆ.
ಕೌರವನಿರಲಿ ಕೀಚಕನಿರಲಿ ಗದೆಯೆತ್ತಿ
ಆಣೆ ಘೋಷಿಸುವ ಕಾಳಜಿಯಿಲ್ಲ
ಚಕ್ರವ್ಯೂಹಗಳ ಸೀಳುವ ಭಾರ ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹಿಡಿದು ನಡಿಸುವ ದಿವ್ಯಹಸ್ತಕ್ಕಂಟಿ
ವಿಶ್ವಕೋಶದ ಜೋಳಿಗೆ ಹಿಡಿದು
ಭವಯಾತ್ರೆಯ ಮುಗಿಸಿದ್ದೆ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಿ
ಅದುವೆ ಮೋಕ್ಷ ಅದೇ ನಿರ್ವಾಣ.

ವಿಶ್ವಚೇತನದನಂತ ಪತ್ರ
ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲನೊತ್ತಿತ ಕಾಲ ರಬ್ಬರಿನಚ್ಚು
ನರಪುಂಗವನ ಕೆಚ್ಚು?
ಬದುಕು ಮಸಿ.

“ತತ್ವಮಸಿ” “ತತ್ವಮಸಿ”
ಯಾರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಘಂಟಾಘೋಷ ಇದು ಹುಸಿ?

ಸ್ವಾಮೀ,
ಇಗೋ ಕೊಟ್ಟೆ ಈ ವೀರನ ಪುಟ್ಟ ಜಾತಕ
ಮತ್ತೆ ಕುಲಗೋತ್ರಾದಿ ಕೇಳುವದು ಮಹಾ ಪಾತಕ.

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಮೂಲ : ಮೀರಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ

ಅನು : ಬಿ ವೈ ಲಲಿತಾಂಬ

“ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಥಮಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಶಕ್ತಿಯುತ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವ ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯಿಯಾಗಲೀ ತತ್ವಚಿಂತನಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಫ್ರಾಯಿಡ್. ಈಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ತತ್ವಚಿಂತನೆ, ಸಾತ್ರಫ “ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ” ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ಉಪಕಾರ ತೀರಿಸುತ್ತಿವೆ.”¹ ಸಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ತತ್ವಚಿಂತಕ ಸಾತ್ರಫ, ಈ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೋಡಿದರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನೇ “ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನಲ್ಲ; ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಂದರೆ ಫಿನಾಮಿನಾಲಜಿ ಹಾಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ತತ್ವಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಾದ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.

“ಮಾನವನ ಸತ್ಯ ಒಂದು ವೇಳೆ.....ತಾನು ಅರಸುವ ಗುರಿಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನನ್ನು ಪರಿಭಾಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದಲ್ಲಿ, ಆ ಗುರಿಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಣೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.”² ಈ ವಿಚಾರಣೆಯ ಹಾಗೂ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತಿ ಫ್ಲಾಬರನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಅನುಭವವಾದಿ (Empirical) ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತ ಸಾತ್ರಫ ಅನುಭವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಏನನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯ ಅಮೂರ್ತ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಧಾನಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇಂತಹ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲ

ಆಧಾರವಾದುದರಿಂದ ಫ್ಲಾಬರನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಅಭಿರುಚಿಯ ಸತ್ಯ, ಹಲವು ಅಮೂರ್ತ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಇಚ್ಛೆಗಳ ಸಮೀಕರಣ ಮಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಕ್ಕಿಂತ ಅಮೂರ್ತವೇ ಮೊದಲು. ಆದರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದಲ್ಲಿ ಅಮರ್ತಕ್ಕಿಂತ ಮೂರ್ತ ಮೊದಲು. ಚಿತ್ರಕಲೆ ಅಥವಾ ಸಂಗೀತ ಬಿಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಡೆಗೇ ಫ್ಲಾಬರ ಏಕೆ ವಾಲುತ್ತಾನೆ” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅನುಭವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ‘ಆದರೂ ಇದನ್ನು ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ’ ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಸಾತ್ರ.

ಸಾತ್ರ ಅನುಭವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಎರಡು ಅಪಾಯಕರ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. “ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಅನುಭವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಕ ಮಾನವನನ್ನು ಅವನ ಇಚ್ಛೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಭಾಷಿಸುವಾಗ ಮೂರ್ತ ಪದಾರ್ಥದ (substance) ಮರೀಚಿಕೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು, ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ‘ವಸ್ತು’ವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. 2 ಅನುಭವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಈ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾತ್ರ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಯಾವಾಗಲೂ ‘ಯಾವುದಾದರೂ’ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ (consciousness of something) ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಸ್ತು (content of consciousness) ಎಂಬುದು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ : “ನಾನು ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಒಂದು ಲೋಟ ನೀರನ್ನು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿನ ಶರೀರವನ್ನು ಬಯಸಿದರೆ, ಈ ಶರೀರ, ಲೋಟ, ಮನೆ, ನನ್ನ ‘ಬಯಕೆ’ಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಬಯಕೆ ಈ ವಸ್ತುಗಳ “ಬಯಸಲು ಯೋಗ್ಯ”ವೆಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ? 2 ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಬಯಕೆಗಳ ಒಂದು ಮೂರ್ತ ಗುಂಪನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಾನವನನ್ನು “ಅನುಭವವಾದೀ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಬಯಕೆಗಳ ಅಥವಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಗುಂಪು” 2 ಎಂದು ಅದು ಪರಿಭಾಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಮಾನವನನ್ನು ಒಂದು ‘ಅಸ್ತಿತ್ವ’ ವೆಂದು ಪರಿಭಾಷಿಸುವುದರಿಂದ ಅನುಭವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

“ಬರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ, ಮನೋಭಾವಗಳ, ವರ್ತನೆಗಳ, ಮಾದರಿಗಳ ಸೂಚಿಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳ ಒಳಗುಟ್ಟನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು”, 3 ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ, ಮನೋಭಾವಗಳ, ವರ್ತನೆಯ ಮಾದರಿಗಳ ಒಳಗುಟ್ಟನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಗುರಿ. “ಮಾನವ ತನ್ನನ್ನು ಮಾನವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಧಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ವಸ್ತುಗತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ಇದು ಒಂದು ವಿಧಾನ”. 4 ಹಾಗೂ ಈ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪರಿಮಿತಿಗೆ “ಬರಿ ಕನಸುಗಳು, ಜುಗುಪ್ಸೆ, ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ನರಗಳ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಜಾಗ್ರತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳು, ಸಫಲವಾದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳೂ ಮುಂತಾದವೂ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ.”5 ‘ಅನುಭವ’ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ತತ್ವಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಬಿಂದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಬಿಂದು ಕೂಡ. “ಆದರೆ ಮೂಲ ಆಧಾರಸ್ತಂಭ ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ, ಮೂಲತತ್ವ-ಪೂರ್ವದ (Pre-ontological-) ಮಾನವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಗ್ರಹಿಕೆ.” 3 ಅತಿ ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಣುವ ಶಬ್ದಗಳು, ಸನ್ನೆಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ಅನುಭವ ಪೂರ್ವದ (a priori) ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾನವ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಆತ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ಅದು ಮಾನವನನ್ನು ಒಂದು ಸಮಗ್ರತೆ (totality) ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ; ಸಮಷ್ಟಿ (collection) ಎಂದಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಈ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಮಹತ್ವವಿಲ್ಲದಂತಿರುವ ಅವನ ನಡತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಮಾನವನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಡತೆಗಳನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಾಯಿಡ್ ಹಾಗೂ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ರೂಪಿಸಿದ ಈ ತುಲನಾತ್ಮಕ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಸಾತ್ರ ತನ್ನ ಈ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಥಮ ಮೂಲಭೂತ ಹಾಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತತ್ವವೆಂದರೆ ಮಾನವ ಮುಕ್ತ ಎನ್ನುವುದು. ಅದು ಅನುವಂಶಿಕತೆ, ಮಾನವನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಅನುಭವಪೂರ್ವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಇನ್ನಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಮುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅವನ ಆಯ್ಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಆಧಾರರಹಿತವಾದುದರಿಂದ ಪರಿಸರ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎನ್ನಲಾಗದು. ಆದರೂ ಅವನು ಪರಿಸರವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸಾತ್ರ ‘ಸನ್ನಿವೇಶ’ ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ

ವಿವರಣೆಯ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಮಾನವನ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಿನ ರೂಪುಗೊಳ್ಳದ ಅರಗು ಎನ್ನುವಾಗ ಅನುಭವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಇದೇ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾನವನನ್ನು ಅವನ ಪರಿಸರದ ಹೊರತಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಸಮಗ್ರ ಪರಿಸರವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಮಾನವನನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಆಯ್ಕೆ ಆಧಾರ ರಹಿತವಾದದ್ದು ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ; ಅಂದರೆ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಆಧಾರ ಎನ್ನುವಂತಹದು ಯಾವುದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅದೂ ಮಾನವನಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದೇ. ಯಾವುದಾದರೂ 'ಸನ್ನಿವೇಶ' ಆಯ್ಕೆಯ ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಹ ಅವನಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾದದ್ದೇ. ಈ ರೀತಿ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ನಾವು ಯಾವುದೇ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲದ ಮೂಲಭೂತ ಅಂದರೆ ಮುಕ್ತ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಬಂದು ತಲುಪುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮೂಲಭೂತ ಆಯ್ಕೆ (Original choice) ಎಲ್ಲ ತರ್ಕಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದ್ದು ಹಾಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇದೇ ಮೂಲಭೂತ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನುಭವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವ ಮನೋಗ್ರಂಥಿ (Complex)ಯೂ ಸಹ ತರ್ಕ ಪೂರ್ವದ್ದಾದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವೆರಡೂ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಸದೃಶವೆನ್ನಬಹುದು.

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಎರಡನೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಹಾಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತತ್ವವೆಂದರೆ ಸುಪ್ತಚೇತನವನ್ನು (unconscious) ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಅನುಭವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸುಪ್ತ ಚೇತನದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆಯೇ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸುಪ್ತಚೇತನವು ಮಾನವನ ಪ್ರಜ್ಞಾಯುತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅದು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮೊದಲು ಎನ್ನುವ ಮೂಲ ತತ್ವಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧ ತತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾತ್ರನ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. "ಮನೋಗ್ರಂಥಿ (Complex) ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಪ್ತಚೇತನದಲ್ಲಿಯೇ (unconscious) ಇರುವುದಾದರೆ ಅಂದರೆ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತದ ವಸ್ತುವನ್ನು (object signified) ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಗೋಡೆ ಒಂದು ಇದ್ದಲ್ಲಿ-ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ಸುಪ್ತಚೇತನ ಮನೋಗ್ರಂಥಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ? ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸುಪ್ತ ಚೇತನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನಾಗಿ (Conscious unconsciousness) ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?" 6 ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುಪ್ತಚೇತನ ಎನ್ನುವುದು ಇರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಪ್ರಾಯ್ಸ್ ದಮನ (repression) ಹಾಗೂ ರೋಧಕ ಗ್ರಂಥಿ (censor) ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸಾತ್ರನ ಪೂರ್ತಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾನೆ: ರೋಧಕ ಗ್ರಂಥಿ ಹಲವು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಯುತವಾಗಲು ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಹಲವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗಾಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಒಗಟುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ದವನ ಕಾರ್ಯದ ಹಾಗೂ ದವನ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ರೋಧಕ ಗ್ರಂಥಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ? ಆದುದರಿಂದ ಸಾತ್ರನಿಗೆ ರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ನಂಬಿಕೆ (Bad faith) ಮಾತ್ರ. ನಮಗೆ ದಮನಕಾರ್ಯದ ಹಾಗೂ ದಮನ ಮಾಡಲಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಆದರೂ ನಾವು ಅವು ಸುಪ್ತಚೇತನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೋಸ ಮಾಡುವವರೂ ನಾವೇ ಹಾಗೂ ಮೋಸ ಹೋಗುವವರೂ ನಾವೇ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸುಪ್ತಚೇತನೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ. "ಅದು ಮಾನಸಿಕ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಹ ಅಸ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳದ್ದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ". 7

ಆದರೆ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನ ಈಡಿಪಸ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್‌ನಾಗಲೀ, ಆಡ್ಲರನ ಕೀಳರಿಮೆ ಮನೋಗ್ರಂಥಿ (inferiority complex) ಅಥವಾ ನೀತ್ಯೆಯ ಅಧಿಕಾರೀ ಸಂಕಲ್ಪ (will to power) ವನ್ನಾಗಲೀ ಸಾತ್ರನ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಾತ್ರನೇ ಎಕ್ಸಿಯನ್* ಹಾಗೂ ಜೋನಾಹ** ಎಂಬೆರಡು ಮನೋಗ್ರಂಥಿಗಳನ್ನು ಮನೋಗ್ರಂಥಿಗಳ ಸೂಜಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಮನುಷ್ಯ ಕೀಳುತನದ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ವೃಥೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಅವನ ಆಯ್ಕೆಯೇ. ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನುಷ್ಯ ಕೀಳುತನದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಸಾತ್ರನ. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಕೆಟ್ಟ ನಂಬಿಕೆಯ (Bad faith) ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಫ್ರಾಯ್ಡ್ ಹೇಳುವ ಕಾಮ ವಾಂಛೆ (libido) ಅಥವಾ ಕೀಳುತನದ ಭಾವನೆಗಳು ಮೂಲಭೂತ

ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಮನುಷ್ಯ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಅವನ ಭವಿಷ್ಯ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮನೋಗ್ರಂಥಿಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಮೂಲಭೂತ ಆಯ್ಕೆ ಅಥವಾ ಮೂಲಭೂತ ಯೋಜನೆಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಕಾವು ವಾಂಟ್ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರೀ ಸಂಕಲ್ಪ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಣೆಯ 'ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂತ್ಯ'ದ ಪೂರ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಂತೆಯೂ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.7

ಮಾನವ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ರಂಧ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಭವವಾದಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಅವುಗಳ ಯೋನಾಸಕ್ತಿ ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಯೋನಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾವಸ್ಥೆ ಬಾಯಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಹಾಗೂ ದ್ವಿತೀಯಾವಸ್ಥೆ ಗುದದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರಾಯ್ಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸೆಕ್ಸ್ ಬಗ್ಗೆ ಸಾತ್ರನ ವಿಚಾರಗಳೇ ಬೇರೆ. ನಮಗೆ ಗುಹ್ಯ ಅಂಗಗಳಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಯೋನಾ ಸಕ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ: ನಮಗೆ ಯೋನಾಸಕ್ತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಗುಹ್ಯಾಂಗಗಳು ಇರುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಸಾತ್ರನ. ಆದುದರಿಂದ ಯೋನಾಸಕ್ತಿ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಋತುಬಂಧವಾದ ನಂತರವೂ ಯೋನಾಸಕ್ತಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಗು ಮೊದಲು 'ಇದ್ದು' ನಂತರ 'ಆಗು'ವುದರಿಂದ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಅನುಭವದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ 'ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ'ದಂತೆ ಯೋನಾಸಕ್ತಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾತ್ರನ ಪ್ರಕಾರ ಮಗು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಸುಪ್ತಚೇತನದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ, ದವನ ಮಾಡಲಾದ, ಅವರೋಧಿಸಲಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವುದು, ಆದುದರಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸುಪ್ತಚೇತನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಾದರೆ, ಅಂತಹ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾದರೂ ಏನು ಎಂದು ಅನುಭವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಕರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ (consciousness and cognition) ಗಳ ನಡುವೆ ಭೇದ ಕಲ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾತ್ರನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಡೆಕಾರ್ಟನ 'ಪ್ರಜ್ಞೆ' (cogito) ಪರ್ಯಾಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ (reflecting) ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಆದುದರಿಂದ ಡೆಕಾರ್ಟನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಆದರೆ ಸಾತ್ರನ 'ಪ್ರಜ್ಞೆ' ಪರ್ಯಾಯೋಚನಾ ಪೂರ್ವದ್ದು (prereflexive). ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ. ಆದುದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿದರೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ಅವನು ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ (knowingly) ವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದೇನಲ್ಲ.

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ತತ್ವಚಿಂತನೆಯಂತೆ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅದಿನ್ನೂ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತಿದೆ. ಸಾತ್ರನೂ ಸಹ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸದೇ ಅದರ ರೇಖಾಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒದಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರೂ ಈ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಭವಿಷ್ಯ ಇದೆಯೆಂದು ಸಾತ್ರನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಆತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, "ಈ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ಫ್ರಾಯ್ಡ್‌ನನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಬಹಳೆಂದರೆ ಹಲವು ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಪೂರ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದು. ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ನಾನು ಫ್ಲಾಬರ್ ಹಾಗೂ ದೋಸ್ತೊವ್‌ಸ್ಕಿಯವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇದರ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಇದು ಈಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ". 9 ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ, ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವಿದಿತ ಸತ್ಯ..

ಟಿಪ್ಪಣಿ :

- 1 ಸಾತ್ರನ- ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಸ್ಪೆರ್ನ್, ಪುಟ 3
- 2 ಬೀಯಿಂಗ್ ಎಂಡ್ ನಥಿಂಗ್‌ನೆಸ್, ಪುಟ 557
- 3 " ಪುಟ 568
- 4 " ಪುಟ 574
- 5 " ಪುಟ 575
- 6 " ಪುಟ 573
- 7 " ಪುಟ 570

8 ” ಪುಟ 571

9 ” ಪುಟ 575

* ಎಕ್ಸಿಯನ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್; ಯೋನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಛಾಯೆ ಇರುವ ಹಾಗೂ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅತಿಕ್ರಮಣ ‘ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದುವುದು’ ಎನ್ನುವುದರ ಒಂದು ರೂಪ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಸಮಗ್ರತೆ.

** ಜೊನಾಕ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ : ಜ್ಞಾನದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಥವಾ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನ(ಳ)ನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸುವ – ಆ ವಸ್ತುವಿನ ‘ಬಾಹ್ಯ ವಸ್ತು’ ಎನ್ನುವ ಗುಣಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರದ ಹಾಗೆ-ಅವೈಚಾರಿಕ ಆಸೆ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

-ಎಸ್ ದಿವಾಕರ್

೧ ಪೊಲೀಸರು ಮತ್ತು ಕಳ್ಳರು

ಯಾವಾಗಲೂ

ಕೆಲವರು ಪೊಲೀಸರು

ಇತರರು ಕಳ್ಳರು

ಚಂದ್ರನನ್ನೇ ಕದ್ದು ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ ಕಳ್ಳರು,

ಕಳ್ಳರಿಗಾಗಿ ಚಂದ್ರನಿಗಾಗಿ

ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ ಪೊಲೀಸರು;

ಕಳ್ಳರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚಂದ್ರನನ್ನು

ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ.

ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಕಳ್ಳರು,

ಕಳ್ಳರಿಗಾಗಿ ಹೃದಯಕ್ಕಾಗಿ

ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಾರೆ ಪೊಲೀಸರು;

ಕಳ್ಳರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೃದಯವನ್ನು

ತಂದು-ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ.

ಹುಡುಗಿ ಕಿರಿಚುತ್ತಾಳೆ : “ನನಗೇಕೆ ಹೃದಯ?”

ಅವಳ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ ಹೃದಯವನ್ನು ತುರುಕಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ

“ಇದು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ!”

ಅಲೆಯಲೆಯ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಕಳ್ಳರು

ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ತಂತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ;

ಕಳ್ಳರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವರ ಹೃದಯಗಳ ಬಡಿದು

ಮತ್ತೆ ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಚುವರು ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಪೋಲೀಸರು.

ಕಿಡಿ ಆರಿಹೋಗುವುವು

ಪೋಲೀಸರೆನ್ನುವರು:

“ಅದು ಹಾಗೆಯೇ. ನಮ್ಮದೇನಿದೆ ತಪ್ಪು?

ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ.”

ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲ ಕದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಕಳ್ಳರು :

ಒಣಗಿದಲೆಗಳು, ಕಾಮನಬಿಲ್ಲ ದಾರಗಳು

ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಚೂರುಗಳು, ಋತುಗಳ ಪಿಸುಮಾತುಗಳು

ನೀರಮೇಲಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳು.....

ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲ ಕದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಕಳ್ಳರು.

ಪೋಲೀಸರಂತು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಕಳ್ಳರನ್ನು;

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಿಡಿದಾರು, ಕೆಲವು ಸಲ ಇಲ್ಲ.

ಹಿಡಿಯಲಾಗದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡು

ಹೊಳವು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ತಮ್ಮ ಬೂಟುಗಳನ್ನು

ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹಂಚಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ

“ಕದಿಯುವುದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು” ಎಂಬ ಪತ್ರಗಳನ್ನು;

ಆದರೂ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ

ಕಳ್ಳರು ಕದಿಯುವುದೆಲ್ಲ

ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟುವೆಂದು,

ಕಳ್ಳರಿಂದ ವಾಪಸು ತಂದದ್ದೆಲ್ಲ

ಅವುಗಳ ಮೂಲಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು.

ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣವೆ ಕಳ್ಳನಾಗುತ್ತಾನೆ

ಬೇಸತ್ತ ಕೆಲವರು ಕಳ್ಳರು

ಪೋಲೀಸರಾಗುವ ಹಾಗೆ!

ಎಂದೆಂದಿಗೂ

ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಪೋಲೀಸರು

ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಕಳ್ಳರು.

೨ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು

ಮೌನವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ನನ್ನ

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು

ಅಪರಿಚಿತ ಮೋರೆಗಳ ಹಾಗೆ,

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು

ಬತ್ತಲೆಯ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು, ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು
ಕ್ಷಾಮಪೀಡಿತ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು, ಕಿವುಡು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು
ಹೆಸರಿರದ ಬರೀ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು,
ಆಗೀಗ ಬದಲಾಗುವ ಆಶಾವಾದದ ಕೆಳಗೆ
ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ
ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು.

ಹೋಗುತ್ತವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ;
ಕಲಸುತ್ತವೆ ನಿಮಿಂಟು, ಗಾರೆ, ಕಲ್ಲುಗಳ ಹೊರುತ್ತವೆ
ಪಟ್ಟಣವ ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ...ಅಲ್ಲ, ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ
ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಸ್ಮಾರಕವ
ಯಾರದೋ ನೆನಪಿನಿಂದ ನಾವು ಮರೆಯಾಗುವ ಹಾಗೆ
ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತವೆ
ಶಬ್ದಗಳ ಬದಿ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ
ಸಾಲಿನಡೆಯುವ ತಮ್ಮ ಮೂರು “ಕಾಲ”ಗಳೊಡನೆ
ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಗೋಲ್ಲೊಥಾ ಗಿರಿಯು ಹತ್ತುತ್ತವೆ.

ಆಕಾಶವಿದೆ ಮೇಲೆ
ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾಗೆ
ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ
ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ ನೆಟ್ಟಗೆ.
ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ತೋಳೆತ್ತಿ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ
ಭೂತದೊಳಕ್ಕೆ
ವರ್ತಮಾನದೊಳಕ್ಕೆ
ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನೊಳಕ್ಕೆ

ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಎಂದಿಗೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ
ಸುತ್ತಿಗೆಯ ಹೊಡೆತಗಳೆ
ಶಾಶ್ವತ ಲಯ
ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ಕೆಳಗೆ ಭೂಮಿಯೇ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ
ಆಕಾಶವೇ ರೂಪಕ.

ಚೋಮನ ದುಡಿ(ಚಿತ್ರದ ವಿಮರ್ಶೆ)

ಚೋಮನದುಡಿ
(ಚಿತ್ರದ ವಿಮರ್ಶೆ)

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲ : ಟಿ ಜಿ ವೈದ್ಯನಾಥನ್

ಅನು : ಬಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ

ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಾಯಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಜನ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಉನ್ನತ ಮನ್ನಣೆ ಇರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಂತೂ ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸತ್ಯ. ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕಳಚಿ ಹಾಕದೆ ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. “ಸಂಸ್ಕಾರ” (ಆಧಾರ : ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿ) ಯೂರೋಪೇ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನವಾದ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಹೋದ ವರ್ಷ ‘ಸಂಕೇತ’ ‘ಅರ್ಥ’ಗಳ ನಿಧಿಯಾದ ಅಸಹ್ಯವಾದ ‘ಕಾಡು’ (ಮತ್ತೆ ಕಾದಂಬರಿ) ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಈಗ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಾರರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಮಾನ್ಯರಾದ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ೧೯೩೦ ನೇ ದಶಕದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿ “ಚೋಮನ ದುಡಿ”-ಕಂಠಪೂರ್ತಿ ಅರ್ಥ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ನಮ್ಮ ತಲೆ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ.

“ಚೋಮನ ದುಡಿ”ಯ ತೊಂದರೆ ಚೋಮನಲ್ಲ. ಹುರಿ ಮಾಡಿದ ತೆಳು ಮೈಕಟ್ಟಿನ ವಾಸುದೇವರಾಯರು ಈ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇರುವ ತೊಂದರೆ ದುಡಿಯಲ್ಲಿ. ಇದು ಸಲ ಸಲಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಿ ಬಂದು, ಚೋಮನೇ ಒಂದು ನಿರರ್ಥಕ ಅವನಶ್ಯಕ ಜೋಡಣೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಂದಿರುವಂತೆ, ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದುಡಿ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೆಂದರೆ ಅದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಗೋಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರ ಧ್ವನಿ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅದು ವಾಯುವನ್ನು ಆವರಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ ಮೆಲ್ಲಗಾಗುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಶಕ್ತಿ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಪರಿಣಾಮ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿತಕರವಾಗಿಲ್ಲ. ಪಂಜುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರುವ ಹಳ್ಳಿಗರ ದೃಶ್ಯದ ಆರಂಭದ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಚೋಮು ದುಡಿಯನ್ನೂ ಬಾರಿಸುವುದು ಬಂದಾಗ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೈಕೊಟ್ಟಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇನು ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಬರೀ ದಿನನಿತ್ಯದ ಮನೆಮಟ್ಟಿನ ರಂಜನೆ, ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚೋಮ ಜಾತ್ರೆಯಿಂದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಉಣ್ಣುವದಕ್ಕೇನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಗೋಳು ಕರೆಯುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ; ದುಡಿಯ ಬಳಿ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿ ಮಲಗುತ್ತಾಳೆ. ಚೋಮ ಮಾತ್ರ ದುಡಿಯನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಚೋಮ ದುಡಿಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಂತೋಷ, ದುಃಖ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಹಸ್ತಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ದುಡಿ ನುಡಿಸುವುದು ಸ್ವಭಾವತಃ ಭಾವಪ್ರಚೋದಕವಲ್ಲದ ಚಿತ್ರ. ಚಡಪಡಿಸುವ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಚೋಮ ದುಡಿ ಬಾರಿಸುವಾಗ ಕುಪ್ಪಳಿಸುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಕೆಲಸ ಉತ್ತಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಲ ದುಡಿ ನುಡಿಸುವುದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.- ತೋಟದ ಮಾಲಿಕ ವಿಂಗೇಲನಿಂದ ಚೋಮನ ಮಗಳು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಶೀಲಭಂಗವಾದಾಗ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ತಗ್ಗಿಸಿ ಮಿತವಾಗಿ ಆಡಿರುವ ಈ ದೃಶ್ಯವಾದ ಕೂಡಲೆ ಚೋಮ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ದುಡಿ ನುಡಿಸುವ ಮಿಡ್‌ಶಾಟ್ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುವ ಫ್ಯಾನ್ ಚಿತ್ರಣ, ಅವನ ಜೀವನ ಎಷ್ಟು ಬರಡು, ಭಯಂಕರ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಒತ್ತಾನೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಚೋಮನ ದುಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಚಿತ್ರದ ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ಚೋಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಐದು ಮಕ್ಕಳ (೪ ಗಂಡು, ೧ ಹೆಣ್ಣು) ಸಂಸಾರ. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಸಹ್ಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಬೆಳ್ಳಿ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೋಟದ ಗುಮಾಸ್ತೆ ಮನ್ವೇಲನ ಕೂಡ ರತಿಕ್ರೀಡೆಯಾಡಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮವನ್ನು ತೊರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ “ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಂ” ಚಿತ್ರದ ಸ್ಪರ್ಶ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ! ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಅರೆದುಹೋದ ವಲಿಚಪಾಡ್ ಹೆಂಡತಿಯ ಲೈಂಗಿಕ ಶರಣಾಗತಿ ದುರಂತವಾದರೂ ಅಂತರ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ – ಚೋಮನ ದುಡಿ”ಯಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಷ್ಕಾರಣ, ಬಿಟ್ಟೆ, ಮಾತ್ರ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಚೋಮನ ಜೀವನದಲ್ಲಾಗಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಘಟನೆಗೆ ತಯಾರು ಮಾಡುವ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಣ್ಣಾಲಿ ಎಂಬಂತೆ, ಸಂಸಾರದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭ ಎಂಬಂತೆ, ಒಟ್ಟು ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದಿರುವ ವಜ್ರಗಾರ ಎಂಬಂತೆ, ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವಳು ತೋಟಕ್ಕೆ

ಹೋಗುವ ಮುಂಚೆ, ಮನ್ವೇಲ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಬಂದಾಗ ಕೂಡ, ಅವಳು ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯ ಛಾಯೆ ಕೂಡ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನ ಕಡೆ ಮಾಸಲು ಕಿರುನಗೆ ಬೀರುತ್ತಾಳೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾದ ನೀಲನಿಗೆ ಮನ್ವೇಲ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಸಹ ಅವಳು ಸೋಲುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಇಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭ್ರಷ್ಟೆಯಾಗುವ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವಳು ತನ್ನ ಪ್ರಣಯಾಸಕ್ತಿಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಅವನು ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವಳು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಒಲವು ತೋರುತ್ತಾಳೆ. (ಅವಳಿಗೋಸ್ಕರ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಿಂದ ಸೀರೆ ತಂದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರವಿಕೆ ಕಣ ಏನಾಯಿತು?) ಕಥೆಯ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಇಲ್ಲಿ, ಅವಳ ತಂದೆಯ ಸಾಲವೆಲ್ಲ ತೀರಿತು ಎಂಬ ಮನ್ವೇಲನ ಹೇಳಿಕೆ ಅವಳು (ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವಳಂತೆ) ವಶವಾಗುವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ಮನ್ವೇಲ ಅವಳನ್ನು (ಅದೇ ರಾತ್ರಿ? ಒಡೆದಿಲ್ಲದ ಸೌಂಡ್ ಟ್ರಾಕ್ ಹಾಗೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ) ಮಂಗಳೇಲನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವಳಂತೂ ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡು ತೋಟದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. (ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮನ್ವೇಲ ಅವಳನ್ನು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರದ ಕಾಗದದ ಖಳನಾಯಕನಂತಲ್ಲದೆ ತೀರ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧವಾದ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದಾನೆ.)

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ, ಅವಳು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಮನ್ವೇಲನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವಳು ಒಂದು ಸ್ವರ್ಗೀಯ ನಿರಪರಾಧಿತ್ವದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ದುಡಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಇಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯೇನೂ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಆದರ್ಶವಲ್ಲ.

ಅವಳು ವಶವಾಗುವುದು ನಂಬುವುದಕ್ಕಾಗದಿದ್ದರೂ ಕಠಿಣವಾದ ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಳು ತಂದೆಯ ಸಂಸಾರದ ನೈತಿಕ ಅವಲಂಬ ಎಂದು ತೋರಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಪತನ ತೀರ ನಂಬುವುದಕ್ಕಾಗದ್ದು. “ನಿರ್ಮೂಲ್ಯಂ” ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರದ ಅವರೋಹಣದ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಅಂಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಚೋಮನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ದುರಂತವಾಗುವುದರ ಬದಲು ಬರೀ ಕರುಣಾಜನಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಏಕೈಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಶೋಷಿತ ಜನಾಂಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಲ್ಲ. ಚೋಮನಿಗೆ ದುಡಿಯನ್ನು ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮಿಥ್ಯಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇದು ಸತ್ಯ. ಚೋಮ ತನ್ನ ದುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಂದೂ ಒಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ರದ ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಯುವುದು, ಈ ಮಾನವೀಯಸತ್ವವಿವರ್ಜಿತವಾದ ದುಡಿ ಮಾತ್ರ. ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರದ ನ್ಯೂನತೆಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾದ, ಹೆಚ್ಚು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ನ್ಯೂನತೆಯೊಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಉಳುವವನಿಗೇ ಭೂಮಿ ಎಂಬ ನವವಾಮ ಪಂಥೀಯ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೂ ಚಿತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಮತಾಚಾರದ ಪೀಡೆ. ಮತಾಚಾರಕ್ಕೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನೀಲ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮತಾಚಾರ ಬಿರುಸಾದ ಬಾಣಪ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ನೀಲ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಚೋಮ ಕೂಗಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಧುಮುಕಿ ನೀಲನ ದೇಹವನ್ನು (ಸಪ್ತ ಮೋರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು) ಮೇಲಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆದುವು ಮಾಡಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ನೀಲ ಮುಳುಗಿದ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾಲಿನ್ಯದ ನಿಷಿಧ್ಧಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೃದು ಟೀಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ನಿಜವಾದ ದೌಷ್ಟ್ಯ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಮೀನುದಾರಿ-ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ತುಂಬ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಮಣಿದು ಮಾತ್ರ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಚೋಮನಿಗೆ ಜಮೀನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಚೋಮ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಈ ವಾದ ಬರೀ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು. ಪಾದ್ರಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚೋಮನಲ್ಲೇ ಗಣನೀಯವಾಗಿ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆ ಇದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಚೋಮನೂ ಅವನ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಹಿಂದೂ ಮತದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ವಿಪರೀತ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಚೋಮನಿಗೆ ಒಂದು ಚೂರು ಭೂಮಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ತೊಂದರೆಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರದ ಎಡಿಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸ್ಟೀನಿಂಗ್ ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ತಿರುವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಈ ಮತಾಚಾರ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಗುರುವ ಒಂದು ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೇರಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಣಯಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಾದ ತಕ್ಷಣ ಬರುವ ದೃಶ್ಯ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿದ ಜಾರ್ಜ್ ಚೋಮನಿಗೆ ಮದ್ಯವನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದ ಕುಡಿಸುವುದು. ಚೋಮನು ಪಾದ್ರಿಯನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ ದೃಶ್ಯದ ತಕ್ಷಣ (ದೂರಾಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ) ಮೇರಿ ಗುರುವನಿಗೆ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ. ಜತೆಗೆ, ಸಿನಿಮಾ ಕಥೆ (ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಇದನ್ನೂ ಬರೆದವರು) ಗುರುವ ಮೇರಿಯ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚನಿಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಚನಿಯನಿಗೂ ಕ್ರಿಸ್ತಮತದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ವೈರದ ನಿಲುವು. ಈ ಯಾವ ಛಾಯೆಯೂ ಮೂಲ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಗುರುವ ಮೇರಿಯರ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹಗುರವಾಗಿ ಕಂಡಿದೆಯೆಂದರೆ ಮೇರಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಎನ್ನುವುದು ಕೂಡ ಗುರುವನಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ, ಕೊನೆಗೆ ಗುರುವ ಮೇರಿಯರನ್ನು ಪಾದ್ರಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಚೋಮನ ಆಶಾಭಂಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ ಈ ದೃಶ್ಯ. ಆಗ ಚೋಮನು ಕಂಡಕಂಡ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರನ್ನೆಲ್ಲ ಶಪಿಸಿ, ಮೇರಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಷ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕಟ್ಟಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ನೀಲ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಕ್ರಿಸ್ತಮತಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗುವುದನ್ನುಳಿದು ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುವಾಗ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಚೋಮ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹಾಗೆ ಭಾಸವಾದಾಗ, ಚೋಮನು ಕಕ್ಕಡದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟಾಗ, ಅವನಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತನೆ ಹೃದಯಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆದೇವರ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತ, ನಡುಗುತ್ತ, ಪಿತೃಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶಪಥ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. (ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.) ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಚೋಮನು ಅಪಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಮನ್ವೇಲ (ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್) ರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲು ಗುರುವನ ಚ್ಯುತಿ, ಮಾರನೆಯ ಕ್ಷಣ ಚನಿಯನ ನೈತಿಕಪತನ, ರೋಗ, ಸಾವು, ಆಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಬೆಳ್ಳಿ-ಹೀಗೆ ಚೋಮನ ಸಂಸಾರದ ವಿನಾಶವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕ್ರಿಸ್ತ ಮತದ್ದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಜಮೀನುದಾರರ ದುರಾಶೆಗಲ್ಲ, ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆ ಯಾವ ಛತ್ರದ ನೆರಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಚೋಮನ ಕುಲವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಹಿಂದೂಮತದ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಅಸಹ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಟೀಕಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಜನಸಂಘದವರಿಗೆ ಇದು ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ಇದಕ್ಕೂ ಜಾತಿ ಶೋಷಣೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ತೋಟದ ಮಾಲಿಕ ಮಿಂಗೇಲನನ್ನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಮೀನುದಾರ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನಾಗಲಿ ಜಾತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಮಿಂಗೇಲನಿಂದಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಮನ್ವೇಲ ಪಾಪ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಮುದಿತಾಯಿ ಅವನಿಗೆ ನೆಪವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಯಾವುದರ ಸಂಕೇತವೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಂಗೇಲನನ್ನಾಗಲಿ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನಾಗಲಿ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿಲ್ಲ. ಚೋಮನ ದುರಾದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಸ್ತ ಮತವನ್ನು ಹೊಣೆಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವನು ರಾಜಕೀಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹರಿಜನ ವರ್ಗಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲ, ಪವಿತ್ರ ಹಿಂದೂಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜೀವಂತ ಭೂಮಾಲಿಕ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ಗಿಂತಲೂ ಸತ್ತ ಭೂ ರಹಿತ ಹಿಂದೂ ಉತ್ತಮ ಎನ್ನುವುದು ಚಿತ್ರದ ಸಂದೇಶ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರದ ನಟವರ್ಗದ ಆಯ್ಕೆಯೂ ಅಸಮವಾಗಿದೆ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮ ಕುಮಟಾರ ಮಾತಿನ ರೀತಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದಾಗಿದ್ದು ಹರಿಜನ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ನಂಬುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೂ ಮನ್ವೇಲನ ಜತೆ ಅವರ ಮಾತಿಲ್ಲದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹದ್ದುಮೀರದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಚನಿಯನಾಗಿ ಜಯರಾಜನ್ ಉಳಿದು, ಚೋಮನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಚನಿಯನಿಗೆ ರೋಗ ಬಂದು ಸಾಯುವ ದೃಶ್ಯ ಮನಕರಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವನಂತೆ ತನ್ನ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಂಜೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಚೋಮ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿಯುವ ದೃಶ್ಯ, ಹಾಗೆ ಅವನು ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ಲಾಂಗ್‌ಷಾಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುವುದು ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕೊಚ್ಚಿದ ಮಾನವನ ಚಿತ್ರ. ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ಹೊನ್ನಯ್ಯನ ಮನ್ವೇಲ ನನಗೆ ರುಚಿಸಿತು-ಒಂದು ಖಚಿತವಾದ, ಕಠಿಣ ಕಾಮುಕ, ಆದರೂ ಮಾನವೀಯ, ಲಂಪಟತನ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ನಟರ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ, ವೇಷಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಭೇಷಾದ ತಪ್ಪು (ನಾಗಾಭರಣ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಲಿ) ಲೀನಾ ಗೋವಿಯರನ್ನು ಮೇರಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವುದು. ಪ್ಯಾಂಟ್, ಬ್ರಾಗ್‌ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಫ್ಯಾಷನ್ ಮಾಡೆಲ್‌ನಂತೆ ಆಕೆ ನಡೆದಾಗ, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗಳು ತಮ್ಮ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು

ಹೋಗುವಾಗ ಭೂಜನಿತವಾದ ಅದೃಶ್ಯ ಕಂಪಿನಂತೆ ಏಳುವ, ತುಂಬಿದ ಗಂಭೀರ ಕಂಠದ, ಮಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದ, ಜಾನಪದ ಗೀತೆ ಕುಲಗೇಡುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಒಂದು ಅನರ್ಥ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾಂಟ್ ಧರಿಸಿರುವ ಹುಡುಗಿ ಮೇರಿ ಒಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನೆನಪಿರಲಿ. ನಮ್ಮ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಜೀವನದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಬಾರದು ಗುಪ್ತಾಂತರಾಳವನ್ನು ಹಾಗೇ ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಹುಮಾನಗಳಲ್ಲಿ “ಚೋಮನ ದುಡಿ” ಹಿರಿಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಅನೇಕ ತಪ್ಪುಗಳಿದ್ದರೂ ನಿರ್ದೇಶನದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಚೋಮನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಬಿಗಿಯುವ ಮರುಕ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನೆರಳಿಲ್ಲದವರು

ನೆರಳಿಲ್ಲದವರು

(ನಾಟಕ)

ಮಲ್ಲಾರಿ ದೀಕ್ಷಿತ್

[ಒಂದು ಸಿಟಿ ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪ್, ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಒಬ್ಬ ಕೆದರಿದ ತಲೆಯ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ ವೇಷದ 'ಹಿಪ್ಪಿ' ಮಾದರಿಯ ತರುಣ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ 'ನ', ಸಿಗರೇಟು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದೆ ಸೇದುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾಟಕ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಈ ಸೇದುವಿಕೆ ಅವ್ಯಾಹತ.

ಅತ್ತಲಿಂದ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ರಿಟಾಯರ್ಡ್ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ತೋರುವ 'ಹ', ಕೋಟು, ಕಮಟು ಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ದೊಗಲೆ ಪ್ಯಾಂಟಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವಸರವಸರವಾಗಿ, ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡಿ ಯಾವ ಬಸ್ಸೂ ಕಾಣದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡವನಾಗಿ, ಮರುಗಳಿಗೆ ವಾಚು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಆ ತರುಣನೆಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ ತಿರುಗಲಿ ಎಂಬಂತೆ ಒಂದೆರಡುಗಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸ ಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ:

ಆ ಮೇಲೆ ಜೋರಾಗಿ ಕೆಮ್ಮಿ

ಹ : ಅಲ್ವಿಸ ಇವ್ವೆ.....

ನ : (ಅವಿಚಲಿತನಾಗಿ ಹೊಗೆಯುಗುಳುತ್ತ ಟಾರ್ ರಸ್ತೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ)

ಹ : ಅಲ್ಲಾ, ಇವ್ವ; ರಿ ಮಿಸ್ಟರ್.

ನ : (ಏನು ಎನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ)

ಹ : ಏನೂ ಇಲ್ಲಾ.....ಮತ್ತೆ ಹೆಸ.

ನ : ಏನೂ ಇಲ್ಲಾ? ಏನೂ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾಕ್ ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದಿ?

ಹ : ಛೆ. ಛೆ. ಹಾಂಗಲ್ಲ. ಏನಪಾಂತಂದ್ರ ಮಾತಾಡೂ ಮುಂದೆ ಅದೂ ಒಂದು ಚಾಳಿ,

ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನೋದು .....ಹೆಹೆ.....ಅಷ್ಟೆ

ನ : ಏನೂ ಇರೋದೆ ಇಲ್ಲ. ಅಂದೆ ಮ್ಯಾಲ.....

ಹ : ಅದೇನೋ ಖರೇನೆನಿಸ್ ಅನ್ನಿ. ಅಲ್ಲ, ನಾ ಏನ್ ಕೇಳಬೇಕಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ?

ನ : ಅದು ಗೊತ್ತಿದ್ದ ನಾ ಯಾಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೋರ್ ಹೊಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ?

ಹ : (ಅತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ) ಅಂದಾಂಗ್ ಮಿಸ್ಟರ್....ಬಸ್ಸು ಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗೇದನ್ನಿ?

ನ : ಬಸ್ಸು? ಮ್ಯಾಲೆ?.....!

ಹ : ಹಾಂ, ಹಾಂ, ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸು.....

ನ : (ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ)

ಹ : ಅಂದ್ರ ಮ್ಯಾಲೆ ಒಂದ್ ವ್ಯಾಳ್ಯಾ ಹೋಗಿದ್ರ ಬರೂ ಟೈಮಾಗೇದನ್ರವಾ.

ಐದ ಮಿನಿಟಿನಾಗ ಬರತಾನ.

ನ : ಬಸ್ಸು...ಬರತಾನ.....ಏನಿ ಇದು ಅಭಾಸ? ಬಸ್ಸೇನರ ಪುಲ್ಲಿಂಗನು?

ಹ : ಬಸ್ಸು ಪುಲ್ಲಿಂಗಲೀ ಇವರ, ಅದರಾಗಿರೋ ಡೈವರು.

ನ : ಹಂಗಂತೀರಾ?

ಹ : ಬಸ್ಸು ಬರೋ ಹೊತ್ತಾಗೇದನು ಅಂತ ಕೇಳಬೇಕೆಂದೆ. ಮ್ಯಾಲ ಜರ್ ಹೋಗಿದ್ರ

ನ : ಮ್ಯಾಲ ಹೋಗಿದ್ರ (ಆಕಾಶ ನೋಡಿ) ಬರೋ ಬಗಿ ಹ್ಯಾಂಗ?

ಹ : ಏನ್ ಒಂದೈದ ಹತ್ ನಿಮಿಷದಾಗ ಬರತಾನ..... ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಬರತೆಸದ.

ನ : ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಬರಿಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕಂತೀರಾ?

ಹ : ಇಲ್ಲಾಂದ್ರ ಒಂದ್ ಹದಿನೈದ...ಇಷ್ಟತ್ತು ಮಿನಿಟಿನಾಗ ಬಂದಾನು, ಅರ್ಥಾ
ತಾನಿನಾಗಂತ ಬಂದೆ ತೀರತಾನ, ಏನಂತೀರಿ?

ಹ : ಏನೋರೆವಾ, ನಿಮ್ಮ ಧೈರ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲ. ಬರಬಹುದು ಅಥವಾ ಬರಲಿಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲಾ.....

ಹ : ಅದ್ಯಾಗ್ಲಿ ಬರೂದಿಲ್ಲ? ಅವರಿಗೇನು ಹೇಳೋವು, ಕೇಳೋವು, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲನು? (ವಾಚು ನೋಡಿ) ಈಗ ಬರೂ ಟೈಂ ಆತು,
ಈಗ ಬಂದೆ ತೀರಬೇಕು.

ನ : (ಸುಮ್ಮನೆ ಪಿಳಿಪಿಳಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ).

ಹ : ಈ ಸರಕಾರಿ ಬಸ್ಸೂ ಅಂದ್ರ, ಇದೇ ಹಣೆಬರಾ, ಟೈಂಸೀರ್ ಬರೂದೇ ಕ್ವಚಿತ,
ಹೇಳವಿಲ್ಲ, ಕೇಳವಿಲ್ಲ. ಅಂಥೇರಿ ದರ್ಬಾರ ಆಗಿ ಹೋಗೇದ, ಆಂ, ಏನಂತೀರಿ?

ನ : (ಮಿಕಿ ಮಿಕಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.)

ಹ : (ಒಂದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮೌನದ ನಂತರ 'ಹ' ಕಿಸೆಯಿಂದ ಕರವಸ್ತ್ರ ತೆಗೆದು ತಲೆ
ಕುತ್ತಿಗೆ ಮುಖ ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಮತ್ತೆ ತಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ).

ಛೇ, ಛೇ, ಏನ್ ಸೆಕಿರೆವಾ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ..

ನ : (ಮೌನ)

ಹ : ಒಂದ್ ಚೂರು ನೆಳ್ಳಿಲ್ಲ ಈ ಸಿಟಿ ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪ್ ಅನ್ನೊ ಸ್ಟಾಪಿನಾಗ,

ನ : ನೆಳ್ಳಿಲ್ಲ ಅಂದ್ರಾ?

ಹ : ಹೂಂ, ಮತ್ತೆ ನೋಡ್ಲಿಲ್ಲೆ ಗಂಡು ಜೋಗಮ್ಮನ ಹಾಂಗ ಹ್ಯಾಂಗ್ ನಿಂತದ ಈ ಸಿಮಿಂಟು ಗ್ವಾಡಿ, ಉದ್ದಕ..... ನ : ಎಷ್ಟೆ
ಇಲ್ಲಂದ್ರೂ ಒಂದ್ ಚೂರರ ಇರತೆಸದ್ರಿ,

ಹ : ಎಲ್ಲೆದರಿ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಾಣೋದಿಲ್ಲ?

(ಹುಡುಕುವವನಂತೆ ಸುತ್ತು ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ)

ನ : ಹಾಂಗ್ ಹುಡುಕಿದರ ಸಿಗೂದಿಲ್ಲ, ಅದು.

ಹ : ಅದು ಇದ್ರ ಸಿಗಲೇಬೇಕಲ್ಲರಿ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ತದ?

ನ : ಅದು ಇದ್ರ ಸಿಗೂದಿಲ್ಲ ಅಂದೆ.

ಹ : ಹಂಗಾದ್ರ ಅದು ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ ಅಂದ್ವಾಂಗಾತು.

ನ : ಅಲ್ಲೇ ಇರೋದು ಮಜಾ

ಹ : ಮಜಾ?

ನ : ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಂಗಿರೊದ್ರಾಗ್ಸ.... ಮಜಾ ಇರೋದು.

ಹ : ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಂಗಿರೊದು ಹ್ಯಾಂಗಾಗ್ತಿದ್ರಿ? ಇದ್ದರ ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು; ಇಲ್ಲಿದ್ರ ಇಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ.

ನ : (ಮೌನ)

ಹ : ಅದೇನು ದೇವರಸ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಂಗಿರಲಿಕ್ಕೆ?

ನ : ದೇವರು!

ಹ : ಅಲ್ಲಾ, ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟೆ ಅಷ್ಟೇ. ಇದೂ ಇಲ್ಲಂಗಿರೋ ಕೆಲವು ವಸ್ತು ಅವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ.

ನ : ನೋಡಿರೇನು ನೀವು ಅವನ್ನ.? ಕಡೀಗೆ ಒಂದರ.....?

ಹ : (ಯೋಚಿಸಿ) ನೋಡಿರೇನು ಅಂದ್ರಾ?

ನ : (ಮೌನ)

ಹ : ಇಲ್ಲ ಬಿಡ್ರಿ : ಅವು ಎಲ್ಲ ಅವ ಅಂದ್ರ ಅವ, ಇಲ್ಲ ಅಂದ್ರ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸಿಟಿ ಬಸ್‌ಸ್ವಾಪಿನ ನೆಳ್ಳು ಇದ್ದಾಂಗ,

ನ : ಆದ್ರ ಸಿಟಿ ಬಸ್‌ಸ್ವಾಂಡಿಗೆ ನೆಳ್ಳು ಇಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ.....

ಹ : (ಬೆವರು ಒರೆಸುತ್ತ) ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲಾ ಅಂದೆ.

ನ : ತೋರಿಸಬೇಕಂತೀರೇನು?

ಹ : ತೋರಿಸಿದರ ಹೋಗಿ ತಣ್ಣಗೆ ನೆಳ್ಳಾಗ ನಿಂತರನಿಂತೇಗ್ರೆಪಾ. (ವ್ಯಂಗ್ಯ)

ನ : ಆದ್ರೆ ಅದು ನಿಲ್ಲು ಹಾಂಗಿಲ್ಲ! ಅದು ಮನಸ್ವಾರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರೂ ನೆಳ್ಳಲ್ಲ.

ಹ : (ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವನು)

ನ : ಅದು ಮುನಸಿಪಾಲಿಟಿ ಗಟಾರಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗ,

ಹ : (ಮೌನ).

ನ : ಇಕಾ ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಗಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟಾರದ ಮ್ಯಾಲ.....

(ಸ್ವೇಚಿನ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಹ : (ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ) ನಾಯಿ ಮಲ್ಯಾನ ಹಾಲು ಇದ್ದಾಂಗ.

ನ : ಗಟಾರದ ನೀರು ಇದ್ದಾಂಗ.....

ಹ : ಗಟಾರನಸ ಅದ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ? ಇರೋ ಒಂದ್ ತಟಗು ನೆಳ್ಳು ಸೈತ ಈ ಗಟಾರದ ಪಾಲಸ.

ನ : (ಮನ)

ಹ : ಅಲ್ಲಾ, ಈ ಮುನಸಿಪಾಲಿಟಿಯವರು ಈ ಗಟಾರಾನ ಹಿಂಗಸ ಯಾಕ ಬಿಟ್ ಬಿಟ್ಟಾರ? (ಗಹನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕುವನು).

ನ : (ತಟ್ಟನೆ) ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ.

ಹ : ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ?

ನ : ಹೂಂ, ಹೋಗೋ ಬರೋವೆಲ್ಲ ಈ ಬಸ್‌ಸ್ವಾಪಿನ ನೆಳ್ಳಾಗ ನಿಂತೋ,

ಕೂತೋ ಹಾಯಾಗಿ ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ಯಲಿ ಅಂತ ಬಿಟ್ಟಾರ.

ಹ : ಈ ಬಿಸಿಲಾಗ ಹೊತ್ತೇನೆಂದ್ರೂ ಬರೊದಿಲ್ಲ.

ನ : ಹೊಯ್ಯೋ ನೆವಾ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಳ್ಳಾಗ ನಿಂತು ಬಿಡ್ರೆಲ್ಲ ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಗುಂಡಿ

ಬಿಚಿಗೊಂಡು.....

ಹ : ಥೂ, ಥೂ, ಏನ ಅಸಹ್ಯ ಇದ್ದೀರೆಪಾ ನೀವು.....

ನ : ಅಸಹ್ಯ ಏನ ಬಂತ್ರಿ, ಅದರಾಗ?

ಹ : ಏನ ವರ್ಣನಾ, ಏನ ಕತಿ? ಅಂ, ಕತಿ ಬರೀರಿ ನೀವು ಕತಿ.

ನ : ಉಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ಯೋದರ ಮ್ಯಾಲ?

ಹ : ಅದೂ ಬರಿಯವ್ಯ ನೀವು ಈಗಿನವರು.

ನ : ಬರದರೇನು ತಪ್ಪಾತು ಬಿಡಿ,

ಹ : ಛಲೋ ಆಗ್ಗದೇಪಾ ಬರದರ, ಹುಡುಗೂರು-ಹುಪ್ಪಡಿ, ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕಳು ಓದಿ ಸಂತೋಷರ ಪಡತಾರ. ಬರೀರಿ, ಬರೀರಿ.

ನ : ಯಾಕ? ಹುಡುಗೂರು,-ಹುಪ್ಪಡಿ, ಹೆಣ್ಣುಕ್ಕಳು ಉಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ಯೋದಿಲ್ಲನು?

ಹ : (ಅಸಹ್ಯದಿಂದ ಮುಖ ಕಿವಿಚಿ ಮೌನವಾಗಿರುವನು)

ನ : ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಅಂದಮ್ಯಾಲ ಮಾರಿ ಸೊಟ್ಟಮಾಡಿದರ...?

ಹ : (ಮತ್ತೂ ಮೌನ)

(ಒಂದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು)

ಹ : ಭಾರಿ ಬಿಸಿಲು.....ಛೆ. ಛೆ, ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೋ ಏನೋ ಈ ಬಸ್ಸಿನ ಸೂಳೆಮಕ್ಕಳು, (ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪಿನೆಡೆಗೆ ಒಂದು ತುಂಡು ಸ್ಕರ್ಟಿನ ಹುಡುಗಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಛತ್ರ ಹಿಡಿದು ಬರುತ್ತಾಳೆ, 'ನ' ನನ್ನ ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತಾಳೆ).

ಹ : (ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೆನಪಾಗಿ) ಛೆ, ನನ್ನ ಕೊಡಿಯರ ಇದ್ದಿದ್ರ ಒಂದಿಷ್ಟು ನೆಳ್ಳಾಗತಿತ್ತು.

ನ : ಕೊಡಿ?

ಹ : ಹೂಂ, ಕೊಡಿ, ಛತ್ರ, ಅಂಬ್ರೆಲಾ.....UMBRELLA...

(ಒಂದೊಂದೇ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಅಸಹನೆಯಿಂದ)

ನ : (ಮತ್ತೆ) ಕೊಡೀನಸ?

ಹ : ಸುಡುಗಾಡು ಸೂಳೆಮಗ ಯಾವನೋ ಅದಕ್ಕೂ ಸಂಚಕಾರ ತಂದ

ನ : ಅವತ್ತು ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸಿನಾಗ...

ಹ : ಹೂಂ, ಹಂ, ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸಿನಾಗ

ನ : ಮುಂದ ನಿಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿವಕೋತ ಹತ್ತಿದ್ರೆಲ್ಲ-

ಹ : ಕೈಯಾಗಿನ ಸಾಮಾನು ಗದ್ದಲದಾಗ ಬಡಿಯೂದಸ.

ನ : ಹೇಳಿದ್ರೂನೂ ಮತ್ತೆ ತಿವಿದ್ರೆಲ್ಲ.

ಹ : ಅದೂ ಹೇಳೀನಲಿ, ಗದ್ದಲದಾಗ.....ಅಂತ

ನ : ಛತ್ರ ಕಸ್ತು ಕಿಡಿಕಿ ಹೊರಗೆ ಬಿಸಾಕಿ.....

ಹ : (ಅಕ್ಕಸದಿಂದ) ತಲಿಮ್ಯಾಲಿನ ನೆಳ್ಳ ಕಳದು ಪುಣ್ಯಾ ಕಟಿಗೊಂಡ ಮಹರಾಯಾ ಯಾವನೋ ಅವನು,

ನ : ನನ್ನಂಥವನು ಅನ್ನೆಲ್ಲ ,

ಹ : ಹೂಂ, ನಿಮ್ಮಂದ.....ಅಲ್ಲ ನಿಮ್ಮಂಥವನು...

ನ : ನಾನು ಅನ್ನೆಲ್ಲ.

ಹ : ನೀವು...ನೀವು.....?

ನ : ನಾನು ಅದನ್ನ ಕಸ್ತು ಒಗದಾವ,

ಹ : ಭಾಳಾ ಪುಣ್ಯಾ ಕಟಿಗೊಂಡ್ರ, ಭಾಳಾ ಪುಣ್ಯಾ.....

ನ : ಪುಣ್ಯಾ? ಅಂದ್ರೇನು?

ಹ : ಅಂದ್ರೆ...ಪುಣ್ಯಾ ಅಂದ್ರೆ...ಪುಣ್ಯಾ!

ನ : ಅಂದ್ರೆ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಂಗಿರೂದು ಅನ್ನೆಲ್ಲ,

ಹ : ಇರ್ದದರಿ. ಇರದ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ? ನಂ ಹಿಂದನು ಇರತೆಸದ.

ನ : ನೋಡಿರೇನು?

ಹ : ನೋಡಬೇಕಾಕರಿ? ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲ?

ನ : ಅಂದ್ರೆ, ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಂಗಿರೂದು ಅಂತ ಅರ್ಥ.

ಹ : ಹಂಗು ತಿಳಕೊಳ್ಳಿ

ನ : ಇಲ್ಲನೂ ಇದ್ದಂಗಿರೂದು ಅಂತ ಅರ್ಥ.

ಹ : (ಗೊಂದಲಗೊಂಡು) ಏನು ನು ರಸ ಅನಕೋಳ್ಳಿ (ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು) ಆಂತೂ ಒಟ್ಟಿನ
ಮ್ಯಾಲ ನನಗೆ ನೆಳ್ಳಿಲ್ಲಾಂಗಾತು.

ನ : ನನಗೂ ಇಲ್ಲ ಬಿಡ್ಡಿ.

ಹ : ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲಿದ್ದೂ ತಡಕೊಳ್ಳೋ ಶಕ್ತಿ ಅದಸರಿ.

ನ : ತಡಕೊಳ್ಳೇ ಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾರಪ್ಪನ ಮನಿ ಗಂಟು?

ಹ : ಅಂತೂ ಇಬ್ಬೂ ನೆಳ್ಳಿಲ್ಲವು ಅಂದಂಗಾತು.

ನ : ನೆಲ್ಲ ಅನಬ್ಯಾಡಿ,

ಹ : ಎಲ್ಲದ? ಅದು ಇದ್ದರಾಕ ಇಲ್ಲನಬಕು?

ನ : ನಿಮ್ಮ ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿಕೋರಿ.

ಹ : (ಹುಡುಕುವವನಂತೆ) ಎಲ್ಲೆ.....ಎಲ್ಲೆ?

ನ : ಅಲ್ಲೇ ನಿಮ್ಮ ನೆಳ್ಳಿನ ಮ್ಯಾಲೇ ನಿಂತೀರಿ.

ಹ : (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಯಾತಕ್ಕೆ ಬಂತು ಇದು?

ನ : ಅಂತೂ ಆದ, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಖರೆ, ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂಗದ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ
ನೆಳ್ಳಿಮ್ಯಾಲೇ ನಿಂತುಕೊಂಡೀರಿ, ನಾನು ನನ್ನ ನೆಳ್ಳಿಮ್ಯಾಲೇ ನಿಂತುಕೊಂಡೀನಿ.

ಎಲ್ಲಾರೂ ಅಷ್ಟು ತಂ ತಂ ನೆಳ್ಳಿಮ್ಯಾಲ ತಾವ ತಾವು ನಿಂತ ಬಿಡತಾರ,

ಹ : ಏನೋರೇವಾ ಒಗಟಾ ಹಾಕಿ ಮಾತಾಡ್ತೀರಲ್ಲ.

ನ : ಒಗಟಿಲ್ಲ ಏನಿಲ್ಲ...ನಂ ನೆಳ್ಳು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಾದ್ರೂ
ಉಪಯೋಗ ಸಿಗತ್ತಿತ್ತು, ಈಗೇನದ ತಾಳಿಮರದ್ದಂಗ ಉದ್ದಕ ನಿಲ್ಲಿವಿ.

ನೆಳ್ಳಿಲ್ಲ.

ಹ : ನಮಗೆಲ್ಲ ಹಂಗಾರ ನೆಳ್ಳಿಲೇ ಇಲ್ಲ ಅಂದ್ರೇನು?

ನ : ಇನ್ನು ಅನುಮಾನದ ಏನು ನಿಮಗೆ? ನಾವೆಲ್ಲ ಟ್ಯೂಬ್‌ಲೈಟ್ ಇದ್ದಾಂಗ,
ನೆಳ್ಳು ಬೀಳೂದಿಲ್ಲ. ಬಿದ್ರೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟ, ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಾಂಗ.

ಹ : ನಾಯಿ ಮಲ್ಯಾನ ಹಾಲಿದ್ದಾಂಗ.....

ನ : ಗಟಾರದ ನೀರಿದ್ದಾಂಗ...

ಹ : ಆಡಿನ ಕೊಳ್ಳಾಗಿ ನ ಮಲಿ ಇದ್ದಾಂಗ.....

ನ : ಸುಡುಗಾಡಿನಾಗಿನ ಹೂ ಇದ್ದಾಂಗ....

ಹ : ಅಂತೂ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಾಂಗ.....,

ನ : ಇಲ್ಲನೂ ಇದ್ದಾಂಗ.....

(ಮತ್ತೆ ಬಂದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮೌನ)

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇದುವರೆವಿಗೂ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತಿಗೂ ಮೂಕ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಆ ತುಂಡುಲಂಗದ ಹುಡುಗಿ.....'ರಿಕ್ಷಾ.....ಏಯ್ ರಿಕ್ಷಾ' ಎನ್ನುತ್ತ, ಖಾಲಿ ರಿಕ್ಷಾವೊಂದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಭತ್ತಿ ಮಡಿಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ).

ಹೆ : ಹುಡುಗೀರು ಪುಣೆವಂತರು.

ನ : ಅವರಿಗೆ ತಿಗಾ ಮುಚ್ಚದಿದ್ದೂ ತಲೆ ಮುಚ್ಚೋವಷ್ಟಾದ್ರೂ ನೆಳೆ ಸಿಗತೆಸದ.

ಹೆ : (ಮತ್ತೆ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡವನಂತೆ) ಇವನವನ-ಈ ಬಸ್ಸಿನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಏನ್ ಎಲ್ಲೆರ ಕೆಟ್‌ಗಿಟ್ಟು ಹೋತೋ ಏನ್ ಸುಡುಗಾಡೋ?

ನ : ಅಲಿ, ಯಜಮಾನೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗೇದಂತೀರಿ, ಬರೂದರ ಹ್ಯಾಂಗ್ರಿ?

ಹೆ : ಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗೇದೋ ಇಲ್ಲೋ?

ನ : (ಮೌನ)

ಹೆ : ನೀವು ಬಂದಮ್ಯಾಲೆ-ಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗೇದನು?

ನ : ನನಗೇನು ಹೋದಂಗ ಕಾಣೂದಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ,

ಹೆ : ಹೋಗೇ ಇಲ್ಲ?

ನ : (ಮೌನ)

ಹೆ : ಬೆಸ್ಕಾತು ಬಿಡಿ, ಹೋಗೇದ ಹೋಗದೆಸ ತನು ನಿಂತಿವಿ. ಛೇ, ಎಂಥಾ ಕೆಲಸಾತು.

ನ : (ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಿಗರೇಟು ಬೀಸಾಡಿ ಎರಡೂ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಸೇರಿಸಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ)

ಹೆ : ಅರೆ ಹೊಂಟ್ರೆಲ್ಲ?

ನ : ಹೂಂ ..

ಹೆ : ಬಸ್ಸು ಬರೂತನಕ ಕಾಯೋದಿಲ್ಲೇನು?

ನ : ನಾ ಬಸ್ಸಿಗೆ ನಿಂತಿಲ್ಲ.

ಹೆ : ಅರೆ. ಮತ್ಯಾಕ ಸಾಯ್ಲೆಕ್ಕೆ ನಿಂತಿ ಇಷ್ಟೊತ್ತನಕ, ಈ ಕೆಟ್ಟ ಬಿಸಿಲಾಗ?

ವಿಚಿತ್ರ ಇದ್ದೀರೆವಾ ನೀವೂ, ಆಂ!

ನ : (ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮರೆಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ)

ಹೆ : ಎಂಥಾ ವಿಚಿತ್ರ ಜನಾ ಅಂತೀನಿ. ತಾಸಗಟ್ಟಲೆ ಬಿಸಿಲಾಗ ವ್ಯರ್ಥ ನಿಲ್ಲತಾರ,

ಮಾರಿ ಒಣಗಿಸಿಕೋತ, ಬಕ್ಕ ನತ್ತೀಲೆ. ಅಲ್ಲ ಇವ್ರಿಗೇನು ಬಿಸಿಲು-ಗಿಸಿಲು

ಹತ್ತತ್ತದನಬೇಕೋ ಏನ ಇಲ್ಲನಬೇಕೋ? ಅವಂಗು ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು,

(ಎಂದು ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡುತ್ತಾನೆ)

(ಹಾಗೆಯೇ ಆತ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವಾಗಲೇ ತೆರೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ).

ಭಸನಾಲಾ ಆಕ್ರಂದನ

ಭಸನಾಲಾ ಆಕ್ರಂದನ

-ಸತೀಶ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ನಮ್ಮನ್ನು ಬೇಗ ಎತ್ತಿರೋ, ಬೇಗ ಎತ್ತಿರೋ,
ಈ ಹೂತ ಕೂಪದಿಂದ ಬೇಗ -
ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿರೋ.

ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿ, ಜೀವ ಕುದಿಸಿ,
ಸಾವು ಮನೆಯುತ್ತಿರುವ -ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ
ಅಪ್ಪುಗೆಯಿಂದ ಬೇಗ ಬಿಡಿಸಿರೋ, ಬೇಗ ಬಿಡಿಸಿರೋ.

ದಾಡಿ ಮೂಡದ ಮುಗ್ಧ ಮುಖದಲ್ಲಿ
ತಮ್ಮನ ಕಣ್ಣೀರು ಪುಟಿದು ಹರಿದಿರಬಹುದು,
ಲಂಗ ಚಿಮುವ ತುಂಟ ತಂಗಿಯ
ಗುಲಾಬಿ ತುಟಿಗಳು ಕಟ ಕಟ ಕಚ್ಚಿರಬಹುದು,

ನನ್ನಮ್ಮನ-
ಕರಳು ಕುಡಿಗೇ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದು.
ಎದೆ ಗುಂಡಿ ಧಡಲೆಂದು ಹಾರಬಹುದು,
ಬೇಗ ಎತ್ತಿರೋ, ಬೇಗ ಎತ್ತಿರೋ.

ಹಿಂಡನಗಲಿದ ಚಿಗರಿ

ಹಿಂಡನಗಲಿದ ಚಿಗರಿ

-ಕೆ ನ ಶಿವತೀರ್ಥನ್

ಗರುಕೆಮೆಯ್ಯದೆ ಗಬ್ಬುಗಟ್ಟಿದ ಚಿಗರೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತು
ತಳಮಳದಲ್ಲಿ ಸುರಿಸಿತು ಕಣ್ಣೀರು, ಒಳಗೊಳಗೆ ಒದ್ದಾಡಿ
ಮೀನು ಅಲ್ಲಾಡಿತು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಕಮಲ, ಮೂಕ ವಿಸ್ಮಿತ
ಜಗ ಗದ್ದದ ಕಂಠ, ಋಷಿಯ ಇಳಿ ಬಿದ್ದ ಗಡ್ಡದಲ್ಲಿ
ಜುಳುಗಿದಳು ಗಂಗೆ ತಲೆ ಬಾಗಿ ಶಕುಂತಲೆ ಕೀಳಲಾರದ
ಹೆಜ್ಜೆಕಿತ್ತು ಸಾಗಿದಳು ಸಾಗರದತ್ತ ಹೊರಟಂತೆ
ತುಂಬು ಹೊಳೆ; ಸಾಗರದಲೆ ಬಡಿದು ಹೊಳೆ ಮತಮತ್ತೆ
ಹೆರಳಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲು! ಕಣ್ಣುರಾಡಿದ

ಮಾತೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿರಲು
ದಾರಿ ಸಾಗಿತು.

ಜೀವ ಓಡಾಡಲು ಕಾಡು ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೆ ಬೆಳಕು
ಬೀಡಾಗಿಸಿ ಧೃತಿಗೆಡದೆ ಹಡೆದ ಒಡಲ ಕಂದನ್ನ
ಸಲುಹುತ್ತಿದ್ದಳು ಶಕುಂತಲೆ-ಸಲಹಿದಂತೆ
ಹಿಂಡನಗಲಿದ ಚಿಗರಿ ತನ್ನ ಮರಿಯು.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ನಾ ಮೊಗಸಾಲೆ

೧ ಒಂದು ಜಾಹೀರಾತು

ಸ್ವಾಮಿ

ಇದೊಂದು ಜಾಹೀರಾತೆಂದು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಡಿ

ದಯವಿಟ್ಟು ಗಮನಿಸಿ

ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಬಾಯಿ

ತಬ್ಬಲಿ

ಬಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಬಾಯಿ

ಈ ಬಾಯಿ ಸದಾ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೂರುವ ನಿಮ್ಮ

ಬಾಯಿಯಲ್ಲ ರಾಯರೇ

ರುಚಿ ರುಚಿಯಾದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತಾ

ಸಂಗೈಬಾಳ್ಯನ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತ

ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಕವನಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ

ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಏಣಿ ಇಟ್ಟು ಹತ್ತೋಣ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ನೀವು

ಅಪರೂಪದಲ್ಲಿ ಕರೆದರೆ

ನಾನದಕ್ಕೆ ಓಗೊಡಲು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟರೆ

ಗಬಕ್ಕನೆ ಒಳಗಿಳಿದು ಗಂಟಲೊತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ

ನೀವು ಕೊಡುವ ಸಿಹಿಯನ್ನು ಉಪ್ಪೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ

ಈಗಿನ ಕೃಷ್ಣ ಯುವಕ ಹಿಪ್ಪಿ ಕೂದಲಿನವನಾದರೂ

ಕಾಣೆಯಾದಾಗ

ಸಾಕಿದವನಿಗೆ ಹೇಗನ್ನಿಸಬೇಡ, ಹೇಳಿ?

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ
ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅಂತ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ
ನನ್ನ ಬಾಯೊಂದನು ಬಿಟ್ಟು
ಇಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿ
ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡದೇ ಹೋಗಬಹುದು
ಉದಾಹರಣೆಗೆ

ನಾನು.

ನಮ್ಮ ದೇಶ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ

ಆದರೆ ಬಾಯಿ ಕಲ್ಲಿನ ಹಾಗೆ

“ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಿದ್ದು

ತನ್ನ ಹರಳುಗಳಿಂದ ಅರ್ಥದಿಂದ”

ವಿಶೇಷ ಸೂಚನೆ :

ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಈ ಜಾಹೀರಾತು ಓದಿದವರು

ನನ್ನ ಬಾಯಿ ನಿಮ್ಮದುರು ಸಿಕ್ಕಿದ ಸುಳಿವು ಕೊಟ್ಟರೆ

(ದಯವಿಟ್ಟು ಪೋಲೀಸು ರಾಣಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಡಿ.) .

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿ, ಖಂಡಿತ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಷರಾ :

(ತವರಿಗೆ ಹೋದ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ-)

ಲೇ, ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಕಣೇ, ಬಾಯಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ

ಉಣ್ಣಲು ತಿನ್ನಲು ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ

ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಬೆಳಗ್ಗಿನ ಶೀರ್ಷಾಸನ ವ್ಯಾಯಾಮ

ತಪ್ಪಿಸಿಲ್ಲ; ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ

ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಗಾಬರಿಬೇಡ.

೨ ಹುಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿ

ಹುಮ್ಮ ಎಂಬ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಿ

ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶತುಂಬ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ

ಇತ್ತೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ ವೇದದಲ್ಲಿಯೆಂದು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

ಇರಲಿ, ಬಿಡಲಿ; ಇದ್ದದ್ದೆ ನಿಜವಾದರೆ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗೆಂದು

ವೇದವೋದಿದರೆ ಈ ಹಕ್ಕಿಗಳು

ನಾವು ದಿನಾ ನೋಡುವ ಹಕ್ಕಿಪಕ್ಷಿಗಳ ಹಾಗಲ್ಲ

ಬದಲು ಇವು ಮರದಲ್ಲಿ ಕೂಡೋದೇ ಇಲ್ಲ; ಗಾಳಿಯೇ ಇವಕ್ಕೆ ಮರವೂ
ನೆಲವೂ

ಆಹಾರವಾಗಿ ಅನ್ನ ನೀರೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ
ಸದಾ ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಡಿಸಿ ಹಾರುತ್ತಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ
ಪ್ರಾಯಶಃ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಲ್ಲ
ತಿನ್ನುಣ್ಣುವುದಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆಯಿಲ್ಲ
ಕತ್ತಲನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಂಥ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ
ಚಂಚು ಇತ್ತೊ ಇಲ್ಲವೊ ಇದ್ದರೂ ಉದ್ದವೂ ಗಿಡ್ಡವೂ
ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವೇದ ಪುರುಷರು ಹೆಚ್ಚು ನಿಗಾ ಹರಿಸಿಲ್ಲ
ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದೆ ಕಲೆ ಹಾಕುತ್ತ
-ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇರಬಹುದಾದ ಸ್ವರೂಪ ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದೆ.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ
ಇದು ಪಕ್ಷಿಯೊ-ಪಕ್ಷಿಗುಣವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಪಕ್ಷಿ
ಪ್ರಾಣಿಯೊ-ಪ್ರಾಣವುಳ್ಳದ್ದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಣಿ
ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವು ಇದ್ದೂ ಸತ್ತಂತೆ, ಸತ್ತರೂ ಸಾಯದಂತೆ
ಹೀಗಿದ್ದೂ ಇವಕ್ಕೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಯಾಕಿಷ್ಟು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ
ಎಂದು ಕುತರ್ಕಿಸುತ್ತ
ನನ್ನ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಕಾಗೆ ಗುಬ್ಬಿ ಕೋಳಿ ಗಿಳಿಗಳ ಜೀವನಾಭ್ಯಾಸ
ವನ್ನು
ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತ
ನಾನೂ ಪಕ್ಷಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಬಯಕೆ
ಹುಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಈಚೆಗೆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ-ನನ್ನ ಲಂಗೋಟಿಮಿತ್ರ-
ಪಕ್ಷಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ
ಅಮೇರಿಕೆಯಿಂದ ಉರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ
“ಹೌದಯ್ಯ ಹುಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿಯ ತಳಿ ಈಗಲ್ಲಾದರೂ ಇದೆಯೇ?”
ಎಂಬ ದಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದೆ.
ಆತ ನಗಲಿಲ್ಲ “ಮಣ್ಣಿನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಅವುಗಳ ತಳಿ
ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರಬೇಕಯ್ಯಾ?” ಎಂದವನೆ
“ನೋಡು, ಆದರೂ ಅವಕ್ಕೆ ಸಂತಾನಾಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆ
ಅವು ಆಕಾಶದಲ್ಲೇ ಸಂಭೋಗಿಸಿ ಇಟ್ಟ ಮೊಟ್ಟೆ
ನಮ್ಮ ಪ್ಯಾರಾಚೂಟಿನ ಹಾಗೆ ಕೆಳಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತ
ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಗುರುತ್ವಾಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿಗೆ
ಬಂದಾಗ

ಒಡೆದು ಮರಿಗಳಾಗುವ ಪರಿ

ನಿಜಕ್ಕೂ ಟಿ. ವಿ. ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕಾದ ದೃಶ್ಯ.....”

ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಹೋದ.

ನೋಡದೆಯೂ ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವ ಇವನ ಗತ್ತು
ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಮಿತ್ರನೂ ಹುಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಣುವ ಕನಸು
ಮನುಷ್ಯನ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಆದರೆ ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋದವನೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರ
ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ನನಗೊಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದ
ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದನೊಬ್ಬನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ
ಹುಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿಯ ಭಾವ ಚಿತ್ರ:

ಮನುಷ್ಯ ಮುಖಕ್ಕೆ-ಪಕ್ಷಿದೇಹ.

ಚೆನ್ನನಾಲ ೧೯೭೫ -

ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸೊರಬ

ಗಣಿಯಾಳದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡಿದಂತೆ

ಪಿಕಾಸೆ ಹಾರೆ

ಕೊರೆದು ಅಗೆದು

ತನ್ನದೇ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ

ಮೇಲಿನ ಸರೋವರ

ತನ್ನ ಸಾರ್ವಭೌಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಹೀಗೆ ಕವುಚಿಕೊಳ್ಳುವುದೆ? ನೂರಾರು ಜನರ ಜಲಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ

ಯಾವುದೇ ಆಶಾಕಿರಣ

ಉಸಿರಾಡೀತೆ?

ಆ ಕ್ಷಣದ ಉಮ್ಮಳ

ಗಾಳಿಕುಳಿಗಳ ಹುಡುಕುವ ತಳಮಳ

ಕ್ವಿರಬಹುದೆ ದಾರಿ ಉದಾರಿ?

ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದು

ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ

ಅಳತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆವ

ಮಾಡುವ ವರೆಗೆ

ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮಾತು

ನೊಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತರಿಗೆ ಕವಡೆ ತೂತು

ಡಿಸೆಂಬರ್ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳರ ಅಪರಾಹ್ನ ಒಂದು ಗಂಟೆ
 ಭಯಂಕರವಾದ ಸ್ಫೋಟದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
 ಅನುಭವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಗಣಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೆರೆ
 ಬಿರಿದು ತಳ
 ಒಳ ಜಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ ನೀರು
 ರೋರರ್ ರಾಕೆಟ್
 ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಕವುಚಿದ ಮಣ್ಣು ಎಷ್ಟೊಂದು ಬಾಯಿಗೆ ನೀರು?
 ಮಣ್ಣು?
 ಆಕಸ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ಉಂಟೇನು ಹೊರ ಗೆರೆ?
 ಮೊದಲಿನ ಕ್ಷಿತಿಜ
 ಎರಡನೆಯ ಕ್ಷಿತಿಜ

ಅಳಿಸಿ ಹೋಯಿತು ಜೀವ
 ಬರಿಯ ವಿಕಾರ ಸಂಭವ
 ಕತ್ತಲು ಕೊಚ್ಚಿ ಅರೆಕೊರೆ ಜೀವ
 ತೊಟ್ಟ ಲ್ಯಾಂಪಿನ ನಂಬರಿಗೆ ಸಮಾಧಿ

೩

ಈ ಗಣಿಯೊಳಗಿಳಿಯುವುದೆಂದರೇ
 ಸಾಯುವುದು
 ನನಗಿನ್ನು ಬೇಡ ಸಾಕು
 ಕಾಗದ ತಲಪುವ ಮುನ್ನ ಗುರಿ
 ಜೀವ ಪಕ್ಷಿಯ ರೆಕ್ಕೆ ಗರಿಮುರಿ

ತುಪ್ಪಳ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ
 ನೂರಾರು ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಹೊತ್ತ ಎದೆ
 ಕುಸಿದು
 ಭೂಮಿಯ ಬಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿ
 ಜನ ಜಂಗುಳಿ

೪

ಸತ್ತು ಕೆಟ್ಟವರು ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟವರು
 ಗೋಳಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಗಡುವುಂಟೆ?
 ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ

ಕಳಕೊಂಡವರು

ಗಂಡಂದಿರನ್ನ, ಮಕ್ಕಳನ್ನ

ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ

ಸಾಲುಗಟ್ಟಿರುವವರಲ್ಲಿ

ಈ ವುದುಕಿ

ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಗು

ಅನಾಥೆ

ಭೂಮಿ ಬಸಿರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು?

ಒಡಲ ಬೇಗೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಸುರಿದಿರೆ ಸಾಕು?

ಅನಾಥ ಮಗುವಿಗೆ ದಿಕ್ಕು?

ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟವರ ಸತ್ತು ಕೆಟ್ಟವರ

ಅನುಕಂಪವೆ? ಮೂದಲೆಯೆ? ಭಿಕ್ಷೆಯೆ?

ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರ ಮಣೆಯೆ? ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ದಯೆಯೆ?

ಮಗುವಿನಂತೆ ಮುದುಕಿಯೂ ಅನಾಥೆ ಅಲ್ಲ?

೫

ನೀರು ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸ

ಎಷ್ಟು ಪಂಪಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ನೀರೆ?

ಕೊಳೆತ ಹೆಣಗಳ ದುರ್ವಾಸನೆಯೆ?

ಸುರಿಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನೀರು

ಸೋರುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಧೈರ್ಯ

ಅಪನಂಬಿಕೆಗೆ ಭಯಭೀತಿಗೆ

ಸವಾಲನೊಡ್ಡುವ ತರ್ಕವಿತರ್ಕಗಳ

ಘೋಷಣೆ ಶೋಷಣೆ

ಸ್ಪಂದನವೆ ಇಲ್ಲದ ಅಸ್ಥಿ

ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ

ವಿಷಯ ಮಾತು

ಬರಿ ಸೊನ್ನೆ

೬

ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲೆ

ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸಿದ ಮಂದಿ

ಜಲಸಮಾಧಿಯನ್ನೆತ್ತಿದ್ದು

ಯಾವ ಗಂಗೆಗೆ ಪುಣ್ಯ?
ನಮ್ಮ ಗುಡಿಗಳ ಪಾಯ
ಕಂದಕದ ಮೇಲಿನ ತೇಲುವೆಲೆ

ಈ ಸಮಾಧಿಸ್ಥ ಜನಗಳ
ಮೂಳೆಗಳನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದ
ಈ ಬಸಿರು ಬೆಂಕಿಗೆ
ಕಾಡು ಕಾಡುಗಳನ್ನೆ
ನಿರ್ವಾತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭುಂಜಿಸಿ
ಕಲ್ಲಿದ್ದಿಲಿಗೆ ಅನುವದಿಸಿ

ಗರ್ಭಿಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ
ಉಂಟೆ ಸಾಟಿ? ಸಂಯವು?

ನೀರೆತ್ತುವ
ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವ
ತಲೆಬುರುಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ಲಾಂದ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು
ಹುಡುಕುವ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳನ್ನು
ಸ್ವಪ್ನಿಸುವ
ಕೊಳೆಯುವ
ಕ್ರಿಯೆಗಿಲ್ಲ ಅಂತ್ಯ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಿರುವುದೊಂದೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯ

ಚೆನ್ನಾಲ-೧೯೭೫

ಚೆನ್ನಾಲ ೧೯೭೫ -

ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸೊರಬ

ಗಣಿಯಾಳದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡಿದಂತೆ
ಪಿಕಾಸೆ ಹಾರೆ
ಕೊರೆದು ಅಗೆದು
ತನ್ನದೇ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೇಲಿನ ಸರೋವರ
ತನ್ನ ಸಾರ್ವಭೌಮಿಕೆಲ್ಲಿ
ಹೀಗೆ ಕವುಚಿಕೊಳ್ಳುವುದೆ?

ನೂರಾರು ಜನರ ಜಲಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ
ಯಾವುದೇ ಆಶಾಕಿರಣ
ಉಸಿರಾಡೀತೆ?
ಆ ಕ್ಷಣದ ಉಮ್ಮುಳ
ಗಾಳಿಕಳಿಗಳ ಹುಡುಕುವ ತಳಮಳೆ ಕೈರಬಹುದೆ ದಾರಿ ಉದಾರಿ?

ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದು
ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ
ಅಳತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆವ ಮಾಡುವ ವರೆಗೆ

ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮಾತು
ನೊಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತರಿಗೆ ಕವಡೆ ತೂತು

ಡಿಸೆಂಬರ್ ಇವತ್ತೇಳರ ಅಪರಾಹ್ನ ಒಂದು ಗಂಟೆ
ಭಯಂಕರವಾದ ಸ್ಫೋಟದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ಅನುಭವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಗಣಿ
ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೆರೆ
ಬಿರಿದು ತಳ
ಒಳ ಜಿನುಗುತ್ತಿದ್ದ ನೀರು
ರೋರರ್ ರಾಕೆಟ್
ಸಶಬ್ದವಾಗಿ ಕವುಚಿದ ಮಣ್ಣು
ಎಷ್ಟೊಂದು ಬಾಯಿಗೆ ನೀರು?
ಮಣ್ಣು?
ಆಕಸ್ಮಿಕಕ್ಕೆ ಉಂಟೇನು ಹೊರ ಗೆರೆ?
ಮೊದಲಿನ ಕ್ಷಿತಿಜ
ಎರಡನೆಯ ಕ್ಷಿತಿಜ
ಆಳಿಸಿ ಹೋಯಿತು ಜೀವ
ಬರಿಯ ವಿಕಾರ ಸಂಭವ
ಕತ್ತಲು ಕೊಚ್ಚಿ ಅರೆಕೊರೆ ಜೀವ ತೊಟ್ಟ ಲ್ಯಾಂಪಿನ ನಂಬರಿಗೆ ಸಮಾಧಿ

ಈ ಗಣಿಯೊಳಗಿಳಿಯುವುದೆಂದರೇ ಸಾಯುವುದು
ನನಗಿನ್ನು ಬೇಡ ಸಾಕು
ಕಾಗದ ತಲವುವ ಮುನ್ನ ಗುರಿ
ಜೀವ ಪಕ್ಷಿಯ ರೆಕ್ಕೆ ಗರಿಮುರಿ

ತುವುಳ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ
ನೂರಾರು ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಹೊತ್ತ ಎದೆ

ಕುಸಿದು

ಭೂಮಿಯ ಬಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿ

ಜನ ಜಂಗುಳಿ

ಸತ್ತು ಕೆಟ್ಟವರು ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟವರು

ಗೋಳಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಗಡುವುಂಟೆ?

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ

ಕಳಕೊಂಡವರು

ಗಂಡಂದಿರನ್ನ, ಮಕ್ಕಳನ್ನ

ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ

ಸಾಲುಗಟ್ಟಿರುವವರಲ್ಲಿ

ಈ ವುದುಕಿ

ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಗು

ಅನಾಥೆ

ಭೂಮಿ ಬಸಿರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು?

ಒಡಲ ಬೇಗೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಸುರಿದರೆ ಸಾಕು?

ಅನಾಥ ಮಗುವಿಗೆ ದಿಕ್ಕು?

ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟವರ ಸತ್ತು ಕೆಟ್ಟವರ

ಅನುಕಂಪವೆ? ಮೂದಲೆಯೆ? ಭಿಕ್ಷೆಯೆ? ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರ ಮಣೆಯೆ?

ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ದಯೆಯೆ?

ಮಗುವಿನಂತೆ ಮುದುಕಿಯೂ ಅನಾಥೆ ಅಲ್ಲ?

ನೀರು ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸ

ಎಷ್ಟು ಪಂಪಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ನೀರೆ?

ಕೊಳೆತ ಹೆಣಗಳ ದುರ್ವಾಸನೆಯೆ?

ಸುರಿಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನೀರು

ಸೋರುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಧೈರ್ಯ

ಅಪನಂಬಿಕೆಗೆ ಭಯಭೀತಿಗೆ

ಸವಾಲನೊಡ್ಡುವ ತರ್ಕವಿತರ್ಕಗಳ

ಘೋಷಣೆ ಶೋಷಣೆ

ಸ್ಪಂದನವೆ ಇಲ್ಲದ ಅಸ್ಥಿ

ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ

ವಿಷಯ ಮಾತು

ಬರಿ ಸೊನ್ನೆ

ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸಿದ ಮಂದಿ
ಜಲಸಮಾಧಿಯನ್ನಷ್ಟಿದ್ದು
ಯಾವ ಗಂಗೆಗೆ ಪುಣ್ಯ?
ನಮ್ಮ ಗುಡಿಗಳ ಪಾಯ
ಕಂದಕದ ಮೇಲಿನ ತೇಲುವೆಲೆ
ಈ ಸಮಾಧಿಸ್ಥ ಜನಗಳ
ಮೂಳೆಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದ
ಈ ಬಸಿರು ಬೆಂಕಿಗೆ
ಕಾಡು ಕಾಡುಗಳನ್ನೆ
ನಿರ್ವಾತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭುಂಜಿಸಿ
ಕಲ್ಲಿದ್ದಿಲಿಗೆ ಅನುವದಿಸಿ

ಗರ್ಭಿಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ
ಉಂಟೆ ಸಾಟಿ? ಸಂಯವು?
ನೀರೆತ್ತುವ
ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವ
ತಲೆಬುರುಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ಲಾಂದ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು
ಹುಡುಕುವ
ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳನ್ನು
ಸ್ವಪ್ನಿಸುವ
ಕೊಳೆಯುವ
ಕ್ರಿಯೆಗಿಲ್ಲ ಅಂತ್ಯ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಿರುವುದೊಂದೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯ

ಸಂಪುಟ-೨೨

ಸ್ವಯಂ-ವರ

ಸ್ವಯಂ-ವರ

ರಾಜಗೋಪಾಲ್ ಎಂ

೧ ಆಕೆ-

ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬರ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ನೀವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಬರ್ತೀರಂತ ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ, ನೀವು ಬರದಿದ್ದೇ ಒಳ್ಳೇದಿತ್ತು-ಅಂತ ಅನ್ನಿಸ್ತು. ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವಿಸಬೇಡಿ. ಬಸ್ಸು ನಿಂತಿತು, ನೀವು ಇಳಿದಿ. ನನ್ನನ್ನ ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ ಇತ್ತ ಸರಿದಿ. ಮುಗುಳ್ಳೆ. ನಾನು ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದ ಕಾರಿನ ಹೆಡ್ ಲೈಟಿನಂತೆ, ನನ್ನ ಚಿಂತನೆಗಳು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಲೇ, ನೆಲ ಕಂಡವು.....

ಒಂದೆರಡು ಸೆಕೆಂಡು ಮಾತ್ರ..... ಮತ್ತೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದ ನಗೆ ತರಿಸಿದೆ; ಎಲ್ಲ ಸರಿ ಹೋಯ್ತು-ಬಿಡಿ.

ನೀವು ಬರದಿದ್ದೆ ಏಕೆ ಒಳ್ಳೇದಾಗಿತ್ತು ಅಂದ್ರೆ, ನನಗೆ 'ಹೇಳ್ಬೇಕೋ, ಬೇಡೋ' -ಅನ್ನೋ ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ತಪ್ಪಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ತುಂಬಾ ಕಠೋರವಾಗಿರದೆ; ಸತ್ಯ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸದೆ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಡ್ತಾ ಆಡ್ತಾ ಆಟ ಮುಗಿದ ಮೇಲೂ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲು ಕೈ ಅಡ್ಡ ಹಿಡಿದಿಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾಕಪ್ಪಾ ಅಂದ್ರೆ-ನೋಡೋ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡು; ಹಿಡಿದ ಕೈಗೆ-ಅಂಗೈನೇ ಇಲ್ಲ.

ಸುತ್ತು ಬಳಸಿ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದೀನಿ-ಅನ್ನಿಸ್ತೇ. ನಮ್ಮೆ, ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ನೇರ ಮಾತಾಡೋದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂತೀರಾ....ನಮ್ಮೆ ಸೀರೆ ಬೇಕಿದ್ರೆ, ನೆರೆಮನೆಯಾಕೆ-ಸೀರೆ-ಸಂಗಿ-ಬಿಚ್ಚೇವೇ ಅಂದಿರಾ...ಚೈನು ಓ ಆ...ಮೃಂದು ಚೆಂದಾಗಿದೆ ಅಂತೇವೆ, ಸೂಚಿಸಿರಾ...ಇಲ್ಲಾ ರಾಯ್ತೇ, ನಿಮ್ಮೆ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡೋಕೂ ಬರುತ್ತೆ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಂದ್ರೆ-ನಿಮ್ಮೆ ಸೈರಿಸೋ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೇ-ಅಂತ.

ಮತ್ತು-ಕಷ್ಟ ಅದಲ್ಲ ರಾಯ್ತೇ...ಶಬ್ದದೊಂದಿಗೆ ಹೋಗೋಕೆ ಬರುತ್ತೆ; ಮಾತಿನ ಹಿಂದೆ ಓಡೋಕೆ ಬರುತ್ತೆ. ಆದ್ರೆ ಬೆಳಕಿನ ಸಂಗಡ ಓಡೋಕಾಗೋದಿಲ್ಲ. ಘಟನೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಿಗಿಯೋಕಾಗೋದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟನೆ ಜರುಗಿರುತ್ತೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಅದು ಮುಗಿತೂ ಅಂದ್ರೆ ಪುನಃ ತಿರುಗಿ ನೋಡೋಕೆ ಬರೋಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ ಸಂತಸ, ಸಂಕಟ ಎಲ್ಲಾ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ; ಮುಂದೆ ಉಳಿದ್ರೆ-ಅಸ್ಪಷ್ಟ ನೆನಪು ಮಾತ್ರ. ನೆನಪು ಘಟನೆಯಾಗೋಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸೋ ಶಬ್ದಾನೂ ಘಟನೆಯಾಗೋಲ್ಲ; ಕನಸೂ ಘಟನೆಯಾಗೋಲ್ಲ; ಅದನ್ನೇ ಬರೆದ ಚಿತ್ರಾನೂ ಘಟನೆಯಾಗೋಲ್ಲ; ಸಿನಿಮಾ ತೆಗೆದ್ರೆ ಅದೂ ಘಟನೆಯಾಗೋಲ್ಲ.....

ಮೊನ್ನೆ ಹೀಗೆ ನಡೀತು...

.

೨ ಆತ-ಆಕೆ

“ನಿನ್ನ ಪತ್ರ ಬೇರೆಯೇ ತರನಾಗಿತ್ತು, ಅನೂ. ಈ ವರೆಗೆ ನೀನು, ನಿನ್ನಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ತಂಗಿ, ತಮ್ಮ, ಅಪ್ಪ, ಟಿಲ್ಲರ್, ಬೇಸಾಯ ಸಂಗಿ ಬರೀತಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉಳಿದವರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಓದು, “ಎಷ್ಟನೇ ಸಲ, ಯಾವ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ”-ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ‘ಕ್ಷೇಮ-ಕ್ಷೇಮ’; ನೆಂಟರು, ಊರು ವಿಚಾರಾನೂ ಬರೀತಿದ್ದೆ. ಪತ್ರಿಕೆ ಕತೆಗಳನ್ನ “ಎಷ್ಟು ಗಮ್ಮತ್ತು” ಅಂತಿದ್ದೆ. ಗುಜರಿ-ಸಿನಿಮಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶಕಳಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಬೇಡ, ಅನೂ ನಾನಂದು ಗೀಚಿದ್ದು ಬೇಸರ ತರಿಸಿರಬೇಕು ಅಲ್ಲೇ.”

“ಛೇ! ಛೇ! ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಸಾರ್, ಓದಬೇಕನ್ನೋ ವಿಚಾರ ಇದೆ. ಆದ್ರೆ ಈ ಹಳ್ಳಿ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಕೋಡೋರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಕಳ್ಳಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಾ ಓದಿದ್ದೆ. ಅರ್ಥ ಆಗಿಲ್ಲ-‘ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನ ಇಲ್ಲದ್ರೆ ಆಗೋದಲ್ಲ’ ಅನ್ನಿಸ್ತು. ಈಗೀಗ ಹಳ್ಳಿ ಗುಗ್ಗೇ ಆಗಿ ಹೋದೆ. ಸಿನಿಮಾಗಳ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸೋದು, ಎಷ್ಟು ಖುಷಿಯಾಗಿರುತ್ತೆ! ನಿಜಕ್ಕೂ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಲೀ, ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಲೀ, ಬರೋ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕತೆಗಳನ್ನ, ಕವನಗಳನ್ನ ನಮ್ಮ “ಸಾಹಿತ್ಯ” ಅಂತ ತಿಳೀತಿದ್ದೆ...ಸಾರ್...ಅಂದ್ರೆ...”

“ಇಲ್ಲೋಡು ಅನೂ, “ಸಾರ್ ಸಾರ್” ಅನ್ನೇಡ. ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ‘ಅಣ್ಣ ಅಣ್ಣ’ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ನೀನೇ, ಪುನಃ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ “ಸಾರ್ ಸಾರ್” ಅಂತೀಯಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಧ್ಯಾಪಕನೂ ಅಲ್ಲ, ನೀನು ನನ್ನ ತುಂಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಇರೋ ಸಂಬಂಧ ‘ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿ’ದ್ದು ಅಷ್ಟೆ ಏನಂತೀಯಾ.”

“ಸರಿ ಅಣ್ಣ, ತಪ್ಪಾಯ್ತು.”

“ಅಯ್ಯೋ ಹಾಗನ್ನೇಡ ಮರಿ. ಅರೇ! ಮರಿ ಅಂದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ನೋಡು. ಪರಿಚಯದ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗಿರಬೋ ಹಾಗೇ ಮುಂದರಿತದೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಒಗ್ಗೋದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲೇ. ನೀನೇನೂ ನಾನು ಕಲಿಸ್ತಾಗ ಇದ್ದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕೋಳೂ ಅಲ್ಲ, ತಿಳಿದೋಳೂ ಅಲ್ಲ. ಜಡೆ ಎದುರು ಸರಿಸಿ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಗುದ್ದೋ ವಯಸ್ಸು ಅಲ್ಲ. ದೋ....ಡೋಳಾಗಿ ಸೀರೆ ಉಡೋ ಹೆಂಗ್ನು. ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿ ಹಾಗೇನೇ ಇದೆ. ಅದೇ Sentimentality-ಅದೇ ಬಾಲಿಶತನ. ಅದೇ ಮೂರ್ಖ ಕ್ಯಾಬರೆ, ಹೊಡೆದಾಟ, ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲೇ ಆರಂಭವಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳೋ ಸಿನಿಮಿಯ ಚೌಕಟ್ಟು. ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದ್ರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದೂರ ಇದೆ ಮರೀ-ನಿನ್ ಮನೇಗೇ”

“ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ, ಈಗ ಏರುತ್ತಿರೋ ಗುಡ್ ದಾಟಿ, ಪುನಃ ಇಳಿದ್ರೆ ಗದ್ದೆ, ಮುಂದೆ ತೋಟ, ಅದರಾಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆ.”

“ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡು...ಹಾಂ, ನಾವೆಷ್ಟು ಸಲ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೈರೋ ನೆಂಟ್ರ ಸಂಗಡ, ಗದ್ದೆ ತೋಟ ತಿರುಗ್ತೇವೆ, ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗ್ತೇವೆ; ಅಲ್ಲ ಡ್ಯಾನ್ಸ್ ಮಾಡ್ತೇವೆ, ಹಳ್ಳಿ ಮನೇಲಿ ಸಕತ್ತಾಗಿ ಐನ್ ಕ್ರೀಂ ಹೊಡೀತೇವೆ...ಮತ್ತು ಒಬ್ಬನೇ ಒಂದೈವತ್ತು ಜನರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಅಟ್ಟಿಸ್ತೇವೆ? ಅಂದ್ರೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಮಗೆ ಮಾಡಲಾಗದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು Supermanನ ತರಹ ಕನಸಿನಲ್ಲಾದರೂ ಮಾಡುವಂತೆ, ಪರದೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ, ಪುಟಿದೇಳುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ತರಹದ ಅಸತ್ಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಹೇಡಿತನವನ್ನು, ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನು ಈ “ಯುಟೋಪಿಯಾ”ಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ.

“ನೀವಿದನ್ನು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ”.

“ಹೌದೇ; ನನಗೇ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ನೋಡು-ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದಿನದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ, ಏನಾದರೂ “Thrilling ಅಥವಾ Tangible” ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಎಣಿಸುವಷ್ಟೇ ಅಭಾಸತನ-ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಾಗ. ಆ ಕೃತಿ “exceptionally interesting” ಆಗಬೇಕು, ಅಂತ ಆಶಿಸೋದು. ಅದು ಆತನ ಜೀವನದಂತೆ ನೀರಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. Bore ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅರೇ ಈ ಗುಡ್ಡಾನೇ ಮುಗಿಯೋದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.”

“ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರೋರು, ಎಲ್ಲಾ ಹಾಗೇನೇ ಅಂತಾರೆ... ನಿಮ್ಮ ಗುಡ್ಡಾ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟೆ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು’-ಅಂತ, ಏನು ಮಾಡೋಕಾಗುತ್ತ ಹೇಳಿ. ನೀವು ಬಂದದ್ದು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷ. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಕರು, ಗೆಳೆಯರು ಯಾರು ಬಂದಾಗ್ಲೂ ಇಷ್ಟು ಖುಷಿ ನನಗಾಗ್ತಿಲ್ಲ...ಏಕೆ ಅಂದ್ರೆ...”

“ಏಕೆ?”

“ನಿಜಾ ಹೇಳ್ತಾ-ನೀವು ಬರೋ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತ್ರಿ ಇರಲಿಲ್ಲ, ‘ಐದು ಗಂಟೆಗೇ ಬರ್ತೇನೆ’- ಅಂದೋರು ಗಂಟೆ-ಆರುವರೆ ಆದ್ರೂ ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದರ್ಥ ಗಂಟೆ ಕಾದು, ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೋಗೋಳಿದ್ದೆ. ಹಿಂದೇನೂ ಎರಡು ಸಲ ಬರೇನೆಂತ- ಬರ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲನೇ ಸಲ ಅಂತೂ, ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆವರೆಗೂ, ಕಾದು ಅಳ್ತಾ ಹೋಗಿದ್ದೆ.”

“Very Sorry ಮರಿ..ಅಲ್ಲಾ...ತಂಗೀ.....ಬರ್ತೇಕು ಅನ್ನಿಸ್ತೆ, ಬರ್ತೇನೆಂತ ಬರೀತೇನೆ. ನಡುವೆ ಏನೋ ಅಡಚಣೆ ಬರುತ್ತೆ, ಕೆಲವು ನನ್ನ ಕೈಲಿರೋಲ್ಲ, ಕೆಲವು ನಾನಾಗಿಯೇ ತರಿಸಿಕೊಳ್ತೇನೆ ಅನ್ನುತ್ತೆ...ಅಂತೂ ಬರೋಕಾಗ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಸರಿ ಬಿಡಿ, ಬೇಸರಾ ಮೊಡ್ಡೇಡಿ, ಎಲಿಗೂ ಅವರವರ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುತ್ತೆ. ಎರಡನೇ ಸಲ-ನೀವು ಬರೋ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ಇತ್ತು. ಆದ್ರೂ ಅಮ್ಮ ಸ್ಟೀಟ್ ಮಾಡಿದ್ರೆ, ಸುಹಾಸನೂ ಬಂದಿದ್ದೆ....ನೀವು ಬರಲಿಲ್ಲ.”

“ಅದ್ದೇ ಈಗ ಬಂದಿದ್ದೀನಿ. ಏನೆಲ್ಲಾ ಬೈಲಿಕ್ಕಿದೆಯೋ ಬೈದೇಬಿಡಿ, ತಿಂಡಿ ಕೊಡ್ಲಿಕ್ಕಿದೆಯೋ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಹೊಟ್ಟೆ ಹಾಳಾಗುವಷ್ಟು ತಿಂದುಬಿಡ್ತೀನಿ, ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತ ನಾಡ್ಲಿಕ್ಕಿದೆಯೋ, ಮಾತನಾಡಿಬಿಡಿ. ನನ್ನೂ ಅಂತೆಯೇ... ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ಆಪ್ತರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರೋ ವಿಷಯ ತುಂಬಾ ಇರುತ್ತೆ. ಕೆಲವು ವರೆಯುತ್ತವೆ. ಕೆಲವಾದರೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಜೀವನ.”

“ಬರದಾಗ, ಒಬ್ಬೇ ನಡೀತಾ ಬೋರ್ ಅನ್ನಿಸ್ತು....ಈಗ ನೀವಿದ್ದೀರಾ ಮಾತ್ಸಾಡ್ತಾ ಸಮಯಾನೂ ತಿಳಿಯೋಲ್ಲ. ದಾರಿನೂ ಸಾಗ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ನನಗಿನ್ನೂ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿವರಣೆ ತುಂಬಾ ಗೋಜಲು ಅನ್ನಿಸ್ತು.”Infestನ್ನ ನೀವು ಅರ್ಥಸೋ ರೀತಿ ತುಂಬಾ ಸೋಜಿಗ...” “Tncest-infest ಅಲ್ಲಾ ಮರೀ.”

“ಸರೀ-ಅಂತೂ ಏನೋ ಒಂದು...ವಿವರ ಅರ್ಥವಾಗ್ತೇ ಇಲ್ಲ.”

“ಸಂಬಂಧ ಅನ್ನೋದು ತುಂಬಾ ಗೋಜಲು”-ಅನ್ನೋ ವಿಚಾರ ಸತ್ಯ. ನನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ-ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಉಂಡು ಹೋಗುವ, ಮಾವ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಅತ್ತೆಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಆಂತರಿಕ ಬೆಸುಗೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ...ಇದೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೋ....ಅದು ‘ಅಧ್ಯಾಪಕ -ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ’-ಸಂಬಂಧ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ-ಕ್ಲಾಸು, ಪಾಠ ಹೇಳುವುದು, ಪಾಠ

ಕೇಳುವುದುಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ-ಬರೇ ಪರಿಚಯದ ಆರಂಭಿಕ ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಮಾತ್ರ...”

“Incest~ ಅಂದ್ರೆ....”

“ಅದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರ್ತೀನಿ. ಇಬ್ಬರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒಪ್ಪಿ, ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದರೆ, ಅದು ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳುತ್ತೆ. ಮಿತ್ರತ್ವದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಒಬ್ಬನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೈ ಹಾಕಿ ನಡೆದರೆ-ಹೆಗಲಿನ ಯಜಮಾನನಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದ್ದೆ-ಆ ಕೃತಿ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಭೇದವಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅದು ಎರಡು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯೂ ಇರಬಹುದು, ‘ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿ’ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರಬಹುದು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದ್ದು ನಡೆಯುವ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅದು ಚಿಂತನೆಗಳ Intercourseವೂ ಆಗಿರಬಹುದು, ದೈಹಿಕ Intercourseವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. Incest ಅಂದರೆ ಮಡಿವಂತರಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಹದು. ಅಂದಹಾಗೆ ಕತ್ತಲಾಗ್ತಾ ಬಂತಲ್ಲ ಮರೀ-ಇನ್ನೂ ದಾರಿ ಏರೋದ್ರಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇವೆ.”

“ಕೊಂಚ ದೂರ ಮಾತ್ರ, ಓ-ಆ-ಅರಳೀ ಮರ ಕಾಣಿಸ್ತಲ್ಲ ಆಮೇಲೆ ಇಳಿಯೋದೇ...”

“ಉದ್ವೇಗಮೂಲಮಧಃಶಾಖಂ.....ಅತ್ಯತ್ನಂ....” ಬೀಸಿರೋ ಗಾಳಿಗೆ ಆ ಅರಳೀ ಮರದ ಬಂಡಾನೇ ಕಿತ್ಕೊಂಡು ತಲೆಕೆಳಗು ನಿಂತಂತೆ ಅನ್ನಿಸ್ತು. ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪದ, ಜಿಂದಾಬಾದ್‌ಗೂ ಒಗ್ಗದ ಜೀವನಾ ನಡೆಸ್ಟೇವೆ. ಈ ಅರಳೀ ಮರಕ್ಕೊಂದು ಉಯ್ಯಾಲೆ ಕಟ್ಟಿ, Death impulse ಮತ್ತು boredom ಗಳನ್ನು ಉಯ್ಯಾಲೆಯ ಬರಡು extremity ಗಳಾಗಿಸಿ, ರಾತ್ರೆಯಿಂದ ಹಗಲಿನತ್ತ, ಹಗಲಿನಿಂದ ರಾತ್ರೆಯತ್ತ ಸರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ.”

“ಇದನ್ನೂ ನೀವು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. Death impulse ಮತ್ತು Boredomಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಹಗಲು ಅನ್ನೋದು ಮಾತ್ರ.”

“ಅದರ Force, ಅನ್ನೋದು Centripetal ಆಗಲೀ. Cenrifugal ಆಗಲೀ, ಆಗದಿರುವುದರಿಂದ...”

“ಆಗಲಿಚ್ಚಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲೇ...”

“ಆ ಉಯ್ಯಾಲೆಯ ವೇಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ, ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹರಿಯ ಬಿಡುತ್ತಲೇ, ನಾವು ಸ್ವತಃ ಅದರ...”

“ತೊರೆಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ. ಇವೆರಡರಿಂದಲೂ ಸಿಡಿಯ ಹೋಗಿ, ನಾವು ಮತ್ತೂ ಆಳವಾಗಿ ಹೂತು ಹೋಗು....”

‘ತ್ತೇವೆ. ಉಯ್ಯಾಲೆಗೆ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ, ಮುಂದೆಯಷ್ಟೇ ಹಿಂದೆ ತೂಗುವುದು ಗೊತ್ತು; ಅದು ಪುಟಿದೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ರೋಸು...”

“ವುದಿಲ್ಲ. ಹಗ್ಗ ಕಡಿದು ಬೀಳುವುದೂ....”

“ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ Tangible ಆಗಿ ಏನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಿಡಿಯ ಹೋಗಿಯೂ, ವೈಯಕ್ತಿಕವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾನು...”

“ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಸ್ವಂತದ್ದಲ್ಲದ ಅನುಭವವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು...”

“ನೋವು ಮತ್ತು ಅನುಭವ ಅಂತೆಯೇ...”

“ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹತ್ತಿರ ತರುತ್ತದೆ.”

“ಸಾರ್ತ್ಯ, ಕಾಮು, ಕಾಫ್ಯಾ...”

“ರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪಿಕ್ಕಾಸೋ ಎಂಜೆಲೋರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮಹತ್ತೆನ್ನಬಹುದಾದ್ದು,

ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಈ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ...”

“ಪಕ್ಕವಾಗಿ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಲು ಶಕ್ತವಾದ ಅವರ...”

“ತಾಕತ್ತಿನಿಂದ, ಮತ್ತವುಗಳ ಲೋಕೋತ್ತರ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಎಂದನಿಸು....”

“ತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂಢಭೂತವಾದ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕಿಲುಬು ಇನ್ನೂ ಇದೆ. ಸೆಕೆಂಡುಗಳಲ್ಲೂ ನಾವು ಈ ಕಲ್ಮಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಿಂತಿಸುವಷ್ಟು....”

“ಪಕ್ಕವಾಗಿಲ್ಲ.”

“ಈ ಪವಿತ್ರ ಹೋಮದ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೇಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಓಡಿಯೇ ಹೋಗುವ ತವಕ ಆದರೂ...”

“ನಾವು ಬಂಧಿತರು, “ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಿಲ್ಲ”ವಾಗಿಸಲು ಗಾಬರಿಪಡುವವರು.”

“ಕೌಟುಂಬಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಗಳನ್ನು ಒಡೆಯುವುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ,....

“ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ”.

“ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ತುಂಬಾ ಕಠೋರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮುಖವಾಡವನ್ನು....”

“ಕಿತ್ತೆಸೆಯುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವಷ್ಟು...”

“ಕತ್ತಲು... ಕತ್ತಲು...”

.....

.....

“ಅಯ್ಯೋ, ಎಡವಿಧಿರಾ ಸಾರ್, ನಿಲ್ಲಿ ಟಾರ್ಜ್ ತೆಗೀತೀನಿ, ಹೆಂಡ್‌ಬೇಗ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.”

“ಗ್ರಹಚಾರ, ಕನ್ನಡಕ ತರಲೂ ಮರೆತೆ. ರಾತ್ರೆ ಆಗ್ತಾ ಬಂದರೆ ನಾನು ಪೂರಾ ಸೋತಂತೆಯೇ”.

“ಅಯ್ಯೋ, ರಕ್ತ ಸುರೀತಿದೆ. ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಜಜ್ಜಿಯೇ ಹೋಗಿದೆ ಸಾರ್..... ಏನು ಮಾಡೋದು. ಈ ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಿ. ನನ್ನ ಕರ್ಚೀಪು ಕಟ್ಟೀನಿ.”

“ಇನ್ನೂ ಏನು ಅನುಭವಿಸ್ತಿದ್ದೀವಿ. ಮರ ಕಾಣ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಇರುಳುಗಣ್ಣು.”

“ನಾವು ಮರದ ಬಳಿಯೇ ಇದ್ದೇವೆ. ನೀವು ಕುಳಿತಿರೋ ಕಲ್ಲು ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲೇ ಇದೆ”.

“ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈಗ ಗುಡ್ಡದ peakನಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಅಂದಹಾಗಾಯ್ತು.....”

“ತುತ್ತು ತುಡಿ”.

“ಎತ್ತರ,-ರವಿಶಂಕರ್‌ನ ಸೀತಾರ್‌ನ ತಾರಕ ಧ್ವನಿ, ಕೊಡಚಾದ್ರಿ ಪರ್ವತವೇರಿದಾಗಿನ ದೃಶ್ಯ, ಸುಂದರವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಗೊಂಬೆ...

“ಭಾಷಾವೇಶ”ದಿಂದ ‘ಆ ದೇವರ ಮಾಯೆ’ ಎಂದು ಹಾರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ತಡವಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅಳೆಯಬರುವುದಿಲ್ಲ... ಆನಂದ... ಇನ್ನು.”

“ಇಳಿಯೋದು-ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಗದ್ದೆ...”

“ತೋಟ, ಅದರಾಚೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ. ಅಲ್ಲಿವರೂ ನಡೀಬೇಕು, ಕುಳಿತೆ ಆಗೋಲ್ಲ, ಹೋಗೋಣ.”

“ತಡೀರಿ, ಬಟೀನಾದ್ರೂ ಕಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ.”

“ಆಹ್, ನೋವು, ಈ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ, ನಾವು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಂದ ಓಡೋದನ್ನ, ಅನುಭವಗಳನ್ನ ತಿರಸ್ಕರಿಸೋದನ್ನ ಕಲಿತಿದ್ದೇವೆ. ಕೊರೆಯುತ್ತಿರೋ boredomಗೂ ದೈಹಿಕ ನೋವು, ತೀವ್ರ ಒದೆತವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವು, ಹಸಿವು ಆಳವಾಗಿ ಇರಿಯಬಲ್ಲದು.”

“ರಕ್ತಾನೇ ನಿಲ್ಲೋಲ್ಲ ಸಾರ್, ಏನ್ ಮಾಡೋದು.”

“Blood is thicker than water, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ hotter than a boiler ಮರೀ, ಕಾಲು ‘ಬೇಡೋ’ ನೋವಿಗಿಂತೂ ನೀನು `ಕೊಡೋ’ ನೋವು ಹೆಚ್ಚು.”

“ಸಾರಿ ಸಾರ್, ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲುತ್ತೋ, ಅಂತ ಪ್ರಯತ್ನ.”

“ಹ ಹಾ, ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲತ್ತೆ, ನಾಡಿ ನಿಲ್ಲತ್ತೆ, ಹೃದಯಾನೂ ನಿಲ್ಲತ್ತೆ. So near, but so far,..... So near.....So far... ದಾರಿ ಇಳಿಯೋಣ.”

“ಅಂದ್ರೆ ಒಗಟೆನ್ ತರಾ ಮಾತಾಡ್ತೀರ. ಕರ್ಚೀಪು ಒದ್ದೆ ಆಯ್ತು. ರಕ್ತಾ ನಿಲ್ಲೋಲ್ಲ, ನನಗೇ ಹೆದರಿಕೆ ಆಗುತ್ತೆ.”

“Untruth didn't ignite the fact... and hence it can't ruin it.”

“ಹೋಗ್ಬೇಕು ಅಂದ್ರೆ ಹೋಗೋಣ ಅಥವಾ ಒಂದು ಮಾಡೋಣ ಸಾರ್, ನಾನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಜನ ಕಳಿಸ್ಬೇ... ಛೇ ಛೇ, ನಾನು ಬರಹೇಳಿ ಇಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಬಂದು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅನಾಹುತ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯುಗ ಯುಗಗಳಿಂದ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಂತೆ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ನಿಜವಾದ ಘಟನೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಾಗ, ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಹೀರೋವಿನಂತೆ, ತನ್ನದೇ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಆಪೋಶನ ತಗೋತಾನೆ. ಆತನ ಎದೆಗೂಡು ಉಪಯುಕ್ತ ಆಯುಧವಾಗಿದೆ.”

“ಕುಳಿತಿರಿ ಸಾರ್.”

“ನಾವು ಬದುಕಿನ ಹಿಂದೆ ಓಡ್ತೇವೆ, ಬದುಕು ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸ್ತಿಲ್ಲ...ಹೋಗೋಣ.”

“ಮೈ ಮಾಲುತ್ತಿದೆ ಸಾರ್ ನಿಮ್ಮ, ಅಸಾಧ್ಯ ನೋವಿರಬೇಕು.”

“ನೋವು ಅನುಭವವನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರದೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಭವ...”

“ಪರಿಪೂರ್ಣವೆನಿಸಿದ್ದು, ಆತ ಸ್ವತಃ ಬೇಡನ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ, ತಾನೇ ನೋವನ್ನನುಭವಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ....”

“ಆ ನೋವಿನ ಎದುರು ಗೀತೆಯ ಉಕ್ತಿಗಳು ಕಳಪೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ.”

“ಜೋತಿರ್ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿರಬೇ... ಮುಂದೆ....”

“ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡೋಕಾಗೋದಿಲ್ಲ.”

“ಅಸಾಧ್ಯ ನೋವಿರಬೇಕು.”

“ಇರುಳುಗಣ್ಣು.”

“ನುಂಗುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಲೆ.”

“ಕನ್ನಡಕ ತಂದಿಲ್ಲ.”

“ಮನೆ ದೂರ.”

“ಆದರೂ ಹೋಗಬೇಕು, ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ನಡಿಯೋ ಇರುವೆ ಮೈಲಿಗಳಷ್ಟೂ ದಾರಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತೆ.”

“ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗಿದ್ದಾನೆ.”

“ನಮ್ಮನ್ನು ದಾಸ್ಯಕ್ಕೊಯ್ದು ಜನರೂ, ‘ಇಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ’ವೆಂದೇ ‘ಮುಳುಗಬಾರದು’-ಎಂದೇ. ಫಿಜ್ಜಿನೊಳಗಿರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆಗಾಗ್ಗೆ ತೆರೆದು ಕನ್ನಡಿಯೊಳಗಿಂದ ಇಣುಕುತ್ತಾರೆ, ಸ್ವರತಿ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ...ಇಲ್ಲಿ...”

“ಸೂರ್ಯ ಏಳುತ್ತಾನೆ, ಬೀಳುತ್ತಾನೆ, ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.....”

“ಬೂದಿ ಬೀಳಬಹುದಾದ ಭಯದಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಫೋಟೋಗಳನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹೋಶಿಯಾರ್‌ನ ಧ್ವನಿ ಮಂದ....”

“ವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಬೀದಿ ದೀಪದ ಪುಡಿಯೆಡೆ ದರೋಡೆ, ಮುಕ್ತ....”

“ಕಾಮ.... ನಡೀಬೇಕು, ಇಳೀಬೇಕು, ಗದ್ದೆ....”

“ದಾಟಿದರೆ ತೋಟ....ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮನೆ....”

“ನಿಮ್ಮ ಮನೆ. ‘ವಸುಧೈವ ಕುಟುಂಬಕಂ’...ಅಥವಾ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಬಿಡೋಣ, ಚಂದ್ರ ಏಳೇ ಏಳಾನೆ....”

“ಸುಡ್ತಾನೆ. ದಾರಿ ಹೇಳೋಲ್ಲ.....ನಾನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಲೈಟ್ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿನಿ. ನೀವು ಮುಂದೆ ನಡೀರಿ..... ಉಹೂಂ,

ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗೋಲ್ಲ ಸಾರ್. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೈ ಹಿಡೀತೀನಿ.”

“.....”

“ನಿಮ್ಮ ಭುಜಾ ಹಿಡೀತೀನಿ; ಟಾರ್ಚ್ ತೆಗೋತೀರಾ, ನಮ್ಮನೇ ದಾರಿ ಅಂದಾಜು ನನಗೆ ಇದೆ...”

“ಟಾರ್ಚ್ ಕೈಲಿ ಹಿಡೀತೀನಿ. ಬೆಳಕು ದಾರಿ ಮೇಲೆ ಬೀಳೋಲ್ಲ; ಅನಂತದತ್ತ ಸಾಗ್ಬಹುದು, ನಕ್ಷತ್ರ ಎಣಿಸಬಹುದು.....ಗೂಬೇ ಕಣ್ಣು

ಕುಕ್ಕಿಸಬಹುದು.”

“ತಿರುಗಾ ಹಿಡಿದ್ರೆ ನಮ್ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಲೂಬಹುದು.”

“ಆದರೂ ತಗೋತೀನಿ. ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್ ಬಲಕೈಲಿ ಹಿಡೀಲೇ?”

“ಬೇಡಾ ಬಿಡಿ, ಟಾರ್ಚ್ ನಾನೇ ತಗೋತೀನಿ. ನನ್ ಬೇಗೂ ಚಿಕ್ಕು. ಹೋಗೋಣ.”

“ಇಳಿಯೋಣ.....ಕಾಲದ ನೇರ ಹಳಿ ತಪ್ಪಿ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಲಗ್ಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಗಾಡಿ ನಮ್ಮ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ ಬದುಕು.”

“ಕತ್ತಲೆ.”

“ಇರುಳುಗಣ್ಣು, ತಪ್ಪಿದ ಕನ್ನಡಕ.”

“ತಡೀರಿ ಸಾರ್, ನಿಮ್ ಮೈ ಬಿಸಿ ಇದೆ, ನಿಮಗೆ ಜ್ವರ ಬರ್ತಿದೆ. ಬೇಡ ಬಿಡಿ, ಇಲ್ಲೇ ಕೂತಿರಿ.”

“ಕೂತೇ ಇದ್ದೇನೆ : ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ಸತ್ತ ಅಂಕೆ, ಮೇಜು, ಕುರ್ಚಿ, ಹೆನ್ನುಗಳ ಶವಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸುತ್ತಾ, ಮೂಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಗುಣವನ್ನೇ ನಿರ್ಜೀವಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪರಿಣಾಮ...”

“ವಾಗಿ ಚವಾಬ್ಬಾರಿಯಿಂದ ಜಾರುತ್ತೇನೆ....ಅರೇ ಸಾರ್, ನೀವು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದೀರಾ.”

“ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ‘ಅಣ್ಣ’-ಅನ್ನು ...ಆಹ್.”

“ಪುನಃ ಎಡವಿದಿರಿ...ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ ರಕ್ತ ಜೋರಾಗಿ ಒಸರುತ್ತಿದೆ ಸಾರ್,..... ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಡೆಯೋಕಾಗೋಲ್ಲ....”

“ಆಗುತ್ತೆ, ಆಗುತ್ತೆ, ಆಗುತ್ತೆ...ಮುಖ್ಯ ಪರಿಸರ, ಸರಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ, ಅಷ್ಟೆ. ...ಷ್ಟೆ. ಅರೇ! ಅಳ್ಳೇಡ ಮರೀ...ನಾನು ಮುಟ್ಟಾಳ, ಕಿರಂಚೆಡೆ-ಅಲ್ಲೇ ‘ನನ್ ಶಕ್ತಿ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇದೆ’ ಅನ್ನೋದು ‘ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಿದೆ.’ ಅನ್ನಿಸ್ತೆ... ಅಳ್ಳೇಡ ಮರೀ. ನೀನತ್ರ ನನ್ನ ಅಳುಬಂದಂತಾಗುತ್ತೆ. ದೊಡ್ಡೋನಾದೆ. ಇಲ್ಲಿದ್ರೆ ಅಳ್ತಾ ಕೂತಿರ್ತಿದ್ಲೆ.”

“ಇಲ್ಲಾ ಸಾರ್, ನಿಮ್ ಕಷ್ಟಾ, ನಿಮ್ ನೋವು...ನಾನೇಕೆ ಬರಹೇಳಿದೆ, ಅನ್ನಿಸ್ತೆ...”

“ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸ್ತೆ, ‘ನಾವು ಜೀವನ ಸವೆಯಿಸ್ತೇವೆ, ನಡೆಸೋದಿಲ್ಲ’ ಅಂತ. ಅದ್ರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸ್ತಿಕ್ಕಾಗೋದಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ನಮ್ಮ ಭೇಟಿ ಸಿನಿಮಾದಂತೆ ಆಯ್ತು.” “ನಮ್ ಯಾವ-ಪತ್ರಿಕೆ-ಕತೆಗಿಂತೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ದಾರಿ ಸಾಗೋದು...”

“ಕಂದಕ...”

“ದಾಟೋದು...”

“ಅರೇ, ಮರೀ, ಮೆಲ್ಲಗೇ ಹೋಗೋಣ. ನಾನು ಸೋತೇ ಹೋಗ್ತೇನೆ, ಅನ್ನಿಸ್ತಾ ಇದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಮನೆ ತಲುಪಿದ್ರೆ ಸಾಕು ಅಂತೇನೆ.”

“ಮನೇಲಿ ದಾರಿ ಕಾಯ್ತಾರೆ.”

“ಹಂ ಹಾಂ, ಗಮ್ಮತ್ತು ಉಟ.... ನಾನೇನೂ ಪ್ರೊಫೆಶನಲ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಲ್ಲ, ಆದ್ರೂ ಉಟ.*

“ಮನೇ ತಲುಪಿದ್ರೆಲೆ...”

“we have simply started observing- ಮರೀ ನಾನು ನಿನಗೆ ತ್ರಾಸು ಕೊಡ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

“ಅಂತೂ, ನಡೀರಿ.”

“ಈಗ Vice versa; impersonalನ್ನ personalಗೊಳಿಸೋದ್ರಲ್ಲೂ ನಾನು ಸೋಲುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈಗಿನ ಸಿನಿಮಾ.....

“ಕತೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ....”

“ದ ಬೆಳವಣಿಗೆಲೇ ಅಡ್ಡಗಲ್ಲಾಗುತ್ತೆ-ಈ ರಾತ್ರೆ ಎದುರು ನಿಂತಂತೆ.....

ಆದರೂ ನೀನು ಆಧರಿಸ್ತಾ ಇರೋದ್ರಿಂದ....”

“ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದ್ರೂ ಒಬ್ಬ ಆಧರಿಸ್ತೇಕು, ಒಬ್ಬ, ಭಾರವಾಗ್ಬೇಕು....”

“ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲಿದ್ರೆ-ಬಗೆ ಹರಿಸೋ ರೂಪರೇಷೇನೂ ಸಿದ್ಧವಾಗೋಲ್ಲ, ಪ್ರಯತ್ನಾನೂ ನಡೆಯೋಲ್ಲ : ಅಂತೆಯೇ ಉತ್ರಾನೂ ಇಲ್ಲ....”

“ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಉತ್ರಾನ್ನ ಎದುರೆದುರು ನಿಲ್ಲೋದಕ್ಕೆ, ಹತ್ರ ತರೋದಕ್ಕೆ ಅನುಭವ ಬೇಕು.”

“ಹೌದು, ಇಲ್ಲಾಂತಂದ್ರೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಚಿಗುರುತ್ತಲೆ ಪಾಳುಬೀಳುತ್ತದೆ...”

“ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ತಿಳಿಸ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಎದುರೆದುರೇ ನಿಂತೋ ಮರಿ..... ನಾನು ಸೂಟ್‌ಕೇಸ್ ಕೆಳಗಿಡ್ತೇನೆ...”

“ಬೇಗ, ಟಾರ್ಚ್,”

“ಅತ್ತ ಎಸೆ, ಬಳಿ ಸರಿ... ಈಗ ಹೇಳು ಮರೀ, ನೀನೇಕೆ ಬರಹೇಳಿದೆ ಅಂತ...”

“ನಾನೇಕೆ ಬರಹೇಳಿದೇ, ಅಂದ್ರೆ....”

“.....”

“.....”

“Incest ಅಂದ್ರೆ”

“ಮನೇಲಿ ನನ್...”

“ಶೇಂದಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಫಲಕ ಬೇಕಿಲ್ಲ.”

“ಆದರೂ ತೂಗುವುದು ತಪ್ಪಿ(ಪ್ಪ)ಲ್ಲ.”

“ಇಳಿಯೋ ದಾರಿ...ದಾಟೋ ಗದ್ದೆ.”

“ತೋಟ.”

“ಆಮೇಲೆ ಮನೆ. ಮೇಲೆ, ಉದಯಿಸ್ತೀರೋ ಚಂದ್ರ.”

“ಅಯ್ಯೋ ಸಾರ್, ನೀವೇಕಿಷ್ಟು ತಡ ಮಾಡಿದ್ರು...ತಡಮಾಡಿದ್ರು.....ತ.....ಡಾ.....ಮಾ
ಡಿ...ದ್ರೀ... ಉಂ ಹ್...ಮ್..... ಮ್..... ..”

ಇರುಳು-ಹಗಲು

ಇರುಳು-ಹಗಲು

-ಚದುರಂಗ

ಇರುಳು ತುಂಬಿದ ಗಾಳಿಗೆ

ನಾಲ್ಕು ರಗ್ಗು ಹೊಡ್ಡರೂ

ಬಿಡದಂಥ ಚಳಿ

ಮೂಳಿಗೆ.

ಫಣಿಯಾಲದ ಟೊಂಗೆ

ಟೊಂಗೆಗೆ ತೂಗಿ

ತೊನೆದು

ಬೆಚ್ಚಗಾಗುವ ಬಯಕೆ

ಎಲೆಬಲೆಯ

ಸಂದಿ ಗೊಂದಿಯ

ತಬ್ಬಿ

ಹಬ್ಬಿ

ಹಗುರ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿಟ್ಟು

ಕಚಗುಳಿಯಿಟ್ಟು

ನಡುವೆ ಸುಳಿ ಸುಳಿ

ನುಸುಳಿ

ಚುಕ್ಕಾಣಿಯಿರದ

ದೋಣಿ

ಮಣೆ ಮೇಲೆ

ಕುಂಟಿ

ಒಂಟೆ
ಸೋತು
ಕೂತವನನ್ನು
ಮಂಜು ಕೈಯಿಟ್ಟು

ನಂಜು
ನೆತ್ತಿಗೆರುವಂತೆ
ತಟ್ಟಿ ತಣ್ಣನೆ
ಮುತ್ತಿಟ್ಟು
ಹಾರಾಡಿ
ಗಡ ಗಡ
ಲೇವಡಿ ಮಾಡಿ
ಕೊರೆ ಕೊರೆದು
ಸುತ್ತಿ
ಯಕ್ಷಗಾನದ ರಾವಣ
ತಟ್ಟನೆ ತಲೆಗೆರಿ
ಮೈಯೊದರಿ
ಭೀಷಣವಾಗಿ
ರಣ ರಣ ಕುಣಿದು
ತಪ್ಪನೆ ಕುಚ್ಚಿ
ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ
ನಡು ಹೊಳೆ ದೋಣಿ
ತಿರ್ರನೆ ತಿರುಗಿ
ಗಿರಗಟ್ಟಿ ಬುಗುರಿ

ಏಣಿ ಅಲೆ ಮಸೆತಕ್ಕೆ
ಎದ್ದಂತೆ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿ
ಸುಯ್ಯನೇ ವಾಮನ ಬಲಿ
ಸಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾ
ಗುಡ್ಡ ಸಾಲಿನ ನೆತ್ತಿಗೆ
ಆದಂತೆ
ಬೆಳ್ಳಿ ಬೆಳಕು

ಹಿಂದಿರದ ಶಾಂತಿ
ಹರಡಿ ಹೊಳೆಯಗಲ
ತಂದಿರಲು
ಕಾಂತಿ ಒಳಗು

ಹಸಿರುಗಪ್ಪಿನ ತೋಟ

ಕೈಬೀಸಿ ಕರೆವ

ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಮಾಟ

ಮಡಿಲು ತುಂಬುವ

ದ್ರಾಕ್ಷಿ ದಾಳಿಂಬೆ

ಬಾಳೆ ಸೀತಾಫಲ

ಕಂಪೊಗೆವ ಸೃಷ್ಟಿ

ಬಯಕೆ ಸಮೃದ್ಧಿ

ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತ

ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ

ಆಕಾಶ ಅಳೆಯುತ್ತ

ಸಾಗಿದನು ಬೀಗಿ

ಮರೆತಂತೆ

ಇರುಳು-ಹುಯಿಲು.

ಅಂದ್ರೇಮಿ ಸಖರೋವ್ ಧ್ವನಿ(ಅನುವಾದ)

ಅಂದ್ರೇಮಿ ಸಖರೋವ್ ಧ್ವನಿ

ದಿಲೀಪ್ ಪಾಡಗಾಂವ್ ಕರ್

ಮುನ್ನುಡಿ ಮತ್ತು ಅನುವಾದ : ಡಿಎಸ್ಸೆನ್

ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೊದಲು; ಆಮೇಲೆ ಸಮಾಜ : ಜೀವ ಮೊದಲು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿತು; ನಂತರ ಸಮುದಾಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಅನಾಥ ಅಂದರೆ ನಿಸರ್ಗದ ಶಿಶು ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿಸರ್ಗದ ಆಸ್ತಿ ಅವನ ಆಸ್ತಿ. ಆದರೆ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಮಮತೆ ಅತಿಯಾದಾಗಲೇ ಗೊಂದಲ ಉಂಟಾದದ್ದು; ಸಮಾಜ, ನಂತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ್ದು. ಸಮಾಜ ಅಥವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದರೆ, ತನ್ನ ಮೂಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗದ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಇಡೀ ಜನಾಂಗದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ರೂಪಿಸಿರುವ ಅಮೂರ್ತ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ : ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮಾಜವೇ ಆಗಲೀ ಅಥವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಆಗಲೀ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಅರ್ಥ ಅಥವಾ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಅದರ ಜೀವ; ಸರ್ವಸ್ವ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಸಮಾಜ ಅಥವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಸಮಾಜ ಅಥವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯೇ ಚಿರ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರ. ಕಾಲ ಬದಲಾದಂತೆ, ಒಂದು ಕಡೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸಾವರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅವನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳೂ ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವನ ಹಿತಾಹಿತಗಳ ಅರ್ಥ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತನ್ಮೂಲಕ ಆಗ, ಸಂಬಂಧಿತ ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕತೆ ಎಂಬುದೊಂದು ತನ್ನ ಆಕ್ರಮಣ ಆರಂಭಿಸಿದಾಗಿನಿಂದಲಂತೂ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾನೆ : ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಹುಚ್ಚನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ತನ್ನಿಂದಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವ (ಅದು ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೇ ಬಾರದಾಗಿದೆ) ಸಮಾಜವೆಂಬ ಬಿಸಿಯಪ್ಪುಗೆಯೊಳಕ್ಕೆ ನುಸುಳಿ ಸ್ವಾಂತನಗೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಕಳೆದು

ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಆ ಮೂಲಕ ಯಾವುದರ ಆಶ್ರಯ ಬಯಸಿ ಬಂದನೋ ಅದೇ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ (ಇದು, ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಮೂರ್ಖತನದಂತೆ-ಮುಷ್ಟಿ ಮೈಥುನದಂತೆ) ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಅದೇ ದುರಂತವನ್ನು. ಸಮಾಜವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡುವ ಬದಲು ಘಟಕ ಘಟಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಶಃ ನೋಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಈ ದುರಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ; ಒಬ್ಬರು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಜನಾಂಗದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ದೇಶದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ಮಗದೊಬ್ಬರು ಶಾಂತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ- ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಮುಖವಾಡಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ದುರಂತದ ಸೂಚನೆಗಳು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ, ಇತಿಹಾಸವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ : ಮೊದಲು ಮಾನವ, ನಂತರ ಜನಾಂಗ, ನಂತರ ಧರ್ಮ, ನಂತರ ದೇಶ-ಆನಂತರ ಇದ್ದೇ ಇದೆ : ಸಿದ್ಧಾಂತ-ಪ್ರತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಘರ್ಷಣೆ, ಹಿಂಸೆ-ಯುದ್ಧ! ಯಾವುದನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಪನೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೋ, ಅದೇ ಇಂದು ಈ ಎಲ್ಲ ದುರಂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಮಾಜದ ತಪ್ಪಂತೂ ಅಲ್ಲ-ಏಕೆಂದರೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿ ವರ್ತಿಸಿದಂತೆ ಅದು ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ : ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ. ಆತ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುವ ದುಸ್ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಮಾಜವೆಂಬ ನೇಣು ಅವನ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅವನು ಹಂತಾನುಹಂತವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾದಂತೆ, ಅವನ ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದವು. ಅವೆಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಓರ್ವ ಬಲಿಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರದ ಕೈಗೆ ಹೋದವು. ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ತನಗೆ ಬಗ್ಗದುಕೊಂಡ ದ್ರೋಹ ಎಂದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೆಂದು ಕರೆಯಬೇಕು? ಆದರೆ ಸಮಾಜ ಎಂಬುದು ಈಗ ಎಷ್ಟು ಮೂರ್ಖ ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದಿದೆ ಎಂದರೆ, ಆ ವಿಷವೃತ್ತದಿಂದ ಹೊರ ಬೀಳಲೆತ್ತಿಸುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕತ್ತು ಹಿಚುಕಿ ಕೊಲ್ಲಲೆತ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ ಈಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮೂಹದ ಹಿತಾಹಿತಗಳ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಮೇಲೆ ನಡೆಸುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಯದೇ ಬಲ. ಮುಖಂಡನದಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿತಕ್ಕೆ ಪೂರಕದಾದ ರಾಜದಂಡವಾಗದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯ ಕಗ್ಗೊಲೆಗೆ ನೇಣುಗಂಬವಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧಾಂತ ಎಂದರೆ ಮತ್ತೇನಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಕೋಮು ನಿರ್ಮಾಣ ಕ್ರಿಯೆ. ಅದರ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಅತ್ಯಪ್ತಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮರಳು ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ, ನಂತರ ಬಲ ಸಂಘಟನಾ ಕುಶಲತೆ. ಇಷ್ಟಾದರೇ ಸಾಕು-ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೊಸದೊಂದು ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿಭಾರ ಹಾಕುವುದೇ ಕೆಲಸ. ಎಂತಹ ತೃಪ್ತಿ : ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಅತ್ಯಪ್ತನೊಬ್ಬನಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದಡ್ಡ ಅತ್ಯಪ್ತರ ಶೋಷಣೆ! ಆದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿತಗಳಿಗೇ ನಾನು ಕುರುಡಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬ ಪದವೇ ಎಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಕ! ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯ ಒಂದು ವಿಧಾನವೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಆದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿರಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿಯಾಗಿರಬಾರದು. ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು, ಬಾಯಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಮನಸ್ಸೆಂಬುದೂ ಇದೆ. ಕೆಲವರು ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಧಾನರಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಾನಸಪ್ರಧಾನರಾದವರು. ಇದು ವರ್ಗೀಕರಣವಲ್ಲ-ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯೇ ಹೊರತು, ಯಾವುದೇ ಒಂದು, ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲ; ಎರಡೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದವುಗಳೇ. ಸಮಾಜ ಇಡೀ ಸಮಷ್ಟಿಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡುದಾದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ-ಯಾರ ಹಿತವನ್ನೂ ಬಲಿಗೊಡಲು ಅವಕಾಶವಿರಬಾರದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಹಿತದ ಬಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೇ ಆದರೆ, ಅದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ಅದರ ಕೇಂದ್ರಶಕ್ತಿ -ಅಧಿಕಾರದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೇ ಹೊರತು ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯದಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು* ಧಿಕ್ಕರಿಸುವುದೆಂದರೆ, ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದಂತೆ. ಕುಣಿಯಲಾರದವಳು ನೆಲಡೊಂಕೆಂದಂತೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತದ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಲು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧಾಂತ-ಅಥವಾ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಿಗೆ ಬೆಂಬಿಡದ ಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗಲೇ 'ಬೂಜ್ಜಾ, 'ಪಟ್ಟಭದ್ರ', 'ಪ್ರತಿಗಾಮಿ' ಮುಂತಾದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ಜನ್ಮ ತಳೆಯುವುದು. ಇಂತಹ ವರ್ಗಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಧಿಕಾರ ಶಾಹಿಯಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತದೇ ಹೊರತು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂಟಿ. ವರ್ಗವಿಭೇದ ಸಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ, ಅಧಿಕಾರದ ಅಮಲನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸುವ ಪಿತೂರಿ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಕ್ಷಣ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷ ಎಂಬರ್ಥಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯುವುದು, ಆತುರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ತಪ್ಪು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಪಕ್ಷಪಾತದ ದೃಷ್ಟಿ ಸಹ ಹೌದು. ಅಧಿಕಾರ, ಆ

*ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ಮುಂತಾದ ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡದೆ, 'ವ್ಯಕ್ತ' ಎಂಬ ಪದದ ನಿಷ್ಪನ್ನಾರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಅಥವಾ ಬಯಸುವ ಯಾವುದಕ್ಕೇ ಇದು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರಧಾನನೂ ಹೌದು; ಮಾನಸ ಪ್ರಧಾನನೂ ಹೌದು. ಇದನ್ನರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡೇ "ವ್ಯವಸ್ಥೆ" ತನ್ನ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ, ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಉದಾರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಲ್ಯಾಣದ 'ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು; ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಡ ಎಂಬೊಂದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವೂ ಬಯಸುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅಂತಹ ಸಂರಚನೆ ಪೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ (ಈ "ಸಿದ್ಧಾಂತ" ಮತ್ತು 'ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಮಿಳಿತಗೊಂಡು ಸಂರಚನೆ ಎಂಬ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕು?) ಒಂದಾನೊಂದು ಮೂಲೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. (ಏಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಪರಮಶಕ್ತ; ಪರ್ವತದ ಬಂಡೆಯೊಂದು ಸಿಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಡೀ ಪರ್ವತ ಕುಸಿಯಲಾರದು) ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಈ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಆರಂಭ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಪುರಸ್ಕಾರದ ನಡುವೆ ಎಷ್ಟು ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ? -ಈ ಅಂತರ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಸಹ ಒಂದು ಬಿಂದುವೇ ಎಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದಿರುವುದು -ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ್ದು. ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಎಷ್ಟು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಅಂತರವನ್ನು ಅಳೆಯಬಹುದು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ರಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಒದಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ ಸಖಾರೋವ್ ಪ್ರಮುಖರು. ಅಲ್ಲಿನ ಹರವಾದೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಅಥವಾ ತುಳಿಯುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅವರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಷ್ಟೂ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬರುವ ವಿಪತ್ತು ಕೇವಲ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಕವೇ ಬರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಸರು ಯಾವುದಾದರೇನು? ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಆಗ ಸಖಾರೋವ್ ಅವರ ಹೋರಾಟ ಎಲ್ಲರ ಹೋರಾಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಸಖಾರೋವ್ ಅವರ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತ ಎರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ('SAKHAROV SPEAKS'-FONTANA; PROGRESS, COEXI-STENCE AND INTELLECTUAL FREEDOM-ANDREI D. SAKHAROV) 'ಟೈಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಶ್ರೀ ದಿಲೀಪ್ ಪಡಗಾಂವ್‌ಕರ್ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಸಖಾರೋವ್ ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡುವ ಯತ್ನ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನವೂ ಹೌದು. ಅವರ ಇಂದಿನ ತಪ್ಪು ನೆಪ್ಪುಗಳು ನಾಳೆಯ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪು ನೆಪ್ಪುಗಳೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವವನು ಮೊದಲು ನಾಗರಿಕನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಡವೇ? ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ಅವನಿಗೆ ಹೋರಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಸಿಗುವುದು? ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಖಾರೋವ್ ಮುಖ್ಯ. ಏನೇ ಆಗಲೇ ಭಯಕ್ಕಿಂತ ಆತ್ಮಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ ಉತ್ತಮವಲ್ಲವೇ? ದಿಲೀಪ್ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿರದೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ-ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶವೇ ನನ್ನ ಈ ಅನುವಾದ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ. ಸಖಾರೋವ್ ಮಿಡಿಯುತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅರಿವು ಓದುಗರಿಗೆ ಉಂಟಾದರೆ, ಲೇಖಕ ಹಾಗೂ ಅನುವಾದಕನ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಅರ್ಥ ಸಿಕ್ಕಿತು.*

-ಅನುವಾದಕ

ಪುಸ್ತಕ	ವಿಮರ್ಶೆ	(ಅನುವಾದ)
ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷ ಆರಂಭಿಸಿರುವ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಚಳುವಳಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಪರಿವರ್ತನಾಹಂತ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೇನಲ್ಲ.		
ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಈ ಮುನ್ನ "ಬೂಜ್ಜಾಫ್" ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಜನರಿಗಿದ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊಂಚ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸತ್ಯಾಂಶ,		ಈ
ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ವೊಂದಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತ		

* ಈ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ನಾನು 'ಸಮಾಜ' ಹಾಗೂ 'ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ಪರ್ಯಾಯಪದಗಳಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನ ನನಗುಂಟಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. 'ಸಮಾಜ' ಹಾಗೂ 'ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ವಸ್ತುಗಳಷ್ಟೆ. ಸಮಾಜದ ಪೂರ್ಣತೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಗತ್ಯ : ಅಂದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೊಂದು ಶಿಸ್ತಿನ ಸ್ವರೂಪ ನೀಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆ.

ಗೊಳಿಸಿ, ಮಾತು ಮುಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸಮಾಜವಾದವೇ ಆಗಲೀ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫ್ರೆಂಚ್ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ, ಇವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೋವಿಯತ್ ಯೂನಿಯನ್‌ನಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವ ಈರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಅದರ ಸಂಗಾತಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾಜವಾದ, ಪಕ್ಷವೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ, 'ಪ್ರಬಂಧಗೊಂಡ' ಅಥವಾ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಥವಾ ಮೂಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳ ಪರವಾಗಿ ತಳೆದಿರುವ ಹೊಸ ನಿಲುವಿನ ಪ್ರಕಾರ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ಫ್ರೆಂಚ್ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷವು, ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳನ್ನು ಸೋವಿಯತ್ ಯೂನಿಯನ್ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಲು ಹಿಂಜರಿದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜವಾದಿ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದೇಶಗಳ ಹೊರಗಿನ, ಎರಡನೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿನ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವವಾದ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಸಂಗತಿಗಳು, ಸ್ವಯಂ ನಾಟಕೀಯವಾದವುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಹೇಳಲಾಗದು; ಬದಲಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು : ಸೋವಿಯತ್ ಯೂನಿಯನ್ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗವು, ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅನುಸರಣೆ (ಅವರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ) ಯನ್ನು ಟೀಕಿಸುವವರನ್ನು, ಶಾಂತಿ, ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜವಾದದ ವಿರೋಧಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಟೀಕಿಸಿದಾತ ಸೋವಿಯತ್ ಪ್ರಜೆಯಾದರಂತೂ, ಆತನನ್ನು ಹುಚ್ಚನೆಂದೂ ಅಥವಾ ದೇಶದ್ರೋಹಿಯೆಂದೂ ತೆಗಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ತಿಕ್ಕಲು ಮನೋಭಾವವು ಸೋವಿಯತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಭರಿಸಬಲ್ಲ ಆದರ್ಶ -ನಂಬಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಂಗತ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ನೀವು, ಸಮಾಜವಾದವು ಬಂಡವಾಳವಾದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಈ ಉತ್ತಮ ಆದರ್ಶ-ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಕ್ರಾಂತಿ ನಡೆದ ನೆಲದಲ್ಲೇ ಮೈವೆತ್ತದ್ದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರೆಂದರೆ, ಯಾವುದೇ ಧೋರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ನೀವು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವಿರೋಧವು, ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಪಕ್ಷದ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸೋವಿಯತ್ ಯೂನಿಯನ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ-ಲೆನಿನ್‌ವಾದವನ್ನೇ ವಿರೋಧಿಸುವ ಧೋರಣೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದಿರುವುದು ಅಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷ ಮಾಡಿರುವ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ, ಉದಾರ ವರ್ತನೆಯ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ಸೋವಿಯತ್ ನಡವಳಿಕೆಗೆ, ಒಂದು ಸಮಾಜವಾದಿ ಬುರುಡೆ ಬಿಡುವ ಮೂಲಕ, ನೆಪ ಹುಡುಕಲು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು. ಪಕ್ಷ, ಸಮಾಜವಾದವು ಬಂಡವಾಳವಾದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಎಂಬ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದೆಯಾದರೂ, ಸೋವಿಯತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮಾಜವಾದಿ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೂರ್ತರೂಪ ಎಂದು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಒಪ್ಪಲಾರದು. ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಭಿನ್ನಮತೀಯ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ಈಗ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಇವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇಸ್ರೇಲ್‌ಗೆ (ಇಸ್ರೇಲ್, ಬಂಡವಾಳವಾದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು- ಅನುವಾದಕ) ನೇರದಾರಿ ನಿರ್ವಿಸಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಠಿಣವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಸೊಲ್ಟ್ಜೆನ್‌ನಿಟ್ಸಿನ್ ಅವರನ್ನು ಸೇರಲು ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ತಾವು ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡಿನಲ್ಲೇ ಉಳಿದು, ಪ್ರಸಕ್ತ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ತಪ್ಪು ನೆಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ಅವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರ್ಗೋಪಾನುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ವಿವೇಚನಾಶೀಲ' (ಇಂಟಲಿಜೆಂಟ್) ರಲ್ಲಿ ಅಂದ್ರೇಮಿ ಸಖಾರೋವ್ ಸಹ ಒಬ್ಬರು.

ಸಖಾರೋವ್ ಅವರ ಬರಹಗಳು, ಸಂದರ್ಶನಗಳು ಹಾಗೂ ಮನವಿ ಪತ್ರಗಳ ಸಂಗ್ರಹದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾರಿಸನ್ ಇ. ಸ್ಯಾಲಿಸ್‌ಬರಿ ಅವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ 'ಇಂಟೆಲಿಜೆಂಟ್' ಎಂಬ ಈ ರಷ್ಯನ್ ಶಬ್ದ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು "ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ, ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ತತ್ವಗಳು, ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜನತೆಯ ಉನ್ನತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ನಿರ್ವಾರ್ಥತೆ ಹಾಗೂ ತಾನು ಸತ್ಯ ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ಅಂಶದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ನೈತಿಕ ವಿಧಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಅರ್ಪಣಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ" ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಸಖಾರೋವ್ ಅವರ ಹುಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಈ "ಇಂಟೆಲಿಜೆಂಟ್"ರ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿತು. ಅವರ ಮೊದಲ ದಿನಗಳು, ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ, ಹಲವಾರು ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ, ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಂತೆ ಶ್ರದ್ಧಾ ಶೀಲರೂ, ಅರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವವುಳ್ಳವರೂ ಮತ್ತು ತತ್ವಬದ್ಧರೂ ಆದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಚಿಂತಕರು, ಲೇಖಕರು ಹಾಗೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಕಳೆದವು. ಅವರು ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ನಂತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಉಜ್ವಲ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನಿ ಡಾ| ಇಗೋರ್ ಇ. ತಾಮ್ ಅಂತಹವರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸುಯೋಗ ದೊರೆಯಿತು. ಜಲಜನಕದ ಬಾಂಬ್ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಇಬ್ಬರೇ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವರು.

ಇದು, ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು, ಸಖಾರೋವ್ ಅವರಿಗೆ ಹಲವಾರು ಸರ್ಕಾರೀ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, 1953ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೇವಲ 32 ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ, 'ಸೋವಿಯತ್ ವಿಜ್ಞಾನ ಪೀಠ' ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವ ಗೌರವ ಸಹ ಲಭಿಸಿತು. ಈ ಮಹಾನ್ ಗೌರವ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಾಕರ್ಷಕ ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿ ತಲ್ಲದೆ, ಈ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಸಹ ಒದಗಿಸಿತು. ಸಖಾರೋವ್ ಅವರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ, ಕೆಲವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತಳೆಯಲು, ನಿರಸನದೇಹವಾಗಿ ಈ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೇ ಕಾರಣವಾದದ್ದು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಸಹಚರರೊಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ಸೋವಿಯತ್ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಧಾರವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಇದು ನಡೆದದ್ದು 1958 ರಲ್ಲಿ. ಈಗ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವಂತೆ, ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವರು, ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಮಾಣು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಈ ನಂತರ ಅವರು, ತಮಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಬೇಕು ಎನಿಸಿದಾಗ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಎಂದೂ

ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಖಾರೋವ್ ಅವರು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಚಳುವಳಿಯ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು, ಎರಡು ವಿಶಾಲ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಕಡೆ ತುರ್ತು ಗಮನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದ ಬಡತನ, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಫೋಟ, ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ, ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮುಂತಾದ ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವರ ತಲೆ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಬಂಡವಾಳ ಹಾಗೂ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಒಮ್ಮುಖವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಮೂಲಕ, ಈ ಭೂಮಿಯ ಪರಿಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿತ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಅವರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಖಾರೋವ್ ಅವರು ಖೇದಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು-ಸೋಲ್ಡ್‌ನಿಟ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಅವು ಇರಬೇಕು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವು ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭಿನ್ನಮತೀಯ-ರೋಮ್ ಮೆದ್‌ವದೀವ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿರುವ ಸಮಾಜವಾದೀ ರೂಪ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯಾಗಲೀ ಸಖಾರೋವ್ ಅವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಾಗಿ ಸೋವಿಯತ್ ಸಮಾಜ ಉಳಿದು ಬಾಳಬೇಡವೇ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಖಾರೋವ್. ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಂಪರ್ಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಹಾಗೂ ಇತರರ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ-ಇಂತಹ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಉದಾರಮಯ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಪ್ರಗತಿಯ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡುತ್ತದೆಂಬುದು

ಅವರ

ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ಬರಹಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಸಖಾರೋವ್ ಅವರು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಟೀಕಿಸಿದಂತೆ ಈಗ ಚೀನಾವನ್ನು ಟೀಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿ ಬಿತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಸಕ್ತ ನಂಬಿಕೆ-ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾದೀತೆಂದು ಸಹ ಅವರಿಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಂತರಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೇ ಇದೆ; ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ ವೈಮನಸ್ಯ ಪರಿಹಾರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಬಹುದಾದ ಒತ್ತಾಯದ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶವಾದರಂತೂ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಹ ಪ್ರಭುಗಳು ಹೆದರಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸಖಾರೋವ್ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಕ್ಕೂಟದಿಂದ ಬೇರಾಗಲು ಪ್ರತಿ ಸೋವಿಯತ್ ಗಣರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ (ಸೋವಿಯತ್ ಯೂನಿಯನ್ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕೂಟವೆಂಬುದು ಹಲವಾರು ಗಣರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಸಂವಹ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು-ಅನುವಾದಕ) ಹಕ್ಕಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕೇಳುವಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೋವಿಯತ್ ರಾಜ್ಯಾಂಗದಲ್ಲೇ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಖಂಡಿತ ಮರೆಯಲಾಗದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸನಕ್ರಮವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವ (ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಗೊಳಿಸುವ) ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗಣರಾಜ್ಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವ

ಸಲಹೆ-ಸೂಚನೆಗಳೂ

ಇಲ್ಲ.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಪ್ರಭುತ್ವವು ಈಗ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವತ್ತ ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ಹರಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ವಿಜ್ಞಾನಪೀಠದ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಮತ್ತು ಅದರ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಸಕ್ತ ಆಳ್ವಿಕೆಯು, ಸ್ಪಾಲಿನ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಖಾರೋವ್ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಅಥವಾ ಶ್ರಮ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಲು ಯತ್ನಿಸದೆ, ವಿದೇಶೀ ಪತ್ರಕರ್ತರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅರುಹಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ, ಇವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇವರ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ, ನಿತ್ಯಕೊಡುವ ಕಿರುಕುಳಕ್ಕಾಗಲೀ (ಓಂಸಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪಮಾನವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ) ಅಥವಾ ಭಿನ್ನಮತೀಯರ ಬಾಯಿಬಿಡುಕತನವನ್ನು ರಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ (ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯ) ಎಂದು ಸೋವಿಯತ್ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗವೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಇವರ ವಿರುದ್ಧ ಆರಂಭಿಸಿರುವ ಕುತ್ತಿತ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಲೀ, ಆಳ್ವಿಕೆ ಹಾಕಿದ ಗೆರೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಇವರು ತಳೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು, ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಲಾರದು.

ಗೋಲ

ಗೋಲ

-ವೈದೇಹಿ

ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ.

ನಾನು ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ. ತಂಗಿಯೊಡನೆ, ತಮ್ಮನೊಡನೆ.

ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ಆಟ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸ್ನಿಗ್ಧ ಪಡುವಣವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರು

ತ್ತೇವೆ.

ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೂರ್ಯ ಇಳಿದಿಳಿದು ಅರ್ಧವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಅವನು ಇಳಿದನಲ್ಲವೇ? ನಾವು ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಂಡಾನು ತಾಳು

..... ಎನ್ನುತ್ತಾ ತಾರಸಿಯ ದಂಡೆಯನ್ನೇರುತ್ತೇನೆ.

“ಅಗೋ, ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಂಪಗಿನ ತುಂಡೊಂದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿಂತಂತಿದೆ. ಸರಿಯುವುದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೆಂಪಗೆ ಇದ್ದೂ ಹಗಲಿಡೀ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವ ಹೊಂಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ! ನಮಗಲ್ಲ ಬೆಳಕು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಲ್ಲ?”

ಈಗ ನೋಡು, ಎಷ್ಟು ಶಾಂತ! ಮೌನ!

ಇನ್ನೂ ನರ್ಸರಿಯಷ್ಟೇ ಆಗಿರುವ ತಂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. “ಸೂರ್ಯ ದೊಡ್ಡ ಪುಜ್ಜದಂತಿದ್ದಾನೆ ಅಲ್ಲವೇನಣ್ಣ?”

“ಓ ಹೋ, ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಕಂಡಿತೆ?...ಹೂಂ. ಹಾಗೆ ಎಣಿಸಿದರೆ ಹಾಗೂ. ಆದರೆ ನನಗೇನೋ ಆ ಶೂನ್ಯವೇ ಪೂರ್ಣವೆಂತ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.”- ಎಂದು ಅವಳಿಗರ್ಥವಾಗದ ಭಾವಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ತುದಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಬಿಂದು ಬಿಂದುವಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಆಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದಿಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

***..... ಆಗೋ ಮತ್ತೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಗೋಲ.

ತಡಿ ತಮ್ಮಾ.....ಎನ್ನುತ್ತ ತಾರಸಿಗೆ ವಾಲಿ ನಿಂತ ಮಾವಿನಕೊಂಬೆಯನ್ನೇರುತ್ತೇನೆ. ಕ್ಷಣ ತಡೆದರೆ ಪೂರ್ಣ ಮುಳುಗಿಬಿಡುವನೆಂಬ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಇಂದು ಅವನು ಪೂರ್ಣ ಮುಳುಗುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೇ ಶುದ್ಧವೆಂಬ ಹಟದಿಂದ ಮಾವಿನ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಸರಸರನೆ ಎರಿ ತುತ್ತ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ; ಚವುಳಿಗಳು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮೈ ತುಂಬ ಹತ್ತಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ.

“ಬಿದ್ದೀಯಾ. ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ ನಾನು, ನಂಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಣ್ಣಾ ಬಾ”-ಎಂದು ತಂಗಿ ತಮ್ಮಂದಿರು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ. ಉ ಹೂಂ, ಕುತೂಹಲ ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟಿರುವಾಗ ನಾನು ಒಂದು ಮಾವಿನಮರದತ್ತರಕ್ಕೂ ಎರಿ ಅದನ್ನು ತಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆನೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ದಪ್ಪಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಇಳಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಕೆಂಪು ಗೋಳದ ತಲೆಯ ಚಿಕ್ಕ ತುಣುಕು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. “ಅಗೋ..... ಇನ್ನೂ ಮುಳುಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಇದ್ದಾನೆ ತಮ್ಮಾ, ಬಂದೆ ಈಗ.....” ಎನ್ನುತ್ತ ಮಾವಿನ ಮರದ ತುತ್ತತುದಿಯ ಕೊಂಬೆಗೆ ಕೈ ಚಾಚಿ ನಿಂತ. ದೈತ್ಯನಂತೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಹಲಸಿನ ಕೊಂಬೆಗೆ ಹಾರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ.

ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಇಂದು ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವುದನ್ನು ಕಂಡೇ ಕಾಣಬೇಕು. ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೇನು? ಎನ್ನುತ್ತ ಹಟದಿಂದ ತುಟಿಗಚ್ಚಿ ದೊರಸು ಮರದ ಮೇಲೆ ಪರಪರನೆ ಹತ್ತಿ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿದರೆ, ಅಗೋ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸೂರ್ಯನ ನೆತ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರ.

ಅರೆ! ನಾನಿಷ್ಟು ಮೇಲೆ ಬಂದರೂ ಅವನಿಳಿದ ಆಳದ ಒಂದಿಂಚಿಗೆ ಸಮನಲ್ಲವೆ? ಎಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಆತಂಕ ಬೆರೆತಾಗ ಅಮ್ಮ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಕೂಗುವುದು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.

“ಮಾರಾಯ, ಪುಂಡತನ ಬಿಡುವುದು ಯಾವಾಗ ನೀನು? ಒಮ್ಮೆ ಇಳಿದು ಬಾ, ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತಿದೆ.”

“ಇಲ್ಲ ಅಮ್ಮಾ, ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಡಿ.....”- ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗಗನ ಚುಂಬಿ ವೃಕ್ಷ ತನ್ನ ಹೆಗಲು ಚಾಚಿ ಸಮೀಪವೇ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪುಲಕಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನರ್ಸರಿಗೆ ಹೋಗುವ ತಂಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಒಂದನೆಯ ಕ್ಲಾಸಿನ ತಮ್ಮ ಬೆಪ್ಪನಂತೆ ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಮ್ಮ ಮರಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. “ಈಗ ಬಂದೆ” ಎಂಬಂತೆ ಕೈ ಮಾಡಿ ಆ ವೃಕ್ಷದ ಹೆಗಲೇರಿ, ಕಿವಿಯೇರಿ, ತಲೆಯೇರಿ ಅದರ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಪಡುವಣದತ್ತ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಪಾಗಿ ಮಿಂಚುವ ತಲೆಯ ಕ್ಷೀಣಗರೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಉಷ್!

ಎಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಆಳದೊಡನೆ ಒಂದಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅವನು!

ನಾ ಕಾಣಲಾರೆನೆ? ನಾನು ಅನುಭವಿಸಲಾರೆನೆ ಆ ಅಂದವನ್ನು. ಆ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನು? ಎಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರ, ಅಮ್ಮನ ನೆನಪಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಲಿಲಿಪುಟಿಯನರಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಲ್ಲರೂ. ಅಮ್ಮ ಲಬೋ ಲಬೋ ಎಂತ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಕೈ ಮಾಡಿ ಬಾ ಬಾ ಎಂತ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಜನ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇಳಿಯಲೆ?

ಉಹೂಂ, ಇಳಿಯಬಾರದು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಮುಳುಗುವವರೆಗೆ ನೋಡಿಲ್ಲವೆಂದರೆ! ಅವನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದ ವಂರೆಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಾಗುವುದೆಂದರೆ! ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಈ ಅನುಭವ ಬೇಡವೆ ನಮಗೆ?

ಗುಂಡಿಯೊತ್ತಿದಂತೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ವಿಜೃಂಭಿಸಿ, ಸಂಜೆ ಮಾಗಿ, ಕೆಂಪಾಗಿ ಮಾಯವಾಗುವುದೆಂದರೆ, ಅವನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ?.....

ಅವನ ಬಿಡದಿ ಎಲ್ಲಿ?

ಅವನಿಳಿಯುವ ಆಳದ ತಳವೆಲ್ಲಿ? ಅವನು ಹತ್ತಿ ಬರುವ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೊದಲ ಮೆಟ್ಟಿಲೆಲ್ಲಿ? ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗಿದ ಎಂತ ಆಟ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಒಳ ಬಂದು ಪುಸ್ತಕ ಬಿಡಿಸಿ “ಸೂರ್ಯ ಮೂಡಣದಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಾನೆ, ಪಡುವಣದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ.... ಅವನು ಮೂಡುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಮುಳುಗುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮವನ್ನುತ್ತಾರೆ...” ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು ನಗೆಪಾಟಲು! ಸೂರ್ಯನ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವನಿಗೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ, ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಗುಹೆಯನ್ನು ಆತ ಸೇರುವುದಾದರೂ ನಾನೂ ಸೇಸಮ, ಸೇಸಮ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆ ಎಂತ ಹೇಳಿ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರಬಂದು ಮತ್ತೆ ಏರಿ, ಮತ್ತೆ ತಾರಸಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಅಮ್ಮನಿಗೆ, ಅಪ್ಪನಿಗೆ, ತಂಗಿಗೆ, ತಮ್ಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕು. ನಾನು ಕಂಡ ವಿಚಿತ್ರವನ್ನು, ಸೂರ್ಯನ ಮನೆಯನ್ನು, ಪುಜ್ಜವಾಗಿ ಕಂಡ ಸೂರ್ಯನ ಉದ್ದಗಲಗಳನ್ನು, ಮಿದುಳು ಮುಖ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬೇಕು.

ಅಗೋ! ಪರ್ವತದ ಶಿಖರ! ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದ ನಡುವಿನ ಸೇತುವೆ!

ಜೋರಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ರಾಕ್ಷಸ ವೃಕ್ಷದ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ನೇತಾಡಿ ನಿಂತು ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡಿದಂತೆ ತೂಗಿ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ರವ್ವೆಂತ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮೊಣಕಾಲು, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉರಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪಡುವಣವಿನ್ನೂ ಕಪ್ಪಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಂಪು ಮಿಂಚುತ್ತಿದೆ. ಉಳಿದ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಈ ಕೆಂಪು ರಾಣಿಗೆ ಕದಿರಾರತಿ ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೀಳುತ್ತ, ಏಳುತ್ತ, ಏಗುತ್ತ, ಏದುತ್ತ ಶಿಖರವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತೇನೆ ನಾನು.

ಉ ಹೂಂ. ಸೂರ್ಯ ತುಸುವೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.....

ಆದರೆ ಈ ರಂಗು ಯಾಕೆ?

ಸೂರ್ಯನಿನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಇದ್ದಾನೆ. ಇಳಿಯುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ.

ಎಂತಲೇ ಈ ರಂಗಿನಂಗಳ!

ಎಂದಮೇಲೆ ಅವನೆಲ್ಲಿ? ಅವನೆಲ್ಲಿ?

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಎದೆಗೆಡದೆ ಹತ್ತಿಹತ್ತಿ ಬಂದ ಸಾಹಸದ ಹುರುಪುಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ತುಡಿಯುತ್ತದೆ.

ಸೋಲುತ್ತೇನೆಯ ನಾನು? ಆದರೆ ಸೋಲಬಾರದು.

ಏನು ಮಾಡಬೇಕಿಗ? ಉಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟುತ್ತ ಚೆಂದದ ನಭದಿಂದ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಬಂದು ಗೂಡು ಸೇರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸೂರ್ಯ ಕಂಡನೆ ನಿಮಗೆ?

ಗೂಡು ಸೇರಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಉಣಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ದನಿಯೇ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಿಖರಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಉದ್ದುದ್ದ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬೀಸುತ್ತ ಹರ್ಷಚಿತ್ತನಾಗಿ ನಿಂತ ವೃಕ್ಷಗಳೊಡನೆ

ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕಂಡಿರಾ ಸೂರ್ಯನನ್ನು? ಕಂಡಿರುವಿರಾ ಅವನ ಮನೆಯನ್ನು?

ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದೊರಗಿದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಮರೆತಿವೆ. ನನ್ನ ಇರವನ್ನೇ ಅವು ಗೋಚಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾರಿ, ಅವನ್ನೇ ಏರಿ ನಿಲ್ಲೋಣವೆಂದರೆ ಹಾರಲಾರದ ದಣಿವು, ಹತ್ತಲಾರದ ಸುಸ್ತು.

ದೇವತೆಗಳೇ ಕಳಿಸಿದರೋ ಎಂಬಂತೆ ಝಂಯೆಂಬ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಂತೆ ಮುಗಿಲೊಂದು ತೇಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನನಗಾಗಿ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಏರಿ ಏರಿ ಬಂದು ಬುಸುಬುಸು ಎಂದು ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಆ ನೀಲ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಮಂದ ಮಾರುತದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಹಗುರಾಗಿ ಪಯಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಅಷ್ಟತ್ತರಕ್ಕೆ ತೇಲಿ, ತೂಗಿ, ಅರಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ

ಪಡುವಣ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಗಿರುವುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಇಂದಿನ್ನು ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲ. ಇನ್ನವನು ಸಿಗುವುದು ನಾಳಿನ ಮಾತಾಯಿತು ಎಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಥಂಡಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಧರ್ವ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಸುಂದರ ವಿಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಎದೆ ಒಡೆದೇ ಹೋದಂತಾಗಿ ಗೋಳೋ ಎಂದು ಅಳುತ್ತೇನೆ.

ಅಷ್ಟರವರೆಗೆ ಬಂದ ಆಯಾಸ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಮ್ಮಡಿಸಿ, ಮುಮ್ಮಡಿಸಿ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬೆವರು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಎತ್ತತ್ತಲೂ ಕತ್ತಲೆಯೇ. ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಕರಿ ಕರಿ ಕತ್ತಲೆ.

ಅದುವರೆಗೆ ಬೆತ್ತಲೆ ನಿಂತ ಜಗವೆಲ್ಲ ಈಗ ಕತ್ತಲೆಯ ಹೊದಿಕೆ ಹೊದ್ದು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಮಲಗಿದೆ. ಹಸು ಮಕ್ಕಳ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಉರಿಯುವ ಮಿಣುಕು ದೀಪಗಳಂತೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ದೀಪಗಳು ಮಿಣಿ ಮಿಣಿ ಎನ್ನುತ್ತಿವೆ.

ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಎತ್ತರ, ಎತ್ತರ, ಬಲು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರ ರಾಜ್ಯದ ದಾರಿದೀಪಗಳನ್ನು ಯಾರೋ ಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೂ ನನಗೆ ದಾರಿ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಸಾಗಿ ಬಂದ ದೂರ, ವಹಿಸಿದ ಶ್ರಮ, ವ್ಯರ್ಥವಾದುದಕ್ಕೆ, ವ್ಯರ್ಥಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಥಟ್ಟಿಂತ ಅನ್ನಾಹಾರ ಸರಬರಾಜು ನಿಂತಂತಾಗಿ ಥತ್ತರ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿನ ಚೈತನ್ಯದ ದೀಪವೇ ನಂದಿ ಹೋದಂತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ದಟ್ಟ ವಾದ ಅಂಧಕಾರ ಹಾಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದೊಂದು ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗಲೂ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಕಪ್ಪನೆಯ, ಭಯಂಕರಾಕಾರದ ಮುಗಿಲುಗಳು ಘೀಂಕರಿಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿ ಬರುವಂತಾಗಿ, ಅಮ್ಮ, ಅಪ್ಪ, ತಂಗಿ, ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳು ಬಾಂಧವರು ಎಲ್ಲರದೂ ನೆನಪಾಗಿ, ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ, ಅರಳಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದರೂ ಅವರ ನೆರಳೂ ಕಾಣಿಸಿದಾಗ ಕಂಗೆಟ್ಟವನಂತಾಗಿ ಈಗಲೇ ಮನೆಗೆ ಓಡುವ ಎಂಬ ಆಸೆ ಹುಯಿಲೇಳುತ್ತದೆ. ಅಮ್ಮ ಕೊಡುವ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಹಾಲು, ಮತ್ತೆ ಉಟ, ಮೆತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಸೊಗಸಾದ ನಿದ್ರೆ -ಎಲ್ಲವನ್ನು ಎಣಿಸಿ, ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ಅಲ್ಲಿರಲು ಭೀತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಆದರೆ ಹತ್ತುವ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಬಂದದ್ದು ಹೌದು. ಈಗ ಇಳಿಯೋಣವೆಂದರೆ ಅದು ಆಗದ ಮಾತಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಂದು ಹೋಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲವೂ ಭಯಾನಕ!

ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸಾದಾಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ಭೂತಗಳಂತೆ, ಪ್ರೇತಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಿ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಳಿಯದಂತೆ ದಿಗ್ಬಂಧನ ಹಾಕಿದಂತಾಗಿ ಸುತ್ತಲಿನ ನೀರವತೆಗೆ, ನಿಶ್ಯಬ್ದತೆಗೆ, ಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ ವೈಶಾಲ್ಯಕ್ಕೆ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಜೀವವಿರುವವ ನಾನೇ, ಕೇವಲ ನಾನೇ ನಾನೊಬ್ಬನೇ, ಎಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ನೀಲಿಗಟ್ಟುವಂತಾಗಿ ಅಮ್ಮಾ ಎಂತ ಕಿರಿಚುತ್ತೇನೆ. ಸುತ್ತಿಂದ ಗಡಚಿಕ್ಕುವಂತೆ 'ಆ...ಆ...ಆ...' ಎಂಬ ಮರುದನಿ ಕಿವಿಗೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಾಗ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುವಂತಾಗಿ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತ ಮುಗಿಲನ್ನೇ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅವುಚಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ-ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ

ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಕಾಸರಗೋಡು

ಒಬ್ಬ ಅಮೇರಿಕನ್ ಕಲಾಪ್ರೇಮಿ ರವಿಶಂಕರರ ಸೀತಾರು ವಾದನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮಹಿಳೆ ಹುಸೇನರ ತೈಲ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ ಅಂತಿಷ್ಟುಕೋಳೋಣ. ಈ ವಿದೇಶಿಯರಿಗೆ ಅವು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಸಂವಹನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅಪರಿಚಿತರಾದ ಅವರು ಆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಲ್ಪ ಕೃತಿಗಳ ಆಸ್ವಾದನೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಆದರೆ, ಪಂಪಭಾರತವನ್ನೂ ಕಂಬ ರಾಮಾಯಣವನ್ನೋ, ಕಾಮಾಯನಿಯನ್ನೋ ಎದುರಿಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಕಣ್ಣು ಪಿಳುಕಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಷ್ಟೇ. ಯಾಕೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೇ ರಚಿತವಾದ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಾವೇ ಅಪರಿಚಿತರಿರುತ್ತೇವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ ಎಲ್ಲವೂ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕಲೆಗಳೇ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳಿಂದ ಯಾಕೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ? ಕಾರಣ ಸ್ಪಷ್ಟ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಸಂವಹನಗೊಳ್ಳುವ ಕಲೆ. ಉಳಿದವು ದೃಶ್ಯಕಲೆಗಳು. ನಾದ, ಲಯ, ವರ್ಣ, ರೇಖೆಗಳು ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಶಬ್ದಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದುವುಗಳು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಂತಹ ಶಬ್ದ ಜನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಷೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಂಪತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಜಾತಿ, ಮತ, ದೇಶ, ಜನಾಂಗಗಳ ಎಲ್ಲೆ ಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಈ ಅಸ್ತಿ ಒಂದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಾನವರಿಗೆ ತೀರಾ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ದೃಶ್ಯಕಲೆಗಳ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಹೃದಯದಿಂದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂವೇದಿಯಾದರೆ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯು ಶಬ್ದ, ಧ್ವನಿ, ಅರ್ಥಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂವಹನದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಹಲವು ತೊಡಕುಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಅಪರಿಚಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಹಲವಾರು ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ಯತ್ನಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇಗೋ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಂಡ ಅನ್ನೋಣ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನದ ವಿಭಿನ್ನ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಆತ ಬೇರೊಂದು ಜನಾಂಗದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಕಾಳಜಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದಾದರೂ ಅದೇ ಅಂತಿಮವಲ್ಲ. ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಅವನ ಹಸಿವೂ ಕೂಡಾ ಅಷ್ಟೇ ತುರ್ತಿನದು. ದೃಶ್ಯ ಕಲೆಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದ ಯಾವನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲವು. ಆದರೆ ಭಾಷಾ ಶರೀರಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ಕಂದರವನ್ನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟುವುದಿಲ್ಲ. ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ ಮಾನವರ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅನುಭವಗಳು, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳು ಒಂದು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾದರೇನೇ ಸಂವಹನದ ಈ ಬಿರುಕು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗಾಗಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ಭಾಷಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಇಳಿದು ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ವಿಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಕಟ್ಟುವ ಇಂತಹ ಸಂಪರ್ಕಸೇತುವೆಯೇ ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ದಾಟುವುದು ಈ ಸೇತುವೆಯ ಮೂಲಕವೇ. ಅನುವಾದವೆಂದರೆ ಕ್ಯಾಟ್‌ಫರ್ಡ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ “ಮೂಲ ಭಾಷೆಯ ಪಠ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಪಠ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದಾಗಿದೆ”. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅನುವಾದದ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ. ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದಂತೆ ಅಥವಾ ನೀರನ್ನು ಆವಿಗೊಳಿಸಿ ಪುನಃ ನೀರಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಭಾಷಾ ಪರಿವರ್ತನೆ ನಡೆಯಲಾರದು, ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನವಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅನುವಾದ ಕೇವಲ ಸುಸಂಗತವಾದ ಶಾಬ್ದಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಅನುವಾದ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾಂತರದಿಂದ ಪೂರೈಸಲಾರದು. ಅನುವಾದ ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕಾದ ಮೂಲ ಘಟಕ ಶಬ್ದಗಳೇ ಆದರೂ ಅವುಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಅರ್ಥ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಂರೆತು ಬಿಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವು ಸಂದರ್ಭಜನ್ಯವಾಗಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇಲ್ಲಿ ನಿಘಂಟುಗಳು ಅನುವಾದಕನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬರಲಾರವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದ ಜೋಡಣೆಗಳಿಂದ ಧ್ವನಿಗೊಳ್ಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಮತ್ತು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಲಾವಂತಿಕೆ ಇರಬೇಕಾದ್ದು ಅವಶ್ಯ. ಅಂದರೆ ಅನುವಾದಕನ ಕೆಲಸ ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಎಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೃಜನಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಂಶಿಕ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದು ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುವಾದಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮೂಲಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅನುವಾದ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಆಗಬೇಕಾದಾಗ ಅನುವಾದಕನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗುರುತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನುವಾದ ಭಾಷಾಂತರವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ. ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಕೆಲವರು ಅನುವಾದವೆಂದರೆ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶವೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಅನುವಾದವೆಂದರೆ “ಪರಮನ ಪ್ರವೇಶ” ಅಂತ ವಿಲಾ ಮೋವಿಜ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕ ಮೂಲಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯ ನಾಜೂಕುಗಳನ್ನೂ, ಶಬ್ದ ಜೋಡಣೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಆತ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪಡಿಮಿಡಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅನುವಾದ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲೂ ಸರಿ ಅನಿಸಿದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾಧುರ್ಯ ನಷ್ಟಗೊಂಡು ಪೇಲವವಾಗಿ ಬಿಡಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮೂಲಕರ್ತೃವಿನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂಡಾ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಯ ಕಾಲ, ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸಾಹಿತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಆಶಯ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅನುವಾದಕನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಆತನಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಓದುಗರು, ಅವರ ಅವಶ್ಯಕತೆ – ಇವುಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಅನುವಾದ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ರೂಪಾಂತರ (adaptation), ಭಾವಾನುವಾದ (Paraphrasing), ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾನುವಾದ (Abridging), ಸಮಗ್ರಾನುವಾದ (Complete translation ಎಂಬುದಾಗಿ.

ರೂಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪಪರಿವರ್ತನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾತ ತನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಯಾ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮೂಲಕೃತಿಯ ಕಾಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಕ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾಲ, ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಬೇಕಾದರೆ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತೂ ಮೂಲ ಕೃತಿ ಇಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸರಿದು ಅನುವಾದಕನ ಕೈಚಳಕ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ರೂಪಾಂತರ ಕ್ರಿಯೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೂಲಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಅನುವಾದದ ಉದ್ದೇಶ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬಿಡುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣವಾದರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭಿನ್ನತೆ ಇನ್ನೊಂದು. ಮೂಲ ಸಾಹಿತಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಉದಾತ್ತವಾದ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಅದರಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ತೋರಿದರೆ ಅಥವಾ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅನುವಾದಿಸಿದಾಗ ಅದು ತನ್ನ ಓದುಗರಿಗೆ ಅರ್ಥಹೀನವಾದೀತೆಂದು ಅನಿಸಿದರೆ ಆತ ಮೂಲವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತಪ್ಪೋ ಸರಿಯೋ ಅಂತೂ ಇಂತಹ ಪರಿವರ್ತನೆ ಇರುವುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನಿಂದ ತೊಡಗಿ ಆಧುನಿಕ ಕವಿ ಕುವೆಂಪುವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಅನೇಕ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ, ನಾಗಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪುರವರ ರಾಮಾಯಣಗಳು, ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ ಅವರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ರೂಪಾಂತರಗಳೇ. ರೂಪಾಂತರವಾದಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪವೇ ಬದಲಾಯಿಸಿಬಿಡುವುದೂ ಉಂಟು; ಬಾಣಭಟ್ಟನ ಗದ್ಯ ಕೃತಿ ಕಾದಂಬರಿ ನಾಗವರ್ಮನಲ್ಲಿ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವಾದ ಹಾಗೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬಹುಶಃ ಅನುವಾದಕನ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲ ಮನೋವತ್ತಿಯಿರಬಹುದು. ಅಂತೂ ರೂಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕ ವಹಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಹತ್ತರವಾದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅತೀತವಾದದ್ದು.

ಭಾವಾನುವಾದ ಮೂಲದ ಆಶಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಅನುಸರಿಸುವ ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆ. ಇಲ್ಲ ಅನುವಾದಕನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿನದೇ. ಮೂಲದ ಜಾಡಿನಲ್ಲೇ ಸಾಗುವ ಭಾವಾನುವಾದದಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಗಾತ್ರ ಹಿಗ್ಗಿಯೋ ಕುಗ್ಗಿಯೋ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಉದ್ದೇಶ ಎರಡರದೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಗ್ರಾಹ್ಯವಾದದಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸುವುದು, ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಓದುಗನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಯಾವುದೇ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು- ಇವೆಲ್ಲ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು. ಕಾವ್ಯ, ಕವನಗಳ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ಪದವನ್ನು

ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾನುವಾದ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮತ್ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವರ್ಣನೆಗಳು, ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರಬಹುದಾದ ವಿವರಣೆಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಕಡಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಮೂಲಕೃತಿಯ ಆತ್ಮ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ಸಾಗುವ ಕಥಾಸರಣಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾನುವಾದದಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿ ಚುಟುಕಾಗಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಕೃತಿಯಾಗಿ ರೂಪುರೇಖೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮತ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಪ್ರವಾಸೀ ಬರಹಗಳು ಮುಂತಾದುವು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾನುವಾದಗೊಂಡು ಮೂಲದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ಕೈಗೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಇಂತಹ ಅನುವಾದಗಳೇ ಬೇಕು.

ಸಮಗ್ರಾನುವಾದವೇ ಮೂಲ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನ್ಯಾಯವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಅನುವಾದ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕನಿಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತುಂಬ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು. ಮೂಲ ಕೃತಿಯ ಅಖಂಡ ಆಸ್ವಾದನೆಯನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುವಾದಕ ಇಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಕರ್ತೃವಿನ ಆಶಯ ಎರಡಕ್ಕೂ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಅನುವಾದಕ ತುಂಬ ಸಂಯಮಿಯಾಗಿರುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಅನುವಾದದ ಸಾಫಲ್ಯ, ವೈಫಲ್ಯಗಳೆರಡೂ ಆತನಿಗೇ ಸೇರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿನ ಆಯ್ಕೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಆತನಿಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಒಬ್ಬಾತ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅನುವಾದಕನೂ ಒಬ್ಬ ಓದುಗನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಕೃತಿ ಹೇಗೆ ಮೈದಾಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆತ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೃಜನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನುವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠವಾಗಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಮಾನವಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅನುವಾದ ಇದಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಂದರೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಅನುವಾದದ ವಸ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸೃಜನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನುವಾದ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಾನಾಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅನುವಾದಕನೂ ಸೃಜನಶೀಲನಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆತ ಭಾಷಾಂತರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಆತುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು ವೈಯಕ್ತಿಕ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನೇ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಬಲ್ಲ ಮೂಲದ ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅನುವಾದಗಳು ಆಯಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹೇರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅನುವಾದ ಮೂಲಾನವತಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಅನ್ನುವ ತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನುವಾದಕ ವಿಧೇಯನಾಗಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಮೂಲದ ಭಾಷೆಗೋ ಅಥವಾ ವಿಚಾರಕ್ಕೋ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು. ಭಾಷೆ ಶಬ್ದಗಳ ಒಂದು ಮೊತ್ತ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ನೀಡುವ ಸಂವಾದಿ ಪದಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. John Nida ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ “There can never be a word for word type of correspondence which is fully meaningful and accurate” ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೊತ್ತು ತರುವ ವಾಹಕವಾಗಿರುತ್ತದಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಅದರ ಪ್ರಾಣವಾಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನ ಗೌಣವಾದದ್ದು ಎಂದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲಕೃತಿಯ ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ತಂದುಕೊಡುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಓದುಗ ಅನುವಾದವನ್ನೋದುವಾಗ ವಲದ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಭಾಷೆ ಒಂದು ತೊಡಕಾಗಿ ಉಳಿಯಬಾರದು ಅಷ್ಟೆ. ಶಬ್ದಶಃ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೂಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಷ್ಟ ಕರವೆಂದು ಓದುಗರಿಗೆ ಅನಿಸಬಹುದು. ಹಾಗಾದಾಗ ಅನುವಾದ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗಿಂತ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ, ಅನುವಾದ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವಂತ ಕೃತಿಯೆಂಬಂತೆ ಭಾಸವಾಗಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ ಎನ್ನುವುದು. ಅನುವಾದದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೇ ಪರಕೀಯ ಜನಾಂಗವೊಂದರ

ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಮಾಜ, ಪರಿಸರಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಎಂದಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಅನುವಾದಕ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ? ಮ್ಯಾಥ್ಯೂ ಅರ್ನಾಲ್ಡರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅಪರಿಚಿತ ಪರಿಸರವೊಂದರ ಯಥಾರೂಪ ಅನುವಾದ ಓದುಗರಿಗೆ ರುಚಿಸದೆ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದೋ ಆತನ ಆಸ್ವಾದನೆಗೆ ತೊಡಕುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ದೇಶ, ಕಾಲ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಮೂಲವನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದೋ, ವಾದಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಓದುಗ ಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಅನುವಾದದಿಂದ ಲಭಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಎರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಸರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ನೈಜತೆಯ ನೆವವನ್ನೊಡ್ಡುವ ಕ್ರಿಯೆ ರೂಪಾಂತರದ್ದು ವಿನಾ ಭಾಷಾಂತರದ್ದಲ್ಲ. ಮೂಲ ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನೂ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅನುವಾದ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ. ಮೂಲ ಕೃತಿ ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅನ್ನಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಅನುವಾದಕ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಲಂಕೇಶರು ಅನುವಾದಿಸಿದ 'ದೊರೆ ಈಡಿಪಸ್' ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥ ಉದಾಹರಣೆ. ಅನುವಾದ ಮೂಲನಿಷ್ಠವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮೂಲಶೈಲಿಯ ಸುಭಗತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುವಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೈಲಿಯನ್ನನುಸರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಕ ಎಷ್ಟೇ ಹೆಣಗಿದರೂ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ಜಾಯಮಾನಗಳನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆತನಿಗೆ ಆಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡಬಹುದು. ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಂತೂ ಇದು ಅಪರಿಹಾರ್ಯ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯ ಕ್ರಮ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯಂತಿರುವುದು ಅಪರೂಪ. ಆಗ ಮೂಲ ಶೈಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಕ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಮೂಲ ಮತ್ತು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ರಚನಾಕ್ರಮ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಿದ್ದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೂಲ ಶೈಲಿಯನ್ನನುಸರಿಸಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಸುಬುದಾರನಿಗೂ ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಶೈಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅನುವಾದದ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅನುವಾದಕ ಎಷ್ಟೇ ಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಿದರೂ ಆತನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಾಷಾಶೈಲಿಯ ಒಗರು ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಉಳಿದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಅನುವಾದಕನ ಶೈಲಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಬಹುಶಃ ಸಹ್ಯವಾದೀತು. ಅನುವಾದ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಓದುಗರಲ್ಲೇ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾದದ್ದರಿಂದ ಅನುವಾದಕ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಓದುಗರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೊರತಾದ ಇತರೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ಆಸಕ್ತ ಸಹೃದಯರೇ ಓದುಗರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಎರಡು ಸ್ತರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಓದುಗರನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರು ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾಂಸರು. ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲುಪಡಿಸಿದ ಅನುವಾದ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಲ್ಲ. ಒಂದನೇ ವರ್ಗದ ಓದುಗರೇ ಹೆಚ್ಚು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಅನುವಾದ ಎರಡು ಸ್ತರಗಳ ನಡುವಿನ ಮಧ್ಯಮ ಮಟ್ಟವೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಯೋಗ್ಯ. ಆದರೆ ಅನುವಾದ 'ಇಂಡೋ ಆಂಗ್ಲಿಯನ್' ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡ ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯ ಕೃತಿಗೆ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಓದುಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಪಂಗಡ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಲ್ಲ ಭಾರತೀಯ ಓದುಗರದ್ದು. ಇನ್ನೊಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೇ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಓದುಗರದ್ದು. ಈ ಎರಡೂ ರೂಪ ಪಂಗಡಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅನುಭವದ ಸ್ತರಗಳು ತೀರಾ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನಾಡುವವನ ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಕಂದರಗಳನ್ನು ತುಂಬಲು ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪಂಗಡವನ್ನೇ ನಾವು ಮೊದಲ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದೇಶೀ ಓದುಗರು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಇದರ ಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೂ ಅಂತಿಮ ಆಯ್ಕೆ ಅನುವಾದಕನದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಯಾವನೇ ಓದುಗ ಇತರ ಸೋದರೀ ಭಾಷೆಗಳ ತೀರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷಾ ಸಾಹಚರ್ಯಗಳನ್ನೋ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೋ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತನಾಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಆತ ಮೂಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭ, ಪರಿಸರ, ಪುರಾಣ -ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಮಾನತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ, ಇಂದ್ರ, ಕುಬೇರ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದ ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು, ವಿವರಣೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಭೆ ಹೊಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಯಾರು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೋ ಆತನ ಅನುವಾದ ಹೆಚ್ಚು ನೈಜ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುಡೇ, ಟಾಗೂರ್, ಕಾರ್ನಾಡ ಮುಂತಾದವರು ಮೂಲತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳೇ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದಾಗ ಅವರು ವಿಫಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಅನುವಾದಿಗಳು ಪೇಲವಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನರಿತ, ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾದ ಇಬ್ಬರು ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರೆ ಅಂತಹ ಅನುವಾದಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾದೀತು. ಇದು “ಈಚಿನ ಮಲೆಯಾಳ ಕವಿತೆಗಳು”-ನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವಾಗಿನ ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವೂ ಹೌದು. ಯೆವುಶಂಕೋನ ಕವನಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸುವಾಗ ರಷ್ಯನ್ ತಿಳಿಯದ ಒಬ್ಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕವಿ ಮತ್ತು ಕವಿಯಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ ರಷ್ಯನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಬ್ಬರು ಸಹಕರಿಸಿದರು. ರಷ್ಯನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕವಿಗೆ ಕವನಗಳ ಶಬ್ದಾನುವಾದವನ್ನು ಕೆಲವು ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದ. ಆತ ಅವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕವಿತೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿದ್ದಿದ. ಈ ಅನುವಾದಗಳು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಸಹಕಾರ ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಓದುಗರಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೆದುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಂದರೆ ಮೂಲಭಾಷೆಯ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಾಬ್ಲೋನೆರುಡಾನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಸ್ಪಾನಿಶ್ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆಗ ಆತ ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸ್ಪಾನಿಶ್‌ನಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವ ನೆರುಡಾನ ಮೂಲ ಕವಿತೆ ಬಹಳಷ್ಟು ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಲದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವನೇ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದಾದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡದಂಥ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ವಿದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಂಥ ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆಯ ಮುಖಾಂತರವೇ ಹರಿದುಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಅನುವಾದಗಳಿಂದ ಮೂಲದ ಸತ್ವ ಬಹಳಷ್ಟು ಸೋರಿಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆಯಾದರೂ ಲಭಿಸಿದ್ದೇ ಲಾಭ ಎಂದು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸೃಜನಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದವುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕ್ಲಿಷ್ಟವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯವೂ ಭಾವ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆ-ಈ ಎರಡು ಮೂಲಘಟಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡರ ಸ್ಥಾನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅನುವಾದಕ ಇವುಗಳ ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೈಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಭಾವವನ್ನನುಸರಿಸಿದಾಗ ಭಾಷೆ, ಭಾಷೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿದಾಗ ಭಾವ-ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಆಂಶಿಕ ನಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಸತ್ವ ಯಾವುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅನುವಾದಕನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾವವ್ಯಂಜನೆಗೆ ಭಾಷೆ ಒಂದು ಉಪಕರಣವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದೇ ಸಂಭವನೀಯ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅನುವಾದಕ ಮೂಲ ಭಾವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೇಂದ್ರೆಯಂಥವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಕವನಗಳ ಭಾಷಾಂತರ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ರೂಪಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವವಾಗಿ ಆಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಡಿಗ, ರಾಮಾನುಜ, ತಿರುಮಲೇಶರ ಕವನಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸ ಹೊರಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರ ಕವನಗಳ ಓಟ, ನಾಜೂಕು, ಲಯಗಳ ಎದುರು ಅಸಹಾಯಕನಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಎರಡೇ. ರೂಪ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿಡದೆ ವಸ್ತುವಿನ ಸತ್ವವನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಅಥವಾ ಕವನದ ವಸ್ತುವಿನ ಆಂಶಿಕ ನಷ್ಟ ಉಂಟಾದರೂ ಮೂಲರೂಪವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕನ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾದದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವಾಗ ರೂಪಕ್ಕಿಂತ ವಸ್ತುವಿಗೆ, ಭಾಷೆಗಿಂತ ಭಾವನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ನೀಡಿದರೆ ಅನುವಾದ ಉತ್ತಮವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರೂಪ, ಭಾಷೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ನಷ್ಟಗೊಂಡಾಗಲೂ ಕವಿತೆಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಹಾನಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಾನುಜಂಥವರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಬೇರೆಯೇ ಆದ ಮಾನದಂಡಗಳ ಅವಶ್ಯವಿದೆ.

ಯಾಕೆಂದರೆ ಶಬ್ದವಿಘಟನೆಗಳಿಂದ ಅವರು ಸಾಧಿಸುವ ಅರ್ಥಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನುವಾದಕನಿಗೂ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ.

ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಛಂದಸ್ಸು, ಅಲಂಕಾರ, ಶ್ಲೇಷ-ಇವುಗಳೂ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಅತಿ ಕಠಿಣ ಸವಾಲುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಇಂತಹ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಅಳವಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದ ಈ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ತುಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಯಾವ ತತ್ವಗಳೂ ಸಹಾಯಮಾಡಲಾರವು. ಇಂತಹ ಕಡೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅನುವಾದಕ ತನಗೆ ದಕ್ಕಿದ್ದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನುವಾದ ಪದ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಸುಲಭವಾದರೂ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕನಿಗಿರುವ ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತು, ಚಾತುರ್ಯ ಅನುಭವದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ನಿಕಷವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳು, ವಾಕ್ಯ ವೃಂದಗಳು, ಗಾದೆಗಳು, ಸಂಬಂಧವಾಚಿಗಳು ಮತ್ತು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಈ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರದಿರಬಹುದು; ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದರೂ ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ದುಡಿಯುವಷ್ಟು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ಮೂಲದ ವಾಕ್ಯರಚನಾವಿಧಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣಭೇದಗಳೂ ಕೂಡ ಆಗ ಅನುವಾದಕ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಮಾನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟರವರೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದವನ್ನು ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಬಹುದು. ಪರಿಸರನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಅನುವಾದಕನಿಗೆ ಪದ್ಯದವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಅನುವಾದಕನ ತಲೆ ತಿನ್ನುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳದ್ದು. ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಅನುವಾದಕ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೂ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಸಮಾನಾಂಶಗಳಿದ್ದರೆ ಆತನ ಕೆಲಸ ಹಗುರಾಗಬಹುದು. ಭಿನ್ನವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅನುವಾದಕ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೋ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲವೇ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಗಳನ್ನು ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ತರಲೆತ್ತಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ಕೆಲವಂಶ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ ಹಾಗೂ ಅನುವಾದಕ ಪ್ರೀತೀಷ ನಂದಿ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಆಂಶಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಷ್ಟ ಉಂಟಾದರೂ ಅನುವಾದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಂಶಗಳೇ. ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಿಶೇಷ ಶಬ್ದಗಳು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಮತದರ್ಶನಾದಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತೇವೆ ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಅನುವಾದದ ಮೂಲೋದ್ದೇಶವೇ ನಷ್ಟವಾದೀತು ಅಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಓದುವವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಶಿಷ್ಟಾನುಭವ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಓದುಗರು ಅದರಲ್ಲೂ ವಿದೇಶೀಯರು ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಕತೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಓದುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಯೆಂದು ಅದನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತಾಂತರವನ್ನು ಅವರು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕ ಬೇರೆಯೇ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದಗಳನ್ನು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನೋ ಶಬ್ದ ಸೂಚಿಯನ್ನೋ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಓದುಗನಿಗೆ ತೊಡಕೇನೋ ಆದೀತು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಂಶಿಕ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂತೋಷ ಸಿಕ್ಕೀತು. ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಬಹುಶಃ ಅಷ್ಟೇ.

ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಕುಗಳು ಅಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ; ಭಾಷೆಯು ಧ್ವನಿ, ಶಬ್ದ, ವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ಘಟ್ಟಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ದಕ್ಕಲಾರದು. ಮೂರನೆಯದನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಮೂಲದ ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಶಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ ಬೇಡವೇ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಾರ್ಹ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಅದೇ ಪ್ರಾಚೀನತೆಗೆ ಇಳಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅನುವಾದಕ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ದಶಕಗಳಷ್ಟು ಇಲ್ಲವೇ ಶತಕಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಭಾಷಾ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು ಒಂದು ವೇಳೆ ಓದುಗರಿಂದ, ಅರ್ಥೈಸಲ್ಪಡದೇ, ಮೆಚ್ಚಲ್ಪಡದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಭಾಷಾಚೌಕಟ್ಟು, ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಸಮಕಾಲೀನ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಭಾಷೆಗೆ ನಿಯತವಾದ ರೂಪವಿಲ್ಲ. ಅದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಭಾಷೆ ಹಳತನ್ನು ಹೀರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ವಿನಾ ಅದನ್ನು ಪಲ್ಲಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆ ಹೀಗೆ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೂ ಹಳೆಯ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಅದು ಒಳಗೊಂಡೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅನುವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಆಯಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಒಗರು, ಒರಟು, ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿ ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯ ನಯ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಅನುವಾದಕನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬಹುದು. ಅನುವಾದದ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

- ಅ) ಪ್ರಕಾಶಕರು ನೀಡುವ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟುಗಳಿಂದ ಹಣ ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಅನುವಾದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕುರಿತು ಹೇಳದಿರುವುದೇ ಉತ್ತಮ.
- ಆ) ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಹೊರನಾಡುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದೇಶೀಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಪರಭಾಷೀಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಉತ್ಸಾಹಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಅನುವಾದಕ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣತಿ ಹೊಂದಿದರೆ ಇರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಗುಣಮಟ್ಟ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿರಬಹುದು ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ.
- ಇ) ಮೂಲಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೋದಿ ಮರುಳಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವಂತ ಭಾಷೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಉದ್ದಿಷ್ಟಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಶ್ರಮ ಇರುವುದರಿಂದ ಅನುವಾದ ಉತ್ತಮವಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಯದು; ಅನುವಾದಕ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರದವನು ಎಂದು ಸಾಧಾರಣ ನಂಬಿಕೆ. ಆದರೆ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳು ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸರಿಮಿಗಿಲಾಗಿ, ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಬಾಲ್ಜಾಕನನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ ಡಾಸ್ತೊವ್‌ಸ್ಕಿ, ಆಡ್ಲರ್ ಅಲೆನ್ ಪೋನ ಅನುವಾದಕ ಬಾದಿಲೇಕ, ಕುವೆಂಪು ಇವರೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಭಾ ಶೂನ್ಯರು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಅನುವಾದಕರು ಕೊಲೆಗಡುಕರು ಎನ್ನುವ ಮೂರ್ಖತನವನ್ನು ತೋರಬಹುದು. ಅನುವಾದಕರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಮರ್ ಖಯ್ಯಾಮ್ ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಪರಿಚಿತನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಪುಣ್ಯವಶಕ್ಕೆ ಹಾಗಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವಿಂದು ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುವುದು ಅನುವಾದಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಮಯ, ಪ್ರತಿಭೆ, ವಿದ್ವತ್ತು ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಮುಡಿಪಿಡದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಮಾನವ ಜನಾಂಗ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರೋಣ. ಅನಭಿಜ್ಞರಿಂದ ಅನುವಾದ ಕಲೆಯ ಹೆಸರು ಕುಲಗಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತ, ಸುಶಕ್ತ ಅನುವಾದಕ ಮೂಲಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅನುವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಸೃಜನ ಸಾಹಿತ್ಯದಷ್ಟೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರದು.

ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಸ್ತರದ ಸೃಜನ ಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಯದಲ್ಲ; ಖಂಡಿತ.

(ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘ, ಕಾಸರಗೋಡು. ರಿ.- ಇದರ ವತಿಯಿಂದ ತಾ. 3-12-75 ರಂದು ಜರುಗಿದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ ಉಪನ್ಯಾಸ.)

ಪ್ರಾಯ

ಪ್ರಾಯ

-ಎನ್ ವಿ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಮುಂಗಾರಮಳೆ ಜಡಿದು

ನಿಂತಾಗೆ

ಘಮಿ ಘಮಿಸುವ ಫಲವತ್ತು ನೆಲ

ಉತ್ತುಂಗಳ್ಳಂಗ

ಪೀನಕೋನ

ಹಸಿರುಟ್ಟ ಕಣಿವೆಯಾಳ

ಗಳ

ನಡುವೆ

ಎಳೆಬೆಳಗಿನ ಬೆಳಕ ಕಣ್ಣು

ಮುಚ್ಚಾಲೆ

ಹೊಚ್ಚಹೊಸ

ಆನೆ-ಕಚಗುಳಿ

ಯಿಟ್ಟಾಗ

ಹೊಸಚಿಗುರ ಅನುಸರಿಸಿ

ದಳದಳಿಸಿದೀಹೂವು

ಬೆರಳಮಿಡಿತಕ್ಕೆ

ತುಟಿತೊಟ್ಟು ನಿವಿರಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಿ

ಯಾಗ ಬಯಸಿ

ದರೂ

ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ನಾಚಿಕೆಯ ಪಾರದರ್ಶಕ ಸೆರಗು

ಎಣಿಸಿರದ ಪಕಳೆ

ಆಚೆ,

ಕಂಡುಕಾಣದ ನೂರ ರಂಗುರಂಗಿನ

ಕನಸು

ಬಳಗೆ,

ನಪ್ಪಪದರದ ಕೋಟೆ

ಗಾಳಿಯೂ ಸುಳಿದಿರದ
ರವಿಕಿರಣ ಸೋಕಿರದ
ಅಂತರ
ಗಂಗೆ ಕಲಕಿರದ
ನೋವು.

ಕ್ರಾಂತಿ

ಕ್ರಾಂತಿ

ಶಿವಲಿಂಗಯ್ಯ ಮ ಹಿರೇಮಠ

ಕ್ರಾಂತಿ, ಹೌದು ಕ್ರಾಂತಿ-
ಯೊಂದೇ ಮದ್ದು.
ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಪೈಸೆ ಕಂಡಕ್ಕರನ
ಕೈಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿ ಇಳಿದು ಬಂದೆ
ಸಿಮೆಂಟು ಸಿಕ್ಕದೆಂದರಿತಾಗ
ನೂರರ ನೋಟು ಮತ್ತೆಗೆ ಚಾಚಿದೆ
ಇಂತವೆಷ್ಟೊ
ಅಣ್ಣ ಬಂದಾಗ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬರಿಂದ
ತಕ್ಷಣ ಗೊಬ್ಬರ ಕೊಡಿಸಿದೆ
ಮಾನಪ್ಪ ಗೊಬ್ಬರಕೆ ಮೂರು ದಿನದಿಂದ
ಎಡತಾಕುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ.
ತಮ್ಮನಿಗೆ ಕಾಯಿಲೆಯಾದಾಗ ಒಣಗಿದ ಮುಖಗಳು
ಸಾಲಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತ ಕಾಯುತ್ತ ಇರುವಾಗ
'ಗುಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್' ಹೇಳಿ
ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಳಿ ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟೆ
ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಗೊಂದಲೋ-
ಗೊಂದಲ, ಕುಸ್ತಿ
ಬಲವಿದ್ಧವೆಗೆ ಕಬ್ಬಿಣ ಕಂಬಿಯ ಆಧಾರ-
ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಒಳ ಹೋಗಬಹುದು
ಧೂ ಧೂ ಜನ ಹಾಳಾಗಿದೆ
ಶಿಸ್ತಿಲ್ಲ, ಸಂಯಮವಿಲ್ಲ; ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ
ಹೌದು ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಬೇಕು.

ಆರೋಪ ಅಲ್ಲ ಅಹವಾಲು

ಆರೋಪ ಅಲ್ಲ ಅಹವಾಲು

ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಬಹಳ ದಿನವಾಯಿತು ಬರೆಯದೆ

ಕವಿತೆ ಕುಕ್ಕದೆ ಹಠಾತ್ತನೆ

ಈ ನಡು ಬಿದ್ದ ಮೌನ

ನಿಮಗೂ ಅನಿಸುವದಿಲ್ಲವೆ?

ಶಬ್ದಗಳೆಷ್ಟೋ ಬಂದುವು ಬಾ ಬಾ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ಶ್ರುತಿಗೆಟ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದೆ ಅಥವಾ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆ

ಹನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಭಾವಪೂರಿತ ಉತ್ಕಟ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಬೀಸಿ ಬಂದವು ರಿವ್ಷನೆ

ಆದಕ್ಕೂ ಗಕ್ಕನೆ ಬೆಪ್ಪ ನಿಶ್ಚಲ ಕೂತಿದ್ದೆ

ಇಷ್ಟು ಖರೆ ಅವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಅಂಗಳದಲ್ಲೇ ಕಾಲು

ಮುರಿದು ರೆಕ್ಕೆ ತರಿದು ಸುಟ್ಟು ಬಿದ್ದವು

ಕಂಡೂ ಕಾಣದೆ ಬೆಂಡು ತೇಲುವ

ನನ್ನ ಸತ್ಯ ಕಣ್ಣುಗಳು

ಹೇಳಿ ನಿಮಗೂ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೆ?

ಪೆಟ್ಟೋಲು ಕುಡಿದು ಕ್ಯೂ ತಿಂದು ಶರ್ಟಿಗೆ ಸರ್ಫ್

ಹಚ್ಚಿ ಘಸಘಸ ತಿಕ್ಕುವಾಗ ಎದ್ದ ನೊರೆ ರಂಗೋಲಿ

ಹಾಲಲ್ಲ-ಗೊತ್ತು -

ಹ್ಯಾಂಗರಿಗೆ ಹಾಡೇ ಹಗಲು ರಣ ರಣ ತೂಗಿ ಬಿದ್ದೆ!

ಮೇಲಿಂದ ಕಾಗೆಗಳು ಹಾರಿ ಹೋದವು

ವಿಮಾನಗಳು ನೆರಳೂ ಕೊಡದೆ ನೀಲಿಯಲ್ಲಿಂಗಿದವು

ಒಳಗೆ ಅಮ್ಮನ ಅಡಿಗೆ ಹೊರಗೆ

ಟಾಯರು ಮುದ್ರೆ ಹಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕೂತ

ಡಾಮರು ರಸ್ತೆ-ಕಡಲಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರೂ

ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ಮಗು ಕಿವಿಗಿರಿದು ಉಪ್ಪುಉಪ್ಪು

ಉರಿ ಒಡ್ಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಅರೆ ಅರೆ ಅನ್ನುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಪುಳಕ ಸತ್ತು ರೋ

ಮಾಂಚನ ಸತ್ತು ವಸ್ತುಗಳೆಷ್ಟೋ ಅರ್ಜಿ

ಗುಜರಾಯಿಸಿದರೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಂ

ದರ್ಶಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ

ಇನ್‌ಕಂ ಸರ್ವಿಸ್‌ಕೇಟ್‌ಗೆ ತಹಶೀಲ್ದಾರ್ ಕಚೇರಿ
ಹೊರ ಅಗಲ ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಧಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ
ಅಲ್ಲಿಯ ಗಾರ್ಡನ್ ಗಿಡಗಳ ಮುಳ್ಳಿನ ತುದಿಗಲ್ಲ
ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಗುಲಾಬಿ ಕೆಂಡ.

ಎಲ್ಲಿಂದಲೇ ಇರಲಿ
ಬಂದು ಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಯ್ತು.

ಗಾಳಿಗೆ ಸೆರಗಿಗೆ ಚಿಮ್ಮಿದ ತುಟಿಗೆ ಅಹಾ ಉಬ್ಬಿಗೆ
ತಗ್ಗಿಗೆ
ಸಟ್ಟನೆ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆ ಹಿಡಿಯದ ನಾನು
ಹೇಳಿ ನಿಮಗೆ
ಮೂರ್ಖ ಅನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆ?

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೋರಿಬಿದ್ದ ಪುಣ್ಯ
ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಹರಿದು ಕೊಚ್ಚಿ ಗಟಾರ ಗಟ್ಟಲೆ ತುಂಬಿ
ನಾರುತ್ತಿದೆ-ಖುರ್ಚಿಗಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಫೈಲುಗಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಜಿಗಿ ಜಿಗಿ
ದು ರಕ್ತಹೀರುವ ತಗಣೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ
ವಾಚ್ಯ-ತತ್ವದ ಅಗುಳು ಬಿದ್ದು ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ
ಎಲ್ಲಿ ಪೈಪುಗಳಲ್ಲೂ ಕತ್ತಲೆ ಹಡೆಯುತ್ತಿದೆ
ಖಟ್ ಖಟ್ ಖಡಾ ಖಟ್ ಖಟ್ ಖಟ್ ಖಡಾ ಖಟ್

ಪಾಳಿ ಪ್ರಕಾರದ ಹೃದಯ ಪುಪ್ಪುಸ ಯಂತ್ರ
ಢವಗುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ
ಹತಾಶ ದನಿ ಫೋನಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸೀತು?
ತುರ್ತುತುಯ್ತು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹಿಡಿಯಲಾದೀತು?
ಆದರೂ ವಾಯುಗುಂಟ ಅಶ್ವಶಕ್ತಿ ಸಂಚಾರ
ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಬೀಜಗಣಿತ
ಬಿಗಿದ ಇಂದಿನ ಕತ್ತಲ ಬಾವಿ ಗಣಿಗಳ ತುಂಬ
ನಾಳಿನ ಶವಗಳಿಗಾಗಿ ಅಗೆತ
ಹವಾಮಾನದ ಹದ ತಪ್ಪಿ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕುವ ಕಡಲು
ತೂಫಾನು ಲಂಗರು ಕಿತ್ತು ಹರಿಯುವ ಚಂಡಿ
ಮಗುವಿನ ಆಟಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯ ಬೇಕು-ತರುವವರಾರು?
ಮರಕಾಲು ಕಟ್ಟಿರುವ ಧ್ವಂಧ್ವ ವೇಷಕ್ಕೆಲ್ಲ
ಕಾಲ ಬದಲಿಸಬೇಕು -ಕೇಳುವರಾರು?
ಸುಟ್ಟ ಕಾಡಿನ ತುಂಬ ಹೊಗೆ ತಳ್ಳಿ ಹವೆ ತುಂಬಿ
ಗಿಣ್ಣುಗಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಚಿಗುರು ಬೇಕು -ಎಲ್ಲಿ ನೀರು?

ಅಯ್ಯಾ, ಹಿಡಿತಕ್ಕು ಸವೆತಕ್ಕೂ
ಯಾವ ಬಗೆ ಭ್ರಮಣಕ್ಕೂ
ಬೇಕೊಂದು ಅಕ್ಷ-ಗಟ್ಟಿ ಬೇರು!

ಹೇಳಿ, ಈಗ ನನ್ನ ದನಿ ನನಗೇ ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ
ಎಂದು ನಾನು ಅರಚಿದರೆ-
ನಿಮಗದು ಕೇಳೀತೆ?
ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಕೇಳಿದರೂ ಅದು ಅಹವಾಲು
ಹೊರತು ಆರೋಪವಾದೀತೆ?

ಬಹಳ ದಿನವಾಯಿತು ನಾನು ಬರೆಯದೆ
ಹೇಳಿ, ನಾನು ಹೇಳುವ ತನಕ
ನಿಮಗಿದು ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ?

ಏಕಚಕ್ರ

ಏಕಚಕ್ರ

ಗೌರಿಶಂಕರ

ಒಂದು

ಉದಯಿಸಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಪು ಇನ್ನೂ ಧಾಳಾಗಿತ್ತು, ಬ್ಯೂಗಲ್‌ರಾಕಿನ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ನಗರವಿನ್ನೂ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗ; ಇಬ್ಬನಿಯಲ್ಲಿ ತೊಯ್ದು ಮಂಕಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನ; ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭಿಕ್ಷುಕರು: ಶಿಳ್ಳು ಗಾಳಿ, ದೂರದ ಮರಕುಟುಕನ ಟೊಳ್ಳು ಶಬ್ದ, ನಿಂತ ನೀರಿನ ಹೊಂಡದಿಂದ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ತಂಡ ಹಬೆಯಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಸುತ್ತಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ಥಿರ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ಪಟಪಟನೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತ ಮೇಲೇರಿ ಮೇಲೇರಿ ಧಟ್ಟನೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿತು.

ಕೆಳಗಿಳಿದ ರಾಜಶೇಖರ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾರಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರೆಳೆದುಕೊಂಡು, ಬಸ್ಸಿ ಹೊಡೆದು, ಮೈ ಬೆವರುವವರೆಗೂ ಓಡಿ ಸುಸ್ತಾದ ನಂತರ ಮನೆಯತ್ತ ನಡೆದ.

ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಮುದುಕರು ಅಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದರು. ಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಮುಖ, ಅಮ್ಮನ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡ ನೋಟ,

ತಟಸ್ಥಗೊಂಡಂತಿದ್ದ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ-ಎಲ್ಲೋ ಏನೋ ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎನಿಸಿ ಏನು ಎಂಬಂತೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ, ಅಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ಇವರ ಮಗ- ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವನು- ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನಂತೆ!” ಅಂದರು. ರಾಜಶೇಖರನಿಗೆ ಏನೂ ತೋಚದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. “ನಮಸ್ಕಾರ” ಅಂತಾದರೂ ಅನ್ನೋಣವೆಂದರೆ ಮುದುಕರಿನ್ನೂ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು, ಅಮ್ಮ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವಂತೆ

ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು “ಏನು ಮಾಡೋದು, ಕರ್ಮ!” ಅಂದರು. ಮುದುಕರು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಗಲಿಬಿಲಿಯಿಂದ ಏನೋ ಗೊಣಗಿಕೊಂಡು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆವರನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರು, ರಾಜಶೇಖರನಿಗೋ ಆತಂಕ-ಒಳಗೊಳಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಾನಲ್ಲ ಈ ಮುದುಕ ಎಂದು ಕನಿಕರವೆನಿಸಿ ಸತ್ತ ಆ ಗಡಿಕಾಯುವ ಹುಡುಗನಿಗೂ ತನಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಹಾಗೆ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದು ಮಾತುಕತೆ ಮುಂದುವರಿಯದಿದ್ದರಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೋದ. ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ಎರಡು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ಗುರುತು ಸಿಗದಂತೆ ಒರೆಸಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಬಂದರು.

“ಏನಾಗಿತ್ತಂತೆ?”

ಎಂದು

ಕೇಳಿದ.

“ಏನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರು.” “ಫರಂಗಿ ರೋಗವಿರಬಹುದು!” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಖುಷಿಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾತ್ ರೂಂಗೆ ನುಗ್ಗಿದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬಿದ ಮೈಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಗೀಸರಿನ ಸುಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಹೊರಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹತ್ತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ಜಾಹೀರಾತಿನವರು ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯದ ಗುಟ್ಟೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ‘ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಮೊಟ್ಟೆ, ಒಂದು ಗಂಟೆ ಈಜು’ ಅನ್ನಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡು, ಇಂದಿನ ಈಜಿಗೆ ಕತ್ತರಿ ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೊರಟ.

ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬಂದರೆ ಖಾಲಿ ಖಾಲಿ! ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಲಾಸುಗಳಿಗೆ ಸೊನ್ನೆ ಸುತ್ತಿ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರಬೇಕು ಎಂದು ಸೀದ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋದ, ದೂರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಕುಬ್ಜರಂತೆ ಆಲಸಿಗಳಂತೆ ಕಂಡರು. ಚೆಂಡು ಬ್ಯಾಟಿಗೆ ಬಡಿದು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರದ ‘ಕೃಕ್’ ಎನ್ನುವ ಕ್ಷೀಣ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತ ಮೈದಾನ ದಾಟಿ ಕಾರಿನ ಶೆಡ್ ಬಳಿ ಬಂದ. ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದು ಚಾಲೂ ಆಗದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಕಾರಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಗಲೇ ಆಟ ಕುದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುಕ್ಕರುಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಮುಂದೆ ಬಾಗಿ ಮಾನವ ಪಿರಮಿಡ್ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಇತ್ತಲಾಗಿ ಗಮನವಿಲ್ಲದೆ ಅಂದರ್ ಬಾಹರ್ ಆಡುವವರನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಸೀದಾ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋದ.

“ಹಾಯ್!”

ಕೆಂಪು

ಟೋಪಿ

ಹಾಕಿದ್ದ

ಕಾಗೆ

ಬಣ್ಣದ

ಅಪರಿಚಿತನೊಬ್ಬ

ಹಲ್ಲುಬಿಟ್ಟ.

“ಹಾಯ್!”

“ಅಂದರೋ

ಬಾಹರೋ?”

“ಬಾಹರ್!”

ಕರಚೇಪನ್ನು ಕಡಲೇಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿ ರಾಜಶೇಖರ ಜೇಬಿನಿಂದ ಐದರ ನೋಟು ತೆಗೆದು ಎಸೆದ. ಲಕ್ಕಿ ನಂಬರ್ ಏಳು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಕೂಡಿ ಕಳೆದು ಭಾಗಿಸಿದರೂ ಅದು ಉಪಯೋಗದ ಅಂಕೆ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಗೆಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ ಎಂದು ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಂಡ, ಪ್ರತಿ ಬಾರಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ, ಆಡಲೇಬಾರದು ಎಂದುಕೊಂಡರೂ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಂದುಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಆಗಿಬಿಡುತ್ತೆ! ಜಿಗುಪ್ಪೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಎಲ್ಲರ ಮುಖ ನೋಡಿದ, ಸಿಗರೇಟು ಹೊಗೆಯಿಂದ ವಾತಾವರಣ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವಂತಿತ್ತು, ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸೆಖೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದಿದ್ದ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದರು. ಎಲೆ ಎಣಿಸುವವನು ಬೆವತ್ತಿದ್ದ ಮುಖವನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು, ತೀರ ತಗ್ಗಿದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಗೊಣಗಿ ಪಳಗಿದ ಕೈಗಳಿಂದ ಎಲೆ ಕಲಸಿ ಎಸೆಯಲು ಶುರುಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಅಮರಿಕೊಂಡವು. ರಾಜಶೇಖರ ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಚಡಪಡಿಸಿದ. ಈ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಿಚಯದವರ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಇರಬೇಡವೇ? ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಏನೋ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕರಗಿಹೋದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಂಪು ಟೋಪಿಯವ ಕುಕ್ಕರುಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಅರ್ಧ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ರೆಪ್ಪೆ ಹಾಕದೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಎಲೆಗಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಬಕನಂತೆ ಕಾದಿದ್ದ.

” ಅಂದರ್! “

ಹಾಸಿನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಿದ್ದ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವರು ಗಬಕ್ಕನೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡರು ಕೂಗಾಟ ಹಾರಾಟಗಳ ನಡುವೆ ಮತೊಂದು ಪಂದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾದರು, ಯಾವುದು? ಅಂದ ಟೋಪಿಯವ, ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ಐದು ಎಸೆದ, ಎಂದಿದ್ದರೂ ಖರ್ಚಾಗುವುದೇ ಅಂದುಕೊಂಡು ರಾಜಶೇಖರನೂ ಎಸೆದು ಕೂತ.

ಜೇಬು ಖಾಲಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಆಡಿ ದಣಿದವನಂತೆ ಇನ್ನು ಸಾಕು ಎಂದು ಮೇಲೆದ್ದ, ಆಗಲೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಜನ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಕೆಲವರು ಹೊರಗೆ ಹೋದರು, “ಎಷ್ಟು ಗೆದ್ದೆ?” ಎಂದ ಒಬ್ಬ ಕುಹಕಿ, ರಾಜಶೇಖರ ಪೆಚ್ಚಾಗಿ ನಕ್ಕು ಕಾರಿನ ಡಿಕ್ಕಿಗೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತ, ಬೆವತ ದೇಹಗಳ ವಾಸನೆ ಉತ್ಕಟವಾಗಿತ್ತು, ಕಾಗೆಯೊಂದು ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಅರಚುತ್ತಿತ್ತು, ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಖರ ಬಿಸಿಲನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ರೆಪೆಯೊಳಗೆ ಏನೇನೋ ಆಕೃತಿಗಳು ಕುಣಿದಾಡಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆ ಕೊಡವಿ ಎದ್ದ.

“Strike!”

ದೂರದಿಂದ ಕಾವಿನ ಧ್ವನಿಯೊಂದು ತೂರಿಬಂತು :

“Strike! Strike!!”

During the classical age—we have already dealt with it in detail in our previous classes—the genius of Indians was at its peak. This period, we know, is referred to as the golden age’. It was during this period that they made remarkable contribution to philosophy, art, literature..”

“Yes!”

“But, this age was soon followed by what is known as ‘medieval period’ or in otherwords a period of darkness”.

“Yes!”

“Today I shall give you a brief introduction about—”

“Yes!” “...medieval India.”

“Yes!”

“ಯಾರಿ ಅದು ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ yes ಅಂತಿರೋದು?”

“Yes!”

ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಪುಸ್ತಕ ಮುಚ್ಚಿ ರೇಗಿದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸಭ್ಯರಂತೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಕುಳಿತರು, ಅವರು ಪಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದ ಮತ್ತೆ ಶುರು ಮಾಡಿದರು.

“Medieval India, yes sir!”

“And then, sir?”

“Very interesting, sir-medieval India!”

“No doubt, no doubt!”

“ನಿಮಗಿಂತ ಐದು ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳು ವಾಸೀರಿ!”

“No doubt, no doubt!”

ಚಂದಿ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಲೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಯಾಕೆ ಇನ್ನೂ ಯಾರೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಾಗೆ ಕಿಟಕಿಯಾಚೆ ಇಣುಕಿ ನೋಡಿದ, ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟ ನೋಡಲು ನಿಂತ ಗುಂಪು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

“ನೀವೇನ್ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳೋ? What is the contribution of Islam to Indian culture?”

“Goatee beard!”

“ಆ ಹೋತಗಳನ್ನೇ ಮೇಯಿಸ ಹೋಗ್ರಿ, ಚರಿತ್ರೆಯಾಕೆ ಓದಬೇಕು ಅಂತ ಐಡಿಯಾ ನಾದ್ರೂ ಇದೆಯೇನಿ ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ?”

“ಡಿಗ್ರಿ ತಗೋಳಕ್ಕೆ!”

ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಹತಾಶರಾಗಿ ನಿಂತರು, ಅದರ ಅವಸ್ಥೆ ಕಂಡು ಚಂದಿಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು. ಕೊಂಚ ಬೇಗ ಉದ್ದೇಗಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾದ ಪಾಠವನ್ನು ಯಾಕೆ ಇವರು ಹಠ ಹಿಡಿದು ತಲೆಗೆ ತುಂಬುತ್ತಾರೆ? ನಾವು ಕೂತಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಯುದ್ಧವಾಯಿತೆಂದೋ, ರಾಜನ ದರ್ಬಾರು ಇತ್ತೆಂದೋ ಮಣ್ಣಿನ ರುಚಿ ವಾಸನೆ ನೋಡಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಂಡರು. ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ಹೀಗೆ ಇದ್ದರೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಕ್ಲಾಸಿನಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಚಂದಿ ಕೂತ, ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು.

“After the fall of Gupta empire India came under a spell of decay and corruption, Nothing went right afterwards until—”

“Until.” ಥಟ್ಟನೆ ಹೊರಗೆ ಹುಯಿಲೆದ್ದಿತು, ಚಂದಿಯ ಕಿವಿ ಚುರುಕಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ.

“Please dont repeat, until...”

“ಚಂದಿ,			ಬಂದರು!”
“Striket			Strike!!”
ಚುಡಿ	ಚಿಗುರೆಯಂತೆ	ಜಿಗಿದು	ಓಡಿದ.
“ಒಂದು	ನಿಮಿಷ,	ಮುಗಿಸಿ	ಬಿಡ್ತೀನಿ!”

ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆರುಚುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು, ಅವರ ತಾರಕ ಸ್ವರವನ್ನೂ ಮುಳುಗಿಸುವಂತೆ ಗಲಭೆ, ದಡಬಡನೆ ಡೆಸ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಜಿಗಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಓಡಿದರು,

“Striket Strike!!”
 “ಒಂದು ನಿಮಿಷ, ವಂಗಿಸಿಬಿಡ್ತೀನಿ!” After the glory of India during Gupta-period nothing went right. What prevailed was corruption and decay, – Wait a minute please ...”

ಎರಡು

ಭಣ ಭಣಗುಟ್ಟುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಶೇಖರ ಒಬ್ಬನೆ ನಡೆದ, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಗುರವಾಗಿ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೇಷಿಮೆಯಂಥ ನಯವಾದ ತನ್ನ ಉದ್ದನೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳಿ ಈಗ ಸಮಯ ನಾಲ್ಕಾಗಿರಬಹುದೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ, ಬೆಳಗ್ಗಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರ ನಡೆದಿದ್ದೇನೆ! ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೆಜೆಸ್ಟಿಕ್‌ಗೆ, ಈಗ ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ, ಹಾಳಾದ್ದು ಎಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೋ? ದಿನವೂ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಬೇಸರಿಕೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹಸಿವು ಹಿಂಗಿಸಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಇದೆಯೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನಪಡುತ್ತ ಜೇಬಿಗೆ ಕೈ ಇಳಿಸಿದ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಇಸ್ಪೀಟು ಆಡಿ ಎಲ್ಲ ಸೋತದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ ಹಸಿವು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು, ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರವಾಗಿ ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಹುಡುಗ ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೂ ನಾನು ಇಸ್ಪೀಟಿನಲ್ಲಿ ಸೋತದ್ದಕ್ಕೂ ಇರಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ನಡೆದ. ಪಾಪ, ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಮುದುಕರಿಗೆ ಕಷ್ಟ! ಅವರೂ ಖಯಾಲಿ ಮನುಷ್ಯರೆ, ಆಗಾಗ ಕುದುರೆ ಜೂಜಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕನಿಕರ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು.

ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿ ಧೂಳಿಬಿಡಿಸಿತು. ಮೋಡ ಸರಿದಂತೆ ಅದರ ನೆರಳು ಉದ್ದನೆಯ ರಸ್ತೆಯ ತುದಿಯಿಂದ ಓಡೋಡಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಅವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವೇ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾದ್ದರಿಂದ ಈಗಲೂ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಗಮನಿಸಿದ. ಈಗ ಆ ಹೋಟಲು, ನಂತರ ಆ ಬ್ಯಾಂಕು, ಈಗ ಚೌರದ ಶಾಪು-ಸರಸರನೆ ದಾಟುತ್ತ ಬಂದು ಇವನನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿ ಓಡಿತು. ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ರಸ್ತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಗೆ ಹೋಗುವವರೆಗೂ ಕಾದಿದ್ದು ಮುಂದೆ ನಡೆದ, ದೂರದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ ನೀರಿನಂತೆ ಥಳಥಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ಕಲ್‌ನ ಬಳಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರು ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುಶಃ ತನ್ನ ಗುಂಪಿನವರೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಕೊಂಡು ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆದ. ಆಗಲೆ ಹೊತ್ತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯೇ? ನಾಗು ಸಿಕ್ಕರೆ ಹೇಳ ಬೇಕು ಈಗಲಾದರೂ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಿ ಒಂದು ವಾಚು ಕೊಡಿಸು ಎಂದು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ದಿನವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು, ಏಕೆಂದರೆ ಇವನು ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ದಿನವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು, ಕ್ಲಾಸುಗಳು ನಡೆದರೆ ತಾನೆ ಹೋಗುವುದು! ಹಣೆಯಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆವರು ಬಾಯೊಳಗೆ ಇಳಿದು ಬಾಯೆಲ್ಲ ಉಪ್ಪಪ್ಪಾಗಿ ಜಿಗುಪ್ಪೆಯಾಯಿತು, ಕರಚೀಪಿನಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮುಖ ಒರಸಿಕೊಂಡು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೀಳವಾದ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡ, ಭಾಷಣ ಇರುವುದು ನಾಲ್ಕಾವರೆಗೆ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿ ಸರಿಯಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರಬೇಕು, ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೋ, ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೋ? ಮೆರವಣಿಗೆಯೇ ಮಜ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ, ಮೊನ್ನೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತಲ್ಲವೆ? ಅವರು ಬಂದರು, ನಾವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ಹೌದು! ಅದೇ ಸರಿ, ಏಕೆಂದರೆ ಆಗ ನಮಗೂ ಒಂದು ನೆವ ಸಿಕ್ಕ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ಕಲ್‌ನ್ನು ದಾಟಿ, ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ, ಆಗಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪೋಸ್ಟರುಗಳು ಕಾಣಿಸಿದವು. ಎಲ್ಲರೂ ತವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಶೇಖರನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವಂಥ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದಂತಾಯಿತು. ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು, ಕಾರಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿನಂತ ಒಬ್ಬ ಏನನ್ನೋ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಹಲೋ ಅಂದಾಗ ರಾಜಶೇಖರ ಹಲೋ ಅಂದ. ಇವನು ನಾಗು ಎಲ್ಲಿ

ಹೋದ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ವಿಶ್ವ ಅವನು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ಹೋದ ಅಂದ, ನಂತರ ಅವನು ಇನ್ನೇನೋ ಹೇಳಿದ, ಆದರೆ ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಯಾರೋ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಹೋದರು, ರಾಜಶೇಖರ ಸುತ್ತಲು ನೋಡಿದ, ಚಂದಿಗೂ ಕೆಂಪು ಶರ್ಟಿನವನಿಗೂ ಜಗಳವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ನಂತರ ಚಂದಿ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಗುಂಪಿನತ್ತ ತಿರುಗಿ ಏನನ್ನೂ ಅರಚಿಕೊಂಡ, ಎಲ್ಲರೂ ಹೋ ಎಂದು ಅರಚುತ್ತ ಗೇಟಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಸಾಗಿದರು, ತನ್ನ ಕ್ಲಾಸಿನವರು ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೋ ಎಂದು ರಾಜಶೇಖರ ತುದಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದ. ಆದರೆ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಸಾಗಿದ. ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಕೂಗಾಟ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಧಗಧಗನೆ ಉರಿಯುವ ಬಿಸಿಲು ಮತ್ತಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಯಿತು, ಗುಂಪಿನ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಾಗಲೆ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜ್ ದಾಟಿ ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು, ರಾಜಶೇಖರ ಶರಟಿನ ಗುಂಡಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಗಾಳಿ ಉದಿಕ್ಕೊಂಡು, ಎರಡು ಜೇಬಿನಲ್ಲೂ ಕೈಯಿಳಿಸಿ ಗುಂಪಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮಂಕು ಕವಿಯಿತು, ಸತ್ತ ಹುಡುಗನ ನೆನಪು ಪದೇ ಪದೇ ಏಕೆ ಮರುಕಳಿಸಬೇಕು? ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಇವತ್ತು ಬರೆ ಕೈಕೊಡುವ ಕೆಲಸಗಳೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ವ್ಯಗ್ರನಾದ, ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಗುಂಪು ಪಾರ್ಕಿನ ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ಬಂದಿತು, ಗೇಟು ಹಿಡಿಸದಿದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಬೇಲಿ ಹಾರಿ ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ಚಂದಿ ಚುರುಕಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತ ಅವರಿವರ ಮೇಲೆ ರೇಗುತ್ತಿದ್ದ, ರಾಜ ಶೇಖರ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳ ಹುಡುಕಿ ಕೂತ, ಆಗಲೇ ಪೋಲೀಸಿನವರು ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಪೋಲೀಸರ ವ್ಯಾನಿನ ನಂತರ ಒಂದು ಕಾರು ಬಂದಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶೆಟ್ಟಿ ಗೋವಿಂದಾ ಗೋವಿಂದ ಎಂದರು, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶೆಟ್ಟಿ ಯಾವ ಮಂತ್ರಿಯೋ? ಅವನು ಎಲೆಕ್ಟ್ ಆದಾಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಕೋಟನ್ನೇ ಒಗೆದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಹತ್ತಿರ ನಿಂತರೆ ಗಬಗಬನೆ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತದಂತೆ, ಹಾಗೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದ, ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕು, ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ.

ಆಳದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಬಿಳುವು; ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೂದಲು; ಸುತ್ತಲೂ ಸ್ರವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಂಪು ದ್ರವ, ಇಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಚಿಂತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಾಸನೆಯೋ? ಮುತ್ತಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಹಾಳು, ಹಿಡಿದು ಎಳೆದರೆ ನಾರುನಾರಾಗಿ ಜಾರಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಬಹುದೇನೋ! ಹೀಗಾದರೆ ಬಿಸಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಬಿಸಿಲು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಇದೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಗಬ್ಬುಗಬ್ಬಾಗುತ್ತದೆ, ಮುತ್ತಿ ತಿನ್ನುವ ನೋಣಗಳು ಬೇರೆ ಗುಂಪನ್ನುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಕೂತು ಹೀರುತ್ತವೆ. ಯಾರಾದರೂ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಅದನ್ನತ್ತಿ ಒಗೆಯ ಬಾರದೆ? ಮೊನ್ನೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಳೆತು ನಾರುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲು ಕುಗ್ಗಿ ಬಡಕಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಉದುತ್ತ ಹೋಯಿತು, ಈ ಒಳಗಿನದೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಲೋಳೆ ಲೋಳೆಯಾಗಿದೆ, ಅದೇನು ತಿಂದಿತ್ತೋ - ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಹಸಿರು! ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ನಾತ ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ಕಲಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕೂರಕ್ಕೆ ಆಗಲ್ಲ ತೆಗೆದು ಹಾಕಪ್ಪ ಅಂದರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕೂತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷದಿಂದ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರೋ ಜಾಗಾನ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡೋದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾ? ಅಂತೋಣಿ ತೊಡೆಯನ್ನು ಪರಪರನೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮುಂದೆ ತಳ್ಳಿದ, ಮುಳುಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು ನೇರವಾಗಿ ಇವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಇದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ಆರಾಮವಾಗಿ ಕೂತ.

ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಆ ವಾಸನೆ ಅವನಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು, ಅವನ ಮೈಯಿಂದಲೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಷ್ಟೇ ಉತ್ಕಟವಾದ ವಾಸನೆ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸತ್ತನಾಯಿಯ ಕೊಳೆತ ವಾಸನೆ ಅವನನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಭಾಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತೋರಣಗಲ್ಲಿನ ಲೋಕಲ್ ಫಂಡ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಷ್ಠರೋಗ ತಗಲಿದ್ದ ಅವನ ಬಲಗಾಲು ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದದ್ದಿನಿಂದ ಅವನು ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಧೂಳು ಸೆಖೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು.

ಅಂತೋಣಿ ಶರಟಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಕತ್ತಿ ಕಾಣದ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವನು ಕೊಂಚ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ, ಈಗಿನ ಶರಟು ಪೂರಾ ಹರಿದಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಹಣ ಕೂಡಿಸಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಶರಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ, ಹೊಸ ಶರಟನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸಿದ ನಂತರ ಪಾದ್ರಿಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯಬೇಕು, ಆ ವೇಳೆಗೆ ಪಾದ್ರಿಗಳಿಗೂ ಆ ಶರಟು ಇಷ್ಟವಾಗಿರಬಹುದು, ಏಕೆಂದರೆ ತಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದನ್ನೇ ಆರಿಸುವುದು, ನೋಡೋಣ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತನ್ನ ಮೋಟೂಗಾಲನ್ನು ನೀವಿಕೊಂಡ, ಕತ್ತನ್ನು ಚಾಚಿ ರಸ್ತೆಯ ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯ ವರೆಗೆ ನೋಡಿದ, ಕಾರು ಬಸ್ಸುಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು, ಪಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಏನೋ ವಿಶೇಷವಿರಬೇಕು, ಹೊರಗೆ ಇಷ್ಟತ್ತು ಇಷ್ಟತ್ತೆದು ಕಾರುಗಳು ನಿಂತಿವೆ, ಈಗ ತಾನೇ

ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗರ ದೊಡ್ಡ ಹಿಂದೇ ಹೋಯಿತು, ಆದರೆ ಅವರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ, ಅವರು ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡಲಾರರು, ಸಂಜೆಯಾದಂತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಜನ ಬರಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡು ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿ ರಸ್ತೆಯ ಕಡೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದ. ಜನರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಂಪಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಯಿಯ ವಾಸನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಂತೋಣಿ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಮುಖ ಹೊರಡಿಸಿದ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ತುಪ್ಪನೆ ಉಗಿದು ಕಾದ.

ರಾಜಶೇಖರ ಕಾದ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾದಿದ್ದರು. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶೆಟ್ಟಿ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಜೋರಿನಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಜನ ಮಧ್ಯೆ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದಾಗ ಏಕೆಂದು ಅರ್ಥ ವಾಗದೆ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡ, ಚಂದಿ ಅತಿ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಚುರುಕಾಗಿ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ರಾಜಶೇಖರ ಕೂತ ಕಡೆ ಜಮಾಖಾನೆಯ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಗಳು ಒತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು, ಅವನು ಕರಚೇಪು ತೆಗೆದು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ವೇದಿಕೆಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕೂತ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶೆಟ್ಟಿ ಜೋರಿನಿಂದಲೇ ಮಾತಾಡಿದ, ಮಣಕುಗಟ್ಟಿದ್ದ ಕೋಟಿನ ಕಾಲರನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಘೋಷಿಸಿದ, ಸಂತೋಷದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ, ಕೂಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಿಸಿ, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕರತಾಡನದ ಮಧ್ಯೆ ಆನಂದಾತಿರೇಕದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಧನ್ಯನಾದ.

ಧಡಕ್ಕನೆ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕಲ್ಲೊಂದು ಬಂದು ಬಿತ್ತು, ರಾಜಶೇಖರ ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ಎಗರಿ ಮುಂದೆ ಓಡಿದ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜನ ನುಗ್ಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ರಾತ್ರಿಯ ಸಿಂಗಾರಕ್ಕೆ ತೂಗುಹಾಕಿದ್ದ ಧಳಕಿನ ದೀಪಗಳು ಫಳನೆ ಒಡೆದವು. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶೆಟ್ಟಿ ಪೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದ.

ಅಂತೋಣಿಗೆ ಅದು ತುಂಬಾ ತಮಾಷೆ ಎನಿಸಿ ಕೋಲೂರಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ, ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಾರುಗಳು ಒಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ರೊಯ್ಯನೆ ಸಾಗಿದವು. ಸರ್ಕಲ್ ಪೋಲೀಸನ ಸಂಜ್ಜೆಗೂ ಕಾಯದೆ ಹೋ ಎಂದು ಓಡಿದವು, ಸೈಕಲಿನವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪೋಲೀಸ ಚಚ್ಚಿದ, ಅವನು ಪೋಲೀಸನನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಂಡೆ ಸೈಕಲ್ ಹತ್ತಿ ಓಡಿದ. ಅಂತೋಣಿ ಕೋಲೂರಿ ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಮುಂದೆ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದ, ಭರನೆ ಬೀಸಿ ಬಂದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ತಟ್ಟೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು, ಓಡೋಡಿ ಬಂದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಡವಿ ಧಡೀಲನೆ ಬಿದ್ದ, ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ನಗುವನ್ನು ತಡೆದು ಕೊಂಡು ಅಂತೋಣಿ ಬೀದಿಗಿಳಿದು ತಟ್ಟೆಯತ್ತ ತೆವಳಿದ, ವಾಯುವೇಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಸ್ಸೊಂದು ಇವನನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡೇ ಹೋಯಿತು, ಒಂದೇ ಅಂಗುಲದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡವನೆ ಧಟ್ಟನೆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಪಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಕ್ಕ, ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಕೆಮ್ಮಿ ಕೆಮ್ಮಿ ಸುಸ್ತಾದ, ಮತ್ತೆ ಕೋಲೂರಿಕೊಂಡು ರಸ್ತೆಯತ್ತ ನೋಡಿದ ಎಲ್ಲರೂ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವರಂತೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಪಿಳ್ಳು ಜುಟ್ಟಿನ ಪೂಜಾರಿ ಓಡೋಡಿ ಬಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಪಂಚೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು..... ಒಹೊ ಹೊ ಹೊ ಹೊ!!!

‘ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಬನ್ನಿ ಧ್ವನಿಗಳ ಬನ್ನಿ ಮೂಡಿಸಿರಿ’.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅಳಿದುಳಿದಿದ್ದ ನಾವುಗಳೇ ಈ ನಾವುಗಳ ಕಿಚ್ಚಿಬ್ಬಿಸುವ ದುಃಖವನ್ನೂ ನಂಗಿ ಅಳುವ ಚಿಣ್ಣರನ್ನೂ ಸಂತೈಸಿ ಹೊರಟಿದ್ದೆವು ಉರ ಹೊರಗೆ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲ ಗಳಾಚೆ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತ ತಡಕಾಡುತ್ತ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ತಡವರಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನೆ ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಆದರೂ ನೀನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕೀಯೆ ಚಾಣಾಕ್ಷ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಹಾಸಗೈಯುತ್ತ ಸಿಕ್ಕು ಸಿಗದಂತೆ ಇದ್ದೂ ಇರದಂತೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಮುಂದೆಯೂ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಆಟವಾಡಿ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲೂ ಸೇರಿ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಆಗಿ ಆದರೂ ಕೊಲ್ಲುತ್ತ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟೆ ದಹಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನಾವೋ ಮಂಕಾಗಿ ಬದುಕುಳಿದದ್ದೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ನಿನ್ನ ಅಟ್ಟಹಾಸ ಕೇಳುತ್ತ ಮರಳಿನಾಚೆ ನಡೆದಿದ್ದೆವು ಏಕಚಕ್ರ ನಗರದೆಡೆಗೆ, ಇಲ್ಲೊ ನಮ್ಮ ಕನಸುಗಳು ಮೊಳೆತು ಚಿಗುರೊಡೆಯುವ ಮೊದಲೆ ಮೊಳಗುವುದು ಚರಮಗೀತೆ, ನಮ್ಮನಾಳುವ ದೊರೆಗಳೂ ಪ್ರಭುಗಳೂ ಗುರುಗಳೂ ಚಿಂತಕರೂ ನಡೆಸಿದ್ದರು ಚರ್ಚೆ ರೋಷಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲಗಳೊಳಗೆ ಜಗಜಗಿಸುವ ದೀಪಗಳ ಕೆಳಗೆ ಅಟ್ಟಿದರು ಭಟರನ್ನು ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಡಲ ಕಡೆದು ಆಕಾಶ ಸೋಸಿದರೂ ನೀನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ನೀನಾಗಲೆ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬೆರೆತಿದ್ದೆ. ಹೇಳು! ಮೂರ್ಖನಲ್ಲವೆ ನೀನು? ನಮ್ಮ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಕನಸುಗಳನ್ನು ಅಗಿದಗಿದು ನುಂಗಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ತಳಿದು ತೋರಣಗಳನ್ನು ತರಿದು ಎರಡು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟ ಬಯಲಾಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನೀನೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಹಸಿದು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ನಮ್ಮನಾಳುವ ದೊರೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೂ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಚಿಂತಕರಿಗೂ ಹೊಳೆದದ್ದು ಇದೊಂದೆ ಉಪಾಯ, ನಾಚಿಕೆ ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ನಾವೂ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿದ್ದೆವು ಜೀಯಾ! ನಮ್ಮನ್ನು ಅಣು ಅಣುವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲು, 'ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳ ಬನ್ನಿ ನನ್ನ ಧ್ವನಿಗಳ ಬನ್ನಿ' ನಡೆಯಿಸಿರಿ ನನ್ನ ಈ ನವಿರಬ್ಬಿಸುವ ಕತ್ತಲೊಳಗೆ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವ ಮಿಂಚಿನೊಳಗೆ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಶೂನ್ಯದೊಳಗೆ, ಕಂಚುಕಂಚಿಗೆ ಬಡಿದಾಗ ಕಿಡಿ ಧುತ್ತೆಂದು ಸ್ಪೋಟಸ್ಪೋಟವಾದೊಡನೆ ಶೂನ್ಯಶೂನ್ಯಕ್ಕೊಂದು ಬಿಂದು ಬಿಂದುವಿಗೊಂದು ಸಂತಾನ.

ಅಡಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಭ್ರೂಣಗಳು—ನವಮಾಸದ ಪಾಪದ ಫಲ!

ಇರಿತ! ನಿರುಕಿದ ತಿರುಕಿದ ಕೋಳಿಮೊಟ್ಟೆಯಂತೆ, ಮಂತ್ರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಲೋಳೆ ಲೋಳೆ ಹೊಟ್ಟೆ, ರಾಜಶೇಖರ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿದ. ಥಟ್ಟನೆ ಎಲ್ಲ ಸಡಿಲಗೊಂಡಿತ್ತು. ಏನಾಯಿತು ಇವರಿಗೆ? ಓಡಿ ಬಂದ ವಿಶ್ವ ಬಿಳುಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಗಾಳಿಯನ್ನು ಶಿಳೆ ಹಾಕುತ್ತ ಸೀಳುವ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಬಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ, ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಅರಸುವಂತೆ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಹರಿದಾಡಿದವು, ರಾಜಶೇಖರ ಆತಂಕದಿಂದ ಗುಂಪಿನತ್ತ ನೋಡಿದ. ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ ಧೂಳು, ಧೂಳಿನ ಮಧ್ಯೆ ಜಳಜಳನೆ ಹೊಳೆ ಯುವ ಬಿಸಿಲು-ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಚಂದಿ ಬಾಗಿ ಕಲ್ಲೆಸೆದ, ಪೋಲೀಸರ ಶಿಳೆ ಶೌಂಯ್ಯಂದಿತು, ವಿಶ್ವ ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಕಂಡವನಂತೆ ಓಡಿಬಿಟ್ಟ, ಮುಖದ ತುಂಬ ಧೂಳು ತುಂಬಿ ಚಂದಿ ತೇಕುತ್ತ ಓಡಿಬಂದು ಜೇಬಿನಿಂದ ಕರವಸ್ತ್ರ ತೆಗೆದು ಮಗು ಬಾಯಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೆಂಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಧೂಳು ತುಂಬಿ ಕೆಮ್ಮಿ ಕೆಮ್ಮಿ ಸುಸ್ತಾದ ಒಬ್ಬ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತು ಬೇಲಿಯತ್ತ ಹೊರಳಿ ತೂರಿಕೊಂಡು ಎಗರಿ ಓಡಿಹೋದ, ಗುಂಪು ಥಟ್ಟನೆ ಕರಗಿಹೋಗಿತ್ತು, ಚಂದಿ ಕಲ್ಲೆಸೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ವಿಶ್ವ ಬಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ, ರಾಜಶೇಖರ ಓಡಿದ.

ರಾಜಶೇಖರ ಭ್ರಮೆ ಹಿಡಿದವನಂತೆ ಓಡಿದ, ಓಡುವಾಗ ಅವನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ದುಡ್ಡಿನ ಜಿಲ್ ಜಿಲ್ ಅನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅವನು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ, ಚಪ್ಪಲಿ ತೂತಿನಲ್ಲಿ ಒತ್ತುವ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಲೆಕ್ಕಿಸಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೆವ್ವದಂಥ ಮೋಟಾರು ಸೈಕಲ್‌ನ್ನು ಅವನು ಗಮನಿಸಿದ್ದ, ಇವನು ತಿರುಗಿದರೆ ಅದೂ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು, ಜೋರಾಗಿ ಓಡಿದರೆ ಅದೂ ಜೋರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆಯೇ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುತಿರುವುದು ಪೋಲೀಸು ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದ, ಅವನ ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕ ಧರಿಸಿದ್ದನೆಂದೂ ಊಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ, ಅವನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದ್ದು ಆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಮಾತ್ರ, ಗುಂಯ್ಯನ್ನುತ್ತ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೋಟಾರು ನಾದ, ಮೇಲೆರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು, ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇವನ ಬೆನ್ನನ್ನು ಇರಿಯುತ್ತವೆ, ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೂಟೆ ಹೊತ್ತಂತೆ.

“No! No! This is not an answer!”

-ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಮೌನವಾಗಿ ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ರ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು, ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಗಕ್ಕನೆ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದರು, ನೆರಿಗೆನೆರಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಮುಖ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿ, ಇಡೀ ದೇಹ ತರಗಲೆಯಂತೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೈಗಳನ್ನೂರಿದರು, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲ ಗರಬಡಿದವರಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು, ಧಡಕ್ಕನೆ ಒಬ್ಬ ನಿಂತು ಬೀಳಬಹುದಾದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ರನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸನ್ನದ್ಧನಾದ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಎಂಬಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನೀರು ತರಲು ಒಳಗೊಡಿದ, ಆತಂಕದಿಂದ ಸೇರಿದ್ದ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಸೋತ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಅವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಹೋರಾಟ ನಡೆದಂತಿದ್ದು ಕೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವರಿ ಮೇಜನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾಗದೆ ಜಾರುತ್ತಿತ್ತು, ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲೆಂಬಂತೆ ಕೋಟಿನ ಗುಂಡಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನಿಶ್ಯಕ್ತ ರಾಗಿ ನಕ್ಕರು. ನಂತರ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತರು. ಒಳಗಿನಿಂದ ತಂದ ನೀರನ್ನು ಒಬ್ಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕುಡಿಸಿದ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿದ, ಹೊರಗಿನ ಆಟಕ್ಕೆ ರಂಗೇರಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು, ಹುಡುಗರು ಜಿದ್ದಿನಿಂದ ಆಡಿದರು, ಚಂದಿ ಬಾಗಿ ಕಲ್ಲೆಸೆದ, ರಾಜಶೇಖರ ಓಡಿದ, ಓಡು! ಓಡು! ಎದುರಾಗುವ ಚೆಲುವೆಯ ತುಂಬಿದೆಯೆನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಓಡು! ಥರಥರನೆ ನಡುಗುವ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಉರಿದೆ-ಹೇಗೆ ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಮಾತಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ! ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಇಳಿದು ಲೆಕ್ಕನೆ ತೊಳಸಿಬಿಡುವ ವಾಸನೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಜನ ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿ ಓಡಿದರು. ಭರನೆ ಹಾದು ಹೋದ ಬಸ್ಸೊಂದು ಅಂತೋಣಿಯ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಪ್ಪಳ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು, ಅಂತೋಣಿ ಮತ್ತೆ ರಸ್ತೆಗಿಳಿದ, ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರು ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಸರಸರನೆ ನುಗ್ಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಂಟಿ ಕೂತಿದ್ದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನಗು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಉಸಿರೆಳೆದು

ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉಸಿರಳೆದ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದರು. ಉಳಿದವರು ಗೋಣು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು, ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಹೆದರಬೇಡಿ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ ಅಂದರು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೀಗೂ ಆಗುವುದುಂಟು ಎಂದು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆ ಬಿಗಡಾಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ, ಅಂದಿನ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಓಡಿದವರೆಲ್ಲ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ತಮಾಷೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಅಂತೋಣೆ ಕುಂಟುತ್ತ ವಾಪಸ್ಸು ಬಂದ, ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಗಲಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಏರಿದ, ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಗಲಭೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಸೈಕಲುಗಳು ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಥಟ್ಟನೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಜನವಾದಂತೆ ಅನಿಸಿತು ಅಂತೋಣೆಗೆ, ಕೊಳೆತ ನಾಯಿಯ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಮತ್ತೆ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿತು, ತನ್ನ ಎಂದಿನ ಹವ್ಯಾಸದಂತೆ ಹರಿದಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತ ಸೇರಿಸಿ, ಇದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಚಾಚಿ ಆರಾಮವಾಗಿ ಕೂತು, ಆರು ಗಂಟೆ ಸಿನಿಮಾದ ಜನಗಳನ್ನು ನೀರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕೂತ.

ಓಡಿ ಓಡಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ರಾಜಶೇಖರ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂತಿದ್ದ. ಅವನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಯಾತನೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೀಲೂ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ನರಗಳೂ ಪಟಪಟನೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಕೂದಲನ್ನು ಹಿಂದೆ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡ, ಮರಕ್ಕೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ದೂರದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಅರಸುವವನಂತೆ ನೋಡಿದ. ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು, ಅಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಕುಂಟಿಬಿಲ್ಲೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಆಡುವಾಗ ಏಳುವ ಧೂಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮೈಮುರಿದು ಆಕಳಿಸಿದ, ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಮುಚ್ಚಿದೆಯಂತೆ! ವೆಕೇಷನ್ನೂ ಸೇರಿ ನವೆಂಬರ್ ಎರಡರವರೆಗೆ ಇಂದು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಹನ್ನೆರಡು... ಅಂದರೆ ಇನ್ನೂ ನಲವತ್ತೈದು ದಿನಗಳು!

ಮೂರು

ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ದೀಪ, ಭ್ರೂಣ ಎಂದು ಬೀಸುವ ಎದುರು ಗಾಳಿ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಎದುರಾಗುವ ಅಪರಿಚಿತ ಮುಖಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ನಿರ್ಜನ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ನಿರ್ದಿಸುವ ಮಹಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಪೋರ್ಟಿಕೋ ಆಚೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತರು ಕಾರಿಳಿದರು ಮಣುಕುಕಾಲರಿದ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರು ಹುಲ್ಲು ಮೇಲೆ ಅಡಿಯಿಡುತ್ತ ಕೈ ಹೊಸೆಯುತ್ತ ನಿಂತರು, ಹೊರಗೋ ಚಳಿ | ತಡವರಿಸುತ್ತ ಒಳಗೆ ಸಾಗಿದರು ಅಡಿಯಿಡುತ್ತ ಉಣ್ಣೆಯ ಕಾರ್ಪೆಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ರೂಮಿನೊಳಗೆ ಕೆಂಪು ನೇರಳೆ ಥರಾವರಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಬಿಂಬಿಸುವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ತಂಗುದಾಣಕ್ಕೆ, ಎದುರಗೊಂಡ ಮಡದಿಯ ಆತಂಕ ಆಯಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು, ಕಂಕಳ ಹಸುಳೆಯ ನಿರ್ಭಿತ ನೋಟ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕೆಡವಿತು, ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಹತ್ತಾಗಿಸುವ ನೂರಾಗಿಸುವ ಈ ಪ್ರತಿಫಲಕಗಳೋ ಹಾಳು ನೆನಪಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ ಗತಕಾಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ವರ್ತಮಾನವನ್ನೂ,

“ಅಮ್ಮ ಪೀ....!” ಎಂದು ಅತ್ತಿತು ಮರು ವರ್ಷದ ತೊದಲ್ಲುಡಿಯ ಬಾಲೆ ತಾಯಿಯ ಕಂಕುಳಿಂದಿಳಿದು ಹಠ ಹಿಡಿದು ಕಾಲು ಝಾಡಿಸಿತು, ಹಸುಳೆಯ ತಾಯಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ಮಗುವಿನ ಗಮನ ಸೆಳೆದರು, ಚಿಟಿಕೆ ಹೊಡೆದ ನಗಿಸಿದರು ನಕ್ಕರು. ಮಕ್ಕಳು ಅಳುವುದೂ ಚೆನ್ನ ನಗುವುದೂ ಚೆನ್ನ ಅತ್ತು, ಮುನಿಸಿಕೊಂಡು ಓರೆಗಣ್ಣಿಂದ ನೋಡುವುದೂ ಚೆನ್ನ, ಅತ್ತು ನಗಿಸಿ ನಕ್ಕು ನಗಿಸಿ ನಗುವ ಹೊಳೆ ಹರಿಸುವ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಇಂದೇಕೆ ಇವರು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ, ನೋಡಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎತ್ತಿ ಮದ್ದುಗರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ದೇವರೆ ಇವರಿಗೇನಾಗಿದೆ ಇಂದು?

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದೊಡನೆ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕಂಡುಬಿಟ್ಟೆ, ಹಾಳು ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಅರಚುತ್ತಿತ್ತು, ಕೊರಳು ಕೊಂಕಿಸುತ್ತ ಅದನ್ನು ನೋಡಲೇ ದಿಗಿಲು, ಕಪ್ಪಗೆ ಮಿರ ಮಿರನೆ ಮಿಂಚುತ್ತ ಹೇಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಸೀಳುತ್ತ ಹಾರುತ್ತದೆ. ಓಡಿಸಿದರೂ ತಿರುತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಮಿರಮಿರನೆ ಮಿಂಚುತ್ತ ಅರಚುತ್ತದೆ. ಧಿಗ್ಗನೆ ಮೇಲೆರಗಿ ಕುಕ್ಕಿ

ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅನಿಷ್ಟ ಏನು ಪ್ರಾಣಿಗಳೋ ಏನು ಪಕ್ಷಿಗಳೋ, ದೇವರು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನಂತೆ. ಇವೋ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತವೆ ಆದರೂ ಕೊಲ್ಲಲು ಮನಸ್ಸು ಬರದು, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದರೆ ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಮಗೆ ದಿಗಿಲು, ಅವರ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹುಲಿ, ಸಿಂಹ, ಚಿರತೆ, ಕಡವೆ, ಕೋಣಗಳ ಮುಖಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವೇ ಮದುವೆಗೆ ನನಗೂ ಒಂದು ಕಾಡೆಮ್ಮೆಯ ಮುಖ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು, ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ, ಥಟ್ಟನೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿದರೆ ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳುವಂತೆ ಗಾಜಿನ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಬಂದೇ ಬಿಡುತ್ತದೇನೋ ಎನಿಸಿ ಅದರ ಕಪ್ಪು ಮುಸುಡಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಈಗಲೂ ತೇವದಿಂದ ಮಿಂಚುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎನಿಸಿ ಅದರ ಬಾಯಹತ್ತಿರ ಕಿವಿಯಿಟ್ಟು ಉಸಿರಾಡುತ್ತದೇನೋ ಎಂದು ನೀರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಬಿರುಸು ಮೀನೆಗಳು ಕೆನ್ನೆಗೆ ತಗುಲಿ ಕಚಗುಳಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ಈಗ ನಗುಬರುತ್ತದೆ, ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಬೆಳೆದುಬಿಟ್ಟೆನೆ ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇವರೆ ಇವರಿಗೇನಾಗಿದೆ ಇಂದು? ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ದುಡಿತ ದುಡಿತ ದುಡಿತ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ದುಡಿತ ಮೈ ಸವೆದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆ ಹೇಗೆ ಕಂದಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ದುರುದುರನೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಬಾರದೆ ಈ ಹಸುಳೆಯ ನಗುವನ್ನು ಕೇಳಬಾರದೆ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಶಿಲೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಾಡದೆ ದೇವರೆ ದಿಗಿಲಾಗುತ್ತದೆ ಏನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ಈ ಗಂಡಸರ ಮರ್ಜಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ನೂರಾರು ತರಲೆಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಿದೆ ಪರದಾಡುತ್ತಾರೆ ಕೇಳಿದರೆ ರೇಗುತ್ತಾರೆ ನರಳುವ ಇವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಾವು ಕಾಯುತ್ತ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಜಪಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು ಹಾಳು ತೆರೆದಿರುವ ಬಾಯನ್ನಾದರೂ ಮುಚ್ಚಬಾರದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಗುಡ್ಡೆ ಹೊರಳಿಸುತ್ತ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಯಾತನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ.....ಅಥವಾ ಕುಡಿದುಬಂದಿದ್ದಾರೋ?

ಇಂದು ನನಗೂ ಏಕೋ ಕಣ್ಣೆಲ್ಲ ಬಿಗಿತ ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಉರಿಯುತ್ತದೆ ರೆಪ್ಪೆಯೆಲ್ಲ ಕಾದು ಕೆಂಪಾಗಿ ಒಳಗಲ್ಲ ಏನೇನೋ ಕುಣಿಯುವೆ ಆಕಾರಗಳು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಳುಕುವ ಚಿತ್ತಾಕಾರಗಳು ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಯ ಹೊಗೆಯ ಹಾಗೆ ಹಗುರವಾಗಿ ತೇಲುತ್ತವೆ ಅರಳೆಯಂತೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನರ್ತಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತವೆ ಹಾಳು ಒಬ್ಬಳ ಕೂತಿದ್ದಾಗ ಏನೇನೋ ಯೋಚನೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಊರಾಚೆ ಒಬ್ಬಳ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಕಿಂದರಜೋಗಿಯಂಥವನೊಬ್ಬ ನಿಂತಿದ್ದಂತೆ

ಹೆದರಿ ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತರೆ ಅವನೂ ಅಲ್ಲಾಡದೆ ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ನಡು ಮನೆಯ ಕಾಡೆಮ್ಮೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಫಳಫಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತ - ಅವನ ತುಟಿಗಳೂ ತೇವವಾಗಿವೆಯೇ? ದಿಗಿಲಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಅವನೂ ಅಲ್ಲಾಡದೆ ಕರೆಯದೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಎದೆ ಥವ ಥವ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಕಾಲು ಕೀಳಲು ದಿಗಿಲು ನಾನು ಬರಿದೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ ನಕ್ಕನೋ ಕರದಾನೋ ಬಂದಾನೋ ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಿ ಕೊಂದಾನೋ ಗಿಡಮರಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಹೋದಾನೋ ದೇವರೆ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೇಕೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನಾದವು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಡುಗುತ್ತಾ ನಿಂತೇ ಇರುತ್ತೇನೆ ಅವನೂ ನಿಂತೇ ಇರುತ್ತಾನೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಅವನ ಉದ್ದನೆಯ ಹಳದಿ ಗಡ್ಡ ಬಗಲಲ್ಲಿ ಜೋಳಿಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಿಂದರಿ ಹಿಂದೆ ಹಿಂಡುಹಿಂಡಾಗಿ ಹುಡುಗರೂ ಮುದುಕರೂ ಹೆಳವರೂ ಇವನ ಕಿಂದರಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಬಂದವರೋ ಇವನ ನೋಟದ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕವರೋ ಹಾಳು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾನೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಕರಗದೆ ಕರಗುತ್ತಿರುವವಳು ನಾನೇ ಹೇಗೆ ನಾಚಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ಮುದುಕರೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಹೆಳವರೂ ದೇವರೆ...ಏನು ಯೋಚನೆಗಳೇ ಹಾಳು ಒಬ್ಬಳ ಕುಳಿತಾಗ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತವೆ ಮಂತ್ರಿ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದೇಕೊ ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಏನೋ ಮಂಕು ಕವಿದಂತೆ ಈ ಕಂದನ ನಗುವೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಅದು ನಕ್ಕು ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದಾಗ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕೆನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಇವರೂ ಹೀಗೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಮುಖ ಗಂಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜರವೇ ಹರವೇ ಕೋಪವೇ ಏನೊಂದೂ ಮಾತಾಡದೆ ಕೂತು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ ಅಪರಿಚಿತರಂತೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಬೆನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕೂರುವುದು ಈ ಯೋಚನೆಗಳೇ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಆತಂಕಗಳೊ ಮಂಕು ಹಿಡಿಸುವ ಬೇಸರವೋ ಈ ದೈತ್ಯ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಷ್ಟೂ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪರಿಚಿತ ಜಾಗಗಳು ಎದುರಾಗುವ ಅಪರಿಚಿತ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಥಟ್ಟನೆ ವಿನಯವಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಅಪರಾಧಿಗಳಂತೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಆದರೂ ಹೃದಯ ಬಿಚ್ಚಿಡುವ ನರಹುಳುವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಬೆಳಗಿನಿಂದ

ರಾತ್ರಿಯ ವರೆಗೂ ಜೀವ ಹಿಡಿದಿಡುವುದು ಈ ಮುಗ್ಧ ಶಿಶುವೊಂದೇ ಜೇನು ನುಡಿಗಳ ತನಿಎರೆದು ಬಾಲ್ಯದ ಗಡಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು ಇದೊಂದೇ.

”

ಅಮ್ಮ

ಪೀ-!”

ಬಾಲ್ಯ [ಹಹ್ ಬಾಲ್ಯ!

ಜಿಗಿದೆ ಓಡಿದೆ ಆತುಕೊಂಡೆ, ಹಿಮೆಟ್ಟಿದ ಅವನು ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕ. ಸಣ್ಣಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದರೆ ಧಿಮ್ಮನೆ ತಲೆತಿರುಗಿದಂತಾಗಿ ಆಯತಪ್ಪಿ ಆಸರೆಗೆ ಬಂದ ತೋಳನ್ನು ಹಿಡಿದಾಗ ಹಿಡಿದು ನಕ್ಕಾಗ ಇನ್ನೂ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲೆ ಇದ್ದವು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಕಡಲ ಮೊರೆತಕ್ಕೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿ ಹುಚ್ಚಿದ್ದು ಕೂಗಿ ನಕ್ಕದ್ದು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಅತ್ತದ್ದು ಆಗ ವಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟಿದ್ದೀತೋ ನನಗೆ ಸ್ವಂತ ಜಡೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಅತ್ತಿದ್ದೆ ಹಿತ್ತಲ ಪಾರಿಜಾತ ಗಿಡದ ಪಕ್ಕ ಕೂತು ಮನಸ್ಸು ಹರಿದುಹೋಗುವಂತೆ ಅತ್ತಿದ್ದೆ ಅವನೇ ಛಿದ್ರಮಾಡಿದ್ದ ಹೃದಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಘಾಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಷ್ಟೂ ಮನಸ್ಸಿನಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವಂತೆ ಅತ್ತು ಅತ್ತು ನಾನು ಸತ್ತು ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಮನೆಯವರು ಹೆದರಿ ಕೋಣೆಯೊಳಗೇ ಕೂಡಿಹಾಕಿದ್ದರು ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ ದೇವರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಅತ್ತಿದ್ದೆ ಆ ಊರು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮತೆ ಸರಿಯಾದ್ದು ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬೆಳೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನ ಕಲಿತಿದ್ದೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯೂ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿ ಬೇಗನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದರು.

“ಅಮ್ಮ ಪೀ!”

ಇವರಿಗೇನಾಗಿದೆ ಇಂದು ಬಂದವರೆ ಹೀಗೆ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ ಡಾಕ್ಟರಿಗಾದರೂ ತೋರಿಸಬೇಕು ಈ ನಡುವೆ ರಾತ್ರಿ ಪದೇ ಪದೇ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಏಳುತ್ತಾರೆ ಏನು ರೋಗವೋ ಏನು ಸುಡುಗಾಡೋ ಎಚ್ಚೆತ್ತವಳೆ ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಗೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಾತಿಲ್ಲ ಕತೆಯಿಲ್ಲ, ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಒರಗಿ ಆಕಾಶ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವರಂತೆ ಕನವರಿಸುತ್ತ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ರೇಗುತ್ತ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ, ಮೊನ್ನೆ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಸುತ್ತಿ, ಹಾಗೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒರಗಿಬಿಟ್ಟರಂತೆ. ಕೂಗಬಾರದೆ ಕರೆಯಬಾರದೆ ಅಥವಾ ನಾಲಿಗೆ ಕೂತು ಹೋಗಿತ್ತೋ, ಏನು ಕತೆಯೋ. ಆ ಮುದುಕ ಜವಾನ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸರಿಹೋಯಿತು. ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ದುಡಿತ ದುಡಿತ ದುಡಿತ, ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ದುಡಿತ, ಮೈ ಸವೆದುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆ, ಹೇಗೆ ಕಂದಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ದುರುದುರನೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಏನು ಚಿಂತೆಯೋ ಏನು ಯಾತನೆಯೋ, ಹಾಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟರೆ ವಾರಗಟ್ಟಲೆ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲ; ಎಂದು ಬರುತ್ತೆನೆಂದೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಯಬೇಕು, ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ವಾರಗಟ್ಟಲೆ, ಹೋದಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕುಡಿತವಂತೆ ಕುಡಿದು ಕುಡಿದು ಹೇಗೆ ಕಟವಾಯಿಯೆಲ್ಲ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಿಡ್ಡೆಯಿಲ್ಲ ಹೋದಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ‘ಮಾಲು’ ಬೇಕಂತೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಗುಸುಗುಸನೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು, ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಎದೆ ಧಸಕ್ಕೊಂಡಿತು, ಯಾರಿಗೆ ರೋಸಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಮಾಲು ಬೇಕು ಎಂದು ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳುತ್ತಾರಂತೆ ದೇವರೆ ಏನು ಹವ್ಯಾಸಗಳೋ ಏನೋ.....

” ಅಮ್ಮ ಪೀ-!”

.....ಹಾಳು ದುರಭ್ಯಾಸಗಳು ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವುದಿಲ್ಲವೆ, ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗಾದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬಹುದು, ಹೊಡೆದು ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚಬಹುದು. ಹಾಳು ಕುಡಿತದ ಸಹವಾಸ ತಪ್ಪಿದರೆ ರಕ್ತ ಕೊಂಚ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತದಂತೆ, ಇವರನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತಂದು ಹಾಳು ಕೆಟ್ಟ ರಂಡೆಯರ ಸಹವಾಸ ತಪ್ಪಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಜಾತಿಯೋ ಯಾವ ಜನರೋ ಯಾಕೆ ಅಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ ವಯಸ್ಸೇನು ಚಿಕ್ಕದೆ, ಯಾವ ಹೊಲಸೋ ಏನು ಸುಡುಗಾಡೋ ಹಾಳು ಕುಡಿತವೇನು ಕಡಿಮೆಯೇ, ದೇವರೆ ನೀನೆ ಹಾದಿಗೆ ಹಚ್ಚ ಬೇಕು, ಹಾಳು ಹವ್ಯಾಸಗಳು ನಿಂತರೆ ತಿರುಪತಿಗೇ ಬಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ-ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗೈ ಅಗಲ, ಬೇಕಾದರೆ ದುಡ್ಡು ಎಷ್ಟಾದರೂಸರಿಯೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಪೀಠದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಇವರ ಆರೋಗ್ಯ ನೆಟ್ಟಗಾದರೆ ಸಾಕು ನಾನೂ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ದಿನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು ಈಗಲ್ಲ ಬಹಳ

ಜನವಂತೆ ಇವರ ದೇವರೆ ಇವರ ರೋಗಗಳು ವಾಸಿಯಾದರೆ ಏನು ಹಾಳೋ ಹಾಳು ರೋಗಗಳು ಸುಡುಗಾಡು ವಾಸಿಯಾದರೆ ನಿನ್ನ ರೋಗಗಳ ಪಾದಪೀ

“ಅಮ್ಮ ಪೀ-!”

ಥಟ್ಟನೆ ಕೋಪ ಸಿಡಿದೆದ್ದು ಹಸುಳೆಯ ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗುತ್ತ ಯಾರೇನು ಸುಡುಗಾಡು-ಪೀ ಅಂದರೇನು ಇವಳ ಪಿಂಕ-ಯಾರೇನು ಎಲ್ಲರೂ ಮಣ್ಣು ಒಂದೇ ಎಂದು ರಪರಪನೆ ನಾಲ್ಕು ಏರಿಸಿದರು.

ನಾಲ್ಕು

ಬೀದಿ ದೀಪಗಳು ಮಂದವಾದ ಬೆಳಕನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ಕತ್ತಲ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಗೆಜ್ಜೆ ತಾಳದ ಶಬ್ದ. ನಾಲ್ಕಾರು ಧ್ವನಿಗಳು ಹಾಡಿದವು.

“ಇಟ್ ವಾಸ್ ರೈನಿಂಗ್ ವೆನ್ ಐ ಸಾ ಯು....” ಎಂದು ಹಾಡಿದರು.

ರಾಜಶೇಖರ್ ನಡೆದ ಜನಜೀವನದ ಬೂಸತನಕ್ಕಾಗಿ, ಅರ್ಬುದದಂತೆ ಆವರಿಸುವ ಬಕನಿಗಾಗಿ ಉಕ್ಕಿದ್ದ ಕೋಪ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ ಗಡ್ಡೆಗಳಾಗಿದ್ದವು.

“ಸಾರ್!” ಎಂದರು ಯಾರೋ, ರಾಜಶೇಖರ ನಿಂತ.

“ಸಾರ್! ಸಾರ್!” ಎಂದರು ಯಾರೋ, “ಏನು? ಅಂದ.

ಕತ್ತಲಿಂದ ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿದ್ದವನಂತೆ ತೂರಾಡುತ್ತ ಒಬ್ಬ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಮುಖ, ಮಲಿನವಾದ ಪಂಚೆ, ಹೊದಿಕೆ, ಪಿಳುಪುಟ್ಟು-ನೋಡಿದರೆ ಪುರೋಹಿತ ನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ.

“ಏನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಚವರ್ಂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಅಳಲು ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ ಎನಿಸಿತು. ಉಕ್ಕಿದ.

“ಭಿಕಾರಿ! ರಾತ್ರಿ, ಇಳಕಳೋಕ್ಕೆ ಜಾಗ ಬೇಕು...”

“ಧರ್ಮ ಛತ್ರ ಇದೆಯಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ,”

ತೆಪ್ಪನಾದ, ಏನೂ ತೋರದೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಳುಮುಖ ಮಾಡಿದ, “ಬಡವ...ಸಂಸಾರ ದೊಡ್ಡದು....ಒಬ್ಬ ಮಗ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟ...”

ಕತ್ತಲ ಮೂಲೆಯ ಧ್ವನಿ ಜೋರಾಯಿತು. ಕಂಚುತಾಳದ ಜೊತೆಗೆ ಗೆಜ್ಜೆಯನಾದ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಶಿಳ್ಳು ಹಾಕಿದರು, ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದರು, ಹಾಡುಗಾರರು ಹಾಡಿದರು.

ಅತ್ತರು ಸುರಿದುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬಳು ರಸ್ತೆ ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು.

ಮುದುಕನಿನ್ನೂ ನಿಂತೇ ಇದ್ದ, ಕಿರಿಯಗಟ್ಟಿದ ಬೂದುಗಣ್ಣನ್ನು ಪಿಳಪಿಳನೆ ಬಿಟ್ಟ.

“ಏನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ರಾಜಶೇಖರ, ಅವನು ಅಲ್ಲಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಇವನು ಜೇಬಿನಿಂದ ಐದು ಪೈಸೆ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟ, ನಿಧಿ ಎಂಬಂತೆ ಬಗ್ಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಳುಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನು ಉಕ್ಕುತ್ತ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಅವರಿನ್ನೂ ಹಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು, ರಾಜಶೇಖರ ರಸ್ತೆ ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹೋದ, ಆಚೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ದೀಪಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ರಕ್ತಬೀಜಾಸುರನ ಹಾಡು

ರಕ್ತಬೀಜಾಸುರನ ಹಾಡು

-ಚನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕಾರ

ಮೋಡ ಮಳೆ ಚಳಿಗಾಳಿ ಮಂಜು ಮುಸುಕು ಬಂದರಿಲ್ಲ ಏನೇನೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಯಾರಾರು

ಅಂದರಿಲ್ಲ ಉರಿಯುವ

ಸೂರ್ಯ ನಿತ್ಯ ಉರೇ ಉರಿಯುತ್ತಾನೆ ಭೂಮಿಯೇ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತದೆ

ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು

ರಥಹೂಡಿ ಕುಂಟ ಅರುಣನ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಟಿರುವನೆಂದು ಪುರಾಣಿಕರು ತಮ್ಮ

ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಂಡಷ್ಟು

ಕುರುಡರು ಆನೆಯನು ತಿಳಿದಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ದಿನನಿತ್ಯದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಜಮಾಖರ್ಚು

ವಜಾಬಾಕಿ

ಗುಣಭಾಗಾ ಏನೇನೂ ಏನೇನೂ ತನಗೆ ತಾನೇ ಕುಳಿತು ಮಾಡೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಪೂರ್ವ

ದಿಕ್ಟದಲ್ಲಿ ಜನ ಬೆಳಿಗೆ ಕಂಡಕ್ಷಣವೆ ಹೋ ಎಂದು ಬಂದವರೆ ಹುಡುಗರೋಲು

ನಿಂದವರೆ ಹನುವಂ

ತ ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಿತ್ತೆಳೆಯ ಹಣ್ಣೆಂದವರೆ ಮುತ್ತೈದೆಯ ಬೊಟ್ಟೆಂದವರೆ,

ಚಂದ್ರಲೋಕದ ಹುಡುಗರು

ಆಡುವ ಚಂಡೆಂದವರೆ ಸಿಡಲಿನ ಗಣಿ ಎಂದವರೆ ಬಂಗಾರಕಿರಣ ಸಿಂಗಾರಕಿರಣದ

ಹಾಡು ಕಟ್ಟಿದವರೆ

ಹಾವಿನಂತಾಗಿ ಹೆಡೆ ಎತ್ತಿ ಹಾಡಿ ಆಡಿ ಹುಲ್ಲಾಗಿ ಹಸುರಾಗಿ ಡೇಗೆ ಡೇಗುತ್ತಾರ

- ಅವರಿಗಿಂತ ಮಲ

ವೆಲ್ಲ ಎತ್ತರಕೆ ಬಂದಂತೆ ತಲೆಮೇಲೆ ಹೊಳದಂತೆ ದಿಢೀರ್ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂದು ತುಂಬ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಬೆಳಕನ್ನು ಸಹಿಸದೆಯೇ

ತಮಮಟ್ಟ ಎತ್ತರಿಸದೆ ಹಣ್ಣು ಸಿಗದಿರೆ ನರಿ

- 'ಕಿತ್ತಾ ಖಟ್ಟಾ ಹೈ ಆಂ

ಗೂರ ಕಿತ್ತಾ ಖಟ್ಟಾ ಹೈ ಅಂಗೂರ' ಎಂದವರೆ 'ಇಂವಾ ಸೂರ್ಯ ಅಲ್ಲ ಪಾರ್ಯಾ ಅಲ್ಲಾ'

ಎಂದು ಏನೇನೂ

ಗೊಣಗಿದವರೆ ತಮ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳಿಂದಲಷ್ಟೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮೌಲ್ಯ ಹೀಗೆಂದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಜಪಾನಿ ಜರ್ಮನಿಗಳ ಕಥೆ ನೀಗ್ರೋ ಯಹೂದಿಗಳ ಕಥೆ ಏನನ್ನು ಹೇಳುವುದು
ಮೊಲೆ ಇದ್ದ

ಎದೆಯನ್ನು ಅರ್ಜುನಗೆ ಮಾಡುವುದು

The More you suppress the more comes up
ನೂರಂಟು ಗುಡ್ಡಗಳು ತುಳಿದ ಸಮುದ್ರಗಳನು ಹಾರಿದ ದೇಶಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿದ ತನಗೆ
ತಾನೆ ನಿಂತು

ಧಿಮಿಧಿಮಿ ಉರಕೊಂಡ ಗಗನ ಮಧ್ಯದಿ ನಿಂತು ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ತನ್ನ ತೋಳಕ್ಕೆ
ಯಲ್ಲಿಟ್ಟು

ಕೊಂಡು ಸಲಹುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನೆಂದಿಗೂ ಈ ಮಳೆ ಜನಗಳ ನುಡಿಗೆ ಬೆಲೆಕೊಡುತ್ತಾ
ನೆನ್ನುವಿರಾ? ತನ್ನ ಕೆಲಸವೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೋಳಿಕಾಗೆಗಳಂತೆ ಎಂಜಲನ್ನವನ್ನು
ನೆಕ್ಕುತ್ತಾನೆನ್ನುವಿರಾ?

ಆದಿಗುಣ ಇರುವುದು ಮಧ್ಯದ ಗುಣ ಹೋಗುವುದು ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಏನನ್ನೂ
ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ.

ತನದನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಗೀತೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞ, ಏನೋ
ಭಾವಿಸಿ

ಹನುಮ ಜಿಗಿದದಕೆ ಏನಾಯ್ತು, ಸೂರ್ಯದೇವನ ಪೂಜೆ ಗೈದದಕೆ ಸ್ವರ್ಗಾಯ್ತು, ಭೂಮಿ
ಸರಿದುದು ಕಂಡು ಅವನೇ ಸರಿದನೆನ್ನುತ್ತೇವೆ, ನಿಜವೆ ತಿಳಿಯದೆ ವ್ಯರ್ಥ ಏನೋ
ಆರೋಪಿಸುತ್ತೇವೆ, ಹೊಗಳು ತೆಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಅವನು ಲಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಸುಖದುಃಖ
ಪಾಪ

ಪುಣ್ಯ ಹಿತ ಅಹಿತವನು ಅವನು ಎಂದೂ ಯೋಚಿಸುವದಿಲ್ಲ, ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಇವು ಒಂದೂ
ಗೊತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ. ಭರ್ತಿ ಹೋಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಕಾಡು ತೆನೆಗಳು ಕಂಡರಂಜುವುದಿಲ್ಲ.
ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಬಿಸಿಯೆಲ್ಲ ಆರಿ ಮೆಲಮೆಲ್ಲ ಸೂರ್ಯ ಮೆತ್ತಗಾದುದು ಕಂಡು
“ಹಾಂ ಈ ಮಗ್ನೀರ್ ಹೀಂಗಾಗೋದೆ ವಾಜ್ಮಿ” ಅಂದವರೆ ಸುತ್ತಾಗಿ ನಿಂದವರೆ
ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಲು ಸೂರ್ಯ

“ಅಯ್ ನಮ್ ಸಣ್ಣ ಸೂರ್ಯ ನಮ್ ಬುಡ್ಡ ಸೂರ್ಯ ಸತ್ನಲ್ಲೊ ಎಪ್ಪಾ ನಮ್

– ಚಂದ್ರಾಮನಣ್ಣ

ಕೆಂಪೂರ್ಯ ಸತ್ನಲ್ಲೊ ಎಪ್ಪಾ ನೀ ದಿನ್ನ ಎಷ್ಟ ಉರಿತಿದ್ದೆಲ್ಲೋ ಶಾಂತಿಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲಲ್ಲೊ
ಎಪ್ಪಾ

ನಾವ್ ಏಟೊತ್ ಕತ್ತಲಾಗಿರಬೇಕೊ ಎಪಾ ನೀ ಇದ್ದ ಟ್ ಇರಲಿಲ್ಲೊ ನಿಂದ ನೀ
ಬಿಡಲಿಲ್ಲೊ ಎಪ್ಪಾ’

ಎಂದೆಂದು ಹಿಂದಿನಕ್ಕಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಭೀಕರವಾದ ಸನ್ಯಾಸಿ ರಾವಣ ನಾಟಕ ನಿಂತು
ಆಡುತ್ತಾರೆ.

ಕತ್ತಲು ಹರಡಿಕೊಂಡು ಸತ್ತಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಹೂವನ್ನು ಏರಿಸಲು ಚಿಕ್ಕಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿ
ಬೆಳಗಾನ

ಅಳುತ್ತಾರೆ ಸತ್ತೆಮ್ಮೆಗೆ ಸೇರು ತುಪ್ಪವ ಕೊಡುವ ನಮ್ಮ ಜನಗಳ ಇಂಥ ಅಪ್ರತಿಭ
ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಮ್ಮ
ಜನಗಳೇ ನಿಂತು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

ಸತ್ಯ, ರಜ ತಮಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಶಕ್ತಿಯ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳಿರುವಾಗ ಸಿಡಿದ ಶಕ್ತಿಯು
ಮತ್ತೆ
ವಿವಿಧ ರೂಪವ ತಾಳಿ ಬರುವದೆಂದಿರುವಾಗ ಜನ ತಿಳಿದಂತೆ ಎಂದೂ ಸೂರ್ಯ
ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ
ಗೆಲಿಲಿಯೊ, ಕೋಪರ್ನಿಕಸ್ ಸತ್ತು ಹೋದರೂ ಅವರ ತತ್ವ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ
ಅವರಿವರು ಎನು
ವಂತೆ ಸೂರ್ಯದೇವ ಹುಡುಗನು ಆಗದೆಯೋ, ಹರೆಯದವನಾಗದೆಯೋ
ಮುಪ್ಪಿನವನಾಗದೆಯೋ
ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಇಂದು ಇಂದಿನಂತೆಯ ಮುಂದು ಸದಾ ಸದಾ ಸದಾ ಇದ್ದಷ್ಟೆ
ಇರುತ್ತಾನೆ ಲೋ

ಕಡ ತಿಳಿಯದ ಜನಕೆ ಒಂದು ಕಡೆ ದುಡಿದು ಹೈರಾಣಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಂಡರೂ
ಇನ್ನೊಂ

ದೆಡೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಉರಿಯುವ ಸೂರ್ಯ ನಿತ್ಯ ಬರೇ ಉರಿಯುತ್ತಾನಯ್ಯ! ಬಾಹ್ಯ
ಭಾಗವು ಸ್ವಲ್ಪ

ಕಮರಿದೊಲು ಕಂಡಾಗಲೂ ಅಂತಶ್ಚೇತನಕ್ಕೆಂದೂ ನಾಶ ಉಂಟೆ ಅಯ್ಯ? ಅವರಿವರು ಹೇಳುವೊಲು ಕುಂದುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಿರಣ ಅವನ
ತಾಪಕ್ಕೆಂದು ಕ್ಷರವು ಉಂಟೆ ಅಯ್ಯ?

*Man can be destroyed but not defeated'

ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜನ ಏನೇನೋ ಅಂದರೂ ಷಂ |

ಡನೋ ಗಂಡನೋ ಎಂದು ಎಷ್ಟೇ ಆಡಿಕೊಂಡರೂ ಗೊಮ್ಮಟೇಶನಂತೆ

ಸುಮ್ಮನಿರುವದಕ್ಕಾ

ಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಮೋಹ ಮೂಡುತ್ತಿರುವದಲ್ಲವೆ? ಇವನಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಸೂರ್ಯರಿದ್ದಿರಬಹುದು, ಶುಕ್ರತಾರೆಗೂ ಮಿರಿ ಕೋಟಿ
ಗ್ರಹಗಳಿರಬಹುದು ನಮ್ಮ

ಕತ್ತಲು ತೆಗೆದು ತನ್ನ

ಬೆಳಕನು ನೀಡಿ ನಮಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಇರುವದಕೆ ಬರುವದಕೆ ನಾವು ಇಷ್ಟೊಂದು |

ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ

ಸುತ್ತಿರುವದಲ್ಲವೆ? ಮುಸಲೋನಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯು : ಹಡೆಯುವದು ಸ್ತ್ರೀತ್ಯ.

ಹೋರಾಡುವದು

ಪುರುಷತ್ಯ, ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಶೂರರ ವೀರರ

ನನ್ನಂಥ

ರಕ್ತ ಬೀಜಾಸುರರ ಹಾಡೊಂದೇ ಅಲ್ಲವೆ?

ಸ್ವಂತದ್ದು

ಸ್ವಂತದ್ದು

ಜಯಸುದರ್ಶನ

ಚಿಟ್ಟೆ ತೆರೆದು ಡಚುವ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ನಡು
ಕಿಷ್ಟಿಂದೆಯಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಆಕಾಶಗಳೆಷ್ಟು,
ಹಾವು ತೆವಳುತ್ತ ಪೊರೆ ಬಿಟ್ಟ ನೆಲದ ಪದರಗಳೆಷ್ಟು,
ಚುಂಬನದ ಬೆಸುಗೆಯಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಡಿವ ಅಗಲಿಕೆಗಳೆಷ್ಟು,
ಹುಬ್ಬಿನ ಮೇಲೆ ಕುಣಿದು ಹಾರಿ ಹೋಗುವ
ಬದುಕಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೆಷ್ಟು?
ಎಷ್ಟೋ ರಾತ್ರಿ ಬಿಟ್ಟಗಣ್ಣಲ್ಲಿ ತಾರೆಗಳ ಕಲೆ ಹಾಕಿ
ಎಣಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ,
ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಗಲಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು
ಅಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ,
ತೊಟ್ಟ ಬೆತ್ತಲೆಯ ಮುಟ್ಟದೆ ಇರುಳ ಕೈಗಿಟ್ಟು
ನಿದ್ದೆ ಪಿರಮಿಡ್ಡುಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಎದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.
ವಾಸ್ತವದೊಡನೆ ಅನುಕೂಲ ದಾಂಪತ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.
ಓ ಇಷ್ಟಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ
ನನಗೆ ಗೋಚರವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಕಲ್ಪದಲಿ ಕಾದಿಟ್ಟಂಥ ಧಾತು ತಾನಾಗಿ ಪತನಗೊಂಡು
ತಲೆಮಾರುಗಳಂತರವ ನೀಗಿ ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ಪಿತ್ಯ
ಪಿತಾಮಹರು, ಪುತ್ರಪೌತ್ರರು
ಪ್ರಸಕ್ತದಲ್ಪಾಯುಷ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು
ಬೀಜಾಣು ಅಲೆಯುವಾಗ್ಗೆ
ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಹೆಣ್ಣು ಅವರಿಗೊಲಿದದ್ದೆ ಮೊದಲಾಗಿ,
ನನ್ನ ಸ್ವಂತಿಕೆಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಕಳಚಿ,
ಮೊದಲು ಇದ್ದದ್ದೆಷ್ಟು, ಉಳಿದದ್ದೆಷ್ಟು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಕ್ಕೆ, ಖದ್ದು
ನನಗೆ?
ನನ್ನ ತಲೆಮಾರುಗಳ ಒಳಗೊಳುವ ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯಾಳವೆಷ್ಟು?

ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ತಕ್ಷಣದ ಹಾಜರಾತಿ
ಕೂಗಿಗೋಗೊಡುವಂಥ
ಸಹಿಯಿಡಲು ಕಲಿತನಂತರ ರೇವಣಿಗೊಂಡ ನೆನಪಿನಂಕೆ.
ಸಿಗದೆ ಅಗಣಿತವಾಗುವುದು ಸಮಕಾಲೀನವಾಗಿ

ನನ್ನನಾಕ್ರಮಿಸಿರುವ ಶಂಕೆ-

ತಲೆಮಾರಿನ ಹಿಂದುಮುಂದುಗಳೆಲ್ಲ ನಿರಾಪದ

ನನ್ನೊಳಿದ್ದು ತನ್ನ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ

ಕಾರಣಪುರುಷ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಗೊಮ್ಮಟ

ಸ್ಥಿತಿಗೊಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವ

ಕಾರ್ಯಗೌರವದ ಮರ್ಮ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ತಿಳಿಯುವವರೆಗೆ ಇದ್ದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ :

ನಾನು ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನಿರ್ಧಾರ ಇದೊಂದೆ.

ಇಬ್ಬನ್-ಗೋಸ್ತ್

ಇಬ್ಬನ್ -ಗೋಸ್ತ್

ಎ ಎನ್ ಪ್ರಸನ್ನ

ಹೊಸ ಜೀವ ಹೊಸ ರಕ್ತ ತುಂಬದಿದ್ದರೆ ನಾಟಕ ಸಾಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ನಾಟಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಜೊಲಾ ಬರೆದ ಅನಂತರ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲೆ ಹೆನ್ರಿ ಬೆಕ್ ಎರಡು ಉತ್ತಮ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದ, ಇಬ್ಬನ್‌ನ ಗೋಸ್ತ್ ಅವನನ್ನು ಯೂರೋಪಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶಿಖರಕ್ಕೆರಿಸಿತು, ನಾಟಕ ಆಧುನಿಕ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿಯಿತು.

ನಾರ್ವೆಯ ಬಂಡಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಇಬ್ಬನ್ (೧೮೯೮-೧೯೦೬) ಕವಿ, ನಾಟಕಕಾರ. ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದ ಅವನ ನಾಟಕಗಳು ಅನೇಕ, ಯೂರೋಪಿನ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ವಿಕರ್ ಹೂಗೊ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ, ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನವಾದ ಅವನ ನಾಟಕಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಉದಾತ್ತ ಜೀವನ, ಆದರ್ಶಪ್ರಿಯತೆ, ಗಾಢ ಪ್ರಣಯ, ಧನಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೂಗೊ ತೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನ ಗಮನಾರ್ಹ. ಇಬ್ಬನ್ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವುದು ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ, ತನ್ನ ಕಾಲದ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ನಿಷಿದ್ಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ನೈತಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ತಳಮಟ್ಟ ಶೋಧಿಸುವ ಯತ್ನಗಳಿಗಾಗಿ, ನೀತಿ-ಅನೀತಿಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಟೀಕೆ- ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಯಥಾರ್ಥ ಚಿತ್ರಣ, ಹೊಸಬಾಳಿನ ಕನಸು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಕಲಾಪ್ರಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ; ತನ್ನ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕಕಾರನಾದ, ಮೇಲಿನ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಬ್ಬನ್‌ಗೆ ದೊರೆತ ಕೊಡುಗೆಗಳು- ಹುಚ್ಚ, ತಲೆ ಹಿಡುಕ, ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲದವ, ಗೋಸ್ತ್, ಬಗ್ಗೆ ಲಂಡನ್‌ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದು ಬರೆದದ್ದು ಹೀಗೆ: ಇದೊಂದು ಗಟ್ಟಿ ನಾರುವ ಚರಂಡಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರೆದುರಿಗೆ ಅಶ್ಲೀಲ ನಡವಳಿಕೆ, ಆದರೆ ಇಬ್ಬನ್-ನಾಟಕಕಲೆ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ತೀರ ವಿಮುಖ ವಾಗಿ, ನಿರ್ದಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದವರು ಅವನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ನಿಂತದ್ದು ವಿಪರ್ಯಾಸ. ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಎನಿಸಿದ; ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ಕಂಡ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಒಂದು ಪಂಥವೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡದ್ದು ಅನಂತರದ ವಿಷಯ.

ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಮೊದಲಿಗ ಹೆಬೆಲ್. ನಾಟಕದ ತತ್ವವನ್ನು ಅವನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ನಾಟಕಗಳೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ನೈತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇಬ್ಬನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅದು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇಬ್ಬನ್ ನಾರ್ವೆಯ ರಮ್ಯತೆ, ಫ್ರೆಂಚ್ ವಾಸ್ತವತೆ, ಹೆಬೆಲ್‌ನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ, ತನಗೆ ದಕ್ಕಿದ ಅನುಭವದಿಂದ ತನ್ನ ಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ್ದ, ಇಬ್ಬನ್‌ನ ಮೊದಲ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ೧೮೫೦ ರಲ್ಲಿ. ಕೊನೆಯದು ಆ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಸೃಜನಶೀಲ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹಲವಾರು. ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಕಲ್ಪಕತೆಯಿಂದ ರೋಮನ್ ದುರಂತದ ವರೆಗೆ, ಹಾಸ್ಯ ಗೀತ ರೂಪಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಂಪಚದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳವರೆಗೆ, ಗದ್ಯ ವ್ಯಂಜಕಗಳಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಿಥ್ಯೆಯ ವರೆಗೆ-ಅವನ ಕೃತಿವಿಸ್ತಾರ, ಫ್ಯಾಬೆ, ಎಲಿಯಟ್‌ರ ಹಾಗೆ ಇಬ್ಬನ್ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವನಾತೀವ್ರತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ-ತಡೆಗಳ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ತತ್ತರಿಸುವ ಜೀವಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ; ಅಮೂರ್ತ' ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವವರನ್ನಲ್ಲ.

ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಸರಳವೆಂದು ಕಾಣುವ ಇಬ್ಬನ್ ನಾಟಕಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣ, ತುಂಬ ಸಪ್ತಿಯಾದ, ಅಪಕ್ಕ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತಿ ಸಾಧಾರಣ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು, ಇಬ್ಬನತ್ತ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಕಡಿಮೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವೊಂದರ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಪಾತ್ರದ ಸೃಷ್ಟಿ ಇರುವಾಗ, ಇಬ್ಬನ್ ನಾಟಕದ ವಾಕ್ಯಗಳು ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ನಾಲ್ಕೈದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾತನಾಡಿದ-ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ; ಇಡಿ ನಾಟಕದ ಚಲನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ; ವ್ಯಂಜಕದಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಪಾತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತಲುಪುತ್ತವೆ; ಆ ನಾಟಕ, ಆ ಅಂಕಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಗೊತ್ತಾದ ಲಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಸರಳ, ಸಹಜ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಥ, ಶಕ್ತಿಯುತವೂ Peer Gynt ನಂಥ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆ ಅಷ್ಟೆ ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣ.

ಇಬ್ಬನ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಇರುವುದು ಎಂದೂ ಎಲ್ಲೋ ಘಟಿಸಿಹೋದ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ; ಅವನ ಗುರಿ ನಡೆದು ಹೋದ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಭಯ, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಇಬ್ಬನ್‌ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆವರಿಸಿದ್ದ (ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ) ಧ್ವಂದ Brand, Nova ಅಥವಾ Sdness ಅನುಭವಿಸಿದ ರೀತಿಯದು; ಧ್ವಂದ್ವದಿಂದ ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದವರಿಗೆ ಕ್ಲೇಶ, ಅಶಾಂತಿ ತರುವಂಥದು.

ಇಬ್ಬನ್ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು, ಪ್ರೇಮ-ಮದುವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ: ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ; ವಾಸ್ತವಿಕ ಜೀವನಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶದ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು: ಕೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ; ಅನುವಂಶೀಯತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧ-ಶಿಕ್ಷೆ, ಇಬ್ಬನ್ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವಾಗ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ನಾಟಕಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಮತೋಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಬಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಲು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಯಾವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

Pillars of Society ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಬರೆದ ಕೆಲವು ನಾಟಕಗಳು ಫ್ರೆಂಚ್ ರೂಪವಿದ್ದರೂ ವಸ್ತುವಿನ ಕಲ್ಪಕತೆ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. Pillars of Society ಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬನ್ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ತನ್ನ ಯುಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು; A Doll's House ನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಸವೆಯುವ ವಿಕೋರಿಯನ್ ಹೆಂಗಳೆಯರ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು; Ghosts ನಲ್ಲಿ ಗುಹ್ಯರೋಗದ ಪರಿಣಾಮದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಭೂತದ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಭಾರವನ್ನು; An Enemy of the People ನಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ, ಪ್ರತಿಕೊಡ್ಯಮದಲ್ಲಿನ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು, ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಇಬ್ಬನ್‌ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ

ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ, ಅವನ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಶತ್ಯ-ಮಿತ್ರರು ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು The Wild Duck, Rusmer Sholm ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವುದು.

ಇಬ್ಬನ್ ಕೃತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅನೇಕರ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು, An Enemy of the people ನಾಟಕದ ಹಂದರ ಡ್ಯೂಮಾ ರೀತಿಯಂತೆ ಕಂಡರೂ ತೀವ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ, Ghosts ವಾಸ್ತವಿಕವಾದದ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದ ಜೊಲಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅರ್ಥ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ, ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಇಬ್ಬನ್ ಜರ್ಮನ್ ಸಾಹಿತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ರೂಪುರೇಷೆಗಳನ್ನು, ರಮ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ತಾತ್ವಿಕ, ಹಾಸ್ಯ, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ರಂಗರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ, Hedda gorblerನಲ್ಲಿ ಎಲಿಜೆಬೆತ್ ಯುಗದ ಅಭಿನಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ The Master Builder ನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನಂತೆ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ತವರೂರಿದ ವಿಷಾದ ಮತ್ತು ದುರಂತವನ್ನು. Peer Gynt ಗಯೆಟೆಯ Faustನ ಉತ್ತಾರಾರ್ಥವನ್ನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ. The Comedy of Love, The League of Youth ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದು ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಇಬ್ಬನ್‌ನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಉತ್ತಮತೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮೇಲುಂಟಾದ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಹಿರಿಮೆ ಅವನದು, Peer Gynt ನಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಸಾವಿನ ಸನ್ನಿವೇಶ Brandನಲ್ಲಿ ವಿಷಾದ ಹಬ್ಬುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಿ, The League of Youthನ ಸೆಲ್ಮಾ ಪಾತ್ರ A Doll's Horse ನ ನೋರಾ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯಂತಿರುವುದು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬನ್‌ನ ಅನೇಕ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಬ್ಬನ್‌ನ ನಾಯಕ-ನಾಯಿಕೆಯರು ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ತುಡಿಯುತ್ತ, ಅಸಮಾನ್ಯವಾದ, ಆಲಭ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಎಟುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಹತಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಪಾತ್ರಗಳು; ಶಾನ ಹಾಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ Shavin ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲ; ಎಲಿಯಟ್ಟಿನ ಹಾಗೆ ಹುತಾತ್ಮರಲ್ಲ. ಶಾನ ಪಾತ್ರಗಳು ಅವನ ವಕ್ತಾರರಾಗುತ್ತವೆ; ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಕಪಟುತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಶಾನ ಮುನ್ನುಡಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾಷಾಶೈಲಿಗಳಿಗೆ ತೀರ ಸಾಮ್ಯವಿರುತ್ತದೆ; ಅಷ್ಟೇ ಗೆಲುವಿನಿಂದ, ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ, ವ್ಯಂಗ್ಯ-ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬನ್ ಮೇಲಿನ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ನಾಟಕದ ವಸ್ತು-ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮೇಳೈಸಿ, ವಿಶೇಷ ಬಗೆಯ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಯೋಚನಾತರಂಗಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಾನೆ, ನೋರಾ, ಸೋಲ್‌ನೆಸ್ ಅಥವಾ ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ವಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬನ್‌ನ ಧ್ವನಿಯಿದೆ, ಆದರೆ ಪಾತ್ರ, ಕ್ರಿಯೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ರಚನೆಯಿಂದ ಉದ್ದೇಶಿತ ಕಳಕಳಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮನವಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ಮೂಲ ಎಳೆ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ತನ್ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆ ಸಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬನ್ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಿಡಿತ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಮನೋ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಸುಪ್ತ ಭಾವನೆಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚಿ ಪಾತ್ರವೊಂದರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಬದಲಾಗಿ ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಟ್ರಿಂಡ್‌ಬರ್ಗ್ ಎರಡೂ ಶತಮಾನಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದ, ನಾಟಕದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬನ್ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಟ್ರಿಂಡ್‌ಬರ್ಗ್ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆನ್ನುವಂತೆ ಕೊನೆಗೆ ಬರೆದ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬನ್ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಜೀವದದ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.

Ghosts, A Doll's House ನಂಥ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪಾತ್ರಗಳಿವೆ. ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ನೋರಾ, ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ವಿಂಗ್ ಪಾತ್ರಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾದರೆ ಇಬ್ಬನ್ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದು ಹೆಲ್ಮರ್, ಮಾಂಡೆರ್ಸ್ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ, ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರಗಳು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತವೆ; ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯ ಅಭಾವ ಕಾಣುವ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಇಂತಹ ನಾಟಕಗಳ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕೃತಕವೆನಿಸುವುದು ಅಸಹಜವೇನಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಸ್ತವಿಕ

ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ಈ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಸಂಗತಿ, ಸಾಂಕೇತಿಕಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಂಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ,

ಇಬ್ಸನ್‌ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. Peer Gynt, Brand ನಂಥ ಉತ್ತಮ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಇಬ್ಸನ್ A Doll's House, Ghosts ಬರೆದು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ, The Wild Duck, The Master Builder ಬರೆದು ಸಿದ್ಧಹಸ್ತನನಿಸಿದ. The Master Builder ನ ಸೋಲ್‌ನೆಸ್ ಕರ್ತವ್ಯ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಪರಿತಾಪಗಳಿಂದ ಮದುವೆ ಯಾಗದಿರಲು ಕಾರಣ, ಭಯ, ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ರೋಷ-ಕೋಪಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೋಲ್‌ನೆಸ್‌ನನ್ನು ತಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣತೆಯ ಅವಕಾಶ, ಒಲವಿನ ವಾಗ್ದಾನಗಳು ಅವನ ಅದುಮಿಟ್ಟ ಆಸೆಗಳ ಕುದಿತಕ್ಕೆ ದ್ಯೋತಕ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಮೇಲೆ ಹಿಲ್ಟಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನೋವು ತುಳುಕಿಸುವ ಆಘಾತವುಂಟಾಗಿ ನಿಗ್ರಹ, ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ: ಯುವಜನಾಂಗದ ಸವಾಲನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಸೋಲ್‌ನೆಸ್ ಬೀಳುವ ಕಟ್ಟಡದ ತುದಿ ಇಬ್ಸನ್ ಜೀವನವನ್ನು ಧ್ವನಿಸಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬರಹಗಾರನೂ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನ-ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆಯುತ್ತಾನೆ, ಇದರಿಂದಲೇ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನನ್ನು ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ, ಸಾಫೋಕ್ಲಿಯಸ್‌ನನ್ನು ಈಡಿಪಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. The Master Builder ನ ಸೋಲ್‌ನೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಬ್ಸನ್ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನ ಜೀವನವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಹದಿನೈದನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಇಬ್ಸನ್ ಅನಂತರ ಆರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದು ಕಾರ್ಖಾನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರೆಂಟಿಸ್ ಆಗಿ, ದಿನವೆಲ್ಲ ದುಡಿತ, ರಾತ್ರಿ ಪದ್ಯ ರಚನೆ, ಇಪ್ಪತ್ತೂರರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕಾವ್ಯನಾಟಕದ ಕಾರಣ ದೊರೆತದ್ದು ನಾಟಕ ಕಂಪೆನಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಕೆಲಸ, ಅನಂತರ ಬರೆದ ನಾಲ್ಕು ನಾಟಕಗಳು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೋಲು ಸುರುಟಿದ ಅವನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಸುಸಾನ್‌ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ಅನಂತರ ಇಬ್ಸನ್ ಹೆಂಡತಿ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಇಟಲಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದ. ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ವರ್ಷ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಸೃಜನಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೆರಿದ; ಪದ್ಯ-ಗದ್ಯ ಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿದ. ಅನಂತರ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ಇಬ್ಸನ್‌ಗೆ ಒತ್ತಡದ ಅನು ಭವವಾದದ್ದು ಇಪ್ಪತ್ತರ ಎಮಿಲಿಯನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದಾಗ, ನೈಜ ಪ್ರೇಮದ ನೋವು, ತೀವ್ರತೆ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ, ಎಮಿಲಿಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಇಬ್ಸನ್ನ ಹಂಬಲ ಉಳಿದದ್ದು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಅನಂತರ ಅವನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು; ತೀವ್ರತೆ ತುಂಬಿದ ಎಳೆಗಳಿಂದ ಮೌನ ತುಂಬಿದ ಎಳೆಗಳಿಗೆ, ಆಗ ಬರೆದ Hedda Gabler, Rosmersholm ನಲ್ಲಿ ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಬೆಕೆಟ್‌ನ ಹೋಲುವ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ, ಪಿಂಟರ್‌ನ ಹೋಲುವ ಸಂಭಾಷಣೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

Peer Gynt ನಾಟಕ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮುನ್ನುಡಿ ಹಿನ್ನುಡಿಗಳಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುನ್ನುಡಿ ಎನಿಸುವುದು ಹೀಗೆ: ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಯಕನಾಗುವ ಬದಲು ಕವಿಯಾಗುವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹಿನ್ನುಡಿ ಎನಿಸುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾವು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ, Peer Gynt ಮತ್ತು Brand ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕೆಕೆರ್‌ಗಾರ್ಡ್‌ರ ಬರೆದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮತ್ತು ದೈವದೂತರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಬಂಧ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. Peer Gynt ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ದನ್ನೂ Brand ನಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ ಇಬ್ಸನ್.

ಇಬ್ಸನ್, ಸ್ಟ್ರಿಂಡ್‌ಬರ್ಗ್‌ರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತಾವಾದವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹಿರಿಯ ಮಟ್ಟದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನೆಂದರೆ ಚೆಕಾಫ್, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅವನ ನಾಟಕಗಳು ಹಲವಾರು, ಚೆಕಾಫ್ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಇಬ್ಸನ್ ನಂತೆ ಸರಳವಾದ ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಧಾನ : ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರದ ಸುತ್ತ ಸಮಾಜ-ಸಮೂಹದ ಎಳೆಗಳು ಹಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆನಿಸಿದರೂ ಸರಳತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ ಚೆಕಾಫ್ ನಾಟಕಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಭಾವಗೀತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ ಅವನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ, ಇಬ್ಸನ್ ಮತ್ತು ಚೆಕಾಫ್ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮ್ಯತೆ

ಪಡೆಯುವುದು ಮೇಲಿನ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾದ, ತೀವ್ರವಾದ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಚೆಕಾಫ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗದವರೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬಾಳಲಿ ಎನ್ನುವ ಧೋರಣೆ ಚೆಕಾಫ್‌ನದು,

ಇಬ್ಬನ್, ಚೆಕಾಫ್ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪಾತ್ರಗಳು ದುರಂತವಾಗುವುದು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಯಕರಂತೆ ವಿಧಿಯ ಕೈವಾಡದಿಂದಲ್ಲ; ಶತ್ರುವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ; ಶಿಥಿಲಗೊಂಡ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. The Cherry Orchard ಮತ್ತು Ghosts ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು; ಅವುಗಳ ಶೋಧನೆ, ಬೀಭತ್ಸವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು.

ನಾಟಕಕಾರನಾಗಿ ಇಬ್ಬನ್ ತನಗಿರುವ ಉದ್ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಬರೆದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯೊಂದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಗಂಭೀರ ಮನೋಧರ್ಮದವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಹೋರಾಡುವುದನ್ನು ನಾಟಕ ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಂಶಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಮೇಳೈಸಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಲಾಭದಿಂದ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತದೆ. ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತೀರ ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠವಾದದ್ದು; ಭೂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಘರ್ಷಣೆ, ಈ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸಿದ Ghosts ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ಹಲವಾರು, ಕೇವಲ ಗುಹ್ಯ ರೋಗವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಚಾರ ಎನ್ನುವವರೆಗೆ ಇಬ್ಬನ್ Ghosts ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ತ್ರಿವಿಧವಾಗಿ ಮೊದಲು ಶಬ್ದಾರ್ಥ : ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್ ಮತ್ತು ರೆಜಿನಾ ಪಕ್ಕದ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ಡಿಂಗ್ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಆಲ್ಡಿಂಗ್ ಮತ್ತು ರೆಜಿನಾಳ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇತ-ಸಂಭಾಷಣೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದು ರೂಪಕ : ಮಾನಸಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್‌ನ ರೋಗ ಅವನ ತಂದೆಯ ಪ್ರೇತ, ಮೂರನೆಯದು ತಾತ್ವಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ : ಪ್ರೇತಗಳಾದ ಪಿತೃ ವಿಚಾರಗಳು; ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ಡಿಂಗ್ ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್ ಕುಸಿಯುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಜೀವಂತ ತಾತ್ವಿಕ ದುರಂತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಘೋರವಾದದ್ದು, ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಮಭಾಗ ದುರಂತವಾದ ಅಂತಿಗೊನೆ, ಕ್ರಿಯಾನ್ ಅಥವಾ ಅಂಥೋನಿ, ಕ್ಲಿಯೋಪಾತ್ರಗಿಂತ ಭಿನ್ನ.

Ghosts ನಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಿವೆ, ಅವು ಪಾತ್ರಗಳು ಗುಂಪು ಗೂಡುವ ರೀತಿ; ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟಾರೆ ತರ್ಕ, ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವ ಬಗೆ; ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಅನುಭವವೊಂದು ಘನೀಕರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಡುವ ವಿಧಾನ. ಈ ಗುಂಪುಗಳು ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಹೆಣಬಾರ ಹೊತ್ತ ಮಾಂಡೆರ್ಸ್ ಅವುಗಳ ವಕ್ತಾರ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತರೂಪ. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತೊಂದು ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಲು ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ಡಿಂಗ್; ವಿಚಾರ ದಾಸ್ಯದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇವುಗಳ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದಿವೆ ಈ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳು : ಆಲ್ಡಿಂಗ್, ರೆಜಿನಾ, ಏಂಗ್‌ಸ್ಟ್ರಾಂಡ್, ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ವಿಚಾರ, ದೃಷ್ಟಿ ಕೊನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಐದು ಪಾತ್ರಗಳ ಮೇಲಿದೆ ಭೂತದ ಛಾಯೆ. ಇಬ್ಬನ್ ಇವರಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟುಮಾಡಿರುವ ರೀತಿ ವಿಶೇಷ ಬಗೆಯದು, ಯಾರೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಾಟಕದ ಇಡೀ ಬಂಧ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಸತ್ಯ, ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು,

ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ಡಿಂಗ್ ವಲತ್ತು ಮಾಂಡೆರ್ಸ್ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾರೆ, ಪರಸ್ಪರ ಭ್ರಮೆಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುತ್ತದೆ ಈ ಚರ್ಚೆ; ಮೊದಲು ಮಾಂಡೆರ್ಸ್‌ನದು, ಅನಂತರ ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ಡಿಂಗ್‌ನದು, ಅಲ್ಡಿಂಗ್‌ನ ಐಷಾರಾಮಿ ಜೀವನ ಅವಳ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತ, ಅವಳ ಬಾಳಿನ ಅಸಹನೀಯ ಚಿತ್ರ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ, ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಡಿಂಗ್ ಸ್ವರೂಪ ಕಲ್ಪನೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ, ಇದರ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಮಾಜ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾಟಕ ಬೆಳೆದಂತೆ ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ವಿಂಗ್ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೋ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕಾರಣಗಳಿವೆ, ಯಾವ ಭಾವಾವೇಷವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದ ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ವಿಂಗ್, ಮಾಂಡೆರ್ನ್ ಹೇಳಿದ ಕರ್ತವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಾಶವಾಗಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ; ಸುಳ್ಳು, ಭ್ರಮೆಗಳಿಂದ ತನ್ನ ದುರಂತಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಕಾರಣವಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಯುಕೊಂಡಿದ್ದ ಗೌರವದ ಕಟ್ಟಡ ಉರುಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನಪೇಕ್ಷೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಲ್ವಿಂಗ್‌ನ ಮದುವೆಯಾದ ಆಲ್ವಿಂಗ್ ಕರ್ತವ್ಯಪಾಲನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನಗೆ, ಆಲ್ವಿಂಗ್ ಕ್ಲೇಷ ತಂದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆತನದ ಗೌರವವುಳಿಸಲು ಅಲ್ವಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ತನ್ನ ಜೀವನದಿಂದ ದೂರವಿರಿಸಿದ್ದು ಭ್ರಮೆ, ಶಕ್ತಿವ್ಯಯ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಬುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ ಅವಳಿಂದುಂಟಾದ ಈ ಅರಿವು, ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್‌ಗೆ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧದೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್‌ಗೆ ಒದಗಿದ ದುರಂತ ಕೇವಲ ಗುಹ್ಯರೋಗದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪ್ರಗತಿ ಈಗಿನಷ್ಟಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗಂಟಿದ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆ ಬಹುಶಃ ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬನ್ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿರುವುದು ಬೇರೆ; ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್ ಬೆಳೆದ ಬಗೆ, ಮಾನಸಿಕ ನೆಲೆ ವರುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಭೂತದ ನೆರಳು (ಮೂರು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಚಾಚಿರುವುದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕುರಿತು,

ನಾಟಕದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಇಬ್ಬನ್ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಭೂತ-ವರ್ತಮಾನಗಳ ಅಂತರ್‌ನಾಟಕಗಳಿವೆ. ಸತ್ಯ ಅರಿವು ಮಾಡಿಕೊಡುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಇಬ್ಬನ್ ಪಾತ್ರಗಳು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಪಾತ್ರಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಹೊರಗೆಡುವುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶ ಹೇರಳವಾಗಿರುವ ದಕ್ಷಿಣ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ (ಪ್ಯಾರಿಸಿನಲ್ಲಿ) ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್ ಕಾಲ ಕಳೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬನ್ ಪ್ಯಾರಿಸನ್ನು ಜೀವನೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೂ ನಾರ್ವೆಯನ್ನು ಮಂಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಬದಲು ಸೂರ್ಯ ನನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಚಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಇಬ್ಬನ್ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಅಲ್ವಿಂಗ್‌ನ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಂಡೆರ್ಸ್‌ನ ಯೋಚನೆ, ಉದ್ದೇಶಿತ ಸ್ಮಾರಕ ಉರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಎಂಗ್‌ಸ್ಟ್ರಾಂಡ್‌ನ ಮನೆಗೆ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು, ಕೃತಕವೆನಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರೆಜಿನಾಗೆ ಗುಹ್ಯ ರೋಗದ ಪರಿಣಾಮ ಸೋಕಿದ್ದರ ಸೂಚನೆಯಿಲ್ಲ, ಅಲ್ವಿಂಗ್ ರೆಜಿನಾಳ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ ಅಂಥದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಅದೇ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್ ರೆಜಿನಾಳೊಡನೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರೆಜಿನಾ ತನ್ನ ತಾಯಿಯಂತೆ ಅದೇ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅಸ್ಟೆಲ್ಡ್ ನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ರೆಜಿನಾಳ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮಿಸೆಸ್ ಅಲ್ವಿಂಗ್ ಕೆಲಸದಿಂದ ಓಡಿಸಿ ದರೂ ಅನಂತರ ರೆಜಿನಾ ಅಲ್ಲೇ ಸೇರಿರುವುದು, ಇವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಅಥವಾ ಒಪ್ಪದಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಇಬ್ಬನ್‌ನ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾದ ಭೂತದ ಭಾರದ ಕಲ್ಪನೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು, ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ತೋರುವ ಗೋಸ್ಟ್, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಅನುವಂಶೀಯತೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮಾನವೀಯತೆ ನುಚ್ಚು ಮೂರಾಗುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬನ್ ಇಡೀ ಮಾನವ ಜನಾಂಗ ಸೋತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ, ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿ ಬಂದ ರೋಗ ಮಾನವ ಜನಾಂಗ ಜರ್ಜರಿತವಾದದ್ದರ ಸಂಕೇತ.

ಮನಂಬುಗುವ ಕಥೆ

ಮನಂಬುಗುವ ಕಥೆ

ನಾ ಮೊಗಸಾಲೆ

“ಬರೇ-ಪೇಪರು, ರಾಜಕಾರಣ, ದಂಧ ಗಿಂದೆ ಅಂತ ‘ಗುಂ’ ಅಂತ ಕುಂತಿರುತ್ತೀರಲ್ಲ!
ಒಂದು ದಿನ ಬೇಡ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತದ್ದುಂಟಾ?
ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ ... ಒಂದು ಮನಂಬುಗುವ ಕಥೆ ಹೇಳಿ”
ಅಂತ ಪೀಡಿಸುತ್ತೀಯಲ್ಲ ಮಗೂ ನನ್ನ;
ಬಾ ಮಗೂ ಹೀಗೆ, ಕುಳಿತುಕೋ ಇಲ್ಲಿ
ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ತೊಡಗದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಸು!

ಮನಂಬುಗುವ ಕಥೆ ಅಂದಿ, ನಿನಗೆ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆ ಗೊತ್ತು
ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತವೆಲ್ಲ ಕಂಠಪಾಠ,” ಕಥೆಯಂ ಕೇಳಲೆ ಕಂದ ” ಎಂದರೆ ಸಾಕು
“ಹುಂ, ಹಿಂದೆ ರಘುಜ....” ನೆಂದು ಮುಂದೆ ನೀನೇ ಹೇಳುತ್ತಿ.
ಆದರೆ ಈ ಕತೆ ಹಾಗಲ್ಲ;
ಇದರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೇ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ
ಒಮ್ಮೆ ಇದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತೋ ಸರಿ
ತಗೋ, “ಸಾಕು ಸಾಕು” ಎಂದರೂ
“ಇಲ್ಲ! ಹೇಳೋದೆ ಇಲ್ಲ!” ಎಂದರೂ
ಕಥೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ

ಇರಲಿ, ನಮಗೇನು ಎನ್ನಬಹುದು ನೀನು!
ಹಾಗಲ್ಲ ಮಗೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಕಥೆ ತನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ
ಯಾರು ನಾಯಕ ಯಾರು ನಾಯಕಿ ಈಗಲಿಗೇ ಬಂತು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ತನಕ ಹೋದೀತೆಂದು
ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಗೊಂದಲಾಪುರ
ಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ತಲುಪಿಸುತ್ತೆ

ಹೇಗೆ ಮಗು ಹೇಳಲೇ ಇಂಥ ಕಥೆ?
ಅಥವಾ ಬೇಡವೇ?

೨

ಹೌದು ಮಗು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ : ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದ
ಅವನಿಗೊಪ್ಪುವ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬಳು ಮಹಾರಾಣಿ
ನಮ್ಮ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗೋದು ಈ ಮಹಾರಾಣಿಯಿಂದ, ಆಕೆ
ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿವಿದು
“ಮಹಾರಾಜರೇ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ
ನಿಮ್ಮ ಮೈಯಿಂದಲೇನೋ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ-ಕೊಳೆತ ಮಾಂಸದ ಹಾಗೆ

ಬರಹತ್ತಿದೆ : ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು 1 ರಾಜಕಾರಣ ಮಗ್ಗರಾದ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಕ್ಕಿದು
ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ದಯವಿಟ್ಟು ಗಮನಿಸಿ.” ಎಂದಳು

ಮಹಾರಾಜರು ಮಲಗಿದಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮಹಾರಾಣಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿ
” ಹಾಗೆಯೋ! ನೋಡುತ್ತೇನೆ :” ಎಂದು ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು,
ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಧಾನ ತಿಳಿಯದೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮೂಗೇಟಕುತ್ತೋ
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೂಸಿ ‘ ಹಾಗೇನು ಇಲ್ಲವಲ್ಲ!’ ಎಂದರು.

‘ಇಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಮೂಗೇ ಕೆಟ್ಟಿದೆ!’ ಎಂದಳು ಮಹಾರಾಣಿ
‘ಛೇ! ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನದೇ ಕೆಟ್ಟಿರಬೇಕು - ಗುಡುಗಿದರು ಮಹಾರಾಜರು
‘ಛೇ! ನನ್ನದಲ್ಲ ನಿಮ್ಮದೇ!’
‘ಅಲ್ಪಾಂತೇನೆ, ನಿನ್ನದೇ!’
ಹೀಗೆ ವಂಹಾರಾಜರ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಣಿಯ ವಿವಾದ ಬೆಳೆಯುತ್ತ
ಶಯನಾಗಾರದಿಂದ ಹೊರಬಂದು,

ಹೊರಬಂದು ಖಜಾನೆ ಬಂದಿಖಾನೆ, ಕುದುರೆ ಲಾಯ ಭೋಜನಾಲಯ
ದಾಟಿ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ
ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ತಾರಿಸು ಕೊಟ್ಟಾಗ ನಿಂತಿತು!

ಸರಿ, ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು
ಮಹಾರಾಜರೆ ಖದ್ದಾಗಿ ಈ ವಿಚಾರ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸಿ
‘ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?’ ಎಂದರು.

ಮಹಾ ಮಂತ್ರಿಗಳು ವಿನೀತರಾಗಿ ಹೇಳಿದರು “ನಿಜ, ಮಹಾರಾಜರೇ
ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದೇ ನಿಜ!
ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದೆ”

“ನಿಜಕ್ಕೂ!” ಎಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದ ಮಹಾರಾಜರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಚೇತರಿಸಿ ‘ ಈ ವಿಚಾರ ಜನರಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆಯೇನು? ‘ಎಂದು ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿದರು.

“ಹೌದು ಪ್ರಭೂ!”

“ಸರಿ! ಸೆಮಿನಾರು ಅಥವಾ ಏಕಸದಸ್ಯ ಆಯೋಗ ನೇಮಿಸಿ, ಹೋಗಲಿ
ಪತ್ರಿಕಾ ಸೆನ್ಸಾರ್ ಮೂಲಕವಾದರೂ ಇದನ್ನು ನಾವು ದೃಢವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದೇ,
ಯೋಚಿಸಿ...”

ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆದು
ಮಂತ್ರಿಗಳು ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿದರು “ಕಷ್ಟ!
ಜನರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತರಾಗುತ್ತಾರೆ; ನಮ್ಮ ವಿರೋಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ

ಬೆಂಬಲವೂ ಅವರಿಗೆ ಬಂದೀತು!”

“ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ರಾಜ ವೈದ್ಯರೇ ಬರಲಿ”

ಮಹಾ ಮಂತ್ರಿಗಳ ನಿರ್ಗಮನದ ನಂತರ ರಾಜವೈದ್ಯ ಬಂದ

ಅವನೂ ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದ :

“ಪ್ರಭೂ! ಇದರಲ್ಲೇನು ಗಾಬರಿ ಇಲ್ಲ! ಯಾಕೆಂದರೆ

ಈ ರೋಗ ವೈಕುಂಠವಾಸಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೂ ಇತ್ತು!

ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣಾನಂತರ ಬರುವ ಮಹಾರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು

ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೇ ರಾಜಯಕ್ಷ ಅಂತ ಬರೆದರು

ಅಂತ ಪ್ರತೀತಿ...

ಇದಕ್ಕೆ ಮದ್ದಿಲ್ಲ!

ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು!”

ಮಹಾರಾಜರಿಗೇ ನಿಜಕ್ಕೂ ದಿಗಿಲಾಯಿತು.

‘ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುಬಾರಿ ಸುಗಂಧ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರಾಗದೆ?’ ಎಂದರು.

“ಸ್ನಾನ ಅಲ್ಲ; ಚರ್ಮ ಸುಲಿದರೂ ಇದು ಹೋಗೋದಲ್ಲ!” ಎಂದ ವೈದ್ಯ

ಭೇ! ತನ್ನ ನಾತ ಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗೋದು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು

ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದರು.

ಹೀಗೇ... ಹೀಗೇ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ

ಒಂದು ಸುಂದರ ಮುಂಜಾನೆ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು

ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಕರೆಹೋಯಿತು, ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳು

‘ಅಪ್ಪಣೆ’ ಎಂದು ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂತರು.

ಮಹಾರಾಜರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು;

‘ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ-ಎಷ್ಟು ದಿನಾಂತ ನಮ್ಮ ಜನರು ನಮ್ಮ ವಾಸನೆ ಸಹಿಸಿಯಾರು

ಪಾಪ! ನಾವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿಗಳು ನಮಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖ ಸೌಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ

ಹಾಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ,

ಈಗ ಹುಟ್ಟುವ ಕೂಸಿನಿಂದ ಸಹ

ಮೂಗನ್ನೆಲ್ಲ ಕೀಳಿಸಿ.

ಯಾರಿಗೂ ನೋವು ಹಿಂಸೆಯಾಗದ ಹಾಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು

ಮಾಸ್ಕೋದಿಂದ ಕರೆಯಿಸಿ

ಪಾಪ! ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳು!’

ಕೇಳಿದೆಯಾ ಮಗೂ ಕೇಳಿದೆಯಾ, ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿತು ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಂಡ್ಯಾ
ನಿಜವಾದ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗೋದೆ ಇಲ್ಲಿಂದ
ಮುಂದೇನಾಯಿತು ಅಂದರೆ ದಾಖಲೆ ಇಲ್ಲ

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮಹಾರಾಜರು ಪತ್ರಿಕಾ ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಶಿಪ್‌ನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ
ಜ್ಯಾರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ
ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಉಪಕಾರವಾಯಿತು!
ಮುಂದೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ನಿನಗ ಉಂಟು; ನನಗೂ ಉಂಟು!

ಸರಿ; ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀನೇ ಬರೆದುಕೊ

ಎರಡು ಮೂಡುಗಳು

ಎರಡು ಮೂಡುಗಳು

– ಬಿಳಿಗಿರಿ

೧ ಮಾಲಿನಿ

ಸೆಟೆದು ನಿಂತರೂನು, ನನ್ನ
ಎದೆಯ ಮಟ್ಟಕಷ್ಟೆ ಬರುವ
ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಮಾಲಿನಿ.

ಕಣ್ಣ ಹೆಣೆಗಳಲಿ ಸಿಗಿಸಿ
ಹೊರಗೆ ಬರಲು ಬಿಡದೆ, ಹುಚ್ಚ
ಹಿಡಿಸಿ ಬಿಡುವ ಉದ್ದ ಜಡೆಯ
ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಮಾಲಿನಿ.

ತಲೆಯ ಸವರಿ, ಕುರುಳ ಕೆದರಿ
ಹಣೆಗೆ ಒಂದೊ ಎರಡೊ ಮುತ್ತ
ಕೊಟ್ಟರೇನೆ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ
ಪಿಳಪಿಳಪಿಳ ಕಣ್ಣ ಬಿಡುವ
ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಮಾಲಿನಿ

ಪುಟ್ಟ ಕೈ ಪುಟಾಣಿ ಬೆರಳು
ಆದರಬ್ಬ ಎಂಥ ಉಗುರು!
ಸುಮ್ಮಗಿದ್ದ ವರನು ಕೂಡ
ಜಿಗುಟಿ ಬಿಡುವ ಕೆಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ
ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಮಾಲಿನಿ.

ಪುಟ್ಟ ಬಾಯಿ, ಪುಟ್ಟ ತುಟಿ
ನುಣುಪು ಗಲ್ಲ, “ಇಲ್ಲಿಗೊಂದು
ಮುತ್ತನೊತ್ತು” ಎಂದು ಕರೆವ
ಪುಟ್ಟ ಕರಿಯ ಮತ್ತಿಯಿರುವ
ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಮಾಲಿನಿ.

ಪುಟ್ಟ ಮೊಲೆ, ಪುಟಾಣಿ ತೊಟ್ಟು
ನಾಲಗೆ ತುದಿಗದರ ಸವಿಯು
ಹತ್ತಲೊಂದೆ ಗಳಿಗೆ ಸಾಕು.
ಆದರದನು ಸವಿಯಗೊಡದ
ಕೆಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಮಾಲಿನಿ.

ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಳತಿ
ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳು
ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಲ್ಲೆ-
ಹೀಗೆ ಗಳಿಗೆಗಳಿಗೆಗೂನು
ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರದೆ
ಎಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲವಾದ
ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಮಾಲಿನಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ-ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಬಾಪು ಹೆದ್ದೂರ ಶೆಟ್ಟಿ,

ಸ್ವಧರ್ಮ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮ ಭಯಾವಹಃ ” ಎಂಬ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ
ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ
ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದರಿಂದ ಅವನ

ಕೊನೆ ಭಯಾವಹ: ಆಯಿತೆಂದು ಶ್ರೀ ಪಿ. ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿಯವರು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

(ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦)

“ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಲು..... ಆಶಿಸಿದ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಾವಿಗಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಬದುಕುವಂತೆ ಆಯಿತು ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ” ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ತಂತ್ರಿಯವರ ವಾದ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ವರ್ಣ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮನ್ನಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮಹಾಭಾರತದ ಬಹಳ ಕಾಲದ ನಂತರ ಹೇಳಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

“ಸರ್ವವರ್ಣೇಷು ತುಲ್ಯಾಸು ಪತ್ನಿಷ್ಠಕತಯೋನಿಷು,
ಅನುಲೋಮ್ಯೇನ ಸಂಭೂತಾ ಜಾತ್ಯಾ ಜ್ಞೇಯಾಸ್ತ ಏವತೆ”.

ಮನುಸ್ಮೃತಿ ೧೦-೫

(ಸಮಾನ ವರ್ಣದ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂತಾನವು ಸಜಾತೀಯ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಸಂತಾನವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.)

ಆದರೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ವರ್ಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸದೇ ಗುಣ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

” ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಶಃ “

ಅಂದರೆ ಗುಣ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿಂದ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಗಳು ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವಂತಹವು ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮಾನವನ ಗುಣಗಳು ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾದಂತಹವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಂತ್ರಿಯವರೇ ಆಧಾರವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ ಗೀತೆಯ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೋ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅವನ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೇಲಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಅವನ ಗುಣ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೋ? ತಂತ್ರಿಯವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಾನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗುಣ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ತಂತ್ರಿಯವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಶ್ಲೋಕ ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಶ್ಲೋಕದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ದ್ರೋಣ, ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ವರೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಸಹ, ಕ್ಷಾತ್ರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ ಹೊರತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಜನಕ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ರಾಜನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ. ಈ ರೀತಿ ಮನುವಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಹಾಭಾರತದ ಪಾತ್ರಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ತಂತ್ರಿಯವರ ತರ್ಕವನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸುವುದಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ, ಆದುದರಿಂದ “ಸ್ವಧರ್ಮನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮೇ ಭಯಾವಹಃ ” ಎಂಬ ಗೀತೆಯ ಹೇಳಿಕೆಯ ಅನುಸಾರ, ಅವನ ಅಂತ್ಯವೂ ಭಯಾನಕವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅವನ ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ದ್ರೋಣನ ಅಂತ್ಯ ಹೇಗಿತ್ತು? ಅವನ ಅಂತ್ಯವೇಕೆ ಭಯಾನಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತಂತ್ರಿಯವರ ತರ್ಕ ಸಮಾಧಾನಕರ ಉತ್ತರ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರ ಹುಟ್ಟು

ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಬ್ಬನು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಭಯಾನಕ ಅಂತ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಉತ್ತರಗಳು ಸಾಧ್ಯ, ಒಂದನ್ನು ತಂತ್ರಿಯವರೇ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ತಾವೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಅದು 'ಅವನ ದುರ್ದೈವ. ವಿಧಿಯು ಅವನನ್ನು ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿ ರೂಪಿಸಿತು', ಇನ್ನೊಂದು ಉತ್ತರವೆಂದರೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮಫಲ ಎನ್ನುವುದು ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉತ್ತರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದು ಅವನ ಭಯಾನಕ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಂದು ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೇರೆ ವರ್ಣದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿ ಶ್ರೇಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು.

ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಲೇಖನ ಕುರಿತು

ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಲೇಖನ ಕುರಿತು

ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ

೧ ಸಾಕ್ಷಿ-೨೧ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥರಾವ್ ನಾನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಬಯಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕೃತಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦ ರ ನನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕುರಿತ ಒಂದು ಪ್ಯಾರಾ ಹೀಗಿದೆ :

” ಸಂಸ್ಕಾರದ ಈ ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಬರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕಾದಂಬರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶೂದ್ರರನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದು, ಆದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಲೋಕ, ಅವರನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಶೂದ್ರಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರೇ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಲೋಕದ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಕಾರಣವಾಗಿ ಓದುಗ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.”

(ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦, ಪುಟ ೧೧೬)

೨ ಈ ಪ್ಯಾರಾವನ್ನು ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಗಮನಿಸಿ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ

ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಹೀಗಿವೆ :

“ಸಂಸ್ಕಾರ ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಕಾದಂಬರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶೂದ್ರರನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು’ (ಸಾಕ್ಷಿ-೨೧, ಪುಟ ೧೧೬) ಎಂಬ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ” ಸಂಸ್ಕಾರದ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಶೂದ್ರಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕು ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ತುಸು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

(ಸಾಕ್ಷಿ-೨೧, ಪುಟ ೧೬)

“ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಲೋಕ, ಅವರನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಲ್ಲ” ಎಂಬ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ‘ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಲ್ಲ’ ಎಂದು ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಮೊಟಕು ಮಾಡಿ ‘ ಹೊಂದಿರಬೇಕು ‘ ಎಂದು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ‘ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿ’ ಎಂಬ ನನ್ನ ಮಾತು ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಉದ್ಧರಿಸುವಾಗ

‘ಬರವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿ’ ಆಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ನೀತಿ-ಅನೀತಿಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುವುದು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಕಾಪಿರೈಟ್ ನನ್ನದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅಥವಾ ಇದು ಈಗ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಭಾವದ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವಿದ್ದೀತು, ಇಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೇ ತಿದ್ದಿ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ; ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು : ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದೆ.

೩ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಸೋಲಾನ ‘ನಾನಾ’ ಮತ್ತು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ಕುರಿತು ನಾನು ಬರೆದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸವಿದೆಯೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ‘ನಾನಾ’ ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನವಶ್ಯಕ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅದು ಬರಿಯ ದಾಖಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಟೀಕಿಸುವ ನಾನು ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ‘ಚಂದ್ರಿ, ಪದ್ಮಾವತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಶೂದ್ರರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಗಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ಬರೆದದ್ದು ನಿಜವಾದಲ್ಲಿ ಅವರ ವಾದ ಸರಿ, ಆದರೆ ಸೋಲಾ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ: ‘ ಸಂಸ್ಕಾರ ‘ ದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರ ಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಬೇಕೆಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆನ್ನುವುದು ಸುಳ್ಳು, ‘ ಸಂಸ್ಕಾರ ‘ದ ಮೌಲ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ: ಆದರೆ ಈ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ನಿಕಷ, ಒರೆಗಲ್ಲು, ನಿರ್ವಚನೆ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜ, ಆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವ ಶೂದ್ರಸಮಾಜವನ್ನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿನ ನನ್ನ ಮಾತು, ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಿಕಷ, ಒರೆಗಲ್ಲು, ನಿರ್ವಚನೆ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಬೇರೆ, ಶೂದ್ರರನ್ನೂ ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಬೇರೆ, ಶೂದ್ರರನ್ನು, ಪುಟ್ಟನನ್ನು, ಇನ್ನೂ ಏನೇನನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದರೂ ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೌಲ್ಯದ ನಿಕಷ, ನಿರ್ವಚನೆ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆಗಲೂ ನಾನು ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ದ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ‘ಸಂಸ್ಕಾರ’ ಕುರಿತ ನನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾತುಗಳು ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦ ರ ಪುಟ ೧೧೪-೧೧೬ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಕಚ್ಚಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದರ ಕುರಿತು ಇದ್ದ ನನ್ನ ಪ್ಯಾರಾವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ನಂತರದ ನನ್ನ ಪ್ಯಾರಾ ಹೀಗಿದೆ :

“ಅಂದರೆ ನಾನು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ತ್ವ ಕೃತಿಗೆ ಅಗತ್ಯ, ಆದರೆ ಸತ್ತ್ವ ವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ಅಥವಾ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ವರಲಕ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಬೇರೆ, ಕಚ್ಚಾ ಆಗಿಯೇ ಬಳಸುವುದು ಬೇರೆ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಿ. ರಾಜಶೇಖರ್ ಅವರು ‘ಸತ್ತವರ ನೆರಳು’ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಲೇಖನದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ

ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು
ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು,
(ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦, ಪುಟ ೧೧೧)

ರಾಜಶೇಖರ್ ಅವರ ಲೇಖನ ಸಾಕ್ಷಿ-೨೨ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

೫ ರಂಗನಾಥರಾವ್ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು, ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಅವರು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ಬದಲಾಯಿಸಿ ವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ನನ್ನ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ತಮ್ಮ ಲೇಖನ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವರ ಲೇಖನ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವ ಆಸಕ್ತಿ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ.

೬ ಸಾಕ್ಷಿ-೨೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ನನ್ನ ಲೇಖನದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾರಂತರ ‘ಆಬೂವಿನಿಂದ ಬರಾಮಕ್ಕೆ’ ಜೊತೆ ಶ್ರೀ ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದ್ದೆ. ಮತ್ತು ಕಾರಂತರು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ, ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಜನರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿ ಅನುಭವ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆಂದೂ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರೋ ನಮ್ಮಂಥವರೋ ನಮ್ಮ ರೀತಿಯ ಜನಗಳನ್ನಷ್ಟೇ

ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತೇವೆಂದೂ ಬರೆದಿದ್ದೆ, ಇದು ತಪ್ಪು, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಪ್ರವಾಸಕಥನ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಚಯದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಹಕ್ಕು ನನಗೆ ಇಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಂಶಗಳು ಅನೇಕವಿರಬಹುದು. ಅವರನ್ನು ಆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಂಪುಟ-೨೨

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ-೨

[ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಜೂರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸಾಧಾರಣೀಕರಣಗಳು]

-ಜಿ ಆರ್

೧೯೭೨-೭೪ ರಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆದ ವಿಪರೀತ ಏರಿಕೆಯ ಅನುಭವ ಈಗಲೂ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹದ್ದು, ಈ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಗೆ ಅನೇಕ ಉರುಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ತಾವಾಗಿಯೇ ತೋರಿಸಿದ ಸಿಟ್ಟಿನ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ನೆನಪು ಕೂಡಾ ಇನ್ನೂ ಹಸಿಹಸಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ '೭೫-೭೬ ರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಬೆಲೆ ಇಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ದೂರುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಕೇಂದ್ರವೊಂದನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸುತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಚ್. ಪಾಟೀಲರು ಅಕ್ಕಿ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಬೆಲೆ ಇಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ಯಾರಾದರೂ ರೈತರು ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚೆಷ್ಟು, ಅವರ ಶ್ರಮವೆಷ್ಟು ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ತೆಗೆದದ್ದುಂಟೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಒಟ್ಟು ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ ರೈತರಿಗೆ, ಈಗಿನ ದರಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ೧೯೭೬ ರ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಬಜೆಟ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆ ಕುಸಿತದ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಷಗಳ ಸದಸ್ಯರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾತನಾಡಿದರು. ರೈತರು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳೂ ಏರಿರುವಾಗ, ಆತ ಬೆಳೆದು ಮಾರುವ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕುಸಿದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕಳವಳಪಟ್ಟರು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕೀಯಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಕಾಲಮ್ಯೂಗಳೂ ಬೆಲೆ ಕುಸಿತದಿಂದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವ ಬಡ ರೈತರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿಸಿದವು. ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ಕಳವಳಪಡುವುದು, ಮರುಕ ತೋರಿಸುವುದು ಹೃದಯದ ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಶಾಸಕರು ಮತ್ತು ಪತ್ರಕರ್ತರು ಹೇಳಿದಷ್ಟುಬೆಲೆಗಳು ಕುಸಿದಿಲ್ಲ. ೧೯೭೨-೭೪ ರ ವಿಪರೀತ ಏರಿಕೆ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ೧೯೭೫-೭೬ ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತಿತರ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿತ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ "ಕುಸಿತ" ಎನ್ನುವಂತಹ ಭಾರೀ ಇಳಿತವೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ೧೯೬೯-೭೦ ರ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ೧೦೦ (base) ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ನವೆಂಬರ್ ೧೯೭೫ ರ ಬೆಲೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೨೧೨-೧. ಈ ಲೇಖನ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೯೭೬ ರ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೧೭೪.೯. (ನವೆಂಬರ್, ಅಕ್ಕಿಯ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಾದ ಮಳೆಗಾಲದ ಮೊದಲ ಬೆಳೆ-ಕಾರ್ತಿ ಅಥವಾ ಎಣಿಲು ಬೆಳೆಯ ಫಸಲು ಖಟಾವ್ ಆಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರುವ ಕಾಲ ಕೂಡಾ). ಆದರೆ ೧೯೬೯-೭೦ ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆ ೧೦೦ ಇದ್ದರೆ, ನವೆಂಬರ್ '೭೫ ರಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೧೭೧.೦೩; ನವೆಂಬರ್ '೭೬ ರಲ್ಲಿ ೧೭೩.೦೨ (೧-೧೨-೭೬ ರ Economic Timesನ Price Index). ಅಂದರೆ ನವೆಂಬರ್ '೭೫ ರಿಂದ ನವೆಂಬರ್ '೭೬ ರ ವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿತ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಳಿತದ ಬದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಏರಿಕೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ೧೯೬೯-೭೦ ರ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರಂತೂ ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಆಹಾರ

ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ವಿಪರೀತ ಏರಿವೆ. ೧೯೭೩-೭೪ ರ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಈಗಿನ ದರಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಇಳಿತ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ೧೯೭೪ ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ ಕಿಲೋ ಒಂದರ ರೂ. ೩-೨೫ ರ ದರವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿದ್ದ ದಿನಗಳಿದ್ದವು. ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದು ಕಿಲೋ ಒಂದರ ರೂ. ೨-೦೦ ರ ದರವನ್ನು ದಾಟಿದ್ದವು. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಪತ್ರಕರ್ತರ ಸಮೇತ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತೆ ೧೯೭೩-೭೪ರ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಒಂದು ವೈಪರೀತ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ. ಆ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ನಾರ್ಮಲ್ ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ “೭೫-೭೬ ರ ಬೆಲೆ ಇಳಿತವನ್ನು ಆ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅಳೆಯುವುದು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಅವಾಸ್ತವಿಕ.

ಬೆಲೆ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಕುಸಿತವುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ರೈತರ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಪತ್ರಕರ್ತರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಕಳವಳ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿದ ಸಹಜ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಗುಣಗಳು ಇರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ೧ ರೈತರೆಲ್ಲರೂ ತಾವು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮಾರುತ್ತಾರೆ; ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ಸಮಾನರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿದರೆ ರೈತರಿಗೆ ಲಾಭ. ಇಳಿದರೆ ನಷ್ಟ.

೨ ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದೆ, ಅಭಾವದ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ಬಂಪರ್ ಬೆಲೆ ಬಂದ, ಬೆಲೆ ಇಳಿತದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಾಮವೇ ಇರಲಿ, ಸಂಭಿಕ್ಷವೇ ಇರಲಿ ರೈತರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ ಪ್ರಮಾಣ ಒಂದೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿದರೆ ಮಾತ್ರ ರೈತರಿಗೆ ಲಾಭ; ಇಳಿದರೆ ಖಂಡಿತ ನಷ್ಟ.

೩ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರು ತರುವ ಬೆಲೆ ಪೂರ್ತಾ ಬೆಳೆದ ರೈತನ ಜೇಬಿಗೇ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ; ಬೆಲೆಗಳು ವಿಪರೀತ ಏರಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಕೈವಾಡ, ಅಕ್ರಮ ದಾಸ್ತಾನು, ಸಟ್ಟಾ ವ್ಯಾಪಾರ, ಇವು ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ಪಷ್ಟ, ಸರಳ, ಸುಸೂತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿದರೆ, ಅದರಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಲಾಭವಾಗಲೇಬೇಕು; ಬೆಲೆಗಳು ಇಳಿದರೆ ರೈತರು ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.

೪ ಅಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯುವ ಯಾವ ರೈತನೂ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ರಾಗಿ, ಗೋಧಿ, ಜೋಳಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಯಾವ ರೈತರ ಆ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೊಂಡು ತರುವವರೇ ಅಲ್ಲ. ರೈತರು ಬೆಳೆಯುವವರು ಮತ್ತು ಮಾರುವವರು; ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಲೆಗಳು ಇಳಿದರೆ ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ “ರೈತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿದರೇನೇ ಅನುಕೂಲ.

೫ ರೈತರು ಎಂದರೆ, ರೂಢಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, “ಮಳೆ ಗಾಳಿ ಬಿಸಿಲುಗಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವವರು; ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮಾರಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವರು.” ಕೊಳ್ಳುವವರು ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಬೆಲೆ ಈ “ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೇ” ಸೀದಾ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ದುಡಿಯುವವರು, ದುಡಿಸುವವರು, ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಕೃಷಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರುವವರು, ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಇರುವವರು, ಇರುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಸ್ತಿ ಭೂಮಿ ಇರುವವರು, ಕಡಿಮೆ ಇರುವವರು ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ “ಐಚ್ಛಿಕಾರೀ” ವರ್ಗೀಕರಣಗಳೂ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲವು. ರೈತರು ಎಂದರೆ ರೈತರು ಅಷ್ಟೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ, ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಶಾಸಕರು, ಮತ್ತು ಪತ್ರಕರ್ತರು ಬಡರೈತರ ಪಾಡಿಗೆ ಗೋಳಾಡಿ ಅತ್ತರೆ ನಾವೂ ಅವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಅತ್ತು ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಜಾಹೀರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ರೈತರ ಕಷ್ಟ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಲ್ಲ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ ನಮಗೆ ದಯಪಾಲಿಸುವಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಯಾವ ಗುಣವೂ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿಯ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೃಷಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದ ಅನೇಕ ಎಡವಟ್ಟುಗಳು

ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೆಲವು ಸಾಧಾರಣೀಕರಣಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು, ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಖಾಸಗೀ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿರುವ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು. ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ

ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ, ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯದ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ರೈತ ಎಷ್ಟನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ, ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟನ್ನು ಮಾರಬಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಆತನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ಶ್ರಮದಿಂದಲೇ ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆಯೋ ಅಥವಾ ಆತ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಾನೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡಾ ಇವೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ೧೯೭೨ ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಹೇಗೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಅಂತರಗಳುಳ್ಳ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳು ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಪುಟ ೨೧, ೨೭ ಮತ್ತು ೨೮ ರಲ್ಲಿವೆ. (ಸಾಕ್ಷಿ ೨೯, ಅಕ್ಟೋ. ೭೫) ಈಗಿರುವಂತೆಯೇ ಈ ವಿವರಗಳು ಕೊಡುವ ಚಿತ್ರ ಬಹಳ ವಿಷಮವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರನೂ ತನ್ನ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ತನೊಬ್ಬನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದಾಖಲು ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನು, ಆಸ್ತಿಮಿತಿ ಕಾನೂನು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೃಷಿ ವರಮಾನ ತೆರಿಗೆ, ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಲೆವಿ ಇವುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ತಮ್ಮ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಬೇನಾಮೀ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಸ್ತಿಯ ಯಜಮಾನಿಕೆ, ಬೆಳೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವಿಲೇವಾರಿಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂತಹ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಒಂದೊಂದು ಘಟಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ : ಆದರೆ ಸರಕಾರೀ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಾಲ್ಕಾರು ಹಿಡುವಳಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ, ಇವರ ರೆಕಾರ್ಡುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಸರಕಾರ, ದುರ್ಬಲ ರೈತರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಸಹಾಯಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅದು ಇವರಿಗೆ ಸುಲಭ ಕೂಡಾ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಸಿಗುವ ಸರಕಾರೀ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಗಳಿಗಿಂತ ವಾಸ್ತವ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಜ್ಯಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನವಾಗಲೀ, ಆಸ್ತಿಯ ಸೀಲಿಂಗುಗಳಾಗಲೀ ಈ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿತು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡ. ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಡಿಕ್ಲರೇಷನ್ನುಗಳೇನೋ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್‌ಗಳ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿವೆ. ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಡಿಕ್ಲರೇಷನ್ನುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೪೬ ಲಕ್ಷ; ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾಲು ೧ ಲಕ್ಷ ೪೯ ಸಾವಿರ. ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನದ ಪಾರ ಮತ್ತು ಅದು ಜ್ಯಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ ಹೇಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃಷಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದೀ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ವಿಫಲವಾದೀತು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಇದೆ. ಆ ಲೇಖನ ಬರೆದ ಒಂದು ವರುಷದ ನಂತರ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಎಂಟು ತಾಲೂಕುಗಳ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಪಾಡು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿರುವ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾನತೆ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ, ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಕಡುಬಡತನ-ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಬಗೆಹರಿಸಲಾರದು. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ತೀರ ಸಣ್ಣ ಗೇಣಿದಾರ ರೈತರು ಈಗ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಾಗಿರಬಹುದು. ಸ್ವಂತದ ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಗೇಣಿದಾರರು ಈಗ ಮಧ್ಯಮ ರೈತರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ವೇಳೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ಗೇಣಿಗೆ ಭೂಮಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಒಂದೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂಹೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಂತದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತೀರ ಸಣ್ಣ ರೈತರ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. (ಶ್ರೀವಂತ, ಮಧ್ಯಮ, ಕೆಳಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು, ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು-ಈ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಆಧಾರ, ನಿರ್ವಚನಗಳಿಗೆ ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಪುಟ ೨೨, ೨೪, ೨೫ ಮತ್ತು ೨೬ ನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಾಕ್ಷಿ ೨೯, ಅಕ್ಟೋ. ೭೫). ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಪೂರ್ಣ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕೆಳ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗ ಬರೆದಾದ ನಂತರ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿ ಹೇಗೆ ನಶಿಸುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು ಎಂಬುದರ ವಿವರಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯದ

ಕಂದಾಯ ಸಚಿವರು ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಚಿವರು ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿದ್ದ ಗೇಣಿ ಭೂಮಿಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೬೧.೩೬ ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗಳು. ೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಇದು ೨೧.೧೯ ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗಳಾಗಿಳಿದಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಚಿವರು ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣ, “ಜೋಡಿಗಳು ರದ್ದಾದುದರಿಂದ ೨೨ ಲಕ್ಷ ಎಕರೆ ಭೂಮಿ ಗೇಣಿದಾರರ ಸ್ವಾಧೀನವಾದದ್ದು (ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ), ಅಕ್ರಮ ಸ್ವಾಧೀನ ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಮಾಲಕರೇ ಜಮೀನು ಪಡೆದುದು.” ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಚಿವರು ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಗೇಣಿ ಭೂಮಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೫೪ ರಲ್ಲಿ ಗೇಣಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೯೪೧೧೯೫ ಎಕರೆ. ೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ಇದು ೨೨೦೮೯೩ ಎಕರೆ. (ವರದಿ-ತಾ.೧೨-೩-೭೬ ರ ಪ್ರಜಾವಾಣಿ). ನಿನ್ನೆಯವರೆಗೆ ಕಾಲ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಈಗ, ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಹೊರಟಿರುವ ಘೋಷಣೆ, ಉಪದೇಶ, ಬೆದರಿಕೆ, ಕಾನೂನು, ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಮೈ ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನಡೆದಿವೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಚಾರ, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಚಾರಗಳ ಹಾಗೆ, ಇತಿಹಾಸದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಗಳೇ ಉದಾಹರಣೆ. ಭೂಮಿಯ ಖಾಸಗೀ ಒಡತನ ಮತ್ತು ಒಡತನದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾನತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಾಲೀ ಜ್ಯಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ರೀತಿಯದ್ದು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾಯಿಸಲಾರದು.

೧೯೭೧ ರಲ್ಲಿ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೧೫೪೬೧೩೭. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೮೫೫೯೧. ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಏಕೆ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. (ಪುಟ ೩೬). ಈ ಎರಡೂ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ನಾನು ಸಂಚರಿಸಿದ್ದ ಯಾವ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಇಂಚು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೦೦ ರಲ್ಲಿ ೪೦ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ; ೬೦ ರಿಂದ ೭೫ ಕುಟುಂಬಗಳು ಭೂಹೀನರಾಗಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗಳೂ ಇದ್ದವು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಶೇಕಡಾ ೪೫ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಲಾರದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸಣ್ಣ ರೈತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು, “ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಮನೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿದ್ದು ಬೇರೆ ಯಾವ ಭೂಮಿಯ ಒಡತನವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಲ್ಲದ, ತನ್ನ ಶೇಕಡಾ ೫೦ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರಮಾನವನ್ನು ಬೇಸಾಯದ ಮಜೂರಿಯಿಂದ ಪಡೆಯುವವರು” ಎಂದು ನಿರ್ವಚಿಸಿದೆ. ಈ ನಿರ್ವಚನೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳೂ ಭೂ ಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಕುಟುಂಬಗಳು. ಜನಗಣತಿಯ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳು ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಿಲ್ಲರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಯಾವ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರಿಂದ (ವರಮಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸಬಹುದಾದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ) ಮೇಲಿನ ನಿರ್ವಚನೆಯೇ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟು ಎಂದು ಹೇಳಲು ನಾನು ನೋಡಿರುವುದಷ್ಟೇ ಪುರಾವೆಯಾಗಲಾರದು. ನನ್ನ ಅಂದಾಜು ಕೇವಲ ಅಂದಾಜು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನಗಣತಿಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅನೇಕ ಪಟ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಜೊತೆ ಇವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಕೊಳ್ಳುವವರ (buyers) ಸಂಬಂಧ : ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವ ಉತ್ಪಾದಕರ (Sellers) ಸಂಬಂಧವಲ್ಲ. ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಇವರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಸಹಾಯಕತೆ, ಕೃಷಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಪಡೆಯುವ ಮಂಜೂರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳ ಬಯಸುವುದು ಇಷ್ಟೆ. “ಮಳೆ ಗಾಳಿ ಬಿಸಿಲುಗಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿಯುವ” ಈ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆಯನ್ನಲ್ಲದೆ, ಮಾರಲು ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಇವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂಬಳ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವು ದುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಚೌಕಾಸಿ (Collective bargaining) ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರೂ ಇಲ್ಲ. ಇವರ ಸಂಬಳ ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಗದಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಜಾಸ್ತಿ ಎನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಲಾಭವೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಬೆಲೆಗಳು ಇಳಿದ ವರ್ಷ ಇವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಮಜೂರಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿತವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಕೃಷಿಕೂಲಿಯ ದರ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ಹಗಲಿನ ದುಡಿಮೆಗೆ ಎರಡು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ, ಒಂದು ಊಟ ಮತ್ತು ದುಡಿಸುವವರ ಮರ್ಜಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಚಾ, ನಗದಾದರೆ ೫

ಯಾ ೬ ರೂಪಾಯಿ, -ಇದು ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೃಷಿಯ ದಿನಗೂಲಿ. ನಗರಗಳಿಗೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೂಲಿ ದರ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಇರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬೆಲೆ ಇಳಿತದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಜೂರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂರೈಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಎಂತಹ ಜಿಪುಣ ಭೂಮಾಲಕನೂ ಹೇಳಲಾರದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿಯ ದರ ಇದು. ಕೃಷಿಯ ಮಜೂರಿ, ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಕುಟುಂಬದ ಇದೇ ವರ್ಷದ ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾರದು. ಕೃಷಿಯ ಉದ್ಯೋಗ ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಿಗುವಂತಹದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಕ್ಕಿಯ ರೂಪದ ಮಂಜೂರಿ ಸಿಗದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಒಂದೋ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ತರಬೇಕು,

ಇಲ್ಲ

ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕು.

ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಇಂತಹದ್ದೇ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗ ತೀರ ಸಣ್ಣ ರೈತರದ್ದು. ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಕೃಷಿಯೇತರ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವು ನೀಡುವ, ಚಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜಮೀನಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ವರಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ, ಉಪ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ, “ಸಣ್ಣ ರೈತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ”, ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ.

೧ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು : ಸರ್ಕಾರೀ ಮೂಲದಿಂದ ನೀರು ಪಡೆಯುವ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ೧.೨೫ ಎಕರೆ ನಂಜಭೂಮಿ ಅಥವಾ ೨.೫೦ ಎಕರೆ ಇತರ ಭೂಮಿಯ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು. ೧೯೭೨ರ ಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಜಮೀನಿನಿಂದ ಇವರು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆದಾಯ ೨೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿರಬಾರದು; ಮತ್ತು ಇವರ, ಇತರ ವರಮಾನವೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ವರಮಾನ ೨೪೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿರಬಾರದು.

೨ ಸಣ್ಣ ರೈತರು : ಸರ್ಕಾರೀ ಮೂಲದ ನೀರು ಪಡೆದು ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ೨.೫೦ ಎಕರೆ ನಂಜಭೂಮಿ ಅಥವಾ ೫ ಎಕರೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಇತರ ಜಮೀನಿನ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯೊಳಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು. (ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದ ಸುತ್ತೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನಿನಿಂದ ವಂತ್ನು ಇತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಆದಾಯದ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗಿದ್ದಷ್ಟೆ ಇವರಿಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಇದು ಸುತ್ತೋಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುದ್ರಣದ ತಪ್ಪೆ ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ರೈತರ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಆದಾಯದ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯೆ, ನಿಜವಾದರೆ ಇದು ಹೇಗೆ ಸರಿ ಎಂದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಯಾರೂ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಿಲ್ಲ.) ಸರ್ಕಾರ, ಯಾರನ್ನು ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ತೀರ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವ ಬಡ ರೈತರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆಯೋ, ಅಂತಹ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರದ್ದೇ ಒಟ್ಟು ರೈತರಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಸಂಖ್ಯೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಒಡತನದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮಾತ್ರ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರ ಭೂಮಿಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. ಹೀಗೆ ಈ ರೈತರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಆಗಲಿ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಆಗಲಿ, ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಜೊತೆ ಮಾರುವವರ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ರೈತರಲ್ಲ. ಮಳೆನೀರು, ಹಟ್ಟಿ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ರಂಧಿಯ ತಳಿ- ಇವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿ ಕೃಷಿ ಆಗುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ ಎಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ೨೦ ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಭತ್ತ (೧ ಮುಡಿ=೩೮ ರಿಂದ ೩೯ ಕೆ.ಜಿ.) ಮತ್ತು ೧೫೦೦ ರಿಂದ ೨೦೦೦ ಸೂಡಿ (ಎರಡು ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಹು ದಾದಷ್ಟು ಗಾತ್ರದ್ದು) ಹುಲ್ಲು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಾಗ ನಾವು ಮಳೆಗಾಲದ ಮೊದಲ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು. ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೂರು ಬತ್ತದ ಬೆಳೆ, ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಇವು ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಈಗ ಇರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. (ಮುಂದೆ ವಿವರಣೆ ಇದೆ). ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬೆಳೆ ಬಂದ ವರುಷವೂ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಎಕ್ರೆ ಜಮೀನು ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಹಿಡುವಳಿದಾರ, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಇಡೀ ವರ್ಷದ ಅಕ್ಕಿಯ ಅಗತ್ಯ, ತನ್ನ ಹೂಟೆಯ ಕೋಣ ಯಾ ಎತ್ತಿನ ಜೋಡು ಮತ್ತಿತರ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲಿನ ಅಗತ್ಯ (ಹೂಟೆಯ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ, ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಎಮ್ಮೆ ಹಸುಗಳಿಗೂ ಭತ್ತ, ಅಕ್ಕಿ ಬೇಸಿ ಹಾಕುವುದಿದೆ) ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ನಂತರ, ಆತನಲ್ಲಿ ಮಾರಲು ಏನೂ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಕುಟುಂಬದ ಅಕ್ಕಿಯ ಅಗತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ, ಇವರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ೧೫ ರಿಂದ ೨೦ ರಷ್ಟು ಜನ ಪ್ರಾಯಸ್ಥರು, ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೨೪, ೨೫ನೂ ಮೀರುವ ಕುಟುಂಬಗಳೂ

ಇದ್ದವು. ಒಂದೇ ಮಾಡಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಜನ ಇರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಇಂತಹ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಒಂದೆರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಆಸ್ತಿ ಪಾಲೇ ಆಗಿರದೆ, ಅಣ್ಣಂದಿರು, ತಮ್ಮಂದಿರು, ಇವರ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಇವರ ಅಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರು ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೇ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ಒಂದೇ ವಂಶವೃಕ್ಷದ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆ, ಬೀಳಲು, ಕುಡಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಎಡೆ ಒಟ್ಟಾಗಿರುವ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ನಿರ್ವಚನೆಯ, “ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ”ಗಳು ಇವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೃಷಿಯೇತರ ವರಮಾನವಿಲ್ಲದ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು, ಅವರ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ವಾಸಿಸುವುದಂತೂ ಈಗಲೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಒಮ್ಮತದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಪು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಇನ್ನೂ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ. (ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನ, ಭೂ ಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.) ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇವರ ಹಿಡುವಳಿಗಳು, ಆಸ್ತಿ ಪಾಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಬಿಡಾರ ಹೂಡಬೇಕೆಂದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಗಂಡಸರಿಗೂ ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಹೋಗಲಿ, ಒಂದೊಂದು ಮನೆ ಅಡಿಯ ಜಾಗವನ್ನಾದರೂ ಒದಗಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿಗಳು. ಇಂತಹ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲು ಇವರೇ ಉಳಿದವರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುವವರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವರೂ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳಾಗದೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಜೊತೆ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗಿರುವ ಈ ನೇತ್ರಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೀನ ಸುಳಿ ಇದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನೇ ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಖಟಾವ್ ಆದ ತಕ್ಷಣ, ತಾವು ಬೆಳೆದದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ವರ್ಷದ ಖರ್ಚಿಗೋಸ್ಕರ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಲಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇತರ ಚಿಲ್ಲರೆ ಖರ್ಚುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನಗದು ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು, ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಕೊಯಿಲಾದ ತಕ್ಷಣ ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮಾರಲೇಬೇಕಾದ ದುರ್ಭರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಖಟಾವ್ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಲಿ, ಆಗದಿರಲಿ, ಒಮ್ಮೆಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಕೊಳ್ಳುವ ದರಗಳು ಇಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಮಾರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಈ ದರಗಳೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಎಂದೂ, ಮಧ್ಯಮ, ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಂತೆ ಬತ್ತವನ್ನು ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಸಿ ಮಾರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವರ್ಷದ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಗಿಂತ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಬತ್ತಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಸುವ ಖರ್ಚು ಕಳೆದೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ದರವಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವರು ತಾವು ಮಾರುವ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ಮಾರುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ 1/2 ಮುಡಿ, ಒಂದು ಮುಡಿ, ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುವವರು, ಹತ್ತು ಸೇರು, ಹದಿನೈದು ಸೇರು ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರುವ ರೈತರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮಾರುವುದೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಚಿಲ್ಲರೆ ವರ್ತಕರಿಗೆ. ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಈ ವರ್ತಕರು ಎಂದೂ ಸಗಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಕೊಳ್ಳುವ ದರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ದರ ಕ್ಷಿಂಟಾಲಿಗೆ ೮೫ ರಿಂದ ೯೦ ರೂ. ಗಳ ವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ಲೆವಿ ದರವೇ ರೂ. ೭೯-೯೫ ಇದ್ದಾಗ ಬತ್ತ ಕ್ಷಿಂಟಾಲಿಗೆ ರೂ. ೯೦, ೯೫, ೧೦ ಈ ದರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಯಿಲಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾರಿದ್ದ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾರಿ, ಮಣ್ಣು ತಿನ್ನುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ, ತಮಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾರದೆ ನಿರ್ವಾಹವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಆ ದರಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿಯಲ್ಲಾದರೆ, ತಮಗೆ ಬತ್ತವೇ ಬೇಡ, ಸ್ವಾಕು ಕಂಡಾಪಟ್ಟೆ ಉಂಟು, ಮಾರ್ಕೆಟು ಡೌನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಂಗಡಿಯವರು ಹೇಳಿದರೆ ತಾವೇನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಗರ್ಜ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅಕ್ಕಿಯ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಮಜೂರಿ ಪಡೆಯುವ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಉಪ್ಪು, ಮೆಣಸು, ಚಿಮಿಣಿಎಣ್ಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಮಜೂರಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಚಿಲ್ಲರೆ ಅಂಗಡಿಯವರಿಗೆ ಮಾರಿದಾಗ ಅವರಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮೋಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ನೆರವು ನೀಡಲು ಸರಕಾರ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಸೇರಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಂಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ “ಸಣ್ಣ ರೈತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ”ಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ; ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಕೃಷಿ ಸಾಲದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಕೃಷಿಯೇತರ ಅನ್ಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವಂತಹ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ

ರೂಹಿಸುವ ಮಾತೂ ಆಡುತ್ತಿದೆ. ಯಾವುದೇ ದರದ ಸಾಲವನ್ನಾಗಲೀ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಎಷ್ಟು? ಬಂಡವಾಳವಾಹಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ಉಪವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಸುಬುಗಳಾದ ಗಾಣ, ನೇಯ್ಗೆ, ಮರದ ಕೆಲಸ, ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಮುಂತಾದವು ಏಕೆ ಅವನತಿಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾವೆ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಡ. ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ನೆರವಿನ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನಂತೂ ಸರ್ಕಾರ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವ ನೆರವಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿತ್ಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸರ್ಕಾರ, ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಂದಲೂ ಯಾಕೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಲೆವಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನೂ ಬೆಳೆಯದ ರೈತನಿಂದ ಲೆವಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವುದೇ ಒಂದು ಅತಾರ್ಕಿಕ ಕ್ರಮ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಈಗ ಇರುವ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾರವೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಮೇಲೆ. ಕಳೆದ ಮೂರು ವರುಷಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಬತ್ತದ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿಯ ದರಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

೧	ಪ್ರಥಮ	೦.೯೯	ಸೆಂಟ್ಸ್	ತನಕ-ಲೆವಿ	ಇಲ್ಲ	
೨	ಪ್ರಥಮ	೧.೦೦	ಎಕ್ರೆಗೆ-೦.೫೦	ಕೆ.	ಜಿ.	
೩	೧.೦೧ ಎಕ್ರೆಯಿಂದ	೨.೦೦	ಎಕ್ರೆಯವರೆಗೆ	ಎಕ್ರೆ	೧ರ ದರ-೧.೦೦	ಕ್ವಿಂಟಾಲ್
೪	೨.೦೧ ಎಕ್ರೆಯಿಂದ	೩.೦೦	ಎಕ್ರೆಯತನಕ	ಎಕ್ರೆ	೧ರ ದರ ೧.೫೦	ಕ್ವಿಂಟಾಲ್
೫	೩.೦೧ ಎಕ್ರೆಯಿಂದ	೧೨.೦೦	ಎಕ್ರೆಯತನಕ	ಎಕ್ರೆ	೧ರ ದರ-೩.೦೦	ಕ್ವಿಂಟಾಲ್
೬	೧೨.೦೧ ಎಕ್ರೆಯಿಂದ	೧೩.೦೦	ಎಕ್ರೆಯತನಕ	ಎಕ್ರೆ	೧ರ ದರ-೩.೫೦	ಕ್ವಿಂಟಾಲ್
೭	೧೩.೦೧ ಎಕ್ರೆಯಿಂದ	ಮೀರಿದಲ್ಲಿ	ಎಕ್ರೆ	೧ ರ	ದರ-೪.೫೦	ಕ್ವಿಂಟಾಲ್

ಉದಾ :

ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಎಕ್ರೆ) ಲೆವಿ ಡಿಮಾಂಡು (ಕ್ವಿಂಟಾಲ್)

೦.೯೯	ವಿನಾಯಿತಿ
೧.೪೦	(೦.೫೦+೦-೪೦)
೧.೯೦	(೦-೫೦+೦.೯೦)
೨.೦೦	(೧.೫೦+೧.೦೦)
೨.೪೦	(೧.೫೦+೦.೯೦)
೩.೦೦ ೩.೦೦ (೧.೫೦+೧.೫೦)	

ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಇದೇ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೇ ವರರಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಲೆವಿಯ ಬೆಲೆಯ ದರಗಳೂ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ. ಲೆವಿ ಬತ್ತಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡುವ ಬೆಲೆ ಕ್ವಿಂಟಾಲಿಗೆ ೨೪-೦೦+೫-೨೫ (ಸಾಗಾಟದ ಮಜೂರಿ), ಒಟ್ಟು ರೂ. ೨೯-೨೫. ಈ ಬೆಲೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕಡಿಮೆ ಆಯಿತೆಂದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ೧೯೬೬ ರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವ ಕಡ್ಡಾಯ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಆಕ್ಷೇಪವೂ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ದಾಸ್ತಾನು, ಸಾಗಾಟ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಖಾಸಗಿಯವರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನಾದೀತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಸರ್ಕಾರವೇ ರೈತರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಆಹಾರಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ದಾಸ್ತಾನು ಇರಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಏರುಪೇರುಗಳಾಗದಂತೆ ತಡೆ ಹಿಡಿಯಲು ಆ ದಾಸ್ತಾನನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ತತ್ತ್ವ ಸರ್ವಧಾ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಲೆವಿ ಮುಖಾಂತರ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಹಾರಧಾನ್ಯ, ಯಾವುದೇ ವರ್ಷ ಒಟ್ಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರುವ ಆಹಾರಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ತೀರ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಏರು

ಪೇರುಗಳನ್ನು ಸಮತೋಲಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಂತೂ ಸರ್ಕಾರ ತಾನಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿಯ ಗುರಿಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಈ ಕಾರಣ ಬಂದ ರೇಷನ್ ವಿತರಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದರಗಳಿಗೂ ಲೆವಿ ದರಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣಿಸದ ಬೆಲೆ ಇಳಿತದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಇಷ್ಟು ಎಕ್ಕೆ ಜಮೀನಿರುವವರು ಇಷ್ಟು ಲೆವಿ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿರುವುದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಇಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ರೂಪಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಲೆವಿ ಡಿಮಾಂಡು ನೋಟೀಸುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು. ಈ ನೋಟೀಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಲೆವಿ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ರೈತನ ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ, ಆತನ ಜಮೀನಿನ ವಿವರ, ಆತ ತೆರಬೇಕಾದ ಲೆವಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಲೆವಿ ತಂದು ಸುರಿಯಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳದ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲ ಇರುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು ಈ ಲೆವಿ ಡಿಮಾಂಡು ನೋಟೀಸುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನೇಕ ಸಲ ವಿಸ್ಮಯವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಇಷ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಬತ್ತದ ಜಮೀನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಲೆವಿ ಎನ್ನುವ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಂತೂ ಇವಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೫-೨೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಬತ್ತ ಲೆವಿ ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗಿರುವ ರೈತರ ಮೇಲೆ ಕೇವಲ ೨-೪ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಲೆವಿ ವಿಧಿಸಿದ್ದನ್ನೂ, ಆದರೆ ೨-೪ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಬತ್ತ ಲೆವಿ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿನಾಯಿತಿ ತೋರಿಸದೆ, ಅಷ್ಟನ್ನೇ ಅವರಿಂದಲೂ ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಲೆವಿಯ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೂ ಜಮೀನಿನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೊಡುವ ಸಮಜಾಯಿಷಿಗಳು ಹೀಗಿವೆ. “ಅವರ ರೆಕಾರ್ಡೇ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವೇನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆ? ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಲೆವಿ ಡಿಮಾಂಡು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ತಾಲೂಕು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಶೀಲ್ದಾರರನ್ನೋ ಮಣೆಗಾರರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ; ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯೇ ಆಗಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಕರಟಿಹೋಯಿತು ಎಂದು ಮೇಲಿನವರನ್ನು ನಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ”-ಇತ್ಯಾದಿ. ಲೆವಿ ದರ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದರಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಿಪರೀತವಿರುವ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಂತೂ ಇಂತಹ ವಂಚನೆ ಇನ್ನೂ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿದ ಲೆವಿ ದರಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಲೆವಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಲೆವಿ ವಸೂಲಿಯಾಗಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಎಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷ ಸರ್ಕಾರ ಲೆವಿ ಮುಖಾಂತರ ೧೬೪೬೨೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಭತ್ತ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಗುರಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ, ಆ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಬತ್ತದ ಕೃಷಿಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲವಾದರೂ, ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಲೆವಿ ವಸೂಲಿ ನಡೆದಿದ್ದರೆ, ಮೇಲಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ತುಂಬ ಜಾಸ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲೆವಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಬೇಕಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸದೆ ಇರದು. ಈ ವರ್ಷ ಈಗಾಗಲೇ ಸರ್ಕಾರ, ತನ್ನ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಲೆವಿ ದರಕ್ಕೂ ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದರಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ವಿಪರೀತ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಈ ವರ್ಷ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಜೊತೆಗೆ ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾನೂನಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲೆವಿ ನೋಟೀಸು, ಲೆವಿ ರಶೀದಿಗಳಿಗೆ ಈ ವರ್ಷ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್ಗಳ ಮುಂದೆ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಬಗ್ಗೆ ಇವೂ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಲೆವಿ ಎಂದರೆ ಶಾಪ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕರು ಈ ವರ್ಷ ತಾವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಭೂಮಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮಗೇ ಲೆವಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮೊಡನೆ ದಮ್ಮಯ್ಯ ಹಾಕಿದ್ದುದಾಗಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇನೂ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯ ಸೇವಾ ಮನೋಧರ್ಮದ ಉತ್ಸಾಹವಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ವರ್ಷ ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೆಲೆ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ. ಅಂದರೆ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿಯ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ, ಲೆವಿ ದರಕ್ಕಿಂತ ಐದರಿಂದ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ (ಬತ್ತದ ದರ್ಜೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ) ಜಾಸ್ತಿಯೇ ಇತ್ತು.

ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸರ್ಕಾರ ತಾನಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಆಕರ್ಷಕ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು, ಲೆವಿ ಕೊಡದೆ ಇರುವುದು. ಹೀಗೆ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಈ ರೈತರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ; ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಏನಾದರೂ ಆದರೆ ಅವರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಲೆವಿ ವಸೂಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರ ಮೇಲೆ ಮೊದಲ ಕ್ರಮ ಜ್ಯಾರಿ ಮಾಡಬೇಕಾದವರು ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು. ಇವರು ಇದರ ತಂಟೆಗೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ : ಇವರ ಮೇಲಿನವರು ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಲೆವಿ ತಪ್ಪಿಸುವವರ ಮೇಲೆ ಯಾಕೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರು ಅವರದ್ದೇ ಗೋಳು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಿಡಿ, ಮೈ ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೆ ಪುರುಸೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆಗೆ ಕೇಸುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮನೆ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಸರಕಾರೀ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಆತನ ತಲೆಗೇ ಹಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಲೆವಿ ಕೊಡದವರ ಮೇಲೆ ಕೇಸು ಹಾಕಿದರೆ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಾಕ್ಷಿ (first witness) ಆಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾದದ್ದು ಇವರೇ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯಾಣಭತ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾವ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗನೂ ಲೆವಿ ಕೊಡದವರ ಮೇಲೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಯಾವ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಎ. ಸಿ. ಗೊ, ತಾಶೀಲ್ದಾರರಿಗೋ ಸ್ಕೂರ್ತಿ ಬಂದು, ಯಾವುದಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಜೀವು ಸಮೇತ ನುಗ್ಗಿ, ಲೆವಿ ರೆಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ರೈತರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಜಪ್ತಿ ಮಾಡಿ, ನಿಜವಾದ ಬೆಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ಕ್ರಮಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಜುಲ್ಮಾನೆ ಸಮೇತ, ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದ ಲೆವಿ ವಸೂಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನೌಕರಷಾಹಿಯ ಅದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಗಳಿಗೆ, ಕಾನೂನು ಉಲ್ಲಂಘನೆಗೆ ಕಾನೂನನ್ನು ಜ್ಯಾರಿಗೆ ತರಬೇಕಾದವರೇ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ-ಗನ್ನಾರ್ ವಿರ್ದಾಲ್ ನಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿರುವ “Soft State”ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ, ಸರಕಾರದ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ.

ಆದರೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರವನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದು ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎ.ಸಿ. ಅಥವಾ ತಾಶೀಲ್ದಾರರೇ ಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪು ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಕು : ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬತ್ತ ಬಂದು ಗೋಡೌನಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ತಾವಾಗಿಯೇ, ತಾವು ಕೊಡಬೇಕಾದಷ್ಟು ಲೆವಿಯನ್ನು, ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಕರಾರಿಲ್ಲದೆ ತಂದು ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರೇ ಮುಂದು ಎಂಬುದೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಲೆಕ್ಕಿಗರ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನೇ ಬೆಳಸದ ರೈತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮೇಲೆ ಲೆವಿ ಹೊರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಕೊಡುವ ಲೆವಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ನಷ್ಟದ ತೀವ್ರತೆ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ. ಏಳು ಎಕ್ರೆ ಜಮೀನುಳ್ಳವನೂ ಮೂರೇ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಬತ್ತ ಲೆವಿ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಮೂರು ಎಕ್ರೆ ಜಮೀನುಳ್ಳವನೂ ಅಷ್ಟೇ ಲೆವಿ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾರವೆಲ್ಲ ಮೂರು ಎಕ್ರೆ ಜಮೀನುಳ್ಳವನ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟು ಲೆವಿ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಕೊಟ್ಟ ಲೆವಿಯಂ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ರೈತರಿಗೋಸ್ಕರವೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವ ಸರಕಾರ, ಇವರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಐದು ಎಕ್ರೆಗಳ ಒಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಲೆವಿ ಮನ್ನಾ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಮಧ್ಯಮ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಿಂದ, ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕ್ರಮ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಬಡರೈತರ ಜೀವನ ವಂಚನೆ ಎರಿಸುವ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡುವುದು. ಆದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದರಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದ ಕಡ್ಡಾಯ ಲೆವಿ ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದು-ಅದೂ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ತಾವು ಕೊಡಬೇಕಾದಷ್ಟನ್ನು ಕೊಡದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ-ವಿರೋಧಾಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಶಾಸಕರು ಮಾಡಿರುವಂತೆ, ಕಡ್ಡಾಯ ಲೆವಿಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಸರ್ವಧಾ ಸಲ್ಲದು. ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆಲ್ಲ ಲೆವಿ ಮನ್ನಾ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಊಹಿಸೋಣ : ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿದಾಗ, ಅವರಿಗೆ ಸಗಟು ಮಾರಾಟದ ಕೊಳ್ಳುವ ದರಗಳೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ಮತ್ತು ಈ ದರಗಳು ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “ಬೆಳೆಗಾರನಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗುವ” ದರಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎಂದೂ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಬಹುದಾದದ್ದು ಎಷ್ಟನ್ನು? ಬಹಳಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಕೊಯಿಲಾದ ತಕ್ಷಣ ಮಾರಿದರೆ, ಬೇಸಿಗೆ ಮತ್ತು ವಂಚೆಗಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತರಲೇಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ “ಆಕರ್ಷಕ ಬೆಲೆ”ಗೇ ಇವರು ಮಾರಿದರೂ ಇವರಿಗಾಗುವ ಲಾಭವೇನು? ಅಲ್ಲದೆ ಇವರು ಮಾರಿದ ಬೆಲೆಗೇ ಯಾವ ಚಿಲ್ಲರೆ ವರ್ತಕನಾದರೂ ಇವರಿಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಅಕ್ಕಿ ಅಳಿಯುತ್ತಾನೆಯೆ? ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕ, ಕೆಳಮಧ್ಯಮ ರೈತರು ಎಷ್ಟನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲರು, ಬೆಳೆದಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟನ್ನು ಎಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾರಬಲ್ಲರು ಎಂದು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಇವರ ಬಡತನಕ್ಕೂ ಆಹಾರಧಾನ್ಯದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಕೊಳ್ಳುವ ಬೆಲೆಗಳಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಕುಸಿತದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿರುವ “ರೈತ”ರ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣ ಕೊರೆದ ಶಾಸಕರು ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಪತ್ರಕರ್ತರು ರೈತನಿಗೆ “ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ” ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಯಾರ ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ; ಅದು ಆತನಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಂಟಾಲಿಗೆ ರೂ. ೨೦೦ ನ್ಯೂ ದಾಟಿದ್ದ ದಿನಗಳು ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಡರೈತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ದರಗಳು ಖುಷಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ೨೦೦ ರೂ ಹೋಗಲಿ, ಕ್ಷಿಂಟಾಲಿಗೆ ಸಾವಿರ ರೂ.ಗಳಾದರೂ ಇವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಏನೇನೂ ಲಾಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ರೈತರು”, “ಬೆಳೆಗಾರನಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕ ಬೆಲೆಗಳು” ಇತ್ಯಾದಿ, ದೇಶಾವರಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುವವರು ನಮ್ಮ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಭೂಹೀನರು, ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು, ಮಧ್ಯಮ, ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು-ಹೀಗೆ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುತೇಕ ಜನ ಕಡುಬಡವರೇ ಆಗಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿಗೂ “ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ” ಎಂಬುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯವನ್ನು

ಗಮನಿಸುವುದೇ

ಇಲ್ಲ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನವ ಆಹಾರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನೂ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಗಳ ಏರಿಳಿತದಿಂದ ಏನೂ ಪರಿಣಾಮವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ ಎಷ್ಟು ಏರಿದರೂ ಅದನ್ನು ಕೊಂಡು ತರದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಆದರೂ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ ತೀರಾ ಕುಸಿದರೆ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಮಿತಿಮೀರಿ ತಿನ್ನಲಾರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಗುಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಒಂದು ಬಾಟಲ್ ಬೀರು ಅಥವಾ ಸಿನೆಮಾ ಟಿಕೀಟು ಅಥವಾ ಟೆರಿಲಿನ್ ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡು-ಇವುಗಳ ಮಾರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಏರಿಳಿತವಾಗುವ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ (Elasticity) ಗುಣವಿದೆ. ಇದು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಕಿಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕೂ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ವಿಕೃತ ಗುಣವಿದೆ. ಓಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಯ ಮಾಸಿಕ ವರಮಾನವಿರುವ ಕುಟುಂಬದ ಅಕ್ಕಿಯ ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ವರಮಾನವಿರುವ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಸು ಏರಿಕೆಯಾದರೂ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡು ಖಾತ್ರಿ. ಯಾಕಂದರೆ ಏರಿದ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಇವರು ತಡೆಹಿಡಿಯಬಹುದಾದ ಇತರ ಯಾವ ಖರ್ಚಿನ ಬಾಬೂ ಇವರಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ವರಮಾನವಿರುವ ಕುಟುಂಬದ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯ ಪ್ರಮಾಣ, ಆಹಾರದ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕುಟುಂಬದ ಬೇಡಿಕೆ, ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ವರಮಾನವಿರುವ ಕುಟುಂಬದ ಆಹಾರದ ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಈ ಕುಟುಂಬ ಆಹಾರವಾಗಿ ಸೇವಿಸಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡಾ ಆಹಾರಧಾನ್ಯದ ಬೆಲೆಗಳೇ ನಿರ್ಧರಿಸುವಷ್ಟು ಇವರ ಬೇಡಿಕೆ ಬೆಲೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಯಮಟ್ಟಿಗೆ “ರೈತರು” ಎಂದು ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಮೂರ್ಖತನವೋ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ “ಕೊಳ್ಳುವವರು, ಗಿರಾಕಿಗಳು, ಬಳಕೆದಾರರು” ಹೀಗೆ ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುರ್ಖತನ. ನಮ್ಮ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಾಸ್ತವ ಇಂತಹ ರೋಡ್ ರೋಲರ್ ಭಾಷೆಯ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒಗ್ಗದಷ್ಟು ಜಟಿಲವಾಗಿದೆ. ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದ್ದು, ಸರಳವಾಗಿ ಸಲೀಸಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬಾರದಂತಹದ್ದು, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಇಂತಹ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ. ಇದು ಎಂತಹ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಆರ್ಥಿಕ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಇದೆ.

ತಾ. ೧೦-೧೦-೨೬ ರ ಹಿಂದೂ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಶ್ರೀ ಜಿ. ಕೆ. ರೆಡ್ಡಿಯವರ ದೆಹಲಿ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳಿವೆ. “The government is becoming increasingly conscious of the anomaly of nearly 17 million tonnes of food grains held in buffer stock while millions of people have no money to buy the grains for their consumption.” ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ ಆದೇ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ದೇಶದ ನೌಕರ ಷಾಹಿಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಮಹನೀಯರೊಬ್ಬರು (ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಕೆ. ಜ್ಞಾ) ಸರಕಾರದ ಲೆವಿ ಎತ್ತುವಳಿ, ಕಳೆದ ವರುಷದ ಬಂಪರ್ ಬೆಳೆ ಇವುಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂ. ೨೦೦೦ ಕೋಟಿಗಳಷ್ಟು ಹಣ ಈಗ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇದು ಹಣದುಬ್ಬರಕ್ಕೆ

ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದ ವಕ್ತಾರರು, ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹಿರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಆರ್ಥಿಕ ಪತ್ರಕರ್ತರೂ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರೈತನಿಗೆ ಬೆಳೆದದ್ದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅನುಕಂಪ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು, ಸರ್ಕಾರದ ಲೆವಿ ಸಂಗ್ರಹದ ಮುಖಾಂತರ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹರಿದ ಹಣ ಹಣದುಬ್ಬರಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಕಳವಳಪಡುವುದು, ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವುದು-ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತೀರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ನಗುತ್ತಿರುವ ಇಂತಹ ವಿರೋಧಾಭಾಸದ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಜೊತೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಲ್ಲದ ರೈತರು, ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಅದು ಬೆಲೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವ ವಿಷಮ ಸಂಬಂಧ. ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯ ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಕೂಡಾ ತಾವು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಣನೀಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ದೈನಂದಿನ ಖರ್ಚಿಗೆ, ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆಗೆ, ಕೂಲಿಗಳ ಮಂಜೂರಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು. ತಾವು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಿಡುವ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯ ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಸಾಗುವಳಿ ಕೂಡಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಕೃಷಿಯಷ್ಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಒಬ್ಬ ರೈತ ಮತ್ತು ಅವನು ಬೆಳೆಯುವ ಬತ್ತದಷ್ಟೇ ಮೌಲ್ಯದ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ರೈತ ಇವರನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಆಹಾರಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ತಾನು ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟನ್ನು ದಾಸ್ತಾನು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಅವಶ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬೆಲೆಗೇ ಆಗಲಿ ಕೊಂಡು ತಂದೇನು ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಅರ್ಥಾತ್ ನಗದು ವರಮಾನದ ಖಾತರಿ ಆತನಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಡಿಕೆಯ ಬೆಳೆಗಾರ, ತಾನು ಬೆಳೆದದ್ದರ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಭಾಗವನ್ನು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಖರ್ಚಿಗೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತ ಬೆಳೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮ, ಕೊಟ್ಟ ಮಜೂರಿ, ಹೂಡಿದ ಬಂಡವಾಳದ ಬಡ್ಡಿ, ಬೆಳೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಖರ್ಚು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕು. 90 ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಒಂದು ಎಕ್ರೆಯ ರೈತ, ಅಕ್ಕಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕುಸಿದರೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾವ ಚಿಕ್ಕ ಮಧ್ಯಮ ರೈತರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ ಕುಸಿದದ್ದರಿಂದ ತಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಎಕ್ರೆಯಷ್ಟು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ತೋಟ ಇಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಐದೋ ಖಂಡಿಗೆ (1 ಖಂಡಿಗೆ=9.60 ಕೆ. ಜಿ.) ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕೃಷಿಕ ಅಡಿಕೆಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕುಸಿದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಕರಿಮಣಿ ಬೊಟ್ಟನ್ನೂ ಅಡವಿಟ್ಟು ದಿನ ದೂಡಬೇಕಾದೀತು. 1920-29 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಯ ಬೆಲೆಗಳು ವಿಪರೀತ ಕುಸಿದಾಗ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಈ ದುರವಸ್ಥೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳ ರೈತ ಆತ ಯಾವ ವರ್ಗದ ರೈತನೆ ಆಗಲಿ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಇಷ್ಟು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ ಕುಸಿದಾಗ, ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ಶಾಸಕರು ಮತ್ತು ಪತ್ರಕರ್ತರು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ರೈತರು ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಬಿಡಬಹುದು. ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕುಂಠಿತವಾಗಬಹುದು ಎಂಬ ಭೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್, ಯಾವ ಬೆಳೆಗೂ ಶಾಸಕರು ಮತ್ತು ಪತ್ರಕರ್ತರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬೆಳೆಯುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲ. ಉಳುವವರು ಉತ್ತರ, ನೆಡುವವರು ನೆಟ್ಟರ, ಮಳೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸುರಿದರೆ, ಮಣ್ಣಿನ ಹದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಫಸಲು ಬೆಳೆದೀತು. ಇದು ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಬೆಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುವ, ಬೆಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಲಾಭ ಹೆಚ್ಚಾಗುವ, ಲಾಭ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಹೆಚ್ಚಾಗುವ, ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತೆ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲ ಏರ್ಪಡುವ ಪರ್ಮ ಪುಸ್ತಕದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿದಾಗ ಯಾರೂ ಇದರಿಂದ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬತ್ತದ ಬೆಲೆ ಏರಿದರೆ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಏರುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರೈತರು, ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯವಿರುವಡೆ ತಮ್ಮ ಎರಡನೆಯ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಧಾನ್ಯದ ಬದಲು ಬತ್ತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಬಹುದು. ಬೆಲೆಗಳು ಇಳಿದಾಗ ಮತ್ತೆ ಎರಡನೆಯ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಬಹುದು. ಬತ್ತದ ಬೆಲೆಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡುವ ತಾಖತ್ತುಳ್ಳವರು ಫಸಲು ಬರುವವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಆರೇಳು ವರುಷ ಕಾಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವವರು ಬತ್ತಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಅಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲ್ಯದ ಫಸಲು ಬೆಳೆಯುವ ಅಡಿಕೆ ನೋಡಬಹುದು; ಅಥವಾ ಒಂದು ವರುಷದ ಬೆಳೆಯಾದ ಕಬ್ಬು ನೆಡಬಹುದು.

ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಬೆಳೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಫಸಲು ಕೊಡಬಲ್ಲ H. Y. V. (High Yielding Variety) ಬೀಜದ ತಳಿಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳು, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿವೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿಗಿಂತ, ಇವನ್ನು ಬಳಸುವ ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಫಸಲು ಇಮ್ಮಡಿ, ಮುಮ್ಮಡಿಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ. ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿದರೆ, ಚಿಕ್ಕ ರೈತರೂ ಇದರಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತಗೊಂಡು ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಏಕೆ ಬೆಳೆಯಬಾರದು? ಬೆಲೆಗಳು ಕುಸಿದರೆ, ಅವರ ಕೃಷಿ ಸದಾಕಾಲವೂ ಓಬೀರಾಯನ ಕಾಲದ್ದಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹಿಡುವಳಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವೊಂದೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಮಾನದಂಡ ಏಕಾಗಬೇಕು? ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸರಿ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಎಲ್ಲ ರೈತರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಎಲ್ಲ ರೈತರ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ. ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು-ಇವೂ ಎಲ್ಲ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿರುವ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನು ಸಮತಟ್ಟು ಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಯಾವ ಸೌಲಭ್ಯದ ಹಂಚಿಕೆಯೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ರೈತರು ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಕೆ. ಹೆಚ್. ಪಾಟೀಲರ ಪ್ರಶ್ನೆ ರೈಟರಿಕ್ ಗತ್ತಿನದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ರೈತ ತನ್ನ ಬೆಳೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚುಮಾಡಬಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಆ ರೈತನ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ, ಆತನ ನೆಲದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಕೃಷಿ, ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ; ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮತೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಇಷ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಬತ್ತದ ಕೃಷಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ತನ್ನ ಕೋಣಗಳಿಂದ ತಾನೇ ಉತ್ತು, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರಿಂದಲೇ ನೆಟ್ಟಿ, ಕೊಯಿಲು, ಮತ್ತಿತರ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವವನ ಭಮಿಯ ಫಸಲು ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ, ಕಂಟಂಬದವರ ದುಡಿಮೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ನೆಡುವ ವತ್ತು ಕೊಯಲಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಿನ ಮಜೂರಿಯ ಕೂಲಿಗಳನ್ನೂ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನ ಫಸಲು ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ, ತಾನಾಗಲೀ ಕುಟುಂಬದವರಾಗಲೀ ಏನೂ ದುಡಿಯದೆ, ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುವವರ ಫಸಲು ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಮಳೆ ನೀರಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವರ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಯಿಂದ, ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವ, ಬೆಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಸ್ತಿ ತೆಗೆಯುವವರ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಕೂಡಾ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲದರ ಸರಾಸರಿ ತೆಗೆದು ಇಷ್ಟು ಫಸಲಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಎಂದು ಹೇಳಲೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ತೀವ್ರ ಅಸಮಾನತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಎಂದೂ ವಾಸ್ತವದ ಸ್ಥೂಲ ಚಿತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಒದಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಲ್ಡ್ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಯೊಬ್ಬನ ಕುಟುಂಬದ ಒಟ್ಟು ಆದಾಯ, ಎರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಸರಾಸರಿ ತೆಗೆದರೆ, ಇಬ್ಬರ ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯ ಕೆಲವು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಾದೀತು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ನಮಗೇನೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಿಡುವಳಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ, ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಫಸಲಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾನತೆ ಕಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸರಾಸರಿ, ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾರದು.

ಆದ್ದರಿಂದ “ರೈತ” ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚುಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮ ಪಡುತ್ತಾನೆ? ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅರ್ಥಹೀನ, ಆಟೋಟಗಳು ಮತ್ತು ಕಂದುರೆ ರೇಸುಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು-ಇವು ಬಿಟ್ಟು, ಮುದ್ರಿತವಾಗುವ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, “ರೈತರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕ ಬೆಲೆ”ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತವೆ; ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಂತೂ ಸಮಯ ಸಂದರ್ಭ ನೋಡಿಕೊಂಡು, “ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ವೇತನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ”, “ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ನೆರವು”, “ರೈತರಿಗೆ ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ” ಮುಂತಾದ ತರಹೆವಾರಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯ ಹಂಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. “ಆಕರ್ಷಕ ಬೆಲೆ” ‘ನ್ಯಾಯ ಬೆಲೆ’ ಗಳೂ ಎಲ್ಲ ರೈತರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯಲು, ಒಂದು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು, ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು, ಪ್ರಚೋದಿಸುವಂತಾಗಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಡ ರೈತರ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಆಗಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿವೆ. ೧೯೬೦-೬೨ ರ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು Base (100) ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ೧೯೭೬ ರಲ್ಲಿ ಏಕದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆ

ಸೂಚ್ಯಂಕ ಕನಿಷ್ಠ ೧೯೦.೭೫ ಮತ್ತು ಗರಿಷ್ಠ ೧೯೭.೧೮. ದ್ವಿಧನ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಗಳ ಇದೇ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳು ಕನಿಷ್ಠ ೧೮೫.೮೧ ಮತ್ತು ಗರಿಷ್ಠ ೪೦೭.೦೧. (Financial Express 1•12-76). ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಚಲಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆ ಎಲ್ಲ ರೈತರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಹೊಸ ಹೊಸ ಉಪಕರಣ, ರಾಸಾಯನಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯಲು ಪ್ರಚೋದಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ರೈತರಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಕೆಳ ಮಧ್ಯಮ, ಬಡ ರೈತರು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಹಳೆಯ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಹಳೆಯ ಉಪಕರಣಗಳು, ಮಳೆ ನೀರು, ಹೆಚ್ಚಿ ಗೊಬ್ಬರ, ನೇಗಿಲ ಉಳುಮೆ ಇವುಗಳಿಗೇ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. '೨೧ ರಿಂದ ೭೨ ರ ವರೆಗಿನ ಅವಧಿ ಬಿಡಿ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಕುಶಾನರ ಕಾಲದ ಗಾಂಧಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ (೧೦೦ ಕ್ರಿ. ಶ) ಕಾಣಿಸುವ ಕೃಷಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉಪಕರಣವಾದ ನೇಗಿಲಿಗೂ, ಈಗ ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ನೇಗಿಲಿಗೂ (ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದೂ ಇಂತಹದ್ದೇ ನೇಗಿಲನ್ನು) ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಕೋಸಾಂಬಿ, ಚಿತ್ರಗಳ ಸಮೇತ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ಒಂದೇ ಥರದ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳು, ಯಾಂತ್ರೀಕೃತ ನೀರಾವರಿ, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು -ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೃಷಿಯ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ "ರೈತರಿಗೆ" ಇಂದು ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಚಾರವೂ ಸಾಕಷ್ಟು ನಡೆದಿದೆ. ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ಈ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೆ, ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಇನ್ನೂ ರೈತರು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವೆಂದೂ, ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು, ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಚಾರದ ಮೂಲಕ, ರೈತರ ಹೃದಯಪರಿವರ್ತನೆಯೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದೂ ಸರಕಾರದ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿವೆ. ಆದರೆ ಇದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬಹುದಾದ ಅತ್ಯಂತ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ ಕೇವಲ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಹೃದಯಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಈಗಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವನ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡುವ ತಾಖತ್ತನ್ನು, ಅಂದರೆ ಅವನ ವರ್ಗದ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ I. R 8, ಜಯಾ, ವಿಕ್ರಂ, ಸೋನಾ ಮುಂತಾದ H Y V ತಳಿಗಳ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈತರಿಗೆ ತಿಳಿದಿವೆ. ಮೇಲಿನ ತಳಿಗಳ ನೇಜಿ ನೆಟ್ಟು, ಸರಿಯಾಗಿ ನೀರು ಒದಗಿಸಿ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿ, ಬೆಳೆಗೆ ಹುಳಬಾಧೆ ತಗಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬತ್ತದ ತಳಿಗಳಾದ ಕರಿದಡಿ ಹಳ್ಳುಗ, ಕಣ್ಣ (ಕಜೆ), ಖಾಯಮೆ, ಜೀರ್ಸಾಲೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ನೇಜಿ ನೆಟ್ಟು, ಮಳೆ ನೀರು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿ ಗೊಬ್ಬರಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಸುವ ರೂಢಿಯ ಬೇಸಾಯಕ್ಕಿಂತ ಇಮ್ಮಡಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ ಫಸಲು ತೆಗೆಯಬಹುದು ಎಂಬುದು ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ಈಗಲೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನೋಧರ್ಮವೂ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆದರೆ ಅಜೀರ್ಣವಾದೀತು ಎಂಬ ಭೀತಿಯೂ ಕಾರಣವಲ್ಲ, ಇವರು ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಾಗಿರುವುದೇ ಇವರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೃಷಿಯ ಹತ್ತಿರವೂ ಸುಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಒಂದಂ ಎಕ್ರೆಯ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ HYV ನೇಜಿ ನೆಟ್ಟು, ಹೆಚ್ಚಿ ಗೊಬ್ಬರದ ಜೊತೆ, ೩೦ ಕೆ ಜಿ ಯೂರಿಯಾ, (ಕೆ. ಜಿ ಗೆ ೧-೮೦ ರಿಂದ ೧-೦೦ ದರ) ೧೦೦ ಕೆ. ಜಿ. ಸುಫಲಾ (ಕೆ. ಜಿ. ಗೆ ೧-೮೦ ರಿಂದ ೧-೦೦) ಹಾಕಿ, ಸುಮಾರು ೫೦ ರಿಂದ ೬೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಮೌಲ್ಯದ ಫಾಲಿಡಾಲ್, ಸೇವಿನ್, ಡಿ.ಡಿ.ಟಿ, ಪ್ಯಾರಾಥಿಯಾನ್ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಸರಾಗವಾಗಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೆಳೆಗಿಂತ ಎರಡರಷ್ಟು ಅಂದರೆ ೪೦ ರಿಂದ ೫೦ ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ೬೦, ೭೦ ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆದು ತೋರಿಸಿದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಎಕ್ರೆಗೆ ೩೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ೧೬೦೦ ರಿಂದ ೧೧೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮೌಲ್ಯದಷ್ಟು (ಈಗಿನ ದರಗಳಲ್ಲಿ) ಹೆಚ್ಚು ಫಸಲು ತೆಗೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಇಂತಹ ಲಾಭ ಬೇಡವೆನುವಷ್ಟು, ವಿರಕ್ತಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾವ ರೈತನಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಯಾಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈತರು ಈ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರರು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೀಗೆ. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಯ ನೇಜಿಗೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಳಿಗಳಿಗಿಂತ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ಉಪದ್ರವ ಜಾಸ್ತಿ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಮದ್ದು ಹೊಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಒಂದು ದಿನ ಇದರಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿದರೆ ಬತ್ತದ ಬದಲು ಬರಿ ಹುಲ್ಲು ಮಾತ್ರ ದೊರಕೀತು.

ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಯ ನೇಜಿಗೆ ನೀರೂ ಉರಿನ ತಳಿಯದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಬೇಕು; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸತತವಾಗಿ ನೀರಿರಬೇಕು. ಗದ್ದೆ ಒಣಗಿದರೆ ಪೈರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ರೂಢಿಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ೨೦ ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ, ಬೆಳೆ ಎಷ್ಟೇ ಹಾಳಾಗಲಿ, ೧೫ ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತಕ್ಕೆ ಮೋಸವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಪೈರು; ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಬರೇ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಜೊಳ್ಳು. ಈ ಎರಡು ವೈಪರೀತ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ಒಂದು ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನೆಟ್ಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ರೈತ ಹೇಗೋ ಒದ್ದಾಡಿ, ಹಟ್ಟಿ ಗೊಬ್ಬರದ ಜೊತೆ, ಯೂರಿಯಾ, ಸುಫಲಗಳನ್ನು ಹಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಹುಳ ಹಿಡಿದಾಗ, ಮದ್ದು ಹಾಕಲು ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ? (ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಜಾಸ್ತಿ) ಹಣವಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಪೈರಿಗೆ ಹಿಡಿದಿರುವ ಹುಳ ಯಾವುದು, ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕಾದ ಮದ್ದು ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದರೆ? (ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಜಾಸ್ತಿ). “ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ” ಕೃಷಿ ಇದು. ಹೀಗೆ ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಜೂಜು; ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ರೈತ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೋಲುವ ಸಂಭವವೂ ಜಾಸ್ತಿ. ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಏನು ಎಂಬುದು ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಅಪಾಯಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅನೇಕರಿಗೆ ಅದರ ಅನುಭವಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಚಿಕ್ಕ ರೈತರೇ ಏಕೆ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ಎಕರೆ ಬೆಳೆ ಭೂಮಿ ಇದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡು, ಮೂರು, ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಐದು ಎಕರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸಿಯಾರು. ಉಳಿದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿನ ತಳಿಯನ್ನೇ ನೆಟ್ಟು ಅವಶ್ಯಕಂಡರೆ ಹಟ್ಟಿ ಗೊಬ್ಬರದ ಜೊತೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಒಂದಷ್ಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ವಿನಃ H Y V ಮತ್ತು ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೂ ಇದು ಜೂಜೇ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಒಂದೆರಡು ಬೆಳೆಗಳು ವಿಪರೀತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫಸಲು ಕೊಟ್ಟು ನಂತರ ಫಸಲು ಇಳಿಯುತ್ತ ಹೋಗುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ರೂಢಿಯ ಕೃಷಿಯ ಫಸಲಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು, ಗದ್ದೆ ಬೆಂಡಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದು-ಇದೂ ಅನೇಕರ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ.

ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ, ಬತ್ತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಚಿಕ್ಕ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ಎಲ್ಲ ರೈತರ ಅಭಿಮತದಂತೆ ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ಯುವ ಮಳೆಗಾಲದ ಮೊದಲ ಬೆಳೆಗೆ ಹೇಳಿಸಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲ. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗೆ, ಈ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ಬೆಳೆಗಿಂತಲೂ (ನವೆಂಬರ್‌ನಿಂದ ಫೆಬ್ರವರಿಯವರೆಗಿನ ಎರಡನೆಯ ಬೆಳೆ) ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ಉಪದ್ರವ ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ. ಮದ್ದು ಹಾಕಿದರೆ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ; ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಏನಿದ್ದರೂ ಎರಡನೆಯ ಮೂರನೆಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ, ಮೂರನೆಯ ಬೆಳೆಗಳ ಪ್ರದೇಶವೇ ಕಡಿಮೆ. ಎರಡನೆಯ ಬೆಳೆ ಬತ್ತವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶವಂತೂ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ಒಂದನೇ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ ೧೯೭೧-೭೨ ರಲ್ಲಿ ೧೨೩೬೫೦ ಹೆಕ್ಟೇರು; ಎರಡು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ ೪೯೩೦೭ ಹೆಕ್ಟೇರು, ಮೂರು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ ಕೇವಲ ೭೪೪೦ ಹೆಕ್ಟೇರು. ಈಗ ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗಿರಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ. ಹೀಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲೂ ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ, ಅಂದರೆ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ಧಾರಾಳವಿರುವ ಗದ್ದೆಗಳು ಚಿಕ್ಕ, ಮಧ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಇವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀರಾವರಿಯ ಸೌಕರ್ಯವಿರುವ, ಎರಡು ಮೂರು ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವ ಭೂಮಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಲ್ಲೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವುದೂ, ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಗದ್ದೆಗಳು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬೆಳೆಯಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಬೆಳೆಯ ಗದ್ದೆಗಳಾಗಿರುವುದೂ ಒಂದು ಅಖಿಲ ಭಾರತ Pattern. ೧೯೭೧ ರ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕೃಷಿ ಜನಗಣತಿ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ಹೀಗಿದೆ :

“of the reported 70.5 million operational holdings in the country nearly 50 per cent are classified as “marginal farmers having below one hectare.” These holdings however account for only 9 per Cent of the total area of 161 million hectares. It is also reported that the marginal and sub-marginal holdings have on an average only 0.3 hectare of irrigated holding. Another very important feature of the Indian farming situation revealed by the Agricultural census is that in the cropping pattern of the marginal and sub-marginal farmers, the food crops like paddy and jowar predominate.” (ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ Pygmy Economic Review, No. 3. Oct 276. ದ. ಕ.. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್

ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಅಪವಾದವಲ್ಲ. ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ಬರುವ ಬಹಳ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸಿದ ಧನಿಗಳೂ ಒಕ್ಕಲನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಎಬ್ಬಿಸದೆ, ಆತನ ಗೇಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಯಲು ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದೇ ಬೆಳೆಯ ಬೆಟ್ಟುಗದ್ದೆಗಳನ್ನು 'ಔದಾರ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಗೇಣಿಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಸಾಕಷ್ಟು ನಡೆದಿದೆ. ಭೂಮಿ ವಿಕ್ರಯದಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಭೂಮಿ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರ ಕೈ ಸೇರಿದಾಗಲೂ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು, ಚಿಕ್ಕ ರೈತನ ಬಯಲು ಗದ್ದೆಗಳೇ. ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯವಿದ್ದ ನದೀ ಪರಂಬೋಕು ಅಥವಾ ಇತರ ಸರಕಾರಿ ಜಮೀನಿನ ದರಖಾಸ್ತುಗಳು ಕೂಡಾ ಬಡರೈತರಿಗಾಗಲೀ, ಭೂಹೀನರಿಗಾಗಲೀ ದಕ್ಕಲೇ ಇಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ರೈತರ ಭೂಮಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒತ್ತರೆಯಾಗಿ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಇದ್ದು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಘಟಕಗಳಾಗಿರುವುದೂ, ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಭೂಮಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲೊಂದು ೨೦ ಸೆಂಟ್ಸ್‌ನ ಗದ್ದೆ, ಹತ್ತು ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಂದು ೧೫ ಸೆಂಟ್ಸ್‌ ಗದ್ದೆ, ಮತ್ತೆ ಹತ್ತು ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಇಷ್ಟೇ ಲಂಗೋಟಿ ಅಗಲದ ಗದ್ದೆ, ಹೀಗೆ ಹಂಚಿ ಹೋಗಿರುವುದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಾವಿ ತೋಡಿಸಿ, ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ ಇಟ್ಟು, ಒಂದು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತನಿಗೆ ಸುಲಭವಾದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ರೈತನಿಗಲ್ಲ. ಆತನಿಗಿರುವ ಬೆಟ್ಟು ಅಥವಾ ಮಜಲು ಗದ್ದೆಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಆಳು ತೋಡಿದರೆ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಾವಿ ತೋಡಿ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಇಡಲು ಆತನಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದಲೋ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದಿಂದಲೋ ಸುಲಭ ಬಡ್ಡಿ ದರದ ಸಾಲವೇ ದೊರಕುತ್ತದೆ (ಇದು ಸುಲಭವೂ ಅಲ್ಲ; ಆತನಿಗೆ ದೊರಕುವುದೂ ಇಲ್ಲ-ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ, ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಎರಡು ಬೆಳೆಯ ಭೂಮಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆತ ಎಷ್ಟು ಬಾವಿ ತೋಡಬೇಕು? ಎಷ್ಟು ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಎಷ್ಟು ಸಾಲ ಎತ್ತಬೇಕು? ಬರೇ ಹದಿನೈದೋ ಇಪ್ಪತ್ತೋ ಸೆಂಟ್ಸ್‌ನ ಒಂದು ಗದ್ದೆಗೆ ಬಾವಿ ತೋಡಿಸಿ ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ ಇಟ್ಟು ಎರಡನೆಯ ಬೆಳೆ ತೆಗೆದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಅದು ಪೂರೈಸೀತೆ?

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ ದರ್ಜೆಯ, ೧.೮ ಹಾರ್ಟ್ ಪವರಿನ, ಚಿಮಿಣಿ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗೆ ಈಗ ಇರುವ ಬೆಲೆ ಸುಮಾರು ೨೪೦೦ ರೂಪಾಯಿ. ತಾನು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಮಾರಾಟ ಮಾಡದ ಬದಲು ವರ್ಷದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತಿತರ ತೀರ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಖರ್ಚನ್ನು ಕೂಲಿ ಮಾಡಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಚಿಕ್ಕ ರೈತನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಹಣ ಎಂದೂ ಜಮೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ನೆರವು ಸಿಗುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳೇ ಇಂತಹ ನೆರವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತವೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ರೈತರಿಗೆ, ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ಎಕ್ಸೈಮ್ ಮೇಲೆ ೩೫೦ ರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನವರೆಗೆ ೪೦೦ ರೂ.ಗಳವರೆಗೆ ೧೫% ನ ಬಡ್ಡಿ ದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ: ರೈತನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನ ಸಾಲ ಹಿಂದಿರಿಗಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಸಾಲಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಕ್ಕ ರೈತ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮ್ಯಾನೇಜರನನ್ನು ನಂಬಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರೊಡನೆ ಯಾವುದೇ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕೊಡುವ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಬೆಳೆ ಸಾಲಗಳಾಗಲೀ, ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳ ಸಾಲವಾಗಲೀ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ದೊರೆತರೂ ಆ ಬಡ್ಡಿದರ, ಅವರಿಗೆ ಪೂರೈಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಬಡ ರೈತರಿಗೆ, ಭೂ ಹೀನರಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಾಲವೆಂದರೆ 18 1/2% ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಚಿನ್ನಾಭರಣಗಳ ಈಡಿನ ಮೇಲೆ ಕೊಡುವ ಸಾಲ. ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಜನ ರೈತರಿಗೆ ಬೆಳೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಲಗಳು ದೊರೆತರೆ, ನೂರು ಜನರಿಗೆ ೨೫ ರೂ.ಗಳಿಂದ ೨೦೦, ೩೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗಿನ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮೊತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾಭರಣದ ಸಾಲ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಪಾವತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚಿಕ್ಕ ರೈತನಿಗೆ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ಗಡುವಿನೊಳಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಾರದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನಾಭರಣದ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಭರಣ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಈಡಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಭರಣದ ಚಿನ್ನದ ಮೌಲ್ಯದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸಾಲವಾಗಿ ಪಾವತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಲ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರದಿದ್ದರೆ ಆಭರಣ ಏನು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಡ್ಡಿ ದರವೂ ಜಾಸ್ತಿ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಬಡವರಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದೇ ಉಪಕಾರವೆಂದರೆ, ಅವರ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಈಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮಾರ್ವಾಡಿ ಬಡ್ಡಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದು. ಇದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ

ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರೊಡನೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ನಿತ್ಯ ಕೇಳುವ, ಜೀತದಾಳುಗಳಿಗೆ ಸಾಲ, ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಯುವವರಿಗೆ ಸಾಲ, ನೆಯ್ಕೆಯವರಿಗೆ, ಕುರಿ ಕಾಯುವವರಿಗೆ ಸಾಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನೂರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸಾಲಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುವುದು ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನಲ್ಲ. ಸುದ್ದಿಯ ವೇಷ ತೊಟ್ಟ ಜಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನು, ಇಂತಹ ನೆರವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗುವುದು ಈಗ ಇರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳೇ ಇದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗಾದರೂ, ಸಾಲ ನೀಡಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ, ನಿಖರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರೀ ಕಾನೂನುಗಳು, ಸಾಲ ನೀಡಿಕೆಯ ಸೂತ್ರಗಳು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಕಾನೂನು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳು, ಅವುಗಳ ಜಮೀನ್ದಾರ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಜಮೀನಿನ ಬಲವಿಲ್ಲದ ರೈತರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾಯ ದೊರಕುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಚಿಕ್ಕ ರೈತನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿತು ಎಂದಿಷ್ಟು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಗಲೂ ಇಂತಹ ಸಹಾಯದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ರೈತನಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ರೈತನ ಜಮೀನಿನ ಎಕ್ರೆವಾರು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಲವನ್ನು ಗಡುವಿನೊಳಗೆ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೂ ಆಲಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಹಕಾರೀ ಸಾಲ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಸಾಲಪಡೆಯುವವ, ಸಾಲದ ಹತ್ತನೆಯ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಷೇರ್ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕು; ಇಷ್ಟತ್ತನೆಯ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಸಾಲದ ಮೂರೂ ನಾಲ್ಕೋ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಕಂತನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ೨೪೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ 1.8 H. P.ನ ಚಿಮಿಣಿ ಎಣ್ಣೆ ಪಂಪ್‌ನನ್ನು ಆತ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದ ಸಾಲದ ಮುಖಾಂತರ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಆತ ೨೪೦ ರೂಪಾಯಿ ಷೇರು ಬಂಡವಾಳ ಕಟ್ಟ ಬೇಕು : ೧೨೦ ರೂಪಾಯಿ ಕಲ್ಯಾಣನಿಧಿಯಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ೮೦ ರೂಪಾಯಿಯ ಮೊದಲ ಕಂತು ಕಟ್ಟಲು ಸಿದ್ಧನಿರಬೇಕು. ಷೇರು ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣನಿಧಿಯ ಹಣ ಆತನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಇರುವಂತಹದ್ದು : ಸಾಲದ ಮೊದಲ ಕಂತಾದರೂ ಆತ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಕಟ್ಟಬೇಕಾದದ್ದೆ. ಆದರೂ ಒಬ್ಬ ರೈತ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘದಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಒಮ್ಮೆಗೆ ೩೬೦ ರೂ. ನಗದು ಸಿದ್ಧವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಮೊದಲ ಕಂತೂ ಸೇರಿದರೆ ಇದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ವಾರ್ಷಿಕ ಕಂತುಗಳ ಗಡುವು; ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿಯೇತರ ಸಂಪಾದನೆಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ನೌಕರಿ ಅಥವಾ ಕೈಕಸುಬಿನ ಯಾವ ವರಮಾನ ಮೂಲವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಣಕ್ಕೆ ಅವರು ಯಾರ ಮನೆ ಕನ್ನ ಹೊಡೆಯಬೇಕು? ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಗದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. 1.8 H. P.ಯ ಒಂದು ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಘಂಟೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ೧ ಲೀಟರ್ ಚಿಮಿಣಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಟ್ಟುಹೋದರೆ ರಿಪೇರಿಯ ಖರ್ಚಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಇಟ್ಟ ರೈತ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಘಂಟೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ, ಸರಾಸರಿ ೪ ರೂಪಾಯಿ ನಗದು, ಅದಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ವರಮಾನವಿಲ್ಲದ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಇಷ್ಟನ್ನು ಭರಿಸುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್, ಅದು ಚಿಮಿಣಿ ಎಣ್ಣೆಯದ್ದೇ ಇರಲಿ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯದ್ದೇ ಇರಲಿ ಇರುವ ನೀರನ್ನು ಸಂಭವವಾಗಿ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹಾಯಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳ ಹಾಗೆ ಅದರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅದು ಬಂದು ಹೊಸ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾರದು. ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ ಎರಡನೆಯ ಮೂರನೆಯ ಬೆಳೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದು ಇವತ್ತು ನಿನ್ನೆಯಿಂದಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯ ಧಾರಾಳವಾಗಿರುವೆಡೆ, ಏತ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ, ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆಯ ನೀರಾವರಿಯಿಂದ ಎರಡನೆ, ಮೂರನೆಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬತ್ತದ ಕೃಷಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನೂರರಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು, ಈ ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆಯ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು replace ಮಾಡಿವೆ. ಅಂದರೆ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಕೊಂಡಿರುವ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಾವಿ ತೋಡಿಸಿ, ಇದುವರೆಗೆ ಎರಡನೆಯ ಬೆಳೆಯೇ ಆಗದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಬೆಳೆ ಇಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಲ್ಲ : ಈಗಾಗಲೇ ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆಯ ನೀರಾವರಿಯಿಂದ ಬೆಳೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್, ಹೆಚ್ಚು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚು ದಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜಾಸ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವ ರೈತರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಬತ್ತ ಒಂದೇ ಕೃಷಿಯಲ್ಲ.

ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೆಳೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಇದ್ದು ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ನ ಪೂರ್ಣ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಇವರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಲ್ಲದೆ, ಬರೇ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳೇ ಇದ್ದು, ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ನೀರಾವರಿಯಿಂದ, ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿ ಬಡರೈತ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಇವುಗಳ ಹತ್ತಿರವೂ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಮೌಢ್ಯ ಕಾರಣವಲ್ಲ; ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಅಸಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ

ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ

ಸಾಂಸ್ಥಿಕ

ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ನೀರಾವರಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೀರಾವರಿಯ ಪ್ರಯೋಜನ ಕೂಡಾ ದೊಡ್ಡ ರೈತರಿಗೆ ದೊರಕುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರಾವಳಿಯ ತಾಲೂಕುಗಳಾದ ಮಂಗಳೂರು, ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ತೋಡುಗಳಿಗೆ, ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದ ತಕ್ಷಣ, ತೋಡುಗಳ ಆಸುಪಾಸಿನ ಗದ್ದೆಗಳ ರೈತರೇ ಒಟ್ಟಾಗಿ, ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ಸೊಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮೇಸನ್ನಿ ಕಟ್ಟಿ ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಎರಡನೆಯ ಬೆಳೆಗೆ ನೀರು ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಬಂದ ಒಂದು ನೀರಾವರಿಯ ಪದ್ಧತಿ. ಮುಂದಿನ ಮಳೆಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟೆಗಳೂ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಯೋಜನ ಕಟ್ಟಿದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಅದರ ಆಚೆಗಿನ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಅವು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾದರೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕರ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹರಿಯುವ ಇಂತಹ ತೋಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಕಾರ ನದೀ ಪರಂಬೋಕು (ಸರಕಾರದ ಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು) ಎಂದೇ ಸಾರಿದ್ದರೂ, ಇದರ ನೀರಿನ ಪ್ರಯೋಜನ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾವುದೇ ಬಯಲಿಗೂ ಅಕ್ವೇಬರ್, ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ದೃಶ್ಯವೆಂದರೆ, ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವ ನೀರು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚದರಿದಂತೆ ಒಂದೋ, ಎರಡನೆಯ ಬೆಳೆಯನ್ನೇ ಇಡದ ಅಥವಾ ಬತ್ತದಷ್ಟು ಲಾಭದಾಯಕವಲ್ಲದ ಉದ್ದು, ಹುರುಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಧಾನ್ಯ ನೆಟ್ಟ ಗದ್ದೆಗಳು. ಒಬ್ಬನ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನದ್ದರಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಗದ್ದೆ ಅಂಚುಗಳಷ್ಟೇ ನಿಖರವಾದ, ಒಬ್ಬನ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸುವ ಕಾಲುವೆಗಳ ನೀರಾವರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಇಲ್ಲಿನದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರೈತರನ್ನೇ ಕೇಳಿದರೆ ರೂಢಿಯಿಂದ ಬಂದ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ದಾರಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೂ ಕಾಲುವೆಯ ಮುಖಾಂತರ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಬಿಟ್ಟವನ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮರಳು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಬೆಳೆ ಜಾಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಶುಂಠನದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಂಬೋಕು ನೀರಿಗೆ, ಅದು ಎಲ್ಲ ರೈತರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದರ ಆಸುಪಾಸಿನ ಗದ್ದೆಗಳ ರೈತರು ಯಾರೂ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಜೋಡಿಸಿಕೊಡದೆಂದು ಸರಕಾರ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ತಾಖತ್ತುಳ್ಳ ರೈತರು ಇಂತಹ ನೀರಿಗೂ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಜೋಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಗದ್ದೆಗಳ ಕೃಷಿಯನ್ನು ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಆಸುಪಾಸಿನ ಗದ್ದೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೋಳಾಗಿರುವುದು- ಇಂತಹದ್ದೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಗಳ ಬದಲು ಸರಕಾರವೇ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ, ಸಿಮೆಂಟು ಕಾಂಕ್ರೀಟಿನ ತೂಬುಗಳುಳ್ಳ vented ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳಿರುವ ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಆಸುಪಾಸಿನ ರೈತರೆಲ್ಲರೂ ನೀರನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೂಡಾ, ಹಾಕಿದ ದುಡ್ಡಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಲು, ಸರಕಾರದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ರೈತರ ಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಹೇರುವ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಬೆಳೆ ನೀರಿನ ತಕರಾರು, ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಅಂಗವೇ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನೀರಿಗೋಸ್ಕರ ಜಗಳ, ಪೆಟ್ಟು, ಮಾರಾಮಾರಿ ನಡೆಯದ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ನೀರಾವರಿ ಕೂಡಾ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಸರಕಾರವೇ ತನ್ನ ಅಪಾರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂದುವರಿದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದ ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆ, ಸಿಮೆಂಟು, ಉಕ್ಕುಗಳಂತಹ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ನೀರಾವರಿಯ ಭಾರೀ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಕೂಡಾ. ಅದು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆ ಆಗಬೇಕಾದರೆ, ಮೊದಲು ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಪರೀತ ಅಂತರವುಳ್ಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಯಾವುದೇ ಹಂತದ ನೀರಾವರಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ; ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಗ್ಗದ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಕೂಡಾ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿಕ್ಕ

ರೈತರಿಗೆ ಕೈಗೆಟುಕದ ಹೋಗುತ್ತದೆ: HYV, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳ ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿಯ ಇಮ್ಮಡಿ ಫಸಲು ಆಕಾಶದ ಹವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ೨೪೦೦ ರೂ. ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಕೂಡಾ ದುಬಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ; ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅದನ್ನು ಕೊಂಡರೂ, ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಳಕೆ ಅವರಿಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಳಮಧ್ಯಮ, ಮಧ್ಯಮ ರೈತರಿಗೆ ಇದು ಖಂಡಿತ ದುಬಾರಿಯಲ್ಲ. ಈ ವರ್ಗಗಳ ರೈತರು, ಸಹಕಾರೀ ಸಂಘಗಳು ಕೊಡುವ ಬೆಳಸಾಲಗಳು (ಒಂದು ಎಕ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಗರಿಷ್ಠ ೩೫೦ ರೂ. ನಗದು-ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿ-12 1/2% ಬಡ್ಡಿದರ) ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರ ಸಾಲ (ಒಂದು ಎಕ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಗರಿಷ್ಠ ೩೦೦ ರೂ. ಬೆಲೆಯ ಗೊಬ್ಬರ - ಒಂದು ವರುಷದ ಅವಧಿ-12 1/2% ಬಡ್ಡಿದರ) ಗಳ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು, ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಷ್ಟಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೃಷಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ, ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ-ಇವೆರಡೂ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಸಾಗುತ್ತದೆ-ಮಧ್ಯಮ ರೈತರೂ ಈ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲೇ ಜಾಸ್ತಿ ಹಾರ್ಸ್ ಪವರಿನ, ೬ ರಿಂದ ೭ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಚಾಲಿತ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳೂ ಇವೆ. ನೀರೆತ್ತುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ದಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ, ಬಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವು ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯವು. ಆದರೆ ಇವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅಗತ್ಯವಾದ ದುಡ್ಡು ಹೊಂದಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಂತಹ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶೆಡ್‌ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ, ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲದೆ, ಅವನ್ನು ಪಡೆಯುವ, ವಿಪರೀತ ಖರ್ಚಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಇವೆ, ಇಂತಹ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳು ಮಧ್ಯಮ ರೈತರಿಗು ದುಬಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು, ಮೇಲುವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೊರಕುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾರೀ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಬಳಸುವ ಪವರ್ ಟೆಲ್ಲರ್. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಂಚರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೆರಡು ಪವರ್ (ಟೆಲ್ಲರುಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸುಮಾರು ೮೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ 10 H.P. ನ ಒಂದು ಮಿಟ್ಟುಬಿಡಿ ಪವರ್ ಟೆಲ್ಲರ್‌ಗೆ ಈಗ ಇರುವ ಬೆಲೆ ೧೮೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಪವರ್ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನ ಉಳುಮೆ ಕೊಣ ಅಥವಾ ಎತ್ತುಗಳ ಉಳವೆಂಗಿಂತ ಖಂಡಿತ ಹೆಚ್ಚು ಫಲಕಾರಿ. ಟೆಲ್ಲರ್ ಉತ್ತಮ ಆಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಟೆಲ್ಲರ್‌ನಿಂದ ಮಣ್ಣು ಮಿದುವಾಗುವಷ್ಟು ನೇಗಿಲ ಉಳುಮೆಯಿಂದ ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಟೆಲ್ಲರ್‌ನ ಉಳುಮೆಯೂ ನೇಗಿಲ ಉಳುಮೆಗಿಂತ ಬೇಗ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ೫ ಘಂಟೆಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಟೆಲ್ಲರ್ ಒಂದು ಎಕ್ರೆ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ನೇಜಿ ನೆಡುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲ ಉಳುಮೆಯಿಂದಲೇ ನೆಟ್ಟಿ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ೧೨ ಜೋಡು ಕೋಣಗಳನ್ನು ನೊಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಆದರೂ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ಏಕೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ? ಯಾರಿಗೂ ಹೊಳೆಯಬಹುದಾದ ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನ ೧೮೦೦೦ ರೂ. ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿತ್ಯದ ವೆಚ್ಚ. 10 H. P. ನ ಒಂದು ಟೆಲ್ಲರ್ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಘಂಟೆಗೆ ೧ ಲೀಟರ್ ಡೀಸೆಲ್ (ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಲೀಟರ್‌ಗೆ ೨-೦೦ ರೂ. ದರವಿದೆ). ಮತ್ತು ಸುಮಾರು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯ ಮೌಲ್ಯದ ಆಯಿಲ್ ಅಗತ್ಯ. ಟೆಲ್ಲರ್ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನವಿರುವ ಒಬ್ಬ ಚಾಲಕನೂ ಬೇಕು. (ಹೂಡುವವರಿಗಿಂತ, ಇವರ ಕೆಲಸ ಸುಲಭದದ್ದಾದರೂ ಇವರಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ದಿನಗೂಲಿ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ). ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಟೆಲ್ಲರ್ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರ ಅನುಭವದ ಪ್ರಕಾರ ಟೆಲ್ಲರ್‌ಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ೧೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ರಿಪೇರಿ ಖರ್ಚು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅದೃಷ್ಟ ಕೆಟ್ಟರೆ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಆರೇಳು ಸಾವಿರದ ಹೊಡೆತ ಬೀಳುವುದೂ ಉಂಟಂತೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ರೈತರಿಗೆ ಟೆಲ್ಲರ್ ಖಂಡಿತ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಣಿಸಲಾಗದ್ದು. ನೌಕರಿ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಉದ್ಯಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳ ವರಮಾನ ಇರುವ ಒಬ್ಬ ರೈತ ಇಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು ಎಂದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಗಲೂ ಆತನಿಗೆ ಇದು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ೨೦೦೦೦ ಕ್ಕೆ ಶೇಕಡಾ ಹತ್ತರ ಸೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡಿ ಹಿಡಿದರೂ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೨೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಆಯಿತು; ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನ ರಿಪೇರಿ, ಇಂಧನದ ಖರ್ಚು, ನಡೆಸುವವನ ಸಂಬಳ ಇವೂ ಸೇರುತ್ತವೆ, ಟೆಲ್ಲರ್ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನೇಗಿಲ ಉಳುಮೆಗಿಂತ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನ ಉಳುಮೆಯಿಂದಾಗುವ ಬೆಳೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು ಟೆಲ್ಲರ್ ಉಳುಮೆಯಿಂದ ಉಳಿತಾಯವಾಗುವ ಹೂಟೆಯ ಮಂಜೂರಿ ಆತ ಟೆಲ್ಲರ್‌ಗೆ ಹಾಕಿದ ದುಡ್ಡಿನ ಬಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಇರಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇದೇ ಹಣವನ್ನು ಇನ್ನೆಂತಹಕ್ಕಾದರೂ ಬಳಸಿ, ತನ್ನ ನೆಲವನ್ನು ಕಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಆಳುಗಳಿಂದ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ಹದಿನೈದು

ಎಕ್ರೆಗಳಷ್ಟಾದರೂ ಬತ್ತದ ಗಡ್ಡೆಗಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಬತ್ತದ ಜೊತೆಗೆ ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು, ಅಥವಾ ಕಬ್ಬಿನ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಇದ್ದರೆ ಟೆಲ್ಲರನ್ನು ವರುಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. (ಟೆಲ್ಲರ್ ಭಾರವನ್ನೂ ಎಳೆಯಬಲ್ಲದು.) ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಟೆಲ್ಲರ್, ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಮುಂತಾದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಾಲಗಳಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬಡ್ಡಿ ದರ ೧೪ ರಿಂದ ೧೬%. ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬಡ್ಡಿ ದರ ೧೨ %. ಸ್ವಂತ ಹಣ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ, ಟೆಲ್ಲರ್ ಕೊಳವವನಿಗಿಂತ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ, ಟೆಲ್ಲರ್ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳುವವನ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆತ ಕೊಟ್ಟ ಗಡುವಿನೊಳಗೆ ಅಸಲು ಬಡ್ಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಟೆಲ್ಲರ್ ಸಮೇತ ಆತನ ಮನೆಮಾರು ಹರಾಜಾದೀತು. ಯಾವುದೇ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಾಲ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಲ್ಲ Sound party ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ಅಲಾಯದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಟೆಲ್ಲರ್ ಉಳುಮೆಯ ಪ್ರಯೋಜನ ಮಧ್ಯಮ ರೈತರಿಗಾದರೂ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

೧) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಟೆಗೆ ಜನರೇ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಬೇಕು ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೂ ಮಜೂರಿ ಅಳಿದು ಪೂರೈಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುವಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಮಜೂರಿ ದರ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗಬೇಕು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಪಟ್ಟಣಗಳ ತೀರ ಸಮೀಪವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ನೆಟ್ಟ ಅಥವಾ ಕೊಯಿಲು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗೆ ಜನ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಪಟ್ಟಣಗಳ ದಿನಗೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ನಡೆದು ಹೋಗಲಾರದಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗಿಂತ, ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ದಿನಗೂಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೂಲಿಗಳೇ ಸಿಗದೆ, ಯಾರ ನೆಲವೂ ಬೀಳು ಬಿದ್ದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನನಗಂತೂ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಿರಲಿ, ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಿರಲಿ-ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ದಿನಗೂಲಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದುಕಬೇಕಾದ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂರ್ಣ ಉದ್ಯೋಗ ಕಲ್ಪಿಸಲಾರದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ-ಇದು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದಂತೆ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಹೀಗಿರುತ್ತ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳ ಮಜೂರಿ ಯಾರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ಪೂರೈಸಲಾರದಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಆಗುವ ಸಂಭವವೇ ಇಲ್ಲ.

೨) ಚಿಮಿಣಿ ಎಣ್ಣೆ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರೈತರು, ತಮ್ಮ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳನ್ನು, ಘಂಟೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ೩ ರಿಂದ ೪ ರೂಪಾಯಿಯ ಬಾಡಿಗೆ ದರದಲ್ಲಿ (ಚಿಮಿಣಿ ಎಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಆಯಿಲ್ ಖರ್ಚು ಬೇರೆ) ಇತರರಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡುವುದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳೂ, ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳನ್ನು, ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳನ್ನು ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. (ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿ, ಯಾರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಗುಜರಿಯಾಗಿ ಧೂಳು ತಿನ್ನುತ್ತಿವೆ) ಸ್ವಂತದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಬಾಡಿಗೆ ತಂದಾದರೂ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಚಿಕ್ಕ, ಮಧ್ಯಮ ರೈತರು ಯಾಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು? ಇನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಇಷ್ಟು ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲ? ಆದರೆ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನ ಬಾಡಿಗೆ ಈಗಿನ ದರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಂಟೆಗಾದರೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿ; ಇಡೀ ದಿನಕ್ಕಾದರೆ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ. ಚಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ರೈತರಿಗೆ ಈ ಬಾಡಿಗೆ ದರಗಳೂ ಖಂಡಿತ ಆಕರ್ಷಕವಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಭಾರೀ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪವರ್ ಟೆಲ್ಲರ್‌ನಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಿಂತ, ಅದರ ವೆಚ್ಚವೇ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ, ಈಗಿನ ಅಸಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೈತರಿಗೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಂತೂ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಾಗಿದ್ದು ಯಾವ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯೂ ಅವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಳಮಧ್ಯಮ, ಮಧ್ಯಮ ರೈತರೂ ಕೂಡಾ ತಾವು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ತಾವೇ ಬಳಸಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವವರು. ಇದರಿಂದ ಬಂದ ಹಣವೂ ಇವರ ಕುಟುಂಬದ ಇತರ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗೇ ಹರಿದು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ತಾವು ಬೆಳೆದದ್ದರ ಮಿಗಿಲೆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರಳಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು ಇವರಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೃಷಿಕರ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ೧) ಹಿಡುವಳಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ದೊಡ್ಡದಿದ್ದು, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸಾಲಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸಲಿಸಾಗಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು. ೨) ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಜೊತೆ ಅನ್ಯ ವರಮಾನದ ಮೂಲವಿರುವವರು, ಉದ್ಯಮ, ವಾಣಿಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ, ಆದರೆ ವರಮಾನ ತೆರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯವರಿಗೆ ತೋರಿಸದ ಹಣ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿ ತೊಡಗಿರುವ ದೇಶವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಈ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಜೊತೆ, ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ನೌಕರಿಗಳಲ್ಲಿರುವವರೂ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಂತೆ ಕೃಷಿಯೊಂದೇ ಇವರ ಜೀವನಾಧಾರವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇವರದು ರೈತರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವರ್ಗ. ಇಂತಹ ರೈತರು ಬೆಳೆದದ್ದರ ಮಿಗತೆಯನ್ನು ಕೃಷಿಗೇ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಲ್ಲರು; ಸ್ವಂತ ಬಂಡವಾಳವನ್ನೂ ಹೂಡಬಲ್ಲರು; ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ಲಾಭ ಸಮೇತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವುದೂ ಇವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗೆ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಕೃಷಿಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳು ಕೇವಲ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಅಸಮತೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೈರುಧ್ಯವೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನದ ಅಸಮತೆ, ಕೃಷಿಯಲ್ಲೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಸಮತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ಎರಡು ಪರಸ್ಪರ ವೈರುಧ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ೧) ಮಳೆ ನೀರು, ಸ್ವಂತದ ಶ್ರಮ, ಸ್ವಂತದ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಉಳುಮೆ, ಅದೇ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸಿ, ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ಪೂರ್ತ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಮತ್ತು ಜಾನುವಾರುಗಳ ಸಾಕಣೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆ ಬಿಟ್ಟು ಏನನ್ನೂ ಮಾರದ, ಅಂದರೆ ಬೆಳೆಯ ಯಾವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ನಗದಿನ ಪ್ರವೇಶವಾಗದ ಪೂರ್ಣ ಅನಾಣ್ಯೇಕೃತವಾದ ಕೃಷಿ. ೨) ಕೂಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಯಾಂತ್ರೀಕೃತ ನೀರಾವರಿ, ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಸುಧಾರಿತ ತಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ನಗದು ಕೊಟ್ಟೇ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ಸ್ವಂತದ ಯಾ ಸಾಲದ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿ, ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಮಾರುವ, ಮಾರಿ ಬಂದ ನಗದಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮರಳಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ, ಬೆಳೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಗದು ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ನಾಣ್ಯೇಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರ ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳ ಕೃಷಿ ಅಡಿಕೆ, ಕಾಫಿ, ಕಬ್ಬು, ತಂಬಾಕು ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಕೃಷಿಯಷ್ಟು ಇನ್ನೂ ನಾಣ್ಯೇಕೃತವಾಗಿಲ್ಲ; ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಕೃಷಿಯ ಬಂಡವಾಳಷಾಹೀಕರಣದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದಿರುವ ಪಂಜಾಬು ಹರ್ಮಾನಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯಷ್ಟು ಇಲ್ಲಿನ ಬತ್ತದ ಕೃಷಿ ಇನ್ನೂ ನಾಣ್ಯೇಕೃತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಒಂದು ದಾರಿ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬಂಡವಾಳಷಾಹೀಕರಣ, ನಾಣ್ಯೇಕರಣ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣಗಳತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. (ನಾಣ್ಯೇಕರಣ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣ ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ನಗದಿನ ಪ್ರವೇಶದ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸರಳಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ನಗರ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಡುವಿನ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮದ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳ ಬೆಲೆ ನಿರ್ಣಯದ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಳವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಈ ಲೇಖನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಇದು ಮೀರಿದ್ದು). ಬಂಡವಾಳಷಾಹೀಕರಣ, ನಾಣ್ಯೇಕರಣ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣಗಳು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಸ್ತಿ ಒಡೆತನದ ತೀವ್ರ ಅಸಮಾನತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ದಿವಾಳಿ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತ, ಕೂಲಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಸುತ್ತ, ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಹೊರಗಿಡುತ್ತ ಆರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೂ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಭಾರೀ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ, ಮುಂದುವರಿದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ತಾಖತ್ತು, ದೇಶಾದ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಜಾಲ-ಇವುಗಳಿಂದ ಟಾಟಾ ಗೋಯೆಂಕಾ, ಮಫತ್‌ಲಾಲ್, ಕೊರಾರಿ, ಧ್ಯಾಕರ್, ಸಾರಾಭ್ಯಾಗಳ ಉರಿನ ನೇಕಾರರನ್ನು ದಿವಾಳಿ ಎಬ್ಬಿಸಿರುವುದು ಹೀಗೆ. ಬಾಟಾ, ಕೆರೋನಾ ಕಂಪನಿಗಳು ಉರಿನ ಸಮಗಾರರನ್ನು ಬೀದಿ ಬದಿಯ ಮೆಟ್ಟು ರಿಪೇರಿಯವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವುದು ಹೀಗೆ. ಒಂದೇ ಒಂದು ತೀರ ಸಣ್ಣ ಸಾ ಮಿಲ್ಲು ಕೂಡಾ ದಿನಕ್ಕೆ ೩೦೦ ಜನ ಬಡಗಿಗಳ, ಗರಗಸದವರ ಕೆಲಸ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೀಗೆ. ಒಂದು ಆಯಿಲ್ ಮಿಲ್ಲು, ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಗಾಣಿಗರನ್ನು ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಸುವುದು ಹೀಗೆ. ಇಂತಹ ವಿಷಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೆಂದರೆ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರು ಬೇಕಾಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಷರತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಬಳಿಸುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಹೊರಗಿಡುವ, ಅವರ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅನಗತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ, ಕೆಳಗಿರುವವರನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವ ಈ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ರೈತ ಬೆಳೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಮಾರುವುದು ಯಾವುದೇ ಮಿಗತೆಯನ್ನಲ್ಲ. ಇವರು ಮಾರುತ್ತಿರುವುದು ಇವರ ಶ್ರಮವನ್ನು. ಖಟಾವ್ ಆದ ಕೂಡಲೆ ತಮ್ಮ ತಕ್ಷಣದ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇವರು ನಷ್ಟಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ -ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಕರೆಯುವ ಈ Distress

selling-ಹತಾಶ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ, ಯಾವ ಬೆಲೆಯೂ ನ್ಯಾಯಬೆಲೆ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಖಟಾವ್ ಆದೊಡನೆ, ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕ ರೈತ ತಾನು ಬೆಳೆದದ್ದರಲ್ಲಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾರಿದ ಅಂದರೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಸಂಕಟಗಳೂ ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ೧) ಬೇಸಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ದಿನ ದೂಡಲು ಆತ “ಹೊಲಿ” ಸಾಲ ತರಲೇಬೇಕು. ೨) ತನ್ನ ಇತರ ಖರ್ಚುಗಳು ಬಿಡಿ, ಅನ್ನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲೂ ಆತ ಕೂಲಿ ಅರಸಲೇಬೇಕು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಒದಗಿಸುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ (ಇವು ಕೇವಲ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರಗಳು; ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲ) ದೂರವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರು ಈ ಎರಡು ವಿಷಮ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೊಲಿ, ಅಕ್ಕಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂದಾಯವಾಗಿ ಬತ್ತದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮರುಪಾವತಿಯಾಗುವ ವಿಪರೀತ ಬಡ್ಡಿದರದ, ಸಾವರಾವ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯ ಒಂದು ಧಾನ್ಯ ಸಾಲ. ನೆಟ್ಟಿಯಾದ ನಂತರ ಮತ್ತು ಕೊಯಿಲಿನ ಮೊದಲಿನ ಮಳೆಗಾಲದ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದ ದಿನಗಳು. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಬೆಳೆಯ ಒಂದು ಕಾಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವ ರೈತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ : ಕೂಲಿ ದೊರೆಯುವುದು ವರ್ಷದ ಯಾವ ಋತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಷ್ಟವೇ; ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಷ್ಟ. ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೋಸ್ಕರ, ಕೊಯಿಲಾದ ತಕ್ಷಣ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುವ ಮಾತುಕೊಟ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ಸಾಲ ತರದೆ ಇವರಿಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮರುಪಾವತಿಯ ದರ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ೧ ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಗೆ ೩ ರಿಂದ ೪ ಮುಡಿ ಬತ್ತ (ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆಯಿಂದ ಎರಡು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತ). ಪುತ್ತೂರು, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ೪ ರಿಂದ ೫ ಮುಡಿ ಬತ್ತದವರೆಗೂ ಇದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಇತರ ಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇವುಗಳಿಗೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, “ಈಗಲ್ಲ ಇದು ಹೋಗಿದೆ : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೇ ಹೊಲಿ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲ ಮರಳಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕಾನೂನೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಹೊಲಿ ಕೊಡುವವರು ಯಾರು ಎಂದು ಬೇಕಲ್ಲವಾ?” ಎಂದು ಮಾತು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಕೇವಲ ೧೦-೧೨ ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ನೀವು ಹೋಗಿ ಖುದ್ದು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಈಗಲೂ ಈ ಸಾಲದ ಪದ್ಧತಿ, ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನಗರಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಹೋಗಿ ಬರುವಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ-ಉದಾ: ಮಂಗಳೂರು, ಉಡುಪಿ, ಕುಂದಾಪುರ, ಕಾರ್ಕಳ, ಪುತ್ತೂರು ಮುಂತಾದ ಗೇರುಬೀಜ, ಹಂಚು, ಬೀಡಿ, ಸಗಟು ಮತ್ತು ಚಿಲ್ಲರೆ ವಾಣಿಜ್ಯದ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಕುಂದಾಪುರ, ಕಾರ್ಕಳ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ, ಪುತ್ತೂರು, ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕುಗಳ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರಮಾಣ, ಒಟ್ಟು ಹೊಲಿಯ incidence ಈಗಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಹೊಲಿ ಸಾಲದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವೆಂದರೆ, ಭೂ ಹೀನರಿಗೆ ಇದು ದೊರೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವ ತಾನಾಗಿ ಬತ್ತ ತಂದೊಪ್ಪಿಸದಿದ್ದರೆ, ಮರುಬೆಳೆಯ ಕೊಯಿಲಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಾದರೂ, ಅವನ ಅಗಳಕ್ಕೇ ಗೋಣಿಚೀಲ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬತ್ತ ಅಳಿಸಿಯೇನು ಎಂಬ ಖಾತರಿ ಇರುವವರಿಗೆ, ಅಂದರೆ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಪಾಲ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂತದ ಖರ್ಚಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆಯದ ಅಥವಾ ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಮಾರಿಬಿಡುವ ಚಿಕ್ಕರೈತರೇ ಹೊಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಜನ. ಈ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟು ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ ಬದಹದ ಆಧಾರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬಾಯಿ ಮಾತು, ಕುಳ ಸ್ವಲ್ಪ ತಕರಾರಿನದ್ದಾದರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವ ಒಬ್ಬ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೊಲಿ ಕೊಡುವವನಿಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನೂ ಇದನಂ ಕೊಯಿಲಾದ ತಕ್ಷಣ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದದ್ದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕೊಂಡ ಸಾಲ ನುಂಗಿ ಹಾಕಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಯವೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಾಲ ಕೊಡುವವ ಹೇಗೂ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನಿಗಿಂತ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸಾಲ ಮರಳಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವ ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಸಾಬೀತಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವೇ. ನಾನು ನೋಡಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಲಿ ಸಾಲಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಧ ಮುಡಿಯಿಂದ ಹತ್ತು ವಂಂಡಿ ಅಕ್ಕಿಯವರೆಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಹೋಲಿ ಕೊಡುವುದು, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಪರೂಪ. ಹೊಲಿ ಕೊಡುವವರೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರೇ ಆಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ; ಮಧ್ಯವು ಕೆಳಮಧ್ಯಮ ರೈತರು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಚಿಲ್ಲರೆ ವರ್ತಕರೂ ಕೂಡ ಹೊಲಿ ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಧಂಧೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಮಿಲ್ಲುಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರುವವರೂ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತ, ೧ ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಗೆ ೪ ಮುಡಿ ಬತ್ತ ಕೊಡುವ

ವಾಗ್ನಾನದ ಮೇಲೆ ಹೊಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಡ ರೈತನಿಗೆ ೫ ಮುಡಿ ಬತ್ತಕ್ಕೆ ಮರುಸಾಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮರುಸಾಲದ ಪ್ರಕರಣಗಳೂ ಸುಮಾರಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆಂದು, ಆ ಹಳ್ಳಿಯವರು ಹೇಳಿದರು.

ಹೊಲಿ ಸಾಲ ಕೊಡುವವರು, ಕೊಯಿಲಾದ ತಕ್ಷಣ, ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರಿಂದ ಬತ್ತವನ್ನೇ ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅಥವಾ ಕೊಯಿಲಾದ ತಕ್ಷಣ ಬತ್ತಕ್ಕಿರುವ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಗದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೆ ಸಾಲ ಕೊಡುವವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬತ್ತ-ಇದು ಹೊಲಿ ಸಾಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಮರುಪಾವತಿಯ ಕ್ರಮ. ಮರುಪಾವತಿಯ ದರ ಕೂಡಾ ಸಾಲದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿ, ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿ ಅಥವಾ ಕೊಯಿಲಿಗೆ ಹದಿನೈದೇ ದಿನಗಳಿರುವಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿ ಕೊಯಿಲಾದ ತಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ ಆತ ಈ ಸಾಲವನ್ನು ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿದ ದರದಲ್ಲೇ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೊಲಿ ಸಾಲ ಕೇವಲ ಬಾಯಿ ಮಾತಿನ, ವಿಶ್ವಾಸದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರ ನಿರಂತರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ, ಋಣ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದು. ಹೋಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ತಾನು ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಒಮ್ಮೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರತಿ ವರುಷವೂ ಈ ಸಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಹೊಲಿ ಸಾಲ ತರುವುದು ಅಥವಾ ತಾನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ಉಪವಾಸ ಬೀಳುವುದು, ಈ ಎರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತೀರ ಒಳಗಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕಡುಬಡವರಿಗೂ ಕೂಡಾ ಸರಕಾರದ ಋಣ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಹೊಲಿ ಸಾಲದ ಪದ್ಧತಿ ಮಾತ್ರ ಈಗಲೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ, ಆದರೆ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದೆ.

ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಳಿದ ಸವಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ, ನೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕೊಯಿಲಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯ ಕೆಲಸ ಕೊಡಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಉಳಿದವರ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ವೇಳೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ; ಅದರ ಅಗತ್ಯವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ರೈತರ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಇವರೂ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗದ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಂತೆ ಕೆಲಸ ಅರಸಿಕೊಂಡು ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮವನ್ನು ಯಾವ ದಿನಗೂಲಿ ದರಕ್ಕೇ ಆಗಲಿ ಮಾರಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಚೆನ್ನ ಅಡ ಇಟ್ಟು ಮಾವಾಡಿ ಬಡ್ಡಿಗೋ ಅಥವಾ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬಡ್ಡಿಗೋ ಸಾಲ ತರುವುದು, ಹೊಲಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕಡಿಮೆ ದಿನಗೂಲಿಗೆ, ಇಡೀ ಹಗಲು ಮೈ ಮುರಿದು ದುಡಿಯುವುದು, ಕೆಲಸ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಊರು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವುದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ವಿಷಮ ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಾಗಿದ್ದು, ಋಣ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯಿದೆ ಅಥವಾ ಜೀತ ಪದ್ಧತಿ ನಿರ್ಮೂಲನದಂತಹ ಕಾಯಿದೆಯ ಕ್ರಮಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಜ್ಯಾರಿಗೆ ಬಂದರೂ, ಭೂಮಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಅಸಮ ಒಡೆತನಗಳ ಮೂಲಭೂತ ವೈರುಧ್ಯಗಳು ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ, ಈ ಶೋಷಣೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಾವಾಡಿ ಬಡ್ಡಿ ದರ, ಹೊಲಿ ಸಾಲದ ಮರುಪಾವತಿಯ ದರ-ಇವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾದ ಶೋಷಣೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ದಿನಗೂಲಿ ದರಗಳು, ಈ ಶ್ರಮದಿಂದಲೇ ಬದುಕಬೇಕಾದವರ ನಿರಂತರ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ, ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಊರೂರು ಅಲೆಯುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ-ಇವೂ ಕೂಡಾ ಅಷ್ಟೇ ತೀವ್ರವಾದ ಶೋಷಣೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಯ ದರಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಈಗ ಇರುವ ಕೃಷಿಯ ದಿನಗೂಲಿ ದರ, ಇದೇ ದಿನದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ೨ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ, ಒಂದು ಉಟ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕರೆದವನ ಮರ್ಜಿ ಅನುಸರಿಸಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಚಾ ಮತ್ತು ವೀಳ್ಯ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣಗಳ (ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳು) ಸಮೀಪವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಯ ದರ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ; ಕೂಲಿ ನಗದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂದಾಯವಾಗುವುದೂ ಜಾಸ್ತಿ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು ಇದೇ ಕೂಲಿಯ ದರಗಳು; ಕೂಲಿ ಸಂದಾಯವಾಗುವುದು ಅಕ್ಕಿ ಅಥವಾ ಬತ್ತದ ರೂಪದಲ್ಲಿ (ಕೃಷಿಯ ಮಜೂರಿ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಲೇಖನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಪ್ಪು

ಹೇಳಿಕೆಗಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ). ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ದಿನದ ಕೆಲಸ ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೮ ಘಂಟೆಯಿಂದ ಸಂಜೆ ೬ ಘಂಟೆಯವರೆಗಿನ (ಮಧ್ಯೆ ಊಟದ ಬಿಡುವು ಬಿಟ್ಟು) ಕೆಲಸ. ಇಂತಹ ದಿನಗೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ದಿನದ ದುಡಿತ ಬತ್ತದ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ, ನೆಟ್ಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೂಟಿಯವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ದಿನ ಒಬ್ಬ ಹೂಡಿದರೆ, ಸುಮಾರು ೬೦ ಸೆಂಟ್ಸ್ ಜಾಗವನ್ನು ಎರಡು ಸಾಲು ಹೂಡಬಹುದು (ಇದೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೋಣದ ಅಥವಾ ಎತ್ತಿನ ಜೋಡಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ). ಮಳೆಗಾಲದ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಆರು ಸಾಲೆಯ ಹೂಟಿ ಅವಶ್ಯ. ಆದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೂಟಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾರೂ ಇಡೀ ದಿನ ಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಬರೇ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಿಂದಲೇ ಇದು ಆಗುವ ಕೆಲಸ ಆಗಿದ್ದರೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ಹೂಟಿಗೆ ಜಾನುವಾರುಗಳೂ ಬೇಕು; ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೂಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಕೋಣ ಯಾ ಎತ್ತಿನ ಜೋಡು ಸಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ರೈತರಲ್ಲಿಯೂ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ರೈತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೋಣಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ದಿನ ಹೂಟಿಯ ನೊಗಕ್ಕೆ ಜೋಡು ಕಟ್ಟಿದರೆ, ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅವು ನೆಲ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಲಾರವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೂಟಿಯ ಕೆಲಸ ಇಡೀ ದಿನ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬರೇ ಹೂಟಿಯ ಕೆಲಸ ಕೇವಲ ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಕೆಲಸ. ಹೂಟಿಯವರನ್ನು ಇಡೀ ದಿನಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ಹೂಟಿ, ನಂತರ ಗದ್ದೆಯ ಅಂಚು ಕಡಿಯುವುದು, ಅಂಚಿನ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊದ್ದು ಕಡಿಯುವುದು, ಅಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಸರು ಹಾಕಿ ಭದ್ರಪಡಿಸುವುದು, ಬೇರೆ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಹೊರುವುದು, ಚೆಲ್ಲುವುದು, ಬೂದಿ ಎರಚುವುದು, ಹೋಟಿಯ ಕೋಣಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಧನಿಯ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ರೂಢಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ಬರೀ ಹೂಟಿ ಮಾತ್ರವಾದರೆ ಕೂಲಿ ಒಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಊಟ; ಇಡೀ ದಿನದ ಕೆಲಸವಾದರೆ ೨ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಊಟ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಭೂಮಾಲಕರು, ನೆಟ್ಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೬೦ ರೂಪಾಯಿ, ದಿನಂಪ್ರತಿ ಎರಡು ಊಟ, ಚಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ದಿನಂಪ್ರತಿ ಊಟ, ಚಾ. ಈ ಮಜೂರಿಗೆ ಒಂದು, ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇದೆ. ಇಂತಹ “ಹಂಗಾಮೀ ಖಾಯಂ” ಕೂಲಿಗಳಿಂದ, ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುವವರಿಗೆ ಕೂಲಿಯ ದರ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದಿನಗೂಲಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಗ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ; ಹೋಟಿ ಮತ್ತು ನೆಟ್ಟಿಯ ಕೆಲಸಗಳೂ ಸರಾಗವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ. ಬತ್ತದ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೂಟಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಗಳಾದ ನೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕೊಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಂಜೂರಿ (Time rate) ಇಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ, ಮಜೂರಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಗದಿಯಾಗಿರುವುದು (Piece rate) ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಮುಡಿ ಗದ್ದೆ (೬ ಕೊಯಿಲು ಅಥವಾ ೬೦ ಸೆಂಟ್ಸ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಗದ್ದೆ-ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಬೆಳೆ, ಮಜೂರಿ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಳತೆಯ ಘಟಕ)ಯನ್ನು ನೆಡುವುದಕ್ಕೆ.... ಅಂದರೆ ನೇಜಿ ಕಿತ್ತು, ಹೊತ್ತು ನೆಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ, ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಜೂರಿ, ೧೪ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ, ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಮಾಡಲಿ ಮಜೂರಿ ಮಾತ್ರ ಇಷ್ಟೆ. ವಾಡಿಕೆಯ ಲೆಕ್ಕದಂತೆ ಇದು ಆರು ಆಳಿನ ಕೆಲಸ. ಆರೇ ಆಳಿನ ಕೆಲಸವಾದರೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇಡೀ ದಿನದ ಕೆಲಸ. ಒಂದು ಮುಡಿ ಗದ್ದೆಯ ಪೈರನ್ನು ಕೊಯ್ದು, ಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಿ, ಧನಿಯ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿ, ಬಡಿದು, ಹುಲ್ಲು ಸೂಡಿ ಕಟ್ಟಿ, ಬತ್ತ ಮತ್ತು ತಳು ಹುಲ್ಲು: (ಹುಲ್ಲಿನ ಚೂರುಪಾರು) ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ, ಬತ್ತ ಒಳಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ರಾಶಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಟ್ಟು ಸಂದಾಯವಾಗುವ ಮಜೂರಿ ೪೨ ಸೇರು ಬತ್ತ. ಎಷ್ಟೇ ಆಳುಗಳು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಹೊತ್ತು ಹಿಡಿಯಲಿ, ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಇದು ೪ ಆಳುಗಳು ೨ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ. ಕೊಯಿಲಾದ ತಕ್ಷಣ ಬತ್ತ ಒಮ್ಮೆ ಬಡಿದಾದ ನಂತರ, ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಬಿಟ್ಟು, ಹುಲ್ಲನ್ನು, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಡಿದು, ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದ, ಬತ್ತ, ಜೋಳು ಬೇರೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಬಡಿದು, ಸೂಡಿ ಕಟ್ಟಿ, ತಳು ಹುಲ್ಲು (ಹುಲ್ಲಿನ ಚೂರುಪಾರು) ಬಡಿದು, ಬೇರೆ ಮಾಡಿ, ಬತ್ತ ಗಾಳಿಗೆ ಹಿಡಿದು, ಹುಲ್ಲು ಕುತ್ರೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಂದಾಯವಾಗುವ ಮಜೂರಿ ನೂರು ಸೂಡಿ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ೨ ರಿಂದ ೩ ಸೇರು ಬತ್ತ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕೃಷಿಯ ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಇದರ ಮಜೂರಿಯೂ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವ ನವೆಂಬರ್, ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೂಲಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ನೆಟ್ಟಿ, ಕೊಯಿಲು ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯಲಾರರು ಎಂಬ ಭಯದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗಳು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ನೆಟ್ಟಿಯ ಮತ್ತು ಕೊಯಿಲಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಆಗುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲ. ಮಳೆ ಬಂದು ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತಾಗ ಒಮ್ಮೆಗೇ ನೆಟ್ಟಿ ಆಗಬೇಕು; ಆದರೆ ಕೊಯಿಲಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಳೆ ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು; ಕೊಯ್ದು ಪೈರನ್ನು ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಣಗಲು ಬಿಡಬೇಕು.

ಕೊಟ್ಟು ಮಜೂರಿ ಅಳೆಯಲೇಬೇಕೆಂಬ ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾತ್ರ ಧನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಇವರದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ attached labour ಆದ್ದರಿಂದ, ವರ್ಷವಿಡೀ ಇವರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ casual labourers ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಜೂರಿ ಅಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕೆಲಸ ಇವರಿಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಖಾಯಂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ 'ಕೊಯಿಲು ಬತ್ತ'ದ ಮಜೂರಿ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದಿಷ್ಟು ಗುರುತು ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಕೂಲಿಗಳು ಬಂದು, "ಗದ್ದೆ ಕೊಯ್ಯುತ್ತೇವೆ; ಈ ಮಜೂರಿ ಕೊಡಿ" ಎಂದರೆ ಯಾವ ಧನಿಯೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ; Piece rates ನಲ್ಲಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾರು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ತಾಲೂಕುಗಳು ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ್ದರಿಂದ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಳಿದೆಡೆಗಿಂತ ಫಸಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ. ಉಳಿದೆಡೆ, ರೂಢಿಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಎಕ್ರೆಗೆ 90 ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತ ಬೆಳೆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 60 ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತ. ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಳೆ ಬಂದ ವರ್ಷ ಕೊಯ್ಯುವರಿಗೆ ಉಳಿದೆಡೆಗಿಂತ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಮಜೂರಿ ದೊರಕಿತು. ಆದರೆ ಬೆಳೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗದಿ ಮಂಜೂರಿಗಿಂತಲೂ ಕೊಯಿಲು ಮಜೂರಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿಬಿಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಇವೆ. ಕೊಯಿಲು ಬತ್ತದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇಗನೆ ಕೊಯ್ದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಡಿದು, ಬತ್ತ, ಜಳು, ಹುಲ್ಲು ಎಲ್ಲ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವತಃ ಧನಿಗಳ ಅನುಭವ. ಕೊಯಿಲಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇಂತಹ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಧನಿಗಳಿಗಾಗುವ ಲಾಭ, ಈ ಕೂಲಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಕೂಲಿ ದರ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಎಂದು ತೋರಿದರೂ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕೂಲಿ ದರ, ನಿಗದಿಯಾದ ಕೂಲಿ ದರಕ್ಕೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ.

ಈ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಈ ಪದ್ಧತಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸುಧಾರಿತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಸುವವರು, ಈ ಕೂಲಿ ದರವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬದವರೇ ಕೊಯಿಲಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವವರೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೇ ಆಗಲಿ ಈಗ ಕೂಲಿಗಳ ತತ್ಕಾರವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಮೊದಲು ಹೀಗೆ ಕೂಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವರೂ ಈಗ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿಗದಿ ದರಗಳಲ್ಲೇ ಕೂಲಿಗಳು ಸಿಗುವುದಾದರೆ, ಜಾಸ್ತಿ ಕೂಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು? ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕೃಷಿ ಮತ್ತಿತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಖಾಯಂ ಆಗಿ, ದಿನಗೂಲಿಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಭೂಮಾಲಕರು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಈ ಕೂಲಿಗಳ ಮಜೂರಿ ದರ ಮತ್ತು ಇವರ ನೇಮಕ ಶುದ್ಧ ಹಂಗಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಂತಹವರೇ ಬಂದು ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವುದು ಬಿಡುವುದು, ಭೂಮಾಲಕನ ಮರ್ಜಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಪರಸ್ಪರ ಗುರುತು ಪರಿಚಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಧನಿಯ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಈ ವರ್ಷ ಉತ್ತವರು, ನೆಟ್ಟವರು, ಕೊಯ್ಯುವರು, ಬರುವ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅದೇ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಖಾಯಂ ಕೂಲಿಗಳಾದರೆ ಇಂತಹದ್ದೇ ಕೆಲಸ ಎಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿಯ ಹೂಟೆ, ನೆಟ್ಟೆ, ಕೊಯಿಲು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲದೆ, ಕಸ ಗುಡಿಸುವುದು,

ನೀರು

ಹೊರುವುದು,

ಸೊಪ್ಪು

ತರುವುದು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದು, ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೂರಂಟು ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೆಲಸಗಳು-ಇತ್ಯಾದಿ ಧನಿ ಹೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಈ ಕೂಲಿಗಳು ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. 2-3 ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಖಾಯಂ ದಿನಗೂಲಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳುವ ಧನಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಕೊಯಿಲಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಉಪದ್ರವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದದ್ದೆ. ಕೊಯಿಲಿನ ಕೆಲಸ ಚೊಕ್ಕವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇರಾದೆ ಇಲ್ಲದ ಧನಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈಗ ನಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಶೇಕಡಾ 90 ರಷ್ಟು ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಕೊಯಿಲಿನ ಕೆಲಸಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕೊಯಿಲು ಬತ್ತದ ಮಜೂರಿ ಪದ್ಧತಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವೇ ಸರಿ. ಬೆಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಡೆಗಿಂತ, ಈ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕೂಲಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ಮಜೂರಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು. ಹೂಟೆ, ನೆಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಕೊಯಿಲು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉದ್ಯೋಗ ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವುದು. (ಹೂಟೆ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಕೃಷಿಯ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯ ಗಂಡಾಳುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳು ದುಡಿಯುವುದೇ ಜಾಸ್ತಿ. ನೆಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಕೆಲಸಗಳಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳದ್ದೇ ಕೆಲಸ). ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯ ಸಂದಾಯವಾಗುವ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ piece wage- ಒಂದು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಬತ್ತವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ,

ಕೇರಿ, ಅಕ್ಕಿ, ನಚ್ಚಲು, ತೌಡು ಎಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಸಂದಾಯವಾಗುವ ಮಜೂರಿ ಎರಡೂವರೆ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ; ಬೆಳ್ಳಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಯಾದರೆ, ೩ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ. ಒಬ್ಬಳೇ ಮಾಡಿದರೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇಡೀ ದಿನದ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಭಾರೀ ರೈಸ್ ಮಿಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಹಲ್ಲರುಗಳು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಈಗ ನಿಂತೇ ಹೋಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಯಿಲಿನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ನಂತರದ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಸಿಗದ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳುಗಳಿಗೆ ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭತ್ತ ಬೇಯಿಸುವುದು, ಒಣಗಿಸುವುದು, ಕುಟ್ಟುವುದು, ಕೇರುವುದು-ಈ ಕೆಲಸಗಳು ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಭೂಮಾಲಕರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನಡೆಯುವ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಮಾತ್ರ ರೈಸು ಮಿಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಹಲ್ಲರುಗಳಿಂದಾಗಿ ಯಾರೂ ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಖರ್ಚಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಸುವ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಕಟ್ಟಿದ ಅಕ್ಕಿಯ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮೂಗಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ, ಮಧ್ಯಮ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ತಮ್ಮ ಮನೆವಾರ್ತೆ ಖರ್ಚಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೂಲಿಗಳಿಂದ ಕುಟ್ಟಿಸುವುದುಂಟು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಬತ್ತ ಅಕ್ಕಿಯಾಗುವುದು ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಲೇ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಂತೂ ಎರಡು ಮೈಲಿಯ ಅಂತರದೊಳಗೆ ಒಂದಾದರೂ ರೈಸು ಮಿಲ್ಲು ಅಥವಾ ಹಲ್ಲರು ಇಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಿ ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲ್ಲರು ಮತ್ತು ರೈಸುಮಿಲ್ಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲಾ ಗೆರೆಟಿಯರ್ ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಅದು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿವರಗಳು ಹೀಗಿವೆ. “South Kanara being a predominantly paddy growing area, rice milling has become an important industry. About forty years back there were only three rice mills in the whole of the district. But at present there are 770 hullers and 24 shellers in the district, More than 75% of these mills have installed oil engines to run the mills while the rest are power driven, using the electrical energy available in the area. All these rice mills are privately owned and are subject to various regulations like the Factory Act, Rice milling control order and the like (S. K Dt. Gazetteer 1973, ಪುಟ 230)

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಲ್ಲರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ. ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ಟುಗಳ ಇಂಜನ್ನಿಗೂ, ಸುಮಾರು ೬೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಟ್, ಶಾಫ್ಟ್ ಮತ್ತು ಬ್ಲೇಡ್ ಜೋಡಿಸಿ ಅವನ್ನು ಹಲ್ಲರಯಗಳಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಹಲ್ಲರುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಕೊಡದಾದರೂ, ಲೈಸೆನ್ಸ್ ಮಾಡದ ಅನಧಿಕೃತ ಹಲ್ಲರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಮೂರು ಪಾಲಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಇರಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಹಲ್ಲರುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ತಮ್ಮ ಬತ್ತವನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದವರ ಬತ್ತವನ್ನೂ ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು ೫೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಒಂದು ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಮಾಣದ 5 H. P. ನ ಹಲ್ಲರು ಘಂಟೆಗೆ ಒಂದೂವರೆಯಿಂದ ಎರಡು ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಬತ್ತವನ್ನು ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಾದರೆ ಇದು ಒಂದಾಳಿಗೆ ೪ ರಿಂದ ೫ ದಿನ ಹಿಡಿಯುವ ಕೆಲಸ. ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ೨೫ ರಿಂದ ೫೦ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಬತ್ತವನ್ನು ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ರೈಸು ಮಿಲ್ಲುಗಳು ಇವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲರುಗಳು ಮತ್ತು ರೈಸು ಮಿಲ್ಲುಗಳು ಮಳೆಗಾಲದ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಬಿಟ್ಟು ವರುಷದ ಉಳಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ ೧೦-೧೨ ಘಂಟೆ ಚಾಲೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಧಿಕೃತ ಮತ್ತು ಅನಧಿಕೃತ ಹಲ್ಲರುಗಳು ಮತ್ತು ರೈಸು ಮಿಲ್ಲುಗಳು ಎಷ್ಟು ಘಂಟೆಗಳ ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವೇ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿ.

ಮಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಕ್ಕಿಗಿಂತ ಕುಟ್ಟಿದ ಅಕ್ಕಿಗೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಸ್ತಿ ದರವಿದೆ. ಮಿಲ್ಲಿನವರು ತಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಬತ್ತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ತೂಕದ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅನೇಕರ ಅನುಭವ. ವಾಡಿಕೆಯ ಲೆಕ್ಕ ಎರಡು ಮುಡಿ ಬತ್ತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿ ಎಂದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಳಿಯ ಬತ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಕ್ಕಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; H Y V ತಳಿಗಳ ಬತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಜಾಸ್ತಿ. ಮಿಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಬತ್ತವನ್ನು ಸೇರು, ಕಳಸಿಗೆ, ಮುಡಿ ಮುಂತಾದ ಗಾತ್ರದ ಅಳತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೂಕದ ಅಳತೆಗಳಾದ ಕೆ.ಜಿ. ಕ್ವಿಂಟಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಳೆದು ತಂದಾಗ ಈ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳ ಹಿಡುವಳಿದಾರರೂ ಮಿಲ್ಲಿನವರು ಮಾಡುವ ಈ ಮೋಸದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಒಂದು ಮುಡಿ ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರಿನಷ್ಟಾದರೂ ತಮಗೆ ಖೋತಾ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚಿನವರ ಅನುಭವವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ರೈತರೂ ತಮ್ಮ ಬತ್ತವನ್ನು ಈಗ ವಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಯಾಕೆ?

ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಮಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಕುಟ್ಟುವ ಮಜೂರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ತೀರ ಅಗ್ಗ. ಮಿಲ್ಲಿನ ದರ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಅಕ್ಕಿಗೆ (೧೦೦ ಕೆ.ಜಿ.) ೩ ರಿಂದ ೪ ರೂಪಾಯಿ. ಕುಟ್ಟಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಸುವ ಬತ್ತವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ಇದು ಇನ್ನೂ ಅಗ್ಗದಲ್ಲ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೇ ಕುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ತಗಲುವ ಮಜೂರಿ ದರವೇ ೯ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಅಥವಾ ಈಗಿನ ದರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಮಾರು ೧೪ ರೂಪಾಯಿ. (ಬತ್ತ ಬೇಯಿಸುವ ಖರ್ಚು ಬೇರೆ.) ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈಸು ಮಿಲ್ಲು ಮಾಲೀಕರು ಸ್ವತಃ ಅಕ್ಕಿಯ ದಾಸ್ತಾನುಗಾರರು ಮತ್ತು ಸಗಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಿಲ್ಲಿಂಗ್ ಚಾರ್ಜನ್ನು ಅಕ್ಕಿಯ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಕೊಟ್ಟರೂ (ಕ್ವಿಂಟಾಲಿಗೆ ೧ ಕೆ.ಜಿ.) ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಇದನ್ನು ನಗದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅಕ್ಕಿ ಕುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಮಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುವುದು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕುಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹಿಡಿಯುವ ಬತ್ತವನ್ನು ಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರೆ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ ಅದರ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು. ಬತ್ತ ಬೇಯಿಸಿಯೇ ಕೊಂಡುಹೋದರೆ, ಅದೇ ದಿನವೇ ಅಕ್ಕಿ ತರುವುದಕ್ಕೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಸುವವನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ತರಾತುರಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಕ್ಕಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಬೆಳೆಯುವವರಿಗೆ, ಅಕ್ಕಿ ದಾಸ್ತಾನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಬೆಲೆ ನೋಡಿ ಮಾರುವವರಿಗೆ, ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಅಕ್ಕಿಯ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಮಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲಕರ. ಹಲ್ಲರು ರೈಸು ಮಿಲ್ಲುಗಳ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಂಡವಾಳವೂ ಭಾರೀ ಗಾತ್ರದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹು ಜನರು ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಕೂಳಿಗೂ ಗತಿ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿರುವ, ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವಂತಹ ಏಕತಾನದ, ಮೈ ಕೈ ಪುಡಿ ಮಾಡುವ ದೈಹಿಕ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ, ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಅನ್ನ ಸಂಪಾದನೆಗೋಸ್ಕರ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರೈಸು ಮಿಲ್ಲುಗಳ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮುಂದುವರಿದ ಬಂಡವಾಳವಿಲ್ಲದ ಸ್ವರೂಪದ್ದೆ ಸರಿ. ರೈಸು ಮಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಿಲ್ಲಿನ ಯಂತ್ರ ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಟ್ಟು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಗದು ಹಣವೇ ಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೈಸು ಮಿಲ್ಲು ಮಾಲೀಕರು ಒಂದೇ ಭಾರೀ ಭರಮಾಲಕರು ಅಥವಾ ಅಕ್ಕಿಯ ಸಗಟು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಅಥವಾ ಈ ಎರಡೂ ಆಗಿರುವವರು. ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಅದರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲೇ ನೂರಾರು ಜನರ ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಕ್ಷವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಯಜಮಾನಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ, ಇವುಗಳ ಲಾಭವೂ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಹೊರಗಿಡುವ ಬಂಡವಾಳವಿಹೀಕರಣ ನಾಣ್ಯೀಕರಣ ವಾಣಿಜ್ಯೀಕರಣ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಈ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ, ರೈಸು ಮಿಲ್ಲು, ಸಾ ಮಿಲ್ಲು, ಆಯಿಲ್ ಮಿಲ್, ಪವರ್ ಟೆಲ್ಲರು, ಟ್ರಾಕ್ಟರು, ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು-ಇವು ನೇರವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ಭಾರೀ ಉದ್ಯಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ನಿರುದ್ಯೋಗವಿದ್ದರೂ, ವಿಪರೀತ ನಾಣೀಕರಣ, ವಿಪರೀತ ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲರುಗಳಂತಹ ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಉತ್ಪಾದಿಸದ, ಆದರೆ ದೈಹಿಕ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮೊಟಕು ಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳಿರುವುದು ಈ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲ ವೈರುಧ್ಯಗಳಿಗೂ ಕೂಡಾ ನೇರವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.

ಮನುಷ್ಯ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಅನಗತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅಗ್ಗ ಗೊಳಿಸುತ್ತ, ಒಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೂರು ಜನ ಸದಾ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳ ಮೀಸಲು ಪಡೆಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅಸಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸಾಯಿಸಲು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೇಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಉಸಿರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕನಿಷ್ಠ ಮಂಜೂರಿ ದರದ ದೈಹಿಕ ದುಡಿಮೆಯ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನ ತಯಾರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಮತ್ತು ಇಷ್ಟು ಅಗ್ಗದ ಮಜೂರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ಕೆಲಸ ದೊರೆಯದೆ ಹೋಗುವುದು-ಈ ವಿಷಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಬಂಡವಾಳವಿಹೀಕರಣ ಹಠಾತ್ತನೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಘಟ್ಟದಾಚೆಯ ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳಿಗೆ (ಕಾಫಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಂಡವಾಳವಿಹೀಕೃತ, ನಾಣೀಕೃತ ಬೆಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ) ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟದ್ದು ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ

ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. (ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ, ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಸೇರೆಗಾರರು, ಇವರೊಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಲಿಗಳು ಆಗಲೇ ಮಲೆನಾಡಿನ ಬದುಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಳೆಯಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ). ಕೆಲಸ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು, ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ಊರು ಸೇರುವುದು ಅದರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅದು ಕೆಟ್ಟದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಉದ್ಯೋಗದ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ ಇದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ನೌಕರ, ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ೮ ಸಲವಾದರೂ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ವಾಸಿಸುವ ಊರುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾನಂತೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಲಸೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಮವಾಗಿದ್ದ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಮಲೇರಿಯಾದ ಕೊಂಪೆಯಾಗಿದ್ದ ಮಲೆನಾಡಿಗೆ, ಯಾರೂ ಖಂಡಿತ ಶ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕೂಲಿ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಲ್ಲ; ಬೇರೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಇವರು ಘಟ್ಟ ಹತ್ತಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಯಾವ ನಾಣ್ಯೇಕರಣ; ಬಂಡವಾಳಷಾಹೀಕರಣಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡವೋ, ಅಂತಹದ್ದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮಾಲಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸಿಲೋನಿನ ಕಾಫಿ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕೂಲಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ Fred Halliday ಎಂಬ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಬರೆದಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಯಿಂದ, ಘಟ್ಟದಾಚೆ ಹೋದವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. "An infamous system of contract labour was established which transported hundreds of thousands of Tamil coolies from Southern India into Ceylon for the coffee estates. These Tamil labourers died in tens of thousands both on the journey itself and in the nightmarish conditions of the early plantations. Nearly a million were imported in the 1840s and 1850s alone. The death rate was 250 per 1000. (Explosion in a Sub Continent-Ed-Robin Blackburn. ಪುಟ 157) ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳು ಎಷ್ಟು ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಗಳನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು? ಇಲ್ಲಿನ ತೋಟಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೂ 'nightmarish' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯದ್ದಲ್ಲ; ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲ. ಆರೇಳು ಮೈಲಿಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಆಸ್ವತ್ರೆಯಾಗಲೀ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳು ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಈ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನ ವಿನಾಕಾರಣ ಸತ್ತಿರಬಹುದು? ಎಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನ ಭವಿಷ್ಯ ಮುರುಟಿಹೋಗಿರಬಹುದು? ೧೦೦೦ ದಲ್ಲಿ ೨೫೦ ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿಯೆ? ಅಥವಾ ಅದ ಕಡಿಮೆಯೆ? ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಹೋದವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಭೂ ಹೀನ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು. ಇವರು ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಿಟ್ಟಾಗ, ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ, ತಮ್ಮ ಹುಟ್ಟೂರುಗಳ ಋಣ ಕಡಿದುಕೊಂಡೇ ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವ, ಕಂದಾಪುರ, ಕಾರ್ಕಳ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ, ಪುತ್ತೂರು ಮತ್ತು ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಅರ್ಧವಾರ್ಷಿಕ ವಲಸೆ ಈಗಲೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾಫೀ ತೋಟದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹೋದವರು ಭೂಹೀನರಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ವಲಸೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಹೀನರ ಜೊತೆ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿ, ಕೊಯಿಲಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಮುಗಿದ ನಂತರ, ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಅಡಿಕೆ, ಕಾಫೀ ತೋಟಗಳ ಹಂಗಾಮಿ ದಿನಗೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ, ಬತ್ತದ ಕೃಷಿಯ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ, ಕಟ್ಟೋಣ, ರಸ್ತೆ ಕಾಮಗಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಊರುಗಳಿಗೆ ಇವರು ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೋಗುವವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಖಾಯಂ ನೆಲಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇಸಿಗೆ ಕಳೆದು ಮಳೆಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಇವರು ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾಫೀ ತೋಟದ ಕೂಲಿಗಳಂತೆ ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಸೇರೆಗಾರರಿಂದ ಮುಂಗಡ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಸಾಲ ತೀರಿಸಲು ಅವರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು. ಸೇರೆಗಾರರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಬಳ ಒಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ. ಈ ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಾಲವೂ ತೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಇವರು ಘಟ್ಟ ಹತ್ತುವುದೂ ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ನೆರೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಹಂಗಾಮಿಯಾಗಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುವವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರೆಗಾರರ ಬಲವಂತದಿಂದಲೇ ಹೋಗುವವರಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ, ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಂಬಳದ ಕೆಲಸ ದೊರೆಯುತ್ತದಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಹೋಗುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರಾದರೂ ಮಲೆನಾಡಿನಿಂದ ಉರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ, ಕಂಬಳಿಪುಟ್ಟೆಯೊಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ತರುವ ಐಶ್ವರ್ಯ ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಇಂತಹ ಹಂಗಾಮಿ ವಲಸೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕಳೆದ ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹೀಗೆ ಘಟ್ಟದಾಚೆ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಕೆಲವರನ್ನು ನಾನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ, ಈಗ ಘಟ್ಟದ

ಮೇಲೆಯೂ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳು ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಇರುವ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜನ ಇದ್ದಾರೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಕೆಲಸ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಲಿ ಸಿಗದೆ, ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದ ಕಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರ, ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕ ರೈತ, “ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲ ಈಗ ತಮಿಳಂ ದೇಶದ ವಡ್ಡರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಅವರಿಗೆ ನಿಯತ್ತು, ಮರ್ಯಾದೆಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ದರಕ್ಕಾದರೂ ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ತಯಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಒಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ದರಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನಿಗೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಜೂರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ತಯಾರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ವಡ್ಡರು ಮರ್ಯಾದೆಗೆಟ್ಟ ಜನ ಎನ್ನಿಸಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಲಸೆ, ಪರ ಊರುಗಳ ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಆಪ್ರಾಯಸ್ಥ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳದ್ದು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಳಗೇನೇ ಕೆಳವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಆಪ್ರಾಯಸ್ಥ ಮಕ್ಕಳ ದುಡಿಮೆ ವಿಪರೀತ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಭೂಹೀನರು ಮತ್ತು ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಪ್ರಾಯಸ್ಥ ಮಕ್ಕಳು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ದೂರ ದೂರದ ಊರುಗಳಿಗೆ ಕಡಾ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದ್ದರು. ೧೪, ೧೫ ವರ್ಷದ ಪ್ರಾಯದ ಮಕ್ಕಳು ಬಿಡಿ, ೮-೧೦ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡಾ ಹೋಟೆಲು ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕರುಣ ಭೀಭತ್ಯಗಳನ್ನು ಖಾಯಸು ಮಾಡುವವರ ಪೈಕಿಯವನಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಯಾತಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ವಲಸೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಅವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವರು ಪಡೆಯುವ ಸಂಬಳವೆಷ್ಟು, ೮-೧೦ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗರ ದೂರದ ಊರುಗಳಿಗೆ, ಹೋಟೆಲು ಕೂಲಿಯಂತಹ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರ ಬದುಕು ಮುಂದೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು, ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆಗಳಿಯುತ್ತಾರೆ, ಎಷ್ಟು ಜನ ಪ್ರಾಯಸ್ಕರು ಕೂಲಿ ಅರಸಿಕೊಂಡು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಡಿ ದಾಟುತ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುವವರಿಗೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಈಗಿರುವ ದರಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಪೂರ್ಣ ದಿನಗೂಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ, ಹೊಲಿ ಸಾಲದಂತಹ ವಿಷಮ ಬಡ್ಡಿದರದ ಸಾಲದ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವೆಷ್ಟು, ರೈತರ ಯಾವ ಯಾವ ವರ್ಗದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಮ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ನಿಖರವಾಗಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತ್ಯಾ ಹೇಳುವುದು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದು. ಆದರೆ ಇಟ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಹುಶಃ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ, ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಗೌರವಿಸಬಲ್ಲ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಕಂಡು ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳುವಂತಹದ್ದಾಗಿದೆ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

– ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

೧ ಅಜ್ಞಾತವಾಸ

೧

ನಾವು ಹೀರೋಗಳಲ್ಲ. ಧೀರೋದಾತ್ತ ಪಾತ್ರಗಳ

ಕಿರೀಟ, ಭುಜಕೀರ್ತಿ, ಕಿರಾತಪಗಡೆ, ರಾಕ್ಷಸಚಿಟ್ಟೆ ಹಿಂಜೋಲುಗಳ ಮರೆಗೆ

ಗುಜ್ಜುಗುಜ್ಜಾಗಿ ಕಂಡವರು. ದೀವಟಿಗೆ ನಾಲಗೆಗೆ ಸುರಿದ

ರಾಳದುಜ್ಜಳದಲ್ಲಿ ಮುಖ ಮರೆಸಿದವರಲ್ಲ, ಮರಸಿದವರೂ ಅಲ್ಲ

ಅರದಾಳು ಸಫೇದು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಹಿಂದೆ. ಇದ್ದ ಹಾಗೇ ಇದ್ದು ಬಿದ್ದಿದ್ದು ರಸ್ತೆಯ ಬಿಡದೆ

ಸುಸ್ತಾದರೂ ನಡೆದು ಬಂದವರು : ಪಿತೃಪಕ್ಷಕ್ಕೆ
ತೆಕ್ಕಾಮುಕ್ತಿ ಬಿದ್ದು ಬಳಿದವರು. ಮುಖ ಮುಖವಾಡ ಮಾಡಿ
ಮನಸ್ಸು ತೊಡಗದ ನಡೆ,
ಇಳಿದೇರುವ ಏರಿಳಿಯುವ ಗಡಗಡೆ,
ಸೊನ್ನೆ ಬೆಂಗಡೆ, ಸೊನ್ನೆ ಮುಂಗಡೆ.
ತಿನ್ನುವುದು ಬದುಕಿದ್ದದ್ದಕ್ಕೆ, ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ-ಈ ಎರಡಕ್ಕೆ
ಖೋತಾ ಕೊನೆಯವೆಯೇನು, ಎತ್ತರ ಬಯಸಿ

ಮರಗಾಲ ನಡೆಗಾಗಿ ದುಡಿದವರಲ್ಲ; ತಟ್ಟೀರಾಯ ಮದ್ದೂರಾಯರಟ್ಟಿಯೊಳ
ಹೊಕ್ಕು ಹೊಯ್ಯಾಡುವಾಸೆಗೂ ಹಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲ. ಗಾರೆ
ಮೆತ್ತಿದೊಳಗೋಡೆಬಿರುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಕಂಡದ್ದು ಅಕರಾಳ
ವಿಕರಾಳ ನೆಳಲುಗಳ; ಕನಸಿನ ಜೇಡರ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗುವ ನೋಣವ;
ಕಂಕಾಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಯಲಾರದ ಹೆಣವ; ಅವುಗಳ ನಡುವೆ
ಮುಗ್ಧ ಮಗವನ್ನು ಗುಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು
ಹತ್ತು ಮಂದಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ತಕ್ಕ ಹೆಜ್ಜೆ,
ಗೆಜ್ಜೆಗೆ ತಕ್ಕ ಗೆಜ್ಜೆ,
ಅದೇ ಬಡಬಡಿಕೆ, ಬೇಕಾದರೆ ಅದೇ ಬುಡಬುಡಿಕೆ ಹಿಡಿದು
ಹತ್ತರ ಜೋಡಿ ಹನ್ನೊಂದಾಗಿ, ಗುಂಪಿನ ಜೋಡಿ ಗೋವಿಂದ ಕೂಡ
ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವವರು : ಗಾರೆಯ ಮೇಲೆ ಗಾರೆ,
ತೊಗಟೆಯ ಮೇಲೆ ತೊಗಟೆ, ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊದಿಕೆ.
ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಾಣದೂರ ಹಕ್ಕಿಯ ತೋಕೆ
ತಿಕ್ಕುವುದು ನಿಜ, ತಿರುಳ ಆಗ-ಮಗು ನರಳುತ್ತದೆ;
ತೋಳು ಕುಣಿಯುತ್ತದೆ; ಚಂಡೆ ಬಾರಿಸುತ್ತದೆ.
ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಜ್ಞಾತ ಭಾಷೆ ಉಜ್ಜುತ್ತದೆ.
ಆದರೆ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ : ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೆ
ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಉಂಟು; ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸತ್ತವರ
ಪ್ರೇತ ಪಿಶಾಚಿ ಕೊಲೆ ಕೊಂತಿಗಳ ಹಿಂಡು.

9

ಚರಿಗೆ ಭರ್ತಿಯ ಮಂದಿ. ಮೇಳದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳ
ಮುಸ್ತೆದಿಕೆ ಗಂಟುಮೂಟೆ ಹೊರುವವರು. ಯಜಮಾನರ ಹಿಂದೆ
ವೇಷದವರಿಗೂ ಹಿಂದೆ, ಹಿಂದೆ, ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಮತ್ತೆ
ಈ ಊರಿಗೇ ಬರುವವರು. ಎರಡನೆಯ ಪಂತಿ, ಹರಕೆಲೆ,
ಅನ್ನದ ಗುಡ್ಡೆ ಮಧ್ಯೆ ಅರೆ ಸೌಟು ಸಾಂಬಾರು. ಹೊಟ್ಟೆ
ತುಂಬಿದ್ದಷ್ಟೇ ಮುನಾಫೆ, ಸಾಲದೇ? ನಾವೇನು
ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳೆ? ಕೆಲವು ಸಲ ರಂಗಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ
ಭಾಗವತರ ಹಿಂದೆ ತೆರೆ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇವೆ, ಕೈದೀವಣಿಗೆಗೆ

ರಾಳವೊಗೆದು ಮುಖ್ಯ ವೇಷಗಳ ಮುಖಕ್ಕೆ
ರಾಳದುರಿ ಬೆಳಗಿ ಸ್ವತಃ ನಿಷ್ಪಭರಾಗಿ,
ಕತ್ತಲಲ್ಲಿಳಿವವರು. ಬಾ ಎಂದರೆ ಬಂದು ಹೋಗಂದರೆ ಹೋಗಿ
ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಕಳಲಿ ಬಂದವರು : ಆದರೂ
ಆಟದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿ ನಿಂತು ನಿಂತೇ ಬೆಳಗು ಮಾಡಿದವರು.

೩

ಆಟದ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಪೇಚಾಟದ ಕಾಲ;
ತಾಳಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ, ಕುಣಿತ ಕಲಿಯದ, ಪ್ರಸಂಗ ತಿಳಿಯದ ದೊಂಬಿ
ದಾಸರೇ ವೇಳಕ್ಕೆ. ತಾಳ ತಪ್ಪಿ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದೆ ಚಂಡೆ, ಯಾವಾಟ?
ಯಾರು ಭಾಗವತ? ಬಭ್ರುವಾಹನನ ಕಡೆ
ಮಂತ್ರಿಗಳ ಎಲ್ಲವರು. ನಡೆದ ಕಥೆಯಲ್ಲ ನಡೆಯಲಿರುವ ಕಥೆಯಂತೆ.
ಕಥಾನಾಯಕರು ನಾವು, ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳವರು.
ಯಾವ ವೇಷಕ್ಕೆ ಯಾರೆಂಬ ಅರಿವೇ ತಂದು.
ಮಗು ನರಳುತ್ತಲಿದೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು,
ಈಗಲೂ ಅದೇ ಕೆಲಸ : ಗಂಟು ಮೂಟೆ ಹೊತ್ತು
ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು, ಕಾರು ತಳ್ಳುವುದು, ಗ್ಯಾಸ್ ಲೈಟಿತ್ತಿ
ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುವುದು; ತೆರೆ ಎತ್ತಿ ಇಳಿಸುವುದು; ಈಗಲೂ ಅದೇ
ಕದನ್ನ ಪಂತಿಯ ಕೊನೆಗೆ.
ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಗಿಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ : ಪ್ರತಿ ಆಟಕ್ಕೆ
ಮೊದಲ ಸ್ತುತಿ ನಮ್ಮದೇ ಗಣಪತಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವರಿಗೆ
ಬಹಿಷ್ಕಾರ; ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಾವು.
ಅಜ್ಞಾತವಾಸ ಮುಗಿಯಿತು, ಅಜ್ಞಾತವೇಷಕ್ಕೆ ಈ ಬುಲಾವು.
(‘ಕನ್ನಡಪ್ರಭ’ ಕೃಪೆಯಿಂದ)

೨ ಪೌರುಷದ ಪರಿಪಾಠಿ
ಪೌರುಷದ ಪರಿಪಾಠಿ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ನಮಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ,
ಅಪೌರುಷೇಯದ ವಾಮ
ಬಾಹು ನಿಗಚಿತು ಪೆಡಂಭೂತ. ಪೌರುಷದ ಬಲ
ತೋಳು ಗುಡ್ಡಾಗಿ ಗಿಡ್ಡಾಗಿ ಮುರುಟಿತು ಹೆಗಲ
ಹತ್ತ. ಮಂತ್ರ ಬಲ್ಲವ ತಂತ್ರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದೆ
ಅತಂತ್ರ ಎರಡು ಕರೆಗಳ ನಡುವೆ. ತಂತ್ರ ಬಲ್ಲ ಕುತಂತ್ರಿಗೆ
ಕೊಳೆ ಕಸ ಗಲೀಜುಗಳ ಲೋಳೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕಿ
ಕಾಳು ಹೆಕ್ಕುವ ವ್ಯಸನ.
ಪಾರ ಲೌಕಿಕದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಪಾದ

ಮೆಟ್ಟಿ ಮುರಿದು ಲೌಕಿಕವ, ಕುಗ್ಗಿಸಿತ್ತು
ಶಿಶ್ನೋದರ ಪರಾಯಣತ್ವಕ್ಕೆ. ೧೦

ಇಹಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಮಣ್ಣಾದ ದಿವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸಾ
ಫಸಲ ಕಡೆ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗಿಸಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನ ಗೀತೆ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ತುತ್ತು. ಹೋವಧೂಮಗಳ
ಧಾಮಧೂಮಿನ ನಡುವೆ ಎದ್ದಿದ್ದ ಬುದ್ಧಸ್ವರಕ್ಕು
ಭವಭಾವಾವಳಿಯ ಅಶರೀರ ಮಿಡಿತವೇ ಮೂಲಲಯ. ಲಗ್ನಿ
ಹತ್ತಿದಾಗ್ಗೆ ನಮ್ಮುತ್ತರ
ಅಖಂಡ ಭಜನ ಸಪ್ತಾಹ, ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ, ಹರಿಕಥೆ ಅಥವಾ ಶಿವಕಥೆ.
ಈಚೀಚೆ
ಮೆರವಣಿಗೆ, ಮುಷ್ಕರ, ಪ್ರದರ್ಶನ, ಸಭೆ, ಭಾಷಣ, ಧರಣಿ.
ಈಗಂತು ಉದ್ಧಂಡ ಪ್ರಣಾಮ, ತೊಡೆಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುದುರಿದ ಬಾಲ, ೨೦

ಅಥವಾ ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಗೊಳಗೆ ನಿರ್ಮಾನ
ಮೌನ ತುಪ್ಪುವ ಲೋಳೆ.
ಆ ಗಾಂಧಿಯಿಂದ ಈ ದಂಧೆ ಕಡೆಗೆ ಅಂತರ್ಲಾಗ
ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭ : ಪರಾವಲಂಬಿ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ

ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆ ಆಸರೆ, ಮುಕ್ಕಿದ್ದೆ ಅನ್ನ.
ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯ ವಾಮಾವತಾರಕ್ಕೆ
ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೈ ಎಡಕ್ಕೆ; ನಾಲೈ ಬೆರಳು, ಎರಡು ನಾಲಗೆ, ಬಲಭಾಗ
ಕತ್ತರಿಸಿ ತೆಗೆದರ್ಧ ತಲೆ, ಕಂತೆ ಕಂತೆ ನೋಟುಗಳ ಹೊಸ
ಬೊಂತೆ ಕೌಪೀನಕ್ಕೆ. ನಂಬಿ ಕೆಟ್ಟವರಿಲ್ಲ, ಖಂಡಿತವಾಗಿ : ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯ
ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳ ಪಣ. ನಂಬದಂಥ ಪಾಪಿಷ್ಟ ಪಾಪಂಡರಿಗೆ ೩೦

ಅಷ್ಟದಿಗ್ಬಂಧ. ಅಹಹಾ, ಅಮೂರ್ತದತಿಕಾಯ
ನೆಳಲು ಚೆಲ್ಲಿದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ, ನಾಭಿಮೂಲಕ್ಕು ವೈಖರಿಗು
ಸಂಕ ಮುರಿದಿದೆ. ನಿರಾತಂಕ ಮಾತುಗಳ ಪಂಖ :
ಪರ್ಯಂತದಲ್ಲಿ ತೂಗಿ ತೂಗಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಲಿದೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯ ಗಣ್ಯ
ಧೀಮಂತ ಪುಂಖ ಪುಂಖ.

೨

ಸೈಟು ದುರ್ಲಭ. ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ,
ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಸಿಮೆಂಟು ಕಾಂಕ್ರೀಟುಗಳ
ಭೌತಿಕ ತರಾತುರಿ ತರವಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಂತು
ಜಾಯಮಾನವೇ ಅಲ್ಲ ಈ ನಮಗೆ. ಆದರೆ

ಪಂಚಾಂಗ, ಗೋಡೆ ಛಾವಣಿ ಇಲ್ಲದಂಥ ಆದರ್ಶ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವುದು
ನಮ್ಮ ವಿಶೇಷ. ಕಟ್ಟಿ ಕೆಡಹಿ ಕೆಡಹಿ ಕಟ್ಟಿ-

ಹೀಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಿಗಿದಾಡುವುದು
ಭಾರತೀಯತೆಯ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಯೇ
ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಬದಲಾವಣೆ. ಅದ್ವೈತ, ದ್ವೈತ,
ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ, ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಂದೊಂದು
ಪಂಚೆಯುಟ್ಟು ಬಿಸುಟಂತೆ ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಬಂದದ್ದೇನು ಕಡಿಮೆ ಸಾಹಸವೆ?
ಅನಂತರ ಪ್ರಜಾ
ತಂತ್ರ : ವಿಲ್ಸನ್, ಮಿಲ್, ಲಿಂಕನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಗೆ
ಸೂಟಿ ಕೊಟ್ಟಾದ್ದೇನು ಕಡಿಮೆಯೇ? ಗಾಂಧೀಜೀಯಾಟ,
ಆಹಹಾ, ಚಂದ
ಇಂದಿಗೂ, ಇತ್ತೀಚೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಲೆನಿನ್, ಮಾವೊ ಈ ಹೊಸ ಹೊಸಾ
ಸಮಚಿಪ್ಪು ಧರಿಸಿ ನಿಂತವರನನ್ಯ ಧನ್ಯಭಾವಕ್ಕೇನು
ಕೊರತೆಯಿದೆ, ಹೇಳಿ.

ಮೊನ್ನೆ ಹಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ಭಸ್ಮ, ನಿನ್ನೆ ಮೂರು ತಿರುನಾಮ,
ಈ ದಿನ ನೋಡಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸರಳ ಕೆಂಪು ಗೆರೆ; ಬೇಕಾದರೆ ಹೇಳಿ ನಾಳೆ
ಸುತ್ತಿಗೆ ಕುಡುಗೋಲಿನ ಹಚ್ಚಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ. ಮೊನ್ನೆಯ
ಸ್ವದೇಹ ನಿಷ್ಠೆ ನಿನ್ನೆಯ ವಂಹಾದೇಶಭಕ್ತ : ನಾಳೆ ಮಹಾಭ್ರಷ್ಟ
ರಾಜಕಾರಣಿ-ಚಿತ್ರಗುಪ್ತರ ಲೆಕ್ಕ ತೆಗೆವಾಗ, ಆ ಅವನೆ ಸಮವಸ್ತ್ರ
ದಳದ ರಹಸ್ಯ ಮುಂಚೂಣಿ ನಾಯಕನಾಗಿ ಅವತಾರವಾದರೂ
ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ಕಾಮರೂಪಿಣೀ ವಿದ್ಯೆ :
ಸಾಯದೇ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಹುಟ್ಟದೇ ಸಾಯುವುದು, ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಕೂಡ
ಸತ್ತಹಾಗಿರುವುದು. ಅಹಹಾ, ಇದೇ
ಭಾರತದ ಜನಪ್ರಿಯ ಪವಾಡ ಪೀಡೆ. ೬೦

ಅವತಾರಗಳ ಪೆಡಂಭೂತ ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಸುಸ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ನೆಲ :
ಉದ್ದಂಡ ಗುಡುಗಳ ಕೊರತೆ ಬಹಳ.
ಗುಂಡೋದರರು ಅಥವಾ ನರಪೇತಲ ಕಿಳ್ಳೆಕ್ಕಾತರು,
ಕೂರ್ಮಾವತಾರ ಸ್ಥಿರ ಮಾಡಿದವರು..
ಚಿಟಿಕೆ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಚಿದರಿ ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಕ್ಕೆ ಸರಭರ ಸರಿದು
ಹೆದರಿ ಮುದುರಿ ಬೆರಳ ಚೀಪುತ್ತಲೇ ಪಾಚಿ ಮಾಡುವವರು.
ಯಾವುದೂ ಮುಟ್ಟದೆ, ಯಾವುದೂ ತಟ್ಟದೆ
ಮರು ಲೋಕದ ಭಾರ, ಹೊತ್ತ ಚಿಪ್ಪಿನ ಭಾರ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ
ಸೋಂಭೇರಿ ಶಿಖರಗಳ ಮಹಾಭಾರ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತು

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಯದೇ ಇದ್ದೇವೆ, ಬದ್ಧ ಕಂಕಣರಾಗಿ
ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಗಡೆ ಹೊಕ್ಕು ಮಲಗಲಿಕ್ಕೆ.

ಕಾಲಿಗೆ ಶರಣು, ಮಹಾಕಾಲಿಗೆ ಶರಣು,
ಬಾಣು ಕಾಲಿನ ಒದೆತಕೆ ಶರಣು :
ನಿನಗೂ ಶರಣು, ಅವನಿಗೂ ಶರಣು
ಶರಣು, ಶರಣು, ಶರಣು ೭೫.
(‘ಪ್ರಜಾವಾಣಿ’ ಕೃಪೆಯಿಂದ).

ಮರೆವು

ಮರೆವು

-ಎ ಎನ್ ಪ್ರಸನ್ನ

ಸುಖೀರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಆಳುವ ಪಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದೆ ತಡ ಎಲ್ಲ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳ ಆಪಾದನೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಅವುಗಳ ಚಿತಾವಣೆಯೊಂದು ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ಅಭಿಮತ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಮೊದಮೊದಲು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಮಾಮೂಲು ಪಟ್ಟೆಂದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗಮನಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಿನಕಳೆದಂತೆ ಆಪಾದನೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿವರೆಗೆ ಲಂಚಕೋರತನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬೆಳೆದಿರುವುದು, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಮೀಲಾಗಿರುವುದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ವತ್ತಿನ ದುರುಪಯೋಗ ಅಖಂಡವಾಗಿರುವುದು ವಂಂತಾದ ಆಪಾದನೆಗಳು ಬಂದವು. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾದ ಶೀನಪ್ಪ, ವೆಂಕಟಾಚಲಪತಿ, ರಂಗಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಆಳುವ ಪಕ್ಷವನ್ನೂ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರನ್ನೂ ಖಂಡಿಸಿದರು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಪತ್ರಿಕೆ, ರೇಡಿಯೋಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಜನತೆಯನ್ನು ದಾರಿತಪ್ಪಿಸುವ, ತಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಉರುಳಿಸುವ ಸನ್ನಾಹ ಇದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಜನತೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವರೆಂಬ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸ ತಮಗಿದೆ ಎಂದರು. ಇಂತಹ ಆಪಾದನೆ, ಪ್ರತಿ-ಆಪಾದನೆ, ಸಮರ್ಥನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವರದಿಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಕೇಳಿ ಜನ ಸಂದಿಗ್ಧಗೊಂಡರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜನರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅನೇಕ ವಿಧ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ಬಾಲಬಡಕರು ಎಂದು ಒಂದು ವಲಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಲ್ಲ, ಇದು ಸಮಯ ನೋಡಿ ಕಾಲೆಳೆಯುವ ಸಂಚು ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ವಲಯದಲ್ಲಿ ಗುಸುಗುಸು. ಸುಖೀ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಮುಖ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಗಲಭೆ, ವರ್ತಕರ ಆಟಾಟೋಪ, ಬೆಲೆಗಳ ಏರಿಕೆ, ಹಣದುಬ್ಬರ, ನೆರೆರಾಜ್ಯಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಒಳಮರ್ಮಗಳ ಪರ-ವಿರೋಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಜನರ ಬೌದ್ಧಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆ ಬಲಗೊಳ್ಳಬೇಕು, ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಖುದ್ದು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವ, ಆದೇಶ ನೀಡುವ ಆಸಕ್ತಿ ಅವರಿಗಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆ ಇರಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ದೇವರ ಪೂಜೆ, ವಾರಕ್ಕೆರಡು ದಿನವಾದರೂ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಈಗೀಗ ಸಮಯದ ಅಭಾವ ಕಂಡಿತು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಒಗಟಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡಕ್ಕೋ, ಒಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಬಿಮ್ಮೆಂದು ಕಾಣುವ ಅವಳನ್ನು ರಮಿಸಿ, “ಯಾಕೇ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲೇನೇ” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮುಖ ಊದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನಂತರ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕರಗವ ಅವಳು ಆ ದಿನ, “ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಅನ್ನೊಳಿದಾಳೆ, ಮನೆ ಒಂದಿದೆ ಅಂತ ನೆನಪಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲೋ.... ನೀವೊಬ್ಬರು ದೇಶ, ಮಣ್ಣು ಮಸಿ ಅಂತ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡ್ತೀರಿ. ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಇದೆಲ್ಲ ರಾಮಾಯಣ” ಎಂದಳು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ನಿಂತ ನೆಲ ಅಲ್ಲಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ, ಶ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ವಿರುದ್ಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಜನತೆ, ಮಂತ್ರಿವರ್ಗ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ

ತಮ್ಮ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಅವರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ರಕ್ತಪರಿಚಲನೆ ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಇಣುಕಿತು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ತಡಮಾಡಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಿಟ್ಟು ಪುಟಿಯಿತು. ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿರಲಿ ಬಿಡಲಿ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸುವವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ನಿನ್ನೆ - ಮೊನ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿವರ್ಗದಲ್ಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲಾಗದ ಕುಳ, ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಬಲಗೈಯೆಂದು ಹೆಸರಾದ ವೀರಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಲೈಂಗಿಕ ಆಪಾದನೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ತಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟವಾದದ್ದು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಆಪಾದನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಮಂತ್ರಿಗಳ ತುರ್ತುಸಭೆ ಕರೆದರು. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಾದ ಶೀನಪ್ಪ, ರಂಗಯ್ಯ, ವೆಂಕಟಾಚಲಪತಿ ಅವರನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ನಂತರ, “ನಮಗೆ ಜನತೆಯ ಹಿತದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ತಪ್ಪು-ಒಪ್ಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತಾಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಬೇಕು. ಜನತೆ ಬಯಸುವುದಾದರೆ ನಾವು ಎಲ್ಲ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧ ... ವೀರಣ್ಣನವರ ಮೇಲಿನ ಆಪಾದನೆಯನ್ನು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ದೇಶದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದು. ನಾವು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಸಭೆ ಚದುರಿದ ನಂತರ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರಾದ ರಂಗಯ್ಯನವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು, “ನೋಡಿ ರಂಗಯ್ಯನವರೇ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರು ಒಂದೇ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಅದನ್ನು ತಿದ್ದುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ನಲವತ್ತು ವರ್ಷ ನೀವು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದುಡಿದಿದ್ದೀರ. ದೇಶ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದೆ .....ಬನ್ನಿ. ನಮಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ” ಎಂದರು. ರಂಗಯ್ಯನವರು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ, “ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ರ್ಯಾಂಕ್ ಕೊಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿ” ಎಂದು ಚೂಪುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದರು. “ಅಷ್ಟೇ ತಾನೆ” ಎಂದು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದರು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ರಂಗಯ್ಯನವರು ಪಕ್ಷಾಂತರ ಹೊಂದಿ ಗೃಹಮಂತ್ರಿಯಾದರೆಂದೂ, ವೀರಣ್ಣನವರು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಚಾರಣೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದವಿಯಲ್ಲಿ ವಂದಿವರಿಯುತ್ತಾರೆಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ವಾಗ್ದಾನ ಕೊಟ್ಟರು. ಉಪಕುಲಪತಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ, “ಹುಡುಗು ಮುಂಡೇವನ್ನ ಹೇಗೆ ಹತೋಟಿಲಿ ಇಡಬೇಕು ಅಂತ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೇನಿ? ಪೋಲೀಸ್‌ನೋರನ್ನ ಕೊಡ್ತೇನೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರನ್ನ ಸದೆ ಬಡೀರಿ” ಎಂದು ಆದೇಶ ನೀಡಿದರು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮಾಲೀಕರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪೇಪರ್ ಹಂಚಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾಡು ಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ಆಳುವ ಪಕ್ಷದ ಹಿತ, ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ ವಿರೋಧಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ, ರಾಜ್ಯದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗುವಂತಹ ಸುದ್ದಿಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮಾಲೀಕರು ನಾ ಮುಂದು ತಾ ಮುಂದೆಂದು ಬೆಂಬಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಸುಖೀರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥ ವಿತರಣೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಪಕ್ಷದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಷೇರು ಇತ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿದರು. ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಯೂನಿಯನ್ ಮುಖಂಡರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆ ಕೊಡಿಸಿ ಯೂನಿಯನ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಇದಾವುದರಿಂದಲೂ ಸುಖೀರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಶಾಂತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊಗೆ ಹಬ್ಬುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಇದಾದ ಮರು ದಿನಗಳು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾದರು. ಅವರ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ, ಯಾರೋ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋದರೆಂದೂ, ಪವಾಡ ಪುರುಷನನ್ನು ನೆಡಲು ಹೋದರೆಂದೂ, ಗಿರಿಧಾಮಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆಂದು ಹೋದರೆಂದೂ ವದಂತಿ ಹರಡಿತು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಮರಳಿ ಬಂದರು. ಅಂದು ಅವರ ಹೆಂಡತಿಗೆ, “ನೋಡೇ, ನೀನು ಇವತ್ತು ಏನೇನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೀಯೆ ಅಂತ ಹೇಳ್ಲಾ” ಎಂದರು. ಆಕೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಸುಮ್ಮನೆ ರೇಗಿಸುತ್ತಾರೆಂದು, “ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿ, ನಿಮ್ಮ ಬೂಟಾಟಿಕೆಯೆಲ್ಲ

ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು, “ಹುರುಳಿಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ, ಸವತೇಕಾಯಿ ಹುಳಿ, ಗೊಜ್ಜು... ..ಹಾಂ.... .....ಹಾಹಾ” ಎಂದು ನಕ್ಕರು, ಅವರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಎರಡು ಸೋಜಿಗವೇ. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ವಿವರಗಳು ಗೊತ್ತಾದದ್ದು : ಅವರು ನಕ್ಕಿದ್ದು ಆಕೆಗೆ ಕೊಂಚ ಗಾಬರಿಯೇ ಆಯಿತು.

ಹೌದು, ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೂ ಅವರ ನೆನಪು ಅಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಳಿಸಿದ ಆ ನೆನಪು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಮೆದುಳಿನ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದು ಅವರ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ. ಮೊದಲ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಯೇ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಹಮ್ಮು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಮರೆವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು, ಅದು, ಒಂದು; ಮತ್ತೊಂದು ಹೀಗೆ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ನೆನಪುಗಳು ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ರವಾನೆಯಾಗಲು ಮೊದಲಿಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಪ ಕಾಲದ ನೆನಪು; ಈಗ, ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಮೊನ್ನೆಯ ಘಟನೆಗಳ ನೆನಪು; ಆಡಿದ ಮಾತು, ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ, ಮಾಡಿದ ಊಟದ ನೆನಪು; ವಾರ-ತಿಂಗಳುಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳ ನೆನಪು, ಆಕೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೊರಟವು. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ನೆನಪುಗಳು, ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ನೆನಪುಗಳು : ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳು, ಯೌವನದ ನೆನಪುಗಳು, ಕನಸಿನ ನೆನಪುಗಳು; ನೋವು ಕೊಟ್ಟ, ನಲಿವು ಕೊಟ್ಟ, ಖುಷಿ ಕೊಟ್ಟ ನೆನಪುಗಳು; ಅಪಮಾನದ, ಅಹಂಕಾರದ ನೆನಪುಗಳು; ಪ್ರೀತಿಯ ನೆನಪುಗಳು, ದ್ವೇಷದ ನೆನಪುಗಳು; ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸಾಕುವ ನೆನಪುಗಳು, ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುವ ನೆನಪುಗಳು; ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ನೆನಪುಗಳು, ಗೆದ್ದ ನೆನಪುಗಳು, ಇವೆಲ್ಲ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಕಡೆ ಸಾಲು ಸಾಲು ಹೊರಟವು. ಇಷ್ಟು, ಅಷ್ಟು, ಮತ್ತಷ್ಟು ನೆನಪುಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ವಿಶೇಷ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ದಿನ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು, “ಧೂ ಲುಚ್ಚಾ ಸೂಳೇ ಮಗನ” ಎಂದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದರು. ಕಾರು ತರಲು ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ತಾವು ಉರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಾಗ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸುಖಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೆನಪು ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ತಮಗೆ ರವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಉದ್ದಿಗ್ನಗೊಂಡು ಕುದಿಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗಿ, “ಹಲ್ಲಾ ರಂಡೆ, ನನ್ನ ಮನೇಲೇ ಹಾದರ ಮಾಡ್ತೀಯೆ....ನಿನ್ನೂ, ಆ ನಾಯಿನ್ನೂ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಿಗಿದು ಉಪ್ಪ ತುಂಬ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದರು ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಈ ವರ್ತನೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಕಗ್ಗಂಟಾಯಿತು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಎಷ್ಟು ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದರೂ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಆಪ್ತಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಸಂಬಂಧ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ನೆನಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲ ಆಗಲೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರದಾಗಿದ್ದವು. ಇನ್ನೂ ಬೈಯುತ್ತ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೆಟೆದು, “ಕೈಲಾಗದ ಷಂಡ ನೀನು. ದೇಶಕ್ಕೇ ದೊಡ್ಡೋನು ಅಂತ ಮೆರೀತೀಯೆ. ಯಾವನೋ ಬೇವಾರ್ಸಿ ಹೇಳ್ತೆ ಅಂತ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಎಗರಾಡ್ತೀಯಾ” ಎಂದು ಧುಮುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಕೂತಳು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ರೋಷ, ಬೈಗಳು, ಪ್ರತೀಕಾರ ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿದವು. ಹೌದು, ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವೆಂದು ತೋರಿತು. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೊಂದು ಮಗು ಕೊಡಲು ತಮ್ಮಿಂದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಭಾವಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಒಳಗೆ, ಮತ್ತೂ ಒಳಗೆ ಒಣಗಿದ ಸಿಕ್ಕಟಿಕೆ ಎಂಬ ಖಚಿತ ನಂಬಿಕೆ ಫಲಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಎರಡು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಆಪ್ತಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಕೊಲೆ ಈ ಪ್ರಕರಣದ ಪರಿಣಾಮ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರುತ್ತಿರುವ ಬೆದರಿಕೆಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸೇವಕನೊಬ್ಬನ ಬಲಿ ಎಂದು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಶೋಷ ತೊಡಿಕೊಂಡರು. ಅನೇಕ ಸಂತಾಪಸೂಚಕ ಸಭೆ ಏರ್ಪಟ್ಟವು. ದುರಂತಕ್ಕೀಡಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಉದಾರವಾಗಿ ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾವು ಐದು ಸಾವಿರ ಕೊಟ್ಟರು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಂ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಮಗಿಷ್ಟ ಬಂದವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸುಖೀರಾಜ್ಯ ಭಿದ್ರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಒಟ್ಟಾಗಿಸಿ ಬೆಸೆಯಬೇಕು; ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶಕ್ತಿ ತೀರ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದವರ ಹುಟ್ಟಡಗಿಸಲು ಇದು ರಾವಂಬಾಣವಾಯಿತು. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳ ನಾಯಕರನ್ನು, ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮಾಲೋಚನೆಗೆಂದು ಕರೆದರು. ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಸುಖೀರಾಜ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೆ ಹಿಂದೆಂದೂ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳು ಹೀಗೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದರು. ರಾಜ್ಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೂಚಿಸಿದರು. ನೆರೆದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚರಿ. ಸುಖೀರಾಜ್ಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಬಗೆದರು.

ಹರ್ಷಚಿತ್ತದಿಂದ ಹೊರಬಂದರು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಇನ್ನೇನು ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವ ದಿನ ದೂರವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದವು. ನಾಡಿನ ಧೀಮಂತರು, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ವಿಚಾರವಿನಿಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆದರು. ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಸಮೂಹ ದೇಶದ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ, ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಳಕಳಿ ಅಪರೂಪ ಎಂದರು. ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ವರ್ಗ ರಾಜ್ಯದ ಮುನ್ನಡೆಗಾಗಿ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಶರತ್ತನ್ನೂ ಮುಂದಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಸಭೆಗೆ ಬಂದವರು ಪುಲಕಿತರಾದರು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಸಭೆಯಿಂದ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳೂ, ಕರಡು ಸೂಚನೆಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾದವು. ಲಾಯರುಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯ ಸಂರಕ್ಷಕರೆಂದರು, ಡಾಕ್ಟರುಗಳನ್ನು ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತೆಂದರು, ವಿವಿಧ ಉದ್ಯಮಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬೊಕ್ಕಸವೆಂದರು, ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗದ ಬೆನ್ನೆಲುಬೆಂದರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದೇಶದ ಕಣ್ಣಣಿಗಳೆಂದರು, ರೈತರು ರಾಜ್ಯದ ಅನ್ನದೇವರೆಂದರು, ವರ್ತಕರು ಸಮಾಜದ ಪೋಷಕರೆಂದರು, ಕಾರಕೂನರು ಅಧಿಕಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅಡಿಪಾಯವೆಂದರು, ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮೂಲವೆಂದರು, ರಾಜ್ಯದ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಗದ ಜನರನ್ನು ಸೌಹಾರ್ದ ಭೇಟಿಗಾಗಿ ಕರೆಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಗದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮರೆವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಈಗ ಗೊಂದಲವೇರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಮರೆವು ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಅಡಚಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆಳುವ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಸಾರ್ವಹಿತ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಡುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಂದುಕೊಂಡ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೇ ಅದನ್ನು ಮರೆತರು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸಾಮೂಹಿಕ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಜನರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರು. ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟರು, 'ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರ', 'ನಮಗೆ ನ್ಯಾಯ ಬೇಕು' ಎನ್ನುವ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಗಲು ತಿಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮರೆವು ಆವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಾವೇಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ, ತಮ್ಮದು ಯಾವ ಪಕ್ಷ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ವರೆತರು. ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋಚದೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಜಯಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಬೀದಿ ಬೀದಿ ತಿರುಗಿ ದಣಿದು ವಾಪಸಾದರು. ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಧೋರಣೆ, ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ, ನಿಲುವು, ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಮರೆತರು. ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಗಂಟೆ ಗಟ್ಟಲೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಕಂತೆ ಕಂತೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಸುಮ್ಮನೆ ಓದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರೆವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಉಪನ್ಯಾಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಸಾಹಿತಿಗಳು ಸೃಜನಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಹಠಾತ್ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೆನಪುಗಳು ಇಲ್ಲವಾದವು. ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳು ಅಳಸಿಹೋದವು. ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳು ಗಾಳಿಪಾಲಾದವು. ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಚಾರ ಇಲಾಖೆಗಳು ರದ್ದಾದವು. ಧೀಮಂತರು, ಕಲಾವಿದರು ತೆಪ್ಪಗೆ ಕೂರಬೇಕಾಯಿತು. ಲಾಯರುಗಳು, ಡಾಕ್ಟರುಗಳು ತಮ್ಮ ಉದ್ಯಮದ ಮೂಲ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮರೆತರು. ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದು ಕುಳಿತ ಜನರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವವರಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಜನರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ರೋಗ, ರುಜಿನಗಳನ್ನು ವಾಸಿ ಮಾಡುವ ಸಂಭವವೇ ಇರದಾಯಿತು. ರೈತರು, ವರ್ತಕರು, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಕಾರಕೂನರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆತರು. ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದವರು ಕ್ರಮೇಣ ಟೊಳ್ಳಾದರು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ವರಮಾನ ಸೊನ್ನೆಯಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಮರೆವು ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರೆಲ್ಲರ ನೆನಪುಗಳು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಮೆದುಳಿಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಬಹು ಮೋಜೆನಿಸಿತು. ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯುವರು; ಸುತ್ತಲಿದ್ದವರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವರು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ, ಪ್ರಾಬಲ್ಯ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಬಗೆದರು. ಆದರೆ ಈಗೀಗ ಇದು ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಎಲ್ಲರ ನೆನಪನ್ನು ಹೊರಬೇಕಾದ ಅವರಿಗೆ ಚಿತ್ತಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅವರ ಮೆದುಳಿನ ಕೋಶಗಳು ನೆನಪುಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದವು. ದಿನಕಳೆದಂತೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಭಾರ ಹೇರಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಡಿನ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿರ್ದೆಗೆಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ

ಜನತೆಯ ನೆನಪಿನ ಉಗ್ರಾಣವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದರು. ಜನ ಮರೆತರು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತರು. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮರೆತರು. ಶ್ರಮದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಲ ಮರೆತರು. ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಸ್ತಾರ ಮರೆತರು. ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮರೆತರು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿರಿಮೆ ಮರೆತರು. ನಾಡಿನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮರೆತರು. ನೀತಿ-ಅನೀತಿ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮರೆತರು. ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗ ಮರೆತರು. ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ರಂಗಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ವರೆತವು. ಮರೆತರು. ಎಲ್ಲ ಮರೆತರು. ಇದು, ಈ ವಸ್ತು ಇಂಥದು ಎಂದು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವನೆಗಳೊಳಗೆ-ಹೊರಗೆ ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಅಂಟಿಸಲಾಯಿತು. ದಿನ-ವಾರ-ತಿಂಗಳುಗಳನ್ನು ಮರೆತರು. ದೇಹದ ಹೆಸರನ್ನು ಮರೆತರು, ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರನ್ನು ಮರೆತರು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರನ್ನು ಮರೆತರು. ತಂದೆ-ಮಕ್ಕಳು ಪರಸ್ಪರ ಮರೆತರು. ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಪರಸ್ಪರ ಮರೆತರು. ಎಲ್ಲ ರೂಪದ ಸಂಬಂಧಗಳು ನಿರರ್ಥಕವಾದವು. ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನೂ ಮರೆತರು. ಹಣೆ ಪಟ್ಟಿ ಜೋತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈಗ ಸುಖೀರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕೊಲೆ, ಸುಲಿಗೆ, ದರೋಡೆ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಿರಂತರವಾಗಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದು ಮೂರು ಅಂಶಗಳು: ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿ ಆಹಾರ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು; ಆ ದಿನಕ್ಕೆಂದು ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು; ನಿಡ್ಡೆ ಮಾಡುವುದು. ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ಮತ್ತರಾದ, ಆಹಾರ ಗಳಿಕೆಗೆ ಸಂಚು ಹಾಕುವ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಜನರು ಕಾಣುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ನೆನಪಿನ ಭಾರದಿಂದ ಬಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಡ್ಡೆ ಅವರಿಂದ ಹೋಗಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ತಿಂಗಳಾಗಿದ್ದವು. ತಮ್ಮ ಹಂಬಲ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಲು ವ್ಯವಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆನಪುಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಎಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದರು. ನೆನಪುಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಲು, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಗುಣಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ನೆರೆಯರಾಜ್ಯದಿಂದ ಪರಿಣಿತ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿದರು. ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸುಖೀರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರೆವಿನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದ, ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಉದ್ದೇಶಿತ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದ ಕೆಲವು ವರ್ಗ ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದವು. ಇಡೀ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಅವಿರತವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ವೈದ್ಯರ ತಂಡವನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗವೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿತು. ತುಂಬ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಶಕ್ತಿವಲಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದ ಜನರನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಕರೆಸಿದರು. ಬಸ್ಸು, ಲಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ ಬಂದಿಳಿದರು. ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪು, ಸಾಲು ಸಾಲು ಜನರು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಗುತ್ತ ಹೊರಟರು. ಇಂತಹ ದೃಶ್ಯ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ ವಿರಳ. ಕೂಗು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಜಾಗೃತರಾದರು. ರೋಷದಿಂದ ಕುದ್ದಿದ್ದರು. ಜನರು, ತಾವೇ ಬೆಳಸಿ ಪೋಷಿಸಿದ ಜನರು, ತಮ್ಮನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ ಜನರು ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ತಡೆಯದಾಯಿತು. ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒತ್ತಡದಿಂದ ಹೇರಿದರು. ಬಂದವು. ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಬಂದವು ಅವರೆಲ್ಲರ ನೆನಪುಗಳು. ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರ ಮನಸ್ಸು, ಮೆದುಳಿನ ಕೋಶಗಳು ಮೊದಲೇ ಚಿಂದಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಹೊಸ ನೆನಪುಗಳ ದಾಳಿಗೆ ಸ್ಥಳವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ, ಇನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೋಟವಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಎಲ್ಲರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಗುಂಪು ಗುಂಪು ಜನ ಹಿಂದೆ ಓಡಿದರು. ವರರಿಂದ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಹಿಂದೆ ಜನರ ಗುಂಪು ಓಡಿದರು. ಓಡಿದರು. ಜನರು ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂದರೆಂದೂ, ಅವರ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವ ಮೊದಲೇ ಗಿರಿಯಪ್ಪನವರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆಂದೂ ಅನಂತರ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿದವು. ಅಂದಿನಿಂದ ಜನರಿಗೆ ನೆನಪು ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ದೊರಕಿದವು. ಜನರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಅನಂತರದ ಘಟನೆ. ಆದರೆ ಸುಖೀರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಈಗ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ.

ಆ-ಲಯ

೧

“ಇದ್ದರೆ ತಲೆ ಮೇಲೊಂದು ಸೂರು

ಎಲ್ಲ ನಿಸೂರು’

ಗಾಂಜಾ ಸೇದುತ್ತ

ಬಕ್ಕ ತಲೆ ನನ್ನಜ್ಜ

ಆಗಿಂದಾಗ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು

ನನ್ನಜ್ಜ ಮಾತಿನ ಮಲ್ಲ

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ

ಅಜ್ಜಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ

ಅವನೊಂದು ತರ

“ಜಗಳಗಂಟಿ ಮರ’

“ಕುಟುಕಲು ಮಳೆ ಬ್ಯಾಡ

ಲೋಟಕಾಲೆ ಗಂಡ ಬ್ಯಾಡ”

ಅಂತ

ಅವಳ ಗೊಣಗಾಟ

.....

೨

ಮಾತಾಡೋದರಲ್ಲಿ ಹೇಗೊ

ಹಾಗೆ

ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿಸೋದರಲ್ಲೂ

ನನ್ನಜ್ಜ

ಗಟ್ಟಿಗ-ಮನೆ ಒಳಗೆ

ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ

ಅಜ್ಜ ಕಟ್ಟಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಕಂಬದ

ತೊಟ್ಟಿ ಹಟ್ಟಿಯ

ತುಂಬ-ಮಕ್ಕಳು

ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು

ಹಾಗೇ

ಉರಿನೊಳಗೂ

ಅವನವೇ

ಹತ್ತಾರು ಒಕ್ಕಲು

ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರ

ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ

ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮರ

ಮಕ್ಕಳು
ಮರಿಮಕ್ಕಳ-ಅಳುವ
ನಗುವ
ಸದಾ ಗಿಜುಗುಡುವ
ಸಡಗರದ ಜೇನುಗೂಡು
ನನ್ನ ಮನೆ
ಕುಂಟ ಕುರುಡರಿಗೆ
ಕಂಚುಗಾರ ಕರಡಿಗೊರವರಿಗೆ
ಗೊಸಾಯಿ ಗೊಂಬೆರಾಮರಿಗೆ
ಇರುಳ
ಖಾಯಂ ತಂಗುದಾಣ-
ನಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿ ಮುಂದಿನ
ಜಗಲಿ ಕಟ್ಟಿ
ಇಮ್ಮಣ್ಣಿ ಚೀಲ ಬಿಚ್ಚಿ
ಅಂಗೈಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿ
ನಸ್ಯ ತೀಡುತ್ತ
ಅವರಿವರ
ಕಷ್ಟಸುಖ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ
ಕೂರುವುದೆಂದರೆ-
ಅಜ್ಜನಿಗೆ
ಹಾಲುಂಡಿಗೆ
ಉಂಡಷ್ಟು
ಇಷ್ಟ.
ಒಂದೊಂದು ರಾತ್ರಿ
ಲಾಟೀನು ದೊಂದಿ
ಬೆಳಕಲ್ಲಿ
ಗೊಂಬೆಯಾಟಕ್ಕೆ - ಇಲ್ಲ
ಬಯಲಾಟಕ್ಕೆ
ನಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿ
ಮುಂದಿನ
ಬಯಲೇ
ರಂಗಮಂಟಪದ ಹುಯಿಲು
.....

ಕರಿಬಂಟನ ಯಾಸ

ಹಾಕಿದ್ದ ನನ್ನಜ್ಜ

ಅಟ್ಟ ನಡುಗಿಸಿ

ಬೆರಗು ಹುಟ್ಟಿಸಿ

ಜಮ್ಮನೆ

ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದವನು

ತಟ್ಟನೆ

ಕುಸಿದು – ಬಿದ್ದವನೆ

ಮತ್ತೆ ಎದ್ದೇಳಲಿಲ್ಲ!

.....

ಳ

ಮೇಟಿಯಿಲ್ಲದ

ಹಟ್ಟಿಯಿಗ

ನಿರಂತರ

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ

ಕೊಟ್ಟಿಗೆ

ತೊಪ್ಪೆಗಾಗಿ

ಬಾವಿ ನೀರಿಗಾಗಿ

ಮಕ್ಕಳ ಮಾತಿಗಾಗಿ

ಜಗಳ ಹುಟ್ಟಿ

ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ

ಬಿಸಿ ತಟ್ಟಿ

ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ

ಕೌರವ ಪಾಂಡವರಾಗಿ

ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ

ಮನೆ

ಹೋಳು ಹೋಳು

ಮುಂದೆ

ಗೌರಿ ಹಬ್ಬದ

ಬೆನ್ನಿಗೇ

ಫ್ಲೇಗ್ ಮಾರಿ

ಕಾಲೂರಿ

ನಮ್ಮ ಮನೆ

ಹಾಳು ಹಾಳು

.....

೫

ಹತ್ತು ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದು
ಮೊನ್ನೆ
ಹಳೆ ಸ್ಮರಣೆ ಬೆಳೆದು
ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ
ನಮ್ಮ ಮನೆ
ಇದ್ದ ಜಾಗ
ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ-
ಸುಮ್ಮನೆ.] ಈಗ
ಅದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ
ಧಂಡಿ ಧಂಡಿ
ಊರವರ ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿ.
ಗುಂಡಿಗಳ ಸುತ್ತ
ಆಳೆತ್ತರ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ
ಎಕ್ಕದ ಗಿಡಗಳು
ನಡು ನಡುವೆ ಹರಡಿಕೊಂಡ.
ತುಂಬೆ ಗಿಡಗಳು
ಜಂಗಮನೊಬ್ಬ
ತುಂಬೆ ಹೂ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಶಿವಪೂಜೆಗೆ
ಅಳಲೆಕಾಯಿ ಪಂಡಿತ
ಕೀಳುತ್ತಿದ್ದ
ಎಕ್ಕದ ಬೇರ
ಔಷಧಿಗೆ.
ತಿಪ್ಪೆಗುಂಡಿದ ಬೇಲಿಗುಂಟ
ಸಾಲಾಗಿ
ಸೀರೆಯೆತ್ತಿ ಕೂತ-ಊರ
ಗರತಿಯರು;
ತಿಪ್ಪೆ ಪಕ್ಕದ
ಇಟ್ಟಿಗೆ-ಚೂರು
ರಾಶಿಯಿಂದ
ಇಣುಕಿಣುಕಿ
ಹೆಡೆಯಾಡುವ

ನಾಗರ

.....

ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲಾದರೂ

ಬಿಡಲಿಲ್ಲ

ನನ್ನ

ಮಣ್ಣಿನ ಮೋಹ

ಧೇನಿಸುತ್ತ

ನಿಂತ

ನನ್ನ

ಕಣ್ಣಿಗೆ

ಕೆರೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ

ಯಾರೊ ಬರುವಂತೆ

ಬಂದವನು

ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದುಕನಾಗಿ

ಕಡೆಗೆ

ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಜ್ಜನೇ ಆಗಿ

ತಟ್ಟನೆ

ಕೂಗಿದೆ

ಬಟಾ ಬಯಲು

ಗಾಳಿ ಕಿರುಚು.

ಬರಿಯೂ ಮಂದಿ

ಬರಿಯೂ ಮಂದಿ

-ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸೊರಬ

ನಾವು ಬರಿಯೂ ಮಂದಿ

ನಮಗ ಯಾನಾರ ತಿಳಿದೈತಿ ಅಂತ ಅನ್ನದಾರ ಹೆಂಗ?

ಬರಿಯೂ ಮಂದಿ ಬಲು ನಾಜೂಕಿನ ಮಂದಿ

ಭಲೆ ದಡ್ಡ ಮಂದಿ-

ಎಲ್ಲರೂ ಅನ್ನತಾರ್ತಿ-ಇವನಿಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದೈತಿ ಅಂತ

ಅವರು ಅನ್ನದೇನೈತಿ ಅದರಾಗೇ ಐತಿ ಎಲ್ಲ ಮಜ

ತಿಳಿದಿಲ್ಲರಿ ಯಪಾ ಅಂತ ತಿಪ್ಪಿ ಸಾರಿಸಿದರ

ಅವ್ರಿಗ್ ತಿಳೂದಾದರ ಹೆಂಗ?

ಇದೊಂದ್ ಗುಟ್ಟಿನ ಇಸಯಾ ಐತ್ರೀ ಯಪಾ-

ನಾವು ಬರಿಯೂ ಮಂದಿ-

ನಾವೇನರ ಬರೀಬಹುದು?

ವಾಟರ್‌ಗೇಟ್? ಲಾಕ್ ಹೀಡ್?

ಬಂಗಲಾದ ಕ್ಷಿಪ್ರಕ್ರಾಂತಿ, ಅಂಗೋಲಾದ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತಕ್ರಾಂತಿ

ಪಿ ಎಲ್ ಒ? ಫಿಡೆಲ್ ಕ್ಯಾಸ್ಟ್ರೊ? ಫ್ರಾಂಕೊ? ಅಲೆಂಡೆ?

ಬರಿಯೂ ಮಂದಿನ್ನ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊಂಟ ಆರು ಪಾತ್ರಗಳು

ಏನ್ ಮಾಡ್ತವಿ? ಟೋಪಿ ಆಟ ಆಡ್ತವಿ

ನಾನು ನನ್ನ ಪಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅದೀವಿ ಅಂದ್ಕೊಂಡ್ರೆ

ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿತೈತ್ರಿ ನನ್ನ ಪಾತ್ರ

ಬರಿಯೂ ಮಂದಿ ತನ್ನದೂ ಬರೀಬೇಕು

ತನ್ನ ಸುತ್ತಲದ್ದೂ ಬರೀಬೇಕು

ಬರಿಯೂ ವಂದಿ ಹೊಸದಾರಿ ಕಂಡ್ ಹಿಡಿಬೇಕು

ಎಲ್ಲ ಮಂದಿನ್ನೂ ತನ್ನ ತೆಕ್ಕಾಕೆ ತೊಗೊಬೇಕು

-ಹೀಂಗಲ್ಲ ಮಂದಿ ಬಹಳ ಮಾತು ಬೆಳಸ್ಯಾರಿ

ಮಾತು ಬೇಳೇತಾನೇ ಇರತೈತಿ

ನಾವು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿರತೀವೊ

ಅಲ್ಲೇ ಉಳೀತೀವಿ-

ಇನಯ ಸುಳೀ ಸುತ್ತಿದ್ದಂಗ

ತಿರುಗಣಿ ಆಡ್ತಾನೆ ಇರತೈತಿ-

ಮಂದಿ ಬದಲಾಗ್ತಾರ

ಮಾತು ಬದಲಾಗ್ತಾವ

ಪಾತ್ರಗಳು ಹಂಗೇ ಉಳೀತಾವ

ಮಸಾಣ ಅಲಿಯೋ ಪ್ರೇತಧಾಂಗ

ಮಾತು ಮಂತ್ರ ಆಕೈತೇನೋ ಅಂತ

ಹೆದರ್ಮೊಂಡೇ ಪರಿತಪಿಸ್ತಾವಿ

ಪಾತ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಜಾಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡೋದ್ದೆಂಗೆ

ಅಂತ ಗೋಳುಗುಟ್ಟುತಾವಿ

ಗದ್ದಿಗಿ ಏರ್‌ದವೆಲ್ಲ ಗೊದ್ದದಂಗ ಕಚ್ಚೆಂಡು

ಕುಂತಿರತಾವಿ-

ಇವರ ಮಧ್ಯೆ ಬರಿಯೂ ಮುಂದಿದೇನರ ಐತ್ರಿ?

೩

ಬರಿಯೂದೂ ಒರತ್ಯಾಗಿ ನೀರು

ಬಗಿಯೂದೂ ಒಂದೇನೇ ಕಣಪ್ಪೊ

ರಕ್ತ ಬಸಿದು ಬೆವರು ಬಸಿದು ಮೊಗ್ಗಿನ ಮೊನೆ ವೊಡೆದು

ಮಾತು ಅರಳೂದು ಒಂದು ರಸವಿದ್ಯಾ ಕಣಪ್ಪೊ
ಅಂತೆಲ್ಲ ಹೇಳೋದು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ
ಒಳಗೇ ನಗಿ ಬರತೈತಿ
ಹೋಗಿ ಕವಿದು ಬೆಂಕಿಗೇ ನಾಲಿಗೆ ಚಾಚೂದು
ಆಗೂದಿಲ್ಲ ಅನ್ನೂವಾಗ
ಬತ್ತಿದ ಒರತ್ಯಾಗಿನ ಜಲ ಬತ್ತಿಧಾಂಗ
ಕಣಮುಚ್ಚಗೋತಾವ ಅನ್ನೂವಾಗ
ಬರಿಯೂದಾದರ ಹೆಂಗ?
ಅಪ್ಪಿಯೊಳಗ ತಕ್ಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಾಂಗ
ಬರಿಯೂದು ಅಂದ್ರೇನು
ಪಟ ಪಟ ಒದರೂದ ಆಗೈತೇನು?
ಅಪ್ಪಿಗೇಗ ಮಾತು ಬ್ಯಾಡ
ನೆಪ್ಪಿನ್ಯಾಗ ನಂಜು ಬ್ಯಾಡ
ಅನ್ನೂ ಹಾಂಗಿದ್ದರ
ಬರಿಯೂದಕ್ಕ
ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯೆ ಯಾವುದೂ ಬ್ಯಾಡ್ರಿ
ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸಂಗೀತಧಾಂಗ
ತಂತಾನೆ ಬರಕೊಂಡು ಹೋಕೈತಿ-
ನಿಮ್ಮದೆರಡು ಪದ್ಯ ಮಾದರಿಗಿ
ಕೊಡ್ರಿ, ಸಾಕಾಗೈತಿ-
ವಸ್ತು ಅವೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡ್ತಾವಿ
ಳ
ಬರಿಯೂದೂ ಕಜ್ಜಿ ಕೆರಿಯೂದೂ
ಒಂದೇ ಐತ್ರಿ ಅಣ್ಣಗೋಳಾ
ಎಲ್ಲಿ ತುರಿಕಿ ಆಗೈತಿ, ಎಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರ ಕೆಟ್ಟಿರತೈತಿ
ಆಗ ಬರಿಯೂದೂ ಬರೀ ಎಳಿಯೂದೂ
ಒಂದೇ ಆಕೈತ್ರಿ ಅಣ್ಣಗೋಳಾ

ಬರಿಯೂದಕ್ಕ ನಾಲಿಗೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಂದಿಗೇ
ಬರಿಯೂದರಾಗಿನ ಬ್ಯಾನಿ ತಿಳೂದಾದರ ಹೆಂಗ?
ಬರಿಯೂದು ತುಸ ಹೆಚ್ಚೂ ಕಡಿಮಿ ಆತೂ ಅಂದ್ರ
ಬರಿಯೂದು ಬರೀ ಪೋಸ್ಟರ್ ಆಗತಾದ್ರಿ
ಬ್ಯಾನರ್ ಆಗತಾವಿ
ಘೋಷಣಾ ಆಗತಾವಿ
ನಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಣಿಕಿ ಏನದ ಅದು
ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬಾಯಿನ ಕಾಳಿ ಆಗತದ್ರಿ

ನಾವು ಹಾಸಿದ ನಡಮಡಿ ಮ್ಯಾಲ್ಯಾ
ಯಾರೋ ನಡದಾಡತದ್ರಿ
ಇಲ್ಲಾಂದ್ರ
ನಮ್ಮ ಕತ್ತಿ ಮ್ಯಾಲಿನ ನಡಿಗಿ
ಬ್ಯಾರೆಯವರಿಗ ಸರ್ಕಸ್ ಆಗ್ತೀ
ಚಪ್ಪಾಳಿ ಗಿಟ್ಟಿಸ್ತೀ
ರಂಗದ ಮ್ಯಾಲಿನ ಮಂದಿ ಬಣ್ಣ ಅಳಿಸೂದಕ್ಕ್ ಮುಂಚಿಗೇ
ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲ ನೇಪಥ್ಯದಾಗ ಸಂಳೀತಾವಿ
ಬರಿಯೂ ಮಂದೀನ್ನೇ ಕಿತಗೊಂಡು ತಿಂತಾವಿ.

ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

-ಜ್ಯೋತ್ಸಾ ಕಾಮತ್

ಗತಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ನಾವು ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಆ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ವರದಿಮಾಡುವ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಯಾಗಿ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಬೇಕು. ನಿಜವಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ಚರಿತ್ರಕಾರನೂ ಸತ್ಯಶೋಧನೆಯನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಣ ದೇಶಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೇ, ದುಡ್ಡು, ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ, ಸುಲಭ ಖ್ಯಾತಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬೀಳದೇ ತಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ದೇಶದ ವಿಶ್ವದ ಮುಂದಿಡಲು ಅಂಜಬಾರದು ಅಳುಕಬಾರದು, ಇಂತಹ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಸರ್ವಕಾಲೀನವಾಗುವರು, ಮತ್ತು ಕೃತಿಕಾರರು ಆರ್ಕಿಮಿಡಿಸ್, ಎಡಿಸಿನ್, ಐನ್‌ಸ್ಟಾಯಿನ್‌ರಂತೆ ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರುವರು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ತಮ್ಮ ಪೋಷಕವರ್ಗವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ತೊರಿಸದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇತಿಹಾಸ ಕೇವಲ ಸಾಮಯಿಕವೆಂದು ಅನಿಸದೇ

ಇರುವದಿಲ್ಲ, ೧೮೫೭ ರ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ” ಬಂಡಾಯ ” ವೆಂದು ಕರೆದು ಆವಿಧೇಯಕರು ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹಿಂಸೆ ಕೊಟ್ಟರು ಎಂದು ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಇಂದು ಅದು ದೇಶದ ” ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ” ವೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಅಂದಿನವರು ಅವನ್ನು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಘಟನೆಗಳೆಂದು ಕರೆದರೆ, ಭಾರತೀಯ ಶೌರ್ಯ, ದೇಶಪ್ರೇಮದ ಮಾದರಿಯೆಂದು ಇಂದಿನವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಳರಸರು, ಸರಕಾರ, ನಾಯಕರು ಬದಲಾದಂತೆ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಬದಲಾಗುವದಿಲ್ಲ, ತಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದರೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರನ ಹೊಣೆ ಮುಗಿಯಿತು, ಅವನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕಾಗಲಿ, ಜನತೆಗಾಗಲಿ ರಚಿಸುವಂತೆ ತಿರುವುಕೊಡುವದು ಆತನ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ದುರ್ದೈವದಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ನಡೆದಿಲ್ಲ.

ಅಶೋಕ, ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರನ್ನು ಅರಿಯದವರಿಗೆ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಂಠಪಾಠವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಮಹಾಗ್ರಂಥಗಳು ಇತಿಹಾಸವೇ, ಪುರಾಣವೇ, ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗದೇ ಹೋಗಿರುವದು ಶೋಚನೀಯ, ರಾಮ-ಸೀತೆಯರಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಟ್ಟ ಜನತೆ, ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯೆ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯ, ರಾಮತೀರ್ಥ, ಸೀತಾವನ, ಸೀತಾಗುಹೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸ ರೂಪ ಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ, ಇಂದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಖ್ಯಾತಿಯ

ಕಿರಿದಾರಿಯನ್ನು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಂದ ಅರಿತು ತಾವು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ, ಅಥವಾ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದೇವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದಲೇ ಆಯಾ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ರಂಜಿತ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟು ಭಾರೀ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಇಂತಹ ಇತಿ-ಹ-ಆಸ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ಅಸತ್ಯ ಇತಿಹಾಸವೇ ತಯಾರಾದೀತು! ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಬೃಹತ್ ಸಾಹಸವನ್ನು ಯಾರೂ ಕೈಕೊಳ್ಳದ್ದರಿಂದ ಈ ದಿನೆಯ ಕಿರು ಶೋಧನೆಗಳೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವೆಂದೇ ನಂಬಿದ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವ ಚಾಡ್ಯವೊಂದು ಹೊಸದಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವಿವಿಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ತಾಜಮಹಾಲ, ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರಗಳ ರಚನೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಚರ್ಚೆ, ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ, ಅಷ್ಟೇ, ರಾಮಾಯಣ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಲ್ಪನಿಕವೇ, ಇತಿಹಾಸ ಆಧಾರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೇ ನೈಜ ಘಟನೆಯೇ ಎಂದು ಸಾಧಾರ ಸಿದ್ಧಮಾಡುವ ಚರಿತ್ರಕಾರರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ತುಂಬ ಇದೆ.

ರಾಜಾಶ್ರಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನ ಸಾಹಿತಿ, ಕವಿ, ಇತಿಹಾಸಕಾರರಿಂದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇಂತಹ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಶ್ರಯದಾತರ ಸಾಧನೆ, ಶೌರ್ಯ, ವೈಭವಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದ್ದದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಆ ಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸ ಅರಿಯಲು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸತ್ಯಘಟನೆಗಳನ್ನು ಉಳಿದವುಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವದು ತೀರ ಅವಶ್ಯ, ದೊಡ್ಡ ದೊರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತೀರ ಚಿಕ್ಕ ಅರಸರನ್ನು ಕೂಡ ಭಿನ್ನವೆತ್ತಾರು ದೇಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವರು, ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತರು ಎಂದು ಕಾಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಂದಾದರೂ ಪರಾಭವಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅಂತೆಯೇ ಹರ್ಷವರ್ಧನ ದೊರೆ ಪುಲಿಕೇಶಿಯಿಂದ ಸೋತದ್ದು ಹರ್ಷ ಚರಿತದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ, ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಐಹೊಳೆಯ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಹ್ಯುಯೆನ್ ತ್ಸಾಂಗನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಾರದೇ ಇದ್ದರೆ, ಸತ್ಯದಿಂದ ದೂರವಾದ ಇತಿಹಾಸವಷ್ಟೇ ನಮಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದ್ದ ರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆಯೋ ಎನೋ!

ರಾಜರ ಯುಗದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ವ್ಯಕ್ತಿಪೂಜೆ ಇತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾರೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬಾರದು, ರಾಜ-ಮಹಾರಾಜರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಜನ ನಾಯಕರು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಂದ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದ ಸಾಹಿತಿ, ಇತಿಹಾಸಕಾರರೂ ಅದೇ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಚೀನ, ಬಂಗ್ಲಾ ದೇಶಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಧೋರಣೆಯ ಸತ್ಯಾಂಶ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾವೀ ಪೀಳಿಗೆಗಾಗಿ ಮಿಸಲಾದ, ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ 'ಕಾಲಮಾತ್ರ' (Time capsule)ಯ ನೈಜಸ್ವರೂಪ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಎಟುಕಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಯಾರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಕಾಲ ಮಾನಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸಕಾರನೂ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಜೀವಿಸುವ ರೂಢಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಾಯಕರು, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬದಲಾದಂತೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬರೆಸುವದು ಕೆಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ನಂತರ ಬರುವ ನಾಯಕರು ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸರಕಾರಿ ಧೋರಣೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹ ವಾಸ, ಗಡೀ ಪಾರು, ಮಾನಸಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟವುಗಳು.

ಇತಿಹಾಸ, ಕೇವಲ ರಾಜ-ಮಹಾರಾಜರ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತ, ರಾಜ್ಯವೈಭವ, ಯುದ್ಧ, ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳ ವಿವರಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೇ ಅಂದಿನ ಜನಜೀವನ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ನೈತಿಕ ಕಟ್ಟುಗಳು ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಜನತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತನಕ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಪೋರ್ಚುಗೀಜ ಪ್ರವಾಸಿಗಳಾದ ಪೇಸ್ ಮತ್ತು ನುನಿಯರು ಬರೆದಿಟ್ಟ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಧಿಕೃತ ಇತಿಹಾಸವೆಂದು ಬಳಸುವದು ನಮ್ಮ ಕುಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ಮಹಾನವಮಿಯ ವೈಭವ, ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಮಾರಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುತ್ತು ಹವಳ, ರತ್ನಗಳು, ಅತೀ ಅಗ್ಗವಾದ ಬಟ್ಟೆಬರೆ, ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಅರಮನೆಯ ಸುಖಲೋಲುಪ ಜೀವನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಇಂತಹ ವೈಭವಯುತ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ, ಆಳರಸರು ಕೈಕೊಂಡ ಶೋಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನ ಸರಂಜಾಮಿ ಪದ್ಧತಿ (Feudal system) ಉಗ್ರವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು, ಪೇಸನ ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದಲೇ ರೋಚಕ ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು, ಹಿಂದುವಲ್ಲದ ಅವನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪಂಪಾಪತಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಲಂಚವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಪ್ರವೇಶ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ದೇವಾಲಯದೊಳಗಿನ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲ ಕಾಣಿಕೆಗಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ

ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟುಗಳನ್ನು ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಮುರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಆ ಆದರ್ಶ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವಂತಿದೆ, ಅಂದಿನ ಆಳರಸರ, ತಂಡರಸರ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ, ಶ್ರೀಮಂತವರ್ಗದ ಐಷಾರಾಮಕ್ಕಾಗಿ, ವಿವಿಧ ಸಮಾರಂಭಗಳು ನೃತ್ಯಕೂಟಗಳು, ಜೂಜಾಟ, ಮದ್ಯ ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ವೇಶ್ಯರು, ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಗಳು ಮುಂತಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಹಣದ ಹೊಳೆ ಹರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಶೋಷಣೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ.

ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಸರಿಯಾದ ಅಭ್ಯಾಸ, ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ತರಬೇತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವದೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗೆಗಿನ ಅಸಡ್ಡೆಗೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದೇ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರಸರು ಹುಟ್ಟಿದ, ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕದ, ಅವರ ಯುದ್ಧ ಗೆಲುವುಗಳ, ಮರಣಗಳ ದಿನಾಂಕಗಳು, ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮಗಳು ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದೆರಡು ಮುಖಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದಕ್ಕಷ್ಟೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತಿವೆ, ಇಂತಹ ಚರಿತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಪರಿಶೀಲನೆಯಾದ ಮರುದಿನ ಮರೆತು ಹೋಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಕೆಲವೊಂದು ಸಲ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಘಟನೆ ಯೊಂದರಮೇಲೆ ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿವಾದ ನಡೆಸಿ ಕೊನೆಗೂ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ತೊಳಲಾಡುವದು ಪ್ರತಿದಿನದ ಮಾತು, ಪುಣೆಯ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಖಡ್ಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಶಿವಾಜಿಯಿಂದೇ ಅಥವಾ ಕೃತಕವಾದದ್ದಿದ್ದು, ನಿಜವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಬ್ರಿಟನ್ನಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ? ಎಂಬ ಚರ್ಚೆ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀನಗರದಲ್ಲಿ ಪೈಗಂಬರರ ಕೂದಲೆಳೆಯ ಪ್ರಕರಣ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ, ಪಂಪನ ಸಮಾಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಮಹತ್ವದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವಿನ್ನೂ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾದಾಗ, ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಸಂಗತಿಗಳೇ ದೊಡ್ಡವಾಗ ಬೇಕೇ? ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದು ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಆ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ಯಾರು? ಎಂಬ ಚರ್ಚೆ ಅದು ತವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ವಾದ-ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಶೋಚನೀಯ.

ಸಾಹಿತಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು, ಆತ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸರಿಕಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಆಕರ್ಷಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದಂತೆ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಾವೇರಿ, ಕ್ರೋಧ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರೀತಿ, ಪರೋಪಕಾರ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಮೋಸ, ಹಸಿವು, ಬಡತನ, ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ, ಅರಾಜಕತೆ ಮೊದಲಾದ ಮಾನವನ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬದಲಾಗದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸದ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಿರಿಯರು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಜರ್ಮನ್ ಜನತೆ ಹಿಟ್ಟರನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಅಂಧವಿಶ್ವಾಸ, ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರ, ಬೇರೆ ದೇಶದ ನಾಯಕರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾದರೆ ಆತನೂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಯಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಇತಿಹಾಸ ನಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ನಂತರ ಹಿಟ್ಟರ-ಸ್ಪಾಲಿನರಂತೆ ಎಷ್ಟು ಕ್ರೂರ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೂ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿ ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಅವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇತಿಹಾಸ ಸಾರುತ್ತದೆ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಅಯೂಬ್, ಇಂಡೋನೇಶಿಯದ ಸುಕರ್ನೋರಂತಹರು ಪ್ರಜಾಮತವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಅಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅವರ ಗತಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಚರಿತ್ರೆ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪೋರ್ಚುಗಾಲದ ಸಾಲಾರ್ಯಾರಂತೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಜನತೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದರೆ ಆ ನಂತರ ಯಾದವೀ ಯುದ್ಧಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿರುಗಿ ಇತಿಹಾಸವೇ ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸತ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದು, ಜನತೆಗೆ, ನಾಯಕರಿಗೆ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಹಿತಿ, ಚರಿತ್ರೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ತಿರುವಿಹಾಕಿ, ತಾನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿ, ಹರಟೆ, ಅಣಕ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅಂದಿನ ಜನಜೀವನ, ರಾಜಕೀಯ ವಾತಾವರಣ, ನಾಯಕರ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನಗಳು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಅನಿಸಿಕೆಯೊಂದು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ತಂತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು.

೧ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ವಿವರಗಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಕಥೆ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು, ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ಸಾಹಸಿಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಬಂದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಶತಮಾನಗಟ್ಟಲೆ ಹಿಂದೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಕೆಲ ಶಾಸನಗಳು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತವೆ.

೨ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ, ಅರಾಜಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಿಂದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಆರಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ, ಮಲಿಕ್ ಕಾಫೂರ್, ಬಖಿಯಾರ್ ಖಿಲ್ಜಿ, ತೈಮೂರ್ ಲಂಗ್, ಔರಂಗಜೇಬ, ನಾದಿರಶಹಾಗಳಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಪೋರಸ್ ದೊರೆಯ ವಿರುದ್ಧ ವಿಧೇಶದ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದ ಅಂಭಿ ರಾಜ ನಂತಹವರು ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಂತದ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಇಣಕಿನೋಡುತ್ತಾರೆ.

೩ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರ ತ್ಯಾಗ, ಶೌರ್ಯ, ದಾನ-ಧರ್ಮಗಳ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಕಲ್ಲುಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ನಾವೆಷ್ಟು ಸಂಕುಚಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲು ಇವನ್ನು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೪ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಅಭ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರಸುಮನೆತನಗಳ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳು, ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ನೆರವು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ, ಹಂಪೆಯ ಅವಶೇಷಗಳಂತೂ ಆ ಕಾಲದ ವೇಷಭೂಷಣ, ಅಲಂಕಾರಗಳು, ವಾದ್ಯಗಳು, ಆಟ-ಕೂಟಗಳು, ಆಯುಧಗಳ ಕುರಿತು ತುಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

೫ ಕೇವಲ ಮನರಂಜನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇತಿಹಾಸದ ಘಟನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಬಹುದು, ತಾನಸೇನ, ಬೈಜೂ ಬಾವರಾ, ಹರಿ ದಾಸ, ಅಕಬರ್-ಬೀರಬಲ್ ಕಥೆಗಳು, ತೆನಾಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆಗಳು ಕೆಲ ಮಾದರಿಗಳು.

೬ ಇತಿಹಾಸದ ಘಟನೆಗಳು ಇಂದೇ ನಡೆದಂತೆ, ಓದುಗನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ, ನೈಜವಾಗಿ ರೂಪಿಸಬಹುದು, ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಜೀವನ, ಸಾಧನ ಜಹಾಂಗೀರನ ನ್ಯಾಯದಾನ, ಯ್ಯುನ್-ಉಲ್-ಅಬೀದಿನ್ (ಕಾಶ್ಮೀರದ ದೊರೆ)ನ ಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಶಿವಾಜಿಯಂ ಶೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಧೀರೋದಾತ್ತತೆ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ, ಓದುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ನಾಯಕರು ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲವೇ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯುತ ಕೃತಿಗಳು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಖಂಡಿತ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರೋ ಗುಲಾಮರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದವೀಯುಧ್ಧ ಆರಂಭವಾಯಿತು, ಆಗಿನ ನಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ “ಅಂಕಲ್ ಟಾಮ್ಸ್ ಕ್ಯಾಬಿನ್” ಕೃತಿಯು ಶ್ರೀಮತಿ ಬೀಚರ ಸ್ನೋವಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಯುಧ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಪುಟ್ಟ ಹೆಂಗಸು ಎಂದೂ, ತನ್ನ ವಿಜಯಕ್ಕೆ ತೋಪುಗಳಿಗಿಂತ ಆಕೆಯ, ಕೃತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದೂ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಲಿಂಕನ್ ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ: ರೂಸೋ, ವಾಲ್ಟೇರರ ಲೇಖನಗಳು ಫ್ರೆಂಚ್ ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿಯ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದವು. ಮಾರ್ಕ್ಸ್-ಲೆನಿನ್ನರ ಬರವಣಿಗೆ ರಶಿಯನ್ ರಾಜ್ಯ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಬುನಾದಿಯಾಯಿತು; ಪ್ರಥಮ ಜಾಗತಿಕ ಯುಧ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿನ ಅಪಮಾನಕಾರಿ ಒಪ್ಪಂದದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ. ಜರ್ಮನ್ನರನ್ನು ಹಿಟ್ಟರನ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ ” ಮೀನ್ ಕೆಂಫ್ ” ರೊಚ್ಚಿಗೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುಧ್ಧಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಿತು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಹಿಂದ್-ಸ್ವರಾಜ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿಧೇಶೀಬಟ್ಟಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕುವ ವಿಚಾರ, ಜನಮನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ತಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಮೆಂಚೆಸ್ಟರ್ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಮಾಯವಾಗಿ Depressionದ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ೧೬ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯ ಹಾನಿ ತಟ್ಟಿತು, ಇಷ್ಟು ಶೀಘ್ರ ಮತ್ತು ಸರಳವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟನ್ನು ತಂದ ಕೃತಿ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಇರಲಾರದು!

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸ-ಆಧಾರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಶಾಂತ ಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಗಳಗನಾಧರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ತೀರ ಮೊದಲಿನ ಕೃತಿಗಳಾದರೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದವು, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ ಚನ್ನಬಸವನಾಯಕ, ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಕೆಲ ಕತೆಗಳ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಕೆ. ವಿ. ಆಯ್ಯರರು ” ಶಾಂತಲಾ” ದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳ ಮತ್ತಿತರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ, ತ.ರಾ.ಸು. ಅವರ ನೃಪತುಂಗ, ಆನಂದಕಂದರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ರಾಜಯೋಗಿ, ಅಶಾಂತಿ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಅಂಶಗಳು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೂ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಿ.ಎನ್. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯವರ ‘ಶಪ್ತವಾದಿ’ ಪ್ರಣಯ ಕಥೆಯ ವಸ್ತು, ಪಡೆದರೂ ಶಿವಾಜಿಯ ಮರಣೋತ್ತರ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ, ಯುದ್ಧ ಕ್ರಮಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಕುತಂತ್ರಗಳು, ಅರಕ್ಷಿತತೆ, ರಾಜವಾಡೆಯ ರಹಸ್ಯಗಳು, ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ವಿನೋದಾವಳಿಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ರಮ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ನಾಡರ ತುಘಲಕ್ ಇತಿಹಾಸದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಯಿಕ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಯಶಸ್ವಿ ಕೃತಿ, ಅ.ನ.ಕೃ. ಅವರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳು ಬರುವುದು ನೆಪಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ.

ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಜನರ ಲಕ್ಷ ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡದೇ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ವಿರಾಮವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬರೆದವು, ಇತಿಹಾಸಕಾರನು ಸಾಹಿತಿಯಂತೆ ಬರೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು, ಆದರೆ ಸಾಹಿತಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಇತಿಹಾಸಕಾರನಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದ ಹೊರತು ಅವನ ಕೃತಿ ಜೀವಂತವಾಗಲಾರದು, ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ, ಹೆಸರಾಂತ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾರರಾದ ಇರ್ವಿಂಗ್ ಸ್ಟೋನರು ವಿಶ್ವಶಿಲ್ಪಿ ಮಾಯ್‌ಕೇಲ್ ಎಂಜೆಲೋನ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆರು ವರ್ಷ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ, ಇಟಲಿಯ ಶತಕಗಳ ಇತಿಹಾಸ ತಿರುವಿಹಾಕಿ, ಕಲಾಕಾರನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ, ಇಟಾಲಿಯನ್ ಭಾಷೆ ಕಲಿತು, ಅಮೃತಶಿಲೆಯ ಖಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ನಂತರ “Agony & Ecstasy” ಯಂತಹ ಪಕ್ಕ ಕೃತಿ ಹೊರತಂದರು. ಇದೇ ಲೇಖಕರು ಡಚ್ ಕಲಾಕಾರ ವಿನ್‌ಸೆಂಟ್ ವ್ಯಾನ‌ಗೋ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬೇಕಾದಾಗ, ಕಲಾಕಾರ ಹುಟ್ಟಿದೂರು, ಆತ ಅಲೆದಾಡಿದ ಯಾವತ್ತೂ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಾಕೃತಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ, ಆತ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಬರೆದ ಅಸಂಖ್ಯ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಆತನ ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ನಂತರ Lust for Life ಬರೆದರು, ಸ್ವರ್ಶ, ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತುಳಿಸುವ ಈ ಶೃತಿ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಿತು, ಕೇವಲ ಮೂರು ದಶಕ ಗಳ ಹಿಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಫ್ರೆಂಚ್-ಅಮೇರಿಕನ್ ಲೇಖಕರೇ ಮುಂದೆ ಬಂದರು! ಅವರು ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ನೂರಾರು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ ” ಸರಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ” (Freedom at Midnight) ದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆಡವಿದ ಕೆಲ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಮ್ಮವರಿಂದ ಏಕೆ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ? ಅದರ ಲೇಖಕರಿಬ್ಬರೂ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಶೀಘ್ರವೇ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಸಾಹಿತಿಗಳಂತೆ ವಿವಾದಾಸ್ಪದ ವಂತು ಅಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ!

ಸಾಮಾಜಿಕ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು – ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಬರೆದ ಸಾಮಯಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವದರಿಂದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೋಪ ದೋಷಗಳು ಮುಂದುವರಿಯುವ ತನಕ ಅವು ಸಾಮಯಿಕವೆನಿಸುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ” ಜೋಮನ ದುಡಿ” ಇಂಥದೊಂದು ಕೃತಿ, ಜಾತೀಯತೆ, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಶೋಷಣೆ, ಬಡತನ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾರಂತರ ಔದಾರ್ಯದ ಉರುಳಿನಲ್ಲಿ, ಮುಗಿದ ಯುದ್ಧ, ಜಾರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿದ ನೊರೆ, ಗೊಂಡವನ, ಮೂಜನ್ಮ ಇವು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಸದೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದ ನಾಟಕ, ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಹಿಂದೆಂದೂ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ನಿರಕ್ಷರಿಗಳಿಗೂ ಈ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಶ್ರಮ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ,

ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ತರುವುದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಆ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ತಯಾರಾದವು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಧೈಯ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಇಬ್ಬರು ರಾಣಿಯರ ಕಂಚಿನ ವಿಗ್ರಹ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆತನ ರಾಜಧಾನಿ ಹಂಪಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ನಿಂತಿದೆ. ಪೇಸನು ಆತನ ರೂಪ, ಮೈಕಟ್ಟು, ವೇಷಭೂಷಣ, ದಿನಂಪ್ರತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ, ಆದರೂ ಇವಾವದನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದ “ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ” ವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮತ್ತು ವಿಷಾದದ ವಿಷಯ, ವಿಜಯನಗರದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಚಿತ್ರೀಕರಣವಾಗಿದೆ, ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ಜೀವಂತವಿದ್ದ ಅಂಶಗಳನ್ನೇ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ ತೆರೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು? ” ಅಮರಶಿಲ್ಪಿ ಜಕಣಾಚಾರಿ ” ಇನ್ನೊಂದು ಚರಿತ್ರ ವಿರೋಧಿ ಚಿತ್ರ, ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತೆರೆಗೆ ತಂದೂ ಬೊಕ್ಕಸ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ಯಾಮ್ಸನ್ ಎಂಡ ಡೆಲೈಲಾ, ಕೋ ವಾಡಿಸ್, ಟೆನ್ ಕಮಾಂಡಮೆಂಟ್ಸ್, ಕ್ಲಿಯೋಪಾತ್ರಾಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಇವುಗಳ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಇತಿಹಾಸಪ್ರಜ್ಞೆ, ದುಡಿಮೆಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ” ಕ್ಲಿಯೋ ಪಾತ್ರಾ” ಬಲ್ಲಿ ವೇಷಭೂಷಣ, ಅಲಂಕಾರ, ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು, ಇಜಿಪ್ಟ್ ಯುರೋಪುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿ, ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಮಾದರಿಗಳಿಂದ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿತೋ!

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲೂ ಇತಿಹಾಸಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ, ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿ ತರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

-ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ

೧ ಛಾನ್ದಾ : ಒಂದು ದನಿ

ಯಾಕೆ ಸತ್ತಿರುವಿರಿ ಇಲ್ಲಿ ಜನಗಳೇ
ಸ್ವಲ್ಪ ಈಚೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ
ಬದುಕುವಾಸೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು: ಅಲ್ಲ ಹೆದರಿದಿರಾ-
ವಾಹನ ಅಪಘಾತಗಳಿಗೆ, ಕೊಲೆ
ಸುಲಿಗೆಗಳಿಗೆ, ಹುಲಿ ಬಾಯಿಗಿಂತ
ದರೆಯೇ ವಾಸಿ ಅಂತ ಒಳಗವಿತಿರಾ
ನಿಮ್ಮ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ನರಳಾಟಕ್ಕೆ
ಭೂಮಿ ಬಾಯ್ಕಿಟ್ಟಿತೇ-
ನೆಲದ ಬದುಕಿನ ಪಲಾಯನಕ್ಕಾಗಿ
ಪಾತಾಳವಾಯಿತೇ
ಹೇಳಿ : ನಿಮ್ಮ ಶೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಅಖಂಡ
ಜನಕೋಟಿ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟು ಕರಗಿತೆಷ್ಟು?

ನವಮಾಸದ ಮೊದಲು ಹೆರಿಗೆ
ಸೂಚನೆ ಇತ್ತು ಬಿರುಮಣ್ಣ ಕಣದಲ್ಲಿ

ಕೊಸರಾಡಿ ದಾಮೋದರರಾದಿರಿ.

ನೀವು ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ನಾವು
ಓಡಿದೆವು ರಷ್ಯಾ, ಅಮೆರಿಕಾ, ಜರ್ಮನಿ
ಜಪಾನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೋ-ನೀರೋ ಅಥವಾ
ನಿಮ್ಮನೆತ್ತುವುದಕ್ಕೋ ಪಂಪ ಹೂಡಿ
ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ
ಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀವೆಲ್ಲ ಓಡಿದಿರಿ,
ಎಲುಬು ಮಣ್ಣಾದಿರಿ.

ಇಲ್ಲಿನ ಕ್ಯೂ ಗಜಿಬಿಜಿ ಗುದ್ದಾಟ ನರಸತ್ತ
ಹುಳುಕಾಟಕ್ಕೆ ನೀವು ಹೊರಟಿರಿ.

ಗವಿಗಪ್ಪರ ಕತ್ತಲಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಅದಿರು ನಿಕ್ಷೇಪಗಳ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ
ಎಂಥ ಹುಚ್ಚರೋ ನೀವು: ಅಲ್ಲಿನ ಬೆಳಕು
ಬರಿಯ ಲೇಸರ್ ಕಿರಣವೆಂದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ-
ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿದ ಹಾಗೆ ತಡಕಾಡುತ್ತ ಹೊರಟ
ನಿಮಗೆ ಹಿಂದಿನ ದಾರಿ ಗೋರಿ ಕಟ್ಟುತ್ತ
ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ -
ನಿಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ದಾಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ನೀರಿನ
ಓಸರು ಕೊನೆಯ ಗುಟುಕೆಂದು ತಿಳಿದು
ಸದ್ದುಗದ್ದಲದ ನಡುವೆ ನಾವು ಬಂದೆವು-
ಹೆಲಿಕಾಪ್ಪರ್, ಬಸ್ಸು, ಇಂಫಾಲಾಗಳಲ್ಲಿ,
ನಗಬೇಡಿ : ಎಲುಬು ಚೂರುಗಳೇ, ತಲೆ
ಬುರುಡೆಗಳೇ, ದಗ್ಧ ಜೀವಗಳೇ-
ಶಿಲುಬೆಯಡಿಯ ತಲೆಬುರುಡೆ ಹಲ್ಲಿಸಿದು
ನಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ, ನಾವು ಹತಭಾಗ್ಯರು, ನಿರ್ಲಿಪ್ತರು,
ಭಾವಿ ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತರು, ಅಧಿಕಾರಿ
ಗಳಿರಬಹುದೇ; ಆದರೆ ನಾವು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ನಿಮ್ಮ
ಮುಟ್ಟಲು, ನಿಮ್ಮ ಕನಸಿನ
ಮಹಲುಗಳೆಲ್ಲ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿದೆ, ಬೀಳುತ್ತಿದೆ~
ನೆಲಕ್ಕೆ ನೆಲ ಸಮವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ನಿಷ್ಠೆಯ, ಆದರೆ ದನಿ ಹೊರಡಿಸುವ

ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ, ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ
ಉಳಿಯುವುದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ:
ನೆನಪುಗಳ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ, ಇತಿಹಾಸದ
ಒಂದು ಪುಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರ ಪಾತ್ರ.

೨ ಮೂಕನೇಲ

ಯಾರೋ ಸತ್ತಿದ್ದಾರೆ-
ಅಂತ ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು.
ಬೆಳಗಿನ ಕನಸಿನ ಮಂಪರಿನಿಂದಲೋ, ನಿಜವೋ
ಆದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಕನಸು ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಕೆಲವರು, ಅಂತೂ ಈ ಸುದ್ದಿ
ಹುಡುಕ ಹೊರಟೆ: ಕೇಳಿದೆ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ
ಜೊತೆಗಾತಿಯರಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶವಾಣಿಯಲ್ಲಿ
ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ-ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ
ಗುಡ್ ಬೆಟ್ಟ ಗಾಳಿ ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ
ನೆಲವ ಕೇಳಿದೆ ನಾನು.
ದೇಶದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಬ್ಬಿದ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ
ಬೆರೆತ ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ
ಅರಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲ ನಾಲಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ರತನಿಷ್ಠರು.
ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಸುದ್ದಿಯ ಹಾಗೆ
ತಲೆಯ ಮಣೋಳಗಿಟ್ಟು, ಛಾರಿನ್ನಿನ ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾಗೆ-
ಈ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಷ್ಟೋ
ಅಲೆದಾಡುತ್ತ ಗುದ್ದಾಟಗಳನೆಲ್ಲ ಬೆನ್ನ
ಒಡ್ಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಜೀವಗಳನೆಲ್ಲ
ಕೇಳಿದೆ: ಸತ್ತ ಪ್ರೇತಾತ್ಮಗಳ ಹಾಗೆ
ಕಂಡರು : ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿ,
ಶೋಷಣೆಯ ಗುಲಾಮಗಿರಿಗೊಗ್ಗಿದ
ಈ ನೆಲ ಭೂಕಂಪಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ-
ಅನುಕಂಪಕ್ಕೆ ಮಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ನಡೆ ನಡೆಯುತ್ತ, ಜನ ಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ
ಸೇರಿಹೋದೆ: ತಲೆಯೆತ್ತಲಾರದೆ
ಒತ್ತಿಹೋದೆ, ಅರಚಿದೆ-ಬಾಯ್ಬಿತ್ತಿ
ಮಾತೇ ಹೊರಡದೆ ಮಾತನಾಡಲಾರದವರೇ ಎಲ್ಲ
ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ ಬದುಕಲಾರದೆ, ಸತ್ತಿಲ್ಲ.

ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಹಸಿರಾಗಿದೆ
ಹಿಂದಿನ ಸಮಾಚಾರವೆಲ್ಲ ಕತ್ತರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ,
ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲ, ಲಾಭಕೋರರು ಇಲ್ಲ
ಸಮಯ ಸಾಧಕರಿಲ್ಲ, ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗವಿಲ್ಲ
ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಶೇಕಡಾ ಎಷ್ಟತ್ತರಷ್ಟು ತುಂಬಿದ
ಉಳುಮೆಗೋಲುಗಳಲ್ಲಿ- ಹೇಳಿ
ಮಹಾಜನಗಳೇ, ಪರಮಪುರುಷರೇ.
ಕಾಮಧೇನುಗಳೇ, ಹಲವು ಬಾಬಾಗಳೇ
ಬದುಕ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಣ್ಯರೇ-
ಇದೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವೇ-
ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಡಿ ಬಿದ್ದು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕುವುದು.
ಯಾಕೆ ಅವತರಿಸಿದ್ದೀರಿ-
ಪುಸ್ತಕ ಬದುಕಿನ ಸುತ್ತ ನಿರೀಯ್ಯ
ಕೋಟಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ-
ನಿಮ್ಮ ಮೂಗಿಗಿನ್ನೂ ಈ ನೆಲದ ವಾಸನೆ
ಬಡಿಯುತ್ತಿಲ್ಲವೇ?

ಅಮ್ಮನ ಗೊಣಗಾಟ

ಅಮ್ಮನ ಗೊಣಗಾಟ

-ವೈದೇಹಿ

ಈಗಿನ

ಸಾಸಿವೆಯ ಸ್ವರವೇ ಸ
ಸತ್ತು
ನಿಗರಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಗುಬುಗುಜಿಸುವ ಎಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ
ನುಣ್ಣಿಗೆ
ಹೊರಳಾಡಿ, ಮುದರಿ
ಗೊರೆಯುತ್ತದೆ
ಸಣ್ಣಗೆ!
ಎಣ್ಣೆ ಕತಕತವೆಂದರೆ
ಛಿಟ್ಟನೆ

ಛೇಟಛೇಟವೆಂತ
ಎದುರುತ್ತರವಿತ್ತು
ತಾನಿದ್ದೇನೆನ್ನುವ
ನನ್ನ ಕಾಲದ ಸಾಸಿವೆಯೆಲ್ಲಿ?
ಈಗಿನದೆಲ್ಲಿ!

ಹುಟ್ಟುವ ನೆಲ, ನೀರು ಎಲ್ಲ
ಅದೇ ಅದೇ
ಆದರೂ
ಹೀರಿದ್ದು ಬರೀ ಮಣ್ಣೆ ಆಗಿ
ನೆಕ್ಕಿದ್ದು ಬರೀ ನೀರೇ ಆಗಿ
ದೇಹವಲ್ಲ
ದುಂಡಗಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಂದೇ
ಆಗಿ.....
ಥತ್... ಇದು ಸಾಸಿವೆಯೇ?
ಗಳಗಳಿಸುವ ಒಲೆ, ಕಾದ ಸೌಟು
ಹುರಿದು ಮುಕ್ಕುವ ಎಣ್ಣೆ
ಯಾವುದೂ ಮಂಪರು
ಹರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದರೆ!
ಸೀದಾ ಚುಂಯ್ ಎಂತ
ನಿದ್ದೆಗಣ್ಣಿಂದ ಗುನುಗುತ್ತ
ಮೇಲೋಗರ ದೊಳಗೆ
ಬಳಕೈಂದು
ಉಂಬವನ ಉದರದಲಿ
ಮಲಗುತ್ತದೆ
ಮಿಣ್ಣಿಗೆ!
ಥತ್ ಇದು ಸಾಸಿವೆಯೇ?
ಅದರ ಹುಟ್ಟೂ ಅಲ್ಲ –
ಗೊಣಗುತ್ತಾಳೆ
ಅಮ್ಮ!

ಕಾರಂತರ-ಮೈ ಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ

ಕಾರಂತರ-ಮೈಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ

ಕಾರಂತರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೈ ಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು, ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದು, ‘ ಅಳಿದ ಮೇಲೆ ‘ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಂತ್ರದ ನಾವೀನ್ಯತೆ, ಸಾಫಲ್ಯ ಇಲ್ಲಿರಲಾರದು. ಇದು ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಕಥೆಯಾದರೂ ‘ ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ‘ ನಂತರ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಹರಹು ಇಲ್ಲಿರಲಾರದು. ‘ ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ ‘ದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕಲಾತ್ಮಕತೆ, ರಚನಾಕೌಶಲಗಳು ಇಲ್ಲಿರಲಾಗವು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶವನ್ನು, ಬಾಳಿನ ಒಂದು ನಿಗೂಢ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಬಗೆಯುವ, ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ‘ ಮೈ ಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ‘ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು, ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

” ಕತೆ ಒಬ್ಬಳು ವಾರಾಂಗನೆಯ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತುವರೆಯುವಂಥದು ” ಎಂದು ಕಾರಂತರು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ವೇಶ್ಯಾಜೀವನವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ಬೇರೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಿಂತ ‘ಮೈ ಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ’ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ, ಸೂಳೆಯರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕರುಣಾಜನಕ ಪಾಡು, ಘೋರ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಅಸಹ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕನ ಆವೇಶ, ಅಬ್ಬರಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ವಿಸ್ಮಯವಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಸಂಬಂಧ, ಮೈ ಮನಗಳ ಸಂಬಂಧ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಸೆಳೆತ, ಚೆಲುವು, ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ವಿರೋಧ, ಅಸಹ್ಯಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬಳು ” ಗರತಿ ” ಯಲ್ಲದವಳ ಬಾಳಿನ ಮುಖದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ‘ಮೈ ಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ’ ಗರತಿಯಲ್ಲದವಳ ಆತ್ಮಕಥನವಾದರೂ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ, ಸಾಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿರುವ, ತೃಪ್ತ ಜೀವನದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಅರಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೇಶ್ಯಾಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಬೇರೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳೊಡನೆ ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾಧುವಲ್ಲವೂ ಹೌದು.

ಮನುಷ್ಯನ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವೇ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಕಾರಂತರು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳಿರುವ ” ಮನುಷ್ಯ ಬರಿಯ ಪಶುವಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಆತ ಮನೋದೇಹಿ ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗೆಗೆ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ ಧೋರಣೆಯ ಬಗೆಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ, ಮನುಷ್ಯ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಕರಣವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ದೇಹವೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನೈತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಲಿ, ಸಂದೇಹ, ಸಂದಿಗ್ಧಗಳಾಗಲಿ, ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆಯ ಚಿಂತೆಯಾಗಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪಶುವಾಗಿ ಅವನು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಲೈಂಗಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತವೆ, ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಲಕ್ಷ್ಯಣತೀರ್ಥರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಚಿತ. ಕೇವಲ ಮನಸ್ಸೇ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ರುಚಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ತಣಿವನ್ನಾಗಲಿ ಕಾಣದಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಾಮದ ಪಾಲೆಷ್ಟು, ಪ್ರೇಮದ ಪಾಲೆಷ್ಟು, ದೇಹಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ರುಚಿ ಮತ್ತು ತಣಿವುಗಳಿವೆಯೆ, ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅವುಗಳ ಉಗಮವಲ್ಲವೆ, ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳ ನಂಟನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವೆ, ಅವುಗಳ ಮೇಳ, ಸಮಾನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಭಾವಸಾಮರಸ್ಯಗಳಲ್ಲವೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಸುವುದು ಎಂಬೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಜುಳೆಯ ಪಾತ್ರದ ಮುಖಾಂತರ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವಳೊಬ್ಬಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಷ್ಟನ್ನೇ ಚಿತ್ರಿಸದೆ, ಅವಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋಗುವ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೋಟವೇ ಇಲ್ಲಿ ಒದಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನಬಹುದಾದ, ಅದಮ್ಯವೆನ್ನಿಸುವ ಈ ಮೂಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎಡೆಗೊಡಬಹುದಾದ ನೈತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಗೊಂದಲ, ಮೌಲ್ಯ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಸಂದೇಹ-ಇವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ಜಟಿಲವಾದ, ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಗರತಿಯಿಲ್ಲದವಳ ಮುಖದಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಅನುಕೂಲತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟು ಬಿಗಿಯಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುರಿದು, ಅವುಗಳ ಮೇರೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಹೆಣ್ಣಾಗಲಿ, ಗಂಡಾಗಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿರಳ, ತೀವ್ರ ಆಘಾತವನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಬಂಡಾಯಕೋರರ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪ, ಅವರ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಸ ದಾಂಪತ್ಯದ ಚಿತ್ರ ಇರುವುದು ದಿಟ, ವೇಶ್ಯೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ, ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಗೃಹಿಣಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ, ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಈ ಜಟಿಲಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ, ನಿರೀತಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸುವುದರಿಂದ ” ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯಕ್ಕೇ ಆತುಕೊಳ್ಳುವ ” ಕಾರಂತರಂ ವಾರಾಂಗನೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರವನ್ನಾಗಿ, ಕೇಂದ್ರಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮಂಜುಳೆಯ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಿಗೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತನ್ಮಯತೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂಜುಳೆಯನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕಿಯನ್ನಾಗಿರಿಸಿರುವುದು ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ಸಾಧಿಸಿದ ಯಶಸ್ಸೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಂಜುಳೆ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ವೇಶ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ, ಸನ್ನಿವೇಶದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಕಾರ, ದೈವದತ್ತವಾದ ಕಲೆ, ರಸಜ್ಞತೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಗಳ ದೆಶೆಯಿಂದ ಹೆಣ್ಣನಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ತಾಯಿ, ಭವಾನಿ, ಗರತಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿದವಳು, ಗಂಗೊಳ್ಳಿಯ ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡವಳು, ತನ್ನ ಅಮ್ಮ ತಾಳಿ ಕರಿಮಣಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆದರಿ ಬಾಳಿದವಳು ಎಂದು ಮಂಜುಳೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಂಜುಳೆಯ ಮನೋಧರ್ಮದ ನಿರೀತಿಯಿಂದ ನಿರೀತಿಯಿಂದ ಚಂದಯ್ಯ ಗುಡಿಗಾರನಿಗಂತೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತಿ, ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಅವಳೊಬ್ಬ ದೇವತೆ, ಮೀರೆಯ ಪುನರವತಾರವೇ ಅವಳೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ್ದ, ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಐಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿಸಿದವರು, ನಾರಾಯಣ ಅಡಿಗಳು ರಘುವಂಶ ಕಾವ್ಯವನ್ನು, ಮಾಘಕಾವ್ಯವನ್ನು, ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕವನ್ನು ಅರ್ಥಹೇಳಿ ವಿವರಿಸುವಾಗ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಹೃದಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು, ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವಳು ಅವಳು. ಮುಂದೆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಬುವಾರಿಂದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕಲಿತು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹೃದಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು, ಕಲಾಭಿಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡವಳು ಅವಳು, ಕೃಷ್ಣ ಅವಳ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆ, ವೈರಾಗ್ಯ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡದಿದ್ದರೂ ಹಾಡುವಾಗ ಆಕೆ ಮೈಮರೆತು ಭಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ, ವಿರಹದ ಸಾವಿರ ವೃಥೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೇರೆಕನ್ನೆಯನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ.

ತನ್ನ ತಾಯಿ ಮೈಯೇ ಬೇರೆ, ಮನಸ್ಸೇ ಬೇರೆ ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ, ತಾವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಾರುವವರಲ್ಲ, ಮೈಯನ್ನು ಮಾರುವವರು ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರೂ, ಮಂಜುಳೆ ಮಾತ್ರ ಪಶುಸಹಜವಾದ ದೇಹ ಭೋಗವನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ಹೆದರುತ್ತಾಳೆ, ಹಲ್ಲು ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುವ ವಾಸುದೇವ ಪೈಗಳ ಚರ್ಯೆಗೂ, ಗುಟರು ಹಾಕಿ ಅಲೆದಾಡುವ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಸವನಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅವಳು ಕಾಣಳು, ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲದ ಮೈಯೊಂದೇ ಇದ್ದವರಂತೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ವರ್ತಿಸಿ ವಾಸುದೇವ ಪೈ ಅವಳಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆಚೀಚಿನ ವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ನಲಿದಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ತಾಯ್ತನದ ಭಾಗ್ಯ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ಅವಳಿಗೆ, ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ಕಾಳಾವರದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊರುತ್ತಾಳೆ. ಉಳ್ಳೂರ ಸುಬ್ರಾಯರು ಪಾರ್ಶ್ವ ವಾಯು ಪೀಡಿತರಾಗಿ ನೆಲಹಿಡಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಗುಣವಾಗಲೆಂದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಳುದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಣಿದು ದೇವರಿಗೆ ತನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯ ಅರ್ಧವನ್ನು ಊರ ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ವಾಸುದೇವ ಪೈಗಳು ಯುಗಾದಿಯ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ರೇಷ್ಮೆಯ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ, ತೋಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ವಂಕಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ, ಉಳ್ಳೂರರು ಮೊದಲ ದಿನ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಚ್ಚೆ ಉಂಗುರವಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ಅವಳು ಹರ್ಷಪಡುತ್ತಾಳೆ, ಪುಲಕಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ, ಮುರಗೋಡು ನಂಜಪ್ಪನವರು ಕೈಬೆರಳಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವಜ್ರದ ಉಂಗುರಕ್ಕೆ ಆಶೆಪಟ್ಟೋ, ಮೈಯ ಹಂಬಲಕ್ಕೋ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ತೆರುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಮಂಜುಳೆ

ಕೇವಲ ವೇಶ್ಯ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಗುಣ, ಅವಗುಣಗಳ ಮೂರಿಯಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಅವಳ ಪಾತ್ರದ ಮುಖಾಂತರ ನಡೆಸುವ ಜೀವನದ ಅರ್ಥದ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಮಿತಿಯೂ ಉಂಟಾಗದೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯೂ ಒದಗಿದೆ. ಮಂಜುಳೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದವರು, ಅವಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಚಿರವಾಗಿ ನಿಂತವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ವರು-ಇಬ್ಬರು ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರದವರು; ಒಬ್ಬರು ಬಂದವರು; ಒಬ್ಬರು ಬಂದೂ ಬಾರದವರು, ಒಗಟಿನಂತಿರುವ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರೆಂಬುದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ, ಬಹುಶಃ ಆ ನಾಲ್ವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಾಸುದೇವ ಪೈಗಳು, ಮುರಗೋಡು ನಂಜಪ್ಪನವರು, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥರು ಮತ್ತು ಉಳ್ಳೂರ ಸುಬ್ರಾಯರು. ಪೈಗಳೊಡನೆ ಅವಳ ಮೊದಲ ರಾತ್ರಿಯ ಅನುಭವ ಯುಗಾದಿಯ ಮುಂಚಿನ ದಿನದ ಅನುಭವವಾಯಿತು ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ; ಪಾಡ್ಯವಲ್ಲ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಅದು ಕಹಿ ನೆನಪು ಶೃಂಗಾರ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದ ನೆನಪು ಅದು, ಅವರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೂವು, ಗಂಧ, ಹಣ್ಣು, ಸೇರಿದ ಹರಿವಾಣವಾಗಿ ನೈವೇದ್ಯವಾಗುವ ಬದಲು, ಮಾರಿಯಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಕಡಿಯುವ ಕುರಿ ತಾನಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಅವಳು ಹಲಬುತ್ತಾಳೆ. ಬರಿಯ ಹಸಿಯ ಮಾಂಸವೊಂದೇ ಅವರದ್ದು ಎಂಬ ನಿರಾಶೆಯ ಭಾವನೆ ಅವಳಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ ಮೈಯೇ ಬೇರೆ, ಮನಸ್ಸೇ ಬೇರೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಆ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇನು? ಎಂದು ಅವಳು ಪೇಚಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮುರಗೋಡು ನಂಜಪ್ಪನವರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವಳ ದೇಹ ಪರಮ ಸುಖ ಪಡೆಯಿತೆಂಬುದು ಸತ್ಯದ ಮಾತು ಎಂದು ಮಂಜುಳೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಮುಂದಣ ರಾತ್ರಿಗಳು ಮೊದಲ ರಾತ್ರಿಯಂತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವಳ ಮೈಯ ಹಂಬಲವನ್ನು ಅವು ಸಾಕಷ್ಟು ತಣಿಸಿದರೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ನಂಜಪ್ಪನವರು ಯಾವ ಮಾನಸಿಕ ಸೊಗಸನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲಾರದವರು. ಈ ಎರಡು ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು ಮಂಜುಳೆ ಕೊಕ್ಕರಣೆಯ ಶೀನಪ್ಪನನ್ನು ಕೂಡಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭಾವತಿಯ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾತು, ಭಾವ, ಅಭಿನಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ವಿರಹಗಳ ಒನವು ಒಯ್ಯಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೋರಬಲ್ಲ ಶೀನ, ನಾಲಗೆಯ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಾಸುದೇವ ಪೈಗಳ ಮೇಲಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಗೆತನಕ್ಕೆ ಶೀನನ ಸಖ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಗುಬ್ಬಿಚ್ಚಿಯ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಆ ಸಖ್ಯೆ ಯಾವ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅಸಹ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಅದ ರಿಂದ: ತೀರ ವ್ಯಥೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹಕ್ಕೂ ಸಂವೇದನೆಯುಂಟು, ಸುಖ ನೋವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯುಂಟು, ಮೈಯ ಹಂಬಲ ತೃಪ್ತಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು, ದೇಹದ ಸುಖದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಉಲ್ಲಾಸವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಧೋರಣೆ ಧ್ವನಿತವಾಗುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕೇವಲ ಪಶುಸಹಜವಾದ ಕಾಮಕೇಳಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಸಾಂಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಅಭಿರುಚಿ, ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಒಗ್ಗೂಡದ ದೈಹಿಕ ಭೋಗ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸಲಾರದು, ಬೆಸೆಯಲಾರದು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ, ಇದೇ ಅನುಭವದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ಮಂಜುಳೆ ಮತ್ತೆ ಧಾರೇಶ್ವರದ ವೆಂಕಟುವಿನ ಕೂಡುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ವೆಂಕಟು ಮಂಜುಳೆಯ ಗುರುಗಳಾದ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಬುವಾರ ಶಿಷ್ಯ, ಅವನು ಹಾಡುವಾಗ ಯಾವುದೋ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ತಾನಗಳ ಹೊಸತೆ ತೊಡಗಿದನೆಂದರೆ, ಅದು ಹರಿಯುವ ಒಂದು ಬುಗ್ಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭೋರ್ಗರವ ಅಬ್ಬಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಅವನು ಬಂದಾಗ ವೆಂಜುಳೆಗೆ, ನೆಲಬೆಂದು ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಕುಡಿ ಕುಡಿಯಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಡಿಮಳೆ ಬಂದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ಸಂತಸಪಡುತ್ತಾಳೆ, ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಗ್ಗು ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ತಾನೂ ಅವನ ಜೊತೆ ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. ದಿನ ವೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು, ಜೋಡಿಯಿಂದ ಹಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ತಾನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ ವೆಂಕಟುವಿನ ಬಳಿ ಅವಳ ಶರೀರ ಮಾತ್ರ ಸತ್ತು ಕೊರಡಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಶೀತಳ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಯೇ ವಿಚಿತ್ರವಾದುದು, ನಿಗೂಢವಾದುದು. ಅಂಥ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅನುಭವ ಏಕಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಅವಳ, ಬಹುಶಃ ಯಾರ, ಗ್ರಹಿಕೆಗೂ ನಿಲುಕದ ಸಂಗತಿ, ರೇಡಿಯೋದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಬರಬೇಕಾದರೆ ತಕ್ಕ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕೋ ಹಾಗೆ, ದೇಹಕ, ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಮೇಳವಾಗಬೇಕು, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ದೇಹ ಮನಸ್ಸುಗಳೆರಡೂ ಶೃತಿಗೊಡಬೇಕು, ಹಾಗಾದಾಗಲೇ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಹನೀಯವಾಗಿ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದುಗೂಡಿ ಸಾಗಬಹುದು.

ಕಾರಂತರಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಅಥವಾ ಆತ್ಮ ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವೋ, ದೇಹವೂ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಡಿಸಿರುವ, 'ಮನುಷ್ಯನು ದೇಹಿ, ಮನೋದೇಹಿ; ಅವೆರಡೂ ಕೂಡಿದಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಜೀವಾತ್ಮ ಅನಿಸುತ್ತದೆ', ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಈ

ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಕರಿಸುವಂತೆ, ಬೆಂಬಲಿಸುವಂತೆ ಇವೆ. ದೇಹವನ್ನು ಅಸಹ್ಯವೆಂದು ಬಗೆಯುವಂತಿಲ್ಲ, ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ, ಉಳ್ಳೂರು ಮಂಜುಳೆಗೆ ಹೇಳಿದ, ” ದೇಹಧರ್ಮ ಭಂಡಾದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಭಂಡಿನ ಫಲವೇ ‘ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಕಾರಂತರ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ, ಸಾರುತ್ತವೆ. ಕಾರಂತರ ದೃಷ್ಟಿ ಜೀವನವನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಚೆಲುವು, ಹೊಲಸುಗಳೊಡನೆ, ನೋವು ನಲಿವುಗಳೊಡನೆ, ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ನಿಷ್ಕರವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ, ಕನಸಿನ ಸುಖ ಸುಖವಲ್ಲ, ಯಾವುದು ಮೂರ್ತವೋ ಅದೇ ಸತ್ಯ ಎಂಬುದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ, ಮಂಜುಳೆಗೆ ಸಂತಳ ಬಾಳು, ವಿರಾಗಿಣಿಯ ಬಾಳು ರಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೀರಾಳ ಕೃಷ್ಣನ ಹಂಬಲ ಕೇವಲ ಮಾನಸಿಕ : ಜೀವಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಕೊಡುವುದಲ್ಲ, ಮೀರಾಳಿಗೆ ಮೈ ತುಂಬಿದ ಗಂಡಿನ ಕಾಂಕ್ಷೆಯೇ ಇಲ್ಲ, ಅವಳ ಕನಸಿನ ಕೃಷ್ಣ ಕನಸಿನ ದೇವರು. ಬಾಳಿ, ಬದುಕಿ, ಸುಖದಿಂದ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಗಂಡಿನ ಹಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕು ಅನೂಹ್ಯ, ಮೈಯ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಸುಖ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಡನ್ನೂ ಕಳಚಿ ಬೇರೆಯಾಗಿಸಿ ಬಾಳುವೆನೆಂಬ ಧೈರ್ಯ ಅವಳಿಗೆ ಬಾರದು. ಮಾಂಸ, ರಕ್ತಗಳುಳ್ಳ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದ, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ನಾಲಗೆಗಳ ಸುಖದ ಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಅವಳು ಮೈಮನಗಳ ಹಂಬಲವನ್ನು ನಿರಸಂಕೋಚವಾಗಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಮೊದಲ ಭೇಟಿಯಲ್ಲೇ ಉಳ್ಳೂರಿಗಾಗಿ ಮಂಜುಳೆ ಹಂಬಲಿಸಿದವಳು, ಆದರೆ ಆದು ಕೇವಲ ಮೈಯ ಹಂಬಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವಳ ಮತ್ತು ಉಳ್ಳೂರರ ಸಖ್ಯ ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದುದು, ಕೀಳು ಕಾಮದ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದ, ನಿರ್ಮಲ, ನಿಷ್ಕಪಟ ಸ್ನೇಹ ಅವರದ್ದು, ತಮ್ಮ ಸರಸನಲ್ಲಾಪ, ವಿಲಾಸ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುವ ನಯ, ಹೃದಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ಔದಾರ್ಯ ರಸಿಕತೆ, ಅನುಕಂಪಗಳಿಂದ ಅವಳ ದೇಹವನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ತಣಿಸಿದವರು ಉಳ್ಳೂರು. ಮಾತನ್ನು ಮೀರುವ ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಆಡಿಸಿ, ಕುಣಿಸಿ, ಮೈಮನಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಳ ದೇಹ ಬೆರಳುಗಳ ಮಿಡಿತಕ್ಕೆ ನುಡಿಯಬಲ್ಲ ವೀಣೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಅವರು, ವಂಜುಳೆಯ ಮರಗಟ್ಟಿದ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾವಿನಿಂದ ಉಳೂರರು ಕರಗಿಸುತ್ತಾರೆ, ಮುಗ್ಧ ವನಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮೀಯುತ್ತಾರೆ, ಒಂದಾಗುತ್ತಾರೆ, ತಾವು ಬೃಹನ್ನಳೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ನಿರ್ವಲ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಎರೆದ ಬಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವಳ ಯೌವನ, ಚೇತನ ಚಿಗುರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಅವಳ ಪಾಲಿನ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆ ಉಳ್ಳೂರು, ಕಾರಂತರ ಪಾತ್ರಗಳು ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಗಿ ಪಕ್ಷವಾಗುತ್ತವೆ, ಹದವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಉಳ್ಳೂರರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು, ತಮ್ಮ ಕೊನೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಣ್ಣ ಕಳಚುತ್ತಿರುವ ವೇಷಧಾರಿ ಎಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಬಣ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಮೋಹ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಅವರಲ್ಲುಂಟು. ಕಾರಂತರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೌಲ್ಯವಾದ ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿರುವವರು ಉಳ್ಳೂರು, ಮುಪ್ಪಿಗೂ ಚಂದವಿದೆ, ಚೆಲುವಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅವರ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು, ಪಾರಿಜಾತದ ಹೂವಿನಂತೆ ಜೀವನ ಕ್ಷಣಿಕವಾದರೂ ಆ ಹೂವು ಉಬ್ಬಿ, ಅರಳಿದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಚೆಲುವು, ಕಂಪು ಅಲೌಕಿಕವೆನ್ನಿಸುವ ಹಾಗೆ, ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸುಖ, ಕ್ಷಣಿಕ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸೊಗಸು ಎಂಬ ಅವರ ಜೀವನವಿವೇಕ ಕಾರಂತರು ಸಾರುವ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಯಮಧರ್ಮರಾಯ ಬಂದರೆ ಬಂದೆಯಾ, ಆಸರಕ್ಕೇನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊ, ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಿಂದರಿ ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಾನೂ ಬಂದೆ, ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಯೇನು ನನ್ನ ಮನೆಯೇನು ಎಂದು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತದಿಂದ ಯನ್ನು ‘ಹೆಣ್ಣೇ, ಹೆಣ್ಣೇ’ ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆದು ಆಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ, ‘ನೀನು ಬರುವುದರೊಳಗೆ, ನಿನ್ನ ಮಗು ಏನು ಮಾಡಿತು ನೋಡು’ ಎಂದು ರೀವಿಯಿಂದ ಹೇಳುವ ಅವರ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು ಜಿಗುಪ್ಪೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ, ‘ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೋ ಅವರದ್ದು; ಹುಟ್ಟಿಸಿದವರದ್ದಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಅವಳ ಖಾರವಾದ, ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಕಾರುವ ನುಡಿ ಇಂಥ ಅನ್ಯೋನ್ಯ, ಅದರವಿಲ್ಲದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಅತ್ಯಪ್ತಿ, ಅಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಉಳ್ಳೂರಿಗೂ ಹಾಗೆಯೆ, ಗಂಡನ ಸ್ವತ್ತು ತಾನು ಎಂಬ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ತೆರುವ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವ ಸಾಧನವಾಗುವ, ನಾಚಿಕೆಯ ಮುದ್ದೆ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆಗಿನ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಕಾಣದವರು ಅವರು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೂ, ರಸಿಕತೆಯೂ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಮೀಸಲು ಧಾರೇಶ್ವರದ ವೆಂಕಟವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಬರಡುತನದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ, ಅವನು ಬಸರೂರಿಗೆ ಬರುವುದು ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ, ಪ್ರಾಯ ಬಂದಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ. ಚಂದ ಇದ್ದರೂ ಆಯಿತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಯಿತು, ಗಂಡನಾದವನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು

ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಹಾಕುವ ತ್ರಾಣ ಬೇಕು, ಅವನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿದ್ಯೆ ತುಂಬಿದ್ದರೂ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಸಹ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅವನು, ಕೊನೆಗೆ ಆಕಾರ ಗೀಕಾರ ಇಲ್ಲದ, ಚಂದವಿಲ್ಲದ, ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಇದೊಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ, ರೂಢಿಬದ್ಧವಾದ, ಒಗ್ಗಿಹೋದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ವಿಕೃತರೂಪ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಪಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ, ಆದರ, ಮೂಕಪ್ರೇಮ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶವಾಗುವುದು, ಪಮ್ಮ ದುಗ್ಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ವೃದ್ಧರು, ಕಡು ಬಡವರು, ದುಗ್ಗಿ ಕುರುಡಿ, ಅವಳನ್ನು ತಾನು ತೋಳು ಹಿಡಿದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ, ಮಂಜುಳೆ ಬಡಿಸಿದ ಉಟವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹಂಚಿಹಾಕಿ ಅವಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಎಲೆಯಮೇಲೆ ಯಾವುದು ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತಾನು ಉಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳನ್ನು ನಗಿಸಲು ಏನೇನೋ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ದುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದ ರೀತಿ, ಉಟಮಾಡಿಸಿದ ರೀತಿ, ಕೈ ಹಿಡಿದೇಳಿಸಿದ ಕ್ರಮ, ಅವಳ ಆನಂದದಿಂದ ಅವನಿಗಾದ ಹಿಗ್ಗು, ಆ ಮುದಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರವಾಗಿ, ಪಕ್ಕವಾಗಿ, ಅವರ ಒಲುಮೆ ಉಳಿದಿರುವುದು -ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಅಚ್ಚರಿ, ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ದುಗ್ಗಿ ಯನ್ನು ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಮ್ಮ ಬಾಳ ಪಯಣವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ತೀರಿಕೊಂಡ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೇ ಮೈಮನಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೀಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಕಾರಂತರು ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ, ಸಾಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ಧನ್ಯಭಾವವನ್ನು ಕಾಣುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವು ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಮುಖಾಂತರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾಗುವುದು, ಪಕ್ಕವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ, ಜೀವನದ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ಮಾರ್ಧವತೆ, ಸಂವೇದನಾ ಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಜಡವಾಗದೆ, ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ, ಸಹನೀಯವಾಗಿ ಬಾಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಲು ಕಾರಂತರು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮೌಲ್ಯಶೋಧನೆ ಅಂತರಂಗದ ಆಳಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬಗೆದು ನೋಡುವ, ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬೇರುಗಳನ್ನೇ ಅಲುಗಾಡಿಸುವ ಅಮೂರ್ತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗದೆ, ಮೂರ್ತವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೈತಳೆದು ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಧಿಸಿರುವ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಸ್ವಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಚೆಲುವು, ಲವಲವಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಬದುಕನ್ನು ಬಡವಾಗಿಸುವ ಗರತಿಯ ಬಾಳು ಮಂಜುಳೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗರತಿ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ರತಿ ಶಬ್ದವೂ ಅಡಕವಾಗಿದೆಯೆಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹೊಳೆದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ನಗುಬರುತ್ತದೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥರಿಗೆ ಅವಳು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು : ” ನಿಮ್ಮದು ಯತಿ ಆಶ್ರಮವಾದರೆ ನನ್ನದು ರತಿ ಆಶ್ರಮ.” ರತಿ ಇಲ್ಲದ ಗರತಿಯ ಬಾಳು ಅಪೂರ್ಣ, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳು ಸುತ್ತಣ ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಗಂಡವಳು, ಸರಸ, ವಿಲಾಸ, ಆಮೋದಗಳಿಲ್ಲದ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಬಾಳು ದಾಂಪತ್ಯದ ಗುರಿ ಅಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ದಣಿದ ಮೈಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹುವವರೆಗೆ ಕತ್ತೆಯ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಿ, ದುಡಿದು ದಣಿದ ಗರತಿಯ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಸುಖವಿದೆ ಎಂದು ಅವಳು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ, ನಡುವಿಗೆ ಪಾಣಿಪಂಚೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಗೃಹಸ್ಥನೂ ಹಾಗೇ ದುಡಿಯಬಹುದು. ಅಂಥ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಗಾಡಿಯ ನೊಗಕ್ಕೂ ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೊಗಕ್ಕೂ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಭವಣೆ ಪಡುತ್ತಿರುವ ಜೀವಗಳು, ಅಂಥ ಜೋಡಿಗಳ ಎತ್ತುಗಳೋ ಕೋಣಗಳೋ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಎರಡೂ ಗಂಡುಗಳೇ, ಮದುವೆಯಿಂದ ಮಸಣದ ತನಕವೂ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ, ನೊಗಕ್ಕೆ ಹೂಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಹೊಲದ ತನಕವೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಬರುತ್ತವೆ, ಸಂಸ್ಕಾರಮತರೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಮಪ್ಪ ಅಡಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಳು ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕೂಗುವ ಸೌಜನ್ಯ ತೋರದೆ ‘ ಏ ಹೆಣ್ಣೇ ‘ ಎಂದೇ ಕರೆಯುವ ಅನಾದರವೇಕೆ? ಎಂದು ಅವಳು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಮಗು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಮುಂದೆಯೇ ಹೊಲಸು ಮಾಡಿ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಗಂಧಾನುಲೇಪನಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿಯೂ ನೋಡದೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ‘ಹೆಣ್ಣೆ, ಹೆಣ್ಣೆ’ ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆದು ಆಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ, ” ನೀನು ಬರುವುದರೊಳಗೆ, ನಿನ್ನ ಮಗು ಏನು ಮಾಡಿತು ನೋಡು’ ಎಂದು ರೀವಿಯಿಂದ ಹೇಳುವ ಅವರ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ‘ಮಕ್ಕಳು ಯಾರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೋ ಅವರದ್ದು; ಹುಟ್ಟಿಸಿದವರದ್ದಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಅವಳ ಖಾರವಾದ, ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಕಾರುವ ನುಡಿ ಇಂಥ ಅನ್ಯೋನ್ಯ , ಆದರವಿಲ್ಲದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಅಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಉಳ್ಳೂರರಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಗಂಡನ ಸ್ವತ್ತು ತಾನು ಎಂಬ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ತೆರುವ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವ ಸಾಧನವಾಗುವ, ನಾಚಿಕೆಯ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆಗಿನ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ತೃಪ್ತಿ ಕಾಣದವರು ಅವರು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೂ, ರಸಿಕತೆಯೂ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಮೀಸಲು, ಧಾರೇಶ್ವರದ ವೆಂಕಟುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಬರಡುತನದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ, ಅವನು ಬಸರೂರಿಗೆ ಬರುವುದು ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ, ಪ್ರಾಯ ಬಂದಿರ ಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ. ಚಂದ ಇದ್ದರೂ ಆಯಿತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಯಿತು, ಗಂಡನಾದವನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಹಾಕುವ ತ್ರಾಣ ಬೇಕು, ಅವನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿದ್ಯೆ ತುಂಬಿದ್ದರೂ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಸಹ ಬೇಡ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅವನು, ಕೊನೆಗೆ ಆಕಾರ ಗೀಕಾರ ಇಲ್ಲದ, ಚಂದವಿಲ್ಲದ, ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಇದೊಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ, ರೂಢಿಬದ್ಧವಾದ, ಒಗ್ಗಿ ಹೋದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ವಿಕೃತರೂಪ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಪಮ್ಮ ದುಗ್ಗಿಯರ ಅನ್ನೋನ್ಯ, ಆದರ, ಮೂಕಪ್ರೇಮ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶವಾಗುವುದು, ಪಮ್ಮ ದುಗ್ಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ವೃದ್ಧರು, ಕಡು ಬಡವರು, ದುಗ್ಗಿ ಕುರುಡಿ, ಅವಳನ್ನು ತಾನು ತೋಳು ಹಿಡಿದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮಂಜುಳೆ ಬಡಿಸಿದ ಊಟವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹಂಚಿಹಾಕಿ ಅವಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಎಲೆಯಮೇಲೆ ಯಾವುದು ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತಾನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅವಳನ್ನು ನಗಿಸಲು ಏನೇನೋ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ದುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದ ರೀತಿ, ಊಟಮಾಡಿಸಿದ ರೀತಿ, ಕೈ ಹಿಡಿದೇಳಿಸಿದ ಕ್ರಮ, ಅವಳ ಆನಂದದಿಂದ ಅವನಿಗಾದ ಹಿಗ್ಗು, ಆ ಮುದಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರವಾಗಿ, ಪಕ್ಕವಾಗಿ, ಅವರ ಒಲುಮೆ ಉಳಿದಿರುವುದು -ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಅಚ್ಚರಿ, ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ದುಗ್ಗಿಯನ್ನು ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಮ್ಮ ಬಾಳ ಪಯಣವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವಳು ತೀರಿಕೊಂಡ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೇ ಅವನೂ ಕೊನೆಯುಸಿರೆನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಗ್ನಿಯ ಸುತ್ತ ಏಳು ಸುತ್ತು ಬರಲಿ, ಎಪ್ಪತ್ತು ಸುತ್ತು ಬರಲಿ ಸುತ್ತಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪಮ್ಮ ದುಗ್ಗಿಯರ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಮಂಜುಳೆ. ಇದೊಂದು ಜೀವನದ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಆದರ್ಶೀಕೃತ ಚಿತ್ರಣ. ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಂಥ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ, ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕ ವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎಂಬುದು ಕಾರಂತರ ನಂಬಿಕೆ, ಆದರೆ ಇದು, ಅಂದರೆ ಈ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಪಾಕ ತಾನಾಗಿಯೇ, ಒಳಗಿನಿಂದ, ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಬರಬೇಕೆ ಹೊರತು, ತನ್ನ ಸಂಗೀತದಿಂದಲೂ ಬರಲಾರದು, ಯಾವ ಶೃಂಗಾರದಿಂದಲೂ ಬರಲಾರದು ಎಂಬ ಅರಿವು ಮಂಜುಳೆಗಿದೆ. 'ದುಗ್ಗಿಯಾಗುವ ಗುಣವನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಪಡೆದಿರಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಗಂಡು ಕಲಿತಿರಬೇಕು, ಗಂಡಿನಲ್ಲೂ ಪಮ್ಮನಾಗುವ ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಯೌವನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಂಜುಳೆಗೆ ಪಮ್ಮ ದುಗ್ಗಿಯರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾದದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವ್ಯಥೆಯೂ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ : ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಸಮೀಪ ಬರುವುದಕ್ಕೊಂದು ನೆಪ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ, ಆನಂದ ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದರೆ ಹಿಗ್ಗುವುದಕ್ಕೆ, ಹೊಂದದೆ ಹೋದರೆ ನರಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲ ಬೇಕು, ಅವಳ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಧ್ವನಿತವಾಗಿದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆನಂದತೀರ್ಥರ ಪಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ವಿರಕ್ತರ ಚಿತ್ರಣವಾಗದೆ, ಒಬ್ಬ ರಕ್ಕ ಸನ್ಯಾಸಿಯದಾಗಿದ್ದು ಈ ನೀಚೋಪಮೆಯಿಂದ ಕಾರಂತರು ವೈರಾಗ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರವೆಸಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಸಾಧುವಾಗಲಾರದು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು, ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಗೇಲಿಮಾಡುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಲ್ಲ. ಆನಂದತೀರ್ಥರ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮಂಜುಳೆಯ ಗೌರವ ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಅವರು ಗೆಲ್ಲುವಂತೆ ಓದುಗರ ಹೃದಯವನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಉಡುಪಿ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಕೆಲವರ ರಾಜಾರೂಢಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನವನ್ನು ಪದ್ಮನಾಭ ಮತ್ತು ಮಂಜುಳೆ ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ, ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಂಜುಳೆ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗೆ ಸಮಚಾಯಿಷಿ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ, ಅವಳ ಧೋರಣೆಯೇ ಕಾರಂತರ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಮೈಮನಸ್ಸುಗಳು ಕೂಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಜೀವಕ್ಕಿಂತ ಅತೀತವಾದುದರಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಕಳೆಜಿಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಡಿದ ಈ

ಮಾತುಗಳು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ: “ಜೀವ ಎಂದರೆ ಏನು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಅನೇಕ ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಆತ್ಮ ಎನ್ನುವ ವಸ್ತು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇರಲಾರದು ಎಂದು ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.” ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ, ಹೇಸಿ ಓಡಿಹೋಗುವ ಪಲಾಯನವಾದಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಎಂದೂ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಕ್ಷಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾರಂತರು ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಅವರ ನಿಲುವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ: ” ಅಂಥ ಒಂದು (ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ) ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಅದರ ಮುಖಾಂತರ ನಮ್ಮ ಜನಗಳ ನೀತಿಯನ್ನು ತೂಕಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು ಆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.” ತನ್ನ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಜೀವನದ ಅರ್ಥ, ಗುರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ತಾನು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಆಚರಣೆಯಿಂದ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು, ಸಾಫಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳವರು ಅವರು,

ಮೈಯಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಂಬಲ, ಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿದ್ದರೂ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಂವೇದನೆ, ಅಂಚೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಮೈಮನಗಳ ಸಮರಸವಾಗಿ ಮೇಳೈಸದೆ, ಪರಸ್ಪರ ಅನುಕಂಪಿಸದೆ, ಪ್ರತಿ ಸ್ಪಂದಿಸದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಸಂಗಮವಾಗಲಾರದು, ಬಹುಕಾಲ ತಾಳಲಾರದು ಎಂಬುದು ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿ ಧ್ವನಿಸುವ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಂಜುಳೆಯ ಅಂತರಂಗ ಜೀವನದ ನೋವು-ನಲಿವುಗಳು, ಸುಖದುಃಖಗಳು, ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ರಿಯೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಹೊಯ್ಯಾಟ, ತುಯ್ಯಾಟ, ಕಾಂಕ್ಷೆಕಾತರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಭಾಷೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ, ನವಿರಾದುದೂ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಸಹಜ, ಅವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮೂರ್ತವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಮೂರ್ತವೂ, ಸತ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ರೀತಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂತಹದು. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ :

” ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಪ್ರಿಯವೆಂದೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ನನ್ನ ತಂಬೂರಿ ಒಬ್ಬಳು ಚೇಟಿ. ಅದರೊಡನೆ ನನ್ನ ದುಃಖ ಬವಣೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಶೃಂಗಾರದ ಆಳವನ್ನು ಅಳಿಯಲು ನಾನು ಕಲಿತವಳೆಂದೇ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.....ನಾನು ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಮಾಮರ ಬರಿಯ ಮರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯಾದ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಒಂದು ಸಸಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಕೊಂಬೆಗೆ ತನ್ನ ತೋಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ಅದರ ಪಲ್ಲವಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕರಪಲ್ಲವವನ್ನು ತಾಗಿಸಿ, ಅದರ ಹೂವನ್ನು ನನ್ನ ಮೂಗಿನ ಮೊಗ್ಗೆಯಿಂದ ಚುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಡಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಕಾವ್ಯಪಾಠಗಳಿಂದ ಈ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಕಲ್ಪನೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯೊಡೆದಿತ್ತಾದರೆ-ಇದೆಂಥ ಹುಚ್ಚು-ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು, ತಬ್ಬುವ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲ ಮಲ್ಲಿಕಾ ಲತೆಗೆ, ತಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಘನಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಿಂತು, ಕದಲದಿರುವ ಕೆಲಸ ಮಾಮರಕ್ಕೆ! ವಸಂತಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಹೊಸ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ತಳಿರು ಅದನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಾಗ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬೀಳಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗಬಹುದು, ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಈ ಚಿಗುರುಗಳ ಕೋಮಲ ಭಾವ, ತನ್ನ ಮೊಗ್ಗುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮೋಹಕವೆನಿಸಿ ಅಸೂಯೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದು, ಮುಂದೊಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪಲ್ಲವಗಳ ಕೋಮಲತೆ, ಕೆಂಬಣ್ಣಗಳು ಮಾಯವಾಗಿ, ಎಲೆ ಹಸಿರೊಡೆದು ಒರಟಾಗಿ, ಹೂಬಿಟ್ಟು, ಮುಗಿಲಿಗೆ ಕರಗಿ, ಮಸಿಯ ಬಣ್ಣ ತಾಳುತ್ತದೆಯೆಂಬುದು ಆ ಮರಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ವರ್ಷವೆಲ್ಲ ಕಾದಿದ್ದ ಫಲ, ಆರಾಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದ, ಚಿಗುರನ್ನು ತಳೆದ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಕಾಲವಾದರೂ ಅನುಭವಿಸುವ ಯೋಗವುಂಟು-ಎಂಬ ಸಂತಸ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದು, ನನಗೆ ಅದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ನಾನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮಾಮರವನ್ನಲ್ಲವಲ್ಲ...”

ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮಂಜುಳೆ ಮತ್ತು ಉಳ್ಳೂರರ, ಮಂಜುಳೆ ಮತ್ತು ಆನಂದ ತೀರ್ಥರ ನಡುವಿನ ಸಂಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚರ್ಚೆ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಚಿಂತನೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಕರ್ಷಕ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಮಂಜುಳೆಯ ಆತ್ಮವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಕಾರಂತರು ತೋರುವ ವಸ್ತು ವಿನ್ಯಾಸ, ರಚನಾಕೌಶಲ, ಕಥೆಯ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗಂಭೀರ ಗತಿ, ಲಯ ಅದ್ಭುತ ವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು , ಪೂರ್ವನಿಯೋಜಿತವಲ್ಲವೇನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ, ಒಂದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಿಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಟ್ಟಾರ್ಥ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಪದರ ಪದರವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಮೌಲ್ಯ ಶೋಧನೆಯ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಂವಿಧಾನ ಕೌಶಲ, ಕಲಾತ್ಮಕತೆ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದವು, ಮೂರು

ತಲೆಮಾರಿನ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬಷ್ಟಕ್ಕಲ್ಲದೆ, ಶಾರಿಯ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವುದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರುವುದು, ಕಾದಂಬರಿಯು ಏಕಮುಖ ಓಟಕ್ಕೆ, ಬಿಗಿಯಾದ ಬಂಧಕ್ಕೆ, ಐಕ್ಯತೆಗೆ ಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ, ಈ ಭಾಗಗಳು ಮಂಜುಳೆಯ ಆತ್ಮವೃತ್ತಾಂತದ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಹೊದಿಕೆಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಗೌಣವೆನಿಸುವ ದೋಷಗಳು,

ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧದ, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಎಲ್ಲ ಮುಖಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಾಳಿನ ಅರ್ಥ, ಗುರಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ 'ನಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವುದರಿಂದ' ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

(ದಾವಣಗೆರೆಯ ಬಾಪೂಜಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ' ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಖನ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.)

ಗಾಳಿ

ಗಾಳಿ

-ಪ್ರಭಾಕರ ಕೆರೆಕೈ

ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ

ತರಗೆಲೆಗಳು

ಚ

ಲ್ಲಾ

ಪಿ

ಲ್ಲಿ

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗಾಳಿಗೆ ಆವೇಶ ಬಂದು

ಬಿರುಗಾಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಗ ಮರಗಳೂ ಬುಡಸಹಿತ ಬೀಳುತ್ತವೆ

ಅವಸ್ಥೆ ಬದಲಾದಂತೆ

ಗಾಳಿ

ಚಳಿಗಾಳಿ ಬಿಸಿಗಾಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ

ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಸರುಗಳು

ಧನಿಗಳ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಪ್ಪಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಗಾಳಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು

ಹೊರಗೆ ಧಗೆಯಾದಾಗ ಒಳಗೆ ತಂಪು

ಹೊರಗೆ ಚಳಿಯಾದಾಗ ಒಳಗೆ ಬೆಚ್ಚಗೆ

ಈ ತಂಪು ಮತ್ತು ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಅನುಭವ ಶರೀರಕ್ಕೆ
 ಮನಸ್ಸಿಗೆ?
 ತಂಪಾಗಲು ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿಯನ್ನು
 ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ
 ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಗ್ಗಲ್ಲುಗೋಡೆ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ಸರಳು.
 (ಗೋಡೆಗೆ ಹೆಸರು ಬರೀ ಗೋಡೆ, ಉಕ್ಕಿನ ಸರಳುಗಳು ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ,
 ಹೆಸರು, ಉದಾ : ಸರಪಳಿ, ಬೇಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ)
 ಸ್ವಚ್ಛಗಾಳಿ ಬೇಕು
 ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರಬೇಕು
 ಬಾಗಿಲು ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದಿರಬೇಕು
 ಗಾಳಿ ಹೊತ್ತು ತರುವ ಮೋಡ ಮಳೆಯಾಗಲು
 ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳೂ ಬೇಕು
 ಉತ್ತರದ ಶೀತ ಗಾಳಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಹಿಮಾಲಯವಿರಬೇಕು.
 ಅಷ್ಟೇಕೆ ಜೀವವುಳಿಯಲು ಗಾಳಿ ಬೇಕೇ ಬೇಕು.
 ಇದು ತತ್ವಜ್ಞಾನ.
 ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿದೆ
 ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ವಿಪರೀತ ಹೆಚ್ಚಿದೆ
 ಬರೀ ಗಾಳಿಗೆ ಗಂಧವಿಲ್ಲ
 ಸುತ್ತ ಹುಳಿತ ಗಟಾರದಿಂದಾಗಿ
 ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಸುಗಂಧ ಸುಟ್ಟರೂ ನಾತ ತಪ್ಪದ ಗ್ವಾತ
 ಹಿಗಾಗಿ
 ಈ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಹೊರಟ ಹೊಲಸು ವಾಸನೆ
 ತನ್ನ ವಂಶವನ್ನೇ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದೆ.
 ಕೊಳೆತು ನಾರುವ ಶವಕ್ಕೆ ತನ್ನ ದುರ್ಗಂಧ ತಿಳಿದೀತೆ?
 ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿಗೆ ತಣಿಯದಿರಲು
 ಕಾವು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ.
 ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾದ ನಾಳೆಗಾಗಿ
 ಗಾಳಿ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ.

ಸಂಪುಟ-೨೪

ಮೂರನೇ ಆಯಾಮದಾಚೆ

ಎಂ ಎನ್ ಜೈಪ್ರಕಾಶ್

ಏನೋ ಉರಿ, ಸಂಕಟ. ನೆತ್ತಿಯಿಂದ, ಗಂಟಲಿನಿಂದ, ಎದೆಯಿಂದ, ಕಾಲುಗಳಿಂದ ತೊಡೆಗಳಿಂದ ಮೊದಲು ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ನಂತರ ಧಾರೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಜೀವರಸ ಸೋರಿಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಏಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೂರಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗಿದಲ್ಲೇ ಕಾಲುಗಳು ತಟತಟ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಉಸಿರು..... ಉಸಿರು...ಮೇಲೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಹಾಗೇ ಆಳಕ್ಕೆ ಕಂಸಿಯುತ್ತಿದೆ. ಗಂಟಲಿನ ನರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಪಿ ಯಾರೋ ಜಗ್ಗಿ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೂಗಿದರೆ ಧ್ವನಿ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. 'ಅಯ್ಯೋ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ' ಎಂದು ಚೀರಲು ಬಾಯಿ ತೆಗೆದರೆ ಬಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಅರಳುತ್ತದೆ. ಮಾತುಗಳಂ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಭಯಂಕರ ದಿಗಿಲು. ಶತಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಏಳಲು ಹೊರಳಿದಾಗ ಕೈ ತಾಗಿ ಘಟಾರ ನೆಂದು ಏನೋ ಬಿದ್ದ ಸದ್ದು..... ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಾಗ ಗಾಜಿನ ಹೂಜಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ನೀರು ಹರಡಿತು. ಈ ವರೆಗೆ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಮಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ಮಿದುಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಸ್ವಬ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಮೈ ತುಂಬ ಬೆವರು.

ನಾಲಿಗೆ ಒಣಗಿಹೋಗಿದ್ದು ತೀರಾ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಏನಿಸಿತು.

ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡ. ನಿಧಾನ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ. ಈ ಭಯಂಕರ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಲುವುಗನ್ನಡಿಯತ್ತ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಅದರ ತುಂಬಾ ಕಂಗಾಲದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇತಕಳೆ. ಒಣಗಿಹೋಗಿದ್ದ ತುಟಿಗಳನ್ನು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಸವರಿಕೊಂಡ. ಭಯದಿಂದ ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನರಗಳ ತೆಳ್ಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಥವಥವಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಹೃದಯ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರತೊಡಗಿತು. ಮಲಗಿದಂತೆಯೇ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳು ಪುನಃ ಮನಕು ಮನಕಾಗಿ ಮೂಡತೊಡಗಿದವು.

೧

ರಾತ್ರಿ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಬಂಗಲೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಎಲ್ಲ ದೀಪಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಆಳುಗಳ ಲೆಕ್ಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಲಗುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನದು. ನಿನ್ನೆ ಬೇರೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಧೋ ಧೋ ಎಂದು ಸುರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು ಮಳೆ. ತುಂಬಾ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಳೆ. ಸಂಜೆಗೆ ಮೊದಲ ಅದರ ಮುನ್ನೂಚನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಕ್ಕುವಂತಿಲ್ಲ. ದೂರದೂರಿಂದ ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಂತಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಬಿರುಮಳೆಯನ್ನೂ ಕೇರ್ ಮಾಡದೆ ಮೋಟಾರುಬೈಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ಟರ್ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಹೋಗುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರು : “ನೋಡು, ಅರ್ಜೆಂಟಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಿದೆ. ತೋಟದ ಕೆಲಸಗಾರರ ಲೆಕ್ಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀನೇ ಈ ದಿನ ಹಣ ಬಟವಾಡೆ ಮಾಡು, ನಾಳೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ಜೋಪಾನ”

ಹೂಂ ಎಂಬ ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಕಾಯದೆ ಬೈಕ್ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಹೊಗೆಯುಗುಳಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಿತ್ತು.

ಗುಡು ಗುಡು ಗುಡು ಶಬ್ದ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತ ನಿರ್ಜನ ಮೌನ ಪುನಃ ಆವರಿಸತೊಡಗಿತು. ಮಳೆ ಭೋರೋ ಎಂದು ಹುಯ್ಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಬಂಗಲೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡ ಪೇಲವ ಬೆಳಕು. ಭ್ರಮೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲಂಥ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕು...ನಾನು ವಾರದ ಹಿಂದೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಈ ಟೀ ಎಸ್ಟೇಟಿನ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹುಡುಗ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಭವ್ಯ ಮನೆಯ ರೀತಿರಿವಾಜುಗಳು ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹೊತ್ತು ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಾನು ಬಟ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಮೇಡಂ ಮಾತ್ರ. ಬಂಗಲೆಯ ಹೊರಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕೋಟಿ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿಂತ-ಆದರೆ ಈ ಮಳೆಯ ಮಂಕು ಕತ್ತಲೆಗೆ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣುವ-ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ನೀಲಗಿರಿ ಮರಗಳು. ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗೆ ರಾಚುವ ಮಳೆಗೆ ತರತರಗುಟ್ಟುವ ಅದರ ಎಲೆಗಳ ಮರ್ಮರ ಸದ್ದು. ಇಷ್ಟೇ.....

ಇಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿ ನಾನು ಎನ್ನುವ ಭಾವ ತೀವ್ರವಾಯಿತು.

ಪ್ರೌಢ ವಯಸ್ಸು ದಾಟಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ದುಃಖವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಮೇಡಂ ಆಳುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಏನೋ ಒಂದು ರೀತಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ನನಗಂತೂ

ಅವರ ಕಣಗಳನ್ನು ನೇರ ನೋಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವು ಏನೇ ವಿಷಾದ ಏನೋ ಉರಿಯಿಂದ ಮಂಕಾದಂತೆ ಕಂಡು ವಿಚಿತ್ರ ಭೀತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ನೇರನೋಟವನ್ನು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವರು ಆಳುಕಾಳುಗಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾದಾಗ ಮೃದುಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಪ್ಪಿಯೂ ಸಹಾ ಸೇವಕರು ಎಂಬ ಕೀಳು ಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ, ಮಾನ್ಯರ ಸಹಾ ಅಷ್ಟೇ..... ಆದರೂ ನಾನು ಈ ಟೀ ಎಸ್ಟೇಟಿಗೆ ಬಂದ ದಿನ ಆಳುಮಕ್ಕಳು ನನ್ನ ನೋಡಿ ಮೂತಿ ತಿರುವಿ ಪಿಸಕ್ಕನೆ ಆಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನು, ಇಷ್ಟು ಸಣ್ಣವ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಉಸ್ತುವಾರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಸ್ತ್ರಿಯೋ?-ಎಂಬ ತಾತ್ಸಾರದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಇರಬೇಕು ಅದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಎಂದಿನಂತೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಆಳುಗಳು ಬಂದರು. ಬಾನಂಚಿನಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಇನ್ನೂ ಕ್ರೂರವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಅವಸರ ಮಾಡಿ ಹಣ ಪಡೆದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವ ತವಕದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇನ್ನೇನು ಮಳೆ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು ಎನ್ನುವ ಆತಂಕ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಗ ಬೇಗ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆದು ಹಣ ಎಣಿಸಿಕಟ್ಟೆ. ಆತುರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಖಾಲಿಯಾದರು. ಮಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನವಾಗಿದ್ದುದು ಪುನಃ ಬಿರುಸಾಗುವ ಸನ್ನಾಹದಲ್ಲಿದ್ದು. ತೋಟದಾಳುಗಳಿದ್ದ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಶಬ್ದದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಕವಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರರು ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ಯಾವುದೋ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕಂದು ಪಕ್ಕದ ಡೋಗ್ರಾ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸದ್ಯ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಮೇಡಂ, ಅಡಿಗೆಯವ ಮತ್ತು ನಾನು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿದ್ದ ಈ ವಿಶಾಲ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿ?

ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ, ಏಕತಾನದಲ್ಲಿ ಸುರಿಯತೊಡಗಿದ ಮಳೆಯ ಧಾರೆಗಳನ್ನೇ ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತೆ. ದೂರದ ಮನೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಮನೆ ಎಂದಾಕ್ಷಣವೆ ಬಡತನದ ನೆನಪು. ಇದೆ ಅಲ್ಲವೆ ನನ್ನನ್ನು ಓದುಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಗೈಯ್ಯಲು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು? ಬೇಡುವ, ಕೇಳುವ, ಒಂದೊಂದೇ ಕೈಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಚಾಚಿದಂತೆ, ಚಾಚುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. 'ವಿಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿತ-ಅಸ್ಸಾಮಿ ಬರುವ-ಬಾಯ್ ಬೇಕು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಂತ ವಾಂಟೆಡ್ ಇದೆ' ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ ಕಾಯದೆ ಆ ಮುದಿಗೂಬೆ ಆಂಟಿ ನನ್ನ ಎಳೆದು ತಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದು. ಬರುವಾಗ ಆ ಜಿರಾಫೆ ಮೂತಿಯಂತೆ ಬಾಗಿದ ಅಜ್ಜಿ, 'ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಕೊಟ್ಟರೆ ಹಣ ಪೋಲುಮಾಡದೇ ತಕ್ಷಣ ಕಳಿಸು. ಮರೀಬೇಡ, ತಿಳೀತಾ ವಿಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಕಿರುಚಿದ್ದು.... ಎಲ್ಲ ಆಕಾರ ಪಡೆದವು. ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡ್ತೀಯಾ ಎಂದು ಕ್ರಿಸ್ತೀನಾ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರು ಕೇಳಿದ್ದು..... ಒಂದೇ ಎರಡೇ..... ಅಳು ಬರುವಂತಾಯಿತು. ತಡೆದುಕೊಂಡೆ. ಮಳೆಯ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಪುನಾ ನಿಧಾನವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದ ನೀಲಗಿರಿ ಮರಗಳಿಂದ, ದೂರದ ದೇವದಾರು ಮರಗಳಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಹನಿಗಳು ಅವುಗಳ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಟಪಟ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಒಳಗಿನಿಂದ ಕಾವಲಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಆಮ್ಲೇಟಿನ ಶಬ್ದ : ಶಬ್ದದೊಡನೇ ತೇಲಿಬಂದ ಆದರ ಘಮಘಮ. ಹಸಿವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮೇಡಮ್ಮರ ಸಪ್ಪರ್ ಆದಮೇಲೆ ತನ್ನದು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಾಯಬೇಕು.

ಜಿನುಗತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಫಕ್ಕ ಕತ್ತಲನ್ನು ಸೀಳಿ ಗುಡುಗಿತು ಮೋಡ; ಹೊರಬಾಗಿಲನ್ನು ಬೋಲ್ಡ್ ಮಾಡಿದೆ. ವಿಶಾಲ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ದೂರದವರೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಗವ್ವನ್ನುವ ಕಾರಂಭೋ ಕತ್ತಲನ್ನು ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಕರ್ಣನ್ನುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಸರಿ ಮಾಡಿದೆ. "ಎಲ್ಲಿ ಕಮ್ ಇನ್" ಒಳಗಿನಿಂದ ರಾಗವಾಗಿ ತೇಲಿಬಂತು ಅವರ ಧ್ವನಿ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ 'ಎಸ್ ಮೇಡಂ' ಎಂದು ಬಾಗಿ ನಿಂತೆ.

ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಉಟ ತಯಾರಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಟ್ಟೆಗಳು. ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಅವರು ಹಗುರಾಗಿ ನಕ್ಕರು. 'ಕಮಾನ್ ಟೀಕ್ ಯುವರ್ ಸೀಟ್' ಅಂದರು. ಜೋಕ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಕುರ್ಚಿಯತ್ತ ಕೈ ಮಾಡಿ 'ಎಸ್' ಅಂದರು. ಉಹಿಸದಿದ್ದ ಈ ರೀತಿ-ಅವರೊಡನೆ ನನ್ನ ಉಟ-ಈ ವರ್ತನೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಂಗುಬಡೆದು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತೆ. 'ಡೋಂಟ್ ಬಿ ಸಿಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಪುನಃ ಕರೆದು, 'ಡೋಂಟ್ ಹಸಿಟೇಟ್' ಅಂದರು.

ಮೀರುವ ಹಶು ನನಗಿಲ್ಲ.

ವನೆಯ ನೆನಪಾಯಿತಾ ಎಂದು ತಲೆ ಸವರಿದರು. ಉಟ ಮಾಡು. ಹೆದರಬೇಡ ಒಬ್ಬಳೆ ಉಣ್ಣಲು ನನಗೂ ಬೇಸರ ಅಂದರು. ಆ ಮಾತುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಮಂಘನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವು. ಆದರೂ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ, ಅವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ, ಜೀವವನ್ನು ಹಿಡಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂತೆ. ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತಲೇ ಉಟ ಮಾಡಿದೆ.

ನನ್ನ ಮುಲುಕಾಟ ನೋಡಿ ಅವರು ಮರಳಿ ಛೇಡಿಸಿದರೇ-‘ಮೇಕ್ ಕಂಫರ್ಟ್’ ಎಂದರು. ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಆಮ್ಲೆಟ್ ಹಾಕಿದರು. ಬಟ್ಟರ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಔಟ್‌ಹೌಸಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತ, ಪೆಪ್ಪರ್ ಬೇಕಾ ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಅವರೇ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಅಮ್ಲೆಟ್ ಹಾಕುತ್ತ ಅದೂ ಇದೂ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. “ನಿನಗೆಷ್ಟು ಈಗ ವರ್ಷ?” ಅಂದರು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಜುಗರವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅನ್ಯರಿಲ್ಲದ ವಾತಾವರಣ ನನ್ನ ಮುದುಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿರಬೇಕು. ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದೆ.

“ಎಯ್‌ಟೀರ್ ಮೇಡಂ”

“ಐ ಸೀ, ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಕಾಣ್ತೀ! ಮತ್ತೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಓದು ಬಿಟ್ಟೆ?” ಒಂದೊಂದೇ ಅಕ್ಷರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದೆ. “ಪಾ-ವ-ರ್-ಟಿ-ಮೇಡಂ” ಪುನಃ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೆನಪಿನ ದುಃಖದಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟವು.

‘ಸ್ನಾರಿ, ಓ ಮೈ ಪೂರ್ ಬಾಯ್’ ಎಂದು ಹತ್ತಿರ ಬಂದವರೆ ತಮ್ಮ ಎದೆಗೆ ನನ್ನ ಮುಖ ಒತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಸಂತೈಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಳು ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಮರಳಿ ಮನ-ಬಡತನ-ಮಮ್ಮಿ-ಶಾಲೆ-ಸಂಗಡಿಗರು-ನೆನಪಾಗಿ ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಬಿಕ್ಕಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ತುಂಬು ಕೈಗಳಿಂದ ತಲೆ ಸವರಿದರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೈಕೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸವರಿದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆ ಕೈಗಳ ಸ್ಪರ್ಶ ಹಿತವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಎಲ್ಲಿ ಮರೆತ ಅವರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮುಖವೊತ್ತಿ ಜೋರಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದೆ .....’ಡೋಂಟ್ ವೀಪ್ ಮೈ ಡಿಯರ್.....ಡೋಂಟ್ ವೀಪ್’ ಎನ್ನುತ್ತ ನನ್ನ ತಲೆ, ಮುಂಗೂದಲು, ಬೆನ್ನು, ಬೆನ್ನಿನ ಕೆಳಗೆ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಮೃದುವಾಗಿ ಸವರತೊಡಗಿದರು.

ಕಾಡಿನ ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳ ಸುಯು ಬಂಗಲೆಯೊಳಗೂ ತೂರಿಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಳೆಯ ಅಬ್ಬರವೂ ಜೋರಾಯಿತು. ಕಪ್ಪಗೆ ಭಾರವಾದ ಮೋಡಗಳು ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು.

.

.

.

ಗುಡ್ಡದ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಬೌದ್ಧ ದೇವಾಲಯದ ತೂಗು-ಗಂಟೆ ಹತ್ತು ಬಾರಿಸಿತು. ಪ್ಲೇಟುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಉಟದ ಮೇಜನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿದೆ. ಬೆಡ್‌ರೂಂನಲ್ಲಿ ಮೇಡಂ ಮಲಗುವ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. “ವಿಲ್ಲೀ, ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬೋಲ್ಡ್ ಮಾಡಿದ್ದೀ ತಾನೇ? ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವೆ ತಾನೇ?” ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದರು. ಹೌದೆಂದೆ. ‘ಸರಿ’ ಎಂದು ಅವರು ದೊಡ್ಡ ದೀಪವನ್ನು ಆರಿಸಿದರು.

ನಾನು ಹಾಲಿನ ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಟಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದೆ. ವಲಗಿದಲ್ಲಿಂದ ಅವರ ಕೋಣೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಳಿ ಅತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಮೇಡಂ ಕಂಡರು. ತಮ್ಮೊಡನೆ ನನ್ನ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಟಮಾಡಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವರು ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಕೃತಜ್ಞವಾಯಿತು. ಏನೋ ಹಗುರಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತೆ. ಈ ಮಾರ್ದವತೆಯ ಲೇಪದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ನೆನಪು ಅಷ್ಟು ಭಾರ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ಆಮ್ಲೆಟಿನ ಸವಿ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಿಣುಕು ದೀಪದ ಅವರ ಕೋಣೆಯತ್ತ ಈಗ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು ಮಲಗುವ ಉಡುಪನ್ನು ಹ್ಯಾಂಗರ್‌ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಡ್ ಲೈಟಿನ ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ತೊಡೆ, ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮೂಲೆ, ಬಿಳಿ ಬಿಳಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಂಡಿತು. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಕ್ಕುಳಿನ ಸುತ್ತಾ ಒಂದು ರೀತಿ ಚೇತೋಹಾರಿ ಆದಂತೆ ಸಂತೋಷಗೊಂಡೆ. ಅವರು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಗೌನನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆನೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಲು ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬಲವಂತದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದೆ. ನನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳು ತರಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು.

“ವಿಲ್ಲೀ, ಗುಡ್ ನೈಟ್” ಅಂದರು.

ಧೋ ಧೋ ಎಂದು ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ರೆಪ್ಪೆಗಳಂ ಭಾರವಾಗಿ ನಿಡ್ಡೆ ಎಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಮುಂದೆ-ಮುಂದೆ-ಮುಂದೆ ನಾನು ಮಲಗಿದ್ದಂತೆ ಮುಂದಿನದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ನಿದ್ರೆಯ ಮಂಪರು ಕವಿಯತೊಡಗಿತ್ತು.....

ಫಕ್ಕನ ಆಕಾಶ ಸ್ಫೋಟಿಸಿದಂತೆ ಗುಡುಗಿದಾಗ ವಿಲ್ಲಿ ಮುದುರಿಕೊಂಡ. ಕೊಂಚ ಎಚ್ಚರವಾದಂತಾಯಿತು. ದೂರದಿಂದ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳ ವಿಕಾರ ಶಬ್ದ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಟೀ ಗಿಡಗಳ ಎಲೆಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲು ತೊನೆಯುತ್ತ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರಪರ ಶಬ್ದ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏರಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಚಳಿಗಾಳಿಯೂ ಒಳಗೆ ತೂರುತ್ತಿತ್ತು : ಮಂಜೂ ಬೀಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಮುದುಡಿಕೊಂಡ; ಚಳಿಯಿಂದ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡ. ಇನ್ನೂ ಚಳಿಚಳಿ ಎನ್ನಿಸಿತು, ಮಳೆಯ ಕಕರ್ಕಗತಿ ಕಿವಿಗೆ ತಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಅರೆ ನಿದ್ರೆ ಅರೆ ಎಚ್ಚರ. ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ದಣಿದ ದೇಹಕ್ಕೆ ನಿದ್ರೆ ಸುಳಿಸುಳಿಯಾಗಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಗ್ಗು ಚಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅರೆನಿದ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಕೈ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡ. ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ರಗ್ಗಿನೊಡನೆ ಮತ್ತೇನೋ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು; ಮಂಪರಿನ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಎಂಥದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಾವಕಾಶ ಬೆಚ್ಚಗಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಒತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಹಿತವಾದ ಶಾವು ಹುಟ್ಟಿ ಚಳಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಆ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ.

ವಿಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತುಟಿ ಉರಿಉರಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಆಕಾಶ ಬಿರಿದಂತೆ ಕೋಲ್ಮಿಂಚೊಂದು ಸೀಳುಸೀಳಾಗಿ ಸಿಡಿದು ಬಂಗಲೆಯ ಒಳಗೆಲ್ಲ ಅಲೆಅಲೆಯಾಗಿ ಬೆಳಕಿನ ಫ್ಲಾಷ್ ಬಿತ್ತು. ನಿದ್ರೆ ಹಾರಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನುಣುಪಾದ ಬಿಳುಪು ದೇಹ. ವಿಲ್ಲಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥವಾದಂತೆ, ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದಿಗಿಲುಂಟಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಬಿಟ್ಟು ಕಿರುಚಲು ಬಾಯಿತೆಗೆದ. ಆ ಕೆಂಡುಟೆಗಳು ಓಹ್ ಡೋಂಟ್ ಸ್ತ್ರೀಮ್” ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನ ಬಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿತು. ವಿಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಸರಾಡಿದ. ಕಠಿಣವಾದ-ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಮೃದುವಾದ-ಒಂದು ಜೊತೆ ಕಾಲುಗಳು ಅವನನ್ನು ಇಕ್ಕುಳ ಮಾಡಿ ಓದಿದವು. ಮುಂದುವರಿದು ಅದು ಮಾಂಸವಿದ್ದಲ್ಲ ಮೃದು ಕಠಿಣವಾಗಿ ಒತ್ತಿತು. ಅವನ ಕೈಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು..... ನಿಧಾನ ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಿಲ್ಲಿಯ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಬದಲಿಗೆ, ಭಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಒಳಗಿನಿಂದ ಇನ್ನಾವುದೋ ವಿರುದ್ಧ ಶಕ್ತಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸತೊಡಗಿತು.

ವಿಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಾದ. ಎಚ್ಚರವಾದರೂ ಈ ಎಚ್ಚರ ಪರಾಧೀನವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿತು. ತಾನು ಹೀಗೇಕೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದಮ್ಯ ಹುರುಪು ಬಂದಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ಉತ್ತೇಜಕವಾದಂಥ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯವೊಂದರ ಉತ್ಕಟ ಸುವಾಸನೆ. ತಾನೂ ಈ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಮಸಮವಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸತೊಡಗಿದ. ಆದರೆ ಮೃದುವಾಗಿ; ವಜ್ರ-ಮದುವಾಗಿ. ವಿಲಕ್ಷಣ ಉತ್ಸಾಹ ಏರಿಏರಿ ಬಂತು. ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕಿದ : ತಾನೂ ಇಕ್ಕುಳವಾದ. ಕಂಡಲ್ಲಿ ತಡವರಿಸಿದ. ಎಡವಿದ. ಆಕ್ರಮಿಸಿದ. ಬಿಗಿದ. ಅ ಸಂಖೋಷ್ಣದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಮಲಗಿದ. ಎದ್ದ, ತನ್ನ ಚೇತನವೆಲ್ಲ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮೃದುತನವನ್ನು ಸೂರೆಮಾಡಿದ. ಕಟ್ಟೊಡೆದ ಯಾವುದೋ ಧಬೆ ಧಬೆ ಸುಖದ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದ....

ಎಲ್ಲ ಮೀರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಸಿಡಿಲೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬಡಿಯಿತು. ಬಂಗಲೆಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ದೇವದಾರು ಮರ ಘೀಳಿಡುವ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ನೆಲಕ್ಕೂರಗಿತು. ಮರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಜೀವಭಯದಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಪರಪರ ಬಡಿದುಕೊಂಡವು. ನಾಯಿಗಳು ಉಳಿಡುವಂತೆ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟವು..... ವಿಲ್ಲಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪಾರ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಸಿಗೆ ಮುದುರಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಮುದುರಿಹೋಗಿದ್ದ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಯುಡಿಕೋಲಾನ್ ದ್ರವ್ಯದ ಪರಿಮಳ ಘಮ್ಮೆಂದು ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಲ್ಲಿಗೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಮೂಡಿತು. ಚಂಗನೆ ಎಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ. ಕಾಲುಗಳಂ ಬತ್ತಿಹೋಗಿದ್ದವು. ನಾಲಗೆ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನೀರಡಿಕೆ, ‘ಅಯ್ಯೋ ಕನಸಲ್ಲ-ಇದು ಕನಸಲ್ಲ’ ಎನ್ನಲಂ ಬಾಯಿ ತೆರೆದ. ಅದು ಮಾತುಗಳಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟು ಎದ್ದ. ತೊಡೆಗಳು ತರತರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಣ್ಣಗೆ ವಾಲುತ್ತಿದ್ದ ದೇಹದೊಡನೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಫ್ರಿಜ್‌ನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದರಿಂದ ಬಿಯರ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭೂತ ಹೊಕ್ಕವನಂತೆ ಗಟಗಟ ಕುಡಿದ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಕುಸಿದು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ತ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದ : ಅವರು ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಮಲಗಿದ್ದರು.

ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿದ. ಹೆದರಿಕೆ ಎನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆರೆ ಎಂಥಾ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ನಾನು ಕೂಳು, ನೋಡಬಾರದು. ನಾನು ಹೀನ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಕೃತ ಕಪ್ಪು ಕೈಕಾಲು ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸದಾ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಕುಬ್ಜಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ರಾಕ್ಷಸ ಈಗಲಿ ಹೋದ? ಈ ಅಂತರದ ಭಯ ಯಾವಾಗ ಕಳಚಿಕೊಂಡಿತು? ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅದರ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ..... ಪುನಃ ದೃಷ್ಟಿಸಿದ.

ರೆಪ್ಪೆ ಹೊಡೆಯದೆ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಉದ್ಧಕ್ಕೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಈ ಮೊದಲೆಲ್ಲ ಗಂಟಲೊತ್ತಿ ಹಿಚುಕುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಭಯ ಹೆದರಿಕೆ ಕೀಳರಿಮೆಗಳ ಸೊಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ!

ಎಲ್ಲ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಂಡಿತು; ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಗಾಜಿನ ಹೂಜಿ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿತು. ಚೆಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರು ಒಣಗಿಹೋಗಿ ಆ ನುಣುಪು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಕರೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಗುಡುಗುಡು ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ....
.....ಒಮ್ಮೆ-ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ-ಕಂಪಿಸಿದ. ಆದರೆ ಈ ಕಂಪನ ಜೊತೆಗೇ ಏನೋ ಆಹ್ಲಾದವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಯದ, ಆಯಾಸದ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೇ ಹಗುರಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವೂ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ಆಧಾರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ನೇರ ನಿಂತು ದೂರದೂರದವರೆಗೂ ಕಣ್ಣು ಚೂಪು ಮಾಡಿ ನೋಡಿದ. ಎಂಥದೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆಕಾಶ ನೋಡಿದ. ಪೂರ್ವ ಅತೀ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು, ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲ ಹೊಡೆದ ಮಳೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಂತಿತ್ತು. ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಹಿಂದೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ನೀರವತೆ, ಸಮಾಧಾನ, ಹರ್ಷ.

ಬದಲಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಬರೀ ದೈಹಿಕವಾದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೆಂಥದೋ ಬೇರೆ- ತೀರಾ ಬೇರೆ- ಎಂದೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗಾಡ್! ಎಂಥಾ ಅದ್ಭುತ ಇದು. ಆದರೆ ಈ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗೆ ಸಿಗದಷ್ಟು ನುಣುಪಾಗಿದೆ. ಒಳಗೊಳಗೇ ದಂತ್ತೆಂಥದೋ ಅಖಂಡ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಮೈಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಅಮೂರ್ತ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಿಜ, ಆದರೆ ತಿಳಿವಿಗೆ “ಇದು ಈ ಬದಲಾವಣೆ -ಹೀಗೆ-ಹೀಗೆ” ಎಂದು ಹರಳುಗಟ್ಟಿ ದಕ್ಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ‘ಅಹ, ಎಂಥದೇ ಇರಲಿ’-ಎಂದು ರಗ್ಗನ್ನು ಬೆಚ್ಚಗೆ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಮಲಗಿದೆ.

ಸ್ವಗತ ಎಂಬ ಕವನವು

ಸ್ವಗತ ಎಂಬ ಕವನವು

-ಎಂ ಎನ್ ಜೈಪ್ರಕಾಶ್

ಬದುಕಿನಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

೧

ಒಂಬತ್ತಕ್ಕೆದ್ದು ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿ ಮುಗಿಸಿ
ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೆ ಹತ್ತಕ್ಕೆ ಹೊರಬಿದ್ದರೆ ಸಂಜೆ ಐದಕೆ ಅದೇ
ಚೋಲುಮುಖ ಅದೇ ಉಸ್ರೆಂದು ಬಾಗುವ ಬೆನ್ನು ಅದೇ ಮಹಡಿ
ಮನೆಗಳ ಅದೇ ಸಾಲು ಕೆಳಗೆ ಪುಟ್‌ಪಾತಿನಲ್ಲಿ ಜಲ್ಲಿ
ಕಲ್ಲೊಡೆಯುವ ಅದೇ ಕಪ್ಪು ಮುದುಕ ಮತ್ತದೇ ಗಗನ-
ಚುಂಬಿಗಳಿಗೆದುರಾಗಿ ಉಬ್ಬಸ ಪಡುವ ಅವನ ಅದೇ
ಹರಕು ಜೋಪಡಿ ಸುತ್ತ ಸಿಂಬಳ ಸುರಿಸುವ ಅವನ ಸಂಸಾರ
ಅಲ್ಲದೆ ಜೊತೆಗಿಲ್ಲಿ
ಇದೇ ಮೂತಿ ಮುದುರಿದ ಲೇಲ್ಯಾಂಡ್ ಬಸ್ಸು M Y S ೧೧೧
ಮತ್ತೆ ಚಾರ್‌ಗೋಡಾ ಕಚ್ಚಿ ಸುವ್ವರ್ ಯುರಾ ಪಕಡೆ ಎನ್ನುವ
ಹೊಗೆಯುಗುಳಿ ತೊಡೆ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಇದೇ ಧಾಂಡಿಗ ಡೈವರು
ಒಳಗೆ ಪಿರಿಪಿರಿಯ ಕಂಡಕ್ಕರನ ಖಾಕಿ ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಹರಿದ ತಳ

ಕ್ಯಾನಲ್ಲಿ ನಗು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಇದೇ ಬಿಕನಾಸಿ ಮುಖಗಳು
ಕತ್ತತ್ತಿದರೆ ಸಾಕು ಮತ್ತದೇ ಫಲಕ-ಎರಡು ಬೇಕು ಮೂರು ಸಾಕು
ನಾವಿಬ್ಬರು ನಮಗಿಬ್ಬರು-ಫಲಕ. ಕನ್ನಡ ಕುವರನ ಕೈಚಳಕದ
ಮಗದೊಂದರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ : ಮೂರರ ನಂತರ ಮುತ್ತಿಲ್ಲ

!
ನಡುವೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮೈತುಂಬ ಹೊತ್ತು ಜೋಲುಮುಖದ ನಾನು
ತಲೆ ಎತ್ತಿದರೆ ಎದುರಿಗದೇ ನಾನಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಬಸ್‌ಸ್ವಾಪು
ಎಲ್ಲವೂ ಇದೇ ಅದೇ ಅದೇ ಇದೇ ಅಯ್ಯೋ

ದಿನಂಪ್ರತಿಯ ಏಕರೂಢಿಗಳೆಲ್ಲವೂ
ನಿವೃತ್ತ ನೀನೆನ್ನುತ್ತವೆ. ಎದುರಿಂದ ಬಂದ
ಆತ್ಮಿಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ನಡೆದಾಗ, ಈ ಕ್ಲಿಷೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ
ನಿವೃತ್ತನಾಗಿದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬೊಬ್ಬಿರಿಯುವಾಗ-

ಅಯ್ಯೋ ಹೌದು ಬದುಕಿಂದ ಖಂಡಿತಾ ನಿವೃತ್ತ ನಾನು.

೨

ಬಸ್ಸಿಳಿದು ಅದೇ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಕಾಲೆಳೆಯುತ್ತ ಸಾಗಿದರೆ
ಬಯಲಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಾರಿಸುವ ಅದೇ ಗಾಳಿಪಟ
ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲೂ ಹಾರತೊಡಗಬೇಕೆ?

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಪ್ತಪಟಗಳನು ನಾನು
'ಚೆಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲರೆ ಪತಂಗ ಮೆರೆ ಚೆಲ್ಲರೆ' ಹಾಡಿನೊಡನೆ ಹಾರಿಸಿದ್ದು;
ಬಣ್ಣದ ಪಟ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಬೇಬಿ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು;
ನಕ್ಕಾಗ ನೀನೆಷ್ಟು ಚಂದವೆಂದು ಪದ್ಮಾ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲೇ ಅಪ್ಪಿದ್ದು;
ಆಹ ಆಹಾದ ಹೂವು ತೋಳು ತೋಳಿನಲ್ಲೂ ಅರಳಿ ಘಮಘಮಿಸಿದ್ದು?
ಕೊಂಕಳಿನ ಬೆರಳೆಲ್ಲ ಗಂಧಾಮೃತವಾಗಿ ಕೈಗಳು ಏನೆಲ್ಲ ಸವರಿದ್ದು;

ಥತ್ ಇದು ರಸ್ತೆ ಎಂದು ಎಚ್ಚಿತ್ತು ತಲೆ ಸೆಟೆಸಿದರೆ ದೂರದಲಿ
ಮನೆಮುಂದೆ ಕಾಯುತ್ತ ಬಾಗಿಲಿಗೊರಗಿ ಮಡದಿ ಪದ್ಮಾ!

ಹೆಜ್ಜೆ ಚುರುಕಾದಾಗ

ಬಾಟಾದ ಹವಾಯಿ ಬಾರು ಕಿತ್ತು
ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸರಿದ ಚೂಪು ಎದೆಯ ತರುಣಿ
ಕಿಸಕ್ಕಂದಾಗ -ಭೂಮಿಂ ಇಲ್ಲೇ ಬಾಯಿ ಬಿಡಬಾರದೆ?

ಆಗಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ನಿವೃತ್ತ ನೀನು
ಬದುಕಿಂದಲೇ ನಿವೃತ್ತ ಹ್ಲ ಹ್ಲ ಹ್ಲ
ಖಳನಗೆಯ ಹಲ್ಪಿಸಿದು ಹರಿದ ಬಾರು ಗಹಗಹಿಸಿದರೆ

ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತದೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ : ಹೌದೇನೋ ಬೇಕೂಫ?
ಹೌದೆನ್ನಲೂ ನನಗೀಗ ಸಹಸಾ ಉಸುರಿಲ್ಲ.

ದಾಟುವಿನ ಜೀವಗಳು

ದಾಟುವಿನ ಜೀವಗಳು

— ಟಿ ಎಂ ರಮೇಶ್

ಹರಿಜನ-ಲಿಂಗಾಯತ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಸ್ಮಾರ್ತ-ವೈಷ್ಣವ-ಶೈವ ಹೀಗೆ ಜಾತಿ. ಒಳಪಂಗಡಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಜಾತಿ ವಿಭಜನೆ ಇಂದು ನಿನ್ನೆಯದಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಜಾತೀಯತೆಯ ಬೇಲಿಯನ್ನ-ಬೇಲಿಯ ದಾಟನ್ನ ತೆಗೆಯಬೇಕು : ಜಾತಿ ಬಂಧನವನ್ನ ದಾಟಬೇಕು ಎಂಬ ಕೂಗು ವಿಚಾರವಂತರಿಂದ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ಈ ಜಾತೀಯತೆ, ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಬೇರನ್ನ ಹೊಂದಿ ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಗಳ ಜೀವದೊಂದಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ತುಳಿಯುವವರಲ್ಲದೆ ತುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ತಮ್ಮ ಕೆಳಸ್ಥಾನವನ್ನ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ-ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಪರಂಪರೆಯ ಮುರಿಯಲಾಗದ ಬಂಧದಿಂದ. ಈ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಾತೀಯತೆಗೆ ಪುರಾತನರು ಕೊಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕೊಡುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತಳಹದಿಯಿಲ್ಲದ್ದು; ಜಾತೀಯತೆಗೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎಂಬಂಥ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬರುವ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕಿ. ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಕತೆ ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಸಾಗುವ ಆರುನೂರೈವತ್ತು ಪುಟಗಳ ಈ ಬೃಹದ್ ಕಾದಂಬರಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲು. ತಿರುಮಲಾಪುರದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ದೇವರ ಅರ್ಚಕ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರ ಏಕಮೇವ ಪ್ರತ್ಯಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಇತಿಹಾಸದ ಎಂ. ಎ. ಯಲ್ಲಿ ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಪಾಸಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ ತಾನು ನಿಂತ ಸತ್ಯಭಾಮಾ; ಸಹಪಾಠಿ, ಊರ ಗೌಡರಾದ ಹಾಗೂ ಉಪಮಂತ್ರಿಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಲಗಿರಿಗೌಡರ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನ ವಿವಾಹವಾಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪರಿಸರದ ವಿರೋಧವನ್ನ ಮೌನವಾಗಿ ಸಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಕ್ತಿ ಈಕೆಯದು ಮಾತ್ರ. ಮುಂಚೆ ಸರ್ವತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಬಳಿಕ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸತ್ಯ. ಹೇಗೋ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ತಂದೆಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಊರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಕತೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಲತಿಯೋರ್ವಳೊಂದಿಗೆ (ಮಾತಂಗಿ) ಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸಿದ್ದರೂ ಮಗಳನ್ನ ವಿರೋಧಿಸಿದ ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಮನೋರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಮೆಚ್ಚುವ ಸತ್ಯ ತಂದೆಯ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಅದರ ಗೂಢ ತಿಳಿಯಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಅಪ್ಪ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತೋಟದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಶ ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗಳು ಮೀರಾಳೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಮದುವೆ (ಅವನ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರ ಸಂಬಂಧವನ್ನ ಅರಿತು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತೀರಿರುತ್ತಾಳೆ) ಮಾಡಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಪುನಃ ಅಸ್ಥಿರ ಮನಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಪರಂಪರೆಯು ಮೂಢರ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಮೀರಾಳನ್ನ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನ ಮಗ ಮೋಹನದಾಸನಿಗೂ, ಸತ್ಯಳಿಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾತೀಯತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನ

ನೇರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ ಸತ್ಯ. ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದಲೇ ಜಾತೀಯತೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತನ್ನ ಗುಂಪಿನವರೊಂದಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ನುಗ್ಗಿದ ಮೋಹನದಾಸನ ವನೋದ್ಬಂಧನ ಎಲ್ಲಾ ಅಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತೀಯತೆ ಬೇರು ಸಮೇತ ನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಳಯವೊಂದೇ ಸಾಧನ-ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನಿಲುವನ್ನೇ ಆತು ಆತ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಕತೆಯ ಒಂದು ನೋಟ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕತೆಯ ದಟ್ಟತೆ ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಕತೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ.

ಸತ್ಯ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ್ದಲ್ಲ; ಮುಂಚಿನಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಅವಳ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಕೃತಿಗಳಿಗಿರುವಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು. ಭಾವನೆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ಮತ್ತು ಆಧಾರವಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿತ್ತಳು. ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಉತ್ತರ, ನೀರಿಗೆ ಕಲ್ಲುಬಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ತೆರೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಂದೆ, ಅಣ್ಣ, ಎಲ್ಲರ ವಿರೋಧವನ್ನು “ಸಹಿಸಿ” ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಸತ್ಯಳಂತಹ ವಿಚಾರಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಆಕೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಕಾಣುವಂತಹ ಅಂತಃಕರಣವಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಇಡೀ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೀ ವೈಚಾರಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲ ಅತಿ ಸತ್ಯಯುತವಾದ ಮಾರ್ಮಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. “ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತೆ” ಎಂದು ತಂದೆಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಸತ್ಯ ಆತ ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದಾಗ ತಡೆಯಲು ಬಂದ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನವರಿಗೆ ತಂದೆ ಮಾಡಿದುದು ಸರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ! ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಒದಗಿದ ಆಘಾತಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದು ಪರರಿಗೂ ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಸಾಗುವ ಸತ್ಯ ಆದರ್ಶ ಪಾತ್ರ ಮಾತ್ರವೇ ಎಂಬ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಷ್ಕಳಂಕಿನಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಭೈರಪ್ಪನವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಸತ್ಯಳ ಮಾಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸತ್ಯಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸಹಜತೆ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ, “ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗದು; ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಅನುಭವಿಸಿದ ಇತಿಹಾಸ ಸತ್ಯ” ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಸತ್ಯಳಿಗೆ ಮೋಹನದಾಸನ ಪರಿಚಯದ ನಂತರ ಮನವರಿಕೆಯಾದರೆ ಭೈರಪ್ಪನವರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಾರಂಭಿಸುವಾಗಲೇ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ತುತ್ಯಾರ್ಹ ವಿಷಯ.

ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ವಿವಾಹದಿಂದ ತನ್ನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಘನತ್ವವನ್ನು ಸತ್ಯದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬಹುದೆಂಬ ಸತ್ಯಳ ಆಲೋಚನೆ, ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆ. (ಆದರೆ ಇದು ಸತ್ಯ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗೂ ಸ್ಥಾನವಿದೆ). ಸಮಾಜದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಲವಾರು ಬಲೆಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತನ್ನತನವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಓಡುಗರ ಮರುಕ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ಕ್ರಮೇಣ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಸತ್ಯಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದುದು. ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಮಂದವೆಯಾದ ಬಳಿಕವೂ ಅವನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಒಂದೇ ಮೆಟ್ಟಿಲಷ್ಟು. ಅವಳ ಜೀವನ ಅವಳಿಗೇ ತಿಳಿದಿರದಿದ್ದರೂ ತಾನು ಕ್ರಮಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗ ಅವಳೆದುರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಭಾವನೆಗೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾ ಗಿಯೂ ಆಕೆ ದಾರ್ಶನಿಕಳಂತೆ Let it go ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಾಳಿದಂತೆಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಕ್ರಾಂತಿ ವನೋಭಾವದ ವಿಚಾರವಂತ ಹೆಂಗುಸಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಆಕೆ ನಂತರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಪ್ರಖರತೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ‘ಗುರು’ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಅನುಭವದ ಮೇಲೆ ಒದಗುವ ಅನುಭವ ಅವಳ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪುಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತದೆ : ಇಲ್ಲಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಅಂಶ ಆಕೆಯ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪ್ರೇಷಿತವಾದ ವಿಚಾರಧಾರೆ. ಮೀರಾ-ಶ್ರೀನಿವಾಸರನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಸಾಫಲ್ಯ ಪಡೆಯಲೆಳಿಸುವ ಆಕೆಯ ಯತ್ನ ವಿಫಲವಾದಾಗ ಆಕೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಜಾತೀಯತೆಯ ಬೇರು ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೀರಾಳನ್ನು ಏಕೆ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿಖರವಾದ ಉತ್ತರ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶ ಬರುವ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ ಬಂದ ಕತೆಯನ್ನು ತೆಳುವಾಗಿ ಸಿ ಶೋಷಿತವರ್ಗದ ಮುಖಂಡನ ಮೂಲಕ ಸತ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಖರಬದಿಯ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ, ಆಕೆ ಯಾವ ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಅದರ ದರ್ಶನ ಆಕೆಗೆ ಮಧ್ಯೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ-ಹುಚ್ಚತಂದೆ ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರಿಂದ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಅವಳಿಗಾಗುವುದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ. ಬೇರುಬಿಟ್ಟ ದೇವರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ಆತನನ್ನು ಒಡ್ಡೊಡೆದ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವ ಮೋಹನದಾಸನ ಕೃತಿ ಆಕೆಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆ

ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಳಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ದೈಹಿಕವಾಸನೆಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು ಹೊಲೆಯರವಳನ್ನ ಕೂಡಿದ ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಇರುವ ವಿಚಿತ್ರ ವಿರೋಧ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಆತನ ಮಗಳಿಂದಲೇ. ಗೌಡನನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮಗಳನ್ನ ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದಾಗ, ಸಹಿಸಿಕೊಂಡ ಸತ್ಯ ಹೇಳುವ 'ರೂಢಿ ಅಂತರಂಗಾನ ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತೆ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಅವನನ್ನ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಯತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪುರಾತನ ರೂಢಿ, ಸಮಾಜ, ಪರಂಪರೆ, ನಗ್ನಸತ್ಯ ಇವುಗಳ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮನಸ್ಸು ಸತ್ಯದ ಪರವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಕೂಡ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ. ಈ ತುಮುಲವನ್ನೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ದೇವರಿಗೆ ಆರತಿ ಎತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ (ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಅವನ ತಾಯಿ) ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಇದು ಏನೂ ಅಲ್ಲ; ಈ ದೇವರು ಬರೀ ಕಲ್ಲು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಗೂ ತಯಾರಾಗದೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ದುರ್ಬಲ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಆ ಕಲ್ಲು ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಖರ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ, ಸಂಕಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯುವ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನ 'ಆತ್ಮ ಹಾಗೆ ನಡಿಯಿತು' ಎಂದು ಮುಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುವುದರ ವಿಡಂಬನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರೂಢಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗಗಳ ವಿರೋಧಪೂರ್ಣ ನಡೆ ಅವರಿಗೆ ಆಘಾತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಮಾತಂಗಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಮಾತಂಗಿಯನ್ನ ದೇಹವಾಸನೆ ತಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸತ್ಯಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ, ನಿಜ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ, ಆ ನಿಜವನ್ನ ನಗ್ನವಾಗೇ ತೋರಿಸಿದರೇನು ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯಳಿಗೆ ಮಾತಂಗಿಯ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹೀಗೆ, ಕೇವಲ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಸತ್ಯ, ವಿಚಾರದ ಆಯುಧದಿಂದ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಚುಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೇ ಆಹ್ವಾನವೀಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಘರ್ಷಣೆಯು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರು ಅಂತರಂಗಿಕವಾಗಿ ಸತ್ಯಳ ಮದುವೆಯನ್ನ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮದುವೆ ಮತ್ತೆ ಸಮಾಜದ ರೂಢಿ ಮೌಢಕ್ಕೆ, ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಮುರಿಯಿತೆಂದಾಗ ಹುಚ್ಚರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖಸ್ಥಾನ ವಹಿಸಿದ ಮಾತಂಗಿ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವ : ಅರುಂಧತಿ. ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ಮಧಿಸಿದಂತಿದ್ದ ನಿಜವನ್ನ ಅರುಹಿದ ಸತ್ಯ ಎರಡನೆಯವಳು. ಸತ್ಯಳಂತೆ ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾರರು. ಆದರೆ ತಾನು ಕೂಡಿದ ಮಾತಂಗಿಯನ್ನ ಹೊಲತಿ-ಸೂಳೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪದು. ಈ ಆಳವೇದನೆಯ ಅವರ ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡು ವಶಿಷ್ಠ-ಅರುಂಧತಿಯ ಪ್ರತೀಕ ತಾಳುತ್ತದೆ. ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ-ಮಾತಂಗಿಯರ ಕತೆಯೇ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಂತಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ವಿಧದ Snobbish ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೊಡ್ಡಗೌಡರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸಮಯ ಸಾಧಕ ವೆಂಕಟೇಶನಂತಹವರು ಒಂದೊಂದು ತರಹದ ಜನರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಪೋಷಕ ಪಾತ್ರಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಹರಹನ್ನ ಹೊಂದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೆಂಕಟೇಶ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿ ಮೇಲಗಿರಿ ಗೌಡರಂತಹವರು, ಭೈರಪ್ಪನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯಸತ್ಯದ ಅರಿವಿದ್ದು ರೂಢಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಕಲಕುವುದೋ ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬೆಟ್ಟಯ್ಯನಂತಹವರು ಒಂದು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ನಿರ್ಜೀವಿಗಳೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವೆಂಬಂತೆ ಮೋಹನದಾಸನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಉದ್ದೇಶ-ಸಮಾನತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು (ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ವಿವಾಹವಲ್ಲದೆ) ಮಾರ್ಗದ ಸಾಧಕ ಭಾದಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವುದು. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಒರಟನಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುವ ಮೋಹನದಾಸನ ಕ್ರಾಂತಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಪಾರ ನೋವಿನ ಇತಿಹಾಸ; ಅನುಭವ ಸತ್ಯ. ಮೋಹನದಾಸನ ಅನುಭವಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, 'ಹಕ್ಕು ಕೇಳಿದರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಕನಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎಂದು ಚೀರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯಳೂ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಸಾಧು ಮಾರ್ಗ ಎಂದಾಕೆಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೋಹನದಾಸ ಆ ಮಾರ್ಗದ ಭಾದಕವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ-ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತುಳಿಸಿಕೊಂಡ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಿಂದೆ ತುಳಿದವರನ್ನ ತುಳಿಯಬೇಕು ಎಂದಾತ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೇವರಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ತಾವು ಹೊರಗಡೆಗೆ ನಿಂತು ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾವು ಪೂಜಾರರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮಂತೆ ಹೊರನಿಲ್ಲಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಆತ. ಸತ್ಯಳಿಗೂ ಮೋಹನದಾಸನಿಗೂ ವಿರೋಧ ಬರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಸತ್ಯಳ

ತಾಳ್ಮೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಬರಲಾರದು. ಈ ಮೋಹನದಾಸನನ್ನು ತಿದ್ದಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ ಆಕೆ. ಮೋಹನದಾಸನಲ್ಲಿದ್ದು ಸೇಡು : ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆತ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಆಶಿಸಿದರೆ ಮೋಹನದಾಸ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಆಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೆಂಕಟೇಶ ಎಂಬ ಅರಿವು ಸತ್ಯಳಿಗೆ ಬೇಗದಲ್ಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಮೋಹನದಾಸನ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಗೆ ಕರುಣೆಯಿದೆ : ಮೋಹನದಾಸನ ರೊಚ್ಚಿಗೆ ನೋವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿರುವುದರ ಅರಿವಿದೆ. (ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ ಮೋಹನದಾಸನ 'ನೋವಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆತ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮಾತ್ರವೇ, ಸ್ವತಃ ಅನುಭವಸ್ಥನಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಬಹುದು....) ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಸಹನೆ ತೋರುತ್ತಾಳೆ. ಮೋಹನದಾಸನ ವಿಚಾರದಿಂದ ಆಕೆಯೊಂದು ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ : "ಕ್ರಾಂತಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಗುಂಪು, ಅನಂತರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶೋಷಕವರ್ಗವೇ ಆಗುತ್ತದೆ." ಆದರೆ ವಿಚಿತ್ರ ಎಂದರೆ, ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾರ್ಗ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲೂ-ಮೋಹನದಾಸನಿಗೆ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಸವರ್ಥ ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಡಿದು ಒದೀ ಬೇಕು ಎಂದು ಒಂದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವ ಆತ ತನ್ನ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ದೇವಸ್ಥಾನ ಹೊಕ್ಕು ನೀವೇನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಸತ್ಯ ಕೇಳಿದರೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಎನ್ನುವ ಆತ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಬರೆಯುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ದೇವಸ್ಥಾನ ಹೊಕ್ಕಾಗ ತಲೆ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನ ವಿರೋಧವೆಲ್ಲ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ತಾನೇ ತಲೆ ತಿರುಗಿ ಬೀಳುವುದರ ಮೂಲಕ ತನಗಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅತೀವ ರೊಚ್ಚಿನಿಂದ ದಿಢೀರ್ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ತಾನೂ

ಕೊಚ್ಚಿ

ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಸತ್ಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದುದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ನಿಕಟವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾತ್ರ ಮೀರಾ. ಸತ್ಯ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲ ಸಾಧಿಸಿಹೋದರೂ ಮೀರಾಳ ಅನುಭವ, ಅನುಭವದ ಮಾತುಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಯವರು ನಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತನಕ ಮೇಲು ಕೀಳೆಂಬ ವಿಂಗಡಣೆ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೀರಾ ಹೇಳಿದಾಗ ಸತ್ಯ ಏನೂ ಹೇಳಲಾಗದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರುತ್ತಾಳೆ. ಸತ್ಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಬಲ್ಲವಳಾದರೆ, ಮೀರಾ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡುವ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳವಳು. ಮೀರಾ ಸತ್ಯಳಿಗೆ ಅರ್ಹ ಶಿಷ್ಯೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಸತ್ಯಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಲಾರಳು. ಅವಳು ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ತಾಳ್ಮೆಯ ಸ್ಪಂದನವೀಯಲಾರದವಳು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆಕೆ ಬರಿಯ ಭಾವುಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. "ನನಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ; ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದೆ" ಎಂಬ ಮೀರಾಳ ಮಾತು ನಿಜವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯಳ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸನಂತಹವನನ್ನು ಆಕೆ ತಯಾರು ಮಾಡಲಾರಳು. ಸತ್ಯಳೆದುರು ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಸ್ವಭಾವತಃ ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಆತ ರೂಢಿಯನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತಾನೆನ್ನುವುದು ಕನಸಿನ ಮಾತೆ, ಮೇಲಿನವರಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ಸತ್ಯಳಂತಹ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಾನತೆ ದೊರಕಿಸಲು ಕ್ರಾಂತಿ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಸತ್ಯ ಮೋಹನದಾಸನ ವಿಚಾರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹಕ್ಕು ಕಸಿದುಕೊಂಡ ವಿನಃ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಎಷ್ಟೇ ವಿಚಾರವಂತೆಯಾದರೂ ಸತ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ (ತೋಟದ ಮನೆ) ವಾಸಿಸಲು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಕೊನೆಯ ತನಕ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸತ್ಯಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೆಂದರೆ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂದು ಒಂದೇ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಾಲುತ್ವದಂತೆ ಸತ್ಯಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸಿತ ಸತ್ಯ ಅರಿವಾಗಿ ಸತ್ಯ ಭದ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಅವಳ ವಿಚಾರಗಳು ಬರೀ ವಿರೋಧಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರಗಳಾಗದೆ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತಾಡುವ ಮಾತುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ತಂದೆಯ ಮೇಲಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯಭಾವನೆಗೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ಯ ಜನಿವಾರ ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇನ್ನೇನು ಹರಿದೋಗಿಯುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ನಾವು ಬಗೆಯುತ್ತೇವಾದರೂ ಹಾಗಾಗದಾಗ ಯೋಚನೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತೇವೆ. ಸತ್ಯಳೇ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನು, ಮೋಹನದಾಸನೊಂದಿಗೆ ಆಕೆ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತೀಕದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಠಿತ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಈ ಪಾತ್ರದ ಔನ್ನತ್ಯ ಇಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನವೇತ್ತರೆಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಂಡು, ಮೀರಾಳನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಶಿಷ್ಯೆಯಾಗಿ ಆರಿಸಿದ ಸತ್ಯಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಶಿಷ್ಯೆಯಾಗಿ ನಿಂತವಳು ಮೀರಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಇವಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ನಡೆಯುವ ಇವಳ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಸ್ವತಃ ಸತ್ಯಳಿಗೂ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಗೂಢವಾಗುತ್ತದೆ-ನಮಗೂ ಕೂಡ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸತ್ಯಗಳಿಗೆ ಈ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ-ತಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಳಯ, ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕಾರದ ನೆನಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆಕೆ ಜನಿವಾರ ಕಿತ್ತೆಸೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಯಾಕೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದು. ಬಹುಶಃ ಹಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಗುರುತು ನಾಶವಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವದ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಜಾತಿ ವರ್ಗಭೇದ ಜನಿಸಿತ್ತೆಂದೆ ಇರಬಹುದು- ಅಥವಾ ಬೇರೆಯದೇ ಕಾರಣ ಇರಬಹುದು. ಮೀರಾ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಜನಿವಾರವನ್ನು ದಡದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ನೀರಿಗೆ ಹಾರುತ್ತಾಳೆ-ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ದೋಷ ಜನಿವಾರಕ್ಕೆ ಅಂಟದಿರಲೆಂದೆ?

ತೋಟದಲ್ಲಿ ನೀರು ನುಗ್ಗಿದಾಗ ಸತ್ಯ ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಓಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಸಕರವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವದಾಸೆಯಿಂದ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಆಕೆ. ಇದು ಸಹಜ ಎಂದುಕೊಂಡರೆ ಸಹಜ.

ಕೃತಕ ಎಂದುಕೊಂಡರೆ ಕೃತಕ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಂದ, ಹರಿಜನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ವಸ್ತುವಾಗುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ 'ದಾಟು' ಮತ್ತು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಭಾರತೀಪುರ', ಆದ್ದರಿಂದ ದಾಟುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಭಾರತೀಪುರದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಎರಡು ಮಾತನ್ನಾಡುವುದು ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರಿಗಿಂತ ಆ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸನಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜಗನ್ನಾಥ foreign returned : ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನ್ದಾರ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಕೈಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಕತೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಇದು ಒಂದು ರೀತಿ thesis ಆಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. 'ದಾಟು'ವಿನ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಓರ್ವ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕನ ಮಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಕೆ ಜಗನ್ನಾಥನಂತೆ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಹರಿಜನರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೇಳಿಸ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ; ತಾನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತಾನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಸಮಾನತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಎರಡರಲ್ಲೂ ಇವೆಯಾದರೂ 'ದಾಟು'ವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿ ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿದೆ. ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಸುವುದು ಪ್ರಥಮ, ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶ (ಸಮಾನತೆಗೆ) ವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ದಾಟುವಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ನೂರಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ವಿವಾಹವಾದರೆ ಸಮಾನತೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕಿತು ಎನ್ನುವ ನಿಲುವನ್ನು ಸತ್ಯ ತಳೆಯುವವಳಾದರೂ ಮೋಹನದಾಸನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆಕೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಭಾರತೀಪುರ' ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಮಹೋನ್ನತ ಕೃತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ಕೊಂಕು 'ದಾಟು'ವಿಗೆ ತಗಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಮಾನತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಲ್ಲ: ಜೀವನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಡುವ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ-ಎರಡು ಮುಖದ ಶೂದ್ರರ ಚಿತ್ರ ಭಾರತೀಪುರದಲ್ಲಿ ದೊರಕದು. ಆದರೆ ಸತ್ಯ ಆದರ್ಶ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಬಿಡುವ ಭಯವಿದ್ದರೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಸಂಶಯ ಬಾರದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸತ್ಯಪ್ರಕಾಶನಂತಹವರು ಕತೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಳೆದು ಒಂದು ತತ್ವಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ನಿಂತರೆ ದಾಟುವಿನಲ್ಲಿ ಅದು ವಿಚಾರಮಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಟುವಿನ ಕತೆ ಭಾರತೀಪುರದ ಕತೆಗಿಂತ ದಟ್ಟ ವಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ನೇರ ಸೂತ್ರತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಆ ಬಿಗು ಇದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಭಾರತೀಪುರ'ದ ಶೈಲಿಯ ತತ್ವವು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಎರಡರ ವಸ್ತು ಒಂದೇ ಬಗೆಯದಾದರೂ ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿ ಪೂರ್ಣ ಭಿನ್ನ. ನನಗೆ 'ಭಾರತೀಪುರ'ದ ರಚನೆ, ರೂಪ ಬಂಧಗಳು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗಿವೆಯಾದರೆ, 'ದಾಟು'ವಿನ ಸಹಜ ವಿಚಾರಧಾರೆ, ನೈಜ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣ ಮತ್ತು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಕತೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿವೆ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ 'ಭಾರತೀಪುರ'ದ ಕತೆಯಾಗಲಿ, 'ದಾಟು'ವಿನ ರಚನೆಯಾಗಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ.

ಎರಡು ಕವನಗಳು

ಎರಡು ಕವನಗಳು

-ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕಂಠಪಠನೆ

೧ ಕೊಹಾಟೆಕ್

(ಈ ಕವನದ ಕುರಿತು-
 ಶತಕದ ಧೂಮಕೇತುವೆಂದು ಹೆಸರಾದ ಕೊಹಾಟೆಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕವನ ಬರೆದಾಗ ಅದು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಕವನವನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದೆ. ಅದು ಅವರನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಕೊಹಾಟೆಲ್ ಗೋಚರಿಸುವ ಅವಧಿ ಕಳೆದಿತ್ತು. ನನಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬಂತು. 'ನಿಮ್ಮ ಕವನ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಅರ್ಹವಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಕೊಹಾಟೆಲ್ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕವನ ತನ್ನ ರೆಲವೆನ್ಸಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನದಿಂದ ನಾವದನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ....' ನಾನು ಕವನವನ್ನೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ 'ಈ ಕವನ ನಿಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಾಲಯದಲ್ಲೇ ಇರಲಿ : ಎಷ್ಟೆಂದು ಸಾವಿರ ವರುಷ ಕಳೆದಾಗ ಕೊಹಾಟೆಕ್ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಆಗ ನನ್ನ ಕವನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ' ಎಂಬ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕವನ ಹೇಗೆ ಹಳತಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ನನ್ನ ಸಂಶಯವಿದ್ದು ನಾನದನ್ನು ಈಗ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಒಂದೋ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ; ಆಥವ ಹಳತಲ್ಲ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಓದಿ)

೧
 ಕೊಹಾಟೆಕ್ ಎಂಬ ಧೂಮಕೇತುವನ್ನು
 'ಹೊಗೆಬಾಲ' ಎಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುದುರೆ
 ನನ್ನ ಕವನದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕನೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅಂತ ನನಗನ್ನಿಸಿದೆ
 ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಧೂಮಕೇತು ಅನ್ನೋಣ.

ಇದೊಂದು ವಸ್ತು, ವಸ್ತು ಅಂದೆ.
 ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ-ನಿಮ್ಮ ಹಾಗಲ್ಲ;
 ಅಥವಾ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ಇದೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ
 ಪರಿಧಿಯ ಸುತ್ತ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ
 ಸುತ್ತುತ್ತದೆ, ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ, ಗಂಡು ಜಾತಿಯ ಹಾಗೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರವೇ ಇಲ್ಲ.
 ಹಾಗಾದರಿದೊಂದು ವಸ್ತುವೇ ಹೌದು.
 ದಿನನಿತ್ಯ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ
 ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದವಮಾನದಲ್ಲಿ
 ಹಳೇ ಹೊಸ ವಿದ್ಯಾಂಸರು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕತ್ತೆತ್ತಿ
 ನೋಡುವ, ಹುಡುಕುವ, ಕಾಣುವ ಗುರುತು ಹಚ್ಚುವ
 ಒಂದು ವಸ್ತು.
 ಕೊಹಾಟೆಕ್ ಎಂಬ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಿಂದಾಗಿ
 ಆ ಹೆಸರು ಬಂತು-ಆ ವಿಜ್ಞಾನಿಗೇ ಕೊಹಾಟೆಕ್ಕಿನಿಂದಾಗಿ
 ಹೆಸರು ಬಂತು. ಇಬ್ಬರೂ ಗಳಿಸಿದ್ದು ಹೆಸರೇ ಸರಿ.

ಇದು ಸೌರವ್ಯೂಹದ ಬಗ್ಗೆ, ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ಕುರಿತು
ನಮಗೆಲ್ಲ ಸಲಹೆ ನೀಡುವ, ಭರವಸೆ ನೀಡುವ ಮಂತ್ರಿ.
ಉದ್ಧನೆಯ ಬಾಲವೇ ಕೊಹಾಟೆಕ್ಕಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ.
ಧೂಮಕೇತುವಿಗೆ ಬಾಲವೇ ಪ್ರಧಾನ.
ಬಾಲದಿಂದಲೇ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಗೋಚರ.
ಬಾಲದಿಂದಲೇ ಗಗನದಲ್ಲದರ ಹನುಮದ್ವಿಕಾಸ.

ಇದರ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚು. ಇದು ಖಗೋಳದ ಒಂದು
ಅದ್ಭುತ. ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕೌತುಕ. ಇದು ಎಲ್ಲಿತ್ತು ಅಂತ
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾಳೆ ಕಾಣದಾದರೆ ಇದೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಂಬ

ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೊಂದೇ ತಲೆ, ಒಂದು ಬಾಲ.
ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಈಗ-ಇದು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿರುವಾಗ
ನಮಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣ, ನಮ್ಮ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ತಾಣ.

ಇದಿರುವವರೆಗೆ ಮೀನ ಮೇಷವೆಣಿಸುವ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ;
ನೋಡಿದರೆ ಮೌಢ್ಯ ಕವಿದೀತೆಂದು ಜೋಯಿಸರ ಮತ,
ಮನದ ಮೌಢ್ಯ ಕಳೆದೀತೆಂದು ಖಗೋಳಜ್ಞರ ಮತ.
ಅಜ್ಞರಿಗೂ ಪ್ರಾಜ್ಞರಿಗೂ ಒಂದೇ ಮತ;
ಒಂದೊಂದೇ ಮತ.

೩

ಇದು ಹೀಗೇ ಯಾಕೆ? ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಿದು ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಯೇಕೆ?

i) ತಾಜಮಹಲಿನ ಹಾಗೋ-

ii) ಮೊಹಂಜೋದಾರೋವಿನ ಹಾಗೋ-

iii) ಪೀಸಾ ಗೋಪುರದ ಹಾಗೋ-

-ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾವಿದನ್ನು-

i) ಹಳೆಯ ಸ್ಮಾರಕವೆಂದು ಕಾಯ್ದಿಡುತ್ತಿದ್ದೆವು;

ii) ಶತಮಾನ ಸಹಸ್ರಗಳ ಕುರುಹೆಂದು ಅಗೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು;

iii) ಹೊಸಗಾಳಿಯ ಬಲದಿಂದ ವಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಆದರೆ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಇದು

ನನ್ನ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಅಜ್ಜಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬಹುದಾದ

ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ;

ಖಗೋಳದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯ ಸಂಕೇತ;

ರಿಟೈರಾದವರಿಗೆ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ,

ನನಗೋ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ.

೨ ಬಂಟಮಲೆ

ಬೇಡವೆಂದರೂ ದಿನ ನಿತ್ಯ ಕಾಣುವ

ಬೇಕೆಂದರೆ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಸಿಗದ

ಎರಡೇ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಬ್ದವೇ ಗುಣವಾದ ಆಕಾಶ

ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ನನ್ನೂರ ಗುಡ್ಡ -

ನೆಲದ ಬಸಿರಲ್ಲಿ ಕಾಲೂರಿ ಆಕಾಶದ ಶಬ್ದಗುಣಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದ

ನಿಶ್ಯಬ್ದ ನಿರ್ಗುಣ ಗುಡ್ಡ-ಬಂಟಮಲೆ

ಕಟ್ಟುಕತೆಯಿಲ್ಲ; ಇದು ಇಟ್ಟ ಹೆಸರಲ್ಲ;

ಮಲೆತು ನಿಂತ ಮಲೆಗೆ ನಾನು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆಯೇ ಈ ಹೆಸರು;

ಹುಟ್ಟಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ನಾಮಕರಣವಾಗುವ ಅನಾಥ ಶಿಶುವಿಗೆ

ಬೇವರ್ಸಿಯೆಂಬುದೂ ಹೆಸರಾದಂತೆ

ಈ ಗುಡ್ಡವನ್ನು, ಮತ್ತದರ ಮೇಲಿನ ಕಾಡನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿಸಿ

ಯಾಕೋ ಯಾರೋ ಬಂಟಮಲೆಯೆಂದರು

ಮಲೆತು ನಿಂತದ್ದಕ್ಕೋ ಪೋಲಿಯ ಹಾಗೆ

ಉರಿನ ಮಧ್ಯೆ ಕಾಡು ಗಡ್ಡವಾದ್ದಕ್ಕೋ ಇದು ಹೆಸರಾಯಿತು

ಬಂಟಮಲೆಯೆಂಬುದೇ ಇದರ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಮೂಡುದಿಕ್ಕಿಗೂ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಮನೆಗೂ ನಡುವೆ

ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಕೈ ಚಾಚಿದ ಗುಡ್ಡ ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದರೆ ದಿನದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯ,

ಬೆಳಕಾಗದ ಮಬ್ಬು ಮಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಮಂಜಿನ ಹಾಗೆ

ಕಂಡೂ ಕಾಣಿಸದ, ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ದೇವರ ಹಾಗೆ

ಸಾಕಾರವಾಗಿಯೂ ನಿರಾಕಾರವಾದ ಗುಡ್ಡ

ನಿಧಾನವಾಗಿ ಶುಭ್ರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ;

ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಅಡ್ಡಾಗಿಸಿದ ಗುಡ್ಡ ಬೆಳಗನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ

ಬೆಳಕಿನ ಧೀಮಂತ ದರುಶನಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ;

ನನ್ನ ಬಂಟಮಲೆ ರಮ್ಯ ಕಲೆಯ ಸೆಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಂಟಮಲೆ ಕಂಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ಫೋಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ

ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ,

ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದ ಕಾಡು ಬಲೆ ಹರಿದಾಗಲೂ ಉಸಿರುವುದಿಲ್ಲ;

ಅಳುವಿಗಾಗಲೀ ನಗುವಿಗಾಗಲೀ ಇದು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ;

ಇದನ್ನಾರೋಹಿಸಿ ಕುಣಿದಾಗಲೂ ಇದು ಎಚ್ಚರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಲೆ ಜೀವ ತಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಹಾಗೆಂದು ಇದು ನಿರ್ಜೀವಿಯಲ್ಲ; ಆಕಾಶ ಗುಡುಗಿದರೆ

ಗುಡುಗಿ ನೀರಾಗಿ ಸುರಿದರೆ ಬಂಟಮಲೆ ಪುಷ್ಪವತಿಯಾಗುತ್ತದೆ,

ಸಂಗಂಧಿಸುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟೆತ್ತರ ಬೆಳೆದ ಹುಲ್ಲುಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ
ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಧುವಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತದೆ.
ಬೇಸಗೆಯ ಆಕಾಶ ಸುಡುಬಿಸಿಲು ಕಾರಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಳಚಿ
ನಾಗರಿಕತೆಯ ನಗ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಡುತ್ತ ಕಾಲು ನೀಡುತ್ತದೆ.
ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಿದ್ರೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ನನ್ನೆಲ್ಲ ದಿನಚರಿಗೂ
ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ,
ನಿಶ್ಯಬ್ದ ನಿರ್ಗುಣತೆಯ ಪಾರವನ್ನು ಟ್ಯೂಶನ್ನಿಸುವ ಪುಸ್ತಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಂಟಮತೆಯಾಚೆಗಿನ ಪ್ರಪಂಚ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.
ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ಅಮೇರಿಕಾ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಬಾಬಾ ಮತ್ತು
ಆರ್ಯಭಟದಾಚೆಗಿನ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯೂ ಗೊತ್ತು.
ಬದಲಾಗುವ ಬದುಕಿನ ಕರೆನ್ನಿಗಳ ಸಂವಿಧಾನದೊಳಗಿನ
ದುರಂತ ನೆರಳಿನ ಗತಿ, ವಿಷಮಸ್ಥಿತಿಯೂ ಗೊತ್ತು.
ಆದರೆ ಬಂಟಮಲೆಯೊಳಗೇನಿದೆಯೆಂಬುದು ನನಗೆ-
ಬಂಟಮಲೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ನನಗೂ ಅರ್ಥವಾಗದ ಗುಟ್ಟು.

ಈ ಗುಟ್ಟೇ ನನ್ನೇ ಸಂಶಯದ ಹುಟ್ಟು :
ಬಂಟಮಲೆ ಮೂಕವಾಗಿದೆಯೇ ಸತ್ತಿದೆಯೇ
ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ನೀತಿಯ ಅಂಧಾನುಕರಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ?
ಸುತ್ತ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಒಳಸಂಚು
ಹೂಡುತ್ತಿದೆಯೇ
ಆಥವಾ ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರಿಗೋ ಕ್ಷಮಯಾಧರಿತ್ರಿಗೋ ಉದಾಹರಣೆಯೇ?

ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಬೋಳಾಗುತ್ತಿರುವ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ
ಬೆಲೆಯೇರಿದಂತೆಲ್ಲ

ಅಪರಿಚಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಂಟಮಲೆಗೆ ವಿವರಣೆಯೆಲ್ಲ
ಅರ್ಥಕೋಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಸಿಗದ ಬಂಟಮಲೆಯ ಹಾಗಿರುವ
ಆ ದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿದ್ದೀತು.

ಈ ದೊಡ್ಡ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬದಲಾದೀತು
ವಿಸ್ತಾರ ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹೂತು ಹೋದೀತು
ನನ್ನೂರು ಮತ್ತು ಬಂಟಮಲೆ ಬರಿಯ ನೆನಪಾದೀತು,

ಬಂಟಮಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಬದಲಾಗದಿರುವುದು ಎರಡೇ :

ಒಂದು-ಅಸ್ತಿತ್ವ

ಇನ್ನೊಂದು-ಹೆಸರು.

ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ಕಥೆ ಮಣ್ಣು

ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ಕಥೆ-ಮಣ್ಣು

-ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಕಿತ್ತೂರ

“ಆ ಮುಖ ಈ ಮುಖ” ದ ತರುವಾಯ ಶ್ರೀ ಗಿರಡ್ಡಿಯವರು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ‘ಮಣ್ಣು’ ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹಕವಾದ ಕಥೆ. ಇದು ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ‘ಮಯೂರ’ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಈ ಕಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೇ ತಿಂಗಳ ‘ಮಯೂರ’ ದಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ ‘ಮಣ್ಣು’ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.

ಈ ಕಥೆ ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪಾಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. “Do not attempt poetry if you can help it” ಎಂದು ಹೇಳಲಾದ ಮಾತು ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ‘ಮಣ್ಣು’ ಕಥೆಗಂತೂ ಅನ್ವಯಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಅದನ್ನು ಬರೆಯದೆ ಇರಲಾರೆ-ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿದಾಗಲೇ ಅವರು ಅದನ್ನು ಬರೆದರೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹಾಗೆ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನ ಆರುವ ಮೊದಲೇ ನನಗೂ, ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮಿತ್ರರಿಗೂ ಅದನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಕಥೆ ‘ಮಯೂರ’ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳೇ ಹತ್ತಿದವು. ಆದರೂ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಕಥೆ ಲೇಖಕರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಮೂಡಿದ ನಂತರವೇ ಅದು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದೆ. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಕಥೆಗೆ ಒಂದು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಮಾರ್ತಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಕಳೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆ.

ಗಿರಡ್ಡಿಯವರು ಕವಿತೆ-ಕಥೆ-ವಿಮರ್ಶೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖಕರೆಂದು ಆಗಲೇ ಖ್ಯಾತರಾದವರು. ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಅದರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದವರಾದ ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ಸಣ್ಣ ಕತೆಯ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ನಿಗ್ರಹ ಕಂಡುಬರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೊಸೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅವಸರ ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ‘ಆ ಮುಖ-ಈ ಮುಖ’ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಅವರ ‘ಮಣ್ಣು’ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ಕಥೆ ಅವರ ಕಥೆಗಾರಿಕೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

‘ಮಣ್ಣು’ ತೋರಿಕೆಗೆ ತೀರ ಸರಳವಾದ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಲಲಿತ ಬರವಣಿಗೆ ಎಂದು ಕಾಣಬಹುದು. ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಕರನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ವಾಚಕರ ಮೇಲೆ ಅದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲದೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶ. ಕಥೆಯ ಹೆಸರೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ‘ಮಣ್ಣು’ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ, ಹಲವು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡುವ ಕಥೆಯ ಅರ್ಥದ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಈ ವಿವಿಧ ಅರ್ಥದ ಸ್ತರಗಳು ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷವೆನ್ನಬಹುದು. ಅದೇ ವಿವರಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥದ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ರೀತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ‘ಮಣ್ಣು’ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ‘ಮಣ್ಣು’ ಅತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಂಗ, ಒಂದು ವಿಧಿಕರ್ಮ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯ. ಬಂಧು-ಬಳಗದವರ ಮಾತಿರಲಿ, ಎಂಥ ವೈರಿಯ ಮಣ್ಣಿಗೂ ತಪ್ಪಿಸಬಾರದೆನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ನೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ಮಗನಾದವನು ತಂದೆಯ ಮಣ್ಣಿಗೆ, ಅಂತ್ಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಒದಗಬೇಕೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರ ನೀರಿಕ್ಷೆ. ಆದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಚು ಹೂಡಿದಂತೆ, ವಿವರ ವಿವರದಲ್ಲೂ ಕಥೆಯ ನಾಯಕನಾದ ದೇವೇಂದ್ರ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಒದಗುವದ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿವರೀತವಾಗಿ ಸುರಿಯುವ

ಮಳೆಯೇ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತದೆ. ದೇವೇಂದ್ರನ ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಅವನಿದ್ದದ್ದು ಮುನ್ನೂರು ಮೈಲು ದೂರದ ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ. ತಂದೆ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಫೋನಿನ ಸಂಪರ್ಕ ಸಿಗದೆ ಅವನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯುವದು ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆಯ ಮೇಲೆ. ಆದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ದೇವೇಂದ್ರನ ತೀವ್ರವಾದ ಹಂಬಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತಾನು ಬರುವವರೆಗೆ ಮಣ್ಣು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿಯ ಕಾರಕೂನನಿಗೆ ಬಿಕ್ಕುತ್ತಲೇ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ 'ಮಣ್ಣು' ಮಾಡುವದೆಂದು ಊರ ಹಿರಿಯರು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಭರವಸೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಜನ ದೂರದ ಊರುಗಳಿಂದ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಊರಲ್ಲಿಯೂ ವೀಪರೀತ ಮಳೆ. ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ತಿರುಗಿ ಊರು ಸೇರಬೇಕೆನ್ನುವವರೇ. ದೇವೇಂದ್ರ ಬರುವವರೆಗೆ ಕಾಯುವದೆಂದರೆ ಇಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೂ ಅನನುಕೂಲ. ಅವನಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಾರ. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಮಳೆ, ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು, ಅಪರಿಚಿತ ದಾರಿ, ಹಳ್ಳಗಳು ದಾರಿ ಕಟ್ಟುವದು ಬೇರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ನಿಧಾನವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಊರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಅವನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಒದಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ದೂರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಹೊರಗಿನ ಜನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತ ಈ ಹೊರಗಿನ ವಿಧಿಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಂದೆಯ ಮರಣದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗಾಗಬಹುದಾದ ದುಃಖ ಅವರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಬರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆ. ಬರಲು ಆಗದಂತೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಕಂಪ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಜನರೂ ಅಷ್ಟೇ. ಕಾರು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಮುಂದೆ ಹೋಗುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಕೇಳಲು ಹೋದಾಗ ಮೊದಲು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ದಿಂದಿದ್ದ ಗೌಡರು ಮಣ್ಣಿನ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಬಿಟ್ಟದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಳ್ಳಿಯವರೆಲ್ಲ ಮರುಗುತ್ತಾರೆ. ಊರಲ್ಲಿಯ ವಲದುಕಿಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲೂ ಈ ಮಾತು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ರಿಣ' ಬೇಕು. "ಅದು ಇಲ್ಲಲ್ಲ! ಹೆಂಗ ಬರಗೊಡಸುತ್ತ ಅದು?" "ರಿಣಗೇಡಿ ಮಕ್ಕಳೆವೋ ಎವ್ವಾ" ಎನ್ನುವ ತಾಯಿಯ ಮಾತೂ ಇದನ್ನೇ ಸವಂಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ, ನಿಜವಾದ ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಬಾಹ್ಯವಿಧಿಯೇ ಮಹತ್ತ್ವ ಪಡೆಯುವದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ "ಎಲ್ಲೋ ಬೀಳಬೇಕಾದ ಒತ್ತು ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ಬಿದ್ದು, ಈ ವಿಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದುಃಖ ಅರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತೆಂದು" ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಅನಿಸುವದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು "ಮಣ್ಣು" ಕಥೆಯ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಓದುಗರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದಕ್ಕಬಲ್ಲ ಅರ್ಥ ಆದರೆ ಕಥೆಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಆಳವಾದ ಧ್ವನ್ಯಾರ್ಥವೂ ಇದೆ. 'ಮಣ್ಣು' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮೊಹಬಂಧನವನ್ನೂ (Attachment to life) ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. "ಎವ್ವಾ, ಹ್ಯಾದವರ ಬಾಯಿಗೊಂದ್ಯ ಮಣ್ಣು. ಯಾರು ಸತ್ತರೂ ಏನೂ ನಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಸಾಯವರು ಸಾಯೊದ್ಯ, ನಡಿಯೊದು ನಡಿಯೊದ್ಯ, ಎಪ್ಪಾ ನನ ಮಗನ, ಅಳಬ್ಯಾಡ" ಎಂದು ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವ ಆ ಮುದುಕಿಯ ಮಾತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಸವಕಳಿ ನಾಣ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿದೆ; ಮತ್ತು ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಥದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ತಂದೆಯ ಸಾವು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದು, ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಳವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಶೋಧನೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯ ಮುಖಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರಿಬ್ಬರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಸಾಮ್ಯವಿರುವದು ಅವನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ತಂದೆಯ ಮೂಕನೋವಿನ ಬದುಕು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ, ಅವರ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನದೂ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಂದೆಯ ಸಾವು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಒಂದು ದಾರುಣ ಅನುಭವವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇ ಬೆರೆ, ಆದದ್ದೇ ಬೇರೆ. ಕಥೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ, ಸಾವಿನ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನಂತೆ ವಾಚಕರೂ ವಂಚಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಕಥೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಅನುಭವದ ಕರ್ಷಣ (tension)ದ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕರಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಥೆಗಾರರು ಮೂರು ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟನೆಗಳು. ಮಳೆ, ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಳ್ಳ ಕಟ್ಟಿ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಯಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಕಾರು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಅದನ್ನು ದಾಟಿಸುವುದೇ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗುವದು, ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕಾರು

ಏರಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಜನರ ನಡತೆ, ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಸಲೆಂದು ಬರುವ ಜನರ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳು, ವಾಚಾಳಿಯಾದ ಕಾರಿನ ಚಾಲಕನ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ವಿವರಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಅನುಭವದಿಂದ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸಾವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಧಿಕರ್ಮಗಳು. ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಕರ್ಮಗಳು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ನಾನ, ಊಟದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಗಿಸಿ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕುಡಿದ ಸಣ್ಣ ವಿವರದಿಂದ ಹಿಡಿದು 'ದಿವಸದ' ದಿನ ನಡೆಯುವ ಅಭಿಷೇಕ, ಶಿವಗಣಾರಾಧನೆ, ಊರ ಜನರ ಊಟ ಮುಂತಾದ ಮಹತ್ವದ ಕರ್ಮಗಳವರೆಗೂ ಎಲ್ಲದರ ಉದ್ದೇಶ - ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಸಂದೇಹಿಸುವಂತೆ-ಸಾವಿನ ದುಃಖದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಮುಖಗೊಳಿಸುವದೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಾವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಸಡಗರ ನಡೆದ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೂ ದುಃಖದ ಬಿಗುವು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ದೇವೇಂದ್ರನ ಸ್ವಂತದ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಇದು ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದು. ತಂದೆಯ ಸಾವು ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ದುಃಖದ ಪ್ರಸಂಗವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದು ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ತಕ್ಷಣದ ಆಶೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ದುಃಖದ ನಡುವೆಯೂ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡಲು ತನಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಆತಂಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಲಿದ್ದ ಫೆಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ ಫೆಸ್ಟ್ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವದೆಂದು ನಿರಾಶೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ದಿಙ್ಮೂಢನಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ "ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಣ ಹತ್ತುತ್ತದೋ ಏನೋ" ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕಷ್ಟ ಹಾಲು ಕುಡಿಯದ ಅವನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆಯಾಗಿ ಪುರಿ ಗುಲಾಬ ಜಾಮೂನುಗಳನ್ನು ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತಲೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ತಂದೆಯ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಕೂಡಿದ ಜನವೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂದು ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಮಹತ್ಯದ ಬಗೆಗೂ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಮೋಹ-ಬಂಧನ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗುವದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ ವ್ಯವಹಾರಚತುರನೂ, ಧಾರಾಳಿಯೂ ಆದ ಅಣ್ಣ ಅವನ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯ ಬಾಡಿಗೆಗೆಂದು ಐದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಬಂದರೆ, ದುಃಖದಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಯಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಕೂಡ "ಇದ್ದಾವು ಬಿಡು,, ಈಗಂತೂ ಖರ್ಚಿಲ್ಲ, ಕಂದಾಯ ಇಲ್ಲ. ಬಂದ ಪಗಾರಾನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಹತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನು" ಎಂಬ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದು ತಿರುಗಿ ಬಂದಮೇಲಂತೂ, ಹೊರಗೆ 'ದಿವಸ'ದ ಗಲಾಟೆ ನಡೆದಿದ್ದರೆ, ದೇವೇಂದ್ರನ ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಬರುವದು ತಡವಾಗಿ, ಹುಟ್ಟುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ದುಗುಡ ವಂತು ನಿರಾಶೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತವರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿ ತಿರುಗಿ ಬರುವಳೆಂಬ ಅವನ ಆಶೆ ಕೂಡ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆಯೇ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ

ಎಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಂಡತಿಯೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಈ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ಬರಬರುತ್ತ ತಂದೆಯ ಸಾವಿನ ದುಃಖದ ತೀವ್ರತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ದುಃಖದ ಬದಲು ಸಂತೋಷ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಾವಿನಂಥ ದಾರುಣ ಅನುಭವದ ಮುಂದೆ ಸಹ ಬದುಕಿನ ಮೋಹಬಂಧನಗಳ ಗೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲೂ ಕೂಡ "ಎಲ್ಲೋ ಬೀಳಬೇಕಾದ ಒತ್ತು ಮತ್ತೆಲ್ಲೋ ಬಿದ್ದು, ಈ ವಿಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ" ದುಃಖ ಅರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ದೇವೇಂದ್ರ ಕಾಮ್ಯುನ "The Outsider" ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕನಂತೆ ಸಾವಿನ ದುಃಖದಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಭಾವನೆಗಳೇ ಸತ್ತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ. ದೇವೇಂದ್ರನ ತಂದೆಯ ಮರಣ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ತಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಅವನ ಸದ್ಯದ ಜೀವನದ ಆಶೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಆ ಅನುಭವವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿಗಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಗಿಡ್ಡ ಖನ್ನಾ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಗಿಲ್‌ರು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಳೂ ಮುಖ್ಯ ಕತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಂದು ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಖನ್ನಾ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಾವನ್ನು ಇನ್ನಾರದೋ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದೂರದ ಘಟನೆ ಎಂಬಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲ. ದುಃಖದ ಆಳವು ಕಾಲದ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಗಿಲ್‌ನ ತಂದೆಯ ಸಾವಂತೂ ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾದದ್ದು. ಗುಂಡುಬಡಿದು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಓಡಿಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗಾದ ಅನುಭವದ್ದೇ ಕರಾಳ ಮುಖ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಲೇಖಕರು ಈ ಅಸಂಗತವಾದ, ಆದರೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಭವವನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ, ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಥೆ ತೋರಿಕೆಗೆ ನೇರವಾದ ನಿರೂಪಣೆ ಎನಿಸಿದರೂ, ಬಿಗಿಯಾದ ನೇಯ್ಪೆಯ ನಯವಾದ ಬಟ್ಟೆಯಂತೆ ಮೌಲಿಕವಾಗಿದೆ.

“ಮಣ್ಣಿ”ಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವೂ ಇದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಅದು ದೇವೇಂದ್ರನ ತಂದೆಯ ವರ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆದ ನೋವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸಹಿಸುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆಂದು ಉಪವಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬದುಕಿನಿಂದಲೇ ದೂರಹೋಗಿ ಮಗಳ ಹಾಗೂ ದೇವೇಂದ್ರನ ಹತ್ತಿರ ಇರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಪಲಾಯನ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಶರಣಾಗುವದನ್ನು, -ಅಂದರೆ ಒಕ್ಕಲುತನ, ಹೊಲ, ಆಳು-ಹೋಳು, ದನ-ಕರಗಳ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶಾಂತಿ-ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವದನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ನೀಳತೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ಸಾಕಾರಗೊಂಡವರು. ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ದೇವೇಂದ್ರ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯವನಾದರೂ, ಹಳ್ಳಿಯ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವನು. ಮರಣದ ಅನಂತರವಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಪಾಲುಗಾರನಾದೆನೆ?-ಎಂದು ಕೂಡ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಳಕಳಿ ಪೂರ್ತಿ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನ ಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಸೆಳೆತಗಳು. ಎಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲೂ ದೇವೇಂದ್ರ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾದ ಗಿಡ್ಡ ಖನ್ನಾನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲಾರದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ, ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಪರಾಧವೆಸಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಂದ ಸಮದುಃಖಾನುಭವವುಳ್ಳ ಗಿಲ್‌ನನ್ನು ದೇವೇಂದ್ರ ಕ್ಷಮಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣಂದಿರು, ಹೆಂಡತಿ ಇವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ದೇವೇಂದ್ರ ಯಾವ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ತೂಗಿ ನೋಡಲು ಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಸರಳವಾದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಂದೆಯ ನೋವು ಸಾವು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೇ ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತಾನು ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಿರಿಯಣ್ಣನ ಪಾತ್ರವೂ ದೇವೇಂದ್ರನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯ ಅಂತರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿಗಳಿಗೆ ದೇವೇಂದ್ರ ಒಂದು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಿಲ್ಲ.

ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಹತ್ತಿರದವರಲ್ಲದೆ, ಕಥೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಡ್ರೈವರನಂತೂ ನಮಗೆ ಮೊನ್ನೆಯೇ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದವರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಮೊದ ಮೊದಲು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ದಿಂದಿದ್ದು, ಮಣ್ಣಿನ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಅರ್ಧ ತಿಂದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದ ಗೌಡರನ್ನು ದಿನವೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಮಣ್ಣಿನ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಮರುಗುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುದುಕರು, ಊರಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಮುತ್ತಿ ಸಾಂತ್ವನದ ಮಾತು ಹೇಳುವ ಮುದುಕಿಯರು, ಸ್ತ್ರೀಸಹಜ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಳಿಸುವ ಲೀಲಾ, ಹಳ್ಳ ದಾಟಿಸಲು ಕೈ ಹಚ್ಚಿದ ನೆವದಿಂದ ಕಾರನ್ನೇ ಎರಿಕೊಡುವ ‘ಉಪಕಾರಿಗಳು’, ‘ಬಂದ್ರು ಬಂದ್ರು’ ಎಂದು ಕಳ್ಳದನಿಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕಾರಿನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧ ಹುಡುಗರು, ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಉಳಿದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ನೋಡುವ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಗ -ಇಂಥ ಹಲವರು ಕಥೆಯ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರಕ್ಕೆ ರಕ್ತ-ಮಾಂಸಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಜ ಕಳೆಯನ್ನು ತಂದಿರುವರು. ಇಂಥ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ವಿವರಗಳು ಸಹ ಲೇಖಕರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣಾಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕಥೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.

ತಡವಾಗಿ ಹತ್ತಿದ ಪೋನು, ಅಕಾಲಿಕ ರಭಸದ ಮಳೆ, ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವ ಹಳ್ಳಗಳು, ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಕಾರು-ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಆಕಸ್ಮಿಕಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳ ವಿವರ ವರ್ಣನೆ ತುಂಬ ಸೊಗಸಾಗಿ ವಾಸ್ತವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಲಂಬಿಸಿದಂತೆ ಭಾಸವಾದರೂ ಕಥೆಯ ಆವರಣ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿವೆ. ಕಥೆಯ ಆವರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗಿರಡ್ಡಿಯವರ ಭಾಷೆ ಸಹಜದೇಸಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಂಯಮಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಆಡುನುಡಿಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಉಪಕ್ರಮವು ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಇಂದು ಗಿರಡ್ಡಿಯವರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಬಳಸಿರುವುದು ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

ಗಿರಡ್ಡಿಯವರು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ನವ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಪಂಥಕ್ಕೂ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ತಮಗೆ ಸರಿಕಂಡುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಉದ್ವೇಗರಹಿತವಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂಥ ಅಪರೂಪದ ಲೇಖಕರು. ಈ ಗುಣವು ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಮಣ್ಣು' ಕಥೆಯಂತೂ ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ಅಂತವಂರ್ಪತೆಯಿಂದ, ಸಂಯಮಶೀಲವಾಗಿದ್ದು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದುಗರನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುವ ತಂತ್ರದ ನಾವೀನ್ಯ-ಚಮತ್ಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ಅನುಭವವನ್ನು ಕಲೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕಾಳಜಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆ ಖಚಿತವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳಗುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ತೀವ್ರವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕತೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಐದು ಕವಿತೆಗಳು

ಐದು ಕವಿತೆಗಳು

– ಜಯಸುದರ್ಶನ

೧ ಹನುಮ ಚಿಂತನ

ಆಕಾಶ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲ ತೋಟ, ಸೂರ್ಯ ಅದರಲಿ
ಬಿಟ್ಟ ನಿಷೇಧಿತ ಫಲ, ಕೋತಿಯ ಚಿತ್ರ ಚಪಲ.

ಹನುಮ ವಂಶದ ಬಾಲ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಲಂಬವಾಗಿ,
ನೆಲ ಹಿಡಿದು ನಾನು ಮನುಷ್ಯ,
ಚಪಲ ಕುಗ್ಗದಿದ್ದರೂ ರವಷ್ಟು, ದುಡುಕಿ ಲಂಘಿಸುವುದಿಲ್ಲ,
ಹನುಮವಾದದ ಧೂಳಿ ನನ್ನ ನೆತ್ತಿಗೊತ್ತಿ.

ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ನನಗೆ ನಡು ಕಪಿ ದಾಟಿದ ದೂರ
ಆಕಾಶವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರ,
ಪರ್ವತವನೆತ್ತಿ ಇಟ್ಟಾತ ಅತ್ತ, ಪಾದಕೊತ್ತುವ ನೆಲವೆ
ತಲೆಭಾರವಾಗಿ ನಾನು ಇತ್ತ,
ವಿಕಾಸದೇಣಿಯ ಯಾವ ತುದಿ ಕೋತಿ, ಯಾವ ತುದಿ
ನಾನು- ಬಗೆ ಹರಿದದಿಲ್ಲ,

ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಚಾಚಿದ ತ್ರಿಕರಣಕ್ಕೆ ಬಳಿಕ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ
ಪಾದ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಕ್ಕು,
ಅಲ್ಲೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಸಕಲ ನಿವೃತ್ತಿ,
ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪುರುಷಾವತಾರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹನುಮ
ಮಾನುಷಕ್ಕೆ, ನನಗೆ, ಅನಂತರಕ್ಕೆ ಕಾಯಿಲಿಲ್ಲ.

ಇನಕುಲ ಲಲಾಮನ ಭೃತ್ಯನಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ

ಚಿತ್ತ

(ಆಗಲೇ ಅವಗೆ ಪೂರ್ಣ ವೇದ್ಯ ಮುಂದಿದ್ದ ನನ್ನ ಜನ್ಮದ ಚೋದ್ಯ!),
ನೆಲಗುರುತ್ವದ ಪರಲು ಹರಿದ ನೆಗೆದತ್ತ ಹಗುರದಾಕಾಶ.

ಹನುಮ ಸಂತತಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ಸ್ತರವ ದಾಟುವ

ಪ್ರಾರಬ್ಧ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ,

ಹನುಮನಿದ್ದುದೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ :

ಕುಳಿತಲ್ಲೆ ಬಿಸಿಲು ಕಾಯಿಸುತ ಸೂರ್ಯನ ಪಡಕೊಂಬ

ಆನೆ ನನ್ನ ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಹನುಮನ ಪಾದಧೂಳಿಯ ಕಣ

ಅನುದಿನವೂ ನನ್ನ ತಲೆಗಾಯಲಿ.

೨ ಕ್ಷೌರ

ಒಂದು ವಾರದ ತುಂಡು ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ

ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಒಟ್ಟಿಸಿ ಸೆಟೆದುದ್ದ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ

ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟಿಸಿ ನಿಂತ ಕೂದಲ

ಬಿರುಸು ಹೊಳಪಿನಲಿ ಪಿತಾಮಹಮೂಲರ

ಜ್ಞಾತಿ ಹಳೆನಂಟು ಜ್ಞಾಪಿಸುವ ಹಾಗೆ

ದುರುಗುಟ್ಟಿ, ಗುರುಗುಟ್ಟಿ, ಗಾಳಿ ಪರಚಿ,

ಕನ್ನಡಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಗದ ನನಸಿನೊಳಗೇ

ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಲ್ಕಿರಿದು ಕಾಲ್ಕೆರೆಯಿತು,

ಬಿಟ್ಟಗಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೇ ನಾನು ಗಳಿಗೆ ಬಟ್ಟಲಾದೆ.

ಬೆಳಿಸಿದ ಕೂದಲ ಬೆಳೆ ಕಳೆಯಾಗಿ.

ಬಲಿತು, ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಹಿಂದೆ

ಬಿಟ್ಟಂತಿದ್ದ ಬಾದರಾಯಣ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೆ

ಮತ್ತೆ ಕೊಂಡಿ ಬೆಸೆವಂತಿದ್ದ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಉಡುಗಿ

ಮುಖ ನಯವಾಗಿ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಡವಾದೆ.

ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿವ ಎಳಸು ಮುಖದ ಬಿರುಸು

ಚಂದ್ರಕುಳಿಗಳ, ಬತ್ತಿದ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ

ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಲೆಗಳ, ಮೊಡವೆ

ತತ್ತರಿಸಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಕೀವು ರಕ್ತಗಳ,

ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟ ಹಸಿ ಗಾಯಗಳ ಸವರಿಕೊಂಡರೆ ಸೈ-

ಕೈಗೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತೂ ಒಯ್ಯದೆ ಕತ್ತು ಕುಯ್ಯುವ

ವಕ್ರ ರೇಖೆಗಳ ಜಾಲ ಕೊರೆದ ಜಾತಕಫಲಗಳು ಕೆರಳಿ,
ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಯ ಕೆಳಗೆ ಇಣುಕಬೇಕಾಗಿದ್ದ
ಕುಲದ ಲಾಂಛನ ಕಾಲಧರ್ಮಕೆ ಮಣಿದು, ಒಳಗಡಗಿ,
ಕೂದಲೆಳೆಗಳ ಮೊಳೆಸಿ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಕರೆವ
ಪ್ರಾಚೀನಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಜೀವ ಜುಮ್ಮಂದಿತು.
ವೇಳೆಯಾಕ್ರಮಿಸಿ ನೆಲದೊಳಗೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟೆ

ಅಡಗುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸ ದಿವಸದುದ್ದಗಲ ಅಡ್ಡಾಡಿ,
ನೆಲದಂಚಿಗಂಟಿ ಅಂಟದೆ ಆಕಾಶ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತ
ದೂರದ ಬಂಡತೊರೆದ ತೆಳುಬೆಟ್ಟದ ಹಾಗೆ
ಬಿಸಿಲಿನಾಳದಲ್ಲಿಡೀ ಮುಳುಗಿ, ನೆನಪು – ಮರೆವಿನ
ತೆರೆವ ಮುಚ್ಚುವ ಹಳೆಬೆರಗಿಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಹೊರಗಾದೆ
ನನ್ನ ಹೊಸ ಪರಿಚಯದೆದುರು ನಿಂತು ಏಕಾಕಿ.

ನುಣ್ಣನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಗಿದ್ದ
ಕೂದಲ ಕಪ್ಪುಚಿಕ್ಕಗಳು ಒತ್ತಾಗಿ ಮೇಳೈಸಿ,
ಒಂಟಿ ನಿಂತವಗೆ ತನ್ನ ಜತೆಯೂ ಹೊರೆಕಂಡು
ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಜೋಡಿಸಿ, ಮೈ ಕೊಡವಿದೆ :
ಮೇಲೇರಿ ಬತ್ತಿ ಇಕ್ಕಿದ ತುಡುಗ ಸೂರ್ಯನ್ನ

ಉರಿಗೆನ್ನೆಗಳ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು,
ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಕೇವಲ ಲಭ್ಯವಾದ ಉಚಿತ
ನಾಪಿತಕರ್ಮ ಮನವಾರೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು,
ಹೆಸರಿದ್ದ ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನಿನ ಪುರಾತನರಿಂದ
ಕಲಿತ ನಾಗರಿಕ ಚಾಳಿ ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಸಂಕುಲ
ಮೂಲದಿಂದ ಪಡೆದ ಬೀಜಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲೆಂಬ
ಅಂಕುಶದಿಂದ ನೆತ್ತಿಯ ತಿವಿಸಿಕೊಂಡು,
ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಪಿಗೆ ಕಾದು ನಿಂತೆ
ಮನೆದ ಕತ್ತಿಯ ಗಟ್ಟಿ ಹಿಡಕೊಂಡು,

೩ ಆತ್ಮ

ನೀಲ ನಿಷ್ಪಥದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟಕ್ಕೆ ತುಡಿಯುವ ಹಕ್ಕಿ
ಕಲಿತ ಮೊದಲ ಪಾಠವೆ ಇಷ್ಟು :
ನೆಲದ ಗಾಳಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರೂ, ಗುರಿ ತೆರೆದ ಅಕಾಶ,
ರೆಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದರೆ ದಿಗಂತಮರ್ಯಾದೆಯೊಳಗೆ ಸರಳ ರೇಖೆಯ
ಮಾತು ಭೋಗೋಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ಶುದ್ಧ ಡೊಂಕು.

ಇಷ್ಟಗಳ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಪಡೆದದ್ದು ಬೇಡದಷ್ಟು:
ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಆಯುಷ್ಯ ಕುಡಿದದ್ದು, ಸಾವ ಕಳೆಗೆ ಬಯಸಿದ್ದು,
ಸುಳ್ಳೇ ಪಲಾಯನಗಳ ಸುಖಿಸಿದ್ದು, ತಿಳಿವಿನಾಚೆಗಿನ ಮಹತ್ವ
ಮರ್ಮಗಳ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆರಳಿದ್ದು,
ಸುಳ್ಳಿಗರಳಿದ್ದು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಸೋತು ಫಲಿತಾಂಶವಾದದ್ದು,
ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದು; ಅನುಭವವ ಬಿತ್ತಿ, ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು.
ಪಾಂಥನಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಸರಕ್ಕೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮೆದುಳಿನ ಆಸ್ತಿ,
ಉಂಡದ್ದು ದೇಹಪುಷ್ಟಿ, ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿ, ಮನಸ್ಸಿನ
ಸೃಷ್ಟಿ, ಮನಸ್ಸು ಭೂತಗಳ ಸಮಷ್ಟಿ : ಇಂತು ಜೀಯಾ,
ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಉತ್ತರಗಳ ಹುಡುಕುವ
ಮಾತೆ ಹಳಸು; ಒಪ್ಪಿದರು ಇತಿಹಾಸ, ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಲೀಸು.
ನಿಷ್ಕೃತಿಯ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಡೆಯುವವರೆಗೆ ಆಚೆ ಕಾವಾಗಿ

ಕಾಯ್ದು ಬಯಲಿಗೆ ಕಳವಳ, ಹೌದೆ?
ಹೀಗಿರಲು, ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿತು ಅದರ ಹೆಗಲೇರಿದೆಯೆನ್ನು,
ಆಗಲೂ ಸ್ವಕೀಯವೆನ್ನಿಸದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ತಳವಳದ ಕವಳ?
ಅಲೆಯುವವನಿಗೂ ಕೂಡ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೆಜ್ಜೆ
ಗುರುತನ್ನು ಮರಳಿನಲ್ಲಾದರೂ ಮೂಡಿಸುವ ಹಂಬಲವುಂಟೆ?
ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟವರಾರು ಏನಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುವ ಇಂಥ ತೆರವಾದ ಬಯಲ?
ಇದರೊಳಗೇ ಭ್ರಮಿಸುವ ಹಾಗೆ ಗ್ರಹ ತಾರೆಗಳ, ಬೆಳಕಿನ ವರ್ಷಗಳ,
ವ್ಯತ್ಯಸ್ಥ ಕಾಲಗಳ, ಅಸಂಖ್ಯ ಆಯಾಮಗಳ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿರುವ ಜಾಲ?

ಮುಳುಗಿ ಮುಳುಗದೆ ಇಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯದೆ ಇಲ್ಲಿ ತೇಲಿದರೆ
ಕೊಂಚ ಸ್ವಸ್ತ, ತಿಳಿದೀತು : ಉತ್ತರಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ
ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಆಹಾ ನಿಜದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮರುಳಾಗಿ
ಎಡವಿದರೆ ತಲೆಯ ನಿರಾಳದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಗಳು ಮತ್ತೆ ಗಾಳಿಯಾಡುತ್ತವೆ.
ದಟ್ಟ ಕವಿಯುವ ಇರುಳ ಗುರುತ್ವವನ್ನು ಎಲ ಎಲಾ, ಹಗಲಿನ ಸೊಳ್ಳೆ
ಪರದೆ ಕವಿದು, ಉಸಿರು ಗಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂದಿತೆ, ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯ?
ಹಾಡೇ ಹಗಲು ಆಕಾಶದೂರಗಳು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಇಂಗಿ, ಕಣ್ಣಳವಿನೊಳಗೆ
ತಂಗುವುದಷ್ಟೆ ಸದಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚೋದ್ಯ.

ಹೀಗೆ ಬೆಳಕು ತೆರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಚ್ಚಿ ಮರೆಸುವುದೆ ಹೆಚ್ಚು,
ಗತಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದರೂ, ವಿಕಾಸವಾದಕ್ಕೆ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಗತದ ಸಾಕ್ಷವೆ ದಿಕ್ಕು.
ಇಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಸ್ತದಲ್ಲಿ ಆಗೀಗ ಪರಿಧಿಗಳು ಬಿರಿದು, ಉದ್ದಗಲ
ಆಳವತ್ತರಗಳೆಲ್ಲ ಬರಿದು; ತೇಲುತ್ತಲೇ ಇರುವಾಗ ಕಾಲೂರುವಗತ್ಯವೇ
ಇರದು; ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದೆ ನಿರಂತರವಾದ ಸದ್ಯದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ

ಅನ್ಯತ್ವದ ಸತ್ಯ ಸಂತೋಷಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊರೆದವನ್ನು –
ಓ, ಈಗ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಚಲಾಯಿಸುವ ಸ್ವಂತ ಸರದಿ!

ಳ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ

ನೆತ್ತಿಗೇರಿದ ಸೂರ್ಯನ ನೀಳಬಾಹುಗಳು
ತೆಕ್ಕೆಯಲಿ ಹಿಡಿಯಲಾಗದ ವಿಶಾಲ
ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನನಗೊತ್ತಾಸೆ

ಬೀಸದೆ ಮೈ ಬಳಸಿ ನಿಂತ ಗಾಳಿಯೊಂದೆ.
ಬಿಸಿಲುಂಡು ಬಳಲಿ, ಹೆಜ್ಜೆ ಸವಳಕೆ ಬೆದರಿ, ಅತ್ತಿತ್ತ
ಸರಿವ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಮಂದೆ ನಡೆದಂತೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ.

ನನ್ನ ಕಷ್ಟಗೂದಲ ಬುಡದಲಿ ಬಿಸಿಲಿಂಗಿ,
ಶಾಖಕೆ ಮೆದುಳಲ್ಲಿ ಕೋಶಾವಸ್ಥೆಯಲಿದ್ದ
ಸ್ವಪ್ನಗಳು ಹುಚ್ಚೆದ್ದು, ಅರ್ಥಂಬರ್ಥ ಒಡೆದ
ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಹೊತ್ತು ಬೆಳಕಿಗೆದುರಾಗಿ ಹಾರುತ್ತವೆ.
ಮೈದಾನದಲ್ಲವುಗಳಾಕಾರಗಳು ಕರಗಿ, ಬಿಸಿಲು-
ಗುದುರೆಗಳು ಜಿಗಿದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ನನ್ನ ಮೈ ಹಿಡಿದು, ಬೆವರ ಕಂಡಿದು, ಪಾದದ
ಕೆಳಗೆ ಮೈದಾನಕಿಳಿದು, ಸುರಂಗ ಕೊರೆದು,
ಹೆಜ್ಜೆಗಡಿಪಾಯವಾಗುವ ನೆರಳ ವಾಮನ
ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಯ ಹೀರಿ, ಚಿಗುರೊಡೆದು
ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಮೈದಾನ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಂಜೆಗತ್ತಲ ಫಸಲಿರದ ಬೆಳೆ ಸುತ್ತ ಹಬ್ಬಿ, ನನ್ನ
ದಾರಿ ತಪ್ಪುವ ಮುಂಚೆ ನಾನು ಮೈದಾನದಂಚು
ತಲುಪಬೇಕು ಮತ್ತು ನನ್ನ ನೆರಳ ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು,
ಭಾಯೆಯೊಡನೊಂದಾದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ತೆಕ್ಕೆ
ಬಿದ್ದು. ನೆಲದಂಚಿಗಿಳಿದು ಆಚೆ ತೇಲಬೇಕು.

ಬಾನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟ ಸೂರ್ಯನ ಹನಿಗನಸುಗಳ
ಪಕ್ಕ ನನ್ನ ಹಾದಿಗಾಯುತ್ತ ತೂಗಟಿಸಿ
ಬೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಕಾಲುದಾರಿಗೆ ಮರಳಬೇಕು.
ಈ ರಾತ್ರಿ ಇಳೆಯ ಗುರುತ್ವದಾಚೀಚೆ ಕಳ್ಳ
ಸುಳಿವ ಆಕಾಶ-ಪಾತಾಳಗಳ ಪಾದದಡಿ ಹೊಸಕಿ

ಮರ್ಯಾದೆ ರೇಖೆಯೊಳಗೆ ದೂಡಬೇಕು.

ಕೊನೆಗುಳುವ ಒಂಟಿ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಮೈದಾನವಳೆಯಬೇಕು.

ನೆಲ, ನೀರು, ಬೆಂಕಿ, ಗಾಳಿ, ಆಕಾಶಗಳು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ
ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಂತಮ್ಮ ಸಹಜ ಗುಣಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ
ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ, ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಶೇಷದ ನಾಡಿಬಡಿತದ ಸದ್ದು
ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದ ಸನಿಹ ಮುಚ್ಚಟೆ ನೆಲಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಆಲಿಸುತ್ತೇನೆ
ಪಂಚಭೂತ ಮರ್ಮರವ, ಮೂಸಿ, ರುಚಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ,
ಮುಟ್ಟಿ ಮೈಯಾಗುತ್ತೇನೆ, ಮತ್ತೆ ಉಸಿರಾಟದಲಿ ಮೂಲ
ಧಾತುಗಳ ಸತ್ವವನೊಳಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಹೃದಯ
ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮಸ್ತ ಗ್ರಹಣಕೆ ತಕ್ಕ
ಹಾಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮೊಳೆಯಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ಅಂಗಾಂಗ
ಮೂಲವ ಆಚೀಚೆ ಹುಡುಕಿ, ನೆಲಸುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ
ಸಮಕಾಲೀನ, ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳ ಗತಿ ಪತ್ತೆಹತ್ತದೆ ಸೀದ,
ನನ್ನ ಕಕ್ಷೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಸುತ್ತಲೆ ನನ್ನ ಸತತ ಪರಿಭ್ರಮಣ.

ಆಕಾಶ ಮೌನದ ಸಾವಧಾನ ನೆತ್ತಿಗೆ ತಟ್ಟಿ, ತಿಳಿವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು
ಮೊಳೆತಾಗೆಲ್ಲ ನಾನು ನನ್ನ ಖಾಸಾ ಗೂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿರುವ
ಹೊತ್ತಿನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಕುಣಿಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ, ದೂಡುತ್ತೇನೆ \

ಆಚೆ, ಮೂಲವಸ್ತುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ನಕ್ಷೆಯೆಲ್ಲೆಲ್ಲೊ
ಪ್ರಸ್ತಾವಗೊಂಡಿರುವ ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲದ್ರವ್ಯವ
ಮೇದು, ಮೆಲುಕಾಡಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮೊಲೆಗಳಲಿ ತಾಜ
ಹಾಲು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಪುನರಾಗಮನ
ಕಾಯುತ್ತೇನೆ, ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಹಾಯುವ, ಹಿಂದೆ
ಸುಳಿದರೆ ಒದೆಯುವ ಪಶುವಿನ ನಡು ಮೊಲೆಗೆ ಬಾಯಿಕ್ಕಿ,
'ತಾಯಿ' ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿ, ಕಾಲಪೋಷಣೆ
ಯಲ್ಲಿ ದೇಹ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ ನಿತ್ಯ.

ಆಚೆ ಪರಮಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಅಣುಕಣದ ವರ್ತಮಾನ,
ಬೆಳಕಿನಸಂಖ್ಯೆ ಅಗೋಚರ ವರ್ಣ ವೈವಿಧ್ಯ, ಶ್ರವಣಾತೀತ
ಧ್ವನಿಗಳ ತರಂಗರಂಗ, ಕೈಚಾಚಿದರೆ ಸಿಗದೆ ಮೇಲೆ ಸರಿವ ಬಾನಿನ
ಅಭಾವ ಸ್ಪರ್ಶಾನುಭವ, ಮೈಯ ಮುತ್ತಿದರೂ ನಾಲಗೆ ಚಾಚಿದರೆ.

ರುಚಿಗೊಗ್ಗದ ನಿಶೆಯ ಸ್ವಭಾವ, ಮೊದಲಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಾ-
ತೀತಗಳ ರಹಸ್ಯ ಮೆದುಳಿನೊಳಗೇ ತಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ತಿಳಿವಿಗೆ
ಸಿಗುವ ನಿಜದೇಕಮುಖದಾಚೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡ ವಾಸ್ತವದ ಅಸಂಖ್ಯ
ಆಯಾಮಗಳು ಅಲ್ಲೇ, ನನ್ನ ಕೂದಲ ತುದಿ ನನ್ನ ಸೀಮೆಯಲ್ಲೆ.

ಅತ್ತ ಕಾಲಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಿನ ವೇಗಮಿತಿ, ಆಚೆ ನಿಷ್ಕಾಲ
ಇತ್ತ ಹೊದ್ದ ಚರ್ವಾದಡಿ ನನ್ನ ಗತಿ, ನಾನು ತತ್ಕಾಲ.

ಡಾ|| ಎಸ್.ಎಲ್.ಭೈರಪ್ಪನವರ ಅನ್ವೇಷಣ (ಒಂದು ಚಿಂತನ)

ಡಾ. ಎಸ್ ಎಲ್ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಅನ್ವೇಷಣ
(ಒಂದು ಚಿಂತನ)

-ಮಲ್ಲಾರಿ ದೀಕ್ಷಿತ

ಕನ್ನಡದ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ, ವಿಚಾರವಾದಿ ಬರಹಗಾರರಾದ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾದಂಬರಿ 'ಅನ್ವೇಷಣ', 'ಗೃಹಭಂಗ' ದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ವಾರ್ಧವನ್ನು ಓದದೆಯೂ ಓದಬಹುದು. ಇದೊಂದು ಸಮಗ್ರ ಅನುಭವಜನ್ಯತೆಯ ಘಟನಾಸಂಘಟನೆ ಹೊಡೆಯುವ ಕೃತಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ನಾಯಕ ವಿಶ್ವನಾಥ ಅರಸೀಕೆರಿಯ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಭೂತಕಾಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ತಂತ್ರ: ಅವನ ಭಾವನೆ-ಮಾನಸಿಕ ಏರುಪೇರುಗಳು ಕ್ರಿಯೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಂಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಸುವ - ಪ್ರತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಯಕ ನೇಪಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟು ಇಡೀ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿರುವ, ಅವನ ಜೀವನವನ್ನು ರೈಲು ಎಂಜಿನ್ನಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವ, ಅವನಿರಿಸಿಹೋದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಅರಸಿ ಹೋಗುವ ಪಾತ್ರಧಾರಿಯ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೊಸತಂತ್ರದ ಬೆಲೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಭೈರಪ್ಪನವರು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಿಯ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಮೌಲಿಕ ಬರಹಗಾರರು, ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ (ಧರ್ಮಶ್ರೀ, ವಂಶವೃಕ್ಷ, ನಾಯಿನೆರಳು, ಗ್ರಹಣ, ತಬ್ಬಲಿಯು ನೀನಾದೆ ಮಗನೆ, ದಾಟು) ಅವರ ಈ ಮನೋಭಾವ ತುಂಬ ಹರಹು ಪಡೆದು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಓದುಗನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾಯರು ('ಉದಯವಾಣಿ' ದೀಪಾವಳಿ ವಿಶೇಷಾಂಕ ೭೬ ರಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತು ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ, 'ಭಾರತೀಪುರ ಸೋತಲ್ಲಿ ಭೈರಪ್ಪನವರ 'ದಾಟು' ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ, ಭಾರತೀಪುರ ಸೋತರೆ ಯಾಕೆ ಸೋಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಟು ಗೆದ್ದರೆ ದೊಡ್ಡ ಅಪಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.'

ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಳವನ್ನು ಹಿರಿಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದನ್ನು ಪ್ರತಿ ಪಾದಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ನಿಷ್ಠೆಗೆ, ವಿಶಾಲವಾದ ಅನುಭವ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಹರಹನ್ನೂ ಪಡೆದ ಅವರ ಬರಹದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ 'ಮತ್ಸರ'ಪಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳುವ ಗೋವಿಂದರಾಯರೇ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮೂ, ಕಾಫ್ಕಾರನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು, ಎದ್ದು ಕಾಂಬ ಅವರ ಒಂಟಿತನ, ಪರಕೀಯತೆ, ಅನಾಥಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾದ ನವ್ಯ ಹಣೆಪಟ್ಟಿಯ ಲೇಖಕರ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಎಲಿಯಟ್-ಕಾಫ್ಕಾ, ಕಾಮೂರ ಬರಹಗಳ ಹಿಂದಿನ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆಯೂ ಈ ನವ್ಯರಿಗಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. (ಅಡಿಗರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು), ಅಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತೀಯತೆಯ, ಈ ನೆಲದ ಬದುಕಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ-ಶತ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಜಾತೀಯತೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿ ಬರೆಯುವವರು ವಸ್ತು ನಿಷ್ಠರಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಬರವಣಿಗೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ, ಭೈರಪ್ಪನವರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿತಾರೆ ಅನ್ನೋದು ಮುಖ್ಯವೇ ವಿನಃ ಅವರು ಉತ್ತರ ಕೊಡ್ತಾರೆ ಅನ್ನೋದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಫಲ ಇದು, ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂಥಾದ್ದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಾಗ ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡೂ,

ಅಂತರ್ಜಾತೀಯರ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿಯೂ ಸುಖಾಂತ್ಯ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ. ಹಾಗಾದಾಗ ಇಂಥಿಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಮಿಟ್ ಆಗಿ ಬರೆಯಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬರಹಗಾರರ ಪೈಕಿ ಹೆಚ್ಚು ಆರೋಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ, ವಜನವುಳ್ಳ, ಬಿಗಿ ಬರಹದ ಭೈರಪ್ಪನವರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಕರ ನಿಲುವು ಏನು ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿದೆ. ತೀವ್ರ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದಿಗಳು, ಆರ್ಷೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠರು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಭೈರಪ್ಪನವರನ್ನು ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ದಾಟು'ವಿನ ಗೆಲವು ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ದಿಗಿಲನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬರಹದ ಹಿಂದಿನ ಭಾವನೆ ನನಗೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೌಢ ಬರಹಗಾರರೊಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ರೀತಿ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬಾರದೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಭಿಮತ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವೆಂಬಂತೆ ಭೈರಪ್ಪ ನವರ ಅನ್ವೇಷಣೆ' ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಬೆನ್ನುಪುಟದ ಮೇಲೆ ವಿವರಣೆ ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ತೀವ್ರ ವಿಚಾರಪ್ರಚೋದಕವಿದೆ, 'ವಿಶ್ವನಾಥ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಹೊರಡುವ ಪ್ರತಿವ್ಯಕ್ತಿ-ಕಂಠಿ: ಜೋಯಿಸರೇ ಇರಲಿ, ದೇಶಪಾಂಡೆ ವಕೀಲಿರಲಿ, ಜಕ್ಕಾಜಿ ಮಾಸ್ತರಿರಲಿ, ಹೆಡಮಾಸ್ತರಿರಲಿ-ಯೂ ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ, ಅವನ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ; ಅಂದಾಗ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಧ್ವನಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ, ಆತ್ಮಗತವಾಗುತ್ತದೆ, ಸ್ವಾನುಭವದ ಬದುಕಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನದ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವಾಗ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಚಿತ್ರ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕಿಗೂ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತಾಗಿ, ವಿಶ್ವನಾಥನ ಬದುಕು ಆ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲನ ಶಕ್ತಿ ನೀಡುವ ಬೆಳಕಿನ ಕೇಂದ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಂಠೀಜೋಯಿಸರ ಪೌತ್ರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವರ ಬೆನ್ನುಹುರಿಯಪಕ್ಕಕ್ಕೆದ್ದ ಬೆನ್ನು ಘನಿಯೇ ಅವರ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಉರೇಗೋಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ಇದು ಬೆನ್ನು ಘನಿಯೆ, ನನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನಲೆಂದೇ ಬಂದಿದೆ, ತಿಂದೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ' ಅನ್ನುವಂಥ ಭಾವ ಮೊಳೆತಾಗ ಅವರು ಬುದಿಂಗನೆ ಎದ್ದು ಸಾವನ್ನೇ ಚಾಲೆಂಜ್ ಮಾಡುವಂತೆ ಮೊಮ್ಮಗನ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ಕರಿನೆರಳು ಬೀಸಿದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಬದುಕಿನ ಅನಿತ್ಯತೆ ಅರಿವಾಗಿ ತಟ್ಟನೆ ಕ್ರಿಯೆ ಮೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸಾವು ಎದಿರು ನಿಂತಾಗ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯ ಇದ್ದಬದ್ದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುವ ಚಿತ್ರ ಕಂಠೀಜೋಯಿಸರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಬದುಕಿನ ಅರ್ಥಹೀನತೆ, 'ನಾನು ಕಂಠಿ' ಎಂಬ ಅಹಂ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಬಗ್ಗದ ಹಟ, ಛಲ, ದೆವ್ವದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನತಿ ವರ್ಷಗಳು ವಾಸಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ, ಮಾಟ-ಮಂತ್ರದಂಥ ಕ್ಷುದ್ರ ಬದುಕಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸಿ ಕೊಂಡ ಪೊಳ್ಳು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಬದುಕಿನ ಅವಶೇಷಗಳ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣಗೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಅಂತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. 'ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ, ಯಾವುದೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಂಭೀರ ಖಿನ್ನತೆ ಅವರನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ತಾವು ಬೃಹತ್ ಎಂದು ಬಗೆದಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಬದುಕು, ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆ, ನಂಬಿಕೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಗಳೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಬಾಳಿನ ಕೆಲವೇ ಪುಟಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಒಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ವ್ಯರ್ಥ' ಡಂಬಾಚಾರಗಳೆಂಬ ಅರಿವಾಗಿ ಕಂಠೀಜೋಯಿಸರ ಆತ್ಮಶೋಧನೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಬದುಕು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬರಿವು ಬಂದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದು ಆತನ ಕೊನೆಯಾದರೂ ಆಗಬಹುದು ಇಲ್ಲವೆ ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ಹುಟ್ಟಾದರೂ ಆಗಬಹುದು, ಅದು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿದ, ಗಳಿಸಿದ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ, ಕಂಠೀಜೋಯಿಸರದು ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೇನೇ ತನ್ನ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಒಂದು ತೆರನಾದ ಕ್ಲಿಯರ್ ಅಗ್ರಿಮೆಂಟ್, ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಸರಿ.....ಇದ್ಯಾವ ಕನ್ಸಿಡರೇಷನ್ ಇಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನುಷ್ಯನೇ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವೇ ಹೆಚ್ಚು ಶುದ್ಧ' ಎಂಬ ನಂಬುಗೆಯುಳ್ಳ ದೇಶಪಾಂಡೆ ವಕೀಲರು ವಿಶ್ವನಾಥನ ಜೀವನದ ಎರಡನೆಯ ಪದರವನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾರೆ, ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನೂ ಅನಲೈಸ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದರ್ಪ, ಅಧಿಕಾರಯುತ ನಡವಳಿಕೆ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ,

ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥನ ನಡವಳಿಕೆ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅವು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಗಾಳಿಗಿಟ್ಟ ಆಲೋಹಾಲಿನಂತೆ ಆವಿಯಾದಾಗ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರು ಆಧೀರರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಚೆನ್ನವನ್ನೊಡನೆ ಅಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ದೇಹಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿಯೂ ಸಹ ಅವಳ ಕೈನ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಉಣ್ಣಲು ಹಿಂದೆಗೆವ, ದಿನವೂ ರೇಷ್ಮೆಯ ಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಣ್ಣುವಂಥ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೇ 'ಭೀ' ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಹುಶಃ ತೀರ ಎಳೆಯದರಿಂದಲೇ ಪರಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ತಿಂದುಂಡು ಬೆಳೆದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ ಕಳಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಿಜ, ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟೇ ವಿಚಾರವಾದಿಯಾದರೇನು? ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಶೃಂಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನಾಗಿಯೇ ಇರುವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ದೇಶಪಾಂಡೇ ವಕೀಲರೇ ಉದಾಹರಣೆ, (ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಭಾರತದ ಅಣಶಕ್ತಿ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಡಾ| ರಾಜಾರಾವನ್ ಹೇಳಿದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಅವರು ಗಣೇಶನಿಗೆ ಕಾಯಿ ಒಡೆಸಿ, ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರಂತೆ.) ಡೈರಿ ಸಹ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ, ಅಹಂ ಮೆರೆಯಿಸುವ ಸಾಧನ, ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿ, ಇತರರು ಓದಲಿ, ಎಂಬಾಶೆಯಿರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಬರಹ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗದೆ ಸೋಗಿನದಾಗಬಲ್ಲದು, ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾವಿನೊಂದಿಗೇನೆ ಡೈರಿ ಸಹ ಸಾಯಬೇಕೆನ್ನುವ ವಕೀಲರಿಗೆ ಬದುಕು ಮೆರೆಯಿಸುವ ಹಂಬಲ, ಮತ್ತು ಈ ಹಂಬಲ ಆತ್ಮಪರಿಶೀಲನೆಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ವಿಶ್ವನಾಥನಾದರೂ ಓದಿಬಿಡಲಿ ಎಂಬ ಅಲ್ಪ ಅಶೆ ಅವರ 'ಶೋ' ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಜೀವನ? ಅದಕ್ಕಾವ ಡೈರಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಓದುಗನೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರೂ ಅವನ ಬದುಕಿನ ನಗ್ನ ಚಿತ್ರಣ, ಅವನ ಬಾಳಿನ ರೀತಿ ನೀತಿ, ನಿಷ್ಠೆ, ಫಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಮೌಲ್ಯಗಳೆದುರು ವಕೀಲರು ಸಣ್ಣವರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬದುಕು ಹಳವಂಡವಾಗಿದೆ. ಅದೊಂದು ಕೃತಕ ಜೀವನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಕೀಲರು ಸೋಲುತ್ತಾರೆ, ವಿಶ್ವನಾಥ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಾಗ ಅವನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಅಂದಾಗ ಅವನಂಥವನಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದ್ದೂ ಸಹ ವಕೀಲರು ತಿಜೋರಿ, ಕಪಾಟು, ತೆರೆದು ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೇನೇ ಅದು ನೀಚ ವಿಚಾರವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಅವಮಾನಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡ ವಕೀಲರು ಇದೀಗ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ವಿಶ್ವನಾಥನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಲೆಳಸಿ ವಿಫಲಗೊಂಡು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇನ್ನು ಜಕ್ಕಾಜಿ ಮಾಸ್ತರ ಅನುಭವ, ನಾಟಕದ ಬದುಕಿನಂಥ ಅಸಂಬಂಧ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವನಾಥ ನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ, ಜೀವ ಇರೋದಕ್ಕೆ ಬದುಕುವ ತರಹವಲ್ಲ ಅವನು, ಅಂತೆಯೇ ನಾಶವಾದ ಹಳೆಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸದರ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಅರಸುವ ಮನೋವೃತ್ತಿಯವರು ಜಕ್ಕಾಜಿ ಮಾಸ್ತರು. ಯಾವುದಾದರೂ ಮಠ ಸೇರಿ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪೇಟಿ ಬಾರಿಸುವುದೇ ಇನ್ನು ತಮಗುಳಿದ ದಾರಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಹಿಂದಿನ ಮಾಲಿಕ ಬಸೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮತ್ತೆ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಬೇಕು, ಮೆರೆಸಬೇಕು, ಜಕ್ಕಾಜಿ ಮಾಸ್ತರ ಕೈ ತೋರಿಸಬೇಕು ಎಂಬಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬದುಕಿಗೆ ನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರು, ಬಜಿ ತಿಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ಯಾಸ್ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದ್ದೂ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಚಪಲದ ಈ ಮಾಸ್ತರು ನಾಟಕದ ಬದುಕಿನ ಥಳಕು ಬಳಕಿನ ಅರಿವಿದ್ದೂ ಸಹ ಅದಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬೀಳುವ, ಶುದ್ಧ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವಿದ್ದೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುಭಾಯಿ ಫಕೀರಪ್ಪನಂತೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲಾಗದ ದುರ್ಬಲ ನಿರ್ಧಾರದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿದೆ. ವಿಶ್ವನಾಥನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುಂದೆ ಮಾಸ್ತರಿಗೆ ಇರಿಸು ಮುರಿಸು ಆಗುವುದು ಅವನು ಮಾಲತೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವನೆಂದಾಗ, ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಾರ್ಥಿವ್ಯದ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ, ತನಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹಿರಿಯಳಾದವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾವನಾಮಯಿಯಾದರೂ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ವಿಶ್ವ ಹೊರಟಾಗ ಮಾಸ್ತರು ದಂಗಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ತಯಾರಾದ ವಿಶ್ವನ ಆಳವನ್ನಳಿಯುವುದು ಅವನ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ ಮಾಲತೀಬಾಯಿಗೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೊರಗಿನ ಬಣ್ಣದ ಮೆರುಗಿಗೆ, ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನೇ ತೆತ್ತ ಅವಳಿಗೆ ಆದರ್ಶದ ಬಾಳಿನ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ವಿಶ್ವ ಆ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಮಾಯವಾದಾಗಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಅವನ ಹಿರಿಮೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಗಲೇ ಕಾಲ ಮಿಂಚಿರುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವ ಅವಳ- ಮಾಸ್ತರ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನೆನಪಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವತ ಕಾಮದ ಝಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವಿಶ್ವ ಮುರುಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಆಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅಸಹಿಸಿ, ಅವರ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಚಿದಂತೆ ಹೋದಾಗ ರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಕೀಳರಿಮೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲು ' ಅವ ಇದನ್ನು ಕೀಳೆಂದು ಹೇಳುವವ ನನ್ನನ್ನು ಸಣ್ಣವನನ್ನಾಗಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ, ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನು ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಹೇಗೋ ಒಂದು, ಆದರೆ 'ಕಾಮ ತಪ್ಪಲ್ಲ, ವಿಶ್ವತಕಾಮ ತಪ್ಪು' ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು

ಚುಚ್ಚಿದ್ದೇಕೆ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಕೊಟ್ಟರೆ ಬೊಂಬಾಯಿನ ಸುಕಲಾಜಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಸೂಳೆಯರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಒಂದಷ್ಟು ದಿನ ಇದ್ದು ಬರಿ, ಅನಂತರ ನಿಮಗೆ ಆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೇಸಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಗಂಟು ಬೀಳಿರಿ' ಎಂದವನು ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಉಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ಅಂಥ ಹೊಲಸು ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಶುಭ್ರನಾಗಿದ್ದು ಬಂದ ವಿಶ್ವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರಿಗೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸವಾಲೆಸೆಯುತ್ತದೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ರುಚಿ ಕಂಡವನೂ ಸಹ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ. ಆ ಅನುಭವವೇನು ಎಂಬ ಕುತೂಹಲದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೋವಾಂಛೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೂತುಹೋಗುವ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ತಮ್ಮತನದರಿವಾದಾಗ ತೀರ ತೀರ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ, ವಿಶ್ವ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಗದಲ್ಲಿದ್ದನೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಹೊರಟವರು ಆ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಯರಿಗೆ ಗಿರಾಕಿ ಹುಡುಕಿಕೊಟ್ಟಾದರೂ ಹಣ ಗಳಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ನಗ್ನ ಸತ್ಯದ ಅರಿವಾದಾಗ ವಿಶ್ವ ಬೊಂಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಅದೇ ವಿಶ್ವ ಗಳಿಸಿದ ಹಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ಅವನು ಗೆದ್ದು ಬಂದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇವರು ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಹ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಸರಿಗಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಛಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಸೋಲುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸೋಲಲ್ಲ-ಅವರಂಥ ಧಾಂಬಿಕ ಜೀವಿಗಳ ಭೀಕರ ಪತನ. ವಿಶ್ವನ ಅಗಾಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದೇದುರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೀಳಾಗುತ್ತ, ಆಗುತ್ತ ಕಳೆದು ಹೋಗುವ ಚಿತ್ರಣ ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.\

ವಿಶ್ವನಾಥನ ಜಿಗ್ರಿದೋಸ್ತ್ ಗಂಗಣ್ಣ 'ನಾನು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡೆ' ಅಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಒಂದೊಂದು ಕೃತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಳೆಯಲು ಹೋದಾಗ ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪುತ್ತಾನೆ, ಅಂಥಾ ಸುಂದರ, ಒಳ್ಳೇ ನಿಲುವಿನ, ತುಂಬು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಹೋದ ವಿಶ್ವ ಅವನಿಗೆ ಸವಾಲಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಗಂಗಣ್ಣನಿಗೆ ಮತ್ಸರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅವನದು ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿ, ನಿಸೂರಾದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಉಂಡು, ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದು, ಒಂದು ದಿನ ಸತ್ತುಹೋಗಿ, ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಅಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನತನ ಬಿಟ್ಟು, ಹೋಗದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ಅವನದು, ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧ ವಿಶ್ವನಾಥ, ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದು ಗಂಗಣ್ಣನ ಜಾಯಮಾನವಲ್ಲ, ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಲ್ಪಡುವ ಕಾಗದದ ಚೂರು ಗಂಗಣ್ಣ, ವಿಶ್ವ ಪ್ರವಾಹದೇದುರು ಎದೆಯೊಡ್ಡಿ ತನ್ನತನ ಮರೆಸುವ ಛಾತಿ ಇದ್ದವ. ಹೀಗಾಗಿ ವಿಶ್ವನ ಬದುಕು ವ್ಯವಹಾರಿಕತೆಯಿಂದ ಬಹುದೂರ ಸರಿದಂತೆ ಗಂಗಣ್ಣನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಡಾರ್ವಿನ್ನಿನ ವಿಕಾಸವಾದದ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಗಂಗಣ್ಣನಂಥವರು ಸತ್ತ ಮರುದಿನವೇ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿ:ಶೇಷವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವನ ಅವಶೇಷಗಳೂ ಸಹ ಬದುಕಿನ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಅಪ್ಪನ ಆಡಂಬರದ ಧಾಂಬಿಕ ಜೀವನ, ಗಂಡನ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಕಠೋರ ಬದುಕುಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಣ್ಣಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶ್ವನ ಹೆಂಡತಿ ಸುನಂದ, ಒಳ್ಳೇ ಜೋಡೆಲಂಬಿನ, ನಿಲುವು ಮೈಕಟ್ಟಿನ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಗಂಗಣ್ಣನಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುನಂದೆಗೆ ತನ್ನತನವಿದೆ, ಛಲವಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಗುಲಾವಳಲ್ಲ ಎಂದು ಹೊಸ ಹಾದಿ ತುಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನದೇ ಬದುಕನ್ನು ತನ್ನದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಳು ಮೈಕೊಡವಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನ ಕೊನೆಯ ಸಂಬಂಧ ಸಾರುವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸತ್ತಾಗ ಅವಳ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ ಮುಗಿಲುಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಾಳಿಸಿಲಾಗದ ಗಂಡ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಗಂಡ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. Typical ಹಿಂದೂ ನಾರಿಯ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸುನಂದ ಹರಿದೊಗೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸುನಂದೆಯ ನಿಲುವು ಭಿನ್ನತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಭೈರವನವರ ಸತ್ಯಭಾಮ (ದಾಟು) ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ (ವಂಶವೃಕ್ಷ), ವಿನುತಾ (ದೂರ ಸರಿದರು)-ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಸುನಂದ ಹೆಚ್ಚು ವಾಸ್ತವಿಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಭಾವನಾವಶಳಾಗುವ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಬಿಟ್ಟು ಭೈರವನವರು ಸಹಜ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ

ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ-ಸುನಂದೆಯಲ್ಲಿ. ಭೈರಪ್ಪನವರು ಮಗುವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಆದರ್ಶ ಹಿಂದೂ ನಾರಿಯಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಸುನಂದೆಗೆ ಕಾರುಣ್ಯ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಅವಳನ್ನು ಗಳಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ವಿಶ್ವನ ಜೀವನದ ರೈಲುಗಾಡಿಯ ಗಾಲಿಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸಿಕ್ಕಿ ನಜ್ಜುಗುಜ್ಜಾಗದೆ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾಳೆ, ಸ್ವಂತಿಕೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ರೈಲನ್ನು ಆಶಿಸುವುದು ಅವಳ_ವಿಶ್ವನ ಮಾನಸಿಕ ಸಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರರ್ಥನ, ಹಿಂದೂಮೈ ವಿಶ್ವ ಸಹ ರೈಲನ್ನೇ ಆಯ್ದಿದ್ದ ಸಾಯಲು, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಾವುಗಳೂ ಹೇಡಿತನ-ರೈಲಿನಂತಹ ಗಂಭೀರ ದೈತ್ಯನ ಕೈಲಿ ಸಾಯುವುದೇ ಗಂಡಸುತನ ಎಂದು ವಿಶ್ವ ಬರೆದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನಮಗೆ. ಸುನಂದೆಯ ಕೆಚ್ಚು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹಟಮಾರಿಗಳೇ, ಗಂಡ ದೂರೀಕರಿಸಿದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಅವನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಧರ್ಮ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರಿಗೆ, ಆದರೂ ಸುನಂದೆಯ ಛಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ದನಿ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವನ ಡೈರಿ ಓದಿದಾಗ ಅವರಿಗೂ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳು ತೀವ್ರ ಸೆಳೆತವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬದುಕಿನ ಶಿಸ್ತಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಸಿದ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಅವರ ಕೈಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಳದತ್ತ ಸೆಳೆದತ್ತ ಹೋಗುವುದೇ ತಮ್ಮ ಗತಿ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಾವಂದುಕೊಂಡಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಂಡು ತಿಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದು ಓದಿಸಿ, ಮದುವೆ ಮಾಡಿ, ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಸತ್ತುಹೋಗುವುದೇ ಬದುಕಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರಿವು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮಿಂಚಿದಾಗ ಅವರು ಅಧೀರರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತೆ ರೈಲಿನೊಂದಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನತಾಳಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಧೀಮಂತ ರೈಲಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ-ಅಂತೆಯೇ ಬದುಕಿಗೂ, ಜೋಡಿ ಹಳಿಗಳು ಒಯ್ಯಲ್ಲಿ, ಪಾಯಿಂಟ್ಸ್‌ಮನ್ ಬದಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತ ನಡೆಯುವುದೇ ಅದರ ಕೆಲಸ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಬಸ್ಸೇ ವಾಸಿ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಾಲನಡೆಯೇ -ಅಂದುಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಮಾನವನ ಮೂಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಬದುಕಿಗೆ ಈ ರೈಲು, ಬಸ್ಸು ಮತ್ತೊಂದು ತಡೆ ಹಾಕಿವೆ, ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಃ ಮಾನವ ನೈತಿಕವಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೇ ಎಂಬ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ರೈಲು ಎಂಜಿನಿನಂತೆಯೇ ವಿಶ್ವನ ಬದುಕೂ ಸಹ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಶುರುವಾಗಿ, ಯಾರದೋ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ತಿರುವು ಪಡೆಯುತ್ತ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲವೆ ಜೋಡಿ ಹಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎಂಜಿನಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಡಬ್ಬಿಗಳು ಕಂಠಿ ಜೋಯಿಸರು, ಗಂಗಣ್ಣ, ದೇಶಪಾಂಡೆ ವಕೀಲರು, ಜಕ್ಕಾಜಿ ಮಾಸ್ಟರು, ಮಾಲತಿಬಾಯಿ, ರಂಗಪ್ಪನವರು, ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರು ಇತ್ಯಾದಿ-ಎಂಜಿನಿನ ಚಲನೆಯೇ ಇವರ ಜಡತ್ವ ನೀಗಬೇಕು.

ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಅಂತರ್ಮುಖತೆ ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ, ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ವಿಶ್ವನಾಥ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಅಂತರಂಗದ ಶೋಧನೆಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾನೆ, ಅವನ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಇತರರೂ ಅನುಭವಪಡೆಯುವ, ಸಂಕೀರ್ಣ ಹಾಗೂ ಶಬ್ದಾತೀತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಮಾಧವ ಕುಲರ್ಣಿಯವರ ಮಾತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಭೈರಪ್ಪನವರ ಈ ನಾಯಕ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ, ಹೋರಾಡಿದರೂ ಕೊನೆತನಕ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಬಿಡುವ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಈಗಲೋ ಇನ್ನೊಂದು ಗಳಿಗೆಗೂ ಧುತ್ತೆಂದು ನಮ್ಮೆದುರು ವಿಶ್ವ ಬಂದು ನಿಂತಾನೇನೋ ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಕೃತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಯ್ದುಕಂಡಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಹೊಸ ತರಹ.

ಆದರೆ ರೈಲಿನೊಂದಿಗೆ ಜೀವನ ಹೋಲಿಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ 'ಗ್ರಹಣ'ದಲ್ಲಿ ಆದಂತೆ ಕೊಂಚ ಅತಿ ಎನ್ನಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡು ಬರಹಕ್ಕೆ ಬಿಗಿ ತಂದಿದೆ.

ಭೈರಪ್ಪನವರ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎದ್ದಿರುವ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಬರಹದ ಪುಕಾರ, ವಿಮರ್ಶಕರು ದಿಗಿಲುಗೊಳಿಸುವಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸಾಶಂಕರಾಗಿ ನೋಡುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾದ, ದಿಟ್ಟ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ, ಉತ್ತರ

ಮೂರ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ವಿಚಾರ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಂಥ ಚಿತ್ರಣ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡುಮಾತುಗಳು ಸೊಗಡಿನಿಂದ ಜೀವಂತಿಕೆ ಪಡೆದು, ತನ್ನ ಗಂಭೀರ ವಿಚಾರವ್ಯಚೋದಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಂತರಂಗ ಶೋಧನೆಗೆಡೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಆಳದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆ ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತೆ ಸುಳಿದು ತಟ್ಟನೆ ಅಂತರ್ಮನವನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ವಾಸ್ತವಿಕ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಅಪರೂಪದ ಬರವಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೂ, ಭೈರವ್ವನವರು ವಿಮರ್ಶಕರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಗಿನವರಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅದ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿದೋಷವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ಪಾಡು

ನನ್ನ ಪಾಡು

-ಹೊ ಮ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ

ಮೊನ್ನೆ ಚಾಮರಾಜ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ
ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ
ಒಂದು ನಾಯಿ ನೋಡಿದೆ
ನೋಡಲು ಅಂತಸ್ತಿನ ಒಳ್ಳೆ ಹೊಸವಿನ್ಯಾಸದ ಮನೆ
ಆಳೆತ್ತರ ಸುತ್ತಲ ಗೋಡೆಗೆ ಭದ್ರ ಉಕ್ಕಿನ ಗೇಟು
ಹೊರಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಮನೆಬಾಗಿಲ ತನಕ
ಸಿಮೆಂಟು ಸವರಿದ ದಾರಿ
ಮೇಲೆ ಹಂದರದಾಸರೆಯ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ
ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಟಾನು ಲಿಲ್ಲಿ ಚೆಂಡು ಗುಲಾಬಿಗಳ
ನಗುವ ಪಕಳೆಗಳ ಹೂಕುಂಡಗಳು

ಕಾಲು ಮುರಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು
ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಜಡ್ಡಾಗಿ ಬಿದ್ದು ನರಳಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು
ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸತ್ತು ಈ ಮನೆಯೊಳಗೇ
ಸಮಾಧಿ ಹೊಂದಿರಬಹುದು
ಅನಿಸುವಂಥ ಈ ಮನೆಯ ಹೊರಬಾಗಿಲ ಫಲಕ
-ಎಚ್ಚರ ನಾಯಿಗಳಿವೆ

ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ಹಾಗೆ ಗೇಟಿನ ಪಕ್ಕಕೆ ನಾಯಿ
ಮೋಟು ಬಾಲದ ಗಿಡ್ಡ ಕಾಲಿನ
ಇಷ್ಟುದ್ದ ಧಾಂಡಿಗ ಮೈಯುಳ್ಳ ವಿಲಾಯಿತಿ ನಾಯಿ
ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬ್ರೆಡ್ಡು ಬೆಣ್ಣೆ ಚಪಾತಿ ತುಪ್ಪ
ಮೊಟ್ಟೆ ಮಾಂಸದ ತುಂಡು ತಿಂದು
ಉಬ್ಬುಬ್ಬಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದ ನಾಯಿ

ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮೈಮಾಸುವ ಹಾಗಿದ್ದ ಧಡೂತಿ ನಾಯಿಗೆ
ಕರಳಲಿ ಇಂಚುಗಳಗಲದ ಪಟ್ಟಿ
ಪಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರುದ್ದದ ಸರಪಳಿ ಕಟ್ಟಿ
ಕೊನೆಗೆ ನೆಲದಲ್ಲೆ ಹುದುಗಿದ ಗೂಟಕೆ ಗಂಟು

ಹೀಗೆ ಗೂಟದ ವೃತ್ತದ ಸುತ್ತ ಮುಸಿಮುಸಿ ತಿರುಗುವ
ನಾಯಿ ಕಣ್ಣಲಿ ಏನೋ ತೇವ
ಕಣ್ಣಲಿ ಕಾಣುವ ಅವ್ಯಕ್ತ ನೋವ ಪ್ರವಾಹ
ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ತಿಂದು
ಗೂಟದ ಸುತ್ತ ಗಸ್ತು ಹೊಡೆವ
ನಾಯಿಯು ಹೂಡಲಾರದು ಯಾವ ಕೋರ್ತಲಿ
ಹಕ್ಕಿನ ದಾವಾ
ಈ ನಾಯಿಪಾಡಿಗೆ
ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೇ ನಕ್ಕೆ.

ಭಾರತೀಯ ಯುವಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದ

ಭಾರತೀಯ ಯುವಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದ

-ಬಿ ಭಾಸ್ಕರ ರಾವ್

ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಕುಪಿತ, ಅಸಹಾಯಕ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಭಾರತೀಯ ಯುವಕನ ಜೀವನದ ದುರಂತದ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ಗಳೆಂದರೆ : ತಾನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿ ನೌಕರಿ ಹಿಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ, ನೌಕರಿ ದೊರೆತಾಗ ಮತ್ತು ನಂತರದ ಜೀವನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ಒಪ್ಪಂದ (Compromise) : ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನೆರಡನೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುವ ಹೊಡೆದಾಟದಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷ, ಈ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ದುರಂತವೆಂದರೆ ನಾನು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣ ಈ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಬೇಕಾದ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಾವುದೇ ವಿಧದ ಗಣನೀಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅಂದರೆ ಸಂಘರ್ಷ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ತಿಕ್ಕಾಟದ ಬಿಸಿ ಬೇಗನೆ ಆರಿ ಜಗಳಾಡಿದ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಉಂಡು ಮಲಗುವಾಗ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಸಂಘರ್ಷವೂ ಕೂಡಾ ಕೊನೆಗೆ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲೇ ಕೊನೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ.

ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ಉನ್ನತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಅದೆಷ್ಟೋ ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಬದುಕಿನ ಗಾಢತೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟು, ಅಭೇದ್ಯವಾದುದನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರಟು, ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಕಾಣುವ ಸಮಾಜದ ಅಂಕುಡೊಂಕಗಳನ್ನು ಓರೆಕೋರೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು ಅದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಇರುವ ಅಂಕುಡೊಂಕನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿ ಸಬಾರದೆಂದುಕೊಂಡು, ಧೀಮಂತ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಯುವಕ ನೌಕರಿಗಾಗಿ ಹೊರಟಾಗ ಎದುರಿಸುವ ಒಂದೇ ಒಂದು

ಸತ್ಯ, ವಾಸ್ತವತೆ ಎಂದರೆ ಒಪ್ಪಂದದ ಬದುಕು, ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಮುಖ್ಯರೋ, ಹುಚ್ಚರೋ, ಅರೆಬುದ್ಧಿ ಇರುವವರೋ, ಬಹಳಷ್ಟು ಹಣವಿದ್ದು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮೆದುಳಿ ರುವವರೋ ಆದಂತಹ ಹಿರಿಯರೊಡನೆ, ಗೌರವ ಪಡೆಯುವ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳಿಸದೆ ಒಂದು ಐವತ್ತೊ ಅರುವತ್ತೊ ವರ್ಷ ಜೀವನಹಿತ ಉಳಿದಿದ್ದ ಕಾರಣ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಗೌರವವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವವರೊಡನೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಡನೆ, ಸಮಾಜದೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಹೊರತು ಬದುಕು ಅಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಆತ ಬಹುಬೇಗ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ : ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವುದಾದಲ್ಲಿ ಆಗ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರುವುದರ ನೋವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ; ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವುಗಳು, ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವಂತೆ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು, ನಡು ಬಗ್ಗಿಸುವಾಗ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಮೊಂಡುಮಾಡಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 'ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲ' ಎಂದು ತಿಳಿದೂ ಒಂದು ವಿಧದ ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯಭಿಚಾರಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ, ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ, ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಬದುಕಬೇಕಾಗುವ ಬದುಕಿನ ವಿಪರ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಯುವಜನಾಂಗದ ಬದುಕನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಲಾಗದಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರು, ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಆಚರಣೆಗಳು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳ ಜತೆ ಇಂದಿನ ಯುವಜನಾಂಗ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹೋರಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಯುವಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕಾದ, ಅವರ ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಲಹರಿಲಹರಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಗೊಡಬೇಕಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಣರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯರು, ನಮ್ಮನ್ನು ಆಳುವ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ನಮಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿಗೂ ಮೊದಲೇ ರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಧರ್ಮ, ದೇವಾಲಯಗಳ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗದವರು, ನಮಗಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ರೆಡಿಮೇಡ್ ಆಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾಗಿರುವವರು; ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲೆ ಸೇರಿ ಅಥವಾ ಸೇರಲು ತಯಾರಾಗಿ ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಸದಾ, ಇನು ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ, ಬರೀ ತಮ್ಮ ದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯ ಕುರಿತೇ ಮಾತ ನಾಡತೊಡಗುವವರು ಅಥವಾ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿರುವವರು, (ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಪವಾದಗಳಿರಬಹುದು -ಬೆರಳೆಣಿಕೆಗೆ ಸಿಗುವಷ್ಟು..) ಅಲ್ಲದೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾಡುವ ಅನ್ಯಾಯ, ಶೋಷಣೆ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಗಳನ್ನು ತಾನೆಷ್ಟೇ ಸಂಭಾವಿತ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಎಂದುಕೊಂಡರೂ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರ ವಾಗಿರುವ ಒಬ್ಬನ ವಿರುದ್ಧ ಹೊಡೆದಾಡಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಹಲವಾರು ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಒಂದು ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಹತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಾವು ನಾಂದಿ ಹಾಡುತ್ತೇವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ 'ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಸಿರುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಒಟ್ಟು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇರುವ ಈ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಬದಲಾವಣೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಾಗಿಯೇ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ.

ಈಗ ಆಳುತ್ತಿರುವ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆ, ಕನ್ನವೇಟಿಸನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ನೆಚ್ಚಿದ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಹಸ ಜನಾಂಗದ ಮೇಲೂ ಹೊರಿಸುತ್ತದೆ; ಹೊರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ, (ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಪ್ರತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ, ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ತತ್ವಗಳು, ವಿಚಾರಗಳು ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ವರ್ಗದ ತತ್ವಗಳು ವಿಚಾರಗಳು ಎಂದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಹೇಳಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯ!) ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಧರಿಸುವ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವೀಧರೆಯೊಬ್ಬಳು ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕಿಯಾಗಿರುವುದು ಕನಸೇ ಸರಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗ ಹೀಗುತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ: "ನಮ್ಮದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾಲೇಜ್, ನಮಗೆ ಈ ನವೀನತೆಯಲ್ಲಿ, ಆಧುನಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ, ಸೀತಾ ಸಾವಿತ್ರಿಯರೇ ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುವ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿರಬೇಕು, ನೀವು ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಧರಿಸಿ ಬಂದರೆ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಮಿನಿ ಧರಿಸಿಯಾರು, ಹಾಟ್ ಪ್ಯಾಂಟ್ಸ್ ಹಾಕಿಯಾರು. ಇದು ಹಳೆ ತಲೆಮಾರಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕ, ಆಡಳಿತವರ್ಗದ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಯುವಕರ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾಯಕಾರಿ, ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ."

(ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ, ಒಬ್ಬಳು ಒಂದು ವಿಧದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದಾಗ (ಉದಾ: ಸೀರೆ) ಆಕೆ ಬರೀ ಸೀರೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆ ಸೀರೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಿಲುವು ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರನ್ನೇ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಲ್ಲ ಸತ್ಯಾಂಶವಿದೆ.)

ಕ್ರಾಂತಿಕಾರೀ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಯುವಜನಾಂಗ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಮೇಲಣ ವಿರೋಧ ಸೂಚಿಯಾಗಿ ಉದ್ಭವಾದ ತಲೆಕೂದಲು ಬಿಡಬಹುದು; ಯುವಕ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ಕುಟುಂಬದವನಾದರೆ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನಬಹುದು; ಅಪ್ಪ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಜಪತಪ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ತಡವಾಗಿ ಟಿಕೆಟ್ ಸಿಗದೆ Sexy ಸಿನೆಮಾ ಒಂದನ್ನು ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮದ್ಯ ಕುಡಿಯಬಹುದು; ದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಾಯಿ ಅಥವಾ ಅಜ್ಜಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಒಂದೇ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಚೇಳು ಕಚ್ಚುವ ಹಾಡು, ಶೋಭಾನೆ ಹಾಡು ಅಥವಾ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಪ್ರಸಾದ ಬೇಡುವ ಹಾಡು ಹಾಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ಸೂಚಿಯಾಗಿ ಬಾತ್‌ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಬತ್ತಲಾಗಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಸಿನೆಮಾ ಹಾಡನ್ನೇ ತನ್ನದೇ ಆದ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪೊಳ್ಳು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಲವೇ ಸಮಯ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಹೆಚ್ಚಿನದೇನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸದೆ ಆತ ಹೊರಟ ತಾಣಕ್ಕೆ ತಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿದ ಮಗ ಕೆಲಸ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಜನರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿ, ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ವರ್ತಿಸಿ ಮಗನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸಬಲ್ಲನಾದ್ದರಿಂದ ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಲೇ ಬೇಕು ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಬೇಕು; ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಪ್ಪನಿಗಾಗಿ ಅಪ್ಪನ ಮೂಲಕ ಸಿಗುವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು 'ಪ್ರೇಮವಿವಾಹವನ್ನುವುದನ್ನು ಕನಸು ಮನಸಿನಲ್ಲೂ ಯೋಚಿಸಲಾರೆ' ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂದು, "ಹೇಗೇ ಇರಲಿ ಎಂತೇ ಇರಲಿ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೈಯನ್ನೇ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು, (- ನಿಮ್ಮ ಹಂಗಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೊರಟವನ ಬದುಕನ್ನೇ ದುಸ್ತರಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪ ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ.)

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾದಾಗ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ (ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಖಾಸಗಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತದೆ), ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ, ವೈಚಾರಿಕತೆಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಪರವಾಗಿರುವ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡವೇ ನನ್ನ ಉಸಿರು, ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಸೂಕ್ತ' ಎನ್ನುವವನೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗುವುದಾದರೆ, 'ನೀವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮ ಪರವೋ, ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಪರವೋ?' ಎಂದಾಗ, (ಕೆಲಸ ಬೇಕಿದ್ದಲ್ಲಿ) ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು " ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ " ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಒಪ್ಪಂದ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಅವನ ಬದುಕನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾಡುವಷ್ಟು, ಆಗ ಬದುಕು ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತವಾಗದೆ Conditioned ಆಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕು ತನ್ನ ನೈಜ ಒಪ್ಪ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನೀರಸ ಒಪ್ಪಂದದ ಬದುಕಾಗುತ್ತದೆ, ಒಪ್ಪಂದವನ್ನುವುದೇ ಬದುಕಿನ ನೈಜ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಸಹಜ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿರುವ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ದುರಂತ ಶಕ್ತಿ, ಏಕೆಂದರೆ ಒಪ್ಪಂದ (Compromise) ದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರವಿದೆ, ಚಾಣಾಕ್ಷತನವಿದೆ, ವಹಿವಾಟಿದೆ, ಲಾಭವಿದೆ; ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತೆ ಇಲ್ಲ, ಆತ್ಮೀಯತೆ ಇಲ್ಲ, ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ, ಒಪ್ಪಂದ ವಾಣಿಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ.

ಈ ಒಪ್ಪಂದದ ಬದುಕು ಮನೆಯ ಹೊರಗಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ಈಗ 'ಜನಾಂಗದ ಅಂತರದಿಂದಾಗಿ, ಹೊಸ-ಹಳೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ತಾಕಲಾಟದಿಂದಾಗಿ ಮನೆಯ ಒಳಗಿನ ಜೀವನವನ್ನೂ ಆವರಿಸುತ್ತಿದೆ. ತಂದೆ-ಮಗ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ - ಮಗ ಅನ್ಯ ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಾಗ : "ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು, ಕೆಲಸ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ." ಅಪ್ಪ ಮತ್ತು ಮನೆಯವರು ಮಗನ ಬದುಕನ್ನೇ Conditioned ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಆತ ಬಹಳ ಸಂಲಭವಾಗಿ " ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಹಂಗಿಲ್ಲ" ಅಂದು, ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತಾನೊಂದು ತಂತುವಾಗಿರುವುದು ಇನ್ನು ಸಾಕು ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹರಟುಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಅದೆಷ್ಟೋ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ವಂಣಿಯಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು 'ಫಿಷ್ಟಿ ಫಿಷ್ಟಿ' ವ್ಯವಹಾರ : 'ಅವಳನ್ನು ಬಿಡು; ಕೆಲಸ ತೆಕೊ, ಆಶ್ಚರ್ಯದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಈ ತರಹದ ಒಪ್ಪಂದದ ಬದುಕನ್ನು ತಮ್ಮ ವನಸ್ಸಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಜನಾಂಗ ಬಹುಬೇಗನೇ ಆ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸತೊಡಗುವುದು, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗುಣಪಡಿಸಲಾಗದ

ರೋಗವಾಗಿರುವ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ (adjusting) ರೋಗ: ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಇನ್ನರ್ಥ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಂದಿಕೆಂದು ಬಿಡುವವರು, ರಾಮ-ರಾವಣ ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಬಹುಬೇಗನೇ ರಾರಾಜಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವರು ನಾವು, ಇದು ಮುಂದೆ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಒಡೆದ ಬದುಕಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿ ನಾವು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆಯೇ, ದ್ವೇಷಕ್ಕಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಬೇಸರ ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಕೂಡಿ'. ಮಾತಾಡ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿ ಫ್ಯಾಷನ್‌ಗಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತೇವೆ, ತಪ್ಪು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟೆವಲ್ಲ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ, ಹೀಗಾದಾಗ ಬದುಕಿರುವುದರಲ್ಲಿರುವ ನೋವಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ, ಜೊತೆಗೆ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯುವಜನಾಂಗ ಸುಮ್ಮನೆ 'ಇರು'ತ್ತದೆ.

ಸಿಂದಾಬಾದನ ಆತ್ಮಕಥೆ

ಸಿಂದಾಬಾದನ ಆತ್ಮಕಥೆ

-ಹೆಚ್ ಎಸ್ ವೆಂಕಟೇಶ ಮೂರ್ತಿ

ಈ

ನೆಲದಲ್ಲಿ ತಿಂದು ಮಲಗಿದ್ದೆ

ನಲ್ಲವೇ? ೧

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಕನಸು

ಕಂಡು

ಧಿಡಿಲ್ಲನೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡೆ. ೨

ಸುತ್ತ ಎತ್ತರೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಮರ ನಿಂತಿದ್ದವು

ಸಂಜೆಯ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಮಿಟುಕಿಸಿ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಿ

ನಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎನಿಸಿ ಗೆಳೆಯರ ನೆನಪಾಗಿ ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದೆ. ೩

ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮಾತು ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ

ದಿಗಿಲು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆ ಓಡಿ ನೋಡಿದರೆ

ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹಡಗು ಹತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ೪

ಅಪರಿಚಿತ

ನನ್ನ

ದಲ್ಲದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡಿದೆ. ೫

ನನ್ನಂತೆ ಯಾರಾದರೂ
ಉಳಿದಿರಬಹುದೇ ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಕೂಗಿ
ಕ್ಷಣಗಳನಂತರ ನನ್ನನ್ನೇ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ನೀರವ ಅತ್ತೆ. ೬

ಅಯ್ಯೋ
ಕ್ಷಣಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಉಂಡೊಗೆದ ಹಸುರೆಲೆಗಳು
ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಅಲ್ಲೇ ತಲ್ಲೀನ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ೭

ಚಿತ್ರವಗತ್ತಾಗಿತ್ತು, ಅದೇ ನೆಲದಲ್ಲೇ
ಹತ್ತಿಬಂದ ಹಡಗು, ಜೊತೆ ಜನ, ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ
ಕಳಕೊಂಡ ಒಬ್ಬೊಂಟಿ ನಾನು. ೮

ಇಂದು ಮುಂಚಾನೆ ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರಾಯಿತು
ಹಸುರೆಲೆಯು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು
ಒಂದು ಕಾಗೆ ತಂಗಳು ಕುಕ್ಕುತ್ತ ನನ್ನತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ೯

ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜನ ಯಾರಾದರೂ ಇರಬಹುದೋ.....
ಇರಬಹುದು.....
ಕಾಲೆಳೆಯ ತೊಡಗಿದೆ. ೧೦

ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿ..... ನಿಂತಿದ್ದ ಮರಗಿಡ.....ಒತ್ತಾಡುವ ನಾನು
ಅಲೆದೆ.

ನನ್ನ ನೆರಳು ಕುಗ್ಗುತ್ತಾ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾ ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು. ೧೧

ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರ.
ಹುಡುಕಾಟ.
ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಡ ೧೨

ನಡು ಹಗಲು ನನ್ನ ಬೆವರು ಆ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ
ಹಠಾತ್ತನೆ
ಹಸುರು ಭೇದಿಸಿ ಮೇಲೆದ್ದ ಒಂದು ಶ್ವೇತ ಸುಂದರ ದಿವ್ಯ ಸೌಧಾಗ್ರ
ಕಂಡೆ. ೧೩

ಆಹಾ
ಈ ನೆಲದಲ್ಲೊಂದು ಮನೆ ಕಂಡಿತೇ ಎಂದು
ಬಿದ್ದೆದ್ದೋಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಆರೆ ಆ ವಂನೆಗೆ ಬಾಗಿಲೇ ಇಲ್ಲ. ೧೪

ನನ್ನನ್ನೇ ಕಾಣಿಸುವ ಆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಮನೆಯ ಜಾರುಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ
ಅರೆ ಭಯ ಅರೆ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತಾ
ಒಂದು ಮಾಯದ ಬಾಗಿಲಿಗಾಗಿ ತಡಕಾಡಿ ಸುತ್ತಿದೆ. ೧೫

ಒಳಗೆ.

ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಜೀವದ ಜೊತೆಗಾಗಿ
ಬೆದಕಾಡಿ ಸುತ್ತಿದೆ. ೧೬

ಇಲ್ಲ
ಇಲ್ಲದ ಬಾಗಿಲು
ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ೧೭

ಆ ಮನೆಗೊಂದಾನೆಂದು ಬಾಗಿಲು
ಮೂಡಬಹುದೆಂದು ಏಕಾಗ್ರ, ಕಾಯುತ್ತಾ
ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಕಾವಲು ಕೂತೆ ಅನ್ನಾಹಾರ ತೊರೆದು, ೧೮

ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಸೆರಗ ಬದಲಿಸುತ್ತ
ಆ ಶ್ವೇತ ಸುಂದರ ದಿವ್ಯ ಸೌಧ
ಸ್ತಬ್ಧ ಕೂತಿತ್ತು. ೧೯

ಗಾಳಿ ಮಂದವಾಗಿತ್ತು, ಮರಗಳು ಅಲ್ಲಾಡದೆ ನಿಂತು
ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದವು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದು
ಅರೆ ಒಣಗಿದ ಎಂಜಲೆಲೆ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ೨೦

ಹೊತ್ತು
ಮರಗಳ ಆಚೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ
ಕತ್ತಲೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ೨೧

ಆಗ
ಆಗಸದಲ್ಲೊಂದು
ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕಿ ಕಂಡಿತು. ೨೨

ಬರೆ ಬರುತ್ತಾ
ಅದು
ಹಕ್ಕಿ ಆಯಿತು. ೨೩

ಆಯಿತು ಗುಬೀ ಕಾಗೆ ಹದ್ದು ರಣಹದ್ದು
ಉದ್ದಾನುದ್ದ
ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂತು. ೨೪

ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ
ಅದರ ರೆಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಕ್ಕೆ
ಅದರ ಕೊಕ್ಕು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ೨೫

ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿತ್ತು,
ಅದರ ನೆರಳು ನಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿ
ಮಂಕಾಗಿಸಿತು. ೨೬

ಆದು ಎರಗುವ ರಭಸಕ್ಕೆ ಮರಗಳು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಾ
ರೆಂಬೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ
ಹಣೆಗೊತ್ತಿಕೊಂಡವು. ೨೭

ಅದರ ಬರ್ಬರ ಮೊರೆತದೊಂದಿಗೆ ಏದೆಯ ದಡಬಡ
ಹೆಣಗತೊಡಗಿ
ನಾನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ರಾವಿದೆ. ೨೮

ನನ್ನಡಿಯಿಂದ ನೆಲ ಜರುಗುತ್ತಾ
ಒಂದು ಕೆಂಪು ಕೋಟೆ ಧಿಡಿಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು
ಸೌಧಕ್ಕೆ ಕೋಟೆಯಾಯಿತು. ೨೯

ಸಾವಿನಂಥ ಅದರ ಕಣ್ಣು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಂಡು
ಆಯಿತು ನನ್ನ ಕಥೆ ಎಂದುಕೊಂಡು
ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿದೆ. ೩೦

ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಾಗ
ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಬೆಟ್ಟ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಸುಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದ
ಆ ಬಿಳಿಯ ಸೌಧವನ್ನಾವರಿಸಿ ಕೂತಿತ್ತು. ೩೧

ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೋ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕೊಕ್ಕು ಕಂಡು
ಅದು ಹಕ್ಕಿ ಇದು ಮೊಟ್ಟೆ
ಎಂಬ ಅರಿವು ಒಡೆಯಿತು. ೩೨

ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಪಕ್ಷಿಯ ಕೊಕ್ಕಿನ ಕೆಳಗೆ
ತೊಟ್ಟು ನಿಡ್ಡೆಯಿಲ್ಲ.
ಮೊದ ಮೊದಲು ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕುವುದೋ ಎಂಬ ಭಯ. ೩೩

ಬಳಿಕ
ಅದರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರ ನಾನು
ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ೩೪

ಈಗ ಪಾರಾಗುವಾಶೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದೆ-

ಹಕ್ಕಿ

ಹಾರುವುದೇ ನಿಶ್ಚಯ. ೩೫

ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ

ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಣ್ಣದ ಮುಡಾಸು ಬಿಚ್ಚಿ

ಹಕ್ಕಿಯಂ ಕ್ರೂರ ನಿಷ್ಕರುಣ ಭಯಂಕರ ಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ ೩೬

ಸೂರ್ಯ ಅರೆನೆಲ ಅರೆಬಾನಲ್ಲಿ

ಸಂದಿಗ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಸಂಧಿ(ಯಲ್ಲಿ)

ಹಕ್ಕಿ ರೆಕ್ಕೆ ಕೊಡವಿತು. ೩೭

ಮಂಜಿನ ಬಿರುಮಳೆಯಾಗಿ

ಸುತ್ತಿನ ಜಗತ್ತು, ಕಲಸಿ ಹೋದ ಹೊತ್ತು

ಹಕ್ಕಿ ಗಗನಕ್ಕೆ ರಿವ್ವನೆ ಚಿಮ್ಮಿತು. ೩೮

ತಲೆತಿರುಗುವ ಆ ವೇಗಕ್ಕೆ ದಿಗಲ್‌ಗೊಂಡು

ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣೆರೆದಾಗ

ಕೆಳಗೆಲ್ಲೋ ಹಸುರ ಕನವರಿಕೆ ನೀರ ವಿಲಿವಿಲಿ. ೩೯

ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತೂ ನೀಲಿ

ಆಸುಪಾಸಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಹಕ್ಕಿ ಮೋಡ

ಅವನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಏರುತ್ತಿರುವ ನಾನು ೪೦

ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯದ ಹಕ್ಕಿ

ಒಂದು ಏಕ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ

ಮೇಲೇರುತ್ತಿತ್ತು. ೪೧

ಈಗೀಗ

ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟ ಮೋಡ ಕೂಡ ಇರದ

ನಗ್ಗೆ ನೀಲಿ. ೪೨

ಹಕ್ಕಿಗೆ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ

ಅದರ ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ ಶರೀರ

ಕಟ್ಟಿದ ಕಡೆ ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆ ನೋಯುತ್ತಿದೆ. ೪೩

ಗಾಳಿಯ ರಭಸಕ್ಕೆ

ಕಣ್ಣೆರೆಯಾಗಿ ಉಬ್ಬಸವಾಗುತ್ತಿದೆ

ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಸಡಿಲುತ್ತಿದೆ. ೪೪

ಹಕ್ಕಿಯ ಕಾಲೇ ನನ್ನ ಅತ್ಯಾಪ್ತ ಜೀವವೆಂದು
ಬಿಗಿದಷ್ಟಿಹೊಂದು
ಎದೆ ನೆಯುತ್ತಿದೆ. ೪೫

ನನ್ನ ಚಿನ್ನಾರಿ ನೆರಳು
ಈ ಎತ್ತರದಿಂದ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಮೈಲಾಳಕ್ಕೆ
ತತ್ತರಿಸಿ ಕಡಿದು ಬಿದ್ದು ಮಣ್ಣಾಗುತ್ತಿದೆ. ೪೬

ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಸಾಂದ್ರತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು
ಭೂಗೋಳದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಡಿದ
ಒಂದು ಮುಕಾಗಿರಬಹುದು. ೪೭

ನೆಲದಲೋ
ಹಸುರು ತೊನೆಯುತ್ತಿತ್ತು
ನೀರನೀಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು ೪೮

ಹಾರುತ್ತಿತ್ತ ನೆಲದ ಕಂಪು
ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ತಿಂದೊಗೆದ ಎಂಜಲೆಲೆ
ಇರುತ್ತಿತ್ತು, ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ನೆರಳು ೪೯

ಇಲ್ಲೋ ಕತ್ತಮುಕುವ ನೀಲಿ
ತೊನೆಯದ, ನಲಿಯದ, ಹಾರದ
ನಿಶ್ಚಲ ನೀಲಿ. ೫೦

ರಾಕ್ಷಸ ಪಕ್ಷಿ ಹಾರುತ್ತಿದೆ.
ಹಿಂದಾರೂ ಕೊನೆ ಉಸುರೆಳೆದಿರಲಾರದ
ಈ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಾನು ೫೧

ಸತ್ತರೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೂ ಈ ದೇಹ
ನಿರಂತರ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ
ಗತ್ತು ಗುರಿಯಿರದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾರುತ್ತಾ ಹಾರುತ್ತಿರುತ್ತೆ. ೫೨

ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ವಾಸನೆ
ಪ್ರೇತ
ನೆಲ ಮುಟ್ಟದೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುತ್ತೆ ೫೩

ಮುಂದೆ ಯೋಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಬತ್ತಿ
ಸಾವಿನಂಥ ಜೊಂಪು
ಆವರಿಸಿತು. ೫೪

ಎಚ್ಚರಾದಾಗ
ಹಕ್ಕಿಗಳು ವಿಕಾರ ಕಿರುಚುತ್ತಿದ್ದವು
ಗಾಳಿ ಮೇಲ್ಮುಖ ತೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ೫೫

ಓಹೋ.....ರಾಕ್ಷಸ ಪಕ್ಷಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ
ಅಂತರಾಳದಿಂದ
ನೆಲದಾಳಕ್ಕೆ. ೫೬

ಕೆಂಪು, ಹಸುರು, ನೀಲಿ
ಹತ್ತಿರಾಗುತ್ತಿವೆ
ಸಾವಿಗೆ ಜೀವ ಬರುವಂತೆ. ೫೭

ಹಕ್ಕಿ ಸಾವಧಾನ
ರೆಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ
ಭೂತಾಯಿಯ ತೊಡೆ ನಡುವಿಗೆ. ೫೮

ಸಾವಿರಾರು ಹಕ್ಕಿಗಳು
ಕಣಿವೆಯ ಅನಂತ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿವೆ
ಕರ್ಕಶ ಕೀರುತ್ತ ಮಂಡಲಾಕಾರ ಸುತ್ತುತ್ತ ೫೯

ಇಳಿಯಂತಿರುವಂತೆ
ಏರುವ ಧೂಳು
ಮುಳುಗಿ ಹೋದೆ. ೬೦

ಹಕ್ಕಿ ಮತ್ತೆ ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚುವ ಮೊದಲೇ
ಕಟ್ಟು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ.
ತಟ್ಟನೆ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಜುಣುಗಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹಾರಿದೆ. ೬೧

ಏಕೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂತು
ದುಃಖ, ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟೆ. ೬೨

ಸಂಜೆ ವೇಳೆಗೆ
ಕಣಿವೆ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮೌನದ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿ
ತೂಗದೆ ನಿಶ್ಚಲ ನಿಂತಾಗ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಣ್ಣೆರೆದೆ. ೬೩

ಹೊಸೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ನನ್ನ ಸುತ್ತಾ
ಸಾವಿರಾರು ವಿಷಜಂತು
ನಡುವೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಉಳಿದೆ ೬೪

ಎದ್ದಾಗ ನನ್ನ ನೆರಳು ಮುಂದಿದ್ದ
ಎತ್ತರದ ಕೋಡುಗಲ್ಲೇರಿ
ಜೊತೆಯಾಯಿತು. ೨೫

ಅಬ್ಬಾ.....

ಇನ್ನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಈ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಆಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಕತ್ತಲಾಗುವ ತನಕ. ೨೬

ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ

ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ

-ಎಚ್ ಎಚ್ ಗಂಗಧರಾಚಾರ್

ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು
ಬೇರುಗಳ ಭೂವಿಯೊಳ ಚಾಚಿ
ನೀರ ಸೊರ ಸೊರ ಹೀರಿ
ಉದ್ದಗಲ ಬೆಳೆದು ಮರವಾಗುತ್ತೇನೆಂಬ
ಗ್ಯಾರಂಟಿಯೇನಿರಲಿಲ್ಲ.
ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲೇ ಬೇಕೆಂದು-
ಉತ್ತು, ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದ ಕರ್ತೃವಿಗೆ
ತನ್ನೊಡಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಗೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಗೆ
ಎಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವನಲ್ಲ.
ಆದರೂ ಹುಟ್ಟಿದೆ;
ಯಾರೋ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಹೆಸರ ತನ್ನದೆಂದುಕೊಂಡು
ಕಂಡ ಕಂಡವರ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ
ಪರಿಚಯದ ರೇಖೆ ಹುಡುಕುತ್ತ
ಖಾಲಿ ಕೋಣೆಯ ತುಂಬ ಬಿಂಬ-ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳ
ತಂಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೆ.
ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ
ಆಕಾರ ಧರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ

ಏರಿಳಿಯ ತೊಡಗಿದ ತಿದಿ,
ಚುರುಗುಟ್ಟ ತೊಡಗಿದ ಹೊಟ್ಟೆ
ಆಕಾಶಕ್ಕೇರ ತೊಡಗಿದ ನನ್ನ
ನೆಲಕ್ಕಂಟಿಸುತ್ತಿವೆ; ಪಾತಾಳಕ್ಕೂ ತಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

ಬಯಕೆ ನಾಲಿಗೆ ಚಾಚಿ ಬೆತ್ತಲೆ ನೆಕ್ಕುವ
 ಸಂತೋಷ ಕಕ್ಕುವ
 ಮರುಗಳಿಗೆಯೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವಿಷಾದದಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕುವ
 ಚಮತ್ಕಾರ ಇನ್ನೂ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ,
 ಯಾರು ಬಯಸಿದ್ದರು ಹೇಳು :
 ಈ ಕಗ್ಗತ್ತಲ ಗುಹೆ ಹೊಕ್ಕು
 ಕುರುಡನ ಹಾಗೆ ತಡಕಾಡುವುದನ್ನು
 ತೊಗಲ ತೀಟೆಗೆ ಮಿಡುಕಾಡಿ,
 ಅನ್ನ ಹಳಸಿದ ನಂತರವೂ ಬಿಸುಡಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನ.
 ಬಯಸದಿದ್ದರೇನಂತೆ? ಕತ್ತಲೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಎಡವುತ್ತ
 ಎಡವಿದರೂ ಎಡವದವನಂತೆ ಕಾಲುಗಳ ಕೊಡವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ
 ಬಂಡ ಬದುಕಿನ ನೂರು ಮುಖಗಳಿಗೂ
 ಸೆಬ್ಬತೆಯ ಮುಖವಾಡಗಳ ತೊಡಿಸಿ
 ಇನ್ನೂ ಬದುಕುತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ವರ್ಷ ವರ್ಷ ಅಳೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆ?
 ಕಾತರದ ಬೇಟಕ್ಕೆ, ನೆಲದ ದಾಹಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಅದ್ಭುತ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ
 ಬೇಕೆನಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಸಾಕೆನಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ,
 ಇನ್ನೂ ಹೋರಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಲಿಬಿಲಿಬಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆ?

ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಅಂತರಬೋಧೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವ

-ಮೀರಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ

ಮಾನವ ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯ-ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿಧಾನಗಳಿಂದಲೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಲೇ
 ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸತ್ಯದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವನಿಗಿರುವ ಸಾಧನಗಳು ಹಲವಾರು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗುವ ಜ್ಞಾನ
 (Empirical Knowledge) ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ, (E. S. P. ExtraSensory Perception), ಅಂತರಬೋಧೆ, (Intuition) ಹಾಗೂ
 'ಅನುಭವ'* (Integral Experience) ಇವೆಲ್ಲ ಹಂತ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಅರಿವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನಗಳು.
 ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾದುದು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು. ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಅಥವಾ
 ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಿಸಬಹುದಾದ ಈ ಇಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಶುಗಳಿಗಿರುವ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ
 ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು "ಪಶ್ವಾದಿಭಿಹಿಶ್ಚಾವಿಶೇಷಾತ್"1-'ಪಶುಗಳಿಗೂ ಇರುವಂತೆ' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕ
 ಜ್ಞಾನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಅದು ಜ್ಞಾನಿ (Knower), ಜ್ಞಾನದ ವಸ್ತು (Known) ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ
 (Knowledge) ಇವುಗಳ ನಡುವಣ ಭೇದಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ "ಅವಿದ್ಯಾ
 ಕಲ್ಪಿತಮ್ ವೇದ್ಯವೇದಿತ್ರವೇದನಾಭೇದಮ್"- 'ಈ ಜ್ಞಾನವು, ಜ್ಞಾನಿ, ಜ್ಞಾನದ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳ ಭೇದದಲ್ಲಿಯೇ
 ಮುಳುಗಿರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೊಳಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಜ್ಞಾನ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ
 ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ.
 ಜ್ಞಾನಿ, ಜ್ಞಾನದ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಈ ಭೇದಗಳಿಂದ ಆಚೆ ಇರುವ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದ ಒಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಇದೆ.
 ಈ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಜ್ಞಾನ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕುರುಡನೊಬ್ಬನಿಗಿಂತ

ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನವು ಸತ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಬಹಳ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಾಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗೂ, (E. S. P.) ಪಶ್ಚಿಮದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುವ ಅಂತರ್ಬೋಧೆಗೂ (Intuition) ಹಾಗೂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುವ 'ಅನುಭವ' ಕ್ಕೂ ಹಲವು ಸಾಮ್ಯಗಳೂ, ವೈಷಮ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. 'ಅನುಭವ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತರ್ಬೋಧೆ ಅಥವಾ Intuition, ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ Intuition ಅಥವಾ Integral Experience ಎಂದು ಭಾಷಾಂತರಿಸುತ್ತಾರೆ. Intuition ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯೇ ಅರ್ಥವಿರುವುದರಿಂದ 'ಅನುಭವ' ವನ್ನು Integral Experience ಎಂದೇ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಈ 'ಅನುಭವ'ವನ್ನೇ ಭಾರತದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ "ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ" ಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ 'ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಚಿಂತೆ ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ ಎಂದು, ಮುಂದಿನ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡದೇ ಹೇಳುವುದು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ (E. S. P.) ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಎಂದರೆ ಅದರ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಗ್ರಹಿಕೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ಕೋಣೆಯ ಒಳಗೆ ನೋಡದೆಯೇ ಹೇಳುವುದು ಅಥವಾ ಒಂದು ಇಸ್ಪೀಟ್ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅದನ್ನು ನೋಡದೆಯೇ ಹೇಳುವುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಟೆಲಿಪಥಿ, ಸತ್ತವರೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ, ನ್ಯೂಟನ್‌ನ ಚಲನೆಯ ಮೊದಲ ನಿಯಮದ ವಿರುದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳ ಚಲನೆ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳಂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆಧುನಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈಗ ಪರಾಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪರಾಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಧಿಗೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ (E. S. P.), ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿ (Prognostication) ಹಾಗೂ ಮನಃಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಚಲನೆ (Psycho-Kinesis) ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸೇರಿವೆ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಈ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಹಲವಾರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆದಿದೆ. ಆದರೂ ಇದರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂದೇಹವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಪ್ರಸಕ್ತ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗಂತೂ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ' ಎಂದು ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಹ್ಯಾನ್ಸೆಲ್ ಮೊದಲಾದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಟೆಲಿಪಥಿಯ ಉದಾಹರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ "ಟೆಲಿಪಥಿ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ (Space) ಏನಾದರೊಂದು ವಿದ್ಯಮಾನ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ"3 ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀ ಪೈಸ್, ಟೆಲಿಪಥಿ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ, ಒಂದು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಕಿರಣದಂತಹ (Radiation) ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಈ ವಿಕಿರಣಗಳಿಗೆ ಅನುಭವದಿಂದಾಗಲೀ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಪ್ರಮಾಣಿಸಬಹುದಾದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರೊ. ಹ್ಯಾನ್ಸೆ ಮೊದಲಾದವರು ಇದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳು ಮಾನವನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವವರ ಬಗ್ಗೆ "ಸೊಸೈಟಿ ಫಾರ್ ಸೈಕಿಕಲ್ ರೀಸರ್ಟ್"ನ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಡಾಬ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕ್ವಾಂಟಮ್ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅತಿ ಪ್ರಭಾವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.4 "ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಗತಿಗಳು (ಟೆಲಿಪಥಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು) ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದವುಗಳೇನಲ್ಲ..... ವಿಶ್ವ ಹಾಗೂ

ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದವುಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ” 5 ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪೈಸ್. ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಹಲವು ದಿಟ್ಟ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ಯನ್ನು ‘ಅನುಮಾನ’ ಅಥವಾ ‘ಊಹೆ ಮಾಡುವುದು’ ಎಂದಾಗಲೀ, “ಸಂಭವನೀಯತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ” (Theory of Probability) ಎಂದಾಗಲೀ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ಯು ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಆಕಸ್ಮಿಕತೆಯ ಅಥವಾ ಸಂಭವನೀಯತೆಯ ಸ್ತರವನ್ನು ಮೀರಿರುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಅವು ಊಹೆ ಮತ್ತು ಅನುಮಾನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆವೇಗಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ (Impulsive).

ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಆಗಲೀ ಅಥವಾ ಅನುಭವಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ತೋರಿಸಲಾಗದ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಅರಿಯಲಾಗದ, ಕಾಲ (Time) ಹಾಗೂ ಅಂತರಿಕ್ಷ (Space) ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವ ಸಾಧನಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ ಅಂತಬೋಧೆ (Intuition) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ‘ಕಾಣ’, ‘ಕೇಳು’ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಅನಂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ‘ಅಂತಬೋಧಿಸಲಾಯಿತು’ (Intuited) ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂತಬೋಧೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ 3:5, 5:7, 7 :? ಮುಂತಾದ ಸಂಖ್ಯಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. “ಒಬ್ಬ ಗಣಿತಜ್ಞ ತ್ರಿಕೋನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಿಸುವಾಗ, ಅವನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ರಚಿಸಿರುವ ಒಂದು ಆಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ”⁶ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಬರ್ಟಾಂಡ್ ರಸೆಲ್. ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಗಳ ನಡುವಣ ಭೇದವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ರಸೆಲ್ ಹೇಳುವ ಈ ಮಾತನ್ನು ಅಂತಬೋಧೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಗ್ರಹಿಕೆ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಬೋಧೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಗ್ರಹಿಕೆ ಎನ್ನಲಾಗದು. ಅದು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದುದು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಇ.ಎಸ್.ಪಿ ಹಾಗೂ ಅಂತಬೋಧೆ ಈ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಅರಿವು (Cognition -ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ಹಾಗೂ ಅಂತಬೋಧೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಮಾನವನ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಭಾರತದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ‘ಆತ್ಮ’ದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಸಾಧನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಧನವನ್ನೇ ‘ಅನುಭವ’, ‘ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ’ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ತರ್ಕದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿರುವ ಅತ್ಯಲ್ಪ, ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ನಾವು ಇದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ನಾವು ಮನಸ್ಸಿನ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ದಾಟಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು (ಈ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ) ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ವಿಚಾರ (Thought) ವಿಚಾರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಡಾ| ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್‌ರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅದು ‘ಅನಂಭವದೊಂದಿಗೆ ಅಳಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ’, (-it expires with the experience). ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಜ್ಞಾನದ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಒಂದುಗೂಡುತ್ತದೆ. “ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಆರಿಯುವುದು ಎಂದರೆ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಅದನ್ನು ತಾದಾತ್ಮ್ಯಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು”⁷ 7- ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಜೆಂಟೈಲ್. ದ್ವೈತ ವೇದಾಂತಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು. ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ವಸ್ತು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಜ್ಞಾನ (ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 8 ಆ ಪರಮ ಸತ್ಯದ ಈ ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ‘ಅನುಭವ’ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಡಾ| ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರು “ ‘ಜ್ಞಾನ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅನುಚಿತವಾಗಿದೆ, ‘ಅನುಭವ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ”⁹ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವಿಷಯ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಗಳ ಭೇದಗಳಿಂದಾಚೆ ಇರುವ ಅಂತಬೋಧೆಪರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನೇ ‘ಅನುಭವ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಬುದ್ಧಿಯೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಎಲ್ಲ ಪರಿಮಿತಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದಾಗ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದು ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

‘ಅನುಭವ’, ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ಯಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ಸಾಧನೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದು.

“ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪಳಗಿದ ಮನಸ್ಸಿ’ನಲ್ಲಿ ಇದರ ವಾಸ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಈ ‘ಅನುಭವ’ವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ‘ಅನುಭವ’, ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದದ್ದು; ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಹಿಕೆಗಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳನ್ನು ಮೀರಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹಲವರು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲತೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

“ಅನುಭವ’ದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾತ್ರ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು. ಈ ‘ಅನುಭವ’ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದದ್ದು. “ಅನುಭವ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಗಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಅರ್ಥಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಾಚಸ್ಪತಿ. 10 ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತತ್ವ ಕಥನಗಳು ‘ಅನುಭವ’ದಿಂದ ಅರಿಯಲಾದ ಸತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವೇದಗಳು ಅಂತಹ ‘ಅನುಭವ’ದಿಂದ ಅರಿಯಲಾದ ಸತ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಹಲವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಿಸಬಹುದಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳು ಮಾತ್ರ ಇ ಎಸ್. ಪಿ. ಯ ಪರಿಧಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೇ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ನೋಡದೇ ಹೇಳುವ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಿಸಬಹುದು.) ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ಇಂತಹ ಭೌತಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಇದು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿರುವಂತಹದು. ‘ಅನುಭವ’ದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಆಚೆ ಇರುವಂತಹದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪಶ್ಚಿಮದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವ ಅಂತರ್ಬೋಧೆ ಕೂಡ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾಗಿದ್ದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವುದಾದರೂ, ಇದು ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ಅಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂಥದು, ಅಂತರ್ಬೋಧೆಯ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಕಾಲ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಜ್ಯಾಮಿತಿಯ ಪ್ರಮೇಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಚೆ ಇರುವಂತಹವು. ಆದರೂ ಇವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಿಸಬಹುದಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅಂತರ್ಬೋಧೆಗಳಿಂದ ಅರಿಯಬಹುದಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಾಗಲೀ, ಇ. ಎಸ್. ಫಿ. ಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಲೀ ಅರಿಯಲಾಗದು. ಅವುಗಳ ‘ಅಂತರ್ಬೋಧೆ’ಯಾಗಬಹುದು ಮಾತ್ರ. (Intuit) ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಬೋಧೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಲೀ ಇದುವರೆಗೆ ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಆಚೆ ಇರುವಂತಹದು ಎಂದು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂತರ್ಬೋಧೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾನೀಕರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಾಧಾರಣವಾದ ಜ್ಞಾನ, ಇ ಎಸ್. ಪಿ. ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಬೋಧೆ, ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವವೆಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಿ, ಜ್ಞಾನದ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳ ನಡುವಣ ಭೇದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ‘ಅನುಭವ’ದಲ್ಲಿ ಈ ಭೇದ ಅಳಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ‘ಅನುಭವ’ ಒಂದು ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆದೇ ಜ್ಞಾನವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದೇ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಬೋಧೆಗಳು, ಅದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧನಗಳು. ಅವು ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗಿರುವ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು (Spatio-Temporal Reality.) ಮಾತ್ರ ಅರಿಯುವ ಸಾಧನಗಳು. ಆದರೆ ‘ಅನುಭವ’ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳಿಂದಾಚೆ ಇರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲದು.

* ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ‘ಅನುಭವ’ ಶಬ್ದವನ್ನು Empirical Experience ಹಾಗೆ Integral Experience ಎಂಬ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ Empirical Experience ಎಂದು ಬಳಸಿದಾಗ ಬರಿ ಅನುಭವವೆಂದೂ, Integral Experience ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದಾಗ ‘ಅನುಭವ’ ಎಂದು ‘ ಈ ಚಿನ್ನೆಗಳೊಡನೆ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

- 1 ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ : 1.
- 2 ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ : 1. 1. 4.
- 3 ಫಿಜಿಕಲ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಎಂಡ್ ಹ್ಯೂಮನ್ ಪರ್ಸನಾಲಿಟಿ-ಎಚ್. ಎಚ್. ಪೈಸ್ : ಸೈನ್ಸ್ ಎಂಡ್ ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. ನಲ್ಲಿ.
- 4 ದ ಫೀಜಿಬಿಲಿಟಿ ಆಫ್ ಎ ಫಿಜಿಕಲ್ ಥಿಯರಿ ಆಫ್ ಇ. ಎಸ್. ಪಿ. : ಎಡ್ರಿಯನ್ ಡಾಬ್ಬ
- 5 ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಲೇಖನ : ಪೈಸ್.
- 6 ವಿಜ್ಞಮ್ ಆಫ್ ದ ವೆನ್ಸ್ : ಪುಟ 23
- 7 ಥಿಯರಿ ಆಫ್ ಮೈಂಡ್ ಎಸ್ ಪ್ಯೂಅರ್ ಆಕ್ಟ್ : ಪುಟ 10
- 8 'ಜ್ಞೇಯಾಭಾವೇ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಅಪ್ರಿಯಾಭವಾತ್'
- 9 ಇಂಡಿಯನ್ ಫಿಲಾಸಫಿ : ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ : ಪುಟ 570
- 10 'ತಾತ್ಪರ್ಯವತೀ ಶ್ರುತಿ : ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾತ್ ಬಲವತೀ ನ ಶ್ರುತಿ ಮಾತ್ರಮ್'-ಭಾಮತಿ

ರಾಮಾಯಣ(ನಾಟಕ)

ರಾಮಾಯಣ

ನಾಟಕ

-ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಕಾಸರಗೋಡು

ಪಾತ್ರಗಳು

ಜನಕ : ಮುದುಕ

ಪೃಥ್ವಿ : ಮುದುಕಿ, ಜನಕನ ಹೆಂಡತಿ

ಸೀತೆ : ಜನಕನ ಮಗಳು

ರಾಮ : ಯುವಕ

ರಾವಣ : ಮಧ್ಯಮ ವಯಸ್ಕ

ರಂಗಂ ಗ್ರತಕಾಲದ ವೈಭವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಮನೆ. ರಂಗದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೊಂದು ಅಷ್ಟೇ ಹಳೆಯ ಸಣ್ಣ ಬೀರು.

ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಾಸಿದ ಒಂದು ಗ್ರೂಪ್ ಫೋಟೋ. ರಂಗದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ

ಕುರ್ಚಿ. ಬದಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮಂಚ. ಅದರಲ್ಲಿ ದಪ್ಪನೆಯ ಹಾಸಿಗೆ, ತಲೆದಿಂಬುಗಳಿವೆ. ಬೀರುವಿನ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸ್ತೂಲು.

ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಚಿಂದಿ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟ ನಿರಾಭರಣ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳು ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಕೈಕಾಲುಗಳು

ಮುದುಕ : ಹೌದು ಏನಾದ್ರೂ ಮಾಡ್ಬೇಕು..... ಆದರೆ..... ಹೇಗೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಮೊದಲು ಏಳ್ಬೇಕು.

ಮುದುಕ : ಹ್ಲಾಂ! ಹೌದಲ್ಲ (ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎದ್ದು ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಮೈತುಂಬಾ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು) ಇನ್ನು.....

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನಾದ್ರೂ ಮಾಡ್ಬೇಕು.

ಮುದುಕ : ಹೇಗೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಚಳಿ ಬಿಟ್ಟೇಳ್ಬೇಕು (ಹೊದಿಕೆಯನ್ನೆಳೆಯುವಳು. ಆದರೆ ಆತ ಬಿಟ್ಟು

ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ).

ಮುದುಕ : ಅದು ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಸುಲಭ ಅಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿ

ಪೃಥ್ವಿ : ಹೌದು ಸುಲಭ ಅಲ್ಲ, ಆದ್ರಿಂದಲೇ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಗಿದ್ದು.

ಮುದುಕ : ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಹಂಗಿಸ್ತೀಯೆ. ನಾನು ಬರೇ ಮುದುಕ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಅದ್ಯೆ? ಯುವಕರೇ ಹುಡುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋದು.

ಮುದುಕ : ಒಬ್ಬ ಮಗ ಬೇಕಿತ್ತು.

ಪೃಥ್ವಿ : (ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು) ಹೌದು. ಆದ್ರೆ ಈಗಲೇ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ.

ಮುದುಕ : ಕೂತ್ಕೊ (ಮೆಲ್ಲನೆ ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸುವನು. ಮತ್ತೆ ಗ್ರಾಫ್ ಫೋಟೋದತ್ತ ತೋರಿಸಿ) ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನೋಲಿಸಿ

ಬಿಟ್ಟು ಪೃಥ್ವಿ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹ್ಲೂಂ.

ಮುದುಕ : ಹೀಗೆ ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಇರೀತಾರೆ ಅಂತ ನನ್ನೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಅನ್ಯಮನಸ್ಕಳಾಗಿ) ಹ್ಲೂಂ.

ಮುದುಕ : ದಾಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೀಗೇ.....

ಪೃಥ್ವಿ : ಹ್ಲೂಂ.

ಮುದುಕ : ಅವರೆಲ್ಲಾ ಆ ದುಷ್ಟನ ಜೊತೆ ಸೇರೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹ್ಲೂಂ.

ಮುದುಕ : (ಸಿಡುಕಿನಿಂದ) ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಗೂಬೆ ಹಾಗೆ ಹ್ಲೂಂ.....

ಪೃಥ್ವಿ : ಮತ್ತೆ ನಾನೇನಾಡ್ಲಿ?

ಮುದುಕ : ಏನಾದ್ರೂ ಮಾಡ್ಬೇಕು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನನ್ನು?

ಮುದುಕ : ಏನಾದ್ರೂ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹೇಗೆ?

ಮುದುಕ : ಹೇಗಾದ್ರೂ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಆದ್ರೆ.....

ಮುದುಕ : ಆದ್ರೇನು? (ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟುವ ಶಬ್ದ)

ಪೃಥ್ವಿ : ಆತ ಬಂದಂತ ಕಾಣ್ತದೆ.

ಮುದುಕ : (ಆತಂಕದಿಂದ) ಹೌದು.

ಪೃಥ್ವಿ : ದುಷ್ಟ!

ಮುದುಕ : ಹೌದು.

ಪೃಥ್ವಿ : ವಂಚಕ.

ಮುದುಕ : ಕ್ರೂರಿ. (ಪುನಃ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟುವ ಶಬ್ದ)

ಪೃಥ್ವಿ : ರಾಕ್ಷಸ (ಪುನಃ ಶಬ್ದ)

ಮುದುಕ : ಹೋಗು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಬೇಡ ಬಿಡಿ.

ಮುದುಕ : ಗುದ್ದಿ ಮುರೀತಾನೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಅಯ್ಯೋ.

ಮುದುಕ : ಬೇರೆ ದಾರಿನೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆ, (ಶಬ್ದ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹುಂಕಾರ)

ಹ್ಲಾಂ..... (ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಮಾಡುವನು)

ಪೃಥ್ವಿ : ಸರಿ (ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹಾಗೇ ಹೆದರುತ್ತಾ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವಳು. ಹೊಸಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಾವಟಿ ಇದೆ. ಆತ ಬಿಳಿ ಪ್ಯಾಂಟು ಶರ್ಟುಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರುವನು. ಆತ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ)

ಆತ : (ಕೃತಕ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ) ಹೇಗಿದೀರಾ ಅತ್ತೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಅತ್ತೆ ಕತ್ತೆ.

ಆತ : ಕತ್ತೆ ಮಾತಾಡೋದಿಲ್ಲ ಅತ್ತೆ.

ಮುದುಕ : ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕವನ್ನ ರೇಗಿಸ್ತೀಯ?

ಆತ : ಹೌದಲ್ಲ. ಮಾವ ಹೇಳೋದನ್ನಾದ್ರೂ ಕೇಳಿ

ಮುದುಕ : ಮಾವ..... ಮಂಗ (ಕೆಮ್ಮುತ್ತಾ) ಯಾರೋ ನಿನ್ನ ಮಾವ?

ಆತ : ಮಂಗ..... ನೀವೇ ಹೇಳಿದ್ದು.

ಮುದುಕ : ಪಾಪಿ.....ಪಾಪಿ.

ಆತ : (ಧಿಗ್ಗನೆ ಕಂಚಿಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು, ಚಾವಟಿ ಬೀಸಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಎಯ್! ಮುದುಕ. ಎಷ್ಟು ದಿನಾಂತ ಹೀಗೆ ಸತಾಯಿಸ್ತೀಯ? ಹೇಳು, ಯಾವಾಗ ಕೊಡ್ತೀಯಾ?

ಮುದುಕ : ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ.

ಆತ : (ಚಾವಟಿಯನ್ನು ರುಮ್ಮನೆ ಬೀಸಿ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ) ಹ್ಲಾಂ?

ಮುದುಕ : (ನಿರ್ವಿಕಾರದಿಂದ) ಇಲ್ಲ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಸತ್ತೂ ಸರಿ. ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ.

ಆತ : (ಫಕ್ಕನೆ ಮುದುಕಿಯ ತೋಳನ್ನು ಅಮುಕಿ ಹಿಡಿದು) ಸಾಯಿಸ್ತೇನೆ.

ಮತ್ತೆ .....

ಮುದುಕ : ಏಯ್.... ಬಿಡೋ, ಬಿಡೋ (ಎದ್ದು ಕೈ ಮುಗಿಯುವನು)

ಆತ : ಹಾಗಿದ್ದೆ ಕೊಡು.

ಮುದುಕ : ಅಲ್ಲೋ. ನಾವೇನು ಮಾಡಿದ್ದೋ ನಿನಗೆ ಅಪರಾಧ?

ಆತ : ನೀವೇನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ರೆ ನನ್ನೆ ಅವಳು ಬೇಕು. (ಯುವತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವನು)

ಮುದುಕ : ಆ ಎಳೇ ಚಿಗುರನ್ನು ನಿನ್ನೆ ಹ್ಯಾಗೋ ಕೊಡ್ಲಿ ಕಟುಕಾ?

ಆತ : ಅದೆಲ್ಲಾ ನನ್ನೆ ಬೇಡ. ಕೊಡ್ತೀಯಾ ಇಲ್ಲೋ ಅಷ್ಟು ಹೇಳು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಸಾವಿರ ಸಾರಿ ಹೇಳ್ತೇನೆ. ಕೊಡೋ..... (ಫಕ್ಕನೆ ಮುದುಕ ಅವಳ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚುವನು)

ಮುದುಕ : ನೀನು ಸುಮ್ಮನು. ಅಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳ್ತೇನೆ. ಅವಳ ಮಾತ್ರ ಕೇಳ್ತೇಡ.

ಆತ : (ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಯುವತಿಯ ಹೆರಳು ಹಿಡಿದು ಮೇಲೆತ್ತಿ) ಬೇರೇನನ್ನ ಕೇಳ್ತೇಕು ನಾನು? (ಮುದುಕ ಮುದುಕಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಓಡಿ ಹೋಗಿ

ಅವನ ಕೈಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ಮುದುಕ : ಅವಳ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನನ್ನಾದ್ರೂ ಕೇಳು. ಕೊಡ್ತೇವೆ.

ಆತ : ಇವಳ ಬಿಡೋ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೇ ಮಾತ್ನಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದೆ ಸರಿ.

ಇಲ್ಲಾಂದ್ರೆ.... (ಪುನಃ ಚಾವಟಿ ಬೀಸುವನು)

ಮುದುಕ : (ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ) ಸರಿ.

ಆತ : ಇವಳನ್ನ? (ಹೆರಳಿನಿಂದ ಕೈ ಬಿಡುವನು)

ಮುದುಕ : ಹಾಗಲ್ಲ. ಕೆಲವು ದಿನ ಅವಕಾಶ ಕೊಡು ಯೋಚಿಸೋದಕ್ಕೆ.

ಆತ : ಎಷ್ಟು ದಿನ ಹೀಗೇಂತ ದಿನ ದೂಡ್ಡಿಯ ಸಾವಿರ ಬಾರಿ ಬಂದೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ. ಅದೆಲ್ಲಾ ಆಗೋದಿಲ್ಲ, ಈಗಿಂದೀಗೇ ನಿಶ್ಚಯ ಆಗ್ಬೇಕು. ಇಲ್ಲೇ.

ಮುದುಕ : ಹಾಗೆ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದ್ರೆ ಹೇಗಪ್ಪ. ಕೊಡೋದಂತು ಕೊಡ್ತೇವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ..... ..

ಪೃಥ್ವಿ : ಹಾಗಿರುವಾಗ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಿವ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಅವಳ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ಈ ರಾಕ್ಷಸನೆ, ಥೂ!

ಆತ : ಏಯ್ ಪಿಶಾಚಿ.... ..! (ಮುದುಕನತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ) ನೋಡಿದ್ಯಾ?

ಹ್ಯಾಗೆ ನಂಬಿ ನಿನ್ ಮಾತನ್ನ?

ಮುದುಕ : ಅವಳೊತೆ ಏನು ಮಾತು? ಹೇಳೋನು ನಾನಲ್ಲಾ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಅದು ಹೇಗೇಳಿರಿ ನೋಡೋಣ. ಅವಳ ಮುಟ್ಟೇಕಾದ್ರೆ ನನ್ನ ಹೆಣ ಬೀಳ್ಬೇಕು.

ಮುದುಕ : ನಾನೀ ವನೆ ಯಜಮಾನ. ನನ್ನೆ ಅಧಿಕಾರ ಇದೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಗೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕು) ಯಜಮಾನ...ಅಧಿಕಾರ? (ಪುನಃ ನಕ್ಕು) ನಾಚಿಕೆಯಾಗೊದಿಲ್ಲಾ?

ಮುದುಕ : ಏಯ್ (ದೊಣ್ಣೆಯೆತ್ತಿ ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗುವನು)

ಆತ : ಏ ಮುದುಕ ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕ ಸಾಕು. ಮೊದ್ಲು ಮುಹೂರ್ತ ನೋಡು.

ಮುದುಕ : ನಿನ್ನ ದಮ್ಮಯ್ಯಾ ಅಂತೀನಪ್ಪ. ಒಂದ್ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಪುರುಸೊತ್ತು ಕೊಡು.

ಆತ : ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಅಂದ್ರೆ ಸುಮ್ಮೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ!

ಮುದುಕ : ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ತಾಳು ಕೊಡ್ತೇವೆ. ಕೊಡ್ತೇವೆ. (ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಬೀರಿನ - ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ದೊಡ್ಡ

ಥೈಲಿಗಳೆರಡನ್ನು ತಂದು

ಕೊಡುವನು. ಆತ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು)

ಆತ : ಸರಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬದುಕೊಂಡ್ರಿ. ಇನ್ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಕಳೆದ ಐದೇ ದಿನ ವಾಲಗ ಉದಿಸ್ಸಿಲ್ಲಾ? ನೀವು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲಾ ಅನ್ನಿಸ್ತೇನೆ. ನೋಡ್ಕೊಳ್ಳಿ

(ಒಮ್ಮೆ ಯುವತಿಯತ್ತ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕುರ್ಚಿಯತ್ತ ನೋಡಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗುವನು)

ಪೃಥ್ವಿ : (ನೆಟಿಕೆ ಮುರಿದು ಶಾಪ ಹಾಕಿ) ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು ಅನಿಷ್ಟ ಮುಂಡೇದು.

ಮುದುಕ : ದರಿದ್ರ. ಎಲ್ಲಿ ಗಂಟು ಬಿತ್ತೋ ಈ ಶನಿ; ಹ್ಲಾಂ. ಎಲ್ಲ ನನ್ನ ಕರ್ಮ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಪಾಪ, ಆ ಮಗೂನ ಹರಿದು ತಿನ್ನಾನೆ.

ಮುದುಕ : ಆರಾಮಾಗಿ ಕೂರ್ದೆ ಮೊದ್ಲು. ಈಗ ಅದಕ್ಕೂ ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ.

ಪೃಥ್ವಿ : ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಕಳೆದು ಪುನಃ ಬಾರ್ತಾನೆ.

ಮುದುಕ : (ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು) ಹೌದು ಮತ್ತೆ ಬರ್ತಾನೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನಾದ್ರೂ ಮಾಡ್ಬೇಕು.

ಮುದುಕ : ಏನನ್ನು?

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನಾದ್ರೂ

ಮುದುಕ : ಹೇಗೆ

ಪೃಥ್ವಿ : ಹೇಗಾದ್ರೂ

ಮುದುಕ : ಆದ್ರೆ.... ..

ಪೃಥ್ವಿ : ಆದ್ರೇನು?

ಮುದುಕ : ನನಗೆ ಆಯಾಸ ಆಗಿದೆ. ಮಲಗ್ಬೇಕು. ಅಯ್ಯಮ್ಮಾ (ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಲಗುವನು. ಮುದುಕಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಕ್ಕ

ಕುಳಿತು ಹೊದಿಕೆ ಹೊದಿಸುವಳು. ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುವತಿಯ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಮುದುಕನತ್ತ ದೀನಳಾಗಿ

ನೋಡುವಳು.

ಬೆಳಕು ಮಂದವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಆವರಿಸುವುದು)

ರಂಗ ೨[ರಂಗಸಿದ್ಧತೆ ಹಿಂದಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿದಂತೆಯೇ. ಆದರೆ ಮುದುಕ ಮಾತ್ರ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ತಲೆ ಮಾತ್ರ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿಂದ ಹೊರಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಮುದುಕಿ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಪರದೆ ಸರಿದಾಗ ಆಕೆ ಶೂನ್ಯ ನೋಟದಿಂದ ಯುವತಿಯತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರುವಳು. ಚಾಗಿಲು ತಟ್ಟುವ ಸದ್ದು] ಪೃಥ್ವಿ : ಏಳಿ ಅಂದರೆ.... ..

ಮುದುಕ : (ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ)

ಪೃಥ್ವಿ : ಆತ ಬಂದಾಂತ ಕಾಣದೆ.

ಮುದುಕ : (ಮತ್ತೂ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ ಸದ್ದು ಜೋರಾಗುತ್ತದೆ)

ಪೃಥ್ವಿ : ಅಯ್ಯೋ ಆತ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈಗೇನು ಮಾಡೋದು?

(ಮುದುಕಿ ಮುದುಕನನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುವಳು. ಆತ ಮತ್ತೂ ಮೌನ. ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಸದ್ದು. ವಂದುಕಿ ಮಂಚದಿಂದೆದ್ದು ಯುವತಿಯತ್ತ ನೋಡಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವಳು. ಅವಳ ಹಿಂದೆಯ ಸೂಟ್ ಧರಿಸಿ ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಬಹಳ ಚುರುಕಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ.)

ಯುವಕ : ಓಹ್.....(ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ) ವ್ಹಾ? ವಾಟ್ಸ್ ರಾಂಗ್ ಹಿಯರ್?

ಪೃಥ್ವಿ : ಯಾರ್ನೀನು?

ಯುವಕ : ನಾನ್ಯಾರು ಹ್ಲ ಹ್ಲ ಹ್ಲ! ನಾನ್ಯಾರು ಅಂತ ಕೇಳಿದೀರ? ತಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹ್ಲಾಂ. ಚೆನ್ನಾಗೇ ಇದೆ ಆದ್ರೆ ನೀನ್ಯಾರು?

ಯುವಕ : ನಾನು....ತಮಾಷೆಯಾಗಿದೆ, ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಸಿಗ್ಗಿಲ್ಲ? ಆಂ! ನೀವು ನಮ್ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಅತ್ತೆ?

ಯುವಕ : ಹ್ಲಾಂ! ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಮರೆತಿಟ್ಟಿ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಅಲ್ಲ. ನಾನತ್ತೆ ಆಗೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಯುವಕ : ಯಾಕಿಲ್ಲ?

ಪೃಥ್ವಿ : ನನ್ನೆ ಅಣ್ಣ ಇಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಇಲ್ಲ (ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು ಭಾವಪೂರಿತಳಾಗಿ) ಇಲ್ಲ ನಾನತ್ತೆ ಆಗೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಯುವಕ : ನಿಮಗೆ ಮಗಳಿರಬಹುದಲ್ಲ?

ಪೃಥ್ವಿ : (ಆಲೋಚಿಸಿ) ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೀಯೆ. ನೀನು ಕಪಟಿ! ವಂಚಕ! ನೀವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ನಮ್ಮ ಮೋಸ ಮಾಡಿದೀರಾ. ನಿಜ ಹೇಳು.

ಯಾರ್ನೀನು?

ಯುವಕ : ನಿಮ್ಮಳಿಯ ಅತ್ತೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು.

ಯುವಕ : ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನ್ವೇಳೋದು ಸತ್ಯ ಅತ್ತೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಕುಪಿತಳಾಗಿ) ಈ ಮನೆಗೆ ಬಂದೋರೆಲ್ಲಾ ಅಳಿಯಂದ್ರಾಗೋದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಿಡೋದಿಲ್ಲ. ಖಂಡಿತ (ಮೂಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಸಬರಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಹೋಗ್ತಿಯೋ ಇಲ್ಲೋ?

ಯುವಕ : ನಾನು ಹೊಕ್ಕಿರೋ ಮನೆ ತಪ್ಪಾಗೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯಾನೇ ಇಲ್ಲ. ಹ್ಲಾಂ! ಹೋಗಿ ಬಿಡಿ. ನಾನೊಬ್ಬ ಆಗಂತುಕ ಅಂತ್ಲೇ ಇಟ್ಟೊಳ್ಳಿ. ಆದ್ರೆ ಒಂದು

ವಿಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಮತ್ತೂ ರೇಗುತ್ತಾ) ಸತ್ಯ ಸಾವಿರ ಇದೆ. ಮೊದಲಿಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗು.

ಯುವಕ : ನೀವೀಗ ಅಪಾಯದಲ್ಲಿದೀರ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹ್ಲಾಂ! (ಮತೆ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು) ನಾವು ಬಾವಿಗೆ ಬೀಳ್ತೇವೆ. ನಿನ್ನೇನೀಗ?

ಯುವಕ : ನನ್ನಿನ್ನೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ) ಸಹಾಯ?

ಯುವಕ : ಹೌದು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನ್ನಹಾಯ ಮಾಡ್ತೀಯ?

ಯುವಕ : ಏನಾದ್ರೂ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹೇಗೆ?

ಯುವಕ : ಹೇಗಾದ್ರೂ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಆತನ ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ) ಹ್ಲಾಂ! ಸಂಭಾವಿತನ ಹಾಗೆ ಕಾಣ್ತೀಯ.

ಯುವಕ : (ಕಾಲರ್ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು) ಮತ್ತೆ!

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನ್ನಿನ್ನೆ ಹೆಸರು?

ಯುವಕ : ಹೇಳ್ತೇ ಬೇಕ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಮತ್ತೆ?

ಯುವಕ : ರಾಮ.

ಪೃಥ್ವಿ : ರಾಮ? ಯಾವ ರಾಮ?

ರಾಮ : ಆ ರಾಮ, ಶ್ರೀರಾಮ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಫಕ್ಕನೆ ಕಸಬರಿಕೆ ಮೂಲೆಗೆ ಬೀಸಾಡಿ ನಗುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತ) ಒಳ್ಳೇ ಹೆಸರು.

ರಾಮ : (ಋಷಿಯಿಂದ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು) ನನ್ನ ನಿಮ್ಮಾಶೀರ್ವಾದ ಬೇಕು.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಹರಸುತ್ತ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಳಪ್ಪ.

ರಾಮ : (ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಆಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸಾಲು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹೋಗ್ಲಪ್ಪ. ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿರಸ್ತು.

ರಾಮ : (ಗೆಲುವಿನಿಂದ) ಧ್ಯಾನಕ್ಕೂ, ಈಗ್ಗೆಳಿ. ನಿಮ್ಮೇನು ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ತಿ?

ಪೃಥ್ವಿ : (ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸ್ನೇಹದಿಂದ) ನೋಡಪ್ಪ ಈಕೆ... ..

ರಾಮ : ಓ! ಯಾರೀಕೆ? ಕಟ್ಟಾ ಕಿಡೀರಲ್ಲ!

ಪೃಥ್ವಿ : ಹೇಳ್ತೀನಪ್ಪ. ಈಕೆ ಸೀತಾ... ..

ರಾಮ : ವ್ಹಾಟ್? ಸೀತೆ, ಸೀ....ತಾ. ಹಾಗಿದ್ರೆ ನೀವು?

ಪೃಥ್ವಿ : ಪೃಥ್ವಿ.

ರಾಮ : ಆಕೇ ತಾಯೀನಾ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಅಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಮತ್ತೇನಾಗ್ಬೇಕು?

ಪೃಥ್ವಿ : ತಾಯಿ ಹಾಗೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಇವರು.....

ರಾಮ : ಹ್ಲಾಂ? (ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ) ಹೂ ಈಸ್ ದಿಸ್ ಓಲ್ಡ್ ಮ್ಯಾನ್? ಇವರು ಅಂದ್ರೆ?.....ಹ್ಲಾಂ.....ಹೆಸರು?

ಪೃಥ್ವಿ : ಸೀತೆ ತಂದೆ.

ರಾಮ : ಹೇಸರೇನಂದೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಸೀತೆ ತಂದೆ.

ರಾಮ : ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದು ಹೆಸರು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಅದೇ... ..

ರಾಮ : ಅದೇ.....ಹ್ಲಾಹ್ಲಾಂ. ಸರಿ ಸೀತೆ ತಂದೆ...ಅಂದ್ರೆ ಅಪ್ಪ..... ಅಂದ್ರೆ ಜನಕ....

ಪೃಥ್ವಿ : ಹ್ಲಾಂ! ಅದೇ.

ರಾಮ : ಜನಕ? (ಮುದುಕಿ ತಲೆದೂಗುವಳು) ಹೌ ಫಾಯಿನ್?

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನು?

ರಾಮ : ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಅಂದೆ. ನೀವು ಪೃಥ್ವಿ. ಇವರು ಜನಕ. ಅವಳು ಸೀತಾ, ನಾನು ರಾಮ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನ್ನೇಳಾ ಇದ್ದೀಯೆ?

ರಾಮ : ಅದನ್ನೇ, ನಾನು ನಿಮ್ಮಳಿಯ ಅನ್ನೋದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇಕೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಅದೆಲ್ಲ ಇರಲ್ಲ. ನೀನು ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ತಿ ಅನ್ನೋದು ಸತ್ಯಾನ?

ರಾಮ : ಕಣೀ ಕೇಳಿ, ಏನ್ನಹಾಯ ಮಾಡ್ಲಿ ನಿಮ್ಮೆ? ಗೌರೀಶಂಕರ ಶಿಖರ ಏರಾ? ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿದು ನಾಗಮಣಿ ತರಾ? ತ್ರಿಶಂಕೂ ಹಾಗೆ.....

ಪೃಥ್ವಿ : ಅದೆಲ್ಲ ಬೇಡಪ್ಪ.

ರಾಮ : ಮತ್ತೇನು ಬೇಕೇಳಿ. ಖಂಡವಿದಕೋ ಮಾಂಸವಿದಕೋ ಗುಂಡಿಗೆಯ ಬಿಸಿ ರಕ್ತವಿದಕೋ (ಮೋಣಕಾಲೂರಿ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಚಾಚಿ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ) ಐ ಆ್ಯಮ್ ಎಟ್ ಯುವರ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಮ್ಯಾಡಾಂ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ದುಷ್ಠ ಇದ್ದಾನೆ,

ರಾಮ : ಹ್ಲಾಂ, ಇರಲಿ ಬಿಡಿ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹಾಗಲ್ಲ, ಅವ್ವೇ ನಮ್ಮೆ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಡೋನು.

ರಾಮ : ಹ್ಲಾ! ಯಾರವ್ವು?

ಪೃಥ್ವಿ : ಕ್ರೂರಿ. ರಾಕ್ಷಸ. ರಾವಣ.

ರಾಮ : ರಾವಣ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಹೌದು. ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ ಈ ಆಸ್ತಿ, ಮನೆ, ಸರ್ವಸ್ವಾನೂ ಇವು ದಾಯಾದಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮ : ಆತ ಹಣ ಕೊಡ್ಲಿಲ್ಲಾ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಅದಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಆಗಿದೆ.

ರಾಮ : ಹ್ಲಾಂ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಆತ ದಿನಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಾನೆ. ಸೀತೇನ ಮದ್ದೆ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೀನಿ ಅಂತಾನೆ.

ರಾಮ : ಎಲಾ ಖೂಳ!

ಪೃಥ್ವಿ : ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಹಟ, ಆತ ಸೀತೇನ್ನ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ದಿನಾ ಬಂದು ಪೀಡಿಸ್ತಾನೆ. ಆ ಬೀರ್ಮಲ್ಲಿರೊ ಹಣಾನೆಲ್ಲಾ ಕಿಡ್ಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾನೆ

ರಾಮ : ಹೋ. ಆ ಬೀರ್ಮಲ್ಲಿ ಹಣ ಇದೆ ಅಲ್ಲ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಹ್ಲಾಂ!

ರಾಮ : ತುಂಬಾ ಇರ್ದೇಕಲ್ಲ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಎಷ್ಟಿದೆ ಅಂತ ಯಾರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಿದೆ.

ರಾಮ : ಛೇ! ಎಂಥಾ ಮೋಸ ಆಯ್ತು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನು?

ರಾಮ : ಏನಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನ ನೀವು ಕೊಡ್ಬಾರಾಗಿತ್ತು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಇಲ್ಲ ಸೀತೇನ ಕೊಡಿ ಅಂತಾನೆ.

ರಾಮ : ಅಧರಿ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಸರಿ ಆಂತೀಯ?

ರಾಮ : ಹಾಗಲ್ಲ. ವಿಷ್ಯ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ಅಂದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾವ ಯಾಕೆ ಮಲಕ್ಕೊಂಡಿದಾರೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಇವತ್ತು ಬರ್ತೀನಿ ಅಂದಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಮ : ಮಾವ..... (ಮುದುಕನ ಸಮೀಪ ಹೋಗಾನೆ)

ಪೃಥ್ವಿ : ಅವರು, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಆಯ್ತು ಏಳೋದಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡೋದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೇ ಮಲಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮ : ಪಾಪ. ಹೆದರಬೇಡಿ ಅತ್ತೆ ಅವನ್ನ ನಾನೊಡ್ಡೊತೇನೆ. (ಯುವತಿಯ ಸಮೀಪ ಹೋಗುತ್ತಾ) ಸೀತಾ... ನಾನಿದ್ದೀನಿ..(ಹತ್ತಿರ ಹೋದಂತೆ ತಬಲಾದ ಶಬ್ದ)

ರಾಮ : (ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ) ಯಾರದು?

ಪೃಥ್ವಿ : ಆದವಂದೇ ಶಬ್ದ. ಆಕೆ ಹತ್ರ ಹೋಗೋವಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ ಹೆದರಿತ್ತಾನೆ. (ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ) ಆಗೋ ಪುನಃ ಬಂದ. ರಾಮ : ಬರ್ಲಿ ಬರ್ಲಿ. ನೋಡೇ ಬಿಡ್ತೇನೆ ಒಂದ್ಬೈ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ) ರಾಮಾ, ದುಷ್ಟರ ಸವಾಸ. ಜಾಗ್ರತೆ.

ರಾಮ : ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಅವೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ? (ಪುನಃ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಶಬ್ದ. ರಾಮ ಆಡ್ಯತೆಯಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವನು.)

ರಾವಣ : ಯಾರೋ ನೀನು?

ರಾಮ : ಅದೇ ನಾನೂ ಕೇಳೋದು.

ರಾವಣ : (ಮುಖಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುದ್ದುವನು)

ರಾಮ : (ಆಘಾತದಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಹ್ಲಾಂ! ಹ್ಲಾಂ! ಸಾಕು ಗೊತ್ತಾಯ್ತು.

ರಾವಣ : ಹಾಗಿದ್ದೆ ಮರ್ಯಾದೇಲಿ ಕಂಬಿ ಕೀಳಿಲ್ಲೆಂದೆ.

ರಾಮ : ನಾನೇ ಹೇಳ್ಬೇಕು ಅಂತಿದ್ದೆ. ಪರಾಾಗಿಲ್ಲ ನೀನೇ ಹೇಳ್ಬಿಟ್ಟೆ.

ರಾವಣ : ಇದೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಗಾಟ ಅಲ್ಲ ಹುಷಾರ್.

ರಾಮ : ಹೌದು ಇದೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಗಾಟ ಅಲ್ಲ.

ರಾವಣ : (ಮತ್ತೊಂದು ಗುದ್ದುವನು)

ರಾಮ : ಆಂ! ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡ್ಬೇಡ. ತಾಳು. ನೀನು ರಾವಣ ಅಲ್ಲ?

ರಾವಣ : ಅದಕ್ಕೇನಿಗ?

ರಾಮ : ಹೌದು ಅನ್ನೋ. ನಿನ್ನ ಗಂಟೇನು ಹೋಗ್ತದೆ?

ರಾವಣ : ಹ್ಲಾ. ಹೌದು.

ರಾಮ : ನೋಡು ನೀನು ಕೋಟ್ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹಾಕಿದೀನಿ. ನೀನು ಗಾಗಲ್ಸ್ ಇಟ್ಟೊಂಡಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇಟ್ಟೊಂಡಿದೀನಿ.

ರಾವಣ : ಅದೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟೊಂಡು ನನ್ನೇನಾಗ್ಬೇಕು?

ರಾಮ : ಹಾಗಲ್ಲ. ಯುದ್ಧ ಅಂದ್ರೆಲೆ ಸಮಾನ ಬಲ, ಸಮಾನ ಧರ್ಮ ಇರಬೇಕು.

ಅದ್ದಲ್ಲಾ ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧ ಅನ್ನೋದು?

ರಾವಣ : ಇರಬೇಕು.

ರಾಮ : ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ತಪ್ಪಿಸ್ಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಸತ್ಯ ನನ್ನೂ ನಿನ್ನೂ ಒಂದೇನೇ. ನ್ಯಾಯ.....

ರಾವಣ : ಏಯ್ ಮುದುಕೀ .....

ರಾಮ : (ಅವನ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ) ನೋಡು ವಾಗ್ಯುಧ್ಧ ಮಾತ್ತಿರೋವಾಗ ವಿಷಯಾಂತರ ಮಾಡೋದು ಹೇಡಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ.

ರಾವಣ : ಆಂ! ಯಾರು ಹೇಡಿ?

ರಾಮ : ನೀನಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ನಾನು.

ರಾವಣ : (ಕಾಲು ಅಪ್ಪಳಿಸಿ) ಹ್ಲಾಂ! ಏನಂದೆ?

ರಾಮ : ಅಲ್ಲ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೇಡಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು.

ರಾವಣ : ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡೋದಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ನಾನು ಸುಮ್ಮನು.

ರಾಮ : ಹೋಗಿ ಬಿಡು ಯುದ್ಧಾನೇ ಮಾಡೋಣ. ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕು?

ರಾವಣ : ಯುದ್ಧ! ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ!

ರಾಮ : ಬೇಡವಾದರೆ ಬೇಡ. ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡ್ತೇನೆ.

ರಾವಣ : ಆಂ! ತಲೆಹರಟೆ! (ಕಾಲಿನಿಂದ ರಾಮನ ಪೃಷ್ಠಕ್ಕೆ ಒದೆಯುವನು)

ರಾಮ : (ನೋವಿನಿಂದ) ಹ್ಲಾಂ! ನಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲ. ಮಾಯಾ ಯುದ್ಧ ಬೇಡ. ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧ ಮಾಡೋಣ. (ಕನ್ನಡಕ ತೆಗೆದು ರಾವಣನ ಕೈಗೆ ನೀಡಿ) ಹಿಡಕೊ (ಆತ ತೆಗೆದು ಬದಿಗೆ ಎಸೆಯುವನು. ರಾವಣ ಕೋಪನ ಕಳಚಿಕೊಡುವನು. ಆತ ಅದನ್ನು ಎಸೆಯುವನು) ಸರಿ.

ವನ್..... ಟೂ..... (ರಾವಣ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಹೊಡೆಯಲು ಬರುವನು) ಆಂ! ತಾಳು. ಶಂಖನಾದ ಆಗದೆ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭಿಸೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ರೆಡೀ. ವನ್..... ಟೂ..... ತ್ರೀ..... ಸರಿ. ಬಾ. (ಕೈಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ವರಸೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವನು. ರಾವಣ ಕೈಲಿದ್ದ ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಒಂದೇಟು ಬಿಗಿಯುವನು. ರಾಮ “ಅಯ್ಯೋ” ಅನ್ನುತ್ತಾ “ಫೌಲ್ ಫೌಲ್” ಎಂದು ಕೂಗುವನು.) ರಾವಣ : ಏನು? ಯಾಕೆ ಕಿರಿಚ್ಚಿದೀ?

ರಾಮ : ನಿನ್ನೆಲ್ಲೆ ಶಸ್ತ್ರ ಇದೆ. ಇದು ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ಆಗೋದು ಹೇಗೆ?

ರಾವಣ : (ಕೈಲಿದ್ದ ಚಾವಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ, ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮತ್ತೊಂದೇಟು ಬಿಗಿಯುವನು. “ಅಯ್ಯಮ್ಮ” ಅಂತ ರಾಮ ನರಳುವನು. ಹೀಗೇ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಾರಿ ಆತ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ನರಳಿದ ಮೇಲೆ)

ರಾಮ : (ಶೇಕ್ ಹ್ಯಾಂಡಿಗೆ ಕೈ ನೀಡುತ್ತಾ) ನಾವು ಸಮ ಬಲರು. ಯುದ್ಧ ಸಾಕು. ಸಂಧಿ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಏನಂತಿ? (ಆತ ರಾಮನ ನೀಡಿದ ಕೈ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆಗೊಂದು ಬಲವಾಗಿ ಗುದ್ದುವನು. ರಾಮ ನೋವು ತಡೆಯಲಾರದೆ) ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ... (ಬದಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವನು.)

ರಾವಣ ಕೈ ಕೊಡವಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ರಾವಣ : ದರಿದ್ರ. ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಏನೋ, ಏಯ್, ಮುದುಕಿ ಎಲ್ಲಿ, ಮೊನ್ನೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪುಂಟಲ್ಲ! ಇಂದಂತೂ ನಾನು ಬರಿಗೈಲಿ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ. ಖಂಡಿತ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಮಂಚದಿಂದೇಳುತ್ತಾ) ಇವರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಬರಿಯೇ?

ರಾವಣ : ಅದೆಲ್ಲಾ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಅಂತ ನಾನೂರು ದಿನ ಆಯ್ತು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ಬೇಡಪ್ಪ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳ್ಮೆ ತಗೋ.

ರಾವಣ : ತಗೊಂಡಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮರ್ಯಾದೆಲಿ ಕೊಡ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲ.....

ಪೃಥ್ವಿ : ನೋಡಪ್ಪಾ, ಅವಳು ಎಂದಿದ್ದೂ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡ್ಬೇಡ. ಇವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಷಾರಾಗಿ. ಆ ಮೇಲೆ.....

ರಾವಣ : ಸುಮ್ಮನೇ ನಾಟಕ ಮಾಡ್ತೀರೀ ನೀವು. ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು. ಏಯ್ ಮುದುಕಾ (ಮುದುಕನ ಹೊದಿಕೆ ಎಳೆದು ಹಾಕಿ ಆತನ ಭುಜವನ್ನೆತ್ತಿ) ಮೊನ್ನೆ ಏನ್ನೆಳೆದ್ದು ನೀನು? ಈ ಆಟ ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಡ ಏನು. ಒಳ್ಳೇ ಮಾತ್ಸಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಾಗಿ ನಡ್ಕೊಂಡ್ರಿ ಸರಿ.

ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ..... (ಮುದುಕನ ಭುಜ ಬಿಡುವನು. ಆತ ಹೆಣದಂತೆ ಪುನಃ ಬಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳುವನು. ರಾವಣ ಯುವತಿಯತ್ತ

ಧಾವಿಸುವನು. ಬಿಳಿಯ ಜುಬ್ಬಾ, ಪಂಚೆ ಧರಿಸಿದ ರಾಮನ ಪ್ರವೇಶ)

ರಾಮ : ಸಾವಧಾನ.... ಸಾವಧಾನ.

ರಾವಣ : (ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ) ಹೋದೆಯಾ ಪಿಶಾಚಿ ಅಂದರೆ ಗವಾಕ್ಷಿಲಿ.....

ರಾಮ : ಬಂದೆ.

ರಾವಣ : (ಓಡಿ ಬಂದು ಅವನ ಕಾಲರ್ ಹಿಡಿದು) ಇನ್ನೂ ಬೇಕೇನು ಪ್ರಸಾದ?

ರಾಮ : ಶಾಂತಿ.... ..ಶಾಂತಿ.

ರಾವಣ : ತೋರಿಸ್ತೇನೆ ನಿನ್ನ ಶಾಂತಿ (ಕಪಾಲಕ್ಕೆ ಬಾರಿಸುವನು)

ರಾಮ : ಸತ್ಯ..... (ಇನ್ನೊಂದು ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವನು. ರಾವಣ ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದೇಟು ಬಾರಿಸುವನು.)

ರಾಮ : ಅಹಿಂಸೆ. (ರಾವಣ ರಪರಪನೆ ಎರಡೂ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಾರಿಸಿ ಸುಸ್ತಾಗುವನು. ರಾಮ ಒಂದೊಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೂ “ಶಾಂತಿ, ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ” ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುವನು)

ರಾವಣ : ದೊಡ್ಡ ಹಿಂಸೆ ಆಯ್ತಲ್ಲ ಇದು.

ರಾಮ : ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಅ-ಹಿಂಸೆ ಅಂತ.

ರಾವಣ : (ಅವನನ್ನು ದೂಡಿಬಿಡುವನು. ಆತ ರಾವಣ, ಸೀತೆ ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಧೊಪ್ಪನೆ ಬೀಳುವನು. ರಾವಣ ಮುದುಕಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ)

ಗಿಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಹೇಳ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ. ನೀವದನ್ನ ತಮಾಷೆ ಅಂತ ತಿಳೊಂಡಿ. ಈಗ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯಾನೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೀತೇನ ಎಳೊಂಡ್ ಹೋಗಿದ್ದೆ ನಾನು ರಾವಣ ಅಲ್ಲ. (ಮುದುಕಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿ ಅಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ರಾವಣ ಸೀತೆಯತ್ತ ಹೋಗುವನು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿರುವ ರಾಮ ತಡೆಯುವನು. ರಾವಣ ಅವನನ್ನು ಒದ್ದು ದೂರ ತಳ್ಳುವನು. ಆದರೆ

ರಾಮ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ರಾವಣನಿಗೆ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ)

ರಾವಣ : ಗ್ರಹಚಾರ ಆಯ್ತಲ್ಲಪ್ಪ ಇದೊಂದು. (ಬೆವರೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಯಾರಯ್ಯ ನೀನು?

ರಾಮ : ಯಾರಾದ್ರೆ ನಿನ್ನೇನು? ಈ ಮನೆಗೆ ಸೇರಿದೊ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತ ತಿಳಿಕೊ.

ರಾವಣ : ನನ್ನ ಯಾಕೆ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಡ್ತೀಯ?

ರಾಮ : (ನಗುತ್ತ) ಅಲ್ಲಯ್ಯ ತೊಂದ್ರೆ ಕೊಡೋನು ನಾನೋ ನೀನೋ?

ರಾವಣ : ಈ ಮನೆ ನನ್ನ ಸೇರಿದ್ದು.

ರಾಮ : ಆ ಮಾತನ್ನ ನಾನೂ ಹೇಳ್ಬಹುದು.

ರಾವಣ : ನಾನಿದನ್ನ ಕೊಂಡೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಮ : ಅದಕ್ಕೆ? ಹಣ ಕೊಡೋದರ ಬದ್ಲ ಕಿತ್ನೊಳ್ತಾ ಇದೀಯ?

ರಾವಣ : ಅದು ನನ್ನಿಷ್ಟ.

ರಾಮ : ಆ ಪಾಳೆಗಾರಿಕೆ ಇನ್ನೂ ನಡೆಯಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಏಯ್, ತುಳಿದು ಬಿದ್ದೀನ್ನೋಡು.

ರಾಮ : ನಿನ್ನ ಕಾಲೇ ಸೋತ್ತೋಗ್ತದೆ ಅಷ್ಟೆ.

ರಾವಣ : ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲಾ ಅನ್ನಿಸ್ತೇನೆ. ಹ್ಲಾಂ!

ರಾಮ : ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿಬರ್ತೇನೆ.

ರಾವಣ : ನೋಡು ಕೊನೇದಾಗಿ ಹೇಳ್ತಿದೇನೆ, ನನ್ನ ದಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬರ್ಬೇಡ, ಖಂಡಿತಾ ಒಳ್ಳೇದಾಗೋದಿಲ್ಲ:

ರಾಮ : ನನ್ನಾರೀಲಿ ನಾನು ಹೋಗ್ತಾ ಇದ್ರೆ ನೀನೇ ಅಡ್ಡ ಬರ್ತಿದೀಯಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ಈ ಮನೆಗೆ ಬರೋದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನೇನು ಹಕ್ಕು?

ರಾಮ : ಆದಪ್ಪ ತಮಾಷೆ! ನನ್ನ ಮನೇಲಿರೋದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲಾ?

ರಾವಣ : ಮಾತೆತ್ತಿದ್ರೆ ಮೈಲುಧ್ಧ ಮಾತಾಡ್ತೀಯ! ನಿನ್ನ ಕಲಿಸೊ ವರಸೆ ನನ್ನ ಗೊತ್ತಿದೆ. (ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಕೈ ಸೋಲುವಷ್ಟು ಹೊಡೆದು

ಸುಮ್ಮನಾಗುವನು)

ರಾಮ : ಏನಪ್ಪ, ಕೈ ತುರಿಕೆ ಎಲ್ಲ ಹೋಯ್ತೇನು?

ರಾವಣ : ಹೋಗ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಾದ್ರೂ ಹೇಳು.

ರಾಮ : ಯಾಕೆ ಅದು ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯಾನಾ?

ರಾವಣ : ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳು.

ರಾಮ : ರಾಮ ಅಂತಾರೆ.

ರಾವಣ : ಹೋ! ರಾಮ ಅಂದ್ರೆ ನೀನಾ? ಅದನ್ನ ಮೊದ್ಲೇ ಹೇಳ್ಬಾರದಾಗಿತ್ತಾ? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ರಂಪ ತಪ್ಪಿತ್ತು. ಹಣ್ಣು! ಅದೂ ಒಳ್ಳೆದಾಯ್ತು ಬಿಡು. ಈ ಮನೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರೋ ಶಕ್ತಿ ನಿನಗಿದೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು.

ರಾಮ : ಅದಕ್ಕಿಷ್ಟು ವೇಳೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತಾ?

ರಾವಣ : ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡು. ಆಗ ನೀನೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡೋಣ. ಇಬ್ಬಿಗೂ ಕ್ಷೇಮ ಅದ್ವಂದ. ಲಾಭಾ ಕೂಡಾ.

ರಾಮ : ಹಣ್ಣು! ಲಾಭ ಆಗೋ ಹಾಗಿದ್ದೆ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ.

ರಾವಣ : ನೋಡು ಈ ಮನೇಲಿರೋ ಸಾಧನ ಇಷ್ಟು. ಒಂದು ಆ ಕುರ್ಚಿ.

ಎರಡನೇದು ಆ ಹೆಣ್ಣು. ಉಳಿದಿರೋದು ಆ ಬೀರು.

ರಾಮ : ಮತ್ತು ಆ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಾಯಸ್ಥರು.

ರಾವಣ : ಅವು ಸಾಯಲಿ ಬಿಡು.

ರಾಮ : ಹಣ್ಣು. ಸತ್ತು ಅಂತ್ಯ ಇಟ್ಟೋ. ಆ ಮೇಲೆ?

ರಾವಣ : ಈ ಮನೆ ನೀನೇ ತಗೋ, ಮನೆಗೊಂದು ಕುರ್ಚಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರೋಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತಗೋ.

ರಾಮ : ಈ ಹೆಣ್ಣು?

ರಾವಣ : ಇಲ್ಲಿ. ಅವಳೂ ಇಟ್ಟೋ. ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿನಗಾಯ್ತು.

ರಾಮ : (ಬೀರನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ) ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ?

ರಾವಣ : ನನಗಿರಲಿ.

ರಾಮ : ನೋಡು, ಒಪ್ಪಂದ ಅಂದ್ರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ಬೇಕು. ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಆದನ್ನ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೂರೆ ಮಾಡ್ತೀಯೆ. ಆದನ್ನ ನಾನು ಕೇಳೋದಿಲ್ಲಲ್ಲ? ಅದನ್ನ ನೀನೇ ಇಟ್ಟೋ.

ರಾವಣ : ಹಾಗಿದ್ದೆ ಆ ಕುರ್ಚಿಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದಿನ ಕೂತಿರೋನೆ. ಆಗ್ಗೆ?

ರಾಮ : ಆಗೋ ಮತ್ತೆ ಚೌಕಾಸಿ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ.

ರಾವಣ : ಆಯ್ತು ಮಹರಾಯ ಒಪ್ಪಿದೆ. ಆದ್ರೆ ಒಂದ್ನಾತು. ಆಗಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಬರಾ ಇರಬಹುದಲ್ಲ?

ರಾಮ : ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ?

ರಾವಣ : ರೈಟು. ಇಂದಿನಿಂದ ಈ ಮನೆ ನಿಂದು. ಈ ಕುರ್ಚಿ, ಹೆಣ್ಣು, ಬೀರು ಎಲ್ಲಾ ಸರಿ ತಾನೆ?

ರಾಮ : ತುಂಬ ಉಪಕಾರ (ಕೈ ಜೋಡಿಸುವನು)

ರಾವಣ : ಹೋಗ್ಲಾ?

ರಾಮ : ಆಗಾಗ .....(ರಾವಣ ಹೋಗುವನು) ಅಬ್ಬ ಶನಿಪೀಡೆ ಅಷ್ಟು ಕಳೀತು.

(ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಝಾಡಿಸುವನು) ಅತ್ತೆ, ಹೇಗಿತ್ತು ನನ್ನ ವರನೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : (ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕಿ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಬಂದು ಆತನ ಮೈಕೈಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸವರಿ) ತುಂಬಾ ನೋವಾಯ್ತು ಮಗು?

ರಾಮ : ವಾ... ಅದೆಲ್ಲ ಸ್ಟಂಟ್ ಅಲ್ಲಾ ಅತ್ತೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಆದ್ರೂ ಆ ಹೊಡೆತ.... ಒದೆತ..... ರಾಮಾ ರಾಮಾ.

ರಾಮ : ಪತ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಬಿಡಿ. ಆದ್ರೆ ಅವನಿಗೆ? ಪಾಪ ಕೈಕಾಲು ನೆಯ್ಯಾ ಇರಬಹುದು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ. ನಾವು ಆರಾಮಾಗಿ ಮಾತಾಡ್ತಾ ಇದೇವೆ. ಆ ಮಗು ಪಾಪ.... ..

ರಾಮ : ಹೋ. ಬಿಡಿಸ್ತೇನೆ ತಾಳಿ. (ಬೇಗನೆ ಯುವತಿಯತ್ತ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯ - ಕೈಕಾಲುಗಳ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವನು. ಆಕೆ ಮೆಲ್ಲನೆ

ರಂಗದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಬಾಯಿಗಡ್ಡವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳಚುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಳು) ಅದು ಹಾಗೇ ಇರಲಿ ಬಿಡು. (ಮುದುಕಿಗೆ) ಯಾಕೆ ಹಾಗಂದೇ ಅಂದ್ರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯದಿಂದ ಮಾತಾಡ್ತೆ ಇದ್ದು ನೋಡಿ. ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕೂ ಅಂತ ಒಮ್ಮೆಲೇ ವಟ ವಟ ಅನ್ನಾರದಲ್ಲ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಅದು ಹೌದು. ಹಾಗಿರಲಿ, ಹೇಗೂ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಕಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಆಯ್ತಲ್ಲ!

ಸೀತೆ : (ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಅವರು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರದಾಗ ತಾನೇ ಬಿಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ)

ಪೃಥ್ವಿ : ಬ್ಯಾಡಮ್, ಅದು ಹಾಗೇ ಇರಲಿ. ಒಂದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಎನಂತೆ?

ಸೀತೆ : (ತನ್ನ ಅಸಹನೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ಸೂಚಿಸುವಳು)

ರಾಮ : ನೋಡಿ ಅತ್ತೆ, ಈಗೇ ಅನುಸರಿಸದಿರೋಳು ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮಿರತಾಳಾ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಸೀತ, ಆತ ಹೇಳಿ ಹಾಗೆ ಕೇಳಬೇಕಮ್ಮ. ಅವನ ಸಹಾಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನಿತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡು.

ರಾಮ : ನೋಡ್ಲೀತಾ ನಾನೇಳಿದ್ದು ಅಂತ ಬೇಡ. ಅತ್ತೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನಾದ್ರೂ ಕೇಳುರಾ? ಪಟ್ಟಿ ಹಾಗೇ ಇರಲಿ. (ಆಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದೇ ಇರುವುದು) ನೋಡಿ ಆತ್ತೆ ಎಂಥಾ ಕೆಟ್ಟ ಹಟ ಮಾಡಿದಾಳೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಹೋಗ್ಲಪ್ಪ. ಬಿಚ್ಚಿಬಿಡು, ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕೋಳಲ್ಲಾ ಏನೋ ಆಸೆ ಮಾತಾಡೋದಕ್ಕೆ.

ರಾಮ : ಅದೀಗೇ ಯಾಕತ್ತೆ? ಮುಂದೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಉಂಟಲ್ಲ!

ಪೃಥ್ವಿ : ನೀನು ಹೋಗೋ ದ ಕೈ ಮುಂಚೆ ಅಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಹೇಳೋಣ ಅಂಶಿರೈಹುದು ಅವಳಾಸೆ.

ರಾಮ : ಹ್ಲೆಂ! ನಾನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ತೇನೆ? ಇಲ್ಲೇ ಇರೇನಲ್ಲ!

ಪೃಥ್ವಿ : ಹ್ಲಾಂ! (ಮುದುಕಿ ಸೀತಾ ಇಬ್ಬರೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗುವರು. ಮತ್ತೆ ಸೀತಾ ಇನ್ನಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಕಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಒದ್ದಾಡುವಳು)

ನೀನಿಲ್ಲೇ ಇರೋದಕ್ಕಾಗ್ತದಾ?

ರಾಮ : ಯಾಕಾಗಲ್ಲ? ಅದ್ಯೇ ಅಲ್ಲಾ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರೋದು? ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದು, ಅವಳನ್ನ ಬಿಡಿಸಿದ್ದು. ಒಳ್ಳೇ ಕತೆ ನಿಮ್ಮ!

ಪೃಥ್ವಿ : ಆದ್ರೂ.....

ರಾಮ : ಆದ್ರೂ ಏನು? ಸರಿಯಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾನು ಬರೆ ಇದ್ದಿದ್ದೆ ಏನಾಗಿತ್ತು? ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ. ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಹಿಂಡಿ ಹಿಪ್ಪೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ದ. ಈಗ ನನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ನಾಲ್ಕತ್ತೆ ಹಾಕಿಡಿ. ನನ್ನೇನು ಕೊರತೆ ಇದೆ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಹಾಗಲ್ಲಪ್ಪ.

ರಾಮ : ನೋಡಿ, ಹೇಗೂ ಅವಳ ಯಾರಾದ್ರೂ ಕಡ್ಡೆ ಬೇಕಲ್ಲ. ನೀವಂತೂ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗ್ನು ಅತಾಯ್ತು, ಮಾವ ಹಾಸಿಗೆಲಿ ಆಯ್ತು. ಈ ಮನೆ ನಡ್ಲೋದಕ್ಕೆ, ಈ ಕುರ್ಚೀಲಿ ಕೂರೋದಕ್ಕೆ ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೇ ಆದ್ರೂ ಒಬ್ಬ ಗಂಡು ಬೇಕುನೇ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಆದೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ್ದೇ.

ರಾಮ : ಏನೂ ಬೇಡ. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಮಾಡಿ. ರಾಮಾ ಕೃಷ್ಣಾ ಅಂತ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಗೊಳ್ಳಿ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಅದ್ಯೆ ಸೀತಾ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೂಡಾ ಬೇಕಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಅವಳೇನು ಕೇಳೋದು? ಮಾವನ್ನ ಕೇಳಿ.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ಕೊನೆಗೆ ಮಂಚದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ನೋಡಿ ಅಂದರೆ, ನವ ಸೀತಾನ ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಡೋಣ ಅಂತ..... ನೀವೇನೇಳಿರೀರಿ (ಮುದುಕನ ಮಾತಿಲ್ಲ) ನೋಡಪ್ಪ ಅವರು ಮೌನವಾಗಿದಾರೆ.

ರಾಮ : ಸುಮ್ಮನೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ ಅಂತಾನೆ ಅಲ್ಲಾ?

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನೋಪ್ಪ. ಅವು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದ್ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕೈಕಾಲೇ ಆಡೋದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ನಾನು ಹೇಳೋದು ಕೇಳಿ. ಅವಳ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಕೊಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಈ ಮನೆ ವ್ಯವಹಾರ ಹೇಗೆ ನಡೀತದೆ ಅಂತ ನೀವೇ ನೋಡ್ಲೀರಿ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಸರಿಯಪ್ಪ (ಫಕ್ಕನೆ ಸೀತಾ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳಚುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ)

ಸೀತೆ : ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೊಪ್ಪೋದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ನೀನು ಮಾತಾಡಬೇಡ.

ಸೀತೆ : ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾತಾಡಬೇಕು.

ಪೃಥ್ವಿ : ಆಯ್ತಲ್ಲಪ್ಪ | ಇನ್ನೇನಾದೋದು?

ರಾಮ : ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗೀರೂ ಹಾಗೇ ಮಾತಾಡೋದತ್ತೆ. ನೀವು ಸುಮ್ಮಿರಿ. ನಾನೊಪ್ಪಿಸ್ತೇನೆ....ಎನ್ನೀತಾ? ಯಾಕಪ್ಪೋದಿಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಯಾಕಂದ್ರೆ...ಯಾಕಂದ್ರೆ...

ರಾಮ : (ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತ) ಕಾರಣಾನೇ ಇಲ್ಲಾ?

ಸೀತೆ : ಯಾಕಂದ್ರೆ ನನ್ನ ನನ್ನೇ ಆದ ಹೃದಯ ಇದೆ; ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇದೆ.

ರಾಮ : ಇರಲಿ. ನಾನದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬರುತ್ತೀನಾ?

ಸೀತೆ : ಮತ್ತೆ... .. ಮತ್ತೆ ..... ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇದೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಇದೆ.

ರಾಮ : ಅದೂ ಇರಲಿ.

ಸೀತೆ : ನನ್ನೇ ಆದ ಕೋಪ ತಾಪಗಳಿವೆ.

ರಾಮ : ಆಗ ಸುಮ್ಮಿದ್ರಾಯ್ತು.

ಸೀತೆ : ನಾನೆಷ್ಟೋ ಬೆಳೆಬೇಕು.

ರಾಮ : ಅದೇ ಅಲ್ಲಾ ನಿನ್ನನ್ನ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡ್ತಿದ್ದು.

ಸೀತೆ : ಆದ್ರೆ.... ..ಗಂಡನ್ನ ಆರಿಸೋದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಬೇಕು.

ರಾಮ : ರಾಮ ರಾವಣರಲ್ಲಿ ನೀನು ರಾಮನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡ್ತೀ ತಾನೆ?

ಸೀತೆ : (ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ರಾಮ : ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡಲ್ಲ? ಮೌನವಾಗಿದ್ದೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಅಂತಾನೇ ತಿಳಿಯೋಣವು ನಾನು. ನೋಡು ಸೀತಾ ಈ ಮನೆಗೆ ಮೊದಲನೇ ಬಾರಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ನಾನು ಹೇಗಿದ್ದೆ, ಈಗ ಹೇಗಾಗಿದ್ದೇನೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಆ ದುಷ್ಟ ನನ್ನ ಹೊಡೆ, ಬಡೆ, ಒಡೆ ಕೂಡಾ.

ಸೀತೆ : ಇಲ್ಲ ಅನ್ನಿಲ್ಲ ನಾನು. ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮಾನವೀಯತೆಗಳನ್ನ ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯೋಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ರೆ ಅವನ್ನೇ ನನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಉರುಳಿಸೋದು ತಪ್ಪಲ್ಲಾ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಏನರ್ಥ ಇದೆ?

ರಾಮ : ಆದ್ರೆ ನನ್ನ ಶ್ರಮ, ತ್ಯಾಗ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಅರ್ಥಾನೂ ಇಲ್ಲ ಅಂತೇ?

ಸೀತೆ : ಹಂಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತಿ ನೀವಾಗಿಯೇ ಹಗುರ ಆಗ್ತೀರ. ಅದು ನನ್ನ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟು ಗೌರವಿಸ್ತೀನಿ ಅಂತ ನಿಮಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಅದೇ ಗೌರವಾನ ಕೃತಜ್ಞತೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಯಸ್ತಿಯೋದು ಸಣ್ಣತನ ಆಗೋದಿಲ್ಲ ತಾನೆ?

ಸೀತೆ : ಹಾಗಂತ ನೀವು ತಿಳಿಯೋದ್ರೆ ಸರಿ. ನಾನಡ್ಡ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೆಣ್ಣು ನಿಜ. ನನಗೊಂದು ಗಂಡು ಬೇಕು ಅನ್ನೋದೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ.

ರಾಮ : (ಜಿಗಿದಾಡಿ) ಹ್ಲಾಂ! ಹಾಗ್ಯಾ. ನೋಡಿ ಅತ್ತೆ ದಾರಿಗೆ ಬಂದು

ಪೃಥ್ವಿ : ಸರಿಯಪ್ಪ, ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಮಾಡ್ತೋ. (ರಾಮ ಒಳಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಎರಡು ಹಾರಗಳನ್ನು ತಂದು ಒಂದನ್ನು ಸೀತಾಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ತಾನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ರಾಮ : ನೀನೆ ಮೊದ್ಲು ಹಾಕಿಡು. ಹ್ಲಾಂ! (ಸೀತಾ ರಾಮನ ಕೊರಳಿಗೆ; ಆತ ಆಕೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾರ ಹಾಕುವರು.) ಸರಿ ಆಗೋಯ್ತಲ್ಲ. ಹರಸಿ ಅತ್ತೆ

(ಒಬ್ಬನೇ ಆಕೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು)

ಪೃಥ್ವಿ : ಸೀತಾರಾಮನಾಗಿ ಬಾಳಪ್ಪ. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಹೊಣೆ ಮುಗಿತು. ಈ ಮನೆ, ಈ ಬೀರು, ಈ ಕುರ್ಚಿ ಎಲ್ಲಾನೂ ನಿಮ್ಮೇ. ಬಾ ಈ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುತ್ಕೊ. ನಾನು ಕಣ್ಣುಬ ನೋಡ್ಬೇಕು. (ಅವನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುವಳು. ಆತ 'ಬಾ ಸೀತ' ಅಂತಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತೊಡನೆಯೆ ಛಂಗನೆ ನೆಗೆದು ತನ್ನ ಪುಷ್ಪವನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮುಟ್ಟಿನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವನು)

ಪೃಥ್ವಿ : ಏನಪ್ಪ? ಏನಾಯ್ತು?

ರಾಮ : (ಆಕೆಯನ್ನು ನಖಶಿಖಾಂತ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ) ಮುಳ್ಳಿವೆ. (ಎಂದು ಒಂದೊಂದು ಮುಳ್ಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತು ಎಸೆಯುವಂತೆ ನಟಿಸುವನು. ಸೀತ ಮುಗುಳ್ಳಗುವಳು. ತೆರೆ ಬೀಳುವುದು)

ರಂಗ ೩

(ತೆರೆ ಸರಿದಾಗ ತೀರಾ ಮಂದಬೆಳಕು. ಮಲಗಿದ್ದ ಮುದುಕ ಮಾತ್ರ ರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮ ಕರಿಯ ಮುಸುಕು ಹೊದ್ದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಟಾರ್ಚೆ. ಮೊದಲು ಆತ ಮುದುಕನತ್ತ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆತ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅಂತ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವಿನ ಬೀಗದ ತೂತಿಯವ ಕಡೆಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳಕು ಹಾಯಿಸಿ ಆತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುದುಕನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಆತನ ಹಾಸಿಗೆ ಅದರ ಅಡಿ, ತಲೆದಿಂಬಿನ ಅಡಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಗ್ರೂಪ್ ಫೋಟೋದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪರದಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತು ಎಲ್ಲೂ ಸಿಗದಿರಲು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಳ್ಳಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತಾ ಬೀರುವಿನೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲೂ ಸಿಗದಿರುವಾಗ ಬೀರುವಿನ ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿದಾಗ ಶಾಕ್ ಹೊಡೆದವನಂತೆ "ಅ....ಯ್ಯೋ" ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕೈ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಫಕ್ಕನೆ ಬೆಳಕಾಗುವುದು. ಸೀತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು. ರಾಮ ಕಕ್ಕಾಚಿಕ್ಕಿಯಾಗುವನು.] ರಾಮ : ಹ್ಲಾಂ! ನನಗೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ.... .....ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಸೀತ : ಆಗಿದೆ ಅಂತ ಯಾರಂದು? 'ಯಾರೊ ಕಿರಿಚಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಸ್ತು ಏನಾಯ್ತು ಅಂತ... ..

ರಾಮ : ಏಯ್ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನನಗೇನಾಗಿದೆ ಈಗ?

ಸೀತ : ಮತ್ತೇನಿದು ನಿಮ್ಮ ಅವತಾರ?

ರಾಮ : ಅವತಾರ? ಯಾವ ಅವತಾರ? ಹ್ಲಾಂ! (ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ) ಹ್ಲಾಂ! ಹ್ಲಾಂ! ಚಳಿ ಆಗಿತ್ತು ಹಾಗೆ ಹೊದೊಂಡೆ ಅಷ್ಟೆ.

ಸೀತ : ತುಂಬ ಚಳಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆವರಾ ಇದ್ದೀರ!

ರಾಮ : ಬೆವರು (ಹಣೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ಕೈಯಿಂದ ಮುಖವನ್ನೊರಸಿ) ಹೌದು ತುಂಬ ಸೆಖೆ. (ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೂಲೆಗೆ ಬಿಸಾಡುವನು) ಛೀ! ಒಂದು ಫ್ಯಾನಾದರೂ ಬೇಕಲ್ಲ ಈ ಮನೆಗೆ!

ಸೀತ : (ಅವನ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಾ) ಹೌದು. ಚಳಿಗಾಲ ಬರಲಿ ಹಾಕ್ಸಿ ಬಿಡೋಣ. (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಅದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ಈ ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿಗ್ಯಾಕೆ ಬಂದಿ?

ರಾಮ : ಯಾಕೆ? ಯಾಕಂದ್ರೆ..... ಹೀಗೇ.....

ಸೀತ : (ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತ) ಹೀಗೇ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ?

ರಾಮ : ನಿನ್ನ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ. ಅಲ್ಲ ಮಾವನ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ ನೋಡೋಣ ಅಂತ.

ಅಲ್ಲ ಹೀಗೆ ನಮ್ಮನೆ ಅಲ್ಲಾ ಭದ್ರವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತ.

ಸೀತ : ಅದಕ್ಕೆ? ಮಾಡು ಹಾರಿ ಹೋಗೋ ಹಾಗೆ ಯಾಕೆ ಕಿರಿಚ್ಚೊಂದಿ.

ರಾಮ : ಹ್ಲಾಂ! ಅದೂ.... .....ಈ ಬೀರು ಎಡವಿ ಹೋಯ್ತು. ಹಾಗೆ,

ಸೀತ : ಕೈಯಲ್ಲಿ ಟಾರ್ಚ್ ಇದೆಯಲ್ಲ!

ರಾಮ : (ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ) ನೋಡ್ಬೇತಾ ಅದು ಹೀಗಾಯ್ತು. ನಮ್ಮನೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜೀರ್ಣ ಆಗಿದೆ ಅಲ್ಲಾ, ಆದ್ರಿಂದ ಕಳ್ಳರು ಬರೋ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದ್ವೇಳೆ ಕಳ್ಳರು ನುಗ್ಗಿದು ಅಂತಿಷ್ಟೊ. ಆಗ ಲೈಟ್ ಹಾಕಿದ್ರೆ ಏನಾಗ್ತದೆ? ಅವರು ಓಡಿ ಹೋಗ್ತಾರೆ ಅಷ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲೆ ಓಡಾಡೋ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ರೆ ಒಳ್ಳೇದು ಅಂತ.....

ಸೀತ : ಕಳ್ಳನ್ನ ಹಿಡಿಯೋದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದಿ ಅಲ್ಲಾ?

ರಾಮ : ಹ್ಲಾಂ! ಎಕ್ಸಾಕ್ಟ್ಲೆ ಸೋ. ಸೀತಾ ಸೀತಾ ನೀನು ಈಗೀಗ ತುಂಬಾ ಚುರುಕಾಗಿದ್ದೀಯೆ.

ಸೀತೆ : (ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ) ಅದೆಲ್ಲಾ ಬೇಡ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿಲ್ಲಿಸು. ಈ ಮನೆಗೆ ಇನ್ನು ಕಳು ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದ್ರೆ ಕದಿಯೋದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲೇನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : (ಕಂಗಾಲಾಗಿ) ಹಾಗಾದ್ರೆ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತೀಯೆ?

ಸೀತೆ : ಬ್ಯಾಡ.

ರಾಮ : ಬೇಡಾಂದ್ರೆ, ಬೇಡ, ನಿನ್ನಿಷ್ಟ.

(ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸುವುದು)

ರಂಗ ೪[ರಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾದಾಗ ಮುದುಕಿ ಮತ್ತು ರಾಮ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಮುದುಕಿ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮ ಆಗಾಗ ತನ್ನ ಪೃಷ್ಟವೆತ್ತಿ ಉಜ್ಜುತ್ತಾ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಪೃಷ್ಟವನ್ನು ಸವರುತ್ತಾ, ತುರಿಸುತ್ತಾ ಇರುವನು] ರಾಮ : ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಅಷ್ಟೆ ಅತ್ತೆ. ಮೊದ್ಲೇ ಈಮನೆ ಹರಕು ಮುರುಕಾಗಿದೆ. ಯಾವಾಗ ಮಾಡು ಮುರಿದು ತಲೆಗೆ ಬೀಳದೋ ಹೇಳೋಕಾಗಲ್ಲ.

ಪೃಥ್ವಿ : ರಾಮಾ ನೀನೇನೆ ಹೇಳು. ಈ ಮನೆ ಮುರಿಯೋದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವಕಾಶ ಕಂಡೋಳಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದ್ರೆ ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬರೋವಾಗ್ಲೇ ಈ ಮನೆ ಹೀಗೇ ಇತ್ತು. ಕಳ್ಳರು ಪೋಕರಿಗಳು ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ನುಗ್ಗಿ ದೋಚಿದು ಅಂತಿಟ್ಕೊ. ಆದ್ರೂ ನಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕೆ ಏನೂ ಅಪಾಯ

ಆಗಿಲ್ಲ, ಹಾಗಿರೋವಾಗ.....

ರಾಮ : ನಿಜಾ ಇರಬಹುದು ನೀವು ಹೇಳೋದು. ನಿಮಗೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ರೆ ನಾವು ಹೊಸ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೋರು, ಹೊಸ ದಂಪತಿಗಳು, ಒಂದಷ್ಟು ದಿನ ಜಗಜಗಾಂತ ಹೊಸ ಮನೇಲಿ ಆರಾಮಾಗಿರಬೇಕು ಅಂತನಿಸೋದಿಲ್ಲ?

ಪೃಥ್ವಿ : ನೀನೇನೋ ಯೌವನದ ಆ ಹಂತ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸ್ಕೊಂಡಿತ್ತು ರಾಮ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸುಂದರ ಕನಸುಗಳು ಇದೇ ಮಾಡಿನ ಕೆಳಗೆ ಚಿಗುರಿದ್ದವು. ಚಿಗರು ಹೀಚಾಗೋದಕ್ಕೆ ಕಾಯಿ ಹಣ್ಣಾಗೋದಕ್ಕೆ ಈ ಮಾಡು ಎಂದೂ ಅಡ್ಡ ಬಂದಿಲ್ಲವ್ವ. ಇದು ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡಿರೋ ಸತ್ಯ.

ರಾಮ : ನಿಮ್ಮ ಕಾಲ, ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವ ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರೋದಿಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಬದುಕೇನಿದ್ರೂ ಈಗ ಖಾಲಿ ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಗಿರೋದು. ಅದ್ರಲ್ಲಿ

ಹೊಸ ರಾಮಾಯಣ ಬರೆಯೋ ಬಾರ ನಮ್ಮೆಲೇ ಇದೆ.

ಪೃಥ್ವಿ : ಬರೀರಪ್ಪ ಬರೀರಿ. ಅವರವರ ಬದುಕಿನ ಗಾಢೆಯನ್ನು ಅವರವರೇ ಬರೀಬೇಕಾಗ್ತದೆ. ನನಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ ಅನ್ನೋದನ್ನ ಮರೀಬೇಡಿ. ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಹುಟ್ಟೋದು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬಿಂದಲ್ಲವ್ವ : ಅದಕ್ಕೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪರಂಪರೇನೇ ಬೇಕು.

ರಾಮ : ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಓದೋದಕ್ಕೆ, ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಾಯೋದಕ್ಕೆ ನನ್ನೆ ತಾಳ್ಮೆ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನೆ ಹೊಸ ಪರಿಸರ ಬೇಕು. ಹೊಸ ಆವರಣ ಬೇಕು. ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳೇಕು.. ಅದಕ್ಕೆ ವರ್ತಮಾನ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಸಾಕು.

ಪೃಥ್ವಿ : (ಮುದುಕಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು)

ಸೀತೆ : (ಬಿರಬಿರನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಏಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲದ ಮೂರೂ ಮುಖಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪೋರು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಸಾಕು. ಈ ಮನೆಯ ಪಂಚಾಂಗ, ಗೋಡೆ, ಕಿಟಕಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಈ ಮಾಡಿನ ಕೆಳಗೆ ಬದುಕಿದರೆ ಸಾಕು.

ರಾಮ : ಸೀತೆ! ನೀನು ಸುಮ್ಮಿರು.

ಸೀತೆ : ನಾನು ಮಾತಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಉಸಿರಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಚಿಗುರಬೇಕು.

ರಾಮ : ನೀನು ನನ್ನ ಪತ್ನಿ.

ಸೀತೆ : ಈ ಮನೆಯ ಕೂಸೂ ಹೌದು.

ರಾಮ : ನಾವು ಒಂದಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು.

ಸೀತೆ : ಈ ಮನೆ ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸಾಧ್ಯ.

ರಾಮ : ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ಸೀತೆ : ರಾವಣ ಕೂಡಾ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದ. ಆದ್ರೆ ಅದು ನಡೀಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಅವನ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನ ಬಿಡಿಸಿರೋನು, ನಿನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಭರತವಾಕ್ಯ ಹಾಡಿರೋನು ನಾನು.

ಸೀತೆ : ಹಾಗಂತ ಇನ್ನೊಂದು ಶೋಷಣೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡೋದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಿಡಲ್ಲ!

ರಾಮ : ಸೀತೆ! ನೀನು ತಲೆ ಎಲ್ಲ ಹರಟೆಯ.

ಸೀತೆ : ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಡ್ಡ ಬರೋವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗನ್ನಿಸೋದು ಸಹಜ.

ರಾಮ : ನೋಡಿ ಅತ್ತೆ, ಈಕೆ ಹೇಳೂ ಮಾತನ್ನ. ಜೀವದಾಸೆ ಬಿಟ್ಟು ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಹತ್ತಿರ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸಹಾಯ ಮಾಡೆ. ಇವಳಿಗೀಗ ಅದರ ನೆನಪೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಯಾರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಿ? ಅದು ನಿಮ್ಮ ಅಗತ್ಯವೂ ಆಗಿತ್ತಲ್ಲ! ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ ಅದರ ಲಾಭ ತಗೊಂಡು ಇಲ್ಯಾಕೆ ರಾಣಿ ಹೂಡಿದ್ದಿ?

ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ಯಾಕೆ ಮದುವೆ ಆದಿ? ಈ ಮನೇ ಯಜಮಾನ ಅಂತ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸ್ತಾ ಕುರ್ಚಿಲ್ಯಾಕೆ ಕೂತ್ರಿ?

ರಾಮ : ಸೀತಾ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ತುಟಿ ಮೀರಾ ಇದೆ ನೋಡು.

ಸೀತೆ : ಸತ್ಯ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಹಿತ ಆಗಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ನನ್ನ ರೇಗಿಸ್ವೇಡ ನೋಡು. ಒಳ್ಳೆದಾಗಲ್ಲ!

ಸೀತೆ : ನಿಜ ಹೇಳೋದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನೆ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ ನಾನು. ಇಂದು ಹೆದರೋದೂ ಇಲ್ಲ

ನಾಳೆ.... .....ಬಹುಶಃ ನಾಳೆ ಕೂಡಾ.

ರಾಮ : (ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ, ರಾವಣ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಚಾವಟಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು) ಈಗ ನಾನ್ವೇಳೋದನ್ನ ನೀನನುಸರಿಸ್ತೇಬೇಕು.

ಸೀತೆ : ಬೆದರಿಸ್ತೀರ?

ರಾಮ : ಹೊಡೀಲೂ ಬಲ್ಲೆ.

ಸೀತೆ : ಅದು ನಿಮ್ಮೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ಅನುಸರಿಸೋದು ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು.

ರಾಮ : (ಚಾವಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಬಿಗಿದು) ಏನೇಳಿಯೆ?

ಸೀತೆ : ನಿಮ್ಮನ್ನ ದ್ವೇಷಿಸ್ತೇನೆ.

ರಾಮ : (ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಗಿದು) ಈಗ

ಸೀತೆ : (ಸೆಟೆದು ನಿಂತು) ಇನ್ನಷ್ಟು ದ್ವೇಷಿಸ್ತೇನೆ.

ರಾಮ : (ಮತ್ತೊಂದು ಬಿಗಿದು) ಈಗ ಕೂಡಾ?

ಸೀತೆ : (ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದು) ಹೌದು ಮತ್ತಷ್ಟು.

ರಾಮ : ಸೀತಾ, ಸಾರಿ ಹೇಳ್ತೇನೆ. ಹಟ ಒಳ್ಳೆದಲ್ಲ. ರೇಗಿದ್ದೆ ನಾನು ಮನುಷ್ಯ ಅಲ್ಲ.

ಸೀತೆ : ಅದು ಈಗಲ್ಲ ನನ್ನೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದು. ನಿಮ್ಮ ಯಮಭಾರದ ಕೆಳಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಹಾಗೇ ಅನಿಸಿತ್ತು. ಅಪ್ಪುಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾವಾಗಿದ್ದಿ; ಚುಂಬನದಲ್ಲಿ ಜಿಗಳೆ ಆಗಿದ್ದಿ; ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೇಡಾನೂ ಆಗಿದ್ದಿ. ಆದ್ರೆ ನನ್ನ ದೇಹ ಬೇರೆ, ವನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಅನ್ನೋದನ್ನ ನೀವಿನ್ನೂ ತಿಳೊಂಡಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಹಾಗಿದ್ದೆ ನೀನು ವ್ಯಭಿಚಾರಿ!

ಸೀತೆ : ನಿಮ್ಮ ತೃಪ್ತಿ, ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸೋ ನೀವು ಯಾರು?

ರಾಮ : ಸೀತೆ! (ಆವೇಶ ಬಂದವನಂತೆ ಹೊಡೆಯುವನು. ಆಮೇಲೆ ಕೈ ಸೋತು ಏದುಸಿರು ಬಿಡುವನು)

ಸೀತೆ : (ವೇದನೆಯೊಂದಿಗೆ ನಗುತ್ತ) ಇಷ್ಟು ರೇಗೋದು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆದಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದ್ರೂ ತಿಳೊಳ್ಳಿ. ಕ್ರೌರ್ಯ, ಮರ್ದನಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನ ವಶಪಡಿಸೋದಕ್ಕೆ ಆಗಲ್ಲ ಅಂತ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದೆ ತಿಡೊಳ್ಳಿ.

ರಾಮ : ಪಿಶಾಚಿ! ನಿನ್ನೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಲಿಗೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ನನ್ನಪ್ಪು. ಅದನ್ನೀಗ ಮೊದ್ದು ತಿಡೊಳ್ಳಬೇಕು. (ಹಗ್ಗ ತಂದು ಆಕೆಯ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವನು) ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿತೊಳ್ಳೋವರೂ ಹೀಗೆ ಇರು.

ಸೀತೆ : ಇಲ್ಲಿ ಕಲೀಬೇಕಾದದ್ದು ಯಾರು?

ರಾಮ : ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಲಿ ವಿಷಾನೇ ತುಂಬಿದೆ.

ಸೀತೆ : ಅದನ್ನೂ ಬಂಧಿಸ್ತುಹುದಲ್ಲ. ರಾವಣ ಅದಕ್ಕೂ ಹೇಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದ್ರೆ ರಾಮಾನೂ ಹೇಸೋದಿಲ್ಲ. (ಜೇಬಿನಿಂದ ಪ್ಲಾಸ್ಟರ್

ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಂಟಿಸುವನು) ತಿಳೋ. (ಮುದುಕಿಯತ್ತ ತಿರುಗಿ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ) ಅತ್ತೆ! ನನಗೀಗ ಕೀಲಿಕೈ ಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿರೊ ಹಣ ತಗೇದು, ಈ ಜೋಪಡಿ ಕೆಡವಿ, ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸತಾದ ಸುಂದರ ಅರಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟೇಕು.

ಪೃಥ್ವಿ : (ನಿಧಾನವಾಗಿ) ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಮಗೂನ ಯಾಕೊ ಹಿಂಸಿಸ್ತೀಯೆ. ಅವಳ ಕೈ ಯಾಕೆ ಕಟ್ಟಿದೀಯಾ?

ರಾಮ : ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆ ಆಗೋವರೂ ಆಕೆ ಸಂಮ್ಮಿರಬೇಕು ಅದಕ್ಕೆ. ನನ್ನ ತಾಳ್ಮೆ ಮೀರಾ ಇದೆ. ಕೀಲಿಕೈ! ಕೊಡಿ. (ಕೈ ನೀಡುವನು)

ಪೃಥ್ವಿ : ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದೇವ್ವಾ ಕೀಲಿಕೈ! ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಲಿಸೋಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದೆ ತಾನಾಗಿ ಆ ಮಹಾತಾಯಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೀತಾಳೆ.

ರಾಮ : ನನಗದೆಲ್ಲಾ ಪುರಾಣ ಬೇಡ. ಕೊಡ್ತೀರೊ ಇಲ್ಲೋ?

ಪೃಥ್ವಿ : ದುಷ್ಟ! ಇದ್ರೂ ನಿನ್ನೆ ಕೊಡ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮ : ಹೂ! ಯಾವುದನ್ನ ನಾನು ಮಾಡ್ಬಾರ್ದು ಅಂತ ಭಾವಿಸಿದೋ ಅದನ್ನ ನೀವಾಗಿ ನನ್ನೊಂದ ಮಾಡಿಸ್ತಾ ಇದೀರಿ. ಕಲಿಸ್ತೀನಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ (ರಾಮ ಹೊಂಕರಿಸುತ್ತಾ ಒಳಗಿಂದ ಒಂದು ಕೈಕೊಡಲಿ ತಂದು ಬೀರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಿಂತು) ಈಗೇನೇಳೀರೆ? (ಮುದುಕಿ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬೀರುವನ್ನು ಒಡೆಯಲು ರಾಮ ಕೊಡಲಿಯನ್ನೆತ್ತುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ರಾವಣ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮ ಕೈಯತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ರಾವಣನತ್ತ ನೋಡಿ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ರಾವಣನ ನಗುವಿನ ಸದ್ದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಜೋರಾಗುವುದು. ಮುದುಕಿ, ಸೀತೆ, ರಾಮ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ನಿಲ್ಲುವರು. ಪರದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೀಳುವುದು.)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ-ಸ್ವಷ್ಟೀಕರಣ

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ-ಸ್ವಷ್ಟೀಕರಣ

-ಪಿ ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿ

” ಸಾಕ್ಷಿ” ೨೨ ರಲ್ಲಿ ಬಾಪೂ ಹೆದ್ದೂರಶೆಟ್ಟಿಯವರು, ಸಾಕ್ಷಿ ೨೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ನನ್ನ ” ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ” ಲೇಖನದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಸಂದೇಹರೂಪದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮೂಲಕ, ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಸಂತೋಷ.

“ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಧಾರಿತವಾದ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಾನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದೇನೆ-ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಬರುವ ಆರೋಪವನ್ನು ಅವರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ, “ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಶಃ ” ಎನ್ನುವ ಗೀತೆಯ ಒಂದು ಸಾಲನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕ, ವಂಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಎನ್ನುವುದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಗುಣಕರ್ಮವೇ ವಿದ್ಯಾಮೂಲವಾದ ವರ್ಣಪದ್ಧತಿ ಮಾತ್ರ ಆಗ ಇದ್ದುದು-ಎಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾದ ಒಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯು ಮುಂದೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದುದು ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥಕವಾಗಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ವಾದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. (ಈ ವಾಕ್ಯ ಅಂತರ್ಜಾತೀಯ ಅಥವಾ

ಅಂತರ್ವರ್ಣೀಯವಾದ ಅನುಲೋಮ ವಿವಾಹ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಜಾತಿಯ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ! ಅನುಲೋಮ ವಿವಾಹ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲೂ ಇತ್ತು, (ಉದಾ : ಶಂತನು ಮತ್ತು ಸತ್ಯವತಿ.)

೧ ಇರಲಿ, ಇವರು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತೆಂದರೆ ವಕಾಲತ್ತು ವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅದು ಕೇವಲ “ಗುಣಕರ್ಮ” ದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು-ಜನ್ಮದ ಮೇಲೆ ಸುತರಾಂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಮಾತ್ರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ.

೨ ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಮನುವಿನ ವಾಕ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೇನನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಅರಿಯುವ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿವೆಂ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಬಳಿಕ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮನುವಿನ ಸ್ಮೃತಿಯ ಅಗತ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮನುಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಮನುಗಳು ಕಳೆದ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದಿದ್ದರೋ,-ಅದೂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಗೀತೆಯಲ್ಲೂ ಬಹುಭಾಗ-ವಿಶೇಷತಃ ಕೃಷ್ಣನು ತಾನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಅರ್ಥಬರುವಂತೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವಾದವುಗಳೆಂದು ನಂಬುವವನು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಅನ್ನಿಸಿಕೆಯಂತೆ ಹೆದ್ದೂರಶೆಟ್ಟಿಯವರು ಉದ್ಧರಿಸಿದ “ಗುಣಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಶಃ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾಸ್ಥಷ್ಟಂ” ಎನ್ನುವ ವಾಕ್ಯವೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದೈವೀಕರಿಸಿದ ಕಾಲದ ಅನಂತರದವರು, ಅಂದರೆ, ಪುರಾಣಕಾಲದವರು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಿದ ವಾಕ್ಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ವಸ್ತುತಃ ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದ ಸವಂಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಮಾತಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ಇದು ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಆಗಲಿ, ಹೆದ್ದೂರಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ, ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಗುಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂತೆ ತೋರುವ 1 ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅಥವಾ ವಿದುರ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರೇ? ದ್ರೋಣ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ-ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜವು ಪೂರ್ಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಂದೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತೇ? ನಾನಂ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ, ಅವರು ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದರು ಕೊನೆಯತನಕ,

1 ಶಮೋದಮಃ ತಪಶೌಚಂ ಸಂತೋಷಂ ಕ್ಷಾಂತಿರಾರ್ಜವಂ
ಜ್ಞಾನಂ ದಯಾಚ್ಯುತಾತ್ಮತ್ವಂ ಸತ್ಯಂಚ ವಿಪ್ರಲಕ್ಷಣಂ.

ಅದೇ ರೀತಿ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿಲ್ಲ, ವಿದುರ ಸೂತನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಆನಂವಂಶಿಕತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಸ್ಥಾನಮಾನ ತಾರತಮ್ಯವು ಇತ್ತು, ಇದು ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇತ್ತು; – ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಅದು ಇಂದಿನಷ್ಟು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನದಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಬಿಗಿಯಿತ್ತು, ಜನಪದ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ (folkways and mores) ಪ್ರತಿರೋಧವಿತ್ತೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸ ಬೇಕಾದ ಅಂಶ, ವಿದುರನು ಸೂತನ ಅಂತಸ್ತಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೇ? ಪಾಂಡು-ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರ ಹಾಗೆ ಆತನೂ ವ್ಯಾಸನಿಗೇ ಜನಿಸಿದವ. ಪಾಂಡುವಿನಂತೆ ರೋಗ ಗ್ರಸ್ತನಲ್ಲ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಂತೆ ಕುರುಡನಲ್ಲ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ, ವಿವೇಕಿ. ಆದರೂ ಅವನೇಕೆ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ರಾಜನಾಗಲು ಅನರ್ಹ? ಕರ್ಣನ ಜನ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ರಾಜತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕೌರವನ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜದ ಟೀಕೆಯೇಕೆ? ಯಾವ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಅವನಿಗೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ? ಶಲ್ಯನೇಕೆ ಅವನನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿದ? ಏಕಲವ್ಯನಿಗೇಕೆ ದ್ರೋಣನು ಗುರುವಾಗಲಿಲ್ಲ? ಸೂತರು, ಎನ್ನುವವರು ಗುಣಕರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಸಂಘಟಿತರಾದವರ ಗುಂಪೇ? ನಿಶಾಧರು, ನಾಗರು ಎನ್ನುವವರು. ಯಾರು? ವೇತನದ ಮೇಲೆ ದಂಡಿಯವ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಬಹುದಾದ ಖರೀದಿಸಬಹುದಾದ-ಇಂದಿನ ಸೈನ್ಯದ ರೀತಿಯ-ಕೃಷ್ಣನ ನಾರಾಯಣೀಯ ಸೈನ್ಯದ ” ಸಮಸಪ್ತಕರು ಯಾರು? (ಇವರು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗಿಂತ ಕೀಳು-ಸಂಬಳ ಕ್ಷಾತಿ ಹೋರಾಡುವವರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹೀಗಲ್ಲ- ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.)

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಚತುರ್ವರ್ಣೀಯವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿತ್ತಾದರೂ, ಇದನ್ನು ಇಂದಿನ ” ಅಪ್ಪ ಶ್ರೀಮಂತ-ಮಗ ಬಡವ ” ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸರಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಾಗೆ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ತಪ್ಪು, ವರ್ಣದ ಸದಸ್ಯತ್ವವೂ, ಅನುವಂಶೀಯವಾದ ಕುಲ-

ಗೋತ್ರ, ಜನ್ಮದ ಮೂಲಕವೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಪುರಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಶೂದ್ರರು ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು, (ಉದಾ: ರಾಮಾಯಣದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ.) ಆದರೆ ಈ ಪುರಾಣಗಳು ಬರೆದ ಕಾಲ ವೈದಿಕ-ಜೈನ-ಬೌದ್ಧ ಕಾಲಗಳ ಅನಂತರದ ಕಾಲ, ಈ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯಲಾರವು, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರು ತಮಗಿಂತ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನವರ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಅನುಭವದ ಸೀಮೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಬರೆದ ಸ್ವಪ್ನೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿವು. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ವೈದಿಕಕಾಲವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಹೊರಡುವಾಗ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಹಿಕೆ, ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಸದಾ ಉಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ವಾದಿಸುವುದರ ಬದಲು, ಆ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಕೂಲಂಕಶವಾಗಿ ನೋಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ನನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಧರ್ಮ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮೋ ಭಯಾವಹಃ' ಎನ್ನುವ, ವಂಹಾಭಾರತನ ವಗೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ತೀರ ಒಪ್ಪುವ, ಯಾವ ದೈವತ್ವದ ಅಂಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ-ಹೀಗಾಗಿ ಮೌಲಿಕವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುವ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮತ್ತು ದ್ರೋಣರ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪರಿಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮತ್ತು ದ್ರೋಣರು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕ್ಷಾತ್ರಗುಣಕರ್ಮಗಳೇ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರವೆಂದು ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ನಾನಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಹೊರಟೆಲ್ಲ ಈ ರೀತಿ ಒಂದು ಅನುವಂಶಿಕತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ (Theory of Heredity) ವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ ಹೊರಟವನು ನಾನಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ, ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ದುರಂತ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಚಿತವಾದ ಪರಿಸರದಿಂದಲೂ ವಂಚಿತನಾಗಿ, ಕ್ಷಾತ್ರೋಚಿತ ಪರಿಸರದಲ್ಲೂ ವಂಚಿತನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನು ಬೆಳೆದಮೇಲೆ ಯಾವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ, ಏನಾಗುತ್ತಾನೆ- ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಾರ, ಅಂತೆಯೇ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೂ ಆಗಲಾರ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಇಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಅವನ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ. ಶಮದಮಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಚಿತ ಗುಣಗಳು, " ಶೌರ್ಯವೀರೈರಧ್ಯತಿ ಸ್ತೇಜತ್ಯಾಗ ಆತ್ಮಜಯಕ್ಷಮಾ" ಮುಂತಾದ ಕ್ಷಾತ್ರಗುಣಗಳು-ಇವೆಲ್ಲ ತಾವು ಬೆಳೆದು ಬರುವ ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, " ಅನುಕರಣೆ-ಪ್ರೇರಣೆ " ಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನದಾಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಾಜೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ತಂದೆಯಿಂದಾಗಿ ಜನ್ಮಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪರಿಸರದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದಾದ, ಅತ್ತ ಕ್ಷಾತ್ರ, ಪುತ್ರರಿಗೆ ಲಭಿಸುವ ಕ್ಷಾತ್ರ ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಸರವೂ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮ, ಕ್ಷಾತ್ರ ವಿದ್ಯೆ-ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರ? ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಇವನು ತಾಯಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಅನ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆ, ಮೃದು ತನದ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರೌರ್ಯವೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅವನಲ್ಲಿ, ಅವನೇ ಕೃಪನೊಡನೆ ಆಡುವ ಈ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ : ಅವನು ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಕೃಪನು " ನೀನಿಂತಹ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ"ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನ ಉತ್ತರ "ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧರ್ಮದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ ಮಾವ, ಆದರೆ ನಾನದನ್ನು ಎಂದೂ ಕಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ನನ್ನ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಅಸ್ತವಿದ್ಯೆಯೊಂದರಲ್ಲೇ ಸಂದಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ಮುಂದಭಾಗ್ಯ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ, ಈಗ ನನಗೆ ಅದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಲು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು." (ಮಹಾಭಾರತ - ಸೂಕಟಣಕರರ ವಿಮರ್ಶಿತ ಪ್ರತಿ 10. 3, 21-22) ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಮಾತುಗಳಿವು, ಕ್ಷಾತ್ರ ಧರ್ಮದ ಅರ್ಥ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಕ್ಷತಿಮಾತ್ರ!

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತವನ್ನೀಯುವ, ಸಮಾಜೀಕರಣ (Socialization-Internalization of value orientation) ವೆನ್ನುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪರಿಸರ, ಅವನು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಪರಿಸರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸಿರಬಹುದಾದ ಪ್ರಚೋದನೆ-ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಅವನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬೆಳೆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ-ಈ ಅಂಶಗಳ ಕಡೆಗೆ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಹೆದ್ದೂರ ಶೆಟ್ಟರ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಆರೋಪ-‘ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಅಂತ್ಯ ಭಯಾನಕವಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ದ್ರೋಣನ ಅಂತ್ಯವೇಕೆ ಭಯಾನಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ? ಒಬ್ಬನು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಭಯಾನಕ ಅಂತ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದನೇಕೆ?’-ಎಂಬುದಾಗಿ, ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದ್ರೋಣನ ಅಂತ್ಯವೂ ಭಯಾನಕವೇ, ದ್ರೋಣನು ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣ, ನಾವು ಆತನನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೋಡದೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗೌರವದ ಪೂರ್ವಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೋಡುವ ಮೂಲಕ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ, ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಔದಾಸೀನ್ಯಭಾವ, ಆದರೆ ಅವರು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಮಹಾಪ್ರಸಾದ-ಎನ್ನುವ ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಮ್ಮದು, ” ಯಾನ್ಯವದ್ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ತಾನಿಸೇವಿತವ್ಯಾನಿ | ನೋ ಇತರಾಣಿ | ಯಾನ್ಮಸ್ಮಾಕಂ ಸಂಚರಿತಾನಿ ತಾನಿ ತ್ವಯೇಪಾಸ್ಯಾನಿ ನೋ ಇತರಾಣಿ.” -ಎನ್ನುವ ಮೌಲ್ಯದ ದೀರ್ಘ ಪರಂಪರೆ ನಮ್ಮದಲ್ಲವೇ? ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ದ್ರೋಣನ ಪಾತ್ರವು ಉದಾತ್ತವಾಗಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು.

ನನಗನ್ನಿಸುವಂತೆ ದ್ರೋಣನದೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಅವಸ್ಥೆಯೇ, (ಧರ್ಮ ವಿಸ್ಮೃತಿ) ಅವನ ಅಂತ್ಯವೂ ಕ್ಷಾತ್ರೋಚಿತ ಮರಣವಲ್ಲ, ಹೋರಾಟದ ರೀತಿಯೂ ಕ್ಷಾತ್ರೋಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಧರ್ಮಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ, ಅನೇಕವೇಳೆ ” ಸ್ಮೃತಿ ” ಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಕೃತ್ಯವನ್ನೆಸಗಿದ್ದಾನೆ ಈತ, ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಕೊಂದುದು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ, ಸಾಯುವಾಗಲೂ ವಿಸ್ಮೃತಿಯ ಪರಿಣಾಮ ವಾಗಿಯೇ ಸತ್ತದ್ದು, ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮಗನ ಬಗ್ಗೆ ” ಮೋಹ” ದಿಂದ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಅವನ ಮರಣವೂ ಕನಿಕರಿಸಬೇಕಾದದ್ದೇ. ಯುದ್ಧವು ಯಾಕೆ ಬೇಕಿತ್ತು ಈ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ? ಕುರುಗಳ ಕುಟುಂಬದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳೊಳಗೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಹವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವರು ಹೊಡೆದಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾಗ ದ್ರೋಣನು ನಿಜವಾಗಿಯಂತಾ ಉದಾತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾರ ಪಕ್ಷವನ್ನೂ ವಹಿಸದೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವಿದುರನ ನಿಲುವನ್ನೇ ತಳೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? ಪ್ರಾಚಾರ್ಯನಾದ ಈತನಿಗೆ ಅಳುಕೇಕೆ? (ದ್ರೋಣನು ವಿದುರನಷ್ಟು ನಿಸ್ಪೃಹನಲ್ಲ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಮಗನ ಸಮೇತ ರಾಜನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಅರಸಿ ಬಂದ ಈತ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಲಾರ!) ಕೊನೆಯಪಕ್ಷ ರಣರಂಗಕ್ಕಾದರೂ ಇಳಿಯದೆ ಸುಮ್ಮನಿರಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ? ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯದ ದುರಾಸೆಯೇಕೆ? ಇರಲಿ, ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾದ, ಮೊದಲು ಕುಟುಂಬದ ಅಜ್ಜನಾಗಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮನೂ ಆಗಿದ್ದ – ಹಾಗೆ-ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ಭೀಷ್ಮನ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯದ ಹತ್ತುದಿನಗಳ ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯು ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಬಗ್ಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂಡಿಸುವುದರ ಕಡೆಗಿತ್ತು, ತಾನು ಸೇನಾನಿಯಾಗುವ ಮೂಲಕ ಹನನಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕಟಾಸಕ್ತರಾದ ಕರ್ಣದುಶ್ಯಾಸನಾದಿಗಳು ಮುಂದೆಬರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಕಾವೇರದಂತೆ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನುವಂತೆ ಅವನ ವರ್ತನೆಯು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆತನಿಗೆ ” ವಿಸ್ಮೃತಿ ” ಇರಲಿಲ್ಲ, ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಿತ್ತು, ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಯುದ್ಧದ ವೈಫಲ್ಯವನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಪಾಂಡವ ಸಂತತಿಯ ಯಾರೂ ಸಾಯದಂತೆ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿದ್ದ, ಕೊನೆಗೂ ತಾನೇ ಶರಕ್ಷತನಾಗಿ ಉರುಳಿದ, ಇದರಿಂದಾದರೂ ಕೌರವರಿಗೆ ಯುದ್ಧವೈರಾಗ್ಯವುಂಟಾಗಲಿ ಎನ್ನುವ ಆಸೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ದ್ರೋಣನ ವರ್ತನೆಯು ಹೀಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಶಿಷ್ಯ-ಅರ್ಜುನನ ಮಗನನ್ನೇ ಕ್ರೂರ ಜಂತುವಿನಂತೆ ಎರಗಿ ಕೊಂದ. ಅವನು ಸೇನಾನಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಕಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯವು ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ಅವನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಸಮೂಹದ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಘೋರ ರೀತಿಯ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಿ ತಾನೊಬ್ಬ ಮಹಾಯುದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿ – ಮಹಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯ – ಎಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರದರ್ಶನಬುದ್ಧಿಯು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದೊಣನು ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರಬಹುದು, ಪಾಚಾರ್ಯನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಆತನ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತತೆಯಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣತನ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಪೀಠಸ್ಥರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ” ಧರ್ಮ ವಿಸ್ಮೃತಿ ” ಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮಗನಿಗಿಂತ ಅವನ ಹೆಚ್ಚಿನೂ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ, ಮಗನ ದುರವಸ್ಥೆಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನಂಶ ಅವನೇ ಕಾರಣ.

ಇನ್ನು ಅಂದಿನ ಒಟ್ಟು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹಿನ್ನೋಟ. ಮಹಾಭಾರತದಕಾಲ ವೈದಿಕಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಹಂತ (ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೮ ನೇ ಶತಮಾನ) ಅಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯು ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು

ಕುಟುಂಬಗಳು ತಂತಮ್ಮ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಂಯುಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕತ್ವ, ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಯೋಧರೆಲ್ಲ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಕ್ಷತ್ರಿಯೇತರ ಯೋಧರೂ ಆಗ ಇದ್ದರು. -(ಉದಾ : ನಾರಾಯಣೀಯ ಸೇನೆ, ನಿಶಾದರು, ನಾಗರು ಇತ್ಯಾದಿ.) ಎನ್ನುವುದನ್ನಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಅನುವಂಶಿಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಯಾವುದೇ ಕುಟುಂಬದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ಅಂದಿನ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಇದು "ಅವೈದಿಕ ಮೌಲ್ಯ" ಅಂತಹ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅರ್ಥಾತ್, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ರಿಯೆಯು (Empire building) ವೈದಿಕಧರ್ಮ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು, ಕೃಷ್ಣನ ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜರಾಸಂಧನನ್ನು, ನರಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದು. ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಮಗಧ-ಕೋಸಲ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದಾಗಲೇ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಶಾಹೀ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲವು ಅಂತ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲೇ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಶಾಹಿಯು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಗಧದ ಬಿಂಬಿಸಾರ, ಕೋಸಲದ ಪಸೇನದಿ (ಪ್ರಸೇನಜಿತ್) ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ, (ಕ್ರಿ ಪೂ ೭ ನೇ ಶತಮಾನ), ಇದರೊಡನೆ ಅನುವಂಶಿಕತೆಯ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೂ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನೇಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ರಾಜತ್ವ ಭ್ರಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಲ್ಲದವರೂ ರಾಜರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಬಿಂಬಿಸಾರ, ಪ್ರಸೇನಜಿತ್ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಲ್ಲ, ಆದರೆ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸೇನೆಯನ್ನು (Regular army) ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಕ್ರಮಣ ನೀತಿಯಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವರು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಮೂಲದ ನಂದ-ಮೌರ್ಯರೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟಿದವರು.

ಪರಂಪರೆಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಅವಸಾನ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಬುದ್ಧನ ಕಾಲ) ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಇದರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಅಂದಿನ ಧರ್ಮದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುವುದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜ-ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ, ಅದರ ದೇವಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಒಂದು ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಗುವಂಥದ್ದೇ, ವೈದಿಕ ಕಾಲದ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು, ವೈದಿಕ ಕಾಲದ ಅರಸರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಏಕಾಧಿಪತ್ಯವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಇದು ಪುರಾಣ ಕಾಲದ "ವಾಧಿ -ದೇವ-ಸರ್ವಲೋಕೇಕನಾಥ" ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಇಳಿಯಿತು, ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ತಸ್ಮೈ ದೇವಾಯ ಹವಿಷಾ ವಿಧೇಮ" ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ವೈದಿಕ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ-ವೇದೋತ್ತರ ವೀರ ಕೃಷ್ಣನೇ ಸಾರ್ವಭೌಮ ದೇವನಾಗಿ ಆಯೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ, ವೈದಿಕ ಯಜ್ಞಗಳೂ ವೈದಿಕ ದೇವತೆಗಳೂ ಗೌಣರಾದರು, ವೇದೋತ್ತರ ಕೃಷ್ಣನೂ, ಅವೈದಿಕ ಪೂಜಾ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹೀ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಲೋಕಮಾನ್ಯವಾದುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ವೇದಕಾಲದ -ಪಶುಪಾಲನ-ಬೇಟೆ-ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹ (pastoral-hunting-foodgathering) ಅರ್ಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ಕೃಷಿವ್ಯವಸಾಯ-ಆಹಾರದ ಉತ್ಪಾದನೆ ವ್ಯಾಪಾರದ (agricultural-food producing-trading) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಯಮುನೆಯ, ಗಂಗೆಯ ಇಕ್ಕೆಲದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳು, ಮತ್ತು ಈ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನಾರ್ಯರಾದ ನಿಶಾದರು, ನಾಗರು ಮುಂತಾದವರ ನಿರ್ಮೂಲನ ಕ್ರಿಯೆ ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಹಂತದ ಅವಶ್ಯಕ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಕೃಷ್ಣ-ಬಲರಾವರೇ ಈ ದಿನೆಯ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರಾಗಿ ನಿಂತಿದರು. ಯಮುನೆಯ ದಡದ ದಟ್ಟಕಾಡುಗಳನ್ನು ಕಡಿದು, ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಗರುಗಳ ಬುಡಕಟ್ಟನ್ನೇ ನಾಶಗೊಳಿಸುವ, ಉಚ್ಚಾಟನ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನೇ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಕಾಳಿಂಗ ನಾಗನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಓಡಿಸಿದ, ಖಾಂಡವ ವನದಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಕನ ವಂಶವಧೆ ಮಾಡಿಸಿದ, ಆ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಆರ್ಯರು ಕರ್ಷಕ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಇದು ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಲರಾಮನು ಸಂಕರ್ಷಣ, (ಉಳುವವನು) ಹಲಾಯುಧ (ನೇಗಿಲು ಧರಿಸಿದವನು) ನಾಗಿದ್ದುದು, ಯದುಗಳು ಮುಸಲಾಯುಧರಾಗಿರುವುದು, ಕರ್ಷಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಯದುಗಳು ಪರಿವರ್ತಿತರಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಯಜ್ಞ-ಪಶುಪಾಲನ-ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹದ ವೇದ ಕಾಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ನಿಧಾನವಾಗಿ, ವೈಶ್ಯ-ಶೂದ್ರ-ವ್ಯವಸಾಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು, ಭೂಮಾಲಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ವ್ಯವಸಾಯನಿರತರಾದರು, ವೈಶ್ಯರು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಧನಿಕರಾದರು. ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಕೆಳ ತಳ್ಳಿ

ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಅರ್ಥೋತ್ಪತ್ತಿ- ವ್ಯಾಪಾರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ದುಡಿಮೆ, ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಹುಪತ್ತೀವಿವಾಹ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಅವರನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ದುಡಿಮೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು-ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಬೆಳೆದು ಬರುವುದು ಸಹಜ, ಜನಸಂಖ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ದುರಾಸೆಗಳೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರ ದಾಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಮಹಾಭಾರತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕ್ರಮಣವು ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಕುರುಹನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಅಂದಿನ ಸಂಘರ್ಷ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ನಡುವೆ, ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ವರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ-ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು, ಒಂದು ಕೃಷ್ಣನ ವಿಚಾರಧಾರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಅವನ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಜರಾಸಂಧ, ಶಿಶುಪಾಲ, ಮುಂತಾದವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಪರಂಪರೆಯ ಆರ್ಯಮನೆತನಗಳೇ ತಂತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಗಳಾಗಿ ಮುಂದರಿಯಬೇಕು, ಇದು ಅವರ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು, ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವು ಬಹುತೇಕ ಆರ್ಯರನ್ನು ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಗುಲಾಮರಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ - ಎನ್ನುವ ಕಳಕಳಿಯು ಕೃಷ್ಣನದು. ಈ ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ, ಧರ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಆತ ನಿಂತ (ಆದರೆ ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ, ಈ ಆಸಕ್ತಿಯು ಕೇವಲ ಆರ್ಯಪಕ್ಷಪಾತೀ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು, ಅನಾರ್ಯ ನಾಗರುಗಳಿಗೆ ಅವನ ಈ ನೀತಿಯು ಅನ್ವಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರೀಕ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಧೀನಿಯನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಉಳಿದ ಗುಲಾಮರಿಗೆ ಅಲ್ಲ-ಅಲ್ಲವೇ!) ತಾನು ಸ್ವತಃ ರಾಜನಾಗದೆ, ಪರಂಪರೆಯ ರಾಜರುಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರಂಕುಶ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತೆಯ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮರ್ದನಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲನಾದ. ಈ ಮೂಲಕ, ವಾಸುದೇವನೆಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆಯಲು ಅವನ ಆಸಕ್ತಿ, (ಇಂದಿಗೂ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕವು ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.) ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತೆ, ಸಾರ್ವಭೌಮಾಧಿಕಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಇದು ಅನಾರ್ಯಮೂಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಆಸಕ್ತಿ. ವಾಸುದೇವತ್ವ-ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೀ ದೊರೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಶತ್ರುಗಳು, ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರಜಾ ಜನರು ಅವನ ಕಡೆಗಿರಬೇಕು, ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವನು ವಾಸುದೇವನಾಗಿ ಉಳಿದು ಬಂದ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಎಷ್ಟು ಜನರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬಹುದು, ಪಾಂಡವರ ಮನೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟವರನ್ನುಳಿದು, ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ರಾಜರುಗಳೂ, ಕೌರವನ ಕಡೆ ಸೇರಿದರು, ಕೊನೆಗೆ ಮಾದ್ರಿಯ ಅಣ್ಣ ಶಲ್ಯನೂ ಕೂಡಾ. ಅಂದರೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಿಂಧು, ಮದ್ರ, ಬಾಹ್ಲಿಕ, ಗಾಂಧಾರ, ಪೂರ್ವ-ದಕ್ಷಿಣದ ಮತ್ಸ್ಯ, ಚೇದಿ, ಮಗಧ, ಕಾಮರೂಪ, ಕೋಸಲ ಇವರೆಲ್ಲ ಅವನ ದ್ವೇಷಿಗಳೇ.

ಇಂತಹ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರವರ್ಗಗಳೂ, ಮೌಲ್ಯವಿಲ್ಲವದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಭೂಮಾಲಕತ್ವದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಡೆಸಿರಬೇಕು, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅದುತನಕ ಧರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸೆ-ಪಶುಪಾಲನ~ ಪುರೋಹಿತ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಭೋಗಮೂಲವಾದ ಭೂಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ, ಮಹಾಭಾರತದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗ ದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕೇವಲ ಭೋಗಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? (ಚಾರ್ವಾಕ ಮತ.) ಮಹಾಭಾರತದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಯುಗವೂ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ, ಹಳೆಯ ವೈದಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು, ಬೇಟೆ-ಪಶುಪಾಲನೆಯ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ಷೀಣಿಸಿಕೊಂಡು, ವ್ಯವಸಾಯ-ವ್ಯಾಪಾರ-ಆಕ್ರಮಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ವರ್ಣ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ, ಭೋಗನಿಷ್ಠ ವರ್ಗಪದ್ಧತಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯ ತೊಡಗಿರಬೇಕು, ಇದಕ್ಕೆ ಅನುವರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಂದಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕಾಮನೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜ. ಪರಂಪರೆಯ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಬಾಳವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಅರಸಲು ಹೊರಟವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಅನೇಕರಿರಬಹುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಕಡುಬಡತನದಲ್ಲಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ದ್ರೋಣನೇ ಉದಾಹರಣೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಆಹಿಚ್ಛತಪುರದಲ್ಲಿ, ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು, ಅಂದಿನ ರಾಜರಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ, ರಕ್ಷಣಾಭಾವವು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆನ್ನುವುದನ್ನು ಪಾಂಚಾಲದ ದ್ರುಪದ, ಮತ್ತು ಪಾಂಡವರ ಮೊಮ್ಮಗ ಪರೀಕ್ಷಿತರಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ದ್ರೋಣ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಚ್ಛಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಸರಿಯೆನ್ನುವ ಧಾಷ್ಠ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಹೊಸ ಬೆಳಕೇನಾದರೂ ಸಿಗುವುದೇ ಎನ್ನುವದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಠೆ, ಅಷ್ಟೆ.

ಹಂಚಿನಮನೆ

ಹಂಚಿನಮನೆ

-ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿ

ದೊಡ್ಡಮನೆ ಕೆರೆಮನೆ ಶ್ಯಾಮೀಮನೆ ಹೀಗೆ
ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಹಂಚಿನಮನೆ.
ನೂರು ಗುಡಿಸಲನಡುವೆಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಕಾಣುವ
ಲಕಲಕ ಹಂಚು, ಚುರುಚುರು ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲ ಕಾವಿಗೆ
ಧೋ ಧೋ ಸುರಿವ ಜಡಿಮಳೆಗೆ ತಲೆಕಾಯುವ
ಒಲೆಕಾಯುವ ಹದವಾಗಿ ಹೊಲಿದ ಹಂಚು.
ಒಳಗೆ ಗೇಣಿಯಾದಾಯದ ಆರಾಮು
ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಬಾಳ ಸರಂಜಾಮು,
ನಾಯಿಗೆ ಗಂಜೆತಿಳಿಯೆರೆದಂತೆ ನೀರೆರೆದ ಗುಲಾಬಿಗಿಡ
ಬಣ್ಣದಲೆಗಿಡ ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಸುಖಪಡೆದದ್ದು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲೆ.
ಮದುವೆ ಬಿಟ್ಟಿಗೆ ದಿನಾ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿವ ಹೊನ್ನ
ರಪ್ಪರಪ್ಪನೆ ಕೊಡಲಿ ಹೊಡೆದಾಗ ದೊಟ್ಟೆ ಮೊಗೆದಾಗ
ರಾಯರ ಬೆಳಗು, ತಿಕ್ಕಿ ನುಣುಪಾದ ಜಗುಲಿಮೇಲೆ
ಮಕ್ಕಳರೈಲು ಸೀಟಿ ಗೋಲಿಯಾಟದ ಗೇಲಿ.
ಹಿಗ್ಗಿದೆಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಕು ನಲಿದ ರಾಯರು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ
ಕುನ್ನಿಮರಿಗಳ ಯೂ ಯೂ ಎಂದು ಕಾಣಿಸಿದ್ದುಂಟು.
ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಂಬಾ ಕರೆಗೆ ಓಡಿದ್ದೂ ಉಂಟು.

ದಿನಕೂಲಿಯಕ್ಕಿ ರುಮಾಲಲ್ಲಿ ಆಳು ಹಿಡಿಯಬಂದಾಗ ರಾಯರ ಸಂಜೆ.
ಆಗೀಗ ತೆಂಗುಕಡಿಬೇಡಿ ಖೊಟ್ಟೆರೊಟ್ಟಿ ಪಾಯಸ
ಮುಕ್ಕಿ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಗುಲಾಮ ಹೊನ್ನನ ನೋಡಿ
ರಾಯರ ಕಾಲರು ಮೇಲು, ಹಬ್ಬಗಾಣಿಕೆ ತಂದ
ತಿಮ್ಮ ಬೊಮ್ಮ ಹಮ್ಮಣ್ಣರಿಗೆ ಕಾಯಿಬೆಲ್ಲ
ಕಚ್ಚಿ ರುಮಾಲನ್ನಿತ್ತು, ಮಾನವ್ಯತೆ ಹಿಲಾಲೆತ್ತಿ
ಹಿಡಿದದ್ದು ರಾಯರ ಆನಂದಶಿಖರ.
ಚರ್ ಮುರ್ ಚಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಪೇರೆ ನಡೆದರೆ ಮೀನಂಗಡಿ ನಿಶ್ಯಬ್ಬ,

ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಶುಕ್ರು ಕರಿಯ
ಆಳು ಆಟಾಳು ಮೋಟಾಳು ತುಂಬುರಗಣ ವಿಶೇಷ
ನಡುವೆ ರಾಯರು ವೈಕುಂಠಾಧೀಶ,

ವೈಕುಂಠದಿಂದಿಳಿದ ರಾಯರ ಮಕ್ಕಳಿಗ
ನಗರ ಸಾಹೇಬರೆದುರು ಕಿನ್ನರಿ ಹಿಡಿದು ಹೇಗೋ
ತುಂಬಿಕೊಳುತ್ತಾರೆ ಹೊಟ್ಟೆ, ಮೊನ್ನೆ ಉರಿಗೆ
ಮರಳಿ ಬಂದಾಗ ಇರುಳು ತೆಂಗುಕದ್ದ ಕರಿಯ
ಮೀಸೆಯಲ್ಲೇ ಕಿಸಕ್ಕೆಂದು ನಕ್ಕ, ದಿನದಾಳು ಹೊನ್ನ,
ಸಂತೆಗೆಂದು ಪಲಾಯನಗೈದ, ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ
ಉದ್ಧರಿಯಿಲ್ಲೆಂದು ಇಸ್ತೀಪ್ರಾಜಾಮು ನೋಡಿಯೂ
ಖಂಡತುಂಡ ಒದರಿದ ಶೆಟ್ಟಿ,

ಲಾರಿಗಟ್ಟೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಟ್ಟಿದ ಈ ಕಾಡುಹಣ್ಣಿನ ಚೊಟ್ಟಕ್ಕೆ ಜೆಟ್ಟಿ
'ಈ ವರ್ಸ ಹಣ್ಣೇ ಇಲ್ಲವ್ವ' ಎಂದು ಬೊಗಳಿದ ಗಟ್ಟಿ,
ಹೌದೆಂದು ನಕ್ಕರು ತಿಮ್ಮ ಶುಕ್ರು, ಮುರ್ಕುಂಡಿ.
ಬರುವನೆಂದು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ ಮಡಿವಾಳ ರಾಮಚಂದ್ರ
ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೋತಿಕುಣಿತ ಕೆಳಗೆ ಬಾಂಬ್ಲಕ್ಕಿ
ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಜೀಕು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೀಗ?
ಇಲೆಕ್ಕನ್ ಬಂದಾಗ ನೋಡಬೇಕು.